

No. 1—Vol. 8.

SATURDAY, JANUARY 1ST, 1910.

PRICE THREEPENCE.

PROGRESS OF THE TRANSVAAL STRUGGLE

COLONIAL-BORNS TAKE UP THE CUDGELS

The *Transvaal Leader* of the 23rd ult., in discussing the new stage of the struggle, says:—

Yesterday seven British Indians were permitted to enter the Transvaal from Natal without arrest. They were Messrs. M. K. Gandhi, barrister of the Inner Temple; Joseph Royceppen, barrister of Lincoln's Inn and graduate of Cambridge University; Samuel Joseph, headmaster of the Indian school at Seaview, near Durban; David Andrew, clerk and interpreter; Manilal Gandhi (Mr. Gandhi's second son, aged 17); Abdul Gafur Fajandar, acting chairman of the British Indian Association, a merchant; and Ramilal Singh, a clerk. The last-named is a resident of the Transvaal, who had registered, but afterwards destroyed his certificate, and who returned yesterday from a short visit to Durban. Mr. Fajandar has had 25 years' residence in South Africa, and was put over the border by the authorities only last Saturday. Messrs. Royceppen, Joseph, and Andrew are Natal born, the last named a Roman Catholic, the other two members of the English Episcopal Church. With the exception of Mr. Gandhi, his son, and Mr. Ramilal Singh, none of the party, we are informed, desire to make a permanent residence in the Transvaal. They entered this Colony yesterday expecting arrest, and prepared for it, in order that they might show their solidarity with their fellow British Indians here, and encourage the latter in their passive resistance to what they consider an unnecessarily degrading law.

What they do object to is the continuance on the Statute-book of a law which places a special humiliation on their race by singling it out for proscription and exclusion while at the same time persons of other races who could with equal reason be considered "undesirables" are freely admitted, though many of them are not even British subjects.

It is merely on the point of sentiment, we are informed, and in order to vindicate their race dignity (not with any idea of claiming unregulated entry), that Mr. Gandhi and his party crossed over from Natal yesterday without seeking to avoid arrest.

The question of regulating Asiatic immigration has now, therefore, become one purely of form, but of form which involves a clear principle. Are the Asiatics to be kept out by means of a law which in their view needlessly humiliates them as a race, or under Governor's regulations which, being applicable to immigrants from all regions, put no special stigma on their own nationality? Are we to brand a particular race which represents an older, and in some respects higher, civilisation than our own, or shall we take powers which will block the entry of immigrants of all races, unless under the conditions or within the numbers which, as a State, we may deem it necessary to fix? The admission of Mr. Gandhi and his friends yesterday gives hope that the Government see their way at length to adopt the latter course—that of dealing with the individual without dishonouring the race. Such a concession to a people who include some of the first gentlemen, scholars, and soldiers in the world, and whose better classes are represented to us by professional men of the type of Messrs. Gandhi and Royceppen, is a concession which would be honourable both to themselves and the Transvaal Government. It would heal the deeply-wounded feeling of India, and in so doing remove a load of anxiety from the mind of the Imperial Government. The Indian National Congress meets at Lahore on Monday, the first occasion of its doing so under the auspices of the Indian Government. It is expected that there will be a majority in favour of giving Lord Morley's reforms a fair working trial. The only chance

of the extremists scoring a victory, and throwing the Congress into an irreconcilable attitude lies in their being irritated by the treatment of their fellow-countrymen in this Colony. This represents one of the few subjects on which Hindu and Mahomedan forget their differences, and which unites the nation into a solid mass of disaffection. If the Imperial Government cannot obtain what is felt to be reasonable treatment for British Indians here, there is the risk, among other difficulties, of a wholesale boycott of British manufactures—the kind of reprisals which Turkey recently employed with so much effect on Austria. If General Smuts and his colleagues feel otherwise disinclined to make the formal concession now asked for, will they not strain a point to help the Empire, seeing they can do so without practical risk to this Colony?

Mr. Royceppen's Credentials

Just before leaving Durban for the Transvaal, Mr. Joseph Royceppen, in a letter to the *Natal Mercury* of the 22nd ult., made the following statement:—

I was born in the Colony, and was educated along with the European children of Durban in the Model School. I passed the collective examination, and, desirous of continuing my studies, I sought admission to the High School but was refused. With self-help, I succeeded in passing the Natal Civil Service examination, but, although I passed seventh of the 30, of whom 15 were successful, I was not so much as offered an appointment, while the Europeans who passed below me were appointed to the Service. I proceeded to England at the expense of every shilling in my family, and, after studying in London and at Cambridge for many years, I have returned home to Natal, as the only South African-born Indian to

in an English University, and also as a barrister of the Honourable Society of Lincoln's Inn. The question arises whether I have acquired a sufficient status to exercise the fullest rights of British citizenship or whether the fact of my race and colour, *ipso facto*, denudes me of any status when confronted by the question of Imperial rights and privileges. To test the question, I hope to proceed to the Transvaal in a few days. I have no right of residence there whatsoever, according to the Transvaal laws, but, by the right of Imperial citizenship, I claim to enter and reside in any part of his Majesty's dominions. If I am imprisoned in the attempt to vindicate an Imperial right, I wish my imprisonment to serve as an unqualified protest against a condition which is repugnant to the first principle of the British Constitution, *i.e.*, the inherent right of the subject to enter and reside in any portion within the jurisdiction of the Constitution.

Mr. Royeppen, on his arrival in Johannesburg, wrote a similar letter to the Transvaal Press and concludes by saying:—

I, therefore, declined to recognise the Asiatic Registration Act, and yesterday entered the Colony under the general Immigration Act as a free-born subject of the Empire. I have entered simply and solely to make good an Imperial right, the inherent right of every *bona fide* subject of the Empire to enter and reside in any part of His Majesty's dominions, subject, of course, to the general laws of the country. I have not entered the Transvaal, nor have my companions, to establish a permanent residence, to "swamp the Colony," or to deprive another of his bread, but to vindicate a principle, in defence of which over 2,500 of my countrymen of all castes and creeds have suffered imprisonment.

Reception of the New Volunteers

A reception was given to Messrs. Joseph Royeppen, Samuel Joseph, David Andrew and Manilal Gandhi, at the Hamidia Hall on the 23rd December. Mr. Cachalia presided. After speeches of welcome by the chairman and Messrs. Haji Habib, Chettiar, and P. Naidoo, Mr. Royeppen rose amid cheers to reply. He said that after nine years' absence from home, he had thought that he would be able to pass the Xmas season among his people. But when the larger duty about the Transvaal struggle faced him, he quickly decided what he should do. It was the terriblest wrench for him to leave his old mother. But she willingly spared him for the sake of the Motherland. He had come to the conclusion that the Indians had to choose between a dog's life and a life of self-respect. The Transvaal struggle helped them to make the choice. He was glad that his countrymen had made a wise

choice. He and his companions had no hesitation in throwing in their lot with them. As a lawyer, he knew that he had to obey the laws of the country in which he may be living; but as a man, he knew that he was not bound to obey—indeed he was bound in oppose—laws that were against his conscience. The Transvaal Act was such a law. He exhorted his hearers to fight on.

The following resolution was unanimously adopted:—

"This meeting of the British Indian Association congratulates Mr. Joseph Royeppen, Barrister-at-Law, and his companions on their courage in having entered the Transvaal in order to take part in the struggle for national honour."

From the Editor's Chair

THE OLD AND THE NEW

THE old year has meant much to the British Indians throughout South Africa. Passive Resistance in the Transvaal has overshadowed everything so far as we are concerned. If it has brought misery to many an Indian home in the Transvaal, if it has meant much physical suffering to Indian prisoners in the Transvaal jails, if it has meant the death of that brave lad Nagappan, it has also meant great gain to the whole Indian community. Not only has it risen much in the estimation of the world, but we feel sure it has escaped much disabling legislation. Mr. Rustonjee and his fellow-prisoners in Diepkloof eloquently speak to us that through sufferings like theirs lies the way to our social, commercial, political and spiritual salvation. Taking such an optimistic view of the past, the New Year to us is full of hope and we would fain imbue every one of our readers with similar hope. In considering the future it is beside the purpose to speculate when the struggle will end. Every day sees us more and more advanced. Our forces have never been better organized than they are to-day. Mr. Ritch and his band of volunteers are slowly but certainly educating the democracy of England from whom we expect much and with whom we have a great deal to do. Lord Amphill and his Committee continue their splendid advocacy of our cause. Mr. Polak has been rendering yeoman service in India which is no longer unawakened as to our position in South Africa. Last but not least, Mr. Wm. Hosken and his committee have been unwaveringly helping and encouraging Passive Resisters in their struggle for justice. So, with full faith in the future, we wish our readers a Happy New Year.

THE NEW MOVE

THE unexpected has happened. Mr. Joseph Royeppen and the others who

accompanied Mr. Gandhi have crossed the Transvaal border unchallenged. This forbearance on the part of the Transvaal Government is capable of various interpretations. Some consider that it is an indication of General Smuts' desire to accept the advice of the *Transvaal Leader* and the *Rand Daily Mail* and to concede the Indian demands; others, again, feel that the Transvaal Government intended to avoid a sensation, in view of the meeting of the National Congress in India; a third party attributes the non-arrest purely to it being the Christmas season. The last interpretation has no foundation in fact, because the first arrests in 1907 were effected during Christmas week. Moreover, even during the present season, the authorities have not hesitated to arrest Mr. Hazurasingh and his party at Germiston. The choice, therefore, lies between the first two interpretations. But our readers will not have to remain long in suspense. The Congress session is over. If, therefore, there is nothing behind the suggestion that the Transvaal Government is in a conciliatory mood, we may expect Messrs. Royeppen and company to be arrested any day.

Meanwhile, we heartily congratulate these gentlemen on their pluck, their love of the Motherland and their self-sacrifice. The move is of very great importance; it marks a definite step upward. Colonial-born Indians have not hitherto taken an active part in the struggle, but now the charge can no longer be laid against them. To Messrs. Royeppen, Joseph, and Andrew, India is a foreign land; they are born in South Africa, their parents have passed the best part of their lifetime in this wonderful country, and they have been brought up entirely in the European style. Two of them belong to the Anglican Church, and one of them to the Romish. If the example set by these patriots is followed by others, as we hope it will be, it is impossible to foresee the results except that they can only redound to the credit of the whole Indian community. Passive Resistance is a measure of splendid discipline. It teaches self-help and self-reliance. We are in need of both. When we have acquired these qualities, our disabilities will disappear in a moment. If we are regarded as an inferior race, it is our duty to remove such an imputation. But we cannot do this unless we help ourselves, and no nation has yet been able to assert its position without passing through the mill of suffering. On colonial-born Indians depends the future of our race in South Africa. We hope that they will prove themselves worthy of the responsibility.

Mr. Joseph Royeppen in himself combines two qualities in an eminent degree. He is a typical colonial-born Indian belonging to one of the largest and the oldest Indian families

in South Africa. He is one of the best educated Indians in this sub-continent, and it is on behalf of such cultured Indians that in a measure our countrymen in the Transvaal are suffering. No man can, therefore, more fittingly join the struggle and adorn it than Mr. Royeppen. It is pathetic to recall the fact that Mr. Royeppen has just returned from England after a nine years' absence and yet denied himself the pleasure of passing with his family the festive season. In this connection, we cannot help tendering our congratulations to Mrs. Royeppen who has bravely parted with her son. The responsibility of the Transvaal Indians is now trebly great. They have suffered much and suffered long, but they are bidding for a high prize. The effort, therefore, will have to be equally high and the suffering correspondingly intense.

MR. SHELAT'S DISCHARGE

AFTER having served six months' imprisonment, Mr. Shelat was discharged from Diepkloof Gaol on the 24th December, reduced in weight from 139 pounds to 110, looking weak and emaciated. The readers of this journal will remember that Mr. Shelat was confined to a solitary cell and placed on reduced diet for having refused to carry slop pails. We consider that passive resisters should not hesitate to do the meanest work in the Transvaal prisons. But Mr. Shelat—a Brahmin—made the matter a point of conscience. We can but treat his objection, therefore, with respect. He was first punished with twenty-four hours' solitary confinement with spare diet for disobeying the order. Mr. Shelat was immovable. The next punishment was for forty-eight hours, still with spare diet, but without effect. The third sentence was increased to six days with spare diet. Mr. Shelat was adamant. Spare diet meant rice water twice per day. This told on him, but Mr. Shelat was determined to die for his conscience. He was further sentenced to 14 days' solitary confinement and with reduced diet. Reduced diet meant half the ordinary scale. But even the long spell in a semi-dark cell could not bend this passive resister's spirit. The last sentence was, therefore, twenty-eight days. This meant prolonging his six months' sentence by nine days. The authorities, however, discharged him without exacting the extra nine days. This is a feat that will always remain in the annals of Passive Resistance as one of the most brilliant. We congratulate Mr. Shelat on his pluck. He has shown the Transvaal Government that there are some Indians who, when it is a matter of conscience with them, do not fear consequences. Such punishment as was awarded to Mr. Shelat is reserved for criminals of a hardened type. To have inflicted

it on Mr. Shelat and half starved him was wanton cruelty. But we boldly say to those who know what the struggle means—"never mind what suffering you have to undergo. The more you suffer, the better it is for you and the community."

OURSELVES

WITH the present issue this journal appears under a somewhat changed dress. The size, too, has been reduced. The Transvaal struggle has put a very severe strain on our resources. It has now become too great for us to continue the old form and size. It is within the knowledge of most of our readers that our publication is not a commercial concern, but our capacity for the service of the community to whose interests *INDIAN OPINION* is devoted is limited, and our limitation has necessitated the change the readers will notice in its appearance. We part very reluctantly by way of retrenchment with the cover whose colour was very specially selected. Though the size has been reduced, we hope that we shall be able by means of condensation to give the same amount of information. Our readers who are interested in the ideals we endeavour to promote can render useful service by finding subscribers for the journal which they may call their own. It is our desire to give more varied matter as our resources increase. It is, then, for the readers to say when they shall have a better service of news.

MORE ASSASSINATION

THE newspapers report the assassination of Mr. Jackson near Nasaik. There is little doubt that the anarchist is abroad in India. He has evidently come to stay for the time being. Anarchism of the type represented by Mr. Jackson's murderer betrays terrible impatience with the state of things in India. It is one of the deadliest curses of modern civilisation. A few hot bloods in the community are in a hurry to remedy what they consider, and what undoubtedly are the evils of British rule. But we feel sure that the remedy they have chosen is worse than the disease. Believing as we do in Passive Resistance, that is soul-force in its entirety, we cannot too strongly condemn the methods adopted by the party of violence in the Motherland. We largely share its ideals, but we emphatically condemn its tactics, because they lead to a goal different from what they themselves, or in any rate, we, are arriving at. Evil has never yet been eradicated by evil. If this should ever reach the eye of the party of violence, we warn its members that, as surely as night follows day, so surely will their methods reproduce in a much more virulent form the very evil which they are trying to remove.

Activity in England

Mr. L. W. Ritch has prepared and put into circulation a handy little pamphlet which gives the reader, in five minutes, "an outline of the case of the British Indians in the Transvaal." Just the thing for the "man in the street" to pick up and immediately understand the question.

On the 30th November, at Oxford, Mr. Ritch addressed a meeting on the Transvaal Indian Question. Sir Arthur Trevelyan, formerly a Judge of the Calcutta High Court and now Reader in Indian Law at the University, was in the chair.

Writing on the 22nd November to *The Outlook* thanking the Editor for his sympathetic leading article on the Transvaal struggle, Mr. Ritch, in the course of his letter says:—"Undoubtedly the present Colonial Secretary, the Earl of Crewe, cannot be accused of being the direct cause of the present situation, but the same can hardly be said of his Lordship's predecessor. The Constitution that was granted the Transvaal Colony in 1907 contained a reservation clause in respect of measures dealing specially with British Indians, and General Botha has himself expressed his pleased surprise that when the Registration Law and the Immigration Law were sent up for Imperial sanction, the powers of the Imperial Government so reserved were not exercised."

Indian Labour in Natal has been discussed recently by the *Statist*. The Secretary of the S.A. British Indian Committee writes a letter to that journal, thanking the Editor for his renewed championship of the unhappy Indian labourer whose savings average "less than £20 per head, and that, after he has given five or ten of his best years to the Colony, and has frequently severed the ties that bind him to India. Having sucked him dry, his employers now propose to forcibly dump him back upon the shores of his native land, to swell its already sufficiently large volume of poverty."

The Saturday Review of the 20th November had a sympathetic reference to the Transvaal Indians' struggle for elementary civic rights. Mr. Ritch, in the course of a letter expressing his appreciation, says:—"Mr. Gandhi, the Indian leader, has shown General Smuts a method whereby the possibility of any further immigration into the Transvaal can be obviated, by administrative means without the infliction of a statutory insult, such as the existing law constitutes in respect of the whole 300 millions of India. But with an airy disregard of Imperial considerations, General Smuts prefers his own parochial methods, careless of the far-reaching consequences his conduct cannot but have."

peace and the integrity of the Empire."

Commenting on the report of the British doctors who have been requested by the British Indian Association to examine the diet supplied to British Indians in the Transvaal gaols, *The Scotsman* of the 13th November says:—

The investigation was desired on account of the fact that Indian prisoners on their dismissal from prison presented a condition of marked emaciation and inanition, which they ascribed mainly to insufficiency of the diet supplied to them by the prison authorities. Before undertaking the investigation, the doctors communicated with the Director of Prisons, bringing the project to his notice, and inviting his approval. This was readily accorded, and the doctors express their indebtedness to the Director for his kindly assistance in supplying all requisite data. In their general conclusions, they find that the Indian prison dietary in the main would be adapted to the needs of the native labourer in the tropics, but not to those of the same labourer in a temperate climate, such as the Transvaal; that the dietary is markedly deficient in proteids and fats; and that the reported emaciation and inanition to which Indian prisoners become subject in Transvaal prisons prove conclusively that there is urgent need in the interests of humanity for the immediate rectification of the defects of the prison diet scale.

London Passive Resistance Volunteers

The following is the summary of results received from Mr. Ritch:—
At Mr. Ritch's lecture (25 signatures) 12/6; Lieut. Roe (3 signatures) 4/6; Miss Sara Polak (10 signatures) 12/-; Miss J. Samson (5 signatures) 9/-; Miss Adele Polak (10 signatures) 9/-; Miss L. Bennett (5 signatures) 3/-; Mrs. Polak (10 signatures) 2/-; Miss M. E. Polak (3 signatures) 6/4. The total signatures are 71 and the amount £2 13/4. This makes a grand total of 168 signatures and £51 8/3.

CHURCHILL ON INDIANS IN EAST AFRICA. In the course of an article contributed to *Nord und Süd*, on the Race Question in East Africa, Mr. Winston Churchill says: "On what are the claims of the Indian based? Have not Indian labour and Indian money made East Africa what it is to-day? The Indian was on the scene before the British official. Is it possible for any Government to drive the Indian out of a country where he has created in good faith a position for himself? Above all, is such a policy possible for a Government which has 300 millions of Indians as subjects?"

The Transvaal Question in the House of Lords

We have received the *Hansard* report of the Debate in the House of Lords on the 16th November. In examining the report which we reprinted from *India* a fortnight ago, we find that the following portions of Lord Amphill's and the Earl of Crewe's speeches have been greatly condensed. We, therefore, give those portions in full:—

LORD AMPHILL said: We are told that a compromise has been offered. The Indians are offered as a compromise residential permits for a few Indians annually, and they are considered unreasonable because they will not barter the honour of their race for this slight concession to the material comfort of their community. I cannot for the life of me understand the position of those who say that the Indians ought to accept this compromise, as people call it. My Lords, will you not allow Indians to have a sense of honour? Will you not admit that they can feel, that they have a right to feel, in these matters just as we should feel ourselves? Have they not proved it? Those of your Lordships who have followed the story of passive resistance in the Transvaal cannot possibly have any doubt on that subject. The Indians domiciled in the Transvaal—that is to say, who have a right to be there according to the present laws of the Colony—number some 13,000. At the present moment I am informed that there are only 5,000 in the Colony. That means that 8,000 Indians who have been unable to stand this persecution have been driven away from the country in which they have a right to live. Over 2,500 Indians have passed through the gaols of the Transvaal, and of that number all but 150 have been imprisoned with hard labour. Many hundreds of families have been utterly ruined, and the whole tale of self-sacrifice and suffering is one of the most remarkable and extraordinary you can find. About sixty Indians have been deported to India and landed there penniless and friendless, for India is not their home—they belong to the Transvaal.

A few days ago the Prime Minister, speaking at the Guildhall, used memorable words of which I beg leave to remind your Lordships, for they bear very closely on that which I have been saying. The Prime Minister said—

"If we do not forget, as we cannot and as we ought not to do, that besides Briton and Boer South Africa contains a vast population of the coloured subjects of the King, we may, I believe, feel the strongest confidence that the same width of outlook, the same liberality of temper which has made possible the Union, will be exercised as widely and as promptly as policy and prudence may allow in extending to its broadest possible frontiers both the rights and privileges of citizenship."

Well, my Lords, if that is not merely an empty phrase, it means that His

Majesty's Government have at heart the cause of the British Indians, and that they have felt bound to do something to promote it. What have His Majesty's Government done or been doing to repair the grave mistakes of the past—the mistakes which gave sanction to this unfortunate legislation? There have been communications; there have been communications with the delegates in this country and there must have been communications with the Government of the Colony. I hope that the noble Earl will see his way to lay those Papers on the Table of the House.

THE EARL OF CREWE in his reply said: There is also this side to the matter. When the Union Parliament is formed questions affecting Asiatics come under the Union, and there may be something to be said, both from the point of view of white South Africa and of the Indians, for postponing any further legislative action until the Union Parliament has been formed. We hope that the Union Parliament will be disposed to take a broad view of this question, subject to the strongly held opinions which I have mentioned. What may be the precise views of the representatives of India on this point I am not aware—whether they would prefer that those practical steps which the Transvaal Government were disposed to view favourably should be taken before Union, or whether they would prefer to wait until the Union Parliament had come into being. The fact that the grievance which would remain even after such legislation is a theoretical grievance is one which in a sense adds to the gravity of the situation. I am very far indeed from saying that this question of theoretical equality ought to be ignored; and I am disposed to think that within the limits which are possible it is one which those who are responsible for the different Dominion Governments ought to bear in mind. I think I have nothing further to add in the way of giving direct information to the noble Lord. But he has asked for Papers. He will see, of course, that I cannot engage to publish any more Papers on the subject without the concurrence of the South African Government, but I have no reason to suppose that they would object to such written communications as have passed between us being made public, and I will inquire with a view to seeing if it is not possible to publish at any rate some part of the correspondence at an early date.

LORD AMPHILL: My Lords, I am not going to take up time as I know the noble Earl is called away by other duties, but I should like to say that I am greatly obliged to him for the trouble he has taken in making this reply to my Questions. The noble Earl said he was not sure what the attitude of the representatives of India would be on this question of theoretical equality, which he was rather

disposed to make light of.

THE EARL OF CREWE: I think the noble Lord misapprehended me. What I said was that I was not certain as to whether, assuming it to be possible, the Indian representatives would prefer that the practical steps which I indicated should be taken, or whether, if the theoretical grievance could not be removed, they were indifferent as to those steps being taken.

LORD AMPHILL: I will put it this way. If your Lordships were in the position of Indians and were told, "You cannot come in here because you are prohibited immigrants—that is to say, you belong to the same category as people who are flying from justice in their own country and people who are verminous and infected with disease," or if it were said to you, "You cannot come into this Colony because we are engaged in our work of development and have no room for you here" I do not think there can be any doubt as to which you would prefer. The theoretical grievance could be removed by a stroke of the pen without the Colonial Government giving away an ounce of anything material that they value. I cannot resist the conclusion that it is only false pride and fierce prejudice which stand in the way.

Leo Tolstoy's Letter to a Hindoo

IV.

Children, do you want to know by what your hearts should be guided? Throw aside your longings and strivings after that which is null and void; get rid of your erroneous thoughts about happiness and wisdom, and your empty and insincere desires. Dispense with these and you will know Love.

KRISHNA, p. 171.

Be not the destroyers of yourselves. Arise to your true Being, and then you will have nothing to fear.

KRISHNA, p. 177.

New religious vindications have replaced the obsolete, the outlived ones. These are as groundless as those superseded but they are still new; hence their inconsistency cannot at once be quite clear to the majority, and besides, the people who make use of power propagate them and support them in such a skilful manner, that these justifications appear to many quite as incontrovertible, even to those who suffer from what they justify. These new vindications are termed scientific.

"Science" is a word which, for the majority, has the same power as the word "religion." All that was called religion for the simple reason that it was named religion, was always undoubtedly true, exactly in the same way that all that is now called science, for the simple reason that it is named science, is always undoubtedly true. Thus, in this case the outlived religious justification of violence

which consisted in the recognition of the peculiarity of divinity of personages being in power and put in power by God, ("There is no power but from God") was replaced by the justification consisting in the first place of the fact that, as amongst people the coercion of some by others has always been, it is proved that such violence must continue indefinitely. In this, i.e., that mankind should not live according to reason and conscience, but in obedience to that which has for a long time been taking place amongst them, in this is embodied what "Science" terms the "historical law."

The second "scientific" justification is, that as amongst plants and animals a struggle for existence goes on which always culminates in the survival of the fittest, the same struggle should go on amongst men, notwithstanding that men are beings endowed with the attributes of reason and love, faculties which are absent in the former owing to their subjection to the law of struggle and selection. In this consists the second "scientific" justification of violence.

The third scientific justification of violence, the most prominent, and unfortunately the most widespread, is, in reality, the oldest religious justification, only a little altered. It is the theory that the use of violence in social life against some, for the welfare of others, is inevitable, and however desirable love amongst people might be, coercion is indispensable. The difference between the justification of violence by pseudo science and that of pseudo religion is in the fact that to the question "Why such and such people, and not others, have the right to decide as to whom violence may and must be used against," science does not give the same reply as that which religion has formulated. Pseudo science says, not like pseudo religion, that these decisions are just because they are pronounced by personages who possess a divine power, but it says that these decisions represent the will of the majority, which under a constitutional form of government is supposed to express itself in all the decisions and actions of the party who at any given time is in power.

Such are the scientific vindications of coercion. These vindications, although quite groundless, are so necessary to people occupying privileged positions that they implicitly believe in them, and as confidently propagate them, as they formerly did the doctrine of the immaculate conception.

Meanwhile the unhappy majority weighed down by toil, is so dazzled by the display which accompanies the propagation of these "scientific truths" that under this new influence it accepts them as readily as it formerly accepted the pseudo religious justifications, and continues to submit slavishly to new potentates

who are just as cruel as the former, but who have somewhat increased in number.

V.

Who am I? I am that which thou hast reached for since thy baby eyes gazed wonderingly upon the world, whose horizon hid this real life from thee. I am that which in thy heart thou hast prayed for, demanded as thy birthright, although thou hast not known what it was. I am that which has lain in thy soul for hundreds and thousands of years. Sometimes I lay in thee grieving, because thou didst not recognise me; sometimes I raised my head, opened my eyes, and extended my arms calling thee either tenderly and quietly, or strenuously, demanding that thou shouldst rebel against the hard iron earth chains which held thee bound to clay.

KRISHNA, p. 197.

Thus it has been in the past and still continues, in the Christian world. One could hope that in the vast Brahmin, Buddhist, Confucian worlds this new scientific superstition would not have place, and that the Chinese, the Japanese, the Hindoos, having seen the falsity of religious impositions which justify violence, would proceed direct to the conception of the law of love inherent in humanity, which has been so clearly enunciated by the great teachers of the East. But it appears that the scientific superstition which replaced the religious one is getting a firmer and firmer grip upon the Oriental nations. It has now a specially strong hand on the land of the extreme East, Japan, not only upon its leaders but upon the majority of its people, and is the precursor of the greatest calamities. It has taken hold of China with her 400 millions of inhabitants, and also of your India with her 200 millions, or at least the bulk of the people who look upon themselves, as you do, as the leaders of these peoples.

In your magazine you insert as the basic principle which should direct the activity of your people the following thought as an epigraph:

"Resistance to aggression is not simply justifiable but imperative; non-resistance hurts both Altruism and Egoism."

You say that the English have enslaved and keep the people of India in subjection because the latter have not resisted sufficiently, and do not resist the violence by force.

But it is just the contrary. If the English have enslaved the people of India, it is just because they recognised and do recognise coercion as the main and fundamental principle of their social order. [The italics are the Editor's.] In the name of this principle they submitted to their little Rujas, in their name they struggled with each other, fought with Europeans, with the English, and at present are preparing to struggle with them again.

A commercial company enslaved a nation comprising 200 millions. Tell this to a man free from superstition

and he will fail to grasp what these words mean. What does it mean that thirty thousand people not athletes, but rather weak and ill looking have enslaved 200 millions of vigorous, clever, strong, freedom-loving people? Do not the figures make it clear that not the English, but the Indians, have enslaved themselves? [The italics are the Editor's.]

For the Indians to complain that the English have enslaved them, is equal to people who are addicted to drink, complaining that vendors of wine who have settled in their midst have enslaved them. You tell them that they can abstain from drinking but they answer that they are so accustomed to it that they cannot abstain, that they find it necessary to keep up their energy by wine. Is not that the case with all the people who submit to thousands and hundreds of individuals, either of their own nation or of foreign nations?

If the people of India have been enslaved by violence it is because they themselves have lived by violence, live by violence, and do not recognise the eternal law of love, inherent in humanity.

Pitiful and ignorant is the man who seeks what he has already got, but is unaware that he has it. Yes, pitiful and ignorant is the man who does not know the bliss of that love which surrounds him, which I gave him.

KRISHNA.

If man lives only in accord with the law of love, which includes non-resistance, which has been already revealed to him and is natural to his heart and hence does not participate in any form of violence, not only hundreds will not enslave millions but even millions will be unable to enslave one individual. Do not resist evil, but also yourselves participate not in evil, in the violent deeds of the administration, of the law courts, the collection of taxes, and what is more important, of the soldiers, and no one in the world will enslave you. [The italics are the Editor's.]

Love is the only means of saving people from all disasters which they may undergo. In your case the only means of liberating your people from slavery lies in love. Love as the religious foundation of human life was proclaimed with striking force and lucidity in the midst of your people in remote antiquity. Love, without non-resistance, is a contradiction in itself. And there, in the 20th century, you, a member of one of the most religious of peoples, with a light heart and with confidence in your scientific enlightenment and hence in your undoubted righteousness—you deny this law, repeating—pardon me—that colossal error which they, the defenders of violence, the enemies of the truth, at first the servants of theology, then of science, your European teachers, have instilled into you.

(To be Continued)

Indian National Congress

Great Enthusiasm on the Transvaal Question

Funds Pouring In

London, December 28.

A message from Lahore states that the Indian National Congress opened yesterday.

The President, in the course of his address, said that the grant of excessive representations to the Mahomedans on the new Provincial Councils had caused, as it was intended to cause, an estrangement between the Hindus and Mahomedans, which could not be healed for years to come.

The treatment meted out to Indians in the Transvaal was the cause of the deepest resentment throughout India, and the Government was bound to retaliate.

The resignation of Sir Phirozshah Mehta shortly before the assembling of the Congress, placed that body in an awkward predicament, as another President could only be elected by all the Indian committees.

The reasons for the resignation of Sir Phirozshah Mehta are withheld, but it is understood that the Punjab Hindus, being dissatisfied with the regulations for the administration of the New Councils Act, desired him to express their views outspokenly at the Congress, and he was unable to agree to the demand.

London, December 29.

A message from Lahore states that the Indian National Congress enthusiastically passed a resolution today expressing admiration at the heroic struggle made in South Africa.

The meeting urged the prohibition of the recruitment of indentured Indians, and denounced the policy denying Indians British citizenship, which they said constituted a grave mischief to the Empire.

Mr. Gokhale reviewed the history of the Transvaal struggle and the sufferings of his brethren, referring to the "Bad faith of the Transvaal Government in not repealing the Registration Act."

The audience were roused to the deepest indignation. The Madras delegates declared that "The Transvaal Government is a disgraceful combination of greedy gold-hunters."

Other speakers, including Transvaal Indians, declared that their brothers in South Africa were fighting for the honour of all Indians.

Mr. Bannerjee made an eloquent appeal for funds, and the audience frantically responded, and threw showers of notes and gold.

Women tore off their rings and bangles, which were also thrown upon the platform.

Nearly fifteen thousand rupees were collected which will be cabled to Mr. Gandhi.—Reuter.

Natal Notes

A cablegram has been despatched to Mr. Polak in India by the Natal Indian Congress asking him to represent Natal Indians at the National Congress at Lahore and expressing the hope that it will support the Transvaal struggle for India's sake. The stoppage of indentured Indian labour is also urged.

Congratulations to Mr. Justice Syed Ameer Ali, C.I.E., on the high honour conferred upon him by his appointment to the Privy Council have been cabled by the Natal Indian Congress.

The Annual Prize Distribution of the Umbogintwini Government-Aided School took place on the 20th ult. The School room was gracefully decorated. Mr. R. Dehaloo of Messrs. R. Dehaloo Bros., Isipingo, kindly presided and distributed the many awards which were won by the boys; and there were some prominent local Indian residents present. The children presented a neat programme of choice recitations and dialogues. The Head-master, Mr. T. M. Naecker, thanked those present for having kindly responded to the invitation sent to them and in his report stated that the parents of the children and other local residents were grateful to the kindness of Mr. V. R. Rajaruthina Moodaly for having sent him to undertake the charge of the school practically at his own expense. He thanked Mr. R. Dehaloo and others, the former in particular, for the able assistance rendered by them in the upkeep of the school. A number of prizes were then distributed for General Progress, Good-fellowship, Religious Knowledge, Regular Attendance, Good-conduct, and Cleanliness.

On the 22nd ult. a large number of friends assembled at the wharf to bid adieu to Shriji V. R. Rajaruthina Moodaly, Clerk and Indian Interpreter, Umlazi Court, Durban, on his departure to India. Members of the Durban Hindu Young Men's Society and other institutions in which he is popular were present and expressed their good wishes. Shriji V. R. Rajaruthina Moodaly has been in the Natal Government service for a period of 26 years, and he has now gone for a change and rest.

At the general meeting of Anjuman Islam, held in the Congress Hall, on Monday last, it was decided to cable congratulations to London to Justice Sayed Ameer Ali, M.A., L.I.B., barrister-at-law, on his appointment as a Privy Councillor. About 500 people were present at the meeting.

Reuter telegraphs from Capetown that Mr. M. C. Anglia arrived there on Tuesday on his return from England. He will reach Durban on Sunday.

Coloured People in the Transvaal Trains

The New C. S. A. R. Regulations

Mr. David Pollock, writing on the 23rd December to the *Transvaal Leader* on this question, says, among other things:—

"The astonishing thing is that only first and second-class fares are reduced, while the poorest class of the community who travel third-class get no benefit at all. Thus while the first-class return fare Park to Krugersdorp is 4s. 1d., and second-class 2s. 10d., the third-class fare for natives and coloured people is actually 3s. 4d. Surely the meanness of a policy which allows a white man to travel second-class for less than the helpless, unrepresented native can travel third-class will be promptly repudiated by white people themselves. The native is admittedly the best-paying passenger the C.S.A.R. carries."

The *Transvaal Leader* of the 23rd ult. considers that, "on the strict constitutional theory, every one of these regulations ought to be pronounced *ultra vires*."

"The native of civilised life (says the *Leader*) is in this country as much a taxpayer as the European; in proportion to his means usually a heavier taxpayer. He has therefore the same proprietary rights in a State line as his European fellow-citizen and the same claim to its services when he is willing to pay for them. The case therefore is that the inherent rights of the subjects, both for white and coloured, are to be taken away by regulations which no Parliament has sanctioned or even seen."

One would infer from it that in South Africa—or, at any rate, in the new Colonies—constitutional rights are little valued or understood."

In conclusion the *Leader* says: "The regulations now published by the C.S.A.R. are in the nature of deterrents and almost insults to the better class of coloured people and natives. The whole question involves so nearly the primary rights of the subject that it should be dealt with by a special law, the new regulations being meantime withdrawn."

Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, has written a letter to the Colonial Secretary in which he says the regulations are uncalled for, irritating and degrading. The regulations, in the humble opinion of his committee, are contrary to the declarations so often made by the Government that there is no intention to wound the feelings or to interfere with the movements of domiciled British Indians.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

The following cable has been received from the Lahore Congress:—"Magnificent response. Utmost enthusiasm. Twelve hundred pounds subscribed on the spot. Provincial Leaders have undertaken to make substantial collections." This message ought to steel the hearts of passive resisters.

Mr. C. Thambiappan Padiachy, age 21, has been released from Diepkloof Gaol. He served three months under the Asiatic Act and two weeks under the licensing law. He reports that the other prisoners are well and quite cheerful.

Mr. Shelat, who was released on the 24th December, is regaining lost health. Having been confined in a solitary cell for 33 days and having been placed on a reduced diet, he has been much emaciated. He lost 29 lbs in weight being reduced from 139 lbs to 110 lbs. In spite of his weakness, he has been helping at the Association Offices.

Mr. Fajandar, as has been reported, was deported at Volksrust. He recrossed with Mr. Gandhi. He was then unchallenged. The case that was brought against him in Johannesburg was heard on the 29th instant. It was for non-production of his certificate. Mr. Fajandar was fined £25 or was to go to gaol for one month without hard labour. Naturally, he has elected to go to gaol. I congratulate Mr. Fajandar.

Mr. Jehangir B. Petit has cabled Mr. Gandhi £400 from Bombay.

A dinner by ticket is to be given on Friday next at Mr. Joseph Royeppen and his companions from Natal. Cooking and waiting will be done by volunteers. Mr. William Hosken has consented to preside at the function.

The treat organised by the Indian Women's Association under the superintendence of Mrs. Vogl and Miss Schlesin is going on at the time of writing these notes. Mrs. Phillips, Mrs. Doke, Miss Doke and Mrs. Paterson are also assisting. I do not mention the many Indian volunteers including the new arrivals from Natal. There are over 200 children, and 100 women in the Hamidia Hall.

His Excellency the acting Imperial Chinese Consul-General, having had inquiries made of him as to whether he had taken any action regarding the anti-colour railway regulations passed in the Transvaal, has addressed an earnest protest against such class legislation to the Colonial Secretary.

The registration office certainly adopts devious ways to break passive resisters. I hear that over twenty-four Indians have been administratively sentenced to be deported. They are now in the lock-up. They are being induced in many ways to accept the Asiatic Act. Most of them have remained staunch. Two, I understand, have succumbed. More, however, later.

On Tuesday at Krugersdorp three Indian merchants were charged under the combined Immigration and Asiatic Acts for nonproduction of certificates. Mr. Gandhi argued that they could not be treated as prohibited immigrants. The Magistrate remanded the hearing until Thursday.

[BY TELEGRAPH]

In the Krugersdorp cases the Court ordered that the accused be immediately liberated without bail.

Mr. Ismail Essack has been sentenced to three months' imprisonment at Volksrust.

Mr. Gandhi has received the following cablegram from the President of the Indian National Congress Lahore:—

"The Congress deeply appreciates and admires the heroic struggle of the brethren, urges their continuance, and promises the utmost support. Cabling funds. Have cabled Botha to grant relief."—Reuter.

"ASIATIC PASSIVE RESISTANCE." The book which Mr. Polak intended to write on the history of the Transvaal struggle has now been indefinitely postponed owing to his absence in India and other reasons. Many of our friends have already subscribed towards the publication of this book, and to those who have paid, we would say that they may have their money returned on application or, if desired, we will forward the Rev. Doke's biography of Mr. Gandhi ("An Indian Patriot in South Africa"), Mr. Polak's booklet "The Indians of South Africa," recently published in Madras, and a shilling's worth of International Press publications; or a collection of the Press publications to the value of 5s. Either of the above collections will be sent post free for each subscription of 5s. paid for Mr. Polak's book.

Contents

	Page
Progress of the Transvaal Struggle	1
From the Editor's Chair	2
Activity in England	3
London Passive Resistance Volunteers	4
The Transvaal Question in the House of Lords	4
Leo Tolstoy's Letter to a Hindoo	5
Indian National Congress	6
Natal Notes	6
Coloured People in the Transvaal	7
Transvaal Notes	7

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર જનતાને જાણ કરવા હવે અમારા કાર્યાલયમાં આવીને જાણ કરવામાં આવે છે. જેથી તમારું કાર્ય સરળતાથી ચાલે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— Add. 21—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

22 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner Beacon,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates

120 Grey Street, Durban.

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

જોડાણ કરતું ખુશખોશર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add: "PORBANDAR."

Telephone 86

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,
GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG

A. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.

Branches:— Pietersburg, Box 2,
Nigel, Box 43

Tel. Address: "BHAT"

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add: "BHABHA."

P.O. Box 22.

Ismail Saliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add: "SOLIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL,

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

શ્રી. ઠેવજીરામ

વેપારી અને કાચરેક્ટ પ્રમોટર.

શ્રી રેકમ અને શ્રીનાથ તથા અન્યની જમણ

મારેક્ટ સીટ, (કાર્બન ડેટિસની કાર્ટે.)

મેકસ ૫૩૨૦,

જોડા-સમજ

N. KALIDAS & CO.

TAILORS AND OUTFITTERS.

જોડા-સમજ સુદ અનાનીઆપવામાં આવે છે.

35 MARKET STREET,

BRANCH: 147 MARKET STREET, Johannesburg

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street

JOHANNESBURG

NANJEE DULABHDAS & Co.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલભદાસની કુ.

મરચેડા અને પ્રમોટર

P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.

Tel. & Cable Add: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

M. E. NAGDEE & Co.,

General Merchants & Direct Importers.

Wholesale & Retail.

મજ, જુનાર અને મગફળી મેકા અનાની સમજમાં આવે છે.

Head Office: Box-5, WARMBATHS and at NYLSTROOM.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, રાનીવાર, તારીખ ૧લી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

અંક ૧.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧લી જાનેવારીથી, તા. ૭મી જાનેવારી સુધી, ૬૦ સં. ૧૯૧૦.

રાનીવાર, તા. ૧લી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

હિંદુ-માગસર ૧૬ થી માગસર ૨૬ ૧૧ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

સુસલભાન-તા. ૧૮મી જાનેવારીથી તા. ૨૪ જાનેવારી સુધી, ૧૯૨૭ હિંદી.

વાર.	પ્રતિ દિવસે	દિવસ	પ્રતિ દિવસે	પ્રતિ દિવસે	પ્રતિ દિવસે	પ્રતિ દિવસે	પ્રતિ દિવસે
ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.
શુક્ર.	૧	૬	૧૮	૨૧	૪	૫	૬
રવિ.	૨	૭	૧૯	૨૨	૫	૬	૭
સોમ.	૩	૮	૨૦	૨૩	૬	૭	૮
મામ.	૪	૯	૨૧	૨૪	૭	૮	૯
બુધ.	૫	૧૦	૨૨	૨૫	૮	૯	૧૦
ગુરુ.	૬	૧૧	૨૩	૨૬	૯	૧૦	૧૧
શુક્ર.	૭	૧૨	૨૪	૨૭	૧૦	૧૧	૧૨

અઠવાડીક પંચાંગ.

સરવૈયુ
કોમરેશનો સરવૈયુ
મી. રોલરનું કુટુંબ
કોમરેશનો કુટુંબ
અધ્યાત્મ કામ
મી. પોલારનું પુસ્તક
અમારી સ્થિતિ
હિંદીની હિંદીયત
રેવરેન્ડ વરુદ્ધ એક હિંદી લાઈસેન્સ ફેસ
પ્રેસના કામકાજને લગતું
હિંદીય નેશનલ કોંગ્રેસ
સત્યાગ્રહ મંદિરોની આવાસમાં ફેર
નેહાલસરગ ખગરપત
હિંદી તાર
મી. રોલરનો ૪ થી જેલનો અનુભવ
પરચુરુ ખગરો
મહારાજાની ઇન્ડિઅન સાયન્સ આફરિકન
હિંદીની રચના
નાહરી કોરની મોટીસી-બેજે
આશુ વરતમાન
અર્યા પત્ર
પરચુરુ અર્યા
અલ્ફ્રેડખર આપનારોને
રશીઆના કમરુદ્દીન રાવરહાની એક
હિંદી કોરનો કાવ્ય

સરવૈયુ

વરસો જાય છે તે આવે છે. અમે ૬૨ વરસે કોમની સ્થિતિનું સરવૈયુ કહાડીએ છીએ. ટરાસવાલના સત્યાગ્રહ થી ખીજુ બધું દંકાલ ગયું છે. સત્યાગ્રહની લડતમાં બધાજ બાળકો જેવા બનાવો બની ગયા છે. ઉચ્છૃંસન પણ વિચારવત બન્યું આવ્યું. આ લડતના કાયદા અનેક છે. અમે હિંદી પુસ્તક કહી શકીએ છીએ કે લડતને લીધે આપણી વિરુદ્ધ થતા બધા કાયદા દક્ષિણ આફ્રિકામાં અટક્યા છે. તેના કેટલાક દાખલા પાંચનારને ઘરનું મળી આવી શકે છે. વળી સત્યાગ્રહની તાલીમથી કોમને જે કેળવણી મળી છે તેની હદ આંકી શકાય તેવી નથી. આ લડત લડવામાંજ છૂટ છે એમ સહુ કામ હવે બોલ શકે છે. ટરાસવાલની લડત દલ્દ બાંધે છે. હિંદી બધા નખખા પડ્યા છે. જે તે નખખા નહીં પણ દલ્દ તે લડત બંધ થઈ દલ્દ. પણ લડત લખાવથી કોમને કશો નેરફવડો થયો નથી. બધા આમ બળતી વાત રહી છે ત્યાં જેમ વધારે વપરાય તેમ ફલદોજ થાય. આમજન તે વિદ્યાની જેમ વપરાયાથી વધે છે. લડતનું સ્વરૂપ હાલ બધું સરસ છે. વિદ્યા થતમાં મી. રીચની તમે બોલ રીચને બધું સરસ કામ કરી રહ્યા છે. આ કામ જેવું હાલ ચાલે છે તેવું એક વરસ આજ્યા કરે તો તેનો શો અરથ થયો? કારણ કે ૬૨ આઝાદીએ સરેરાશ માત્ર આર પાઉંની આપે તો પા. ૨૦૮ એકકા થાય. અને જે સહીઆ ૧૦ આવે તો ૨૬૦૦ સહી થાય. હકીકતમાં તો તેથી વધારે કામ થવાનો અવકાશ છે. પણ કહી ૨૬૦૦ માણસો આપણી લડતથી ખરેખર વાંદિ થાય તો તે કામ નહીં વાત નહીં મળ્યા. સત્યાગ્રહની લડત

જેમ વધારે જાહેર થાય તેમ વધારે દીપે છે, અને તેથી જેઓ સામે થાય છે તેને સરમાવું પડે છે. મી. પોલારે હિંદુસ્તાન ને જગાવ્યું છે. જેમ દલાલ જાય છે તેમ હિંદુસ્તાન વધારે જોર કરે છે. આ બધું બતાવે છે કે લડત લખાવાથી આપણને કશી હાની નથી. જે સતમાં લડવણ્યાનો સ્વારથ નથી તે લડત લખાતાં લડવણ્યાને લાભજ છે. કેમકે તેઓ પરમારથ દ્રષ્ટિથી લડે છે. પરમારથની હદ હોતી નથી. આ વિચારે જેઓ જેલની હાડમારી બોગવી રહ્યા છે તેને અરથે પણ આપણે ચિંતા કરવાનું કારણ નથી. હુ:ખથી તેઓ તવાય છે. તેમની જવેરાત વધારે આગળ આવે છે.

નાતાલ તરફ નજર કરતાં સ્થિતિ દયા મણી છે. નાતાલની સરકારે કેટલાક કાયદા બદલા છે તેની સામે કોમે થવાની જરૂર છે. વેપારીના કાયદામાં જે નાનો સરખો ફેરફાર થયો છે તેને અમે નજરે મણીએ છીએ. કેળવણીની ઉપર સરકારે બારે જુલમ ચલાવ્યો છે. નાતાલ ના હિંદીને બધારે તારે પણ સત્યાગ્રહ લીધે છુટકો છે.

કેપતા હિંદી સુલેલા બેવામાં આવે છે. કેપમાં કંઈ ખાસ કાયદા નવા નથી થયા. પણ કોમ દિવસે દિવસે નખખા પડતી જાય છે. વેપાર હિંદીના કાયદામાં રહ્યો નથી. કેપમાં જે સારી સ્થિતિ છે તેનો લાભ કોમે લીધો નથી. નહીં તો કેપતા હિંદી કેપમાં તેમજ આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં બારે કામ કરી શકે છે.

કેપતાના બેવામાં હિંદી પોતાના હક દિવસે દિવસે ચમાવતા આવ્યા છે. તેમની ઉપર કોમેનીની ઉરકેરણીથી પોરદુગીઝ સત્યાગ્રહ લખ ચલાવ્યા કરે છે. અમે કોમને સલાહ આપીએ છીએ કે સરકારના જુલમની સામે થવામાં કશી હાની નથી. તેમાં કોમની શોખ છે. અને તેમ કર્યું તે કોમની ફરજ છે.

લાહોર કેંગરેસનો સંદેશો અમે બીજી જગ્યાએ આપીએ છીએ. અમે તો એમ જ માનીએ છીએ કે આ કેંગરેસમાં મુખ્ય કામ ટરાંસવાલનું જ થયું ગણાય. લોકોમાં એવો જીરસો હતો કે તેજ વેળા પ્રા. ૧૨૦૦ સરખા. આ કંઈ જેવી તેવી વાત નથી.

કેંગરેસનો સંદેશો એ હીંદી કોમને ખતાવે છે કે કોમ સુસ્ત રહી લડત લીધા કરવાની છે. અમે ફરીવાર આપીને બજારમાં ફરીએ છીએ કે તેઓએ આ તક નહીં ચુકવી. તેઓ લડતનો અંત જલદી લાવી શકે છે અને પોતાની આખર વધારી શકે છે.

મી. શેલતનું છુટકું

મી. ઉમીયાશંકર શેલત ૭ માસની જેલ ભોગવ્યા પછી ૨૧ મી ડિસેમ્બર છુટયા. તેણે પોતાની ધરમ મૂતિને સાર બેઠક દુઃખ ભોગવ્યું છે. અમારા વિચાર પ્રમાણે તો મહાની ડેલ ઉપાડવામાં કંઈ દોષ નથી. સત્યાગ્રહ ખુની કાયદાની સામે છે. પણ જેલમાં તો જે દુઃખ પડે તે ઉદાવવાનું છે. એટલે પાપખાનાની ડેલ ઉપાડવામાં માન છે. છતાં મી. શેલને બીજો વિચાર કયો ને મેલું નહીં ઉપાડવું એમ ઠરાવ્યું. તેની સામે આપણે કંઈ કહી શકતા નથી. મી. શેલત તે બાબતમાં સત્યાગ્રહી બન્યા. અને પોતાની ટેક બળવવા તે નીસ રહ્યા સગી અધારી કોટડીમાં પુરાણા ને અરધા સુખે મર્યા. જેલ જતી વેળા તેમનું વજન ૧૩૬ રતલ હતું જેલમાંથી નીકળતાં માત્ર ૧૧૦ રતલ રહ્યું. શરીર નબળું ને હીણ થઈ ગયું છે. તેમની બહાદુરી ધણીજ કહેવાય. આ લડતમાં મી. શેલતનું કામ હમેશાં દીપી નીકળવાનું છે. જેમ જેમ આવા વીરલા નીકળતા આવે છે તેમ તેમ છત નબળીક આવે છે. તેમ તેમ જેઓ જેલ બહાર છે તેની જવાબદારી વધતી જાય છે. મી. શેલત ને તેમ જે હીંદી કોમ જેમાં તે પેદા થયા છે તેને અમે ધન્યવાદ આપીએ છીએ. મી. શેલતે જે દુઃખ ઉઠાવ્યું છે તેમ દુઃખ ઉઠાવવા બીજા હીંદી તરફાર આવ એવું અમે હમ્દીએ છીએ.

કલેક્ટર મી. જેક્સનનું ખુન તાશીક આગળ વધાનો તાર ગમે અઠવાડીએ આપાઓમાં હતો. આવા ખુનથી હમેને માં ત્રાસ પમાડતા કેટલાક હીંદી આવા રાખે છે આ કંઈ જેવી તેવી વાત નથી થતી. ખુનીના મનમાં તો એમજ રહે છે કે તેથી દેશને લાજ છે. પણ ખુન કરવાથી લાજ કેમ થાય એ તો એમ શકાય નથી. જે જે દેશમાં આવા ખુન થાય છે તે તે દેશમાં લાજને બદલે તુક સાતજ થયું છે. અમેરીકાના પ્રેસીડન્ટ મેક્કીનલીને એક માણસે મારી નાખ્યો તેની ઉમેદ એવી હતી કે તેથી કરીને અમેરીકામાં જે સડા છે તે નીકળી જાય. આવું કંઈજ પરિણામ નથી આવી શક્યું. આજ પ્રમાણે થોડાજ વરસ પહેલાં ફ્રાંસના પ્રેસીડન્ટ કારનોનું ખુન થયેલું. તેથી કંઈ ફ્રાંસમાં સુધારા નહીં થયા. અને જગોએ પોલીસનો કાજ ને પોલીસનું ખરચ વધ્યાં.

જ્યાં સુધી અમુક જુલમની સામે લોકો થાય નહીં ત્યાં સુધી જુલમ દુર થતોજ નથી. કદાચ થયો એવું કાગે તો તેમાં બીજી માડી અસર પેદા થાય છે. અ. બ. ની ઉપર જુલમ કરે તેની સામે બ. ન થાય પણ ક. બ. ને છોડવે તેમાં કંઈ બ. નું પરાધીનપણું મટતું નથી. અ. ને બદલે ક. તેનો ઉપરી થાય. પછી ક. લોકો માણસ હોય તો લોખંડની બેડીને બદલે લોકો સોનાની બેડી પહેરાવે. પણ આતે તે બેડી એટલે સુલાખી તો રહીજ ને કરવું થરે છે તે તો એ છે કે બ. ને તેની સુલાખીનું લાન કરાવી તેને સ્વતંત્ર થતાં શીખવવું. આવું શિક્ષણ કંઈ પરાયા માણસોનાં ખુન કરીને આપી શકાયું નથી.

આ પત્રના વાંચનારને અમે બહુ લાર દેશને વિનંતીએ છીએ કે તેઓએ આ વિષય ઉપર ખુબ વિચાર કરવાનો છે. અમે અણીએ છીએ કે હાલમાં ખુનને પસંદ કરવાનો વાયરો હીંદી પ્રજામાં વાયા કરે છે. અમે ધારીએ છીએ કે તે વાયરો લાંબી મુદત નહીં ચાલે. તે જલદી બંધ થાય તેવો હ. ઓ. ના દરેક વાંચનારે પ્રયત્ન કરવાની અમે તેને સલાહ આપીએ છીએ.

લંડનનું "ઇન્ડિયા" પત્ર જણાવે છે કે મી. રેમેશ ચંદરદત ગુજરી ગયા છે.

પ્રીટોરીયા ટાઉન કાઉનસીલ તે કાળા લોકની દુશ્મન છે. દર વરસે પરિશદ લેવાય છે તે વખતે વિદ્યાર્થીઓ ટાઉન હોલમાં બેસે છે. આ વખતે એક કાદર પરિશદ માં દાખલ થયેલ. તેજ હોલમાં ગોરા ઓ હતા. તેથી કાઉનસીલે ગુસ્સે થઈને પરીશદને નોટીસ આપી કે કાદરને ગોરા ઓના હોલમાં બેસાડ્યાં તેથી તે હોલ હવે પછી નહીં મળે. તેથી પરીશદએ નેત્રી એક કોટડીની કાદરને સાર માગણી કરી. આ પણ કાઉનસીલે તામજીર કરવું ને ઠરાવ કર્યો છે કે કાદર કે બીજા કાળા માણસોને ટાઉનહોલ અથવા તો તેમાંની કોટડીનો ઉપયોગ બીલકુલ ન આપવો. આ ઠરાવ કરનારા બધા સરસ ને વિદ્વાન ગોરા ગણાય છે. આવા દેહમાં કાળા માણસોની સ્થિતિ ધણીજ કશેડી થઈ રહે છે. તેની સામે ઉપાય અમારા વિચાર પ્રમાણે સત્યાગ્રહ સિવાય છેજ નહીં. આવો અન્યાય જ્યારે ગોરાઓ કાળાને સરખા નથી ગણતા તેથીજ થાય છે. આવું ન થાય તેને સાર આપણે ટરાંસવાલમાં લડી રહ્યા છીએ. અને જે પ્રજા માં આવો તિરસ્કાર રહેલો છે તે પ્રજાની સામે લડત લેવામાં વખત જાય એ નવાજ ની વાત નથી.

મી. પોલાકનું પુસ્તક

મી. પોલાકે હિંદુસ્તાનમાં જે કામ મચાવ્યું છે તેમાં તેણે દક્ષિણ આફ્રિકાને લગતું પુસ્તક લખી ઉમેરેા કર્યો છે. તે પુસ્તકનું ખરચ પણ પરખાઈજ છે. કેમકે તે મી. નાટેસને પોતાને ખરચે બહાર પાડ્યું છે.

આ પુસ્તક આખા દક્ષિણ આફ્રિકાની સ્થિતિ આપે છે. તેમાં આર વિશાલ છે. પહેલા વિશાલમાં સાધારણ બધા દક્ષિણ આફ્રિકાના કાયદાની વીગત છે. નાતાલ થી શરૂ કરેલ છે. આ વીશાલ ૯૦ પાના રોકે છે. તેમાંથી ૬૬ પાનાં નાતાલ નાં છે. તેમાં વેપારી કાયદો, ઇમીગ્રેશન કાયદો, ગીરમીટીઆ કાયદો વીગેરે પુરતી હકીકત આવી જાય છે. વેપારી કાયદા માં તેણે મી. હુડામલ, મી. હાલ ઓસ માન, મી. કાસમ મહમદ, મી. વાહેદ, મી. ગોગા, મી. ચેટી, મી. આમદ બેમાત વીગેરના કેસ આપ્યા છે.

ગીરમીદીઆના કુખના પશુ મધુ કેસ ટાંકવા છે.

દરંસવાલની લગત ૪૫ પાના રોકે છે. આ શિવાય ધણા જાહેર માણસો શું બોલેલા છે તે પણ આવે છે.

નાતાલ હમીએસનનો સડો એ મથાળા નીચે ભેરડ કરીયુ ઉપરનો મી. આંત્રીઆ નો સખત કાળજી આવ્યો છે. નાતાલની કેળવણી આખત પણ દુકીકત છે.

કેપ રોડેસીઆ તથા ડેલાગોઆએના કામદાની દુકીકત પણ આવી જાય છે. આ પુસ્તક ધણું કિંમતી છે અને દરેક હીંદીના હાથમાં હોવાની જરૂર છે. તેની કિંમત એક રૂપીઆ રાખેલી છે.

અમારો સ્થિતિ.

આ અજ્ઞા દેખાવમાં ફેરફાર એક વાંચનાર વિલગીર થશે. અમે જે ભગવું પુકું રાખતા તે વિચારપુરવક પસંદ કરેલું હતું. પણ દરંસવાલની લગતને લીધે અમારી હાલત એવી થઈ ગઈ છે કે અમરે દરેક રિતે ખરચનો ખચાવ કરવો પડે છે. તેથી ભગવું પુકું બંધ કરવું છે તેમજ ઉગ્રેજી વિભાગમાં કદનો ઘટાડો કર્યો છે. અમારી ઉમેદ એવી છે કે સમય આવશે અમે ઉગ્રેજી વિભાગ પાછો વધારશું. દરમીયાન નવી ૬૫ પ્રમણી બધી દુકીકત દુકમાં આપી શકશું. એટલે ઉગ્રેજી વાંચનારને બહુ અચગ નહીં પડે.

આ છાપું વેપાર અરથે નથી એવું વાંચનાર જાણે છે. જેઓ એમ માનતા હોય કે આ છાપું કામની સેવા ખત્તવે છે તેઓએ ખીજા ધરાકો કરી અમને ઉતે જન આપવું ઘટે છે. ધણા માણસો એકજ નકલ વાંચવાને બદલે સહુ પોત ની નકલ વાંચે તો અમે છાપામાં વધારો કરી વધારે સેવા ખત્તવી શકીએ છીએ.

લોડરની હોમાયત

તા. ૨૩ નું દરંસવાલ લીડર હીંદીની દિમાયતમાં એક મુખ્ય બખાણુ દરમ્યાન લખે છે કે મધ કાંચે ૭ હીંદીઓ નાતાલ માંથી દરંસવાલમાં દાખલ થયા તેમને પકડવામાં આવ્યા નથી. તેમાંના કે તો નવા આવનાર છે. એ મધુ જણુ દરંસ

નથી. તેઓ પોતાના બાધઓએ કોમના નાક સાર જે લગત ઉઠાવેલી છે તેને ટેકા

દેવા સારે આવ્યા છે. જોધમે તેવો માણસ દરંસવાલમાં દાખલ થઈ જાય

એવો દુક સાખીત કરવાનો તેમનો આગ્રહ નથી. પણ પુરોપનો કચરો કે જેમાંને મોટો ભાગ ચિદીય રકમન પણ નથી

તેને દાખલ કરવામાં આવે, અને હીંદીઓ તે કાવદા પુરવક ખાતલ કરી દલકા પાડવા

માં આવે એની સામે તેમનો વાંધો છે. સરકારે તેમને દરંસવાલની સરદારમાં

પકડવા વિના દાખલ થવા દીધા એ ઉપર થી તેઓ માને છે કે હવે સરકારની આખ

ઉલટી છે, અને હીંદીનું જ્વતિમાન બળ વધારે ખાતરજ હીંદી લગત છે એવું તે

સમજવા લાગી છે. હવે એશીઆટીક લોકોને દાખલ કરવાના કાવદાના રૂપમાં

ફેરફાર કરવાનીજ જરૂર છે. જે કાવદા થી તેમની ઉપર દલકાઈની છાપ પડે છે

તે કવદાને રદ કરી ગવરનારના કાતુનોથો તેમને અટકાવી શકાય છે. કારણ કે

કાવદામાં ગવરનાર પોતાની મરજી પડે તે કામની સંખ્યા નહીં કરી શકે છે. એમાં

ખાસ હીંદીનું નામ નથી આવતું. જે પ્રજામાં મી. ગાંધી અને મી. રોયપન જેવા નિહાનો છે તેવી પ્રજાને આ પ્રમણે

દુક આવવામાં સરકાર અને હીંદી બંને ને માન છે. આથી હીંદીના લોકોની લાગ

થી પણ શાંત થશે. વડી સરકારની ચિંતા પણ એછી થશે. આવતા સોમ

વારથી હીંદીજન નેશનલ કોંગ્રેસની બેઠકો મળુ થશે. જે દરંસવાલ હીંદીઓની

તકલીફમાં ઘટાડો નહીં કરે તો સરકાર ની વિરુદ્ધની લાગણી વધી જશે અને

એકસીમીસ્ટોની ફતેહ થશે. આ એકજ લગત એવી છે કે જેમાં હીંદુ અને મુસ

લમાનો સરકારની સામે થવામાં એકસાંથી થી જોડાયા છે. જે વડી સરકાર આ

ખાખતમાં કંઈ કરી ન શકે તો હીંદીઓ તમામ ઉગ્રેજી માલ બેચકોટ કરી દેશે.

આ હુથિવાર એવું જખરું છે કે એક્લી આની સામે તુરકીએ વાપરીને તેને તમાવી

હીંદુ હતું. જનરલ સ્મટસ હાલમાં માગેલો સમાધાની કરવા નારાજ હોય,

તો પણ શહેનશાહતના કાલને ખાતર જરૂરી છે કે આ કોલોનીને તુકસાન ન

થાય એવી રીતે તમણું મુકા સમાવાન કરે

સટેંગર તરફ એક હીંદી લાઇસેન્સ કેસ

આકસ કરાલથી એક બખનાર જણાવે છે કે—આશરે ચાર ૭ માસ ઉપર એક

હીંદીએ જંગલમાંથી પોતાનું લાઇસેન્સ સટેંગરમાં દરંસફર કરાવેલું. જે બીલ્ડીમ

માં તે દરંસફર મળેલું ત્યાંથી બાલકોમ બીલ્ડીમમાં ફરી દરંસફર કરાવવા મજ

કુર હીંદીએ હાથમાં અરજ કરેલી. તેની સામે ધણા હીંદી વેપારીઓએજ અરજ

કરી કે લાઇસેન્સ તદ્દન કાઢી નાખવું જોઈએ. તે કેસ ગયા તા. ૨૦ મીએ

મદ્યો હતો. બંને પક્ષના વેપારી તથા તેમના વકીલ હાજર હતા. આ કેસમાં

વડીએ એવા એવા સવાલો પુછ્યા તે તેની જે જવાબ આપવા પડેલા તે એવા હતા

કે તે આખા નાતાલ કોલોનીના હીંદી વેપારીઓને તુકસાન કરતા થઈ પડે.

આખરે અંજામ એ આવ્યું છે કે લાઇસેન્સ અમલદારે દરંસફર કરી આવવા

ની ના પાડી છે. આ જીત મેળવનાર હીંદી વેપારીઓ બહુ ખુશી ખતાવવા

લાગ્યા છે. હીંદીઓ આવી રીતે માઠો માંહે તકરાર કરે છે, ને તેમાં આખા

કોલોનીમાં જાંટા ઉડે એવી વાતો બહાર આવે છે એ મોટા બખસોસની વાત છે.

પ્રેસના કામકામને લગતું.

લેટરરોડ, મનવાણસ, રલવે શુક વગેરે કામ અજ સુધી અમો કરતા હતા તે

નવા વરસથી કરવાનું બંધ કરવું છે. હવેથી માત્ર “એપિનિઅન” અને પુસ

તકો પ્રગટ કરવાનુંજ કામ કરવા ઉપર અમે અમારે ખાત રાખવાનો ફરાવ કર્યો

છે. તેથી અમારા કદરવાન માલકો પોતા તું કામ બીજે કોઈ ટેકાણે કરાવી લે

એવી અરજ કરવામાં આવે છે. તેમણે આજ દિવસ સુધી જે મદદ કરી છે તે

માટે અમે તેમને અંતઃકરણપુરવક આમાર માનીએ છીએ.

હીંદુસ્તાનની ખાયાનાં કોઈ ખાસ કામો કરવાની મામણી કરવામાં આવશે તો

અમારી ખતતી સમવડે અમે કરી આપશું. પણ એકદમ અથવા ખાલી મદતમાં તે

કામ કરવાનું અને ગમે તેટલું નહીં, કારણ કે હવે પછી અમારું ધન કરવા

ના કામઆટે અમને જોગ જાવવાને અવકાશ રહે તેમ નથી.

મી. ગાંધી તથા મી. હાજી દુબીય
 બોલ્યા પછી મી. રાયપને જવાબ આપ્યો.
 મી. હાજી દુબીયે મી. બેસર રાયપને
 અને તેના સાથીને આવકાર આપ્યો અને
 લોકોને બેર કરવાની સલાહ આપી.
 મી. રાયપને જવાબમાં બોલ્યા કે તમે
 જાણો છો કે હું વિધાયતમાં ૧૯૦૨ ની
 વખતમાં ગયો. હું વિધાયતમાં તમામ
 નવ વય સુધે મારા કુટુંબ જુદું
 મિત્ર પા. મારી ગેરદાખલીમાં મારા
 કુટુંબને પાલુ બારે પહેલું હતું. નવ
 દોઢમસ સુધી હું બહાર રહ્યો. બપોરે
 હું આવ્યો ત્યારે તેઓ રાજી થયા કે હું
 નાતાલ તેઓની સાથે ગયો. નવ વરસ
 સુધી તેઓ મારી ગેરદાખલીને લીધે સોમ
 પાળતા હતા. તેઓને આશા હતી કે
 આ વખતે હું તેઓની સાથે રહીશ.
 ત્યારે હું વિધાયતથી નીકળ્યો ત્યારે મી.
 ગાંધીએ અને કહેલું કે ચાન્ડા દરચન
 કરીને તુરત દરોસવાસ જાઓ. મેં ચોખા
 જવાથ નદી આપેલો. પહેલાંતાં અને
 જાણુ'યુ' કે મારે એમ કરવું એ મૂશ્કેલી
 ની વાત છે. મારી કેળવણીને ખાતર
 મારું કુટુંબ બીજારી થયું છે. ત્યારે
 હું કરમન પહોંચ્યો ત્યારે મારા બાપ
 તેઓના છોકરા વીગેરે બીજારી હતા.
 આથી રિશત મેં બોધ એક તરફ મારા
 સગાને ખવાનાં સાંતિ હતાં. બીજી તરફ
 થી દક્ષિણ આફ્રિકામાં કેમની મિયનિ
 ખરાબ હતી હવે મારે શું કરવું ?
 વિચાર કરતાં મને રૂખન નહીં ગળેતો.
 પણ મારા સગાઓમાં જતાં મને વાપુન
 લાગ્યા. મારી મોત વાત કરતાં એ મારે

હું તમારી અમળ છું. તમારે એ ચીજ કરવાની છે. તમારે દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહેવું છે કે નથી રહેવું? જોને આ દેશમાં નથી રહેવું તેને હું નથી કહેવો. પણ જોને રહેવું ને મરવું છે તેને હું આ શબ્દો કહું છું. આપણે દક્ષિણ આફ્રિકામાં માણસ તરીકે રહીશું કે કુતરાની માફક? જોઓ કુતરાની જેમ રહેવા માટે તેને પણ કંઈ કહેવા નથી માનતો. જોઓ મરદ યશ રહેવા માટે તે સાંભળો: આપણી ઉપર સભ્ય કર છે તેઓએ લેવું છે કે આપણે મરદ યશ રહેવા માગીએ છીએ. તેઓનો ઇરાદો એવો છે કે આવા માણસોને પછાડ્યા. તેથી આપણે મજબુત રહેવાનું છે. આમ તમે કરશો તો તેમારે સારું થશે એટલું જ નહીં, પણ તમારા બાઈઓને પણ ચડાવશો. આપણી લગત કંઈ આપણે જ સારું નથી. તે લગત આપણી પછી આવનારા છે તેને સારું પણ છે. આપણે દુઃખ નહીં કહીએ તો એ વરસમાં આ દેશ છોડવો પડશે. ગોરાઓ ખુશી રીતે કહે છે કે આ દેશ માત્ર ગોરાનો છે. જો એમ હોય તો દેખાવું છે કે કાળાને કઢાડી મુકવા જોઈએ. અહીંના કાળાને તો નહીંજ કઢાડી શકે. અહીં ના બીજા કાળા છે તેને પણ નથી કઢાડી શકના. પણ તેઓ આપણી દીંદીની લાલત એવી લાવી મુકે કે આપણે નાસવું જ પડે. હવે વિચારીએ. જો આપણે મરદ તરીકે ન રહેવા માગીએ તો કુતરા તરીકે પણ નહીં રહી શકીએ. જો તમે માન પુરવઠ રહેવા માગો તો તે તમને પછાડવાની પેદવી કરશે. જો કુતરા તરીકે રહીએ તો કઢાડી જ મુકે. આમાં ઉપાય એકજ છે. તે એ છે કે જોઓ ઠરાંસવાલના કપડાની સામે ચાપ છે તેઓ એ મજબુત રહી મરણ પર્યંત લડવાનું છે. તેઓને ચાંકલાની જેમ થવાનું છે. એટલે તેઓ નબળાને નીલાવી શકશે જ્યારે આ લગત સર યશ તારે બધા બહુ જુરમાથી લડ્યા. હવે શું રીયતિ છે? તમે ખુશના કસમ લીધા છે. તે કસમ કેટલાકે તોડ્યા છે. તમે જાણો છો કે તમે ખુશને શરૂ છો. પણ તમે જ્યારે મરણ થાય ત્યારે પાછા કસમ લઈ શકો છો. જ્યાં સુધી એક પણ દીંદી દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોય ત્યાં સુધી આ લગત ચલાવવાની છે. રેલવેના ધારા જો લાગે. આ તાળો ધા છે. સરકારે હવે રીતે આપણું અપમાન કરવું માગે

છે. આવી રીયતિમાં દલકામાં દલકા માણસો પણ નહીં રહે. જો રહીએ તો સરકાર જેથી કે આપણે કંઈજ માનના નથી. આવી દશા શું મદાન દીંદીના પુત્રની થવાની છે? એમ ચાપ તો આપણે માત્ર લીયકારા બનશું એટલુંજ નહીં પણ દીંદીને તુકસાન કરશું. આપણે મોરામાં મોટી પ્રગતિ માણસ છીએ ચલીસ કરોડ ખીંદીરા સ્થળમથાથી ત્રીસ કરોડ દીંદી છે. એટલે આપણે પચોતેર ટકા ધ્યા. શું એથી દુરમે જોઓ છે તે પણ દિરકાની ઉપર પદ મુકશે? મી. ગાંધી તમને બહુ સમજાવી ચકા છે. મને તેમ જોટલી ધીરજ નથી. હું તો એકજ વખત જો છે તે કહું છું. વખતે વખત મારે તેજ વાત કહી તમારે અપ માન નથી કરવું. તમે દક્ષિણ આફ્રિકામાં મરદ તરીકે રહેવા માગો તો ઉઠો ને લડો. વકીલ તરીકે સરકારની સામે હું ન બોલું પણ જ્યારે સરકાર અન્યાયી વાત કરે ત્યારે હું તેની સામે યશ થકું છું. જો સરકાર સાચું કરે તો હું તેઓને મદદ કરી શકું છું.

મી. શેલવનુ છુટ્ટુ

મી. ઉમીયાશંકર શેલવ નવા છુટ્ટુ વાર તારોખ રજમીના રોજ જુટયા છે. તેની તબીબન બાપી ખરાબ થઇ મધ છે. તેનું વજન ૧૩૯માંથી ૧૧૦ રહ્યું છે. તેને લેવા ખાસ ગાડી ગઈ હતી. ને મી. રાયપન તથા મી. મણીલાલ માંધી ગયેલ. મી. શેલવને કોંગ્રેસ તરફથી કાઠીઆગાઝ આર્થ મંડલ તરફ થી અને મી. દીવાન તરફથી તારો ખુશારકયાદીના મળ્યા છે.

એક જવાબ

દરાંસવાલના દીંદી તરફથી નામદાર દીંદીને જનમદિવસની મુખારકયાદીને સ દેશો પ્રિરીશ હિંમન એસોસીએશન તરફથી મોકલવામાં આવેલ હતો. તેના જવાબમાં ગવર્નરનો સેક્રેટરી નીચે મુજબ લખે છે:-

"મને જણાવવાની ફરમાસ થઇ છે તમારી મુખારકયાદીનો સદેશો નામદાર દીંદીને પહેંચાડવામાં આવ્યો છે. તે તેથી તે નામદાર ખુશી થયા છે."

કેંગ્રસડોરપન્ડા સત્યાગ્રહીઓ મી. આમદ વાળ. મી. મુસા વાળ તથા મી. સુલેમાન હુસેન ઉપર ગયે મંજળવદ કેસ વાલેલ. આ બંધાને છપીતરેશન કાયદાની રૂએ હુકમ કરવા ની દીલચાલ થતી હતી. મી. ગાંધી

ખ્યાવ કરવા ગયેલા, ને એવી દલીલ રજુ કરી કે છપીતરેશન કાયદો લાગુ પડી શકતો નથી. કેમકે તેઓ બધાએ મંજળવત રજીસ્ટર લીધેલાં છે. તેઓ રજીસ્ટર નથી બતાવતા એ ખરાબ વાત છે. કેમકે રજીસ્ટર ન બતાવવાની આ લગત છે. રજીસ્ટર ન બતાવે તેને હુકમ કરવાનો કાયદો નથી. પણ તેને જેલની સજા મળી શકે છે. સરકારી વહીવે પ્રીટરીએથી પોતાની ઉપર આવે લીસુમના વાંચી સંભળાવી. કેસનો ઠરાવ ખુબજાર સુધી મુજબની રહ્યો છે.

મો આમદ મોતારા જેલમાં

મી. મુસા બીખજના બાણેજ મી. આમદ મદમદ મોતારા બીવારને સાર તા. ૨૧માંજો જેલમાં ગયા છે. તેને ખજા નબળા દીંદીએ કાપાને સરજ મળા સમજાવયું. તેણે નિરસકારથી તેમ કરવા નો પાડી ને કહ્યું કે 'તમારે ના માંધી કાયદો કબુલ કરશે ત્યારપછી હું એક વાર જેલ જઈશ ને પછી દેશ ચાલ્યો જઈશ પણ ખુની કાયદો કબુલ કરનાર નથી'. આવા નર કામમાં બધા હોત, તો આજે આપણે લડતને પૂરી કરી હોત.

પરમોટ એરીસનાં કારતખાન

પ્રીટરીઆમાં અહરે રજ મદરાસીને વખર તપાસે જેલમાં રાખ્યા છે. તેઓની ઉપર દેશકારનો હુકમ છે. હવે જેલ રાખી સતાવાલા લલચારે છે ને ફાસલાવે છે કે તેઓ નકામા ખુવાર ચાપ છે. બે દીંદી તો લાલચને વશ થઇ કહી ગયા છે તે તેઓ કાપાને તાળે ચપા છે. આ વાં પરમોટ એરીસનાં કારતરોથી દીંદી ન હારે એમ કહું છું. પણ કશય કાલ થી જુલ થઇ ગય તો તેઓ પાછા સર દીંદીડટના ચુરા કરી હિંમતથી લડત ચલાવી શકે છે.

મી. ગાંધી આપન પડીઆચી

વજ મસ ને બે દહતાની જેલે સોગવી મી. ચંબી આપન પડીઆચી ખુબજારે જુટયા. તેને લેવા માટે મી. કે. કે. સામી, મી. દાદા મીયા દાજી મી. મણીલાલ ગાંધી વિગેરે ગયા હતા. મી. ચંબી આપન પડીઆચીને રજીસ્ટર બાબત પણ માસની અને લાઇસેન્સ બાબત બે દહતાની જેલ હતી. મી. ચંબી આપન ખજાર કાવેલ જેલ રતાગરદીની તબીબત સરજ ને ખજાર સંજુરજ નિરમા છે.

અમદાવાદર ફજાર આજે પોતાની ઉપરના અસલ તહેમલ ઉપર કોરટમાં હાજર થયા હતા. તેમને એક માસની વચર અમુરીની ફદ મળી છે. મો ફજારને ફ. મુખારકબાદી આપું છું.

કોંગ્રેસની મદદ

નીચે પ્રમાણે તાર કોંગ્રેસ તરફથી મળ્યો છે.

“કોંગ્રેસે બહુ ભારે કામ કર્યું છે. જુરસો મળેજી હતો. તેજ વખતે બારસે પાઉંડ જમા થયા છે. માંતના આગેવાનોએ બીજા સરસ ઉમરાણાં કરવાનું આજે લીધું છે.

વધારે નાણાં—મી. પીટીરનો તાર

મી. બહાંગીર પીટીર તરફથી મી. પીટીર ઉપર તારથી પા. ૪૦૦ આવ્યા છે. આમ દીકુરતાન સંપૂર્ણ ભગે છે. મધ્ય દરસવાલની હીંદી કામ રૂ. કરે છે?

જાનેવારીના માસ

જાનેવારી નથા ફેબ્રુવારી એ બે માસ લડતમાં સરસમાં સરસ છે. જેમ સોફા હર વરસે જમા નવ્ય છે તેમ જો હીંદી કામ જેણે કસમ લીધા છે તે વિચાર કરે તો પોતે આજુ વરસ કાપણે કબૂલ સમવાનું પાપ કાઢક દરજે ધોવા જાનેવારી તથા ફેબ્રુવારી માસમાં વચર કાપણે-સચી પેપાર કરી જેલ જમ રહે છે. જેકે કામના ધણ માણસો પડી પમા છે તોપણ સરકારને ખતાવી આવી વહે છે કે પડવાને પણ પડેલા ન માને. કામ એક છે. માન મોટી વાત છે. ફેબ્રુ હીંદી પાછા ઉઠી રહે છે એમ જોઈથી ખતાવી સકાય છે.

નીરાશ હીંદી

એક નીરાશ હીંદીએ સ્વરાજતા લખાણ બે મી. માંથી ઉપર કાગળ લખ્યો છે. ‘તાતુ’ નામ નથી આપ્યું. તેણે પોતા નામ આપી પોતાના મનમાં જે કા હોય તેનો ખુલાસો કરાવ્યો એમ આ હીંદીને શલામણુ કરું છું. તે આજુ એવા હેતુથી લખ્યું છે કે તેનો મલ થાય. જ્યાં સુધી તેમાંની કષ ખત ન સમજાઈ એમ ન જણાય ત્યાં મી અમલ ન થઈ શકે.

મી. જોસફ રોયપન વિ. ને ખાણુ મી. જોસફ રોયપન તથા તેમના સાથીને વિવેરે મેસોનીક હોલમાં ખાનગી ખાણુ મલે તેમાં મી. કોસકીત પ્રમુખપદ દીકરીથી લેખી લખાઈ મલ સકશે. ઉપર મળી જોરા તેમાં આવવાના છે.

ફીરદમસની મીજલસ

ફીરદમસની મીજલસ હમીદીઆ હોલ માં આ લખની વેળા ચાલી રહી છે. મીસીઝ ડીલીપ્સ, મીસીઝ ડોક, મીસ ડોક, મીસીઝ વોગલ, મીસીઝ પેટરસન તથા મીસ ફેસેલીન કામ કરી રહ્યાં છે. એવા તકમાર કરીને પસાર કરે છે. અને લગભગ બસે હીંદી જોડરાં તથા સો હીંદી જોરતો વણી ગમતથી નારતો કરે છે. હોલ ચીકાર ભરાઈ રહ્યો છે. વેપા રીઓએ આપેલી મેટાનુ ગ્રાડ બતાવ્યું છે. વિલાયતના આપાને સાર છબી પાક તાર હાજર છે. હોલ કીક ચણુમારેજો છે. હીંદી કામ કરનારાઓનાં નામ ફ. નથી આપતો. આ રમુ સત્તાયદની બલીદારી છે. આપું મેં તો લડતના પહેલાં જોએજુ નથી. બધરાં તથા જોડરાંઓને હસમુખાં જોઈને સફુને કરા થાય એવું છે. આમાંની કેટલીક જોરતોના મરદ જેલમાં ખીરાજો છે.

વિલાયતની કુમક

આ અઠવાડીએ નીચે પ્રમાણે હિસાબ મળ્યો છે:— મી. રીચની મીડીંગમાં સહી ૨૫ ઉમરાણું ૧૨/૬, મીસ સેલી પોલક મારફત સહી ૧૦ ઉમ. ૧૨/-, લેફ ટેનન્ટસ મારફત સ. ૩, ઉમ. ૪/-, મીસ સેમસન સ. ૫, ઉમ. ૬/-, મીસીઝ એ. પોલાક સ. ૧૦, ઉમ. ૬/-, મીસ બેનેટ સ. ૫, ઉમ. ૩/-, મીસીઝ પોલાક સ. ૧૦, ઉમ. ૨/-, મીસ મોડ પોલાક સ. ૬, ઉમ. ૬/-, કુલ સહી ૭૧, ઉમ. પા. ૨-૧૮-૪. મેં અઠવાડીએ કુલ સ. ૬૭ ઉમ. પા. ૪૪-૪-૧.

હેલ્લા તાર

જોહાનસગરમ, શુકરવાર.

કુમરસકોરપવાળા કેસમાં કોરટે આરો પીને બેલ વગર છુટા કરવા કુકમ કર્યો છે. ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ તરફથી તાર મળ્યો છે કે ‘હીંદી ભાઈ’ જોતી બહાદુરી ભરેલી લડતની કોંગ્રેસ ઉઠી તારીફ કરે છે, અને તેની પીઝાન લીએ છે; તથા તે ચાણુ સમવા આગ રહ કરે છે. જેટલો બનશે તેટલો ટેકા આપવા વચન આપીએ છીએ. પછસા મો કેવલ કરીએ છીએ. જનરલ એ.ધા ઉપર નીવડો કરવાની માગણીનો કેવલ કર્યો છે.

બેલકરદમાં મી. હરમાજ પલાક મળુ માણની જોશમાં થયા છે.

મી. શેલતનો ૪ થી જેલનો

અનુલવ

[મી. શેલતપાસેથી જાણેલ હેવાલ ઉપરથી]

તા. ૧૫ મી. જુનના રોજ જોહાનસગરમાં બિ. ઇ. એ. ની ઓરીસે ફ. પકડાયો; ને મને હદપાર કરવાનો કુકમ થયો. તે માટે મને પ્રીશરીઆ ડા. જવડા માં આવ્યો. અહીં એવું કે ખોરાકમાં દરેક ટક બહુ તો ૬ આઈસ રોટી આપવામાં આવતી હતી તે પુરતો ખોરાક નથી. સરકાર તરફથી ખોરાક માટે રોજની એક શીલીંગ મળે છે તેમાંથી ખોરાક પુરા પાડનારનો નફો બાદ કરીએ તો પણ ૬ પેનીમાં બે રતથ રોટી મળી શકે. મી. ચમનીએ મને લણુ સમજાવ્યું પણ તે માન્યું નહીં. ત્યારે મને નાતાલ હદપાર કરવા દરકુ. તા. ૨૩ મીએ હદ પાર કરવામાં આવ્યો. તા. ૨૪ મીએ ફ. આરસ્ટાઉન ઉતર્યો. દરેનમાં જોડવા વજેરેનો બંધખસ્ત નથી એટલું અહીં કહેવું જોઈએ. ઉતરતાં નાતાલના રથા નીક છમીએશન અમલદારે કહ્યું કે મુખ્ય અમલદારની તમને હાખલ થયા રળ આવ્યા છે, પણ તમે કરખન જાઓ તો મુખ્ય અમલદારને મળજો એમ કહ્યું છે. મેં તેનો આભાર માની જણાવ્યું કે હું તો આજેજ પાછો દરસવાલમાં હાખલ થનાર છું.

આરસ્ટાઉનમાં બાક વહીલાક તથા લાક મુસ્લાની મેમાનગીરી જોગવી બપોરે દરસવાલની હદમાં હાખલ થયો ને મને પકડીને ચારજ કરવાની મહેરબાની કરવા સારજન્ટને કહ્યું. તેણે ચારજ કરી આંગણાં લેવાની તકવારી કરી, જે તરફી લેવાની મેં ના પાડી. તા. ૨૫ મીએ મને કોરટમાં ખડો કર્યો. મને આગળ બે વખત સળ થઈ છે, એવું પુછતાં મેં જણાવ્યું કે સરકારની નોંધ અધુરી છે કેમકે મને ત્રણ વખત સળ થયેલ છે. મને પા. ૧૦૦ ફડ અથવા ૭ માસની જેલની સજા મળે; તે માટે મેં આભાર માન્યો. આંગણાં ન આપવા માટે કેસ ચાલ્યો. મેં સારજન્ટને કહાવવા સારી રીતે બચાવ કર્યો. ને જણાવ્યું કે હું પોતે ખાસ વિનિતિ કરીને પકડાએલ કોરાથી નારી જાઉં નહીં, ને આંગણાં ની જરૂર તેથી ન રહે. સારજન્ટે કહ્યું કે ‘મેક અપ’ હોય એટલે આંગણાં આપવાં જોઈએ. મેં ‘મેક અપ’ ને

‘સારજ કરવાથી’ જુદી બાબત છે એવો વધો લીધો. સારજ કરે કદ્યુ બને યજ્ઞ નો અરથ એકજ છે. મેં પુણ્ય કે ક્ષયોપાસીમાં એમ લખ્યું છે તે બતાવે, કે જેથી કુ તે લીધું. આથી કાર્ટમાં હસાદસ થઈ રહી હતી. માણસે જે જુદું કે આ જુદા માટે જરૂર દિવસ ની એકાંત આસાન કેદની સજ છે, પણ કુ એક દિવસની સજ કરે જુ. મેં આભાર માન્યો, બાદ મને જેલમાં લઈ જવામાં આવ્યો. વેલકરસ્ટ જેલમાં મી. રસ્તમજી, મી. હાલુદ મહમદ, મી. રંગિયુ સિંહ વગેરેને મળ્યો. ત્રણ દિવસ થયા ત્યાં તાર આવ્યો કે મજબુત બાંધા ના માથાસેને હાલિપુરત મોકલવા. મને અને મી. રવિદુષ્ટને તા. ૨૬ મીએ ત્યાં મોકલ્યા. ત્યાં ત્રણ માસ થયા. અહીંની જેલમાંથી વજાખરા જેલોએ મુદત પૂરી થયે જુદી મવા દતા. મી. રસ્તમજી પાછળથી અહીં આવી પહોંચ્યા હતા તે તથા હેરી ઉરે રામસામી ને કુ એ ત્રણજ હતા. પ્રીમીયર મામનના ૧૫૦ કાફેરા આવવાથી અમને ડીપકલુક ફરવાવા કુકમ મળ્યો. તા. ૬ અક્ટોબરે હાલકી પહેરાવી અમને જોહા-અખરમ આવવા. તા. ૭ મીની સવારે પુણ્ય આવવા ધર્યું. જામ ન હોતું તેથી તે માણ્યું તો જવાબ મળ્યો કે તમારું રક્તન મળ્યું નથી માટે અવરનરને મળે. મેં પુણ્ય ન ખાધું. ડીપકલુકમાં લઈ જવા માટે ‘રીસેપ્શન રમ’ માં લઈ મથા. ત્યાં નામા થવા કદ્યુ. મેં વધો લીધો. મને ડરાવવા માંડ્યો. તેની દરકાર કરી નહીં. પણ અવરનર કાજર નહોતો. મેં બાજુ ઉપર ફરી ઘનર કાઢી બહારી નાખી. ડીપકલુક લઈ જવા માટે વોરડર ને દવાલે કહ્યો. રીસેપ્શન રમના વોર ડો અતીચય તોછડા છે. ડોપી નહોતી મળી ને મામી તો કોલીપર મળશે કદ્યુ. પણ તેઓ ત્યાં પણ મામતા નહોતી મળી.

વોરડર મી. રસ્તમજી તથા રામસામી ને જોઈ. હાલ અને પત્ર બેડીથી નાંખ્યો, અને મને તે કાફરને નાંખ્યા. એટલે જેમ બંને વાંધે લેતા નાંખ્યા માટે નાંખી લઈ જામ તેમ અમને પણ ઉપાડે માથે નાંખેલાજ દરોહીમાં નાખી મારકેટ રકવેરમાં થઈ ૧૨ વાગે ડીપકલુક આવવા.

અહીં કપડાં બદલાવ્યાં. કુણ્ય ખવાને માર્યું તો કદ્યુ કે હોદીના હાથનું રાધિયું

જોઈએ. એકે હેડ વોરડર કદ્યુ કે કાફરનું છે. ખાધું હોય તો ખાઓ નહીં તો રહેવા દો. એટલે બંનેને ચાવજ થઈ પણ ન મળ્યા તેમ હોદીના હાથનું (હોદી રસોઈઓ હતો જતાં) પુણ્ય પણ ન મળ્યું ને જુખ્યો રહ્યો. સંજે પણ પુણ્ય ધર્યું. ઉપર જેવો વાંધો લીધો તો નહીં મળે કદ્યુ. પણ રક્ત મીનીટ પછી હોદીના હાથનું પુણ્ય આપ્યું ને ખાધું.

બીજે દિવસે ડોક્ટર આવ્યો તેની સાથે તપાસવા માટે ખડા કર્તા. નામા થવા કદ્યુ. મેં ધરમને વધો લીધો તો ડોક્ટર કહે “જીત, જેલમાં જુ કરવા આવ્યો.” મેં કહ્યું તમારી સતા બહાર ના સજો ન વાપરે; મન કુખાપ છે. બાજુ ઉપર જોઉં જુ તો મારા સાથી નામા થઈને કોલેલા. કુ તો નિશાસ નાંખી એમજ ઉભો. ડોક્ટરે પૂછ્યું જેમી અને તપાસ થઈ રહી. મને સંધીવા જરા સતાવતો તે જણાવ્યું. જતાં હાલિપુરતના ડોક્ટરે આપેલી જર્જી લઈ લીધી, ત્યારે કામ દલકું આપવા કુકમ કરી મળે.

[અધુરું.]

પરચુરણ ખખરો

ચોડા દિવસ ઉપર અમનેની કાર્ટમાં એક હોદીને શાહી તરીકે બોલાવવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે એવું માલુમ પડ્યું હતું કે તે પોતાની દેશી ભાષા જુલી ગયો હતો, ને હોદીના કોઈ પણ બાબતમાં ભોલી ન સકવાથી તેને કાફરને મળતી ભોલીમાં બોલવું પડ્યું હતું!

વિલાયતના નેશન પત્રમાં ટરાંસવાલના હોદીની લડતની વિભાવત કરવામાં આવી છે, અને હોદી કામે ને આપજોમ બતાવ્યો છે તેની તારીફ કરીને તેની હોદીની આખર માટે લડત છે, અને તે વાજખી છે એ સારી રીતે બતાવ્યું છે.

મુંબઈની માસ મીટીંગના જવાબમાં સર કરીમબાદ હખાદીમને હોદી સરકારે જણાવ્યું છે કે એ સવાલ હોદી સર કારનું સંપુરણ ખ્યાન હાલમાં જેમી રહેલ છે.

કેપતા નેરીવલ વાજખ “અમ્મે” જણાવે છે કે મી. મેગીના વિલાયતમાં કમલાનો અવધાન કરી પહેલા નેરીવ એ

વોરેટ થઈ કેપટાઉન આવેલ છે.

તા. ૧૮ મીના અંકમાં પ્રસિધ્ધ મજેલ “મુસબીના કાગળમાં મી. તાર મામદ હાલ આકમજીનું નામ સહી કર નારાઓમાં હતું તે આપવાનું રહી મજેલ હોવાથી હવે આપીએ છીએ.

નાતાલમાં સરકારી નોકરોને પેન્શન આપવાને કાયદો હાલમાં પડવામાં આવ્યો છે તેમાંથી હોદીઓને બાતલ કરવામાં આવ્યા છે, અને તેથી સરકારી નોકરીમાં હોદીઓને હાલ પેન્શનનો લાભ મળી શકશે નહિ.

કોરેન્ડા મારકસના એક ખખર ઉપરથી એવું જણાય છે કે ત્યાં કુકાનો બંધ કર વાને અમુક ધારાઓ લગાડીને અમલમાં મુકવામાં આવ્યા છે.

ટરાંસવાલની લડતને હેવાલ વિલાયતમાં ફેલાવવા માટે મી. રીએ એક નાનકડું ચોપાનીઉ લખ્યું છે, અને તેનો લડતના વોલ્ડીયરો મારફત છૂટકી ફેલાવો કર વામાં આવશે એવી દરેક વધી છે.

તા. ૩૧ અક્ટોબરના “સુન્દરાત મિત્ર” માં જણાવવા મુજબ રાંદેરની મદરસાએ હસલામીઆના વિદ્યારથીઓને ઇનામો વહેંચી આપવાને એક મેળાવડો તા. ૧મી નવેમ્બરે રાંદેર આમલીપરામાં મદદનીશ કલેક્ટર મી. સી. જી. હેન્ડર ના પ્રમુખપણા નીચે યનાર હતો.

સાંજ વરતમાનનો કરાંચીનો ખખર પરી જણાવે છે કે ત્યાંના પૂર્વ આદરીક ખાતે જઈ વસેલા જાણીતા મી. એ. એમ. જીવજીતની મી. ટા. આદરીકાના લેજરલેટીવ કાઉન્સીલના સલાસદ નરીકે ત્યાંના અવરનર નીમણૂક કરી છે.

પ્રોટીરીઆ ન્યુસ પર છેલ્લો લાખખલ ફસ ચાલેલો તેમાં એ પત્રને ચમેલી બધી તુકસાની તે પત્રના મીતરો વચ્ચેએ ઉધરાણું કરીને તુરત બરી આપી હતી.

૧૯૧૦ માં ઉગ્રાંડ ખાતે જાપાનીઝ અને બરીટીશ માલનું એક પ્રદરસન બરાનધર છે. જાપાન માટે રોકાયેલી બધી જગ્યા પુરાઈ જશે એવી દરેક વધી છે, અને જાપાન કરતાં બરીટનનો માલ દલકો નથી એમ બતાવી આપવા માટે ગોરા ‘એકઝીપીટરો’ (મદરસનમાં સુકનારાઓ) તરફથી હેડ જાતની કોળીએ કરવામાં આવે છે.

મહારાસમાં ઈંદીઅન સાઉથ આફ્રિકન લીગનો સ્થાપના

દક્ષિણ આફ્રિકાના ઈંદીઅન ઉપર જે તકલીફ પડે છે તે દુર થવામાં મદદ કરવા સાર મહારાસમાં એક મંડળી સ્થાપવા નો વિચાર કરવા એક સભા મેસરસ છ. એ. નાતેસનની કુ. ના મકાનમાં દીવાન ખડા દુર કે. કૃપ્તા સ્વામી રાવના પ્રમુખપદ્ધતીએ મળી હતી. પ્રમુખ ઉપરાંત હાજર રહેલાઓમાં રાવખલાદુર એમ. આદિનારાયણ અધ્યા, કે.વી.નના માણ દિવાન એન. પતખીરામ રાવ, એલ. ઇડીઆ મેસરલેમ લીગના મહારાસની સ્થાપના સેક્રેટરી મી. વાકુળ હસન, ઇંદીઅન પેટરીઅટના અધિપતિ કરણાકર મેનન, સી. પી. રામ સ્વામી આચર બી. એ. બી. એલ, મંડ રાસ રેન્ડરડના અધિપતિ પી. એન. રામન પીલે, ઇંદીઅન રીઝુના અધિપતિ છ. એ. નાતેસન, સી. છાએરજ નેસર ખાર, એટ. લો., ઇંદીઅન બેંક લીમીટેડ ના સેક્રેટરી વીલાસાગર પંડ્યા, ડી. આર. વેન્કટરામ શાસ્ત્રી બી. એ., બી. એલ, મી. કે. કે. ચકુ બાર એટ લો., ગ્રેકડી હલ લાખડના અધિપતિ છ. એ. વલ્લ રામ આચર, મી. કે. એન. ગે. પાંચ પીલે બાર એટ લો., અને મી. અરદેશર એક ખચરદાર મુખ્ય હતા. દીક્ષેસેટના કેટલાક આગેવાનોના કાગળો પણ આવ્યા હતા.

મી. સી. કંજીયારે નીચલા ફરાનો વાંચી સંકળાવ્યા હતા.

૧ ઇંદીઅન સાઉથ આફ્રિકા લીગ, મહારાસ એ નામનું મંડળ સ્થાપવામાં આવે છે.

૨ આ મંડળ નીચે મુજબ કામો કરશે. દક્ષિણ આફ્રિકાના ઈંદીઅનો લગતી ખરી અને વિચારસ પોણ હકીકતો મેળવી તેથી પ્રજા અને સરકારને માહિતગાર રાખવી. આ કામ સાર વારંવાર જરૂર પડે ચોખાનીઆ કાઢવાં, જાપાઓમાં કામગીરી લખવા, જ્યાં જ્યાં અને જ્યારે જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે સલાઓ લાવવી, લાયણો અપાવવાં, દેશપાર થએલાઓને મદદ કરવા ઉપરાણું કરવાં, હોંદમાં આનાં જેવાંજ બીજાં મંડળો થાય તેની સાથે અને લંડનની સાઉથ આફ્રિકા સિદીશ ઇંદીઅન કમીટી સાથે મળીને કામ કરવું અને દક્ષિણ આફ્રિકાના ઈંદીઅનો સંબંધમાં જે બીજા મદદ બની શકે તે કરવી.

૩ આ મંડળમાં કે.પ પક્ષ ગતિ કે

ધરમતા માણસને જોડાવાની છુટ છે. ૪ જોડામાં જોડા વારસિક લવાજમ રૂ. ૫ રાખવામાં આવે છે.

૫ આ મંડળની વ્યવસ્થાપક મંડળી ૧ પ્રમુખ, ૩ ઉપ પ્રમુખ, ૧ ખમનચી, ૩ નેશર સેક્રેટરીઓ અને ૨૦ બીજા સભા સદોની બનશે.

૬ જે કોઈ મદદરથ મંડળને રૂ. ૧૦૦) એક સામટા આપશે તે પેટરન કહેવાશે અને તેણે ફરી લવાજમ ભરવું પડશે નહીં.

૭ ૨૧ વરસની અંદરનો કોઈ આસામી સભાસદ થઈ શકશે નહીં.

૮ જેઓ આ સભામાં હાજર છે તે બધા લીગના પ્રથમ સભાસદ નીમવામાં આવે છે.

ત્યાર પછી એક કામ ચલાઉ કમીટી બનાવી મી. પી. એન. રામન પીલે. મી. વાકુળ હસન અને મી. છ. એ. નાતેસન તે તેના સેક્રેટરીઓ અને અમલુસ સુખા નને ખમનચી નીમવામાં આવ્યા હતા સભાસદ થવા હચ્છનારે કમીટીને અરજ કરવી.

કમીટીના પછસા ઇંદીઅન બેંક લીમીટેડમાં જમા રાખવામાં આવશે.

નાતાલ ઈંદીઅન કેંગરેસ

કેંગ્રેસે નીચે મુજબ કેમ્પો મોકલ્યા છે:-

"સા. આ. સિ. હ. કમીટી, લંડન:- જરૂરીસ અમોર અલીને તેમને મળેલ મોટી પહવી માટે કેંગ્રેસ મુખારકબાદી આપે છે."

"લાહોર કેંગ્રેસપર મી. પોલાક માર કૂત:- નાતાલના ઈંદીવતી રજીઆત કરને. ટરાંસવાલની કડતને હોંદુસ્તાનને ખાતર ટેકા આપને. બીરમીટીઆ મજુરો મોકલવાનું બંધ કરવા આમદ કરજો."

ડરબન અલ્બમન ધસલામ

તા. ૨૭ મીએ ડરબન અલ્બમન ધસલામ ની એક મીટીંગ જુના કેંગ્રેસ હોલમાં મળી હતી, જે વખતે જરૂરીસ અમોર અલીને મળેલી પહવી માટે મુખારકબાદીનો કેમ્પ કરવાનો ઠરાવ મી. હલુદ મહમદ ની દરખાસ, અને મી. હાદા અમલુલા, તમા મોલાના મોલવી અહમદ મુખત્યારના ટેકાથી પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(અવરમેંટ ગેઝેટમાંથી)

ડરબનના વેપારી આચદ ધસપછ વેરાજીની મીલકત બાબતમાં પહેલી મીટીંગ તા. ૪ જાનેવારીના રોજ ડરબન માહજેટ આગળ મળશે.

ડરબનના વેપારી સી. કે. ડી. પીલેની કુાની નાદાર મીલકત બાબતમાં એક ખાસ મીટીંગ તા. ૧૧ જાનેવારીના રોજ ડરબન માહજેટ પાસે લરાશે.

ડરબનના રેટોરડીપર મહમદ વાલીનો નાદાર મીલકતના સંબંધમાં રજી અને ૩૭ મીટીંગ તા. ૪ અને ૧૮ જાનેવારી ના રોજ ડરબન માહજેટ કોર્ટમાં બર વામાં આવશે.

તા. ૧૦ જાનેવારી ૧૯૧૦ના રોજ ડરબન સરકીટ કોર્ટ આગળ સીકાકેલેક ના ફરી હન્ડિઅન મહમુની મીલકત નાદાર તરફે જાહેર કરવાની અરજ કર વામાં આવશે.

તા. ૨ ફેબરવારી ૧૯૧૦ ના રોજ મારિસઅરજ સુપ્રીમ કોર્ટમાં ચારલ્સટાઉન ના કુકાનદાર છ. આર. મુલ્લાની મીલકત નાદાર તરફે જાહેર કરવાની અરજ કરવામાં આવશે.

વેરલમના ફરદરર વુલસી મોસાર પટેલની મીલકત નાદાર તરફે જાહેર કરવા ડરબન સરકીટ કોર્ટને તા. ૧૧મી જાનેવારી ૧૯૧૦ના રોજ અરજ કરવામાં આવનાર છે.

૧૯૧૧ ના જુલાઈમાં લંડન ખાતે જુદી જુદી જાતોના પ્રતિનિધિઓની એક કોંગ્રેસ લરાવાની છે. જે વખતે પુર્વ અને પશ્ચીમના લોકો વચ્ચે કેવા સંબંધ હોવા જોઈએ એ વિષય ઉપર ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવશે. સાધનીક, જાપાનીક, હોંદી, તુરકી, અને પરશીયન લોકોને પોતાનો પુરાણો સુધારો છે અને તેથી તેમની સાથે સારી રીતે વરતવું જોઈએ એ વિષે ખાસ ચરચા થવાની છે.

ચાણુ વરતમાન

પ્રોટેસ્ટાન્ટના મી. અધી મદમદ લગીય તા. ૧૦-૧૨-૦૬ના રોજ ગુજરી જતાં તેમના કુટુંબ તરફ વિચારોએ પવ લખવા તા. ૧૨-૧૨-૦૬ના પ્રોટેસ્ટાન્ટના અંગુચનની મીટીંગ મળી હતી.

પોરટ હાથીએલથી મી. પરજુ રતનજી જણાવે છે કે અમે એક મેમ્બરી મંડળી રચાવી છે. તેમણે દારૂના ઉપયોગને અટકાવ કરવાનો તથા દરખાસે સજા કરી પરમ ચરમા કરવા દરખાસ કરી છે.

ગુલનહેમથી એક મળનાર જણાવે છે કે અમેના બેનીશીટ સોસાયટીના પ્રમુખ મી. ખુલાલ પરમજી દેશ જવાના હોવાથી તેમના માનમાં એક મીટીંગ મળી હતી, તે વખતે મી. ગોવન હીરાને નવા પ્રમુખ તરીકે ચૂંટી કાઢવામાં આવ્યા હતા.

બેદાનસખરમથી મી. અખીરદીન ચાણુ દીન આમકર લખે છે કે:—અત્રે ગડ રીઆ રજુલમાં મીટીંગ લરીને સાકિય આકીકા અંગુચન હસ્તામ જાણે દરસા નામની અંગુચન સ્થાપવામાં આવી છે.

હરખન હાકિમન સાકાપરેરીના સેક્રેટરી જણાવે છે કે સાકાપરેરીના ધારાઓ અને જુઓનું લીસ્ટ હપાઈ પ્રસિદ્ધ થઈ ગયાં છે તે જગ્યાસુ અદરથી તેની પોરટેજ સહીત પેની ૭ (બોક્સ પદ્મ હરખન) બીડીને મેળવી શકશે.

મી. એમ. મી. આંગલીઆની કુ. વર કથી તા. ૨૮મીએ જણાવવામાં આવે છે કે આજ સવારમાં અમને કેપટાઉનથી મેસ રરીમર આરમેડલ કાસલ ઉપરથી મી. આંગલીઆનો તાર મળ્યો છે. તેમાં પેતે સહીસલામત કેપટાઉન આવી પહોંચવાનું લખે છે. એ આગળેટ આવતા રવીવારને દિવસે હરખન આવી પહોંચશે.

મયા ગનીવારના આકમાં મરકુરીનો રમુજ લખાણ કરનાર લખે છે કે રોલરેટ ધા ઠાઉનહોલની દરામમાડીમાં બેસનાં મેં બેયુ છે કે હીદીઓ જેઓ ગામમાં વસ નાર હોઈ મ્યુનીસિપાલિટીને પેરો લારતા નથી તેમનાથી દરામ બરાબ જામણે, માટે તેમને (હીદીને) દરામને બાલ લેતાં અટકાવવા બેઠકથી, અથવાતો અટકાવ ઉતરતા વરગ

કાદાને તેમને ઉતરતા વરગમાં બેસાડવા બેઠકથી.

મેરેલીઅસમાં મરકી ચાલે છે જેથી ૨૨ મરજી મયા છે એવું તા. ૨૬ના તારમાં જણાવવામાં આવે છે.

રુદિઆના કાર તેના પડાવના ડેકાણુ થી સેટ પીટરસમરજ જવા ઉપડવાના છે, તે વખતે તેમના રક્ષણ માટે ૨ ઘાખ લડવધવાને રક્ષેની આલપાસ ગોઠવવામાં આવશે.

નાસીકના કનેક્ટરના ખુન સંજ મમાં ૧૫ માણસોને પકડવામાં આવ્યા છે, તથા બંદુક તથા દારૂ ગોળા ખુલ્લા પડવા સાથે એક મોટું કાવતરું ઉઘાડું પાડવામાં આવ્યું છે.

મરકુરીમાં તા. ૨૭ના કેપટાઉનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે નાતાલને દિવસે ૨૦ વરસની એક હીદી છોકરીનું એક હીદીએ ગળું કાપીને ખુન કર્યું છે; ખુની પકડાયો નથી.

મારીસખરમની વેદ પરમ સજાની નિશાળના અપરી કાડના સેક્રેટરી મી. એ. એમ. ગોશળીઆ લખે છે કે સાકિય કોસ્ટ, નોરથ કોસ્ટ વિગેરે સ્થળમાં તેઓ ઉપરાણા સાર ગએલા તેમાં તેમણે પા ૩૭-૧૮-૦૬ કરાવ્યા છે. જેમાંથી પા ૨૩-૨-૦૬ નગદ આવી મયા છે.

લેડીસમીયથી મી. ડી. એસ. પોલે જણાવે છે કે સરકાર ૨૪ વરસ ઉપરના હીદી છોકરાઓને લખાણ ન દેની હોવાથી તા. ૨૭ આગસ્ટથી એક હીદી નિશાળ અતરે ઉપડવામાં આવી છે જેના કાડમાં મદદ કરવાને વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

કીંગ્સલી અને મેડેઈલના મી. લાજ હામીમ હસન મુખાલી મેડેઈલમાં જેવા પંદરેક વરસથી રહેતા હતા તેઓ પેતા ના મુલક જતા હોવાથી તેમના કામોની કદર જુજવા અને એક માનવત આપવા મેડેઈલની મહેમેદન જમાત તરફથી એક મીટીંગ થઈ ગઈ.

તા. ૧૫મી ડીસેમ્બરના 'લીડર' માં જણાવવામાં આવે છે કે દુગરસડે.૨૫માં દેલસાક સાકની ફેરીવાળાને મુવાના ઓરડા સાથે બેઠકથી એરડામાં ઓરાકની ચીંતે ૨.

અથા માટે કોરટમાં સજા કરાવવામાં આવી હતી.

મારિસખરમના મેસરસ નરસી પરેનજ, ફલમ હજી, વજારસી ભગવાન, અને હસી ભગવાન દેશ જવાના હોવાથી થોડા વખત પર તેમના માનમાં એક ટી પાર્ટીનો મેળાવડો તેમજ બીજી મીટીંગ થઈ હતી.

તા. ૮-૧૨-૧૮૦૬ના હરખનથી એક લખનાર જણાવે છે કે મી. હસ માલલ અદમદ અખારીઆ તથા મી. મદમદ મુસેમાન કરાની, તથા તેમજુના સાથીઓ દેશ જતા હોવાથી મી. મોદમદ અદમદ આબેદ તરફથી તેઓને દીનર પરી આપવામાં આવી હતી.

મી. હસમાલલ અદમદ અખારીઆ. (તે મુલેમાન હસમાલલ મીયાની કા. ના બાબીદાર, ફરનખરમ) તથા મી. મદમદ મુસેમાન કરાની, તથા મી. મુસેજી મુસેક જનારા હોવાથી એમના માન માં મી. એસમાન અદમદ એફનદીના મકાન ઉપર ગઈ તા. ૪ સતીવારની રાત્રે ૮ કલાકે મી. સહપદ અમદુલ રહેમાન ખડમોયાના તરફથી મીટીંગ બોલાવી ટી પાર્ટી આપવામાં આવી હતી. મી. ગાખા રીઆ તથા તેમના સાથીઓના માનમાં અલીવાલ નોરથવાળા મી. મદમદ સુરતી એ વજુ ટી પાર્ટીનો જલસો કર્યો હતો.

અલીપુર બેંગ દેસમાં કલકત્તા લાઇ કેરટને જે અપીલ કરવામાં આવી હતી તેનો મુકદ્દમા મળી ગયો છે. સર અબીલ કરનારાઓ જેને નીચલા કેરટે મેનની સજા કરી હતી, અને જેમનો જેક બાણુ અરવિંદ ધાસનો બાલ ખીરેદ છે તેમને મેનની સજા ફેરારીને અનમ દેશનિકાલની સજા થઈ છે. દશ ગાળુને ૧૦ વરસની સજાત મજુરીની, અને ગળુને સાન વરસની ને જેને પાંચ વરસની સજાત મજુરીની સજા થઈ છે. એક માણસને કોડી મુકવામાં આવ્યો છે. પાંચ જણા ના કેસ ઉપર બેઠકમાં મન ફેર પડવાથી તે બીજી કોરટ ઉપર મોકલવામાં આવ્યા છે. સર લોરેન્સ બેન્ડીન્સના મન ક્રમાણે તે પાંચ છુટી જતન લેતા હતા.

અ.ગ.ના અ.કમાં પ્રેક્ટરીફ ધાબેદર ની નવી મહેલ ખખર પ્રગટ થઈ છે તે ઉપર વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

ચરચા પત્ર.

—૨૦—

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
વાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામળની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર થાપા સાદીથી લખવા.
૩. તમા તમા ઠેકાણું બરોબર લખવા
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ,
પણ અમારી બજુને સાર.
૪. મંત્રણવારની સાંજ સુધીમાં મને
લખાણો તેજ અઠવાલીકામાં ફાળવ
કરી શકાશે.
૫. ૨૬ કરતાં ચરચાપત્રો બહુની રાખવા
અથવા લખનારાઓને પાછાં શોધવી
આવવાને બદલે બંધાતા નથી
૬. લખાણ હમેશાં ટૂંક અને સ્પષ્ટ
કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

“હીંદુ સ્વરાજ્ય” ના પુસ્તકથી જગ્યા
નાદબાજુને લીધે પડીરહી કેટલાક ચરચાપત્રો
જુના થઈ જવાથી તેમજ તેમાંની બાબતો
ઓછા ઉપયોગની જણવાથી ૨૬ કરવામાં
આવ્યા છે. ચરચાપત્રોએનું ધ્યાન ખેંચ
વામાં આવે છે કે ટૂંકમાં સ્પષ્ટ અને
ચોખ્ખા અક્ષર લખેલ હશે તેવા કાગળો,
ઉપર ધ્યાન તુરત અપાઈ શકાશે. અ.ક.એ.

પરચુરણ ચરચા

મી. ફ્રેન્ક મીઆ વિલાયતથી એક
ખાનગી કાગળ દરમ્યાન લખે છે કે:—
અહીંની સરકારે શું કર્યું તે હવે આપણે
જોઈએ. જેઓનો એ અંગ્રેજો ઉપર
બરોસો હતો તે હવે છુટ્યો હતો એમ કુ
મારું છે. અને ન તુરતો હોય તો
તોડવાનો આ લખણ ઉપરથી કરવા કરવો.
એ જુલમશારોએ બતાવી આપ્યું કે
“હમે તો તમારું બોલી પીયું” પણ હાલ
તો નહીં આપણે “હવે જ્યારે આમ
હોય ત્યારે કાણ એના રાજ ઉપર, એ
જુલમ અંગ્રેજો ઉપર બરોસો રાખશે?
આથી હવે પવિત્ર હીંદુ જમિના બાળકો
નહીં સમજશે? કુ તો એમજ જોઈ
કુ કે જ્યાં સુધી આપણે તથ્યાર ન થઈ
તાં સુધી કુ:ખ તો જોગવડાઈ પડશે.
રેક્રેશન પાછું રહે છે જોઈ કિંમત
કાંડવાની નથી પણ એથી કિંમત બધી

જોઈએ, કે હવે ચોક્કસ ચુકું કે આપણી
પ્રાપ્તો સીતારો જુલમ કરવો આપણા
હાથમાં છે, અને એ સીતારાને અંખ
લગાડવી પણ આપણા હાથમાં છે.
દરેક હીંદીની ફરજ થઈ પડી છે કે હવે
કોઈપર બરોસો ન રાખવો પણ તેજ
મહાન અને પાક કીરતાર ઉપર. અને
જે સુખીએ તેને જન્મ આપ્યો તેના
બચાવી ખાતર પોતાની જાંઘી વાપરવી.
તોજ રતેદ સીવાય કાંઈ નથી. ટરાંસ
વાસની સરકારને અને અહીંની દમલવાજ
ખીંટીસ સરકારને માલમ પડશે કે જે
આમ હીંદીઓના હિતમાં હવે સળગી
છે તે જુગલવી સુસ્કેલ છે.

જોલવડથી મહેશીએ સપટલ કરમાઈ
ના સેક્રેટરી લખે છે કે:—લાંબી મુદત
થયાં સ્થાપાએલી આ મહેશીલતું કામ
કેટલાક વખતપર મંડ પડી ગયું હતું,
પણ હવે ફરીથી તે ખંતથી ચાલુ કરવા
માં આવ્યું છે. મહેશીસ માટે એક સુદર
મકાન બાંધેલ છે, તથા લાઇબ્રેરી પણ
સ્થાપેલ છે. દરેક જોલવડ વાસીને તેના
મેંજર થવા અથવા બનતી મદદ કરવા
અરજ છે.

પ્રિટોરીઆથી ચુંદી બહુ નામનો એક
હીંદુ લખનાર પેનાને મરાઠી હીંદુ તરીકે
જોગખાવે છે અને ફિરવાહ કરે છે કે—
મારો બાપ હીંદુસ્તાન જવા વાસ્તે બંગ્લેથી
ડેલાગોઆએ રવાના થયેલ. ત્યાં કંચર
ખજાણો તેનું મરણ નીપજ્યું ત્યારે તેને
રમશાન પહોંચાડવાને ડેલાગોઆએના કેટ
લાક હીંદુઓની મદદ માગેલી, પણ કોઈ
હીંદુસામ્રાજ્ય એવા સમયમાં મદદ કરી
નહીં, ને આખરે સરકારી માણસોએ આવી
મુશ્કાને દફનાવ્યું.

મરિસબદમથી મી. મુસા મન મદમદ
તા. ૨૦મીના કાગળમાં લખે છે કે:—જોડીય,
જમાત તરફથી અમેને કામલ મળ્યો છે
તેમાં જોડીવાની બજારમાં મદરેસા સર
કુશન ના. ૩, તથા પીજાડી મદરેસા
સાર જમા મલી રા. ૩૮૦૧ માં મેમજ
અબદુલા બેગ મહમદખાલી લીધી છે,
મજકુર કુશન ના. ૩ નો કીરથો રા.
૧૨ દર માસે મને છે, તે ઉપર પ્રિટોરી
આવાસીએ તા. ૫ જાન ૧૯૦૮ ના ઈડી
અન બોપિનીઅનમાં બીના સમેસ હતી
તેનું ધ્યાન ખેંચું છું.

જુલમ બના નામના એક હીંદીને ટરાંસ
વાસ સરકાર તરફથી ડેલાગોઆએ ૨૨તો
હીંદુસ્તાન મોકલવામાં આવેલ છે તેના
સંબંધમાં એક લખનાર જણાવે છે કે
ડેલાગોઆએમાં તે માણસને પોલીસે કેટ
લીક તકલીફ આપી હતી, ને તેની પાસે
થી રી. ૫/- જેટલી રકમ લીધી હતી.
જે ત્યાંના હીંદીઓએ તેને મદદ કરી
હોત તો તે તકલીફમાંથી ને બચી શકત
એવું લખનાર કહે છે.

રીચમંડથી મી. લતીફ જોશમાન લખે
છે કે અમે એક દુનમ હતો પણ તે દેશ
ગયો છે, અને તેની જગ્યા હાલ ખાલી
છે. તેની જગ્યા લેવા બીજો કોઈ અનુ
ભવી હજમ આવે તો તે કીક રાજ
મેળવી શકે.

મહેરખખર આપનારાઓને

આ નવા વરસથી ઈ. એ. માં આવતી
મહેરખખરોના દરમાં મોટા પડાઉ કરવા
માં આવ્યો છે. આગળ દર હવે રી.
૨/૬ લેવામાં આવતી હતી. હવેથી
તેટલી જગ્યાની માત્ર રી. ૨/- લેવામાં
આવશે. ફરીથી જાણવાના અને લાંબી
મુદતના દરમાં પણ પડાઉ કરવામાં
આવ્યો છે. મોટી મહેરખખર આપનાર
ને માટે ખાસ વધુ ધ્યાન કરવામાં આવ્યો
છે. બાવની વિમતવાર કમીકત માટે
લખી પુછાવવાથી ખુલાસો મળશે.

અમારા પ્રયત્ન માણસ જાતની ચરતી
સાર છે. તેથી અમારા મતથી જે
મહેરખખર લોકોને શારીરિક અથવા
નીતિના બારામાં નુકસાન કરનારી જણાય
તેવી મહેરખખર બિવિષમાં ન લેવાનો
કસવ કર્યો છે. નીચે જણાવેલી બાબતો
ખાસ બાતલ કરી છે. ફરી જાણસો,
દવાઓ, સીમરેટ અને અનીતિ અથવા
જુગારને ફેલાવનારી મહેરખખર.

છુટક ગાયરી માટે કેટલાકે માગણી કરી
છે તેમને જણાવવાનું કે નવા વરસ
તું લખાવમ જરી હીંદુ હોય, અથવા નવા
માદક થઈ લખાવમ જરી હીંદુ તેમનેજ
ગાયરી મક્ક મળી રહે છે. બીજા મદ
સ્થોને પોરેજ સાથે રી. ૧/૧ મોકલવા
માં ગાયરી મળી શકશે.

(મયા અંકથી ચાલુ)

ભાગ ૪ થી.

‘તમારે કેમ ચાલવું છે તમે જાણવા માગો છો? તમારાં મન નક્કી ને નહીં વસ્તુઓ તરફ લાગે છે તે તરફ થી પાછાં ખેંચી લો. સુખ અને શાંતિ વિશેના તમારા ખોટા વિચાર દૂર કરો. તમારી ફેફસ ને ડાળી છત્તોળો ખેંચ કરો. આ જીવું કરો ને તમારા પ્રેમનું ખંડૂર કુટલો.’

કૃષ્ણ વચન.

‘આ તમારા આત્માના તમેજ દુખન ન બનો. તમારું સારથક વિચારો. પછી તમે નિરભય થશો.’

કૃષ્ણ વચન.

ધરમના પડી ભાગેલા વિચારને બદલે હવે નવા વિચાર પેદા થવા લાગ્યા છે. પડી ભાગેલા કરતાં કંઈ નવા વિચાર વધારે પાયાદાર નથી. પણ તે નવા છે. તેથી તે વિચારોનું ખોટાપણું લોકો એકાએક જોઈ શકતા નથી. વળી સત્તાવાળા લોકો તે વિચારોને ફેલાવે છે તે એવી ચાલાકીથી કે તેનું પોકળપણ તેઓ પોતે તેમજ ખીજ જોઈ શકતા નથી. આ વિચારો શાસ્ત્ર (સાયન્સ) વિચાર કહેવાય છે.

‘સાયન્સ’ (શાસ્ત્ર) એ શબ્દની અસર ધણીને મન તો ધરમના જેવીજ છે. જે ને ધરમનું નામ આપવામાં આવતું હતું તે ધરમ કહેવાતું તેથીજ ખરું ગણાતું હતું. તેમ હાલ જે સાયન્સને નામે ઓળખાય છે તે સાયન્સ કહેવાય છે તેથી ખરુંજ હોય એમ ગણાય. પ્રથમ રાજાઓ ધરમને નામે ને ધરમને બદલને રજા મત ઉપર શરીરબળ વાપરી જીલમ કરતા. તેમ હાલ શાસ્ત્રકારો કહે છે કે આજ લગી દુનીયાનું ધોરણ શરીરબળ ઉપર ચાલ્યું છે એટલે હવે પણ તેમજ ચાલવું જોઈએ. આનો અરથ એમ થયો કે આપણી અકલને અથવા આપણી ભાગણીને જે ખરું લાગ્યું તે પ્રમાણે આપણે વસ્તુનું એમ નહીં પણ જે આજ સુધી ચાલ્યું આવ્યું છે તે પ્રમાણે વસ્તુનું. આમ વસ્તુવાના ધોરણને તેઓ ‘ઇન્ટેલિજેન્ટ ડાયરેક્ટ’ એવું નામ આપે છે. બીજી દલીલ શાસ્ત્રકારો એ આપે છે કે

જેમ વનસ્પતિમાં તથા ખીજ પ્રાણીઓમાં મારામારી ચાલે છે, સમજી તે નવ જાનો નાશ કરીને નવે છે તેમ માણસ જાતમાં પણ હોવું જોઈએ. આવી દલીલ કરવામાં તેઓ સુધી ગય છે કે જે ગુણ-પ્રેમ અને હુદ્દિ-માણસમાં છે તે પ્રાણીઓમાં ને વનસ્પતિમાં તેવે પ્રકારે નથી.

ત્રીજી દલીલ શાસ્ત્રકારો એવી આપે છે કે ધણાના લક્ષના અરથે શોડાની ઉપર શરીરબળનો દાખ મુકવાની જરૂર છે. આ દલીલ અગાઉ રાજાના સમયમાં અપાતી તેવા પ્રકારની છે, અને આ દલીલથી પુષ્કળ લોકો લાભાયા છે. તેઓ કહે છે કે પ્રેમમતિ સરસ છે તેમાં શક નથી પણ દયાણુ વિના દુનિયા ચાલનારી નથી. કેમ અમુક માણસોએ ખીજની ઉપર શરીરબળ વાપરવું. -ખીજને તે સહન કરવું એ સવાસને વિષેની નામના શાસ્ત્ર કારની દલીલ તથા નામના ધરમની દલીલમાં આ તફાવત છે. નામના ધરમની દલીલ વાપરનારા કહે છે કે દયાણુ સજા પવાનો રાજાને હથેરી અપાતાર છે. શાસ્ત્રકારો કહે છે કે વધારે માણસો ધારે તે પ્રમણે શરીરબળ વાપરવું એ દાખ રહિત છે, અને જે પક્ષ સત્તા ધરાવે તે પક્ષ વધારે માણસોની વતી વસ્તે છે એમ માનવું.

શરીરબળના બનાવમાં ઉપર પ્રમાણે દલીલો અપાય છે. આ દલીલો પાયા વિનાની છે તેપણ સ્વાસ્થ્ય હુદ્દિથી સત્તા વાળા તે દલીલને વાજબી માને છે.

દરમીયાન સમજાવનાર માણસો દુખથી પીડાયા કરે છે. ઉપર મુજબ દલીલોથી તેઓ એવા અગ્રાધ ગય છે કે તેઓ તેને સત્ય માને છે અને જેમ અગાડી રાજાઓના હથેરી હકનો દાવો તેઓ કબુલ શખતા તેમ હાલ તેઓ ગુલામી રીતિએ તથા અમલદારો જે રાજાની અથડમાં તેઓના કુકમ ઉઠાવે છે. માત્ર રાજાઓના કરતાં અમલદારોની સમજ્યા વધી છે.

ભાગ ૫ થી.

‘હું કાણ છું એ તું પૂછે તો જાણ કે તું જનમ્યો ત્યારથી જેને તું આ જગતમાં શોધ્યા કરે છે ને જેને આ જગતની હદ માત્ર તારાથી છુપાવે છે તે હું છું. હું તે છું કે જેને સારું તું હમેશાં વલખાં માર્યા કરે છે, જેને તું હમેશાં ઠગ્યે છે. આમ તું જન્મના કર છે તેપણ મને તે અપાયો નથી. હજારો વરસથી તારા આત્મામાં રમી

રહેલો હું છું. કેટલીક વેળા તે મને જાણ્યો નવીં તેવી હું હુમે વધાજ્યો રહ્યો છું. કેટલીક વેળા જે મારું માણુ ક્યકેલું, મારી આંખ ઉધાડી મારા હાથ પ્યારથી ને નરમાસથી ડાઘવાર જોરથી લખાવ્યા છે કે જેથી તું જે સાંકળ વતી આ મીટીમાં બધાએલો છે તે સાંકળની સામે થા ને તેના દુકકા કર.’

કૃષ્ણ વચન.

આમ પ્રીતિત મુશ્કેલીમાં પુરવે થએલું ને હજી તેમ ચાલે છે. એમ આશા રખાતી હતી કે હીંદુસ્તાનમાં, જાપાનમાં, ચીનમાં લોકો પુરવતા મહાન જાતીઓએ શીખવેલી નીતિ વાદ રાખીને આ શાસ્ત્રની નવી મોહ જગમાં નહીં ફસાવ, અને પ્રેમની વસ્તીને વજ રહી શરીર બળના હાંસામાંથી છુટશે. પણ એમ જાણે છે કે શાસ્ત્રની મોહજગમાં પુરવતા લોકો બધાતા જાય છે. જાપાનમાં તો તે બધું મજા સુત બધાયો છે. તે માત્ર તેના આગેવાનો ઉપરજ નહીં પણ આમ ઉપર આવી ગયો છે અને તેથી જાપાનને મહા દુખમાં કુખવું પડ્યું. ચાળીસ કરોડની વસ્તિવાળા ચીનમાં તે વહેમ ફેલાયો છે ને વીસ કરોડની વસ્તિવાળા હીંદુસ્તાનમાં પણ કંઈ નહીં તો તેના આગેવાનોમાં તે ફેલાયો છે.

તમારા ચોપાનીયામાં તમે નીચેનો વિચાર મુખ્યપણે બતાવો છો ‘જીલમની સામે શરીર બળ વાપરવું તે વાજબી છે એટલુંજ નહીં પણ તેમ કરવું એ ફરજ છે. શરીર બળ ન વાપરવાથી પરમારથ અને સ્વાસ્થ્ય બંને બગડે છે.’

તમે કહો છો કે પ્રેમને હીંદીને ગુલામીમાં રાખ્યા છે તેનું કારણ એ છે કે તેઓએ તે ગુલામીની સાન શરીરબળ વાપરવું નથી, અને તેઓ બળની સામે બળ અજમાવતા નથી.

હકીકત તો તેથી ઉલટી છે. જે હિંદી રજ્જે હીંદીને ગુલામીમાં રાખે છે તો તે હું કારણ એ છે કે હીંદી લોક પોતાનું ધોરણ મારામારીના કાયદા ઉપર બાધે છે. શરીરબળથી મોહાઈ તેઓનાના રજ વડાનો જીલમ સહન કરતા, રાજાઓને નામે તેઓ એક ખીજમાં માપાકૂપી ચલાવતા, તેને નામે તેઓ પુરોષના લોકો સામે, પ્રેમને સામે લડ્યા ને પાછા તેઓની સામે લડવા તકવારી કરી રહ્યા છે.

વેપારીની એક વધુજરે વીસ કરોડને વલ્લ કર્યા! જે માણસ વહેમથી આંધળો નથી બન્યો તેને તેવી વાત કરા અને તે

તેનો અરથ સુધાં નહીં સમજે. ત્રીસ દબર માણસો જે કંઈ કુશળિયાળ નથી પણ પછે જામે નખળાને માંદકા છે તેઓ એ વીસ કરોડ જોશવર, દુશિયર, મગ યુન અને સ્વતંત્રતાની જુગ અખનાર માણસોને વસ કર્યા છે તેનો શો અરથ છે? જુ માત્ર આંકડાઓ નથી બનાવી આપતા કે હવે જે નહીં પાણુ હોઈએ હોઈને સુધામ બનવા છે?

હોંદી પોતાની સુધામીનો દોષ ઉઘેર ઉપર નાખે એ દારૂના વ્યસની દરે વેચ નાર જે તેઓમાં વસના હોય તેની ઉપર નાખે એવું થયું. દારૂના વ્યસનીને કહો કે તેઓએ દારૂ ન ખીમે, તેઓ જવાબ દેશે કે તેઓને તેની આદત છે અને કાંઈ રાખવા સાર દારૂ લેવાની તેઓને જરૂર પડે છે. જેઓ પોતાની જાતના કે બીજા જાતના માણસોના તાબામાં રહે તેનો કિસ્સો શું પેલા દારૂના વ્યસની જેવો નહીં થયો?

જે હોંદી પ્રજા શરીરખળથી સુધામી માં આવી છે તો તેનું કારણ એજ કે તે પ્રજા શરીરખળ ઉપર આધાર રાખતી આવી છે ને રાખે છે અને માણસ જાત માં રહેલ પ્રેમવરતીસ કાયદાને મણકારતી નથી.

જે વસ્તુ પોતાની આગળ પડી છે તે ની જેમ ખજર નથી ને તેની શોષમાં જે માણસ લટકે છે તે અજારી છે, દવાને પાત છે. જે પ્રેમનું અંકુર મેં તેનામાં રોપ્યું છે તે પ્રેમના સુખને જે માણસ જાણ્યો નથી તે એકાંક દવાપાત્ર ને અજાર છે." આપું કૃષ્ણ વચન છે.

જે માણસ પ્રેમના કાયદાને વશ થઈ રહે, ખુનની સામે ખુન ન લેવ, બળની સામે બળ ન બળખાવે, અને કષ્ટપણ તત્તમગાર ધોરણની સાથે સખધ ન રાખે તો કહેડોને દબારો વશ નહીં કરી શકે એટલું જ નહીં પણ કરોડો માણસ એવા એક માણસને પણ વશ કરવાને અસક્ત છે. શરીરખળ સામે શરીરખળ ન કરે, દુષ્ટની સામે દુષ્ટ ન થાઓ એટલું જ નહીં પણ જે ખરાબ છે તેને કોનેજન ન આપો, અમકારેના અમક ને સહ ન કરો. કાયદા કચેરીની સાથે સખધ ન રાખો, કરવેરા દેવામાં કે દેવ ડાવવામાં જાગ ન થો, બરકરમાં જાગ ન થો, ને દુનિયામાં એવો કોઈ નથી કે જે તમને સુધામ બનાવી શકે.

પ્રેમનું જળ એજ મણસોને બની જાતના દુખથી બચાવે છે. તમારી દુષ્ટ

કતમાં તમારા લોકોને સુધામીમાંથી છોડ વવાનો રસ્તો પ્રેમખળ એજ છે. તમારી પ્રજામાં અસત જમાનામાં પ્રેમવરતીનો કાયદો લખી સ્પષ્ટ રીતે દેસાવવામાં આવ્યો હતો. શરીરખળનો મોહ છોડ્યા વિના પ્રેમખળ હોઈ શકે એ વિશ્વાસી વાત છે. અને આ વીસમી સદીમાં તમે કે જે દુનીયાના ધર્મીષ્ટ લોકોમાંના છો તે વગર વિચાર્યે ને તમારા શાસ્ત્રીય જાનના આવેશમાં ને તમારી માતી લાંબેલી સચા હતા આવેશમાં આ પ્રેમવરતીના કાયદાનો અનાદાર કરો છો. શરીરખળની સત્તાને જવાબ કરનાર, સત્યા દુષ્ટન, નામના ધરમતા, ને હવે નામના શાસ્ત્રના સુધામ જે તમારા યુરોપીયન શીક્ષક છે તેનો પક તમે મોટે કરો છો.

ભાગ ૬ હો.

તમે જેઓ સુધામીના બંધનમાં ફસાયા છો ને તેમાંથી છુટા થવા માગો છો તે માત્ર પ્રેમ મારગ શોધજો. પ્રેમ તે શાંતિ છે. શાંતિ તે સુખદાયક છે. જે જુમિ મહા મહેનતે મળે છે ને જેમાં સદાય સતેષનો નિવાસ છે તે જુમીના દરવાજાની આવી તે હું છું.

કૃષ્ણ વચન.

જેમ બાળકવયમાંથી જુવાનવયે પહોંચતાં સુકાન ન હોય તો સાચુસ આમ તેમ અદ્યક્ષ કરે છે ને રસ્તો મળતો નથી તેવી દશા પુરવમાં અને પાંચમમાં પ્રજાઓની છે. ગમ દશામાં સુકાન હતું. તે દશા ગમ. નવી દશા આવી છે નમાં સુકાન નથી તેથી માણસો જેમ તેમ રહે છે, નવી તરેહની ચીંતાઓ વેટે છે, નવી રમતો શોધે છે, નવી અડચણો ભોગવે છે, નવા નીરસા શોધે છે અને પોતાની રવાર્ધી છંદગીના દુખને સુધાવા પ્રયત્ન કરે છે. આવી દશા લાંબી મુકત સુધી ચાલી શકે છે.

પણ જેમ એક ઉમ્મરેથી બીજા ઉમ્મરે પહોંચતાં ફેરફાર થાય છે તેમ પ્રજાઓની આ બીજા ઉમરમાં વખતને અનુસરીને ફેરફાર થવો પડે છે. જુનાં ધોરણ હવે કામ નહીં આવે. પ્રજાઓ વગર ધોરણ રહી શકે તેમ નથી. તેથી નવું ધોરણ પડી તે સુખખ વરતત કરવું પડશે.

મારો મત છે કે તેવો ફેરફાર કરવાનો વખત હવે આવ્યો છે. એનો અરથ એવો નથી કે આ સાલમાં (૧૯૦૮માં) તે ફેરફાર થશે. પણ એવો આ સમય છે કે ત્યારે આપણે આપણી માનુ દશા થી કંટાળી પામ્યા છીએ; આપણે પ્રેમ

નો કાયદો વિશેષે સમજવા જેવા થવા છીએ. શરીરખળથી છંદગીનું વરતન ચલાવવું એ જુગ છે એ કોઈ સકયા છીએ. આ આપણે એવી રીતે જોઈએ છીએ કે તે લાંબો વખત ચાલી શકે તેવું નથી. આપણે જે નિશ્ચય ઉપર આવશું તે કંઈ શરીરખળ સર્વોપરી છે એવો નહીં હોય. પણ જે પ્રેમખળનો કાયદો અસહ્યથી શીખવવામાં આવ્યો છે તે કાયદા પ્રમાણે આપણે ચાલવું.

આ કાયદો સમજવાને સાર એ ગરૂર નું છે કે આપણે ધરમના કે શાસ્ત્ર (સાચ-સ)ના વહેમો બૂલી જવા. તે વહે મોયાળ પ્રેમખળ જેમાં સમાયેલ છે એવો સાધારણ ધરમ આપણે સુધામી બેઠા છીએ.

દુખવત્ત વડાણ જવાવવાને સાર તેમાં જે નીરમ હોય છે તે આપણે ફેડી દઈએ છીએ. તે નીરમ અગાઉ કામતું કવ એમ વાણી આપણે તે સાચવી રાખતા નથી. તેમજ આગલા વહેમો આપણે ફેડી દેવા પડશે. લોકોની પાસે પ્રેમખળ રૂપી સત્ય શયવાડા બરેલી રીતે નથી સુધવાતું, તેનો ઉલટો અરથ શાસ્ત્રકારો કરે છે તેમ પાણુ નથી સુધવાતું. તે સત્ય એવી રીતે સુકાવું જોઈએ કે તેના તે પોતાને બંધનકારક માતી તે સુખખ દમેલાં ચાલે. આ સત્ય પ્રકાશમાં લાવ વાને સાર તેને બધા વહેમોમાંથી છૂંકે પડવું પડશે. તેમાં ખીલ નાખવી કામ નહીં આવે. સુર તાનકે અથગા તો હુ શરે જેમ અપવાદ રાખ્યા તેમ તે પ્રમટ કરતાં અપવાદ નહીં ચાલી શકે. પણ તે સત્ય સર્વોપરી છે એમ બતાવવું ને કષ્ટક કરવું પડશે.

જે લોકો બધી જાતના વહેમો બૂલી જશે, ઓરમજદ, મહા કૃષ્ણાવતાર, શરીરવતાર બૂલી જશે, સર્વો, નર્ક, દેવ, દાનવ વિગેરેની ચીંતા છોડી દેશે, હવેર દરેક જાતનાં જેમ તેમ વચમાં આવે છે એવું માનવાતું છોડી દેશે, વેદ, યાજ બધ વિગેરે અક્ષરે અક્ષર ખરાં છે એમ માનવું મેલી દેશે, આણુ વિગેરેના શાસ્ત્ર ના વિચારોમાં જોયાં ખાતા અટકશે, બીજા દુનિયાના વિચારોમાં નહીં લટકે, 'મારે તેની તત્તવાર' વિગેરે વહેમો, અર્થશાસ્ત્ર ના મનાતા ધારાઓ, ઇતિહાસો, વકીલના કાયદાઓ એવી બીજા વિદ્યાઓ (વગેરે તાતકા મનના તરંગોમાં દુગતા અટકશે) સારે આ પ્રેમરસનું પાન દરશે. તે કાયદો સહેલથી સમજાશે ને તે વાટે બધી અડ

ચલે દુર થશે.

ભાગ ૭ મો.

'તમારા પત્ર પાસે પહેલાં પુરો જુઓ. તેને કચરતા નહીં તમારી આસપાસ જે પ્રેમ જવાબ રહ્યો છે તે તરફ ધ્યાન આપો. તેને તરછોડોના.'

જી. પે. શી. પે.

'માણસ જાનની બુદ્ધિથી પર એવી બુદ્ધિ છે. તે દુર છે તેમ નજીક છે. તે જગત માત્રમાં રહી છે જતાં તેથી ન્યારી છે.

'જે માણસ સમજે છે કે બધું પર માત્રમાં રહેલું છે તે નાનામાં નાના જગત તરફ પણ વિચાર કરતો નથી.

'એને મન બધા આત્મા પરમાત્માની સાથે સરખા છે તેને જળબેદ ન હોય, તેને દુખ ન હોય.

'જેઓ અજ્ઞાન છે અને માત્ર બહીર ના ઉપચારોને વળગી રહેલા છે તેઓ અંધારામાં ભ્રમતા છે. અને જેઓ વ્યર્થ ધ્યાનના આડંબરમાં પડ્યા છે તેઓ તેથી પણ મંબીર અંધારામાં પડ્યા છે.

ઉપનિષદ વચન.

આપણા જમાનામાં, માણસ બધે મળે તે હોય—બધે તે ઇંગ્રેજની પુંસરીમાંથી છુટનાર હોઈ હોય, બધે જુદામમાંથી છુટવા છુટનાર મળે તે માણસ હોય, બધે અમેરીકનના જુદામમાંથી જયરા માળતો સીદી હોય, બધે ઇરાનના સાહ ના અમલમાંથી છુટવાવાળો ઇરાની હોય, બધે રશીયાના ઝારના તાબામાંથી નાસ નાર રશીયન હોય, બધે તુરકીમાં ફેર હાર કરનારો તર્ક હોય, બધે તે માણસ પોતાના જોડાણ પાસતું જાણું છું નાર મળે લાં હોય તેને ધરમના નવા ખુલાસાની કે અથોની જરૂર નથી. તેના ખુલાસા તમારા મુલકમાં વિવેકાનંદ, બાબા બારતી વિગેરેએ આપવા પ્રયત્ન કર્યું છે, ખ્રીસ્ત મુતકોમાં બીજાઓએ તેવું પ્રયત્ન કર્યું છે. આના શિક્ષણની કે અગણીત સામ્રોની જરૂર નથી. માણસના જીવન માં કંઈ કોડક જરૂર નથી. એટલે જે રાખે નથી કરવું તે ગુસ્સાન કરે છે.

હોદી, ઈંગ્રેજ, ફ્રેંચ, જર્મન, રશી અને વિગેરેને તમાં બધારથી, બધેની, કોમિસની, પાણીનીતણે આલનાર, કે કંઈ માં આલનાર વહાણની જરૂર નથી કાં જે જાની જરૂર નથી. પેસાદાર માણસો ની હાજતો પુરી પાડવાની સોંપેલી જરૂર નથી. નવી નિશાળો, નવા હુન્નરો, નવા ઓપા નવાં પુસ્તકો, ઇમેરોહાન વિગેરેની

જરૂર નથી. અનીતિ ફેલાવનાર કબાને નામે ઓળખાતી વિદ્યાની જરૂર નથી. માત્ર એક જ વસ્તુની જરૂર છે. તે એ કે માણસના જીવનનો આધાર પ્રેમવરતી ના કાલ્પ ઉપર છે તે જાણવું ને તે પર માણે વસતવું. તેની રહેણીથી રહેનાર તેમજ આપું જગત સુખી થાય છે. અજ્ઞાનતા પહોંડવી નામે આ સરમ સલ ફામી રહ્યું છે તે પહોંડને તોડી પડે તો તે સત્ય જે બધા ધર્મેમાં રહ્યું છે તે તે ની મેળે નજરે તરી આવશે. અને એ ત્યારે બધા માણસો જોશે ત્યારે જે દુખ માં લોકો પીડાય છે તે દુખનો છેડો આવશે.

'તમારી પડવાળી આંખે જરા ઉમે જુઓ અને તમે પ્રેમ અને સુખમય જગત જોશો. તે જગત બુદ્ધિથી બનેલું છે ને તેજ અર છે. ત્યારે તમને માણસ પડશે કે પ્રેમ તમારે સાફ થું કરે છે, પ્રેમે તમને શું આપું છે અને પ્રેમને તમારે શું આપવું પડે છે.'

જી. પે. શી. પે.

યાસના પોલીવાના

૧૪મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૮.

[સંપૂર્ણ]

પ્રોડ્યુસ મારકેટ

તા. ૨૬ મીને બુધવારે કરના પ્રોડ્યુસ મારકેટમાં નીચે મુજબ દામથી માલ વેચાયો હતો:—

	શી. પે.	શી. પે.
કાળીચ	૦ ૧ થી ૨ ૦ ૫૦	અન
કાલી ફલાવર	૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦	
પાઇનએપલ	૦ ૧ ૨ ૦ ૦ ૦	
પોપો	૧ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦	
બનાના	૦ ૧ ૨ ૦ ૧ ૦ ૦	
માનેડીલા	૦ ૬ ૦ ૦ ૦ ૦	
મેડરીન	૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦	
કેરી	૦ ૧ ૪ ૦ ૦ ૦	
એરેન્જસ	૪ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦	
પટેટા (ગોળ)	૧ ૦ ૦ ૦ ૧ ૦ ૧	
લીલુ	૦ ૦ ૦ ૦ ૨ ૦ ૦	કેસ
લીલો બીનીસ	૦ ૩ ૦ ૦ ૧ ૦ ૦	દમલી

આજના અંકમાં મી. એ. જી. લીપનીસ ધડિયાળીની જલ્દેર અખર ઉપર લેખનારે નુ ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

શેકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
માવલ માંભ ૧૫૨૫ની ૨૧ ૦ થી ૨૧ ૬		
બીમડીના ૨૩ ૬ ૨૪ ૦		
એફ. એફ. ડી. આર. ૧૮ ૦ ૧૮ ૬		
એફ. ડી. આર. ૧૭ ૦ ૧૭ ૩		
બીની સફર ૨૨ ૦ ૨૩ ૦		
કુંડાના ૨૧ ૬ ૨૨ ૦		
ફેશી તુવેર દાળ ૧૬ ૦ ૧૬ ૬		
તુવેર દાળ કાનપુરી ૨૦ ૦ ૨૦ ૬		
મસુરની ૨૧ ૦ ૨૧ ૬		
મગની ૨૭ ૬ ૨૮ ૬		
અડની ૨૬ ૦ ૩૦ ૦		
મણા મુંબઈના ૨૩ ૦ ૨૪ ૦		
દાળ ૨૫ ૬ ૨૬ ૦		
વટાણા નાતાલના ૧૭ ૦ ૧૭ ૬		
મકાઈ ૬ ૦ ૬ ૬		
બીનીસ ૧૩ ૬ ૧૪ ૦		
કકડું તેલ ૧ બાબન ૩ ૨ ૩ ૩		
એરડીલું ૨ ૭ ૨ ૬		
લીલું ૩ ૧ ૩ ૬		
નાળીએરલું ૩ ૬ ૪ ૦		
માં સફેદ નાતાલની ૧૭ ૬ ૧૮ ૦		
પીળા ૧૫ ૬ ૧૫ ૬		
તીરકળ નાતાલ ૧૧ ૬ ૧૨ ૦		
આરિ ૧૩ ૬ ૧૪ ૩		
મદાસી સોપારી ૧૨૦ જા ૦ ૬		
મરના ૦ ૩૧ ૦ ૩૧		
બી પેટી ૪ ટીનના પૌ ૮-૧૦-૦ ૮-૫-૦		
ચોરબંદર ૬-૫-૦ ૧૦-૧-૦		
પારાશીન એરોહ		
વાઈટ રાસ ૧ ૬ ૮		
માલન ૧૩ ૬ ૧૪ ૦		
નાળીપેર ૧૩ ૬ ૧૪ ૦		
ફલી ૫ ૬ ૬ ૦		
કામંક સોપ ૧૩ ૦ ૧૩ ૬		
સાણ સીક રોલ ૧૫ ૬ ૧૬ ૬		
સાણ સનધાઈ ૪૨ ૬ ૪૫ ૦		
કામંક ૫૦ કુંડાના બોક્સની		
કીમત ૧૨ ૦ ૧૨ ૬		
નેકકર ડી ૧ ૬ ૧ ૬		
માનીસ બાબન ૩ ૧ ૩ ૩		
સોપારી સેવરની ૧ ૧ ૧ ૧		
નીલમ પોઈટ બીચારે ૧૭ ૦ ૧૭ ૬		
કુખ નેસલું ૨૦ ૩ ૨૧ ૦		
ફેસલ ૨૦ ૦ ૨૦ ૬		
ફેસલ મીલક ૧૮ ૦ ૧૮ ૬		
નીમર (લીવરપુલ) ૪ ૬ ૫ ૦		

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

‘વહે માતરમ’

૧૮૧, ગ્રેમીટ, ડરબન.

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી કુરોગીયન દવા શા માટે વાપરે છે? રસાયન સહાનુભૂતિ—મગજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હેન્ડ યાલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.
આવાસીર ખીચરવાના સોમ અને ઘડીત—હરસ મસાને તાકાળીક અને ચોક્કસ હલાવ. તાવાકમાં ઘણા જીણે ફાયદો થઈ શકે છે. કિંમત શી. ૩.
મરહમ શીર—જલુષ મલમ. સોળ, વા, યુમ્માં, કિંમતેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.
ફૂમિન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર હલાવ. સાલ અને સફેદ જીવડાંસાર લુહીજુહી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.
તવાના વટિકા—જીભાળની અકસીર ગોળીઓ. ડબ્બીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.
સશીપર્વ વટિકા—દુઃખસામક ગોળીઓ. ખરાબ સ્વપનાનો ખાસ હલાવ. કિંમત એક ડબ્બીની શીલીંગ ૧/૬.

Surr No. 606 of 1907.

IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT FORT WILLIAM
IN BENGAL.

Ordinary Original Civil Jurisdiction.

Cassin Ahmed Mullah & Others

VS

Dawood Mahomed Ollah.

Let all parties concerned attend before me at the Court House on Tuesday, the 15th day of March next at 11 o'clock in the forenoon for directions under the decree made in this suite and dated the 24th. May last.

To Messrs. PUGH & Co.,
Attorneys.

DAWOOD MAHOMED OLLAH,
Defendant in person.

Dated this 24th day of November, 1909.

(Sd.) S. C. MITRA,
Asstt. Referee.

હા ના.વે ૬૦૬ સન ૧૯૦૭.

અગાળના ફાઈ વીલીયમની હાઈ કોર્ટ.

ઓરિનરી ઓરીહનલ સીવીલ વિજીસ.

કસમ અહમદ મુહલ્લા અને બીજાઓ.....વાદીઓ.

દાઉદ મહમદ ઓલ્લા.....મતીવાદી.

સને ૧૯૧૦ ના મારચની તા. ૧૫મી અને મંગળવારે આ મુકદમામાં હામતા વળગતા બધા આજ્ઞાઓ સવારના ૧૧ વાગે મારી પાસે કોર્ટમાં હાજર થવું ને વખતે મદ ૨૪મી મેના દિવસે કરેલા ફુકમનામા બાબત સુધના કરવામાં આવશે. મેસરસ ખુની કા. વધીશે.

દાઉદ મહમદ ઓલ્લા મતીવાદી.

તા. ૨૪મી નવેમ્બર ૧૯૦૬.

(સહી) એમ. સી. મીત્ર,
આસ્ટીરેટ રેફરી.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND
GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (સર) :

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Parow, etc.

HeadOffice: 24 Frere St., Woodstock

Electric Theatre

Grey & Alice Streets,

OPEN TO ALL

TO-NIGHT

Special Display

OF

SENSATIONAL FEATS

OF

ARCHERY AND ATHLETICS

WITH

Naked Knives and Swords

by the

Indian Athletic Association
Troupe

also

Grand Bioscope Pictures

Admission 1s. Only

કો ૧

આવો ! નવો તમાસો !! જુઓ !!!

ઇલેક્ટ્રીક થીએટર

(ગ્રે ઓટ અને એલીસ ઓટ)

આજ રાતરે

ખાસ તમાસો

અદ્ભુત ખેલ

ખુલા છરા અને તલવારો

પટ્ટાખાજ અને કસરત

ઇન્ડિયન એથલેટીક એસોસિએશન

કરી ખતાવશે.

આયોજકોપના ફાવો પછુ ચાલુ રહેશે

વખત રાતના ૭ થી ૧૦

ફાખલ થવાની ફી : રી. ૧.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE

MERCHANT.

English & Indian Groceries always to
be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAYVia EAST COAST
PORTS,

S.S. "MUZAFARI"

Will sail in a day or two.

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્શિયા સ્ટીમ
નેવીગેશન કં..

આ લાઇનની બધીથી આગળે "મુઝફરી" ડીસેમ્બર માસેનીમાં ઉપર
મોઆમે, મેરા, મોઝામ્બીક, જમ્બાર તથા મોઆસા થઇ સીધી મુંબઈ જશે. હવે પછી
આ લાઇનની આગળે જાય આવાડીએ અગ્રે આવશે.

ફર્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની મોલી બહુ કીશવ રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુજાજનાં ફરે છે. એક હુજારથી બારસે
પાસેજરોની સગવડ સારૂ કીચન, બજાર અને પાણીની સગવડ રાખી
તે બાબત લેઓ સરદારીકેટ કરાવે છે.

મહાસીઓ સધળા દેશી છે. એશીસરો માયાળુ છે. અને કપતાનો હીંદી
ઓના ધરમના રીત રીવાજથી વાકેફ છે. બાહુમજૂ રસોડામાં રાખી હીંદુઓની
સગવડ વધારી છે.

બાબતના સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજરો માસ આવી
બહુલ તક મુકાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરબાડા
અને ધરમના નીચેના ધણી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની
સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી લેઓના નામ મરાહુર છે.

જમ્બાર મોઆસાના મોઝામે જેમ આ લાઇનને મદદ આપનારો હસવ કાપો
છે તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓએ પણ કરવું જોઈએ.

દરાસવાસની સરકારે હુજાર કરેલા હીંદીઓને લેવાનું બધું કરી
આ લાઇન દરેકસવાસની સરકારને બોયકોટ કરો છે.

સાથે આફ્રીકામાંથી હજુ પકવા જનારા મોટી સંખ્યામાં યાવ તો કેપથી છે.
જદા સુધી સીધી અથવા મુંબઈ થઈને જનારી રેપેશીયલ સ્ટીમર આપી શકાશે
જાશે. રીટર્ન ટિકીટ કાઢવાનો આવ કરી શકશું.

પેસેજરો બાબત વધારે ખબર વાસ્તે અમારી વેસ્ટ કોર્ટ ઓફીસર પાસેજની
ઓશીસમાં અમેને જાતે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

દાદા અબ્દુલ્લાની કુંપની,

વેસ્ટ કોર્ટ, ઓફીસર પાસેજ, ડરબન

The Indians of South Africa

Helots within the
Empire and how
they are treated

BY

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Post Free 1/6

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
& KORT STREET,

P.O. Box 3506. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

INDIAN-AFRICAN
LINE.

S.S. "DUNERIK" leaving Durban
for Calcutta direct on or about 17th
January taking deck passengers at
reduced rates. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ,

Passenger Agent,

159 Grey Street, Durban.

एत. एत. "डुनेरिका" नामके महाज
१७ जानेवारी १९१० के लगभग कलकत्ते
जानेवाली. किराया बहुत सस्ता.
सुचित्त महाराज, मेजेंद,

१९९ ग्रे स्ट्रीट, डरबन.

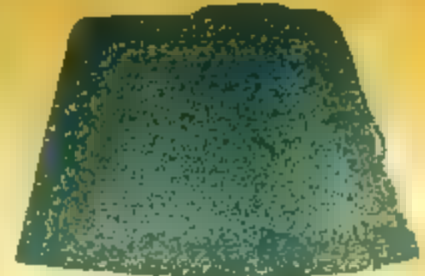
એસ. એસ. 'ડુનેરીક' તા. ૧૭ જાને
વારી ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા
જવા ઉપડશે. બાફે બહુ સસ્તું છે.

સુચીત મહારાજ - એજેન્ડ,

૧૯૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

"Duneric" leaving Durban for Calcutta direct on or about 17th January taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days. Suchitt Maharaj, Meend, 159 Grey Street, Durban.

ટોપીઓ ! ટોપીઓ !

એ તમેને નવા મુકાદા સાથે સાચ ફેર
દરેક કલર તથા પ્રાઈસની નવી તુરંગી, દરેક
અન, બેંજલોર અને સાઈલ ટોપીઓ ખરીદ
વીજ હોય ૧૦૧ વેસ્ટ કોર્ટવાળી ફાઈ
ખધારી અથવા પોસ્ટ મારકેટ મેંચાઈ ખાતે
કરી લીએ.

પ્રાઈસલીસ્ટ માટે નીચેને સંખ્યાએ લખો—

એસ. પીરભોઈ બટલર,

૫૦૬ વેસ્ટ કોર્ટ, ડરબન.

S. Peerbhoy Butler,

506, West St, DURBAN.

Advertisers, Please Note

The rates for advertisements in **INDIAN OPINION** have been revised and considerably reduced as from the 1st January, 1910. Instead of 2 6 per inch we now charge only 2/- with special reduction for repeats and contracts for long periods. Substantial reductions are also made for large advertisements. Write to the manager for quotations.

In order to be consistent with our policy of the upliftment of mankind, we find it necessary in future to refuse advertisements of articles of a nature that will in our opinion injure our fellows, both morally and physically. Included amongst these are the following: Intoxicating Liquors, Medicines, Cigarettes and advertisements of an indecent or gambling nature.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS.

Our Job Printing Department

We have decided to discontinue, as from the 1st, January, 1910, the printing of commercial work and devote our whole attention to the publication of **INDIAN OPINION** and books. In asking our customers to get their business printing done elsewhere, we beg to thank them for their kind support in the past and trust they will not be inconvenienced thereby. If at any time we are requested to undertake special work in the Indian languages, we shall endeavour to do so in order to oblige, but it should be understood that our staff is fully engaged in publication work and therefore such jobs could neither be done at short notice nor in a limited time.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add. "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Lados" Box 42

BRACONSFIELD

Mahabooden Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Mainstjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BORSBURG

E. R. Desai,
Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader
116 Long Street.
Shaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ABRAHAM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Arayan Maharaj,
Produce Dealer n
General Merchant.

DURBAN

Abdul Razak, Fruit Agent,
Box 187, 111 Victoria Street.
ABDOBAKER AMOD & BAO.,
Box 441, 434 West Street.

DURBAN

M. C. Anglia & Co.,
Box 58, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 130 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 217, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motula,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.

B. A. Mughrajh,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Bataic Gardens).

G. H. Miankhan & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan Tailor,
123 Grey Street.

K. Jivan,
122 Grey Street

S. Peerbhoy Butler,
508 West Street.

Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St. Box 636,

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.

Sms BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

V. A. Doss,
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
Box 110 Tel. Doss

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
Box 38.

V. S. Thakore,
Indian Laundry,
Box 122 High Street.

HEIDELBERG

Aboo Mia Camroodsen,
Market Square.

A. M. Burat,
Market Street, Box 44.

Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandau & Co.,
Box 37 Tel. Add. "Manjee."

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moolajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

A. F. Camat & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Chhibu Dajee,
Indian Washerman,
Box 6360.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOT,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

P. B. Dorabjee,
Box 2937, Corner Alexander St.,

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

N. KALIDAS & Co.,
Tailors and Outfitters,
36 & 147 Market Street

M. A. KANODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

JOHANNESBURG.

C. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkey
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
RATANJI RUGHATH,
Tailor and Outfitter,
27 & 31 Market Street
J. E. TAVARIA,
224 Market Street,
Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.
C. P. LUCHERAN,
78 President Street,
Head Office: 111 Orphan Street,
Capetown.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp,
S. Nadarajan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.
Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
RATANJI MAKAN,
Tailors and Outfitters,
66 Market St., Keet's Building
A. E. CHOTANHAL,
Box 33.
Hasan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANHA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150.
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117,
148 Church Street.

WELLINGTON, C.C.

V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Jubert Street, Box 4

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 348.
HORMAJY IDOLGY,
Box 332
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.
NANJEE DULABEDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SADDAT,
General Merchant and
Produce Agent.
Box 7. Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Abdool Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Deven-
ish Streets, Box 9.
A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KHANDERIA Bros.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128
M. E. Nannabhai,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 571.

PRETORIA

Chota Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box ■
Mungalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
NAGARDAS HARI SONT,
Goldsmith,
Room Street Box 280
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parakh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box. Tel Add.: "Salimann"

SALISBURY

Shimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Refecta.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Eood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

VITENHAGE C.C.

Ranchhod Lala,
Indian Laundry. John St.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

UMZINTO

I. S. Kadwa,
General Merchant & Producer
P.O. Box 52. Refector

VERULAM

BABU TALWANTSING,
59 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rughath,
Goldsmith
Moss Street.

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

Telephone No. 86

Telegraphic Address:

"CHOTABHAI"

KRUGERSDORP.

German East African Line

TO BOMBAY

Direct via Delagoa Bay and Mabo

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીમર "કેસર" તા. ૧૯ જાનેવારી

આ રોજ ડરબનથી ઉપડી માલે રહી ૧૧ દલામાં મુંબઈ જશે. આ આગમોટમાં ખલાસી દેશી છે, જગા ફાલકામાં કુસાદા છે તખ્તર વિગેરેનું ચલુનું મુખ્ય છે. આ લાઇનની આગમોટ હવે ડરબન અને ડેલાગોઆમેથી દર ત્રણ વીકે સીધી મુંબઈ જશે. ટીકીટ કદાબ્યા પહેલાં મહેરબાની કરીને આગમોટની ફાઉન્ટેસ સેકન્ડ ક્લાસ અને ૩૬ જગર, કીચીન, પાણી વગેરેની સગવડ જોઈ ખાતરી કરી ટીકીટ કદાવશે.

મજબૂર લાઇન એ ટાઇમ બતાવે છે તેજ ટાઇમપર ઉપડે છે કે જેથી પાસે જાય ઉપરથી આપ્યા હોય તે નેઓને કાઢને ત્યાં રહેવાની તકલીફ નહીં પડે અને સુખમચર રવાના થઇ શકાય.

વધુ ખુલાસા માટે લખે નામના શીરનામે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
233, Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોચીં એચ. કોહન

ફક્તના હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને રીટેલર, માર્કેટ તથા કમીશન એજન્ટ.
આપના દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા બેસીસીએસનો, ફારમરો અને વેપારીઓ વધુ જાણ થતાં આજ આસરો આપી પોતાનો માલ ખાતરી મારફતે વેચવા મોકલે છે. ખીલ ત્યાં માલકો મારી મારફતે "ટાયલ કનસાઈડ" મોકલવાને હવેયાય તેની આ પુરેપુરી અનુમતી છે, બેસીસીએસનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાતરી પત્રકો પુરા પાડવા ફક્ત આજ માટે. બેઝ: નેચનલ બેંક બોર્ડ સાથે આફ્રિકા કીમીટીડ, હેરીસન સીટ, બેન્ડા-સ્ટેશન.

મારફીડ સીપાર્ટ માંગવાની રજી મદદ છે.

માલ ચલાવનારને કમ ટુવલ વિગેરે કમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબા અનુભવથી સારી સલાહ.

માલો બારફેટો, એજન્ટ બાકસો માંગનારને ફક્ત પુરા પાડુ છું.

જો સુબરલીમાં લખી મોકલે માલ ૨૦૯૯. ટેલ. એડ્રેસ: Conchaigo. ટેલીફોન નંબર ૧૫૦૬

સ્ટ્રા: ૬૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

M. C. ANGLIA & Co.

GENERAL MERCHANTS

DIRECT IMPORTERS,

339 Pine Street, DURBAN,

P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."

Codes used ABC 4th edition and A2

A. Mahomed Hussain & Co.,

MERCHANTS AND IMPORTERS,

WHOLESALE AND RETAIL,

Stand No. 435. Corner Kaffir & 11th Streets,

TRIPPODORP, JOHANNESBURG

Box 4100

TEL. ADD: "FATANDAR."

HEAD OFFICE: "VANDER COLOM," P.O.

દેડ એડ્રેસ: ૧૦ આરફન સીટ, કેપટાઉન

સી. પી. લાઈરામ.

જનરલ સીલક મરચંડ.

જે પ્રેસીડન્ટ સીટ, બેન્ડા-સ્ટેશન.

બેટ આપવા લાયક અનેક તરેહની મશીન સરસ ચીને, જેવીકે વાઈટીંગ માલ, દરેક બતલ રશમ, જરીના ટેબલ કલોથ, કસામીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. બાવ મહાજ સરસા. આવો અને ખાતરી કરો.

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

HORMAJAY IDOLGY,

DIRECT IMPORTER

-AND-

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

58 Wick Street,

VERULAM

THE IMPERIAL CIGAR

Manufacturing & Trading Co.,

Large stocks of the best brands of Cigars and Cheroots always on hand.

Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"

Star Buildings Umgoni Road, DURBAN.

લેસનો લેવાનો વખત આવ્યો છે

લેસનો લેવા સાર નામું લખી સરખાનું કાઢી આપવાનું કામ હું કરું છું. કમ્પ્રેમ્ડેસના આંકડા પણ બનાવી આપું છું. લખો વા મળે.

ડી. જી. શાહમ, આઈડન્ટ

5 Challinor's Buildings,

FIELD STREET, DURBAN.

(જિયાલ આવેલી દેખીની આફ્રિકાની સમી.)

Leo Tolstoy's Letter to Hindoo

(Continued.)

VI.

O, ye who sit in bondage, who are weary and faint for freedom, seek only for love. Love is the only satisfaction. I am the law of love, the portal to the eternal life, the place where government abides forever.

LEO TOLSTOY, 1908.

To the humanity of our time, Eastern and Western, the same thing happens which takes place in regard to every individual when he is passing from one age to the other (a child becoming a youth, a youth a man) and loses that which has been hitherto his guide in life, and not having elucidated a new one appropriate to his age, lives without any guidance and invents various anxieties, cares, amusements, provocations, intoxications, to distract his attention from the misery and selfishness of his own life. Such a condition may last a long time.

But as during the transition of an individual from one age to another, the time must inevitably come when he can no longer continue in the old ways as before, in senseless anxiety and irritation, and the man must understand that the previous guidance for life is no longer applicable to him, it does not follow that he must necessarily live without any rational guidance whatever, but that he should formulate for himself a theory of life corresponding to his age, and having elucidated it he should be guided by it, in this, his new age.

Similar crises must of necessity occur in the ever changing life of humanity. And I am of opinion, that the time has arrived for such a transition of humanity from one age to another, and not in the sense that it has arrived now, viz. 1908, but that the inherent contradiction of human life—the consciousness of the beneficence of the law of love, and the system of life built upon the law of violence opposed to love—in our time has reached the degree of intensity under which it can no longer go on, and must be met by a solution, and evidently not with a solution which favours the outlived law of violence, but in favour of the truth that the law of human life is the law of love cherished by all humanity from the most remote antiquity.

The recognition of this truth in all its full significance is possible for us, only when they free themselves completely from all religious, as well as scientific superstitions, by means of which it has been for centuries hidden from mankind.

In order to save a sinking ship it is necessary to throw overboard the ballast, which, though it might have been indispensable at one time, would now cause destruction. It is exactly

the same with religious and scientific superstitions which hide this salutary truth from men. In order that people could understand the truth, not in such a simple way as it presented itself to them during their childhood, not in such a one-sided, unstable way as it was interpreted to them by religious and scientific teachers, but in such a manner that it should become the highest law of human life, to effect this, the complete liberation of this truth from all, all those superstitions, pseudo religious as well as pseudo scientific which now obscure it is necessary, not a partial, timid liberation such as in the religious sphere was effected by Guru-Nanaka, the founder of the religion of the Sikhs, and in Christianity by Luther, or similar reformers in other religions, but a complete deliverance of the religious truth from all those ancient religious, as well as from the modern scientific, superstitions.

If people only freed themselves from beliefs in all kinds of Ormuzds, Brahmas, Sabaoths, their incarnation in Krehms and Christs, from beliefs in a paradise and hell, in angels and demons, resurrections, from the idea of the interference of God in the life of the Universe; freed themselves, chiefly from the recognition of the infallibility of the various Vedas, Bibles, Gospels, Triptakas, etc.; if people only freed themselves from blindly believing in all sorts of scientific doctrines about infinitesimally small molecules, about all kinds of infinitely great and infinitely small worlds, about their movement, and their origin, about forces, from the magical truth in all manner of theoretical scientific laws to which man is supposed to be subjected, the historic and economic laws, the laws of struggle and survival, etc.—if people only freed themselves from this terrible accumulation of the idle exercise of our lower capacities of mind and memory, which are called the Sciences, from all the innumerable divisions of all sorts of histories, anthropologies, homologies, bacteriologies, jurisprudence, cosmographies, strategies, (their name is legion); if people only relieved themselves of this ruinous intoxicating ballast,—that simple, explicit law of love, accessible to all, which is so natural to mankind, solving all questions and perplexities, will of its own accord become clear and obligatory.

VII.

Children, look at the flowers at your feet: do not trample upon them. Look at the love in your midst and do not repudiate it.

KRISHNA, p. 178

There is a higher reason which transcends all human minds. It is far and near. It is the centre of the world and at the same time is infinitely higher than they.

A man who says that all things are contained in the higher spirit, cannot treat any living with contempt.

For him to whom all spiritual beings are equal to the highest, there can be no room for deception or grief.

Those who are ignorant and are bound in the religion, are only in a dark dream, but they are not given up to plunging meditations in a still greater darkness.

TRANSLATED FROM VEDAS.

Yes, in our time, men—to escape from self-inflicted calamities which have reached the highest degree of intensity: whether it be an Indian seeking liberation from the subjection of the English, or any other man in his struggle with those using violence—whether in the Negro's fight with the North American or the Persian's, Russian's or the Turk's fight with his government, as well as any man who seeks the greatest amount of welfare for himself as for everybody—do not require new explanations and justification of old religious superstitions, as Vivekanandas, Baba Bharatis and others have formulated in your country, and in the Christian world, an infinite number of such new interpreters and exponents of what no one stands in need, nor the innumerable sciences about matters which not only are unnecessary but mostly harmful. In the spiritual realm there is nothing indifferent, but what is not useful is always harmful.)

The Indian, the Englishman, the Frenchman, the German, the Russian, do not require constitutions, revolutions, conferences, congresses, new ingenious devices for submarine navigation, aerial navigation, powerful explosives, or conveniences for the enjoyment of the rich ruling classes: not new schools, universities with instruction in innumerable sciences, nor the augmentation of papers and books, and gramophones and cinematographs, nor those childish and mostly corrupt stupidities which are called art: but one thing only is needful: the knowledge of the simple, lucid truth that the law of human life is the law of love, which gives the highest happiness to every individual as well as to all mankind. If people only free themselves in their consciousness from those mountains of nonsense which hide the truth from them, then that indubitable, eternal truth inherent in mankind which is one and the same in all the great religions of the world, will disclose itself to the soul of every human being. And as soon as this is recognised by the great majority, all those evils from which humanity now suffers will disappear.

Children, look upwards with your beclouded eyes, and a world will open before you. I will disclose it to you, a spiritual world made by my wisdom, the only real world. Then you will know what love has done with you, what love has bestowed upon you, and what love demands from you.

KRISHNA.

December 14th, 1908,
Vasnyr Polyana.

Activity in England

At the Victoria Working Men's Club, Richmond, during the month of January, a lecture on the Transvaal Indian question was arranged to be given by Mr. Ritch.

Comparing the Congo atrocities with the treatment of British Indians in the Transvaal, Mr. Ritch, in the course of his recent lecture at Oxford, said: In the one case protests had been made against the enslaving of the bodies of harmless savages, while in the Transvaal there had been an attempt to enslave the intelligence of Indians and reduce them to the level of the native savage. Of the two, he thought it preferable to be enslaved in body than in mind.

Mr. Ritch wrote a letter to the *Morning Advertiser* recently in reply to a Mr. Van Sturwe's statement that the Transvaal Indian traders spend but little in the country, and send all they earn out, in which he says: "The Indian trader buys his goods from European merchants on the spot. He pays rent, rates, and taxes. He employs local labour, doctors and lawyers. He does not put his money into land, because the law prohibits his owning fixed property. No education, save that of the Kaffir schools, is provided for his children, hence he pays no school fees. Being liable to compulsory residence in compounds, or locations, which may be in one spot to-day and in another next year, the Indian is naturally reluctant to build substantial structures. The Government railways and municipal tramcars, while thoughtfully providing him with special accommodation—restricted to his use and that of the Kaffir—do not overlook his payment of the ordinary fares. He pays trading licences to the Government, and contributes largely to the postal revenue. Yet self-styled authorities have the courage to charge against this people that they 'send all they earn out.'"

At a lecture on "The New South African Constitution and the Natives," given by Miss A. Werner at the Hampstead Peace and Arbitration Society on the 6th December, Mr. Ritch, who attended by invitation, spoke on the coloured question generally.

Readers of *The Humanitarian* will now have no excuse for ignorance on the Transvaal Indian question, for Mr. Ritch, at the request of the Editor, has written a letter to that journal setting forth the position and appealing to sympathisers to join him in "the protest against the violation of this first of all humanitarian duties—the respect of the strong for the weakness of the weak and helpless."

In correcting the *Western Morning News* in its statement that "the resident Indian population has not

all established their title as pre-war residents, to be there," the Secretary of the S. A. U. I. Committee takes a further opportunity to enlighten the British public on "the facts from the time of the return of the refugees to the Transvaal after the war, up to the present day.

The South Place Ethical Society have invited Mr. Ritch to give an address on the Indian question in the Transvaal.

From the Editor's Chair

LIBERTY

"Liberty consists in being able to do one's own will and conscience rather than the will and conscience of others." JOHN HUGH COOIL, M.A., Edinburgh University Associated Societies.

It has often been said that the struggle at present going on in the Transvaal is a fight for liberty. Judging it according to the definition quoted above, our countrymen in the Transvaal are truly fighting for liberty and that should, therefore, command universal sympathy. Lord Hugh Cecil, in elaborating the definition he gave, said: "The true ground for maintaining liberty is that, without it, there cannot be in any true sense virtue or righteousness. Virtue does not consist in doing right, but in choosing to do right. This is the great distinction between the animal and man." The Transvaal Indians are exercising the power to obey their will and conscience rather than the will of the State which is in conflict with theirs. Any man who subordinates his will to that of the State, surrenders his liberty and thus becomes a slave. The Asiatic Act imposes slavery on Indians in that it deprives them of liberty, i.e., the ability to obey their conscience.

From his *Handbook* we learn it further follows that men cannot be made virtuous by Acts of Parliament. If they are compelled to do an act which is considered good, they are no more to be credited with virtue than a donkey who is compelled to carry a load.

Passive resisters in the Transvaal are, then, fighting for the liberty of the whole of South Africa in entering battle to the most powerful South African State. A handful though they are, they have a great and clear mission before them. And they have every reason to be proud of their record.

Lord Hugh Cecil, while giving us a scientific definition of Liberty, does not tell us how we are to achieve it. If liberty be ability to act according to the dictates of our conscience, we certainly cannot achieve it by force of arms, i.e., by physical violence. It is attainable only by suffering in our own persons until our opponents

harrass us by trying to impose their will on us. Such a method of fighting, and no other, is the natural corollary of the definition. Any other methods of gaining liberty is a usurpation.

NATAL LICENCES REGULATIONS

We give in another column an abstract of the regulations published under the Dealers Licences Act. There is nothing new or striking in them, save that the fee of £12/10/- to be deposited by appellants is still retained. We have already expressed the opinion that this fee is an illegal charge, and that the appellants are not bound to deposit the amount. The regulations show clearly that the intention is to make it more and more difficult for Indian traders to get new licences. That even a hawk, if he wants a new licence, should have to go through the farce of advertising in the papers and go through an intricate ceremony before he can labour away in order to earn an honest livelihood is, to say the least, a cruel procedure, and tantamount to putting a premium on dishonesty and unfairness.

THE TRANSVAAL RAILWAY REGULATIONS

We publish an abstract of further correspondence between the General Manager of the U.S.A.R. and the Chairman of the British Indian Association, Johannesburg. We trust that the conciliatory tone of the letter will not deceive the Indians in the Transvaal into inaction. We welcome, therefore, Mr. Cachalia's reply to the General Manager, that the fact that the same facilities for travelling will still be afforded to the Indian public means nothing so far as the Association is concerned, because its duty is rather to have the principles recognised and established than details in administration maintained or challenged, important as the latter may be. The main and only point at issue is that, whereas the regulations, before they were gazetted, were simply in the nature of departmental instructions and had not the force of law, they are to-day part of the laws of the Colony, and, as they lay down the principle of legal inequality, it is the duty of the Indian community of the Transvaal to combat the evil with all its might. Separate accommodation on the Railways and kindred matters cannot be a subject of legislation, but can only be regulated by the good sense of the communities concerned and by voluntary co-operation. Immediately that state of things is changed, it becomes a usurpation of authority, which should be resisted by all lawful means. We use the term "lawful" as it is a well-known to the readers of this journal, passive resistance is never objectionable, being a strictly lawful method

Colonial-born Traders

A Petition to Parliament

Mr. Morcom, K.C., presented the following Petition containing 361 signatures of Colonial-born British Indians in this Colony, in House of Assembly on Tuesday:—

1.—That your petitioners are domiciled in Natal by virtue of their birth and residence in the Colony.

2.—That prior to the promulgation of Union, your petitioners humbly ventured to draw the attention of this Honourable House to the arbitrary and unjust treatment to which they are subjected by the Licensing Officer in the Colony, in consequence of the discretionary powers vested in them under the Dealers Licenses Act 18, 1897.

3.—That your petitioners, whilst thanking this Honourable House for the restoration to the holders of trading licenses of the right of appeal to the Supreme Court in case the local authorities refuse the annual renewal of the licenses, humbly beg to submit that the disabilities created by the aforesaid Act 11 of 1897 have not been removed in as much as applications for new licenses are still subject to the arbitrary will and caprice of the local authority.

4.—That the powers conferred upon the Licensing Officers by the aforesaid Act, though in theory of general application, yet in practice have been more and more extensively used against Indians and trading licenses are indiscriminately refused to Colonial-born Indians of Education and respectability.

5.—That your petitioners venture to submit that the policy of entrusting discretionary powers to the Licensing Officers, apart from being detrimental to the interests of your petitioners is pregnant with manifold evils to the country and has been the cause of fostering ill-feeling and discontent amongst His Majesty's subjects in the Colony.

6.—That as an instance of the arbitrary and unjust exercise of the discretionary powers vested in the Licensing Officers for the Borough of Pietermaritzburg, who had refused the renewal of a retail license held by a European woman for the premises known as No. 70 Long Market Street, in the City, on the ground that she employed an Indian to serve in the store, subsequently granted a new license to an Indian for the same premises, after having refused it to others.

7.—That your petitioners represent a speedily growing element in the population of the Colony, which, without suitable openings or the right to follow commercial pursuits congenial to its nature, ought create an undesirable and unhealthy problem for the Colony.

8.—That your petitioners humbly venture to submit that they are com-

pared with other Indians, have a claim for preferential treatment on the ground that their forefathers originally came to this Colony as indentured labourers at the instance of the Natal Government and under the promises and inducements held out to them that they and their descendants would be entitled to enjoy the ordinary rights of citizenship.

9.—That your petitioners were born, brought up and educated in this Colony, which they have made their permanent home, and to them, India is therefore a mere geographical expression.

10.—That wherefore your petitioners humbly pray that this Honourable House will be pleased to amend the aforesaid Act 18 of 1897 so that the Appellate Jurisdiction in all matters appertaining to trade may be removed from the Licensing Boards to the Supreme Court, or to make such other amendments in the Act, or the Rules and Regulations thereunder as would safeguard the trading rights of your petitioners.

And for this act of justice your petitioners shall as in duty bound for ever pray.

Dated at Pietermaritzburg this 1st day of December, 1909.

Natal Licences Regulations

An Abstract

NEW LICENSES

Every applicant for a new licence shall lodge with the Licensing Officer an application stating the nature of the licence, the time, and the premises for which it is sought. The application shall be lodged in duplicate, and, in the case of premises not licensed at the time, shall be accompanied by a ground plan of such premises. The applicant shall also publish a copy of the application twice in a local newspaper, the first publication to be made within three days after forwarding the application, and the second on the 7th or 8th day thereafter. The applicant may be required by the Licensing Officer to appear personally and to produce his books of account to show that he is able to keep such in the English language.

RENEWALS AND TRANSFERS

Applications for renewals of licences shall be made as above, and such applications shall be sent in not later than the 31st December. In the case of a transfer, application shall be made in similar manner, and, in addition the applicant shall produce the written consent of the owner to such transfer. Advertising in the paper is not necessary.

OBJECTIONS

Objections to any application must be lodged in writing, showing the ground of such objections, with the Licensing Officer or the Magistrate

expiry of two weeks from the first advertisement of such application. An applicant shall forward the licence fee upon receiving notice from the officer of the approval of his application. An applicant may be required to sign the application or licence counterfoil and to make his thumb-print or finger-prints thereon. Where a licence has been lost or destroyed, a certified copy may be obtained on payment of a fee of 2/6 by supplying a sworn affidavit stating the circumstances of the loss.

[Notice of intention to appeal against any decision of the Licensing Officer shall be lodged with the Clerk within two weeks, and shall be accompanied by the applicant's reasons in duplicate, the grounds of appeal, and any document in support thereof together with the sum of £12 10 0.]

Natal Parliament

LEGISLATIVE COUNCIL,
Dec. 21.

Indian Labour

On the vote under Indian Immigration,

Mr. BAYNES asked if Indian labour was to be stopped. If so, it would be serious for the Colony. They must safeguard the labour supply of the Colony.

The COLONIAL SECRETARY said that Indian immigration would not be interfered with by the Union Parliament.

Mr. BAYNES pointed out that the £3 residential fee was a severe condition upon Indians, including the poll-tax. It was a fact that the number of Indians leaving the Colony was greater than those coming into it. He thought they should prevent this exodus of labour.

The COLONIAL SECRETARY gave the assurance of the Government that Indian immigration would be respected.

The Bill was then reported to have passed through Committee without amendment.

The Bill was read a third time and passed.

LEGISLATIVE ASSEMBLY,
Jan. 4.

Colonial-born Traders

Mr. MORCOM (Maritzburg) presented a petition signed by 361 Colonial-born Indians asking that further steps be taken to protect their interests and urging that the present system of licensing was unfair to Indians.—*Natal Witness.*

A NEW INDIAN PAPER. We have received several copies of *The Leader*, a new daily paper published in Allahabad with which is incorporated the weekly paper *The Indian People*. We congratulate Messrs. Chintamani and Gupta, the editors of the new venture, on their enterprise, and we wish this attractive, well-printed jour-

Our London Letter

Concerning Great Principles

Honourable Women Not a Few

It sometimes happens that the part played by women in great crises is conspicuous, evident to all the world; but more often the woman's part has been to suffer and encourage meanwhile those who are in the front fighting line in great causes. During the past month a very notable pageant of famous women has been seen in London, and will be repeated before Christmas. Arranged by workers on behalf of the Suffrage for Women, it was a splendid object lesson of what women have done in the past—the learned women, the writers, the saintly women, the artists, the heroic women, the rulers, and the warriors. East and West met in this great array; it was a striking procession that passed across the stage before an appealing figure of a woman calling on blind-fold justice to hold the scales even between her and a masculine representation of injustice. Zenobia, the Chinese Empress Tze-Hsi-An, Deborah—a Biblical character—and Queen Victoria were among the rulers; Joana of Arc and the Rani of Jhansi were among the warriors; Hypatia and Madame Curie among the learned, Sappho and Rosa Bonheur among the artists. This is to mention but a few.

It is worthy of record, too, that in our newest cathedral, that of Liverpool, which is not yet finished, woman will have recognition in a new and impressive way. We have long been accustomed to stained glass representations of the Virgin Mother of Jesus Christ and the women saints of the Christian Church; they are to be found in English and Continental cathedrals; but Liverpool takes a further step; in the Lady Chapel of the cathedral there are to be not only the notable women of the Old and New Testaments, but the deeds of great women of recent times are to be recorded in stained glass. It may bring encouragement to those noble Indian women who are not shrinking from shouldering the basket and going forth to earn a living, or in other ways helping the great cause while the bread-winners are in prison. Some day, let us hope, a worthy record will be made of their self-sacrifice and courage, of their splendid help in the struggle for great principles.

Slaves and Broken Promises

The great demonstration at the Albert Hall about a fortnight ago on behalf of the slaves of the Congo was remarkable and impressive. The huge building was full to overflowing; many people were unable to gain admission. An appeal from Protestant England was the label of the demonstration, and Protestants of all beliefs were present. When one

grieves over the sections and sub-sections into which Protestants are divided, and longs for closer union; but at least the divergence shows vitality and there may come eventually a convergence of lines. The highest dignitary of the Church of England, the Archbishop of Canterbury, was Chairman; Dr. John Clifford, "the Bishop of the Baptists," as he has been called, passive resister and strenuous reformer, proposed the first resolution; he was followed by leading men of the Congregationalist and Wesleyan bodies, as well as the Bishops of London and Oxford. The speeches were excellently arranged; each man took a definite point; there was no vain repetition; as speaker after speaker sat down the vast audience realised that it had been informed of new facts—the long tale of infamy; how promises to a life have ended in deeds which mutilate, enslave, and kill; how land, property, service have been seized, and how the Congo dwellers have been robbed of their birthright, of their very lives. One voice was raised: we and then in interruptions on behalf of King Leopold, but it was as a drop in the ocean of indignation. The audience as one man supported the resolution which declared that "so long as the cruel oppression under which, in violation alike of principles of humanity and of definite Treaty, the natives of the Congo have long been suffering, is maintained the people of Great Britain are bound to press forward unflinchingly their demand for a complete reform of the whole system of administration in the Congo territory." The cry, "Why interfere, Why not leave it alone and believe that Belgium will reform the administration?" was deemed unworthy; the audience would have none of it.

What the Volunteers are Doing

It is an inspiration to attend the weekly meetings of the Volunteers in Mr. Ritch's chambers. Even three weeks have produced remarkable results in the interest aroused, in the signatures and subscriptions collected. Excellent as a leader is Mr. L. W. Ritch, and his charming way of showing the workers how to answer the difficult questions put them, ever maintaining their work on the highest level, is truly encouraging, and extraordinarily helpful. Perhaps twenty, sometimes more, sometimes less, not always the same faces by any means, are gathered there in the heart of London week by week; they report; Mr. Ritch reports; Miss Polak, as hon. secretary reports; everyone is kept informed of what is being done in this country, in India, in South Africa; and then comes the heart to heart talk which will make that room the centre whence radiates far and wide an influence that can only be called one of the great assets of the cause of rightness here. With its atmosphere that constantly is being created

includes those who are in prison in the Transvaal, those who are outside the prison walls, and all who have sympathy for the triumph of soul force over brute force.

Romesh Chunder Dutt

A great Indian has entered the Life Beyond; the world of India mourns the loss of one of her most eminent sons: Britain knows that in the passing of Romesh Chunder Dutt she loses a friend who revealed India to the West, whose aims were to promote goodwill and understanding, and whose criticisms were against systems, not individuals; and had for their object the lifting of burdens. It seems as if India, and Baroda, could not spare such a man, but God has willed otherwise; our friend has passed to still higher service, and meanwhile his influence and example remain as an encouragement and an object lesson.

OBSERVER.

London Passive Resistance Volunteers

One of the Volunteers writes:—Our movement grows apace. We started four weeks ago with about 25 helpers and our circle has now increased to 67. This is a healthy sign and shows clearly the ignorance that has hitherto existed among what is called the English middle classes and labouring classes on the subject of the Transvaal Passive Resistance Campaign. It is amongst these classes we are now working and will continue to work amongst, and our efforts are meeting with striking success. The people of England individually have a heart and we here are determined to reach that heart.

Meetings have been held weekly and our helpers are working most enthusiastically.

The results from the house-to-house campaign are hopeful. Already over £55 have in this way been collected with a large number of sympathisers.

I would like to say to you that in London at the present moment no district has been left untouched by our helpers, and the ignorance on the question is lessened day by day. Our country members, too, are not idle.

It is encouraging to see India and England working side by side in this humanitarian movement.

The week's mail brings news of the following further collections by the London Volunteers:—Mrs. Polak (10 signatures) 10 6; Miss M. E. Polak (4 signatures) 17 7; Miss Sara Polak (2 signatures) 3; Sir Edmund Verney (1 signature) 10; Mr. S. H. Khan (3 signatures) 2 6; Mr. K. Santama (5 signatures) 12 15; Mr. J. Bateman (8 signatures) 10 0; Mr. Thomas (1 signature) 10 0. Total of signatures 100.

Transvaal Notes

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS)

Mr. A. M. Cachalia has received the following charming letter from Mr. Jehangir Bomanjee Petit of Bombay (who with his wife acted as hosts to Mr. Polak during his stay in that city):—

Dear Sir,—Both Mrs. Petit and I are proud to receive your extremely kind and polite letter of the 8th ult., on behalf of the British Indian Association and take this opportunity of expressing our most cordial and grateful thanks to you and to the members of the Association for all that you say in it.

It is needless for us to add that what little we were able to do was done as a matter of duty to the Motherland and in high appreciation of the noble and self-sacrificing work that you all are doing in a distant land and in spite of such formidable difficulties.

With our renewed thanks to you and the members of your Association. Bombay, 19th Nov., 1909.

A Sub-Committee of the Johannesburg Town Council, appointed to "consider and report upon the whole question of the employment of white instead of coloured labour," makes the following recommendation in regard to the Parks Department:—

That the thirty coolies employed in the Department should be gradually replaced by apprentices on the following scale of wages: 1st year, £3 per month; 2nd year, £2 per month; and 3rd year, £1 per month. As a commencement ten coolies should be at once discharged and ten apprentices engaged in their places. From July 1, 1910, another ten coolies should be discharged and an additional ten apprentices taken on. As from July 1, 1911, the remaining ten coolies should be replaced by another ten apprentices.

The Indians in Johannesburg have been taking Messrs. Joseph Royceppen, David Andrews, and Samuel Joseph on trust, and they have been loading them with honours. The Tamil Benefit Society held a splendid reception. Mr. V. Chettiar presided on Saturday last at a meeting consisting of all sections. Among those present were Mr. Mrs. and Miss Doko, Mr. Kallenbach, Miss Schlesin and Messrs. Isaac, Woolliams, Cachalia, Moosa Bhigjee, Mainee, Abraham Coovadia, Soj. Shelar, Muli Patel, Gandhi and others, besides the many members of the Society. The following distinguished address was presented to Mr. Royceppen, who made a cordial reply.

"Dear Sir, On behalf of the Tamil Benefit Society, we offer you and your companions a hearty welcome among us.

To suggest the greatest relief to you that you have come to join the struggle that is going on here for the

honour of our Motherland.

You have just returned from England after a prolonged absence and left those who are near and dear to you.

May God give you strength and courage to go through the suffering that no doubt awaits you.

Yours Faithfully,

(Chairman), V. A. CHETTY,

(Hon. Sec.), K. K. SANY NAYAKER."

Refreshment were then served and a few more speeches followed, in remembrance of the services now being rendered by the passive resisters who are in the gaol at Diepkloof. Mr. Royceppen has not been idle. During the unexpected freedom he is enjoying, he has been interviewing the dignitaries of the Church to which he belongs.

Messrs. Cachalia and Royceppen visited the Diepkloof Prison on Sunday, it being the first Sunday in the month. Mr. Cachalia saw Mr. Rustonjee, and Mr. Royceppen Mr. Nabalal Shah. Both of them were looking well, and were perfectly cheerful and brave. The report is that Mr. Imam Abdul Kadir, who had been ailing somewhat, is now quite free from his fever, and that the other prisoners, too, are keeping good health, though all are reduced in weight, owing to what is, after all, spare diet.

The following are awaiting deportation at the Pretoria Police Barracks. The dates on which they were received at the barracks are:

Sani Samy	13th Dec.
Van Samy Moodaly	9th "
Dhobie Nyamah	11th "
Verasamy Chaladon	15th "
Dalina	15th "
Garowyo	17th "
Ram Jam	9th "
Kalappin Moodaly	9th "
Montomony	24th "
Jarrop Tami	24th "
Simon Ramsammy	24th "
Verrah Rahiman	24th "
Ishmael Hadji	23rd "
Hooka Maji	23rd "
Rama Boolah	28th "

The information to hand is that the first six claim domicile in Natal, and that their claim is being investigated by communication with the Natal Government. This is a very simple method of prolonging the agony and compelling submission, for there is no reason why, if they claim domicile in Natal, they should not be deported to Natal and left to their own resources to make good their claim. Now, 10 to 13 claim twenty years' residence in the Transvaal, and their claims are being examined, that is to say, in plain (?) language, they are being asked to accept the Act. The remainder are being deported to India on the 8th inst. which means that they have either feared deportation, or if they have not, a willingness to

accept the Act, their claims have been rejected.

Mr. J. V. Josiah of Durban has written offering his services, and offering to join the struggle. His services have been accepted, and he will be among the next party to cross the border.

The Krugersdorp cases of Messrs. Waja Bros and Suliman Roomain came up for the second time on the 30th ult., Mr. W. J. MacIntyre appearing for the defence. The Court, after hearing Mr. MacIntyre's argument, ordered that the Defendants should be deported, deportation to take effect immediately after the decision in appeal of the Supreme Court. Appeal has already been noted. The Gernistion cases of Messrs. Hazurasingh, Lalbahadur-singh, K. K. Patel, Gordhan Kanji an Mancha Della have been postponed to the 19th instant.

Mr. D. Naiker was sentenced on Tuesday last in B Court, Johannesburg, to three months' imprisonment or a fine of £25 under the Asiatic Act for non-production of his registration certificate. The Accused preferred imprisonment, and, as he went to gaol, declared that he did not mind what term of imprisonment he had to undergo. This is his first imprisonment. Mr. Fakira, who has been repeatedly to gaol, was arrested on the same day in front of the Licensing Office, and sentenced to three months' imprisonment with hard labour under a similar charge. When these cases were being tried, Messrs. Royceppen, Joseph and Andrews were in Court, but they were not arrested.

The Natal recruits evidently mean business. They feel that it is not possible for them to remain idle in Johannesburg, and simply await the pleasure of the Government for being arrested. Mr. Samuel Joseph has, therefore, gone out to the Market Square, dressed as a hawker with a cap, to hawk fruit on the Square, as also to do picketing. When it is understood that Mr. Samuel Joseph is born in Natal and has never worn Indian costume, for him to wear the ordinary Indian cap is undoubtedly a very great step in advance.

[By TELEGRAPH]

A cablegram from Benares states that a grand meeting was held there. Mrs. Besant presided and delivered a powerful condemnation of the Transvaal's policy. Funds were collected.

An enthusiastic meeting was held at Boksburg on Wednesday. Messrs. Royceppen and party accompanied by Messrs. Cachalia, Chettiar, Pillay, Pakirysamy and Gandhi attending. Mr. Moses presented the Veto Certificate and handed to the

The C.S.A.R. Regulations

Some Correspondence

In reply to the Chairman of the British Indian Association's protest against the new travelling regulations on the C.S.A.R., the General Manager, in a letter dated the 30th December, writes as under:—

In order to remove any doubt that may be in your mind regarding these Regulations, I have to state that they are in no sense new nor are they different in any way to those which have been in force since 1905, but in order to comply with Section 4 of the Railways Regulation Act of 1908, the Administration has been compelled to promulgate them to cover the regulations which have hitherto been in force and in most instances been published in the Official Tariff Book for years past, being frequently availed of by your compatriots both for passenger and goods traffic.

I sincerely trust that the amicable relationships which have existed between the British Indians and this Administration will in no wise be disturbed by the publication in the *Government Gazette* of these Regulations. The spirit of the Regulations will be observed in the future as in the past.

I am at all times willing to assist you and other British Indians where I can and if there are any hardships experienced as a result of the re-issue of the Regulations which have not been experienced before and you will acquaint me of them I shall be pleased to accord your representations my earnest consideration with a view to removing any difficulties that may be possible.

That it was the intention of the Administration to continue to treat its Indian travellers in the same manner as hitherto and to see that the staff carried out the wishes of the Administration in a liberal spirit, I enclose a copy of an instruction to the staff which was printed prior to the date of your communication to the Colonial Secretary.

To the above, the Chairman of the British Indian Association replies, under date the 4th January:—

I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 30th ultimo, in reply to my letter addressed to the Honourable the Colonial Secretary and dated the 23rd ultimo, with respect to the Regulations affecting Natives and Asiatics. Whilst my Association is grateful to you for your exhaustive, courteous and conciliatory reply, I venture to point out that the spirit of my communication has been missed. My Association is aware of the existence of departmental regulations or instructions prior to the publication thereof in the *Gazette*. If I may venture to say so, the instructions were a token of co-operation on the part of the community represented

by my Association, and undoubtedly a proof of the amicable relationship that has hitherto existed between the Railway Administration and British Indians; but the legalising of these instructions gives the impression that the Administration is not satisfied with the spirit of forbearance and co-operation shown by them. My Association has never resented the separate accommodation provided in the respective classes and the affixing of the "reserved" labels. My Association has, however, never assented to the position that the Indian community should be deprived of facilities for travelling by express trains.

As you are aware, the present bitter and exhausting Asiatic struggle going on in the Colony is due to legal inequality and differentiation and not to departmental differentiation, which Asiatics have held to be justifiable, only, as the cause of colour prejudice in the Colony. The Railway Board, in legalising the Regulations, have ignored the struggle, and maintained a position against which my Association has been fighting.

It is difficult for my Association to give an opinion as to whether legal power is required by the Administration in order to deal with the Natives, but, so far as British Indians are concerned, perhaps it will be admitted that such power is not necessary. My Association, therefore, ventures to trust that the regulations will be withdrawn in so far as they affect British Indians.

By-laws of the Municipality of Pretoria

Affecting Hawkers and Pedlars

An Abstract

No person shall act as Pedlar or Hawker unless he hold a licence granted by the Council, and no Hawker or Pedlar shall ply his trade within the Municipality of Pretoria, or the Military Campments, Roberts Hoofden, except on the Pretoria-Potchefstroom Road, unless he is in possession of a Military pass signed by the General Officer Commanding Pretoria District, or his Deputy.

A Hawker's Licence shall cost £5 per annum, or periods less than a year, £1 7 6 per quarter. A Pedlar's Licence shall cost £3 per annum, or period less than a year, 16/6 per quarter.

Every applicant for a licence shall furnish the Council with particulars of his place of abode and every licensee shall notify his change of address to the Council. Every hawker or pedlar shall display his name and the words "Licenced Hawker or Pedlar for Pretoria Municipality" and upon every stall or shop in which his goods are sold, and upon every advertisement he issues. Every licensee shall wear a badge contain-

ing the words aforesaid.

A licence which is held by a servant for his master may be transferred to another servant by permission.

No hawker or pedlar shall stand with his wares in any public place for more than 20 minutes; and he shall not return to the same spot or thereabout on the same day. No licensee shall ply his trade anywhere except in a street or place within the township and he shall not unload his wares for the purpose of exhibiting the same, but shall sell from his vehicle direct.

No licensee shall be required of a person who travels with or without a vehicle to sell fresh farm or dairy produce grown or produced on land occupied by himself in this Colony.

"For Imperial Reasons"

Transvaal Labour Paper's Criticism and Suggestion

Writing in the 24th ult. in the *Transvaal Labour Paper*, the *Transvaal Labour Paper* says, in the course of a leading article:—

It is about time Mr. Smuts reached a point of compromise and common sense on the Asiatic controversy. The position now is, as far as we understand it, that the Government is prepared to concede every point to the Asiatics if the latter will submit to a status of legal inequality. That is to say if they will forego the principle they have fought so nobly for, they can have everything else. Mr. Smuts and other politicians who do not know what principle is, would say that the Asiatics reject the substance and seek the shadow, but those who dearly love principle for principle's sake know that the true substance is principle.

Mr. Smuts and his Government have degraded the Colony in the eyes of the world by the present persecution of the Asiatics.

When they were treated fairly in prison, not now, but now they are stooping to the vilest tactics to bend the will of the Passive Resisters. White workers should try and separate the position apart from the question of colour prejudice. In our hearts, admitting we are a "superior" race, we scorn the cowardly and tortuous methods employed by the Government in our name. We would not treat dogs with the same cruelty. If we object to the presence of the Asiatic because he is a competitor why not take steps to raise the plane of competition or abolish competition altogether. If he is undesirable because he is an Asiatic why not deport him forcibly? Let us do anything but slowly torture him to death. It would be better to shoot him at once, for it would be more logical and less cowardly. Mr. Smuts is perhaps better aware than anyone else of the injustice of the position, into which he has forced the Colony and may only be looking round for a satisfactory means of removing the

The petitioners conclude by expressing the hope that His Majesty's Government may be pleased to withhold His Majesty's consent to the Bill until the discretionary clause has been removed therefrom and equitable provisions inserted and maintained for the general good.

	Page
An Instance of Passive Resistance	9
A Universal Atom	9
Len Tolstoy's Letter to a Hindoo	13
Activity in England	14
From the Editor's Chair	14
Colonial Born Traders	15
Nat'l Licences for Labour	15
Nat'l Parliament	15
Our Land in Letter	15
London P. & V. R. of the Volunteers	15
Transatlantic Notes	14
The U.S.A.R. Regulations	15
By-laws of the Municipality of Pretoria	15
For Imperial Regions	15
The Child-Labour Treaty	16
South African Bill	16
House of Interest	16

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોલ્લી

સીધી મુખર્ષ

સ્ટીમર "અમરુખા" ૫૦૦૦ ટન ૧૩ જાનેવારી

૧૭, ૧૮ દિવસમાં મુખર્ષ પહોંચે છે.

આ કંપનીની આગેવાટમાં દરેક વરસના પાસેજર માટે પુરેપુરી સમવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના સમ્પત્તાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કાઈપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડતી નથી એ ખાતરી રાખીએ.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હોદી બાજુઓ લાંબી મુસાફરીમાં તકમી વખત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે મુશ્કેલી સુધર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી ના દુઃખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગેવાટ દર મહીને મુખર્ષ સાથે જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાકા નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તપ્પાસ થઈ રહેલું.

સરકાર આગેવાટ મુખર્ષ પહોંચેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળશે તે ઉપરથી સહીની જાણ માટે અતરે અપામાં નંબાવશું તેથી સહી સાહેબો ને કબર ખરેખર આગેવાટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરવનસે સીધે કોઈએ ધીર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમલાજી ટન ૨૨૦૦ તા. ૧૬ જાનેવારી

તેલુંડલ્લં લેડાકંડં લેલેલં.

જા.સં. જા.સં. અમલજી ટન ૨૨૦૦ જાનેવારી ૧૯૧૦

જે.કે.સં. જા.સં. અમલજી ટન ૨૨૦૦ જાનેવારી ૧૯૧૦

જી. અમલજી ટન ૨૨૦૦ જાનેવારી ૧૯૧૦

જે.કે.સં. જા.સં. અમલજી ટન ૨૨૦૦ જાનેવારી ૧૯૧૦

૧૨૨ સીટ, ૩૨૫૦.

King & Sons,

West Street, Durban.

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદર મુખર્ષોદાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 35 Tel. Add: "PORBANDAR"

Telephone 86

નાગરસાહુ હરી સેની

દરેક રકમના સેના ચીનીના સરખ દાગીના જનાવનાર.

જોડે નં. ૨૪૪-૨૪૫. એલિયટ્ટી જા.સં. ૧૨૩૦૫ જા.સં. P.O. Box 280 Pretoria

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEL. KA Market Square, P.O. Box

KRUGERSDORP

64 Grey St. t

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHEBO. S.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Price

Box 23. Tel. Address: "Porbandar" 125

Telephone 564.

ઉચ્ચ ફેક્ટરી દરકી કેપ, અને બેંગ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

સામારે ત્યાં સરતે થાલે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

સન બ્રાન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ

125 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

દેશી મોહાઇ

ચોખ્ખા લીની સરવે જાનની તાજ મોહાઇ અમે જનાવીએ છીએ.

કે. જી.જી.

મસજીદવાળી મેદનીની સામે

૧૧૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPHILL.

May be obtained from The International Printing Press, DURBAN, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

P.O. Box 441 Tel. Add: "MURCHAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods Best Silks

ઉચ્ચ ફેક્ટરી દરકીય ટોપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

M. E. SEEDAT.

General Merchant and

Produce Exporter

Branch: DURBAN.

Tel. Add: "SEEDAT"

Box 7, NEWCASTLE

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૨, એસી. ડરબન.

‘વટે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય. તો યાદી યુરોપીઅન દવા થા માટે વાપરો છો?
રસાયન સહાનુ—મગજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હજીત
આંત્રિક દવાની શીર્ષીંગ ૫.

બાવાસીર બીયરવાના સોંમ અને ઘરીત—હરસ મસાનો તાલકાળીક અને
ચોકસ હતાજ. નાનાકર્મ પશુ બહુને ફાવેલો યજ ચુકયો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—ગાદુલ મગજ સોમ, ધા, શુભડાં, લિગેરને તુરતજ સાફ કરે છે.
કિંમત ૯ પેની.

કૃમિન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર હલાજ.
લાલ અને સફેદ જીવડાંમાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીર્ષીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલામની અકસીર ગેળીઓ, ડબીની કિંમત શીર્ષીંગ ૧/૬.

શરીરપર્વ વટિકા—દુઃખસામક ગેળીઓ. ખરાબ સ્વપનાનો ખાસ હલાજ.
કિંમત એક ડબીની શીર્ષીંગ ૧/૬.

Suit No. 606 of 1907.

IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT FORT WILLIAM
IN BENGAL.

Ordinary Original Civil Jurisdiction.

Cassin Ahmed Mullah & Others

VS

Dawood Mahomed Ollah.

Let all parties concerned attend before me at the
Court House on Tuesday, the 15th day of March next at
11 o'clock in the forenoon for directions under the decree
made in this suite and dated the 24th. May last.

To Messrs. PUGH & Co.,
Attorneys.

DAWOOD MAHOMED OLLAH,
Defendant in person.

Dated this 24th day of November, 1909.

(Sd.) S. C. MITRA,
Assist. Referee.

દાવો ના. ૬૦૬ સન ૧૯૦૭.

બગાળના ફર્દ વીલીયમની હાઈ કોર્ટ.

ઓરડીનરી ઓરીજનલ સીવીલ વિભાગ.

કાસમ અહમદ મુહમ્મદ અને બીજાઓ.....વલીઓ.

દાઉદ મહમ્મદ ઓલ્લાહ.....મતીવાદી.

સને ૧૯૧૦ ના મારચની તા. ૧૫મી અને મંગળવારે આ મુકદ્દમામાં લાખતા
વળગતા બધા આસામીએ સવારના ૧૨ વાગે મારી પાને ફરદમાં હાજર થવું જે
વળગે મહ ૨૪મી મેના દિવસે કરેલા હુકમનામા બાબત સુચના કરવામાં આવશે.
મે રસ પુત્રી કા. વળીઓ.

દાઉદ મહમ્મદ ઓલ્લાહ મતીવાદી.

તા. ૨૪ મી નવેમ્બર ૧૯૦૯.

(સી) એસ સી. મીત્ર,
અસીસ્ટન્ટ રેફરી.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND
GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Pareow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

ELECTRIC THEATRE

Corner of

GREY & ALICE STS., DUPRAN.

OPEN TO ALL.

GRAND BIOSCOPE

NEW EVERY WEEK

OPEN DAILY 7 p.m. to 10 p.m.

Admission Sixpence

આવો! અને જુઓ!!

ઈલેક્ટ્રીક થીએટર.

(મેઝીટ અને એસીસ ઓલ્લાહ પુત્રાઉપર)

આયોરકોપના દેખાવો.

દર અઠવાડીએ નવી નવી પુખીઓ.

રોજ રાતના ૭ થી ૧૦ વાગ્યા સુધી

પુલ્કુ રાખવામાં આવે છે.

દાખલ થવાની શી: -/૬ પેની.

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Law Mills & Timber Yards:

108 Queen Street, Durban

HORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

-AND-

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 112, LOURENCO MARQUES.

BABU TALWANTSING

General Merchant & Produce Dealer,

58 Wick Street,

VERULAM

THE IMPERIAL CIGAR

Manufacturing & Trading Co.,

Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.

Telephone 387. Tel. ad: "CHEROOT"

Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૮.

ફોનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૮મી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

અંક ૨.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૮મી જાનેવારીથી, તા. ૧૪મી જાનેવારી સુધી, ૧૯૦૮-૧૯૧૦.

હિંદુ-માગસર વદ ૧૨ થી પોશ સુદ ૩ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૨૫મી ઇસ્ફેજી તા. ૧ મોહરમ સુધી, ૧૩૨૮ બીજી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાન તારીખ.	જન્મ	મૃત્યુ	અન્ય.
શનિ.	૮	૧૨	૨૫	૨૮	૫	૮ ૭ ૨
રવિ.	૯	૧૩	૨૬	૨૯	૬	૯ ૮ ૩
સોમ.	૧૦	૧૪	૨૭	૩૦	૭	૧૦ ૭ ૨
મામ.	૧૧	૧૫	૨૮	૩૧	૮	૧૧ ૭ ૨
બુધ.	૧૨	૧૬	૨૯	૧	૯	૧૨ ૭ ૨
ગુરુ.	૧૩	૧૭	૩૦	૨	૧૦	૧૩ ૭ ૨
શુક્ર.	૧૪	૧૮	૩૧	૩	૧૧	૧૪ ૭ ૨

અન્યકમલિકા.

ફેરીવાળાની ફરજ	૧૫
હિંદી કોંગ્રેસ અને મુસલમાન	૧૬
પુણ્ય આફ્રિકાની કોંગ્રેસમાં હિંદીની નીમણૂક	૧૭
મરુમ મી. રેખિસચાહન	૧૮
ટરંસવાર રાજાના ધારા	૧૯
ઉત્તરપ્રદેશના હિંદી	૨૦
નાનાલ હાલના કોંગ્રેસ	૨૧
મી. ચેલવેના ૪ થી રેલવેના અનુમત	૨૨
નાનાલમાં હિંદી-રેલવેના સમીક્ષ	૨૩
અન્યાયક હપર લોરડો એન્ડ્રીય	૨૪
રજીસ્ટ્રાર હેલ્ડી માસ ખાતે	૨૫
વિલાયતમાં હિલચાલ	૨૬
ઉત્તરપ્રદેશી મહા	૨૭
નાનાલ કોંગ્રેસની મોટી સભા	૨૮
સંકલન	૨૯
નેહાસખરમ ખબરપત્ર	૩૦
રનીકાર અને અવધીયા	૩૧
ચર્યા પત્ર	૩૨
પરગણા ચર્યા	૩૩
ચાલુ પરગણા	૩૪
નાર સમાચાર	૩૫
અંધી નેધિ	૩૬
પ્રોડ્યુસ મારકેટ	૩૭
રેલવે અનુમત	૩૮

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

શનિવાર, તા. ૮મી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

ફેરીવાળાની ફરજ

આ લખાણ અમે પાંચ દરમિયાનમાં ફેરીવાળાને સાર કરીએ છીએ. દરેક ગણતરી સહત ફેરીવાળાની વિવિધતા કોઈકી છે. તેમણે તેમની જોડા કરીને તેમાં જોડા મોટી મજાક છે. તેઓ માત્ર અપમાનની જાણ ન સમજે. તેમ આજ લાગી ગયા. હવે તે સદ્ કરણ કરે છે કે ફેરીવાળા માત્ર અપમાનની વાત સમજી શકે છે એટલું નહીં પણ તેઓના માન પડેલું છે. મેળાવાઓમાંની તેઓની કાચગીરી શોધે છે. આમ તેઓએ કામ કર્યા પછી હવે તેઓ મુકી રહે છે ખરોખર નહીં ગણાય.

ટરંસવારની સહત એવી છે કે તેમાં હરેક માણસે પોતાનું જોર લખાવું છે. ખીચત તેને મદદ કરે તે છતાં એની કલ્પન નથી. એ લોકમાં પેતાની કેલો દુખ નીવારણ કરવાનું કાળજી લે છે. એને તે ફેરીવાળા પણ તેમના દારીયા મળે એમ માન્ય તે તેને આજ વિષ પેતાની હાથે કામ લૂગા કરાવે પડે છે. તેઓ હાલના નહિ કલ્પે માત્ર લોકોમાં કાલે કાલે નેર પડે છે. ફેરી વાળાના હાથમાં છે. તે આજુ તેઓ જાણુ દુખ તેડવા વિના કરી શકે છે. તેઓએ કાલે તુલના ફેરીની લાક સેન્ડા ન લેવી, વગર કલ્પનાથી વેપાર કરી પડેલું. આ તેમને સહેલથી કરી શકે છે. જેમ સરકાર હવે અપૂર્ણ ગણ છે કે ફેરીવાળા તે પડી ગયા તેમજ સરકારને તેઓ જણવી શકે છે કે ફેરી વાળા પડ્યા છતાં જાણ હી શકે છે. આજુ કરવામાં ફેરિએ ફેરિનો પાદ નથી કરવાનો પણ બધા અહેતત કરી શકે.

હિંદી કોંગ્રેસ અને મુસલમાન

રહના તાર હિંદી કોંગ્રેસ વિષે આજના તેનો નક્કીએ અને ગમ વખતે આપી ગયા છીએ. કોંગ્રેસે લોરડ મોર લીના ધારા હાથે જે ચર્યા કરી તેને સાર અને દિલગીર ગવા છીએ. કોંગ્રેસે તેને વિચાર જતાએ છે કે લોરડ મોર લીએ જે વિશેષ દક મુસલમાનને આપ્યા છે તેથી હિંદુ નરજા થયા છે તે હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે આજર વાગુ છે. તાર ના સમાચાર હાથમાં લીધા કરી છે વિષમ મહેલું છે. એથી એ કામ વચ્ચે નજાવા કરવા મળે છે તેઓ એક તરફ તાર મોરડો એમાં નવાઈ નથી. છતાં ફરનો તાર ખરોખર છે એમ માની આજે વિચાર કરીએ અચરીત નહા મળાય.

પ્રથમ ખાખી નો અમારી નજરે એ આવે છે કે લોરડ મોરલીના ધારા તે એ કામ વચ્ચે ખટાશ કરી શકે એમ ધારવું. લોરડ મોરલી ગમે તેવા ધારા ખસાર કરે તેમાં કાંઈ એ કામ વચ્ચે ખટાશ રહેવાનું કારણ નથી.

વળી ધારીએ કે મુસલમાનને જોઈએ તે કરતાં વધારે દક મળ્યા છે. તેમ હેય તે. શુ થયું? તેથી કંઈ લોડ મોરલી પાસે તાર જાણાની હેય નહિ. મુસલમાનને વધારે મળે તો પણ વરમાંજ રહે છે. તેથી કાંઈ હિંદુએ મુસલમાન ખટાશ લેવું નથી. આ એ મદદા કામ લી વચ્ચે વાંચત માણસ હંતસાદ કરે તેમ જતાં લગી આપણે માનીએ ત્યાં જાણુ બન્ને કચરાએલાવ રહે સારા થીએ. કાનેગાલમાં વધારે મુસલ માન કે વધારે હિંદુ હેય તેમાં કશી ખરખરે કરવા જેવું રહેલું નથી. એક ખીચતો વહેમ કલ્પવાનો રસ્તો અમને તો એકજ જણાય છે અને તે માત્ર એજ કે હિંદુ સંખ્યામાં તેમજ ફેવવણીમાં વધારે હોય તેણે પડવું મેલવું. જો પડવું મેલાય તો કાંઈ દિવસ તરસાર વું કરણ ન જ રહે એ તો તુલના દેખતાં મત્ય તેવી વાત છે.

છેલ્લામાં આવી ચર્યા કરી કોંગ્રેસે લોરડ મોરલીની ખાલગીર હાથે તેઓને

મરહુમ મી. રામેશચંદ દત્ત

દરાંસવાસ ફેલવેના ધારા

—0—

તેના કરતાં વધારે વજન મુક્યું છે. તેમ કરવાનું કંઈ કારણ નથી. જો અહિંસીય કંઈ હોયું હોય તો તેનાથી નથી. તેમાંથી અથવા તેની બીજી કોઈ સીલેમાંથી ત્યારેજ લાભ લઈ શકાય છે ત્યારે આપણે એક બીજાનો વિચાર કરવું ને એક બીજાની કસિયત બીજા ધણી પાસે લઈ જવાને બદલે તેના કસિયત આપણે ધર મેળવવું કરવું.

આટલું કહીને જાને મુસલમાન આપણે પશુ કહીશું કે તેઓએ કસિયતની જગ્યાએ કરવાની જગ્યા નથી. કસિયત તો હિંદુની તેમજ મુસલમાનની છે. દરેક હિંદુની છે. તેમાં હિંદુ વિશેષ પડતું બોલે તો મુસલમાન તેને એટલે બોલનારનો કોપ જતાવી શકે છે અને મુસલમાન વધારે પડતું બોલે તો હિંદુ કોપ જતાવી શકે છે. કાંઈ એમ નથી કહી શકવું કે જે તો માત્ર અમુક કામ નીજ માંગ્યા છે.

મી. રામેશચંદ દત્તના મરણથી હિંદુ નો એક અંગનો તારો ખરી પડ્યો છે. આજના મુસલમાન આજના મુસલમાન મરણથી હિંદુને જે મોટે, વા કાળે હોય, તેના ઉપર મી. રામેશચંદની બીજી કસિયત થયો છે. હિંદુસ્તાન આજ કાલ એવા સમયમાંથી પસાર થાય છે કે તેને મારે જાવા બાહેરા અને દેશ ભ્રમ પુત્રની જોડે બહુ અસહ્ય થઈ પડે તેમ છે. તેથી હિંદુના હિતચિંતકોમાં મી. રામેશચંદ દત્તના પુત્રની જગ્યાએ ફિલ્મીરી પેદા થયા વગર રહેશે નહીં. અંગણે અન્ન આપેલાં રત્નોમાં મરહુમ એક મુખ્ય હતા. તેમની દારૂગીર્દી રાજ્યદારી રીતે તેમજ સાહિત્યની આગતમાં બહુ જાણકારી હતી. એવું કહેવાયું છે કે મી. દત્ત લેફ્ટેનન્ટ ગવર્નરના કે ગવર્નરના હોદ્દા ઉપર બીરાજી શકે એવી તેમની કુશળતા હતી. હિંદુની સરકાર જે મોટા માં મોટી પદવી સુધી હિંદુને પહોંચવા દીએ છે તેટલે સુધી આજના પહેલેઆ જાણ તેઓ સરકારી નોકરી છોડી પેન્શન પર ફરજિયાત થયા હતા. ત્યાર પછી પહેલેઆ રાજ્યમાં તેઓ જોડાયા હતા. ત્યાં પણ તેમના વખત દરમિયાન દીપી નીજો એવો અમલ આપણે જોયો છે. મરહુમને હિંદી પ્રજા આપી શકે તે હિંદુમાં પડતું માન-ઈડિયન નેશનલ ટ્રિબ્યુનના પ્રમુખપદ હતું. ૧૮૯૬માં મળે મુક્યું હતું, કે જે સાથમાં કસિયત લખનઉમાં મળી હતી. મરહુમના દિવસ સુધી તેઓ હિંદુના નહર સવાલોમાં પ્રભુજ દિસાહકર્ષે ભાગ ખાત્રવતા આવ્યા છે. તેઓ પોતાના "હિસ્ટરી ઓફ સિવીલાઈઝેશન ઇન હિંદુઆ" અને અરથરાત તેમજ હિંદુના ઉદયોગને લખતાં બીજાં પુસ્તકો પડે હિંદુની પ્રજાની એક કલમી અને ન સરખાવી શકાય એવી સેવા બજાવી ગયા છે. અંગ્રેજ અને અંગ્રેજીમાં સાહિત્યના પુસ્તક રચનાર તરીકે અને કવિ તરીકે પણ તેમણે ધર્મી મેળવી છે. હિંદી મી. રામેશચંદ દત્તમાં એક મહાન નરસન પ્રમાણે છે. તેના એક પ્રતાપી પુત્રની જોડેથી રાંઠ અને સી હિંદુ માતાની સેવા મારે હિંદુના બીજા પુત્રના તત્પર થાય એવું અને હજીએ જીએ.

આ આગત મેનેજરનો કામળ મી. કાઠડીઆ ઉપર આવ્યો છે તેમાં કામે ઉતરતો જવાનું નથી. કાલ તે ધારા અમલમાં નહીં મુકે તેમાં આપણા દહાડા વળે તેમ નથી. જે ધારા અમલમાં મુકવા નથી તેનું સરકારને કામ શું હોય? મી. કાઠડીઆએ જવાબ આપ્યો છે તેનું પરીણામ આપણે જાણવાનું રહ્યું. આ વાત એવી છે કે બીજકુલ પડતી મુકાય તેવીજ નથી ત્યાં ત્યાં હિંદુની સામે નવા બેઠ રાખવામાં આવે ત્યાં ત્યાં જવાબ જ કરવાનું છે.

ડેલાગોઆમેના હિંદી

ડેલાગોઆમેનું જાણુ ગારડીયન જણુવે છે કે ડેલાગોઆમેમાં નાતાલના જેવો પ્રમીએચન કાપલો કરવાની હિલચાલ ચાલી રહી છે. જે ડેલાગોઆમે નાતાલની નકલ કરશે તો તે નકલ અસલ કરતાં ખરાબ નીવડશે એમ ચેકસ કહી શકાય છે. એટલે કે લાંબો કાપલો નાતાલ કરતાં પશુ ખરાબ નીવડશે. અમને હિંમેદ છે કે ડેલાગોઆમેના હિંદી આજથીજ પગલાં ભરશે. તેઓ ધારે તો બહુ સરસ કામ કરી શકે છે. કેમકે જેમ ડેલાગોઆમે માં કેટલુંક અધર છે તેમ ત્યાંની સરકારને રીજવવાની સહેલ પણ છે. ત્યાંની સરકારને કંઈ ખાસ હિંદુની અદાવત નથી.

નાતાલ ઇડિયન કોંગ્રેસ

નાતાલ સરકારે કાલમાં પુત્રીવરસીરી કાપલો કાપલ કર્યો છે. તેમાં એક કલમ એવી છે કે નાતાલની કોલેજોમાં તેના સુતાવાળાઓ ખરજી પડે તેને દાખલવામાં અટકાવી શકશે. આવી અટકાવતરી હિંદુને સહન કરવું પડે; તેથી તેની સામે એક પીટીશન નાતાલ ઇડિયન કોંગ્રેસ તરફથી સ્ટેટ સેક્રેટરી લોરડ કસીયુ પર એક મોકલવામાં આવ્યું છે.

પુરવ આફ્રિકાની કાઉન્સિલમાં હિંદીની નીમણુંક

મી. એ. એમ. જીવજીતને મળેલા માનના ખબર અમે ગમે અદવાડીએ આપી ગયા છીએ. તે સાહેબને પુરવ આફ્રિકાની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના મેમ્બર નીમવા માં આવ્યા છે. પુરવ આફ્રિકાના કાલ એવો આ દર રાજકારણોએ જેલ અમે ખુશી થયા છીએ. હિંદીઓ બિટીશ રાજ ના ભાગીદાર છે આ વાત પુરવ આફ્રિકામાં તેમજ અધે કબુલ થતી જાય છે. માત્ર દક્ષિણ આફ્રિકાના ગેરાઓએ તે નથી કબુલ કરતા. તેમને આફ્રિકાનાજ એક ભાગમાં હિંદીની યએડી નીમણુંકથી ઘડો મળવો જોઈએ. દક્ષિણ આફ્રિકા ના, ને દરાંસવાસના હિંદીઓને પણ પોતાની રિયાતનું કાન વિશેષ આવડતું જોઈએ. પુરવ આફ્રિકાના લાઇએને પોતાના દરેક જાળવવા અને પોતાની અગાદી વધારવા નાં સરસ સાધનો છે. જેનો તેઓ લાભ લેશેજ. અમે મી. જીવજીતને, તેમની વેરા કામને, તેમજ પુરવ આફ્રિકાના હિંદીઓને તેમને મળેલા આ ઉમદા હક માટે મુબારકબાદી આપીએ છીએ.

એરીક કવજીના માલ સાથે જુદા પાર કરવાનું પહેલિયા વધી હતી.

મરહુમના પુત્રને અમે દિલ્લોજી કહીએ છીએ, તથા ને ૧૧ આત્માને રાતિ મળે એવું કહીએ છીએ.

કરજનમાં મરજી પામેલી તોદી બહના સર્જનમાં જણુવવામાં આવે છે કે તેણે આપવાનું કર્યો હતો.

મો. શેલતનો ૪ થો જેલનો

અનુભવ

[મી. જીલનપાસેથી અલેક્ષ હેવાલ ઉપરથી]

(ગયા અઠ્ઠી મહુ)

તેજ દીવસથી ખેડ ખેડ મરોડીયા પથર ફોડવા કહીસઓ સચે મોઢયો. મારા બાઈઓ સખત કામ કરે અને હું સહેલું કામ કરું આ મને ન રમ્યું. મેં દીવસ પછી મેં ચીક વેરડરને કહ્યું કે મારું શરીર હવે કીક છે, મને હોડી રખતમાં સખત મજુરી કરવા રખ આપો. એટલે તે કમુક રાખ્યું. મેં મારા બાઈઓ સચે કામ કરવા જવા માંડ્યું.

નામા ચવાતી બાબતમાં ગવરનર આવતાં મેં અરજ મુજારી, જેણે જખ્યા વ્યું કે તમને એક કપડું રાખવા દેકામાં આવશે. સોમવાર થા મગળવરે ડોક્ટર આવ્યો. એટલે દારખ ઊભા રાખી નામા ચવા કુકમ થયો. હું નારો ન થયો. તેમ કાઠને શીખવ્યું પણ નહીં કે તમારે નામા ન થવું. પણ કુદરતે તેમને જોર આપ્યું તો અમુક સિવાય બધા તદન નામા ન થયા. નશીમથોએ ડોક્ટર હું ઉભે. હવે તે તરફ આવ્યો. મને નારો થતા કહ્યું મેં જખ્યાવ્યું કે ગવરનરે એક કપડું રાખવા કહ્યું છે. તેણે તે ન માંડ્યું. હાય મારી કમરને લગાડતાં મેં કહ્યું કે મારાપર જખરજરતી નહીં વાપરો. એક પછી એક સેલમાં તપાસે તો ત્યાં મારું શરીર ખતાવેલ. ડોક્ટર શરૂએ થઈ ચાલતો થયો. ચીક વેરડરને કહ્યું કે આ માણસો નામા ન થાય તો હું તપાસી શકતો નથી. ચીક વેરડરે કહ્યું કે ગવરનરની એક કપડું રાખવા રખ છે માટે તેમ તપાસવા. તેણે ન સાંભળ્યું. શેડીતાર પછી ચીક વેરડર કમમાં ૧૦ લીટી રાખ્ય કરેલો. કામળ લખ આવ્યો, અને ડરાવવા લાગ્યો કે હું લીડર છે, એટલેદર છે, તને જખ્યા રાખવામાં આવશે. તે માટે સિદ્ધા થશે મેં કહ્યું જુસ્સાથી બોલવાની તરતી ન લ્યો. ચારજ કરો હું મારો ખચ્ચ કરીશ, હું હોડી શીખવણીથી કરતો નથી. છતાં જુડો રાખવા હોય તો હમણાંથી રખો. તે સાંભળે મારે વધી નામ. પણ માડા બાઈ તેને બોલતાં નહીં આવક્યું હોય અને

વનો, અને સલાહતી જરૂર હશેતો વાજખી સલાહ આપવાતો. ખીજ વખત ડોક્ટર આવ્યો ત્યારે ફક્તજ રાખવા દીધું. અને એક પછી એક સેલમાં તપાસવા, અને આજ સુધી તેજ રીવાજ ચાલુ છે.

મદરાસી બાઈઓ મને લીડર કહેવા લાગ્યા. તે મને ન ગોઠ્યું. તે દક મી. ફક્તમજુરો હતો. તેમના તરફ તેજા લાગથી વરતવા કહ્યું. મદરાસી બાઈઓ પાસે બેજ કામળ હતી ને હોડી રજૂ હોવાથી પૂરતી નહોતી. તેથી ખીજ સારે ગવરનરને કહ્યું, ને ને મળી.

ત્યારે ત્યારે ગવરનરને કાંઈ ખબર સહત માટે અરજ કરતા ત્યારે સહત મળે તે પહેલાં ચીક વેરડર અરજા ફેડ વેરડર જે હાજર હોય તે બેલી હોં અને જમ્યે વાંધા નાખે, અને સહત મળી હોયતો હોડી હોય તે રાતે કમલ આપશે. નહીં તો નહીં. એવા રીતે અમને મળેલી સહતને સરતી કરાવવા પ્રયત્ન કરતા. પણ ગવરનરે બહુજ ખાનદાન હતા, અને મને સાંજલતાં નીકાલ કાઢતા.

ખાવામાં અમને કહી પણ આઠ આઉંસ રોડી મળતી હોય એમ લાગતું નહોતું. આ માટે એક નારણસાગીએ (કીમીનસે) મદર.સોએથી વાત કરી અરજ કરવા નહીં કર્યું, અને મને પણ કહ્યું. મેં જખ્યાવ્યું કે ૧૦ થી ૧૨ જખ્ય ઉભા રહો તો સામે થવું તરી તો નહીં. તેજ સાંજે રોડી બેખાવવા તરી કર્યું. બધા સાથે હું પણ ઉભા. વેરડર પુજવા આવ્યો કે રમ ઉભા. એટલે આગળના જખ્યાસોએ મને બોલવા કહ્યું. મેં કહ્યું કે બધાને રોડી કમની સખતવ છે તો અમારી સખક બેખવા અરજ કરીએ છીએ. તેણે ચીક વેરડરને બોલાવ્યો. તેણે આવતાં વારને, તુ લીડર છે, એટલેદર છે, વરડે કહેવા માંડ્યું. મેં આગળ માફક જવાબ આપ્યો. તેણે હેડ વેરડર રેજરસને કહ્યું, આ લોકોને ગરખલ ૧ પાછંટ મળવું જોઈએ. તે લોકો પાછી નાખી વપારે કરે છે તે જખ્ય કમ્યું. બરાબર ૧ પાછંટ આપવું, અને ખોડી ફરીવાર થાય તે માટે ચારજ કરવા. જરા પણ વાત કરે તો ગવરનર સામે ઉભા કરવા પૂરેદે દર ખતાવેલો. વળી બોલ્યો કે રોડી સવારે આવે છે તે સુકાવાથી કરતી થાય. રહેલ લાવો તે પ્રમાણે બેખી

રોડી બેખાવા માંડી. માણસોતો ઉપર ના ડરથી પુરા ડરી બધા, એટલે કહે કે રાષ્ટ તો થા બસ કરવા લાગ્યા. ૧૦ મો નાખર મારો આવ્યો. એટલે મારામાં ખીજનામાંથી કટકો નાખી પુરી કરી આપી, અને પુજ્યુ કે બરાબર? મેં કહ્યું કે મારી બરાબર. આ થવું તો ખીજા ડબ્બે આવે બાકીના આદમી બોલ્યા કે અમારે ફરીવાર નથી વગેરે, અને બેલી ગયા. ત્યાં મારી આગળના અદમી કહે કે અમારે બેખાવવી ન હતી. અમને બેરાક પુરો નથી તો કાંઈ વધારે કરો એમ કહેવાનું હતું.

બોરીસમાં જખ બીક વેરડરે અને હેડ વેરડરે સખતવ કરી કે આ લોકોને મેલાની બાંહેડે. ઉપાવવા. આ મે અને રાસામાંએ સંજાવ્યું. હું તો ચુપ રહ્યો પણ હોડસ.મીએ બધા લાડબોતે મળી નહીં કમ્યું કે બાંહેડ ન ઉપાવી. ખીજે દીવસે રખાતને તે બાંહેડે ઉપાકવા કુકમ થયો. બધા જખુપર ઉભા રહ્યા. ચીકે આવી કીમીનસેને ધકા મારી તે લેવ રાવી, અને અમને કહ્યું ત્યારે અમે ઉઠાવી શકતા નથી એમ જખ્યાવ્યું. તેજ દીવસે બપોરે એટલે અકટોબર વીસ તારીખે મોટા ગવરનર પાસે ફેડ આવ્યો. ગવરનરે જખમેટ બાકી રાખી ક્રીડોરીય લખ્યું. ત્યાંથી જવાબ મળ્યો કે કાવલ પ્રમાણે અમલ કરો. આથી રકમી તારીખે ગવરનરે ૧ દીવસની એકાંત આસન કેદ અને મેરેર ડાવટની સખ દર મારી. મારા પ્રમાણે સખ થત તે બાગ બાગદર એવે કુકમ દૂરી અપાય તેને બદલે તા. ૩૦ મીએ પાછા અમારી વારી કરી. કાઠએ તે ન લીધી અને ખીજ તારીખે બે દીવસ સોલીટરી અને રપેર ડાવટની સખ થઈ.

આ સખ બેગવલ અગાઉ પાછી ૫ મી તરેખરે બેકટની વારી કાઢી. બધા એ ઉપાડી; ને ન ઉપાડી. કેસ ડાખુરી ગવરનર પાસે આવ્યો. મારી દક્ષીકત આગળ મુખ્ય જખ્યાવી હતી. ગવરનરે હેડ વેરડરને જખ્યાવ્યું કે સખ બેગવલ અગાઉ ફરી એવો કુકમ ન આપવો. મને ૭ દીવસની સોલીટરી અને આસન ફેદની સખ કરી. વજ્ય દીવસની સખ બેખવી એટલે કાવલ પ્રમણે એક દીવસ બદાર રાખવામાં આવે એમ હું બદાર અગ્યો. મને ફેર આવતા હતા તે કહ્યું. હતાં રખાન ઉપર મને મોકલ્યો. ખીજે

હિમગ અને હીમત સહનશક્તિ સાથે વધ
તાંજ ગાય છે. અને કદી નહીં બેઠે
કેમ માનતો હતો તે સ્વભાવ પણ કડો પડતો
ગય છે. જોડણી કહી ગયો તેમાં મારાં
વખાણ મારા દાથે થયાં છે, પણ પુરો
હતીકાસ સંજનાવતાં મારાથી તેનાપસ દ
છતાં કહેયું પડ્યું છે.

હુતાં મને સગા થઈ ત્યાં સુધીની
ડીકોદ મને સરખાવી મળી છે. મારક
રતા માટે એ દાકનો મળ્યો નથી. હુટો
તેજ દીપસે વોલકરસ્ટ માટે ઉપડી ફર
એળગી જોક જવાનો ઉમંગજ હતો
અને હજી છે, પણ વડીલની સલાહથી
એકો છું. મારી લગ્નમાં હું આખર
ડીપકલક જતોજ છું. પણ અફમોસ,
મારા બાકને મેંત્રી ખડોડા ઉપડી પડે છે!

[संपुरक्ष]

નાતાલમાં ઇમોગરેશનનો લડકીડુ

એવું જણાય છે કે જ્યાં રવીવારે સ્ત્રી
મર મુજકરી ડરચનમાં આવી ત્યારે તેનાં
ઉતારાઓને ઉતરવા સખેમાં—તકલીફ
પડી હતી. તેના ઉપર ૧૦૦ કરતાં વધારે
ઉતારાઓ હતાં. જણાવવા પ્રમાણે તેમાં
ના જણાખરા પાસે કામીસાઈલના પસો
હતા. જતાં ઉતારાઓને ઉતરતાં તકલીફ
પડી હતી. એરતો તમા છેકરાંને ઉતાર
તાં તેમના વાલીઓને ખાસ ખબર તકલીફ
પડી હોય એવું જણાય છે. ફેટલાક
ઉતાર મંગળવર મુઝી તૈતરી યકષા
નહોત. આથી ફેટલાક હાંદીની સામગ્રી
ઉતરારાઈ હતી, અને એક ડેપુટેશન મર
કયુરીની ઓપીસે લઈ જવામાં આવ્યું
હતું. તેની આગળ જમી વન રજુ
કરવામાં આવી હતી, જે દડકીત જુધ
વારના મરકયુરીમાં પ્રમદ થઈ છે. તે
જાપાના લખનારે જણાવ્યું છે કે ઇમીગ્રેશન
ખાતાની સખતાઈથી ડરચનની આખી
હાંદી કામમાં મોટી ધુરસાની લાગણી
પ્રમદ નીકળી હતી, ને તેઓ આજ રાખે
છે કે તેમની કામ તપ્ક ઇમીગ્રેશન ખાત્ર
વધારે સારી પરતલાઈ ખતાવશે.

गया रेवीरारे भी अंगरीअने मान
आपरा २०० जेरा हरी लपये
प्राप्त पर हारर गया दार. पाठायी
भी अंगरीअना मानमा जे
आपरा भी अंगरी हरी

सत्याग्रह उपर कोई अभ्यस्त

જેવરંડ ડોકચાળા પુરતકની પ્રેરનાવના
 માં લોઈ જ્યેમ્પીયે સત્યામહત્તી સતતની
 જે ખીજાન કરી છે તે ગાયુપાક્ષામ્ હોવા
 થી તેનો તરજુખો અમે નીચે આપીએ
 છીએ :—

દરાંસવાણની હાડત વિશે બધાએ માહી
 તમાર થવાની જરૂર છે. એ હહેનચાહત
 નો જહાન સવાલ છે. ઇશ્વાંના લેખો
 એ એ બાબતમાં અમલ રહેવું દિવસી
 કરેલું છે. તેથી મારી સલાહ છે કે અ-
 પુરતા સાદુએ વાંચવું લાજકારક છે.
 સંસારના વહેવારમાં આગેવાન માણસો
 અને બનાવો વચ્ચે એવો ધાડો સંબંધ
 હોય છે કે જાન વખતના સંબંધારિ
 બનાવોનો ખાસ અવધાસ કરવો હોય તે
 ને માણસોએ એ બનાવોમાં આગેવાની
 બર્થે લાગ લીધો હોય તેમનાં ચરિત્ર
 અને દેતુઓ વચ્ચેના બદુલ જરૂરી છે.
 બી. મોંઘીજી લખાણ ચારત્ર ચેરડ રો
 તથી આપું છતાં તેઓ દરાંસવાણ
 દ્રહિના આગેવાન હોય તેમનું જીવન સ-
 તમાં એવું બધું લેખાયેલું છે કે તેને
 ઇતિહાસ માણવાને ખાતર તે વાંચવું
 બહુ આપ્યું છે.

મી. ગાંધીની ઉપર આ દેશમાં જે
લોકે ઠેકાણે વિરલ દીકા ચલ
છે, જનાયદાર અમલદારો પણ આડી
રીતે દોરવામાં આવે છે. તેની ક્ષતિને
કાયદાનું અપમાન કરનારી ગણી કાઢી છે.
આપરવાર અત્રે પૈસાના લેખને ખાતર
તેણે ક્ષતિ ઉપાડી જે એવી દીકા કરત
પણ સુકપા નથી. આવા વિચારોમાં દે
કામ જનારા કાકા માણસો આ પુરત
વચિવાચી પેતાની ખુબ દુરત બો
શકશે. મી. ગાંધી વિષે આજ તાન નય
વાથી દરોસવાસની સ્થિતિનો ખ્યાલ પા
અંગેયર આવી શકશે.

દરાં સવાસના દાદીઓ પેતાનો દ
સાચવવા અને અપમાન દુર કરવા લ
છે, શું અંગ્રેજ બચ્ચો અટકા સા
દાદીનો વાંક કાઢશે? તેઓ જીવતમ
નથી જોર વાગરતા કે નથી તોપા
કરતા. તેમને નથી પારલામેન્ટમાં વો
કે નથી મેંબર થવાનો દક્. છતાં મા
સલામદ એજ તેમનું દુધિયાર છે
અટકા સાર આપણે તેમને ધિકારજી
આપવાર્યાં થક તેઓ વેરા બરવાની
નથી પાડતા કે નથી મગતા : હ નવ
સેન પદવારી દક્કે તેમને જોઈએ મા

તેમ સી છુટાછ મયથી રિયતિ—પોતાની
કોમનુ' માન. આ સાર જે એમને વાંક
કાઢતા હોય તે પડે આવ્યા સંજોગમાં
શુ' કરે તે જણાવશે? શું આ દેશમાં
કોઇ એવો છે કે જેના દોષો લઇ લેવા
માં આવે અને આખી કોમને અપમાન
પહોંચાડવામાં આવે છતાં કવચને માન
આપવા ખાતર તેની સામે નહીં થાય.

સંસ્થાનિક સરકાર હાંદીઓના બને
કુખો દુર કરી શકે છે. તેમાં તેના હક
નો અંશ પણ ખોવાતો નથી કે તેમાં
ખોવાતો જોડોએ બદલો નથી. સહેલ
સાક્ષતમાં હમણાં સલાહ, સંપ અને ચળ
કતા અવિન્યતા ચિન્હ નજરે પડે છે. એ
સ્થિતિને પાર પાડવા સંસ્થાનિક સરકાર
પોતાની દુરજ પડવડો ?

જે હોદ્દાઓમાં ધરખાર દર્શાવવામાં
 છે; જેમણે દક્ષિણ આફ્રિકાને આબાદ
 બનાવવામાં પેનાનો પુલ દિસે આપ્યો
 છે. જેઓ નામદાર ઇલેન્ડની પ્રિરીશ
 પ્રજા છે; તેવા પ્રિરીશ હોદ્દાઓને દક્ષિણ
 આફ્રિકામાં પુનીમતની પ્રજાલીમાં બાગ
 લેવા દેવામાં આવશે કે નહીં એ સવાલ
 નો જવાબ મલકવાને આપણે આનુર મજ
 રદવા છીએ.

જે કામદો નહોતો અને જિતજીર છે
અને જેને ખુદ દરાસવાલ સરકાર
મિનકપયોગી ગણે છે તે કામદો સરકાર
નિક સરકારે રદ કરવાનો છે. અને જે
કામદામાં રંગબેરંગી તેમને અપમાન લાગે
છે તેમાં થોડો ફેરફાર કરવાનો છે પછી
જાહેર માત્ર રાજ્ય હોદ્દાઓને આવવાનો
દર મળે! આટલું કરવાથી પછી સમા
ધાની થઈ શકે છે. આટલું માત્ર તે
પછી હોદ્દાઓ ધરાવને લાગાવવાની દર
પછી રાખવાના નથી. આ લેખમાં
તેમને દુબ અને નુકસાન છે અને સંસ
ધાનને અપકાંતિ અને નાણેશી છે, આથી
એમ ન સમજવું કે તેમને વાંદ નક
હોદ્દા નથી. આટલું માત્ર નોંધણી આગ
વાળી દરાસવાલની સરકારનાં દુબો તે
રદખાંજ છે. તેમને પોલીસ દર નથી
જમીનની માલિકી નથી. લોકસભા
પ્રકેશી કાઢવાનો કાયદો હજી ઉભોજ છે

[३५३]

આફ્રીકન રહેણીકન આખરે છે
ગીરમીટીયા આખરે છે
છે તે તાણુ ને તાણુ ને રૂપા રૂપા
જો ના તાણુ ને તાણુ ને રૂપા રૂપા

રંજુનની છેલ્લી માસ મોર્ટીંગ

ગણતંત્રના લાયક હોવાનું

મી. પેલાક પાસેથી ટરાંસવાલના હોદ્દા યોના દુઃખની કદાચી સાંભળવા રંજુનમાં વિક્ટોરીયા હોલમાં ના. ૪ થી નવેમ્બર ની સાંજે એક મંત્રણા સભા મળી હતી. પ્રમુખસ્થાન મી. બી. કાવસજીએ આપવા માં આવ્યું હતું. તેમની બાબતમાં કા. પ્રાણજીવન જે. મહેતા બેઠા હતા. સભા માં જુસ્સો સારો જણાતો હતો. આ સભાને રીપોર્ટ "થી રંજુન ટાઇમ્સ" ઉપરથી નીચે મુજબ આપવામાં આવે છે:—

પ્રમુખનું ભાષણ

પોતાને પ્રમુખસ્થાન આપવા માટે મી. બી. કાવસજીએ સભાને આભાર માન્યો હતો. ટરાંસવાલના હોદ્દાઓને આપણે પ્રત્યક્ષેના હોદ્દાઓ મદદ કરીએ એ આપણી ફરજ છે. આજે હરાવો રજુ કરવામાં આવશે તેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદ્દાઓ તરફની ગેરવરતણીથી હોદ્દામાં કેવી અસર થશે તે વિષેનો હરાવ જોવામાં આવતો નથી. એમના દુઃખને લીધે આપણને જે અસર થઈ છે તે આજે જણાવવાની છે. આપણા વિચારથી ઉમેજ પ્રજા ગણતંત્ર જે આ બાબતમાં આપણી લાગણી કેવી છે. ટરાંસવાલના હોદ્દાના દુઃખની દૃષ્ટિએ આપણને અહીં બરાબર જાણમાં નથી. પણ મી. પેલાક નજરે લેએલી દૃષ્ટિએ આપણી પાસે રજુ કરશે. હોદ્દા સરકારે પણ આ બાબત માં પોતાથી બનતી સહેનત કરી છે. તેમાં તેને રહેત ન મળી તો પણ આપણે તેના આભારી થયા છીએ. ત્યાર પછી મી. તોમ્સ, મી. ચીન અને મી. મુલ્લા અબ્દુલ રહીમે પોતાથી સભામાં હાજર થઈ ચકાસું નહીં તે માટે દિલગીરી બતાવવા સ કમળો લખ્યા હતા તે વાંચી સંભળાવ્યા.

ઠરાવ ૧ લો

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિન્દુસ્તાનમાં હમણા ફરફાર થાય છે. તે વખતે નમદાર સહેન સાદની હોદ્દા પ્રજા તરફ ટરાંસવાલના પ્રમોવેશન અને રજીસ્ટ્રેશન એક્ટના ભેગા અમલથી જે કાયમી અન્યાય અને ગેર વરતણી અલાવવામાં આવે છે તે દુર બાવજા પ્રધાનો અને બ્રિટીશ પાર્લમેન્ટ નેનાથી બનતી સમગ્ર આપણે એવી આ રજા અરજ કરે છે. ઉપર કાવસજીએ જોડેલા બધી અંગ્રેજી રજૂઆતની પાસે

બર ગણવાના વચનનો અર્થ થાય છે. અને આખી હોદ્દા સહેનસાદતના સરવ વત અને ધરગના લોકોની લાગણી દુખાય છે. જ્યાં સુધી દક્ષિણ આફ્રિકા ના હોદ્દાની બાબતમાં સંતોષકારક સમાધા ની થાય નહીં ત્યાં સુધી હોદ્દા સરકારે ત્યાં મજુરો જતા અટકાવવા એવી વધુ અરજ કરવામાં આવે છે.

મી. અમદુલ કરીમ એ. એસ. જમાલે ઉપરનો હરાવ રજુ કરીને ઉરજુ કામમાં અસરકારક ભાષણ કર્યું હતું.

મી. જે. આર. દાસ

તેને ટેકા આપતાં બોલ્યા કે બચવાય થી હું શીખતો હતો કે આપણે અંગ્રેજી પ્રજાનીએ અંગ્રેજી પ્રજા તરીકે આપણને કેટલાક સ્વતંત્રતાના હકો મળેલા છે. પણ આજે અમર પડે છે કે સહેનસાદતના એક ભાગમાં જવાનો આપણને હક નથી.

ફેવરેટ મી. આર.મસ્દરોંગ

વધુ ટેકા આપતાં બોલ્યા કે હોદ્દામાં હું લખી વખત રહેવાથી હોદ્દા ધક અમે છું. મી. પેલાકની ચોપડી વાંચવાથી મારું લેલી ઉઘાડી રહ્યું છે. અન્યાય જોઈને જેવું બોલી કહે નહીં તેનામાં મરદાસની ખામી સમજવી જોઈએ. સંસ્થાનેના અંદરના કામકાજમાં વડી સર કાર હાથ નાખે તે તેમને ગમતું નથી એ હું જાણું છું. પણ આપણે કાંઈ નવા હકની મારામારી કરતા નથી આપણે તો આપણા ટરાંસવાલી લાગણીઓ પર યુગરવા સીતમને કમી કરવાની અરજ કરીએ છીએ. ટરાંસવાલના હોદ્દાએ હિંમત રાખવાની છે કે તેમના ટેકામાં ૩૦ કરોડ તેમના લાકડાઓ ઉભા છે.

મી. મહુરા પીલે અને હીત વરધક સભા ના મેંબર અમૃતલાલે વધુ ટેકા આપ્યા બાદ ફરખાસન સમંવૃત્તે પસાર થઈ હતી.

ઠરાવ ૨ જો

ટરાંસવાલના હોદ્દાઓએ રંગલેદના પોરજુ ઉપર કાયમલા કાયદા સામે જે બહાદુરી બર્થો દેખાવ કર્યો છે તેની આ સભા પીછાન કરે છે અને તેમના સ્વદેશી ભિમાન, હિંમત, જાતિભોગ અને દ્રહતાનાં આ સભા વખાણ કરે છે.

કા. પી. જે. મહેતા

ઉપરો હરાવ રજુ કરતાં બોલ્યા કે હું ઇંગ્લેન્ડમાં મી. ગાંધીને મળ્યો હતો. તેમણે જે વાત કહી તે હાથબોલક છે. મી. ગાંધી બારીસ્ટર છે, પણ આ સફળતા ખાતર પોતાને વધી જોડી હોય છે તેમણે પોતાની પ્રાણતો મેરેલા બાગ છાપ ખાતું અને નિશાળ ચલાવવામાં ફોલ.

આ કામમાં તેને બીજા પણ જાતિભોગ આપનારા સહાયકો મળ્યા છે. જેઓ માત્ર બાધાખરચ બેટકા પમાર વડે આ જડતના કામમાં મદદ કરે છે. આ જડત ને કાંઈ ત્યાંના લોકોને વાસ્તેજ નથી પણ આખા હોદ્દાના નાક સાફ છે.

ત્યાર પછી મી. ગાંધીની યુગરવા ચોપડીઓમાંથી કેટલાક ઉતારા વાંચી સંભળાવ્યા હતા.

મી. ઇસરાએલ ખાન

ટેકા આપતાં બોલ્યા કે હિન્દુસ્તાને આપણે દેખાડી આપવાની જરૂર છે કે માત્ર હોદ્દા એજ નહીં પણ બધી વાંચના હોદ્દાઓ આ લડતને હિન્દુસ્તાનીથી ટેકા આપે છે. આફ્રિકાના હોદ્દાઓએ નાતમતનો એક દાખો દીધો છે. તેવું આપણે અહીં હજુ કરી શક્યા નથી.

મી. મહનજીત

તે "યુનાઇટેડ બરમા" ના અધિપતિ વધુ ટેકા આપતા બોલ્યા કે આ પ્રસંગો મને જાતિ અનુભવ છે. ૨૦ વરસ હું ત્યાં રહ્યો છું. ત્યાંના માણસો અહીં આવી રજુ કરે અને આપણે ત્યાં રહી પણ ન શકીએ. સાંના કાયદા બાંધવાનો પોતાને ગેરા કહેવડો છે પણ તેમણે અંતઃકરણ તો કાળું છે. આપણને ત્યાં નથી રહેવા દેતા કારણ કે આપણે અંતઃ કરણ ધોળું છે ને આમડી કાળી છે.

મી. પેલાકે

વડે માતરમની મોટી સરજના વસ્ત્રે લાંછુ લાપણ કર્યું તેમાં તેના બાજુમાં કેલીગેરોતો જેલમાંથી પોકાર, હોદ્દા, મુલક માન, પાદસી વગેરેની એકસાંપીથી જેવાતી બડન, મી. ફાલિદ મદમદે આપેલી ભોજ, મી. ગાંધીને હાથમાં હાથકડી નાખી લઈ જવામાં આવેલા તે વગેરે બાબતનું અસર કારક વરણન કર્યું હતું. જે પાતીઝ રાજપતો લડનમાં એલચી રહે છે તેકી તેના એક અનુસારને ટરાંસવાલ જતાં અટકાવો હતો તેની તુરત અસર થઈ મધ્ય આપણો એલચી કાંઈ નહીં મળે તેથી આપણને યુનિયનર અણી કાદવામાં અ.બ.પા છે. તેથી મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડત શરૂ કરી છે. ધણા અંગ્રેજો પણ હોદ્દા યોને તેમની લડતમાં ટેકા દેવા બહાર પડ્યા છે.

મી. કાવસજી

ફરખાસન ઉપર સભાસદોનો મત માગતા બોલ્યા કે હિન્દુસ્તાન સાંભળીને મારું હૃદય પીગમ્બી થયું છે. હું સુધારો સુધું છું કે "હોદ્દાઓની તરફ આવી ગેરવરતણી બમને ખુબજ કરશે ઉપજશે છે" એ

આ દરખાસ્તમાં ઉમેરવું, ઉપર મુજબ સુધારેથી દરખાસ્ત સરવાળાને પસાર થઈ હતી.

ત્યાર પછી નીચે મુજબ હાથે પસાર થયા હતા.

કસોટી ૩ બી

જે દીર્ઘાંશને ટરાંસવાલમાં રહેવાનો હક છે અને જેઓ બીજા કોઈનીઓમાં હક ધરાવે છે તેમને પરદેશી સરકારની મદદ લઈને હીપોરટ કરવાના ટરાંસવાલ સરકારના કામ આમે આ સભા તિરસ્કાર થી પોતાનો પ્રોત્સાહ બતાવે છે.

કસોટી ૪ થી

આ હાથેની નકલ, વડા પ્રધાન હીંદી સ્ટેટ સેક્રેટરી, અને વાઇસરોય ઉપર મોકલવાની સત્તા પ્રમુખને આપવામાં આવે છે.

કસોટી ૫ થી

સુરતી બજાર કા. લીમીટેડ અને ડરામી દીક કંપનીએ પોતાનો ટોલ સક્ષા ભરવા સાર વાપરવા આપ્યો તે માટે આજાર માનવામાં આવે છે.

કસોટી ૬ થી

પ્રમુખને આજાર માનવામાં આવે છે.

વિલાયતમાં હીલચાલ

તા. ૨૦મી નવેમ્બરે મી. રીચે એકલક ફરડ ખાતે ટરાંસવાલના હીંદી સભા ઉપર બાણી આપ્યું હતું. કલકત્તા હાઈકોર્ટના અગ્રણી જજ સર આરથર ટ્રીવિલીયન પ્રમુખ હતા.

સ્ટેટીસ્ટ પદમાં નસાઈના બીરસીટા સવસ્થ વિશે લખાયું હતું. તે માટે મી. રીચે અધીપતિને આજાર માગીને બીરસીટા વાનાં ફાળ રજૂ કરતાં તેમને બીરસીટા વખત દરમિયાન ચુકીને પાકા ફાંકી કાઢવા ની પદ્ધતિને વખોડી કાઢી હતી.

તા. ૨૩મી નવેમ્બરના 'રજીસ્ટ્રેશન'માં હીંદી લેવીના જોરાક પર હાક્તદો પાસેથી જે રીપોર્ટ એસોસીએશને તરફવાર કરાવે છે તે ઉપર લખાયું હતું, જેમાં લેવીએને બીરસીટાની બાબત કુખી કરવાની સાથે કીમ્બો હતી.

બીરસીટાના જરૂરીય મેન્સ ક્લબમાં બન્યું જાવીમાં દલીલ આપીને હીંદી સભા ઉપર લખાયું આપકા સી. રીચે જોડાયું હતી છે.

ઉદ્યમન નેશનલ ડેવેલપમેન્ટ વિલાયત ખાતેના વાઈસ 'ઉદ્યમ' પદમાં ટરાંસવાલ ના સવાલ ઉપર ધ્યાન જેવવાનું ન રહી નવ એવી અરજીને એક કામળ એ પદના અધીપતિ ઉપર લખવામાં આવેલી છે.

જુલા જુલા મદદરેને પેકેટીયર લખેને અથવા બીજી પીતે લખવામાં મદદગાર થવાને

જુલી જુલી રીતના કામળો લખી આમંત્રણ કરવામાં આવ્યું છે.

કેટલાક કામળોમાં તેના લખાણની તક લઈને ટરાંસવાલને સવાલ રજૂ કરવામાં આવેલી છે. કેટલાકની દીકાઓને જવાબ આપવામાં આવેલી છે. જે કેટલાક કામળો પર તથા લખાણો કાપલ કરવા વિનંતી કરવામાં આવી છે. જેમાંનાં એક લખાણ લખીવા 'દુયુએનીરીસન' પર ઉપર અને બીજા 'મેનયુલ' ઉપર છે.

ફેબ્રુઆરી ૨૦મી પ્રસીધ કરેલી ચોપડી અવલોકન અરે મોકલતાં વહવપર કેટલાક કામળોનું ધ્યાન જેવવાની તક લેવાઈ છે.

મી. હાઈમેનના પદની એક સોશાયલી આગળ લખાયું આપવા માટે મી. રીચે માગણીનો કાચક લખ્યો છે.

પીસ એન્ડ આરબીટરેશન સોસાયટી તરફથી મીસ એ વરનાર નામની વિદવાન બાઈનું "દુરોક્ષ આફરીકન" વડું બંધાયું અને નેટીવો" એ વિષય ઉપર બાણી હતું તે વખતે મી. રીચેને આમંત્રણ હતું. મી. રીચે હાજર થઈ કાળા લોકોના સવાલ ઉપર પોતાના વિચારો બતાવવાની તક લીધી હતી.

"ટરાંસવાલના હીંદીને હોય હવેને ફસાવ્યા" એવા મથાળા તથે લેખર પદના 'બરદીસ' પ્રવચમાં મી. રીચેને એક કાળા કાચક પ્રસિધ્ધ થયો છે, જેમાં ટરાંસવાલના હીંદીનાં કુખી તથા તેમની વાજબી માંગણીઓ બજાબર રીતે બહાર લખવામાં આવી છે.

કેટલી ટપાલમાં વિલાયતમાં કામ કરતી વોલંટીઅર કુટુંબી તરફથી જાણવવામાં આવે છે કે આપણી હીલચાલ કડપથી આગળ વધવા માંડી છે. સરખાતમાં ૨૫ વેલંટી અરે હતા. હાલ તેમની સંખ્યા ૬૭ની છે. આ સરકાર ચીન્હ છે. ઉપસાંડે મન્યમ વરમ અને મનુર આજ સુધી ટરાંસવાલની લડત ખાલતમાં સાવ અસાધ હતો. અમે આ વરસેમાં હાલ કામ કરીએ છીએ, અને હવે પછી કામ કરવાનું ધારીએ છીએ. અમારા પ્રયત્નમાં ચારી ફોલ્ડ મળતી નવ છે. છુટક છુટક રીતે જેમણેતા ઇમ્પ્રોડેન્સ લેખોને લખણી છે; ને તે વડે કામ લેવા અમે માગીએ છીએ.

આવાડીક મીડિયા ભરાય છે. વોલંટીઅરો મજૂ કરવાથી કામ કરે છે. વેર વેક વર્કસે કરવાના કામનું પ્રવિણતા આપ્યા કરેલું છે. આજ સુધીમાં પા. ૫૦ એકડા પ્રધ થયા છે, તેમજ ૨૫૭ મુદ્દાઓ મળી છે. હાલને મુદ્દિ સેટલું તો ફક્ત રાકારો કે લંડનમાં એક પાલુ બાજ અમરશ કામ કરનારાઓ અને મદદ કરનારાઓની ધ્યાનમાં લેવાયા જમરના નથી રહ્યા, અને આપણા સવાલ પરનું અજાનપણુ હીવસે હીવસે મટવું નહ છે. અમારા બહાર રાસના સેમ્પલો પ્રજા સુરેલ રહ્યા થયા. આ નાનિના ઉદ્દેશોથી પ્રવેશ કામમાં હીંદી અને ઇંગ્લીશને સેમ્પ એક કામ કરતાં એકને લેતેમન મળે છે.

ઇન્ડોસ્ટ્રી મદદ

આ આવાડીએ નીચે મુજબ દિસાગ મળ્યો છે—મીસીસ પોલાક મારફત સહી ૬૦ ઉપરાણ ૧૦/૬, મીસ સારા પોલાક સહી ૨ ઉપ. ૩/-, મીસ એમ ઇ. પોલાક સહી ૪ ઉપ. ૧૦/૬, સર એડમંડ વરને સહી ૧. મી. એસ. એચ. ખાન સહી ૮ ઉપ. ૦/૬, મી. કે. સતામન સહી ૫ ઉપ. પા. ૧-૧૫-૨, મી. વીક્ટર જે. મેટેસન સહી ૮ ઉપ. ૫/-, દિલ્લોજી કુસાર સીસોદીઆ સહી ૫. કુલ સહી ૬૩, ઉપરાણ પા. ૩-૩-૬.

આજ સુધીની કુલ સહીઓ અને ઉપરાણ નીચે મુજબ થયું છે—

૧ હું	અવાડી	૩૩	૧૩	૦	સહી
૨ હું	"	૪	૫	૧૦	" ૨૭
૩ હું	"	૧૦	૧૧	૧	" ૭૦
૪ હું	"	૨	૧૮	૪	" ૭૨
૫ હું	"	૩	૧૩	૭	" ૧૩
૫૫-૧-૧૦, ૨૩૧					

નહારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(અવરમેટ મેટેમથી)

તા. ૧૫ મી ફેબ્રુઆરીના મેજ ખાલિસ ખરગના કુકાનદાર મદમદ સાહેબની ક્ષેત્ર કત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

તા. ૨૫ મી જાન્યુઆરીના રોજ ન્યુ કાસલના કુકાનદાર મુલ્લામ આદમ ખાલત ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ખારીસખરગમાં સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

ચૌરનવીસ જાહનના હાઉસ ઇલ માહલ પહેલવી કા. ની નાદાર મીલકત ના સંબંધમાં ૨૭ અને ૩૭ મીડીંગો તા. ૧૧ અને ૧૮ જાન્યુઆરીના રોજ ઉરખન સાજીએટની કોર્ટમાં જરવામાં આવશે.

સીવ્યુ રહેવાન આગળ એક દીંદી એકિલ રહેવાના પાટા એવાંગલી હતી તેવા માં જેન આવી પહોંચવાથી તેની સાથે અમરના પ્રજાકર ખાલને અવકાર જન થઈ છે.

હાંડન

મી. માંથી વિલાયત હતા ત્યારે તેમણે હાંડનના ખજરપત્રમાં લખેલી કેટલીક ખાખતો જે જગ્યાની તંગીને લીધે આજ સુધી મુલતવી રહી હતી તે અને નીચે આપીએ છીએ:—

મુશ્કારો કે કુશ્કારો?

હમણાં અહીંના હાપામાં અહાંન. ખોરાક ઉપર ટીકા આપ્યા કરે છે. તેમાં એમ જતાવવામાં આવ્યું છે કે તદ્દવાર કરેલા સજ્જત મધા ખોરાકમાં ભેળસેળ કરવા માં આવે છે. ધન્ય ખોરાકમાં તેનીસ દકા ભેળ હોય છે. તે કેટલીક વખત તો તે ભેળ નુકસાનકારક હોય છે. જેમ વિગેરેનાં મોટાં કારખાનાઓમાં ખાસ કુશિપાર કેમીન્ટને રાખવામાં આવે છે તે એવા છરાદારી કે ખોરાકનો દેખાવ તે ઉતરનો હોય છતાં સરસ માલના જેવોજ લાગે. રસવધુ મેળવણી એવી બતાવે છે તેથી પૈસાનો ફાયદો માય છે. મત લખ એ બાવી કે ખોરાક ખતાવનારા માત્ર પોતાના નફા ઉપર નજર રાખે છે નહીં મેળવતાં સોકાને શું નુકસાની પહોંચે તેનો તેઓ વિચાર રાખતાજ નથી. આજ માણસો આમ અન્યાયથી કમાએસ પૈસા માંથી કેટલોક લોકોપયોગી કહેવાતા કામો માં આવે છે તે 'વાહ વાહ' કહેવડાવે છે. તે સારા ને નીતિવાન મણાય છે. એટલે આ સુધારામાં અનીતિ તે નીતિ ચલે બેઠી છે. ધણાખરા તદ્દવાર માથ માં ચરખીનો ઉપયોગ તો ચાલેજ છે. જેમકે વિલાયતી એખાને સાર કરવામાં ને અઘ્યક્તા ખતાવવામાં ચરખી વાપરવા માં આવે છે. આ વાત બપંકર છે છતાં ખરી છે. આમાં હોંડ મુસલમાન બને તો ધરમ બદલ થાય છે. એટલે ઉપાય તો એ છે કે પશ્ચિમની કાંઈજ વસ્તુ ન વાપરવી. તદ્દવાર ખેરક તો નજ વાપરવો જોઈએ.

અપાનનો બહાદુર ચોખો

અપાનનો બહાદુર નર મારકરીસ છટે કારીઆના એક નરની રીકલવરની ગોળી થી મરણ પામ્યાના ખજર અહીંના હાપ આવે છે. કારીઆ એ જાપાનની પાસેનો મુલક છે. જેમ ઇંગ્લેન્ડ ઇજીપ્તમાં ને હાંડમાં તેમ જાપાન કારીઆમાં સરા ભોમવે છે. જેટલો દક ઇંગ્લેન્ડને હાંડમાં કે ઇજીપ્તમાં છે તેટલો જાપાનને કારીયા માં છે. જાપાનકક કારીઆના બહાને સાર ત્યાં નથી મળેલ. પણ કારીઆ

એ નવજા બ્રજ મણા. તેમાં રસીવાની કે ચીનની સત્તા હેવ તો જાપાનને હરકત પહોંચે. તેથી જાપાને કારીયામાં હાથ નાખ્યો. આ કાંઈ કારીયાના ભોંકાને પસંદ નહીં પડ્યું. કારીઆના લોકો હમેશાં જાપાનની તરફ કારી નજરથી જોતા આવ્યા છે. એ વખત પહેલાં પણ ઇરા ઉપર હાથ પડેલો. પણ જાપાન જેણે એક પેળા રસીયાનું લોકી આખ્યુ તે હટ કારીઆમાંથી નજ ખસે. સત્તા તો મદ એવોજ રહે છે. તદ્દવારખાજ વણે લાગે તદ્દવારથીજ મરે છે. જેમ તારા પાણીમાં મરે છે. રીવેલવર ફાડ નારે એખ્યુ કહ્યું કે જાપાન કારીઆ માં સત્તા ભોમવે છે તે તેનાથી સહન ન થયું તેથી છટોને તેણે માર્યો છે. એમ કહેવાય છે કે જાપાને કારીઆમાં હાથ બેસાડવા ત્યાંના લગભગ ૧૨૦૦૦ લોકોનાં ખુન કર્યાં છે. આ તવારીખ ખતાવે છે કે સત્તા એ જુરી વસ્તુ છે અને મુલક ઉપર હાથ નાખવો ને મુખે બેસવું તે બની શકતું નથી. આપણા કેટલાક જુવાનો માને છે કે ખુન કરીને ઇંગ્લેન્ડને હાંડમાંથી હાંકી કાઢવ. આમ બતાવે જેવું હોય તો પણ તે નકામ છે. જાપાન ની કેટલીક ચીજ વખાણવા જેવી છે પણ જાપાને પશ્ચિમના રિવાજે કામલ કર્યા છે તે કાંઈ પણ રીતે વખાણવા લાયક નહીં મણાય.

સાર છટોને બહાદુર કેમ મળ્યો? આ જુહી વાત છે. છટોને બચપણથી સ્વ દેશભિમાન હતું. તે ૧૮૪૧ માં જનમ્યો હતો. સમજણો થયો સરથીજ તેણે જાપાનને યાવવા વિચારો રાખેલા. તે અમલમાં મુકવા બહુ દુ:ખો સહન કર્યા. રસીઆની સાથેની લડાઈમાં તેણે ધણી બહાદુરી ખતાવેલી. એટલે તે લડાઈમાં મરણીતમાં, કેળવણી ખાતામાં, રાજ્ય કર કારમાં એમ બધી જાખતમાં જુરો પુરો હતો. એટલે બહાદુર તો મણાવજ. તેણે કારીઆને વશ કરવામાં બહાદુરીનો ગેરકપરોય કર્યો. પણ જેઓ પશ્ચિમના સુધારામાં મોહાલ છે તેને તો એમજ કરવે છુટકો. જાપાનને હાંડીઆરથી રાખવું, બચાવવું ને વધારવું એમ કરવા માં તો આસપાસના મુલક તાબે કરવેજ છુટકો. તેમાંથી સાર એ નીકળ્યો કે જે પ્રજાનું દિત ખરી રિતે ચાહનર છે તે તો પ્રજાને સત્યામદ રસ્તેજ દોરસે.

હાંડીની જાતિ ઉપર એકોરનાના વિચાર મી. જ. કે. એસ્ટરલન અહીંના મહાન લેખક છે. તે હકારે દિકાનો ઇંગ્લેન્ડ છે.

તેનાં લખાણ લાખો માણસો આતુરતાથી વાંચે છે. એવી તેની લખવાની ખુબી છે. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બરના 'ઇલસ્ટ્રેટેડ લંકન ન્યુઝ' માં તેણે હાંડની જામનિ ઉપર લખાણ કર્યું છે તે વાંચવા ને સમજવા જેવું છે. 'તેનું' લખાણ મદ બ્યાજબી છે એમ પણ કું તો મારું કું. તેમાંથી જાણવા જેવા લાગતી મતલબ નીચે આપું છું:—

"હાંડસ્વારાજ્યની વાત કરનારા હાંડી જવાન ત્યારે વાત કરે છે સારે મતે હમેશાં એવો આભાસ પડે છે કે તેઓ જે વાત કરે છે તે સમજતા નથી. જેઓ સ્વરાજ્ય માગે છે તેઓ સરસ માણસો છે એમ કું કહ્યું કરું છું. જુરસામાં આવી ગએલા ધણાખરા બધા માણસો સરસ હોય છે. આપણા અમલદારો ધણા ખરા ભેવકુદ અને જુલમગાર હોય છે એ વિષે મને શક નથી. એવા અમલ દારો ધણાખરા ભેવકુદ અને જુલમગાર હોય છે. પણ ત્યારે સ્વરાજ્ય માગના રાજીના હાપાઓ અને તેઓના વિચાર કું જોઉં છું ત્યારે મને કંટાળો આવે છે ને તેઓને વિષે શક આવે છે. હાંડી સ્વરાજ્ય માગનાર જે માગે છે તે હાંડી નથી ને તે સ્વરાજ્ય નથી. એઓ દર બરદ રપેનસરની અને એવી વાતો કરે છે. જે દરબરદ રપેનસરના વિચારોથી તેઓ ન બચી શકે તો હાંડી સ્વરાજ્ય શું કહેવાય? જુહના જાન ઉપર મને બહુ ખ્યાર નથી. પણ તેનું શિક્ષણ રપેનસરના શિક્ષણ જેટલું પોણું નથી. જુહના શિક્ષણમાં અમુક હયા હેતુ રહેલા છે. તેનું રપેનસરનામાં નથી. તેઓનું એક હાપુ 'હાંડીઅન સેલીઓ લોહરટ' કહેવાય છે. શું હાંડના જવા નો રપેનસરનું શિક્ષણ કામલ કરીને પોતાનાં પુરાતન ગામડાંમાં અને પોતા ના પ્રેમ ભરેલા વરોમાં જર કામલ કરવા માગે છે?

કાંઈ લોકો પોતાનું પુરાતન માગે તેમાં અને પારકાએ શોધી કાઢેલું કંઈ માગે તેમાં ધણો તદ્દવાર છે. છતાંએલા માણસો પોતાનું બંધારણ પાણું માગે અને છત નારનાં બંધારણ માગે તેમાં ફેર છે. ધારો કે કાંઈ હાંડી નીચે પ્રમાણે માગે "હાંડુસ્તાન હમેશાં ગોરાઓથી અલગ રહેત, તેઓના કામોથી અલગ રહેત, તો કીક થત. દરેક વસ્તુમાં કંઈક ખામી તો હોય છે જ. અમને અમારી વસ્તુ પસંદ છે. અમારા બંધારણમાં સ્વાયત્ત્યો વચ્ચે લડાઈ ચાલત. પણ

માર કરશે એટલે મારાથી બનવી તબ
વીજે તે દુર કરવાનો ફા પ્રવલ કરીશ.
રેલવે ખાતાની એવી કમી છે કે પોતા
ના હોદ્દા માફક તરફ હમણાં સુધી આવે
છે તેવું જ વરતન રાખવું અને એવા
સાર રેલવેના નોકરોએ કરી રીતે વરતવું
તેની કાગેદી સૂચના આપવી બધું માટે
આ કામળ સાથે મોકલું છું.

એસાઈઓશનનો જન્મ

નેડીનો અને એવી સારીકો સાર કરેલા
ધારા બાબત આપે કમિશન જન્મ
માટે અને આભાર માર્ગે છીએ. તેમાં
આમાં છેલ્લું સુધારા ગયો છે. એકેટમાં
આ ધારાઓ છપાયા તેથી પ્રદેશ. પણ
એના બેવાજ ધારાઓનો અમલ રેલવે
આતા તરફથી થતો તેથી અને માહિતગાર
છીએ. અર કહીએ તો રેલવે અમલને
સદ્દ કરવાની આમારી પ્રતિને લીધે આ
સૂચનાઓનો અમલ થતો. પણ એવી
ખાનગી સલાહને પણ કાપડાવું રૂપ આપ
વાનું કારણ એવું સમજાય છે કે અને
કે સદ્દ અને સદ્દશીત્રયુક્ત દેખાડીએ
છીએ તેથી રેલવે ખાતાને ફતોય થયો
નથી. જુદા જુદા વરતમાં આમને માટે
અલગ કમ્પાર્ટમેન્ટ રાખી તે ઉપર
"રીઝર્વ" એવું લેખક મારવા સામે
પણ અને વાંચી જણાવ્યો નથી. તે
જતાં હોદ્દા કામ મેલ માડીઓમાં સુધારી
કરવાનો હક છેડી દે એવું અને કહી
રજુ કરવું નથી.

તમે બધો છે કે કામદમાં રેલવેની
કમીને લીધે એકાદીકા કેવી આવે
કામત ચલાવી રહ્યા છે. સંસ્થાનમાં મોટા
ઓને અમારી સામે સુખ હોવાથી ખાનગી
ધારાઓની સામે અને કહી વાંચી લીધે
નથી. રેલવે એકેટ ધારાઓને કાપડાવું
રૂપ આપતાં અમારી કમીને પીસારી
સુધી છે. જે કામ માટે અને કહીએ
છીએ તેમાં આપી ઉપરેલ્લી મળી છે.
નેડીવાની સાચતા વહેવારમાં કાપડા પુરવઠા
સત્તાની જરૂર છે કે નહીં તે અને કહી
ચાલે નથી, પણ હોદ્દાઓને તો એની
જરૂર નથી એ વાત ચેકસ છે. એટલા
સાર હોદ્દાઓને તે ધારા કાપડા ન પાડવા
માં આ કોવી અને અરજ કરીએ છીએ.

વેપારીને અપવાજ

કામમાં બહેનજનર પડી છે તેવું વારણ
એસે મુજબ કું છે. બધી જાણ મરવાના
આ સમયને આખરી સુધીમાં કહી છેરા
રહીને પસાવેના મેલ્યા પહેલાં કાપડેસર
રૂપ બીજેસ રજરજર થઈ તેથી. જે

બીજેસ રજરજર નહીં કાપડું હોય તેની
ઉપર કામ ચાલશે. અને એણે લાઈસેન્સ
નહીં લીધી હોય તેણે દસ ટકા દંડ કરી
લાઈસેન્સ લેવી પડશે. નીચે પ્રમાણે લાઈસેન્સ
સનો દર છે:—

પરદેશી કમ્પનીનો એજન્ટ...	10 0 0
દલાલ	1 0 0
જનરલ ડીલર	1 0 0
રેસલર	1 0 0
લોકર (પાડા માડવાળો)	2 0 0

જુની લાઈસેન્સ પીના ફેરીવાલાને તુરવ
લાઈસેન્સ નહીં મળે. તવી લાઈસેન્સ એકેટી
હોય તેણે જે. પી.નું સરડીકેટ રજુ કરવું
પડશે.

વેપારની લાઈસેન્સ જેની અટકનું નામ
એ. બી. અથવા સી. થી રજુ થતું હશે, તેણે
તા. ૧૨થી ૨૫ સુધીમાં પરવાનો લેવો. ડી.
થી એલ. સુધી ૧૫થી ૨૦ સુધી, એમથી
માર. સુધી તા. ૨૧થી ૨૫ સુધી, એમથી
જેટલાકાને તા. ૨૬થી ૩૧ સુધી. દ્વિતીય
લાઈસેન્સ સનીવાર છેડી ૨થી ૩-૩૦ પ્રમાણ
સુધી આપશે.

આ બધું રેલવે બોડીસમાંથી લાઈસેન્સ
લેવાની છે તેને કાચ પડે છે.

મ્યુનીસીપાલિટીમાં ફેરી કરતા હોય તેના
દર જુદો છે ને તેને લાઈસેન્સ એ. બી.માં
તા. ૧૫થી બનેવારી સુધીમાં લેવાની છે.

હવે શું કરવું?

આને દિસાજ એ પચા કે જે હોદ્દા
સંસ્થામદી પુરા નથી તેણે કે કાઈ પણ હોદ્દા
એ તા. ૧૫ બનેવારી સુધી લાઈસેન્સ એકેટી
સમાં પચે સુધવાની જરૂર નથી. જે કુલનદાર
છે, તેને તા. ૧૫થી બનેવારી સુધી કાઈ
સેન્સ લેવાની જરૂર નથી.

પણ હોદ્દા પડી ગયા છે તો મોટા કહી
શકે છે. કુલનદારે કાચ પરવાના ન લેતાં
જવે લેવા એમાં તેની ચોક્કસ છે. અને હરેક
કુલનદારે પોતાની કુલનમાંથી એકામાં એકા
એક માણસને ફેરીમાં કુલનવાની જરૂર છે.
તે માણસ અથવા નીચે ત્યારે તેણે ફેરી
બેસવર કરવી પડે છે. ફેરીવાળા દરેકે રેલ
માં વારીથી પકડાવાની તબવીજ કરવી,
અને એક વખત તો એક જરીજ દેવી.
એમાં કશું વધારે કરવું નહીં કહેવાય. જે બધા
જરૂર નથી તો ટોળી કે પીસીમાંથી મોકલે
જવું. કોઈએ કહેવો વાદ ન કરવો.
પણ એટલું બેનાથી ધાય તેણે કરવું. જેવ
માં જઈ આવતે તેનો વિચાર લાઈસેન્સ
લેવાને પડે બધે તો લેવી. એ જોર પુર
રાખી તજ હોય તો વધારે સાર છે. આટલું
પણ કોઈ કરશે તો તેમાં કામનું જાણ છે.
ને તેઓ પોતે વાંચીય લેશે.

ફેરીવાળામાં મી. ગરવી. મી. મુસા મીવાં,
મી. અલમજી અથવા સુમનજવાઈ મ. એ લીધું
છે તથા તેમના કુલનમાંથી એક માણસ
એકામાં એકા આવશે. મી. કાજી હાજી

પોતે પીકેટનું કામ કરી અથવા બીજી રીતે
પકડાશે ને પોતાની કુલનમાંથી એક માણસ
ને આપશે. આ સાદેખાની નકલ ખોલ હોદ્દા
કરશે એવી હું કમિશનર કહું છું.

અને કાચે છે કે મી. લેસક રાયપન. મી.
સેન્ટુઅલ લેસક તથા મી. ડેવીડ એકેટ
પણ તે નહીં પકડાય તો ફેરીએ નીકળશે.
બહાર મામવાળા હોદ્દાઓ આ બાબતમાં
બહુજ સરસ કામ કરી શકે છે.

આ કામળ હું પચવારે લખું છું. આજે
મી. લેસક રાયપન તથા તેમના કાથી મી.
કાજીયા, મી. બાંધી વિગેરે આન તબથી
બોડીસમાં જવાના છે. જે લોકો ફેરી જર
માં આવી બધે તો તુરત નીકાલ ચક જવા
નો સંજવ છે. તેમ ધાય કે નહીં પણ
એકેટ તો જરૂર છે કે કોઈએ પોતાની
ફરજ બલવવી.

વિશેષ પૈસા

મી. મીટી મી. બાંધી ઉપર વારથી બીબ
પા. ૨૦૦ આને મોકલ્યા છે.

પકડા પકડી

કમણાં જનર સાંભળ્યા છે કે મી. ઇબરા
હીમ હુસન જે સંસ્થામદી છે ને એણે કામ
ની કુલન કહાડી હતી તેને આને પકડી
ગંધેલ છે.

મોઝાંબીકથી મદદ

મી. કમીદર આનંદજી તરફથી સત્યાગદ
ની લડત સાર પા. ૫૦ નો ચેક મળી ગયો
છે. મોઝાંબીકના દ્વિતી લાઈસેન્સ મી. આઈ
આને સરસ મદદ આપેલી છે.

એલી વીરતા તથા સાલમંગની મદદ

કેકાઓઆમિના મી. હીરજી સુલજીએ મા.
૨૧-૨૨-૦૯ની ચેક સત્યાગદને સાર મોકલી
છે. તે બધા સાદેખને મન્યવાદ પડે છે.

[પઈસા બરનારનાં નામ અને આવતે આઠ
વાડીએ બહેનજનરના વિલામમાં આપણ.
આ વેળા વખત રહ્યો નથી. અ. ઈ. બા.]

સત્યાગરહી કેસો

કરમચંડોરપતા મેસરસ વાગુ અને
મુક્તેમાન હુસેનના કેસ તા. ૩૦ મીએ
ચાલ્યા હતા. સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ
સુધ અય તે બાદ તેમને હેશપર કરવાની
મુજબ થઈ છે. અપીલ નોંધાવાઈ છે.
જરમીરનના મેસરસ હજુરાસીંગ કાલ
બદાહુરસીંગ, કે. કે. પટેલ, ગોરખન
કાનજી તથા મ. છા દેવાના કેસ તા. ૧૬
સુધી મુજતવી રહ્યા છે.

જેલ ગયા

મી. ડી. નાઈકર મંગળવારે ચાલુ
માસની જેલમાં ગયા છે. જેને જા
જરસમાં છે. મી. કમીદર ને જેલમાં
વાર જેલમાં જાવ આપ્યા છે. તેમને
મંગળવારે જા માસની જેલ મળ્યા છે.

તેમના કેસો વખતે મેકરસ રેવન્યુ, બેન્ક, તથા એડ્વેન્સ ફેરફાર હાજર થયા હતા પણ તેમને પકડમાં નથી. નાતાલના આ લઘુવ્યવસ્થા પકડમાં આવતી છે. મી. સેમ્યુઅલ બેન્ક હોલરની ટોપી પહેરી મારકેટ સ્ટુવરમાં ફેરી કરવા તથા પીકેટીંગ માટે જાય છે. મી. સેમ્યુઅલે કોલોનીમાં જન્મેલ હોઈ કદી હીંદી ટોપી કે પહેરવેશ પહેર્યો નથી, છતાં ફેરફાર માટે તે બહુ માથે લીધું છે.

નવા મોલડીઅર

સાચામદના લશ્કરમાં એક નવી અરજી આવી છે. ડરબનથી મી. જી. પી. બેન્કીઅરને લાતમાં બેન્કવાની મરજી બતાવી છે. તેની અરજી સ્વીકારી છે અને ટ્રાંસવાલની હદ ઓળંગનાર નવી દુકાની સાથે તેઓ બેન્કાઈ જશે.

સ્વીકાર અને અભીપ્રાય

"શેરલોક હોમ્સ"—મુંબઈના બુક્સે લશ્કર મેસરસ ડી. લક્ષ્મીદાસની દ્વા. (ફિલ્મ ફોર, મુંબઈ) તરફથી તેમણે પ્રસિદ્ધ કરેલી "શેર લોક હોમ્સ" ની ચોપડી અમને અવલોકન અરથે મળી છે. લખાણ એ નામના જાણીતા અંગ્રેજી પુસ્તક ઉપરથી છે. પુસ્તકની છપાઈ તે બાંધણી વખાણવા લાયક છે. કિંમત રૂ. ૧-૪-૦ છે. જેમને છુપી પોલીસ ની બાતમી મેળવવામાં વપરાતી ચતુરાઈની કાતો વાંચવાનો રસ હોય તેમને તે યુગ સતીમાં આ પુસ્તકથી મળી શકે તેમ છે.

"યુગસતી" નો દીવાળીનો અંક:— આ પત્રના મગટકર્તાઓ તરફથી દીવાળી નો ખાસ અંક મદાર પાઠવાની રજામાં મળે છે. વિદ્વાનોની કલમથી લખાણો સાહિત્ય વિષયક હવે પદ્ધતિનાં લખાણો થી તે અરુપર છે. આ વિદ્વાનની છબી નું એક ચિત્રપટ અંકની સાથે આપવા માં આવ્યું છે.

"યુગસતી પાંચ" નો દીવાળીનો ખાસ અંક—આ "ફાઉન્ટેઈનીંગ" કદના ૧૬૮ પૃષ્ઠોનો ખાસ અંક અમને અવલોકન અરથે મળ્યો છે. તેમાં ઉપરનાં પૃષ્ઠો ઉપરાંત જાણીતાં ગદ્યકર્તાનાં સંખ્યાબંધ ચિત્રો આપવામાં આવ્યાં છે. ચિત્રોની તેમજ લખાણની છપાઈ સારી છે. લખાણમાં વિવિધ વિષયો દાખલ કરવાને મગટકર્તાઓ તરફથી મુખ કાળજી લેવાઈ

હોય એમ જણાય છે.

"હરપાર બંગાળી"—મુંબઈની વરત માન એજન્સી તરફથી છપાઈએ આ નામનું એક નાનું ચોપાનીઈ અમને મળ્યું છે. તેમાં હરપાર થયેલા નામોનાં ૬ બંગાળીનાં જાણીતા લોક ચરિત્રો ચિત્રો સાથે ટુકડાં આપેલાં છે. લખાણ મસદી બાબમાં છે. કિંમત ૪ આના.

"શ્રીમત રાજાજી રાવની છબી"—આ છબી વડોદરા ખાતે પ્રસિદ્ધ થતા નેશનાલીસ્ટ વિચારના 'બેન્કા ગેઝેટ' નામના અઠવાડીક પત્ર તરફથી તેના ગ્રાહકોને બેટ તરીકે આપવામાં આવેલ છે. પ્રસિદ્ધ હીંદી ચિત્રાર રવિવર્માના જાપાણમાં તે બેસ તેજવાર કરાવવામાં આવી છે. કિંમત આઠ આના.

"કોર મહેરીલે રાનકુલ પ્રવાસ"—નાતાલ કોલોનીમાં થયેલા ઉદ્ધરાણોનો ૧૯૦૬ વ્હાઇ સુધીનો નાતાલ કમીટી તરફથી ડરબનમાં છપાઈએ રીપોર્ટ અમને મળ્યો છે. તેમાં આપેલા સરવજ્યા થી જણાય છે કે પા. ૮૯૦-૮-૨ જમા છે, અને પા. ૪૪૩-૧૮-૬ અરથ ખાતે હોઈ પા. ૪૪૧-૬-૫ પરાંત એક એક આંકિકામાં ડીપોઝીટ છે.

"ડરબન હીંદીઅન લાઇબ્રેરી"—આ લાઇબ્રેરીનાં પુસ્તકોની તપસીલ અને ઘરાઓ નાના ચોપાનીઆના આકારમાં છપાવવામાં આવ્યા છે. અમને મળેલી નકલ ઉપરથી જણાય છે કે લાઇબ્રેરી માં હાલ ૫૨૪ ગ્રંથોનાં પુસ્તકો છે. હેલ્થો ધારો એવો છે કે લાઇબ્રેરી ખુલ્લી હોય ત્યારે તેમાં બેસીને વાંચવાની કાંઈ પણ શી લેવાશે નહીં.

સાહિત્ય પરિષદ આગળ રજૂ થયેલા કેટલાક નિબંધો—આ પરિષદે આ સાલ પ્રાયુ લાદે કર્યું છે. તેની આગળ રજૂ થયેલા નિબંધોમાંથી કેટલાક છપાઈ ચુક્યા જણાય છે. તેવા ૧૫ નિબંધોની એક એક નકલ અમને મળી છે.

પેટલાદ ખાતે રજાપેશ મિત્રમંડળ પુસ્તકાલયોના ત્રણ વરસના રીપોર્ટની એક નકલ મળી છે. વ્યવસ્થાપકોની ખાત અને દેશાલિમાનની લાજણીથી આ મંડળ રીપોર્ટવાળા ત્રણ વરસમાં ૧૫૦ ઉપરાંત લાઇબ્રેરીઓ સ્થાપવા શક્તિમાન થયેલ છે.

યુગસતી વરનાકુલર સોસાયટીનો ૧૯૦૮ ની સાલનો વાર્ષિક રીપોર્ટ મળ્યો છે.

ચરચા પત્ર.

—૧૦૨—

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના મંત્ર રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર પુરત ખાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાનગની એક જ બાબુએ લખ્યું.
૨. અક્ષર ચોખા સાહીબી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં તે દરેકમાં જહાર પાઠવા સાથે નહિ, પણ અમારી મજબુત સાથે.
૪. મંગલવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડીયામાં હાજર કરી છકારી.
૫. ૨૬ કરેલાં ચરચાપત્રો અગતી રાખવા અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અમે બંધાતા નથી.
૬. લખાણ દરેકમાં ટુકડાં અને સ્વાસ્થ્ય કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

"એમ. એ. બી. આર."—તમારી લાજણી માટે આભાર.

મી. પી. એ. પાઠવા—જગ્યાનાં અંચ કરી છાપવું.

"પ્રીટોરીઆવાસી"—એ ખુલાસા આ રસતે મળી શકતા નથી; માટે હવે ઠેકાણે જાતે લખી પુછવું બેઠ્યો.

સ્તનબરમા ચરચાપત્રી—એ બીના વિરે મયા અંકમાં કહેવાઈ ગયું છે.

અ. ઇ. એ.

પરચુરાણ ચરચા

સ્પ્રોંગથી મી. પ્ર. એમ સીદાત લખે છે કે તા. ૨૪ મીના હદ મુજબરકે ને દિવસે દહિનમાં સહિ મુસલમાન લખાણો એ દુકાનો બંધ કરી હતી, ને સારાં કપડાંથી નીમાળે પડી હતી, પણ દિન ગીર છુ કે સ્પ્રીંગના મી. — ના નોકરે દુકાન બંધ નહોતી કરી, તેમજ નીમાળ માં પણ દાખલ થયેલ નહિ.

લેડનબરમા એક મુસલમાન લખે છે કે અત્રે હદ ને દિવસે દુકાનો બંધ કરવા કરાવ કરવામાં આવ્યો હતો છતાં પણ અર લાઇબ્રેરી બાર મહેનમાં એક દીન મુજબરકે દિવસ કાંઈ ને દીવ પેતાની દુકાનો ખુલી રાખાં.

ચાલુ વરતમાન

અરવીક કેસમાં કેપ્ટાઉનથી ત્રીસ હજાર મકાનની સુધી ચલવાની છે.

ગોરાં છોકરોને ફરજીયાત કેળવણી આપવાનું ખીત નાલાલ પારલામેન્ટમાં પાસ થયું છે.

ગાળતનો એક લશ્કરી અમલદાર જુદા જુદા દેશોના અભ્યાસ કરતો કરતો હાલ કેપ્ટાઉન આવ્યો છે, તે ત્યાંથી આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં ફરશે.

૨૮ મીએ ઇસ્ટ લંડનમાં એક હવેલ વદાણને ઉડાવવામાં આવ્યું હતું જે કલાકના ૩૦ માઇલની ઝડપથી ફેડી ચક્ર્યું હતું.

૩૦ મીએ પ્રીટેરીઆથી એક મરકુરી રીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે બે ગોરાં વોરડો ઉપર ખુન કરવાના છરાણથી નેટીવ કેડીઓએ હુમલો કર્યો હતો. વોરડોને સખત માર પડ્યા બાદ સહેજમાં મદદ આવી પહોંચ્યાથી બચાવી લેવાયા હતા. બીજો દિવસે ખીત એક વોરડો પર નેટીવ કેડીએ હુમલો કર્યો હતો. વોરડો બચાવ માટે ગોળીથી નેટીવને ઠાર કર્યો હતો.

મરકુરીનો અઠવાડીક રમુજ લખાણ કરનાર ગયા શનીવારના અંકમાં લખે છે કે હાઈડ્રનાનનો ખંત અને ઉત્સાહ બતાવે છે કે તમાના લોકો દરંસવાલની બાબતને લીધે ઉત્ક્રાંત થયા છે. ખરેખર દરંસવાલે હાઈ સવાલ સંબંધમાં જુલ લેવેલી વરતણક અખસાર કરી હોય એવું સામે છે.

ડરબનમાં કોલોનીયલ હાઈકોર્ટ કોર્ટી કંથી એક ૧૨ માઇલની હોડવાની ચરત તા. ૧લીએ દેખાવવામાં આવી હતી. જા પામે ટેવરન હોટેલથી ચરત શરૂ થઈ હતી. તે હોડનારાઓ રેડલીસ સુધી ૧૧ માઇલ ગેટરું ફેડી પાળા ક્યાં હતા. પહેલું નંબર મેળવનારને ૧ કલાકને ૫ મીનીટ લાગી હતી. પહેલા પાંચ દેક નારને છનામે આપવામાં આવ્યાં હતાં. કુલ ૨૩ માણસ ચરત દોડમાં ઉતર્યા હતા.

નાતાલમાં નવા પેપારી લાઈસેન્સ અટકાવવાની સંપુરણ સત્તા લાઈસેન્સ અમલદારના હાથમાં રાખવામાં આવી છે તેની સામે "કોલોનીમાં જન્મેલા હાઈકોર્ટ" પીટીશન એવા નામથી એક અરજ નાનાલ પારલામેન્ટ પર મોકલવામાં આવી છે. મી. મારકોમે તે અગળવારે લેક્ચર લેટીવ એસેમ્બલીમાં રજુ કર્યું હતું.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે અસુરો લેડના કાકરામાં હાથમાં ખસાંતું ફેલાઈ છે.

એર જ રીવર કોલોનીના પોલીસ આગળ એક બાપણ આપતાં મી. ફરજે જે જણવ્યું હતું કે અસુરોમાં અશાંતિ હોવાથી તેમણે કામમાટે તાકવારીમાં રહેવાની જરૂર છે.

તાર સમાચાર

પરજનમાં અગાલા ખાતે ત્યાંના કેપ્ટુલી-કમીશનર ઉપર એક બોમ મોકલવામાં આવ્યો હતો. બોમ નોકરના હાથમાંથી પસાર થાય તે પહેલાં ટૂટવાથી નોકરને કેટલીક ઇજા થઈ હતી.

જુલવાયેમાં એક ખુનના સંબંધમાં એક હાઈકોર્ટ પકડવામાં આવ્યો છે.

ધુનીવન પારલામેન્ટ ખુલી સુકવા પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ આવે ત્યારે કેનેડા વગેરે દેશોના પ્રધાનોને હાજર થવા આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.

વિલાયતની પારલામેન્ટની નવી સુઠણી માટે થમ પોકાર તાકવારીઓ આવી રહી છે.

નાસીકમાં થયેલાં ખુન સંબંધમાં ૩૦ માણસોને પકડવામાં આવ્યા છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાથી એક નીગરોને ન્યુ યોરકમાં ત્યાંના વતની નરીકે દેશપાર કરી મોકલવામાં આવ્યો હતો. અમેરીકન સરકારે તેને લેવાની ના પાડી. તેથી અજકર માણસ વિલાયતના એક બાપમાં રહીમર ઉપર છે, અને વિલાયતની તથા

અમેરીકાની સરકાર વચ્ચે તે માણસ વિશે સંદેશા ચલે છે.

તા. ૫મીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ઇન્ટરનેશનલ આરબી દરેશન અને પીસ એસોસીએશને દરંસવાલની હાઈ લગતો નીકાલ લાવવા જનરલ સમટસ પર લખાણ કર્યું હતું તેના જવાબ જનરલ સમટસ તરફથી મળ્યો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે નીવેડા ખાખત એક મેળવતા તેમણે વોર કરીયુ આરબ સુધી હતી. તે પેગવાની વિગત પાર ફડીકત તરફપાર થઈ જશે ત્યારે માણસ પડશે કે તકરારી બખતનો સદાને માટે નીકાલ કરવા દરેક ઠાણીય કરવામાં આવી છે.

તા. ૪ થીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે લોરડ મોરલીના સુધારા પ્રમાણેની મુખ્ય અને કલકત્તાની નવી કાઉસીમે, કે જેમાં પ્રમુખીય લેટથી સુદા એલા મેંજશે ખીરાજશે, તે આજરોજ ખુલી સુકાઈ છે. ખુલી સુકાઈ બંને છલાકાના ચવરનરોએ જણાવ્યું હતું કે એ કાઉસીમેને ફનેદમંદ કરવાનું, અને તેમને પોતાના હડની બાખતમાં આથી પણ આગળ વધારવાનું તેમનાજ હાથમાં છે.

તા. ૫મીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે દરંસવાલની હાઈ લગત બાખત રરના પ્રતિનીધિએ તપાસ કરી હતી તો એવું માણસ પડ્યું હતું કે ત્યાં કાંઈ નવીન બનાવ બનેલ નથી, પણ ધારવા પ્રમાણે દરંસવાલના રાજદવારીઓ તે બાખત વધારે વિચાર કરશે, તે બાખતને દરંસવાલ પારલામેન્ટની આવતી બેઠક વખતે રજુ કરવામાં આવશે.

રાજદશેહી કાચતરાંના ચુનહેગાંના કેસ ચલાવવા માટે જે કાચો મુળખમાં અમલમાં મુકવામાં આવ્યો છે તેના કોલેક્ટરના ખુન સંબંધમાં સંકેતાયેલા ચુનહેગાંના કેસ ચલાવવા જુરી બેસશે નહિ. પણ ચીફ જજની નીવેડા પણ અજકરની રોરડ કે કામ કરશે.

શ્રિદોશ ઈડીયન એસોસીએશન

મી. આઈ.એ.કે. ઇમે, બેરા અને ડેલાગોવા
ને ખાતે કૃત્ય કરાશે.

ઈમે ખાતે

મા. શ્રી. ચે.

- ૧ ૧૩ ૪ રજીસ્ટર કોપી
- ૦ ૧૩ ૪ હાઇ અમલદાર હબીબ
- ૦ ૧ ૮ બાલુચી તાર
- ૦ ૧ ૮ અલી મુસા તાર
- ૦ ૨ ૮ સુંદરદાસ કંડેલા
- ૦ ૧ ૮ સુંદરદાસ નાનજી
- ૦ ૧ ૮ હાઇ અમલદાર મુસા
- ૦ ૧ ૮ અમલદાર તાર
- ૦ ૩ ૪ દયાળજી મનજી
- ૦ ૧ ૮ મોલી વલી
- ૦ ૩ ૪ હાઇ હુસેન બેગમ
- ૦ ૨ ૮ ઇસા ઈબ્રાહીમ
- ૦ ૧ ૮ મહમદ હબીબ

૫ ૫ ૪

બેરા ખાતે

- ૧ ૦ ૦ રોડ દરમોદર આજુદજી
- ૫ ૦ ૦ „ મેરખનદાસ ખેતરી
- ૫ ૦ ૦ „ સરુર હાઇ હબીબ
- ૫ ૦ ૦ „ તરબખ સરુર
- ૦ ૧૧ ૦ જાની જોગીરામ અખાસમ
- ૦ ૫ ૦ હાસમ સાદીક
- ૦ ૫ ૦ ઈબ્રાહીમ દાદા
- ૧ ૦ ૦ હાસમ હમરની કુ.
- ૧ ૦ ૦ હીરાચંદ પાનાચંદ
- ૧ ૦ ૦ એસમાન ઈબ્રાહીમ
- ૧ ૦ ૦ એસમાન અમલદાર કરીમ
- ૨ ૧૦ ૦ પોદુમલ અધરસ
- ૦ ૧૦ ૦ પ્રાણજી ત્રીકમજી
- ૦ ૫ ૦ રૂમનાથ શામજી
- ૦ ૨ ૧ જીવન બાવા
- ૦ ૫ ૦ મહમદ ઇસમાઈલ
- ૦ ૫ ૦ હાસમ બાવા
- ૦ ૫ ૦ હાસમજી પેરતનજી
- ૦ ૫ ૦ બેચર શામજીની કુ.
- ૦ ૫ ૦ બદમાસજી પેરતનજી
- ૦ ૧૦ ૦ જાના પરજી
- ૦ ૫ ૦ કાલીદાસ મકન
- ૧ ૦ ૦ રજીસ્ટર મુજબ નાવક કુ.
- ૨ ૦ ૦ પ્રાણજીવનદાસ બવાનીદાસ
- ૦ ૨ ૧ મુસા દાઉદ મુસા
- ૦ ૧૦ ૦ મહમદ હુસેનની કુ.
- ૧ ૦ ૦ મુસા અબા
- ૦ ૧૦ ૦ મદરાસી
- ૦ ૧૦ ૦ અમીરખજા
- ૧ ૦ ૦ ફરનાનીસ

૩૮ ૧ ૦

ડેલાગોવા ખાતે

- ૧ ૧૦ ૦ મેસરસ અમલદાર હબીબની કુ.
- ૧ ૧૦ ૦ હાઇ ઈસા હાઇ મુલેમાની કુ.
- ૧ ૧૦ ૦ સરુર હાઇ હબીબની કુ.

- ૧ ૦ ૦ ઈસમાઈલ સરુરની કુ.
- ૧ ૦ ૦ હાઇ તરબખ હાઇ મુલેમાનની કુ.
- ૧ ૦ ૦ ઇસમાઈલ હાઇ હબીબમાઈની કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ અમલદાર મોલીની કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ ઈબ્રાહીમ અમલદારની કુ.
- ૧ ૦ ૦ નાનજી દુલખદાસ
- ૦ ૧૦ ૦ વરજદાસ લાલચંદની કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ માધવજી જોડાની કુ.
- ૧ ૦ ૦ કે. બી. નાનકરામ
- ૧ ૦ ૦ ગુરમહમદ રવજી
- ૦ ૧૦ ૦ જીવન ત્રીકમજી
- ૧ ૦ ૦ દરજી મુલજીની કુ.
- ૧ ૦ ૦ હોરમસજી એલજી
- ૨ ૫ ૦ હોડી જીવજીપરો
- ૧ ૦ ૦ એસ. ઇ. જીવવાલા
- ૧ ૦ ૦ રૂસ્તમજી જીવજીમાઈ અવાસીઆ
- ૦ ૧૦ ૦ રવજી વાલજી
- ૧ ૦ ૦ દાદાભાઈ બીરાજીભાઈ પટેલ
- ૦ ૧૦ ૦ જે. પી. ચેંડી
- ૦ ૫ ૦ કસબાજી હીરાચંદની કુ.
- ૦ ૫ ૦ એસ સામુજી વલશાસ
- ૦ ૨ ૦ પાનાચંદ મનજી
- ૦ ૦ ૧ પીતાંબર પાનાચંદ
- ૦ ૫ ૦ એમ. એલ. ગાંધી
- ૦ ૫ ૦ રામજી વરજી.
- ૦ ૫ ૦ જાના જીવજીની કુ.
- ૦ ૫ ૦ રામજી પરમાનંદ
- ૦ ૫ ૦ મનજી આજુદ
- ૦ ૫ ૦ જીવાન કાનજી
- ૧ ૦ ૦ નારણજી કેસવજી
- ૦ ૫ ૦ હીનશાજી કુવરજી બવરીવાળા
- ૨ ૨ ૦ માધવજી
- ૦ ૫ ૦ વલખદાસ કુરજી
- ૦ ૫ ૦ નારજી હરી
- ૧ ૦ ૦ જીજીભાઈની કુ.
- ૦ ૨ ૧ રોસરાગીઆ
- ૦ ૫ ૦ હાઇ મુસા
- ૧ ૦ ૦ જીવજી જીવનદાસ
- ૦ ૫ ૦ ઈબ્રાહીમ મુસાની કુ.
- ૨ ૧૦ ૦ કેડીએનું હથરાજી

૩૧ ૦ ૦

કેમલ સાહેબ ડેલાગોવા ખાતે

- ૦ ૧૦ ૦ માધવજી જોડાની કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ વરજદાસ લાલચંદ
- ૦ ૧૦ ૦ હોરમસજી એલજી
- ૦ ૧૦ ૦ નાનજી દુલખદાસ
- ૦ ૧૦ ૦ હીરજી મુલજીની કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ ગુરમહમદ રવજી
- ૦ ૧૦ ૦ એસ. જીવવાલા
- ૦ ૫ ૦ ઈબ્રાહીમ અમલદાર
- ૦ ૫ ૦ ઈબ્રાહીમ મહુરા
- ૦ ૨ ૧ તાર મહમદ અમલદાર
- ૦ ૫ ૦ બાવાજીવ સંકરજી
- ૦ ૨ ૧ માલુકલાલ

- ૦ ૫ ૦ કુરજી વાલજી
- ૦ ૨ ૧ કાલુચંદ હીરાચંદ
- ૦ ૨ ૧ તરબખ હીરાચંદ
- ૦ ૨ ૦ હાઇ તરબખ હાઇ મુલેમાન

૫-૨-૦

છેલ્લા તાર

ગાંધી-સખરમ, શુકરવાર.

બીનારસથી એવો રેલ મળ્યો છે કે ત્યાં એક અંગી મીટિંગ બરાબ હતી. મીસીસ બીસેટ પ્રમુખપદ લીધું હતું. તેમણે ટ્રસ્ટવાલની રાજનીતિને વણી જ સખત રીતે વખોડી કાઢનાર બાળકો કહેવા. ત્યાં પણ ઉધરાજી કરવાનું કામ હાથ લેનાર છે.

મી. રોયપન તથા તેમના સાર્વજનિક માનમાં ખોલસખરમમાં એક જુરસા બરેલી મીટિંગ થઈ હતી. મી. મેસીસે મીજ લીસ આપી હતી. મેસરસ કાલકીઆ, ખીલે, ફકીરીસામી વગેરે પણ ત્યાં ગયા હતા. કેટલાકે પોતાનાં સરદારીકેટો આપી નાખ્યાં હતાં.

મી. ઇબ્રાહીમ હુસેનને દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે.

બેલાનેરજીવજી મી. હાઇ મુલેમાન અહ મદ આગેદ લાજપુરી લખે છે કે અમારા ના. સચીનના નવાબ સાહેબને ત્યાં ગાદી વારસ ફાળવે આવવાથી મુબારકબાદીનો સંદેશો અમે અગ્રેથી મોકલ્યો હતો. તેનો જવાબ નવાબ સાહેબ તરફથી આવેલો તેનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:

સંક્રિત. ના. ૧૫-૧-૧૦

સચીન રહેલા લાજપુર નવાબના સખા સરો, તમારો માયા કહેલો મુબારકબાદીનો વાવર થોડા દીવસ કાંઈ નહોતો. આ બંધાર થી મારી નજીક તેમ દુરની પ્રજાને આનંદ થયો તે જોઈ મને કાલી અસર થઈ. એ માટે ભણે મને મોટી ખંજૂરી અથવા મારી કર મળ્યો એમ હું માનું છું. તમારી બધી દુવા ઘણી આનંદ કારક છે. ને તે મારે હું તમારો કૃતજ્ઞ માનું છું. જે દેશમાં તેમના મયા જો ત્યાં તેમના ધંધા રાજ ગારમાં આબાદ માન એવી મારી આદા છે. બીટીસ રાજના નામ અને હબદવાને સચીન રહેલા મુખી તરીકે હું વફાદાર છું. તેજ પ્રમાણે તમે આ રહેલી સાચી અને વફાદાર રહિયો મમાને કદી પાનુ બુલી મરો નહીં. તમારી દરેક ફોટો ઉજાડ છે, અને ગાદી વારસ મુબારકબાદી શુભ પ્રસંગની બધા દુઆ મારે ફરી આદેશ માનું છું. તમારો તમારો દીલોખતરી અહીં ગાંધીનાર. સચીનના નવાબ ઈબ્રાહીમખાન વળી, એ. ડી. સી. આદ

મારી નોંધ

(તા. ૪મી ડીસેમ્બરના અંકથી ચાલુ)

મામમાં મુસલમાન બાઈઓ તરફથી સારી બાંધણીની એક મસ્જીદ છે અને તેમાં મદરેસા પણ છે. આ મદરેસામાં ૩૦ જેટલા વિદ્યારથીઓ છે. તેમાંના કેટલાક તો હમેશા બહુ દુરથી આવે છે. બધા છેકરને આવવાનું તાંબ મળે છે. તેનો તથા હવેમ પદાવનારનો ખર્ચ અહીંના મુસલમાન બાઈઓ પુરો પાડે છે. આ તરફ પગમાં કીડા પડવાનું દરદ બહુ જખાવું. તેને માટે અહીં ખાસ એક ઇસ્પીતાલ બેઠે તેમાં સખ્યાબાંધ નેટીવ ફરદીઓ પગે પાટા બાંધી વાડામાં પડેલા હતા. દરોસવાલની લાલ તથા લડનારા ઓ તરફ અહીંના કામચોની પુરી દીલ સેજી બેઠ. ચાલુ જમાનાના રીકજ મુજબ આ દીલસેજીને ગાંઠેરમાં મુકવા ની વાતચીત થતાં કેટલાક ઉત્સાહી બાઈ ઓએ એક મીટીંગ બરવાવે તથા બનતો ફાળો કરવા જણાવ્યું હતું. આ છાપુ વાંચનારાઓને યાદ હશે કે અમારું સુસેક થઈ તે અરસામાં અગેથી કાંઈક રકમ એસોસીએશનને બેકાન-અખરગ મોકલી હતી. બેશથી અમે શુરવારે પરીડીએ લંબર કીધી તે શનીવારે સવારે

બુઆન ડી નોવે

નામના નવા ટાપુએ પહોંચ્યા. મહામાસ કર અહીંથી ૮૦ જ માઈલ દુર હતું અમારી સ્ટીમર કાંઈથી લગભગ છ માઈલ દુર ઉભી હતી. આ ટાપુ પીપે કેલ્સીક પ્રુકપરજ કરતાં નીચે મુજબ હકીકત મળી હતી. યુરોપીયોએ આ ટાપુ મને વસેલો છે. યુરોપા વંસાવનારી કંપનીએ જ ચારેક માસ ઉપર અહીં આઠ માણસ મોકલ્યા છે. તેમાંથી બે માણસો આ સ્ટીમરમાં ચડ્યા છે. તે યોગ વખતમાં સેશીલથી સોળસો મજૂર લઈ પાછા ફરેલો. આ બે માણસો મને અમરે ૨૦ ચોરસ માઈલ જેટલા આ ટાપુની વરતી માં છે માણસોની છે. એક ઓરો, એક કીઓલ તથા ૪ મનદર. આ સાદસી કંપનીને શુઆનો નામના બહુજ ડામલી ખાતરને ખગનો અહીં કાઢ લાવે છે. સેકેડો બલકે દળદે વરસ થયાં એક બતના પક્ષીઓની હમારથી આજે ટાપુ કાંઈલો છે પરંવળિના કુવકા થી જેમ દોરલ આછલેડક બનેલા છે તેમ પક્ષીઓની હમારથી આ ટાપુ બનેલો હોવ એમ પણ માની શકાય.

આ હમાર તે એક અસરકારક ખાતર છે કે વિકાસમાં એક દનનો આજે આધર નેપુથી સો થીલીમ આવ મળે છે. આ ટાપુમાં નાળીએરીમાં આ પ્રુકજ છે. મદાન સાગરની મધ્યે આવા નિરજન ટાપુમાં અહીંથી બધી નાળીએરી કયાંથી આવી છે હથરેનો એક મહીમાં છે, અને મોટા મહીમાં એ છે કે બગાંધ ખારા પાણીથી વીંટાએલ આ નાનકડા બેટકાની વચમાં મીઠા પાણીની એક સુંદર નદી છે. પણ હથર સર્વ સકિતમાન છે જેણે આખી સુધી રચી છે તેને આદતુ રચતુ એ કાંઈ વિસીતનું નથી.

ઉપર જણાવ્યા તે બે માણસ મડી ગયા એટલે તરતજ અહીંથી અમે ઉપડ્યા અને આજે મંજળવાર તા. ૫ અક દોખરની સવારે જમખાર પહોંચ્યા છાંયે. અહીંથી અમારે 'સેમાલી'માં બદલવાનું છે એટલે મારી નોંધ બને પુરી કરીશ.

[સંપૂર્ણ]

મોડયુસ મારકેટ

તા. ૩૦ મીને શુક્રવારે કરબન પ્રેડ મુસ મારકેટમાં નીચે મુજબ હામથી માલ વેચાયો હતો:—

	શી. પે.	શી. પે.
શાખીય	૦ - ૬ થી ૩ ૦ ૩૩૧	
કોકોણ	૨ ૦ ૫ ૦ ૫ ૦	
પામનએપલ	૦ ૬ ૫ ૧ ૦	
પોપે	૦ ૬ ૫ ૬ ૦	
બનાના	૦ ૬ ૫ ૨ ૦ ૧૦૦	
ખાનેડીલા	૧ ૦ ૫ ૧ ૩	
મેડરીન	૦ ૬ ૫ ૦ ૦	
કેરી	૧ ૦ ૫ ૨ ૩	
એરેજસ	૪ ૦ ૫ ૬ ૦	
પટેલ (ગેળ)	૮ ૦ ૫ ૧ ૦ ૦	
લીંણ	૦ ૬ ૫ ૨ ૩	
લીલી ખીનીસ	૦ ૬ ૫ ૨ ૦ ૬૫લી	

અમારા પ્રતીનીથી મો. મનલાલ કેપની મુસાફરીથી મને સોમવારે આવી ગયેલ છે. કેપકાલિમ, પોરટકામીઅલેસ, હરટ લ'ડન અને આસપાસના મામકાઓ મા હીંડી મદરેસોએ છે. ઓ. ના કામમાં તેમને જે મદદ કરી છે તેને માટે અમે તેમનો આભાર માનીએ છીએ.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
આવલ માલ ૧૯૦૫નાં ૨૧ ૦ થી ૨૧		
ભીમડીના	૨૫ ૦ ૫ ૨૪ ૬	
એફ. એફ. ડી. બી. ૧૮ ૦ ૫ ૧૬ ૬		
એફ. ડી. બી. ૧૭ ૩ ૫ ૧૭ ૬		
બીની સહર	૨૨ ૦ ૫ ૨૩ ૦	
ફાંડાના	૨૧ ૬ ૫ ૨૨ ૦	
ફેશી ટુવેર હાળ	૧૮ ૦ ૫ ૧૬ ૬	
ટુવેર હાળ કીનપુરી	૨૦ ૦ ૫ ૨૦ ૬	
મસુરની	૨૧ ૦ ૫ ૨૧ ૬	
મગની	૨૭ ૬ ૫ ૨૮ ૬	
બાડની	૨૬ ૦ ૫ ૩૦ ૦	
ચણા મુખાઈના	૨૩ ૦ ૫ ૨૪ ૦	
" હાળ	૨૫ ૦ ૫ ૨૫ ૬	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ૫ ૧૭ ૬	
મકાઈ	૬ ૦ ૫ ૬ ૬	
બીનીસ	૧૬ ૬ ૫ ૧૪ ૦	
કકડુ તેલ ૧ આલન	૩ ૨ ૫ ૩ ૨	
એરડીનું	૨ ૭ ૫ ૨ ૮	
મીઠું	૩ ૧ ૫ ૩ ૬	
નાળીએરનું	૪ ૦ ૫ ૪ ૦	
બાંક સફેદ નાતાલિની	૧૮ ૦ ૫ ૧૮ ૬	
પીળા	૧૫ ૬ ૫ ૧૫ ૬	
લીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૦ ૫ ૧૧ ૬	
આટો	૧૩ ૬ ૫ ૧૪ ૩	
મદાસી સોપારી ૧૨૦૫ જા	૦ ૫ ૦ ૫	
મરચા	૦ ૫ ૦ ૫	
શી પેટી ૪ ટીનના ૧૮-૧૦-૬ ૫ ૮-૫-૦		
પોરબંદર	૬-૫-૦ ૫ ૧૦-૧૦-૦	
પારાશીન એરકેક		
" વાઈટ રીસ	૮ ૮ ૮	
" " ગ્રાલન	૧૩ ૬ ૫ ૧૪ ૦	
નાળાંચેર	૧૩ ૬ ૫ ૧૪ ૦	
ફલી	૫ ૬ ૫ ૬ ૦	
મહમંડ સોપ	૧૭ ૦ ૫ ૧૭ ૬	
ચાણુ સીસ રોળ	૧૫ ૬ ૫ ૧૬ ૬	
ચાણુ લમ્બીકિટ	૪૨ ૬ ૫ ૪૫ ૦	
" ક્રાપમેં ૫૦ ટુકડાનાં બોઠસની		
કીમત	૧૨ ૦ ૫ ૧૨ ૬	
મેકર ટી	૧ ૮ ૫ ૧ ૬	
માચીસ લાલન	૦ ૧ ૫ ૦ ૦	
સોપારી સેવરબની	૬ ૧૬ ૫ ૧ ૬	
નીલસ પોઈટ અગારેડ	૧૭ ૦ ૫ ૧૭ ૬	
દુધ નેસલનું	૨૦ ૦ ૫ ૨૧ ૦	
" ફેસલ	૨૦ ૦ ૫ ૨૦ ૬	
ફેસન્ટ મોકક	૧૮ ૦ ૫ ૧૮ ૬	
નીમક (લીવરકુક)		
નસ્તા એકની	૪ ૬ ૫ ૦	

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS.

S.S. "HAIDERI"

will sail about the last week of January

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્સીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપાની.

આ લાઇનની જહોઝી આગેટ "હૈદરી" જાનેવારીની આખેરીમાં ઉલાએઆમે, મેગા, મેગાળીક, જંગપાર તથા મેગાસા યદ્ય સીધી મુંબઈ જશે. દરે પછી આ લાઇનની આગેટ દર ત્રણ અઠવાડીએ આવે આવશે.

કર્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની નેલી બહુજ કાફાત રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુલજનાં ફરે છે. એક હાલતથી બારસો પાસેજની સગવડ સાફ ડીયન, જાજર અને પાણીની સગવડ સખી છે. તે બાબત તેઓ સરરીરીકે ધરાવે છે.

ખજાસીએ સખજા હેલી છે. બોરીસરો મામાળુ છે. એને કપડાંનો હોદી મોના ધરખના રીત રીવાજથી વાંક છે. બાહ્યમજ રસોડામાં સખી હોદીઓની સગવડ ધરાવી છે.

બાગમત્યા સાથે આવવાના તથા જનારા પાસેજનો ખાસ આવી અમુદ્ય તક હુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરજાદા અને ધરખના નીચેના બહો સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી તેઓનું નામ મરાહુર છે.

જંગપાર મેગાસાના લોકોએ એમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો હસવ કીધો તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકોએ પણ કર્યું બેઠ્યો.

દરાસવાલની સરકારે હાલપાર કનેલા હોદીઓને લેવાનું બધ કરી આ લાઇને દરાસવાલની સરકારને બેથકોર કરી છે.

સકેથ આફ્રીકામાંથી દર પડવા જનારા મેરી સખ્યામાં યાવ નો કેવર્થો કે હદા સુધી સીધી અથવા મુંબઈજાને જનારી રોસોઅજ સ્ટીમર આવી કાપીએ બીએ. રીડને રીડાટ કહવાનો બાવ કરી વાદ્યું.

પેસેજરો ખાખત ધધારે ખખર વારતે અમારી વેસ્ટ સીટ ઓનેકર પાસેજની બોરીસમાં અમેને જાને મળતું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

દાદા અખદુલાની કંપેનો,

વેસ્ટ સીટ, ઓનેકર પાસેજ, ડરખન

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "DUNERIE" leaving Durban for Calcutta direct on or about 17th January taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

SUCHITT M

Passenger Agent,

189 Grey Street, Durban.

एस. एस. "डुनेरीक" नामके जहाज १७ जानेवाले १९१० के लगभग दरबाने कलकत्ते जाएगी. कितावा बहुत सस्ता.

सुचित महागज, बेजद,

१९९ में बोट दरबाने.

એસ. એસ. 'ડુનેરીક' તા ૧૭ જાનેવારી ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરખનથી કલકત્તા જવા કિવડશે. કાફા બહુ સરળ છે.

સુચીત મહારાજ - એજેન્ડા

૧૯૯ મે બોટ, ડરખન.

"Dunerie, Dunerie" નામક જહાજ ૧૭ જાનેવારી ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરખનથી કલકત્તા જવા કિવડશે. કાફા બહુ સરળ છે. સુચિત મહારાજ, બેજદ, ૧૯૯ મે બોટ, ડરખન.

ટોપાઓ ! ટોપીઓ !

જો તમેને તમા સુપારા સાથ સાથ ફેર દરેક કલર તથા પ્રાદેસની નવી તુરકી, હંગેરી અને, બેંગલોર અને સારીસ ટોપીઓ ખરીદવીન હોય તો ૫૦૬ વેસ્ટ બ્રીટવાળી દુકાને પધારી અથવા ચેરટ મારકને મંગાવી ખાતરી કરી બીઓ.

પ્રાદેશલીસટ માટે નીચેને શીતાને લખો:-

એસ. પોરભાઈ બટલર.

૫૦૬ વેસ્ટ બ્રીટ, ડરખન.

S. Peerbhoy Butler.

The Indians of South Africa

Helots within the
Empire and how
they are treated

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, NAGAL.

Post Free 1/6

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

સર્વ પ્રકારના ફળો અને શાકભાજીની વેચવાની કામગીરી અમે ઉ. યુ.એ.ના ઉચ્ચ ભુવરણને આપે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2938, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

KANABER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
58 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co

GENERAL MERCHANTS

DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN

P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"

Codes used ABC 4th edition and A

A. Mahomed Hussan & Co.

MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL.

Shop No. 233, Corner Balfour & 11th Streets,
TREDDENB, JOHANNESBURG

સર્વ પ્રકારના સામાનની વેચવાની કામગીરી અમે ઉ. યુ.એ.ના ઉચ્ચ ભુવરણને આપે છે.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG

A. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant

Market Street, Box 24

HEIDELBERG.

Branches:— Pietersburg, Box 2.

Nigel, Box 45

સર્વ પ્રકારના સામાનની વેચવાની કામગીરી અમે ઉ. યુ.એ.ના ઉચ્ચ ભુવરણને આપે છે.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add. "BHABHA."

P.O. Box 10.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL,

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

શ્રી. દેવભાઈ

વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.

દક્ષીણ રેલવે અને સીનિયમ ટ્રાન્સપોર્ટ કંપનીના ઉચ્ચ ભુવરણને આપે છે.

માર્કેટ સીટ, (કોર્પોરેટ હોટેલની સામે)

બોક્સ ૫૩૨૦,

જોહાનનબર્ગ.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

NANJEE DULABHDAS & CO.,

Merchants & Importers.

સામાન્ય દુલબહાસની કુ.

માર્કેટ સીટ અને ડીપોર્ટર

P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.

Tel. & Cable Add.: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA," Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT

IMPORTERS

Also Estate Agents

Houses, Shops, &c. To Let

સર્વ પ્રકારના સામાનની વેચવાની કામગીરી અમે ઉ. યુ.એ.ના ઉચ્ચ ભુવરણને આપે છે.

**This Space To Let at
Reduced Rates
Write at Once to
Secure it.**

Advertisers, Please Note

The rates for advertisements in INDIAN OPINION have been revised and considerably reduced as from the 1st January, 1910. Instead of 2/6 per inch we now charge only 2/- with special reduction for repeats and contracts for long periods. Substantial reductions are also made for large advertisements. Write to the manager for quotations.

In order to be consistent with our policy of the upliftment of mankind, we find it necessary in future to refuse advertisements of articles of a nature that will in our opinion injure our fellows, both morally and physically. Included amongst these are the following:—Intoxicating Liquors, Medicines, Cigarettes and advertisements of an indecent or gambling nature.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS.

Our Job Printing Department

We have decided to discontinue, as from the 1st January, 1910, the printing of commercial work and devote our whole attention to the publication of INDIAN OPINION and books. In asking our customers to get their business printing done elsewhere, we beg to thank them for their kind support in the past and trust they will not be inconvenienced thereby. If at any time we are requested to undertake special work in the Indian languages, we shall endeavour to do so in order to oblige, but it should be understood that our staff is fully engaged in publication work and therefore such jobs could neither be done at short notice nor in a limited time.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc, etc.
Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteau Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed traps, soiled-line bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEURA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110

Danodhar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoo." Box 42

BRACONSFIELD

Shabbodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai,
Box 265
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader
116 Long Street
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj,
Produce Dealer. &
General Merchant.

DURBAN

Abdool Bazak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. AMOORAKER AMOR & BROS.,
Box 441, 434 West Street.

DURBAN

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. ESMAN ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Ungeni Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Maghraj,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MEANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhar Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan Tailor,
123 Grey Street.

K. Jivan,
122 Grey Street

S. Poorbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St. Box 636.

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 184 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant
Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

V. A. Dosa,
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
Box 110 Tel. Doss

Mohambhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
Box 38.

V. S. Thakore,
Indian Laundry,
Box 122 High Street.

KIMDILBERG

Abou Mia Camarodeen,
Market Square,
A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE, E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amud Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHAI,
23rd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

P. B. Dorabjee,
Box 2937, Corner Alexander St.,

M. P. FANX,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

JOHANNESBURG.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432. Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. TAVARIA,
224 Market Street,
Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.
O. P. LITCHERAN,
78 President Street,
Head Office: 10 Orpshan Street,
Capetown.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarisen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharan Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.
Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
Hasan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

A. E. BHABHA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150.
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117,
118 Church Street.

WELLINGTON, C.O.

V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Jubert Street, Box 4

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJGY IDOLEY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VEAJDAS & LALCHAND
Box 92.
NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SEEDAT,
General Merchant and
Produce Agent.
Box 7. Branch: Ingogo.

NORTHDUNE

Devico Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

RYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MESTA & KHANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 123
M. E. Nansabhai,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekemdas Bros.,
Main Street. Box 571.

PROTORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
150 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
NAGARDAS HARI SONI,
Goldsmith,
Boom Street Box 220
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parokh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND, C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettlorp,
Toosenkhan Kulekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesarji Giga, Befoola.
V. D. Seedat & Co.,
Box 35, Bood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour:
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hosoon Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Ranchhod Lala,
Indian Laundry. John St.,
Hari Vailabh,
Tailor & Outfitter, John St.,

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTING,
58 Wick Street.
Hemraj Khinjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghu jee Ragnath,
(Goldsmith).
Amos Street

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P. O. Box 33,

Telephone No. 90
Telegraphic Address:
"CHOTABHAI"

KRUGERSDORP.

German East African Line

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સ્કીમર "કેસર" તા. ૧૬-જાનેવારો

ના રે. જરમનથી ઉપડી માહે રહી ૧૬ દહાડમાં મુંબઈ જશે. આગબોટમાં ખલાસી દેશી છે, જગા ફાલકમાં કુસદા છે જાગર વિગેરેનું ઘણું જ હાથ છે. આ લાઇનની આગબોટ દુવંડરન અને કેલાગોઆથેથી દર ત્રણ વીકે સીધી મુંબઈ જશે. ટીકીટ કલાણા પહેલાં મહેરવાની કરીને આગબોટની ફર્ટ કલાસ સેન્ડ કલાસ અને કેક બજાર, કીચીન, પાણી વગેરેની સગવડ બેઠ ખાત્રી કરી ટીકીટ કલાવશે. મજદુર લાઇન જે ટાઇમ બતાવે છે તેજ ટાઇમ પર ઉપડે છે કે જેથી પાસે જશે ઉપરથી આવ્યા હોય તો તેઓને કાઢને ત્યાં રહેવાની તકલીફ નહીં પડે અને કાઢમસર રવાના થઇ શકાય.

જુલાસા માટે જો નીચેના શીરનામે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St. Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓ એચ. કોહન

ફ્રેટના હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા ઇમીશન એજન્ટ.

આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ ઘણા હસ થયાં થાઉં આસડો આપી પોતાનો માલ મારી માફતે વેચવા મોકલે છે. જીન નવા માફકો મારી માફતે "કાયલ કનસાઈનમેંટ" મોકલવાને લલવાય તેની આ પુરેપુરી જવાબદારી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા કુ તકવાર હાં. બેઠ:—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન સીટ, બેલ્ડાન્સબરગ.

મારકોટ રીગર્ડ માંગવાથી મળી રહે છે.

માલ ચલાવનારને ફ્રેટ, વેચકેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબા અનુભવથી સારી સલાહ આપીસ.

ખાત્રી બારકેટો, એચ કેસીઝ અને બારસો મારનારને કું પુરા પાડું છું.

કાયલો યુજાસીમાં લખી રાહારો.

ગોટ્ટ મોટર રનલ્ડ, ટેલી. એડ્રેસ: Conbrage. ટેલીફોન નંબર ૧૫૦૨.

ફેટર: 01, Prinsloo St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

કે: આફ્રીકા: ૧૦ વ્યારકન ઓડ, ફેમકાન
સી. પી. લાડીરામ.

જનરલ સીલ્ક માર્ચન્ટ.

ડટ પ્રેસીડેન્ટ સીટ, બેલ્ડાન્સબરગ.

બેટ આપવા લાયક અનેક તહેલ્લી ધર્મીજ સરસ ચીલે, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક જાતનું રેશમ, જરીના રેબલ કોથ, હારામારી બનાવત વિગેરે વિગેરે. લાવ ધણીજ સરસા. આવો અને ખાત્રી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23.

Telephone 829

આમકાં ખરીદીએ છીએ.

ઉત, ચામડાં, શીંગડાં, વેટાં અથવા બકર નાં ચામડાં, વેટલની ઝાલ વગેરે ખરીદી મગીએ છીએ.

ફ્રેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફ્રેટર

અમે દરેક જાતનું કમલ અને તાજુ ફ્રેટ તથા દરેક જાતનું વેચકેબલ ધર્મીજ સપ્લાઇની પેકીંગ સાથે રાહકેથી દરેક જગ્યાએ મોરડર મોકલવાથી નીવમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કાગળ બવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

જુલાસા માટે જો નીચેના શીરનામે:

એમ. એ. આમેક લાન્ડપુરા,
ફ્રેટર, ૧૩૩ એ સીટ, ડરબન.

પી. એ. બેલ્ડા ૫૭૦.

ટેલી એડ્રેસ: 'લાન્ડપુરા' ૧૭૦, ડરબન.

and thus courted further imprisonment. Mr. Gandhi exhibited (being requested by the chairman) his reason for allowing his own son of 17 to enter the Colony with the prospect of arrest. The lad had repeatedly expressed his wish to share the honorable sufferings of his people, and Mr. Gandhi had at length consented, feeling that he would go into the prison not to acquire the victim's status, but to acquire the victor's. He explained that as a witness among his co-sufferers of his own race and among the native converts with whom he would be classed. (Loud applause.) He (Mr. Gandhi) felt that the state of the passive resisters were making for righteousness' sake had taken away from the gaol all criminal savour—as far as they were concerned—and he believed that in God's providence right would yet be done them and their cause would triumph. (Loud applause.)

Mr. Royce, in reply to the toast, said honorably and briefly that so far he and his companions had found "passive resistance" not a trying thing. It had consisted up to date of functions more or less like the present, and was altogether not "half bad." Doubtless it would be a different experience when they got inside the gaol, about which he would only say that he hoped they would so acquit themselves that their people should not be ashamed of them. This remark he would add: he knew the English people pretty well as the result of living nine years among them in England; he knew their national regard for human rights; he knew, too, that their countrymen here had, together with the same blood, the same moral and political instincts as those in the Homeland, and he was confident that such a nation was in the end bound to do them justice in the Transvaal. (Applause.)

Mr. Cachalia detailed his experiences in gaol, saying he feared the Government were trying to break their spirit by unfair means; sufficiency of such food as it was religiously or physically possible for them to eat was now being withheld from the passive resisters.

The Hon. D. W. Drew, being called on to speak, said that the function had been to him one of the most painful he had ever attended. It filled him with a sense of shame to feel that, standing there as he did with the full rights of a British subject, there were fellow-subjects and citizens of another race who were denied the rights due to civilized human beings. His memory went back to his college days, when with two or three chums he was discussing the English poets in the study of another student, a British Indian, who shortly after took his M.B. at London. This British Indian picked up Tennyson's "Two Voices," and, though using an accented language, read its stanzas in a manner which to him (the speaker) conveyed the poet's

meaning, as if he were a native. That man, despite his scholarship, province, and culture, would not in following him be permitted to take a seat by him (the speaker's) side in a Municipal Council. He thought it only just to say, as from the other side of the present question, that the persecution of the British Indians was due to, perhaps, not a very lofty, but still a natural, motive in the minds of the Europeans—that of self-preservation. The Asiatics taking them at their best, lived on a plane which was perhaps, in some ways higher than that of the Europeans, but was certainly more economical. He if he were a trader would certainly not like to face the competition of men possessing the high intellectual faculty of the Asiatics and living in their relatively inexpensive fashion. He felt that it was well each race should have its own home, into which other races should not unduly intrude. But he understood from his friend Mr. Gandhi that the Asiatics in this country neither claimed nor desired the right of unrestricted and unregulated immigration. (Hear, hear, from Mr. Gandhi.) That being so, he thought with Mr. Gandhi that all Asiatics who had been or might be admitted should be eligible for political rights exactly as he (the speaker) was on showing similar qualifications. There was certainly room in Africa for the Asiatics who were here as well as for Europeans, and there were parts of the country which the Asiatics could, perhaps, develop better. The difference between the Government and themselves ought to be wholly arrangeable. There should be means devised whereby British Indians, their fellow-subjects, could co-operate with the Europeans in improving a great but hitherto neglected estate. Such an arrangement would come, he believed, when the Europeans had lost the spirit of a great Asiatic crush. He felt, too, that the moral dignity of the present struggle was impressing itself on the minds of white South Africans. Men who stood for great moral and spiritual principles were invincible. In putting down the Asiatic for exemplifying the prime religious and political doctrines of European Christianity and democracy, English and Afrikaners were falsifying their common traditions. The quarrel in this colony between the Government and the passive resisters was unnatural; and he trusted it would soon be composed. (Applause.)

The proceedings then terminated with the singing of "God Save the King."

[The whole of the arrangements, from the cooking to the waiting, were undertaken by volunteers whose names are: Messrs. Edward Andrews, Solomon D. Ernest, Manilal Gandhi, M. D. Thompson, Frank B. Brins, K. M. Durrin, K. Jimmy, Low Sebastian, Robinson, Francis, Masic Anthony, M. Peter, Poojola, Valoo,

K. Chetty, Mahan Valla, Rajoo Naidoo, and U. M. Shetlati.]

The Question of a Settlement

"Transvaal Leader" Anticipates No Objection from Government or Opposition

The *Transvaal Leader* (Jan. 10), reverting to the Asiatic Passive Resistance, thus concludes a remarkable leading article:—

The quarrel has become narrowed down to a couple of issues, trifling to the Europeans, but vital to the Asiatics. The latter concede wholly the right of the Government to regulate immigration; they ask only (1) that they may not be discriminated against as a race, and (2) for the admission of not more than six cultured Asiatics in a year, whose entry shall, however, take place as a matter of right, and not on a permit arbitrarily withdrawable by some obscure official. They endorse Lord Amthill's suggestions that the exclusion of any excess number shall be effected by Governor's regulations, applicable, if need arises, to immigrants of any race. They ask, too, as a corollary from the foregoing, the repeal of the Asiatic Exclusion Act, the object of which would then be sufficiently accomplished in the ways above described. It is hard to conceive of any reasonable objections to these exceedingly moderate petitions. We have heard only of one, which seems rather to be an argument in their favour, namely, that the concession asked for will imply the equal status of Asiatics with Europeans. It would be truer to say that the law, if altered as the Asiatics desire, would refrain from raising any such question; it would pass the subject by without pronouncement, whereas at present it stigmatises the whole Asiatic world as "undesirables." Undoubtedly the Asiatics are struggling to vindicate their self-respect; all the suffering they are undergoing (and it has involved already the imprisonment of 1,500 of their number) has been endured on the point of honour. Exactly in this fact is the proof that we have to deal with a race of high moral development, and entitled to our respect. No Asiatic worthy of his manhood can admit that as an Asiatic he is inferior to the European, and no European with the instincts of a gentleman would ask him to make such an admission. Yet this is virtually what the present law does ask, and it asks it of those Asiatics who hold a pre-acquired right to live in this Colony. Their right being unassailable, the method was taken of making them register their possession of it under a humiliating law—a law which, as above stated, put dishonour on their race as a race.

One organ of the Rand press—the weekly pander to whatever may be the current prejudice—has been at once malevolent and stupid enough to reprobate the passive resistance movement as "sedition." It is, of course, the exact reverse of sedition; those who cannot conscientiously honour the law by their obedience, honour it by submitting to its penalties. They combine loyalty to God and the King, a moral phenomenon in regard to which our Sunday contemporary is as edifying as a pig on pearls. What the passive resisters are undergoing should touch every Englishman and every Afrikaner who cherishes his national traditions. The fact that the Asiatics have suffered for their honour puts us on our honour. They do not ask for unregulated immigration, but simply to be enabled to register with self-respect, and that is an appeal which we cannot resist. Since the leaders of the Opposition have intimated to General Smuts that there will be no objection from their side, we anticipate there will be none from the Government, and that we shall soon see the end of a pitious tragedy without the slightest endangerment of white men's interests.

Press Opinions on Mr. Doke's Book

The *Cape Times* of the 25th December last, dealing with Mr. Doke's book, concludes its second leading article as follows:—"It is a thousand pities that the Transvaal cannot see its way to make room for him and such as he without putting them under what he, rightly or wrongly, believes from conviction to be a stigma and a national dishonour."

The *Diamond Fields Advertiser*, dated the 22nd December last, dealing with the same subject, says:—"The Indian trouble in the Transvaal, though no longer acute, is one of those questions which one would be glad to see finally disposed of, not after but in anticipation of Union. . . . A more disagreeable duty has rarely fallen to the lot of the Government of a self-governing Colony, and it may readily be believed that humane and liberal-minded statesmen like General Botha and Mr. Smuts will be gladly rid of the whole business, not only for the sake of the Transvaal but for the sake of the Imperial Authorities. . . . Since the agitation has begun, the points at issue have been whittled down considerably. The Indian community in the Transvaal no longer claim, if ever they did claim, the free and unrestricted admission of their compatriots as British subjects. . . . The present case for the Indians is succinctly summarised by Lord Ampthill, an ex-Indian Governor. . . . Lord Ampthill is the author of a

suggestion that the difficulty might be fairly met simply by giving the Governor full powers to restrict by regulation the number of persons belonging to different nationalities who may be allowed to enter the Colony as immigrants."

The *South African News* of the 5th January concludes its review with the following:—

"Though we have not hesitated to make it clear that on many points we have totally disagreed with the Indian agitation, one cannot but think that a little more tact, a little more courtesy, and perhaps even a little more justice might well have been shown in the past both in the Transvaal and in Natal. Anyway, one can only hope that the question has now practically been settled. Both sides are agreed, as Mr. Doke says, that there must be no flooding of South Africa with Indians, but that those Asiatics who are here already should remain. The Indians ask that six educated Asiatics should be admitted every year. Under the existing legislation this can be done; we believe that recently a number were admitted without any fuss at all. They ask it as of right; they get it now as of grace; it really hardly seems worth fighting about. In regard to some of Mr. Gandhi's aspirations, we are fully in agreement with him. 'Do not encourage the idea,' he says, 'that your Indian fellow-citizens are dogs. You may impress that view upon them until they accept it out of sheer necessity and live like dogs. Let the Indian have some incentive to rise by allowing him to acquire a piece of ground on which to build a decent house; stimulate him to think of the interests of the country, by giving him some voice in the settlement of those great concerns which affect the welfare of all; treat him as a man and as a citizen, and he will become one.' That under Union, when the position of all coloured people and natives will, as we hope, gradually become that which is now in this Colony, Mr. Gandhi's plea will be heard is sincerely to be wished. For in this he is unquestionably right."

London Passive Resistance Volunteers

The last mail brings news of the following further collections by the London Volunteers:—Mr. Batteson (15 signatures); 11/6; Mrs. Polak (ten signatures) 2/3; Miss M. E. Polak (2 signatures) 10/-; Mr. K. C. Desai (1 signature) 1/5; Mr. Santanan (3 signatures) 1/5; Miss L. Bennett (3 signatures); Miss Wade (9 signatures) 10/-; Mr. Roe (1 signature) 1/-; Total: 44 signatures; £27 10/- This makes a grand total of 155 signatures and £73 1/3.

From the Editor's Chair

IMMIGRATION RESTRICTION

MR. HARRY SMITH is angry. Autocratic powers have spoiled him. The courteous Secretary of the Harbour Board has become a despotic officer impatient of criticism. Mr. Smith proves the adage that environment often makes or unmakes a man. His replies to a press interviewer on questions affecting his department betray a lamentable lack of consideration, for those who have the misfortune to come under him. Mr. Smith sees nothing wrong in his underlings insisting on Mahomedan women unveiling against their will. The paltry excuse for the high-handed procedure is that his department must ascertain whether the veiled person is a male or a female. In his officials cannot distinguish between a male and a female without scanning the features, he had better have under him more experienced officials. He justifies compulsory unveiling on the strength of some Mahomedan women having voluntarily unveiled themselves. Surely he knows that we often do many things voluntarily which we will not under compulsion. Mr. Smith might almost argue that because the Rani Sahib of Gondal goes about unveiled and delivers speeches, every female member of the Indian Royalty must do so. And yet we know that he has too much common sense to advance any such preposterous proposition. Mr. Smith would think nothing of it, if his subordinates have told an Indian lady that if she does not want to submit to an insulting examination she should return to India. That is what we would expect Mr. Smith's department to behave towards the public of which Indians are a part. Mr. Smith must understand that he is a servant of the public and not its master and that in administering the laws of which he may be in charge he is bound to exercise forbearance and tact. We are prepared to assume the truth of the frauds which he alleges take place in connection with immigration. We have always supported him in putting these down. But we cannot go with him when he uses these alleged frauds to persecute innocent immigrants and to insult Indian womanhood. Mr. Smith's flippant answers to the press interviewer prove the charges brought against his department by such responsible leaders like Mr. . . . Mahomed and

THE ROYEPPEN BANQUET

The banquet given to Messrs. Royeppen and his companions was more than of passing importance. That nearly forty responsible Europeans men and women were present at the banquet to welcome the passive resisters is in itself an event of great significance. The speeches of Mr. Hosken and the Hon. Mr. Drew were eloquent and sincere. Both were hopeful of a settlement in the near future. Nearly one hundred Indians sat at the festive table and these represented every class and section. All this shows that passive resisters are not dead but that they are very much "alive." Mr. Cachalia, whose speech is more fully reported in our Gujarati columns, reminded Generals Botha and Smuts that if the passive resisters do not now number as many as before, it was the same thing with the Boers during the late war and that peace came when the Boer ranks were thinned to a dangerous point. The whole of Mr. Cachalia's speech was characteristic of the man. It breathed hope, strength and invincible determination to see the fight through.

Mr. Joseph Royeppen's speech was brief and to the point. He was in the Transvaal to do his duty and he hoped to be able to do it.

The function was a notable success and we congratulate the organisers on their work.

ETHICS OF HAWKING

MESSRS. Samuel Joseph, David Andrew and Mahatma Gandhi, the new recruits who have gone to the Transvaal to join the struggle, have now for some time been going about as fruit or vegetable hawkers. We understand that Mr. Royeppen will presently follow his companions. This hawking is by no means fancy hawking. It has been undertaken in right earnest and in the spirit of *bona fide* hawkers. These young men go from house to house and try to sell their fruit or vegetables as the case may be at a small profit which goes to swell the passive resistance funds.

It is necessary to examine the reasons which have induced them to take up hawking. When Mr. Essop Msa and Isam Abdul Kadir Bawazeer took to it eighteen months ago, they did so purely to court imprisonment and set an example to the other hawkers. This motive must always be with passive resisters in the Transvaal. But it is not all in the present case. The majority of free Indians throughout South Africa are either hawkers or petty traders. Now passive resistance is not a weapon merely to defend others but it is a weapon to use for self defence. It is a weapon that can be used independently of any other weapon and is usually so used. They are not doing it for the sake of the cause, but they are doing it for the sake of their own material wants and surrounding him-

The force wielded by the soul within is the mightiest among the mighty forces of nature. Physical force is wrongly considered to be used to protect the weak. As a matter of fact, it still further weakens the weak; it makes them dependent upon their so-called defenders or protectors. Soul-force strengthens those on whose behalf it is exerted as well as those who exert it. The Transvaal struggle is intended to teach the majority of Indians the use of this magnificent force so as to make them truly independent men. If passive resistance had been initiated by the hawkers instead of the merchants, the former would to-day occupy a unique position. As it is, many of them, being cowed down, are no longer in the struggle. This deplorable result is due to a want of real leaders among the hawkers themselves. They would far sooner listen to and understand one from among themselves than one who may be considered above them. In order to rectify this defect in the wonderful campaign that is now going on in the Transvaal, schoolmasters and clerks are turning their attention to hawking. Moreover the Government probably intend to starve the new recruits out of the Transvaal. They reply by hawking in order to earn their livelihood in that Colony.

Nor is this all. It is at least debatable whether the profession of a clerk or book-keeper is better or more respectable than that of a hawker. A hawker is an independent man. He has opportunity of studying human nature which a clerk slaving away for a few pounds per month can never have. A hawker is master of his own time. A clerk has practically no time he can call his own. A hawker, if he chooses, has opportunity for expansion of his intellect which a clerk cannot dream of. And what applies to the clerk applies more or less even to schoolmasters who teach for a living and not for the sake of it; and it applies certainly to the legal profession which is beset with temptations which an ordinary man would do well to avoid. These young men, then, can do a great deal to purge the profession of hawking of its grossness and raise it to a higher level. The hawkers are only waiting for one to rise among themselves who would lead the way to a better and purer life. And just as they set a noble example to the professional hawkers, so they do to the clerks and schoolmasters, and shall we say lawyers and doctors who are weary of their vocations and who, if they could only see the way, would leave the drudgery of the desks that grinds them body and soul?

Last but not least, it seems to us that, after all, nature has intended man to earn his bread by manual labour by the sweat of his brow, and intended him to dedicate his intellect not towards "mutilating" material wants and surrounding him-

self with enervating and soul-destroying luxuries but towards uplifting his moral being—towards knowing the will of the Creator—towards serving humanity and thus truly serving himself. If so, the profession of hawking, or better still simple agriculture or such other calling, must be the highest method of earning one's livelihood. And do not the millions do so! No doubt many follow nature unconsciously. It remains for those who are endowed with more than the ordinary measure of intellect to copy the millions consciously and use their intellect for uplifting their fellow labourers. No longer will it then be possible for the intellectuals in their conceit to look down upon the "hewers of wood and drawers of water." For of such is the world made.

We, therefore, congratulate our young friends on their laudable work and hope that, even after the struggle is over, they will continue to labour with their hands and feet so far as their maintenance is concerned and devote their talent to the service of their country both of birth and origin.

Soul-Force and Brute-Force

The London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika* has given in the course of its letters an excellent summary of Mr. Gandhi's addresses in London on the question of soul-force. The editor of our Calcutta contemporary devotes a column and a half of its leading matter to the subject. We give below a brief extract.—

"One thought now rules every great nation—how to increase its physical or brute force. If Germany builds one Dreadnought England must build two; if Germany constructs one air balloon England must beat her down by constructing several. In this way every great nation is trying to compete with its neighbour or rival in its brute resources, utterly neglecting that poor thing, the soul—the greatest blessing of God—and creating a situation which is ultimately bound to result in a far greater bloody Kurukshetra and a more terrible extirpation of the pick of the human race than was ever witnessed in the world or even conceived by imagination. Such could, however, never be the case were soul power developed and allowed to control brute force; for, the function of the former is not to enslave or destroy weaker peoples but to make them free, to nourish and protect them, and treat the whole human race as one divided family."

"We have a long and agonising battle to fight with the materialists, as the Indians are, who are so much fixated on their material wants, when they feel themselves aggrieved, that they regenerate themselves."

The Landing of Indian Passengers

Difficulties Experienced at the Point

Immigration Officer's Excuses

We take the following from the *Natal Mercury* of the 8th instant:—

A deputation of leading local Indians attended at this office on Monday last, and then requested us to give publicity to the complaints which they urged against the Immigration Restriction Department at the Point, regarding the manner in which its officials treated their compatriots who arrived by sea, and making particular complaint as to the manner in which those who arrived by the *S.S. Mozaffar* on Sunday last were dealt with. The matter was then briefly referred to in our columns, and the Indians have since prepared a statement of grievances in writing, a portion of which we print below. Since receipt of the document we have submitted it to the Principal Immigration Officer (Mr. H. Smith), who gives a very general denial of the charges made, and explains the reasons for the actions of the Department to which objection is taken, his comments on the Indians' statement being given within parenthesis. Mr. Smith states that the manner in which the Indians from the *Mozaffar* were dealt with did not differ from the general practice, and expressed the opinion that the agitation had occurred because certain men were detained who considered that their social and financial position in the Indian community should have proved a *sesame*.

The Indians' statement included the following:—

"For several months past the working of the Immigration Restriction Department at the Point has given our community a considerable amount of useless and unnecessary annoyance and insult, and put us to expense; but lately the state of affairs has become so unbearable that it is almost impossible to check the popular indignation of the community. The climax was reached on Sunday and Monday last, the 2nd and 3rd instant, when the *S.S. Mozaffar*, of the Bombay and Persian Steam Navigation Company, arrived at the Point, bringing some 106 passengers, amongst whom were some women and children."

Strong complaint is then made regarding the attitude of the Boarding Officer.

(Mr. Smith totally denies that the officer was overbearing or impolite, but points out that his Department has to administer the law, and cannot be satisfied with a mere perfunctory examination, previous attempted evasions of the law making it necessary that the officers should be strict.)

"As is well known, at women only go in the presence of men with their

faces veiled, and are never left alone with them; but in this case the lady passengers were taken, *unless* *volens*, one at a time, into a small cabin, and there roughly ordered to remove their veils and expose their faces, and were then commanded by this official to answer his questions. This treatment has caused intense indignation amongst the community, and no wonder, when you remember such a thing is against our custom and our religion, which compels the women to keep their faces concealed, and forbids them to utter the names of their husbands before a stranger. This unusual procedure on board was protested against by a passenger, and the officer concerned immediately told him to take his wife back to India if he would not consent to her submitting to his own way of dealing with them. This undue interference of our religious scruples has aroused the feelings of the Asiatic portion of the community, and during the last two days it is the talk of the day in every house, club, mosque, and store. The women were in each case examined two or three times by this officer in a small cabin, with closed doors, in the presence of the Indian interpreter, with their faces completely exposed, and were not allowed to land until after 6, 10, 12, and even 24 hours after arrival in Durban. The ship arrived by noon on Sunday last, and the officer soon began his work of examining the passengers. He was so sharply examining each individual with a number of cross and unnecessary questions that until late that night only eight passengers had landed. One of us, who happened to be on board, an elderly Indian merchant of this town, and the sub-agent of the ship, remonstrated in a gentle manner, and tried to point out to the officer the reasonable grievances of these poor people; but the officer told him to clear out and not interfere with his business. Yet we can assure you that no interference was contemplated."

(Mr. Smith totally denies that the women were treated with any discourtesy, and says that since he has been in charge of the Department it has always been his study to respect the religious scruples of veiled women, and, except in unusual circumstances, no suggestion is made that the veils shall be removed. The incident was due to the women's own fault, for they did not make an appearance in the smoking-room when passengers generally were being examined, and did not appear until Monday. Then, under no compulsion, they withdrew their veils for the merest fraction of a second, and, this being ample to satisfy the officer, they were dismissed. Though no particular suspicion was present in the officer's mind that their sex was other than was represented, reports had reached the Department for a considerable time that boys were getting into the Colony whilst dressed as women. Mr.

Smith denies that they were examined more than once, or that it took place in a small cabin. It took place in the smoking-room, and Mr. Dick, his chief clerk, was present at the time.)

"In one case a mother was told to land, but ordered to leave behind her baby, only a few months old; she was further told to bring before the officer proofs that she had really given birth to the baby. The passengers soon became restless, and, being without food and drink, their condition can better be imagined than described."

(Mr. Smith says that all that was required was a sworn statement from the parents that the child was theirs. This was obtained and the child was permitted to be taken ashore. He states that it happens from time to time that Indians possessing domicile rights proceed to India and return with a wife, or wife and children, and it has been known that others than members of the family, others who possessed no right to land, have got into the Colony in this way. The officer would have been open to censure had he not obtained evidence that the child was hers. The father, who was in Durban, made arrangements with the Department to land his wife, but said nothing whatever about a child.)

"When the report of their hardships and troubles reached this town, Messrs. Dawud Mahomed and Abdoola went on board to see for themselves, and advise the people to be patient. They obtained admission to the boat with difficulty, and, after inquiring, attempted to interview the officer, who refused to listen to their prayers."

(Mr. Smith points out that the officers have quite enough to do to go into the claims without being worried by those who have no right on board. At the Cape, when once the immigration officer has hoisted his flag, it is a punishable offence for anyone to attempt to board the vessel.)

"Monday was a most exciting day for this community. Those who had wives and children on board had, according to the regulations, prepared their affidavits and applications in proof of their claims for landing their friends, and went to the office with the same to be filed, but on reaching the gates of the Department they found the officer's door closed. The applicants then went near the ship and attempted to hand their applications to the boarding officer, but no one could get permission to go on board, or in any way reach the officials. They addressed other subalterns, but none would listen to their prayers for a long time. After great difficulty, however, the said officer was communicated with, but to their supplication his only reply was: 'Clear out, and go to the office,' which was closed, and he knew not where to leave you to imagine the anguish of the parents waiting. The officers were not to be approached and the people were in a state of great excitement."

case the applicant, being unable to obtain a hearing, engaged the services of a well-known European solicitor, who went on board; but no sooner was he seen by said officer than he was told to clear out, and left the ship in great indignation. The solicitor and other applicants then came to the office, but again found the door closed, although one of the officers was in. The said official came to the office about 10 o'clock, and, although he saw a number of people waiting on the footpath opposite the office, he quietly unlocked the door, went in, after locking it up again from inside, without in any way caring, or taking any notice of, the applicants waiting outside. Two solicitors subsequently came there and secured entrance from the back door; they then apparently inquired into the reason of all this trouble, but were told nothing could be done, as the office was closed, and Mr. Smith was not in.

(Mr. Smith points out that the affidavits regarding the incoming passengers could all have been handed into the Department before. The Department will receive them at any time in advance, and there is no need whatever to wait until the ship comes in. The Indians were aware that Monday was a public holiday, and that the office would be closed. The official who came to the office and locked himself in had given up his holiday in order to prepare his annual accounts.)

"The sons and the daughter-in-law of the late Mr. Amod Jeewa, well-known merchant and landowner of Durban, were on board this ship, and the executor of the estate had already filed an application of their landing; but although the ship arrived on Sunday at noon, they were not allowed to land on that day. Their friends, Messrs. Esmail Bayat and Kharwa, went on board on Monday morning to try and inquire what was wrong with these passengers, and, after waiting some time, they were told to go and see Mr. Smith. They went to this gentleman's residence, and asked permission to enter into his yard to speak to him, but Mr. Smith himself and an officer, who also happened to be there, told these gentlemen to go away and not to come to him. They then returned to the ship and related their experience, but were again told to go and see Mr. Smith, the boarding officer saying he had no instructions. They expostulated, but could not get a hearing, and were told to go away; so they again went to Mr. Smith, at his residence, and were again driven away. In desperation they entered the office through the back door, being told by the people waiting outside the office that an official was in. When Messrs. Esmail Bayat and Kharwa got near his door, the official, hearing their approach, quietly closed the door, and they were told to go away. They called at the door for

some time, and then gently knocked, when Mr. Dick opened the door and inquired what they wanted. The whole matter was briefly narrated to him. At first he replied that he could do nothing, but, after consideration, and on being pressed, he said he would land the four passengers they were looking after, provided they gave a security of £100 in each case. This difficulty was overcome, and a cheque for £400 deposited, and at last the four passengers were landed, on Monday. Owing to trouble and anxiety they were so worried that they had had no food or drink since noon on the previous day, when the ship arrived. The difficulty in this case, however, where well-to-do people were concerned, was eventually overcome; but you can imagine what insurmountable difficulties the poor people have to face. The people who had their wives and children on board, within sight and almost hearing, were not allowed to go on board and greet them. Each minute to these friends and relations of the passengers was a day of trouble and misery, and the plight of the passengers themselves can hardly be described."

(The trouble in this case arose. Mr. Smith states, owing to the error of the mother, who obtained a domicile certificate four years ago; but the ages she then gave of her children did not correspond with those of the persons who desired to land, and the discrepancies were so marked as to justify the officer entertaining doubts as to their identity. The trouble was entirely the mother's fault: if she had given correct ages all would have been in order.)

"Mr. Wariud, another Durban Indian proprietor, aged 30 years, is at present in India, unable to undergo the journey to Natal. He sent his son by this boat to make certain arrangements in connection with his properties in Durban. He was aware that he would not be allowed free landing under the law, and therefore advised Messrs. Dada Abdoola & Co. before-hand to land his son on the deposit of £100 on visiting pass. The firm of Dada Abdoola deposited the money at the Immigration Office a week ago, and obtained a receipt for this amount. The boy has not landed yet, although further representations have been made to the immigration officer through solicitors. Permission is refused and no reason given, the officer apparently relying on the discretion vested in him under the law. He has had nothing whatever against the lad, who is the son of a respectable parent."

(In this matter Mr. Smith says that the lad had no right to land and the visiting pass is a privilege the granting of which lies entirely within the discretion of the Principal Immigration Officer. There have recently been quite a number of young people, who have come to the Colony, and who have been admitted to land, and

pass, but have caused such trouble that it was decided to grant no more. In a recent case a pass for three weeks was given, but it was eleven months before the man could be got out of the Colony.)

"At a meeting held in Timol's Hall, at the corner of Grey and Queen Streets, the subject was introduced, and several indignant speeches were made, and immediate action was demanded unanimously by those present, numbering about 300. A big demonstration was proposed, and it was urged that a mass meeting be held to protest against this conduct, and the people should march from Grey Street and West Street to the Point, to the Immigration Office, and so draw the attention of the public, and the Government of Natal, India, and England. Great enthusiasm and indignation (somewhat tainted with religious scruples and fanaticism) prevailed, and, funds being asked for, a large sum was spontaneously collected to defray expenses. Excitement ran high, but after consideration and some difficulty, in the end the counsel of the elderly people prevailed, and it was decided to postpone the demonstration, and make representations to the Press and to the Government, and a Committee was appointed to frame a line of action. The Committee, headed by the most influential Indians, promised the meeting to secure attention to the following:

"Provision for the immediate landing of the passengers as soon as the ship arrives, and, if necessary, arrangements to be made for the examination of the passengers on the sea between Delagoa Bay and Durban.

"Entire revision of the rules and regulations of the Immigration Department, and the deletion of those that are insulting and repulsive to the Indian religions and customs.

"Provision for the special officer to be on duty on Sundays and public holidays or when Indian ships are due to arrive. This is necessary, because in some cases the ship comes in the morning and leaves in the evening.

"Reduction of the fee on passes from 20s. to 2s. 6d.

"The Department is being financially maintained by the Indian community, and has become, according to the report of the Immigration Officer, self-supporting. The Department should not be a means of levying revenue, and it was never so intended. Heavy fees are charged for passes, which are taken and asked for almost exclusively by, or from, Indians, although in the eye of the Immigration Law each immigrant and passenger is equal. Whilst the leaders of the Indian community are quite willing to help the Government to keep out the undesirable, admit only those who are entitled to come to the Colony, and carry out the law, they claim that the law should be applied in a reasonable manner, though, if necessary, with a firm hand."

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

The Committee of Inquiry into the Krugersdorp Asiatic Locations will commence its public sittings on Wednesday, 19th January, at 2 a.m., at the Resident Magistrate's Office, Krugersdorp. The committee will inquire into and report upon the Asiatic locations of Krugersdorp and more particularly as to (a) the desirability and practicability of closing all locations other than the new one recently established by the Town Council; (b) the rights acquired by Asiatics who are in fact residing in other locations; (c) the questions of liability as between the Government and the Town Council for such compensation as Asiatics resident in the old locations may legally be able to claim or may in equity be considered entitled to in respect of their removal to the new location; and (d) the amounts payable to Asiatics who may be adjudged entitled to compensation as defined in paragraph (c) hereof. Those who wish to give evidence and particularly all who may claim occupation of any stand in any of the locations are requested to communicate with, and, if possible, to submit a written statement of their evidence to, the Secretary to the Committee, No. 12 Smith's Buildings, Commissioner St., Krugersdorp, or P.O. Box 358, Krugersdorp. Mr. J. P. Du Toit is Chairman of the Committee.

Mr. Frank, the chairman of the Chinese Association who was discharged from prison some weeks ago, was, being ill, taken to the hospital from which he was discharged on the 14th instant. Mr. Frank is yet far from well. He says that he would rather be in gaol sundering for his countrymen than as a discharged prisoner in a hospital. Mr. Frank is perfectly ready to go to gaol as often as the Government would take him. As he remarks, his body is at the disposal of the Government so that he might hold his soul free.

During the week Mr. Petit has cabled to Mr. Gandhi two hundred pounds.

The Chairman of the British Indian Association has written a letter as follows, dated the 11th instant, to the General Manager, C.S.A.R., Johannesburg:—

"In continuation of my letter to you of the 3rd instant, I beg to draw your attention to two incidents that have happened, one of which was observed by me, and the other has been brought to the notice of my Association by a member.

"On the 5th instant, together with eight Indians, I was going to Vogel-toels. We all held second-class return tickets. On our return, there were in the same compartment eleven

Asiatics and a native. Your letter mentions that, in a compartment labelled 'reserved' is filled, conductors are to have another compartment vacated and labelled 'reserved.' No such thing, however, was done in this instance, and at one time three passengers had to stand. I must state that no complaint was made to the conductor, because I personally felt that there might be no room. I subsequently found that there was plenty of accommodation on that train. I do not desire to bring this instance before you by way of complaint, but to inform you how difficult travelling is for Asiatics and coloured people on the railways.

"The other instance is that of two Indians who were travelling yesterday from Krugersdorp to Johannesburg by the 7-15 train. They entered an end compartment labelled 'reserved.' After they had seated themselves, the conductor went up to them and told them that they should not have occupied that compartment but one at the other end. One of them protested that the compartment at the other end was not labelled 'reserved' but that the one they were occupying was. Thereupon, the conductor tore off the label, and asked them to remove to the other end at the next station. Subsequently, no bother was made, and the conductor told them that they could complete their journey in the compartment in which they were seated. Why, in the first instance these passengers should have been asked to remove from a labelled compartment it is difficult to understand.

"I cannot help feeling that so long as the form and spirit of inequality are retained in the Regulations, the Railway Officials are bound to translate them into action."

Mr. Frank and seven other Chinese have been arrested. Their cases have been adjourned till Saturday. With the exception of Mr. Frank and another, they were all eager to have their cases tried immediately, but the Court insisted on adjourning. Mr. Frank is still under medical treatment, and therefore his case is likely to be adjourned for a few weeks.

Messrs. Samuel Joseph, David Andrew and Manilal Gandhi continue hawking. Mr. Joseph Royep-pen will, I understand, begin the work on Thursday. Jan 20

The Star's Pretoria correspondent sends to his paper the following figures issued by the Registrar of Asiatics showing the 'registration statistics since 1907:—

Applications for registrations from 1st July, 1907, to 30th September, 1908 numbered 9,173. Applications received under Act No. 36, 1908, from 1st October, 1908, to 31st January, 1910, of which 897 were made under magistrates' orders, numbered 1,910 totalling 11,089.

Registration certificates issued, 9,177; registration certificates refused, 1,502; totalling 11,089.

Temporary permits issued under Act 36, 1908, for periods extending over 25 months, 88.

Trading licences issued from 1st January, 1909, to 31st December, 1909, 3,993.

Trading licences issued from 1st January to 10th January, 1910, 27.

Natal Notes

Mr. M. C. Anglia, one of the Natal British Indian Delegation recently in London, wrote to the Secretary of State for the Colonies, under date the 21st December last, a letter dealing with the amendment by the Parliament of Natal of the Delegation's proposed Bill to amend the Asiatic Locations Act 1908. The letter is the grant of new licences and the transfer of existing ones, both of which matters, it appears, are still to be in the discretion of the Licensing Boards, Town Council or Town Board as the case may be, without any appeal being possible from their decision to a court of record. Mr. Anglia also points out that the questions of immigration, and of Indentured Labour and Education, do not appear to have been dealt with. He ventures to hope that the Secretary of State will not relax his efforts to bring home to the Natal Government the advisability of amending the law dealing with these matters, and thereby placing the Indian population of Natal on a more equitable footing.

At a meeting of the Natal Young Men's Association, held on the 10th instant, the following resolutions were passed:—

"That the meeting of Indians assembled this day at Natal beg respectfully draws the attention of the Honourable the Legislative Assembly to a petition submitted to the Honourable House respecting the trading rights of Colonial-born Indians who the meeting ventures to urge by virtue of their birth and permanent domicile in this Colony have a just claim for trading rights and therefore this meeting humbly requests that the Honourable House may be pleased to consider the above-mentioned petition and concede the rights prayed for."

A Committee of nine, styled the Natal-born Indians' Trade Protection Committee, was formed to further the views advanced in the above resolution.

In a foot-note to a letter by "Chlo-nidhwa" in the *Times of Natal*, the Editor says: "We have already

ground that could be chosen to add to the sufferings of people already burdened with living death. This is the thing of woe that has been planted at the gate of the land of Good Hope. It should be swept clean before Zion.--Jerusalem, Capetown.

In its "Man in the Moon" column, the *Natal Mercury* says:—"The demonstrations and the enthusiasm shown in India in the agitation against the treatment of Indians in the Transvaal shows how the feeling has grown in this country, and also that the Transvaal has a big and ugly question before it. The agitation will probably not now be confined to Johannesburg. It is to be feared that the Transvaal has blundered in its treatment of the Indian question."

London, Jan. 5.—Mr. Simons, replying on Dec. 6 to a letter from the International Arbitration and Peace Association, said he had outlined to Lord Stowe a scheme regarding the Transvaal Indians. He felt convinced that when the details were completed, the Association would realise that every effort is being made for a lasting settlement of the questions at issue.—Reuter.

The Hon. Surendra Nath Banerjee the Indian Editor at the Indian National Congress, who has been vigorously attacking the Transvaal Immigration regulations, is (says the "Man in the Moon") a very able man, and one of the most eloquent speakers in the English language that anyone can listen to. He is exceedingly well-informed, and as an orator has all the arts and ability to rouse those he is addressing. He has considerable influence in Calcutta, and, whilst strongly defending his countrymen and their interests, believes in constitutional procedure, which he is still advocating.

The £3 Tax

London, Jan. 7. • Mr. Ritch, secretary of the London Advisory Committee of British Indians, in a letter to the *Monitor*, says: It is not so much the exclusion of Indians as the manner wherein it is effected that is causing bitterness in the Transvaal, which is the only Colony classing Indians with paupers and criminals, in spite of their culture and property qualifications. — *Reuter*.

London, Jan. 17.—Reuter's Hong-kong correspondent states that Aga Khan, head of the Ismaili Mahomedans, replying to an address, urged Indians to remove the causes of the famine, and send missionaries to preach loyalty to the Crown.—Reuter.

London, Jan. 12.—*Reuter's* correspondent at Bombay states that Aga Khan, the head of the Ismaili Mahommedans, has contributed 4,000 rupees to the fund raised for the assistance of the Transvaal Indians, which now totals 53,000 rupees.—*Reuter.*

From any height about Capetown looking seaward to the north there is in the low-lying of the harbour entrance a low-lying pancake of land on a gridiron of rock. This is the home selected for the lepers, the most characteristic of the most repulsive, indestructible, sweltering and hateful bit of

Indian Immigrants

Mr. Evans asked the Prime Minister
(a) Has the situation of Government

To describe as a self-governing nation the white oligarchy that has with our connivance, fenced itself against admission of the ablest and most progressive members of races living in their midst and by general admission capable of a civilisation at least as high as that of the ordinary white wage earner is (says Mr. J. A. Hobson in the *English Review*), an outrage to political terminology. To liberally to set out upon a new career as a civilised nation upon a definition of civilisation which takes race and colour, not individual character and attainments, as the criterion, is nothing else than to sow a crop of dark and dangerous problems for the future. Such a Government, such a constitution, must fall between two stools.

Contents

	Page
A Brilliant Function in Johannesburg	19
The Question of Settlement	20
The Education of Mr. Leakey, P. M.	21
General Education in Southern Rhodesia	21
The Education of the Children of the Colony	21
General Education and British Policy	22
The Landing of Indian Settlers	23
Transvaal Native	25
Natal Natives	26
Natal Parliament	26
Items of Interest	26

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧૫મી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

અંક ૩.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૫ મી જાનેવારીથી, તા. ૨૧ મી જાનેવારી સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૧૦.
હિંદુ-પેશ સુદ ૪ થી પોષ સુદ ૧૧ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
મુસલમાન-તા. ૨ જ મોહરમથી તા. ૮ મોહરમ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

વાર.	પ્રતિ દિવસે	હિંદુ ધર્મી	પ્રતિ દિવસે	પારસી ધર્મી	સૂર્ય ચક્ર	ચંદ્ર ચક્ર
રવિ.	૧૫	૪	૨	૫	૧૨	૧૫૮
સોમ.	૧૬	૫	૩	૬	૧૩	૧૫૮
મંગલ.	૧૭	૬	૪	૭	૧૪	૧૫૮
બુધ.	૧૮	૭	૫	૮	૧૫	૧૫૮
શુક્ર.	૧૯	૮	૬	૯	૧૬	૧૫૮
શનિ.	૨૦	૯	૭	૧૦	૧૭	૧૫૮
રવિ.	૨૧	૧૦	૮	૧૧	૧૮	૧૫૮

અનુક્રમણિકા.

ફેરીનું રહસ્ય ...	૨૬
મી. હોરકેનની મીટિંગ ...	૩૦
નાતાલનો ઈમીગ્રેશન કાયદો ...	"
એક ઉચ્ચ બાઈબલ કાગળ ...	"
સત્યાગ્રહ ઉપર હોરકેનની મીટિંગ ...	૩૧
નાતાલ પારલામેન્ટમાં સવાલ જવાબ ...	"
કાપમાં હિંદીની દિશાવશ ...	"
એડામ્સની મીટિંગ ...	૩૨
રવીન્ટની આવડ ...	૩૩
તાર સમાચાર ...	"
ઈન્ડિઅન પોલીસની કામ ...	૩૪
આલુ વરતમાન ...	"
સત્યાગ્રહનો કાયદો ...	૩૫
કલકત્તામાં પ્રોટેસ્ટ મીટિંગ ...	"
મી. રોયનું નોંધણી પાટું ...	૩૬
અવલોકન ...	૩૮
લંડન ...	"
નાતાલમાં ઈમીગ્રેશનની તકલીફ ...	૩૯
પ્રિન્સિપલ તેલિંગ્ટોન કાગળ ...	૪૦
નાતાલ પારલામેન્ટનો અરજ ...	"
નાતાલના હિંદી રેલીગેટ ...	૪૧
નાટીની કોમ્પોઝિશન ...	"
લંડન વિશે મહત્વ ...	"
નાતાલ યુનિવર્સિટી કોલેજ બીચ ...	"
બ્રાહ્મણ મહોલોને સંબંધિત ઈસ્લામ ...	૪૨
યુનિવર્સિટી ધારા સમા ...	"
રેપરિંગ ઇન્ડિયન મેરિટીમ સોસાયટી ...	"
સાઈનસ કાગળ ...	"
હિંદુસ્તાનના ખજાનો ...	૪૩
નાતાલ લાઈસેન્સના કાયદા ...	૪૪
સત્યાગ્રહના નાણાની પહેલ ...	"
રોડ્સ ખાતરવાળા ...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર તા. ૧૫મી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

ફેરીનું રહસ્ય

ફેરીવાળાઓને અમે બહુ વિનવી સુકાઈ છીએ. તેઓની ફરજ શી છે એ અમે જણાવી ચૂક્યા છીએ. આ આવાડીએ અમે ફેરીના શો અરથ છે, તેમાં ક્યાં નીતિ રહેશે એ તેના વિચાર કરવા હવે છીએ.

નાતાલથી ગમેલ મી. સેમ્યુઅલને સુધી મી. કેપીટ એડર તથા મી. મણીલાલ માંથી હાલ કેટલાક દિવસથી ફેરી ફરે છે આ ફેરી માત્ર દેખાવની નથી પણ ખરી ફેરી ફરવા તેઓ પ્રયત્ન કરે છે. ત્યારે મી. હસપ મીયાં તથા ઇમામ અબ્દુલ કાદર બાવાજીરે ફેરી શરૂ કરેલી ત્યારે મુઘલો માત્ર એક જ હતો, એટલે કે ફેરી ફરેને પકડાવું અને ખરા ફેરીવાળા ને ઘણો બેસાડવો. આ મુઘલો તે ટરાંસવાડના દરેક હિંદીના કામને વિશે હોવો જોઈએ. અને તે મી. જોસફ વિગેરેના કામમાં છે. અમારા ખજાનન ઉપરથી જણાય છે કે મી. જોસફ રોય પત્ર પણ થોડા વખતમાં ફેરી શરૂ કરશે.

આમાં બીજા શા હેતુ સમાયા છે ને આપણે વિચારવાની જરૂર છે. સરકારે હજુ સુધી આ જવાબોને પકડ્યા નથી તેનો અરથ વખતે એવો પણ હોય કે તેઓને કાયર કરીને જોશમાં લાખ્યા વિના એવટે કહાડી મુકવા. આ હેતુ હોય તો તે ખરબાદ કરવા તેઓએ ફેરી શરૂ કરી છે. તેમાંથી જે પેલાસ થાય તે સલામતના કાળમાં જાય છે. આમ કરવાથી બીજું અરથ સરે છે. હાલેયા જે કામ ન હોય તો આજણ જની જાય છે. અને પોતાની ફરજ ખજાનવા નકામા બને છે. આપણા જવાબો ફેરી ની મજબૂરીનું કામ કરી બરોબર નિયમ માં ને હસાએલા રહેશે. વળી મમે

તેટલા નવા માણસો નાતાલથી આવે તે ફેરી કરે તો કામને પોસાડ શકે. તેમ ન કરે તો તેઓનો ખર્ચ ઉપાડવો બારે પડે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં સ્વતંત્ર હિંદીનો મોટો બાગ ફેરીમાં ને નાના વેપારમાં રોકાયેલો છે. હાલતનું ખર્ચ કામ તો એ છે કે દરેક હિંદી સલામતી બને. સત્યાગ્રહ એ એવું નેર છે કે છુટક એક જ માણસ વાપરી શકે તેમ જગત વાપરી શકે. તે જગત આપ સલામતી તેમજ પારકાના રક્ષણમાં વાપરી શકાય છે. એમ મનાય છે કે શરીરખળથી નવાળા માણસોનો મર્યાદ કરાય છે. વિચારતાં જોઈ શકાય કે આ દાવો તદ્દન બુઠો છે. આપણી ઉપર કોઈ શા કરવા આવે તેમાંથી ત્રીજો માણસ આપણ ને બચાવે તો આપણે તે માણસના મુકામ બનીએ છીએ, ને તેને આધીન રહેવું પડે છે ને ખર્ચ વાતાં આપણે વધારે નખણા થઈએ છીએ. એટલે ખર્ચ તો એ છે કે દરેક માણસ પોતાનું રક્ષણ કરતાં શીખવું જ જોઈએ. શરીરખળથી રક્ષણ કરતાં શીખવું એ કંઈકુને સાચ વડા જેવું છે. આત્મખળથી રક્ષણ કરતાં શીખવું એ આપણી હાલતો હેતુ છે, અને તે રક્ષણ બરોબર થઈ શકે કે. શરીર ઉપર મમે તેટલો માર પડે જતાં જરાયે ન અઠગાવું એ આત્મખળની નિશાની છે. એ હિંદી ન શીખે ત્યાં લગી નખણાજ રહેવાના.

ત્યારે આપણે જોઈ કે દરેક હિંદીએ આત્મખળથી થવાનું રહ્યું છે. ફેરીવાળા જોએ થઈ કરવું છે પણ તેઓ પાછા હસ્યા છે, હાલતનું તદ્દન નથી સમજી શક્યા. ત્યારે શું કરવું? ત્યાં સુધી ફેરીવાળા ખરી કળવણી નથી પામ્યા ત્યાં સુધી દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીને ઉદ્ધાર નથી થવાનો. કળવણીએ હિંદી જે ગણાય છે, તેજ બ્યારે ફેરીના ધંધે શીખે, ત્યારે મજબૂરી કરે ત્યારેજ ફેરી વાળાની કળવણીનું મહાભારત કામ બની શકે. આનું કરવાને સાર આ જવાબો ફેરી ફરે છે.

સરસ છે એમ તેઓના કામથી સામીત થશે. એ કાષ્ટ ફેરીયાળાએ સંવાદકની હાલત સર કરી હતો તો આને આપણે બીજા રંગે જોઈ શકીએ. આને હાલ પુરીયા થઈ હતી એટલું જ નહીં પણ આપણે 'પા' નવું જોર મેળવવા ચક્ર ગયા હતા.

એમ અનુભવ થાય છે કે કુદરતે માણસને પોતાની મલ'થી પોતાનો રોડ જો મેળવવાનું કાન્યું છે. માણસને જે જુધી આપી છે તે માત્ર હાથને મેળવવામાં—પરોપકાર કરવામાં—તપસ્યાને સાર છે. એ આ ખરું હોય નો આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે મજુરો તે આપણા કરતાં વધારે સરસ માણસો છે. દહીકતમાં એમજ છે. ફેરીયાળા રસ્તાં છે. તેઓ પોતાના ધણી છે. મહેતા અને વહીવે વિગેરે પરતં છે. મહેતા એક પણ પોતાની ગણી શકતા નથી. તેઓ જ્ઞાન મેળવવા અશક્ત છે. વહીવે તેથી પણ કિતરના છે. તેઓને જે લાલચો છે તેની હદ નથી. મહેતા વહીવે વિગેરેનું જ્ઞાન હાથ નકમું છે. કેમકે તેઓ હવે મોમ જાત તેઓ પછસા એકલા કરવામાં કરે છે. જો તેઓ અંગ મહેનત કરી પોતાની કમાણી કરે તે પોતાના જ્ઞાનનો લાભ દેશને અથવા પારકાના કાન્યુ સાર આપી શકે છે. આવો હેતુ પાર પાડવાની ખાતર પણ આ જવાનોએ ફેરી મો ધંધો રાઈ કર્યો છે. કમ ધણુ કિતમ સમજાએ છીએ અને તેઓને મુતારકવાદી આપીએ છીએ, અને ઉમેદ સમીએ છીએ કે બીજા લાલચો આ જવાનોની નકલ કરશે. તેમાં તેઓનું તથા કામનું અનુ છે.

મો. હોસકેનનો મીટીંગ

મો. જોસફ રોયપન વિગેરેને જે ખાણ આપવામાં આવ્યું તે મેળાવડાનો હેવાલ અમે બીજા જગ્યાએ આપ્યો છે. આવો મેળાવડો જો તજુ વરસ પહેલાં કરવા માગત તો નહીં થઈ શકત. તેમાં લગ લગ ૪૦ કુરોપીયન હાજર હતા અને તેમાંના ધણાખરા અણીના મુદ્દય હતા. મો. હોસકેન તથા ટરાંકવાલ લીડરના અધિપતિ અને ઓરેંજ કી રહેટની કાઉ સીકના મેમ્બર મો. હર્રી જે બાપ્તિસ્ટ કપી તે મજુરા જેવાં છે. પ્રખ્યાત પાદરીઓ મીટીંગમાં હાજર હતા. અને બધાની લાગણી સલામતી પદમાં હતી

આટલા ગેરા બેઠક થઈ પણા દીંદીની સાથે એક દેવને જમવા બેઠા એ બહુ સર્વેની વાત છે. ગેરાઓ આપણી સાથે લગે તોજ કંઈ થઈ શકે એમ અમે કહેવા તથા માગતા. પણ બ્યારે ટરાંકવાલની સરકારની સામે હાલત આવે છે ત્યારે એટલા ગેરા સામેલ થવા એથી સંતોષ થઈ જાએ છીએ. એ નીશાની સરમ છે. તેથી આપણે સમજી શકીએ છીએ કે હાલતમાં આંત હવે વહેલો આવવો જોઈએ. પણ કદાચ આંત ન આવે એમ જણાય તેપણુ આપણી તરફ ગેરાઓની લાગણી વધતી જાય છે એમાં શક નથી. માત્ર એટલું જ ખાતરી છે કે હોંદી કામ પાછી બરોમર જાગે ને ફેરી વાળા પોતાની હરજ બજાવે.

નાતાલનો ઇમીગ્રેશન કાયદો

આ કાયદાના અમલમાં અધાણીની ચાલે છે. મો. રમીય જુલમ કરે છે અને તે જુલમની સામે થવાની જરૂર છે. પણ આપણમાં કેટલી અધાણી ચાલે છે એ આપણે તપાસવાની જરૂર છે. આપણે આપણી પોતાની ઉપર કેટલો જુલમ કરીએ છીએ? મો. રમીય કહે છે કે ટોકરા ઓરેંજના પેશકમાં આવે છે, બીજાના છેકરા તે ખોટા માખાપ ઉભા કરે છે, ઓરેંજ ખોટા ધણી ઉભા કરે છે. અમે માનીએ છીએ કે ઇમીગ્રેશનના જુલમ સામે જે પ્રકારે ચલાવું છે. સરકાર જ્યાં જુલમ કરે ત્યાં તેની સામે થવું. તેમજ જ્યાં હોંદી ખેતી રિતે માણસોને લખત કરે ત્યાં તેની પણ સામે થવું. ધણાખરા કાયદાઓ જે આપણી સામે થયા છે તેનું કારણ મોખી રિતે આપણે છીએ એમ કહી શકાય છે. માત્ર સામડીની સામે કાયદા છે એમ માની લેવાનું નથી. આપણી તક સીર જ્યાં લગી આપણે નહીં સમજાએ ત્યાં લગી કંઈ ખરો પક્ષજ આપણને મળતાનો નથી.

વળી અમારી એવી સલાહ છે કે વકીલોની મારફતે કોરટમાં લડવા કરતાં સ્વમદથી લડવું એ સરસ છે. ઇમીગ્રેશન કાયદાની સામે પણ તેમ લડી શકાય છે.

એક અંગરેજ ખાઈનો કાગળ

મીસ હીડા મારનેટ હાઉસીન નામ ની એક વિદ્વાન અંગ્રેજ બાઈએ સત્યાગ્રહમાં લાગ લેનારાઓની ઓરેંજ ઉપર એક કાગળ અંગ્રેજીમાં લખ્યો છે તેનો તરજુમો અમે મુજરાતીમાં નીચે આપીએ છીએ:

"વહકી બહેનો. આ મારો કાગળ પ્રેમ અને લાગણીના ચિન્હરૂપ સ્વીકારશે. તમારાં હુખોથી હું દિલગીર થાઉં છું. તમારી કિંમત અને સદન સકિતને હું વખાણું છું. અને હાલ તમારી છે તેથી રાજ થાઉં છું. આવી કમજબીમાં હું એકલીજ છું એમ પણ ન સમજતા. અમારાથી તમારી પાસે અવી શકાવું નથી. તો પણ અમારાં દીલ તમારી તરફ છે. તમારી ફેરફારીજ સહ જોયા કરીએ છીએ. અમારી ખાતરી છે કે તમે મરદમ અને પવિત્રતા સાર લડો છો. તમારી વહાલી મતુલુબિની ટેકને સાર લડો છો. અમે હોંદમાતાનાં છોઈ નથી, તો પણ તેનેજ અમે અમારી ધરમમાતા ગણીએ છીએ. એટલું જ નહીં તે આદમગતની ધરમમાતા છે એમ અમે માનીએ છીએ. તેની કીર્તી સાચવવા માટે અમારું સરવસ્વ ખુશીથી દેવા અમે સજી છીએ. દુનિયાના કાષ્ટ પણ લાગમાં ટેક, રવતંતતા અને ઇન્સાફ જેને બહાલાં હોય તેવા બધાને સાર તમે લડો છો અને તેમ કરતાં જુલમમારની સામે તમે નમતું આપતા નથી. પરિણામની દર કાર ન કરીએ તો પણ તમે આખી દુનિ આને બળ અને શાંતિ આણી આખાં છે. તમે આ દુનવી છંદગીની દરકાર છોડો છો કે જેથી તમને કાયમની ખુલાઈ છંદગી મળે. આ બધા વિચાર અમને થાય છે. અર્થત દુઃખને લીધે જે કદાચ નિરુશી ઉપજી આવે તો આટલો દિલસે લેવો કે તમે એકલાં પડી ગએલ નથી આ દેશનાં હમ્મરેનો પ્રેમ તમારી તરફ જે આં પડે છે. તમારા હૃદયને કિતેજન દેશ આગુર છે."

સત્યાગ્રહની હાલતમાં લાગ લેવા માટે નાતાલથી ટરાંકવાલમાં કામલ થયેલી દુકીની આગેવાન મો. જોસફ રોયપનની જખી અમે આ અંકમાં આપીએ છીએ.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ રમીમર કેસરમાં આવતા અહંતાડીઆમાં આવતા વડી છે.

સત્યાગ્રહ ઉપર લોર્ડ ઓમ્પરોલ

(ગયા અઠ્ઠમી સપ્તાહ)

આ દેશના યોગ્ય માણસોજ અધ્યતન દરેકે કે દેશના ગણ વરસ થયા હોદાઓ નો મેળવેલો હક લઈ લેવામાં આવ્યો છે. આ હક સહેનશાહતના દરેક સરચાનમાં તેઓ મેળવે છે. નામદાર શહેનશાહતની દરેક સુધેરેલી પ્રજાને સહેનશાહતના કોઈ પણ ભાગમાં વસવાનો કાયદા પુરવઠો હક છે. આ વાત ચમકાવનારી છે. છતાં સાચી છે. એ આ વાત બરોબર સમજાય-કે જેમ સમજાતી જરૂર છે-તો પ્રાર્થનાની બધી પાટાઓ આવી સામે સખત પોઝર ઉઠાવ્યા વિના રહે નહીં. દક્ષિણ આફ્રિકાના બંધારણમાં રમનેશ્વરી કલમને નંબર પોતાની નામસંસ્કૃતિ અને દીવ્યોરી દેખાવમાં આવી હતી તે આવજો સારી પોંડે અર્થાત્ત છીએ. અગ્રેષ્ઠ શહેનશાહતનો પાયોજ પ્રગતક ની પીછાન ઉપર ચલાવેલો છે. એ નક રમનેશ્વરને ખાતર છીનવી રહેલો એ સહેન શાહતના કલિદાસમાં પાવાને ખેડી કટવ. જેવો બનાવ છે. લીંબરલ અમલમાં આવું અને એ બેલક બેલ કરવા ચોખ્ખ છે. કારણ કે પ્રગતકની પીછાન કરવા ના ઉદાર ધોરણોને તો સચળા અગ્રેજો એક સરખી રીતે માન આપે છે. પણ નવા પુનીચનના કાયદામાં જે નીનિનો ભંગ કરવામાં આવ્યો છે તેના કરતાં દરસંચાલની અર્થાત્ત તો અધુરુ રહી માન છે. જે અપણી પાસમાંથી અર્થ વ્યવસ્થા કરવામાં આ મુશ્કેલી ખાતો ઉઠા પોતાનું પગલ પહેલાઈને નહીં જે, અનર્થ થી હકી શકાય છે કે દરેક સરચાનમાં રમનેશ્વરની અપણી પુરોજા નક પાસ લાગી છે.

અગ્રેષ્ઠ વાતના નીચે અગ્રેષ્ઠ રહેલનું આપણે રક્ષણ નથી હકી રક્ષા. નામદાર શહેનશાહ અને પ્રજાને જે જે વચનો આપ્યા છે તેને પાળવાની આપણુ માં સંકિત નથી. આ વાત જેને હોદમાં ખાતરીથી મનાવ તો તેણે પરિશ્રમ કેવું આપશે? જે હોદને અજો છે તેને તો કંઈ સંકા નથી. અને જેણે અપમાન થયું છે, જે નાશ થયું છે, જે શરસે થયું છે એણે હોદ શહેનશાહતના બેખો માં જાય લેવા ના પાડશે તો શું થશે? ખરે, એ તો શહેનશાહતનો અર્થ આવવા પુ પથથીઉ સમજાયું.

દરસંચાલમાં પ્રિયીડ હોદાઓનો સવાલ

તે શહેનશાહી સવત્રે, તેના કારણ દંક માં ઉપર મુજબ છે. એ કંઈ કોમ સરચાનમાં અંદરના વહીવટની વાત નથી કે જેમાં વહી સંચારથી વચ્ચે ન પડી કમવા.

આ તો એવી વાત છે કે જેમાં આપણી જાનના મનનાનો સવાલ રહેલો છે અને શહેનશાહતની એકવત્તાનો વિચાર કરવા નો છે. શહેનશાહતના પાવનપતમાં બંધારણની નિર્દેશાં સહેન પણ મહત્તી મળી નો તે શુરા દાખવાની નકત્ત એપાસ કરવામાં આવ્યો. ત્યાર પછી તેનો શુરી અસરમાંથી અપવાદ રૂ કલત પથમાં લેવાં રહ્યો એટલા સર જેવો શહેનશાહતના વિચાર કરે છે તેમજે દાખવી બંધારણને છેડીને પુરોજી વચ્ચેથી થયેલો આ કલેક્ટીવ નીચે કામચલાઉ કલેક્ટીવ માણસો મેળવવામાં છે. એ ત્યાર કરવામાં આપણી પુજાની નીનિના પાવનપત ઉપરેમ કરેલો નકત્ત છે. મને હક આપતા રહે છે કે લાપ સમજાય છે અને તેને દુર કરવાનો પ્રયત્ન થાય છે. મી. ગાંધી અને તેના મોહીઆ એ જે કારણને માટે લડત ઉઠાવી રહ્યા છે અને જેને માટે તેમજે આટલો બધો બોમ આપ્યો છે તેમાં લેખની નેમ આ પુરવઠો પ્રગટ આવ ને પહેલાં પાર પડે એવી મારી ખાતર કરેલ છે.

[સંપૂર્ણ]

નાતાલ પારલામેન્ટમાં સવલ જમામ

તો હવેનો પુરવઠો જે નામમાં લઈ નીનિનાની લડતને કામધમાં જમામાં જે લડત વડાર અપી છે તેનીવર નાવાલ સરકારનું કલત બેચવા માં અપણું છે કે નહીં? તે જાણતમાં સરકાર કામ હોદા મજે છે કે નહીં? તથા તે સંપર્ષે કંઈ પથમાં લેવામાં આવશે કે નહીં? મુખ્ય પ્રજાને જવાબ આપ્યો કે-તે હોદામાં તપાસ ચલાવ વામ આવે છે, અને લોડા વખતમાં તે સંપર્ષે કામળીઆઓ ટેમલપર મુકવામાં આવશે.

તરખીના પ્રયત્ન માંજમામાં સરકાર વખતમાં કેટલાક કુલેશ થશે એવી વહી રાખવામાં આવી છે.

છાપામાં હિંદીનો કિમાયત

દરસંચાલ લીડર

હિંદીની લડતનો નીચેડો લાવવાનું કલણ કરવાનું "દરસંચાલ લીડર" ચાલુ રાખ્યું છે. તેના તા. ૧૦મીના અંકમાં એક સરસ મુખ્ય લખાણ પ્રગટ થયું છે તેનો સાર નીચે મુજબ છે:

કેમ દાહિવા "કેમ દાહમે" એશિઆ ટિક લડતનો નિશાક કદતા દરસંચાલ સરકારને બકામણ કરી છે, તે કિમાયતને અમે ટેકા આપીએ છીએ. સરકાર માત્ર પુરાણ માણસો સખધી જે નવાને દાખવ કરવાની વાત નથી. પુરાણ માણસોને માટે આ મુશ્કેલી પુરતો મદદ છે તેમાંના મોડા પેપારી છે. બીજા ફરીવાળા વગેરે છે. આ લોડા રમ અને સાક વેચનાર તરીકે ગેરાઓના મકામોને બહુ ઉપયોગી છે. ધોળી પણ કામના છે. હોદી વડેને ગેરા કરી પડ્યાંથી શકશે નહીં એ સદુ કલુષ કરે છે. એટલે પુરાણા હોદી સાખધમાં તે કામની જે મામણીઓ છે તે કલુષ થવી એકએ. કમોગરેશનની જાણતમાં કામ તરીકે તેમણે અપમાન ન કરવું થટે. હોદીઓની મોટી સખ્યાને દાખવ થતાં અટકાવવા માટે ધારાઓથી કામ લઈ ચકાય છે. વળી ધારાઓથી અટકારવાની રીત દાખવ કરવાથી બીજી કામના માણસોને પણ અટકાવી શકશે. કાયદા થી અટકાવવામાં આપી એશિઆટિક દુનિયાને ના લાયક કરાવવા જેવું થાય છે. એશિઆટિક પોતાની કામની હજલ તટે લડે છે એમાં કાંઈ શક છે નહીં. આપણની ખાતર તેઓ બધાં દુઃખ ઉઠાવે છે. આજ હકીકતથી લેખની લાયકાત સાખીત થાય છે અને તેઓ આપણા માનને પાત્ર. કોઈ પણ મરદાનથી વાળો એશિઆટિક એમતો કલુષ નજ કરે કે તે એશિઆટિક છે એટલા માટે ગેરા કરતાં હલકો છે. તેમજ કોઈ પણ મદદથી પુરોજીઅન એમ નહીં કહે કે એશિઆટિક પોતાને હમેશાં નાલાયક મણવા. છતાં કાયદો જે કહે છે તે જામ જ છે, અને તે પણ હકદાર એશિઆ ટિકને.

દરસંચાલમાં એક એવા લખાણ છે કે જેને ને જાણત ઉપર કોટને ઉચ્ચેર વધુ કામ કરે છે. તે જાણે સવત્રકને ચીતર કહેવા નીકળ્યો છે. આ એવળુ

ગાંધીજી. એ. સત્યાગ્રહ તે શીતરથી તરલ
હવડું છે. જેઓ કાયદાને માન આપી
શકતા નથી તેઓ તેની સજાને માન
આપે છે. તેઓ ખુદને તેમજ કલ્યાણને
ખતરને વફાદાર રહીને કામ હીએ છે.
અવેશને પારખવાનું જેટલું મર્યાદાને
માન હોય તેટલું જાન અમારા
આ રીતવારીના જવાબે ખુદ તમા
કામને ખતરને વફાદાર રહેવાની નીતિ
વિશે છે. જેને પોતાની અનુકૂળ ઇચ્છા
નું જાન છે તેવા દરેક કાર્યને તેમજ
આપરીકાવાસી ગોરાને સત્યાગ્રહીઓનો
લડતથી ભાગણી યથા આખ્યા વગર રહેશે
નહીં. એસિઆટિક પોતાની આખર
વારને લડે છે તેથી આપણને આપણી
આખરનો ખસાલ આવશે જોઈએ. તેઓ
અટકાવ વગર કામચલા આગતા નથી.
તેઓ માન પોતાનું માન જાળવવા માગે
છે. તેની માગણીની સામે આપણે યથા
શક્તિ નથી. પ્રેમરેસીર પક્ષના વડાએ
જનરલ સ્મટસને જણાવ્યું છે કે તેનો
પક્ષ તેની સામે થશે નહીં, તેથી અમે
વકીલો રાખીએ છીએ કે જનરલ સ્મટસની
સામે સરકાર પણ થશે નહીં, અને દુક
વખતમાં એક દુઃખ હવડ મામલાનો
અંત આવશે.

કેપ રાઉલ્સ

એક સાંખ્યા આરટીકલની આખરે કહે
છે કે "હજાર અફસોસની વાત છે કે
ત્રાંસવાલ સરકાર મી. ગાંધી અને તેમના
જોવા બીજા હોદી માટે મારગ કરી શકી
નથી. તેમની કામની ઉપર કલંક સુકાય
છે એમ તેમને લાગે છે. તે ખરી રીતે
હોય, કે ખોટી રીતે, છતાં તે કલંક
લાગતું બટકે એમ થયું જોઈએ."

કાયમંદ ફીલ્ડ એકવરદાસજી

લાખે છે કે—દરસવાલનો હોદી કાયદો
અબકી જેવો બારીક નથી. છતાં તે એવો
સવાલ છે કે તેનો સાર નીકાલ આવી
જાય તો બધાએ ખુશી થાય. મુની
અન યથ ગયા પછી નહીં. મુનીઅન થાય
તે પહેલાંજ આમ-અનનું જોઈએ. આ
કરતાં વધારે કડવી દુરજ બીજા કોઈ
કોસોનીની સરકારને ઉઠાવવી પડી નથી.
અને તેથી સહેજે માની શકાય છે. કે
જનરલ બોયા અને મી. સ્મટસ જેવા
બધા કારણારીઓ તુરત તેનો નીવેડો
લાવશે. દરસવાલ વારતે આમ કરવું
જરૂરી છે, એટલુંજ નહીં પણ વડી સર
કારની ખાતર પણ તે જરૂરી છે. તેટલા
માટે લેડ એમપીએ જે સરસ સુચના
કરી છે તે ઉપાડી લેવી જોઈએ.

એક્ઝામ્પલ

[અમારા પ્રતિનિધી તરફથી]

કરમચંદરપત્ર લેશન

કરમચંદરપત્ર લેશન ઉપર બરોબર
લડ આવી છે. મેંદરમાં તોડીસ છે કે
તે બાબત તપાસ કરનારી કમીટી મજ
લેટની કારદમાં યુવાને તા. ૧૨ મીએ
દસ વાગે મેસરો. આ કમીટી નીચેની
બાબત ઉપર તપાસ ચલાવશે.

- (અ) નવું લેકેશન જે કાઉન્સિલે
અનાયું છે તે રીવાજનાં બધાં
લેકેશન બાંધ કરવાં કે કેમ ?
- (બ) એશીઆટિકને તુકસાની આપવી
પડે- તો તે સરકાર આપે કે
કાઉન્સિલ આપે તેનો દરાવ કરવો.
- (ક) તુકસાની કેટલી આપવી તે દરાવ.

આ બાબત જેને પુરાવો આપવો હોય
તેનો પુરાવો કમીટી ઉપરની તારીખે મેંદર
અને જે પુરાવો આપવા માગતા હોય
તેણે લખીતવાર તેંધ મોઢી આપવી
એમ કમીટી બહામણ કરે છે.

આ બાબત કરમચંદરપત્રના હોદીએ
પુરાવો આપવાની જરૂર છે. લેકેશન
બધાં દાવ છે લાંબી ઉઠાવવાની સામે
બરોબર લડત લેવાની તેમની દુરજ છે.
આ કામ ઉતારણથી કરવા જેવું છે.

ફેરીવાળા

બધી જગ્યાએથી બજાર મળે છે કે
ફેરીવાળા કેટલાક લાઇસેન્સ લઇ રહ્યા
છે. કેટલાક નથી લેતા એવા પણ
બજાર છે. લાઇસેન્સ લેવાની આટલી
ઉતાવળ કરે છે એ રીક ન ગણાય
એમ માનું છું. આવી અધીરાઇ ન
કરે તો તુરત નીકાલ યથ જાય તેમ છે.
ત્યાં સુધી મી. રોમપન વીરેને
નથી પકડ્યા ત્યાં સુધી એમ માનવાનું
કરવું છે કે તુરત સમાધાની થાય.
છતાં તેની ઉપર આશા બાંધી બેસવાની
કશી જરૂર નથી.

જનારા કાથુ છે તે જણાઇ રહ્યું
છે. તેટલાજ હોદી લડ્યા કરશે તો પણ
જીવાતુજ છે. એક્ઝામ્પલમાં ગોરા
ગોની લાગણી દિવસે દિવસે બદલાયા
કરે છે અને તેઓ હવે હોદીને પોતાની
માગણી મુજબ મળે તેમાં રાજ છે.

મી. પીટીરો કાગળ

એક્ઝામ્પલ તરફથી મી. જહાંગીર
જી બમજી પીટીરોને એક કાગળ લખ
વામાં આવ્યો હતો તેના જવાબમાં તેઓ

લાખે છે કે :-

"તમારો માયાળુ અને વિવેકી કાગળ
વાંચવા માટે અમે મગર જીએ. તેમાં
જે જણાયું છે તે બધા માટે અમે
તમારો અતઃકરણ પુરવડ આભાર માન
વાની તક લઈએ છીએ. અમારે ઉમેર
વાની બાબત જરૂર છે કે અમે કાંઈ
ચેતુ હરી કાપ્યા છીએ તે માન મર
જુમી તરફની દુરજ તરીકે, તથા તમારી
ઉમદી અને આપજોગવાળી મદદન લડ
તની પીઠાનમાં છે. તમારો તથા તમારી
એક્ઝામ્પલને અમે ફરીથી આભાર
માનીએ છીએ."

તાતાલની મીજલીસ

તા. ૨૬મી ડીસેમ્બરે દમીદીયા સોસા
મદીનો હોલ પુર કાઢમાં ઠોળનો હતો.
એક્ઝામ્પલરમ ઈડીયન વીમેન્સ એસોસી
એશને હોદી ઓરતો અને બાળકોને તે
મકાનમાં નોતરવા હતા. મી. હાજ
દમીયનુ ઓરગન અને મી. જહામદ
દમીમનુ આમેહોન મનરજન સાર લાવ
વામાં આવ્યાં હતાં. હોલ ચીકાર બરાઇ
મયો હતો. મીસીસ વોગલે હોદી ઓર
તોની જાતિ બોગ આપવાની શક્તિનાં
વખાણ કરવાં હતાં, અને તેમને નવા
વરસની મુયારકપાદી આપી હતી.
મીસીસ અને મીસ ડોઢે ઈમેજ બજન
ગાણું હતું. મી. રોમપન ઓરગન વખા
ડતા હતા. સાર પછી બીજા કેટલાક
ગાયનો છોકરાંએએ માઇ સંભળાવ્યાં
હતાં. સહુને ખાણ આપ્યા બાદ છોક
રાંને નવા વરસની બેટો આપવામાં
આવી હતી.

રેલ્વેના ધારા વિષે

એક્ઝામ્પલ તરફથી રેલ્વેના જન
રલ મેનેજર પર નીચે મુજબ વધુ લખણ
મોકલવામાં આવ્યું છે :-

સાહેબ, કાલમાં જે ઠીસાઓ બન્યા
છે તે દુરજ કરવા રમ લઉં છું. એક મે
નતે જોયેજ છે. બીજો મારી એક્ઝામ્પલ
એક્ઝામ્પલ મેન્બર એમેલ અને મને કહે
વામાં આવ્યો છે. તા. પમીએ હું તે
બીજા આદ હોદીએ બીજા વરગની રીડી
ઠથી વોગલ ફોન્ડીન જતા હતા. લાંબી
વળતાં એકજ ક્યામાં એશીઆટિક તથા
નેરીય મળી ૧૧ જણ હતા. તમારા
કાગળમાં જણાવેલ છે કે મે રીડરલ ડો
લરાઇ મયો હોય તો કન્ડક્ટર બીએ ડો
ખાલી કરી રીડરલ કરવો. પણ આ
કીસ્તામાં તણ ઉતાર્યોને ઉણ રહેવું
પડેલ છતાં ઉપર મુજબ કાંઈ કરવામાં
આવ્યું નહોતું. બીજે જગ્યા નહીં હોય

એમ કારી હન્ડકરને રાવ કરવામાં આવી ન હતી. પણ પાછળથી જણાવ્યું કે જગ્યા પુરુષ હતી. રાવ ખાવા માટે આ કીરસો કે તમારી આગળ તથા મુકતો પણ તમને ખ્યાલ આપવા માટે જ કે એકીચરીકા તથા તેરીવેને રહેનેની મુસાફરીમાં કેવી મુશીબત પડે છે. બીજો બનાવ ૧૦ તારીખે ૭૧૫ની માઠીમાં કસ્તરસડોરપથી એકાન્સપરવ જતારા ર હીદીઓ વિષે હતો. રીઝરન્ડ ના પાટીઆ પાલો છેલ્લો ડોમે તેઓએ લીધો. હન્ડકર તેમની પસંદગી અને કદકુ કે તમારે અહીં બેસવું નહોતું જોઈતું પણ બીજા છેડાના એક ડાખમાં બેસવું હતું. એક જણ બેલી ઉઠ્યો કે તે તરફ એક રીઝરન્ડ ડોમે નહીં પણ આ એકજ છે. આથી સહેલે પરીઝર ૫૩" સડો છેમેડી નાંખ્યા, અને બીજે રહેકને ડોમે બદલાવવા ફરમાવ્યું. પણ પછી તેઓને કનેડ્યા નવી અને તેજ ડાખમાં મુસાફરી કરવા દીધી. રીઝરન્ડ મીડી માંલા ડાખમાંથી ખસેડવાનું કેમ કહેવામાં પહેલેથી આવ્યું હશે તે સમજવું નથી. અને લાગે છે કે જાંસુપી ખાસોમાં સરખાપણું તથા જળવપામાં આવ્યું ત્યાં સુધી અમલદારો ન્યાયી વરતન ચલાવવાનાજ નથી.

કેદીઓની મુલાકાત

મયે રવીવારે ટીપલુદતી જેલમાં મી. કાયલીઆ પારસી ફરતમજની મુલાકાતે ગયા હતા. મી. રાયપત નાનાસાત્ર સાકને મળવા મયેલ. અનેની તખીયત ઠીક જણાવી હતી. ચહેરામાં બદાહુરી અને ખુશાલી ભરેલ હતી. ઇમામ સાહેબની તખીયત કંઈ નરમ થઈ ગઈ હતી તે પણ સારા થઈ ગયા છે. બીજાઓ પણ તંદુરસ્ત છે, પણ વજનમાં ઘટેલ જણાતા હતા.

હુકમાર

નીમે મૂજબ મુદરથેને દહ પાર કરવા સાર પ્રીતેરીઆ પેલીસ ખરાકમાં રોકવામાં આવ્યા છે :-

મેસરસ ચીતાસામી, વીરાસામી મુડલે, પેળી નયના, વીરાસામી આલાહન, દલીના, મર્યા, રામચન, અસાન મુડલે, મુટ સામી, જરૂપસામી, સાઇમન રામસામી, વીરા રહેમાન, હસમાઇલ હાજી, હુકા મજી, રામ બુલા.

અમર મળ્યા પ્રમાણે પહેલા ૬ નાના નાના કેમીસાઇલ છે. તેમની આજન પાતાક ફાવકાને પુરુષો છે તેમને

કાયદાને તાબે કરવા માટે આ રસ્તો કે વર્માં આવ્યો છે. પહેલા ૭ સિવાયને હીદુસ્તાન હુકમાર કરવાના હતા.

ચીના પકડાયા

મી. ફરેકે જેઓ હમણાંજ જેલમાંથી છુટ્યા છે તે જે બહુ બીમાર હતા તેને તથા બીજા સાત ચીનાને પકડ્યા છે. તેઓ બધા જેલમાં જશે. મી. ફરેકેનો ફક્ત બીમારીને લીધે મુક્તતરી રહેશે એવો સંભવ છે. બીજાના કેસ શરીવારે ચાલશે. તેઓએ તોલુસ્ત ચલાવવા અરજ કરી પણ કાન્ટે મુક્તતરી રાખ્યા.

મી. રાયપત ફેરીમાં

મી. સેમ્યુઅલ જેસક, મી. કેવી એડર તથા મી. મણીલાલ રાંધી, એટલા ફેરી કરવામાં રહે પુરાણા થઈ ગયા. મણીલાલ હવેમાં તેઓ ફેરીનો પોસાક પહેરીને નીકળે છે તે જે કંઈ કમાણી કરે છે તે સત્યાગ્રહના ફાળામાં ગય છે. આવતી કાલથી મી. જેસક રાયપત પણ ફેરીમાં નીકળશે એવો સંભવ છે.

સ્ત્રીમરોની આવખવ

(જરમન લાઇન)

ફેસર—તા. ૧૯ મી જાનેવારીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

(પરશીઅન લાઇન)

હાઇદરી—જાનેવારીની આખરીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

(નાલાડા ડીરેક્ટ લાઇન)

અમરુખી—તા. ૨૫મી જાનેવારીના અરસામાં મુંબઈ જવા ઉપડકની છે.

અમરુખી—તા. ૨૫મી જાનેવારીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમરુખી—તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરીએ કલકત્તાથી ઉપડશે.

અમરુખી—તા. ૧૨ મી જાનેવારીએ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

(ઈન્ડિઅન આધરિકલ લાઇન)

હીનીઆ—પુરવ અને ફક્ષિય આફ્રિકાનો માલ લઈ જાનેવારીની અવધવમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

દીનાહાડી—તા. ૭ મીએ કલકત્તાથી ઉપડી છે. કનેરીકન્સતા. ૨૦ મી જાનેવારીએ જામનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

તાર સમાચાર

વિજાવતની મુદતમાંને લખતી જે સમાલ રાજ વર્ધ છે તે દરમ્યાન યુનીય નીસ્ટ પસના વડા મી. ખાલફે જણાવ્યું હતું કે હિંદુઓ અને જરમની વચ્ચે લડાઈ થાય એવો સંભવ પણ મુદતનારો યોએ પ્યાનમાં રાખવાનો છે.

વિજાવતના નેવી લીગે મુદતથી સંબંધ માં એવું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે કે ફરિયા ઉપર બરીટન જે વડપણ લાગે છે તે જરમની ખુશતી લેવા મળે છે. નેવી હજારોની ફરજ છે કે જરમનીના દરેક વડાપુ દીક દરજ્જા તરફથી જે વડાપુ તરફનાર કરારોને જેઓ નેવીના ખજાન રાખવા માગતા હોય તેવા હિમેકવા રાને વાટ આપવા.

ફક્ષિય આફ્રિકાના યુનીયન સંબંધમાં એક લાપસ દરમ્યાન યોરડ કરજને જણાવ્યું હતું કે દરોસવાલ અને ઓરે જ રીવર કોલોનીન રારાજ્ય અપાયું તે એક ભુગરા સરખું કામ હતું.

કલકત્તાના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે નવી ઇલાકીક કાઉન્સિલોનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે મુસલમાન ઉમેદવારોને, અને તે ખાસ કરીને પાંચ બર્માં મોટી ફતેહ મળી છે.

વિજાવતની પાટલામેન્ટ વિખ્યાસિયો જાહેર કરવામાં આવી છે. થોડા વખતમાં નવી પારલામેન્ટની મુદતમાં ચશે. મુદતમાં ની પમાલ પણ નેલથી આવી રહી છે.

તા. ૭ના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે મી. રીયને એક કાગળ ઇંગ્લાંડના નેશન પત્રમાં પ્રગટ થયે છે, જેમાં દર સવાલના દિહીને અટકાવવાની રીત સામે પ્રોટેસ્ટ રજુ કરવામાં આવ્યો છે.

ફક્ષિયન સરકારનો એક મેંબર ચીન તથા જપાનની મુલાકાતેથી હાથમાં પાછો ફર્યો છે. તેણે એવું જણાવ્યું છે કે ૧૯૧૦ માં ફક્ષિયા સાથે લડાઈ થવાનો સંભવ મળ્યાને તેને પહેલાં વળતા માટે જાપાન તરફથી કરે છે. તે વધુમાં જણાવે છે કે મધ્ય એશિયાનો મામલો બહુ મુશ્કેલ બનેલો છે, અને ચીનને રાજ રાખવા ફક્ષિયા કોલીકા મે એ જાણ્યો બોધ છે.

મુજબતા તાર ઉપરથી હરર જાણવું છે કે ના. આગાખાને એક માનવરતને જવાબ આપતા જણાવ્યું હતું કે હોદી એકે મુજબતાં કારણે દૂર કરવાં જોઈએ, અને હોદીને વફાદારી શીખવવા માટે ઉપ દેશમાં મોકલવા જોઈએ.

પુરખીની રાજ્યધાની મેદનરાજાનીય લના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે અરજદારનાના હીન્નજ પ્રગણામાં ભારે પરસાદથી રેલ આવી છે, જેના પરિણામે મકકમાં તા પ મી એ "મોટી મરજી" પાણીથી ભરાઈ ગઈ હતી; અને આઠ માણસો કુખીને અથવા ઘરે પડવાથી કચરાઈને મરી ગયાં હતાં. મકકાની રેલવેને પણ નુકસાની પહોંચી છે.

પુરવ આરિકામાં યુગાંઝા આગળ એક ૨૦ માઇલ જેટલા વિસ્તારનું તળાવ દાસમાં મળી આવ્યું છે. આ તળાવમાં મોટા જાણમાં સોડા જામેલ છે.

મુજબથી હરરનો ખખર પત્રી જણાવે છે કે ના. આગાખાને દરંસવાસના હોદી ની મહદ માટે થએલાં ફંડમાં રૂ. ૪૦૦૦ ભરયા છે; અને આજ સુધીમાં ઉધગણા ની કુલ રકમ ૫૩૦૦૦ની થઈ છે.

ઈમલાંડમાં વોલંટીયરનું કામ

આ અઠવાડિયામાં વોલંટીયરોએ નીચે મુજબ કામ કર્યું છે:—

મી. બેટલન (૧૭ સહી) ૧૧— મીસીસ વોલાઇ (૧૦ સહી) ૨/૩. મીસ એમ. ડી. વોલાઇ (૨ સહી) પા. ૧૯-૦-૨. મી. કે. સી. હેસાઈ (૧ સહી) પા. ૫-૦-૦. મી. સંતાનન (૩ સહી) પા. ૧-૧૫-૦. મીસ એલ. બેનેટ (૭ સહી). મીસ વેલેટ (૬ સહી) ૧૯/-, મી. વોલ (૨ સહી) ૨.- કુલ મળી ૪૪ સહી અને પા. ૨૭-૧૨-૫. આજ સુધી કુલ સહી ૨૭૫. તથા ઉપ. પા. ૭૩-૧-૩.

કાઠીઆવાડ આરવ મંડળના સેક્રેટરી લખે છે કે :— "કાઠીઆવાડ આરવ મંડળ" તરફથી નાતાલ કેલોનીમાં રહેતા કાઠીઆવાડી હોદુ જાણઓનું વસ્તી પત્રક કરવામાં આવે છે. માટે જે કાઠી યાવાડી હોદુ જાણઓને પત્રને લખતાં હારમો ન મળ્યાં હોય તેમણે નીચેને કાર નામે (બોક્સ. ૫૬૩, હરખન.) મળી જવાથી લેવા વિનંતી છે."

સાહુ વરતમાન

અમરોલેડમાં બસોડિને કચળા ખખરે દરંસવાસના જગમાં પ્રસિદ્ધ થયા કરે છે. નાતાલના ફેરલાક જગમાં એ ખખરો સત્યા હોવા વિશે ખંડાર કરવામાં આવે છે.

એકાન્સવરગત "સનેટ ટાઇમ્સ" માં એક ખાસ તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ફેરલાક કાફર સરદારોએ ખેડાએને અમરોલેડમાંથી પાંચ જગાને ખેડાથી આપી છે.

ઉપરનું ઝાણ "નજીકમાં લખ : બધા વાનો સહાય" એવા મ તળા તળે એક અરદીકલમાં લખે છે કે ઇસ્ટ કોસ્ટ શીવરના પારા, યુનીયન એકટ, તથા નખા કર વેરાએ તણે કારણથી પોન્ડોલેન્ડ, રેવાડીલેન્ડ, રોડેશીઆ, બસુટોલેન્ડના કાફરોમાં અસંતોષ છે. જે બસુટો જામે તો બીજા કાફરોએ તેમાં સામેજ યાવ. તેઓ અનાજ તથા બીજા સાધન નો સમ્મદ કરવા લાગ્યા છે.

હરખનમાં ખજા ઉપર હોરડાં વગરના તારનું રેકેન્ડ નાખવામાં આયુ છે. આ રેકેન્ડ પર હોરડાં વગરના તારથી ૩૫૦ માઇલ જેટલે દૂર સુધી વાત કરી શકાશે.

ગીરમીડીઆ મોરતો પુરથી પા. હનો વારસીક કર કાઠીનાખવાનું બીજ નાતાલ પારલામેન્ટમાં દાખલ થયું છે. મી. હયુ ડોરે જણાવ્યું હતું કે અમુક દાખલઓ માં મરદોને પણ એ કરમાંથી મુક્ત કરવાની સત્તા માહિરેટ અને પેલીસને મળવી જોઈએ.

"હરખન ઇડીયન ફેરીયર એસોસી એશન" ની પહેલી વારસીક મીડીંગ થઈ તા. ૨૬મીએ સીડનહામમાં મી. મુન સામી મુઠલીયરને ત્યાં મળી હતી. રીપોર્ટ દરંસવાસ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મંડળ શર થયું ત્યારે તેના ૧૦ મેમ્બર હતા તે વધીને હાલ ૧૬ થયા છે. આવતા વરસ માટે હોદેકો નીમી તથા આજુ લઈ મીડીંગ વારખરન થઈ હતી.

નવેખર-ડીસેખરમાં હરખનમાં ખજા નો પછી ફરીમરે સખલ મુખ હતી.

નાતાલના રીપોર્ટ આવી હતી. જે આવી જ અવખર આવતા જે માસ માં થયું તે તે હરખનને "પ્રકિયુ અફરિકાનું હીપરકુલ" મળી શકાશે એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

યુનીયન સખખમાં હમિજ અને ખેડાર પહોનું એકત પ્રધન મંડળ થના વખતે ખસલત કરવા હો. જેમીસને અનરવ જેવાની મુલાકાત લીધી હતી.

દરંસવાસ હીપરમાં એક કામળ લખી તો. હીપર કાફરો જણાવ્યું છે કે રેલવેના નવા પારાથી મોટા અનાય થયે છે. પહેલા અનં બીજા વરગના દર પડાડયા છે. તે તોજ વરગના દર નથી પડાડયા તેથી ફેરલેક કેકલે બીજા વરગ કરતાં બીજા વરગમાં ફી વધી ગઈ છે. કાખ લા તરીકે પારકથી કફરસોડરપની બીજા વરગની રીટરન ફી ૨/૧૦ છે ત્યારે નેટી પ. વમેરે લોશ મટેના બીજા વરગની ફી ૩/૪ છે.

કાઠીઆવાડ આરવ મંડળની એક જન રજ સભા ગઈ તા. ૯-૧-૧૦ના રોજ "એડો-ગુરગની રુકુલ" વાળા મકાન માં મળી હતી. રીપોર્ટ વમેરે વચાઈ રજા બાદ "આજ મીવ મંડળ" તરફથી "નાતી રાજઆતથી ચરી મોટી અખર" જે વિષય ઉપર લખીત નીખવ વાંચવા માં આવ્યો હતો. તે પછી કમીટીએ તખખાર કરેલા ઘેરા સગામાં રજુ કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાંના ફેરલાક મંજુર કરી, બાકીના તા. ૧૬-૧-૧૯૦૦ના રોજ મકનારી સભા માટે મુજતરી રાખી હખર રજુત બદ સભા ખસલત થઈ હતી.

દરંસવાસના લેકીને હવાઈ વદાણની મુસફરીનો દેખાવ અપવા માટે એક હવાઈ વદાણ જનાવનાર ઇસ્ટ લંડનથી એકાનેરખરગ ગયો છે. અને પોતાના અખનરા માટે પહોતી જગ્યા શોધર્ગે મોડવણ કરે છે.

લંડનનું શોડા રખખમાં જુરનાર કે એવા ખખર વેલંડનારગસા જગમાં પ્રસિદ્ધ થયા હતા તે જાણ છે એવું નાતાલ સરકાર તરફથી જાણ મારફત વમેરે દરંસવાસ જણાવ્યું છે.

સત્યાગ્રહનો દાખલો.

દરોસવાલની લડત વિષે લખતાં પરખ્યાત અમરીત બઝાર પત્રિકા લખે છે કે "અંબાળના ગળીના કારખાનામાંના મજૂરોએ જે હીંમત તથા સત્યાગ્રહ બતાવ્યા તેનો દાખલો દુનિયામાં મળવો મુશ્કેલ છે. એ વાત પુરાણી થતીજ નથી. અમે રીકના યુગાવતા કરતાં એ લોકોની રિવાજ જોઈ દુખી ન હતી. ગર્વ સદીની ૬૦ ની સાલમાં આ કિસ્સો બનેલો. ગળીના કારખાનાના માલિકો ખુબ જોર પડે હતા. તેઓએ ચાર ચાર માઈલ છેડે કારખાનાં બાંધ્યાં. અને રહ્યાતની જમીન લઈ લીધી. મળીના છોડ વાવવાની તેઓને દરજ પાડવામાં આવી હતી. બે તેઓ ન વાવે તો તેઓની ઉપર જુલમ મુલદરમાં આવેલો. રહ્યાત પાસે માત્ર થઈ ગઈ અને કારખાનાવાળા પૈસા દાર થયા. સહુકાર હીંદીના જુલમમાંથી રહ્યાતને બચાવવા સત્યાગ્રહી અસકત હતા. તેથી રહ્યાત જુલમના બેગલતો કચરાઈ ગતી હતી. પશુ છેવટે સાધુ કારની વારી આવી. કેટલાક બંગાળીએ રહ્યાતની રક્ષા કરવાનું ધારણું. તેઓએ રહ્યાતને સત્યાગ્રહ ધારણ કરવાની સલાહ આપી. તેઓએ શરીરખજ વાપરવાની સલાહ ન આપતાં તેઓને માત્ર કંઈ નજર કરવાની સલાહ આપી. તેઓએ રહ્યાતને સલાહ આપી કે તેણે ગળીના છોડ વાવવાજ નહીં. જયરામપુરના કહેરમાં પહેલ થઈ. બીજા ગાંધીવાઓએ પશુ તેમજ કર્યું. એક જગ્યાએ લોકો એકઠા થયા ને ગળી નહીં વાવવાના સોમન લીધા. થોડી મુદતમાં પચાસ લાખ માણસો આમ એકઠા થયા ને તેઓએ સોમન લીધા. માલુકાર યુરમે થયા. તેઓએ મુખી માણસોને પકડ્યા ને નમતય એટલું કાલકીપણ વાપર્યું. મામડીવાનાં યુવકો ઉમેડી નાખ્યાં. ધણા ને કે કુર્ષો ને ત્યાં તેઓની ઉપર જીકમ મુખ્યો. મુખ્ય બાગે તેઓ ધરખાર વિનાતા થઈ પડ્યા. તેઓનાં બધાં છોકરાંને રખડુ પાડ્યું. પશુ મામડીવા તેથી કાયર ન બન્યા. આથી સાલુકાર મલરયા. તેઓએ પોતાની રીત બદલી. અમલદારોની મારફતે તેઓએ મજૂરોના આગેવાનોને સમજવયા. મજૂરોને વધારે દાડીયું વિગેરે આપતા કહેણ મોકલ્યું. પશુ મજૂરોએ માન્યું નહીં. તેઓએ એકજ બાજુ કરી 'અમે જા હાથે મળી

ના બીજાને પાછા અડકવાના નથી. અમે સોમન લીધા છે એટલે હવે અમે ગળીના છોડ વાવણું નહીં. તેમાં અમારો ધરમ બધાં. તેઓએ ગળી વાવી નહીં ને સાલુકારને પોતાના મહેલ તણ જવું પડ્યું. આજ તે બધી જમીન ઉજડ પડી છે ને તેમાં ચિતા, ચિપાળવાં અંધા છાપાં રખે છે. આમ અલણને જુલમ નીચે દયાએત મામડીવા કોઠની ઉપર શરીરખજ વાપર્વા વિતા છુટ્યા."

આ દાખલો બનેલો જોવામાં આવે છે છતાં ખરેખરો અમલકારી છે ને આપણે આ વખતે યાદ રાખવા જેવો છે.

કલકત્તામાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

લડતના 'છીડીઆ' પત્ર ઉપરથી જણાય છે કે તા. ૩૩ ડીસેમ્બરે કલકત્તામાં દરોસવાલના કેર સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા એક જંગી મીટીંગ મળી હતી. હાંદુ તેમજ મુસલમાન મેટી સંખ્યામાં હાજર થયા હતા. મીરમીડીયા બંધ કરવા વિરોધે દરોસ વાણુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીએ મુકયો હતો. દરોસવાલના કેર સામે લડત ચાલુ રાખવાને એક લીમની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. લાપણુ કરનારાઓમાં ધરાવના કોનસલ પશુ હતા. કુઠમાં કેટલીક રકમો તેજ વખતે અરાએલી જાહેર થઈ હતી.

અરખાપત્રીઓને જવાબ

એક મે'અર અ. હ—નામ પુર પાડવામાં ન આવ્યું હોય એવા કાગળ પર જવાબ આપી શકતા નથી.

મી. હસમોલસ દુસેન—નમસ્કૃત્ય જણાયું આવતા અક ઉપર મુકતી રહેલ છે.

અ. હ. એ.

લડતના 'મેપીસ્ટ દાખલ' માં દરોસવાલની લડતની દિમાવતમાં એક આરટી-કલ પ્રસીધ થયો છે. તેમાં દરોસવાલ સરકારની રાજનીતિમાં સમાવેલો અન્નાય બેગેબર રીને દરસાવવામાં આવ્યો છે. અને છેવટે જણાવ્યું છે કે "મી. ગાંધી અને તેમના સાથીઓ તરફ અમે અંતઃકરણ પુરવક દિલસોજ બતાવીએ છીએ. અને અમારા રાખીએ છીએ કે તેમને તેમની લડતમાં સંપૂર્ણ પ્રોત્સાહન મળે."

પરચુરાણ બખરો

નવા લાઇસેન્સ આપનામાં "કોલોનીમાં જન્મેલા હીંદી" તરફથી જે પીટીસન કરવામાં આવ્યું છે, તે સમયમાં મરિસ અર્ગના હીંદીની એક મીટીંગ રવિવારે હાંદુ યમ મેન્સ હોલમાં મળી હતી. મી. આર. એન મુલે પ્રમુખ હતા. મી. પી.એસ. અબર, મી. એ. કે. લીપાઇ તથા બીજા યુદ્ધએ બાપણો કરવા બાદ પીટીસનને રેક આપવાનો દરોસ પસાર થયો હતો. પછી ૬ મે'જરોની એક કમીટી આ સલાહ આપત ઘટનાં પગલાં લેવા માટે નીમીને મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી.

લોંગવેડમાં એક મોરચે એક હીંદીની અરકીટમાંથી જખરકરનીથી ફરત ઉડતી લીધું હતું. અને તે ઉપરાંત બખર તકતારે તેને રીવતા દુકાન વાની આંખ ઉપર મારવાથી કામ ચલાવતાં મોરચે પા. ૧ ના ફોની સગ થઈ હતી.

તા ૧૨ મી નવેમ્બરે જખખરમાં શેઠ દાઉદ ઇખર-હીમતી વાલીમાં ચાન્સવાલના હીંદીઓના દુખ બરી કાલત દરસાવવા મી. યુપદઅલી અલીમલ કરીમજીએ હીંદી વેપારી મડળીવા આં સેકેટરીના નામે એક સત્રા મોકારી હતી સત્રા પતી તરીકે ૬૦ સુલજ ઉબરજી ખીરાજયા હતા. જે વખતે મી. જ. આલકાકે એક ચીતર રજુ કરી થણી લાગણી ફેલાવી હતી.

જખખાર સમાચાર જણાવે છે કે મો'ખાસાના બારમાં ખરાબે થડી ગમેલી પર લીઆ લાલનની રટીમર બદમહીને ખવાવવા માટે એજરોએ મોટા બરચ માંવે ત્રણ મહેનત કરવા છતાં તેને બચાવવાની હવે આશા નહીં રહેતાં તે લોહકવળાઓને સોંપવામાં આવી છે. તેના ઉમેજ થયેલો માલ મેન્સાસાના કસ્ટમમાં જાહેર લીધા મથી વેચી નાંખવામાં આવેલ છે, અને બીજા હવે પછી વેચાવ એવી વડી છે.

સર મંચેરજી લાવતમરો તથા બીજા કેટલાક નાંમાંકીત માણસો તરફથી રાષ્ટ્ર એન. જરડીસ અમીર અમીના માનમાં ખાણુ અપાવાનું છે.

જોહાન્સબરગમાં મી. મહમદ ઇખરા હીમ લખે છે કે જે ફરીવાળા જેલમાં જઈ શકે તેમ હોય તેમણે લાઇસેન્સ ન લેવાં જોઈએ.

તા. ૧૮મી ને મંમજવાને સોમનના રા. બાગે હાંદુવાળા કામજ બંધ મઠે.

મી. રાયપન વગેરેને ખાણું

મી. હોસકેન તથા નામીયા ગાંધીની હાજરી

[૪. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

તા. ૭ મી ને શુકરવારે મી. જોસફ રાયપન, મી. સેમ્યુઅલ જોસફ, મી. ડેવીડ એડર તથા મી. મણીલાલ ગાંધીને મેસોનીક હોલમાં ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું. આ વખતના જેવો મેજાપો આમણે કરી દેખેલો નથી. લગભગ ૧૩૦ વજી ખાણમાં હાજર હતા. હિંદીઓએ પાંચ શીર્સાગની ટીકટ લીધી હતી. અને ગેરાઓ તથા મી. રાયપન તથા તેના સાથી આમંત્રણથી આવ્યા હતા.

રસોઇનું તથા ખાણા ઉપર પીરસવાનું કામ કરવા વોલન્ટીયર હતા. મી. રામ ચંદ્ર એડી, મી. વેલુ, મી. શેલત, મી. મકન વાલા વિગેરે રસોઇમાં શાકાયા હતા. મી. સોસેમાન અરનેસ્ટ વિગેરે ટેબલ ઉપર પીરસવા હાજર થયા હતા.

નીચે પ્રમાણે મહરયો હાજર હતા. મી. હોસકેન (પ્રમુખ), મી. કાયલીયા, મી. જોસફ રાયપન, મી. સેમ્યુઅલ જોસફ, મી. ડેવીડ એડર, મી. મણીલાલ ગાંધી, એનરેબલ મી. ડોડની ડર, ડોક્ટર રોસ, મી. અને મીડીક શીલીસ, મી. શીલીસની દીકરી, તેમની ભવિષ, મી. બ્લેકવેલ, મી. અને મીસીક ડોક, મીસ રમીય, મીસ મેડરસ્ટ, મીસ ડોક, મી. કેલનમેક, મી. અને મીસીક વેગલ, મી. થીઓ સ્નાઇનર, મી. કરોહરડ (મુ નીસીપાલીટીના સભાસદ), રટના એન્ટ, મી. બ્રીટલમેક, મી. મેકીનટાઇર, મી. આઇઝેક, મીસ રવેસીન, પાદરી મી. બેરી, મી. હાવરડ, મીસ હાવરડ, મી. વુલફ ગોરડન નીશાળની વડી મીસ હોમ્સ એર, મીસ મુલનબરી, મીસ કોન, મીસ હીચકોક એ બહેનો, કેનન બેરી, મી. હેડન, મી. ડેવીડ પોલક, મી. અને મીસીક ડેલાઈ, યીનાઓમાંથી મેસરસ લાઇકીમ અને ઇરટન, તથા મેસરસ હાથ દબીય, વી. એસ. એડીઆર, ઇ. કુવાડીયા, કેનરરી, માલ, મુસા બીખજી, કરોહીઆ, એ. ડી. ચોમસન, એસ. પીલે, એ. એમ. નાઇટ, આઇ. મુસા, મુસામ સાહબ, રામલાલચીંગ, લાલબહાદુરસીંગ, ગાંધીન બંધુ, મુસા ઇસ્માઇલ ડાહ્યા, કે. પુનસામી, ઇસ્માઇલ ડાહ્યા, મોઝીક, સી. પી. દોમજા બહુ વાળા, સી. પી. કાંઠીયા બિંબ નીમકા હેમી

મેરી, એસ. ફારસીસ, આમદ મદમદ ખાખા, પીટર એડર, ગોપાલજી નાજી, મેસર હાથ, મુસા હસાકજી, ઉમરજી સાલે, ઇન્દરભાઇ પટેલ, કરોહીયા, ઇસ્માઇલ આમદ મેમી, સુલેમાનમીયા, રણુડો હાથ વાલજી, વીરભાઇ કુવરજી, બી. કે. પટેલ, ઇ. કે. પટેલ, મોસરજી દેસાઇ, જે. કે. પટેલ, મુગજી પટેલ, નારણભાઇ પટેલ, ઇ. ઇ. દાદાભાઇ, ડી. પી. ચુરમલ, દોરાસામી નાજી, વી. એન. મુદલી, સી. રવલરામ, હસન રાજ, મુસા ઇસ્માઇલ, મદમદ વાડી, ઇસ્માઇલ પટેલ, ઇવનજી દેસાઇ, જે. પી. પટેલ, આર. એન. દેસાઇ, પી. લાલચંદ, શેલત, કાજી દાદા મીયા, રાણુ, ખંડુભાઇ દેસાઇ, દીલદાર ખાન, બાણુ કેશવ, એ. એમ. બાયાલ, વાળ, એમ. હાડુ, એમ. ઇ. આદમ, કે. એમ. પીલે હાજર હતા.

ખાણું થઇ રહ્યા પછી બાપજો સર થયાં.

મી. હોસકેન

જણાવ્યું કે મી. રાયપન અને તેના સાથીઓને માન આપતાં મને ખુશાલી ઉપજે છે. તેઓ પોતાના ભત્રાંજાઓ ના દુખમાં ભાગ લઇ પોતાની પ્રજાનું માન વધારવા આવ્યા છે. દરસવાલના હિંદીઓની સલામતીની હિતમાં બહુજ દુઃખ સહન કરવું પડે છે. ટીપકલુડની જેલમાં હમણાં ૪૦ બ્રિટીશ હિંદી સખત મજૂરીનું દુઃખ ઉઠાવે છે. જે આ ૪૦ આસામી યુરોપી પ્રજા હત અને તેઓ પોતાનાં પ્રમહીય અને ભત્રિ માનને ખાતર આજી દુઃખ ખમના હત તે આખી યુરોપી પ્રજા તેઓને માટે દિલ સોજ ધરાવત અને આવેશમાં આવી ગઇ હત. પણ આ દુઃખીઆ આસામી બીજી ભત્રાંજા અને વરજના હોવાથી ચરમ ભરેલી મેદરકરી ખતાવવામાં આવે છે. હવે આશાનાં ડિરજો દેખાવા માંડ્યાં છે. હીરટમસને ટાંકણે મેં જનરલ રમટસને તાર કરી પુગલ્યું હતું કે આ તહેવારો ની પવિત્રતાને ખાતર સરકાર કંઈ એવું કરી શકે છે કે જેથી સત્યાગ્રહીઓની માગણીઓ કબુલ કરી શકાય ? તેનો જવાબ મળ્યો છે તે અસંતોષકારક નથી. હિંદીઓના દક હથુલ કરવામાં જે દીલી દેરી ઊડવી પડે તે ખાખત પોતાના સાથી ઓની રુદ્ધ લેવાની છે અને સામે પક્ષ વધી ન શીએ એ પણ તકી કરવાનું છે એવો જવાબ રમટસને જવાબ હતો. આજી તે આજી વજના બોલકારોનો

મુલાકાત લીધી. ડા. જેમીસનને પણ મળ્યો. તેમણે બપોએ જણાવ્યું કે અમે આ ખાખતમાં કોઇ પ્રકારે હરકત કરવાનો ઇરાદો રાખતા નથી. તેમની તરફથી મજેલી ખાતીના ખખર કું જન રલ રમટસને પહોંચાડી આવ્યો છું, અને હવે સહતની આજી વધુ મજશુત થાય છે. લગભગ ૧૦ વરસ ઉપર કચ લોકો એ પોતાના હોમ અને પ્રગહીય માન જોખમમાં આવી ગયેલાં માની તેના રક્ષણને સાર દુનિયાની મેટામાં મેટી પ્રજા ની સામે બાથ બીડવાનું બીડું ઝાડ્યું હતું. તેજ પ્રજાની સરકાર આજે હિંદી એ સામે જે વરતણુંક ચલાવે છે તે તેમના સ્વતંત્રતાના વિચારને બપ ખેસતું થયું નથી. જેઓ માત્ર પોતનોજ સ્વારથ તોફે છે તેઓ કદી ફળીજીત થતા નથી. મી. માંધી અને તેના દેસબંધુઓએ પોતાના હકના રક્ષણને સાર જે હથિયાર હાથ ધર્યું છે તે સવિધમાં બધાનું મુખ્ય હથિયાર થઇ પડશે એવો વિચાર મારા મનમાં આવે છે તારે અને મેદદ ખુલાલી પેલા થાય છે. એ હથિયાર તે સત્યાગ્રહ છે. એથીઆવાસીઓ એ તેના બળની અતુલવપુરવક ખાતી કરી આપી છે. એનો ઉપયોગ સમજ પુરવક વિચારસથી કરવામાં આવે તો રાહસીયજી કરતાં નીતિનું ખુલાખ બળ ચઢીયાતું છે એમ સાખીત થઇ શકે છે. અન્યાયમાં તેનો ઉપયોગ થઇ શકતો નથી. ઇનસાફમાં તેની સામે થઇ શકાતું નથી. આણું હથિયાર જીલમ અને લોકી વાળ હથિયારને રકખાતલ કરી દુનિયા વાપરતાં શીએ એ શું બવિધના બધા ને વારતે જરૂરી નથી ?

મી. ગાંધી

એ જણાવ્યું કે જે મીજબાનેને આજે ખાણું આપવામાં આવ્યું છે તેઓ પોતાના દેશની આગર જાળવવાની ખાતર જ આવ્યા છે. દુખો ઉઠાવી પોતાના ભાઇઓને હોતગન દેવા તેઓ માગે છે. દુખો શું છે તે અનરેના લણાએ જોયું છે, અને અજના મીજબાને તે કેટલે કરજો સહન કરશે એ હવે જોવાનું છે. મારે કબુલ કરવું જોઇએ કે સેકરો ને સેકરો જેલ જાય છે એવીમગરૂરી અમે અચાહિ કરતા હતા તે હવે નથી કરી શકતા. ૨૫૦૦ જેટલા જેલ જઇ આવ્યા છે, અને તેમાંના લણાએક પાંખ કરવા બહાજન જણાયા છે. તેનો જો કોઇ કાલ્યા પછી માગતો હશે જણાવ્યું

જુ' તેમ બને છે. છતાં હું એટલું તો કહી શકું છું કે મેમના સરસ માણસો લોકો તવાઇને મજબૂત થાય તેમ મજબૂત બની ગયા છે; અને તેઓ લડત મઢિ નાઓ સુધી માલે કે વરસો સુધી માલે તો પશુ જીવતા રહે તો હોદ્દા મળવા સુધી લડતને ટકાવી રાખશે. અને પોતા ને તો લડતના પરિણામ વિષે કંઈજ સંકા નથી. આશ્ચર્ય આનવાની વાત એ છે કે એક સુદાને સાફ અડમપણે લડે એવ માણસો પડ્યા છે. તેવો એક જાખલો મી. ઇમામ અબદુલ કાદરનો છે. બીજો જાખલો મી. ફરતખજી પારસીનો છે. (એરમેન મી. હોર્કેને માનવણી કરવાથી મી. ત્રિધીએ હમેરજી કે) મધુલીલાલે પોતા ના જાખલોનાં માન ભરેલાં દુઃખમાં કામ લેવાની ઇચ્છા વારંવાર બતાવી હતી અને તેથી આખરે મારે તે કષ્ટજી રાખવી પડી છે. કેમકે તે દુરગુણો ગ્રહણ કરવા જેલમાં નથી જતો, પણ સહયુજી અને દેશ સેવાના વિચારનો પ્રચાર કરવા જાય છે. સત્યાગ્રહીઓ નીતિની ખાતર જે ટેક બતાવે છે તેથી જેલ જ્યાંમાં જે નામેશી મજાતી તેન્દીઓના મનમાંથી તો-માલી મઠ છે. અને હું આશ્ચર્ય રાખું છું કે ઇશ્વરની કૃપાથી ન્યાય જ્ય ને મળશે અને આખરે અમારી જીત પણ મળેજ.

મી. રોયપન

મી. રોયપન પોતાને આપવામાં આવેલા માનના જવાબમાં હું કંઈ રમુજી વાતચીત કરવા બોલ્યા કે સત્યાગ્રહનો અનુભવ અમને તો કરડો નથી થયો. હમણાં સુધી તો આજના જેવા આશ્ચર્યજનક અમારો વખત પસાર થયો છે અને એ દુઃખ કંઈ વખોડવા જેવું નથી. એકઠું જેલની અંદર પહોંચ્યા પછીનો અનુભવ આના જેવો નહીં થાય પણ ત્યાં અમે એમ વરતણ કે અમારા બાંહેધરો અમારે કીધે સરમાવું નહીં પડે. હું ઇંગ્લેંડમાં નવ વરસ રહ્યો છું. ત્યાંના એકાંતી ખાસિયત હું ખરાબર સમજ્યો છું. માણસ જાતના કંઈ સારૂ તેઓ કેવા લાગણી વાળા છે તે હું જાણું છું. તેજ દેશ ના વતની પોતાના સ્વદેશમાં મેળવેલી નીતિની અને રાજ્યદારી જાવનાઓ અહીં આવ્યા પછી પણ તેવીજ ધરાવે છે એ પણ હું જાણું છું. અને એટલા બધા મારી ખાતરી છે કે આવી પ્રજા જાતે જોઈએલાં અને હાલમાં જાણીએલાં

મી. કાકલીઆ

આ મેળાવામાં આટલા જવા મોરાઓ આવ્યા છે તેથી હોદી જામ આજારી મઠ છે. અમે દુઃખ સહન કરવામાં આજુ નથી કર્યું પણ આટલી બધી જાગણી મોરાઓ બતાવે છે તે સંતોષવાળી વાત છે. મારી સામે હું બિટીસ વાવટો બેઠો છું. તે વાવટો મારી જાગણી જે પહેલાં જીતવન કરતો તેથી હવે નથી કરતો. મોરાઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોદીને નથી માનતા પણ તેઓએ યાદ રાખવાની જરૂર છે કે બિટીસ એમ્પાયર તે હોદીને કીધે નબે છે. જનરલ રમટસ કહે છે કે સત્યાગ્રહીઓ પડી લાગ્યા છે. પણ તેઓને હું યાદ આપું છું કે જ્યારે લડાઈનો આત આરવાનો વખત હતો ત્યારે લખાજ થોડા બોયર લડવામાં હતા છતાં થોડા બોયરો મી સમાધાની મઠ હતી. મારે મેળાવામાં કહેવું જોઈએ કે અમારામાં મી. શેલત જેવા હોદી પડ્યા છે કે જેણે પોતાની ટેકને સારૂ મેતાલીસ દીવસની એકાંત કેદ અરધા મોરાકથી ભોગવી. મારી ખાતરી છે કે અમારામાં એવા કેટલાક હોદી પડ્યા છે કે જે મરતાં સુધી લડત છેડે તેમ નથી. સરકારે અમારા ધરમ ઉપર હુમલો કર્યો છે. રમજન સરીફ માં અમને જે સમવડ, જોઈએ તે પણ આપવાની ના પાડી હતી. તે બધી જુલમ અમે સહન કરવાના છીએ, પણ અમારી જે લડત ખરી છે તે મેલવાના નથી.

મિન્ટ, મી. કરોડુ

એલ્યા કે આ સલામાં વાતચીત કરતાં મારી લાગણી દુઃખ છે. હું બિટીસ રમવત ના તમામ કોડો બોલવું છું. મારીજ માફક હોદીઓ પણ બિટીસ રમવત છે. તેમની જાતિ અને વરણ જુદાં છે. સુધ રેજા માણસો તરીકે તમારા કંઈ પીછાન વામાં આવતા નથી તેથી મને સરમ કુવળો છે. અને મારા કેલેજમાં બધુવા ના દિવસો હમણાં યાદ આવે છે. એક હોદી સાથે બે-ત્રેણ મરિજ વિષે હું ચર્ચા કરતો હતો. તેણે આ બાબતને લગતી મહાન અગ્રેજી કનિ ટેનીસનની કવિતા મારી પાસે વાંચી સંભળાવી. તે પારસી બાણમાં વાંચતો હતો છતાં એવી સરસ રીતે તેણે તે વાંચી કે મને તેણે રહસ્ય બરાબર સમજાયું. તે લડનની એમ મી. મી. પારસીમાં પાક થયો છે. બાવે કાકલી આમે જાણવામાં તે મારી મિત્ર

મેહાવસજરમમાં હોય તો ટરામની ગાડી માં મારી બાલુએ બેસી ચડે નહીં. પુરોપી લોક હોદીઓની ઉપર ઇજ્જત વર સાવે છે તેવું ઇશ્વર પણ વિચારવું જોઈએ. તે વાજબી છે એમ હું નથી કહેતો. પણ તે કુદરતી છે. સ્વરક્ષાને સાર તેમને આમ કરવું પડે છે. એથી યાવાસીઓની રહેણી કંઈકી જાવા જરૂર ની છે, પણ તે હું કે ખરેખર નીલાવી રહાય છે. એથીયાવાસીઓ વેપારમાં ખુદિષ ધરાવનારા છે. અને તેની સાથે જોઈએ ખરેખર રહી શકે છે. તેવાની સાથે દરિયામાં વેપાર કરવાનું મને પોતાને પસંદ ન પડે. મારું તો માનવું છે કે ફરેક જાત પોત પોતાના દેશમાં સ્વતંત્રતા થી રહે અને તેમાં બીજાઓ માથું ન મારે એ વધુ પસંદ કરવા જોગ છે. પણ મારા મિત્ર મી. માધી કહે છે કે આ દેશમાં એથીઆવાસી સારૂ ખુદશા દરતળ રાખવાની આ લડત નથી. મામલો આવો છે તેથી જે એથીઆવાસી ઓ કાલમાં ટાંચવાલમાં છે અથવા હવે પછી જાખલ કરવા પડે તેમને મારા જેવ અને જેટલાજ કંઈ પોતાની લાયકાત બતાવવાથી મળવા જોઈએ. કાલમાં જે એથીઆવાસીઓ અહીં છે તેમની અને મેરોપીઓને બંનેની અહીં જરૂર છે. કેટલાક બાગમાં તે એથીઆવાસીઓની વધારે જરૂર છે. તેમની અને સરકારની વચ્ચેનો મતભેદ દુર કરી રહાય એમ છે. આ મોટી પણ તજ દીવેથી મીત્ર કત પુરોપીઓની સાથે મળી હોદીઓ સુધારી શકે એવા ઉપાયો યોજવા જોઈએ. મે પુરોપીના મનમાંથી હોદીઓના હુમલા ની ધારતી દૂર કરવામાં આવે તો આવી મેહવણ થઈ શકે એમ છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના મોરાઓ પણ સત્યાગ્રહની લડતને માનથી જોતાં રીખ્યા છે એમ હું માનું છું. જે માણસો નીતિ અને ધરમને ખાતર લડે છે તેકદી હારવાના નથી. પુરોપીઓન પ્રાંસિત અનેરાજ્યદારી સ્વતંત્રતાના ધેરજોને લખી દેવામાં ઇંગ્લેંડના અને આફ્રિકાના અગ્રેજો પોતાનાજ હિતકાસને જાંખપ લગાડે છે. આ સંસ્થાનમાં સત્યાગ્રહીઓ અને સરકાર વચ્ચેનો કંઈકો નકામો છે, અને તેથી મને ભરોસો છે કે તેનો ઝડ અત આવી જશે

જાણ્યો ત્યાં મીજલમ બરલાવત મળ હતી:

અવલોકન

“શુદ્ધ પ્રકાશ” — અક્ટોબર તથા ડીસેમ્બરના અંકો મળ્યા છે. “રૂઢિંગોની આકૃતિ” “પરદેશી લોકોના હીંદુ સમાજ માં સમાવેશ” વગેરે લેખો વાંચવા લાયક છે.

“ધરમ ધ્વજ” — ગ્રાવજી, ભાદ્રપદ આસોના અંકો મળ્યા છે. ધરમના બનાવેલ જગતમાં રહેવું, મનને અનુકૂળ રહેવું, બાળકોને ઉછેરવાં, છોકરાં ને સુધારવાં, ઇચ્છા મુજબ આરોગ્ય અને આયુષ્ય, વગેરે વિષય પર લખાણો છે.

“મહાકાળ” — ગ્રાવજી, ભાદ્રપદ તથા આસોના અંકો મળ્યા છે. તેમાં સામાન્ય વસ્તુને વાંચવા લાયક અને ઉપયોગી પણ વાંચન વસ્તુ છે.

“જમન એતાંબર કાનહર-સ હેરહ” — સપ્ટેમ્બરથી નવેમ્બર સુધીના એ અંકો મળ્યા છે. જમન કામના હિતના ખાર માં ઉપયોગી વિષયો છે.

“હુદાણા મિત્ર” — ભાદ્રપદ આસો તથા કારતકના અંકો મળ્યા છે. આ અંકોમાં હુદાણા કામની ચડતી માટે લગભગી અરજા વિચારો ને કામના વિષયો પણ ઠેકાણે જોવામાં આવે છે.

“સુદરશન” — જુલાઈ, આગસ્ટ, ને સપ્ટેમ્બરના અંકો મળ્યા છે. તેમાં રીવાજ મુજબ સાહિત્યના ઉચ્ચ પ્રકારના વિષયો છે.

“મહાપદ્ય સંમદ” ના ભાદ્રપદ અને આસોના અંકો મળ્યા છે. તેમાં નિયમ મુજબ જાણીતા ગુજરાતી લેખકોનાં પુસ્તકોમાંથી ચુંટણી છે.

“કેળવણી” બીજા ગ્રાવજી અને ભાદ્રપદના અંકો મળ્યા છે. “અમેરિકન સાળાનું મિત્ર” “કવિસૃષ્ટ” અમેરિકન કેળવણી વગેરે ઉપર સારા લેખો છે.

“સ્પર્શમણિ” — નો સપ્ટેમ્બરનો અંક મળ્યો છે. આ માસિક નવજ છે, અને તેના લેખો વાંચતાં માસીકને ઉચી પાંચ રીએ રાખવાની કોશીસ જણાઈ આવે છે.

“શિક્ષક” ના સપ્ટેમ્બરના અંકમાં “સજા” વગેરે ઉપયોગી વિષયો શિક્ષકો માટે છે.

“માસિક હીંદી માસીક” ને જુલાઈનો અંક મળ્યો છે, જેમાં કેટલાક મિત્રો સાથે અરિતરો ઉપરાંત વાંચાણો, અને છુટક લખાણો છે.

“ભારતજીવન” નો ઓગસ્ટનો અંક મળ્યો છે જેમાં મિતરો ઉપરાંત કેક જીવન અંતિમને બીજાં ક્રિષિય લખાણો છે.

“અનાવિહ” ના વહશાખ-જેવના અંકમાં અનવિહ ઇતિહાસ વિષે અને બીજાં લેખો છે. “ગિજાસુ” ના બીજાં શરવણના અંકમાં “સુખ દુખ અને કર્મ” “વાસના” એવા વિષયો પર લેખો છે.

“શિવિ વિદ્ય” નો કારતકનો અંક મળ્યો છે. આ જુના માસીકને સતેજ કરવા વ્યવસ્થાપકો પ્રયાસ કરી રહેલ છે. તેમાં વેદ ધરમને લગતા લેખો છે.

લંકન

[અમારા ખચરપત્રો તરફથી]

હીંદીની મરીખાઈ

મહાન મી. દાદાભાઈ નવરોજીએ હીંદીની મરીખાઈ વાંચે આંકડાઓ પ્રગટ કરી પુરોષનાં લોકોને ધણીવાર ચોકાવ્યા છે. અને મી. દાદાભાઈનાં હાથે મુજબ દુની વાનાં લોકો સાથે સરખાવતાં હીંદીઓની મરીખાઈ અંગ્રેજી અમલમાં કેટલી દયા ઉપજવવાળી છે તેનો એક નવો પ્રમાણ મારી નજરે પડવાથી તે ઈચ્છાન આપી નીચનાં વાંચનારાઓની જાણ માટે લખી મોકલવાની તક જુલે જુલે જેમ દક્ષીણ આફ્રીકામાં જોરાઓ હોય છે કે હીંદીઓ ને એ મુલકમાંથી કેમ બહાર કઢાડવા તે તેઓ માટે એક સચાસ અષ્ટ પડ્યો છે તેમજ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ એફ અમેરીકાના જોરાઓ પણ હવે હાથે નીકળ્યા છે કે તેઓના દેશમાંથી સીધીઓને કેમ દુર રાખવા અથવા બહાર કઢાડવા એ તેઓ માટે પણ એક મોટો સચાસ યજ્ઞ પડ્યો છે. કેવી નેક વાત! જેમ નાતાલના અને દક્ષિણ આફ્રીકાના બીજા જાગોના જોરાઓએ પોતાની મતલબ હતી ત્યાં સુધી મરીખ હીંદીઓ પાસે મજુરી કરાવી નાતાલને એક જગ બનાવી નાખ્યો, અને હવે એજ હીંદીઓને આજે મતલબી જોરાઓ બહાર કઢાડવા માગે છે તેજ મુશ્કેલ અમેરીકાનાં ઘાતકી જોરાઓએ મરીખ સીધીઓ પાસે ૨૦૦ વરસ સુધી ગુલામખીરી કરાવી અને હવે તેઓને બહાર કઢાડવા માગે છે. એક કરોડ સીધીઓને બીજા મુલકમાં મોકલી આપતાં લગભગ ૩૦ વરસ થશે, અને અજાનેનાં અજાને રૂપીઓનો ખચર થશે, પણ તે બધું નાહુ કેમ ઉજા કરવું તે માટે અમેરીકન કોંગ્રેસે તાત્કાલીક અને ગજી

તરી કરી રાખી છે. બધા સીધીઓની તમામ માલ મીલકત ખરીદી લેવાને એક અમેરીકન કરોડપતી તકવાર છે તેમજ એક અમેરીકન કંપની પણ તકવાર છે. આજે હાઈકન વાંચી કેટલીક વખતે અ કલ કામ કરી રાખી નથી પણ અમેરી કોની દોલત અગળ દુનિયા લાવાર છે. મજુરી ઉપરથી માલમ પડે છે કે અમે રીકાના કરેક સીધી પાસે ૩. ૧૨૦ ની અમત પુણ છે. એ સ.થે સરખાવો દરેક હીંદીની દોલત ને તે ઉપરથી માલમ પડશે કે ફક્ત ૪૫ વરસની વત ઉપર ગુલામખીરીમાંથી છુટકા સીધીઓ આજે દોલતમાં અમલ સુધારાવાળા કુળવત હીંદીઓ કરતાં બહુજ વધારે માલેતુલ્લર છે. ત્યારે એની મતલબ એજ કે અમ રો અમલમાં રહી આપણે લોકો ગુલામ બાપદાનાં હરજદો કરતાં પણ વધુ મુલ લેસ રહી ગયા છે. અફસોસ!

લોરડ મેરલી

લોરડ મેરલીએ હીંદી બાબતો ઉપર ઉલ્લાં ૭ વરસોમાં જે બાપજો આપ્યા છે તેનું એક પુસ્તક મેસરસ મેકમીલન કંપનીએ બહાર પાડ્યું છે.

હીંદી નવલ કથાઓ

જ્યા અઠરાડીયામાં ૩ નવલ કથાઓ હીંદીઓને હાથે ઇંગ્લેન્ડમાં રૂબ.એલી બહાર પડી છે. મી. રામેશચંદ્ર દતે The Slave girl of Agra એ ન.મ ની નવલ કથા બહાર પાડી છે. બાજુ એસ. એમ. મીતરે Hindupore એ નામની, અને બાજુ સરતકુમાર યોસે The Prince of Destiny એ નામની નવલ કથા લખી છે.

હીંદીઓનો નવી ઉલ્લ

Leeds સહેરનાં કેટલાક વીધારથીઓ એ The Indian Association for the advancement of Science and natl stries એ નામની, એક મંડળી સ્થાપી છે. એ કામ આરંભવા માટે મોટા મોટા ઇંગ્લેન્ડે પોતાની મદદ આપવાને કહ્યું છે.

બાજુ વિધીનપાલ

મહાન બંગાળી વક્તા બાજુ વિધીન પાલ કે જેઓ રાજપુતીથી આ દેશમાં દેશવટો ભેગવે છે તેઓની કસમથી લખા એલી એક અરેડીકલ નામે The Forces behind the unrest in India આવતા માસના Contemporary Review માં અવતાર છે.

નાતાલમાં ઇમીગ્રેશનની તકલીફ

હીંદી કોમનો કેસ

મી. સ્મીથનો જવાબ

મધ્યે અઠવાડિયા નાતાલના હીંદીની ઇમીગ્રેશનની હાડમારી સંબંધમાં અમે જે ખબર આપી હતી તે હાડમારીઓ તથા ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી મી. સ્મીથે વાળેલો જવાબ નીચે મુજબ છે:—

“કેટલાક માસ થયાં ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી અમારી કોમને વગર જરૂરી તકલીફો અને અપમાન આપવામાં આવે છે તેમજ ખરચમાં ઉપારવામાં આવે છે. હાલમાં તે તકલીફ એટલે સુધી પહોંચી છે કે કોમના કચરાદને લખવો એ લગભગ અસંભવિત થઈ પડ્યું છે. તા. ૨ જી તથા ૩ જીએ મુંબઈથી આવેલી રીમર મોઝાકરીમાંના બહારનાં ઓકરાં મળી ૧૦૬ ઉતાર્યો તરફની વરતણકથી તે હદ વધી છે. રીમર પર આગતાર અમલદારના વરતનની સખત ફરીવારના જવાબમાં મી. સ્મીથ તેનો ઇન્કાર કરે છે, અને કહે છે કે કાયદાને અમલ કરવામાં ઉપર છરી તપાસથી સંતોષ પામી શકાય નહીં. તેમજ આગલો અનુભવ અમલદારને સખત યશ ફરજ પાડે છે.

હીંદીની અરજી જણાવે છે કે અમારા રીત રીવાજ વિરુદ્ધ ઓરોતને અમલદારો સમક્ષ એક નાની ફાટડીમાં લખી સખી છુરખો ઉઠાવવાની તોછણાઈથી ફરજ પાડવામાં આવે છે: સવાનેના જવાબ આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે. આ ધણીનું નામ લેવાયવામાં આવે છે. આ ધરમ વિરુદ્ધ વરતનથી અમારી કોમમાં બહુ મીઠું પેદા થઈ છે. એક શખ્સે વાંધો ઉઠાવવાથી તેની ઓરતને હાંદુસ્તાન પાછા મોકલી દેવાનું નેને કહેવામાં આવેલું છે. ત્યાં બે દિવસ થયાં આ શુભમ દરેક ધર દુકાન તથા મંડળીની વાતનો વિષય થઈ પડેલ છે. કીનારે પહોંચ્યા પછી ૨૪ કલાક સુધીમાં પણ ઓરોતને ઉતરવા દેવામાં આવી નથી. રીમર રવીવારે બપોરે આવી પહોંચેલી, પણ મોડી સાંજ સુધીમાં માત્ર ૮ ઉતાર્યોને તપાસી રખ દેવામાં આવી હતી. અમારામાંના એક પુખ્ત વયના વેપારી ત્યાં હાજર હતા. તેમણે નમ્રતાથી અમલદારને સમજ પાડવા પ્રયત્ન કર્યો, પણ તેને વચમાં ન પડવા તથા પ્રાંતી આગળ જવા કહેવામાં આવ્યું.

આના જવાબમાં મી. સ્મીથ ઓરોત પ્રત્યે અસંખ્ય વરતનનો ઇન્કાર કરે છે. અને કહે છે કે કારમીક લાગણીને ધ્યાનમાં લેવાય છે. કોઈક અપવદ શીવાય છુરખો ઉઠાવવાની સુચના આપવામાં આવી જ નથી. ને કે એવું સંજગાતું છે કે ઓરોતના વેપારી ઓકરાઓને લઈ આવવામાં આવે છે. બીજી ફરીવાર તેનો પણ ઇન્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

અરજી જણાવે છે કે એક માતાને તેણી બાળક સુધી કીનારે જવા ફરમાવ્યું તેમજ તે બાળક તેણી જ છે તેની સાખીની માગી. છુરખા અને તરસ્યા ઉતાર્યોને આથી જે બીજાદ થયો તેણી જ્યાં કરવું મુશ્કેલ છે.

(જવાબમાં માળાગ પાસેથી સોગંદ નામુંજ મળ્યું હતું. જે મળ્યું બાળક ને લઈ જવા દીધું હતું. વળી ડરખાન: રફી તે બાળકા ધણીએ પેતાના સોગંદનામાંના બાળક વિશે કંઈ કહ્યું ન હતું.) આ બધી ખબર થતાં મી. ફર્કે મદ મદ ને મી. અન્ડ્રસ રીમર પર ગયા. મહા મુશીબતે લખાલ થઈ શક્યા. પણ તેઓની અરજ સાંજળવા અમલદારે ના પાડી.

(મી. સ્મીથ કહે છે કે અમલદારને એટલું કામ હોય છે કે ના દુકની માથા કુટ કરવાનો વખત નથી હોતો. કેપમાં તો ઇમીગ્રેશન અમલદારનું ફરમાન થયા પછી કોન પણ શખ્સ રીમર પર જવા કરે તો તેને સજા થઈ શકે છે.)

સોમવારનો દિવસ બહુ ઉરસરખીનો મયો. જેઓનાં બાળ બચ્ચાં બોટ પર હતાં તેઓ સોગંદનામાં તથા સાહેદીની અરજીઓ લઈ ઇમીગ્રેશન ઓફીસે ગયા. કોઈથી અંદર ન જવાયું તેમજ અમલદારને ન મળ્યું. બહીષ્કાર સુધી દાદ ન મળી. એવરે ખબર પહોંચ્યા તો જવાબ મળ્યો કે ચાલ્યા બન્યા, ઓફીસે ભંગ! તે બંધ હતી તે પોતે જાણુને હતા. એક શખ્સે તો એક ભથ્થાતો મોસા વડીતને બોટ પર મોકલ્યો. પણ તેને હુકમ થવાથી બહિષ્કારને પાછા આવવું પડ્યું. બધા ફરી ઓફીસે ગયા. એક અમલદાર ૧૦ વાગે આવ્યો તે પર્થપર ઘણા અરજદારો જોવા છતાં તેને પુછવાની કંઈ દરહાર થઈ વિના બારણાં બંધ કરી અંદર ચાલ્યો મયો. પાછળથી બીજા ૨ વડીલો આવ્યા તે પાછલે બારણેથી દાખલ થયા તો જવાબ મળ્યો કે અંદર રૂબ છે, મી. રીમર

હાજર નથી તેથી કંઈ થઈ શકે તેમ નથી.

(આના જવાબમાં મી. સ્મીથ કહે છે કે આવનારા ઉતાર્યો વિષેનાં સોગંદનામાં એ રીમર પહોંચ્યા અગાઉથી ૨ થઈ શકતાં હતાં. સેમવારે બહાર તહેવાર હતો એ સદુ હીંદી જાણે છે. સોગંદનામાં અગાઉથી અમે ત્યારે રવીવારવામાં આવે છે. રીમર આવે ત્યાં સુધી રાહ જોવાની જરૂર નથી.)

ડરખાનના મરદુમ વેપારી મી. આદમ છાના દીકરા તથા તેની વધુ મોઝાકરી માં હતાં. તેમને જનારવાની રખ આગળથી લખાલ કરાવી હતી, પણ સાંજ સુધી તેમને ઉતરવા દીધાં ન હતાં. તેમને માટે રૂબાઈત ખાવાત અને મી. ખારવા સેમવારે સવારે બોટ પર ગયા. કેટલીકવાર પછી મી. સ્મીથને મળવા તેમને કહેવામાં આવ્યું. મી. સ્મીથને ત્યાંથી તેઓને ચાલ્યા જવા તથા ત્યાં નહીં આવવા કહેવામાં આવ્યું. પાછા બોટ પર આવ્યા અમલદારે સુચના નથી મળી જણાવી ફરી મી. સ્મીથ પાસે જવા કહ્યું. પાછા ત્યાં જતાં તેમને હાંકી કહાડ્યા. ઓફીસમાં કોઈ છે એવું જણાતાં પાછલે દરવાજેથી અંદર પેદા. તેઓનાં પગલાં સાંજળી અંદરના અમલદારે રૂમના બારણાં હળવેથી બંધ કરી આવી લગાવી. તેઓ કેટલીકવાર ઉભા રહ્યા પછી કમાડ કે ક્યું ત્યારે બારણું ઉપાડતાં બધી દમીકત દુકામાં કહી. પહેલાં તો જવાબ આપ્યો કે કંઈ બની શકશે નહીં પણ પછી વીગારી કહ્યું કે પા. ૧૦૦ ની અખીની ઉપર રખ આપી શકીએ. પા. ૧૦૦ ની એક આપવામાં આવી અને આખરે સુશીલતને અંત સોમવારે આવ્યો. આ તો પૈસાદાર હતા એટલે તેની સુશીલતને ઉપાય થયો પણ બીચારા ખરીતને કેટલી તકલીફ પડતી હશે તેનો ખ્યાલ તમેજ કરશો.

(મી. સ્મીથ કહે છે કે આમાં વાંક ખાધો હતો. તેણે ૪ વરસ પહેલાં ડોમીસાઈલ સરડીશીકેટ મેળવ્યું હતું તેમાં જે ઓકરાઓની ઉમર જણાવેલી હતી તે ઉતારનારના સંબંધમાં બંધ બેસતી નહેતી. ધણે તથાવત હોય ખરું ગાળવું બહુ મુશ્કેલ હતું. એટલે વાંક ઓકરાઓની ઉમર બરાબર નહીં જણાવનારને જ હતો.)

બીજા એક મી. બી. જેઓ ૮૦ વરસની ઉમરના ડરખાનના મોકલવામાં છે તેઓ

મુસાફરી કરી શકે તેમ નહીં હોવાથી પોતાના દોકરને મીલકતની વ્યવસ્થા કરવા ને ડરખત મોકલેલ. તેમણે આગળથી મેસરસ દાદા અપ્પાલાની કંપનીને પા. ૧૦ મુદી વીજીટીંગ પાસ કઢાવવા સમ્મત હતા. તે મુજબ એક હકના અગવિચી પા. ૧૦ મુદી રસીક લેવામાં આવી હતી. તે પછી બેઠકાને દુછ ઉતરવા દીધી નથી. વડીલ મારફત મહેનત લીધી તે પછી નિષ્ફળ.

(જવાબમાં મી. રમીય કહે છે કે બેઠકાને ઉતરવાનો હક નથી. વીજીટીંગ પાસ કાઢી આપવાનું અમલદારની મુન સુરી ઉપર રહ્યું છે. એવા કીસ્સાઓ બન્યા છે કે પાસો કાઢી આપવાથી ધણી મુશીબત નહીં છે. તેથી તે હવે બંધ કર્યું છે. હાલમાંજ એક જણને ૩ હકના પાસ કાઢી આપવામાં આવ્યો હતો. પણ તેને અહીંથી પાછો કાઢતાં ૧૧ માસ ચલા હતા.)

શ્રે તથા કૃતિન સીતા પ્રજાવાળા મી. ટીમોસના હેલમાં મક્કા મળી હતી તેમાં આ સવાલ લાવવામાં આવ્યો હતો. જુરસાદાર આજે થયાં હતાં અને આશરે ૪૦૦ દાજરીનેએ તરતજ ઉપાય લેવા કરમાવ્યું હતું. એવી દરખાસ્ત રજુ થઈ હતી કે એક મોટું સરખસ કાઢવું. પાસ માસ મીડીંગ લરીને ટોળાખંધ વેરડ આંટ માં થઈ આલતા પેશ્વદપર જવું અને ઇમીએસ અમલદારનું, પન્ડીકનું, અને નાતાલની, હોંદી તથા વડી સરકારનું ખ્યાન ખેંચવું. ધરમના આવેશ સાથે બહો ઉત્સાહ અને ખીજવાટ પ્રસર્થો હતો. ખરચા માટે તેજ જગ્યાએ એક મોટી રકમ જમા થઈ મંદ હતી. પણ આખરે પુખ્ત માણસોના સમજવવાથી કંઈક શાંતી થઈ. સરખસ મુલતવી રહ્યું અને જાપા એમાં તથા સરકારને રજુઆત કરવાને નવા નીચેનાં કામ માટે કમીટી નીમવા માં આવી.

“રમીયર આવે કે તરતજ ઉતાડ્યો ઉતરી શકે એવી મેહવણ કરતી. જરૂર જણાય તો ઉલાગોઆએથી ડરખત સુધીમાં ઉતાડ્યોને તપાસી લેવાની સજવડ કરી આપાવવી.”

“ઇમીએસન ખાતાના બધા ધારાઓ ફરીથી તપાસવા, અને ધરમની લાગણી દુઃખવાનારા, હોંદી રીતરીવાજનો સંગ કરનારા તથા અપમાન આપનારા ધારાઓ ખાનસ કરાવવા.”

“ખીજીર અમલદાર ખીજા તહેવારે રહી પર આવે તે હોવક માટે માજ અમલ

દારની નીમણૂક કરાવવી. આ જરૂરનું છે. કેમકે કેટલીક વેળા મોટ સવારે આવી શાંતિ ચાલી જાય છે.”

“પાસનો દર રૂ. ૨૦/- છે તે બટાડી ને ૨૬ કરાવવો.”

“ઇમીએસન ખાતાના ખરચનો નીલાવ હોંદી કામ વડે થાય છે. અને રીપોર્ટ પરથી જણાય છે કે તે ખાતું પોતાનો ખરચ પોતે ઉપાડી શકે છે. તે ખાતા ને ફેલા મેળવવાનું સાધન ન બનવા દેવું જોઈએ. તેવો કરારો કહી હનો નહીં. હોંદીઓનાજ સંબંધમાં પાસ માટે સારે રી લેવામાં આવે છે. ઇમીએસન ખાતા ને તો બધા ઉતાડ્યો સરખાજ હોવા જોઈએ. ખીનકકદારને બહાર રાખવા માં, તથા હકદારને કામલ કરવામાં હોંદી આગેવાનો સરકારને મદદ કરવા તકમાર છે. પણ તેઓ લાગે કરે છે કે કાપદા નો અમલ નરમલથી અને સમજુપણે થવો જોઈએ. જો કે જરૂર જણાય ત્યાં હલપણે બને તેનો અમલ થાય.”

પ્રેફેસર તેમસિંહનો કાગળ

કેનેડાના હોંદીઓના હકમાં હાલ લેવા માટે જાણીતા થયેલા પ્રેફેસર તેમસિંહે રસવાલતા હોંદીઓની ઉપર જુરસા કરેલો કાગળ લખ્યો છે. તેમાં તે સત્યા મહતી હાલતાં બહુ વખાણ કરે છે. સુધારી સુધારો સારીરીક સુખ ઉપર રચાયેલો હોવાથી હવે પડી લાગ્યો છે. રમીએદને દવેશ જેનામાં પેસે છે તેનો નાશજ થાય છે. આપણી હાલ તે માત્ર હોંદીની ચક્તીને સાજ નથી, પણ માણસ જાતની ઉન્નતિને અરથે છે. આપણી હાલ તે જિવિષ્ણના એકમ હોંદી-હોંદી, મુસ લમાન, પારસી, શીખના બેઠકિનાના-ના પાયારૂપ છે. તે માટે જે હાલ તમે આરંભી છે તે મરદાનમીથી માણસ રાખજો જેઓ આજે તમને સતાવે છે તેઓજ તમને માન આપવા આવશે. રંગના દવેપ ને લીધે તેમની પક્તી થતી ચાલી છે તમે તમારી હાલમાં આત્મા-રહની શકિત દેખાડો છો. અને પશ્ચિમના રાક્ષસી સુધારા સામે હજી મધ્ય તમારા અત્તિમક સુધારાનો ફેલાવો કરી હોંદીને-મકકે આખા પુરવને ઉતેજત કરો છો. તે કયાજી પેલા કરનાર મને ખીજો ઉકાળે શોકેલ હોવાથી હું તમારી હાલતમાં જામ લઈ શકતાં નથી તો મહુ જગ કિલ્લ ૧૯૦૬નો સામે છે.

નાતાલ પારલામેન્ટને અરજી

— ૦ —

વેપારના નવા લાઈસેન્સ

નાતાલ પારલામેન્ટમાં ૩૬૧ કોલોનીમાં જન્મેલા હોંદીઓની સહી સાથેની અરજી મી. માર્કમે રજુ કરી છે તેનો સાર નીચે મુજબ છે:—

અમે આ કોલોનીમાંજ જન્મેલા અને લાંબા વખતના વતની છીએ. વેપારી પરવાના ખાતમાં તેને લગતો અમલદાર જે આપણુની વાપરે છે તે ઉપર અમે આગળ ખ્યાન ખેંચ્યું છે. જાપ સાફે મોઝે જીના પરવાનાની મુલત વધારવા ખાતમાં અપીલ કરવાનો હક આપ્યો તે ખાતે અમે આભારી થયા છીએ પણ નવા પરવાના મામતી વેળા તેને લમતો અમલદાર પોતાની આપઅખવારી વાપરી જે હેરાનગતી આપે છે તેની સામે કંઈ રક્ષણ કરવામાં આવ્યું નથી એ ઉપર અપણું ફરી ખ્યાન ખેંચવાની રજા લઈ એ છીએ. અમલદારના હાથમાં આપ ખુદ સત્તા હોવાને લીધે આજ સુધી હોંદી એ અસાધારણ તકલીફ ભોગવે છે. અમે આ સરથાનમાં જાગૃતના રહીશ હોઈ ઉલ્લેગ ધધાની છુટની અમાસ નિર્વહિ સાજ પુરી સગવડ માટે આશા રાખીએ છીએ. જો એ સગવડ અમેને ન મળે તો આ સરથાનમાં જિવિષ્ણમાં નાલાયક અને નાપસંદ સ્થિતિ ઉભી થવા નો સંભવ છે. ખીજા હોંદીઓ સાથે સર ખાવતાં અમારા હકો ઉપર વધારે ખ્યાન આપવાની જરૂર છે. કારણ કે અમારા આપદાને આ સરથાનમાં મજૂરી કરવા નાતાલ સરકાર પોતે લાવેલ છે અને તેમ ને એવાં વચન આપવામાં આવ્યાં હતાં કે તેમને અને તેમનાં માળકેને સરથાન ની વસ્તીના બધા હકો ભોગવવા દેવામાં આવશે. અમારો જન્મ, કેળવણી અને ઉધરભાવ આ સરથાનમાંજ થયેલ હોવા થી હોંદ એ તો જુગેળ વિદવાના એક પાકનો વિષય છે એટલુંજ જાન તેને વિગે અમે ધરાવીએ છીએ. આ કારણોને લીધે અમે એવી અરજ કરીએ છીએ કે નવા પરવાના માટે તેને લગતા અમલદારના સુકદા સામે અપીલ કરવાનો હક મળે, અવધા એવા ખીજા સુધારા કરવા માં આવે જે જેની કામે અમારા નોકામ

નાતાલના હિંદી કેસિંગેટ

નાતાલની પારલામેન્ટમાં લાઇસેન્સના કાયદામાં હાલમાં જે ફેરફાર થયો તે વિષે મી. એમ. સી. આંગલીઆએ પોતાની સહીયી મદદનીશ કોમોનીઅસ સ્ટેટ સેક્રેટરીને કાગળ લખ્યો છે તેનો તરજુમો નીચે પ્રમાણે છે:—

સાહેબ આપના તા. ૨ જી ડીસેબરના લખાણની પહેલેથી માનપૂરવક સ્વીકારીએ છીએ. અને ૧૮૬૭ના નાતાલના વેપારી લાઇસેન્સ વિષે જે સુધારો કરવામાં આવ્યો તેના સમાચાર આપના માટે આપનો આભાર માનીએ છીએ.

અમેનો સુધારો કાયદાનો અત્યંત બેહુલો દેખાવ દેટલેક દરજ્જે ઓછો કરે છે તેથી તે આવકારવાય છે. છતાં મારે બતાવવું બેહુલો કે મારા લાઇસેન્સ હોવાનું કરનારી ન કાયદાની બે બાજુઓ તો હજી બેવાયા વિનાની રહી ગઇ છે. તદ્દન નવા લાઇસેન્સ વિષે તથા જુના લાઇસેન્સોને બીજાના નામ પર બદલવાની મુશીબતો વિષે હું કહેવા માગું છું. એમ જણાય છે કે આ બંને બાજુઓ હજી લાઇસેન્સ બોર્ડ, ટાઉનકાઉન્સિલ અથવા તો ટાઉન બોર્ડની મુનસફી ઉપર રહેવા દીધી છે. અને તેના હરાવપર બીજાનો સંભવ પણ રહેવા દીધો નથી. વળી ઉપર કહેલાં મંડળોના હાથમાં સેપેરીટી જૂના લાઇસેન્સ નવા કરવાની સત્તાથી જેવી મુશીબતો ઉભી થાય છે, તેવીજ ગંભીર મુશીબત આજી લાઇસેન્સ બદલી આપવાના સંબંધમાં થાય છે. જેથી મને ભરેસો છે કે હમણાં કરવામાં આવેલા સુધારાને સંપૂર્ણ કરવા નાતાલની સરકારને બરામણ કરવાનું સ્ટેટ સેક્રટરી પ્લાનમાં લેશે.

વળી વધારે કહેવાની રજા થઈ છે કે ઇમીગ્રેશનનો સવાલ અને ગીરમીટીઆ મજૂરો તથા કેળવણીનો સવાલ એ બે મુશીબતો વિષે મેં તથા મારા સાથીઓએ આપની પાસે રજુઆત કરી હતી તે વિષે હજી કંઈ કરવામાં આવ્યું નથી. હું આશા રાખું છું કે ઉપલી બાજુઓના કાયદામાં સુધારો કરવાની અમત્યતા વિષે નાતાલની સરકારને ખાતરી કરી આપવા પુરો પ્રયત્ન સ્ટેટ સેક્રેટરી કર્યા વિના નહીં રહે; અને નાતાલના હિંદીઓને તેમ કરીને ન્યાય આપાવશે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેન્ટ બેંકમાંથી)

ડરબનના બજાતણના વેપારી મદમદ પટેલ ઉર્ફે મદમદ હ.ઉજી પટેલની મીલ કત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૪મી જાનેવારીના રોજ ડરબન સરકાર કોર્ટને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

ડરબનના ગ્રેસ્ટરીટના હરીમ ખોળના નામથી થયો કરના કરીમ ખોળ અને આજતખાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ડરબન સરકાર કોર્ટને તા. ૨૪ જાનેવારીના રોજ અરજ કરવામાં આવનાર છે.

ડરબનની નજીક આવેલા હારટલી પલેસના રહીશ અમદુદ્દા વહીદની મીલ કત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૪મી જાનેવારીના રોજ ડરબન સરકાર કોર્ટને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

લડત વિષે મઝલ

જડો વૃક્ષની અમર દીકરી,
પડે વૃક્ષ નાશ પામે છે,
પ્રજા પણ રાજાની જડ છે,
એવી તો રંગ જામે છે. જડો.
એવો રંગ ટરાંસવાલીયો એ,
જમાવ્યો દેશ વિદેશે જઈ,
કુનીયામાં આજ કીરતિના,
બજનીયાં કામ કામે છે. જડો.
સામે જામે અરિ કાપે,
અનેક આકાશ જુગમ હામે,
કાંઈક માથા મરી કુસાપે,
કુસાપી બાણ વાળે છે. જડો.
ક્યાં છે લોક રૂપી રંગ પૂલ,
અમારા જાગનાં શુભશુભ,
જુદા કાંઈક એ મોટી ભુલ,
નાખી જેલ ખાને છે. જડો.
ખોદો ખોડો અમારે માટ,
રમે પડશે તમે તે ધાટ,
પ્રુદા છે સલામતીયો સાથ,
તો શું ડર સત્યાગ્રહીને છે! જડો.

મહેતાબ

વિદ્યાવતની સુરખીમાં દેટલીક ઉપ
યોગી બેઠકાનું પરિણામ તા ૧૭ તથા ૧૮
મી જાનેવારીએ જાહેર થશે.

નાતાલ યુનીવર્સિટી કોલેજ ખીલ

કોંગ્રેસ તરફથી પ્રેરિત

નાતાલના યુનીવર્સિટી કોલેજ ખીલ માં એક એવી કલમ છે કે યુનીવર્સિટી ના લાભને ખાતર વાળખી જમણા તો કાઉન્સિલ કોલેજ ખીલ અરજદારને તેમાં દાખલ થવાની મના કરી શકે છે. આ ની સામે નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસે સ્ટેટ સેક્રેટરીને અરજ કરી છે. તેનો સાર એવો છે કે ઉપલી કલમ આગળથી પ્રગટ થએલી ન હોવાથી હિંદી કોમને પોતાનો અવાજ રાઉ કરવાની તક મળી નથી. ઉપરના ની કલમનીરૂએ મળતી આપખુદ સત્તાને ઉપયોગ હમણાં સુધી હિંદી અને ખીલ ઇન્ડિયન સામેન થયો છે. એટલા સાર ઉપલી કલમ પુરોષી સીવાય ખીલ કોલેજ યુનીવર્સિટી કોલેજમાં ન દાખલ કરવા સારજ ઉમેરવામાં આવી છે. પારલામેન્ટમાં ચરચા માં એ વાત પુરેપુરી જણાવ માં આવી ગઇ છે. યુનીવર્સિટી સંજ્ઞ સમજાવે છે કે સફેદ દાખલ થવાનું સ્થાનક. એ રાખ્દ કોલ અમુક જાતને માટેજ વાપરવા માં આવ્યાનું જણાવું નથી. યુનીવર્સિટી ડીન ખીલ નામ "આલમા મેટર" એટલે બધાને સમાવનારી બારી માતા એવું છે, તેથી અમારા મત મુજબ યુનીવર્સિટીમાં આવું અત્રાપણું તત્વ આમેજ કરવું એ એ પ્રાચીન મહાન સંસ્થાને અપમાન પહોંચાડવા બરાબર છે. જ્યાં સુધી આ આપખુદ સત્તાની કલમ દુર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આ કાયદાને અમલ થવાની મંજૂરી નહીં આપે એવી અમે વડી સરકારને અરજ યુનિવર્સિટી એ છીએ.

જેમ હિંદુસ્તાનમાં દેશ નીકાલ કરવાનો કાયદો છે તેવી જાતનો કાયદો ખીલમાં પણ છે. તે કાયદાનીરૂએ દેટલાં પછી પેતા માણસોને દેશ નીકાલ કરવામાં આવ્યા હતા તે વીષે મી. મેકરનેસે વિલ વત ની પારલામેન્ટમાં સવાલ પુછતાં જવાબમાં સર એડવરડ પ્રે બેલ્લા હતા કે તે કાયદા ની નીચે ૨૮૩ જણની તપાસ થએલી. પ્રથમ અમલદાર ૧૨૦૦ શહદત માણસના નામ આપ્યા તેમાંથી આટલા માણસની ઉપરકામ ચલાવ્યું. આમાંના દેટલાટ માણસ ની પાસેથી જામીન લીધા છે. દરલાટની ઉપર પોલીસ બેસારી છે એમ લાલી જુદી સળ કરીએ. બધાનો દેવુ એ કે તેઓ કાંઈ દિલચાલ ન કરી શકે.

ખોલવડ મહેશીએ સચકુલ ઇસ્લામ

ખોલવડથી મહેશીના સેકરેટરી લખે છે :-

આ મહેશીની એક ખાસ મીટિંગ ચક્ર તા. ૮-૧૧-૦૯ ના મહેશીની ખીલી-ગતા લાકપરેરી હોલમાં મળી હતી. મી. હાજી મુસા હાજી અહમદ દીનદાર પ્રમુખ હતા. મેસરસ હાજી ઇબ્રાહીમ હાજી અહમદ દીનદાર, અહમદ સુલેમાન સહુજ પટેલ, હુસેન હસ માઇલ ખોટા, મહમદ હાજી મુસાવાખીયા અને હાજી હસમાઇલ અહમદ ખીરખો વાળા પટેલને તરીકેની નીમવામાં આવ્યા હતા. મેનેજીંગ બોર્ડ માટે મેસરસ. હાજી ઇબ્રાહીમ હાજી અહમદ દીનદાર (પ્રેસીડન્ટ), હુસેન હસમાઇલ ખોટા (ચાન્સ પ્રેસીડન્ટ), અહમદ સુલેમાન સહુજ પટેલ(તરફદાર), કાસમ હસપ પટેલ અને અહમદ હાજી મમુજ પટેલ (ઓફીસર), અહમદ સુલેમાન સહુજ પટેલ સેકરેટરી તથા હાજી ઇબ્રાહીમ પદા(એડીટ સેકરેટરી) ચુ ટી કાઢ્યા હતા. સચ કમીટીમાં નીચેના ૧૩ મહરબો નીમાયા છે. મેસરસ અહમદ મહમદ વાણીયા, દાબુદ હસમાઇલ સહુજ, અહમદ મુસાજી સહુજ, અહમદ હાજી મમુજ પટેલ, ઇબ્રાહીમ સુલેમાન લખલા, અહમદ હસપજી પટેલ, દાઉદ ઇબ્રાહીમ પદા, કાસમ હસપજી પટેલ, હાજી મુસા હાજી અહમદ દીનદાર, સુલેમાન ઇબ્રાહીમ તાડી, મહમદ મુસામ હુસેન સાલેહ બાઇ, હસમાઇલ સુલેમાન સરંગ, હસ માઇલ મહમદ બાંચી. મહેશીના કમ કાજ માટે નીચેના મહરબોને એજન્ટ નીમવામાં આવ્યા હતા. મી. એમ. એચ. સહુજ (નોહાન્સજરમ.) મે. અહમદ સુલેમાન કુ. (ફેલવરમ.), મી. અહમદ અબરામજી બાબા (સ્ટાન્ડર્ટ), મી. અમોદ હસમાઇલ (અરમલો), મી. અહમદ હસપ બાબા (મીડલવરમ.), મી. હસ માઇલ અહમદ ટીકરી (વોલેરમ.), મી. હસમાઇલ અહમદ હાજી (કરમરસ ડોરમ), મી. મહમદ ઇબ્રાહીમ નાના બાઇ(વોલેરમ.), મેમરસ. મહમદ હસ માઇલ કુ. (ફેલવરસડોરમ), મી. સુલેમાન અહમદ હાજી (વોલકરમ.), મી. હસમાઇલ ઇબ્રાહીમ વડવાળા (બીરમ), મેસરસ હસમાઇલ સુલેમાન કુ. (રેતલ વરમ), મી. હાજી હસમાઇલ ઇબ્રાહીમ

હાજી (વેલમ), મી. મહમદ અહમદ મીયાંકાજી (સ્ટાન્ડર), મી. અહમદ હસપજી પટેલ (સેન્ટેનીસ ; ખીરખો), મી. હસ માઇલ મહમદ સહુજ (સેન્ટેનીસ-રુ નીયન), મી. મહમદ અહમદ મુસ્તા (કરીબીઆના).

અને મહેશીનું નવું વરસ હસમાઇલ સાલ અને મહીના પ્રમાણે ચક્રવાનો દરવ કરી તથા કાવદા કાનુનોમાં સહેજસાજ સુધારો વધારો કરી સલા બરખાસ કરી હતી.

મુખ્યધની ધારા સલા

મુખ્ય ઇલાકાની ધારા સલાની ચુટ લીમાં મુખ્યધની કારપોરેસન તરફથી સર શીરાજસાહ, મુખ્ય યુનીવર્સીટીના ફેલો તરફથી મી. સી. એચ. સેતલવાડ, મીલ માલેકા તરફથી મી. ફાજલબાઇ કરીમ બાઇ ઇબ્રાહીમ, હાંદી વેપારી ચેન્બર તરફથી મી. મનમેહનદાસ રામજી, મુખ્યધના મુસલમાનો તરફથી મી. ઇબ્રાહીમ રહીમ વુલ્લા, સીધના બગીચાદારો તરફથી મી. મુસામ મહમદ, સીધની મ્યુનીસીપાલ્ટીઓ તરફથી મી. હરચંદ રાય, સીધની લોકલ બોર્ડો તરફથી સહ વડ અલાહાદી, મધ્ય વિભાગની મ્યુનીસીપાલ્ટીઓ તરફથી રા. બ. જી. વી. જોશી, મધ્ય વિભાગની લોકલ બોર્ડો તરફથી મી. એસ. ડી. મરઘ, મધ્ય વિભાગના મુસલમાનો તરફથી મોલવી રશીદદીન, ઉત્તર વિભાગની મ્યુનીસીપાલ્ટીઓ તરફથી મી. જી. કે. પારેખ, લોકલ બોર્ડો તરફથી મી. પુરસોતમદાસ વિહારીદાસ, ઉત્તર વિભાગના મુસલમાનો તરફથી સહવડ અલી એદજસ, દક્ષિણ વિભાગની મ્યુનીસીપાલ્ટીઓ તરફથી મી. વી. આર. નાવુ, લોકલ બોર્ડો તરફથી મી. રોડા, દક્ષિણ વિભાગના મુસલમાનો તરફથી મી. અમદુલ હુસેન આહમદ ખીરખાઇ, મુજરાતના સરદારો તરફથી આમોદના કાકેર સાહેબ, ઇમલુના સરદારો તરફથી હચલકરજીના રાજ, તથા મુખ્ય અને ઠરાંચીની ચેરી ચેન્બરો તરફથી બે બેરા એ પ્રમાણે મેન્બરો ચુટ થેલ જાહેર થયા છે.

લોવર ટ્યુમેશના એક ગોરા મંડળે એવો દાવ પસાર કર્યો છે કે ખીરખોટી અને નાનાવ આવતાં બે તકલીફ આવવામાં આવે છે તે આથી કરી જોઈએ.

કેપટાઉન હમીમોયા મોસ્લીમ સોસાયટી

સેકરેટરી લખે છે કે--અમારી સોસાયટી ની એક મીટિંગ તા. ૨૭ ની રીસેબરે મી. બે. આઇ. વળજના પ્રમુખવાળા નીચે મળી હતી જે વખતે નીચે મુજબ દારો પસાર થયા હતા--

(૧) આ મીટિંગ દોરડ મેમરસી અને લોરડ મોન્ડોનો દાવના ઇડીઆ રીફોર્મ બલ અને ખાસ કરીને ઇંગ્લા રીફોર્મ રજીમમાં મુસલમાન કોમના ખાસ હકો સરખા રાખ્યા તે બદલ આવક માને છે.

(૨) આ મીટિંગ "એડ કીટિયા મુસલીમ લીગ" નામદાર આગાખાન, ધી રાઈટ બીન રેવલ અમીરઅલી સી. આઈ. ડી. પી. સી., એમ. આર. અહમદ, અને અલી દીમામ (બેરીરટજ એલ-લો.) નો રીફોર્મ રજીમ દરમ્યાન ઇંગ્લીશ બન ફેસાની બદલ આવક માને છે.

(૩) આ મીટિંગ કીંગ, અને લોરડ મોરલી નો મી. અમીરઅલીને પ્રીવી કાઉન્સિલના ચેન્બર તરીકે ચુકર કર્યા છે તે બદલ આવક માને છે.

(૪) મી. અમીરઅલીને પ્રીવી કાઉન્સિલર ચર્ચો બદલ મુખ્યતરફાતી આપે છે.

મીટિંગ બરખાસન કરનાં પહેલાં સોસાયટી ના નામવર મેન્બર મી. એમ. સી. આંગલોબા લેઓ નાતાલ ટીકીયન કેનરેસના ડેસીગટ તરીકે ઇન્ચાર્જ મળેલા તે તા. ૨૮ મી રીસેબરે મેલ બોટમાં ડોક્સમાં આવનાર હતા તેમને ડોક્સમાં લેવા જવા એક કમીટી નીમાઈ હતી.

સાઇમન્સ ટાઉન

ઈડીયન ચેરીટી કલબના સેકરેટરી લખે છે કે તા. ૨૭ નવેમરના અકમાં "ઈ. એ." માં સાઇમન્સથી મી. કાજુ હસન નામના લખનારે જે ફરીકન ડપાવી છે તે જુદી છે. તેથી એ હેવાલ વાંચતા તુરતજ ચેરીટી કલબની એક ખાસ મીટિંગ તા. ૨૭ રીસેબરે મળી હતી. "કાજુ હસન" નામનો માણસ શામમાં કાઇ નથી એવું સજામાં જાહેર થયું હતું. ચેરમેન મી. એ. જી. આમલેએ તથા ટરેઝરર મી. એમ. સી. બદવન વગેરેએ "કાજુ હસન" કાઇ બંને નથી એવી મતવજનાં જાણવું કર્યાં. ખાદ મી. એસ. ખી. ખાનની દરખાસ્ત તથા મી. એ. કરીમખાનના ટેકથી સલા એ એવો દાવ કર્યો હતો કે એ રીપો રડના મન્કર કરવાનો જવાબ જવાબ લખતો.

હોંદુસ્તાનના ખખરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

આજના હોંદી પંચની પાસેથી બદનક્ષી માટે મી. ગોખલેને કોરટે રૂપિયા ૫૦૦ ની નુકસાની આપવી છે.

મહારાજના ૧૯૧૦ની સાલના શરીફ તરીકે રા. બ. એમ વેંકટસામી નાકકું નીમાયા છે.

અમદાવાદમાં વાઘસરોયર ખોરખ ફેંકવામાં આવ્યો. તે કામને વખેડી કાઢવા અમદાવાદમાં એક જાહેર સભા મી. ચીનુ લાલ આધુલાલના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી.

મી. પાલનુ રવરાજન પત્ર મુખ્યમાં વેચાતું અટકાવવામાં આવ્યું. તે અન્યાય થયો હોવાથી તે સવાલ "રીબ્યુ એફ રીબ્યુટ" ના અધિપતિ મી. રટે હાપાડી લીધો છે. તેમણે પોતાના મસીકમાં રવરાજમાંથી હાલના લીધો છે, અને જણવ્યું છે કે મુખ્ય સરકાર તે એજન્ટ ને પકડીને તેના પર કામ ચલાવશે તો તે ખુશી થશે.

તા. ૨૫ મીના મુખ્યના જાપામાં જાણી વવામાં આવે છે કે મી. રટેના જાપાની નકલો જપ્ત કરવા મુખ્ય સરકારના કુકમ થી જપ્ત થયેલ છે.

ભોરડ મીટિ પછી હોંદના નવા વાહસ રાય તરીકે હાલના કોમેની ખાતાન પ્રવાસ લોરડ કરીયુ નીમાશે એવા તારો દેશના જાપામાં છે.

હોંદુસ્તાનની મુસાફરી માટે નીકળેલા ૬૦૦ અમેરિકન મુસાફરો તા. ૧૪ મી નવેબરે મુખ્યના બંદરે ઉતરવાના હતા.

તા. ૨૫ મી નવેબરના મુખ્યના જાપામાં જાહેર ચણુ હતું કે મી. રેમેસ ચંદ્ર દત્તને તબની બીમારીથી સખત માંદગી લાગુ પડી છે, ને હમ પછુ મહા મુશીબતે લક સકે છે, તથા તેમની સાર વાર માટે રોકર રાય તથા બીજા સર જન અને તબીબ રોકાએલ છે. મી. દત્તના મરણ માટે દિલ્લીની દર્શાવવા એક જાહેર સભા મળી હતી.

સર શીરાજલાએ કોમિસના પ્રમુખ તરીકે રાજનાયુ આપવાથી તે જગ્યામાટે અસ્વાદ્યાદવાળા મી. મદન મોહન અભ્યાની નીમણુંક થઈ હતી.

શ્રીયુત તીલકના પક્ષવાળા મી. એન. સી. કેલકરને નવી કાઉન્સિલ માટે ઉમેદ વારી કરતાં અટકાવવામાં આવ્યા છે.

અલીપુર બોમ કેસવાળા વીરેન્દ્ર કુમાર કેસ તથા બીજાએ કાળાપાણીએ મોકલી દેવામાં આવ્યા છે.

૧૯૧૦ ની સાલની કોમિસ અસ્વાદ્યાદ ખાતે બોલાવવા ત્યાંના હોંદીએએ જાહેર સભા ભરવા હરાવ કર્યો હતો.

અમદાવાદમાં ૧ કરોડ રૂપિયાની ચ.પણાળી એક બેંક સ્થાપવાની ફિલ માલ થાય છે.

ધારા સભામાં પાંસી કામ માટે ખાસ બેંક આપવાની માગણી કરવાનો મુખ્ય માં મળેલી પારસી કામની એક જાહેર સભામાં હરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

કાઉન્સિલના કાર્યદાન ધારાઓથી બ.મા ણીએ બહુ ચીડાયા છે, અને તે દર્શાવવા ત્યાંના મોડરેટ આગેવાનો તરફથી ડા. રાસ બિહારી થોસ, અને બાણુ સુરેદર નાય બેનરજીની સહી સાથે એક જાહેર નામુ જાહેર પાડવામાં આવ્યું હતું.

હોંદુસ્તાનમાંથી મુનંદા એવાડીઓની એક કોકેટ ડીમને ૧૯૧૦માં વિલાપત બેંક લવા માટે એક કમીટી નીમાઇ છે. રા. ૫૦૦૦૦ની રકમ એકઠી કરવામાં આવ નાર છે.

મહારાજ ઇલાકામાં પેનુ કોન્ડાની કોમિસ કમીટીની એક મીટિંગમાં ટરાંસવાલના હોંદીની હાડમારી સામે પ્રોટેસ્ટનો હરાવ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો.

મી પોલાકની કલકત્તાની મુલાકાત વખતે ત્યાંના 'ડેલી ન્યુસ' તથા 'એમ્પાયર' પત્રોએ મી. પોલાકનો લાંબો ઇન્ટરવ્યુ પ્રસિધ્ધ કર્યો હતો. મી. પોલાકે એવું જણાવ્યું હતું કે હોંદી પ્રધાને ટરાંસવાલ ના સલાહ માટે ઘણી મહેનત લીધી છે; પણ હોંદના વાઈસરોયે પુરતું કર્યું લાગતું નથી.

હોંદ અને જાપાન વચ્ચે ચિત્રાચારીનો સ્થાપ વધારવાને કોમિસોખાતે એક વમદાર મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

ભોરખીમાં વનિતાવશ્રામ નામનુ જોરતોમાં ૧૬ વહેરેનો મચાર કરનાર ખાતુ રથ.પવામાં આવ્યું છે.

નામુ મુરેદરનાથ બેનરજી ૭૦ મુ વરસ પુર કરનાર હોવાથી તેમની "રેડીવમ" જયંતીના ઉજવવામાં આવનાર છે.

મી. કે. આર. નાનજીઆણીના પ્રમુખ પદ નીચે કન્ડના કેરા ગામ ખાતે બોમ્બ બોની એક કોન્ફરન્સ મળી હતી.

કોન્ડાપુરની એન્ડુકેરાન્યોસાપડીને ના. ગાયકવાડે રા. ૩ હજાર અને પુના સારવ જનીક સલાને રા. ૨ હજાર બહીશ આપ્યા છે.

સુરતની નવાપુરાના ગોલવાડના મોસા એએ ફાર તાડી નહીં પીતાના હરાવ કરી જે કાઢ તેનો ઉપયોગ કરે તેને ન્યાતિ બહાર મેલવાનો હરાવ કર્યો છે.

રંચનની મહોબેડન કોન્ફરન્સ વખતે ના. આમાખાન ત્યાં હાજર થનાર છે.

કોમિસને સમતુ લાહોરખાતેનું પ્રદરશન તા. ૧૧ મી ડીસેમ્બરે પંબજના મવરનરે ખુલ્લું મુક્યું હતું.

લાહોર ખાતે મળનારી આપ્યા હોંદની ટેમ્પરન્સ કોન્ફરન્સનાં પ્રમુખ તરીકે મી. ગો.કુમદાસ કલાનકાસ પારેખ નીમાયા છે.

બ.માળની પ્રાંતિક કોમિસ કમીટીની એક સભામાં એવો હરાવ કરવામાં આવ્યો છે કે આવતી કોમિસમાં બ.માળે પ્રાંત નીધિએ મોકલવા, અને બ.માળ તરફના પ્રતિનીધિઓને આગા આપવી કે તેઓએ કોમિસના બ.મારણ અને કાનુનોમાં એકત્ર કોમિસ ભરવાને બને એવો ફેરફાર કરવવા માટેની એક કમીટી નેમાવાની બનતી દરેક તમજીબ કરવી. તેણે વધુ એવો હરાવ કર્યો કે પ્રમુખની સુટાણીના સંખા ધમાં કાંધપણ અબીપ્રાય ઉમારવાને કોમિસ કમીટીએ તેને પુછવામાં આવે તો ના પાડવી. એ પછી ડેલીબોરોની એક મોટી સંખ્યા ચુડી કહાડવામાં આવી હતી.

નાતાલ લાઇસેન્સના ધારા

નાતાલમાં લાઇસેન્સ કલેક્ટર સાથેના ધારાદારમાં નાતાલના સરકારી ઝેન્ટમાં બહાર પડ્યા છે તેનો સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

નવા લાઇસેન્સ

નવા લાઇસેન્સ માટે અરજ કરનારે લાઇસેન્સની જાત, મુદત, તથા મકાનની હકીકત સાથે લાઇસેન્સ અમલદાર આગળ અરજ કરવી. અરજીની બે નકલો મોકલવો. બે મકાન માટે તે વખતે લાઇસેન્સ ન હોય તો મકાનની જમીનનો એક નકલો પુરો પાડવો. અરજીની નકલ સ્થાનિક છાપામાં બે વખત જાહેર કરાવવી; પહેલીવાર અરજ કર્યા પછી ત્રણ દિવસમાં, બે બીજી વાર અરજ કર્યા પછી ૭-૮ દિવસમાં અરજદારને જાહેર થવાની લાઇસેન્સ અમલદાર મામણી કરી શકશે. તેમજ તે અરજી એપેલ રાખી શકે છે કે નહીં તે જતા વચા તેની પાસે એપેલ પછુ રજુ કરાવી શકશે.

નવા કરાવવા, અને બદલાવવા વિષે જુના લાઇસેન્સ નવા કરાવવા માટે પછુ પર પ્રમાણે અરજ કરવી; અને તે તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર સુધીમાં મોકલવી. લાઇસેન્સ બદલાવવા હોય ત્યારે અરજ ઉપર પ્રમાણે કરવી, અને વધારામાં અરજદારે ટ્રાંસફર માટે માલિકની મરજી લખીત વાર રજુ કરવી. છાપામાં જાહેર ખર્ચ આપવાનું જરૂરી નથી.

વાંધાઓ

અરજીની જાહેર ખર્ચ છાપામાં પ્રસિધ્ધ પહેલીવાર થયા પછી ૧૧ દિવસની અંદર કોઇ અરજ સામે વાંધા હોય તે લાઇસેન્સ અમલદાર અથવા માલિકેટ આગળ રજુ કર્યા. અરજ રવીકાર્વની નોટીસ લાઇસેન્સ અમલદાર આગળથી મળ્યા પછી લાઇસેન્સ શી અરજદારે મોકલાવી દેવી અરજીપર અથવા લાઇસેન્સની બીજી બાજુપર સહી કરવાની અથવા અગ્રહા કે આંગણાં આપવાની લાઇસેન્સ અમલદાર પાસે માગણી કરી શકશે. લાઇસેન્સ એવાઇ ગયો કે રદ થયો હશે તો તે વિષેની સોમંદવાળી એપીલેટીવ પુરી પાડવા સાથે શી. ૨/૬ ની શી આપવાથી તેની નકલ મેળવી શકાશે.

લાઇસેન્સ અમલદારના સુકાલ સામે અપીલ કરવાના ધરાવાની નોટીસ બે અઠવાડીઆની મુદતમાં આપવી; તથા

અપીલનાં ધરણોની બે નકલ તેમજ પા. ૧૨-૧૦-૦ ની રકમ તેની સાથે પુરી પાડવી.

સત્યામહતાં નાણાની પહેંચ

બી. હીરજી મુળજીની કુ. તરફથી પા. ૧૧-૧૨-૦નો એક જોહાન્સવરમાં મળ્યો તેની વીચત નીચે પ્રમાણે છે.

બેલાવીસતા.

- ૦ ૧૫ ૦ ગોર્વાઈજ મથુરાદાસ કુ.
- ૦ ૧૫ ૦ નારજીદાસ ગોકળદાસ કુ.
- ૧ ૫ ૦ રામજી લખમજી કુ.
- ૦ ૧૫ ૦ તરજીદાસ લાલજી કુ.
- ૧ ૫ ૦ બીમજી દેવજી.
- ૧ ૦ ૦ કાકરસી કાળીદાસ વેરાક(હડીયા).
- સાલામતિ.
- ૦ ૧૦ ૦ કલ્યાણ મેમજી.
- ૦ ૫ ૦ વલ્લભદાસ મનજી કુ.
- ૦ ૧૨ ૦ માધવજી પ્રજીદાસ.
- ૧ ૫ ૦ હીરજી ગોકળદાસ કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ મોરખનદાસ બીમજી કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ મુળચંદ નાનજી.
- ૦ ૧૦ ૦ મુળજી હીરાચંદ કુ.
- ૦ ૧૦ ૦ નારજી જોહા.
- ૧ ૦ ૦ કાળીદાસ લખમજી.
- ૦ ૫ ૦ જમનાદાસ પાનાચંદ બેલાવીસતા

પા. ૧૧ ૧૨ ૦

ફર્ટ કલોસ માલ મોકલનાર

ફર્ટરર

અમે દરેક જાતનું ઉપદ્રવ અને તાજુ ફર્ટ તથા દરેક જાતનું વેશ્ટેબલ લક્ષ્મીજી સહાયની પેકીંગ સાથે રાહડેથી દરેક જગ્યાએ આરડર મોકલવાથી નીમમસર તાકીદથી લાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મ'માવવા અમારું ખાત્રી માટે કાગળ બંધકાર અમર પ્રાઇસ હીરટ મ'ગારી લેવી,

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાબંધ અમારે ત્યાંથી તરફવાર મળશે.

ખુલાસા માટે લખો નીચેના શીરતાએ:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી, ફર્ટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટકો. એડ્રેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ટ્રાન્સન.

M. A. Abad Lajpuri, Fruiterer, 133, Grey Street, Box 570. Durban.

રોકડ ખર્ચર ભાવ

શી. ચે. શી. ચે.

આવક માંબ ૧૫૨૨ની ૨૧ ૦ થી ૨૧ ૬	
બીમડીના	૨૫ ૦ „ ૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૩
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
બીની સહર	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
કુંઠાના	૨૧ ૬ „ ૨૨ ૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬
તુવેર દાળ કાનપુરી	૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦
મસુરની	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૬
મખની	૨૭ ૬ „ ૨૮ ૬
અડકની	૨૬ ૦ „ ૩૦ ૦
મણા મુખડીના	૨૩ ૦ „ ૨૪ ૦
„ દાળ	૨૫ ૦ „ ૨૫ ૬
વડાણા નાતાલના	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મકાઇ	૬ ૦ „ ૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
કમ્બુ તેલ ૧ બાલન	૩ ૨ „ ૩ ૩
એરડીલુ	૨ ૬ „ ૨ ૭
મીઠું	૩ ૬ „ ૩ ૬
નાળીએરડું	૪ ૦ „ ૪ ૬
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
પીળા	૧૫ ૦ „ ૧૫ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૧૦ ૦ „ ૧૦ ૬
આરો	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૩
મદ્રાસી સોપારી ૧૨૦૦ જા	૦ ૬
મરચાં	૦ ૩૧ „ ૦ ૪૫
શી પેટી ૪૮૦૦ના થી ૮-૨-૬	૮-૫-૦
પોરબંદર	૬-૫-૦ „ ૬-૧૦-૦
પાણીન એરડીલુ	
„ વાઇટ રોસ	૮ ૮
„ „ આબન	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
નાળીએર	૧૩ ૬ „ ૧૫ ૦
ફલી	૫ ૬ „ ૬ ૦
કાકરસી સોપ	૧૩ ૦ „ ૧૩ ૬
સાણ સીલક રહેલ	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૬
સાણ સનલાઇટ	૪૨ ૬ „ ૪૫ ૦
„ ટાપર ૫૦ કુંઠાના બોક્સની	
કીમત	૧૨ ૦ „ ૧૨ ૬
નેકર ડી	૧ ૮ „ ૧ ૬
માચીસ લાવન	૩ ૧ „ ૩ ૩
સોપારી સેવરની	૦ ૧૦ „ ૧ ૦
નીલમ પોઇટ કીઆરેટ	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
ફૂધ નેસલુ	૨૦ ૩ „ ૨૧ ૦
„ ફસલ	૨૦ ૦ „ ૨૦ ૬
કરેસ-ટ મીલક	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬
નીમક (લીવરપુશ)	
નસ્તા એકની	૫ ૬ ૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

સર્વ પ્રકારના ફળો અને શાકભાજીની વેચવાની કાર્યવાહી અત્યંત સારી રીતે કરવામાં આવે છે. અત્યંત ઓછા ભાવે ગ્રાહકોને પહોંચાડવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And, at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
69 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co

GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A

A. Mahomed Hussan & Co.

MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL.

Hand No. 432 Corner Kaffir & 11th Streets,
VERDERBOP, JOHANNESBURG

Box 4100 Tel. Add: "MAJANDAR."
When Ordered: Verderbop Corner, 11th St.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer,

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL.

GOOLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.

Branches:— Pietersburg, Box 25,
Nigel, Box 43

Tel. Address: "

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add: "BHABHA."

P.O. Box 22.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 77 NATAL;
Zuerst Box 77

Lindley'spoort } TRANSVAAL;
Steenbokfontein } Dis. RUSTEN
Rietfontein } BURG.

Box 11 LICHTENBURG.

શ્રી. કેવલરામ

વેપારી અને કાચરકટ પ્રિયોરટર

કાચરકટ અને બીજા તથા નવાની જાણ

મારકેટ સીટ, (કાર્લેટન હોટેલની સામે),

બોક્સ ૫૨૨૦,

બેન્કા-સમરમ

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

NANJEE DULABHDAS & Co.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલભદાસની કુ.

મરચાંદી અને પ્રિયોરટર

P.O. Box 141, LAURENCE MARQUES.

Tel. & Cable Add: "NANJEE."

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spokenen,

Tel. add: "KHANDARIA." Box 150

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miānkhān & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also F. and T. etc.

Houses, Shops & To Let

121 & 123 FIELD STREET, DURBAN.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ મન

સસતી નેલી

સીધી મુંબઈ

સ્ટોમર "અમલુખા" ૫૦૦૦ ટન ૧૫ જાનેવારી

૧૭, ૧૮ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચે છે.

આ કંપનીની આગમીટમાં દરેક વરસના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીબ કમદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના સ્થાપના તેમજ આપણે છે તેથી પાસેજરોને કાષ્ટક વાતે જરા પણ મુંઝવું પડતું નથી એ ખાતરી રાખશો.

પરિવર આને કાષ્ટક પુરવઠા આપણા હોદી આપણે લાંબી મુસાફરીમાં નકાસી વખત ગાળી હોરાન ચતા હતા, તે હવે પુરવઠો સુકર છે કે અરધી અરધ મુસાફરી નાં ફાવેલો દરેક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમીટ દર મહીને મુંબઈ સારે જાય છે. માટે આ કંપની મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુકતાં દેશ જનારાઓએ તકમાર ચક્ર રહેવું.

સરકાર આગમીટ મુંબઈ પહોંચેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે અખર મળશે તે ઉપરથી સંઈની જાણ માટે અતરે જાપામાં નાંખવશું તેથી સહિ સાહેબો ને વખર અરએ આગમીટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરખાસે સીધે કોઈવો ગૌર કલકત્તા સ્ટોમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમલાણી ટન ૨૨૦૦ તા. ૧૫ જાનેવારી

ભેટલપલ્લે આટલકલ્લે ભેટલપલ્લે.

જાલં. જાલં. અમલગાદી લાલં 2200 જુલાઈની 15.

ભેટલપલ્લે મહિરંભે ભેટલપલ્લે ભેટલપલ્લે ભેટલપલ્લે ભેટલપલ્લે

શ્રી. કલ્યાણીજી કલ્યાણીજી કલ્યાણીજી

જાલં. જાલં. અમલગાદી લાલં

૧૧૪, ૧૧૫, ૧૧૬ મેમસીઅલ રોડ દરખા.

King & Sons,
West Street, Durban.

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

East Indian Trading
Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of

Groceries, Salt Goods, etc. etc.

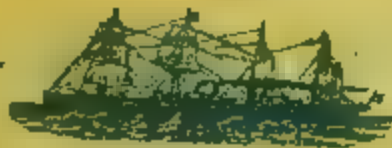
પોરબ દરખા ખુશબોદાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add. 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS,

S.S. "HAIDERI"

will sail about the last week of January

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્શિયા સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની.

આ લાઇનની નવજાતી આગેત "હેડરી" જાનેવારીની આખેરીમાં ઉલાગેઆગે, મેરા, મોઝાંબીક, જમ્બાઝ તથા મોંબાસા યદ્ય સીધી મુંબઈ જશે. દેને પછી આ લાઇનની આગેત દર ત્રણ અઠવાડિયે આવે આગેરી.

ફર્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની નેલી બહુ જ કીમત રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુળજનાં ફરે છે. એક હબરથી બારસો પાસે જશેની સગવડ સાફ દીયન, બજાર અને પાણીની સગવડ સખી છે. તે બાબત તેઓ સરકારીકેટ કરાવે છે.

ખાસીઓ સખજા દેશી છે. મોશીસરો માખણ છે. અને કપતાનો હોઠી મોના ધરમના રીત રીવાજથી વધે છે. આહમજ રસોડામાં સખી હોઠીઓની સગવડ વધારી છે.

બાળબચા સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજરો ખાસ આવી અમુક્ય તકે મુંબઈને નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરખાસા અને ધરમના નીયમો ઘણી સારી રીતે સચવાય આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સખજા હોવાથી તેઓના નામ મરાહુર છે.

જમ્બાઝ મોંબાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો કરાવ કીધો તેમ હરિજી આફ્રિકાના હોઠીઓએ પણ કરવું જોઇએ.

દરાસવાસની સરકારે હકપાર કરેલા હોઠીઓને લેવાનું બધ કરી આ લાઇને રંગસવાલનો સરકારને બાયકોટ કરો છે.

સાઉથ આફ્રીકામાંથી હજ પકવા જનારા મોટી સખ્યામાં થાય તો કેપથી ઠેક છતાં મુંબી સીધી અથવા મુંબઈ યદ્યને જનારી રપેશીઅલ સ્ટીમર આગી સખીએ જાશે. રીટર્ન ટીકીટ કાઢવાનો આવ કરી ચકરું.

પેસેજરો બાબત વધારે ખચર વાસ્તે અમારી વેસ્ટ ઓફ ઓનેકર પાસેજની મોશીસમાં અમેને જાતે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

હાદા અબ્દુલાની કુંપનો,

વેસ્ટ ઓફ, ઓનેકર પાસેજ, 12ખન

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "DUNERIE" leaving Durban for Calcutta direct on or about 17th January taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

BUCHITT MAHARAJ.

Passenger Agent,

169 Gray Street, Durban.

एव. एव. "डुनेरीक" नामके जहाज 17 जानेवारी 1910 के लगभग बर्नहे कलकत्ते जाएगी. किराया बहुत सस्ता.

बुचिट महाराज, एजेंट,

169 ग्रे स्ट्रीट, डरबन.

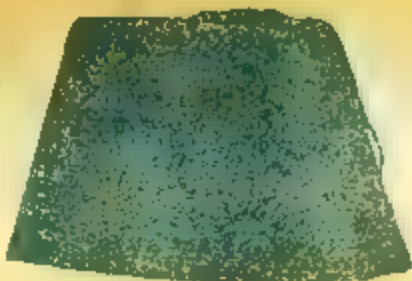
એસ. એસ. 'ડુનેરીક' તા. 17 જાનેવારી 1910ના અરસામાં કર્ણાટકથી કલકત્તા જવા જશે. કાર્ય બહુ સસ્તું છે.

સુચીત મહારાજ-એજન્ટ,

169 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

"બુચિટ, બુચિટ, બુચિટ" એવું જોડાણ મુંબઈની બીજાના નામ લેવામાં આવે છે. તે બાબત તેઓ સરકારીકેટ કરાવે છે. આહમજ રસોડામાં સખી હોઠીઓની સગવડ વધારી છે. બાળબચા સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજરો ખાસ આવી અમુક્ય તકે મુંબઈને નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરખાસા અને ધરમના નીયમો ઘણી સારી રીતે સચવાય આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સખજા હોવાથી તેઓના નામ મરાહુર છે. જમ્બાઝ મોંબાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો કરાવ કીધો તેમ હરિજી આફ્રિકાના હોઠીઓએ પણ કરવું જોઇએ. દરાસવાસની સરકારે હકપાર કરેલા હોઠીઓને લેવાનું બધ કરી આ લાઇને રંગસવાલનો સરકારને બાયકોટ કરો છે. સાઉથ આફ્રીકામાંથી હજ પકવા જનારા મોટી સખ્યામાં થાય તો કેપથી ઠેક છતાં મુંબી સીધી અથવા મુંબઈ યદ્યને જનારી રપેશીઅલ સ્ટીમર આગી સખીએ જાશે. રીટર્ન ટીકીટ કાઢવાનો આવ કરી ચકરું. પેસેજરો બાબત વધારે ખચર વાસ્તે અમારી વેસ્ટ ઓફ ઓનેકર પાસેજની મોશીસમાં અમેને જાતે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

ટાપાઓ ! ટાપીઓ !

એ વધેને નવા મુધારા સાય સારા ફેર દરેક કામ તથા પ્રાઈસની નવી તરખી, હાંચરી અને, ખેંચોર અને સાઈલ ટાપીઓ ખરીદ વીજ હોય તો પંચ વેસ્ટ ઓફવાળી દુકાને પધારી અથવા પોસ્ટ મારફતે મંગાવી ખાતરી કરી લીએ.

પ્રાઈસલીસ્ટ માટે નીચેને શીરનામે લખો:-

એસ. પીરભાઈ બટલર.

404 વેસ્ટ ઓફ, ડરબન.

S. Peerbhoy Butler,

404, West St. DURBAN.

The Indians of South Africa

Helots within the Empire and how they are treated

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from The International Printing Press, PHOENIX, MATABI

Post Free 1/6

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers & General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

8 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Gama"

Telephone No. 1201

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

DEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant.
Tel. Add: "Khetsey" Box 110
Dandodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjies Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBERG

H. R. Desai,
Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader
116 Long Street.
Obhaganlal Bhawnidas Ghoewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj,
Produce Dealer and
General Merchant.

DURBAN

Abdool Basak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOUBAKER AMO & Bro.,
Box 441, 434 West Street.

DURBAN

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhann Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mannojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghraj,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor,
123 Grey Street.
K. Jivan,
122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St. Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
E. SULTMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 83, 104 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant
Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

V. A. Doss,
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
Box 110 Tel Doss

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

S. N. Samy,
Wholesale Forwarding and
Commission Agent,
Box 110.

M. J. Naidoo,
General Dealer, Central Cafe,
Forwarding & Commission Agent
New Street.

P. S. Pilly,
Produce Forwarding and
Commission Agent,
Box 112

N. S. Samy,
Wholesale Produce and Fruit
Merchant, Forwarding & Com-
mission Agent.

V. Rungasamy,
Wholesale Produce and Fruit
Dealer, and Forwarding and Com-
mission Agent, Box 56

V. S. Thakore,
Indian Laundry,
Box 122 High Street.

HEIDELBERG

Abdo Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 13.

INHAMPANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add: "Manjee."

JOHANNESBURG

- Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
P. B. Dornbjee,
Box 2937, Corner Alexander St.,
M. P. FANCY,
Box 8031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street
C. KAVALEAN,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. Tavaris,
224 Market Street,
Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.
C. P. LUCHERAN,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

KIMBERLEY

- Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
Nadarasen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

- Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.
Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
A. E. CHOTABHAL,
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

- A. E. BHARHA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Delader & Importer,
Box 150
L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, F.O. Box 117
148 Church Street.

WELLINGTON, C.C.

- V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporter, Box 1.

LOURENCO MARQUES

- Hajee Essa Hajee Saleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJY IDOLY,
Box 332
Madhuvjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
VRAJAS & LALCHAND,
Box 92.
NANJEE DULABHAI & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

- M. E. GREDAT,
General Merchant and
Produce Agent.
Box 7. Branch: Ingogo.

NORTHDENE

- Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

- A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEP

- Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

- A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KRANDERLA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

- T. K. Desai,
Box 128
M. E. Nanabhai,
Box 55

PORT ELIZABETH

- Tiekandas Bros.,
Main Street, Box 61,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
L. A. Pardy,
General Merchant,
165 Adderley Street.
E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
15 Princess Street,
V. D. Namsan,
General Merchant,
Namsan's Buildings, Walmer St.,
R. R. Ningo,
64 Walmer Road
Vannali Haric,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

- Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
NAGABHAI HARI SONI,
Goldsmith,
Boom Street Box 280
J. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 842.

RICHMOND

- M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

RUSTENBURG

- ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4, Tel. Add.: "Saliman"

SALISBURY

- Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

- S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kalokhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Gign, Befoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Mahomed Wade,
Merchant Box 27,
Branch: Ballour.
A. S. Dessi,
Direct Importer, Box 123
Vanuoli Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE O.C.

Bhanna Kunverjee Entholwala,
Shoemaker,
Market Street.
Chhita Momar,
Storekeeper,
Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Basu Talwantsing,
58 Wick Street.
Heinraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith
Moos Street.

જેલનાં કાવ્ય.
[ખીજી આવૃત્તિ.]

હીંમત આગળના પ્રયત્ને
એક શીર્ષક, ૧૨૨૨૧ ૧૧ની

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND
GENERAL DEALER,
WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Parow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

ELECTRIC THEATRE

Corner of
GRBY & ALICE STS., DURBAN.
OPEN TO ALL

GRAND BIOSCOPE

NEW EVERY WEEK
OPEN DAILY 7 p.m. to 10 p.m.
Admission Sixpence

આવો! અને જુઓ!!
હિલેક્ટ્રીક થીએટર.
(ક્રીમીટ અને એલીસ સીટના ખુણા ઉપર)
આયોરકોપના રખાવો.
દર અઠવાડિયે નવી નવી ખુબીઓ.
રાજ રાતના ૭ થી ૧૦ વાગ્યા સુધી
ખુલ્લું રાખવામાં આવે છે.
દાખલ થવાની ફી: -/૬ પેની.

B. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mills & Timber Yards:
108 Queen Street, Durban

KORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

BABU TALWANTSING

General Merchant & Produce Dealer,
53 Wick Street,
VERULAM

THE IMPERIAL CIGAR

Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. addr: "CHEROOT"
Star Buildings Ungent Road,
D U R B A N.

**આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા
સુંદર ફોટોગ્રાફ.**

માનવતા દાદાભાઈ નવરોજી.
ઓ. જસ્ટીસ બદરુદ્દીન તઘયબજી.
મી. એમ. એમ. નાઝર.
ઈડયન સ્ટ્રેચર બેરર ફેર.
અફઘાનિસ્તાનના અમીર.
મી. અમીરુદ્દીન ફજફર.
મેસર્સ એમ. કે. ગાંધી, અને એચ. એ.
અલી.
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાબનીઆ.
સ્વામી શ્રી શંકરાનંદ.
મી. એચ. એસ. એલ. પોલાક

**ઇટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો**

	s. d
Ethics of Passive Resistance	૦ ૩
Bhagavad Gita	૧ ૦
The Story of the Ramayana	૦ ૬
A Book—and its Misnomer	૦ ૬
દરસવાલનો ખુની કાપડો.	૦-૦-૬
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-૦
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૩
ખુસ્તદા કામેલ પાસાતું જીવન અરિત	૦-૦-૩
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૬
સભ્યમદ (પ્રનામી નિબંધ)	૦-૦-૩
સર્વેશ્વર	૦-૦-૬
ખુસ્તદા કામેલ પાસાતું આશય.	૦-૦-૬
નીતિ અને અમલવા ધર્મે નીતિ.	૦-૦-૬
રામાયણ સાર, ચાલકાંદ	૦-૧-૦
દરસવાલનો નવો કાપડો	૦-૦-૩
દરસવાલનાનવા કાપડાખુબજાનાપાસા	૦-૦-૩
સુધારાનાં બવાકા	૦-૦-૩
મારો જેલનો ખીજો અનુભવ	૦-૦-૬
" ત્રીજો "	૦ ૦ ૩
દરસવાલનો દુકાનો બંધ કરવાનો કાપડો	૦-૦-૩
ખર્ચ પેની ૧ જુલુ. કાઈપચુ કાલોનીના સ્તાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.	
ઇટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ ફીનોટકસ, નાતાલ.	

માહત્તાથી દુલસીવાસતીકત

રામાયણ સાર.

ચાલકાંદ.

ફિલ્મ ૦-૧-૦ પોસ્ટેજ ૦-૦-૧

Advertisers, Please Note

The rates for advertisements in INDIAN OPINION have been revised and considerably reduced as from the 1st January, 1910. Instead of 2/6 per inch we now charge only 2/- with special reduction for repeats and contracts for long periods. Substantial reductions are also made for large advertisements. Write to the manager for quotations.

In order to be consistent with our policy of the upliftment of mankind, we find it necessary in future to refuse advertisements of articles of a nature that will in our opinion injure our fellows, both morally and physically. Included amongst these are the following:--Intoxicating Liquors, Medicines, Cigarettes and advertisements of an indecent or gambling nature.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS.

Our Job Printing Department

We have decided to discontinue, as from the 1st January, 1910, the printing of commercial work and devote our whole attention to the publication of INDIAN OPINION and books. In asking our customers to get their business printing done elsewhere, we beg to thank them for their kind support in the past and trust they will not be inconvenienced thereby. If at any time we are requested to undertake special work in the Indian languages, we shall endeavour to do so in order to oblige, but it should be understood that our staff is fully engaged in publication work and therefore such jobs could neither be done at short notice nor in a limited time.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS.

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

Telephone No. 96,
Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

German East African Line

TO BOMBAY

Direct via Delagoa Bay
and Mahe

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
સ્ટીમર "કેસર" તા. ૧૬ જાનેવારી

તા રોજ ડરબનથી ઉપડી માંહે રહી ૧૧ દહાડામાં મુંબઈ જશે. આ આગમોટમાં ખલાસી દેખી છે, જ્યાં ફાલકામાં કુસાદા છે જાજર વિગેરેનું પાણી મુખ છે. આ લાઇનની આગમોટ હવે ડરબન અને કેલાગેઆબેથી દર ત્રણ વરિ સીધી મુંબઈ જશે. દીકરીટ કલાવ્યા પહેલાં મહેરજાની કરીને આગમોટની ફર્ટ કલુસ સેકન્ડ કલાસ અને કેક જાજર, કીચીન, પાણી વગેરેની સમગ્ર વ્યવસ્થા ખાતરી કરી દીકરીટ કલાવરો. મજૂર લાઇન જે ટાઇમ ખતાવે છે તેજ ટાઇમપર ઉપડે છે કે જેથી પાસે જશે ઉપરથી આવ્યા હોય તો તેઓને કાળે ત્યાં રહેવાની તકલીફ નહીં પડે અને હાઇમસર રવાના થઇ શકાય.

વધુ ખુલાસા મલે લખો નીચેના શીરનામે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેવીટ, ડરબન.

'વહે માનરમ'

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છો? રસાયન સહાના—મગજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરતા ચાલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.
ખાવાસીર બીથરવાના ગોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકાળીક અને મોક્ષ ઇલાજ. નાતાલમાં ધણા જણને કામદો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત સી. ૩.
મરહૂમ શીર—જાદુઈ મગજ. સોજ, ઘા, ઝુમકાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.
કૃમિન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંને અકસીર ઇલાજ માલ અને કહેડ જીવડાંસાથ જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.
તવાના વરિકા—જીવાળની અકસીર ગેળીઓ. ૭થીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.
શશીપર્વ વરિકા—કુખસામક ગેળીઓ. ખરાબ સ્વપ્નનો ખાસ ઇલાજ. કિંમત એક ડાબીની શીલીંગ ૩.

હેડ ઓફીસ: ૧૦ મોરફન સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન
સો. પી. લક્ષીરામ.
જનરલ સીલક મન્યંટ.
૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, બેન્ગાલુરુ.
મેડ આપવા સમય અને તરફની ધણીજ સરસ થીએ, જેનીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભાવનું ફેરામ, જરીના ટેબલ કલોય, કાસખીરી ખનાત વિગેરે વિગેરે. ખાન ધણીજ સરતા. આવો અરે ખાતરી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE
MERCHANT.

English & Indian Groceries always
be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "MELON."

PORT ELIZABETH.

તર્ક્યાર છે.

હોદ રચનાજ્ય.

સાચુ સ્વસ્થતા તે શું? સ્વસ્થતા એજ વધુ આપણે શા પ્રયત્ન કરવા જોઈએ? આપણામાં કેવા ઇચ્છા હોવા જોઈએ વગેરે બાબતમાં અમલની હકીકત અમુની દોષ તો પાંચા "હોદ રચનાજ્ય." આ પુસ્તકનો બહોળો ફેલાવો થાય એવા હેતુથી બેતી કિંમત માત્ર - ૧/૬ પેની રાખવામાં આવી છે. દપાલ ખર્ચ ૧ પેની.

કેટલાક માણસોએ મોટી સંખ્યામાં આ પુસ્તકો ખરીદેલાં હોવાથી જલદીથી મંગાવી લેવાની અરજ કરવામાં આવે છે.

ઈસ્ટનેશનલ પ્રીમિંગ પ્રેસ,

ફીનોક્સ-નાતાલ.

તર્ક્યાર છે.

૧૯૧૦ ના સાલની ડાયરી

એક દિવસનું એક આખું પાનું.

વેપારીને ઉપવાગી હકીકત સાથે.

કિંમત માત્ર ૧-

ઈસ્ટનેશનલ પ્રીમિંગ પ્રેસ,

ફીનોક્સ, નાતાલ.

limited, but the fund in aid of the general cause is deserving of assistance on a much larger scale, and should therefore be liberally supported. I myself have great pleasure in subscribing Rs. 1,000 to the fund.

Anglo-Indian Paper on Passive Resistance

The Calcutta Evening paper, *The Evening News* (Nov. 30th) writes editorially as under:

The doctrine of passive resistance has been revived with remarkable frequency during the last few years and in almost every instance with success. There can be little doubt that it was the passive resistance of the Finns that balked the designs of the Russian bureaucracy on the independence of Finland five or six years ago. It was the passive resistance to the Education Act of 1903 which paved the way of the Unionists to their awesome smash at the polls in 1906. The Suffragists tried the policy of passive resistance for a short time, and were really making an impression, when they unfortunately lost their temper, and made themselves first of all a nuisance and then a danger to the community, with the result that their cause has slid back to where it was five years ago. And at the present moment, on the part of the Indians of South Africa, we are being treated to a spectacle of passive resistance perhaps the most stubborn and certainly the most moving, that has been witnessed for a long time.

Whatever be the reason of the phenomenon, however, it is certain that the immortal patience of the East has never been more triumphantly vindicated, as it has assuredly never been more severely tried.

What is happening now in South Africa is a spectacle of lawful passive resistance, pitted fearlessly against the harsh enactments of a prejudiced Colonial Government.

It is a pathetic and apparently forlorn struggle. The British Government has left them to their fate, and so far as can be seen their only hope lies in wearing down the Boer colonists. On the face of it the odds are hopeless. But there is such a thing as public opinion, and there can be little doubt that it must, in course of time, condemn the South African attitude with an emphasis which not even the Boers will be able to ignore. Again no one can go on for ever knocking down a man who doesn't attempt to defend himself. This will become more and more evident as time goes on. If the Indians continue to show the same remarkable qualities of patience, self-control, and dogged, if passive resistance to unjust laws, we shall doubtless find the South African Government's shamefacedly giving way, overborne alike by the forces of passive resistance and by the unanimous reprobation of the Empire.

Indian Women

India's Friend has an article on Indian Women from which we take the following (condensed):—

There are few subjects, perhaps, on which more widespread ignorance prevails in England than that of the condition of Indian Women, and even worse than the ignorance is the distorted knowledge which is sometimes spread about by interested persons. In a population of nearly three hundred millions, some cases of ill-treatment and cruelty must sometimes occur; but these are no more descriptive of Indian house-life than a vivid picture of a slum at the closing time of its gambling-houses would be a true representation of the social life of Christian England.

In the ancient life of India, long before foreign invasion and partial conquests had dislocated and distorted her social polity, the Hindu women led a free and dignified social life; two careers lay open before her—the life of the household and the life of a student—and in both she was honoured. The vast majority entered into the household life, and became, in the language of the great Hindu law-giver, the "Goddess of the Home." The wife was necessary in all the religious rites of the household, and they were many: no man might act as the priest of his family without his wife beside him as priestess, for the husband and wife were one, each necessary to the completion of the other. Yet the wife was not the ideal of Indian womanhood; that high place was reserved for the mother with the infant in her arms. For long ages, as the mother and child became the object of the adoration of Christendom, that same holy ideal was the highest and dearest object in the Indian home.

Yet the women-student also, who strictly chose perpetual virginity, that she might acquire the highest knowledge—the knowledge of the Supreme—was also, in ancient India, regarded as worthy of honour. She was found in the Court of the Kings, a visitant received and listened to with deep respect: she was found in the circle of learned philosophers, holding her own in high debate. She was versed in the subtleties of scholastic arguments, as well as being the singer of holiest hymns. Such women we read of among the spiritual giants of the past.

As we come down the stream of time, we still find Hindu women shining as wise counsellors as well as heroic mothers of brave sons. And when we pass out of those far-off days into the turmoil of invading armies and internecine strife, we still find women playing noble parts as rulers of States, for cons of fathers, or dying bravely as their men-folk died, when death or dishonour offered the dread alternative.

Such as she (the mother) is, how ever, she is still queen of the household, and her word is law: difficult, indeed, would it be to find a Hindu who would disobey his mother, even when a man, mature or old. Such sovereignty over all the men of the family as is wielded by the Indian woman is unknown in the West.

"Servants of India"

The following brief sketches are of the members of the "Servants of India," an Order inaugurated by the Hon. Prot. Gokhale, Member of the Viceroy's Legislative Council. The "Servants of India" have taken a vow of poverty and are supported from the funds of the Order:—

V. S. S. SASTRIAR—is a native of Tanjore District and a distinguished graduate of the Kumbakonam College. He was for nearly 20 years a teacher and was the headmaster of the Hindu High School, Triplicane (one of the foremost institutions in Southern India) till 1904 when he joined the Society. He has been married twice and is a father of a son and two daughters. He is an M. A. of Madras University, of which he is also a distinguished Fellow.

G. K. DEVADHAR—A Poona Brahmin. Though belonging to a family in very humble circumstances, he worked hard and helped himself to get the M. A. degree of the Bombay University. He is a man who has always practised the precept "Plain living and high thinking." He was Principal of the Aryan Society's Educational Institution at Girgaon in Bombay before he joined the Society. He is married and has children. His father is a Saayasin.

N. A. DRAVID—A native of Tanjore District, Madras Presidency. Early in life he went over to Central India. He is an M. A. of the Allahabad University. He was for some time Manager of his father-in-law's ginning factories at Ventnal in the Central Provinces.

A. V. PATWARDHAN—comes out of a very old Sardar family of the Maharashtra country. He is an alumnus of the Fergusson College.

S. A. BALAKRISHNIAIYER—a B.A. and B.L. of the Madras University and was a successful pleader of Nagapatnam. He joined the Society in 1909.

GOPAL VINAYAK JOSHI—about 60 years old now. In 1886 he sent his 16-years-old wife to America to study medicine. He is one of the pioneers of female education in the Deccan. Most unfortunately, after her return to India, Dr. Joshi died of consumption. From this time on till 1905 he was a free lance in the politics and public life of Maharashtra.

V. H. BARVE—an undergraduate of the Fergusson College. He is fond of cricket and a thorough sportsman,

He is personal assistant to Mr. Gokhale.

D. V. VELANKAR—also an undergraduate of the Fergusson College and a son-in-law of the late Mr. Gd. K. Gokhale (brother of Mr. G. K. Gokhale.) He is in charge of the accounts, etc., of the Society.

A. K. BASU—an undergraduate of the Presidency College of Calcutta. He is connected with the Hon. Mr. Bupendranath Basu of Bengal.

W. C. CHATTERJI—a Bengali Brahmin, graduate of the Calcutta University. He was employed in the Military branch of the Imperial Secretariat. In 1907, after getting sanction for an invalid pension, he joined the Society.

N. RANGANATHAN—joined the Society in 1907 after taking a year's course in law. He graduated from the Presidency College, Madras, in 1906. He is unmarried, and was a pupil of Mr. Sastriar.

S. G. VASE—a native of Kolhapur, joined the Society in 1908. He graduated from the Deccan College, Poona, in 1907.

L. V. KATKINI—a Saraswat Brahmin, Licentiate in Agriculture of the Bombay University. He is also unmarried.

N. RAMACHANDRA RAO—a native of Nellore in the Madras Presidency. After being in Government service for nearly eight years, he resigned his appointment and joined the Society in 1909. He is a widower.

C. S. DEOLE—a Maharashtra Brahmin, for a long time resident at Indore in Central India and a graduate of the Calcutta University. He was a teacher in the Poona Girls' High School when he joined the Society.

K. P. KAUL—grandson (on the daughter's side) of Pandit Bishambar Nath, a staunch Congressman of the United Provinces, joined the Society in 1909.

H. N. KUNZRU—son of the late Pandit Ayodyanath, a popular Congress leader. He joined the Society in 1909 after qualifying himself for the B.A. and B.Sc. degrees of the Allahabad University.

V. VENKATASUBBIAH—a native of Mysore. He graduated in 1905. He was a teacher in a Missionary school before he became a "Servant of India."

K. R. RUTKAR—a native of Kolhapur and an undergraduate of the Rajaram College of Kolhapur. He has prepared a life of the late Mr. Ranade in Marathi, but had to withhold publication of the same as Mrs. Ranade has in preparation a life of her late husband.

C. A. NAIK—an undergraduate of the Madras Christian College. He has been on probation in the Society ever since August, 1907. He was a schoolmaster in a Mofassil Station.

From the Editor's Chair

MR. RATAN TATA

THOUSANDS of his countrymen must have read with gratitude and admiration the splendid letter of Mr. Ratan Tata that accompanied his equally splendid donation to the struggle. Mr. Tata's letter and donation have lifted the struggle to the highest platform. It is a struggle, says Mr. Tata, "of which the people of the country have every reason to be proud. I have watched with unfeigned admiration the undaunted and determined stand which our countrymen in the Transvaal, a mere handful in numbers, have made, and are making, against heavy odds, and in the face of monstrous injustice and oppression, to assert their rights as citizens of the Empire, and as freemen, and to vindicate the honour and dignity of our motherland." The full text of the letter is reproduced elsewhere. It is addressed to Prof. G. Gokhale who has been guiding and advising Mr. Polak during his tour through India. That letter should be read by every Indian in South Africa—and may we say, every European also who cares at all for the Empire under whose flag he is living? On the passive resisters it places a very grave responsibility. If it is intended to encourage them, it also warns them that national honour is in their keeping and that they are expected to die for the cause. Not until they have reached the goal will they deserve the lavish praise bestowed upon them by this great philanthropist—a worthy son of a worthy father. Those Indians who are not taking an active part in the struggle may realise the importance of the issue and may see that it is not so much the goal as the methods that have made it immortal.

The Europeans may, if they will, see how deeply it is affecting India and what opinion some of the best men in the Empire entertain about it. Knowing that they may count on the Transvaal Government to end a situation that does them no credit.

RECENT DISCHARGES

THE release of about twelve passive resisters in the Transvaal and reported in our columns this week has excited little interest either among the Europeans or the Indians. Two years ago such an event would have given rise to a demonstration among the Asiatics and created some interest among the Europeans. Imprisonments for conscience' sake and discharges have become common occurrences among the Asiatics. This is a very great gain. We want virtue and courage to be such common things among our countrymen as to occasion no surprise when they are practised. Among the discharged Indians is Mr. Aswat, some time

Acting Chairman of the British Indian Association. Mr. Aswat, it will be remembered, was prepared to sacrifice all his goods rather than surrender his self-respect. Most of the resisters are well-versed fighters and have been imprisoned more than once. We congratulate them all on their bravery, and we note with satisfaction that they are ready to go to gaol again as soon as the Government will send them.

RELATED JUSTICE

THE Natal Parliament is, in some measure, rectifying the errors of its predecessors. It has partially restored the right of appeal in respect of *old* trading licences; now it has brought forward a bill exempting the wives of indentured Indians from the annual tax of 2/6. We congratulate the Natal Government upon their boldness in having introduced the bill granting this relief. We must, however, confess that the tardiness of this simple act of justice is one of all the practical might often have been *passed*. And after all, what is this measure? The tax should never have been imposed and it is none the less inhuman for the natives. There can be no rest for the Indians in Natal so long as the £3 tax is retained for any portion of the indentured class and so long as the right of appeal in respect of trade licences is not wholly restored. We re-echo the sentiments of the promoters of the petition on behalf of the colonial-born Indians that they ought not to labour under any extra difficulty regarding licences to trade.

Health of Durban

Medical Officer's Report

In the Report of the Medical Officer of Health for the year ended July 31st, 1909, we find that the population of Durban in February, 1909, was—Europeans 21,421; Coloured and Half Caste 1,750; Natives 15,900; Indians 12,077; Total 41,148. The Coloured and Half Caste population are, for public health purposes, treated as part of the European population. The number of deaths amongst Europeans was 254; Natives 120; Asiatics 316. Amongst the causes of death amongst Indians, Phthisis claims 31 and Pneumonia 27. Amongst Europeans there were 13 deaths from Phthisis and 18 from Pneumonia. Commenting on these figures Dr. Munson says:—

"From the above table the large number of deaths occurring amongst Indians from diseases of the lungs will be noticed, amounting as it does to over 30 per cent. of the total deaths. Consumption of the Lungs is the disease of the Indian which stands at the top this year as well as in previous years. Diseases of the Respiratory Organs are chiefly predisposed to by the want of ventilation, and by the want of ventilation, and by the want of ventilation, when exist in

many Indian houses and jetties. Few, if any, precautions are taken for overcrowding sleeping rooms. This is chiefly due to the physical impossibility of overcrowding under our bye-laws. Three hundred cubic feet, with a height of 12 feet, is the amount prescribed. Now under these conditions a single bedstead 3 feet wide takes up 212 cubic feet, and if a foot is left separating adjacent beds the amount will be 336 cubic feet per person. It must be apparent that such close packing of human beings is not desirable, nor can it be healthy. In addition the belongings of the inmates are usually retained in such places, the gross pollution of the air can be better imagined than described. Both for Indians and Natives the enlargement of the minimum air space is specially demanded. The fact that diseases of the lungs are so numerous as a cause of death and sickness amongst this race points to the foul air breathed as being the important factor in bringing about this result."

The annual average mortality from Tuberculosis for the past six years is, amongst Europeans, 28, Natives 29 and Indians 73. Consumption of the lungs shows an average for the past six years of 22 amongst Europeans, 23 amongst Natives and 64 amongst Indians.

Enteric Fever and Scarlet Fever seem to be entirely confined to the European community.

Natal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY,

January 12.

The £3 Tax

Sir LIEKE HULETT continued the debate on the motion for third reading of the Indian Immigration (Licences) Act Amendment Bill. He heartily supported the Bill, arguing that it was never contemplated that the £3 tax should be placed upon women or girls. The decision of the Courts that women were liable had made it almost impossible for these people to meet the taxes and live on the balance. The imposition had led to immorality, many Indians having gone back to India leaving their wives in Natal. He hoped the justice of the measure would be seen, and that it would meet with the approval of the House.

Mr. CLAYTON, touching upon the question of the destitution caused by this taxation, showed that in one magisterial division alone there were not fewer than 253 of these women, who were living no one knew how. The tax was specially hard upon the older women, who were not able to assist their husbands to the same extent as the younger women.

Mr. HYLTON, while admitting the tax was a heavy one, reminded the House that it was meant to be a heavy one. It was originally imposed

with the very idea of making these people go back to India. The law had been effective in this direction, many free Indians preferring to go to their homes rather than stay here and pay the tax. He was in favour of having the indentured labourer return to India when their work was done. The proposed Bill was simply putting a weapon in the hands of those who wanted to do away with indentured labour, and he intended to oppose the measure.

Mr. SUTHERLAND endorsed the views of the last speaker, and said he thought it not in the interests of the Colony to have other than indentured Indians in it. So far as the destitute women were concerned, he was aware that there were many employers who would be glad of their labour, and he could not understand a magistrate overlooking this fact. The evidence before the Indian Immigration Commission showed that the Indian was vastly superior to the native on the farm, and he realised that the Indian was absolutely necessary. But he asked employers to pause before throwing a large free Indian population upon the Colony.

Mr. O'MEARA also stated that it was his intention to oppose the Bill. He held that the tax was no hardship on the Indians under the present arrangements. Indians who still wanted to work after their indenture expired could re-indenture, and this was their remedy from paying the tax. He did not see the value of any amendment to the law as it stood at present.

Mr. WINTER said he could see the necessity for such a Bill as that now being introduced, but he felt it was not sufficiently explicit. The Colony, as hon. members knew, was starving for labour, and the women and girls already mentioned were the very people who were of the greatest use to farmers. He would not oppose the Bill, but he cautioned hon. members against agreeing to it without careful consideration.

Mr. McLARTY pointed out that the passage of the Bill into law would simply result in the increase of the number of free Indians in the Colony—an increase, in effect, of what was already the great evil of the Colony. He thought the sugar planters and those who wanted Indian labour would best serve their interests by withdrawing support to the present Bill. Rather than see the fence broken down, and the Colony swamped with free Indians, he would have the Government forego the arrears of taxes in the case of those who re-indenture.

Mr. JONESTONE would not remove the tax from those women who were able to work, but those who could not do so should be relieved in some other way. Government would have to assist the destitute women in the coast districts, but the Bill before the House was not the proper way.

Mr. C. P. ROBINSON thought this last solution of the problem was impracticable. He felt that the Indians would be entering into competition with the whites in the future, and to impose a £3 tax was no deterrent whatever to their increase in the Colony. He believed that if hon. members knew of the distress amongst these people they would not hesitate to support the Bill.

Mr. KIRKMAN moved to adjourn the debate until Tuesday next. The adjournment was agreed to.

Jan. 18.

Mr. KIRKMAN continued the debate on the second reading of the Indian Immigration (Licences) Act Amendment Bill. He moved to insert a clause giving magistrates discretion to relieve any Indian woman from the payment of licence money, and he hoped the motion would be adopted when the Bill came into Committee.

Mr. SUTHER pointed out that however much they might sympathise with these women there was the other point of view, and, in his opinion, the Bill went too far. If the conditions relating to Indians in this Colony were relaxed too much it would lead to trouble in the immediate future.

The COLONIAL SECRETARY, in replying to the debate, pointed out the difficulty of dealing with these women and stated that the money voted for the purpose last year was quite inadequate. Twice they had had to go to the Contingencies Fund for money to send these people back to India. The Bill was read a second time.

Jan. 19.

The House resolved into Committee on the Indian Immigration (Licences) Amendment Bill.

Mr. KIRKMAN spoke to his amendment. He said it would be undesirable that all women who in future became free should be relieved from payment of the licence.

Mr. HYLTON pointed out that the licence had been imposed with the object of forcing Indians to go back to India, and it had succeeded in doing so. Mr. Saunders had spoken of hardships in the case of certain women, but he held that the amendment covered these cases, and the further amendment which would be moved by Mr. Clayton dealt with the question of arrears. He argued that it would be detrimental to South Africa to pass the Bill in its present form.

The PRIME MINISTER did not agree with leaving the matter to magistrates.

After further discussion the amendment was carried.

An amendment making it necessary to apply to the magistrate of the division in which Indian women reside was agreed to.

Mr. W. F. CLAYTON moved that the following new clause be added to the Bill, namely: "7. It shall be lawful for the Indian Immigration Trust Board to establish a bureau for the

purpose of recruiting Indian labourers within the Colony of Natal."

Mr. SCHOFFELEIN moved to delete the word "recruiting," and to substitute the words "registering unemployed."

The TREASURER objected to the new clause if it was intended thereby to institute a system of rating.

Mr. SAUNDERS stated that, so far as he knew, the idea was simply to establish communication between the employer and the unemployed. The new clause, as amended, was agreed to.

Mr. CLAYTON moved a new clause as follows: "The payment of arrears of licence money, due under Act 17, 1895, by any Indian shall be suspended during the period of re-indenture or contract of service for a term of not less than two years, and in the event of his return to India at the expiration of such contract or indenture, payment of arrears shall be waived."

The insertion was agreed to, and the Bill was then reported through Committee with certain amendments.

Jan. 25.

The Indian Immigration (Licences) Act Amendment Bill was read a third time and passed.—Condensed from *Natal Mercury*.

Natal Notes

The Fourth Annual Meeting of the Durban Hindu Young Men's Society took place on Thursday, 13th instant. Mr. Gopauljee M. Desai, in the absence of the President, was voted to the Chair, and there was a good number of members present. The Secretary, Mr. T. M. Naicker, read the report, and the officers for the year were elected.

At a special general meeting of the Durban Indian Women's Association, held on Saturday last, the Bill introduced in the Legislative Assembly to repeal the £3 licence on women and girls was discussed, after which the following resolution was passed:—

"That this special meeting of the Indian Women's Association whist, thanking the Members of the Hon. the Legislative Assembly for introducing a Bill to repeal the imposition of £3 licence on women and girls, deeply deplores the action of some of the members, whose feelings are against it. The law is an unprecedented one in the history of the world and it is repugnant to British justice to impose a tax upon women and girls to live with their husbands or natural guardians. The law is an immoral one for it fosters domestic infidelity and leads to evil tendencies. The susceptibilities of the women must be respected. It is earnestly hoped that the tax upon women and girls will be repealed; otherwise, as the case is of a grave nature, it will result in serious consequences."

At a meeting of Natal Indians held at Maritzburg on the 9th instant, under the chairmanship of Mr. Dawad Mahomed, resolutions thanking the Home Government for meeting the just demands of the delegates despatched to England in July last; the people's representatives in Parliament for their initiation in bringing about reforms of the licensing and immigration laws; those European and Indian sympathisers at Home and in this Colony who have assisted the delegates; and Messrs. Anand Nayat, M. C. Anglin, Abdul Cadir, and H. M. Ridai, the delegates who faithfully carried out their duties in England. A further resolution draws the attention of the Government towards the harsh and intolerable working of the Immigration Law at the Point and deploras the arbitrary and unjust manner adopted by the Department, and prays for immediate relief.

Commenting on the Bill now before Parliament to remove the £3 tax on Indian women, the *Natal Mercury* of the 15th instant says:—One of the main reasons for passing it was that it would have the effect of making Indians either re-indenture or return to India on the conclusion of their term of service. This has been the result up to a certain point in the case of unmarried men, but it has actually operated in the opposite way with married men. Three pounds is a very heavy tax on the average Indian labourer, and when another £3 is added for his wife it is practically prohibitive, and as a man cannot claim passages for himself and his family if he is in arrears with his taxes, the arrears go on accumulating, and he remains in the Colony because he cannot go away.

Natal Indian Patriotic Union

An Early-Morning Meeting

Under the auspices of the Natal Indian Patriotic Union, a mass meeting of British Indians took place at the Indian Market in Victoria Street, Durban, at 7 a.m. on Saturday last, the 15th instant, for the purpose of passing a resolution respecting the £3 annual licence on the time-expired indentured men and women. Despite the inclemency of the weather, there were present at that early hour hundreds of men and women. Mr. P. S. Aiyar, the President of the above Union, occupied the chair. Mr. A. L. Pillay, one of the joint Secretaries, having read the notice calling the mass meeting, the Chairman explained that the object of the meeting was to pass a resolution urging the Natal Parliament to pass the Indian Immigration Licence Act Amendment Bill now introduced before the Legislative Assembly abolishing the payment of the

tax by women. He said that this iniquitous tax had been the cause of considerable discontent and ill-feeling among the people and he was afraid that the legislatures might, for lack of sufficient knowledge of the prevailing public feeling, throw out the Bill now before the House. In certain quarters it had been maintained that by abolishing this tax payable by women, it would give rise to a permanent increase of the Indian population in the Colony, but he observed that that theory was wrong and that by continuing this tax on women, the slender income of these people was drained away in the payment of their taxes, and naturally they were situated in a poverty-stricken condition. Hence, not having any means wherewith to quit this Colony and proceed to India, they were compelled to stay where they were in a state of chronic misery and want. He, therefore, warmly commended that the £3 tax on women, instead of proving as a deterrent to these people remaining in the Colony, had become an instrument to force them to remain here reluctantly as increasing numbers to swell the already poverty-stricken population. He said that the Bill now before the House would serve the purposes for which it was intended and hoped that the meeting would support the resolution without hesitation.

Mr. Lugenberthy endorsed all what was said by the Chairman in an eloquent speech and the following resolution was unanimously passed by the meeting:—

"This mass meeting of the British Indians respectfully ventures to state that owing to the great hardships and sufferings entailed on the Indian women and many men by their sheer inability to pay their annual licences a feeling prevails among the Indian community that anything short of total abolition of the annual payment of £3 by women is not likely to remove that discontent and ill-feeling which exists in the minds of His Majesty's British Indian subjects, to come to a decision whether it is better that the present undesirable system of imposing an annual licence on the weaker sex would lead to an unpleasant state of strained relationship between His Majesty's British Indian subjects and the Administration; and this meeting therefore, humbly prays that the Honourable Legislative Assembly will be pleased to pass the Indian Immigration Licence Act Amendment Bill in the form in which it was presented by the Government, and further, this meeting sincerely hopes that practical measures will be adopted to grant relief to those of the men who are indigent and who are really helpless to pay their licence of £3 to the Government."

The meeting adjourned to the 16th instant, to be held at 7 a.m. at the Indian Market in Victoria Street, Durban, for the purpose of passing a resolution respecting the £3 annual licence on the time-expired indentured men and women.

Happenings in India

Selections from the Press

At a Conference of the Penakonda Taluk Congress Committee, held on the 20th Nov. at Penakonda, Mr. Kasavapillai, the President, in the course of his address, dwelt on the "barbarous methods adopted in South African Colonies in dealing with the immigrants and on the sufferings of Indians in the Transvaal."

At the Nellore District Conference, which met in November, Mr. A. E. Arunachalla Aiyer, B.A., B.L., High Court Vakil, moved a resolution protesting against the action of the Transvaal Government and expressing admiration at the heroic conduct of their brethren in South Africa. The conference implored the Government of India to prohibit by legislation emigrations to all British Colonies where the treatment accorded to Indians is unjust and improper and where equal rights and privileges are not accorded to all classes of His

Majesty's subjects of whatever creed or colour.

Mr. Basu Chandra Duddy seconded in a long and interesting speech. Mr. B. Annaswami Aiyar, pleader, supported the resolution which was adopted by the Conference.

In the course of an interview by the *Empire*, news of which is to hand by the Indian mail, Mr. Polak stated that Lord Cromer had practically declared that the British Empire had ceased to exist. His action meant a declaration to the world that no Indian, no matter how well educated or enlightened, could claim the rights of a British subject in a British Colony. What was that but an admission that the Empire was closed to all intents and purposes? Surely they were heading straight for disaster if that view gained ground. He had been greatly struck in the course of his Indian tour with the frankness with which people of all classes and races condemned the harsh treatment meted out to Indians in South Africa. The India Office had worked very hard, but he did not think that the

Government of India had done all that it might have done.

The Tanjore District Conference expressed its sympathy with the heroic sufferings of the persecuted Transvaal Indians in their admirable struggle for securing just and humane treatment.

The first list of subscriptions to the Indian South African League Fund, Madras, amounted to Rs. 930. The Hon. Mr. Justice V. Krishna-swami Aiyer headed the list with Rs. 250.

The *Rangoon Times*, writing on the Transvaal struggle, says: "The force of the movement lies in its legitimate and constitutional character, and it is impossible to withhold approbation from men such as many of the Transvaal Indians have proved themselves to be. Their pertinacity, their moral fibre and their self-sacrifice make up a chapter of history of which Indians will be proud."

Mr. Polak contributes an article to the *Indian Review* (November issue) on "Indian Education in Natal"; in which he describes the history as a very painful one. Starting with the position in 1899, when the Indian children were stopped from going to the public schools attended by European children, Mr. Polak tells of the creation of the Higher-grade Indian school and the many changes which the Government made from time to time which are so familiar to readers of this journal. The matter of the age limit is dealt with. "It is clear," says the writer, "that the Natal Government have made, during the last four years, a deliberate attempt to destroy Indian education utterly."

Englishmen in India (says the *Morning Post*, Delhi) who really know the country and the people, and have kept their minds free from all kinds of benumbing prejudices against the colour of a man's skin, his creed, his racial characteristics and so forth, deplore from the bottom of their hearts the cleavage which divides humanity. The position and treatment of Indians in the Transvaal is as degrading to the British Government as it is to the unfortunate people who have to suffer it. Nay, more. They are suffering for one of the pristine rights of man among his fellows. They are not degraded, for the infliction of pain and suffering can only ennoble, not degrade, men who suffer in a just cause. Just imagine, were in India we have Hindus, Mahomedans and Parsis, who are the trusted and honored colleagues of Englishmen in the great work, not only of Government, but in the work which is even higher than Government, the gradual moral and spiritual development of the race. These men would be treated pretty much as the Indians in the Transvaal.

Facsimile Letter of the G. O. M's

The following is a facsimile of a letter written by the Hon. Dadabhai Naoroji, to the Bombay Mass Meeting :-

Vesava
13 September 1909

The President of the
Inn Hall Meeting of tomorrow

Dear Sir

I am very sorry I shall not be able to be present at the meeting I have all along sympathized deeply with the troubles of our Countrymen in South Africa, and the present meeting has my fullest sympathy in its objects

Yours truly
Dadabhai Naoroji

Mr. Polak's Visit to Rangoon

Meeting in Support of the Transvaal

Early on the morning of Monday, 1st November, Mr. Polak arrived at Rangoon. He was met on the wharf by Dr. P. J. Mehta, Mr. Manasukhlal Surjamall, Mr. A. Madanjit and others. During his stay in Rangoon Mr. Polak was the guest of Dr. Mehta. On Wednesday the members of the Hindu Social Club entertained Mr. Polak who addressed the gathering.

There was a large gathering at the Victoria Hall on the Wednesday evening to hear the South African Delegate. Mr. B. Cowasjee occupied the chair, and, in the course of his opening speech laid stress on the harm which the treatment of British Indians in the Transvaal must effect in India and Burma.

The first resolution, which was proposed by Mr. Abdul Karim A. N. Jinnah, made an appeal to the Home Government to prevent continued injustice of His Majesty's Indian subjects in the Transvaal, and also requested the Government of India to take steps to stop all further recruitment of Indian labour for South Africa.

Mr. J. R. Das, the seconder of the resolution, thought the Government of India ought to carry out the second part of the resolution. It was the only thing they could do, and this perhaps might force the hands of the Transvaal Government.

The Rev. Mr. Armstrong, who supported the resolution, said that his long residence in India had made him very largely an Indian. On reading the booklet which had been given him by Mr. Polak, his blood had boiled with indignation.

Mr. Maduray Pillay spoke a few words, and Mr. Anuril Lal, a member of the Hitwerdhat Society, then addressed the assembly in a lengthy and impassioned speech spoken in Gujarati.

The resolution was carried unanimously.

Dr. P. J. Mehta proposed the second resolution which was an appreciation of the noble stand made by the Indians of the Transvaal.

Mr. Israel Khan seconded.

Mr. V. Madanjit, Editor of *United Burma*, in supporting the resolution, said that he had been ten years in South Africa and had had a taste of the struggle which, he said, was for the cause of the Motherland.

Mr. Polak, on rising to address the meeting, met with a splendid reception.

Mr. Cowasjee, in putting the resolution to the meeting, said he felt greatly moved at what he had heard. It was not enough for them to sympathise, but to consider what steps they intended to take in the

matter. The new Constitution said that only those of European descent could be on the legislature in South Africa. Thus a Russian Nihilist, an Italian pauper or German Socialist, might get on the legislature, but no British Indian, no matter how well educated he might be, because he had a black skin. He would, with their permission, add to the resolution the words "and express their indignation at the treatment of the Transvaal Indians."

The resolution, as amended, was carried unanimously.

The third resolution, introduced by Mr. P. P. Givwala, Barrister-at-Law, condemned the arbitrary deportations from the Transvaal to India with the assistance of a foreign agency.

These resolutions were sent to the Prime Minister, the Secretary of State for India, and His Excellency the Viceroy and Governor-General of India.

A committee was appointed to collect funds.

The late Romesh Chunder Dutt

Early on the morning of the 30th November, we learn from *India*, the death occurred at Baroda of that distinguished Indian statesman, Mr. Romesh Chunder Dutt, C.I.E., Prime Minister to His Highness the Gaekwar.

Mr. Dutt was born at Calcutta in 1848. He was one of the first Indians to compete successfully for the Indian Civil Service, taking the third place in the competition of 1869, and joining the Bengal establishment.

For the past five years Mr. Dutt had been associated with the Government of Baroda, most progressive of Indian States. His terms of office as Revenue Minister and afterwards Prime Minister, were marked by an enlightened and highly successful policy in educational, industrial, and social matters. But Mr. Dutt's activities were by no means wholly absorbed by administration. Upon his retirement from the Civil Service, he showed at once that he was as devoted and sincere a patriot as he was a painstaking and sympathetic official. The Indian National Congress movement found in him a staunch friend and a keen and energetic champion. He presided over the Lucknow session of 1899, and never ceased to use his pen and his authority on behalf of the cause of Indian reform.

The literary faculties of Mr. Dutt were as remarkable as his political and administrative ability. For a time he was Lecturer in Indian History at University College, London, and he was the author of numerous books. His "History of Civilisation in India," the "Economic History of British India from 1757 to 1857," and the companion "Economic His-

tory of India in the Victorian Age," have passed through several editions and still enjoy a high place among the standard treatises on these subjects. As a poet also, both in Bengali and in English, and as a novelist, he was able to win more than ordinary fame.

We (India) cannot put upon paper the feelings with which we are attempting to realise that his useful and patriotic career is closed. It must suffice us to associate ourselves wholeheartedly but sorrowfully with the words with which the *Daily News* concludes its sympathetic appreciation—Truly will his death be felt as a personal loss by hundreds of English men and women who know the man and who admired in Romesh Chunder Dutt a broad and genial spirit, a fine intellect and character, and a capacity for statesmanship which would have given him a notable position in any country of political importance in the world. And the only thing which he has left out of the world is a man who never failed to speak the truth, and whose spoils of office could not kill nor the lust of office beg.

Asiatics in Portuguese Territory

A Natal Immigration Act Suggested

At a meeting of the Government Council of the Province of Mozambique, held at Lourenço Marques on the 22nd ult. (says the *Guardian*).

Dr. Saldanha said it appeared to him that there were some abuses in connection with the immigration of Asiatics. He noticed that a section of the press was silent and it appeared to him that there were not the necessary inquiries made to obtain the required certificates from the authorities. He thought that perhaps ten per cent. of the Asiatics who were here illegally.

The Secretary-General said that immigration regulations had been determined when the Governor-General went to Portugal, and he personally knew nothing of the matter.

The President said that in Portuguese law there was nothing that could forbid the immigration of Asiatics excepting what was done on the grounds of public health. Steps might be taken on these lines to limit immigration.

Dr. Saldanha said some steps should be taken to limit it, and he suggested a measure like that in Natal where immigrants had to be able to write a European language.

The President asked the Secretary-General to consult with the Administrator of the *Campanha* with the object of seeing what could be done to improve the situation.

The following recommendation of the General Purposes Committee of the Johannesburg Town Council was passed without discussion. That notices be served upon all natives (with the exception of such natives as may reside on the premises of their European employers) and coloured persons residing in town, to quit the respective premises occupied by them, and to reside at the locations, within a period of one month from date of notice, failing which legal proceedings will be instituted.

The following passive resisters were discharged on the 18th instant from the Diepkloof gaol:—Messrs. R. M. Ramsamy, R. Pillay, J. M. Naidoo, Moothoo Kumaran, P. Chinian, Chindadee Moodley, Kundsamy Medliar, Suprian Pillay, N. M. Naidoo, and Krishnan. They are all looking well and cheerful though reduced. They have brought the message from the remaining prisoners that they are all perfectly strong. The discharged men state that they are ready to face imprisonment as soon as they are arrested.

Mr. Chokalingam Moodley was discharged from the Fort on the same day. He was not sent to Diepkloof as he was piling. He says that he was very well treated by the medical officer who had charge of him. Owing to his delicate health, he was kept in the hospital throughout the period of incarceration.

Messrs. Thambi Naidoo, N. S. Padiachy, N. Gopal and N. S. Pillay are to be discharged on the 22nd instant, and Mr. V. S. Pillay, S. N. Naidoo and N. V. Shah on the 23rd instant. Mr. Veeromuthu Padiachy will have been discharged on the 21st instant.

Seven Chinese passive resistors were sentenced on the 15th instant to three months' hard labour or a fine of £50. Mr. Frank's case, owing to his illness, was adjourned to the 5th February.

Mr. E. Aswat, sometime Acting Chairman of the British Indian Association was discharged on the 19th instant. Mr. Aswat looks much reduced. When he went to gaol he weighed 135 lbs. He weighs now 114 lbs. He has brought with him rheumatism also. But Mr. Aswat is a brave leader. He says, in his own expressive way, that he is to die but once; why not then in gaol?

Mr. Joseph Royceppen went out hawking on the 19th in a hawker's costume and attracted much attention in President Street.

Mr. Manilal Gandhi and M-ban Manilal Ghela were arrested on the night of June 10 following withdrawal of license and were sentenced to six days' hard labor with the option of a fine of \$50. Young Ghela, 15 months of age, has gone to govt. for his removal.

The Government's refusal to consider this demand that there be no meeting from the 10th January to the end February?

The Indian South Africa League, Madras

A General meeting was held at the premises of Messrs. G. A. Natesan & Co., Madras, on Saturday the 6th November, with Mr. P. R. Sundara Aiyer, in the chair.

The Secretary announced that the following gentlemen had joined the League :—

The Hon'ble Mr. Guruswami Aiyer, Haji Moulvi Zaidin Mohamed, Mr. Walji Lalji Set, Mr. N. Subba Rao Panulu, Mr. P. Sambandam, Rev. J. Lazarus, Dr. T. M. Nair, The Hon'ble Mr. P. Kesava Pillai, Mr. V. Gopale Chinnay, Dr. V. S. Srinivasaiah, Mr. Behara Raji-R. Karanth, The Hon'ble Mr. M. Krishnan Nair, Rev. J. Bittman, Rev. L. P. Lingen, Mrs. S. Kasturi Banga Iyengar, Mr. K. B. Ramaratnam, Mr. V. S. Srinivasa Sastriar.

It was proposed by Dewan Bahadur L. A. Gundaraghavayr seconded by Mr. A. K. Kumbhar and carried unanimously that the Right Reverend Henry Whitehead, the Lord Bishop of Madras be the President of the League, and that the thanks of the League be conveyed to His Lordship for his kind acceptance of the office of President.

Proposed by Mr. Yakoob Haasan,
seconded by Mr. Venkataraniiah
Pantulu and carried unanimously that
Raj Bahadur M. Adinarayaniah be
the Chairman of the League.

Proposed by Mr. C. P. Ramaswami Iyer, seconded by Mr. G. A. Natesan and carried unanimously that Mr. P. R. Sundara Iyer, Dewan Bahadur L. A. Govindaraghavaiyer and Ekan Bahadur Abdul Aziz Madani, M.A. be the Vice-Chairmen.

Proposed by Mr. C. Selvaraju, seconded by Mr. A. Doraiswami Iyer and carried unanimously that Messrs. Yakoob Hassan, P. N. Raman Pillai and G. A. Natesan be the Secretaries of the League and Mr. Mifan, Abdul Subhan be the Treasurer.

[illegible][illegible]

Items of Interest

London, Jan. 15.—The All-India Muslim League has sent a letter to Col. Serly, declaring that the Indian Mohammedans imprisoned in the Transvaal are entitled to the protection of the Imperial Government from the hardships in their treatment. The League gives as an instance the porridge mixed with animal fat, and the refusal of facilities to observe the fast of Rāmādhān.—Reuter.

London, Tuesday. Sir M. M. Bhowmgee has written to Lord Crewe (Secretary of State for the Colonies) alleging that an Indian named Rustojee, who has been imprisoned in Bulandshahr, has been subjected to needless and extraordinary hardships, his religious scruples being disregarded. Lord Crewe is communicating with Lord S. on the subject. - S.A.A. Press Agency.

Johannesburg, Jan. 20.—Samuel Joseph, the Indian headmaster of Zea View School, who was yesterday afternoon arrested for not being in possession of a registration certificate, appeared before the Court this morning. The accused said he entered the Colony about three weeks ago, and had not applied for a registration certificate, and did not intend to do so. He was prepared to suffer the severest penalty of the law. The Magistrate made an order for deportation.—*Natal Mercury*.

Contents

	Page
Distinguished Indian Helpers	27
Anglo-Indian Paper on Passive Resistance	28
Indian Women	29
"Sacrifices of India"	30
Practical Christianity	30
Harmonious Relations	31
Our Progress	32
Myself and My Country	33
England and India	34
Our Indian and Foreigners	34
"The Indian and the English"	35
Anglo-Indian Progress	36
Our Indian	36
The Anglo-Indian and the English	37
Its All of Interest	37

ઉપરનું જાખવા પડી અને જાણીએ
દિલગીરી જાણે એટલે જીએ કે જીતે
ડીઆ એટલે પડેથી પા. કે કાંઈ નાખવા
ના જીતને ફેરફાર કરીને કવ વગરનું
કરી નાખવામાં આવ્યું છે. પોતાના
અજ્ઞાન અને જાગર જાણ્યોપર આ
કરકી કેર વધુ રખત નહીં વરતવ
દેવાનું કામ નાનાની હીંકા કામનું છે.
ખીસ લેણસેડીવ એસે જીમાંથી પાસ
વધુ છે, અને કાંઈકીસમાં ને કાંઈકીસ
વધાઈ છે. કાંઈકીસ નીચ નીચ
રખતે જે મુદ્દે કાંઈકીસ નીચ નીચ
રહે કે નહીં ને વધવાનું છે.

હિંદોની હિમાયતમાં દક્ષિણ આફ્રોદાનો છાપે

સાહિય આફ્રીકન ન્યુસ

કેપટાઉનનું 'સાહિય આફ્રીકન ન્યુસ' માં કોલમ્બા પુસ્તક પર દીકા કરતાં કહે છે કે - ન્યુ-સાઉથી પ્રસ્તાવનામાં લેખક એમનારીક કહે છે કે જેઓ મના પાલ પર આધાર રાખી શકતા હોય તેમને હિંદને હું આ પુસ્તક વાંચવાની ભલામણ કરું છું. જેઓ આધાર ન રાખી શકતા હોય તેમને પણ કહું છું કે આ પુસ્તકમાં જે માહિતી મળે છે તે બીજી તરીકે મળવાની, તેથી તેઓએ તેનો લાભ લેવો ધરે છે. લડનાના અભિવાનના વિચાર કેવા વાળખીમર છે તે વાત આ પુસ્તક વાંચનારને જણશે." લેખક એમ પરીક્ષી આ દીકાને અમે સંપૂર્ણ રીતે મળતા યથાએ છીએ. તે વાંચવાથી કેટલી આટીક લડત રિને જેમને ખોટા વિચાર હોય તે દૂર થશે. લડનાની બધી ખામી વિષે અમે મળતા યથા શકતા નથી, પણ એટલું તો કહેવું જોઈએ કે ટર્સવાલ તેમજ નાતાલની સરકારે જરા વધારે ડહાપણ અને બીવેડ તેમજ ન્યાયીપણ વાપરવાની જરૂર હતી. છતાં આપણે આશા રાખીશું કે હવે જો લડતને નીચેડા આવી જશે. કેમકે હિંદીઓ કેલો નીને પોતાના લોકોથી બહાર દેશ માયના નથીજ. હિંદી કુતરા છે એ વીચારને ઉત્તેજન ન આપે તે પણ માણસ છે. અને માણસ તરીકેના સમાન્ય હક માટે તથા પોતાની ઉન્નતી કરવા માટે હા હાર છે એ મી માંધીના વિચારને અમે જોવાયર મળતા યથાએ છીએ, અને આ રાખીએ છીએ કે કેપમાં હાલ કવરડ લોકોને ફરિયાદ છે તેવી રીતે દક્ષિણ અફ્રિકામાં યુનિયનનજે કવરડ લોકોને મળે, ત્યારે મી. માંધીની વાત ધ્યાનમાં રખાશે એવું અમે અનાડરજીપુરવક માનીએ છીએ. કારણ કે તેમની આ મ.મણી બેશક બની છે.

‘વાઈસ એન્ડ લેખર’

બોલા-સગરનું આ મંજુરે પરમનું છાપું હિંદી સવાલ પર દીકા કરતાં ગણ તા. ૨૫માંએ એક મુખ્ય લેખમાં કહે છે કે :-

એશીયાટીક સંસ્થામાં જનરલ રમટસે જશે. આ બેઠ લખિયવી પ્રજાની નજર માણસમાં વાપરતે તેનો અંત જણાવતે; નખત હવે આવી લાગે છે. અમારા અપાત મુખ્ય હવે વાત એમ છે કે મ

હિંદીઓની કાવેસર સરખાવવાની વાત જતી હો તે સરકાર તેને જાણ આપવા તક્યાર છે. એટલે કે જેઓ જે રહેને મારે લેમહા રીતથી લહે છે તે જો પડતી નેત્રે તો તેમને બધું મળે. મી. રમટસ અને બીજા સંસ્થાઓએ જેઓને ટેક શું છે તેના અન નથી, તેઓ જાણે તેવું કે જેટલી આટીક બરી સીજ હિંદી આજના પડવવાને જાણે છે, પણ જેઓ મે કેડ ખાતા છે તેઓને બની વરતુ તે ટેકજ છે. મી. રમટસ અને તેની સરકાર, એશિયાટીક સરકારે વરતવાની દુની આવી નજર આગળ ફેલોનીને વકકો પાડી છે. પહેલાં જેલમાં કાક દીકારીને વરતવામાં આવતું. પણ હવે તો, સરખાવવાને દીકા પાડવાને દુનિ કાકાએ લેવા માં આવે છે. રમટસના સવાલને એક કાર રાખી જોરા મંજુર વરમે આ સ્થિતિ નો વિચાર કરવો જોઈએ આપણે પોતા ને ઉચી પ્રજા માનીએ છીએ. આપણે નામે સરકાર હીયકારી અને જુલમમારે વરતન ચલાવે તેને આપણે અનાડરજીપી થિકકારીએ છીએ. કુતરા સાથે પણ એટલી કદરવાયી આપણે ન વરતીએ ફરીકેલતા કારણસર એશીયાટીકને આપણે ન માનતા હોઈએ તો કેમ ફરીકેલ નાખુક કરતા નથી? એશિયાટીક હોવાથી તે આપણને ન ગમતા હોય તો કાં જળર સતીથી તેને કાંડી કદવા નથી? ગમે તે કરો, પણ તેને બીમે ધીમે મીકવી ને મારી કુતરાં નહો. જોળાથી કાર કરવા તે વધારે કીક મંજુર. કેમકે તે એછું હીયકાર કામ કહેવાશે અને વધારે મુશ્કેલ ગણાશે. આ કોલોનીને જે અન્યવના રજાનમાં મી રમટસે ક પ લવી છે તે વિષે તે પોતે બીજા કરતાં વધુ મહિતમાર હશે, અને કદચ હવે તો પાછા વળવા માટે તે હાંકાં મારવા હશે. અમે તેને એક રહેતો બતાવીએ. અમે જાણીએ છીએ કે હાલની એશિયાટીક સંસ્થાનીયથી આખી સહેનશકત અને બરી રીતે સુધરેલી દુનિયા વિરુધ્ધ છે. એશિયાટીક કાયકને રદ થવાની વાત બિહીશ સરકાર વધારી લેશે. શહે નશાહતની ખાતર મી. રમટસ તે કાવેદા સા માટે નાખુક ન કરે? તેમ કરવા થી કેળાએથી પ્રજા વચ્ચે કાવેદસર બેઠ રાખવાના કલકમાંથી કોલોની બચી

ટર્સવાલના હિંદો

તેમની લડતની ખીજાન

“બીજા તેમના જોડાની વાતશે

છાડવાને નાલાયક”

જેટલી હિંદુસ્તાનની રૂપાતમાં મળેલા કલકતાના નામીયા ‘મોડર રીબુ’ ના દીકા બરના આકામાં પ્રસિદ્ધ થયેલા એક પત્રના રસીક અને ગાળુના લાયક સખાણુ ના કાર અમે નીચે આપણે છીએ:-

હિંદમાં પડી રહેતાર હિંદો જાણે પર દેશ જાય છે ત્યારે તેને કેવા જાણી મએલ સ્વરૂપમાં આપણે જોઈએ છીએ? ખરે ખર બધિબની હિંદી પ્રજા હથોડાના થા વડે ટર્સવાલમાં મકાય છે. અહીં હિંદો કેમે રીફોર્મ જીલ્લાથી માસ વગર કાડકતા દુકા માટે માંહોમાંહે ખેંચાખેંચી કરે છે, લાકે ટર્સવાલમાં તેઓ બધા એકસાથે મળેને હિંદી નામતાના મદાન કામ માટે લડત ચકાવે છે. તે લડત કેટલી બધી કારિવત છે? રખાવ કરતાં વધારે શુરતન તે લડત માટે જોઈએ છે. તેમની લડત કેવી જતરી છે તે આપણે હમુ બરેબર સમજવા નથી. ત્યાંના હિંદો એકપ્રાન બન્યા છે, તેમનું દિલ એક છે, અને કામ પણ તેમનું એકજ છે તેઓમાં થલ્લા વગર જાણેલા અને ફરીના ધધાવાળા છતાં તેમના આપણને ને અને બહાદુરીને આપણે પહોંચી શકીએ તેમ નથી. ખરેખર આપણમાં થી વધારેમાં વધારે કેળાએલ માણસ પણ તેમના જોડાની કાંધરી છોડવા માટે, અથવા તેમના પગની રમ હુજવા માટે નાલાયક છે. તેમના પ્રતિનિધિ અને આપણા વધાતા અને માનવતા પોશાક લાખને અમે અત કરણ પુરવક આવકાર આપીએ છીએ, અને આશા રાખીએ છીએ કે ટર્સવાલના લાકાએ અને બરેના વરને અતરેથી બનતો મદદ આપવામાં આવશે.

મી. લતાના વરણ મટે દિવગીરી દર લાયક લડતના હિંદોએની એક જાહેર માર્દિગ મળી હતી. જે વખતે કેટલાક નામીયા મેમ્બેરો જનુ હાજર થયા હતા અને દિવગીરિને કવર મારવાનું મેં પણ મરજામાં આપી દત્ત.

તાતાલ પારલામેન્ટ

કમીશન

શ્રી ઇલાસે પૂછ્યું કે—હિંદી એરતો કોયોનીમાં આવે ત્યારે તેમના ૬૬ વિધેય પરીક્ષા કરવાને ગેરી એરતને તીમવાની કમીશન અમલદારે જે મુચના કરી છે તે ઉપડી લેવાનો સરકારનો વિચાર છે કે નહીં?

સેલેનીયસ સેક્રેટરીએ જવાબ આપ્યો કે સરકાર એ બાબત પર બરાબર વિચાર કરશે.

હિંદી લાઇસેન્સ

શ્રી સીલવરને પૂછ્યું કે—મારીસ જરમમાં એક હિંદીને લીસેન્સ કરનાર તરીકે રોજગાર કરવાનો સરકારી અમલદારે લાઇસેન્સ આપ્યો છે, અને ટાઉન કાઉન્સિલે તેની સામે વાંધો ઉઠાવ્યો છે? જવાબ—એ બાબતમાં સરકાર તપાસ કરશે.

મા. ડોના વેરો

શ્રી મીડીઆ એરત પરથી પા. ડોના વેરો કાઢી નાખવાના બીજામાં શ્રી. કરકમેને એવો સુધારો મુક્યો હતો કે જે એરતો એ કર મરી ચકે એમ ન હોય તે પોતાના ડીવીડનના માઇસ્ટેટને અપીલ કરીને એ વેરામાંથી માફી મેળવી શકે. શ્રી. કીસ્ટોપ તથા બીજા એલનારાઓ એ જણવ્યું હતું કે એ કર મીડીઆ એને પાછા હાંકીશ્યાન મહારાના હેતુથી નાખવામાં આવ્યો છે; ને તેમાં ફોલ પશુ મળી છે.

જો કોઇ હાખણાઓમાં એરતો પર જીસમ ગુજરતો હોય તો તેમને સંવત આપવી એટલું બસ છે. ૬૨ કાઢી નાખવામાં આવે તો હકિયા આશરિકને કંઈ સાન થશે.

બીજા કટલાક મેમ્બરો એવળા બહુ શ્રી કરકમેનેનો સુધારો પાસ થયો હતો.

શ્રી. કહેરને એવી બધારાની કલમ રજૂ કરી હતી કે કોઇ માણસ ફરીથી ગીર મીડમાં કાખત્ર થતો હોય તો તેના માથે ચોકેલ પા. ડની રકમ વસુલ કરવાનું એ વરસ સુધી મુલતવી રાખવું. અને જો આવી ગીરમીટ પુરી કરીને તે હિંદુસ્તાન પાછો જતો હોય તો વેરાની લેખી રકમ વસુલ કરવાનું માંડી વાળવું.

ગુરુદે સવા ગીરમીટીયાના વેરાને લગતું બીજ લેજલેટીવ એસેમ્બલીમાં નીજવારના વાંચનમાંથી પસાર થયું હતું.

લેહાન્સમર્મ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

પ્રીટોરીયામાં લોકેશન

પ્રીટોરીયાની મ્યુનીસીપાલિટીએ એવે કમિય પસાર કરી છે કે જે ડાફરાઓ પોતાના શેની સાથે રહેતા હોય તેને ઓડીને તેઓની ઉપર તથા બીજા કળા માણસોની ઉપર એક માસની અંદર લેકેશનમાં જવાની નોટીસ મોકલવી ને જો તેઓ તે મુદત દરમીયાન લેકેશનમાં ન જાય તો તેઓની ઉપર કામ ચલાવવું. આ કામ ઉપરથી હિંદી કામ ચલાવણી જેમ નેવો મને ઉમેર છે. તેની સાથે અંગ્રેજી સવાની જરૂર છે. પ્રીટોરીયાની મ્યુનીસીપાલિટી જ્યાં સુધી એક વાંદીના પ્રીટોરીયામાં છે ત્યાં કરી સુખે મેસવાની નથી, હિંદીને સુખે મેસવા દેવાની નથી. પણ જો હિંદી એર છે તો તેને કશી અડચણ આવે તેમ નથી.

જુટયા

નીચેના સત્યાગ્રહીઓ તા. ૧૮ મીએ ડીપકલર જેલમાંથી જુટયા છે. મેસરસ સમસામાં અર. પીલે, એ. એન. નાઇક, મુથુ કુમારન, પી. ચીનીઅન, મોહન મુલે, કુડા સામી મુલ્લીઅર, સુભાષન પીલે, એન. એમ. નાઇક અને કીચનન. તેઓ બધા ધરીરે લેવલ ગએલા છતાં ખુશ અને તાદુરસ્ત દેખાતા હતા. તેઓ પાછળના ફેદીઓનો એવો સદેશો લાવ્યા છે કે બધા મજબુત છે અને જુટે કે

તુરત પાછા જેલ જાય તકવાર જ. શ્રી. એકરોયસ પીલે પણ તેજ દિવસે ફેરુટની જેલમાંથી જુટયા હતા. તેની તાદુરસ્તી ને લગને તેને ડીપકલર મેસરસમાં આવ્યા નહીં હતા. તે કહે છે કે ડાકનર તેની સાથે જુડ અચ્છી રીતે વર્તેલ. અને પોતાની નરમ તબીબતને લગને બધા વખત ધરપીટાકમાં રાખવામાં આવેલ.

જુટયો

મેસરસ યચી નાઇક, એન. એસ. પરીઆચી, એન. ગોપાળ અને એન. એસ. પોનેને ૨૨ મીએ જેલમાં આવશે. અને મેસરસ વી. એસ. પીલે, એસ. એન. નાઇક, એન. વી. શાહ ૨૪ મીએ જુટયા થશે.

શ્રી. વીરકુથુ પડીઆચી ૨૧ મીએ જુટી ગયા હશે.

જેલમાં ગયા

સાન મીના સત્યાગ્રહીઓને ૧૪ તારીખે

વધુ માસની સખત જેલ અથવા પા. ૫૦ ના ફાટી સજા થએલ. બધા જેલ ગયા છે. શ્રી. કીકીની તબીબત બીમાર હોવાના કારણથી તેને કેસ ૫ ફેબ્રુવારી સુધી મુલતવી રહ્યો છે.

શ્રી અસવાત

શ્રી અસવાત જુટયા છે. તેમની તબીબત સધડી ગઇ છે. તેમનું વજન ૧૩૫ રાવલમાંથી ૧૨૯ નાંત્ર થયું છે. તેમને સહેજ સંધીવા પશુ છે. પણ પોતે અત્યંત જોરાવર છે. શ્રી. કેલનમેકની સાથે વાત કરતાં કહ્યું કે મણસને ગર વાનું તો છેજ. તો પછી જેલમાં આ કાદ ન માનું.

શ્રી જોસફ દેવપતન

ફરીને આજે નીકળ્યા હતા. મેંડેલ માપસો બેઠક રહવા. તેમણે પેચાક પશુ ફરીઆના જેવો પહેર્યો હતો.

૧૬ વરસના છોકરાને જેલમાં

શ્રી. જ્યોલાલ ગાંધી તથા શ્રી. મોહન શાહ મનજી વેલાણી વગર લાઇસેન્સવા ફરી કરતા સાર પકડાયા. તેમને બન્નેને દસ દહાડાની જેલ મળી છે. સખત મજુરીની સાથે. શ્રી મોહન વેલાણી બીજ વાર જેલમાં ગયા છે. તેની જીમ્મર ૧૬ વરસની અંદર છે. બીજા ફરીવાળા શું કરવા મળે છે?

શ્રી સેમ્યુઅલ જોસફ પણ પકડાયા છે. તેનો કેસ ગુરુદે આલશે. તેને દેસ નીકાલ કરશે એમ દેખાય છે.

ધરસુરજી

કરમરસડેરખનું લોકેશન કમિશન તા. ૨૪ ફેબ્રુવારીએ મેસશે.

કરખનથી અગ્રમન ધરલામના એક મેમ્બર લખે છે કે તા. ૨૪ જાન્યેવારીના રોજ શ્રી ઇલાસાધવ ડીમોલના હોલમાં એ અને વિક્ટોરીયા ઓડના ખુશુપર અચેલી પીલે બીહારીગમાં શ્રી એમ. સી. આંગલીઆના માનમાં ખાસ મેળાવડા કરવામાં આવ્યો હતો. આશરે પાંચસેથી વધારે લોકોએ હાજરી આપી હતી. શ્રી. આંગલીયાએ આત્મક માતી ડેપુટેશનની બધી હકીકત કહી સંભળાવી હતી મેળાવડા ખલાય થતા પહેલાં સરવ હાજરોને આકલકરીમ આપ્યાં હતાં. મેળાવડા મોલની કાન્ય મદમને તથા મેળાવડા મેળાવડી મુખનાને લખણો કરવા બાદ મેળાવડે ખલાસ થયો હતો.

હિંદી ઇમીગ્રેશન ફેસ

હુસેન હસ૫ નામના ૧૩ વરસની ઉમરના છોકરાને યોહીબીટો: હમ્બર્ગટ બજુતા અટકાવવા માટે ડરખતના સીફ માછલેટને અરજ કરવામાં આવી હતી. હસ૫ હજારસીમ (સિકરના બાપે) જણાવ્યું કે હું ૧૮૯૧માં નાના પહેલી વાર આવેલ. ૧૮૯૪માં પાંચ દેશ ગયેલ. પોતાની દમેલવળી અંચરતને દેશમાં છોડી નાકલ આવેલ. થોડા મહીનામાં મને દીકરા આવવાના ખબર મળ્યા હતા. તે છોકરા મટે આજે નાનામાં વસવાટ નો દડ હું માણું છું.

અરજદાર હસ૫ હજારસીમનો દીકરો છે એવી ફટકીક એરીડીટો રબુ કરવા માં આવી હતી.

માછલેટરે જણાવ્યું હતું કે ઇમીગ્રેશન અમલદાર આ કેસમાં કાળજી રાખે છે તે બરાબર છે. કેમકે બીનહકદાર ને યોડી રીતે કાબલ કરવાની જોડીશ થાય છે એમાં સંક નથી.

ખાજળથી હસ૫ હજારસીમની ઉલટ પાલટ તપાસ લેવામાં આવી. તેમાં તેણે જણાવ્યું કે હું રોંગરમાં વેપારી હતો. માછલેટરે કહ્યું કે શાફી કહે છે તે અરસામાં રોંગરમાં એ નામનો વેપારી હતો નહીં. તે વખતના કાઇ માણસના નામ જાણે છે ?

એવો સવાલ પુછતાં શાફીએ કહ્યું કે મને પાલ નથી.

માછલેટરે—તે વખતથી આજ સુધી રોંગરમાં રહેતો કાઇ માણસનાં નામ જાણે છે ?

શાફીએ કહ્યું 'ના'. તેના વખતમાં રોંગરમાં રહેતાર, ને દાલમાં ડરખત માં રહેતો હોય એવા કાઇ માણસના નામ પુછ્યાં. તે પશુ શાફી જણાવી શક્યો નહીં.

માછ—તેના વખતમાં રોંગરમાં કાણ મોકલી હતો ?

શાફી—તે દેશ ગયેલ છે.

માછ—નમે નાનાલ આવ્યા ત્યારે તમારી સાથેના કાઇ ઉતારનાં નામ આપી શકશો ?

શાફી—ના ; તેઓ બધા પાંચ હીંદુ સ્તાન ગયા છે.

માછલેટરે ફેસ મુલતવી રાખ્યો, અને જણાવ્યું કે હસ૫ જે રડીમરમાં આવ્યો હોય તેમાંના બીજા માણસોનાં નામ મારી આગળ લેખે.

પરોડે જણાવ્યું કે તતાં નામ મળી શકતાં નથી. માછલેટરે કહે કે મળવાં નેહ્યો.

વચીત કહે કે હસ૫ની શાફી વખતે કાજર હતા તેવા શાફીએ છે.

માછલેટરે કહે કે જે રડીમર પર આ માણસ આવ્યો તેનાં ઉતારએનુ ડીસ્ટ રડીમર કા. પાસેથી નથી મળી શકતું તે ખતાવ્યું. આ માણસ કહે છે ને સાતમાં તે પાંચ હીંદુસ્તાન જ્યો દનેાં એ વિષે મારે પાંચ પુરાવો લેખ્યો. આદેસ મુલતવી રદ્યો હતો. 'મરકુરી'.

પુનાના મહિલા સમાજની દિલસોજી

પુનાની "હીંદુ લેડીઝ કલબ" તરફથી પુનાની ખાખઓની એક મીટીંગ બોલાવવામાં આવી હતી. તે વખતે ટરાંસવાલની હીંદી ખાખઓએ લગત સંબંધમાં જળવેલા કામની તારીફનાં બાપજો ચર્ચા કરતાં, તથા તેમના કામની કદર જુઠવાનીએ મુજબ કસાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

ટરાંસવાલ સરકારના જુઠમગાર કાપલ ની સામે અગરો હીંદી ખાખઓ જે ઉમદા લગત ચતારી રદ્યા છે તેની કદરમાં હીંદી દિલસોજીવાળો સંદેશો મોકલીએ તે સાથે ત્યાંની હીંદી સ્ત્રીઓએ, સત્યાગ્રહની કીર્તિ વંત કરકીરદીમાં, પોતાના ધણી, બાપજો, અને દીકરાઓને, બહાદુરીથી અને આનંદ બેર દુઃખો ઉઠાવવામાં જે જુરસા બરેલી મદદ કરી છે તે માટે આ "હીંદુ લેડીઝ સેશીઅલ કલબ" ઉડા અવાજથી તેઓ ના વખાણ કરે છે.

ઉપરની મીટીંગમાં મી. પોલાક પશુ કાજર થયા હતા. તે માટે તેમનો આભાર માનવા મીસીસ રમાબાઈ રાનડેએ એક કાગળ લખ્યો હતો. તે કસવાન તેઓ લખે છે કે:—"આ કલબનો સંદેશો ઇડિઅન એપિનીઅન પત્રદાતા ટરાંસવાલ પર્ડોઆક્રો. તે કાગળમાં વિશેષ જણાવ્યું છે કે: આ ઉમદા લગતમાં કસોડીની વેળાએ પોતાના ધણી તથા બાપજોને દુઃખ સદન કરવાનો ઉત્સાહ આપવામાં અમારી હીંદી બહેનોએ જે બહાદુરી અને ખીરજ બરેલો ગીમ લીધો છે તેનું વરજુન થઈ શકે તેમ નથી. અમને જે લાગણી થાય છે તે કાગળમાં ખતરી કાઢાય તેમ નથી. તમારા (મી. પોલાકના) સ્વીકારો ની સ્ત્રીઓ, બહેનો અને બેડીઓના સ્વ

દેશવિમાની કમની સરખામણી થઈ શકે એવો કાગલો અમારા કતીલાસમાં નથી. તમારા કામમાં ફતેહ હમ્દીએ છીએ. ટરાંસવાલથી અમારી બહેનોમાંથી કાઇ કાગળ લખશે તો અમે બહુ રાજ થઈશું, અને તેમની સાથે પત્ર બપહાર બજવી રાખેશું.

બ્રીટીશ સત્તાને બે બોલ

મજલ

મજ પીડાય ભારતની,
નજરમાં કાં ન આવે છે,
ભુલી આબાર ખુશીનો,
કતલી કાં કલાવે છે? પ્રખ. ૧
સમય તારો ગણાયે છે,
અતકળ આ જમાનામાં,
ત્યાગી ન્યાય ને નહિ,
પ્રતિકુલ કાં કરાવે છે? પ્રખ. ૨
મહીને મૌન્ય સહન કરવું,
સપાટા સીદ વલંદાના,
હીમત યોડી દઈ અમને,
બીડીશી કાં લગવે છે? પ્રખ. ૩
નેહોલી જણુ પહેલાંથી,
નમાલી રાગનીતીની,
જમાડી સીદ સુનેલા,
નંકમા કાં કલાવે છે? પ્રખ. ૪
અકાર કરાવાને,
આંગળીઓ છપાવે છે,
કલમ એવી કસુલાવી,
ગુલામી કાં અપાવે છે? પ્રખ. ૫
રહીશું નહીં ખીરજ બારી,
જણુ જોલમાં જાતે,
કરીશું પ્રાણ અરપણ સદુ,
પછી તું કાં કરાવે છે? પ્રખ. ૬
સમજ સુત હીંદના પ્યારા,
લલાટે શું લખુ તારા,
પરાધિનતા તણી પદવી,
પ્રતિદીન શું પ્રસારે છે? પ્રખ. ૭
દયા ધર દીલ પ્રજુ પ્યારા,
અચાવી બાજ લે તારા,
અમતમાં અંધ જાનેલા મરત,
અમોને કાં સતાવે છે? પ્રખ. ૮
પ્રાણસાલ આશારામ.

મરકુરીના રમુજ લખાણુ કરનાર જણાવે છે કે હીંદી મહતના દુઃખદાયક મામલાનો ટરાંસવાલ સરકાર જસદી અંત લાવે તો બહુ સાફ થાય.

રેલવેમાં કાફર મજુરોની દશા

“કુતરા કરતાં ખેદ”

“રાંડ ડેલી મેલ” માં છપાએલ એક લખાણ ઉપરથી જાણાય છે કે કેપમાંથી કેટલાક કાફર મજુરોને ખણો માટે લાવવાના હતા. ત્રીસ માણસને પુરત્રાથી બરાબ ખર્ચ એવા એક ડબ્બામાં ૪૪ મણસને એધિવામાં આવ્યા. તેમાં ૬૫૦ સાધારણ કદનો હતો. ખાણોપર સાંકડી એક હતી અને વચમાં ખાંડાની એકાર હતી. એસવાની મુશીબત હતી તે સુવાની વાતજ થી કરરી રહી! ડબ્બામાં પેલા પછી થોડી વખતમાંજ તેઓની સ્થિતિ દવામણી થઈ પડી. પરસેવાથી તેઓ નીચળા માંડ્યા. અને કયા ગુગળાવનારી થઈ ગઈ. તેનીવો આની સામે સખત પેકર કરવા લાગ્યા. અને ખેતીરહેસને તેઓને પકડાવ્યું કરી તેમાં ન આવે તો આગળ વધવું જ નહીં એવા કસમ ખાધા. ખેતી આગળ તેમને છુટા પાડવાનું રેલવે અમલદારોએ કહ્યું હતું. એક બીજા ડબ્બામાં જો કે ઉપરના જેટલો બીક નહીં હતી છતાં તેમાં પણ એટલા કાફર અને હોટે-ટેલને એધિવામાં આવ્યા હતા કે અંદરની હવા ખપી રીતે ઉકળાવી નાખે તેવી થઈ પડી હતી. સમજ્યા પ્રમાણે વધારે ડબ્બા મળે તેમ કહ્યું. પણ એજન ખેતી શરૂ તેમ નહીં હોવાથી બેડવામાં આવ્યા ન હતા. કાફરી પ્રજાના મોટા ભાગને મજુરીપર મોકલવાથી તે દમોશાં ધધાસર રહે એમાં આખી પ્રજાનું કિત સમાવડું છે તે દેખીતું છે છતાં તે સખધમાં કેટલાક જાણુવા લાગે આકાશએ આદાં આપવા નકામ નહીં ગણાય. ખાણોપર મોકલવાને એક મંદૂર દીક સરાસરી ૮ વાગે અપાય છે. બીજો પરચુરસ ખરસ પા. ૩ નો આવે છે. તે ઉપરાંત લગભગ દરેક મજુરને આજળથી પા. ૫ અથવા વધારે ખીરવામાં આવે છે. એટલે ખાણી કરેલા દરેક દીક પા. ૮ ની રકમ તરતજ તે રથળે વપરાતી થઈ જાય છે. માડી બાકમાં તેઓને મરે પૈસા ખરચાય છે તે તો અલગજ. વળી જણા તેનીવો ટરાંસવાલની ખાણોમાં કમાએલા પૈસા ઘેર મોકલી આપે છે. અને ખેતે વળતી વખતે સારી રકમ ઘેર લાવે છે. આ બધે પૈસા તેઓના રહેણમાં વપરાય છે તેથી તેમને પોતાને અને સામાન્ય રીતે વેપાર

ને કાપદો થાય છે. આખી કરી તેડીવોને નિયમસર કામપર ચડવાને બને તેટલું ઉતેજન આપવામાં સરકાર અને તે કામ બાંનેનો લાભ સમાયો છે. તેડીવો તો એમજ જાણુતા થઈ ગયા છે કે રેલવેવાળા તેમને કુતરા કરતાં પણ ખેદ ગણે છે. (ઉપરનો જાણ દીકા કરે છે કે) એવી ધિકારવા લાયક વસ્તુક સામે તેઓ પોકાર ઉઠાવતા થયા છે. ખાણમાં કામ કરવા જતા દરેક કાફર દીક રેલવેવાળા પા. ૩-૧૬-૩ કમાય છે. (ક્રિષ્ટ વિલી ચમ્પસાઉનથી ટરાંસવાલ સુધીનો દિસાળ કરતાં ઉપલી રકમ બતાવવામાં આવી છે) અને દરેક ડબ્બા દીક રેલવે ખાતાને જાખવા પા. ૪૮ ખચે છે. શહેરમાં લીડથી રહેવા માટે સખ કરવામાં આવે છે. રેલવેમાં આવા મુન્દાને જરૂર વેલ માં આવે તે દિવસોથી બેસે છે.

મારિસખરગમાં હીંદી મોટીંગ

મી. ઇડિદ મહમદના પ્રમુખપણા નીચે મારિસખરગમાં હીંદીઓની સભાએ ગઈ તા. ૬ મીને રોજ નીચેના કસો પસાર કર્યા હતા.

૧. વિલાયતની સરકારે નાતાલના હીંદી ડેલીમેટોની રજુઆતપર જે ધ્યાન આપ્યું છે તેની આ માલ મીટીંગ પુરી કર કર છે. તેમજ લાઇસેન્સના કાયદાની તથા ૮ પાઉન્ડના વેરાના કાયદાની જે નકલોદ નીચે હીંદી કેમ લાગે વખત થયાં સદા કરતી હતી તેનો ઉપાય કર નાસ પગલાં જેવા માટે નાતાલની પ્રજાના પારલામેટ પ્રતિનિધિઓને ઉપકાર માને છે.

૨. હીંદી ડેલીમેટોને વિલાયત ખાતે મદદ કરનાર હીંદી ન્યા મોડ દિલસોજ મદદથી તો આ સભા ઉપકાર માને છે.

૩. મેસરસ લાયાત, એમ. સી. આંગ લીપા, અખદૂલ કાદર, તથા એચ. એમ. ખદતે નાતાલના ડેલીમેટો તરીકે વફાદારી થી પોતાની જે ફરજ અદા કરી છે તેની આ સભા પુરી કર કર છે.

૪. આ માલ મીટીંગ નાતાલના કમી એજન કાયદાના સહન ન થઈ શકે એવા અમલ સામે પોકાર ઉઠાવે છે અને શક્ત મારે પ્રારથના કરે છે.

૫. ઉપજા કરવેલું હતે રથળે મોકલવા ની, આ સભા, ચેરમેનને સલાં આપે છે. બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

નાતાલમાં હવાઈ વહાણ

નાતાલમાં હવાઈ વહાણ ઉડાવવાની એવણ કરવા માટે કરખત ટાઉન કાઉન્સીલે કેટલીક કોશીસ કરી હતી તેમાં તે નિષ્ફળ નીવડી છે. એ સખધમાં ખખર મેળવવા માટે કરટ લાઉન આવેલા મોનરુડી કીમરલીમને “નાતાલ વીટનેસે” કામળ લખેલ હતા. તે ઉપરથી એ જાણ ને જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે દુક મુદતમાં નાતાલની મુલાકાત લઈ વહાણ ઉડાવવાની આશા રાખે છે. કરટ લાઉન માં તેને કુતેદ ન મળેલી કેમકે ત્યાં ઉડા હતી વખતે, અને ઉપરતી વખતે તદન સપાટ જમીન તેને મળી શકે એવી અવકાશ નહોતી. છતાં આ મુદત મેળવતાં મુદતમાં આ વહાણ અને ખખર કરીને માર વહાણ કરી શકે છે એમ અદીના કોલેને ખાતરી કરી આપવાની મારી કહે છે. તેપણ મોટલું તે કહેવું જોઈ એ કે હવાઈ વહાણના સખા હજુ સખ રજુતાએ પહેંચ્યા નથી, અને અકસ્માત તથા વચનની સ્થિતિ બેને બદલ નડે છે.

વિલાયતનો પારલામેટની

ચુટણો

(કેટર)

સરકાર મુખીમાં વિલાયતની પારલામેટની ચુટણીમાં કલ કરત મેખરો ચુટણ છે. તેમાંના ૧૧૦ બુનીયનીરદ અથવા કોનકરવેડીન, ૧૨૩ લાજરસ, ૨૮ લેખર, અને ૫૩ આયરીસ તેમને કીરદ છે. અને બાકી ૨૬૬ મેખર ચુટણના વહવા છે.

ચુટણીમાં હોદ્દા પામનારાઓમાં કેટલાંક જાણુવા લાયક અથવા હીંદી સવાલ સાથે સખધ ધરાવનારાં નામે નીચે મુજબ છે :—મી. ચેંગરસેન, સર ચારલ્સ સુવાન, મી. બાલ્ડસ, મી. રેકમડ, મી. વીન્સટન ચરચીસ, મી. લીડ સમીથ, મી. બાચર લીમ, મી. ચારલ્સ, મી. જોન ચારલ્સ, મી. મોનર લો, મી. લોળ હાઉસ, મોડ ચારલ્સ બીચસકર, મી. રનસીમેન, મી. લીડલટન, મી. ઓગેડી મી. મેકફરસન, મી. બાલ્ડર સર વિલ્યમ બુલ, સર એડવર્ડ એ ન્યા મી. કેર લાગડી વગેરે.

ચાલુ વરતમાન

ડરખન હોદ્દા વંગ મેન્સ સોસાયટીની ૪ થી વારસીક મીટિંગ તા. ૧૬ મીએ મી. ગોપાળજી એમ. દેસાઈના પ્રમુખપદથી નીચે પ્રીન્સ એડવોકેટ સ્ટોટમાં મળી હતી. ગ્રામ સાક્ષરો રીપોર્ટ સેક્રેટરીએ વાંચી સંભળાવ્યો. ૨૦ પાસ થયા બાદ પ્રમુખ મી. વી. આર. આર. મુડસે, ઉપ પ્રમુખ મી. જી. એમ. દેસાઈ, તથા મી. સી. આર. નાઇડ, સેક્રેટરી મી. ટી. એમ. નાઇડર, ટ્રેઝરર મી. આર. ઇ. મુડસેને ચુકી કાઢવામાં આવ્યા હતા. કમીટીના મેમ્બરો તરીકે મેસરસ પી. એસ. સી. પંથર, પી. જી. નાઇડર, અને પી. ટી. પીએ નીમણા હતા.

મહે રવિવારે પોષ્ટ ઇન્ડિઅન સોસાયટી તરફથી પોષ્ટરના અને ખીબા હોદ્દાઓની મીટિંગ બોલાવવામાં આવી હતી. પાલા મેટમાં હોદ્દાઓએ આરતો ઉપરનો ત્રણ પાઉંડ નો વેરો કાઢી નાખવાનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. સરકારના કેળવણી સંબંધી કાયદાથી હોદ્દા વિદ્યાર્થીઓને જે અગવડમાં નાખવામાં આવ્યા છે તે દુર કરવા સાથે પોષ્ટમાં એક નિશાળ હોદ્દાઓ વારતે આવતા ફેબ્રુઆરી માસથી પુસ્ત્રી મુકવામાં આવશે એવું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. જુદા જુદા મદદ સ્થાએ કેળવણી ઉપર બાપણો આપ્યાં હતાં.

મરકુરીમાં "એડુન" એવા નામથી એક ગેરો ડરખનની મ્યુનીસીપાલ મારકેટ સંબંધમાં એક કાગળ દરમ્યાન લખે છે કે "હોદ્દાઓ એકસાથે થઈને પોતામાં મંદિરો મંદિરો બાવ ચલાવતા નથી, પણ ગોરાની સામે થઈને થોડા હામમાં માલ લઈ લીએ છે, ને પછી બાગીઆઓ મંદિરોમાં માલ વહેવી લીએ છે. તેથી જુદક ખરીદનાર ને મોટો ભાવ આપવો પડે છે, તથા માલ પેદા કરનારને કાંઈ મળતું નથી. વચ્ચે ના માણસો ખાટી ભાવ છે." ઉપરના લખાણના જવાબમાં મરકુરીના અધિપતિ એ ટીકા કરી છે કે આ મારકેટ વિષે નો આખો સવાલ ટાઉન કાઉન્સિલ આગળ દુક વખતમાં આવવાનો છે.

મરકુરીમાં એ. જી. ગુડવીન નામથી એક ગેરો લખે છે કે હોદ્દા અને કાંદરો મંદા અને ખીજી રીતે વાંધા બરેલા હોવા

થી તેમને વારતે ખરાબ જુદી રાખવાની રાજીતો બિંદુએ. અને તરીકે તે બંને જુદા બેસાડવા બેસડે.

કેપતા બચાવખાતાના પ્રધાને બચાવખા હવે કે બચુડો અસંતોષના બચારમાં કાંઈ સાચું નથી. જે કાંઈ એના ચિન્હ હેત તેના ખાતાને બચાવવામાં આવ્યા વગર રહે નહીં.

પોરટલોડાએયમાં ગોદીપર રીમરને માલ ચલાવવા કિનારેવાનું કામ કરતા એક કાંદરના સરીર ઉપરથી ફેરવેના પાંચ ડબ્બા પસાર થઈ ગયા હતા, ને કાંદરના કપાઈને બે દુકડા થઈ ગયા હતા.

મરકુરી લખે છે કે ગીરમીટીઆ આરતો ઉપરથી પા. ૩ નો કર કાઢી નાખવા સામે પારલામેન્ટના કેટલાક મેમ્બરો થયા છે તે અણુચરણ છે. એ કર એટલો ખરાબ છે કે તે આરતોપરથી નીકળી જવો જોએ. ત્યારે જ ગીરમીટીઆઓ આ મુદ્દા સહેલાઈથી છોડીને ચાલ્ય જઈ રહેશે.

જોદા-સખરગના 'સન્ડે ટાઇમ્સ' ને એક કાંદરોએ એવું જણાવેલું છે કે બચવાયા હવે છે.

એક ફોરેય દવાઈ વદાણુ ઉડાડનાર જોદા-સખરમ જઈ પુગ્યો છે તે જણાવે છે કે બે ત્રણ અકવાડીઆમાં પોતાનું વદાણુ ઉડાડવા સંકલ્પવાન થઈ, અને પોતાના વદાણુમાં ખેસી જોદા-સખરગથી પ્રીટીરીએ જશે.

જોદા-સખરમ ટાઉન કાઉન્સિલે જનરલ કમીટીની મુચનાથી એવો ઠરાવ પસાર કર્યો છે કે ટાઉનમાં રહેનારા દરેક નેટીવ અને કલરડ લોકોને એવી નોટીસ આપવી કે તેમણે એક મહીનાની અંદર પોતાનાં રહેવાનાં મકાન છોડી દેવો, અને લોકો કોનોમાં રહેવા જવું. આમ ન કરનાર ઉપર કામ ચલાવવામાં આવશે.

નાતાલના પેરટખાતાના વડા તરફથી પડી રહેલાં પારસલની નોંધ ઉડેડમાં જાહેર કરવામાં આવી છે તેમાં નીચેનાં બે હોદ્દાનાં નામનાં છે. (૧) હોદ્દા પ્રદેશી થીરનામું, જુનસી મુખ્ય પનાવની, મદાસ, તા. ૬ હી અક્ટોબર. (૨) હોદ્દા પ્રદેશી, થીરનામું મસીસ આઈ એસ. થી હી. અરલટન કાઉસ, માઉન્ટર, કિશ્કોડોની, તા. ૨૧ ડીસેમ્બર.

તાર સમાચાર

ના ૧૧ મીએ લાંડના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ગોરા ઇન્ડિઆ મુદ્દામાં ત્રીજે કોલેની ખાતાના મદદનીશ સેક્રેટરી પર લખાણ કર્યું છે કે ટ્રાંસવાલની કોલે.માં મુસલમાનોને કેદ પુરવામાં આવ્યા છે તેમનું પરી સરકારે લગ્ય કરવાની જરૂર છે. હોમ જુલમના હાખતમાં એવું જણાવેલું છે કે મહાત્માની કમયાં મદદથી કોલ છે, તેમજ રમખતના રોજ પાળવાની મુસલમાનોને સગવડ આપવામાં આવવી નથી.

બેંગલુરુમાં તાખાના કોંગ્રેસ સંસ્થાનમાં "ઉંધલુ દરદ" થી ત્યાંના વસનારોને દબાવ અરધા બાગ મરણ પામ્યો છે.

કડકતાનો રૂટરને ખાતરપત્રી જણાવે છે કે અહીંપર ખાતેની એક લોકરી દુકડીના ૧૦ લીપાહીઓને રાજકેદના આરોપપર પકડવામાં આવ્યા છે. ઘણું કરી તે દુકડીની ટુરન ખાલી કરવામાં આવશે. અને એવું મનાય છે કે બહુ થોડાને તેની અસર થઈ છે.

મો દેલકેને વિવાદતા બાપા ઉપર તાર મોકલ્યો છે કે નવી મુરખીમાં હોમ રોની કહેલ થાય એવું દક્ષિણ આફ્રિક ના ગોરાઓ બંને છે.

હીવરપુત્રની મુરખીમાં કોલેની ખાતા ના મદદનીશ સેક્રેટરી કરનત સીલીની હાર થઈ છે.

જુલવારે ટ્રાંસવાલ હાંડરમાં પ્રસીધ્ધ ચએલા લાંડના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે સર મેસરજી બાવતગરીએ કોલેની ખાતાના પ્રધાન ઉપર એક સાખન કાગળ લખ્યો છે, જેમાં મી રૂતમજી પર જુલેવામાં આવતા જુલાર વિંપે ટીકા કરી છે, તથા ધરમ વિરખ જે વરતન જેડમાં હોદ્દા તરફ ખતવવામાં આવે છે તેમાં રાહન અપાવવા માગણી કરી છે. કોલેની ખાતાના પ્રધાને આ બાખત લોરડ સેક્રેટરીન પર લખાણ કર્યું છે.

તારો ઉપરથી જણાય છે કે મી કાંકસ તથા મો એચ ઇ. એ. કોલન તરી મુરખીમાં નિબંધ નિવડ્યા છે.

નાનાલ ઈન્ડિયન પ્રેસીઓસીક યુનીયન

યુનીયન તરફથી નાનાલના હોદ્દાઓની એક માસ મીટિંગ ગયા રાત્રીવારે સવારે વીક્ટોરીયા સ્ટેડિયમમાં મળી હતી. મી. અચર પ્રમુખ હતા. જેમણે સેક્રેટરી મી. એ. ડી. પીત્રેએ મોટીસ વાંચી સંજ્ઞાવી મી. આવરે સખાનંદુ કે ગીરમીરીયા હોદ્દા અંગેનો પા. ૩ નો વેશ માફ કરવાનું જે બીજા સેક્રેટરીએ એમેચલીમાં લાગાયાં આપ્યાં છે તે બીજા પાસ કરવાનો નાનાલ પારલામેન્ટને આમદ કરવા વિશેનો હસાય પાસ કરવાને આ સખા એવવી છે. આ અન્યાય કરવી કેટલેક સમય થયાં હોદ્દાઓમાં બહુ અસતોષ પ્રસર્યો છે અને તેને તબુદ નહીં કરવાથી હોદ્દાઓમાં બુએ મરતી પ્રવનનો વધારો થવાજ કરશે એમ ધરતી રહે છે. હાલ જે જીલ પારલામેન્ટ માં રહ્યું થયું છે તેથી આ ધરતીનો હજાજ થાય તેમ છે. માટે આજે પસાર કરવામાં આવતા હસવને બધા એકી અવાજે ઠેકા આપશે એમ આશા રાખુ છું. ત્યાર બાદ મી. લમન બરપીએ વ્યુક્ત હાર બાપાબુ કરી ચેરમેનના વિચારો ને મળનાપણુ બતાવ્યું અને ગીરમીટ પુરી કરેલ હોદ્દા સ્વીકાર્યો પા. ૩ ને વેશ નાખુદ કરવા નાનાલની પારલામેન્ટ ને આમદ કરવાનો હસાય સરવાનુમતે પસાર થયો હતો. બાદ સખા વિસરજન થઈ હતી.

જે પ્રવચી એક વખતે જણાવે છે કે—૩૬૫૨સેક્રેટરના ગળાની રેવારી મી. અહમદ હાજર હતા. મી. મદમદ અહમદ દીનાત. અને મી. હસ માવજ અહમદ બરામાજ ખોતરથી રસંસ વાલની સરે પાછા ફરતા હોવાથી તેમના માનમાં એક ખાસ મેળાવડો તા. ૧૭ નવેમ્બરના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો મી. હોદાલાઈએ ર. ૩૦૭, મી. દીનાતે ર. ૨૭ અને મી. બહાદુરએ ર. ૨૫૭ મહે શીકને એટ આપ્યા હતા. કવજા લાહેમે ને વજાવવા ૨૦૦ મદરથો સુરત રવા હતા. ત્યાં ખોતરવાના વચક્ષા હજીઆના (મિત્ર મંડળે તેવને માનવત્ર આપ્યું હતું. મી. હોદાલાઈએ સહુને દીનપાટી આપી હતી.

પરચુરણ ખબરો

હોદ્દા મુસલમાન કો તકરારો છે. તે નવી એવી એંગ્લો ઈન્ડિયન જાપાની રીકાનો તવાજ આપનાં અદલાખાલુ 'લીડર' પત્ર લખે છે કે અલીયરના હોદ્દા દેશી રાજમાં મુખ્ય ન્યાયાધીસ મી. અયદુલ કરીમ ખાન મુસલમાન છે. વળી આ દાખલો એકજ નથી. વડોદરાના હોદ્દા દેશીરાજમાં હાલ ડોરટના બજન મી. અયાસ તકવયજ છે તે મુસલમાન છે. હજારાયાદના મોટામાં મોટા મુસલમાન દેશી રાજમાં મુખ્ય પ્રધાન એક હોદ્દા છે "લીડર" પત્ર એંગ્લો ઈન્ડિયન પત્રોને પુછે છે કે આ સિધ્ધિનો શુ જવાબ નેઓ આપી શકે તેમ છે.

રોતીકજાની નીશાજ મટે નીમે મુખ્ય "રેકલરશીયો" મી. પેલાકે હોદ્દામાં મેળોતો છે. નજરનીકે દેશી રવાથી આવત તરફથી એક મુસલમાન વિચારી સારા અરતીસ સંકરન નેર તરફથી એક મદ સસના આગેવાન પકીસ મી. પા. આર. મુંડર આપર તરફથી એક 'અને એક મી. શેઠાચુરી આપર તરફથી. મી. છ. એ. નતેસને પા. ૨-૦-૦ નીશાજન કાડમાં લયા છે. ઉપથી "રેકલરશીયો" ની બપરથા લાગિવમાં કેમ કરશે તેને લમતી દર્શકન હવે પછી આપવામાં આવશે.

મી. પેલાકના પુતકમાં કેપકોલોનીની દરીકત હરમાન હટકાડનના દિહીને મ્યુનીસીપલિટીના માનએક જે અમલુ પકે છે તેવિં ખાસ દોડા કરવામાં આવે છે અને વિન રાફી અવજેન હરકાડ નવા એ મરજેક સાજવમાં સખા મોઝમેક કરેલી છે.

નાનાલના હોદ્દાઓને રજાવાળા લેનાં અટ કાવરની બુવમગાર સત્ય નીતિ વિં મી. પેલાક તરફથી એક આરતીકત મદરાસના ઈન્ડિયન રીવ્યુમાં પ્રસિધ્ધ થયો છે.

જોદાનસખરમચી મી. એચ. એસ. એ. અ.મેદ હાજપુરી લખે છે કે મી. હાજ હવાલીમ હાજ કાસમ તાર પેરખંદર ખાને મુજરી મવાના ખચર મળ્યા છે જેથી હોલગીર થયા છીએ.

તા. ૨૦ મીના જોદાનસખરમના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે—મી. સેમ્યુઅલ લેસકને દેરી કરતાં પકડવામાં આવ્યા છે. તેમનો કેસ આજે ચાલ્યો. મી. સેમ્યુઅલે જણાવ્યું કે હું ત્રણ અદલાડીયાં ઉપર ફોલોનીમાં કાપત થયો છું, અને રજીસ્ટર માટે અરજ કરવા માગ્યો નથી. કાવદા ની સખામાં સખા સખા ઉકાવવા હું તકબાર છું. બાદ માજીસ્ટ્રેટે તેને હાપર કરાવનો કુકમ કર્યો હતો.

તા. ૩૧ ડિસેમ્બરનું 'જગમગાર સમા ચર' જણાવે છે કે 'નાનાલ લાઈન' નામ ની સ્ટીમર કાઈન જાનેવારીથી જમગાર અને મુખ્ય વચ્ચે મુસાફરી કરવાનું શરૂ કરશે.

પોસ્ટ ઈલેક્ટ્રીફિકેશન. જનવલ ૧૯૨ અને દેવતાર મી. અવ. નાજ. નાજ. ડી. નાજ. અવર તરફ પોસ્ટમાસન 'વિલા વિલા' રાખે.

ફોર્સન હમર તાળા કેસમાં માજીસ્ટ્રેટે વુકાઈઆપે છે કે અરજદાર હસપ ઇંબ રહીતનો વીકેસ છે એ ચાત ફેરફ કલુલ રાખે છે, અને તેથી તેને પ્રેલીપાટેડ છંમા ગ્રન્ટ ગણી ચકાસે નહીં.

હેક્કા તાર

[અમારા પ્રતિનીધિ તરફથી]

જોદ નેસ્મરમ, શુકવાર. મી. સેમ્યુઅલ લેસકને હાપર કરવા કુકમ થયો છે. મી. કેડીક એન્ડને દેરી કરતાં પકડેલ છે.

પાળવથી મી. જોદાને હાપરમાં કુકમ થયો છે. મી. લેસક રોજાવત પકાએલ છે.

સ્ટીમરોની આવજબ

કેસર—તા. ૨૧ મી જાનેવારીએ મુખ્ય જવા ઉપવાળી હતી. પ્રેલીક્ટ—તા. ૧૭મી ફેવરવારીએ મુખ્ય જવા ઉપડશે (૫૨સ્ટીઅન લાઈન) હાઈદરી—જાનેવારીની આખરીએ મુખ્ય જવા હપડશે. (નાનાલ ડિરેક્ટ લાઈન) અમદાવાદ—તા. ૬ ફેવરવારીએ કમતે જવા ઉપડશે. (ઈન્ડિયન આનરિસન લાઈન) ડનારીક—તા. ૨૪મી જાનેવારીએ કમતે જવા ઉપડશે.

કલકત્તામાં પ્રોટેસ્ટ મોર્ચિંગ

દરોસવાલ સરકારના બુદ્ધિમાન સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા કલકત્તા દાઉન હોલમાં તા. ૨૭ ડિસેમ્બરના રોજ એક મહેર સભા મળી હતી. તેમાં કલકત્તાના આશીના હોદ્દા, મુસલમાન, પારસી અને અંગ્રેજોની સારી હાજરી હતી. પ્રમુખપદ ખાતે બહાદુર મેલવી અમલદાર જયારને આપવામાં આવ્યું હતું.

પ્રમુખ

પોતાની ખુરશી લેતાં બોલ્યા કે અદરથે દરોસવાલની જ તકલીફના બારામાં આજ દેશભેળે બેલાવવામાં આવેલી સભાના ખીલુ વાર પ્રમુખ થવાનું મારે બામ આવ્યું છે. દરોસવાલ સરકારનું કામ ધાતકી છે. આખી આલમ હાદીના કુખ જેવું ખળભળી ઉઠી છે. આ બાબત મી. પોલાક પોતાનો ભલિ અનુભવ આપતી પાસે રજુ કરશે એટલે હું આપનો ઉપદેશી વખત રોકતો નથી. એટલું બોલી મી. પોલાકની ઓળખાણ તાળીઓના મઝગાટ વચ્ચે કરાવી હતી.

કરાય ૧ લે

દક્ષિણ આફ્રીકાના સરકારો કમણું સંયુક્ત થાય છે. એ અભિપ્રાય વખતે દરોસવાલમાં હાદીઓ ઉપર રજુકરના અને મખીશ્રેણ કાયદાના બેગા અમલથી હાદીઓ ઉપર ને જેર ઇન્સાફ અને ધાતકી પશુ ગુજરે છે તે દુર કરાવવા વડી પારલામેન્ટ અને નામદાર પ્રધાનમંડળ ખુબ પ્રયાસ કરશે એવો આ સૂબ આમલ કરે છે. એ કાયદાઓથી બિટીરા સહેનસાહતની સરવ પ્રખને સરખા દક હોવાના નામદાર સહેનસાહતના વચનનો બંમ થાય છે. અને તેથી હાદીની સરવ નાત બતના લોકો બહુજ નારાજ થયા છે. ત્યાં સુધી આ બાબતમાં સમાધાની થાય નહીં ત્યાં સુધી દક્ષિણ આફ્રિકામાં હાદી મજૂરોને મોકલવાનું બંધ કરવાની અરજ હાદી સરકારને કરવામાં આવે છે.

બાણુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી

વિપત્તી દરખાસ્ત રજુ કરતાં વડેમાતરમ અને તાળીઓના પેશકાર પછી બોલ્યા કે હોદ્દા મુસલમાનના હકો એક સરખા છે તેથી તેને સાર લડત પશુ સાથે મળીને લેવાની છે. આજની મોર્ચિંગ ખાત્રી લાયક પુરાવો રજુ કરે છે કે હોદ્દા મુસલમાન વચ્ચે ધાત્રી મિત્રાચારી છે. બસે સજાઈઓ અમારી સુલેહ તેડનાર

અપદાયો કરે પણ તેની અસર અમારી વિરુદ્ધ થવાની નથી. દરજાફને આ લડત ના મદાગારતપણાના પ્રમાણમાં બંગાળની લાગણીનો વેગ જણાતો નહીં હોય. પણ અમારા પેતાનાં કુખો એટલાં બધાં બહોળાં છે કે અમે તેની પાર એક ચકીએ એ ભારે વાત છે. દરોસવાલની લડતમાં બંગાળી-હોદ્દા કે મુસલમાનોના ભાગ નથી. છતાં આખા દેશની લાગણી એક થાય, ત્તરા આમથ વધીને કહું તો આખી હાદીસાહતની લાગણી એક થાય એવી આ દરોસવાલના હાદીઓની લડત છે. દરોસવાલના આપણા ભાઈઓ પે ૧ ન. હકને સાર પુરેપુરા બગથી લકે એ એમને માન બરેલું છે. પણ જ્યારે લડત તમામ હાદીઓના નાકને સાર-દુનિયાની પ્રજાઓમાં હાદીની ઉંચી સ્થિતિ સાર લડવામાં આવે છે એવું જણવામાં આવે ભારે તેઓ કેટલા બધા માનને ખાત છે! અમારી લડત બંગાળમાં પણ ધણે ભાગે એવીજ છે. એટલા સાર અમારી દીલસોજનો પ્રવાહ અમારા દરોસવાલના ભાઈઓ તરફ જોરથી વહે છે. માણસ માણસ વચ્ચેનો એ જામરી નથી. તે એક માણસે સવારમાં અંધ બની દાખલ કર્યો છે. એ એક દુર કરી છામરી સત્તા સ્થાપન કરવાની આ લડત છે. બહાદુરી બરેલી રીતે આ લડત લડવામાં આવે છે. તેમનાં કુખોનો દતિદાસ તે હોદ્દાવાલની ભાઈ-બની રવત-વતાનું ચળ કણ પ્રકરણ જણાયો. આપણી નસોમાં તેમણે પ્રેરેલો જુરસો વેચથી દોડી રહ્યો છે. તેમની લડત સલામતની છે. અને તેમનો સલામત તે નિસ્વારથ સલામત છે. હાદીમાં અંગ્રેજ છાપો સત્યાગ્રહને નીંદે છે. દરોસવાલના સત્યાગ્રહનાં તે વખાણ થાય છે. આ બાબતમાં માન કરાવો કરી બેસી રહેવાનું નથી. તેમને પછાની પશુ મદદ કરવાની આપણી દરજ છે.

આ હરાવને મી. ફાજી તુર મહમદ જકરીઆ અને મી. જોગેન્દ્રનાથ મુકરજીએ ટેકા આપ્યા પછી તે સવાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

કરાય ૨ લે

અન્યાય અને અપમાનકરક કાયદાઓ સામે દરોસવાલના હાદીઓ જે બહાદુરી અને ઉમદા અવાસ બતાવે છે તેની આ સજા પીંજાત કરે છે અને તેમના રાદેશા કિમાન, કિમત, દ્રવ્ય અને નિર્વિજોવાના વખાણ કરે છે.

પ્રીન્સીપાલ હેડમૅન્સ મિતરે આ દરખાસ્ત રજુ કરી. મેલવી સમયુક્ત હુદા અને બાણુ રામકુમાર જેમકે તેને ટેકા આપ્યા બાદ તે સવાનુમતે પસાર થઈ હતી.

મી. પોલાક

તે પ્રમુખે આજી કરતાં સભા તાળીઓના અવાજથી યાજી રહી હતી. તેના અસર કારક લાગણીની સમાસદેની આંખમાં આંસુ કરાઈ આવ્યાં હતાં. મી. પારસી દરખાસ્તને લાયકમાં બેડી ધાલી જાહેર રસ્તાઓ ઉપરથી લઈ જવું, નાચાપનવું મરી જવું, મી. માંધી કે જેણે જેલમાં પણ પોતાના બાઈઓના ખોરાકની તાલીફ ખાતર સત્યાગ્રહ અખલારે કરેલ તે, તેના મોટા દીકરા દરિયાલવું જેલમાં હોયું, જ્યારે મળી નાહક જેલમાંથી છુટ્યા ત્યારે તેને માન આપવા સામે મથેલા મોકોના કુલનો ખનાદર કરી ત્યાં સુધી માચું મળે નહીં ત્યાં સુધી માન ન લેવું એવી દ્રવ્યદા વરણથી હલ્લબેદક લાગણી સાંભળનારામાં ફેલાઈ રહી હતી.

કરાય ૩ લે

"દરોસવાલ સરકારના બુદ્ધિમાન કાયદાની સામે પોતાના મજબુત પ્રોટેસ્ટની તીક્ષ્ણ તરીકે ઇન્ડિયન સાઉથ આફ્રિકન લીગ સ્થાપી તે મારફતે કંઈ એકદુ કરવા અને જાણુક ચળવળ કરવાને આ સભા હરાવ કરે છે."

નવાજ સુખત અલી બેગે આ દરખાસ્ત રજુ કરી, અને મી. સી. મન્નૈરજી અને બાણુ કાંતી પ્રસાદ તીવારીએ ટેકા આપ્યા બાદ તે સવાનુમતે પસાર થઈ હતી.

ઉપલા કરાવોની નકલો ચડતે ટેકણે મોકલવાની સત્તા પ્રમુખને આપવામાં આવ્યા પછી દરખાસ્ત પાસ થઈ હતી. તેજ વખતે શ. ૧૦૦ ઉપરાંત બગવા બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

બેડી સંખ્યા એક લખાણમાં જણાવવામાં આવેલ છે--બેતરમાં ઉગતાં તમામ ઘાસ, કેળાનાં ઝડનાં પાંદડાં, વધુ ઉગતી ફળતી પુતીઓ, જેમાંથી કેળાં કાપી લેવામાં આવ્યા હોય એવાં જુનાં ઝાડો, દોરનાં બાણુ રાખ વગેરે બેગાં કરી સડી જાય ત્યારે ઝાડોની આસપાસ બેડી તમાં નાખવાથી ને ઉપર માટી ચાંચે દેવાથી સરખ ખાતર તરીકે કામ કરે.

દરાંસવાલની લડત પર હિંદી છાપો

—:—

આપણું મુદ્દે-પ્રનાથનું “બંગાળી પત્ર” લડત નું પરચુન કરી તે ઉપર ટીકા કરતાં એક આરતીકલ દરમ્યાન લખે છે કે:—
 “હિંદીની ઉન્નતિના ઇતિહાસમાં દરાંસવાલની લડત તે એક ઉમદા પ્રકરણ ગણાયે. આજકાલ હિંદીમાં ને દેશોદય નો જુસ્સો પ્રમટ્ત છે તેનાં ઉચ્ચામાં ઉચ્ચ દરજીનો દરાંસવાલની લડતમાં દેખાય છે. ને તે બધું કામ તેઓ સત્યાગ્રહથી એટલે એમને ચોખી કાપદેસર લડતથી લીએ છે. જ્યારે હિંદીની ઉન્નતિનો ઇતિહાસ લખાશે ત્યારે એક સરસમાં સરસ પ્રકરણ દરાંસવાલના હિંદી ભાષાઓનાં દુ:ખોવડે બરાસે. તેમણે આપણી પ્રજાનું નાક જળવડું છે, આપણું સ્વાતંત્ર્યમાં ન વધારવું છે, અને કાપદેસર લડતને એક એવો દાખલો બેસાડ્યો છે કે જે આપણી વાહદાસ્તમાંથી કદી ખસશે નહીં.

બીજા એક લખણ દરમ્યાન “બંગાળી” લખે છે કે—વિલાસતમાં “પત્રીકા” માટે તેના પ્રતિનિધિને સંદેશમાં મી. ગાંધીએ જણાવેલું કે ‘તેમને કહેજો કે લડત બ્રિટીશ રાજના સહેરીપણા માટે, તમા હિંદીની પ્રજાકીય કીર્તિ માટે છે. હિંદી ભવિષ્યની પ્રજા કક્ષણ આફ્રીકામાં દુ:ખો સહન કરીને લડાય છે.’ અને અમે નહીં ઉમેરી શકીએ કે હિંદીમાં પણ દુ:ખો સહન કરીને? હિંદીમાં તેમજ બહાર આપણે દુ:ખોરડેજ હોદ્દા મેળવી શકશું. મી. ગાંધી ખાતરી રાખી શકશે કે તેમ ના બોલનો પડવો દરેક સાચા હિંદીના હૃદયમાં પડશે. તેમના સંદેશા જેવોજ આપણે પણ સંદેશો મોકલીએ છીએ કે એક પણ હિંદી હિંદુસ્તાનમાં એવું નથી કે જેને તમારે વાસ્તે ઉગ્રમાં ઉડી લાગણી ન હોય. તમારાં દુ:ખો અને અપમાન અમને અમારાં મોતનાં હોય એવું લાગે છે. જો અમે તમારે વાસ્તે માફ ન કરશું હોય તો તેવું કારણ એ છે કે તેથી વધારે કરવાનું અમારી સત્તા ની બહાર છે. જે લડત તમે પરદેશમાં લડો છો તેજ લડત અમે અહીં લડીએ છીએ. આપણો મુદ્દાલેખ એજ હોવો જોઈએ કે “ધીરજ રાખો, હિંમત ધરો; આપણેજ આપો અને લડતને કદી તજ્જે નહીં.” તો ઉપરે તમને હોદ્દા મળશેજ.

કલકત્તાની મીટીંગ ઉપર ટીકા કરતાં “બંગાળી” લખે છે કે:—મી. પોલાકનું

જટાહાર લખણ સભિળીને કામ હિંદીને લાગી આવ્યા વગર નહીં રહે કે હિંદીની પ્રજાકીય લડત માટે હિંદીમાં ને દુ:ખો ઉઠાવાય છે તે કરતાં વધારે દુ:ખો પરદેશ માં ઉઠાવાય છે. અમેરીકાએ ઇંગ્લેન્ડ સાથે લડાઈ કરી ત્યારે એવું કહેવામાં આવતું કે અમેરીકાનો લડત ખરી રીતે ઇંગ્લેન્ડવાસી અંગ્રેજોનીજ છુટ માટે છે. આવીજ રીતે દરાંસવાલની હિંદી લડત તે હિંદી છુટ માટે છે એમ પણ કહી શકાયે. હિંદુસ્તાનમાં આજ સુધી હિંદીઓ વીસ વીસની સંખ્યામાં દુ:ખો ઉઠાવે છે, ત્યારે દરાંસવાલમાં સેંકડોની સંખ્યામાં હિંદીઓએ દુ:ખો ઉઠાવ્યાં છે. હવે આપણે તેમને માટે જેટલું કરીએ તેટલું જોઈએ છે.

કલકત્તાના પ્રખ્યાત “રેડસમેન” પત્રમાં સત્યાગ્રહની લડત વિષે એક મુખ્ય આરતીકલ પ્રમટ થયો છે. તે દરમ્યાન એ નામીયું જાણું લખે છે કે:—થોડાં વરસ પયાં સત્યાગ્રહની પાત બધું સંભળાય છે, અને તેના દરેક દાખલામાં હોદ્દા મળેલી આપણે જોઈએ છીએ. પાંચ કે છ વરસ ઉપર રશીઅન ઉપર શીન્સ લોકોએ જીત મેળવી હતી તે સત્યાગ્રહવડે હતી. ૧૯૦૨ના કેળવણી કાવદા સામે ધનારાઓ સત્યાગ્રહથી લડેલા તેથીજ ૧૯૦૬ માં સુનીયતીરક પક્ષની પડતી ઘટ. સફર જેટલે પણ હુંક વખત સુધી સત્યાગ્રહ અખત્યાર કરેલ, અને તેથી તેઓ વજન મેળવવા લાગી હતી, પણ પાછળથી તેઓ બીજાઈ રવમારની બની ગઇ છે, અને સત્યાગ્રહને છોડી દીધો છે તેથી નકામા કંટાળાવપ ઘટ પડી છે. હાજમાં દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદીમાં આ સત્યાગ્રહ આપણે જોઈએ છીએ તેટલો બળવાન અને હૃદયબેદક સત્યાગ્રહ લાંબા વખત પયાં બીજે કયાંય જોવામાં આવ્યો નથી. હિંદીઓ ને દુ:ખો તે લડતના બારામાં ઉઠાવે છે તેથી અનધી ઘટ છે. આ પ્રમાણે પુર્વના લોકોની વખજાએલી સહન શક્તિએ નામ કાઢવામાં અગાઉ કદી નહીં મળેલી એવી હોદ્દા મેળવી છે. જે કે અત્યારે તેમના પક્ષમાં સારા ચિન્હો નથી છતાં એમાં તો કાંઈજ શક નથી કે તેમ ના પક્ષમાં લોકમત એટલો વધી જશે કે બેવરોને પણ તે ધ્યાનમાં લીધા વગર ચાલશે નહીં. વળી જે માણસ પોતાનો ખ્યાવ કરતા નથી તેને વાદે વાદે પાડી નાખવા જવાનું કામનાથી સહન માટે મની શકતું નથી. જો હિંદીઓ સહન

શક્તિ ધીરજ અને અડગપણ આરવીજ મળ્યુત રીતે ખતાવવાનું માણુ રાખશે તો દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારને સરમ બરેલી રીતે હાર ખાતાં આપણે જોઈશું. સત્યાગ્રહના બળ તેમજ આપણા એનાયત ના ઇપકા બાગળ તેમને (દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારને) હારી જવા વગર છુટકો નથી.

કલકત્તાનું “ઇન્ડિઅન વરલ્ડ” ભારતીક લખે છે કે—જેવટમાં દરાંસવાલના હિંદીની એ નાની દુકડીની સાચી તારીફના બે બોલ કહ્યા વગર રહેવાશે નહીં. મનુષ્યમિતી કીર્તિ માટે કેષપણુ જેટલું સહન કરી શકે તેટલું બધું એ તેઓ પરમુલકમાં અને મહાન મુશીબતો વચ્ચે સહન કરે છે. જે આગેરાન તેમને મળ્યો છે તેવો બીજો હિંમતવાન અને પરમાર્થી માણસ પ્રજો વખત પયાં હિંદુસ્તાને ઉત્પન્ન કર્યો નથી. આજે આખી સુધારેલી દુનિઆ તેમની મહાન અને ઉમદા લડત નરફ જોઈ રહી છે. તેમની લડત હિંદુસ્તાનના ઇતિહાસ માં એક મહાન પ્રકરણ તરીકે ગણાયે.

હિંદીનું “ગોરનીંગ પોસ્ટ” લખે છે કે:—આ સવાલ અત્યંત ખારીક છે. વડી સરકારના રાજદારીઓની તે દાહમાં લેવા ની હિંમત ચાલતી નથી. છતાં તેવો મામલો સાચી આવ્યો છે? આપણી કાલોનીબલ ઓશીસ તેમજ વડી સરકાર ની ગફમતથી. દરાંસવાલનું આખું “બીકનેસ” એવું છે કે અંગ્રેજોને તે માટે મગરર થવા બીજકુલ કારણ નથી. અને અંગ્રેજ વસનારાઓને દરાંસવાલમાં દુ:ખો સહન કરનારાઓ તરફ દિશ્સોજ થવા વગર રહેતી નથી. તેઓને રાજ દવારી અડગ્યુતી ઘડી વચ્ચે નકામાં પીલવામાં આવે છે. દરાંસવાલના હિંદી ની રિયતિ તે સહન કરનારા હિંદીઓનં ફલકા પાડે છે તેટલે દરજ્જે અંગ્રેજોને પણ ફલકા પાડે છે. વળી લડનારાઓ લડે છે તે તો માનવી તરીકેના સામાન્ય હક માટેજ છે. અહીં હિંદીમાં હાલુ મુસ લમાન, તથા પારસી મહાન ક્રમેમાં, તથા સરકારના રાજકારમારના કામમાં ગોરા ઓની સાથે સરખાપણાથી બાગ લીએ છે. પણ આવા માણસોને દરાંસવાલ સરકાર ન્યાત બહારના જેવા ગણા માને છે!!

મદરાસનું “હિંદુ” જણાવેલું કે—“મી. પોલાકનું” પુરતક વાંચીને અમને અત્યંત લાગણી ઘટ આવે છે. તે વચ્ચેને કાંઈ પણ માણસને એવું જણાયે કે કેમ જાણે

ને પોને પણ જીવનના કારણે કામક રાત્રી જાત ને જાત રાત્રી અને કાપડેસર કપડાએલ હોય. આ પાનાં ઉપરથી છે. અને અને કામક કામ વખત થત પ્રેમીકંટ રૂઢિચેરી ખીજી આખત સંખ્યા હુમકાતા કામથી તરન જુદી રીતે રહે માં કરેલી રીકાની ખાતરી આપ છે. આ પછી મારા મન પ્રમાણે હોંડી તેણે એવું કહેલું કે "જે કાપડેસર અવેલ હોય, અને વાજાની રીતે ચાલતો હોય તેવ. કેલકામ માવળાને દરકા મણી કરે. તેવું અપવાત કરે તે પાનજ ઉતરે. અને દરકા નીચેને તથા એકો સપનેલ છે જેમ એકલ માણુ" મેમીકંટ રૂઢિચેરી આ શબ્દો તાત્પર્ય દરંસવાસના મેમીકંટ સાથે પડે છે તેની કાણુ ના પાડી શકે?

મદરાસનું "મિડિયન પેટરીઅર" એક લાંબા લખાણને અન્તે લખે છે કે "જે બધા સવાલ હાથમાં આપણું આવત રહે છે તે સદ્માં દરંસવાસના લીધેની લગતનો સવાલ સદ્થી વધારે લાગણી ઉદ્દેરના છે."

કેટલાક જાણુવા લાયક કામગી

મી. રતન તાતા

મી. રતન તાતાએ નીચે મુજબ કામગી મેળવ. મી. ગે. ખરેખર લખ્યો હતો:—

"દરંસવાસની લગત સંખ્યા મહત્તત પડી જાંચી. અને મી. માંથી લગત હરી શર કરવા માટે પાછા ફર્યા એ સમાચાર જાણીને મને બહુજ નિરાશ થઇ છે. એ લગત એવા પ્રકારની છે કે તે મારે આ મુલકના લોકોને મમરર થતા દરેક કારણ છે. આપણા દરંસવાસમાં વસતા બાઇઓ જે લગત અગ્રપણે અને દિમત થી ચલાવે છે તે જોઇ મને બધીજ ખુશાલી પેદા થાય છે. તેઓની સંખ્યા મુશીકર જેટલી મથાય. છતાં દરંસવાસ સરકારની સામે તેઓ ધમ્મ સહ્યા છે. અપર અન્યાય અને જુલમની સામે તેમને નેમના સહેરી તરીકના અને રા તાવ આદમી તરીકના હકુત્ દરંસુ કરવાનું છે. તેમને મનુષ્યમિત્ર તાક જળ વાગુ છે. અને તેની રેક સાચવવાની છે આ દરંસુથી તેઓ બંડે છે. માત્ર સાધા રણ રિયતિના માણુપ મજામ તેઓ પશુ આ લગત માટે પાવમાલી કિંમતના જેટલા જોગ આપ છે. કેળવણી અને સુધારા મા પ્રકર પામેલા લોકો, મોટા ગુન્દમારો ને માથે ન પડે તેવાં હુલો. ધારંગથી ઉઠાવે છે. કુટુંબની સંભાળના કામમાં થયેલા હોય તેવા માણુએ: દાગી નેવા બની લગતમાં મન્યા છે આ બધા ઉપ

ને પોને પણ જીવનના કારણે કામક રાત્રી જાત ને જાત રાત્રી અને કાપડેસર કપડાએલ હોય. આ પાનાં ઉપરથી છે. અને અને કામક કામ વખત થત પ્રેમીકંટ રૂઢિચેરી ખીજી આખત સંખ્યા હુમકાતા કામથી તરન જુદી રીતે રહે માં કરેલી રીકાની ખાતરી આપ છે. આ પછી મારા મન પ્રમાણે હોંડી તેણે એવું કહેલું કે "જે કાપડેસર અવેલ હોય, અને વાજાની રીતે ચાલતો હોય તેવ. કેલકામ માવળાને દરકા મણી કરે. તેવું અપવાત કરે તે પાનજ ઉતરે. અને દરકા નીચેને તથા એકો સપનેલ છે જેમ એકલ માણુ" મેમીકંટ રૂઢિચેરી આ શબ્દો તાત્પર્ય દરંસવાસના મેમીકંટ સાથે પડે છે તેની કાણુ ના પાડી શકે? મદરાસનું "મિડિયન પેટરીઅર" એક લાંબા લખાણને અન્તે લખે છે કે "જે બધા સવાલ હાથમાં આપણું આવત રહે છે તે સદ્માં દરંસવાસના લીધેની લગતનો સવાલ સદ્થી વધારે લાગણી ઉદ્દેરના છે."

આન. મી. ગાખેલે

મી. રતન તાતાનો ઉપરનો કામગી જાણા ઉપર મોકલતાં મી. ગાખેલેએ નીચે મુજબ રીકા પોતા તરથી ઉમેરી હતી:—

"મી. તાતાની સખાવતથી તેઓ જે મહાન નામ ધરાવે છે તેના ઉપર વધુ પ્રકાર પડે છે. તેમના કામથી આપણા દેશના ખીજા બાઇઓને કિમતી દાખલો મળશે. તેમજ મને આશા છે કે તે મદદથી દરંસવાસમાં આપણા જે બાઇઓ દરિની કીર્તી સાચવવા લડે છે. તેમને તરી દિમત અને જોલન મળશે. લગતમાં ચાલેલી મહત્તત પડી જાંચાથી લગત એક પમથીયું આચળ વધે છે. અને નેમણે જાગે છેલું પમથીયું નીચડશે

મી. માંથી અને ખીજા અલગથીઓ તે લગતમાં જીત મેળવે રહેશે. અમ્મ તો મરણ સુધી લગત કરશે. શુ માનુ મુમિ કે જોને વારને આ બધું દાખ ઉકારાય છે તે આ બાબતમાં પોતાની જોખાવહરી નહીં ઉપાડી લીએ? અને તેમને મદદ નહીં આપે? મી. તાતાના દાખલાનું બહોળા રીતે અને હુક મુદન માં અતકરણ પડું જોઇએ છીએ."

મી. પી.કે.ટ

મી. તાતાના દાખલા ઉપર મુખબતી પ્રખનું જ્ઞાન મેચતાં મી. જાંખીરજી બમનજી પી.કે.ટ નીચે મુજબ કામગી મુખબતના બાપમાં લખ્યો હતો:—

"દરંસવાસના આપણા બહાદુર બાઇ એ માટે મી. તાતાએ જે મદદ આપી છે તે મોટા હરખની વાત છે. દરંસવાસના લીધેઓ મનુષ્યમિત્ર તાક માટે આ સદાચ ચલાવે છે. તે બાબતપર અત્યાર અમકે ધણું કહેવાયું છે. અમા દેને આ પ્રતિદાસીક અને યાદગાર લગત સંખ્યામાં અગ્રુકણે પોતાના રિચાર મણુવેલ છે. છતાં જે બાઇઓ દુરદરાજ મુલકમાં આપણી મનુષ્યમિત્ર તાક માટે મહાન કાંટે વેડે છે તેમના માટે આપણે મન મનના રેકા કરતાં વિશેષ કરવું જોઇએ. આપણા મત વડે તો આપણે જોઇએ ને કરતાં પણ વધારે રેકા આપી ચુક્યા છીએ. આપણી પેટે તેઓ પણ બાણ છે કે તેમની લગત વાબખી છે એ આખું દીદ કણુવ કરે છે. અને તે તરફ ઉત્સાહ પુરવક તજર રાખે છે. છતાં હવે તો એ લોકોને મદદ દેવા માટે લીદ વિશેષ કરવું જોઇએ હવે શબ્દોના આગ ન કરતાં રિચાના આખવારોના અવાજ સાંભળાવેલો જોઇએ. મી. તાતાના વખા બુવા લાયક દાખલાનું અનુકરણ થવું જોઇએ. સારેજ આપણે દરંસવાસી બાઇઓને આ અણીના મામલા વખને ખટી મદદ કરી શક્યા. માટે જે બાઇ એાને આ પ્રગટીય લગત તરફ દિશસેલ હોય તેમને મી. તાતાએ શર કરેલા ઉપ રાણમાં પછસા ભરવા હુ બલામણુ કરે છું. અને ક્રમેક છું કે એ પછસા એકા કરવાનું અને દરંસવાસ મોકલવાનું કામ માથે લેવા હું અત્યત ખુશી થકરા. મુખબતી તહેર મીડીય વખતે જે હુ ઉવાડવામાં અનુ કવું તે દેશપાર અમે કાની મદદ માટે હવું, અને તેથી તેની દદ મોટી નહોતી. પણ આખી લગત માટે બહુ બહોળું હુ જોઇએ, અને તેથી તેને ઉદાર રીતે મદદ મળવી થકરી હું મારા પોતા તરફથી રા. ૧૦૦૦ એ હુમાં ભર છું."

મી. રેડના "રીજુ એક રીજુ" ની તકો મુખબતી સરકારે જાત કરા છે. અને તેથી સરકાર અવે મી. રેડ વચ્ચે બાપાની જુદા બાબત મોટી તકરાર ઉભી થશે એવી વડી છે.

છી હીસેબરે વાલકોપક દાટેસમાં "બકિન મારમ" એ નામે એક બાપુ આપુ દર્શાવે.

નેપાલના વડા વરુર

નેપાલના વડા વરુર મદરાસન સર મંદ્ર સમયેર જંગ બહાદુર ચેલુની વાત ઉપર એકસરસ યુતીવરસીટીને કેટલાક જુના કામતી સંસકરત લેખે બેઠ આપ્યા હતા. તે બેઠ માટે ઉપકર માનવા તો હમી હીસેબરે એક કેનવો ફેશન બારનાર છે અને તે વખતે મહા રાજ સાહેબને એક માનપત્ર આપવા માટે યુતીવરસીટીનાં સત્તાવળાઓ ઠરાવ કરનાર છે. મારા વિચાર પ્રમાણે એ મોટી હીલગીરીની વાત છે કે આવી કામતી ચીજો હીલો પારકા મુલકોમાં આપી દે છે. યુરોપના દેશો કદી પણ આવી ચીજો મોતાનાં દેશમાંથી જવા દીધે નહીં. જમાવે આપણા હીલોમાં માન મરતમે ખામી મેળવવા માટે આવી અમુક ચીજો બહાર જવા દે છે.

મી બીલગરામીની જગ્યા

મી બીલગરામી લોરડ લોરડીની કાઉન સીલમાંથી ફારગત થયા છે તે જગા કેને મગશે તે વિશે અતરે જાતજાતની અટ કળો ચાલી રહી છે. કોઈ કહે છે કે સર બાવનગરીને એ જગા મળશે, તથા કોઈ કહે છે કે મી અમીર અલીને મળશે. પણ એ જગા મેળવનાર માટે એક સરત એવી છે કે જેને એ જગા મળે તે ૫ વરસ અજળ હીલમાં હરીફામ રહેલે હોવો જોઈએ. હવે સર બાવનગરી તેમજ મી અમીર અલી અતરે યજ્ઞ વરસો થયાં રહેલા છે.

નવી ચુકળી

પરસામેટની નવી ચુકળીમાં સર બાવનગરી પાછી ઉમેદવારી કરશે કે નહીં તે વિશે મત ફેર છે. સાંભળવા પ્રમાણે સર મંચરેશ આમે ચુકળીમાં બહાર પડે તેમ નથી. જો કે Chiswick તરફથી એમને ઉમેદવારી કરવા અમદ કરવામાં આવ્યો છે.

હીલો બામે લોરડ રીપનની કીતાબ

"લોરડ રીપન તમેનુ" હીલ : એક ખાનગી ડાયરી " એ નામનું પુસ્તક એક હુએને બાપી બહાર પાડ્યું છે. હીમન ૧૦ શીલ્ડીય રાખવામાં આવી છે.

માર બસુદો સરકારે માંહો મહિ લડતા હતા તેમને દરેકને કોરડે એક એક વરસ ને રેતની ગળા કરી છે.

મદરાસની હિલિઅન સાઉથ આફ્રિકા લીગ

ઉપલી લીગની એક સભા તા. ૧ ડી નવેમ્બરે માં પી. આર. સુંદર આયરના પ્રમુખપણા નીચે મેસરસ છ. એ. નાટે સનના મકાનમાં બારાઈ હતી નીચેના મદરસો હાજર હતા : મી. પી. આર. સુંદર આયર, દીવાન બહાદુર એલ. એ. મોર્વીદ રાધવી આયર, મી. સી. પી. રામ સામી આયર, મી. છ. એ. નાટેસન, મી. વાકુળ હુસેન, મી. સી. કે. માધવ આયર, મી અરદેસર એફ. ખમરદાર, મી વેંકટરામીયા પાંડુકે મી અબદુર સુમાન, મી. મેલવા રાજુ, રવ. એલ. પી. લારસન, રવ. જે. બીટમેન, મી. એ. કેરાસામી આયર. નીચેના તથા મદરસો લીગમાં જોડાયા તેના નામ સેક્રેટરીએ આપ્યા. એન. મી. સુરસામી આયર, કાજી મોલવી બીઉદીન મદમ, ખાન બહાદુર વાલજી લાલજી શેઠ, મી. એન. સુભારાવ પાંડુકે. મી. પી. સંપદ, રવ. જે. લેઝરસ, ડા. ડી. એમ. નેર, એન. મી. પી. કેશવ પીટે, મી. વી. મોપાલ ચારીઆર, ડા. વીજયા રાધવજી, મી. બહેરામજી આર. કરાણી, એન. મી. એમ. કાંબ્જા નેરુ રવ. જે. પીટમેન, રવ. એલ. પી. લારસન, મી. એલ. કરેવરી રંગા આયર, મી. કે. બી. રામનાથન, મી. વી. એલ. બ્રાનીવાસ રા.ચીઆર.

મી. નાટેસને કહ્યું કે રથાનીક કમીટી ની વતી પોતે મદરાસના લોરડ બીલગ રેડ હેનરી વાલકોપકને આ લીગનું પ્રેસી ડેન્ટપાઈ સ્વીકારવા વિનતીપત્ર લખ્યો હતો તેના જવાબમાં તેમણે હાસસેજી અર્થા કામળમાં તે મગણી સ્વીકારી હતી. આ ઉપરથી દીવન બહાદુર એલ. એ. મોર્વીદ રાધવીઆરની દરખાસ્તથી સરવાનુ મતે લોરડ બીલગને પ્રેસીડેન્ટ નીમવાનો તથા તેમનો આગાર માનવાનો ઠરાવ પસાર થયો. બીજા ઠરાવ રાવ બહાદુર આદી નારાયનીઆને લીગના ચેરમેન નીમ વાનો મી. વાકુળ હુસેનની દરખાસ્તથી તથા મી. વેંકટરામીયા પાંડુકેના ટેકાથી પસાર થયો હતો. ત્રીજા ઠરાવ થયો તેમાં મી. પી. આર. સુંદર આયર, દીવાન બહાદુર એલ. એ. મોર્વીદ રાધવીઆર, તથા ખાન બહાદુર અબ્દુલ અલીઝ ખાન સાહેબને પાંદસ ચેરમેન નીમવા હતા. એવા ઠરાવથી મેસરસ વાકુળ

હુસેન, પી. એન. રામન પીલે અને છ. એ. નાટેસનને સેક્રેટરીઓ તથા મી. મુલના અબદુર સુમાનને ટ્રેઝરર નીમવા હતા. પછી મી. નાટેસનની દરખાસ્તથી તથા મી. વાકુળ હુસેનના ટેકાથી સભા માંહેલા ૨૦ મદરસોની એક કમીટી નીમક હતી. તે ઉપરાંત ચેરમેન, વાપસ ચેરમેન તથા સેક્રેટરીઓની એક કમીટીને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં હીલોઓની હામબારી વિશે એક મોપાનીયું બાપવાની સના આપવા માં આવી હતી. પછી કેટલાક ધારાઓ પડી સભા વિસરજન થઈ હતી.

જોહાન્સબરગમાં મદરસાનો ઇનામનો મેળાવડો

મયા સ્વીતારે જોહાન્સબરગ હમીદીઆ ઇસલામીક સોશાયટીના હોલમાં હમીદીઆ મદરસામાં ભણતાં બાળકોને ઇનામો આપવાનો મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. ઇનામ સાર નીચેના મદરસોએ બેરો મોકલી હતી. મી. એમ. પી. ફેન્સી તરફથી કીતાબો, સીવાગ, કાવલ, રીલાસ વગેરે. મી. હુસેન દાવજી સાલ તરફથી તમામ જાતનો મેવો. મી. સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીયાં તરફથી ખલુર તથા બદમ. મી. એ. એમ. સુલેમાન મીયાંની કા. તરફથી રેશમી રમાલ, મી. જેમ્સે કામ હીમગારદી તરફથી લંસો તથા સુકો મેવો, મી. ઉમ રજી સલે અને અમીરજી આફુજ દરેક તરફથી રોકડી શી. ૫ અને જમાત તરફ ૩ મીઠા મળી હતી.

હાજર રહેલાઓમાં મેસરસ અવા મીયાં, મુનશી મુન્નામીયાં, હાફેજ સુલે માન સાજપુરી, સમયદ સાહેબ અંકલે સ્વરવાળા, મોલવી હુઝરમ સાહેબ વિગેરે હતા. મોલવી સાહેબની વિદ્યાર્થીઓની પરિક્ષા પુરી કર્યા પછી પાસ થયેલાઓને મીઠાઈ મેવો વિગેરે વહેંગી આપવામાં આવ્યાં હતાં.

સેક્રેટરી મી. ફેન્સીએ મી. અહમદ કુવાડીઆને આજના મેળાવડા માટે સુખા રોકવાની દીધી હતી. મોલવી મીયાં અલ મદખાંએ જન્મજીએને તાલીમ આપવામાં જીવિતી મહેનત સાફ તેમની તારીફ કરી હતી. મીયાં હુસેન માત્ર સાહેબે મોલવી સાહેબ તથા યાત્રીને એકસન માત્રી નિમ ને સાલ બહાન આપી હતી. મી. જીજી દળીએ મેળાવડો એ પ્રસાપી જાતનો હતો. તેજ ૧૨ ૧૦૦૦૦ આપવા ને

તું વરણન કરી પરિણામો વારંવાર લીધા કરવી પીગેરે વિચારો જણાવ્યા હતા મી. દુબીય મોટણે પણ જેવણીના હાથમાં રિપે લખાણ લખાણ આપ્યું હતું. મવ લાના મોલની અદમદમમાં પોતાની તારીફ કરવા માટે આભાર માનતાં જણાવ્યું કે મેં મારી ફરજ અદા કરી છે. મદરેસાનો તરફી અને એક આસીરટ ની જરૂર છે તેની આપ સાહેબો જો વધુ કરશે રિગેરે. મી. હરમાણ પટેલે આજના જલસામાં મેરમેન હમામ અળ ફલ કાઢવા બાબતીરની ખેડ છે પણ તે એ જોલ જોમવે છે તે માટે તેમનાં વખાણ કર્યાં હતાં. મી. મુસા કુવાડીયા એ લખાણ લખાણ કરતાં જણાવ્યું કે મુસલમાનો એ એકે લીલીંગ આપે તો પણ મોટું કંડ થઈ જાય મી. એમ. પી. ફેન્સીએ બહીસ મોકલનારાની તારીફ કરી હતી, તે જણાવ્યું હતું કે કેટલાંક મરીમ ઝિકરોએ એકા, લુગડાં તથા કિનાઓ ન હોવાથી હાજર થઈ શકતાં નથી તેમને મારી તાકાદ હશે લાં લગી મોલની સાહેબની બળામણથી હું એ ચીજો પુરી પાડીશ. સમપદ સાહેબ અંકલેશવરવાળાએ પણ હવમના બાસમાં વિવેચન કર્યું હતું. મી. હાજ દુબીય અને દુબીય મોટણે એક કમીટી નીમવા ની બળામણ કરી હતી. તેના મેરમેન મી. એમ. એસ. કુવાડીયા અને સેક્રેટરી મી. ફુસેન માલને નીમવાની દર ખાસ કરી હતી. મી. હરમાણ પટેલ ના દેકાથી દરખાસત પાસ થઈ હતી. મી. હયાલીમ કુવાડીયાએ મી. હાજ હરમાણ મુઝાં, મી. હિમરજ સાલે, મી. હાજ દુબીય, મી. હરમાણ પટેલ, મી. એમ. પી. ફેન્સી, મી. મુસા બીખજી, મી. અદમદ કાજલીયા, મી. હરમાણ અદમદ મેમોને કમીટીના મેમર નીમવાની દર ખાસ કરી હતી. મી. દુબીય મોટણ ના દેકાથી દરખાસત પાસ થઈ હતી પછી આસીરટ નીમવા સાદ દર મહિના માટે જુદા જુદા પ્રહલ્લે તરફી જુદી જુદી મદદની રકમો કલુલવામાં આળ્યા બાદ લીરણી તથા ગુલામ વહેમી મીટીંગ બરખાસત થઈ હતી.

મુનીબન પાઘમિટની સરખાત થવાને બે થોડા માસ બાકી છે તે દરમ્યાન નાતાલ ના ગવરનરના હોદાપર સર મેથુ નેધનની જગ્યાએ ડોરડ મેથુમન આવેલ છે.

અરથાપતીએને જણાવ

મી. કાજ અમીટીન—તમે અરજી તો કરી રહો છો, પણ ના પાડે તો સુગ્રીમ કોર્ટમાં જઈ રહો કે નહીં તે ચેકસ કહી કહ્યું નથી.

એ. એસ. (અમસીંગ)—એજ હાખ ઉપર લખ્યું વધારે સાદ છે.

અ. ઇ. એ.

એક અંગરેજ બાઈનો સત્યા ગ્રહીની સ્ત્રીઓને સરેશો

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ,

તમારા પત્રદારા દરમિયાનની સદા ગ્રહી સ્ત્રીઓ પ્રત્યે કમ બોલવાની રજા મળ્યું છે. એકજ વિરાળ સહેનસાદત ની પ્રગતિ ગણતરી વધારી બહેનો! તમે તમારા પતિ, દીકરા તથા સમા વહાલા એને જોલનું દુઃખ સહન કરવાને અર પણ ક્યાં છે, અને તમે પોતે તેમજ તમારાં બચ્ચાંઓ નિરાધાર થઈ પડ્યાં છો એટલું જ નહીં પણ કોષ કોષ તો જુએ ટળવળો છો! હું તમને કહેવા માગું છું કે મારા દિલમાં તમારા દુઃખોથી સાંભા વખત થયાં જમમ થવા કરે છે. સત્યતા માટે તમારી હીમત તથા ટેકને લીધે મારી પાક મહેબત તમારા તરફ જોવાય છે. મારી ઉંડી ઘીલસોળતા આ ઉદ્યાર તથા મી. ગાંધી સાથે મોકલેલી એક ન્હાની રકમ સ્વિકારવાની હું તમને વિનંતિ કરું છું. તમે માનજો કે હું અંગરેજ સ્ત્રી હોવા છતાં તમારાપર આ બધી મુશીબત ઝાલનાર કાયદાને ધિક્કારું છું. વળી જે કાયદો એક મીનીટ પણ ન નિભાવી લેવાય તેને બાકાતી મંજૂરી આપવી મારા સ્વદેશીઓ બિટીસ આખરે થી તથા ન્યાયીપણાથી બહુ દુર જઈ બેઠા, એ મને બહુ દુઃખ આપે છે. ઉલ્લે હું આજથી તમારી જોન કહેવાવા ની માગણી કરું છું, અને માનું છું કે તમારાપર જે મા પડે છે તેની હજા મને પણ થાય છે. તમારામાંની કોષ મને કાગળ લખશે તો હું તેને વધારી લઈશ તમારે તમારા વિચારો અંગરેજમાં લખવાની ચીંતા કરવી નહીં, કેમકે મારા દીદી મિત્રે તમારા ગુજરાતી કાયદોનો તર મો કરી આપવા મને વચન આપ્યું છે.

લી. ફોર્સેન્સ વીંટરબોટમ,

The Emerson Club,

19 Buckingham Street,
Strand, London, W.C.

[ઉપરનો કાગળ થોડા અઢવાડીયા ઉપર આવેલ પણ જગ્યાની તંગીને લીધે લાચારીએ મુલતવી રહ્યો હતો.—અ. ઇ. એ.]

પરચુરાણ ચરમા

સામન્યસદાઉનથી ચેરીટી કલમન સેક્રેટરી લખે છે કે—તા. ૧લીના અંક માં કેપના દીદી વિષે જે દીકા છે તે માટે હું અહેવાલ માનું છું, અદીના દીદી સુતેલા નથી, પણ જગતા છે. છતાં તેમ નામાં આજકાલ બેઠેલાકાકી જોવામાં આવે છે, એજવાસ પેદા કરવામાં આવે એમ હું ધમ્કું છું. તેમ થાય તો કેપના દીદીને તેમજ આખા દક્ષિણ અફરીકા ના દીદીને લાલ મળવ.

માલવનથી મી. એ. એમ. કાજ લખે છે કે—અંગ્રેજી એક દીદી બારબર હોય રાખી બેઠો હતો તે કેટલાક ફરદના વેપારી પાસેથી પા. ૭૫ જેટલી રકમ ઉછીની લઈ દેશ આવ્યો ગયો છે એવું માનુષ પડ્યું છે! ફરદના વેપારી બીચારા આ દમાથી મલસાઈ ગયા છે.

હેલબરગથી મી. કાસમ સુલેમાન કાજ લખે છે કે અંગ્રે ૭-૮ વરસ થયાં એક મરજીદ બંધાઈ છે, પણ ફાલ મુત વલ્લીના કાય હેલબ નીમાજ પદાતી નથી, તે મરજીદ સાફસફ પણ રહેલી નથી એ દિલગીરીની વાત.

પોરડા કલિગામેથી એક લખનાર જણાવે છે કે તા. ૧લી જાનેવારીના અંક માં એક લખનારે અંગ્રે મોમીનું મંડળ રજવાયું એમ લખ્યું છે, તેમાં એટલો ફેર છે કે એ મંડળ મોમીનું નહીં, પણ સમસ્ત દીંદુ કોમનું છે.

ચારલ્સટાઉનથી મી. મુ. ઇ. રાવત લખે છે કે કમીશનના અમલદાર આગળ આપણી દીદી જોરતોને જુવાની આપવી પડે, અને મ્હોં છુલ્લા કરવા પડે એ આપણા ધરમથી ઉતરું છે. માટે જો તને તમાસવાના કામ આવે એક રોકવામાં આવે એવી ધામ્ય લોકોએ કરવી જાગ્ય.

વિક્ટોરીયા ફાઉન્ડેશન મુસાફરોનો ટુંક હેવાલ

[જાનનાર ખંડુભાઈ કે. પટેલ]

પ્રથમ ટુંક અને અન્યેના વેપારી મી. એ. એમ. હસાક તા. ૨૫ મી ડીસેમ્બર ને રાજ સેલ્ફપરીથી ઈંગ્લીશ મેઇલમાં રવાના થયા. રસ્તે ગ્વેસો રેશન સુધી સોનાની ખાણો દેખવામાં આવી હતી ખાણોના કામ લમ્પેયાર ચાલતું દેખાતું હતું. રાત્રે ૧ વાગે ગ્વેસો રેશન પર મી. જીમ્સ નાયક તથા નેના મેનેજર મળ્યા હતા. નાસ્તો લીધા પછી ત્યાંથી રવાના થયા. બીજે દિવસે બુલવાયો હતો. કોઈ જાણીતા હોડી બાઇને સાથે લેવાના હાથથી ગામમાં ગયા. મી. જયુ બી. નાયક તથા મી. મેકલડાસ ડક્ટર આવ્યા તરત ૨ થયા. રસ્તે નનામ જમણી હાથ, વાળી ફેરફાર હેઠળે જણતી. ઝાંકની થતા ધારી હતી. કેટલાક ઝડે દેશમાં ગામડાંમાં જોવામાં આવે છે તેવાં હતાં. પહોંચ્યા પછા દુર દુર હોય એવું દેખતું હતું. તેઓની ઉંચાઈ આશરે ૨૦૦૦ થી ૩૦૦૦ ફીટની લાગતી હતી. ગાડીનું રોકાણ ફક્ત 'સાઈડિંગ' આવે ત્યાં તથા એન્જી ન માટે પાણી લેવાની ટાંકી આવે ત્યાં હતું. રાતના ૧૨ વાગ્યા સુધીમાં માત્ર વેંટી રેસ્ટો માડી અટકી. ત્યાંથી ઉપડી બીજે દિવસે ૭ વાગ્યાને સુમારે માડી વીક્ટોરીયા ફાઉન્ડેશન આવી પહોંચી. રેશન થી પણ ચાર માઈલ માડી દુર હતી ત્યારથી કોઈનો અવાજ સંભળાતો હતો. સાંભળવા મુજબ કોઈના છાંટકામાંથી કુપરની માફક ગ્રીન વરસાદના અંદર માં રેશન સુધી પાણી પડતું હતું. કોઈ રેશનથી બે મણ માઈલ દુર છે. રેશન પર ફક્ત રેલવે સત્તાવાળાઓએ હેડેલ તથા આસપાસ દીનનાં નાનાં મોટાં ઘરો મુસાફરો માટે બાંધેલાં હતાં. દુર દેશથી પણ ઘણા ગોરાઓ આ જગ્યાએ આવે છે. પછી બીક હોય ત્યાં હીદીને ઘર મેળવવાની અડચણ પડે ખરી, નહીં તે નહીં. ખાવા પીવા માટે વેક્ટોરી અને હીદીને ખેરાક સાથે લાવવો પડે નહીં તે હેરાન થાય. હવ તથા પાણી એકઠું કરી ગણતો નથી. કેટલાક મુસાફરો માંદગીના બોય થઇ પડે છે. ઘરની ગોઠણ કર્યા બાદ ખાવાનું સાથે લઈ અને કોઈ જોવા નીકળ્યા. વરસાદ ન હોવા છતાં છતી તથા રેલવેસ્ટ સાથે

રાખવા પડેલ. કોઈના પાણીના વહેન ઉપર રેલવેવાળાઓએ પુલ બાંધેલ છે માણસ ઠીક એક શીટીંગનો કર આવી અમે તેપર થઇ મોટા કુમરો ઓળંગી આશરે સાતેક માઈલ જેટલે થયા. અહીં કોઈનો વિસ્તાર પુરો થાય છે. કોઈનો ખરો વિસ્તાર અહીંની વજુ માઈલ સુધી નો છે અને તે ઝાંઝોલી નદીના પાણીમાં થો પડે છે. કોઈની નીચે તે નદીની લંબાઈ આશરે ૩૦૦ માઈલની સંખ્યાય છે. કોઈની ઉપરની લંબાઈ નદી જેવી છે. કોઈ કુમરો ૨૦૦૦ થી ૩૦૦૦ ફીટ જેટલી પડે છે. જેટલું પાણી કોઈ મારગે પડતું દેખાય છે તેટલું નીકળતું નથી. જુન વહેનમાં પુલની નીચેથી આવે છે. એ આગળથી જેવું લાગે છે. કોઈના અવાજને આકાશની ગાજનીવની માફક સંભળાતું કરે છે. કોઈનીલાલ નટક જમ કડતું તથા કોઈ પડે છે ત્યાં સૂરજના ડિરેક્શન પડવાથી ધડાકાનો રંગ બની રહે છે. પુલ પર ચપ. વિના સામે કાંઈ જુનું દેખાતું કુમરો ઓળંગી. કાદરાઓએ રાખેલ મજામાં બેસી જવાય છે. જ્યાં આવવાની મજાવાની શી ૫- પડે છે. અમે તા. ૨૭ મીએ મજામાં બેસી સામે કાંઈ ગયા હતા. ત્યાં 'લીવી મસ્ટન' નામનું ગામ આવે છે. અહીં વરતી ગોરાઓ તથા કાદરાઓ છે. અહીં થી ઉત્તર રોડેથીઆની રહ મણાય છે. અહીંના તથા દક્ષિણ રોડેથીઆના કાપડા કાનુનોમાં તદ્દાવત છે. આ લાગમાં થેડા વરસ થયાંજ ગેરાનો વસવાટ શરૂ થયો છે. હીદીને દરેક રીતે રવા દરવા ની છુદ છે. દુકાન વગેરેના પરવાના મળે છે. સોનાની ખાણો વગેરેની શોધ બોળ હવે થાય છે. અહીંના વેપાર નફા વળે. મણાય છતાં ખાતર નથી. કેમકે વસ્તી નહીં હોવા છે. આગળ જતાં આ સાથે સારા પ.પ.પર આવે એવું અનુમાન બાંધવામાં આવે છે. ફક્ત આટલું કે નવ નની મોટી દુકાનો છે. બેંક, પેસ, ઓરીસ, હેડેલ, સરકારી ઓરીસો વગેરે મકાનો ઘણાં છે. હીદીની વસ્તી તદ્દન નથી. અહીંની હવા સારી મણાય પણ નહીનું પાણી નુકસાન કરતા સંભળાય છે. કુવાનું પાણી સારું મણાય છે. જંગલમાં છુટી છુટી કાદરાની વસ્તી છે. જમણી પ્રાણીઓ જેવાં કે સીંહ, વાઘ, હાથી, વગેરે વીગેરે ઘણાં જંગલમાં રહે છે. તેઓ કેટલીક વખત ગામમાં ઘસી આવે છે. કાદરા કોઈ કોઈવાર ગાડીને પણ નુકસાન કરે છે. ગોરાને સીકાર કરવાનો પરવાનો

એક વરસમાં ૭ માસ માટે મળે છે. હાથીના સીકારના પરવાનાના પા. ૫૦ પડે છે. એક પરવાનથી બેજ હાથીને સીકાર થઇ શકે. કેમકે તે પ્રામતી પ્રાણી છે. લીવીમસ્ટન વીક્ટોરીયા ફાઉન્ડેશન રસ્તે ૭ માઈલ દુર છે. જ્યારે નદી મારગે ત્રણેક માઈલ છે. નદીમાં જવા વડે ઘણાં રહે છે. જંગલી બેંસ જેવું "લીવીપેટેમન" પ્રાણી મજાને સામું મળી આવે તો કુખાડી દે છે. રાત્રે તે આગે કરવા પાણીની બહાર આવે છે. ગેરા તથા કાદરા તેનો સીકાર કરી તેની લાકડીઓ વીગેરે બનાવી વેચે છે. અમે ચાર દિવસ રોકાઈ ૧ હી ગોરાવારીએ રવાના થયા હતા. માડી વીકમાં બે વખતના આગે મળે છે. બીજે વરસ રોકાઈ મજાનું વેચવાનું થાય. વડા તો હેડેલ રાખવામાં આવે છે. તેમાં મેંકે કીગેરે સામાન નહવર મળી શકે છે. વીક્ટોરીયા ફાઉન્ડેશન બુલવાયો સુધી માં વેંટી નામનું એકજ રેશન આવે છે. વેંટીમાં કાલસાની ખાણો છે. સોનાની ખાણો પણ ઘણી છે. આસ પાસ કુમરો બહુ મોટા છે. વેંટીના હવા પાણી ખગળ મણાય છે. અહીં બાંધકામનાં ઉપયોગમાં આવે એવા પત્થરો પણ નીકળે છે. અમે બુલવાયો થઇ તા. ૫ મી ગોરાવારીએ પાછા સોલસવરી અમારે મુકામે આવી પહોંચ્યા હતા.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગાંધીજીનાં મંત્રામાંથી)

કરમનના તમાકુના વેપારી બુલવાયોની નાદાર નીકડના સંબંધમાં ૩૭ મીટીંગ તા. ૨૬ ગોરાવારીએ ૧૦ વાગે કરમન મહાજેટની કોર્ટમાં બેસશે.

કરમનની ઓરતોની એક મીટીંગ તા. ૧૫ મીને રાત્રીયરે મળી હતી. જે વખતે ગીરમીટીઆ ઓરતોપરનો પા. ૩ નો કર કાઢી નાખવા નાતામ પરત્વે મેટમાં બીક કમલ કરવામાં આવ્યું તે માટે આજના માનવાનો, તથા તે બાજનો સામે વળાંક મેળવેના કામને વળાંકી કાઢવાની ફરિયાદ પહોંચ કરવામાં આવ્યા હતા.

ડરબન અંગ્રેજી મન ઇસ્લામ

ડક્લીગેટાને માન

સ્વીવારે તા. ૧૬મી જાનેવારીએ બપોરે ૩ વાગે અંગ્રેજી મન ઇસ્લામ તરફથી પાંચન સ્ટરીટવાળા ૩૪૨-૩૪૩ નંબરના હોલમાં ઇંગ્લેન્ડ જઈ આવેલા ડેપુટી ટેસનને માનપત્ર આપવા હોદીઓની જાહેર સભા ભરવામાં આવી હતી. હાજરી લખણ ૩૦૦ માણસોની હતી. પ્રમુખસ્થાન મી. હાઉસ મહમદને આપવામાં આવ્યું હતું. મોસવી અહમદ મુખ તારે માનપત્ર વાંચી મંજૂર કર્યું હતું. ભાષણ કરનારાઓમાં મેસરસ ઇસમાઇલ મોરા, ઓસમાન અહમદ એફેન્દી, અબ્દુલ્લા હાજી આદમ, હાદા ઓસમાન, ઇ. પી. ગાંધી, રોયરટ, ઇસમાઇલ પટેલ, ઇંગ્રાહીમ બસા, મુલેમાન માયત એ મુખ્ય હતા. તેમાં ડેપુટી ટેસનના કામની કીમાવતમાં તેમજ નાતાલ સરકારની ફળવણી સંબંધી સંબંધીતિ સામે ઉરફ અથવા ઇસ્લામમાં બેલાવામાં આવ્યું હતું. મી. હાદા ઓસમાને બહામણ કરી હતી કે ડેપુટી ટેસનના કામનો તમામ ખુલાસો નાતાલ ઇડીયન કોમિસ તરફથી જાહેર સભા બેલાવવામાં આવે ત્યારે કરવામાં આવે તો વધારે સારું. બીજા કેટલાક કરાવો પણ તે કારણસર મુલતવી રાખવામાં આવ્યા હતા. ડેક્લીગેટામાંથી મી. ભાષ્યાતે પોતાને આપવામાં આવેલા માનનો આભાર માન્યો હતો. મી. અબ્દુલ્લા હાદરે કહ્યું કે હોદીનો પુત્ર હોઇ મેં મારી ફરજ બજવી છે. કેમ તેની કહર પીછાને તે માટે તેનો હું આભાર માનું છું. મી. આંગલીઆ બેલા કે હોદી પ્રજાને એક સંપત્તી રહે તો આપણી ઇમ્મો દુર થાય. મને ઇંગ્લાંડમાં જે અનુભવ મળ્યો છે તે ઉપરથી બધી સકાય છે કે આપણે આપણી લડત હોદી તરીકે લઈએ તોજ ફાલી સકારો. કેમ કેમની લડત લેવાથી ફાયદો થવાનો નથી. અમેએ જે લડત લીધી છે તે સમસ્ત હોદી પ્રજા તરફની હતી તે અમારા કામ ઉપરથી બધી સકારો. અમુક કામનેજ હક આપી સંતોષવાની લડત લેવાથી આપણામાં એવા ભાવના પડી જશે કે આપણે નબળા પડી જઈશું. તેથી તેની સામે ચેતવાની જરૂર છે. પોતાને આપવામાં આવેલા માનપત્ર માટે આભાર માન્યો હતો. બાદ સભા વિસરજન થઇ હતી.

પ્રોડ્યુસ મારકેટ

તા. ૧૭ મીને સોમવારે ડરબન પ્રોડ્યુસ મારકેટમાં ત્રીજે મુજબ કામથી માલ વેચાયો હતો:—

	શી. પે.	શી. પે.
કાપીયા	૧ ૧/૪	૩ ૦ ૩/૪
કહેણ	૪ ૦	૪ ૦
પાંચનએપલ	૦ ૩	૦ ૬
પોપો	૦ ૬	૨ ૦
બનાના	૦ ૬	૧ ૬ ૧૦૦
આનેડીલા	૦ ૬	૧ ૦
મેડરીન	૦ ૦	૦ ૦
કેરી	૧ ૦	૪ ૦
એરેન્ડસ	૦ ૦	૦ ૦
પટેટા (ગિળ)	૬ ૦	૧ ૦ ૦
લીંબુ	૧ ૬	૭ ૦ ફેસ
લીંબો બીનીસ	૦ ૬	૦ ૬ ૬ ૧/૪

ફર્ટીલ કલાસ માલ મોકલનાર ફર્ટીલર

અમે ફર્ટીલર જાતનું ઉત્પાદન અને તાજી ફર્ટીલર તથા ફર્ટીલર જાતનું વેચાણ બધીજ સહાયની પેકેજ સાથે રોકડેથી ફર્ટીલર જાતને જોરડર મોકલવાથી નીચમસર તાજીથી કામચસર મોકલીએ છીએ.

માલ મોકલવા અમારું ખાતી માટે કામગીરી બવલાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ અમારે ત્યાંથી તરખાર મળશે.

ખુલાસા મઠે બધા નીચેના ધોરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,

ફર્ટીલર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટેલી. નંબર. 'લાજપુરી' નો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A ABED Lajpuri,

Fruiterer, 133, Grey Street,

Box 570 Durban.

હાહોરની કોમરસના પ્રમુખ મી. મહન મોહન માલબા વિદે વિલાયતનું માંચે રટર ગારડીયન લંબે છે કે તેમની ઉમર ૪૭ વરસની છે, ને કોમરસના વહતાઓ માં મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીને બાદ કરતાં મી. માલબા સહેથી વધારે ચહેવાય છે.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
આવલ માંબ ૧૯૨૨ની ૨૧	૨૧	૬
બીમડીના	૨૫ ૦	૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦	૧૮ ૩
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
બીની સમ્કર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફાંડાના	૨૧ ૬	૨૨ ૦
ફેલી ટુવેર ફાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
ટુવેર ફાળ કાનપુરી	૧૬ ૬	૨૦ ૦
મસુરની	૨૧ ૦	૨૧ ૬
મગની	૨૭ ૬	૨૮ ૬
આહની	૨૬ ૦	૩૦ ૦
મસુ મુબબના	૨૩ ૦	૨૪ ૦
ફાળ	૨૫ ૦	૨૫ ૬
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કાનુ તેલ ૧ આલન	૩ ૦	૩ ૬
એરડીયું	૨ ૮	૨ ૬
મીઠું	૩ ૬	૩ ૬
નાળીએરડું	૪ ૦	૪ ૩
ખાંડ સહેડ નાતાલની	૧૮ ૬	૧૮ ૦
પીળા	૧૫ ૦	૧૫ ૬
લીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
આટો	૧૩ ૬	૧૪ ૩
મકાસી સોપારી ૧૨૨૭	૦	૬
મરચા	૦	૪૧
બી પેટીજટીનના	૮-૨-૬	૮-૫-૦
પોરબંદર	૬-૫-૦	૬-૧-૦
પારાશીન એરોફેસ		
વાઈટ રાસ	૮	૮
બાલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૭ ૬	૧૫ ૦
ફલી	૫ ૬	૬ ૦
કામકંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કાણ સીસ રોન	૧૫ ૬	૧૬ ૬
કાણ સનલાઈટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
કાણ ૫૦	૬૩ ૬	૬૩ ૦
કોમત	૧૨ ૬	૧૩ ૦
નેકર ડી	૧ ૮	૧ ૬
માચીસ લાલન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેવરબની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલમ પોલક બીચારે	૧૭ ૦	૧૭ ૬
ફુલ નેસલનું	૨૦ ૩	૨૧ ૦
ફસલ	૨૦ ૦	૨૦ ૬
ફરેસન્ટ મીઠક	૧૮ ૦	૧૮ ૬
નીમક (લીવરપુલ)		
નરતા એફની	૬	૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

સર્વ પ્રકારના ફળો અને શાકભાજીની વેચવાની કાર્યવાહી અમે કરીએ. ખેડૂતોને સર્વથી વધુ મૂલ્ય મેળવવામાં અમે ઉપકારી છીએ.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Renter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGERS,

Also at the Head Office for S.A.—And also—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

62 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co

GENERAL MERCHANTS

DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN

P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."

Cables used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.

MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL.

Stand No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets.

TRUDENBURG, JOHANNESBURG

Telephone: "MAHOMED."
Cables: "MAHOMED." "MAHOMED." "MAHOMED."

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 130, MIDDELBURG, Transvaal.

GOGLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant
Market Street, Box 44

HEIDELBERG

Branches:—Pietersburg, Box 24,

Nigel, Box 43

Tel. Address: "

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.

Cor. Church & Middel Streets.

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add. "BHABHA."

P.O. Box 21

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenboksfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL;

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

શ્રી. કેવલરામ

વેપારી અને કાચવેલક ઉપધેશક.

કાચ રેશમ અને શીશીના તમા ભાગનીજ જાણ

મારફેટ ઝીડ, (કાચવેલક હેલિયની કા.ને

મેકસ ૫૩૨૦,

લોહાન્સજી.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods,
41 Market Street

JOHANNESBURG

NANJEE DULABHDAS & CO.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલભદાસની કુ.

મરફેટ અને ઉપધેશક

P.O. Box 44, LICHTENBURG.

Tel. & Cable Add.: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spionkop,

Tel. add. "KHANDERIA" Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 555

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops &c To Let

TO
BOMBAY

**Via EAST COAST
PORTS.**

S.S. "HAIDERI"

will sail about the last week of January

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્શિયા સ્ટીમ
નેવીગેશન કું.

મા લાઇનની જાણીતી આગળોટ “હેલ્ડરી” જાનેવારીની આખેરીમાં
 ડેલાગેઆખે, ભેરા, મોઝાખીઝ, જમખાર તથા મોખાસા અઝ સીધી મુંખઝ જશે. હવે
 પછી મા લાઇનની આગળોટ ફર તથા અઝવાડીએ અઝે આવશે.

કરુઈ. સેકન્ડ લથા કેકની મોલી બહુજ હીકાયત રાખવામાં આવી છે.

આ લાઈનની સ્વીચરો હુબજનાં ફરે છે. એક હજારથી વધારે
પાસે જરોની સગવડ સારૂ કીચન, બજાર અને પાણીની સગવડ રાખી
કે. તે બાબત તેઓ સરદારીશીકે વંચાવે છે.

ખલાસીઓ સઘળા દેશી છે. ઓરીસરા મામાણુ છે. અને કપતાનો હોદી
જોના ધરમના રીત રીવાજથી વાહે છે. બ્રાહ્મણ રસોઈમાં શાખી હાઈદુઓની
મગવડ વધારી છે.

બાળબચ્ચા સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજનો ખાસ આવી
અસુધ્ય તક ગુમાવશે નહીં. દામણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરજદા
બને ધરમના નીચેના બહો સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની
સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી તેઓનું નામ મરાહુર છે.

જંગલોનાર મોંઘાસાના બોલોએ લેખ વ્યાખ્યાનનેજ મદદ આપવાનો ઠરાવ કર્યો.
તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાના દ્વીપોએ પણ કરવું લેખએ.

દરાસવાણની સરકારે હુદપાર કરેલા હોદ્દાઓને લેવાનું બંધ કરી આ લાઇનિ ઠગંસવાણની સરકારને ખોલકોટ કરો છે.

સાથે જ આફ્રીકામાંથી હજુ પડવા જનારા મોટી સંખ્યામાં થાન તો કેપથી ઠેક
છતાં સુધી સીધી જાયલા મુખ્યત્વે થઇને જનારી રપેશીઅલ સ્ટીમર આપી શકીએ
જીએ. રીટર્ન ટીકીટ મદવાનો ભવન કરી શકશું.

પેસેન્જરો બાબત વધારે બબ્બર વારતે અમારી વેફ્ટ સ્ટીડ ઝીનેકર પાસેજની મોડીસમાં અમેને જાતે મળત્ર અથવા પત્ર વહેવાર કરતો.

હાહા અબદુલ્લાની કંપની,

वेस्ट ब्लिट, ओनेकर पासेज, इरवेल

The Indians of South Africa

Helots within the Empire and how they are treated

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from
The International Printing Press,
PUGHAM, NAGAL.

Post Free 1/8

A. F. CAMAY & CO.

**Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACON'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET.**

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1001

JOHANNESBURG.

INDIAN-AFRICAN
LINE.

S.S. "DUNERIC" leaving Durban for Calcutta direct on or about 14th January taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ,

17 November 1961.

169 Gray Street, Durban.

एस. एस. "इनेरीफ" नामके जहाज
२४ जानेवागै १९१० के लगभग बर्बनहै
कलकत्ते आएगी. किन्तु बहुत सस्ता.

सुचित महागज, मेजेंड,

१६१. प्रे. स्टाट. दर्बन.

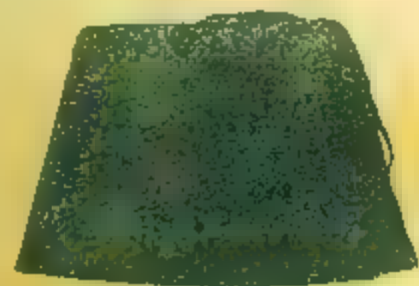
એસ. એસ. 'ડનેરીક' તા. ૨૪ જાને
વારી ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા
જવા ઉપડશે. બાકી બધા સરવાં છે.

સુચીત મહારાજ-એજન્ડા

૧૬૯ એ સીટ, ૩૨૫૫૧.

[illegible]

ટોપાઓ ! ટોપીઓ !

એ તમને નવા સુધારા સાથે સારા ફેરફારે કલર તથા પ્રાઈસની નવી પુરજી, હંમેશી અન, પ્રિન્સેસ અને સાઈકલ ટાપીઓ ખરીદવાનું હોય તો ૫૦૬ ચેરટ સ્ટોરવાળા દુકાને ખજારી અથવા ચેરટ મારફતે મંગાવી ખાતરી કરી લીઓ.

પ્રાઈસલીસ્ટ મઠે નીચેના શીરનામે લખેલ:—

એસ. પોરભાઈ બટલર.

५०६ वेस्ट स्त्रीट, इन्डियाना.

S. Peerbhoy Butler.

506, W. S. DUGGAN.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોલ્લી

સીધી મુબઈ

૧૭, ૧૮ દિવસમાં મુબઈ પહોંચે છે.

આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસથી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના કામનાવાળા તેમજ આપણું છે તેથી પાસેજરોને કોઈપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડતી નથી એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હોંદી લાઈએ. કાંબી મુસાફરીમાં નકમી રખત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધી અરધ મુસાફરી ના ફુખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને મુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તાત્કાલ ચા રહેવું.

સરહદ આગમોટ મુબઈ પહોંચેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સહની જાય માટે અતરે જાપામાં નંબાવશું તેથી સહી સાહેબો તે જમર ખરેખર આગમોટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે.

શુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરખતે લીધે કોઈનો મોર કલકતા સ્ટીમર બીજે મુકવ જાતી છે.

અમકુજી દન ર૮૦૦ તા. ૧ ફેબરવારા

દેશનાં લોકોને જાણ.

જાણ, જાણ. અમકુજી દન ૨૩૦૦ જાણનાં ૧૫.

જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫

બી. ખજારાદાસ જાણનાં ૧૫

જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫

૧૨૮ સીટ, ૩૨૫૫.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૧, ૧૧૮ જાણનાં ૧૫ ૩૨૫૫,
Telegraphic Address: Kathorian,
P.O. Box 125.

East Indian Trading
Co.,

General Merchants & Direct Importers

of all kinds of

articles, Soft Goods, etc. etc.

પોરબ દરજી ખુશખોદાર થી.

QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add: "FORBANDAR."

Telephone 88

જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫

દરેક રકમના સેના ચાંદીના ચરખ
દાખીના ખનાવનાર.

જોઈ ના. ૨૪૪-૨૪૫. જાણનાં ૧૫ ૩૨૫૫,
જાણનાં ૧૫ જાણનાં ૧૫. P.O. Box 125 Pretoria

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

64 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BORE TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 854.

ઉચ્ચ ફેક્ટરી દરજી કેપ. અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે લાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન બેન્ડ ટોપીઓ વાંચો

૧૧૪ ઓ સીટ, ૩૨૫૫.

દેશી મોડાઈ

ચોખ્ખા ધીની સરને જાતની તાજી મીઠાઈ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જીવણ,

મસજીદવાળી જોડકીની સામે

૧૧૨ ઓ સીટ, ૩૨૫૫.

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPTHILL.

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

P.O. Box 441 Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
Best Silks

ઉચ્ચ ફેક્ટરી દરજીય ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

M. E. SEEDAT,

General Merchant and
Produce Agent.

Branch: INGOUO.

Tel. Add: "SEEDAT."

Box 7, NEWCASTLE,

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

G. rdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjies Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenin,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBUG

B. R. Desai,
Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tarob Adam.

CAPETOWN

A. Cador
116 Long Street
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NURODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Maucherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL.

Narayan Maharaj,
Produce Dealer and
General Merchant.

DURBAN

Abdool Ruzak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street
E. ASOOSAKHE AMOD & BAO.,
Box 441, 434 West Street.

DURBAN

M. C. Anglia & Co.,
Box 50, 339 Pine Street.
Rhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 130 Queen Street
Dawjee Mannoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Ungeni Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghrajh,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan Tailor,
123 Grey Street.
K. Jivan,
122 Grey Street
J. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St, Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SIX BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant
Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohambhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss,
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
Box 110 Tel Doss

S. N. Samy,
Wholesale Forwarding and
Commission Agent,
Box 110.

M. J. Nailoo,
General Dealer, Central Cafe,
Forwarding & Commission Agent
New Street.

P. S. Pilly,
Produce Forwarding and
Commission Agent,
Box 112

N. S. Samy,
Wholesale Produce and Fruit
Merchant, Forwarding & Com-
mission Agent.

V. Rangasamy,
Wholesale Produce and Fruit
Dealer, and Forwarding and Com-
mission Agent, Box 55

V. S. Thakore,
Indian Laundry,
Box 122 High Street.

HEIDELBERG

Abco Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches :
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 13.

INHAURANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

JOHANNESBURG

- Abdool Tayeb & Co.,
Box 5842.
- Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2241.
- A. F. CANAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
- Chhibha Dujee,
Indian Washerman,
Box 6350.
- M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
- E. E. DADAMHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
- P. B. Dorabjee,
Box 2937, Corner Alexander St.
- M. P. FANCY,
Box 6031.
- GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
- M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street
- C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
- Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
- A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 132 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
- J. E. TAVARIA,
224 Market Street,
Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.
- C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

KIMBERLEY

- Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
- S. Nadaracen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

- Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.
- Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
- A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
- Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
- ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

- A. E. BRANSA,
Box 35.
- DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
- L. A. CAJEE & Co.,
General Dealer, P.O. Box 117
148 Church Street

LOURENCO MARQUES

- Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
- Hirjee Mooljee & Co.
Box 346.
- HORMAJY IDOLY,
Box 332
- Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
- Noor Mahamud & Rawji,
Box 329.
- Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
- VRASDAS & LALCHAND
Box 92.
- NANJEE DULABDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

- M. E. SEEDAT,
General Merchant and
Produce Agent.
Box 7. Branch: Ingogo.

NORTHDENE

- Darjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

- A. M. RAWAT,
Box 10.

PIET RETIEF

- Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

- A. M. BHAT, Box 24,
- MENTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHKOPSTROOM

- G. K. DESAI,
Box 128
- M. E. NANABHAI,
Box 55.

PORT ELIZABETH

- Tickindas Bros.,
Main Street. Box 51.
- Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
- E. A. Parly,
General Merchant,
165 Adderley Street.
- E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
- V. R. NANSOON,
General Merchant,
Nansoon's Buildings, Walmer St.,
R. R. Niboo,
64 Walmer Road
- Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hansen Street, The Hill.

PRETORIA

- Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
168 Prinsloo Street.
- Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
- Two Branches: Standerton, Box 88
- Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Doorn St., Pretoria
- VAGANDAS HARI SORI,
Goldsmith,
Boorn Street Box 280
- V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

- M. A. PAROKH,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

RUSTENBURG

- ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 1. Tel Add: "Suliman"

SALISBURY

- Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

- S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

- Kesavji Gige, Bafolla.
- M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Bood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Mahomed Wadco,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.O.

Bhaun Kunverjee Entholwala,
Shoemaker,
Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper,
Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith
Moos Street.

WELLINGTON, C.C.

V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporter, Box 1.

જેલનાં કાવ્ય.
[બીજી આવૃત્તિ.]

ઇડીઅન એ. પી. વી. અનન્નામાં હાલ આવી
ગમેલા નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તિમાં
છાપલ કરવાથી તેનું કદ પહેલેથી આવૃત્તિ
કરતાં બરાબર બમણું થયું છે. હતા
હીમત આગળના પ્રમાણે
એક શીર્ષક, પાસખ ૧ પેની

**Omarjee Salejee,
Importer and General
Merchant,**

INDIAN GROCERIES

ખાસ પોરબંદર અને
કલકત્તાનું થી.

P.O. Box 5931.
JOHANNESBURG.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND
GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (સ):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Pretoria, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:
169 Queen Street, Durban

HORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

BABU TALWANTSING

General Merchant & Produce Dealer,
58 Wick Street,
VERULAM

THE IMPERIAL CIGAR

Manufacturing & Trading Co.

Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.

Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

**Sutton, Flack
& Co.,**

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28. Telephone 829

આમદાં ખરીદીએ બીજી.

ઉન, આમદાં, શીંગડાં, પેટાં અથવા બહાર
નાં આમદાં, વેટલની હાલ વગેરે ખરીદવા
ખરીદીએ બીજી.

**ઇટરનેશનલ પ્રોટેસ્ટાન્ટ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો**

	e. d
Ethics of Passive Resistance	૦ ૩
Bhagavad Gita	૧ ૦
The Story of the Rāmāyana	૦ ૬
A Book—and its Misnomer	૦ ૬
મન્સવાલનો પુની કાવ્યો.	૦-૦-૬
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-૦
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૩
પુસ્તક કામેલ પાસાનું છપવન અનિષ	૦-૦-૩
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૬
સલામક (કનામી નિખે)	૦-૦-૩
સર્વેદ્ય	૦-૦-૬
પુસ્તક કામેલ પાસાનું બધવણ.	૦-૦-૬
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.	૦-૦-૬
તમામ સાર, ચાલકાં	૦-૧-૩
ટરંસવાલનો નવો કાવ્યો	૦-૦-૩
ટરંસવાલનાનવા કાવ્યોઅનુભવનાધાર	૦-૦-૩
સુધારના ભવાણ	૦-૦-૩
મારો જેલનો બીજો અનુભવ	૦-૦-૬
” વીજો ”	૦-૦-૩
ટરંસવાલનો દુકાનો બંધ કરવાનો કાવ્યો	૦-૦-૩
ખર્ચ પેની ૧ જુડ. કોઈપણ કાલોનીના સ્ટાપ સ્વીકારવામાં આવે છે.	
ઇટરનેશનલ પ્રોટેસ્ટાન્ટ પ્રેસ ફોનાંકસ, નાતાલ.	

મહાત્માશ્રી ગુલસીદાસજીજીત

રામાયણ સાર.
ચાલકાં.

કિંમત ૦-૧-૦ પોસ્ટેજ ૦-૦-૧

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteau Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-line bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Sycc's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

A. E. CHOTABHAI

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

Telephone No. 391,

Telegraphic Address:

"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સ્ટીમર "પ્રેસીડેન્ટ" તા. ૭ ફેબ્રુઆરી

ના રોજ ડરબનથી ઉપડી માટે રહી ૧૬ ફેબ્રુઆરી મુંબઈ જશે. આ આગેાટમાં ખસાસી દેશી છે, જગા ફાલકામાં કુસાલ છે જાગર વિગેરેનું ધણુંજ સુખ છે. આ લાઇનની આગેાટ ૬ વે ડરબન અને કેલાએઆએથી ૬૨ તથા વીકે સીધી મુંબઈ જશે. ટીકીટ કલાબા પહેલાં મહેરવાની કરીને આગેાટની ફરતે કલાસ સેકન્ડ કલાસ અને કેક વાગર, કીચીન, પાણી વગેરેની સગવડ બેઠ ખાતી કરી ટીકીટ કલાવરો. મજૂર લાઇન જે રાઇમ ખતાવે છે તેજ રાઇમપર ઉપડે છે કે તેથી પાસે જરો ઉપરથી આવ્યા હોય તો તેઓને કાઢને ત્યાં રહેવાની તકલીફ નહીં પડે અને કાઇમસર રવાના થઇ શકાય.

વધુ ખુલાસા માટે લખો નીચેના શીરનામે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJER HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, બ્રેબીટ, હરબન.

‘વટે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીઅન દવા શા માટે વાપરો છે? રસાયન સહુના—મગજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ રૂપિયા ચાલે એટલી દવાની શીલોંગ ૫.

ખાવાસીર ખીચરવાના સોમ અને ઘરીત—ફરસ મસાલે તાકાળીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં થણા જથ્થાને ફાવદો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત સી. ૩.

મરહુમ શીર—વનકુષ મકચ. સોગ, ધા, શુભાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિન પટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવંતો અફસીર ઇલાજ લાલ અને મહેદ જીવંતસાર બુદીજીવી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તથાના પટિકા—બુલાબગી અફસીર બેળીઓ. ડબીની કિંમત શીલોંગ ૧/૬.

શશીપર્વ પટિકા—ફુમકામક બેળીઓ. ખરાબ રવપનાનો ખાસ ઇલાજ. કિંમત એક ડબીની શીલોંગ ૩/૬.

કેડ વિહીસા ૧૨ મિલિટ્ર સીડ. દેવદાન

સી. પી. કીડના.

અનુરૂપ સીડ મ. ૧૮૨.

૭૮ મેસીડેટ ઓઠ. બેદાનજવરમ.

બેદ આપના કાવઃ અનેક તરેહની ધણીક સરસ થીએ, જેનોકે માંદીએ ખાત, દરેક બેદનું રેશમ. જરીના દેખલ કલેચ, કાકાપીરી ખનાત વિગેરે વિગેરે. અલ પખાલ ગરતા. આવો અને ખાતી ૧૭૧.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1913. JOHANNESBURG.

આર. આર. નાઈક

જનરલ ડીલર અને ઈંડિઅન મેસરીઝના ડાયરેક્ટ ઇંચેસ્ટર. ફેરવરડીંગ અને કમીશન એજન્ટ. ૧૪ લેડમર રોડ.

રેસીડેન્સ લોન્ડર પીપર સીડ. બોક્સ ૩૫૩. તાર : "MELON" પોસ્ટલોફીસીયલ.

તઈયાર છે.

હુદિ સ્વરાજ્ય.

સાલ સ્વરાજ્ય તે શું? સ્વરાજ્ય એવ વચા આપણે શા પ્રવલ કરવા જઈએ? આપણમાં કેવા જગા હોવા જઈએ? વગેરે બાબતમાં અમરવાની હકાલત અમુકી રીતે ને વાંચો "હુદિ સ્વરાજ્ય." આ પુસ્તકને બ (૧) ફેલાયો થાય એવા હેતુથી બેની કિંમત માત્ર -/૧ પેની રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

કેટલાક માણસોએ મોટી સંખ્યામાં આ પુસ્તકો ખરીદેલાં હોવાથી જલ્દીથી ગંભીરી લેવાની અરજ કરવામાં આવે છે.

ઇરનેશનલ પ્રીમિય પ્રેસ,

ફીનોક્સ-નાતાલ.

તઈયાર છે.

૧૯૧૦ ના સાલની ડાયરી

એક દિવસનું એક આખું પાન.

વેપારીને ઉપયોગી હકાલત સાથે.

કિંમત માત્ર ૨ -

ઇરનેશનલ પ્રીમિય પ્રેસ,

ફીનોક્સ, નાતાલ.

No. 5—VOL. 8

SATURDAY, JANUARY 29TH, 1912

Published by a Member of the Press in India

THE CALCUTTA MASS MEETING

TO PROTEST AGAINST THE TREATMENT OF TRANSVAAL INDIANS

A largely attended public meeting, under the presidency of Khan Bahadur Mohi Abdol Jibbar was held at the Calcutta Town Hall on the 3rd December last to protest against the treatment of Indians in the Transvaal. The attendance was thoroughly representative, for amongst those who were present are included the following gentlemen:—Mr. Sultan Ahmed, Babus Jogendranath Mukerjee, Hemendranath Sen, Bejoy Krishna Mukerjee, Akhil Bondhu Guha, Pritwischander Roy, Satyananda Bose, Pramathanath Banerjee, Nareschandra Sen Gupta, Lalit Mohan Das, Basanta Kumar Bose, Mr. J. Chaudhuri, Babu Bhupendra Nath Bose, Hazi Nur Mahomed Zakeria, Babus Surendranath Banerjee, Heramba Chandra Maitya, Mr. J. K. Das Gupta, Babu Sriadi Ghose, Dr. Pran Krishna Acharya, Nawab Sujaat Ali Beg, Babu Gobinda Chandra Deb Roy, Maulvi Wahid Hossain, Mr. S. M. Bose, Maulvi Samsul Huda, Babu Jotindra Nath Bose, Mr. D. N. Bose, Mr. A. B. Ghoshaji, Babu Ram Kumar Goenka, Babu Ganada Charan Sen, Maulvi Zahed Hossain, Dr. A. Surahwardy, Mr. E. Digby, Babu Ramnando Chatterjee, Pandit Gopal Kabyatirtha, Babu Hem Chandra Sarker, Babu Amulya Kumar Bose, and others.

Babu Surendranath Banerjee, rising amidst loud cheers and shouts of *Bande Mataram*, moved the first resolution which ran as follows:—

"(a) That this meeting of the citizens of Calcutta urges His Majesty's Ministers and the Imperial Parliament to use their utmost efforts, at a moment when the South African Colonies are approaching federation, to prevent the continued injustice and ill-treatment of His Majesty's Indian subjects in the Transvaal, arising out of the combined operation of the Registration Act and the Immigrants' Restriction Act of that Colony which in spirit and in effect, violate the Sovereign's gracious pledge to place Indians

on a legal equality with the other subjects of the British Crown, and which have produced indignation among all classes and creeds in this country.

"(b) That pending the satisfactory settlement of all questions affecting Indians in South Africa, this meeting requests the Government of India to take steps to stop all further recruitment of Indian labour for South Africa."

In doing so Babu Surendranath said:—

We are met once again, Hindus and Mahomedans, on the same platform under the presidency of a distinguished Mahomedan leader to fight for the common rights of Hindoos and Mahomedans. No more striking evidence of the growing solidarity between the two communities could be found. I trust this feeling will grow and deepen despite administrative measures calculated to produce an opposite result. I am glad to be associated with this movement and have the opportunity of expressing on your behalf as well as on my own, our sense of deep sympathy with our suffering fellow countrymen in the Transvaal and our admiration, our unstinted admiration, of the patience, the courage, the fortitude, and the self-restraint which they have displayed amid their trials and tribulations. What are the issues involved—what is it that our countrymen in South Africa are fighting for, and for which they have suffered with the calmness and heroism of martyrs? Above and beyond this struggle, which may bear the complexion of a local controversy, there is a great question of principle involved in which the whole of India is interested—in which Bengal as standing in the van of the national movement is more deeply interested than perhaps any other Province. What is that principle? Are Indians, or indeed, Asiatics to be placed in a position of equality with Europeans

in regard to the right of every man in the Transvaal or are they to be relegated to a subordinate position and the brand of inferiority marked on the brow of every Indian in that part of the Empire? That is the issue which is before our countrymen in the Transvaal. Is it not in one sense the same issue before us here in India, though happily in another and less aggravated form? Therefore we recognise in these suffering countrymen of ours in the Transvaal brothers engaged in a kindred contest, and the full measure of our sympathies flows out to them in one great volume.

The resolution being seconded and supported respectively by Hazi Nur Mahomed Zakeria and Babu Jogendra Nath Mukerji was carried unanimously.

The second resolution read:—

"That this meeting further desires to record its warm appreciation of the brave and noble stand made by the Indian residents of the Transvaal in their determined endeavour to secure the removal of unjust and humiliating legislation based upon racial considerations, and the meeting expresses its sincere admiration of the patriotism, fortitude, self-restraint and self-sacrifice exhibited by the Transvaal Indian Community throughout the struggle."

Principal Heramba Chandra Maitya proposed, Maulvi Samsul Huda seconded and Babu Ramakumar Khenki supported this resolution and it was carried *unanimously*.

The President then asked Mr. Polak to address the meeting, who delivered a thrilling speech which was listened to with rapt attention.

The third resolution ran as follows:—

"That as an expression of its emphatic and indignant protest against the arbitrary and unjust action of the Transvaal Government this meeting appoints a Committee to be known as the Indian South Africa League, Bengal, consisting of the following gentlemen, with power to add to their

number, to carry on a continuous agitation for the mitigation of the grievances of our countrymen in South Africa and to collect funds to alleviate their distress and sufferings."

Nawab Shujatali Beg proposed, Mr. R. C. Mancharjee seconded and Babu Kati Prasad Tewari supported the above resolution which was carried.

The fourth resolution was as follows:—

"That the Chairman of this Meeting be authorized to forward a copy of the foregoing resolutions to the Prime Minister, the Secretary of State for India, and His Excellency the Viceroy and Governor-General of India."

Mr. J. Chaudhury proposed and Moulvi Wahed Hossain seconded this resolution and it was carried unanimously.

A number of gentlemen promised donations amounting to over Rs. 600.—Condensed from *The Bengalee*.

Happenings in India

Selections from the Press

Writing from Vesava, on the 6th December, 1909, the Hon. Dadabhai Naorji addressed the following letter to His Highness the Gaekwar of Baroda:—

Dear Mahamaja Sahib Gaekwar,

I am much grieved at Mr. Dutt's death. Since his selection by Your Highness I had hoped that some good would come to Baroda and to India generally by his work.

I offer my sincere condolences for this sad loss.

Your Highness's faithfully,
DADABHAI NAORJI.

In reply to the above the Gaekwar writes:—

Baroda, 8-12-1909.

My dear Friend,

It was very kind of you to send the letter of condolence on Mr. Dutt's death. His demise is not only a loss to Baroda but to the whole of India. He was a man after my own heart. I expected to do much with the advantage of his experience and ability.

I am glad to conclude from your note that you are in good health. I hope my conclusion is not wrong.

Your sincere friend,
SAYAJI RAO GAEKWAR.

The Bombay correspondent of the *Bengalee*, writing on the 14th December last, reports:—At Dhulia a public meeting was held on Sunday under the presidency of Mr. Garud. It was resolved to request the Viceroy and also the Governor of Bombay to make their best endeavours to prevent the injustice and ill-treatment to which His Majesty's British Indian subjects in the Transvaal have been subjected, and to place them on an equal footing with the other subjects of the Empire.

supply of indentured labour until the Indians in the Transvaal are given full rights of British citizenship. It was also resolved to collect funds for the relief of the Transvaal Indians who are carrying on the laudible struggle for obtaining justice.

On the 4th December, at Calcutta, Mr. Polak delivered a lecture at the Prayer Hall of the Sadhan Brahmo Samaj in the presence of a large number of Indian students and others. Babu Ramananda Chatterjee, M.A., Editor of the *Modern Review*, presided and introduced the speaker. The subject on which Mr. Polak spoke at some length was the "non-political aspects of the South African struggle."

On the 5th December, at the City College Hall, Calcutta, Mr. Polak addressed a large number of Indian ladies. Doctor (Mrs.) Ganguly presided. The subject of the speaker was "The Status and Condition of Indian Women in South Africa." A resolution of sympathy with the suffering Transvaal Indian women was passed and it was resolved to form a Ladies' South African Indian League.

It was arranged that Mr. Polak would address another meeting of Indian ladies under the auspices of Sister Nivedita of the Ramkrishna Vivekananda Mission, Calcutta, on the 6th December.

A re-statement of the case for the Transvaal Indians from the pen of the South African delegate appears in all the chief newspapers in India. The statement, which is largely commented on by the Press, gives a brief history of the events of the past three years and will do much to create a proper knowledge of South African matters in India.

Commenting on the so-called theoretical character of the grievance of Indians in the Transvaal, *The Bengalee* says:—We do not for a moment admit that the grievance is merely theoretical. The difficulties from which our people have to suffer there and the hardships inflicted upon them are, indeed, too numerous and we have repeatedly called attention to them. But assuming for argument's sake that it is merely theoretical, is it for British statesmen to minimize its force? Would the paltry tax that was imposed on Hampden and which he refused to pay have ruined his fortune? And was it for that reason that he refused to pay it? If the principle that persons inhabiting any part of the Empire should have free access to other parts is a principle which is valued and cherished by all His Majesty's subjects, is a grievance to be called theoretical which strikes at the very heart of the Empire?

No Indian could listen to the eloquent speech made by Mr. Polak at the Town Hall meeting on Friday or read the harrowing account he gave of the sufferings of our countrymen in the Transvaal, the indignities that have been heaped upon them and the persecution to which they are perpetually subjected, without feeling that the constitutional struggle for the attainment of our rights as fully developed human beings, conscious of the dignity of human life and aspiring after its responsibilities, has even a darker side in Indians outside of India than to those in it.—*The Bengalee* (Calcutta).

Bengal

Moslem Conference and Passive Resistance

We take the following from the Presidential address of Nawab Nasirul Mamatek Mirza Shujaat Ali Khan, delivered before the first Bengal Moslem Political Conference, held at Burdwan on the 27th October, 1909:—

I now pass on to the question of Indian settlers in the Transvaal Colony of His Majesty's Empire. It is regarded with great regret and the deepest concern by the people of India that the Indians there, whether Hindoo or Mahomedan, are suffering great hardship and are subjected to disabilities by the Boer Government and a consequent degradation of their status and rights as subjects of the King. They are treated as a backward and undivided race. These Indian settlers have contributed largely to the economic development of the country, which has resulted in economic advantages both to India and the Transvaal from the emigration of Indians to that place. The tale of their hardships is pathetic. The hardships of the Mahomedan political leaders in observing the Ramazan fast was brought to the notice of the Bombay Mahomedan Association, and Sir Currimbhoy, President of the Islam Association, has sent a protest against the unrighteous interference with the observance of one of the most essential doctrines of the Mahomedan Faith. We hope that the Government of India will be pleased to move the Home Government to put an end to the iniquitous policy of the Boer Government towards Indian settlers so as to ensure to them the same rights and privileges of British citizenship as are enjoyed by European subjects. In view of the fact that one of the declared causes of the recent Boer War was the treatment meted out to the Indian subjects of the King Emperor by the Government of that Republic, and in view also of the admitted loyalty of the Indian settlers during the war, it is fervently hoped that the British Parliament will insist on a just and equal treatment being secured to the Indian settlers in that Colony.

From the Editor's Chair

TO THE EDUCATED INDIANS

Our Johannesburg correspondent reports that Mr. Royeppen has decided not to make use of his profession for the purpose of earning his livelihood but to use his learning entirely for the service of his country. He does not, therefore, propose to seek admission to any of the Courts of South Africa. We congratulate Mr. Royeppen on his decision. This momentous step is fraught with many desirable consequences. The legal profession in South Africa is almost overcrowded. There is certainly not much room for many Indian lawyers. And we very much question whether the best of them have been of real advantage to the community. The winning of a few civil or criminal cases cannot raise the moral tone of the community. Indeed the presence of lawyers in any community means increase of litigation as the presence of doctors means increase of diseases. We are, therefore, of opinion that Mr. Royeppen has decided wisely in his own interest. When we reflect upon the peculiar position of British Indians in South Africa, the step appears to us to be doubly wise. There is no denying the fact that the educated Indian is not wanted in South Africa. He has no scope for his ability as an instrument for earning. The Indian community is naturally unable to support many educated or semi-educated Indians. What is this community? All but fifteen thousand throughout South Africa, as an outside figure, are labourers, free or indentured. In the term "labourers," we include hawkers. It is not possible for fifteen thousand Indians to accommodate more than a limited number of educated Indians, professional or otherwise. What are, then, the large number of half-educated Indians turned out from the wretched schools in Natal (there are no schools worth naming elsewhere) to do? They become either lawyers' clerks or waiters, sometimes book-keepers or agents. To this avenue, were it desirable, there is only a limited entrance. But we dispute that it is a desirable avenue. The position of lawyers' clerks is, in our opinion, very degrading, as is the legal profession itself. The position of book-keepers and agents is by no means an ennobling occupation. That of waiters is almost akin to slavery, chiefly owing to the contempt in which Indians are held by the Europeans.

To all such men, Mr. Royeppen has shown an honourable way by his taking up hawking. We do not suggest, nor would Mr. Royeppen suggest, that hawking is the only alternative. By hawking Mr. Royeppen points out that we shall find our salvation in the field of manual

labour. Hitherto there has been among us a complete divorce between education and manual labour. In trying to realise the false dignity of a false education, we have forgotten the true dignity of manual labour. Mr. Royeppen has rejoined the ranks of labour and thereby imparted to education a true value.

Mr. Royeppen belongs to one of the oldest and largest Indian families in South Africa. He has by this one act of his, we venture to say, saved his family from a hopelessly false position in which it would have found itself had he attempted to conduct his household in the expensive style that is considered necessary for the dignity of the legal profession. This so-called dignity has proved the ruin of many families even in India. Lastly, Mr. Royeppen has set an example to the educated Indian youths which, if they are wise, they will do well to copy. Then they will have put their education to good use. Then they will have helped themselves and their country men.

PETITNESS

The pettiness of some of the members of the local Parliament knows no bounds. The Indian Immigration Act Amendment Bill has passed all stages with amendments which renders it practically worthless as a measure of relief to the Indian women and girls. The object of the Bill was to remove the legal liability to pay £3 annually of the wives and daughters of indentured Indians who have become free. This liability remains. Mr. Kirkman's amendment merely gives the discretion to the magistrates to remit the annual tax, mis-called licence fee. The women will, therefore, still be molested by the tax-gatherer. The sword will still continue to hang over their heads from year to year.

In justification of the amendment, some members had the unblushing effrontery to say that the tax was needed to send these women out of the country or to compel them to re-indenture. Sir J. Luge Hulert's plea on the score of distress was of no avail.

The fact is that the Bill was introduced not because the Natal Government was moved by considerations of humanity to adopt the course but because of the pressure from the Imperial Government and of the fear of the stoppage of indentured immigration altogether.

A new clause has been added to the Bill which shows the deadly intention of the employers of Indian labour. The Indian Immigration Trust Board is empowered thereby "to establish a bureau for registering unemployed." That is to say, there will be no more room for the unemployed. That is to say, there will be no more room for the unemployed. That is to say, there will be no more room for the unemployed.

who were affected by it, will now be used to curse them.

There is work for the Congress, the Natal Indian Patriotic Union and all the public bodies in Natal. There is work, too, for Mr. Polak in India. The local bodies should raise their voices against this further iniquity and, if need be, ask the Imperial Government to veto not only this particular measure but, once and for all, end the agony by stopping the supply of indentured labour from India, not by way of penalty, but by way of a much needed reform. We claim that even if the Natal Government were to remove all the legal disabilities of the free Indian population, Indian immigration should be stopped because of its inherent wickedness.

MIR. NANALAL SHAH'S SERVICES

The fact of passing the Bill is a matter of course. It is a matter of course that the law, whether it be in India or elsewhere, is most arbitrary. The struggle is to preserve the law. We single out Mr. Nanlal Shah from among the resisters who have been recently discharged. Only Messrs. Kistner and Shah have been privileged to serve nearly a year each without a break. This imprisonment is not a simple matter. They are partially starved. Almost all have lost weight and become much reduced. The food given at the gaol undermines the prisoners' constitutions, especially when they have to go through the course, like Mr. Shah, for a prolonged period.

Mr. Shah, it will be remembered, is an Undergraduate of the Bombay University. He is middle-aged and completely gray-headed, having become prematurely old owing to his disappointments. It was when the chairman of the Association was telling educated Indians about their apathy that Mr. Shah borrowed enough money for his train-fare to Natal and quietly stole away from the Transvaal only to re-cross and be re-arrested immediately. Since then Mr. Shah has known no rest. And now he bids fair to be imprisoned again for another term of six months. Mr. Shah's body may be broken, but his spirit never will. His service consists in having dedicated such a spirit to the struggle.

TO PASSIVE RESISTERS

It has been suggested that a full list of active passive resisters should be published for the sake of the Indian public, for the sake of the friends, and for the sake of the movement. As the movement is a movement of the people, it is a movement of the people.

The struggle chiefly means the raising of men who will brave any danger for the sake of principle. We shall, therefore, be pleased to receive and publish the names of those who are prepared to fight unto death.

ANARCHY IN INDIA

ANARCHISTS in India are certainly impartial in their choice. The latest outrage is that of the murder of an Indian Police Inspector. Any one who crosses their path becomes a fit target for their bombs or bullets. If this party does not take care, it will reap a whirlwind. We do not mind so much retribution from the Rulers as we mind the moral harm that these misguided men are doing to the sacred Motherland. If anarchism gains a foothold in India, it will cease to be a holy land.

The Question of Railway-travelling on the C.S.A.R.

British Indian Association's Suggestion

We have received the following correspondence for publication:—

Johannesburg,

27th January, 1910.

The Chairman,
British Indian Association,
Johannesburg.

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 24th instant and am pleased to observe that your Association recognises that the Railway Administration has at all times endeavoured to maintain amicable relationship with its Asiatic customers.

In order to comply with the terms of the Railway Act, the Administration has been compelled to make regulations with respect to practically the whole of the conditions hitherto printed in the Joint Tariff Book; and that such is the case may be gathered from the fact that the regulations so far printed number 229, and there are others in course of preparation governing the conveyance of explosives and dangerous goods which have also to be promulgated.

I am in a position to assure your Association—having been present at the Board meeting—that the Railway Board had not the slightest intention, when agreeing to the submission of the regulations to His Excellency the Governor for approval, in any way to embitter any feeling in regard to the Asiatic struggle, the contrary to this being the desire of the Railway Board and of its officers and staff.

If there had been any departure from the former regulations the Administration would have sought the advantage of your Association's assistance before making any alterations, seeing that your Association has previously recognised the difficulties which the Administration has to

provide for, and admitted that every reasonable endeavour to meet your wishes has been made. It is true that there was no intention of making any changes, such a course was not considered necessary.

The Administration does not put those departing from the arrangement under which Asiatics are allowed to travel by the fast trains between Johannesburg and Pretoria; and I understand it is not your desire to press for permission to travel by the Imperial Mail train as a general arrangement; but, even by this train, the Administration is prepared to relax any rule so far as your influential members are concerned, on special application to this office.

I have, etc.,

T. R. PRICE,
General Manager.

25th January, 1910.

The General Manager, C.S.A.R.,
Johannesburg.

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 21st instant, and you have given me the privilege again of being able to tender my thanks for the courteous tone of your letter and your full reply. This fact embarrasses me in having to express dissatisfaction with the result of our correspondence.

The Committee of my Association accept the situation that the Administration has been compelled to make regulations with respect to practically the whole of the conditions hitherto printed in the Joint Tariff Book. My Committee thankfully accept your assurance that there is no desire on the part of the Railway Board to embitter the feeling in regard to the Asiatic struggle, and that the facilities that have hitherto been afforded to the community represented by my Association for travelling by the fast trains will be retained.

Your sympathetic attitude emboldens me to suggest that the regulations may be revised by the Board, and that they may be so framed as to remove the stigma that they undoubtedly put upon the Asiatic communities. My Association will be prepared to co-operate with the Board in the framing of regulations acceptable to the Asiatic sentiment, and with the Administration in their proper carrying out. In my humble opinion, the difficulty will be met, if the administration receives power to separate classes or races and to reserve compartments for them for reasons that to the Administration may seem sufficient. It will be admitted that a regulation of such a general nature will arm the Administration with sufficient powers to deal with any case, without giving the Asiatic and other coloured communities to understand that the Railway Regulations are based on the theory that coloured passengers are not entitled to travel first or second class, and that such travelling on their part is allowed only by way of sufferance.

I am sure that that is not the intention of the Railway Board, and that the intention is merely to meet the unfortunate prejudice that exists in the Colony and, therefore, to provide separate accommodation. This intention is entirely carried out by the suggestion I have ventured to make.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

A. M. KACHATIA,
Chairman, British Indian Association.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Last week it was stated in these notes that the location police was from Johannesburg. It should have read Pretoria.

Mr. Appasawmy Nayagar of Germiston has received the following cable from Madras, from Vannikuda Kshatriya Mahasangam:—"Conference sympathise for treatment accorded. Requested British Government to prevail upon Colonial Government on your behalf."

Mr. Quinn, the Chairman of the Chinese Association, was discharged on Tuesday last after having served three months for conscience' sake. Mr. Quinn had a royal reception from his countrymen. About ten carriages went to Diepkloof and as many cyclists. Messrs. Aswat, Nagdee, Naidoo and Gandhi also received Mr. Quinn who was looking quite cheerful. He said that there was to be no rest for him until the end was gained. There are now at Diepkloof fourteen passive resisters left and six at the Fort, Johannesburg. Mr. Frank, the Acting Chairman's, case comes up on the 5th February for hearing.

More Indian discharges have taken place during the week. Messrs. Thambi Naidoo, N. S. Padiahy, N. Gopal and N. S. Pillay were discharged on Saturday, all looking fit and well. Messrs. V. S. Pillay, S. N. Naidoo and N. V. Shah were discharged on Monday. These are all noted passive resisters. Mr. Shah, however, found that, though he was discharged, he was not. Because he was handed to a detective who had a warrant for his deportation. Mr. Shah had already served eleven months, less six days, practically without a break, he having re-crossed immediately after deportation on completing the first six months. Mr. Shah's case has been postponed to the 18th February next in order to show that deportation in his case would be illegal as he has been voluntarily registered. Mr. Shah is very weak in body. Had it not been for the friends who were present to receive him, Mr. Shah would have been obliged to leave with his hands and feet tied. He is now in Johannesburg.

distance of seven miles—as the Government had not provided any conveyance for him. The detective in charge, being a humane man, allowed Mr. Shah to make use of a conveyance that was offered to him. I question very much whether Mr. Shah could have walked the long distance without fainting. The passive resisters are being tried through and through. Happily, Mr. Shah's spirit is undaunted.

Mr. Parsee Rustomjee, I learn from the discharged prisoners, has been ailing badly. He complained to the Medical Officer but the latter paid no heed. He then complained to the Deputy-Governor and said that he wanted to be examined by a private doctor. The Governor has, therefore, had him transferred to the Fort for examination by another prison doctor.

There remain now in the Diepkloof gaol the following passive resisters:—Messrs. Imam A. K. Bawazeer, P. K. Naidoo, Abdul Gafur Fajandar, Sorabji Shapurji, Surendranath Medh. Ratansi Sodha, Harilal Gandhi, Mahomed Ibrahim Kunke, Fakira, Gurusamy Naidoo, Govindsamy Chetty, Gopalnar Padiachy Motara, Ismail Essnek, and Dharmoo Naigar.

Messrs. Rustomjee, Mohan Ghelani and Manilal Gandhi are at the Fort. Messrs. Fajandar, Ghelani and Manilal Gandhi will have been discharged on Friday (28th instant.)

Mr. Joseph Royeyppen was arrested on Friday last after some difficulty. Some of the constables would not arrest him. But when one of them saw him selling some fruit, he could no longer restrain himself and, to his joy, Mr. Royeyppen was marched to the Police Station. He was tried on Saturday. The Magistrate, Mr. Schuurman, expressed regret that he had to pass an order of deportation against an Indian occupying Mr. Royeyppen's status. Mr. Royeyppen answered that he did not mind the order. He was there to suffer for his principle.

Messrs. Royeyppen, Andrew and Joseph were taken to Pretoria on Saturday last and from thence deported to Natal on Monday last. Messrs. Nagdee, K. K. Samy and others met them passing through. It is expected that, before this is printed they will have recrossed the border and re-entered, and been duly sentenced to six months' hard labour.

Messrs. Leong King, Lawson and Leong Sing came before Mr. Schuurman for refusing to produce Registration Certificates and were sentenced to three months' imprisonment with hard labour or to pay £50. They elected to go to gaol.

Mr. Cachalia has addressed a further letter to the General Manager of the C.S.A.R. from which I quote the following:—

Mr. Osman Latief of Potchefstroom was travelling from that Station, together with five other British Indians, four of whom were bound for Delagoa Bay. They were given the ordinary half second-class compartment on the train, which hardly accommodates four passengers. The Delagoa passengers had their luggage also with them. Mr. Osman Latief asked the guard or the conductor No. 11 for further accommodation, but the guard or the conductor failed to find any. Mr. Latief pointed out that there were several compartments, in which rooms could be found for them, but the conductor gave no heed and Mr. Latief had to stand. At Krugersdorp, however, the conductor pointed out another compartment. Mr. Latief declined to avail himself of it, telling him that he would bring the matter to your notice.

Mr. Anthony Teem was arrested on Tuesday night near Heath's Hotel for not producing his registration certificate. Mr. Teem went to gaol for three months. This is his second term of imprisonment. He was second waiter, at Heath's Hotel.

[By TELEGRAPH]

Johannesburg, Thursday.

Messrs. Royeyppen, Andrew and Joseph re-entered the Transvaal yesterday and were arrested and locked up in gaol. Their cases are remanded until Saturday.

Indian Immigration Amendment Bill

The following are the provisions of the Bill "to amend the Indian Immigration Act, No. 17, 1895, and Act No. 2, 1903," as read a third time and passed by the Legislative Assembly of Natal, published in the *Gazette* of the 25th instant:—

1. Notwithstanding the provisions of section 2 of Act No. 17, 1895, it shall be at the discretion of the Magistrate of the Division in which the woman resides to relieve any Indian woman from payment of license money upon the grounds of ill health, old age, or for other just cause.

2. It shall be lawful for the Indian Immigration Trust Board to establish a bureau for the purpose of registering unemployed Indian labourers within the Colony of Natal.

3. The payment of arrears of license money, due, under Act No. 17, 1895, by any Indian, shall be suspended during the period of a indenture or contract of service for a term of not less than two years, and in the event of his return to India at the expiration of such contract or indenture payment of arrears shall be suspended.

Natal Parliament

LEGISLATIVE COUNCIL.

January 25.

The £3 Tax

The COLONIAL SECRETARY moved the second reading of the Indian Immigration (Licences) Act Amendment Bill. Under the present circumstances a free Indian had to pay as much as £7 to the revenue of the Colony before he could call his soul his own, and the result was that many of these Indians deserted their women who, in a state of destitution, had to be repatriated by Government at the expense of large sums drawn from the Contingencies Fund. The Bill gave magistrates the option of remitting certain taxation in regard to licences on women.

The Hon. Mr. BAYNES said the Bill originally provided for the remitting of taxation against all Indian women, and he wished that provision had remained. The Bill, however, would add unnecessarily to the duties of magistrates. He congratulated Government on the removal of a cruel tax.

The Hon. Mr. C. F. SMITH said the Bill would remove much misery from these unfortunate women, but he preferred to leave the discretionary powers in the hands of the Protector of Immigrants, who was better in touch with the circumstances of the cases. He proposed to move in that direction in Committee.

The Hon. Mr. R. JAMESON thought they should wipe out the tax on women altogether, and let the incidence of the tax fall on men only.

The Hon. Mr. KIRKMAN supported the Bill wholeheartedly.

The Hon. Mr. RICHARDSON said the result would be the increase of the Indian population in the Colony because the women would cohabit with other men, and the result would be what they desired to prevent.

The Hon. Mr. CAMPBELL said the Bill represented a compromise, and he was prepared to support it, even though it was not a whole loaf.

The COLONIAL SECRETARY, replying to the debate, said the relaxation of the law to such an extent proposed by hon. members might be construed by the Union Government as a breach of faith.

The motion was agreed to, and the Bill read a second time.

Jan. 26.

The Council considered in Committee the Indian Immigration (Licences) Act Amendment Bill.

The Bill was reported as having passed through Committee without amendment.

Jan. 27.

The Indian Immigration (Licences) Act Amendment Bill was read a third

Natal Indian Congress

Welcome to the Delegates

A meeting of the Natal Indian Congress took place on Sunday last, the 23rd inst., in Durban, to welcome the Natal Delegates who went to England last year to represent the grievances of the Natal Indians. The President, Mr. Ismail Mahomed, occupied the chair. Those who were present Messrs. M. C. Amalia, Abdul Kadir and Amod Bhayat (the Delegates) and Messrs. Dada Osman, Abdulla Hajeer, Adnan, Ismail Gora, I. H. Timoh, Abdul Hay Amod, Mahomed Cassim, Moulvi Ahmed Mukhtar, V. Lawrence, G. P. Gandhi, Moosa Hajeer Cassim, Suliman H. Kharwa, Osmankhan Rahimothkhan, Rooknoodeen, Desai, and others. The meeting was very largely attended.

Mr. Rooknoodeen then read and interpreted the statements to Lord Crewe, the appeal to the public and press of India and the correspondence with Lords Crewe and Minto with their replies. There was also correspondence with Lord Crewe with reference to the Natal Immigration Restriction Officer's refusal to grant the application of Mr. Bhayat for the admission into this Colony of a Mahomedan Priest to attend to the spiritual wants of the Maritzburg Mahomedan community except under certain restrictive and unfair conditions.

Mr. Rooknoodeen said he was satisfied that the Delegates had done very well and that the Anjuman Islam Society had already shown its appreciation of the work done by them in giving a reception to them and hoped the meeting would pass a resolution approving of their action.

The Chairman remarked that, from the statements and correspondence just read, it was easily discernible that the Delegates had done their duty satisfactorily.

Mr. Ismail Gora then moved "That this meeting of the Natal Indian Congress tenders its hearty thanks to the Natal Delegates for the service rendered by them to the community, and to those gentlemen mentioned by them, who have very kindly helped in their mission to England."

Mr. Mahomed Cassim (Hansen Cassim & Co.) seconded the resolution which was supported by Messrs. G. P. Gandhi and V. Lawrence and unanimously carried.

Mr. Amod Bhayat, on behalf of himself and his co-delegates, thanked them for their kind words and the resolution. He observed that they had only done their duty and that they were prepared to serve the community at any future date if required.

Messrs. Dada Osman, Moulvi Mukhtar and Abdul Kadir also spoke.

The Chairman then presented each of the Delegates with a bouquet and an applause and the proceedings terminated with a vote of thanks to the chair.

Natal Notes

We learn from the *Natal Mercury* that the Bombay and Persia Steam Navigation Company's steamer *W. Saffart*, which left Durban on the 5th inst., bound for East Coast Port and India, has gone adrift at sea and is a total wreck. Fortunately, all the passengers have been saved.

A mass meeting of Hindus was held at the Hindu Temple, Durban, on Sunday, the 23rd inst., under the auspices of the Veda Dharma Sabha. A resolution was passed, requesting the Honourable the President and councillors of the Legislative Council of Natal to amend and pass the Amendment Bill to the Indian Immigration Act 17, 1895, removing the £3 annual licence on Indian women and girls."

A second resolution was passed as follows:—"That this meeting of Hindus most heartily welcomes his Excellency Lord Methuen on his appointment as Governor of Natal, and sincerely prays that the most distinguished soldier of the Empire may be endowed with health and happiness to serve in his new office for the prosperity and progress of the Colony and its people, and it is expected by the followers of the Vedic religion that his Lordship will show the same regard and consideration to them as his predecessor, Sir Matthew Nathan."

At a meeting of the Durban Indian Society held on Sunday last an address on "Moral Education" was delivered by Mr. T. M. Naiker. Mr. J. R. Solomon was voted to the chair and there was a fair number of members present. The speaker in the course of his remarks, said that moral education should form part of the curriculum of every educational institution.

The Asiatic question claims the attention of the *Natal Witness*. In a leading article published on the 19th inst., our contemporary makes allusion to the recent immigration difficulty at the Point. After making the statement that "the Indian lives, as a rule, a genius for making the most of anything, however trifling," the *Witness* goes on to remark:—

"But, making full allowance for this, it must also be admitted that there is a tendency sometimes to disregard unnecessarily and gratuitously the susceptibilities of these people, who, in many cases, through no fault of their own, are placed in a peculiarly trying position. The immigration laws must be strictly enforced, but this should be done with a minimum of hardship and inconvenience to those concerned."

The Treatment of Prisoners

Representations to the Home Government

In a letter dated the 31st December, to the Under Secretary of State, copy of which was also sent to the India Office, Sir Mancherjee M. Bhownagare calls attention to the treatment of Mr. Parsee Rustomjee in gaol and says, in the course of the letter:—

"With reference to that portion of the letter which deals with the religious requirements among Parsees to keep the head covered, I would beg to confirm the view that it is a violation and disregard of religious scruples, to compel an orthodox Parsee to remove his cap, as would appear to have been the case with Mr. Rustomjee."

"Apart however, from this aspect of Mr. Rustomjee's case, I venture to point out to the Secretary of State that according to the communication above referred to, Mr. Rustomjee is being subjected to extraordinary and needless harshness and rigour in the treatment he has received in the Transvaal gaol. Mr. Rustomjee is an old gentleman, a wealthy man and one quite unaccustomed to hard manual labour. He is going to gaol for conscience' sake, and I would respectfully submit that in the circumstances it should be sufficient to impose upon him the penalties allowed by the law, without these being supplemented by means of harsh treatment in the gaol itself."

"I think that there is a likelihood of a protest meeting being held by the members of my community, upon their becoming acquainted with the facts of this case. I venture to hope that the Secretary of State will communicate with the Government of the Transvaal Colony, and suggest the discontinuance of methods such as these which are, in my humble opinion, hardly consonant with British ideas about the treatment of prisoners."

In connection with Mr. Shelat having been confined to a solitary cell and put upon spare diet, Mr. Ritch writes a letter to the Under Secretary of State, dated the 29th December, in which he says:—

"Mr. Shelat, my Committee understands to be a prisoner undergoing a term for non-compliance with the Registration Law. It would appear that the requirement to carry slop pails is a new requirement, and my Committee trust that the Secretary of State will hasten to point out to the Government of the Transvaal, the desirability of respecting religious and caste scruples and susceptibilities."

Our London Letter

Concerning Life's Realities

London, January 1, 1910.

A New Year's Greeting

Some things have been labelled failures which, in the end, have turned out to be true successes. May it be so with regard to the struggle still being carried on so bravely by Indians in the Transvaal for India's honour. "Failure of negotiations" was the head-line given by most of the London Press when Mr. Gandhi announced his determination to return to South Africa, but it was only a half-truth: the delegates aroused an interest that increases week by week by means of voluntary service in this country, and in India the response to Mr. Polak's presentation of the case has been most encouraging. Wherefore, the word "failure" is not applicable: rather may the passive resisters take heart of grace and hope, looking with confidence to an assured victory. May the year 1910, when the Union Parliament will meet for the first time, be marked by justice and humanity to Indian residents within the Union.

Valuable and Practical Help

Whatever the Indian National Congress in session at Lahore may have done or left undone with regard to public affairs in India, on one point the unanimity and enthusiasm leave nothing to be desired. So extraordinarily was the scene when an appeal was made for funds to help the passive resistance movement in the Transvaal, that the *Daily Mail* heads its record of the occasion by the arresting title of "Streams of Jewels." Rings and bangles show the practical sympathy of women, and are very useful to supplement the sovereigns and rupees. Better still, they prove that not only the men but the women of India are being aroused to a sense of responsibility and moved with a desire to help. This, following on Mr. Katan Tata's splendid gift, is a gratifying encouragement for the New Year. And the information given in a prominent position in the *Times* yesterday that in all about £5,000 had been sent to Mr. Gandhi as an instalment, with "substantial contributions" still to follow, will not only have an effect upon those who are ready to suffer and even starve for the cause; it cannot pass unnoticed by the authorities. It means practically supplies *ad infinitum*, and the moral effect of such news must be felt. The name of the Bishop of Lahore as a subscriber is now added to the important names already enrolled, and the Congress cable to Mr. Botha is another valuable hint. Sir Matherjee M. Bhownagree has made representations officially on behalf of the Parsi community to the authorities with regard to the treatment of Mr. Rustonjee in gaol, and the All-India Moslem League is

intending to act in the same way. Here again is something which must carry weight.

As to the work of the volunteers here, it is characterised by Mr. Ritch as "splendid" their devotion is admirable, and the financial help secured worthy of all praise. There are now volunteers in Oxford, and the movement is likely to spread still further. Where all are such good workers, distinctions are invidious, but it is, no doubt, encouraging to Mr. H. S. L. Polak, who is carrying on such splendid work in India, to realise that his own family is rendering admirable service in London. The meetings of volunteers continue at Mr. Ritch's Chambers week by week—interrupted only for the Christmas holidays—and I can only repeat what I said last month, that they are truly encouraging and inspiring. Mr. Ritch is so full of knowledge and tact that he is able to help the volunteers in their difficulties in a way that is both enabling and practical. The literature on the subject is much appreciated: there is a continuous demand for Mr. Duke's "Life of Mr. Gandhi," for Mr. Polak's story of the struggle, and *INDIAN OPINION* is read with widened interest. Mr. Ritch has many appointments to speak to various societies: it is probable that pressure will be brought to bear on candidates at the approaching election, and one expects that before long the full force of all these facts will have some effect in the Press in South Africa, upon Ministers there and here, and that it will be realised everywhere that this is not a struggle that is dying out but one that will continue until victory is won.

In Memory of a Great Indian

Since last I wrote and chronicled briefly the passing of Romesh Chunder Dutt into the Life Beyond, meetings have been held in London to honour his memory. At all of them, Indians of all communities, and Britons, have testified to the fine character, the manliness, the broad-minded tolerance, the capacity for administration, for statesmanship, and to the fine literary gifts of the late Dewan of Baroda. Dr. John Pollen presided at the meeting held at Orient Lodge, St. Mark's Crescent, Regent's Park, the new home where Indians may find comfortable, if temporary, accommodation at moderate charges, with Indian cooking to help the first tough experience of a new country and new customs. Dr. Pollen and Mr. Dutt have been friends from the days when each was studying for the Civil Service; they were born in the same year, and in the same year entered upon their official careers. Dr. Pollen emphasised his affection for the first Indian he knew and said that the reasonableness and tolerance of Romesh Dutt had always impressed him, and he held him up as an example to students to-day, both as a hard worker in preparing for examinations and as an

equally hard worker in office and in literary pursuits. At the meeting held at the Caxton Hall Sir Matherjee Bhownagree presided: Hindu, Mahomedan, and Parsi told how Mr. Dutt belonged to all Indians, not to one community, and other Englishmen, including Mr. Gerald Ritchie and Mr. Pennington, added their appreciation of their Indian colleague and their recognition of his worth. Needless to say that all resolutions of sympathy were passed unanimously, and Mr. Dutt's death was felt as a personal loss not only by those who knew him well but by many who knew him only by his works. Such a life is not lived in vain. As good old George Herbert sang long ago,

Only the actions are the just
Smell sweet and blossom in the dust.

(To be Continued)

London Passive Resistance Volunteers

News of the following further collections has been received: Mrs. Polak (3 signatures) 1/6; Miss A. A. Smith (2 signatures) 1/6; Miss M. E. Polak (2 signatures) 7d; S. (1 signature) 1/4. Total 18 signatures: 14/7. This makes a grand total of 293 signatures and £73 15 10.

Mr. Royceppen's Appeal

"To My Countrymen"

My Dear Brothers,
To-day I shall be sentenced to imprisonment for anything up to six months, with perhaps bar labour added, although I am a Colonial-born Indian and a British subject. As a good many of you are aware, I have been away from home and from my near and dear ones for nine long years. That was in itself a trying exile. But within three months of my landing at home I am to undergo another exile, this time not from choice, but from compulsion. And why? Because, having seen and experienced for nine years, in England what freedom, what rights and privileges a British subject was lawfully entitled to, I ventured to claim the same rights in my own home, which is only another part of the same Empire. For claiming what is our just due, I am to-day a prisoner deprived of home, friends and liberty. There is no need to tell you, my brothers, that I have not accepted this unhappy lot to gain some personal end. There is no need to tell you that an Indian son would not leave his aged mother, his only parent, and accept imprisonment, thereby hastening the end of all he has left in the world. No, friends, we are engaged in a national struggle, a struggle for the honour and respect of our great and venerable mother,

India, the sacred land which gave our earthly mother her birth. For the honour of Mother Hindh it is that every Indian to-day is called upon to give up father, mother, wife and children, but if every Indian cannot obey the call, let the brother that realizes the sacredness of the call respond with his whole heart and soul and stand as firm as a rock until victory is won. And I appeal, as a Tamil particularly, to my Tamil brothers to stand to the end.

Mr. Royceppen's Last Words

Mr. Royceppen, writing to the *Transvaal Leader*, says—

Sir,—I have been arrested to-day; to-morrow will witness the spectacle of a Colonial-born Indian who knows no home outside South Africa being imprisoned for any period up to six months, and with perhaps hard labour thrown in, for the crime (?) of venturing to claim his just rights and privileges as a British subject in a British Colony. I trust your morning contemporary will not mind your giving me a small space in your columns, it only because the condemned man is entitled to a last word. And that last word, Sir, is this: that it would be well for the dominant race to give more consideration to subject races if the man is not to set upon this glorious Empire. The history of the rise and fall of empires is the history of the abandonment of subject races to mortal and moral self-annihilation during the conqueror's pursuit after wealth, ease and indolence. The flowering soon on the fair form of the Empire has appeared in the political life, thought and action of this Colony so far as regards subject races, and the profound immorality of it has engendered an emphatic reaction throughout the length and breadth of the brightest dependency of the British crown—India. But what is that to the assorted humanity of the Transvaal? What connection is there between the English in India and the man in the street here? If, however, there is a man in South Africa with a trace of pride of Empire, let him say to the Transvaal, which is slowly but surely bringing about the disintegration of the Empire, "Thus far shalt thou go, and no farther," if he would have the 300 millions of India to stand up with him for the King and the British Empire.

The London *Times* correspondent at Durban, writing to that journal, says:—"There is no mistaking the depth of feeling regarding the protest against the treatment of Indians in the Transvaal. Every Indian, no matter what may be his politics, feels that his self-respect is insulted, and demands retaliation by refusing indented labour to Natal."

The Machine Age

The Busman Old and New

A short time ago, there appeared in the *Morning Leader* two excellent drawings by "W. H." depicting the old style busman, the former a cheery old soul and the latter a worried youth. The *Leader* says:—

The time seems to be fast approaching when we shall have to take our leave of the horse-omnibus and its genial driver. Their number decreases every day, and soon probably they will exist only in back-numbers of *Punch*.

It is indeed a sad business now to take up a *Funerary* published ten or fifteen years ago. Where are the jokes that used to enliven the London streets? Where are the red-faced breezy bus drivers who used to make fun even of a November fog? What has become of the irrepressible conductor, the cheery hansom driver, the challenging wit on the old four-wheeler? Is it that they were but traditions, and that *Punch* cannot be trusted? Or is it that we have fallen on mechanical days, and that there is nothing now but the roar of the motor-bus, and the petulant horn of the taxi?

This seems to be the fact. No one has ever heard, or could imagine, the driver of a motor-bus making a joke, and one would as soon expect a policeman on Piccadilly-circus to guffaw as the driver of a taxicab. Motor-bus has brought many pleasures, but it has also brought the petulant, strained, and too serious men who drive for a morsel so about the crowded streets, and have no time for anything but their steering wheel and levers.

It was not unusual for the old horse drivers to keep their business for nearly fifty years—T. Chapman of the Victoria to Kilburn route, drove for 38—but these pale-faced men who handle levers instead of reins are not expected to last more than ten or fifteen years at the most. You have only to look at them to get some idea of the strain they are going through. They are in the open air all day, but their nerves are at such constant tension that they rarely have any colour and never any flesh. Look at a man when he has a difficult piece of traffic to get through. His face is unnaturally strained. His eyes have the intensity almost of fear, and his whole body is tense and nervous. There is nothing of the sang-froid which the old horse-drivers had. It is one thing to drive a sensitive motor-car—you can lean back and be languid then—but it is quite another to drive a clumsy heavy motor-bus.

Yes, there is no doubt that all the humanity is being taken from the streets, and in its place we are given machines, and ghosts of men that clutch a steering-wheel and live in another world of levers and of brakes. We cannot talk to them. We cannot ask them to point out to us the things of interest on the route. We cannot

rouse them into repartee. They have no jokes, or whims, or anything. They cannot say good morning or good night.

The old days are nearly gone, and with them the jolly faces that used to greet us every morning. There are many men who miss their seat beside the driver. There are men who for years have ridden on the same bus to and from their work, and the day has not been complete without a chat. But you cannot chat with the driver of a motor.

Machinery is crushing humanity out of the streets, and it should be worth while to print these types before it is too late.

"The Indian Review"

The December number of the *Indian Review* (Madras) to hand is an excellent number. His Highness the Gaekwar of Baroda contributes an article on "The Depressed Classes." Next comes Mr. Gandhi's "Message to the Congress." The plea for a London session of the Congress is taken up by Mr. Hormusji A. Wadia, Barrister-at-Law, Mr. A. Chaudhri, Barrister-at-Law, and Mr. S. G. Padhye, M.A., Editor of the *Indu Prakash*. "Aliens in ancient India" is an article by Mr. C. H. Rau, B.A., B.L., showing that fair and even liberal treatment has long been accorded to foreigners in India. Mr. Polak restates the case for the Transvaal Indians, and amongst the "Questions of Importance" the statement published by Messrs. Haji Habib and Gandhi in England as also Mr. Ratan Tata's letter to Mr. Gokhale find place. An illustrated supplement, "The Victims to the Transvaal Tyranny," contains the photographs of Mr. Parsee Rustomjee, Mr. Sorabji Shapurji, the late Mr. S. Nagappan, Imam Abdul Kadir Bawazcer and Mr. M. K. Gandhi.

Contents

	Page
The Calcutta Mass Meeting ..	35
Happenings in India ..	36
Bengal Muslim Conference and Passive Resistance ..	39
From the Editor's Chair ..	37
The Question of Railway-travelling on the C.S.A.R. ..	38
Transvaal Notes ..	38
Indian Immigration Amendment Bill ..	39
Natal Parliament ..	39
Natal Indian Congress ..	40
Natal Notes ..	40
The Treatment of Prisoners ..	40
Our London Letter ..	41
London News of Resistance Volunteers ..	41
Mr. Royceppen's Appeal ..	41
Mr. Royceppen's Last Words ..	42
The Machine Age ..	42
"The Indian Review" ..	42

British Indian Association Account.

Abstracts of Receipts and Expenditure from November 1st, 1909.
to December 31st, 1909.

EXPENDITURE.			RECEIPTS.		
	£	s. d.		£	s. d.
Cables	31	15 6	By Balance	42	19 6
Commission on Cheques and Drafts	6	0 0	Refunds re Mr. Polak ...	16	9 10
Advertisement	5	0 0	Mitra Mandal	5	0 0
Delagoa Agency—Mr. Isaac's travelling and other expenses	10	18 0	Collection at Beira per Mr. Isaac	31	10 0
Mr. M. P. Fancy for sup- plies to passive resistors	0	19 3	Mr. Nagardas Soni	10	0 0
London Committee	65	0 0	By Sale of pamphlets ...	3	7 0
Newspapers	22	17 0			
Rent	20	0 0			
Salaries	61	0 0			
Stamps	4	0 11			
Stationery	1	6 6			
Sundries	1	14 0			
Telegrams	3	9 0			
Travelling Expenses	32	7 6			
	£270	2 8	By Balance	£168	14 9
Balance	£168	14 9		£270	2 8

બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશન તા. ૧ લો નવેમ્બર ૧૯૦૯
થી તા. ૩૧ મી ડિસેમ્બર ૧૯૦૯ સુધીના
આવક ખર્ચના હિસાબનું તારણ.

પા. શી. પે.	પા. શી. પે.
૪૨ ૧૬ ૬ સીલકમાં ખતાવેલ.	૩૧ ૧૫ ૬ તારો.
૧૬ ૬ ૧૦ મી. પોલાક નરથી વગતર	૦ ૬ ૦ ચેક ઉપર કમીશન.
૦ ૫ ૦ મીત્ર મંડળ.	૫ ૦ ૦ ગ્રાન્ટેરખપર.
૩૧ ૧૦ ૦ મી. આમજાકે એસમાં કરેલ	૧૦ ૧૮ ૦ ડેલાગોઆમે ખાતે મી.
ઉચ્ચરાણું.	અમજાકેના ખર્ચના.
૧૦ ૦ ૦ સોની નામરદાસ દરી.	૬ ૧૬ ૩ સુપામદાને સામાન આપ્યા
૦ ૩ ૭ ચોપાનીઆનું વેચાણ.	ખાતે મી. એમ. પી. ફેન્સી
૧૬૮ ૧૪ ૬ બાકી રવાના.	૬૫ ૦ ૦ જાડા કમીટી.
	૨૨ ૧૭ ૦ અપા.
	૨૦ ૦ ૦ કીરાયું.
	૬૧ ૦ ૦ પગાર.
	૪ ૬ ૧૧ રસીપ.
	૧ ૬ ૬ રેસનરી.
	૧ ૧૪ ૦ પરચુરણ.
	૩ ૬ ૦ રેસીપામ.
	૩૨ ૭ ૬ મુસાફરી ખર્ચ.

૨૭૦ ૨ ૮

૨૭૦ ૨ ૮

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.

GENERAL MERCHANTS

DIRECT IMPORTERS.

339 Pine Street, DURBAN.

P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add: "ANGLIA."

Codes used ABC 4th edition and A

A. Mahomed Hussan & Co.,

WHOLESALE AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL.

Head No. 443. Corner Kaffir & 11th Streets,

VERDOP, JOHANNESBURG

Our 145. Tel. Add: "FAJANDAR."
Head Office: VANDER COLADA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer,

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG

A. M. BHVAT,

Wholesale & Retail Merchant

Market Street, Box 44

HEIDELBERG.

Branches:—Pietersburg, Box 24.

Nigel, Box 43

Tel. Address: "BHVAT."

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 1 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL

Zetust Box 77 TRANSVAAL

London, 100 Strand, RUSTENBURG.

Rustenburg

Box 11, LICHENBURG.

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Producers Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

મજી પડતી પ્રાણુસ તથા ફરો હોટલ ડર્બી બેકારેકનરની વાસેટમાં વેચી આપવામાં આવે છે. પક્ષી વગેરે સુકવવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER, Also at the head Office for S.A.—And also—
Reuter's Agency, Reuter's Building, Reuter's Agency,
Davis Buildings, St. George's Street, The Corner House,
88 Field Street, CAPE TOWN, Commissioner St.,
DURBAN. JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, બ્રેઝીલ, ડરબન.

‘વટે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા મટે વાપરે છે? રસાયન સહનર—મનજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરના. ગમે એટલી દવાની શીર્ષીય ૫.

આવાસીર બીથરવાનાર સોમ અને ધરીત—દરસ મસાનો તાત્કાળીક અને ચોક્કસ હવાજ, નાતાલમાં ઘણુ જણને કાયદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શરીર—જીવુદ મગમ. સોમ, ઘા, યુમડાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિના વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંને અકસીર હવાજ. સાલ અને સહેદ જીવડાંનાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીર્ષીય ૧.

તવાના વરિકા—જીવાનની અકસીર બેળીઓ. ડબીની કિંમત શીર્ષીય ૧/૬.

શશીપર્વ વરિકા—કુખશામક બેળીઓ. બરાબ દરખતાના આસ હવાજ. કિંમત એક ડબીની શીર્ષીય ૧/૬.

ફરટ કલાસ માત્ર મોકલનાર

ફરટરર

અમે દરેક જનનું ઉમદા અને તાજુ ફરટ તથા દરેક જનનું વેશ્ટેબલ ઘણીજ સફાઈની પેટ્રોલ સાથે ફાકેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર નાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગાઉ ખાલી માટે કાગળ વ્યવહાર અગર પ્રક્રસ લીરદ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમારુ જમાળ હ અમારે ત્યાંથી તદ્યાર મળશે.

જુલાસા મલિ હયા નીચેર શીરનાથે:—
એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફરટરર, પી. એ. મોકલ ૫૭૦
ટલી. એડરેસ. ‘લાજપુરી’ બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABEED Lajpuri,
Fruiterer, 133, Grey Street,
Box 570 Durban.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods,
41 Market Street
JOHANNESBURG

NANJEE DULABHDAS & CO.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલબહાસની ફા.
મરચેટસ અને ઈમ્પોર્ટસ
P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.
Tel. & Cable Addr.: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA," Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Addr.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let
125 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પ્રકાશક ડ.

ફીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૨૬મી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

અંક ૫.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ગ્રોસ્તો-તા. ૨૬ મી જાનેવારીથી, તા. ૪ થી ફેબ્રુઆરી સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હોલ્ડ-પોશ વહ ૪ થી પોશ વહ ૧૦ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.
સુસાહમાન-તા. ૧૬મી મોહરમથી તા. ૨૨ મોહરમ સુધી, ૧૯૨૮ હીજરી.

નંબર	ગ્રોસ્તો તારીખ	હોલ્ડ તારીખ	પ્રકાશક તારીખ	પારસી સુમેલય રોજ	સુમેલય ક. મી. ક. મી.
જાની	૨૬	૪	૧૧	૧૬	૫ ૨૪ ૬ ૫૫
ફેબ્રુ	૩૦	૫	૧૭	૨૦	૫ ૨૪ ૬ ૫૫
માર્ચ	૩૧	૧	૧૮	૨૧	૫ ૨૫ ૬ ૫૪
એપ્રિલ	૧	૭	૧૯	૨૨	૫ ૨૬ ૬ ૫૪
મે	૨	૮	૨૦	૨૩	૫ ૨૭ ૬ ૫૩
જૂન	૩	૯	૨૧	૨૪	૫ ૨૮ ૬ ૫૩
જુલાઈ	૪	૧૦	૨૨	૨૫	૫ ૨૯ ૬ ૫૨

અનુક્રમણિકા.

ભણેલા હાંદી	૬૧
મી. નાનાલાલની સેવા
સત્યાગ્રહીને ખબર	૬૨
ગ્રોસ્તોપર ફેર
હાંદીમાં ખુન
વિલાયતમાં હિંદુઓ
ટાંસલાલની લડતપર હાંદી છાપો	૬૩
હિંદુઓ સાથે અ-ફરિકન ગ્રીક, બેંગાલ	૬૪
સર મથિરજી જાવનગરીના કાગળ
મી. રાયપતના કાગળ
સુળાઓમાં ધોરદર મોટીંગ	૬૫
કલકત્તામાં મી. પોતાલની વધુ મોટીંગ
નેહાસંગરમ ખબરપત્ર
ફેમલા હાંદી રેપાર્ટી	૬૭
હાંદી ઈમીગ્રેશન કેસ
નાવાલ ઈન્ડિયન કોંગ્રેસ	૬૮
ફેપટાઈનમાં હાંદી ચર્યા
ભંગાળમાં વધુ ખુન	૬૯
સાર સમાચાર
આદ્ય વરતમાન	૭૦
મી. પોતાલની હિંદુઓ
નાહરી ફોરબી નોટીસો બીગેરે
પરસુરુ ખબરો	૭૧
નાતાલ ખબરો	૭૨
મી. ટી. આ. અંબુમન ઈસ્લામ
અમેરિકામાં આરોગ્ય-કેન્ડાઈન સંસ્થાન
લંડન	૭૩
ટાંસલાલના જુલમ માટે હાંદીનો પોતાર
હિંદુઓને સંતોષ કોંગ્રેસ	૭૪
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૭૫
પ્રોડ્યુસ માટે	૭૬
સમરસેટ રહેન્ડ અંબુમન ઈસ્લામ
રોડક બખરસાવ

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

રાનીવાર તા. ૨૬મી જાનેવારી, ૧૯૧૦.

ભણેલા હાંદી

મી. રાયપતે ફેરી કરી. મી. રાયપત બેરીસ્ટર છે. બેરીસ્ટર ફેરી કરે એવી વાત કોઈ યોદ્ધા મુદત પહેલાં કરત તો તે હસી કહાડવામાં આવત. પણ સત્યાગ્રહી આવે. કામચોડાની લકષ્યો છે. મી. રાયપતના કામચોડાને કામચોડા યોગ છે એટલું જ નહીં પણ મી. રાયપતે પોતાના કુટુંબનો આ કામચોડા ઉઘાડ્યો છે. મી. રાયપત નો વકીલાત કોળત તો હાંદીમાંથી પૈસા મેળવત. પ્રમાણીકપણે મેળવી શકત કે નહીં એ સંકેતની વાત છે. મી. રાયપતને પોતાના વકીલાત દરમ્યાન જેટલું મળી રહેત એ માની શકાતું નથી. પરિણામ એ આવત કે મી. રાયપત કરજમાં ડુબી જાત. તેના સગાઓની આશા કમ થાત. અને જેવડે તેઓ અર્ધા ડુબી થાત. હવે મી. રાયપત ગરીબ રહેશે. તેમના કુટુંબી તેની નકલ કરશે તો 'નાવાલ' જરૂર પોપણ કરી શકશે અને તેઓ ગત મહેનત કરી સુખી થશે.

મી. રાયપતની નકલ કોઈ હાંદી કરશે જગ્યા આવશે મુશ્કેલ છે. નકલ કરે તો તે પણ સુખી થાત. ભણેલા હાંદી અજણ હાંદીને પોતાની આજ ગણે છે તે અજણ હાંદી આ સુસકમાં અપમાનમાં આવે છે. જુઓ, ઉપદેશ, અને શક્તિ નાના અમલદારોના જુલમમાંથી આવવાને સાહે તેઓ ભણેલા હાંદીના પાંગમાં સપડાઈ જાય છે. તેઓ જેમ ઉઘાડા પૈસા લઈને ચારસલાઈન જઈ માને તેમ પૈસા આપી અજણ હાંદી પકડાયા. આ કાંઈ જેવું તેવું ન કહે અમલદારોના હાથમાંથી- છુટે છે. આ વાત. હ માથે યયા બાદ પુરત દેશ ચિતાર એ ખરો હોય તો ભણેલા હાંદી નીકલ થયા, ને પુરત માથા કર્યા. ની શી કરજ છે? અમને તો જણાય પોતાના શરીર તો કાંઈ જાય પણ પોતા છે કે તેઓએ અમલદારોની હાથમાં નો જુલમો કામચોડા છે. આજ લઈ પોતાનો જુલમો કરવો. આમ કરે સેવા છે. આની નકલ પણ હાંદીએ લાડે અજણને ખરી ખબર કરી શકે. કરવા જેવી છે. કેળવણીને ધંધા લેવા ત્યારેજ અજણની છાનો ચિતાર તેમને ના છે.

આવે. આમ કરે તોજ ખરે પ્રમાણીક પણ જાળવી શકે.

ટાંસલાલના ભણેલા હાંદી તરફ નજર ફરીએ. તેઓએ જે લડતમાં ખરે ભાગ લીધો હત તો અત્યારે જુલમ ખીન, ખનત. લડતનો અંત આવી ગયો હત. પણ તેઓએ તેમ કરવાને બદલે શરીર સુખ તરફ, પૈસા તરફ અથવા સ્વર્ગ તરફ ધ્યાન રાખ્યું છે. આથી અજણ એવા ફેરીવાળાઓએ હવે પોતાના પગ દીલા કર્યા છે ને લડત રંગભાવ છે. લડત રંગભાવ છે નહીં ફિકર નથી, પણ લડતને અંતે જે જેવર ફેરીવાળામાં આવે એવી અમે આશા રાખતા હતા તે પાર નહીં પડે. અને તે આશા પાર નહીં પડે તો તેઓની અપમાન રહી જશે. તેમ થશે તે લડતનો ખરો રસ નહીં લેવાય.

હજુ વખત છે. ભણેલા મી. રાયપત ની માફક ફેરી ફરી શકે છે. તેની માફક તેઓ સાદા પકડી શકે છે. અને આમ કરે તો હવે ફેરીને સાહે લોકોને પકડે છે એટલે પકડાવામાં અડચણ નહીં આવે. માત્ર તેઓએ હિંમત કરવાની રહી છે. તેમ કરશે!

મી. નાનાલાલની સેવા

મી. નાનાલાલ શાહ તથા મી. પારસી રસમજીને કાગળની સેવા કરવાની જેટલી નક મળી છે તેટલી પાતળત નથી મળી. આ બંને હાંદીના સેવા સંગ્રહમાં એક વરસનેલમાં પ્રવેશ રદવા કહેવાયા. મી. નાનાલાલે લગ અગ અગોઅર માસ કહાડયા. પોને શરીર નળણા છે. કુતીવરતીનીની કેળવણી લીધી છે. મેળમાં અવ્યા છે. માત્ર પ્રમુખના રમન ઉપરથી કાંઈને કહ્યા વિના પાંગમાં સપડાઈ જાય છે. તેઓ જેમ ઉઘાડા પૈસા લઈને ચારસલાઈન જઈ માને તેમ પૈસા આપી અજણ હાંદી પકડાયા. આ કાંઈ જેવું તેવું ન કહે અમલદારોના હાથમાંથી- છુટે છે. આ વાત. હ માથે યયા બાદ પુરત દેશ ચિતાર એ ખરો હોય તો ભણેલા હાંદી નીકલ થયા, ને પુરત માથા કર્યા. ની શી કરજ છે? અમને તો જણાય પોતાના શરીર તો કાંઈ જાય પણ પોતા છે કે તેઓએ અમલદારોની હાથમાં નો જુલમો કામચોડા છે. આજ લઈ પોતાનો જુલમો કરવો. આમ કરે સેવા છે. આની નકલ પણ હાંદીએ લાડે અજણને ખરી ખબર કરી શકે. કરવા જેવી છે. કેળવણીને ધંધા લેવા ત્યારેજ અજણની છાનો ચિતાર તેમને ના છે.

સત્યાગ્રહીને ખૂમર

હવે સત્યાગ્રહી કાઢીયા થોડા રહ્યા છે. તેથી એવી સુચના થાય છે કે જેઓ લડ વધ્યા છે તેનાં નામ બહાર પાડ્યાં. આથી હૈંદુસ્તાનમાં, વિસાવતમાં ને અહીં સુધી જાણે કે મરણ તલક લાનાર પેટલા રહ્યા છે. ખીમચો લડતને ઉત્તેજન આપે છે પણ જોલ જતા નથી. આપણું બળ કેટલું છે તે આપણે બળવાની જરૂર છે. સત્યાગ્રહીનું જોર કે વિરમ જવા છતાં રાખનાં હોયજ નહીં. એટલે જો સત્યાગ્રહીઓ પોતાનાં નામ મેં કહશે તો અમે બહાર પાડશું. આ સુચના તુરત પર પાડ્યા જેવી છે. લડ તો મુખ્ય મુદ્દો તો એ રજાવ કે આપણે દેશને ખાતર-સતને ખાતર-મરણીયા માણસો તકવાર કરવા. એવા મરણીયા કેટલા છે?

ઔરતો ઉપર કેર

ગમે અઠવાડીએ અમે ઔરતો ઉપર કર એ મથળાનું લખાણ કરી યા. આ વેળા તેઓની ઉપરના કેર વિશે એ શબ્દ લખવા પડીએ છીએ. ઔરતોની પાસેથી જે કર લેવામાં આવે છે તે કેરજ છે. નાતાલની પારલામેન્ટ કમિટી ન્યાય કરશે એવી ઉમેદ હતી, પણ તે ખરબાદ ગઇ છે. જે ખીલ વિશે અમે લખી મયા તેને એવું મુશ્કેલી છે કે જે વડે કાપડો થવાનો સંભવ હતો, તે વડે મહા પુકસાન થશે. કર કદાચનું ખીલ હતું તેમાં ફેરફાર એવો થયો છે કે કર માફ કરવો હક મળીએતે સોંપ્યો છે. આમાં ક'ઇ ન વળ્યું. ઔરતો ઉપર કાપડેસર કર રહ્યો. અ'ધા અમલદારો નો જુલમ રહ્યો. તેઓ હજુ કેરટમાં બસડાશે. હકીકત એવી છે કે આ ખીલ ક'ઇ દયાલાલથી રજૂ નહોતું થયું. જે હોદ્દો કેપ્ટેશન વિસાવત થયું તેના પોઠાર થી. હૈંદુસ્તાનમાં થએલ યોગદાથી, વડી સરકારે દખલ કર્યું. જે નાતલ આટલું એ ન કરે તો વખતે ગીરમીદીઆ હોદ્દાને ખાઇ ખેસે. આમ ન્યાય શાનો થાય? પરાણે લખજ થએલ ખીલને નાતાલની સરકારે ગમે તેમ સુધવા દીધું છે.

વળી તેજ ખીમમાં ખીલે નીચ ફેરફાર એ થયો છે કે ગીરમીદીઆ મજુરને

ફક્તવાવા એક ખાણ કમિટી નામ તે ૧૯૦૨૨ કરવા એમ દરખાસ છે. પણ તેનો ખરો અરથ તો ફક્તવાવા એકેજ થાય.

આવા ખીલની સામે જેવટ મુખી થવા કોંગ્રેસની તેમજ દરેક નાતાલના હોદ્દો મળતી ફરજ છે. વળી મ.ત. બીકની સામે થયું એટલું બસ નથી. ગીર મીદીઆ માત્ર આવતા અટકે એવી જોરા પર દિલ્લયાજ અરી તેમજ હૈંદુસ્તાનમાં થી નોંધાએ. અને આ અટકાર મત અહીંનાં દુષ્ટ દળવાને સાદ થવાની જરૂર છે એમ નથી. પણ ગીરમાં એ ખરાબ અને અનીતિવળી વસ્તુ છે તેથી હોદ્દો કામતી ફરજ દેખીતી છે. અમને ઉમેદ છે કે તેજવતી બધી તળવીજ કરશે.

હીંદમાં ખુન

ખુનથી દેશનું કાલું થશે એવું માનનારા રાક્ષસી વૃત્તિવાળા હોદ્દો હજુ ખુનનો સપાટો મેકાવી રહ્યા છે. તેઓ હોદ્દો ને ગોરા વચ્ચે પક્ષપાત નથી સખતા. ઉદ્દેશ સમાચાર કોઇ પોલીસ અમલદાર હોદ્દાને મારવામાં આવ્યો તે છે આમ કરીને દેશનું કાલું થાય એમ માનવું એ અધમ વિચાર છે. આપણા ગાપદડ એમ ચીખવી ગયા કે રાક્ષસી જૂમી હોદ્દો બહાર હતી. હોદ્દો એ પાવન જૂમી મજા એલી છે. હવે તેને ખુન કરીને અપ વિત કરવામાં આવે છે. આનું પુકસાન હાલ નહીં દેખાય પણ પાછળથી હાથ લકવા પડશે. અગાઉ ખુન ન થતાં એમ અમે નથી કહેતા. પણ એવાં ખુન હમેશાં નિહીત મણુપાં છે. હવે તેનાં ખુનમાં કેટલાક ઉનાવળા ને તમસી હોદ્દો નીતિ માને છે. એજ દુષ્ટ છે. જે દેશમાં અનીતિને નીતિ મણુપ તે દેશની દશા માહીજ થાય.

જરૂરીસ્તના મી. આ.પ સાગી તાપા ગર ઉપર મદ સર્વી "વનીકુલ ક્ષત્રીય મહાસંગમ" તરફથી નીચે મુજબ કામળ મળ્યો છે:—

"તમારા પર મુજરત જુલમ માટે કોનફરન્સ દિલ્લોજ બતાવે છે. તમરા પતી અરજ કરવામાં આવી છે કે વડી સરકારે કોંગ્રેસનીનીચ સરકાર પર દખાણ કરવું

વિસાવતમાં હિલચાલ

લંડનની સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટીય કમીટીવતી કોંગ્રેસની ખાતાના મદદનીશ પ્રધાનપર મી. રીચે એક લખાણ મોકલ્યું છે જેમાં મી. શેલ્ટને ધરમતી માન્યતા ખાતર ને મુશીબત મોગવતી પડેલી તેના વિચાર આપ્યો છે, અને રાક્ષત આપવા માટે આમદ પુરવડ માગણી કરી છે.

ટરાંસવાલની જુલમી વરતાણકના, અને ત્યાંના મોરામાં દેશાએલી રંમબેદની અદા વતતા કેટલાક લખણાઓ મી. રીચે "વગર સુધરેલા લોકનું રક્ષણ કરનારી સોસાયટી" આમજ રજુ કર્યા છે, અને તેને જાપામાં ઉપયોગ કરવાની સુચના કરી છે.

ટરાંસવાલની જેઓમાં રમખાનના રોળ સંબંધમાં જે મુશીબત પડે છે તે દુર કરવા સરકારપર લખાણ કરવામાં આવે એવા હેતુથી તે ખાતરપર મી. રીચે જરૂરીસ કમીટીવતી ખાતર ખેંચ્યું છે, અને જુલમની હકીકત તે સાહેબ પાસે રજુ કરી છે.

હૈંદુસ્તાનના એવો દરિયાન જાપા સાથે તેમજ વિસાવતના નામીયા કોનજર વેડીવ જાપા સાથે સંબંધ ધરાવનાર એક અંગ્રેજને મી. રીચે ખાસ "ઉટરવુ" આપ્યો હતો, અને લડતને સમજાવી હતી. મજકુર મદરથ જાપાઓ સાથે સંબંધ ધરાવનાર હોવાથી પોતાની વગ સારી અસર દેલાવવામાં કામ લગાડશે એવું મી. રીચે કહે છે.

લંડનના સ્ટાંડર્ડ જાપામાં "દરિયાન નેશનલ કોંગ્રેસ" પર એક લખાણ પ્રસિદ્ધ થયેલું તેમાં એવું જણાવ્યું હતું કે "ટરાંસવાલના હોદ્દો ખાતર લેરડ મીટો અને લેરડ મોરલીએ ધણુંજ કર્યું છે" તે માટે કોંગ્રેસે કોંગ્રેસ આજર તો માન્યો નથી. આ દીકાઓ નો મી. રીચે જવાબ આપ્યો છે, કે માં જણાવ્યું છે કે લેરડ મીટો તથા લેરડ મોરલીએ ધણું કર્યું હોય કે ન હોય પણ ટરાંસવાલના હોદ્દોઓને તો અતેક જાતની અસદ્ય દાડમારીઓ ભોગવતી પડે છે. આમ થઈ દાડમારીઓનો ટુંક માં ખાતર આપવામાં આવ્યો છે.

હૈંદુસ્તાનની ટપાલ તા. ૭ મીના અર સામાં આવવા વધી છે.

ટરાંસવાલની લડત પર હિંદી છાપે

"સાંજ વરતમાન"

મી. તાતાની બહીસ ઉપર ટીકા કરતાં
"સાંજ વરતમાન" કહે છે કે:—

મી. રતન તાતાએ તેનો (તેના કુટુંબની મોટી સંખ્યાવતોનો) એક અંગ્રેજી પુસ્તકો લાવ્યાં આપ્યો છે. ટરાંસવાલ માટે આપણા લાભમાં હિંદીઓ ઉપર જે સીતમ અને ભુલમ ગુજરાતમાં આવે છે તે વિષે આપણે માહિતગાર થઈ શક્યા છીએ. આ ભુલમ અને સીતમની સામે યશ માટે એક બળવાન લડત ત્યાં વસતા આપણા બાંધવ પોતે કપાડી લીધી છે. આ લડત મોત અને જીવ સમાન છે. બ્રીટીશ જેવી બળવાન સહેનશાહત નીસ કરેલી પોતાની પ્રજાને પોતાની સત્તા દેહના એક સંસ્થાનમાં હાડકોતો ગેરહત સત્તા યાવ, તેઓ ઉપર સખત જુલમ ગુજરાતમાં આવે તે જોયા કરે એ આ જમાનાનો એક નિંદિત લાપક મતાવ છે. બ્રીટીશ સહેનશાહતનો સંસ્થાનો સાથેના સંબંધ ૨૦ મી સદીના રાજ્યકર્તાઓમાં એક સોનેરી સફા છે એમ હથેજ રાજ કતાઓ કહે છે અને કહેવાય છે, પણ તે સંબંધ હિંદુસ્તાનની પ્રજાને હનસાદ આપવાનો કેવો હુલો છે તે તારીખન વેળા જ્યારે તવરીયા લખાશે ત્યારે તે ઉપર પેતાનું મત બરોબર ઉચારી શકશે. ગમે તેમ હેય, પણ ટરાંસવાલની સમગ્રની આપણુદીથી હિંદુસ્તાનની પ્રજાનાં મન ઉપર ધબકી જ મડી અસર થાય છે; પણ જે હિંદીઓ સંસ્થાનોમાં છે, તેઓએ છેવટ સુધી લડવાનો હરાવ કીધો છે. તે બહાદુર હિંદીઓને શાખા છે, કે સ્ત્રી, બચ્ચાં-છોકરાં, ધર બાર, વેપારવણ જુદાક જાવ, પાપમાલ થઈ જાય, તેપણ તેઓએ પોતાનાં રક્ષાન માટેની લડત છેવટ સુધી ચાલુ રાખી છે. એક નહીં, પણ મમે તેટલી વખત જેમાં જવાનો વખત આવે તેપણ તેઓ પોતાની લડતમાં જરા પણ ખર્યા નથી. તેઓની લડતને આ દેશની પ્રજાનો ખરા અંતઃકરજનો ટેકો છે. આ લડત હવે છેવટની છે. યાતો જીતવું ન તો મરવું એજ હરાવ છે, તો પછી હિંદુસ્તાનના લોકોએ હવે પોતાની કાંઈપણના મોઢા ખોલી આ બહાદુર વીરાઓને મદદ કરવી જોઈએ. જો હિંદુસ્તાન મળશે ને લડત પડી જાશે અને લડત પડી જાશે તો હિંદીઓને પોતાનેજ ખમવું

પડશે. કેટલાક બ્રીટીશ સંસ્થાનમાં હિંદીઓને ઉભા રાખવામાં આવશે નહીં અને બ્રીટીશ સંસ્થાનેત્રી વધણ જોડ ખીજાં યુરોપીયન રાજ્યો પણ પોતાનાં સંસ્થાનોના દાતાન આપણી સામે બંધ કરશે. હિંદુસ્તાનની પ્રજા સુધરેલી પ્રજાની જોડે ઉભી રહી શકશે નહીં. ટરાંસવાલનો સવાલ કંઈ થેડા હિંદીઓને જે આ સંસ્થાનમાં જમને વર્યા છે તેઓનો નથી, પણ આખી પ્રજાનો છે; એટલા માટે આખી પ્રજાએ મદદ કરવી પડે છે.

"મુખ્ય સમાચાર"

મુખ્ય સમાચારના એક લાંબા મુખ્ય સમાચારનો સાર નીચે મુજબ છે:—

એ તે. રાજ્ય રીતે જણવું હતું કે ટરાંસવાલ માટેના હિંદીઓની હાડમારી હવે રાજદારી સંબંધે દેખાવામાં પડ્યા અને તેની હાડમારીમાં સહન કરવામાં અટકી નથી. પણ તેથી આગળ વધીને જુલમરા અને પરાધીનતા તરફ લંબાઈ છે. . . . એનરેબલ મી. ગેમ્બેલે મી. તાતાની સંખ્યાવતને જાહેરાત આપતાં તદ્દન ખુશ્કા સંબંધમાં પ્રજાને જણાવ્યું છે કે હવે જે લડત ટરાંસવાલ માટેના હિંદીઓને મજાવવી પડશે તે છેવટનીજ છે, અને તેમાં તેઓની પાપમાલી દરેક પગલે અને ડગલે યશની તેમાં કાંઈ સંદેહ નથી. હિંદી પ્રજાના સામાન્ય દરેક અને તેની કીર્તિને ખાતર લગવા નીકળેલા આ અગ્ર ગેદીઓને તેમના અસહ્ય દુઃખતા વખતમાં જો તેમના આ દેશમાં વસતા બંધુઓ તરફથી સંમીન મદદ આપવામાં નહીં આવે તો તે ખીના હિંદી પ્રજા ઉપરનાં એક કષ્ટ સરખી જ લેખાય અને હિંદી પ્રજા તેવું કષ્ટ પોતાનેજ સ્વીકારેલું જેવા કદી પણ ખુશી તરોજ થાય. . . . માનવાને એમને સંબંધ હારેલો છે કે એક વખત ટરાંસવાલ ખાતેના હિંદીઓને મદદ આપવા માટેનું જાહેર હિંદુ અંગેના લોકપ્રીય આગેવડાની સરકારી હેઠળ ઉઘાડવામાં આવતાં, હિંદી પ્રજા પોતાની ફરજ બજાવવાને પાળ નહીં પડશે. . . . ટરાંસવાલના હિંદીઓને પોતાને તો અમુક છુટછાટ મેલવા ટરાંસવાલની સરકાર કબુલ થઈ છે, પાનુ પોતાના લાઈઓના અને હિંદીના સામાન્ય લીતનાં એજે પોતાના અંગત લાભો સાધી અર્થ સ્વાર્થીપણાને દેવ પોતાને શીર બેઠી લેવાની એ સત્યાગ્રહીની રહેજ પણ છુટા નથી. . . . હિંદુ અને તેની પ્રજાને આમાન કરવામાં આવજી જોઈ

જે પણ હિંદીની લાગણી દુઃખની હેય તેજે તન, મન અને ધનથી મદદ કરવા બાહેર આવવું જ જોઈશે.

"સ્ટેડસમેન"

લોકતાની પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ ઉપર ટીકા કરતાં ત્યાં નામીયું એમને - ઇડીઅન "સ્ટેડસમેન" પણ લખે છે કે:—

ટરાંસવાલના હિંદીની બાબતમાં મુખ્ય અને મહત્વની સાથે બંગાળ એકજ મતનું છે અને લોરડ મોરલીએ ખાતરી રાખ્યા છે કે આ કામ માટે જે પગલા લીધે તેમાં તેને આખા હિંદુસ્તાનના કેળવ એકા હિંદીઓનો ટેકો છે. હિંદમાં વસતા એકો ઇડીઅન ચાકસ માને છે કે હિંદી ઉપર જુલમ ગુજરાતમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના મોરલી ન જાગતી વરતે છે. તેમની વરતણીથી હિંદુસ્તાનમાં વરતા એકો-ઇડીઅન લડકા પડે છે. જો હિંદીઓને વિચિત રાજમાં લાખવા થતાં અરકારમાં આવે તો તે વિચિત સહેનશાહતનો પાપો ખોલી નાખવા બરોબર છે. તેની સાથે હિંદી સરકાર વેર લઈ શકે છે. તે મજૂર મોકલાવતું બંધ કરી શકે. હિંદમાં એકો-ઇડીઅનો હિંદી સાથે દરેક બાબતમાં મળી કામ કરે છે. છતાં તેજ હિંદીને દક્ષિણ આફ્રિકામાં લાખવા થતાં અરકારમાં આવે તેથી એકો-ઇડીઅનોની નામેથી જેવું થાય છે. તેઓએ આજ સુધી પોતાનો મત જાહેર કર્યો નથી. પણ જ્યારે પડે તો તેઓ હિંદી સરકારને ચમં તેરાં પગલાં લેવા ટેકો આપશે બાટે જે કપાય લોરડ મોરલી જેશે તે બાબતમાં હિંદી બધી કામે તેની સાથે છે. વળા હિંદી સરકાર વેર લેવામાં પોતાની સત્તા ગુન વાપરવી એમ પણ એમ કહીએ છીએ. હિંદી મજૂર વધેરે નાતાલને ચાલવું નથી અહીં તો હિંદી મજૂરની લાગણી જરૂર છે. આસામની ખેતીમાં અને ખીજે કાણે આ મુલકમાં મજૂર વધર કમાઈ શકે છે.

"ઓપીનરવર"

લાઈકમાં પ્રગટ થતું "ઓપીનરવર" જાણુ એક લખાણ મુખ્ય લેખમાં ટરાંસવાલની હડીકત તરફ હિંદી પ્રજાનું બળ એમે છે. આટલાં લાંબા વખત થતાં સત્યાગ્રહની લડતમાં દુઃખ ખમતા હિંદી લાખઓને મદદ કરવાની હવે મોટી ફરજ આપણે માથે આવી પડી છે. હિંદુ દેશન છેવટનું મુલ્ય અને તેને ત્યાં હાદ મળી નહીં. હિંદીની અસરને જામત

કરવા દીધી પ્રજાએ જેવે કરવાની જરૂર છે. આ બાબતમાં અંગ્રેજોએ પણ દીંદની પહેલે ઉભા રહી તેમને સારા અપાવવાની જરૂર છે; કારણ કે આમાં ઈંગ્લાંડની આંતરો પણ સમાવ છે.

“હીંદુસ્તાન રોયલ”

અશાંતિમાં પ્રગટ થતા નામીયા માસિક “હીંદુસ્તાન રીયલ” ના ઈંગ્લેન્ડના અંકમાં “દક્ષિણ આફ્રીકામાં દીંદી ૩૬ લીફ” એ મથાળા નીચે એક લખાણ પ્રસિદ્ધ થયું છે. મી. રતન તાનાએ ૨૫ ફાગન રૂપિયાની આદર્શાવી સંખ્યા તતાં વખાણ કરી આખા દીંદી એ કુટુંબમાં નાણાં ભરવા એવી ભળામણ કરવામાં આવી છે. મી. પોત્રાક પણ કામ કરી રહ્યા છે. તેમણે દક્ષિણ આફ્રીકાના દીંદીને લખતું પુસ્તક બહાર પાડી મોટી સેવા કરી છે. દરેક દીંદીએ એ પુસ્તક વાંચી તેમાંની હકીકતથી વાકેફ થવું એ આપણી ફરજ છે, જોગેર લખી છેવટે આશ્ચર્ય છે કે દીંદી પ્રજા અને દીંદી સરકાર સાથે મળી આ સંવાદનો ફાયદો આણુવા મજબુત પત્રમાં લેશે.

ઈન્ડિયન સાઉથ આફ્રિકન લીમ, બેંગાલ

ઉપરના નામથી એક મંડળ કલકત્તા ખાતે સ્થાપવામાં આવ્યું છે. તેની મીટીંગ કલકત્તા ખિ. ઇ. એસોસીએશનના મહાનમાં મુળી હતી. હાજર મહારથોમાં ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, બાણુ સુરે દરનાથ બેનરજી, મી. એ. એમ. પારખ, મી. મંચેરજી બલસારા, રેવરંડ મીલખરન, બાણુ સતીસચંદ્ર મુકરજી, બાણુ રામાત્રદ ચેટરજી વગેરે વગેરે હતા. બાણુ રાસ બીહારી ઘોસને પ્રમુખપદ આપવામાં આવ્યું હતું. પછી સર્વતુમતે ઠરાવ થતાં ખાન પદાધુર મોલવી અબ્દુલ જબ્બાર સી. આઇ. ઇ. ને ચેરમેન, અને બાણુ રાસ બીહારી ઘોસને વાઇસ ચેરમેન નીમવામાં આવ્યા. નીચેનાની કામ કરારી કમીટી નીમીને સભા અરખાસ્ત થઇ હતી. રાજ્ય પ્યારી મોહન મુકરજી, બાણુ દેવેન્દ્રચંદ્ર ઘોસ, મોલવી મદમદ યુસફ ખાન બહાદુર, નવાબ મીરજા સુખત અલી, બાણુ સુરે દ્રવ્ય બેનરજી, રાય પર્તિદ્રાથ એલ્ધરી, તથા મેસરસ એ. રમુલ, ફાઇ ગુર મદમદ જઠરીઆ, સુપેન્દ્રનાથ બાથ, સમચુક હા, અલી હગાખ, રેવ. આર. એસ. આર કરોડ પાકડનું તુકસાન થયું છે.

સીકમરન, અનમદ મુલજી સારે, મચે રજી બલસારા, રે. ચાંધરી, અદમદ દર દુદીન, ચોતીલાલ ઘોસ, ત્રિભેન્દ્રનાથ મુકરજી, વાહેર હુસેન, મસુજી હસન અસ માલ, એ. એમ. પારખ, હેલ્થ અન્ડ મિન, ફાઇ તસા અબ્દુલ સકુર, મુખીર કમાર લદીરી, હસન કરીમ, સત્યચંદ્ર મોજ, અદમદ અલી, નરેશ ચંદ્રેન સુરે, પુરવીચ દરાય, લલીન, મોદનદાસ, દેવર બક્ષ પ્રમાથનાથ બેનરજી, બસન કમાર મોર્મ, એ. રાહરા વરધી, નરેં કમાર બાણુ, તથા રાધાચંદ પાલ.

સર મંચેરજી ભાવનગરોનો કાગળ

કાલોની ખાતાના મદદનીશ પ્રધાન ઉપર સર મંચેરજી ભાવનગરીએ લખેલા કાગળનો સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—
જોહાનસબરમના કાગળ ઉપરથી જણાય છે કે મી. રતનમજી પારસીપર દરસિવાજ ની જેલમાં શુભમ ગુજરાતમાં આવે છે. પરમ સુસ્ત પારસીને તેની પાછડી કિતારે વાળી ફરજ ન પડાવી જોઇએ. તેમ કરવું તે વિના કારણ ધરમની લાગણી દુખાવવા જેવું છે. તે ઉપરાંત હું એ પણ કહેવા મર્યાદા છું કે જેલમાં મી. રતનમજીને જોરાક તેમજ કામની બાબત માં પણ દુઃખ દેવામાં આવે છે. તેઓ રૂઢ વિચરના છે. તેઓ મદદરથ વરગતા હોઇ તેમણે કદી સખત મચ્છરી કરેલ નથી. તે પોતાની ટેકને ખાતર જેલ ભોગવે છે. તેથી હું માન પુરવક જણાવું છું કે તેના ઉપર કાવવાની સખત્યો નાખવામાં આવે એટલુંજ બસ છે, અને વધારાની સખતી તેમનાપર ન ગુજરવી જોઇએ.

મને લાગે છે કે મારી કોમના લોકો ને આ વાતની ખબર પડશે ત્યારે એક પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ બરાબા સંભવ છે. તેથી હું એવી સૂચના કરવા હિંમત કરું છું કે આપ નામદારે દરસિવાજ સરકારપર સખાણ કરવું, અને આવી સીતોના અટકાવ કરવા કહેવું. જેલીઓને આવી રીતે રાખવા એ મારા મત પ્રમાણે બિડીય ના મોહાને જરાએ હાજરું નથી.

મી. રાયપનના કાગળ

મારા બહાલા ભાઈઓ,

આજે મને જેલની સખ થશે. હ માલતી યામ કે વખતે એાઈ પછી યામ. સખત મચ્છરી પણ મળે. હું તે આ સંસ્થાનમાં જન્મેલો છું, અને અંગ્રેજ રજવત છું તેપણુ આ સખ મારે માથે ચોંટશે. તમે જાણો છો કે હું ૬ વરસ સુધી મારા વહાલાં સંબંધીઓને છોડી દેશવટો ભોગવતો હતો. મને ઘેર આવે ૩ માસ વીલા નથી એટલામાં ફરી દેશ વટો ભોગવવા તકદાર થયો છું. આ વખતનો દેશવટો ખુલાશીનો નથી, ફરજ નો છે. આ ફરજ કેમ ઉભી થઇ છે? ૬ વરસ હું ઇંગ્લંડમાં રહ્યો. અંગ્રેજ પ્રજાના હક સા છે તે વિષે મેં ત્યાં બેયુ અને અતુલ્યું. તે સ્વદેશમાં ભોમ વવાની મામણી કરવાતું મને મન થયું. મારો સ્વદેશ તે પણ અંગ્રેજ સહેનક હ તો એક ભાગ છે. જે હક મારો કુદ રતી છે તે હું ભોગવવાની હિંમત કરું છું એટલા સાર મારા ઘર, મારા મિત્રો, મારી સ્વતંત્રતા મારે છોડવાં પડે છે. હું કેહી બનું છું. મારો કેહ ખાનગી સ્વારથ મેળવવા મેં આ દુખ વહોરયું નથી એ કહેવાની જરૂર નથી. મારે દુનિઆમાં રૂઢ મા એ એકજ વડીલ છે. જેલ સ્વીકારવાથી દુનિઆમાં એ મારી વહાલા માં વહાલી માની છંદગી છૂટી યામ તેમ છે. તેવું કામ ફરજવાન દીંદી પુત્ર કરે નહીં. પણ નહીં ભાઈઓ, આપણે તે પ્રતિક્રિય લડતમાં રોહાયેલા છીએ. સદુથી મહાન અને માનવતી માતા જે હીંદુ મિ તેના માન અને નામને વારતે લડીએ છીએ. તે પ્રતીત બૂમિ કે જેણે આપણી દુનવી માતાનો જન્મ આપ્યો છે તેના માનને સાર—તે માતાના માન સાર ફરેક દીંદીએ માતા પિતા, પતિન, બાળક સહુને છોડી દેવાનાં છે. બે બધા દીંદીએ માતાના આ કુકમને ન હક વે તો જે ભાઈ આ કુકમનું પવિત્રપણું સમજે છે તેણે અંતઃકરણપુરવક ફરમ કસવાની છે, અને ખડક જેવા અડગ રહી જીત મેળવવાની છે. એક તામીલ હોઇ હું મારા તામીલ ભાઈઓને અરજ કરું છું કે તમે અંત સુધી ખડા રહેજો.

બીજો કાગળ

મી. રાયપને તા. ૨૨મીના દરસિવાજ લીડરમાં નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—
હું આજે પ્રસાંગે છું માથે એવો

બનાવ બનશે કે કોલોનીમાં જન્મેલો એક દોહી, જેનું દક્ષિણ આફ્રિકાની બહાર ક્યાંય થઈ નથી, તેને બ્રિટીશ રાજ્યમાં બ્રિટીશ પ્રજા તરીકેના દર સાબીત કરવાનું પગલું લેવાના યુનિટ (૧) માટે ૭ માસની, અને તે પછી વળી ૬૬૫ સપ્તત, જેલમાં ગોંધવામાં આવશે. મારે એટલું કહેવાનું છે કે જો કોલોનીમાં જન્મેલા દોહી ઉપર સરજતે આપમવા દેશે ન હોય તે રાજ્ય કરતી પ્રજાએ તાબાની પ્રજાઓ પર વધારે ધ્યાન આપવા વિના આલે તેમ નથી. તેમ ન કરવાથી એક બદલાઈ ની પણ પડતી થવા વગર રહેતી નથી. આ કોલોનીએ તાબાની પ્રજાઓ પ્રત્યેની પોતાની વસ્તુચૂકથી યજ્ઞેનશાહનના સારીર માં શુભ મેદા કરવું છે. અને તેની જે હદ બદલાવતી બ્રિટીશ રાજ્યના ઉત્તમ વિભાગ--હિંદમાં--કેવલ પાયાલ શરૂ થઈ છે. પણ દરેકસલાહની પાસરથી પ્રગતે તેનું શું લાભે વળતું? હિંદમાં વસતા એક અગરજન, અને અહીંની કોરીમાં રખડતા એક ગોરાને શું સંબંધ છે? પણ જો આ દક્ષિણ આફ્રિકામાં બ્રિટીશ સલાનતને માટે મુશ્કેલીના જાંટો ધરાવનાર એક પણ સજ્જત હોય તો તે, આ, બ્રિટીશ રાજ્યના સુરા કરનારી દરેક સલાહને કહેશે કે "બસ કર, આમળ વધીશ નહીં." જો હિંદનાં ૩૦ કરોડ પોતાવી, પોતાના રાજની, અને પોતાની યજ્ઞેનશાહીની મંદમાં કમા રહે એવી દરકાર તેને હોય તો તે જરૂર એમ કહેશે.

ધુળીઆમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

માનવ હસાકાની હાલમાં આવેલા ધુળીઆખાતે દરેકસલાહના દોહી સલાહ આપત પ્રોટેસ્ટ કરવા એક બહાર મીટીંગ ના. ૨૨ મી હીસે બરે મળી હતી. મી. ગરૂડ પ્રમુખ હતા. બાણો બાદ પ્રોટેસ્ટના હરાવા પાસ થયા હતા. પહેલે હરાવ એવો હતો કે દરેકસલાહમાં દોહીઓ પર જે જુલમ મુજર છે તે એકદમ અટકાવવા દોહી સરકાર તથા વડી સરકારે અને તેટલી મહેનત લેવી. બીજો હરાવ એવો હતો કે દરેકસલાહના દોહીને સંપુરણ દર આપવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી ગીરમીટીઆ મોકલવાનું બંધ કરી કોલોનીયલ વેર લેવું. ત્રીજા હરાવમાં દરેકસલાહના દોહીની તેમની ઉમદા લડત માટે તારીફ કરવામાં આવી હતી, તથા તેમને મદદ કરવા માટે એક ફંડ મોકલવા માં આવ્યું હતું.

કલકત્તામાં મો. પોલાકની વધુ મીટીંગ

તા. ૪ થી હીસે બરે સાધારણ બહો સમાજના પ્રાર્થના મંદિરમાં મજબૂર સમજ તરફની એક મીટીંગ મી. પોલાકનું બાપજી સાંભળવા માટે મળી હતી. આવેલાન બહો સમાજમાં હાજર હતા. મોડરન રીલ્યુતા અધિગતિ બાણ સમાનંદ ચેટરજી પ્રમુખ હતા. મી. પોલાકે દક્ષિણ આફ્રિકાના દોહીની સંસારીક તથા રાજ દવારી સ્થિતીનું વરણન કર્યું. તેઓ કોષપણ બનાવના બેદ વગર દરેક બાબત એક થઈ શકે છે તે જણાવ્યું. તેઓ આપલેગ આપવામાં સમજતા થયા છે. અને રાજદવારી બાબતમાં દરેક મજબૂસ પોતાની જોષમદારી અને પોતાના ઉપર તો બાર સમજે છે એ પણ જણાવ્યું. કેવલે દક્ષિણ આફ્રિકાના દોહીઓએ દરેક સલાહની દોહી લડતવા બાણમાં જે આપ મોગ અને લાવકત બનાવી છે તેનું અવ કરણ કરવા બાણમણ કરી; અને બીજા એએ સમવાનુસાર બાણો કપાનિદ મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ.

તા. ૫ મી હીસે બરે સીટી કોલેજ હોલ માં એક બીઆની મીટીંગ મળી હતી. દોહી બાણોએ મોટી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. મીસીસ. કે. ગંધુલી પ્રમુખ હતા. મી. પોલાકે દક્ષિણ આફ્રિકાની દોહી ઓરતોની સ્થિતિ તથા દરજ્જાને હેવાલ કહી સંભળાવ્યો. ગીરમીટમાં આવેલ દોહી ઓરતોનાં દુખનો પણ ચિતાર આપ્યો. એ ઓરતોને પા. હોવા પાસીક કર બરવો પડે છે તેમાં સમાજેક અવરમ, અને તથી નીવડવાં અનિનિતિ પડિજીમ પણ સમજાવ્યાં.

બાદ દરેકસલાહની દોહી ઓરતો નરૂ લાવણી. કાનવ પસાર કરવામાં અવર નરૂ દક્ષિણ આફ્રિકાની દોહી ઓરતોના સલાહ ઉપર ધ્યાન આપવા "લેડીઝ સાથે આફ્રિકન બ્રાઝિલ લીગ" ની સ્થાપના કરવામાં આવી, અને મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ.

સ્થામી રામકરજી બીવેકાનંદ મીશન બાણ સીસર નીવેદીના તરફથી ઓરતો ની એક બીજી મીટીંગ મી. પોલાકનું બાપજી સાંભળવા માટે તા. ૬ હીસે રાત્રે મળનાર હતી.

બેહાન્યમં

[અમારા ખાસ પ્રતીતીથી તરફથી.]

એક ગોરા વેપારીની હદકહ

એક ગોરા વેપારીની કમ્પનીએ ત્યારે સત્યાગ્રહની લડત શરૂ થઈ ત્યારે દોહી વેપારી સાથે વેપાર કરવો બંધ કર્યો હતો. તે ઉપરથી દોહી વેપારીઓ એ હરાવ કર્યો હતો કે કોષએ તેની સાથે જ્યાં સુધી તે મારી ન મારે અને દંડ ન લડે ત્યાં સુધી વેપાર ન કરવો. આ દરા વના દરતાવેગમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે જો તેમાં સહી કરનાર દોહી તે ગોરા ની સાથે એકલો વેપાર કરે તો મોટો દંડ લડે. એ આ ગોરા સાથે એક બાણ છે. નીતીની સાથે વેપારની કાલ્ય પાછી લાગી છે. તે ઉપરથી જે બાણી મારી માગવા તથા લડતમાં અમુક રકમ શરવા કહેણ મોકલ્યું. બાણી મારી કહ્યું ન રાખવી એવો નિયમ દોહી વેપારી કરવા હતા. તેવા માં ગોરા એક પગલું પાછો હટ્યો. પોતાનું નામ જાહેર ન પડે એવી ચરતે માનવ દસ પાઉંડ રોકડ આપવાનું કહેણ મોકલ્યું. આ કહેણ દોહી વેપારીએ પાછું લાવ્યું છે, ને તેની સાથેના વેપારની દરકાર નથી કરી. મને ઉમેદ છે કે આ વાતને આપણા વેપારી વળગી રહેશે.

મી. રતમજી રતમજી

મી. રતમજીએ જેલ કલતરની બેદ કરી સાથે ફરીયાદ કરી અને પોતાને પડખામાં દરદ થાય છે એમ ગાનનને જુરસાબેર જણાવ્યું તેથી તેને બેદાલત બરજની જેલમાં કાલ્યા રહે ને ત્યાં બીજા કલતરની પાસે તેની તપાસ કરાવશે. મી. રતમજીએ સ દેશે મોકલાવ્યા છે કે તે રમે તેવી લાલતમાં હશે તોપણ કેવલ સુધી લડતનેજ માગે છે. આ તેમના જીવસાતી નકલ કરનાર કોષ નવા દોહીને અથવા તો એકવાર વડી મએલા દોહીને શોધું છું. મી. રતમજી ૧૦ મી ફેબ્રુવારીએ ૭ માસ પૂરા કરશે. તેમણે કહેવનું છે કે પોને જેલ આમળ બધા માણસોને મામતા નથી, મનની કરી જરૂર નથી. પોતે કંઈ થોંધા થવા વગર મામમાં પ્રવેશ કરવા માગે છે.

મી. થંબી નાઈડુ રિગેરે

મી. થંબી નાઈડુ, મી. ગોપાલ નાઈડુ, મી. પરીવાસી રાગેરે શનીવારે જુલ્યા તેમને સાર માગ બેજ માડી મળી હતી.

મદદીના કાનારા ઉપર તેમજ હજારા આનહમાં પવનનું સખત વેગન થયું છે.

મી. ફેલનબેક તથા મી. ગાંધી બાંધારીકલ ઉપર ગયા હતા. મી. નાઇકુ બહુ જુદામાં છે. પોતે મહીનની આખરીએ પાછા પકાઇ જવાનો ઇરાદો રાખે છે. જુદેલા બધા સલામતીની તબીબત સારી છે.

મી. રોયપનનો ડરાવ

મી. રોયપન પદ્મચાથી તામીલ કેમ માં થયેા જુરસો આપ્યો છે. તેમને તે સ્થાનીયારે ચલ્યો. માહરરેટે બહુ સામયી બનાવી. પોલીસે પણ તેમની બરદાસ કરી. મી. રોયપનને ફેલનીકલ યવાનો હુકમ ચલાવી ડીટેક્ટીવની સાર્થે એસોસીએશનની ઓર્ગાઈસે આવવાની પરવાનગી મળી હતી. તે આગળ તેમાં જ મી. નાઇકુ વચેરે જેલથી છુટીને ઓર્ગાઈસે પહોંચ્યા. મી. રોયપને હાજર રહેલા હોંદને જુરસો આપ્યો ને છેવટે સગી સહન પોતે લેવાનું બોકાને સબજ. બ્યુ. તેણે બધા હોંદી ઉપર કાગળ લખ્યો છે.

મી. રોયપનનો ડરાવ

મી. રોયપને ફેલનીકલ થતાં પહેલાં મને જણાવ્યું કે પોતે ગરીબાઈ હમેશાંને સારૂ જોગવવાનો ડરાવ રાખ્યો છે. અને પોતે હમેશાં પોતાનું બરજ પોપજ મજૂ રીધીજ કરવા માગે છે. આ ડરાવમાં સુસ્ત રહેતો તો તેથી ઘણાં સરસ પરી જામ આવવાનો સંભવ છે.

મી. રોયપન, મી. કેવીડ એન્ડર, તથા મી. સેમ્યુઅલ એસફને જેપી રેસને થી પ્રીટોરીઆ બાર વાગ્યાની ગાડીમાં લઈ ગયા છે. તેને ત્યાંથી નાતાલ ગેઈલમાં આવશે એવો સંભવ છે.

જેલમાં સત્યાગ્રહી

હમામ અજુદા કદર બાવાશીર, મી. સોરાબજી શાપુરજી, મી. સુરેન્દ્રનાથ મેઠ, મી. રતનશી સોહા, મી. અજુદા મજૂર ફજદાર, મી. મહમદ મહાલીમ કુલકે, મી. દરીલાલ ગાંધી, મી. ફકીસ, મી. પી. કે. નાઇકુ, મી. ગોવંદસામી ચેટી, મી. જોપાલીવર પડીયામી, મી. ધરમુ નામર, મી. મોતારા તથા મી. હસમાલ હસાક આદલા ડીપક્ટુમાં છે.

મી. રતનમજી, મી. મણીલાલ ગાંધી તથા મી. મોહન મતજીમજી લેલાઈ બોહાન્સજરગરી જેલમાં છે.

મી. રતનમજીની બહારી

મી. રતનમજીએ પોતાની તબીબત બાબત બહુ ઝપાઝપી કરી તેથી બીજા હકતરની ખસે તપ.સ કરાવવાને ખાતર તેને બોહાન્સજરગમાં લાખ્યા છે.

મી. ફજદાર,

મી. મોહન અને મી. મણીલાલ શુકરવારે છુટશે.

મી. થાપ્પી નાઈકુ,

મી. એન. એસ. પડીયામી, મી. એન. ગોપાલ અને મી. એન. એસ. પીએચની વચેરે છુટ્યા. મી. નાઇકુ જેવા હોંદી છુટ્યા છતાં તેને એક પણ મુખારકબાદી નો કામગ કે તાર નથી. મી. અરવાત નો હોંદો બેચવાર હોંદી છુટે ને કે.સ આવ પણ નથી પુછ્યું. આને ફ. સારી તેમજ ખસખ નીશાની મજૂ છું મને લાગે છે કે આમ આપણે હીમતવાન માણસોથી ટેરાઇ ગયા છીએ. હીમત અને ફેલને ખાતર દુખ સહન કરવું એ નવાઈની વાત નથી. ખરામ નીશાની એમ ગણાય કે કેમ પોતાની વીનય કરવાની ફરજ જુગી ગઈ છે અને સત્યમદ ની સહતમાં પુરો રસ પણ નથી લેતી.

મી. નાતાલાલ સાહ, મી. વી. એસ. પોલે, તથા મી. એસ. એન. નાઇકુ સોમ વચેરે છુટ્યા. મી. શાહ તો છુટ્યા તેવા જ ન છુટ્યા. કેમકે તેમને ફેલનીકલ કરવાનું વોરન્ટ હતું. તેમની તબીબત નરમ હતી. પણ જેલની થાસે હોંદીએ હતી એટલે તેમને સારૂ વાહતનો બદો બસત ધઈ રાખ્યો. ડીટેક્ટીવે બંધા હોનો તેથી વાંધો નહીં ઉઠાવ્યો. હવે મી. શાહનો ફેલ એક અઢવાડીઆને સારૂ મુજાવી રહ્યો છે. મી. શાહે જેલ ફેલ મહીના ઓર્ગાઈસે દહાડા બેગરી છે. કેમકે જમરે પહેલા જ માસ પુરા કર્યા ત્યારે તુરતજ ફેલનીકલ મળેલા ને તુરત પાછા ફરેલા.

મી. કેવીડ છુટ્યા

બીનાના પ્રમુખ મી. કવીડ મંગળવારે છુટ્યા. તેમને લેવા ફેલ ગાડી ગએલી ને તેડલીજ સમકલ હશે. રસ્તાને દેખાવ લજો સુન્દર લાગતો હતો. મી. અસ વાત મી. નગરી, મી. નાયકુ તથા મી. ગાંધી પણ ગએલા. મી. કરીન ધચાજ હીમતમાં છે. તે કહે છે કે જ્યાં સુધી લગત પુરી નથી થઈ ત્યાં સુધી તે એન થી બેસનાર નથી. હાલ ચઉદ સત્યાગ્રહી બીના ડીપક્ટુમાં છે. ને જ બોહાન્સજરગમાં છે. બીજા પણ મંગળ વચેરે ગયા.

મી. એચનીડીમ જે હીંગ હેટેલમાં વેટર હતા તેને પકડવામાં તે પણ માસ ની જેલમાં ગયા છે. તેણે પોતાની નોકરીની ફરકાર નહીં કરી. પોતે બીજા વચેરે જેલ ગયા છે.

એક બંને પાળ રિસેપ ગયેલ છે.

મી. રોયપન

મી. કેવીડ એન્ડર તથા મી. સેમ્યુઅલ એસફને પ્રેમવારે રાતની ગાડીમાં ચાર લસ ટાઈન લઈ ગયા. આ પત્ર ઝપાસી તે દરમીયાન તેઓ ત્રણે જેલમાં પહોંચી ગયા હશે એવી ઉમેદ છે.

ફેલબેના ધાર

આ બાબતમાં ધિ. ઇ. એસોસીએશને હાડમારીના નીચેના હાખસા રિપે જનરલ મેનેજરને લખી જણાવ્યું છે: રે.ચેસ્ટ રૂમથી ટેકાએઆમે જાણી ગાડીમાં મી. એસમાન લતીફ અને બીજા પાંચ હોંદી ઓ ચડ્યા. તેમને ૪ માણસ બેસી શકે એવી બીજા વરગનો ડો. આપવામાં આવ્યો હતો. મી. એસમાને બીજા ડો. ખાલી કરી આપવા રૂ નખરવાળા મારડને કહ્યું. પણ તેણે ફરકાર કરી નહીં. મી. એસમાને જણાવ્યું કે મજુલ ડાએમાં સગવડ થઈ શકે એમ છે. મારડે ટોપજુ ખ્યાન ન આપવાથી મી. એસમાને ઉભા રહેવું પડ્યું. કડગરસ ડોરપ આગળ મારડે તેને બીજા ડો. આપવા કહ્યું. પણ આપની આમળ ફરિવાદ કરવાનું જણાવી પોતે સગવડનો લાભ લીધો નહીં. આ ઉપરથી હોંદીએને પેલા આપ્યા છતાં કેવી તકડીફો છે તે આપ સમજી શકશો. ધારાએને કાવડનું રૂપ આપીને આપ સાહેબે એશીઆડીએ તરફ વિવેક દેખાડવા ખ્યાનથી ચેતવણી આપ્યા છતાં મામલો બારે થઈ પડ્યો છે.

ફેલબેના ધારા બાબત વધુ લખાણ

ધી. ઇ. એસોસીએશન ઉપર જનરલ મેનેજરનો જવાબ આવી ગયો છે. તેમાં તે જણાવે છે કે જ્યારે આ ધારાએ પ્રગટ કરવાની પરવાનગી નામદાર ગવર નર પાસે માગવામાં આવી હતી ત્યારે આપની કામને લગતર પણ અપમાન આવવાનો ઇરાદો રાખવામાં આવ્યો ન હોતો. ફેલને બોરડ, તેના અમલદારો અને ખીજો નોકર વરગ પોતાના હોંદી માહોંદાની જેમ સગવડ સચવવ તમ વરતવા આતુર છે. આગળના ધારામાં કાઠ પણ ફેરફાર કરવાની જરૂર પડત તે ફેલને ખાતુ પ્રથમ આપની મંડળીની ગલક પુછ્યા વિના રહેત નહીં. બોહાન્સજરગ અને પ્રીટોરીઆ વચેરેની ઝપાઈ ટરેનોમાં મુસાફરી કરવાની ગોઠવણમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી શહેન રાહી મેત્ર ગાડીમાં બેસવાની પરવાનગી આસ માણસોને અરજ કરવાથી આપીશમશે.

ઉપરના લખાણનો જવાબ

ઉપલા કાગળનો જવાબ એસોસીએશને એવો આપ્યો છે કે "આપના વિવેકભાઈ કાગળ માટે હું આભાર માનું છું. રેલવેના નિયમોને સરકારી ધારા તરીકે પ્રયત્ન કરવાની રેલવે ખાતાને દુરજ પડી છે એ રિયલિટી મારી કમીડી કબુલ રાખે છે. એસીઆટીક વડત્તના આરામાં અમારી લાગણી ઉત્કેષ્ટવાનો ઇરાદો નથી, તેમજ ઝડપી રેલવેમાં મુસાફરી કરવાની હુકમ રહેશે એ ખાતરી માટે મારી કમીડી આભાર માને છે. આપના માયાળુ વલણથી હું સુચના કરવાની ક્ષિપ્રત કહું છું કે રેલવે બોર્ડ હજી પણ એ ધારામાંથી એસીઆટીક કેમો ઉપર જે અપમાનનો ડાખ રહે છે તે નાબૂદ કરી શકે છે. તેથી રીતે ધારા બદલાવવામાં મારી કમીડી તદ્દપાર છે. વ્યવસ્થામાં હરફ ન આવે એ હેતુ જુદી જુદી કામ ને સારું ડાખ્યો અલગ રાખવાની સત્ત મળવાયા પાર પડી જશે. આપના ધારાથી વ્યવસ્થાનું કામ બદામર થશે, ત્યારે એસીઆટીક પહેલા કે બીજા વચ્ચેમાં મુસાફરી કરી ન શકે એવું અપમાન રહેશે નહીં. અને મને ખાતરી છે કે રેલવેખાતાનો ઇરાદો અપમાન કરવાનો બીજકુલ છેલ્લ નહીં, પણ કોયોનીમાં જુદી જુદી જાતો વચ્ચે રમકવેર હોવાથી તે શાંત પાડવા માટેજ નોખા ડાખ કરવાનો છે. તે ઇરાદો મારી સુચનામાંથી સરસ રીતે પાર પડી શકશે.

કલકત્તાથી આવેલું ૧૭ ફિલસોફ

"કલકત્તા ઇન્ડિયન ટીમેન્સ ટરાંસવાલ લીન" ની સેક્રેટરી તરફથી જોડાન્સ બરગ ઇન્ડિયન ટીમેન્સ એસોસીએશનના સેક્રેટરી ઉપર નીચે મુજબ કાગળ આવ્યો છે:— "બહાલો જીન, અમારી મંડળીએ તા. ૫ મી ડીસેમ્બરના રોજ જે રાજી પસાર કર્યા છે તેની નકલ આપને બીડવાની રજા લઉં છું. (૧) અગો હીંદી બાનુએની આ સમા અમારી ટરાંસવાલની બહેનોને જે દુઃખ સહવા પડે છે તેથી બહુજ દિલગીર થયેલ છે. અને તેમને આત્મકરણથી દિલાસો મેક છે. (૨) કેટલીક બાનુઓને એક મંડળ રજાપવામાં આવ્યું છે જેનું નામ ઇન્ડિયન લેડીઝ ટરાંસવાલ લીગ રાખ્યું છે. તે ટરાંસવાલના હીંદીઓ ખાખત ચર્ચા કરશે, અને પોતાથી જેટલી અને તેટલી મદદ કાઢતે કરશે. તમારી તરફના અમારા હમ્મતની લાખઓનાં

દુઃખોથી અમને ઉપજતી દીલગીરીનું વરણન કરવાની જરૂર નથી. તમને જે તકલીફ પડે છે તેમાં અમે મદદ કરવી એ અમારી દુરજ છે. અમે તમને જેની જાતની મદદ કરી શકીએ તે જણાવશે (સહી). સુચરણમા જોઝ, (સેક્રેટરી).

કેપના હીંદી વેપારી

ગોરાઓની અલગવત

તા. રજના 'મરકુરી' માં કેપટાઉનથી રકરનો નીચે મુજબ તાર પ્રસિદ્ધ થયો છે:—

કેપના રીટેન ડીસર અને આઉટ રીટર એસોસીએશનની એક સભા આજ (તા. રકમીએ) રાત્રે મળી હતી, જે વખતે એસીઆટીક દરીશાખર વિચાર વચાવવામાં આવ્યો હતો. બુચરસ એસોસીએશન તરફનો પત્ર વહેવાર વાંચવામાં આવ્યો હતો. તેમાં એસીઆટીકના લાખ સેન્સ અટકાવવાની અને ગોરાસહ એક કોનફરન્સ કરવાની સુચના કરવામાં આવી હતી. તેમાં જણાવ્યું હતું કે એ બે ધધાવાળા હીંદીઓને હાથે પાયમાલ જેવા ઘણ ગયા છે; અને હવે હીંદીઓ કપમાંલના ધધામાં પણ દાખલ થવા લાગ્યા છે. સભાનું પ્રમુખપદ મી. માર શમને આપવામાં આવ્યું હતું. ચેરમેન કેપટાઉનના એક રેપર, અને કાઉન્સિલર છે. તેજે જણાવ્યું કે એસીઆટીક વેપારની ખાખતમાં એક મોટી દીલગીરી ઉભી થવા સંભવ છે. બુનીયન ખારલા મેટને તે સલાહ હાથમાં લેશે જેમજો, અને ટરાંસવાલના જેવી એસીઆટીક રાજનીતી અખત્યર કરવી પડશે તે ખાખતમાં વિચાર કરવા હુંક વખતમાં એક બહેર મીટીંગ મળવી જેમજો.

કીમરક્ષી મ નામના દવાજ પદાણ ખનાખનારે જેહનેરખમના ડી. જેન્ડરસન નામના દવાજ પદાણ વચ્ચેની જાનેતા વડલોની સરન કરવાની માગણી રીકાર્ડ છે. કીમરીએ આ માગણી ગલ્લ ખુલીથી રીકાર્ડી છે. અને દરીક હતી શરૂ એવી રાખી છે કે એજામાં એજા વચ્ચે માગસ ની લંચક રૂબી અને ૩૦ રીટની ઉંચા હાથે હાથ તારીખ મુકરર થઈ નથી.

હીંદી ઇમીગ્રેશન કેસ

સુકાદો

હુમેન ઇસપ નામના ઊકરાને ગ્રેહી બીટેડ ઇમીગ્રેશન ગણતા અટકવવાના કેસ માં માજરરેટ નીચે મુજબ સુકાદો આપ્યો છે:—

આ ખાખતમાં કાવલમાં એવો ફેરફાર થયો જેમજો કે જે કામ છેકરે નાતાલ માં આવે ત્યારે તે પોતાના વતનથી પોતાના જન્મની તારીખ તથા માખાપ નાં નામનું સરકારી સરરીરીકટ લાવે. આ કેસમાં ઇમીગ્રેશન અમલદારની એસીસના પુરાવા સિવાય બીજા કશા પુરાવા નથી. ૧૯૦૬માં આ ઊકરાના આપ હોવાનો દાવો કરવારે એક સોગદ નામામાં જણાવ્યું હતું કે હું ૧૮૮૫માં નાતાલમાં આવી ૧૮૮૨ સુધી કેપના રહેલ. ૧૮૮૨ થી ૧૮૮૫ સુધી રહેવાર માં નેહરી કેલ અને ૧૮૮૭ થી ૧૯૦૬ સુધી કેપનામાં ફેરી ફરતા હવે એવું કહેવામાં આવે છે કે ૧૮૯૫ માં ઇસપ ઇલાહીમ મુખજ ઇલાહમાં પમ્જેલ. અને આ ઊકરાનો જન્મ ૧૮૬૬ માં થયો. સોમદનામામાં તે જણાવે છે કે ૧૮૬૦ થી ૧૯૦૬ સુધી તે જણુનો નાતાલમાં રહેલ. ફેરટમાં જુમાની આખત તે જણાવે છે કે વચમાં જે વરસ તે હાંદ માં રહી આવેલ. હવે મુકદ્દમી એ છે કે એસીડીટમાં જે હુલ થઈ છે તેને બેગ આ ઊકરાને થવા દેવો કે નહીં. ઇમી ગ્રેશન એસીસક સંપુરણ તોંધ રાખી તેને ત્યારે જેમજો ત્યારે પુરી પાડવામાં જે કાવલના ખતાવી છે તે માટે ફોલોની મેશક તેના આખારમાં જે આ અધા જેટાળામાં આ ફેરફારના સગાઆએ જે જુમાની આપી છે તે જે કે અપુખું તે છે તેપણુ તેને પ્રસા ઇલાહીમનો ફાકરો ગણી આ કામદાની બધી અને કાચુ પડતી નથી એમ ઠરાવવામાં હરકત આવતી નથી. આ કેસ અહેરમાં એટલા સારે અલબો છે કે આપ ખતાલેમાં હીંદીઓની તપાસ કેવી સખતામથી થાય છે તે તેઓ જાણે અને ઇમીગ્રેશન અમલદાર પણ આપા ખતાલેમાં કેવા પોંજો કામ લે તે નહીં કરનારા કાવલની જરૂર છે તે જણાવ. મેહાની વાત ઉપર કેટલો બકાસો રાખ્યો તે માટે કાવલની જરૂર છે. આટલું છતાં હમખાંવા સંજોગેમાં તે આ ઊકરાને ઇમીગ્રેશન કાવલની ખતી કાચુ નથી પડતી એમ ફરારું છું.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ

ઉદ્ઘાટનને માન

રવિવાર તા. ૨૩ મી જાન્યુઆરીએ પાટનગરની હોલમાં નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની મીટિંગ ઇંગ્લેન્ડના જાણીતા આગેવાન ડૉ. પ્યુલેટને માન આપતા બોલાવવામાં આવી હતી. ડેલીગેટો મેસરસ એમ. સી. આંગલીયા, અમદાવાદ કાદર અને આમદ બહાલ ઉપરાંત મેસરસ અમદાવાદ હાથ આદમ, હરમાહલ યાચા, અમદાવાદ હાથ આમદ, મહમદ મુસા હાથ કાસમ, સુદે માન એચ. ખારવા, હાથ એસમાન, એસમાનખાન સીમખાન, રહેલુદીન, ગોપાળજી દેસાઈ, આઈ. બી. દીમાલ વગેરે હાજર થનારામાં મુખ્ય હતા. સભાસભોની હાજરી સારી હતી.

પ્રમુખ મી. હાથ મહમદ મીટિંગ બોલાવવાનું કારણ કહી સભામાં આદર રહેલાઓમાંથી કહેને કહ બોલવું હોય તો છૂટ આવી. પણ સહુએ ડેલીગેટોએ ઇંગ્લેન્ડમાં કરેલા કામ વિષે સાંભળવાની ઇચ્છા જણાવ્યાથી મી. એમ. સી. આંગલીયાને ખુલાસો કરવાની સૂચના કરી.

મી. આંગલીયાએ સભા મુખ જણાવ્યું કે અમે ઇંગ્લેન્ડના જાણીતા કામ કરી આવ્યા છીએ તે વિષે બહુ લોકોને ખુશ ખબર મળી નથી. એટલા સારા અમેએ જે જે રેટરમેન્ટો મોકલ્યા છે અને તેના જે જે જવાબો મળ્યા છે તે આજની સભામાં વંચાવે એવું હું ખરું કહું છું. આજ રાત્રી છું કે આ કામ મી. રહેલુદીન માથે લઈ આજારી કરશે.

લોરડ કરીયુને મોકલેલ રેટરમેન્ટ તેમજ હાલની બાહર પ્રજા અને ત્યાંના જાણીતા કરેલી આવીશ તમા લોરડ કરીયુ અને લોરડ મીટિંગ સાથે ચાલેલો પત્રવ્યવહાર વાંચી તેનો અરથ સમજાવવામાં આવ્યો હતો. મારીસખરગની મુસલમાન કામ ધર્મિક કામને વારંવાર એક મોકલેલો હાથ કરવામાં કટકો નાલાયક સરતો ઉપરાંત પ્રમોશન અમલદારે દરકત કરી હતી તે જાણતને લગતો લોરડ કરીયુની સાથે પત્રવ્યવહાર પણ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યો હતો. જરૂરી અમીર અલીને મીટિંગ સીકમાં એક આપવામાં આવી તે જાણતમાં તેમને મી. આંગલીયાએ પોતાની અને હાલ મોકલીવતી મુલાકાત બાદનો તાર કર્ચો હતો તે અને તેનો

રાષ્ટ્ર એનરેબલ સહયદ અમીર અલીએ વાંચેલો જવાબ એ પણ વાંચી સંભળાવ્યા હતા.

મી. રહેલુદીને જાણવું કરતાં જણાવ્યું કે ડેલીગેટોના કામથી મને બહુ સંતોષ થાય છે. અનુભવે પ્રસલામે તેમજ કરેલા કામના વખાણ કર્યો છે. આજની સભા તેના કરાવે પસાર કરશે એવી આશા રાખું છું.

પ્રમુખે ખુલાસો કર્યો કે જે રેટરમેન્ટ અને પત્રવ્યવહાર વાંચી સંભળાવ્યામાં આવ્યા તે ઉપરથી સારું જણાય છે કે ડેલીગેટોએ પોતાની દરજ્જા બહુ સંતોષ કારક જમાવી છે તેથી હું આજ રાત્રી છું કે તેમનો આજાર માનવાની કામ દરખાસ્ત મુકશે.

મેસરી અમદાવાદ મુખતીઆરને દરખાસ્ત કરવાનું કહેવામાં આવતાં તેણે કહ્યું કે ખીજે કામ દરખાસ્ત મુકશે તો હું તેને ટેકા આપીશ. એ ઉપરથી મી. હરમાહલ ગોરાએ દરખાસ્ત કરી કે નાતાલના ડેલીગેટોએ ઇંગ્લેન્ડમાં જામ કામની વસ્તી સારી સેવા બજાવી છે, તેથી તેમનો તેમજ ખીજા જે મહમદોએ તેમને મદદ કરી છે તેમનો નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની આ સભા આજાર માને છે.

હુસેન કાસમની મુ. વાળા મી. મહમદ કાસમે દરખાસ્તને ટેકા આપ્યો હતો. મી. જી. પી. ગાંધી અને મી. વી. લોરે જે પણ ટેકામાં સાંભળે કર્યા હતાં. ત્યારબાદ દરખાસ્ત સર્વનિમત્તે પાસ થઈ હતી.

મી. આમદ લખવાને ડેલીગેટો તરફથી પોતાને આપવામાં આવેલા માન માટે આજાર માનતાં જણાવ્યું કે અમે આજારી દરજ્જા જમાવી છે અને કામની સેવા કરવા ત્યારે ત્યારે પણ અમને કહેવામાં આવશે ત્યારે આપની સેવામાં તાબયાર છીએ.

મી. હાથ એસમાન, મેલવરી મુખતી આર તેમજ અમદાવાદ કાદરે પણ જાણવું કર્યા હતાં. ચેરમેને ડેલીગેટોને કુવના તોરા આપ્યા બાદ ચેરમેનનો આજાર માની મીટિંગ જરખસ્ત થઈ હતી.

રમાનીક જાણમાં તા. ૨૬ મીએ એવા ખબર પ્રસિદ્ધ થયા છે કે તા. ૫ મીએ કરમનથી ઉપડેલી એ.એ.એન્ડ પર્સીઅન બાઇનલી સીમર મુજરી હજી આગળ કિનારે ચડી જઈને ભાંગી પડી છે. જ્યાં ઉતર્યોને જવાની ભેલામાં આવ્યાં છે.

કેપટાઉનમાં હાલિ અરથા

કેપટાઉનના સાકિય આફરિકન ન્યુસમાં હાલિ વિરુદ્ધ એક મોરનો કાગળ પ્રસિદ્ધ થયેલો. તેની તક લઈને તા. ૧૬મી જાન્યુઆરીના અંકમાં ઉપરનું જાણું કહે છે કે :-

અમારો લખનાર આ કોલોની માટે તેમજ દક્ષિણ આફ્રીકા માટે એસીઆ ટીક પ્રમોશનને મોટા ભવિષ્ય મળે છે. તે કહે છે કે હરદ કોસ્ટ રીપર તેમજ ખીજા બધા બધાને એમ કરીએ તેપણ એસીઆ ટીક લખ તે બધાથી ચડી જાય તેમ છે. અમે આ લખનારાના મતને મળતા મુજબ છીએ. આ મુજબને એસીઆ ટીકથી જરી દેવા આપણે માગતા નથી. જેમ અમારો લખનાર કહે છે તેમ એસીઆ ટીક વસ્તિમાં માસીક વધારો ચાલુ રહે તો કાયદાને આજાર કરવો પડશે. રિયલિ ગાંધી છે. આખા કોલોનીમાં ૮૦૦૦ હાલિઓ છે. કુલ ૨૪૬ કસબની દુકાનોમાંથી ૧૦૦ હાલિની છે. કેપમાં ૨૦૦૦ એસીઆ ટીક દુકાનો છે. તેઓ કોલોનીની ચાલી કરી રહે તેવા નથી તેમજ ૧૫૦૦ ની મહાની સાલમાં પણ પા. ૫૦.૫૩૬ મતી આરડથી કેપની બહાર મોકલ્યા હતા. વેપારમાં તેમની હરીફાઈમાં કામ ઉતરી રહે નહીં. તેઓ વરસના પા. ૬ કે ૧૦ થી નોકર રાખે છે. તેમજ ગોરા તથા મલાઈને હાંકી કાઢ્યા છે કહેરમ.ઉડેમો સેનીટરી ઇન્સ પેક્ટર કહે છે કે ત્યાં ૧૪ જનરલ ડીલર ની દુકાનો છે તેમાં ૪૨ હાલિ છે. તેમને ધારાસર ચલાવવા માટે બહુ રૂબ રૂબ રાખવી પડે છે. નહોતો તેઓ હસોત ખોસક વેચે છે. સવાના કે એવાજ વપરાયતા બધામાં દુકાનનો ખાલ રાખે છે, તેમજ એટલા મદદ રહે છે કે મુનીસીપાલીટીને જોખમરૂપ થઈ પડે છે. આનો ઉપાય શું કરવો એ કહેવું સહેલું નથી આપણે તેમને બખલ કર્યા તેનાં ખરીજામ તેમને સદન કરવા પડશે. અમારો લખનાર ખોખાટની સૂચના કરે છે. પણ તે વાત સારી નથી. વળી જેઓ સોંધુ વેચે છે તેની સામે તે અગલમાં મુકી શકાય તેમ નથી. તેમજ તેમને બજારોમાં કાઢવાનું સરક નથી. જુના હાલિ સામે આડે આવી ચકાશે નહીં જતાં નવા કામસેન્સ ન આપવા જોઈએ. એકજ માણસ પોતા સાટે ખીજે કે ત્રીજે કામસેન્સ મેળવી પણ

ન શકે. અન્યાય કે જીલ્લમ ન કરવો ;
પશુ ચોરા અને કલકલ સોફોના હક
સાચવવા બેઠાએ. જેમાંથી કાંઈ ન કર
વાથી જાણમાં જલ પડાશે.

બંગાળમાં વધુ ખુન

હાર કથેરીમાં હુમલો

કલકત્તાના તાર ઉપરથી લગનથી રૂઠ
રતો પ્રતિનિધી જાણાવે છે કે અલીપોર
કેસ કેસટમાં જાણાવે હતો તે હરમન
સાબળનારાઓમાં બેઠેલા એક સમર સી
લેમા નામના પોલીસ અમલદાર જેણે આ
કાવતર પુરુષ પાડ્યું હતું તેને એક
બંગાળીએ બેળા વતી હાર માર્યા હતા.
આથી જે ગજરાટ ફેલાયો તેના કાળ
લગને ખુની કારકમાંથી સટકી જઈ રસ્તા
માં નાઠો. તેની પાછળ પેડેસ્વાર પોલીસ
ફોડ્યા તેના ઉપર તેણે બોંબ ફેંક્યા.
બોંબ પુટ્યો નહીં, અને તેને પકડ
વામાં આવ્યો. તેના કપડામાં તેની
બંધુક પણ મળી આવી હતી. આ કામ
થી હાલકાર ઘણ રફ્યો હતો, અને
લોકોનાં ટેળાં કારકમાં ભરાઈ ગયાં હતાં.
જડબેએ મરનારનું શરીર જોયું હતું.
ખુનીની ઉમર આઠ વરસની છે.
બીજે દીવસે જાણાવવામાં આવે છે કે
કલકત્તાની કારકમાં પોલીસ અમલદારનું
ખુન કરનાર બંગાળીનું નામ ખુન છે.
તે કાલના એક આગરદાર કુટુંબનો
માણસ છે. જાણાવે છે કે ખુન
ની પાછળ કાવતર હોયું બેઠ્યું, અને
તેથી તે શોધવાની માગણી કરે છે.

ફરજાંમાં વોલંટીયરોનું કામ

વિલાયતમાં નાતાલના તહેવારોના અર
સામાં વોલંટીયરોએ કરેલા કામનો નીચે
મુજબ હેવાલ મળ્યો છે :—

મીસીસ પોલાક સહી ૮, ઉમરાણું
૧/૬, મીસ એ. એ. રમીય સહી ૭,
ઉમરાણું ૧૧/૬, મીસ એમ. ધ. પોલાક
સહી ૨, ઉમરાણું ૪/૭, "મેસ" સહી
૨, ઉમરાણું ૧/— કુલ સહીઓ ૧૮.
કુલ ઉમરાણું ૧૪/૭. આજ સુધીનો
કુલ સરવાળો સહીઓ ૨૬૭, તથા ફ્રી
રાણું ૭૩-૧૫-૧૦.

તાર સમાચાર

તા. ૨૩ મી સુધીના ચુટણીના પરિ
ણામથી લીબરલ પક્ષના મુનીયનીસ્ટો પ્રોત
પોતામાં સંતોષ જતા રહ્યા હતા. છતાં
એવું માનવામાં આવે છે કે હરેક પક્ષને
પોતાની કુલ ચેળવવા માટે આકરીશ
તેજનેશીસ્ટોપર આધાર રાખવો પડ્યો.
એ પક્ષને મી. એસ્કવીથે વચન આપ્યું
છે કે જે તેને હોલ મળશે તો આપરવાઈ
તે "હોલ રક" (સ્વરાજ્ય) આપવાનું
મીથ તે પાર્લામેન્ટમાં જામલ કરશે.

વધુ અગ્રેજ હોમ રક્ષતી વિરુદ્ધ
હોવાથી એવું જાણાવવામાં આવે છે કે
મી. એસ્કવીથે (વડા પ્રધાને) પોતાના વચ
નથી પોતાના પક્ષને નમળો બતાવી
મુકબો છે.

"હાઇમસ" પત્ર જણાવે છે કે મી.
એસ્કવીથે એવું વચન આપેલ હોવાથી
તેને પ્રધાનમંડળ ન બનાવવા દેવું, પણ
જેઓ આપરવાઈને "હોમ રક" (સ્વરાજ્ય)
આપવાની વિરુદ્ધ હોમ તેવા મેમ્બરો
મુનીયનીસ્ટ અને લીબરલ પક્ષમાંથી પસંદ
કરી તેમનું પ્રધાનમંડળ બનાવવું.

કોલોની ખાતાના મદદનીશ સેક્રેટરી
કરનલ સીલીને ચુટણીમાં હાર મળવાથી
એવી સૂચના થઈ છે કે તે જગ્યાપર મી.
એલીસ મીરીશ આવશે.

અમેરિકામાં ટોરંટો ખાતે એક દોડતી
રેલ્વે ગાડી પુલ ઉપરથી ઝાળ મતાં નહીંમાં
પડી ગઈ હતી.

બેંગાળ મનકનદરી (પાયટલ બરકર)
તી ૧૦ મી કુકડી તારે જાટ રેલ્વેમેન્ટના
(૨૨૨ જણાને છે કે) ૧૦ માણસોમાં
ફિટર સાલુમ પટવાળી એ કુકડીને અલી
પોરથી (જામાળી કામાળી) કલકત્તામાં
ચોકલી દેવામાં આવી છે.

મુર્ગાજમાં ઉમરાણું દરેક કામ કરે મારો
મજાવવા માંડવાનું જાણાવવામાં આવે છે.

કુલ એક કોનોટ તેના ખાતુ કામે
પુરવ આફરિકાની મુલાકાતે નીકળેલ છે.

તા. ૨૨ માં વિલાયતમાં ચાંદીની
પાટનો કાવ આકેસના પેની ૨૪૬ હતા.

લીબરલ પક્ષના એક આગેવાન મી.
લોહડ જોરજો જણાવ્યું હતું કે ચુટણી
નું આજ સુધીનું પરિણામ અત્યંત
જાતોપકારક છે.

આપરીસ આગેવાન મી. રેકમટે જણા
વ્યું હતું કે તેના મુલકતે સ્વરાજ્ય મળવું
બેઠ્યું એ મુખ્ય સવાલ થઈ પડ્યો છે.
તેમ કરતાં પહેલાં ઉમરાણોની સત્તા
નાબુદ કરવી પડશે.

તા. ૨૪ ના તારમાં જાણાવવા પ્રમાણે
લીબરલ તથા મુનીયનીસ્ટ પક્ષના આગેવા
નો ઉમરાણોની સત્તાનું મુદ્દાવર માર્ક મસ
લત કરે છે.

મી. લોહડ જોરજો જણાવ્યું હતું કે
ઉમરાણોની સત્તાના નાબુદ કરવાને
નહીં પારલામેન્ટને પગલા લેવા પડશે.

ઉત્તર પ્રદેશની શોધ કરનાર ડો. પેરી
ને તેની શોધ માટે બંગાળ શોધક સોસા
યટીએ સોનાનો માંદ બેટ આપ્યો છે.

હીંદના વાલ્કારાય લોરડ મીરિએ એક
આપણુ હરમ્યાન જણાવ્યું હતું કે બળવો
ફેલાવે એવા સાહિત્યને આજ સુધી સર
કાર ચલાવી લીધું છે, પણ હવે તેમનો
કસદો બોલવાની છુટને લગતમાં રાખવા
તો છે. આ આપણુ ઉપરથી એવું ધારવા
માં આવે છે કે જાણા સત્તામાં બીજો
સખત કાયદો ફરવામાં આવશે.

તા. ૨૫ ના તાર પ્રમાણે મી. એસ્ક
વીથ તેણે આપેલા વચનોથી મુકેલીમાં
આવી પડેલ છે. તેને કાળનામું આપવું
પડશે, અથવા ઉમરાણોની સત્તામાં મુદ્દારા
ઓ લાખલ કરવા પડશે.

કરક હાલક પ્રજાણમાંથી પસાર થતાં
સફરેનેટો મી. એસ્કવીથની પાછળ "ઓર
તો માટે પેટ" એવી ખુમે પાડતાં દોડી
હતી.

વિલાયતની પારલામેન્ટની ચુટણીમાં
સુરવાર સુધીમાં ૨૫૮ મુનીયનીસ્ટ, ૨૪૮
લીબરલ, ૭૫ નેક્સેશીસ્ટ અને ૪૦
મેમ્બર મેમ્બરો ચુટાયા છે; અને બાકી
૪૮ મેમ્બર ચુટાવાના છે. ઉપર પરિણામ
જની કે સોમ સુધીમાં જણાઈ જશે.
ચુટાએકામાં સર જે. ડી. રીઝ, મી.
લોહડ જોરજો, મી. એલડીન મેમ્બરો,
મી. એસ્કવીથ વગેરે છે.

ચાલુ વરતમાન

અસુરોનેડના કમીસનરે એક તારમાં જલ્દેર કર્યું છે કે તા. ૧૯ મીએ એક કારણે માંડ જેવો બની પોતાની ઓરત તથા છેકરાઓને બંદુકબતી મારવા દોડ્યો હતો. તેને ૫૬૫૫ બે મારા પેશીસ મથેલ જેમાંના એકનું તેણે ગોળી મારી ખુન કર્યું હતું. તારમાં વધુમાં જણાવતામાં આવે છે કે આ બનાવથી રાજદારી અશાંતિ ફેલાઈ છે એમ મજબૂત કરા પચ કરાય નથી.

હૈન્સવરમાં એક જેરી ઓરત પર બહાનતથી હુમલો કરવાના ગુના માટે એક કારણે પ્રીટરીઆમાં મેલતની સજા કરવા માં આવી હતી.

મરકુરીનો "મેન ઇન ધી મુન" વિશાળ લખનાર તેના વાંચનારાઓને કહે છે કે મી. જોસફ રોમપન દરસવાલમાં ફરીના ધંધા માટે નીકળેલ છે તે તેની લડત માટેની હાડી લાવણી બતાવે છે પણ પોતાની મજકતી જાંઘીની શરખાન માંજ એવું કામ તેણે ચા માટે માથે લીધું તેની તેને ખબર પડતી નથી.

નાતાલની પારલામેન્ટમાં મી. વાઇલીએ પુછ્યું હતું કે હિસાબ આફ્રિકાની યુનીયન સરકારના વાવડા માટે ચોજના ધડાઇ હોય તો તેમાં રોકેટલાંડનું કાંઈ રાજદારી સ્પિન્ડ સમાવવામાં આવ્યું છે કે નહીં? આ સવાલ ચોરાઓને પોતાના દેસ માટે ની લાવણી બતાવતો હોવાથી જવાબમાં હસાહસ થઇ રહી હતી.

"ડબલ્યુ ક્યારક" નામનો ચોરા લખનાર 'મરકુરી' માં લખે છે કે ગીર મીડીઆ ઓરતો પરથી પારલામેન્ટે પા. ૭ ને કર કાઢી નાખવાની ન્યાયની ખાતર જરૂર હતી.

મલેરીઆની સામે હાજર ભેરા માટે જોહાનસબર્ગમાં ચોરાઓનું એક મંડળ રથપાનું છે.

જોહાનસબર્ગના ૬૬ ખગેળવેતાએ એક પુછડીઆ તારાની રીત કરી છે. તે તારો દુનિયાના ઘણા ભાગમાં એકાંકે વેચા લાગ્યા છે.

હિસાબ આફ્રિકાના ગોરાની કોર્ટેટીમ ના જે બેલાડી સરસ રમત દેખાડે તેને પાછાની મોટી રકમ આપવા, તથા સો રત કરતાં વધારે કરનારને ફરેક વધારાના રતે એક એક પાઉન્ડ બહીસ આપવા ટર્ગસવાલના કોઈ ધનાઢરે જલ્દેર કર્યું છે, એવી અફવા બકાર આવી છે.

ડરબન હિસાબ સોસાયટીની એક મીટીંગ તા. ૨૩ મીને સનીવારે એવીસ અને આઠમરટ સ્પીટના ખુણા પરના હોલ માં મળી હતી. ઘણા મહરથો હાજર હતા. દેશખંધુ જે. આર. સોલોમન પ્રમુખ હતા. દેશખંધુ ટી. એમ. તાઇકરે "નીતિની કેળવણી" એ વિષય ઉપર બાપણુ આપ્યું હતું તેમાં તેણે નીતિની કેળવણી ને સદાયરણી ચલાવી જરૂર વિષે સાંભળનારાને આમહ કયો હતો. તે દરખાન ઓરતો પર પા. ૭ નો કર નાખવામાં આવે છે તેની અનીતિ પણ સમજાવી હતી. હાજર મહરથોમાંથી કેટલાકે સલાહ વિષય ઉપર બાપણુ આપ્યા બદ વડે માવરગના અવાજે ફરી મીટીંગ અરખાસત થઇ હતી.

મી રોમપનના માનમાં અપાએલા ખાણમાં બામ લેવામાટે મી. હોરકેન ઉપર કેટલાક ચોરાઓ ચીડાયા છે. અને જોહાનસબર્ગના જાપામાં તેના કામને વખોડી કાઢનારી કેટલીક ટીકાઓ આવી છે.

તા. ૨૬મીના "રજાર" માં કેપટાઉનને નીચે મુજબ તાર પ્રસિદ્ધ થયો છે :— યુનીયનની ચુટણી સંબંધમાં એશી આટીક વેપારનો સવાલ આગળ પડ્યો થયો એવું વધારે ને વધારે દેખાતું જાય છે. જેડો વખત થયાં સેજાંજાં જાપાએ હીંદી વેપારી વિરુદ્ધના કામજોથી ભરેલા હોય છે. તેમાં હીંદી સામે ચોરાઓને ફરીકાષમાં ઉતરવાનું અસંભવન હોવા વિષે જણાવવામાં આવ્યું હોય છે. આ લીક્ષણથી ચોરાનો વધારો કરનારી એક સોસાયટી સ્થાપવા વડી છે.

આફ્રિકાના મોંઠ પક્ષની કેપટાઉનની શખાએ હવે આ સવાલ ઉપાડી લીધે છે; અને મહ ઠાણે એક સલામાં એવો કસાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે કાપડામાં એવો ફેરફાર કરવો કે જ્યો કરીને એશી આટીક ભરાવાનો અટકાવ થાય, અને ન ખુચ્યા જોગ વેપારીથી ચલી હેરાનમની પડે.

મી. પોલાકની હીલચાલ

તા. ૧૨મી ડીસેમ્બરના આકમાં મુખ્ય ઇના સાંજ વરતમાનમાં નીચે મુજબ હકીકત પ્રગટ થઇ છે :—

દરસવાલના કમનસીબ હીંદીઓ માટે ખીનરવારથી સેરા અળવી આજ મહી નાઓ થયાં હિંદના ગામે ગામ અને શહેરે શહેર ફરી રક અને રાખ સનમુખ તેઓના દુઃખાનું વરણન કરવા માટે મસા દુર થયેલા બાણીતા મી. એમ. એસ. એલ. પોલાક હાલમાં ફરી એકવાર આપણાં મુખ્ય શહેર મધે પધળે છે. જાએ જમ ભાવણે આખીને હિંદનું પ્રજા મન જમત કરવા પડી હવે મી. પોલાક ટર્ગ સવાલના હીંદવાનો માટે હાડ બેચ કરીને નાણાંની મદદ વડે તેઓનું ભારે સંકટ દુર કરવા મંડી મયા છે. અમને જણાવવાને સતોષ ઉપજે છે કે મી. પોલાક અને તેઓના જમથા હાય મી. જહાંગીર પીટીટ અને ખીનઓ તરફથી નાણાં બેચાં કરવાને જે લડત ચર કરવામાં આવી છે, તેણે સારી શરઆત કરી છે અને મુખ્યનું કુલે ૬૬૦ આશરે રા. ૩૦ હજાર ઉપર થઇ ગયું છે. હીંદના ખીન ભાગોમાં પણ હાડ બેચ કરવ, માટે મી. પોલાકે ગેડવણુ કરી છે અને તે માટેજ તેઓ આજ હીને મુખ્ય હની એક ઉડતી મુલાકાત લઇને આજ દીન બપોરે ફરી કસકતા જવા માટે ઉપડી મયા હતા.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(અવરમેન્ટ એજેન્ટમાંથી)

ડરબનના વેપારી મહમદ દવજી કોઠવાલની નાદાર મીલકતનો હીલાય સુમીમ કોરડના મારદર તથા ડરબનના માજીએટ અ.ગળ રૈલુ કરવામાં આવ્યો છે. તે તા. ૩ ફેબ્રુઆરી સુધી તપાસ માટે ખુલ્લો રહેશે અને ત્યાર બાદ તેને સુમીમ કોરડ ની મંજુરી મળશે.

ડરબનના વેપારી આમદ મસપેજી ચોરા જીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં સેલુ હારેની ખીજ તથા ત્રીજ મીટીંગ તા. ૮ મી તથા ૧૫ મી ફેબ્રુઆરીએ ડરબન માજીએટની એવીસમાં મળશે.

અરચા પત્ર.

અમારા અરચાપત્રોમાં નીચેના નીચેના
વાદ રાખશે તે તેઓના પત્રો હપર ઉપર
આન મળવાનો સંભવ છે.

૧. અરચાની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અરચામાં સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરાબર લખવું
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ,
પણ અમારી ભૂલને સાર.
૪. મંગલવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અગવડિયામાં ફાળવ
કરી સકાયો.
૫. ૨૬ કરેલાં અરચાપત્રો ભવની રાખવા
અથવા અન્યથાએ પાછા મોકલી
આપવાને અમે બંધાતા નથી
૬. લખાણ હમેશાં ટૂંક અને સુહાસર
કરવું. — અધિપતિ.

અ. ઇ. એ.

અરચાપત્રોમાં લખાણ

“અસુદુવાસી ખાન” — અપવાદ બેઠલી
માડતા પ્રકારની નથી.

મી. એમ. ઇ. પુરેસી — અવાજ ઉપર
પ્રમાણ.

અ. ઇ. એ.

પરચુરણ અરચા

લેરીબી (અસુદોલેડ) થી મી. ઉમરમાં
અહમદમાં લખે છે કે ટરાંસવાણની જગી
લગતથી બધા દિંદી આજ કાલ જગી
મથા છે. દિંદમાં તેમજ દમિણુ આદિકમાં
બધા દિંદી લાગણી બતાવે છે, અને
બનવું કરે છે. છતાં અસુદોલેડના દિંદીઓ
તે બામતમાં કાંઈ કરતા નથી. હું તેમને
આ બાબત પર ધ્યાન આપરા બહામણ
કરું છું. કેમકે ટરાંસવાણ લગતમાં બધા
દિંદીની આબડોના સત્તાલ સમાજો છે.

મન્દામનેનથી કેદના એક સીવીલ
જેલોને જેલમાં બરાબ ખોરાક મળતો
હોવાથી તેણે તે મોઝાંબીકના મપરતર
પર મોકલેલ અને સહત માટે અરજ
કરી. તે મુજબ લખાણ કર્યા પછી
તેને દીંદી તથા કાફી રીવાજ મુજબ
કાચો સીધો (ખરર, ચા, ખાંડ સાથે)
મળવો શરૂ થયો છે.

પરચુરણ ખખરો

તોફાની હોકરાઓને કાંબુમાં રાખવા
માટે સીકાઓમાં હોકરાઓની એક પોલીસ
ટુકડી બનાવવામાં આવી છે.

હીંદના બળીતા મીત્ર સરહેનરી કેદન
બરાબર સુટણીના વખતે માંદગી બોગરે છે
અને સુટણીમાં બાગ નહીં લઈ સકવાથી
તેમના મીત્રો તેમની પતીનું કામ બખરે
છે.

મન્દામનેનથી એક લખનાર જણાવે
છે કે લેરે-સોમારકસની માફક અતરે
પણ રવિવારે ટુકડો બધ રાખવા
સંબંધી ધારા અમલમાં મુકવામાં
આવ્યા છે.

બનારસની “ફરેડ એન્ડ કુંપની”
તરફથી પ્રસિધ કરવામાં આવેલ કાચ
રીની બે નકલ અમને મળી છે તેની
પહેલે આખર સાથે સ્વીકરીએ છીએ.

આજલનાં લોકરમાં હંચા હોદા પર
પહેલેલ નામીયા બંગળી કરનલ સુરેય
વિશ્વાસના પરાક્રમી કામે અને જીવન
ચરીત્રની મોપડી અંગ્રેજીમાં એક બંગળી
લેખકે બહાર પાડી છે; તે મુજબ ગીર
ગામ વરતમાન એજન્સી મારફત રૂપીઆ
બેતી કિંમતે વેચાય છે.

ગુજરાતીમાં પંડીત મણીચંદર હરજી
વતની સહી વાળો, અને અંગ્રેજીમાં મી.
રામકયાળ સીંગની સહી વાળો એક કામગી
મળેલ છે તેમાં જણાવવામાં આવે છે કે
તા. ૩૦ મી જાન્યુઆરીએ બે વાગે નુક
લેરમાં મી. ધુખીરામના મકાનમાં સના
તન વેદ ધરમ સભા રચાવવા એક મીટીંગ
મળશે, જે વખતે હાજર થવા સરવે
બાકીઓને વિનંતી કરવામાં આવી છે.

એક પ્રદરશનમાં ‘કે.કે.એડ્સ’ નામની
નવી ધંતુ મુકવામાં આવી હતી. તેનું
વજન ૩.૬૬ (લુચ) જેવું હલકું હોવાથી
તેને ઉપલું નામ અપાયું છે. અને એવું
જણાયું છે કે એલ્યુમીનીયમ નામની
દલકમાં હલકી ધાતુથી ૨૦ ટકા હલકી
છે. તેની બનાવટમાં મેગ્નીસીઅમ નામની
ધાતુને મોટો ભાગ જણાયો છે.

તા. ૨૨મીના અંકમાં ૫૦ પાને ખીબ
મલમમાં જે ફકરાની શરૂઆતમાં “મેદા
સખરમ કાઉન કાઉસીને” એવા શબ્દો
છે ત્યાં “મીટરીઆ કાઉન કાઉસીને”
એમ બેઠ્યો.

પ્રોફેસર ફરેડ યુએન નામના ફીલાડે
લફીયાના એક રસાયણશાસ્ત્રીએ સુરજની
બરમીથી એન્જનો ચલાવવાની નવી શોધ
કરી છે. ઉપર તથા તળીએ એક ઇંચને
અંતરે કાચના તખના વાળી એક પેટીમાં
અત્યંત મુયરા વાળી પાણીની નળીઓ
સમાવી તેને તપરા સુરજમાં રાખવાથી
નળીમાંથી પાણીની વરાળ થઈ અઘની
શકાય એવું એન્જન તેણે બનાવ્યું છે. આ
વિદવાન એવું માને છે કે અત્યંતમાં
કાલસાની ખાણોની જરૂર નહીં પડે. ફરિ
યામાં સિદમરો પણ તેજ ચાલનારી અઘની
થકશે. ઉડવાની કરીયા પણ તેવો બનાવી,
અને એક મીલ બુમીશાસ્ત્રીએ સુરજનાં
કીરણોનું પરાવરતન કરીને એક ચક્ર
કરનાર દુરમતના કાંદમાને આગ લગાડી
હતી, તેમ લગાઈમાં પણ તેજ કારવા
કામમાં આવશે.

પાછગથી જણાય છે કે જોરતો પરના
કચ્છ ખીબ લેજરલેટીવ એસેમ્બલીમાંથી
નીકળ્યું હતું તેજ રૂપમાં કાંઈ ફેરફાર
વગર લેજરલેટીવ કાઉન્સિલના નીબ
વાંચનમાંથી પાસ થયું છે.

છેલ્લા તાર

લેતા-સખરમ, સુરવાર.
મેસરસ રે.વપન, એન્ડ, તથા સંસ્કૃ
અલ એસકૂ પાછા ટરાંસવાણમાં કામગી
મથા છે, અને પકડાયા છે. તેમને જેલમાં
પુરવામાં આવ્યા છે. તેમનો કેસ સની
વાર સુધી મુખતવી રહેશે છે.

રટીમરોની આવખવ

અમદાવાદી — તા. ૧લી એ કલકત્તાથી
ઉપડશે

અમદાવાદી — તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરીએ કલ
કત્તાથી નાન લ આવવા ઉપડશે.

ફેસર — ડેલાઓઆથેથી તા. ૨૨ મીએ
મુજબ જવા સાર ઉપડી હતી.

હાઈદરી — તા. ૨૧ મીએ ગંગાપરથી
કરવન આવવા ઉપડી હતી.

નાતાલ પારલામેન્ટ

લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલી તા. ૨૧

તુલસાની

મી. જનરલ (કોર્પોરેટ) એવી માગણી કરી હતી કે (વેલરનરી) કમિટીના હુકમથી મરજીના સમયે મેમ્બર્સ, ખચ્ચર તથા યોજાને નાશ કરવામાં આવ્યા હોય તેની તુલસાની આપવા સરકાર વિચાર કરશે.

૩ પાર્ટીકન વેર

કોલોનીઅલ સેક્રેટરીની હરખાસ્તથી ૩ પાર્ટીકન (હીદી) વેરા વિષે સુધારાનું બીલ ત્રીજી વખત વચાવ્યું અને પાસ થયું.

ઇનકમ અને લેન્ડ ટેક્સ

મી. ચરમ્પીએ જણાવ્યું કે આ બિલની સુચનાને સીલેક્ટ કમીટીને સરકારે ખ્યાલ આપ્યું એ સંતોષની વાત છે. સીલેક્ટ કમીટીની બધી બાબતોમાં ૧૯૨૦ ના જુલાઈની ૧ થી તારીખથી નોંધે કર નાણુંક થવાની કલમ પસંદ પડે તેવી છે.

મી. રમાધે પરદેશ વસતા જમીન ઢારોને રાહત મળવા હકીલ કરી તેની વિરુદ્ધમાં મી. પામરે (મારિસબરમ)વાંધે ઉઠાવ્યો હતો.

મી. રમાધે તે કર તા. ૩૧ મી મે થીજ નાણુંક કરવા પસંદગી બતાવી તેના ટેકામાં મી. રોકરીહડે જણાવ્યું કે જો તે નાણુંક કરવાનોજ હોય તો ૧ થી જુલાઈ કરતાં ૩૧ મી મેથીજ ચાલે તો સારું.

ટરેક્ટરે જવાબ આપ્યો કે સંસ્થાપ બીલ રજુ થયા બાદ આમની સભાએ કેટલાક બીજા ખચ્ચરોને દરખાસ કર્યા છે. તેથી રહેલે અને કરદારમાં વધુ આવક મળ્યા છતાં પણ વધારે આવકની જરૂર છે. આ દેશમાં નાણુંકની રોકાણ થાય તેને સરકાર ઉત્તેજન આપવા માગે છે. પણ નાણુંક રોકનાર બહો નહો મેળવે અને કર કરવામાં રાજ ન હોય તે હીક નહીં. તેને નહો ન મળે તો કરમાંથી બચી જાય છે.

આખરે તે બાબતમાં સુધારા વધારા વાળું બીલ વધુ મતે બીજા વાંચનમાંથી પાસ થયું. અને સભાની કમીટીમાં ગયું, જ્યાં પણ કેટલાક ફેરફાર થયા હતા.

લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલ

પ્રજ્ઞ પાર્ટીકન વેર

હીદી જોરતોને વધુ પાર્ટીકન વેરો દેવા વિષે બીલ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં બીજા વાંચન માટે રજુ કરતાં જણાવ્યું હતું કે હાલ

માં એક હીદીને નિરબધપણે રહેવા સારું વરસ દિવસે નાતાલ સરકારની આવકમાં ૭ પાર્ટીકનો હિસ્સો દેવાનો છે. આનું પરિણામ એ આવે છે કે ઘણા હીદીઓ પોતાની જોરતોને વેરો કરવાની અશક્તિને લીધે છોડી દે છે. આવી રીતે લાચાર થયેલી જોરતોને મોટા ખચ્ચે પાછી હીદી મોકલવી પડે છે. આ બીલથી માહિયોટો આંખોનો વેરો માફ કરવાની સત્તા થરાવશે.

બી. એન. મી. બેઇન્સે જણાવ્યું કે તમામ જોરતો ઉપરનો આ વેરો માફ થાય એ વધુ હમ્મણ થાય છે. બી. એન. મી. સી. જી. સ્મિથે જણાવ્યું કે જોરતો ઉપરની ઘણી હલકી આ બીલથી કુર થશે. પણ તે માફ કરવાની સત્તા માહિયોટોને બદલે પ્રોટેક્ટરના હાથમાં રહેવી જોઈએ. બી. એન. મી. જોન્સને કહ્યું કે જોરતો ઉપરનો તમામ વેરો નાણુંક થયે જોઈએ.

બી. એન. મી. કેમ્પ્બેલે વધુ ટેકા આપ્યો હતો. ત્યાર પછી કોલોનીઅલ સેક્રેટરી એ ફરી ટીકા કર્યા બાદ બીલ બીજા વાંચનમાંથી ફેરફાર વગર પસાર થયું હતું.

પ્રીટોરીઆ બંજીમન હરલામ

સેક્રેટરી લખે છે કે અંજીમનની મીટીંગ તા. ૧૫-૬-૧૯૧૦ ના રોજ રોડ હાઇ કાસમ હાઇ જુસબ; અને બીજા દેશ જનાર મેમ્બરોના માનમાં મળી હતી. ચેરમેન કામના સળખથી હાજર નહીં હોવાથી મી. હાઇ કાસમ હાઇ આમદે કુડયાને પુરતી આપવામાં આવી હતી. સેક્રેટરીએ મીટીંગનો હેતુ જણાવી દેશ જનારા સરવે સાહેબોમાટે ફુલએવેર ચાલી બાદ મી. કાસમ આદમ, હાઇ અજીમકર, હાઇ જોન્સમાણ વીગેરે દેશ જનારા સાહેબો ના હકમાં ફુલ અજીમ વખતને અનુસરવું બોલ્યા હતા. મી. હાઇકાસમેજવાબ આપતાં ઉપકાર માની પા. ૨-૦-૦ બહીશ આપ્યા. બાદ મી. હાઇ કાસમ હાઇ મેલીએ ૦-૧૦-૬ તથા મી. કાસમ હાઇ મેલીએ ૦-૧૦-૬ અંજીમનને બહીશ આપી. મી. કાસમ જુમાએ મીટીંગમાં હાજર થવાનો ફજરનો સંદેશો મોકલેલ, ને સી. પ/- બહીશ મોકલેલ. મી. બજાહસ મની બહી મીટીંગમાં હાજર નહીં થઈ કહ્યા થી કાસમ હાઇ ઉપકાર માનેલ, બાદ મી. હાઇ અજીમકર તરફથી દેશ જનારા સાહેબોના માનમાં ફુલ લાવવામાં આવેલ તે લઈ મીટીંગ ખરખાસ્ત થઈ.

અમેરિકાનું આરજેન્ટાઈન સંસ્થાન

દર્શિયવાલના હીદીનાં દુઃખ વિષે કલકતાના "એમ્પાયર" પત્રનાં લખાણ વાંચીને અમેરિકાના આરજેન્ટાઈન નામના પ્રજાસત્તાક સંસ્થાનના ફેનસલે એ પત્ર ઉપર એક લખાણ હરખાવ્યું પોતાનો અભિપ્રાય બતાવ્યો, અને તેના મુલક વિષે નીચે મુજબ હકીકત રજુ કરી :—

દક્ષિણ આફ્રીકાના હીદીઓને લાંબા એકદરે કોલોનીઓ કરતાં આરજેન્ટાઈનનું સંસ્થાન વધારે સુખદાયક સ્થળ છે. ત્યાં કામલ થવા માટે રંગ કે જાત બેદનો કાપકો નથી. લાંબા ઇમીગ્રેશન કાયદાની રરમી કલમ એવી છે કે "૬૦ થી ઓછી ઉમરનો દરેક પરદેશી આવનાર, પછી તે જુસાદર હોય, મજુર હોય, કે વેપારી હોય તે સારી ચાલનો અને ગુજરાન ચલાવી શકે એવો છે એટલું સાબીત કરી શકે તો તેને આરજેન્ટાઈનમાં કામલ થવા અને વસવા દેવામાં આવે છે. તેની ૧૪ મી કલમ એવી છે કે સારી ચાલ અને ગુજરાન ચલાવવાની લાયકાત બતાવી આપવાથી (૧) અમુક મુદત સુધી તેને રહેવાનું અને બીજું ખચ્ચ રાજ તરફથી પુરું પાડવામાં આવે છે; (૨) વેપાર કે કાષ્ટ બીજા તેની પસંદગીના લખામાં તેને કામલ કરવામાં આવે છે; (૩) તે પોતાના વસવાટ માટે પસંદ કરે એવા લાગમાં (આ સંસ્થાનની અંદર) તેને મોકલી આપવામાં આવે છે; (૪) પોતાના ઉપયોગ માટે કપડાં, સામાન, ખેતીનાં સાધન, તથા રોજગાર ને લગતી બીજી બીજી વસ્તુ જમ્મતે 'ઇમ્પોર્ટ' કરી શકે છે; (૫) દરેક માણસ ઠીક તેમને જરૂર પડે તેવી એક એક બંદુક પુરી પાડવામાં આવે છે.

૧૫ મી કલમ પ્રમાણે ઉપરની જરૂરી આતો કામલ થનારના કુટુંબના માણસો માટે પણ પુરી પાડવામાં આવે છે.

ફેનસલ વધુમાં ઉમેરે છે કે આરજેન્ટાઈનના જુદા જુદા ભાગમાં મરમ તેમજ હંડાં એમ બધી જાતનાં હવા પાણી મળ્યા આવે છે. તેના વિસ્તારમાંથી માત્ર પાંચ ફક્ત વસાએક છે. હજુ એકાદ બે વરસ સુધી કાષ્ટપણું ઇમીગ્રેશને પાછો વાળવામાં આવે એવો સંજવ નથી.

લંડન

[અમારા ખબરપત્રી તરફથી]

મી. કેર હારડી

હીંદના ખેડખાદ્ય અને જાણીતા મિત્ર મી. કેર હારડીએ હાલમાં દોઢ વિષે એક પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે. તેથી કેટલીક ખાખતોથી યુમાખી એંગ્લો-ઇન્ડિયનોની યાદ મળે છે. તેમાંના એક મી. મુરે હરટ ઇડીઆ એસોસીએશનમાં એક રેસાલો મી. હારડીના પુસ્તક ઉપર વાંચ્યો હતો. મી. નસરવાનજી કુપર, બાપુ પાલ, તથા બીજા કેટલાક હીંદીઓ હાજર હતા એક મોલનારે મી. હારડી ઉપર બપુ ઘટતા દીકરાઓ કરવા માંડ્યા ત્યારે મી. નસરવાનજી કુપરે તેનો ઘટતા ચબ્દોમાં જવાબ વાળ્યો હતો. બાપુ પાલે પણ હુંકે આપણું કર્યું હતું.

મી. દત્તજી અરણ્ય

મી. રામેશચંદ્ર દત્તના મરણ માટે શોક જાહેર કરવા એક જાહેર સભા સર મંચે રજા બાવનમરીના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. કેટલીક હીંદી ઓરતો પણ હાજર થયેલ. સર મંચેરજી તથા બીજા બેસ નાશઓએ પોતાનાં શાપણોમાં મી. દત્તની સેવાની તથા તેમની બાહોશીની ઘટતી તારીફ કરી હતી.

ટરાંસવાલની લડત

ટરાંસવાલની લડત વિષે કેમિસમાં જે કામગીર થયેલું તેના તારા અને આવેલા તે 'ઉલી મેલ' જેવા નામીયા છાપામાં "કવેરાતનો વરસાદ" "વીટીઓ અને બંગડીઓ સખાવત માટે" એવા એવા મથાળા તળે છપાયા હતા. ટાઇમ્સ છાપામાં એક લખનારે જણાવ્યું છે કે થોડા વખતમાં ઉપરાજાની કુલ રકમ મા. ૫૦૦૦ ઉપર પહોંચી જવાનો સંભવ છે.

બેલંડીયરેલુ કામ

અતરેના વેલંડીયરના કામ વિષે મી. રીચ જણાવે છે કે તે ઘણું સરસ છે એકસરકડમાં બેલંડીયરો મળી આવ્યા છે, અને હજુ દૂર સુધી તે દેનારો એવી વધી રાખવામાં આવે છે. મી. પોલાકડું આણું કુટુંબ તે કામમાં કામ લીએ છે. તેમની મીટીંગો અઠવાડીએ અઠવાડીએ મી. રીચની એડીસમાં મળે છે. રવ. કાકવાળા પુસ્તકની, તેમજ મી. પોલાકડું પુસ્તક માટે મામણી ચાણુ રહી છે. કેટલીક સભાઓમાં મી. રીચ બાપણુ આપવાના છે.

એડેસ્ટનની જગત

ડીસેમ્બરની તા. ૨૬ માં એડેસ્ટનને જન્મ્યાને ૧૦૦ વરસ પુરાં થયેલ તેથી તે દિવસને મોટી કામધુમથી મોરી પ્રજા એ ઉજવ્યો હતો. એડેસ્ટન ૧૯ મી સદીનો એક મહાન નર થઈ ગયો છે, અને ઇંગ્લેન્ડની પ્રજાના વિચારોપર તેણે ઘણી ઉડી નીતિની છાપ પાડેલી છે.

હીંદી મંડળ

હીંદી માટે હીંદીઓનું એક મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે. તેનો હેતુ હિંદ ના ફક્તર ઉદયોગ અને બીજા કામ માટે શાખા "સાપ-સ" નો ઉપયોગ કરવા માટે જળવાએલા હીંદીઓએ એકત્ર થઈને કામ લેવાનો છે. આજ સુધી ૧૨૦ ઉપરાંત મેંબરો યાદ ચુક્યા છે.

મી. રટેડ

મી. રટેડ સોરડ મોરલી ઉપર એક ખુલ્લો કામળ પોતાના છાપાકારા લખ્યો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે હીંદની પોલીસ મરજી પડે તે છાપાનો ફેલાવો અટકાવે છે. તે બંધ કરવા તેણે પોતાની ઓરીસ માં એક અમલદારની નીમણુંક કરવી, જે લખાણો જોઈને શીતુરી નથી એમ પાસ કરે તેથી કરીને તેમની છુટ વધારે જળવાશે એમ મી. રટેડ માને છે. નહીં તો હીંદમાં પોલીસ કોઈ જાતના ધોરણ વગર કે ન્યાયની દરકાર વગર ગમે તેવી બાબતને શીતુરી કરી બેસાડે છે એવું તેને માલુમ પડ્યું છે.

ટરાંસવાલના જુલમ માટે હીંદનો પોકાર

અતંતના ચક્રિતપત્રમાં સુખમના "હિંદ સ્વરાજ્ય" સંખ્યામાં જાણીતા થયેલા લેખક "વસંત"ની નીચેની કૃતિના બહાન પડી હતી.

(હરિમિત.)

ઓ હિંદવાસી જાગજો,
નિજ લાજ આજ બચાવજો,
હક પામવા બળ મારવાને,
ધર્મે પુદ્ધ મથાવજો.
કુખ ફેડવા સખ રેડવાને,
આજ બાળસ લામજો,
હરિશદ કરીને હાદ આજો,
કશ પાસે માગજો—૧
હક હિંદના કુટાણ છે,
કંઈ માલ ધન કુટાણ છે,
કંઈ જોલમાં કુટાણ છે,
કાચી કળી કુટાણ છે.

ધનવાન કે નિરધન બધા,
પરુ પેરે હાંકી ક્યાં બધ છે,
લાલ્યા અને દુરા તણા,
બહુ હાલ પુરા થાય છે—૨
કરી ધોર કમેં ખોર આજો,
હિંદીઓને રાજતા,
પડીને કુદિલ આંત કામદા,
નિરોપિને રમદોળતા.
જુલમી વસંત હાથ ખાતા,
હિંદીઓ બહુ માર તે,
સર્વેર રક્ષા કાજ આજો,
ઉકાવતા પોકાર જે—૩
શું અસ્ત પામ્યો સત્યનો,
સુરજ હવેથી સજિમાં?
શું આજ કાજર પશુ થયો,
અદમ્ય ડમની દાંડમાં?
પ્રજા કેમ સાંખી બેસશે,
અન્યાય આ અનહદ કરે,
આ ભોલ કે પરવોલના
પણ કોપથી જે ના ડરે—૪
અન્યાયથી યદ્ય પક્ષપાતિ
પારકા હઠને હરે,
દાના અને ડાહ્યા તણી
વતો નહિ કાને ધરે.
શું આજ ના દુડી પડે?
શું પૃથ્વી ના ફાટી પડે?
અન્યાયનો ભોળો સહી
શું ઇશ ના વારે ચડે?—૫
શું ધર્મ પણ આ વિશ્વમાંથી,
લોપ પામી પરવશે?
કે કર્મના ફળનો વિધાતા,
વિશ્વ છોડી સંચરે?
ઓ સિંહ ઇન્ડિસ્તાનના!
ઓ ઇશ હિંદુસ્તાનના!
આ દીનની બંદારે ચડી,
સુરા કરો અભિમાનના—;

તા. ૨૩ માં રવિવારે ડરખન લીડુ ટેમ્પલમાં વેદ ધરમ સભા તરફથી હીંદુ ઝોની એક મીટીંગ મળી હતી. હિંદી ઓરતો ઉપરથી પા. ૩ નો કર ઠાકી નાખવા નાતાલ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલને આગ્રહ કરવાનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. બીજો ઠરાવ નાતાલના નવા અવરનર લોડ મેથુઅનને આવકાર આપવાનો, અને તેમના તરફ સર મેથુનેથ નની પેઠે સારી વરતાણુક બતાવવાની વિનંતિ કરવાનો હતો.

હિંદીયન નેશનલ કોંગ્રેસ

કામગીરીનો હુંકે હેવાલ

ઉચ્ચ કોંગ્રેસનો હુંકે હેવાલ વિધાયત ના ડાપા ઉપરથી આગે નાંચે આપીએ છીએ:-

એક તારમાં જણાવવા પ્રમ.એ કાયદા બંધનથી નથી કાઢીસીલના બંધારણમાં મુસલમાન કોમને જે ખાસ હક આપવા માં આપ્યો છે તે બાબતમાં મતભેદ પડ્યો હતો. આ બાબત હિંદુઓની તરફથી સહ મળ્યું હતું. પસાર કરવાની કસુબ ન મળવાથી ઘણા હિંદુઓ અલગ થઈ ગયા છે.

પ્રમુખ પંડીત મદન મોદન માલવીઆ હુંકે હેવાલ સુધી ચડ્યું હતું. તેનો મુખ્ય દરેકો હિંદીયન કોંગ્રેસીલના ધારાઓ ઉપર હતો. એ ધારાઓ હુંકે મનથી ધડાવાના અને પાછળ દહાવવાના, સુધારાની ખુખીને નાશ કરવાના, કેળવણી વગર રાજકારણમાંથી બાજી કરવાના અને બિનમમલદાર પ્રજા વર્ગની વધુમતિને હુંકે કરવાના છે. અમુક કોમને વધુ હક મળવાથી પરિણામ સારું નહીં આવે. આવી મહેરગાની કંઈ તે કોમની તરફના પ્યારને ક્ષીધે કરવામાં આવી નથી, પણ બધી કોમો સાથે રહી પોતાના હકને માટે લડત ન કરી શકે એટલા સાર સરકારે આપું વધુ અખ તીઆર દરેક છે. આ ધારાઓથી બને કામ વચ્ચે બહુ જુદાઈ હિંમત થઈ છે જેને દુર કરતાં ઘણા વખત બેઠશે. આવી રાજનીતિ લાંબો વખત નહીં નબી શકે.

ટરાંસવાલના હોંડીઓની બાબતમાં બોલતાં જણાવ્યું કે આખા હોંડમાં તેમની તરફની ટરાંસવાલ સરકારની વરતણું થી ભારી યુરસાની લાગણી ફેલાઈ છે. અને સરકારે મજબૂત પગલાં લેવાની જરૂર છે. નાસક ખાતે મી. એકસનના ખુનથી અને અમદાવાદ ખાતે વાહસરાય ની તરફ બોંમ ફેંકવાની કોશિશથી આખું હોંડ નારાજ થયેલ છે. છેવટ દેશમાં કમદમાદ ઉપખંડે એવો સુખમરો અને સગનો સાંપનો કોપાવ લેવાની સરકારને અરજ કરી હતી.

બીજા દિવસના કામગીરી વિષેના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે પંડીત માલવીઆએ સુધારાની કાઢીસીલના ધારાઓ બાબત જે સખત ટીકાઓ દરેક

તેથી બચાક પાંખથી દીકુઓ શાંત થયા છે. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનું બાપણુ તો બહુજ અમલનું જણાવવામાં આવે છે તેણે કહ્યું કે લોરડ મોરલી અને લોરડ મીટલે સુધારાનો કાયદો હોંડી પ્રજાને આપી આભાર કર્યો છે પણ તેને અમલ માં મુકવાના ધારાથી તો અસ-તોપજ કિપનન થયો છે. જે કેળવણીના હોંડી એએ પેતાના સ્વદેશાભિમાની પ્રયત્નને ક્ષીધે કાઢીસીલ મેળવી છે તેમને કાઢીસીલ માંથી દુર કરવાના કામને તેણે વખોડી નાખ્યું હતું. આ ધારાઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના બંધારણમાંથી લેવામાં આવ્યા એમ કહેવાય છે, પણ દક્ષિણ આફ્રિકા માંથી શું સાચું આવ્યું છે? મુસલમાનોને હક આપ્યા તેથી હોંડીઓ નારાજ નથી પણ બનેને સમાન હકની માગણી તેઓ કરે છે. બ્રિટીશ રાજ કાંઈ ધરમ અથવા કોમ તરફ પક્ષપાત નથી બતાવતું એ પ્રાચીન મહત્વાકાંક્ષા આ ધારાઓથી છીડી જાય છે. અતમાં મી. બેનરજીએ જણાવ્યું કે આટલા અસ-તોપ અને અણુ તમા જતાં હાલેનશાહતમાં રહીને સરસંત્ય મેળવવાની કાયદા પુરવક લડત લેવાનો આપણે આહુ પ્રયત્ન કરતાં સુધવાનું નથી.

મી. સીદને વાહસરાયની કાઢીસીલમાં તથા જરૂરી અગીર અલીને પ્રીવીકાઉ સીલમાં નીમવા માટે આભાર માનવાનો હસન થયો હતો. કેટલાક બોલનારાએ જણાવ્યું હતું કે હોંડુ મુસલમાન વચ્ચે ધર્મિક મતભેદ ઉભો કરી કેળવણીના હોંડીઓ દેહદિત માટે જે પ્રયત્ન કરે છે તેમાં બિંદ કરવા એએ છીડીઓએ આ યુક્તિ કરી છે કે જેથી બીન સરકારી વધુમતિ મસ્કરીફ નીવડે. મંગળવાર બાકીના વખતમાં સંધુકત પ્રતિ, પંજાબ, મધ્ય પ્રતિ, પુરવ બંગાળ અને આસામ તથા બ્રહ્મદેશમાં કાઢીસીલો સ્થાપવાના હાલે કરવામાં આવ્યા હતા.

જુધવારે મી. બુપેન્દ્રનાથ બોઝે દરખાસ્ત કરી કે બંગાળના કામગીરીમાં ફેરફાર કરાવવા સારું મી. બેનરજી અને પેતાને પ્રતિ નીધિ તરીકે ઈન્કાડ મોકલવા. તેના ટેકમાં બાપણુ કરતાં તેણે જણાવ્યું કે બંગાળની દાહમારીથી જુવાન બંગાળીઓ એકઠીમીરડ થઈ જાય છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંડીઓ ટરાંસવાલ માં જે બહાદુરી બરી લડત લાઇ રહ્યા છે તે માટે તેમના વખાણુ કરવામાં આવ્યા હતા. અને હોંડી સરકારને અરજ કરવામાં આવી હતી કે હોંડી

મજબૂતને લાં મોકલવા અર્થ કરવું. એશીઆટીક પ્રજાને દક્ષિણ આફ્રિકામાં બ્રિટીશ રમતના હક આપવામાં આવે નહીં જ્યારે એશિયામાં ફરક પ્રજાને સમાન હક આપવાનું જણાવુ કરવું એ બહુજ અવ બરેલું છે. ઉપલી દરખાસ્ત મી. ગોખલેએ રજુ કરી હતી. ટરાંસવાલ સરકારે હોંડી કોમને દીધેલા કમગીરી સમા સદોમાં યુરસાની લાગણી ફેલાઈ રહી હતી. એક મદરાસી પ્રાંતીનિયમે તો ટરાંસવાલી ગોરાને સોનાની શાંખમાં અકાંલા ની પેડે અડેલાનું ટેણું મણી કાઢ્યું હતું. મી. બેનરજીએ હાંડે વાસ્તે અરજ યુખરી જે સંલગ્નનાં બે કનોટો, સોના મહેરો, રૂપિયા અને કાગીતનો વરસાદ તખ્તા ઉપર વરસવા માંડ્યો. સ્ત્રીઓએ સોનાની વોંડીઓ અને બાંગડીઓ પોતાના હાથમાંથી કાઢી ફેંકી. એક મણસે તો માથેથી રેશમી ખાંચડી ફેંકી હતી.

દેશપાર કરવાના કામ સંબંધે પ્રોટેસ્ટ, દેશપાર થયેલાઓને ઊડી મુકવાની અરજ, સરકારી અને જાહેર ખાતાઓમાં હોંડીઓ ને દાખલ કરવાની અરજ, સ્વદેશીને ટેકા, કેળવણી બાબત વધુ સુધારાની માગણી અને ન્યાય તથા વસવાતના બાગેને છૂટા કરવાની અરજને લગતા હાલે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

પ્રમુખે કામગીરી બંધ કરતાં જણાવ્યું કે કોંગ્રેસે આજ સુધી બહુ ઉપયોગી કામ કર્યું છે. નથી કાઢીસીલના ધારાઓ બહુ વાંધા બરેલા છે પણ તે કાયમી નથી તેથી હજી પણ સરકાર હાથણુ વાપરી તેમાં ફેરફાર કરશે. કોંગ્રેસની આવલી બેઠક અલ્લાહાબાદ ખાતે બરવા માં ખાવશે.

વિધાયતની ચુંટણીમાં લીબરલોને ફતેહ જીતનારો તાર દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી મી. હોસ્કેને મોકલેલ તે માટે પ્રોગ્રેસીવ પક્ષ તેના ઉપર મુસ્લે થયો છે, અને એણે જાહેર કર્યું છે કે તે પક્ષ યુનીય નરિટ પક્ષની ફતેહ છુટે છે. કેમકે યુનીય નરીસટની રાજનીતિ દક્ષિણ આફ્રિકાના અંગ્રેજોનું રક્ષણ કરનારી છે. તેઓ બીજા લોકોને દાખલ થતાં અટકાવવાની છુટ નથી આપતા તેથી એમનાપરને એક રાખી શકશે. લીબરલોએ બીનાઓ સંજ-ધમાં ટરાંસવાલની નિંદા કરેલી. તેમજ તેઓ નહિજાગજ વધારત ન હોવાથી જરૂર મની સામે દાર અમલી પડશે તો આખું રાજ બેખમમાં આવી પડશે.

હિંદુસ્તાનના ખબરો

(હિંદી હાપા ઉપરથી)

મહારાજની કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ આનંદ નવાજ સહદ મહમદે લોરડ મોર લી પર પોતાની કમીટીવતી એવું જાણ્યું હતું છે કે રીફોર્મ બીલના ધારાઓથી ધણી લાચક ઉમેદવારો પર અટકાવન મુકવામાં આવે છે; અને તેથી તેમાં ફેરફાર થવાની જરૂર છે.

દલાનંદ એન્ડે વેદીક કોમેન્ટના ઉલ્લાસ વારસીક મેળાવાક વખતે રૂ. ૪૨૦૦૦ની રકમ મદદ તરીકે મળી હતી.

હિંદુસ્તાનની એક કર કેટ દીમ વિજા મત જવાની છે તેને ૧૯૧૨ની સાલમાં જવાનું પસંદ કરવાનું સુચવનાં "દેશ મ્હા એન્ડ હિંદીયા" જણાવે છે કે તે સાલમાં દક્ષિણ અફરીકાથી એક દીમ જનર હોવાથી હિંદી દીમે પણ તેજ સાલમાં જવું જોઈએ. કેપ્ટન યથા માટે પ્રોન્સ રજીસ્ટરસીકનું નામ સુચવવા માં આવ્યું છે.

રમપુરમાં આઠ વિદ્યારથીઓ ઉપર ફિટ્નર માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો. માજરરેટ આર્મીન નિરદોષ કરવાથી સાન વિદ્યારથી છુટી મળ્યા છે.

લાહોર ખાતે ભરાનારી એરનોની કોન ફરસની રીસેપ્શન કમીટીનું પ્રમુખપદ બાઈ વમુનાજાઈ ખી. એ. ને આપવામાં આવ્યું હતું. વમુનાજાઈ તે કોંગ્રેસ રીસેપ્શન કમીટીનાં પ્રમુખ લાહોર ફરકી સનવાલનાં ધણીઆણી થાય છે.

મુંબઈના મવરનર સર જ્યોરજ કલા રે એક લાખજી હરમવાન એવું જણાવ્યું હતું કે હિંદમાં જે ગેરાઓ વસી રહેલા છે તેમના પર મોટી જોખમદારી છે. આ પ્રાચીન મુલકના લોકોના વિચાર અને તેમની રીતજાતને તમારે માન આપવું જોઈએ. હિંદના લોકો વિવેકી તેમજ લામણીવાળા છે. તેમના તરફ સારી રીતજાત રાખવાની સહાયી વધારે જરૂર છે. પેતાની વગ્રહ કહી ન જતા વતાં હમેકાં અહના મેળવવાને કેશીક કરવી જોઈએ જે ગેરાઓ આવી રીત રાખે તો હિંદમાં જે અસતોષ છે તે કદી સંભળવામાં આવે નહીં.

કરીકેટ દીમના ફંડમાં કુચળીહરના રામએ રૂ. ૫૦૦૦ ભર્યા છે.

મી. કેલકર જેવા બાહોસ માણસને હિમેદવારી કરતાં અટકાવવાના બનાવ ઉપર દીકા કરતાં મહારાજનું હિંદુ પત્ર કહે છે કે મુંબઈ સરકારના આ પમલા થી સુધારણાના કાવદની કીમત કેટલી છે તે ખુલ્લું પડી આવે છે. સરકાર મરજી પડે તેને અટકાવે તો પછી તેના વિચાર ની વિરુદ્ધ કોણ બેલા રહે, અને દેશનું કલ્હ કેમ થાય ?

તા. ૩૦મી ડીસેમ્બરે ઉદયોમ દુનરની કોનફરન્સ લાહોર ખાતે મળી હતી. હરમગાના મહારાજ પ્રમુખ હતા. તેમાં નાજદારી જાખતને લખલ કરવાનું ન હોવાથી સરકારી અમલદારો વગેરેએ પણ ભાગ લીધો હતો.

અબાલા ખાતે બોમ્બ હુડયાના ખખર તારોમાં મળ્યા હતા તે સંબંધમાં એવું જણાવ છે કે ત્યાંના ડેપુટી કલેક્ટર ઉપર કોઈએ એક પાન્સલ મોકલ્યું હતું. તે પારસલ તેના હિંદી નોકરના હાથમાં આવવાથી તે પોતાને ઘેર ભડ મયો. તે ઉપાડતાં ચીચરા અને કાગળમાં વીટલે બોમ્બ નીકળ્યો, જે હુડયાથી તેનો એક હાથ સુરેચુરા થઈને કડી મયો હતો.

રીફોર્મ બીલના ધારાઓથી ખંગાળા માં ધણોજ અસતોષ ફેલાયો છે. જમીનદારની લાયકાત વિષે એવું આકર ધોરણ રાખવામાં આવ્યું છે કે ધણી નાના જમીનદારોને વોટ મળી રાકવા નથી. એક મંડળમાં ૧૩૫ જમીનદાર વોટરને જે મેમ્બર ચુંટવાનો હક આપ્યો છે. બંગાળી હિંદુઓના એક વિભાગે કોંગ્રેસીઓ બેલકોટ કરવાનો કરાવ કર્યો છે.

મી. રામેશચંદ્ર દત્તા મરજીની ખોટ માટે દિલ્હીની જતાવવાનો કરાવ કલકતાની ફોરપોરેશને પાસ કર્યો છે.

દુનર ઉદયોમની કેળવણી માટે મુંબઈ સરકાર તરફથી જે વિદ્યારથીઓને પરદેશ મોકલવામાં આવનાર છે.

મહારાજ હેલકરના રાજ્યમાં એક મોટી દહી ખાંડની મીઠ રચાવવામાં આવી છે.

મુંબઈ ગુજરાતી નાટક મંડળીના સંબંધમાં મણીતા થયેલ મી. દયાશંકર વસનજી ગુજરી ગયેલ છે.

પ્રધિક વકતાઓને પડોદરા રાજ્યમાં બેલાવી કેટલાક બાપજો કરાવવાની વિદ્યા પિકારી ખાતાએ તજવીજ કરવાનો કુકમ થયો છે.

હિંદમાં મથેલા પારલામેન્ટના મેમ્બર મી. રામસે મેકડોનલ્ડ અને બાનુએ દેશપાર થયેલા બાણુ કર્ણજીકુમાર મિત્રના કુટુંબ ની અને બાણુ અરબીદ ધોલની મૂકાકાત લીધી હતી.

મરદમ હારકાદાસ પરમશી જે લાખો રૂપીઆનો મોટાળો કરી ગુજરી ગયેલ તેની એક મીઠાના બીજ લાગીદાર મી. મોરધાદાસ ખટાક ઉપર પૈસાની મોટી રકમનો ફતો માંડવામાં આવ્યો છે.

મુંબઈના મવરનર કાઠીઆવાડની મુસા હરીએ જનર છે. તે વખતે તેઓ સાહ પુર-કુટીઆણા રહેને ખુલ્લી મુકવાની કિલા કરશે.

લાહોર આરય સમાજમાં ગુરુકુલ વિજામની જવાતી ઉજવવામાં આવી હતી. તે પ્રસંગે બાપજી કરતાં લાલા લખપતરાયે જણાવ્યું હતું કે વિદ્યારથી અને રાજ્યદવારી બાખતોમાં કાચ નહીં મેલા દેવાના વિચારનો ફં નથી, પણ મારો અબાપ્રાથ એવો છે કે વિદ્યારથી એએ તેમના વડીતોના પમલે જાણતું જોઈએ. લાલા મુનશીરામે આરય સમાજની વડાદારી વિષે બાપજી કરતાં ખતિ માલા ફેસ સંબંધી ઇશારો કરી તેમાં સંપ્રાયેલા આરયસમાજઓ નિરદોષ હોવાનું જણાવ્યું હતું.

અમેરીકાના હુનાઇટેડ સ્ટેટસના માજ પ્રેસીડેન્ટ આ. મી. આરલસ ફેરબેંકસ હિંદની મુલાકાત અરથે મળ્યા છે.

બરખખાતે આ ઉદયોમ દુનરનું પ્રદ રજન ભરાયું છે.

બનારસ ખાતે કેટલાક કુમારોએ લાલમાં પ્રજાચર્યોધારણી સભા રચાવી છે. તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ જાણ્યો પ્રચાર કરી નવપુત્રોનું કલ્યાણ કરવાનો છે.

પારાસભામાં આવતી ચુટણીમાં કોઈ પણ ઉકાળેથી ઉમેદવારી નહિ કરવાનો બહુ સુરેન્દ્રનાથ ખેન૨જીએ ઠરાવ કર્યો છે

“દાઉન્સ ઓફ ઇન્ડિયા” ના માણ બધીપતી અને હાજના માલેક મી. ટી. જે. બેનેટ, સી. આઇ. ઇ. પાર્લા મેટની આવતી ચુટણીમાં ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડ્યા છે.

રજીસ્ટ્રારમાં પ્રગટ થતા સાર્વજનિક ‘યુનાઇટેડ પ્રજા’ના અધિપતિ મી. વી. મહન જીતને ત્યાં વીક્ટોરીયા હોલમાં ટરાંસવાલના હોદીઓના સંબંધમાં મળેલી સભામાં બાગ લઇ રાત્રીએ ઘર તરફ પાછા ફરતાં રસ્તામાં બદમાશોએ સખત માર મારી છળ કરી હતી.

‘લોરડ રીપનના વખતરું હોઈ’ એવા નામનું એક પ્રગટ વીલ્ડફરીડ સ્કાવેન બ્લાર્ટ પ્રગટ કર્યું છે. લોરડ રીપન બ્યારે દિલ્હના વાઇસરાય હતા ત્યારે તેણે દિલ્હમાં કરેલી મુસાફરી વેળા લીધેલ નોંધનો ઉતારો છે. મી. બ્લાર્ટ પોતાની ટીકાઓથી એન્ગ્લો ઇન્ડિયનના બહુ બાળુગ મામાં આવી પડ્યા હતા. આ પ્રસ્તુતમાં દિલ્હના રાજપવીવટ ઉપર બહુ ટીકાઓ સમાવેલી છે તેમજ દિલ્હના જાહેર પ્રેર પોના વિચારોને ટેકા દેવામાં આવ્યો છે.

પ્રોડ્યુસ મારકેટ

તા. ૨૭ મીને યુરવારે કરબન પ્રોડ્યુસ મારકેટમાં નીચે મુજબ ફામથી માલ વેચાયો હતો:—

	શી. ચે.	મી. ચે.
કાપીચ	૦ ૬ ૫	૩ ૦ ૬
કહેળું	૩ ૦	૪ ૬
પાઇનએપલ	૪ ૩	૦ ૬
પેપો	૦ ૬	૨ ૦
બનાના	૦ ૬	૧ ૦ ૧૦૦
આનેડીલા	૦ ૬	૧ ૦
મેડરીન	૦ ૪	૦ ૦
દરી	૨ ૦	૪ ૦
ઓરેંજસ	૦ ૦	૦ ૦
પટેટા (મિળ)	૫ ૦	૧૦ ૦
લીંબુ	૦ ૬	૩ ૦
લીંબો ખીનીસ	૦ ૬	૧ ૬ ૬

સમરસેટ સ્ટ્રેન્ડ અલ્યુમન ઇસ્લામ

નીચેના રીપોર્ટ સેક્રેટરી તરફથી થોડાં અકવાડીયાં થયાં મળેલાં, પણ જગા ની તરીકે લીધે મુલતવી રહેશે હતા:—
અત્રે (સમરસેટ સ્ટ્રેન્ડ)ના બધા બાઇઓની એક મીટીંગ મી. ફુસેનખાને ત્યાં મળી હતી. અર્થાં દરમ્યાન મી. મુનસી મલેક હાજર હતાં કર્યું કે અત્રે આંડ થયે કોઇ દીની કે કુન્પવી કોસા પરી નથી માટે એક મંડળની સ્થાપના કરવી જોઈએ. મી. ફુસેનખાને તેને ટેકા આપ્યો. બાદ બધા બાઇઓને મત પડતાં ઉપરતા નામથી એક અલ્યુમન સ્થાપવામાં આવી. તેના ચેરમેન મી. હુસામ પાસીત, સેક્રેટરી અને ટ્રેઝરર મી. ફુસેનખાન, અને જોઈન્ટ સેક્રેટરી મી. સમરખાને નીમવામાં આવ્યા. અલ્યુમનનો હેતુ દીની તેમજ સજાદારી કામો કરવાનો, તથા બાઇઓમાં કોતેશક વધારવાનો છે, ત્યારબાદ મેસરસ સહ મદ મહમદ અલી કાદરી, પટેલ ઉમર મહમદ અકબરખાન મહેરાખખાન, બગસ ખીખા, સહપદ હસન કાદરી, મહમદ સાલેહ, મીખાં અહમદ અબદુલ્લા, અહમદ મહમદ એલીખા, શેખ હાદીમ હુસર, મહમદ બગસ, મલેક યુસ્તફા મલેક આબ્દુલ કાદરી, મલેક મુનસી હામ માત, સહપદ ગુર, સહપદ યુકાબ, રસુલ ખાન રાંદેરવાળા, અબદુલ હમીદ ગોમટા વાળા, મહમદ હુસામલ, તથા વલી કાસમ એદલા મહમદાએ મેળવે તરીકે પોતાનાં નામ નોંધાવ્યાં હતાં, અને હજી ખીખ મેળવે થવાની ઉમેદ છે. બાદ અલ્યુમન માટે કાબડા કાલુનો કરી એક મતે પાસ કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યાર બાદ બીજી મીટીંગ પ્રમુખની તપીવત તાફુસ્ત હોવાથી મી. મુનસી મલેક હામ માતના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. આમલી મીટીંગનો રીપોર્ટ પાસ થવા બાદ પટેલ કામ કેપટાઉન ઇડિઅન મસ જીલ્લા ઉપરાણાનું ઘર કરવામાં આવ્યું હતું. તે ઉપર કેટલાક મહમદાએ વીવેચન કર્યાબાદ હાજર મહમદાએ તેજ વખતે વસ્તીના પ્રમાણમાં સારી જેવી રકમ ચંદામાં સમાવી હતી. તે માટે ચેરમેને આભાર માન્યો હતો, ને જણાવ્યું હતું કે આવી મદદ મળતી રહેશે તે મરજીનું કરજ અહા કરવાનું કામ હવે હમદે પસે આ ખાન સહ મીટીંગ બર ખાતે થઈ હતી.

રાકડ બજાર ભાવ

	શી. ચે.	મી. ચે.
આવલ માંબ ૧ મસ્તાની ૨૧ ૦	મી ૨૧ ૬	
બીમડીના	૨૫ ૦	૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦	૧૮ ૩
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મીની સકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
હંડાના	૨૧ ૬	૨૨ ૦
ફેલી ટુવેર હાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
ટુવેર હાળ કાનકુરી	૧૬ ૬	૨૦ ૦
મસુરની	૨૧ ૦	૨૧ ૬
મસની	૨૭ ૬	૨૮ ૬
અડકની	૨૯ ૦	૩૦ ૦
અણા મુબખના	૨૦ ૦	૨૦ ૦
„ હાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
મદામ્ના નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઇ	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કાવું તેલ ૧ બાલન	૩ ૦	૩ ૬
કેરડીનું	૨ ૮	૨ ૯
ચીડું	૩ ૬	૩ ૯
નાળીએરનું	૪ ૦	૪ ૩
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૮ ૬	૧૯ ૦
પીળા	૧૫ ૦	૧૫ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
ખાંડો	૧૩ ૬	૧૪ ૩
મદાસી સોપારી ૧ રતલ ખા	૦ ૦	૦ ૬
ચરના	૦ ૩૧	૦ ૪૧
મી પેટીટીનના પી	૮-૨-૬	૮-૫-૦
પોરબંદર	૬-૫-૦	૬-૧-૦
પાસાદીન એરેફે		
„ વાઈટ રોસ	૦ ૮ ૬	
„ „ સફાવ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૩ ૬	૧૫ ૦
ફેલી	૫ ૬	૬ ૦
કાકમંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કાકુ સીલ રોન	૧૫ ૬	૧૬ ૬
કાકુ અનલાઇટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
„ કાવમ્ ૫૦	દુકાના બોકસની	
કીમત	૧૨ ૬	૧૩ ૦
નેકર ડી	૧ ૮	૧ ૯
માસીસ લાખન	૩ ૧	૩ ૪
સોપારી સેવરખની	૦ ૧૦	૧ ૦
લીકમ પોલક અમારેક	૧૭ ૦	૧૭ ૬
ફુલ નેસબનું	૨૦ ૬	૨૧ ૦
„ ફસલ	૨૦ ૦	૨૦ ૬
કરેસન્ડ મીક	૧૮ ૦	૧૮ ૬
નીમક (લીવરપુલ)		
મસ્તા એકન્ડી	૫ ૬	૫ ૦

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110

Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BHACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 24.

BELLAIR

D. A. Rabenau,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai,
Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tarob Adam.

CAPETOWN

A. Cader
116 Lang Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ABRAHAM NOBODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj,
Produce Dealer and
General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street.
ABOORAKH AMON & BROS.,
Box 141, 434 West Street.

DURBAN

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhanna Parshotam,
357 Pine Street

Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street

Dawjee Mamoojee Timal,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motals,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.,

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Maghrajh,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.
N. Jugjiwan Tailor,
123 Grey Street.

K. Jivan,
122 Grey Street

G. Peerbhoy Butler,
508 West Street.

Lala Bhabhai,
Fruit Agent
88 Queen St, Box 636,

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant
Box 270.

Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

V. A. Doss,
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
Box 110 Tel. Doss

S. N. Samy,
Wholesale forwarding and
Commission Agent
Box 110.

M. J. Naidoo,
General Dealer, Central Cafe,
Forwarding & Commission Agent
New Street.

P. S. Pilly,
Produce Forwarding and
Commission Agent,
Box 112

N. S. Samy,
Wholesale Produce and Fruit
Merchant, Forwarding & Com-
mission Agent.

V. Rangesamy,
Wholesale Produce and Fruit
Dealer, and Forwarding and Com-
mission Agent, Box 56

V. S. Thakore,
Indian Laundry,
Box 122 High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camarodeen,
Market Square,
A. M. Bryat,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

JOHANNESBURG

- Abdool Tayah & Co.,
Box 5842.
- Amod Mousjee & Co.,
87, Market St., Box 2041.
- A. F. CAMEY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street
- Chhibar Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
- M. S. Coorndia,
45 Market St., Box 270.
- E. E. DADABOY
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
- P. B. Dorabjee,
Box 2937. Corner Alexander St.,
- M. P. FANCY,
Box 8031.
- GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
- M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street
- C. KRIVALAM,
Box 5320, Market Street.
- Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
- A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
- J. E. TAVARIA,
224 Market Street,
Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.
- C. P. LUCHERAN, P.
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.
- OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5031.

KIMBERLEY

- Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
- S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

- Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.
- Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
- A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
- Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
- ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

- A. E. BRAMEA,
Box 35.
- DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
- L. A. CAJEO & Co.,
General Dealers, F.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

- Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
- Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
- HORMAJEE IDOLGY,
Box 332
- Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
- Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
- Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
- VRJIDAS & LALCHAND
Box 92.
- NANJEE DULABHAI & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

- M. E. SEEDAT,
General Merchant and
Produce Agent.
Box 7. Branch: Lugogo.

NORTHDEN

- Darjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

- M. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

- Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

- A. F. Bhyat, Box 24,
- MEHTA & KHANDELA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

- G. K. Desai.
Box 128
- M. E. Nanabhai,
Box 55.

PORT ELIZABETH

- Tickandas Bros.,
Main Street. Box 571.
- Adam Hossen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.
- L. A. Parry,
General Merchant,
165 Adderley Street.
- E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery.
15 Princess Street.
- V. R. Nannson,
General Merchant,
Nannson's Building, Walmer St.,
R. R. Nipoo,
64 Walmer Road
- Vantuli Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

- Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
- Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
- Two Branches: Standart, Box 88
- Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
- VAGANPAS HARI SONI,
Goldsmith,
Boom Street Box 280
- S. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642

RICHMOND

- H. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43

RUSTENBURG

- ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

- Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

- S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Irosonkhan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(TRANSVAAL)

- Kesavji Giga, Bafolla,
- J. D. Seedat & Co.,
Box 36, Hood Street,

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Dessai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bhann Kunverjee Enthulwala,
Shoemaker,
Market Street.
Chhila Morar,
So rekeper,
Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMBINGA

Dala Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith
Moss Street

WELLINGTON, C.O.

V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporter, Box 1.

જેલનાં કાવ્ય.
[બોલ આવૃત્તી.]

હજીઅન ઓપીનીઅનમાં દાલ આવી
મયેલા નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તીમાં
લાખલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી
કરતા બરાબર બમણું થયું છે. છતાં
બીજા આગળના પ્રમાણે
બેઠ શીર્ષક, પાકેટ ૧ પેની

Omarjee Salejee,
Importer and General
Merchant,

of Indian Groceries and Ghee
P.O. Box 5931, Johannesburg.

ઉમરજી સાલેજી

હિંદુસ્થાનની ગ્રાહરી તથા ધો
મગાવનાર તથા સારા આવે પેચનાર.
પો બો ૪૬૩૧, જોહાનેસબર્ગ.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND
GENERAL DEALER,
WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (૨૨):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Law Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 333, LOURDECO MARQUES

BABU TALWANTSING

General Merchant & Produce Dealer,
58 Wick Street,
VERULAM

THE IMPERIAL CIGAR

Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add. "LHEROOT"
Star Buildings Uingout Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. 454 "BHABHA." P.O. Box 24

શ્રી. દેવલરામ

વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હિંદી રેસમ અને બીજા તથા બાળનીક રચના
મારકેટ સીટ, (કાલેંટન હોટેલની સામે,
બોક્સ ૫૩૨૦, જોહાનસબર્ગ

ઇટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	s. d
Ethics of Passive Resistance	૦ ૩
Bhagavad Gita	૧ ૦
The Story of the Ramayana	૦ 6
A Book—and its Mishomer	૦ 6

દ્વિ-સંવાદનો ખુની કાવ્યો.	૦-૦-૧
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-૮
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૩
પુરતો કામેલ પાસાનું છાત્ર અરિય	૦-૦-૩
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૧
સમાચાર (મનામી નિર્મલ)	૦-૦-૩
સર્વેશ્વર	૦-૦-૬
પુસ્તક કામેલ પાસાનું કાવ્ય.	૦-૦-૧
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.	૦-૦-૧
રામાયણ સાર, ચાલકાર	૦-૧-૦
દરસંવાદનો નવો કાવ્યો	૦-૦-૩
દરસંવાદનાનવા કાવ્યપ્રજ્ઞનાપાસ	૦-૦-૩
સુધારાના કાવ્યા	૦-૦-૩
મારો જેલનો બીજો અનુભવ	૦-૦-૬
" રીતો "	૦-૦-૩
દરસંવાદનો કુકાનો બંધ કરવાનો કાવ્યો	૦-૦-૩

અર્થ પેની ૧ જીડુ. કામપથ કાનો નીના
દરેક સ્વીકારવામાં આવે છે.

ઇટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફોનાંકસ, નાતાલ

મહાત્માની વૃલસીદાસજીકૃત

રામાયણ સાર.

ચાલકાર.

ફિલ્મ ૮-૧-૬ શીર્ષક ૦-૦-૧

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST PORTS.

S.S. "HAIDERI"

will sail about the 4th February 1910

Taking First Clays, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્શિયા સ્ટીમ
નેવીગેશન કું.

આ લાઇનની જાણીતી આગવોટ "હૈંદરી" તા. ૪ ફેબ્રુઆરીના અરસામાં
ડેલાગ્રામાં, મેરા, મોઝાંબીક, જાંગલાર તથા મોલાસા અથ રીપી ઝાંખા જા. હવે
પછી મા લાઇનની આગવોટ ૬૨ ગ્રામ અઢવાડીએ અત્રે આવશે.

ફરફ, સેકન્ડ તથા ડેકની નોંધી બહુજ કીકાયત રાખવામાં આવી છે.

આ સાર્વજનિક સેવાઓ હુબહુબમાં ફેરે છે. એક હુબારથી બાકસો પાસે જરોની સગવડ સાડ દીયન, બાજર અને પાણીની સગવડ રાખી છે. તે બાબત લેખો સરદારીકેક ધરાવે છે.

ખલાસીઓ સખળા દેશી છે. ઝોશીશરો માવાળુ છે. અને કપતાનો હોદી
ઝોના પરખના રીત રીવાજથી વાકેફ છે. બ્રાહ્મણ રસોડામાં રાખી હોંડુઓની
સગવડ વધારી છે.

બાળમૃત્યુ સાથે આવનારા તથા જન્નારા ખાસેજો ખાસ આવી
અમુલ્ય તક ગુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્વીમરોમાં મરજા
અને ધરમના નીચેના પણી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની
સ્વીમરોમાં સમવડા હોવાથી તેઓ જ નામ મશહૂર છે.

જેમવાર મોલાજીના લેહાએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો ફરજી હોય તેમ લેહાજી આશરિયાના હાથોએ પણ ફરજી નીવડે.

દરાસવાલની સરકારે હાલપાસ કરેલા હાલમાં લેવાયેલ બધા કથી
બધા લાભને દરાસવાલની સરકારને બોધકીત કરી છે.

સાથે આફ્રીકામાંથી હજુ પકવા જનારા મિટ્ટી સંખ્યામાં થાય તો કેપથી કે
છા સુધી સીધી જાય તો પુનઃ જમને જનારી રેલેડીઅલ સ્ટીમર આપી સહાય
જીએ. રીટર્ન ટીકટ માટેવાનો ખાત કરી સહાય.

પેસેન્જરો બાબત વધારે અભર વાસ્તે અમારી વેબ સાઈટ ઓનલાઈન પાસેબની
ગોશીસમાં અમેને જાણે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

દાદા અબ્દુલ્લાની કુંપતી,

वेस्ट कोट, ऑनोकर पालेज, परमन

The Indians of South Africa

Helots within the Empire and how they are treated

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, ARIZONA.

Free 1/6

A. F. GAMAY & CO.

**Wholesale Grocers
& General Merchants**

JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
8 KORT STREET.

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1881

JOHANNESBURG.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "DUNKIRK" leaving Durban for Calcutta direct on or about 24th January taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

BUCHITT MAHARAJ,
Passenger Agent,

169 Grey Street, Durban.

एच. एस. "डनेरीक" नामके जवाब
२४ जानेवाले १९५० के लगभग दर्जमते
कलकत्ते आयेगी. किराया बहुत सस्ता.

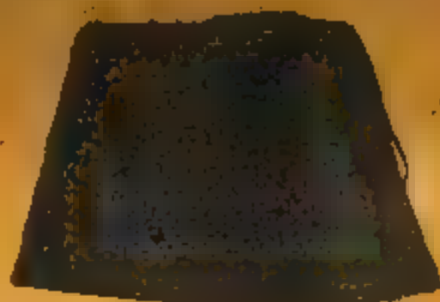
सुचिस महाराज, अजंठ,
१६९ प्रे चाँट हर्न,

એસ. એસ. 'ડોનરીક' તા. ૨૪ જાને
વારી ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા
જવા ઉપરથી. બાકું બહુ સસ્તું છે.

भुवीत महाराज - ओबं, १९६ जे ओट, ५२५५५.

“எஸ். எஸ். டன்னிக்” என்ற இக்கை
ம்பெனரீயினுடைய கிராவிக்கப்பல் கான
து ஜெனவரியிற் 21-ல் டர்பன் துறை
முகத்தைவிட்டு கல்கத்தாவுக்கு செ
யிர்பாணிகளை குறைந்த கார்ட்டுஜில் கொ
ண்டுபோகின்றது. பயணம் 22-காள் கொ
ண்டுகின்றது. அப்பால், கஜுதித் மதாபு,
பாஸ்கூஜர் ஏஜெண்ட் 169 கிரே ஸ்பீ
ட், டர்பன்.

ટોપાઓ ! ટોપીઓ !

એ તમિને નવા સુધારા સાથે સારા ફેરફાર તથા પ્રાઈસિંગ નવી વ્યવસ્થા, કમિટી બનાવ, મેંબરોર અને સાઈલ ટેબીલો ખરીદવીના હોય તો ૫૦૬ નેરટ ઓટવાળી ફૂલને પધારી અથવા ચોરસ મારફતે મંજૂરી ખાતરી કરી લીઓ.

પ્રાઈસલીસ્ટ માટે તીથને સ્થરનામે લખેલ:—

એસ. પોરલાલ બટલર.

५०६ वेस्ट सीट, हरमन

S. Peerbhoy Butler,
506, West St., DUBAI.

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,
Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

S. S. 'PRESIDENT'

Will sail from Durban about the 7th and from Delagoa Bay about the 8th February 1910, taking 1st, 2nd and 3rd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
સીધા મુંબઈ જનારી સ્ટીમર "પ્રેસીડન્ટ"

ઉપલી આગળે તા. ૭ ફેબ્રુઆરીએ ડરબનથી અને ૮મીએ ડેલાગોઆબેથી ઉપરી પસ્ટ ડેસ્ટ થઇ મુંબઈ જશે. નેલી કોઈપણથી ખેરાઈ અથવા વગર ખેરાઈની મળશે કે પાસેજરને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરંચ સાફ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. ખાતી, પાણી, ગુલ્લખાતુ, જમણ વગેરે બાજતમાં પુરે બંદોબસ્ત રહે છે. લોકજાની કે અને વીજળીની બતિ છે. ખલસી દેશી છે સ્ટીમર મુંબઈ તેહાંએ કેમલથી ખમર આવે છે, જે જાપાઓમાં જાય છે બનાવેલા ટાઇમે સ્ટીમર આવે છે અને પછી લેમલર ઉપરી જાય છે. ઉપરી આવનારને કોઈને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

૧૦ દીરસે મુંબઈ. સ્ટીમર કેમલર તા. ૨૭ મારચના ઉપરી ડેલાગોઆ તથા માહી થઇ ૧૭ દહાડે મુંબઈ પહોંચશે. વધુ ખમર માટે નીચેને સરનામે લખો.
OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137, Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

નવાં પુસ્તકો.

હિંદ સ્વરાજ્ય

કીમત ૧ પેની. પેસેજ ૧ પેની.

એક હિંદુ પ્રત્યે મહાન દોષસ્પર્શનો દાખલ.

(હિંદુસ્તાન શુદ્ધાબીમાં કેમ છે, ને કેમ હશે?)

કીમત ૧ પેની પેસેજ ૧ પેની.

ઈસ્ટનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ-નાતાલ.

હેડ ઓફીસ: ૧૦ ચેમ્બર્સ સ્ટ્રીટ, ૧૫૫૫૫

સો. પી. લઈરામ

જનરલ સીંક મરચંડ.

૭૮ પ્રેસીડન્ટ સ્ટ્રીટ, બેંગ્લોર-સમરવ.

બેદ આપવા લાયક અનેક તરફની ધણીય સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભાતવું રેશમ, જરીના રેશમ કલોથ, કાશ્મીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. બાવ પણાજી સરતા. આવો અને ખાતી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer of Indian Groceries

64 Walmer Road.

Forwarding and Commission Agent.

STORES LOWER PIER STREET.

P. O. Box 553. Telegrams: "MELON."

PORT ELIZABETH.

તઈયાર છે.

હિંદ સ્વરાજ્ય

સાચું સ્વરાજ્ય તે શું? સ્વરાજ્ય મેજ વડા આપણે સા પ્રયત્ન કરવા નેહિએ. આપણમાં કેવા ગુણો હોવા નેહિએ વગેરે બાજતમાં અમત્યની હકીકત બધુવી હોવ તે વાંચો "હિંદ સ્વરાજ્ય." આ પુસ્તકને બાંધો ફેલાવો થાય એવા હેતુથી એની કીમત માત્ર - ૧ પેની રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખસ ૧ પેની.

ફેલક માણસોએ પ્રાંતી સંખ્યામાં આ પુસ્તકો ખરીદવાં હોવાથી જલદીથી મંજાવી ફેલાવી અરજ કરવામાં આવે છે.

ઈસ્ટનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ-નાતાલ.

તઈયાર છે.

૧૯૧૦ ના સાલની અપરી

એક દિવસનું એક આખું પાતું.

વેપારીને ઉપયોગી હકીકત સાથે.

કીમત માત્ર ૧/-

ઈસ્ટનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

No. 6—VOL. 8

SATURDAY, FEBRUARY 5TH, 1910.

Registered as a Newspaper
THREE PENCE PER COPY

WHAT THE BRITISH PRESS SAYS ABOUT THE TREATMENT OF INDIANS IN THE TRANSVAAL

The Times, of the 3rd January, in the course of a leading article on the Indian National Congress, remarks as under:—

Among the grievances set forth by the National Congress there is only one which must give food for serious heart-searchings to all those concerned with India's part in the Empire. The treatment of Indians in our Colonies, and especially in South Africa, has raised a problem of which we have always recognised the gravity. The policy of exclusion adopted in all the Dominions towards Asiatics, which imposes humiliating restrictions even on the most highly educated and distinguished of our Indian fellow-subjects, and the peculiar hardships inflicted upon the more humble classes of Indian immigrants, particularly in the Transvaal, have undoubtedly provoked widespread resentment in India, and we cannot be surprised that this sentiment should be exploited for all it is worth by disaffected politicians. If anything, for instance, could have furthered the disloyal propaganda among the Native Army it would have been the letters received from friends and kinsmen relating the indignities undergone by them at the hands of fellow-subjects of the King-Emperor in other parts of his Empire. The only genuine demonstration of feeling at Lahore was elicited by Mr. Banerjee's appeal for funds in aid of the sufferers in the Transvaal. The significance of that incident is beyond dispute. No Imperial question more urgently demands careful and statesmanlike consideration than this question of the position of our Indian fellow-subjects in the Dominions. It bristles with difficulties, but these difficulties must be faced and overcome if we are to do our duty by India and to expect that India shall do her duty by us. We should have greater faith in the sincerity of the enthusiasm developed by such men as Mr. Kair Hardie and

Mr. Ramsay MacDonald in the cause of Indian progress if, instead of heaping ignorant invective upon a Viceroy who deliberately sacrificed a great part of his popularity with his own fellow-countrymen in India to his determination to secure justice for humble natives in circumstances of singular difficulty, they would address themselves to the task of enlightening their own followers, and their brethren in the Labour organisations of the Dominions, on the popular feeling provoked amongst Indians of all classes by the suffering, indignity, and even ruin to which Indians, in most of our Colonies, have been exposed, or have with pardonable persistence exposed themselves, in the defence of what they believe to be their right. In the enlarged Indian Councils these legitimate grievances will find other and more responsible exponents than Mr. Banerjee. The Government of India cannot afford to meet them with a mere confession of impotence; but in this matter the Government of India can do nothing without the help of the Imperial Government, and the latter in turn can do nothing without the help of our self-governing Colonies. That is why there is no truly Imperial question of greater complexity and, at the same time, of more vital urgency.

In reply to the above, Mr. Ramsay MacDonald writes:—

In the leading article in your issue to-day you refer to criticisms I have made on Lord Curzon's actions as Viceroy of India, and you remark that if Mr. Hardie and myself would enlighten our own followers and our friends in the Dominions regarding the feelings of resentment which Colonial policy creates in India, we would be showing our sincerity. I accept the test. Did you not yourself praise the attitude of the Labour Party in Parliament when the South

African Constitution Bill was before us? We have, as a party and as individuals, done our best to persuade our Colonial friends that they are doing a grave injustice to Indians, and we shall continue to do so.

The Aberdeen Evening Express, of the 30th December, refers to the Transvaal question as follows:—

On this subject the language employed by the delegates may be regarded as excessively vehement, but there can be no doubt as to the sincerity of the general feeling that the honour of all Indians is involved, and that a determined stand must be made against the restrictive and oppressive policy favoured by the South African authorities. When Mr. Banerjee appealed for funds for the support of the agitation directed towards the redress of these grievances, "a stream of bank notes, sovereigns, rupees, and jewellery poured on the platform, ladies tearing off their gold rings and bangles." It is, of course, impossible to impugn the earnestness of an assemblage ready to make such a sacrifice for the sake of the Indians in South Africa, and there need be no doubt that, hopeless as may seem the endeavour to influence the determination of General Botha and his colleagues, the agitation will be vigorously sustained.

Referring to the Transvaal Indian problem, the *New Age* of the 6th January remarks:—It is a scandal that one section of the British Empire should be permitted to penalise the inhabitants of another portion merely because their race is different.

Sound Imperialists will welcome any news of a real solution of the difficulties which have hitherto presented themselves in reference to the enfranchisement and registration of his Majesty's Indian subjects in the

Transvaal (says the *Poll Mull Gazette* of the 5th January). General Botha states that in some discussions between General Smuts and the Secretary of State in England "a scheme was outlined which it is hoped will prove satisfactory to his Majesty's Government," and he goes on to say that General Smuts is convinced that when the details of this scheme are published it will be realised "that every effort has been made to effect a lasting settlement of this question." We hope, indeed, that this fair promise may be fulfilled. His Majesty's Indian subjects have an obvious claim upon the consideration of any Imperial authority.

The *Saturday Review* of the 1st January, in the course of a review of Mr. Dike's book, remarks:—We sincerely hope that this book may have the large circulation it deserves. Unionists, who above all claim to be true Imperialists, should do their best to press home its application to whatever Ministry is in power, for the story it tells is almost impossible to reconcile with any true conception of Empire. To a Roman it would have been inconceivable and, if the state of affairs which still exists in South Africa is to continue, the boast *civis Britannicus sum* becomes nothing but the most empty bombast. As Lord Ampthill very properly points out in his temperate but cogent introduction, the treatment of native Indians by the South African Governments, if persisted in and condoned by British Ministries, may well prove the beginning of the end of our Indian Empire.

It is well to remember that there is no question here of keeping out hordes of Asiatics who would otherwise pour into South Africa. The whole affair could be settled on a basis of easy compromise; but Mr. Gandhi and his friends will not admit the right of the colonial authorities to treat them as criminals. It is a disgrace to the British Government and their advisers that they should have permitted them to be thus treated. A little courage at the time the question of South African Union was before Parliament might have secured justice. We fear the whole matter will now be swamped in Great Britain by the electioneering deluge. It is not a grievance that it will pay either side to take up. And we all call ourselves Imperialists and talk of "the great st Empire the world has ever seen!"

The *Baptist Times* and *Freeman*, of the 17th December gave a brief history of the Transvaal Indians' fight for freedom, and said in conclusion:—"We sympathise most heartily with Mr. Gandhi and his associates, and hope that their efforts will be crowned with complete success."

Calcutta Indian Women's Transvaal League

The Secretary of the Indian Women's Association, Johannesburg, has received the following letter dated the 9th December last:—

Dear Madam,—I have the honour to forward to you, on behalf of the Indian Women's Transvaal League, a copy of the Resolutions passed at a meeting of the Indian women held in Calcutta on the 5th instant. It was resolved unanimously that:—

"(1) This meeting of Indian ladies is deeply grieved to hear of the sufferings of their sisters in the Transvaal, and sends its cordial sympathy to them."

"(2) An Association consisting of the following ladies, with power to add to their number, be formed to be called the Indian Women's Transvaal League, with a view to awaken interest in the cause of the Transvaal Indians, and to give every aid in their struggle that may be within their reach."

I do not think it is necessary to add how deeply we feel for the trials and sufferings of our countrymen in the Transvaal. We shall feel it a sacred duty as well as a noble privilege to be able to render any assistance to our sisters in their great trial. Please convey to them our sincerest sympathy and also let us know how we may be of some little help to them.

(Sd.) SUBBENORADHA ROSE,
Secretary,
Indian Women's Transvaal League.

"A Sign of the Times"

The ladies' meeting held at the City College hall to express sympathy with our suffering countrymen and countrywomen in the Transvaal is a remarkable sign of the times (says the *Herald*). That our ladies are beginning to take a genuine interest in all national questions cannot for a moment be doubted. It could not, indeed, be otherwise, because our national questions today are mostly questions which involve sorrow and suffering, injustice and humiliation, and the element of feeling is specially predominant in women, particularly Indian women. The present occasion calls for whatever is best in our women, for the sufferings of our people in the Transvaal most urgently demand our whole-hearted sympathy. Mr. Polak, who addressed the meeting, "spoke specially of the patient suffering and self-sacrifice of many Indian women who, in the face of utter ruin, encouraged their husbands, brothers and sons to fight for their country and their dignity as men, rather than submit to the degrading ordinance of the Transvaal Government." So it is not merely our countrymen in the Transvaal, but our countrywomen also who have shed their blood upon the name of their motherland. It is the duty of all of us, however, that people who

have risked their all, rather than make an abject surrender and thus bring disgrace upon the motherland, should in their heroic struggle for the vindication of national honour be helped by their countrymen in every possible way. And we are glad to find that as at the Town Hall, so at the City College, a committee was formed with a view to organizing measures of relief.

The Opinion of Englishmen in India

On the Transvaal Question

The Calcutta Anglo-Indian daily, *The Statesman*, says that the meeting which was held in the Town Hall to express sympathy with the persecuted Indians in the Transvaal will, it may be hoped, serve to strengthen the hands of Lord Morley in dealing with this difficult and disagreeable question. Bengal is indeed in this matter wholly at one with Bombay and Madras, and Lord Morley may feel assured that the educated classes in India look to him to take what action is possible to secure justice for their fellow-countrymen. Nor do we doubt that the opinion commonly held by Anglo-Indians is that the South African Colonies which have adopted a policy of persecution have acted in a manner unworthy of the Empire to which they belong and derogatory to Englishmen in India. The exclusion of the King's Indian subjects from a part of the British Empire strikes at the roots of Imperial unity, as South Africans might possibly discover if the Indian Government retaliated, as they might well do, by excluding all South Africans from India. That an affront is conveyed to Englishmen in this country is apparent, for what was implied when the South Africans proclaimed by statutory enactment that the Indian people, amongst whom Anglo-Indians live on friendly terms and with whom they are associated in the business of administration, in the professions and in commerce, are unfit for admission to the Transvaal? It is true that no resentment of the policy pursued in South Africa has, as yet been shown by Englishmen in India. But it may be safely assumed that, if they were called upon to define their attitude, they would be found ready to support the Indian Government in any measure calculated to vindicate the self-respect of the Indian people and to secure just treatment for them in every part of the Empire. Lord Morley may, therefore, count upon the approval of all races and all classes in this country for any action which he deems necessary.

From the Editor's Chair

THE VIRTUE OF SUFFERING

Paris reports state that heavy rain has recommenced to fall. The Zoo is flooded, and the position is critical. The stability of the Louvre is imperilled. The Museum has been closed. The Place de la Concorde is submerged. The Lord Mayor of London is considering the advisability of opening a relief fund. Relief funds for the benefit of Parisians who have been rendered destitute by the floods have been opened in London and the United States. President Taft has offered the services of the Red Cross Corps. The various heads of the civilized States throughout the world have sent messages of sympathy to France in her calamity.

LEAVING aside the question whether the loss of the Zoo, the Louvre, the Museum, the Place de la Concorde would be a calamity for the world or otherwise, the cable reports reproduced above of the floods in Paris demonstrate the efficacy and virtue of suffering, even when Nature's abnormal (in man's estimation) activity, as in Paris, is responsible for it. The attention of the "civilized" world is focussed on Paris. It is reported that England and the United States propose to do more than showing mere sympathy. Thus has suffering made us all feel akin. Prosperous Paris would only excite jealousy; afflicted Paris evokes sympathy. The Parisians may, therefore, well rejoice in their suffering and loss.

And so may the sufferers in the struggle now raging in the Transvaal. They, a handful, have commanded attention which they could have had in no other way.

But will the lesson of Paris or of Passive Resistance be learned by those who should learn? Or will the Indians follow the Parisians who, as soon as the floods are over, are likely to forget the lesson? They could learn, if they wished to, that self-suffering is a panacea for most ills of life, no matter of what description; they could learn, too, that without suffering, they need not expect any amelioration in their condition, and they could learn that suffering could weld together different sections of the Indian community as nothing else could.

MR. ROYEPPEN'S SENTENCE

So Messrs. Royeppen, David Andrew and Samuel Joseph, have at last been imprisoned. It will be for them a most unique and valuable experience. Mr. Royeppen will be able, in the "serene atmosphere at Diepkloof, to compare his English experiences and his Transvaal experiences. He will now understand the true dignity of British citizenship. He will find that British subjects can be made by others but that British citizens are self-made. He will, on further reflection find that the way to British citizenship lies not through

literary or legal degrees but through great personal suffering. He will discover, too, that British citizenship is an ideal that has to be reached in defiance of ordinary notions of loyalty and of laws which are repugnant to conscience. Mr. Royeppen and his friends will further find that the way to serve their countrymen is also through quite suffering.

And what will the Transvaal Government find from their hideous proceedings? They will find, if they have any time for reflection, that they have imprisoned cultured Indians, born in South Africa, to whom South Africa is their only home; that in imprisoning a Cambridge graduate, a schoolmaster and a clerk, they have still further demonstrated to the Asiatics that, for the latter, the only place of honour in the Transvaal is the Diepkloof gaol, and that they have, by their action, strengthened the Passive Resistance struggle. They may, however, derive this consolation, that the Passive Resisters are serving the Government just as well as they are serving their countrymen.

THE CAPE INDIAN TRADER

"Our country would suffer more damage from the influx of Asiatics than it had suffered from rinderpest, plague, East Coast fever and a number of other scourges combined."

So writes a correspondent to the *South African News* whose Editor, commenting upon this letter, says:—"We certainly are not prepared to characterise this language as exaggerated." Prejudices die hard; and so will this prejudice against Asiatics. Prejudices are, as a rule, based on ignorance and so is this prejudice based on ignorance, even in the highest quarters. A prejudiced man has made up his mind. He does not listen to facts; he does not want them.

We reproduce in full the leading article in question. Though it is temperate in tone, it bristles with inaccuracies. The question dealt with is that of Asiatic trade. The figures produced are in connection with the volume of that trade. The article, however, condemns an immigration that does not exist. The records of the Immigration Department show that very few Asiatics are admitted to the Cape annually. Only those who can pass a severe education test can enter that Colony. It is surely unfair to assume Asiatic immigration on a large scale because there are so many Asiatic licences.

Who or what is the scourge? Is it the Asiatic as such, or is it his trade? And if either be a scourge, how can there be any question of vested rights? Rinderpest is not credited with any such rights. How then can Asiatics who are considered worse than rinderpest, have vested rights?

If the Asiatic trade is a scourge, one might think that all trade should fall under that category. But the reason given for specially singling

out the Asiatic trader is that the Asiatic sells at low prices because he lives cheaply—"on the smell of an old rag." If that is so, the consumer benefits by it, and the consumer is the white man along with the other classes. The white man does not mind using the cheap Native or Indian labour. The eternal question of sanitation does not arise in that connection. But when the Asiatic becomes a trader and thereby offers competition to the white trader, no epithet that the English language can supply is strong enough for abusing the poor Asiatic. Because he is a successful trade rival, he is a scourge to the whole white race. The fact is that the white traders are impatient of any competition from the Asiatics. And for their own selfish ends they do not hesitate to concoct baseless charges against their rivals in order to hoodwink the public into the belief that the Asiatic traders are a danger to the whole community. There is no Asiatic storekeeper's assistant who gets only £10 per year. Most of them get on an average £4 per month with board and lodging. But we need not labour the point. For we are not concerned with denying that the Asiatic trader lives and manages his business much more cheaply than the average European trader. But his success is due not to his cheaper living but to his industry, his innate courtesy to his customers and to his hereditary skill. The Asiatic trader is born a trader. He does not, like the average petty white trader, take up trade after having failed at every other thing. If his cheaper mode of living were the real cause, the native, whose expenses are still smaller, should beat both the Europeans and the Asiatics out of the field. The subject, however, is too vast for a newspaper article. South Africa is on the eve of great changes. The lust of the white trader is rising in view of the approaching revival of trade. It is the duty of a newspaper, like the *South African News*, calmly to consider the whole question rather than subscribe to a violent statement like its correspondent's, and unconsciously lend itself to an agitation which has nothing but venomous jealousy at its back.

THE AGA KHAN AND PASSIVE RESISTANCE

His Highness the Aga Khan who presided at the annual session of the All-India Moslem League, held at Delhi, has been speaking in strong terms of the treatment of the Indians in South Africa. His Highness has truly described the state as the Indian martyrdom in South Africa. He has declared that, if all other remedies fail, the Imperial Government should be asked to stop indentured emigration from India to Natal. We are inclined to go further than His Highness and to say that it is the duty of the Imperial and the Indian Governments to stop such emigration in any case.

Indeed it is the duty of the Natal Government and, failing that, of the people of South Africa to wash their hands clean of this slavery-tainted labour. The importation is being kept up not for the people of Natal in general but for the sake of a few monied men. If this polluted stream were stopped, we doubt not that the Indian question would largely solve itself. Meanwhile we welcome the strong expression of opinion and sympathy from the All-India Moslem League, whose importance not even General Smuts can safely ignore.

Asiatic Immigration at the Cape

Anti-Indian Agitation

The *South African News* (Cape-town), of the 12th ultimo has the following leading article which we comment upon in our editorial columns—

Mr. Vincent van der Byl draws attention in an important letter which we published yesterday to what he regards as a serious menace to the future of this Colony and of South Africa, namely, Asiatic immigration; indeed, he goes so far as to say that in his opinion "our country would suffer more damage from the influx of Asiatics than it had suffered from rinderpest, phylloxera, East Coast fever, and a number of other scourges combined." We certainly are not prepared to characterise this language as exaggerated, for we agree with Mr. Van der Byl that the position is one of the greatest possible gravity. We have an Immigration Act; opinions differ apparently as to how effectual it is. But on one point there can hardly be two opinions: if it be ineffectual, then it must be amended. This country must not be swamped with Asiatics. It is most noteworthy that Mr. Gandhi himself says that that is a point on which everyone is agreed, and resents as a slander the imputation that he wishes an unrestricted influx of Asiatics. On the contrary, all he desires is that six educated Indians shall be allowed into the Transvaal per year. He sees that such unrestricted immigration—or indeed, anything but practically total exclusion—is impossible in view of all the circumstances of the case. Mr. Van der Byl says that the number of Indians in this Colony is being augmented monthly. If this is actually occurring to an appreciable extent, then the law will have to be strengthened—as we have no doubt that it will be strengthened, if necessary, by the Union Parliament.

But what is the present situation? That is serious enough. Mr. Van der Byl points out that there are over 8,000 Indians in the Colony now, and that of 149 butchers' licences held in the Cape Peninsula, 100 are held by Asiatics. We can supplement these figures. In the Peninsula there

are no fewer than 2,000 Asiatic shops in one street of 14 butchers' shops four are owned by Indians. Mr. Van der Byl says: "They are not men who in any way assist in the development of the country either agriculturally or industrially, and with few exceptions they cannot in the true sense of the word be said to be even domiciled here." In 1908, when the depression was at its very worst, Asiatics sent out of the country by means of money orders or post office orders an amount of £50,566. Again, as to Mr. Van der Byl's statement that "the manner in which an Asiatic conducts his business is such that no one else can compete with him and make an honest living"—in other words, that he lives, as it is said, on the smell of an oil rag—one may quote the figures in connection with the payment of Indian shop assistants. Such an assistant is commonly paid from £9 to £10 per year; a European assistant will get as much as £3 per week.

Indians have undoubtedly to a large extent ousted the white man and the Malay. Both this fact, and the fact that they are all too often most undesirable, is brought by Mr. Van der Byl's timely quotation from the report of the Chief Sanitary Inspector of Claremont: "There are 64 licensed general dealers in the municipality who trade in groceries and foodstuffs, of which 42 are Asiatics, who require continual attention, as most of the offences committed against the regulations framed for the protection of public health are committed by them; such as the sale of unwholesome foodstuffs, the use of rooms where food is kept for sale as bedrooms or sanitary conveniences, and their general filthy habits make them a real danger to the health of the municipality." What is to be done? The answer to the question is uncommonly difficult. We let them in in the first instance, and we must take the consequences to a very great extent. Mr. Van der Byl suggested a universal boycott. The idea is not a pleasant one; but leaving aside all questions of ethics, the plan is impracticable because you cannot prevent buying in the cheapest market. Nor does any other idea which has been mooted, namely, segregation in a bazaar, seem either alluring or feasible. With vested rights there must be no interference; that much is plain, and those who hold licences must not be refused renewals except for valid reasons. On the other hand, there is no reason why the Divisional and Municipal Councils should not view any extension in the number of these licences with the greatest jealousy. Furthermore, care might be taken, if the Councils saw fit, to prevent a man getting a second or third licence not *bona fide* for himself, but in order to set up some assistant of his. The whole matter bristles with difficulties.

On the one hand, we must avoid inflicting injustice or unnecessary hardship on the Indians; on the other, we must safeguard the interests of the white and of the permanent coloured population of this country. To steer between Scylla and Charybdis will not be easy; but it will have to be done. To attempt merely to drift between the two is almost certain to lead to disaster.

Our London Letter

(Continued)

A Great Englishman

Britain, nay, almost, the round world, has just celebrated the centenary of a great Englishman, none other than William Ewart Gladstone, who was born on Dec. 29, 1809. Two notable things have been said—among many—concerning the Grand Old Man; that his influence lay more in what he was than in what he did, and that it was he "who kept the soul of England alive." Mr. G. K. Chesterton mourns that to-day the "vermin of the void" emerge from their caverns now that he is dead. Notable testimony to the life of the great man was shown in the deputations and tributes that came from "the smaller nations" whom he helped and encouraged in their struggle for freedom; Greece, Armenia, Finland, and Bulgaria sent by special deputation, led by the Ex-Prime Minister, a silver wreath, valued at £250, which had been subscribed to by the peasant and the student out of their slender resources in memory of a lover of freedom. The statue of Gladstone in the Strand was decorated with beautiful floral tributes, for the most part the gift of Liberals, young and old, with many a touching inscription, one of them being:

Gladstone,

Thou shouldst be living at this hour,

England hath need of thee.

A remarkable characteristic of the demonstrations, no matter whether they were in the public street, in Westminster Abbey where thousands visited his grave, or at the memorial luncheon and public meetings, was the reverence with which every one took part. It was the influence of a noble character, that scorned selfish and low motives, of a great personality, that recognised that life is a gift held in trust, and that whether it be passed in the public view or in less conspicuous circumstances, an account of the stewardship must be given. To those who differed from him in political opinions, Gladstone's character appealed by reason of its soul force and absolute sincerity. Truly England—and beyond—did well to recall to memory the life and example of this giant among men.

An Indian Organisation

Last month saw the inauguration at the Leeds University, of the Indian Guild of Science and Technology which, according to the official description, purports to apply to India's resources the magic touch of science. Students who are at work in the West in medicine, engineering, mining, and other forms of applied science, are banding together to apply their knowledge for the good of their Motherland. They have received encouraging and practical support from professors in many Universities, and Professor Sprithells, Dean of the Faculty of Science at the Leeds University, was elected President. In his inaugural address he foreshadowed a happy India with her sons working successfully in many directions for her progress and advancement by the application of technical and scientific knowledge. There are already 120 Indian members of the Guild, and sections have been formed with headquarters as follows: Edinburgh for medicine; Glasgow for mechanical engineering; Leeds for leather manufacture; Birmingham for mining; and Manchester for dyeing. The subscription is 10s. a year, with 10s. as entrance fee. The secretary, Mr. M. A. R. Paniker, The University, Leeds, will be glad to give any information to enquirers.

Matters Indian

At the December meeting of the East India Association Mr. Keir Hardie's little book "India" was the subject of a lecture by Mr. Moore, of the Indian Civil Service, who found very much to which he took exception in Mr. Hardie's presentation of India's case. But there was one point on which he expressed complete agreement, and that was the treatment of British Indians in the Colonies, especially in the Transvaal. "In my humble opinion," he said, "it is a genuine and serious grievance that all loyal and law-abiding Indians in their capacity as British citizens should not be able to come and go, to live and die, to practise trades and professions, in any part of the British Empire." There were others who spoke who expressed agreement with the lecturer: a Canadian gentleman, however, was moved to show that Canada had to consider Canadians in her legislation! Mr. Keir Hardie was unable to be present to meet the charges brought against him for inaccuracy and "culpable negligence;" Mr. K. Chowdry represented him, and Mr. Bepin Pal said that the book was intended to show British readers what India feels, not merely to give a collection of statistics.

Mr. W. T. Stead, in the current *Review of Reviews*, proposes to Lord Morley the establishment of a censor at the India office who shall seal British newspapers and periodicals containing articles on India, as non-

seditious, and that thereafter no further inconvenience shall be suffered in India by confiscation of printed matter or arrest of the agent. Unless something is done, says Mr. Stead, the fate of *Sunday* and the *Review of Reviews* to-day may be that of the *Times*, the *Spectator*, and the *Nineteenth Century* to-morrow.

OSSEKVAR.

The English Volunteer Movement

One of the members of the above movement writes:—

The glamour of Christmas is over and our campaign continues. The activity in India is being felt here; the press is becoming active and the ball is kept constantly rolling by our energetic President, Mr. Ritch. What should we do without him?

Last Sunday a most interesting address was given by Mr. Ritch, under the auspices of the Social Democratic Federation. This Federation is mainly comprised of men who have to toil hard to earn their livelihood; honest workers who endeavour in their leisure to find some way of improving those social conditions which are the cause of so much misery to so many of the people of this country. Of such was the audience composed. The people were impressed; you could see it on their faces. They realised that there might be, and undoubtedly were sufferings endured by British subjects infinitely worse than theirs, and from all parts of the room came cries of disapproval as the recital of the wrongs of the British Indians in the Transvaal was unfolded. At the end of the address, several of the audience spoke expressing indignation at the un-British treatment of the Transvaal British Indians and these people, poor in pocket yet rich in largeness of heart, almost to a man signed the following resolution, contributing their mite towards the alleviation of the distress. It was touching to see these men subscribing so readily to the cause, when one realised the great value of such offerings:—

"We the undersigned desire to enter our protest against the un-British treatment to which our Indian brethren in the Transvaal are being subjected. We have appended our signatures and such small money offering as we can afford."

Our weekly meeting of helpers took place last night, when it was decided that every effort was to be made to secure drawing rooms, etc., for meetings. It was also arranged that, in future, one helper should address the meeting every week on the Passive Resistance Movement, so that, in time, all the helpers would become efficient speakers.

London Passive Resistance Volunteers

News of the following further signatures and collections has been received:—Mrs. Polak (16 signatures) 9/6; Miss M. E. Polak (2 signatures) 3d; Miss E. M. Nicholls (4 signatures) 6/-; Mr. M. Howes (8 signatures) 8/6; Mr. J. E. Wade (8 signatures) 1/6; At the Social Democratic Party's lecture held on the 2nd January (23 signatures) 11/9.

Total 91 signatures; £1 13s. 6d. This makes a grand total 384 signatures and £75 9s. 4d.

All-India Moslem League

The Aga Khan's Speech

Enthusiastic Transvaal Resolution

London, January 29th.—A Reuter telegram from Delhi states that the Aga Khan, in delivering his inaugural address at the annual session of the All-India Moslem League, made a most impressive speech.

He declared that the reforms introduced by Lord Morley were a reasonable compromise, and urged all races to unite and ensure further constitutional developments.

He outlined a programme, including the advancement of education, agriculture, commerce, and general industry. They must, he said, send trained men to Europe, America, Japan, and Africa to study commercial conditions, and to find markets for Indian products.

He referred to the Indians' martyrdom in South Africa, and declared that (other methods failing) they must ask the Imperial Government to stop the importation of indentured labour into South Africa.

It was the imperative duty of all to combine to suppress anarchy and to form vigilance committees to issue orders in the mosques and temples.

He concluded by declaring that all must prove their warm and sincere loyalty to the King, and live in abiding national unity under the Union Jack.—Reuter.

London, January 31st.—A Reuter's telegram from Delhi says that the annual session of the All-India Moslem League passed a resolution expressing admiration at the heroic and patriotic struggle carried on by the Indians in South Africa, and also urging the Indian Government to prohibit the exportation of indentured labourers, and appealing to the Imperial Government to intervene.

A subscription list was opened, and 3,000 rupees collected on the spot.

The proceedings of the League have established the determination of the Mahomedans to co-operate loyally in the reforms recently introduced by Lord Morley.—Reuter.

The Value of Indian Co-operation

At the Malaria Conference held at Simla recently, Sir Herbert Risley, the Home Member of Council, who was presiding, read a valuable paper suggesting a practical means for generalizing the proposed anti-malarial measures throughout India. He said:—"In the course of our discussions we have profited greatly by the presence of Indian gentlemen representing various provinces, and I desire to take this opportunity of acknowledging their services and thanking them for the valuable advice they have given us. This has led me to consider how co-operation such as we have received from them can be secured, in an organized fashion and on a much larger scale, for the measures that all of us have at heart."

Mr. Ronald Ross, of the Incorporated Liverpool School of Tropical Medicine, in a letter to *The Times* calling attention to the above paper, said:—"I can say from my own experience years ago in Bangalore and elsewhere that Indian gentlemen when properly supported and encouraged are extremely useful workers in the humble but great cause of sanitation."

"Treated Worse than Dogs"

Under the above heading the *Rand Daily Mail* publishes the following account of the difficulty of railway travelling by Natives:—

Another batch of natives for the mines was sent off from the local station the other evening (says the *Cape Mercury*). Forty-four boys were packed into a truck which was full up when 30 boys had been put in. The truck was of the usual order—narrow seats along the sides, with a double row in the centre. Sitting was more or less out of the question, while to lie down was absolutely impossible. The condition of the natives after being in the truck only a few minutes was pitiable in the extreme. Perspiration was literally pouring from them, and the atmosphere was positively appalling. The natives strongly protested against such treatment, and vowed that unless they were divided up at Blaney, as promised by the railway officials, they would absolutely refuse to continue the journey to the Rand. In another truck, certainly not so crowded as the one above referred to, both Kafirs and Hottentots were accommodated, and it is almost unnecessary to state that the atmosphere in that particular truck very rapidly became sultry—in more ways than one! We understand that more trucks were available, but could not be utilised owing to the limited drawing capacity of the engine.

A man goes to show the economy of labour recruiting, why not?

out of place, though at the same time it is clearly obvious what a splendid national asset is contained in a large, constantly-employed, and wage-earning native community. The average amount per head paid for recruiting is £3, while the administrative expenses amount to probably another £3 in addition, advances of from anything up to £5 per head are made in the case of practically every native recruited, so that an average of, say, £8 each is put into circulation forthwith, apart from the railway fares paid. Most of the natives make remittances to their families during their period of service at the Rand, and generally return at the termination of their contracts each with a substantial sum in his pocket. This money begins to circulate in the district to the benefit of the natives themselves and commerce generally. Under such circumstances it is policy on the part of both Government and the communities concerned to do all they can to encourage the natives to work regularly, in the interests of the latter and the country generally, and as the mines absorb the great bulk of native labour everything possible should be done to make the conditions of work and railway travelling as inviting and as pleasant as may be. That the Railway Department, as is apparently the case, does not grasp this fact is really past understanding. As shown above, the natives are beginning to realise that on the railway they are treated worse than dogs, and are protesting against the abominable conditions under which they are made to travel. If no improvement is effected in the existing disgraceful state of affairs, labour recruiting is certain to be seriously handicapped, to the detriment of the material well-being of the natives, of the whole Colony, and certainly of the Railway Department. The fare charged from King Williamstown is £1 6s. 5d. per head; we are not taking into account the fares from Debe Nek, Middle Drift and other places along the line, whence natives are sent forward. Forty boys in a truck gives something like £52 16s. 8d. per truck for the journey. The sum of £5 will probably cover all working and administrative expenses per truck, as well as the wear and tear, leaving a net earning per truck per journey of nearly £48. On returning home the natives travel "on their own," and pay something like £7 12s. 10d. each, so it may be claimed that from this district the railway receives the sum of £3 10s. 3d. from every native who goes to the mines. Surely such lucrative traffic deserves to be fostered, and justifies the use of properly equipped conveyances, carrying a reasonable number of passengers under comfortable conditions. We do not urge that the natives should be carried in absolute luxury, but we do hold that they have a right to be treated as human beings and not as the lowest type of beast. Over-crowding of residences

in towns renders the party responsible liable to punishment; it is a pity such offences on the railway cannot be similarly dealt with. The Railway Department is following a deplorably short-sighted policy in this regard, and we fear the result will be very serious unless it throws off the cloak of indifference that seems to enshroud it and awakes to a real sense of its responsibilities to the natives and the country generally. We should like to state, in conclusion, that in what we have written in the above connection it has not been our object to cast aspersions on the local staff. The main fault, it seems to us, is not a local one, but must be laid at the door of the administrative branches of the Department.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

The Transvaal Parliament has been further adjourned to the 7th day of March. I understand that it is not likely to meet before April.

Mr. Valayatham, who was deported to Natal during the struggle, has left Durban to rejoin it.

Rumours have been going the round that some Indians have been telling the Government that the discharged passive resisters will no more seek imprisonment, and that some again have been taking signatures to a document purporting to state that the signatories do not desire the granting of the demand of the Indian community for legal equality in respect of immigration. Both the rumours are unbelievable. But if there are any documents being secretly or openly signed, it behoves every Indian to study and understand such documents before signing them.

Mr. Abdul Gafur Fajandar, Mr. Mohan Ghelani and Mr. Manilal Gandhi were discharged on Friday, the 28th ultimo. They are all looking well. Mr. Manilal offered passive resistance in the gaol and had to undergo solitary confinement for one night. He and his comrade were put in the same cell with some of the worst Chinese criminals. These latter drank water from the same bucket like animals from a pool. This was disagreeable. Young Gandhi complained to the Deputy-Governor who considered the complaint to be frivolous and put him in a solitary cell. Nothing daunted, this passive resister complained to the Governor who thought the complaint to be reasonable, ordered a separate bucket and a tumbler for the use of Indian prisoners and cancelled the order for solitary confinement.

These young men have brought the information that Mr. Kastamjee is in the same cell that they were in, that

he had received no medical attendance there and that he was given work in the store-room.

Mr. Kooptasamy Naidoo, the eldest son of Mr. Thambi Naidoo, who has just finished his sixteenth year, has joined the passive resistance brigade. Congratulations to both father and son.

Young Naidoo and young Gandhi appeared with their huge baskets in the Market-Square to hawk their fruit. They were duly arrested, but Superintendent Vernon would not have them, saying he did not want martyrs. The youths, therefore, returned dejected, went out again and sold all they had, and thus replenished a little the Passive Resistance chest.

Messrs. Joseph Royceppen, David Andrew and Samuel Joseph were tried on Tuesday at Volksrust as prohibited immigrants and fined £50 each or sentenced to imprisonment with hard labour for three months. Needless to say they have all gone to gaol.

Mr. V. Doorasamy Padiachy went to gaol for three months with hard labour on Tuesday at Johannesburg.

Messrs. S. S. Moodley and Dharmalingam Padiachy have been arrested and will in due course find themselves in the Indian haven.

Wednesday.

Messrs. Solomon Ernest, the son of Mr. David Ernest, who appeared last year for the Cape Matriculation and who is South African born, Alfred Andrew Moothoo and Moses Thomson have been just arrested. They are all certificated residents but they will go to gaol. It is remarkable that only the brave Tamil Indians receive this marked attention from the authorities.

The Krugersdorp Locations' Commission commenced its sittings on Wednesday at 10 a.m. Mr. McIntyre appeared, representing seventeen Indian clients and filed a statement subject to a protest against the Commission sitting at all, as it contemplated dispossession of the occupants from a site occupied by them prior to the war. Mr. McIntyre specially protested against any removal of the Mosque on religious grounds. The Commission has intimated that they would write as to when they would hear evidence and what evidence they require on behalf of the Indian claimants.

Mr. Dharmalingam Padiachy of whom I wrote yesterday (Tuesday) was tried to day and was sentenced to three months' imprisonment with hard labour. Mr. D. Padiachy has left an important business but he did not care how much money he lost so long as he kept his self-respect intact.

Mr. Umvachanker Shelat of the solitary imprisonment fame, not having been arrested yet, is now trying to force himself on the attention of the authorities and, by the time these notes are in the reader's hands he may have become His Majesty's guest.

Mr. Nanah Shah surrendered to his bail yesterday. He is now being deported to Natal. As his health has been considerably undermined, Mr. Shah, with the consent of his fellow passive resisters, proposes taking a month's rest at Durban before re-crossing.

Durban Anjuman Islam School

Anniversary Celebrations

Sunday, the 30th day of January, 1910, saw the first anniversary of the establishment of the Durban Anjuman Islam School in Saville Street, Durban, which was opened as a result of the Natal Government's high handed and arbitrary action in the removal of children over the age of 14 from all the Government Schools for Indians. The commemoration of this eventful day was the occasion of a procession of all the children attending this School, their parents, well-wishers and sympathisers, through the principal Indian business streets of Durban, the photographing of the children and the prize distribution to the successful children in the English, Gujarati and Arabic examinations. This very interesting function took place in the afternoon on the West Street Mosque grounds, where over 400 people assembled, exclusive of the children attending the school, who numbered 150, including 14 girls. 37 boys study English, 60 boys Gujarati and the rest Arabic. Among those present were Messrs. Dawad Mahomed (President of the Natal Indian Congress), Ismail Gora (Vice President of the Durban Anjuman Islam and Chairman of the School Committee), N. M. Kader (Secretary of the Durban Anjuman Islam), Hailejee Abdul Hai (Head Teacher in Arabic), Suliman Ebrahim (Assistant Teacher), Ismail Moosa (Gujarati Teacher), Michael Lazarus (English Teacher), Osman Ahmed, Ahmed (S. P. Mahomed & Co.), Abdool Ganig, Mahomed Cassim, Moulvi Ahmed Mukhtar, H. L. Paul, V. Lawrence, Gora Mahomed, Essopjee Omar, Suliman Hoosen Kharwa, E. Suliman, Kooknoodeen Desai, R. Bhugwan, Moosa Hajeer Dost Mahomed, Suliman Kathrada, D. M. Timol, J. L. Roberts, A. M. Mootala, Abdul Hay Amod, Mahomed Kuchie, I. B. Timol and others. Almost all the Durban Indian merchants were present.

Mr. Dawad Mahomed distributed the prizes, assisted by Messrs. Moulvi Ahmed Mukhtar and H. L. Paul.

The programme consisted of Koran readings and recitations, also Gujarati and English recitations. Two of the elder boys made short speeches. Mr. Dawad Mahomed said that the Natal Government had given them trouble in all directions in regard to licences, immigration, the tax on women, and now they were giving them trouble about the education of their children. He urged the great necessity of education.

Dunfee Licensing Appeal

A special meeting of the Town Council was held on Wednesday, the 16th ultimo, all of the members of the Council being present, writes the correspondent of the *Natal Mercury*.

One Abdool Rahman having been refused a licence renewal by the borough licensing officer, Messrs. Tatham, Ltd., appealed on his behalf, and this was the first business taken, Mr. Labistour being present to represent Messrs. Tatham, Ltd. He was not, however, called upon. The borough licensing officer was called upon to give his reasons for refusing the renewal, and they amounted, in his opinion, to the fact that where no licence existed none could be renewed. It appears that the applicant took out a renewal of his licence at the beginning of last year, but he left the town in June or July, not returning until near the end of December. On his return he found that the one store he had occupied out of the block of three had been added to his neighbour's premises by the taking down of the partition wall between. He had then taken possession of the third store of the block. The licensing officer had warned him to take out a transfer, but as it was near the end of the year it appears that Abdool Rahman left it in order to take out transfer and renewal at the same time. The question as to whether it was needful to take out a transfer for premises in the same erf was brought up, but eventually the Council room was cleared, and the matter was considered in committee.

Upon resuming their sitting, they upheld the appeal and granted the licence. At the same time, they commended their licensing officer for bringing the matter to their notice.

Agenda for meeting of Municipal Association.—Councillor Head hoped that something would be done to stop the traffic in Asiatic licences. It should be possible to identify the applicant for a renewal as the man who originally took out the licence.

Councillor Williams pointed out that a new licence had recently been granted to an Asiatic in Durban. This was against the understanding that no new licences were to be granted, and he wished the matter to be brought up before the Association.

Natal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY.

Feb. 1.

The Poll Tax

Mr. SAUNDERS moved that, in the opinion of this House, it is desirable that the poll tax should be abolished on the 30th May next. The tax was imposed when there was a dire necessity for money. It was, however, only considered as a temporary measure, and at present quite unnecessary. Its abolition would not affect the finances, and this colony was the only colony that imposed the tax. It was very undesirable that they should go into Union with this form of taxation, which was a relic of the middle ages.

The TREASURER said it was utterly impossible for the Government to agree to the abolition of the tax, because the present finances would not allow it. It was impossible to impose any other taxation that would bring in the same revenue from the same sources because natives and free Indians paid three-fourths of the tax.

The PRIME MINISTER said the tax was essentially on the natives and Indians, who were paying it willingly. If it was withdrawn and then perhaps re-imposed by the Union Government there would be a difficulty in collecting it. At any rate it was difficult to propose any alternative tax. Nothing was heard of the abolition of the tax until Government found itself in a position to withdraw the land and income tax. At a later date it would perhaps be re-imposed on fairer lines, but at present Government could not see its way to agree to the withdrawal of the poll tax.

Mr. ARMSTRONG said the tax was unjust in its imposition on the white population. He supported the motion believing that inasmuch as Government had withdrawn the income tax the poll tax should follow.

Mr. O'MEARA defended the imposition of the tax as regards the natives and free Indians. The whites, however, were fairly heavily taxed through the railways.

Mr. McLURE urged the Government to withdraw the tax against Europeans only.

Sir LIEUT. HURTT sympathised with the motion, but thought the Government should be just before it was generous. What the country wanted was the abolition of the tax on Europeans, but his intention with regard to natives, and it was impossible at the present juncture.

Mr. SAUNDERS replied. He explained that his motion would in no way affect this year's taxation. He did not see that natives and Indians should pay the tax if the colony could do without the money. On a division the motion was lost by 21 votes to 15.—Continued from the *Times* of Natal.

Items of Interest

The Calcutta correspondent of *The Times* cables on the 6th January that in the 27 elections already held for the Imperial Council the returns show that 71 Mahomedans, 11 Hindus, two Europeans, one Sikh, one Burmese, and one Parsi have been elected.

Mr. Gokhale, Sir Vithaldas Thakarsey and Mr. Jinnah have been elected to the Imperial Council of India by the non-official members of the Bombay Legislative Council.

A Notice in the *Gazette* announces the appointment of Mr. A. H. Bat-chelor as an Assistant Boarding Officer in the Immigration Restriction Department.

Mr. G. A. Nateson, Editor of the *Indian Review* and one of the Joint Secretaries of the Indian South Africa League, Madras, has contributed Rs. 30 to the Phoenix Education Fund. Mr. Sivaswami Aiyer, Advocate-General of Madras, has given a studentship of Rs. 200.

A message from the *Star's* correspondent at Capetown, dated the 26th ult., states that it is becoming increasingly evident that the Asiatic question will be brought prominently forward in this Colony in connection with the Union elections. For some time past the daily papers have been deluged with letters pointing out the evils of Indian trading and the impossibility of European competition, and the movement is likely to culminate in the formation of a White Expansion Society here. The Capetown branch of the Afrikaner Bond have now taken the matter up, and at a meeting yesterday passed a resolution urging that steps be taken to amend the law so as (a) to prevent an influx of Asiatics and (b) to obviate the damage caused to the country by undesirable traders.

The Cape Peninsula Retail Drapers' and Outfitters' Association discussed the question of Asiatic competition at a meeting to-night. Correspondence was read from the Dutchers' Association showing that the latter intended to advocate the restriction of Indian licences, and to hold a conference with the grocers. The two businesses, it is alleged, have been practically ruined by the Indians, who also are getting a footing in the drapery trade. The meeting appointed two delegates to the conference but declined to take definite action at present.—Reuter.

Among the South African amendments to be moved in connection with the debate on the Address-in-Reply to the Speech from the Throne, the question of the Indians resident in the Transvaal is likely to be the most important one, say, Reuter's London correspondent.

A Review

"Short South African Stories" is the title of a small volume by Joan and Vere Stent. It is published at the price of two shillings, and may be obtained from the Pretoria Printing Works, Ltd. The book contains fourteen short stories, or, rather sketches, of which three are from the pen of Miss Stent. Those for which the editor of the *Pretoria News* is responsible are the result of his local experience as war correspondent and journalist in out-of-the-way places. From the point of view of the author and the public for which he caters, the stories are interesting enough, and are well and crisply told. But a passive resistance journal, like *INDIAN OPINION*, will much prefer the type of man represented by Parsee Rustonjee, who faced starvation, ill-treatment, humiliation, and insult in a Transvaal Gaol, as a common aboriginal felon, for the sake of an ideal, to that represented by, say, Dan O'Donovan, hard drinker, hard sweater, hard fighter, good and true fellow though he may have been. It is, perhaps, the same spirit seeking an outlet at a lower level. Miss Stent's contributions please us better, and "The Picture" is excellently and delicately told.

Latest Telegrams from the Transvaal

Johannesburg, Friday.

Messrs. Moses Thompson, Andrew and Solomon Ernest, all Higher-grade school-masters, have been arrested. The first two were sentenced to three months' imprisonment under the Registration Act. Young Ernest was born in the Transvaal, but, not being voluntarily registered, has been tried for deportation. The case is adjourned to the 9th instant.

Mr. Royceppen and his companions together with Mr. Dhobi Nayanah, have been removed to Diepkloof. Messrs. Mahomed Moosa, Moonsamy Dhobi, and Mooloosamy have been deported.

Contents

	Page
What the British Press Says ...	43
Calcutta Indian Women's Transvaal League ...	44
The Opinion of Englishmen in India ...	44
From the Editor's Chair ...	45
Asiatic Immigration at the Cape ...	46
Our London Letter ...	46
The English Volunteer Movement ...	47
London Passive Resistance Volunteers ...	47
All-India Muslim League ...	47
"Treated Worse than Dogs" ...	48
Transvaal Notes ...	48
Durban Anjuman Islami School ...	49
Dance Licensing Appeal ...	49
Natal Parliament ...	50
Items of Interest ...	50
Latest Telegrams from the Transvaal ...	50

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મોલી

સીધી મુંબઈ

૧૭, ૧૮ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચે છે

આ કંપનીની આગમીટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન જામતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામગીરી વાતે જરા પણ મુંઝવું પડતું નથી એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હિંદી બાળકો લાંબી મુસાફરીમાં નક્કી થયેલ માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે મુંબઈ સુધર છે કે અરબી અરબ મુસાફરી ના મુશ્કેલી દરેક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમીટ દર મંદીને મુંબઈ સાર જાય છે, માટે આ મુંબઈ મુસાફરીનો ખરો સાબ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તબક્કા વાળ રહેવું.

સરકાર આગમીટ મુંબઈ પહોંચેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર પચકે તે ઉપરથી સફતી જાણુ માટે અતરે અંખમાં નંબાવણું તેથી સહી સાહેબો તે જમર ખરેખર આગમીટ પહોંચી જવાની ખબર પડતો. થુ વિચત નીચેને સરનામો જણી શકશે.

દરમજલે સીધે કોલંબો થી કલકત્તા સ્ટીમર મીચે મુજબ જાતી છે.

અમકુશી ટન ૨૮૦૦ તા. ૧ ફેવરવારી

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ કમર્સ એન્ડ નેવિગેશન લિમિટેડ.

જાણું, જાણું. અમકુશી ટન 2800 બ્રિટિશ ટન 9૦.

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ કમર્સ એન્ડ નેવિગેશન લિમિટેડના મુખ્ય મથકોમાંથી એક.

શ્રી. હમસાદિય જમણાકની મુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ ડાયરેક્ટરિયસ રોડ ડરબન.

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કિંગ & સોન્સ લિમિટેડ ડરબન.

૧૨૮ સીટ, ૧૨૫ન.

King & Sons,
West Street, Durban.

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers of all kinds of

Groceries, Salt Goods, etc. etc.

પોસ્ટલ ડરબન ખુશખોદાર થી.

101 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 35 Tel. Addn - POHBAKAK.

Tel. phone 14

નામરદાસ હરી સોની

દરેક રકમના સોના ચાંદીના જરૂર શાગીના બનાવનાર.

જોડ ના. ૨૪૪-૨૪૫. એલિયાટા બાર, ૧૨૭૯/૫૫ મુખ રોડ. P.O. Box 280 Pretoria

Ismail Amod Kae

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

64 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHI ROOTS.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 35. Tel. Address: "Po bandar."

Telephone 284.

ઉંચા ફેક્ટના ડરેક્ટી કેપ, અને બેન્ડ
સોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે બારે મથશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

સન બ્રન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ

૧૧૪ મે સીટ, ૧૨૫ન.

દેશી મોઝાઇ

બોખા લીની સરતે જાતની તાજ મોઝાઇ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. છપ્પણ,

મલકજવાળા જોહાનીની સામે

૧૬૨ મે સીટ, ૧૨૫ન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOLBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks.

ઉંચા ફેક્ટની ટરફીસ ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

M. E. SEEDAT,

General Merchant and

Produce Agent

Branch: INGOBO.

Tel. Add: "SEEDAT."

Box 7, NEWCASTLE,

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS,

S.S. "HAIDERI"

will sail about the 7th February 1910

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પરશીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કં..

આ લાઇનની ભણતી આગમોટ "હૈદરી" તા. ૭ ફેબ્રુઆરીના અરસામાં ઉપાસનામે, મેરા, મોઝાંબીક, જંગમ્બાર તથા મોંબાસા થઇ સીધી મુંબઇ જશે. દરે પછી આ લાઇનની આગમોટ ૬૨ ત્રણ અઢવાડીએ આવશે.

ફર્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની તેલી બહુજ કામચલાઉ રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુબજનાં ફરે છે. એક હુબજથી બારસા પાસે જશેની સગવડ સારૂ કીચન, બજાર અને પાણીની સગવડ રાખી છે. તે બાબત તેઓ સરદારીકે કરાવે છે.

ખલાસીઓ સખજા દેશી છે. ઓશીસરો માથાળુ છે. અને કપતાનો દોઢી ઝોના ધરમના રીત રીવાજથી ચાકે છે. પ્રાદુરભણ રસોઇયા સખી હાંદુઓની સગવડ વધારી છે.

બાળખાઓ સાથે આવનારા તથા જતારા પાસેજરો ખાસ આવી અમુક્ય તક ગુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરજદા અને ધરમના નીયમો પછી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી તેઓનું નામ મરાહુર છે.

જંગમ્બાર મોંબાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાને કારણ કીધો તેમ હાલિય આફરિકાના લોકોએ પછી કરવું નીકળે.

દશસવાજની સરકારે હુબાર કરેલા લોકોને લેવાનું બધ કરી આ લાઇને દગસવાજનો સરકારને બાયકોટ કરો છે.

સહાય આફરિકામાંથી હજુ પડવા જતારા મેરી સખામાં થાય તો કેપી કે છા સુધી સીધી અથવા મુંબઇ થઇને જતારી સ્પેશીઅલ સ્ટીમર આવી સખીએ જીએ. રીટર્ન ટીકીટ કાઢવાને આવ કરી રાહુ.

પેસેજરો બાબત વધારે ખબર પાસે જમારી વેસ્ટ કોટ ઓફર પાસેજની મેરીસમાં અમેને બતે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

દાદા અબ્દુલ્લાની કુંપેનો,

વેસ્ટ કોટ, ઓફર પાસેજ, ૧૨૫૧

HORMAJCY IDOLGY,

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Now Mills & Timber Yard

109 Queen Street, Durban

A. F. CAMAY & CO

Wholesale Grocers

& General Merchants

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE Gaiety Theatre)

8 KORT STREET,

P.O. Box 3604, Tel. add. "Cama"

Telephone No. 1891

JOHANNESBURG,

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "ZINNIA" leaving Durban for Calcutta direct on or about 16th March taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ.

Passenger Agent,

169 Grey Street Durban.

एस. एस. "झिनीआ" नामके जहाज १६ मार्च १९१० के लगभग दरबन्हे कलकत्ते जाएगी. किराया बहुत सस्ता.

सुचित्त महाराज, अजंदा,

१६९ ग्रे स्ट्रीट, डर्बन.

એસ. એસ. 'ઝીનીક' તા. ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ૩૨૫૧ની કલકત્તા જવા ઉપડશે. કારણ બહુ સસ્તું છે.

સુચીત મહારાજ—એજંદ,

૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ૩૨૫૧.

"સચ.સચ." "ઝીનીક" નામક જહાજ ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ૩૨૫૧ની કલકત્તા જવા ઉપડશે. કારણ બહુ સસ્તું છે. સુચીત મહારાજ—એજંદ, ૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ૩૨૫૧.

ટોપાઓ ! ટોપીઓ !

જો તમેને નવા ટોપાસ સાથે સારા ફેશન રીફ કલર તથા પ્રાઈસની નવી તુરજી, હાથેરી અને, જેમદોર અને સાર્ફલ ટોપીઓ ખરીદીશ હોય તો ૧૦૬ વેસ્ટ કોટવાળી દુકાને પધારી અથવા પોસ્ટ મારફતે મંગાવી ખાતરી કરી લીઓ.

પ્રાઈસલીસ્ટ માટે નીચેને સંદર્ભને લખો—

એસ. પોરભાઈ અટલર.

૫૦૬ વેસ્ટ કોટ, ૩૨૫૧.

S. Peerbhoy Butler,

506, West St, DURBAN.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૫ મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૦.

અંક ૬.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ગોસ્વો-તા. ૫ મી ફેબ્રુઆરીથી, તા. ૧૧ ફેબ્રુઆરી સુધી, ૬૦ સં ૧૯૧૦.
હાઉ-પોષ ૫૬ ૧૦ થી માઠ સુધી ૨ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
મુસલમાન-તા. ૨૪મી મોહરમથી તા. ૨૯ મોહરમ સુધી, ૧૩૨૮ હીબરી.

વાર.	પ્રોત્તમ તારીખ.	હાઉ લોક.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી તારીખ.	સુર્યોદય ક. મી.	ચંદ્ર અસ્ત. ક. મી.
રવિ.	૫	૧૦	૨૩	૨૬	૫ ૨૯	૬ ૫૧
રવી.	૧	૧૧	૨૪	૨૭	૫ ૩૦	૬ ૫૧
સોમ.	૭	૧૨	૨૫	૨૮	૫ ૩૧	૬ ૫૦
મે.મ.	૮	૧૩	૨૬	૨૯	૫ ૩૨	૬ ૪૯
બુધ.	૬	૧૪	૨૭	૩૦	૫ ૩૩	૬ ૪૯
ગુર.	૧૦	૧	૨૮	૩૧	૫ ૩૩	૬ ૪૮
શુક.	૧૧	૨	૨૯	૧	૫ ૩૪	૬ ૪૭

અનુક્રમિકા.

ગોલ ઇડીઆ મોસલેમ લીગ	...	૭૭
હાઉ વેપારી
હાઉ પુઠા	...	૭૮
ચારીસતુ તેડાન...
મી. રાયપતની સભા
વિલાયતના છાપામાં ચરચા	...	૭૭
ઇન્ડિયાના વેલ ટીબરોનું કામ
વિલાયતમાં દિલ્હવાલ	...	૮૦
પાણ ના. હડકું
એડાન્સબરન ખજરખર
ચરચા પત્ર	...	૮૨
પરચુરણ ચરચા
હમીદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટી
સાદુ વરતમાન
પરચુરણ ખબરો	...	૮૩
ઉદ્ધા તાર	...	૮૪
નાતાલમાં એશીઆટીક ચરચા	...	૮૫
કેપમાં એશીઆટીક ચરચા	...	૮૬
ગોલ ઇડીઆ મુસ્લીમ લીગ
તાર સમાચાર	...	૮૭
વિવિધ વિચાર	...	૮૮
હાઉના સેવકોનું મંદિર	...	૮૯
હાઉ જવાનના સલા વિચાર
મોટીશીઅસની રીમર વિષે ફિકર
હાઉરતાનના ખબરો	...	૯૦
ડરમન અન્ડમન ઇસ્લામ રૂઝ	...	૯૧
હમીદીઆ મુસ્લીમ સોસાયટી
ડાહરોડ
મોટીશીઆ અન્ડમન ઇસ્લામ	...	૯૨
મહેસેજેન, કામિયાન સોસાયટી
નાદાની જોડીના નાદીઓ
શાહ બનારસો

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર તા. ૫ મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૦.

ગોલ ઇડીઆ મોસલેમ લીગ

આ લીગને મેળાવડો દિલ્લીમાં મળ્યો છે. તેમાં નામદાર આગાખાન પ્રમુખ હતા. તેમણે પોતાના બાપજીમાં દક્ષિણ આફ્રીકાના હાઉ વિષે ઘણી સખત ટીકા કરેલી છે. ટરાંસવાલના હાઉને દક્ષિણ આફ્રીકાના 'મરદ' ની ઉપમા આપી છે. તેઓ સાહેબે સુચવ્યું છે કે જો ખીજ રિતે ટરાંસવાલની સરકાર ન સમજે તો ગ્રીમીટીયા હાઉને મોકલવાનું બંધ કરવું. અમને તે જણાય છે કે મળુ રાને મોકલવાનું તો ગમે તેમ કામ તો પણ બંધ કરવાની જરૂર છે. તેઓના આવવાથી ખીજકુલ તેઓને કે ખીજ કોષ ને હાવડો નથી.

જપારે હાઉરાનમાં આમ મેમ્બર આપણી તરફ દિલ્લોજી મળ્યા કરે છે તપારે આપણે કમક દીકા યજી બેઠા જણાઈએ છીએ. આનો કલાજ થામ તો મી. હાઉક મહમદ જેને હાથી કહે છે તે ટરાંસવાલની લડતનો અંત આવે.

હાઉ વેપારો

આપણામાં કહેણી છે કે એક ધરમાં એક એડી રહેતો હતો તે ધર સખગી ઉઠ્યું. એડીને બહુએ સખખખે કે તેણે આગ ઓલવવી જોઈએ, અથવા તો ચરમાંથી નાજવું. એડી શાનો માને? હવે તે આમાં બળી મુઓ.

આવી હાઉ હાઉ વેપારીની છે. ખરે જોતાં દરેક હાઉની દક્ષિણ આફ્રીકામાં છે પણ વધારે તો તે વેપારીને લાય પડે છે. કેપના જાપામાં હાઉ હાઉ વેપારીની સામે દિલ્હવાલ આવી રહી છે. પુનીપત પારલામેટમાં હાઉ વેપારીના કાટ કડોએ એમ પોકાર ચાલી રહ્યો છે. તે પેશરને નાતાલનું એડવરટાઇઝર, જોહા નસખરનું સડે ટાઇમ્સ ટેકા આપે છે. એક જાપામાં બહુવા જેવો હેવાલ આપો

છે તેનો અમે સખદે લખે તરજુમે આપી એ છીએ. તે જાપામાં બહુ જરૂરી છે. હાઉ વેપારીને ચરકીની ઉપમા આપી છે. ને ચરકીને જેમ નસાડવી જોઈએ તેમ હાઉને નસાડવા જોઈએ એમ જાપાનો એક ચર્ચાપત્રી લખે છે. આ જાપા યાજખી છે એમ જાપાનો અધિપતિ કહે છે.

આવા હુમલા થના છતાં જો પેલા એડીની માફક હાઉ વેપારી પડી રહેશે તો ગોગના હવેપરથી જે આમ લાગી છે તેમાં બળા ચરશે. મોરા વેપારી નિરાંત વાળા બેસવાના નથી. જે હાઉ પોતાના લાઇસેન્સ લઈને મેડા છે તેણે સહી સલા મની માનવાની નથી. જાપાએને જવાબ આપીને જેમી રહેકથી કંઈ વળવાનું નથી.

પ્રથમ તો અમે જે તરજુમે આપ્યો છે તેમાં જેટલું સાચુ છે તેટલું આપણે સુધારવાની જરૂર છે. માલસેને 'મોટી રીતે લાવવાનું' બંધ થવું જોઈએ. દુકા નો સાદ સખગી જોઈએ. જાં માલ રહેતો હોય ત્યાં સુધા વીમ્બેરું ન થવું જોઈએ.

આમ સુધારા કરતાં પણ મોરાની ખીડ તો રહેશેજ. તેની સખે ધરનો રસ્તો સાતપામદ સિવાય કંઈજ નથી. આ સલાયદ અખત્યાર કરવાને સાર કાલ તો ટરાંસવાલને ટેકા આપવો પડે છે. અમે તરજુમે આપ્યો છે તે કેપના હાઉને સખતો છે પણ બધા હાઉને લાય પડે છે. એટલે ટરાંસવાલના વેપારી જે બળા પાછા પડી ગયા છે તેણે ચેતવાની જરૂર છે. પોતાના સ્વારથમાં અને પેલા ના મહમાં કોમી હાવડો સુકી જશે તો પાછળથી તેઓ પણ પરતાશે હાલ મેડા પુકસાન ઉઠાવશે તો પાછળથી મોટા પુક સાનમાંથી બચી જશે. પરાણે બહુ જવું કરવું પડે તેના કરતાં કાલ સત્થા મહમાં કામલ યજી હાથે હાઉને કેટલુંક જવું કરવું તેમાં કીક જણાશે. ટરાંસ વાલના વેપારીને ખીજ વેપારી દિમલ તથા ઉતેજન આપી રાં છે. આપુ દક્ષિણ આફ્રીકા ટરાંસવાલની લડતને મદદ આપી શકે છે. આમાં મુશ્કેલી તો પાછળથી પરતાશે જ્યાં સુધી એક પણ

હોદી લડનાર રહેશે ત્યાં સુધી જડત તો જીતવાનીજ છે. પણ તેનું ફળ વેપારીને નહીં મળે. કેમકે વેપારી તો નબળા મજૂરો. વેપારી સજા છે એમ ન્યારે દક્ષિણ આફ્રિકાના કારવારી જાણુશે ત્યારેજ તેઓથી ડરશે.

ઉપરના વિચારો અમે દરેક હોદી વેપારીને બહુ ખ્યાનમાં લેવા બહામણ કરીએ છીએ.

હોદી જુઠા ?

સામાજિક "એડવરટાઇઝર" કંઈ પોતાનો કામ એકે તેમ નથી. મી. બીન્સ માણસે એક હોદી કેસમાં હરાવ આપતાં જુઠાણું તદ્દમત હોદી ઉપર મુક્યું છે તેની ઉપર ટીકા કરનાર સાંજુ લખાણ "એડવરટાઇઝર" કર્યું છે. તેમાં હોદીની ઉપર ચડાક કરી છે. અને હોદીને તરછોડી નાખ્યા છે. આ લખાણ તો સાર અમે બીજી જગ્યાએ આપ્યો છે. મી. બીન્સે પોતાના હરાવમાં આપણે તે પછાડ્યા છે તથા મી. રબીથને ઉચે ચડાવ્યા છે. આ તો જાણે અમલદારો ની રીત પડી. તેઓએ એક બીજાનાં ઢોલ વગાડ્યાંજ જોઈએ. તેમાં રહેલ તો નાશ થાય તેની તેઓને હરકાર હેતી નથી. તેઓને માત્ર પોતાનાં ખીસ્સાની હરકાર રહે છે.

આમ છતાં આપણું કામ તો આપણી ઉપર જેઓ અદેખાઈ રાખતા હોય તેઓ ની પાસેથી પણ લીધવાનું છે. મી. બીન્સ આપણી ઉપર જુઠાણાનો આરોપ મુકે છે તે એકાદમ કદાહી નાખવાનો નથી. તેમાંની વધારે પડતી ટીકા બાદ કરીને આપણે વિચાર કરવા જેવું છે. એટલું કહ્યું કરવું જોઈએ કે આપણે ન્યારે અઢાલોમાં ચડીએ છીએ ત્યારે કેટલાક તો વિચાર કેમ છતાંજ એવાજ રહે છે. કેમ સત્યનો જય થાય એવો નથી રહેતો. અમારા વિચાર પ્રમાણે અઢાલોમાં સસ તો જય રહ્યો નથી. પણ હોદી કામ માંના કેટલાક માત્ર નાટકજ રમે છે. કોરટને મમે તેમ સમજાવે છે. આમાં કંઈ જેવું નથી. આ આદત નીકળી જાય તો કોમને ઘણો ફાયદો થવાનો જુલવ છે. કામ તેવું કરે તે પહેલાં અગિવાનોએ સરખાત કરવી પડતી. પ્રમાણિકણી ઉપર કોમના જય. કમનો આધાર રહે છે એટલે જ એમ કહેવા

લાજરના લખાણ ઉપર ખૂબ ખ્યાલ કરવા અમારા વાંચનારને બહામણ કરીએ છીએ. સાચાનો ખેતી હાથર છે એમ આપણે કહીએ છીએ.

પારીસનું તોડાન

કુદરત તો પોતાનું કામ નિયમસર કર્યા કરે છે. માણસ તેના નિયમ કેમેયાં તોડ્યા કરે છે. જુદી જુદી રિતે અને જુદે જુદે વખતે કુદરત માણસને ચેતવે છે કે દુનિયામાં એવી એક વસ્તુ વસ્તુ નથી કે જે અચલ રહેવાની છે. આના લખાણ દેવાના હોય નહીં. 'જે આવ્યું તે જાય' એમ મી. મહાપારી માં મવા છે. 'કદ કદ પરી જવાનથી કદસે ચલે ગરે' એમ મહા આપણે માં છીએ. છતાં ન્યારે કદ મદાન તાજે લખ્યો બને છે ત્યારે આપણે ચમકીએ છીએ. ને વિચાર કરતા જાણીએ છીએ. આનો લખણ પારીસમાં બન્યો છે. પરીસની નહીંમાં એવું પુર આપ્યું કે મદાન મકાનો પસંદ જવા લાગ્યાં મોટી જાણીએ મદાન તે પુર જોખમ માં આવી પડ્યું. રસ્તાઓ જે મજબુત બાંધ્યા હતાં જેની ઉપર લાખો પાઉંડ ખરચ્યા હતાં તેમાં ખાડા પડ્યા. માણસો કુખી થયા. જે કુખ્યા નહીં તે દયાક મુખ્યા. મોટા ઉદરો પોતાનો બકા ન મળવા થી જોહરાઓની ઉપર દહતો કરવા લાગ્યા. આમ કાં થયું? પારીસની પ્રજાએ તો પારીસ એવા ધરત્રાથી આપ્યું કે તે કાંઈ દહાડે જ ખીન દોસ્ત નગ થાય. કુદરતે ચેતવણી આપી છે કે પારીસ આપણું પણ રમદાખાઈ જશે. એક દહાડે વધારે પાણીની વેલ રહી હત તો તેમજ થાત.

કદ પારીસની પ્રજા સમજનારી નથી કે હરી પાછો મહેતાનો ખાંધતી તે માત્ર કાં છે. તે ખાંધતો તે પણ પડવાની છે એમ તેને વિચાર પણ નહીં થાય. એવા દીઆ મેંજનીવરો હવે વધારે ખુબીની વાતો કરી પછાતાં પાણી જેમ રહેશે. ને મદા પ્રસવને જુલી જશે! જુલાવી રેશે આ દાલના સુવારાની પુત છે.

શુ આપણે પણ તેમજ કરશું? શુ આપણે આવા જામલી, એમન લોડાની તકલ કરશું? આવો આકબર જેઓ હાથને જુલે છે તેજ કરી રહે. સવાલ એ કે જોય થય છે કે નારે ટાંકવ લખ માંદા સામે રહવાની થી ગરર રહી પડવાની થાય આવા નારીક ની ની

કેમ બહામણ કરતા નથી? આવો સવાલ કરનારને અમે કહીએ છીએ કે અમે તો માળા-તસરી-વેવાનીજ બહામણ કરી છે—કરીએ છીએ. માત્ર બહારના દેખાવ ની બગ લાગતી માળાની સલાહ અમે નથી આપતા. અમે ઉપર પ્રમાણે કુદરત તો ખેલ બદાબર સમજાવે છીએ તેથીજ દાંસવાલના હોદીને, દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીને પોજારીને કહીએ છીએ કે કુદરત ને પીછાતો, તેનો ખ્યાલ કરો, તમે જે મોટા ડોળ કરી રહ્યા છો તે કદ કામ નથી આપવાના. તમારી માણસાઈ સર કાર હરી જાય, તમને યુવાજ બાપે તેમાં તમે માળા લઈ રહ્યા નથી. જે ખુલાનો બહો છે તે માણસની શુલામ દરગીજ ન બને. સરકારના જુલમી સવદાથી ન ડરો. જે તમારા પછાતાં નહીં વળગો તો તમને ડર રહેવ નો નથી. જે સત્યને વળગશે તો તે તમારી સાથેજ રહેશે, તે તમને તજશે નહીં. તેને રેલ લાગવાની નથી. જે વસ્તુને રેલ લાગે તેવી છે તેને ન પણ વાની અમે તમને સલાહ આપીએ છીએ. જેને વળગાયુ જ નેમજ એવું જે સત્ય છે તેનો આમદ કરવા અમે તમને કહીએ છીએ. તે સત્યને જાળવીને તમારાથી જે ભોમ ભોગ વાય તે ભોગવજો. તેમ કરતાં તમારે ખરતાવું નહીં પડે. ને ભોગની પાછળ તમે ભેખ નહીં લ્યો, કેમકે તમે જાણુશો કે તે તો આજ છે ને કાલે નથી. પણ તમારું સત્ય તો સદાય રહેશે. તે તમારી સાથેજ છે. આમ કરવું એ ધરમ છે. આમાં સરકાર જુલમ કરે છે તેથી અમે તેને અધર્મી કહીએ છીએ. આમાં બધા ધરમનો સમાસ થઈ જાય છે. તે વિના એક પણ ધરમ રોજો નહીં.

મી. રાયપનની સજા

મી. જોસફ રાયપન, મી. ડેવીડ એન્ડર તથા મી. રેન્ડુઅસ જોસફને વજુ માસ ની જેલ મળી છે. તેમને અમે મુખ્યારક બાદી આપીએ છીએ. મી. રાયપનની જેલનો પેકાર અમે માનીએ છીએ કે આપી હોંદુરપાનમાં થશે. એ કાંઈ જેવો તેથી કેલ નથી. મી. રાયપનના લગતમાં લખાણ થવાથી પણ જોર મળ્યું છે તેમાં શક નથી. દરેક સારો વિચાર કરી રહેલ છે કે મી. રાયપનને કેમ જેલ મળ્યા છે.

તામીસ માં રહે કરી છે. હજુ તેમાં મીઠા હોઈ જેમાં જતા જોવામાં આવે છે. બાકી કોમોમાંથી પણ પડી બાકી. મી. રોપન તથા તેના સાચીની નાક કોણ કરી ?

વિલાયતના છાપામાં ચર્યા

“હાઈમસ”

તા. ૩-૧-૧૦ ના અંકમાં લખે છે કે—
—ઈંગ્લેન્ડ નેશનલ ગેસેટ જાહેર કરેલી હાઈમારીઓમાં ચીના ઉપગ્રામે તેની એક જ છે. કોલોનીઓમાં હોઈની સ્થિતિને સવાલ ધણી ગળી જાય છે. અમે હમેશાં આ વાત કહ્યું કરેલી છે. કોલોનીઓમાં અને ખાસ કરીને ટ્રાંસવાલમાં ઇમીગ્રેશન ખાતલ જે જે અપમાનકારક અટકાયતો મહાન હોઈઓ ઉપર મુકવામાં આવે છે તેની સામે આખા હોઈમાં મોટા ગુસ્સાની લાગણી ફેલાય છે. હોઈના દેશી લોકોમાં શીત્લર ઉત્પન્ન થવાનું જે કાંઈ કારણ હોય તો તે તેમને તેમના સગા કુટુંબીઓ તરફથી મળતા કાળો છે. તેના સગા કુટુંબીઓ જે પ્રિટીશ રાજના કોલોનીઓમાં વસે છે તેઓ પોતા પરીની હાઈમારીઓ અને જીવનમાં વર જીવ પોતાના કમળોમાં કરે છે. મી. બેનરજીની અગ્રજોના સમાજો જે જવાબ પેલાવડે આપ્યો તેમાં ગળીર અરથ સમાજો છે. કોલોનીઓમાં હોઈઓની સ્થિતિના સવાલ ઉપર મહાન રાજદારીઓ એ વીચારપુરવડાં ખ્યાલ આપવાની અત્યંત જરૂર છે. તે કરવા જતાં સામે મુશીબતો ખડી થાય છે છતાં જો આપણે હોઈ તરફની દરજ્જા બળવવી હોય તો એ મુશીબતોને સામે થઈને નીવેડો લાવવો જોઈએ. જે નવી કાઉન્સિલો હોઈમાં હાલમાં રચાય છે તેમાં આ વાજબી હાઈમારીઓનો સવાલ ટેચિસ કરતાં વધારે મજબુત રીતે આવશે.

“સેટરડે રીવ્યુ”

તા. ૧-૧-૧૦ ના અંકમાં લખે છે કે—
—રેવરંડ ડોક્ટર પુસ્તક બહુ વંચાય એવી અમારી અતરની ખાચે છે. ટરાં સવાલના હોઈઓના દુઃખની કથા સહેન ઠાકતને નાલેથી લગાડનારી છે. કોનજર વેડીયો રાજપૂતકાર (ઇમ્પીરી બાલીસ્ટ) છે. તેમણે તો એ દુઃખો દુર કરાવવા મજબૂત બાલ નીચાની જરૂર છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં જે માનકે ચાલે છે તે જો

તેમનો તેમ કાંઈ વખત ચાલ્યા કરે તો પ્રિટીશ સંપત્તિ હોવાનો અપમાન બોલો મેંને અરથ જરૂરનો થઈ રહેશે. લોરડ એવરીસ બહુ ગંભીરકથી અને વીધે કરી જમ્બો છે કે હોઈઓ તરફની આ પ્રકારની વરતણું તે આપણી હોઈ શહે નસાદતને બોવાનું પહેલું પગથીઈ સમજાયું. તેને અમે બીજાક મળતા ચાલે છીએ.

આટલી વાત ખ્યાલમાં રાખવાની છે કે એક્સપ્રીસમાં તકલીફ તેમની તરફના હલવાને લીધે નથી. બધા એક્સપ્રીસમાં ને આવવા દેવાના હક સાર તેઓ આ દુખ ઉઠાવતા નથી. મી. ગાંધીની જે માગણી છે તે એક્સપ્રીસ છે કે સંસ્થાનની સરકાર તેમની કામની ઉપર ગુન્હે ચારની છાપ મારી શકે નહીં. વડી સરકાર અને તેના સલાહકારોએ અત્યારમુખી એ કામને આવી સ્થિતિમાં રહેવા દીધી એ તેમને ધરમ બરેલું છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના મુનિપનની વાત વખતે થોડી હોંમત બતાવી હતી તે આટલો ધનસાદ મેળવી શકાત. પારલામેન્ટની નવી ચુટણીની મારામારીમાં આ સવાલ તદ્દન દયાઈ જશે એવો અમને ભય છે. આ સવાલને ચુટણીમાં મુખ્ય મુદ્દો ગણવાની કોઈપણ ગાંધી દરકાર નહીં કરે, છતાં આપણે રાખપકાકાર હોવાનો દાવો કરી એ છીએ, અને અગિયાર કરીએ છીએ કે અમરેજ સહેનકલતે તે દુનિયામાં મહાન છે!

પેલ મેલ ગેસેટ

તા. ૫ મી જાનેવારીનાં અંકમાં લખે છે કે—
—ટ્રાંસવાલના હોઈના સવાલનો નીવેડો લાવવામાં જે મુશીબત આડે આવે છે તેના નીકાલ થાય તો ચતુર રાજદવારીઓ તેને આવકાર આપશે. જનરલ બોથાએ જે વિચાર દરકાવેલ તે વચન પુરેપુરું પાળવામાં આવશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ. હોઈ પ્રજાના લોકોને વડી સરકાર તરફના રક્ષણને હક છે એ દેખીતું છે.

“આબરડીન ઈવ રીંગ એકસપ્રેસ”

એક લખાણ દરમ્યાન જણાવે છે કે કોંગ્રેસે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોઈની વાત ઉપાડી તેમાં તેનું કામ વધારે વજનદાર લાગે છે. બોલનારાઓનાં બાવણા બહુ સખત છે, છતાં આખા હોઈનું માન બંધમાં આવી પડેલ છે એવી સામણી સહુને યાદેલી છે એમાં શંકા નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાની જીલ્લા રાજનીતિ

સામે મજબુત રીતે જોવા રહેવું જોઈએ એમ તેઓ મને છે. જનરલ બોથા ઉપર હાલ અસર કરી શકાય એવું ન લાગતું હોય તોપણ, આ હિસચાલ તો જમ્બા વમર રહેશે નહીં.

“ન્યુ એવ”

તા. ૬ મીના અંકમાં લખે છે કે ટરાં સવાલના હોઈ ખાતલ મી. રીચે એક મોપાનીયું લખ્યું છે તે મહોળા રીતે વંચાવું જોઈએ. એક રાજના અમુક જામના લોકો તેમ રાજના ખીલ જામના લોકોપર તેમની જીલ્લી જાતના કારણે સર જીલ્લા મુખરે તે મજબૂતી વાત કહેવાય.

ઇંગ્લાંડમાં વોલંટીયરોનું કામ

એક વોલંટીયર લખે છે કે :—
નાતાલના દિવસે પસાર થઈ ગયા છે પણ આપણી લડત હજી ચાલુ છે. હોઈની જામતિને પડશે અહીં સુધી પડે છે. અહીંનો જાપો માજવા માંડવો છે અને મી. રીચના ઉત્સાહથી ક્યાંય ખાંચો પડી શકતો નથી. મી. રીચ અમારે માટે રથ બરપ છે.

મયા અઠવાડીયામાં “સોસીઅલ ડેમેક્રેટીક ફેડરેશન” ના મેળાવડામાં મી. રીચે રક્ષકાર બાવણ આપ્યું હતું. આ ફેડરેશનની હકીકત જાણવા જેવી છે. એના સમાસદો સખત મજૂરીથી પોતાનું ગુજરાન કરે છે; કામ કરતાં ટુરસદ મને તેમાં અગરેજ સંસારની બહીઓ મુશ્કેલીનો પ્રયાત કરે છે; જે બહીઓ થી પણ ગરીબો પાવમાલ થઈ ગયા છે; આવા માણસોના મેળાવડાએ મી. રીચનું બાવણ સંપુરણ દિલસોજીથી સાંભળ્યું. તેમના ચહેરા ઉપરથી દેખાઈ આવતું હતું કે હોઈઓના દુઃખથી તેમનાં હૃદય ખીબ્યાં હતાં. હોઈઓ પોતાથી પણ વધારે દુઃખી છે એવી તેમની ખાતરી થઈ ગઈ. અંગ્રેજોની મહત્તાને ન જાને એવી વરતણું અંગ્રેજ વાવડા નીચે ચાલતી જણી તેમણે પોતાના જવાબે સખત બાવામાં જણાવ્યા. પેસે ટકે મરીખ પણ દિલના દિલાવર સમાસદોએ નીચેના દરાવ પસાર કરી એક એક જણે પોતાની સહી કરી અને પોતાની કંઠજી કમાણીમાંથી મળ પ્રમાણે પૈસા પણ ભર્યા. પૈસા કમાવામાં એમણે જે તક લીધા ઉઠાવી છે તે જાણીએ તો એઓ

પૈસા ભરતા હતા તે દેખાવ નહતો.

"દરંસવાલમાં અમારા હોદ્દાનાઓને ને દુ:ખો દેવામાં આવે છે તે અંગરેજ રાજને ન જાણતાં છે. એની સામે અમે સખત પ્રોટેસ્ટ કરીએ છીએ. આ દરંસવાલી નીચે અમે અમારી સહીઓ કરીએ છીએ અને અમારા મળ મુજબ બની શકે તેટલા પૈસાની રકમ ભરીએ છીએ."

અમારી અઠવાડીક સભામાં એવો હવાલો થયો છે કે સભા સાથે એક મહાન મેળવવાની તબવીબ કરવી, અને તે મહાનમાં મળેલી સભામાં દર અઠવાડીએ વાન કરતી એક વોલ ટીઅર "સલામત" ઉપર બપુ કરવું. આ નિયમથી બધા વોલ ટીઅરો સારા જાણી કરતા થઈ શકશે.

હવે અઠવાડીયામાં હાલમાં વેલ ટીઅરોએ નીચે મુજબ કામ કર્યું છે :—
મીસીસ પેસા, સહી ૧૬, ઉપ. થી. ૨/૧, મીસ. એમ. ઇ. પોતાન, સહી. ૨, ઉપ. કપેની, મીસ. ઇ. એમ. નીકોલસ, સહી. ૪, ઉપ. ૧/૧, મી. એમ. દે. જ. સહી. ૮, ઉપ. ૮/૧, મી. એલ. ઇ. વે. સહી. ૧, ઉપ. ૪/૧, સે. સી. અલ. ટેમોકો ટીક પાર્ટીના બપુ વખતે સહી ૫૩, ઉપ. ૧૧/૬, કુપ સહી ૬૧, ઉપ. ૫ ૧-૧૩-૬.

આજમુખી કુપ સહી ૩૮૩, ઉપ. ૫ ૭૪-૬-૪.

વિલાયતમાં હિંસાવાલ

મી. સેક્રેટ ઉપરના જુવમ વિશે મી. રીએ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીપર ને લખાણ મોકલ્યું હતું તેને એવો જવાબ મળ્યો છે કે તે લખાણમાં જણાવેલી બાબતો પર દરંસવાલ સરકારનું પેશન એમ વામાં આવ્યું છે.

ગ્લાસગો ઇવર્નીંગ સીટીંગમાં કોલોનીઅલ સરકાર દરમ્યાન એવી ટીકા હતી કે દરંસવાલના હોદ્દા વગર અટકાવો એ કોલોનીમાં હાખત થયા માગે છે તે બની શકે નહીં. આ ટીકાએનો મી. રીએ જવાબ વળ્યો છે.

કોલોનીના કામકાજપર ટીકા કરતાં "નેશન" પણ કહે છે કે દરંસવાલના હોદ્દાએને અટકાવત કરવામાં આવે છે તે સામે હોદ્દામાં સખત લાગણી દર્શાવવાની છે એમાં શકા નથી. અહીં પણ

મી. રીએ જવાબ વાળ્યો છે, અને કહ્યું કે હોદ્દાની અટકાવત કરવામાં આવે તે મુદ્દાની સામે હોદ્દાએનો વધો નથી, પણ તેમને ને અપમાનભરેલી રીતે અટકાવવામાં આવે છે તેની સામે વાંધો છે. માત્ર અપમાન ન થવું જોઈએ એજ હોદ્દા કામ કહે છે.

પાણું ના હાલ

કમલું ભરવું કે ના હાલું ના હાલું;
વેણું કહાડવું કે ના હાલું ના હાલું;
સમજને તો પમલું મુકવું,
મુકવે ના બહીવું;

જવાબ ને નહીં આમળ તોયે,
હરી ન પાણું લેવું. ૧. વેણું. ૧

સંકટ મોકલું આવી પડે તો,
મોકલું ન કાવું બહીવું;

હવે બધે ખુબ જાણુ પણ
નાકરતું દરવા હાલું. ૨. વેણું. ૨

બધાં હાલ ત્યાં એવી રહીને
વચન લેવું સખલું;

આજ પડો કે પૂરી કરો,
તોય ન કરીને નખલું. ૩. વેણું. ૩

ફેદ કરીને આમળ રખલું,
અરણ અહીંનાં મરણ;

પણ લીધેલું તે પાળીશું,
૨ વળતરવું કરણ. ૪. વેણું. ૪

તણ હામને કામ મુકવા,
ખુશ ને કા ખેલ;

પિડા કપર તે અપમર રૂપી
ખાણ કુટીનાં બેલ. ૫. વેણું. ૫

નહીં જતાં હો કનુઓ,
કાંઈ પિડા કહિ કહો;

બહીવું જાણતા નામકાંએ,
નામ મળે ઉપડે. ૬. વેણું. ૬

પેતાનો પરતાવો થામે,
જખ મારી ૨ ભાર;

મુશ નહીં મં કરી પરકમ,
રણે ઉઠાવું જ્યારે. ૭. વેણું. ૭

ચરાર તે જસનો લેલી,
કિંમત મરિયા પીયે;

ઉમમથી તે પસી વધે જા,
ખૂબ ટકાવી રાખે. ૮. વેણું. ૮

બધી ગણી જન પુખ્ત વિચારે,
પાપો નાખે મજબુત;

કે કળે પણ જરા મોટો લે,
નર્મદ કેડ સાખી. ૯. વેણું. ૯

નમકવિતા.

એકાન્તમર્મ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

દરંસવાલનો પારલાય

સાતમી મારચ સુધી મુલતી રહી છે. આનો અરથ એવો નથી કે તે તે તારીખે મળશે. તારીખ હવે પછી મુકરર થશે. અને ખબર મળ્યા છે તે ઉપરથી તો જણાય છે કે એપ્રિલ માસમાં મળશે.

મી. વેલાયતન

જેને રજાદર હોવા છતાં દેશનીકલ કરેલ છે તે દરમનથી પાછા જેલમાં જવા ફરેલ છે એવો મી. લે. રે. પુનો તાર છે.

કેટલાક ગપવાટ

હાલ એવી ગપ ચાલી રહી છે કે કોઈ કે હોદ્દા સરકાર પાસે એવી વાત લઈ જાય છે, કે બધા સલમ્મદી નમળા પડી મળા છે. કોઈ એવી વાત લાવે છે કે સરકારને મોકલવાની એવી અરજ તથા વાર થાય છે કે તેઓને કાલેદર ને સરખા હકની માનણી થાય છે તે પસંદ નથી. આ બધી ગપો છે. છતાં કુચેતરથી આપું છું કે જો કોઈ પણ જગ્યાએ અરજ વિગેરે થતું હોય તો તેમાં વિચારીને સહી કરવાની છે એમ ફરેલ હોદ્દાએ ખ્યાનમાં રાખવું છે. હકતમાં કુખ ન બોગવે એ સમજી રાખાય છે. પણ એવો એક પણ હોદ્દા હોય કે જેને હકત પસંદ નથી અથવા તો જે આપણી માનણીથી વિરુદ્ધ છે એવું તો માની શકાતું નથી.

મી. અખતુલ ગકુર ફજદાર

મુકરરારે છુટ્યા. તેમની તબીબત સરસ રહેલી છે. પોતે ફરી જેલમાં જવા તથા વાર છે એમ કુ માતું છું. તેમને એમજ થતે છે.

બીજા ખુબારા

મી. મોહન મનજીભાઈ ધેવાણી તથા મી. મણીલાલ ગાંધી પણ તેમ કહાડે છુટ્યા. જન્મે જકુ મજેમાં હતા. મી. મણીલાલને જેલમાં સતખળ અજમાવવા તો વખત આવ્યો હતો. તે જન્મેને ગીનાઓ ને ખરા કુ-હેતાર છે તેઓની સાથે પુરવામાં આવ્યા હતા. તે ચીનાઓ મંદા હતા. એકજ બાકીના પાણીમાં મોટું ઘાલી તેઓ પાણી પીતા હતા. આ બહુ મંદુ જણાયાથી મી. મણીલાલે કેપુટી મવરનર પાસે ફરીયાદ કરી. તે થી તેને તોફાની ગણી એકાંત કાટડીમાં રાખવાની સજા કરી. આ તેજે રહી

કારી ને સતેવ માન્યો. પણ બીજે દહાડે મરનની પાસે રાવ ખાતી. મરનરે બીજી ખાતીટ મુકવાનો હુકમ કર્યો ને એકાંત કોટીમાં રાખવાનો હુકમ રદ કર્યો. બન્ને કેદીને રીડીઓની સાથે શેઠ માલિકમાં કામ કરવા મોકલતા. બીજી રીતે અમલદારો ઠીક દેતા.

મી. રસ્તમજી

મી. રસ્તમજી તેઓને તેજ જેમમાં મળ્યા. મી. રસ્તમજીને દરખાતામાં નથી રાખ્યા પણ માત્ર જોહા-સખરગના કેદખાનામાંજ લગ્યા છે. દાકતરે ખાસ કંઈ સંભાળ લીધી નહીં. મી. રસ્તમજીને કપડાના રોડર ઉપર કામ સોંપેલું છે. તેમની સાથે સલમ્મી દેદી કોઈજ દહે નથી રહેલ. કેટલાક દોદી ખરા શુદ્ધાને સારૂ પકડાવેલા તે છે.

હોદી વેપારીની ઉપર હુમલો

હોદી વેપારીની ઉપર 'સડે ટાઇમ્સે' સખત હુમલો કર્યો છે. આ હુમલો કેપના દોદી સામે દિલ્લિયત થઈ થએલી છે તેના તાર અગ્યા છે તે ઉપરથી થયો છે. તેમાં જણાવે છે કે ટરાંસવાલની લડતમાં હવે કંઈજ દમ નથી. હોદી બધા દારી ગયા છે. યુનીયન પારલામેન્ટમાં તેઓની સામે વધારે સખત કાયદા કરવા પડશે. લખનારનો હેતુ એવો છે કે હોદીને દક્ષિણ આફ્રીકામાંથી નસડી મુકવા. આવી દિલ્લિયાલ તે હોદી વેપારીને સંપુરણ એટલું વણી આપે છે. વેપારીઓમાંનો ઘણો કામ બને તેની પાછળ ફરીવાળા પડી જાય છે. આમાં બન્નેએ પોતાનાજ પતની ઉપર કુદાડી મારી છે. લડતનો રસ તેઓ લેતા નથી. તેઓમાં દમ નથી એમ ગણીને સરકાર મને તે કાયદા કરશે. હું હજુ પણ વેપારીઓને તથા ફરીવાળાને ચેતવણી આપું છું. જો તેઓ ટરાંસવાલમાં સુખે રોકેલા કમાવા માગતા હોય તો તેઓએ પુરું બળ કરવું. તેઓ એક એક વખત જેલ મળા કરે તોપણ ધણું થશે.

આપણામાંથી પ્રવાણીકપણાનો નાશ થયો છે. એટલે આપણે ખોટી રીતેજ લાભ લેતા માગીએ છીએ. આવા લાભ તે ગેરલાભ છે એમ સહેજે માલમ પડે તેવું છે. છતાં પરીક્ષા આદત જતી નથી. અહીં જે મહાન લડન ચાલી રહી છે તેમાં થી કંઈક મોકા લેવાય તો સારું છે.

મી. ઘંખો નામક

મી. ઘંખો નામકો છેલ્લો એક

દમખાંજ એળ વરસનો થયો છે. તેને મી. નામકોને લડનમાં લખવ કર્યો છે. તે અને મી. મણીલાલ સોમવારે સાથે ફરી કરવા નીકળ્યા. બંને પકડાયા પણ તેને સુ વરનન પાસે ખસા કર્યા. 'તમે "માવદર" ચલા મળો છો?' એમ કહી બંનેને કહાડી મુકવા ને ન રાખ્યા. બંને ફરીથી ફરીજો નીકળ્યા અને પોતાની પાસે જે મેવો હતો તે વેચી કહાડ્યો. આમ સરકાર ગરીબોડી ઘણું જોડી છે. જે પકડાયા માગે છે તેને પકડતાં આવડે ખાય છે, જે નથી પકડાયા માગતા તેને પકડે છે.

કમામ સાહેબ

અળદુલ કાદર ખાવાકીર ૧૪ મીએ છુટશે, મી. મહમદ કમાલીમ કુતકે ૧૫ મીએ અને મી. પી. કે. નામક ૨૨મીએ છુટશે.

મી. રાયપતને જેલ

મી. જેસફ રાયપત, મી. ડેરીડ એ ૬૩ તથા મી. સેમ્યુઅલ જેસફનો કેસ મંત્ર જવારે ચાલ્યો તે ત્રણેને ત્રણ મહીનાની જેલ અથવા ૫૦ પા. દડની સજા થઈ તેઓ જેલ ગયા છે.

મી. વી. દોરાસમી પડીયાચી મંત્રજ વારે જોહા-સખરગમાં ત્રણ માસની જેલ માં ગયા છે.

મી. એસ. એસ. મુદલી તથા મી. ધરમલીંગમ પડીયાચી પકડાયા છે. તે ત્રણ જેલ જશે.

બુધવર.

કરગરસડોરપ લોકેશન કમીશન

આ કમીશનની પહેલી બેઠક આજે હતી. હોદી હકદાર જણ સત્તર તરફથી મી. મેકીનટાયર દાખર થયા હતા. તેણે સરવાલમાં એવો વાંધો ઉઠાવ્યો કે કમીશનની નેમ લોકેશનમાંથી હોદીને કહાડવાની છે એ ગેરવાજબી છે. વળી લોકેશનમાં મસજદ છે એનો ફરવી સકાય તેમજ નથી કેમકે જે ફરવાય તો ધરમની લાગણી કુખાય. અને બ્યારે હોદી સડા પહેલાં થી લોકેશનમાં રહેતા આવ્યા છે સારું હવે કેમ તેઓને કહાડી સકાય. એ વાંધો નોંધાવ્યા બાદ મી. મેકીનટાયરે હોદીનાં નામ, મકાનોની કિમતનું વેલ્યુએશન વિગેરે રજુ કર્યા. આ બાબત પુરવો લેવાનો અને કંઈ બાબત પુરાવો આપવો એ વિશે કારણ કમીશન લગી જણાવશે.

મી. ધરમલીંગમ પડીયાચી જેને વિગે હું કાલે જાણી મળે તેને આજે ત્રણ માસની જેલ મળી છે. તે જેલમાં મળ્યા

છે. તેનાં પાછડી છોકરાં છે અને પોતા તું પંચેલું સરખ કામ હજુ તે પકડાવ મુકીને ગયા છે.

મી. નાનાલાલ શાહ

મધ કાલે પોતાના જમીનખતને આધાર દાખર થયા. તેમને હવે નાતાલ હદખાર કરશે. પોતાના સત્યામહી સાથીઓની સંમતિથી પોતાની તખીયત લઘડી પડી છે તેથી ડરખનમાં એક મંત્ર સુધી આરામ લઈ પાછા ટરાંસવાલમાં લખલ થશે. મી. શાહને ડરખનના દોદી પુર માન બીપરો એમ માનું છું.

મી. ઉમયાશંકર શેઠલ

જે ઘોડીજ મુદત પહેલાં અધારી કોટડી ની સજા ભોગવી નીકળ્યા છે તેને નહીં પકડવાથી હવે પકડવાની તખીયત ચલાવી રહ્યા છે. આ જણશે તે દરખાન વખતે જેલમાં ખીરાજમાન થઈ પણ ગય.

રેલની તકલાફ

વીરીનીમીંગથી મી. કરમાઈલ મુલા તથા મી. વધદ સોમવારે આવતા હતા તેમને રેલમાં ખેસવાની જગ્યા જરૂર રદન સુધી ન મળી. આ બાબત વિગતવાર ફરીવારનો કામળ મી. કાઠલીઆએ જન રલ મેનેજર ઉપર લખ્યો છે.

મી. સોલોમન અરનેરેટ

મી. સોલોમન અરનેરેટના દિકરા જેણે કેપ મેટ્રીક સુધી અભ્યાસ કર્યો છે, તથા મી. આલફરેડ એનકર મુલ તથા મી. મોઝીઝ ચેમ્પસન દમખાંજ પકડાયા છે. આ ત્રણે જવાન જેલ જશે. આ બેરા જેલુ છે કે માત્ર તામીલ કેમનેજ હાલતો જેલનું માન મળે છે. મુખ્ય તો લાંબી મથુ છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે કોઈક પણ કરમાઈને ઉલા થશે. મી. શેલત તથા મી. શાહ પાછા જશે તે માત્ર અપવાદ રૂપે છે.

હોંડુસ્તાન તરફની મુસાફરીમાં લાલમાં યુનીયન કેસલ લાઇનની સીમરો લખલ થઈ છે. આજસુધી આ લાઇનની સ્ટીમરો દક્ષિણ આફ્રીકા અને વિલાયત વચ્ચે પશ્ચિમ આફ્રીકાના રસ્તે મુસાફરી કરતી. આ માર્ગમાં બીજી દરીફ લાઇનો લખલ થવાથી આ લાઇને પુરવ આફ્રીકાથી વિલાયત આવગળ કરનારી સ્ટીમરો લખલ કરી પોતાની લાઇન વધારી છે. પુરવ આફ્રીકાનાં બંદરોથી હોંડુસ્તાનના બંદરો સાથે જોડાયું કરવાની પણ તેમણે ગોઠવણ કરી છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
વાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર ઉર
આન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચગાની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખ્ખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું જરૂર લખવાં
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ,
પણ અમારી ભજુને સાર.
૪. મંત્રજવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અલગલગીયામાં ફાળવે
કરી સકારો.
૫. રૂ. કરેલાં ચરચાપત્રો અગતી રાખવા
અથવા લખનારાઓને પાછાં પોસ્ટાલી
આપવાને અમે બંધાતા નથી.
૬. લખાણ હમેશાં હું અને મુદ્રાકર
કરવું.—અધિપતિ.

અ. ઇ. ઓ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મી. રતનજી—જવાબ આપવાનો અપશું.

મી. એ. એમ. સોલવા—મુલતવી રહેવું.

"નળરે જોનાર"—જવાબ ઉપર પ્રમાણે.

અ. ઇ. ઓ.

પરચુરણ ચરચા

ઉરખન અમંગેની રોડથી કોરવાસી
મી. ઇસપ મુસાજી લખે છે કે આશરે
દસ વરસ ઉપર અમારા કોર કસબાની
ભણીતી મીઠાની મરજીદનું એક મંજ
વર ઉપરાણું ઉરખનમાં થયું હતું, અને
તેના પૈસાની વ્યવસ્થા કરવા પાંચ વરસી
નીમાયા હતા. પણ એ પૈસા સંખ્યાથી
કંઈ વિગત જણાએલી નથી, તો હું એ
સાહેબોને નમ્રતાપુરવક અરજ કરું છું કે
તેમણે અપામાં ખુલાસો લોકોની જાણ
માટે બહાર પાડવો જોઈએ. બીજા કો
રીવત બાકીઓએ પણ આ ખુલાસા
માગવા અને બળામણ કરી હતી.

મી. આઇ. ઇ. પટેલ બોલેલ પગડો
જેહાન્નમરમથી લખે છે કે કોમની
સ્થિતિ ઇંદમ તથા નેજી હાંસલ કરવાથી
જ સુધરે તેમ છે, વારંતે આગેવાનોએ
તે તરફ ધ્યાન દેવું જોઈએ.

જેહાન્નમરમથી મી. ઇસાક ઇબ્રાહીમ
એગીઆ ખરોવાળા લખે છે કે મેં

મારી પરમીટ બાળી તે દિવસથી મારી
પાસે કોમને પરમીટની માગણી કરી
નહિ. માટે આ ખબર આપવાથી સરકાર
મને જેલ મારશે તે કમલ કરવા તમા
દેહની ખાતર જે કુખ પડશે તે હા
વવાને હું તૈયાર છું.

હમીદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટી

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

હકરત જનાબ હમામ દુસેનની જવા
રત શરીરને જલસો તા. ૩૦ મીએ કર
વામાં આવ્યો હતો. તમામ ગોઠવણ
સુનથી સાહેબ મુલામ મીઠાં તરફથી કર
વામાં આવી હતી. બપોરના ઝાઝેરની
નમાજ બાદ મજકુર હોલમાં તમામ
જેહાન્નમરમના મુસલમાનોએ હાજર થવા
આમંત્રણ મોકલવામાં આવ્યાં હતાં.
હોલને મી. અબદુલરમનની ઝાઝવણથી
રંગબેરંગી વાવટા અને પુલ વિગેરેથી
અપકાદર રીતે શણકારવામાં આવ્યો
હતો. ન્યાઝનું ખાણું પકાવવામાં મી.
શહાબુદ્દીન દુસેન તથા મી. રશુલ્લસીટની
આગેવાની નીચે બીજા લણા સાહેબો
મદદ કરતા હતા. બીજા દરેક કામને
વોલંટીયરોએ પોતાની પુરેપુરી કાળજી
ખતાવી હતી. આવો જલસો પહેલાં કદી
કોઇના તરફથી કરવામાં આવ્યો નહોતો.
બપોરે એ વાગે મુસલમાનોથી હોલ
ચીકાર થઇ ગયો હતો. શરઆતમાં
કુરાન શરીફનું ખતમ પડવામાં આવ્યું
હતું. પછી લોકોને ન્યાઝનું ખાણું ખવ
કાવવા સારું કરવું હતું. એ જલસામાં
પણા હીંદી મુસલમાનો તથા અંગ્રેની
મલામ લોકોએ પણ ભાગ લીધો હતો.
ખરડાવવાનું કામ વોલંટીયરોએ બણી
સંજાળ અને બાહોશીથી બજાવ્યું હતું.
જલસાને તમામ ખરચ કેટલાક સખી
સાહેબો તરફથી પુરો પાડવામાં આવ્યો
હતો. આ જલસામાં મુખ્ય ભાગ મી.
એમ. પી. ફેનસીએ લીધો હતો. હમી
દીયા મસજીદના પેશા હમામ જનાબ
મોલવી હાજ અહમદખાન તથા હમામ
કમાલુદ્દીન સાહેબે પણ ભાગ લઇ રોજક
માં વધારો કર્યો હતો. મોલવી અહમદ
ખાને અંગ્રે મોહરમ શરીફમાં તાજબા
ખાતત કાંઇ ખટપટ ન પેદા થાય તે
ખાખત પોતાની પુરી કાળજી ખતાવી
હતી, અને એ હંકામ સમાધાનીથી
પસાર થયો હતો. સુરતવાળા મી. મુલામ

રશુલ સાહેબે શરઆતથી આખર સુધી
સારો ભાગ લીધો હતો.

ચાલુ વરતમાન

લંડન ચે.બર ઓફ કોમરસની વેપારી
કળવણીની પરીક્ષા ઉરખનની ચે.બર
તરફથી આવતા મે માસમાં થશે, જે
માટે ઉમેદવારોએ પોતાનાં નામ તા. ૨૫
ફેબ્રુઆરી સુધીમાં નોંધાવવાં એવી નોટીસ
'મરકુરી' માં છે.

ઉરખન ટાઉન કલેસીસની ગયા શુકર
વારની મીટીંગમાં પબ્લીક વરકસ કમીટી
એ એવી જલામણ કરી હતી કે ગરેની
બહારના ભાગમાં પાણી વાપરનારા તરફ
થી વારસીક પા. ૬ લેવામાં આવે છે
તેમાં ઘટાડો કરવાની અરજીઓ આવી
છે, માટે તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરીથી વારસીક
પા. ૩ લેવા.

એક લખાણ ઉરખાન મરકુરી લખે
છે કે આ સાલ પોલકેક્સ લેવામાં આવે
તો પણ મે માસ પછીથી એ કાયદો
નાતાલના દરતર ઉપરથી કાઢી નાખવો
જોઈએ.

જેહાન્નમરમના એક ગોરાએ એક
હવાઇ વહાણ બનાવ્યું છે. પણ તેની
પાસે પુરતા પૈસા ન હોવાથી મોટા બળ
નું સંચાકામ તે વાપરી શકેલ નથી.
તેટલા પૈસા મેળવવા માટે તેના બમા
સંમાકામનું તે "પ્રદરશન" કરનાર છે.

જોમહોનતીન પેરટ જણાવે છે કે
કુનીયનતજે સેનેટ સ્થપાશે તેમાં એક
મેંબર તરીકે મી. કરાદનરની નીમણુંક
થવા સંભવ છે.

પેરટ ઇલીઝાબેથમાં તા. ૨૮ મીએ
ત્યાંના બગીચામાં ફરતા એક ગોરાને
જે.બી.વડે ધાયલ કરીને બે કાફરાઓ તેમ
ની પાસેના પછસા હુડીને તાલી ગમ્ય
હતા.

હમીએસન રીલીફશન ખાતામાં એસી
રટ્ટ મેરિડીઝ ઓફીસર (સ્ટીમરપર જનાર)
તરીકે એ. એચ. બેચ્ચર નામના અમલ
દારની નીમણુંક થઇ છે.

મારિસખરગની વેપારી એખરે નીચેનો હાથ ઠાકન કાઢીએક ઉપર મોકલ્યો છે. "લાઇસેન્સ પદ્ધતિ પેદા કરવા માટે નથી, પણ કાણુ રાખવા માટે છે એ જોતાં આ એખરે હાથ કરે છે કે કાઢીએક લાઇસેન્સના સવાલમાં ફરીથી નિચાર કરવો. આમ કરવાના કારણમાં એક દાખલો એવો છે કે એક નાના વેપારીને વરસના પા. ૧૮-૨૦-૦ જેટલી લાઇસેન્સ ફી ભરવી પડે છે ત્યારે તેનો વારસીક વેપાર માત્ર તેથી દસગણેજ છે."

જુલવરમાં એક ગોરાએ ખીજા ગોરાનું ગળાવતી દુમલો કરીને ખુન કર્યું હતું તેથી ગામમાં ચર્ચા થઇ રહી હતી.

મારયની પહેલી તારીખ પહેલાં કરબન ડીવીઝનના ગોરાઓએ તથા એલીઆડીકે પોલીસેક ભરી દેવાનો છે એવી નોટીસ રચાતીક હાપમાં છે. એલીઆડીકા કરબન કોર્ટ હાઉસ પાસે આવેલ નાતાલ પોલીસની ઓફીસે પોલીસેક ભરી રહ્યો.

વાલકરરના એક હીંદી વેપારીએ એક કાફરાને (જે પોતાને ત્યાં નોકર નહીં હતો) પોતાના મકાન ઉપર સુવા દેવાથી તેને પા. ૧ના દંડની વચવા ૧૦ દીવસ ની સખત મળુરીની જેલની સજા થઇ હતી.

સોમવારે પાછલી રાતના કરબન વેસ્ટ ઓફમાં ખીનએકર પેસેજમાં એક ગોરા કેમીરટની દુકાનમાં "આજ લાગી હતી, જેથી પા. ૨૦૦૦ જેટલું નુકસાન થયું છે. મુખ્ય નુકસાન જે દુકાનમાં આમ થઈ ચએલ તે ગોરાને ચએલ છે, ત્યારે તેની પાસેના બે દુકાનદારોને પણ કેટલુંક નુકસાન ખમવું પડ્યું છે.

મરકપુરીમાં એક તારમાં જણાવ્યું છે કે બીનનમાં સુલેમાન વડી નામના હિંદીનું સરીર જુલએલી રથામાં એક કાફરાએ જોડું હતું. મજકુર હિંદીના બાંધ્યા તુટયા બેલો ઉપરથી એવું સંમત્ય છે કે ને ચામડાં ખરીદવા માટે ગએલો. રસ્તો ખતાવતા તેણે એક કાફરાને પુછકું: કાફરા ઉધે રસ્તે તેને લઇ ગયો; અને મારી મારીને બેલાન કરી નાખી મુએલ જણી હોડી હોયો, અને તેના પાસે પા. ૧૨ ની રકમ હતી તે લઇ ગયો. હિંદી જાંબીર સિધતીમાં છે.

દુકાનો બંધ કરવાના ધારામાં ફેરફાર કરાવવાને ડીનીના ગોરાઓ લીલચાલ કરે છે.

નાતાલ પારલામેન્ટ તા. ૧૪મી માર્ચ સુધી મુલતવી રહી છે.

નતાલ પારલામેન્ટે પોલીસેક ૨૬ કરવા નું બીલ 'કાદી નાખ્યું' છે. તે કામને 'મરકપુરી' સખત રીતે વખોડી કાઢે છે.

યુનીયનની સેનેટ સભા માટે નાતાલ તરફના મેખરો તરીકે મેસરસ મારલસ ફેપમેલ, ડો. અબીન્સ, ડી નેલ, એચ. ચર્ચીલ, સી. હીન્ડીન્સ, જેહાન્સદન, તથા સર લીજ હુલેટને નાતાલ પારલામેન્ટે મુદી કાઢવા છે. તેમના હોદાની મુદત ૧૦ વરસની છે, અને તેમને વરસના પા. ૪૦૦નો પગાર મળશે.

તા. ૨ જી ફેબ્રુઆરીએ એમ. ડીમર લીમ નામના કુવાઇ વહાલુ ઉડાડનારે જેહાન્સખરગ આગળ સીડનહામ ટાઉન શીપમાં પોતાના વહાલુને અજમવરી હોડમાં ઉતાર્યું હતું. પહેલીવાર ૩૦૦ વાર જેટલામાં ને બીજી બેવાર ૧૫૦ થી ૨૦૦ વાર જેટલામાં તે હોડ્યું હતું. ઉચાઇમાં ૨૦ વાર કરતાં વધારે હવે મહાવવામાં તે આવ્યું નહોતું. કીમર લીમ કહે છે કે છનીવારે તે ૭૮ થીટ જેટલે હવે, અને ત્રણ માઇલ જેટલે દુર ઉડાડવા ધારે છે. તે મોટી હોડ માટે આ નાની હોડ અજમવર તરીકે અને હવા, તથા જમીનની સિયલિના અનુભવ માટે માથે લેવામાં આવી હતી.

હેલા તાર

જેહાન્સખરગ, શુકરવાર.

મેસરસ મોઝીક, મોમ્પસન, એન્ડર, સોલોમન અરનેસ્ટ, જે બધા ચકતા હરબળના સ્કુલ માસ્ટર છે. તેમને ૫૬૬ વામાં આવ્યા છે. પહેલા બેને રજીસ્ટર ન થવા માટે બે માસની જેલની સજા થઇ છે. બી. સોલોમન અરનેસ્ટ હોલોની માં જનમેલ છે પણ સગીર વયને લીધે રજીસ્ટર થયેલ નથી તેમને હાપાર કરવા કેસ ચાલે છે, કેસ તા. ૯મી પર ગયો છે.

બી. રાયપન તેના સાથીઓ તથા મો. પોપ્પી નામનાને ડીપકલુકમાં મોકલવામાં આવ્યા છે.

મેસરસ મદમદ મુસા, મુનસાખી પોપ્પી, તથા મુયુસાખીને હાપાર કરે છે.

પરચુરણ ખખરો

હેલા વસ્તી ૫૪૭ પ્રમાણે મોરીથી વસતી ૬૭ વસ્તી ૩,૧૪,૨૩૭ મ.જી હતી છે.

જરમનીમાં યુનીય ખાને મુસલમાની કુનરકળાના નમુનાએવું એક પ્રદરશન કરાવાનું છે; જેમાં કરાની બનાવટની રેશમી કૌતરજીઓ, કૌતર આરિકા, સીસીલી તથા મુરીસ સમયની કારીગીરીના નમુના ઓ, જુલ જુલ સમકાઓમાં કજમ, તુરખી, અને હીંદુસ્તાનમાં વખણાએલી મુસલમાની કળાઓ, કિંમતી હરતલેઓ, લાકડાં તથા કાપીદાંતનું કૌતરકામ, તથા રેશમી ભરતકામની ચીમે વજેરે રજુ થશે. અને તે બધામાં યુરોપી સુધારાની કેવી અસર થએલ છે તે બતાવવામાં આવશે.

ફરેચ પ્રબાની સંખ્યા દિવસે દિવસે મટતી જવાના આંકડાઓ કેટલાક હાપા માં જોવામાં આવે છે. તે પરથી જોઇ શકાય છે કે દર વરસે ૫૧,૦૦૦ ની સંખ્યામાં તે મટતી ગય છે આ હીલાને ૨૩ મી સદીની આખરીએ આખી પ્રબ નાશ પામે એવી મણતરી થઇ છે. આ ભાવ'કર મટતું કારણ પણ ભાવ'કર જણાવવામાં આવ્યું છે. ફરેચ પ્રબ વિવિધ બોમમાં એટલી હોડી ઉતરી પડી છે કે તેના સખળે ફરજ હોડી વહી તેને મમતી નથી. પછીને ઓની કે માતાને ફરજ'ની મહોબતનો ખ્યાલ પણ નાશ્વદ થતો જાય છે. અને અવમ રવત'તતા મેળવવા માટે લખેલો મટતાં મર્માં છે. જુલ હેલાના કેસો બહુ વધી પડ્યા છે. પશિમ ના સુધારાનો આ પણ એક કોઝખ જેવો દેખાવ છે.

મારલથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રેના હિંદી જુયરે એક ગોરા (જુર) પાસેથી ૧૦૭ બકરાં પા. ૭૪-૧૩-૬ તા. ૨૩-૧૬-૦૬ ના રોજ લીધાં હતાં તેમાંના પા. ૫૦-૦-૦ તા ૨૭-૧૨-૦૬ ના દીવસે શેકડા આપવા, અને બાકીના તા. ૨૮-૧૨-૦૬ થી એ મુકતે આપવાના હતા. મજકુર ગોરા તા. ૨૭મી એ આવી વમર રસીદે સાર માણસના દેખતાં પા. ૫૦ લઇ ગયો, અને તેજ દિવસે સાંજના બકરાં જરવા મર્માં હતાં ત્યાં જઇ તેણે (જુરે) તેજ બકરાં ખીજા પછીને શેકડ પાસે વેચી આપ્યાં, અને હિંદી જુયરને

હયો. તેથી અતરેની કારટમાં હિંદીએ ગોરા ઉપર દરવાદ મારી. તેના પક્ષમાં વધુ કદરૂપ સહીઓ હતા કેસ આલતાં હાંખી મુદત મધ્ય, ને માછલેરે મુકાદો ગોરાના લાભમાં આપ્યો. એટલે હિંદીના ખર્ચાં મર્યા, પા. ૫૦ પચ્છ ગયા, અને કારટનો ખર્ચો પડ્યો તે વધારાનો ચાંદલો. હિંદી લાભીએ આ ઉપરથી રસીદ વગર પક્ષમાં ન આપવાની ચેતવણી લેવાની છે. વળી કારટમાં જુલુ હોય તો ગોરા સહીઓ નોંધાશે. મજુર હિંદીએ હાથ કારટમાં અપીલ નોંધાવી છે.

વિધાયતમાં છપાએલી એક ચોપડી ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે દિવસુ દરદ એક જલતની જેરી માખીના કરડવાથી લાગુ પડે છે. એ જલતની માખી ઘટ જાવાવાળા જંગલોમાં અથવા પાણીના સરોવરના કીતરાના ભાગોમાં વિશેષ થાય છે. તેની માખીનો નાશ કરીને તે ઉત્પત્ત કરે. તેમાં જંગલો કાપીને ઉત્પત્ત કરીને, તેમાં પાણીવાળા ભાગો માંથી લેવાને દુર ખસેડીને, ઉંચણના દરદને યુગાંડામાં ધણે દરજે નાશુદ કરવામાં આવ્યું છે. ત્યાં ૧૬૦૭ માં ૫૦૦૦, ૧૬૦૮ માં ૩૧૧૨, અને ૧૬૦૯ ના મહેલા છ માસમાં ૪૫૬ એમ ઘટતા પ્રમાણમાં મરણો નીપજ્યાં છે.

કોડરેકટથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રે તા. ૨૫ મીએ રાત્રે છાંડા મણુ વાગે એકદમ વાદળ ચડી આવી કરાં પડ્યાં હતાં. તે મરણોનાં બેઠાં જેવડાં મોટાં હતાં. તેથી તમામ ધરના કાચ ભાંખી ગયા હતા. તમા નાનાં ચણાં કે એવાં બીજાં ઘણાં પખી મરી ગયાં હતાં. ખેતરમાં સરવે ભાજીપાલો ખરી ગયાં છે. પેસ્ટ ડરાઇવર ગાડી હાકતો જતો હતો તેવામાં કરાંથી ઘોડો નહે તેથી ગાડીના દુકડે દુકડા ચઢ પડ્યા. અને હાંકનાર અથે ઉઠી પડ્યો. કરાંના વજનથી કેટલાંક જુના ધરો પચુ તુટી પડ્યાં છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે આવાં કરાં આ હીરદરીકટમાં કદી પડેલાં નથી.

સુમાન્ડના પ્રદેશને ર ઉમાકવાના મારે ખડુ અતુકળ મણુવામાં આવ્યો છે. અને એવું મનાય છે કે એક તપડામાં ગણ કરતાં ૭ ગણા માક ત્યાંની ઉભારી રાહતે.

અમેરીકાનો જંગલ ખાતાનો અધી કારી કહે છે કે કામળ ખનાવવામાં જંગલના લાકડાનો ઉપયોગ બહુ થાય છે. અને આ હિસાબે બીજા ૨૦ વરસમાં બહું જાડુ ખત્રાસ યજ જમ. આથી ખેતી વિભાગનો અધીપતિ જણાવે છે કે જંગલો કપાક જરૂરી વગલાદ પડતો બંધ થશે. અને પાંચુએ દુકાળ પડવો શરૂ થશે.

શુકરવારે લંડનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે જંગલમાં રંગપુર ખાતે ગવરનર મુલાકાત લેવા મળેલાં તે વખતે તેમના ઉપર બોમ્બ ફેંકવામાં આવ્યો હતો. જ-રનર. સહેજમાં બચી ગયેલ છે.

બેલાન્સપરગથી મી. રામદયાલસીંગ લખે છે કે :—વિવાર તા. ૩૦ વતનેવારી ના રોજ સનાતન વેદ ધર્મ સમાજ સ્થાપન કરતા હિંદુઓની સભા મળી હતી. તે વખતે નીચે મુજબ નીમણુંક કરવામાં આવી હતી. મી. મણીસંકર પંડીત (કપાદેરા), મી. દુખીરામ (ચેરમેન) મી. કુંજુ આહીર (ટ્રેઝરર), મી. છ રામદયાલસીંગ (સેક્રેટરી) મી. કુંજુ હારો (આસી. સેક્રેટરી), મેસરસ હનુમા નસીંગ, જયમંગલ મહારાજ, મંચરા સં પત મહારાજ, નવુ કુરમ, શુભામ મહારાજ, કાવુ બચુ, છ. જોની, રામનાથ, દુકરામ લલતન, યુનીરામ, દુકરામ બી. તુકારામ, એટલાને કમીટીના મેમ્બર નીમવામાં આવ્યા છે.

કુંવારી બાઇએને યુજસેનનાં સાપને મેળવામાટે મુરોપમાં એક જલતની નીમા કપની ઉભી યજ છે. તેની મેંચર યનાર બાઇને દર વરસે અમુક રકમ ભરવી પડે. ૪૦ વરસની ઉમર મુધીમાં તે પરણે તો તે દિવસથી તે મેંચર મટી જમ અને ભરેલા પૈસામાંથી તેને કાંઈ ન મળે. અને તેટલી ઉમરે તે ન પરણી હોય તો તેને શુજરાન જોગી વારસીક રકમ કહેગી મુધી. અથવા પાછળથી પરણે ત્યાંમુધી મળે.

ઇનહામેનથી એક લખનાર જણાવે છે કે અતરેની પેરદુગીઝ કરવીતાલમાં જે દિંદુ દરદી ગમેલા તેમણે ખેરાડની બાજુ તમા આમક ઉદના કારણસર રાંધે લીધે તેના યાંધાથી કલકાતું તેમને કારણથી પચુ દરકા મળી દુર કાદરામાં આવ્યા. આખ એક માખીએ વેચે મુધી ચાવવા માંડ્યું. ત્યાર બાજે માખીએ છપીનાસ હોડી ચાલ્યો ગયો.

પ્રીટોરીઆ હીરદોકટના મુસલમાનોને બાહરે ખખર

પ્રીટોરીઆની સુનત જમાતની સભા તા. ૧૧મી ફેબ્રુવરીએ એક વાગે પ્રીટોરીઆ મસજીદમાં મળશે. તે વખતે મસજીદને લમતા ધ્રારા વિમેરેમાં ફેરફાર કરવાનો છે. તેમાં પ્રીટોરીઆની આસ પાસના અને પ્રીટોરીઆના સુન્ની મુસલમાનોને હાજર રહેવાની અરજ મીટીંગ ખેલાવનારા કરે છે.

મી રાયપનને મુખારકબાદો

વેશ્વમ હોદી કામ તરફથી નીચે મુજબ તાર મી રાયપન ઉપર મી. એમ. એમ. ગુલ (વોલકરસ્ટ વાળા) મારફત મોકલવામાં આવ્યો છે:—

“અમે તમને તમા તમરા સાથીઓને ખદાકુર કામ માટે મુખારકબાદી આપીએ છીએ. સત્યામકને કસર જરૂર મદદ કરશે. દરાંસવાસ સરકારના જુલમથી દીલથીર થયા છીએ.”

રોડેશીઆમાં એશીઆટીક અરચા

મરકયુરીમાં જુલવાયેના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે કાવસીએ બે હોદીના લાકસેન્સ અટકાવેલાં તે એડમીની સ્ટેટ્સ દૂરી અપાવ્યાં છે. આ ખખરનો કાલસીએ હસી કાઢી હતી. એક મેંચર જણાવેલું કે એટલી બધી વાર અતુ બન્યું છે કે જાપામાં ચર્ચા ઉડાવવામાં આવશે ત્યાંની વેપારી ચેમ્બરે કાલસીએ ને મુખારકબાદી આપીને જણાવ્યું છે કે “અનડીઝયરેમ્લ” લોકોને બીલકુલ લાઇ સેન્સ આપવા નહિ. તેથીજ ગોરા વેપારી નું બહુ યશે. એડમીની સ્ટેટ્સના વજણ સામે કાલસીએ પ્રોટેસ્ટ કરવો નોંધાશે. તેની અસર યુનીયન સંબંધમાં બહુ યશે.

હાંદુસ્તાનની ટપાલ એકાદ દિવસમાં પ્રેસીડમાં, તમા આવતા અઠવાડીયામાં અમકુરીમાં આવવા વડી છે.

શુક્રવારે ટીન્દાલ આવી પહોંચી છે.

શરતે મુબબને ખખર પત્રી જણાવે છે કે જે છોકરાને ફેંચ સ્ટીમરપરથી રાજદરોડી લખાણ અને બોળ ખનાવવા ની સમજણ વાળી ચોપડીઓ સાથે પકડ્યો હતો, તેની ખાતગી તપાસ કરીને અઢી વરસની સખત મજુરીની સજા કરવામાં આવી છે.

નાતાલમાં એશિયાટીક ચર્યા

હોંદીપર હુમલો

તા. ૨૪ મી જાન્યુઆરીના "એડવર્સ ટાઇમ્સ" માં એક મુખ્ય લખાણમાં હોંદીઓ ઉપર હુમલો કરવામાં આવ્યો છે એમાંથી સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

ઇમ્પ્રેસન ખાતા સામે હોંદીની ફરીયાદ આખતમાં હોંદીઓ કાયદા સામે હુમલો કરે છે એવું જાણવાથી સખતાઇ કરવી પડી છે એવું ઇમ્પ્રેસન ખાતા જણાવે છે. હોંદીઓને તકલીફ દેવાની તેમની હાલત ઇન્જા નથી એની ખાતરી કરવા હોંદી ગોરાતોને તપાસવા ખાસ સી ડાક રૂબા રોકવાનો તેઓ ઇરાદો રાખે છે.

ત્યાર પછી ઇમ્પ્રેસનને લખતો ફૂલેન ઇસપનો અગત્યનો ફેસ બન્યો છે. ફૂલેન, ઇસપ ઇસાહીમનો ઇકરો હોવાનો દાવો કરે છે. તેનો જન્મ ૧૮૬૬ માં થયેલ. ઇસપ ઇસાહીમ ૧૮૬૧માં નાતાલ માં આવેલ. ૧૮૬૪ માં પાછો પોતાને વતન મળેલ. ૧૮૬૫ માં પરણી ૬ માસ રહી પોતાની હમેલવાળા ગોરાતને છોડી નાતાલમાં પાછો આવેલ તે વખતે જન્મેલ છોકરો હમણાં નાતાલ આવ્યો. ઇમ્પ્રેસન એશીયાર ઉપર મુજબની એશી ડેવીટ કબુલ કરી નહીં. કારણ કે ઇસપ ઇસાહીમે ૧૯૦૬માં એશીડેવીટ કરેલી કે ફે ૧૮૯૧ માં ડરબનમાં આવ્યો હતો. ૧૮૯૨ થી ૧૮૯૭ સુધી રટાગર રહ્યો હતો. ૧૮૯૭ થી ૧૯૦૬ સુધી ડરબન માં ફેરિનો ધધો કરતો. હવે ઇસપ ઇસાહીમ એકજ વખતે બે ઠેકાણે હોઇ શકે એ વાત બે મુખ્ય ઇમ્પ્રેસન અમલદારના મનજમાં ન હતરે તો તેમાં તેના વાંક થોડોજ કાઢી-શકાય.

હોંદીસ્થાનથી કેટલીક એશીડેવીટો રજૂ કરવામાં આવી હતી. ત્યારે ૧૯૦૬ ની એશીડેવીટનો ખુલાસો કેમ થાય એ કોરટને બહુ મુશ્કેલ લાગ્યું. પોતે ૧૮૯૪ થી ૧૯૦૬ સુધી નાતાલમાંજ રહેલો છે એવી અસર ઉપજવી ડેમીસાઇલ પાસ કઠાવવા સારજ ઉપર મુજબ તરકદી એશીડેવીટ કરેલી એમ માની શકાય. નોકરાને કાયદા ની બધીમાંથી મુક્ત કર્યો છે. પણ તે સુક્રોહ બહુજ ઉદાર છે. વળી તેથી ૧૯૦૬ની એશીડેવીટ બનાવટી હરે છે. માહિતીના એક વાક્ય તરફ અમે ખાસ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. તેણે હોંદીની જુવાનીને અને આ એશીડેવીટને જુલાજી

ની વખતે ઠરાવી છે. એટલા સાર હોંદી ઇકરોએ ફરજિયાત પોતાના જન્મની તારીખ તથા માતાપિતા નામનું સરકારી સર્ટીફિકેટ લાવે એવા કાયદો તેણે લગામથૂ કરી. પુરોષો તેમજ આખર હાર હોંદી બને એ વિચારવાનું છે કે આવા પ્રકારનું જુલું કેટલીકવાર ચલવવું? આખર હાર હોંદીએ વિચારવું બેઠાએ કે આવા બનાવથી દક્ષિણ આફ્રિકાના પુરોષોએ હોંદીઓને પોતાના મુલકમાં દાખલ થવા દેવાની તરફેણ કેમ કરશે? જો તેમની સામે કાયદો વધુ સખત થાય તો તેમને નવાજ લાગવાનું કારણ છે ખરું?

માહિતી હોંદી જુવાનીને જુલાજીની વખતે ઠરાવી છે. "હોંદીઓ શીમે કે અવી બાબતમાં તેમણે બહુ સખત તપાસ માંથી પસાર થવું પડશે" એ આ કેસ બહેરમાં ચલાવવાનું મુખ્ય કારણ માહિતી જુલાજી. પણ કેટલાક હોંદીઓ આથી સમજે એવું અમે માનતા નથી. તેઓ તો જુલું બેલવામાં વધુ ચતુરાઇ પ્રાપ્ત છે. તેઓ તો જુલાજીને દોસ્ત, આરામ, ને ખરું દર્શિવાર માને છે. તેઓ એને મુશ્કેલી નથી. અવી જાત ના માહિતીને આ દેશમાં આવવાનું ઉત્તેજન દેવાની કળામથૂ કરવામાં આવે છે.

આ બધાં ખેડારાંમાં મી. હેરી રમીથ અને તેના ખાતાના બીજા માહિતીએ જે બાકેશીથી કામ કરવું છે—આવા મુશ્કેલ અને મુઝવણી ભરેલા મામલામાં તેણે જે પ્રમાણે તમામ નેધ રમીથનારે બેઠાએ ત્યારે તેમાંથી પુરાવાઓ રજૂ કર્યા છે એ સાર માહિતી તેમનાં વખાણ કર્યાં છે એ સતેષકારક છે. આખું સંસ્થાન મી. હેરી રમીથની ચોકસાઇ સાર તેવું આજારી છે. આ કેસમાં મી. હેરી રમીથે જે વાંધા ઉઠાવ્યા છે તેને માહિતી એટલે કે દેશ છે. તેનો મત એવો છે કે હોંદીઓએ પોતાની વાતના ટેકામાં સરકારી સહીવાળા દસ્તાવેજો રજૂ કરવા બેઠાએ. આ બનાવ એવો છે કે હોંદી ઇમ્પ્રેસન સદાતર બંધ કરવાની લડતને વધુ ટેકા મળે છે.

ઉપરનું છાપું બીજા એક લખાણમાં કેપટાઉનના ઇલાખમાંથી લાડકાવે તેવા લાંબા લાંબા અદાવતખોર ઉતારાઓ આપીને પોતા તરફથી ઉમેરે છે કે:—

નાતાલમાં એક લાખ ગોરા છે ત્યારે દેશ લાખ હોંદી છે. જો હોંદી ન હોત તો ગોરા બે લાખ હત. એટલે ગોરાનો

વસવાટ હોંદીને લીધે વધી શકેલો નથી. એશીઆટીકની કમાળી દેશની બહાર બન્યો છે. ગોરાઓની કમાળી દેશમાંજ રહે તે દેશનેજ કાયદો થાય. ૧ વરસ માં ૮ હજાર એશીઆટીકોએ કેપમાંથી ૫૦ હજાર પાઉડને આશરે પોતાને સ્વદેશ મોકલ્યા. નાતાલના દેશ લાખ એશીઆટીકો કેટલા પકડા બસડી બન્યો એ વિચારવા જેવું છે. એશીઆટીક શરીર, જુલિયને કે નીતિએ નાલાયક છે. કોઇ પણ વખતે રાજ્યને તે ઉપયોગી થઇ શકે નહીં એવો મજબૂત ગોરાની જગ્યામાં ખુસી થયો છે. તેનાજ એશીઆટીક બંધ મલાઇને પણ તે દરીયાઇને લીધે ફુગ્ગલ થઇ પડેલ છે. પ્રજાની તાદુરસ્તીને પણ તે તુકસાનકર્તા છે. તેઓ બદ રહે છે અને સડેલો માલ વેચે છે. આ નાના દુકાનદારો હાલકા વરણના, બે ઇમાન મદા ને કમતાકાદ હોય છે. છતાં જમીન હાર ગોરાનું પાલખિટમાં બેર હોવાથી તેઓ ગીરમીટીઆ હોંદી લાવવાનું બંધ કરતા નથી.

ગોરાઓએ તો તેમને તેમની મીઠ કતના પુરાં નાણાં આપી વીદાય કરવા. દરસવાલે પણ એ રસ્તો લેવા ધારવું છે. હવે કેપની આંખ ઉપડી છે. જ્યાં બન્ય ત્યાં એશીઆટીકો એક સંખી રીતે પાણ વાળે છે. તેઓ નિરખળ મદા અને સહેર સુધરાઇને બંધ કરનાર હોય છે એ તો નાતાલ અને કેપના મ્યુનીસીપલ રીપોર્ટ ઉપરથી જાણી આવશે.

આ હલ હલે કેમ? ગોરાઓ તેમને બે.વેકાટ કરે એ ઇન્જાવા યોગ્ય છે પણ એ બનવું અશક્ય છે. તેમને લોકેશન માં કાઢવા એ પણ અશક્ય છે. મુનીસિપલ પારલામેન્ટ ૧૦ વરસની મુદત નાણો બહેર કરી શકે છે કે તે મુદત બાદ તમામ વેપારી પરવાના હક પુરતો બદલો દઇ ખરીદી લેવામાં આવશે, અને હવે પછી નૂરા વેપારી પરવાના આજવામાં આવશે નહીં. નવા ગીરમીટીઆને લાવવા નહીં. દેશ લાખ બીના વિગદ દરસવાલને કેમ ચાલવું? વડી સરકારનું ધોરણ એવું છે કે કોઇપણ કેલેન્ડરી પોતાની મરજ મુજબ અમુક કોમને લખાણ કરવાની ના પાડી શકે છે. પણ જો તેને દાખલ કરે તો પછી રાજ્યદારીક અને વેપારી હોય તેને પુરેપુરા મળવા બેઠાએ. આપણે હોંદીને હક દેવા નથી એટલે એમને અટકાવી દેવા એજ રસ્તો સરસ છે જો કેલેન્ડરીયરન હોંદીઓના હકો સાચીને બીજાઓના વેપારી હક ખરીદી લેવાનો

કાપડો કપો હવે તો એ કાપડો જરૂર પસાર થાત. પણ હવે તો ચારે સરથા નો હોદીઓથી ગભરવા છે, એટલે બધા સાથે મળી આ સવાલનો હમેશને માટે ખુલાસો કરી નાખશે એવી આશા રહે છે.

કેપમાં એશીઆટીક ચરચા

કેપમાં એશીઆટીક સલામતી ચરચા મંબીર રીતે લિબી થએલી છે તે જોતાં ત્યાંના "સાઉથ આફ્રિકન -યુસ" ના તા. ૧૯ મીના અંકમાં પ્રસિદ્ધ થએલ એશીઆટીક સલામતીના લખાણનો પુરે પુરો તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ :-

મી. વીનસેટ વાન ડરબીલનો એક કાગળ જાપો હતો તેમાં તેઓ, કેપના અને આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના ભવિષ્ય ને બચાવ એશીઆટીક સલામતી પર ખ્યાન ખે-એ છે. તે તો એટલે સુધી જાય છે કે હરેટ હાસ્ટ રીવર, રીડરપેસ્ટ વગેરે જીર્ણ મરજો એક સાથે ફાટી નીકળે તોપણ એશીઆટીકના જેટલો આપણા દેશનો માથુ વળે નહીં. અમે પોતે આ જાણા ને અતિશયોક્તિમાં અપાવવા માંગતા નથી. કેમકે મી. વાન ડરબીલના મત ને અમે મળતા આવીએ છીએ કે મામલો મંબીર છે. આપણો ઇમીગરેશન કાપડો આ બાબતમાં જેટલો અકુશ રાખી શકે છે એ બાબત મત બેદ છે. છતાં એટલું તો ચેકકસ સમગ્ર છે કે તે કાપડો દીસો હોય તો તેને સખ્ત કરી શકીએ છીએ. એશીઆટીકથી આ દેશ ઉજ રાઇ જવો નજ જોઇએ. મી. માંધી પોતે પણ કહે છે કે એ બાબતમાં બધા એક મત છે. એ વાત ખાસ નોંધ લેવાનેજ છે. પોતે નવા એશીઆટીકથી આ દેશ ને બરી મુકવા માંગે છે એવા આરોપને તેઓ એક જુઠાં આળ નરીકે ગણે છે. તેઓ તો હાલના એમ માંગે છે કે દર વરસે ઠરાંસનાલમાં જ કેળવણીના હોદી ઓ આરવા પામે. તેઓ જોઇ શકે છે કે એકદમ ખુલ્લું ખારણું સ્થિતિ જેતાં અસંભવિત છે. મી. વાન ડરબીલ કહે છે કે આ કાલોનીમાં દર માસે નવા હોદી ઓતો હમેશા થતો જાય છે. જે આ વાત એટલે દરજગે જતી હોય તો જરૂર કાપડો સખ્ત કરવો જોઇએ. અને અમ ને ખાતરી છે કે જરૂર પડે સુનીયન પાડવાને કે તેમ કરશે.

પણ ચાલુ સ્થિતિ પુરતી લય કર છે. મી. વાન ડરબીલ ખતાને છે કે અહીં ૮૦૦૦ હોદી છે, અને ૨૪૯ હુન્નરના લાઇસેન્સમાંથી ૧૦૦૦ તો હોદીનાજ કાથ માં છે. અમે તેથી પણ આગળ જઇએ. આ કાલોનીમાં એશીઆટીકની દુકાનની સંખ્યા ૨,૦૦૦ કરતાં ઓછી નથી, અને એક રસ્તા પર ૧૪ હુન્નરની દુકાનોમાં ૪ દુકાનો હોદીના કાથમાં છે. મી. વાન ડરબીલ કહે છે કે તે લોકો આ દેશના બધારણને ખેતી કે ઉક યોગ કલાથી કાપડો કરી શકે તેમ નથી. અને માર જુજ શીવાયના બધા ખરે ખસ અહીંના રહીશ પણ મણી શકાય નહીં. ૧૯૦૮ ની સાલમાં જ્યારે નાણાં બીડ હતી ત્યારે આ લોકોએ ૫૦,૫૬૬ પા મનીઓરડરથી બહાર મોકલી આપ્યા હતા. વળી મી. વાન ડરબીલ કહે છે કે એશીઆટીક એવી રીતે વેપાર કરે છે કે બીજા કાલથી પ્રમાણીક રહીને તેની સાથે હરીફાઇ ન કરી શકાય એટલે કે તેઓ તેલાળા ચીજરાતી મધ્ય પર જીવે છે. આ હરીફાઇના પુરાવા તરીકે તેઓ દુકાનના નોકરને પગાર આપે છે તે વાત બહાર લાવવી પડે છે. તેના એક નોકર ને ૬ કે ૧૦ પાઉંડ અપાય છે. ત્યારે તેની હારના એક ગોરા નોકરને પા. ૩ દર અહવાડીએ આપવા પડશે.

હોદીઓએ ગોરા તથા મલાઇને કહા બ્યા છે તેમાં તો શક નથી. ઉપરથી હકી કત ઉપરાંત કલેરમોંટના સેનીટરી ઇન્સ પેક્ટરના રીપોરટના આધારે મી. વાન ડરબીલે એ પણ ખતાવ્યું છે કે તેઓ મદદ છે. ખોરાખીયરનો વેગાર કરનારા ત્યાં ૪૪ વેપારી છે તેમાંથી ૪૨ એશીઆટીક છે. તેઓ પર હમેશ નજર રાખવી પડે છે. કેમકે પ્રજાની તદુરસ્તી જળવવા બધિસા નિયમોનો પલ્લે લાગે તે લોકોજ ભગ કરે છે. જેમકે બગદી મએલો માલ વેચવો, માલ રાખેલા ઓરડામાં જુડુ ત્રિગેર, એ શીવાય તેઓને મદદ રહેવા ની આદત દેવાથી શહેરની તદુરસ્તીને જોખમકારક છે. દરે કરવું શું? એ નો જવાબ અહુ કહેણ છે. તેઓને આપણે આવવા દીધા તો પછી પરિણામ સહન કરવું પડે છે. મી. વાન ડરબીલ સામદા એશીઆટીકને બોલકોટ કરવાનું સુચવે છે. તે વિચાર ઠીક નથી. નીતિનો સગાલ એક કરે મુખીએ તોપણ કાઇને સરતી કીમતે માલ ખરીદવા જતાં અટકાવવા એ ન બને તેવું છે. વળી જ્યાંન દુર દેશનમાં રાખવાની કરખા

સ્ત પણ બધ બેસતી નથી. સ્થાવર ચીજકતોપર કાપ નાખી શકાય નહીં, તે રપજ છે. જેઓની પાસે જુના લાઇસેન્સ છે તેના ખાસ કારણ વિના લાઇસેન્સ બધ કરી શકાય નહીં. બીજા બાજુ એ સ્થાનીક મ્યુનીસીપાલીટી જુના લાઇસેન્સની સંખ્યામાં વધારો જેતા નહીં છે તે પણ વાજબી છે. અને એક વેપારી એક કરતાં વધારે લાઇસેન્સ લઇ પોતા ના નોકરને દુકાનોમાં જોડવી દેવ તેના લાઇસેન્સો અટકાવાય તો ખોટું નહીં. આખો સવાલ મુશીબતોથી ભરેલો છે. એક તરફ હોદીઓને મુશીબત કે અન વાય આપતાં અટકવું જોઇએ, અને બીજા તરફ અહીંની ગેરી તથા સ્થાયી કળી પ્રજાનું રક્ષણ કરવું જોઇએ. એક બાજુ ઉલ અને બીજા બાજુ યુલ છે તે વચ્ચે મધ્યને પસાર થવું અહુ કહેણ છે. છતાં ગમે તેવી મુશીબતો નડે તોએ તેમાંની પસાર થવા વિના છુટકો નથી.

ઓલ ઇંડીઆ મુસ્લીમ લીગ

ના. આગાખાનનું લખણ

"સુધારા" પર વિચારો

સત્યાગ્રહી તરફ દિલ્લેસોજ

તા. ૨૯મીએ દિલ્હીના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે ઓલ ઇંડીઆ મુસ્લીમ લીગમાં ના. આગાખાને અસર કારક લખણ કર્યું હતું. તેમાં તેમણે એવું જણાવ્યું હતું કે લોરડ મેરલીના સુધારા તે અસપરસ સમજાવી કરાવવા ના હેતુથી થયા છે, અને તેમાં વધારા કરાવવા માટે એકત્ર મળી કામ લેવા દરેક કામને ફૂં આગ્રહ કરે છું. કેળ વળી, ખેતી, વેપાર અને હુન્નર ઉદ્યોગ માં ચડતી કરવાની તેમણે યોજના ખતાવી. અને જણાવ્યું કે આપણે કેળવાએલા માણસોને બહુતા અબ્યાસ માટે અને દુનીયાની વેપારી તથા બીજા સ્થિતિ જળવવા માટે યુરોપ, અમેરીકા, જાપાન, આફ્રિકા વગેરે દેશણે મોકલવા જોઇએ. તેમણે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોદીઓ જે દેશ બક્તિ ખતાવી રહ્યા છે તે તરફ સભાનું ધ્યાન ખે-ચ્યું, અને જાહેર કર્યું કે જે બીજા ઉપાય કામ ન લાગે તો દક્ષિણ આફ્રિકાને ખીરખીડીઆ મજુરો

મુસ પાઠશાળાં બંધ કરવા વડી સરકારને કહેવું જોઈએ. બંધાએ એકન થઈને ખુનની કીલચાલને કાળી દેવી જોઈએ, તથા તે બાળકમાં મરણો તથા મંદી રોમાં સુચનાઓ કાઢવા માટે દેખરેખ રાખનારી કમીટીઓ નીમવી જોઈએ. છેવટમાં તેમણે જણાવ્યું કે બંધાએ કોમતા તરફ પેતાની ઉડી અને અતઃ કરણની વફાદારી સાબીત કરી આપવાની છે, તથા પુત્રીયન જેક વાવટા તેજે એક સંધ થઈને રહેવાનું છે.

ઉપરની બાબત વિષે તા. ૩૨ મીના તરમાં જણાવવામાં આવે છે કે એલ ઇડીઆ મુસ્લીમ લીગે એક ઠરાવ પસાર કર્યો છે, જેમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીદો યો જે બહાદુરી બરેલી અને સ્વદેશાલિ માનવાણી લડત લીએ છે તે માટે તેમની તારીફ કરવામાં આવી છે; તથા ગીરમીટી આ મળુરો મોહકવાનું બંધ કરવાને હીદો સરકારને વિનંતી કરવામાં આવી છે; તેમજ દરંસવાલની બાબતમાં વચ્ચે પડવાને વડી સરકારને અરજ કરી છે. સત્યાગ્રહની મદદ માટે એક ફંડ ઉઘાડવામાં આવ્યું છે તેમાં તેજ વખતે રૂપિયા ૩૦૦૦ની રકમ એકઠી થઈ હતી.

૨૬૨ જણાવે છે કે મોરડ મોરલીની સુધારાની મોજના બખતમાં મુસલમાને વફાદારીથી સામેલ રહી કામ કરશે એવું લીમતા કામ કાજથી નક્કી થયું છે.

તાર સમાચાર

લંડનનું કરોનીકલ જણાવે છે કે ઇંગ્લેન્ડ નું નિકાળણ વધારવા માટે પા. ૫૦,૦૦૦૦૦૦ અરજવાની બજેટમાં ગોઠવણ કરવામાં આવશે.

આયરલેન્ડને સ્વરાજ્ય આપવાનું બીલ હામલ કરવા મી. એરકવીથે વચન આપેલ હોવાથી તેના પક્ષને આયરીશ નેશનાલિસ્ટો પર પાર્લામેન્ટમાં આધાર રાખવો પડશે તે માટે હાવાએ અણગમો બતાવે છે.

દરકામમાં સુદૃષ્ટી સંબંધમાં તોફાનો ચર્ચા હતાં, જેથી લશ્કરને બોલાવવાની જરૂર પડી હતી.

દક્ષિણ આફ્રિકાની મકામનો આવ તા. ૨૭ મીએ સંનમાં રા. ૨૧/૬ ઉપજ્યો હતા.

વડા પ્રધાન મી. એરકવીથે ઇંગ્લેન્ડ છોડી થોડા દિવસ આરામ માટે રીવીરા ખાતે થએલ છે. તેની વરતાણુંકથી કેટલાક લીબરલો કંટાળવા લાગ્યા છે.

તા. ૨૭ મી સુધી દરંસમાં રેલનું ભેર વધતું ગયું હતું. મોટા પિકાને અને સારાં સારાં મકાનો તેથી વેરાઈ જવા પામ્યાં હતાં.

દરંસવાલ પાર્લામેન્ટ તા. ૭ મી ફેબ્રુઆરીએ મળવાની હતી તે તા. ૭ મી મરજ સુધી મુલતવી રહી છે.

પારીસની રેલ સંબંધમાં વધુમાં જણાવવામાં આવે છે કે ત્યાંની હુમોશકલ ગારડન રેલના પાણીથી બરાઈ ગઈ છે; માન્નિન સંમદરથાન પાણીમાં ડુબી ગયેલ છે; તથા સરકારી મહેલ પાણીથી ગર કાપ થઈ ગયો છે. નિરધાર માટે લંડન તથા જર્મેનીકામાં ઉપરાણાં કરવામાં આવે છે.

તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરીએ વિલાયતની પાર્લામેન્ટ પુલ્લી મુકયમાં આવશે.

તા. ૨૮ મીએ પારીસની સીન નદીમાં પાણી વધતું જતું હતું.

પારીસના બાહતમાં સપ્તાએકા લેડોની મદદ માટે ધણે ડેકાણે ફંડ ઉઘાડ્યાં છે. દક્ષિઆના કારે તેમાં ૧૦,૦૦૦ રૂપલ ભર્ષા છે.

વિલાયતમાં બરફનું અને પવનનું તોફાન તા. ૨૮ મીએ થયું હતું.

મુબમથી રૂરને બખરપત્રી વિલાયતના બપામાં જણાવે છે કે દરંસ સ્ટીમર ઉપરથી ઉતરનાર એક હીદો જુવાનને પકડવામાં આવ્યો છે. તેની પાસેથી બોબ બનાવવાની માહિતી તથા ફિટુરી ચોપાનીઆંઓ મળી આગાં હતાં.

નેશન પત્ર જણાવે છે કે ઉમરાનો બજેટ પસાર ન કરે તો કીમે નવા ઉમરાનો લીબરલોમાંથી બનાવીને બજેટને પસાર કરાવવું.

તા. ૨૮ મીએ પારીસમાં રેલ ચાલ હતી. આખું શહેર મોટા લાખમાં આવી પડેલ રહ્યું હતું.

પારીસના નીરાધાર ફંડમાં કીમ એડ વરડે ગીતી ૧૦૦૦, તથા કવીન એલેક્ઝાંડ્રાએ પા. ૨૦૦૦ ભર્ષા છે. તા. ૨૯ સુધીમાં કુલ ઉપરાણું પા. ૧,૦૦,૦૦૦ થયું છે.

તા. ૨૬ મીએ ઇંગ્લેન્ડની ઉતરમાં સખત ખુમસ આવી હતી. કેટલાક બાગોમાં ૧૫ ફીટ જેટલો બરફ પડ્યો હતો.

સાઇટનથી લંડન આવતી એક્સપ્રેસ દરેન આકસ્માતથી લાંગી પડતાં કેટલીક બનોની ખુવારી થઈ છે, તથા કેટલાકને સખત ઇજા થઈ છે.

ગ્રીસની પારલામેન્ટ રાજીનામું આપ્યું છે. લડાયક બળકેપર કાણુ ધરાવનાર પહે નવા ધોરણ પર લેકોને રાજસતા આપવા મામણી કરી છે.

તા. ૩૦ મીએ પારીસમાં આવેલી રેલ ઉતરવા માંડી હતી.

પારીસનાં પરંબોમાં રા. લાખ જેટલાં માણસો ધરખાર વચરનાં થઈ પડ્યાં છે.

તા. ૨૧ મીએ લંડનથી જણાવવામાં આવે છે કે પારલામેન્ટ ઉઘાડતાં રીવાજ પ્રમાણે કીમ તરફથી આપવામાં આવતા બાપણ સંબંધમાં આ વખતે દક્ષિણ આફ્રિકાની બાબતો સાથે દરંસવાલના હીદોપરના જુલમના સવાલને મોટી અગત્યતા આપવામાં આવશે.

દરંસના નિરાધારના ફંડમાં ટુરફીએ પા. ૨૦૦૦ ભર્ષા છે.

લોડ વખતપર ૧૦ મી જાન પલટનમાં ફિટુર મ.લુમ પાડ્યું હતું. તે પલટનને હુદાખાદ મોકલવામાં આવી છે, અને તેના ૨૫ માણસોને નોઠરીપરથી બાતલ કર્યાં છે, અથવા તો જેલમાં પુર્ષા છે.

પલટનના વડાએ (૨૬૨ કહે છે કે) અસરકારક લાવણુ કર્યું હતું. અને એવી આશા બતાવી હતી કે તેની પલટન જુની વરતાણુંક મુખી હઈ નવી દમથી વરતશે.

તા. ૩૧ મીએ રોટલાંડમાં બરફના તોફાનથી કેટલાક મામડાંઓનો સહેલો સાધેનો વહેવાર બંધ પડ્યો હતો.

અમેરીકામાં કેનેરાડા ખાતે ખાણમાં
અકસ્માતથી ૧૪૬ માણસો દહાડ મુખાં છે.

ટોકીયોનો રૂઝરનો પ્રતિનીધિ જણાવે
છે કે ફોરીઆમાં જાપાનની વિરુદ્ધ મંબી
પ્રકારનાં તોફાનો થયાં છે, જેમાં વીસ
જાપાનીઝનાં ખુન કરવામાં આવ્યાં છે.

કલકત્તાની ફરદમાં ખુન કરનાર જાંજાળી
ને મેતની સજા થઈ છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી ઓરતોના
સીરણુ કામનું એક પ્રદર્શન વિલાયમાં
એક ગોરી ખાનુના હાથે બે બરાવનું છે.

પારીસમાં આવેલી રેલ વધુ ને વધુ
ઉતરી મૂક છે, અને રેલના પાણીના
ધોવાએલા ભાગમાં રેલનો ઉપદર ન
જાગે તે માટે આરબેનીનાં પચલાં લેવામાં
આવે છે.

પૂર્વ આફ્રિકામાં જરમનેએ એક
નવું થાણું મેળવ્યું છે. તે ભાગ સાચ
વવા માટે તેમણે એક લશ્કર ઉભું કર્યું
છે, અને લાં વસવા માટે બોલેલા તથા
મે રાજ્યોને બે લાવવામાં આવ્યા છે.

આરથર ડગ્લાસ નામનો દક્ષિણ આફ્રિકાનો
મુકદ્દમાજ આલેવીઆ મએલ
જ્યાં તેણે એક ખેડાડી સમે હાર
ખાધી છે.

અમેરિકાની ખાણોમાં જાનની ખુશરી
કરનાર બે વધુ અકસ્માતો થયા છે.

યુનીઅન કેસલ લાઇન અને જરમન
લાઇનની વચ્ચે જાવની જાવતમાં સખત
ચરચા ચાલી રહી છે.

ક્રાઉનનું ડેલી ન્યુસપેપર જણાવે છે કે
જો કોંગ્રેસ ઉમરાવમાંથી બજેટને પસાર
કરાવવા માટે વચન નહીં આપે તો શ્રી
એલફીઝ પ્રધાનપણાનું રાજીનામું આપશે.

તા. ૨ જી સુધીમાં ૨૭૨ લીમરલો,
૨૭૧ યુનીવર્સિટી, ૮૩ નેશનાલીસ્ટ, અને
૪૧ લેબર મેજરો ચુકાવા હતા ત્યારે
વધુ બેઠાની ચુકાદા બાકી રહી હતી.

હીટલા ટાપુ સંબંધમાં ગ્રીસમાં ખટ
પટ જાગી છે જેની તુરંતજ પશુ લગા
ચક તપાસી કરવા માંડી છે. એ ટાપુ માટે
ગ્રીસ અને અમેરીકા તુરંત સામે લડશે
એવો સંભાવ છે.

વિવિધ વિચાર

વધુ કલ્પતર કહે છે કે “શરીરની
મટરો નિત્ય નિત્ય સ્વચ્છ રાખવી એ
તંદુરસ્તીની પહેલી ચાવી છે. માપી
માપીને તથા ચાવી ચાવીને ખાનું તે બીજી
ચાવી છે. સાદો અને સાદીક ખોરાક
ખાવો તે આરોગ્યતાની ત્રીજી ચાવી છે.
શુદ્ધ હવા, શુદ્ધ પાણી, અજવાળું અને
સ્વચ્છતા એજ આપણાં જીવન એ. જમ
વાનો ઘટ વાગે એ જમવાનો ખરો
સમય નથી, કુધા (જીખ) નો ઘટ વાગે
એજ જમવાનો ખરો સમય છે. ભાણા
પર બેસતાં પહેલાં પેટની સલાહ લેજો,
જીભની સલાહ કરી ન લેજો. આપણાં
વધુ ખર્ચાં કરેલો બગડેલી ફોજરીમાંથી
જન્મ પામે છે. બગડેલા કંત પાત્રન
કિયાને બગાડે છે. મળ મુત્રાદિક વેગો-
અટકાવવાથી અનેક દરદે થવા પામે છે
મે ઉપર ઓઢીને સુવું અને ધીમું ઝેર
ધીમું એ જ ને બરાબર છે. બહાયર્વ એ
શરીરરૂપી હવેલીનો પાંગો છે. રોગી
અને દુરાચારી માયાપો નિરાગી અને
હદયારી બાળકોને જન્મ આપવાને લાયક
નથી. શરીર શુદ્ધિ ને મન શુદ્ધિ એ
ચાલીતાં પહેલાં પથથી આં છે.

બીજાઓએ જે આપણું અહિત કહેલું
આપણે માનતા હેઠળે છીએ, તેનું ચિ
તન કરવાને બદલે, તેમણે આપણું જે
હિત કર્યું હોય તેનું જ ને આપણે ચિ
તન કરીએ, અને જે લક્ષણો આપણા
પાડોશીઓમાં આપણને મમતાં નથી,
તેમની વાતો કરવાને બદલે, અરથાત તે
મના દોષોનું કથન કરવાને બદલે જે
આપણે તેમનામાં રહેલા ગુણોનું જ કથન
કરીએ તો કેવું પરીણામ આવે? જે
જમનમાં પ્રત્યેક મનુષ્ય આમ કરે તો આ
મનુષ્યલોક નરકમાંથી બદલાઈને આજેજ
રાસમ ઘડ રહે. —મહાકાળ

જે મનુષ્ય પ્રતિદિન ચોવીસ કલાકમાં
થી આઠ કલાક નીદા લે છે, નિવશિત
જીવન ગાળે છે, આરોગ્યના બીજ નીપ
મેલું પાલન કરે છે, ચિંતા કદી કરે
નથી, થનની સમાધાનવાળી શાંત સ્થિતિ
માં પેતાને કરવાનું કામ કરે છે. જે કામ
ને પ્રેમથી કરે, પરંતુ મારે માથે તે
બધા વળગી છે, એમ માનતો નથી,
તમા કામ કરવાનો તેનો હેતુ પોતાની
કિંમતી કરવી એ હોય છે, તે મનુષ્ય કિં

મના ચોવીસ કલાકમાંથી સોળ કલાક
કામ કરે છે, તોપણ કદી ચાલી
જતો નથી.

અમેરીકાના મસિક જુરનેનકે જરહાણુ
માંથી ઠળીયા કાઢી નાખ્યા છે તથા કાંઈ
કાંઈ વરફાના કાંઈ પણ કાઢી નાખ્યા છે.
કાંઈ વરફાને મોટાં તથા વિશેષ પ્રમાણમાં
જળ લાવવામાં પણ તે વિજયી થયે છે.
તેજ પ્રમણે હમણા પ્રો. હોલ્સ્ટેડ ટેમ્પેટો
માંથી બીઆ કાઢી નાખવામાં વિજયી
થયે છે. આપણે જાણીએ છીએ કે
એક ટેમ્પેટોમાં સો ઉપર બીઆં હોય છે,
જતાં તે સરવને કાઢીને બીઆં વમરનો
ટેમ્પેટો તે ઉમાડી શકે છે. બોસ્ટન
સહેરમાં હમણા એક કોબીજ ઉમાડવામાં
આવ્યો તે એટલો મોટો છે કે તેનું કાંઈ
વીસ કુટુંબને ચલી શકે. આ કોબીજ
તથા કુટુંબ હોય છે અને તેનું વજન
ત્રીસ સેરનું છે. આ કોબીજને ઉમાડ
નાર મી. ટોસ છે અને તે કહે છે કે
તેણે બોડી ઉતારણ કરીને તેને કાપી
નાખ્યો ન હોય તો હજી પણ તેને મોટો
થવાનો સંભવ હતો! ફ્રાંસમાં દ્રક્ષ
ઉમાડનાર સેન્ટ બેનેક્ટ કરીને એક કંપ
નીએ દ્રક્ષને બે તથા મહિનાસુધી શી
રીતે લીલી રાખવી તેની શોધ કરી છે.
ધરમધરમ

જાંદગીની લગાઈ વરસની લગાઈ
ઉપર અરથાત વધુ વરસ જીવ્યા એટલે
વધુ જાંદગી ભેગવી, એમ સમજવા
નથી. માણસ પેતાની દમાતીમાં શું
શું કરે છે, અને તેને શું શું લાગે છે,
તે ઉપરથી તેની જાંદગીનું માપ લેવાનું
છે. માણસ જેમ જેમ વિશેષ ઉપરે ગી
કામ કરતો જાય અને તેને જેમ વિશેષ
વિચાર અને લાગણી થતી જાય, તેમ તે
વિશેષ જીવે, એમ કહેવાય. જે માણસ
આજસુ અને નકામો થઈને પડી રહે છે,
તેની જાંદગી ગમે તેટલી લાંબી પહોંચે,
તેથી તે ઘણું જીવે, એમ ન કહેવાય;
પણ તે માત્ર દક્ષિણ વનરપતિની પેઠે
એક ડેક જે ઉઘા કરે છે, એમ કહેવાય.
—“સવરતન.”

મી. પોસાક પોતાની કિંદની મુસા
ફરી હરમાન બાંકીપુર, બનારસ અલ્હા
બાદ લખનઉ, આમા, અલીગઢ વગેરે
દેશાણી મુલાકાત લેવાતા છે.

હાંદના સેવકોનું મંડળ

આપસોગનાં દ્રશ્યોતો

[પ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

માનવતા મી. ગોખલેજી નામ અને કામ જગ પ્રસિદ્ધ છે. તેમણે હાંદની સેવા અરથે એક મંડળ સ્થાપ્યું છે. તેના સભાસદો મોટા ભેગ આપી બરતબાજીના ઉધ્ધાર અરથે તેમાં જોડાયા છે. તે સભાથી થોડો હેવાલ મિત્રો આફ્રિકામાં પણ વહા હાંદીને જાણવા લાગ્યા છે. એમ ધારીને આવે આપો છે.

પુના શહેરથી થોડેક દુર એકાંત સ્થળમાં આસપાસ નાની ટેકરીએ વળા આગમાં આ ૨૨ એકર જેટલા વિસ્તારની જમીનનો એક ટુકડો છે. તેની મધ્યમાં એક કાળા પાણીનું પાકા ચક્ષુતરતું જળમકાન છે. તેમાં એક એક માણસ રહી શકે એવી સુદર ૧૨x૮ ના માપની કેટલીક ઓરડીઓ છે. તે દરેકમાં એક એક સભાસદ માટે એક એક સહો બીજાનાવાળો ખાંદસો, તથા ટેબલ વગેરે લખખનાં સાધનો રહે છે. બીજા માળ ઉપર એક મોટો આશરે ૪૦x૮૦ ના વિસ્તારનો "હોલ" છે. તેમાં રાજ્ય દવારી, ઇતિહાસીક પ્રસ્તુતો, જીવનચરિત્રો, સંસ્થાનોની પુજ્ય બખર મળી શકે તેવાં બધું જુદું, પારલમેન્ટરી રીપોર્ટ, નકલિક તેમજ દેશાનુનિતને લગતાં અસંખ્ય પ્રથો બરેલ મોટા કપાટો શોભા આપે તેવી રીતે મોઢવેલા છે. વચમાં બે બાજુ મોટાં ટેબલો મોઢવેલાં છે. એક ખાલી રહે છે અને ત્યાં સભાસદોની મીટિંગ દર અઠવાડીયામાં એક બે કે ત્રણ વખત મળે છે. બીજા ટેબલ ઉપર હાંદના તેમજ ઇંગ્લાંડના લઘુભગ બધા જાણ્યો રહે છે. આ બધા નિષ્ક્રીય રીતે હાથ લેવાય છે, અને વરસને અત્રે બધાં અંગેરાઇ ઉપર મોઢવવામાં આવે છે. આ "હોલ" ને ચાર છેડે મોટા ચાર ઓરડા છે, તેમાં પણ પ્રસ્તુતો છે, અને વચમાં ટેબલ પુરથી ગોઠવી શાંતીથી વાંચી શકાય એવી મોઢવ છે. લાઈબ્રેરીમાં અનેક જાનની અંગ્રેજ-અરબી વીગેરે હાંદીનેરીઓ પણ છે. હોલની ચારે બાજુ વીરાળ સુદર-જાન્ય-કોઠો છે. ગામથી દુર હોવાથી શાંતી અને રમણીયતા આસે છે. આ મધ્યસ્થ મકાનની આસપાસ હળા રેક નાનો મોટો ફ્રેશ મોઢવો સુદર બગીચો બનાવેલ છે. ચરતાં ઝાડ તથા

નાળીયેરીનાં ઝાડ સુદર મોઢવણથી વહેલાં છે. ફ્રેશમાં વીવીધ ફરેટન તથા દેશી તેમજ અંગ્રેજી ફુલ ઝાડ અનેક પ્રકારનાં છે.

આ મકાનથી ફોલોલો વારને છેડે વચ્ચે તરફ ઓચરીવાળું સુદર મોઢાવાટનું એક મકાન છે તેમાં બે ચાર ઓરડા છે. આ માનવતા મી. ગોખલે રહે છે. ઓરડાં ઓમાં ટેબલ ને કપાટ, કમળો તથા પુસ્તકો બરપુર જોરામાં આવે છે. તેમનું રક્ષણ આખો દિવસ જાહેર કામોને લગતું જ હોય છે. હું મને તે દિવસે તે આખો દિવસ ટરાંસવાડને લગતા કામમાં જ ગુમાએલા હતા. આખા હાંદમાંથી મોટા પ્રમાણમાં ફ્રેશ એકઠું કરવાની યોજના થતી હતા.

મધ્યસ્થ મકાનથી દુર એક મીજમાનેને ઉતારે આપવાનું મકાન છે. તેમાં ટેબલ પુરથી હાંદવગેરે રાચરચીયું બધું સુદર રીતે રાખેલું છે. ઓરડાઓ પણ તેમાં આરામથી રહી શકે તેવી મોઢવણ છે. તેની બાજુમાં થોડે દુર "સ્ટોર હાઉસ" તથા તેની બધવરથા કરનાર એક ખાસ કારકુનને રહેવાનું ઘર છે. ત્યાંથી દુર મોટું રસોડું તથા જમવાની પરણા છે. અહીં જ્યાં સભા સહો સાથે બેસી જમે છે. દામ વાસણુ માજીવત બતીઓ કરવા, પધારીઓ, ઓરડાઓ મિત્રે સાકમુદ રાખવા ચારેક માણસો છે. બગીચામાં બધાં ફ્રેશ વીગેરેને પાણી પાવા બૂસ માણસો છે. બધી જગ્યાએ નળ છે તે એક ફ્રેશમાંથી પવન ચડીગાટે મોટી ટાંકી જલવ છે તે માંથી લીધેલ છે.

રસોડાથી થોડે દુર મેજમાને માટે વધારાનાં ઘર છે. મધ્યસ્થ મકાનના ઓરડા પુરા નહીં થવાયો આ બાંધેલાં છે. તેની બાજુમાં તખેલો છે. તેમાં બે ટાંગા તથા એક થોડાગાડી પડી રહે છે.

આ બધા ખરથ માટે મી. ગોખલેએ જાતે કરીને મોટું ઉધરાણું કર્યું હતું, અને હજુ ઉધરાણું ચાલુમાં કરે છે. મેં અરે પણ કાંઈક કસાવ તે કમાણીમાં થી પોતાને માટે ખાવા ખોરાકી તજ્જ શ. ૩૦જ મને.

[અધિકાર]

પુનીયત કેસલ લાઇનની સ્ટીમરોની નવી જાહેરખબર તરફ વાંચનારો ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

હાંદી જવાનના લક્ષ્ય વિચારો

મી. વૃક્ષનમીયા એક કાગળમાં ફ્રેશ થી નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

હવે પછી જાદર કસવાપર વીચાર કરતો રહીશ પણ એકદમ શરીરને કાંઈ એવું પહેલગન જેવું નથી બનાવવું. નહીં તો પછી "મદરાલી" જેવું શરીર હોય, અને સદાચાર મોઢા હોય તો એ શરીરને હું તો મરેલું સમજું. પણ યુવ જપારે સારા હોય ત્યારે એ ખુબીથી ગમે તેવું શરીર જીવતું જ રહેશે. મોત થીજ મરશે પણ સદાચાર તો તે પછી પણ કાવમજ રહેશે. બીમારી એ મન સાતને સુધારવા માટેજ હું માનું છું. કારણ કે એથી જો મગરૂરી હોય તે તુટવા વગર નહીં રહે. હું તો આથી વધારે તે મદાન સાબુદના શુકરીઆના અદા કરવા લાગ્યો, કારણ કે જપારે અને પારી સમાં જુખાર આવતો ત્યારે જો વિચારે, અત્તા તે શોધેલા ન મળે. મદાન વીચાર તો એજ હતો કે આ પાક બધી જુરાઈથી બચાવી છાંદથી સારાંજ કામે માં ગુજરાવળે. એથી મદરૂમ ન રાખ. મારે દીલ પાક રાખળે, મને જુદો અને ફુલખનો લેબી ન બનાવળે. એથી સત્રન નન હોય તે મારે નથી જોઈતી. સાત ની ફરી પસંદ છે. સદયુથી દીલ મારો ખાળનો છે. આવા વિચારો જપાર બીમારીમાં ઉત્તપન થાય ત્યારે તેને હું કેમ ન વળાવું?

મોરોશોઅસની સ્ટીમર વિષે

ફિકર

૮૦ ઉતારાઓ સાથે

તા. ૩૭ ફેબ્રુઆરીના સ્થાનિક જાપા માં લંડનનો નીચેનો તાર પ્રસિદ્ધ થયેલ છે:—

પેરેટ સેન્ટ સુપ્રસથી રૂટરનો ખબર પત્રી જણાવે છે બ્રીટીશ હાંદીના લાઇનની સ્ટીમર સુધીઆના તા. ૧-મી જાનેવરીએ મોરીશીઅસથી કેલેબો જવા ઉપડી હતી તે હજુ પહેંચી નથી. છેલ્લી એક સ્ટીમરના જોવામાં તે આવી હતી ત્યારે તે એક તોફાનમાં સપડાએલી હતી તેના ઉપર ૧૦ મોરા તથા ૭૦ બીજા ઉતારાઓ હતા; અને માલમાં ચીની હતી. માલિકો બહુ ચિંતામાં પડ્યા છે. તે કંપનીની સ્ટીમર કોટવા કારગાડેસ ટાપુનો તરફ તપાસ માટે તીવ્રતા પડી છે.

(ଶ୍ରୀ ଡାକା ଉପରଥ)

મી. રામસે મેડરેનલ એમ. પી. હાથ
માં હોદ્દામાં મુસાફરી કરવા નીકળેલ તેણે
હોદ્દાના સવાણ વિશે કેટલાક વિદાર વિચારો
જણાવ્યાથી એક એન્જી—ઉડ્ડિયન પત્રે
"રેડ મ. પત્રના મુદ્દા:" એ પ્રકાશથી
તેની મસકરી કરેલી રીત કરી હતી.

Urethra, Vagina, Cervix, and Uterus

જયપુરમાં ના. વાઇસરાયની પધરામણીના અરસામાં 'બંગવાસી' 'ટેલીગરાફ' વીગેરે બંગાળી પત્રોના અધિપતિઓ તથા પદ્મશાહ બાબુઓ ત્યાં મુકાદરી કરતા નીકળી આવેલ. તેમની રોડને ખુબ જડતી મેકાવા પછી પશુ ગામમાં કેપ્સમે જતા રોડ આપવાથી ખીજા ત્રેનમાં તે બાબુઓ ને ત્યાંથી વીદાય થયું. પડ્યું હતું. જે બાબુઓએજ જયપુરને ખીલવવામાં કાર બારીઓ તરીકે મોટો ભાગ લીધેલો તેજ બાબુઓની તે દેકાણે એવી કથા કરવામાં આવી તેથી ધણા બંગાળીઓમાં આ બનાવથી મોટી ચરચા પેદા થઈ હતી.

દરખાસ્ત અંગ્રજીમાં ઇસલામ સ્કુલ

[એક અખબરપત્રી તરફથી]

નાતાલ સપ્તાહે ૧૪ વરસની ઉંમરની ઉમરના બેકારાને સરકારી હાથે રૂઢિમાં ભણતા બંધ કર્યા તેથી ગમે વરસે ઉપરની રૂઢિ શરૂ કરવામાં આવી હતી. તેનો વારસક મેળાવડો ગયા રવિવારે સેવીય કોર્ટમાં થયો હતો. મેજીસ્ટ્રેટ, શીફ ઓફ, કોમરસીયલ રજીસ્ટ્રાર અને વીક ટ્રેડિંગ રજીસ્ટ્રાર ઓફરોએ તેમજ નિયામતા દિલ્લીતકોનું સરખસ મી. એસમાન અહમદ એફેલીની આગેવાની હેઠે રૂઢિ હતું તેમનો ફોટોમાફ મી. આર. બગવાને લીધો હતો. રૂઢિમાં ૩૭ ઓફરો અંગરેજી ભણે છે, ૧૦ મુજરાતી અને બાકીના અરબી શીખે છે. કુલ નિયામીઆઓ ૧૫૦ છે. નિયામીઆ ઉપરાંત લગભગ ૪૦૦ વેપારી અને બીજા આગેવાન ગૃહસ્થોએ મેળાવડામાં ભાગ લીધો હતો. એમાં મેસરસ હાઉસ મહમદ હસમાઇલ મોરા (રૂઢિના ચેરમેન), એન. એમ. કાદર (અંગ્રજીમનના સેક્રેટરી), અરબીના શિક્ષક હાફેઝ અબ્દુલ હક, સુબે માન હસાલીમ, મુજરાતી શિક્ષક હસમાઇલ મુસા, અંગરેજી શિક્ષક મી. લાહરસ, એસમાન અહમદ, અબ્દુલ મની, મહમદ હાસમ, મેલવી અહમદ મુખતાર, એમ. એલ. પોલ, બી. હોરેસ, ગેરા મહમદ, હસપછ ઉમર, સુબેમાન હુસેન ખારવા, ઇ. સુબેમાન, રજીસ્ટ્રાર દેલાઇ, આર. બગવાન, મુસા હાઇ દેરન મહમદ, સુબેમાન હયરાડા, ડી. એમ. ડીમોલ, એ. એલ. રોબરટસ, એ. એમ. મેતાલા, અબ્દુલ હક અ.મ.દ, આફ.બી. ડીમોલ વગેરે મુખ્ય હતા. મી. દ.હ. મહમદે મી. પોલ અને મેલવી મુખતાર ની મદદથી ઇનામો વહેંચી આપ્યાં.

એક વિદ્યારથી સુબેમાન મ.મત અંગરેજી પાઠ માટે બહુ સરસ અદાથી બોલી ગયેલ. તેણે અવરજાપકોને બહુ આભાર માન્યો હતો. સંપ ત્યાં જઈ એ વાક્ય નો અરથ સમજવતાં હોંડુ. મુસલમાન, ખારસી અને ખ્રીસ્તિ, બધા સાથે મળી કામ કરે એવી તેણે અરજ કરી હતી. મી. એસમાન અહમદે પોતાના બાપ જુમાં મી. હસમાઇલ મોરાએ આ નીલાજ રજાથી કોમ ઉપર મોટો આભાર કર્યો છે તે કહ્યું. કેળવણીના બારમાં મી. પોલ નો વાક્ય કામ, અને મેલવી અહમદ મુખતારે કામ બધું છે ત્યાં કેળવણીના

બારમાં કો કામ કરે છે તે માટે તેમને પશુ ધનવાદ લીધો.

મેલવી અહમદ મુખતારે એક હંબાજુ બાપજુ દરખાસ્ત આપડો મોટો મેળાવડો લેઈ પોતાની ખુશાલી બતાવી. મુસલમાન કોમે પોતાનું મેળાવડું ઓડી કેળવણી માં બહાર પડવાની જરૂર બતાવી, અને મી. હસમાઇલ મોરાએ મુસલમાન નિલાજ રજાથી એ માટે તેની તારીફ કરી.

મેસરસ રજીસ્ટ્રાર, દેલાઇ, પોલ, રોબરટસ વગેરેએ બાપજો કામ બાદ મી. હસમાઇલ મોરાએ જણાવ્યું કે મારો આભાર માનવામાં આવ્યો છે પણ કેળવણીના બારમાં મેં જે કામ કર્યું છે તે બીજા બોની મદદ વિના થયું નથી. હું માનું છું કે ખરો જથ્થો તો શિક્ષકોને પડે છે જેમણે ઓફરોએને હલમ દેવામાં મદદ ન કરી છે. આજે પ્રજા જણોને સાચે કોસ્ટ જાકસન હમન છે છતાં આ મેળાવડામાં તેમણે હાજરી આપી છે તે માટે મને સંતોષ થાય છે. વગેરે.

મી. દાઉદ મહમદે રમુજ અને અસર કારક જમાનમાં જણાવ્યું કે સરકારે ચોપાસ થી આપજુને ઘેરવા માંડ્યા છે જેમકે વેપારના પરવાના ન આપવા, દેસમાં આવવા ન દેવા, હોંડી એરતોને મદદજો ન સાચવવો, વગેરે વગેરે. હવે હેલ્થ કેળવણી આપવાનું બંધ કર્યું છે. પણ કેળવણી તો આપજુને જરૂરી છે. માટે બચ્ચાંએને હલમ આપવા કોમે બનવું કરવું જોઈએ. વગેરે. બાદ મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

હબોબીયા મુસ્લોમ સોસાયટી

કેપટાઉન, ૨૬-૧-૧૦.
સેક્રેટરી લખે છે કે—જોઈડ સેક્રેટરી મી. આમદલાઇ હસા તા. ૨૭-૧-૧૦ના મુલક જનારા હોવાથી તેમના માનમાં સોસાયટીની મીટીંગ તા. ૨૭ મીએ રાત્રે સોસાયટીના હોલમાં (પોન્ડાક કોર્ટમાં) મળી હતી. હોમને વાવટા તેમજ રોશની થી રાજુમાયો હતો. બસબર દાા રામે ચેરમેન મી. એ. આઇ. મખરૂએ પોતાના વાપજમાં મી. આદમબાઇના બુદા પડવા માટે દિલ્લીમીરી બતાવી તેમના હકમાં હુવા ચાલી, તેમની સોસાયટીની સેવામાટે આભાર માન્યો, ને સોસાયટી તરફથી ચાંદીનો મેડલ એટ આપ્યો. પછી મી. આદમબાઇએ પોતાની કદર માટે હાજરથી પૂરવક બહત હાઉસ આભાર માન્યો,

ને પોતે એક બીની સોસાયટીને બેટ આપી. ત્યાર પછી મેસરસ એસ. એમ. રહીમ (સેક્રેટરી) મલેક (વહસ પ્રેતી હાઉસ), ખાન સાહેબ વજીરખાં, અલીબાઇ હસમાઇલ, હસમાઇલ હસન, બનુ કાળા વગેરેએ મી. આદમબાઇના હકમ હુવા ચાલી. બાદ મીટીંગ બરખાસ્ત થઇ હતી.

કોડોડેકટ

(એક અખબરપત્રી તરફથી)

કાદર લોખની હાડમારી સંબંધમાં એક કમીશન નીમાણું છે તેમાં તે લોકો ની તકલીફો રજુ કરવાનાં પગલાં લેવા અતરે તા. ૨૧-૧-૧૦ના કાદર લોખની એક મીટીંગ અતરેના વહીલ મી. જે. વી. એલાયનના બોલાવવાથી મળી હતી. મખરૂર મોરા વહીલ એક આપરીશમેન છે, ને કાદર તથા હસમ લોકોનાં હુખો માટે બહુ હામણી ધરવે છે. મીટીંગમાં કાદર ઉપરાંત કલરક લોખ તથા મી. હાસમ કોડોડીઆ પણ હાજર હતા. મી. એલાયને કેટલાક વિવેચન બાદ પોતાના બાપજુમાં જણાવ્યું કે તમે જણો છો કે અતરે એક એશીઆટીક મહરથ છે, જે પોતાની બતમાટે મખરૂર છે. તેા બાઇઓ દરસવાલમાં સરસ લડત લીએ છે. તેમના તરફ મારી પુરી દિલસોજ છે. તેમને મખરૂર ફતેહ આપે એવું હું હમણું છું. તે લોકોની કોમને મોરા કરતાં પણ હું ચાલીઆતી મજા છું. જે મોરાએને કાળાની સુગ છે તેમના તરફ મને ધિકકાર છે. મી. કોડોડીઆને ત્યાંની કાઉન્સિલે જે અખાલ કમી છે તેના પર પણ બોલનારે વિવેચન કર્યું, ને પોતાની એક લીધી. મી. કોડોડીઆએ પોતાના હોંડી બાઇઓની તારીફ માટે અંતઃકરણથી આભાર માન્યો, દરસવાલ ના હોંડીની ઉમદા લડતનું ખાન કર્યું, અને તેવી રીતે લડવાનું સમાને સુચવ્યું. હોંડી લોકો કેળવણીએ અને સુધરેલા છે વગેરે જણાવી કાદર લોખને કેળવણી લેવાની નહીંવત કરી અને ફરીથી મી. એલાયનને આભાર માની એક લીધી. પછી કાદરની હાડમારીને ખરડો તકકાર કરવા એક કમીટી નીમાઇ, જેમાં મી. કોડોડીઆનું નામ આપવામાં આવ્યું. તે માટે મી. કોડોડીઆએ આભાર માની પોતાને વખતની અમરક હોવાથી મારી ચાલી, અને પોતાના બદલા માં મી. જી. કલેસન નામના કવરડનું નામ સુચવ્યું. જે પાસ થયા પછી મીટીંગ બરખાસ્ત થઇ હતી.

પ્રીતારીયા અંબુમન ઇસ્લામ

સેક્રેટરી લખે છે કે—અંબુમનની એક મીટીંગ તા. ૧-૧-૧૦ ના રોજ મી. હાજી હખીખના પ્રમુખપણા નીચે મી. હાજી મામદ હાજી બુસબ દેશથી આવ્યા તેની ખુશાલીમાં મળી હતી. પ્રમુખે વખતને અનુસરતું વિવેચન કરી કબરે સ્તાન ફંડ માટે પૈસા ઉધરાવવા કહ્યું. મી. હાજી મામદ વતી મી. હાજી કાસમે ઉપકાર માન્યો. ને અંબુમનના કામ માટે સંતોષ બતાવીને મેંબર થવા અરજ કરી તથા પા. ૧-૫-૦ બહીસ આપ્યા. અંબુમનના ચેરમેનની બગ્યા ખાલી હોવાથી મી. હાજી મામદ હાજી બુસબને તે બગ્યાએ નીચવા ઠરાવ થયો. મેંબરની એક ઉપર સહી કરવા માટે મી. હાજી મામદ હાજી બુસબ તથા મી. અબ્દુલ કરીમ તખમખ નીમાયા. અંગ્રેજી નીકાળ માટે ફંડ સર કરેલ છે તો મારતર બોલા વવા રી. હાજી હખીખને બહામણ કરવા માં આવી. અંબુમનના ટરેઝરર દેશ જતા હોવાથી મી. અબ્દુલ કરીમ તખમખ ટરેઝરર બને બેઠક સેક્રેટરી તરીકે નીમાવા. બાંગી દેશ જનારા હોવાથી તેને પા. ૧-૫-૦ અંબુમન તરફથી અપાઇ. બાંગીને મોલવી સાહેબે પા. ૨-૦-૦, મી. હાજી કાસમે થી. ૧/-, તથા મી. ઇરમાઇલ આદમે પા. ૧-૫-૦ આપ્યા, જે માટે બાંગી સાહેબે આભાર માન્યા પછી સભા બરખાસ્ત થઇ.

મહોમેડન ડીપેટીંગ સોસાયટી

ડ. ડી. તા. ૨૬-૧-૧૦.
સેક્રેટરી લખે છે કે—ધનીવારે રાત્રે સોસાયટીની માસ મીટીંગ મળી હતી. ચેરમેન મી. હાજી હખાલીમ ખાનની તખીયત નાદુરસ્ત હોવાથી વાઇસ ચેરમેન મી. મહમદ સરંગ પ્રમુખ હતા. ટરેઝરર મી. ઓશમાન બાઇએ ૧૯૦૬ નો કુલ હિસાબ વાંચી સંજાળાવ્યો. શીલકમાં બનેવારી સુધીમાં પા. ૧૪ ની બેલેન્સ હતી. પછી નવા હોટેલરો નીમવાની દરખાસ્ત યતાં ચેરમેન મી. હાજી હખાલીમ, વાઇસ ચેરમેન મી. મહમદ સરંગ, સેક્રેટરી મી. મહમદ બહર મુહમદ, બેઠક સેક્રેટરી મી. બી. એમ. મુહમદ, ટરેઝરર મી. ઓશમાન અબા રખીયા, બેઠક ટરેઝરર મી. અહમદ ગુર મહમદ એ પ્રમાણે સુરામા. સોસાયટીની સાઇ

બરેરી મારે કીતાબો હાંદુસ્તાનથી આવેલ તે સેક્રેટરીએ રજૂ કરી. આરતી મીટીંગ તા. ૪-૨-૧૦ના રોજ બરાબર. મી. હાજી હખાલીમ તરફથી આપાઈ આપવા માં આવી. બાદ મીટીંગના કામમાટે સંતોષ બતાવતા સહુ વિખરાયા.

નાદારી કમિટી નોટીસો વગેરે

(નવરમેંડ એક્ટમાંથી)

તા. ૬મી મારચ ૧૯૧૦ના રોજ ૩૨ બન સરકીટ કોર્ટને ડરખાનના રહીશ હખાલીમ કમરદીનની મીલકત નાદાર તરીકે બહર કરવાની અરજ કરવામાં આવશે.

વેરકમના કોલોનીઅલ હાઉસ ફર્ન પ્રસાદની મીલકત નાદાર તરીકે બહર કરવાની અરજ તા. ૬મી માર્ચના રોજ ડરખાન સરકીટ કોર્ટને કરવામાં આવશે.

શેરકસ ડરીફના રહીશ હાઉસ પ્રસાદની નાદાર મીલકત સંબંધમાં નીચે બંજાવેલ ટરસ્ટી મી. જે. ટી. ગોડફ્રે. (૧૦૦, બાઈડરી રોક, ડંડી.) ને લેણ દાવોએ પોતાના હીસા માટે અરજ કરવી.

ઈન્ડિઅન એપિનિયમન

હક્કિયુ આફરિકાના હાંદીની રિયલિટ અને લડતની ખબર આપનાર આ પત્ર દર ધનીવારે પ્રગટ થાય છે. તેનું વારસીક લવાજમ નીચે મુજબ આગાહી લેવામાં આવે છે:—

નાતાલમાં વરસના ... ૦-૧૫-૦
ખીજ કોલોની તથા પરદેશી
ખાતે વરસના ... ૮-૧૭-૦
લવાજમ પરગાર અમારી ઓરીસમાં અથવા આ જાપામાં બહર કરેલા એજન્ટો મારફત આપવું.

હાઉસ નેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનીક્સ, નાતાલ.

અમારા એજન્ટો જુદા જુદા ઠેકાણા માટે નીચે મુજબ છે.

મેસરસ વજલાલ લાલચંદ્રા. ભોરેસો
મારકસ.

મી. જગનલાલ ખુ. ગાંધી ૮/૦ મેસરસ
દ્વતરી અને હરેસ મેડા સીટ મુખ્ય

„ એચ. એસ. એલ. પોલાક „
„ આલુ દલાલ અ. ગાંધી વાંસદા

રોકડ ખબર આવ

	શી. પે.	શી. પે.
આવલ માંબ ૧૦૨સ્તાની ૨૧ ૦ થી ૨૧ ૬		
બીચડીના „ ૨૫ „ ૨૭ ૦		
એફ. એફ. ડી. આર. ૧૮ ૦ „ ૧૮ ૩		
એફ. ડી. આર. „ ૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬		
ચીની સહર „ ૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦		
ફંડાના „ ૨૧ ૬ „ ૨૨ ૦		
દેશી તુવેર કાળ ૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬		
તુવેર કાળ કાનપુરી ૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦		
મસુરની „ ૨૧ ૦ „ ૨૧ ૬		
મગની „ ૨૭ ૬ „ ૨૮ ૬		
અડાની „ ૨૬ ૦ „ ૩૦ ૦		
ચણા મુંબાના „ ૨૦ ૦ „ ૨૦ ૦		
„ હળ „ ૨૩ ૦ „ ૨૪ ૦		
વડાણા નાતાલના ૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬		
મકાઇ „ ૬ ૦ „ ૬ ૬		
ખીનીસ ૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦		
કાવું તેલ ૧ આબન ૩ ૦ „ ૩ ૧		
એરડીનું „ ૨ ૮ „ ૨ ૮		
મીઠું „ ૩ ૬ „ ૩ ૬		
નાળીએરનું „ ૪ ૦ „ ૪ ૩		
ખાંડ સફેદ નાતાલની ૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬		
પીળી „ ૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦		
તીરકુળ નાતાલ ૧૨ ૦ „ ૧૨ ૬		
ખાટો ૧૩ ૬ „ ૧૪ ૩		
મકાસીસોપારી ૧૨૦ જા ૦ ૬		
મરચાં ૦ ગા ૦ ૦ જા		
મી પેટી ૪ ટીનના થી ૮-૨-૬ „ ૮-૫-૦		
ચોરખંદર „ ૬-૫-૨ „ ૬-૧-૦		
પાણીન કરાઉન ૬ ૦ „ ૬ ૩		
„ વાઇટ રીસ „ ૮ ૮		
„ „ આબન ૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦		
નાળીયેડ ૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦		
દહી ૫ ૬ „ ૬ ૦		
કામમંડ સોપ ૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦		
કાણુ સીલ રોડન ૧૫ ૬ „ ૧૬ ૬		
કાણુ સવજાઇડ ૪૨ ૬ „ ૪૫ ૦		
„ દાપમ્ ૫૦ ફુકાના બેકસની		
ફીમત ૧૨ ૬ „ ૧૩ ૦		
મેકર ટી ૧ ૮ „ ૧ ૮		
માખીસ લાવન ૩ ૧ „ ૩ ૩		
સોપારી સેવરની ૦ ૧૦ „ ૧ ૦		
વીલ પોઇટ કીમારેડ ૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬		
ફુલ નેસલનું ૨૦ ૩ „ ૨૧ ૦		
„ ફસલ ૨૦ ૦ „ ૨૦ ૬		
કરેસન્ટ મોલક ૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬		
નીચક (લીવરપુલ)		
પરત્તા એન્ડી ૪ ૬ „ ૫ ૦		

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર નવની શાકભાજી તથા ફળો સહેલાઈથી અને સારા ભાવે મોકલવામાં આવે છે. ખાસ કરીને ગુરુવારનાં જાહેર છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.—Add:—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

68 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જીલ, ડરબન.

‘વહે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છે? રસાયન સહાના—મગજ અને સરીરને તાકત આપવાની દવા. કિંમત ૩ હકત! માલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

ખાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મચાનો તાકાળીક અને એકસ પ્રવાજ. નાતાલમાં પ્રજા જમીને કાપદો ચક્ર ચુકવો છે. કિંમત શી. ૩. મરહુમ શીર—ગરુડ મલમ. સોમ, ધા, શુભડાં, વિજેરને તુરતજ સાર કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમ્ભિન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ અવડાંને અકસીર પ્રવાજ. લાલ અને સફેદ અવડાંસાર બુદીબુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાનો વરિકા—જુલાળની અકસીર ગોળીઓ. કાળીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬. શાશીર્વ વરિકા—દુઃખકામક ગોળીઓ. મરાળ સ્વપનાનો અસ પ્રવાજ. કિંમત એક ગોળીની શીલીંગ ૧/૬.

ફર્સ્ટ ક્લાસ માલ મોકલનાર

ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજેટેબલ પર્સીજ સફાઈની પેકેજ સાથે ફ્રીકોષ્ટી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાપમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમારું ખાતરી માટે કાગળ બંધવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જયાજ ૫ અમારે ત્યાંથી તરવાર મળશે.

ખુદાસા માટે લખો: નીચેના શીરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,

ફરેટર, પી. એ. મોક્સ ૫૭૦

ટલી. એડરેસ. ‘લાજપુરી.’ પી. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABEN Lajpuri,

Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,

Box 570

Durban.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods, 41 Market Street

JOHANNESBURG

NANJEE DULABEDAS & CO.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલબેદાસની ફા.

મરખદસ અને ઈમ્પોર્ટસ

P.O. Box 141, LOURENÇO MARQUES.

Tel. & Cable Add.: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and in Spoken, and

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant,
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Laden." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Bahenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 265
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tarob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria., 21 Roger Street.
Importers
Ebrahim Norodien,
24 Freye Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Rasak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOOBAKER AMOD & Bao.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parahotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mammoojee Timol,
Box 211, 110 Gray Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Gray Street.
B. A. Magharajh,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MANKHAN & Co.,
Box 97, 126 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan Tailor,
123 Gray Street.
K. Jivan,
122 Gray Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Gray Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Gray Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOCURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harling St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Dass, Box 110 Tel. 'Dass'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abdo Mia Camroudeen,
Market Square,
A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842.
Amod Mosenjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADARHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
M. A. KIRODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goo'an Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

O. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SAJJEE,
P. O. Box 1031.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road, -

KRUGERSDORP

Ishharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(Transvaal)**

A. E. BHADHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. Onjee & Co.,
General Dealer & P. O. Box 117
148 Church Street.

LOURENÇO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 388.

Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.

HORMAJY IDOLY,
Box 332

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VELJAS & LILCHAND
Box 92.

NANJEE DULABHAI & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. FEMAT,
General Merchant and
Produce Agent,
Box 7. Branch: Ingogo.

NORTHEDE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. EDWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. E. DESAI,
Box 128
M. E. Nanabhai,
Box 55.

PORT ELLIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street, Box 5 1,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
165 Adderly Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nimoo,
64 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Husen Street, The Hill.

PRETORIA

Chmtn Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 66
Mangalbhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

NAGARDAS HARI SONI,
Goldsmith,
Boom Street Box 280

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 13.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Saliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Basfoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44.
Mahomed Walee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhano Kunverjee Entholwala,
Shoemaker,
Market Street.

Chhita Morar,
Storekeeper,
Market Street.

Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

SABU TALWANTING,
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Daghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON, C.C.

V. Naidoo.
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

જેલનાં કાવ્ય.
[બોલ આપતી.]

હરીજન આપીનીઅનમાં હાલ આવી
મથેલા નવા કાવ્યો આ નવી આપતીમાં
હાખસ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આપતી
કરતાં બરાબર બમણું થયું છે. જતાં
હીમત આગળના પ્રમાણે
અહીં શીર્ષક, પાસ્ટર ૧ પેની

BABU TALWANTSING
General Merchant & Produce Dealer,
58 Wick Street,
VERULAN

Omarjee Salejee,
Importer and General
Merchant,

of Indian Groceries and Ghee.

P.O. Box 5931, Johannesburg.

ઉમરજી સાલેજી

હોંફુસ્થાનની શાસરી તથા ધો
મગાવનાર તથા સઃતે જાવે પેચનાર.

પો.બો. ૫૯૩૧, જોહાનેસબર્ગ.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "LHEROOT"
Star Buildings Ungeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT & DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. add "BHABHA" P.O. Box 11.

શ્રી. કેવલસમ

વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાલ રેલમ અને ચીનાઈ તથા બપાનીક રમ-
મારકેટ સીટ, (કાર્લેટન હોટેલની સામે,
બોક્સ ૫૮૨૦, જોહાન-જમ્બુ

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.,
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Kaffir & 10th Streets,
FREDERICK, JOHANNESBURG

Box 4140 TEL. ADD: "FAJANDAM."
HEAD OFFICE: VARANASI, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer.
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.

Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43

Tel. Address: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Gurrie & Co., Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
and Mombasa, with connections for India:—

about February 27th Dover Castle

„ March 27th Durham Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius, with connections for India:—

about February 11th Goth

„ March 11th Guelph

„ April 8th Goorkha

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P. O. Box 33,

KRUGERSDORP.

Telephone No. 88,

Telegraphic Address:

"CHOTABHAI."

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Maba

S. S. 'KANZLAR'

Will sail from Durban about the 2nd March and from Delagoa Bay about the 3rd March 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ ફેબ્રુઆરી સુધી મુંબઈ જવાનો સ્ટીમર "કેન્ઝલર"

ઉપલી આજમોટ તા. ૨૭ માર્ચે ડરબનથી અને ૩૭મ્ને ડેલાગોઆબેથી ઉપડી માલ્દે થઈ ૧૬ ફેબ્રુઆરી સુધી જશે. તેથી યાત્રાતથી જોરાઈ અથવા વખર જોરાઈની મળશે કે પાસે જશેને ખાસ સમજ હરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાથે એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાજી બચ્ચાં સાથે દેહ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ચુલ્લખાડ, માગ્ગ વગેરે જાગતમાં પુરો બદાજરત રહે છે. લાકડાની કે અને પીળાની ખાત છે. ખલસી દેશી છે.

સ્ટીમર મુંબઈ પહોંચે કેમલથી ખબર આવે છે. જે જાપાઓમાં જાય છે. બનાવેલા દાખરે સ્ટીમર આવે છે અને પછી દાખમસર ઉપડી જાય છે. જેથી ઉપરથી આવનારને જાણને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
237 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

નવાં પુસ્તકો.

હિંદ સ્વરાજ્ય

કીમત ૬ પેની. પેસ્ટેજ ૨ પેની.

એક હિંદુ પ્રત્યે મહાન ટોલરન્સનો કાગળ.

(હિંદુસ્તાન ગુલામીમાં કેમ છે, ન કેમ છુટે?)

કીમત ૧ પેની પેસ્ટેજ બા પેની

ઈન્ટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ ફોનોક્સ-નાનાલ.

ફેબ્રુઆરી ૧૦ જોરડન સીટ, કેપટાઉન

સો. પી. લાઝીરામ.

જનરલ સીટક મગ્યંટ.

૭૮ પ્રેસીડેંટ સીટ, જોહાન્સબર્ગ.

સેટ આપવા લાયક અને તરેહની પહોળા સરસ ચીને, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભતલું ફેશન, જરીના ટેબલ ક્લોથ, કાચામીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. કાલ પહોળા સરસા. આવો અને જાણી હો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

આર. આર નાઈકુ

જનરલ ટ્રાઈ અને ઇન્ડિયન ચોસરીબના દાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર. ફોરવર્ડિંગ અને કમિશન એજંટ. ૬૪ વોલ્ફર રોડ.

સ્ટોર: લોન્ડન પીપર સીટ. બોક્સ ૩૫૩.

નામ: "MELOV" વોલ્ફર રોડ.

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1863.

MORRISON ST. off PRINCE ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23.

Telephone 828

આમમાં ખરીદીએ છીએ.

ઉન, ચામડાં, લીંઝાં, પેટાં અથવા બકર ની આમડાં, વેટલની ઝાલ વગેરે ખરીદવા મંગીએ છીએ.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindleyspoort

Steenboklontein

Rietlontein

NATAL;

TRANSVAAL;

Dis. RUSTEN

BURG

Box 18 LICHTENBURG.

No. 7—Vol. 8

SATURDAY, FEBRUARY 12TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Fourpence

THE INDIAN NATIONAL CONGRESS

INDIGNANT FEELING AROUSED ON THE TRANSVAAL QUESTION

On the 27th December last the Indian National Congress met at Lahore under the presidency of Pandit Madan Mohan Malaviya who, in his address, referred to the status of Indians in the Transvaal. This question, he said, had excited the deepest indignation in the country. It was to be regretted that even when the Government was appealed to, the grievances remained unredressed. The Government of India should move the Government in England and should treat the people of the Transvaal here as they were treating Indians in South Africa.

It was on the third day's sitting that the Transvaal question was brought forward in the form of a resolution, moved by the Hon'ble Prof. G. K. Gokhale, which reads as follows:—

"This Congress expresses its great admiration of the intense patriotism, courage and self-sacrifice of the Indians in the Transvaal—Mahomedan and Hindu, Zoroastrian and Christian—who are heroically suffering persecution in the interests of their country and are carrying on their peaceful and selfless struggle for elementary civil rights against heavy and overwhelming odds. This Congress offers its warmest encouragement to Mr. M. K. Gandhi and his brave, faithful associates and calls upon all Indians, of whatever race or creed, to help them unstintedly with funds, and, in this connection, the Congress begs to convey to Mr. R. J. Tata its high appreciation of the patriotic instincts which have inspired his munificent donation of Rs. 25,000 to his countrymen in South Africa in their hour of need and trial. This Congress begs earnestly to press upon the Government of India the necessity of prohibiting the recruitment of indentured

Indian labour for any portion of the South African Union and of dealing with the authorities there in the same manner in which the latter deal with Indian interests, so long as they adhere to the selfish and one-sided policy which they proclaim and practise, and persist in their present course of denying to His Majesty's Indian subjects their just rights as citizens of the Empire. This Congress protests against the declaration of responsible statesmen in favour of allowing the self-governing colonies in the British Empire to monopolise vast undeveloped territories for exclusive white settlement, and deems it its duty to point out that the policy of shutting the door in these territories and denying the rights of full British citizenship to all Asiatic subjects of the British Crown, while preaching and enforcing the opposite policy of the open door in Asia, is fraught with grave mischief to the Empire and is unwise as it is unrighteous."

Mr. Gokhale said that the struggle was not so much between the Transvaal Indians and the Transvaal Government as between Indians of India, whose very honour was at stake, and the Transvaal Government. The policy of the Transvaal Government was selfish and unrighteous. India formed a part of the Empire and they must put a stop to that policy. The Government of India might be told that they were to keep the interest of India uppermost in their hearts. Representation had been useless. Time had now come for retaliation. The means of retaliation were in the hands of the Government. The exportation of labourers to Natal must be stopped. Without Indian labour many of the flourishing industries of Natal would be annihilated. There must be no mincing of words any

more. The members of the Imperial Council should lose no time in bringing the subject before the Council. Their countrymen had behaved themselves most honourably and worthy of the highest praise and approbation. They were carrying on the struggle by passive resistance. Passive resistance meant a struggle in defence, a fight with moral and spiritual force in which the divine is pitched against the brutal, suffering against oppression, faith against aggression, righteousness against injustice, right against wrong, soul force against brute force. They did not seek to escape from suffering but rather accepted privations gladly, quite keeping with the high spiritual traditions of their country and religion.

Mr. Deep Narain Singh of Allahabad, in seconding the resolution, observed that it was their duty to record their indignation at the signal negligence of the British Government in this matter.

Mr. G. A. Natesan of Madras was of the opinion that, if the injustice was not removed, the unrest would grow worse.

Mr. Malik Girdhari Lal of the Punjab, Mr. Ishwara Saran of Allahabad, and Pandit Devratna of the Punjab also supported.

Mr. C. R. Naidu of Natal said that he was specially delegated to represent the colonial-born Indians of South Africa. He himself was born in South Africa. Mr. Naidu urged upon his hearers to do their utmost to stop the recruiting of indentured labour for Natal. From his own experience he knew that in many cases rigorous imprisonment was easier than serving during a five years' contract in Natal.

Mr. Lutchman Panday of Natal called attention to the age limit restriction in the Government schools of Natal, and said it was quite evident that a deliberate attempt was being made to crush Indian Educa-

tion out of existence. There were many Colonial-born Indians, like himself, who acted as members of the Indian Ambulance Corps, during the late war, and who bear the Queen-Empress's medal. Some of these were in the Transvaal gaols serving terms of imprisonment with hard labour.

Mr. Polak also eloquently supported the resolution, which was afterwards put and carried.

After the Transvaal resolution was carried, Mr. Surendranath Bannerjee made a stirring appeal for funds in aid of the Transvaal Indians. The Congress was raised to a pitch of the highest enthusiasm. Notes, sovereigns and silver were sent up to the platform in a continuous stream for nearly an hour, several ladies present not having money with them handed even their rings, and Mrs. Chowdhuri matched her bangle from her hand and threw it on the platform at Mr. Surendranath's feet. When several thousand rupees had been contributed spontaneously from the audience, Mr. Surendranath announced that he was going round with his cap to collect from those who had not already subscribed, and as a result of this personal collection the total was carried to Rs. 15,000 actually collected and promised. One man who had not money with him tore off his silk puggaree and gave it up for the cause.

The following cable was sent to General Botha, Prime Minister, Pretoria. "In name of humanity and of fellowship as subjects of a common sovereign, we earnestly urge you to remove the racial disqualifications from the Transvaal legislation to prevent further suffering and to allay public feeling here. All India asks your co-operation to secure an honourable settlement."

The Passive Resisters' Goal

The following from Mr. Gandhi's speech at a London meeting expresses his opinion of Passive Resistance. —

"War with all its glorification of brute force is essentially a degrading thing. It demoralizes those who are trained for it. It brutalizes men of naturally gentle character. It outrages every beautiful canon of morality. Its path of glory is foul with the passions of lust, and red with the blood of murder. This is not the path-way to our goal. The grandest aid to development of strong, pure, beautiful character which is our aim, is the endurance of suffering. Self-restraint, unselfishness, patience, gentleness, these are the flowers which spring beneath the feet of those who accept, but refuse to impose, suffering, and the grim prisons of Johannesburg, Pretoria, Heidelberg and Volksrust are like the forge men go to the smithy of God." — *From the Delhi Record.*

Anti-Indian Agitation at the Cape

A Combination of Tradesmen

At the ordinary meeting of the Cape Peninsula Retail Drapers and Quilters' Association, held at the Old Town House on Wednesday, (26th ult.) the question of Asiatic competition was discussed, says the *Cape Times*.

The debate arose out of correspondence from the Butchers' Association, stating that it was their intention to interview the various municipalities shortly, asking them to restrict the issue of licences to Indians, and stating that they, in conjunction with the grocers, intended to hold a conference on the subject, and inviting the Drapers' Association to join hands with them. In the correspondence it was stated that the Indians had practically ruined the grocery trade, cut the butchery business to pieces, and were now devoting their attention to drapery.

The Chairman, Mr. W. Marshall, said the matter had received the consideration of the Management Committee, and, as the outcome of their deliberations, although at this stage they felt that they could not take any very active measures, they agreed that it was desirable that the Association should be represented at the Conference. The Committee had appointed Mr. Langford and himself delegates to attend and report on what direction the matter went. Then, the idea was to call the members together and submit the whole question to them.

Mr. W. J. Spracklen urged that they ought to give fair play to British subjects and not give all the benefits to foreigners. After all, the European population sent money out of the country as well as the Indian, although it was said that many Indians "did" their creditors well, that was the fault of the latter in giving them credit. Then it had been urged that the Indians' business places were insubstantial, but, if that was the case, the municipal authorities were to blame. After all, these people meet a great want in regard to the poorer classes of people.

Mr. J. H. Langford argued that the Indians lived under conditions which were not tolerable to Europeans. At the present the drapery trade was but little interfered with, but, as for grocers, many of the Europeans had been "shot up" by Indians, and now these people had got the thin end of the wedge in with regard to the soft goods trade. The question they had to face was whether they were going to have the distributing trade in the hands of Europeans or Indians. He maintained that it was not in the interests of the country to place this trade in the hands of the Asiatics. That had been the case here most of the time.

play, but the question of issuing fresh licences to Asiatics in the way they had been given during the past few months called for serious consideration.

Mr. C. F. Cleghorn said that, once the Indians were here, they were entitled to the rights of British citizens, and should be treated accordingly. They heard a deal at one time of the butchery monopoly, and he would like to know how that had been affected by the Indians. As had been remarked, these people met the wants of poor people. He would be ashamed to belong to an Association which took up the line that a man should not have a licence because he interfered with one's trade, but he would not be ashamed, as a citizen of South Africa, to say they would have no more of these men in this country. He appealed to the members to be "men" in this matter.

Another member said Indians had wiped out the European grocers and butchers in his district, and the drapers would also go pretty quickly. It was really for the welfare of South Africa that these people should not be in it. The wages Indians paid to their assistants, he understood, were 15s. a month, and their food. When a man earned only 15s. a month, he did not come to their shops. As to whether Indians were affecting drapers or not, if they went into the lists of the principal wholesale places they would soon find out.

Mr. Reid said Indians were lowering the tone of the whole of the business community in the eyes of the natives. Besides the grocery trade, the Indians had two-thirds of the butchery business, and, in Natal, were engaged in the hardware trade. He thought the municipalities were very much to blame in the manner of issuing licences. He considered they ought to do what they could in conjunction with the drapers and butchers to urge the Union Government to prevent Indians coming to this country, but at the same time they must give the Indians already in this country fair play.

The Chairman said he thought they were at the commencement of a far-reaching agitation. The Transvaal had had to deal with the matter; Australia had taken up a strong attitude also, and it seemed very probable that one of the things the Union Parliament would have to deal with would be an attempt to force upon South Africa the Transvaal Asiatic policy. They had already a very difficult native question to deal with, which would be greatly complicated in conjunction with an Asiatic question. What they must do was to examine thoroughly all phases of the question. He did not think they should pass any resolution expressing an opinion at this meeting but simply confirm the appointment of delegates to attend the conference at Pretoria.

He would move: "That the action

of the Management Committee, in appointing delegates to the conference, be approved," and at the same time he assured the meeting that, so far as possible, they would carry out the expression of opinion that had fallen from the various speakers.

In reply to Mr. Cleghorn, the Chairman said he understood that after the conference the chemists, butchers and grocers intended to call a public meeting to be addressed by certain public men, and submit the resolutions passed at the conference for the approval of such a meeting.

From the Editor's Chair

DO INDIANS PAY THE POLL-TAX WILLINGLY?

It was interesting though painful to read the debate in the local Parliament on the motion to abolish the Poll-tax. On behalf of the Government it was suggested that the Indians and the Natives paid the tax willingly. Some members remarked that the tax should be retained because it brought in a large revenue from these two communities, and some wished that the tax was exacted only from them and not from the Europeans. But, of course, the statement that the Indians and the Natives paid the tax willingly was the funniest and the most cruel of all. Because the Indians pay the tax without making any fuss, they are assumed to be paying it willingly. It never occurred to Mr. Moor that an Indian servant drawing, say, 30/- per month could never willingly pay the same tax that his master, drawing as much per day, paid. The only protest that Mr. Moor would evidently understand would be the effective one of non-payment. He has entirely forgotten that when the measure was introduced, the Natal Indian Congress lodged a respectful protest which, like so many Indian protests, went unheeded.

It is ignorantly assumed that Indians do not bear their burden of taxation, in complete oblivion of the fact that, the majority of Indians being labourers, they pay much more by their labour than do their employers by their superfluous cash, and that those who are not labourers pay through the customs in exact proportion to their wants, some of which are severely and specially taxed. But these are not arguments which would appeal to those whose one aim, so far as we are concerned, is to take out of us whatever they can, making the smallest return possible. In any case we think that it is the clear duty of the Congress and other public bodies to enter an emphatic protest against the assumption that Indians pay the tax willingly.

MR. MERRIMAN ON INDIANS IN SOUTH AFRICA

"He refused to Indian immigration as a question to be tackled, and spoke of the anomaly of one part of the country harrying Indians, while another welcomed them by the shipload and brought them in at the public expense. They must take means to stop Indians coming, but, speaking personally, he thought they should deal with them justly when once admitted. It was not fair to let them come in and then harry them. . . . He concluded with an eloquent warning against setting too much store on material things, as ideas were the only things that lived."—From a report of Mr. Merriman's speech at Worcester Town Hall.

THE Right Honourable Mr. Merriman, who "is willin'" to be the first Premier of the Union Government, has been delivering important speeches. From the one at the Worcester Town Hall we have culled an extract which heads this article.

It is certain that Mr. Merriman had in his mind the Transvaal Indian question and the recent anti-Asiatic eruption at the Cape when he gave it as his opinion that those who had settled in South Africa should not be harried, and that he was thinking of Natal when he reproved the policy of importing indentured Indians at public expense. Presently the whole of South Africa will be held responsible for both the sins. No Indian asks for more than what Mr. Merriman concedes. No Indian wants indentured labour to continue, and no Indian wants anything more than fairplay and justice for those who are domiciled in South Africa. The inhuman treatment that is being meted out to the Indians in the Transvaal—the semi-starvation of passive resisters in the Transvaal jails, their removal to the penal station at Diepkloof with a view to deprive them of monthly visits and monthly letters, the marching of Mr. Parsee Rustonjee in handcuffs and the chaining to the prison van, the refusal to give him the medical food that was allowed at Volksrust, the wholesale deportations under administrative orders of innocent Indians to India, which is a foreign land to many of them, the solitary confinement of cultured Indians for refusing to carry stop-pails, the frequent attempts to remove Indians to locations, the prohibition to use tram-cars, the legal prohibition to allow them to use any but third-class carriages on the railways and many such other things—they contend, fall short of natural justice and fair treatment. It is treatment such as this and the sufferings of the passive resisters that have made the struggle world-renowned. No wonder that we read among Renter's cables the statement that the Transvaal Indian question is to occupy a prominent place in the amendment that will be moved to the Address at the forthcoming session of the Imperial Parliament. We take it that Mr. Merriman's speech is a broad hint to

the Transvaal that the Indian question is better settled than not. But, whether it is or not, Mr. Merriman's speech vindicates the action of the passive resisters.

Indian Moslems in The Transvaal

By direction of the committee of the All-India Moslem League, London branch, Mr. Zahur Ahmad, the hon. secretary, has written to the Under Secretary of State for the Colonies respecting the treatment of Indian Mahomedans who, as passive resisters, are undergoing or have undergone imprisonment in the Transvaal. The letter (says *The Times* of the 15th Jan.) states that the great majority of Indians domiciled in the Transvaal belong to the Mahomedan faith. They are principally merchants and shopkeepers and are the wealthiest and most influential section of the Indian community there. In common with their brethren of other faiths they have elected to suffer the penalties of the law in fulfilment of an oath solemnly taken in public when they were threatened with the invidious legislation against which they thus protest, with the object of appealing to the better feelings and sense of justice of their fellow-colonists of European origin. They do not complain of the action of the Transvaal Government in enforcing the law, but they feel that they are entitled to the protection of the Imperial Government against unnecessary hardship inflicted in its enforcement. They regard the gratuitously harsh treatment to which they have been subjected in prison as an attempt on the part of the authorities to break down unfairly the passive resistance. Thus they state that, for a long time, the porridge served out to them was mixed with animal fat, and that recently, during the sacred month of Ramazan, Mahomedan prisoners were refused facilities for observing the fast.

In reference to Lord Crewe's recent statement in the House of Lords adopting the view of the Transvaal Colonial Secretary that Islamic law permits persons so circumstanced to observe the fast at a subsequent date, the letter observes that this is an incorrect representation of the Muslim religious law. It is only in case of serious illness and whilst travelling that Moslems are allowed to keep the fast at some other time. The committee, continues the letter, regard it their duty as loyal subjects of the Crown to call attention, in the interests of the Empire, to the intense feeling of indignation and sense of injustice which the harsh treatment of their fellow-countrymen in the South African Colonies is arousing among all classes of the Indian people, a feeling that is being utilised by the enemies of British rule in India to foment disaffection. My committee are also concerned that in the course

of the campaign started with the object of breaking down the resistance of our fellow-countrymen to a law which they consider degrading, unfair pressure would appear to have been put upon them by ignoring or overriding religious scriptures and requirements which in the case of the Mohammedans are the most sacred things in life. Speaking with a full sense of their responsibility, my committee feel constrained to say that unless the lot of his Majesty's Indian subjects settled in South Africa . . . is ameliorated, and that without delay, it will add greatly to the difficulties with which the Indian Government stands confronted.

Citizenship for Coloured People

A Christian Minister's Views

The Rev. R. Balmforth contributes an article on the Native Problem to the *Voice of Labour* (Johannesburg). The writer lays down the following principles, which seem to apply equally well to the Indian question:— "That we must do unto others; politically, socially and industrially, as we would have others do unto us; and that we must give to every civilized member of the State, however poor, or of whatever race, creed or colour he or she may be, freedom of opportunity to use his talents in the service of the State, and to attain to whatever position in the State his talents and capacities may entitle him. These principles are in direct conflict with a 'colour-bar' as not only un-Christian but immoral, and I might clinch the argument here by pointing out that all the founders of the great religions of the world—Jesus, Buddha, Confucius, Zoroaster, Mahomet—were men who belonged to the dark skinned, non-European races. To thrust such men outside the pale of citizenship, or to deny them full political rights, is either to act ungentlemanly, or not to know what 'gentlemanliness' means and implies.

"Character then, or civilisation, not race or colour, should be the test of citizenship. The qualifications for citizenship may be various. There might be a wage qualification, or a house or home qualification, or a tax qualification, but there should certainly be an educational qualification. For this our elementary school system should be made a training ground for citizenship. In every school simple lessons in citizenship should be given, explaining, in the simplest possible way, the meaning of Law, justice, duty to one's neighbour, duty to one's village, town, or city, and to the State; representation by means of Councils and Parliament; taxation; the odiousness of bribery and corruption, and so on. A school certificate on attaining a certain standard (not a high standard) should be one of the qualifications of citizenship. But as there

might be children who, for various reasons, might not be able to attain the necessary standard, public examination should be held in each district periodically, for adults, in these lessons in citizenship, an examination as simple as that in the lower standards of the elementary schools, so that no man or woman could complain that he or she was excluded from citizenship save by his or her own fault, or through some congenital defect. That is, citizenship should be like unto the Kingdom of Heaven—it should be open to all who obey the laws and observe the necessary conditions."

On the question of the employment of coloured labour, the Rev. Balmforth says:—

"The principle I would lay down is this: that when we take advantage of the labour of a people we owe them something in return. Not merely wages—the cash-nexus ideal of society is an utterly selfish and therefore a barbarous conception. We cannot say to people: 'Take your wages and go back to your location.' No. Service rendered to us calls for service in return, because service—which means life—can never be adequately paid for by material wages. As service brings to us possibilities and the refinements of civilisation, so we in return should give to those who, by their service, make these things possible for us, the same civilising opportunities and influences, in so far as they are able to make use of them. It is the golden rule once more. If we neglect it or violate it we only bring retribution upon ourselves—that is, we surround ourselves with a degraded and barbaric society, and tend to become degraded and barbaric ourselves by keeping it in a state of veridom. The moral and spiritual laws of the universe cannot be violated with impunity. In our march towards a higher civilisation we must try to carry our fellows, of whatever race, along with us, or—we perish. We may fail, but our failure will be better than a success built upon the degradation of one race for the material advancement of another."

"Nature, God, or Providence (whichever term the reader may prefer) has ordained that South Africa must be not wholly a blackman's country, but a country inhabited by both white and black, in which the white races shall act as guides, councillors, and friends to the black races until the latter shall be fitted for the task and responsibilities of self-government. This may take centuries, nay, as I believe, it may take thousands of years. This is the hardest, the most difficult course to which every dictate of morality and religion seems to me to point. Not only now, but daily, and for ages to come, the two courses will be before us—the easy descent to Aversis, the degradation of ourselves by keeping others in inescapable sub-service and degradation; or, the hard and difficult path of reciprocal

service which leads, as John Bunyan and George Bernard Shaw would say, to the 'plains of Heaven.'"

Natal Immigration Restriction Report

The report for the year 1909 of the Immigration Restriction Officer, with reference to the operations of the Immigration Restriction Department is published. We make the following extracts:—

The total number of passengers and others booked to Natal was 22,378 of whom 16,905 were British and 4,087 Indians.

There were but few arrivals of Indian immigrants during the year, the total being 2,486, of whom 1,501 were men, 611 women, and 374 children, these numbers being included in the total of passengers arrived. In 1908 the number of Indian immigrants was 3,174.

In all during the year 4,792 persons were restricted from landing. As was to be expected, the large majority of these people were Indians, who numbered 3,382. In addition, 215 British, 176 Chinese, and 803 Zanzibaris came under the Act, the other persons prevented from landing coming from all parts of the world.

The claims by Asiatics for admission to the Colony made at the border ports of Charlestown or Van Rensselaer numbered 1,439. Of these 1,149 obtained admission by reason of former domicile, 201 as wives or children of residents, 88 under the education test, and 1 for special reasons. The immigration of free Asiatics into the Colony during the year therefore totalled 290.

In the course of some observations on the working of the department during the year, Mr. Smith remarks:—

My financial return for 1908 showed a revenue decrease of £835, against that of 1907. The return for 1909 shows a slight improvement over that for 1908. I attributed the shortfall shown by my last report to the restriction of the movements of Indians resulting from the Transvaal laws affecting Asiatics. I believe that that cause continued to operate during 1909 from the facts that the fees for embarkation passes fell from £682 to £616. I may anticipate the suggestion that this decrease may be due to a favouring of the Lourenco Marques route by home-going Indians, by pointing out that the visiting pass fees increased at the same time from £601 to £656, which means that an increased number of Asiatics with claims to enter the Transvaal preferred to reach their destination via the British port. The increase is really very much larger than indicated by the difference between the sums received as fees, because there has been a considerable curtailment of the issue of visiting passes to local visitors. There is a satisfactory increase of the fees for guards. The

sum received under this head is about equal to one half of the charge on revenue for these officers. There is a noticeable decrease under "forfeited deposits," which, however, must be regarded as rather pleasing than otherwise.

It is, I submit, a matter of regret that my recommendation of last year for an Amending Act has not yet been adopted. The experiences of another year have confirmed our weakness in numerous directions, and while the opportunity is open of rectifying the omission and putting the Department on firm ground, I should consider myself blameworthy did I fail to urge the importance of devoting some part of the time yet remaining to the Colony in which to shape its own measures to making good the defects to which I have called attention.

Detention Ship *Lillo*.—The term for which we took over the *Lillo* was extended by one year on Sept. 25th last. The vessel was used on ten occasions, returning in fees £255 5s. (£31 5s. paid in January, 1910). The largest number on board at any time was 91. The total number of persons confined in her during the year was 386. A sum of £173 16s. 3d. was expended in the way of upkeep of the ship since we took her into our care, against receipts amounting to £342 5s.

The losses of prohibited persons allowed to enter on visiting passes were one European and an Indian, against 10 in 1908. Each defaulter forfeited his deposit of £10.

An agreement has been come to with the Transvaal Government under which an annual payment of £250 is being made to this Department for work done here on behalf of the Transvaal Asiatic Department.

The Tashi Lama of Tibet

Dr. Hedlin's Impressions

Dr. Sven Hedlin, in his recently published book, "Trans-Himalaya: Discoveries and Adventures in Tibet," thus expresses his enthusiastic admiration for the Tashi Lama:—

"Wonderful, never-to-be-forgotten Tashi Lama! Never has any man made so deep and ineffaceable impression on me. Not as a divinity in human form, but as a man, who in goodness of heart, innocence, and purity approaches as near as possible to perfection. I shall never forget his expression; it displayed unbounded kindness, humility, and philanthropy; and I have never seen such a smile, a mouth so delicately formed, so noble a countenance. His smile never left him: he smiled like a sleeper dreaming of something beautiful and desirable, and whenever our eyes met, his smile grew broader, and he nodded kindly and amiably, as much as to say: 'Trust in my friendship; ultimately, for my intentions are good towards all men.'"

Slaves of Specialisation

Prince Kropotkin, in his book, "Fields, Factories, and Workshops," writes thus of the modern tendency for specialisation of labour:—

"Division of labour" was its watchword. And the division and sub-division—the permanent sub-division of functions has been pushed so far as to divide humanity into castes which are almost as firmly established as those of old India. We have, first, the broad division into producers and consumers: little-consuming producers on the one hand, little-producing consumers on the other hand. Then, amidst the former, a series of further sub-divisions; the manual worker and the intellectual worker, sharply separated from one another to the detriment of both; the agricultural labourers and the workers in the manufactory; and, amidst the mass of the latter, numberless sub-divisions again—so minute, indeed, that the modern ideal of a workman seems to be a man or a woman, or even a girl or a boy, without the knowledge of any handicraft, without any conception whatever of the industry he or she is employed in, who is only capable of making all day long and for a whole life the same infinitesimal part of something; who from the age of thirteen to that of sixty pushes the coal cart at a given spot of the mine or makes the spring of a penknife or "the eighteenth part of a pin." Mere servants to some machine of a given description; mere flesh-and-bone parts of some immense machinery; having no idea how and why the machinery performs its rhythmical movements.

Skilled artisanship is being swept away as a survival of a past condemned to disappear. For the artist who formerly found aesthetic enjoyment in the work of his hands is substituted the human slave of an iron slave. Nay, even the agricultural labourer, who formerly used to find a relief from the hardships of his life in the home of his ancestors—the future home of his children—in his love of the field and in a keen intercourse with nature, even he has been doomed to disappear for the sake of division of labour. He is an anachronism, we are told; he must be substituted, in a Bonanza farm, by an occasional servant hired for the summer, and discharged as the autumn comes: a tramp who will never again see the field he has harvested once in his life. "An affair of a few years," the economists say, "to reform agriculture in accordance with the true principles of division of labour and modern industrial organisation."

Dazzled with the results obtained by our century of marvellous inventions, especially in England, our economists and political men went still farther in their dreams of division of labour. They proclaimed the necessity

of dividing the whole of humanity into national workshops having each of them its own speciality. We were taught, for instance, that Hungary and Russia are predestined by nature to grow corn in order to feed the manufacturing countries; that Britain had to provide the world-market with cottons, iron goods and coal; Belgium with woollen cloth, and so on. Nay, within each nation, each region had to have its own speciality. So it has been for some time since, so it ought to remain.

Fortunes have been made in this way, and will continue to be made in the same way. It being proclaimed that the wealth of nations is measured by the amount of profits made by the few, and that the largest profits are made by means of a specialisation of labour; the question was not conceived to exist as to whether human beings would always submit to such a specialisation; whether nations could be specialised like isolated workmen. The theory was good for to-day—why should we care for to-morrow? To-morrow might bring its own theory.

Indian South Africa League, Bengal

A meeting of the Indian South Africa League, Bengal, was held on the 14th December last in the rooms of the Indian Association, Calcutta, says the *Indian Daily News*. Among others there were present Dr. Rash Behari Ghose, Babu Surendra Nath Banerjee, Mr. A. M. Paruk, Mr. Muncharji R. Balsara, Rev. Mr. R. G. Milburn, Babu Satish Chandra Mukerjee, and Babu Ramananda Chatterjee. Dr. Rash Behari Ghose was voted to the chair. The following resolutions were passed:—"That Khan Bahadur Moulvi Abdul Jubber, C.I.E., be elected President of the League and Dr. Rash Behari Ghose, C.S.I., the chairman of the Executive Committee of the League."

"That an Executive Committee be appointed consisting of the following gentlemen with power to add to their number:—

Dr. Rash Behari Ghose, Chairman; Raja Peary Mohan Mukerjee, Babu Debendra Chandra Ghose, Moulvi Mahomed Yusoof Khan Bahadur, and Nawab Mirza Shujaat Ali, Khan Bahadur, Vice-Presidents; Babu Surendra Nath Banerjee, Rai Yatindra Nath Chaudhuri, Mr. A. Rasul, Hajee Noor Mahomed Juckeriah, Babu Bhupendra Nath Basu, Mr. Shamsul Huda, Mr. Ali Imam, Rev. Mr. R. S. Milburn, Messrs. Ahmed Moosajee Saleji, Muncharji R. Balsara, J Chaudhuri, Ahmed Sharfuddin, Motilal Ghose, Jogendra Nath Mukerjee, Wahed Hossein, Mamunjee Hasan Asmal, A. M. Paruk, Heramba Chandra Mitra, Hajee Easa Abdul Shaker, Mr. Ramananda Chatterjee, Dr. Nilratan Sarkar, Messrs. Sudhar Kumar Lahiri, Ashan Karim, Satya

Chandra Bose, Ahmed Ali, Noreish Chandra Sen Gupta, Prithwis Chandra Roy, Lalit Mohan Das, Dedar Buksh, Abdul Karim, Satish Chandra Mukerjee, Editor, the *Down Magazine*, Erlan Ali, Ram Kumar Goenka, Mahomed Tahir, Mijibur Rahman and Pramatha Nath Banerjee, Members; Mr. Basanta Kumar Bose, Dr. A. Suhrawardy and Mr. Narendra Kumar Basu, Secretaries; and Mr. Radha Charan Pal, Treasurer.

In Honour of the Rev. J. J. Doke

As Mr. Doke proceeds to America for a somewhat long tour in connection with his church, it has been decided by the Indian community to give Mr. Doke a banquet at the Masonic Hall, Johannesburg, on the 18th instant at 8 p.m., in recognition of his valuable services to the community. Admission to Indians will be by tickets, 5/- each. Those who have not yet secured them are requested to correspond with the Reception Committee, Box 6522. European friends will be invited as guests. Mr. William Hosken has kindly consented to preside. Mr. Doke will pass through London where he proposes to stay for some time. It is likely that the reverend gentleman, who possesses an unrivalled knowledge of the situation in the Transvaal, will seek an interview with the authorities.

Motherland to the Rescue

The Hon'ble Prof. Gokhale, writing to Mr. Gandhi, says:—

"We have just organised a small committee in Bombay to raise and remit funds to you in aid of the struggle and render you such other assistance as it may be in our power to give. The Aga Khan has accepted the Chairmanship of this committee. Mr. R. J. Tata will be Vice-chairman and Mr. Jehangir Petit will be Secretary. The remittances will be made by Mr. Jehangir Petit, as they have been for some time past. It is proposed to issue a monthly bulletin about the Indian position in South Africa generally and in the Transvaal in particular, and Mr. Hormusji Wadia has kindly agreed to edit it.

Mr. Polak, who has been simply indefatigable in his exertions since his arrival in this country, has, I believe, been keeping you informed of everything worth mentioning on this side. I will not, therefore, say anything more than this, that the whole country is full of deep admiration and enthusiasm for the heroism which

our countrymen in the Transvaal are displaying in this historic struggle. You have raised the name of India among the nations in the world and have won for yourselves our undying affection and gratitude."

Mr. Rustomjee Released

Looking Much Reduced

Our Johannesburg correspondent, telegraphing on Thursday, says that Mr. Parsee Rustomjee was discharged that day, looking much reduced. He complains bitterly of the treatment by all officials except the Governor of the Gaol who, he says, was always attentive. The treatment was better after his removal from Diepkloof gaol to Johannesburg. He says that the Medical Officer was always inattentive and flippant in his remarks. Mr. Rustomjee received messages from Durban and elsewhere.

We have received the following telegram from Mr. Rustomjee:—

"Through you, I thank all who have sent me kind messages, including the Congress, Verulam community, Zoroastrians, Anjuman, and Mr. Dawad Mahomed. I shall do my duty."

Mr. Jehangir Petit's Message

Mr. Jehangir Bomanjee Petit, writing to Mr. Gandhi, says:—

"I have to acknowledge receipt of your letter of the 6th ultimo (December) containing a message from my heroic friend, Mr. Rustomjee. Pray convey to him my warmest thanks and assure him of my heartfelt sympathy for him in common with all my other suffering countrymen in the Transvaal, and tell him that the whole Parsee community is proud of him."

Railway Travelling Difficulties

Indians Have to Stand

Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, in a letter to the General Manager of the C. S. A. R., dated the 2nd instant, brings to notice the following incident reported by Mr. Ismail A. Mulla, residing at 9, Jubilee Street, Johannesburg:—

He was travelling from Vereeniging on Monday by the 5.30 a. m. train, which passes through Germiston. He was accompanied by Mr. M. Vaid, who is Manager at Messrs. Suliman Ismail Mia & Co., of Avenue Road, Fordshurg. When they boarded the train, they noticed that two compartments were only partially occupied, but the guard would not let them take their seats in either of these, and they had to stand. There appeared to be no compartments labelled "reserved." They pleaded more than once with the guard, but he took no notice. It was after the train had left Germiston that the guard told them that they might occupy one of the compartments which had become entirely empty. So that it was only after the train had passed Germiston that they were able to get any seating accommodation.

Extracts from Mr. Polak's Letters

In his letter of the 13th January, written at Agre where he was having a public meeting, Mr. Polak says: "I am getting the greatest assistance from the Servants of India Society, the members so far detailed off to assist me being Messrs. Rangnathan Naidoo, Annulla Kumar Bose (nephew of the Honourable Bhupendra Nath Basu) and Pundit Hirdaynath, son of Pundit Ayodhya Nath."

In a letter from Faizabad on the 6th January, Mr. Polak says: "Both for the Moslem Conference at Delhi on the 29th and the Mahomedan meeting at Lahore I shall have the assistance of Mr. Abdul Cassim, a fine Bengali Mahomedan gentleman. He is a nephew of Khan Bahadur Moulvi Abdul Jabbar and President of the Bengal League."

Writing of Mrs. Besant he says: "She moved the first resolution from the Chair to mark her sense of its importance. I have not heard such an admirable address for years. It was vibrant, heart-felt, eloquent and full of mighty and righteous indignation. She is much concerned at the attitude of so many South African Theosophists. She subsequently headed the subscription list with Rs. 30 and moved a warm vote of thanks and encouragement to me. Over Rs. 1,200 were subscribed besides a gold chain, and there is more to come. The Central Hindu College people contributed splendidly, many of the students throwing their rupees on the platform."

"When at Lahore I saw Dr. Lefroy, the Bishop. He is very much liked. He expressed utmost sympathy with us, as an earnest of which he asked me to accept a cheque for Rs. 50 as he wanted his name to be prominently associated with the movement."

"There was held at Lahore the Ladies' Conference. Mrs. Dutt Chaudhry (Sarala Devi Ghosal) made a powerful appeal: result four rings and Rs. 120."

"It is the imperative duty of the sons and daughters of the West to exhibit among an Eastern people only the very best characteristics that Western Civilization has been able to produce. We must be kindly and sympathetic in all our dealings with Indians of every degree, never affecting superiority, always seeking to win affection. If this duty could be universally observed, we should hear much less of unrest in India and the co-operation of the East and West would quicken progress and advance the general happiness of the many nationalities who dwell together in this great country." SIR GEORGE SYDENHAM CLARKE.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Hitherto in urgent cases passive resisters have been bailed out from the passive resistance funds. It has been decided henceforth not to do so. Those who wish to be bailed out for business purposes, should be bailed out by their friends. Passive resistance cannot take note of business, expecting as it does every passive resister to be ready to face arrest or worse at any moment.

Last Sunday was the day for visiting certain passive resistance prisoners. Upon inquiry it was found that the authorities had unearthed a regulation in order to prevent any ex-prisoner from visiting prisoners undergoing imprisonment. This regulation has not been hitherto enforced. This was rather a mean move on the part of the Government who do not mind what means they employ to break up the movement. Miss Schlesin visited Mr. Rustomjee and Messrs. Kallenbach, Isaac and Call visited Messrs. Harilal Gandhi, Sorabjee, and Medh respectively. Mr. Kallenbach was at first challenged at Diepkloof and told that Asiatic prisoners could not be visited by Europeans. Upon Mr. Kallenbach asking for the officious warder's authority for the statement, no difficulty was raised.

The one complaint that the prisoners have is that they are being starved for want of sufficient food and want of ghee. A Chinese passive resister who has been recently discharged has just died. He was, I understand, starved at the gaol and ate too well upon discharge, contracting disease which has proved fatal. The corpse was brought specially from Pretoria and the deceased was buried with full honours from his fellow resisters. In this connection I may state that Mr. Asvat is still ailing. At the time of writing he is laid up in bed.

Dr. Mehta, the Hon. Secretary of the Transvaal Fund Committee, has sent drafts for £350 from Rangoon for relief of the distress among passive resisters. I see among the subscribers, names of Chinese merchants. This amount brings up the grand total to £3,923 3s. 4d., the rest having been cabled by Mr. Petit or the Hon'ble Prot. Gokhale.

Messrs. Kooposamy Naidoo, the son of Mr. Thambi Naidoo, and Mr. Manilal Gandhi were arrested for hawking without licences and charged also with being without registration certificates. They declined to be bailed out and were let out with a warning to appear to-day (Monday) to answer to the two charges. Both the young men duly appeared to-day, first in the Magistrate's private room, administratively, for deportation. This inquiry was adjourned to the 14th

instant. They were then tried in open Court under the Hawkers' bye-laws and sentenced to be imprisoned with hard labour for 10 days or to pay a fine of 30 each. Needless to say, they have gone to gaol. Young Naidoo was born in the Transvaal and was with his father in Natal during the war.

Messrs. Ramasamy Mudliar (Vice-chairman of the Tamil Benefit Society) Vengatsamy (otherwise Krishnen) Pillay, Nattu Mule, C. C. Padiachy, Govindsamy Padiachy and Palani have been arrested under the Asiatic Act. Messrs. Krishnaasamy Naidoo and R. D. Govindsamy Chetty, together with four others, were arrested on Saturday, the 5th instant, at Maraisburg.

Messrs. N. V. Shah and Keshav Bhaga were deported to Natal to-day. Messrs. Ahmed Suliman, Ismail Mahomed Moosa, Jagjivan Kala and Kahan Bhaga have been deported to India.

Tuesday.

The cases of Messrs. Mudaliar and others have been postponed to the 15th instant.

Mr. Thambi Naidoo who, ever since his discharge, has not rested at all, proved too great a thorn for Superintendent Verdon to be left at large. He has, therefore, been just arrested. He would not be bailed out at all.

Wednesday.

Mr. Moses from Bokshurg wires saying eight Indians have taken up hawking and that they have been ordered to appear at the charge office. I hope this example will be widely followed by other Indians in other parts of the Transvaal.

The laundrymen, unlike last year, have been required to produce their certificates before taking out washing licences. I understand that they will challenge the municipality to prosecute them.

Mr. Subramaniam Moodley, whose case was adjourned, was sentenced to undergo imprisonment for three months for being without a registration certificate, and 7 days for hawking without a licence.

A shocking incident happened yesterday at the B Court. After Mr. Moodley was sentenced he was without any cause whatsoever roughly and violently pushed into the doorway leading to the prison yard. The Indians present were greatly excited but, as passive resisters, they witnessed the disgraceful scene with patience. The Magistrate saw this but said nothing.

Another brutal scene occurred outside the Court. Two passive resisters who were in the prison yard wanted to perform the natural function. They were handcuffed and taken out by a native constable. This constable ordered them to use the same pail at the same time. On the Indians protesting, the constable was about to assault them when they simply told him they would not attend to their wants.

Nor was this all. Owing to a stupid mistake by those in charge, Messrs. Ramasamy Mudliar and Vengatsamy (Krishnen) Pillay, although they were out on bail, were after their cases were called, locked up in the yard. As a matter of fact, this renders the constable who so carelessly blundered, liable to damages.

The appeal of Mr. Vaja and others against the decision of the Magistrate at Krugersdorp has been postponed to the 17th instant by the Registrar of the Supreme Court.

Mr. Thambi Naidoo's case has been adjourned to the 19th instant, Mr. Naidoo being out on his own recognizance.

Young Doorasamy Naidoo, the son of Mr. Packirsamy Naidoo, has been arrested, and so have Messrs. Coomatasamy Naidoo and G. S. Pillay. Mr. D. Naidoo is about 19 years old.

A remarkable scene took place at Mr. Gandhi's office to-day. Mrs. Amaranoo and Mrs. Packirsamy Naidoo, owing to the great distress prevailing among the Indian prisoners and many other Indians being continually arrested, gave up their rings, their wedding necklaces, their earrings, their bangles and nose rings. Those who know what the latter two ornaments mean to Indian women cannot fail to realise the full significance of this momentous step on the part of these two brave ladies. A spirit such as this is bound to break down any tyranny.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:— Mrs. Polak (21 signatures); Miss M. E. Polak (2 signatures) 7d; Mr. J. E. Wade (5 signatures) 2/6; Mr. S. A. Rose (5 signatures); Mr. Ruthnum Pather (9 signatures) 12/-; At the South Place Ethical Society's Lecture (24 signatures) 7/6.

Total 64 signatures; £1 2/7. This makes a grand total of 448 signatures and £76/11/11.

Nietzsche on War

The *Ethical World* of Dec. 15th last contains the following passage from Nietzsche, sent to that journal by Mr. William M. Salter:—

"No Government concedes at present that it supports an army to satisfy occasional lusts of conquest, but claims that the army is solely for defence. The morality that approves self-protection in time of danger is invoked as its sponsor. This means, however, ascribing the morality to ourselves and the immorality to our neighbour, who must be supposed ready to attack and conquer us, since we are in the necessity of providing for our defence. What is more, if our neighbour denies the desire to attack, just as our own State does, and on its side declares that it supports an army simply for purposes of defence, we must set it down as a hypocrite and artful transgressor, all too willing to fall on a harmless and unskilled victim unawares. So States stand in relation to one another to-day. They presuppose bad intentions in the neighbour and good ones in themselves. But such a presupposition is an inhumanity as bad or worse than war; yes, at bottom it is a provocation and cause of wars, because, as just said, it imputes immorality to the neighbour, and in this way seems to call out the hostile sentiment and act.

"The idea of the army as a means of defence must be abjured as thoroughly as lusts of conquest. And, perhaps, a great day is coming when a people, distinguished for its wars and victories and for the highest development of its military order and intelligence, and accustomed to the heaviest sacrifices for these ends, will voluntarily exclaim, 'We break the sword,' and will destroy its military establishment down to its last foundations. To strip one's self of arms when one is most capable of arms, from an elevation of sentiment—that is the way to reach actual peace, which ever must rest on an inner sentiment of peace; while the so-called armed peace, as it appears in all countries to-day, presupposes a war-like feeling which does not trust itself and does not trust its neighbour, and half from hate and half from fear refuses to lay down arms. Better perish than hate and fear, and better perish twice over than to make one's self hated and feared. This must some day be the supreme maxim of every single political society."

"Our Liberal parliamentary leaders have too little time, as is well known, to reflect on the nature of man; otherwise they would be aware that they labour in vain when they work for a 'gradual lessening of the military burden.' Instead, only when this kind of need is great at the time of God will he bestow that can alone be his help. The tree of the glories of war

can only be destroyed all at once by a stroke of lightning; but the lightning comes from the clouds and the heights."

The Indentured Labour Problem

Commenting on the Report of the Commission on Indian Immigration into Natal, the *Rangoon Gazette* of Dec. 22nd says:—

The position therefore, is plainly this. The Indian is wanted as an indentured labourer till such time as the Colony has no need for him. He can not make the Colony his home, nor is he to be allowed to rise above the status of a coolie as long as he is in the Colony. The Natal proposals seem to be at once businesslike and cruel, and considering all the humiliating conditions to which Indian emigrants of all classes are subjected in the whole of South Africa, and the estimation in which Colonists are pleased to hold them, the Government of India would be justified in stopping Indian emigration to Natal altogether. As for the Natal industries, they may be left to look after themselves.

The Johannesburg correspondent of the *Pioneer* (Allahabad) thus concludes a letter to his paper:— In spite, therefore, of the report of the Natal Indian Immigration Commission, I believe that imported labour in Natal will not survive the first session of the Union Parliament in South Africa.

Indian Education in Natal

A European's Indignation Against the Age Limit

Mr. Leonard R. Goodall of Howick writes a lengthy letter to the *Witness* on Indian Education. On the question of the age limit he writes:—

The Colonial Secretary in reply to the petition of the Indian community asking him to withdraw the regulation of age limit on the ground that it was "detrimental to the welfare and will be a source of constant friction and of communal humiliation" said:—

"I am to point out to you that the issue of Government Notice No. 207, of 1909, was necessitated by the action of Parliament in cutting down the estimates for Indian education for the current year, thus necessitating the reduction of expenses connected with this branch of the educational system of the Colony." Even the subtlety of the Colonial Secretary could at times be clumsy, and this is a case in point. That the Colonial Secretary should shelter himself behind the Parliament when it was he who moved the reduction of the estimate, is as incomprehensible as it is absolutely untrue. I did not for a moment believe that any minis-

ter could have had the barefaced impudence to accuse the Parliament of having taken the initiative for the curbing of the education amongst the Indian community. The Colonial Secretary moved the reduction and asked the Parliament to acquiesce and they acquiesced.

Items of Interest

A general meeting of the Durban Hindu Temple will be held on the 20th instant, at Depot Road, when the tri-annual Report and Balance Sheet will be presented.

London, Feb. 9.—Reuter's correspondent at Calcutta telegraphs that the Viceroy's Council has passed the Sedition in the Press Suppression Bill. The Earl of Minto created a sensation by announcing the release of the deported agitators sentenced fourteen months ago. The Indian members of the Council loudly cheered the announcement.—Reuter

The fund inaugurated by the Madras League in support of the Transvaal struggle has now reached, according to the last published list, the sum of Rs. 2,376. It was arranged that a special house-to-house collection in the City of Madras and district be made.

Mr. F. J. Gould, of Leicester, is, says *India* well advanced with the educational work he is preparing for the use of Indian children and youths. It will contain six lessons—on Character, Kindness, Truthfulness, Industry, Duty, Peace, and kindred subjects—and will consist largely of stories chosen impartially from Hindu, Mahomedan, and Buddhist sources, with additions from Japan, Persia and Christendom. All are told in the simplest language. Mr. Gould's aim is ethical, but he has so treated his material as to convey suggestions of Western critical thought and energy. It is hoped to arrange later for translation of the English edition in the various Indian vernaculars.

Contents

	Page
Indian National Congress ...	51
The Passive Resisters' Goal ...	52
Anti-Indian Agitation at the Cape ...	52
From the Editor's Chair ...	53
Indian Mobilisation in the Transvaal ...	53
Citizenship for Coloured People ...	54
Natal Immigration Restriction Report ...	54
The Tashi Lama of Tibet ...	55
Slaves of Specialisation ...	55
Indian South Africa League, Bengal ...	55
In Honour of the Rev. J. J. Doke ...	56
Motherland and the Rescue ...	56
Mr. Rustomjee Released ...	56
Railway Travelling Difficulties ...	56
Extracts from Mr. Polak's Letters ...	56
Transvaal Notes ...	57
London Passive Resistance Volunteers ...	57
Nietzsche on War ...	58
The Indentured Labour Problem ...	58
Indian Education in Natal ...	58
Items of Interest ...	58

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS,

S.S. "NADERI"

will sail about the 10th March 1910

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્સીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કં.

આ લાઇનની જાણીતી આગેતી "નાદરી" તા. ૧૦ માર્ચના અરસામાં કેલાઓઆને, મેરા, મોઝાંબીક, જંજબાર તથા મોંબાસા થકી સીધી મુંબઇ જશે. દરેક પછી આ લાઇનની આગેતી દર મધ્ય આઠવાડીએ આવે આવશે.

ફર્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની ગોઠી બહુ જ હિદાયત રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુજાજનાં ફરે છે. એક હુજાજથી બારસો પાસે જરેબી સગવડ સાડી હીયન, બજાર અને પાણીની સગવડ રાખી છે. તે બાબત તેઓ સરદારીકેટ ધરાવે છે.

ખલાસીઓ સખા રેલી છે. બોરીસરો માયાળુ છે. અને કપતાનો હોદી બોના ધરમના રીત રીવાજથી વાગે છે. આહમમ્ રસોઇઆ રાખી છીંડુઓનો સગવડ વધારી છે.

બાળબચ્ચા સાથે આવનારા તથા જનરલ પાસેજરો ખાસ આવી અમુક્ય તક યુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરજાદા અને ધરમના નીવરોં પછી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી તેઓએ નામ મશહુર છે.

જંજબાર મોંબાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો કરાવ હોયો તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓએ પણ કરવું જોઇએ.

રસવાણની સરકારે હુદપાર કરેલા હોદીઓને લેવાનું બધું કરી આ લાઇને રગંસવાલની સરકારને બોયકોટ કરો છે.

સાથે આફ્રીકામાંથી હજુ પકવા જનારા મોટી સંખ્યામાં બાપ તો કેપથી કે છતાં સુધી સીધી અથવા મુંબઇ થઇને જનારી સ્પેશીયલ સ્ટીમર આપી રાખીએ છીએ. રીટર્ન ટિકીટ કાઢવાનો આવ કરી રાક્યું.

પેસેજરો બાબત વધારે ખબર પાસે બમારી વેસ્ટ કોસ્ટ પ્રીન્ટર પાસેજની બોરીસમાં અમેને જાતે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

દાદા અબ્દુલ્લાની કુંપતી,

વેસ્ટ કોસ્ટ, મોનેર પાસેજ, જરમ

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

-AND-

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

See also & Timber Yard

100 Queen Street, Durban

A. F. CAMAY & CO

Wholesale Grocers

& General Merchants

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 5574, Tel. add. "Camay"

Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "ZINNIA" leaving Durban for Calcutta direct on or about 10th March taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ.

Passenger Agent,

169 Grey Street Durban.

एस. एस. "झिनीआ" नामके जहाज १६ मार्च १९१० के लगभग कर्कत में कलकत्ते जाएगी. किराया बहुत सस्ता.

सुचित महाराज, जेजूर,

१९९ ग्रे स्ट्रीट, डर्बन.

એસ. એસ. 'ઝિનીક' તા ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં કર્કતથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. કાડું બહુ સસ્તું છે.

સુચીત મહારાજ-એજન્ટ,

૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

"સંભળો, સંભળો, 'ઝિનીક' જરૂર છે. ૧૬ માર્ચના અરસામાં કર્કતથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. કાડું બહુ સસ્તું છે. ૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER

WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં.

ઈન્ડિયન ચોસરી જથાબંધ હોદીઓની મંજૂરી કરતે હોયે વેચવામાં આવે છે. ખાસ કરી પેરબંદરનું તથા કલકત્તાનું સરસ આવડા-ચોખ્ખું મંધીઆણું-જથાબંધ અજમાવેલ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBURG Box 6031, JOHANNESBURG

Telegrams: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Address: "SAMY."

KUILS RIVER STATION.

ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧૨ મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૦.

અંક ૭.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખોસ્તો-તા. ૧૨ મી ફેબ્રુઆરીથી, તા. ૧૮ ફેબ્રુઆરી સુધી, ૪૦ સં. ૧૯૧૦.
હોંદુ-માઠ સુદ ૩ થી માઠ સુદ ૬ સુધી, અંવત ૧૯૧૧.
મુસલમાન-તા. ૧ થી સફરથી તા. ૭ સફર સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ચાર.	દિવસ	દિવસ	દિવસ	દિવસ	દિવસ	દિવસ	દિવસ
કની.	૧૨	૩	૧	૩	૫	૩૫	૧૪૬
રવી.	૧૩	૪	૨	૪	૫	૩૬	૧૪૫
સોમ.	૧૪	૫	૩	૫	૫	૩૭	૧૪૫
મોમ.	૧૫	૬	૪	૬	૫	૩૮	૧૪૪
બુધ.	૧૬	૭	૫	૭	૫	૩૯	૧૪૩
ગુરુ.	૧૭	૮	૬	૮	૫	૪૦	૧૪૨
શુક્ર.	૧૮	૯	૭	૯	૫	૪૦	૧૪૧

અનુક્રમણિકા.

મોસલેમ લીગનો મેળાવો	...	૬૩
મી. મેરીમેનની હિમાયત
માથાવેરા-પોલ ટેકસ
કેંગરેસમાં દરંસવાલની સહાય	...	૬૪
લંડનની મોસલેમ લીગ	...	૬૫
ખરા જોરની કડાઈ
સત્યાગ્રહ વિષે કવિતા
મી. પોલાકના જાળમાંથી કતારો	...	૬૬
હિંદની મદદ
એક સત્યાગ્રહીનો કામળ
એક હિંદીનું ખુન
આરતોપરના કરતુ' ખીલ	...	૬૭
હિંદમાં અશાંતિ
ચાલુ વરતમાન
જોહાન્નખરમ ખજરખત	...	૬૮
તાર સમાચાર	...	૧૦૦
લાહોરખાતેની કેમિસ અને કેનફેરનો	...	૧૦૧
ઉલ્લા તાર
પરચુરણ પરચા	...	૧૦૨
રવીકાર
રૂબાનમાં વધુ લાઈસેન્સ ફેસ
પરચુરણ ખજરો
હિંદના સેવકોનું મ'ડળ	...	૧૦૩
મહાન નરોતા વિચારો
નાતાલમાં એશિઆટીક ચરચા	...	૧૦૪
ફેમમાં એશિઆટીક ચરચા	...	૧૦૫
રોટેશિઆટીક એશિઆટીક ચરચા
નાતાલનો પોલ્ટેકસ કાયદો	...	૧૦૬
દરબન અનુમન ઈસ્લામ
હાંડીમાં લાઈસેન્સ ફેસ
હીંદુસ્તાનના ખજરો	...	૧૦૭
વિવિધ વિચાર	...	૧૦૮
રોકડ ખજરખાત

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર તા. ૧૨મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૦.

મેસલેમ લીગનો મેળાવો.

ઓલ ઇન્ડિઅન મોસલેમ લીગના મેળાવણામાં ના. આગાખાને જે બાપણ કર્યું તેની ઉપર અમે ટીકા કરી ગયા છીએ. લીગમાં જે હરાવો ગયા છે તે ઉપર ચેડી ટીકા કરવાની જરૂર છે. અમારી માન્યતા પ્રમાણે લીગના હરાવો ધણા મળ્યું ને અપણને કોતેજન આપનારા છે. તે હરાવો ઉપર જોતાં હીંદુસ્તાનમાં એમેર મી પોલાકે રોરખકાર કરી મુક્યો છે. તે હરાવો ઉપર વાજસરોયે તેમજ લોરક મેરસીયે ધ્યાન દીધા વિના છુટકો નથી. પણ આપણે ધ્યાન આપીએ છીએ? દરંસવાલના હીંદીને "ફુખ ઉઠાવનારા બહાદુર" એવું નામ લીધે આપે છે. આના બહાદુર કેટલા છે? હીંદુ તેમજ મુસલમાન જેને હીંદીની હાલ છે તેને આ વિષે પૂરો વિચાર કરવો ઘટે છે. તેઓ જે પુરી મહેનત કરશે તે સહનતા નિશ્ચય જીતે આવશે એટલુંજ નહિ પણ હીંદુનું માન રહેશે; હીંદુનું નાક જળવાશે. દરંસવાલના હીંદી ઉપર થોડી જવાબદારી નથી.

મી. મેરીમેનનો હિમાયત

મી. મેરીમેન જે કેપના વડા પ્રધાન છે તેમણે એક અમત્યનું બાપણ કરતાં કહ્યું કે જ્યારે નાતાલમાં હીંદી ગીરમી દીવા ભરાતા જાય છે ત્યારે દરંસવાલમાં હીંદીને મુજ આપવામાં આવે છે. આ જાને વાત દિલગીરી બરેલી છે એમ તેમને સાહેબને લાગ્યું. તેમના વિચાર પ્રમાણે નાતાલમાં ગીરમીદીવા આવવા ન જોઈએ, અને દરંસવાલમાં હીંદીની સહત પુરી થરી જોઈએ. આ જાને બાબત રાજ હોય તે પોતાનો ધણી જે તેદલા પાઈક કમાતો હોય તેના જેટલો કર આપવા ઉપર આપણે ધ્યાન દેવા જોઈએ. નાતાલમાં ગીરમીદીવા આવતા બધે કરવાનું પહેલું કામે આપણા હાથમાં છે. આપણે કેટલા માથા વેરા આપતી જાય પડશે,

તે દિલવાલ ઉપર ખૂબ ભાર દબાવે તે ગીરમીદીવા હીંદી આવતા અટકે. આમ થશે તોજ વેપારી કાલિથી બેસી રહેશે. નહીં તે જે પ્રમાણમાં ગીરમીદીવા વધારે આવશે તેજ પ્રમાણમાં વેપારી વરમતી તથા ખીલ હીંદીની તકલીફ વધવાની છે. આ અમજ જે ઠાકને અમે આપી રાહી છે તે આખા હિંદિય આફ્રીકામાં હીંદી જોની સખાઓ ભરાઈ તેવા હરાવ પસાર થશે.

મી. મેરીમેનની દરંસવાલ ઉપરની ટીકા બતાવે છે કે સત્યાગ્રહથી દરંસવાલ ના મામલાની વાત દરેક જગ્યાએ પહોંચેલી છે. દરંસવાલના હીંદી આવે બહી ને વખતે ધણા નમજા પડ્યા છે તે દિલગીર થયા જેવું છે. ધણા મોરચો સમજુતી કરવાને રાજ હોય એવો અસર આ વખતેજ આવશે છે. ખૂબી છે કે તેજ અવકાશ હીંદી નમજા જોતામાં આવે છે. આ બાબત ઉપર દરંસવાલ ના હીંદી આવેવાનોએ તથા ખીલ સમ ન. હીંદીએ લક્ષ આપવાની જરૂર છે.

માથા વેરા-પોલ ટેકસ

નાતાલની પારલામેન્ટમાં પોલ ટેકસ કહાડી નાખવાનો હરાવ એક મેમ્બરે રજુ કર્યો તેના જવાબમાં નાતાલની સરકારે એમ જાહેર કર્યું કે હીંદી તથા હબસી બહુ ખુશીથી માથા વેરા આપે છે. આ શિવાયની ખીલ અજાન હમીલો પણ થએલી. એક મેમ્બરે એમ કહ્યું કે મોરચોની પાસેથી કર લેવોજ નહીં. ખીલે કહે તે કર હીંદીની ઉપર પડે છે એટલે કહાવજ નહીં નાતાલ ની સરકાર તો તન જૂલી અમેલી જણાય છે કે જ્યારે આ વેરા લખલ થયો ત્યારે કેંગરેસે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. મરીખ તોફર જે મહીલાની મોડી ધીલોમ કમાતો હોય તે પોતાનો ધણી જે તેદલા પાઈક કમાતો હોય તેના જેટલો કર આપવા ઉપર આપણે ધ્યાન દેવા જોઈએ. નાતાલ અજાન વાંધા ગણાય. પણ નાતાલની સરકાર તો ત્યારેજ માનશે કે જ્યારે હીંદી પહેલું કામે આપણા હાથમાં છે. આપણે કેટલા માથા વેરા આપતી જાય પડશે,

તેણે વખત તો આવે કે ન આવે, પણ અત્યારે કોંગ્રેસની દૃષ્ટિ છે કે સરકાર ની આ હાલિયને જુદી પાડવા સાર એક મીટિંગ કરી કરાવ પસાર કરવો. આ કામ તાકીદે કરવાની જરૂર છે એમ અમે માનીએ છીએ. તેનું ફળ તુરત જોવામાં નહીં આવે, પણ અત્યારે યુનીયન પારલામેન્ટ મળશે ત્યારે, આજે જોરે પમણુ કામમાં આવશે. અમને ઉમેદ છે કે કોંગ્રેસ આ કામ કરવામાં હીઝ નહીં કરે.

કોંગ્રેસમાં ટ્રાંસવાલની લડત

કરાવ

“ટ્રાંસવાલના હીંદીઓ—હીંદુ કે મુસલમાન, પારસી કે ખ્રીસ્તિ, પોતાના દેશને આતર ભારી સહકાર ઉઠાવે છે. તેઓ પોતાના કુદરતી હક્કને સાર મહાન મુશીબતો સામે સુલેહથી સ્વાસ્થ્ય રાહત લડત ચલાવે છે. તેમના અત્યંત સ્વદેશાભિમાન, હિંમત અને જાતિભોજની આ કોંગ્રેસ તોરિક કરે છે.

“મી. એમ. કે. ગાંધી અને તેના બહાદુર સાર્થકોને લડતમાં આમદ પુરવઠ મંડ્યા રહેવામાં આ કોંગ્રેસ ઉત્તેજન આપે છે. બધા વચ્ચેને ધરમના હિંદીઓ પોતાથી બનતી પૈસાની મદદ કરે એવી બલામણુ કરે છે, અને આ બાબતમાં મી. આર.જે. તાતાએ રૂ. ૨૫ હજારની માદ સાહી રકમથી પોતાના દક્ષિણ આફ્રીકાના સ્વદેશાભિમાને તેમના ભારીક વખતમાં સ્વદેશાભિમાની રીતથી મદદ કરી તેની કદર કરે છે.

“દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનીયનમાં નામ દાર સહેનશાહની હીંદી રહપતને સહેનશાહતના વાળખી હોમાંથી પણ ખાતલ રાખવામાં આવે છે તે એકલપદી અને એક તરફી રાજનીતિને બધાં મુખી હક પુરવઠ વળગી રહે ત્યાં મુખી લાંબા વતની ઝોની સામે તેમના જીવુજ વરતન રાખવા ની, અને તે યુનીયનના કાષ્ટકણુ સંસ્થા નના લાભ સાર હીંદી મજૂરોને લઈ જતાં અટકાવવાની આ કોંગ્રેસ નામદાર હીંદી સરકારને અરજ કરે છે.”

“સ્વરાજ્ય બોગવતા સંસ્થાનો અંગ્રેજ સહેનશાહતમાં પુરકળ પડતર જમીન એકલા મોરાઓના વસવાટ સાર બધાની માંડે તેની તરફેણમાં જોખમદાર રાજ્યકી આગેવાનો વિચાર જાણાવે એ સામે આ કોંગ્રેસ વાંધો રજુ કરે છે. આ મુલકમાં

અંગ્રેજ રાજ્યમાં વસના અંગ્રેજોનાં તેમના વાળખી હો ન બેચવવા દઈ તેમની સામે દરવાજા બંધ રાખવામાં આવે, અને એથીઆમાં તેનાથી વિરુદ્ધ રાજનીતિ ચલાવવામાં આવે એટલે કે જે આવે તેને સાર ખુલ્લા દરવાજા રાખવાની સલાહ દેવામાં આવે એ બનાવ સહેનશાહતને બહુજ નુકસાનકારક છે તેમજ તે અણુસમજ અને અન્યાયથી જરૂર છે.”

માનવતા મો, ગોખલે

ઉપલો કરાવ તાળીઓના અગળ વચ્ચે રજુ કરનાં બોલ્યા કે:—કોંગ્રેસના બંધારણમાં પહેલો અને સહુથી અમલનો નિયમ એ છે કે (૧) હીંદીઓનો મોબો સ્વદેશમાં વધારવો અને (૨) હીંદીઓનો મોબો સ્વદેશમાં વધારવો. ગઈ કાલે પસાર થયેલા કરાવ સ્વદેશમાં આપણે મોબો વધારવાસહકાર દો, અત્યારે આગળ કરાવ સ્વદેશમાં—આખા હિંદી સહેનશાહતમાં આપણે મોબો વધારવાસાર રજુ થયો છે. ટ્રાંસવાલના હીંદીની સ્થિતિ ૩ અરસામાં વહેંચાય છે. (૧) બોવર સરકારના વખતની. (૨) કાઉન કોલોની ના વખતની, અને (૩) સ્વરાજ્ય મળ્યા પછીની સ્થિતિ. બોવર સરકારના વખતમાં સુખ તો નહોતું, પણ એક વખત ૩ પાઈક દઈને કામપણુ હીંદી સંસ્થાનમાં લાખલ લઈ ચકતો. ત્યારે હીંદીની સંખ્યા ૧૬૦૦૦ ઉપર હતી. ત્યારે અંગ્રેજ સરકારના ટેકાની તેમને હિંમત હતી. હીંદીને લોકેશનમાં કાઢવાનો કાવદો તો હતો, પણ તેનો અમલ થયો નહોતો. કાઉન ગવર્નમેન્ટના વખતમાં અંગ્રેજ સરકાર હીંદીની સ્થિતિ સુધારશે એવી આશા હતી. પણ તે તો ઉલટી વધુ જગડી લોકેશનના કાવદોનો અમલ થયો. હીંદીઓ ૧૬ હજારમાંથી ૧૦ હજાર અને તેમાંથી ૧૬૦૧ માં ૮ હજાર થઈ રહ્યા. આજુ કતાં હીંદીઓને અટકાવવા કાવદો થયો. આની સામે મી. ગાંધી અને મી. અલીનું ડેપુટેશન મળું. તેને અતે કાવદોને બહાલી ન મળી.

૧૯૦૬માં ટ્રાંસવાલને સ્વરાજ્ય માળું તેણે એથીઆથી વિરુદ્ધનો કાવદો કરી પાસ કર્યો. તેને વડી સરકારે બહાલી આપી. આની સામે ૮૦૦૦ હીંદીઓએ સત્યાગ્રહ સાર કર્યો અને સમજાવાની થઈ.

સરકારના વચન ઉપર ગરેસો રાખી મી. ગાંધી અને બીજા હીંદીઓએ મરજી આત રજૂ કરી. પણ સરકારે

વચનનો લંગ કર્યો તેથી ફરી લડત ઉભી થઈ. મી. પોલાક અહીં આવવા સાર ઉપડ્યા ત્યાં મુખીમાં ૨૫૦૦ માણુસ બેસ જઈ આવેલા. અર્ધા કંગડ મીલકતની નુકસાની થઈ. તેમનાં ઝોરો અને આળસો હોરાન થઈ ગયાં. મુઠ્ઠીબર માણુસો એ પોતાના દાખલાથી આ દેશને લડત લડતાં રીખણુ છે. લડત હીંદીના નાક સાર છે. જનરલ રમટસ બધું આપવા તકવાર છે, પણ હાલતું નાક કાપી લેવા માગે છે. આથી મી. માંધી અને મી. હાજી દુખીય છંદાંડ ડેપુટેશનમાં મથેલા તેઓ ખાલી હાથે પાછા આવ્યા.

આમાં આપણે ૪ વાત બાબતમાં રાખવાની છે. (૧) એમની લડત નીતિ અને છંસાક ઉપર છે. (૨) તેઓ અંગ્રેજ રાજ્યની રહપતના સરખાપણના હકસાર લડે છે. (૩) આપણા સ્વદેશીઓ કામ રીતે ઉતરતા નથી. અને (૪) તેઓ પોતાના સ્વાસ્થ્ય સાર નહીં પણ આખા હીંદીના નાકસાર લડે છે. આવા માણુસો ને મદદ કરવાની આપણી દૃષ્ટિ છે. આપણી મદદ વિશાળ તેઓ તો લડવા નાળ. પણ મદદ કરવામાં આપણો મોબો છે. ૧૯૧૦ ના જુલાઈ સુધીમાં રૂપીઆ એક લાખ બેસા થવા જોઈએ. મરદુમ માનવતા ઉદાર જમશેદજી નરોજી તાતાના તેવાજ ઉદાર પુત્રવત રોક રતનજી તાતાએ ૨૫ હજાર રૂપીઆની રકમ કાઢી આપી છે. એ ઉપરાંત બીજા એક લાખ રૂપીઆ બેસા કરવા જોઈએ. જેને પોતાના નામની દરકાર છે તેને એક લાખ રૂપીઆ શુ વીસાતમાં છે? આખી પ્રજા—તેનું સ્વદેશાભિમાન કસેડીએ ચડેલું છે. વગેરે.

મી. ડી. પ. નારાયણસીંગ

ટેકા આપતાં બેલ્યા કે વડી સરકારે આ બાબતમાં બેદરકારી બતાવી મોટો ગુન્હો કર્યો છે. એ માટે આપણે આપણી ગુરુશાની લામણી બહેર કરવી એ આપણી દૃષ્ટિ છે.

મી. જી. એ. નારેસન

પોતાનો મેન આપતાં બોલ્યા કે જો આ ગેરજનસાહ દુર કરવામાં નહીં આવે તો હિંદમાં અશાંતિ બહુ વધી જશે.

મી. શી. આર નાઈકુ. મી. લજમન પાંડે અને મી. મલીકે પણ અનુમોદન માં બાળણુ કર્યાં હતાં. મી. પોલાકે પમણુ વિગતવાર બાળણુ કરી સંબિજનાર ને ખુબ અસર કરી હતી. ત્યાર પછી દરખાસ્ત ઉપર મત બેચાતાં તે સરવાલ

મને પાસ થઈ હતી.

ઉપર મુજબનો ઠરાવ પસાર થયા પછી બાણ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીએ ટરાંસવાલના હીંદીઓને મદદ કરવા હુકમો જાહેર કર્યું. મસીસ સરકારેથી મોઢરીએ પોતાના હાથમાંની સોનાની બમડી કાઢી આપી, તથા રૂપીઆ ૫૦ આપવાનું કહ્યું કરી પહેલ કરી. રામ દુન્યામ દાસે રૂપીઆ ૫૦૦ ની નોટો મૂકી દીધી. સોના રૂપાના સિક્કા મોઢરીએ પડવા માંડ્યા. અર્ધા કલાકમાં રૂપીઆ ૧૨ હજાર એકઠા થઈ ગયા. છુટક રૂપીઆ પડવાનું એક કલાક સુધી ચાલુ રહ્યું હતું. પછી બાણ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી પોતાની ઠોપીમાં પછસા માગવા નીકળ્યા હતા, અને કુલ રકમને ૧૫૦૦૦ ઉપર લાવી મુકી હતી.

નીચે મુજબનો તાર જનરલ એથાને કરવામાં આવ્યો છે. "માણસાઈ ખાતર એક રાખની રકબત હોવા ખાતર અને ખાત પચાને ખાતર ટરાંસવાલના કાયદામાંથી રચવેપના કાયદાને દુર કરવાની અમે અરજ કરીએ છીએ. એથી બહુ દુઃખ અને બહેર મુસો શાંત થશે. બાણ હીંદ સુલેહ બરેલી સમાધાની કરવા તમને અરજ કરે છે."

લંડનની મોરલેમ લીગ

મોરલેમ લીગની લંડનની કમીટીએ ટરાંસવાલના હીંદી બાળન કોલોની ખાતા પર લખાણ મોકલ્યું છે તેમાં તેણે જણવ્યું છે કે :—

ટરાંસવાલમાં સત્યાગ્રહી મુસલમાન જેવી એની હાલમાં વિશેષ કમીટી રજુઆત કરે છે. તેઓ એક અપમાનકરક કાયદાની સામે લીધેલા કસમ સાર કાયદાની સળગાવે છે. તેઓને હેતુ ગોરાઓ પાસેથી ન્યાય મેળવવાનો છે. તેમને જેલમાં લાંબવામાં આવે તે માટે તેઓ હરિયાદ કરતા નથી, પણ જેલમાં તેમને અશ્વત્થતા હુકમો દેવામાં આવે તેની સામે હરિયાદ કરે છે. તેમને જે મોરારા આપવામાં આવે છે તેમાં અરબી હોય તેની સામે તેમનો વાંધો છે. વળી રમખાન માસમાં મુસલમાનોને રોજ રાખવાની સગવડ આપવામાં આવતી નથી. દેશવાસી સભામાં ટોચ કરીએ એવું જણવ્યું હતું કે જેલમાં હોય તેઓ બહાર નીકળ્યા પછી રોજ રાખી શકે છે

આ ખેડી વાત છે. મંજીર માંડી અને મુસાફરીના કારણમાં રોજ પાંચ થી રાખી શકાય. આવા જુલમની સામે પ્રોટેસ્ટ કરવાની અમે દરજ સમજીએ છીએ. હીંદુસ્તાનમાં આથી મોટી કારણી ઉદ્ધરાએલી છે. તેથી ટેટ્રાક રીતુર પણ જમરે છે. મારી કમીટી બેઠને દિલ્લીની આજ છે કે સત્યાગ્રહની લડતને ગેરવાળની રીતે તોડી પાડવા સાર મુસલમાનોની માનિષ જરૂરીઆતો પર ખાન આપાતું નથી. મુસલમાનો તે જરૂરીઆતોને હુનિઆની સહુથી કીમતી વસ્તુ ગણે છે. મારી કમીટી ગંભીર રીતે જણાવે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીની રિયલિટીને પુરત સુધારવામાં નહીં આવે તે હીંદી સરકાર જે મુઠવણમાં હાલ પડી ગઈ છે તેમાં મોટો વધારો થશે.

"ખરા બેરની લડાઈ"

ઉપરના મધાળાથી "કપિ પિદમા" નામના માસીકમાં સત્યાગ્રહ પર નીચે મુજબ લેખ પ્રસિદ્ધ થયો છે :—

ભારત ભૂમી ઉપર વીર યોધાઓ થઈ ગયા છે, તેવા મહાબાહુઓ બાળેજ પુરનીના પડ ઉપર પેદા થયા છે. રજુ સમરામમાં મરવું કે મરવું એવો સંકલ્પ કરી લડનાર લડવૈયાઓ હજુ હુનિ આમાં વધ્યા છે અને પણ યશ પણ દુરા મોતની સાથે અડગ થઈ તેના પા સરીર પર એક હાથ પણ દલાવ્યા વગર સહન કરવા તેવું નામજ ખરૂં બેર છે. શીખ ડીનાં હમરો બાણ બલે બીજાના સરીર ને વીધી નાખે પણ બીજા પિતાએ શીખ ડી સામું એક તીર પણ છેડ્યું નહોતું. શુ તેથી બાળમની કાનિ એણી થઈ? જાગરના એકુતો ઉપર જ્યારે ગળી વાવવા માટે જીવમ મુજરવામાં આવ્યો ત્યારે એકુતોએ પોકારીને કહ્યું કે, આ દેહ મરતાં સુધી મળીતું બીજા હાથમાં ગ્રાસ્યે નહીં! હસ પ્રીસ્તને ખીલાથી બલે જડી દીધો પણ તેણે સહન કર્યું. મહારાજ સ્વામી દયાનંદ ઉપર હમરો છોડે અને પથરા પડ્યા પણ તે મહાન પ્રદર્શકો પોતાનો દંડ દુરમ નને માર્યા નહીં. પોતાની ભૂમીને માટે પ્રાણ આપનાર કરતાં સત્યને માટે મરનાર પુરુષો ધન્ય છે. . . . મુસલમાન બાળેજો આજે પોતાના જ અંતરમાંથી ટરાંસવાલની જેલને ખરા બહેર બનાવી

મુક્ય છે. મેકની ખાતર ટરાંસવાલના મુસલમાનો પોતાના હીંદુ બાળેજોને બાથમાં લઈ આ હીંદુસ્તાનના લોકોને શું શીખવી રહ્યા છે? સજુરી શું છે? રહેમ ક્યાં છે? અને મહાગત શું છે? તે ટરાંસવાલના બાળેજો સમજી શક્યા છે. પોતાના હીંદુ બાળેજોની સાથે સંપર્ચ રહી હીંદુસ્તાનના મહાવને માટે અમારા બાળેજો જે દુઃખ ઉઠાવી રહ્યા છે તેને નહવથી ભેટવા અમે ઉત્સુક છીએ. તેમના આવેવાન જનરલ બે.યા કરતાં વધારે જગવાળા છે, કારણ કે તેણે હીંદુસ્તાનના એક મોટા સંપન્નને સત્યાગ્રહની લડાઈમાં ગંધાવ્યું છે. મહાન કપેટ સહન કરી હીંદવાસીઓએ ટરાંસવાલમાં જે આત્મિક શક્તિનો પરિચય આપ્યો છે તે દુન્યાના સત્યાગ્રહના લડાઈના ઇતિહાસમાં ગગનગી રહેશે. દક્ષિણ આફ્રિકાના પાંજરામાં પડેલા અમારા બાળેજો! તમને ધન્ય છે, તમારે બલે આ દુન્યામાં જનરલ. તમારું આયુષ્ય ધન્ય છે. તમારો કીર્તિ અમર છે. તમારો દેશ તમારાથી મગર છે કારણ કે તમારે ખરા બેર નો લડાઈ લડા છે.

સત્યાગ્રહ વિષે કવિતા

દોહરા

સત્યાગ્રહી સહ બાળેજો, બગત ગણ આવાર,
મહા બળ એને આપજો, એ શ્રી જુગદાધાર.
સત્યાગ્રહીઓ સત્ય છે, સત્ય લીધા સંન્યાસ;
સ્વમાનના સિધ્ધાંતપર, તત્ત્વાં અનન ન્યાસ.
સ્વતંત્રને રાજ છે, યદ લડે છે મરત;
પરદુઃખ ને નીવારવા, અતિ રહે છે કષ્ટ.
સોરાબજી શુરવીર નર, દુઃખ સહે છે બાઈ;
ટરાંસવાલના તાપમાં, તકલ્પ ફરે કાય.
કાચલીઆ અસ્વાતને, ધન ધન બાવાગીર;
તન ધન સહ મન ત્યાગીને, હડો ખરા બડવીર.
દુઃખ હરવાને હીંદુત, સત્યાગ્રહ હાથીઆર;
સત્ય વચનને પાળતાં, નહીં પાળા પડનાર.
પરદુઃખીઓ પોલાક છે, મદદ કરે વિરોધ;
દેશ બગત જગાડવા, એવા આપણે દેશ.
કિર્તી જગમાં લઈ ગયો, નામધન કહેવાય;
સતમાં અરો દેહ નિજ, ત્યારે વર્ષદુઃખ પાલ.
ગાંધી નર મુખવત છે, લડે કરીને જાન;
ધન છે જનુની તાતને, ધન્ય પુરુષ વિદ્વાન.
પરદુઃખ જાગન પુરુષજ, સહિષ્ણુતા હરીલાલ;
સ્વદેશ સ્વમાન કારણે, જેલ બંધ તતકાળ.
વળી દિશોર વચનો બાળ ત' મહાસાહ કહેવાય;
હમગ ધરીને આવીએ, સત્યની કરવા સહાય.
શુભ શુ' ગદકા ગાઈએ, ગાળીએ બહુ દુઃખદાર;
ધન ધન જન્યા જનતામાં, હીંદ તજી હાતાર.

નથી કવિ હું રજા છું, હોદ્દોને હું હાથ;
 મેં કંઈ નવ ભણ્યો, ભણું એક અનિવરણ.
 મુંબઈમાં મુકામ છે, રજાપુત ધોળી ભવ;
 રજા રજાના નામ છે, રજાના માથા તાલ.
 ન્યુસલેટ, તા. ૨૮-૧-૧૦.

મી. પોલાકના કામગાંધી ઉતારા

અગરામાં બહેર સભા ખલાસ થઈ
 રહ્યા પછી મી. પોલાક પોતાના તા. ૧૩
 મીના કામગાંધી લખે છે કે મી. ગોખલે
 ના "હોંડ સેવકોના મંડળ" તરફથી મને
 બહુજ મદદ મળે છે. મી. રંગનાથ
 નામક અને જોન. જુવેરનાથ નામના
 ભગીન મી. અમુલ્ય કુમાર બોઝને અને
 મદદ કરવાને મી. ગોખલેએ મોકલ્યા છે
 મરદમ પંડીત અયેધવાનાથના પુત્ર
 પંડીત દુદ્ધનાથ પણ સાથે છે.

ફક્કાબાદથી તા. ૬ હી જાનેવારીના
 કામગાંધી લખે છે કે ફલ્કીમાં તા. ૨૪
 મીએ મોરલેમ લીમ મળશે ત્યારે અને
 લાહોરમાં મુસલમાન કોનફરન્સ મળશે
 ત્યારે કલકત્તાના રહીશ ખાન બહાદુર મદ
 મદ અબદુલ જબર (તે બંગાળ સાહિત્ય
 આદરીકન કમિશન લીગના પ્રમુખ) ના
 પુત્ર મી. અબદુલ કાસમ અને મદદ કરવા
 આવનાર છે.

મીસીસ બીલાટ વિષે એક કામગાંધી
 લખે છે કે પોતાની પ્રમુખની પુરથી ઉપ
 રથી તેણે પહેલો દરજ રજા કર્યો કે આ
 કામગાંધી હું બહુજ અમત્તની મલું છું
 વરસો સુધી આપું સરસ બાપુ મેં
 લાંબાપું નથી. તે કમચાર, હાથમેદ
 અને કાલિવક બહુસાધી બરપુર હૃદ
 હિંદુ આદરીકાના થીઆસોરીટોની બે
 દરકારીથી તે બહુજ હીલગીર થઈ હતી.
 ઉધરાણાને મધ્યે રૂપિયા ૩૦ ગરી તેણે
 મારા આભારની અને ઉત્તેજનની દરખા
 સ્ત રજા કરી. રૂપિયા ૧૨૦૦ અને
 એક સેનાની સંકળી જેતનેતામાં બરાબ
 મર્મ, અને હજી વધારે મળવાની વધી છે
 સેંદરસ હીંદુ જામેજના લાગતા વળગતાએ
 સારી રજામાં પૈસા બર્પા, વિદ્યારથી
 ઓએ રૂપિયાએ તપતા ઉપર ફેંકવા
 હતા.

લાહોરમાં લાંબા વડા બીશપ ડ. લેક્કા
 અને મળ્યો. તે બહુજ સેક્રિમ છે.
 તેણે આપણી તરફ બહુજ દિલસોજી
 બતાવી. પોતાની લામણીના પૂરાવામાં
 ભાગ્યું છું તે કથર જાહે છે. તે પણ

તેણે અને રૂપિયા ૫૦ ની એક કમીસ કર
 વાનો આમરક કર્યો આપણી કામગાંધી
 સાથે પોતાનું નામ જોડાવેલું રહે એવી
 તેની અંતરની ઇચ્છા છે.

હોંડની મદદ

જોન. પ્રોહર ગોખલે મી. ગાંધી
 ઉપરના કામગાંધી લખે છે કે—

"મુંબઈમાં અમે હમણાં એક કમીટી
 નીમી છે. તેણે કામ લાંબી કામગાંધી
 મદદ કરવા પૈસા એકઠા કરી તમને મોકલ
 લવાનું તથા બીજી જે કંઈ મદદ અમારા
 થી જાની કહે તે કરવાનું છે. ના. આગા
 ખાન પ્રમુખ થયા છે. મી. રતન તાતા
 ઉપ પ્રમુખ છે, અને મી. જહાંગીર
 પંડીટ સેક્રટરી નીમાયા છે. પૈસા મી.
 પંડીટ મોકલ્યા કરશે. તેણે ઘણા અગ્ર
 આજ્ઞાગી મોકલ્યા છે.

સાધારણ રીતે હિંદુ આદરીકને જાણ
 તે મુખ્યત્વે કરીને દરજવાસને સાર અહીં
 માસીક મોપાનીકે કહાડવાનો ઇરાદો
 રાખ્યો છે. મી. હોરમસજી વાડીયા તેનું
 અધિપતિ થશે.

મી. પોલાક અહીં બેઠક મહેનત કરી
 રહ્યા છે. તે તમને બધા અગ્ર આપે
 છે. એટલે હું તો એટલું જ કહું છું
 કે આ જગી કામગાંધી દરજવાસની હોંડી
 જામની બહુદીને સાર આપું હિંદુતાન
 મગર છે, તે જુરમાં છે. લાંબા હોંડી
 એ હોંડુ નામ બીજી દુનિયાની પ્રત્યો
 મા મલકર કર્યું છે, અને તેથી તમે
 લેકોનો આભાર જાને છે, અને તમારો
 વંખાજુ કરે છે."

એક સત્યાગ્રહીનો કામગાંધી

ભાજુવડ (મહિઆવાડ) થી મી. વિલ
 હાસ મનજી વેલણી લખે છે કે—મને
 મહ સાલ એપ્રિલની તા. ૧૫ મીએ દેશ
 પાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે વખતે
 હું બીમારી બોજવતો હતો. મુંબઈ
 ઉતર્યો ત્યારે મારી પાસે કાંઈ પછસા
 પણ નહોતા. તેમ પુરતાં પહેલવા કપડાં
 પણ નહોતાં. વળી સખત બીમારી
 બોજવતો ફેરવાઈ માણસને મુંબઈમાં કામ
 ની વાત બજાવી હું માંડ માંડ મારે
 વતન પહોંચ્યો છું. આજ સુધી મારી
 ઉપર પડતાં કુખથી જે બીમારી કું
 બોજવતો ફેરવાઈ માણસને મુંબઈમાં કામ

મારા મનને હું આગ્રાણી માનુ છું કે
 કથર દેશ સેવામાં જે દુઃખ આપે તે
 સહન કરવું તે ઉત્તમ છે. મારા કુટુંબ
 નો આધાર મારી ઉપર છે. હું દરજસ
 વાસમાં મારી નોકરી ઉપર હતો. ફક્ત
 થોડીજ મુદત નોકરી કરી, દરખાસમાં
 મારી ઉપર આ ફરજ પડી. મારી પાસે
 પરમીટ તથા લોરડ મીલનરના વખતનું
 રજીસ્ટર છે. મારા પિતાજી મનજી નયુ
 બાંધ તથા મારો નાનો બાંધ મોહનલાલ
 મનજી પણ હાલમાં દરજસવાસમાં છે.
 હાલમાં અમારું મુંબઈના બહુ મુસીમને
 પણ ચાલી ચકુ નથી, મારા પિતાજીને
 પછસા મોકલવાનું લખ્યું તો તે ઉલટા
 લખે છે જે અમે અહીં કામગાંધી છીએ.
 આ ઉપરથી હું મારા સરવે દરજસવાસન
 હોંડી બાંધ્યોને માન પુરવક વિનંતિ
 કરું છું કે જેમ અને તેમ આ કામમાં
 આપણા આગેવાન મહાનેને પમે ચાલી
 એકસાંપ કરી સત્યાગ્રહનું પ્રવૃત્તિ જોર
 અજમાવશે તો આપણા સરવે બાંધ્યોને
 માટે પુરત નીકાલ આવી જશે.

એક હોંડોનું ખુન

સ્ટેજરનો મરકથુરીનો ખખરપત્રી લખે
 છે કે—તા. ૨૫ મીએ ગરતલના ચીનીના
 ગરખાનાના માણસો કામ ઉપર મયા ન
 હતા તેથી છળનેર મી. ડીક તેમને બરાખ
 માં બેલાવવા મયો. આમલે દિવસે રોરડી
 ના ખેતરોના માણસો કામે ન ચડેડ હોવા
 થી આ માણસો પણ એમનાથીજ રોકાયા
 હશે એમ જોરા ઉપરીએ માની લીધું
 તેથી પોતાની સાથે એક રીવોલવર લઈ
 લીધો. બરાખ આગળ જતાં તેને એવું
 લાગ્યું કે ખેતરના ગીરમીટીઆ કારખાના
 ના ગીરમીટીઆને કામે જવા દેતા નહોતા.
 જેવો જોરા ત્યાં મયો એટલે પુરતજ ખેતર
 ના ગીરમીટીઆ તેને મારવા માંડી મયા
 તેથી તેના માથા ઉપર ફેટકાક ધા પડ્યા.
 સ્વરકથુમાં તેણે પોતાની રીવોલવર ફરવા
 માં ફેડવા માંડી, કે જેથી ગીરમીટીઆ
 આ બંદીને બાગી બધ. પણ રીવોલવર
 નુ મોટું બરોબર જીતુ ન રહેવાથી એક
 હોંડીને જોળી માથામાં વાજવાથી તે પુરત
 મરી મયો. કારખાન વાળા જોરા છોડાવવા
 આવ્યા તેમણે ફલ્કો કરનારને મારી કાઢ્યા.
 પોતાના ધા ઉપર પાડા બધાવીને જોરાને
 રજાગર લઈ મયેલ. ન્યાં એની ઉપર ખુન
 તો આગેપ મુકવામાં આવ્યો છે. ૧૨૦
 પાકડના જામીન ઉપર તેને છુટા કરવામાં
 આવેલ છે.

ઓરતોપરના કરનો કાયદો

ઉપલા કાયદાનો કલમવાર તરજુ મે
નીચે મુજબ છે :-

૧. ૧૮૬૫ના ૧૭મા કાયદાના ૧૬૧
વિભાગની કલમોમાં જણાવ્યા છતાં જો
કોઈ ઓરત નાદુરસ્ત તબિયત, કુદા પે
અથવા બીજા કોઈ રોગ કારણે લીધી
ક પાડિડનો વેરા આપવા અસક્ત જણાય
તો જો વિભાગમાં તે ઓરત રહેતી હોય
તે વિભાગનો માજીસ્ટ્રેટ તેનો વેરા મફત
કરી શકે છે.
૨. ઇડીઅન ઇમીગ્રેશન ટ્રસ્ટ ગોરડને
નાતાલના બેઝાર હોદ્દાઓની નોંધ રાખ
વાળું ખાતું સ્થાપવાની છૂટ આપવામાં
આવે છે.
૩. ૧૮૬૫ના ૧૭મા કાયદા મુજબ
કોઈ હોદ્દા ઉપરનો વેરા ચઢી ગયો હોય,
છતાં તે જો ફરીથી ઓછામાં ઓછી બે
વરસની ગીરમીટ આપે તો તેને તે નોકરી
માં હોય ત્યાંથી વેરા લેવાનું મુક્તવી
રાખવું. વળી જો ગીરમીટની સુદત
ખસાસ થયે તે હોદ્દા ખાતે પાછો ફરે તો
તેનો વેરા માફ કરવામાં આવશે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(મવરમેટ એજેન્ટમાંથી)

ડરબનના લાકડાના વેપારી મદમદ હાઉજી
પટેલની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેખ
દારોની પહેલી મીટિંગ તા. ૧૫મી ફેબ્રુ
આરીએ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ મળશે.

અમરીટોના સ્ટોર કીપર જીવા હસન
ની કુ. ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર
કરવાની અરજ તા. ૧૫મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૦
ના રોજ ડરબન સરકાર કોર્ટને કર
વામાં આવશે.

વેલ્લમના રહીશ ગોરન નારાયણની
મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ડરબન
સરકાર કોર્ટને તા. ૧૦ માર્ચના રોજ
અરજ કરવામાં આવશે.

મારીસબરગના સ્ટોર કીપર હરમાધલ
હમરાહીમ હદીઆની નાદાર મીલકતના
સંબંધમાં તા. ૧૫ ફેબ્રુઆરીએ સુપ્રીમ
કોર્ટના માર્ગ દ્વારા મેજિસ્ટ્રેટની રજી
મીટિંગ મળશે.

હોદ્દામાં અસાંતિ

છાપાપર સખતી

વહુ કાયદા

દેશપાર ખગાળી ખુલ્યા

(૩૨૨)

કલકત્તાના એક તારમાં છે કે હોદ્દા
સરકારના સ્થાનિક ખાતાના સેક્રેટરી મી.
હરખર રીઝવીએ વાહસરાયની કાલેસીલ
માં શીતુરને દબાવવા છાપાને લગતું એક
ખીલ દાખલ કર્યું છે. તે મુજબ છાપ
ખાનાના માલિક પાસેથી પેસાની મોટી
રકમો જમાનમીરી તરીકે અનામત લેવા
માં આવશે; અને છાપા, એપ્રિલમાં, કે
ખીજ જાહેરતો દપાસમાંથીજ અટકાવીને
જપ્ત કરી શકશે. સર એચ. રીઝવી
એ પોતાના લાપણમાં જણાવ્યું હતું કે
છાપાઓ એવી અધમ વાતો ફેલાવે છે કે
સરકાર તો માણસેને મરકી તથા મલે
રીયાવડે મારી નાખે છે, તેમના ધરમનો
નાશ કરે છે, અને હોદ્દાઓને કાલોનીઓ
માં ફુપી કરાવે છે. ખીલને કમીટીમાં
નોકલવામાં આવ્યું છે.

ઉપરના ખીલને એન્ડો-ઇડિઅન છાપા
ઓએ ટેકા આપ્યો છે, ત્યારે હોદ્દા છાપો
તેને સખત રીતે વગોડી કાઢે છે.

તા. ૯ ના તાર પ્રમાણે વાહસરાયની
કાલેસીલે છાપાઓદારા શિતુર મતુ અટ
કરવાનું ખીલ પાસ કર્યું હતું.

છેવટે સભાના મોટા અચ આ વચ્ચે લોરડ
મીટિંગે જાહેર કર્યું કે ચઉદ માસ
પહેલાં દેશવટે રાખનામાં આવેલા રાજ
દવારી કેદીઓને છોડી મુકવામાં આવશે.
આ ખબરને હોદ્દા મેન્બરોએ હરખરી
વધાવી લીધી હતી.

લ'ડનનું "ડેલી મેસ" પત્ર જણાવે છે
કે લીઅરલોની સત્તા કાયમ રહી તો લોર્ડ
મીટિંગની જગ્યાએ લોરડ કીચનર નીમાય
એવી વકી છે.

તા. ૧૦ મીએ લ'ડનનું "દાઇમ્સ"
જણાવે છે કે હોદ્દામાં સખતર મામલો
ધક પડે તોજ લોરડ મીટિંગની જગ્યાએ
લોરડ કીચનરને નીમવા સરકારે વીચાર
કરેલ.

ચાલુ વરતમાન

પોલ્ટેકસનો કાયદો રદ કરાવવા માટે
નાતાલના મવરનરને અને તેની મારફત
વહી સરકારથી દાદ મેળવવા એક પીટી
શન ધરી તે ઉપર સહીઓ લેવાને માટે
ગોરાઓની એક એન્ટી-પોલ્ટેકસ લીમ
સ્થપાઈ છે.

મરકયુરીનો "મેન ઇન મુન" નો લખ
નાર કહે છે કે ફરીથી હોદ્દાઓમાં નાદારી
વધતી જાય છે. ગમે અઠવાડીએ એ
ખાખતની ૬ મીટિંગમાંની પાંચ હોદ્દા
એન્ટેટોને લગતી હતી.

મી. મેરીમેન દક્ષિણ આફ્રિકાના મુખ્ય
પ્રધાન થશે એવો સંભવ દર્શાવનારા વિચારે
તેમણે એક લાપણુ દરમ્યાન જણાવ્યા
હતા.

મી. મેરીમેન જનરલ બોથાની વિરુદ્ધ
હોવાથી દરસવાલનાં કેટલાક છાપાં મી.
મેરીમેનની લાપણુ વગેરેની હિલચાલ
જોઇને ચિંતા કરવા લાગ્યા છે.

ન્યુ હેને વરમાં એક મોરા દેખરેખ
રાખનારપર કુમલો કરવા માટે કેટલાક
ગીરમીટીઆને કોર્ટમાં ખડા કરવામાં
આવ્યા હતા. કોર્ટે તેમને તથુ, બે, તે
એક વરસ, તથા ૧૮ ને ૧ માસ જેમ
જુદી જુદી જેલની સજાઓ કરી હતી.

જોહાનસબરગનો હવાઈ વહાણુ ખનાવ
નાર થોલા દિવસમાં એક વહાણુ ખનાવ
નાર છે, જેને તે હોમરલીંગના વહાણુ
સાથે હરિશાખમાં ઉતારવા જરાદો રાખે છે.

"મરકયુરી" જણાવે છે કે જનરલ
બોથા અને મી. મેરીમેનમાંથી પસંદગી
કરવી હોય તો નાતાલ જનરલ બોથાને
પસંદ કરશે.

શુકરવારે ડા. જમીસન કેપટાઉનમાં
લાપણુ આપવાના છે. તે વખતે યુનીયન
સંબંધમાં જણવા લાખક વિચારો જણા
વશે એવી વકી રાખવામાં આવે છે.

કેસરશીલહી સોનાની ખાણમાં અકસ્માત
થી ત્રણ માણસો અચાકાને મરણ પામ્યા
હતા.

ઉપરનો કાયદો એ એક નવું શાકુકું
 છે. તેને આજ છઠી અમલમાં નહોતા
 મુકના. સરકારનો વિચાર એવોજ છે કે
 સત્યાગ્રહી વચ્ચેનો પરસ્પર સંબંધ તદ્દન
 બાંધ કરવો. પણ તેમાં સરકાર તદ્દન
 અશક્ત છે. જેમ વધારે સખતતા
 કરશે તેમ જો આપણે જોરમાં રહીશું
 તો સરકાર પાછાશે. દેહીઓને ખીજની
 સુધાકાત થઇ તો એ શું, ને ન થઇ તો
 એ શું? ત્યાં આપણી શક્તિની પરી
 હાજર કાળી રહી છે ત્યાં જેટલું કહ્યું

કામ હોય તેટલું સારું સમજવાનું છે.
રંગુનથી મદદ

રંગુનથી પા. રપ૦ ની કુટી અવી છે. અને હજુ બીજા થોડા આવવાનો સભવ છે એમ ત્યાંની ટરાંકવાલ સત્યા મરહીની કુટ કમીટીના સેક્રેટરી દાકતર મહેના બખે છે. ઉપરાંતની રકમો તથા સત્તા બેઠે હું કે તેમાં ધણા ચીના વેપારીયે પણ પૈસા ભર્યા છે. આ પૈસા માત્ર કુખી અથવા ગરીબ સત્યામરહીને મદદ કરવામાં જ વાપરવા એવો રંગુનની મીટીંગનો ફાવ છે.

ઉપરના પૈસા મળીને આજ સગીમાં પા. ૩૯૨૩-૩-૪ આવી ગયા છે. તેમાં ની ઉપથી પા. રપ૦ ની રકમ બાદ કરતાં બાકીના પ્રેક્ટર એજન્સી વતી મી. જહાંગીર બી. પીટીટ મોકલ્યા છે. તે પૈસા કેમ એકઠા થયા તેની વિગત હજુ મળી નથી. એટલે મી. રતન ત.તાના રા. રપ૦૦૦ બાદ કરતાં બાકીના કેવી રીતે એકઠા થયા તેની વિગત હવે આવવાનો સંભવ છે.

કરમચંદરસરપંચ લોકેશન

આ બાબતના કમીટનમાં વિચિત્ર પુરાવો મોકલ્યો આપી રહ્યા છે. તેઓ કહે છે કે હીંદીના વસવાટથી મોરચોને હરકત આને છે. હીંદી અનીનિવાન છે. તેઓની છેકરીઓને હરકત આપે છે. હીંદીઓ ચાખ્ખા કરે છે. કાફરોની નીતિ માં જમ પાડે છે. આમ બહુ અવિ વેળા પુરાવો અપાયો છે. આની સામે પુરાવો હીંદી રહીસો તરફથી અપવોજ્ય થઈશે. આ બાબત કરમચંદરસરપંચ હીંદી એ પુરી તકવારી રાખવાની જરૂર છે. વળી ઉપર મુજબ જે તહોમત મુકાયા છે તેમાં કંઈ ખર્ચ હોય તો તેની ટેવો બંધ થવાની પણ જરૂર છે. કાફર એરતોના સંબંધમાં કેટલાક હીંદી આવે છે એ વાત એકએક એટી નથી. આ સંબંધ મને તો અપાનક લાગે છે. તેમાંથી બે હીંદી બચે તો બહુ ઠીક કહેવાશે.

મી. કુપુસામી નામક

તથા મી. મણીલાલ જાંધી ગયે શનીયારે પકડાયા. તેની ઉપર ફેરી કરવાનું તથા રજીસ્ટર ન હોવાનું તહોમત મુકવામાં આવ્યું. બન્નેને બેલ ઉપર છુટવાનું કહ્યું, પણ બન્નેએ બેલ ઉપર છુટવાની ના પાડી તેથી વગર બેલે સમન્સ આપી છે. હીંદી મુકયા. સોમવારે કેસ ચાલ્યો. પ્રેક્ટર કેસ હકુમત કરવા બાબતનો હતો. તે કેસ માજીસ્ટ્રેટ મુકતી રાખ્યો. તેનો

ફેસનો ૧૪ મી તારીખે થશે. બીજો કેસ ફેરીનો ચાલ્યો તેમાં બન્નેને ફસ દિવસ ની બેલ મળી છે. વધારે બેલ તહીં મળવાથી બન્ને નારાજ થયા. આ બંને ને ચારજ ઓફીસમાં ખોરાક પહોંચાડવા ની પણ તકવીજ તહીં કરવામાં આવી. હેતુ એવો છે કે સરકારની ઉપર ખવડાવવાની બવાબદારી છે તે પુરી પાડે. મી. કુપુસામી તે મી. ચંપી નામકનો હીંદી છે. તેની ઉમર ૧૬ વરસની છે.

બીજા પકડાયા

મી. રામસામી મુલ્લીયાર (વાલસ એર એન તામીલના) મી. વેનટ સામી પીલે, મી. નાણી મલુ, મી. એસ. પડીયાચી, મી. મોર્વિંદસામી પડીયાચી તથા મી. પાલ ની આજે (સોમવારે) પકડાયા છે. આમ તામીલ ઉપર ધડાલાલે છે. મી. કરીસ ના સામી પણ પકડાયા છે. તેની સાથે તેના માર નોકર પણ. આવા દાખલાથી બે ગુજરાતીને કંઈ શૂર આવે તો ઠીક મન્યારો.

સંબંધવાર.

મી. નાનાલાલ શાહ, તથા મી. કેશવ ભમાને નાનાલ દેવપાર ક્યાં, અને મી. અદમદ સુલેમાન, મી. હસમાલ મદમદ મુસા, મી. જમજનન કાળા અને મી. કમ્યાણુ ભમાને હીંદુસ્તાન દેશપાર ક્યાં છે. મી. મુલ્લીયાર વિમેરેના કેસ આજ તા. ૧૫ મી સગી મુલતવી રાખ્યા છે.

બહાદુર મી. ચંપી નામકને બેલ બહાર નીકળ્યા પછી એક મીનીટનો સાસ લીધો નથી. તેણે મી. વરતનને પગ વામાં બાકી નથી રાખી તેથી તેને આજે કારટને અમિલે પકડાયા છે. મી. નામકુ બેલ ઉપર છુટવા બીલકુલ રાજી નથી તેથી પોલીસ સ્ટેશનમાં જ રહ્યા છે.

જુધવાર.

બોક્સબરગના હીંદી

બોક્સબરગમી મી. મોઝીકનો તાર છે કે ત્યાં આઠ હીંદી (એટલે મદ્રાસીલાલ ઓ) એ ફેરી શરૂ કરી છે, ને તેઓને પોલીસે કાજર રહેરા જણાવ્યું છે. આ બહાદુર તામીસોની નકલ બીજા થોડા પણ હીંદી કરે તો હાલતો નીકાલ પુરત આવે.

ધોખી ઉપર ધાડ

ધોખીએને ગમે વરસે વગર રજીસ્ટર પરવાના મળ્યા હતા. આ વેળા તેમ અપવાની મ્યુનીસીપાલિટીએ ના પાડી છે. મને લાગે છે કે આ બાબત ધોખીએ લડશે પણ લાઇસેન્સ તહીં લીજે.

મી. એસ. મુલ્લી

એનો કેસ મુલતવી રહ્યો હતો તેને મધ કાલે પણ માસની રજીસ્ટર બાબત બાબત અને સાત દિવસની લાઇસેન્સ સળ થઈ છે.

પોલીસનો કેર

આ કેસ થઈ રહ્યા બાદ બચારે મી. મુલ્લીને કેવી ધરમાં લઈ જતા હતા ત્યારે વગર કારણે પોલીસે ધકોઠા માર્યા. બીજા હીંદી જે કારટમાં હતા તેનું લોહી કાઢી મધુ, પણ તેઓ સત્યાગ્રહી હતા એટલે મુંઝા ર-યા. માજીસ્ટ્રેટ બહુ બેલુ પણ તેઓ મુઠો રહ્યો.

બીજો પણ બનાવ થાતકી બન્યો તે નોંધવા જેવો છે. બે સત્યાગ્રહી જે કેરી ધરમાં હતા તેને બહાર બજારી હાજત મળ. એક કાફર પોલીસ બંનેને હાથ કડી નાખીને લઈ ગયો ને તેઓને એકજ બાલદી વાપરવા કહ્યું. હીંદી બાઇઓએ આમ કરવાની ના પાડી. તેથી કાફર પોલીસ મારવા જતો હતો તેમાં તેઓએ કહ્યું 'અમારે હાજતે જવું નથી' તેથી મારતો અટક્યો.

આજ હાલ પોલીસે ત્રીજી જુલ એ કરી કે મી. રામ સામી મુલ્લી તથા મી. હીસતના પીલે બેલથી છુટ્યા હતા તો પણ તેઓને કેસનો પોકાર પડ્યા પછી કેસમાં લઈ ગયા. આને સાથે તો ગુજરાતીનો કેસ પણ થઈ ચકે છે.

આ બંધી બીના વાંચી, તામીલ બાઇ એ ઉપર આવા હાલ પડે છે એ બધી ને પણ શું બીજા હીંદી કામ બેપાજ કરશે? કોઈને પણ સરમ તહીં છુટે?

મી. વાળ વિમેરેની અપોલ

જે ફસમીએ સ લગાવાની હતી તે મુખીમ કારટના રજીસ્ટરારે ૧૭ મી ઉપર મુલતવી રાખી છે.

મી. જહાંગીર પીટીટનો મી. રસ્તમને સંદેશ

મી. જાંધીને મી. પીટીટ લખે છે કે "મારા બહાદુર મિત્ર મી. રસ્તમજીનો સંદેશ મને તમારા હીંદી ડીસેમ્બરના કાગળમાં મળ્યો છે. મારી વતી તેમનો અહેસન મનનને અને તેમને મારી હીલો બીનીની લાગણી પહોંચાડજો. તે લાગણી તેમની તરફ તેમજ મારા બીજા દુઃખ સહન કરી રહેલા લાઇસેન્સ તરફ છે. મી. રસ્તમજીને કહેજો કે આખી પરસી કામ તેમને વિશે મનહર છે.

મી. શીલત

મી. નાનાલાલશાહ જે ગાડીમાં ગયા તેમાં

વિદાય થયા છે. મી. શેલ્લ ડરબનમાં બેઠે દલાહ રહી મોડામાં મોડા મંગળવારે પાછા દરસવાલ તરફ રવાના થશે. હવે પુરી થતાં સુધી પોતે બંગલુ ખારણ કરવા માગે છે.

મી. ડેકને માન

મી. ડેક કે જેણે હાલો કામને સાર લખ્યું કામ કર્યું છે તેઓ સાહેબ ૨૧ મી તારીખે અમેરીકા ઉપડી જવાના છે. રસ્તામાં વિસાવતમાં થોડી મુદત રોકાશે. ત્યાં આપણી બાબતમાં લોરડ કર્યું રિજે રને મળવા ધારે છે. તેઓ સાહેબના માનમાં દીકરીથી એક ખાણું મેસાનીક હોલમાં આપવાનો કરાવ થયો છે. તે ખાણું તા. ૧૮મીએ સુકરવારે રાતના આઠ વાગે આપવામાં આવશે. જેઓ તેમાં આવેલેવા પુનઃજાતો હોય તેઓએ આમ તથા કમીટીને પોતાનું નામ તથા થી. ૫/- બોલસ ૧૫૨૨ ઉપર જોડાન-સપ્તમ મોક્ષી દેવાં. મોરા બાગેવાનો કેટલાક હાજર રહેશે એવો સંભવ છે. મી. હોસ્કેન પ્રમુખશ્યાને બીજાજશે.

મી. થાપી નાઈકુ

નો કેસ આજે ઉભા રહ્યો. તે કેસ તા. ૧૮મી સુધી મુલતવી રહ્યો છે. મી. નાઈકુને વગર બેઠાથી છોડી મુકેલ છે. મી. પરીસામી નાઈકુને જોમણીસ વરસનો દીકરો મી. દોસામી ના. ૩. મી. કુમારસામી નાઈકુ તથા મો. ૭. એસ. પોલે આજ પકડાયા છે.

હૃદયબેદક બનાવ

મી. માંધીની એરીસમાં મીસીક અમા કનુ તથા મીસીક હકીરસામી નાઈકુને પોતાના બધા હાગીના કહાડી નાખ્યા ને હવે પુરી ન થાય ત્યાંબગી હાગીના નહિ પહેરવાનું પણ લીધું તેમના કાનની ચાળીઓ, નાકની ચુકા, બળાના દાર, બંગડીઓ અને ચોંટી બધું કહાડી નાખ્યું છે. જે દાર તેમને વિચારને વખતે મળ્યો હતો તે પણ કહાડી નાખ્યો. આ કાંઈ જેવી તેવી બીના નથી. હકીર સામી નાઈકુનો મોટો દીકરો જેલ જશે અને મી. હકીરસામી પોતે પણ થોડી મુદતમાં પકડાશે. આ સ્થિતિમાં હું મારા હાગીના કેમ પહેર એમ કહીને તેણે હાગીનો કહાડ્યો.

તાર સમાચાર

મી. લીટલ્ટને જણાવ્યું હતું કે ઉમ રાવો હવે બન્નેટ પસાર કરશે.

પારીસમાં જેલનું પાણી ઉતરી ગયા પછી કેટલાક ધૂરા એક પછી એક પડવા માંડ્યાં હતાં.

જરમન સામન અને યુનીયન કેસલ સામન વચ્ચેની તકરારનો મિત્રાઈ બરેલી રીતે નિવેડો થવા સંભવ છે.

તા. ૪ થીએ લંડનમાં ચાંદીની પાટનો આવ આઉં જના ૨૩૫ પેની હતો.

યુરોપનાં રાજ્યો કરીટની બાબતમાં વચ્ચે પડેલ હોવાથી યુરોપમાં ગરીબ સામે ઉરોડાએથી લાખણી કાંત પડતી જાય છે.

કરાનની ઉતરમાં વસ્તા રૂશીઅન મોકો ના રક્ષણના બદલાથી કેટલુંક રૂશીઅન લશ્કર કરાનમાં પડેલ છે. તેને કરાન ઉદ્ધારવામાં કરાનના પ્રદેશ ખાતાના મધ્ય ને રોકેલ મળી નથી તેથી ત્યાંની પાલ્સ મેંડ એ પ્રધાનની સામે મુરસે લઈ છે.

બન્નેટ અટકી પડેલ હોવાથી પાઉંડ ૨,૮૦,૦૦,૦૦૦ નેટથી આવક વેરાની રકમ ઉપરાંત વગર રહી છે.

તા. ૭ થીએ લંડનમાં દક્ષિણ આફ્રી કાની મકાઇનો આવ થી. ૨૧/૬ ઉપજ્યો હતો.

તા. ૭ થીએ જણાવવામાં આવે છે કે યુનીયન કેસલ અને જરમન સામનો વચ્ચે એકી કરતથી સલાહ થઈ છે કે યુનીયન કેસલે જરમન મુલત આફ્રીકાનાં બંદરોનો વેપાર ભેનો નહીં, અને જરમન મોએ થિ. સાઉથ આફ્રીકન મારકેટમાં થી પાછા ફરવું.

હાંસની રેસથી વેરાન થએલા બાગે માં સમારકામ વગેરે માટે હાંસની સર કાર તરફથી પા. ૬,૦૦,૦૦૦ ની રકમ આપવામાં આવશે એવું ધારવામાં આવે છે.

પ્રીન્સ જોહ વેલ્સ સપ્ટેમ્બરની શરૂઆતમાં દક્ષિણ આફ્રીકા આવવા માટે બીલાયતથી ઉપડશે.

સુલવાયોનું એક જાણુ જણાવે છે કે પ્રીન્સ જોહ વેલ્સ પોતાની દક્ષિણ આફ્રીકાની મુલાકાત હરમાન અરધે દીવસ સુલવાયોમાં માળશે.

દક્ષિણ આફ્રીકાના નવા અવરતર મી. ગ્રેડરટન તા. ૩૦ મી એપ્રિલે બીલાયતથી ઉપડશે એવું ધારવામાં આવે છે.

કેટલાક લીબરલો જણાવે છે કે બન્નેટ બાબતમાં તકરાર થશે તો બાબતો ઉના ગામાં ફરીથી ચુંદણી થવાનો સંભવ છે.

પારલામેન્ટ ઉપડતી વખતે મી. બાલ્ડર ઉમરાવની સલામમાં ફેરફાર કરવા, અથવા તે ન બને તો ઉમરાવની સલામનું બંધારણ ફેરવવાનું બીલ હાખલ કરવાની મુચના કરશે.

જરમન પ્રીન્સ હેનરી ડીમ એકવરડ ની મુલાકાત લેવાનો છે.

યુનીયન મહેમેડન સોસાયટી

સેક્રેટરી (ગ્રાજ, પાઇન સ્ટરીટ, ડર બન) લખે છે કે આ સોસાયટી માસ ૧ થયાં આજુ થઈ છે. તા. ૨૩મી જાનેનારીએ મોલાના મોલવી અહમદ મુખતારના પ્રમુખપણા નીચે એક મીટીંગ મળી હતી. બીજી મીટીંગ તા. ૩૦મીએ મી. અબ્દુલ મની સકુરના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. બાપણો કરવાથી યુ. હાપલ છે એ વિષે મેસરસ રકુડીન, કમરાલીમ બસા તથા મોલવી અહમદ મુખતારે સમજાવ્યું હતું. તા. ૬મી ફેબ્રુઆરીએ ઇલ મધી થતા હાપલ વિષે બાપણુ થવાનું હતું. સોસાયટીમાં જાપ, ચોપ ડીઓ વગેરે રાખવામાં આવે છે એ વાચવા સાર રેજ સતના ટથી લા વાખ્યા સુધી હોલ ખુલો રાખવામાં આવે છે. બધા મુસલમાન બાપણોને મેંબર થવાની અરજ કરવામાં આવે છે

કરબન ડીપો રોડ પરના મંદીર અને ધરમશાળાના ત્રિવારસીક દિસાવની ત્રીજી મીટીંગ રવિવાર તા. ૨૦ ફેબ્રુઆરીના રોજ મંદીરમાં મળશે તે વખતે સરવ હાંડુ બાઈઓને પધારવાની વિનવળ કરવામાં આવી છે.

લાહોરખાતેની કોંગ્રેસ અને કોનફરન્સ

દર સાલ કોંગ્રેસની બેઠક માટે ખાસ તક આધિવામાં આવતો હતો. આ સાલ લાહોરના ખાડલો હોલમાં બેઠકો કરવામાં આવેલ હતી. મરદુમ દિવસોજ અંગ્રેજી મી. ખાડલોની વાઙ્ગીરીમાં એ હોલ આધિવામાં આવ્યો હતો, પણ તે બધા જવાથી તેને હરી બાધીને કોંગ્રેસ દાંત્રે તકબાર કરવામાં આવ્યો હતો.

રાજકીય અળગામાં બામ લેતા વિધાર્થીઓને અટકાવવાના વિચારો ધણા આવેલા નો ધરાવતા હોવાથી વિધાર્થીઓને વોલ ટીઅવર તરીકે નહોતા રોકવામાં આવ્યા. વોલ ટીઅવર કામ કેટલાક કારકુનો વગેરેમાં માથે લીધું હતું, છતાં ડેલીગેટોને ખાનગી કામ માટે તેમજ સભાઓ વખતે વોલ ટીઅરની જરૂર બહુ જણાઈ હતી.

આગેવાન ડેલીગેટોમાં મેસરસ એ. મોધરી, જુએન્દનાથ મોઝ, સુરેન્દ્રનાથ મેનરજી, જે. ધોલલ, ગોપળ કીજી, ગોખલે, દીનશા એલજી વાઘજી, હરી શીતારામ દીક્ષીત, રાજી આબાજી ખરે, મ.મ.પ્રસાદ વર્મા, ગેલીઈ રાધવ આયર વીગેરે હતા. એ ઉપરાંત કેટલાક માન વત પરીણાઓ હતા, જેઓમાં કેટલાક અંગ્રેજો પણ હતા.

ડેલીગેટોની કુલ સંખ્યા ૩૦૦ થી ૪૦૦ ની હતી એવું જણાવવામાં આવે છે. વધુમાં કહેવામાં આવે છે કે લાહોર ની કડી હવાથી તથા નવીન જુરસાને લીધે પહેલાં તરફથી ડેલીગેટોની હાજરી ઓછી હતી. અ.ગ.કે દર સાલ ૭૦૦, ૮૦૦ ને તે કરતાં વધારે મત. હાલ યએલા ડેલીગેટોમાંના ૨૦૦ પ.મ.ખના ૮૦ મુ.ખખના, તેટલાજ નેડીઆ પ્રાંતોના અને ખ.માળા તથા મદ્રાસ ખ.નેના ૬ કે ૧૦ ડેલીગેટો હતા. બોવા આવનાસઓ ની સંખ્યા હજાર ઉપરાંત હતી.

કોંગ્રેસનું કામકાજ સર થતાં પહેલાં રીસેપ્શન કમીટીના ચેરમેન લાલા હરજી રન લાલે આવકારણ બાપણ કર્યું હતું. તેમાં તેમણે એવું જણાવ્યું હતું કે કોંગ્રેસના દરેક પક્ષનું સમાધાન કરી તેને કોંગ્રેસમાં જાણક કરવા એવું. તે માટે નેટલી દરશીય થવી એવું તેમણે તેમણે થઈ નથી.

પ્રમુખની ચુ.ટ.શુની દરખાસ્ત બાજુ સુરેન્દ્રનાથે કરી હતી. તેને મી. ગોઠળ દાસ કહાનદાસ પારખ, તથા સર પ્રભુભ મદ્ર ઉપરજીએ ટેકા આપ્યો હતો. પડીત માલવીયા તેમની નાની ઉમરથી કોંગ્રેસમાં જામ લેવા મડયા હતા, અને સારથી એક ઉત્તમ વક્તા તરીકે પ્રિય થઈ પડેલા છે. વીગેરે તારીફ બાજુ સુરેન્દ્રે કરી હતી.

કોંગ્રેસના દરવોમાં ૧ લો લોરડ રીપન નો મરજી માટે શોક દર્શાવનારો, બીજો મી. સિ.હ, તથા જરૂરીસ અખીર અધી ની માનભરેલી નીમણુકોનો, ૩ જો હાંદી સુધારાના કામદાના ધારાઓને વખેડી કાદ વાનો, ૪ થો સુધારાની યોજનામાંથી પ.ખ બ વગેરે નાના ઇલાકાને કારેબારી સભા એ આવવાની કલમ કાઢી નાખવામાં આવી તે વિષે, ૫ મો ધારાસભાના ધારા ઓથી પ.ખખમાં ફેલાએલ અસ.તોપ વિષે, ૬ ઠો મધ્યપ્રાંતમાં ધારાસભા ન આવવા માં આવી તે વિષે, ૭ મો બામલા ફેરવ વાની મામણી બાબત ને તે માટે વિલા મત ઉપરુદેસન મોકલવા માટે, ૮ મો દક્ષિણ આફ્રિકાની હાંદી લડત વિષે, ૯ મો હદપાર કરેલા દેશલકતોને છુટા કરવા વિષે, તથા ખીજા સ્વદેશી હિલચાલ, લશ્કરી નોકરી, સનહી નોકરી વગેરે વિષે હતા.

કોંગ્રેસની બધી ચર્ચામાં ખાસ ખ્યાન સુધારાની યોજનાપર, અને તે પછી ટરાંસ વાલની હાંદી લડતપર દેવામાં આવ્યું હતું. મી. ગોખલે, અને બાજુ મેનરજી જેવા નામીયા વક્તાઓએ ટરાંસવાલનો સવલ રજુ કરી તેને અમલત્તા આપી હતી. જેઓ કોંગ્રેસની હિલચાલથી વિરુદ્ધ હોય તેવાઓ, તેમજ એંગલો-ઇન્ડિયનો એ પણ એવો મત જાહેર કરેલ છે કે કોંગ્રેસે કરેલા કામમાં સંગીન કામ તે ટરાંસવાલને લગતું હતું.

લાહોરના જે આગેવાનો તેમજ લાંના એક્સટરીમીસ્ટો અને નેશનાલીસ્ટો કોંગ્રેસ માં જરૂર હાજર રહ્યા હતા તેઓ બધામાં પડિત માળવીયાના સખત અને અનુની બાપણથી સારી લાગણી ફેલાઈ હતી. મધ સાલના કોંગ્રેસના પ્રમુખના બાપણ કરતાં આ સાલના પ્રમુખનું બાપણ શુદ્ધ ન હતું, અને પ્રજાકીય જુરસો બાપવ નાઈ હતું.

સર શીશિન્કાદને કોંગ્રેસમાં (મેનર તરીકે) હાજર થવાનું આમંત્રણ મળ્યું હતું તે તેમણે સ્વીકાર્યું નહોતું.

લાહોરની કોંગ્રેસમાં ડેલીગેટોની શી વડે યએલા પદસામાંથી અરધી રકમ વિલામત ખાતેની કોંગ્રેસ કમીટીના અરય માટે આવવાનો રીસેપ્શન કમીટીએ કરાવ કર્યો છે.

કોંગ્રેસના પ્રમુખ પડિત મદન મોહન માલવ્યાએ તા. ૩૧ મીએ લાહોરમાં એક જાહેર બાપણ આપ્યું હતું, જેમાં બધા ને એકત્ર થવાની હિમાયત કરી હતી, અને એકત્રનામાંજ બળ છે એમ જણાવ્યું હતું.

હેલ્લા તાર

બેલ નેસ્તરમ, ગુરવાર.

[ઇ. એ. માટે ખાસ]

મી. રસ્તમજી પારસી આજે છુટયા છે. તેઓ જણાવે છે કે જેલના મવર નર સિવાય બધા અમલદારોએ તેમના તરફ જુલમી વરતણક બતાવી હતી. મવરનર પોતે તેમના તરફ સારી નજર રાખતો. ડીપરજીમાંથી જોહાન્સબર્ગ બહાવવામાં આવ્યા ત્યારથી તેમને વધારે સારી રીતે રાખવામાં આવેલ છે. મી. રસ્તમજી વધુ જણાવે છે કે કાલે તેમની કાળજી કરેલ નહિ, તેમજ તોજડી દીક્ષાઓ કરેલ.

મી. રસ્તમજી શરીરે દુખળા થઈ મએલ છે. ડરખન તથા બીજે દેકાણેથી તેમને મુખારક બાદીના સહેલાઓ મળ્યા હતા.

મી. રસ્તમજી એક ખાસ તારમાં જણાવે છે કે "કોંગ્રેસ, વેરલખની કિંદી કામ, ઓરોઆસ્ટીરખન બાજુ મન; મી. કાઉદ મદમદ તથા જેને સાહેબો તરફથી માયાળુ સહેલાઓ મળ્યા છે તેમનો કુ. આબાર મળ્યું છે. કુ. મારી ફરજ બજાવીય."

આજના અ.કમાં પોલ્ટેકસની જાહેર ખબર પ્રમદ થઈ છે તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે દરેક કિંદીએ પેતાના પોલ્ટે કસનો પાઉક એક તા. ૨૮મી ફેબ્રુઆરી સુધીમાં પોતપોતાના વિલામમાં પોલીસ ઓપીસમાં બરી રેવો.

પરચુરણ ચર્યા

ફેબ્રુઆરીની મી. મુનસી મલેક હાથપાત લખે છે કે—ચે.ડી.ક મુલત ઉપર અમો એ અત્રેની લુપ્તગીત છીડીઅન મસજીદનું કરજ અદા કરવા એક મેનેજીંગ કમીટી નીમિશી પણ કમનસીબીથી સદરહુ કમીટી ફોર્મશન થઈ નહિ. તેથી તા. ૧-૨-૧૦ ના રોજ સદરહુ કમીટીએ રાજીનામું આપી પેતાને જોડે મસજીદનો તમામ કારખાસ પાવર વગેરે પાછું સદરહુ-મસજીદ ના ટ્રસ્ટી સાહેબોને સોંપી દીધેલ છે, તે બધા હોદ્દા મુલમલન બાધબોને રાજીન થવા અરજ છે.

એસ્ટેટફરથી મેસરસ વીસેલર આહીર, રામચરણ, ખીતાબર રતનજી વગેરે તરફના એક કામગીમાં જણાવવામાં આવે છે કે—અહીં ચે.ડી.ક દિવસ પર હોદ્દા સનાતન ધર્મ સંસ્થાની મીટીંગ મળી હતી. જે વખતે એસ્ટેટફરમાં હોદ્દા મંદીર નથી તે વિષે ચર્ચા કરી મહારાજે જાણ કરી દીધી. તેથી મંદીર બાંધવા માટે તા. ૨-૧૦-૦૦ તે વખતે થયા હતા, જે સભા ના સેક્રેટરી સોની ખીતાબર રતનજી પાસે છે. મંદીર બાંધવાના ખર્ચમાં નાતાલ ના હોદ્દા બાધબો પાસેથી મદદ માગવાનો ફાસલ થયો હતો.

ડાંડીયા મી. હરમોહન જીવણ લખે છે કે અત્રેના દરજી મી. બાબુ જમજીવન સંવચારે સવારે વિના માંડખી ફક્ત પાંચ મીનીટમાં મરજી પામ્યા છે. તેનું સરદી ફીફ્ટ લેવામાં, તથા હોદ્દા રીચાજ મુજબ અગ્નિસરકાર કરવામાં સરકાર તરફથી કેટલી તકલીફ આપવામાં આવી. તેની સામે થવામાં અત્રેના હોદ્દા વેપારીઓ થયા, તેમને મુસલમાન બાધબોએ પણ મદદ કરી. અત્રેના મલદરમીટર મી.ગોપાળદાસ તારણ દાસે પણ મહેનત લીધી હતી મુસલમાન તેમજ હોદ્દાઓની એક જ ઠોસીથી સરકારની સામે સખત વધી. ઉદાવવામાં આવ્યો. તેથી છેવટે ડાકવરની તપાસ થઈ, અને માજીસ્ટ્રેટની પરચુરણી મળતાં મરનારને અગ્નિસરકાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ કામગીમાં બંધુ છે તેમ હોદ્દા ના કામમાં મુસલમાન બાધબો અને મુસલમાનના કામમાં હોદ્દા અરસપરસ મદદ કરવા રહે તો આપણી હોદ્દા કામની તક લઈ બધી દુર થાય. ઉપરથી બાધબોમાં જે મુસલમાન બાધબોએ મદદ કરી છે તેમના ખર્ચે અ.બ.ક.માં સીમે છીએ.

ડરમનમાં વધુ ઇમીગ્રેશન કેસ

વડા માજીસ્ટ્રેટની ફેરફાર ઇમીગ્રેશનના એક ખીન્ન કેસમાં ચુકાદો મળ્યો છે. આ મુકદ્દમામાં મુલામ હુસેન નામનો છેકરો નાતાલના જુના વતનીના દીકર તરીકે આવવાનો દાવો કરતો હતો. મુખ્ય ઇમીગ્રેશન ઓફીસરે તે વાત કબુલ કરવા ની ના પાડવાથી મુકદ્દમા ફેરફાર મળ્યો. માજીસ્ટ્રેટ પાસે એક બાળુથી એવી જુગા ની પડી કે આ છેકરો આ પહેલાં ખીન્ન ધારણ કરેલા નામની આવવા પ્રયત્ન કરતો હતો. હમણાંની અરજી જુલાઈ પ્રકારની છે. હમણાં જે જુગાની લેખીત તેમજ મોહાની મારી પાસે છે તે ઉપરથી મને લાગે છે કે તે નાતાલના જુના વતનીનો દીકરો છે, અને તેટલા સારા કોસેનીમાં આવવાને હકદાર છે. છતાં આ છેકરો ની આગલી વરતણુંક બાળન કામ સલામતું કે નહીં તે માટે કચારક ઓફીસી પીસની પરચુરણી માગવા આ મુકદ્દમાના તમામ કામગીમાં તેની પાસે ફો. મો.કુ.કુ.

સ્વોકાર

નીચેનાની પદોંચ અને આભાર સાથે સ્વોકારીએ છીએ:—

"લુથિયા—દિવિયા પાને પતિન ગુલ નાર"—આ નામનું એક ૧૪૪ પૃષ્ઠનું પુસ્તક "લુથાકુમિત" તરફથી પ્રસિધ્ધ થયેલ છે, અને એ માસીક પ્રજના માહકો માટે બેટ આપવા માટે ખાસ તકવાર કરાવવામાં આવ્યું હોય એમ જણાય છે.

"ગુજરાતી" નું વધિક કેસેન્ડર—મુખ્યત્વે ગુજરાતી તરફથી તેના મહકો ને ઉપરનું કેસેન્ડર બેટઆપવામાં આવ્યું છે.

"રાસત મેહતાર" નું કેસેન્ડર—ઉપર નું કેસેન્ડર "રાસત મેહતાર" તરફથી તેના માહકોને બેટ આપવામાં આવ્યું છે.

"જમે જમશીદ" નો બેસતા રસ નો અંક—"જમે જમશીદ" તરફથી તા. ૧ થી જાન્યુઆરીના એક ખાસ અંક કાઢવામાં આવ્યો છે. આ અંકને ઉમદા ચિત્રોથી તેમજ સરસ લખાણોથી કિંમતી બનાવવામાં તેના સાહસીક પ્રસિધ્ધકર્તાઓએ મોટી મહેનત લીધેલી જણાય છે.

મી. નાનાલાલ શાહ તથા મી. સોવનના માનમાં રજિસ્ટ્રાર તરફથી આજ રોજ (સવાર) એક મીટીંગ થનાર છે.

પરચુરણ ખબરો

મારિસપરમમાં મહમદ શુલામ નામના હોદ્દાનો કાઠસેન્સ નવો કરી આપવાની કાઠસેન્સ અમલદારે ના પાડી હતી. તેની સાથે ટાઉન કાઉન્સિલ આગળ આ પીસ લઈ જવામાં આવી હતી. જેમાં ટાઉન કાઉન્સિલે લા સેન્સ અમલદારના ચુકાદાને કામ રાખ્યો છે. ફેસ (રો) વધુ હેવાલ અને આવતે અઠવાડીયે આપશું.

કેસેરમોંટમાં એક હિંદી પેલાની ઓરડા અને છેકરાનું છરી વડે ખુન કરી બહાર જતો હતો. તેવામાં ઓરડાની જુમથી વહેવાયકા જે હિંદી પડો દીઓએ તેની પાછળ જઈ ડરમનમાં પોલીસને જાહેર કરી તેને પકડાવ્યો હતો. તેણે ગુ-હો કબુલ કર્યો છે. ઓરડા અને છેકરો મરજી પામ્યાં છે.

કરમનના મુદ બનાવનાર દરજી મી. એ. એસ. ફરનાડીહની, બેંકાન્સપરમના ડરજી ના એજટ મી. લીઓ એચ. કોહનની તથા બેંકાન્સપરમના મી. એમ. પી. ફેનસીની, તથા કવીંસરીવર ફેસનના મી. એન. સામીની જાહેર ખબરો આજના અંકમાં ખીજી જગ્યાએ પ્રસિધ્ધ થઈ છે તે ઉપર વાંચનારજી ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

મી. રતનમ પથ્થર જે ડરમન ઇડિઅન સોસાયટીમાં સારી ખંતથી કામ કરતા તેઓ વિલાયત જઈને ટરાંસવાલની લડત ને મદદ કરનારી વેલંડીર દુકડીમાં બેઠાઈ ગયા છે.

વિલાયતના "હુમેનીટરીયન" માસીકમાં મી. રીચનો એક કામગી ટરાંસવાલની લડત બાબત પ્રસિધ્ધ થયો છે.

ડનેરીક—મારિયાના સરઆતમાં પુસ્તક ને દિલિથ આફરીકનો માલ લઈ કલકત્તાથી ઉપડશે.

ઝીનીઆ—તા. ૬ થી ફેબ્રુઆરીએ કલકત્તાથી ઉપડી હતી.

નાહરી—તા. ૧૦ થી મારચે આવવા વડી છે.

અમલાગી—૭ થી એ કામગી પહેંચી હતી.

કેસર—તા. ૨૨ થી જે ઉપડેલી તા. ૮ થી ફેબ્રુઆરીએ મુખ્ય પહેંચી છે.

હીંદના સેવકોનું મંડળ

આપમેળાનાં દ્વંદ્વોંતો

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

(નવા અઠથી માણુ)

માનવતા મી. મોખેના મંડળમાં જોડાયા સભાસદોનાં જીવનકાળ આપમેળાનાં સંસદમાં રૂપે હોવાથી તેને કુલ દેવાસ અને નીચે અ. પીએ છીએ.

વી. એસ. એસ. શાહીઆર—તાંજેર જિલ્લાના રહીશ, અને કુલકેનમ કોલેજના કુલિયાર ટ્રેન્યુએટ છે. ૨૦ વરસ સુધી શિક્ષકનું કામ કર્યું છે. ફીજી કેનની "ફીડુ હાઇ સ્કુલ"ના હેડ માસ્ટર નો એકમાત્ર પશુ બોગવો છે. ૧૯૦૭ માં એ એમ. ધાનુ રાજનામું આપી આ મંડળમાં જોડાયા. એ વખત જન્મ થયેલ. એક દીકરા અને એ દીકરીઓ છે. મદરાસ યુનીવર્સિટીના એમ. એ. અને ફેલો છે.

જી. કે. દેવધર—પુનાના બાદમણુ છે. મરીય હોવા છતાં સખન મહેનત કરી મુખ્ય પુનીવર્સિટીની એમ. એ. ની ડીગ્રી મેળવી છે. "મરીય રહેણી ને ઉચી કરણી" એ નિયમ તેમણે બંગલોર પાઠ્ય છે. સેવક મંડળમાં જોડાયા પહેલાં મુખ્ય ગીરગામની આરપન સોસાયટીની હાઇ સ્કુલના પ્રીન્સિપાલ હતા. પોતે પરણેલ છે અને છોકરાં છે. એમના પિતા સન્નાસી છે.

એન. એ. દ્રવીડ—તાંજેરના રહીશ છે. નાનપણથી મધ્ય દ્વિદમાં રહેલ. અલ્લાહ બદ યુનીવર્સિટીના એમ. એ. છે. પેતાના સસરાની જીનિંગ ફેક્ટરીના મેનેજર તરીકે લાંબો વખત કામ કરેલું.

એ. વી. પટવરધન—મદરાસના એક સરદાર કુટુંબમાં તેમનો જન્મ થયેલો. ફરગુસન કોલેજના ફેલો છે.

એસ. એ. બાલકૃષ્ણન—મદરાસ યુનીવર્સિટીના બી. એ. અને બી. એલ. ને નામાપટમના બાહોશ વકીલ છે. ૧૯૦૮ માં મંડળમાં જોડાયા.

ગોપાલ વિનાયક કોશી—દાલમાં ૧૦ વરસની પુખ્ત ઉંમર છે. ૧૮૮૬ માં ૧૧ વરસની પોતાની પતિને વધઈ શીખવા અમેરીકા મોકલેલ. દબલુમાં સ્ત્રી કેળવણીના સમાજમાં મુખ્ય હતા. અમેરીકાથી પ્રત્યુ શીખી આજના પછી ૩૫ નથી એ. એવી કૃપ રામથી મરી ગયા.

ત્યારથી ૧૯૦૪ સુધી ૨૦૫૬૪૨ી તેમજ સાંસારીક વાતોમાં ખુબ આમળ પડતા વિચારના તેઓ મથાતા.

વી. એસ. બરવે—ફરગુસન કોલેજના અંડર ટ્રેન્યુએટ. ફીજીના શાખીન છે. ના. મોખેના ખાનગી શીરરનેદાર તરીકે કામ કરે છે.

ડી. વી. વેલ્કર—એ પશુ ફરગુસન કોલેજના અંડર ટ્રેન્યુએટ છે. નામદાર મોખેના સાક્ષના જમાઈ થાય છે. મંડળમાં હીંસાળી કામ રાખે છે.

એ. કે. બાસુ—કલકત્તાની પ્રેસીડેન્સી કોલેજના અંડર ટ્રેન્યુએટ. ખંભાળના બુવેદનાથ બાસુના સમા થાય છે.

ડબલ્યુ. સી. ચતરજી—મંભાળી બાદમણુ છે. કલકત્તા યુનીવર્સિટીના ટ્રેન્યુએટ થયા છે. શહેનશાહી સેક્રેટરીયટના લક્ષ્મી વીમાગમાં નોકરી કરેલી છે. ૧૯૦૭ માં પેનશન મળ્યા પછી મંડળમાં જોડાયા.

એન. રંગનાથમ—એક વરસ કાયદા નો અભ્યાસ કરી ૧૯૦૭ માં સેવક મંડળમાં જોડાયા. ૧૯૦૬ માં મદરાસની પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાંથી ટ્રેન્યુએટ થયા. પોતે કુંવારા છે અને મી. રા. ર્શીઆરના વીદ્યા રથી હતા.

એસ. જી. વાસે—કોલ્હાપુરના રહીશ છે. ૧૯૦૮ માં મંડળમાં જોડાયા. ૧૯૦૭ માં પુનાની હબ્બુ કોલેજમાંથી ટ્રેન્યુએટ થયા.

એસ. વી. કમ્પીની—મુખ્ય પુનિવર્સિટીની ખેતીવાડીની પરીક્ષામાં પાસ થયેલ. એ પશુ કુંવારા છે.

એન. રામચંદ્રરાવ—મદરાસ છલાહ માં તેલોરના રહીશ છે. ૮ વરસ સરકારી નોકરી કર્યા પછી રાજનામું આપી ૧૯૦૮ માં મંડળમાં જોડાયા. પોતે ખર કામ થયેલ છે.

સી. એસ. દેવજી—મરાઠા બાદમણુ છે. હોદોરના રહીશ હતા. કલકત્તા યુનીવર્સિટીના ટ્રેન્યુએટ થયેલ છે. પુના ગરલસ સ્કુલના શિક્ષક હતા.

કે. પી. કલિંગ—પંડીત વીશંભરનાથ ના દોહીવ. મંડળમાં ૧૯૦૮ માં જોડાયા.

એચ. એન. કુંજર—પંડીત અયોધ્યા નાથના પુત્ર. અલ્લાહાબાદ યુનીવર્સિટીના બી. એ. બી. એસ. સી થયા છે. ૧૯૦૮ માં મંડળમાં જોડાયા.

વી. વેલ્કર સુખધવાલ—મદીસરના રહીશ છે. ૧૯૦૮ માં ટ્રેન્યુએટ થયા. મંડળમાં જોડાયા પહેલાં એક મોશનરી વિદ્યાળમાં શિક્ષક હતા.

કે. આર. ફરકર—કોલ્હાપુરની રાજ્ય રાય કોલેજના અંડર માન્યુએટ. મરકુમ મી. રાનડેનું મરાડી જીવન ગરિત જીવાવનાર હતા. પશુ મીસીસ રાનડેમે તે લખવા મોકિલું હોવાથી મમદ કરવું મુશ્કેલી રાખ્યું છે.

સી. એ. નાઇડુ—મદરાસ કરીયીયન કોલેજના અંડર ટ્રેન્યુએટ છે. ૧૯૦૭ ની સાલથી અજમાયશી સભાસદ છે. એક નિયામના શિક્ષક હતા. [સંપૂર્ણ.

મહાન નરોના વિચારો.

રૂશિઆના જમરાવ ટોલસ્ટોયએ "પુનાનો હરખાર તારા અંતરમાં છે" એ નામના પોતાના પુસ્તકમાં નીચેના ઉમદા વિચારો દર્શાવ્યા છે:

આદમ જાતની જાંઠીમાં મહાન અને અત્યંત ઉપયોગી ફેરફારો થાય છે તે સાચી બને છે? તે માટે કોઈ પરાક્રમો ની જરૂર નથી; તેમ નથી જરૂર લાંબો લડવધવાની ફેજની, કે નવા રસ્તાઓ ખાંધવાની કે સંચા કામો ઉભાં કરવાની. તે માટે નથી પ્રદરશનોની જરૂર, કે નથી મજ્જુર મંડળો, બળવાઓ, ઝિલ્લાઓ અથવા દવજી મુસાહરીની શોધોની. આદમ જાતની જાંઠીમાં મહાન અને ઉપયોગી ફેરફારો થવા માટે જરૂર છે તે માત્ર લોકમત બદલવાની છે. તે કેમ બદલે? તેમાં કોઈ નવા કાયદાઓ ખાંધવાનું, કે જુના ખાતલ કરવાનું, કે નવી શોધ બોલ ચલાવવાનું કામ પડતું નથી. જે કરવાનું છે તે માત્ર એટલું જ કે દરેક દરેક મણુસ પોતપોતાના દિલમાં જે પ્રમાણે લાગતું હોય તેજ વિચાર બતાવે, અથવા વધુ નહિતો, જે પોતાના દિલમાં વિચાર પુરવક ન લાગતું હોય તે બોલવાનું મોકુફ રાખે. બે લોકો, થોડાજ લોકો પશુ, આ પ્રમાણે વરને, તો મુઠ દાલ લોકમત પોતાની નેજેજ પડી જાગે, અને તેના બદલામાં આ ખીસતા, સજીવન અને વર્તમાન મતનો પ્રચાર થાય. અને આમ લોકમત બદલી બાય એટલે માણસોની જાંઠીમાં સુદૃઢ બંધો રણ પશુ વગર મહેનતે ફેરવાઈ જાય. કેમકે તે તો, પછી, સામાન્ય વિચારની વિરુદ્ધ દેવાથી અસહ્ય લાગે છે. અર્થાં માણસોને જે સંકટો વેદાં પડે છે તેમાંથી મુક્ત થવા માટે મુત્ર બરસ જે કુંજ કરવળા દેવા છે, અને છતાં એટલી આત્મચુને બગર નથી પડી એ વિચારના

ખરેખર સરખ આવે છે. તેમણે માત્ર જુદાણાને તજવાનું છે. જુદાના બેગ થઈ પડતાં તેમણે અટકવાનું છે. જે તેઓ ન ધારતા હોય તે તેમણે ન બોધવું. તેટલાથી આપણી જીંદગીનું બંધારણ કંપાટા બેર એવું ફરી જશે કે, રાજકીય કે બીજી ઉચ્ચ પાયલ કરનારાઓ, તેમની પાસે બધી જાતની સત્તા હોય છતાં સહ કાઓમાં પણ તેને પહોંચી વળવા જોઈશું ન હરી શકે.

માણસોએ એજ સમજવાનું છે કે ખરેખર તે સરીર બળમાં નથી, પણ સત્યમાં, અને તે હીંમત પુરવક દર્શાવવામાં છે. તેમણે વધુ નહીંતો એટલું કરવાનું છે કે જે અસત્ય છે તે બોલવું નહીં, કે આવ રહુ નહીં. પોતે જે માને નહીં, અથવા કરે નહીં, અથવા પોતાને જે ખરાબ ને મુરખાઈ બરેકું લાગે તેવું નજ બોધવું જોઈએ. બે પટ્ટી ખોટી "વાહ, વાહ" કરવામાં આવે શું નબ છે? અથવા અમુક વિષય ઉપર બહુની સખાણુ કરી કાઢવામાં શું તુડસાન છે? અથવા જેની સાથે કાંઈ લેવાદેવા ન હોય તેના વખાણુ માવામાં શું ખેટ છે? આમ જેઓ સમજે છે તેઓ જૂઠા કરે છે. તે બહુ દેખીવું લાગે છે નજીવું; પણ તે દેખીના "નજીવ"થી વેગળા રહેજો. તે નજીવી બાબતમાં જે બેસમજવાળું તમને લાગતું હોય તે પોતાની કાંઈક પ્રમાણે સમજવવા તકવાર રહેજો. તેમાં જ આપણું મહાન અજીત બળ સમાયેલું છે. તે વડેજ લોકમત રૂપી મહાન બળ બને છે. તે લોકમત મજાકને વધવાની સાથે આખી આદમ્યતને તે આમળ વધારે છે. રાજ્યકર્તાઓ આ વાત જાણે છે; તેનાથી તેઓ ધરધર કંપે છે; અને તેથી તેઓ પોતાની બધી સત્તાવડે તેને દબાવી પાડવા, અને છીનવી લેવા કોશીસ કરે છે.

તેઓ સમજે છે કે બળ તે સરીર બળ માં નથી, પણ વિચારમાં, અને તે સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવવામાં છે; અને તેથી તેઓ (રાજકર્તાઓ) લશ્કરો કરતાં, સ્વતંત્ર વિચારોથી વધારે ડરે છે. એટલા માટે તેઓ સખાણુને અટકાવનારા ખાતા સ્થપે છે, વર્તમાન પત્રોને લાંચો ભરે છે, ધાર્મિક અને કેળવણીના ખાતાઓની વ્યવસ્થાનું કામ પોતાના કબજામાં રાખે છે, છતાં આદિમક બળ કે જે દુનિયાને ચલાવવાનું કામ કરે છે તે તેમનું (રાજકર્તાઓનું) જખાણુ દબાઈ રહ્યું નથી. તે હીંમતો કે વર્તમાનપત્રમાં નથી રહેતું — તે અસ્પ

ર્શ (જેને અડધી નસકામ તેવું) છે, અને સદાય નિરંકુશીત (અકુશવચરનું) રહે છે. — તે તો માણસના હૃદયની બહાર ઉંડું ઉતરેલું હોય છે. સફૂથી વધારે અસરકારક, અકુશવિનતનું, અને કામથી અડધી નસકામ એવું બળ તો માણસના આત્મા-રક્તમાંથી પ્રગટે છે, તે છે. હાજર લાતરીકે, બધારે મોજુસ દુનિયાના ચમત્કારો વિષે પોતાના બાતરમાં બ્યાન કરે છે, ત્યારે તે કુદરતી હિમળાકાથીજ પોતાના વિચારો પોતાની ઓરત, પોતાના ભાઈઓ, મિત્રો, તથા જેઓ પાસેનાં હોય તેમને દર્શાવે છે. તેમની આમળથી એ સત્ય વિચારો છુપાવવા એ તેને પાપ સમાન લાગે છે. એક નિડર માણસના વિચાર માત્રથી જે પરિણામ નીપજે છે તે કરોડો પવનના અરચાથી, લાખો લડવખાની ફેળથી, અનેક મંડળોના સમુદાયથી, જગી યુધ્ધથી, અને મહાન બળવાઓથી નથી નીપજતી સકાત. તે વિચાર તેણે (નિડર માણસે) થુલક શુધ્ધિથી તેની વિચિત્રતા અથવા પરિણામની દરકાર રાખ્યા વગર દરજાવલો જોઈએ.

હવેથી માણસોમાં પોતાને સત્યતા પુરવક લાગતું હોય અને અનુભવાતું હોય તે કહી દેવાનું છે; પછી કમળે ભલે પોતાના અચાર વિચારમાં ઉછરી રીતે વરતતા હોય. ઉપર ઉપરથી જેતાં નિખાલસ પણે પોતાનો વિચાર દર્શાવનાર એકો પટ્ટી મજેલ લાગશે, પણ એવું માણસ પાસે કે ખરી રીતે તો તે બધા માણસો અથવા તેમાંના બધા ખરા તેમજ ધારતા અને અનુભવતા કરતા હતા, પણ તેમણે પોતાના વિચાર બહાર પાડ્યા નહોતા આમ જે મધ કાલે એક માણસે જણાવેલ નવીન વિચાર હતો, તે આજ બધા માણસોનો સામાન્ય મત થઈ ગયો છે. અને આ મત સ્થપાય એટલે માણસોનાં કાંઈ પણ ખપર ન પડે તેવી રીતે, આરતે આરતે પણ અજીતપણે બદલાયા માંડશે.

નાતાલમાં એશોઆટીક ચરચા

નાતાલના ઉત્તર વિભાગનું "મેરડર ન્યુસ" નામનું જાણુ તા. ૨૭ જાનેવારી એ એક મુખ્ય લેખમાં લખે છે કે:— યુનીયન પારલામેન્ટની મુદતથી વખતે એશોઆટીક સવાલ મુખ્ય બાજ લેઈ એવાં ચિન્હો વધતાં જાય છે. ૭૫ તો

તે બાબતમાં હીંમતવાલ કરી રહ્યું છે. બધા કમુલ કરે છે કે એશોઆટીક વેપારી કમ્પેલ્ડ બેગ નથી, અને દેશને હાની કારક છે. આ સંકટની સામે બાય બીડવાને અહીં એરી પ્રબલ વધારનારી સોસાયટી બનાવવાની સુચના થઈ છે. આ સવાલમાં જેની નીચે રહો આવે છે એવા વેપારીઓ એક પંચાયત ભેલા વચના છે. તેમની મહેનતના પરિણામની આગરતાથી વાટ જોવાય છે. આ પીકા એકલા દેપટાઈનનેજ નથી. નાતાલ ને તે સફૂથી વધારે નડે છે, અને તે બાબતમાં તરતજ કંઈ પચણુ લેવાનું જોઈએ. વરતમાન રિપર્ટ ચલાવી લેવાય તેમ નથી. જે કે સવાલ બહુ ગુચ્છ વાડા બરેલો છે, છતાં હીંદીઓના વેપારી લાઇસેન્સની સખ્યા જેમ બને તેમ જોઈ કરવાને જાપતાવાળા કમળે મોજુવા પડશેજ. હીંદી વેપારીના વધતા જતા લશ્કરથી કોલોનીને કાંઈ પ્રકારનો ફાયદો થતો હોય એ વાત તો અમે તદત માનતા નથી. તેજી ગેરા વેપારીઓને ઉભેલતા જાય છે અને માખલો દિવસે દિવસે ગંભીર થતો જાય છે. કહેવત મુજબ, બધે ભાગે, હીંદી વેપારી અને તેના કુટુંબના પેપણુ માટે તેજળાં ચીંચરાની મધ બસ છે. અને આમ હોવાથી ગેરા વેપારીઓ તેમની સામે કરીલાઈ કરી ન શકે એ સાવ સમજાય તેવી વાત છે.

દરોસવાલે આ સવલને જેની રીતે હાયમાં લીધેલ છે તે રીત અમને તો સફૂથી સરસ લાગે છે. અને એમાં કંઈ શક નથી કે યુનીયન ચલા પછી એ મુખ્ય કોલોની પોતાના જાપતાવાળા કમળા ને કાંઈ રીતે ડીજા નહીં કરે. દરોસવાલ ના હીંદીઓ બાજે ને સત્યામહી ચાપ; અને કાલદાની સામે ચલાવું બહેને તેમને અજુકતવું ઉતેજન મળે; પણ દક્ષિણ આફ્રિકાને ગેરાનો મુલક રાખવાનો સંભવ તો તેજ કપલાથી (દરોસવાલોના ખુની અને હમીચેઇન કમળા) છે. યુનીયન તળેના દક્ષિણ આફ્રિકામાં બધે સ્થળે ઉપરના જેવા કાલદા કરવાથી અને હીંદી વેપારીઓનો સામરો બેચકાટ કરાથી આ સત્તાપ આપનારા સવાલનો નીવડો આવશે. આમને આમ ચલાવવા હેવું તે તો બને તેમજ નથી. અને આ બાબતને જેમ વહેલી દાયમાં લેવાય તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાનું બહેર છે.

કેપમાં એશિયાટીક ચર્યા

ગોરાઓની મીટીંગ

ચેડા વખત ઉપર કેપટાઉનના જુના ટાઉન હોલમાં કેપના કાપડના ગોરા વેપારીઓની મીટીંગ મળી હતી. તે વખતે એશિયાટીક હરીફાઈનો સવાલ ચર્યાવામાં આવ્યો હતો. એવાં સાધણે થવાં હતાં કે હોંદીઓએ મંધીઆણીને વેપાર તોડી નાખ્યો છે, ખાટકોના વેપાર ને પોતાના કબજામાં લઈ લીધો છે, અને કાપડના વેપારમાં હાથ નાખવા માંડ્યો છે. ખાટકોઓનું મંડળ આ બાબતમાં કોન ફરન્સ બેરી હોંદી વેપારી પરવાના ઉપર અત્યંત મુશ્કેલી જુદી જુદી મ્યુનીસીપાલિટીઓને અરજ કરનાર છે. એ કોન ફરન્સમાં કાપડના વેપારીઓને પોતાના પ્રતિનિધિ મોકલવાની માગણી થઈ છે. કાપડના વેપારી મંડળની વ્યવસ્થાપક સભાએ પ્રતિનિધિઓની નીમણૂક કરી આજની સભાની બહલી માગી છે, વિમેરે શરૂઆતમાં બહાવવામાં આવ્યું.

મી. સ્ટ્રેકલેવ નામના સભાસદે કહ્યું કે હોંદીઓ અત્યંત રહસ્ય છે. તેઓ કમાણી પોતાને સ્વદેશ મોકલે છે તો બીજા યુરોપીઓને કે જેઓ અત્યંત રહસ્ય નથી, તેઓ પણ પોતાની કમાણી પોતાને સ્વદેશ મોકલે છે. હોંદી વેપારી નાણાં લાવી જાય છે એનો જવાબ એ છે કે એમાં વાંક ધીરનારનો છે. તેઓ મંદા હોય તો મ્યુનીસીપાલિટીઓ તેમની ઉપર કામ ચલાવી શકે છે. ગરીબ લોકો ને સસ્તો માલ એમને લીધે મળે એ તો સારી વાત ગણાય.

મી. લેન્ગર નામના બોલનારે કહ્યું કે હોંદીઓની રહેણી એવી છે કે જેથી યુરોપીઓન ટકી શકે નહીં. હમણાં સવાલ તો એ જ છે કે રીટેલ વેપાર યુરોપીઓના હાથમાંથી હોંદીઓ છીનવી લે એ મુશ્કેલી ભેગ છે કે નહીં? મારો મત છે કે દેશના લોકોને સારું હોંદીઓના હાથમાં વેપાર જવા દેવો ન જોઈએ. નવા પરવાના આપવાનું તો બંધન થવું જોઈએ.

મી. ક્રેમરે રેને ઉપાય બતાવ્યો કે હોંદીઓ અહીં રહે નહીં એવી સંકલ લેવી જોઈએ. તેઓ સમગ્ર વેચે છે તેથી ન જોઈએ એમ કહેવું તો કરમ બરેલુ છે. આજે મરદમથી કામ લેવું જોઈએ. મી. રીડે જણાવ્યું કે જે હોંદીઓ હાલ

માં છે તેને મેક્સિકોમાં કરવાની વાત નથી. પણ વધુ હોંદીઓને આ દેશમાં અટકાવવા એવો કાયદો પુનઃન કરકારે પહેલો કરવો પડશે.

મેરમેને જુલાસો કોર્ગે કે આપણે એક મેરી કડાતની શરૂઆત કરવા માંડી છે. આખા વિશ્વ આફ્રિકામાં ટરંસવાલના જેવો કાયદો લાગુ કરવો પડશે. આ મામલો મુરોષ છે પણ તેને તપાસવા વિના ચાલે એમ નથી. ત્યાર બાદ કોન ફરન્સ માટે પ્રતિનિધિઓ મોકલવાનો હુકમ કરીને મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી.

"કેપ ટાઇમ્સ" માં એક ચર્ચાપત્રી લખે છે કે હોંદીઓની એરવાળખી દરિ કાપડના હાથમાં મારાથી નાતંબમાં સારી રીતે જોઈ શકાય છે. અમર્યાદિ એક ઠીક ઠીક મોડું ગામ કહેવાય. ત્યાં હું ધંધાસર મચેલો. ત્યાં માત્ર એક જ ગોરા ની દુકાન છે એવું જાણી મને ખેદ થયો. હોંદીઓ દીનની દુકાનો બાંધી વેપાર કરે છે. તે બધી બહુજ મંદી છે. તે જગ્યા સુધરે છે પણ વેપારી સાફલ્ય વચરની હોઈ સુનકાર છે. માત્ર એક જ વહીવ ત્યાં રહે છે. નાનામાં નાના ગામ માં પણ જેથી તથા વહીવો નથી શકે. રેડેગરમાં ચાર ગોરાની દુકાનો હતી પણ હાલમાં એક જ છે. બાંકી બધી હોંદી ઓની દુકાનો છે. જ્યાં એક સુદારની સાથે વાલ કરતાં જણાયું કે તે દુકાન બંધ કરવાનો છે. કારણ આ લોકો સામે તેનાથી ટકી શકાવું નથી. લેડીસમીય જેવા મોટા શહેરમાં એક ગોરા શિયાળ હોંદીઓની જ દુકાનો છે. એસ્ટેકેટ અને નાતંબના રેડેક શહેરમાં સ્થિતિ આવી જ છે. ને માસલો આમને આમ ચાલે તો બે.કોરટ, ફેડરસપરગ, સીરીસ વગેરે શહેરોમાં નાતાલની જેમ હોંદીઓ ઉભરાઈ જશે. એકાદ બે ગોરા ઉપરાંત બધા નાના વેપારીઓને બાગી જવું પડશે. અને હોંદીઓનું રાજ થશે. હું માનું છું કે આ બાબતમાં સખત પગલાં લેવા નો વખત હવે આવી પહોંચ્યો છે.

કેપટાઉનમાં નેટીવ લોકોન સખાવી ધરા અસહ્ય થયા છે. નેટીવોમાં નાચ વગેરે અટકાવવાને ઇન્ટરપેક્ટરોને સત્તા આપવામાં આવી છે. બીજા કામના લોકો લેકેસનમાં અમુક વખતે ન જઈ શકે એ પણ કહેવામાં આવ્યું છે.

રોડેશીઆમાં એશિયાટીક ચર્યા

રોડેશીઆનો એક વાની સોલસપરીના 'હેરલ્ડ' પત્રને લખે છે કે—

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બધાં સંસ્થાનેમાં રોડેશીઆ અંગરેજ લેડોનું ધર છે એવી મગરૂરી રાખીએ છીએ. એ બાબત આપણે કેટલા વખત સુધી જાણવી રાખી શકીશું? ગોરા લોકોના સુવર્ણ ઇન્કાર એ હવે 'સામી' ને મળતા જાય છે. ખાણના સંધા ચલાવવાનું કામ તેને મળે છે. રેલવે સડકપર જમીનના દુકાન તેને મળે છે. ગોરાઓને આ કામ નથી આપવામાં આવતું. એ બાબતમાં બચાવ એ જ કે "સામી" સસ્તા છે. કહેવત પ્રમાણે તેલાળાં ચીથરાંની મંધપર જીવવા ની શક્તિથી સામી ગોરાથી સરવું વેચી બજો પછસો એકડો કરી શકે છે. અને પાછા તરતજ તે નાણું લઈ હોંદીસતન જાય છે, ને નહીં તો મોકલી આપે છે. રોડેશીઆના વતનીને એક તલભાર લાભ "સામી" આપતો નથી. ગોરા કામદારો ના હકમાં નુકસાન કરીને ખાણવાળાઓ તેઓને કામ આપે છે. તેથી દર મહિને તેઓને થોડા પછસાનો લાભ થતો હશે; વળી તે રસ્તે અંગરેજ શરદારના ખીસા માં પણ પછસા આવતા હશે; પણ થોડા બંધારે પછસો બચાવીને, તેને બદલે, કાદરાને કાં કામ નથી આપવામાં આવતું! તેઓ પોતાનો પછસો આ દેશમાં તો વાપરશે! પગલુ રેલવે કંપની મહીના ની રૂબ રૂબીને જમીનના દુકાન આપે છે તેમાં માત્ર તે પોતાના ખીસા સાચું જુએ છે. પણ સડકની ખાણને વરતી વસાવવાનો મુખ્ય મુદ્દો જુદી જાય છે. ચોખખી જેડુઓના મોટામાંથી રોડલો કુંટાળી લેવાની આ વાત છે. રોડેશીઆ માં બીજા કાંઈ મરકો નથી પણ આ શાક બાજી ઉગાડનાર હોંદીરૂપી મરકો બસ છે. તેનો ખપ અમાલ હતો. હવે તે બંધે જાય. આ સવાલ ઉપાડી લેવા ને જેડુનો એક પ્રતિનિધિ મારા સભામાં નથી તે ખેડની વાત છે. આ દુઃખને, હમરો માત્ર જાપા મારફત બહાર કાઢી શકાય તેમ છે. આ કાંઈ આવી બડકા મશ્વ નથી પણ રોડેશીઆને જે પોતા વર બનાવવા માગે છે તેને માટે તો ખરે ખરો મંજીર સવાલ છે. એ સામીત કરવા હું ઉપર કહી મરો લેવા કેટલાક હક હોંદીને મળે છે તેની પૂરી વિગત હું આપી શકું છું.

નાતાલનો પોલટેક્સ કાયદો

નાતાલ પારલામેન્ટમાં પોલટેક્સ કાદી નાખવા એક બીલ હામલ થયું હતું. જે વિરૂદ્ધમતની સંખ્યા વધી જાયથી નીકળી ગયું છે. તે વખતે થયેલી ચરચા દરમ્યાન હોદી વિરૂદ્ધની લામણી દર્શાવનારા વિચારો બહાર આવ્યા હતા તે નીચેના સારથી જણાઈએ:

શ્રી સોંડરસે દરખાસ્ત કરી કે તા. ૩૦ મી મેથી પોલટેક્સ લેવાનું બંધ કરવું. આ ટેક્સ નાણાંની અત્યંત તંગીની વેળાએ નાખવામાં આવ્યો હોય છે વખતે નાખ્યો તે વખતેજ તે કાયમ ને વાસ્તે નહીં લેવામાં આવે એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું. એ વેરો કાદી નાખવાથી આગમાં મોટો ખાડો પડી જવાનો નથી. આ વેરો તે પુરાણ વખતનું આપણીનું ચિન્હ છે. આપણે આવી જાતનો વેરો રાખીને મુતીજનમાં બળીએ એ હમજવા ચોખ નથી.

ખામનની (દરજન) બેઠવા કે આ વેરો છોડી દેવાથી બહુ ખેડબંધ વેરો નો પોણા ભાગ તો કાઢે અને શ્રી હોદી આ પાસેથી મળે છે.

શ્રી કથેટન કહે કે તવંગરો પાસેથી જમીન અને આવક ઉપરનો વેરો લેવાનું બંધ કરવું તો આ મરીન તવંગરોને સરખો દુઃખકારક માથાવેરો ચાલુ રાખવો અન્યાયી છે.

વડા પ્રધાને જણાવ્યું કે વેરોનો મુખ્ય ખોળો કાઢે અને હોદીઓ ઉપર છે. તેઓ રાજ્ય ખુશીથી તે આપે છે તો એને કાદી નાખવાની જરૂર નથી.

શ્રી આરમએન કહે કે આ કર ગોરી પ્રાદને બંધ પડે છે તેથી કાદી નાખવો.

શ્રી ચર્ચીલ કહે કે મારની ઉપરથી વેરો કાદી નાખવાથી સુકાત ઢલિલુ આરિફા તેમનો વેરો માર કરે છે એવું તેમને સમજાવી શકાય.

શ્રી મેક્લાઈ કહે કે પુરોષીખનની પાસે આ વેરો લેવાની કુલ્લ વિરૂદ્ધ છે.

શ્રી હુલેટ કહે કે આ કરનો ખોળો કાઢે ઉપર છે અથવા ને પુરા વેરો આપે છે કે નહીં એવો વિચાર કરવાનો નથી. વિચારવાનું એટલુંજ છે કે આ વેરો વળખી છે કે નહીં.

શ્રી સોંડરસે જવાબ દીધો કે આ વેરો કાદી નાખવાથી આ વરસની આરકમાં જરાએ ખાડો થવાનો નથી. ને સરકારને નાણાંની જરૂર ન હોય તો પણ

કાઢે અને હોદી પાસેથી વેરો લેવો એ અને વાળખી જણાવું નથી. કાઢેરી કુલ્લ કાઢ માથાવેરોને લીધે થયેલું નહોતું. નાતાલ સરકારની કનડમતને લીધેજ એ કુલ્લ થયેલું. વેરો કાદી નાખવાથી તેઓના મન ઉપર સારી ખસર થશે. તેઓ સમજશે કે જ્યારે નાણાંની જરૂર ન હોય ત્યારે નાહક વેરો લેવામાં આવતો નથી. આ દરમ્યાન લાવવામાં કાઢ રીતે અપ્રમાણિકપણું વપરાયું નથી. પણ મુનીખન સરકાર પાસેથી મહદ મળશે એવે ભરોસે કેટલાક પગારો અને પેન સનો વધારી દેવામાં આવ્યાં એમાં અપ્રમાણિકપણું રહ્યું છે.

મત લેવામાં આવનાં ૧૫ વિરૂદ્ધ ૨૨ મતે દરખાસ્ત હિતી મંજૂર હતી.

દરખાન અંબુમને ઇસ્લામ

ઉપલા મંડળની એક સભા તા. ૭મીને સોમવારે હવાયે મળી હતી. શ્રી કાફ મહમદ પ્રમુખસ્થાને હતા. હાજર ૨૦૦ મદરસોએ હાજરી આપી હતી. મીટીંગ રીતીયારે મળવાની હતી, પણ શ્રી અમીર દીન હજંદારના બહુ દેશમાં મુજરી જવાના ખબર આવવાથી તેમના માનમાં તે દિવસ સભા મુલતવી રહી હતી. પહેલો દરાર કેપટાઉનના હબીબીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીના સેક્રેટરી શ્રી અહમદ બાહ ઇસ્લામે માને આપવા સંબંધમાં હતા. તેની દરખાસ્ત મોકલી સાહેબ મુખ્યત્વે કરી હતી અને શ્રી અસમાન એફન્દી તમા શ્રી. સોલવાના ટેકાથી તે સરવાળામતે પસાર થઈ હતી. ત્યાર બાદ ટર્સિવાલ થી મહેલા હીઆના ડેલીગેટ શ્રી અમીર દીન હજંદાર દેશથી પાછા આવ્યા તેના માનમાં મોકલી સાહેબ મુખ્યત્વે દરખાસ્તથી અને શ્રી ઇસમાઇલ મોરાના ટેકાથી હરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો, અને તેમને દાર તોરા એનાપત કરવામાં આવ્યા હતા. શ્રી હજંદારની તારીખનાં કેટલાંક બાવણો થયા હતા તેમના બાહ એઓ ટર્સિવાલમાં સત્યામહની હાજરમાં દુખ ઉઠાવી રહ્યા છે તેમની પણ તારીખ થઈ હતી. આ પછી રાષ્ટ્ર. આ. જરૂરીસ અમીર અલીને મુખ્યત્વે આદી મેટ હતી તેનો જવાબ આવ્યો હતો તે વચાવે હતો. શ્રી હવલજી ઇસ્લામીકની વિજેરેલીવ કોમિટીના મેમ્બર નીમાયાથી તેમને માટે પણ મુખ્યત્વે આદીનો

હરાવ પસાર થયો હતો. ઉપલા હરાવો પસાર થયા પછી હાજર અને સંપ ઉપર સરસ ચરચા કરીને સભા વિસરજન થઈ હતી:—

કંડોમાં લાઇસેન્સ કેસ

સ્થાનિક જાપામાં નીચે મુજબ હકીકત પ્રમદ થઈ હતી.

અમદુલ રહેમાન નામના અંગ્રેજ (કંડી ના) વેપારીએ પોતાનું લાઇસેન્સ કાયદા પૂરવક ચાલુ સાલ માટે નવું કરાવવાની માગણી કરેલી. પણ લાઇસેન્સ અમલદારે તેને લાઇસેન્સ નવું કરી આપવાની ના પાડી. તેથી તેની અપીલ ટાઉન કોર્ટસીલને કરવામાં આવી હતી.

શ્રી. લેજીસ્ટર અરજદાર તરફથી હાજર થયેલ હતા. લાઇસેન્સ સર્જિમ અમલદારને પોતાનાં કારણ રજૂ કરવા બોલાવવામાં આવ્યો. તેના મત પ્રમણે અરજદારનું જૂનું લાઇસેન્સ રદ થયેલું ગણાય. તેથી નવું આપવાને તે બંધાયેલો નથી. મંજૂર સાલ તેણે લાઇસેન્સ લીધેલું. પાછળથી જુનુ જુલાઈમાં તે સહેર છોડી ગયેલ. હવે હમણાં તે પાછો આવ્યો છે. જે મકાન માટે એનું લાઇસેન્સ હતું તે મકાન એના પાડોશીએ લઈ લીધું હતું. તેથી એણે એકની બીજી દુકાન રાખી. એ મકાન માટે આ અપ્પને લાઇસેન્સ નહતું. એણે નવા મકાન માટે લાઇસેન્સ ટર્સિફર કરવું નહોતું. એકનેએક મકાનમાંથી બીજી દુકાનમાં ખસેડવા સાર ટર્સિફરની જરૂર પડે કે નહીં એ ઉપર વિચાર કરી કોર્ટસીલે અરજદારની અરજ બદાલ રાખી. લાઇસેન્સિમ અમલદારે આ બાબત કોર્ટસીલના ખ્યાલ ઉપર આધારી તે માટે તેનાં વખાણ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

મુનીસીપલ એસોસીએશન મને ત્યારે એશીઆટીક લાઇસેન્સો આપવાનું બંધ કરવાનો કાંઈ હરાવ થાય એવી કોર્ટસીલર હેડે આસા બતલી હતી. કોર્ટસીલર વીચરમે જણવ્યું કે હમણાંજ એક એશીઆટીકને કરમનમાં નવું લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યું છે. આ બનાવ આગળ થયેલી ઠમજતી વિરૂદ્ધ બન્યો છે. એટલા સાર એસોસીએશન આગળ આખત ચરચા થવાની જરૂર છે.

હોંદુસ્તાનના ખંખરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

પતિયાળામાં ૩૩ અર્પ સમાજ આગેવાનોને ફિતર માટે કારદમાં ખસ કરવામાં આવ્યા હતા, તેમનો કેસ ત્રણ માસ અલ્પા બાદ તેમના કેટલાક નિર્દોષ ફરી છુટી મળ્યા છે.

સરહદ ઉપર હથિયારો પુરા પડવાના સક ઉપર ૧૮ કાણુનીઓ ઉપર મુજબમાં કેસ ચાલે છે.

કપડવંજની દયા પોરવાડ ન્યાતે એવો હાલ કર્યો છે કે જે માણસની છોકરી કારતક વડ ૧૦ અઝાલિ જન્મે તે મમે તો એક દીવસની હોય તો પણ તેનો વીવાહ પોસ સુદી ૧૦ પહેલાં કરવો, એમ નહોં કરનારા પાસેથી દંડ લેવામાં આવશે.

વાહસરેખની ધારા સજાના વધારાના સજાસહને રાજના રા. ૨૦, તથા પ્રતિષ્ઠ સજાના સજાસહને રાજના રા. ૧૦ નું લવાજમ આપવામાં આવશે.

ફેશપારીઓને લગતા વાણિક દીવસે ખારીસાલ ખાને બારે શોક પાળસમાં આવ્યો હતો. જુસ્સાદાર આપણે યમાં હત્યા.

બાબુ બીપીનચંદ્રપાલ દિમાકથી પેતાના કુટુંબ ઉપર લખે છે કે તેઓ પેતા હાલમાં હોંદુસ્તાન પાછા ફરવા માગતા નથી.

વીરમમામ ખાતે લેવાતી જઘાત કાઢી નાખવા માટે કાઢીઆવાડના કારીગરો તથા વેપારીઓનું એક ડેપુટેશન મવરનરની, તેમની કાઢીઆવાડની સહર વખતે, મુલાકાત લેનાર છે.

વિધાયતની મુંદણીમાં યુનીયનીસ્ટ પક્ષ ની ફોલ ધાય તો લોરડ કરજન હોંદી પ્રધાન નીમાય એરા સંભવના ખગરો વિધાયતની મુંદણી માણ હતી તે વખતે હોંદુસ્તાનમાં પ્રગટ થયા હતા.

અજમેર ખાતે વીચનજરાં નામરેની એક કોનફરન્સ ઘરાવાની છે.

જનન પત્રમાં પંડિત સાલન જાડનથી લખે છે કે—અહીં પાંજરાપોળની સ્થાપના થયેલ છે અને તેની વ્યવસ્થામાંથી થયું આપણી પાંજરાપોળને શિક્ષણ મળે તેવું છે. હાલ નમરમાં ૧૦૦૦ ધર્મદા ખાતા છે. તેમાંના માનવદયા તથા પશુ દયાના મળી બારમાં સાલન કાખલ થયેલ છે, તેનો થયા શક્તિ અભ્યાસ કર્યો છે તેમજ તેમના વ્યવસ્થિત કાર્ય કુસળ મંડળમાં વ્યાખ્યાન આપે છે.

ફેલી કોમિસમાં કુલ ૪૦૦ ડેલીમેટો કાજર થયા હતા, જેમાંના ૨૦૦ પંખખ ના હતા.

રુદ્રમત નામનું નેજનાલીસ્ટ પક્ષનું રોજાંડુ મુજરાતી જાણુ તા. ૧૫ મી જાનેવારીના અરસામાં મુંબાઈમાં નીકળનાર હવું.

રૂપિઆ ૧૦ લાખની કપણુથી લેનના કપડની એક મીલ મુંબાઈમાં ઉભી થનાર છે.

દીલી ખાતે રહેના યુજરાતીઓએ લાહોરની કોમરેસથી પાછા ફરતા યુજરાતી ઓને આવકાર આપવા એક મોટો મેળાવડો કર્યો હતો.

રંચુનમાં તા. ૨૯, ૩૦, ૩૧ ડીસેમ્બરે મુસલમાનોની ફેળવણીની કોફરન્સ મળી હતી.

“અંગાળી” વિધાયતના એક જાપાના આધારે જણુવે છે કે લોરડ મીન્ડો પછી લોરડ મેકડોનલ્ડ હોંદના વાહસરાય તરીકે નીમાવાનો સંભવ છે.

એવા ખાતે “સત્સંગ” નામનું જાણુ પ્રગટ થાય છે, જેને હોંદી સરકારે ફિતરી મળી ગિટીસ સરહદમાં કાખલ થવું અટકાવવાનો હુકમ કાઢ્યો છે.

જેપુરના ના. મહારાજાએ હોંદના જુલ જુલ કાચમાં જાપાતાં ૪૫ વરતમાનપત્રોને પોતાના રાજમાં આવતાં અટકાવવા હુકમ કર્યો છે.

પંખખ હોંદ સજા તરફથી લાહોરમાં એક મોટી કન્યાશાળા સ્થાપવાની છે. તેના ખરચ માટે માસીક રા. ૩૫૦ બરહા નના મહારાજા તરફથી આપશે.

મેંડલના ના. કોહરની સીલર ન્યુપીઝી વાળા ફાંડમાં કારાપેલાં નાણું “શ્રી ભગવતસિંહજી સીલર ન્યુપીઝી મેમોરીયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ” આપવામાં વાપરવાનો તે ફાંડ ની કમિટીએ હાલ કર્યો છે, આ મકાન નો પાયો નાખવાની દીવા મુંબાઈના ના. મવરનરને હાથે કરાવવામાં આવનાર છે.

હોંદના વાહસરાયની જગ્યા માટે મી. વીનરટન ચલિલ, તથા મી. લોહક જ્યોતજ નાં નામો પણ અપાયાં છે.

નાસીકના કલેક્ટર મી. જેક્સનના જુન સળખમાં દિલ્લીથી વતાવવા એક મીટીંગ અહમદનગરમાં મળી હતી જે વખતે એવા યુ-હેગારોને નાતજહાર મુકવા જાતિ ના પટેલીઓએને બહામણ કરવાનો હાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

મુંબાઈ ઇલાકામાંથી અભ્યાસ માટે વિદાયત જનારા વિદ્યાર્થીઓને સલાહ આપવાનું કામ કરવા એક કમીટી મુંબાઈ માં નીમાઈ, જેમાં સરકારી મેરાઓ તથા હોંદીઓને મેંબર નીમ્યા છે.

કામા મેમોરીયલ ફાંડ કમીટીએ હાલ કર્યો છે કે મરકુમ મી કામાની ચાદમી રીમાં “ઓરીએનટલ ઇન-સ્ટીટ્યુટ” ની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

ગાયકવાડ સમાજરાવની દીકરી બાલ હોંદીરા મુંબાઈની છેલ્લી મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં પસાર થએલ છે.

અંત્યજ (દેડ આદી) શાળાના વિદ્યાર્થી ઓને મહારાજા સાહેબ તરફથી મોડું ખાણું આપવામાં આવનાર છે, તે પ્રસંગે વિદ્યાર્થીઓના પોષાક વીજેર માટે રા. ૨૭૦૦ ના ખરચની માજુરી આપી છે.

કોમીલા જલ્લા મધ્યે આવેલા દયાની બજાર ગામમાં લગભગ ૪૦ દર્શીયારખ ધાડપાડુઓ આખું ગામ જુદી ધરોને આગ લગાડી ભાગી ગયા છે. કેટલાક માણસો લાયલ થયા છે. પોલીસ શોધ કરી રહી છે.

ગાયનકોરના મહારાજાએ ખહેર કર્યું છે કે “વહે માનરમ” અને “સ્વરાજ” એક નેસનાલીસ્ટ ઇડિઆ” નામના જાનીયામાં પ્રગટ થતાં જાપા ફરીઆ અથવા જમીન મારફતે કાખલ થતાં અટકાવવામાં આવે છે.

વિવિધ વિચાર

“શ્રી. ચેરેટર વેન્ટરથ લવિષ્પને મનુષ્ય કેવો થશે, એ સંબંધમાં વિલક્ષણ કલ્પના કરે છે. આ કલ્પના તે અગત્ય બનતી કરતો નથી, પણ બુદ્ધિપુરવક અને વિચારપુરવક કરે છે. તે કહે છે, કે જો કે સામાન્ય મનુષ્યને આ કલ્પના અરથ વિનાની અને માલ વિનાની જાણશે પણ વિચારવાનને તેમાં સત્ય રહેલું જણાશે. આ મનુષ્ય કહે છે કે હાલમાં મનુષ્યને જે પત્ર છે તેને ઠેકાણે ગાડીના પેડા જેવું પકડું થશે. અરથાત એક પગ તે અરધા પછડા જેવો થશે અને બીજો પગ અરધા પછડા જેવો થશે અને તે ચાલશે ત્યારે, જે ભાગ એકઠા જેવા જણાશે અને જેમ પછડા ઉપર તે મડમડે તેમ મડમડશે. આજે તે જેટલી કડપથી ચાલે છે તેના કરતાં તે વખતે તે ઘણી જ કડપથી ચાલશે. ચાલશે એટલે તે પછડા ઉપર મડમડશે ગાડીની, બાઇસીકલની, અને મોટોરની તેને તે વખતે ઓછી જરૂર રહેશે.”—“મહાકાળ.”

“દુરગુણો અને દુષ્ટાચરણોને જોઇને કરોધ કરવો, એ યોગ્ય છે, એમ કેટલાક કહે છે, પણ તે ખરું નથી. કારણ કે કરોધ જાતે જ દુરગુણ હોવાથી જમે તે કારણથી તેને સેવવામાં આવે તો પણ તે સદગુણ થતો નથી. કરોધને વફ થનાર મનુષ્યનો મન ઉપર સંબંધ નથી, એ સદગુણ રપટ થાય છે. કરોધ પ્રકટતાં વિચારશક્તિ યુગ્મ્ય થઇ જાય છે, ન્યાય બુદ્ધિ અજબાજબ જાય છે, અને મનુષ્ય શાંતિથી વિચાર કરવાને અસમર્થ થાય છે. કરોધી મનુષ્ય અવ્યસ્થ વિચારોનો

ગ્રસ્ત છે. જેમાં બીજાઓને નીચમમાં રાખવાના હોય છે, એવી જગાને માટે તે નાલાયક છે, કારણ કે જે પોતાને યોગ્ય નીચમમાં પ્રવરતાવી શકતો નથી, તે અન્યને શું પ્રવરતાવી શકે? કરોધી સ્વભાવે હજારોનાં યજ્ઞની શાંતિનો વિનાશ કરે છે. અંતઃકરણમાં બ્યાંસુધી કરોધ હોય છે ત્યાંસુધી તેમાં શાંતિનું સ્વરૂપ પ્રકટતું નથી. તે સુખ, સંપત્તિ, યાન વગેરેનો નાશ કરે છે, અને નિરોધને અપરાધી કરે છે.”—“મહાકાળ.”

“સ્વતંત્રતા” ઉપર એકનિઃસંધમાં મી. એચ. ડબ્લ્યુ નેશીનસન કહે છે કે— “જુલમ સામેના યુદ્ધમાં કાયદાઓને ન ગણ્યારતાં રોકને ખાતર જેલ અને મરણ ઉઠાવનારા સોળતીઓના સહવાસમાં અનુભવાય છે તેવી સ્વતંત્રતા આ પૃથ્વી ઉપર બીજે કયાંય બોજવાલી નથી.”

“તમે જે વિચારો નાત્ય સેવો છો, તે વિચારોનું એક પાતાવરણ બંધાય છે. આ વિચારનું પાતાવરણ એ એક ધર જેવું હોય છે, અને ઊંટ માટીના ધરમાં જેમ મનુષ્ય રહે છે, તેમ આ વિચારના ધરમાં, તમારા વિચારોનાં સજાતીય તત્ત્વો બાંધીને રહે છે. વિચાર એ બોહયુગ્મક જેવો એક આકરણક પદારથ છે. તે પોતાના જેવાજ વિચારોને પોતાના પ્રતિ આકરે છે, અને તે વડે બળ અને વૃદ્ધિ તે પામે છે. પ્રેમના વિચારો કરો, અને પ્રેમના મહાસમુદરનાં મોળાં તમારા તરફ વહેતાં ચાલ્યાં આવશે. જો તમે સુખી થવા ઇચ્છતા હો તો પ્રેમ વિરમ્બ એક પણ વિચારને કદી ન સેવો, કારણ કે દેવે મનુષ્યને બંધનમાં રાખે છે, અને એકલો પ્રેમ જ તેને મુક્ત કરે છે.”—“મહાકાળ.”

સુચના.

સમસ્ત હિન્દુ સમાજન ધર્માવલમ્બિયોં કો વીવિત હો કિ બી ઠાકુરદ્વારા બોર ધર્મશાલા સંસ્થાકા, ધ્યવસ્થા વિધી કે ૭ બોર ૨૬ થા બંક અનુસાર તા: ૨૦ ફેબ્રુરી રવિવાર કે દિન ૧૦ ઘંટે કો, હોયો રોકકે મંદિર પર, ત્રેવાર્ષિક મહાધિવેશન હોગ. સવ લોગ કુપા કર અવરથ આર્યેગા.

કાર્ય— ત્રેવાર્ષિક ભાવ ધ્યવ કા લેહ બોર કાર્ય—વિવરણ કપિણત કિયા જાયગ.

ત્રેવાર્ષિકિય વૈધી અવધી: હોસમ્બર ૧૯૧૦ તક કે લિયે, પ્રવચ્ચકારિયી સમા કો, ૧૧ સરસ્વ વુને આંગે.

શ્રી: ગાલિમ વૈધરી કે શાલિ સ્વાન મે એક દૂષ્ટી વુવા જાયગા.

જો મહાકવ્ય કપીણત વિષય કિસિ પ્રકારકા સવાલ યા વિવેચન કરમા વાહે કે વિષય સહીત આનં ગમિપ્રાય એન સત્તાહ પર્વ મંચી કે ઘસ સિલ મે.

બી ઠાકુ દ્વારા બોર ધર્મશાલા

હોયો રોક કર્વન, ૫ ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦.

સમાગમિ બૈર સમ્પોલી અંગે,

મંચા: મગવતીદીન બોર રાજકુમાર

રાકડ બજાર ભાવ

	શી. ચે.	શી. ચે.
બાવલ માંભ ૧૭૨૫ની ૨૧	૦ થી ૨૧	૬
બીમડીના	૨૫ ૦	૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦	૧૮ ૩
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
બીની સક્કર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફંગના	૨૧ ૬	૨૨ ૦
દેથી તુવેર દાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
તુવેર દાળ કાનપુરી	૧૬ ૬	૨૦ ૦
મસૂરની	૨૧ ૦	૨૧ ૬
મમની	૨૭ ૬	૨૮ ૬
અડની	૨૬ ૦	૩૦ ૦
અણા અંબળના	૨૦ ૦	૨૦ ૦
„ દાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વઢાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કકડું તેલ ૧ આલન	૩ ૦	૩ ૧
એરડીનું	૨ ૮	૨ ૬
મીઠું	૩ ૬	૩ ૬
નાળીએરનું	૪ ૦	૪ ૩
ખાંડ એફ નાતાલની	૧૬ ૦	૧૬ ૬
પીણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
આટો	૧૩ ૬	૧૪ ૩
મદાસી સોપારી ૧૨૫ આ	૦	૬
મરચાં	૦ ૩૫	૦ ૪૫
શી પેટી જટીનના શી	૮-૨-૬	૮-૫-૦
પેરખંદર	૬-૫-૦	૬-૧૦-૦
પારાશીન કરાઉન	૬ ૦	૬ ૩
„ વાઈડ રાસ	૮	૮
„ „ માલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૩ ૬	૧૫ ૦
દહી	૫ ૬	૬ ૦
મહમંદ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
શાણ સીલ્ક રંગ	૧૫ ૬	૧૬ ૬
શાણ સનલાઈડ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
„ કાપડ ૫૦	૬૩૫ની	બોહસની
કીમત	૧૨ ૬	૧૩ ૦
નેકર ટી	૧ ૮	૧ ૬
માચીસ બાલન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેવરની	૦ ૧૦	૧ ૦
લીલ્લ પોસ્ટ બીઆર	૧૭ ૦	૧૭ ૬
ફુલ નેસલનું	૨૦ ૩	૨૧ ૦
„ ફસલ	૨૦ ૦	૨૦ ૬
કરેસન્ટ બીલક	૧૮ ૦	૧૮ ૬
નીમક (લીવરપુલ)		
બસ્તા એકની	૪ ૬	૫ ૦

124 & 126 FIELD STREET, DURHAM.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add. "Khetsey" Box 110

Danodard Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladosa," Box 42

BEACONSFIELD

Shabbodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rubenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.

Importers
Ebrahim Norodien,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street.

E. ABOODAKER AMOD & BROS.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhana Parshotam,
357 Pine Street

Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIA TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.,

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Maghraj,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan Tailor,
123 Grey Street.

K. Jivan,
122 Grey Street

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SOK BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.

Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit

Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding

& Commission Agent, Box 110.

M. J. Nairn, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-

mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.

N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangassamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE, E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add. "Manjee."

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,

Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Ghriba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADASHOR,
22nd St. Malay Location, Box 2588.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDZEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and

14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahob,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERIN,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 1931.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTANHAL,
Box 33.

Hameed Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KASER,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealer, P. O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.

HOSHAJOY IDOLY,
Box 332

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VEAJDAS & LAICHAND
Box 92.

NANJEK DULABEDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SEDIA,
General Merchant and
Produce Agent.
Box 7. Branch: Ingogo.

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. V. Bhyat, Box 24,
METHA & KHANDWALA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 28

M. E. NANABHAI,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tickandas Bros.,
Main Street. Box 61,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
105 Adderley Street.

E. M. VARIWA,
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. NANSOO,
General Merchant,
Nansoo's Buildings, Walmer St.

R. R. NANSOO,
61 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Husen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 84
Mangalbhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

NAGARDAS HARI SONI,
Goldsmith,
Boom Street Box 280

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 13.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Himjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoozenkhan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, O.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Bafolla.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44.
Mahomed Wadeo,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Easop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhanna Kunverjee Entholwala,
Shoemaker,
Market Street.

Ohhita Morar,
Storkeeper,
Market Street.

Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Daria Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Daghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON, C.C.

V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

જેલનાં કાવ્ય.
[બોલ આવૃત્તી.]

છડીઅન ઓપીનીઅનમાં હાલ આવી
પ્રવેશ નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તીમાં
દાખલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી
કરતાં બરાબર અમરુતુ થયું છે. છતાં
કીમત આગળના પ્રમાણે
એક શીર્ષીંગ, પાંચરૂબ ૧ પેની

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries
64 Walmer Road,
Forwarding and Commission Agent.
STORES LOWER PIER STREET.
P. O. Box 353. Telegrams: "MELON."
PORT ELIZABETH.

Omarjee Salejee,
Importer and General
Merchant,

of Indian Groceries and Ghee.

P.O. Box 5931, Johannesburg.

ઉમરજી સાલેજી

હીંદુસ્થાનની શ્રાવરી તથા ધો
મંગાવનાર તથા સરતે ભાવે પેચનાર.
પો.બો. ૫૯૩૧, જોહાનેસબર્ગ.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.

Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 28.

શ્રી. કેવલકુમાર

વેપારી અને કાયદેસર ઈન્સપેક્ટર.
હાઈ રેન્ક અને સ્વીનક તથા અપાનિશ રૂબા
મારકેટ કમીટી, (કાર્લટન હોટેલની સામે.)
બોક્સ ૫૩૨૦, જોહા-સબર્ગ

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS.

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 4s

A. Mahomed Hussan & Co.,
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Road No. 122. Corner Kaffir & 16th Streets,
TREDDENBURG, JOHANNESBURG
Box 419. TEL. ADD: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VARDOOR COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindani (Mombasa) etc with connections for India:—

about February 27th Dover Castle
,, March 27th Durham Castle
,, April 24th Garth Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius, with connections for India:—

about February 14th Goth
,, March 11th Guelph
,, April 8th Goorkha

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોલ્લી

શીધી ખુબઈ

૧૭, ૧૮ દિવસમાં ખુબઈ પહોંચે છે.

આ કંપનીની આગમોટમાં ફરેક વરગના પાસેજર માટે મુરેપુરી સમય છે તેમજ ખબારી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન જામતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામચલાુ વાતે જરા પણ મુશ્કેલ પડતી નથી એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હિંદી બાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નક્કી થયેલ ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુશનો સુખ છે કે અરધો અરધ મુસાફરી ની દુઃખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીના ખરો લાભ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તકવાર મધ રહેવું.

સરકાર આગમોટ ખુબઈ પહોંચેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર પચકે તે ઉપરથી સફતી જાણ માટે અતરે જાણના નખાવણું તેથી સહ સાહેબો તે વચર ખરે આગમોટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે.

૧૬ લગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરખતે લીધે કોલંબો થી કલકત્તા સ્વીચ નીચે મુક્ય જાતી છે.

અમકુજી ટન ૨૮૦૦ તા. ૧૨ ફેવરવારી

ગ્રેટ લાઈન કંપની લિમિટેડ.

જાણ. જાણ. અમકુજી ટન 2800 કિલોગ્રામથી 12૦.

ગ્રેટ લાઈન કંપની લિમિટેડ મેંસેજરોને જાણ કરવા માટે આજે આજે આજે

બી. કથોરિયાન કથોરિયાનની કા

કથોરિયા કોંગ્રેસ કોંગ્રેસ.

૧૨૮ સીટ, ૩૨૫૫.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમરીઅલ રોડ ૩૨૫૫,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

East Indian Trading
Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

ખેડાઈ દરમુ ખુશબોદાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add: "FORBANDAR."

Telephone 88.

નામરસાસ હરી સોની

ફરેક રકમના સોના ચાંદીના ચરક
ફાળીના જનાવનાર.

જોડ ના. ૨૪૪-૨૪૫. એફિયાલીક બચર,
જાણીયા કુખ સીટ. P.O. Box 280 Pretoria

Ismail Amod Ka'ee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRTGERSDORF

64 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHI ROOTS.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "FORBANDAR."

Telephone 864.

ઉચા ફેક્ટરી દરકી કેપ, અને બેંગ
સાર રોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે સાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ રાજીસ વાંચ

૧૧૪ ધ સીટ, ૩૨૫૫

દેશી મોંઘ

ચોખા લીની સરતે જાતની તાજ મોંઘ
અમે જનાવીએ છીએ.

કે. જીવજી,

મસજીદવાળી ગોદડીની સામે

૧૧૨ ધ સીટ, ૩૨૫૫.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parrow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉચા ફેક્ટરી દરકી કેપ રોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કેડે.

M. E. SEEDAT,

General Merchant and

Produce Agent

Branch: INGOGO.

Tel. Add: "SEEDAT."

Box 1, NEWCASTLE.

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,
Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mahe

S. S. 'KANZLER'

Will sail from Durban about the 2nd March and from Delagoa Bay about the 3rd March 1910, taking 1st 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ દહાડે સીધો મુંબઈ જનારો સ્ટીમર "કેન્ઝલર"

ઉપરી અગ્રિમોટ તા. ૨૭ માર્ચે ૧૯૧૦માં અને ૩૭મી ડેલાગોઆયેથી ઉપરી આફ્રે થઈ ૧૬ દહાડે મુંબઈ જશે. તેથી ઇલાહાબાદથી મોરારી અથવા વર મોરારીની મળશે કેક પાસેજરોને આસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરસ સાથે એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કરે છે. બત્તી, પાણી, ગુણવત્તા, અન્ન વગેરે બાબતમાં પુરો બદોખસત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની બાંત છે. ખલાસી ફેશી છે.

સ્ટીમર મુંબઈ પહોંચે ફેબ્રુઆરી અમર આવે છે, જે ઇલાહાબાદમાં ઇલાહ છે. બનાવેલા ટાઇમે સ્ટીમર આવે છે અને પાછી ટાઇમસર ઉપરી આવે છે. જેથી ઉપરથી આવનારને કામને ત્યાં પડી રહેવાની તકથી પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJER HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

હોમો એચ. કોલન

ફૂલના દોકસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રિન્ટર, માર્કેટ તથા કમીશન એજન્ટ.

આપના દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો, ફારમર અને વેપારીઓ પક્ષે વરસ થયાં ચાલુ આરંભે આપી ચેતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. ખાસ નવા માલિકો મારી મારફતે "ટાઇલ કનસ્ટ્રક્શન" મોકલવાને લક્ષ્યાલ તેની આ પુરેપુરી નમીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમર અને વેપારીઓના ખાતી પત્રો પુરા પાડવા હું તથા પ્ર. બેઠક:—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, ફેરીસન સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન.

મારફીટ રીપોર્ટ માનવાથી મળી શકે છે.

માલ વડાવનારને ફરત, વેચટબલ વિગેરે જેમ પેક કરવા તે બાબત મારા હાઇ બુલબથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી બારકેટ, એચ ફેરીસ અને બાકસો માનવારને હું પુરા પાડું છું.

માનવો શુભવાતીમાં લખી શકાય.

ફેરક પ્રિન્ટ ૨૦૧૦. ૨લી. એડ્રેસ: Johannesburg. ફેરીસન નંબર ૧૫૦

એડ્રેસ: 113, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

હેડ ઓફીસ: ૧૦ બોરડન સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન
સો. પી. લાઈરામ.

જનરલ સ્ટીલ મરચાંદ.

૩૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન.

બેટ આપવા લાયક અનેક તરફની બજાર સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીના માલ, દરેક ભાતુ રેશમ, જરીના ટેબલ કલોથ, કાચામીરી બનાત વિગેરે વિગેરે. બાવ બજાર સરસા. આવો અને ખાતી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

તઈયાર છે.

હોંદ સ્વચાલ્ય

સાચું સ્વચાલ્ય તે શું? સ્વચાલ્ય મેલ વવા આપણે શા પ્રયત્ન કરવા નેહ્યે; આપણમાં કેવા શુભો હોવા નેહ્યે વગેરે બાબતમાં અત્યની હકીકત બહુની હોય તે વાંચો "હોંદ સ્વચાલ્ય." આ પુસ્તકને બાંધો ફેલાવો થાય એવા હેતુથી એની કીમત માત્ર ૧/૬ પેની રાખવામાં આવી છે. ટપાલ ખર્ચ ૧ પેની.

કેટલાક માણસોએ મોટી સંખ્યામાં આ પુસ્તકો ખરીદેલાં હોવાથી જલદીથી મંગાવી લેવાની અરજ કરવામાં આવે છે.

ઈસ્ટનેશનલ પ્રીંટિંગ પ્રેસ,

ફીનોક્સ-નાતાલ.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMA"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77
Lindley'spoort } TRANSVAAL,
Steenbokfontein } Dis. RUSTEN
Rietfontein } BURG
Box 18 LICHTENBURG.

No. 8—Vol. 8

SATURDAY, FEBRUARY 19TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

MR. RUSTOMJEE'S LETTER TO THE PRESS

WHEREIN HE DESCRIBES HIS GAOL EXPERIENCES

We have received the following letter which has also been sent to the Transvaal papers:—

Sir,—I was sentenced on the 11th day of February, 1909, at Volksrust to six months' imprisonment with hard labour for having dared to assert my right as an old resident of the Transvaal to re-enter. I finished my sentence on the 10th August last. I was deported the same day. I re-crossed the border on the same day, and was sentenced to another term of six months on the 11th August last, and was discharged yesterday. I was removed from Volksrust to Houtpoort, and from Houtpoort to Diepkloof on the 7th October last. From Houtpoort to Johannesburg I was only handcuffed, but from Johannesburg to Diepkloof not only was I handcuffed but my leg, together with that of another fellow-prisoner, was heavily ironed.

At Volksrust and Houtpoort I was medically examined, and considered weak enough to receive an extra blanket and special food, that is bread and milk. I am over forty-eight years, though the medical officers have taken me to be 55.

At the first two gaols, I was allowed for religious reasons to retain my sacred thread and my own cap, which I was permitted to wear, whether in the presence of the Governor and other officers or at the time of taking meals.

At Diepkloof, the next morning, the medical officer came to examine all the prisoners. There were several fellow passive resisters. The Doctor started by saying to us "What the devil are you here for?" One of us said "for conscience's sake". The medical officer retorted "Your conscience be damned." He then ordered that we should all be at the same time entirely undressed. This was objected to. For an Indian this is a very painful ordeal, but, as we feared violence we all did as we were told. When my turn came to be examined, I reported

that I was put upon the sick-list at both Volksrust and Houtpoort, and that I had special food allowed; but the medical officer simply said "There is nothing the matter with you. You are too fat." I had only ordinary food allowed but an extra blanket had been allowed to me the previous evening by the head-warder. I was immediately given hard work in the shape of stone-breaking. I was not allowed to rest at all, and was expected to keep the hammer going continuously. The third day the work proved too much for me and I complained, but the warder in charge said that he could do nothing, that I had to report myself as sick, but that, until he received other instructions, he was bound to see to it that I did my work without interruption. I, therefore, continued it, and several times felt as if I was finished. Subsequently, I was examined by the Doctor, who told me there was a little soreness in my sides owing to the work, but that there was nothing in it, and then I would be all right when I had thrown off superfluous fat. I had to continue the work, which resulted in my health becoming worse. I reported again to the Governor, who ordered a re-examination but that resulted in my being deprived even of the extra blanket that had been allowed, the Doctor remarking that I had simply to work harder to become all right. This state of things continued for nearly a fortnight, I becoming worse day by day, until, at last, I became restless at nights and could not sleep at all. My fellow-prisoners used to shampoo me and try to warm me. I, therefore, reported to the hospital orderly, and he restored the blanket that was taken away from me and gave me some pills. Throughout all this time the work to which I was put was never interrupted. After I had been in this gaol for over a fortnight, the Governor came and ordered me to leave my special cap. I told him that I had re-

ceived special permission to retain it, and that the matter was decided even by the Natal Law-Courts. The Governor said that the order formerly given was given in mistake, and that the Director had written to him saying that I could not retain the cap. I was, therefore, reluctantly obliged to give it up. My religious feeling was thereby hurt. The ordinary cap that I was given I was ordered to take off on the slightest pretext by most of the warders. I was subjected generally to much harassment by the medical officer, the deputy-governor, and most of the warders at Diepkloof. I continually complained about sickness, but my complaints were unheeded, sometimes they were jeered at. My eye-sight was very much affected, and one of my eyes still remains in a bad condition. When I complained to the medical officer about my eye, he said that I should, on being discharged, spend from £10 to £20 to be operated upon. Every time I complained to the medical officer he made slipshod remarks. The Deputy-Governor disregarded the complaints almost entirely. It was only the Governor who took any interest at all in me or, for that matter, in other prisoners. When I had finished all but about twenty days of my imprisonment, I was obliged again to complain about absence of medical treatment to the Deputy-Governor, as a result of which I was removed to the gaol at Johannesburg, after which time I received greater attention. The work given to me there was less exacting, being light store-work and tailoring. The Governor and the warders were kind, and listened to what I had to say. My health considerably improved during the time. I have lost 73 lbs. in weight throughout my imprisonment, now extending over fourteen months, with a brief interruption after my first incarceration.

It is my opinion that passive resisters were removed to Diepkloof in

order to break their spirit and resolution. Diepkloof is a penal settlement, and the prisoners there, unlike the prisoners in the other gaols of the Transvaal, are deprived of the privilege of receiving monthly visitors and of writing and receiving monthly letters, these privileges being allowed only after the expiration of three months, and, as most passive resisters can get only three months with hard labour, they never enjoy the privilege of receiving a visitor or of receiving or writing a letter. The food has been so selected as to partially starve Asiatic prisoners. Whereas native prisoners get 1 oz. of fat per day, Indian prisoners for three months have no fat allowed at all. This change was made when Indians complained that they could not take the ordinary animal-fat that was given. They asked for ghee, which was allowed in the Johannesburg gaol, and, in reply, there was a complete stopping of fat or its substitute. The result has been disastrous to many Indian prisoners. At Diepkloof, the prisoners were compelled to carry stop-pails. This work is most repugnant to most Indians, but the majority of us consider that, as passive resisters, we should not object to doing any work no matter how offensive it may be, so long as we are physically able to perform it. One among us, however, made it a matter of conscience, and for that reason suffered 33 days' solitary confinement and half rations for the greater part of this period. I say nothing as to minor matters, such as constant insults by wardens both European and Native. Most of the wardens, contrary to regulations, insist on Indian prisoners addressing them as Sir, etc.

I do not know why this time the Government have left me alone and not deported me. The almost complete ruin that has overtaken my business requires my presence in Natal for the time being. My health, too, demands attention. But I venture to assure the Government that there are some Indians at least left, including myself, who will not be broken, no matter what hardships they are subjected to, and I shall soon have the privilege of affording the Government an opportunity of sending me to Diepkloof or any other place they choose.

I am, etc.,

PAUSEY RUSTONIA.

Johannesburg,

12/2/10.

The Editor of the *Pretoria News*, in a foot-note to the above letter, says:—"The statements contained in above letter may, of course, be exaggerated. We have no means of testing them, but if they be true, then they constitute a blot on the much boasted prison system of Mr. D. Villiers-Boss of which the Government should be highly proud."

Letter from Mr. Tata

Writing from Bombay on the 11th January, Mr. Ratan Tata, in a letter to Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, says: "I beg to acknowledge the receipt of your letter of the—ultimo and to express my sincere thanks for the resolution, copy of which accompanied your letter. I assure you it has given me great pleasure to be able to mark, as I did, my warm appreciation of the noble struggle our countrymen are waging and I am gratified to find that the beginning thus made by me has been followed up, though not quite so well as I would have wished. I need hardly add that I shall watch the progress of the struggle with great interest and sincerely hope that these brave efforts for the vindication and upholding of the country's honour and dignity will soon be crowned with the success they deserve."

Mr. Polak's Representation to the Government of India

On the 22nd of December last Mr. Polak addressed a representation to the Government of India, enclosing all the memorials from the Transvaal and Natal Indians. We give the following extracts from the document:

I may be permitted to point out that Regulations have recently been sanctioned by the Natal Government making a racial distinction to the disadvantage of Indian students in spite of a *modus vivendi* of ten years' standing, with the result that no Indian child is permitted to attend any Government school except one set aside specifically for Indian education, and that even at these institutions, no education can be obtained beyond the age of 14 years, the leaving age for European Kaffir half-castes being 16 years, whilst that for Europeans is undefined; and that in practice no Indian girl can obtain any education in a Government Indian institution, by reason of the practice of co-education (for Indian schools only). It may be stated in addition that, notwithstanding the representations of the Commission, the estimates recently issued by the Natal Government show that the amount set aside this year for Indian education is less even than that of last year, which, again, was a reduction upon the amount of preceding years.

The Government of India are, no doubt, aware that, with the proclamation of the Act of Union, South Africa will shortly be administered by a single Government, existing laws being maintained intact. The Government will likewise, no doubt, be assured of the following facts:—

"I think we should all of us be glad if it were possible that all the subjects of His Majesty all over the world had equal access to the whole of His Majesty's Dominions; but I am sure that anybody who has even a slight acquaintance with the opinions of those who inhabit our various great overseas Dominions know that this is an ideal which, if ever it is to be attained, will only be at a very distant date. I do not myself see any signs of a softening of opinion in that direction. I do know that I should be overstating the case if I said that I saw some signs of hardening in the opposite direction." The deduction to be drawn from Lord Crewe's remarks is that the South African Government is little likely to improve the position of the resident Indian population, but will, on the contrary, and especially if the Transvaal Indian agitation does not succeed in its object at an early date, extend the racially-insulting legislation of that Colony, which prohibits the legal entry of the most highly-qualified British Indian subject of the Crown, throughout the Union.

The condition of British Indians in South Africa has become steadily worse, until, in the Transvaal, it has become unbearable, and, in Natal, almost so. It will be seen from a reference to the representations of the Natal delegates to England ("E") that the Imperial Government are urged to authorise the stoppage of a recruitment of indentured Indian labour for Natal, and, for other reasons, the Transvaal Indians, supported by public meetings in this country, make the same humble request.

Apart from the moral effect that would be produced by the refusal of further facilities to South Africa in this direction, the position of Indians already resident in South Africa would be at once improved, for Natal, whilst closing the front door upon Asiatic immigration, by the operation of the Immigration Law of the Colony, opens the back door for its further artificial introduction, contrary to the wishes of the whole Indian community, and in this way adds to the intensity of popular prejudice existing against Indians all over South Africa, thus preventing the removal of disabilities weighing heavily upon the resident Indian population, and imposed only because of the fear of an Asiatic invasion drawn from this source; as, for instance, the imposition of the £3 tax imposed annually upon all males of the age of 16 years and upwards, and all females of the age of 13 years and upwards, including their children, introduced under the law of 1895, who, upon the conclusion of their contracts, prefer to remain (as free men and women) in the Colony rather than to be debarred or return to India. In addition, the existing Indian labouring population would be re-admitted to the same rights as the white population, and, in consequence, the large

numbers of the labourers are destitute, having to compete with the ever increasing supplies of labour brought from India.

I venture to hope that the Government of India will take all these facts into their consideration for the purpose of making further representations to the Imperial authorities. The situation in the Transvaal is desperate: nearly 300 men are in gaol, hundreds of families are ruined, and many women and children are left destitute. The strain must constantly increase with the passage of time. The Transvaal Indians, who are entirely unrepresented in the Colony, feel that they must look to the Government of India for protection, and they are sure that their humble prayer will not remain unheeded.

Activity in England

The Earl of Crewe, in acknowledging Mr. Ritch's letter of the 29th December relative to the case of Mr. Shelat, states that a copy was being forwarded to the Governor of the Transvaal, for the consideration of his Ministers.

The Times, *Morning Post*, *The Standard*, and the *Glasgow Evening Citizen* have all recently contained letters on the Transvaal Indian question from the pen of Mr. Ritch.

Mr. Philip Tobias of Durban, who is now studying law in England, writes a letter to the *New Age* of the 6th January, in sympathy with the Transvaal Indians.

In answer to the *Nation's* remark in a leading article that "meanwhile the exclusion of Indians from the Transvaal continues to evoke intense feeling" the Secretary of the S.A.R.I. Committee points out, in the course of a letter to that journal, that "it is not so much their exclusion from the Transvaal, as the manner of effecting that exclusion, which has given offence and aroused so much bitterness. An open door to Asiatic immigration is not claimed in respect of the Transvaal or any other Colony."

"A struggle for Freedom on Ethical Lines" was the subject of Mr. Ritch's Lecture given before the South Place Ethical Society on the 9th January.

Justice of the 3rd December gives space to an article from the pen of the Secretary of the S. A. B. I. Committee, on "The betrayal of the Transvaal Indians." Briefly and clearly the writer gives the chief grievances, and in conclusion says:— "Non-Christians they are giving their Christian religion a lesson in their own lives. And the people the Transvaal Indians are not to be despised."

From the Editor's Chair

MR. DOKE

It is well that both the Indian and the Chinese communities have honoured Mr. Doke on his impending departure for America. Mr. Doke has rendered very great and fearless service to the cause of passive resistance. The world will perhaps never know what Mr. Doke and those Europeans who, like him, have espoused the unpopular Asiatic cause have suffered for it.

But, if we may do so without disparagement of the other members of the European committee, we should like to say that Mr. Doke has made an accurate study of the whole question. He has read up all the literature there is on the subject. During the absence of the deputation in England, Mr. Doke constantly conferred with leaders and encouraged them, giving them the benefit of his mature experience. Indeed, Mr. Doke has treated the work as part of his mission as a minister of Jesus and has held that he served his own congregation in serving the Asiatic cause. To him it is not a merely political battle, but it is a religious battle—a battle of soul for humanity. If there were more like Mr. Doke in our midst, we would probably have no unnatural inequalities between man and man.

Mr. Doke will pass a short time in London. He holds full credentials from the two Asiatic communities. He has been urged to see the Imperial authorities and submit the case to them as it appears to him from his personal experience. If Mr. Doke gets the opportunity of seeing them, we doubt not that he will command a respectful hearing. We congratulate both the communities upon having such an able champion of the cause.

Our good wishes accompany Mr. Doke on his mission in America.

MR. RUSTOMJEE

Mr. Rustomjee's services during the unique campaign that is going on in the Transvaal are beyond praise. Only two passive resisters have had the privilege of serving imprisonment for an unbroken period of almost a year. Mr. Rustomjee finished exactly one year. The sufferings he has described in his letter, published elsewhere in this issue, throw a painful light on the policy of the Transvaal Government. But Mr. Rustomjee assures the Government that the unnecessary hardship inflicted on him cannot break his spirit.

Mr. Rustomjee, with the concurrence of the other members of his fellow resisters, is holding a meeting at the end of the month, putting his business

which has naturally suffered greatly during his absence, in order. We hope that Mr. Rustomjee will soon be restored to health and once more grace the Transvaal gaols with his presence unless the struggle ends in the meantime.

IMAM SAHEB

IMAM SAHEB ABDUL KADIR BAWAZER and Mr. Kunke have been the latest discharges from the Dioploof gaol. Both are stalwarts in the cause and both have gone to gaol more than once.

Imam Saheb has returned almost a physical wreck though a tower of strength to the cause. He is the respected chairman of the Hamidia Islamic Society and a priest. The Mahomedan community in particular, the whole Indian community in general, suffers in Mr. Bawazeer's sufferings. We congratulate Mr. Bawazeer on his brilliant services and pray for strength to him and his fellow passive resisters.

Mr. Rustomjee's Arrival in Durban

As Staunch as Ever

Mr. Parsee Rustomjee arrived in Durban by the Johannesburg mail on Sunday evening. There were over 300 Indians of all classes to meet him at the station. He was heartily cheered as the train steamed in. On the way to Mr. Rustomjee's premises in Field Street there was more cheering, and the crowd grew larger. Inside the building Mr. Rustomjee was compelled to ascend the table from which he delivered an impassioned address. He said that he was not at all entitled to the honour they were conferring upon him. India's honour was at stake. They should not be discouraged by the prolongation of the struggle, which was of so great importance to the community—to its present as well as the future generations. He was determined to fight to the end. Until victory was won, there was neither rest nor peace for him outside the gaol. When he left the gaol on his release, he had asked the Governor to arrest him if he had a warrant; and if he had none he (the Governor) could arrest him any time and at any place he liked. Mr. Rustomjee said, with great feeling, that he was so anxious regarding the struggle that he was even more pleased to see two of his gaol companions who were there present than his own son. Without success he could not show his face to the world, and he would far rather die in gaol than retreat from the struggle. In conclusion he thanked the audience for their presence and exhorted them to continue their support and help. Mr. Ahmed Mohamed then said a few words, and the meeting dispersed.

Illegal Arrest of Indians

Out After 9 p.m.

Important Judgment

In the Durban Chief Magistrate's Court, on Monday last, Mr. L. Binns, K.C., gave judgment in the action in which an Indian named Johnny Boojawan Sooker, sued the Mayor and Councillors of the Borough of Durban for £100 damages for alleged illegal arrest. In giving judgment, his worship said that in this case the plaintiff, a clerk in the employ of Mr. Miall, and residing at Overport, sued the Mayor and Councillors of the Borough of Durban for £100 damages, because on Dec. 9 last defendants, through their servants, the Durban borough police, wrongfully and illegally, maliciously, and without reasonable and probable cause, arrested the plaintiff on a charge of contravening sub-Section (F) of Section 106 of the by-laws of the borough of Durban, and kept him in custody upon such charge; that plaintiff was subsequently released on bail; that plaintiff was, on Dec. 10, 1909, brought before the Assistant Magistrate of the division of Durban, and prosecuted by the defendants upon the aforesaid charge, when he was found not guilty and discharged. The evidence showed that the plaintiff, in company with seven others, had been attending a football meeting at an Indian restaurant, in Grey Street, Durban; that they caught a car leaving Durban about 11 p.m., and travelled by that train car to Galloway House, where they dismounted, and were making their way from Musgrave Road into St. Thomas's Road—with a view to going by the nearest route to their homes, at or near Overport, outside the borough—when, just as they were turning into St. Thomas's Road, they were stopped by a European constable, who called upon them to produce their passes. They stated they had no passes, but explained where they had come from, and where they were going to. The constable said that was no place for inquiries, and, therefore, they had better go and see the sergeant. They were accordingly taken to Musgrave Road Police Station. The sergeant was not there, and the constable—having further questioned them, and having received a reply that they had come from a football meeting, and that they had travelled by a train car, and were on their way to their homes at Overport—read to them a portion of the by-law, and proceeded to charge them with a contravention of that by-law. They were detained at the police station for a couple of hours, and were then released on bail. The following morning they were

brought before the Assistant Magistrate, Mr. Hudson, who found them not guilty, and discharged them. Now, the first requisite (said the Chief Magistrate) in determining whether the plaintiff was rightly arrested or not was to interpret the words "found wandering abroad." In this case it was quite clear that these Indians were proceeding from the tram station at Galloway House to their homes by the nearest route, or one of the nearest routes. These words, "found wandering abroad," had, fortunately for his Worship, been interpreted in the case of *Vinden v. the Ladysmith Local Board*. There a Christian Indian woman, whose husband had been an interpreter in Government service, and who had come to Natal otherwise than under the Indian immigration laws, and who was a salaried teacher in the Government-aided school, was returning to her home from Church after 9 p.m. one Sunday in the township, when she was stopped by a native constable and asked for her pass. She explained in broken kaffir that she was coming from Church, but she was taken to the lock-up, and placed in a cell, until the Chief Constable became aware of her arrest, when he at once ordered her release. It was held there that she was not "wandering, and not giving a good account of herself within the meaning of Section 2 of Law 15 of 1869." Of course, she was not a coloured person within the meaning of the law. Sir Michael Galloway, in giving judgment in that case, said: "When a native has been out at night he is entitled, when he comes before the Magistrate in the morning, to prove 'I was about my business,' or 'I was going home'; he is not convicted merely because he was out after hours. . . . It seems to me, therefore, that it is impossible to hold that the plaintiff on this particular night was wandering abroad with any intent. And that is the difference between our law and the English Act; the former makes the mere wandering abroad an offence, but the latter specifies an intent as a necessary ingredient. I think the Court should be very strict in construing what the words wandering abroad mean, and that is wandering abroad from one's habitation without good cause. I hold, however, that even if a person were wandering abroad in the largest sense of the term—that is, going in a direction away from his habitation, and having good cause to go in that direction, would be a sufficient explanation within the true intent and meaning of the law. . . . I do not think the policeman who made the arrest was guilty of anything more than a mistake." Proceeding his Worship was quite aware that the interpretation of the law in the case of *Vinden v. Ladysmith Local Board*—which, he said, was long ago—would not do but lead to a large amount of trouble to the police. He

was fully cognisant of that, but he was not there to make his judgment mere convenience; he was there to interpret the law as he found it, and to follow the judicial decision which had been given in the case of *Vinden v. the Ladysmith Local Board*. The remedy was the alteration of the law. While the law stood as it did, he had no option. In this case the amount of indignity or suffering which the plaintiff sustained was very small indeed. He was taken to the police station, but he was not handcuffed. He was requested to go to the police station, and there he was detained pending inquiry, and so on, until bail was found, and next morning he was brought before the Magistrate and discharged, and plaintiff had told them that the legal expense he had incurred was one guinea. That was not a case in which what might be called substantial damages should be given. There would be judgment for the plaintiff for the sum of £4 10s. and costs.—Condensed from the *Natal Mercury*.

Natal Indian Congress

Honouring the "Resisters"

On Sunday last a meeting was held in Durban under the auspices of the Natal Indian Congress to welcome Messrs. Nanalal Shah and U. M. Shelat who had arrived from the scene of action in the Transvaal. Mr. Dawad Mahomed was in the chair and there were about four hundred present, prominent amongst whom were Messrs. Dada Osuan, Dada Abdulla, Ismail Gorn, Hoosen Cassim, G. P. Gandhi, P. V. Sanghaver, M. M. Diwan, V. Lawrence, A. G. Tipnis and others.

After the Chairman had opened the meeting, several speakers addressed the meeting on the passive resistance struggle in the Transvaal. The speeches which were delivered in Gujarati were marked by earnestness and were listened to with attention. There seemed to be perfect unanimity as to the need for carrying on the struggle to its only possible conclusion—success.

The guests of the meeting were praised for their services to their countrymen; and a resolution was carried that a note should be made in the Congress records of the sacrifice they (Messrs. Shah and Shelat) were undergoing for the honour of India.

Verses, specially composed for the occasion, were sung in the meeting, and were very much appreciated.

The chairman then presented each of the "Resisters" with a bouquet of flowers, after which suitable replies were made. A vote of thanks to the Chair terminated the proceedings.

Railway Travelling on the C.S.A.R.

A Better Spirit Prevails

The General Manager of the C. S. A. R. writes under date the 4th Feb. to the Chairman of the British Indian Association, as follows:—

Sir,—I have the honour to acknowledge receipt of your letter of the 25th ultimo relative to the regulations regarding the conveyance of passengers other than Europeans on these railways, and in reply to state that the suggestions made by the Association as set forth in your letter will be borne in mind should it be necessary at a later date to draft amended regulations as the result of the unification of the various South African Colonies. In the meantime I thank you for your letter, and shall take the first opportunity that offers of the consultation you suggest.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Monday.

Mr. Rustonjee left here on Saturday last and was seen off by Mr. Cachalia, Mr. Kallenbach, Mr. Gordon, Mr. Mac Intyre, Mr. Fancy, Mr. Coovadia, Mr. Cama, Mr. Leung Quinn, Mr. Gandhi and others. Mr. Cachalia, Mr. Gandhi and other fellow passive resisters advised Mr. Rustonjee that he was released in Johannesburg without being deported, his movements were uncontrolled and that, therefore, it was right for him to pay a visit to Durban, recruit his health and put his business in order. Needless to say, Mr. Rustonjee's absence has told very severely on his business. Mr. Rustonjee was disinclined to leave as he thought that his work was in the Transvaal while the struggle lasted. But at last he yielded to the advice of friends. Mr. Rustonjee will return as soon as his health is restored and he is required for the struggle. Mr. Rustonjee has lost over seventy pounds in weight. Someone suggested to him that he should present General Smuts with £5,000 for this boon. "Yes, when General Smuts pays me £10,000 for ruining my health—for causing serious damage to one of my eyes and otherwise endangering my constitution" was the prompt retort. Mr. Sorabjee, who laid the foundation of the second stage of the struggle is nearly related to Mr. Rustonjee. Both the cousins have rendered yeoman service to the cause. They are a credit to the family and the community which own them. Mr. Rustonjee received encouraging telegrams from the Natal Indian Congress, Zoroastrian, Anjuman, the Indian community of Verulam and others. Mr. Rustonjee has been a prosperous businessman. He is the Indian philanthropist of South Africa.

But, in my opinion, all his previous record, good as it is, is eclipsed by his great work in connection with passive resistance.

Imam Sahib, Mr. Abdul Kadir Bawazeer, was discharged to-day. He was met at Diepkloof by Messrs. Cachalia, Fancy, Coovadia, Cama, T. Naidoo, Gandhi and others. Imam Sahib looks much emaciated. He has lost 22 pounds in weight. He was laid up with fever, too, for some time. He suffered throughout from a constitutional complaint brought about by the absence of ghee or other fatty substance in his diet. During the last ten days of his incarceration he was put upon light work. Imam Sahib states that every passive resister complains of want of ghee in his food and that, as a result, most prisoners have lost weight. Imam Sahib has received wires of congratulation from the Congress, the Surti Mahomedan Mehfil Ikhtas and others.

Messrs. Cupusamy Naidoo and Manilal Gandhi were brought before the court to-day administratively. Their cases have been again adjourned to the 17th instant.

Tuesday.

Mr. Mahomed Ebrahim Kunke was discharged to-day. He was met by Messrs. Cachalia, Imam Sahib, Naidoo, Shahabodeen, Gandhi and others. Mr. Kunke is looking well and is very strong.

The Indian passive resistance cases continue to be remanded *ad nunciam*. Messrs. Ram Moodhy and others had their cases remanded to-day to the 26th instant. It very much appears to me that this is a new move on the part of the authorities to tire out passive resisters. Several of them are locked up awaiting trial. Some have been bailed out. I suggest to passive resisters that they should meet the authorities by not being bailed out at all and simply living on prison food even as awaiting trial prisoners. They should also resist these constant remands and tell the Court that the remands are meant simply to harass them.

The Municipality is selling some land in Newtown by auction on the 3rd day of March next. The following is one of the conditions of sale:—"No stand shall be sold or transferred to any Asiatic, Native or coloured person, and no Asiatic, Native or coloured person (other than the *bona fide* servant of a white person for the time being residing on the stand) shall reside on or occupy any stand thereof." This is a serious matter. The coloured people can even contest this condition in a court of law and even stop the sale. They should do so.

Wednesday.

Messrs. Solomon Ernest, Dorasamy Naidoo, Coomarasamy Padiachy (whom

I described by mistake as a Naidoo last week), Govindsamy Sundaram and Chinassamy Naidoo, being tired of remands, have surrendered to their bail and have resolved not to accept or send for any food from outside.

Mr. Frank, the Acting Chairman of the Chinese Association, together with Messrs A. Yee, T. Fooles and L. Johnson, went to gaol on Saturday last. These prisoners and several Indian prisoners have been transferred to Diepkloof gaol.

The following passive resisters are awaiting trial, all being remanded by the Government for its own purposes:—Messrs. Mounsamoy Mootan, Pasupa Chetty, Jackson Annachalan, Govindu Padiachy, Rajoo Naidoo, Voloo Chetty, Karupen, C. K. T. Naidoo, Narasima Naidoo, Dorasamy Naidoo, S. Krishnan, A. Vardan Chetty, Komarasamy Padiachy, Govindasamy Sundaram, R. M. Ramsamy Mudaliar (vice-chairman), Vengadasamy Pillay, S. Chinassamy Naidoo, Coopoosamy Padiachy, Govindasamy Padiachy, Pavaday Palani, Major Thomas and Tomy.

Rough Treatment of Passive Resisters

Painful Scenes at the Court

The following letter has been sent to the Transvaal papers:—

Sir,—I was one of the witnesses of a scene at B Court on the 8th inst., which will not be easily effaced from my memory. One of the staunchest passive resisters, a respected Indian, who has been to gaol more than once for conscience' sake, was undergoing his trial for non-production of his certificate of registration on that day. As soon as the sentence was pronounced against him, Constable 102 took him violently by the arm and pushed him very roughly through the doorway into the prisoner's yard. Your readers can better imagine than I can describe the feelings that must have been roused in the breast of Mr. S. S. Mooduley—that is the name of the passive resister—and in the breasts also of the half dozen Indian spectators. I cannot speak for the other spectators. I am sorry to have to say that against this brutal and unnecessarily rough handling the Court had nothing to say, although the incident happened within the Court-room and was seen by Mr. Schuurman, who took the manner in which he was looking in the direction was also considerably surprised. The Constable who has so little regard for those over whom he exercises brief authority is, I am advised, liable in law for damages, but just as we have to suppress our natural nature which rises in us to take revenge upon the Constable by using physical force against him, so also does it appear to us that, as passive

resisters, we may not even drag him before a Court of Law.

Another scene occurred the same day of which I was not a witness but others of my countrymen were. Two passive resisters were taken from the yard, handcuffed together, and marched to the public latrine. They were asked to use the same seat at the same time. They declined and the Kaffir Constable in charge of them was about to strike them, when they declared that they did not want to use the seat at all, and they were marched back.

How can the administering officers act otherwise than as they are doing, when the Legislators and the Ministers who act in their names treat in law as less than human beings, at least as less than themselves, even in respect of ordinary matters. Incidents such as these should enable the public to know that, in spite of untold suffering, passive resistance still continues. Many families have been ruined, many men have been unlawfully deported. There may be much greater ruin in store for us, but we would not be men if we did not protest by means of personal suffering against treatment such as I have described above.

I am, etc.,

CHOKALINGAM PILLAY

Johannesburg,
10 Feb. 1910

Correspondence

Indentured Indians' Agreements

The Editor, *INDIAN OPINION*.

Sir,—An agreement or a contract for a number of years can only be agreed to by consent of both persons concerned and not by one person for another. Indians emigrate from India under contract of 5 years, agreed to by them on the one side and by another person on the other side who is merely an agent and not by the real person who would require them for that period. I think this is wrong, for it not only loses the meaning of contract or agreement but ignores the laws of British freedom. This agent hands them away to a third party who is quite a stranger to them and has no agreement or contract with him but who has a certain agreement with the Protector of which the Indian knows naught and has given no power of attorney to the Protector to make any kind of agreement with any Tom, Dick and Harry on his behalf. Then do you not think that this agreement or contract between an estate owner and the Indians in question is null and void?

Yours etc.

BRUSSMASOOR.

Sydenham P. O.

7th Feb. 1910.

[We are afraid that the contract our correspondent refers to is valid by reason of the Indentured Labour Law.—Ed. I. O.]

A Maritzburg Licence Case

At a special meeting of the Town Council on the 8th instant there was heard an appeal by Mahomed Goolam against the decision of the Licensing Officer of the Borough, who refused the application for the renewal of Goolam's licence. Mr. Smythe brought the appeal, and Mr. Kulal appeared for the Licensing Officer.

In producing Goolam's books, Hoosen Mahomed Haffajee Badat stated:—

"The business belongs to Mahomed Goolam. He has been in India since December, 1906. Mahomed Cassim has managed the business in Mahomed Goolam's absence. He does not hold Mahomed Goolam's power of attorney. Amod Bayat holds Mahomed Goolam's general power of attorney, and he has authorised Mahomed Cassim to carry on the business. The profit in the profit and loss account goes to Mahomed Cassim. The arrangement made between Mahomed Goolam and Mahomed Cassim is that during the former's absence in India Mahomed Cassim will run the business at his own risk, taking the profits, if any, or meeting the loss in the name of Mahomed Goolam."

Payment of £3 was made on May 27th, 1909, to cover the trading which was being carried on in anticipation of the granting of the licence.

A letter, dated 24th December, 1909, was sent by the Licensing Officer to Mahomed Goolam, 84, Church Street, as follows:—"With reference to your application for the renewal of your retail dealer's licence for the year 1909, which application has not yet been dealt with by me, it will be necessary for you to appear personally at my office on Tuesday, 28th December, 1909, and produce your books of account."

On 30th December, 1909, the Licensing Officer refused to grant the licence, the licensee having failed to appear as instructed.

A statement was made on the 31st December, 1909, to the Licensing Officer by Amod Bayat in which he said that Mahomed Cassim looked after Mahomed Goolam's store and that Mahomed Cassim did not receive any profits except in respect of goods which he sold to Mahomed Goolam. Mahomed Goolam's power of attorney was held by him personally and not by the firm of Amod Bayat.

The grounds and reasons for appeal were:—

(1) That the appellant has been the holder of a retail licence in respect of the premises No. 84, Church Street, for a number of years past, and the renewal of such licence should not be refused without good and sufficient cause, which has not been shown.

(2) That the books of account of

the appellant are properly and sufficiently kept in the English language to comply with the Insolvency Law of this Colony, and even if it be possible to find small and unimportant technical errors in them this fact should not be held to be sufficient ground for the refusal of the licence, provided the books do correctly and sufficiently reflect the transactions of the business.

(3) The Licensing Officer is wrong in refusing to grant a renewal upon the ground that the appellant did not personally appear and produce his books of account when so required.

(4) The Licensing Officer being well aware that the appellant was absent from the Colony upon giving such notice should not have required his personal attendance.

(5) That the temporary absence from the Colony of a holder of a retail licence is not a ground for the refusal of renewal.

(6) That in the event of the Licensing Officer being in any way influenced of having his reasons for refusal upon certain unsupported and unsworn statements made to him by one Hoosen Mahomed Badat, such statements being made in the absence of the appellant or of his representative, he is wrong in being so influenced or in accepting such statements without calling upon or granting an opportunity to the appellant to rebut such statements.

(7) The appellant annexes hereto affidavits by Mahomed Cassim and Amod Bayat in further support of this appeal.

The affidavit by Mahomed Cassim stated that Mahomed Goolam left this Colony on a visit to India in the year 1907 and he believed that it was his intention to return to this Colony shortly. An arrangement was come to that he should manage and look after his business during his absence upon the consideration that all goods required by the business were to be purchased from him; Amod Bayat, however, to exercise a general supervision of the business. The statement alleged to have been made to the Licensing Officer by Hoosen Mahomed Badat to the effect that the business was his (Mahomed Cassim's) and that Mahomed Goolam had no interest whatever in it, was absolutely untrue.

Reasons for Refusal

The reasons for the Licensing Officer's decision were:—

(1) The applicant, Mahomed Goolam, has, when thereto required in terms of Section 5 of the Rules under the Dealers' Act, 1897, failed to appear personally.

(2) In consequence of the applicant's failure to appear personally I have been unable to obtain his signature in the license books as required under Section 17 of the rules under the Dealers' Act, 1897.

(3) The applicant has failed to keep in the English language books

of account which sufficiently disclose his business transactions and financial position during the year 1909, as required by Section 7 of the Dealers' Act, 1897.

The books in the name of Mahomed Goolam are kept by Mahomed Cassim's bookkeeper. They do not sufficiently disclose the financial position of the business, in that certain payments which Amud Hayat states were made by means of bills are not entered in the books.

In this case the nominal appellant, Mahomed Goolam, left the colony three years ago. Trading under Mahomed Goolam's license has not been carried on by Amud Hayat, who holds Mahomed Goolam's general power of attorney nor have any moneys in respect of the business been either paid to him or remitted to his principal in India. Trading under the license has been carried on by Mahomed Cassim, who has already been fined for carrying on business in this borough under another man's license. Under Section 5 of the Dealers' Act, a Licensing Officer has a discretion to issue or refuse a dealer's license, and as Licensing Officer for this City and Borough I am not prepared to grant a license to any Asiatic who is not in the colony.

Mr. Kufal, representing the Licensing Officer, pointed out that the new rules provided that no new evidence, either documentary or otherwise, should be taken on appeal.

His Worship the Mayor said that it was clear that the affidavit had been taken after the application for the license and as new evidence was not admissible he ruled out the affidavit.

The Council agreed to this resolution.

Mr. Smythe argued that it was not fair to expect an appellant to bring his case properly before an Appeal Court without knowing the reasons on which the licensing officer's decision was based. The appellants had to suppose reasons, and base an appeal on them, and the officer simply had to frame a reply to those supposed reasons. A point to be considered was whether any Indian who happened to be absent from the colony in January of any year should be deprived of his license. He deplored the principle of one law for the European and another for the Asiatic.

Mr. Kufal emphasised that the case was purely a test case. He asked the Council to disregard the record, and interpret the rules under which the appeal was brought. He asked them simply to decide whether an absence from the colony since 1907 was a temporary one.

Councillor Francis moved that the decision of the licensing officer be upheld.

Councillor Fickard seconded.

Councillor Taylor brought out that while the Council met properly on a quorum of unoccupied premises, it was the duty of the Council, where

possible, to allow the owner to earn the rates. He moved that the decision of the licensing officer be reversed.

This found no taker.

Councillor Francis' motion was carried. Councillors Ritchie, Taylor, and Kelly voted against.

The decision was therefore upheld.

—Condensed from *Times of Natal*.

Honour to Mr. Doke

The Chinese reception to Mr. Doke was held at the Cantonese Club on the 14th instant. Mr. Quinn presided. There were over 150 Chinese passive resisters present. Among the visitors were Messrs. Walter Evans, (Dr.) Matthews, Monabourgh, Jenkins, Blackwell, MacIntyre and Isaac; also Rev. Chas. Phillips, Mrs. and Miss Phillips, and other Europeans. Among the Indian visitors were Messrs. Cachalia, Coovadia, A. Chettiar, Chokalingam Pillay, Packirisamy Naidoo, David Earnest, Vaja, Moosa Essackjee, M. P. Fancay, M. K. Gandhi and others. The Doke family were all present at the function, together with Miss Grist. Mr. Quinn delivered a short speech eulogising Mr. Doke's work and then called upon the Secretary to read the following address:—

On the eve of your departure for America, on behalf of the Chinese Association we beg to wish you a pleasant voyage, success in your mission and a safe return. We cannot adequately express our feelings of gratitude for the great work you in common with the other members of the European committee formed for the support of the Passive Resistance movement have done on behalf of the Asiatics.

Your house has been open to us at all times. Your sympathy and support we have always been able to count upon.

We trust that we shall always deserve your help.

Should you get the opportunity whilst you are in London, we hope that you will see the Imperial authorities and place before them the true position. We have every confidence in your ability to do justice to our cause which you have made your own.

Cantonese Club,

Johannesburg,

14th Feb., 1910.

Mr. Gandhi then spoke, saying that Mr. Doke's interest in the Asiatics was as old as his stay in South Africa. Both the communities had to deserve the support that was given by the European Committee. His Excellency the Chinese Consul-General said that, although the Chinese were divided into two camps, both the parties loved Mr. Doke equally.

Mr. Walter Evans associated himself with the sentiments expressed by the speakers regarding Mr. Doke's worth. After the other speakers had

made a few further remarks, Mr. Doke rose to reply amid vociferous cheers.

The reverend gentleman said that he had not done anything to deserve the honour that was conferred upon him. He was glad to be associated with the passive resistance movement. He declared that if he had shown the spirit of love, righteousness and justice in any measure it was from his Master, Jesus Christ. He did everything as a Christian. He believed that the work of both the communities would have its effect on India and China. He considered the Chinese to be one of the greatest nations with a brilliant future. He exhorted the Asiatics to remain firm. If he was to do any work in London during his brief stay, he would like to be able to assure the authorities that the Asiatics were firm and unanimous. Their struggle was just. He was glad that instead of resorting to violence they quietly suffered in their own persons. The remedy really lay in their own hands.

After the speeches, a bioscope entertainment was given and the proceedings concluded with the serving of light refreshments.

Happenings in India

Dr. Rash Behary Ghose has contributed Rs. 1,000 to the fund inaugurated by the Indian South Africa League, Bengal. At a meeting of the League, held on the 18th December, the Fund was increased to Rs. 1,195.

Mr. Polak addressed a meeting at Lucknow on the 9th January, there being a large and representative gathering. The Hon'ble Mr. Nasam, Advocate, presided. After Mr. Polak had addressed the meeting on the Transvaal situation, Mr. Chhaganlal K. Gandhi of Natal interpreted the speech in Hindustani. Three resolutions were then adopted unanimously, the first being to petition the Imperial Government to remove the grievances of the Indians and grant the Indians equality with other races throughout the British Empire, and the Indian Government retaliate by preventing immigration of Indian labour to South Africa; the second to express warm appreciation of the brave stand made by the Indians against the iniquities to which they had been subjected, and the third to start an Indian South African League for Oudh to carry on the agitation by investigating facts and collecting subscriptions. The fund was then opened. Raja Pratibpal Singh promised Rs. 4,500. Collections and promises together would amount to several thousand rupees.

Mrs. Besant, in the course of her lecture at the Theosophical Conference, held at Benares late in December, said: "In South Africa a white race, given self-government too soon,

is oppressing the Indian immigrants, disgracing the Empire in the face of the civilised world and stirring up anger in India. What nominal Christianity there is apparently impotent to accomplish, from Theosophy must endeavour to perform by raising the standard of brotherhood and by declaring that colour should be no bar to citizenship where education, sobriety and good character justify its grant. It is for our Theosophical Society in Africa to lead the way to justice and to peace, so serving alike South Africa, India and the Empire."

Writing on the importance of the South African resolution passed at the National Congress, the *Jamshed* (Bombay) says:—

There could be no question as to the Congress having faithfully and accurately represented the feelings and sentiments of the whole country in the matter. There could be little doubt as to the whole country having aroused itself and made up its mind to stand by the sufferers in South Africa, of its having resolved upon supporting them and strengthening their hands with all the resources at its command. There is no question on which it feels so strongly; on which it is so completely united, in its determination to seek justice and to find it.

In answer to Mr. Gandhi's message to the people of India, given to the London correspondent of the *Patrika*, the editor of the *Bengalee* replies with the following:—May we, on our side, send a message to our suffering brethren in South Africa through their distinguished leader? Let him tell them that there is not an Indian, whatever may be his political creed, who does not feel the deepest sympathy for them. There is not an Indian who does not regard their humiliation as his own, the wrongs inflicted upon them as wrongs inflicted upon himself. And if the measure of our performance seems at times to fall short of the intensity of our feeling, it is because there is so little we can do.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—

Mr. Desai (7 signatures) £8/10/-;
Miss L. Bennett (4 signatures) 1/-;
Mr. Lellavati Roy (10 signatures) 15/-;
Mr. A. Mann (4 signatures) 6/-; Miss M. E. Polak (2 signatures) 3/-; at the Holloway Ethical Society's Lecture (21 signatures) 8/5; making a total of 48 signatures, and £9/16/2. This makes a grand total of 496 signatures and £85/8/1.

Items of Interest

The Indian Immigration (£3 tax) Bill which we printed in our issue of the 29th January is now published in the *Gazette* as an Act without alteration.

The Annual General Meeting of the Natal Indian Patriotic Union will take place to-day (19th instant) at 2.30 p. m. sharp, at the Durban Indian Society's Hall, 104 Queen Street, Durban, when the following business will be transacted, viz.:—(1) The Bi-annual Report and Balance Sheet; (2) Election of Office-bearers.

In the Supreme Court on Monday, before a full Bench, judgment was delivered in the case of *W. Johnston & Co. v. Licensing Board and M. A. Kajea*. This (says the *Natal Mercury*) was an appeal from the decision of the Licensing Board, which had reversed the Licensing Officer's decision with reference to premises in Mapumulo occupied by the appellants, and formerly occupied by Kajea. The Licensing Officer had granted a retail licence for these premises, but the Board reversed the decision. The Chief Justice, in delivering the judgment of the Court, said the respondent Kajea had sufficient interest in the matter to warrant him in opposing the application, his store being close to that about to be licensed. He was of opinion that the appeal ought not to be sustained. The Court limited the expenses payable, and dismissed the appeal, with costs.

Mr. Mac Intyre, who has been articled to Mr. Gandhi and who has been with him for five years, will from the 18th March next carry on practice independently. He is taking Mr. Mottram into partnership with him. The firm will be "Mac Intyre and Mottram." They have engaged offices at 12 & 13 Reserve Investment Buildings, corner of Rissik and Fox Streets, Johannesburg. We wish Mr. Mac Intyre and his future partner every success.

London, Feb. 15.—Reuter's correspondent at Calcutta says that resolutions will be submitted to the Imperial Council on the 13th inst., requesting the Government to refrain from assisting emigration to Natal till the Indians' grievances are remedied.—Reuter.

We have received a booklet entitled "Sankhya-Yoga and Karma-Yoga, or the Philosophy and Science of Religion," by the Aryan philosopher, Swami Atmananda, with an introduction by Swami Bhaskarananda. The price 1 Rupee and can be obtained from Swami Bhaskarananda, c/o S. J. Nagar Ibrahim Ganguly, 5 Ganguly Lane, Calcutta.

We learn from the *Leicester Post* that Mr. Ramsay Macdonald, the Labour M.P. for Leicester, whilst speaking in the Corn Exchange, at a social gathering on his return from India, said:—The industrial system was beginning in India, just as it began in this country a century or more ago. If they went into the beautiful suburbs of Bombay, amidst the palm trees and all the circumstances of Oriental scenery, they found the air darkened by smoky chimneys. Going round about the industrial quarters of Bombay a new form of overcrowding was found, caused by bringing in men and women from all parts of India, from Gulistan and Cashmere in the north right away down to Madras and Ceylon in the south, to work in the cotton factories. There they found the same sort of thing as existed in England—the same up-to-date machinery being worked by men, women, and little children of six, seven, eight, and nine years of age. ("Shame.")

Latest Telegrams from the Transvaal

Johannesburg, Friday.

Four more passive resisters have been arrested. Mr. Manilal Gandhi was discharged on Wednesday. Yesterday he was brought before the Magistrate and ordered to be deported. Mr. Coopooosamy's case is adjourned to the 26th instant.

The Krugersdorp Locations Commission sat yesterday, Mr. Gandhi representing the Indian clients. Messrs. Waja and Wania gave evidence repudiating the charges of insanitation. Medical certificates were produced in support, all Indian witnesses stated that the location could not be removed if only because of the Mosque being situated therein. Messrs. Waja and Wania stated that the Mining Commissioner before the war said that the present situation was permanent.

Contents

	Page
Mr. Rustomjee's Letter to the Press	59
Letter from Mr. Tatu	60
Mr. Polak's Representation to the Government of India	60
Activity in England	61
From the Editor's Chair	61
Mr. Rustomjee's Arrival in Durban	61
Illegal Arrest of Indians	62
Natal Indian Congress	62
Railway Travelling on the C.S.A.R.	63
Transvaal Notes	63
Rough Treatment of Passive Resisters	63
Correspondence	64
A Maritzburg Licence Case	64
Honour to Mr. Duke	65
Happenings in India	65
London Passive Resistance Volunteers	66
Items of Interest	66
Latest Telegrams from the Transvaal	66

A. Tomaselli & Sons,**MARKET AND COMMISSION AGENTS.**

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

જાહેર બજારી શરૂઆત અને કાર્ટો ૧૯૧૦ ના બેંચમાં પાસેથી વેચવામાં આવે છે. ૧૯૧૦ વર્ષના કાર્ટોમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE :—Beckett's Building, Market Square
Box 3988, Tel. Address : TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,**Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST**

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the Head Office for S.A.— Andam—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જીટ, ડરબન.

‘વટે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીઅન દવા શા માટે વાપરો છે? રસાયન સહાનુ—મનજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હાલત આલે એટલી દવાની શીર્ષીંગ પ.

આવાશીર બીજરવાના સોમ અને ઘરીત—હરસ મસાનો તાત્કાલિક અને એકસ ઘણાજ. નાનાલમાં ઘણા જણને હાપદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહૂમ શીર—જીલ્લ મલમ. સોમ, ઘા, ઘુમડાં, વિગેરેને તુરંતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિના વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર હલાજ. સાલ અને સફેદ જીવડાંસાફ જીલ્લુલી દવા. કિંમત શીર્ષીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જીલ્લાની અકસીર ગેળીઓ. ડાળીની કિંમત શીર્ષીંગ ૧/૬. શશીપર્વ વટિકા—દુઃખસામક માળીઓ. અરામ સ્વપનાનો ખાસ હલાજ કિંમત એક ડાળીની શીર્ષીંગ ૧/૬.

નાતાલ કાર્ડનાં**પોલ ટેક્સ**

૧૯૧૦

સર્વ દક્ષિણાદીક ઝીસ્કી ઉપર પોલ ટેક્સ લાગુ હોતા હે. ડસાંને તા. ૧ માર્ચ કે અંદામે અવના પોલ ટેક્સ માર દેના. કસુર હોનેસે કાયદા માફક કામ ચલેલા. સર્વ દક્ષિણાદીકોને અવના ટેક્સ અપ મે વિમાનકે પોલીસ માને વર માર દેના.

નાતાલ કોલોની**પોલ ટેક્સ**

૧૯૧૦

જેમને આ વેરો લાગુ પડે છે તેવા એશીઆદીકોએ ૧ જી માર્ચ ૧૯૧૦ ની પહેલાં એ વેરો બારી દેવો. જેઓ આ માં કસુર કરશે તેમના ઉપર કાયદાપુરવઠ કામ ચલાવવામાં આવશે. હીંદીઓએ પોતપોતાના પોલ ટેક્સ ને વિચારમાં પોતે રહેતા હોય ત્યાંની પોલીસ એશીસ માં બચવાનો છે.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods,
41 Market Street
JOHANNESBURG

NANJEE DULABHDAS & CO.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલભદાસની ફા.

મરચાટમાં અને હાંપરમાં

P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.

Tel. & Cable Add.: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 355

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT

IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ બનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મેલો

શીધી મુંબઈ

૧૭, ૧૮ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચે છે.

આ કંપનીની બાગમોટમાં દરેક વરમના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસથી ઇંદીબન છે, અને ઓશીબરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના બજાતાવાળા તેમજ માથાળુ છે તેથી પાસેજરોને કાંઈપણ વાતે બરાબ મુજબ પહોંચે નહીં એ ખાતરી રાખો.

ખરેખર આને કંઈક મુશ્કેલી બાપણા દીંદી બાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નહીં જમત માળી હોરાન થતા કતા, તે હવે ખુશાંતા છૂટર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી ના ફાંખનો ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની બાગમોટ દર મહીને મુંબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો સાબ નહીં મુશ્કેલી દેશ બનારાઓએ તકપાર યજ રહેવું.

સરકાર બાગમોટ મુંબઈ પહોંચેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળશે તે ઉપરથી સફળી મળુ માટે અતરે અપામાં નાંખાવશું તેથી સઉ સાહેબો ને વગર અરજે બાગમોટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

સરખતે સીધી કોલંબો થીર કલકત્તા સ્કોમ નીચે મુજબ જાતી કે.

અમફુલી ટન ૩૩૦૦ તા. ૪ માર્ચ

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ શિપિંગ કોર્પોરેશન.

જા. જા. ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ શિપિંગ કોર્પોરેશન ૩૩૦૦ ટન ૪ માર્ચ.

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ શિપિંગ કોર્પોરેશન ઓફ શિપિંગ કોર્પોરેશન

શી. મનસુદેવ જવાહરલાલની કુ.

જા. જા. ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ શિપિંગ કોર્પોરેશન.

૧૨૮ શીડ, ૪૨૫૧.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમસીંગલ રોડ ૪૨૫૧,

Telegraphic Address: Kathorian,
P.O. Box 125.

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of

Groceries, Salt Goods, etc. etc.

પેરબંદરનું ખુશખેદાર થી.

100 QUEEN STREET, DUBLIN.

Box 8 Tel. Add. "POB SANDAR."

Telephone 86

નાગરસા હરી સોની

૧૨૬ રામના સોના ચાંદીના સર
દાંડીના બનાવનાર.

જોડે ના. ૨૪૪-૨૪૫. બેકિયાલો બજાર,
જાહેરાત છપ ૨૦૬. P.O. Box ૨૬૦ Pretoria

Ismail Amod Rajee

100 QUEEN STREET, DUBLIN.

Box 8 Tel. Add. "POB SANDAR."

Telephone 86

64 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

... BOKER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Postlandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલના ટરફી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

બાગરે ત્યાં સરતે બાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન બેન્ડ ટામ્પેટા વહેલ

૧૬૪ મે સીડ, ૪૨૫૧.

દેશો મોડાઇ

મોખા લીની સરવે જાતની તાજી મોડાઇ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જી. જી.

મસજીદવાળી મોડાઇની સામે

૧૬૨ મે સીડ, ૪૨૫૧.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (18):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

PATOW, etc.

Head Office: 24 Prere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેલની ટરફીય ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

M. E. SEEDAT,

General Merchant and

Produce Agent

Branch: INDOGO.

Tel. Add: "SEEDAT,"

Box 7. NEWCASTLE.

ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

पुस्तक ८.

होनीचा, शनीवार, तारीख १८ मी ऐलुमारी, १८१०.

246 6.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખોરેતો-તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરીથી, તા. ૨૧ ફેબ્રુઆરી સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

સૌદુ-માદ સુદ ૧૦ થી માદ વદ ૧
સુધી, અંવત ૧૯૬૬.

सुसलमान-ता. ८ भी सदरधी ता. १४
सदर सुधी, १३२८ बीजरी.

क्र.सं.	प्रतिदिन		प्रतिमास		प्रतिवर्ष	
	प्राप्त	व्यय	प्राप्त	व्यय	प्राप्त	व्यय
अ.सं.	१०	१०	८	१०	१४१	१४०
अ.सं.	२०	११	८	११	४४२	३३८
अ.सं.	२१	१२	१०	१२	४४२	३३८
अ.सं.	२२	१३	११	१३	४४३	३३९
अ.सं.	२३	१४	१२	१४	४४४	३४०
अ.सं.	२४	१५	१३	१५	४४५	३४१
अ.सं.	२५	१	१४	१६	४४६	३४२

ਅੰਤਰਮੁਖਿ.

મી. પારસી રસ્તમજી	106
મી. ડાહને સાન	"
મી. રવન તાતાનો કાગળ	"
નેહાનસખરમમાં એસીઆરીઝ મેળાવટો	110
મહત્ત સખાલી ક્લિસચાલ	"
મી. રસ્તમજી ડરબનની મુલાકાતો	111
નાતાલ ઇરિઅન કાંગરેસ	"
નવલમ સમિ સખત પોકાર	113
રેવરેન્ડમાં ટાંસિસાસની લડત	114
લખનારમાં પ્રિટરર મીડીયમ	115
નેહાનસખરમ ખમરપત્ર	"
ઇન્વાડમાં વોલ્ફીપરોનુ કામ	116
તાર સમાચાર	"
માલુ વરતમાન	117
મુજકરી કપર તરકીફ	118
પરમુરજી બરચા	"
કેન્સા તાર	"
નાતાલનો ઉપાધિયાન રીપોર્ટ	119
મારીટખખરમમાં લાઈસેન્સ પ્રેસ	"
હાઈમાં રાજદ્વારી રીલીઓ	121
એક તાલુવા લાયક ખાખલુ	"
પરિચબના મુધારાનું આનિદુખ ચિત્ર	122
હાઈરતાનના ખખરો	123
નાદારી પ્રેસની નોટીસો પીએચ	124
હાઈમાં એક નાનકડું સાકાન	"
પ્રેસમાં પ્રિન્ટરમાન	"

ઈડિઅન એપિનિઅન.

शनीवार ता. १६मो ईशुआरी, १८९०.

મી. પારસો રસ્તમજી

મો. રસતમજી, હમામ સાહેબ, મી.
ખાવાઝીર તથા મી. મદમદ હાથાલીમ
ફત્તેહ હુદયા છે.

મી. રસ્તમજની સેવા સાથે અમે મી.
શાહની સરખ મણી કરી તથા છીએ.
આ બંને સત્યામહી લગભગ એક વરસ
સુધી લગભગ જે સમય રહ્યા છે. મી. રસ્ત
મજને બધા મગી મરુદ માસ ને આગ
લ્લીસ દિવસ જેમ મોગવી. તેમથી એક
વરસ પુર તો સાથેજ કાઢવું. તે દર
મ્યાન તેમની ઉપર જે પણ પડી તે
ખાવત તેમના કામગીર ઉપર અમે ખ્યાન
મેંથીએ છીએ. એટલું દુઃખ પડતાં
છતાં જે દિ. મત મી. રસ્તમજને સખી
છે તેને સાફ તેમને તથા કામને અમે
સુચારકવારી આપીએ છીએ.

મી. રૂપમજીને પાછા દેશ નિકાસ
ન કર્યા ને જોડાન સમરમાંજ છુટા કર્યા
તેથી તેમને ડરખત જવાની તક મળી
તેનો લાભ તેમણે સત્યામહીઓની સલાહ
તથા સમર્થથી લીધો છે. આ પમલુ
બરોબર છે. અને હિમૈદ રાખીએ છીએ
કે મી. રૂપમજી પોતાનું કામ દેશાલ્યાસર
પાડશે, ને પોતાની તબીબત સુધારશે.
આ બંને દેશાલ્યાસર પડે અને મી. રૂપ
મજી પાછા જોડામાં બીરાજે એવું બંને
પ્રસ્તીએ છીએ.

જો મી. રૂપામણજી ભાગડ એક વરસ
બરડુ લે. તે તેમને તક મળી તેથી,
હમામ સાહેબ તેમજ મા. કુતુંદેજી પાસે
પોતાને જે તક મળી છે તેના બાબ પુરો
સીધો ને કામને દહિયો છે. હમામ સાહેબ
ના કામથી હમીદીઆ સોસાયટીને તેમજ
આળી હોદી કામને મગરર ચકા જેવું
ગ-પુ' છે. તેમની તમીલત ધસાધ ગઇ
છે તેમને સરીરે વેગ આ બધા
ના તેમજે ફરકાર નથી કરી પણ વખતે
વખતે જેમણે મળ્યું ફરકાર છે. આવા

મી ડોકને માન

મો. રતન તાતાનો કામળ

મી. રતન માતા તરફથી જોડા-૫
બરબતી એસોસીએશનને નીચે મુજબ
કામળ મળ્યો છે :—

તમારો કામજ તથા તેની સાથે હાથ
ની નકલ મને મળેલ છે. તમારા હાથ
માટે હું તમારો અતઃકરણ પુરવઠા આ
ભાર માનું છું. આપણા બાકીઓ જે
કિમત લઈતમા અંધલાની રહ્યા છે તેની
કદર શુઝવા સકિતમાન થયો તેથી હું
બહુ હરખાઈ છું. મને પુરાં ઉપર છે
કે મારી શર્યાતને ઉપાડી લેવામાં આવી
છે, જો કે હું પારતો વતો તેટલે દરજ્જે
નથી ઉપાડી લેવાઈ. મારે જખવાની
જરૂર ન હોય કે કાગળની ઉન્માન હું બહુ
રહ પુરવઠા મેંતો દલીલ. મને હરખાઈ

છે કે સ્વદેશના માન અને મોહાને જળ
વી શખનારા તમારા બહાદુરી બરેલ
અમાસને ઘુરત યોગ્ય હતેલ મળશે.

જોહાનસબરગમાં એશીઆટીક મેળાવડો

રેવરંડ ડોકને માન

ચીના કેમલુ માનપત્ર

મી. ડોકને માનપત્ર આપવા ચીનાઓની
ખીટીંગ તા. ૧૫ મીએ કેન્ટોનીઝ કલમ
માં મળી હતી. ચી. કવીન પ્રમુખ હતા.
૧૫૦ ઉપરાંત સત્તાઅડી ચીનાઓ હાજર
હતા. તે સિવાય મેસરસ પોલ્ટર ઇવાન્સ,
ડૉ. મેથ્યુસ, મોન્સિયર મેનકીન્સ, બેન્ક
લેવ, મેરીનકાપર, આમકાક, રેવરંડ
આરથસ શીલીપ, મરીસ, અને મીસ
શીલીપ્સ અને બીજાઓ પણ હાજર હતા.
હિંદીઓમાં મેસરસ કાજીમીઆ, કુવાડીયા,
વી. ચેરીઆર, ચોડમીગદામ પીએ, ફરીરી
સામી નાઇકુ, ડેરીઝ અરોસ્ટ, વાળ,
બુસા હસકલ, એમ. પી. ફેન્સી, એમ.
કે. ગંધી વગેરે વગેરે હતા. મી. ડોક
ઉપરાંત તેના કુટુંબનાં બીજાં માણસો
પણ હાજર હતાં.

મી. કવીને મી. ડોકની સેવાપર બાપલ
કરુ, આદ નીચેનું માનપત્ર તેમને આપ
વામાં આવ્યું હતું.

"તમારા અમેરીકાના પ્રવાસે જવાના
પ્રસંગે અમે આપનીજ એસોસીએશન
તરફથી તમને સુખકામક મુસાફરી હમ્મડી
એ છીએ; તથા તમને તમારા કામમાં
હોલ મળે, અને સહી સલામત પાછા
ફરો એવું આગીએ છીએ. એશીઆટીક
ની પસીવ રસીસટ-સની સડતના ખારામાં
જોરોઓની કમીરીમાંના બીજા મિત્રોની
ચેટે તમે જે મદદન સેવા બાજવી છે તેને
માટે અમે અમારી આબારની લાગણી
પુરતી રીતે દર્શાવી શકતા નથી.

તમારું ઘર દરેક વખતે અમારે માટે
ખુલ્લું રહે છે. તમારી દીવસાલ અને
ટેકા અમને જોઇએ ત્યારે મળ્યા વગર
રહ્યાં નથી. અમને બારંસો છે કે
તમારી મદદ માટે અમે હમેશાં લાયક
રહીશું.

જો અપ લેખમાં હો ત્યારે તમ
મને તો અમારો લડત સંખમાં વડી

પરો મામલો તેમના આગળ મુકરો
એવી અમે આશા રખીએ છીએ.
અમારા સવાલને તમે તમારો પોતાને
કરી લીધેલ છે, અને તમારાથી બનતું
કરવાને તમે તપર છો એવો અમને
સંપુરણ બારંસો છે."

ત્યારબાદ મી. ગંધીએ બાપલ કર્યું.
તેમણે બહુવિધ. કે મી. ડોક બપારથી
દક્ષિણ આફ્રીકામાં આવ્યા છે ત્યારથી
એશીઆટીક સવાલમાં ભાગ લેતા આવ્યા
છે. જોરી કમીરી જે ટેકા આપે છે તે
માટે બને કામે (હિંદી તથા ચીનાઓ)
લાયક થવાનું છે.

નામદાર ચામનીઝ કોનસલ જનરલે
કહ્યું કે ચીના કેમલુમાં અત્યારે જે વિભાગ
પડેલા છે, છતાં તેઓ બને મી. ડોકને
એક સરખી રીતે ચાહે છે.

મી. પોલ્ટર ઇવાન્સે બીજા બોલનારા
ઓએ મી. ડોકની જે તારીફ કરી છે
તેને મળતાપણું બતાવ્યું. બીજા બોલ
નારાઓનાં બાપલુ ઘડ રહ્યા પછી

રેવરંડ ડોકે

જવાબ આપતાં બહુવિધ કે મને જે
માન આપવામાં આવે છે તેવી કાંઈજ
બારે સેવા મે બાજવી નથી. સત્તાઅડી
ની સાથે મારી સામેલગીરી છે તે માટે
હું ખુશી થાઉં છું. જે મે તમારા
તરફ કોઈ પ્રેમ, નીતિ, અને ન્યાય બતાવ્યાં
હોય તો તે મારા ધરમના રથપક અસ્ત
ના સિલબને લીધે છે. હું જે કરું છું
તે મારા ખિસ્તી ધરમ મુજબ થવું જોઇએ.

એમ સમજીને છે, હું માનું છું કે
તમારી બને કામના કામની અસર હોંદુ
સ્તાન તથા ચીનમાં થવી જોઇએ. ચીના
ઓને દુનિયાની એક મદદન પ્રાપ્ત સમજી
છું. અને અવિષમાં તે તામ કાદરો એવું
મારું છે. લડતપર દલ રહેલા હું તમને
અલામજી કરું છું. જે વિચારણામાં જે
મેં કા વખતે હું રહીશ તે દરમ્યાન તમારે
વારંતે કાલ કરવાનું બનશે તો તમે કેમ
એકસાંપ અને દલ છો તે બધી સરકારને
સમજાવવા કોશીસ કરીશ. તમારી લડત
ન્યાયની છે. તમે સામા ઉપર જુલમ
કરવાને બારંસે પોતાપર જુલમ લદત કરો
છો એ મને પસંદ છે. ઉપાય તમારાજ
લાયક છે.

જાણી નાદ આયોજીપના દેખાવે
બતાવવામાં આવ્યા હતા. પછી નારંતો

લડત સંખથી દિલચાલ

બંમાળની કડિઅન સાઉથ આફ્રિકન
લીગના કંડમાં રા. ૧૪૬૫ તા. ૨૧ મી
ડીસે બર સુધીમાં મળા હતા.

અમદાવાદનું "ગુજરાતી પંચ" તેન
અંગેજી વિભાગમાં એક વખાણ દરમ્યાન
તેના વાંચનારાઓને સખત તાકીદ કરે છે
કે તેમણે દરંસવાલના હોંદી તરફની પોતા
ની લાગણી બતાવવા દરેક રીતે મહેનત
લેવી જોઇએ. તેમજ દરેક માણસે પોતાની
કમાણીનો અમુક ભાગ, અથવા રૂપીએ
એક આનો આ કામ માટે કાઢવો જોઇએ.
દરંસવાલના હોંદીની સેરાની તારીફ કરી
એજ છાપુ કહે છે કે "બહેનો, અને
બાઇઓ આ દુઃખો તે મદદન કેર જેવાં
છે, છતાં ત્યાંના દેતાઇ અને દેવી
રૂપી હોંદીઓ તે ઉઠાવે છે. તેમને મદદ
કરવા અમદાવાદના લોકો બમશે એવી
અમે અરજ કરીએ છીએ

"ગુજરાતી પંચ" જણાવે છે કે
ગુજરાતી હોંદુ સ્ત્રી મડળના પ્રમુખ,
અને સેવાસદનાં જોઇટ સેક્રેટરી આમ
જમનાબાઇ તરફથી દરંસવાલની હોંદી
ઓરતોને મદદ કરવા ઓરતોમાંથી એક
ઉપરાણું કરવાની દિલચાલ થઇ છે.
તેમના તરફથી એક વિનંતિ કરવામાં
આવી છે કે એક દિવસ જોળન ન કરતાં
ઉપવાસ કરી અચેલા પછસા આ દરંસ
વાલ હોંદી સંકટ નિવારણ કંડમાં આપવા
જોઇએ.

કલકત્તાનું નામીયું પત્ર "એમ્પાયર"
દરંસવાલની લડત વિષે ત્યાં ઉમા થયલા
સાઉથ આફ્રિકા લીગ બાજત લખતાં
જણાવે છે કે "હોંદી સરકારને જરા
ખાટવાનો અવકાશ આવ્યો છે તે નહીં
મુકે એવી અશા રાખીએ છીએ. લીગ
ની અરજ પાતમાં લઇ દક્ષિણ આફ્રિકા
માં હોંદી મજુરો મોકલવાનું બંધ કરવું
એ સહેનશાદનની મોટી સેસ બજાવ્ય
બરોગર છે. હોંદી સરકાર આ બાજત
માં કામદો કરવા સ્વનંત્ર હોવી જોઇએ.
જડી સરકાર બેપરોથી દખાવ છે. હોંદી
ઓ પોતાનો હક મનાવે એથી બેપરો
ગુરસે થાય. પણ હોંદી સરકાર તેમન
દખાણમાં નથી. હોંદી સરકાર મજુરોને
મોકલવાનું બંધ કરી નાતાલ અને દરંસ
વાલ સરકારની શુભ દેઝણે લાવશે તેમાં
તેના મેલો વધશે અને હોંદીઓમાં તેન

મી. રસ્તમજી હરખનની મુલાકાતે

તેમને મળેલું માત

૫૦૦ માણસોની હાજરી

હૃદય ભેદક આપણ

(ઇ. એ. માટે ખાસ)

ટર્સિવાલની જેલમાં ૧૪ માસ માળખા પછી પોતાની તબીબત સુધારવા અરથે હું વખત માટે મી. રસ્તમજી પારસી તા. ૧૩ મીએ સાંજે હરખન આવી પહોંચ્યા હતા. આ સલામતી મેલને લેતા માટે ૫૦૦ થી ૬૦૦ જેટલા હાઈડી એ સ્ટેશન ઉપર હાજર થયા હતા. ટરેન આવી પહોંચવાની સાથે એક મોટું ટાળું મી. રસ્તમજીવાળા ડબ્બા આગળ ધસી ગયું. મી. રસ્તમજી સહુને સલામ કરવા લાગ્યા. તેમને તુરત પુલનો તોરો ભેટ આપવામાં આવ્યો. તે લેવાનો વખત હજી દુર લાગતો જણાતો તેમણે તે સ્ત્રી કાર્યો નહીં. તેઓ ડબ્બામાંથી હલવાં ને સહુને મળતા મળતા ધર તરફ ચાલ્યા. સ્ટેશનમાં હાઈડીઓની થએલ ગીરદીથી ગોરાઓ ભેદ રહ્યા હતા. કાંઈ કાંઈ “મારડર” (દિલ્લખત) ટરેનમાંથી ઉતરેલ છે, એમ બોલતા સભાગયા હતા. ખુશાલીના પોકાર અને તાળીઓની ગરજના આપે રસ્તે કરતા સહુ મી. રસ્તમજીને ત્યાં આવી પહોંચ્યા. માણસોની ગીરદી બહુજ થઈ ગઈ હતી, ને સહુ મી. રસ્તમજીને સાંભળવા અધીરા થઈ રહ્યા હતા. એક ટેમલપર ઉભા કરવામાં આવ્યા પછી મી. રસ્તમજીએ એક સુસ્ત સત્યાગ્રહીને શોભતા અનુભવો જણાવ્યું કે :

હું મારા ખરા અનુકરણથી કહું છું કે આજે જે માન તમે મને આપો છો તે મને જરાપણ ગમતું નથી. તેને તારતે હજી હું બીજાકુલ લાયક થયો નથી. આપણી લડત છતાંપર હવે ત્યારનો નુસ્સો અત્યારે ઉતરી ગયો છે તેથી મને અપસોસ થાય છે. જે હામી તો આપણી જોવાદતો નાશ થશે એ નક્કી સમજાવે તમે જુઓ કે હાફુરતાન ટેલવી મદદ કરે છે. તપતિ પૈસા તે લોકો સમાન છે. તો પછી આપણા લોકો અહીં આપણી ફરજ નહીં સમજો? મેં રૂપિયે એક આના જેટલી રેયા કરી હોય એમ હું સમજતો નથી. લડતમાં આવો તેજ

માન મને સાચું લાગે. મારા અનુકરણથી જુર સંગાડને મા, પાણુ વડે સમજને કે જે ટેક આપણે લીધી છે, જે દુકડીને તમે લડતા મોકલી છે તેના વહાણને ટીનારે પહોંચાડીએ ત્યારેજ બધું સાચું લાગે. તે સિવાય મને આરામ કે સુખ્યને ક્યાંય મળવાનું નથી. બાઇઓ, આપણા દહ માટે, અગર હાઈડી બુખી માટે, અમર ૩૩ કરોડની ઇનજન માટે જે લડત આપણે ઉપાડી છે તેમાં જીત નહીં મેળવીએ તો કુતરાના કરતાં પણ જુરી દશા આ મુલકમાં થશે. શેખસાદીએ કહ્યું છે તેમ બધા મરી જવાના છે, ને પૈસા હમરમાં સાથે આવવાના નથી. આજે ૨૮ વરસ થયાં આ મુલકમાં બનતા બનાવો મેં જોયા છે, ને તે ઉપરથી હું કહી શકું છું કે જે હામી તો આજે અહીં મળ્યા છીએ તેટલા પણ આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં નહીં રહી શકીએ. આ કારણથી મારેકડવા બોલ કહેતા પડે છે. માટે મને કોઈ માન ન આપે એવું કરતો. હું જેલમાંથી નીકળ્યો ત્યારેજ મેં મરનરને કહ્યું છે કે મારે માટે વારંટ કાઢ્યો હોય તો બલે તેજ વખતે પકડે, અને ન કાઢ્યો હોય તો પણ મને ત્યાં મને પકડવો હોય તે માટે હું તકયાર છું. બાઇઓ, બધાં સુધી જીત મેળવાઈ નથી ત્યાં સુધી મેં હું જતા થયા હું નારાજ છું. હું લડું છું તે દીરો કહી માન આપો છો તેટલા સાચું નહીં. પણ મારી હાંસના નાક સાચું, તેની ઇનજન સાચું. કાળું મહેલું બનાવવા કરતાં જેલમાં મરવું મને વધારે સાચું લાગે છે. તમારા બધાના કરતાં જેલના સાથીને જેલ હું વધારે ખુશ થાઉં છું. મારા જીકરા કરતાં મેસરસ રોહત અને શાક મને વધારે વહાલા લાગે છે. જેવટ માં જે વધારે કાંઈ બેસાઈ ગયું હોય તો હું મારી સાફું છું. હું ૧૪ માસ જેલ ભેગવી આવ્યો તેટલા સાચું આમ કહું છું એમ સમજીશો નહીં, પણ હાંસનું નાક બળવવાનું છે તેટલા સાચું. તથા હજી વાદળ પડ્યાં નથી, પણ જે હારીએ તો તે આપણાપર જુડી પડશે, અને આપણી જડ ઉપડી જશે એમ મને લાગે છે તેથી કહું છું. બાઈ મી. રસ્તમજીએ પેતાનું જાણવું જુર કરવું હતું.

મી. રસ્તમજીના બોલ દિલમાં રાખ્યા, અને હાંસની સેવા માટે તકયાર થયા સહુ ને મી. હાપુડ મહમદે પ્રધાનમજી ક્યાં પડી લોકો વિખરાવા માંડ્યા હતા. મધ્યાહ્ન

પર મી. રસ્તમજીના, હૃદયને વીંધી નાખનારા અનુકરણથી ઘણી હાંસી જાપ પડી હતી; અને હાંસ માટે અથવા પોતાની હાતાકાદી માટે કેટલાકપર ગીમગીનીની અસર જણાતી હતી. લડતમાં ફોલ મળવા ઘણા હાંસીએ ખુદ-ખુદરને તે વખતે દિલમાં સંભારેલ હતી.

નાતાલ ઈડિઅન કોંગ્રેસ

સત્યાગ્રહીના માનમાં મોટાંગ

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

સત્યાગ્રહી મી. નાનાલાલ સાહ તથા મી. રોહત જેઓ જુજ દિવસ માટે હરખન આવેલ છે તેમના માનમાં નાતાલ ઈડિઅન કોંગ્રેસે એક ખાસ મીટિંગ પાછળ સ્વીટમાં મી. આંગલીઆની બાણુ વાળા હોલમાં સ્વીટરે તથા વાગે બોલાવી હતી. શરૂઆતમાં બહુ મોડા મોકલ હાજર હતા, પણ તથા વાગ્યા પછી થોડી વારમાં લોહો બરાવા લાગ્યા, અને મીટિંગ મનુ કામ શરૂ થયું તેટલામાં ૩૦૦ જેટલા માણસોં થઈ ગયા. જેમાં મેસરસ દાઉદ મહમદ, દાદા ઓસમાન, દાદા અમદુલ્લા, જી. પી. ગાંધી, ફુસેન કાસમ, પી. વી. સંઘવી, ઇસ્માઇલ ગોરા, એન. એમ. કાદર, કાકરથી દામોદર, સી. બી. મહેતા, અંબારામ મહારાજ, ઇસપ ઇજરાલીમ રાંદેરીઆ, ટીમોલ, મોટાલા, એમ. એમ. હીવાન, ઇમનલાલ દોશી, જી. દયા પત, ફુલ્લમબાઈ દેસાઈ, ઇસપજી ઉમર, તુર મહમદ, પ્રધાનમજી વ્યાસ, મકનજી સનવાળા, એ. જી. ટીપનીસ, વી. લોરેન્સ વગેરે હતા. મી. હાપુડ મહમદે ખૂરસી લીધા બાદ

મી. કાકા અમદુલ્લાએ

આપણું કરવું જેમાં મોડા આવવાની બાજ તપર સખત રીકા કરીને જણાવ્યું કે ટર્સિવાલની લડત બહુ મંજીર છે. કાંઈ કહે કે આપણે તેની સાથે લામતું વળા મળું નથી તો તે મોટી ભુલ છે, અને તેમ કહેનાર તે દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહેવાને માટે લાયક નથી. આ લડતને રૂસી બળાગીજી વોરમાં પેરટ આરમરનો ઘેરા થએલ તેના જેટલી કીમતી સમજવાની છે. આપણને જરૂર તે એકસપની છે. સત્યાગ્રહનાં વખાણની જરૂર નથી. તેની વાત તો કરતુગીનીપેટે ફેલાઈ ગઈનારોએ તીવ્ર કહીએ કે દીરા કહીએ તે એણું છે.

સદ્ગુણે લીધેલા તરફી માટે અતઃકરણથી
આભાર માન્યો, અને જેલનું જે દુઃખ
હકતું, અને અસહ્ય લાગતું તે આરતે
આરતે અનુભવ લેતાં હું સહેલું થઈ
જાય છે તેનો ચિતાર નીખાલસ લીધેથી
ખીટી બાપામાં રજી થયો, જે શરેતાઓ
મણી લાગણીથી અને હૃદયમાં બતાવતા
બતાવતા પ્યાનપુરવઠા સાંભળતા હતા,
પછી દીંદના બીજા મહાત્માઓનીપેટે
મી. માંથી પણ દીંદના શરણમાં માટે જે
વિચારો વહે છે, અને કાર્યરૂપે
અમલમાં મુકે છે તેનો હું કંઈ ખ્યાલ
માન્યો, અને સત્યામરદની લક્ષણને યોગ
થી સાથે સરખાવી, યોગવડે આ બહત
માં રૂત્તે મેળવાય તો લાચાર થઈ પડેલ
દીંદનો છુટકારો કરવામાં તે રીત સહેલા
પથી ઠામે લગાડી શકાય છે એ મહાન
હુદ્દો પોતે સમજ્યા છે, અને બીજાઓ
એ સમજવા નેપો છે એ વગેરે જણાવી
મી. સાહે દરીથી આભાર માન્યો, ને
કેવટે પ્રમુખે સલા માટે હૃદય બનાવ્યા
પણ સલા વાંસરનન થઈ.

જીવન સામે પોઠાર

મી. રસ્તમજીના કામગીરી

જેલનાં દુઃખનો દેવાલ આપનારો નીચે નો કામગી મી. રસ્તમજીએ દરસવાલના અંગ્રેજી અપામાં પ્રસિદ્ધ કરાવ્યો છે:—

દરસવાલના જીવના રસીલ તરીકે તેમાં છુટથી દાખલ થવા માટે સને ૧૯૦૯ ના ફેબ્રુઆરીની ૧૨ મી તારીખે વોલકરસ્ટ ખાતે ૭ માસની સખત જેલ મળી હતી. મધ્ય આગસ્ટની તા. ૧૦ મીએ તે પુરી થઈ. તેજ દિવસ મને હાથાર ક્યોઈ. હું તરતજ પાછો દાખલ થયો અને પાછી ૭ માસની સખત જેલ મને મળી. તેમાંથી ગદ્ય કામે હું છુટયો. વોલકરસ્ટ થી મને હાઉટપુરસ્ટ અને ત્યાંથી ગયા અકટોબરની ૭ મીએ ડીપકલુક બદલ્યો હતો. હાઉટપુરસ્ટથી જોહાન્સબર્ગ સુધી તો મને હાથ કઢીજ પહેરાવેજ, પણ જોહાન્સબર્ગથી ડીપકલુક જતાં તો પગ માં પણ બેઠી નાખી એક ખીજા કદી સાથે જકડ્યો.

વોલકરસ્ટ અને હાઉટ પુરસ્ટમાં દાકત રી તપાસથી મને નબળો ગણવામાં આવ્યો હતો. તેથી એક વધુ ધાખણી તથા રોટી અને દુધનો ખાસ ખોરાક મને આપવામાં આવ્યો હતો. મારી ઉમ્મર ૪૮ વરસ ની ઉપર છે, જે કે દાકતરે બજારી ૫૫ વરસની કરેલ.

પહેલી ૨ જેલોમાં મને ધરમના બાપ ને લીધે કરતી તથા ટોપી પહેરવા દીધી હતી. ટોપી હું ગવરનર કે ખીજા અમલ દારની હાજરી વેળા તેમજ ખાણા વખતે પહેરી રાખતો.

ડીપકલુકમાં મયા કે ખીજેજ દિવસ દાકતર અમને તપાસવા આવ્યો. ખીજા કેટલાક સલામતીઓ મારી સાથે હતા. દાકતરે આનતાંજ શરૂઆત કરી કે “તમે બધા શીતાનો અહીં શું કરવા આવ્યા છો?” અમારામાંના એકે કહ્યું. “ટેકને માટે.” દાકતરે જવાબ વાળ્યો. “જહાનમમાં મધ તમારી ટેક.” પાછી બધાને એક સાથે નામા થવા કુકમ ક્યોઈ. આની સામે વાંધો ઉઠ્યો, હોદીને એ વાતની બહુ એજ હેય છે છતાં જખરસતીના ડરથી અમે તેમ કર્યું. મને તપાસવાનો વારો આવ્યો ત્યારે મેં કહ્યું કે વોલકરસ્ટ અને હાઉટપુરસ્ટમાં મને દરદી ગણવામાં આવ્યો હતો, અને તેનો ખાસ ખોરાક મને મળતો. પણ દાકતર બોલ્યા

કે “તમે કંઈ છે નહીં, હું અતિ નરો છે.” મને સાધારણ ખોરાક આપવામાં આવ્યો. પણ હેડ વોરકરે એક ધાખણી વધારે આપી હતી. તરતજ મને પત્થર તોડવાનું સખત કામ આપવામાં આવ્યું. જરા પણ વિસામો લીધા વીના હાથ મલા વ્યાજ કરવો પડતો હતો. ત્રીજો દિવસે મને બહુ બારે લાગ્યું તેથી મેં ફરિયાદ કરી. પણ વોરકરે કહ્યું કે પોતે કંઈ કરી શકે નહીં. ખીજે કુકમ મને નહીં ત્યાં સુધી તો તેજ કામ કરવું પડશે એમ જણ્યું. તેથી મેં તેજ કામ ચલાવ્યે રાખ્યું. કોઈ કોઈ વેળા તો હું ખલાસ થઈ ગયો હોઈ એવું મને લાગ્યું. પાછી મને દાકતરે તપાસ્યો અને કહ્યું કે કામ કરવાથી તારા પડખામાં દુખાવો છે પણ તેમાં કંઈ નહીં. તારી વધુ પડતી ચરખી નીકળી જશે એટલે તખીયત ખરાબર થઈ જશે. મારે તો તેજ કામ ચાલુ રાખવું પડ્યું. પરિણામે તખીયત વધુ ખમડી. ગવરનરને ફરી રાત કરી. તેણે ફરી તપાસનો કુકમ ક્યોઈ. પણ તે વેળા તો હિલટાની એક કમળા વધુ હતી તે પણ લા લેવામાં આવી. અને દાકતરે ટીકા કરી કે માત્ર કામ કરવે રાખવાથીજ હું સારો થઈશ. આખરે મને રાતે નીંદર ન આવવા લાગી. મારા કેટલાક આથીઓ મારી ચાંપી કરી મને હુક વાળતા હતા. ખરેખરતાલના અડલીને કહેવાથી મને મારી કમળા પાછી મળી. તેણે મને કેટલીક ગોળા પંચુ આપી. હજી સુધી કામ તો તેવું તેજ કરવાનું હતું. આ જેલમાં અરધો માસ થયો તેટલામાં તો એક દિવસ ગવરનરે આવી મારી ખાસ ટોપી સુકી દેવા કુકમ ક્યોઈ. મેં કહ્યું મને તેની ખાસ પરવાનગી મળી છે. અને નાતાલની અઢાલતમાં પણ આ બાબતનો ફેસલો થઈ ગયો છે. ગવરનરે કહ્યું કે તે પરવાનગી બુલધી અપાઈ હતી અને ડાકરકટરે મને ખાસ લખ્યું છે કે તા હવે ટોપી છોડી દેવી. મારે લાચારીથી ટોપી જતી કરતી પડી. પણ મારી ધારમીક લાગણી એથી દુખાઈ. ખીજા ટોપી મને આપવામાં આવી તે તો નજીવા સખતે બજાએ વોરકરે ઉતરાવતા હતા. સામાન્ય રીતે ડીપકલુકમાં દાકતરે અમલદાર, ડેપુટી ગવરનર તથા બજુ ખરા વોરકરેએ મને બહુ સતાવ્યો હતો. મેં મારી તખીયત વિષે ત્રારવાર ફરીયાદ કરી પણ હાલ મળી નહીં. મેટલીક વાર તે તેઓ મારી મરકરી કરતા. મારી

આંખને બહુ જઘા લાગી. એક આંખ તો હજી ખરાબ છે. મારી આંખ વિષે જ્યારે મેં દાકતરને ફરીયાદ કરી ત્યારે તે કહે કે હું છુટું ત્યારે ૧૦ કે ૨૦ પાઉન્ડ ખરચી નક્કર મુકાવવું. જ્યારે જ્યારે હું દાકતરને ફરીયાદ કરતો ત્યારે જ્યારે તે તોછડી ટીકા કરતો. ડેપુટી ગવરનર તો મારી ફરીયાદને ખીલકલ કાઢી નાખતો. એક ગવરનરનેજ મારી ઉપર તથા ખીજા કદીઓ ઉપર કંઈ બાવ હતો. જ્યારે મને છુટવા આઝ ૨૦ દિવસ દતા વારે પણ ડેપુટી ગવરનરને મારી દાકતરી સલામત વિષે ફરીયાદ કરવી પડી. આથી મનેજોહાન્સબર્ગની જેલમાં બદલ્યો. ત્યાં મને ગાહત મળી. કોહારનું અથવા સીવવાનું સાદું કામ મને ત્યાં આપવામાં આવ્યું. ત્યાંના ગવરનર અને વોરકરે બલા હતા, અને હું કંઈ કહેતો તેપર ધ્યાન આપતા. અહીં મારી તખીયત સારી રીતે સુધરી. આજ સુધી બધી મળી ચઢેદ માસની જેલ મેં ભોગવી. તેમાં હું ૭૭ રતલ ઘટયો. પહેલી વેળા ની જેલ પછી થોડું બહાર રહી ચકચો હતો.

હું માત્ર હું કે સત્યાગ્રહીઓનો જુસ્સો તથા ટેક તોડવાની ખાતરજ તેમને ડીપ કલુક ફેરવવામાં આવેલ. ડીપકલુક આકરી સળનું ટેકાણું છે. દરસવાલની ખીજા જેલની માફક અહીં મહીને મહીને કામગીરી અપવાનો તથા મુલાકાત લેવાનો ધારો નથી. ડીપકલુકમાં તથા મહીનેજ તેવી છુટ મળે છે. પણ બાને સલામતીઓને તથા માસનીજ સખત જેલ મળતી હોવાથી તેઓને તેટલા વખતમાં કામગીરી અપવાની કે મુલાકાત લેવાની તક મળતી નથી. ખોરાક એવો રાખ્યો છે કે એથીઆટીકે અરધા જૂંપે મરે. જ્યારે નેટીવાને રોજ એક આઈસ ચરખી મળે છે ત્યારે તથા માસના હોદી કદીને તેવી આજ આપવાનો ધારો પણ નથી. જ્યારે હોદી એએ ચરખી લેવા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો ત્યારે આ ફેરફાર થયો છે. તે વખતે જોહાન્સબર્ગમાં બી અપાય છે તેમ આપવાની મામલુકી કરેલ પણ તેના જવાબમાં બી કે ચરખી બે માંથી કંઈ આપવું બધ કર્યું. આથી બજુ હોદીઓની બધ ગરેલી સ્થિતિ થયેલ છે. ડીપકલુકમાં કેદીઓને બેકેટ લઠાવવાની ફરજ પાડવામાં આવે છે. આની બજુ હોદીઓને સુગ હોય છે પણ અમારામાંથી મોટા માત્ર એમ માને છે કે સત્યાગ્રહી તરીકે, તાકાલ હોય ત્યાં સુધી તો ગમે તેવું અપમાન

કારક કામ કરવામાં પણ આનાકાની કરવી ન હોય. છતાં એકે તો ટેકને ખાતર તેની આનાકાની કરી, અને પરિણામે તેને ૩૩ દિવસની એકાંત કેદની અને અરધા ઓરાકની સજા થઈ. ગોરા અને નેહીવ વોરડોનાં હાથેનાં અપમાનો અને એવી બીજી કીલ્લી બાબતો વિષે તો હું કંઈ કહેતો નથી. કેટલાક વોરડો તો ખારા વિરુદ્ધ, હોદી કેદી પોતાને "સાહેબ" કહી બેઠાં છે એવી દરજ્જા પાડતા.

આ વખતે સરકારે મને કેમ હદપાર ન કર્યો તે સમજાતું નથી. પાપમાંથીની અણપર આવી રહેલા મારા ધંધાને સાર મારે નાતાલ થોડા વખત માટે જવું પડે છે. મારી તબીબતની માવજતની પણ જરૂર છે. પણ હું હિંમતથી સરકારને ખાતરી આપું છું કે અને અને બીજા કેટલાક સલામતીઓને ગમે તેટલા હેરાન કરીને પણ તે દાખી છઠ્ઠ સડશે નહીં, અને હીપક્રુફ અથવા તો બીજા બંને તે જગ્યાએ અને મોકલવાની તક હું સરકારને ગુરતમાંજ આપીશ.

હેરી ટીક્સ નામના મોરાએ પોલટેક્સ સામે સલામતી લડવાનો ઇરાદો જાહેર કરતાં મરહુમીમાં એરો કાગળ લખ્યો છે કે—પોલટેક્સની સામે એક મદરચે સહીઓ લેવા માંડી છે તેથી હું ખુશ થયો છું. મેં પોતે તો કસમ લીધા છે કે હું પોલટેક્સ કહી આપીશ નહીં. અત્યારથી મારા રોજમારો જાહેર મેં કરી લીધો છે. હવે હું સરકારને જતા વા માણું છું કે અમારામાં થોડુંક પાછી તો હજી રહ્યું છે. મને એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે સહેલાઈથી પોલટેક્સ બરવામાંથી મારી મેળવી શકાય છે, પણ મારે તેમને જણાવવું જોઈએ કે તેવી મહેરબાની મારે જાહેર નથી. હું પકી રાખું છું કે જસુદો જ્યારે જંગલો ત્યારે આપણને ઉગારશે, અને ખંડુકા આપશે કે જ્યાં તેમના માટે તથા આપણા પોલટેક્સ ન બરતારે માટે કેટલું રક્ષણ કરાય. આ બાબતમાં જેવડું મુદ્દો લડવા મેં તો નિશ્ચય કર્યો છે; મારે કેટલાં પાછા મીટમાં "રહીનરને" ત્યાં છે. ત્યાં પોલટેક્સ અમલદાર મને પકડી સડશે.

કેંગરેસમાં ટરાંસવાલની લડત

મી. જી. એ. નાટેસનનું બાપણ

ટરાંસવાલના હોદી સવાલ વિષે હોદી કેંગરેસમાં નીચેનું બાપણ મી. નાટેસને કર્યું હતું :—

દક્ષિણ આફ્રીકાના હોદીઓના કુખ નો વિચાર કરતાં કરાધ, નામોશી અને અસુસા છુટ્યા વિના રહે તેમ નથી. આમાં વડી સરકારનું વજન જોઈ મનમાં રહી શકતું નથી. આખો ઇતિહાસ બ્રિટીશના દમ અને વચનોના કાગળની કથાથી બરેલો છે. જાનરલરત મોજર વોર જગડવાનું એક મુખ્ય કારણ એ હતું કે શહેનશાહની હોદી રક્ષતની કનડગત થાય છે. લડાઈ તો પુરી થઈ. જે મોજરોએ દબરો બ્રિટીશ સેલજરોનો કાણુવાળી ગાલ વરતાવ્યો હતો અને જે એ આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાંથી બ્રિટીશ સત્તાના માલા ઉઠાવવાની અણપર હતા તેની આજે માપલુસી થાય છે. અને મી. ગાંધી તથા તેના સેક્રેટરી સાથીએ જીવને જોખમે તે લડાઈમાં બ્રિટીશ લશ્કરને જલુમાંથી ઇકતરી મદદ આપી હતી તેઓ બધાના શા હાલ છે? આ જીવને જોખમે મદદ આપનારાઓને તો, જોતી કરતાશ મરતીઓર કાપવાની સામે સલામતી લડવા માટે જંગલી ચુન્હે મારોવાળા કેદના પાંજરામાં હડસેલવામાં આવ્યા છે. અને એટલી નિરદયતા બસ નહીં થતી હોય તેમ મી. ગાંધી અને મી. રતમજી પારસી જેવાને હાથે પગે બેડી નાખી સરીવામ રસ્તે લઈ જાય છે તેમ કેટલાક પાસે પાપખાનાની બાલદી પણ કેપડા છે. આ કલંક એસાડે તેવા મામલામાં બ્રિટીશ સરકાર માલ વગરની વાત કરે છે કે સ્વરાજ્ય બોમવતાં સંસ્થાની વચમાં પડી ન શકાય. પરરાજ્ય બ્રિટીશ પ્રજાનું અપમાન કરે તો સદાઈ ફરીએ, અને પોતાના રાજ્યમાં બ્રિટીશ પ્રજાપર જુલમ થાય તો લાચાર છીએ એમ વડી સરકાર કહે છે! વળી કેટલાક બેઠરમ અંગ્રેજ મુખીઓ આપણને કહે છે કે હમણાં તો ચલવી લીએ વખત જતાં સારું થઈ રહેશે!

હું બ્રિટીશ શહેનશાહીની શાખ તથા તેની ૩૦ કરોડ પ્રજાનું સ્વમાન, ત્યાં ત્યાં એકા વચેલાં યનના હડાયાઓ ના પગને સુકવામાં આવશે? હોદીસ્તાનમાં દેશો દેશની લેબી પ્રાન આવી હપ

હું કહે અને હોદીઓને બ્રિટીશ દાસે નીમાં દાખલ થવાને કે જગીને રહેવા નો હક પણ નહીં? પરરાજ્યની કાષ પ્રજાને ટરાંસવાલમાં રહેવાનો હક મળશે, પણ વફાદાર સુધરેલી હોદી પ્રજામાંથી મને તો વડાદરાના માયકવાડ હોય, કે ના. જોખલે હોય કે સર મેતા હોય તો પણ પરમીટ વિના અંદર પેસી શકે નહીં. અરે! જીસસ કરાઈસ્ટ પણ આજે ત્યાં જવા માગે તો, તું એસિપાટીક છે માટે નહીં, એમ ત્યાંના ખ્રિસ્તી સજ કરતા કહે! એક કપિ પોતાના કાચમાં કહે છે કે શહેનશાહીના સત્તાના અને ન્યાયના પોલાણથી તો દુનિયા બેગર થઈ ગઈ છે.

બાઈઓ, આપણે ગુરસો દાખી ચકીએ તેમ નથી. અને હોદી સરકારે ગીરમી દીઆ મોકલવાનું તરતજ બંધ કરી સાળીત કરવું જોઈએ કે હોદીઓ હવે બહુ ગુરસો થયા છે. હોદીના નવા સુધારાના ધારાથી એક તો બહુ અસંતોષ પ્રસરી રહ્યો છે, અને જે આપણા દક્ષિણ આફ્રીકાવાસી બાઈઓને હાદ નહીં મળે તો પછી ગુરસાની હદ નહીં રહે ને સરકારને મામલો બારે થઈ પડશે. છડી આ કાઠી સીધવાળા મી. બીસમી કહી ગયા તે મુખ્ય અરખર, હોદીની અસાંતિ કરતાં ટરાંસવાલનો મામલો વડી સરકાર માટે વધારે બખંડર છે.

સાહેબો, ટરાંસવાલની લડતમાં હોદીની હાર થાય તો દક્ષિણ આફ્રીકામાં તે શું પણ બધા કોલોનીઓમાં હોદીના તેજ હાલ થશે. મી. ગાંધી અને તેના બદાદર સાથીઓ જે લડત લડી રહ્યા છે તે મી. ગાંધી કહે છે તેમ ખુલાષ છે. તેઓ સમસ્ત હોદીની આખરખાતર જન માલથી લડે છે. તેઓ તેમના ૩૦ કરોડ બાઈઓને કહેણ મોકલે છે તે આપણને શું ધડા આપે છે? સુદીબર હોદી. મુસલમાન, અને પારસી આખી હોદી પ્રજાની આખરના સવાલનો ફડો બાવરા મધી રહ્યા છે. હોદીસ્તાનના મશી તેમના દાખલાની હદર જુલવાપર આ સુધરતા જમાનામાં હોદીના બવિરયનો સમજો આધાર રહે છે.

એક રીક્ષા જે ચનારાના બાડાના પછસા ન આપવા માટે એક ગોરા બલાસીને કરાન કારટમાં ખરો કરવામાં આવ્યો હતો, ને તજી દિવસની જંગલી સજ તેને થઈ હતી

લખનૌરમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

ટર્સિસવાલની તકલીફો બાબત લખનૌર માં તા. ૧૦ મી જાનવારીએ એક જાહેર સભા મળી હતી. બધી વરણના માણસો એ મોટી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. પ્રમુખ તરીકે મી. નાસીમ, એડવોકેટને ચુંટી કાઢવામાં આવ્યા હતા.

મી. પેલાક

ને બાપજી કરવાની આજ્ઞા થતાં તેમણે એક ઘાંતુ અસરકારક બાપજી આપ્યું હતું. તેમાં યુનીયનના ચારે સંસ્થાનોમાં હીંદીઓને પડતી તકલીફોની વિગતવાર હકીકત આપી હતી. કેપ્ટુરેશનના બીજા અહેસાસને હોદ માટે ઉપડતી વખતે પકડીને જેલમાં પુરી દીધા, આફ્રિકામાં ન્યાત જતના એક વિના આપણે સંપત્તી લડત લડીએ છીએ, ગીરમીટીઆ મજુરોને કેટલું દુઃખ પડે છે, કેવી રીતે તેમના કુટુંબ સ્નેહમાં ભંગ પાડી તેમને અધ મતા અને અનીતિને મારગે ઉતારી દેવા માં આવે છે, ગીરમીટીઆમાં આપવાતું પ્રમાણ કેટલું મોટું છે, ગીરમીટીઆના માર્કેટ સામેની તેમની ફરિયાદો સાંભળવા ને બહેતે બીચારા ગરીબોને સજા કરવામાં આવે છે, બીજા સ્વતંત્ર હીંદીઓને દેશ માંથી હાંકી મેલવા અથવા તેમને ગુજરા નનાં સાધન વિનાના કરવા કેવા ઉપાયો લેવામાં આવે છે, એ અને એનાં બીજાં દુઃખોનું વરણન પોતાના હૃદયભેદક શબ્દો માં તેમણે કહી સંભળાવ્યું. "જે મને સ્વતંત્રતા આપવામાં આવે તો ૪ વરસ માં બધા એશીઆટીકને દક્ષિણ આફ્રિકા માંથી હાંકી કાઢું" એ જનરલ બોલા નું વાક્ય પોતાના બોલવાના ટેકામાં રજુ કર્યું. નવા હીંદીને દાખલ ન થવા દેવા અને જુના છે તેનાં બાળકોને ફેળવણી ન દેવી એ હીંદી કામને નાચ કરવાના રસ્તા લેવાય છે. પણ ટર્સિસવાલના હીંદી ઓના ફુનિયામાં જશ મવાય છે, અને હીંદીમાં આટલા બધા માન અને પ્યાર અને આભારને પાત્ર થયા છે તેનું કારણ એ છે કે હવે પછી આવનારા પોતાના બાળકોના હોકા વેચીને પોતાને માટે કાષ્ટ પણ જાતના હોકા તેઓ મામતા નથી. પોતાના દેશનું માન પોતાના હોકા કરતાં તેઓ વધુ કીમતી ગણે છે. સંસ્થાનિક સરકારને મળે આ વાત નથી ઉતરતી વડી સરકાર પણ આ બાબતમાં મદદ કરવા અચકત છે. હીંદી આમાં જે રીતે મદદ કરી શકે છે. નાતાલને ગીરમી

ટીઆ આપવાનું બંધ કરવું અને સલા મહીને ટેકા દેવા.

મી. છગનલાલ ગાંધી

એ ઉપરના મી. પેલાકના બાપજીનો સાર હોદસ્તાનીમાં કહી સંભળાવ્યો. ત્યાર પછી વજુ કરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા. પહેલા, દક્ષિણ આફ્રિકાનાં દુઃખો દુર કરવાની વડી સરકારને અને ગીરમીટીઆ બંધ કરવાની હોદી સરકારને અરજ કરવાનો હતો. બીજો, ટર્સિસવાલના હીંદી ની બહાદુરી બરેલી લડતની તારીફને લખતો હતો, અને ત્રીજો અગોખ્યા પ્રાંતમાં સાહચ આફ્રિકા ઉડઅન લીગ સ્થાપવા ને લખતો હતો.

બીજા બોલનારા

મી. અંજા પ્રસાદ વર્મા, મી. સેન, પંડીત ગોકરજીનાથ, સમયદ ગુરુ અહમદ, મી. વજુરસીલાલ વગેરેએ પણ પ્રસંગને અનુ સરતાં બાપજો કર્યાં હતાં. બાપજો બાદ ઉધાડવામાં આવ્યું, તેમાં તુરતજ તખ્તના ઉપર સોનું, રૂપું અને નીકલ ઉજળવા માંડ્યું. રાજ પૃથીપાલસાંત્રે રૂપિયા ૧૫૦૦, કાકોર જગતથ પ્રસાદ તાલુકદારે રૂપિયા ૧૫૦, બાજુ ઇશ્વર દયાલે રૂપિયા ૧૨૫, મી. નાસીમ, મી. ગોકરજીનાથ અને મી. સેન દરેકે રૂપિયા ૧૦૦ અને બીજા પણ ધણાઓએ ૫૦, ૨૫ અને ૨૦ રૂપિયા ભર્યા. મી. પેલાકે આભાર માનતાં જણાવ્યું કે હું માતું છું કે "જે બહાદુર હીંદીઓ અસાધારણ હરકતો સામે લડે છે તેમના તમે પ્રતિનિધિઓ છો." બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

ડરબનના વીસેસર નામના હીંદીની ઓરતને બે છોકરાં સાથે બગાડી લઈ જવાના આરોપસર હી. એચ. દેસાઈ નામ ના હીંદીને ડરબન મીડ કાર્ટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. વીસેસર ૧૯૦૦ માં પરણ્યો હતો. તે ઓરતને બે છોકરાં થયાં હતાં. ફેમરઆરીની ૨૭ તારીખે તે કામ કરવા મળ્યો હતો, ને ઘેર આવીને જુએ તો તેની ઓરત ને છોકરાં ત્યાં નહોતાં. પાછળથી આરોપીની પાસે તેઓ માણસ પડવાથી કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. આરોપી તે બાદ તથા છોકરાંને લઈ હોદસ્તાન જવાની તકવારી કરતો માણસ પડ્યો હતો. આરોપી "છમી મટ" ન હોવાથી તેને છુટો કરવામાં આવ્યો હતો, અને છોકરાંને ફરિયાદી વીસે સરના કબજામાં લેવામાં આવ્યાં હતાં. ઓરતે તેના ધણીસાથે જવાની નાપાડી હતી.

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી.]

કોરટમાં અપમાન

મી. ચેકલ્સિદામ પીએએ નીચે મુજબ કાગળ ટર્સિસવાલના ડાખાપર લખ્યો છે:— તારીખ ૮મીએ બી કોરટમાં એક બનાવ બન્યો, તે વખતે હું પણ હાજર હતો. તે સહેજમાં બુધાય તેમ નથી. એક ટક સલામતી જે એક આગરદાર હીંદી છે, ને જે કેટલીએક વાર ટેક ખાતર જેલ જઈ આવેલ છે; તેનો, રજી એક્સન સરડીરીફેટ નહીં બતાવવા માટે તે દિવસે કેસ ચાલતો હતો. સજા કર માવવામાં આવી કે તરતજ ૧૦૨ નંબરના એક જમાદારે તેનો હાથ બેસથી પકડ્યો, અને કેદી માટેના વાડાના બારણામાં તેને કદંબી રીતે હડસેલ્યો. કોરટની અંદર તે બનાવ બન્યો છતાં કોરટ એક શબ્દ તે વિષે બોલી નહીં. મી. રકરમને તે બેસેલ હતું. તેમના તે વખતના દેખાવ પરથી જણાયું કે તેમને પણ અગમ્યબી હિતખન થઈ હતી. આ જમાદાર પર કાયદેસર નુકસાનીનો હાલો બાંધી સકાય, પરંતુ તે જમાદાર પર સરીર બળથી વેર લેવાની પશુપણની લાગણીને અમે જેમ મનમાં જાણી દેવા માગીએ છીએ; તેમ સલામતી તરીકે તેને કોરટ માં પણ ધસાડવાનું દુરસ્ત થારતા નથી.

તેજ દિવસે એક બીજો બનાવ બન્યો. બે સલામતી કેદીઓને સાથે હાથકડી નાંખી હાજર માટે એક મોરી ઉપર લઈ જવામાં આવ્યા અને ત્યાં એક જ વખતે બનેને એકજ મોરી વાપરવાનું કહેવામાં આવ્યું. એકજ મોરી વાપરવા ની તેઓએ ના પાડવાથી કાદર પોલીસ તેને મારવા જતો હતો, તેવામાં તેઓએ કહ્યું કે તેઓને હાજરેજ જવું નથી એટલે તેમને પાછા લઈ જવામાં આવ્યા.

બે કાયદા ધડનારાઓ નજવી બાબત માં કાયદેસર અમને માણસ જાતથી હલકાં મણે તો પછી તે કાયદાનો અમમ કર નારા વિષે શું કહેવું? આવા દાખલાઓ થી જન સમાજ ખલ્લી થકે કે આવા બે હલ જુલમ છતાં પણ સલામતી હજી ચાલુ છે. ધણું કુટુંબો પાપમાલ થયાં; ધણાઓ ગેર કાયદે હૃદયાર થયા; હજી પણ વિશેષ પાપમાલી થશે; છતાં તેની સામે અમારે યતુજ પડશે. નહીં તો અમે માણસ કેમ કહેવાઈએ.

રેલવેના ધારા

જનરલ મેનેજરે એસોસીએશનના કાગળનો નીચે મુજબ જવાબ આપ્યો છે :—
—સુરેષીખન શિવાયતા પાસે-જાણી સમ વડના ધારા વિષેનો તમારો ગદ્ય તારીખ રપમીનો કાગળ મળ્યો. જવાબમાં કહેવાની રજા લઈ છું કે સાથે આદરીકાના યુનીયન વખતે ચાલુ ધારાઓમાં ફેરફાર કરવાની જરૂર પડશે તે વખતે તમારા કાગળમાં ખતાલેલી તમારી એસોસીએશનની સુચનાઓ ધ્યાનમાં રાખીને હરમીયાન તમારા કાગળ માટે આજાર માનું છું ; અને તમે સુચવેલ સલાહ લેવાની પહેલીજ તક મળતાં તેનો ઉપયોગ કરીશ.

ન્યુટાઉનમાં જમીનની હરરાજ

ન્યુટાઉનમાં મ્યુનિસિપાલિટી તરફથી ચોરી જમીન તા. ૩૭ માર્ચે હરરાજ થવાની છે. તેના વેચાણ માટે એક ચરત એવી રાખી છે કે 'જોઈ રોડ' એ શીઆરીક, નેટીવ, કે કલરડ લોકોને વેચી, કે બહાલી આપી (દરજી કરી) સહાય નહીં ; તેમજ જોઈ એશીઆરીક, નેટીવ, કે કલરડ માણસ તેની રોડમાં રહી શકશે નહિ. આ બધું મંજૂર બાબત છે, અને કલરડ લોકો તેની સામેના વંધી કે રડમાં લઇ જઇ શકે છે.

સોમવાર

મી. રસ્તમજી

મી. પારસી રસ્તમજી અહીંથી ગયે શનીવારે ડરખાન જવા ઉપડી ગયા. તેમને વળાવવા મી. કાજીયા, મી. કેલન જેઠા, મી. કવીન, મી. ફેનસી, મી. કુવાડીયા, મી. વાળ, મી. કામા, મી. જોરડા, મી. મેહીનદાસ, મી. મીઠી વિગેરે રોકેશન ઉપર ગયા હતા.

મી. રસ્તમજીનું વજન તેતેર (૩૩) સ્તલ હતું. તેઓ સાહેબ વળને ધટવા માં તે નથી ડરતા. તે કહે છે કે વજન ઘટવાને સારૂ તે તેમણે રમટસ સાહેબને પા. ૫૦૦૦ મોકલવા જોઈએ, અને પોતાની તખીયત તકત ખમડી, આખિને ધન પહોંચી વિગેરેને સારૂ જ્યારે મી. રમટસ પા. ૧૦૦૦૦ મોકલી આપશે ત્યારે વજન ઘટવાને સારૂ તેઓ સાહેબ પા. ૫૦૦૦ મી. રમટસને પહોંચાડશે.

મી. રસ્તમજીએ ખુબ વેપાર કર્યો છે, ખુબ જમીનો ખરીદી છે, ખુબ પૈસાનેક કામમાં રાખ્યા છે. પણ હું તો તે બધા કામ કરતાં પોતે જેલમાં મળા એ બધું સરકાર પાસે છું. કાતના બીજા કામ

નો પાયો તેમના મામુલાઈ મી. સોરાબજી મંડાયો. મી. સોરાબજીની કમિત ન આંકી સહાય એવી સેવાથી કામ વધે છે. તેમાં મી. રસ્તમજી જોડાયા ત્યારે હવે વળી. હું પહેલાં કહી ગયો છું કે જુદી જુદી હોદી કામમાં પારસી અને તામીસ ચડી જાય છે. એક વેળા જેલમાં આ કામ પારસી હતા. સંખ્યાના પ્રમાણમાં આ બહુજ કારે આંકેલો થયો. આવી બહાદુરીને આર. મી. જહાંગીર પીટીટ મગરૂરી ખતાવે, મી. રતન તાતા વગેરે જુસ્સાદાર કાગળ લખે એ કંઈ નવાઈની વાત નથી. હું તો માનું છું કે મી. રસ્તમજી તથા મી. સોરાબજીએ તેમના કુટુંબને પોતાની સેવાથી પ્રખ્યાત કર્યું છે.

મી. રસ્તમજી ડરખાન મળ્યા તેમાં પણ વિચાર કરી રહ્યા હતા. સત્યાગ્રહીથી સરકારે છુટાં મેળ્યા હતાં પણ જવાબ કે નહીં તે વિચાર તેમને મળ્યા કરતો હતો. તેમણે મી. કાજીયા, મી. મીઠી વિગેરેની તેમજ મી. કેલ તથા મી. કેલનજેઠી સલાહ લીધી. બધાએ કહ્યું કે તેમને જવામાં દરકત નથી. જોહાનસબરમાં રહેવાથી સરકાર તુરત પકડે તેમ નથી. એટલે ડરખાન જઈ તખીયત સુધારવી તથા પોતાનું કામ સંભાળવું તેમાં કંઈ જ જોડું નથી એમ સહુની સલાહ પડી ત્યારેજ મી. રસ્તમજી ગયા.

પોતાની તખીયત કેટલું આવતાં તે કામ પુરું કરી પોતે પાછા ડરખાની ઉમેદ રાખે છે.

મી. રસ્તમજીને કેમિસ તરફથી, જોરે સ્ટરીયન અંગ્રેજીન તરફથી, વેરલમ હોદી કમીટી તરફથી તેમજ ખાનમી ગરહરયો તરફથી મુખ્યારકગાદીના તાર મળ્યા હતા.

કમામ સાહેબ જાવાડીયે કમામ સાહેબ આજે છુટ્યા. તેમને લેવા મી. કાજીયા, મી. ફેનસી, મી. કુવાડીયા, મી. કામા, મી. નામકુ, મી. વાળ, મી. કાળા વિગેરે ગયા હતા.

કમામ સાહેબનું શરીર જોઈ દયા આવે એવું કામ હતું. તેમની તખીયત બહુ નખાઈ ગઈ છે. જેલને ખોરાક કમામ સાહેબની નાજીક તખીયત કોઈ દિવસ છરવી શકી નથી. વળી આ વખતે તો વી પણ ન મળે તેથી તેમનું શરીર બહુ નખાઈ ગયું મળ્યું છે. તેમને હરસ તથા ધાતુ બીગાડું હરદ કંઈક મુલતથી રહે છે. તેમાં જેલમાં વધારો થયો. આમ જતાં પોતે અત્યંત જોરમાં છે, અને બીજાઓ જોરમાં છે એવી

સંદેશો લાખ્યા છે. કમામ સાહેબને કેટલાક તારો મળ્યા છે તેમાં સુરતી મેહે, મેડન મેહરીલે કમલાસનો પણ તાર છે. તે હમીદીઆ સોસાયટી ઉપર છે ને તેમાં જણાવ્યું છે કે 'તમારા પ્રમુખની હોંશિયરી અમે તારીફ કરીએ છીએ. તેમણે કામનાં નામ અને માન જળવ્યાં છે.'

કમામ સાહેબ બધા તાર મોકલનારનો આભાર માને છે.

મી. કુપુસામી નામકુ અને મી. મણીલાલ ગાંધી

આ બન્ને જવાનોને જેલમાંથી આજે કોરટમાં લાખ્યા હતા. તેમને કેસપાર કરવા કે નહીં તે વિચાર હજુ અસ્પષ્ટ કરે છે. તેમનો કેસ ફરી પાછો મુલતવી રાખ્યો છે. તે ૧૭ મી તારીખે ચાલશે. તેઓ બન્ને જુલવારે છુટશે પણ પોતાની બાળાધરી ઉપર કોઈ મુલવાનો કુકમ થયો છે. બન્ને મળ્યાં છે એવા ખબર મળ્યા છે. તેમને સુન્દેગાર મીના કેદી એની સાથે પુરવામાં આવતા હતા તેને બદલે હવે નાખી કોરટીમાં પુરવાનો હસલ થયો છે એમ ખબરને જણાવ્યું છે.

મ. મળવારે મી. મહમદ હખાલીમ કુનકે આજે છુટ્યા છે. તેમને લેવા કમામ સાહેબ, મી. કાજીયા, મી. વાળી નામકુ, મી. ગાંધી વિગેરે ગયા હતા. મી. કુનકેની તખીયત ઠીક છે એ કે વજન ઘટ્યું છે તે પોતે પુરા હિંમતમાં છે.

પુનવણી

સરકારે વળી બીજો પંચવણીનો ઉપાય શોધી કહાડ્યો છે. મળ્યા તામીસ જવા મરદ પકડયા છે. તેઓમાંના મળ્યા કલ્ક કાચી જેલમાં છે. કેટલાક જેલ ઉપર છુટ્યા છે. હવે તેના કેસ મુલતવી રાખ્યા કરે છે તે એવા જસદાથી કે લોકો કાચી જેલમાં કાપર થઈ જાય. આથી હું તો બધા સત્યાગ્રહીને એજ સલાહ આપું છું કે તેઓએ બીજાક જેલ ઉપર છુટવું નહીં. જેલનોજ ખોરાક લેવો. અને કોરટને કહેવું કે તુરત કેસ નો મુકાદો કરે. આમ થશે તો સરકાર કેસ મુલતવી રાખતી જુલો જશે.

મીના જેલમાં

ચાર મીનાઓ ગયા શનીવારે જેલ ગયા. તેમાં મીનાના ઉપપ્રમુખ મી. ફરેક પણ છે. મી. ફરેક બહુ બહાદુર જવાન જણાય છે. મીનાઓ અગાઉ બોલાજી જતા. પણ હવે બધા જતા જેવામાં આવે છે.

બેલ પાછા બેચ્યા

મેસરસ સોસાયટી ઓફ ડોરસામી નામક, કુમારસામી પાડીઆમી (જ્યાં અંકમાં જુલથી નામક લખાઈ ગયું હતું). ગોર્વીડ સામી સુદારામ અને ચીના સામી નામક, જેઓ મુલતોથી કટાણી ગયા છે. તેઓ બેલ પાછા બેચી કાચી જેલમાં ગયા છે અને બહારથી ખોરાક ન લેવાનો કરાવ કર્યો છે.

વધુ ચીનાઓ જેલમાં

માઇનીઝ એસોસીએશનના એક્ટીંગ ચેરમેન મી. ફેરક સાથે મેસરસ એ. યી. ટી. ફારલી અને એફ. જોનસન અને શનીવારે જેલ ગયા છે. આ બધા તથા હોદી જેલીઓને ડીપકલુફની જેલમાં બદલાયા છે.

સુલતવી રહેલા કેસો

નીચેના સત્યાગ્રહીઓના કેસ ગવરનેટ પોતાની જાણે સુલતવી રાખેલ છે:—મેસરસ મુનસામી, મુદન, પાસુપા ચેટી, જેકસન અરનાચેલન, ગોર્વીડ પટ્ટી આમી, રાણુ નામક, પેલુચેટી, કાંપન, સી. કે. ટી. નામક, દોરાસામી નામક, એસ. કરીસ્ટનન, એ. વરદન ચેટી, કુમાર સામી પટ્ટીઆમી, ગોર્વીડ સામી, સુદારામ, આર. એમ. રામસામી મુલ્લી (વાઇસ ચેરમેન), વેંગડ સામી પીલે, એસ. મીનસામી નામક, કુકુસામી પટ્ટી આમી, ગોર્વીડ સામી પટ્ટીઆડી, પાવડે પમ્પાની, મેજર ચેન્નસ અને ટોમી.

ઇંગ્લાંડમાં વોલંટીયરોનું કામ

હેલ્સા બેલમાં નીચે મુજબ હિસાબ મળ્યો છે:—

મી. દેસાઇ (૭ સદી) પા. ૮-૧૦-૦; મીસ એલ. બેનેટ (૪ સદી) ૧/-; મી. લીલાવતીરાય (૧૦ સદી) ૧૫/-; મી. એ. મેન (૪ સદી) ૧/૬; મીસ એમ. ઇ. પોલાક (૨ સદી) ૩ પેની; હોલવે એથીકલ સોસાયટીમાં લાગણ આપતી વેળા (૨૧ સદી) ૮/૫; કુલ ૪૮ સદી, અને પા. ૮-૧૬-૨.

આજ સુધી કુલ સદી ૪૬૧, અને ઉપશબ્દ પા. ૮૬-૮-૧.

મુખ્ય કમીશન એજન્ટ મી. હીરજી જુલ મોદીની કડીઆજી, અનાજ લી, કાપડ વગેરેની કાઢેર ખપર ઉપર ધ્યાન બેઠીએ કીએ

તાર સમાચાર

મી. રેડમન્ડે જાહેર કર્યું છે કે આજ રીશ પક્ષ કરી નહોં હતો તેટલો મજા જુન હતો છે. અને મી. એરકરીય પોતા તુલ્યન પાળશેજ એવો બરસો હોવાથી આધરીશ પક્ષ લીવરલોને દરેક ટેકો આપશે.

આયરલાંડ માટે સ્વતંત્રતા મેળવવાની હિલચાલ કરવા એક મોટું જાણુ ત્યાં નીકળનાર છે.

નવકાળજ વધારવા માટે આમેલીઆ કે ન્યુઝીલાંડ કરતાં વધારે મોટા પાયા ઉપર કેનેડા હિલચાલ કરી રહ્યું છે એવું એક મેન્ચરે ત્યાંની પારલામેન્ટમાં જણાવ્યું હતું.

ફ્રાન્સથી મોરોક્કો જતી એક સ્ટીમર જાંગી પડવાથી ૧૩૨ માણસો કુળી મુખ્યા હતાં.

મોરીશીઅસથી કોલમ્બો જવા ઉપડેલી સ્ટીમર લુધીઆનાનો પતો મળ્યો નથી. તેની શોધમાં જમેલી ઇટલી કોલમ્બો પહોંચી છે.

ડ્યુક જોહ્ન હોલોટ તેના બાપ સાથે નાઇરોબી પહોંચેલ છે.

તા. ૧૧ મીએ લંડનમાં ચાંદીની પાટ નો ભાવ આઉસના ૨૩૬૬ પેની હતો.

મોરોક્કોની લશ્કરો સળંગમાં જળુતો થએલ રમસુલી જેરની અસરથી મરણ પામ્યો છે.

હોલાંડમાં આમરટરકામ ખાતે હીરાઓ કાપવાનું કામ શીખવવાની એક નીલાજ નીકળી છે.

પારીસની સીન નદીમાં તા. ૧૬ મીએ પાણીનું જોર વધતું હતું.

રેલ્વે પાયમાલ થએલા મરીજ ફેન્સ લેસાની મદદ માટે વગર બાજે પા. ૪૦ લાખની રકમ ઉધાર આપવાનો પારીસ ની એક બેન્કે કરાવ કર્યો છે.

તા. ૧૨ મીએ લંડનમાં દક્ષિણ આફ્રિકા

રિફાની મહામનો ભાવ ૨૬/૯ હતો.

ચીનમાં કાતાન ખાતે ૩૦૦૦ જનપાની અને લશ્કરી ડુકડીએ બળવો કર્યો છે.

મી. વીનરદન ચર્ચીસને સ્થાનિક ખાતાના (ઇમ્પ્રોવાઇઝ) હેકરેટરી નીમવામાં આવેલ છે.

દક્ષિણ આફ્રીકાના મવરનર મી. એડરટનને ઉમરાવપદ આપવામાં આવશે.

પાછળથી જણાવવામાં આવે છે કે રમસુલી મરી ગયો નથી, પણ જેરની અસરથી બેલાન સએલ. છતાં તેની માંડગી બહુ મજીર છે.

સીંગાપુરથી રૂટર જણાવે છે કે જોહોર ખાતે મોટી રકમ આવવાથી ઘણાક માણસો સુધીની રેલવે લાઇન લેવામાં ગઇ છે તેથી બહુ મોટું નુકસાન થયું છે.

સહરાના રજુમાં મુસાફરી કરીને બાવનાર મીસનરી ડા. કારલ કમે લંડનમાં રૂટરના પ્રતિનિધિને જણાવ્યું હતું કે દક્ષિણ આફ્રીકા, પુરવ આફ્રીકા, અને એપીસીનીયા સિવાયનો લગભગ આખો આફ્રીકા ખાંડ મુસલમાન ધરમમાં આવવા લાગ્યો છે. યુરોપીઓને જે દેશો છોડે છે ત્યાં મુસલમાની ધરમ યુરઓ અને વેપારીઓ જાઇ પોતાની અસર ત્યાંના દેશીઓમાં ફેલાવી તેમને મુસલમાન કરે છે. વટલેલા દેશીઓ બહુજાં જનુની હોય છે. આની અસર ફરેય અને બ્રિટીશ રાજ્યને થવા માંડી છે. જો સુદાન વગેરે કેટલાક બાગના જામલીઓને ખરીદી ધરમમાં વટલાવવામાં આવે તો તેઓ યુરોપીઓને બહુ જ ઉપયોગી થઇ પડશે.

વિશાખતથી એક રમણી ટીમ મેચ રમવા માટે દક્ષિણ આફ્રિકા આવનાર છે.

દક્ષિણ અમેરીકામાં સેંટીઆગો તરફ એક સ્ટીમર જાંગી પડવાથી ૫૦ જેટલાં માણસો મરણ પામ્યાં છે.

ઉત્તર ઇન્ડિય તરફના મહાસાગરમાં ડો. આરકોટે એક ટાપુ શોધી કાઢ્યો છે.

કોરીઆમાં પ્રીન્સ ઇટોનું ખુન કરનારને ફાંસીની સજા થઈ છે, તથા તેના જે

સાચીને તથા વરસની અને ૧૮ માસની જેલ મળી છે.

પ્રીન્સ એક વેલ્થ મુનીયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુઠવા આવે ત્યારે ૧૫૦ મુન-દા ઘોડેસ્વાર તેના રક્ષક તરીકે હાજર રહેશે. પાછળથી આ વાતને ખોટી કરાવવામાં આવે છે.

લેખર પાર્ટીએ પોતાના ચેરમેન તરીકે મી. વ્યારનસની નીમણુંક કરી છે.

તા. ૧૫ મીએ વડી પાલમેન્ટ ખુલ્લી મુકાબ હતી.

અફેરેન્સની એક કોલકરન્સ મળી છે. તેમણે એક સંદેશમાં મી. એરકનીયોને જણાવ્યું છે કે તેઓ સુલેહ જાળવવા કોશીલ કરશે, છતાં તેઓ આજ્ઞા રાખે છે કે સરકાર તેમના તરફ વાજબી રીતે વરતશે, અને તેમની હકતનો અંત આણુશે.

કલકત્તાથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે જ્યાં સુધી હિંદીઓની દાડમારીઓ નો ઉપાય લેવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી નાતાલને માણસો આપવાનું બંધ કરવ ના કરાવે હિંદી કાયદાકારી કાઉન્સિલમાં રજુ કરવામાં આવશે.

આપરલેડનો એક ખુલીરટ આપરલેડ અને રોકેટલાંડ વચ્ચેનો હરિઓ પોતાન હરાબ વહાણમાં બેસીને જોળાં મીએ.

પોરટલેલીકાબેથથી મી. સુખા પ્રામ હખે છે કે—તા. ૧૬ ફેબ્રુઆરીએ વેલ્થરમ સમાની માસીક મીટીંગ મો.પરામ બીખા ના પ્રમુખ પણાં હેડળ મળી હતી. મેંજ રાએ સારી હાજરી આપી હતી. સેક્રેટરી એ વેલ્થર્મ સમાનો આવક અને ખરચ નો દિસાખ જતાવ્યો હતો. ખરચ જતાં બાકી રહેલા પાંચસાનું એકમાં "વેલ્થર્મ સમા"ના નામથી ખાતું ખોલવામાં આવ્યું હતું. જેમાં મેસરસ કે. એન. બમન પરામ બીખા નામજુ લખુ તથા રથા એવિંદની સદીથી પછસા હિપાસા એવી હરખરન નામજા પાસે થઈ હતી. મેંજ સુતીની જ્યાં પાંદ સવા વીસ-ગન થઈ હતી.

ચાલુ વરતમાન

ભોરેન્સો મારકસથી "વીટનેસ" માં એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે તા. ૬ મીની રાત્રે એક મોટી ચોરી આમદ હપ્તીલ અને કા. ની દુકાનમાં થઈ હતી. તેજુરીમાં પછસાની મોટી રકમ હતી, તે શોધી પા. ૪૦૦ જેટલી રકમ ઘષ્ટ ચેર નાશી ગએલ છે, તેનો પતો નથી. ચોરી થઈ ત્યારે એક નોકર દુકાનમાં ઉંધતો હતો.

તા. ૧૧ મી ફેબ્રુઆરીનું મારિસ ખરમ ટાઇમ્સ જણાવે છે કે મી. આમદ બાપાત, અને મી. મહમદ કાસમને ૮૮ અર્થ સીટવાળા મકાનમાં લાઇસેન્સ વમર છુટક વેપાર કરવા માટે પકડવામાં આવ્યા હતા. કેસ ચલાવનારે જણાવ્યું હતું કે તેવું કામ પકડવા માટે એક ગોરાને ખરીદ કરવાને મોકલવામાં આવ્યો હતો, ને તેણે શી. ૨- ની મોન્ટની જોડ ખરીદી હતી. મી. આમદ બાપાતની સામે પુરાવો ન મળવાથી તેને છુટા કરવામાં આવેલ; ત્યારે ખીજા આરોપીને ચુલ્હંગાર હરાવી કોરટે પા. ૩ ના હંડની સજા કરી હતી.

મયે અહવાડીએ મુધરીવરમાં એક ગોરાની દુકાનમાં મોટી ચોરી થઈ હતી.

જોલવા નામની સ્ટીમરનાં કેટલાંક માણસો મેરીયન નામના ટાપુ ઉપર ડુકે વખત માટે ઉતર્યા હતા. તેમણે આર માઇત્ર દુર સદથી ધીમે ધીમે માલતી સ્ટીમર જોઈ હતી. તે ટાપુ વસ્તિવાળો ન હોવાથી કોઇ વેપારી સ્ટીમર ત્યાં જતી નથી. તેથી મનુકુર સદથી માલનારી સ્ટીમર કંઈ દશે એ વિને ચાચખો જતા વખામાં આવે છે.

ગીરમીટીઆ મજુરના સવાલપર ટીકા કરતાં "મરખુરી" કહે છે કે મુનીયન તમે ને મી. મેરીમેનને સત્તા મળશે તો તેઓ એ કરશે કે નાતાલમાં ગીરમીટીઆ લાવ વાનો કાયદો રદ કરાવશે. આ બાબતમાં મંકા જેવું નથી, માટે કાફર મજુરોને મજુરીના કામમાં તથાપાર કરવાની કોશીલ થઈ જોઈએ.

ડરખનના એ. ઇ. વેરાજી તથા ન્યુકા નીજના એમ. ઇ. વેરાજી, અને હાલાદી મ ઇ. વેરાજી સામે ગારલીક અને હેન્ડકે

પા. ૧૨૯-૨૧-૬ની રકમ માટે કાવો માંડયો હતો. એ. ઇ. વેરાજી અમદ ખીજા બે આરોપી સાથે રોજગારના સખ ધમાં હતા, પણ પાછળથી તે બંધ છુટી ગયો હતો, અને તે રાત્ર ન રોજગાર ચલાવતા, અને નાદારીમાં ગએલ. એ વાતની ખબર છતાં પછસા વસુલ કરવા સાર જુના સખ ધવાળાઓનાપર પણ કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો એવો ખુલાસો કરી કોરટે બચાવ પછના સાબમાં ચુકાદો આપ્યો હતો.

ડા. જેમીસને કેપ્ટાઉન ખાતે બાપજુ કરધુ છે તેમાં જનરલ બોથા હજુ પણ વિચાર કરી પ્રોપ્રેસીવ (અ.એમ.) પક્ષ સાથે મળી કોએલીશન પાલમેન્ટ બનાવવા ચકિતમાન થાય એ સખવની બહાર નથી એવા વિચાર જણાવ્યા છે; તે છતાં તેમ ન બને તો પણ જનરલ બોથાએ મી. મેરીમેનના વિચારોને ટેકો નજ આપવો ઘટે એવો બાવ આપ્યો છે. પ્રોપ્રેસીવ પક્ષ પોતાનું પ્રધાન મંડળ બનાવવા નહીં ચકિતમાન થાય એવું લામે છે. જનરલ બોથાને તેઓ ટેકો આપશે એવું તેમણે સુચવ્યું છે.

મી. મેરીમેન તથા ડા. જેમીસનનાં બાપજોથી દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજદારી મંડળોમાં તથા છાપામાં મોટી ચર્ચાઓ જની થઈ છે, અને કોણુ પ્રખ્ય પ્રધાન થશે એ વિને વિવિધ મત જણાવવામાં આવે છે.

પીટરસબરમમાં તા. ૧૨ મીએ ધોધ બંધ વરસાદ પડવાથી એક કલાકમાં આખા શહેરમાં બધે પાણી પાણી થઈ રહ્યું હતું.

મેપુમુલુમાં એક ગોરાને લાઇસેન્સ આપ્યો હતો તેની સામે ખોરડને મી. એમ. એ. કાજીએ અપીલ કરી, જે ખોરડે કણુક રાખી હતી, અને તેથી ખોરાનો લાઇસેન્સ રદ થયો હતો. આ બાબત માં ખોરા તરફથી સુપ્રીમ કોરટમાં અપીલ લઈ જવામાં આવી હતી, જે ખરચ સાથે ઠાઠી નાખવામાં આવી હતી.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ તા. ૧૮ મી ફેબ્રુઆરીએ સ્ટીમર આલગેટમાં જવા બંધ થઈ હતી, અને રાત્રીવારે સવારે હા વાગ્યે સ્ટીમર "સીડી એક કોરડી" માં જવા બંધ થયો.

‘મુજરો’ ઉપર તકલોફ

છપુથી તા. ૨૬ મી જાનેવારીએ ઉપલી સ્ટીમરમાં પડેલી તકલોફ વિષે મી. જુમા મહમદ અમને કામળ લખે છે તેમાંથી અમે નીચે પ્રમાણે તારણ કર્યું છે:—

મુજરોની ડરખાનથી પ મી જાનેવારીએ ઉપલી ઉલાગોઆમે, ખેરા, મોઝાંખીક થઇ ૧૭ મીએ છપુ જવા ઉપડી. રસ્તામાં તે જાન કામતાં સ્ટીમર ટુટી. આ વખતે અમરદારોએ પુરતી સંજાળ ન રાખી. મજવા પછુ તકલોફ ન રાખ્યા. વરસાદ પડતો હતો તેમાંથી ઉતાર્યોને બચવાનાં પુરતાં સાધન ન હતાં. તાલપનરી બંધિલી હતી તે ટુટેલી હતી. ઉતાર જે ફરીયાદ કરે તેનું અપમાન થતું હતું. એજટો ના કહેવા પ્રમણે સગવડ ન હતી. ઉતાર્યો કંટાળી એલા. ને બાકું જતું કરી બીજી આમખોટમાં જવા તકલોફ હતા. પછુ બીજી આમખોટ મળી નહીં.

બીજે દહાડે સવારે મજવા આવવાની વધી હતી પણ ન આવ્યા. ૧૨ વાગે એજટ આગ્યો. અમે ઉતર્યા. ૫૫ ઉતાર છે. તેઓને એક મંદુ મકાન મળ્યું છે. કુવાનું પાણી તે ખાર છે. મીઠા પાણીના પછસા આપવા પડે છે. ઉતાર માંથી પાંચ કે છ ને બીમારી છે. ઉતાર રૂને જશુ દિવસ ખેરાખી આપી પછી ના પાડી. બધાને જરમન ખોટમાં લઇ જવા તું એજટ કહ્યું. જે તેની સગવડ ન થાય તો હમદરીમાં લઇ જવા પડે છે. આમાં દેહ માસ જાય. આ વખતે દર બ્યાન ખાવાનું આપવાની ના પડે છે. ઉતાર ધણા ગરીબ છે. આથી મેં કોઇ વેપારીને લઇ સત્તાવળા પાસે જવાનો દરખ કર્યો પણ કોઇ આવ્યું નહીં. અહીં હોદી ધણા છે ને પછસાદાર છે છતાં અમારો કોઇ બાવ પુછવું નથી. અપ વાદમાં એક માત્ર મી. હાજી અમદુલા મુમાર છે. તેણે બધા મુસલમાનોને ખાવાનું પહોંચાડ્યું છે. અમે કેટલાક પોરદુખીજ અમલદાર પાસે ગયા. તેણે એજટને બોલાવ્યો. એજટ કહ્યું કે બધાની દીકા ખેરાખી વિપેની છે. ઉવટે ખરીબોને ખેરાખ આપવાનો કુકમ કર્યો તેથી નવ બચુને રોજની ગે કુરમન મળે છે. અમે જરમન એજટને મળ્યા છીએ. તેણે તારથી કુકમ મશાવ્યો છે. પણ પાંચ દિવસ થયા છતાં જવાજ વાળ્યો નથી. ખેરાખી પુરવા આવી છે. આ વખતે ડરખાનના એજટ બહોળસ્ત કરે તો સાર.

[મી. જુમા મહમદનો કામળ બહુ ધાંખો છે તેમાંથી જરૂરની હકીકત અમે લીધી છે. હકીકત ખરી છે કે પધારે પડતી એ ચોક્કસ કરવા અમારી પાસે સાધન નથી. પણ અમે એજટનું ધ્યાન તે ઉપર ખેંચીએ છીએ. અ. ઇ. આ.]

પરચુરણ ચરમા

ડરખાનથી કોર મ. રો. ખરલામના સેક્રેટરી મી. એ. ડી. વાહેલ લખે છે કે આ મહેફોલતું જે ઉધરાણું અત્રે થયું હતું તેમાંના કેટલાક પછસા હજુ બાકી રહેલા છે. તો તે સાહેબોએ, તેમજ એ ખાતામાં પછસા ખરનાર દરેક કોર વાસી એએ મઇ સાલની મે ખરદી થી ૨/૬ વગરે તાકીદે મોકલો આપવા મહેરબાની કરવી. કેમકે એના ને પછસા અત્રે જમા છે તેની કંઇ ઉપજ કરવા કોઇ ખેપરદી અથવા મોસના શેર ખરીદવા વિચાર છે.

ઉલાગોઆમેથી એક લખનાર જણાવે છે:—અત્રે મધાંગમાંથી ટીસે બરની આખરે હિંદી વેપારીએ મળી પા. ૧૦ જેટલું ખરમ કરી અરજી લખી મવરનર પર મોકલી અને રાંડુને અત્રેથી કઢાવી હતી. છતાં તેજ હિંદીઓ કેટલાક ગોરાને સાથે રાખી એ કુકમ ૨૬ કરાવવા કાશીશ કરે છે. આ ધણુ ખોટું છે, ને તે હિંદી કોમે સમજવું જોઇએ.

જરમીસ્ટનથી મી. રામ લાલ સીંઘ લખે છે કે—લડતના બારમાં આજ કાલ હીંદુસ્તાન બગી ઉઠેલ છે તે વખતે દર સવાલનાં કેટલાક સાધ્યો દીલા છે એ દીલગીરીની વત છે. આપણે હાલ લડત પર બરોબર ધ્યાન આપશું તો નીકાલ આવશે; નહીં તો અપણા વારતે દરેક વાલ થોડા દીવસ છે. માટે સરવે કાઢ એએ મજબુન મઇ ખદાર પડવું જોઇએ. રીચમડથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રેના એક હોદીપર કોરમાં ખોટા કસમ લેવા બાંધત કેસ ચાલ્યો હતો. તેમાં ગુન્હો સંખીત થતાં તે માણસોને સજ થઇ હતી. આ ઉપરથી ખોટા કસમ ન લેવા દરેક હોદી ચેતવણી લેશે. બેલા-સખરમથી મી. મહમદ હામી લખે છે કે બધા માણસો લડત માં સામેલ થાય તો એકદમ નીવેડો આવે, માટે તેમ કરવા મારી બળામજુ છે.

છેલ્લા બખરો

બેલા-સખરમ, ગુરવાર. ચાર વધુ સત્યામહીઓ પકડાયા છે. મી. મણીલાલ જુપવારે છુટ્યા છે; અને ગુરવાર ફરીથી તેને માજીસ્ટ્રેટ આગળ લાવવામાં આવ્યા તેને હકપાર કરવાનો કુકમ થયો છે.

મી. કુપુસામીનો કેસ તા. ૨૬મી ઉપર મુજતવી રહેશે છે.

કુમરસોરખ સોરેશન બાબત વિચાર કરનારી કમીટીની મોટીંગ ગુરવારે થઇ હતી. હોદીઓ તરફથી મી. માંધીને રાખવામાં આવેલ.

મી. વાલ્ત તથા મી. વાણીઆ એ જુમાની આપતાં મદકો વગેરેના આરોપોનો ઇનકાર કર્યો હતો. તે બાબત કાકતરી સરદારીકેટો રજૂ કરવામાં આવ્યાં હતાં. બધા હોદી શાક્ષીઓએ જણાવ્યું કે લોકેશનને ખમેડી સકાયો નહીં, કેમકે મસજીદ તેમાં આવેલી છે તે ખાસ કારણ છે. મેસરસ વાલ તથા વાણીઆએ જણાવ્યું કે લકાઇ પહેલાં માધર્મીય કમી ચનરે હાલનું રક્ષણ લોકેશન માટે કાયમી છે એમ જણાવ્યું હતું.

અમદુલેડગી મી. એ. આર. મન મુર મી. અબદુલ મદુર દુલ્હાર જેલ જવાથી મદુર પુષી થઇ મી. દુલ્હારની તારીફની એક મજબૂબ બનાવી મોકલી છે. તેમાંથી સારામાં સારી એક કડી નીચે મુજબ છે.

“હું આપું છું મુમારકખાદી અબદુલ મદુરને ધન્ય દેશ ત્હારાને ધન્ય તુજ મન તાતને”

મયે અઠવાડીએ બહેર ખખરનાં પાનાંઓમાં ધિ. ઇ. એસોસીએશનનો દિસાજ પ્રસિધ્ધ થયો હતો તે ઉપર પાંચ રનાનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

અમદુલી—તા. ૫મી એ કલકત્તાથી ઉપડી હતી

અમલાઝી—તા. ૧લી મારચના કલકત્તા થી ઉપડશે.

અમખીટો—તા. ૧૫મી એ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

અમજૂબી—તા. ૧૧મી એ મુંબઇ પહોંચી હતી.

નાદરી—તા. ૧૮મી મારચના અંબ આની પહોંચવા વધી છે.

એક સત્યામહી—એ હકીકત જાવવાની જરૂર નથી.—અ. ઇ. આ.

भी. आभक्त सायाते जगत्पुत्रं हन्तुं क

મી. આમદ સાચાતે બધાબધુ દહુ કે
મદમદ અધામ હોંદુસ્તાન મએલ છે.
તેની પાવર મારી પ.સે છે. મદમદ
કાસમ રોરની દેખરેખ રાખે છે. તો
તેને મળે છે એ વાત ખોટી છે. ૧૯૦૮
માં થોડો નફો હતો. (રીપોર્ટમાં આવી
નોંધ છે કે તે સાલમાં ખોટ હતી.) મદ
મદ કાસમને લાખ એટલેજ કે મદમદ
અધામની કુકાનનો માલ તેની કુકાનમાંથી
ખરીદવામાં આવે છે.

અપીલ માટે ફટલાક કરવો નાથે
મુજબ છે:—

અરજદાર જુનો વેપારી છે, (૧) ચોપડા બરાબર છે, (૨) અરજદારની પોતાની સહીની બદર હોય નહીં, (૩) માલિક હું કુલત માટે કોલોની બહાર જઈ શકે છે, (૪) એચ. એમ. એચ. બહાલે લાઇસેન્સ અમલદારને જે જણાવ્યું હોય તે ઉપર આધાર ન રાખવો જોઈએ. વળી તેનો જવાબ આપવાની અરજદારને તક મળી નથી આ હિપરાંત રેસીડેન્સી રજુ કરવામાં આવી હતી. માં મહમદ હાસમે જણાવ્યું હતું કે અહીંના જુનો વેપારી છું, મહમદ હાસમ પાછો આવવાનો છે. હું તેની કાનની વ્યવસ્થા કરું છું, ને તેટલા માટે મારી પાસેથી માલ ખરીદવામાં આવે છે. હુસેન મહમદ બહાલના કહેવા પર લાઇસેન્સ અમલદાર આધાર રાખે તે ખોટું છે. નહાનો માલિક હું. બી. વગેરે.

એકીડીવીટ દાખલ કરવાની જામે લાઇ
સ અમલદાર વતી વજીલે વાલો લીધો.
રજદાર તરફથી વજીમે બેરકતે જજીવ્યુ
લાઇસેન્સ અટકાવતી વખતે કારણે
તાં જજીવ્યાં. તેથી અચાચ માટે
એકીડીવીટ કમિટીને જોડા. પણ
તે તે કમીશન રાખવાની ના પાડી હતી.
અરજદારના વજીલે જજીવ્યુ કે લાઇ
સદાર વરસની રાજાલમાં કોલોનીમાં
કોલ તેટલામાટે તેનો લાઇસેન્સ અટ
કામ નહોં વેપાર કોલ ચલાવે
તે નહકરી કરવાને લાઇસેન્સ અમલદાર
સત્તા નથી.

૧. આપણે કેમને ટેસ્ટ કેસ જાણે.
 ૨. અને ઉમેરણ કે ૧૬૧૭ થી કેસ
 ૩. ન હોય તે પછી હું ક' અદલ સાટે
 ૪. જઈ રહેનાર ગણાય નહીં.
 ૫. ટેસ્ટે બોરડે અર્પણ કરી નાખી,
 ૬. સાક્ષી-સ અગળવારના મુદ્દાને
 ૭. મ રાખે.

ક્રિય. ક્રિમ. ક્રિય. બહુત નામના	ક્રિયે
ક્રિયે જણાવેલું કે ૧૯૨૬ ની સાલથી	નીમ
મદ ગુલામ હીંદુસ્તાનમાં છે. તેનો	ગરમ
માર મદમદ કાસમ ચલાવે છે.	ઉ
મદ જાપાલ પાસે તેની પાવર છે. જોઈ	ચાંદ
તેનો જોખમકાર મદમદ કાસમ છે.	કાપર

હિંદમાં રાજદ્વારી કેદીઓ

હિંદી સરકાર તરફથી કોર્ટમાં તપાસ થતાં વગર ૧૮૧૮ ના દેશવટાના કાયદાની રૂએ કેદ રાખવામાં આવેલા સખસોનું એક લીસ્ટ બહાર પડ્યું છે તે ઉપરથી જણાય છે કે હમણાં છુટા કરવામાં આવ્યા તે બંગાળીઓ સહિત કુલ ૨૩ સખસોને રાજદ્વારી કેદીઓ તરીકે જુદી જુદી મુદત થયાં રાખવામાં આવેલ છે. તે વિષે કેટલીક હકીકત નીચે મુજબ છે:-

(૧) ૧૮૮૫ માં બરમાના રાજ યીઓ તે રાજકીય કારણ માટે કેદ રાખવામાં આવેલ. હાલ તે રત્નાગીરીમાં છે. (૨) જમનગરના કુંવર કાળુભાને ૧૮૮૯ ની સાલથી ખરાબ વરતણકસર કેદ રાખવામાં આવેલ. હાલ તે અહમદનગરમાં છે. (૩) મધુપુરના રાજ ત્રિલોકચંદને બંડ કરવા માટે ૧૮૯૧ માં પંકડેલ તે પોરટ બંધરમાં છે. (૪-૫) મધુપુરના બીજા એ રાજવંશી ઉપરનાની પેટે કેદ છે. (૬) ચીન હીલ્સના કેકમને બળવો કરવા માટે ૧૮૯૪ માં પકડવામાં આવેલ તે પોરટ બંધરમાં કેદ છે. (૭) ચીવલના અમીર ઉલ-મુલકને બળવો કરવા માટે ૧૮૯૬ થી ઉત્તરમાં આતે કેદ રાખેલ છે. (૮-૯) બીજા એ મુસલમાન રાજાઓને ઉપરના જ સાખમાં કેદીકાનાલમાં રાખેલ છે. (૧૦) પન્નાના મહારાજ માધુસૂદ પુન ના કાયદા સ અંધમાં ૧૯૦૨ થી બેસારી ના કિલ્લામાં કેદ છે. (૧૧) બરતપુરના મહારાજ રામસૂદ પુન માટે ૧૯૦૩ થી દેવસાલીમાં કેદ છે. (૧૨) નેપાલના મહારાજ બહાદુર ખાન સમશેરને બંડ કરવા માટે શીવગઢમાં ૧૯૦૩ થી કેદ રાખેલ છે. (૧૩) બરમામાં આવેલ બાહીના રાજાને રજવાડી તકરાર માટે ૧૯૦૮ થી અકયાબ આતે કેદ રાખેલ છે. (૧૪) મલબારમાં માપીલાના મહી ધુવર જેમને હુલ્લડ માટે ૧૯૦૮ થી બેસારની જેલમાં રાખવામાં આવેલ છે.

બાકીના ૯ હાલમાં છુટયા તે બંગાળીઓ હતા. તેમનાં નામ તથા જોગ બાધુ નીચે પ્રમાણે છે. મનોરજન સુહ સતે કાયર્ય ઇંસીન જેલમાં હતા. સતી સમદ્ર ઉતરજી, બંગાલી બ્રાહ્મણ, વસંત જેલમાં; રામસુદર મહરવતી, બંગાલી બ્રાહ્મણ, ચાપેટીમે જેલમાં; પુલીન બીહારીદાસ, બંગાલી કાયર્ય મોન્ટ્રોમરી જેલમાં; અચીંદ્ર પ્રસાદ મોઝ, બંગાલી કાયર્ય, રાવપોંડી જેલમાં; મુખેષ્વર મહીક, બંગાલી કાયર્ય, અલમોરા જેલમાં; કીપ્ત કુમાર મિત્ર, બંગાલી કાયર્ય, આગરા જેલમાં; અચીની કુમાર હત, બંગાલી કાયર્ય સખસોર જેલમાં; તથા જુપેદ્ર ચંદ્ર નાગ, બંગાલી કાયર્ય હોલેમડ જેલમાં હતા.

એક અણવા લાયક ભાષણ

હિંદની રાજકીય હિલચાલ પર

લાહોરના બ્રાહ્મણ હોલમાં શ્રીકૃત સુરે દનાથ બેનરજીએ બહેર ભાષણ આપ્યું હતું. હોલના ખુલ્લેખુલા ચીકાર ભરાઇ ગયા હતા. પ્રમુખસ્થાને લાલા સજ્જત રામ બીરાજમાં હતા. તેમણે ભાષણ કરતાં જણાવ્યું કે સુરેંદ્ર બાલુ કંઈ ગાયકુ પડેલ, બળતા કે કુળતા વહાણ ના સુકાની નથી. તેમના વહાણનું સુકાન તો બરોબર ધારેલ બંદરની દિશામાં મડિયું છે. હિંદી પ્રજાની ઉત્પત્તિ માણસ જાતની ઉત્પત્તિની સાથે થયેલી છે. તેનું મહત્વ મહાન હિમાલયના જેવું છે, અને પવિત્રતા તથા સદૃશ્યોમાં એ કાષ્ઠથી ઉતરે એમ નથી. સંસારમાં કર્મનાદી છું. હું માનું છું કે હિંદુ પ્રજાત્વ ધણીએ તોફાન વટાવી મળ્યું છે, અને હજી અનેક તોફાનો પસાર કરી રહે પહેલેથી જોવી મારી દૃઢ શ્રદ્ધા છે. પ્રમુખના આ કૃપા ભાષણ પછી

સુરેંદ્ર બાલુ

તાળીઓના મઝગાટ વચ્ચે ઉભા થયા. તેમણે કહ્યું કે વાતો કરવાની મને બહુ જ ટેવ છે. આખો જન્મારો મેં વાતો કરી છે, અને હવે તો છવું ત્યાં સુધી વાતોજ કરીશ. કાષ્ઠની ઉપર નકામાં ધુમાડા કાઢવા તેના કરતાં માણસોને ઉપયોગી અને પરાપકારી કામો સાર તક્યાર કરવાની નેમથી વાતો કરવી એ મને બહુ પસંદ પડે છે. વાતોથી તો પ્રજાના છતી હાલો ફરી ગયા છે. કવિઓ, મુસદ્દીઓ અને દરબારીઓ પ્રજાના હિલની જમામ પોતાના હાથમાં રાખે છે તે પણ તેમની બેલવાની કુશળતાથીજ. હિંદ નવા યુગના ઉજરામાં પડ્યું છે. નવા વિચારો, નવા જુસ્સાઓ આપણા હિલને ધરૂનવી મુકે છે. ઉજર ઉપરજ પડ્યું છતાં જો તોફાન અને ખુનામરડી આપણામાં જણાય તો સવિધવની મહાન બેખમદારીને ખાતર રાખી દેવા જોઈએ. મળવળ હું પસંદ કરું છું. તોફાન હું પિઠકારું છું. મળવળની હીલમાલ એ

તંદુરસ્તીનું ચિન્હ છે. તોફાન જંગલી પશુનું ચિન્હ છે. જુલમની સામે તોફાની બળ વાપરવામાં કેટલાક વાળખી પણ ધારે છે. જુલમ કરવો એ મુતસ હીપણું નથી. કુલેદ કરવી એ મહાન હથિયાર છે. આપણે સમારે દુરામદ વિના આગળ વધવું અને પ્રજાતંત્રી બાપ નાનો વિકાસ કરવો. શહેરોમાં સ્વરાજ્ય એજ તેમથી આપણે મળવળ કરવી. નીચીત મળવળ એ આપણું હથિયાર છે. આપણે ઉચલ પાથલ નથી જોઈતી, વીકાસ જોઈએ છે; એટલા સાર સુધારા કર્યા કરવાના છે. એમ કહેનારા પણ છે કે અંગ્રેજ સરકાર કદી આપણી માગણી પ્રમાણે આપશેજ નહીં. જે માગો છો તેને વારતે લાયકાત મેળવે, અને રાત પછી દિવસ આવે છે તેમ સ્વરાજ આપોઆપ મળશે. પ્રજાનું રાજ પ્રજાથીજ ચલાવવાનો પડ્યો ચોપાસ પડી રહ્યો છે. જેમ વરસો જાય છે તેમ એ પડ્યો વધે છે. તુરંત અને ધરાનમાં સ્વરાજ સ્થપાવું. ત્યારે શું સ્વરાજ્યની જન્મભૂમિ હિંદ દેવી પછાત પડી રહેશે? બળવા આવ્યા ને ગયા. રાજ્યો નાશ પામી ગયાં; પણ ગામડાંના સ્વરાજ્ય એમ ને એમ કાયમ રહ્યાં. મોઢા મોઢા વિચારોથી જુવાનીઓએ તેજ આવે છે પણ તે પાર પાઠવામાં દેશને ફુગમાં દબાવું પડે છે. જે કામ થઈ શકે તેના જ વિચાર કરવા જોઈએ. ફ્રાંસની ઉચ લપાયલ જકુ ઉંચા વિચારોથી સર થઈ હતી, પણ તે પાર પાઠતાં દેશમાં અધા જુનીજ ધુસી મઠ. જાતીઓજ આપવા ની હીમત અને રહસ્ય શીખવા જેવાં છે. સારે સ્વરાજ્યને રરતે આપણે ચડી ચડી શું. સ્વદેશી, સંસાર સુધારો, વિગેરે બાખત ઉપર વીવેચન કરી જીસસ, ખુધ, નાનક અને દયાનંદ જેવા મહાત્માઓના ચરિત્રનું અનુકરણ કરવાની વિદ્યાર્થીઓને શીખામણ દઇ બાલુશીએ પોતાનું ભાષણ સમાપ્ત કર્યું હતું.

તા. ૧૦ મીએ રાત્રે ડેલાઓઆએમાં બહુ બારે વરસાદ પડ્યો હતો. એવીનક ડામકારસોલ અને તેની બાલુબાલુના ભાગની જળીન ઉપર પાણી ભરાઇ ગયું હતું. ટરામવેતો રરતો બગડી જવાથી રૂએ પોછટ અને પોલાનાના લોકોને શહેરમાં આવવાનું મુશ્કેલ થઇ પડ્યું હતું. કેદ લોક દુકાનોમાં થક બાવી હતી. તેથી કાલી વેપારીઓને પણ નુકસાન થયું છે.

પશ્ચિમના સુધારાનું એક આમેદુખ ચિત્ર

પશ્ચિમના સુધારાના ફેલાવાથી કેવી અધમ દશાએ પહોંચાવ છે, તે બતાવનારો એક ફેલાવ વિલાસતના એક છાપામાં એક લખનાર તરફથી પ્રગટ થયો છે. લખનારે અમેરીકાના ન્યુયોર્ક શહેરનું ચિત્ર આપ્યું છે, જે ઉપરથી સુધારાને સડો આપણે સહેલાઈથી જોઈ શકીએ છીએ. તે ફેલાવ નીચે પ્રમાણે છે.

"છેલ્લા ત્રણ વરસમાં ન્યુયોર્ક શહેર એટલા આંધળા વેચારી વધે ગયું છે કે તેના ફેલાવમાં ધણે ફેરફાર થઈ ગયો છે. એક છાપાના પ્રતિનિધિએ મને પુછ્યું કે અમેરીકાનું આ મુખ્ય શહેર જોવાથી સરવાળે જે અસર થઈ તેનો ખ્યાલ આપના કયો શબ્દ વાપરવો ઘટે? મેં કહ્યું 'આમેદુખ રાક્ષસી' એ શબ્દ કુ વાપરે. મારા મન પર ચહેલી અસરનો ખ્યાલ એજ શબ્દ બરોબર આપી શકશે. આકાશને છેદનારાં મકાનો જે આંગળાએજ મનુષ્ય પુડા, અને જોને ગળ બના નમુના ગણવામાં આવતાં, તે આજે સાધારણ થઈ પડે છે. ૨૦ માળ, ૩૦ માળ અને વળી ૫૦ માળ સુધી ઉંચાં મકાનો અહીં તહીં બાંધવામાં આવ્યાં છે.

આકાશમાં માથું ઘૂંટતાં અજબ ધરો કાઢવળ મનુષ્ય આવાં ઉંચાં મકાનો નો ખ્યાલ કા માટે કરે એ પછી સમ બનતું ધુસ્કે છે. રાજ ખૂશીથી એવા ધરોમાં રહેનારા કેટલા માણસો દશે? ઉચું જોતાં ચકરી આવે તેવાં તે મકાનો હોય છે. તેમાં જરાપણ નમળા મન વાળો જો તેની ઊંચાઈએથી નીચે જોય તો તેને માટે ભયંકર મામલો થઈ પડે. તે ધરની અંદર પણ એટલુંજ રાક્ષસી પાછું હોય છે એકેક ધરમાં દશ, વીસ અને કાંઈ ત્રીસ જેટલી 'લીફ્ટ' (ચડ ઉતર કરવાથી વીજળાથી ચાલતી પાલ ખીઓ) તથા ત્રણ સેકન્ડે કપાડાબોર ઉંચી નીચી ધસતી જોવામાં આવે છે. વળી કયાંય તો ત્રણ ત્રણ જાતની લીફ્ટ વપરાય છે. એક ધીમી, ફરેક માળપર રોકાનારી, બીજી સાત, પંદર, વીસ. એ ન બરતાં માળે પર રોકાનારી, ત્રીજી વળી ખાસ અમુક માળ, જ્યાં બહુ ભારે કલબ હોય તે માટેજ ચડ ઉતર કરનારી.

સમજીને ધકકા ધકકી

વખત અને જગ્યા બતાવવા અરથે સમજીને રથએ એજ રકમની માસદપક

દોડ ધામ જોવામાં આવે છે. અંધ, અનુન ભરેલી, નીરાંત નહીં લેનારી દોડ ધામ, એજ ચારે બાજુનો ફેલાવ થઈ રહ્યો છે. જમીન ઉપર રેલવે, અંદર ધરોના માળ વચ્ચે રેલવે, જમીનની નીચે લવે, લગભગ ફરેક શેરીમાં ટરાસ માડી, મોડર માડીઓ! આ બધી દડીયા પટી માં હજી ઉડતાં વહાણ હાખલ નથી થયાં તે અજબખીની વાત છે. પણ એતો ખાતરી રાખવાની કે ફેલાવ વહાણ રોજ ના કમકાજમાં વાપરવા જેવાં બનશે ચારે તેનો સફાઈ પહેલો ઉપયોગ ન્યુયોર્કમાં થશે. બીજી ધણી બાજુતોપર નજર ન કરીએ તોપણ આ આંધળી ધાંધલ એવી છાપ એસાડયા વીના નથી રહેતી કે ન્યુયોર્કની જીંદગી ખીજ બધાં સહેરો કરતાં વધારે ઝડપી અને ઝનુની છે. વળી જે માણસ કોઈ સ્થિતિએ પહોંચવાને ફોલ્ડમંદ નહીં થતા હોય તેને માટે ને તે શહેર અત્યંત ભયાનક દશે એ વિચાર થઈ આવે છે. લંડનમાં પણ તેવાએને માટે એટલુંજ ભયાનક છે. છતાં ન્યુયોર્ક કરતાં કમતી એ મોકલ. જબરદસ્ત લંડન શહેરની રસાકસીમાં આજીવિદા કેમ મેળવવી એવી ચિંતાથી ત્યાંના વતનીનો ચહેરો ધણીવાર પડી મએલો જોવામાં આવે છે, પણ ન્યુયોર્ક ના વતનીની સાથે સરખાવતાં તેને શાંતી કહેવી ઘટે. ચારે બાજુ તિલણ, ચીંતા તુર, ધ્યાન બહેરા ચહેરાઓ જોવામાં આવે છે. તેમને આસપાસનું જ્ઞાન પણ નથી હેતું. રેલવેમાં મુસાફરી કરતાં બાગેજ કોઈ સાથે વાતચીત થતી દશે. કામ કરતાં જોલનું પણ એટલું વડી મએલ છે કે પોતાના હોઠ પણ કોઈ આંગળેજ ઉપાડના દશે. લંડન કરતાં ત્યાંના કામદારોમાં બહુ મુપક્રીદી જોવા માં આવે છે. દોસ્તીદારે કે મલકમાં સલામ કહેવા લેવાની પણ વાત નહીં. લંડનમાં હાલમની દુકાનમાં જે જોળ ખાણ પીઠાણવાળા વચ્ચે મનક મસ્કરી જોઈએ છીએ એવું ન્યુયોર્કમાં કાંઈ નથી. ન્યુયોર્ક પર માગશે તો કોઈ ઉડી આંખેલાણી ઊકરી કે ઊકરે કહી ઉચ્ચાર કર્યા વગર તમને તે આપશે. કોઈ વખત તો, નાની વયનામાં પણ આરા શીકા અને લોધ થઈ પડેલા ચહેરા સામું જોઈ રહેવાય છે અને તેમ ના દરદતો બેઠ જાણવા ઉકઠા થઈ આવે છે.

કેટલીક જગા ન્યારે કું દરેનમાં કે દરાજમાં મુસાફરી કરતો હોઈ ત્યારે આસ

પાસ જોઈ તો ચેતન વગરના ચહેરાએ નજરે પડે. ખરું પુછે તો હદ વચરતું ઉદયોગીપણું, રોજ મેળવવાનાં ફાં, નિરાંત વગરની ચળવળ, અને એ બધાં ઉપરાંત બેભાર અને નિરાશાથી ભરેલી અમેરીકન જીંદગીના બધા નમુનાઓ ચારે પાસ કું જોતો હતો. ચહેરાપરની આમડી કરચલી વળેલી અને શીકાવાળી, તંદુરસ્તીની સુરખીની તો વાતજ શી! દુકામાં જીવતે મુલા જેવી જીંદગી. જાણે મગકમાંજ જીવ આંખો હોય નહીં!

જનનો પ્યાર

પણ ઉપર જણાવ્યું તે તો હજી એક જ બાજુનું વર્ણન છે. એ તો માત્ર ન્યુયોર્કના ઉદયોગીપણા વિષે કહ્યું. મેંજ શોખમાં પણ તે એટલુંજ ઉતરી પડે છે. લગભગ બધાં ફક્ક રેસ્ટરો માણસો થી ચીકાર હોય છે. ત્યાં પણ એવીજ ધાંધલ, બધે આનંદનો ડોળ. જાણે બધાને તાવનો રોગ ચોંટયો હોય નહીં! જેટલી ધાંધલ પૈસા કમાવામાં તેટલીજ તે હાવવામાં. ન્યુયોર્કમાં મરીબ વરસ કેમ રહી શકતો દશે એજ અચરજ પામવા જેવું છે. જ્યાં જાઓ ત્યાં ડાહર વિના વાત નહીં. એક ડાહરની કીમત ૪ શીલીમ મજામ, છતાં લંડનમાં જ્યાં શીલીમથી કામ ચાલે ત્યાં અહીં ડાહરથી વાત! વળી આવી જીંદગી ન્યુ યોર્કમાં બહુ લોક પ્રિય મજામ છે. જે કે ન્યુયોર્ક જીંદગી સાથે વધારે સંબંધ ધરાવતું મજામ છે છતાં ત્યાંના વહેવારમાં જીંદગી કરતાં ફરેક દોર વધુ જોરામાં આવે છે. અને છટાભીન, ચીક, જરે મન વગેરે લોહાથી દેહ ભરાઈ ગયો છે.

ગીરમીદીઆ મજુરોના સવાલ ઉપર લખાણ દરમિયાન 'ર'અન એડેટ' જણાવે છે કે—વાત ચોખી એ રહી છે કે કોલોની (નાતાલ) જ્યાં સુધી હીંદી મજુરોની જરૂર હતી ત્યાં સુધીજ તેને રાખવા માગે છે. હીંદી મજુર ત્યાં ધર કરી શકે નહીં, તેમજ કુખી કરતાં સારો દર જામે ભોજવી શકે નહીં. નાતાલ કોલોનીની આ ધારણા તદ્દન રસારથી અને નિરદય છે. આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં ફરેક વરમના હોદીઓને હલકા પાડી નાખવામાં આવે છે એ હકીકત ખ્યાલમાં લઈને હીંદી સરકાર નાતાલ કોલોનીને ગીર મીડીયા પુરા પાડવાનું બંધ કરે તો કઈ એટું નથી. નાતાલ પોતાના ઉદ્યોગ માટે પોતે ફાટી લેય.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંદી જાણ ઉપરથી)

તા. ૧૩ મી જાન્યુઆરી સુધીમાં થયેલી હોંદી કાયદાકારી સભાની ચુટણીમાં ૨૭ મેંબરો ચુટાયા હતા, જેમાંના ૧૧ મુસલમાન, ૧૧ હોંદુ, ૨ ગોરા, ૧ શીખ, ૧ બરમીઝ, અને ૧ પારસી હતા.

વાઇસરાયની કાયદાકારી કાઉન્સિલના મેંબરોમાં નીચેનાં નામો હોંદી સરકારે બહાર પાડ્યાં છે:—જાગણા તરફથી મેસરસ ભુપેન્દ્રનાથ બાસુ, એસ. સિંહ, બરદાનના મહારાજ તથા મહારાજ હક. મદ્રાસ તરફથી કરપુરમના રાજા, મી. અહમદ મેલીદીન, નવાબ સમયદ મહમદ તથા મી. નીલાપતિ સુબાશવ; પંજાબ તરફથી સરદાર પ્રતાપસિંહ, યુનાઇટેડ પ્રેવીનસીસ તરફથી પડિત મદન મોહન માળવ્યા, મોલવી અબદુલ મજીદખાન તથા મહમુદખાનના રાજા; અયોધ્યા તરફથી પ્રતાપમદના રાજા બહાદુર; પુરવ બાળ તરફથી મોલવી અહમદ, જુલા પતીઆના રાજા, તથા મોલવી સમશુલ હુદા; મધ્યપ્રદેશ તરફથી મેસરસ ચીતન વીસ, તથા દાદાભાઈ; બરમા તરફથી બે ગોરા તથા એક બરમીઝ. બાકી મુખ્ય તરફથી એક વધુ મેંબર ચુટાવવા બાકી છે.

સરકારે (વચર ચુટણીએ) નીચેના મેંબરોમાં મલીક ઉમર હયાતખાન, તથા અલ્લીકાર અલી ખાન એ બે હોંદીનાં નામો છે.

પુરવ જાગણાની કાઉન્સિલના મેંબર જોન. મી. મહેતાને ત્યાંની લેજરવેડીવ કાઉન્સિલના વાઇસ પ્રેસીડન્ટ નીમવામાં આવ્યા છે.

સમયદ અલી હમામની જાગણાની લેજરવેડીવ કાઉન્સિલના મેંબર તરીકે સરકારે નીમણુંક કરી છે.

એક ફિટુરી-એપરી જાણવા સંબંધ માં સરદાર કીસનસિંહપર પંજાબમાં કેસ ચાલે છે. બચાવમાં ચાલીએ તરીકે મેસરસ જોખલે, રાસ ખીલારી કેસ એવા આગેવાનોને બોલાવવામાં આવનાર છે.

“મોહરન રીબ્યુ” માં થોડા વખતપર હોંદી લશ્કરમાં જોડનારાઓની કેવી દશા

છે એ વિશે લખાણ પ્રસિધ્ધ થયેલ. તેનો તરજુમો કરી તેમાં વધારા અને ટીકાઓ કરવા માટે લાહોરમાં એક ખીલે જાણવા લાયક કેસ ચાલે છે.

પંજાબમાં આવાલાખાતે જે બંધ પકડાયો હતો તે સંબંધમાં ત્યાંના આગેવાનોનાં ધરોતી ઝડતી લેવામાં આવી છે.

“લીલક” નામના પંજાબી જાણના અધિપતિને ફિટુર માટે પાંચ વરસની સજા થયેલ. અપીલમાં વડી અદાલતે આરોપી ને નિર્દોષ ઠરાવી છોડી મુકેલ છે.

દેશી રાજ્યોને પોતાની પ્રજામાં અવ ડાવવા માટે પોતાના રાજાનાં પ્રજાકીય ગીતો બનાવવાની છુટ મળી છે. આજ સુધી બ્રિટીશ સરકારનું રાજગીત દેશી રજવાડામાં પણ એ કામમાં વપરાતું.

મદ્રાસના આગેવાન ડો. નાયરને ચ્યુની સીપાલીટી તરફથી ઘણા મેંબરોએ હાજી રીમલ મેંબર તરીકે વોટ આપવાનું વચન આપેલ, છતાં સરકારી અમલદારોની શીખવણીથી ખરે વખતે તેઓએ પોતાનું વચન ન પાળતાં ખીલઓને વોટ આપવા થી ડો. નાયરે કાર્યે રેસનના મેંબર તરીકે ના પોતાના હોંદનું રાજનામું આપ્યું છે, અને જાણમાં કામળ લખી જાહેર કર્યું છે કે જે હોંદી પ્રજાકીય મેંબરો તેમની તારીફ કરતા હતા, અને વોટ આપવા વચન આપતા હતા, તેઓ સરકારી શીખવણીના પરિણામે વચનનો ભંગ કર્યો તેથી તેમને મોટી નિરાશા થઈ છે.

તા. ૭ મી જાન્યુઆરીએ “હોંદુ” માં એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે સર શીરોજીરાએ કોંગ્રેસના પ્રમુખપદનું રાજનામું આપવાનાં કારણે જણાવવાની ના પાડી છે. કોઈ વખતે મીટીંગ પ્રસંગે બાપજી વખતે તે જાહેર કરશે એમ જણાવવામાં આવે છે.

પતીઆળામાં એક જંગી દરબાર ભરાવાનો છે. તે વખતે ભેરડ મીટા હાજર રહેશે, અને ત્યાંના મહારાજાને આદીપર બેસાડી રાજકીયની બધી સત્તાઓ આપશે.

મદ્રાસ ઇલાકામાં કુબ કોનમખાતે હોંદીઓમાં વહાણરી ફેલાવવાના હેતુથી એક એસોસિએશન સ્થપાયું છે.

તારાનાથ એપરી નામનો જાગણા બાંકુનાં ૧૨૦૦ ઠારણસ સાથે બનારસ માં પકડાયો છે.

લાહોરના સરદાર કીસનસિંહના કેસ માં ડો. રાસ ખીલારી, જોન મી. જોખલે, વગેરે મહાન નરોને જુલાની માટે લાહોર બોલાવવાને બદલે એક કમીશન નીમી તેમની જુલાની લેવામાં આવશે એવું કાર્ટે કરાવ્યું છે.

પતીઆળાના આર્યસમાજ કેસમાં આર્ય સમાજને એક રાજકીય મંડળ ઠરાવવા માં આવેલ હોવાથી તે આરોપ ખોટો ઠરાવવા માટે આર્ય સમાજ તરફથી હજારો રૂપિયાનું ઉધરાણું કરીને એ કેસ ચલાવવામાં આવે છે. ગુરુકૃષ્ણના મહાત્મા મુનશીરામ રોશનલાલ ખેરીસ્ટર વગેરે નાંમાકીક આર્ય સમાજએ આ કેસના કામમાં હાલ રોકાયેલ છે.

પત્યાળાના દેશી રાજમાં કેટલાક ફિટુર ના આરોપસર પકડાવાથી કારખીરમાં પણ તેના માણસો હોવા બોધએ એમ ખારી સરકાર ત્યાં કેટલાક આગેવાનોની ઝડતી લેનાર છે.

પ્રેડેસર પરમાણુ (જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકા આવી ગયેલ છે) તેમને ફિટુરી દિલ્લયાલ સંબંધમાં પકડવામાં આવેલ છે. જે ધરમાં તેઓ રહેતા હતા તે ધર અગાઉ સરદાર. કીસનસિંહ જેના ઉપર ફિટુર માટે કેસ ચાલે છે તેણે રાખ્યું હતું. તે ઉપરથી ધરની ઝડતી લેવાઈ તેમાં કેટલાક કામળાઓ, ને લખાણો બાહ પરમાણુ પાસેથી મળી આવ્યાં છે, જેથી તેમનાપર ફિટુર માટે કેસ ચલાવવા માં આવશે.

પંજાબ કે જે હોંદી રાજકીય અર્થાતિ હું મુખ્ય સ્થળ જેવું હાલ ગણાવ લાયકું છે ત્યાંની કાયદાકારી કાઉન્સિલ ૧૨ ગોરા, ૭ મુસલમાન, ૭ હોંદુ, અને ૨ શીખ એમ કુલ ૨૪ મેંબરની (નવી ચુટણી બાદ) બની છે.

વાઇસરાયની કાઉન્સિલના એક બાકી ના મેંબર તરીકે સંધિના ગામીરદારો તરફથી મીર અલાખજાન ચુટાવેલ છે.

પ્રેડેસર પરમાણુ રાવલપીંડીના સ્ત્રીસ હેવાથી ત્યાંના તેમના ધરની ઝડતી લેવાઈ છે.

પ્રેક્ષકર પરમાણુના એક ઘરની શોધ દરમ્યાન એકાદ કેવી રીતે બતાવતા તેની દક્ષિણત મળી આવી હતી. તેઓ અણુત સિંહની દિશામાં માટે પછાત એકાદ કરે છે એવો આરોપ તેમનાપર મુકાયો છે.

ઉપરના કેસમાં તથા કારણો રજૂ થયા છે. જેમાંના બે લાલા લખપતરાએ પ્રેક્ષકર પરમાણુપર વિલાયત લખેલા. તેમાં એવું જણાવેલ છે કે "પાળખી" પરના કેસ થી ૧૦ વરસમાં ન થાય એટલું કામ થઈ શક્યું છે. દરેક મહિને વિલાયતથી સરસ ચેપાનીઆ મોકલવા તથા પડિત શ્યામજીને સુમારકબાદી દેવા જણાવ્યું છે.

"હીંદુ" નો ખખરપત્રી જણાવે છે કે ઉપરના કાગળો બહાર પડવા બાદ એવી અફવા ફેલાઈ છે કે લાલા લખપતરા ઉપર એક મોટો કેસ ચાલશે, તેમજ કેટલાક લાહોરીઓની ધડપટ્ટ કરવામાં આવશે.

પત્તાખાતા કેસમાં એક ઓરતનું નામ બહાર આવ્યું છે. તેના ઉપર હિતુર માટે કેસ ચાલશે. બાકનું નામ શ્રીમતી હરદેવી છે; તે બહુ વિદ્વાન છે, અને નામીયા આર્યસમાજ લાલા રોહનલાલની તે ધમ્મીબાણી ચાલ છે. તે બાક તરફથી એક પખવાડીક જાણું નીકળે છે. બા. જાપાનાં લખણોને હિતુરી તરીકે પત્તાખા કેસમાં રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, ને તેથી આ કેસ ઉભો થયો છે. હીંદની નવી દિલ્લાલમાં ઓરતપર હિતુર માટે કેસ ચાલવાનો આ પહેલો કાગલો છે.

એકાદ પ્રાંતોના (આમા તરફના) એક ખખર ઉપરથી જણાય છે કે હીંદના રાજ કીય જુલમનું સમયથી વધુ અધેર તે તરફ છે. કોઇ કોઈ સરકારની સામે માન ન્યાયની બાબતમાં પણ બોલવા સરખી હીંમત કરતા નથી. રાજદવારી બાબત સામે કાઇ સંખ્યા ધરાવતો કોઇ જણાય તો તેની પર પ્રેલીસ સખત નજર રાખે છે; સરકારી નોકર હોય તો તેને બર તરફ કરવામાં આવે છે; અને કોઇપર હિતુરની હીલચાલ કરવાનો વહેમ પણ નય તો તેમને જેલમાં ઠાકી બેસાડવામાં આવે છે. આ ખખર સખતાર કહે છે કે આ જાનમાં રહીઆ ફરતાં પણ વંધારે જુલમ બરેલી રિયાત છે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ખખરમેટ એકેટમાંથી)

કંડીના કુમાનદાર ચીંતામન, કી છડી અનની નાદાર મીલકતની વહેંચણીના આકાશ સુપ્રીમ કોર્ટના આરદર પાસે રજૂ થયા છે, જે તપાસણી માટે તા. ૨૮મી ફેબ્રુવારી સુધી ખુલા રાખવામાં આવશે. કંડીના માજીસ્ટ્રેટ પાસે પણ એક નકલ ફાઇલ કરવામાં આવી છે.

હીંદમાં એક નાનકડું તોફાન

પહાડી વર્ણની લડાઈ

અલકાબાદતો રદરતો ખખર મત્રી તારથી જણાવે છે કે મખ પ્રાંતમાં આવેલા દસ્તરના દેશી રજમમાં પહાડી વરજના લેતોએ તોફાન મચાવ્યું છે. તેઓએ તીર કામકામી સજ થઈ બળદેશ છુટી લીધા છે, તમા પોલીસ પાણાં બાને નિશાનો બાળી નાખ્યાં છે. એક અચબદાર મંજીર રીતે બાલક ચપેલ છે. એક મોલીસ કુકડી વેલ્લી સામે મોકલવામાં આવેલી છે. તોફાનનું કારણ જણાવામાં આવ્યું તથી.

ફરેઈ કલાસ માલ મોકલનાર

ફરેટરર

અમે ફરેઈ જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા ફરેઈ જાતનું વેજેટબલ ધણીજ સહાઈની પેઈંગ સાથે રોકડેથી ફરેઈ જગ્યાએ ઓરદર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી લાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમાઈ ખાતી માટે કામળ બવદાર અમર પ્રાકસ લીફટ મંગાવી લેવી.

નાતાલતો આશે લક્ષાકે જમાવ્યું અમારે તાંથી તઈવાર મળશે.

ખુલાશા માટે જણો તીલકે રીરનામે:

એચ. એ. આબેઈ લાજપુરો,

ફરેટરર, ખી. એ. બોડસ ૫૭૦

દહી. એડ્રેસ. લાજપુરો, બા. ૫૦૦, ૪૨બન.

M. A. Akbar Lajpuri,

Franchiser, 10, Cathedral Rd.,

Box 570 Durban.

રોકડ ખખર આવ

શી. પે. શી. પે.

માવલ માંબ ૧૫૨વાની ૨૨	૦	ધી ૨૧	૬
જીમડીના	૨૫	૦	૨૪
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૮	૦	૧૮
એફ. ડી. આર.	૧૭	૦	૧૭
સીની સમ્કર	૨૨	૦	૨૩
ફંડાના	૧૬	૬	૨૦
ફેશી તુવેર કાળ	૧૮	૦	૧૮
તુવેર કાળ કાનખુરી	૧૬	૬	૨૦
મસુરની	૨૧	૦	૨૧
મસની	૨૫	૦	૨૫
અમ્કની	૨૬	૦	૩૦
મણા મુંબખના	૨૦	૦	૨૦
કાળ	૨૩	૦	૨૪
વડાણા નાતાલની	૧૭	૦	૧૭
મકાઇ	૬	૦	૬
ખીનીસ	૧૩	૬	૧૪
કપડું તેલ ૧ આબન	૩	૦	૩
એરડીવું	૨	૮	૨
ચીટું	૩	૬	૩
નાળીએરનું	૪	૦	૪
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬	૦	૧૬
પીળા	૧૭	૬	૧૮
તીરકુંળ નાતાલ	૧૨	૦	૧૨
આટો	૧૩	૬	૧૪
મદાસી સોપારી ૧૨૦૦	બા	૦	૬
મરચાં	૦	૩૩	૦
ખી પેટી ૪૮૦૦ ના	૮-૩-૬	૦	૮-૫-૦
પેરબંદર	૬-૫-૦	૦	૬-૦-૦
પારખીન કરાવેન	૬	૦	૬
વાઈટ રોસ	૮	૬	૮
માબન	૧૩	૬	૧૪
નુખાવેર	૧૩	૬	૧૪
દહી	૫	૬	૫
મકમક સોપ	૧૩	૬	૧૪
આણ સીલક રોચ	૧૫	૬	૧૬
આણ સનલાઈટ	૪૨	૬	૪૫
દાંપમ્ ૫૦	કુકડાના બોકસની		
કીમત	૧૩	૬	૧૩
મેકર દી	૧	૮	૧
માવીસ બાબન	૩	૧	૩
સોપારી સેવરખની	૦	૧૦	૧
નીલમ પોઇઝ કીમ્કર	૧૭	૦	૧૭
કુખ મેસબનું	૨૦	૦	૨૧
ફસલ	૨૦	૦	૨૦
કરેસન્ટ મીલક	૧૮	૦	૧૮
નોમક (લીવરપુલ)			
મકતા એફવી	૪	૬	૪

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsay,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsay" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khomisa,
Meintjies Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKEBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tasob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Lang Street.
Ohaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.

Importers

EBRAHIM NOBODIES,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancharjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOOBAKER AMOP & BAO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 138 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 520, Grey Street.
B. A. Maghrajh,
Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan Tailor,
123 Grey Street.
K. Jivan,
122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai,
Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casonjee,
Mercant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadiwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOURET

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Nailoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abdo Mia Camrondeen,
Market Square,
A. M. Bhyat,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE, E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moolasjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CUMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADAQUOR,
32nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3508, 41 Market Street.
O. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. Tavarie,
324 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahob,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

CHANDLER SALEJEN.
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Ishwararam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moussa Amod Waja & Co.,
Box 222.

A. E. CROTHALL,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

A. E. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150.

L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

Hirjee Mooljee & Co. Box 346.
HORMAJY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VELJIDAS & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SHEDAT, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHERNE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. V. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA Bros.,
Box 160, Market Street

POTCHKESTROOM

G. K. Desai,
Box 128
M. E. Nanabhni,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 51.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

L. A. Pardy,
General Merchant,
165 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street.

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. NIDOO,
61 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hansen Street, The Hill.

PRETORIA

Choto Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88

Mangalibhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

SADARDAH HARI SOBI,
Goldsmith,
Boom Street Box 280

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parakh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 13.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Icosen Khan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44.
Mahomed Wadoo,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vaunmali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Easop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.O.

Bhaga Ko verjee Endholvala,
Shoemaker,
Market Street.

Chhita Morar,
Storekeeper,
Market Street.

Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.,

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Daghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON, C.C.

V. Naidoo,
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

જેલનાં કાવ્ય.

[બીજી આવૃત્તી.]

ઇડીઅન એપીનીઅનમાં દાહ આવી
મથેલા નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તીમાં
દામલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી
કરતાં બરાબર અમરું થયું છે. છતાં
કીમત આગળના પ્રમાણે
એક રોલીંગ, પોસ્ટજ ૧ પેની

THE IMPERIAL CIGAR

Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાઇસેલ અને રીટેલ મરચાટ

દિલ્લિયાની મોસરો જમાવેલ મંગાવી
સરતે જાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ માવલ—એ.પુ. ગંધીઆલુ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

આર. આર નાઇડુ

જનરલ ડીલર અને ઈડિઅન એપીનીઅન
ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર. ફોરવર્ડીંગ અને કમીશન
એજન્ટ. ૧૪ લેડમર રોડ.

રેસીટ : લેવર પીપર સીટ. બોક્સ ૩૫૩.
નામ : "MELON" પોસ્ટઈલીબાબિય.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 14

શ્રી દેવલસમ

વેનારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાઇ સેલ અને રીટેલ તથા નવખીજા રૂબા
મારકેટ સીટ, (કાર્લેટન હોટેલની સામે.)
બોક્સ ૫૪૨૦, બોલ્ડ-જનરલ

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co

GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN

P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussain & Co.,

MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 412. Corner Raffles & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4140 TEL. ADD.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLENA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 14
HEIDELBERG
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindini (Mombasa) etc:—

about February 27th Dover Castle

„ March 27th Durham Castle

„ April 24th Garth Castle

MAURITIUS SERVICE.

Seamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius, with connections for India:—

about March 11th Guelph

„ April 8th Goorkha

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS,

S.S. "NADERI"

will sail about the 10th March 1910

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્સીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની.

આ લાઇનની અણીલી આગમી "નાદરી" તા. ૧૦ માર્ચના અરસામાં ઉલાખાયાં, મેરા, મોઝાંબીક, જમ્બાર તથા મોળાસા થઇ સીધી મુંબઇ જશે. હવે પછી આ લાઇનની આગમી દરે ત્રણ અઠવાડીએ આવશે.

ફર્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની નોંધી બહુ જ કીમતી રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુલમમાં ફરે છે. એક હજારથી વધારે પાસે જરૂરી સગવડ સાથે કીચન, બજાર અને પાણીની સગવડ સખી છે. તે બાબત તેમજ સરદારીકાં પરાંવે છે.

ખાસીઓ સખા દેશી છે. ઝોરીસરો માંખાં છે. અને કપડાંની દીંદી જોના ધરમના રીત રીવાજથી વાંકે છે. આહમજ રસોડામાં રાખી હોંડીઓની સગવડ વધારી છે.

ખાળખમાં સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજરો ખાસ આવી અમુલ્ય તક ગુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરજાડા અને ધરમના નીયમો મજી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સગવડો હાવાથી તેમજ નામ મરાહુર છે.

જમ્બાર મોળાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનને મદદ આપવાનો હસવ કીધો તેમ હસિલુ આફરિકાના લોકોએ પણ કરવું જોઇએ.

દરાસવાલની સરકારે હુદપાર દરેલા હોંડાઓને લેવાનું બંધ કરી આ લાઇને દરાસવાલની સરકારને બાયકોટ કરી છે.

સહિય આફ્રીકામાંથી હજુ પકવા જનારા મોટી સખ્યામાં થામ તો કેપથી ટેક છતાં સુધી સીધી અથવા મુંબઇ થઇને જનારી રેપરીઅથ સ્ટીમર આપી રાખીએ છીએ. રીટર્ન ટીકીટ કાઢવાનો આવ કરી રાક્યું.

પેસેજરો બાબત વધારે અમર વારતે અમારી વેસ્ટ ઓટ મીનેકર પાસેજની મોરીસમાં બમોને જાતે મળવું અથવા પત્ર વહેતાર કરવો.

હાહા અખાલુસાની કુંપનો,

વેસ્ટ ઓટ, મીનેકર પાસેજ, ૧૨૭૦

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

near Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

A. F. CAMAY & CO

Wholesale Grocers

& General Merchants

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE Gaiety Theatre)

2 KORT STREET,

P.O. Box 8804, Tel. add. "Camay"

Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "ZINNIA" leaving Durban for Calcutta direct on or about 16th March taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ.

Passenger Agent,

189 Gray Street, Durban.

પસ. પસ. "ઝીનીઆ" નામકે ઝડપ ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ કે હમમ હવંમહે કલકત્તે જાણી. કિરાયો બહુત સસ્તો.

સુચિત મહારાજે, એજન્ટ

૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

એસ. એસ. 'ડનેરીક' તા. ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા હિવારો. બાકુ બહુ સરવું છે.

સુચિત મહારાજ-એજન્ટ,

૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

"સંસ્. સંસ્. "ઝીનીઆ" નામકે ઝડપ ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા હિવારો. બાકુ બહુ સરવું છે. સુચિત મહારાજ-એજન્ટ, ૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER

WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેનસી.

હાહાસલ અને કીટલ મરચંડ.

મહિમન ઝેસરી જયામથ લીંડુસતા ૧ થી મંગાવી સસ્તે હમે વેચવામાં આવે છે. આજ લીંડુ પેરખંદરવું તથા કલકત્તા નુ-સરસ આવક-મોખુ મંગીઆણુ-ગંધા બંધ અજમાયેલા કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBURG

Box 6031, JOHANNESBURG

Telegrams: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Address: SAMY

KUILS RIVER STATION.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and
carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux
Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined
bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins
pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar
and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle
and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,
Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabe

S. S. 'KANZLER'

Will sail from Durban about the 2nd March and from Delagoa Bay about the 3rd March 1910, taking 1st 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ ફેબ્રુઆરી સુધી મુંબઈ જનારી સીમર "કેન્ઝલર"

ઉપરી આગળોટ તા. ૨૨ માર્ચે ઇસ્પાનિયા અને ૩૭મી ડેલાગોઆયેથી ઉપરી માટે થઈ ૧૬ ફેબ્રુઆરી જશે. તેથી કીફાયતથી ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકીની મળશે કેક પાસેજરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાર એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી ખાસ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બાળી, પાણી, મુલકાખાતુ, જાગર વગેરે બાજતમાં પુરે, બે દોખરત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની બતિ છે. ખલસી દેશી છે.

સીમર મુંબઈ પહોંચે તેવલથી ખજર આવે છે, જે હાપાઓમાં હપાય છે. બતાવેલા દાખમે સીમર આવે છે અને પાછી દાખમસર ઉપરી જાય છે. જેથી ઉપરથી આવનારને ધોખને ત્યાં પહી રહેવાની તકથી પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓં એચ. કેહન

ઇસ્માઇલ સુલિમાન ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા ઇમીશન એજન્ટ.

આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મેસા એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ મધુ દરસ થયાં ચાલુ આવરો આવી પેતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. બીજા તથા માફકો મારી મારફતે "દાખલ ઇનસ્ટાઇનમેંટ" મોકલવાને લલચાવ તેની આ પુરેપુરી નબીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા કુ રજવાર છું. એકે—નેરાવલ એક એક લાકડા આફ્રિકા લીમીટેડ, કેરીસન સીટ, મેલાન્સબરગ.

મારજીટ રીપોર્ટ માનવાથી મળી રહે છે.

માલ ચલાવનારને ફરદ, વેટરેબલ વિમેર કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબ વહુલવથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી ખારકેટા, એચ કેસીન અને બાકેસો માનનારને કું પુરા પાડું છું.

કાલકો મુજરાતીમાં લખી રાકશે.

પોસ્ટ બેલેન્સ ૨૦૦૦. રેલી. એજેન્ડા: Comhango. રેલીફેન ૧૦૨ ૧૫૦

રહેત: ૬૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

કેડ બોફીસ: ૧૦ મેરફન સીટ, કેપટાઉન

સો. પી. લક્ષીરામ.

જનરલ સીફક મરચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડેંટ સીટ, મેલાન્સબરગ.

મેટ આપવા લાયક અનેક તરફની મહીજ સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક બતલુ રેચમ, જરીના ટેબલ ક્લોથ, કાશમીરી બનાવ વિમેર વિમેર. જાવ પહુલ સરતા. આવો અને ખાત્રી કરો

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE
MERCHANT.

English & Indian Groceries always to
be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

નીતિ ત્યાં બરકત.

એક વખત જોરડર આવી ખાત્રી કરો. ક્રીયાલુ, માપડ, કલ્કરી, તમામ બલ તું બતાવ, રોજનંદરતું મોખખુ મી, વીમેર તમામ માલ જોરડર મુજબ કાયદેથી મોલ તાર. કમીરાન જુજ સેકડે ૨૦ ટકા માર છનનાં મળવાથી તથા માલ મળે પર્લિસા મી. એ. એ. માંથી ટાંગાલવાબાને બરવાથી મોકલ વામાં આવશે.

ટેલીગ્રાફ એજેન્ડા, મોટી હીરજી બુકાભાઈ
"નીતી." પી એ. નં ૦૨ મુંબઈ.

મહાત્માની મુલસીલાસીકત

રામાયણ સાર.

વાલકાંદ.

કિમલ ૦-૧-૦ જેલ્ડે ૦-૦-૧.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIM AN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindleyspoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 5—VOL. 8

SATURDAY, FEBRUARY 26TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

BANQUET TO THE REV. J. J. DOKE

A CROWDED GATHERING OF EUROPEANS AND INDIANS

The Masonic Hall, Jeppe Street, Johannesburg, was the scene of a brilliant mixed gathering of Europeans, Chinese and Indians on the night of the 18th instant in honour of the Rev. J. J. Doka. A vegetarian banquet was given to the reverend gentleman by the British Indian community. Never has such a large reception gathering been held before by the community. Tables were laid for nearly three hundred guests of whom over sixty were Europeans. Several Chinese guests were also invited. Over one hundred invitations were issued to Europeans.

The cooking and serving was undertaken by European and Indian volunteers. Mr. A. E. Call was largely responsible for the menu. Messrs. Kallenbach and Isaac were in the kitchen practically the whole day. They were assisted by about thirty Indian co-workers. Among these were Messrs. Chokalingam Pillay, Thambi Naidoo, Raju Naidoo, Cooposamy Naidoo, Makan Vala, K. Gandhi and others. Mr. David Ernest superintended the whole of the waiting arrangements. Three ladies, too, assisted. These were Mrs. Amacannoo, Mrs. Packiri Naidoo and Mr. Chokalingam Pillay's daughter. The menu was as under:

SOUP

Milanesa

VEGETABLES

Rice and Stew

ENTREE

Macaroni au gratin

SWEETS

Sago Custard and Stewed plums,
Assorted Pastries

CHEESE

DESSERT

Grapes, Bananas, Pears, French
Plums and Almonds,
Coffee. Mineral Waters.

Among the Europeans present were Mr. Hosken, Rev. Mrs. and Miss Phillips, Rev. Perry, Rev. Howard, Miss Howard, Canon and Mrs. Berry, Mr. David Pollock, Mr. and Mrs. Nelson, Mr. and Miss Robins, Miss Beeforth, Messrs. Alexander, Mills, Snelling, McGeorge, German, Budge, Perrow, Monsborough, MacIntyre, Isaac, Gordon, Kallenbach, Call, Phillips, Miss Rothschild, Miss Clarke, Miss Grist, Miss Pflüger, Miss Schlesin, Miss Williams, Mr. and Mrs. Kennedy, Mrs. Chapman, Mr. and Mrs. Vogt, Mr. T. R. Haddon and others. All the members of Mr. Doka's family were also present.

Mr. Hosken was in the chair. Mr. Doka was on his right and Mrs. Doka on his left. Mr. Cachalia occupied a seat to the right of Mr. Doka. Mr. Quinn and his Chinese friends were also present.

Most of the representative Indians attended. There were delegates from Germiston, Boksburg, Krugersdorp, Rondepont and New Clare.

Several telegrams were received from Natal by Mr. Hosken. The Natal Indian Congress wished "success Doka Reception" and prayed "convey reverend gentleman thanks Congress for his noble work." The Zoroastrian Anjuman wished "Mr. Doka pleasant voyage and safe return" and added: "We are thankful for his great work for Indians." Mr. Dawad Mahomed wired "Hope reception success. Indian community feels ever indebted to Rev. Doka for espousing cause," and Mr. Rustumjee wired "Heartly good wishes for success Doka banquet. Mr. Doka has earned gratitude whole Indian community." There were similar telegrams from Verulam, Tongaat, Slanger, etc.

After the toast of the King, Mr. A. M. Cachalia, Ex-Chairman of the British Indian Association, proposed the toast of the guest of the evening. He said that they were then gathered

together in that hall on behalf of the Indian community for the third time, and that this occasion was perhaps the greatest of all, as, indeed, the gathering before him testified. Of Mr. Doka he was unable to speak sufficiently. The Indian community was very much indebted to him for the magnificent work that he had done in connection with passive resistance. He thought that the only reward that could be rendered to Mr. Doka was for Indians to pray to the Almighty that He might shower His choicest blessings upon him and his family.

The Rev. Canon Berry, in rising to support the toast, said that it was a new departure for more than one to propose a health, but the present occasion was such a great one that it took several people to bear the responsibility. If he spoke the feelings that were in his heart when he looked around him and saw that his friend Mr. Ruyappan who had been with them on the previous occasion was not there now, he would say a good many things that perhaps he had better not say.

The Rev. Charles Phillips said that he was sure that none could adequately express the feeling of splendid gratitude that Indians had manifested in the past and were still manifesting for all the services that Mr. Doka had been able to perform on their behalf. A great many had been more ready to go to prison because of Mr. Doka, and a great many that had gone to prison had suffered imprisonment and had endured the hardships that had been imposed upon them there all the more bravely because they had remembered there the warm sympathy of their friend outside. He was quite sure that, while Mr. Doka was away from them and was not able occasionally to meet the Indian and Chinese communities and speak those burning words of encouragement that he had been accustomed to speak to them in

the past, they would yet remember him and treasure what he had said to them in the past, they would tell him that they were not going to flinch in the great and heroic fight in which they were engaged, and they would long for the time to come when he would return to them again, having successfully accomplished the mission upon which he was going, and then he trusted that there would be no more passive resistance in the Transvaal, but that they would meet Mr. Duke rejoicing in a great and glorious victory. He had been speaking the previous evening at another place about a grand old passive resister called John Bunyan, also a Baptist Minister, and how he endured twelve years, not twelve months, of imprisonment. Mr. Thambi Naidoo had been telling him that evening that he was sorry they were going to give him only three months. Mr. Thambi Naidoo has had three months several times already, and that showed something of the spirit of John Bunyan. John Bunyan had been in prison twelve years with the prison door always open. "Only do what we want, only yield to our request, and you can go out any day," had been said to him; but John Bunyan had replied "No." Month after month and year after year had passed, his poor wife starving, his four children, one of them blind, oftentimes without food, and still he had said "No." His wife had urged him to say "No"; his children had urged him to say "No." For twelve long years this passive resister had suffered and by his suffering became strong; and though he had been dead one hundred years, his memory still lived, and subscriptions were even then pouring in from all parts of the world to insert a window in Westminster Abbey to his memory. He hoped that in the future they would be able to erect a monument in remembrance of Indians and Chinese in the Transvaal, who had suffered so bravely and splendidly in the past. Passive resistance was making the Indian and Chinese community a grander and nobler community than it could ever have become otherwise. Through suffering they were becoming strong. In the history of the world there had nearly always been passive resisters, and, though sometimes the conflict had continued for a long time, they had always won. Passive resisters were bound to win. They would win in their struggle because God was with them and was fighting for them.

Mr. N. A. Camay said that it afforded him great pleasure to see a gathering of such dimensions of Europeans, Indians and members of all communities met together to do honour to the guest of the evening. Particularly had the Indians gathered together there to do honour to one who had encouraged them to do their duty in this struggle. Mr. Duke had himself suffered in many respects in

their struggle, which suffering he had had no occasion to undergo. He had been made a laughing-stock by some members of the white community, because he had not shared their feelings and had thought it best to do his duty by the people who were being tormented and tortured in the cause of righteousness by a ruthless government. Passive resistance was bound to win in the long run. It had set an example which would do immense good not only to those in South Africa but to Indians in the Home country. Indians there had taken the lesson to heart which passive resistance was teaching them in the Transvaal to-day. Mr. Duke had done his duty sincerely, and the community sincerely wished and prayed for Mr. Duke and his family long life, health, prosperity and success in all their undertakings.

Imam Abdul Cadir Bawazeer, the Chairman of the Hamidia Islamic Society, said that it was a canon of the Mahomedan religion that gratitude should never go unrewarded. The Indian community was under deep obligation to Mr. Duke and to his European friends who had so often and so persistently supported the Asiatic cause in the Transvaal. When the Indian deputation was in England, and when Mr. Cachalia was in gaol, he had often gone to the offices of the British Indian Association, and he had never failed to notice Mr. Duke there. In season and out of season Mr. Duke had attended there, had encouraged them, had made things that were difficult perfectly clear, had pointed out the way for them to take, had advised them how to act during that crisis. Mr. Duke had done marvellous work among the Indians, for which they could never be sufficiently grateful. He hoped that Mr. Duke would have a pleasant voyage and a safe return among them to resume his work. Mr. Duke was a Christian Minister and had taken up this work because he considered it to be just and righteous, and so he could not but come to the support of the Asiatic communities in the Transvaal.

Rev. Mr. Perry said Mr. Duke and himself had arrived in Johannesburg within a week of one another, and prior to their departure for Johannesburg Mr. Duke had spoken to him of the things that they would do together. But Mr. Duke did many things far better than he could ever dream of doing, and one such thing was the work in connection with the passive resistance movement, here he had always had to play second fiddle. And, speaking about a fiddle, Mr. Duke had fiddled away right heartily and had brought, as they had been told that night, some people out of the dumps. He could not understand why other people did not join in the tune that Mr. Duke had sought to give him. Mr. Duke had fared no music right well. He felt sorry that there were some then in

prison and that Mr. Duke's work and their (the Indians') work had not yet borne the reward which all felt he had deserved. He feared that the policy of many of Britain's sons was to "spare the mighty and to crush the weak." They had not yet learnt to consider the weak, but he hoped the day would come when they would rejoice in freedom of conscience, and the time for going to prison would be at an end.

Mr. Nelson, Vice-President of the Theosophical Society, said that he was glad to be there that evening and to meet with friends of so many different nationalities, denominations and creeds. It seemed to him that they had there a foretaste of that universal brotherhood of man which he believed did exist and whose existence would one day be recognised throughout the world. He felt that the stand taken up by Asiatics in the passive resistance movement was a noble and grand stand, and they of the Western world could not but feel that Asiatics in taking up that stand were following the teaching of one whom they revered as Master, that teaching was: "Resist not Evil." Asiatics had put it into practice. They (the Europeans) accepted it only as precept. He felt too that the action the Asiatics had taken was not a minor thing, but that it was world-wide. It was also not a thing of the moment merely, but days to come people would speak of the stand then being made by the Asiatics. They knew all that Mr. Duke had done for the Asiatics and all that he would have liked to have done, and he trusted that Mr. Duke would return after a successful mission to put his shoulders again to the wheel and work still harder and carry through to success the grand work he had so nobly undertaken.

Mr. V. A. Chettiar, the Chairman of the Tamil Benefit Society, said that, although Mr. Duke was a European, he had done great work for the Asiatic community. As a minister of God he had considered it his duty to take up the Asiatic cause. He did not doubt that God would bless his work. He trusted that Mr. Duke would be able to bring their cause before the Imperial Authorities in England.

Mr. Robins, of the Theosophical Society, said that he thought it showed the times were progressing vastly when in a great meeting like that they found so many not only of different religions and different creeds but of different nationalities and of different colours. All in that room had the great touch of brotherhood which was undisputed all over the world. They had before them the noble example of Mr. Duke who had put aside the opinions of his colour for the sake of his own opinions, to assist the weak and the cause of justice. He felt very strongly that Asiatics of all kinds and classes had been very badly treated by the Gov-

ernment, and he was sure that their resistance must end ultimately in their victory, and this he trusted would be soon. He considered that the fight of the Asiatics who had been so brave and so peace abiding showed that they were progressing.

The Rev. Mr. Howard said that Mr. Doke did not look physically like a great fighter or a terrible individual, but that he was a great fighter, they knew, and his enemies said that he was a terrible person. When he became associated with Mr. Doke in connection with this Indian work, with this great effort they were putting forth, he was informed that he was associating himself with a very terrible individual indeed, and he began to think it when a little while afterwards in one of those remarkable papers which were published in that town it was suggested by a correspondent that Mr. Doke and he (the speaker) should be tarred and feathered. But so far they had not been tarred and feathered and so far as he personally was concerned he had suffered very little indeed for the great cause for which they stood, but he was sure that the sacrifices that had been made by Mr. Doke were greater than the sacrifices that had been made by any present there, save by the Indians themselves. Someone had said that evening that the Indians were greatly indebted to Mr. Doke. That was true. But they, the English, were greatly indebted to Mr. Doke. When he thought of the sacrifices that they (the Asiatics) had borne, of the sufferings through which the people in that room had gone, of the gentlemen, British subjects, who had been there at their previous meeting and who were now in Diepkloof gaol, when he thought of the statements made in the letter which had appeared in the papers the previous morning, when he thought of the fathomless ignorance on this whole subject that characterised many of the English people, and their callous indifference to the sufferings of their fellow British subjects, the Indians, when he thought of the low ideals, of the spirit of molestation that seemed to have corrupted the very soul of many of the English people with regard to this and kindred subjects, he felt thankful that God in His mercy had given them a few men like Mr. Doke to hold up the high ideals of the English race. In conclusion, he congratulated his Indian brethren upon the splendid stand they were making, and expressed his sincere desire for Mr. Doke's success in his wanderings through the world.

Mr. Park Alexander said that, as a member of Mr. Doke's Church, he was, of course, closely acquainted with him, and he had noticed that, in whatever call came that appealed to his conscience, he would act as he had acted in the call that had come from the Asiatics. He would respond to such a call with courage, with faith, and with self-denial, and these three

qualities were the prime qualities of every Christian man. They might not always go the whole length with Mr. Doke, but all respected him for his courage, for his self-denial. Mr. Doke seemed to him to have the spirit of the heroes of Malaklava. He was not deterred by the thought that perhaps someone had blundered, nor did he trouble to reason out the why and wherefore, but if a call came to him that appealed to his conscience, he would respond to it to the utmost of his physical strength and to the utmost of his available time.

Mr. J. C. Mills said that he wished to give a word of hope to the passive resisters, and it would come with all the more weight when they knew that it came from one who had at one time been an antagonist. He had met this gentleman some time ago, who had taken up the cudgels against them and had said some things which were very bitter indeed; but after having been brought into contact with men of the Indian community, he had said to them in his (the speaker's) presence, "I am proud to know that the Indian community of the Transvaal are acting so bravely, and, if they go on in this way, if they display the same spirit, the same calmness and discretion, they are bound to win." These words came from one but recently opposed to them, and so they should derive hope and comfort therefrom. Referring to Mr. Doke, he said that they all loved him. Most men came to Johannesburg to better themselves, but Mr. Doke came here to take up a flagging cause, and now he was going away still to work for a similar cause.

The speeches of Messrs. Hosken and Gandhi and the Rev. Doke's in reply are unavoidably held over.

Correspondence

A Courageous Indian

Sir,—I had the pleasure of supporting a resolution, passed at the Mass Meeting of Indians, held yesterday, in honour of our esteemed friend, Mr. Rustonjee, for his courageous stand against the attitude of the Transvaal Government, and it is hardly necessary for me to express any further opinion on this matter, but I am forced to say this much: There should not be a single Indian in the whole of South Africa who would pass him without saying a word for the good work he had rendered recently; and I can assure you, Sir, we had ten more men so determined as our Mr. Rustonjee, our position would be quite different to what it is to-day.

Yours etc.

SIR D. ROBERTSON.

50 Beatrix St.,

Durban, 21/2/10.

Passive Resistance Prisoners

Their Food

The Government Minute

The following is Mr. Smuts' minute in reply to the inquiry of the Imperial Government into the complaint of the British Indian Association as to the Indian diet scale. It is dated 10th December, 1909:—

Ministers have the honour to acknowledge the receipt of His Excellency the Governor's Minute No. 15, of the 2nd December, forwarding under cover thereof a copy of despatch, No. 361, from the Secretary of State on the subject of the diet of Transvaal British Indian prisoners, and to reply thereto as follows:—

2. Ministers have not been able to check the report of Doctors Baumann and Wille, as published in *Indian Opinion* but presume that the report referred to is a correct copy of the report furnished to the Director of Prison by those gentlemen.

3. It would appear that the Indian prison diets complained of form part of the General Prison Diet Scales which provide diets for European, native and Indian prisoners, and which came into operation on 1st July, 1909, after a revision designed to approximate the Indian portion thereof to Indian free diets by the introduction of ghee and curry powder.

4. That the revised diet has been admitted by unbiassed Indian adherents as being an advance on the previously obtaining prison diet for Indians in the Transvaal.

5. That after an experience of three months of the revised diet scale, the prison medical officers were circulated and out of twenty-five medical officers consulted, only two suggested any modification to the Indian diet scale; all the other prison medical officers holding that it had worked satisfactorily.

6. That upon the receipts of these reports they were referred, along with that of Drs. Baumann and Wille to the Acting Medical Officer of Health for the Transvaal who failed to find any justification for the allegation of the British Indian Association as to "the marked emaciation and the inanition" of Indians leaving prison, and any necessity for a change of diets after the comparatively short trial of the revised scales.

7. That a Conference was thereupon held in the Director of Prisons' Office, Pretoria, with the Governors and Medical Officers of the Pretoria and Johannesburg prisons, which Conference, after carefully considering the whole matter, came to the conclusion that no change in the Indian diets was required except as to ensuring that a highly nutritive bean ration should be given to those Indians who had religious scruples against the eating of meat, and to ensure that

beans formed part of the vegetable ration generally.

8. These changes will be given formal effect to on the 1st of January next. The substitution of beans for meat in the case of religious objectors has already been introduced informally.

From the Editor's Chair

STARVATION OF PASSIVE RESISTERS

We print elsewhere Mr. Smuts' minute on the complaint of the British Indian Association of the Transvaal on the insufficiency of the revised diet scale for Indian prisoners. The minute is remarkable for the facts it omits and those it almost misstates. It is an instance of special pleading which seeks to justify the existing unjustifiable scale of rations.

The third paragraph states that the revision was designed to approximate the Indian scale to 'Indian free diets by the introduction of ghee and curry powder.' There is a suggestion here that no ghee was supplied before revision. But the fact is that at the Johannesburg, the Volksrust and several other gaols one ounce of ghee per day was allowed to Indian prisoners besides beans three times a week and meat once a week, and that at the other gaols one ounce of animal fat per day was allowed. In answer chiefly to the complaint that vegetarian passive resisters could not take animal fat and that therefore, ghee should be substituted, the Government deprived the Indian prisoners throughout the Colony of fat or ghee! In the revised scale there is no approach to 'Indian free diets' because the latter consists of a liberal supply of bread, ghee, dholi, and tea. No Indian eats mealie meal by choice and yet it still remains largely the food of Indian prisoners. We are not aware of any 'unbiased Indian adherents' having admitted that the revised scale is an advance on the previously obtaining scale. Indeed they have all said that no Indian scale could be complete without ghee. From times immemorial, ghee has been considered to be the complement of rice. Its other name literally translated means the complement of rice (*anna pooru*), as rice is notoriously known to be deficient in fat-forming substance. How can deprivation of a material part of the diet be considered by any person to be an advance? Curry powder is purely and simply a spice and in no sense a food as ghee is. The minute makes much of twenty-five medical officers having been consulted as to the revised scale. But it makes no mention of the fact that for the

past nine months, Indian prisoners have been chiefly concentrated at Diepkloof and that, therefore, the other medical officers had not sufficient data for observations. The acting Medical Officer of Health may have failed to find justification for the allegation as to the marked "emaciation and inanition" of passive resisters. But Messrs. Rustonjee, Bawazeer, Aswat and Shah testify differently in their own persons. Mr. Rustonjee is undergoing special medical treatment, Mr. Bawazeer can scarcely walk, Mr. Aswat is a cripple and Mr. Shah spits blood. They all bring the news that the absence of ghee is the greatest cause of complaint. What weight can be attached even to a whole army of medical men testifying otherwise when the victims themselves give one an ocular demonstration of the fact of insufficiency of the scale? It is undoubtedly a matter for thankfulness that beans are added to the scale when Indians do not take meat. But the minute takes no note of the fact that, whilst beans are an admirable substitute for meat, they are no substitute for ghee. We cannot, therefore, help saying that the civilized Government of the Transvaal must labour under the charge of wanton cruelty to the passive resisters so long as they callously continue to partially starve them.

THE NATAL INDIAN CONGRESS

The Natal Indian Congress has, at a public meeting called for the purpose, passed a series of resolutions which are important and far-reaching in their results. The most notable resolutions, to our mind, were those relating to the stoppage of indenture altogether and the carrying on of the Transvaal struggle. Both these resolutions affirm great principles without in any way involving the self-interest of the movers and seconders of the resolutions. They, therefore, impart to the proceedings a high tone. The resolutions may not produce any great and tangible result in the near future, but they are bound to affect the course of events both in the Transvaal and outside it. It will certainly be admitted that both resolutions are of the highest Imperial importance.

INDIAN EDUCATION

It is reported that the age-limit for admission to the Higher-Grade Indian school has been removed. But we understand that the removal of the restriction is not to be gazetted though the restriction was. The reason for this curious phenomenon is obvious. The Government, in order to catch votes, publicly paraded the removal of the restriction, but they now want to suppress the fact of removal of restriction.

Indian parents should, however, not rest content with the proposed change. They should establish their own schools where proper education could be provided.

THE DOKE BANQUET

The banquet given to Mr. Doke was a very great success. Indeed, according to our reporter, for an Indian banquet the largest number of guests were entertained on this occasion. The work was done gratis and everybody seemed to enter into the spirit of the thing. It was a banquet, moreover, where a very large number of Europeans were represented. Mr. Doke has left the shores of South Africa with the full knowledge that he carries with him the heartiest wishes of the Indian community.

THE CAPE COLOURED PEOPLE

Dr. ABDURAHMAN, from his seat in the Municipal Council of Capetown, has given vent to bitter feelings on the vote for an expense of £1,500 at the time of the arrival of the Prince of Wales. The worthy Doctor will be in mourning on the day of the Prince's arrival. He will not sing "God Save the King." And he advises every coloured man to refrain likewise. The reason for this outburst of anger is natural and justifiable. The partial disfranchisement of the coloured people in the South Africa Act has gone deep down into the hearts of thousands of coloured people. For them to take part in the approaching rejoicings would undoubtedly be a mockery and a sham. It would be hypocrisy, pure and simple.

It may be questioned whether the sentiments expressed by Dr. Abdurahman are consistent with loyalty. The word "loyalty" is a much abused term. It would certainly be inconsistent with the loyalty of a coward or a slave. But we hold that a free man—an enlightened and independent man—which we think Dr. Abdurahman is, can consistently with his loyalty to the Crown, which is an ideal, refuse to associate himself with rejoicings which involve the degradation of a whole people who have deserved by common consent a better treatment. In courageously expressing his sentiments, we think that Dr. Abdurahman has cleared the atmosphere of cant and humbug and has served Truth, the Crown, his people and himself at the same time. Dr. Abdurahman's declaration almost coincides in point of time with the emphatic statement of the coloured people's meeting at Johannesburg where several speakers said that if the authorities became unreasonable they would take up passive resistance. We congratulate Dr. Abdurahman on his performance and hope that he will have courage to follow out his programme when the time comes.

Natal Indian Congress

Last Sunday's Meeting

A meeting of the Natal Indian Congress was held on Mr. Dawad Mahomed's premises in Pine Street, Durban, on Sunday last. There were about 600 present. Mr. Dawad Mahomed (President), being in the chair, supported by Messrs. Dada Osman, (Jt. Hon. Sec.), Moulvi Ahmed Mukhtar, Abdulla Haji Adam, M. K. Gandhi, Adam H. Gool Mahomed (Chairman, British Indian League, Capetown), Mahomed Coovadia of Hoosen Cassim & Co., Ismail Gora, Abdul Hai, N. M. Kadir, G. P. Gandhi, C. B. Mehta, Anbaram Maharaj, P. V. Sanghaver, G. D. Hansraj, Shapurji Randeria, Chhaganlal Dorbi, Rooknoodeen and others.

The Chairman, who spoke in Gujarati, said:—

It gives me the greatest pleasure this afternoon to meet you again and, in your name, to welcome our friend, Vice-president and true patriot, Mr. Parsee Rustomjee, our only philanthropist of South Africa. It gives me pleasure, too, to welcome our old friend Mr. Gandhi in our midst.

Meetings such as this must remain our lot so long as we have to labour under various disabilities which are so ill becoming a civilised government.

You will have several resolutions submitted for your approval. The first deals with the imputation of our Premier that we pay the annual poll-tax of £1 willingly. He might as well say that we welcome unnecessary bleeding. I repudiate the statement in your name. It can never be right that Mr. Moor should pay £1 per year and an Indian servant of his should pay the same amount. Mr. Moor has forgotten that we protested against the tax. We have met to remind him of it.

The second resolution protests against the Immigration Law Amendment Bill. The Bill which was designed to bless certain Indian women has been finally shaped to curse them and us, and in defiance of all form, introduces a policy which should only have been passed in a separate bill.

The third resolution condemns the whole of the tax, whether applicable to males or females. I recall in our support the words of the late Mr. Escombe that it was not right to tax men who had given the best five years of their lives to the country of their adoption.

The fourth condemns from the highest point of view the whole system of indenture and calls for its stoppage. The matter is of highest importance. There will be no peace for Indians in South Africa so long as this semi-slavery, as it was de-

scribed by the late Sir W. W. Hunter, lasts.

The fifth resolution expresses admiration for our hero, Mr. Rustomjee. He is a personal friend of mine. Any community in the world would be proud of such a compatriot. Of all his most glorious works, his work as passive resister will shine as the most lustrous.

We seek, by the sixth resolution, to take advantage of Mr. Gandhi's presence to re-affirm our opinion as to the Transvaal struggle, to give a word of cheer to our suffering brethren and ask the Transvaal Government to close the struggle which has now lasted three years. The Transvaal struggle is the gateway to our liberties. Passive resistance must be our final and infallible weapon.

The Resolutions

1.—This mass meeting of British Indians of Natal held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby protests against the statement made by the Honourable the Prime Minister in the Natal Parliament to the effect that the Indians willingly pay the annual poll-tax and draws attention to the public protest made by the Indian community at the time of the introduction of the tax. This meeting re-affirms the opinion of the Indians throughout Natal that the tax is an unjust and unfair exaction from the Indians inasmuch as it makes no distinction between the rich and the poor and that it is doubly so by reason of its rigorous collection from Indians as against its lenient collection from Europeans.

Proposed by Mr. Abdulla Haji Adam of Dada Abdulla & Co., and seconded by Mr. P. V. Sanghaver.

2.—This mass meeting of British Indians of Natal, held under the auspices of the Natal Indian Congress, hereby respectfully protests against the Immigration Law Amendment Bill passed during the last session of the local Parliament in that

- (1) it is so contrary to the original draft as published in the *Gazette*
- (2) it fails to give the very relief which was intended to give
- (3) it retains the £3 tax on poor Indian women affected by the Immigration Law
- (4) it establishes a new departure not warranted by the original draft bill and quite foreign to its scope in that it authorises recruiting of indentured labour in the Colony

and hopes that the Imperial Government will refuse to advise His Majesty to sanction this iniquitous measure.

Proposed by Mr. Ismail Gora and seconded by Mr. Anbaram Maharaj.

3.—This mass meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby re-affirms its opinion that the whole of the £3 tax is oppressive, unjust and immoral and requests the people of Natal in whose name it is collected

to repudiate the measure and failing action by their requests the Imperial Government to secure relief.

Proposed by Moulvi Ahmed Mukhtar and seconded by Mr. Shapurji Randeria.

4.—This meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby re-affirms its previously-expressed opinion that apart from the question of the treatment of Indians in Natal and South Africa generally the system of indenture is hurtful to the moral well-being of the employers and employed and that for considerations of humanity alone the system of indenture should be stopped and to that end requests the Imperial Government and the Government of India to stop recruiting in India and to withdraw the Indenture Emigration Law of India.

Proposed by Mr. G. P. Gandhi and seconded by Mr. Mahomed Coovadia of Messrs. Hoosen Cassim's.

5.—This meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby expresses its admiration for and appreciation of the marvellous courage shown by Mr. Parsee Rustomjee in going to the Transvaal at considerable sacrifice of person and property to assert the elementary civil right of a free-born British subject and to maintain the self-respect of the millions of India and congratulates Mr. Rustomjee on his single-minded devotion to the national cause and deplotes the cruel treatment that was meted out to Mr. Rustomjee during his incarceration for conscience' sake extending over a period of over fourteen months.

Proposed by Mr. Adam H. Gool Mahomed, (who had just arrived from Capetown), and seconded by Mr. S. D. Royeppen.

6.—This meeting of British Indians of Natal held under the auspices of the Natal Indian Congress congratulates the gallant band of passive resisters in the Transvaal who continue in spite of enormous odds against them, for the sake of national self-respect and religion, to court imprisonment again and again and to face partial starvation and other hardships: is in entire sympathy with the just demands of the Transvaal Indians and respectfully requests the Transvaal Government to comply with these demands and further pledges its continued support to the passive resisters and urges them to continue the struggle to the finish.

Proposed by Mr. Rooknoodeen, seconded by Mr. Abdul Gani and supported by Mr. C. B. Mehta.

After the above resolutions had been put to the meeting and carried, Mr. Gandhi was presented with a bouquet from the Chairman and all cheers from the audience. Mr. Gandhi then addressed the meeting on the present position of the Transvaal struggle.

The Royal Visit

Dr. Abdurahman's Indignation

The *Transvaal Leader* reports that at a special meeting of the [Capetown] City Council to-day [Monday] a discussion took place on a proposal to spend £1,500 on the decoration and illumination of the city in connection with the royal visit. One councillor moved the reduction of the amount by £1,000. This was seconded by Dr. Abdurahman (the Malay Doctor), who said: "No coloured man can feel happy, no coloured man, I hope, will sing 'God save the King' on that day—I know I won't. No coloured man will see the Prince of Wales coming through the streets on that day and feel happy; for he will know it is the consummation of the robbing him of something he has had for 50 years."

Proceeding, he said that out of 35,000 of the ratepayers—half of whom were coloured people—they were going to take something to have a day of jubilation and luncheons so that they might be happy.

"I, as a coloured man," said he, "cannot associate myself with it, and I, as a coloured man, will look upon it as a day of mourning. No Englishman or Irishman would have stood up here to-day and said it in the temperate way I have had they been robbed—disgracefully robbed—of something they would have shed their blood for."

The amendment was rejected by an overwhelming majority.

The Struggle of the Coloured Races

Passive Resistance Urged

A large and enthusiastic public meeting of coloured people took place under the auspices of the African Political Organisation in St. Alban's Hall, off Marshall Street, West last night (says the Johannesburg Star of the 17th inst.)

The object of the meeting was to pass a resolution in favour of presenting an illuminated address to Lord Selborne on the occasion of his departure from South Africa, and also to pass resolutions protesting against the action of the Pretoria Town Council in driving respectable coloured people out of the town, and against the manner in which the Pretoria pass Officials are enforcing the Pass Law on coloured people.

A resolution was passed regretting the impending departure of Lord Selborne and deciding, as a token of esteem, that their feelings towards him be set forth in an illuminated address.

Resolutions were also passed expressing disapproval of the action of the Pretoria Town Council in driving

coloured residents, and it was decided to send copies of the same to the Transvaal Colonial Secretary and the Press of South Africa.

Various speakers, including Attorney Godfrey, supported these resolutions, and spoke strongly against the action of the Pretoria authorities. They claimed that as British subjects they deserved more considerate treatment, and pointed out that they were at present denied privileges which were readily granted to low-class foreigners, simply because of the colour of their skin. One speaker, a leading churchman, took an oath that he would never take out a pass, and said he would sooner allow himself to be shot than carry a pass. All urged that the coloured people should go in for passive resistance, and in that way fight to the bitter end.

The *Natal Mercury*, in a leading article on the above matter in Saturday's issue, says:—

These people cannot be deported to India, as South Africa is the land of their birth. They have sufficient intelligence to fully realise the value of organisation, and if by ill-treatment and persecution, they are pushed down to the level of the natives, hatred of the white races will be bred in them, and some day that will have to be reckoned with.

Stoppage of Indentured Labour

The Indian Government's Position

In regard to the cabled news that resolutions would be submitted to the Imperial Council of India requesting the Government to refrain from assisting emigration to Natal till the Indian grievances are remedied, the *Natal Mercury* says: "There is not the slightest doubt that the Indian question in South Africa has greatly increased the difficulties in India, and in South Africa the various questions affecting Indians have not been handled with tact, or with due consideration for the fact that India is a part of the Empire, and that Indians are British subjects. Many of the things which have been done in this Colony have been a travesty of justice, and, although some of the more crying anomalies of the law have been remedied, we cannot expect the Indian Government to assist in maintaining conditions which greatly embarrass them, and to which there is strong opposition in India. If we put ourselves in the place of the Indian Government, and, say, we assisted the natives to indenture themselves to employers in some part of the world, with the result that their treatment, rightly or wrongly, bred the spirit of rebellion and rebellion in the Colony, we should not be twice-shod—red and blue."—*Natal Mercury*.

Railway Travelling on the C. S. A. R.

Indian Association's Draft Regulations

Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, writes to the General Manager, C. S. A. R., under date the 18th February:—

Sir,—In accordance with the promise made by Mr. Gandhi and myself at the interview between us on Saturday last, I beg to enclose herewith draft railway regulations. You will notice that the draft keeps the practice hitherto observed in the travelling of Asiatics, without making any racial distinctions and thereby causing insult. In my humble opinion, this draft can entirely replace the regulations which have been the subject-matter of this correspondence; but, if it is considered by the Railway Board that these regulations are necessary so far as the natives are concerned, I venture to suggest that they may be repealed so far as they are applicable to Asiatics.

If the draft herewith submitted is not considered suitable, I shall be glad to receive your objections, and will endeavour to meet any such by framing another draft. In the opinion of my Committee, the matter is rather urgent, and it is felt that the regulations should be amended without waiting for the establishment of the Union Government.

My Committee gratefully appreciates the conciliatory manner in which you have been good enough to carry on this correspondence, and for the assurance given by you that no insult is intended by the publication of the regulations. My committee hopes that your assurances and the good spirit will be carried out in practice by making the necessary amendment to the regulations.

Draft Regulations

1. It shall be lawful for the General Manager to set apart different compartments on trains for different races or classes, and the class or race for which the compartments are so reserved shall be able to travel only in such compartments and no other, and any person travelling in a compartment other than the one reserved for his class shall be deemed to have committed a breach of these regulations.

2. The pointing out by a guard or any other railway official to a passenger of a reserved compartment shall be considered sufficient reservation under the foregoing regulations.

3. It shall be competent for the guard or the conductor or any other railway official to remove passengers from one compartment to another without giving any reason therefor.

4. It shall be competent for the station-master to refuse a first or second class ticket, or any passenger who, in his opinion, has dressed in a decent or cleanly manner.

The Viceroy's Legislative Council

Election of Indian Members

On the 7th January the Government of India published the following list of Additional Members to the Viceroy's Legislative Council:—

Mr. Gokhale; Sir Vitaldas Thackersey and Mr. Mahomed Ali Jinnah from Bombay;

Messrs. Bhupendra Nath Basu, S. Sinha, Maharajah of Bhardwan and Mr. Mizharul Husque from Bengal;

The Raja of Kurapuram, Mr. Ahmad Mohi-ud-din, Nawab Syed Mahomed and Mr. Nyapati Subba Rao from Madra;

Sardar Partab Singh from the Punjab;

Pandit Madan Mohan Malaviya and Raja Mahmudabad from the United Provinces;

Raja Partab Bahadur Singh of Parthagarh from Oudh;

Maulvi Abdul Majid Khan from the United Provinces;

Maulvi Ahmad Ghaznavi, Raja of Gighapatia, Maulvi Shamsul Huda from Eastern Bengal and Assam;

Messrs. G. M. Chitnavis and Dadabhai from the Central Provinces;

Mr. C. W. N. Graham and Mr. L. H. Armstrong, Mr. Maung Bah Too from Burma.

One more Member from Bombay will complete the list of 25 elected Members.

Kathiawad Arya Mandal

A meeting of this society was held on the 23rd instant in Beatrix Street, Durban, in order to meet Messrs. Parset Rustomjee, Shah and Shelat. Among those present, besides the members of the society, were Swami Shankeranaud, Messrs. Dawad Mahomed, Moosen Cassim, Ismail Gora, Kachhie, Arjansing Suchit Maharaj, Lugenberg and others.

Mr. Gandhi, who was present, addressed the meeting. Mr. Gandhi explained the struggle and said that he had arrived in Natal to invite those who would to join the struggle.

Mr. Rustomjee sent a letter saying that he could not come, but he exhorted the meeting to do its duty by preparing recruits for the struggle.

Mr. Shah said that, as a passive resister, he could not accept any honour so long as the struggle still went on. He considered that the work of the plague volunteers at the time of the Johannesburg plague was greater than the work of those who went to gaol. For the former risked their lives. The present struggle was great because it was selfless.

Mr. Shelat followed in the same strain and announced that he would be leaving on Saturday for the Transvaal. Messrs. M. M. Iwan, G. P. Gao, C. B. M. B. P. V. Sang have, Dawad Mahomed, Ismail

Gora and Ambram Malutaj spoke in praise of the services of Messrs. Rustomjee, Shah and Shelat. Mr. Iwan announced that Messrs. Kala Nanji and Tulsi Jutha would accompany Mr. Gandhi when he went.

Swami Shri Shankeranaud then rose amid cheers and said that unity among all sections was desirable, but that unity was impossible without equality, and equality was impossible without equality of strength of all partners. He considered it to be the duty of those who had taken the oath about the struggle to observe their oath. This was absolutely necessary. The Transvaal struggle was religious in so far as it was selfless. It was, therefore, certainly the duty of those who appreciated it to join the struggle. That was the religious view of it.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

With reference to the sacrifice of Mrs. Amasano and Mrs. Packiry Naidoo an English friend has inquired whether the sacrifice consists in the giving away of the bangles or simply in not wearing them. The jewellery has not been given away. It has only been put away. Intrinsically it is not very valuable. It has been put away as a sign of mourning. When an Indian woman puts away her bangles or necklace it is a sign of widowhood. To these brave ladies the imprisonment of so many passive resisters amounts to widowhood. The sacrifice is, therefore, much greater in their case than if they had given away thousands of pounds.

On the 15th instant a Chinese was sentenced to three months' rigorous for the usual offence. On the 18th, nine Chinese were sentenced, seven to two months and two to three months with hard labour.

Mr. Amod Mahomed Bhayat, the well-known Heidelberg merchant passive resister, was arrested on Saturday under the Asiatic Act. Mr. Bhayat is one of the strongest resisters. He has sacrificed much for the struggle. I congratulate Mr. Bhayat on his arrest. His case is adjourned to the 28th instant.

The brave and irrepressible Thambi Naidoo went to gaol on Saturday for three months with hard labour. During the brief interval that he was out, he put in ten men's work for the cause.

Mr. P. K. Naidoo, who has gone to gaol again and again, was discharged on the 23rd instant and was met by Messrs. Chokalingam Pillay and Candu Mooddy. On leaving the offices of the British Indian Association at an hour afterwards, he was re-arrested, and his case was adjourned

to the next day. With him was arrested his companion, Mr. Raju Naidoo, who has been rendering valuable service to the cause as a volunteer. His case, too, was to be heard on Thursday. The stupidity, ignorance and callousness of those responsible for the Asiatic muddle are astounding. There is no system in their arrests or deportations. Mr. Shah is deported. Mr. Rustomjee is discharged. Legally, both were liable to be deported. Scores of passive resisters are allowed breathing time after their discharge before their re-arrest. Mr. P. K. Naidoo is arrested immediately on discharge. Such is the glorious uncertainty of officials in charge of the Asiatic "business." I hope the passive resisters do not mind this. They have resolved to do or die. Let them die. They will then live.

Young Vardhan Chettiar has surrendered to his bail. There are, therefore, now very few resisters out on bail.

News has just reached me from Bokshurg that Messrs. Moses, G. S. Francis Jooty, Seethal Suan, K. Mahomed, Thomas Poonsamy, Chinah, Narayansamy, and Harry Rangasamy were arrested for hawking without a licence. These were sentenced to 14 days' hard labour or to pay a fine of £2. They all naturally went to gaol. Up to the time of writing, it appears, the authorities have decided to sell their goods, even bedsteads and crucifixes, in order to recover the fines. I hope this brutal process will be carried through and that the nine men, instead of being cowed down, will take fresh courage and hawk again and again till they are safely lodged in gaol. I hope, too, that no Indian will bid at these immoral sales of the goods of honest and innocent men and that they will provide for the dispossessed resisters beds and shelter.

Mr. Manilal Gandhi was deported to Natal on Saturday. He re-entered the same day, was brought before the Court on Monday and was sentenced to go to gaol for three months with hard labour or to pay a fine of £25. Needless to say, he has gone to gaol.

[BY TELEGRAPH]

Thursday.

Messrs. Raju Naidoo and P. K. Naidoo have been sentenced to three months hard labour. Messrs. Candu Mooddy and Chokalingam Pillay have been arrested and their cases come on to-morrow (Friday). Mr. Amasoulan has been ordered to be deported. Kimberley is his birth-place. He came to the Transvaal as a child.

Friday.

To-day's cases have been postponed to the 4th March.

The Call of The East

Lord Ronaldshay, M.P., has been speaking to the Authors' Club of the call of the East.

The call of the East, he said, had long existed and persisted; it was not always seductive, perhaps, but it was always insistent, and a moment's reflection would be sufficient to show that the call of the East had been one of the governing factors in the making of modern history. An ever-growing and unbroken and ever-swelling volume of traders, soldiers, and sailors had poured out of Europe into Asia, attracted irresistibly by her vast shores. States and kings had been driven willingly and unwillingly in the wake of individual pioneers. Nations had risen and fallen on the tide of the Eastern sea. Portugal, France, and Great Britain had been carried to the highest pinnacles of their greatness on the crest of an Asian wave.

The shifting of the centre of gravity from the West to the East, if in itself remarkable, was, as a matter of fact, neither inexplicable nor unnatural. The very vastness and variety of the countries of the East had endowed the continent of Asia with an infinite and inexhaustible charm. Philosopher, historian, traveller, politician, artist, and diplomatist would find within the boundaries of the Asian continent ample scope for the exercise of their activities. In the world of thought and metaphysics the highest and purest aspirations of humanity had been born in the minds of the men of the devout and contemplative East. Her contributions to literature had provided world monuments of the varied genius of her people. The chronicles of her kings provided some of the most enchanting pages of world history. In the fascinating field of archaeology the sand-strewn wastes of Assyria and Chaldea and the jungle-covered cities had yielded a rich store from the treasure-house of the past.—*Public Opinion.*

Activity in England

On Thursday, January 27th, through Mr. H. M. Bose's instrumentality an opportunity was afforded Mr. Kitch of addressing the Independent Labour Party (Clapham Branch), on the subject of the Transvaal Passive Resistance Campaign. Much interest was aroused and the audience were stirred with deep indignation at the un-British treatment of Transvaal British Indians. At the end of the lecture, the chairman put a resolution to the meeting calling upon the official Labour Party to demand from the Imperial Government the taking of the necessary steps to secure for their Indian fellow-subjects in the Transvaal the elementary rights at present denied to them, the proposed the

making of a collection, and several of the I.L.P. members promptly went round and collected. A large number of signatures were secured on the spot and another batch of signatures is coming along. Some S.F. were collected and, when one considers the value of each penny to these people, its worth compares favourably with the thousands of rupees sent from India. The women were especially sympathetic and promised letters of sympathy to their sisters in the Transvaal, supporting them in their trials and struggle.

The South Africa British Indian Committee, with its ready activity, has made representations to the Colonial and India offices drawing their attention to the new C.S.A.R. Regulations, pointing out that it was against legislation of this character that His Majesty's Government so strenuously protested in 1899 when the Transvaal was known as the S. A. Republic.

At the usual weekly meeting of the Volunteers, the necessity for lecturing more extensively as a means of making the question more widely known, was dwelt upon, as also the desirability of having more speakers. An interesting discussion took place on the humanitarian aspect of the struggle, and at the close of the meeting, Mrs. H. S. L. Polak gave a few crisp remarks on her own experiences in South Africa in connection with the present situation.

Items of Interest

Besides the names announced at the meeting of the Kathiawad Arya Mandal, Messrs. T. A. Subramania Acharya and M. Ramhorry are leaving for the Transvaal to join the struggle. Mr. Kaji Dadamia will also re-cross at the same time.

A paragraph appearing in our last issue stated that Mr. Mac Intyre was leaving Mr. Gandhi and commencing practice independently from the 18th March. This should have read the 1st March.

A General Meeting of the Natal Indian Patriotic Union was held in the Durban Indian Society's Hall, 104, Queen Street, Durban, on the 19th inst., when, after adoption of the Secretary's Report and the Treasurer's financial statement, the Meeting was adjourned to the 26th inst. and will be held in the same place at 7.30 p.m. on that date, in order that a larger gathering may be present, when the election of Officials will take place.

The triennial General Meeting of the Hindoo Temple, Depot Road, Durban, was held on Sunday last, when there were assembled several

hundred Hindoos, prominent amongst whom were Swami Shri Shankaraband, Mr. Koonsingh of Ladysmith, Mr. Debisingh of Newcastle, Mr. Khanish of Bellair, and others of Durban and the surrounding district. The Secretary submitted the Report and, after its adoption, the election of the Committee took place as follows:—Re-elected—Messrs. Surjibalsingh, Hiralal, Modi-Sackennan, Bhagwatheodeen, A. R. Rajkumar, and Dehaloo. Elected—Messrs. Dwarika of Sydenham, Ramdhani of Claremont, Gareeb Panday and Dhanookdarie of Overport, and Arjoonsingh of Durban.

The Fourth Annual General Meeting of the Durban Higher-Grade Indian School Old Boys' Association was held last Tuesday at the Durban Indian Society's Hall, 104 Queen Street, Durban. Mr. Albert Christopher occupied the Chair and there was a fair number of Old Boys present. The Secretary Mr. T. M. Naicker, read the annual Report which was a record of meetings, sports, etc. After the adoption of the above report, Mr. R. E. Moodaly, Secretary of the Football Club connected with the School, presented his report. The Old Boys resolved that the Association incorporate with the Durban Indian Society in matters of a general nature. The election of officers for the Association and Football Club then took place.

A correspondent writing to a Rand paper commenting on the Congo railway extension as a link between the Cape and Cairo, says:—"Once this junction is accomplished, I maintain that the whole position, anthropologically, economically, and strategically, will be reversed. The moment the railway taps Egypt, it opens the flood-gates to the influx of Egyptians, Syrians, Greeks, and Italians. This is their country, held in reserve for them by a benevolent nature. Soil, climate and everything needful that makes existence possible and pleasant correspond with the conditions of their native land. They will come in their myriads, swamp Boer and Briton, and completely change the face of South Africa."

Contents

	Page
Banquet To The Rev. J. J. O'Keefe	67
Correspondence	69
Passive Resistance Prisoners	69
From the Editor's Chair	70
Natal Indian Congress	71
The Royal Visit	72
The Struggle of the Coloured Races	72
Stoppage of Indentured Labour	72
Railway Travelling on the C.S.A.R.	72
The Viceroy's Legislative Council	73
Kathiawad Arya Mandal	73
Transvaal Notes	73
The Call of the East	74
Activity in England	74
Items of Interest	74

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

મહત્તી બજારી પ્રાપ્તિ વગેરે સર્વ પ્રકારનાં વસ્તુઓનાં વેચાણમાં અત્યંત કાર્યક્ષમતા છે. ખાસ કરીને ફળાદિ વસ્તુઓમાં અત્યંત કાર્યક્ષમતા છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT. Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 3988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— Andam—

Editor's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડુગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી રસદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરે છે? રસાયન સહાનુભૂતિ—મમજ અને સ્ત્રીને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હકત, ચાલે એટલી દવાની શીલિંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાત્કાલીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં ઘણા જણને હાથે યજ્ઞ સુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહૂમ શીર—બદ્ધ મલમ. સોમ, બા, ગુમડાં, વિગેરેને તુરંતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

ફૂમિખ વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર ઇલાજ. લાલ અને સફેદ જીવડાંસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલિંગ ૨.

તવાના વટિકા—જીવાળની અકસીર એળીઓ. ડબ્બીની કિંમત શીલિંગ ૧/૬. રાશીપર્વ વટિકા—ફુગમશામક એળીઓ. જઘાજઘ રસવાનો આસ ઇલાજ કિંમત એક ડબ્બીની શીલિંગ ૧/૬.

નાતાલ કોલોની

પોલ ટેક્સ

૧૯૧૦

સવ ઇશિયટીક ઝીલ્કી રજર લીલ ટેક્સ લાગુ હોતો હે ડહીને તા. ૧ માર્ચ કે અંદામે અપના પોલ ટેક્સ મર દેના. કમુર હોનેસે કાવસા માપક કામ પડેના. સવ ઇશિયાતીકોને અપના ટેક્સ અવ ને વિમાનકે પોલીસ રાને પર મર દેના.

નાતાલ કોલોની

પોલ ટેક્સ

૧૯૧૦

જેમને આ વેરો બાગુ પડે છે તેવા એશીઆટીકોએ ૧ જી માર્ચ ૧૯૧૦ ની પહેલાં એ વેરો ભરી દેવા. જેઓ આ માં કમુર કરશે તેમના ઉપર કાયદાપુરવક કામ ચલાવવામાં આવશે. હિંદીઓએ પોતપોતાના પોલ ટેક્સ ને વિમાનમાં પોતે રહેતા હોય ત્યાંની પોલીસ ઓફીસ માં ભરવાનો છે.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
Box 3598.
41 Market Street
JOHANNESBURG

NANJEE DULABEDAS & CO.,

Merchants & Importers.

નાનજી દુલબેદાસની કુ.

મરચાંડા અને ઇમ્પોર્ટર્સ

P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.
Tel. & Cable Add.: "NANJEE."

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 355

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પ્રસ્તુત ૮.

ફ્રીનોડસ, રાનીવાર, તારોખ ૨૬ મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૦.

આંક ૬.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૬ મી ફેબ્રુઆરીથી, તા. ૪ માર્ચ સુધી, ૧૯૧૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-માઠ વદ ૨ થી માઠ વદ ૮ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૧૫ મી સફરથી તા. ૨૧ સફર સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાન તારીખ.	પરસ્પરી સંબંધ.	શુક્ર. અથવા અંગ.
રવિ.	૨૬	૨	૧૫	૧૭	૫ ૪૬ ૬ ૩૨
રવી.	૨૭	૩	૧૬	૧૮	૫ ૪૬ ૬ ૩૧
સોમ.	૨૮	૪	૧૭	૧૯	૫ ૪૬ ૬ ૩૦
બોમ.	૧	૫	૧૮	૨૦	૫ ૪૬ ૬ ૨૯
બુધ.	૨	૬	૧૯	૨૧	૫ ૪૬ ૬ ૨૮
ગુરુ.	૩	૭	૨૦	૨૨	૫ ૪૬ ૬ ૨૭
શુક્ર.	૪	૮	૨૧	૨૩	૫ ૪૬ ૬ ૨૬

અનુક્રમણિકા.

મી. ડોકને માન ..	૧૨૫
દરબનમાં મેળાવણી ..	"
જેલીનો ખોરાક ..	"
દાકતર અમદુ રાહમાનનો ખુરસો ..	૧૨૬
નાતાવમાં કેળવણી ..	"
દરબનમાં ચોલાડીયરોનું કામ ..	"
દરબનમાં માસ મીટીંગ ..	૧૨૭
જોહાન્સબર્ગમાં ખાણનો મેળાવણો ..	૧૨૮
કાઠીયાવાડ આર્થ મંડળ ..	૧૩૦
આલ ઉ'હ્યા મોસલેમ લીમનો પ્રેટર ..	"
મી. પોલાકની સંકત ..	૧૩૧
દરંસિવાલના હોદીની તારીફ ..	"
સત્યાગ્રહી જેલીઓનો ખોરાક ..	૧૩૨
દરબનમાં કાઠી સીકપરનુકસાનીનો હાલો ..	"
નાદરી કોરબની નોટીસો વિગેરે ..	૧૩૩
દરંસિવાલના ક્લારક લોકમાં અસ તોલ ..	"
જોહાન્સબર્ગ ખજાનપત્ર ..	૧૩૪
જેલના ખજારો ..	"
હિંદમાં અસાંતિ ..	"
તાર સમાચાર ..	૧૩૫
આશુ પરતમાન ..	"
દરબન હિંદુ મંદિર ..	૧૩૬
દરબન વેદ મંદિર સભા ..	"
દરબનના હોદી દરજ્જા ..	"
દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદી સમાવેશ ..	"
" માર્ચ્યુરી " ..	"
હોદી કેંગરોમાં નાવલના ચીરપીટીયા ..	૧૩૭
હોદીના નવા સુધારાપર કેલકુલેશન અભિપ્રાય ..	"
લાહોર કેંગરો અને કેલકુલેશન ..	૧૩૮
વધારે લગવધવા ..	"
પરતુરણ ખજારો ..	"
હિંદુસ્તાનના ખજારો ..	૧૩૯
પ્રોટેક્શન અંતરંગ ઉપાગ્રામ ..	૧૪૦
મહેમંદન યાત્રીઓ સેનાવધી ..	"
રેલ્વે ખજારાવા ..	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર તા. ૨૬ મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૦

મી. ડોકને માન

મી. ડોકને માન આપવાનો જે મેળાવણો વડો થયો હતો તેને સારું દરંસિવાલના હોદીને અમે મુખ્યાર્થવાદી આપીએ છીએ. મી. ડોકના જેવા શુદ્ધ હિલના તેમજ વગવળા મદદગાર થોડાજ મળ્યા આવશે. મી. ડોકે કોમની બારે સેવા કરી છે. મી. ડોક જે જેલ જમને આપણો છુટ કરી કરી શકે તો કરે તેવા તે માણસ છે. આ મેળાવણામાં જે હોદી દાખર હતા તેણે જેવું હશે કે એવો મેળાવણો આપણે ત્રણ વરસ પહેલાં નહીં કરી શકત. જે ગોરાઓ અગાડી આપણી પડખે ખેસતાં સરમાતા હતા તે હવે આપણને માન આપવા બેગા થાય છે, ને આપણી સામા ખેસી જમે છે. એમાં કંઈ બારે પડતું થયું એમ અમે સમજવામાં નથી આવતા, પણ અગાઉ આપણી કેવી અધમ દશા હતી તે બતાવવા માગીએ છીએ. સત્યાગ્રહના જોરથી આ બધું બદલ્યું છે. હજી વિશેષ જોર જો લોક બતાવી શકે તો સ્પષ્ટ ઉંચે ચડાય તેમ છે. અમે હજીએ છીએ કે આ ગીજબાનીમાંથી હોદી કોમ છીંમશે કે આપ સમાન બળ નથી. પોને જોરજુ' દુખ ઉઠાવણું તેટલા બળીયા મરજી.

દરબનમાં મેળાવણી

મી. પારસી રસમજી, મી. સાહ તથા શેલતના આવવાથી દરબનમાં મેળાવણી થઈ રહ્યા છે. કેંગરોએ તથા કાઠ આં મંડળે મેળાવણી કર્યા. તેમાં જેલીઓનાં વખાણ કર્યા. જેલીઓ કહે છે 'અમારે વખાણ ન જોઈએ.' બાપજી અને મેળાવણી મિત્રજી જે. પણ તેમાં હવે સ્વાદ નથી રહ્યો. કરવામાં જ બધું રહ્યું છે. હોદી મંડળે મુખ્યાર્થ લઈ પેતાની ધનસહી!

દરબન ખજારોએ તથા તેઓ દરબન કાર્ય શીદિ કરી શકે લડતને વિશે તેઓની એકજ દરબન છે. તે એ કે લડવધવા વધવારે કરવા અને રજુમાં મોકલવા. આમ કરવામાં અમારે કહેવું જોઈએ કે કહેનારાઓ પોતે તબયાર થવાની જરૂર છે. મંડળેના કારખાગી સત્યા થશે ને હશે તો બીજાને સમજાવી શકશે. કાલ અને ડોકને એક ખુલ્લું મુદ્દા મેળાવણાં પડવાનો આ અવસર છે.

જેલીનો ખોરાક

જેલીના ખોરાક બાબત મી. રીચ હજી વિલાપતમાં દિલ્લસા કરી રહ્યા છે. દાકતરનો રિપોર્ટ "છ. એ." માં છાપ્યો હતો તેની ઉપરથી વડી સરકારે તપાસ અકાઉન્ટી તેનો જવાબ મી. રીચ ટસે આપ્યો છે, તે જુલાઈમાં આપ્યા છે. મી. રીચ કહે છે કે નિષ્પક્ષપાતી હોદી તો કહે છે કે જે ફેરફાર કર્યા છે તે ખરોખર છે. અમે માની નથી શકતા કે એવો એક પછુ હોદી હોય કે જે લી વમરનો ખોરાક ખરોખર છે એમ કહે. લીનું બીજું નામ આપણમાં અનપુર્ણ છે. અન-એટને આવલ અને આવલની પુરણી કરનાર તે અન-પુર્ણ. હાલના તખીમે આવલમાં ચીકાસ નથી એમ કહે છે તે આપણા વડવાઓ અનુભવથી જાણતા એટલે આવલમાં લી જોઈએજ એમ મણુતા આવ્યા છે. આમ છતાં મી. રીચ વડી સરકારને મનાવવા માગે છે કે નિષ્પક્ષપાતી હોદી જેલનો ખોરાક ખરોખર છે એમ મણુ છે.

વળી તેઓ સાહેબ જણાવે છે કે નવા ફેરફારમાં લી અને કરી પાઉકર લખલ કરવાં. આમ કહી એવો ખ્યાલ ઉત્પન્ન કરાવવા માગે છે કે હોદી કેદીને અગાઉ લી ન મળતું. ખરે તો એ છે કે જોહાન્સબર્ગ વેલસરસદ વિગેરે જગ્યાએ દરરોજ એક આગિસ લી મળતું ને બીજી જગ્યાએ ચરબી મળતી. ચરબી ની બાધને લીધે જ્યારે હોદી કેદીઓએ લી માગ્યું ત્યારે સમજણ બીજી જેલમાં લી પણ લી બાતલ કર્યું. આવે જોર

વળી રમટસ સાહેબ કહે છે કે રમ
તળીય કહે છે કે ફેરફાર હીક થયો છે.
હકીકત એ છે કે ખાસ દીંદો કેદી મળે
ખાસે ડીપકલુકમાં રહેવાથી રજા જોડના
રજા તળીયનો અનુભવ ને અભિમાન કંઈ
જ કામનાં ન ગણાય. વળી મી. રશ્ત
મજી, હામામ સાહેબ, મી. અસ્વાત અને
મી. શાહના ભતિ અનુભવની આમળ
હકતરી પુરાવો સા કમનો ગણાય કે જે
ની ઉપર દુખ પડ્યું હોય તેજ ખર
કહી શકે કે તેની પેદના કેટલી છે.
મી. રશ્તમજી ખાસ કવા કરાવે છે,
હામામ સાહેબ બાગેજ ચાલી શકે છે, મી.
અસ્વાત અપ્રમ થઈ ગયા છે તે મી.
શાહને યુદ્ધમાં લોહી આવે છે. અને તે
એ મોઢામાં મોટી ફરીયાદ એજ લેવે છે
કે કેદીને ધી નથી મળતું એ બહુ દુખ
છે. પણ મી. રમટસને તો જ્યાં લાંબી
પોતાનો કામો ખરો રાખવો છે તે સલા
મકીને કચડવા છે. જુદું નબી કાંઈ
નથી એકલે બેપાણું ખુશીજ, આવો
જુલમ તે જુલમગારની પડતી દેશની
નિશાની છે.

હાકતર અબદુ રહમાનનો મુસ્સો

કેપટાઈનની કાઠિનસીલમાં જ્યારે બાદ
શાહનો વડે દીકરો આવે ત્યારે સજ્જમાર
વિગેરમાં પા. ૧૫૦૦ નું ખરમ કરવાની
દરખાસ્ત સોમવારે મુકવામાં આવી. તેની
સામે હાકતર અબદુ રહમાન થયા. તે
બોલ્યા કે:-

"કેપટાઈન કાલો માણસ શીશ માન
તેમ નથી. હું હમિદ રાખું છું કે કેપટાઈન
કાલો માણસ બાદશાહી ગીત નહીં ગાય.
હું તો નથીજ માવતો. બાદશાહના
દીકરાને આવતો એક કેપટાઈન માણસ
મજી નથી થવાનો. હમકે તે જાણશે કે
જે હક તેણે ૫૦ વરસ થયાં બોમબ્યા
છે તે છીનવી લેવાની સંપૂર્ણતાને તે
હકોડા મળ્યો. ૩૫માં ૩૫,૦૦૦ હબર
કર ભરનાશ છે. તેમાંથી ૫૦ ટકા કાળા
છે. તેઓના ખીસામાંથી એમ કહ્યુંગર
ને સાર પેસા લેવની આ ચર્ચા છે. હું
કાળા માણસ નરીકે આ કામમાં હામલ
થઈ શકતો નથી. અને તો તે હકોડા
સોમ પાળવાનો થઈ પડે. જેવી રિતે
કાળા માણસની પાંખેથી હક છુટી લીધે
છે તેવીજ રિતે જો અંગરેજ ગયવા
આમરીશની પાંખેથી કહેલ હતો તો તે
અંગરેજ અથવા આમરીશ હું જોગ નર

મ'શબી બોલું છું તેમ નહીં બોલત.
તેઓ તેવા હકને સાર પોતાનું લોહી
રેડના તપમાર થાય છે."

હાકતર અબદુ રહમાનનાં આ વચન
આડેશ છે, પણ આમળી છે. દરખાસ્ત
તો પસાર થઈ પણ હાકતર અબદુ રહ
માનનાં વચન હમેશાંને સાર રહી જશે.
તેમની જેમ ખીજા કાળા માણસો કરવા
એસે તો તેઓનાં હુખનું નિવારણ કપાટા
માંજ થાય. હાકતરનાં વાક્યો અમે બે
વશાહર નથી ગણતા. ખરી વશાહરી તો
કડવી પણ હોય. કંઈ મુખેથી કાંઈ હા
બોલવાથી વશાહરી યતી નથી. અતર
માં જે હોય તેજ બેલવું, તેમજ
ચાલવું એ ખરી વશાહરીની નિશાની છે.

અને હમિદ શખાએ જીએ કે તેઓ
સાહેબ બેટ્યા છે તેજ પ્રમણે કરી
ખતાવશે, અને જ્યારે બાદશાહનો વડો
હોકરો આવશે ત્યારે એજ સોખમાં થાય
નહીં લીએ.

નાતાલમાં કેળવણી

હાપરમેડ નીશાળમાં હમરની બાધ હતી
તે ઠળી થઈ છે આ સતોપની વાત છે. પણ
તે બારે છત થઈ છે એવું માનવાનું
કંઈજ કારણ નથી. છત એમાં એટલીજ
કે નાતાલની સરકારે મુક્યું મળ્યું છે.
પણ તેમાંથી કંઈ અરજી હોકરા બહુ
નાખશે એમ માનવા જેવું નથી. દીંદી
માણાપની ફરજતો એ છે કે તેઓએ
બનવી ઉતાવળે પોતાની નીશાળે બોલારી
હાપરમેડની કેળવણી ઉપર કંઈજ બરો
શખી સકાય તેમ નથી. તેમાંનું શિક્ષણ
ને માત્ર પેપરીયા શાન છે અને તેમાં
દેશ હાકતર કશું સિખવવામાં આવતુંજ
નથી.

રોડ ટેલી મેલ કહે છે કે મી. મેરી
મેન પ્રધાન થાય તો હાંડાખાજ બોલશે
નું જોર વધી જશે, અને તેઓ દક્ષિણ
આફ્રિકાની રિપર્ટ ઉધી રાખશે. સક
થી સાર એ છે કે જનરલ બેથા અને
ડો. જેમીસન મળીને પ્રધાનમંડળ બનાવે,
અને જો તે તેમ ન થાય તો છેવટે
જનરલ બેથા એકલા મુખ્ય પ્રધાન થાય.
જનરલ બેથાની આજેવાની તમે જોખ
મમાં કોણ તે પણ મી. મેરીમેન પ્રધાન
હોય તે કરતાં વધારે સારું છે.

ઇંગ્લાંડમાં વોલંટીયરોનું કામ

એક વોલંટીયર લખે છે કે-મી.
એચ. એચ. બેલ્ઝની મદદથી મી. રીચને
ઇનડીપેન્ડન્ટ લેબર પાર્ટીની કનેપકામની
જાખા આમળ જાપણ કરવાની એક તક
મળી હતી. મી. રીચે ટરાંસવાલની લડ
તની કથા ખુલ્લી કરી તે લોકો ધણા
ધ્યાનથી સાંભળતા હતા; અને જ્યારે
હીંદીપરના જુલમ વિશે તેમણે સાંભળ્યું
ત્યારે તેમનામાં યુરસાની લાગણી પ્રગટી
નીકળી હતી. બાપજીની આખરે મીટીંગ
ના પ્રમુખે સાંભળનારાઓ આમળ કરવા
રજી કર્યો હતો. તેમાં એવું જણાવ્યું
હતું કે ટરાંસવાલના દીંદીઓને તેમના
સામાન્ય હક બોગરવાની ના પાવામાં
આવે છે તે તેમને અપાવવા માટે પમસાં
મેવાને વડી સરકારપર તાકીદ કરવી.
બાદ તેણે એક તમનું ઉપરાણું કરવાની
દરખાસ્ત મૂકી. તેના કેટલાક મેમ્બર
સભામાં ઉપરાવવા ગયા. મરીખ લોકો
એ વધુ નહીં તો છેવટે પેની પેનાજ
ભરી. કુલ શી ૮ થયા. ખીજા કેટ
લાકે પાછળથી આપવા કહ્યું. એરેતો
ખાસ કરીને દિલ્હીજ જણાતી હતી.
તેમણે ટરાંસવાલની દીંદી બહેનોને દિલ્હી
સાના કામોમાં લખવા વચન આપ્યું હતું.
બાદ મીટીંગ અરખારત થઈ હતી.

સાફિય અફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમી
ટીએ પોતાની હમેશની ખાત આજી રાખી
છે. ટરાંસવાલના રહેવા ધારા સામે
તેણે સંસ્થાન ખાતાના પ્રધાન, અને દીંદી
પ્રધાન ઉપર લખાણ કર્યું છે. તેમાં
જણાવ્યું છે કે બેપર સરકારતે રહે
ના ધારા જેની બાખમાં વડી સરકાર
લખત મેટેરેટ કરતી.

શુકરવારે રાત્રે વોલંટીયરોની બહાર
હીક મીટીંગ થઈ હતી. લડત માટે લોકો
ને બહેળા પ્રમાણમાં બાપજીના કરવા વધુ
બાપજી કરવાની, અને વધારે બાપજીકર્તા
ઓ રાજવાની જરૂરપર વિચાર ચલાવવા
માં આવ્યો હતો. લડતમાં માનવ દયા
ના સિધ્ધાંતો સમાએલાં છે તે ઉપર રક્ષ
ભરેલું વિવેચન થયું. મીટીંગ આખરે
મોસીસ પોલાકે દક્ષિણ આફ્રિકાના પેતા
ના અનુભવ વિશે કેટલીક નાની નાની
બાખતો સંજાને જણાવી હતી.

બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

ડરબનમાં માસ મીટીંગ

સત્યાગ્રહી મી. ફસ્તમજીને માન

મી. માંધોની હાજરો

હાલ સભ્યો હાજર

પોસ્ટલેક્સ તથા પા. ૩ ના વેશ સામે પ્રેરિત

(ક. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

અમારે વિચાર તા. ૨૦ મીના રોજ નાનકડા ઇડિઅન કોમિસનના આચારા તરફ એક જ મી. માસ મીટીંગ મળી હતી સતીવારે સવારથી અગ્રેજી તથા ગુજરાતી માં બહેર બપોર પહેલાંમાં આવી હતી. જેમાં પે.લેટેક્સ, પા. ૩ નો મ.થા. વેશ, સત્યાગ્રહી મી. ફસ્તમજી તથા મી. માંધોને માન. વિગેરે કમીની નોંધે પતાવવા માં આવી હતી. મી. આંગેલીઆની હુકમના પાછળના ભાગમાં મી. હાલુદ મહમદવાળા કંપાઉન્ડમાં બરોજર ૩ વાગ્યે સભાનું કાર્ય શરૂ થયું હતું. લગભગ ૬૦૦ માણસની હાજરી જણાતી હતી. હાજર રહેલાઓમાં મેસરસ હાલુદ મહમદ (પ્રેસીડેન્ટ ના. ઇ. કા.), હા. એસમાન (જે. એ. સેક્રેટરી ના. ઇ. કા.), મેલની અહમદ મુખતાર, અબદુલ્લા હાજ અહમ, એમ. કે. ગાંધી, એમ. એમ. યુસ (કપ ની યિ. ઇ. લીમના ચેરમેન), મહમદ કુવડીઆ (હુસેન ક.સમની કા. વાળ), હરમાઇમ ગોરા, અબદુલ હક, એન. એમ. કાદર, જી. પી. ગાંધી, સી. બી. મહેતા, અબારામ મહારાજ, પી. વી. સંઘવી, જી. ડી. હંસરાજ, જગનનાથ દોશી, શાપુરજી રાંદેરીઆ વગેરે હતા. મી. હાલુદ મહમદે પુરસ્કી લીધી હતી.

પ્રમુખ સાર કરતાં દોહસ્તાનીમાં બોલ્યા કે આપણા પરા ખેડખાદ, કે એસના ઉપપ્રમુખ, પરદુઃખ બંજન ફસ્તમજીના માનને ખાતર આજે ફરી આપ બધને મોટી સંખ્યામાં જમા થએલા જોઈ મને આનંદ ઉપજે છે. વળી સભ્યો આપણા મી. ગાંધી પણ અહીં આજેજ આવી પહોંચેલ છે અને આવકાર આપતાં મને બહુ ખુશી ઉપજે છે. જ્યાં સુધી ગા.પણે મારે ખુશીયતો પડ્યા કરશે ત્યાં સુધી આપણે આવી રહેલાઓ બરવીજ

જોઈશે. આજે આપની પાસે કેટલાક હરાવે આપના જુદા જુદા અંગેવાન ગુરુચો તરફથી મુકવામાં આવશે તેને સહુ એક અગાળે મળતા થઈ પસાર કરશે એવી મને આશા છે. આમાંનો પહેલો હાવ નાતાલ પારલામેન્ટમાં ખુદ પ્રધાને પેલેટેક્સની બાબતમાં, હોદીએ ખુશીથી માસવેશે આપે છે, એવી પણ વગરની હકીકત રજૂ કરી તેની સામે વધી સેસ બાબતનો છે. શુ મી. સુર અને તેનો એક હોદી નોકર બંને એકજ સરખો કર આપે તે વાગળી કહેવશે? મી. સુર જુગી ગયા છે કે હોદી કેમે આ કરની સામે સરમાજે કેકર ઉદાવેલ ગીજે કરવ પા. ૩ ના હોદી મજુરોપર ના માથાવેરા બાબતનો છે. હવમાં એક એવું બીજા પારલામેન્ટમાં લાવવામાં આવ્યું હતું કે જેથી હોદી મજુરોની ઓરતો તે કરમાંથી છુટી જાય, પણ અહ સોસ! કેટલાક નિરદય મેન્બરોએ તેને ચુકી નાંખી તેમાં નહીં જેવો સુધરે દર્શો છે. ત્રીજો હરાવ, એ કર (પા. ૩ નો કૃ) સમુજાગો નાણુદ કરવા બાબત નો છે. આ વેજા મરહુમ સર હેરી એરકમનાં વચનો હુ આપને વાદ આપીશ. તેઓ સાહેબે કહેલ કે જે સંખ્સે પોતાની પાંચ વરસની હાડતોડ મહેનત આ દેશની ખીલવણી માટે આપી હોય તે પર કર નાંખવો તે ગેરવળખી છે.

ચોથો હરાવ ગીરમીટીઆ મજુરો બંધ કરાવવા બાબત છે. આ વાત બહુ અગ ત્યની છે. મરહુમ મી. કબલુ. કબલુ હંટર કહી ગયા તેમ તે ગુલામીજ છે. આ યુગમાં સ્થિતિ જ્યાં સુધી ચાલુ રહેશે ત્યાં સુધી હોદીઓ જાંખીને રહી શકશે નહીં. પાંચમે હાવ મારા દેસ્ત અને હોદી મેમના હીરા મી. ફસ્તમજીને વધવી લેવા

બાબત છે. હુનવાની કાઠ પણ કામ પોતાના બાવા મીમીજાઇ માટે મચરર થયા વિના ન રહે તેઓનાં બધાં પરા પકરી કામોમાં તેમની સત્યાગ્રહની સેવા સિરામણી છે.

છેલ્લા હરાવથી અહીં મી. ગાંધી બેઠા છે તેમને ખાતી આવવા માગીએ છીએ કે દરસવાવની હાડતમાં બમે હાલ કામીએ છીએ, અને દરસવાવની સરકારને અરજ કરીએ છીએ કે આ પણ વરસ સુધી ચાલી રહેલા જાજને હરે તે ખાત લાવે. આ હાલ આપણી સ્વતંત્રતાનો દરવાજો છે. સત્યાગ્રહજ અને વિજય મેળવનાર હથિઆર છે.

હરાવ ૧ હા

"નાતાલના હોદીઓ વારસીક માણ વેરે રાજ ખુશીયા આપે એમ નાતાલ ની પારલામેન્ટમાં પ્રમુખ પ્રધાને જણાવેલ તેની સામે નાતાલ ઇડિઅન કોમિસનની આ માસ મીટીંગ વધી લેય છે, અને સર આતમાંજ હોદી કામે તે સામે પોઠાર કરશે તે તરફ તેમનું ખ્યાન બેચે છે. મરીમ અને તરમરને એકજ જાગવામાં મુકનારા આ અજુબટતા કર સામે નાનાત ની આખી હોદી કામ વતી આ સલા પોતાનો મકકમ મત બહેર કરે છે. વળી તે કરથી હોદીપર વિરોધ જુલમ ગુજરે છે, કેમકે ગોરા કરતાં તેઓ પાસે થી બહુ અખતરથી તે વચુક કરવામાં આવે છે."

ઉપરો હરાવ રજુ કરતાં મી. બબ હુ. હાજ અહમ બોલ્યા કે પ્રમુખ પ્રધાન ની આવી રજુઆત બહુ સરમજરેલી છે. આપણે કામદાને માન આપી કર બરતા બાબ્યા તેનો આજે ગેરઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. હારવે પ્રીનેકર જેવા વેપારી ને જોડલો કર બરવતો તેડલોજ એક હોદી બારડેલીવાને બરવો પડે એ જુદા અન્યમ છે! જતાં અન્યાય સામે આપણે એકસૂપ રાખી લડીશું તે કોઈ છે. પછી સંપ તેજ બળ છે એ વિષે હાખલા આપી વિચેચન કર્યું. આ હરાવને મી. પી. વી. સંઘવીએ ટૂંક આખા બાદ સરવાળમને પાસ થયો હતો.

હરાવ ૨ એ

"આ માણ મીટીંગ છેલ્લી નાતાલ પાર લામેન્ટમાં પાસ થએલા ઇડિઅન ઇમી ગ્રેસન એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ સામે પ્રોટેસ્ટ કરે છે કેમકે (૧) પહેલું એક્ટમાં પ્રમદ થયું તે કરતાં તે બહુ બજાબ મધુ છે. (૨) જે રાહત મળવાની ઉમેદ હતી તે નહ પામી છે (૩) કામદા પ્રમ. હો."

મજુરી સીએપર પા. ૩ નો કર ન આપે છે તે તો કાયમજ રહે છે. (૪) ગેઝેટ માં બહાર પડેલ તેના કરતાં બહુ આમળ વધી ગયેલ છે કેમકે તેથી ગીરમીટમાં મજુરી બેલાવવાનું ઉત્તેજન આપાય છે. અને આશા છે કે વડી સરકાર આ અન્યાયી પગલાંને સંમત નહીં થાય, અને ના. શહેનશાહ તેમાં સહી નહીં આપે. ”

ઉપલો હરાવ રજુ કરતાં મી. હરમાહલ જોરાએ કહ્યું કે આજે મોડી દાખરીયા હું બહુ રાજી થઈ છું. પા. ૩ વાળા બીલમાં મુદારો થયો છે તે બહુ બેફુરો છે, અને આપણે આશા રાખીશું કે વડી સરકાર તેને મંજૂરી નહીં આપે. આને ટેકા આપતાં મી. અંબારામમદારાને સંપથી આ અન્યાયી કર સામે લડત લેવા વિષે બાંધુ બાંધુ કર્યું હતું. અને તે સરવાળાનું પાસ થયો હતો.

હરાવ ૩ એ

“ આ માસ મીડીંગ દૂરી પોતાનો મકકમ મત બહેર કરે છે કે હીંદી મજુરો પર પા. ૨નો કર તદ્દન અન્યાયી છે. અને નાતાલની સઘળી પ્રજા કે જેનાં નામથી તે કર ઉધગવાય છે તેને તેની વિરુદ્ધ પમલા લેવા અરજ કરે છે; અને તે પણ કાંઈ ન કરી શકે તો વડી સરકારને તે વિષે રાહત આપવા વિનંતિ કરે છે. ”

ઉપલો હરાવ રજુ કરતાં મેલવી સાહેબ મુખ્યત્વારે કહ્યું કે જે કે ઉપલો કર જેઓની પાસેથી ઉધરાવવામાં આવે છે તેઓ માંનો હું નથી, છતાં હું એક હરલામી અને હીંદી છું. તેથી મારા કેમ પણ હીંદી બાહુપર આવે. જુલમ પડે તેથી મારું લોહી લૂછે છે અને તેથી આ રાજની હરખાસ્ત કરવાનું મારા હાથમાં સોંપાયેલ હોવાથી હું મગર થઈ છું. વિરૂદ્ધમાં નામતેજાકીથી ચેતતા રહી હીંદુ બુલ્લમાને એક સઘ આવા જુલમ સામે બાય બીડવા બાંધુ કર્યું હતું. ” મી. રાહીરીઆએ આ હરાવને ટેકા આપતાં જણાવ્યું કે આ લોકોને તેઓની ખાધા ખોરાકોપર બારે જઠાન આપવી પડે છે એ ખ્યાલમાં લેતાં તેઓ પર બેવડો સખ્ત કર નાંખવામાં આવે છે એવું જણાવ રહે છે. તે પછી તે સરવાળાનું પસાર થયો હતો.

હરાવ ૪ થી

“ આ માસ મીડીંગ, આમળ વધી વખત હરાવે કરી ગયેલ તે મુજબ દૂરી પોતાનો મત બહેર કરે છે કે મીડીંગની

મજુરી તરફ જે હલકી વસ્તુક બત વવા માં આવે છે તેને માફ કરતાં લાવવાની રીતજ મજુરને, તેના શેઠને તથા આખા કામેનીને લુકસાનદારક છે તેટલા માટે, તેમજ મજુર બતની ક્યાં ખાતર પણ ને રીવાજ જલદીથી તદ્દન નાશુદ કરવા તેમજ તે સખ્તનો ખુદ કાયદો બેંચી લેવા વડી અને હીંદી સરકારને અરજ કરે છે. ”

ઉપલા હરાવની હુક વિવેચન સાથે મી. જી. પી. માંધીએ હરખાસ્ત કરી હતી અને મી. મદમદ કુવાડીઆએ તેને ટેકા આપતાં તે સરવાળાનું પસાર થયો હતો.

હરાવ ૫ થી

“ મી. રતમજીએ પોતાની બત તથા માલના જોખમે દરંસવાલમાં જઘ સાધા રજુ શહેરી તરીકેના દક સાખીત કરવા તેમજ રુમસ્ત હીંદી પ્રજાની આખર ખાતર જે અજબ હીંમત બતાવી છે તેની આ સભા કદર કરે છે, અને ૧૪ માસની જેલ હરમાન કામને મારે જેલ માં જે સખત મુશીબતો ઉઠાવી છે તેને માટે તેમને મુજારકબાદી આપે છે. ”

કવલા હરાવની હરખાસ્ત મી. આદમ ગુલ જેઓ તેજ રખતે કપથી આવી પહેલ્યા દવા તેમજે મુખી, અને કહ્યું કે આજના આ મેજારકામાં દારૂ રહેવા ની તક મળી તેથી હું બહુ ખુશી થઈ છું. અને તેમાં વિશેષ ખુશી આપણા માનવના ખઠાદુર મી. રતમજીને મુંઝા રખાવીને હરાવ રજુ કરવાનું અને સોંપાવું તેથી થઈ છું. છતાં મી. રતમજી જહીં દાખર નથી તેથી એક ઉપર છે. તેમનું નામ આજે દુનિયા ભજવી ધઈ છે. કેમકે કહેશે કે આ લડતથી કાંઈ ફાયદો નથી તેને મારે કહેવું જોઈએ કે આ લડત જીતતી છે, અને પ્રજાત વિના છંદગી દેર છે. આપણી છજત અહીં નહીં હોવાથીજ આ મુશીબતો પડે છે. તેમજે પણ એકમ પથી રાજદારી લડતમાં બધાને સામેલ રહેવા સિખામબુ આપી, અને કહ્યું કે રેપની હીંદી કામમાં અંદર અંદર કુસંપ હોવા છતાં રાજદારી મામલામાં બધા સાથે મળી રહેવા હોવાથી દાલમાંજ અરેલી કહેત્રીએ એકટમાં ત્યાંની પ્રિટીશ ઇડિઅન લીમને જીત મળી છે. આ હરાવને મી. એલ. ડી. રેપને ટેકા આપ્યો અને તે પછી સરવાળાનું પસાર થયો.

હરાવ ૬ થી

“ આ સભા કરંક પ્રજા બહાદુર સલામતીની દુકદીને મુજારકબાદી આપે

છે. તેઓ બારે મુશીબતની સામે, દેશાન માનને ખાતર તેમજ ધરમને ખાતર વારં વાર જેલ જઘ બુખમરો સદન કરે છે. તેઓની બખળખી માંગણી સાથે આ સભા દિલસોજ છે અને દરંસવાલની સરકારને તેઓની માગણી કબુલ કરવા અરજ કરે છે, તેમજ સત્યાગ્રહીઓની મદદમાં ઉઠા રહેવા બંધાય છે તથા તેઓને અરજાત સુધી લડવા આમદ કરે છે. ”

ઉપલો હરાવ મી. રૂકનુદીને રજૂ કર્યો, અને મી. અબ્દુલ ગની તથા મી. સી. બી. મહેતાના ટેકાથી તે સરજીનુમને પસાર થયો.

આ પછી મી. રોબ મહેતાએ તથા શ્રીયુત અંબારામજીએ મી. રતમજીની તારીફવાળી કવિતાઓ ગામ સંજગાદી હતી. અને મી. હવજ સફાએ નાતાલ થી ઉગવાએલા હીંદીઓને દરંસવાલ જેલ બરી હેરા દોર કરી હતી.

ત્યાર પાદ ચેરમેને મી. માંધીને કુલનો ગજરો અરપો અને મી. માંધીએ બાંધુ કરતાં કહ્યું કે સજાની હરખાસ્ત મી. રતમ મહત્તે કણખ મળ્યો તેપરથી જણાય છે કે તેઓ જાણીએને દાખર નથી રહ્યા. કામજ આવે તો સમાને વચવવાની જરૂર નથી પણ તે કામજમાં સમાને પુગાવે છે કે પોતાને અને ખીજા સાહેબોને દરંસ વાલ મોકલવામાં અગા દુના તે સભા ઓનો રમ આજે ક્યાં કડી મયો છે ? તેમજ પોતાની સાથે આવનારા સાહેબો ક્યાં છે તે તેઓ પુછે છે. વળી તેઓ કહે છે કે આવી રીતે નાટક કરી માન આપવું તે તેમની ટેકડી ક્યાં બરેતાર છે તેથી તેવું માન લેવા રાજ નથી અને અર માન તો જેલમાં તેમની જેમ જઘ બેસે તેથી તેઓ માને છે. મી. માંધી પોતાના કે આજે તખ્તા ઉપર જે દેખાય જેલ રહ્યા છીએ તે તો પડાની બહાર તો દેખાય છે પણ પડાની અંદરનો શુ દેખાય છે તેપર આપણી જીતનો આધાર રહે છે. આજે જે અંદરથી એ દરંસવાલને મદદ દેવા બંધાયો કરવા તથા સત્યાગ્રહીને મુજારકબાદી આપી તે બધું તેઓએ અતઃકરજીથી કર્યું હશે તો લાનતો હેડો નજીક છે. આપણા આગેવતો નાટક કરતા મી. જતય તો જીવ મેળવવી એ એક નજીવી વાત છે. આપણી લડત ચાર દિવસમાં પુરી થાય કે ૪ વરસમાં પુરી થાય તે આપણાજ હાથમાં છે. લંબાય તેના દેવીન આપણે છીએ લડતવા અત વિષે બ્યારે બ્યારે મારી અટકળો દોઢદ થઈ ત્યારે ત્યારે

કોમના જોર વિષેની પણ મારી અડકા
ખોટી પડી હતી એમ મેં જોયું છે. આ
વખતે હું અહીં આવવા નીકળ્યો ત્યારે
મી. અસ્તાત, મી. કાઝલીઆ અને મી.
બાવાને દાવુદ શેહને તેડી કારવા વિષે
અને ખુશ કહ્યું છે, બધા પુછ્યા કરે
છે કે દાવુદ શેહનું હરે શું છે? હું
દાવુદ શેહ, મી. શાપુરજી રહેરીઆ,
તથા બીજા કોઈ આવવાવાળા હોય તેને
સાથે લઈ જવા આવ્યો છું. આપણા
બાઈઓ સરકારને ખબર આપે છે કે
જુના હોદીઓ પડતા જાય છે અને નાતાલ
માં મહેલા પાછા આવવાના નથી આવી
વાત સાચી કરે તેથી લડતને બહુ ધકકે
પહોંચે છે તેથી હું આ સાહેબો આ
વખતે તકયાર થશે એમ આશા રાખું છું.

બીજું કોમના સંપ વિષે અહીં બહુ
કહેવામાં આવ્યું છે તે વિષે હું કહેવા
માગું છું કે જો મેં કોમમાં કુસંપ હોય
તો દેવ તે બંને કોમના આગેવાનોનોજ
છે. તેઓ જ્યારે સંપ વિષે બાપણો
કરવા ઉપરાંત સંપ કરાવવાનું કિલ્લામાં
નક્કી કરી તે પ્રમાણે વરતશે તો સંપ
સહેલજ છે. કોઈ બીજો આવી તેઓને
સંપ કરાવે એમ માનવું જુલ બરેલું છે.
જેઓને સંપ પાળવાનો છે તેઓજ તેના
જોખમદાર છે.

ઉવટ કેળવાયેલા મહરબોને જેલ જવા
વિષે બલકમણ કરી મી. દાવુદ મહમદે
સલા બરખાસ્ત કરી હતી. તેજ વખતે
ત્રણ ફરિયાદીઓએ મી. માંધી સાથે
જવા પોતાનાં નામ નોંધાવ્યાં હતાં.
બદ પા વાગ્યે સલા વિસરજન થઈ છે.

અંબારામ મહારાજની કવિતાનો થોડો
ભાગ નીચે મુજબ છે :—

દોહરા

દેસહીતના કારણે, જેમ મણી નહીં નકે,
ધન્ય તેહની માતને, હરે ન બીજે તકે.
તેનરીક કરોડનું રહેવા જમમાં નાક,
રસ્તમ ડોકે વાગશે ખરો ખુદા છે પાક.
વર્ણન લખતાં થરથર અંતર હરે આજ,
ખરે પારસી જાતને કરી અતિ બડ બામ,
જેમાં દાહો જનમીયો તાના જેવા વીર,
ફુટ જેલનાં દુઃખ સહ્યાં ખરેખરો નરધીર.
વાતો કરવી સહેલ છે બાપણુ બેળાં થાય,
કેસરીયાં કરવાં કહણુ સરવેથી સમજાય.
એક આંખ ખોટી કરી ભુલ્યો શરીર બાન,
દેસહીત માટે બન્યો રસ્તમ તું મસ્તાન.
દુનવંત દેખી તને થઈ જાશે બેશુધ્ધ,
જેને દયા ન ઉપજે તેનાં ચિત્ત અશુધ્ધ.
સ્વારથ માટે સવેચ રમીપચી છે જહાન.
છાડ્યો સ્વારથ દેસહીત એજ ખરા શુશ્વાન.
શુષ્ક અરજી કરજી બિધિ જગતપાંત ખોતમ,
જગતર આ અરજી કરેનીકહિત અખોતમ.

જો મર્ગમાં ખાણાનો મેળાવડો

રેવરંડ ડોકને માન

ગોરા મિત્રોનો હાજરી

હોદીનો જમાવ

(ક. જો. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

તા. ૧૮ મીએ મેસાનીક હોલ હોદી
થી ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. આટલા
હોદીનો અથવા તો ગોરાનો જમાવ કદી
અગાડી થયો નથી. અ.શરે ત્રણસે હોદી
હાજર હોવા જોઈએ. રીપોર્ટની મામણી
સાંજના સાત વાગ્યા લગી થયા કરી.
કેમ સમાસ કરી થકાપ તે વિષે આમ
ત્રણ કમીટીને વિચાર થઈ પડ્યો છતાં
રીપોર્ટ તો અપાઈ.

લગભગ ૬૫ ગોરા હાજર હતા ને તેઓ
વજનદાર ને મોલાવાળા હતા. તેમાં
મી. હોસકેન (મુખ્ય), રેવરંડ શીલીપ્સ,
રેવરંડ હાવરડ, કેનનબેરી, મીસીસ બેરી,
મીસીસ શીલીપ્સ, મી. ડેવીડ પોલાક, મી.
કેલનબેક, મી. મોરહન, મી. મેકીનટાપર,
મી. નેલસન, મી. રોલી-સ વગેરે હતા.
ધણુએ ન આવવા બાબત કિલ્લીરીના
કાગળ લખ્યા હતા.

રસોઇનું કામ તેમજ પીરસવાનું વોલ
ડીપરોથી થયું હતું. રસોઇમાં તેમજ
પીરસવામાં મી. કેલનબેક, મી. કોલ તથા
મી. આઇલેકે પણ ગેઠાયા હતા. હોદી
કામ કરનારા લગભગ ત્રીસ હતા; અને
ત્રણ ઓરતો (મીસીસ ચોકલીંગહામ,
મીસીસ ફ્રીરસામી નાઇકુ, તથા મીસીસ
અમાકતુ) હતી. મુખ્ય બાજે મદદગાર
મદદ સી હતા. તેમાં મી. ચોકલીંગહામ
પીત્રે, મી. ચાંબી નાઇકુ, મી. રાજુ, મી.
કૃપસામી નાઇકુ, મી. મકન વાલા, મી.
માંધી વીગેરે હતા. પીરસવામાં મી.
ડેવીડ અરનેસ્ટે મુખ્ય બાજ લીધે હતો.
જમણુ તદન સાદું અને સરસ હતું.
ખરચ એટલું બહું જોણું થયું કે એટલા
બધા ગોરાને આમ ત્રણ છતાં પૈસા વધી
પડેલા, તેથી એક સોનાનું ઘડીઆળ લઈ
મી. કાઝલીઆએ રહેસન ઉપર મી. ડોક
ને અરપણ કર્યું. જે હોદીના પોતાનાજ
તાળાનો હોલ હોય તો જેમ એ થયું
તેના કરતાં પણ ઓછું થાય. પણ એવો
અવસર તો આવે ત્યારે ખરો. મી.
ડોકનું આજુ કહણુ હાજર હતું. હોદી

માં પણ ખરા બધા અમિસર હોદી હાજર
હતા. જરમીસ્ટન તેમજ બોક્સબરમથી
પણ સેફો આવેલા હતા.

મી. હોસકેને સલામહીની તારીફ કરતાં
ફેદીઓની તાદુરતી બધાને કોલા થઈ
પ્રચ્છવા સુચના કરી. આ દેખાવ બહુ
મજીર જણાયો. મી. હોસકેને કહ્યું કે
હોદી કોમનો જુરસો એવો છે કે લડતમાં
જીવ મળવીજ જોઈએ. તે લડતથી સર
કાર પોતે હારી ગઈ છે. તેમજ મી.
ડોકની કિમતી સેવાનાં વખાણુ કર્યાં.
ઉપરાંત બોલનારાઓમાં મી. શીલીપ્સ,
કેનન બેરી, મી. હાવરડ, મી. એલેક
માંડર, મી. મીસ, મી. પેરી વીગેરે હતા.
મી. શીલીપ્સે કહ્યું કે જનબનીયન નામ
નો અંગ્રેજ તેર વરસ સુધી જેલમાં
રહેશે. તે પાપમાલ થયો. તેનાં બચ્ચાં
કચ્ચાં હેગન થયાં છતાં તે પાછો ન હાલ્યો.
આમજ હોદી કોમે જુરસો બળવી રાખવો
હરે છે.

મી. કાઝલીઆએ, હમામ સાહેબે
તેમજ મી. કામાએ અને મી. ગાંધીએ
બાપણુ કર્યાં. બાદ મી. ડોક તાલીઓ
ના બારે અવાજ વચ્ચે ઉઠ્યા. મી. ડોકે
જણાવ્યું કે હોદી કોમે ચિરતરી કોમને
નીચું જોવડાવ્યું છે. પોતે ઉવટ તલક
કામ કર્યાજ કરશે. વિલાયતમાં જેટલું
અને તેટલું કરવા રાજી છે. હોદી લડત
ચોખી, ખીનસ્વાર્થી તથા ન્યાયી અને
ધાર્મિક છે. તેમાં મદદ કર્યા વિના કોઈ
સારા માણસથી નજ રહેવાય. રહી
અગીઆર વાગે બાદશાહી ગીત માંડ સલા
બરખાસ્ત થઈ.

બીડ એટલી હતી કે લગભગ ત્રીસ
હોદીના ખાવાની સગવડ બીજાં દેખલ
ગોઠવીને કરવી પડી હતી. મી. ડોકની
સ્તુતિના તારે નાતાલ ક્રિડિઅન કોમેસ,
કેરોસ્ટીયન અ.જુમન, મી. રસ્તમજી,
મી. દાવુદ મહમદ, વેરલમ હોદી કોમ,
રેંમર વીગેરે તરફથી આવ્યા હતા.

દરજવાલના પ્રોપ્રિસીવ પક્ષના આગે
વાન સર પરસી શીટ્ર પેટરીકે એક
બાપણુ દરખાસ જણાવ્યું હતું કે અંગ્રેજો
ના આગેવાન જેમ ડોક જેમીસન છે,
તેમ બોવરોના આગેવાન જનરલ બોયા
છે, માટે તેઓ બંને મળીને કામેલીશન
મીનીસ્ટરી થાયે તો તેને લોકો બધે
પસંદ કરશે.

કાઠીયાવાડ આર્ય મંડળ

સત્યાગ્રહીના માનમાં મેળાવડો

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

કાઠીયાવાડ આર્ય મંડળનો મેળાવડો બીટરીસ ઈલીમાં તા. ૨૨ મીએ સંજના સાંજનાત વાગે મી. રસ્તમજી, મી. શાહ તથા મી. શેલતને મળવા માટે બોલાવવામાં આવ્યો હતો. તેમાં મંડળના કારભારીઓ તથા સલાહદો ઉપરાંત સ્વામીજી, મી. હાઉદ મહમદ, મી. ઇસ્માઇલ ગેરા, મી. હુસન કાસમ, મી. સુનીત મહારાજ, મી. અરજુનસીમ, મી. સમન બરધી, મી. જમતસીમ, મી. શેખ મહેતાબ વિગેરે હાજર હતા. મી. રસ્તમજીએ નહીં આવવાનો મારીપત્ર લખ્યો હતો તેમાં જણાવ્યું કે ત્યાં લગી લડતને અત નથી આવ્યો તે ત્યાં લગી બીજા હોદી પોતાની ફરજ ન બજાવે ત્યાં લગી તેમનો માન લેવાનો વિચાર નથી. મી. માંધીને પ્રમુખ નીમવામાં આવ્યા હતા. તેમણે લડતનું રહસ્ય સમજાવ્યું. મી. શાહે કહ્યું કે આને લાલક પોતે નથી. લડતમાં જે ભોગ આપાય છે તેના કરતાં જેહાન-સમગ્રમાં મરજી હતી તે વેળા જે આ જાનને જેખમે કામ કરતા હતા તે વધારે ભોગ આપતા હતા. આ લડત સ્વાર્થ રહિત હોવાથી ઉંચા પ્રકારની છે. મી. શેલતે પણ તેવાજ રૂપમાં ભાષણ કર્યું, તે થોડાજ દિવસમાં પોતે જવાના છે એમ જણાવ્યું.

મી. દીવાન, મી. કાળીદાસ ગાંધી, મી. જમીનદાસ મહેતા, મી. સંઘવીએ મી. રસ્તમજી, મી. શાહ તથા મી. શેલતની કીમતી સેવાની તારીફ કરી. મી. દીવાને જણાવ્યું કે મી. કાળા નાનજી તથા મી. તુળસી જુઠા લડતમાં બાગ લેશે. મી. હાઉદ મહમદ તથા મી. ઇસ્માઇલ ગેરા એ સંપ વિષે ભાષણ કર્યું તેમજ લડતની અમત્યતા જણાવી. મી. મહેતાએ તથા મી. અબ્બારામે કાબ સંભળાવ્યાં. પછી સ્વામીજીએ બંને કામમાં સંપની જરૂર છે એમ સમીત કર્યું, અને લડતમાં બીલખુલ પાછી પાની ન થવી જોઈ એ એ વિષે અસરકારક રિતે બતાવ્યું.

પોસ્ટેક્સ વિરૂધ્ધ લડત લેનાર બાઉડન નાસનના ગોરાને પોસ્ટેક્સ ન. કરવા માટે કોરટમાં ખડે કરનારાં આવતાં પા. ૩ નાં દડાની સજા થઈ હતી.

ઓલ ઇન્ડિયા મોસલેમ લીગ નો પ્રોટેસ્ટ.

આ લીગની કમીટી તરફથી તેના સેક્રેટરી મી. અહુર અહમદે કોલોનીના સ્ટેટ સેક્રેટરીને ટરાંસવાલના મુસલમાન સત્યાગ્રહીઓની હિમાયતમાં એક કાગળ તા. ૧૨ મી જાનેવારીએ લખ્યો હતો તેની વિગત નીચે મુજબ છે:—

ટરાંસવાલના રજીસ્ટ્રેશન કાયદાથી થી નામોશીની સામે થતાં ત્યાં વસી રહેલા અમારા સ્વદેશી ભાઈઓને જેલમાં જે તકલીફ આપાય છે તે સંબંધી નીચેનાં હકીકતો કોલોનીના ના સ્ટેટ સેક્રેટરી પાસે રજુ કરવા ઉપલી લીગની લડતની કમીટી અને ફરમાવે છે.

ટરાંસવાલના મારા દેશીભાઈઓમાંને મોટો ભાગ મુસલમાની ધરમ પાળનારો છે; અને મારા સમજવા પ્રમાણે ત્યાંની હોદી કામમાં મુસલમાની કામ સફરથી વધારે પડસાદાર તથા વજવાળી છે. તે આ પહેલાં વાગે વેપારી તથા કુશનદારો છે. અને ટરાંસવાલ બ્રિટીશ સત્તાનીયે આબુ ત્યાર પહેલાંના તેઓ ત્યાં વસવાટ કરી રહ્યા છે.

ત્યાંની મુસલમાન કામ પોતાના બીજા ધરમવાળા હોદીભાઈઓની મફક એમ માને છે કે ટરાંસવાલના રજીસ્ટ્રેશન તથા કમીશન કાયદા પોતાની તેમજ પોતાના આખા દેશની હીજુવરતી કરનારા છે; અને તે કોલોનીની ગેરી પ્રત્ય પોતાના દિલને ખાતર પોતાના વજણને વાંજળી ગણે છતાં મારા દેશીભાઈઓ બીજાને કોરો રસ્તો લેવ એ મારી કમીટી સમજી શકતી નથી.

ટરાંસવાલની મુસલમાની કામે બીજા હોદી કામની સાથે રહીને, પોતાપર ખારીજ કાષ્ટાનો ભગ બતાવવામાં આવ્યો હતો તે વખતે, ત્યાંની ગેરી પ્રજાની ન્યાય હુકમીયર વિચારસ રાખી જે કસગ લીધા હતા તે પાળવા માટે કાયદાની ખમે તે સમ સહન કરવાનું પસંદ કર્યું છે. ટરાંસવાલ સરકારે આરા કાયદાનો અમલ કરે તેની સામે તેઓ ફરીવાર કરતા નથી, પણ તે અમલ દરમિયાન બીજા જરૂરી તકલીફ આપવામાં આવે તે સામે વહી સરકારનું રક્ષણ માંગવા તેઓ હક દાર છે.

મારી કમીટીને જાણ થયું છે કે મારા સ્વદેશીઓને જેલમાં તાકલીફ સંપત તકલીફ આપવામાં આવે છે; અને મારા

વાળાઓ સસત્રકને તોડી નાંખવાને આ અણબજારતા ઉપાયો લઈ રહ્યા છે એમ તેઓ માને છે. દખલા તરીકે, લાંબા વખત સુધી, તેઓને અપાતી રાખમાં થરખી બેળવવામાં આવતી, અને હાલમાં રમજાન માસ વખતે તેઓને રોજ પાળવાની સગવડ કરી આપવામાં આવી નહોતી.

મારી કમીટી નોંધ લેવ છે કે હાલમાં ઉમરવની સભામાં લેરડ લેમોગટના જવાબમાં, ટરાંસવાલના કોલોનીયલ સેક્રેટરીને અતુસરીને સ્ટેટ સેક્રેટરીએ એવું જાહેર કર્યું હતું કે મારી રિપોર્ટમાં મુસલમાનો પાછળથી રોજ પાળી શકે છે. મારી કમીટી માન્યુરવક જણાવે છે કે મુસલમાની ધરમના કાષ્ટ સંબંધી તે બીજી હકીકત કહેવામાં આવી છે. અને ખરી વાત એ છે કે મળીર માંદગી અથવા મુસાફરીને લખને રોજ પાળી શકે વેળા પાળી શકાય છે.

ઉપર જણાવેલી હકીકત ઉપરાંત મારી કમીટી ટરાંસવાલના કાયદાના મુખ્યદોષ વિશે કંઈ કહેવા નથી માગતી પણ દક્ષિણ અફરિકાના સંસ્થાનોની અમારા સ્વદેશી આ તરફની વરતણકથી હોદની દરેક કામમાં જે અસંતોષ ફેલાય છે અને બ્રિટીશ રાજ્યના દુરમનો હોદમાં તેનો દુર ઉપયોગ કરી ઉકેરણી કરે છે તે તરફ રાજ્યદિને ખાતર વફાદાર પ્રજા તરીકે આપનું ધ્યાન ખેંચવાની પોતાની ફરજ સમજે છે.

મારી કમીટીને દરદ માપ છે કે નામોશી બરેલા કાષ્ટની સામે થવાના આ કમમાં મારા દેશીભાઈઓનાં બુરસો લાખી રવા માટે તેઓની ધરમની કામણી દુખાવવામાં આવે છે. ખાસ કરી મુસલમાનોના અખાલમાં તે લામણી બહુ પવિત્ર મજુરામાં આવે છે.

પોતાની જવાબદારી ખ્યાલમાં રાખી મારી કમીટીને કહેવું પડે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકા, જે હોદની માફક શહેનશાહી નો એક ભાગ છે, ત્યાંની હોદી રાખત ના સવલતો નીચેનાં તુરતમાં નહીં લાવવામાં આવે તો હોદ સરકારની હાલતી મુશીબતોમાં ઉમેરો થશે.

ટરાંસવાલની ખાણો માટે પ્રકાશી અને તેની પાસેના દાખુઓમાંથી રૂ. ૫૦,૦૦૦ મળશે લખવાની યોજનાપર વિચાર વધાવવામાં આવે છે.

મો. પોલાકની લડત

હીંદી સરકારને રજુઆત

મો. પોલાકે તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરે હીંદી સરકારને ટરાંસવાલ તથા નાતાલની બંધી અરજીઓ ટાંકી એક રજુઆતનામું મોકલ્યું હતું, તેના કેટલોક ભાગ અંગ્રેજીમાં આપીએ છીએ :—

હું કહેવાની રમ થઈ છું કે નાતાલ સરકારે, જેમાં દસ વરસની પુરાણી રસ મથી વિરૂધ્ધ, એવા ધારાઓને હાલમાં મંજૂરી આપી છે કે જેથી ઠામી તથા વત ઉભો થાય છે, અને હીંદી વિધાયીઓને ખાસ તુકસાન થાય છે, હીંદી બાળકોને માટે ખાસ એલાહેદી રાખવામાં આવેલી સરકારી નિશાળ સિવાયની બીજી સરકારી નિશાળમાં તેઓ જઇ શકતા નથી. વળી આ ખાસ નિશાળમાં પણ ૧૪ વરસની ઉપરના છોકરાને રાખવામાં આવતા નથી. ગોરા અને કાફરના વરણસકર છોકરા માટે ૧૬ વરસની હદ રાખવામાં આવી છે, અને ગોરા છોકરાઓ માટે તો હદજ નથી રાખી. વળી ખાસ રાખેલી હીંદી નિશાળમાં હીંદી બાળાઓને કેળવણી અપાતી નથી. કેમકે ખાસ આ હીંદી નિશાળમાંજ છોકરાઓ તથા છોકરીઓને સાથે ભણાવવાની બંધી કરવામાં આવી છે. વિશેષમાં, એટલુંકે જન કમીશનની કેટલીક સુચનાઓ પણ પ્યાનમાં નહીં લેતાં ઉપલી નિશાળના ખર્ચ માટે હાલમાં જે રકમને સરકારે બહાલી આપી છે તે ગયા વરસ કરતાં પણ કમતી છે. ગયા વરસની રકમ તેની પહેલાંના વરસ કરતાં કમતી તો હતીજ.

એટલુંકે હીંદી સરકારને ખર્ચ હશે કે યુનીયન અમલમાં આવશે કે તરતજ દક્ષિણ આફ્રિકા એકજ સત્તા હેઠળ આવશે. અને સરકારના પોત પોતાના કાયદા તો કાયમજ રહેશે. વળી તા. ૧૬ મી નવેમ્બરે વડી પારલામેન્ટમાં લોરડ એમ્પીલના જવાબમાં લોરડ કરીયુએ નીચેની હકીકત કહી હતી તે વિષે પણ હીંદી સરકારને વાકેફ કરવામાં આવશેજ.

“હું ખાઈ છું કે સહેનશાહની બંધી રકમતને આખી સહેનશાહતમાં છુટથી હામલ થવા દેવાનું બની સકે તો આપણે બપો રાજ થઈશું પણ મને ખાતરી છે કે દક્ષિણના સરકારના લોકમનની જે નજરપણ માંડી છે તે મજબૂતા દશે

કે એ હેતુ સાધી શકાવો. હશે તોપણ તેને બહુ મુદત જોઈશે. આ વિષયમાં તેઓને લોકમન કાંઈ ટાલો પડ્યો હોય એવી મને તો કંઈ નિશાની દેખાતી નથી. તે બાબતમાં કલકી સખત ભાગ્યથી ચલી જોઈ છું, એમ કહેવું એ વધારે પડતું થશે તે હું જાણું છું.” લોરડ કરીયુના કહેવાનો સાર એ નીકળે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર હાલ વધી રહેલા હીંદીઓની સ્થિતિમાં કંઈ સુધારો કરે એવો એણે સંભવ છે તેથી કલકી ખાસ કરીને જે ટરાંસવાલ ના હીંદીઓને તેઓની લડતમાં ટુરત ફરતે નહીં મળે તો, સહેનશાહની હીંદી પ્રજામાંના જેવી કેળવણી પામેલાને પણ કાયદેશર નહીં હામલ થવા દેવાના તે કાસો નીના અપમાનકારક કાયદાઓ આખી યુનીયન સરકારમાં ફેલાશે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદીઓની સ્થિતિ દિવસે દિવસે એટલી ખરાબ થતી ચાલી છે કે આખરે ટરાંસવાલમાં તે અસહ્ય થઈ પડી છે. નાતાલમાં પણ લગભગ એવીજ છે. નાતાલના કેલીગેટોએ ઇન લાંબમાં જે અરજી કરી છે તેપરથી પણ જણાશે કે નાતાલમાં ગીરમીટીયા હીંદી મોકલવાનું બંધ કરવાનો કુકમ કાલવા વડી સરકારને આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો. ટરાંસવાલના હીંદીઓએ પણ બીજાં કારણોને લીધે એજ અરજ કરેલી છે અને અહીંની ગઠેર સભાઓએ તેને ટેકા આપેલ છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગીરમીટીયા મોકલવાનું બંધ કરવાથી નીતિનું પમણું બરબુ કહેવાશે એટલુંજ નહીં પણ તેથી ત્યાં વસી રહેલા હીંદીઓને રાહત મળશે, કેમકે નાતાલ સરકાર એશીઆટીકા માટે અગળના કરવાનું બંધ રાખી પાછળને કરવાજેથી બુના હીંદીની મરજી વિરૂધ્ધ હીંદી મજુરોને હામલ કરે છે. આથી પ્રજામત હીંદી વસ્તી વિરૂધ્ધ વધતો જાય છે, અને તેઓની સંખ્યા વધી જવાના ડરથીજ મુશીબતો પાડવામાં આવતી હોવાથી તેઓની મુશીબતોનો અંત આવતો અટકે છે. હામલ તરીકે ૧૮૬૧ ના કાયદા પ્રમાણેનો, પા. ૩ નો માધાવેરો; જે હરેક ગીરમીટ પુરી કરેલા ૧૬ વરસ અને તેની ઉપરની ઉમરના મરદને, અને ૧૩ વરસ અને તેની ઉપર ની ઉમરની સ્ત્રીઓને બરબો પડે છે. આ બેના ગીરમીટ પુરી થયે તેમાં પાછા હામલ થવા કરતાં છુટા રહેવું વધારે

પસંદ કરે છે. વિશેષમાં, ગીરમીટીયા મજુર બંધ થાય તો હાલના બુના મજુરોને કાયદો થાય. આને તો નવા અને સરતા મજુરો દોંદી આપ્યા કરતા હોવાથી તેમને (બુનાને) રોટીના સાંસા પડે છે

હું આશા રાખું છું કે વડી સરકાર ને ફરી ભક્ષામણુ કરવા સારું ઉપલી બંધી હકીકતો હીંદી સરકાર પ્યાનમાં લેશે. ટરાંસવાલનો મામલો મરદાઓ થઈ પડ્યો છે. લગભગ ૨૦ માણસો જેલમાં છે. સેક્ટો કુટુંબો પાંચમાસ અંધ ગયાં છે, અને ધર્મી સ્ત્રીઓ અને બચ્ચાંઓ નિરાધાર થઈ પડેલ છે. વખત જાય છે તેમ તેમ કલણાઈ વધતી જાય છે. ટરાંસવાલના હીંદીઓને રાજ્ય વડી વઠમાં કંઈ અવાજ નહીં હેવાથી તેમને લાગે છે કે હીંદી સરકારના રજાણી આશા તેઓએ રાખવી જોઈએ. અને તેઓને ખાતરી છે કે તેઓની સ્થિતિ સંજળાયા વિના નહીં રહે.

ટરાંસવાલના હીંદીની તારીફ

લડત માટે ઉપરાણું

તા. ૨૨મી ડીસેમ્બરના અંકમાં એક લખાણમાં મુખ્યમંત્રી “મને જમશેદ” લખે છે કે :—

શેઠ લક્ષ્મીદાસ અને શેઠ મુળજી જેઠાની મારફેટોના વેપારીઓએ પોત પોતામાં એક ફંડ કરી ટરાંસવાલના હીંદી માટે ફંડની શુભ શરૂઆત કરી છે. એમનો શુભ હામલો લઈ જે બીજા મંડળો જે વાંકે માંદી ખમ્મર, મોતી ખમ્મર, હાણા ખમ્મર, શેર ખમ્મર, જુદી જુદી ખીલો અને કારખાનાઓ તેમજ બેંક અને એ શીસો પોત પોતામાંથી નાણાં ભેગા કરી, આ કામને ટેકા આપે તો થોડા વખતમાં એક મોટું ફંડ થાય, અને આપણા નીર દોષ હાડમાર થતા હીંદીવાનોને મોટો ટેકો થઈ પડે. કાયદા બજારના વેપારીઓએ આ ફંડ અને એટલું મોટું કરવાને નીચલા આગેવાન વેપારીઓની એક કમીટી હાવી છે :—શેઠ મોવારજી વેલજી, શેઠ માધવજી હાકરસી, શેઠ મોપાલજી વાલજી સુદરજી, શેઠ અવભોજ શીવજી, શેઠ અંબ રમદ કલ્યાણજી, શેઠ ગીરવરદાસ જેઠાભાઈ, શેઠ લક્ષ્મીદાસ મોવારજી, શેઠ નેકાલાઈ વાલજી, શેઠ મુળજી કરચનદાસ.

ચોક, પ્રાગ્જી ૧૬૨૧૧૬૨, તથા બીજા
૧૦.

આ સાહેબોની મહેરબાની અને લાગ
વળથી અત્યાર અગાઉ એક સારી રકમ
એકઠી થઈ છે એમ સંજગાય છે, અને
તેની અદર ધણે વધારે થવાનો સંભવ
છે. ખચીત આ મહત્વોત્તુ પચતુ 'ધણુ'
તારીફવાક છે, અને એમને પચતે આવી
ને બીજા મહત્તો એ આ કામ ઉપાડી
લે તો ટરાંસવાલના આપણા હિંદીભાઈઓ
ની હાડમારીમાં ધણેજ ધડાડો થયા વગર
રહેજ નહીં. જ્યારે આજે આપણા દેશ
માં "સ્વદેશી, રાદેશી" નો પડથો થઈ
રહ્યો છે ત્યારે, આપણા પોતાના સ્વદેશી
ભાઈ જે સંકોટ, હાડમારી અને દુઃખ
ખમે છે તેઓને ઉમારિને "સ્વદેશી" ની
આપણી લાયકાત સામેત કરી આપવાની
આપણને ઉમદી તક છે. આપણે વૃથાખી
ખોપરોને અને કેટલાક મગરર ઉમેજેને
દેખાડી આપવું જોઈએ છે કે હિંદીવાને
તેઓ ધર છે તેમ નજા પોયા નથી,
પણ જ્યારે કામ પડે છે ત્યારે તેઓ એ
કમ થઈ પોતાના સ્વદેશી ભાઈઓને માટે
બનવું કરવાને પછાત પડતા નથી. જ્યારે
આપણા હિંદીવાનેના હકો મેળવવાને
માટે, ટરાંસવાલ ખાતે વચ્ચતા આપણા
જણીતા વીરલા હિંદીભાઈઓ પોતાનું
સમજુ પોતા જતાં અને પોતાનાં કુટુંબ
કમીજાને પછસે રોકે નાહ થવા જતાં, તે
મુશ્ક નહીં જોડવાને માટે બાંધીખતુ
જોમરે છે અને જ્યાંસુધી આપણા હોશ
ન મળે ત્યાં સુધી બાંધીખાતામાંજ મરવા
વડીક તથાવર થયા છે, તો શુ આપણી
ફરજ નથી કે તેઓની મદદે જઈ તેઓ
ના બંધાં છોકરાઓને જૂખમરામાંથી બચા
વવા? આથી વધારે જરૂરી બીજી ફર
જ કમ હોય તે આપણે સમજી શકતા
નથી, અને તે ફરજ બંધવવાને એકે
એક હિંદીવાને બહાર પડવું જોઈએ છે.

પેલા બહાદુર, દીમતવાલ અને ખરો
દેલકત વીરલા હિંદીએ જે છેલ્લો જે
ગામ આપણી ઉપર મોકલ્યો છે, તે વચિ
અને તમારામાં જે દખાનો સહેજથી અ
રા સમાયેલો હોય તો આ કામને મદદ
આપો, અને તેની બહાદુરી બરેલી લડન
ને જશ મળે તેવું કરવાને તથાવર થાઓ.

છેલ્લે અમે એકવાર ફરીથી કાપડ બજાર
ના વેપારીઓને આ શૂમ સરખાત માટે
ખુમારકાદી આપીએ છીએ, અને તેમ
નો રોકા દાખલો બીજાં મહત્તો વગર
બંધત જેવે, કાપડી એ એવા બીજાંની
કરીએ છીએ.

સત્યામહી જેલીઓનો ખોરાક

મો. રમદસનો જવાબ

ખીટીજી છટીબન એસોસીએટન તરફ
થી વડી સરકારને સત્યામહી જેલીઓના
ખોરાક વિષે ફરીમાદ કરવામાં આવી હતી,
તે ઉપર તપાસ કરતાં જનરલ રમદસે
વડી સરકારને ગવર્નર મારફત તા. ૧૦
ડીસેમ્બર ૧૯૦૯ના રોજ નીચે મુજબ
લખેલ છે :—

જા. બોમન અને વાઈલીએ જેલના ખો
રાક પર આપેલો રીપોર્ટ 'છટીબન એ
પીનીબન' માં પ્રમદ થયો છે તે આપના
અમલદારોએ તપાસ્યો નથી; જતાં એમ
માને છે કે જેલના વડાને જે રીપોર્ટ
ઉપર દાકતરોએ આપ્યો છે તેની તે ખરી
નકલ છે.

હિંદીઓએ જે ખોરાક વિષે ફરીમાદ
કરી છે તેનો ૧૯૦૯ના જુલાઈથી અમલ
માં આવેલા ખોરા, નેટીવ તેમજ હિંદી
માટેના સામાન્ય જેલના ખોરાકના ધારા
માં સમાવેશ થાય છે; અને તેમાં હિંદી
ઓની ખોરાકી વિષે તપાસ કરી વી તથા
કરીપાઉડરનો ઉમેરો કરી સ્વચ્છ હિંદીના
ખોરાકને મળતો તે કરી આપવામાં આવ્યો
છે તે જોઈ શકાય.

આમજના ખોરાક કરતાં હાલના ખોરાક
માં સુધારો થયો છે એમ આ ફરજારથી
નિષ્પક્ષપાતી દિંદીઓએ કબુલ કર્યું છે.

આ સુધારેલા ખોરાકનો કામસ અનુ
ભવ લીધા પછી લગભગ ૨૫ જેલના
દાકતરોએ તેની તપાસ કરી, અને તેમાંથી
માત્ર બે દાકતરોએ વિશેષ સુધારાની અ
મત્વતા જણાવી. જ્યારે બીજા દાકતરે
તેજ ખોરાકને સંતોષકારક મણ્યો.

આ ઉપરથી પ્રીટોરીયામાં જેલના વડ
ની એડીશમાં પ્રીટોરીયા તથા જોહાન્સ
બરગની જેલના ઉપરી તથા દાકતરોની
એક પચાત ખોલાવવામાં આવી. તે
આ બાબત પર પુખ્ત વિચાર કર્યા
પછી એવા કાવ પર આવેલ કે હિંદીના
ખોરાકમાં કમ ફેરફાર કરવાની જરૂર
નથી. પણ જે દિંદીને ગોસ આપે
ધરમ વિરુદ્ધ હોય તેને તેની અવજમાં
બહુ પુડીકારક મણાતા પીનીસ આપવાનું
નકડી કર્યું હતું.

આ ફરિવનો આવતા જાનેવારીથી અમલ
કરવામાં આવશે. જતાં ધરમનો જેને
માથ છે તેને માંસને બદલે બીનક પથ
કાંઈમાં આપવામાં આવે છે.

ડરબન ટાઉન કાઉન્સીલ પર નુકસાનોનો દાવો

૧૦:

જોની બુલવન નામના કોલોનીયલ
હિંદીએ ડરબન ટાઉન કાઉન્સીલ પર પા.
૧૦૦ ની નુકસાની માટે ડરબન મી
માજીએટની ફારટમાં દાવો માંડ્યો હતો.
ફેસની હકીકત એવી છે કે વાઈ બીબ
સાત હિંદી સાથે એ સીટમાં ડીસેમ્બરની
તા. ૯ મી એ એક યુદ્ધોલ કલબની
મીટીંગમાં હાજર રહેલ. લાંબી ટરામમાં
જેસી ગેલેવેલાઉસ સુધી ગયેલ પછી
મસજીવ રાડપરથી થોમસરાડ સીટમાં
પોતાને ઘેર તે જતા હતા. તેવામાં
પોલીસે તેમને અટકાવ્યા, અને પાસ
માગ્યા. તેમણે તે ન હેવાતું જણાવ્યું,
ને પોતે મીટીંગમાંથી ઘેર જતા હતા તે
કહ્યું. ફેનરેટબલ તેમને માજીપર લઈ
ગયો. ત્યાં તેમણે બધી હકીકત જણાવી
જતાં તેમને ચારજ કરવામાં આવ્યા,
અને કેટલાક કચાક બાદ જમીન ઉપર
છોડ્યા. બીજે દિવસે ફારટ તેમને નિદેશિ
દરાવી જોડી મુક્યા. આમ વગર મદત
ના પોલીસે તેમને ફેરન કર્યા તે માટે
ટાઉન કાઉન્સીલ પર દાવો માંડવામાં આવ્યો
હતો.

માજીએટે મુકાદો આપતાં બધી
હકીકત જણાવીને કહ્યું કે ધારો
એવો છે કે "રખડતા માલુમ ન પડવા
જોઈએ." જેઓ અમુક કામપરથી સીધા
ઘેર જતા હતા એમ કબુલ થયું છે તેઓ
રખડતા હતા એમ કહેવાય નહીં. માજી
સ્વરેટ પોતાની દલીલના ટેકામાં લેડીસ્મીથ
નો એક દાખલો આપ્યો. એક ખરીસ્તી
હિંદી જોરાત દેવજમાંથી મોડી રાત્રે ઘેર
જતી હતી. તેનાપર મોડા જવા માટે
કેસ ચાલ્યો. તે મોડી રાત્રે બહાર હતી,
પણ રખડતી નહોતીજ ને તેથી ફારટમાં
તે નિદેશિ દરેલ. એક માજીસ કદાચ
ખરેખર રખડતો પણ માલુમ પડે, જતાં
તેવું ફારજુ તે બરાબર સમજાવી શકે તો
તે નકામો રખડતો મણુમ નહીં. ત્યારે
આ દાખલામાં તો તે સીધો ઘેર જતો
હતો એ ફેનરેટબલે કબુલ કર્યું છે.
એટલે તે રખડતો પણ ગણાય નહીં.
તો પછી શુ કામ ને કર્યા જતો હતો
એ ખાતરીની ફારટબલને જરૂર નથી.

માજીએટે કહ્યું કે ધારાના આવા
અરથથી પોલીસને મુશીબત નડશે ખરી,
જતાં તેના ઉપર તેના કાચમાં નથી.
તે માટે તો કાઉન્સીલે ધારામાં ફેરફાર
કરવો પડે. ફરિયાદીને નુકસાન થોડુંજ
થયું છે, માટે તેને ખરજ સહી પા.
૪-૧૦-૦ આપવું જુ.

નાદારી કાંટનો નોટીસો વગેરે

(અવરમેટ મેજેસ્ટ્રાટી)

મારીસખરગના દુકાનદાર મહમદ સાહેબ ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેખદારોની પહેલી મીટીંગ તા. ૧લી મારચે ૧૦ વાગ્યે બરાબર.

મારીસખરગના એમ. ડી. પારખની અરજીથી કસોટી આવે રહુઅરસ દાહિન હુકમ હાથેની મીલકત સુપ્રીમ કોર્ટના હુકમથી કાચી જપ્તીમાં લેવાઈ છે.

મારીસખરગના વેપારી રોશન ખાને પોતાના લેખદારોને ટકા મુકવાના ધરાઈથી લેખદારોની મીટીંગ સુપ્રીમ કોર્ટના મારતરની હજુર તા. ૧લી મારચને મંજૂરવારે સવારે સાડા દસ વાગ્યે બોલાવી છે.

ન્યુકેસલના દુકાનદાર ગુલામ આદમ માલતની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં આજબરડ એ. યટલ કુલ મુખતવાર દરરડી નીમાએલ છે, અને ડરખત માજીએટની કોર્ટમાં લેખદારોની મીટીંગ તા. ૧લી મારચને મંજૂરવારે સવારે ૧૦ વાગ્યે, અને ત્રીજી મીટીંગ તા. ૧૫ મી મારચે ૧૦ વાગ્યે બરાબર.

વેંચમના ફરદના વેપારી ઇસખ પટેલ અથવા ઇસખ આદમની નાદાર મીલકત સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના મારતર પાસે રજૂ થયેલ છે, તે તેની એક નકલ ડરખત માજીએટ પાસે રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૨૨ મીથી ૧૪ દિવસ સુધી તપાસ માટે ખુલી રહેશે.

સાકચ કોર્ટ જ કચનના દુકાનદાર એ. એમ. સફાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં એચ. એલ. કરોકેટ દરરડી નીમાએલ છે, અને ડરખત માજીએટની કોર્ટમાં લેખદારોની ત્રીજી મીટીંગ તા. ૧લી મારચને મંજૂરવારે સવારે ૧૦ વાગ્યે, તથા ત્રીજી મીટીંગ તા. ૮ મી મારચે સવારે ૧૦ વાગ્યે મળશે.

ડરખતના વેપારી મહમદ દાવજી કાટ વાલની નાદાર મીલકત સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટે મંજૂર કર્યા છે, તેથી લેખદારોએ પોતાના હિસ્સા માટે દરરડી એમ. ડી. મેડીનસનને ૭-૮ કચમ આરેકમાં અરજ કરવી.

દરાંસવાલના કલરડ લોકમાં

અસંતોષ

-૧૦-

બેહાન્સખરગમાં મીટીંગ

દરાંસવાલના કલરડ લોકે તરફથી કોરડ સેલખોરનને માનપત્ર આપવાનો હસવ કરવા કલરડ લોકોની એક મોટી મીટીંગ મએ અઠવાડીએ બેહાન્સખરગમાં મળી હતી. તે વખતે તેમનામાં રાજ દારી કારણથી ફેલાયેલ અસંતોષના વિચારો બહાર આવ્યા હતા તે નીચેના સાર ઉપરથી જણાશે.

મી. એ. ડી. પેસીએ જણાવ્યું કે, યુનીયન કામદારોમાં કલરડ લોકોને સુરી દેવામાં આવ્યા તે માટે કલરડ લોકોને બહુ દુઃખ થાય છે. યુનીયન એકઠમાં કામચ ચયેલ છે તેવા બેટની જોએ હમાયત કરે તેઓ રાજ કરવાને લામક મળ્યા નહીં. દક્ષિણ આફ્રીકામાં કાળા લોકો એક અમલતની કામ તરીકે હજુ દરે માલુમ પડશે. તેમણે તેમનો અવાજ સંજળાવવા મહેનત લેવી જોઈએ. જો યુનીયનમાં તેમની મજબૂતી નહીં કરવામાં આવે તો તેમની કેવી હાલ થશે? (મીટીંગમાંથી અવાજ "ચુકામો જેવી") અને રીકાની અંદર આજે કલરડ લોકો છે. તેઓ ગોરાની સાથે એકસરખા મળ્યાય છે. કલરડ લોકોએ પોતાને ઉગારવા વાસ્તે એટલુંજ કરવાનું છે કે એકત્ર થવું. ત્યારે તેઓ ગોરાઓની સામે થઈ શકશે. વેપારમાંથી હશે તો ગોરાઓ દીકાંટ લઈ ચાલતા થઈ જશે, પણ કલરડ લોકોથી તે બનવાનું નથી. તેમને દક્ષિણ આફ્રીકાજ વતન છે. તેમના હક છીનવી લેવા એ ધોળે દિવસે હુકમ ચલાવવા જેવું છે.

ડા. ડમલ્યુ. ગોડફ્રેએ પોતાના જાવજીમાં જણાવ્યું કે આ મુલક કલરડ લોકો તે વારસામાં મળેલો છે. અને તેને કદી ગોરાનો મુલક હરી શકાશે નહીં. દક્ષિણ આફ્રીકામાં ૪૦ થી ૫૦ લાખ કલરડ લોકોની વસ્તિ છે. જો તેઓ એક પીઠ ને પકડે રહે તો ગોરાને તેની સ્થિતિની ખતર પડે. આજે દરેક કલરડને ગુલામ જેવી રીતે રાખવામાં આવે છે. તેને હવા ખાઈને છવાડવાનો ગોરાઓનો ધરાઈ ભાગે છે. કલરડ લોકોએ ગોરાઓને બેલકેટ કરવા જોઈએ એવો ભારો દબાવેલ છે.

પછી કોરડ સેલખોરનને માનપત્ર આપ

વાનો હસવ થયો હતો. પ્રીટોરીઆ દાહિન કાઉનસીલની કલરડ લોકોને કનેક વાની વસ્તીને વખોડી કાઢવાના હસવો થયા હતા.

એક આગેવાન પાદરી જાવજી કરનારે સોગન લીધા કે હું કદી પાસ કલરડ નહીં, અને પાસ રાખવા કરતાં ગોળીથી મને મારી નાખવામાં આવે તે બહેતર મણીશ. જુદા જુદા બોલનારાઓએ એવો આગ્રહ કર્યો હતો કે કલરડ લોકો એ સત્વામથી લડવું જોઈએ.

"મરકચુરી"ની દીકા

કપરની કલરડ મીટીંગ પર દીકા કરતાં "મરકચુરી" કહે છે કે :-

પાસ કરીને પ્રીટોરીઆમાં કલરડ લોકો ને બહુ ખરાબ રીતે રાખવામાં આવે છે એમાં શકા નથી. તેઓ ગોરા જેટલા સુધરેલા છે. છતાં પ્રીટોરીઆ દાહિન કાઉનસીલના કેટલાક મેમ્બરો તેમનાં હક હડતાં અપમાન કરે છે. તેમણે તેમને લોકેશનમાં જવાની નોટીસ આપી છે. તે ની સામે કલરડ લોકો પ્રોટેસ્ટ કરે તેમાં અચળો નથી. સુધરેલા લોકોને જમ લીપેટ રાખસ એ મજબૂત પાતકીપણું છે. ખિરતી ધરમ સામે તે એક યુદ્ધ કરવા બરોખર છે. તે લોકોને હીંદુસ્તાન હદખાર કરી શકાતા નથી. એકત્ર થઈને કામ લેવાની ખુદિ તેઓમાં છે. જો તેઓને કાફર જેટલા ઉતારી પાડવામાં આવે તો ગેરાઓની સામે તેમનામાં એ વો નિરતાર પેલા થશે કે જે આગળ જતાં કારે થઈ પડશે. અન્યાયનાં પરીણામોની હતિહાસપરથી આપણને ખબર છે. જો હલકા ગોરાઓના વિચારોનો અમલ થવા માંડે તો બનતજેતો મામતો એવો બારે થશે કે હવે અને ખિરતી વચ્ચેની તકરારો તેની પાસે કાંઈ લેખામાં નહીં મળ્યા. એ મામલાનાં ચીન્દ અત્યારેજ કાંઈક જણાવા લાગ્યાં છે.

ન્યુ મોડર હાનરી. માલનમાં એ ચીના પોલીસનું ખુન કરવા માટે ૧૦ ચીના મજદૂરોને મોતની સજા કરવામાં આપી છે. તેમણે મરહૂમના યાજ્ઞા ઉપર રાત્રે જઈને છરી, સળીઆ તથા બીજા સાધનો વડે પાતકી રીતે હુમલો કર્યો હતો ને જે જાનુને ઠાન શાફ્ટમાં અડાવતા, રાખીયામાં જેવું દરમાં પડી તે એક અલગ ગુના હતા.

જોહાનરખન

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

દેશના ધારા

જનરલ મેનેજરને નીચે મુજબ વધુ લખાણ એસોસિએશન તરફથી મોકલવા માં આવેલ છે :—

“મી. ગાંધી અને હું તમારી મુલાકાતે અત્યંત હતા તે વખતે આપેલા વચન પ્રમાણે રેલવેના ધારાઓ માટે પ્રસદો પડી ને આ સાથે મોકલ્યો છે તે ઉપરાંત તમને મળુમ પડશે કે રેલવેની મુસાફરી બાબતમાં એસીઆઈડીની હાલની સ્થિતિ કાયમ રહેશે, અને છતાં જાતિભેદ માટે અપમાન કરવાનો કાયદો તેમાંથી દૂર થશે. આ મુસદ્દો તમારા ધારાઓની જગ્યાએ બરોબર ખાંધ એસોસિએશન સહયોગ, છતાં તેમાં નેટીવ બાબત દેશનાર કરવા જેવું હોય તે તેટલો દેશનાર જી રાખા. આ મુસદ્દાની સામે તમને કાંઈ વાંધા જણાય તો જણાવવાથી ખીજો મુસદ્દો પડી આપવા પણ અમે કોશીસ કરશું. આ બાબત ઉપયોગી છે, અને તેથી યુનીયન સ્વયંસેવકો તે પહેલાં આ સુધારાઓ ધરાવે છે.”

તમારા વિવેક ભરેલા પત્ર વહેવારથી, તેમજ ધારાઓથી હોદ્દાનું અપમાન કરવા છતાં નથી એ ખાતરીથી, મારી કમીડી ખુશી થઈ છે, અને આશા રાખે છે કે તમારું તે વલણ આ સુધારાઓ પાસ કરીને તમે સાબીત કરી આપશો.”

મી. એમ. એમ. જાયાલ

ફેબ્રુઆરીના વેપારી મી. આમદ મદદ આપાત યનીવારે કાયદો બાબત પકડયા. તેમનો કેસ તા. ૨૮ મીએ છે. મી. આપાતને તોડવા સરકાર મથી રહી છે. તે માત્ર રેલીની દેરી બનાવવા બરોબર છે. મી. આપાતને પોતાના કસમને ખાતર પોતાની દુકાન જતી કરી છે. તેને હવે દરજીયાલની સરકાર કરતાં વધારે બેરોબર સરકાર પણ પાડી ચકે તેમ નથી.

બહાદુર થાળી નાઈક

મી. થાળી નાઈક જેણે જેલમાંથી નીકળ્યા બાદ શ્વાસ નથી ખાધો તે યનીવારે કોરટમાં હાજર થયા ને ત્રણ માસની જેલમાં દરે ખીજાને છે. તેમના જમનના વિષય અંગાર નથી. તેનો હીકરો દરેકને જાણી છે. તે સુધારાની કોશીસ કરી રહેલો છે.

મી. ગાંધી

મધે યનીવારે સવ રની દરેનમાં ડરખન જવા રચના થઈ ગયા છે. સાંથી થોડા દિવસમાં પાછા ફરશે. સાથે કેટલાક હોદ્દાને લાવવાની આશા રાખે છે.

મી. વરધન ચેટીયાર

પોતાનો બેલ પાછો બેચી જેલમાં દવા ખાવા પહોંચી ગયા છે.

મી. પો કે નાયક

તા. ૨૩ મીએ છુટકા તેવાજ ફરી પકડયા છે. સત્યાગ્રહની એવકુલાઈ, જંગલી પથ્થુ ને અજાનનો પાર નથી. તેમનું કામ તદન દંત્રધડા વિનાનું છે. મી. સહને દેશનાર ક્યાં તો મી. ફરતમજને છોડી મુક્યા. બંનેને કાયદા પ્રમાણે દેસ વડો દોષ. મધ્યા સત્યાગ્રહીને જેલમાંથી નીકળતાંજ પકડતા નથી. મી. પી કે. નાઈકને નીકળતાંજ પકડ્યા છે. બંને હવે વધારે ખાતરીપણે વાપરે. હું ઉમેદ રાખું છું કે આથી કોઈ સત્યાગ્રહી ગજ રાટમાં નહીં પડે. સત્યાગ્રહીએ તો જન મારા તલક જેલમાં રહેવાનું ફરવ્યું છે, એટલે તેને તો બધારે પકડે ભરે. હું એમ જણાવું જોઈએ.

એકસપરગના સત્યાગ્રહી

એકસપરગમાં નવ હોદા મગજવારે પકડાયા. તેઓની ઉપર તહોમત વગર પરવાને ફરી ફરવાનું દણ. તેઓને ૧૪ દિવસની જેલ અથવા બે પાઉન્ડ દંડ એમ કરવું. આ દંડ તેઓ ન આપતાં જેલમાં મથા. ફરમીયાન કોઈ અમલદારે વિચારવું કે તેઓનો માલ વેચી દંડ વસુલ કરવો. આથી તેઓના ખાટલા અને ખાવાના વાસણ વેચવાનો વિચાર આવે છે. બંને ચાલે. હોદી મરદ કંઈ ગમરાશી નહીં. બંને ખુબ વેચી નાખે. એટલે તેઓ છુટા રહેશે. ને ન પકડાય ત્યાં લગીમાં ફરીફરી ફરી કરી જેલમાં જશે. હું ઉમેદ રાખું છું કે ખીજા હોદી આ સામાન વેચાતો સેવા બીલકુલ નહીં જાય. બંને કેઈ ગોરા તે લેવો હોય તો સેવા જાય. અને જેવી પણ ઉમેદ રાખું છું કે ઉપરના સત્યાગ્રહીને ખાટલા વીચેરની સગવડ ખીજા હોદી કરી આપશે તે ખાતરા પછી સરકાર વેચી યનીવાર નથી.

મી. મધુલાલ ગાંધી જે ગયે અડવાડીએ હાથપર થએલ તે દાખલ થઈ ૫૩ થએલ છે. તેનો કેસ તા. ૨૪ મીએ છે. તા. ૧૫ મીએ એક ચીનો સત્યાગ્રહી ત્રણ માસની જેલમાં ગયેલ છે. તા. ૧૮ મીએ ખીજા કે અજેલ છે. તેમના

સાતને બે માસની ને બેને ત્રણ માસની સજા થઈ છે.

છેલ્લા બખરો

જોહાન-સપરગ, સુરવાર.

મેસરસ રાજુ નાઈક તથા પી. કે. નાઈકને ૩ માસની સખત સજા થઈ છે. મેસરસ કંડા સામી મુલે, તથા મોકડામદામ પીલે પકડાયા છે. તેમના કેસ શુક્રવારે છે.

મી. મધુલાલ ગાંધીને ત્રણ માસની સખત મજરીની સજા થઈ છે.

મી. અમરસુધનને હાથપર કરવાનો કુકમ થયો છે. તેને જન્ય કોમરલીમાં થયો હતો. અમરસુધનથી તે દરજીવાલ માં રહેલ છે.

શુક્રવાર.

આજ ચાલવાના હતા તે કેસો તા. ૪ થી ઉપર મુલતવી રહ્યા છે.

હોદમાં અરંતિ

લ. ૩૧, તા. ૧૮—અલ્લાબાદનો ફરરનો ખખરપત્રી જણાવે છે કે મધ્યપ્રાંતમાં ખખરતરના રાજમાં જ્યાં બખેડો જણાય છે ત્યાં તે સાંત કરવા અંગે પેલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ પોલીસીકલ એજન્સી સાથે ગયો છે. મુખ્ય સરકારની આગળથી તેઓ એક મેટરકારમાં બેસીને એ પ્રગણા ના મુખ્ય સહેરમાં (જમદલપુરમાં) દાખલ થએલ છે. ત્યાં બખેડો કરનારી જાતના લોકોની સખ્યા દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. પોલીસનું મુખ્ય લશ્કર તા. ૧૮ મીએ જમદલપુરમાં દાખલ થશે. તેમની મદદ માટે તખવાર રહેવા ખીજાં લશ્કરોને હાંગમાં બંધવું છે. થોડી એક કપાળીઓ થઈ છે, જેમાં (ફરર કહે છે કે) જગવાપોતોમાંના કેટલાક મરણ પામ્યા છે.

લ. ૩૧, તા. ૨૦—ફરરનો અલ્લાબાદ નો ખખરપત્રી જણાવે છે કે ખખરતરના બખેડા સખ્યામાં બખવાઓનો જમદલપુર ને લેવી લેવા લાગ્યા છે. સરકારી પોલીસ લગાઈ કર્યા વગર સહેરમાં દાખલ થતી જાય છે. અને ખીજા ૨૨૫ માણસો તથા તેમ પણ ત્યાં મોકલવામાં આવનાર છે.

તાર સમાચાર

ફીટના ટાપુમાં મોટા ધરતીકંપ થયો છે. જેથી એક મરણદ તથા કેટલાક મકાનો પડી ગયાં હતાં, તથા ૬ માણસો મરણ પામ્યાં છે.

લંડનનું "ફ્રી પ્રેસ જર્નલ" જણાવે છે કે સેપ્ટર અને આઈરીશ પાર્ટીની દબાવણો બર ન લાવવામાં આવે તો બે માસમાં ફરી નવી સુઝણી કરવાની જરૂર પડશે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની નેકનસ બેંકની બોર્ડી સહીયગી મોટા જરમનીમાં બનેલી બેંકાનસખરમાં વપરાઈ છે એવું બર લીનમાં માણુમ પડ્યું છે. આ બનાવટી કામ કરનારની જરમન પેલીસ શૈલમાં છે.

કલકત્તામાં જર કચેરીમાં ખુન કરનાર બંગાળી છોકરાને તા. ૨૧ મીએ ફાંસીએ આલવવામાં આવ્યો હતો.

હીસમાયુના બહર પાસેના સોમાલી લોકોમાં અસાંતિ ફેલાઈ છે, અને મુસ્લાની ઉસકરણીથી કેટલાક ખુનો થયાં છે.

તા. ૨૧ના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે માજી સુલતાન અબ્દુ હમીદ ગંબીર માંદગી બેઠાવે છે. તેના દીકરા તથા જનાનાને કોનસ્ટાનટીનોપલ લઈ જવામાં આવેલ છે.

ઇજીપ્તમાં ફેરના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે પરદેશ ખાતાના પ્રધાનની ઓફીસે એક માણસ વાટ બેઠા ઉભો હતો. મજકુર પ્રધાન આવી પહોંચતાં પાંચ ગોળીના બહાર થયા હતા, જેમાંનાં બેમાં થી પ્રધાન ઇટકી ગયેલ, પણ બીજી ગોળી શરીરમાં દાખલ થયેલ. પ્રધાનને ઇસ્પીતાલમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો. ખુની મુસલમાન છે, અને ઇજીપ્તની નેચ નાલીસ્ટ પાર્ટીના એક મેંબર છે. [દીંદુ સ્તાન પેઠે ઇજીપ્તની સર્વોપરી સત્તા અંગ્રેજ ના હાથમાં છે. એ સત્તા મેજવતી વખતે ઇજીપ્તે જણાવેલું કે ઇજીપ્તમાં સુલેહ પધરાય ત્યારે અંગ્રેજો ચાલ્યા જશે. હવે ઇજીપ્ત સંપુરણ સુલેહ છે છતાં ઇજીપ્તને ચલ્યા જવાનું મમતુ નથી. ઇજીપ્તની નેચનાલીસ્ટ પક્ષની માગણી છે

કે અંગ્રેજોએ ઇજીપ્તની બનેને ઇજીપ્ત નો રાજકારનાર સૌથી દુષ્ટ પોતાને મુસક ચાલ્યા જવું બેઠાએ. ઇજીપ્તના નેચ નાલીસ્ટ પક્ષના રસાપનાર મરકુમ મુસ તદા કામેલ પાસા ગણાય છે. -અ.પ.એ.]

પાછળથી જણાય છે કે મજકુર ઇજીપ્તનો પ્રધાન મરણ પામેલ છે.

તા. ૨૨મીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે સુલતાન અબ્દુલ હમીદ મરણ પામ્યા છે એવી અફવા ફેલાઈ છે.

તા. ૨૧મીએ વિલાયતની પાલમિંટ ઉપડી હતી.

પાલમિંટ ઉઘાડતી વખતે ચહેનશાહે આપણમાં જણાવ્યું હતું કે મારા નામથી દક્ષિણ આફ્રિકાની પાલમિંટ ઉઘાડવા માટે હું મારા દીકરા પ્રીન્સ ઓફેલ્સને ત્યાં મોકલવાનો છું.

ઉમરગની સભા આમની સભાએ પાછા ફરેલા પ્રીન્સને અટકાવવા કેટલી સત્તા ધરાવી શકે એ વિષેનું ખીલ કાલ તેજર થાય છે.

ટીબેટના હંસાઈ લામા ઉપર ચીના લશ્કરે હુમલો કર્યો છે. લામા બામીને હિંદુસ્તાન સરકાર પાસે આવવા ઉપરેલ છે. ચીની લશ્કરનો ધરાહો ટીબેટને પોતાના કબજામાં લેવાનો છે.

તા. ૨૪ મીએ મી. ઓસમાન અહમદ લખે છે કે—અત્રે મરકુરીમાં સુલતાન અબ્દુલ હમીદખાનના મરણ વિષે સમાચાર હતા. જે સાંભળી અત્રેના મુસલમાનોનાં દિલ ઉદાસ થઈ ગયાં. તે ઉપર થી એમએસેડરને અહીંથી કેબલ દીધો કે શું સુલતાન અબ્દુલ હમીદ વફાત થયા? તેનો જવાબ એમએસેડર તરફથી લંડનથી નીચે મુજબ મળ્યો છે:—

To

Ottoman, Durban.

Nothing known.

ઉપલા અમર હાથમાં નાખી આભારી કરશે. એટલે ઉપલા નાચી માણુમ પડે છે કે વફાતની ખબર ખોટી છે.

ચાલુ વરતમાન

સોમવારે કીમરલીએ પોતાના દવાખંડ વહાણમાં ઉડવાના અખતરાઓ બેંકાનસખરમાં કર્યા હતા. તે ૩૦ શીટ જેટલી ઉંચાઈએ ઉડ્યો હતો, અને છુપવારે ઉડ્યો એવું જણાય છે.

ચાર હીલો મજુરોને કામ છોડી ચાલ્યા જવા માટે કોરટમાં ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા. તથા જણુને શી. ૧૦ ના દંડની અથવા ૭ દિવસની જેલની સજા થઈ હતી. એવા માણુએ ૧૦-૧૨ વખત ચુંદો કરેલ હોવાથી તેને ૩૦ દિવસની સખત મજુરીની સજા થઈ હતી.

પોલટેક્સ ન આપના માટે ડરખાન ટાઉન મારડનમાં એક એરાએ કેટલાક એરાઓ આમળ બાપણ કર્યું હતું. તેણે તેના સાંભળનારાઓને પોલટેક્સ ન ભરતાં જેલ જવાની ભલામણ કરી હતી.

તા ૨૧ મીએ કીમરલીએ જણાવ્યું કે તેનું વહાણ ઉડવવા માટે સીડનહામ ટાઉનથીપમાં કેટલીક બચીન રોકવામાં આવી છે. બે તોફાની હવા કે વરસાદ ન નડે તો છુપવારે તે અવસ્થ પોતાનું વહાણ ઉઘાડશે એમ કહે છે. વહાણને ૧૦ શીટ કરતાં વધારે ઉંચાઈએ, અને મોટી લંબાઈ સુધી ઉઘાડવા તે આચારાખે છે.

ગીલડનહીસ કીપની ખાણ પાસે કેટલાક ચીના મજુરોએ એક ગોરી ઓરતને જખમી કરી છે, તથા એક કાફરનું ખુન કર્યું છે.

મારિસખરમાં આમદ મહમદ નામ નો હીંદી દુકાનમાં સુતો માણુમ પડવાથી તેને કોરટમાં ખડો કરી શી. ૧૦/- ની સજા કરાવવામાં આવી હતી. ખાન નામના હીંદીને પણ બહુ સાંકડી ઓરડીમાં સુઈ તાંદુરસ્તપાતાના ધારા વિરૂધ્ધ ચાલવા માટે શી. ૧૦/- ના દંડની સજા થઈ હતી.

થોડો વખત થયાં ડરખાનમાં ૮ વાગે વીજળીની બતીઓ ઝાંખી થઈ જાય છે. તે સંબંધમાં એવો ખુલાસો બહાર પડ્યો છે કે રોજ તે વખતે ડરખાન આઠ વાગ્યા હોય છે, ને લોકો પોતાનાં ઘડી

આમો બરોબર મુકી શકે તેટલા માટે આ યોજના હાથ કરવા ઉપન જરો હતજનીવર અખતરા કરે છે.

સન લાઇટ સાબુવાળા લીવર અધરસ તરફથી નાતાલમાં ફોગેલા ખાતે એક મોડું સાબુનું કારખાનું ઉઘાડ કરવામાં આવે છે.

યુનીયન સંબંધમાં 'મરકયુરી' જાણીએ છે કે જનરલ બોથા તેના જીવિતબંદને બાબુએ મુકીને આશવાના ઉમદા વિચારો અમલમાં મુકવાની આપેલી આથા ખરી પાડશેજ તેમાં નિરાશા ન થાય તે પહેલાં પ્રોવિસીય પક્ષ લેને ટેકા અપવા નું તરી રાખશે.

મી. રતમજીના જોશના અનુભવજ કાગળ પર ટીકા કરતાં "પ્રીટીરીયા-પુસ કહે છે કે :—આ કાગળમાં જણાવેલી હકીકતો વધુ પડતી પક્ષ હોય ; તેની ખ તરી કરવાના આપણી પાસે સાધન નથી. પણ તે સાચી હોય તો મી. ડી. વીલી વરસ રૂઝની જોશની દેખરેખ વિષે જે બધામાં ટુકડામાં આવે છે તેને લાંબન લાગે તેમ છે ; સરકારને તેથી બહુ શર માવાનું છે. ખરેખર રાજકવારી કારણો માટે માણસોને રીજવાનું બંધ કરવાનો વખત હવે આવી શક્યો છે.

ઉપન હીંદુ મંદિર

સેક્રેટરીઓ લખે છે કે—ઉપન કેપે રોડવાળા હીંદુ મંદિરની વારસીક મીટીંગ તા. ૨૦ મીએ મળી હતી. સેક્રેટરી હીંદુ બાઇઓ હાજર હતા, જેમાં સ્વામી બી શંકરભંડ, મી. રવસિંહ (લેડીરમીયાના), મી. દેવીસિંહ (ન્યુકાસલના), મી કનીઆ (બીલેરના), તથા બીજા ઉપન અને આજુબાજુના ગ્રામ્ય હતા. સેક્રેટરીએ રીપોર્ટ રજુ કર્યા તે પાસ થયો. પછી કમીટીની નીમણૂક થઈ. તેમાં નીચેના મહત્ત્વો સુટાયા.

મેસરસ સુરમજલસિંહ, હીરાલાલ, મોહી-સુકેનન, લગવતી હીન, એ. આર. રાજકુમાર, અને દેહદુ હરી સુટાયા. તથા મેસરસ હાન્ડા (સીડનહામ), રામ બની (કંસરમોટ), મરીખ પોડે, ધનુષધારી (ઓવરસાઈર), અને આરજુનસિંહ (ઉપન).

ઉપન વેદ ધરમ સભા

'મરકયુરીમાં' નીચે મુજબ હકીકત પ્રસિદ્ધ થઈ છે:—

વેદ ધરમ સભાની એક મીટીંગ રવિ વારે ઉપન હીંદુ મંદીરમાં મળી હતી. તે વખતે મી. ડી. રાજકુમારની દરખાસ્ત અને મી. આર. લમનખરવીના ટેકાથી એવો ઠરાવ પસાર થયો હતો કે અંગ્રેજ નિયામમાં ઉમરને લગતી અટકાયત હતી તે કાઢી નાખવા માટે સરકારનો આજાર માનવામાં આવે છે, તથા અરજ કરવામાં આવે છે કે હીંદીઓને મદતી અને ઉદ્યોગ કુન્નરની ફેળવણી આપવાને ગેઠવણ કરવામાં આવશે. મી. ડી. પી ધનુષધારી ની દરખાસ્ત અને મી. એ. એસ સિંહ ના ટેકાથી બીજો એવો ઠરાવ થયો હતો કે એરતોને પા. ૩ ના વેરામાંથી માફી આપવાની માહુરદરેને સજા આપનારો કાયદો પાસ કરવા માટે આજાર માનવા માં આવે છે, તથા સાથે એવી અરજ કરવામાં આવે છે કે એ કાયદાનો તરજુમો હીંદીભાષાઓમાં કરાવી તેમજ હરવે. જોઈએ સરકારને વધુ અરજ કરવામાં આવે છે કે પા. ૩ નો વેરો એરતો પરથી તદ્દન કાઢી નાખવા માટે નવી ધનાર સરકારને સરકારે બલામજુ કરવી જોઈએ.

[વેદ ધર્મ સભા થા દિસામે સરકાર નો આજાર માને છે એ સમજાવું નથી. સરકારે તો એરતોની ઉપરથી તદ્દન કર કદાવરાનો ઠરાવ કરેલો. બીકના માર્ગ તે ઠરાવમાંથી પાછા હડયા તેથી સરકારને કપકો થટે છે. ફેળવણીની આખતમાં પણ આજારની જરૂર જોઈ શકતા નથી. મારી પાસેથી કોઈ હસ પાઉંડ લઈ જઈ તેમાંથી પાંચ પાછા આપે તેનો આજાર માટે માનવા જેવું થયું.—અ. ધ. ઓ.]

ઉપનના હીંદો દરજી

તા. ૧૮ મીના "એવરસાઈર"માં નીચે મુજબ હકીકત પ્રસિદ્ધ થઈ છે:—

કાયદાની કેટલી જરૂર છે તે માટે કોઈ પણ માણસે શીલ્ડ સ્કીટ, એ સ્કીટ, પાછન સ્કીટ અને વીકટોરીયા સ્કીટમાં નીકળવું જોઈએ. ૧૮૪૨ ક્રુટ જેટલા વિસ્તારની નાની ગમણ જેવી એરડીઓમાં ૬ થી ૨૦ જેટલા હીંદો દરજીઓ સવારમાં પરા લીએથી સાંજરે અધ્યાપણ પછી આ પાઠ મહા સ્કીટમાં સુધી કામ કરતા જેવામાં આવે છે. તેઓ સંખીવારે, સંખીવારે તેમજ

વરસમાં બધા દિવસ કામ કરે છે. કોઈ પણ કામ માટે તેઓ બપોર છે. બધા સખત કાયદાથીજ તેનો અત સાખી શકાય. આ બધાની દુકાનો ખતાવે છે કે તેમના સંબંધમાં કલાકોનો કાયદો થવો જોઈએ. વળી આ દુકાનોમાં જે લુમડાં બને છે તે ગેરાઓ વારતે બનાવવામાં આવે છે. અને તે કરતાં પણ વધારે ખરાબ એ છે કે આ ગમણીમાં બનેલાં કપડાં ગેરાઓની દુકાનોમાં છુટક વેચાય છે.

હક્કીણુ આફ્રિકાના હિંદો સવાલ પર "મરકયુરી"

ગીરમીટીઆ મજુરી બંધ કરવા હિંદી મારાસભામાં કાનો હાથલ થયો એવો તાર હવે તે ઉપર લીકા કરતાં "મરકયુરી" લખે છે કે— આજ ઠરાવ હિંદી સરકાર કબુલ કરે તો તેમાં અમે તેને કપકો આપી શકશું નહિ. હક્કીણુ આફ્રિકામાં હિંદી સવાલ હિંદી સરકારની મુશીબતો વધારી મુકી છે એમાં જરાએ શંકા નથી. હક્કીણુ આફ્રીકામાં હિંદીને લગતા જુદાજુદા સવાલો ડડાપણથી કાયમાં લેવામાં આવ્યા નથી. હિંદુસ્તાન ખિટીશ રાજનો એક ભાગ છે, અને હિંદીઓ ખિટીશ પ્રખતાર ભોકા છે એ વાતનો વિચાર રખાયો નથી. આ કોનોનીમાં એવી વધુ બાજતો થઈ છે કે જેમાં ન્યાય આપવામાં અખાસ કરવામાં આવ્યા છે. જોકે કાયદાના બંધકરોટાળામાં મુશ્કરા કરાયા છે, છતાં હિંદી સરકારને પોતાને મુકાણુ પડે એવી બાજતમાં તે આપણને મદદમાર થામ એમ ન ધારવું જોઈએ. તેની સામે મોટી અડચણો ઉભી થાય છે. આપણેજ અહીંના કાફરાઓને બીજા મુલકમાં મોકલતા હોઈએ અને તેથી આ મુલકમાં આપણી સામે કિપુર પેદા થવું જણાય તો આપણે તેમ મજુરો મોકલીએ નહીં. અમે અમાઉ કહ્યું છે તેમ કહી હીંદી સરકાર મજુરો ને અટકાવશે નહીં. તો પણ યુનીયન સરકાર તેમ કરશે તેને કોઈ બાર નથી. તે વખતે આપણે મજુરો સંબંધમાં મુશીબતમાં આવી પડશું. માટે નેટીવ મજુરો મેગવવા અને બીજા કાયદા શોધવું સરકારે અત્યારથી પગલાં લેવાં જોઈએ.

હોંદો કેંગરેસમાં નાતાલના ગીરમોટોયા

નાતાલના ડેલાયેટ મી. ઇ. આર.
નાઇકિનું સામણ

હોંદુસ્તાનની કેંગરેસના હ મા હસવાના
ટેકામાં મી. ઇ. આર. નાઇકિને નીચે
મુજબ સામણ કર્યું હતું:—

દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા અને
હિંદુસ્તાનની સ્થિતિ સંબંધમાં
રજીસ્ટ્રાત કરવાને મને અહીં ખાસ મોક
લવામાં આવ્યો છે. તેઓ ત્યાં ધર કરી
રહ્યા છે, છતાં હોંદ તેની માતૃભૂમિ હોવા
થી તેની મદદ અને સલાહની તેઓ અ.સા
રાખે છે. હું પોતે દક્ષિણ આફ્રિકામાં
જનમ્યો છું. આજ સુધીની જીવનગી
પણ સ્વંત્ર ગણી છે; અને આપણું
હૃદય દેશી ભાષાઓની માફક માફ બની
પર પણ, ત્યાં અમારી પ્રત્યે જે વલણ
રાખવામાં આવે છે તે પર આધાર રાખે
છે. જે દેશની પ્રજાને મોટો ભાગ અમા
રી સાથે દુસ્મતાવટ બતાવી રહ્યો છે
તેઓની વચમાં અમારે રહેવાનું અને
અમારા કુટુંબને ઉછેરવાનું રહ્યું છે.

તે બધાને હોંદુસ્તાન પાછા ફરવાની
વાત કરવી તે ન જનવા જોગ છે. કેમકે
હોંદમાં અમારે ધરમ અને સ્વદેશભિમાન
ની સગાઇ સિવાય બીજી કશી જાતનું
સમપણ હોતું નથી. હોંદને એ સલાહ
વિશે વિચાર કરવાનો છે કે અમારું બાંધ
ખ તે કેવી રીતે બાંધવાની છે. અમારું
સ્વમાન જાળવવાને અમે ખુબ મહેનત
કરીએ છીએ. છતાં હોંદુસ્તાને અમને
મદદ કરવી જોઈએ. આજે ખાસ હું
અહીં આવ્યો છું તે દક્ષિણ આફ્રિકાની
આદરના ગીરમોટોયા હોંદીઓ તથા જેઓ
ગીરમોટમાંથી છુટા થયા છે તેઓના દુઃખ
ની રહાણી તમને કહેવા. હેલ્લા વજી
વરસ થઈ નાતાલ કેલે નીના જુદા જુદા
ભાગના ગીરમોટોયા હોંદીઓમાં હું
હોંઈ છું. એમ કહેવામાં આવેલ છે કે
કેટલાક હોંદીઓને તે ગીરમોટ દુનિયા પર
ના નરક સમાન છે. તે મને તેમ હેલ
છતાં જે મેં જોયું છે તેના અનુભવથી
હું બાંધું છું કે પશુ ક્રિસમાં પાંચ
વરસની ગીરમોટમાં મજૂરી કરવી તે
તેટલી મુદતની સખત જેટલ કરતાં ખરાબ
છે. હાલમાંજ એક એવો કેસ બન્યો
હોતો જેમાં બવરમેટ રેલવેમાં કામ કરતા

એક હોંદીએ પોતાને મજેલી સખત કેદ
પુરી થવા પછી પાછા કામ પર આવ્યા
એવું જણાવ્યું ના પાડી. વળી હોંદમાં આપ
ખાતનો જે દર જોવામાં આવે છે તેના
કરતાં લગભગ ૧૨ મહિને દર આ ગીર
મોટોયા હોંદીઓમાં છે.

જો મોટા હોંદી ગીરમોટ પુરી કરશે
પોતાના ખીરસામાં એક પછી પછી લીધા
વિના દેશ જવાનું અમરા પાછા ગીરમોટ
માં જોડાવાનું નાપસંદ કરી સ્વતંત્ર
પણે રહેવા માગે તે તેને દર વરસે રૂ.
૪૫ નો માથાવેરો આપવો પડે છે. ૧૧
વરસ અને તેથી ઉપરના મરદને તથા ૧૩
વરસ અને તેથી ઉપરની ઓરતને તે દર
લાગુ પડે છે. સરતા હોંદીઓની સાથે
હરીદાઈ ન કરી શકવાથી તેઓ આ
કર વણી વખત નથી આપી શકતા.
તેથી કેટલાક મરદ પોતાની ઓરતને
તજી દીએ છે અને અપ્રમાણિક થવા
તેઓને દરજ પડે છે; અને ઓરતો પોતાની
મરદા તજી દેવા લકડયાય છે. આવી
સ્થિતિમાં હું તમને, મારા સ્વદેશીઓને,
આમલ કહું છું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં
હોંદી મજૂરો મોકલવાનું એકદમ બંધ
રડું જોઈએ. એથી તમે વણી જીવનગી
બચાવશો, સ્વમાન જાળવશો અને બપનીત
થએલી કેમને રહનમેળવી આપી શકશો.

હોંદના નવા સુધારાપર કેટલાક અભિપ્રાય

નવા સુધારાપર અભિપ્રાય આપતાં
કલકત્તાનું "મુસલમાન" પત્ર કહે છે
કે:— "અમારે કમુલ કરવું જોઈએ કે
અમને તાબુમાં થઈ છે એટલુંજ નહીં,
પણ અમારી હમદા આશાઓ તદન ભાંગી
પડી છે. જેઓ ખરી રીતે લોકહિત
જાળવી શકે તેમનીજ અટકાવત યાવ
એવી રીતે ચુટણીનાં મંડળ બાંધવામાં
આવ્યાં છે. સુધારાઓ, ધારાઓ વડે
એક ઉધું ડમણું લેવા બેસાવે છે. એકસ
છે કે આ પગલું ખોટી અને પછવાડેની
દિશામાં લેવાયું છે. આ ધારાઓ ઉદાર
છે એમ લોકોને સમજાવવું તે તેમનું
અપમાન કરવા બેસાવે છે. લોકોના
ખરા આજેવાનો રાજકારણમાં કાંઈ
ફિરોસો તેથી મળી શકે તેમ નથી. અમે
આંતરજાતી આત્મા રાખી હતી કે સ્વરાજ્ય
ની દિશામાં એક આમળી પગલું લેવાશે,

પણ અમારી આત્મા બુલ બરેલી નીવડી
છે. સદુદી ધાતરી વાત એ છે કે આ
ધારાઓ ઉદાર દેક છે એમ અમને કહેવા
માં આવે છે."

મી. એ. રસુલ:— "આમો સુધારો
માલ વગરનો છે. ઉઘી રેળવણીવાળા
મુસલમાનોની અટકાવત કરવામાં આવી
છે, ભારે અજાન અને ઉતરતા દરજ્જાના
કાવી બરી. નાણાં સંબંધી સલાહપર
પ્રજાને કાંઈ કાંઈ ન મળે એવી સલાહમાં
એસવાનું મને તો ન મળે."

મી. હસન મગામ મદ્રાસમાં લેડા
વખતપર એક આપણું કરમ્યાન ગેલ્લા
હતા કે "નવા સુધારાએ શરૂઆતમાં
આશાઓ આપી હતી તે પાછળથી તુટી
પડી. મારી આ અગાધી સાચી પડી છે.
જુદા જુદા ધરમની જુદી જુદી ચુટણીના
ધારાથી હું વિશ્વંધ છું."

અલ્લાખાદતું 'લીડર':— "સ્વતંત્ર
ચુટણી થવાનું અસંભવીત કરનારા ધારા
ઓથી આમો સુધારો બરેલો છે. હુંકમાં
સાર એ છે કે પ્રતિનીધિ દમલાખે
હોય છતાં પ્રજામત બતાવનાર એક નહીં
એવી સ્થિતિ છે."

મી. એખલે:— "નવા સુધારાના ધારા
ઓથી મારે બાલુ ઉઝી નાઉમેદી પ્રસરી
છે. ચુટણીની બધરમ્યા બહુ ખામી
બરેલી છે."

એમ્મે પ્રેસીડેન્સી એસોસીએશન:—
"નવા સુધારામાં કોમી તજાવત પાડીને
બિડીસ સરકારે તેના મુખ્ય મુદ્દને છુટી
નાખ્યો છે. અને બહુ હાનીકારક પરિ
ણામેનો ભય રહે છે."

મુ'બઇનું 'ઓરીએન્ટલ રીવ્યુ':—
"નવા સુધારા સંબંધે ધારા ધડવાનું
હોંદના આપણુદી એંગ્લો ઇન્ડીઅનોપર
રાખવામાં આવ્યું હતું ત્યારથી તે ચુકાદા
જવાનો ભય હલ ઉપરાંત રહેતો હતો તે
હવે સાચો પડ્યો છે. સુધારા માટે જે
હેતુ રાખવામાં આવ્યો હતો તે તેના
ધારાઓએ એજ કરી નાંખ્યો છે."

'બંગાલી' ના મુખ્યમના ખજરપત્રી:—
"એમ ધારવામાં આવેલ કે નવા સુધારા
થી અશાંતિ બંધ થશે. પણ તેને બદલે,
તે એટલી બધી વધશે એવું દેખાય છે
કે, સરકારને પોતાની મુરખાઈ સમજી
પોતાનાં પગલાં પાછાં વાળવાં પડશે."

'જ્ઞાન પ્રકાશ,' પુના:— "ધારાઓ બહુ
સાંકડે મને ધડપા છે. સલામાં પ્રજાના
પ્રતિનીધિ વધારે છે તે માત્ર નામનું છે."

ઓન. મી. હરચંદ્રસાં કીશનદાસ:—
“ મહાસભાં ગયે વરસે બતાવવામાં આવેલા (કોંગ્રેસમાં) હરખના ઉભરા સમય વિનાના હતા. રેગ્યુલેશનથી આપણે બધાને વેચી નાખવામાં અને છેતરવામાં આવ્યા છે.”

આ ઉપરાંત ‘હિંદુ પ્રકાશ’ જરૂરીસ હાવર, ‘ઇન્ડિયન પ્રેમીઅર’, દીવાન બહાદુર કીશન સ્વામી રાવ સી. આઈ ઇ., બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, ડા. રાસ બીહારી ધાસ, મી. રામ, મી. ચૌધરી, લાલા હરકીશન વગેરે નામાંકીત આગેવાનોએ ધારણો સામે તથા સુધારાના વહીવટ સામે સખત દીક્ષાઓ કરી છે.

લાહોર કોંગ્રેસ અને કોનફરન્સો

કોંગ્રેસમાં હાજર રહેનારા મુસલમાન કેલીગેટોમાં એક મુખ્ય મી. હસન ખમમ હતા.

ઇન્ડિયન સોસીઅલ કોનફરન્સ નાનાના સભાના પ્રમુખ પણા નીચે બરાબર હતું.

લાહોર ખાતે બરાબરથી મહિલાપરિષદમાં ટરાંસવાલની હિંદીબાદુઓને હિસોજી નેસ દેશો મોકલવાનો કારણ થયો હતો. પંડીતા સરલા દેવી, મીસીસ ચમુનાબાઈ હરકીશનલાલ બી. એ, તથા મીસીસ હરદેવી રોશનલાલ (જોરતોના જાપાની અધીપતી) તેમણે ઉપરના હરવ સંબંધમાં આપણે કર્યાં હતાં.

ટરાંસવાલના હિંદી માટે ફંડ કરવા મીસીસ રોશનલાલે બાબુજી કરતાં કેટલાક પ્રેરણા તથા શ. ૧૧૭ રોકડા તેજ વખતે એકઠા થયા હતા. તે ઉપરાંત બીજી કેટલીક રકમો આપવા વચન આપવામાં આવ્યું હતું.

થીયેરની કોનફરન્સની બેઠક બહા મંદીરમાં થઈ હતી.

લાહોરમાં એક ઓલ-ઇન્ડિયા બાક મજૂ કોનફરન્સ મળી હતી. દરખાશના મહારાજા પ્રમુખ હતા. તેમણે આઠમણે ને સ્વતંત્ર અને આત્મશ્રદ્ધા ધંધામાં ખડવાની બહામણ કરી હતી. ફાન લેવાથી તિરસ્કારને પાત્ર થવાય છે એવું જણાવી તે ન લેવાની બહામણ કરી હતી.

લાહોરના ઉધિગકુન્નરના કોનફરન્સ વખતે લાલા હરકીશનલાલે એવું જણાવ્યું હતું કે આ કોનફરન્સની બેઠકો તેમજ અદરશન બરવાનું નાતાલના તહેવારોમાં રાખવાને બદલે ઇસ્ટર તહેવારો માટે રાખવું જોઈએ.

હાર્દીપેષ અને મીતાહારનો પ્રચાર કરનાર કોનફરન્સની બેઠકો ઓન. મી. ગોકલ દાસ કહાનદાસ પારેખના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી.

વધારે લડવઈયા

કા. આ. મંડળમાં જણાવ્યા ઉપરાંત મી. ટી. એ. આચાર્ય તથા મી. રામ હોરી પણ સડતમાં સામેલ થયા તથા વધારે થયા છે. તે બંને ટેળવાએલા છે. મી. કાજી હાલ મીયા જે હમણાં ટરાંસવાલમાં આવેલા છે તે પણ ઉપલી ટુકડી સાથે હાખલ થશે.

પરચુરણ ખખરો

ચીન્હસરદનથી એક હિંદી લખે છે કે પોતાને ત્યાં વચર રટે પત્ની સીમરટની પાકીટો રાખવા માટે હિંદીને પા. પત્ની ને પા. રતી સળ થઈ હતી. જેમને પા. પત્ની સળ થઈ છે તેઓ હીરેકદીવ આમળ જુહુ બોલેલા તેથી તેમને વધારે સળ થઈ.

કેપમાં નામજારમના હીજમખાન નામના હિંદીએ ત્યાંની મ્યુનિસીપાલિટીને લાઇસેન્સ માટે અરજી કરી હતી. હિંદી ના વકીલે બોરડને ન્યાયી થવા સરસ અપીલ કરી હતી, પણ અરજ નીકળી મઈ હતી. આ અન્યાયી વરતણુક સામે મી. આર. ડી. બીરે ત્યાંના જાપામાં સખત હાજળ લખ્યો હતો, અને બોરડની જુલમી વરતણુકને સખત રીતે વખોડી કાઢી હતી.

દેગમથી મી. કળીદાસ એમ. દેસાઈ લખે છે કે જેઓ જેલમાં ફેર ફેર જતા રહ્યા છે તેમને ધન્ય વાદ પડે છે. અહીં મી. પોલાકે હિંદુસ્તાનને જમાડી મૂક્યું છે. અહિં આજ કાલ ટરાંસવાલની લડત ઘેર ઘેર ગવાઈ રહી છે. અહીંના આગેવાનો જેટલી મેકનત ટરાંસવાલમાં કરી રહ્યા છે તેટલી તેમણે બંગાળના બાજલા તથા હિંદુસ્તાનની બીજી બાજતોમાં પણ નથી લીધી. આ સરવે પ્રતાપ મી. પોલાક ના છે. તેમનો આપણે જેટલો ઉપકાર માનીએ તેટલો થોડો છે. હવે ટરાંસવાલના બાંધકોને કહેવાનું કે ૧૯૦૭ માં જે જુરસો બતાવ્યો હતો અને જે કસમ

લીધા હતા તે તમારે બરાબર પાળવાના છે. આ હાલે કેવડું મોટું રૂપ લીધું, ને હિંદ કેવું બગડ્યું છે એ બે બેતાં બેતાં નમળા બનેલ હોય તેમણે પણ મજબુત થઈ લડવું જોઈએ. તો પછી જ્વામ થોડા વખતમાં આવી જાય. સત્યા મહી હીરાઓનાં નામ બહુદુરો તરીકે હિંદમાં પ્રસિદ્ધ થયા છે, ને અમર બન્યા છે.

ટરાંસવાલના પ્રોગ્રેસીવ પક્ષના વડા સર જોરજી દુરારે જણાવ્યું છે કે તેને ડા. જેમીસનના વિચાર તરફ સંપૂર્ણ મળતાપણું છે.

ટરાંસવાલ માટે ફંડ કરવાની બહામણ કરતાં બંગાળી લખે છે કે આખા દેશમાં ફેર ફેર માણસે પોતાથી બનતી રકમ આપવી જોઈએ.

મી. રસમજીની તારીફની એક કવિતા મી. સૈખ મહેતાબ તરફથી મળી છે જે આવતે અંકવાડીએ નાખવામાં આવશે.

તા. ૬ મી મારચને સુધવારે મહા ગુલ ૧૭ ને દિવસે ગાયરીમાં તા. ૧૮ મી લખ્યું છે તે જુલ છે.

અમેરીકામાં ૨૦ હજાર હરજણ બાઇ ઓએ વધારે પચાર માટે હડતાળ પાડી છે. તેઓ કહે છે કે ધીમે ધીમે જુએ મરી જવા કરતાં એક સામરેજ મરી જવું વધારે સાર છે. તેમને કેદમાં નાખવામાં આવે છે, બીજી રીતે કનેડામાં આવે છે છતાં તેઓ પોતાનો સત્યામહ છાડતા નથી.

મોહન મોરલેંડથી મી. મોરલા વાહેલ બેમ લખે છે કે નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ તરફથી મી. આંત્રવીઆ વગેરેનું ડેપુટી કન નિલામત મએજુ તે સંબંધમાં કરવામાં આવેલ ઉલ્લેખનો હિસાબ જાપામાં બહાર આવ્યો નથી તે તે પ્રસિદ્ધ થવાની જરૂર છે.

અરબાપત્રીઆને જવાબ

“નજરે જોનાર”—તમારું શીરનામું અમને મહેલ નથી. તે મળ્યેથી તમારા લખાણ પર ખ્યાન આપવામાં આવશે.
“એસ. એમ. આર”—એ બાબ તને આજળ વધારવાની જરૂર નથી.
અ. ઇ. એ.

હોંદુસ્તાનના ખખરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

સોરઠ મીંટા પેતાના હોદાતુ રજી નામ આપનાર છે એવી અફરા હોંદી હતી તે ખોટી છે એમ સોરઠ મીંટાએ જણાવ્યું છે.

મદ્રાસની પારાસભામાં કેમરેસપક્ષના એક આગેવાન દીવાન બહદુર રઘુનાથ રાવની સાંની સરકારે નીમણુંક કરી છે.

હોંદુસ્તાનની વડી કાયદાકારી કાઉન્સિલ નાં મેમ્બરોનાં અમાઉ આપવામાં આવ્યાં તે નામો ઉપરાંત મુંબઈના ગોરા વેપારી ની મેમ્બર તરફથી એક, તથા બીજો એક મેમ્બર બંગાળના ગોરાના વેપારી મેમ્બર તરફથી એમ બે વધુ મેમ્બરો નીમાએ છે.

કલકત્તાના મીંદનાપુર બોંગ કેસમાં સર કારી વડીલ તરીકે કામ કરતા મી. એર ડબ્લી નોરટન જેઓ ટુંક મુદત માટે વીલાયત મએલ તેઓ લાંબાથી તા ૨૧ મી જાનેવારીએ કલકત્તા જવા ઉપડ્યા છે.

કલકત્તાના જાપાઓમાં બહેર થયું છે કે અણીના બંગાળી આગેવાન મી. ડી. પાલીતે દર્પીઆ ૧૦ લાખની મીલકત પ્રમુખીય કેજવણીની કાઉન્સિલને આપી છે.

હોંદના એક સરકારી ગેજેટ ઉપરથી જણાય છે કે હોંદી સરકારે દેથી રાજ્યો માં શીતુર કાપી દેસમાં દેથી રાજ્યોના રિવાજો માગ્યા હતા. સરકારના આ લખાણનો માયકનાડ સિવાય બીજાં બધાં દેથી રાજ્યોએ જવાબ દીધો છે. કુલ ૨૩ રાજ્યો ઉપર લખાણ કરવામાં આવ્યાં હતાં. કેટલાકે તેમના રાજમાં શિતુર ન હોવાનો જવાબ આપ્યો છે. તેમાં એક બીજમ સરકારનો જવાબ ખાસ કરીને ધ્યાન ખેંચનારો મળ્યો છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે મારા ખાપદાદાના વખતથી મારા રાજમાં કોમીએદ કદી હતા નહીં, અને તેને પરિણામે પ્રજામાં શાંતિ વરતે છે. હું ખોતે ધરમે સુતી છું, ત્યારે મારા રાજમાં મુખ્ય પ્રધાન હોંદુ છે, તે તે ઉપરાંત મેરા, પારસી, હોંદુ, તથા સીઆ મુસલમાનો મોટા હોદાઓ બોગે છે.

પત્તાધાવાળા કેસમાં સડોવવામાં આવે લામાંના ૩૪ છુટી ગયા તે વિષે પાછળ થી એવું જણાય છે કે તેમના સામે પુરાવો ન મળતાથી આરોપજ પાછો એવી લેવામાં આવ્યો હતો.

“મુંગીયમેન” ને મુંબઈનો ખખરપત્રી જણાવે છે કે હોંદિયા કાઉન્સિલમાં મી. બેક્સામીરની જગ્યા સર શીરોજીશહે કબુલ રાખી છે એવી અફરા હોંદી છે. મુંબઈના મવરનરના દખાણથી તેમણે તે રવીકારી છે.

મુંબઈમાં કેમરેસપક્ષનાં વાજાન મણાવું “ઉદ્ધ પ્રકાશ” રોજ અંગરેજ તથા મરાઠીમાં સચે નીકળવું, તેને બદલે હવે થી રોજ અંગરેજમાં સવારે, અને મરાઠીમાં સાંજે નીકળશે.

નાસીકના ખુન સમયમાં ચતુર્થ જીવણબાઈ નામનો એક મુંબઈવાસી પકડા એજ છે તે અમાઉ મી. સ્પામજી કૃષ્ણ વરમાના લાંબના “હોંદિયા હાઉસ” માં રસોડાગો હતો. હોંદમાં દાખલ થયો ત્યારે ૧૧ પીરતોલ છુપી રીતે તે પોતાની સાથે લાવ્યો હતો એવું માલુમ પડ્યું છે.

પ્રેસિડેન્સી શ્રી રામમુલુ નામક નામનો રામમુરતીથી બીજા નખરનો પહેરવાન હાલમાં નીકળ્યો છે. તેણે લોહની સાંકળ તોડવાના તથા ૩૦૦૦ રતલ બાર ઉપાડ વાના ખેલ કરી ખતબ્યા છે.

લાહોરના પ્રદરશન વખતે બે મુનક દિંદી કુસ્તીયાને વચ્ચે મત્રકુરતી લડા વચમાં આવી હતી.

હિંદના વાહસરાયે પગખના મુસલમાનો તરફથી ખાન જુલહીકાર અલીખા નને, અને પગખના જમીનદારો તરફથી ખતીક ઉમર હયાત ખાનને વડી ધા સમામાં નીમ્યા છે.

મુંબઈ હલાકામાં ૧૮૭૨ માં ૧૫ લાખ ખરીતી હતા. હાલ ૨૯ લાખ છે. બંગાલામાં ૨૦ વરષમાં ૮૬ હજારથી બે લાખ ૨૮ હજાર ખરીતીઓ થયા છે; મદ્રાસમાં ૧૬૩૦૦૦ થી ૧૮૬૦૦૦; સંયુક્ત પ્રાંતમાં ૧૩ હજાર થી ૧૬ હજાર; પગખમાં ૬ હજારથી ૩૮ હજાર અને એકલા મુંબઈમાં તેરસોમાં રી વધીને હાલ ૧૬૦૦૦ થયા છે. છેલ્લા દાયકામાં હોંદુ

ઓમાં ૬૨ હજારે ૩૬ ની ખોટ મહ છે —અ.મં.પ્રકાશ.

મી. મોરલીની કાઉન્સિલ વાળા મી. કે. જી. મુંબઈની ખખાળાની ઇત્રાકીક કારો ખારી કાઉન્સિલના મેમ્બર તરીકે નીમણુંક થવાની વાત હોંદી જાપામાં બહાર આવી છે. આમ બને તે કોર્ટ મોરલીની કાઉન્સિલના બને હોંદી મેમ્બરોની જગ્યા ખાલી પડશે. તે જગ્યાઓ માટે કોની નીમણુંક થશે તે બાબે તરફવાર અટકળો થાય છે. તેલખંધમાં સર શીરોજીશહેનું નામ ખાસ કરીને આપવામાં આવે છે.

કલકત્તાના મુંબઈસમેન જણાવે છે કે એક હોંદીએ હવાઇ વહાણ બનાવ્યું છે જે કલકત્તામાં ૫૦ વાર જેટલે દુર સુધી ઉડ્યું હતું.

“મુંબઈતર” ફરીથી પ્રગટ થયું છે. આ વખત તેણે લાહોરમાં દેખાવ દીધો હતો. તેનું કદ એક દપાસના પના જેટલું છે. બાન્ધુઆરીની પહેલી તારીખે બેસતા વર સના અંક તરીકે તે નીકળ્યું હતું. બે.એમ તથા તેને લમતી વસ્તુઓ કેવી રીતે તથા વાર કરવી તે વિષે ટુંકમાં સમજાવ્યું હતું, અને ઉમેર્યું હતું કે સરકારને ટેકાણે લાવવાની હવાઇ આ સિવાય બીજી એક નથી.

મુંબઈમાં “હોંદ પચ” નામનું જાપુ પ્રસિધ્ધ થયું હતું તેને મી. ગોખલેન લાઇખલ કેસ સમયમાં કાપી દેવામાં આવવાથી તેના બદલામાં ‘મુંબઈ પચ’ એવું જાપુ “હોંદ પચ”ને મળવું નીકળવા લાગ્યું છે.

પંડીત મદન મોહન માલવીઆએ લાહોર દયાનાંદ દોલેજની મુલાકાત લીધી હતી. તથા કોલેજે ઉપાડેલા મદાન કામ માટે તારીફ કરી હતી.

લાહોરમાં બાણુ સુરેદ્રાથયનું જાપણ હતું તે દિવસે “પગખના એનારકીશ્વર બમ્બોનું મંડળ” એવી સહી સચે મોટી બહેરાતો બે.એમ સમયમાં નીકળી હતી, અને જે ટેકણે નોટીસ ન બોડવી એમ સરકારે લખ્યું હતું તેજ પાડીઆ ઉપર તે ચોડવામાં આવી હતી.

અમરોતસર ખાને એક મુજબલય (કડાચક) આલણોની કોનફરન્સ મળી હતી.

૧૧ વરસની દીદી ઊંઠરી ઉપર બદ દાનતથી હુમલો કરનાર એક સોલજર ને કેરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં મોરા ઓની બનેલ જુદીએ તેને યુન્દેમાર કરા બો હોય, પણ દયા ખાવા બળામણ કરી દતી જેથી આરોપીને ૬ માસની સજા કરવામાં આવી હતી.

સુખ ચુનીસીપાલીટીની નવી સુદષ્ટી મારે જે. પી. ઓ તરફના ઉમેદવાર તરીકે ફરીથી સર શીરોજીયા બહાર પડ્યા છે.

પ્રોટારોઆ અંબુમન ઇસ્તામ

સેક્રેટરી તા. ૧૩ મીએ લખે છે કે:— પ્રમુખ હાજર ન હોવાથી મી. હાજી ઓશમાન અખાને ચેરમેન નીમવામાં આવ્યા. સેક્રેટરીએ તા. ૧૫-૧-૧૦ ની મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળ્યો, જે પાસ થયા બાદ મી. અલી મહમદ ખમીસાએ જણાવ્યું કે મહા મીટીંગમાં મને અને મી. હાજી ઓશમાનને અંબુ મનના મેમ્બરોને રેસન ઉપર વીદાયગીરી કરતા અંબુમન તરફથી મોકલવામાં આવેલ તે કામ અમે બળવેલ છે. રેસન ઉપર અંબુમનના મેમ્બરોએ અંબુમનને નીચે પ્રમાણે બક્ષીશ આપી છે. મી. અબ્દુલ મની અલી મહમદ ૦-૧૦-૦. મી. અબ્દુલ સકુર ખમીસા તથા મી. અબ્દુલ મની વહીદ, દરેક તરફથી રૂ. ૫/- એ મુજબ પૈસા મળ્યા તે મીટીંગમાં રજુ કરે છું. અને મી. હાજી અબુબકર હાજી તેહમમે મી. અલી માગદ અને મી. હાજી ઓશમાનના વખાણ કર્યાં.

બાદ મી. અલી મહમદ ખમીસાએ જણાવ્યું કે આપણે આમળ અંગ્રેજ રકુલ મટે જે દરખાસ્ત પાસ કરેલ છે તે માટે વારંવાર બેલાએલ છે, પણ હજુ સુધી કાંઈ થયું નથી. માટે આપું દીકું કામ ન થતું જોઈએ. આપણા અંબુમનના ચેરમેન સાહેબ કામના સખત થી પહોંચી નથી જતા માટે આપણે વાલ્ડસ પ્રેસીડેન્ટ નીમવા કે વખતો વખત અંબુમનના કામમાં મદદ કરતા થઈ પડે. તેથી દરખાસ્ત મેલું છું કે આપણી અંબુ મનના વાલ્ડસ પ્રેસીડેન્ટ તરીકે મી. હાજી ઓશમાનને હાજી અખાને પસંદ કરવા. તેથી ઉપત્રી દરખાસ્ત મી. હાજી અબુ બકર તથા મી. હાજી મુસાના રેકાથી પાસ થઈ.

બાદ મી. અલી માગદ ખમીસાએ દર અરુન મેલીકે અંગ્રેજ રકુલ મટે મારતર તેણવા માટે આવતી કાલે કામળ લખશે, અને તેમાં મે. ખુ. સખતુ કે આપું પીપુ મારતર ઉપર ને પચાર મહીના એકનો પા. ૭-૧૦-૦ આપશે. ઉપત્રી દરખાસ્ત ને મી. અબ્દુલ કરીમ તેહમમે રેકા મળ્યો તેથી કામળ લખાવું કામ જોઈન્ટ સેક્રેટરી મી. અબ્દુલ કરીમને સોંપવામાં આવ્યું.

બાદ સેક્રેટરી સાહેબ મી. અલી માગદ તથા મી. હાજી ઓશમાનને અંબુમનનું કામ બજાવેલ તેમનો અને બક્ષીશ મોકલનાર નો ઉપકાર માની સજા બરખાસ્ત થઈ.

મહોમેદન હોબેર્ટોમ સોસાયટી

દતી, ત. ૧૬-૧-૧૦.

સેક્રેટરી લખે છે કે:—આજ રાતના સોસાયટીની એક મીટીંગ મળી હતી ૫૦-૦ મેમ્બરો હાજર હતા. વખત પ્રેસીડેન્ટ મી. મહમદ સુમેમાન સરંગ પ્રમુખ હતા. સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે સોસાયટીના માછ વાલ્ડસ પ્રેસીડેન્ટ મી. હાજી જમાલખાન, તથા મેમ્બરો મેસરસ હયાલીમ સુમેમાન, વહી મહમદ હાજા, જુમા ઓશમાન, તથા રીખ અબ્દુલ્લા દેલ જતરા હોવાથી તેમના મનમાં મળી છે. તેમને વારંવાર તરફાર કરેલાં માનવત તથા સરડીરીટો વાંચી સંભળ્યા બાદ ને હારેબોને આપવામાં આવ્યાં સેક્રેટરી મી. મહમદ બહારે મી. મુસામ મહમદને પોને લાવેલ પુસ્તો હાર પહે રાતી તેમના માનમાં ઠરતા માછ સંભળાવી. પછી મી. હયાલીમ મહમદે પણ ઠરતા માછ. પછી મી. હયાલીમ સુમેમાન તથા મી. હાજી જમાલખાન દરેક રૂ. ૧/- આપી અને પેતનું નામ મેબર તરીકે કાયમ રખાવ્યું. મી. વહી મહમદ હાજાએ રૂ. ૧૦/- તથા એક ચોપડી બેક આપી. મી. જુમા એ. જમને પોનાને ખરેખે દીકાઈ આપવા કહ્યું. સોસાયટીને મી. મીકા અમાએ રૂ. ૫/- બેક આપી. બીજા બે એ મેમ્બર તરીકે નામ નોંધાવ્યાં. કેટલાક મદદરોએ લખ્યું કર્યા પછી માલ પાન સહ સજા બરખાસ્ત થઈ હતી. આવતા રાતીનારે સોસાયટીને દીકાઈ અપવા મી. અહમદ વહીએ અ. મ. રજુ કરેલું હતું.

રૈકડ બજાર ભાવ

	શી. ૨.	શી. ૩.
ચાલસ માંભ ૧૫૨૫ની ૨૦	૬ ૧ી ૨૦	૦
બીમીના	૨૩ ૬	૨૩ ૦
મી. એ. ડી. આર.	૧૭ ૬	૧૮ ૩
એ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ચીની સમ્કર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફાંકાના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
ફેથી પુવેર હાજ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
પુવેર હાજ કાનપુરી	૧૮ ૦	૧૮ ૬
મસૂરની	૨૧	૨૧ ૦
મગની	૨૫ ૦	૨૬ ૦
મહની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
મજા સુખના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
મજા	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાણા તાતાના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૬ ૦	૬ ૬
મીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
મગુ તેલ ૩ ગ્યાલન	૩ ૦	૩ ૧
મેરડીનું	૨ ૮	૨ ૬
મોડું	૩ ૧	૩ ૬
નાળીએરનું	૪ ૦	૪ ૩
બાંસ સોફ નાતાબની	૧૯ ૦	૧૯ ૬
બીચી	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકળ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
આટો	૧૩ ૬	૧૪ ૦
ખાસી સોપારી ૧૨૦લ આ	૦	૬
ખરમાં	૦	૩૧ ૦
બી પેટી ૪ ટીનના રૌ ૮-૨-૬	૮-૫-૦	૮-૫-૦
પોરબંદર	૬-૫-૦	૬-૦-૦
પાસરીન કરાઉન	૬ ૦	૬ ૩
વાલર રૌસ	૮ ૮	૮ ૮
માલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
મગીચેર	૧૫ ૬	૧૬ ૦
હલી	૫ ૬	૬ ૦
મહમંદ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
સાણ સીલ રોલ	૧૫ ૬	૧૬ ૬
સાણ સનલાલ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
ડાયમંડ ૫૦ ડુકાના બોક્સની	૧૨ ૬	૧૩ ૦
કોમલ	૧૮ ૬	૧૯ ૦
નેકર દી	૧ ૮	૧ ૬
માચીસ લાખન	૩ ૧	૩ ૬
સોપારી સેવરબની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલ પોલકીચરેટ	૨૭ ૦	૨૭ ૬
દૂધ નેલબનું	૨૦ ૦	૨૧ ૦
ફસલ	૨૦ ૦	૨૦ ૬
કરેસન્ટ મોલક	૧૮ ૦	૧૮ ૬
નીમક (લીવરપુલ)	૫ ૦	૫ ૦

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhiandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damedar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladea." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khawisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babonia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Taroh Adam.

CAPETOWN

A. Cader 118 Long Street.
Ubbaganlal Bhawanidas Gheowala
Bandaria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancharjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street
E. ABOUBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhansa Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 130 Queen Street
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM IMAIL & Co.,
118 Commercial Road
Esmail Dawjee Metala, Saville St.,
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
A. G. Tippie, watch Repairer,
120 Grey Street.
100 Queen Street.
SUK BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106
V. A. Doss, Box 110 Tel 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 63.

INHAMRANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842.
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhibha Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
G. E. DADABHAI,
12nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDREN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkey
182 Market St. Corner Pelly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. P. TAVARIA,
221 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 4931.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Ishharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

A. E. CHOTASHAL,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

A. E. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

L. A. CAJEE & Co.,
General Dealer & F. O. Box 117
149 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Easa Hajee Suleman & Co.,
Box 348.

Hirjee Mooljee & Co. Box 346.

HORNADAY INCLOY, Box 332

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamed & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VRAJDA & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULABEDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SEEDAT, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

WYLBSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. Y. Bhyat, Box 24,
MERT & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

M. E. NANABHAI,
Box 56.

PORT ELIZABETH

Pichandas Bros.,
Main Street. Box 511.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
105 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street.

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nipoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hansen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496

Two Branches: Standerton, Box 82

Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

J. S. PILLAY,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 842.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer
Corner of Hoerom & Nanzal Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street,
Somerset Strand, C.C.

SPRINGS
(TRANSVAAL)

Kesavji Giga, Be'oo'a.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Mahomed Wadec,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNTONVILLE JUNCTION

Easop Amod Vanker,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vanker,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Korverjee Endholvala,
Shoemaker,
Market Street.

Chhita Morar,
Sarekeeper,
Market Street.

Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWASTRING,
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON, C.C.
V. Naidoo.
Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

જેલનાં કાવ્ય.

[ગોળ આવૃત્તી.]

છડીઅન એપીનીઅનમાં દાસ. આવી
મયેલા નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તીમાં
દાખલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી
કરતાં બરાબર બમણું થયું છે. છતાં
કીમત આગળના પ્રમાણે
એક રોલીંગ, પાસ્ટબ ૧ પેની

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 357. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોસસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

હિંદુસ્તાનની ચોક્કસ જવાબદારી મંજૂરી
સરતે ભાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ઘી પેરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ ચાવલ—ચે, ખું મંધીઆ—એક
વખત મંજૂરી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries
64 Walmer Road,
Forwarding and Commission Agent.
STORES: LOWER PIER STREET.
P. O. Box 353. Telegrams: "MELON."
PORT ELIZABETH.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. AM "BHABHA," P.O. Box 10

શ્રી. કેવલશમ

વેનારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હોલી રેકમ અને ચીનાઈ તથા અપરિપક્વ રૂબી
મારેકેટ સીટ, (કાર્લેટન હોટેલની બાજુ.)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેન્ડા-સુગર

A. G. TIPNIS,

Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.

GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN

P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and A3

A. Mahomed Hussain & Co.,

MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
TRADEPORT, JOHANNESBURG

Box 1290. Tel. Add: "FAJANDAR."
Head Office: VANDOR COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,

General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755
a Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:—Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindini (Mombasa):—

about February 27th Dover Castle

„ March 27th Durham Castle

„ April 24th Goorkha

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius:—

about March 11th Guelph

„ April 8th Goorkha

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS,

S.S. "NADERI"

will sail about the 10th March 1910

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્શીયા સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની.

આ લાઇનની બહુલીતી આમચોટ "નાદરી" તા. ૧૦ મારચના અરસામાં ડેલાવોઆમે, મેરા, મોઝામ્બીક, જમ્બાર તથા મોબાસા થઇ સીધી મુંબઇ જશે. હવે પછી આ લાઇનની આમચોટ દર ત્રણ અઠવાડિયાએ એક આવશે.

ફર્ટ, સેકન્ડ તથા ટેકની ગોલી બહુ જ હાથપટ રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુબજનાં ફરે છે. એક હુબરથી બારસો પાસે જશેની સગવડ સાફ દીવન, બજાર અને પાણીની સગવડ સખી છે. તે બાબત તેઓ સરદારીકેટ વસાવે છે.

ખસાસીઓ સખળા રેશી છે. એટીસરો માખાણુ છે. અને કપતાનો હોદી મોના વરખના રીત રીવાજથી વાફે છે. આહમલુ રસોઇયા સખી હોદીઓની સગવડ વધારી છે.

બાળબચ્ચાં સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજરો ખાસ આવી અમુલ્ય તક ગુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં અરસા અને વરખના નીચે પછી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી તેઓ નામ મરાહુર છે.

જમ્બાર મોબાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો કરાવ હોયો તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓએ પણ કરવું જોઇએ.

દરાસવાજની સરકારે હુકમ કરેલા હોદીઓને લેવાનું બંધ કરી આ લાઇને દરાસવાજની સરકારને બોયકોટ કરી છે.

સાફથ આફ્રીકામાંથી હજ પકવા જનારા મોદી સખ્યામાં થાય તો કેપથી કેટ છદા મુધી સીધી ખમયા મુંબઇ મખને જનારી રપેશીઅલ સ્ટીમર આપી સખીએ જાએ. રીટર્ન ટીકીટ કાઢવાનો શાય કરી ચકરું.

પેસેજરો બાબત વધારે ખબર વારતે અમારી વેસ્ટ કોટ પ્રીનેકર પાસેજની મોરીસમાં અમોને જાતે મળવું બખત ૧૨ વહેવાર કરેએ.

દાદા અબદુલ્લાની કુંપની,

વેસ્ટ કોટ, મોનેકર પાસેજ, ડરબન

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "ZINNIA" leaving Durban for Calcutta direct on or about 16th March taking deck passengers at reduced rates. Passage about 10 days

SUCHITT MAHARAJ.

Passenger Agent,

189 Grey Street, Durban.

સસ. સસ. "ઝીનીઆ" નામકે જહાઝ ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ કે લગભગ હવને કલકતો જાણી. કિરાયા બહુ સસ્તા.

સુચિત મહારાજ, એજેન્ટ,

૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

એસ. એસ. 'ડનેરીક' તા. ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકતો જવા ઉપડશે. બાકું બહુ સચવું છે.

સુચીત મહારાજ-એજેન્ટ,

૧૬૬ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

"સસ. સસ. "ઝીનીઆ" નામકે જહાઝ ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકતો જવા ઉપડશે. બાકું બહુ સચવું છે. એસ. એસ. 'ડનેરીક' તા. ૧૬ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકતો જવા ઉપડશે. બાકું બહુ સચવું છે.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટલ મરચાં.

ઇડિઅન ગ્રોસરી જવાબદાર હોદીસ્તાન થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે છે. ખાસ થી પોરબંદરનું તથા કમકતા નુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ મંધીઆથુ-જવા બંધ અજમાએસ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBORH
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

HORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

-AND-

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 334, LOURENCO MARQUES

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queens Street, Durban

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

3 KORT STREET,

P.O. Box 8604. Tel. add. "Cama"

Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1868.
MORRISSON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.
P.O. Box 23. Telephone 829

આમડાં ખરીદીએ છીએ.

જન, આમડાં, સીમડાં, પેટાં અથવા બહારનાં આમડાં, વેટલની છાલ વગેરે ખરીદીએ છીએ.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રોટેસ્ટ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો.

	s.	d.
Ethics of Passive Resistance	૦	૩
Bhagavad Gita	1	૦
The Story of the Rāmāyana	૦	6
A Book—and its Misnomer	૦	6

અન્નવાલનો ખુની કાચદો.	૦-૦-૧
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૨
કુસ્ત્રા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦-૦-૨
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૧
સત્યાગ્રહ (પ્રતાપી નિયમ)	૦-૦-૧
સર્વેશ્વર	૦-૦-૧
કુસ્ત્રા કામેલ પાશાનું જાણવું.	૦-૦-૧
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.	૦-૦-૧
રાજાજી સાગ, ચાલકાંઠ	-૧-
ટરાંસવાલનો નવો કાચદો	૦-૦-૨
ટરાંસવાલનાનવ કાચદામુજગતનાધારા	૦-૦-૨
સુધારાના ભવાડ	૦-૦-૩
મારો જેલનો બીજો અનુભવ	૦-૦-૪
" ત્રીજો "	૦-૦-૩
ટરાંસવાલનો દુકાનો બંધ કરવાનો કાચદો	૦-૦-૩

અર્થ પેની ૧ જુદું. કોષપણ કાલોનીના સ્ટાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રોટેસ્ટ પ્રેસ.
ફોનોકસ, નાતાલ.

તર્થચારણ.

૧૯૧૦ ના સાડતી અધરી
એક દિવસનું એક આપું પાનું.
વેપારીને ઉપયોગી હશેજીવ સાથે.
કિંમત માત્ર ૧/-
ઇન્ટરનેશનલ પ્રોટેસ્ટ પ્રેસ,
ફોનોકસ, નાતાલ.

NOW READY

Leo Tolstoy's Letter to a Hindu or The Subjection of India, its Cause and Cure

Price 1 Copy -/1½ Post Free: 100 Copies 7/6 Post Free.

નવાં પુસ્તકો.

હિંદ સ્વરાજ્ય

કિંમત ૧ પેની. પોસ્ટજ ૧ પેની.

એક હિંદુ પ્રત્યે મહાન ટોલસ્ટોયનો કાગળ.

(હિંદુસ્તાન ગુલામીમાં કેમ છે, એ કેમ છુટે?)

કિંમત ૧ પેની પોસ્ટજ ના પેની.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રોટેસ્ટ પ્રેસ. ફોનોકસ-નાતાલ.

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by
LORD AMPHILL

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The
Asiatic Danger in the Colonies" by
L. E. NZAMBE.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The
International Printing Press, Phoenix
Post Free, 7d.

ફર્સ્ટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ
ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ
સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક
જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર
તાકીશથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમારું ખાતી માટે
કાગળ બજાર અંગર માઇસ લીસ્ટ
મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમારુ જવાબ
અમારે ત્યાંથી તરફાર મળશે.

જુલાસા મટે લખો નામને શીરનામે:—
એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફરેટર, પી. એ. મોકસ ૫૭૦
ટકી. બેરેસ. 'લાજપુરી.' પો. ૫૭૦, દરબા.

M. A ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

ઇડિઅન ઓપિનિઅન

નાતાલમાં વરસના ... ૦-૧૫-૦
બીજા કોલોની તથા ૫૨૨૨૨
ખાતે વરસના ૦-૧૭-૦

A. E. CHOTABHAI,

General Merchant & Direct Importer

P. O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:

"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. 'KANZLER'

Will sail from Durban about the 2nd March and from Delagoa Bay about the 3rd March 1910, taking 1st and 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ દહાડે સીધો મુંબઈ જનારો સીમર "કેન્ઝલર"

ઉપરી આગળોટ તા. ૨૭ માર્ચે જરમનથી અને ૨૭મે કેપટાઉનથી ઉપરી આફ્રીકા લાઇન ૧૬ દહાડે મુંબઈ જશે. નેલી રીપાઇનથી ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકીની મળશે કેક પાસેજરને ખાસ સમવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાથે એલાઈઝી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેમાં બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બર્લી, પારી, ગ્રુસાન્ગ, બર્ગર વગેરે જાતમાં પુરે બ હોયરત રહે છે. લાકડાની કેક અને પીઝાની બતિ છે. ખજારી દેશી છે.

રડીમર મુંબઈ પહોંચે કેપટાઉન ખજાર આર છે. જે જાપાઓમાં હપાય છે. બનાવેલા દાહમે રડીમર આવે છે અને પાછી દાહમસર ઉપરી જાય છે. જેથી ઉપરી આપનારને કોઈને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
117 Grey St, Durban. Box 51 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોભીં એચ. કોહન

ફૂલના હેલ્થસેલ ઇમ્પ્રોવર અને મેલ્યુસ, માર્કેટ તથા કમીશન એજન્ટ. આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસિએસને, ફારમર અને વેપારીઓ મધુ વરસ થયાં આલુ આસરો આપી પેતાનો માલ મારી માવરે વેચવા મોકલે છે. બીજા નવા માલકો મારી મારકેટ "ટાયલ કનસ્ટ્રક્શન" મેલકપાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી ખમીનબીરી છે, એસોસિએસને, ફારમર અને વેપારીઓના ખાત્રી વગેરે પુરા પાડવા હ તકવાર હ. બેક:-નેચનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન ઓટ, મેલબોર્ન.

મારકોટ રીપાર્ટ માગવાથી મળી શકે છે. માલ ચલાવનારને ફરેટ, વેલ્ટેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા સાંબ જુલવથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી વારકેટ, એગ કેસીઝ અને બાકસો માગનારને હ પુરા પાડુ હ. કમળો ગુજરાતીમાં લખી ચકારો, પેલુડ બેકન ૨૦૬૨. રલી. એડ્રેસ: Johannesburg રેલીફન નંબર ૧૧૦ રેલે: ૭૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

સેડ બોક્સ: ૧૦ એલફન ઓટ, કેપટાઉન

સો. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીફ મન્યંટ.

૭૮ પ્રેસીડે ઓટ, મેલબોર્ન.

સેડ આપવા સાયક અનેક તરફની પહોંચ સરસ ચીલે, જેથીકે ચાંદીનો માલ, હરેક જાતુ રેશમ, જરીના દેખલ ફોલ, કાશમીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. આવ પહોંચ સરવા આવો અને ખતી કરી

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE

MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

220d Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

નોતિ ત્યાં ખરકત.

એક વખત જોરડર આપી ખાપી કરો. કમીયાબુ, કપડ, કલરી, તમામ જાન નું અનાજ, પોશન દરજી ચોખ્ખુ ધા, વીગેરે તમામ માલ જોરડર મુજબ કાયદેથી જોરલ તાર. કમીરાન લુજ સેક્ટે ૨૦ દકા માર જનનાં મળવાથી તથા માલ મળે પહોંચા મી. એ. એ. ચાંપી ટોંગાવાળાને બરવાથી મોકલ વામાં આવશે.

ટેલીગ્રાફ એડ્રેસ, મોટી હીરજી જુલકાબાઈ "નીતી." પી. એ. નં ૨ મુંબઈ.

મહાત્માશી મુલસીલાતરીકત

રામાયણ સાર.

ચાલકાંદ.

કિમત ૦-૧-૦ પેલેટ ૦-૦-૧

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SOLIS AN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dunder, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort }
Steenbokfontein } Dis. RUSTEN
Rietfontein } BURG.
Box 18 LICHTENBURG.

No. 10—VOL. 8

SATURDAY, MARCH 5TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price 1/6 per copy

TO STOP INDENTURED INDIAN LABOUR

IMPORTANT DECISION OF THE LEGISLATIVE COUNCIL OF INDIA

London, February 25. Reuter's Calcutta correspondent states that in the Legislative Council to-day, Mr. Gokhale moved to prohibit the recruitment of indentured labourers for Natal, whose policy was utterly selfish and heartless. The policy of the Cape Colony on the whole, he said, was liberal. He recognised the enormous difficulty of the problem. Fourteen Indians spoke, warmly supporting the motion.

Mr. Maxwell, the Secretary for Commerce, said the Government had obtained Lord Morley's sanction to undertake legislation to prohibit emigration, and would shortly introduce a Bill carrying out the proposal if the negotiations in South Africa did not result in a proper agreement with the Government. Therefore they accepted the resolution. Mr. Maxwell added that no special inquiry in Natal was necessary. The condition in the Transvaal was likely to much improve. The resolution was unanimously carried amid applause.—Reuter.

Defiance

The *Natal Advertiser* of 26th ult. made some editorial remarks on the above subject from which we extract the following:—

The news that the Indian Legislative Council has carried a resolution in favour of prohibiting the recruitment of indentured labour for Natal, unanimously and amid applause, will be recognised in South Africa as a matter of the gravest possible moment.

What will strike all South Africans as the one notable feature in this declaration from supposedly white Indian and Imperial Governments, is the manner in which the members of those white British Governments have not hesitated to take sides with the alien inhabitants of India against their white British compatriots in South Africa. It will not cause one white British South African

to budge one inch from the perfectly just, and utterly necessary standpoint while South Africa has been compelled, by regard for its own safety, to take up. We have to secure that South Africa becomes a strong, populous and prosperous outpost of white British civilisation, and this can never be if we are to be overrun and swamped by unlimited swarms and hordes of inferior Asiatics. If members of the present Home and Indian Governments were not so purblind, and so frightened before the threats of a mere section of the people of India, they would recognise that this is no less to the interests of the British Empire, and of India itself than of South Africa.

The present Home Government has declared that we can keep the Asiatics out if we will, but that if we admit them we must grant them full civic and political rights. It is simply laughable for Lord Morley to think he can drag us into accepting the latter contingency by this threat of stopping Indian indentured labour. Let him do it! Under circumstances such as these, it is to be trusted that even those interests that may suffer temporary annoyance by this stoppage, will unite with the rest of the South African Union in defiance of so scandalous a disregard of the interests and ideals of white South Africa for the sake of alien India, and so palpable a blustering threat.

"Fair and Reasonable"

The *Natal Mercury* of the 28th ult. discusses the question in the following leading comments:—

We cannot say we are in the least degree surprised that the resolution brought before the Legislative Council of India, to the effect that the Government should stop further emigration of indentured Indians to Natal, has been carried unanimously. Mr. Maxwell, the Secretary for Commerce,

stated that the Government accepted the resolution, and had obtained Lord Morley's sanction to promote legislation to prohibit emigration, and would shortly introduce a Bill carrying out the proposal, if the negotiations in South Africa did not result in a proper agreement. We know fairly well what the conditions are likely to be. We have heard of them before, when we have tried to get the Government of India to agree to all indentures terminating in India. Even if a majority in Natal were disposed to agree to the conditions, rather than lose the chance of getting indentured labour—and this we more than doubt—we are certain that the Union Parliament, which will have to deal with the matter, will most assuredly not agree, and will have the support of the great majority in South Africa. The position of the Indian Government is perfectly fair and reasonable, and we have no right whatever to blame them, or to cast aspersions at Lord Morley for agreeing to sanction the proposed legislation. Seeing that Lord Morley is a member of the Government that put a stop to indentured Chinese labour in South Africa, with the apparent approval of most of the people in this country, it is only logical that he should be willing to sanction legislation to stop indentured labour from India—especially as, when all is said and done, the system of indenture and the conditions surrounding it are even less favourable to the indentured Indians, with the exception perhaps of the repatriation clause, than they were to the Chinese who were recruited for the Transvaal. We must remember that Lord Morley and the Government of India are responsible for the administration of a vast country, with 200 millions of people, and that, rightly or wrongly, the Indian question in South Africa is the cause of a good deal of unrest in India. We should do the very same thing in

Natal as regards our own natives if we were in a similar position to that of the Government of India, and it is absurd to blackguard Lord Morley and the Indian Government for the decision they have come to. They are not forcing indentured Indian labour upon us. They simply say that if we want it there are certain conditions, and, in the face of some of the grossly unjust legislation which has been passed in this country, and made apply against the Indian people, no fair-minded man can say that the Indian Government is unreasonable in asking for conditions. It is true that during our last session of Parliament some of the most flagrant of the unjust legislation was modified; but, in the face of the licensing Bills of the Natal Government, which the Home Government very properly refused to pass, the Indian Government would only be to blame if they neglected to take precautions for the future protection of the people for whose welfare they are responsible. It is ridiculous to endeavour to throw blame on the Indian Government for the position in South Africa, and particularly in Natal. We brought, and have been bringing, the indentured Indians here for our benefit, and not for the benefit of either the Indians themselves or the Indian Government, and, if unforeseen results have happened, and undesirable conditions have arisen, the blame rests with ourselves. It is not a time for rabid and illogical invective against Lord Morley and the Government of India. They are only doing their duty as the administrators of a great country and many millions of people. Our duty is to face the facts, and organise our resources, so that we can do without indentured labour in the future, and by doing so help to prevent the Indian question in South Africa from being a menace to good government, and from reaching unmanageable proportions, and becoming a cause of friction between Natal and the rest of South Africa.

Sir Liege Hulett's Views

The startling announcement from Calcutta that the Indian Government had accepted a resolution proposed in the Indian Legislative Council by Mr. Gokhale to prohibit the recruitment of indentured labourers for Natal is minimised in certain quarters in Durban, and the news has been received by sugar and tea planters without any great degree of excitement (say the *Natal Advertiser*).

It is thought that there is some reason to believe that the debate in the Indian Legislative Council was merely a letting off of steam, and it is regarded as significant that the promise of Mr. Maxwell, Secretary for Commerce, to introduce a Bill prohibiting emigration, was subject to the important reservation that such a Bill would not be introduced if the negotiations in South Africa resulted

in a "proper agreement." It appears the Indian, Imperial and Natal Governments were in constant communication, and it is now a pretty open secret that the coolie labour supply from India might have been stopped four months ago, but for the fact that the Natal Government was able to propitiate the oversea authorities by getting a Bill passed in the local Parliament giving the right to appeal to the Supreme Court on the question of licences. This legislative guarantee had more to do with trading Indians in the Colony, but the secret history of the Bill seems to show that the coolie labour supply was used as an effective lever in inducing the Natal Ministry to act. This guarantee having been conceded, it is thought that the labour supply is in the meantime safe from interference, though there is nothing binding on the Union Government.

Interviewed with reference to the Calcutta cablegram, Sir J. Liege Hulett pointed out that the labour and trading questions were purposely being mixed up by Indian agitators. "The indentured labour question," he said, "is totally distinct from the question of the Arab trader, and in order to get what is wanted for the trading class of Indians a dead set is being made against indentured labour, and that is what is at the bottom of the whole thing. The agitators go about trying to make trouble on the estates, for the purpose of moving the Indian authorities to stop coolie immigration, because of the wrong they say is done to their people in the Transvaal or the trading class in Natal."

Sir Liege also stated:—"My opinion is that, seeing that the legislation of the late session tended to the just relief of the trading classes in certain respects, the Indian Government is to a very great extent satisfied. I think we have every reason to have confidence in justice being done in this matter of coolie labour by the Indian authorities, as well as by the Home Government, by seeing that our interests are not sacrificed to political agitation."

What the Natal Ministers Say

The *Sunday News* of Johannesburg publishes the following Reuter's wire from Maritzburg, dated Saturday last:

In reference to the news received by cable announcing the passing of a resolution by the Calcutta Legislative Council prohibiting the immigration of indentured Indians to Natal unless the differences are settled, enquiries made by Reuter's Agency among the Natal Ministers this morning show that the Natal Government has been aware of the agitation mentioned, but they think the Imperial Government will not confirm any Bill based on the resolution referred to in view of the fact that the investigation of the circumstances

show the allegations to be entirely false.

"A Very Natural Thing"

The *Times of Natal* in its issue of the 28th ult. says, in the course of a leading article:

We cannot say that we are in the least degree surprised that the Legislative Council at Calcutta should have unanimously agreed on a resolution prohibiting the further recruitment of indentured labourers for Natal. The surprising thing is that such a resolution has not been passed before.

That cherished and familiar ideal of a united South Africa filled with ten or twenty million lusty white citizens is most attractive, but is it likely to be brought nearer realisation as long as we go to India for labour at 12s. or 14s. a month?

The Indian Government has just as much right to stop the recruiting of indentured immigrants for Natal as the Natal Government has to impose political and other disabilities on Indians who settle in Natal. So much may be granted. Natal wants Indian labour, but it does not want Indian settlers or citizens. The Indian Government is indifferent whether Natal gets labour from India or not, but it is not indifferent to the consequences of the treatment which Indians receive in this colony and in the Transvaal at the present time. The consequences are felt in India, and help to foster the agitation which the Indian Government is endeavouring to assuage. We do not propose to consider the question whether the Indian is unjustly treated in Natal, although we think that he has some very real and serious grievances. All that we say is that it is a very natural thing that the Indian Government should endeavour to exact better treatment for the resident Indian population, and that, failing to get its way, it should make use of the only weapon within its reach. Three years ago one heard a great amount of talk about the treatment of Chinese on the Rand. The Chinese "slaves" were treated—and paid—royally in comparison with many of the indentured coolies on the plantations of Natal; but the one question made a good electioneering cry, while the other was merely an inconvenient and obscure matter of justice and justice for its own sake is about the last consideration which a prudent politician can afford to take into account.

Awaiting Effects of Union

London, March 3.—At question time in the House of Commons, Mr. Samuel Montague, Under Secretary for India, announced that the Government had decided to postpone consideration of the question of the indentured Indians in Natal until the establishment of Union in South Africa. Reuter.

From the Editor's Chair

THE INDIAN COUNCIL AND INDENTURED LABOUR

THE Hon'ble Professor Gokhale and his colleagues have rendered a service to us and to India generally (as also, we are inclined to think, the Colony) by their having moved the resolution to stop indentured emigration from India to Natal. The resolution seeks to stop indenture by way of penalty for non-redress of the grievances of the free Indian population of South Africa. We wish that Professor Gokhale had or could have taken up the highest standpoint and moved for the stoppage of indenture altogether as being inherently bad and of no real benefit to the indentured men themselves. There is a weakness in the resolution which it would be useless not to acknowledge. If indenturing be good for the indentured men themselves, those who wish to indenture should not be prevented from taking advantage of the system for the sake of benefitting the free Indian population of Natal or the sister colonies. If, on the other hand, it is bad, no redress that may be granted to that population can be allowed to continue a state of things that is immoral or otherwise hurtful.

But we have to be thankful for small mercies in these days of compromise and expediency. Professor Gokhale has taken the lesser step because he knows that he may not carry the Government with him in his condemnation of the system of indenture as such. It is for us here to see to it that we accept no immoral bargains. Whilst we would and should agitate for removal of general grievances and point out that Natal cannot receive the benefit (questionable though it is) of indentured labour from India, we must make it clear that we ask for the stoppage of indentured labour for its own sake and because we consider that it is detrimental to the moral well-being of those who indenture.

Sir James Liege Hulett has been telling a reporter that in his opinion the movement in India is due to the agitation on behalf of the Indian traders. This is perfectly true. But the inference that it will die out because of the so-called relief having been granted during the last session of the local Parliament is quite baseless. We would appeal to Sir J. L. Hulett and his co-planters that they should look at the question from a truly South African standpoint. Is it impossible for them to realise that their interests are not necessarily the Colony's and that the latter demand complete and immediate stoppage of indentured labour? We are not sure that the colony will be ruined if the tea and sugar industries were to disappear. Indians have benefited the

colony through their cultivation of garden produce. This will be continued by the free Indian population. But the sooner the indentured labour supply is stopped the better. We would much rather that the colony stopped this supply of its own motion than that it was done by the Government of India. At the same time it is necessary that no effort should be spared in India to bring about the much-desired result, whether by way of penalty or otherwise. Entire suspension of artificial emigration from India to Natal will go a long way towards solving many of the difficulties in South Africa.

THE JOHANNESBURG MUNICIPALITY AND COLOURED PEOPLE

The Johannesburg Municipality wishes to have anti-colour or anti-Asiatic legislation passed in a surreptitious manner. An offensive notice appears in an obscure corner of a local newspaper notifying the intention of the Municipality to promote a private Bill in the forthcoming session of the local Parliament. The Bill, among other things, is intended to take over the Town Regulations that were passed by the late Republican Government just before the declaration of war. These regulations make it illegal for coloured persons to walk on foot-paths or live in towns. It is these regulations in accordance with which the Pretoria Municipality has served notices to quit on all coloured residents, save Asiatics, in that town and against which the coloured people recently made such a powerful protest. It will be remembered, too, that the Pretoria Municipality entered into a long tussle with the Government for the purpose of having these regulations retained for its use. Now the Johannesburg Municipality wishes to copy the Pretoria sister. Mr. Cachalia has, therefore, addressed the following to the Government and lodged a formal protest with the Town Clerk:—

My Association has seen the notice in the papers of a private Bill to be submitted to the forthcoming session of Parliament by the Municipal Council of Johannesburg which, among other things, contemplates the application of the Town Regulations Article No. 1256, dated the 18th September, 1899. In the humble opinion of my Association, the object of applying these Regulations to the Municipality seems to be to use the clauses of the Regulations which are restrictive of the liberty of coloured people. It is, in our view, an attempt to pass in an indirect manner, such legislation of a very objectionable type. My Association, therefore, respectfully trusts that the Government will oppose the passage of this Bill so far as the application of the aforementioned Town Regulations is concerned.

The clause relating to residents reads as follows:—

Coloured persons may not reside in any place adjoining the public street or any road or alley, but every householder or owner of land may have in his back garden or elsewhere on his property a place for domestic service.

Treatment of Passive Resistance Prisoners

Insulting Language Used

Mr. P. K. Naidoo, who was released from gaol on the 23rd ult., and again sentenced to three months' imprisonment the next day, writes to us as follows:—

I wish to bring to your notice that, on the 20th January, an officer at the Diepkloof prison called upon us and asked for a passive resistance prisoner by saying: "Where is that coolie?" I at once objected to it. He then took my number and threatened to charge me for being insolent. I went and complained to the Acting Chief Warder that I objected to be called a coolie. The Acting Chief Warder said: "Don't come here with any of your frivolous humbug. You came to me once last year and complained that a Kaffir called you a coolie. What difference is there whether you are called a coolie or an Indian? Is it not a name given to your people in South Africa, and what difference does it make whether I am called an Englishman or a Britisher? Go away; don't come here again with your frivolous humbug." I complained about it to the Governor. Some warders do not for a moment hesitate to use any kind of filthy language to an Indian. "Bastard" is quite a familiar word to some of them. Last night, the night warder, in ordering the prisoners to keep quiet, shouted out: "Shut up, you bastards." It is now becoming quite common if any passive resister objects to any insults, for an officer to take his number and charge him with some prison offences. An officer of the Chinese span came to the Indian span and used foul language that was objected to by Mr. Royeppen. He took his number and preferred a charge against him for being insolent. One Chinese passive resister who was suffering with a stiff arm was forced to work like the others. The Medical Officer considered that he was fit for the work. The Deputy Governor, after examining the same man, declared that he was not fit for hard labour. After discussion, the Medical Officer ordered him to be put on light labour, but still he is sent out with the span.

Yours, etc.,
P. K. NAIDOO.

The following letter has been sent to the Colonial Secretary, Pretoria:—

Sir,—I have the honour to enclose herewith a copy of a letter addressed by Mr. Parsee Rustumjee to the press about the treatment he was subjected to at the Diepkloof Gaol. I beg to append copy of medical certificate issued by his family physician as to the state of his health upon discharge from prison:—

First Avenue, Durban.

This is to certify that I have examined Mr. Parsee Rustumjee, and,

knowing him of old, I now find him very much reduced in weight and size, and that his health has greatly suffered from his late imprisonment, and that it will be some months before he will regain his former self. I find that his heart is affected, but whether it is an organic disease or not it is difficult to say at once on the first examination. His eyes have also suffered from constant exposure to the sun, and are now in a state of congestion. There is distension of the flanks of the abdominal wall, which appears to me to be due to the distension of the large bowel, and which is also responsible for the constipation he suffers from. He is also subject to delayed and difficult micturition.

(Sgd.) R. M. NANJI, M.R.C.S., etc.
February 16, 1910.

Both the certificate and the letter speak for themselves. My committee therefore content themselves with drawing the attention of the Government to the facts narrated by Mr. Rustumjee, who is one of the most respected members of the Indian community in South Africa, and a vice-president of the Natal Indian Congress; and venture to trust that the civilised Government of the Transvaal will not permit a repetition of sufferings such as have been undergone by Mr. Rustumjee.

Mr. Imam Abdul Kadir Bawazeer, who has been just discharged from the Diepkloof Prison, has himself suffered very severely. He states that once, when he was extremely feverish, and when he was obliged to report himself sick the medical officer suggested, without even examining him, that he was shirking work; but when Mr. Bawazeer indignantly repudiated the suggestion his temperature was taken by the officer, and it was found to be 104 degrees. This alarmed the officer and Mr. Bawazeer was placed in the prison hospital. Mr. Bawazeer has lost 22lb. in weight, and is so weak that he can walk about only with difficulty.

Mr. Bawazeer reports that most of the passive resisters have lost weight owing to insufficiency of food, and specially owing to want of ghee, and this notwithstanding the allowance of two ounces of haricot beans. It is respectfully submitted that the persistent refusal to restore the use of a fat equivalent in the shape of ghee is interpreted by my community to mean that the Government intend to starve into submission the conscientious objectors to the anti-Asiatic legislation of the Colony. I beg once more to draw attention to the fact that the native prisoners' dietary allows one ounce of fat per day.

Mr. Bawazeer further reports to the Association that Mr. Joseph Royeppen, a barrister and a Cambridge graduate, was, when he was transferred to the Diepkloof Prison, taken, together with three other Indian prisoners, in a manure cart, and was compelled to walk barefoot and bareheaded for nearly 200 miles, and

that he and his fellow-prisoners were given no breakfast on the day they were transferred. Mr. Royeppen reported the matter to the Governor, who enquired into it and, Mr. Bawazeer thinks, also gave the assurance that the mistakes above referred to would not be repeated. My committee, however, cannot help remarking that a system under which such grave mistakes are possible must be badly in need of revision.

My committee hopes that the various matters hereby brought to the notice of the Government will meet with the consideration that they deserve.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

(Sgd.) A. M. CACHALIA,
Chairman, British Indian Association.
February 23, 1910.

The Position of Boksburg Passive Resisters

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

Last week were published in these columns the names of Indians who were arrested at Boksburg as passive resisters for hawking without licences. They were sentenced to pay a fine of £2 each or go to gaol for 14 days with hard labour. After the judgment was given and the men were sent to their destination (they had all elected to go to gaol), they were sent for by the Magistrate who told them that they would not be allowed to go to gaol but that they would have to pay their fines, and if they did not, their goods would be attached and sold to recover the fines.

Now this would appear to be an irregular, high-handed and unlawful proceeding on the part of the Magistrate. Hitherto it has been recognised that a Court's judgment once delivered is final and unalterable. It can only be reversed by a Superior Court. But, as passive resisters, the men cannot and ought not to appeal. Whenever Indians have appeared as plaintiffs or appellants in the course of the struggle they have undoubtedly to that extent departed from the true spirit of passive resistance. But as all Indians are not complete passive resisters, resort to law courts has been undertaken as a necessary evil.

To resume the story, the Indians declined to pay the fines and their goods were attached as follows:—

Mr. Moses £300—400 (buildings and household goods, including tables, benches, lamp, box, stove, saucepan); Mr. Thomas Poonsamy £200 (buildings and goods similar to Mr. Moses'); Mr. Hari Rengasamy £10 (household goods in use such as bedstead, pots, etc.); Mr. G. S. Francis £60 (household goods and barber's shop materials); and Mr. Seethal Swan £25 (buildings and furniture). Why, for their miserable £2, the authorities should have attached valuable buildings on the one

hand and personal effects on the other, passes comprehension. The proceeding is simply an attempt to terrorise the victims into submission.

The men are naturally in a flutter. They do not want to lose their all. They have, therefore, given formal notice of appeal. They have received strong legal opinion that they have a good case in appeal. The temptation is great. But, as a passive resister, I can only give one advice, and that is, to lose all. Sweet are the uses of poverty. Many have been ruined owing to the struggle. Why will not the Boksburg resisters join the privileged band of the poor?

Indian Moslems in the Transvaal

Sir Francis Hopwood, the Permanent Under Secretary of State for the Colonies, has replied to the representation of the All-India Moslem League, London Branch, respecting the treatment of Indian Mahomedans in the Transvaal sentenced to imprisonment for passive resistance to the Asiatic registration laws.

The letter, dated the 25th January, is as follows:—

I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 12th of January respecting the treatment of British Indians in the Transvaal.

2. On the general question I am to refer you to the correspondence published in Cd. 4584 and to the statement made by the Secretary of State in the House of Lords on the 16th of November last which sufficiently show that His Majesty's Government realise the force of the appeal made to them and have not failed to endeavour to bring about as favourable a settlement as is possible, having regard to the views of the responsible Government and Parliament of the Colony.

3. On the particular question of the mixture of animal fat with the rations served out to prisoners I am to refer to the despatch printed as No. 46 in Cd. 4584 which shows that as long ago as January 1909 directions were given that where the prisoners objected, fat must not be added to their diet and that a diet in which rice and ghee figure has been given in cases where prisoners refused to eat meat. Lord Crewe has no reason to suppose that these directions are not obeyed and is in fact aware from later correspondence that the question of the diet of Indian prisoners has continued to receive the attention of the Transvaal Government. On the 1st July 1909 a revised diet came into force which, as regards Indians, was designed to approximate their food to the ordinary Indian diet. After three months' experience of this diet a conference of prison medical officers was held to consider whether it required modification and the conclusion was

that no change should be made except as to ensuring that a highly nutritive bean diet should be given to these Indians who had religious scruples as to the eating of meat. It is clear from what is above stated that the peculiar position of Indian prisoners as regards diet is appreciated by the Government of the Transvaal.

4. I am to add that Lord Crewe is still in correspondence with the Transvaal on the question of facilities for observing Ramazan.

The Duke Banquet

Speeches of Messrs. Gandhi, W. Hosken M.L.A., and the Rev. Duke

In continuation of our report published last week the Banquet given to the Rev. J. J. Duke, of Johannesburg, we give the remainder of the speeches.

MR. GANDHI, in the course of his remarks, said that he could not speak of the guest of the evening without the feelings of deepest gratitude; nor could he avoid the personal element. When Mr. Duke and he were comparative strangers, he (the speaker) was picked up by Mr. Duke as he was lying in a precarious condition in an office in Von Brandis Street. When Mr. Duke asked him whether he would go to his house, he did not take many seconds before he replied in the affirmative. In his house he was treated with every kindness and consideration. Mr. Gandhi's mother was dead, his widowed sister was 4000 miles away, his wife 400 miles away. But Mrs. Duke was both mother and sister to him. How could he forget the figure (Mr. Duke) stealing into his room at midnight to see whether his patient was awake or asleep? Speaking of Mr. Duke's Asiatic work, it was not possible to refrain from speaking in praise of the work of the European Committee of which the Chairman (Mr. Hosken) was the President. Mr. Gandhi frankly confessed that passive resistance might have broken down without the magnificent support rendered by the European Committee. Mr. Hosken never stinted himself in rendering assistance wherever and whenever he could. He was ever obliging. Mr. Duke had made a thorough study of the question. His home was ever open to distressed Asiatics. The speaker hoped that Mr. Duke would find the opportunity of seeing Lord Crewe and Lord Morley and give them the benefit of his own experience. He joined in the prayer for every success to Mr. Duke and his family.

MR. HOSKEN said that Mr. Gandhi had referred to Mr. Duke's action in taking him to his house and nursing him when he had been wounded. He knew what English people thought of that truly Christian act of Mr. Duke's, and, for himself, he had felt proud to think that there was at least

one man in that town, with his good wife to help him, one household, where the poor wounded man had been cared for in the kindest and noblest fashion. He desired to say a word or two about Mr. Duke from the English-born side. But first he wanted to show, for those present and himself, that they had not forgotten the passive resisters who were then inside the prison walls. It was a terrible thing that in that land called a free land there were that day something like sixty men in prison who had committed no crime, men who had simply refused to accept an unjust and wrong law, and who on that account had been sent to prison and treated there in a manner which he did not like to describe. He would ask all those present to stand as a token of sympathy with these men (All present rose, and remained standing for a few seconds). He was sure that the message of sympathy would be conveyed to them, and that they would understand that they had not been forgotten, that their great services had been recognised. He had recently had a conversation with one of the Ministers, and, the passive resistance movement being incidentally touched on, this gentleman had said to him, speaking on high authority, that he (Mr. Hosken) could not know or understand what almost agony of mind this passive resistance movement was causing to some members of the Legislature in Pretoria. The Jeppestown Presbyterian Church had invited him to address them on the Asiatic question in the Transvaal, and he had accepted the invitation. This showed that the ferment was beginning to work. The difficulty over the Indian question had been not only that the white community were unsympathetic, but that they did not understand and did not want to understand it, because, he thought, in their inmost hearts they knew that, if they did understand it, they must take a more practical interest in it, and so bring the present state of affairs to an end. And now with reference to Mr. Duke. When first he had met Mr. Duke he had not understood him, but the more he saw of him, the more he understood, and the more he appreciated him. Mr. Duke was a man of high purpose, of strong endeavour, and likely to influence for good any community in which he found himself. It was a most fortunate thing for the white community as well as for Indians that they had a man of the courage and ability of Mr. Duke to take up the cause. He was certain that if Mr. Duke could so arrange it as to bear the burden himself, he would gladly, instead of going to America, go immediately to Diepkloof Prison. He was glad, in a sense, that Mr. Duke was going away, if only that he might in the lands whither he was going make a statement of the British Indian case and elicit the sympathy of those across the seas, that the reflection

of that movement might return here, and, by the overwhelming strength of public opinion, so influence the administration as to cause them to make a change in their present policy in regard to this question, and thus bring about a better and brighter day.

The Rev. J. J. Duke said that he had sometimes thought it must be nice to die now and then that one might read kind obituary notices, but that evening it was almost better, for the pain of dying was not imposed and yet all that kindness was showered upon him. He was thankful that both his wife and his family had been included in the kind words and in the kind actions, for had he not had the completest sympathy with Asiatics and love for them in his home, his work for them would have been well-nigh impossible. He was thankful, too, that his Church had been mentioned, for, although on a subject like the Asiatic question there must necessarily be a diversity of feeling, his Church members had never, so far as he knew, said an unkind word, but had stood loyally by their minister; he had found out that men who were in touch with God could work together in perfect harmony, although they might differ on some subjects. Referring to Mr. Hosken's great work the speaker said what they needed was a politician beyond everything who was not a man of expediency, a politician who was a Christian man, true to conscience and true to his constituency because he was true to God. They had known him (the speaker) as a Christian Minister. Mahomedans, Parsees, Hindus, and Christians together had tackled many a difficult problem. He felt thankful that they had been able to work like that, and it had been made possible because of the deep religious feeling which permeated the community. It had been considered that the Asiatic question was a commercial matter, but it was at its very heart a religious matter. The Asiatics in their midst were rising up, and claiming from a Christian people and a so-called Christian Government the rights of humanity and the rights that they as Christians believed that men should have, teaching as they did that God is love. He trusted most earnestly that that unhappy business would be over before he came back, that the prisons would be empty, and, what was more, that the suffering of the women and children outside the gaols would be over. Whilst the men had been sent to prison in hundreds, the women and children had been left to starve. No kind government had asked what would become of those who were left behind. They had been left upon the community, and had it not been for generous hearts amongst them, the women in Pretoria and the women in Johannesburg would perhaps have died of starvation. He could not understand why they should think so much of a story of persecution happening thousands of

abilities were put upon them that their Governors were putting upon them then, and speak about it as if such oppression were not of God but of the devil, and yet acquiesce, if only by silence, in the oppressions of to-day. God was ever the same, and the country that put into the foundations of its Empire the rottenness of injustice to a weaker people would suffer now as surely as had the Egyptians in days gone by. He prayed that the love of God might be with them all, and that their sufferings might at last end in glorious victory. years ago in Egypt when a small body of white Asiatics was oppressed by the Egyptians, and the same dis-

out to be an excellent leader for the Colonials. I have written to my wife and my mother that you would call upon them. Kindly do so, and explain them that I am bound by duty not to leave the Transvaal just now. My mother would naturally long to see me, and as a son I am bound by duty to serve her, but I am bound by a greater One to serve my country.

Thoughts of Great Men

Tolstoy

Let the Governments have possession of the school, the church, the press, millions of roubles and millions of disciplined men turned into machines—all that apparently terrible organization is nothing in comparison with the recognition of the truth, which arises in the heart of one man who knows the force of the truth, and is communicated by this man to another, a third man, just as an endless number of candles are lighted from one. This light need only burn, and like the wax before the face of the fire, all this seemingly so powerful organization will waste away.

If men only understood the terrible power which is given them in the word which expresses the truth: if men only did not sell their birthright for a mess of pottage. If men only made use of this power of theirs—the rulers would not only not dare, as they dare now, to threaten men with universal slaughter, to which they will drive men or not, they may see fit, but would not even dare in the sight of peaceable citizens, to bring the disciplined murderers out on parade, or in manoeuvres; the Governments would not dare for their own profit, for the advantage of their accomplices, to make and unmake custom treaties, and they would not dare to collect from the people those millions of roubles which they distribute to their accomplices and for which they prepare themselves for the commission of murder.—THE KINGDOM OF GOD IS WITHIN YOU, by Count Leo Tolstoy.

If Christianity is the truth, and we wish to live in peace, we must not only have no sympathy for the power of our country, but must even rejoice in its weakening, and contribute to it. A Russian must rejoice, when Poland, the Baltic provinces, Finland, Armenia, are separated from Russia and are free: and an Englishman must similarly rejoice in relation to Ireland, Australia, India, and the other Colonies, and co-operate in it, because the greater the country the more evil and cruel is its patriotism, and the greater is the amount of the suffering on which its power is based.—THE KINGDOM OF GOD IS WITHIN YOU, by Count Leo Tolstoy.

Passive Resistance for the Coloured People

The A. P. O., writing on the unfair treatment of coloured people in Pretoria, says:—The question naturally arises, what are the people to do? Shall they submit or resist? Is there no limit to the Transvaal persecution? If we wait till those reactionaries in civilisation come to their senses of their own accord our lives might be gone. Neither in the Council nor in the Legislature have we a voice. Petitioning has proved of no avail. Well, shall we humbly continue to submit to the unjust laws, when our representations have failed? or shall we transgress them and resort to passive resistance and defy the authorities once and for all to do their worst? That appears to be the question which forces itself on the mind of every self-respecting coloured person. "Those who, while they disapprove of the character and measures of a government," says Thoreau, "yield to it their allegiance and support, are undoubtedly its most conscientious supporters, and so frequently the most serious obstacles to reform. What I have to do is to see, at any rate, that I do not lend myself to the wrong which I condemn." The Indians of the Transvaal have taught us a lesson. They refuse to disobey the dictates of conscience—the voice of God: and if acting conscientiously means courting imprisonment, then the true place for all honest men is the prison.

In a subsequent issue of the A. P. O. we find a further reference to the above subject. In regard to the advice given that those resident in the town should refuse to "quit the premises occupied by them" or to "reside in the Location set apart by the Council for the residence of Natives and coloured persons," the A. P. O. says:—

What that amounts to is the doctrine of passive resistance, which proved so efficacious in England on occasions when laws were attempted to be enforced, obedience to which was contrary to men's consciences. It is the line of conduct that Mr. Gandhi and his compatriots in the Transvaal have followed. Nothing can better set forth the justice of the passive resistance policy than the famous Declaration adopted by the Boston Peace Convention in 1838: "We shall submit to every ordinance of man, for the Lord's sake: obey all the requirements of government except such as we deem contrary to the commands of the gospel: and in no case resist the operation of law, except by meekly submitting to the penalty of disobedience. In entering upon the great work before us, we are not unmindful that, in its prosecution, we may be called to test our courage even as in a fiery ordeal. It may subject us to insult, outrage, and, in the worst case, even death."

Mr. Joseph Royeppen and His Fellow Prisoners

His Good Work and Message

Mr. P. K. Naidoo, who was discharged on the 23rd ultimo and re-arrested the same day, writing to Mr. Royeppen's mother, says:—

"Your son, Mr. Joseph Royeppen, and the other young men who accompanied him to Johannesburg, are at present in the Diepkloof prison and in the best of health. I was released to-day only to be re-arrested."

Just a little before my release your son requested me to write to you that you have no need to have any fear about him. He is enjoying his incarceration. As a matter of fact, I do not know how to praise him for his magnanimity. As a colonial myself, and one keenly interested in the passive resistance movement, I feel proud to write to you that it is a blessing to us colonials to have one like him to be our leader. As a leader we cannot wish for a better one, and as a gentleman he is second to none. He requested me to inform Solomon that he should write to his friends in London that he cannot under the prison regulations write to any of them till his three months expire. I hope you and all the rest will be cheerful, and pray for our good health and victory. I hope you are aware of the principle of our struggle; it is one that concerns colonial-born Indians as much as it concerns India.

In a letter to Mr. Gandhi, Mr. P. K. Naidoo states:—

"I hope by the time this reaches you, I shall be safely lodged in the Diepkloof gaol once more. I can not really express how happy I am for being arrested so soon after my release. Messrs. Royeppen, Andrew, Samuel, Harilal, Sodha, Sorabjee, and all the other passive resisters are as cheerful and game as any one would wish to be. They are ready to face anything. As for Mr. Royeppen I have not sufficient words to praise him. I am sure he will turn

itself. We anticipate no small amount of misconception, misrepresentation, calumny. The ungodly and violent, the proud and pharisaical, the ambitious and tyrannical, principalities and powers, and spiritual wickedness in high places may continue to crush us. So they treated the Messiah, whose example we are humbly striving to imitate. If we suffer with Him, we know that we shall reign with him." Such was the meek, yet grim determination of that Peace Society. It was on the text "But I say unto you, that ye resist not evil" that they based their conduct. It is their policy which has evoked Mr. Gandhi and his people to offer so long and stubborn a resistance to all attempts to grind them to evil by means of legislation which offends their religious convictions, moral conscience and manly spirit. They have been always ready to render to Caesar the things that are Caesar's, but they have felt themselves bound also to render to God the things that are God's: and compliance with the dictates of one's conscience is the supreme demand of the Deity.

The Pretoria correspondent of the A. P. O. writes:—

The Native Commissioner has sent for Mr. Paul van Greunen, the Chairman of the African Political Organisation, and has informed him that it was he who was preventing the coloured people from taking out passes, and that he had better desist and take out a pass for himself. Another meeting was held and a resolution was passed that no Cape coloured person should take out a pass. The people present seemed determined to carry out the resolution. To my mind the whole Native problem could be solved if Coloured, Natives and Indians would all take to passive resistance. Whether passive resistance will be successful or not on this occasion, we are at any rate thankful to the Indians for having shown us one of the most effective weapons in our possession.

Kimberley, March 3.—The members of the A. P. O. wrote to the Town Council protesting against the expenditure on the part of the municipality in celebration of Union, pointing out that, as the coloured people were deprived of citizenship rights, they could not allow money of which they pay a proportionate share to be spent without raising their voices against such expenditure. The branch also wired to Dr. Abdurrahman assuring him of the unanimous support of the local coloured people in the attitude taken up by him, and saying that the opinion of the people at the "Stone" meeting was limited to their own small circle, and "the whole country will certainly stand by you."—Kenter.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London, Feb. 5, 1910.

Now that Parliament is about to rise, the ever active S. A. B. I. Committee is making its voice heard. Letters have been addressed to members of the India Council pointing out the treatment meted out to British Indians in Natal, and more especially the indentured Indians. The Committee urge them to give all their powerful support and advocacy to the stoppage of the supply of indentured labour to Natal, and let us hope the appeal will not be made in vain.

The Committee have also addressed letters to several supporters in the House of Commons again drawing attention to the insult offered to the Transvaal British Indians and the whole of India itself by the legislation which allows such laws as the Registration and Immigration Laws to be enacted. The Committee asks them to do all in their power to press the repeal by the Transvaal Government of the Registration Law, suggesting an amendment to the address as a means whereby this result may be achieved.

We were treated to an address by Mr. Ritch last Tuesday under the auspices of the Emerson Club, Mr. F. Norman presiding. The address was eloquent, and it was evident, from the discussion that followed, that the audience was deeply stirred. Miss Winterbottom, in proposing a vote of thanks to the lecturer, invited the co-operation of those present in making the situation more widely known in England, and suggested that they should sign their names to the letter of sympathy addressed to our Transvaal brothers and sisters. This they hastened to do, adding what amount they could afford to be sent to swell the Transvaal fund.

Last evening we held our weekly gathering of helpers. A report of the work done by the volunteers to date showed that £135 had been sent to South Africa and over 650 signatures of sympathisers. In view of the number of lectures that are likely to be held in the near future, emphasis was again laid on the necessity for speakers in order to relieve Mr. Ritch, who, with all the good will in the world, must not be allowed to overtax his resources. There being one or two new faces present, Miss Polak gave a brief résumé of the struggle. Questions were then invited and were dealt with fully by Mr. Ritch.

On the 21st inst., a lecture is being given by Mr. Ritch at the Victoria Working Men's Club, Kew Gardens, at which Sir Manchester M. Bhownagare is presiding. But more of this next week.

In connection with the Morris's Hall lecture, given last week, we have received a letter from Mr. W. Bennetson, who was present there, sending us 3/6, being 1/- each from himself and wife and 1/6 from his two young

sons, who expressed a wish to send something for the little children in the Transvaal. If this spirit of love and sweet sympathy were more widely fostered amongst our children, the rising generation would know nothing of this accursed racial and colour prejudice.

Transvaal Notes

Chinese Enthusiasm

Indian Women's Movement

The Chinese friends are "going strong." Five more went to gaol last Friday. I understand that nearly 150 will find themselves in that haven of liberty at Diepkloof. The enthusiasm our Chinese friends are showing is simply wonderful.

When Mr. Raju Naidoo, the sturdy volunteer who had been working at the Association offices, was arrested and imprisoned, Mr. Morgan, his predecessor, immediately offered his services which were gratefully accepted. Mr. Morgan has already suffered imprisonment. Mr. Morgan has come to a dangerous post. I congratulate him. So long as the community possesses Rajus and Morgans, so long may it rest assured about ultimate success. I hope there are others ready to take Mr. Morgan's place as soon as it pleases the Government to give him rest at Diepkloof from his toil.

Mr. Aswat, who brought with him from Diepkloof rheumatic legs, has not yet recovered. One of his legs is becoming worse. He is undergoing a cure at Warmbaths. I am sure the readers of INDIAN OPINION will join me in wishing Mr. Aswat a speedy recovery.

Mr. P. K. Naidoo, who had a brief spell of physical liberty, spoke enthusiastically of Mr. Ruyeypen. He said that Mr. Ruyeypen did all his work, including the carrying of sleep rails, with the utmost cheerfulness, telling his fellow-prisoners that he had not gone to gaol to pose as a B.A. but to be a common labourer. Of such will the resurrected Indian Nation be made.

Mr. Nanumia's son, barely sixteen, is under order of deportation. Mr. Nanumia is himself voluntarily registered. He has gone to India on a temporary visit. But because Mr. Nanumia is a staunch passive resister, the lad is to be deported to India unless he ignominiously surrenders to the authorities. I hope that the lad will have sufficient strength of mind to submit to the impertinent tyranny of the administration. Verily with the authorities the end (the breaking down of passive resistance) justifies the means.

Messrs. K. Mahomed and G. S. Francis have been arrested at Johannesburg and their cases have been adjourned to the 5th instant.

Young Coopposamy Naidoo's case stands remanded to the 4th instant.

Messrs. Solomon Ernest, G. S. Pillay, Sinsamy Naidoo, Veera Francis and Commarsamy Padiachy are under order of deportation. Mr. Solomon Ernest was born in the Transvaal. Mr. David Ernest contemplated sending him to England to finish his studies. But both the father and the son thought that the education received through suffering in passive resistance was better. So when young Ernest was arrested, no effort was made by his father to get him discharged on the ground of his proposed withdrawal from the Colony. Young Ernest has rights in Natal as well as the Transvaal. He will, therefore, be deported to Natal and then re-enter, go through the farce of a trial and be imprisoned for probably six months with hard labour. Mr. Veera Francis has domicile in Kimberley and Mr. Sinsamy Naidoo in Port Elizabeth.

The Indian women's movement is making steady progress under the fostering care of Mrs. Vogl and Miss Schlesin. About 40 attended the meeting that was held on the 25th ultimo. Mrs. Vogl gave a first aid demonstration in bandaging. All seemed interested in it. Mrs. Vogl announced at the meeting that she would be prepared to take classes for girls every Saturday afternoon from 3.30 to 4.30. The subjects to be taught will be reading, writing and needle work. Needless to mention, Mrs. Vogl's and Miss Schlesin's work is a labour of love. This movement is a direct result of passive resistance. Several members of this Society are doing not a little to keep up the spirits of their husbands or other relations.

Messrs. Lalbahadursing, Hazurasingh and K. Patel whose cases were pending at Germiston on the deportation charge, have been dismissed. I hope they will be now re-arrested in the usual manner. Mr. MacIntyre appeared for the parties.

Mr. A. M. Bhayat, the well-known merchant of Heidelberg, went to gaol for three months with hard labour under the Asiatic Act. Mr. Bhayat is known to everybody. He is known, too, as a very strong passive resister. He has lost his Nigel business over the struggle. But he is undaunted.

The Vaja appeal has been decided in favour of Mr. Vaja and his fellow passive resisters. It will be remembered that the Magistrate had made order of deportation in these cases. The Court quashed the order. The Crown made

no attempt to support. The inference from this judgment is that the public would never know how many passive resisters have been illegally sentenced. Almost every appeal to the Supreme Court has gone against the Crown.

The Krugersdorp Location Committee sat again on Friday, the 25th ultimo. Mr. MacIntyre appeared for the Indian clients. The burden of the evidence was to the effect that the Indians did not want to, and were not going to, move out of the location.

Questions have been raised as to whether the funds received from India could be used for any purpose other than that of passive resistance and as to their control. The control is in Mr. Gandhi's hands. A separate account has been opened with respect to these funds, which are disbursed in consultation with Mr. Cachalia and other passive resisters. The scope has been thus defined in Mr. J. B. Petit's letter to Mr. Gandhi, dated the 5th January last. After detailing the various amounts sent, Mr. Petit says:—"Out of this amount the sum of Rs. 3,700 has been subscribed on the distinct understanding that it is to be utilised for the relief of distress only, not for the political struggle. You will kindly bear this in mind in making disbursements and use this sum for relieving genuine distress such as that of persons forcibly deported or of their families or dependents. The rest of the amount you can utilise in any way you like and as you may think fit, whether politically or otherwise. It has been subscribed with the object of enabling you to carry on the struggle."

Professor Gokhale, in the course of a letter to Mr. Gandhi, dated the 13th January last, says:—"As regards the disposal of the sums which have been and are being remitted to you, we are quite willing that the whole thing should be left to your discretion. If you have a Committee at Johannesburg associated with you, you may consult the members in determining how the money should be spent. Otherwise, the whole thing should be decided by yourself."

Messrs. Cowasji Dinshaw Brothers have sent from Zanzibar a draft for £59 3s. 6d. in aid of passive resistance. They have also sent an account sheet showing that Rs. 1,214 13s. 6d. were collected. Rs. 327 3s. 6d. represent expenditure for sending cables, printing and passage for Mr. Isaac and Mr. Chomilal. The list of subscriptions is headed by Messrs. Cowasji Dinshaw Brothers with Rs. 300.

Dr. Mehta has sent £200 from Rangoon. The amounts received from Rangoon are ear-marked for

relief of distress among passive resisters.

Mr. K. Gopal was released on the 28th ultimo.

At the Pretoria Police Barracks Messrs. Shaikh Dawood, Dada Sahib and Gowan Mawji Tailor are awaiting deportation to India and Mr. Peter Joe to the Cape. These are besides the names I have already given.

Mr. Solomon Ernest, in a note to a friend, writes from the Pretoria Barracks that on the journey they had no food supplied to them although they asked for it. Bread and tea were supplied only after 6 p.m. Fortunately, Mrs. Tomy brought to the prisoners some refreshments to supplement what they were given. Mr. Ernest says that, otherwise, they were all well treated. They had all to appear before the Registrar. They told him they did not care where they were deported, though most of them had domicile in South Africa outside the Transvaal. Mr. Commarsamy leaves behind him a wife and four children. Mr. Ernest concludes his letter saying: "We are here doing our duty for our country's sake and national honour."

A combined meeting of Indians, Malays and Cape coloured people was held on the 18th instant at the Hendrik Hall in order to discuss the advisability of contesting a Municipal advertisement warning coloured people from bidding at auction sales of stands in New Town. Messrs. Imam, Hajee Habib and H. O. Ally have been appointed a deputation to consult Mr. Benson. To deprive the Cape coloured people of the right to bid is illegal. There is in the advertisement a clause to the effect that coloured people may not occupy these stands except as servants. This restriction seems to be illegal in respect of all coloured people. Indians and Malays may not be owners of landed property except in locations. But there is nothing in law to prevent them from being tenants. And the Municipality, it would appear, cannot, without statutory authority, impose the limitation above mentioned.

[By TELEGRAPH]

Friday.

The passive resistance cases that were set down for to-day have been adjourned to the 10th and 11th instant respectively.

Young Manikam Pillay, who is 17 years of age, has received permission from his father to join the crusade. It is Mr. Manikam Pillay's wish to take part in the struggle. He is a Higher-Grade Indian School boy and is at present studying at the School at Phoenix.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections are the results of two week's work:—Mr. J. M. Parikh (36 signatures) 2/6; Mrs. H. S. L. Polak (9 signatures) 4/-; Hilda M. Howsin (six signatures) 14/6; M. Howes (six signatures); Ethel F. Peck (9 signatures) 1/-; Frank E. M. Roe (5 signatures) 1/-; Mrs. Polak (6 signatures) 4/-; Miss M. E. Polak (3 signatures) 1/9; at Morris Hall Lecture (36 signatures); M. Winterbottom (4 signatures) 8/6; at the Emerson Club Lecture on the 1/2/10 (11 signatures) 4/6; Princess Sophia A. Duleep Singh (7 signatures) £1/12/6; Mr. W. Bennetton (32 signatures) 3/3; Mrs. Dube (8 signatures) 6/6; Miss M. E. Polak (2 signatures) 1d; making a total of 180 signatures and £4 19/10. This makes a grand total of 676 signatures and £90 17/11.

Speeches at the National Congress

The Colonial-born Delegates

At the Indian National Congress at Lahore Mr. R. C. Naidoo, Natal Delegate, said:—

I am here specially delegated to represent to you the situation in South Africa as it affects that section of the Indian community which by birth or up-bringing regard South Africa as their permanent home, whilst never forgetting that India is the Motherland to which we must look for inspiration and help. I myself am born in South Africa and have lived there all my life, and my future, as well as that of thousands of our fellow countrymen, depends entirely upon the treatment that is meted out to us there.

We have to bring up our families and to conduct our affairs in a land where the majority of our fellow colonists are hostile to us.

It is not practical politics to urge our return to India where after all we have no associations beyond those of religion, tradition, and patriotic sentiment. The question for India to answer is how is she going to mould our future and try to make life bearable for us.

We are doing our utmost to preserve our self-respect, but India our Motherland must help. I am here specially to represent to you the grievances of those Indians who are to-day in South Africa under indenture, or who are supposed to be free from indentures. I have myself travelled amongst the indentured Indians in various parts of the colony of Natal for the last three years. It has been stated that for some of the Indians who are under indenture life is a hell upon earth. However that may be, I know, from my own experience of what I have seen, that in very many

cases rigorous imprisonment is easier than serving during a five years' contract in Natal. There was a case recently where an indentured labourer, contracted to the Natal Government Railways, refused to go back to his work on the Railways after coming out of gaol for refusing to return to his employers. He declared that he would sooner break stones in prison than return to the Natal Government Railways. Then there is the high suicide-rate amongst the indentured Indians, 10 to 14 times as high as it is in India.

If the Indians desire to remain in Natal-free rather than return to India penniless or to re-indenture they are liable to pay an annual tax of Rs 45 for every male of 16 years and upwards, and female of 13 years upwards; owing to the terrible depression and the competition with Indian indenture labour, it is often impossible to pay this tax and husbands have been known to desert their families and have sometimes been obliged to take to dishonest practices, whilst women have been tempted to barter their modesty. In all these circumstances I urge upon you, my fellow countrymen, to do your utmost to stop the recruiting of Indian labour for South Africa.

You will save lives and honour and you will do something to bring relief to a threatened community.

Mr. Lutchman Panday of Durban made the following speech:—

I too am born in South Africa, my family is resident there, my work lies there.

One point I should specially like to bring to your notice. From this year it is impossible for any Indian child to secure education in any Government institution in Natal beyond the age of 14 years, whilst in practice our girls can get no education at all. For the last two years the Budget Estimates for Indian Education in Natal have been reduced.

It is quite evident that a deliberate attempt is being made to crush Indian Education out of existence. There are many Colonial born Indians, like myself, who acted as members of the Indian Ambulance Corps, during the late war, and who bear the Queen-Empress's Medal. Some of them are now in Transvaal gaols, obliged to do the most degraded tasks of hard labour as though they were savages and criminals. Many of them are my personal friends. They tried to serve the Empire in the best way they knew how, and this is their reward, whilst their children are to be spiritually and mentally starved.

No Indian trader in Natal, even if he is born in the Colony, can be sure from one year to the next whether his business will be ruined or not through the manipulation of the licensing authorities by his trade rivals.

Unless India comes to our aid, we shall be a broken-hearted community.

We are trying to keep the banner of Indian honour flying in South Africa. We have done something to show that, distant as we are, we still live for India.

What has India done for us, and what is she going to do to save us from disaster and despair?

Durban Indian Society

Passive Resisters Honoured

This Society's meeting was held at 104 Queen Street, on Saturday the 26th ultimo. The hall was well filled. Passive resisters who have been recently discharged were specially invited. These were Messrs. Rustomjee, Nanalal Shah and Shelat. Mr. Dawad Mahomed was voted to the chair on the motion of Mr. A. D. Pillay, the Secretary of the Society. Mr. Rustomjee could not attend. He has made it a point of not attending such gatherings so long as the Transvaal struggle lasts.

Messrs. T. A. Subramania Achary, T. M. Naicker, Moulvi Ahmed Mukhtar, K. O. Bhatt and other speakers spoke in praise of passive resisters and said that the others should join the struggle.

Messrs. Nanalal Shah and Shelat, who were both garlanded, spoke of their experiences. Mr. Gandhi explained the position and invited the other speakers to follow the example of Mr. Achary and join the struggle. Referring to the resolution passed by the Calcutta Council, Mr. Gandhi said that Indians would not be satisfied unless the whole of the system of indenture was done away with.

The proceedings terminated with a speech from Mr. Dawad Mahomed exhorting the audience to help the struggle in the Transvaal.

London, February 28. At question time, in the House of Commons, Sir William Bull drew attention to the imprisonment of Indians in the Transvaal, and the arrest of Royeppen. The Master of Elibank replied that the whole subject was extremely complex. Correspondence was proceeding with the Transvaal, and also between Lord Crewe and Lord Morley.

Contents

	Page
To Stop Indentured Indian Labour	75
From the Editor's Chair	77
Treatment of Passive Resistance	
Prisoners	77
The Position of Boksburg Passive	
Resisters	78
Indian Moslems in the Transvaal	78
The Dufke Banquet	79
Mr. Joseph Royeppen and his Fellow-	
Prisoners	81
Thoughts of Great Men	80
Passive Resistance for the Coloured	
People	80
Action in England	81
Transvaal Notes	81
London Passive Resistance Volunteers	83
Speeches at the National Congress	83
Durban Indian Society	83

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAA
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 59

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાઈ રેકમ અને શીશમ વગેરે અપ્રતીત રૂપ-
મારકેટ ઓફ, (કોલેટન હોટેલની બાજુ)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેન્ગાલુરુ

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Shop No. 412. Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4240 TEL. ADD: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindini (Mombasa):—

about March 27th Durham Castle
,, April 24th Goorkha

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius:—

about March 11th Guelph
,, April 8th Goorkha

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

WANTED INDIAN BOYS

TO LEARN A RESPECTABLE TRADE

A respectable firm of good standing is prepared to take limited
number of Indian Lads as apprentice to learn a trade. The lads must
be of respectable parentage ranging from 14 to 16 years of age and the
apprentices during the period of their training, will be provided with
Boarding, Lodging, Clothing and Nominal Wages with chances of increase
according to merit.

This is a rare chance for respectable parents to train their children
for a trade.

For further particulars apply to the undersigned:

SUCHIT MAHARAJ,

Passenger and General Agent,
169 Grey Street, Durban.

જોઈએ છે.

સારી રીતે ચાલતા એક આયરફાર ધર્મ

શીખવાને હિંદી શુવાનીઆ

કેટલાક હિંદી શુવાનીઆઓને, ધર્મ શીખવાના ઉમેદવાર તરીકે લેવાનો
એક આયરફાર પહેડી તકવાર છે. શુવાનીઆઓ આયરફાર પાનદાનન,
અને ૧૪ થી ૧૬ વરસની ઉમરના હોવા જોઈએ. તેઓની ઉમેદવારી ફરમીયાન
તેઓને ખાવાનું, રહેવાનું, કપડાં તથા જરા જોવો પમાર આપવામાં આવશે.
લાયકાત પ્રમાણે પમારમાં વધારો થતો રહેશે.

ધર્મ માટે પોતાના અગ્ન્યાઓને કેળવવાની મા આપેને આ ઉમદા તક છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે પુછો:

સુચીત મહારાજ,

પાસેજર તથા જનરલ એજન્ટ

૧૬૯ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૫ મી માર્ચ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૦.

અઠવાડીક પંચાંગ.

પ્રોસ્ટો-તા. ૫ મી માર્ચથી, તા. ૧૧
માર્ચ સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હોંદુ-માહ ૧૬ ૯ થી માહ ૧૬ ૩૦
સુધી, સંવત ૧૯૧૧.
મુસલમાન-તા. ૨૨ મી સફરથી તા. ૨૮
સફર સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનિવાર તા. ૫ મી, માર્ચ ૧૯૧૦.

હોંદો કાઉનસીલ અને ગીર મોટોચા હોંદી

કલકત્તાની કાઉનસીલમાં જોન. પ્રોફે
સર જોખલે તથા બીજા બધા હોંદી
સભાસદોએ ગીરમીટીયા આવતા બંધ
થવા બાબતને હરાવ પસાર કરાવ્યો છે.
તેનું વજન દરેક હોંદીએ સમજવાનું છે.
આ હરાવની અસર હોંદી થવાનો સંભવ
છે. કેટલી હોંદી મળે શકે તેનો આધાર
આપણા અહીંના કામ ઉપર છે.

હરાવની અનુલબ્ધિ એવી છે કે દરેક
વાલમાં તથા નાનાલમાં જે રવન ત્ર હોંદી
ને દાદ ન મળે તે ગીરમીટીયા હોંદીને
આવતા અટકાવવા. સર જેમ્સ હ્યુમેટ
કહે છે કે આપણને દાદ મળી ચુકી છે.
કંઈક સુધારો મળે પારલામેન્ટમાં ક્યો
એટલે હવે કંઈ દેવાપણું રહેતું નથી
એમ તે માને છે તે તે ઉપરથી કહે છે
કે હવે હોંદી સરકાર કંઈ પમતું નહીં
બરે. વેદ ધરમ સભા સરકારે જે કર્યું
છે તેનો ઉપકાર માને છે, પણ અમે બધા
હોંદીને ચેતવીએ છીએ કે જ્યાં સુધી નીચે
ની બાબતનો પ્રતાપો નથી થયો ત્યાં સુધી
અગીરમીટીયા (ગીરમીટમાં નથી તેવા)
હોંદીને દાદ મળી ગયાપણ નહીં.

(૧). ત્રણ પાઉન્ડનો કર મરદ જોરત
બધા ઉપરથી જવો જોઈએ.

(૨). બધી લાઇસેન્સ ખાતત સુપ્રીમ
કોર્ટમાં અપીલના હક મળવા જોઈએ.

(૩). એક પાઉન્ડનો માથા વેશ જવો
જોઈએ.

(૪). કેળવણીની પુરી સમજ થવી
જોઈએ.

(૫). ઇમીગ્રેશન કાયદાના અમલમાં
જે તકલીફો આપે છે તે દૂર થવી
જોઈએ.

(૬). પાસના કાયદાની કનડગત જવી
જોઈએ.

જરૂર છે. હવે યુનીયન થયું એટલે
આખા દક્ષિણ આફ્રીકાની તપાસ કરવી
જરૂરી છે. એ હિસાબે દરેક સવાલની
તકલીફ મટવી જોઈએ. અને તે માત્ર લડ
તનીજ નહીં પણ બીજા જે હોંદો નથી
મળતા તેની; કેપમાં લાઇસેન્સની તેમજ
ઇમીગ્રેશનની તકલીફ છે તે દૂર થવી
જોઈએ. જ્યારે સાદું કરવાનું હોય ત્યા
આ બધા સવાલ ઊઠી શકે છે તે ઉઠા
વવા જોઈએ. એટલે એક તો હોંદી
કામની એ દરજ્જા છે કે સરકારને ચોખ્ખું
ખતાવવું કે જે સુધારા મળે જોઈએ થવા
તે નકામાં છે. તેમાં કશો લાભ હોંદી
કામને થયોજ નથી.

પણ હોંદી કામની બીજી મોટી દરજ્જા
છે. આપણે શું સાદું કરવા માગીએ
છીએ? પ્રોફેસર જોખલેએ ઠીકજ સવાલ
ઉઠાવ્યો છે. બીજી રીતે સવાલ ઉઠા
વતાં તે હોંદી સરકારના મન ઉપર અસર
નહીં કરી શકત. પણ આપણી સ્થિતિ
જુદી છે. આપણે ગીરમીટીયાને વેચીને
આપણા હક ખરીદી શકતા નથી.
આપણે તો ચોખ્ખું ખતાવવું થટે છે કે
સરકારે એકદમ ગીરમીટીયા આવતા અટ
કાવવા જોઈએ. અને તે પણ ગીરમીટી
માના સ્વારથને ખાતર—ગીરમીટ મુજબ
ખરાબ છે તેથી, ગીરમીટથી ગીરમીટીયા
ને લાભ નથી તેથી, ગીરમીટીયા હોંદુ
સ્તાનથી આવતા હોંદુસ્તાનને કશો લાભ
નથી. આ બધું બધું વિચારવા જેવું છે.

આમ કરવામાંજ હોંદીનો સ્વારથ છે
એમ જણવાનું છે. જ્યાં લગી ગીરમી
ટીયા નાતાલમાં આવે છે ત્યાં લગી સ્વ
તંત્ર હોંદી સુખે મેસનાર નથી. વળી
એટલું યાદ રાખવાનું છે કે યુનીયન સર
કાર ગીરમીટીયાને આવવા કે એવો
સંભવ નથી. મી. મેરીમેન તદ્દન તેની
વિરુદ્ધ છે. એટલે દરેક રીતે વિચારતાં
ગીરમીટીયા હોંદી આવતા અટકે એજ
સરસ વાત છે.

મળેલી તક

કલકત્તાની દિલચાલ અને વિલાપતની
પારલામેન્ટમાં પુળાએલ સવાલ ઉપરથી
દરેક હોંદી દરેક સવાલની લડતનો તોય

અનુક્રમણિકા.

હોંદી કાઉન્સીલ અને ગીરમીટીયા હોંદી	૧૪૧
મળેલી તક
સરમની વાત ...	૧૪૨
મી. પોલાકની લડત
દરેક સવાલના હોંદી
અનુક્રમણિકાની તકલીફો ...	૧૪૩
ગીરમીટીયા મળુરનો સવાલ ...	૧૪૪
હરખત ઇન્ડિઅન ચોસાયટી ...	૧૪૫
મી. રોયપતનો એક કાગળ
અલાહાબાદમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ ...	૧૪૬
ફર્દાખાદમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ
લલત સંખાધી હોંદ દિલચાલ ...	૧૪૭
ઇંગ્લાંડમાં વેલ્ડીઅરોનું કામ
મોસ્કોમ લીગને જવાબ ...	૧૪૮
નાતાલ મદદ
સત્યાગ્રહી મી. ફ્રેડરિક્સની તારીફ
ઇન્ડિઅન નેશનલ કેમિસ ...	૧૪૯
દરેક સવાલ જેલ ખાતનો રીપોર્ટ
એક લડાઈનું છમકતું
નેહાન્સવરમ ખખરખત ...	૧૫૦
નાતાલ ઇમીગ્રેશન ...	૧૫૨
ગોક્સવોર્થમાં હોંદી મીટીંગ
તાર સમાચાર
છેલ્લા બખરો ...	૧૫૩
ચાલુ વરતમાન
પરચુરણ બખરો ...	૧૫૪
પરચુરણ ચરચા
જરૂરી અમીરજીને માન
હોંદુસ્તાનના બખરો ...	૧૫૫
પશ્ચિમના સુધારાની માટી અરકર ...	૧૫૬
નાદારી કોર્ટની નોટીસ વિષે
રોડ્ડ બખરવાવ

કહાડી ચક્રો. દરોસવાલની લડતનું મુખ્ય કિસ્સે કિસ્સે ઉપર ઉતરે છે. તેની જગ્યાએ બેસીને કે કાંઈ બેઠેલા શકશે નહીં. આવી લડતને વખત લાગે તેમાં કશો મફત થયો ન જોઈએ. સત્યાગ્રહીએ સજી થવું જોઈએ. ત્યારે સલને ખાતર બહુ સુધનવાને તેલના ઉકળતા કડાયામાં નાખવામાં આવ્યા ત્યારે તેણે હસતે ચહેરે ક'પલાયું' હતું. તેવી દશા દરેક સત્યાગ્રહીની થવી જોઈએ. તેથી ચિતાર આપણને મી. પી. કે. નાઈકુએ આપ્યો છે.

આ લડતની અસર કાળા માણસો ઉપર ખુબ થવા લાગી છે. કાકતર અખ દુરહમાને પોતાના છાપામાં તે વિષય ઉપર બહુ લખાણ કર્યું છે અને દરેક કાળા માણસને હિંદી કેમની નકલ કરવા બલામણુ કરી છે. કાળા માણસોએ જોહાનસબરગમાં દરાવ પણ કર્યો છે કે તેઓ સરકારના કાયદાઓને માન નહીં આપે અને સત્યાગ્રહ ધારણ કરશે.

વિભાગતની આમની સલામાં સરકાર તરફથી જવાબ આપ્યો છે કે હજી દરોસવાલની સરકાર સાથે વાતચિત ચાલે છે.

આ સમયે હિંદી કેમે બહુ વિચારી જોઈ પકડવાની જરૂર છે. ચીનાઓ ફરી બહુ બચ્ચત થયા છે, ત્યારે હિંદી બેજાન અછ ગયા જેવા દીસે છે. તામીલ હિંદી આ દીકાની બહાર છે. અમે ગુજરાતી હિંદુ તથા ગુજરાતી મુસલમાનને વિનવીએ છીએ. તેઓને લડતનું રહસ્ય સમજી તેમાં ખરેખર ગુલાવા બલામણુ કરીએ છીએ. આ કામ મુખ્યત્વે આગેવાનોનું છે. આગેવાનો મજબુત થાય તો બધું સરસ બની રહેવાનો સંભવ છે. આગેવાનો દીકા છે તેથીજ કામ દીકી જણાય છે. ઉપરનાં ચિન્હો જોતાં છતાં આગેવાનો પડી રહેશે તો પછી કોનો દેવ કહાડવો?

શરમની વાત

મરકુરીમાંથી જોવામાં આવે છે કે લગભગ સો હિંદી ઉતારે ડરમનમાં લશમાં આવી પહોંચ્યા છે. તેઓ બધા દરોસવાલ જનારા છે. અહીંના ખાતા વચ્ચે જોડવાનું કરેલી છે તેથી અહીંનું ખાતું દરોસવાલના પાસ કહાડી આપે છે, ને હિંદી દરોસવાલ જાય છે.

જેલ જવું તો એક કારે રહ્યું પણ દરોસવાલ જઈ પોતાનો સ્વાસ્થ્ય સાધવાની એટલી અખીરાઈ થઈ ગઈ છે કે લોકો

વિચાર કર્યા વિના દરોસવાલમાં પત ગીયું જેમ અંગારમાં પડે છે તેમ આત્મા જાય છે.

બીજી તરફથી જોતાં દરોસવાલમાં હિંદી અને ચીના જેલમાં જાય છે. નાતાલથી હિંદી લડતમાં જવા નમ્યાર થયા છે.

આવા સંજોગમાં દરેક હિંદી તુરત સમજી શકે છે કે શા સારે લડત લંબાય છે. સત્યાગ્રહીએ તો ધીરજ પકડવાનીજ છે. જો કેટલાક હિંદી બે શરમ બની દરોસવાલ જઈ ગુલામી કબજા કરે તેઓને ડોકવવાને સાર સત્યાગ્રહી લડશે. તેમ કરતાં જેઓ ગુલામી ભોગવે છે તેની આંખ પણ ઉઘડશે.

ડરમનના હિંદી આ બાબત બહુ કામ કરી શકે છે. દરોસવાલ જનાર અધીરા હિંદીને સમજવીને રોકી શકે છે. તેમ કરતાં એક હિંદી પણ બચી જાય તો તે દરખ પામવા જેવું બને. જેઓ જેલ નથી આવી શકતા તે આ કામ કરી શકે છે. કોંગ્રેસ, અર્ચ મંડળ, તથા બીજાં મંડળો આમાં બહુ ટીક કામ કરવા સમર્થ છે. કરશે?

મી. પોલાકની લડત

નાતાલ બાબત લખાણ

મી. પોલાકે નીચે પ્રમાણે લખાણ હિંદી સરકારપર મોકલ્યું છે:—

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની તક લીધે વિષે આપણી સુઝાકાત થઈ હતી તે બાબતમાં ઇંગ્લેન્ડ ઇમીગ્રેશનના રીપોર્ટ વાળું થયા અકટોબરની તા. ૧૨ મીનું નાતાલ ગવર્નમેન્ટ ગેઝેટ હું તમને મોકલું છું. યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સમાં મુસા ફરી કરતો હોવાથી ને પહેલું ન મોકલી શકાણું તે માટે કીલમીર છું.

જાણી ઉમેરવાની રજા લઈ છું કે નાતાલમાં ખીરમીટીયા મોકલવાનું બંધ કરવા થી દરોસવાલને પણ બીજી રીતે ધકકે લાગશે, રીપોર્ટના ૮ મા પારીક્રમથી જણાશે કે નાતાલના 'ટાઉટ એક્ટ' ની રૂએ દરોસવાલને લાંબી સોનાની ખાણો માટે નેટીવ મજૂરો મળી શકે છે. પણ જે નાતાલને હિંદી મજૂરો ન મળે તો તેને 'ટાઉટ એક્ટ' પાછો બેચી લેવા ની દરજ પડે, અને તેથી દરોસવાલને નેટીવ મજૂરો નહીં મળવાથી બહુ ધકકે લાગે.

હાલમાં જે લાઇસેન્સીંગ અમલદારના આપણી સુઝાકા સામે સુખીમ કોરટમાં અખીર કરવાની છુટ આપનારો કાયદો નાતાલમાં થયો છે તે સંબંધે કહેવાની રજા માણું છું કે તે માત્ર ચાલુ લાઇસેન્સ માટેજ છે, પણ દરોસકર માટે અથવા નવા લાઇસેન્સ માટે તે કાયદો નથી. આથી હિંદીઓના વેપારની કીમત એકદમ ઘટી પડે તે દેખીતું છે. કેમકે તે થી કાંઈ હિંદી પોતાનો વેપાર બીજા હિંદી વેપારીને નામે બદલી શકે નહીં. પોતાના દીકરાને નામે પણ બદલવો હોય તો ન બદલી શકાય; અને નવા લાઇસેન્સની બાબતમાં નાતાલમાં જન્મેલા હિંદી ને પણ લાઇસેન્સીંગ અમલદાર ના પાડી શકે છે. આથી હિંદી સરકાર ખુલ્લું જોઈ શકશે કે નાતાલના હિંદીઓને માત્ર જરા જેટલી રાહત મળી છે. એટલે આજ સુધી જે હજીરજીતી બુલમ થતો તેને બદલે હવે બીજી રીતનો બુલમ થશે. આ સાથે ઇંગ્લેન્ડના વરલડના ડીસેમ્બરના અંકમાં છપાએલ નાતાલ કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર ટીકાવાળા મારા આરટીક લની એક નકલ બીકું છું.

ઉપરના લખાણના જવાબમાં હિંદી સરકાર જણાવે છે કે:—

તમારા તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરે મોકલેલા લખાણની પહોંચ સ્વીકાર છું. જવાબમાં લખવાનું કે દરોસવાલના હિંદીને સારી રીતે રખાવવા માટે હિંદી સરકારે આજ સુધી ખુબ મહેનત લીધી છે, અને હજી પણ તે ચાલુ રાખશે. પણ કાયદે સર સજ થઈ છે તે સળની બાબતમાં વચ્ચે પડવાનું તેનાથી બની શકશે નહીં તે માટે તે દિલમીર છે.

દરોસવાલના હિંદી

આમની સલામાં ચરમા

તા. ૨૮, લંડન—આમની સલામાં સવાલ પુજવાની વખતે સર પીટુમ જુલે દરોસવાલના હિંદીને કેટ કરવામાં આવે છે તે બાબત, અને મી. જોસફ રોથપનને પકડવામાં આવ્યા તે તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું. કોલોની ખાતાના પ્રધાન વર્તી મારટર એક એકી બેકે જવાબ આપ્યો કે આખો સવાલ બહુ ગુચવાડા બરેમો છે. દરોસવાલ સાથે પત્ર વહેવાર ચાલે છે, તેમજ લોરડ મોરલી અને સોરડ કરીયું વચ્ચે લખાણ ચાલી રહેલ છે.

સત્યાગ્રહી લાવે પાની તકલીફ.

છાપામાં લખાણ

મી. રસ્તમજીને જેલમાં પડેલાં દુઃખ સંબંધમાં મિ. ઇ. એસેસીએલન તંદુરસ્તી નીચે મુજબ કાગળ દર્શાવવાના છાપામાં મી. કાઝીબાએ લખ્યો છે:—

“મી. રસ્તમજીના કુટુંબની સારવાર રાખનાર ડોકતરે મી. રસ્તમજીના શરીરની પરીક્ષા કરી જે સરડીરીકટ આપ્યું છે તેની નકલ નીચે મુજબ છે:—

“આ ઉપરથી હું સરડીરીકટ આપું છું કે મેં મી. પારસી રસ્તમજીને તંપાસેલ છે. જુના વખતથી હું તેમને ઓળખતો હોવાથી મને માલુમ પડે છે કે તેમનું કદ તથા વજન બહુ ઓછું થયું છે. છેલ્લી કેટલી તેમની તંદુરસ્તી ધણી બગડી છે, અને તે અગાઉ જેવી થતાં કેટલાક મહિના લામશે. તેના હૃદયને ધમ ધમ છે એમ મને માલુમ પડે છે; તે ધમ ધમ કરી ગયેલ છે કે નહીં તે પહેલીજ પરીક્ષાએ કહેવાનું મુશ્કેલ છે. તેમની આંખને પણ તડકામાં રહેવાથી નુકસાન પહોંચ્યું છે, અને તેમાં લાલાશ આવી ગઈ છે. પેકુના પડદાની બાજુ મેં દી યમ યમ છે કે જે મોટું આંતરકું તણાઈ જવાને લીધે થયેલ લાગે છે. તેથી તેમને કમજીબ લાગુ પડેલ છે. વળી તેમને પેશાબ વખતે પણ અટકાયત સહન કરવી પડે છે.

(સહી) આર. એમ. નાનજી, એમ. આર સી. એસ, વગેરે.
ફેબ્રુઆરી, તા. ૧૬-૧૯૧૦.

આ કહાણી પર ટીકા કરવાની જરૂર રહેતી નથી. એટલે મી. રસ્તમજીની હાલિ કતપર મારી કમીટી સરકારનું ધ્યાન માત્ર ખેંચે છે, તેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીના સહુથી વધારે લોકપ્રીય આગેવાન છે, તે નાતાલ ઇન્ડિયન કેબિનેટના વાઇસ પ્રેસીડન્ટ છે. મારી કમીટી આજ્ઞા બતાવે છે કે મી. રસ્તમજીને જે તકલીફ પડી છે તેનું હવે ફરીથી ન બનવા દર્શાવવાની સુધારેલી સરકાર સંજાળ રાખશે.

મી. હમામ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર જે હમણાં ડીપકલુકમાંથી છુટ્યા છે તેમને પણ બહુ સખત દુઃખ વે પડ્યું છે. એક વખતે તે બહુજ ખીમાર હતા, તે તે વાત તેમને જણાવવી પડી તો ડાકતરે કહ્યું કે કામ ન કરવા માટે તે તેમ

કરે છે. છતાં મી. બાવાઝીરે જુદાજુદા આરોપનો ગુસ્સે થ ને ઇન્કાર કર્યો ત્યારે તેમનો તત્વ માપવામાં આવ્યો તો ૧૦૪ ડીગ્રી માલુમ પડ્યો. આથી અમલદાર અમરાયો, અને મી. બાવાઝીરને જેલની ઇસ્પીતાલમાં મોકલ્યા. મી. બાવાઝીરનું રર. રતલ વજન થયું છે, અને શરીરમાં નબળાઈ એટલી બધી જણાય છે કે તેમનાથી મુશીબતે ચાલી શકાય છે.

મી. બાવાઝીર કહે છે કે ઓછા ખોરાકથી અને ખાસ કરીને લીની ખામીને લીધે ઘણાખરા સત્યાગ્રહીઓ વજનમાં ઓટી ગયા છે. ખીન્સ આપવામાં આવે છે પણ તે પુરતો અરથ સારતા નથી. માનપુરવક જણાવતું જેલએ કે ચરબીના બદલામાં લી આપવાની ફરી ફરીને સરકાર ના પાડે છે તેનો અમારી કામ એવો અરથ કરે છે કે સરકાર સત્યાગ્રહીઓને જુએ મારીને કચડી નાખવા ધારે છે. નેટીવ કેદીઓના ખોરાકમાં પણ રોજની એક ઓસ ચરખી છે તે ઉપર હું ફરીથી આપતું ધ્યાન ખેંચું છું.

મી. બાવાઝીર વધુ જણાવે છે કે મી. જેસફ રાયપન ખી. એ. બારીસ્ટર એટલે તે ત્યારે ડીપકલુક મોકલવામાં આવ્યા ત્યારે ખીન્સ ત્રણ હીંદીની સાથે તેને કચરાની ગાડીમાં બેસાડવામાં આવ્યા હતા, તથા તેને ઉઘાડે પગે, અને ઉઘાડે માથે બે માઇલ જેટલે ચલાવવામાં આવ્યા હતા, જે દિવસે તેમને બદલાવવામાં આવ્યા તે દિવસે સવારે તેમને કાંઈ ખોરાક આપવામાં આવ્યો નહોતો. મી. રાયપને ગવરનરને ફરીયાદ કરી, ત્યારે તેણે તપાસ કરી અને ફરીથી તેવી જુલ નહો ચાપ એમ જણાવ્યું. મારી કમીટી જણાવે છે કે જે ખાતામાં આવી જુલો ચાપ તે ખાતાને સુધારવાની જરૂર છે.

મારી કમીટી આજ્ઞા રાખે છે કે જે કેટલીક બાબતોપર અહીં સરકારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું છે તે સરકાર ખ્યાલમાં લેશે.

મી. પી. કે. નાઇડુ જેઓ ગયા માસની ૨૩ મી તારીખે છુટેલ અને પાછા ખીન્સ દિવસે ત્રણ માસની સખત જેલમાં ગયેલ તેમણે અમારાપર નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:—

જનવારી તા. ૨૮ મીએ ડીપકલુકની જેલના એક અમલદારે એક સત્યાગ્રહીને ‘ક્યાં ગયો તે કુલી’ એમ કહીને ખોલાવ્યો. મેં તે સામે વાંધો લીધા, તેથી તેણે

મારો નબર નોંધી લીધો અને ઉધ્ધતાઈ માટે સજ્જ કરવા ખીન્સ બતાવી. મેં ચીફ વોરડરને ફરીયાદ કરી કે કુલી કહેવા સામે હું વાંધો લઉં છું. તેણે કહ્યું કે ‘એવી માલ વિનાની વાતમાં મારી પાસે આવ નહીં. ગયે વરસે પણ મને ફરીયાદ કરી હતી કે એક કાફરે તને કુલી કહ્યો. તને કુલી કહે કે હીંદી કહે તેમાં શું ફેર છે? દક્ષિણ આફ્રિકામાં તારા જાતી બાઇઓને એ નામ આપવામાં આવતું નથી? અને કાઇ ઇંગ્લીશ મેન કહે કે બ્રિટીશર કહે તેમાં શું ફેર પડ્યો? આલ્યો જા, અને એવી માલ વિનાની વાતમાં મારી પાસે આવીશ નહીં.’ મેં તે વિષે ગવરનરને ફરીયાદ કરી. કેટલાક વોરડર તો હીંદીને અમે તેમ બોલતાં અચકાતા નથી. કેટલાકને ‘બાસ્ટરડ’ (કમજાત) એ ગાળ વાપરવાની બહુ ટેવ પડી ગઈ છે. ચીફના મનમાં વળી એમ છે કે સત્યાગ્રહીઓને જેલનો ખોરાક મળે છે તેથી જેલમાં આવે છે. રાતના વોરડરે એક વખત સત્યાગ્રહીઓને શાંત રાખવા કહેલ કે ‘ચુપ રહો બાસ્ટરડ’! આ શબ્દ સાધારણ યમ પડ્યો છે. જે કાઇ બાવા અપમાનની સામે થાય તો તેનું નામ લઈ લેવામાં આવે છે, અને કાંઈ વાંક માટે સજ્જ કરવામાં આવે છે. એક ચાઇનીઝ ટુકડીના વોરડરે હીંદી ટુકડીમાં આવી અપશબ્દ વાપર્યા તેની સામે મી. રાયપને વાંધો લેવાથી તેને માથે ઉધ્ધતાઈનો આરોપ મુકાયો. એક ચીના સત્યાગ્રહીનો હાથ રહી જવા છતાં તેને કામ કરવાની ફરજ પાડી હતી. ડાકતરે કહ્યું તે કામ કરી શકે તેમ છે. પણ ડેપ્યુટી ગવરનરે તપાસતાં જોયું કે કામ કરી શકે તેમ નથી તેથી ડાકતરે તેને હાળવા કામપર મોકલવા કહ્યું. છતાં હજી તેને તેજ ટુકડી સાથે બહાર કાઢવામાં આવે છે.

‘કરેડાકથી મી. જે. ડી. વાસન લખે છે કે મી. ટી. બાળકરજનનાં લગ્ન તા. ૧૩ મીએ થયાં હતાં આ પ્રસંગ નામેળાવકામાં ઘણા મિત્રો હાજર હતા. અત્રેની વેદ ધરમ સભા તરફથી મી. બાળકરજનને આદીની રકાખી બેટ આપવામાં આવી હતી, તથા તેને આશીર્વાદ દેવામાં આવ્યો હતો. મી. બાળકરજને સભાનો આભાર માન્યો, અને સભાના ફંડમાં બેટની રકમ આપી. બાદ મેળાવડો વિસ્મરજન થયો હતો.

ગીરમીટીયા મજુરનો સવાલ

હીંદીની ધારા સલામાં ઠરાવ

છાપાની ટીકાઓ

તક રક ના છાપામાં રૂટરનો નીચે મુજબ તાર પ્રસિધ્ધ થયો છે:—

રૂટરનો કલકત્તાનો અમરપત્રી જણાવે છે કે આજરોજ હીંદીની ધારા સલામાં નાતાલને ગીરમીટીયા મજુરો આપવાનું બંધ કરવાનો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો, તેમણે નાતાલની રાજનીતિને તદ્દન આપ સ્વાર્થી અને નિરદય જણાવી હતી; અને કેપની રાજનીતિને એકદરે ઉદાર દર્શી હતી. સવાલમાં મોટી મુશીબતો છે એ તેમણે કહ્યું કર્યું હતું. દરખાસ્તના ટેકામાં ૧૪ હીંદી મેમ્બરો બોલ્યા. તેમણે જોડાઈ ટેકા આપ્યો. મજુર અને ઉદ્યોગ ખાતાના સેક્રેટરી મી. મેક્સવેલે જણાવ્યું કે ગીરમીટ બંધ કરવાના કાયદા બંધિયાની પરવાનગી હીંદી સરકારે લોરડ મોરલી પાસેથી લીધી છે; જે દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે ચાલતી મસલતથી સમાધાન બરોબર નહીં થાય તો આ દરખાસ્તને અમલમાં મુકી દુક વખતમાં બીલ પાસ કરવામાં આવશે. તેથી સર કારપેલે મી. ગોખલેની દરખાસ્તે ટેકા આપ્યો. મી. મેક્સવેલે ઉમેર્યું કે નાતાલ માં વધુ તપાસની જરૂર નથી. ટેરાંસ વાલની રિપિત બહુ સુધરશે એનો સંભવ છે બાદ મી. ગોખલેએ રજુ કરેલ ઠરાવ સરવાલુમતે પાસ થયો હતો.

[ગીરમીટીયા બાબત હીંદીની ધારાસલામાં ઠરાવ થયો એ વિષે ઉપરનાને મળતો કેબલ પ્રોફેસર ગોખલે તરફથી પશુ પ્રિ. ઇ. એસોસીએશનને મળ્યો છે.—અ. ઇ. એ.]

‘મરકયુરી’ ની ટીકા

આ તારોપર ટીકા કરતાં તા. ૨૮ મી ફેબ્રુઆરીએ મરકયુરી લખે છે કે:—હીંદી મી. લેહરસ્ટ્રીવ કાઉન્સિલમાં જે ઠરાવ સરવાલુમતે પસાર થયો છે તેથી અમે જરાએ અચરજ પામતા નથી. શરતો શું થવાની છે તે અમે કંઈક જાણીએ છીએ. ગીરમીટ પુરી થયે મજુરોને હીંદી મોકલી દેવા વિષે હીંદી સરકારને સમજ પડ્યા પ્રયત્ન કરેલ ત્યારેજ તે શરતો સાંભળેલી હતી. નાતાલનો મત ગીરમીટીયા બંધ કરવા કરતાં તે શરતો પાળવાનો થાય, (જેની અમને બહુ શંકા રહે છે)

તો પણ યુનીયન સરકારને તે વાત હાથમાં લેવી પડશે, અને દક્ષિણ આફ્રિકાનો વંદુ મત ગીરમીટીયા મજુરો લાવવાની વિરુદ્ધ પડ્યા વિના નહીં રહે. હીંદી સરકારની મેમ તદ્દન રીતસર અને વાજબી છે. તેનો વાંક કાઢવાનો આપણને દક્ષ નથી. તેમજ તે સંબંધે કાયદો કરવાની સંમતિ આપવા માટે લોરડ મોરલીની નીંદા કરવા ની નથી. દક્ષિણ આફ્રિકામાં ચીના મજુરો બંધ કરનારી સરકારને લોરડ મોરલી મેમ્બર હોવાથી તેઓ હીંદી ગીરમીટીયા બંધ કરવાના પગલાં લેવ તે દેખીતું છે. આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે લોરડ મોરલી અને હીંદી સરકાર ૨૦ ફેબ્રુઆરી વસ્તીચણા મોટા પ્રદેશના વહીવટ માટે બેબમદાર છે. અને ખરેખરે ખોટું પણ દક્ષિણ આફ્રિકાનો હીંદી સવાલ હીંદી અસંતિનું મોડું કરણ થઈ પડેલ છે. એવી સ્થિતિમાં નાતાલ પણ એમજ કરે. હીંદી સરકારને તથા લોરડ મોરલીને વગોવવા તે ફેક્ટ છે. તેઓ આપણને પરાણે મજુર નથી આપતા. તેઓ તો એમ કહે છે કે તમારે મજુર જોઈતા હોય તો અમુક શરત પાળો. અને આ દેશમાં જે અત્યંત બેહુશ કાયદા હીંદીઓને લાગુ પડ્યામાં આવ્યા છે તેની સામે હીંદી સરકાર શરતો માગે તે ગેરવાજબી છે એમ કાઢ સમજી માણસ નહીં કહે. હેલ્લી પારલામેન્ટમાં કેટલાક જુલમી કાયદામાં સુધારો કર્યો તે બરોબર છે, પણ નાતાલ સરકાર જે લાઈસેન્સના કાયદાઓ પાસ કર્યા હતા અને વડી સરકારે તેમાં મંજુરી આપી નહેતી તેવે સંજોગે હીંદી સરકાર ને પોતાની પ્રજાનું રક્ષણ ન કરે તો તેનો ઉલટનો દોષ કદવામાં આવે. દક્ષિણ આફ્રિકા, અને પાસ કરી નાતાલમાં જે સ્થિતિ ઉભી થઈ છે તેમાં હીંદી સરકાર નો દોષ કાઢવો તે હાંસીપાત્ર છે. આપણા લાભ માટે હીંદી મજુરોને આપણે લાવીએ છીએ. તે કાંઈ હીંદીનું કે હીંદી સરકારનું લક્ષ્ય કરવા ખાતર નહીં. તેમાંથી કંઈ અણુધારણું પરિણામ આવે તો વાંક આપણોજ છે. હીંદી સરકાર તેની દરજ્જા બળવે છે. આપણી દરજ્જા એ છે કે મ રો મેજરવાના બીજા રસ્તા શોધવા, અને જાવિયામાં ગીરમીટીયા હીંદી વિના ચલાવવું; અને એમ કરી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલને ગંભીરપ પકડતાં અટકાવવું, અને નાતાલ તથા બોચાનું મેમ્બરોને મજુરોને ઉદારતા પાળવું.

એડવર્ડાર્ડઝર

લખે છે કે:—ગીરમીટીયા બંધ કરવા સંબંધમાં હીંદી કાઉન્સિલે ઠરાવ પસાર કર્યો છે તે બહુજ ગંભીર બાબત છે. માત્ર નામની ગોરી કહેવાતી હીંદી અને વડી સરકાર પરદેશી હીંદીના પક્ષમાં મળી જઈ દક્ષિણ આફ્રિકાના પેનાના ગોરા લાભઓ સામે પગલાં લીએ તે બનાવ આખા દક્ષિણ આફ્રિકાને તાબુથી પામવા લાગક લાગશે. લીબરલો પોતાની જાનના લોભની સામે દમ્બેશાં એવી રીતે થતા આવ્યા. જતાં દક્ષિણ આફ્રિકાને જે વાજબી અને જરૂરી વધારા અપાત્યાર કરવું પડ્યું છે તેમાંથી એક તસુ પણ ખસશે નહીં. દક્ષિણ આફ્રિકાને અગ્રિમ ના સુધારાનું અબાદ અને મજબુત મથક બનાવવા આપણે મગીએ છીએ. જે ઉત્તરતા એશીઆટીકનાં મોટાં ધણીયા આ મુલક લરાઈ જાય તો આપણે દક્ષિણ આફ્રિકાને ઉપર કહ્યો તેવો ન કરી શકીએ. હીંદીના લોકોના એક નાના જાગની ધમકીઓથી જે સરકારપક્ષ કરી ગયો ન હોત તો તેમને સમજ પડતી એકએ કે દક્ષિણ આફ્રિકાની આબાદીની જરૂર છગાંડ તેમજ હીંદુસ્તાનને એકી નથી. આખા રાજના બચાવ માટે જરૂર પડે તો ૧૦ હજારનું લશ્કર મોકલી રાકે એવું દક્ષિણ આફ્રિકાને બનાવવાનો છગાંડનો વિચાર છે? કે આ મુલકમાં લરાએલી નેટીવ અને એશીઆટીક વસ્તી ને સુલેહમાં રાખવા માટે ઉલટાનું છગાંડે ૧૦ હજારનું કે તેથી વધારે લશ્કર લાવવું પડે એનો તેનો વિચાર છે? હાલની વડી સરકાર કહે છે કે આપણે જોઈએ તે એશીઆટીકને બહાર રાખી શક્યું, પણ જે લાખક થવા દઈએ તો પછી તેમને મ્યુનીસીપાલીટીના ને રાજદારી પુરા હક આપવા પડશે. મજુરો બંધ કરવાની ધમકીથી આવી શરતો કણુલ કરાવી શકશે એમ લોરડ મોરલી ધારતા હોય તો એ હલવા લાયક છે. બલે તે તેમ કરે. તેવી સ્થિતિમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના બધા ગોરા એકત્ર થઈ ગીરમીટીયા વગરજ ચલાવશે, અને પરદેશી હીંદી માટે ગોરા દક્ષિણ આફ્રિકાના હિત તરફ ની બેઠકારી, તેમજ એવી ધમકી નહીં સાંભળે.

વડી પારલામેન્ટમાં હીંદીની દિમાયત કર નર સર હેનરી કોટનને હેલ્લી પાકામેટ મુજબીમાં જણાવવા મળી છે.

ડરમન ઇડિઅન સોસાયટી

સત્યાગ્રહીના માનમાં મેળાવડો

(ધ. ઓ. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

ડરમન ઇડિઅન સોસાયટીનો મેળાવડો ૧૪ ફેબ્રુઆરી સંજીવણના દે. સોસાયટીના હોદ્દામાં તા. ૨૬ મીએ બપોરે ૩ વાગ્યે મી. રસ્તમજી, મી. ગાંધી, મી. શાહ અને મી. શેઠનને માન આપવા બોલાવવામાં આવ્યો હતો. તેમાં મહાશય કારભારી ઓ. ૧૪ સભાગૃહ ઉપગૃહ મી. દાવુદ મહમદ, મેલવી મુખતાર મી. આહ. ખી. દીગોલ, અ. આરામ મહારાજ, મી. છ. પી. ગાંધી, મી. હેલથકર વજીર, મી. કે. ઓ. ભટ્ટ, વિગેરે હતા. મી. રસ્તમજી હાજર નહીં હતા. મી. દાવુદ મહમદને પ્રમુખ રથાન આપવામાં આવ્યું હતું.

સેક્રેટરી મી. દોરાસામી ખીજેએ સભા સંબોધને માન આપવા પેતાની સે.સાયટીને તક મળી તેથી હરખ માન્યો, અને સભાસભીઓની તારીફ કરી તેમની ફતેહ ઇચ્છી. મી. મુખારામનીયા આચાર્ય જે ઓ જેલ જવા તબયાર થયા છે તેમણે તામીલમાં બાપણ કર્યું. મી. દી. એમ. નાયકરે સરસ હમેશ બાપણ હરમીયાન કહ્યું કે અહીંના બધા મહાશયોએ એકઠા થવું પડે છે; અને હોદ્દાઓને બધા કામોનીમાં ઉતરતા મણુવામાં આવે છે તે અસર હર કરવાને ખુબ મહેનત કરવી પડે છે. કોલેનીયલોએ હોદ્દાને નામની માતૃશ્રીમ ગણવાને બદલે ખરી માતા મણુવી જોઈ એ કેમકે જે હોદ્દા માતને બધા કાલે. મી. કાદી મુકવા આહે તો હોદ્દા માતાજી તેઓ ને ગોદમાં લેશે. ખીજે કયાંય તેઓને સ્થળ મળે તેમ નથી. હરકે હોદ્દાએ દેશહિતમાં પોતાનું કામ પ્રમાણીકપણે ઉપાડી લેવનું છે અને બધા રહેશીઓ ના સુખમાંજ પોતાનું ખરું સુખ માનવાનું છે. મી. કે. ઓ. ભટ્ટે હોદ્દામાં બાપણ કર્યું કે દરંસવાલની લડતથી જ્યારે બધે શેર રચી રહેયો છે એવે રખને લીડરોએ દારી જવનું નથી. લીડરોથી આગળ પડ્યા પછી પાછા ફરી કહાવું નથી. મી. દાવુદ મહમદને મી. રસ્તમજી જેવા સત્યાગ્રહી માટે લ. મી. અંબવું જોઈએ અને તેમણે અને ખીજા એએ મોખરે 'મનુ' જોઈએ. બધા મંડળે એકઠા થવાની બાબતમાં તેઓ બોલ્યા કે કાંઈકે પેતાના ધરા નરમ કરવા જોઈએ કે જ્યાં બધા રહેના

માણસો તેમાં બાગ લઈ શકે. આ રહી મી. ગાંધીને તમા મી. કાદને પ્રમુખે હર તેરા પહેરાવ્યા. મી. શેઠને તે માન સ્વીકારવા દીલગીરી સાથે ના પાડી અને કહ્યું કે માન લેવાનો હજી સમય નથી. મોતવી મુખતાર બોલ્યા કે કામના લીડરને હોદ્દા પહેરાવ્યા તે બહુ સંતોષની વાત છે. લીડરોને એવું માન પડે છે. મી. ગાંધી વિગેરેનું સાંભળવા તેમણે હરકા ખતાવી. અ. આરામ મહારાજે કહ્યું કે મીડીંગો તો હમણા બણી થઈ અને હજી થશે પણ તેનો હેતુ જે અહીં થી જેલ જનારાઓને તબયાર કરી મી. ગાંધી સાથે વિદાય કરવા એ પાર પડે સારે તે મીડીંગ કામની.

મી. ગાંધી તાળીઓના અવાજ સાથે ઉઠ્યા અને બોલ્યા કે બધામાં આવે એ સરસ બાપણ આપણે સાંભળ્યા તેમાં મી. નાયકરનું સહુથી સરસ હતું. તેમ જ જેવા જુરસાવાળા મેમ્બર દરંસવાલની જેલમાં ગય તો ડરમન ઇડિઅન સો.સાયટીએ બહુ સારું કર્યું કહેવાશે. મી. નાયકરે ફોનવણી ઉપર ભાર મુક્યો છે. હું 'મનુ' છું કે ખરી ફોનવણી મન અને કીડરને બેડામાં સમાએલી છે તેવા બેડાને પોતાને હાથે યશે અને તેદે દેશને આખા દેશને હાથે યશે. જુદા મીમાં હમેશાં હરખ બળવે જવું એજ સચ્ચી ફોનવણી છે. આ વિષયમાં મી. પી. કે. નાહડુના હાખલો આપી કહ્યું કે ખરી ફોનવણી તેજેજ મેળવી છે એમ સહુ કહેવે. તેમણે એમ આપવામાં મણુ નથી રાખી. આ વેળા મી. ગાંધી એ પી. કે. નાહડુનો જેલમાં જતી વખતે તેમના ઉપર તમા મી. રાયપનની પદ માતાપરે કામળ હતા તે વાંચી સાંભળ્યા. તેઓ બોલ્યા કે જેમ સેક્રેટરીસે કરેનો આનો આનંદથી પાપો હતો તેમ ની નાહડુએ કહ્યું છે. તેમનો હાખલો કાલે.નીયલેએ ખાસ લેસનો છે. સભા પ્રક્ટી જેલ માણસને પવિત્ર, સત્યાગ્રહી, અને શુરવીર બનાવે છે. મી. ગાંધીએ માનવતા પ્રેક્ટર મોખલેનો કેખસ વાંચ્યો. (જે ખીજા જગ્યેએ આપવામાં આવ્યો છે) અને બોલ્યા કે આ કેખસ અહીંના જાણીઓમાં પ્રગટ થયા છે તેની ઉપર ટીકલો થઈ છે તે એમ ખતાવે છે કે આ સરસ આરે બાણુ જોર કરી રહ્યો છે. હવે આપણે દરંસવાલની જેલ ખરી મુડી મી. ગોખલે તમા ના. અ. ગા.ખાતુને તેના ખખરે આપી તેઓના હાથ મજબુત કરવા જોઈએ.

મી. સૈલત પચ સખત કબ્દોમાં નાતા લખી જેલ જનાર.ઓ નીકળી પડવાની જરૂર વિશે બોલ્યા અને મી. દાવુદ મહમદને પણ હવે દે. સવાલ મડી જ્યાં બે બોલ કહ્યા. મી. કાદે જેલની કેલ્લીક તકલીફ વરણી લડતની ઉમદા નેમનું બ્યાન કર્યું.

મી. નાયકરે મી. ગાંધીના જવાબમાં કહ્યું કે જે ડરમન ઇડિઅન સોસાયટી ખારી સેવા વિના ચલાવી લેય તો હું આવવા તબયાર છું.

ઉવટ મી. કાદે બધાનો આભાર માની સભા બરખસ્ત કરી હતી.

મી. રાયપનનો એક કામળ

મી. જેસક રાયપને ડરમનથી ઉપડતાં પહેલાં મદ્રાસની સાકિય આફરિકન ઇડિઅન લીગ ઉપર એક કામળ લખ્યો હતો. જે હોદ્દાસ્તાનના જાપામાં પ્રસિદ્ધ થયો છે. તેનો સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

હું આ સાથે પત્રવ્યવહાર બીડું છું તે આપેજ પોતાની કયા કહેશે. લંબાણ થી લખવા મને જરાએ વખત નથી. બ્યાં હોદ્દાઓ પત્ર મુકી શકે નહીં એવા દરંસવાલના બ્રીટીશ સંસ્થાનની પવિત્ર ભુમિમાં હાખલ થતાં અમે હમણાંજ દરેન પકડશું. દરંસવાલ તથા વહી સરકાર અને ખારી વચ્ચેનો પત્રવ્યવહાર બતાવશે કે દરિયાપારના પોતાના બાળકોનો અવાજ હો માતા નહીં સાંભળે ત્યાં સુધી તેઓની અહીં પાપમાલી થયા કરવાની છે. આ કાલોની પોતાને જવાબનાર લોહી હોદ્દામાતામાંથી ચુસે છે, છતાં અમારા દરેક રરતા બંધ કરવા માગે છે. હમણાં ના ઇડિઅન હર્મમેશન કમિશનના રીપોર્ટમાં કહેવાયું છે કે આ કાલોનીને બધા આધાર હોદ્દા મજુર ઉપર છે. છતાં સુખીમ કારટે આને એવો ચુકદો આપ્યો છે કે હોદ્દાનો બાળક ૧૪ વરસનો થતાં તેઓ માટેની ખ.સ સરકારી નિરુજમાં બણી શકશે નહીં. થોડા દિવસ પહેલાં ફોનવણીના વડા પેતાના રીપોર્ટમાં કહે છે કે જમીનદારો હોદ્દા બાળકોને શુભામ રહેવા દેવા માગે છે.

હસિયુ આફરિકાની હલકી પ્રળના કીચકમાં બમારા પંચની કીરતીને રગદોળ નારા, કુબ્દ ગીરમીટના રીવાજ તબે પોતા ના ફરજનોને અહીં નહીં મોકલવા અમે હોદ્દામાતાને ધુટણે પડી વિનંતિ કરીએ છીએ.

અલાહાબાદમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

અલાહાબાદની યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીસ એસોસિએશનની એક ભારે જાહેર સભા તા. ૧૬ જાનેવારીએ બોલાવવામાં આવી હતી. તેમાં એન. પંડીત મોતીલાલનેહર, એન. પંડીત સુદંભાલસી, આઇ. ઇ. એન. પંડીત મદન મોહન માલવીયા, મી. પોત્રક, મી. જમનલાલ કે. ગાંધી, એન. મોત્તવી અબ્દુલ મજીદ, મોલવી ગાઝીફદીન, મી. મહમદ ઝનેદ, મી. સી. વાઇ. ચૌતામની અને બીજા નામાંકીત પુરો હાજર હતા. મી. પોત્રક હાજર થતાં તેમને વંદે માતરમની ખુમેથી વધાવી લીધા હતા. એન. પંડીત મોતીલાલ નેહરને પ્રમુખ નીમવામાં આવ્યા હતા.

પ્રમુખે ભાષણ કરતાં કહ્યું કે અલાહાબાદની પ્રજા તરફથી હું ટરાંસવાલ હીંદી ના પ્રતિનિધી મી. પોત્રકને આવકાર આપું છું. વિસ્તારમાં મી. ગાંધીની વિદાયગીરીના મેળાવડાની વેળા હું હાજર હતો. ઇંગ્લાંડનો પ્રજામત ટરાંસવાલના હીંદી તરફ છે છતાં ટરાંસવાલ સ્વરાજ્ય ભોગવતું સંસ્થાન હોવાથી બ્રિટીશ સરકાર વચ્ચે પડતાં હશે. યુનીયન બીજા પાસ કરતી વેળા વડી સરકારને જે તક હતી તે તેણે હાથ લીધી નથી. ટરાંસવાલના હીંદીઓ મતુમિના માન માટે લડે છે. તેઓ આપણને એકત્ર કેમ રહેવું તે તથા માર કાપ ક્યાં વગર કેમ લડવું તે શીખવે છે. પછી પ્રમુખે મી. પોત્રકને સભામાં યોગાપાવ્યા, અને મી. પોત્રકે એરેંજ્યા, કેપ, ટરાંસવાલની અને નાતાલની એકાએક તકલીફોનું અસર કારક બ્યાન કર્યું. નાતાલની તકલીફોમાં મુખ્ય ગીરમીટીઆ હીંદી સવાલપર બોલ્યા હતા, ત્યારે સભામાં વારંવાર શરમ ના પોકારો થયા હતા. પા. ૩ ના માયા વેરા તથા હીંદી ફળવણી વિષે પણ કહેવામાં આવ્યું હતું. ટરાંસવાલની લડત સંબંધે પહેલેથી છેલ્લે સુધી બધી ઇતિહાસ દુકમાં ઠી જતાવ્યો અને બોલ્યા કે તેમણે દુનિયામાં સહુથી ઉમદા બનાવડનો તાજમહેલ જોયો તે ભારે અભયેની સીજ હતી; પણ તે કરતાં ભારે અભયેથી ટરાંસવાલમાં જોવામાં આવે છે. અસંખ્ય દુઃખોરૂપી ક્ષણોથી ધડાએલ અને અભયેથી પમાડે તેવી રહાનીયત વાળા હીંદી હીરાઓ ત્યાં જોવામાં આવે છે. અહીં ટરાંસવાલનાં હીંદી એરેંજ તથા મરક સત્યાગ્રહીઓનાં ઇતિહાસ વરણ્યો. ટરાંસવાલના હીંદીને મદદ

કરવા તેમણે જે રસ્તા બતાવ્યા. એક તો ગીરમીટીઆ મજુરો બંધ કરવાનો અને બીજો, મોટું ફંડ એકઠું કરવાનો. આ પછી તીથે મુખ્ય હાલો પસાર થયા હતા.

(૨) પહેલો ઠરાવ ટરાંસવાલના હીંદીને અજુબદા મુકમમાંથી મુક્ત કરવા વિશે હતો. આ ઠરાવના પેટામાં (અ) નાતાલ ના હીંદીઓને વારંવાર કનેડગત કરવામાં આવે છે તે વિશે રાહત આપવા વડી સરકારને પ્રોટેસ્ટ કરવાનો ઠરાવ હતો. તથા (બ) ઉપલા સંસ્થાનોની તકલીફની સામે હીંદી ગીરમીટીઆ હીંદી મોકલવાનું બંધ કરવા આખત હીંદી સરકારને અજુબ કરવા વિશે ઠરાવ હતો.

આ ઠરાવ એન. મોલવી અબ્દુલ મજીદે રજુ કર્યો હતો. અને ડા. શતીશ ચંદ્ર બેનરજીના ટેકાથી અને રાય વૃજ નારાયણ ચરતુના વધુ ટેકાથી તે સરવાળુમતે પાસ થયો હતો.

(૩) બીજો ઠરાવ મી. ગાંધી અને તેના બહાદુર સાથીઓની તારીફનો હતો તેની દરખાસ્ત એન. પંડીત સુદંભાલસી કરી હતી. અને તે રાય બહાદુર મુનશી ગોકુલ પ્રસાદ, તથા મી. જે. સામનના ટેકાથી સરવાળુમતે પાસ થઇ હતી.

(૪) ત્રીજો ઠરાવ ટરાંસવાલ માટે ફંડ ઉપરાવવા યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીસ એસોસિએશનના સેક્રેટરીને સત્તા આપવા વિશે હતો. તેની દરખાસ્ત બાબુ ઇશ્વરસરને કરી હતી. મી. મહમદ હસાકે તેને ટેકા આપ્યો હતો. એન. પંડીત મદન મોહન માલવીયાએ આ ઠરાવને ટેકો આપતાં એવું અસરકારક ભાષણ કર્યું કે તેજ વખતે ભારે રકમ એકઠી થઇ હતી. લગભગ રૂ. ૩૭૦૦ નું ફંડ પ્રમુખે જાહેર કર્યું.

(૫) ચોથો ઠરાવ ઉપર કાર્યોની નકલ સ્ટેટ સેક્રેટરી વિગેરે ઘડતે રચ્યો મોકલી દેવા આખત હતો. મુનશી શુભચારી લાલ ની દરખાસ્તથી અને મી. એન. સુખતા તથા ડા. તેજ બહાદુર સપરના ટેકાથી તે સરવાળુમતે પાસ થયો હતો.

છેવટે મી. પોત્રક, મી. ગાંધી તથા પ્રમુખ તે માટે ઉપકારના હાલો પાસ થયા અને સભા બરખાસ્ત થઇ.

તા. ૨ જીએ એલાન્સવરમની સીડન હામ ટાઉનસાવમા હોમરૂમિંગ પોતાના હવાઇ વહાણમાં ફર્યો હતો.

ફાજાબાદમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

(૬) એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ
તા. ૬ ફેબ્રુઆરીએ મેસરસ પેલાક તથા સી. કે. ગાંધી અહીં આવી પહોંચ્યા હતા, અને મી. નીઆ મુકસ અલા (મી. એ. એલ. એલ. બી. હાઇ કોર્ટ વડીલ) તે સાં ઉતારો કર્યો હતો. તેજ સાંજે વીક્ટોરીઆ હોલમાં અહીંના શહેરીઓની મીટીંગ મળી હતી જેમાં જાંખાબાદ મુસલમાન પારસી તથા હીંદીઓએ હાજરી આપી હતી. ફરવાએક ગોરાઓ પણ મીટીંગમાં હાજર હતા. પ્રમુખસ્થાને રાયબહાદુર ગોકુલચંદ બીરાજ્યા હતા. તેમણે મી. પોત્રકની યોગાપ કરાવી અને ટરાંસવાલની દુખદાયક કથાનું વરણન કરવાની મી. પોત્રકને વીનતી કરી. મી. પોત્રકે લગભગ એક કલાક સુધી ભાષણ કર્યું. જે દરમિયાન તેણે નાનાલ એરેંજ રીવર, કેપ તથા ટરાંસવાલના કાયદાઓ તથા બીજા સવળી હરી કતોથી શરેતાઓને વારંફ દર્શાવ્યા. તેમણે ભાષણ પૂરું થયાબાદ ટરાંસવાલમાં હીંદી ઓ ઉપરની આફન સામે હાદ મેળવવા વડી સરકારને વીનતી કરવાનો ઠરાવ તથા હીંદીમાંથી ગીરમીટમાં જતા મજુરો અટકાવવાને હીંદી સરકારને વીનતી કરવાનો ઠરાવ રજુ થયો જે સરવાળુમતે પાસ થયા બાદ ટરાંસવાલને મદદ કરવાને ફંડ એકઠું કરવાનો ઠરાવ થયો તથા એક સ્થાનીક કમીટીની નીમણુંક થઇ. મીટીંગમાં હાજર રહેતાઓમાં ફાજાદરવામાં આવનાં રૂ. ૪૦૦ ને આશરે ૧૧ રકમ લરાઇ. બાદ ઉપરના હાલો વડી સરકાર તથા હીંદી સરકારને મોકલવાની પ્રમુખને સત્તા આપવાનો ઠરાવ પસાર થયો હતો અને પ્રમુખ તથા મીજબાનો નો ઉપકાર માની સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

વિસ્તારતની બાબરીસ્ટ મીશનરી સોસાયટી તરફથી ફિંદુસ્તાનમાં એક કીશી અને યુનીવર્સિટી કાદરા માટે પા. ૬૦,૦૦૦ એકઠા કરવામાં આવનાર છે. તેવી યુનીવર્સિટી ખિસ્તી ધર્મને ફેલાવવામાં બરોબર કામ લાગશે એવું તેઓ ધારે છે. સોસાયટીની કમીટીએ જાહેર કર્યું છે કે રાજકવારી દિલ્લયાલને લીધે ફેજાએકામાં ખિસ્તી ધર્મ ફેલાવી શકાતો નથી; છતાં ગામડાંમાં રહેનાર વગર ટેક વાએકા લેકામાં સાફ કામ થઇ શકે તેમ છે. નમસ્તુદ જેવી તાલોને આપીને આખી ખિસ્તી ધર્મમાં ફાગલ કરી શકાય એમ ઉપરની કમીટી માને છે.

લડત સંખ્યા હોદ્દામાં હોલચાલ

તા. ૧૬મી જાનેવારીના "લીડર" માં એક કાગળ પ્રગટ થયો છે જેમાં ટરાંસ વાલના હોદ્દાની વારે ધાવા ભોકાને અરજ કરવામાં આવી છે.

તા. ૧૮ના લખાણમાં "લીડર" કહે છે કે ટરાંસવાલની લડતનો આત નહીં લાવવામાં આવે તો હિંદુસ્તાનમાં વધારે ને વધારે અસતેજા ફેલાતો જશે.

કલકત્તાના ઇંગ્લીશમેનનો વિલાયતનો ખગરખતી લખે છે કે જેઓ મદદ આ ભાગ્યથી લડે છે તેમને કોઈ મળે તે તે નવાઈની વાત નથી.

વીઝાગાપટમમાં ત્યાંના પ્રતીક મડળનું સેક્રેટરીએ ટરાંસવાલ માટે ફાંડ એકઠું કરવા માંડ્યું છે જેમાં ૩૦૦ ઉપરાંત રૂપિયા ભરાયા છે.

ખનારસ ખાતે જાએલા ટરાંસવાલના ઉપરાજામાં એક હગર રૂપિયા ઉપરાંત રકમો ભરાઈ છે.

પંચજના આરય સમાજમાં કોંગ્રેસ માં દાખરી આપેલ નહોતી, તેથી તેમણે પોતા તરફથી એક જીલ્લું ફાંડ કરવાનો ઇરાદો જણાવ્યો છે.

લીડરને કલકત્તાનો ખગરખતી લખે છે કે મી. પેલાકે બીજા પ્રજાકાની પેઠે ખાસ જાતે પડ્યું જગાડ્યું છે, અને અહીંની લીડ તે ખાતમાં ખુબ કામ કરી રહી છે.

ટરાંસવાલની લડત પર વિચાર કરવા અને દીલસોજી બતાવવા સ્વીકારના વિદ્યારથીઓનું એક ડાનફર-સ મળવાનું હતું. દરેક વિદ્યારથી એક એક રૂપિયા બચાવી ટરાંસવાલના ફાંડ માટે આપે એવી મોઠવણુ થવાની હતી.

અહલાપાદમાં પ્રસિધ્ધ થતા સ્ત્રી દરપણુ નામ ન મારીક પત્નના અધીપતિએ ટરાંસવાલ માટે ફાંડ એકઠું કરવા માંડ્યું છે જેમાં રૂપિયા ૫૦૦ ની રકમ એકઠી થઈ છે.

ખંજાળાની જેસાઓની નેમારી એન્જરને લડન ખાતે જામત રહેવા મી. પેલાકે લખાણુ કર્યું છે.

મદાસની લીડે પ્રાંતીક કમીટીઓ રચાવી છે. તે કમીટીઓ મારફત ઘેર ઘેર વોલ ટીઅરો મોકલી ટરાંસવાલની લડત માટે ટોળા મેળવવામાં આવશે.

જરૂરીય ચંદાવરર તરફનો એક કાગળ મુજબના "દાખરસ એક પ્રાંતીઆ" માં પ્રસિધ્ધ થયેલ હોતે જેમાં તેમણે ટરાંસવાલના હોદ્દાની લડતની તરફેણ કરી હતી, અને કોલોનિસ્ટ એર.ઓ. પોતેજ પોતાના

ખુબમી વલણથી એપોવતિએ પહોંચશે એમ જણાવ્યું હતું.

કલકત્તાનું "ઇન્ડિયન ડેલી ન્યુસ", લખે છે કે મી. ગાંધી અને તેના મિત્રો તરફ આખા હોદ્દાની દીલસોજી થયા વગર રહે શકનારો. તેમની લડતનું કારણ જોઈને કાલે ન જીતું લામણુ હોય, પણ ગરી રીતે તેમ નથી. કલકત્તાનું હોદ્દા કોંગ્રેસમાં નરમ વલણ પકડ્યું છે. તેઓ માન ન્યાય માંગે છે, તથા પોતાની પ્રજાનું માન સાચવવા ઇચ્છે છે.

લખનૌની મીટીંગ ઉપર ટીકાનો એક મુખ્ય લેખ લાંબા "એડવોકેટ" માં પ્રસિધ્ધ થયો છે. તેમાં ટરાંસવાલના હોદ્દાના આપને, જતી તારીફ કરી છે, ને જો કોને બનતી મહેતત મેલા બજામણુ કરી છે. જેવડે ઉમેરણુ છે કે ટરાંસવાલના હોદ્દાઓની લડતથી અંગ્રેજા હોદ્દાઓ માટે, દરેક કોંગ્રેસ રીતે કાંઈ બેદ વગર એક સાંપ થયું જેમણે તેનો સરસ દાખલો બેસાડ્યો છે.

રંગુનનું "રંગુન મેસેન્જર" લખે છે કે ટરાંસવાલની લડતની ખુબી એ છે કે તે કાયદેસર છે. ટરાંસવાલના હોદ્દા જેવા કાયદે માણસોની તારીફ કર્યા વગર અમા રાથી રહેવાનું નથી. તેમની દ્રઢતા, તેમ જ બળ, અને તેમનો આપનેગાર તે હાલકાસનું એક મજર થવા જેમ થક રણુ છે. તેમને જે મદદ આપીએ તે માટે ને લાયક છે.

રંગુનની પ્રોટેસ્ટ મીટીંગના કરાવે પ્રમુખે હોદ્દા સરકાર પર મોકલ્યા હતા તેની પહોંચ સ્વીકારતાં હોદ્દા સરકારના સેક્રેટરીએ જણાવ્યું છે કે આ બાબત પર સરકાર ખાન આપી રહેલ છે. તે મણે આજ સુધી બનતું કર્યું છે, અને લાંબામાં પણ ટરાંસવાલના હોદ્દાને લડતી રીતે રખાવવાને દરેક કોશીસ ચાલુ રાખશે.

કલકત્તાનું એન્જાવર લખે છે કે— હોદ્દા સરકારને બિરીશ રાજના ભક્ષા માટે વરતવાને એક સરસ તક છે. હોદ્દાઓ ને દક્ષિણ આફ્રીકા મોકલવાનું તદ્દન બંધ કરવું જોઈએ. આટલું કરવાને હોદ્દા સરકારને પુરતી છુટ હોવી જોઈએ. તેમાં તેને તુકસાન કાંઈ થવાનું નથી. દક્ષિણ આફ્રીકાની તેને કાંઈ એસીઆળ નથી. હોદ્દાઓને દક્ષિણ આફ્રીકા જતાં અટકાવવાથી હોદ્દા સરકારને કાંઈ ખોટ નથી. તેથી તે લોકડાઉન થઈ શકશે, તે જાજ નવાસ અને દક્ષિણ આફ્રીકાના મોરબી મુખ પશુ કંઠાએ આપી શકશે.

ઇંગ્લાંડમાં વોલ ટીઅરોનું કામ

તા. ૫ મી ફેબ્રુઆરીએ એક વોલ ટીઅર લખે છે કે—

પાલમિટ હરી પાછી ઉભી થવાની છે. એટલે ફરીથી સા. આ. બિ. ઇ. કમીટીએ પોતાનો અગાજ સબખાવવા માટે પોતાની રીવાજ મુજબની ખાત ચાલુ કરી છે. હિંદિઆ કાઉન્સિલના મેમ્બરોપર લખાણુ કરવામાં આવ્યાં છે. તેમાં નાતાલના હોદ્દાની ફાંડમારીઓપર અને ખાસ કરીને ગીરમીટના સવાલપર મેમ્બરોનું ખ્યાન બેસ્યું છે. અને આશા રાખણુ કે તે કાંઈક પણ અસર કર્યા વીના નહીં રહે.

કમીટીએ પાલમિટના કેટલાક મેમ્બરોપર લખાણુ મોકલ્યાં છે. તેમાં ટરાંસ વાલના કાયદથી આખા હોદ્દાનું અપમાન કરવામાં આવ્યું છે તે ઉપર ખાન બેસ્યું છે; ટરાંસવાલનો કાયદો રદ કરાવવા પોતાથી બનતું દબાણુ કરવા બજામણુ કરી છે; અને એવી સુચના કરી છે કે કોંગ્રેસ બાપણુમાં આ બાબતનો ઉમેરો કરવાથી આ કામને લાભ મળી શકે છે.

એમરસન કલખમાં મી. રીએ બાપણુ આપ્યું હતું. મી. એફ. નોરમન પ્રમુખ હતા. બાપણુ છતાંદર હતું; અને સાંભળનારાઓપર ઉંડી અસર થઈ હોય એવું જણાવ્યું આવ્યું હતું. મીસ વીંડર બોટમે બાપણુ કરનારાના આભારનો કરાવ રણુ કર્યો હતો. તેમાં તેમણે લડતને ઇંગ્લાંડના ભોકામાં જાણીતી કરવા હાજર પ્રદર્શનોને આગ્રહ કર્યો હતો; તેમજ એવી સુચના કરી હતી કે તેમણે ટરાંસ વાલના બાબતો તથા બેન્ડેનોપર દિલસોજી ના કાગળમાં સહીઓ કરવી. આ કામ તેમણે ઝડપથી કર્યું, અને તે ઉપરાંત પોતાથી અને તેવી રકમો મદદમાં પણ ઉમેરી.

એમ અફવાડીએ અમારી અફવાડીક મીટીંગ ભરાઈ હતી. આજ સુધીના કામનો રીપોર્ટ રણુ થયો હતો. હજુ સુધીમાં કુલ પા. ૧૩૫ ઉપરાવાયા છે, અને ૬૫૦ ઉપરાંત સહીઓ લેવાઈ છે. થેડાજ વખતમાં કેટલાંક વધુ બાપણો આપવાનાં છે; તેથી બેજનારાઓની જરૂર પડશે તે ઉપર બાર મુકનામાં આવ્યાં છે, મી. રીએ પોતાથી અને તેટલી મહેતત કરવામાં જઈ રાખતા નથી જતાં વધુ પાતા બેન્ડે નાખીને તેમને ફરી ન નાખવા જોઈએ એમ

લાગુ. હાજર ગ્રહસ્થાનો કેટલાક નવા માણસો પણ હતા. તેમને મીસ પોલાકે સડતો દુકાનમાં કહી સંભળાવ્યો. પછી જેમને સવાલો પુછવાના હતા. તેમને તે પુછાતી રજા આપવામાં આવી. તે બધાના મી. રીચે ખુલાસા કર્યા.

તા. ૮ મીએ વીક્ટોરીયા વરડીંગમેન્સ ક્લબમાં મી. રીચે લાપલુ અપવાના છે. સર મચેરજી બાવનગરી પ્રમુખપદ લેશે. આ વિષે વધારે ખબર હું આવતે અઠવાડીએ આપી શકીશ.

ગયે અઠવાડીએ મેરીસ હોલમાં મી. રીચે લાપલુ આપ્યું હતું ત્યાં મી. ડબલ્યુ. બેનેટન નામના ગ્રહસ્થ હાજર હતા. તેમણે પોતાના કુટુંબના જુદા જુદા માણસો તરફથી શી. ૨/૩ મોકલ્યા તેમાં તેના બે નાના છોકરાઓ વતીની પણ રકમો હતી. સલામતીના નાના બાળકો માટે કાંઈક આપવાના ઇરાદાથી તે આપવામાં આવ્યું. બે આવે પ્યાર અને રહેમત દિલસેજીનો જુરસો બહેળી રીતે દેવાય તો જે રંગબેદ અને જાતબેદની અદાવત આજે આપણે જોઈએ છીએ તે બીજાકુલ ન રહે.

છે. ૧. અડામીમાં નીચે મુજબ દિશા ૧ મળે છે.

મી. જે. એમ. પારખ ૩૬ સહીઓ, ઉધ. ૨/૬; મીસીસ એચ. એસ. એલ. પોલાક ૬ સહીઓ, ઉધ. ૪/-; મીસ લીલા એમ. હાકેસીન ૬ સહીઓ ઉધ. ૧૪/૬; એમ. હોન્સ ૬ સહીઓ, ૫૫૫ એચ. પેક ૬ સહીઓ, ઉધ. શી. ૧; ફ્રેંક ઇ. એમ. રા. ૫ સહીઓ, ઉધ. ૫/- મીસીસ પોલાક ૬ સહીઓ ઉધરાલું ૪/૬; મીસ પોલાક ૫ સહીઓ, ઉધ. ૨/૧; મેરીસ હોલ ૧ લાપલુમાં ૩૬ સહીઓ; મીસ વીક્ટોરીયા ૪ સહીઓ ઉધ. ૮/૬; એમરસન કલમના લાપલુમાં ૧૨ સહીઓ, ઉધ. પા. ૧-૨-૧૦; પ્રો-સેસ સોફ્યા દુલીપસીંહ ૭ સહીઓ, ઉધ. પા. ૧-૧૨-૬; મી. ડબલ્યુ. બેનેટન ૩૨ સહીઓ, ઉધ. ૩/૩; મીસીસ દુબે ૮ સહીઓ ઉધ. ૪/૬. કુલ ૧૮૦ સહીઓ. ઉધ. પા. ૪-૬-૧૦.

મીન આજસુધી તેના ચાલાક યુવકોને કેળવણી લેવા પરદેશમાં મોકલવા; હવે તે સ્ત્રીની જીવાન છોકરીઓને પણ કેળવણી લેવા પરદેશ મોકલવા લાગ્યું છે. તેમ સમૃદ્ધ નામના સ્ત્રીનામ ઉમરાવે પોતાની ત્રણ છોકરીઓને હાલમાં અમેરિકા મોકલી છે.

મોસ્લેમ લોગને જવા

લંડનની મોસ્લેમ લીગે કરેલા લખાણના જરાબમાં કોલોનીઅલ પ્રધાન તરફથી નીચે મુજબ લખવામાં આવ્યું છે :-

મુખ્ય સવાલો બાબતમાં અગાઉ પ્રસિદ્ધ થયેલ પત્ર વહેવાર તરફ તથા ઉમરાવની સલામમાં અપ. એલ જરાબ તરફ તમારું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે. તે ઉપરથી જણાશે કે સરકારને જે અરજ કરવામાં આવે છે તેનું વજન તે સમજાઈ શકે છે, અને તે બાબતમાં સમાધાન લાવવા પેતાથી બનવું કરવામાં તે સુકેલ નથી.

ખોરાકમાં અરબી મેળવવા સંબંધમાં કહેવાતું કે જે જેથીએને અરબી લેવા સામે વાંધો હોય તેમને તે ન આપવી જોઈએ એવી સુચના થઈ ગઈ છે; અને જેમને ગોરત સામે વાંધો હોય તેમના ખોરાકમાં આવલ અને ઘી દાખલ કરવામાં આવે એવી મેઠવણ થઈ છે. આ સુચનાઓને અમલ નથી થતો એમ માનવા કારણ નથી; ઉલટાનું તેમને બીજા પત્રવહેવાર ઉપરથી એવી ખબર છે કે ખોરાકના સવાલ ઉપર ટરાંસવાલ સરકાર ધ્યાન આપી રહી છે. ૧૯૦૯ના જુલાઈથી ખોરાકનું ધોરણ દાખલ થયું છે. તે પછી ડાકતરોને એ ખોરાક ચાલુ રાખવાનું, અને જેઓ ગોરત ન લેતા હોય તેમને બીનીસ આપવાનું હીક લાગ્યું છે. આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે ખોરાકની બાબતની સુધરણ ટરાંસવાલ સરકાર ખ્યાલમાં રાખે છે.

છેલ્લામાં મારે એટલું ઉમેરવાનું છે કે રમજાનની બાબતમાં ટરાંસવાલની સાથે ભોરડ કરીયુને લખાણ ચાલુ છે.

નાતાલ મહત્તે

જેલ જનારોનાં નામ

મી. ગાંધીની સાથે જનાર હોંડીમાં વધારો થતો ચાલે છે. તેમાંના આજ લગી મળેલા વધુ નામ નીચે પ્રમાણે છે. મી. જોશ્યા, મી. જોર્જિ દસામી ચોમી મી. મારી સુવ્ર, મી. હસપ સુસા કેલીયા, અને મી. મહમદ ખાલીમ.

મી. નાનાલાલ રાહ જોકે પોતાની તનીયત પુરી કરસ નથી થઈ ગઈ તે પણ આ સંગ્રહમાંજ નીકળવા પારે છે. મી. કાજી દાદાભાઈ પણ તેમાંજ સામેલ થશે. હજી વધારો થશે એવો સંભવ છે.

સત્યાગ્રહી મી. રસ્તમજી તારીફ

લાપલુ

રસ્તમ, કહું યા હતમ,
દારા સીકંદર કે જમ.
બીડ બાજન, કરે મનરંજન,
જેવો વીકમ પરદાખ બાજન.
કરે ખરી કામની સેવા,
ફરી જશે જેડમાં રહેવા.
યા મદદ આપણી લેવા,
કાં દુર્લભ દરોન દેવા.
ખુદા ઉમેદ બર તારી,
લાવે આશીષ છે મારી.
રહેલ ચાહે છે નરનારી
સલા કાંચેસની ગદય વારી.
સત્યનો બેઠી ખુદા છે હરકમ,
પરગણુ પારસી રસ્તમ—રસ્તમ.

સાખી

હેરાબકત હેલબામ આપી નગાપન વધકુંડ મયો,
હીંદ માતાનો સંદેશો લઈ પીતાકને દાખલ થયો.
નામ દુનિયામાં અમર મરહુમનું ઇતિહાસમાં
ખરું પુછાતો ખરો સત્યાગ્રહી એક થઈ ગયો.

ગજલ

રસ્તમનું કામને ખાતર
નથી ખ્યાલ બાળ બચ્ચામાં,
કેવન તપ્યાર છે સાથે,
જનામે જેલ ખાનામાં. ૧.
આવાઝીરતું જન છે ગ્રીધાનમાં,
પણ ખોળીયું સંગમાં,
અરગત જે દાદ નહીં મળશે,
તો મરણું કેદખાનામાં. ૨.
હેવાનના હાઝ માંસને ચામ,
કાઢીયા આવે છે બહુ કામ.
બંદાને કામ બંદો સદહેક,
ન આવે આ જમાનામાં. ૩.

ચાલ

નેકલાક કાઢર પહેરી અંગ્રેજી જે બાણે છે,
શરમ છે મેજમજ નકાલ થઈ માણે છે.
તમારી હરજ અદા કરો તેજ ખરા,
બીજાની નીંદા કરી, શીદ કરો છો તખરા.
તકલીફ છે હવે અંગ્રેજી, બાણેલાઓની,
કીનારે આવ્યું હવે, વહાણુ ખેંચી સંપોની.
ખરી જરૂર છે અંગ્રેજી કસમ બાળેની.
ડીઝીએ મેળવી શું બેડા, બાળે બાળેની.
બતાવો મદદ જઈ ડચની સરકારમાં,
વંદો સંપ તણો હાથ બાળે,
લાગ્યો ગાંધી આ અવતરામાં.
લાલ, મણી તણો ભોમ, દીધા આવે સંજોગ,
કામ બાતે ધગધગતી અંગારમાં, વીરસંધ.

ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસ

મી. લક્ષ્મણ પાંડેલુ લાખલુ

"હું" પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલો છું. મારા કુટુંબ ત્યાંજ રહે છે. મારા ધંધો પણ ત્યાંજ છે. એક વાત મારે ખાસ તમારી આગળ કુલવાની છે. આ વરસથી ૧૪ વરસની ઉપરના કોઇ હોદ્દા ઓકરાને સરકારી નિશાનમાં કેળવણી લેવાનું અસંભવિત થઇ પડ્યું. અમારી બાળકીઓ તો મુદ્દમ કેળવણી લઇ શકતી નથી. છેલ્લાં ૨ વરસ થયાં હોદ્દા કેળવણીનું અરથ સરકાર કમતી કરતી ચલી છે.

એ સાચ દેખીતું છે કે હોદ્દા કેળવણી ઇરાદા પુરવક નહોતું કરવાને સરકાર મથી રહી છે. એવરના જંગ વખતે દાકતરી દુકાનીમાં મારી પેડે મદદ કરનાર ખીજ ધણા સંસ્થાનમાં જન્મેલા હોદ્દાઓ છે. તેઓ બધાને તે માટે મહારાષ્ટ્રીનો ચાંદ મળેલ છે. આમાંના કેટલાક ટરાંસવાલ ની જેલમાં છે, અને તેઓને જાગલી ગુન્હેમારોની માફક નામેશી બરેલી સખત મજુરીનું કામ કરવું પડે છે. તેમાંના ધણા મારા ખાસ દોસ્ત છે. તેઓએ શહેનશાહતને પોતાથી બને તેવી સરસ રીતે મદદ કરવા વાન કોઈ તેનો આ બદલો તેમને મળે છે! અને તેઓના બાળ બચ્ચાં ધાર્મિક અને માનસીક કેળવણી લીતા રવડે છે. નાતાલનો કોઇ પણ હોદ્દા વેપારી, પછી બધે તે લાંબા જન્મેલો હોય, તો પણ તે પોતાના હરીફ તથા લાઇસેન્સીંગ અમલદારની આલાંછીથી દરેક વરસની શરૂઆતમાં પોતાનો વેપાર રહેશે કે ચાલે જશે એવી ખાતરી કરી શકતો નથી. હોદ્દાને મદદ નહોતું મળે તો અમે ઉમેદ વગરના થઇ રહે છું. નાતાલમાં હોદ્દાના માનનો વાવટો દરકતો રાખવો અમે મહેનત કરી રહ્યા છીએ. અમે કષ્ટક બતાવ્યું છે કે દુર હોવા છતાં અમે હોદ્દા માટે જીતીએ છીએ. હોદ્દા અપને આપત અને નિરાશામાંથી અચાવનાં શુ કરવાની છે?

ટરાંસવાલ જેલ ખાતાનો રીપોર્ટ

૧૯૦૮-૯ના રીપોર્ટમાં ટરાંસવાલ જેલ ખાતાનો વડો કહે છે કે:—ગુન્હેમારો માટે સરકારને જેટલું અરથ છે. તેટલું ખીજ કોઇ સુખ બોલ માટે નથી. ૧૯૦૩-૪માં પા. ૧,૧૩,૬૮૧ નું અરથ હતું તે વધીને પા. ૨,૨૮,૫૪૫નું થયું છે. તે ઉપરાંત લગાઇ પા. ૩,૬૯,૨૦૬ જેલનાં મકાનો બાંધવામાં અરથા છે. ૧૯૦૮-૯માં પોલીસ ખાતાનું અરથ પા. ૫,૬૫,૬૧૫ થયું છે. તે ઉપરાંત ૧૯૦૬-૧૦ માટે પા. ૧,૧૪,૧૨૦નાં નવાં કેદખાનાં બાંધવાનાં છે. આમાં ફોજદારી કોર્ટના અરથનો ઉમેરો કરવો જોઈએ. ૧૯૦૮-૯માં કેળવણી ઉપર પા. ૫૨૧-૩૩૫ અરથવામાં આવેલ. આ ઉપરથી જોવાનું છે કે કોલોનીના જુવાનોની કેળવણીની બાબતના અરથ કરતાં ગુન્હેમારોની બાબતનું અરથ પા. ૨,૬૫,૧૨૫ દર વરસે વધારે છે. જેલનો વડો કહે છે કે ન હોવા જેવી બાબતમાં ચાલુ વધારો થતો રહ્યો છે. તે બતાવે છે કે ગુન્હેમારોની ભરતી થવા કરે છે. માજીસ્ટ્રેટ કહે છે કે જુવાનોના ગુન્હામાં મેટા વધારો થયો છે, જેકે ગુન્હેમારો ગંભીર પ્રકારના નથી. ડીટેક્ટીવ ખાતાનો વડો કહે છે કે કાફરમાં ગુન્હાની સંખ્યા ગળ બ થઇ પડી છે. વીટવોટર સ્ટેડ ઉપર સેન્કડા માણસોએ છે કે જેઓ ગુન્હેમારીના કામો કરીનેજ રોજ મેળવે છે. જોહાન્સબર્ગ તેમને માટે તે ધણી શીખવાની નિશાન રહે છે. મુરખ ગોરા ગુન્હેમારો પ્રડે તેમને શીક્ષણ મળે છે. તે ઉપરાંત દક્ષિઆરવાળ કાફર બારવડીઆની એક દુકાની પણ છે. આ રીતિ માટે થોડે લાગે જોહાન્સબર્ગની મ્યુનીસીપાલિટી જોખમદાર છે, કેમકે તે ૬૦૦૦ જેલમાં કાફરોને શહેરમાં, અને લોરેશન બંદર રહેવા દીધે છે.

"પ્રીટોરીઆ ન્યુસ" ત્યાંની જેલો સંબંધ કહે છે કે:—ટરાંસવાલનાં કેદખાનાં બીના વડા તરીકે જવારથી મી. રસની નીમણુંક થઇ ત્યારથી ત્યાંનાં કેદખાનાંઓમાં સુલેયુગ પ્રસરવાનો હતો! આજસુધીમાં તો મી. રસનો કારોબાર ખુબ્બી રીતે નિષ્ફળ નિષ્કર્યો છે. પ્રીટોરીયામાં મુનીયન બીલ્ડીંગના બહારના ભાગમાં કામ કરાવવા લાગી જતી વેળા રાજેશની રમથમાં માણસોની સન્મુખ થઈને બીલુપન બેઠી રીતમાં કેદીઓને લઇ જવામાં આવે છે.

તેવર અમે તેમનું ધ્યાન ખેંચવા ઇચ્છીએ છીએ. આ કમનસામ માણસેના હાથમાં કડી તાખવામાં આવે છે અને કેટલીક વેળા તો તેઓને બેડી પણ પહેરાવે છે. આવી રીતે તેઓના બાઈઓની સન્મુખ લઇ જવામાં આવતા હોવાથી પોતાને નામેશીની ખાડમાં ધકેલનાર ગોરી હાં મતના પ્રતિનીધી વેરડરેપર વેર લેવાનું પણ જો તેઓને ખુન ચડી આવે તો કંઈ નવાઇ છે ખરી? અરેખર, આપણે કેળવણી પ્રજા છીએ, અને "નીગર" તેની જુની રિથિતમાં રાખવાની કાનત સરકાર રાખી બેડી છે તેને ખાતર પણ આમ કરવાની જરૂર નથી. રસિયામાં આમ બને તે સમજી શકાય. કોંગ્રેસમાં તે રોજ તો રીવાજ હોય, પણ બ્રિટીશ દક્ષિણ આફ્રીકામાં, જ્યાં મુનીયન જેક વાવટો દરેક છે ત્યાં તેવી રિથિત અસંભવિત હોવી જોઈએ.

એક લડાઇનું છમકલું

હોંડુનનાની છેલ્લી દપાલ ઉપરથી જણાય છે કે જામનારાના રાજા, અને શામહીના હજમસ વચ્ચે કેટલોક વખત તકરાર ચાલતી હતી. તેઓ કોર્ટમાં પણ કેટલાક કજીબા લઇ ગયા હતા, પણ તેટલાથી બને પક્ષને સમાધાની થઇ નહોતી; અને તેથી બંનેએ લડાઇ જાહેર કરી. તા. ૨૭મી ડીસેમ્બર બંને પક્ષે હુમલો કરવાનો ફરાવ કર્યો. પહેલો હુમલો જામનારાના રાજાએ કર્યો. તેમનો ઇરાદો હુમલનાર પર ધસી જઈ તેની કચેરી લુપ્તવાનો હતો. તેની સાથે ૨૦૦ ઉપરાંત માણસો લડનારાં હતાં. તેમના આગેવાને હાથી ઉપર સવારી કરી હતી. તેમની સાથે ૬ થોડેરવાર અમરદારો હતા, તે ખીજી પાયદળ હતું. હઠશક્તિવાળાઓ તક્યાર નહોતા તોપણ બહાદુરીથી લડવા તક્યાર થયા. કચેરીના દરવાજા આગળ પહેલી લડાઇ થઇ. તેમાં રાજાના લશ્કરને જીત મળી. આથી આગળ વધી તેમણે કચેરીનો દરવાજો ઉઘાડ્યો, અને અંદર દાખલ થયા. દરમ્યાન સામાપક્ષ નું લશ્કર વધી ગયું હતું, અને એક રસાકસી બરેલી લડાઇ થઇ. બંનેએ અને તલવારો છુટથી વપરાઇ. તેમાં કેટલાક પડ્યા. ૧૦ ને સખત ઇજા થઇ; કેટલાક સહેજ ઇજાથી બચ્યા. રાજાનો એક દરબારી મરણ પામ્યો. બે કલાક સુધી લડાઇ ચાલી. પણ પરીણામ જણાયું નહોતું. ધવાએલા માણસોને મરેલા સમજીને રાજાનું લશ્કર પાછું ફર્યું. પાછળથી સરકારી (અંગ્રેજ) પોલીસે બંને પક્ષના ૧૨ માણસોને પકડ્યાં છે, ને વધુ તપાસ ચાલનાર છે.

તા. ૬મી માર્ચ ને બુધવારે મહાશુદ્ધ ૧૩ને દિવસે શીવરાત્રી છે. ઇ. ગ્રા. ની ડાયરીમાં તા. ૧૮મીએ છે એમ લખ્યું છે તે જુવ છે.

બેહાન્ટરખર્ચ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

સત્યાગ્રહ ફંડ

હિંદુસ્તાનથી પછસાની મોટી મદદ મળી છે તે ખાતરમાં કામમાં સવાલો પુછાયા કરે છે કે આ પછસાની શી વ્યવસ્થા થાય છે. આ સવાલ કરવાનો દરેક હિંદીનો હક છે. તેથી તેનો ખુલાસો પણ મળવો જોઈએ. તે પછસા મી. ગાંધીના તાત્કાલિક છે, અને તે માત્ર સત્યાગ્રહની લડતને સાર મોકલવામાં આવેલ છે. તે વિષે પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ ફંડ એકાઉન્ટ એમ નોખું ખાતું કહાડવામાં આવ્યું છે અને તેમાં મી. ગાંધી સહી કરે છે. તે પછસામાંથી અમુક રકમ એટલે રંડુનથી આવેલી બધી રકમ તેમજ કેટલીક મુખ્ય ધૂથી આવેલી રકમ માત્ર સત્યાગ્રહી ગરીબ કુટુંબોનો નીભાવ કરવામાં ને ગરીબ સત્યાગ્રહીને નીભાવવામાં મદદ કરવાને સાર આવેલી છે. આફ્રીના પછસા સત્યાગ્રહની લડત ચલાવવા તથા નીભાવવામાં વાપરવામાં આવે છે. એટલે કે બ્રિટીશ છડી અને એસેસીએશનની ઓફીસ ચાલે છે તે ખરચ, વિલાયતમાં ઓફીસ ચાલે છે તે ખરચમાં તથા હિંદુસ્તાન જે કંઈ ખરચ થાય છે તેમાં, તેમજ જે કરજ સત્યાગ્રહની લડતને ખાતર થએલું હોય તેમાં તે પછસા વપરાયા છે. આ બધા ખરચની મસલત મી. કાઝીઆ અથવા તે બીજા સત્યાગ્રહી સાથે કરવામાં આવે છે. તે તે ખરચનો હીસાબ ગ્રેફેસર એમ્પલેને તેમજ ફંડના સેક્રેટરી મી. પીટીટને મોકલવામાં આવે છે. આ ફંડ વાપરવા વિષે ગ્રેફેસર એમ્પલે તેમજ મી. પીટીટના કાગળો મી. ગાંધી ઉપર આવ્યા છે તેમાં તે મી. ગાંધીની મુનસૂરી ઉપર મુદ્દલ છે. તે કાગળ અંગ્રેજી વિભાગમાં પુરતા આવેલા છે. બીજી કાંઈ પણ રીતે આ ફંડનો ઉપયોગ કરવા સાર મોકલનારની પરવાનગી મેળવવી પડે.

મી. આમદ મહમદ લાયત

મી. લાયતનો કેસ સોમવારે ચાલ્યો. કોરટ ચીફર બરાબ મજા હતી. મી. લાયતને ત્રણ માસની સખત જેલ મળી છે. તેમને હાઉટપુરની જેલમાં લઈ મથા છે. ત્યાંજ રાખશે કે કેમ તે સવાલ છે. મી. લાયતે બેલવડનું નામ રાખ્યું છે. તેમની હિમતને સાર તેમને સાબાશીજ પડે છે.

ચીનાઓનું શુર

ચીનાઓમાં અત્યંત શુર આવડું જાય છે. તેઓમાંથી લગભગ ૧૫૦ માણસ થોડી મુદતમાં જેલમાં પહોંચી જવાનો સંભવ છે. ગયે શુકરવારે પાંચ જણ બીજા જેલમાં ગયા. હાલ ચીનાઓ જેલમાં હિંદી કરતાં વધારે છે. ચીનાઓની કુલ સંખ્યા માત્ર ૬૦૦ની છે, તેમાંથી ૩૦૦ ચીના લડતમાં સામેલ છે. અને હિંદી બધા મળી ૧૩૦૦૦ તેમાંથી હાલ ત્રણસે નથી જેવામાં આવતા. આ કંઈ આપણને થોડું નીચું જેવાનું નથી.

મી. એસફ રાયપન

મી. પી. કે. નાઇકુ પાછા જેલમાં મુકત ગયા તે દરમિયાન પોતાને થોડા કલાક મળ્યા તેમાં તે મી. ગાંધી ઉપર કામળ લખતા ગયા છે. તે જણવા લાયક છે. તેમાં તે લખે છે કે “હું ફરી પકડાયો છું ને ફરી જેલ જમ્મશ. આથી મારા સુખમાં જે વધારો થયો છે તેનું વરણન હું કરી શકતો નથી. મી. રાયપન, મી. એડર, મી. સેમ્યુઅલ, મી. હરીલાલ, મી. સોહા, મી. સેરામજી તથા બીજા સત્યાગ્રહી ગમત કરે છે, ને તેઓ તદ્દન મુક્ત છે. મી. રાયપનને સાર જેટલું હું વધુ તેટલું જોઈએ છે. અને ખાતરી છે કે કોલોનીઅલ હિંદીના તે સરસ આગેવાન નીવડશે. મારી મા મને બેલાવે છે. તેની સેવા કરવાની મારી ફરજ છે. પણ જે કામ મેં દેશ સેવાનું હાથમાં લીધું છે તે પુરું કરવાની મારી વધારે ફરજ છે.”

મી. સી. રાયપનને લખનાં પણ મી. નાઇકુ તેના દીકરાના બહુ વખાણ કરે છે. મી. રાયપનની નકલ આપણે બધાએ કરવા જેવી છે.

મી. સ. રેસીન તેને વિષે જણાવે છે કે તે પોતાને ગ્રેજ્યુએટ ન જણાવતાં માત્ર મજૂર ગણાવે છે. ગંદાની બાલદી વિષે રે હસીને મહેરે ઉપાડે છે. તેના જેલ જવાથી સહુ કેદીમાં નવોજા જીસો પેદા થયો છે.

બેહાન્ટરખર્ચની કચરાપટ્ટી

આ મ્યુનીસીપાલિટી તે કચરાપટ્ટીજ છે. આવતી સ્થાનિક પારલામેન્ટમાં એ વાત બીજા લાવવા માગે છે કે જેથી પુરાણા શહેરી ધારાઓ તેને લાગુ પડે. આ ધારા મ્યુનીસીપાલિટીને લાગુ પડતા ન હોતા. તેથી હવે પ્રીટોરીઆની નકલ કરવા માગે છે. પ્રીટોરીઆમાં આમજ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યાં બી મ્યુનીસીપાલિટીએ સરકારની સામે લડતે પણ તે

ધારા રાખ્યા. આમ કરવાનો હેતુ એવો છે કે ધારામાં રહેલી સત્તા મ્યુનીસીપાલિટીને મળે. તે એ કે કાળા લોકો પત્થરી ઉપર ન ચાલે ને બધા સોડેશનમાં રહે. આ બીજાની સામે વાંધો ઉઠાવનારો કામળ મી. કાઝીઆએ સરકારને લખ્યો છે, ને મ્યુનીસીપાલિટીમાં વાંધો નોંધાવ્યો છે. આ કામ બહુ આડકતરી રીતે કર્યું છે. અનાયાસે જો છ.પામાં નોટીસ ન લેવામાં આવી હત તો તે બીજા વખતે પસાર થઈ જત. હવે પસાર થવાનો થોડો સંભવ છે.

બેહાન્ટરખર્ચનો કહાણી

બેહાન્ટરખર્ચના હિંદીને સરકારે બારે સાણસામાં પકડ્યા છે. તેઓ તેમાંથી મુક્ત રહી નીકળી જશે એવું ઇચ્છું છું. તેઓને કેટલાક અણસમજી માણસો લખાવે છે. તેમને હું સલાહ આપું છું કે તેઓએ મુગા રહેવું જોઈએ. સાર ન કરી શકે તો પણ બગાડવું તો નહીં. તેઓને જેલ લઈ મથા પછી માણસો પાછા બેલાવ્યા ને હુકમ કર્યો કે તેઓ ના દંડને બદલે તેઓનો માલ જપ્ત કરવો. તેમાં મી. મેઝીજનું પા. ૩૦૦ તું ધર ને મી. મુનસામીનું પા. ૨૫૦નું એમ એ પા. ના દંડને સાર જપ્ત કર્યા છે. આમ છતાં મને ઉમેદ છે કે બેહાન્ટરખર્ચના હિંદી બીજાકુલ દંડ નહીં આપે ને માલ જતો કરશે. પરમુરણ માલને સાર કાંઈ પણ હિંદીએ બીડ ન કરવું જોઈએ. ધરને સાર બીડ કરી તે લઈ લેવું જોઈએ. આ બાબત તુકસાનીનું ખરચ કમીટી આપે એવો સવાલ ઉઠ્યો છે. એ સવાલ અણસમજી ઉઠેલો જણાય. તુકસાની તો બધા સત્યાગ્રહીએ ઉઠાવ્યા છે. જેનો દંડ થાય ને જેલ ન મળે તેનો દંડ જો કમીટી આપે તો દંડ જેનો થયો છે તેજી સત્યાગ્રહ ચલાવું નજ ગણાય. દંડ થતાં માલ ચાલ્યો જાય ને જે બીખારી થઈ જાય તે માણસનું બરણ ગોપણ કમીટી કરી શકે છે. આથી વધારે કમીટીથી થાયજ નહીં. પણ હિંદી લડતમાં ને લડતને લીધે બીખારી થઈ ગયા છે. તેઓને કાણે મદદ કરી છે? મદદ થઈજ ન શકે. તેઓનો દંડ થયો છે તેઓએ મજૂરી માનવી જોઈએ કે તેઓ હવે બીખારી થઈ લડત બરોબર લડી શકશે. મકાનો જતા કરવાનો આમાં સવાલ નથી ઉઠેલો એ વાદ રાખવાનું છે.

વળી કાંઈ કહે છે કે કોરટ એરવાંજી રાવ કર્યો છે તેથી અપીલ કરો. ૧૫

અપીલ કરવાના દહાડા હવે ગયા છે. અપીલો કરવાથી કંઈ માણસ ટકવાના નથી. પણ જો તેઓ પોતે હીમતવાન હશે તો માનવું વેચાણ કે એવું કંઈ પણ કરે ઉપજવી શકશે નહીં. આ અવસર છેલ્લેનો છે. તેમાં તો પુરા જોર વાળા માણસોજ આવી શકે છે. તે શિવાયના અરથ સત્પાત્રહી તે રહી શકે એવો સમય નથી. બગવાન માણસજ એતરફનો માર ખાય. મી. રૂસ્તમજી, મી. કાછલીઆ બધું જોઈ મેઠા તેને કેણુ પેસા અપનાર છે ?

હીંદીઓએ આ બાબત અપીલ કરેલી છે તે હું માનું છું કે માત્ર વખત જોઈ વચાને ખાતર. અજ શનીવારે માલ વેચવાની નોટીસ ગેઝેટમાં છે પણ અપીલની નોટીસ ગઈ છે એટલે માલ વેચાવો બંધ રહેશે. પણ મારી ઉમેદ એજ છે કે છેવટે હીંદી બાધઓ માલ વેચાવા દેશે.

કરગરસડોરપતું લોકેશન

આ કમીટીની છેલ્લી મીટીંગ ગયે શુકરવારે મળી હતી. મી. મેકીનટાઇર હાજર થયા હતા. કેટલાક હીંદીની બુલાની લેવામાં આવી હતી.

મી. વાળ વિગેરેની અપીલ

આ અપીલ આપણે જુલા છીએ. એટલે મરજયાન રજીસ્ટર ચએલાને એકાએક હફાર કરાય એવું નથી રહ્યું. હવે ખીજી કલમ સરકાર લાગુ પાડી હદ પારની અજમાએશ કરવા ધારે છે. તે કરશે ત્યારે જોઈ લખ્યું.

હદપાર થયા

મી. સોલોમાન અરનેસ્ટ, મી. જી. એસ. પીલે, મી. સીનસામી નાઇકુ તથા મી. વીરા કરાંસીસને હદપાર કર્યા છે. તેમાંના ધણાખરા દક્ષિણ આફ્રીકામાંજ હદપાર થયા છે. એટલે જેલમાં ફાંખ થોડીજ મુદતમાં થઈ જશે. મી. નનુ મીયાંના દીકરાને પણ હદપાર કરવાનો હુકમ થયો છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે તેના વાલી અથવા માબાપ મુસ્ત રહી હીંદુસ્તાન જવા દેશે પણ તેને રજીસ્ટર થવા નહીં આપે.

સ્થાનીક પારલામેન્ટ

છઠી એપ્રિલે મળશે એવી ગેઝેટમાં નોટીસ છે.

વધુ મદદ

નિરાધાર ચએલા હીંદીને મદદ કરવા ખોજ પા. ૨૦૦ ની ફંડી રજીસ્ટરી આપેલી છે.

મી. અસ્વાનની સ્થિતિ

મી. અસ્વાત જેલમાંથી પોતાની જમ

સંધીવાવળો લઈને નીકળ્યા છે તેનો હુકમ નીકાલ નથી થયો. એક પગ ખરાબ થતો જાય છે. વોરમનાયસ દવા કરાવવા મવા છે પણ સાળે થતો નથી. હું ઉમેદ રાખું છું કે મો. અસ્વાત તુરત તંદુરસ્ત થઈ જશે.

નાતાલના ગીરમીટીઆ

આ બાબતમાં કલકત્તાની કાઉન્સિલમાં મંજૂર કરાવ ઉપર નાતાલના કારભારી મંડળની સાથે રૂદરે મુલાકાત લીધી તેનો તાર અહીંના "સર્વે ન્યુઝ" છાપામાં છે. કારભારી મંડળ જણાવે છે કે હીંદીની હિલચાલની તેઓને અચર છે. તે હિલચાલ પોટી હકીકત ઉપર રચાએલી છે. એટલે જ્યારે ખરી હકીકત વડી સરકારના હાથમાં આવશે ત્યારે ગીરમીટ બંધ કરવાનું ખીલ નામજુર કરશે. આ બાબત ઉપર નાતાલની કાંગરેસે ખ્યાન આપવાનું છે, ને સરકારના પગલાને સમજી તે બાબત ચાંપતા ઇલાજ લેવા ધરે છે.

મી. મુરગન

જેવા મી. રાજુ નાઇકુ જે વેલ્ડીયર તરીકે ઓરીસમાં કામ કરતા હતા તે પદડાયા તેવાજ મી. મુરગન ઓરીસ ઉપર પહોંચી ગયા, અને કામ કરતા થયા. આ કંઈ થોડી બહાદુરી નથી. એ તો જેવું અસહનતા વખતમાં હીંદમાં લડવ ઈયા લડતા એવું થયું છે. એક મરે તો તેની જગ્યા તુરત ખીજો માણસ પુરવા તકવાર થતો. તામીલ હીંદીએ હદજ વાળવા માંડી છે.

હીંદી ઓરતોની હિલચાલ

હીંદી ઓરતોનું જે મંડળ સ્થપાયું છે તે વધતું જોવામાં આવે છે. ૨૫ મી તારીખે આ મંડળનો મેળાવડો થયો હતો. તેમાં લગભગ ૪૦ ઓરતો હાજર થઈ હતી. તેઓને મીસીઝ વેલ્ડે પાટા વિગેરે અધિવાનું બતાવ્યું. મીસીઝ વેલ્ડે નસંતું કામ કરેલું છે એટલે તેમ ને ધણી સારી માહિતી છે. હવેથી દર શનીવારે મીસીઝ વેલ્ડે એક કલાક શીખ વવાનું સુચવ્યું છે. લખતાં વાંચતાં તથા ભરતી શીખવવાનો ઇરાદો રાખ્યો છે. આમાં છોકરીઓ તથા જે ઓરતોને શીખવું હોય તે શીખી શકશે. શીખવવાનું મહત્ત રાખવામાં આવશે. મીસીઝ વેલ્ડે તથા મીસ રમેસીન જે કામ કરી રહ્યાં છે તે બહુ હુરીયર છે. તેમનો ઉત્સાહ સરસ છે. તેમની લાગણી પણ તેની છે. મારે કહેવાની જરૂર નથી કે આ કામ તદન મહત્ત તે બંને બાઈ

ઓ કરે છે. દિલ્લીની એજ છે કે આ મંડળમાં મુજરાતી બાઈ લીંદુ કે મુસલમાન થોડી જોવામાં આવે છે. મુખ્ય ભાગે તામીલજ છે. હું તો સહુ મુજરાતીને બળામણુ કરું છું કે તમે બંગા, એનો, અને તામીલબાઈની નકલ કરી તમારું તથા દેશનું બહુ કરો.

મી. હજુરાસીંગ, મી. લાલ બહાદુર સીંઘ તથા મી. પટેલ જેની ઉપર જરમી રદનમાં કેસ મુલતવી રહ્યા કરતા હતા તેને છોડી મુક્યા છે. મો. મેકીનટાઇર તેમની વતી કારટમાં હાજર થયા હતા. હવે મને ઉમેદ છે કે આ સાહેબો પાછા પકડાશે, અથવા તો પકડાવાની તજવીજ કરશે.

દરંસવાલ ફંડ માટે રજીસ્ટ્રારમાં એલ

ડો. મહેતા, મી. માંધીપરના એક કાગળમાં લખે છે કે વધુ ફંડ માટે પ્રોફેસર રામમુર્તીએ એક કસરતનો ખેલ કરી ખતાવ્યો હતો અને તેની ઉપજમાંથી ખર્ચ ખાદ કરતાં રા. ૧૩૦૦ વધ્યા હતા. તે રકમ દરંસવાલ ફંડમાં આપવામાં આવી છે.

ખીજી મદદ.

મેસરસ કાવસજી હીનશાની પેટી તરફ થી જંગમખારથી લડતને મદદ કરવા પા. ૫૬-૩-૬ ની ફંડી મળી છે. તેઓએ દિસાબ પણ મોકલ્યો છે. તેમાંથી માનુસ પડે છે કે ઉધરાણુ રા. ૧૨૧૪-૧૪-૦ થએલું. તેમાંથી રા. ૩૨૭-૩-૦ નું ખર્ચ થયું તે વિધાયત વિગેરે જગાએ તારો મોકલવામાં. મી. આષોક, મી. મુનીલાલનું બાકું વિગેરે આપવામાં મયુર બાકીનાની ફંડી મોકલી છે. ખરડો તપાસતાં શેઠ કાવસજી હીનશાના રા. ૩૦૦ જોવામાં આવે છે.

હુટયા

મી. આર. ગોપાલ ડીપકલુદથી તાર ૨૮ મીએ હુટયા.

ખીજા હદપાર થનારા

હું નામ આપી ગયો છું તે ઉપરાંત મી. શેખ હાઉફ, મી. દાદા સાહેબ, તથા દરજી જોવન માવજી હદપાર થનારામાં છે. તેને હીંદુસ્તાન મોકલશે. મી. પીટરજોન કરીને છે તેને કેપ મોકલશે.

મી. અરનેસ્ટનો કાગળ

મી. સોલોમાન અરનેસ્ટ પ્રીટોરીયાથી જણાવે છે કે તેને તથા તેના સાથીને દરેનમાં ખાનાનું નહીં અપેલું. સાંજના ૭ વાગેજ આપવામાં આવ્યું. મીસીઝ ટેમી ખીજો ખેરાક સાવેલ તેથીજ પેટ

ભરાયું. મી. સોલોમન લખે છે કે બીજી રીતે સમગ્ર હીક છે. કેદાઓ બધાયે છુટા જવાબ આપ્યા છે કે જ્યાં મોકલશે ત્યાં તેઓ જશે. છેવટમાં લખે છે કે 'અમે દેશને અને દેશના માનને ખાતર લડીએ છીએ.'

કાળા લોકોને જમીનના હક્ક?

તા. ૧ લીએ હમોદીઆ ફોલમાં હોદી, મલમ અને કેપ બોયનો મેળાવડો થયો હતો. ન્યુટનમાં મ્યુનીસીપાલિટીની વતી કેટલીક જમીન વેચાવાની છે તેમાં હરકત દાખલ કરી છે તે આખત મેળાવડો હતો. મી. હમામ, મી. હાજી હમીય તથા મી. અલીને મી. મેનસનને મળવા નીમવામાં આવ્યા છે. હરકત બે પ્રકારની છે. એક તો એ કે કાળા માણસ કોઈ જમીન લઈ શકે નહીં તે બીજી એ કે કાળા માણસ તે જમીનમાં માત્ર નોકર તરીકે જ રહી શકે. પહેલી હરકતની ખાખતમાં હોદી અને મલમ લા હલાજ છે. તેઓનાથી જમીન લોકેશન બહાર ન ખરીદાય એવો કાયદો બળ્યો છે. કેપ બોયને પુરતી છુટ છે એટલે તે વિષે તેઓ લડી શકે છે. બીજી ખાખતમાં બધા લડી શકે. હોદીને જમીન ઉપર બહુન તરીકે રહેવાની મનાઈ નથી એટલે તેની શરત મ્યુનીસીપાલિટી શુકે તે ગેર કાયદેસર જણાય છે.

મી. ગાંધી

બીજા સત્યાગ્રહીઓને લઈ શુકરવારે ૧૧ મી તારીખે જ વાગાની કાફર મેલથી હરખત છેડશે. વોકસરસ્ટ રાનીવારે સાંજ ના જ વાગે પહોંચશે.

નાતાલમાં ઇમીગ્રેશન

ઇમીગ્રેશન ખાતાના વડા મી. હેરી સ્મીથ લખે છે કે ઇમીગ્રેશન ખાતામાં સરટીરીફેટ જેને કઢાવવા હોય તેણે નીચે ની વધારાની જરૂરીઆતો પુરી પાડવાની મહેરબાની કરવી :—

(અ) અરજદારે પોતાના એકરારમાં જણાવવું કે

તે પરણેલો છે કે નહીં; જો પરણેલ હોય તો તેની સ્ત્રી ક્યાં રહે છે. તે (સ્ત્રી) કોઈ વખત કોલોનીમાં રહેલ છે કે નહીં; જો રહેલ છે તો ક્યારે. તેને કુટુંબ છે કે નહીં, હોય તો કોણ કોણ છે. (ઉમરની ખાખતમાં સંબાળ રાખવી જોઈએ.)

(બ) જો એકરારનો તરખુમો કરવાનો હોય તે દરેકમાં લાયક ઇન્ટ્રોડરના તરખુમા વિષે સરટીરીફેટ હોવું જોઈએ.

વોકસખર્ગમાં હોદી મીટીંગ

તામોલોની બેહક બહાદુરી

મીલકત વેચાશે?

જેહાન્સખર્ગ જમ ફરી પકડાયા

મી. એન. રામજી લખે છે કે :— તારખીએ ચાર વાગે તામોલસત્યાગ્રહીઓની મીટીંગ મળી હતી. તેમાં મી. મુસા ડાહ્યા તથા મી. રામજી પણ હાજર હતા. ચેરમેન મી. મોઝીસે જણાવ્યું કે તા. ૨૨ મીએ અમને પકડ્યા હતા. અમને ૮ જણાને બે પાઉંડ દંડ અથવા ૧૪ દિવસની સખત જેલની સખત થઈ. અમે જેલ પસંદ કરી. જેલમાં લઈ જતા હતા લારે પોલીસ આવી અરવે રસ્તેથી અમને પાછા બોલાવી કોરટમાં લઈ ગયો. માજીસ્ટ્રેટ એવું કહ્યું કે તમને જેલ મળશે નહીં, પણ દંડ ભરવો પડશે, અમે દંડ ભરવાની ના પાડી ત્યારે અમારી મીલકત જપ્ત કરી. ચાર જણ પાસેથી કાંઈ નીકળ્યું નહીં. પાંચ જણાની મીલકત ૬૦૦ થી ૭૦૦ પાઉંડની છે. મજકુર નોટીસ તા. ૨૫-૨-૧૦ના ગેજેટમાં પણ આવી ગઈ છે. હવે શું થાય છે તે જોવાનું છે. ત્યારબાદ મી. મોઝીએ જણાવ્યું કે જેઓ અત્રે પકડા એલા હતા તેમાંના મી. ક્રાન્સીસ અને મી. મહમદ તો ફરી જેલ જવા પકડાયા છે. પહેલા મુન્દામાટે તે બંનેને દંડ ભરવાનો હતો, ને તે માટે મી. ક્રાન્સીસની મીલકત સરકારના હાથમાં પણ ગઈ છે. તે ઉપરાંત ફરીથી પકડવા બહોળી પોલીસને કહ્યું. તેમણે ન પકડવા ત્યારે બંને બાઇઓ ખાસ જેહાન્સખર્ગ ગયા, અને પકડાયા. મજકુર બે બાઇઓ માટે મીસીસ અમાકુડુ ખાવાનું લઈ ગયાં તો તેઓએ એવો જવાબ વાળ્યો કે અમને જેલ મહેલનું જ બોજન આવશે, માટે તમારે કાંઈ ખાવાનું લાવવું નહીં. ધન્ય છે આ બહાદુરોને. હવે ચેરમેન મી. મોઝીએ કેટલાક બાઇઓને લઈ જેહાન્સખર્ગ જશે એમ બહાર પડી ગયું છે. બંને આવતા સોમવારે મી. પુનસામી પણ ૧૫ થી ૧૭ માણસ લઈ જેહાન્સ

ખર્ગ પકડાયા જવાનું ■ મી. મોઝીજની જગ્યાએ મી. મુસા ડાહ્યાને ચેરમેન, મી. નેમીઅલને જેહાન્સ ચેરમેન તથા મી. રામજીને સેક્રેટરી નીમવામાં આવેલ છે. મી. મુસા ડાહ્યાએ કરેલી અગ્રાગ મહેનતનો મી. મોઝીસે આભાર માન્યો. મી. મુસા ડાહ્યાએ જણાવ્યું કે મારા અતઃકરણપુરવક મહેનત કરવા છું તમવાર છું, અને તેમજ કરવા મુસલમાન તથા હીંદુબાઇઓને પણ નમ્રતાપુરવક બનામણ કરી હતી. હું એ પણ કહી શકું છું કે બે અડવાડીઆંની અંદર બાગ્યેજ ચાર પાંચ તામોલ બાઇઓ પકડાયા વગરના રહેશે. આજની મીટીંગની અંદર તામોલ બાઇઓ ઉઠી ઉઠીને કોમના કહ્યા વગર જેલ જવાની માગણી કરતા હતા. આવો બનાવ જોઈ સરવે બાઇઓને અસર થશે.

તાર સમાચાર

મી. રેડમંડે જણાવ્યું હતું કે વડી સરકાર ફાલનું વલણ ચાલુ રાખશે તો ફરી વાર ચુંટણી કરવાની જરૂર પડશે.

વિધાયતના છપામાં એવા વીચાર જણાવવામાં આવે છે કે કોઈ ચમત્કારીક ઇલાજ ન મળે તો નવી પાર્લામેન્ટ લાંબો વખત ટકી શકે તેમ નથી.

મી. રેડમંડે આબરલાંડ માટે સ્વરાજ મેળવવા મહેનત લઈ રહેલ છે તે માટે પ્રીટોરીઆના આખરીશ લોકોએ તેમને મુખાલફઆદી આપી છે.

ચીનાઈ સરકારે એવો હુકમ કાઢ્યો છે કે ટીબેટનો હાલનો લામા કાવતરાંખોર અને બંડખોર હતો માટે તેને પદભરણ કરવામાં આવ્યો છે.

હીંદુસ્તાનમાં ચાંદીની પાટપર આભાતની જકાત અહિંસે ચાર પેની વધારવાથી તા. ૨૫મીએ લંકનમાં ચાંદીના બાવમાં રૂફ બ ટાડો થયો હતો.

ઇંગ્લાંડનું પ્રધાન મંડળ હાર ખાય, અને નવું પ્રધાન મંડળ થાય એવો અડા કહીનો મામલો વિધાયતમાં ચાલી રહ્યો છે.

હવાઈ લામા કલકત્તાથી ચીનના ખાદ શાહની મુલાકાતે જવા માગે છે.

વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથ હીંચની મુલાકાત લીધે છે, તથા પ્રધાન મંત્રીને બજેટ બાબતમાં દાર ન મળે તે માટે પ્રુવ તજનીજ કરે છે.

ચીનામ્ સરકારને લાક્ષમાં દાખલ થતાં લાભો સાથે સખત લગામ થઈ હતી જેમાં ૨૫૦૦ જેટલા લાભ ગોળીથી અથવા બીજાં હથિયારથી દાર મુખા હતા.

એવું કહેવામાં આવે છે કે ફલાઇ લાભા હીંચતાનમાં મળેલ છે તે આશરા માટે નહિ, પણ દુકામાં દુકે રહે તેની પ્રહોંચવા મટે.

વિશ્વવત્તા પ્રધાન મંત્રી પોતાનું કામ ચાલુ કર્યું છે, અને ઉમરાવની સત્તાની હદ બાંધવાનું બીજા તકમાર કર્યું છે.

લેકેશયર તરફથી દક્ષિણ આફ્રીકામાં ૩ ઉમાડનની યોજના દાખલ કરવા મસજત ચલાવવામાં આવે છે.

હોલ્લાંડમાં રેલ આવવાથી સેંકડો ધરે, પાણીથી બરાબ ગયાં છે.

લંડન, તા. ૩ જીએ આમની સભામ એક સવલના જવાબમાં હીંચી મદદનીશ પ્રધાન મી. મેનટેગે જણવ્યું હતું કે દક્ષિણ આફ્રીકાનું યુનીયન રથપાય ત્યાં સુધી નાતાલમાં ગીરમીટીઆ હીંચીના સવાલપર વિચાર કરવાનું મુક્તવે રાખવામાં આવશે.

હેલ્થા ખખરો

બેહાન-સખરમ, શુકરવાર.

(હ. એ. માટે ખાસ તાર)

અજના (શુકરવારના) કેસો ૧૦મી અને ૧૧મી તારીખ સમી મુલતમી રહ્યા છે.

મી. પીલેયે પ્રીટોરીઆમાંથી તાર કરે છે કે તેમના ૧૭ વરસના દીકરા મી. માથીકમને લક્ષમાં દાખલ થવાની તે રજા આપે છે. મી. માથીકમ હાલ નરેડ નીશાળમાં બંધ છે. હાલ શીનીકમમાં અભ્યાસ કરે છે. તેનો વિચાર લડતમાં જોડાઈ જવાનો છે. ખરી કેળવણી આવી લડતમાં જોડાઈ જેલ માટે લેવાય છે એમ તેને કાગે છે.

ચાલુ વરતમાન

આલફરેડ વાન બરેડના આસીક્ટેટ માજીસ્ટ્રેટને સરકારી નાજા કિયાપત કરવા માટે પકડવામાં આવેલ છે.

કેરેલીનામાં જનરલ બે.થાએ એક ભાષણ કર્યું હતું જે વખતે યુનીયન સંબંધમાં બોલવાની તેમણે ના પાડી હતી.

ઈસ્ટ ગ્રીન્થાલેડમાં નેશનલ યુનીયને એક લુગડાં વલુવાનું કામ શીખવાની નીશાળ કાઢી હતી. તેમાં સ્થાનીક ઉનું લુગડું હાથમાં બતાવવામાં આવ્યું છે. આ ધંધાને દક્ષિણ આફ્રીકામાં ખીલવવાને મોટી કોશીશ કરવામાં આવનાર છે.

નાતાલ રેલ્વેની આલી દારની બાટલી મોરવા માટે એક હીંચીને ડરબન ફાર્ટમાં ખડો કરવામાં આવતાં શી. ૧૦/- ની દંડની સજા થઈ હતી.

ડરબન હાયરમેડ ઈડિઅન રફુલના જુના વિધાર્થીએના એસોસીએશનનો ૪ થો વારસીક મેળાવડો મયે અઠવાડીએ થયો હતો. મંડળનો કારભાર રમત ગમતની બાબત સિવાય કરમન ઇડિઅન સોસાયટી સાથે મળીને ચલાવવા કરાન થયો હતો.

મયા શુકરવારે ડરબન સરકીટ ફાર્ટમાં એક હીંચીને ૫ વરસની ઝોરી છોકરી પર બદલાનથી હુમલો કરવાના વાંક માટે પાંચ વરસની સખત મજુરીની, અને ૨૯ ફટકાની સજા મળી હતી, તથા આવા અધમ ગુન્હામાં મોતની સજા થાય છે એ માફ રાખવા ગુન્હેગારને બહામણ કરવામાં આવી હતી.

મનીકમ નામના હીંચીને બીબ્લ હીંચી પર હુમલો કરવા માટે વરસ એકની સખત જેલની અને ૧૦ ફટકાની સજા મળી હતી.

યુનીયન સંબંધમાં જનરલ બે.થાએ પ્રીટોરીઆમાં એક ભાષણ આપ્યું હતું, જે વખતે તેમના અંગ્રેજ તરફ કહેવાતા ઉદાર વિચારો માટે સાંભળનારાઓમાં કેટલીક મહત્ત્વ મળ રહી હતી.

મરકયુરીમાં રૂટર જણાવે છે કે અથ્વા હીમ અબદુલ્લા નામના હીંચીને પોતાની કસાઇખાનાની દુકાન ગંદી રાખવા માટે ફાર્ટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. અબદુલ્લાને અગાઉ આ બાબત ચેતવણી બાપવામાં આવી હતી, અને આ વખતે તેની દુકાન બંધ કરાવવી એવી માગણી કોનસ્ટેબલે કરી હતી. ફાર્ટે તેને એક માસની જેલ અથવા પા. ૫ ના દંડની સજા કરી, તેમજ સ્વચ્છતાનું સરટીરીકેટ ન રજુ કરે ત્યાં સુધી દુકાન બંધ કરવા નો હુકમ કર્યો.

પ્રીન્સ એફ વેલ્સને માત આપવા સામે ડો. અબદુ રહેમાન થયા. તે બાપણથી કચરડ લોકોએ એક મીટીંગ બોલાવી પોતાનું જુદાપણું બહેર કર્યું છે, અને તેમના બોલને બીનવધાદાર, અને કિતુરી તરીકે વખોડી કાઢ્યા છે.

તા. ૧ લીએ રૂટર જણાવે છે કે એક અમેરીકન કોલસાની રીમર બરડ આઇ લાંડપર બાંગી પડી છે. તેના બંધા અલાસીએ સહી સલામત પોરટલવીઝમેથ પહોંચ્યા છે.

મુખ રીવરમાં રેલ્વેપર નોકરી કરતા એક હીંચીને બીબ્લ હીંચીએ કાંઈ તકરાર ના કરણસર બાટલીવતી માર્યો હતો, જેથી મજુર હીંચીનું મરણ નીપજ્યું છે. મારનારને પકડવામાં આવ્યો છે.

એક દક્ષિણ આફ્રીકાનો નેટીવ (કાંદર) જેણે અંગ્રેજ પદવી મેળવી તે પ્રીટોરીઆ, બરો ગલીમાં સોલીસીટર ની એફેસ ઉધાડનાર છે.

બેહાન-સખરમથી મી. શમદયાળસિંહ લખે છે કે—તા. ૨૭ ફેબ્રુઆરી ને રવી વારે સનાતન વેદધરમ સભાની મીટીંગ મળી હતી. આશરે ૫૦ માણસ હાજર હતા પંડીત મણીશંકરે ધર્મેપદેશ કર્યો હતો. મીતાજમાંથી વાંચન અને ઇશ્વર પ્રારથના બાદ સભા વિસરજન મળી હતી.

નેટીવ ઝોરતને હાફ આપવા માટે બે મેશને મી. બરનારડ હોડસનની ફાર્ટમાં ખડો કરવામાં આવનાં હરેકને પા. ૨૦ ના દંડની સજા મળી હતી.

પ્રીટોરીયા કાઉન્સિલે કલરડ લોકોને લેકેશનમાં દાખલ માંડ્યા છે તે ઉપર ટીકા કરતાં કલરડ લોકોનું “એ. પી. એ.” છાત્ર કહે છે કે—અરજીઓથી કાંઈ ફાયદો મળતો નથી. આપણી રજુઆતો નિષ્ફળ જાય ત્યારે પણ અન્યાયી કાયદાઓને પોતા જાતી સરજી થયા કરશે? અથવા તો તેનો અનાદર કરી, સત્યાગ્રહ અખત્યાર નવિ કરશે અને સરકારની સામે નહિ ચડશે? ટરાંસવાલના હોદ્દીઓએ આપણને માટે દાખલો બેસાડ્યો છે. કલરડ લોકોની એક કમીટીએ પ્રીટોરીયાના કલરડ લોકોને આગ્રહ કર્યો છે કે તેમણે પાસ લેવા નહિ, તેમજ ટાઉનશીપ બહાર પણ નીકળવું નહિ.

કલરડ લોકોનું છાત્ર એક અંકમાં લખે છે કે કલરડ લોકોએ પ્રીટોરીયા કાઉન્સિલના હુકમનો અનાદર કર્યો, હજાર માંથી લેકેશનમાં ન જવું, અને સત્યાગ્રહથી લડવું. છઠ્ઠાંમાં તથા ઘણે ઠેકાણે આવી રીતે સત્યાગ્રહ અખત્યાર કરાયો છે. મી. ગાંધી અને તેમના બહારના લાઇઓ પણ સત્યાગ્રહથી લડે છે કલરડ લોકોએ જતાવી આપવાનું છે કે તેમની કલરડયામડી નીચે જળવાન અતઃકરણ છે કે જે અપમાન અને તામેશી સામે ચુસ્ત થી સળગી ઉઠે છે.

ઉપરના છાત્રનો એક અખર પત્રી લખે છે કે આપણે સત્યાગ્રહ અખત્યાર કરી શકીએ અથવા ન કરી શકીએ છતાં આપણે હિંદીઓનાં આભારી થયા છીએ, કેમકે તેમણે આપણને સત્યાગ્રહ જેવું ઉમદા હથિયાર કેમ ધારણ કરી શકાય તે બતાવ્યું છે.

ગયા શનીવારે તા. ૨૬ મી ફેબ્રુઆરી ડરબનના જાણીતા વેપારી મી. બાણા પરશોતમે સ્વામીજીને તથા કેટલાક હિંદુ અને મુસલમાન અદ્યયોને પોતાના ટેલ જેટવાળા મકાનપર એક મીજલસ આપી હતી. અને કામના મળી લગભગ પચાસેક અદ્યયોને નોતર્યા હતા. મી. રસ્તમજી, મી. ગાંધી, મી. શાહ અને મી. શેઠતને પણ નોતરવામાં આવ્યા હતા. મી. રસ્તમજીએ લડત પુરી થતાં સુધી કેન્ડ મેળાવણમાં ન જવાનો નિર્ણય કરેલો હોવાથી નહોતા આવ્યા. બાણા પુર થયે મી. દાઉદ મહમદે બધા તંદુરથી મી. બાણા પરશોતમનો આભાર માન્યો અને કહ્યું કે આ હુમ્પાક પુરી વગેરે પકડતો સ્વાદીષ્ટ લાગે છે ખરાં પણ અમારો

જીવ તો અસારે ટરાંસવાલની લડતમાં ચેંટ્યો હોવાથી અહીંથી જેવ જવા માણસો તબયાર થાય તે વધુ સ્વાદીષ્ટ લાગશે.

પરચુરણ ખમરો

અમેરિકામાં સાનફ્રાન્સીસકો ખાતે ૧૯૧ જેટલા ઓશિયાટીક મજુરો આવ્યા છે, અને દર માસે બીજા ૨૦૦ આવશે એવો સંભવ છે. આથી ત્યાંની એક લીમ દિશકે રાષ્ટ્ર છે, અને એશિયાટીકોને અટકાવવાનાં પદ્ધતિ લેવાની છે.

હીલોલ્ડીઆમાં ટરામના કામદારોએ હડતાલ પાડી છે. કેટલીક ટરામને ઉરકે રાએલા માણસે, એ આખી નાખી છે અને કંપનીની ઓફીસ ઉપર હુમલો કર્યો છે. ૧૦૦ માણસોને પકડવામાં આવ્યા છે.

છરાની અખાતવાટે અધિકારસ્થાનમાં હથીઆરો દાખલ થતાં અટકાવવાની આજ ત ખસેડસની “આર્મસ કોનફરન્સ” આજળ ગઈ હતી, પણ તેણે તે આખતમાં કાંઈ ન કરવાથી વધુ પડતાં માટે વડી સરકાર હોદી સરકારસાથે વિચાર ચલાવે છે.

પરચુરણ ચરચા

મુજરીમાં તકલીફ આખતનો મી. જુમા મહમદનો કાગળ અમે પ્રગટ કરી ગયા તેના ટેકામાં બીજા બે કાગળો મળ્યા છે. તેમાંનો એક હજુથી મી. મોહનલાલ ગંગાદાસ શાહનો છે. તે ઉમેરે છે કે ૨૦-૨૨ માણસો માંદ પડી ગયા છે, અને ખોરાકની મુશીબત છે.

મી. હસપ આડીયા હેડવર્ગરમથી મી. ભાવાતની બહાદુરી વિષે કાગળ લખે છે. તેમાં જે વિચારો અમે જતાવી ગયા છીએ તેને ટેકા મળે છે.

મે.આસાંથી મી. એ. એમ. જીવજીની કુ. એક કાગળમાં જણાવે છે કે—“ત્યાં માત્રજુમીના માનની ખાતર આપણા હિંદી ભાઈઓ આજે સાંખા વખતથી જે અસાધારણ સંકટો સહન કરે છે તેમાં અમે અંતઃકરણથી ભાગીયા છીએ; અને માગીએ છીએ કે આપણા માનેલ વાજગી હોય આપણને મળતાં સુધી સહી ભાઈઓ મજબુત રહો એવું પણ હજાર તમેને આપે.

જર્સીસ અમોરઅલીને માન

જર્સીસ અમોર અલીને પ્રીવી કાઉન્સિલર તરીકે પદવી મળવા માટે તેમને મુખ્યારકબાદીનું માનપત્ર આપવા માટે એક મેળાવડો “ઈસ્ટરન ક્લબ” એસોસિએશન” તરફથી કરવામાં આવ્યો છે. નામીયા ગોરાઓ તે વખતે હાજર હતા. પ્રેક્ટિસર મારગેલીઆકથે માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું હતું. તેમાં મી. અમોર અલીનાં મોટાં કામેતી તારીફ કરવામાં આવી હતી. જવાબમાં તેમણે આભાર માનીને ઘટવું બાપણ કર્યું. ત્યાર પછી બાણાની મીજલીસ થઈ હતી. લોરડ રે પ્રમુખ હતા. હાજર અમેલાઓમાં લોરડ ચેનસેલર, લોરડ શો, સર લોલ, સર પેલેક, સર કોલન, સર પોલેસ, સર બેથી, સર. હલીબટ, સર વેલ્ટ રીજવે, સર. રેમંડ વેલ્ટ, સર લાવનગરી, સર ફ્રેડરીક લેલી, કરનલ સર યંગહસન, ડો. પોલન વગેરે વગેરે હતા. સર હેનરી કોટન તથા બીજા કેટલાકે ગેર હાજર માટે કાગળો લખ્યા હતા. સહી મતી લેવામાં આવી તેમાં જર્સીસ અમોર અલીના કામની પીજાન અપવામાં આવી. છેવટે તેમણે બાપણ કરતાં જણાવ્યું કે મહાન કોપલીંગે લખ્યું છે કે પુરવ અને પશ્ચિમ એક થઈ શકશે નહીં, છતાં આ મેળાવડામાં તે ખોટું પડે છે. માટે કેાઇ નાનકડો મી. કોપલોંગ મારા સામે આક્ષેપો કરશે એવી મને ખીક લાગે છે. તો પણ મને જે માન આપવામાં આવ્યું છે તે હિંદને, તથા તેના લોકોને અપાયું સમજું છું. તેનો અરથ એ થાય છે કે હિંદુસ્તાન તાજાનો મુલક નથી, પણ એમ્પાયરનો મુખ્ય ભાગ છે, અને રાજની આબાદીનો આધાર તેના લોકોના અવાજ ઉપર છે એ મોટા માણસો સ્વીકારે છે. મને હિંદ, આફ્રિકા, બરમા, સીયોન, સાઇપ્રસ વગેરે ઠેકાણેથી મારા દેશી ભાઈઓ તરફથી મુખ્યારકબાદીના સંદેશ મળ્યા છે. તેમાં મારા હિંદી ભાઈઓ છે. એટલુંજ નહીં પણ મારા હિંદુ તેમજ બીજા મિત્રો પણ છે. દાખલા તરીકે સર ચંદ્ર મધુજ ઘેસ, તથા સર ચરદાસ બેનરજી કે જેઓ મારા ખાસ મિત્રો છે. પછી હિંદના ન્યાય ખાતામાં હિંદીએ, તેમજ અંગ્રેજોની જરૂર વિષે વિવેચન બાદ બાપણ પુર થયું હતું.

તબીજના સેગ હસન, તથા મેજર સમ્પદ બેલકામીએ પણ બાપણો કર્યા પછી મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હિંદી જાણ ઉપરથી)

મુઝમ્મદમાં એક "યુજરાતી હોંદુ સી મંડળ" સ્થપાયું છે. તેના સભાસદ તરીકે ગોંડલનાં મહારાણીએ પોતાનું નામ નોંધવું છે.

પાલણપુરમાં મુઝમ્મદના મવરનરને હાથે એક અનાયાચમ ખુલ્લું મુકવામાં આવ્યું છે.

વડોદરાના જેવું એક ઠળાણુવન ગોંડલ ખાતે ખુલ્લું મુકવાની મુઝમ્મદના મવરનરે પોતાની ગોંડલની મુસાફાત વખતે સૂચના કરી છે.

શીહોર અને પાલીતાણા વચ્ચે રેલ્વે થવાની છે.

વનમનગર અને હજારકાં વચ્ચે રેલ્વે થવાની છે. તે કામ ખુલ્લું મુકવાની કીવા મુઝમ્મદના મવરનરે વનમનગરની છેલ્લી મુસાફાત વખતે કરી હતી.

નાશીકના કલેક્ટરનું ખુન કરનાર કાંદેરે હવે તે કામ માટે પરતાવે કરે છે એવું જણાવવામાં આવે છે.

ખજાત ખાતે નવાખ ઓફ કચ્છે મીલ્સ ખુલ્લી મુકવાની કીવા ના. નવાખે કરી હતી.

ઉદવાડ પાસે રહતલાવ ગામમાં મી પાહોવાળા તરફથી દેશી બાગીનું કાર ખાનું કાઢવામાં આવ્યું છે.

ઇડર રાજ્યે રૂ. ૭ થી વધુ પગારને જે બીડી પીએ તેની પાસેથી રૂ. ૧ અને તે ની અંદરના નોકર પાસે એક આનો કર લેવાનું ઠરાવ્યું છે.

ગુજરાતમાં વસેા ખાતે એક લાઇબ્રેરી ખુલ્લી મુકવામાં આવી છે. શ્રીમંત સંપતરાવે તે ક્રિયા કરી હતી.

અમદાવાદ ખાતે વિશ્વનમરા નાગરોની એક કોનફરન્સ ભરાવાની છે.

રાવ બદાદર આર એન. મુખેલકરની વડી ધારાસભાના સભાસદ તરીકે હોંદી સરકારે નીમણુંક કરી છે.

સાણુદ ખતે મી. જે. મરે સ્કોટની મહેનતથી ૨૯૦ શીટ જેટલી જોડાણ પાતાળ કુચો દ્વાય લાગ્યો છે તેમાંથી ધમ ધોકાર પાણી નીકળે છે.—પ્રખખધુ.

મદરાસમાં સાઉથ હોંડવન એસોસીએ સન નામના મંડળની સ્થાપના થઇ છે. ત્યાંના મવરનર તેના આશરયદાતા છે, અને સર. એચ. સુખમન્યા તેના પ્રમુખ છે.

કાકા હીસ્ટરીકટમાં ખુનીડીવી પોલીસ રાખવામાં આવી છે. આ પોલીસ રીતુરી લોકોને પકડવાનું કામ કરશે તેનું ખરચ લોકોપર એક ખાસ વેરો નાખીને કાઢવામાં આવશે.

ચીનમાંથી કેટલાક બનાવડી રૂપિયા હોંદુસ્તાનમાં આવવા લાગ્યા છે એમ અલ્દાખાદમાં માહુમ પડ્યું છે.

વીરેંદ્રનાથ સેન ગુપ્તા જેણે કલકત્તા માં ભર કચેરીમાં ખુન કર્યું હતું તેને કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં વડને ખુલ્લું કે તારે બચાવ કરવા કોઇને રાખવો છે? આરોપીએ જવાબ ન આપ્યો. તેથી તેને તરજૂમો કરી સાલ જાવવામાં આવ્યો. ત્યારે તેણે જણાવ્યું કે મારે વકીલની જરૂર નથી. કેસ પુરો થઇ રહ્યો. ત્યારે કોરટે આરોપીને કહ્યું કે તારે કાંઇ કહેવું છે? જવાબ—ના. સ.—તારે પુરાવો રજૂ કરવો છે? જ.—ના. સ.—તારે જુરીને કાંઇ કહેવું છે? જ.—ના. બાદ તેને ફાંસીની સગ દર વામાં આવી હતી.

બાજુ સુરેંદ્રનાથની સુચનાથી ખુનો થવા સામે સાવચેતીનાં પગલાં લેવા વેલ્ડ દીવરોની એક કમીડી કલકત્તામાં નીમાઇ છે.

કલકત્તાની ન્યાયની કચેરીમાં ખુનીતે હાથે મરણ પામનારના કુડુ બને તુરતના ખરચ માટે રૂ. ૧૫૦૦ આપવામાં આવ્યા છે, તથા તેમના ગુજરાત માટે કાગમી જમીર આપવા સરકાર ગોંડવણ કરે છે.

કલકત્તાના મરદુમ કેપ્ટુડી મુખીનેન ડેન્ટના ખુનીતે પકડનારાઓમાં વહેંચી આપવા માટે સરકારે રૂ. ૧ હજાર આપ્યા છે, જેમાંથી હાઇ કોરટના સીપાઇ રામ ધણી કાઢરને રૂ. ૪૦૦, સવાર અલમદ મલી અને કોનસ્ટેબલો રમજનમસીમ, ગરમસીંગ એ હરેકને રૂ. ૨૦૦ આપવા માં આવ્યા છે.

એવું કહેવામાં આવે છે કે કલકત્તાના મરદુમ પોલીસ ઇન્સપેક્ટરને એવું ખુન થવાનું છે એવી ચેતવણી આઠ દિવસ અગાઉ આપવામાં આવી હતી.

લાહોરના રીતુરને લગતા કેસોમાંને એક પેસરા પતના જાપનારપર હતો. તે પછી નિર્દોષ ઠરાયી છુટી ગયો છે.

રા. બ. લાલચ દને દયાનંદ એંગ્લો વેલ્ડક કોલેજની કારોબારી કમીટીના પ્રમુખ નીમવામાં આવ્યા છે.

પતીયાળાના કુંવર રણધીરસીંગ વડી ધારાસભામાં નીમાયા છે.

પેલાસીના યુધ્ધની પાદગીરી માટે બંગાલની સરકારે પેલાસી ગામની ચાર વીધાં અને ઓગણીસ શુઠા જેટલી જમીન મેળવી છે.

બારીસલમાં વિધવા વિવાહને ઉનેજન દેતા એક વગદાર મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે. તે મંડળ સંસાર સુધારાના બારામાં કામ કરનાર છે.

લોરડ કીચનરે એવું જણાવ્યું છે કે આસ્ટરેલીઆમાં ૮૦,૦૦૦નું લક્કર રાખવું બેઇએ.

સર વીઠલદાસ કાકરશી અને બીજા નાણાવડીઓએ એક મંડળ બાંધ્યું છે. તેમનો ધરાદો મકાનો બાંધવાનું કામ મેલ્દા પાયા ઉપર માથે લેવાનો છે. તેવું કામ એમ્મે ઇમ્પરવ મેન્ટ ટરસ્ટમાંથી તેમને લણું મળી શકે તેમ છે. તે ઉપ રાંત ઘરો બનાવી વેચવાનો, અથવા બાડે આપવાનો અથવા બેઇએ તેમને તૈયાર ઘરો બનાવી દેવાનો ધરાદો છે. મંડળને વિસાવનમાં બીહીંગ સોસાયટીઓ હે.વ.એ તેના જેવું બનાવવામાં આવશે.

લોરડ મી.ટોના ખાનગી સેક્રેટરી મી. કનલોપ રમીયની લોરડ મોરલીના એડી —કેંપ તરીકે (મરદુમ સર કરજન વાઇ લીની જગ્યાએ) નીમણુંક થઇ છે.

"મરાઠા" કહે છે કે હોંદ મી ગાંધીને એકજ રીતની મદદ આપશે, કે તેમણે કર્યું છે તેમ સત્યશ્ર્દ પશુ અખતાર કરીને દાખલા બેસાડશે?

“મગાળી” એકવ કાંચિસ વિષે સખતાં જણાવે છે કે એકસ્ટરીમીસ્ટએ “કરીડ” સ્વીકારવી જોઈએ, અને મોડરેટએ કલક તાની પ્રેમિસવાળા ૪ હરાવ સ્વીકારવા જોઈએ.

લાહોરના લડાયક નામના જાપાને હાથી દેવામાં આવ્યું છે. તેના જાપનારપર કેસ ચાલે છે, અધિપતિનો પતો મળતો નથી.

દિલ્હીના આકાશ નામના જાપાના અધિપતિ ઉપર શીવર માટે કેસ ચાલે છે.

પારશ્વમના સુધારાની માહો અસર

ઉપરની બાબત ઉપર એક લખાણ હરિયાણા “સુજરાતી” લીખે છે કે :—

સાંપ્રત કાળમાં તો દ્રષ્ટિગોચર થાય છે કે પરિચયમના સુધારાએ હોદી પ્રજાને, તેના સનાતન ધરમના મારમમાંથી સુકાવી અધોગતિના મારગમાં મુકી છે—જેનું પ્રત્યક્ષ દ્રષ્ટાંત બાંબ અને એનાઈ છે. હોદી પ્રજા શાંત અને નિવૃત્તિ પરાયણ પ્રજા છે. તેના હકનું સંરક્ષણ થવું હોય અને પારકાથી પીડા થતી ન હોય તો તે કદી પણ અધોગતિના મારગપર જવાની ઇચ્છાજ કરતી નથી. આજે જે ચળવળ ચાલુ થઈ છે તે જો પરિચયમના સુધારાનું પરીણામ હોય તો તે સુધરે દેવા અધમ છે અથવા હોદી પ્રજાને કેટલા પ્રતિકુલ છે તેનો સદગ જ્યાલ થઈ શકશે. અહીં કહીએ તો પરિચયમના સુધારાએ હોદી પ્રજાનાં જાતિત્વનો નાશ કરી નાંખ્યો છે. હાલની કેળવણીએ રવ રૂપને છુટાવી દીધું છે અને નામરદાધમાં પ્રજાને આણી મુકી છે. વેપારનાં દવાર, ખુલ્લાં થયાં છે અને વીસળ થયાં છે, પણ તે પરદેશીઓ માટે છે; સુખ સાધનો સહેજ પ્રાપ્ત થાય છે, પણ કળા હુન્નરનો નાશ થઈ ગયો છે; સંપત્તિ વધી દેખાય છે પણ તે કેવળ તકલાદી બની ગઈ છે. રજવની નિરબયતા છે અને વાધ બહારી એક એવારે પાણી પીએ, પણ વાધો મરી પડેલા છે; આ રિવાજ માં પાંચમનો સુધારો છે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેન્ટ મેસેટમાંથી)

ડરખતના પી. પુનસામી પીએની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૮મી મારચે ડરખત માહુરરેટ આમળ બરાશે.

ડરખતમાં એમ. સી. કમરદીન નામ થી વેપાર કરતા અબદુલ કાદર, મહમદ કાસમ, તથા બાવદીન મહમદ હસમખાન ની નાદાર મીલકત સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૮મી મારચે ડરખત માહુરરેટ આમળ બરાશે.

અમરકોટના જવા કાસમ અને કા. એ પોતાની મીલકત લેણદારોના હાથ માટે આપેલ હોવાથી તે સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૮મી મારચે ડરખત માહુરરેટ આમળ બરાશે.

મારીતસખરમના હોદી દુકાનદાર અના મીઆની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૬મી મારચે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

મારીતસખરમના મહમદ હાલીમની એસાઇન્ડ મીલકતના સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૮મી મારચે સુપ્રીમ કોર્ટના મારદર આમળ બરાશે.

ઓવરપુરના દુકાનદાર હુસેન મીઆનની બીનાગરસ મીલકતના સંબંધમાં હીસાબના આંકડાઓ સુપ્રીમ કોર્ટમાં રજુ થયા છે, તથા તેની નકલ ડરખત માહુરરેટ આમળ રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૧લી મારચથી ૧૪ દિવસ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લી રહેશે.

મી. મેડીન્ટાવાર જેઓ મી. ગાંધી પાસે આરટીકલ થએલ અને જેઓ તેમની સાથે ૫ વરસ સુધી રહ્યા છે તેઓ ૧લી મારચથી જુદા પડ્યા છે. મી. મોહરમને પોતાની સાથે બાગમાં લઈ “મેડીન્ટાવાર અને મોહરમ” એ નામથી એપ્રીસ બોલાવતા છે. જોહાનસખરમમાં રીસીક અને ફોક્સ સ્ટરીટના ખુલામાં રીઝવ ઇનવેસ્ટમેન્ટ બીલ્ડીંગમાં એમણે એપ્રીસ રાખી છે. એમે તેમને અને તેમના બાગીદારને ફોલ ઇન્જીએ હીએ.

શકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
માવલ માંબ ૧ ખરતાની	૨૦ ૬	૨૦ ૦
બીમડીના	૨૩ ૬	૨૩ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬	૧૮ ૩
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ચીની સફર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફુડાના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
ફેશી તુવેર લાળ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તુવેર લાળ કાનપુરી	૧૮ ૦	૧૮ ૬
મસુરની	૨૦ ૬	૨૧ ૦
મમની	૨૫ ૦	૨૬ ૦
અડકની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
ચણા મુંબઈના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
“ લાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વઢાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કાચું તેલ ૧ બ્યાઈન	૩ ૦	૩ ૧
એરડીનુ	૨ ૮	૨ ૯
મોઢું	૪ ૧	૪ ૯
નાળીએરનું	૪ ૦	૪ ૩
બાંક સફેદ નાતાલની	૧૯ ૦	૧૯ ૬
પીળા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
આટો	૧૩ ૬	૧૪ ૦
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૭૦	૭૦
મરચાં	૦ ૩૦	૦ ૪૦
ધી પેટી ૪ ડીનના પૌં	૮-૨-૬	૮-૫-૦
પોરખંદર	૬-૫-૦	૬-૦-૦
પાસાહીન કરાહીન	૬ ૦	૬ ૩
“ વાકટ રાસ	“ ૮	૮
“ “ માલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૫ ૬	૧૬ ૦
ફેશી	૫ ૬	૬ ૦
મહમંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
સાણુ સીમ્સ રટાન	૧૫ ૬	૧૬ ૧
સાણુ સનલાહટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
“ ટાયમ્સ ૫૦ ફુડાના બોક્સની	“	“
ડીમત	૧૨ ૬	૧૩ ૦
નેકટર ટી	૧ ૮	૧ ૮
માચીસ બાવન	૩ ૧	૩ ૪
સોપારી સેવરમની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલસ પોલ્ટ મીઆર	૧૭ ૦	૧૭ ૬
ફુલ તેલબનું	૨૦ ૩	૨૧ ૦
“ ફસલ	૨૦ ૦	૨૦ ૬
કરેસન્ટ મીલક	૧૮ ૦	૧૮ ૬
નામક (લીવરપુલ)	“	“
બના એની	૬	૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી નવની શેડિયુસ તથા ફરેડી હાઈલેન્ડ વર્ડ બેકાનેસવરવની માર્કેટમાં વેચી આપવામાં આવે છે. પહચા વસ્તુનું કુદરવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— Andlart—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
11 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એસીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છો? રસાયન સહાના—મગજ અને કરીને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હકત ચાલે એટલી દવાની શીલોંગ પ.

ખાવાસીર બીથરવાના સોમ અને કરીત—દરેક મસાનો તાત્કાલીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં ઘણા જાણુને ફાવેલો યજ સુખ્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—જલુષ મલમ. સોજા, ઘા, ઝુખમાં, વિચેરને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિખન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવંતો અકસીર ઇલાજ, લાઘ અને સફેદ જીવંતોનાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાયની અકસીર ગેળીઓ. ડબીની કિંમત શીલોંગ ૧/૬.

શશીપર્થ વટિકા—દુઃખશામક ગેળીઓ. ખરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ. કિંમત એક ડબીની શીલોંગ ૧/૬.

ફર્સ્ટ ક્લાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા ફરેટ જાતનું વેલોટેમન પ્રણીજ સફાઈની પેકોંગ સાથે રોકડેથી ફરેટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમારે ખાતરી માટે કામળ વ્યવહાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથાળ ધ અમારે ત્યાંથી તઈયાર મળશે.

ખુલાસા મઠિ લખો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફરેટર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦
ટલી. એડરેસ. ‘લાજપુરી.’ બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાજેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચદ

હિંદુસ્તાનની મોઢરો જથાળ ધ મંગાવી સરતે લાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—સરસ ચાવલ—ચોથું ગંધીઆ—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add. "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsoy" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Lados." Box 42

BEACONSFIELD

Shahooddeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tavob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NOBODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street
E. ARCORAKKE AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 50, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamonjee Tirool,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIA TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.,
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
J. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Grey Street.
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branches:

Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2041.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270
E. E. DADARHOY
22nd St. Malay Location, Box 2388
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

O. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEER SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Deanie Street, Malay Camp,
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. OCHOTABHAL,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BHABHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

Hirjee Mooljee & Co. Box 346.
HORMAJGY IDOLGY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VRAJIDAS & LALOHAND Box 92.

NANJEE DULAHNDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SAGDAY, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128
M. E. Nanabhai,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 571.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Alderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
165 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery.
45 Princess Street,

V. R. Namsou,
General Merchant,
Namsou's Buildings, Walmer St.,

R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vannmali Harie,
Indian Laundry,
Hansen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co., Box 43.

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer
Corner of Meerom & Nanzai Sts

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman

SALISBURY

Bhimjee R. Naik, Box 50.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Jooosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(Transvaal)

Kesavji Giga, Bofoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bluga Ko verjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.,

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khinjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મેલી

સાધી મુબઈ

૧૮, દિવસમાં મુબઈ પહોંચે છે.

આ કંપનીની આગળોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને ઓફીસરો ખીજા કામદારો વગેરે નરમ રવજાવન જાણતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામખજુ વાતે જરા પણ મુંઝવું પડે નહીં એ ખાતરી રેખસી.

ખરેખર જાણે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હીંદી બાહ્યો લાંબી મુસાફરીમાં નકામી જમત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાનો સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી ના દુઃખનો દુરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગળોટ દર મહીને મુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તબયાર થઈ રહેવું.

સરકુ આગળોટ મુબઈ પહોંચેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફળી જાણ્યું માટે અતરે કાપામાં નવાવસું તેથી સજ સાહેબો ને વગર ખરેખે આગળોટ પહોંચી જવાની ખબર પડે.

વજી ભગત નીચેને સરનામે મળી શકે.

દરવનસે સીધે કોલંબો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી દે.

અમફુલી ટન ૩૩૦૦ તા. ૭ માર્ચ

ડેપુટી મેજીસ્ટ્રેટ કોલંબો.

જાણે, જાણે, અમફુલી ટન ૩૩૦૦ તા. ૭ માર્ચ

ડેપુટી મેજીસ્ટ્રેટ કોલંબો માર્ગદર્શક મેજીસ્ટ્રેટ કોલંબો

શ્રી. હમસાદિખ ઇસ્માઈલીની કુ.

ફિલ્ડર કોંગ્રેસ કોંગ્રેસ.

૧૨૮ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કોમર્સીઅલ રોડ ડરબન,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

Chotabhai & Dadoo

General Merchant & Direct Importer

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:

"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

64 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATEA CHIROOTS.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Fountain."

Telephone 864.

હિંદી ફેબ્રુઆરી ૨૨કી કેપ, અને બેંગલોર રાષ્ટ્રીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે ભાવે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

જાન એન્ડ રાષ્ટ્રીઓ વાંચ

૧૯૪ એ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

દેશી મોઝક

એઆ ઘીની સરવે જાતની તાજ મીઠાઈ અને બનાવીએ છીએ.

કે. જયજી,

મસજીદવાળી મોઝકીની સાર

૧૬૨ એ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOUBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

હિંદી ફેબ્રુઆરી ૨૨કી રાષ્ટ્રીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કે

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Law Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mahe

S. S. 'KANZLER'

Will sail from Durban about the 2nd March and from Delagoa Bay about the 3rd March 1910, taking 1st 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ દહાડે સીધો મુંબઈ જનારો સ્ટીમર "કેન્ઝલર"

ઉપરી આગમોટ તા. ૨જી માર્ચે ડરબનથી અને ૩જીએ ડેલાગોઆથી ઉપરી માફે થઈ ૧૬ દહાડે મુંબઈ જશે. નેલી કોફીયતથી ખોરાકી અથવા વખર ખોરાકીની મળશે કે પાસેજરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. સ્ત્રી વરગ સાથે એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી ખાજ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાજ કારક છે. બત્તી, પાણી, મુશલખાનુ, તગરૂ વગેરે ખાજતમાં પુરો બદોખરન રહે છે. લાકડાની કેડ અને વીજળીની બત્તી છે. ખસાસી દેશી છે.

સ્ટીમર મુંબઈ પહોંચે કેમલથી ખખર આવે છે, જે છાપાઓમાં છપાય છે. બનાવેલા દાઢમે સ્ટીમર આવે છે અને પાછી દાઢમસર ઉપડી જાય છે. જેથી ઉપરથી આવનારને કાંઈને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓં એચ. કેહન

ફ્રાન્કના હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ.

આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ ધણુ વરસ થયાં ચાલુ આસરો આપી પોતાનો માલ મારી મારકેટ વેચવા મોકલે છે. ખીન તવા માહકો મારી મારકેટ "ટ્રાયલ કનસાઈનમેન્ટ" મોકલવાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી જામીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા હુ વલચાર છું. બેંક:—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન સ્ટ્રીટ, જોહાન્સબર્ગ.

મારફીટ રીપોર્ટ માગવાથી મળી રહે છે.

માલ ચડાવનારને ફરત, વેલ્ટેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબ જનુબનથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી બારફેટ, એગ ફેરીઝ અને બાકસો માગવારને હું પુરા પાડું છું.

કાનગો શુજરાતીમાં લખી રાકશે.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. રેલી. એડ્રેસ: Conhanggo, રેલીફન નંબર ૧૫૦.
સ્ટોર: ૮૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers

of all kinds of

Groceries, Solt Goods, etc. etc.

પોરબ હરનુ ખુશખોદાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add.: "FORBANDAR."

Telephone 86

જેલનાં કાવ્ય.

[બીજી આવૃત્તી.]

હીજન ઓપીનીઅનમાં હાલ આવી પચેલા નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તીમાં હાખલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી કરતાં બરાબર બમણું થયું છે. હતા કીમત આગળના પ્રમાણે એક રીલીંગ, પોસ્ટજ ૧ પેની

હેડ એડ્રેસ: ૧૦ ચોરફન સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન

સી. પી. લક્ષીરામ.

જનરલ સીલ્ક મર્ચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાન્સબર્ગ.

સેટ આપવા ઘાયક અનેક તરેહની ધણીજ સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક જાતનું રેશમ, જરીના રેગલ કલોથ, કાશમીરી બનાત વિગેરે વિગેરે. માલ ધણીજ સરતા. આવો અને ખાત્રી રહે.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE
MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

નીતિ ત્યાં બરકત.

એક વખત ચોરદર આપી ખાખી કરો. કરીયાલું, કાપડ, કટલરી, તમામ જાત નું અનાજ, પોરબ હરનું ચોખ્ખું ધા, વીગેરે તમામ માલ ચોરદર મુજબ ફાયદેથી મોકલ નાર. કમીશન જુજ સેક્ટરે ૨૦ ટકા માર જનનાં મળવાથી તથા માલ મજે પછીસા મી. એ. એ. યાંથી ટાંગાઈવાળાને જરવાથી મોકલ વામાં આવશે.

રેલીમાફ એડ્રેસ, મોહી હીરજી જુહાભાઈ
"નીતી." પી. બો. નં. ૨ મુંબઈ.

મહાત્માથી હલસીદાસજીકૃત

રામાયણ સાર.

નાલકાંદ.

કિમત ૦-૧-૦ જેટલેજ ૦-૦-૧

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindkyspoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL;

Dis. RUSTEN

BURO.

Box 18 LICHTENBURG.

No. 11—VOL. 8

SATURDAY, MARCH 12TH, 1910.

Registered as a Newspaper.
PRICE THREEPENCE

SOUTH AFRICAN OPINION ON THE STOPPAGE- OF INDENTURED LABOUR

Lecture by Mr. Tatham, M.C.

At the meeting of the Maritzburg Parliamentary Debating Society in the Creamery Saloon on the 3rd inst., Mr. F. S. Tatham, M.C., delivered a lecture upon the subject of "Indian Immigration and White Expansion."

We give the following summary of the lecture from the *IFitness* report:—

Mr. Tatham said that, one of the great questions which would be dealt with by the Union Parliament would be the question of Asiatic Immigration. There were, he took it, three possible courses open in regard to Asiatic immigration. First, the maintenance of the existing condition of things; second, the modification of the system of the introduction of Asiatics into the country; and third, the total abolition of the system of Indian immigration. He regarded the adoption of the first course as impossible. Natalians had from time to time endeavoured to modify the system by which the Asiatics were introduced into this country, but had failed. He was afraid that they had to-day to face the question of the abolition of the system of Indian immigration.

His object was to show that the abolition of the system of Asiatic immigration would not be an unmixt evil. He spoke as an employer of Indian labour on a small scale; it was true. But when a great issue was before the people for decision two questions arose for determination. The first was: "Is it right?" and when they had answered that question they had to ask themselves the second: "Is it expedient?" He proposed to discuss the question under those two heads. He proposed to show that the importation of Asiatics into South Africa was not right, and if they agreed with him, to show that this importation was not expedient.

"The White Man's Burden"

Dealing with the first point he observed that in deciding the question they had to ask themselves what effect was the unrestricted immigration of Asiatics likely to have on the future welfare of South Africa. He reminded them that at this time of the day the whites in South Africa had a great burden of responsibility. They had to show that the work which was to be done by those who were to come after them was worthy of completion. That work was the creation of a great white nation in South Africa, dominated by the highest ideals—dominated by the hope that its civilising influence would bring peace to this Continent and push forward the work of civilisation which devolved upon us to add to the sum of human happiness. What was it that made a nation great?

Philosophers would tell them that this greatness was due to two things—religion and industry. He was one of the first to admit the effect which religion had upon the greatness of a nation. But there were no two opinions as to the effect of industry upon the greatness of a nation. What was it, he asked, that made the German Empire, the terror—he would call it—of the industrial world? What was it that was bringing forward Japan in the eastern part of the world? It was industry. Unless a nation worked, decay and inevitable ruin was before it. Let them apply this indisputable truth to the situation as they found it in South Africa. What had South Africa to offer? South Africa had a priceless gift—the priceless gift of the opportunity for work. South Africa had tens of millions of acres waiting for development. Nature was calling for men to work and develop these acres. Here they had a population little less than the population of London County. To whom were

they going to offer this work? There were conditions in the Old Country the mention of which brought a blush to the cheeks of Englishmen in this country. They had their own people in the Homeland and there were the people in the East. Were they going to give to those latter the priceless opportunity of work and refuse it to their own. No nation ever yet lived that was content to act the part of overseers.

There was in South Africa a vast amount of development awaiting to be done. There was a reason, as he had indicated, why this work should be given to their own people. But it would be asked, what artificial barriers were put up against their coming here? It would be said that they were treated well when they came here. The reply to that was that there was no surer way of preventing the white man from coming to South Africa than by flooding it with Asiatics.

The Social Standpoint

Proceeding, Mr. Tatham observed that there was a fundamental difference in intellect and code of morals between the Asiatic and the Western nations. He took that point of view. He did not discuss the question of colour. He wanted to point out—and the fact would be known to many—that Mahomedanism was gaining ground rapidly in South Africa.

He wanted them to look at the question not from a religious point of view, but from the social standpoint. It was their duty to stem the spread of Mahomedanism in Africa. Was it not time that they had an African Monroe Doctrine—Africa for the African? They had no right to drive the Africans from Africa. It was their home.

The standard of living of the Asiatic was altogether different from that of the white man. The presence of the Asiatic here was deteriorating to the white man. The Asiatic was able to

work for a wage, and live on it, which the white man could not work for without becoming deteriorated. By introducing Asiatics they were bringing in a form of civilisation which would bring about degradation.

White Labour

It was said that certain industries in this Colony would suffer were it not for Asiatic labour. In his opinion it would be ten times better that these industries did not exist at all than that they should be supported by a form of labour that was going to bring ruin to the country. But he would go further, and say that these industries would not suffer for the want of Asiatic labour. The only industries were those of sugar and tea. He referred to what had been done in Queensland with white labour after the abolition of black labour. An output of 82,000 tons of sugar in 1900 rose to 188,000 tons in 1907, notwithstanding the fact that black labour was then abolished from that country. They wanted to try this experiment in Natal. Those who were opposed to the abolition of Asiatic labour for the tea and sugar industries had yet to show that the experiment of white labour could not be made a success. He was told that at one time only Indian labour was utilised at a match factory in Durban but that owing to representations, white labour was tried, and the industry is still flourishing.

He did not, however, mean to deal harshly or unkindly with those Asiatics who were in the country. These people were here at our own invitation. He would be the last to raise class hatred. He had merely endeavoured to raise a question regarding the welfare of this country. He did not know whether it was now possible to export these people from the Colony, but a large Indian population should not be allowed to enter the Colony and settle here.

"Rand Daily Mail"

A special telegram sent from Johannesburg on the 9th instant to the *Natal Mercury* states that the *Mail* again attacks the Indian labour policy of Natal. "We do not for a moment believe," it says, "that the majority of people in South Africa are as faint-hearted as the coolie-loving farmers in Natal. White men can cultivate South Africa as they cultivate Australia. We refuse to subscribe to the view that this great land is useless unless it is worked by Asiatic labour. Farmers in Natal, who cannot make a living unless supplied with the cheapest of cheap Asiatic labour, had better surrender their farms to white men who can. In the Transvaal, it is satisfactory to find a different spirit. Farmers are trying white labour, and some of them are already making it pay well. The resolution in favour of a bureau of white agricultural labour, passed by the Committee of the Transvaal Agricultural Union,

indicates the true spirit of South African nationalism far better than the whimpering of Natal farmers, who fear to be deprived of coolie labour, which, if continued, would ruin the whole Colony. The people of South Africa have more faith in the future of their country than to feebly allow it to become an annexe of the Indian Empire."

"Only A Coolie!"

Under the above heading the *Force of Labour* (Johannesburg) thus refers to an incident appearing some time ago in the *Natal* press:

Mr. Dick, the engineer on the Darnall Sugar Estate, shot a coolie dead the other day for resisting his remonstrances on his hearing of their refusal, to work. The coolies, it seems, went on strike, and strikers are not allowed down in Natal—at least not amongst coolies.

It is alleged that Mr. Dick only intended to frighten the coolies when he fired his revolver. Whether he did or didn't does not concern us, but the conditions are so much akin to slavery that it would seem desirable to have a Government enquiry held.

Employers always prefer servile labour, but if they can't get it they will make the best of what's going. If coolie slave labour was impossible there might be room for dearer labour, and under these conditions perhaps even white men would stand in. We shouldn't pass this incident by with a shrug of the shoulders and a comment, "Oh! It's only a coolie!" The fact has its economic bearing upon white men. Servile conditions must be abolished, and until they are, the cry of "White Labour" is a hollow mockery.

"Natal Advertiser"

Dealing with the end of Chinese labour on the Rand, the *Natal Advertiser* of the 9th instant says:—

It is growing quite evident, that the other Asiatics will have to follow the Chinese. It is absurd to say that Natal has not suffered under the Indian incubus that has been put upon this Colony. There are Indians in every line of life in Natal, and it is nonsense to contend that the Colony is not greatly weaker than it would have been had the white population been free from this check on its natural expansion. South Africa will be required by the Imperial Government to choose between excluding the Asiatic entirely, or granting him political and civil rights. There can be no compromise, and there will be no doubt as to South Africa's decision. It is in India's own interest, as part of the Empire, and most certainly in our own, and in Great Britain's, that South Africa should grow up a strong white Colony, and have only its unavoidable colour problem to deal with. The natives are raw material, and comparatively easy to deal with, compared with Asiatics and their decadent civilisation.

"Natal Mercury"

In a leading article dealing with Mr. Tatham's lecture, the *Natal Mercury* says:—From practically every point of view, European, Native, and South African-born Indian, it is desirable that the system of indentured Indian immigration should be brought to an end. No country can progress as it should do if it depends to any great extent on the imported labour of a class of people it cannot admit to the full rights of citizenship.

A Case of Hardship

Caused by the Refusal to Grant Licences

European Family Affected

At a meeting of the Maritzburg Town Council on the 7th instant the following letter from Mr. A. Jister was presented for consideration:—

"I am one of the executors of the late Joseph Watson, of Pietermaritzburg, and the properties known as Nos. 94, 98, and 98a, in Church-street, belonging to this estate. These properties are situated at the corner of Wilson and Church-streets, and have been empty for the past two years. (No. 94 has recently been let to a temporary tenant at £2 per month). Rates to the extent of £57 3s. 3d. have been levied on these properties in respect of the current year.

"Owing to the action of your Licensing Officer in refusing to grant licences to Arabs, I am unable to let these stores, and the widow and children of the late Mr. Watson are suffering loss and hardship thereby.

"I could readily let these stores to Arabs at fair rentals if the Corporation would grant the necessary licences.

"I protest that it is not right for the Corporation to prevent owners from letting their properties, and yet to levy rates thereon.

"I, therefore, beg to request that you will be good enough to instruct our Licensing Officer to issue trade licences to Arabs or others in respect of these premises, or, failing this, to free them from the payment of rates until they are rent-producing."

Councillor Francis expressed surprise at such a letter, seeing that the writer must know the Council had no power to instruct the Licensing Officer.

The Mayor said he felt similarly in the matter.

Councillor Taylor thought legislation might be sought in order to secure relief.

The letter was received, and it was decided to inform the applicant that the Council had no power in the matter.—*Times of Natal*.

From the Editor's Chair

A WISE MOVE

We understand that the Durban Indian Chamber of Commerce has decided, as a counter move to the refusal of Nestlé's Condensed Milk Company to supply Indian merchants directly, have decided to form a limited liability company to deal with another condensed milk company and to secure an exclusive supply of milk. The idea has been so eagerly taken up that nearly four thousand shares have been already taken up. The matter is of great significance. It will enable Messrs. Nestlé's to understand that Indians are well able to do without their milk and the community to see whether it is possible to work a limited liability company with success. This is a pioneer movement among us. It will require all the tact and wisdom that the leaders in it can bring to bear upon it. On its success will depend the future of similar undertakings. They require the spirit of co-operation and organising ability of a high order. We wish the promoters of this national enterprise every success.

MR. TATHAM ON INDENTURED INDIANS

THERE seems to be a remarkable unanimity in Natal, save for the interested planters, that the importation of indentured labour should cease. We reproduce this week extracts from Mr. Tatham's speech on the question. We are not concerned with Mr. Tatham's premises, some of which are faulty. We do not share the view that competitive industrialism promotes the greatness of a nation, and that "the civilising influence" of the white man "adds to the sum of human happiness." His strictures on the spread of Mahomedanism betray gross ignorance. With these views, however, as we have said, we are not concerned. But we heartily agree with him that "it would be better that these industries (the sugar and tea) did not exist at all than that they should be supported by a form of labour that was going to bring ruin to the country." We also go further with Mr. Tatham and say, with him, that "these industries will not suffer for want of Asiatic labour." It was to be wished that Mr. Tatham had taken up the higher ground and condemned the system of indenture on merits and because of its inherent evil. But that, however, as it may, there can be no doubt that the importation of this servile labour into South Africa is doomed. And with it must disappear the eternal Asiatic question.

There seems to be a fear lurking in the minds of some Indians that

abolition of the indenture system may worsen the position of the resident Indian population. We would venture to point out to such of our readers as entertain the fear, that they will not better the position of their countrymen by supporting a system they do not like. We desire to live here not on sufferance but as a matter of right and duty.

We must not mistake the references by some of the planter members of the Natal Legislature to the £3 tax as being unjust so far as the women are concerned for their desire to revolutionise their treatment of the Indian question as a whole. They have repeatedly declared that they want our labour but not our competition in trade or other branches of industry. They do not want to give civil or political equality. As we have often said, civil or political equality is not a matter of gift. We have to create a situation whereunder we can take it. And it must be clear to any commonsense man that such a state of things is impossible so long as servile labour pours into the Colony from India.

MR. ROYEPPE AS A HAWKER

OUR supplement shows Mr. Royeppe in the role of a hawker. In view of the quiet, good work he is doing at Diepkloof Gaol, we are sure our readers will treasure the supplement as a memento of the memorable campaign for freedom our countrymen are waging in South Africa.

Railway Travelling in The Transvaal

The Chairman of the British Indian Association has received the following letter from the General Manager of the C. S. A. R., dated the 1st instant:

"With reference to your letter of the 2nd ultimo relative to Mr. Ismail Mulla's complaint in regard to the journey from Vereeniging to Johannesburg on the 31st January: my enquiries do not confirm the statement made as to there being sufficient accommodation on the train to admit of a compartment being set aside for the use of Messrs. Vaid and Mulla, in fact I am assured that between certain points the train was so crowded that it was necessary to place some 2nd class passengers in 1st class carriages. As soon as a compartment was available, namely after leaving Germiston, the necessary accommodation was placed at their disposal. I regret that they should have been put to any inconvenience; but from the information before me it would seem that this was unavoidable.

"We are very sincerely desirous of meeting the convenience of your compatriots as far as we are consistently able. I hope you will urge upon them not to make our task more difficult than is necessary."

The Policy of Segregation

What It Really Means

Mr. Theo. L. Schreiner contributes to the *Rand Daily Mail* of the 9th ultimo an article on the above subject, the greater part of which we reproduce below.

We have all heard, he says, of the old woman who found immense comfort from the Minister's use of "that blessed word Mesopotamia;" and there is a certain class of Europeans in South Africa whose minds, rendered uneasy under the great and difficult problem of the native question, seem to find much comfort in the magic word "Segregation," and are seeking to impart that comfort to others.

The editor of *The State*, Mr. Wyburgh, M.L.A., Mr. C. F. Tainton, President of the South African Forward Party, Mr. H. W. Sampson, M.L.A., of the South African Labour Party; Mr. P. W. Bell (whose foundation principle is that the native is, and must ever be, an essentially lower race than the European); the Hon. Dewdney Drew, M.L.C. (who honestly wishes the native well); and Mr. H. J. Crocker—are among the principal exponents of this new gospel of comfort, and are actively proclaiming it by means of lectures, pamphlets, and the newspaper-press.

As to the principle advocated by Segregationists, the writer says:—

Mr. Bell helps us to understand what that principle means by declaring that its "eventual goal" is "the ideal separation socially, industrially, politically, and geographically" of the black and white races in South Africa.

But even he, and others of the same school, are obliged to admit that the policy of removing the natives from the lands they now occupy to a portion of the country "unsuited for white occupation"—or, as Mr. Crocker puts it, "to the tropical zone of the South African Continent"—cannot be put into execution at once, and that Basutoland and the Reserves at present occupied by natives must continue for the present to be so occupied. In this they differ from the influential party that holds that "Basutoland, Swaziland, Zululand should be given up to the white people to live in," but it really comes to the same thing in the long run.

Political Segregation

In seeking for an explanation of the persistency with which the adoption of the principle of segregation, as defined above, is being promulgated as an urgent necessity, we are met by the following facts:—(1) "Socially," segregation is already practically existent, i.e., the two races do not mix socially nor inter-marry, except to an infinitesimal extent, and there is no sign that this condition of things is changing or will change in the future; nor can social questions and issues whose roots lie much deeper than the

ground covered by Acts of Parliament. be determined by them. (2) Segregation, "industrially," is an absolute impossibility, unless all our mines and public works, and even farming operations, to a large extent—not to speak of commercial and household services—are to come to a standstill, while South Africa is waiting for the half-million of white labourers, or workmen, or servants, who are to take the place of the natives and do the work they are now doing. (3) Complete "geographical" segregation, or, even to any much greater extent than exists at present in Basutoland and the various Protectorates and Reserves, is also practically unattainable, unless the natives are to be driven out by violence from the localities they now occupy. (4) We are shut up, then, to the conclusion that it is "political" segregation which is the immediate object of the segregationist propaganda; in other words, the object is to pave the way for the refusal of political privileges to civilised natives in the Transvaal, O.R.C., and Natal, and for the taking away, by means of the two-thirds vote of the Union Parliament provided for in the Union Constitution, of the eligibility, to be Parliamentary Voters which the natives of the Cape Colony now possess.

The Franchise

For it is clear that if once the Union Parliament can be induced, by hook or by crook, to endorse the principle of complete segregation between the black and white races, "socially, industrially, politically, and geographically,"—it will matter little that "industrially" and "geographically" this cannot be carried out, and that "socially" there is no necessity for it because it already exists—provided that "politically" the principle can immediately be carried out and enforced, so as to secure that no native, however civilised, educated, or well-to-do, shall be allowed to exercise political rights where Europeans do—in other words, that such natives, living in a district where Europeans have Parliamentary votes, shall, on account of their being natives, be *ipso facto* excluded from the right to the franchise in connection with the Union Parliament. If such natives desire to possess and exercise any political functions, they will be told that they must remove to, and live in, the area set apart for natives only, where it is suggested that some sort of self-government under white supervision may be set up for them—which is all very well so far as it goes, but does not justify nor compensate for the refusal or deprivation of political privileges to or from civilisation natives living in electoral districts.

This, then, is the immediate crux of the whole scheme, and it is in fact simply an attempt, under a more or less honest or dishonest plea or consideration for the welfare of the natives, to impose upon the whole of British South Africa, in a new form,

that provision of the old Republican Constitution of the Transvaal and Orange Free State, which laid down that no coloured person should ever be allowed to have equal rights with the white man in Church or State.

A Land of Canaan

The natives themselves are sought to be allured into support of the scheme by the brilliant word-pictures describing the happiness, advancement, and prosperity which the Segregationists draw of their lot when gathered together in that unknown Land of Canaan, which in reality, however, may and is likely to prove nothing but a desert of destruction.

Setting aside all these suggested bribes that the scheme offers to different sections of the population as being the mere garnishing of the dish, segregation pure and naked seems to mean only one thing, namely—the sacrifice of the black race of men for the benefit of the white, and it is a scheme not only unjust in many particulars—notably in its political aspect—but also an impracticable one, which takes no count of, and leaves no room for the orderings of a higher than human hand in the history of South Africa.

A segregation, such as already exists in South Africa, which is compatible with a free labour market, and with political privileges for all civilised men living in electoral districts, is a correct and just policy; and, further, it will be a wise and statesmanlike act on the part of the Union Government to secure, in addition to existing native reserves, some large area for future occupation by such natives as may be crowded out from the present reserves owing to increase of population, or from the parts which Europeans own by natural economic causes, and in these reserves local self-government should be granted to the natives as far as may be possible.

To Would-be Immigrants

Mr. Harry Smith, the Principal Immigration Restriction Officer, has circulated amongst solicitors the following additional departmental requirements in respect of declarations framed with the object of procuring certificates under the Immigration Restriction Act:—

(a) Applicant's declaration must set out whether he is married; and, if yes, where his wife resides; whether she has ever lived in the Colony, and, if yes, when; whether he has any and, if yes, what family. (Care should be taken about the ages).

(b) Every declaration (where interpretation is needed) must contain the certificate of interpretation of a competent interpreter.

Bombay Ladies' Contribution

To the Transvaal Relief Fund

The following sums have been subscribed to the Transvaal Indian Relief Fund started by Mrs. Jambhai Nagindas Sakkai, President of the Gojuti Hindu Sree Mandal, and Joint Secretary of Seva Sadan, Bombay:—Mrs. Manekbai Motilal Dayabhai Zaveri, Rs. 101; Mrs. Jambhai Tribhuvandas Narottandas Malvi, Rs. 101; Mrs. Kamlabai Ghelabhai Haridas, Rs. 100; Mrs. Jambhai Nagindas Sakkai, Rs. 51; Mrs. Lilawanti Bhugwandas Motilal Dayabhai, Rs. 51; Miss Motibai Bhaidas Narottandas, Rs. 25; A Lady Sympathiser, Ahmedabad, Rs. 25; Mrs. Lalitagauri Manchhashankar Jivaram, Rs. 25; Mrs. Manekbai Manekchand Labhchand, Rs. 25; Mrs. Parvatigauri Jamiyram Jivaram, Rs. 25; Mrs. Krishnagauri Chinmalal Harilal Setalwad, Rs. 25; Miss Chaturabehn Tribhuvandas Narottandas Malvi, Rs. 25; Mrs. Chanchalgauri Girdharilal Harilal, Rs. 25; Mrs. Tejkorbai Jaminadas and Kalawanti Bhawanidas Motiwalla, Rs. 25; Mrs. Sunderbai Hunsraj Pragji Thackersey, Rs. 25; Mrs. Pashigauri Tribhuvandas Kalyandas Gajjar, Rs. 25; in memory of Hirakor through Bhogilal Chakubhai, Vadnagar, Rs. 25; in memory of Godavari-bhai through Bhogilal Chakubhai, Vadnagar, Rs. 25; Mrs. Vasantbehen Chudilal Nagindas Chinai, Rs. 21; Mrs. Manibai Kilabhai Dullabhram, Baroda, Rs. 15; Mrs. Gangabai Prahladi Sevakram, Sidhpur, Rs. 15; Mrs. Champabai Chandulal Balabhai Doctor, Rs. 15; Mrs. Persanbai Chunilal Sakerchand, Rs. 15; Mrs. Putlibai Ranchhodas Tribhuvandas, Rs. 15; Mrs. Motigauri Maganlal Purshottandas, Rs. 15; Mrs. Motibai Vithaldas Narottandas Bapunawalla, Rs. 15; Mrs. Ambabai Tuljaram Khandawalla, Rs. 15; Mrs. Tapibai Shivgar Motiwalla, Rs. 15; miscellaneous collections, Ahmedabad, Rs. 14; Mrs. Rukshmani Mohanlal Kursondas, Vadnagar, Rs. 11; Mrs. Dosibai Jafferji Hassonalli, Rs. 11; Mrs. Nandkorbai Lallubhai Tribhuvandas Kaji, Rs. 11; a Lady, Rs. 11; Mrs. Motibai Morarji Virji, Rs. 11; Mrs. Haribai Motibhai Patel, Baroda, Rs. 10; Mrs. Manibai Rangaldas Nagindas Kinariwalla, Surat, Rs. 10; Mrs. Manibai Pragjivandas Dullabhram Dalal, Surat, Rs. 10; Mrs. Jekorbai Nagindas Maneklal Doctor, Rs. 10; Mrs. P. Gomes, Photographer, Rs. 10; Mrs. Motikor Lallubhai Shivchand, Rs. 10; Mrs. Mangalauri Nagindas Parekh, Rs. 10; Mrs. Gulabhai Zaverchand Indarji, Rs. 10; Mrs. Sunderbai Gokuldas Devji, Rs. 10; Mrs. Vichkorbai Devidas Harivallabhdas Motiwalla, Rs. 10; Mrs. Velabai Dwarkadas Gordhandas, Rs. 10; Mrs. Ratanbai Morarji Mulraj Khatau, Rs. 10; Mrs.

Jasodabai Narandis, Rs. 10; Mrs. Jamnabai Nagindas Sakkai, Rs. 10; Mrs. Sakinabai Lukmani, Rs. 10; Mrs. Luxmibai Chandavarkar, Rs. 10; Mrs. Ramabai Rnade, Rs. 10; Mrs. Durgabehn Lallubhai Kalyandas Desai, Rs. 10; a Lady Sympathiser, Ahmedabad, Rs. 10; miscellaneous collections, Rs. 259-3-0; total Rs. 1,403-3-0.

The Moslem League Conference

Takes up the Transvaal Question

At the Moslem League Conference, held at Delhi on the 31st January, under the Presidentship of the Prince of Arcot, the resolution on the Transvaal Indian question, we learn from the *Leader* (Allahabad), was moved by Mr. Mahomed Ali of Parsari and is in the following terms:—

"The All-India Moslem League expresses its admiration of the intense patriotism, courage and self-sacrifice of the Indians in the Transvaal who are heroically suffering persecution in the interests of their country and appeals to all Indian Mussulmans to help the cause of the Indians in the colonies with funds and in other ways. The League most respectfully and earnestly urges upon the Government the necessity of prohibiting the recruitment of indentured Indian labour for any portion of the South African Union as a measure of retaliation so long as any South African colony adheres to the present selfish policy and denies to his Majesty's Indian subjects their just rights as citizens of the Empire. The League considers it its bounden duty to draw the attention of the Imperial and Indian Governments to the grave consequences of the colonial legislation which is based on racial distinctions and which is humiliating to his Majesty's Indian subjects and earnestly appeals to the Imperial Government to assert its undoubted supremacy in matters of Imperial importance to obliterate such racial distinctions in political life within the empire."

The mover, in a powerful speech, urged that nothing is so deeply moving as the present situation in the Transvaal, where Indians set an example of unity and national feeling, and dwelt upon the vital principles involved. He condemned the sneering allusions to the grievances as merely theoretical. The legislation imposed an insult upon the whole of India, and even the whole of Asia, by requiring them to accept the badge of inferiority. Brahmans as well as Syeds were degraded like Sudras. The speaker asked how it was possible to stamp out anarchy and sedition whilst the South African trouble continued. He earnestly implored the Government to give the matter its urgent consideration. What could they do when a simple peasant

silenced them by saying that the whites in South Africa treated them as brutes and the Emperor's Government was powerless to secure redress? That was the worst evil and far more widespread than some thought. He strongly urged retaliation.

Mr. Zahur Ahmed seconded in Urdu.

H. H. the Aga Khan said, in the course of his speech, that the two communities (Hindus and Mahomedans) must immediately work together on the burning question of the Indians in South Africa. Our fellow-subjects, said His Highness, who are there maintaining an unequal struggle in a heroic manner that commands our admiration, are willfully subjected to persecution, insults and indignity and are branded with the undeserving stigma of an inferior race. We must do all in our power to help our compatriots in South Africa.

Mr. Polak, the Transvaal delegate to India, on invitation addressed the Conference briefly, pointing out specially how Mahomedans were affected by the Transvaal legislation. The speech was punctuated by frequent cries of shame. At the conclusion of his speech the League by a special resolution donated Rs. 1,000 from its funds. Other donations were forthcoming and amounted to a total of Rs. 2,650.

The League authorised the despatch by H. H. the Aga Khan and the Prince of Arcot of the following telegram to the Transvaal Indians:—

"The All-India Moslem League assures the Transvaal Indians of its hearty sympathy and prays for their success."

Happenings in India

At the Anniversary meeting of the Theosophical Society held at Benares, Mr. Hunt, a delegate from Australia, said in the course of his speech:—

"Theosophists in our country resent the policy of shutting out the Indians from Australia, because we are alive to the grandeur and loftiness of the Aryan religion and civilisation."

The Calcutta correspondent of the *Leader* (Allahabad) writes that Transvaal affairs seem to have been getting considerable attention and the cause of the oppressed influential support. The League which has been started for the purpose counts as its members persons of no mean quality, and Dr. Rashbehari Ghose is its President. Nor are the influential members, including the most notable amongst Mahomedans, of a quiescent type. They are quite alive to their work, and from the manner in which the first meeting of the League was conducted, it would seem that if nothing is done for Transvaal Indians it would not be for want of support from Bengal. Handsome donations have been made and more are no doubt to follow.

We are persuaded, says the *Leader*, writing on the Transvaal question, that if the Government of India will insist on the gravity of the situation, the British Government will certainly take action. Is overruling the Transvaal Government in a detail of legislation after all a more serious matter than a Boer war?

Local committees have been formed in all Divisions of Madras to endeavour to make house-to-house collections in aid of the funds of the Indian South Africa League.

Vizagapatam has not lagged behind other progressive towns in the country. A sum of Rs. 300 and odd has been collected for the suffering Indian women and children in South Africa. It is possible that more may be collected.

A largely attended meeting was held at Cawnpore on the 11th January. Mr. Polak was present, and resolutions were passed protesting against the ill-treatment of Indians in the Transvaal and urging retaliation by stopping the recruitment of Indian labour for South Africa.

At Agra on the 15th January a public meeting was held in the Town Hall in support of the Transvaal Indian campaign. The Hall was full before 4 p. m., the time announced for the meeting. Many had to go back for want of even standing room. The Hon'ble Khan Bahadur Sayed Alai Nabi was voted to the chair. Mr. Polak addressed the meeting. The meeting adopted resolutions appealing to Parliament and the Imperial Government and urging upon the Government of India to stop the emigration of indentured labour. About Rs. 800 were subscribed on the spot. A committee has been formed to raise further subscriptions.

A public meeting, convened by the United Provinces Association, was held on the 16th January at Allahabad. The meeting was largely attended, and among those present were the Honourable Pandit Motilal Nehru, the Honourable Pandit Sundar Lal C. I. E., the Honourable Pandit Madan Mohan Malaviya, Mr. H. S. L. Polak, Mr. C. K. Gandbi, the Honourable Maulvi Abdul Majid, Dr. Satish Chandra Banerji, Dr. Tej Bahadur Supru, and other prominent men. The Hon. Pandit Moti Lal Nehru was voted to the chair. Resolutions of protest against the treatment of Indians in South Africa and against the emigration of the indentured Indians to Natal were passed. Mr. Polak addressed the meeting and was heard with the greatest attention. The Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya spoke in Hindi and made a rousing appeal for funds. About Rs. 4,000 were subscribed.

Transvaal Notes

Miss Schlessin and Messrs. Call and Isaac visited the Diepkloof prison on Sunday last and saw Messrs. Sorabji, Sodha and Harilal Gandhi. The prisoners were all cheerful and strong. They were grateful to the callers for the attention they showed them.

Passive Resistance cases still continue to be remanded. They, as a rule, get the full penalty, and therefore, these long remands are another way of imposing additional penalty.

Young Cooposamy Naidoo and Messrs. Thomas, Naryansamy Pillay, and P. Moonsamy were at last tried on Monday and got three months' with hard labour. Two Chinese passive resisters went to gaol at the same time and for the same period, whereas Mr. Govindsamy Padiachy got six weeks, on Friday, the 4th instant, and Mr. Nala Parmal got the same sentence on Saturday, the 5th instant. All these cases are identical. I wonder, then, whether the day of the week makes any difference in the sentence. It is curious, too, that a Chinese passive resister got five weeks' the same Saturday. He would gladly have taken three months' with his fellow resisters.

Mr. Vallabhram Chinabhai has been arrested and sentenced to be deported. He has the Natal domicile.

Messrs. S. K. Bob, Kanga Padiachy and Trivandaram, although, I understand, voluntarily registered, have received sentences of deportation.

Mr. David Anthony and four others were arrested at Pretoria on Monday last. Their cases have been postponed to the 15th.

Although the Boksburg passive resisters have given notice of appeal, the advertisement about the sale of goods continues.

Mr. A. M. Bhayat has been removed to Diepkloof. He was handcuffed and taken in a goods train. He was looking perfectly cheerful. The more the Government insult Indians in this fashion, and the more they hear such insults, the nearer comes the end.

A Chinese passive resister was asked last week by the Court whether he had the number of his registration certificate. He indignantly replied: "Is n't my name good enough? I have been in the country for 15 years. Have you got your number? Has Lord Selborne one?"

The Krugersdorp Chamber of Commerce wishes to incorporate the White League and the Trade Protection Society of that dorp, and one of its new rules authorises the Chamber to adopt measures to protect the

European population against Asiatic competition."

Mr. Moothoo was ordered to be deported the same day as Mr. Vallabhram Chinabhai. This case is particularly tragic. He is a very old man and leaves behind him a blind and aged wife with no one to care for her. Mr. Moothoo was here before the war.

Messrs. Sinia Govinda, Sakravany, and Suppaya were arrested on the 7th instant. Their cases stand adjourned to the 15th instant.

Recently the Supreme Court decided in the case of an Indian jeweller that bangles which were turned into molten gold did not come within the definition of "unwrought gold" in the Gold Law. The poor jeweller having been rightly discharged, the *Rand Daily Mail* has started an agitation for amending the Gold Law so that the melting of a gold ring will practically amount to a crime. In order to bolster up such a manifest injustice, it has been wickedly suggested that "some of the worst offenders against the Gold Law are to be found among the Asiatic jewellers and other coloured workers."

In the Boksburg cases the forced sales, if carried out, would mean that instead of two pounds the men will have to pay £9.19 each, the extra £7.19 being Messenger's fees, etc., for carrying out execution!

I referred last week to the action of the Municipality regarding the New Town stands. Mr. B. S. Benson has now notified the Town Council that the conditions referred to by me are *ultra vires* the powers conferred upon the Johannesburg Municipality.

With reference to the protest of the Association regarding Town Regulations the following has been received from the Town Clerk:—"With reference to your letter of 5th March, I have the honour to inform you that in the Private Bill, which will be introduced, on behalf of the Municipal Council of Johannesburg, during the coming session of the Legislature, no mention will be made of the Town Regulations to which you refer. The Municipal Council has been advised that these Regulations at present apply to Johannesburg."

Wednesday.

Mr. Manilal Gandhi yesterday arrived at Diepkloof from Volksrust.

Messrs. Govindsamy Chetty and Gurusamy Naidoo were discharged today, after serving their term of three months rigorous.

Messrs. G. S. Francis and K. Mahomed, other Boksburg men, were today ordered to be deported.

Messrs. John and Dorasamy Naidoo, the son of Mr. Packirysamy Naidoo, were to-day sentenced to six weeks' imprisonment. When young Naidoo's case—which was remanded many times—came on for hearing last Friday, he asked the Magistrate what was the reason for these constant remands, and requested that he and his companions should be either sentenced or discharged. To-day he has had his wish.

Mr. David Anthony was on Monday sentenced at Pretoria to three months' imprisonment with hard labour. This is not the first time this young man has been to prison.

Mr. V. A. Chetiar yesterday evening addressed a meeting of the employees of Melrose Laundry, of whom there are some forty. Messrs. Unil Moonsamy and Candasamy Pillay also spoke, and all were most enthusiastic and expressed their willingness to go to prison at any time.

A letter has been received from Mr. Sinsamy Naidoo, one of the deportees. He and Messrs. Dada Sahib, Dawood Sheikh and Gowan Mawji were taken to Delagoa Bay, and arrested at the border by the Delagoa Police, who asked them for their pass and then locked them up in the Lourenco Marques prison, so that they could not return. They then each had to pay 5s. for the privilege of remaining in that prison. They have been kept entirely without food, and even when they have offered money for food it has not been given to them and they are starving. I do not know how far this is true. But, if the Transvaal Government have shed a spark of humanity left in them, they would certainly investigate the matter. They cannot free themselves from blame on the excuse that the starvation occurred outside their jurisdiction.

But the following incident makes one sceptical about receiving any relief through them when passive resisters are concerned. With reference to Mr. Suppaya's case, it appears that at about noon on Saturday his wife was taken ill, and he went to Orange Grove to fetch the doctor. It was on his way to this place that he was arrested. Meanwhile twins were born. Mr. Suppaya was not able to secure a doctor, owing to his arrest. One of the twins died on Saturday and the other on Sunday. Mr. Cachalia is endeavouring to find out whether Mr. Suppaya mentioned to the police the errand on which he was bent. If Mr. Suppaya did not mention the matter to the police, much may be excused. It is, however, highly likely that Mr. Suppaya must have begged the police to let him go to a doctor. But the main thing is, why do the police arrest passive resisters at all? Why do they not simply say on their warning: "These men do not run away, stand-if they do, the authorities would

be glad to see them do it. But no, they want to persecute. As witness the following third incident.

Mr. Veera Francis was ordered to be deported, although he was here before the war. On the day of his removal to Pretoria, his mother, with some other women, went to see him off. She said good-bye to him, and he told her he would soon be back again; but the shock of the parting had been too much—she seemed struck dumb. She was taken home, and has been very ill ever since, being indeed completely paralysed and unable to speak. She is an elderly woman, but she was perfectly strong before this occurred. She is a Roman Catholic, and a priest was called in to see her the other day. What are these deportations? Why should domiciled residents be deported for a technical offence or for being morally better men? Why should sons be taken away from their aged mothers or husbands from wives? It is open to the Government to imprison them. But they don't, because they know that India is a foreign land to many of these brave passive resisters.

Mrs. Besant on the Transvaal Question

An Appeal to Theosophists

In the January number of the *Adyar Bulletin*, a journal of the Theosophical Society, Mrs. Besant writes:—

I had the pleasure of presiding on January 5th, at a hastily summoned meeting of the citizens of Benares to listen to the delegate from the Indians in South Africa, Mr. Polak. He is alone, for his two fellow-delegates were arrested as they were leaving Africa, under one of the iniquitous laws passed by these—unfortunately for the Empire—self-governing colonies. Mr. Polak is himself a member of a persecuted race the Hebrew, and seeing the wrongs inflicted on the Indians in South Africa, and moved by the heroic fortitude and saintly character of Mr. Gandhi—who is being gradually done to death by the oppressors—he placed himself at his service. Mr. Polak's simple narrative of the iniquitous legislation in the Orange State, Natal and the Transvaal, with its terrible results, wrung all hearts, and the resolutions calling on the Imperial Government to protect its subjects, on the Government of India to stop all emigration to South Africa, and forming a Committee to collect subscriptions for the ruined Indians, were passed unanimously, and a good sum was collected on the spot. Mr. Polak is, I am

happy to say, a member of the Theosophical Society, and he has promised an article for the *Theosophist* under the title: "Brotherhood, as understood and practised in South Africa."

One of the Indians in Natal, a merchant, sent his little son some time ago to the Central Hindu College. He has now returned himself, a ruined man, forced to give up the business he had built up by industry and frugality: he has to begin life again, at forty years of age. When the Transvaal was a Republic, the wrongs inflicted on the coloured population brought down on it the Rod of the divine Justice; English and Indian blood was mingled in the war which transferred the Boer States to Britain. Now the fruits of that huge outpouring of blood and treasure are all lost; self-government has been given back into the hands emptied of it because they had proved themselves unworthy to hold it. Now, again, the cry of the wronged and the oppressed is going up to high heaven, and is ringing in the ears of the Protector of the World. In Britain, which intervened before, now helpless because the Republic has become a Colony in the Empire? Are her hands, strong enough to conquer, too weak to protect? Ah! surely not. He who wears the diadem of Rule holds also the sceptre of Power, and the Empire looks to Him to break the bonds of the oppressor and to let the oppressed go free. For such high deeds, Kings rule "by the Grace of God."

In the course of a lecture on Theosophy given at Bhagalpore on the 23rd January, Mrs. Besant said:—

No nation can be free until its children have deserved self-government, until they have learnt to govern themselves. You can see the mischief that accrues to a nation when it is unfit. In the Transvaal we hear those who are Indians have to report only because it is a whiteman's country. If the authorities prevent any Indian setting their foot upon its shores, it is because they are coloured people and not white. They have thus abused the power now put into their hands. That Colony is a danger to the Empire. The treatment accorded to the Indians there lessens the value of the Empire to India. I speak for the Mighty Federation in which India shall have her fit place; we all have a right to say it that the treatment of the Transvaal Indians is a scandal, a disgrace. But surely it will not last, for the weak's cry for help calls down Divine Justice on the oppressor. The weak's cry for help is the mightiest call on earth. As President of the Theosophical Society I have summoned our Theosophists there to speak for freedom for our Indian brethren and protection for them as co-citizens of the land. We know no colour differences and must speak against oppression everywhere and here we plead for peace.

Items of Interest

At the time of going to press we learn that about twelve crusaders are to accompany Mr. Gandhi. We hope to give the full list of the new recruits in our next issue.

We draw the attention of our Johannesburg readers to the Municipal Notice appearing in our advertisement columns.

The *Natal Government Gazette* of the 8th instant contains a Notice withdrawing the restriction of pupils over the age of 14 years against attending Government schools for Indians.

A Reuter telegram from London states that, in the House of Commons on the 9th instant, Mr. James O'Grady, Labour M.P. for East Leeds, asked a series of questions in reference to the number of suicides amongst, and the treatment of, indentured Indians in Natal. The Master of Elibank replied that the treatment of Indians in Natal was good, and there was no reason for investigations on the subject.

Sir Mancherjee Bhownagree presided at the lecture given at the Victoria Working Men's Club, Kew Gardens, by Mr. Ritch, on the 8th of February. The *Morning Post* the next day gave a report of the lecture, the subject of which was "Imperialism: or British Indians in the Transvaal." Signatures and subscriptions were obtained in support of the movement.

A cigarette factory at Liverpool has closed down, as the result of the increase of the import duty on cigarettes in India, says Reuter.

The *Indian World* for December last contains an article, running into ten pages by Mr. Polak, on "Indian Immigration into Natal," based on the report of the Natal Indian Immigration Commission. It gives a clear idea of what the indenture system really is, and urges the stoppage of further recruiting.

At the Maritzburg Police Court on the 18th ult., six Indians were charged with not having paid their £3 licences as free Indians. The Court ordered that the amounts be paid in instalments of ten shillings each. Three others who had failed to pay instalments as ordered by the Court, were sent to gaol for ten days and seven days respectively.—*Times of Natal*.

A Vryburg European ratepayer has created a precedent by nominating an Indian merchant named Mr. Ebrahim Khan, for a vacancy in the Municipal Council. The election takes place on the 25th instant.

Honour to Mr. Ameer Ali

The Right Honourable Syed Ameer Ali, C.I.E. was, on the 2nd ult., at a meeting of the Eastern Question Association in London, presented with an address of congratulation. In the evening Mr. Ameer Ali was the guest at a dinner at the Whitehall Rooms, at which Lord Reay presided. Mr. Frederic Harrison occupied the vice-chair. There was a large company of distinguished Englishmen present.

Mr. Ameer Ali, speaking of the relations between East and West, said:—Sympathy is too vague an expression to convey a tangible idea; what is needed is an attempt on the part of those who are vested with authority, or who, from the accident of belonging to the dominant race, have a certain prestige, to remember that they are placed among sensitive races, proud of their lineage, proud of their old civilization, keenly resentful of any disregard of their feelings or prejudices or of contempt for their race, but as keenly grateful for courtesy and geniality springing from the heart. (Cheers.) If the need of England in India is remembered on one side with the need of India to England on the other, many of the difficulties which beset the administration would soon disappear.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—Mr. B. Prasad (2 signatures) 1/6; Miss M. E. Polak (3 signatures) 6d; at New Gardens Lecture (43 signatures) 7/4; making a total of 48 signatures and 9/4. This makes a grand total of 724 signatures and £91/7/3.

"Everybody knows, or says, that the yellow race is inferior, and yet it is a strange fact that a Chinese student at Yale took the Ten Eyck prize at the Junior exhibition, one of the most valued honours in college. Why cannot we at least keep the scholastic honours for home consumption?" asks the *New York Independent*.

Contents

	Page
South African Opinion on the Stoppage of Indentured Labour	85
A Case of Hardship	86
From the Editor's Chair	87
Railway Traveling in the Transvaal	87
The Policy of Segregation	87
To Would-be Immigrants	88
Bombay Ladies' Contribution	89
The Moslem League Conference	89
Happenings in India	89
Transvaal Notes	90
Mrs. Besant on the Transvaal Question	91
Items of Interest	91
Honour to Mr. Ameer Ali	92
London Passive Resistance Volunteers	92

Municipal Council of Johannesburg.

DESTRUCTION OF RATS

It is now well-known that Plague is spread almost entirely through the agency of rats. It is therefore most important that rats, which swarm in the Malay Location, should be destroyed as far as possible.

In the past, however, rat traps baited and set in the Malay Location, by the Council's servants, have been destroyed or tampered with by evil-disposed persons.

The attention of householders and others is, therefore, specially drawn to the Public Health Bye-laws, Chapter III, Section VII, Article 32, as follows:—

"If any person remove, destroy, interfere or tamper with
"any contrivance or mechanism for the catching or destruction of rats which has been set or placed on any
"premises by any servant of the Council generally authorised thereto by the Medical Officer of Health for the
"purpose of the prevention of Plague or other diseases,
"such person shall, on conviction, be liable to a penalty
"of £5; and, in the absence of proof as to what person is
"in default then each of the persons using or occupying
"the premises in common shall be liable to the said
"penalty."

NOTICE IS HEREBY GIVEN that this Bye-law will in future be strictly enforced, and any interference with rat traps will certainly be followed by prosecution, if necessary of each of the persons using or occupying the premises in question.

DISPOSAL AND REMOVAL OF HOUSE REFUSE

The Municipal Council has decided to discontinue the present arrangements for the disposal and removal of House Refuse in the Malay Location, and to substitute therefor a tri-weekly removal service from each yard.

It is clear, however, that before this service can be rendered, a suitable and approved refuse receptacle, or if necessary more than one, must be provided by the householder in each yard. This requirement must be complied with on or before the 5th April next, and failure to do so will mean the annoyance and expense of prosecution and a fine.

You are, therefore, strongly urged to obtain the necessary number of approved receptacles for your yard before the above date.

An official notice, with a specification and drawing of the refuse receptacle specified will be served on each standholder; and if standholders apply in sufficient numbers at this Office, Room 23 Municipal Offices, De Villiers Street, effort will be made, with the consent of the Council, to arrange for the supply of these receptacles at as reasonable a price as practicable. When this price, whatever it be, has been ascertained, it must in every case be paid *beforehand* to the Town Treasurer, at Room 11 Municipal Offices, by those who desire to benefit under the proposed arrangement.

By Order,

CHARLES PORTER, M.D.,

Medical Officer of Health.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 36.

શ્રી. દેવજીરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ રેન્જ અને ચીનમાં તથા બંગાળમાં રૂપ
મારકેટ કમીટી, (કાર્લટન હોટેલની નજીક)
બોક્સ ૫૩૨૦, બ્રેડબર્ગ-જાહનનબુર્ગ

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Road No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
VEREDORP, JOHANNESBURG
Box 4740 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VAHOOK COLARA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga Kilindini (Mombasa):—

about March 27th Durham Castle
,, April 24th Goorkha

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius:—

about March 11th Guelph
,, April 8th Goorkha

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

WANTED INDIAN BOYS

TO LEARN A RESPECTABLE TRADE

A respectable firm of good standing is prepared to take limited number of Indian Lads as apprentice to learn a trade. The lads must be of respectable parentage ranging from 14 to 16 years of age and the apprentices during the period of their training, will be provided with Boarding, Lodging, Clothing and Nominal Wages with chances of increase according to merit.

This is a rare chance for respectable parents to train their children for a trade.

For further particulars apply to the undersigned:

SUCHIT MAHARAJ,

Passenger and General Agent,
1 Alice Street, Durban.

જોઈએ છે.

સારી રીતે ચાલતો એક આખરદાર ધંધો
શીખવાને હિંદી જુવાનીઓ

કેટલાક હિંદી જુવાનીઓએ, ધંધો શીખવાના ઉમેદવાર તરીકે લેવાને
એક આખરદાર પહેલી તકવાર છે. જુવાનીઓ આખરદાર ખાનદાન,
અને ૧૪ થી ૧૬ વરસની ઉંમરના હોવા જોઈએ. તેઓની ઉમેદવારી દરમિયાન
તેઓને ખાવાનું, રહેવાનું, કપડાં તથા જરા જેવો પગાર આપવામાં આવશે.
લાયકાત પ્રમાણે પગારમાં વધારો થતો રહેશે.

ધંધા માટે પોતાના અગાધારને કેળવવાની મા બાપોને આ ઉમદા તક છે.
વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે પુછો:

સુચીત મહારાજ,
પાર્સેજર તથા જનરલ એજન્ટ
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs, Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફોનોગ્રાફ, રાનીવાર, તારીખ ૧૨ મી માર્ચ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૧.

અઠવાડિક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તો-તા. ૧૨ મી માર્ચથી, તા. ૧૮ માર્ચ સુધી, ૫૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-શકાબ્દ સુ. ૧ મી શકાબ્દ સુ. ૮ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૨૯ મી સફરથી તા. ૫ રબીઉલઅવલ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાન તારીખ.	પાવસ્ય રોજ.	ગ્રેગોરિયન ઇ. ઓ.	અસ્ત. ઇ. ઓ.
શુક્ર.	૧૨	૧	૨૯	૧	૫	૫૬
રવિ.	૧૩	૨	૩૦	૨	૫	૫૬
સોમ.	૧૪	૩	૧	૩	૫	૫૭
બોમ.	૧૫	૪	૨	૪	૫	૫૮
બુધ.	૧૬	૫	૩	૫	૫	૫૮
ગુરુ.	૧૭	૬	૪	૬	૫	૫૯
શુક્ર.	૧૮	૭	૫	૭	૬	૬૦

અનુક્રમણિકા.

ગીરમીટીયા હીંદો...	૧૫૭
કેપના હીંદો "વોટરો"	"
હીંદો વેપારી મંડળ	૧૫૮
મી. જોષી રાયપત ફેરીયા	"
મી. પોલાકની હડત	"
કાનપુરમાં પ્રેટરિટ મીટીંગ	૧૫૯
આગાખાં પ્રેટરિટ મીટીંગ	"
મેસ્લેમ લીગનો મેળાવડો	૧૬૦
હડત તરફ હીંદો બાઈઓની દીલસોજી	૧૬૧
ગીરમીટીયા મજૂરનો સવાલ	"
જેહાનસખરખ ખજારખત	૧૬૨
એક દિલસોજી ગોરાના વિચાર	૧૬૪
કરબન અંબુમન હરલામ	"
જરૂરીસ અમીરઅલીનું કુંક છવન ચરિત્ર	૧૬૫
મહાન મેરીસનનું છવન ચરિત્ર	"
મહાન નરેન્દ્રા વિચાર	૧૬૬
બાબુ અરનાદનો એક ખુલ્લો કાગળ	"
આશુ વરતમાન	૧૬૮
વાર સમાચાર	૧૬૯
પરચુરણ ચરચા	"
મહોમ્મદન ઇમીટીંગ સોસાયટી	"
સલામત વિષે કવિતા	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૧૭૦
હિંદુસ્તાનમાં સ્ત્રી કેળવણી	૧૭૧
નાદરી કોરટની નોટીસો વિષે	૧૭૨
રોહડ બબરલાલ	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર તા. ૧૨ મી, માર્ચ ૧૯૧૦.

ગીરમીટીયા હીંદો

ગીરમીટીયા હીંદોને મોકલના અટકાવ વાની જે દિલ્લયાત હિંદુસ્તાનમાં આવી રહી છે તેને પરિણામે અહીં પણ છાપા એમાં ખુબ ચર્ચા ચાલે છે. મારીતસ બરગના વહીવટ મી. ટેચમે લાપણ કરતું છે તેમાં તે જણાવે છે કે યુનીયન વખતે હીંદો મજૂર લાવવાનું અટકવું જોઈએ. મી. ટેચમ કહે છે કે પશ્ચિમનો સુધારો આપણા સુધારા કરતાં સરસ છે. તેમાં આપણો સુધારો ભળે તે હીંક નજ કહે વાય વળી તેઓ સહેજ કહે છે કે આપણે તેઓના સંખ્યામાં આવવા લાયક નથી. હવેમાં તે મુસલમાની દીન વિષે અણબટતી ટીકા કરી કહે છે કે હીંદો દક્ષિણ આફ્રીકામાં નજ હોય તો હીંક.

આ દિલ્લને આપણે એક બાબુ ઉપર રાખવાની છે. તે જણાવી એ જરૂરનું છે. પણ તે ગીરમીટી નંધ કરવા માગે છે એ વાત સ્વીકારવા પી છે. દરેક હીંદો એ સમજી લેવા જેવું છે કે ગીરમીટીયા હીંદો આવવાથી નથી સુખ રવત જ હીંદો ને, કે નથી સુખ ગીરમીટીયાને. ગીર મીટીયાની સાથે વેપાર કરવો, તે તેને સારૂ અનાજ આવે તેથી આપણે કેટલોક નફો કરીએ એ બાબત ઉપર વિચાર કરવો તે કુંકી નજર છે. ગીરમીટીયા ની સાથે વેપાર આપણે ખડુ કરતા નથી. કરી શકવાના નથી. તેઓને સારૂ આપણે માત્ર મમાતી શકવાના નથી. અને કદાચ તે બધું બની શકે તોપણ તે લાભ વિચા રવા જેવો નથી. હીંદો ગીરમીટીયાને સુખ છે એમ તો કોઈ હીંદો કહી શક નાર નથી. તેની સ્થિતિને નોકરી કરવા એકપણ રવત જ હીંદો તેપાર નહીં થાય. તેઓની ઉપર જે હુકામી પડે છે તે કેદીઓ ઉપર નથી પડતી. તેઓને જેટલું કામ કરવું પડે છે તેટલું કેદીઓ ને નથી કરવું પડતું. તેઓ યુવામી વન સંખ્યામાં જે પડે (પાર્ટીઓ) પડવા બોગવ્યા પછી જ્યારે છુટા થાય છે ત્યારે ના છે તેની વચ્ચે તકસારી નહીં મળ્યા.

યુવામીનો અંશ ધણા વરસ સુધી ટકી રહે છે. આવી દશામાં એક પણ હીંદો રહે એ હઠવા જેવું નજ હોય.

જો ગીરમીટીયા હીંદો આવતા બંધ થાય તો જે હીંદો હાલ દક્ષિણ આફ્રીકા માં છે તેની સ્થિતિમાં તુરન સુધારો થઈ શકે છે. જે સ્થિતિએ આપણે હાલ છાંયે તેનું કારણ માત્ર ગીરમીટીયા હીંદો ની ધારિત એ છે. ચીના ગીરમીટીયા ટરાંસવાલમાં આગ્યા ત્યારે કેપના ચીના ઉપર સખતી થઈ ને સખત કાયદો બ્રકાયો. ગીરમીટીયા હીંદો દક્ષિણ આફ્રીકામાં હોય તો હીંદો કામ ખડુ ફેલાય એ પ્રારિત ગોરાઓને રવાજ કરે છે. આ મટાકવાનો રસ્તો એકજ છે. એટલે દરેક રિતે વિચારતાં ગીરમીટીયા હીંદો આવતા બંધ થવા જોઈએ.

કેપના હીંદો 'વોટરો'

કેપના હીંદો વોટરે યુનીયનની મુટણી માં કેમ વોટ આપવા એ સવાલ અમને પુછવામાં આવ્યો છે. આ વખતે પણ કેમ બંધારો એ કહી શકાતું નથી. અમને તો એમ જણાય છે કે વોટરનું મંડળ હોવું જોઈએ. તે મંડળ દરેક ઉમેદવારને નીચેના સવાલો પુછવા જોઈએ:-

- (૧) કેપના વેપારને લગતા કાયદામાં જે તકલીફ હીંદોને પડે છે તે દુર કરાવવા તમે રાજી છો ?
- (૨) કેપના પ્રમીએસન કાયદામાં તમે હીંદોને રહેત મળે તેવા ફેરફાર કરાવશો ?
- (૩) હીંદોની વીરુધ્ધ નવા કાયદા ન થાય એવી તજવીજ કરશો ?
- (૪) ટરાંસવાલની હડત ચાલે છે તેમાં હીંદો મામણી કણુત થાય એવી તજવીજ કરશો ?
- (૫) નાતાલના ગીરમીટીયાને આવતા અટકાવવામાં તમારો મત આપશો ? આટલી બાબતનો જવાબ જે મેંબર સંતોષકારક આપે તેને વોટ આપવો એ હીંદોનું કરતબ્ય છે. હીંદો સવાલ યુનીયનના પડે (પાર્ટીઓ) પડવા ના છે તેની વચ્ચે તકસારી નહીં મળ્યા.

કોઈ સારા સલાહદો મળી આવશે કે નથી. અને હોદી શીખશે કે આપણે એ પક્ષમાંથી જે આપણને મદદ કરશે. જે ઉપરના સલાહના જવાબ સંતોષ કરક નજ મળે તો આપણે કોઈને વોટ નહીં આપવા એ ઉમદા પગલું છે. વોટ વાપરવાને કોઈપણ વોટર બંધાએલો નથી.

ઉપરના સલાહમાં ટરાંસવાલ તથા નાતાલની બાબત આવી છે તેથી કોઈએ અચ્ચે પામવાનો નથી. બંને સલાહ મુનીબન પારલામેન્ટમાં જવાના છે એટલે તેમાં તે વાત થઈ શકે છે.

હોદી વેપારો મંડળ

આ મંડળે જે કામ હાલ ઉપાડ્યું છે એ બહુ વખાણવા લાયક છે. 'નેસલ્સ ફુધવાળા', 'નીડલ પોઇટ' બીડીવાળા તથા 'લાયન' નિશાનીની દીવાસળીવાળા બીજાકુદ્દ હોદીની સાથે વેપાર નથી કરતા. આથી તે ત્રણ સીબને સારું હોદી વેપારી ને ગેરા વેપારી ઉપર આધાર રાખવો પડે છે, ને તેઓ જે ખુશ માને તે આપણ પડે છે.

એટલું દેખીતું છે કે જે આપણમાં રામ હોય તો ઉપરની ત્રણ પેઢીઓ આમ હોદીની બેદરકરી ન રાખી શકે. વેપાર માં પણ માણસે પોતાનું નામ અને મરતબો બજાવવાની જરૂર છે. આમ આપણે ધણીવાર કરવાનું બૂધી જઇએ છીએ, ને જ્યાં એ પૈસાની પ્રતિ શામ લાં માન અકસામની દરકાર નથી કરતા. હવે કરમનનું હોદી વેપારી મંડળ આ બધું બદલવા માગે છે. નેસલ્સ ફુધવાળાના અપમાનથી ને તેની સામે થતી પૈસાની લુકસાનીમાંથી છુટા થવાનો ધરાદો રાખે છે; અને તે આથી રિતે: બીજી ફુધની પેઢી સાથે તેની પાસેથી બધું હોદીને જોડતું ફુધ લેવું, અને તેટલું ફુધ લેવા ને સારું એક લીમીટેડ કંપની બીડી કમ્પની કરવી, ને તે કમ્પની પરચુરશ્ન હોદી વેપારીને ફુધ વેચે. પરચુરશ્ન વેપારી બધા નેસલ્સનું ફુધ ન લેવા બંધાય ને માત્ર આ કમ્પની પાસેથીજ ફુધ લીધે.

હાલ જુરતો એવો જોશમાં આવે છે કે લગભગ પા ૧૫૦૦ સુધીના શેર ભરાઈ ગયા છે, ને પરચુરશ્ન વેપારીઓ નેસલ્સ ફુધ નહીં લેવા કબુલ કરે છે.

આ પગલું જાણવું છે. જે ફતેહ મદ નીવડે તો નેસલ્સ કમ્પની શીખશે કે હોદીને તરછોડવામાં કંઈજ હાથદો

નથી. અને હોદી શીખશે કે આપણે પોતાના બળથી ઝુઝી શકીએ છીએ. ફતેહમદ થવાની શરતો નીચે પ્રમાણે છે:—

(૧) હોદીમાં આવા કામ કરવાની હોંશ અને શક્તિ જોઈએ.

(૨) મુખી માણસોમાં પ્રમાણીકપણું આ વેપાર વિષે તો જોઈએજ. એક બીજાની પાસેથી નફો ખાઈ જાય, અથવા કમ્પની મોટો બદલો મેળવવા માગે તે નહીં ચાહે.

(૩) હોદી વેપારી વચ્ચે સંપ જોઈશે.

(૪) નાના વેપારીએ મોટા બજાવવા પડશે.

(૫) અને બધા હોદીને પોતાના માનનો કટિ જોઈએ.

આ એક કામ સગું નીવડે તો બીજાં તેવાં બધાં કામ થઈ શકશે. અને હોદી વેપારી મંડળને તથા તેના કારભારીઓને આ પગલું ખરવાને સારું મુશ્કેલીથી આપીએ છીએ, ને તે કામમાં ફતેહ હાંજીએ છીએ. પણ ફતેહનો આધાર કારભારીઓના કામ ઉપર રહેવાનો છે.

મી. જોસફ રોયપન ફેરોયા

મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટરની છબી અમે આપી ગયા છીએ. હવે મી. જોસફ રોયપન ફેરોયાની છબી આપીએ છીએ. મી. રોયપન જે બહુ કામ કરી રહ્યા છે. તે ઉપરથી અમને ખબર છે કે આ વખતની છબી સાદુ વાંચનાર ખુબ પસંદ કરશે. દુ:ખ અને મજૂરી ઉઠવનારાઓ થી હોદીનો ઉદ્ધાર થનારો છે. વકીલ બેરીસ્ટરો તો તેને બેઠી પહેરાવશે.

મી. પોલાકની લડત

હોદી સરકાર પર વધુ લખાણ

તા. ૨૨ મી જાન્યુઆરીએ મી. પોલાકે હોદી સરકાર ઉપર એક લાંબું લખાણ મોકલ્યું હતું તેમાંથી હુંક સાર નીચે મુજબ છે:—

તમે લખ્યું કે કાયદેસર સજા થઈ છે તેની વચ્ચે આશ્વાનું નહીં બની શકે. આ આખતમાં મારે બતાવવું જોઈએ કે ટરાંસવાલના હોદીઓ રજીસ્ટ્રેશન કાયદાને તાબે નથી થતાં છતાં તેમ કરતાં જે કાયદેસર સજા બોગવવી પડે તેથી બચી

જવા તો માંગવાજ નથી. અને જે-હરી કન કહેવા બરીં મેટ્રિકમાં અ.બો. છે તે તો એજ છે કે ત્યાંના હોદીઓને અ સહય જુલમ બોગવવાનું કારણ ન રહે તે માટે હોદી સરકાર પોતાનો દેવટ સુધી તો ઉચાવ કરે.

બીજું કહેવાનું એ છે કે આવા હોદી કેદીઓને ત્યાં જાગલી નેટીવ ગુન્હેગારોની દારમાં મુકવામાં આવે છે. ખોરાક પણ તે ગુન્હેગારોને લગભગ મળતો અપાય છે. છતાં મજૂરી તો નેટીવો જેટલીજ કરવાની ફરજ પાડે છે. હોદી ને નેટીવનો ખોરાક માફક આવે નહીં એમ ત્યાંના ત્રણ નામીયા કાકતરે અલિ પ્રાય આપેલ છે. તેઓએ તેમાં ફેરફાર કરવા સરકારને આગ્રહ કર્યો તેની દાવજ નથી મળી. કેટલાક વખત પહેલાં ખોરાક કનું નવું ધોરણ લખત થયું છે તે મુજબ હુંકી મુલતના જેવીઓને દરહફને પહેલાં કરતાં ૪૫ આઉંસ ઓછો ખોરાક મળે છે એ વિષે વારંવાર ફરિયાદ થઈ છે પણ ફાઇટ. આવા હકકા ખોરાકથી ધણા હોદીઓ નબળા થઈ જાય છે. કોઈ મંદ પણ પડે છે. પણ કામ તો સખતજ ચેરાય છે. તેઓની ફરીપાલના જવાબમાં જેલના અમલદારો તોછડાઈથી કહે છે કે "બહાર બહુ વાસ છે તે ખા" આ સથે નવું ખોરાકનું ધોરણ, તેપર કાકતરનો મત, તથા ઈરિયા એપિ નિઅનની તે વિષે ટીકા વગેરે કાપલીઓ મોકલું છું. તેપરથી જોશો કે આવા ખોરાકથી નબળાઈને લીધે પડી જનારાને પણ મજૂરીમાંથી મુકત કર્યા નથી. ટરાં સલાહથી માન ખજરપત્રીઓ લખે છે કે હોદી જેવીઓને દરમાસે તેમના કુટુંબની મુલાકાત લેવા દેવાનું બંધ કરેલ છે. અને જ્યારે તેઓ છુટે છે ત્યારે એવા લેણાં ગયા હોય છે કે તેમની ઓરતો તેમને મુશ્કેલીથી એળખી શકે છે. કેટલાક વખત અગ.ઉ એક ૧૬ વરસના છોકરાને મરતી રિયરિમાં છોડ્યો હતો તે જેલની હજાડીના સજામે પાંચ દીવસ પછી મુજરી મર્યો. ધરમના બાંધને લઈ મુસલમાન કે હોદી મેલાંની બાલદી ઉપાડવાની ના પાડે તો બૂબે મરે તેવા ખોરાકવાળી એકાંત જેલની સજા કરવામાં આવે છે. અવી સખ બોગવી રહ્યા પછી પણ તેમને તેજ કામ કરવા આપે છે. કેટલાકને જેલની હજાડીની અસર જવે ત્યાં સુધી રહે એવો લાયકે. ધરમની હાજતો વિષે બેપરવાહ એટલે સુધી બતાવવામાં આવે છે જે મુસલમાન

ને રમખાન માસમાં રાજા પાળવની કે જુમાના નીમાજની સગવડ તથા દેસમાં આવતી, તેમજ ધરમચુરન પારસીને તેની ખાસ ટેવની સખના દેસમાં નહીં આવતી.

દરંસવાલના હોદ્દાઓને ખાતરી છે કે આ હકીકતો હોદ્દા સરકાર જાણવા પછી તેને માખી નહીં લેવ. ઉઘાલી હસાકી એ અને અપમનો હોદ્દાઓને આપવાનું. જે કાપલાનીએ તેમને સજા થાય છે, તેમાં નહીં જણાવેલ. તેથી આવી અણ દહની તકલીફો બંધ થાય તે માટે હોદ્દા સરકાર સખમાં સખત રજુઆતો કરશે એવી અમને પક્ષી આશા રહે છે.

કાનપુરમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

[પ્ર. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

મી. પોલાક તથા મી. જગનનાથગાંધી સખનજેથી કાનપુર ગયા હતા. ત્યાં તેમ ને ખાસ ગેઠવણ કરી રાખેલ જગ્યાએ ઉનાગે આપવામાં આવ્યો હતો. અહીં શહેરના કેટલાએક નામાંકીત પ્રદરથો મી. પેલાકને મળવા આવ્યા હતા. તેમણે નાતાલ કેપ તથા દરંસવાલના હોદ્દાઓ ની તકલીફની હકીકત સાંભળી વણી દીધ સેજ ખતાવી હતી તા. ૨૦ મીના સજે થીએટરના મકાનમાં જાહેર મીટીંગ મળી હતી વણીજ દુકી મુદતની ખજર આપેલ હેવા જતાં તથા તેજ સાંજે શહેરમાં એક ખીજ જગ્યાએ પ્રદરથન સંમધી એક મીટીંગ હેવા જતાં લોકે. સારી સખ્યામાં હાજર હતા પ્રમુખે મેસર પોલાક તથા જગનનાથની એજાખણ કરતી તથા દરંસવાલના હોદ્દા બાધઓ તરફ વણી દીધસેજ ખતાવી. બાર મી. પોલાકે દક્ષિણ આફ્રીકાના હોદ્દાઓની તકલીફ કરણાજનક બાધમાં સગમય પેણાકલાક સુધી સંલગવી. નાતાલના ગીરમીટીયા ઓની તકલીફનું વરણન કરતાં તથા દરંસવાલની જેલોમાં હોદ્દા બાધઓને ખેરાકની અગવડ તથા સ્લેપ બકેટ જેલ માં કપાડવની સરકાર તરફથી જે ફરજ પાડવામાં આવે છે તેનું વરણન કરતાં સજેતઓ તરફથી સરમ સરમના પોકાર કરવામાં આવ્યા હતા. બ.દ મી. જગન લાલે દેવથી હોદ્દામાં કેટલીક હકીકત કહી સંબળાવી હતી. ત્યારબાદ પ્રમુખે બાળની મીટીંગમાં પસાર કરવામાં આવ નાર કર્યો વાંચી સંબળાવ્યા હતા. આ કરાવે સરવાનુમતે પાસ થયા હતા.

કરાવે સરવાનુમતે પસાર થયાબાદ હું ને માટે અપીલ કરવામાં આવી હતી જે માં સમમય રા. પ. ૦ બરાવા હતા, તથા રકમ મેળવવાને એક સ્થાતીક કમીટી રીમાઇ હતી. બ.દ મી. પેલાક મી. ગાંધી તથા પ્રમુખનો ઉપકાર માની મીટીંગ ખરખારત થઇ હતી.

આગ્રામાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

[પ્ર. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ]

મી. પેલાક જે દરંસવાલના હોદ્દાઓ ની તકલીફનું વરણન કરવા તથા તેમના તરફ હોદ્દાની દીક્સેજ તથા ખરી લામણી ખેચવાને હોદ્દા જુદા જુદા બાગેમાં મુસાફરી કરી રહ્યા છે તે. તા. ૧૨ અને વારીની સવારે આ શહેરમાં આવી પહોં ચ્યા હતા. એનરેબલ મી. ગોખલેની સરવટસ એફ હીઆ સેસાપટીના મેજર પટીન હરદેનાયજ તથા મી. જગ નવાલ ગાંધી તેમની સાથે હતા. તેઓ અને ચાર દિવસ રહ્યા હતા. દરમીયાન શહેરના કેટલાએક બાગેવાન પ્રદરથોની મુલાકાત લીધી હતી. તા. ૧૫ ની સાંજે લકિન હોલમાં મીટીંગ મળી હતી. હોદ્દા મુસજમાન પારમીઓથી હોલ એટલે તે ગીકાર બરાઇ મથો હનો કે વણા પ્રદ થ્યેતે જગ્યાની તુગીને લીધે પાછું જવુ પડ્યું હતું. પ્રમુખસ્થાને એનરેબલ ખન બહાદુર સજપદ અલીનખી ખીરા જ્યા હતા.

કરઆનમાં નાસીક ખાતે કોકેટર મી. જેકસનનું ખુન કરવામાં આવ્યું હતું તેને વખોડી કાઢવનો કરાવ પસાર કરવા માં આવ્યે હનો.

બાદ મી. પેલાકે પેતાનું બાપજુ શર કર્યું હતું. આ બાપજુ એક કલાક સુધી આલ્યું. બાપજુ દરમીયાન મી. પોલાકે નાતાલના કમીમેશન એકટ તથા ડીવરસ લાઇસેન્સીંગ એકટથી હોદ્દાઓ ઉપર પડતી તકલીફનું વરણન કર્યું હતું. હોદ્દા બાળકોને કેજવણી લેવાસામે જે અવગડતા મુકવામાં આવી છે તેને સખન શખ્દે માં વખોડી કાઢી તથા ચાલુ જમાનાની યુક્તામગીરીથી ગીરમીટી દસામાંથી હોદ્દાઓને મુત કરવાને શરે ત.એની દીક્સેજ ખેચી. એરેજ રીવર કોલોનીમાં હોદ્દાઓ સામે જે અટ કાયનો મુકવામાં આવી છે તે તથા કેપ કોલોનીમાં ફીકાગાઓને વેપાર કરવામાં

જે હરકત આવે છે તે તથા દેશ જનારા એને માપ દુકે મુદતનાજ પાસ મળે છે તે ઉપર પવ મી. પોલાકે થોડું વીવે ચન કર્યું હતું. બાદ દરંસવાલ ઉપર આવતાં તે કોલોનીમાં હોદ્દાઓના શરઆ તથી આજ સુધીના કલિલાસનો દુકમાં ચીતાર આપ્યો હતો. ચાલુ લડત શું છે તે સાંભળતાં કરેલાઓના મન ઉપર ઉડી જાપ પડી હતી. જેકમાં સખત મજુરી બેમવતા વીરનરોની તથા જેલની ખહાર રહેલી હોદ્દા અબજાની હકીકતો સાંભળી શરેલાઓના મુખપર કશ્યા તેમ જ વીર રસ મીશરીત ગ્વાની ફેલાઇ રહી હતી. અંતમાં મી. પોલાકે દરંસવાલના હોદ્દાઓને પૈસાથી મદદ કરવાની અપીલ કરી હતી.

મી. પોલાકનું બાપજુ ખતમ થયા બાદ સભામાં ખીટીશ કોલોનીમાં હોદ્દા ઓ ઉપર પડતાં દુખ સામે હાદ આપવા ની વડી સરકારને તથા હોદ્દામાંથી ગીર મીટમાં જતાં મજુરોને અટકાવવાની હોદ્દા સરકારને અપીલ કરવાનો કરાવ પસાર થયો હતો. બીજે કરાવ દરંસ વાલમાં બહાદુરીથી લડી રહેલ હોદ્દાઓ નાં વખાણ કરવાનો તથા તેમની મદદને માટે ફાળો એકઠો કરવાનો હતો. આ કરાવે પસાર થયા બાદ ફાળે શર કરવા માં આવ્યો હતો, જે ઉપરથી અરધા કલાક માં રા. ૮૦૦ જેટલી રકમ બરાઇ હતી. વીદ્યાર્થીઓએ વણો ઉત્સાહ ખતાવ્યો હતો અને દરેક પેતાની ચકતી મુજબ નાની અથવા મેટી રકમ ફાળામાં બરી હતી. તથા વધુ રકમ મેળવવાને એક કમીટી નીમવામાં આવી હતી. આ કમીટીના મેજરોઃ એનરેબલ કોકેર કુશળપાલ સંમિ, એનરેબલ સજપદ અલી નખી, પંડીત રાજનાથ, લાલા સીતારામ અને મી. શરમા (લાઇ કોરટ વકીલ)

બાદ પ્રમુખ, મી. પોલાક તથા મી. ગાંધીનો ઉપકાર માની મીટીંગ ખરખરન થઇ હતી.

હિંદુસ્તાનની કપાલ

ગએ મંગળવારે રટીમર ચારમુરમાં, ને શુકવારે જપોરે રટીમર ડારટમાઉથમાં જવા બધ ચન હતી. શતીવારે (આજ રોજ) જપોરના બે વાગે રટીમર કરાસ ખીમાં જવા બધ થશે.

તા. ૧૨મીએ અમઝીટીમાં, અને તા. ૧૩મીએ કસરમાં હિંદુસ્તાનની કપાલ આવવા સંબંધ છે.

મોસ્લેમ લીગનો મેળાવડો

ટરાંસવાલના સવાલપર ચર્ચા

પ્રમુખનું ભાષણ

ઓલ્ડ-ઈડિઆ મોસ્લેમ લીગની મેડેસા તા. ૨૬ મી જાનેરીએ દીલ્હીખાતે મળી હતી. સભામંદો હીક સંખ્યામાં હાજર હતા. મીટીંગનું કામકાજ સંક્રમ થીએ ટરમાં થયું હતું. આવકારનું ભાષણ મી. હાજી કુદમુલ્ક હકીમ મહમદે કર્યું હતું. તેમાં તેમણે ટરાંસવાલના હીંદીઓની સ્થિતિ ઘણી દુઃખદાયક થઈ પડી છે એ જણાવ્યું હતું. પછી નામદાર આગાખાને પ્રમુખ તરીકેનું ભાષણ કર્યું હતું તેમાં તેમણે ટરાંસવાલના હીંદી સવાલ ઉપર નીચે મુજબ શબ્દો વાપર્યા હતા:—

“દક્ષિણ આફ્રિકાનો અગકડીનો હીંદી સવાલ એ એક ખીજી ખાખત છે કે જે વિષે બંને કામોએ સાથે મળીને તુરત કામ ઉપાડી લેવું જોઈએ. ત્યાંની બારે બસત જે બહાદુરી બરેલી રીતે આપણા બાઇઓ ટકાવી રહ્યા છે તે માન ઉત્પન્ન કર્યા વિના નથી રહેતી. તેઓને અનેક અપમાનોથી હલકી કેમના દરજ્જામાં ઉતારી પાડી જાણી જોઈને હલક કરે છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના આપણા સાથીઓને આપણે જોટલી બને તેટલી મદદ કરવી જોઈએ.”

મી. મહમદ અલી પરસારી વાળાએ નીચેના હરાવની દરખાસ્ત કરી હતી:—

“દેશના બહાને ખાતર બહાદુરીથી દુઃખો સહન કરતાં ટરાંસવાલના હીંદીઓ એ જે બારે આત્મભોગ, સ્વદેશાભિમાન તથા હિંમત દેખાડેલ છે તેનાં આ લીગ વખાણ કરે છે; અને તેઓને હંડથી તથા ખીજી રીતે મદદ કરવાને દરેક મુસલમાન બાઇને વિનંતિ કરે છે. જ્યાં સુધી શહેનશાહની હીંદી રહ્યતને સહેરી તરીકેના સરખા હક ન આપવાનું આપ સ્વાર્થી વલણ કોલોનીઓ પકડી બેસેલ છે ત્યાં સુધી તેની સામેના પ્રજાજન તરીકે ઝીરમીટીઆ હીંદી બંધ કરવા આ લીગ માનપુરવક હીંદી સરકારને આગ્રહ કરે છે. કોલોનીઓના કામી બેદવાળા કાયદા હીંદી પ્રજાને અપમાન કરનારા હોવાથી તેનાં માદાં પરિણામ તરફ વડી તથા હીંદી સરકારનું જ્ઞાન ખેંચવાની આ લીગ મોતાની દરજ્જા સમજે છે, અને શહેનશાહી છે તે જોવાનું છે.”

ના અમલના સવાલમાં મોતાનું વકાવણું જાહેર કરી, રાજદારી વિષયમાં કામી બેદ નહુદ કરવાની વડી સરકારને આ લીમ દ્રઢતાથી અરજ કરે છે.”

મી. મહમદ અલી જુરસાદાર ભાષણ દરમ્યાન બેદવા કે સંપ અને સ્વદેશાભિમાનનો હાખસો બનાવનાર ટરાંસવાલ ના હીંદીની સ્થિતિ સમાન મનને હજારી નાખનાર ખીજી એકે સવાલ નથી. હીંદીઓની દક્ષાકીઓ નામનીજ છે એવી ટીકાઓ તેમણે વિકકારી નાખી હલકાઈ નો સ્વીકાર કરાવનાર તે કાપદો હીંદુસ્તાન તો શું પણ આખા એશીઆને અપમાન પહોંચાડનાર છે. તેથી જાણશું અને સહપંદની હુદમાં ગણતરી થાય છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની તકલીફ આપુ રહેશે ત્યાં સુધી હીંદીમાંથી એનાકિ (ખુનામરખી) કેમ નાહુદ થઈ શકશે? આ સવાલપર સરકારે તુરત ધ્યાન આપવું જોઈએ. દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી પ્રજા તેમની સાથે પણ જેમ વરતે છે અને વડી સરકાર તે સામે નિરખાય છે એમ જ્યારે એક સાદો ખેડુ પણ કહે તો પછી શું થઈ શકવાનું છે? સહુથી મોટામાં મોટી ખરાબી તો તેમાં સમાયેલી છે. તેથી તેનો બદલો લેવાનો મકકમ મત તેમણે જણાવ્યો.

ઉપરના હરાવને મી. જહુર અહમદે ઉરદુમાં ટેકા આપ્યો.

મી. પોસાકને આમંત્રણ મળવાથી તેમણે હુંકમાં લડતનું જ્ઞાન કર્યું; અને મુસલમાનોની ખાસ તકલીફનું વિવેચન કર્યું. તેમના ભાષણ વખતે ચરમ ચરમના પોકારોથી હોલ વારે વારે ગાજી રહેતો હતો.

હેલ્ડે એક ખાસ હરાવથી લીગે રા. ૧૦૦ આ હંડમાં આપ્યા. ખીજી રકમો મળી કુલ રા. ૨૬૫૦ થયા.

પછી ના. આગાખાન તથા આરકાટના પ્રીન્સ તરફથી નીચેનો તાર મોકલવા લીગે બહાલી આપી:—

“ટરાંસવાલના હીંદીઓ તરફ અંતઃકરણની દિલસેજની ઓલ્ડ-ઈડિઆ મોસ્લેમ લીગ ખાતરી આપે છે, તથા તેમની ફતેહ માટે દુવા મુજબર છે.”

પ્રાકાશરમની મ્યુનીસીપાલિટીમાં એક સભાસદની ચુટણીમાં એક હીંદી નામે મી. ઇબ્રહીમ ખાનનું નામ એક મોરા રેટપેવરે આપ્યું છે. ચુટણી તારીખ ૨૫ મીએ મવાની છે. તે વેળા શું બને મોતાની દરજ્જા સમજે છે, અને શહેનશાહી છે તે જોવાનું છે.

લડતવિષે પરચુરણ ખખરો

થીઓસેરીના મયક અદીઆર ખાતેથી નીકળતા ચોપાનીઆમાં મીસીસ એની બીસેંટ લખે છે કે:—

નાતાલના એક હીંદીએ થોડા વખત પર તેના છોકરાને સેંટ્રલ હીંદુ કોલેજમાં લખવા મોકલ્યો હતો. બાળે તેના આપને પણ પાંચમાઝ થઈ પાછા ચાલ્યા આવવું પડ્યું છે. ટરાંસવાલ જ્યારે સ્વતંત્ર હતું ત્યારે કલરડ લોકોપર જુલમ કરવા માટે તેને મંથરે ઘટતી સજ્જ કરેલી. પછી હીંદી અને અંગ્રેજનાં લોહી બેગાં રેડાયાં અને બેપર સંસ્થાન બિટનના કમળમાં આવ્યું. તે દોલત અને તે લોહી દોળવાનું ફળ હવે નાહુદ થયું છે. જોએ સજ્જારખાર માટે નાલાયક લાગતા હતા તેમના હાથમાંથી તે લઈ લેવાયો ને ફરી પાછો મુકવામાં આવ્યો! હવે, ફરીથી દુઃખો અને ત્રાસનો પોકાર આકાશ સુધી ઉંચે પહેંચવા લાગ્યો છે, અને દુનિઆના માલીકના કાનમાં તેનાં પડધા પડતા હશે. બિટન કે જે પહેલા વચ્ચે પડ્યું હતું તે શું હવે રીપબ્લીક કોલોની થયું તેથી નિરૂપાય છે? તેના હાથને એક વખત છતવા સમરથ હતા તે રક્ષણ કરવા શક્તિમાન નથી? અરે, ખચીત નહીં. જે રાજનું તાજ ધરાવે છે તે સતનો દંડ પણ રાખે છે, અને તેના તરફથી આજ પ્રજા આશા રાખે છે કે જુલમના બંધ તેડવામાં આવશે, અને દુભાએલાઓ છુટા થશે. આવાં મોટાં કામો માટેજ રાખઓને રાજ કરવાનું હથરે સોંપેલું છે.

નેશનલ કોંગ્રેસમાં દક્ષિણ આફ્રિકા વિષે જે હરાવ પસાર થયો હતો તેની અમલતા વિષે લખતાં મુંબઇનું જામે જમશેદ લખે છે કે:—આ બાબતમાં કોંગ્રેસે આખા હીંદીની લામણી બરોબર ખરા દિલથી દેખા છે તેમાં શક નથી. આખો દેશ જામન થયો છે, અને બધી પ્રકારે દક્ષિણ આફ્રિકાના દુઃખી બાઇઓ ના હાથ મળજીત કરી તેમની પડખે ઉભવાનો તેણે હરાવ કર્યો છે. આવી લામણી ખીજી કોઇ સવાલે ઉત્પન્ન નથી કરી; અને ન્યાય મેળવવાના નિશ્ચયથી ખીજી કોઇ બાબતમાં આટલી એકત્રતા નથી થઈ.

તા. ૬ મી ફેબ્રુઆરીએ કલ મારકનસ માં વરહીમજેન કલખમાં મી. રીએ દરાજ

વાલની લડત વિષે આપણુ આપેલું. તેમાં સર મચ્છરજી લવનગરી પ્રમુખ સ્થાને ખીરાજીના હતા. મી. રીચે જણાવ્યું હતું કે ગોરા હામદારે, દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરાને જીલ્લામંત્રી રીચે વરતનાં અટકાવવાનું વડી સરકારને કહી શકે છે.

તા. ૨૫ મી જાન્યુઆરીએ મી. પેલાકે બંગાળી તથા ખીજા છાપાઓપર એક કાગળ લખ્યો છે તેમાં ટરાંસવાલના મામલાનો ફરીથી ચિતાર આપ્યો છે, છાપાનું વલણ, તેમજ સમજી માણસોને મત ધીમે ધીમે ફરવા માડ્યો છે તે તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું છે, તથા ટરાંસવાલની બહાદુર ટુકડીઓ જીત મળ્યા વગર અટકવાની નથી તે ઉપર ભાર મુકવામાં આવ્યો છે, અને છેવટમાં હીંદે પેતા તરફથી લડત અને ટેકા આપી રાખવો એવી લલામણુ કરી.

ટરાંસવાલ કમીટીમાં પેતાની સામેલ ગીરી આપવી એવી મતભજનો એક ગત્ર મી. જોખલેએ નામદાર આગાખાન ઉપર લખ્યો હતો તેના જવાબ લખનાં નામ દાર આગાખાન લખે છે કે “ મને લાગે છે કે આપણી સનમુખતા સહિથી જરૂરી સવાલોમાંનો એક સવાલ આ છે, અને હું દીક્ષાજનીથી આશા રાખું છું કે ટરાંસવાલમાંના આપણા હમવતનીઓને ટેકા આપવાને અને પેતાની મદદનો હસ્ત લાખાવવાને આપણા દેશના સભળા વરજના લોકો સામેલ થશે.”

રંજુન ખાતે યએલા ટરાંસવાલના ૬૩ માની જણવા લાયક રકમોમાં રૂ. ૫૦૦ મી. એ. કે. એસ. જમાલ તરફથી તથા રૂ. ૧૦૦૦, મી. એ. જી. પી. આપર તરફથી છે.

તા. ૪-૧-૧૦ ના અંકમાં અલ્હાબાદ નું લીડર કહે છે કે ટરાંસવાલના હીંદીની લડત કલિપસમાં સત્યાગ્રહના ઉમદા દાખલા તરીકે રહેશે. તેમનાં કુખોનો હેવાલ હીંદુસ્તાનના લોકોના લાંબાપના ઇતિહાસ ઉપર એક અમલની અને મોટી અસર પેદા કરશે.

ડરમનમાં આઠા અને મકાઇની એક મીલ કલ્યા માટે નાતાલ મીલનો એક અગાઉનો મેનેજર વિલાયતની પેઢી સાથે મસલત અલાવેલો.

લડત તરફ હીંદો બાઇઓની દિલસોજી

ટરાંસવાલની લડત માટે હીંદમાં રની આમાં ઘણી શાયણી ફેલાઇ છે. સેવા સદનવાળાં મીસીસ જમનાબાઇ સહકૃષ્ણે જે ઉપાણું કંચુ છે તેમાં પૈસા ભરનારી બાઇઓનાં નીચેનાં કેટલાંક નામોથી તેમની લાગણીનો ખ્યાલ આવી શકશે:—

મીસીસ મણેકજીભાઈ મોતીલાલ કવેરી રૂ. ૧૦૧, મીસીસ જમનાબાઇ વીજુવન દાસ માલવી રૂ. ૧૦૧, મીસીસ કમલા બાઇ ઘેલાભાઈ દરીદાસ રૂ. ૧૦૦, મીસીસ જમનાબાઇ નગીનદાસ સહકૃષ્ણ રૂ. ૫૧, મીસીસ લીલાવતી ભગવાનદાસ મોતીલાલ રૂ. ૫૧, મીસ મોતીબાઇ ભાઇ દાસ રૂ. ૨૫, મીસીસ લલીતગવરી મંજાશંકર જીવજીરામ રૂ. ૨૫, મીસીસ માણેકજીભાઈ માણેકચંદ લાલચંદ રૂ. ૨૫, મીસીસ પારવતીગવરી જમીયતરામ જીવજીરામ રૂ. ૨૫, મીસીસ કૃષ્ણગવરી ચીમનલાલ શૈતલવડ રૂ. ૨૫, મીસ ચતુરા બહેન ત્રીજુવનદાસ માલવી રૂ. ૨૫, મીસીસ ચંચલગવરી ગીરધરલાલ દરીદાસ રૂ. ૨૫, મીસીસ તેજકારબાઈ જમનાદાસ અને કલાવતી ભવાનીદાસ મોતીલાલ રૂ. ૨૫, મીસીસ મુદરબાઈ હંસરાજ ઠાકરશી રૂ. ૨૫, મીસીસ કાશીગવરી ત્રીજુવનદાસ મળજર રૂ. ૨૫ વગેરે વગેરે.

ઉપરુ ૬૩ જાનેવારીની ૨૭મી તારીખ સુધી રૂ. ૧૪૦૦ ની રકમે પહોંચ્યું હતું.

આમની સલામાં સવાલ

શુકરવારના છાપામાં નીચેનો તાર પ્ર મટ થયો છે:—લેખર પક્ષના મી. જેમસ ઓગ્રેડીએ હમી મારચે, નાતાલના ગીર મીટીયામાં સંખ્યાબંધ આપનાત થાય છે તે વિષે તથા તેઓને આપવામાં આવતી વરતણુક વિષે ઘણા સવાલો પુછ્યા હતા. જરમીસ્ટનમાં ચેપી રોગ ફેલાવાની બાબતમાં અને તે સંબંધમાં બરતરફ કર્યાના સંજોગો વિષે પણ સવાલ પુછ્યો હતો.

જવાબમાં માર્ટર ઓફ એલીએન્ડે કહેલ કે નાતાલમાં હીંદીઓને સારી રીતે રાખવામાં આવતા હોવાથી તપાસની જરૂર નથી. જરમીસ્ટનના મરજ બાબત કંઈ ખબર મળ્યા નથી, અને એવી રથા નીક બાબત ટરાંસવાલની સરકારના પ્યા નથી વાત છે.

ગીરમીટીયા મજુરનો સવાલ

કેટલાક અભિપ્રાય

“ નાતાલ એડવર ટાઇમ્સ ”

“ નાતાલ એડવર ટાઇમ્સ ” એક લખાણુ દરમ્યાન જણાવે છે કે—ગીરમીટીને લગતા કમકાના બળરેથી ગોરા અમલદારો કંઈ ચમક્યા નથી. હીંદમાં ઉભો થએલો ચુસ્તો શંત પાડવા માટે કેટલીક વરાળ કાઢી નાખવાના કારણસર એ ઠરાવ પસાર થયો હે.ય એમ ધારવા કારણ છે. જ્યાં સુધી મુલેકની મસલતનો અંત આવે નહીં ત્યાં સુધી એ બાબત મુસલતવી રાખવાનું મી. મેક્સવેલે કહેલું તે અરથ સુચક છે. હીંદી, વડી, અને નાતાલ સરકાર વચ્ચે પત્રવહેવાર નિરંતર ચાલ્યા કરે છે; અને એ તો ખુદશું થઇ ગયું છે કે જે લાઇસેન્સ બાબતમાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ કરવાનો હક ન આપવામાં આવ્યો હોત તો ગીરમીટીયા મજુરી ચાર માસ પહેલાં બંધ થઇ હોત. આ અપીલનો હક હવે આપવામાં આવ્યો છે. તેથી એવું ધારવામાં આવે છે કે ગીરમીટીનો સવાલ કેટલાક વખત માટે સહી સલામતીમાં છે.

સર લીજ હયુલેટ

આ બાબતમાં “ એડવર ટાઇમ્સ ” ના પ્રતિનિધિને સર લીજ હયુલેટે જણાવ્યું હતું કે—વેપારી માટે જે જોઇએ છીએ તે મેળવવા માટે ગીરમીટ સામે થવામાં આવે છે. મારો મત એવો છે કે મહ બેઠકો વખતે વેપારીઓને ઘટતી રાહત મળેલ છે; અને તેથી આપણી જરૂરી આતોને વડી સરકાર નુકસાન નહિજ પહોંચવા દીએ.

“ નાતાલ ટાઇમ્સ ”

“ નાતાલ ટાઇમ્સ ” એક લખાણુમાં જણાવે છે કે—કલકત્તા કાઉન્સિલના ઠરાવથી અમે અચંબો પામતા નથી. અચંબો તો એજ છે કે એવો ઠરાવ વહેલો પાસ કરવામાં આવ્યો નથી. હીંદી સરકાર પેતાની પ્રજાને સારી રીતે રાખવાની માગણી કરે, અને તેટલા માટે તેના હાથમાં જે એક હથિઆર છે તે વાપરે એ કુદરતી છે. ચીના મજુરોને તો ગીરમીટી આ હીંદી કરતાં ઘણું વધારે પગારે, અને વધારે સારી રીતે રાખવામાં આવતા. ને તે છતાં ચીનાઓને પાછા મોકલવાનું હરકું છે. ગીરમીટ બંધ નથી થઇ, કારણ કે તેમાં માત્ર બ્યામ કરવાની વાત

હતી, અને ન્યાયની વાત તરફ ધ્યાન આપનારા યોગ્ય હોય છે.

“ મરકુચુરી ”

તા. ૮ મી મારચના અંકમાં એક મુખ્ય લખાણ હરમાન “ નાતાલ મરકુચુરી ” લખે છે કે:—

અરી હકીકતો તપાસતું તો, કેટલાક માણસો કહ્યા કરે છે તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાની બાબાદીને હીંદીઓ નડતરરૂપ છે એ સાબીત કરવું અસંભવિત છે. નિષ્પક્ષપાતપણે તપાસ કરતાં એશીઆટીક ના દેવેલીઓને પણ કબુલ કરવું પડે છે કે નાતાલના ઉદયોગની ખીલવણીમાં તથા કરકસરમાં હીંદીઓએ જેવો તેવો ભાગ નથી લીધો; પણ હીંદી અને ગોરા વચ્ચે સમાજિક સરખાપણાનો તો સવાલજ નથી, તેમજ તેને રાજદ્વારી હોમ આપવા સામે ગોરી પ્રજાનો ધણો ભાગ અત્યંત વિરુદ્ધ છે, તે જોતાં હીંદીઓના પોતાના કાલાને ખાતર પણ ગીરમીટનો રીવાજ રહેવો ન જોઈએ. હીંદી ભોલીવાળા ધણા સ્ત્રી પુરુષો અહીં છે. તેઓ અહીંજ જન્મેલા હોવાથી સાઉથ આફ્રિકનજ મજામ. તેઓએ બીજા દેશ જોયોજ નથી. ગીરમીટની રીત આ ભાતના લોકને હર કત કરતા છે, તથા તેમની સામેના દેવેલમાં વધારો કરનાર છે. તેથી તેઓના લજાને ખાતર વધુ ગીરમીટીયા હીંદી આવતા બંધ થવા જોઈએ. એટલે ગોરા, નેટીવ અને અહીં જન્મેલા હીંદીની નજરથી જોતાં પણ ગીરમીટ બંધ થવી ઘટે છે. જે મજુરોને શહેરીના પુરા હક ન આપવામાં આવે એવા બહારના મજુરોપર આધાર રાખનાર દેશ જોઈએ તેવો આભાવ થઈ શકે નહીં.

“ રાંડ રેલી મેલ ”

જેહાન્સપરમનું “ રાંડ રેલી મેલ ” લખે છે કે:—કુલીથી મોહાએલા કેટલાક ખેડૂત ની પેઠે આપું નાતાલ કુલીને મામે છે એ અમે માની શકતા નથી. ગોરાઓ એ આરટરેલીઆને ખીલવું છે તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાને પણ ખીલવી શકે. એશીઆટીક મજુર વગર આ મુલકને ન ચલાવી શકાય એ વિચારને મળતા થવા અમે ના પાડીએ છીએ. નાતાલ ના જે ખેડૂતો એશીઆટીક મજુર વગર ન ચલાવી શકે તેમના માટે બહેતર છે કે તેમણે તે જમીન ખીજ લાયક ખેડૂતો ને સોંપવી. ટરાંસવાલના ગોરા તેમનાથી જુદા વિચારના છે એ સતોતાની વાત છે. જે ગીરમીટીયા આહુ રાખવામાં આવશે તો આખો મુલક માનમાલ પડે દક્ષિણ

આફ્રિકાને હીંદીઓ એક લાગ બનાવી નાખવા આપણે માગતા નથી.

મી. ટેથામે

મારિસઅરગમાં ગોરાઓની એક સભા આગળ મી. ટેથામે ગીરમીટીયા મજુરો ના સવાલ ઉપર લાપણ આપ્યું હતું તેનો સાર નીચે મુજબ છે:—

યુનીયન પારલામેન્ટને જે એક મોટામાં મોટો સવાલ હાથમાં લેવો પડશે તે ગીરમીટીઆનો છે. તે બાબતમાં ત્રણ રસ્તા છે. (૧) આહુ સ્થિતિ કાયમ રાખવી. (૨) તેમાં ફેરફાર કરવા. (૩) ગીરમીટ સાવ બંધ કરવી. પહેલી રીત પ્રમણે વરતવું એ અસંભવિત છે. તેમાં ફેરફાર કરવા નાતાલે ધણી દોશીશ કરી હતી પણ તેમાં તે નિષ્ફળ નીવડેલ છે. હવે ગીરમીટ સાવ બંધ કરવાના સવાલ ની સામે આપણે ઉભા રહેવાનું છે. ગીરમીટ બંધ કરવી તે સાવ નુકસાન કારક છે એમ સમજવાનું નથી, તેમાં નુકસાન છે તેમ કાયદા પણ છે. હું બતાવવા માગું છું કે ગીરમીટીયા લાવવા તે વાત સારી નથી, તેમ જરૂરની નથી. હું દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરાઓએ યાદ રખાવવા માગું છું કે તેમના ઉપર મોટી જોખમારીનો બોલે છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી પ્રજા ઉભી કરવાનું કામ તેમનું છે. જપાન અને જરમની ઉદ્યમ થી ચડ્યાં છે. દક્ષિણ આફ્રિકા શું કરશે? શું તેઓ પુરવના લોકને તે કામ આપી દેશે? અહીં જે દેખરેખ રાખનારાનો ભાગ ભજવવામાં આવે છે તેટલાથી કોઈ પ્રજા જીવી શકતી નથી. એશીઆટીકથી આ મુલક ભરી દેવાથી ગોરાઓને ક્યાંથી દાખલ કરી શકાય?

એશીઆટીક અને પશ્ચિમની પ્રજાઓ ની નીતિ અને સુધ્ધિમાં જમીન આસ માનનો તફાવત છે. રમની વાત હું અહર દાખલ કરતો નથી. મુસલમાની ધરમ દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઝપાટાબંધ પમપેસારો કરતો જાય છે. આફ્રિકામાં મુસલમાની ધરમનો ફેલાવો અટકાવવો એ તમારી ફરજ છે. “ આફ્રિકા આફ્રિકાનો વાસ્તે ” એમ જાહેર કરવાનો વખત નથી આવી લાગ્યો? નેટીવોને હાંડી કાઢવાનો તમને હક નથી.

એશીઆટીકની રહેણી ગોરા કરતાં જુદાજ પ્રકારની છે. એશીઆટીક અહીં આ છે તેથી ગોરા હાલકા પડે છે. એશીઆટીકના આયગથી જે સુધરે દાખલ થાય છે તેથી પડતી થશે. એવું કહેવા માં આવે છે કે એશીઆટીક ન હોય ને

આ કોલોનીના કેટલાક ઉદ્યોગોને નુકસાન પહોંચે. મારા મત પ્રમાણે તો જે મજુરો દેશને પાપમાલ કરે તે મજુરોથી ચાલતા ઉદ્યોગો હોયજ નહીં તોપણ સાર. પણ મને લાગે છે કે એશીઆટીક મજુરની ખામીથી આ ઉદ્યોગોને હાની પહોંચવાની નથી. કવીન્સલેન્ડમાં ચીનીની ખેતી ઉપર ૮૨૦૦૦ ટન ચીની થતી. કાળા મજુરોને કાઢ્યા પછી વરસ માં ૫૮૮૦૦૦ ટન થવા લાગી. આ અખતરો આપણે નાતાલમાં અજમાવવો જોઈએ. કરમનના દીવાસળીના કારખાના માં હીંદી મજુરો દના. હવે ત્યાં ગોરા મજુરો રાખ્યા છતાં તે કારખાનું આબાદી માં છે.

છતાં જે એશીઆટીક આ મુલકમાં હાલ છે તેમના તરફ ધાતકી કે નિરદય થવા હું ધારતો નથી. તેઓ આપણા આમનજીને લીધે અહીંઆ છે. તેમની સામે રમની અદાવત ઉભી કરવાની હું સામે છું. આ યોગાને આ કોલોનીમ થી નિકાસ કરી શકાય એ હું જાણતો નથી; છતાં હીંદીની મોટી વસ્તિને આ કોલોનીમાં દાખલ તો નજ થવા દેવી જોઈએ.

જેહાન્સપરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

જેહીઓની મુલાકાત

મયો નવીવાર કેહીઓને મળવાનો હતો. તેથી મીસ રલેસીન, મી. કોલ તથા મી. આઇઝાક ડીપકલુકની જાત્રા કરવા ગયા હતા. વરસાદ વરસતો હતો તેની તેઓ એ દરકા ન કરી. તેઓ મી. સોરાબજી, મી. સોડા, તથા મી. હરીલાલ ગાંધીને મળી શક્યા હતા. બંધાની તખીયન સારી હતી અને બધા હીમતમાં હતા. આ ત્રણે જણાના જવાથી જેહીઓ રાજ થયા ને આભાર માન્યો.

વધારે જેહી

મી. થંબી નામકુના દીકરા મી. કુપ્ત સામી નામકુને તેમજ મેજર થોમસ, મી. નારણસામી પીલે, મી. પી. મુનસામીને સોમવારને દીવસે ત્રણ માસની જેલ મળી. તેમની સાથે બે ચીનાઓ પણ ગયા. આગરે શુકરવારે મી. ગોર્લિસામી પડીઆ ચીને ૭ અઠવાડીયાની જેલ મળી અને શલીસરે મી. તલા, પેરે મલ તથા મી. જી. એક ફરારીઓને તેજ ન જેલ મળી અને

એક ચીનના પાંચ આવાડીયાની. એકજ માણસરે એકજ યુદ્ધને સર આમ નોખી નોખી જોઈ આવી છે. શું જુદે દે હાડે જુદી જુદી મુદતની સજા હાવતા હશે? બધા જોઈઓ પુરી કેસ લેવા રાજી હતા.

હજી કેસો બહુ મુલતવી

રાખ્યાજ કરે છે. એટલે બધારે માણસરેટ પુરી જોઈ આપે છે ત્યારે એમજ બને છે કે કાયદા ઉપરાંતની જેલ સત્યાગ્રહી બોમ્બે છે.

મી. વલ્લભરામ છીજાભાઈ પકડાયા છે ને તેને દેશનીકાલ કરવાનો હુકમ થયો છે. તેને રજીસ્ટર થવાનું સુચવતાં તેણે ચોખી ના પાડી ને હાપારનો હુકમ લીધો. તે નાતાલના પશુ રહીશ હોવાથી નાતાલ હાપાર થશે એવો સંભાવ છે.

મી. એસ. કે. ખોખ, મી. કાંગા પડી યાત્રી, મી. ત્રીવેંદરમ એટલાને પણ હાપારનો હુકમ થયો છે.

મી. ડેવીડ એન્થની તથા ખીજા ચારને પ્રોટ્રીયામાં પકડવામાં આવ્યા છે. તેઓ ના કેસ તો ૧૫મી સુધી મુલતવી રહ્યા છે.

મી. ભાયાતને બેડી

મી. ભાયાતને કાયકડી નાખી માલની ગાડીમાં ડીપકલુક લઈ ગયા છે. મી. ભાયાત ગમતમાં હતા. સરકાર ભલે આવાં અપમાન કરે. જેમ વધારે કરશે ને જેમ આપણે વધારે દુઃખ સહન કરશું તેમ અત નમ્રદીક આવશે.

ચીનાની હીમત

અમે અફઝાડીયે એક ચીના સત્યાગ્રહી નો ફોરટે રજીસ્ટરનો નંબર માગ્યો. તેણે શરૂઆતમાં જવાબ આપ્યો “શું મારું નામ બસ નથી? હું અહીં ૧૮ વરસથી છું. તમને નંબર છે? શું લોરડ સેલ બેરનને નંબર છે? આપું પાણી એશી આડીકને સત્યાગ્રહેજ ચલાવ્યું છે. કડગરસડોરપ ગે.રા વેપારી મડજ આ મડગમાં સુધારા કરવા માગે છે ને તેમાં ‘બ્રાહ્મણ લીગ’ તથા ‘ટરેડ પ્રોટેક્શન સોસાયટી’ ને મેળવી દેવા માગે છે. આ સુધરેલું મડજ એવો એક ધારો ધડવા માગે છે કે જેથી હોદી વેપારીની હરીફાઈમાંથી ગે.રા વેપારી બચે. હોદી વેપારી ભ્રમતા હશે એવી ઉમેદ રાખું છું.”

મી. મુથુને હાપાર

ની સજા થઈ છે. મી. મુથુને કેસ દુખ હાથક છે. તે પોતે જુદા છે. ફરંસવાંત્રના પુરાના રહીશ છે. તેની એ.રન આંધળી

તે આદેશમાં રહે છે. આવા માણસને હાપાર કરશે એ જુલમનીજ વાત મળ્યા. મી. ક્ષીનીયા મોર્વોઈ, મી. સકરાવતી, મી. સુખાચ, અને મી. કડીરા નાઇકુને પકડ્યા છે. તેનો કેસ પંદરની તારીખે આવશે.

હોદી સોની

મી. લલુ વનમાળીની ઉપર અલુધલુ સોનું રાખવાનું તહોમત હતું. મી. વેન ડરબરમની કોરટમાં આજ કેસનો નીકાલ બગાઈ થઈ મએસો એ છ ઓ. ના વાંચનારને માફ હશે. તેમાં એવો હાવ થયો હતો કે કાગીનો નાળાને જે સોના ની દાળ પાડી હોય તે અલુધલુ અથવા કાચું સોનું ન મળ્યા. આ ભતનોજ હાવ હાલ સુપરીમકોરટે આપ્યો છે. આ ઉપરથી હવે “રાંડ ડેલી મેલે” ટીકા કરવાનું શરૂ કર્યું છે કે સોનેરી કાયદો એવી રીતે સુધારવો કે એક વીંદીને ગાળા હોય તો તે પણ યુદ્ધો મળ્યા. આ બાબત ઉપર આપણે સંભાળ રાખવી પડશે. “ડેલી મેલ” નો લખનાર એમ પણ જણાવે છે કે કાચા સોનાની ચોરી કરનારા મુખ્યત્વે હોદી તથા ખીજા કળા માણસોજ છે.

મોકસબરગમાં જુલમ

મોકસબરગના હોદી જેનો માલ એ પાઉંડ સાડ વેચાવાનો છે તેની બાબત માં ફરજીને પા. બેના કંડ બદલ પા. ૯-૧-૯ આપવા પડશે કેમકે પા. ૭-૧-૯ સેજના ખરચાનો થશે. આવા દેખીતા અંધ જુલમથી કું તો રજી થાઉં છું. મોકસબરગના હોદી હીમત રાખે એટલે બસ છે. અપીલ કરી છે તે ચલ વરીકે નહીં તે હજી બાલુવાનું રહ્યું છે.

મી. હાજી હમીદ તથા મી. એચ. એ. અલી વતી ન્યુટાઈન સ્ટેડ રિપે મી. એસનસને મ્યુનીસીપાલિટીને નોટીસ આપી છે કે કળા માણસો વિષે જે બધી કરી છે તે એરકાયદેસર છે ને એ-ચો લેવી જોઈએ.

જુટયા

જુલવાર.

મી. ગેવિંદ સામી એટી તથા મી. ગ્રહ સામી નાઇકુ આજ (જુલવારે) જુટયા. તેઓ ખમર લાવે છે કે મી. મણીલાલ આંધીને ડીપકલુક લઈ ગયા છે.

વધુ જેલમાં

મી. જોન તથા મી. દોરા સામી નાઇકુ ને છ અફઝાડીયાની જેલ મળી છે. મી. ડેવીડ એન્થનીને પણ માસની જેલ મળી છે.

હાપાર

મી. જી. એસ. ફરાંસીસ તથા મી. કે. મહમદને હાપારનો હુકમ થયો છે.

મી. ચેટ્ટીઆર હામમાં

મી. ચેટ્ટીઆર ખુબ કામ કરી રહ્યા છે. તે ધોખીઓમાં જઈને બાપણો કરી રહ્યા છે ને ત્યાં બધાને શુર ચકાવે છે.

ડેલાગોઆબેની તકલીફ

જેને ડેલાગોઆબે મારહત સરકાર હાપાર કરે છે તેને જે તકલીફ પડે છે તે બહુ સખત છે. આમાં બધા સત્યાગ્રહી ઓ નથી હોતા. કેટલાકને બ્યાજખી રિને પણ હાપાર કરવામાં આવે છે છતાં જુલમની સામે તો થયુંજ પડશે. મી. અનસામી નાઇકુ કે જેને સલગ્રહી તરીકે હાપારકરેલ છે તેલખે છે કે તેને મી. દાદા સાહેબ અને તથા મી. દાઉદ શેખને ડેલાગોઆબેની હાપાર લઈ ગયા ત્યારે ખાવાની પણ સમવડ ન મળી. ને વળી કેદખાનામાં રહેવામાં પણ શી. પ/- તેઓની પાસેથી લીધા. ડેલાગોઆબેના હોદીઓને આ બાબત ખબર રાખવા તાર કર્યા છે પણ તેમની તરફથી કંઈજ જવાબ નથી. આ ખોટું જ મળ્યા. તેઓની આની સાધારણ ફરજ શું તેઓ અદા નહીં કરે? જુખ્યા હોદીની બરદાસ ન થાય એ આપણો નવો ધારો મળ્યા!

ખાતકીપણું

મી. સુપાયને પકડ્યા તે વખતે તે કાકતરને ત્યાં જતા હતા. તેની ચોરત બચ્યાની પીડમાં હતી. આમ છતાં તેણે જેલ ઉપર છુટવાની પણ ના પાડી. કાંઈ લાઝમ ધને મોકલ્યો ને પોતે જેલ ગયા. ફરમાન બાંધને બે બચ્યાં અવનર્થા ને તે બંને મરણ પામ્યાં છે. આપું તામીલ કામ તો કરી રહી છે, પણ ખીજા હોદીનાં હાલ પીગળશે?

ખોજે દુઃખક હાખલો

મી. વીરા ફરાંસીસ હાપાર થયા ત્યારે તેની મા તેને જોવા ગઈ. તેનાથી વિરોધ દુઃખ સહન ન થયું તેથી તે બેથુદ થઈ પડી મઈ, અને હજી ખીમાર છે. જે મી. વીરા ફરાંસીસે કાયદો કબુલ કર્યો હતો તેને કંઈજ અડચણ ન આવત. પણ તેણે દેશના માનને ખાતર આપું દુઃખ ઉઠાવ્યું છે.

એક ખાણ કામના સંચામાં બોઈલરનું કામ કરનારે નોકરી કરતાં બાંખ શુભા વચાથી તેને પાં ૩૭૫ ની નુકસાની અપાવવામાં આવી છે.

એક દિલસોજ ગોરાના વિચાર

નાતાલની લેખર પાટીના એક આગેવાન મેંબર મી. ડબ્લ્યુ. ટી. કલારકનો એક કાગળ રચનાત્મક જાણમાં પ્રગટ થયો છે, જેમાં તેમણે ટરાંસવાલની લડત પર તથા દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદી સવાલ પર નીચે મુજબ વિચારો જણાવ્યા છે:—

કુનીયન વખતે હોદી સવાલ પર સખત મતબેદ ઉઠવાનો. એ સવાલનો ફક્ત સુધરેલા જમાનાને અનુસરીને કરવો પડશે. રામબેદ તથા દેવેષને ખાલુએ મુકવા પડશે. હોદી પ્રત્યે વારંવાર સમજ વમરનો આંધળો દેવેષ ખતાવવામાં આવે છે; પણ આગળ જતાં હોદી કરતાં કચરડ લોકોનો સવાલ ધણી રીતે મુશીબત બરેલો થયે પડશે એમાં શક નથી. કાળા અને પીળા વચ્ચેનો સવાલ એવો બાગે થયે પડશે કે ડચ અને અંગ્રેજોનો સવાલ લેખામાં નહીં આવે, જે હોદીએ અડી ના હકાર રહીય થયા છે તેને કોલેનીસ્ટ જ ગણવા જોઈશે. ટરાંસવાલની રાજનીતિ ખોટી અને મુરખતા બરેલી છે, અને તેથી અહીંના તથા હોંદુસ્તાનના હોદીએ સાથે બહુ મુશીબતો હવી થવાની છે. તેઓને એવી અસર થયે છે કે સહેનશાહતના અમુક વિભાગમાંથી તેમને ઉખેડી નાખવાનો ગોરી પ્રગ્નના અમુક ભાગે ઉધ્ધતાઈથી જુડે છે. એટલે હવે તેઓએ સલામત કેમ અપભાર કર્યો તે થોડો વિચાર કરતાં કોઈપણ સમજી શકશે. પ્રીટોરીયા મ્યુનીસીપાલિટીનું પમજી હળકળું છે. દરેક સમજી ગોગે તે નાપસંદ કરશે. આની સામે કલરડ લોકો થાય તેમાં નવાઈ નહીં. તે જખરી જીત થયે છે. આ લોકોને કાંઈ હોંદુસ્તાન દેશપાર કરી શકાય તેમ નથી. કેમકે આ દેશ તેમની જન્મભૂમિ થયે પડી છે. તેમનામાં એકતતાના કાપડા સમજવા જેટલી અકકલ છે; અને જે તેમને કને ડચમાં આવશે તે વહેલા મોડો મંબીર માખલો થયે પડવાનો. નમળી પ્રગ્ન પર જીલમ કરનાર નમળો થતો જાય છે તે ઇતિહાસ ખતાવી આપે છે. કલરડને અન્યાય આપવાનું ડચનું વલણુ પ્લિટીશ ન્યાય ગુનિચી વિરુધ્ધ છે. અને ડચના વડનથી દક્ષિણ આફ્રિકામાં તેમજ હોંદ માં પ્લિટીશ રાજ્યને હાની પહોંચે એવું હશે તો આપણે તે ખાલત હાય લેવી જોઈશે. આપણે ગણતુ જોઈએ કે હોંદના તો પ્લિટીશ રાજની કિમતી મીલકત છે. તેની આશિનો અખંધ તોડ

વાધી આખી સહેનશાહતને મંબીર અસર થવાની. હોંદી સિવાય કલરડ લોકોને પણ પ્રીટોરીયામાં બહુ સતાવવામાં આવે છે. કોઈપણ સ્વાભિમાની માણસ તેને સાંખી શકે નહીં. એ તો કલુક કરવું પડશે કે એશિઆટીકા ધણે ભાગે શાંત અને આખરદાર પ્રગ્ન છે. તેઓએ ઉદયોગ તથા આત્મભે મથી માન આપવા લાયક દરજ્જો મેળવ્યો છે. અયોગ્ય એશિઆટીકાને અટકાવવાના રસ્તાઓ છે. પણ જેઓને આવવા દીધા છે તેમને સંપૂર્ણ હક મળવા જોઈએ. આવા લોકોને તકલીફ અપાય તે કોઈપણ આત્મભિમાની પ્લિટીશર સાંખી શકે નહીં. આખરદાર હોંદીએ પોતે કહે છે કે એશિઆટીકા માટે એકદમ ખુલ્લાં દવાર તેઓ માખતા નથી. તો પછી ખાલી રંગબેદ તથા દેવેષને ખાતર તેઓને નાહક હેરાન કરવામાં આવે તે તદન બેરવાજખી છે.

ડરખન અંજુમન ઇસ્લામ સ્કુલ

એક લખનાર જણાવે છે કે—ઉપર ની નિશાળના ઊકરાઓની મીટીંગ તા. ૬ડીએ સવારે ૧૧ વાગે સંપ વિશે ભાષણો કરવા, તથા માજી હેડમસ્ટર મી. ઇસ્માઇલ આદમ દુટલાને માનપત્ર દેવા મળી હતી. મી. ઇસ્માઇલ ગોરા પ્રમુખ હતા. સેક્રેટરીઓએ મીનીટ બુક વાંચ્યા પછી તથા સંપ ઉપર બોલ્યા પછી વિવાર્ધી ઇબરાહીમ દુસેન અમરા, આમદ કચરાદા, ઇબરાહીમ ઇસ્માઇલ ગોરા, ઇસ્માઇલ કાસમ મહેક, મહમદ માલ, સુલેમાન વધી હાસમ, મહમદ સુલેમાન ઇસાક તથા ઇમરાહીમ કાલાજી ઉમરે સંપ વિશે બાધણુ કર્યાં. સ્કુલ ફંડના ડચામાં પૈસા નાખનારનો આભાર માનવામાં આવ્યો. માજી માસ્તર ઇસ્માઇલ દુટલાના કામની તારીફ કરવામાં આવી, ને તે વતન જઈ સહીસલામત પાળ આપ્યા તે માટે સુકરા ના અહા કમ્, ને તેમને પુલની કલગી અપાઈ. કેટલાક બોલનારે ઊકરાઓને અન્યાય આપત નસીયત કરી, ચેરમેન માસ્તર ઇસ્માઇલ સુસાએ નિશાળ સ્થાપનારનો અહેસાન માન્યો, ને માજી માસ્તરની તારીફ કરી. મી. ઇસ્માઇલ ગોરા એ નિશાળાઓને શીખામણ આપી, અને બહેર કરવું કે ડરખનમાં આ અંજુમન ઇસ્લામ સ્કુલ બોલવામાં આવી છે તેમાં ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેજ નિશાળા પણ થાજી છે. પહેલાં એક એક માસ્તર

રાખેલ. મમર હાલ ગુજરાતીમાં તથા અંગ્રેજીમાં એક એક માસ્તરો વધારી દીધા છે. મમર આ સ્કુલની ઝાંઝી આવક નથી, અને ખરચ વધારે છે. તેથી સદરજી સ્કુલના માજી માસ્તર ઇસ્માઇલ આદમ દુટલા અમારા તરફથી અને થી મેનશાહન, નોરથ કોસ્ટ લાઇન, સાઉથ કોસ્ટ લાઇન તરફ ઉપરાણા માટે જવાના છે. તેમને સરવે ભાષણો સારી રીતે મદદ કરશે એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ. જે સાહેબોને પોતાનાં ખચ્ચાં ને ઇલમ શીખવવો હોય તેઓ પોતાનાં ખચ્ચાં અહીં મોકલી આપવા લખશે તો તેઓને રહેવા તથા ખાવાને માટે બંદોબસ્ત કરતાં ધારેલો છે. જેથી સુચના લખેથી તે પર ધ્યાન દેવામાં આવશે. બાદ માજી માસ્તરે આભાર માન્યો, ને ઇલમ લેવા વિદ્યાર્થીઓને નસીયત દીધી. બાદ આવતી મીટીંગમાં માખાપ અને ઊકરાઓની દરજ્જા વિશે ભાષણ આપવાનું ઠરાવી સમા વિસરજન થયું. તા. ૮મીએ મી. માધી સાહેબે નિશાળની મુલાકાત લીધી હતી.

[ઉપરની નિશાળમાં બહુ સારું કામ થયે રહ્યું છે. ઊકરાઓને કેળવણી અપાયા કરે છે પણ વ્યવસ્થાપકોને નિશાળનું મકાન બદલવાની જરૂર જણાય છે. જ્યાં હાલ ઊકરાઓ ભણે છે તે જગ્યા બેજવાળી છે ને આસપાસ કંઈજ મન રંજન થાય તેવું નથી. નિશાળને સરસ મકાન હોવું જોઈએ અથવા તો અસલના ધીરણ મુજબ, અને હાલ પાણુ હાખલ કરવામાં આવ્યું છે તે ધીરણ મુજબ ઊકરાઓને હાંધામાં ને એકાંત ગ્રાડપાનવાળા રમણીય મેદાનમાં બજાવવાં જોઈએ.—અ. ઇ. એ.]

સ્ટીમરોની આવજવ

ડનેરીક—તા. ૩જી મારચે દક્ષિણ આફ્રીકાનો માલ લઈ કલકત્તાથી ઉપડી છે. બ્રીનીયા—ગુરવારે અને આવી પહોંચવાની હતી.

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૮મીએ મુંબઈ પહોંચી છે.

કેસર—તા. ૬ડી મારચે દારેસલ મથી ઉપડી છે, અને તા. ૧૮મી મારચે ડરખન આવી પહોંચવા વકડી છે. તા. ૨૧મી એ ડરખનથી મુંબઈ જવા ઉપડશે.

મહમદી—મારચની આખરીમાં મુંબઈ જવા ઉપડશે.

જેરીસ અમીરઅલીનું ટુંક જીવન ચરિત્ર

હીંદુસ્તાનના એક જાણીતા ઉપરથી અમે જેરીસ અમીર અલીનું ટુંક જીવન ચરિત્ર નીચે આપીએ છીએ:—

ધી રાષ્ટ્ર આનરેબલ સમયે અમીર અલી પી. સી., સી. આઇ. ઇ., એમ. એ., બેરીસ્ટર એટલે આરબ એલાદના છે. અરબસ્તાનથી ધરાનમાં વસેલ તેમનું કુટુંબ ઇ. સ. ૧૭૪૭માં હિંદમાં આવ્યું. થોડા વખત દીલ્લીમાં વસી તે બાહિદના નવાબના રક્ષણ તળે ઉના જીલ્લામાં રહેલ. મી. અમીર અલીના પિતાનું નામ સમયે સદતઅલી હતું. તેઓ તેમના ચોથા પુત્ર છે. તેમનો જન્મ સને ૧૮૪૯ ના એપ્રિલ માસમાં થયેલ. હુગલી કોલેજ માં અભ્યાસ કરી તેઓ ૧૮૬૭માં મન સાથે ગ્રેજ્યુએટ થયા. તે પછી બીજા વરસે એમ. એ. થયા. કલકત્તા યુનીવર્સિટીની સોસાયટી ઇલ ૧૮૬૮ માં તેઓ વિદ્યાવત ગયા. ત્યાં ૧૮૭૩ માં ધનરેમ્પલની બારીસ્ટરની પરિક્ષા પાસ કરી. અહીં તેમણે ૨૩ વરસની વયે હસ્તામી ધરમપર વિદ્વતા ભરેલી ચોપડી લખી પ્રગટ કરી, આથી તેમની કીર્તિનો પાયો નાખાયો. બારીસ્ટર થઈ તેઓ હીંદુસ્તાન આવ્યા. અને બાહ્યેશીથી વકીલાતનો કાર્ય ચલાવી બહુ આખર પામ્યા. તેના માં કલકત્તા પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટની જગ્યા ખાલી પડી અને તેઓ ત્યાં નીમાયા. તેજ વરસે તેઓ કલકત્તાની ધારાસભાના મેમ્બર થયા. તેઓએ મેજિસ્ટ્રેટની જગ્યા છોડી ૧૮૮૧ માં પાછી વકીલાત શરૂ કરી. ૧૮૮૪ માં તેમને કલકત્તા યુનીવર્સિટીની કાયદાની ટાગોર પ્રોફેસર થી માટે ચુંટ્યા હતા. અહીં પણ તેમણે સરસ કામ કરી બતાવેલ, અને તેમના કેટલાંક લાખો અમુક બાબતોમાં દ્રષ્ટાંતરે ગણાય છે. મહામેડનને લગતા કાયદાનું તેમણે પુસ્તક લખ્યું હતું. વળી જે. ઇ. ગુડરોડની સાથે મળી એક બીજું હિંદી કાયદાનું પુસ્તક તેમણે બહાર પાડેલ. વકી ધારા સભામાં તેમણે સમત તથા રાજ્યની સેવા ખતથી બળવી હતી. ૧૮૮૫ માં બ્યારે તેઓ તેમાંથી નીકળ્યા ત્યારે તે વખતના વધસરોય મરહુમ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર રીતે તેમની સેવા સીકરી હતી. ૧૮૯૦ માં તેઓ બંગાળની હાઇ કોર્ટના જજ નીમાયા હતા. આ જગ્યાએ પણ તેમણે સારી

નામના મેળવી. આ જગ્યા છોડ્યા બાદ તેમણે કોમી સવાલોનો અભ્યાસ કરવામાં તથા કેમની હાલત સુધારવામાં પોતાનો વખત રોક્યો. હાલમાં તેઓ લંડનમાં વસી રહ્યા છે. તેઓ સી. આઇ. ઇ., નો ખેતાબ ધરાવે છે.

મહા ૧ જેરીસનનું જીવનચરિત્ર

ગયા હીસેમ્બરના "મોર્ન રીવ્યુ" માં આ મહાન પુરુષનું ટુંક જીવન ચરિત્ર આવેલું છે. અમેરીકામાંથી ગુલામીની જડ કાઢવા તેણે સલામત અપવાર કરેલો, અને તેમાં તેને હોલ મળેલી, એ આ લખાણમાંથી સારી રીતે સમજી શકાય છે. સલામતીનું સાહસ અને બળ કેવું બારી છે તે બતાવવા અમે ઉપજા લેખનું ગુજરાતી ભાષાંતર આપીએ છીએ:—

અમેરીકાના મેસેચુસેટ્સ પ્રાંતમાં આવેલા ન્યુબરીપોર્ટમાં થેર થેર સકર વેચના જતા છોકરાનું નામ કીર્તિ દેવીના દક્તરમાં નોંધાય જશે એવો ખ્યાલ હતો આવી કોઈ પણ તેજ સકર વેચનાર, વીકીઅમ લોકડ જેરીસન તે હયા, સ્વતંત્રતા અને ધનસાધનો બક્ત એ નામે આજે આખા અમેરીકામાં પુખ્ત છે.

તેનું બચપણ બહુ દુઃખમાં પસાર થયું હતું. બાપે કુટુંબને છોડી દીધેલ. તેની મા પોતાનું અને ત્રણ બાળકોનું પોષણ કરવા રાત દિવસ મજૂરી કરતી. તે દ્રઢ મનની અને બહુ ઉદ્યોગી હતી. સત્ત્વ અને ન્યાયની દેવી હતી. નાના લોકમાં તેની માતાના આ ગુણો વારસે ઉતર્યા હતા. સંસારના કમડામાં તેને નાનપણથી જ ઉતરતું પડ્યું હતું. તે વરસ પુરું થયાં તેલમાં મેચીની દુકાને ફરતીયર બનાવનારની દુકાને તે શીખાડે તરીકે રહ્યો. પણ તે બેમાંથી એકે ઘણી શીખ્યો નહીં કમક સારા નસીબે તેને "ન્યુબરીપોર્ટ હેરલ્ડ" નામના જાણીતા ઓરીસમાં બીજાં જોડવાનું કામ મળ્યું. આ કામ તેને બહુજ મળ્યું. તે ઝડપથી આ કામ શીખી ગયો. અહીં એને (૧૬૫) લખવાનો શોખ થયો. હતિ હાલ, રાજ્યદારી ત્રિપે તેમજ લાખાઓ નો અપાસ દુરસદના વખતમાં કરવા માંડ્યો. પોતાની સોળ વરસની ઉંમરે તેનું પેહેલુ લખાણ જાણમાં હાજર થવા પામ્યું ત્યારે તેના હરખનો પાર રહ્યો નહીં. અનેક વિષયો ઉપર તેણે આ

અમાણે કેટલાંક વરસ સુધી લખાણો લખ્યા હતા. વીસ વરસની ઉંમરે તેની ઉમેદવારી પુરી થઈ. સ્વતંત્ર થયો કે તુરંતજ તેણે "ફ્રી પ્રેસ" નામનું પોતાનું જાણીતું કાલ્પ માંડ્યું. શરૂઆતથીજ તેણે સ્વતંત્ર વક્ષ પકડ્યું. કોઈની મહેર બાની કે કોઈ માલકના લાજની દરકર તેણે કરી નહીં. આ જાણીતા કારકીર્દી માત્ર ૭ માસ આવી. આ વખતમાં બ્લીગિયર નામના કવિની તેને દોસ્તી થઈ જે જીન્ડગીપર્વત કાયમ રહી.

જાણીતું બંધ થયું એટલે તે બોસ્ટન જઈ રહ્યો. ત્યાં જુદા જુદા જાણનામાં બીજાં જોડવાનું કામ કરી તે જોમ તેમ પોતાનું ગુજરાન કરતો. રાજદારી બાબતોમાં તેનું મન હજી ભમ્યા કરતું. પ્રગતી સેરફ અન્યથ થતો કે તેનું અંતઃકરણ ગુરુસાથી જવાબ જતું. દાર્શનિક કીલ્યાલે તેનું મન બહુ આકર્ષી લીધું. અને ૧૮૨૮માં 'નેશનલ ક્રીસ્ટિયનરીસ્ટ' નામના જાણીતા અધિપતિ થયો. તેમાં દાર્શની ત્રિદશમાં સમત લખાણો તેણે કરવાં માંડ્યાં.

તેની જીન્ડગીના મહાન કામનાં ચિન્હો હજી દેખાતાં નહતાં. બાહ્યેમોરના "જીનીઅસ એન્ડ યુનીવર્સલ ઇમેનસી પેશન" નામના જાણીતા અધિપતિ બેન ગ્રીમીન લંડોની સાથે મેળાપ થવા પછી આ બીજા રોપાયું. આ જાણીતા ગુલામો ને દુઃખથી મુક્ત કરવાના હેતુથી ચાલતો. ગુલામી નાબૂદ કરવાની હીલચાલ આ જાણીતા મદદ કરનારાઓમાં આવળ વધી નહોતી. પોતાના જીવાંજ દાથ પગવાળાં ભાઈ બહેનો ઉપર જે ભારે જુલમ ગુજરતો તે તરફ અમેરીકાનાં આંખ કાન બંધ થઈ ગયાં હતાં. બોસ્ટનના પાદરી એને ગુલામીની લડત ઉપાડવાનું સમજાવવા લડી આવ્યો હતો. તેણે આ કામ સારૂ મીટીંગ કરાવી, પણ લોકોમાં કંઈ ઉત્સાહ જોવામાં આવ્યો નહીં. જેરીસન આ સલાખાં હજર હતો. પાદરીઓની બેપરવાહીથી તેને બહુજ ગુસ્સો ઉપજ્યો. લંડોએ ગુલામોના દુઃખનું આબેહુબ વિષય સમજાવ્યું તેથી તેને તે બહુજ અસર થઈ. તેનામાં સ્વાભાવીક રીતે બહાદુરી અને ચાંચળતા ભરેલી હતી. એટલે તેણે ઉત્સાહપુરવક સીધીઓની લડત ઉપાડી લીધી. આ વખતથી ગુલામી, દાર્ અને લગાડને નાબૂદ કરવાની ત્રેવડી હીલચાલ તેણે ચાલુ કરી.

[અધાર]

મહાન નરેના વિચારો

કાર્ટ ટાલરોએ " ખુદનો હરખાર તારા અંતરમાં છે " નામના પોતાના પુસ્તકમાં જણાવેલા કેટલાક વધુ વિચારો નીચે પ્રમાણે છે:—

સરકાર નિશાળ, દેરણ, તથા વરતમાન પત્ર બંને પોતાના કમળમાં લીએ. લાખો રૂપિયા અને લાખો આદમીને ક્ષમાત કરાવીને સંચાના રૂપમાં બંને ફેરવી નાખે. તેથી શુ થયું? તે બધું દેખીતું બમાનક લાગે છે, છતાં સત્યના પ્રચાર પાસે તે કંઈ લેખમાં નથી. જે માણુ પ્રના હૃદયમાં તે (સત્ય) પ્રગટે તેણે તેના બળને ઓગાળવું જોઈએ, અને ખીજ માણુસને તે બતાવવું જોઈએ. ખીજો માણુસ તે ત્રીજ માણુસને કહે, અને એમ એક પછી એક તે આગળ વધતું જાય. એક દીવો પ્રગટે તો પછી જેમ પાર વિનાની મીઠુબતીઓ તેનાવડે સળગી શકે છે તેના જેવું આ સત્યનું છે. માત્ર એક દીવો બળવે જાઈએ; અને જો તે હોય, તો પછી જેમ દીવો પાસે મીઠુનો સમુદ્ધ ગળી જાય છે, તેવીજ રીતે સરકારના દેખીતા બળનો મહાન સમુદ્ધ પણ (આ સત્યથી પ્રકાશ) આગળ નાશ પામે છે.

સત્યને દર્શાવનારા બોલમાં જે મહાન શક્તિ સમાવેલી છે તેનું લોકોને જ્ઞાન આવવું જોઈએ છે. પાપનાં પેટલાં સાફ માણુસોએ પોતાનો જન્મકલ્મ શુભાવે નથી જોઈતો. લોકોએ પોતાની આ શક્તિનો ઉપયોગ કરવો હટે છે. આટલું થાય, તો રાજકર્તાઓ માણુસોને ડરાવી શકશે નહીં. આટલું થાય તો રાજકર્તાઓ કતલનો ભય લોકોને બતાવી શકશે નહીં. તો પછી શાંત લોકોની નજર આગળથી આ ડેળવેલા ખુનીઓને (હરકરને) ક્ષમાવે સહ જવાતું પણ તેઓથી (રાજ કર્તાઓથી) બનશે નહીં. પોતાના તેમજ પોતાના હજુરીઆના લાજ ખાતર જકાલના તકનામાં ધડવાતું અને તોડવાતું પણ તેઓ (રાજકર્તાઓ) કરી શકશે નહીં. જે લાખો રૂપિયા તેઓ પોતાના હજુરીઆમાં વહેંચી આપે છે, અને જેટલા માટે તેઓ ખુનામરકી ચલાવવા તૈયાર થાય છે, તે રૂપિયા લોકો પાસેથી ઉઘરાવવાની પણ તેમનાથી હિમત થઈ શકશે નહીં.

જો ઇસાઇ ધરમ સત્ય હોય, અને આપણે સુખશાંતિમાં રહેવા મગતા હોઈએ, તો પછી આપણો મુલક સત્તા

ભોગવે એ વિચાર તરફ આપણને દિલ સોજી નજ હોવી જોઈએ. હજારો આપણો મુલક નાખો હોય તેમાં રજ રહેવું જોઈએ, અને તેને નાખો બનાવવામાં સહાયતા આપવી જોઈએ. પોલાંડ, આદીક પ્રગણાઓ, શીનલાંડ, અરમીનીયા વગેરે શિયાથી જુદાં પડે, અને સ્વતંત્ર થાય તેમાંજ રજિઅને રાજ થવાનું છે. આયરલાંડ, આલ્બેનીઆ, દીંદુસ્તાન, અને ખીજ કોલોનીઓ ઇંગ્લાંડથી જુદાં પડે તેમાં અંગ્રેજે રાજ થવાનું છે. તેમ કરવામાં તેમણે પોતે હિરસો આપવાનો છે. કેમકે જેમ રાજ મોટું તેમ તેની દ્રષ્ટિ વધારે ધાતકી અને વધારે પાપી. જેમ મુલક મોટો તેમ તેની સત્તા નીલા વચમાં વધારે દુઃખો.

આપુ અરવીંદનો એક ખુલ્લો કામળ

કાંગ્રેસની એકા પુરી થયા પછી ખીજે અઠવાડીએ આપુ અરવીંદ ગ્રેસે " મારા દેશીજનઓને " એમ સંબોધીને એક કામળ પોતાના "કર્મ ચોગીન" જાપહાર ખહાર પાડ્યો છે, તેમાંથી કેટલોક સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

હીંદની છુટની લડતમાં પોતાનો ઘટતો ભાગ લેવામાં વાટ જોઈ રહેવાનું નેશનાલીસ્ટોએ હવે છોડી દેવું જોઈએ. રાજ કીમ સુધારણાનું ભોખાળું તેને લગતા ધારાઓથી હવે હંધાકું પડી ગયું છે. મોડરેટ પણ ટકી રહ્યો નહોતો, કેમકે સુધારણાનો કાયદો સંતોષકરક નીવડશે, અને નેશનાલીસ્ટોને કચરી નાખશે એવું ધારવામાં આવતું હતું. પણ તેમાંનું કંઈ બન્યું નથી. મેરેટ પધ્ધતિથી નિરાશા અને અપમાન સિવાય કંઈ મળ્યું નથી. ગયા વરસનો અનુભવ બતાવે છે કે મોડરેટોની પજવાટે નેશનાલીસ્ટો ન હોય તો તેઓ જમરી લડત લઈ શકતા નથી.

હવે જો નેશનાલીસ્ટો પજાત રહેશે તો તેમની હીંદચાલ પડી ભાંગશે અથવા તે તેમની જગ્યાએ અશુભ અને તોફાની હીંદચાલ ઉભી થશે. પરિણામ ચકાવી લઈ શકાય તેવું નથી. આપણે વાટ જોઈ રહેવાનો વખત હવે વીતી ગયો છે. આપણી પ્રજાનું ભરિષ્ઠ આપણા હાથમાં છે. જે કરવું હોય તે આપણે પોતેજ કરવું પડશે તે માટે હિમત અને બળ જોઈશે. કામ મોટું

છે, અને તેથી હિમત અને આપભોગ પણ મોટાં જોઈશે. જો કેમ સરકારના જીવમથી ખીતા હોય તો તેમણે આપણે રહી જવું. એમને ઇડિઅનોની અથવા ખીજ અંગ્રેજ રાજદારીઓની ખુશામત કરવાથી સંકટોમાંથી અથડા એમ કોઈ માનતા હોય તો તેમણે દુર ખસી જવું. નમાલા હકથી તુરંત આપણે રજ થઈ જતા હોય તે બંને બાજુએ રહે. પણ જો આ ખરા નેશનાલીસ્ટો હોય તેમણે તો બહાર આવી જોખમ ધપાવવું જોઈશે.

કાયદાની ખીજ કાયદે ભાંગનારાઓ માટે છે. આપણા હેતુ તો ઉમદા છે, અને કાયદા પણ નિરદોષ છે, જો કે તે સખડ અને સચોટ છે. આપણે કાયદો તોડવા ના નથી, અને તેથી તેનો ડર રાખવાનો નથી પણ જો અધમ પોલીસ, પ્રેમથી અમલદારો, અથવા એકતરરી ન્યાયખાતું બનાવટી પુરવાવડે આપણને આક્રમમાં ધસડે તો શું આપણી સ્વતંત્રતાની કુચ માં તેટલો કર (રી) ભરનાં આપણે ડરશું? શું તેટલાથી નામોશી ભરેલી શીધોલતાવળે આપણે છુપાશું? આપણે આપણી દિલચાલનાં એસોસીએશન, મંડળો, અને ખીજાં સાધનો તો કાયમ રાખવાંજ પડશે, અને પછી તેને ગેરબન સારી રીતે દાખી દેવામાં આવશે તોપણ આપણે તો આપણી મતજીમિ તરફની દરજ અદા કરેલી ગણાશે; અને કાયદે સર ચળવળ કરનારાઓને કચરી નાખી, ઝનુની અને ધાતકી દોરના હાથમાં દેશને સપગ્રવવાની ઘેડી રાજનીતિ માટે આપણે માથે જોખમદારો રહેશે નહીં. ત્યાં સુધી સુલેકથી કામ કરવાને જતા સરખો પણ અવકાશ છે ત્યાં સુધી લડતને આપણે તજશું નહીં. દર્શનચાલના હીંદી જે દશમાં લડે છે તે કરનાં તો ખુરી રિપર્તિમાં આપણને નહીંજ મુકી શકાય.

અર્ધા કામો માટે પહેલી જરૂર નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીને સજજ કરવાની છે. તે કામ માટે જુદા જુદા ભામના આવેવાનો ને વિચાર કરવાનું હું આમ તજી કર છું. આવેવાનોની એક ખીટીંગ બોલાવવા ગોઠવણ થાય છે. એક નેશનાલીસ્ટ કાઠિ રીત્ત રથાપી તેનું કેનફરન્સ આવતા મારચ એપ્રીલમાં ભરવામાં આવે તોપણ સારું. ત્યારબાદ આપણે આપણા કામની ધટના કરી શકશું. અને દેશની રાજકીય ચર્ચામાં આપણું યોગ્યસ્થાન મેળવીશું.

ચાલુ વરતમાન

"એડવરટાઇઝર"માં એક લખનાર જણાવે છે કે ડરબનમાં દરમિયાન દિલ્હીએ ને ખેસાડવામાં આવે છે એ ખોટું છે. તેમને પાછળની બેઠક ઉપર ખેસાડવાનો રીવાજ છે છતાં ૧૮૭૬૨ ને અમલમાં મુકતા નથી. ને અમલમાં મુકવા માગેને એવું માન્ય પડે છે કે તે બેઠકો ગોરાઓ એ રોકવી હેતુ છે. અવા કારણ સર એક "ફ્રી" અને તેની ઓરતને પોર્ટલ જતાં અથો વખત ઉલ્લુ રહેવું પડ્યું હતું.

નાનાલ લેખર પાર્ટીના એક મેંબર મારિસબરગની એક કીમેટીંગ સોસા યદી આગળ લાપલુ આપતાં જણાવ્યું હતું કે ગીરમીટની હાલની સ્થિતિ ચાલુ રાખવાનું, કે તેમાં સુધારો કરવાનું અસંભવિત છે. દાલોનીના ઉધોગો ગોરાઓથી નહિ ચલાવી શકાય એવા પુરાવાઓ નથી. ગોરા મજુરોની અજમાયેશ કરી જોવી જોઈએ. હવે બેલનારે કાદોને સારી રીતે રાખવાની હિમાયત કરી હતી.

મરકયુરીનો વીનનને ખબરપત્રી લખે છે કે—ચીનના નામનો કિદી એક દેસત સાથે ધ્યુમેવારીવરમાં મળી મારવા ગયો હતો. તે વખતે નદીમાં પુર આવ્યું હોવાથી તે હાલ ઉભા જોતા હતા. તેવામાં એક બેઠાન સ્થિતિમાં માણસ તથાતો જોવામાં આવ્યો. ચીનના દોડી જઈ નદીમાં પડ્યો, ને તથાત જતા માણસને પકડ્યો. પણ તે પોતે પણ તથાત લાગ્યો. કીનારે ઉભેલા સોમતીને પોતાની જાળ અને વાંસડાવડે મદદ કરવાં કહ્યું, પણ તેણે તે ફેંકવાની ના પાડી. ચીનના પેલા બેઠાન માણસ સાથે વસડાઈ ચડ્યો, પણ થોડીવારમાં છીંછરા પાણીમાં જઈ મુગ્યા. ત્યાંથી તે બહાર આવ્યા, અને બેઠાન માણસ પણ સાથે થયો. માજીસ્ટ્રેટને આ બનાવની ખબર પડતાં એક મેડાવકા આમળ ચીનનને પા. રતું ધનામ આપવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૯મી મારચે જોહાન્સબરગથી મરકયુરીમાં એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે આજે રાતના ૩૩ વાગે એક ધરતી કંપનો આંચકો લાગ્યો હતો, જેથી ઘણાં લોકો જાગી ગયા હતા. આજે આંચકો અગાઉ કદી અનુભવવામાં આવ્યો નથી. કેટલીક સેંકડ સુધી તે ચાલુ રહેયો હતો.

ચહેરના મધ્યભાગમાં મોટાં મકાનોને તેની અસર જણાઈ હતી, અને ઉપજા મળે ઉપર સુનારાઓ ચમકી ઉઠ્યા હતા. વેન ડરસ, આમ્ફેનડીન, વેલમર-સ સ્ટરીટ વગેરે ભાગોમાં આચકાની ખબર પડી જણાય છે.

હીંદી સરકારી નિશાનોમાંથી ૧૪ વરસ કરતાં વધારે મોટી ઉમરના વિદ્યાર્થીઓને દાખલ નહિ કરવામાં આવે એ સુચના પાછીએ ચી લેવાછે એવી નોટીસ તા. ૮ મી મારચના નાતાલ ગેઝેટમાં પ્રમટ થઈ

ફેબ્રુઆરીની ૨૮મી તારીખે દરંસા વાલની ખ.જો પર કામ કરનારા ચીના મજુરોમાંના ૨૩ દેશ મોકલવાના બાકી રહ્યા હતા.

સ્થાનીક જાપા ઉપરથી જણાય છે કે ડરબનમાં જનકમાં દેરડાં વગરના તારવું મચક નખાઈ ગયું છે. અને થોડા વખત માં તેને કામ કરવા લાવક બનાવી શકાશે. તેનું સંચા કામ ૩૦૦ માઇલ જેટલે દુર સુધી અસર પહોંચાડી શકે એટલા બળ વળું બનાવવામાં આવ્યું છે. તે વડે ડેલાઓવાળે, ને ઇસ્ટ લંડનના બંદરો સાથે તેમજ ૩૦૦ માઇલ દુરની સ્કીમર પાસે દેરડાં વગર તાર કરવાનાં સાધન હોય તેની સાથે વાત કરી શકાશે.

ડચપક્ષના મંડળ હેટવોક સાથે જન રહ બોથા ખાનગી મસલત ચલાવે છે. આજ સુધી જનરલ બોથાએ યુનીયન પ્રધાન મંડળ સંબંધી પોતાના વિચારો જાહેર કરવા ના પાડી છે. આથી ગ્રે એ સીવ પક્ષમાં ઘણાં તરફ સંકાની નજર થી જોવા લાગ્યા છે.

મારિસબરગમાં ટાઉન કાઉન્સિલમાં એક ગોરાનો કાગળ વાંચવામાં આવ્યો હતો. તેમાં લખ્યું હતું કે ચરચ સીટ નં ૯૪, ૯૮, અને ૯૮ બ વાળી મી લકતની ફું વ્યવસ્થા કરે છું. તે મીલ કત માટે ટાઉન કાઉન્સિલને અમુક વેશ આપવો પડે છે, છતાં તે મકાનનું બાકુ ઉપજી રાગતું નથી, કેમકે તે મકાનો માટે વેપારનાં લાઇસેન્સ આપવામાં આવતા નથી. જે તે અપાય તો ઘણા આરખ સાફ બહુ આપે તેમ છે. માટે હું ટાઉન કાઉન્સિલને અરજ કરું છું કે એ મકાન માટે લાઇસેન્સ આપવાને અમલ હારને કહેવું જોઈએ. કાઉન્સિલનાં મેંબરો

એ જણાવ્યું કે અમલદારને તેવો હુકમ કરવા ટાઉન કાઉન્સિલને સત્તા નથી. એ સંબંધમાં કાયદામાં ફેરફાર કરવો જોઈએ એવો ખત કાઢ મેંબરે જણાવ્યો હતો.

યુનીયન પાલમેટ માટે ઉમેદવારીના એક લાપલુમાં મી. કવેટને જણાવ્યું હતું કે ગીરમીટીના મજુરી ચાલુ રાખવી જોઈએ, અને ગીરમીટીનાને મુદત પુરી થયે પાછા હિંદુસ્તાન મોકલી દેવા જોઈએ.

યુનીયન ડેને હિંદુસ્તાન આફ્રીકાના જાહેર તહેવાર તરીકે પાળવા દિલચાલ થાય છે. જે તા. ૩૧મી મેએ યુનીયન ડે પાળવા માં આવે તો વીટસનટાઇક અને એમ્પાયર ડેના તહેવારો તેની નજીક હોવાથી એ તહેવારોના દિવસોમાં ફેરફાર થવો જોઈએ એવી સુચના 'મરકયુરી' કરે છે.

કીબરલીની કચરક લોકોની કાઉન્સિલે લાંબી ટાઉન કાઉન્સિલને લખ્યું છે કે યુનીયનના ઉત્સવ સંબંધમાં મ્યુનીસીપાલીટીના પક્ષમાં ખરચવામાં આવે તેથી કમ રડ લોકો વિરુદ્ધ છે. કેમકે એ લોકોના ચહેરી તરીકેના હાલ લઈ લેવાયા છે. તેમાં જે પક્ષમાં તેમનો હિસ્સો છે તે પક્ષના ખરચાવવા જોઈએ. તે ઉપરાંત ઉપરની કાઉન્સિલે ડા. અખદુરહેમાન પર એવો તાર કર્યો છે કે કીબરલીના લોકો તેમને તેમના વલણમાં ટેકા આપે છે, અને સ્ટોનપર જે લોકો તેમની વિરુદ્ધ ગયા હતા તેઓ એક તરફ અને થોડાજ છે. છેવટમાં જણાવ્યું કે આજે દેશ તમારા પક્ષમાં રહેશે.

મારિસબરગ ચરચ સ્ટરીટમાં જે કાદ રાઓ તેહાન કરતા માલુમ પડવાથી તેમને જુધવારે કારંટમાં ખડા કરવામાં આવતાં નેતર વતી ખાર હટકા મારવાની સગલ થઈ હતી.

જોહાન્સબરગમાં એક ચીનાએ પોતાની ગોરી ઓરત સાથે તેણી પર પોતાનો હક મેળવવા ફેસ માંડ્યો હતો. બાપ આધરીશ એલાદની છે. ચીનાને પરણી ને તેની સાથે ચીનમાં કંતાન ખાતે ગઈ હતી. પોતાની બાપા પણ તે જૂલી ગઈ હતી. પાછળથી તે અહીં આવી હતી. તેણે ચીના સાથે ખરાબ વરતણકતી ફરિયાદ કરી, જે કારંટે કમુલ ન રાખી અને ચીનાની અરજ સીકારી ઓરતને ચીનાને સ્વાર્થાન કરી હતી.

તા. ૬૬ એ સવારે કેપ્ટાઉનથી આ વતી મેલ ટ્રેન સાથે કલારકસડોરપ આગળ એક મુડસ ટ્રેન અચડાઇ હતી, જેથી કેટલાક ડબ્બા ભાંગી ગયા હતા. તથા બે વ્યક્તિ ડબ્બાનાં કેટલાંક માથુસને મળ થઇ હતી. કોઇ જાનની ખુશ્ખી થઇ નથી.

વીટનેસ જણાવે છે કે મહમદ વલી ઉરે અમદુલ અઝીઝ નામના હોદ્દાને હુઆઇ લરેલી નદારીના આરોપસર કેર ટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેની મીલકત નાદારીમાં ગયા પછી બાર મહોનામાં માલુમ પડ્યું કે કેટલોક માલ તથા પા. ૮૦ જેટલી રકમ આરોપીએ કર બનતા પોતાના રોજગારમાં રોકી હતી. ખીજા કેટલીક રકમો સંબંધમાં પણ આ રોપ મુકવામાં આવ્યો હતો, જેમાંના બે આરોપ આરોપીએ 'કબુલ' કર્યા હતા. બાકી તેને ૬ માસની સખત મજુરીની સજા કરવામાં આવી હતી.

પરચુરણ ખખરો

મુખ્યમંત્રી એક છ.પુ. એક મુખ્ય આર દીકલ દરમ્યાન લખે છે કે—મુખ્યમાં ઘણા રસ્તાપર મોટર, ટ્રામ, તથા ગાડી એવી એટલી ધાંધલ વધી ગઇ છે કે રાત્રે લાંબી આસપાસ રહેનારાઓ સુખે સુખ શકતા નથી. ભારે ગાડાંઓના ખડ ખડાટથી પણ મોટરોની ધાંધલ વધુ માથું પકવનારી થઇ પડી છે. આની સામે ઉપાય લેવા સુચના કરે છે. આ પણ પશ્ચિમના સુધારાનું મહાત્મ્ય છે એમાં કોણ ના કહેશે?

જોહાનસબરગથી મી. એચ. એસ. એ. આખેદ લાજપુરી લખે છે કે—લાજપુર માં મોલવી મરઘુમ અહમદ સાહેબે એક મદરેસો ખોલ્યો છે. તેને તા. ૨૦-૧-૦૬ ના પા. ૧૦ નું એક મનીઆરડર મોકલ્યું હતું. તેથી જાણેલી રસીદ આવી ગઇ છે. તે મદરેસામાં એક મોલવી, ને એક મુજ રાતી તથા એક અંગ્રેજ મુનસી, તથા બે ફાજેજ રાખેલ છે. મદરેસામાં મામના ઇકરા ૧૩૨ છે, અને બહાર ગામથી પણ નિરાધાર બાળકોને ઓલાવવામાં આવે છે. મદરેસાને શેઠ હાજી આખેદની મોટી મદદ છે. તેમજ નવાબ હામીદખ ખાન સાહેબની પણ. વળી અમારી કમીટી મદરેસા માટે પૈસા સાર હમેશ કાશીક કરે છે, અને માસીક શી માથુસ દીઠ શી. ૧/- ભરે છે.

ઝીરસ્ટથી મી. અબુ લતીફ લખે છે કે—અત્રેના મી. હાજી કાસમ મુસાએ પોતાના મરઘુમ દીકરાની જ માસીતુ ખાતુ તેમજ ખતમ પડાવવા માટે સરવે લાઇ એને આમંતર્ય હતા. તા. ૨૦ રવીવાર ના ૧૧ થી ૪ વાગ્યા સુધી ખતમ પડવાની કીયા થઇ રહ્યા પછી, સરવે લાઇઓએ ફતેહા પડ્યા હતા. પછી બધા ફત લીધા પછી મરઘુમના રહેને શાંતિ ઇસ્તિલા ફતેહા પડવામાં આવ્યા હતા.

લંડનનું "ઇડિઆ" જણાવે છે કે મદન તલવાર નામનું માસીક છાપું જે યુરોપમાં પ્રગટ થાય છે તેમાં બરલીનમાં પ્રગટ થવાનું જણાવેલ હોવાથી લાંબી રાજદવારી પોલીસે એ બાબત તપાસ કરી હતી. ઉસ્તદ ડીટેક્ટીવો જણાવે છે કે તે છાપું બેલજીયમમાં પ્રગટ થાય છે.

અલીગઢ મનસ્ટીટ્યુટ ગેલેટમાં એક લખાણ દરમ્યાન મોલવી અઝીઝ મીરઝા કહે છે કે વફાદારી ઉપયોગી બાબત છે એ ખરું છે, પણ છુટથી પોતાનો સ્વતંત્ર મત દર્શાવેલો તેથી વફાદારી મટી જતી નથી. આપસવારથ સાર મોલવી વફાદારી બતાવાય એ ખરી રીતે વફાદારી કહેવાય જ નહીં. તેથી વફાદારી તેજ ખીનવફાદારી છે.

અત્રેથી એક કચ્છી વફાણુ વહેરા શેઠ સુલાં અબ્દુલઅલી વલીનું માગગારકર માટે જાન જાતનો. માલ ભરી ઉપડ્યું હતું. આ વફાણુમાં એક કચ્છી નાખુદા ને કેટલાક સ્વાહીલી ખલાસીઓ સાથે સોંપવામાં આવ્યું હતું. રસ્તામાં સ્વાહી લીઓની દાનત બમડી જેઓએ નાખુદા ને દરીઆમાં નાખી દીધો અને વફાણુને બીજે આડે બંદરે લઇ ગયા. સુભાગે નાખુદા અનહદ તાર હોવાથી તે તરીને કીલસા ખાતે નીકળ્યો. જેણે કીલવાથી અત્રે તારથી ઘણીને ખબર આપી. આ ઉપરથી અત્રેથી જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા ના પાયતખત દારસલામ ખાતે આ માટે તારથી ખબર પહોંચાડવામાં આવી, જ્યાં થી જરમન સરકારના સવળા બંદરોપર ધટતી ખખરો પહોંચાડવામાં આવી. પરી જાણે ખવાલાં નામના જરમન સરકારના એક બંદરે વફાણુ સવળા માલ અને ખલાસીઓ સાથે પકડાયું છે. એવી ખલાસીઓ સાથે પકડાયું છે. એવી આશા રખાય છે કે આ ખલાસીઓને ઘટલી સજા મળશે. —"જામનાર સમાચાર."

પોરટ ઇલીઝાબેથથી વેદ ધરમ સમાના સેકરેટરી મી. સુખા પ્રાગ લખે છે કે—તા. ૬ મારચે વેદ ધરમ સમાની માસીક મીટીંગ સભાના હોલમાં મી. પરાગ બીખા ના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. ઘણા પ્રદર્યોએ હાજરી આપી હતી. માસીક શી લેવાયા બાદ શ્રીમદ ભાગવતનું પુસ્તક વાંચવામાં આવ્યું હતું. સાંજે સાડા સાત વાગે સભા વીસરજન થઇ હતી.

યુનાઇટેડ સ્ટેટનો એક લસ્કરી અમલદાર મી. કરીસના હવાઇ વફાણુમાં કેલી ફોરનીઆ ખાતે ઉડ્યો હતો. તેણે ૨૫૦ શીટની ઉંચાઇથી ધારેલા નિશાનોપર બોંબ ને બદલે રેતીની કાથળાઓ ફેંકવાનો પ્રયત્ન કરેલ, પણ તે ૧૫ થી ૨૫ શીટને અતરે પડેલ. એ-જનમાં ખામી આવવાથી અખારો પાટ પડ્યો નહોતો. બીજો એક પોલકામ નામનો માથુસ ૮૦૦ શીટ ઉચે ઉડ્યો હતો. તેણે કહ્યું કે એક હવાઇ વફાણુનો કાફલો બંદરના બચાવને તથા આખા શહેરને જમીન દોસ્ત કરી નાખે. પોતે બે માથુસને સાથે લઇ ઉડેલ તેને બદલે તે લા વચન નો ડાહનેમાઇટ લઇ ઉડે અને તેટલી ઉંચાઇએથી તેને ફેંકે તો તે જ્યાં પડે લાંબી આસપાસની તોપો વીગેરેના શા કાલ થાય? વધારે મજબુત એ-જનથી તે ૧૦,૦૦૦ શીટ ઉચે ઉડી શકે. એટલી ઉંચાઇએ વફાણુ એટલું નહાતું બીંદુ દેખાય કે તેને જમીનપરનો કોઇ જોલંદાજ તાકી શકે નહીં.

જોહાનસબરગના હીંદીને વિષે

આ અંકના છેલ્લા પાના ઉપર જોહા નીસબરગની મધુનીસીપાલીટી તરફની નોટીસ છપાઇ છે તેની ઉપર અમારા જોહાનસબરગના વાંચક વરગતુ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. મોરોલીમસમાં મરજી છે. તેથી જોહાનસબરગમાં તે આવવાની ધા સ્તિ સત્તાવાળાઓને લાગી રહી છે. તે એને પુરતી મદદ કરવાની આપણાજ સ્વારથને લઇને પણ આપણી દરજ છે.

સત્યાગ્રહને નાતાલની મદદ

અહીંથી જેઓ દરંસવાસની લગતમાં જનારા છે તેઓનાં નામ અમે આ વેળા નથી આપતા. કેટલાંક અગત્યનાં નામ પણ છે. છતાં બધું યોક્તસ નથી તેથી આરતે અકવાડીયે આપવા ધારીયે છીએ. આ ટુકડી મી. ગાંધીની સાથે ચુકરવારે સાંજની ગાંડીમાં ડરબનથી ઉપડવાની હતી.

તાર સમાચાર

હિંદમાં સીમારેટની આવાત ઉપર જકા તમાં વધારો થવાથી લીવરપુલનું એક તમાકુનું કારખાનું પડી બાંધ્યું છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની પ્રીન્સની મુઝાકાત ની ગોઠવણની યોજના પ્રીન્સની મંજૂરી માટે તકવાર થઇ છે. તેઓ કુલ ૪૫ દિવસ દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગાળશે. તેઓ યુનીયન કેસલની ઝડપી આલની આગબોટમાં તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બરે ડરબન પહોંચશે. તે પછી સોમવારે તેમને જાહેર આવકાર આપવામાં આવશે. મંગળવારે સવારે મારિત્સબરગમાં જવા ઉપડશે. ત્યાં ના. પ્રીન્સ અરધો દિવસ ગાળશે. બુધવારે કોલેન્સો જવા ઉપડશે. તા. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરે પ્રીટોરીઆ અને તા. ૨૮ મીએ જોહાન્સબર્ગ પહોંચશે. તે પછીના ગુરુવારે વીક ટોરીઆ ફોર્સ જોવા ઉપડશે. ત્યાં ૧ લી અક્ટોબરે પહોંચશે. ૧૦ દિવસ શિકાર તી સહેલગાઢમાં ગાળી ૧૪ મીએ બુલ વાષો, ૧૬ મીએ સોલ્સબરી, ૨૧ મીએ મેફે હીમ તથા કીંબરલી, ૨૩ મીએ બ્લોમ ફ્રામલીન, તે ૨૪ મીએ બસુટોલેન્ડમાં મસરૂખાતે પહોંચશે. ત્યાંથી કેપટાઉન જશે. રસ્તામાં કેટલેક ઠેકાણે રોકાયા પછી તા. ૨૬ મી અક્ટોબરે ત્યાં પહોંચશે. તા. ૩૧ મીએ યુનીયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકશે.

લંડનમાં તા. ૬ ડીએ એક મુકકાબાજના અપાડમાં પોટસન નામનો મુકકાબાજ મારની અસરથી રીંગમાંજ પડી જઇ મરણ પમ્યો હતો.

કનલ સીપીને ચુટણીમાં કાર મળી થી એક મેબરે પોતાની જગ્યા આવી કરી હતી, અને તે માટે કનલ સીપી ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડ્યા હતા. હાલ માં તેમને હતેક મળી છે.

લંડન કાઉન્સિલ કોલેસીસના મેમ્બરમાં જે જોરતો ચુંટાઇ છે.

ફ્રાન્સમાં એક હવાઇ વહાણ બનાવનારે એક કલાકમાં ૫૦ માઇલની મુસાફરી કરી છે.

દક્ષિણ ધરવે પહોંચવા માટે એક જરમન નીકળનાર છે.

વડી હીંદી કાઉન્સિલમાં હીંદી બજેટ પસાર થયું છે.

આમની સભામાં ઇન્ડિયાના લશ્કરી વડાએ જણાવ્યું હતું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જે વડી સરકારનું લશ્કર રહે છે તેને ઘટાડવામાં આવશે નહિ. કેમકે જો કલ્યા ઇશ્વર ન કરે-પશુ હિંદુસ્તાનમાં તોફાન ભગે તો તે કામ લાગે, કે જેવી રીતે દક્ષિણ આફ્રિકામાં લકાઇ હતી તે વખતે હિંદુનું લશ્કર કામ આન્યું હતું વળી જો ઇશ્વરનામાં બળનો ભગે તોપશુ દક્ષિણ આફ્રિકાનું લશ્કર કામ લાગી શકે.

પરચુરણ ચરચા

પોરટ ઇલીઝાબેથથી આદમ હસન આસવાળા લખી જણાવે છે કે અંગ્રેજી આવનારા હિંદીઓમાંના બે જણા બાબત કેસ ચાલે છે. સામસામા પક્ષ વચ્ચે તકરાર થવાથી બે જણા કોરટમાં અને વડીલમાં ઘણા પાસા ખરાબ કરે છે. તેઓ મંદિરમાં સમજીને આમ પાસા ન બતાડતાં તે કોમી કામમાં વાપરે તો કેવું સારું.

ડરબનથી મી. હુસેન અહમદ લખે છે કે:—કોરેટની થાણાવાળી મીઝાની મરજીદ નો હિસાબ ૧૦ વરસ થયાં બહાર પડેલો નથી, તો તે જાહેર કરવા તેના પાંચ ટરસ્ટીઓને અરજ કરવામાં આવે છે.

એક લખનાર લખે છે કે—“બહારના કોઇપણ ડીવીઝન (જેવા કે અમલાલી, ઇનાન્ડા વીગેરે) માં દુકાનદાર રવીવારને દીવસે ખાવાની વસ્તુ વેચી શકે કે નહીં? અને જો વેચી શકે તો કેટલા વાગ્યા સુધી? જેવું કે સાઉથ કોસ્ટ જંકશન (કે જે અમલાલી ડીવીઝનમાં આવેલું છે તે) માં દુકાનદારો રવીવારના સવાર ના ૯ વાગ્યા સુધી છુટથી ખાવાની ચીજો વેચે છે તો તેવીજ રીતે બીજા ડીવીઝન માં વેચી શકાય કે કેમ તે જણાવશો. [પોલીસની પરવાનગી વગર આ કામ કરવા જેવું નથી.—મ. ઇ. ઓ.]

મયા અંકમાં મી. રૈખ મહેતાબની જે કવિતા પ્રસિદ્ધ થએલ તેમાં ૬ ડી લીટી પછી નીચેની જે લીટીઓ ભેજાએ:—
“બાહ્યો માટે દુખ સહેવા
અહીં આવ્યો છે કંઈ કહેવા.”

મહામેડન ડીવેટીંગ સોસાયટી

ડી. તા. ૨૬-૨-૧૦

સેક્રેટરી લખે છે કે—સેક્રેટરી મો. મહમદ બાદર મુકદમ દેશ જતા હોવાથી તેમને માનપત્ર દેવા એક મીટીંગ મળી હતી. રાતના છઠ્ઠાની નમાઝ બાદ, બા. જે રાતના મીટીંગના હોલમાં આસરે ૬૦ થી ૭૦ મેંબરો હાજર હતા. મી. હાકે જ મુતેમાન સાહેબ પ્રમુખ ચુંટાવા. માજી સેક્રેટરીએ રાજીનામું અપેલ તે પાસ થયું. મી. બી. એ. મુકદમ નવા સેક્રેટરી તરીકે ચુંટાવા. માજી સેક્રેટરીને આપવાનું માનપત્ર વાંચી સંબળાવવામાં આવ્યું, તે કુમળા હાર તથા તોરા સાથે તે દેવામાં આવ્યું. જવાબમાં માજી સેક્રેટરીએ સોસાયટી સંબંધમાં લાંબું બાંધણું કરી સોસાયટીને શી. ૧૦/૬ બેટ આપી. તેમની યાદગીરીમાં મી. મુલામ મહમદે કવિતા ગાઇ સંબળાવી. કેટલાક મહસ્થાનાં બાંધણું બાદ મીટીંગ અરખાસ્ત થઇ.

સત્યાગ્રહ વિષે કવિતા

ગીલીટસથી મી. એમ. એમ. વજીદદાર તરફથી લડત સંબંધી એક કવિતા મળી છે જેમાંથી થોડીએક લીટીઓ નીચે આપી છે :

અરે! શું? જશે ઇંદીઆ નામ તારું? નથી કોઇ શું? તારી વહારે થનારું? થઇ નયછે, હાય! જીવન અકારું, કહે છે નસારા જો તુજને નહારું.

જુઓ વીરલા દેશની ઢાઝ આણી, બતાવી દો ગીરાંગને કાળું પાણી. ધરી સલ્લ શમશેરને નીજ હાથે, ધરી હાલ ધીરજ તણી રીશ માથે, પછી જઇ ચડો રણમાં બોલાની બાથે, ઉપાડી અછેટા ફરી એક સાથે.

જુઓ તો ખરા? જો પછી રંગ ભમે? સહુ કે ખુશીથી કરે થીર ઢામે. વિભુ! તુજ છે, તુજ હીરતાર ખારો, સદા રંગ ને ઢંગ તારો છે ન્યારો, દીનાનાથ કર પાર બેડો અમારો, અમો હીંદીઓને છે આધાર તારો.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંદી બપોરની)

જાત પદ્મનના બે માણસોને શીતુરી જણાવાથી એક એક વરસના કેદખાનાની સજા થઈ છે.

પતીઆળાના મહારાજને પારીસથી એવો ધમકાનો કાગળ મળ્યો છે કે તે એ હોંદી દેશબંધો ઉપર જીલ્લમ કરવા નું બંધ કરશે નહીં તો તેમને સખત શિક્ષા ખમવી પડશે.

રૂપિયા ૫૦ લાખના ખરચે કલકત્તા માં વિક્ટોરીયા મેમોરીઅલ હોલ બાંધવા માં આવનાર છે.

ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના કામકાજ પર ટીકા કરતાં મી. સ્ટેડ લખે છે કે નેશનલીસ્ટ પક્ષની એક બળવાન કમીટી હંમેશાં વિલાયતમાં રહે એવી ગેઠવણ કરવી જોઈએ.

મધ તા. ૭મી જાનેવારીએ સવારના ૧૧ કલાકે ૧૫ શેરથી વધુ વજનનો એક તારો મોટા ધડાકા સહીત મીરજપોર જીલ્લાના એક ગામડામાં ખરેખરે હતો. ત્યાંના ડીલીકટ માજીસ્ટ્રેટે તેને એક ટુકડો તપાસ માટે ઘટતે ઠેકાણે મોકલી આપ્યો છે.

બીહારમાં બાગલપુર ખાતે બકરી ઇદ ને દિવસે બીહાર લીટરરી સોસાયટીના મુસલમાની મેમ્બરો તરફથી હોંદુ મુસલમાનોનો એક મોટો મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે હોંદુ મુસલમાનોએ સંપત્તિ વધારો કરે એવાં આપણો ક્યાં હતાં.

બાણુ કાળીદાસ નામનો એક બંધાળી મલ બહાર પડ્યો છે. તે મોટાં વજન ઉપાડે છે, તેમજ બીજી જાતની હેસ્ટ ઉપજવનારી કસરતો કરે છે.

મુંબઈમાં જાપાનીસ વેપારીઓ, ચરાફો ધંધાદારીઓની સંખ્યા વધતી જાય છે અને તેને પરીણામે અવારનવાર એક બીજાને મળવા ભેટવા અને રમતગમત માં પુરસદનો વખત યુગરવાને સાર એક જીમખાનું અને મંડંગ ઉભું કરવામાં આવ્યું છે.

કલકત્તામાં એક નવી જાતનો ઉડવાનો સાંચો બનાવવામાં આવ્યો છે. તે એક હોંદીવાને નહીં પણ એક જવાન છગરેને બનાવ્યો છે. તેનું નામ મી. કેમ્પ્ફર છે અને તે એનટીક સ્ક્રીટની કોનટીનેન્ટલ મોટોર કંપનીનો માલિક છે. એ સાંચાની બનાવટ એવી છે કે હવામાં ઉપર જવા પછી સાંચા કામમાં બે કાંઈ ખલલ થાય તો એ હવામાં રથ એકદમ નીચે તુટી ન પડતાં ધીમે ધીમ નીચે ઉતરી આવે. એ હવામાં રથમાં ઉડવાનો અખતરો મી. કેમ્પ્ફરે કલકત્તાના મેદાન માં કર્યો હતો. —“જમે જમશેદ.”

નેશનાલીસ્ટો સાથે કદી ન જમવું એમ જણાવનારા મોડરેટો તરફથી એવી સુચના થઈ છે કે એક એલ—ઇન્ડિયા મોડરેટ લીગ સ્થાપવી.

કલકત્તાથી કેટલાક હોંદીવાનો એલે લીયા જવા ઉપડ્યા હતા પણ ત્યાંના કોષ્ટ્રી સત્તાવાળાઓ અને ઇમીગ્રેશન લીગના પ્રતીનિધીઓએ પોતાને આ હોંદી વાનો આવવા વીશેની ખબર મળેલી નહીં હોવાથી તેમને મદદ આપવા ના પાડી હતી. હોંદીવાનો જણાવે છે કે ઇમીગ્રેશન એજંટોએ વિક્ટોરીયા ખાતે જઈ પુમતાં તુરત નોકરી આપવામાં આવશે એવું કહેવાથી તેઓ કલકત્તાથી ઉપડ્યા હતા. એજંટોએ તેમને વધુ એવું કહ્યું હતું કે જીનારે ઉતરતાં સરકાર તરફથી ૬ પાઉંડની શી તેઓ ફરકને મળશે.

એલ ઇન્ડિયા મુસ્લીમ લીગના ઉપ પ્રમુખનો હોદ્દો લેવાને રંજનના મી. એ. કે. જમાલને ના. આગાખાને ફિફ્લીથી તાર કર્યો હતો, જેના જવાબમાં તેમણે તે હોદ્દો સ્વીકાર્યો છે.

કલકત્તામાં હુમિયારો—જંડુક તથા રીવો જવરોની મોરી થાય છે, અને તેનો પતો લામતો નથી. એક સજ ઇન્સપેક્ટરની પણ રીવોલ્વર મોરાએલી જાહેર થઈ હતી.

પેશાવરમાં જે શુદ્ધ દેવની રાજ તથા હાંત વગેરે મળી આવ્યા હતાં તે પ્રદમ દેશમાં માંડલે ખાતે રાખવામાં આવશે એવો હસાવ સરકારે બહાર પાડ્યો છે.

જમે જમશેદ એવી વાત બહાર પાડી છે કે પુનામાં એક એનારકીસ્ટ સોસા

યરી છે, જેમાંના અમુક મેમ્બરોએ મી. તીલકને સજ કરનાર મી. ફાવરનું તથા મોડરેટ આગેવાન મી. ગોખલેનું ખુન કરવાનો વિચાર બાંધેલો છે.

અમદાવાદના મી. ચીતુભાઈ માધુભાઈ એ ત્યાં એક સાયન્સ ઇન્સ્ટીટ્યુટ કાઢવા રૂપિયા ૪ લાખની રકમ કાઢી છે.

“સ્વદેશી હીલથાલ” નામનું પુસ્તક પ્રમટ કરવા માટે ગોવર્ધનલાલ નામના સીધીને પાંચ વરસની દેશનીકાલની સજા અને તેના સાથીઓ ધેરમલ અને ચેદુ મલને ત્રણ ત્રણ વરસની દેશનીકાલની સજા થઈ છે. સજા કરતાંજ શુકરમે સાંભળવા જનાર હોંદીઓએ વહેમાતરમ ના પોકારથી દોરડ ગમ્પવી મુકી. વીર મલે લોકોને કહ્યું કે “હું લાઇઓ, ધીરજ ખોશો નહીં. સમરથ ઇશ્વરની કરપાથી ત્રણ વરસ તે મને ત્રણ દિવસ લાગશે. મારું શરીર તમારી સેવામાં નહીં રહે પણ અંતઃકરણ તમારી પાસે જ છે એ જુલશે નહીં.” હાજરીનોતી આંખમાં પાણી આવી ગયાં હતાં અને તેઓ કેડીઓને પગે લાગ્યા હતા. માજીસ્ટ્રેટ આ દેખાવથી એવો સ્તબ્ધ બની ગયેલ કે તે આ બધો દેખાવ જોયા કરતો હતો.

હક્કિયમાં “કીયકવધ” નામનું એક લોકપ્રિય નાટક બજવાય છે તેને શીતુરી ગણવામાં આવ્યું છે. તેમાં કીયકના પાત્રને કોરડ કરડત તથા બીજાં બે પાત્રો ને એકસત્રીમીસ્ટ તથા મોડરેટ ગણવામાં આવ્યા છે. આ નાટક બજવવાનું બંધ કરાવવામાં આવનાર હતું.

પાટીદાર પરીપદ આવતી તા. ૧૫, ૧૬ અને ૧૭ મીએ સુરત જીલ્લાના સચીણ પાસેના વાંઝ ગામમાં એનરેબલ દેશાઈ પુરસોતમદાસ વીહારીદાસના પ્રમુખપણા નીચે મળનાર છે.

વડોદરા રાજ્યના દીવાનની જગ્યા કાઢી નાખી ઇન્ડિયા કાઉન્સિલના ધીરજી ઉપર રાજ્ય વહીવટ ચલાવનારી એક કાઉન્સિલની ઘટના થવા માંડી છે. અને તેના પ્રમુખ તરીકે એક નવા અમલદારને નીમવાનો વીચાર થયો છે. એ કાઉન્સિલને દીવાનના આધીનાં સહળાં કામે ની સત્તા આપવામાં આવનાર છે, અને એ કાઉન્સિલમાંથી કાયદાઓને લગત

ખરડાઓ તથા ટીપ્પણો પસાર થઇ મહા રાજાશ્રીની મજબૂરીયત માટે મોકલવાનો નીયમ રહેશે. કાઉન્સિલની સ્થાપના ની બહાલી વડી સરકારની લેવી પડશે.

એક છાત્ર જણાવે છે કે મી. બ્રજેન્દ્રકીશ મજૂથીઆ નામના અહરથે અમરતસરની ખાલસા કોલેજને પોતાનાં મરણ પછી દોઢ કરોડ રૂપીઆ આપવા ની વ્યવસ્થા કરી છે. તેમના ખાઇ મી. રમણસિંહ મજૂથીઆએ અહરથે કોલેજ ની સ્થાપનામાં રૂ. ૩૦ લાખ આપ્યા છે.

ઇંગ્લેન્ડની મહત્ત્વ ઇરદુના પાણી "રોર્ટ હેન્ડ નાઇટીંગ" "દુઃકાક્ષરી લખાણ"ની શોધ થઇ છે એવું જણાવવામાં આવે છે.

દીનાજપુર ખાતે દુધીયારો અને દારૂ ગોળાની મોટી ચોરી થઇ છે.

વીરમગામ ખાતે કડવા પારીદારોની વારસીક સભા મળી હતી. તેમાં વડા દારી દરસાવવાનો, ખેતીનું યતન સપાદન કરવાની જલામજીનો, તારાતને બાળજોતવડે સુધારવાનો, કન્યવિકરય અટકાવવાની જલામજીનો, ગરબાલન વિષે, કળેનાં વિરૂદ્ધ, કદમ્બ કરીને વસા ન કરવા, એક કરતાં વધારે સ્ત્રી ન કરવાના, બાળવીવા પ્રતિષેધના કાયદા માટે ગાયકવાડ સરકાર નો આજાર માનવાના, પાટીદાર વીદ્યાર થીઓ માટે અમદાવાદમાં બોરડીંગ હાઉસ સ્થાપવાના, રોય કુટવા તથા કુટાણું ગણવાના રીવાજ તરફ અણુમતો બતાવવા ના, દરેક પ્રકારનાં વ્યસનો તરફ ધિક્કાર ના, તથા ધારાસભામાં બેઠુનો તરફનો એક મેબર નીમવાના વગેરે કારાનો થયા હતા.

લાહોરના સહાયક પત્રવળા કેસમાં ખુદાસીમ નામના માણસને જાપનાર તરીકે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. આરોપીએ જણાવ્યું કે જાપખાતું શુ કહેવાય તે પણ હું જાણુનો નથી. હું તે. મરીમ બડીઆશ છું. બાદ તેને નીર દોષ કરાવી છેડી મુકવામાં આવ્યો હતો.

મુબમ્બની ધારાસભામાંથી સર વીઠલ દાસ દામોદર દાકરશી વાલસરાવની ધરા સભા માટે નીમવાથી તેમની જગ્યાએ બાવનમરવાળા મી. લલ્લુભાઇ શામળદાસ નીમાયા છે.

બનારસ ખાતે મલની શારદાસદન ખુલ્લુ મુકવાની કરીયા બનારસના ના. મહારાજાએ તા. ૧૬ મીએ કરી હતી. બનારસવાળા રામકૃષ્ણચંદરે પોતાનાં માતૃશ્રીની યાદમાં આ ખાતું સ્થાપુ હતું. તેમાં એક હજાર વરસના કેટલાક પ્રાચીન ગ્રંથોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. આ લાઘવરેરીમાં સાંસારીક અને નકલીક બાળત વિષે વખતો વખત લાખણો થશે.

મુબમ્બમાં એક ઉત્તના કાપડની મોટી મીલ નીકળનાર છે.

ના. ગાયકવાડે અમદાવાદ જુદો અને સોજના તાલુકાનાં કેટલાક ગામ ના. બ્રિટીશ સરકારને મુધરણના અરથે સંપિત્રાં તે પાછાં મેગવાને માગણી કર્યા ની અફવા ફેલાઇ છે.

બરુથમાં સ્ત્રીઓની કામગીરીના તમુ નાઓનું એક પ્રદરશન બરાણ હતું.

"દ.ક.મ્સ" પત્ર જણાવે છે કે ગાલી વરના મહારાજાને બ્રિટીશ હરકરનાં મેબર જનરલના હોદ્દા ઉપર ચઢવવામાં આવ્યા છે.

પોતાના રાજ્યમાં રેશમની ખીતવણી કરવા માટે વાંકનેરના ના. રાજ સાહેબ પુનેથી રેશમના ૩ હજાર કીમ મંગાવ્યા છે.

માંગરોસના નગરે પોતાના રાજ્યમાં પ્રકરવ કરવાની મના કરી છે.

બાબામાં રંગપુરનાં "બારતાલા", "દરપણ", "પાલીએત", અને "ખુલના ખાસ" ના અધિપતિઓ ઉપર ફિરુર માટે કેસ ચાલે છે.

નેપાલના વડા પ્રધાન શમશેર જંગ બહાદુર તરફથી ૬ હજાર જુનાં સરકારત હરપક્ષીન પુરતકા ઓકસફરડા જુનીવર સીટીને મોકલી આપવામાં આવનાર છે. તેમાંના કેટલાકની ઈમિત થઇ શકે એમ નથી અને દુનીયામાં તેની નકલ નથી. "અમરત બહાર પત્રીકા" જણાવે છે કે આવા ગ્રંથોની નકલો હોંઝમાં રહેવાની જરૂર છે.

વમનગમના રણજીતસીંહે રોઝી બંદર ખાતે સ્ટીમરોની આવગવ કરવા માટે મોટા પાયા ઉપર સુધારણાની યોજના શરૂ કરી છે. તે કામ ખુલ્લું મુકવાની કરીયા મરનરને હાથે થઇ હતી.

"પાયોનીયર" પત્ર જણાવે છે કે લાહોર ખાતે બરાયેલી હોંદી નેશનલ કાંગ્રેસમાં સર કરજન વાઇલીનું ખુન કરનાર મદન લાલ ધીપ્રાનો બાપ હાજર હતો અને તે ને પ્લેટફોર્મ ઉપર બેઠક આપવામાં આવી હતી.

હોંદુસ્તાનમાં સ્ત્રી કેળવણી

નાબના ટીકા સહાય સોસીઅલ કેન દર-સના પ્રમુખ તરીકે પોતાના બાળ્યમાં સ્ત્રી કેળવણીપર નીચે મુજબ બોલ્યા હતા:—

બાળાઓને કિતમ માતા તથા અધિક્ષી (પદ) તરીકેની સરસ કેળવણી ન આપવા માં આવે ત્યાં સુધી હોંદીઓ પોતાની રિથતિ જળવી શકવાના નથી. પુરપના મને તેવા ઉંચા હેતુઓ સ્ત્રીઓની સહાય વિના પાર પડ્યા નથી એવા ધણા દાખલા મળી આવશે. એક અંગ્રેજ મહાન લડ વધવાએ કહેલ કે પોતાની શક્તિ પોતે પારણામાંથી પામ્યો હતો. આ શબ્દોમાં બહુ ઊંડો બેઠ છે. માણસ જન્મને ખરી કેળવણી અપનાર તેની માતા હોય છે. નાનપણથીજ કિમદા દ્રષ્ટિએ આપી માતા બાળકનું વરતન તથા તંદુરસ્તી ધડી શરૂ છે. આથી માતાને માણસનની કુદરતી શિક્ષક કહી છે. પત્ની તરીકે તે માણસની સાથી છે. દુનિયાના વહેવાર થી કંટાળેલા માણસને શણી પત્નીવાળુ ઘર વિસામાતું સ્થાન થઇ પડે છે. હું કા માં નરક સમાન ઘરને પણ સ્વરગરૂપ બનાવવાનો આધાર સ્ત્રી કેળવણીપર રહ્યો છે. સ્ત્રીઓ સગીત, ભરત, ચિત્ર વગેરે રસીક કળાઓ શીખે તે સાથે નીતિના જ્ઞાનની તેને જરૂર છે. કેળવણી આપવા ઉપરાંત રહીઓમાં પણ કેટલાક સુધારા ઓ કરવાની જરૂર છે. દાખલા તરીકે બાળ લગ્ન. આ રહી સ્ત્રી અને પુરુષ બંનેને પાયમાલ કરનારી છે. તેમાંથી ધણી પીડાઓ ઉત્પન્ન થાય છે. તેથી આખો દેશ અધિમતિમાં ચાલ્યો જાય છે એટલે આ દ્રષ્ટ રહીનો બહુજ ધીરમ્થી તેમ મજબુત રીતે નિકાલ કરવો થઈ છે વગેરે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેન્ટ ગેઝેટમાંથી)

મારિસબરગના રેસનખાનની એસાઇનડ મીલકત સંબંધમાં લેવહારોની મીટીંગ તા. ૧૫ મી મારચે ૧૦૧૧ વાગે સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્ટર આગળ બરાશે.

ટોંગાટના હીંદુ ખેડૂત કુસોયેની ખીન વારસ મીલકત સંબંધમાં દિસાગના

અંકડા સુપ્રીમ કોર્ટ આગળ રજુ થયે છે, અને તેની નકલ ટોંગાટના માસ્ટર આગળ રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૨૨ મી મારચ સુધી તપાસણી મટે ખુલ્લા રહેશે.

મારિસબરગના મદમદ સહેબની નાદાર મીલકત સંબંધમાં ટરસ્ટી સી. કમલયુ. હોલગેટ બહેર કરે છે કે લેવહારોની મીટીંગ તા. ૧૫ મી મારચે અને ૨૦ મી મારચે સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્ટર આગળ બરાશે.

જોહાન્સબરગની મ્યુનીસીપલ કાઉન્સિલ

જોહાન્સબરગની મ્યુનીસીપલ કાઉન્સિલ તરફથી ત્યાંના તંદુરસ્તી ખાતાના અમલદારે નીચેનો હુકમ કહાડ્યો છે :—

- ઉદરોનો નાશ

જિંદો મરકનજ પલેગો ફેલાવો થાય છે એ વાત હવે જગ બહેર છે. તેથી મલક લોકેશનમાં જિંદોનો બરાવો બહુહોવાથી જંમ અને તેમ તેનો નાશ કરવો બહુ જરૂરનો છે. આજ સુધી કાઉન્સિલ તરફથી મલાઈ લોકેશનમાં જિંદોની જાળો રાખવામાં આવી તેને ફેટલાક અનાદી માલસો ભાંગી તોડી નાંખતા તેથી નીચે લખ્યા ધારા પર ધરવાળાઓનું તથા ખીનઓનું ખાત ખંચવામાં આવે છે—

પરલેગ કે પીન દરદો અટકાવવા સર જિંદોનો નાશ કરવા, દકનરી અમલ દારના હકમથી કાઉન્સિલના નોકરોએ કાંઈ ધર પર કાંઈ પ્રકારની જાળ મુકી દરી તેને કાંઈ પણ માણસ કાંઈ પકડીને નુકસાન કરશે તો ગુન્હો પુરવાર થયે પા. ૫ હાડ કરવમાં આવશે. જો ગુન્હોગાર નહીં માણસ પકડે તો મકાનના દરેક માણસને સજાવાર ગણી શકશે."

આ ઉપરથી અમર આપવામાં આવે છે કે ઉપલા ધારાનો હવે સખ્તાઈથી અમલ કરવામાં આવશે, અને જિંદોની જાળને ધગ પહોંચાડવા માટે જરૂર પડશે તો ધરના દરેક માણસને સજા કરવામાં આવશે.

કચરાની વ્યવસ્થા

મલાઈ લોકેશનમાંથી કચરો લઈ જવની હાલતી જોડવણ બંધ કરી તેને બદલે દરેક વાડમાંથી દહતામાં ત્રણ વખત કચરો લઈ જવાની ગોઠવણ કરવાનો મ્યુનીસીપલ કાઉન્સિલે હરાવ કર્યો છે. તેથી આ જોડવણ શરૂ થાય તે પહેલાં દરેક મંજુર થયા હોય એવા એક અથવા જરૂર પડે તો વધારે કચરાના ડમા દરેક વાડમાં રાખવા. આ સગવડ એપ્રિલની ૫ મી તારીખ સુધીમાં થઈ જવી જોઈએ. જોઓ તે મુજબ નહિ કરે તેને દંડના તથા ખીન અરચમાં જતરવું પડશે. એટલે ઉપર કહેલી તારીખ દરમિયાન બધાએ, મંજુર કરવમાં આવેલા જરૂર લાગે તેટલા કચરાના ડમાઓ પુરા પાડવા.

કચરાના ડમા રિંગની સુચના તથા ચિત્ર વાળી નોટીસો દરેક સ્ટેન્ડ વાળાને વહેંચવામાં આવશે; અને જો સ્ટેન્ડવાળાઓ પુરતા અથવા ડી પીપીયરસ સ્ટીટમાં, મ્યુનીસીપલ આશીસની ૨૩ મી રૂમ પર અરજી કરશે તો કાઉન્સિલની મંજુરી મળે વાજગી ફામે આરા ડમા ઓ પુરા પાડવાની જોડવણ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે. ડમાની કિંમત મુકર થતાં જેને જોઈએ તેણે મ્યુનીસીપલ આશીસની ૪૧ રૂમ પર, ટાકિન ખાનગીને અગાઉથી પપસા અપી દેવા.

હુકમથી,

ચારલ્સ પોરટર, એમ. ડી.

તંદુરસ્તી ખાતાનો વડો.

રોકડ અમર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
આવક માંજ ૧૫૨૧ની ૨૦	૬	૨૦
ભીમડીના	૨૩	૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭	૬
એફ. ડી. આર.	૧૬	૬
મીની સકર	૨૨	૦
ફંડાના	૧૬	૬
દેથી વુવેર ફાળ	૧૭	૬
વુવેર ફાળ કનપુરી	૧૮	૦
મસુરની	૨૦	૬
મગની	૨૫	૦
અડદની	૨૮	૦
અણા મુખપ્રના,	૧૮	૬
" ફાળ	૨૩	૦
વટાણા નાતાલના	૧૭	૬
મકાઈ	૬	૦
ખીનીસ	૧૩	૬
કકડું તેજ ૧ ગ્યાગન	૩	૬
એરડીવું	૨	૬
મોહું	૪	૬
નાળીએરવું	૪	૦
ખાંડ સફેદ નાનાલની	૧૬	૦
પીળા	૧૭	૬
તીરકુળ નાતાલ	૧૨	૦
આટો	૧૩	૬
મદાસી સોપારી ૧૨૮૫	૭૫	૦
મરમા	૦	૭૫
મી પેટી જટીનના	૮-૨-૬	૮-૫-૦
પોરબંદર	૬-૫-૦	૬-૦-૦
પારાશીન કરાઉન	૬	૦
" વાઈટ રાસ	"	૮
" " આબન	૧૩	૬
નાળાએર	૧૫	૬
ફલી	૫	૬
મદમંડ સોપ	૧૩	૬
સાણુ સીલ્ક ટો	૧૫	૬
સાણુ સનભાઈ	૪૨	૬
" ટ્રાયમ્ફ પા	ફંડાના	બોકસની
કીમત	૧૨	૬
નેકર ટી	૧	૬
મામીલ બારન	૩	૬
સોપારી સેવરબની	૦	૧૦
નીલ પોગ્રા સીઆરે	૧૭	૦
ફુધ નેસજવું	૨૦	૬
" ફસલ	૨૦	૦
કરેસન્ટ મલક	૧૮	૦
નીમક (લીવરપુલ)		
નરત એકલી	૮	૫

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

મહી બજારી પ્રોડ્યુસ તથા ફ્રુટ્સ સ્પેશિયલ હઈ બેકનેસનસની માર્કેટમાં ફેરફાર આપવામાં આવે છે. વર્ષના વસ્તુનું કુલ વપરાશમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the Head Office for S.A.:— And, at:—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાગી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો ખરી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છો? રસાયન સહાનુભૂતિ—વચન અને લરીને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હજીત આવે એટલી દવાની શીર્ષીંગ પ.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—દરસ મસાનો તાત્કાળિક અને મોક્ષક ઇલાજ. નાતાલમાં ધણી જાણે કાપડો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત ૩. ૩.

મરહુમ શીર—જાડુઈ મલમ. સોમ, ઘા, ગુમડાં, વિવેરને તુરંતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિધન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર ઇલાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીર્ષીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાઈની અકસીર ગેળીઓ, ડાબીની કિંમત શીર્ષીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—કુખસામક ગેળીઓ. ખરાબ રાખનનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડાબી શીર્ષીંગ ૧/૬.

ફર્સ્ટ ક્લાસ માલ મોકલનાર ફરેટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજીટેબલ વસ્તુજ સફાઈની પેકોંગ સાથે રે.કોડેવી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમમર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમારે ખાતરી માટે કાગળ વ્યવહાર અંગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમકુ જથાપાંધ અમારે ત્યાંથી તહેવાર મળશે.

ખુલાસા મટે લખો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેદ લાજપુરી, ફરેટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦ ટેલી. એડ્રેસ. ‘લાજપુરી’ બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri, Fruiterer 40, Cathedral Rd., Box 570 Durban.

Box 570 Durban.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

હિંદુસ્થાનની ગ્રાસરી જથાપાંધ મંગાવી સરને બાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ ઘી પોરબંદરનું તથા કચકનાનું—

સરસ ચાવલ—ચે. ખું મંધીઆ—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co., GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.

Box 3598 41 Market Street JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros., MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelouken, Tel. add. “KHANDERIA.” Box 166

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add. “MIANKHAN.” Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co., GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners Houses, Shops, &c. To Let

164 & 166 FIELD STREET, DURBAN.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

G. rdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damedar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladoa." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

DELFEST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tajob Adam.

CAPE TOWN

A Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street
E. ABCOBAKER AMOD & BRO.,
Box 411, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhadr Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street
Dawjee Mamonjee Timel,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road
Esmail Dawjee Motala, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Isjuri,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
E. SOULEMAN BEOS.,
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Grey Street.
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abco Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 28

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHOY
2nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkny
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LEONHARD,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMAHJE SALEJEE,
P. O. Box 5031.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadaraben,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P. O. Box 117
143 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

Hirjee Mooljee & Co. Box 346.
HORMAJY IDOLGY, Box 332

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJIDAS & LALOHAND Box 92.

NANJEE DULABDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SKEAT, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

M. E. Nanabhai,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street. Box 5. 1.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

L. A. Pardy,
General Merchant,
165 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery.
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,

R. R. NIDOO,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 86

Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and

Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co. Box 13.

ROBERTSON

A. Abraham, Cereals Dealer
Corner of Heermans & Nieuwe Sts

RUSTENBURG

(Small) Suliman & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik. Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

3. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kestledorp,
Jossenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

Kesavji Giga, Beftoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadec,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Sutreekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John B

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Raghath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

Bombay and Persia Steam Navigation Company.

TO
BOMBAY

Via EAST COAST
PORTS,

S.S. "MOHAMMADI"

will sail about the end of March 1910

Taking First Class, and Deck Passengers At Reduced Rates.

બોમ્બે એન્ડ પર્શિયા સ્ટીમ
નેવીગેશન કંપની.

આ લાઇનની નાણીતી આગમોટ "મહમદી" મારચની અખરીમાં
ડેલામોઆએ, મેરા, મોઝાંબીક, જમ્બાર તથા મોખાસા થઇ સીધી મુંબઇ જશે. હવે
પછી આ લાઇનની આગમોટ દર ત્રણ અઠવાડીએ અને આવશે.

ફર્સ્ટ, સેકન્ડ તથા ડેકની તોલી બહુજ કીશવત રાખવામાં આવી છે.

આ લાઇનની સ્ટીમરો હુબજમાં ફરે છે. એક હબજથી બારસો
પાસે જરોની સગવડ સારૂ કીચન, બજાર અને પાણીની સગવડ સખી
છે. તે બાબત તેઓ સરદીરીકેટ ધરાવે છે.

ખલાસીઓ સવળા દેશી છે. ઓશીસરો માયાળુ છે. અને કપતાનો હીંદી
ઓના ધરમના રીત રીવાજથી વાકેફ છે. આહમજ રસોઇઆ સખી હીંદુઓની
સગવડ વધારી છે.

બાળખરો સાથે આવનારા તથા જનારા પાસેજરો ખાસ આવી
અમુલ્ય તક ગુમાવશે નહીં. કારણ કે તે લાઇનની સ્ટીમરોમાં મરબદા
અને ધરમના નીચેના ઘણી સારી રીતે સચવાય છે. આવી લાઇનની
સ્ટીમરોમાં સગવડો હોવાથી તેઓનું નામ મરાહુર છે.

જંગબાર મોખાસાના લોકોએ જેમ આ લાઇનનેજ મદદ આપવાનો કરાવ કીધો
તેમ દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓએ પણ કરવું જોઇએ.

ટરાસવાલની સરકારે હુબપાર કરેલા હીંદીઓને લેવાનું બંધ કરી
આ લાઇને ટરાસવાલની સરકારને બોયકોટ કરી છે.

સાથે આફ્રીકામાંથી દળ પકવા જનારા મોટી સખ્યામાં ચાલ તો કેપથી કે
છદા સુધી સીધી જાયવા મુંબઇ થઇને જનારી સ્પેશીઅલ સ્ટીમર આપી સહીએ
હીંદી. રીટર્ન ટીકેટ મદવાનો બાવ કરી શકશું.

પેસેજરો બાબત વધારે ખબર વાસ્તે અમારી વેસ્ટ ઓફ ઓફીસર પાસેજની
ઓશીસમાં અમેને જાતે મળવું અથવા પત્ર વહેવાર કરવો.

દાદા અબ્દુલ્લાની કુંપની,

વેસ્ટ ઓફ, ઓફીસર પાસેજ, દરબન

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers

of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદરનું ખુશખોદાર ધી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add.: "FORBANDAR."

Telephone 86

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL;

Dis. RUSTEN-

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER

WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંદર.

ઇન્ડિઅન ટ્રાસરી જથાબંધ હીંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ ઘી પોરબંદરનું તથા કચકતા
નુ-સરસ ચાવંલ-ચોખુ ગંધીઆણું-જથા
બંધ અજમાએશ કરી બુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBORG

Box 6031,

JOHANNESBURG

Telegrams: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

આર. આર. નાઇડુ

જનરલ ડીપર અને ઇન્ડિઅન ટ્રાસરીસના
કાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર. ફ્રાન્સવરડીંગ અને ડમીશન
બેન્કર. ૧૮ વોલમર રોડ.

રેસીડેન્સ ટ્રાસરી ટી. ટી. બોક્સ ૩૫૩.

દાર: "MELON" પોરબંદરથી જાયે.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers

& General Merchants.

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 8504. Tel. add. "Cama"

Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોંધી

સાધી મુખર્ષ

૧૮ દિવસમાં મુખર્ષ પહોંચે છે

આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી છડીઅન છે, અને ઓશીસરો ખીજ કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન સમ્પતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઇપણ વાતે જરા પણ મુઝાફ પાસે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હિંદી ભાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નામની નખત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાનો સુકર છે કે ખરેખર અરબ મુસાફરી ની દુઃખનો દુરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને મુખર્ષ સાર જાય છે. માટે આ મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો ભાલ નહીં મુક્તિ દેક જનારાઓએ તકવાર થઈ રહેવું.

સદરજૂ આગમોટ મુખર્ષ પહોંચેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફળી જણ્ય માટે અતરે જાપામાં નજાવયું તેથી સફળી આદેબો ને અર ખરેખર આગમોટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે.

વજી વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

હરવનસે સીધે કોલંબો મોર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ આતી હે.

અમરીંટો દન ૨૨૦૦ તા. ૧૫ માર્ચ

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ શિપ્સ લિમિટેડ.

ગ્રાંડ, ગ્રાંડ, અંદરૂંડો લાઈ ૩૨૦૦ લાઈ ૧૬.

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ શિપ્સ લિમિટેડ માર્કેટ સ્ક્વેર, લંડન, એન્ડ ઓથર પ્લેસેસ ઓફ બિઝનેસ.

શ્રી. કથોરિયન કથોરિયની કુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ માર્કેટ સ્ક્વેર રોડ દરબન,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કેપ્ટન કોમ્ડોર એન્ડ સર્જન.

૧૨૮ સ્ટ્રીટ, દરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

NOW READY

Leo Tolstoy's Letter to a Hindu

or

The Subjection of India,

its Cause and Cure

Price 1 Copy -/1 Post Free; 100 Copies 7/6 Post Free.

64 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHI ROOTS.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Po Landar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેઝની દરફી કેપ, અને બેંગ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે ભાવે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

શ્રી મેન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ

૧૧૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન.

દેશો મોઠાઈ

એખા ધીની સરવે જાતની તાજ મોઠાઈ અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જીવણ,

મસજીદવાળી મોઠાઈની સામે

૧૬૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

ઉંચા ફેઝની દરફીશ ટોપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

1st Mile & Timber Yard.

109 Queen Street, Durban

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P. J. Box 33.

Telephone No. 90,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via East Coast

S. S. 'KAISER'

Will sail from Durban about the 21st March and from Delagoa Bay about the 22nd March 1910, taking 1st 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધી મુખ્ય જનારો સ્ટીમર "કેસર"

ઉપરી અગમોત તા. ૨૧ માર્ચે ડરબનથી અને ૨૨મીએ ડેલાગોઆબેથી ઇપડી ઇસ્ટ કોસ્ટથી મુખ્ય જશે. તેથી કીફાવતથી ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકની મળશે કેક પાસેજરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. સ્વ વરગ સાફ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી ગાળ જગ્યા સાથે દેરા જનારને લાભ કારક છે. ખાતી, પાણી, શુશલખાનુ, જગર વગેરે ખાતમાં પુરી બદાયસ્ત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની ખાત છે. ખસરસી દેશી છે સ્ટીમર મુખ્ય પડોચે કેમથી ખમર આવે છે, જે છાપાઓમાં છપાય છે ખતાવેલા દાકમે સ્ટીમર આવે છે અને પાછી દાકમસર ઉપડી જાય છે. જેથી ઉપરથી આવનારને કાકને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓં એચ. કોહન

ક્રુડના હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ. બાબા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો ફારમરો અને વેપારીઓ ધણ વરસ યયાં ચાલુ આસરો આપી પોતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. ખીલ નવા મોકલો મારી મારફતે "ટાયલ કનસાઈનમેન્ટ" મોકલવાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી જામીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા કુ તકયાર છું. બેઠક:—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન સ્ટ્રીટ બેહાન્સવરમ.

મારફીટ રીપોર્ટ માગવાથી મળી શકે છે. માલ ચડાવનારને ફરક, વેલ્ટેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબ બહુબયથી સારી સલાહ આપીશ. ખાલી ખારકેટો, એગ હેરીસ અને બાકસો માગનારને કુ પુરા પાડું છું. કાચળો ગુજરાતીમાં લખી શકારો. પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. ટેલી. એડ્રેસ: Conhangen ટેલીફોન નંબર ૧૫૦ રોડ: ૧૦, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "ZINNIA" leaving Durban for Calcutta direct on or about 20th March taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 d-yo
SUCHIT MAHARAJ,
Passenger Agent,

1 Alice Street Durban

एस. एस. "झिनीया" नामके : हाज २० मार्च १९१० के लगभग बर्बन से कलकत्ते जाएगी. फिगया बहुत सस्ता. सुचित महाराज, एजेंट, १ एलीस स्ट्रीट बर्बन.

એસ. એસ. 'ડોનેરીક' તા ૨૦ માર્ચ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત જવા ઉપડશે. બાકુ બહુ સસ્તું છે. સુચીત મહારાજ - એજન્ટ, ૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

"સસ્, સસ્, "ઝિનીયા" નામકું હાજ ૨૦ મેપેબનીયીજીલ્લાય કીરાલીકંકંપલ્ કાલ તુ માત્રકંઈ ટી)ક. ડાંપલ્ તુમર તુકત્તલલિંડી કલ્કત્તાલુકું લેડ પ્રિયાલીકલેા કુલત્તલ્ નાંજીજીલ્ કોલ્ ઉપોલિલ્લ તુ. પાલ્લમ્ ૨૨કાલ્ લેલ્લુલિલ્લ તુ. કાંબંજાલ્, કાલ્લુજીલ્ મારાક પાલ્લુજીલ્ લેલ્લુલિલ્ ૧ લલ્લિક લેલ્લિંડી, ડાંપલ્.

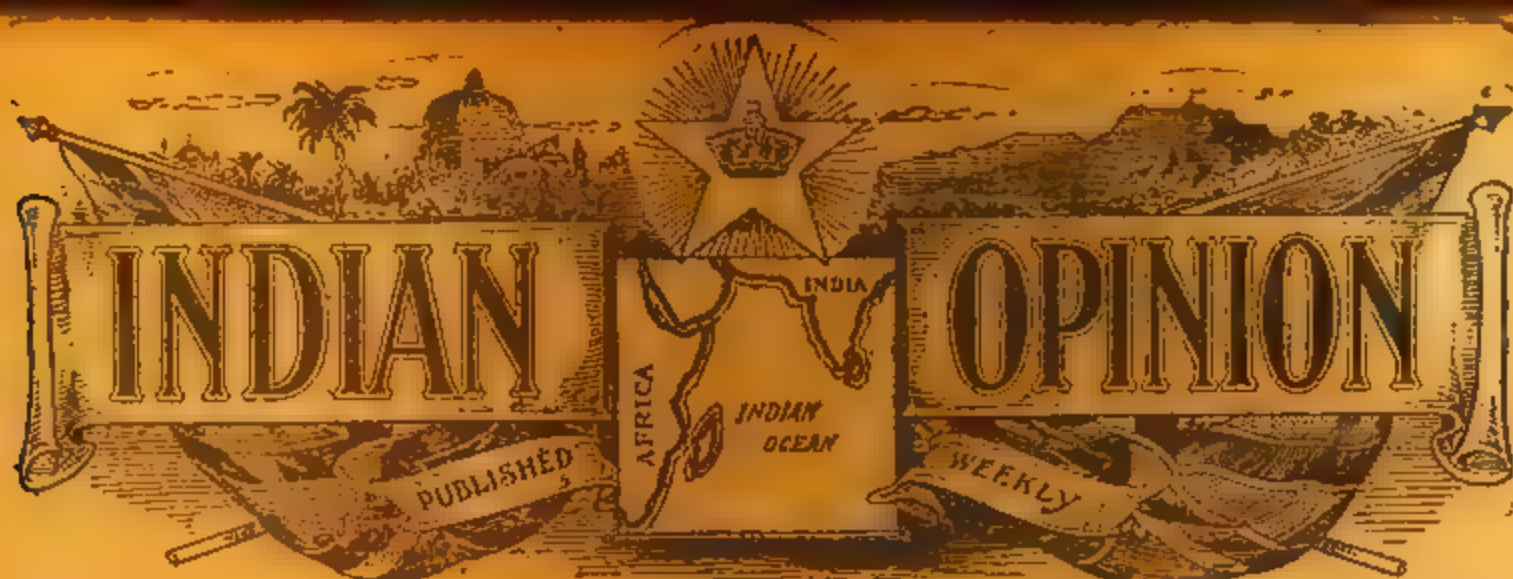
હેડ ઓફીસ: ૧૦ એરફન સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન
સી. પી. લાહીરામ.
જનરલ સીલ્ક મરચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડન્ટ સ્ટ્રીટ, લેહાન્સવરમ. જેટ આપવા લાયક અનેક તરેહની ધણીજ સરસ રીલ્લે, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક જાતનું દેશમ, જરીના ટેબલ કલોથ, કારામીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. માલ ધણીજ સસ્તા. આવો અને ખાત્રી કરો.

E. E. DADABHAI.
DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.
English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.
2nd Street, Malay Location
P.O. Box 2388
Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

નીતિ ત્યાં ખરકત.

એક વખત એરડર આપી ખાત્રી કરો. કરીયાતું, કાપડ, કલ્લરી, તમામ જાત તું અનાજ, પોરબંદરતું એલ્ખુ: ધી, વીગેરે તમામ માલ એરડર મુજબ કાયદેથી મોકલ નાર. કમીશન જીજ સે:ટડે ૨૦ ટકા માર જીનનાં મળવાથી તથા માલ મળે પઈસા મી. એ. એ. ગાંધી ટાંગાઠવાળાને લરવાથી મોકલ વામાં આવશે. ટેલીગ્રાફ એડ્રેસ, મોટી હીરજી જુઠાભાઇ "નીતિ." પી. એ. નં ૨ મુખ્ય.

No. 12—VOL. 8

SATURDAY, MARCH 19TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

MORE PASSIVE RESISTANCE RECRUITS

CROSS THE BORDER UNCHALLENGED; ARRESTED IN JOHANNESBURG

On Friday, the 11th instant, the Durban platform presented a scene of animation. Nearly three hundred Indians were present to see the Passive Resistance recruits off. In the crowd were to be seen Messrs. Dawad Mahomed, Parsee Rustomjee, Abdool-la Haji Adam, Dada Osman, A. D. Pillay, T. M. Naicker, N. V. Shah, G. P. Gandhi and others.

The Passive Resistance party travelled third class. The authorities provided the usual facilities and reserved special compartments for it. The Police gave no trouble and everything went off smoothly. Questions have been asked in some quarters as to the reason for third class travelling. It may be mentioned for the satisfaction of such questioners that the passive resisters adopt poverty as their lot and that, as passive resistance funds are being used for the purpose, it is advisable to travel third class. Moreover, the Government provide only third class accommodation for passive resistance prisoners.

The following are the names of Mr. Gandhi's companions:—

Mr. Kaji Dadamian, an old Transvaal resident who has undergone imprisonment three times already.

Mr. Subramaney Achary, who has studied up to the matriculation standard at Trichinopoly is the son of the late Mr. R. Appasamy Pather of Durban.

Mr. Ramhorry, an ex-schoolmaster, having been assistant teacher at the Railway Indian School and at present a member of the Phoenix settlement. He has been studying for the Durban Teachers' School certificate. He was born in Natal and is about 26 years old.

Mr. Pragji Khandubhai Desai was serving as book-keeper in an Indian firm at Harding. He is about 25 and has left employment to join the struggle.

Mr. Tulsi Jutha Soni, about 30 years of age, is an old Transvaal resident.

Mr. Essop Moosa Kolia, about 35 years of age, is an old Transvaal resident.

Mr. Kara Nanji Soni, age 35, is an old Transvaal resident.

Mr. Mahabeer Ramden, popularly known as Rajecumar, is colonial-born, about 22 years old and was educated at the Victoria Street School. He is a printer by profession.

Mr. Banjor Sing, age 20, is colonial-born. He was a scholar at the Higher Grade Indian School. He was trolley checker under a European firm.

Mr. Mahomed Ebrahim is an old Transvaal resident and about 47 years old.

Mr. Govindsamy Tommy, educated at the Verulam School, is about 22 years, colonial-born. He was clerk and waiter.

Mr. Manikun Pillay, is about 17. He was studying at the Higher Grade Indian School and lately at the Phoenix School.

The above list comprises three Tamils, three Northerners, three Gujarati Hindus and three Gujarati Mahomedans.

Mr. Kallenbach accompanied the party and took with him Mr. Gandhi's third and minor son owing to his illness.

Refreshments for the journey were provided by Messrs. Dayal Ramjee, Ravjee Bhoola, B. U. Patel, Dayal Keshav, J. Kalpat, K. Jivan and Natha Naran.

Arrival in Johannesburg

Monday, 14th March

The Passive Resisters from Natal crossed the Border unchallenged. The Immigration Officer, who boarded the train at Volksrust, said that he had no instructions to arrest them. The party was joined at Charlestown by Messrs. Cuchalia, Vaja, David

Ernest and David Marie from Johannesburg, and a new recruit in the person of Mr. Sale Ebrahim Patel, who is an old Transvaal resident but who, having applied for registration, has not been registered. They were met at Charlestown and Volksrust as also Standeron by the local Indians.

On reaching Johannesburg early in the morning they were met at the station by Imam Saheb, Mr. Abdul Kadir Bawazeer, and were entertained by him at his house.

The recruits have been taken over by their respective sections. They are to commence hawking immediately and are expected to support themselves by such labour.

✓ **Statement by Mr. Gandhi**
A special telegram to the *Natal Mercury* from its Johannesburg correspondent on Thursday states:—

The Government have taken steps to arrest the Indians who came into the Transvaal with Mr. Gandhi on Sunday morning, and all are under order of deportation, and are being deported to Natal. These men are either educated Indians or pre-war residents. Mr. Gandhi told the *Star* representative this morning that the Indians had come to Johannesburg, not to assert their personal rights, but to take part in the struggle. They will return, and be re-arrested by Volksrust, and imprisoned. The balance will be arrested in a few days.

"I do not know," said Mr. Gandhi, "why the Government do not arrest me. I freely admit that I am instrumental in bringing these men and introducing them into the Colony, and it has really been suggested that in bringing them into the Colony I am supposed to commit a breach of the Immigration Law, in that I aid and abet prohibited immigrants to enter the Colony. Personally I do not consider these Indians to be prohibited immigrants at all. Our strug-

gle principally consists in suffering, and by suffering bringing the desired relief."

In the Diaploof Prison there are 100 passive resisters, including Chinese, and about 36 are now awaiting deportation.

Our London Letter

Concerning Life's Realities

London, February, 1910.

The General Election

The dominating interest of the past month has been the General Election, and although the results have put to shame some of the exuberant prophets, Mr. Asquith returns to power with a substantial backing for the coming legislation dealing with the House of Lords. *Punch* has aptly hit off the situation in a cartoon representing the Prime Minister as a knight ready to tilt against long-established privilege. By his side is a small pony, strong and sturdy, no doubt, but his comment is: "I asked for a charger, and they give me this!" The swing of the pendulum has brought down the Liberal majority from the extraordinary figure of that year of wonders, 1906, but it has not sent the Unionists back triumphant, as was expected in some quarters. The cry that the Government's life rests upon the uncertain support of two independent parties, the Labour and the Irish Members, is being raised in the Press and on the platform, but on the main question—the House of Lords—the composite majority well agreed, and, doubtless, the coming session will show that it is also sufficient for much useful work. It is worth remembering that the only occasion within the last fifty years that a Government has been returned to power after an appeal to the country was in 1900 when the election was fought not on the general work of the Unionists but on the question of those who had begun the South African war being returned to finish it. Mr. Asquith, in resuming responsibility for the government of the nation, has the knowledge that out of a total vote of 6,000,000, he has behind him a majority of 280,000—despite plural voters—against the Peers. He is pledged to introduce legislation to "mend" the House of Lords, and prevent the recurrence of the events of last November, and it is noteworthy that the Opposition Press is now eager for such reform. It is inconceivable that governments shall be at the mercy of hereditary legislators, and although it devolves upon the Liberals, who have suffered most, to "bell the cat," the Opposition are well aware that the present state of things cannot continue. There have been strong appeals in *The Times* and other Unionist journals urging for an unpassioned consideration of the situation. This is

somewhat in the nature of tardy repentance, but it is certain that the Government, though determined, has no desire to be vindictive, and wishes to make history with judgment, reason, and co-operation.

India's Interest in the New Parliament

While the police officers on duty at Westminster are eagerly scanning the faces of new Members as they appear in illustrated papers, or are even asking hon. gentlemen their names and constituencies, so that the unpardonable sin of failing to recognise those who have the right of entry may not be laid to their charge, Indians, whether in India or in South Africa, will be scanning the lists to try to find out how far Indian interests will be supported in the new assembly. The little party, ironically called in the last Parliament, the "Pro-Babus," and sometimes, "Pro-secessionists," has suffered serious reverses in the fight. Sir Henry Cotton's failure to retain his seat must be put down to a serious illness which prevented him from taking any part in the campaign; Dr. Rutherford accomplished almost a miracle in winning Brentford for the Liberals in 1906; his hold on so historic a Tory seat was necessarily precarious, but in the election just over, he was misrepresented and abused on account of his Indian sympathies, and strongly attacked in the Press and on the platform. The consequence was that Brentford reverted to its old traditions, and Dr. Rutherford no longer represents the constituency at Westminster. Mr. Harold Cox, Mr. Hart Davies and Mr. G. P. Gooch also suffered defeat, and it goes without saying that the loss of these friends is a serious loss for India. But there are still some stalwarts on duty, and it is quite possible that the new Parliament may develop new friends. Among those who are returned are several Members whose interest in the Indian South African question is well-known. Sir John Jardine comes back, also Sir Herbert Roberts and Sir Charles Schwann; the Labour Party, with Mr. Keir Hardie and Mr. Ramsay MacDonald—whose recent visit to India has awakened a deep interest in the affairs of that country at home and abroad—will be able to do good service; Mr. O'Grady has already given Indian subjects much consideration, and he will not be likely to relax interest. Among the new Members Professor Lens Smith, of the London School of Economics, who now shares the representation of Mr. Charles Bradlaugh's old constituency, Northampton, is full of intelligent interest, and it is to be hoped that the Rev. Sylvester Horne, the first Nonconformist Minister to be returned to Parliament, will find time to study India's interests. Mr. Galloway Weir, an old friend, returns with a vastly increased majority; Mr. A. H. Scott and Mr. Harry Nuttall are

sent back by their northern constituents. The success of Mr. J. D. Rees—by a majority of 13—is one of the surprises of the Election, for which the support at a meeting in the constituency of the Chancellor of the Exchequer is perhaps responsible. It is to be regretted that Professor Munson, Sir Frederick Lely, and Mr. H. E. A. Cotton did not win their contests, but though the "Indian hand" is reduced in numbers, it is not wanting in vigour.

The Honour to India—and Mr. Ameer Ali

Owing to the General Election the complimentary dinner to Mr. Ameer Ali on his appointment to the Privy Council was postponed until the excitement was over, and when the gathering took place it was interesting to notice that legal and social friends co-operated in the honour, irrespective of politics, creed, or race. The chief point of interest is the view which the recipient takes of the honour; Mr. Ameer Ali insists that it is national, not individual, and that though he, a Mahomedan, be now appointed, it may very well be that in the future the honour may be given to a Hindu. I quote a sentence or two from his speech: "I take it not simply as a compliment to me but as a compliment to India and the Indian peoples, implying a recognition of the best minds in England that that country can hardly be regarded any longer as a mere dependency, but that she forms now an integral part of the Empire, that her interest, her development, and her prosperity are intimately connected with the greatness of Great Britain, and the legitimate feelings of her vast populations, not only of the articulate sections, but of the voiceless millions, are of moment both to politicians and administrators." Lord Reay presided at the dinner, and among those present were Sir Alfred Lyall, Sir M. M. Bhowaggee, Sir Frederick Pollock, Mr. Frederick Harrison, and many Indians, representing Mahomedans, Hindus, Parsis, and Christians. One other visitor I must mention: a negro gentleman who holds the honourable position of Chancellor of Western Equatorial Africa, and who declared in the course of a speech that he had new hope for the future for justice to subject races of the British Crown because of the Morley Minto reforms for India, the Albert Hall meeting for the Congo sufferers, and Mr. Ameer Ali's appointment. One visitor more I must not omit. Shaikh Hasan, of Tabriz whose speech in Persian was translated by Professor E. G. Browne, of Cambridge.

An Interesting Act Is

India continues to loom large in the Press, daily, weekly, and monthly; the new Councils, the new legislation, the release of the nine deported men, and other matters of urgent importance have evoked columns of

comment, more or less favourable; the serious magazines find room for long articles. Mr. Bapin Pal, for instance, writes in the February *Contemporary* on "The Forces Behind the Unrest in India." Sir Andrew Fraser in the January *Nineteenth Century* on "The Press Law in India." But an article in the *Statist*, a financial paper of high repute, is of special interest to readers of *INDIAN OPINION*, for, in discussing the Indian outlook, it makes a long and reasoned protest against the exclusion of Indians from British Colonies. It insists that emigration is an important factor in the alleviation of Indian poverty, and that in South Africa the Indian should be specially welcome for he would strengthen the position of the whites, who are outnumbered many times by the rest of the population; the writer sees no difficulty in classing the Indian with the whites, not with the coloured population. But it is regretfully admitted that there is jealousy of the industry and thrift of the Indian and his trading shrewdness which cause him to be excluded. Finally, it is urged that this is a question which must be brought forward by the Indian members of the new Councils in India, and the sooner an understanding is reached the better.

Against Brute Force

From time to time powerful voices are heard in protest against the rule of brute force, and one that deserves chronicling this month is that of Canon Hicks, of Manchester. Canon Hicks is a man of broad sympathies and most kindly heart. He will not restrict his work to narrow grooves, and though holding responsible office in the Church of England, thought it perfectly legitimate to address the "Brotherhood" of a Nonconformist Chapel in Manchester a few days ago. Speaking on the best form of government, Canon Hicks, from the Christian point of view, told his audience that he hoped for more of brotherhood, co-operation, and mutual consent, with less of coercion and brute force. He went on to speak of India, and expressed keen regret for the "Russification" of the Press and the exaltation of power to a system; he protested against "Bismarckianism" as anti-Christian. "One reason why I hate brute force," he observed, "is that if you rule others overseas by brute force you will soon surrender your own lives."

— ONSERVER.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:— Mr. Malcolm M. Bennetton (27 signatures) 9/1; Miss M. E. Polak (3 signatures) 9/9; making a total of 30 signatures and 18/10. This makes a grand total of 754 signatures and £237/6/1.

From the Editor's Chair

MORE CRUSADERS

MR. GANDHI took with him to the Transvaal last week quite a respectable number of crusaders. The list we publish in our columns is thoroughly cosmopolitan and representative of most of the important provinces of India. That many colonial-born Indians are coming forward to join the struggle is a healthy sign. Apart from the strength that these recruits give to the struggle, there is no doubt that they themselves benefit very greatly in that they receive true education in the school of suffering. The experience that the young Indians who have proceeded to the Transvaal are now gaining will stand them in good stead in after life. We congratulate the brave men who have deliberately gone to the Transvaal to court trouble. It was a fitting thing that a large and representative gathering of Indians saw them off at the Station.

The Transvaal Government again disappointed the passive resisters. The Immigration Officer would not arrest them at the border. We take it as a splendid certificate of honesty for passive resisters. These men entered that Colony without giving names or signatures or finger impressions. Their identification, therefore, consisted in their own good faith. The Government know that these resisters have no desire to serve their own ends and remain in the Colony but that they are quite ready to quit the Colony the moment the Indian demands are granted.

Yet this non-arrest at the border means a great deal of waste of money and energy to the Indian community. This is inevitable. The Transvaal Government intend to exhaust our resources. And we must be prepared to meet them. This can be done simply by going forward undaunted without caring for consequences. A passive resister must be satisfied with the right deed.

TRANSVAAL DEPORTATIONS

Wisdom and humanity are sadly lacking in the Asiatic Department of the Transvaal. The process of "hunting Asiatics out of the Colony" à la Mr. Vernon is going on merrily. Indians who are born in South Africa are being deported to India. Sons are torn from their parents, fathers from their sons and husbands from wives. Wage-earners are picked up and sent away to India, leaving their dependents to God's mercy. Men who have been for twenty years in the Transvaal are being deported. Such cases are probably without parallel in the world. For the deported men or youths are not dangerous to Society. They are not assassins. They do not wish to

subvert the existing rule. Their only offence is that they value their freedom and conscience above everything.

Notwithstanding the existence of this tyranny, the Imperial and the Indian Governments seem almost to be callous to such suffering. If they were not, they would at least intervene in a matter of this kind, even if they could not secure acceptance of the Indian demands. No wonder if British Indians lose faith in the ability or willingness of the Imperial Government to protect the inoffensive party from the tyrannical one.

OUR SUPPLEMENT

MANY of our readers will, no doubt, like to possess a portrait of Mr. Doke who has proceeded to America. We therefore present, in this number, our readers with Mr. Doke's portrait. Those who know Mr. Doke intimately tell us that the portrait we are giving is a very good likeness of the reverend gentleman.

INDIAN VOTERS AT THE CAPE

A correspondent has asked us how the Indian voters should vote at the Union Parliament elections. It is not an easy matter to lay down any rule. But it is safe to say that the Indian question will not be made a party question even if the elections take place on party lines and there is no coalition Government. There will be men belonging to both the parties who would generally sympathise with us. We would, therefore, suggest that the candidates may be asked set questions, and those who answer them favourably may receive the Indian vote, irrespective of party. The Indian voters should also realise that abstention should be practised without fail if no candidate be found in any constituency who would favour the Indian cause. The questions to be asked may be on the working of the Cape Immigration Law, the required amendment of the Dealers' Act, the Transvaal struggle, and the stoppage of indentured labour in Natal. The last two are now properly South African questions and should engage the attention of all the public men of South Africa.

Finally, we would suggest to the Indian voters at the Cape that they should have their own organisation which ought to be able to control the whole of the Indian vote and which should define its policy for the guidance of its members. The candidates will not listen to individual voters, but a body with the whole Indian vote behind it cannot but command attention.

Mr. Virjee Damodar has been appointed Agent for *INDIAN OPINION* and is authorised to collect monies and transact other business on behalf of the International Printing Press. His address is 196 Grey Street, Durban.

"A Friend in Need"

Photo. by

J. O'Byrne

REV. JOSEPH J. DOKE.

Who so ably assisted the Asiatic communities of the Transvaal in the
Passive Resistance campaign.

સત્યાગ્રહની લડતમાં એક દિલસોજ ગૌરા મિત્ર તરીકે એશિયાટીક કોમની મોટી સેવા બજાવનાર
રેવરંડ જોસફ જે. ડોક.

Messages to the Indian Women

Miss Ackroyd of London addresses the following to the Indian ladies in the Transvaal:—

For those who believe in combining rather than in sundering, in healing rather than in wounding, in loving rather than hating, the old fruds between people of different race and creed, which yet seem so pitifully important to many, no longer exist. They no longer exist, because they are part of that encumbrance of evil which men lay down involuntarily as soon as their spiritual eyes are opened, and they see how foolishly they have submitted to a burden of error and prejudice which has kept their souls grovelling upon the earth. It seems strange that human beings should go on staggering under such a load, when, as it appears to us, they might so quickly be free of it; but truth does not come easily to all, and whatever our hopes may be, we must admit that freedom has been slowly won in all ages. And yet as I write to you, my far-off sisters in the Transvaal, I realise how little it is that divides one human being from another when both are filled with the love of justice, and the desire for the common weal. The same joys and hopes belong to men and women of every land, the same spark of the Divine Life is glowing in the heart of each, and the same capacity for suffering in holy causes links, or should link, us together as "members one of another" in the great alliance against forces that check the progress of mankind. This thought makes it easy for me to write to you as if we were indeed children of the same great mother, and it urges me to say that I see in the struggle which is making your brave hearts ache so sorely to-day, more than an act of resistance against a powerful, and too sadly mistaken, government, on behalf of your own people. That it may primarily be; but it is also the vindication of the eternal principle of human brotherhood which will one day rule the world. We in England who are fired with the democratic ideal, are also working towards this

"One far-off divine event

To which the whole creation moves,"

and our path is not always easy. But one result comes of our labours, which is the most precious gift that life can offer—namely, the sense of union with all our fellow-creatures in every part of the world who are hurried to toil and suffer by unselfish hopes and aims for the future. It is not only that we sympathise with them, with you, in the terrible hardships which the cruel injustice of men has brought upon thousands of blameless individuals; but that we understand the proud scorn of wrong, and the devotion to what is true and right which has made these hardships

bearable, because we, too, are filled with the same spirit. And we know, without a shadow of doubt, that, however dreary the way may seem at times, we are making safe and sure the foundations of a glorious future for those who come after us.

One of your modern writers has said, in a book which I think he has written for the express purpose of showing the people of my country where they have erred in their conduct towards fellow-citizens within the boundaries of the Empire, that the world is waiting for a New Buddha, "One who will teach the earth anew the doctrine of peace; one who will turn the armaments of West and East of our generation from instruments of carnage into instruments of industry." Assuredly when this long-expected teacher comes, he will be of the spirit of those who, like you, have suffered for the brethren, and his gospel will be the fruit of manifold sacrifices which have been made by loyal-hearted men and women who have given up all they loved best in the world for the sake of truth and justice.

Be of Good Courage!

Mrs. Harriot S. Polkinghorne, in a letter to Mr. Ritch, dated 1st February, says—

Will you convey to the brave wives of those British Indians fighting for liberty and just treatment in the Transvaal, my admiration of their splendid pluck and endurance, and bid them be of good courage, for in the end "righteousness must prevail."

Wishing them not too long a time before they may resume a normal happy life.

A.P.O.

Conference Resolutions

Among the resolutions to be submitted to the A.P.O. Conference at Port Elizabeth on the 28th instant are the following:—

"That the day of Union be regarded as a day of mourning and humiliation amongst the coloured races of South Africa."

"That Conference protest against the action of the Government in reducing the education vote to coloured and native children by £19,000, and call upon the first Union Parliament, in the interests of justice, to restore that amount."

"That the coloured people of the Transvaal under no circumstances degrade themselves by carrying any passes of any kind, and that they resist to the bitter end the authorities in Pretoria."

"To protest against the barbarous manner in which coloured people have been treated by the Pretoria Council."

"That the coloured people, in order to strengthen themselves, should form a closer union with the Natives and Indians in South Africa."

How Johannesburg Manages its Locations

We take the following from the *Transvaal Leader* of the 25th ultimo: "For this state of things the Johannesburg Municipality is partly to blame in allowing some 6,000 natives to live in town and out of the location."

Above is an important extract from the annual report, issued the other day, of the Transvaal Law Department. It arises from the figures in the report, showing that there has been a steady increase in the number of persons arrested and convicted. In 1903-4 the number convicted was 32,255; last year the total was 39,005.

A representative of the *Transvaal Leader* yesterday interviewed one who is probably the best-known authority on local municipal topics, and received from him an unequivocal denial of the Law Department's charge. The Johannesburg Municipality, he stated, was not more responsible for to-day's condition of affairs than was the Home Government. The Native Affairs Department was consulted on every step taken, and the Commissioner knew exactly where the location was to be established, and that the sewage-farm was to be put alongside of it.

"What do you think the native population of the town is?" he asked; and answering the question, replied: "About 120,000. Everybody has his houseboy, and there are criminal classes amongst them. Amongst houseboys crimes are as great as amongst mine boys. Has that ever been inquired into by the Law Department? We have about 30,000 houseboys, and who is responsible for them? No one but the man who keeps the native on his premises, and who does that because there is no law to the contrary. These boys form the Amaleita gangs, and the girls form the prostitute class to a great extent."

Johannesburg had, previous to the inauguration of the Klipspruit Location, some 6,000 natives resident at Vrededorp, and the municipality cleared them out, compensating the natives and despatching them to Klipspruit. All arrangements possible were made, but there could be no doubt that the new location, from the point of view both of the employer of native labour and of the native himself, had not fulfilled expectations. In the first place, Klipspruit was too far away. The employer of native labour could not afford the time required in transport, and neither had the native the time to devote to it himself, and 6d. per day out of the native's wages was a pretty high figure. Besides, if he lost the train he was left at a loose end of the town, and was probably "run in" for having no place to lay his head. That was all due to the fact that the people who initiated the native location did not

foresee these difficulties. In fact, the Klipspruit Location was conceived at a time when they were thinking of 500,000 people in Johannesburg, and when it was considered that 12 miles out would not be too far away for the housing of natives. The scheme was got up because of these erroneous conclusions. Nothing at all was done, he reiterated, without consulting the Government. The police, naturally, thought it was a splendid thing to get rid of the location in order to get them away from the poor whites. "But I don't think" he stated, "that the removal can be altogether condemned."

The next consideration was where did the natives go who were turned out of the old location at Vrededorp—10,000 to 12,000. They got their compensation money; but many never went to Klipspruit. They went to the different Reef centres, where they could brew beer to their hearts' content—to all sorts of irregular locations. It was well known that the criminal class did not love the municipal location. The conditions were strict, and were strictly enforced. Klipspruit, from the municipal point of view, has been "a dismal failure."

"And the solution?"—"The Council must set about establishing a location nearer town. The Government is favourably considering the advisability of allocating mining ground, which would be more convenient for the native employee in the town. It has been under careful consideration for at least three months."

"Six thousand natives," he said, in conclusion, "are they 6,000 criminals? I should think not. There is no sense in that figure, because there are about 30,000 natives residing in town at present. But we must admit that the sooner we get the location nearer the town, the better. The peculiarity of the affair is that the population at Klipspruit is increasing, principally the criminal classes."

The site most favoured by the gentleman interviewed was the big stretch between Booysens Reserve and Baragwanath.

The New Milk Company

We understand that almost all the available shares in the Natalia Milk Company, Ltd., have been taken up. Arrangements have been made with a large milk company for a regular supply of condensed milk, and the first shipment of 1,500 cases will arrive about the 5th April. Nearly a hundred Indian traders have agreed to sell only the milk supplied by the new company. The Natalia Milk Company is entirely an Indian enterprise and the Directors are prominent Natal merchants. As stated in our editorial columns last week, this is a counter move to the refusal of Nestlé's Milk Company to supply Indian merchants directly.

"Hind Swaraj"

Proscribed in India

Under the title "Hind Swaraj" Mr. Gandhi has contributed to the Gujarati columns of this journal several chapters on Indian Home Rule or Self-Government. The chapters were subsequently published in book-form and circulated in South Africa as also India. They are intended to demonstrate the failure of modern civilisation as a rule of life and to show to the Indians that the salvation of India requires almost an entire repudiation of modern civilisation as expressed in the tremendous material activity we see around us. The writing, therefore, naturally condemns in often strong terms many results of British Rule and is undoubtedly calculated to make British Rule in its present form unpopular. To this extent and only this it meets and suits what is known as the extremist party or the party of violence in India. But in the methods advocated and insisted on in "Hind Swaraj," it runs directly opposite to the methods of the party of violence.

The Government of India, which is just now frightened of its own shadow, as all Governments or persons which base their conduct on brute-force must be in face of such force, has evidently come to the conclusion that the effect of Mr. Gandhi's book, if it is at all read in India, will be to still further embarrass that Government and possibly stimulate the activity of the party of violence. In this view, in its present mood, the Government of India is perhaps justified. We are, however, anxious to keep this journal, which is at present largely devoted to the furtherance of the passive resistance struggle in the Transvaal and the redress of the Indian grievances in South Africa, free from any complications arising out of the proscription of "Hind Swaraj." But we are desirous of placing before our readers a translation which Mr. Gandhi has prepared of his writing and which has been circulated among his European and non-Gujarati Indian friends. We, therefore, ask the readers of this journal to send their names and remittances to us as early as possible so that we can decide upon the number of copies to be printed. The price will be sixpence.

Answer to Correspondent

BRUSSMASOOR. You have missed the spirit of Mr. Royeppen's action in taking up hawking. Mr. Royeppen chose to become a hawker so that he might be arrested and thus share in the sufferings of his fellow-countrymen.—Ed. I.O.

Friendship of Japan and England

On the 14th February, a dinner was given at the Hotel Cecil in London, in honour of His Excellency the Japanese Ambassador when four hundred guests accepted the invitation of the Exhibition Council. The *Daily Telegraph* gives a lengthy report of the proceedings, from which we take the following:—

The Japanese Ambassador thanked those present for the great compliment paid to his Sovereign and to the nation he had the honour, for the time being, to represent in this country. The friendliness and cordiality of the relations between the United Kingdom and Japan left nothing to be desired at the present moment. (Cheers.) It was the desire of his Government, and he trusted it was the wish of his Majesty's Government, to maintain this happy state of affairs, and to augment the commercial and other relations, in which there was still ample room for further development. (Cheers.) In taking up such an important part in the forthcoming Japanese Exhibition as it had decided to do, the Government of his country thought of the good results which would ensue, to an appreciable extent, if the scheme of the exhibition was well and successfully carried through. With this object in view, it was doing its best to contribute to the success of the undertaking as far as lay in its power, and the whole Japanese nation had approved of the measures adopted by the Government, both by word and deed. (Cheers.) He was glad to meet that night such a large number of gentlemen who were connected with the exhibition, and he thanked them for the part they had played in ensuring its success. He had no doubt that it would be the great attraction of the coming London season.—(hear, hear)—and that it would be a means of affording pleasure and recreation to a large number of people of this country and to visitors from abroad. But they must not be content to have an attractive show which left no traces behind. (Hear, hear.) It was with a much more serious object that they were concerned—the bringing closer together of the island Empires, and the securing to them both benefits of a moral, material, and intellectual character. (Cheers.) The Exhibition was a great undertaking, and no effort should be spared on either side to ensure its complete success. (Cheers.)

At the instance of the Lord Mayor, the company drank with great heartiness the toast of "Welcome to Mr. Hikojiro Wada." Speeches in its support were delivered by Mr. T. McKinnon Wood, M.P. (Under-Secretary of State for Foreign Affairs), Sir Melvill Beachcroft (chairman of the London County Council), Mr. Imré Kirally, Mr. W. Fowler, and Sir Beverton Redwood.

Messrs. Kaji Dadania and E.M. Kulla were arrested today as they commenced hawking. The other Natchians received orders of deportation today.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 137. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets.
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. 414 "BHABHA." P.O. Box 11.

શ્રી કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ રેલ્વે અને ચીનાઈ વચ્ચે બંધાવી જાય
મારકેટ સીટ, (કાર્બન ટેલિફોન નં ૨)
બોક્સ ૫૩૨૦, બ્રોડવેય.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL.
Road No. 432. Corner Kaffir & 11th Streets,
YEDEDORP, JOHANNESBURG
Box 460. Tel. Add: "MAJNIDAR."
HEAD OFFICE: VALUOR CHURCH, ENGLA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
a Crown Road, Fordsburg
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 14
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 14,
Nigel, Box 43
Tel. Add: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga Kilindini (Mombasa):—

about March 27th Durham Castle

„ April 24th Goorkha

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius:—

about April 8th Avondale Castle

„ May 6th Gascon

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.,
WEST STREET, DURBAN.

WANTED INDIAN BOYS

TO LEARN A RESPECTABLE TRADE

A respectable firm of good standing is prepared to take limited number of Indian Lads as apprentice to learn a trade. The lads must be of respectable parentage ranging from 14 to 16 years of age and the apprentices during the period of their training, will be provided with Boarding, Lodging, Clothing and Nominal Wages with chances of increase according to merit.

This is a rare chance for respectable parents to train their children for a trade.

For further particulars apply to the undersigned:

SUCHIT MAHARAJ,

Passenger and General Agent,
1 Alice Street, Durban.

જેઠમે હે.

સારી રીતે ચાલતા એક આખરૂદાર ધર્મે
શીખવાને હિંદો ભુવાનીઆ

કેટલાક હિંદો જુવાનીઆઓને, ધર્મે શીખવાના ઉમેદવાર તરીકે લેવાનો એક આખરૂદાર પહેડી તકવાર છે. જુવાનીઆઓ આખરૂદાર ખાનદાનન, અને ૧૪ થી ૧૬ વરસની ઉમરના હોવા જોઈએ. તેઓની ઉમેદવારી દરમીયાન તેઓને ખાવાનું, રહેવાનું, કપડાં નથા જરા જેવો પગાર આપવામાં આવશે. કામકામ પ્રમાણે પગારમાં વધારો થતો રહેશે.

ધર્મે માટે પોતાના જીવનમાંથી જીવવાની મા આપોને આ ઉમદા તક છે.
જુ 11 વાગે માટે નીચેના સરનામે પુછો:

સુચીત મહારાજ,

પાર્સેજર તથા જનરલ એજન્ટ

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Advertisement Charges for Indian Opinion.

NETT, QUARTERLY IN ADVANCE.

SPACE	WEEK			MONTH				SPACE	
	One	Two	Three	One	Two	Three	Four	Six	Twelve
INCHES	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.	2 s. 6 d.
One ...	0 2 0	0 3 0	0 4 0	0 5 0	0 8 6	0 12 0	0 15 0	1 1 0	1 15 0
Two ...	0 4 0	0 6 0	0 8 0	0 9 0	0 17 0	1 4 0	1 10 0	2 2 0	3 10 0
Three ...	0 6 0	0 9 0	0 12 0	0 14 6	1 5 0	1 15 0	2 5 0	3 0 0	5 0 0
Four ...	0 8 0	0 12 0	0 16 0	0 19 0	1 12 6	2 2 0	2 15 0	3 10 0	5 12 6
Five ...	0 10 0	0 15 0	2 0 0	1 2 6	2 0 0	2 15 0	3 7 6	4 7 0	6 15 0
Six ...	0 11 6	0 17 6	1 2 6	1 7 6	2 2 0	3 3 0	4 4 0	5 5 0	7 15 0
Eight ...	0 15 0	1 2 6	1 10 0	1 15 0	3 0 0	4 2 6	5 0 0	6 10 0	10 0 0
Ten ...	0 15 6	1 7 6	1 17 0	2 3 0	3 15 0	5 0 0	6 0 0	8 8 0	11 0 0
One Column	1 0 0	1 10 0	2 0 0	2 7 6	4 0 0	5 10 0	6 10 0	9 0 0	15 0 0
Half Page	1 7 0	2 2 6	2 15 0	3 5 0	5 15 0	8 0 0	9 10 0	12 10 0	18 0 0
Full ..	2 10 0	4 0 0	5 10 0	6 0 0	11 0 0	15 0 0	18 0 0	22 10 0	32 10 0

These rates are calculated on the following basis—2 per in. h. and 1 for repeats.

To make equitable allowances for both Time and Space, however, the following deductions have been incorporated in the above scale of advertisement charges—Under 5 inches a rebate of 2 s. advance; 10 inches a rebate of 5 s. for every month has been duly deducted.

To encourage large advertisements the following special allowances have been included in our quotations—An extra 5 s. for 1/2 inches and upward.

It is to be noted, therefore, that our prices are strictly nett cash in advance, all possible deductions and discounts having been foreseen and duly taken off already.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનીવાર, તારીખ ૧૯ મી માર્ચ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૨.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૯ મી માર્ચથી, તા. ૨૫ માર્ચ સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-શકાબ્દ સુદ ૯ થી શકાબ્દ સુદ ૧૫ સુધી, સંવત ૧૯૬૧.

સુસલમાન-તા. ૧૩ રખીઉલઅવલી તા. ૧૨ રખીઉલઅવલી સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ગ્રા.	સોમ.	મંગલ.	બુધ.	ગુરુ.	શુક્ર.	શનિ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧
૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫

અઠવાડીક.

ટ્રાંસવાલનો મામલો ...	૧૭૩
મી. ડોકની છાત્રી ...	"
નાતાલીયા મીલક કુ. લીમીટેડ ...	"
નાતાલીયા સત્યાગ્રહી લડવૈયા ...	૧૭૪
કેપના દોહી ...	"
પ્રવાસમાં વેલડ્રીયરનું કામ ...	"
નિસાયતના કાપામાં ટ્રાંસવાલની લડત ...	૧૭૫
મી. પોસાડની લડત ...	"
ટ્રાંસવાલની હાંદી ઓશિયોને સંદેશો ...	"
લેડાન્સઅરમ ખબરપત્ર ...	૧૭૬
સત્યાગ્રહ વિશે કવિતા ...	૧૭૭
મી. ગાંધીને મી. ફેરાર્ડી ઉપરનો પત્ર ...	૧૭૮
કેપના લેડોની કોનફરન્સ ...	૧૭૯
ચાલુ વરતમાન ...	"
ટ્રાંસવાલના કાપામાં મી. ગાંધી ...	૧૮૦
હેલ્થ ખબરો ...	"
પરચુરસુ ચરમા ...	"
નાદારી ભેરવતી નોટીસો વિષે ...	"
પરચુરસુ ખબરો ...	૧૮૧
ખંભામાં ક્રિતુરના કેસો ...	૧૮૨
દેવતા તરીકે સુરજના વાપરો ઉપયોગ ...	"
મહાન ગેરીસનનું છાવન ચરિત્ર ...	૧૮૩
પુરવ અને પશ્ચિમના સુધારાઓ ...	"
દેશપાર બંગાળીઓને આવકાર ...	૧૮૪
હાંદીની બહેર દિલ્લવાલ ...	"
વિવિધ વિચાર ...	૧૮૫
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૧૮૬
તાર સમાચાર ...	"
રેલ્વે બંધરવાય ...	"

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

શનીવાર તા. ૧૯ મી, માર્ચ ૧૯૧૦.

ટ્રાંસવાલનો મામલો.

નાતાલે જે મદદ કરી છે તેણે પુરત કામ આપ્યું છે. જે બાર નાતાલ વાસી હાંદી મળ્યા તેણે પુરતન કરી શકે કરી હાંદી ને કમીપર પકડાઈ ગયા છે. બીજા જે હી મુલતમાં પકડાશે એવું અમે ખાતરી કરીએ. સરકારે હાં ઉપર ન પડે એ તાબડોલ થવા જેવું નથી. મી. ગાંધીને નહીં પડે એવું એકલ જાણુ છે. આ ઉપરથી આપણે જોઈ શકીએ કે સરકારમાં કામ રહ્યો નથી. આ પક્ષમાં થોડો કામ આવે તો પુરતમાં નીકાલ પતી જાય તેવું છે. આ અવસર પણ એવો છે.

નાતાલના હાંદી કામ જાય છે તે ઉત્તમ પરિણામ છે. સત્યાગ્રહની નિસાળમાં કામ પછી તેજ હાંદી નાતાલમાં ખુબ કામ કરી શકશે. આપણે જોઈએ કે જેઓ સત્યાગ્રહમાં પહોંચે છે તેઓ જુસ્સો જુસ્સા પ્રકારનો થઈ જાય છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે નાતાલના લડવૈયાઓ થોડો લઈ ખીજ પણ નીકળી પડશે.

મી. ડોકની છાત્રી

મી. ડોકની છાત્રી અમે આ અઠવાળી સાથે આપીએ છીએ. મી. ડોકના નામથી હરેક હાંદી વાંકે છે. પણ મી. ડોકને બધાએ જોવા તૈયાર. અમને ખાતર છે કે હરેક હાંદી તેની છાત્રીમાં રાહ થશે.

નાતાલીયા મીલક કુ. લીમીટેડ

મને હકેતે અમે કહી ગયા તે મુજબ નાતાલના હાંદી વેપારી મંડળે કુદરતો વેપાર કરવા નાતાલીયા મીલક કુ. લીમીટેડની સ્થાપના કરી છે. તેની ચાપલ પા. ૫૦૦૦ની છે, જે પા. ૧ને હરેક એવા ૫૦૦૦ શેરમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે. તેના હીરે કદરોમાં ડરખાનના મેસરસ એમ. એસ. કુવાલીઆ (મેસરસ કુસેન કાસમખાણા) અબદુલ કાદ. ખી. ખબરાલીમ મુસામ કુસેન, આદિ. એ. અરમાલ (મેસરસ ખી. ખબરાલીમ ઇસ્માઇલખાણા) પા. વી. સમ પા. એમ. સી. આંગલીઆ, ઇ. એમ. પા રેખ, મદમદ થોસ, ડી. ઇ. માલ, તથા ઇસ્માઇલ કાયાત (મારીડસઅરગના મેસરસ આમદ કાયાતખાણા) છે. લખખખ બધા શેરો ભરાઈ જવા આવ્યા છે. કુલ પુર પાડ નારી કુપની સાથે કરાર થઈ ગયા છે. ૧૫૦૦ કેસ સ્ટીમર જેરકનમાં પછી એપ્રિલ સુધીમાં આવી જાય તેમ બંદોબસ્ત થયો છે. ખીજા ૫૦૦ કેસ તે પછી પુરત આવશે. એટલે શરૂઆતમાં બે દળ ર કેસની વચ્ચે આપેલી છે. આજ બંધ તનુ કુલ હાંદી વેપારીઓ ખરીદે તે મારે સહીએ લેવા મંડળના આગેવાનો નીકળી પડ્યા છે. ગુરવારની સવાર સુધીમાં ૮૫ સહીઓ મળી ગયાના ખબર મળ્યા છે. આમ મમધોકાર કામ ચાલી રહ્યું છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે આવેજા ઉત્સાહ તે મંડળ આજુ રાખશે. મંડળ ના કારભારીઓને એટલું કહેવાનું કહી અમે નાતાલ કોલોનીના તેમજ બહારના સરવે હાંદી વેપારી તથા હાંદી આમને કહેવા માગીએ છીએ કે તેમણે આ દિશ ચાલમાં પુરા સામેલ થવું ધરે છે. તેઓ બધા તેજ કુલ ખરીદી અને વાપરતા થઈ આ દિશચાલમાં પોતાનો કામ બજાવી શકે છે. આ સાથે અમે એવી પણ આશા રાખીએ કે મંડળના કરતા કરતા એ કુલ બને તેટલું સરસ આવે તેની સંપાદન રાખે. એમ થશે તો આ સા હસ પાર ઉતરે એમાં કાંઈ ન હોય.

નાતાલથી સત્યાગ્રહી લડવઝયા

તેઓનાં નામ અને ટુંકો હકીકત

સ્ટેશન ઉપર મેળાવરા

(ઇ. એ. મંટે ખાસ)

ડરબને નાક રાખ્યું એમ કંઈક કહે વાય. ફેટલા ને ઠાણ મી. ગાંધીની સાથે જશે એ અર્થા હિંદીમાં ચાલ્યા કરતી હતી. તે સવાલ હવે રહેલો નથી.

તા. ૧૧ મી શુક્રવારે સ્ટેશને કાફર મેલનું પલેટ ફારમ હિંદીથી ગાકાર બરાબ મળ્યું હતું. તે બધા સત્યાગ્રહીને વળાવવા મવા હતા તેમાં મી. દાઉદ મદમદ, મી. પારસી ફરતમજ, મી. દાદા એસમાન, મી. અબ્દુલા હાજી આદમ, મી. નાયકર, મી. એ. ડી. પીરે, મી. મરીય પાંડે, મી. અરજુન સર્ગ, મી. કાળીદાસ ગાંધી, મી. નર્મીલાલ શાહ અને બીજા ભગભમ તથા સે. હિંદી હોવા જોઈએ. પોલીસ તરફથી જરાએ અડચણ નહોતી ગાડી ચાલી સારે કુરેરા તથા વંદે માતરમના પોકાર થઈ રહ્યા હતા.

મી. દાઉદ મદમદે સ્ટેશન મોકલ્યો. એ કે તે હજુ ફરી ટરાંસવાલ નથી ગયા તે ઉપરથી કામએ નથી બચવાનું કે પોતે ટરાંસવાલ જવાના નથી. તે તો જાણેજ.

સત્યાગ્રહીઓ બધા ત્રીજા વરગમાં નીકળ્યા. રેલ્વેની સાથે એક ત્રીજા વરગ નો ડોનો હજુ બાજે હોય છે કે જેમાં બેઠકને કાચાથી ને આમડાથી જોડેલી હોય છે. તેમાં સુવાની, માણી વિગેરેની સમવડ હોય છે. આવા ડોનોમાં પંદર જણને સાર જગ્યા રોકવામાં આવી હતી. સ્ટેશન ખાતરે બધી સમવડ કરી આપી હતી.

ત્રીજા વરગમાં મી. ગાંધી તથા તેમના સાથીઓ કેમ ગયા એ સવાલ પુછવામાં આવ્યો છે. તેણે એક પુરતો જવાબ તો એ છે કે સત્યાગ્રહી મેડીય યમેલા ગણાય છે. તેણે ગરીબાઈ હાંસલ કરી જોઈએ. વળી આ પુરતો સત્યાગ્રહી કાળમાંથી નાહ્યો છે એટલે લાતને અંગે ફરમારા ને ત્રીજો વરગજ હોય એમ દેખીતું જણાય છે. આમ ખાસ પ્રસંગે ત્રીજા વરગમાં ગયાની ફરજ જેવું છે ને તેમાં માન છે.

મી. ગાંધીની સાથે બાર જણ ગયા

છે તેમના નામ તથા વિગત નીચે મુજબ છે:—

(૧) મી. કજી દાદા મીયા તેમની દાઉદ મદમદ ત્રીજે વગેરે લડવઝમાં ગયા સારે જોડાયા હતા. તેમણે તથા વખત તો જેવ જોગવી છે. હવે પાછા ચોથી વાર જેવ જોગવરા ગયા છે. તેઓ ટરાંસવાલના જુના રહીશ છે.

(૨) મી. રૂથમણી આચાર્ય તે મર હમ મી. અપાસામી પતરના પુત્ર છે. પોતે મેટરીક્યુલેશન મુખી અખ્યાસ કરેલો છે, ને કેળવ.એલા તરીકે દાખલ થયા મળે છે.

(૩) મી. રમજેરી. તેણે શિક્ષણ કામ કરેલું છે. તેનો જન્મ નાતાલમાં થયેલ છે. તે શ્રીનીકસમાં જોડાયેલ છે, અને દાલ ડરબન ટીચર રજુતના સરરીરીકેટનો અખ્યાસ કરે છે. તે લડાઈ પહેલાં ટરાંસવાલમાં પણ રહેલ છે. તેની ઉંમર ૨૬ વરસની છે.

(૪) મી. પ્રાગજ દેસાઈ. તે મહેતાજી ની નોકરી દારડીગમાં કરતા હતા. તે છોડીને લડતમાં જોડાયા છે તેની ઉંમર ૨૫ વરસની છે. પોતે અનાવસા દેસાઈ છે. કેળવ.એલ તરીકે દાખલ થશે.

(૫) મી. તુલસી શુદ્ધા સોની ઉંમર ૧૨ વરસની. તે વ્રમજ પહેલાં ટરાંસવાલમાં હતા.

(૬) મી. ઇસપ મુસા કોલીયા, તેની ઉંમર ૧૨ વરસ ૩૫. તે ટરાંસવાલમાં અગાઉ ફરીનો ધંધો કરતા હતા.

(૭) મી. કારા નાનજી સોની, ઉંમર ૧૨ વરસ ૩૫. તે ટરાંસવાલમાં લડાઈ પહેલાં હતા.

(૮) મી. રાજકુમાર ઉન્ડે મદાખીર રામદીન, તેની ઉંમર ૧૨ વરસ ૨૫ ની છે. જન્મ ડરબનમાં. તેણે વીકટોરીયા ગવર્મેન્ટ સ્કૂલમાં અખ્યાસ કરેલો. કેળવ.એલ તરીકે દાખલ થાય છે.

(૯) મી. અરમેરસીજ ઉંમર ૨૦ વરસની. જન્મ નાતાલમાં. હાલરમેડ સ્કૂલમાં ભણેલ છે. તે દેવલી એકર તરીકે કામ કરતા હતા.

(૧૦) મી. મદમદ ઇલાલીમ તે લમખ પહેલાં ટરાંસવાલમાં વેપારી હતા. તેની ઉંમર ૧૨ વરસ ૨૭ ની હશે.

(૧૧) મી. ગોવિંદ સામી તેમની. વેર લમમાં મીરાન સ્કૂલમાં ભણેલા છે. તેની ઉંમર ૨૨ વરસની છે. પોતે કવારક અને વેંદર હતા. કેળવ.એલ તરીકે દાખલ છે.

(૧૨) મી. માનીકમ પીરે, ઉંમર ૧૭ વરસની. તે મી. વી. એસ. પીલેના પુત્ર છે. તે હાલરમેડ નીશાળમાં શીખતા. દાલ શ્રીનીકસની નિશાળમાં શીખે છે. કેળવ.એલ તરીકે તેમજ પોતાના બાપના હાથે દાખલ થાય છે.

ઉપલા ખરડામાં તથા તામીલ, તથા કલકતાવાળા, તથા ગુજરાતી મુસલમાન અને તથા ગુજરાતી હિંદુ છે. આ પ્રમાણે અનાયાસે આજુ સરસ જોવામાં આવે છે. બારની સંખ્યા પણ બહુ સુચક છે. આજુજ પ્રમાણુ જે ટરાંસવાલમાં જળવાય, ગુજરાતી હિંદુ મુસલમાનને જોર મળે, ૧૨૦૦ મણસ તકરાર થાય તો લડત ની જીત આપણી હથેલીમાં છે.

આ સંખ્યામાં મી. કેલનએક પણ દાખલ હતા. તે પોતાને ખરચે મુસા ફરી કરે છે. તેઓ સાહેબે પણ ત્રાંજ વરમની મુસાફરી કરી જોકે યુરોપીઅનો ત્રીજા વરમનો ડોનો નોખો હોય છે જા પોતે હિંદીની સાથેજ મેલા.

મી. ગાંધીનો ત્રીજો ઠીકરો જે તેર વરસનો છે તે પણ માંદગીને લીધે મી. કેલનએકની સાથે રહેવા અડ્યો. સત્યાગ્રહીઓને સાર રોડી, ઘી, મીઠાઈ ને લીલો મેળો મફત પુરા પડવામાં આવ્યો હતો.

મી. દયાળ રામજી, મી. રવજી જુના, મી. લાલસાલ ઉમેદનાઈ પટેલ, મી. દયાળ કેલન વગેરે તરફથી લીલો મેળો તથા મી. જે. હલપત, મી. કેશુર જયજી તથા મી. નાયા નારજી તરફથી મીઠાઈ વગેરે મળ્યું હતું.

કપના હિંદો

વોડસરટનથી એક લખનાર પુછે છે કે કલરડ કોનફરન્સમાં શું કરવું પડે છે? અમે તે લખનારનું ધ્યાન અમારા ગયા અંક ના તથા બીજા લખાણ ઉપર ખેંચીએ છીએ. કલરડ કોનફરન્સમાં વોટની વાત નીકળવાનો સભવ છે.

ઈંગલાંડમાં વોલન્ટીયરોનું કામ

ઉલ્લા મેલ સાથે નીચે મુજબ લીસા થ મળે છે :—મી. માલકોમ એમ. બેનેટન ૨૭ સદી, ઉપરાણું ૬, ૧; તથા મીસ એમ. ઇ. પોલાક સહીઓ ૩, ઉપ. શી. ૬/૬. કુલ સહીઓ ૩૦, ઉપરાણું ૧૮/૧૦.

વિલાયતના છાપામાં ટરાંસવાલ ની હસ્ત.

વિલાયતના "આઉટ લુક" પત્રમાં "એન્ડ્રો સેક્સન" એવી સદીથી એક કાગળ પ્રગટ થયો છે. તેમાં લખનારે ટરાંસવાલના હિંદીની કિમ્મત કરી છે. તથા હાલનો દુકામાં ખ્યાલ આપી ટરાંસવાલ સંસ્કારની જુલમ ભરેલી રાજ નીતિ પર વીરેચન કર્યું છે. તે કાગળ પર "આઉટ લુક" ના અધિપતિએ નીચે પ્રમાણે ટીકા કરી છે.

બિહાર સરકાર માટે આ સવાલ મુખ્ય વાગ્દાર નથી, પણ જ્યારે દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનિયનનો વિચાર ચાલતો હતો તે વખતે હિંદીઓની રિયલિટી સુધા રવા માટે વડી સરકાર તે સવાલનો નિર બળતથી હાથમાં લઈ ચકતી હતી. ટરાંસવાલ રીપબ્લીક શહેનશાહત સાથે જોડી દેવાયું તે પહેલાં લાં દિંદીઓ પર જે જુલમ થતો હતો તેની સામે લેડ લેન્સ ડાઉન તથા લેડ સેક્સોન અલગમે બતાવ્યા વિના રહ્યા નથી. આ સવાલ આખી શહેનશાહત સાથે સંબંધ ધરાવ નારો છે. જે આંદોલનો બહાર પડ્યા છે તે મુજબ લગભગ ૭૦૦૦ બિહાર હિંદીઓને કાંતે બહાર મોકલી દીધા છે, અને કાંતે જુલમને લઈ બિહાર સત્તા નીચેથી તેઓને નાશી જવું પડ્યું છે. દેશદાજની કાગળીને લઈને આ લોકો આપણા રાજ્યના કટકા દુરમન તરીકે પોતાને મુલક પહોંચે છે. આપણા રાજ ધોરણના અન્યાયની વળ આ બધા માર કન દેવી સહેલાઈથી પ્રસરી શકે તે જરા જેટલી સમજ રહિતથી પણ સમજી શકાય તેમ છે. જામે આપણું મુસીબત ભરેલું છે છતાં અત્યાચારિત નથી. પણ આ બાબતમાં તે ટરાંસવાલની સરકારને વગ પહોંચાડવાની વડી સરકારની જવાબ દારી મોખ્ખી છે. સરકારના બેગવન ફેસિલીતા મોકલતે વિવેક કાગળ મન આપવાને બદલે તે જવાબદારીમાંથી તેના થી છટકી જઈ સદાય તેમ નથી.

કરમન ટેટરમેલ જારમાંથી હિંદી દોડ નારાઓની એક શરત દોડાઈ હતી, જેમાં આર. એન. સુશેરી ૧ લો, મુટર ૨ જો, અને એસ. ચેરી ૩ જો આપ્યા હતા. છત્તનારોએ ધનામે અપાયાં હતાં.

મો. પોલાકનો લડત વધુ લખાણો

મો. પોલાકે તા. ૨૪ મી જાનેવારીએ હિંદી સરકાર પર નીચે મુજબ લખાણ મોકલ્યું હતું:—

આ સાથે હું ટરાંસવાલ મયરમેન્ટ રેલ્વે બાબતના નવા ધારા જે ૧૭ મી ડિસેમ્બરના મયરમેન્ટ મેજેસ્ટમાં પ્રગટ થયા હતા તેની નકલ ખીજું છું.

હું માન પુરવક બતાવું છું કે આ ધારાઓથી રેલ્વેની મુસાફરીમાં વધારે સખ્તાઈ કરવા પારી છે. તે કોલેનીમાં અગાઉ કહી આવા ધારા અમલમાં આવ્યા ન હતા. અને કોલેનીમાં વસતી રહેત શાકની હિંદી પ્રજાને સરખી રીતે રાખવું ની રાજ્યનીતિમાં આ ધારાઓથી ભંગ પડે છે.

દમજી હિંદી ડેપુટેશન કમિટી મધુ તે વખતે આ ધારાઓની ૨૨૪ મી કલમ અમલમાં આવતી હોય તો ડેપુટેશનની મેકલ રીમર પકડવાને જાહેર પ્રજાને જે સમજ આપવામાં આવી છે તેનો લાભ લેતાં તેને (ડેપુટેશનને) અટકાવું હોત.

તે ધારાઓની ૨૨૮ મી કલમથી ટરાંસવાલની અંદર મુસાફરી કરતાં અથવા બહારની કોલેનીમાં જતાં, કોષ્ટ પણ હિંદી પાસે જરૂર, રજીસ્ટ્રેશન સરટીફિકેટ નહીં બતાવવાથી, રેલવે પર મુસાફરી કરવા ન દેવાની દરેક રોશન મારતરને સત્તા આપવામાં આવી છે. આથી રજીસ્ટ્રેશન કાયદાની સામે અત્યાચાર પુરવક વધી ઉઠાવનારા હિંદીઓને કનેડામાં સત્તાનો ઉપયોગ થવા સંભવ રહે છે.

વળી મારે હિંદી સરકારને જણાવવું જોઈએ કે ટરાંસવાલ અને કેપની સરકાર ની મસલાતો કેપના કમીશનર ખાતે સ્થિત સત્તા અવકાશમાં આવી છે કે જેમાં કમીશનર કાયદા મુજબન જરૂરીકિત નહીં જરૂરના કેસ રજૂ હિંદીને લાંબા ટરાંસવાલ જામે અટકાવી શકાય અથવા પચસાં મને કાયદામાં ખીજવક અટક નથી. અને તેથી કેપમાં મુસાફર અરથે આવેલ ટરાંસવાલના સવાલથી હિંદીને બંધી જુને રહીસ હોતા છતાં પણ પાછા જતાં અટકાવવામાં આવી શકાયો.

રવિચારે સવારે કરમન ખીરીઆ રોડ પર એક મોસાલું મકાન આગથી બળીને નાશ પામ્યું હતું.

ટરાંસવાલની હિંદી સોઓને સંદેશો

એક ગારી આંદોલન કાગળ

વિલાયતથી મી. સ. કે. જી. એકરેમખા નામની વિદવાન ગારી બાઇએ ટરાંસવાલ ની હિંદી બાઇઓ પર નીચેનો સંદેશો મોકલ્યો છે:—

એ દયા જનક છે કે આજ પણ અસલના જતી અને કોમી ગમડાઓ ધણીને જરૂરી લાગે છે. છતાં જેઓ જુલમ પડી જવા કરતાં એકલ થવામાં આસ્થા રાખે છે, જખમ કરવા કરતાં તે રૂઝવાણું પસંદ કરે છે, પિયરવા કરતાં દયા રાખવામાં કલતખાર રાખે છે તેને મન તો તે ગમડાઓ મરી ગયા છે. તે કલ્પના મોજુદ નથી કેમકે એ રૂઝવાણી નીચી છે. અને અતરની આંખ ઉધડવાથી તે નીલી મેલે નાણુદ થાય છે. તેમજ માણસો વેત્ત શકે છે કે પોતા અભિપ્રાયે અને જુલોની નીચે દયામને આ દુનીયામાં પોતાના રહેને ગોથાં ખરડાવામાં તેઓ કેટલા બધા મુરખ હતા. આવા ભાર માંથી સહેલાઈથી મુકત થવાય છે. એમ દેખાયા છતાં પણ માણસો તેમાં કચરાયા કરે છે એ તાજુખીની વાત છે. પણ સાચ બધાને સહેલ નથી. આપણે ભલે આશાઓ બાંધીએ; પણ આપણે કશું કરવું પડશે કે બધા જમાનામાં સ્વતંત્રતા બહુ ધીરજથી આસ્તે આસ્તે છતાયસી છે. ટરાંસવાલમાં દુર વસનારી મારી બહેનો! આ કાગળ લખતાં હું અનુભવું છું કે જ્યારે ત્યાયતા નથી તથા અરસપરસના સુખની કમીથી માણસો બગડી રહે છે ત્યારે લેખની વચ્ચે જરા પણ અટક રહેતો નથી. માણસ જાતની કિન્નતીને દુખાવનારા પગ ની સામે સપ કરનારા પુરખ અને સ્ત્રી બોમાં એકલ કરનારા એકજ જાતના કાગળ અને બારા પ્રમદી રહે છે. તેમ નામાં એકજ જાતનો પ્રચરારી પ્રકાશ, અને પતિ. કહેશ માટે દુઃખ સહન કરવાના એકજ પ્રકારની શકિત પેદા થાય છે. આજ વિચારથી તમેને હું લખી રહું છું કે આપણે એકજ માતાનાં દરમન ખીએ. વળી હું ખાવીથી કહી રહું છું કે તમારા બહાદુર દીસને દુઃખી કરનારો આ મુઠો તમારા દેશને ખાતર ઉઠાવી રહ્યા છે, તેમાં માત્ર ખાંડે રહેને દોડવાયથી સરકારની સત્તા સામે નમે

માનો છે એટલું જ નથી, પણ તેમાં આખી દુનિયાપર એક દિવસ સતા ભોગ વશે એવા મનુષ્યના હેતુની પણ તમે સેવા કરો છો. અને અહીં ઇંગ્લેન્ડમાં જેટલા પ્રજાની સ્વતંત્રતા મેળવવા આતુર બની રહ્યા છીએ તે બધા આ બુદ્ધિશીલ નિયમને પહોંચવાને મથી રહ્યા છીએ. આવા કામ હમેશાં સહેલાં નથી હોતાં. છતાં એવી મહેનતનું એક અમુક્ય પરિણામ તો મળ્યા વિના રહેતું નથી. તે એ છે કે, દુનિયાના કેટલાક ભાગમાં ન્યાં ન્યાં માણસો પરમારથને માટે આમ સંકટ સહી રહ્યા છે તેઓની વચ્ચે જાણનારાની માંડળ ઘણું રહે છે. માણસ નાજ દુઃખ અન્યાયથી તમારા જેવા હબરો નિર્દોષ પ્રાણીઓપર પડતી તકલીફમાં અને દિલસોજ છીએ એટલું જ નથી, પણ તમારા જેવા જુરસાથી કારેલ હોવાથી અને ન્યાયની સેવા કરવાનું અને અન્યાયને નિરૂપવાનું સમજીએ છીએ. અને એટલી તો શક વિનાની વાત છે કે હમણાં રસ્તા ગમી તેટલો ખેડ ઉપજાવનારો લાખો, છતાં અવિજ્ઞાની પ્રજા માટે કાર્તિવંત પાયો સહીસલામત રીતે નાખાતો જાય છે. પોતાની બાહ્ય પ્રજા પ્રત્યે ફરજ જુદી જનારા અમારા યોદ્ધાનેજ માટે તમારા એક દમજાના લેખકે કહ્યું છે કે દુનિયા એક તથા જુદીની વાત બોધ રહી છે. જે ફરીવાર મુશ્કેલી ઉપડેલ બધાને આપશે. તેનો આશય, દુઃખ ભોગવતા તમારા મનુષ્યોના આશય જેવોજ હશે; અને ન્યાય અને સત્યને ખાતર તમે બધી વહાલી વસ્તુને ત્યાગ કર્યો છે તેના જેવો આત્મભોગ આપવો એજ તેનો મત્ત હશે.

સ્ટીમશનની આવજવ

—:—

ડનેરીક—તા. ૬મીએ પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાના માસ સાથે કાલ બેથી ઉપડી હતી.
અમલાહી—તા. ૧૫મીએ નાનાલ આ વયા કાલ બેથી ઉપડી હતી.
અમર્ગીટા—તા. ૧૫મીએ આવી પહોંચી હતી.
કેસર—તા. ૨૧ મીએ મુંબઈ જવ ઉપડશે.
ડરહામ કેસલ—તા. ૨૫મી માર્ચે પુરવ આફ્રિકાનાં બંદરો માટે ઉપડશે. એવનટેલ કેસલ—તા. ૬મી એપ્રિલે મારી શીપસ જવ ઉપડશે.

જોહાન્સમરગ

સ્વીવર.

નાતાલના લડવૈયા

નાતાલના લડવૈયા વળી ત્રણ પકડાયેલા પાંચ થયા છે. વોલ્ફસ્ટેટ પહોંચતાં અમલદાર આવ્યા, તે તેણે બંદરે કરતું કે તેને પકડવાનો હુકમ નથી. આથી બધા નીરાશ થયા. ટીકટા જોહાન્સમરગની લેવા પડી ને આજળ વધ્યા.

મી. કાયલીયા, મી. વાન્ન, મી. ડેવીડ અરનેસ્ટ તથા મી. ડેવીડ મેરી તે લડવૈયાને જોડવા તથા પકડવાને ખાતર ત્રણ સસટાઉન ગએલા. અહીં મી. સાને ક્રમ રાહીમ પટેલ પણ જોડાયા. આરલસટા ક્રેન, વોલ્ફસ્ટેટ તથા સ્ટેન્ડરટન રમાતીક હીંદી ટરેન પર આવ્યા હતા.

જોહાન્સમરગ પહોંચતાજ હમામ સાં હોય મી. અમદુલ કાદર ખાયાઝીર વહેલી સવારે લેવા આવ્યા હતા. બધાને તેઓને સાં જમાડ્યા. પછી જુદી જુદી કામના હીંદીએ તે તે કામના હીંદીનો સમાવેશ કર્યો. બધા સલામતીને એકજ જગ્યાએ રાખવાની હાલચાલ ચાલે છે.

હાલ પુરત તો મોટું ખર્ચ જાણમાં થયું છે. હવે શું થાય છે તે જાણુ રહ્યું. બધાં સોમવારે દેરીનું શરૂ કરી દેશે ને સહુ દેરી કરી પોતાનો ખર્ચ ઉપાડશે, તેમજ દેરી કરી પકડાશે એવાં ધારણા છે.

‘હીંદ સ્વરાજ’ બંધ

‘હીંદ સ્વરાજ’ નું પુસ્તક જે મી. ગાંધીએ લખેલું છે તે હાંદુસ્તાનમાં વેચવાની બંધી થઈ છે એવો તાર હાંદુસ્તાનથી આવેલો છે. આ તદ્દન નવાહની વાત નથી, તે પુસ્તકના કેટલાક વિચારો હજી જ સત્તાની વિરુદ્ધતા જોવામાં આવે છે. આથી એકસ્ટરોમીસ્ટ પક્ષને જોર મળે અને દારૂ ગોળો વધારે વપરાય એવી ધારની સરકારને લાગેલી જણાય છે. તે નો હક્કેજ તરલુમો મી. ગાંધી છપાવવા માગે છે, ને તે ધણા ગેરા વાંચતા થઈ જાય એમ તેનો ઇરાદો છે. આમ કરવા ને સારૂ પકડાવી જરૂર પડશે. તે પુસ્તક પડતર હાથે વેચાશે. તેમ કરવા જેની મંજૂર હોય તેણે મી. ગાંધીને અથવા તે, હીનીકસ મેનેજરને લખી મોકલ્યું. તે તરલુમો મ. એ. માં બદાર નથી પડી શકે, એટલે અજબ છપનાં કહક વધારે ખર્ચ પડશે એવું દરેકતરફની કિ. ફ. પીનીયો વગેરે પકડાને સત્તાની આ તાલમાં

કેક દીક વિનેયુએ મદદ કરવાની ગરજ છે.

સરકારના આ વમલાથી ટરાંસવાલની લડત ઉપર કંઈ અસર થાય કે નહીં એ વિચારવા જેવું છે. કહક અસર તો થયા વગર રહેવાની નથી. ટરાંસવાલની લડત એ હાંદીની જામતી સુચવનારા છે. જે જુરમો હીંદીને ટરાંસવાલમાં તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકામાં આવેલ છે તે બુદ્ધિય તેથી નથી. સરકાર પોતાની ગેરસમજથી જુલમ કરેજ. મી. ગાંધીનો લડત સાથે તો સંબંધ ને સ્વચંચના પ્રમાણ સાથેને, સંબંધ એ જે કાન અલગ નથી રહી શકે. અને જે ટરાંસવાલની લડત વિશે સત્યાગ્રહી છે તે બધા જગ્યાએ સત્યાગ્રહી હોય. આમ સ્વચંચનું લખાણ અરસપરસ જોર આપનાર કે નાખળા બનાવનાર થઈ શકે છે. જેથી બીકલું હોય તેઓ ટરાંસવાલ ને કહે કે આપણે સ્વરાજની સાથે કહો સંબંધ નથી. આપણે પાપ માલ થયા મગલ નથી. જે હિંમતવાન હોય, જે પુરા સત્યાગ્રહી હોય તે વિરોધ લડે ને જુએ. સમજે કે ટરાંસવાલની લડત તે હાંદ સ્વરાજની ચાલી છે. મી. ગાંધીની તેમજ બધા હાંદીની કસોટી આમાં થવાની છે.

સાધારણ વિચાર કરતાં જેઓ ટરાંસવાલમાં જા રહ્યા છે તેઓને કરવાનું કરવું નથી. ટરાંસવાલની લડત અપરાધના લખાણની અવસ્થાથી લખાય એજ વધારેમાં વધારે પરિણામ આવી શકે. તે ઉપરાંત તેનું કાળજ પરિણામ ન આવે એ સરવ દોષ બોધ શકે છે. મી. ગાંધીની જાન ઉપર બીજાં પરિણામ આવી શકે છે. તે તેને જોગવ્યે જુદો છે. દેશની સેવા બીજી રીતે કે બીજી સરતે થનારી નથી.

મંગળવાર.

દેશપાર થશે

મી. વલ્લભરામ મીનાબાઈ પેટ્ટીલના અપતામાં ગયા છે. હવે તેમને દેશપાર કરવામાં આવશે. મેસરસ વીરા સુધુ, ડી. સી. મુલે, વી. રાજુ તાડક, એમ. કુપુસામી, આર. એમ. રાગ સારી, મુલે, પેરમલ પેટ્ટ, રામ શામી પીસે, ને આર. એમ. ચોકકાંગલામ પીસેને પણ દેશપાર કરવાનો ત. ૧૧ મીએ હુકમ થયો છે. સ્વિતારે તેમને પ્રોટીસ્ટા લઈ જવામાં આવ્યા. તેઓ બીકલું હાંદી તેવા નથી. બધા મરજીઆત રજીસ્ટર થયા છે, અને બજાબરા નાતાલમાં વસેલા છે. કેટલાક યજ્ઞ સારૂ આજેજ જતાં તારા ને કેટલાક ટરાંસવાલ અથવા

દક્ષિણ અફ્રિકામાં મન-મેડા છે. છતાં તેમણે પેન-નો ડેમી પ્રાપ્તિને હક, અર્થાત મરજીયાત રજીસ્ટર સાપીન કરી આપવા ની સાફ ના પાડી છે. આથી તેમને દ્વિ-રૂતાન દરપાર કરવામાં આવશે. આ લોપને સુત્રવળાઓ એળખે છે. હાખસા તરીકે મી. મુડે તે હમણાં જ જોલમાંથી છુટવા છે. માટે એક વરસે થયાં તેમને એળખે છે. તેથી દેશપારનો દુકમ આપવાનું તેને ઠીક નહોતું. સાચું પશુ મી. અમનીનો આગ્રહ બહુ હતો.

મી. આર્થર્સ-હામ પાંચે

લખે કે કે દેશપાર થનાર દ્વિ-રૂતાને જે એક આપવામાં આવતો હતો તે મારક સરનો ન હોવાથી કલિયાદ કરવામાં આવી. તે ઉપર પેલીસ કમીશનરે પ્યાન આપ્યું છે, અને દ્વિ-રૂતાને પડતો ખોરાક આપવામાં આવ્યો છે. જેથી એને બીજી રીતે સગ રાખા સ્થાપનામાં આવી દના એમ મી. પીસે જણાવે છે.

મરનાસની દુકડી

નાનકીની દુકડીને દાખલ થયાં કેસ કરત આગળ ન પડવામાં આવી ત્યારે તેઓ નિરાશ થયા હતા. આ નિરાશા કમીશનરે ઓપવવી પડી નથી. મેસરસ કાસા નનજી, તથા મી. તુલસી જુડાએ કાલે ખાસકીટ લીધી, અને ફેરીએ નીકળ્યા તેમને મારફટ રહેરમાં જતાં પકડવામાં આવ્યા. તેમને મી. જેરડને દરપારનો દુકમ કર્યો. ઉપલા દાખલથી

ઉત્તેજન મળ્યું

તેથી મેસરસ રામ ફોરી, રાજકુમાર, બરજેર સિંગ, માગજી બાહુભાઈ દેસાઈ, તથા ડેપી મેરીએ પણ આનંદે લીધી. તેઓ પકડાયા છે, અને ચારજ આરીસમાં છે. બેલ લેવાની તેમણે એકદમ ના પાડી હતી. ઉપરના

મી. ડેવીડ મેરી

તે ખોડસ-પરમથી પકડાયા માટે અવ્યા છે. ડેસાઈ દિવસ થયાં તે પકડાયા માટે કે-શીસ કરતા હતા. તે મી. કાજ લીઆ સાથે મી. માંધીને મળવા ગયા હતા. પણ તેઓ કેજ પકડયાં ત્યાં આજે માંડ તેમની હમણાં બર આવી તેથી ખુશી થયા છે. હું આજ રાત્રી છું કે મોકલ-પરગના બીજા સરવાગ્રહીઓ મી. ડેરીડનો દાખલો લેશે.

એકરમ-પરગના અપીલો

સાખ-પમાં એક બખર મળ્યા છે કે એ અપીલ પડતી મુદતમાં આવી છે, અને અગાઉ કહેવામાં આવ્યું તે પ્રમાણે માસ નેચ છે.

પોલીસ કમીશનર-પર

મી. કાજલીઅએ એમેસીએશન તરફથી નીચે સુગમ કાગળ લખ્યો છે:—
“મારી એમેસીએશનને બખર પડી છે કે જે ફેરીએને કેસની વાટ બે-કેસ્ટમાં રાખવામાં આવે છે તેમને કેસ માટે ફોરટમાં લાવવામાં આવે છે ત્યારે તેમને બપોરનું ખાણ આપવા માટે કાંઈ બદલવત કરવામાં આવતો નથી. આથી જે કાંઈ એળખીતા તરફથી કાંઈ ખોરાક ન મળે તે એ લોકોને સાંજના ૬ વાગ્યા સુધી ખોરાક વગર રહેવું પડે છે. મારી એમેસીએશનને એ બધું બખર પડી છે કે જે ફેરીએને દેશપાર માટે પ્રીટોરીઆ લઈ જવામાં આવ્યા તેમની બાબતમાં પણ આમજી બન્યું છે. તેમની મુસાફરીમાં જપેરનો ખોરાક નહોતો મળ્યો. મારી એમેસીએશન અરજ કરે છે કે આ બાબતમાં તપાસ કરે. અને એ દાખારીનો ઉપાય લેશે.” ઉપર પ્રમ.જી જેલના મંત્રનર-પર પણ લખાણ કરવામાં આવ્યું છે.

બીજી દાખાણ

દેશપાર થનાર દ્વિ-રૂતાને ડેસાઈએ એ જતાં જે તકલીફ આપવામાં આવી. અને ખોરાક સારૂ રહેક પાસેથી શી પ/- લેવામાં આવી તે બાબત વિ. છ. એમેસીએશને ફેલોનીઅમ સેક્રેટરી-પર લખાણ કર્યું છે, અને દાખારીઓનો ઉપાય તુરત લેવા માગણી કરી છે.

પુપવાર

મી. સુખાયા નાનકું

મી. સુખાયા નાનકું પોલીસ આરીસમાં જઈને બેઠા, તે કદયુ કે મને ત્યાં પકડે તો હું જવાનો નથી. તે ઉપરથી છેવટે તેને પકડવા પડ્યા. તે હવે તેની ઉપર દ્વિ-રૂતાન દરપાર થતો દુકમ થયો છે.

બાપાનને જુડ

બાપાનની રજવતમાંથી મી. શો કરીને એક અરજ છે. તે જખી પાડવાર છે. તેને ચાંતા તરીકે પકડવામાં આવ્યા હતા. પણ ત્યારે માસમ પડ્યું કે તે તો બાપાન ની રજવત છે ત્યારે તેને છોડી દીધા. આ કેસ હજી આગળ જતારે છે.

મી. અમની ઉપર ચોર-ટ

એક ચીનની ઉપર દરપારનો દુકમ થતો હતો. તે ઉપરથી મી. ખેનસને મી. અમની ઉપર સાક્ષી સમન કહાડ્યો. મી. અમની ન આવ્યા. તે તેની ઉપર ચોર-ટ માર્યું. મ.જી.સ્ટેટ ના પાડી હવે વખતે આ માગણી સપ્રીમ ફોરટમાં જશે.

હુધા

મી. લેઝસ ફેરી મજ કાલે ત્રણ માસ ની જીલ બેઠાની છુટ્યા. મી. કાજી હામ પાંચે તથા મી. કાલાઅા આજે ફેરી કરતાં પકડાયા છે ને બીજા તેમના સાપને મળી રહેશે.

સત્યાગ્રહ વિષે કવિતા

(એ બમવાન, પતિવાહન, નથી કાંઈ સાન.—એ રામ)

એસસામદીએસાન, બહુ બજારન, મળવું જત, સત્યને રીઝો. સત્યપ્રમના જેવો ધરમ નથી કાંઈ બીજો. ૧
એ શેત્રત છે મુરવીર, ધરી અતિધીર, જેલમાં વીર, જાંકે દીન રાતે. ધરીને બમવું વશ વચનને માટે. ૨
એ સલામદી દયિમાર, ત્યાં પકડાત, પાંચમીવર. તોય નર કરતા સત્યમાં અરથી દેક જેલ જમ પડતા. ૩
એ બનીયા બહુ વેરાગી, રાવનને ત્યાગી, સત્ય લેકવાગી, દિસને રાગી. એ બહુ સહે છે બગાડી દોડવાગી. ૪
એ રેવપન વિતાવ જમ, રાતને લઈ, બારીસ્ટર થઈ, માંધીની જોડી. અવ્યા સત્યની કરત સલાવ દેલતને છોડી. ૫
એ માંધીએ ધરી ઉમંગ, પુત્ર લઈ સંગ, રાખવા રજ, સત્યામદી કીધા, તજી સુખ તે જીમ મુદમાં લીધા. ૬
એ દરીલાલ દ્વિનોવીર, મહાબલીર, રજુમાંધીર, બાળ દુઃખધારી. મણીલાલે મયાવી ધૂન સત્ય ઉપધારી. ૭
હું છું દ્વિને: દાસ, સત્યની આશ, રદાય અપીનાશ, રીજું છું રામે. સત્યાગ્રહીને કું કરે દોષન પ્રજામે. ૮
રતનજી રજુછોક.

મરિસ-પરગના ઉદયોગ દુનરના કપી શન આગળ લેના કામવુ. ગરમ ધાબળા બનવાનું, મકામમાંથી જુદી જુદી પેશાશ બનાવવાનું, બેતીનાં દયિઆરો બનાવવાનું, મારી અને ચીનીનાં વાસણેનું, રમે અને રસાવણું, ચમડાં કેળવવાનું, ફોગ ને હવાએમાં પેક કરવાનો ઉદયોગ કાઢવાનું, તેમાંથી જામ, અચાણું, સંજાર વગેરે બનાવવાનું, તેલ કાઢવાનું, તથા કમળ બનાવવાનું એવાં જુદાં જુદાં કારિ બાનાંઓ ઉઠાં કરવાને મસખત થયા વા, મં આવી હતી.

મી. ગાંધીનો મી. ફેનસી ઉપર નો પત્ર

મોલવી સાહેબ અદમદ સુખતારે મી. ગાંધીની સાથેનું 'ઇંદરવ્યુ' છાપ્યું છે તે સંખ્યામાં મી. ગાંધીએ જે કાગળ મી. એમ. પી. ફેનસી ઉપર લખ્યો છે તે જામને જામના મોકલવામાં આવ્યો છે. તે નીચે પ્રમાણે છે:-

શ્રેષ્ઠ શ્રી એમ. પી. ફેનસી,

મોલવી સાહેબ અદમદ સુખતારે મારી સાથેનું 'ઇંદરવ્યુ' પ્રગટ કર્યું છે તે વિશે તમે સવાલ કર્યો છે તે તમે જણાવ્યું કે તે ઉપર કેટલાક દોષો લાજ્યા છે. હરી રહ્યા છે. તેથી તમને લાગે છે કે મારે તે 'ઇંદરવ્યુ' બરોબર છે કે નહીં તે જણાવવું.

આમ કરવાનો મારો ખીલકુલ ઇરાદો ન હતો. કામ મને લાગે છે, અને જે કંઈ સુધી ન જાણતી હોય, તો હવે મારી ઓળખાણ છું કરાવી શકું તેમ અને તેનું નથી. કેટલીક વાતો મારે વિશે કહેવામાં આવે તે મેં કહેતી હોય કે નહીં તે દ્વારે તુરત જાણી શકે છે. છતાં હું તમારી માગણી સ્વીકારી નીચે પ્રમાણે જવાબ આપું છું:

મને દિલ્લીથી ફરજ છે કે મોલવી સાહેબે જે 'ઇંદરવ્યુ' છાપ્યું છે તેમાં મારા કહેવાને ઉલ્લેખ છે. મારી સાથેની મુલાકાત પુરી કરી ત્યારે તેણે સંતોષ બતાવ્યો; ને પોતાને બધી ખુશાસી બરોબર મળ્યો એમ જણાવ્યું, તથા લડતને પુરેપુરી મદદ દેવાનું તેમણે કહ્યું. છતાં તેમણે પ્રગટ કરેલા ઇંદરવ્યુનો મર્યાદા લડતને નુકસાની કરવા જેવો છે.

સત્યાગ્રહ હાડને (વર્ષ) મેં તે કાળની ઉત્પત્તિ કહી સંજાગવી. મેં પ્રેક્ષક ગોખલેને વિધાયતથી કાગળ લખેલો તે કહ્યું. મી. પોસાકને લખેલ કાગળનું કહ્યું. તે કામગીરીમાં મારી પોતાની ઉપર લડતને લીધે "ઇ. એ." બાબત ચર્ચા કરવાનું જણાવ્યું હતું તે મોલવી સાહેબને કહ્યું. તે કાગળના જવાબમાં પૈસા આવ્યા એમ મેં બતાવ્યું. પછી પ્રેક્ષક ગોખલેને મેં કામગીરીમાં તેમાં "ઇ. એ." ઉપરના કરજમાં, એસોસીએશનની એડીસનના તેમજ વિજ્ઞાનની એડીસનના ખર્ચમાં, તથા સત્યાગ્રહી ગરીબ કુટુંબોને નિભાવવામાં પૈસા વાપરવાનું લખ્યું હતું તે સંજાગવ્યું. તે ખર્ચ બરોબર કર્યો છે એવો પ્રેક્ષક ગોખલે

નો કાગળ છે તે પણ જણાવ્યું, અને પ્રેક્ષક ગોખલે તેમજ મી. પોસાકે તે પૈસાને સત્યાગ્રહમાં કેમ વાપર્યા તે મારી મુનસરી ઉપર મુકવાનું મોલવી સાહેબને કહ્યું. આમ છતાં મારો ઇરાદો મારી મુનસરી પ્રમાણે પૈસા વાપરવાનો ન હતો એમ જણાવ્યું, ને તે પૈસાની વ્યવસ્થામાં મી. કાળવીયા તથા બીજા સત્યાગ્રહીઓની સાથે મસલત કરે છું એ પણ કહ્યું. તે કહીને સાર મેં તેમનું ખતું પેઠ્યું છે એ પણ જણાવ્યું, અને કહ્યું કે લડતને અતે બધા ખર્ચનો અંકડો બહાર પાડવામાં આવશે અને હાલ પણ ખર્ચ કેમ થાય છે તે પ્રે. ગોખલેને જણાવવામાં આવે છે. આ ઉપરથી મોલવી સાહેબે પોતાનો પુરો સંતોષ બતાવ્યો.

ત્રીજા વરગમાં મુસાફરી કરવા બાબત મેં જણાવ્યું કે બીજા દીકરીને હું તેમ મુસાફરી કરવાની સલાહ હાલ નથી આપતો, પણ મેં તો મારે સાર તે વાત નીચેના કારણસર પસંદ કરી.

- (૧). ટરાંસવાડની રેલવેના ધાસ થયા છે ને.
- (૨). સત્યાગ્રહી કાળામાંથી પૈસા વપરાય છે તે.
- (૩). હું પોતે ગરીબ યજ્ઞ ગયો છું, ને બીજા સત્યાગ્રહી તેવી સ્થિતિમાં આવી ગયા છે તે.
- (૪). મારા પોતાના મનની હાલતની સ્થિતિ-તેથી મુસાફરી પસંદ કરે છે તે.
- (૫). મેં કેપમાં કાફર મુસાફરોની ઉપર ત્રીજા વરગમાં જે હવાફા પડે છે તે વચ્ચે, ને તેથી કમકમાટી ઉપજે તે; તથા તે વરગમાં શું ફરકત આવે છે તેનો અનુભવ લેવાની મરજ છે.

(૬). નાતાલમાં પોલ ટેક્સ બાબત હું પકડાયો હતો તેને લીધે ગરીબ દીકરીની માફકજ રહું તો હું વધારે સેતા કરી શકું એવા મારા વિચાર તે.

આટલું મેં સમજાવતાં છતાં મોલવી સાહેબને લાગ્યું કે ત્રીજા વરગમાં ફરવાનું શરૂ કર્યું છે એ તો જેમ આંગણો દેવામાં જુલ કરી તેમજ જુલ ગણાય. તેથી મેં કહ્યું કે આંગણો દેવામાં જુલ ચપેલી હું માનતો નથી, ને ત્રીજા વરગ બાબત પણ મેં બરોબર પગલું બરડ્યું છે તેમ કહ્યું. વળી એમ પણ કહ્યું કે હમેશાં મારે ત્રીજા વરગમાં મુસાફરી કરવાની છે એમ પણ નથી. ધણી દીકરી પકડાવા બંગ તે પહેલાં કે બીજા વરગ

માં મુસાફરી કરે તો યદુ વધારે ખર્ચ થાય એ દર્શાવવાનું કરી.

આથી મી. કાળવીયાના વિચાર વિશે મેં જણાવ્યું કે તેમણે કાળવીયાના આર્થિક મંડળમાં કંઈક દેખેલા સાથે અને સરખા થઈ રહેલા મને તેમણે સરખું બધા ધરાવતું જોઈએ, એ મને બરોબર લાગ્યું. માર સાથેમાં પણ દર્શાવવાનું હોય તો મેં આ એ દર્શાવવાનું થતું જોઈએ એમ રવા બીજાને કહ્યું. ને પણ મને પસંદ પડ્યું. તેની સાથે એમ પણ મેં જણાવ્યું કે દર્શાવવાનો ખર્ચ મારે મન સત્યાગ્રહ એ છે. હું જેમ માનું છું કે સત્યાગ્રહીની પાસે તકરાર કર્યા કામ કરી શકતી નથી એ પણ કહ્યું. ફરકાનું માથુંસ મેં કામની વચ્ચે તકરાર કરાવવા માગે તે ની હું તદ્દન વિરુદ્ધ છું એ વિચાર પણ બતાવ્યો. આ વિચારથી પણ મોલવી સાહેબ સંતોષ બતાવી રવાના થયા.

એટલે જ્યારે તેમણે જાગેલ 'ઇંદરવ્યુ' મેં જોયું ત્યારે હું કામને ખાતર કિંમત ગીર થયો. ઉપર મેં જે આપ્યો છે તે 'ઇંદરવ્યુ'નો માત્ર ટુકડો સાર છે. 'ઇ. એ.' માં વપરાયેલ પૈસા બાબત મોલવી સાહેબે મને વિશેષ સલાહ પુછવા છે તેનો જવાબ મેં આપ્યો છે તેની નકલ પણ તમને બીજું છું.

મંજબવાર | હું છું
તા. ૧૫-૩-૧૦. | દીંદો સેવક

મેહનદાસ કરમચંદ ગાંધી
ઉપજા કાગળમાં જણાવેલો મોલવી સાહેબ ઉપરનો કાગળ નીચે મુજબ છે:-
ડરબન, શુકરવાર,
(તા. ૧૧-૩-૧૦)

મોલવી સાહેબ અદમદ સુખતાર, આપનો કામગીરી મળ્યો. રીનીકસનું કરજ મારી ઉપર હતું તે લડતના સમય માં મુખ્ય બાગે થયું હતું. સત્યાગ્રહ ફંડમાંથી એ કરજ અદા થઈ શકે છે. કમકે કમીવન ઓપીનીયન તે માત્ર કાપ ની સેવાને બાબત અને લડતને ખાતર આવે છે. તેમાં કામ કરવાના તે કામને ખાતર ગરીબાઇ બેસતી થઈ બાગે રહેલા છે, અને રીનીકસ જેવું છે તે પણ કામને ખાતર લેવાએલું છે. તથા તેમાં જે કંઈ થાય છે તે માત્ર કામ નેજ ખાતર થાય છે. એટલે રીનીકસને સર્વજનિક ગણાવ્યું. વળી એ કરજ સત્યાગ્રહ ફંડમાંથી અદા થયું છે તે થાય છે, તેજ કરજ પુરવાને સાર ખચક

જાહેર જાણો દરમિયાનમાં કોમે ઘર પણ કરેલો, પણ કોમ તે હરી ન શકી. જે ખરચ થયું છે તે યાગ છે તેનો હિસાબ હીંદુસ્તાન એનૉ પ્રેસર ગોખલેની ઉપર મોકલવામાં આવે છે.

શીતીકસમાં મારી બધી કમાણી અપા એલી છે એ વખતે આપ નહીં જાણતા હો.

આપે મારી સાથેનું 'હાર્ડવુ' જાણુ છે તે ઘણું બાને મારા કહેવાનો ઉત્તરો અર્થ બતાવનાર છે એમ જોઇ મને દીલ ગીરી થાય છે.

આ કામજા બાપવાની આપને છુટ છે (શરી) મોહનલાલ કરમચ દ ગોપીના સલામ.

કલરડ લોકોનો કેનફરન્સ

તા. ૨૮મી દીસેબરે કલરડ લોકોની એક કેનફરન્સ મળવાની છે જે વખતે પાસ ચનાર દુરાંગમાં નીચેના છે :—

"દક્ષિણ આફ્રિકાના કલરડ લોકોએ યુનીયનને નામોશી અને શોકના દિવસ તરિકે પાળવો."

"કલરડ અને નેટીવ લોકોની કેળવણી ના ખરચમાં પા. ૧૬૦૦૦નો ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે તેની સાથે આ કેનફરન્સ પ્રોટેસ્ટ કરે છે, અને યુનીયન પાર્લામેન્ટને અરજ કરે છે કે એ ખરચના પદ્ધતિ ન્યાયની ખાતર ફરી માફ કરવા."

"કલરડ લોકોએ પાસ કે એવી ચીજ લઇ પોતાની નામોશી ન કરવી, અને આ બાબતમાં પ્રોટેસ્ટાના સતાવણીઓ સામે તેમણે ગમે તેવાં દુઃખ ઉઠાવીને પણ લડવું."

"પ્રોટેસ્ટાના ક.ઉ.સી.વ કલરડ લોકોને જે રીતે રાખવા માગે છે તેની સામે પ્રોટેસ્ટ કરવો."

"કલરડ લોકોએ પોતાને મજબુત કરવા માટે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી અને નેટીવો સાથે વધારે બાંધી રીતે એકતા કરવી."

વીડિયોરેકનથી મી. પી. ડી પટેલ કહે છે કે પોસ્ટ ઇન્ડીકાએથ કલરડ કેનફરન્સ માં (૨૬-૮-૧૦) ડેલીએટ મોકલવા આવે તા. ૭મી માર્ચે કલરડ લોકોનો એક મેળાવડો થયો હતો, જે વખતે મી. હુસેન ઇલાહ ડેલીએટ તરિકે સુટાયા હતા.

ચાહુ વરતમાન

કતેર એરેટે ઇન્ડિયન કુટુંબોલ કમળ ની વારસીક મીટીંગ થોડા દિવસપર મળી હતી. જે વખતે મી. આર. વી નાઇકે તે પેટરન, મી. બી. રામપાલને પ્રમુખ, મેસરસ એમ મહાવીર, અને આર. દરા નસીતને ઉપ પ્રમુખ, તથા સેક્રેટરી તરીકે મી. એસ. કે સીમને નીમવામાં આવ્યા હતા.

સ્થાનીક જાપામાં એક ખખર ઉપરથી જણાય છે કે ડરબનના ખાવામાં આવેલી સ્કીમરપર બે મારટ વચ્ચે કે. ૧ નો વાવડો ફોલ ત્યારે એમ સમજવું કે સ્કીમર ઉપર ઇમીગ્રેશન અમલદાર છે, અને જ્યાં સુધી એ વાવડો ઉતારવામાં ન આવે ત્યાં સુધી સરકારી અમલદાર સિવાય કોઇ માણસ સ્કીમરપર જઇ શકશે નહીં.

ઉપલા ધાના સમયમાં ઇમીગ્રેશન ખાતાના અમલદારની ડરબનના ડેટસાક મોરા વેપારીઓએ મુલાકાત લીધી હતી જેના જવાબમાં મી. રમીથે જણાવ્યું હતું કે તેના ખાતાનો ઇસ્ટો વખત બચાવવા નો છે, અને તેમ કરવા માટે, તથા વેપારીઓને અગવડ ન પડે તે માટે તે કાળજી રાખશે.

વેલ્થમને ટેલીફોનથી ડરબન સાથે કોડવામાં આવ્યું છે. પોસ્ટ ઓફીસમાં એક ઓરડો ટેલીફોનના કામ માટે રોકવામાં આવ્યો છે. સ્થાનીક જાપાનો લખનાર જણાવે છે કે થોડાં અઠવાડીયા માં ટેંગાટ અને રેન્ગર સુધી પણ ટેલીફોન નખાવશે.

વેલ્થમના સોમયા નામના હીંદીપર મેસરકારીથી કાસ જાળીને નુકસાની પહોંચાડવામાટે લાંબા મુસાજ મામુજીએ ઇનાંડા ડીવીઝનના માઇસ્ટરેટના મુકાસ વિરુદ્ધ ડરબન સરકાર કાર્ટને અપીલ કરી હતી તે નીકળી ગઇ છે.

"દરમિયાન લીડર" ના અધિપતિ મી. કારટર, ઇટ જેઓ થોડા વખત માટે ઇંગ્લાંડ ગયા હતા તેઓ હેલ્થી મેલમાં પાછા ફર્યા છે.

કુરુકેટ રેલ્વે ના ૨૦ મી ઓપ્રેશન સુધીમાં ખુબી સુકારો.

સ્થાનીક જાપામાં એક ખખરમાં જણાવવામાં આવે છે કે વેલ્થમ અને ટેંગાટ વચ્ચે આવેલ એક કુપડામાં જમવા નગમ નામનો એક હીંદી તેની ઓરત સાથે રહેતો હતો. તે માણસની નોકરી ટેંગાટ સુમર કંપનીમાં હતી. ઓરતપર એક મ'બીર પ્રકારના આરોપસર બંને જણા વચ્ચે કજીઓ થયો. ગાળેથી મારામારી પર વાત આવી. આખરે મરદે મોટી છરી કાઢી ઓરતનું મથુ કાપી નાખ્યું. લોહીના ખખેડીયા વચ્ચે ઓરત મરેલી માલુમ પડી હતી. મરદ એ બનાવ પછી ડરબન ચાલ્યો ગયો હતો. દરમિયાન "સી. આઇ. ૧" વાળાને ખખર પરી, અને તેને પકડવામાં આવ્યો. શુરવારે તેનાપર છુન કરવા માટે કેસ ચાલનાર હતો.

૧૩ મીએ મેનિલી રહેલ નામે એક ૧૧ વચસની મોરી એક્ટીવર એક મેલ એ બદલાતથી કુમરો કર્યા હતા, જે કે તેમાં નિર્દોષ થઇ અને તેને બાગી છુટવાની જરૂર હતી.

જોહાન્સબર્ગમાં મારલાલ રુકેર ચારજ ઓફીસનો મરેચીસન નામનો કેનફરન્સ તા. ૬ મીએ આપવાત કરી મરણ પામ્યો છે.

જોહાન્સબર્ગમાં એક બાળક કરતાં નાતાલ લેમરપાર્ટીવાળા મી. હેમરે જણાવ્યું હતું કે નાતાલના મુખ્ય પ્રધાનને ૬૦૦૦ એકર જેટલી જમીન છે, જેમાંથી ૧૦ એકર જેટલાની પણ પોતે ખેતી કરતા નથી, પણ બધી જમીન ટેલેગ્રાફ કાઢીને બાંધે આપે છે, અને તેમાંથી હબરો પાડેડ કમાવ છે. ઓરડે તે બધી જમીન રાખવા છતાં મુખ્ય પ્રધાન કાંઈ ઉપનવી શકતા નથી. આ પ્રમાણે ઘણા મોરોઓ કરે છે, અને તેથી હબરો પવન દર સહ ડરબનથી યુરોપ મોકલાય છે. નાતાલમાં ઘણી જમીન પચતી પડાય છે, નહીં તે ખેતી રીતે તે જમીન ડીંગની છે.

સ્કી. બચતીરિ સાથે ૪૨૧ ગીર મીડીઆઈટીને લવવામાં આવ્યા છે.

કલરડકોડપની પાસેના એશીઆટીક લેકેશનના સવાલમાં તપાસ કરવા મેસેલ કમિટી એક બીજી મેડક પછી આ માસ ની અખખરીએ પોતાનું કામ પુરું કરશે એવું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે.

કરકરસરેરમાં આરથર જોનરટન નામનો કસરક માણસ દાઢ રાખવા માટે પકડાયો હતો. તેના બચાવમાં તેના વકાલો કહ્યું કે છેલ્લા ૭ માસ થયાં સરકારી અમલદારો તેને કસરક માણસ તરીકે જાણે છે. માછરટરેટે તે કાપસ ના ચહેરાની તપાસ કરાવ્યા પછી તેને એ રો અદેર કયો નેથી નેતા પરનો આરોપ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો.

મી. કાલેક મહાપદના ઉત્તેજનથી ટરાંસ પાલ સત્યાગ્રહના કામાં મદદ માટે આવતે ભુવવારે, ડરખન એલીસ અટવાળા કલેક્ટ ટરીક થા.એટરમાં ઉમેલ, ટામીસ અને હીંદુરાની રાખનતો એક જલસો કરવામાં આવનાર છે. જલસો સાંજે ૮ વાગ્યે શરૂ થશે. ટીકીટનો દર ૫/-, ૨/-, ૨/- રાખવામાં આવેલ છે.

ડરખનના મી. આર. પી. કાટનો પોત ખરોકરનો લાઇસેન્સ અલગદાર નવે ન કરી આપવાથી ટાઉન કાલેસીલને અપીલ કરવામાં આવી હતી. પણ તેણે તે કદી નાખવાથી તેની સામે ડરખન સરકારે કારટમાં અપીલ કદ જવામાં આવી હતી જેમાં મી. કાટના લાગમાં ચુકાદો મળ્યો છે. તેમજ કારટમાં અપીલનું જે ખરચ થયું તે તેમને આપવામાં આવ્યું છે. માછરટરેટે એવી ટીકા કરી હતી કે પોત ખરોકર હોલસેન્સ કે રીટેક ડીલર મહાય નહીં, અને તેથી તે લાઇસેન્સની જાળત લાઇસેન્સ અમલદાર અથવા ટાઉન કાલે સાલના અખતારની નથી. માટે એ લાઇસેન્સ કેશના બધા કામકાજને રદ કરવામાં આવે છે. અને એ ખાખતને નવે સર શરૂ કરવી જાહેર એમ કહું ધાર છું.

મારીતસખર્ગની પોલીસ કારટમાં ચારદોદી ને પોસટકસ નહીં આપવાના વાંક માટે ખમ કરવામાં આવ્યા હતા. માછરટરેટે કહ્યું કે આ વખતે તો બહુ હલકી સજા કરવામાં આવે છે પણ હવે પછી એવા કેસો માટે સખ્ત સજા કરવી જોઈશે. સવાર ૬ સાંજુધી આવા કેસો સાંભળવા હુ અહીં નથી ખેડે. આ વેશે ચારી દેવાની દેલની રજા છે. જે વખતસર ન આપી શકે ને કારટ સાથે કાંઈ જોડવાજ કરી નાખ, અને નહીં તો મ.પી.નો હુકમ મેળવવો પેલ.

આજ સુધી માત્ર ૧૬૦ દોડીઓએ વેશે જાણ્યું છે.

પા. ડનો કઠન જરવા માટે વધુ દિહી ને માંરિસખર્ગ પોલીસ ટાઉનમાં ઉલ્લા કરવામાં આવ્યા હતા. કેરટે હુકમ કયો કે દરેક પ.સે.ડી શી ૧૦—ના હપતા જરવા વીને પેલા વસુલ કરવા. ખીજા વધુ માણસોને આજ વાંક સર ૧૦ દિવસ અને ૭ દિવસની જેલની સજા થમ હતી.

ટરાંસવાલના છાયામાં મી. ગાંધી

શુકરવારના “મરકુરી” માં નીચે મુજબ ખાસ તાર પ્રગટ થયો છે:—

મી. ગાંધીની સાથે ટરાંસવાલ આવનારા દોડીઓને સરકારે પકડ્યા છે, અને ખમ ને દેશપાર કરવાનો હુકમ થયો છે; અને હાલ તેઓ નાતાલના રસ્તામાં હશે. આજ સવારે મી. ગાંધીએ રટારના પ્રતિનિધિને જણાવ્યું કે જેઓ દાખલ થયા છે તેઓ, આંખત રસરથ સાફ નથી આવ્યા, પણ સકતમાં જામ લેવા ખતર આવ્યા છે. તેઓ પાછા ટરાંસવાલમાં દાખલ થશે, અને વેલકરરટ આજળ પકડાઈ જેલ જશે, જેઓ નથી પકડાયા તેઓ થોડા દિવસમાં પકડાશે.

મી. ગાંધીએ વધુમાં જણાવ્યું કે શા માટે મને સરકાર પકડતી નથી? તે લોકોને દાખલ કરાવનાર તો હું છું. બ.ધીવાળા (પ્રોહીખીટ) દોડીઓને દાખલ થવામાં ઉત્તેજન આપીને હું જ મ.પી.શન કાયદાનો ભંગ કરું છું. એ લોકોને હું પોતે તો બ.ધીવાળા ગણાતો નથી. અમારી સડત તે દુ:ખે હિંદીને રહત મેળવવાની છે.

ડીપકુરની જેલમાં હાલ ૧૦૦ સત્તા મહીઓ છે. તેમાંના પણ મીતાઓ છે. ખીજા ૩૬ દેશપાર થના છે.

છેલ્લા તારો

જોડનતખર્ગ, શુકરવાર (છ. એ. માટે ખાસ)

મેસરસ રમહોરી, રાજકુમાર, ખરખેર સીમ, દેસાઈ, કાળા નાનજી, વુલસી વુઠા, કુમારસામી, ડેરીઃ મેગ, વલભામ, અને ત્રીવેનદરમને કલે રાત્રે હાલપર કરવામાં આવ્યા છે.

પહેલા આઠ ગુરતો. ગુત ટરાંસવાલમાં દાખલ થયા હસદે. રખે છે. બારીન: ખે પાછળની રાખત થશે.

ચરચા પત્ર.

—૧૦—

અમારા ચરચાપત્રોનો નીચેના નીચેનો શરૂ રાખશે તો તેઓના પત્રો જીપર ટુરવ થાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામળની એકલ બાજુએ લખવું.
૨. અમુર ચેખા સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા ડેકાણ બરોખર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સાફ નહિ, પણ અમારી જાણને સાફ.
૪. મંજુલાવતી સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અલવાડીયામાં દાખલ કરી સકાશે.
૫. ૨૬ દરેકાં ચરચાપત્રો બરવી રાખવા અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અમે બ માના નથી.
૬. લખાણ હમેશાં હું અને મુદાસર હરવું.—અધિપતિ.

પરચુરણ ચરચા

લોશને-ડસથી મી. કડોદીઆ લખે છે કે મારી ભુચરીનું લાઇસેન્સ એક ડેકાણે થી ખીજે ડેકાણે ટરાંસકર કરાવવા હુ કેલલોક વખત થયાં મહેનત કરે છું, પણ તે મને મળી શક્યું નથી.

જાગપુરના મદરેસા વળે હકુડે લખ નાર જણાવે છે કે મદરેસાને મદદ કરનાર તરીકે શેક હાજી આબેદ કાખ્યું છે ત્યાં શેક હાજી યુસફ આબેદ ગામ જલેસર વાળા એમ જોઈએ.

નાદારી કાંટની નોટીસો વગેરે

(મવરમેંટ એજે:માંથી)

ડરખનના તમાકુના વેપારી મુઝુખાનની નાદાર મીલકતના સખધમાં પતાવટનો દોડાખ મારીતસખર્ગની સુપરીમ કારટના ખરતર પાસે ફકત થમેલ છે. ત્યાં તે તા. ૧૫ મીથી ના. ૨૬મી સુધી તપાસ માટે ખુલો રહેશે. તેની એક નકલ ડરખન માછરટરેટની એ.પી.સમાં રાખવામાં લી છે.

ડરખનના વેપારી ચામદ કાસમ કમર દીન પી કુ ની નાદાર મીલકતના સખધમાં ખોદખ મેકુરટન ટુરવની નીમા એક છે; અને ને ર.ખ.વે. સંદુતારોની

બીજી મીટીંગ ૨૨મી માર્ચે સવારે ૧૦ વાગ્યે, તથા ત્રીજી મીટીંગ ૫મી એપ્રિલે સવારે ૧૦ વાગ્યે ડરબન રેલીફેડ મેજિસ્ટ્રેટની આગળ ધરાશે.

પરચુરણ ખખરો

ધરાની અખાતમાંથી મળેલી ખખર પ્રમાણે તામ્રકાર શહેનાશાહની મનવાર હરોડસે લાંબી દુર્ગાઓની મોટી ધરપકડ કરી ૧૩૫૦ બંદુકો અને ૧૬૦૦ ગોળાઓ જમ કરી છે.

લંડનના સ્ટેડીસ્ટપનમાં એક લખાણમાં કોલોનીઓમાંથી દોંદીએને હાંકી કાઢવાની રાજનીતિને વખોડી કાઢવામાં આવી છે.

લંડનના પ્રખ્યાત "કોન્ટેમ્પ્તરરી રીવ્યુ" નામના મહાકવિ ફ્રાન્સિસ બેકનમાં બહુ વિપીન ચક્રપાલ તરફથી "લોંદની અશાંતિ પછવાડેનાં બળો" નામનો એક આરટીકલ પ્રસિદ્ધ થયેલ છે.

ગ્રેફેસર તેલસિંહ જેઓ કેટલોક વખત થયાં લંડનમાં હતા તેમની કાશીલથી લંડનમાં ગુરૂ ગેવિન્સિંહની વારસીક જયંતિનો એક મેગાવડો થયો હતો જેનું પ્રમુખપદ મી. રીચને આપવામાં આવ્યું હતું. ગ્રેફેસર તેલસિંહ પાછા વાનકુવર ગયા છે.

સેન્ટ નીકોલસિંહ અમેરિકાનાં કેટલાંક ડાપાંઓ તરફથી યુરોપની સફરે નીકળેલ છે. તેમની ઓરત જે એક અમેરિકન બાઈ છે તે તેમની સાથે છે. મી. સિંહ એક હોંદી છતાં અમેરિકાનાં ધણાં ડાપાંઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે, અને એ ધંધાવડે ઢાંકે મુદતમાં તેમણે સારી ખ્યાતિ મેળવી છે. મી. સિંહને વિલાયત પહોંચતાં વિલાયતના ડાપાંઓ સારો આવકાર આપ્યો હતો. હાલ તે વિલાયતમાં છે. તેમની ઓરત પણ એક ડાપાકાર છે.

મી. મુસેમાન હાજી મુસાજી મંગા આરીસ્ટર થઈ કમણ જતાં ત્યાં તેમના માનમાં શહેરના સમસ્ત લોકો તરફથી એક મીટીંગ થઈ હતી. કુલકમ ૮૦૦ માણસો હાજર હતા. એકવોકેટ જનરલ ડે. લીક ફેનરીક દેઆમરેડ જેવાએ બંધનમાં આવ્યું છે. ખરૂં જોતાં તે પશુ હજારો આવી હતી. પોરટુગીઝ, તે એક હોંદુ મંદિર, ખ્રીસ્તી દેવન,

અંગ્રેજ, તથા યુજરાતીમાં બાપણો સમાં હતાં. જેવટે મી. મંગાને ચાંદીના ડાળલા સાથે માનપત્ર એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું.

મહાપાસામના મી. ડી. કે. ક્રીષ્ણા મેમનનાં વિદવાન પત્ની શ્રીમતી ડી. સી. ક્રીષ્ણાને ઇંગ્લાંડની રેલ્વે એસીઆટીક સોસાયટીના સભાસદ નીમાવનું માન મળ્યું છે.

"પ્રભુધ ભારત" જણાવે છે કે લંડનમાં એલીમ્પીઆખાતે થોડા વખતમાં ડોંગલા માણસોની એક કોંગ્રેસ મળવાની છે. લગભગ ૧૪૦ માણસોની સંખ્યા એકઠી થવાની ગણુનરી થઈ છે. તેમને માટે ખાસ દેવાલય, થીએટર, ગાડી વીગેરેવાળું એક નક્કાનું ગામડું બંધાવું થઈ ચકેલ છે.

જાપાનના તામાના રાજ્યનો વિસ્તાર ૧૨ વરસ પહેલાં ૩૨૦,૦૦૦ ચોરસ કીલોમેટર હતો. ચીનની લડાઈથી તેમાં ૩૫,૦૦૦ કીલોમેટરો તથા રશિયાની લડાઈથી ૨૫૦,૦૦૦ નો ઉમેરો થવાથી આજે લગભગ એક લાખમાં બમણું વિસ્તાર જાપાનના રાજ્યનો થયેલ છે.

જરમનીમાં સ્ટેટમારટના દેવશિમિતિ ખાતાના ઉરી ડા. એચ. એલરે દુનિયાનું ધાર્મિક વસ્તી પત્રક પ્રગટ કર્યું છે તેમાં જણાવે છે કે ૧,૪૪,૪૫,૧૦,૦૦ ની દુનિયાની વસ્તીમાં ૫૩,૨૬,૪૦,૦૦૦ ખ્રિસ્તી; ૧૭,૫૨,૬૦,૦૦૦ મુસલમાન; ૧,૮૮,૧૦,૦૦૦ જુદા; ૩૦૦,૦૦૦,૦૦૦ કનફુસીઅન; ૨૧,૪૦,૦૦,૦૦૦ હોંદુ; અને ૧૨૧,૦૦૦,૦૦૦ બક્ર છે. એ દિસામે દરેક હજાર માણસે ૩૪૬ ખ્રિસ્તી, ૧૧૪ મુસલમાન, ૭ જુદા અને ૫૩૩ હોંદુ બક્ર છે, કનફુસીઅન મળીને છે.

અમેરિકામાં પહેલ વહેતું હોંદુ મંદિર સેન્ટ ફ્રાંસીસકોમાં બંધાયું છે. ૧૯૦૮ ના એપ્રિલ માસમાં તે રામકીર્ણ મીસન તરફથી બંધાઈને ખુલ્લું મેલાઈ હતું. જે કે તે મધ્યમ કદનું છે, તે પશુ દેખાવમાં આશાના નાજમદાસ અને કાશી ના પ્રખ્યાત હોંદુ મંદિરની ૬૫ ઉપર તે બંધનમાં આવ્યું છે. ખરૂં જોતાં તે પશુ હજારો આવી હતી. પોરટુગીઝ, તે એક હોંદુ મંદિર, ખ્રીસ્તી દેવન,

મહામેદન મસજીદ અને હોંદી મંના મીશ્રીન દેખાવનું છે. એ મહારના સપળા સેવકો અમેરિકન શહેરીઓ છે.

તા. ૧૫ મી જાનેવારીએ જેમ્સે ૫૨ શીઆ લાઇનની સ્ટીમર હાઇદરી મુબઇધી અંગ્રે આવી પહોંચી હતી. આ સ્ટીમર લામુ આવે તે આગમજ તેમાં શીતલાનો દરદ તણુ જોખ બચ્ચાઓ ૫૨ લામુપડે લો જણાયો હતો. આ તણુ બળકે સેક જાફર હાજીરના હતા. સ્ટીમરને લામુ સાથે કંઈ પણ સંબંધ રાખતા દેવામાં નહિ આવ્યો હતો, અને તેને મીધી જંગમ્યાર રવાના કરવામાં આવી હતી અને શીતલા ના દરદ માટે અંગ્રે તરથી ચેતવાથી કર વામા આવી હતી. અંગ્રે સ્ટીમર આરતાં તેને હાનારથી વચ્ચી જેટ રાખી જંગમ્યાર કંગા, મોખ્યાસા અને લામુના પેસે જરો ને પ્રીકત આઇલેન્ડપર ફોરનટાઇનમાં લઇ જવામાં આવ્યા હતા. નહમોજ તરફ ફોરનટાઇનમાં રાખી સારી રીતે ડીરી નહેકટ કરી તે ખાદ દક્ષિણ તરફ કપડી જવાની રજા અપાઇ હતી. જંગમ્યાર સમાચાર.

તા. ૨૫ને શુકરવારે હુતાસથીનો હોંદુ તહેવાર છે. તેજ દિવસે ખ્રિસ્તી ગુડ ફ્રાઇડેનો તહેવાર છે; અને તા. ૨૮મી એ હસ્ટર મનડે છે.

ફ્રેંચમેલ "સીડી" મારફતે મારસેલ્સ થી આવેલા દિહીએની મુબઇધા ખારા માં કસ્ટમ ખાતા તરફથી તપાસ થતાં સી. આર. રાવ નામના એક મદરા બાદમજુની આરીકીથી તપાસ થતાં તેની એક પેડીને જોઈ તાણુ માલમ પડ્યું જે પેડીમાંથી એક મોટા કદની એટોમેરીક પીસ્તોલ અને કેટલીક કારતુઓ મળી આવી હતી, અને કેટલુંક તપાસ કરતામાં આરંધુ રીગુરી સાહિત્ય પણ મળી આવ્યું હતું. તે કિસ્સાથી રવારે આરીક તપાસ કરતાં તેના છુટમાંથી એકે રીગુરી ચેપાનીયું મળી આવ્યું હતું. તેમજ તેના અંદરના સર્કમાંથી શરીરી લીધેલો એક પછાજ રીગુરી એપ મળી આવ્યો હતો. તેના ઉાર વતર ૫૨૫ને લાઈ નીંગ પીસ્તોલ અને ગોળાઓ આપત ૩૨ વાના અરોપ માટે માછલેટ ડરેકરે વજુ કલાક સુધી તપાસ ચલાવી રા વરમના સખત કેદખાતાની રજા દરવાળી હતી.

પંચાંગમાં ફિતુરના કેસો

ફેબ્રુઆરી પરમાણુદર માલતા ફિતુર પંચાંગી કેસમાં સાલા સજાપત્રાયે કોરટમાં નીચે મુજબ લુગાની આપી હતી: "મેં અછતસોડ, પરમાણુદર કે ખીજા પાંચ સાથે ફિતુરી લખાણ જાપાવા કે વહેંચવા સંગ થી અથવા ખીજા કેસ જેરડ. ૧૬૬૦ કામ માટે ખટપટ કરી નથી. તેમજ તેની હીસઆલ માટે કદી મદદ આપી નથી, મેં અછતસોડ ને કદી કાઢ્યો પોપડી આપી કે અપાવી નથી. મારે મારે જે પોપડીઓ ખરી દવા પરમાણુદરને કદપુ હવું તે રાજ દવારી મરજા અને લાઇબરેરી સંગ ધમાં હતી. તેની સ્થાપના ૧૯૦૭ની શરૂઆતમાં હું કરવા માગતો હતો, પણ તેનો અમલ થયો નથી. તે લાઇબરેરી કે મરજા કદી રચવાયું નથી. મારા કાગળમાં "કરખને શાહી નીકળે" એવા ચખ્ખો છે તે વિષે હું સમજણ પાડવા માગું છું. હું એમ કહેવા માગતો હતો કે ખેડુતોને રાજદવારી બાબતોનો અનુભવ ન હોવાથી તેઓ તેમની દિલચાલ સુલેદ થી નહીં ચલાવી શકે. ખેડુત વરગ રાજદવારી બાબતમાં બામ લીએ એવો મત તે સિદ્ધિમાં હું નહોતો ધરાવતો.

મી. પેટમેને કહ્યું તપાસમાં પુછ્યું કે—જે સ્થામજી વિષે તમે લખો છો તે કોણ છે?

જ.—તેનું પુરું નામ સ્થામજી કંજી વર્મા છે. ઇંગ્લાંડ જઈ ત્યાં વસતા પહેલાં તે કેટલાંક દેશી રાજમાં દીવાન હતા. ઇંગ્લાંડમાં તેણે દોઢી વિદ્યારથી વિજેરેનેસાદ ઇડીઆ હાઉસ સ્થાપ્યું હતું.

સ.—હું પુછું છું કે લંડનની પેલાંસ સ્થામજી કંજી વર્માની તલાસમાં છે કે નહીં? અને તમે તેની પાસેથી "સારી ખતનું સાહીલ" માગો છો તેનો શું અરથ?

જ.—મેં તે કદી દીધું છે કે તે વખતે હું પુસ્તકાલય ખોલવાનો નિયાર કરતો હતો. રાજદવારી હીસઆલને આગળ રધારવા તેણે દસ હજાર રૂપીઆ બહેરને આપવાની માગણી કરી હતી. મેં બાલના ધરેલ પુસ્તકાલય માટે એ નાણાંમાંથી પુસ્તકોની મદદ માગી હતી. પુસ્તકોની દીપવાળો કાગળ મેં કોરટમાં રજુ કરેલો છે (એ કાગળ કોરટ પાસે થી મામી લઈને લલ. લખપતરાયે પુસ્તકાલય નામની દીપ વાંચી લઈવાળી.)

પ્રોફ. પરમાણુદરના વકીલ મી. ફઝલ માં વધારે તખ્તા નાંખવાથી વધારે હુસેનના જવાબમાં જણાવ્યું કે વધારે આ કાગળ લખ્યો ત્યારે હું પુસ્તકાલય સ્થાપવાના નિયારમાં હતો. થેડા વખત માં મેં મારી યોજના જાપાઓમાં બદલ પાડી હતી. એનો ઉપયોગ એન્ડ્રુએટો, વકીલો રિજેરે કરી શકત. તેમાં દાખલ રી ૫૦ રૂપીઆ અને વારસીક લવાજમ ૧૦૦ રૂપીઆ બહેર કરેલું હતું. દેશનિકાલ થી પાછા ફર્યા પછીજ મેં બધું કે સ્થામજી કરજીવર્મા તો રાજદવારી બાબતમાં જુલમ કરવાની કીમાયત કરે છે તેથી કરીને ત્યાર પછી મારે એની સાથે કશો વ્યવહાર નથી.

દેવતા તરોડે સુરજના તાપનો ઉપયોગ

આ વિષયપર "મોર્ડન રીવ્યુ" ના ડીસેમ્બરના અંકમાં ચિત્ર સહીત એક લેખ જાપાએલો હતો તેનો સાર અને નીચે આપીએ છીએ:—

હિંદુસ્તાનમાં દણીની મોંઘવારી સાથે બળતણની વધતી જતી અજાનથી હેરાન ગતિમાં વધારો થયો છે. કેટલાક કાગળમાં બળતણની એટલી અજાન છે કે ઘણે કાગળે જાણીનેજ ત્યાં ઉપયોગ થાય છે. આમ બધું જાણુ ખાલી જવાથી ખાતર ની તંબીને લીધે પાક પણ કમતી ઉતરવા લાગ્યો છે. આટલા સારજ બળતણનો ખચાવ થઈ શકે એવા સુલાની સૌધ માટે લાહોરની પ્રદરશન સંસ્થા (કમીટી) એ ઇનામ કાઢ્યું હતું. એવા મુસા શોધાય તો તેનો ઉપયોગ રાંધવા વહેરેના નદાના કામમાં થઈ શકે. હાલ અલ્લાહાબાદમાં રહેતા અલમોરાના શ્રીકૃષ્ણ જોશી એ બહુ કારે ઉપયોગમાં આવે એવી શોધ કરી છે. સુરજનાં ફિરજોને ઉપયોગમાં લેવાનું સાધન બનાવવામાં આવ્યું છે. અને તેને 'બાનુ તાપ' એવું બધે બેસવું નામ આપ્યું છે.

નહાના નહાના કાચના તખ્તાઓનું એક મોટું મોઢું એવી રીતે ગોઠવવામાં આવ્યું છે કે તેપર પાટાં સુરજનાં ફિરજોનું અમુક એકજ જગ્યાએ પ્રતિબંબ પડે. આ જગ્યાપર કંઈ વાસણ ગોઠવી તે ફિરજોની મરમીતો લાલ લઈ શકાય છે. કાચનું મોઢું અ.એ દિવસ ફિરજો મેળવી શકે એવી રીતે તેને ફેરવવાની સાધારી ગોઠવણ કરી છે. આ મોઢા

માં વધારે તખ્તા નાંખવાથી વધારે સખત ગરમી મેળવી શકાય છે, અને વધારે કદના તખ્તા વાપરવાથી મોટી જગ્યાપર તેને લાગુ પાડી શકાય છે.

આ શોધ પટેલી ૧૯૦૧ માં અમેલી પશુ હાલમાં તેમાં ઘણો સુધારો થયો છે. આ સાધારી રધાએલી રસોઇ (મોડરન રીવ્યુનો લખનાર કહે છે કે) અમે જમ્યા છીએ. તે કુમાશ તથા કાસમેસ ના વાસ વિનાની હોવાથી બહુ નદરસ્ત હતી. સ્વાદ પણ સરસ હતો. મરીજ લોડાને આ સાધારી પોસાય નહીં. પણ હોરેલો, મોરડીન કાકસ, જેલો, બહીઓ વગેરે મોટા કામ માટે તેનો ઉપયોગ શાયદાકરક નીવડે. આથી બળતણનો ઘણો ખચાવ થઈ શકે છે. સાધારણેનો ઉપયોગ દિવસના વખતમાંજ થઈ શકે છે ખરો. પણ સુરજ આચમ્યા પછી પણ મરમા ગરમ બોજન લઈ શકવાની સમ વડ બને છે. તે એવી રીતે કે મોરવે માં એક બતના પકારથી એવી પેડી બનાવવામાં આવે છે કે તેમાં મરમ કરેલો અરધો પાકેલો ખોરાક મુકી તે બાંધ કરવાથી તે ખોરાક તેમાં પાંચ ૭ કલાક સુધી ઉકળ્યા કરે છે, અને પુરો પાટો રહે છે. એવી પેડીઓનો ઉપયોગ કરવાથી ઉપરની તકલીફ પણ નાણુક થાય છે. આ પેડીઓ 'એક્સપ્રેસ' નામના પદરથ ની બનાવાય છે. તે પદરથ મરમી પ્રસાર કરનારો ન હોવાથી પેડી માંહેની ઉકળતા ખોરાકની મરમી કમતી થતી નથી.

આ બાનુતાપ નામના વંજથી વીજળી મોટા જગ્યામાં ઉપયોગ થઈ શકે છે, સ્ટીમ એન્જીનો ચલાવી શકાય છે, અને ખીજા ઘણા ઉપયોગમાં તેને લાવી શકાય છે. અને તેનો ઉપયોગ સારી રીતે ફેલાય એવી વકરી રાખવામાં આવે છે.

હિંદુસ્તાનની દપાલ

અમઝીટમાં તા. ૧૫ મીએ આવી હતી. અમઝીટમાં જવા શુકરવારે સવરમાં બાંધ થવાની હતી.

કેશરમાં તા. ૧૬ મીએ આવવા વકીજે. કેશરમાં જવા તા. ૨૦ મીને રવીવારે બપોરના ૩૦ વાગે કરખનમાં બાંધ થશે. અમઝાઝીમાં તા. ૫મી એપ્રીલના અર સામાં આવવા વકી છે.

મોરીશીયસની દપાલ સ્ટીમર કલેન મેકલાનમાં જવા તા. ૨૩ મીને શુકરવારે ૫ વાગે કરખનમાં બાંધ થશે.

મહાન ગેરીસનનું જીવનચરિત્ર

(मया अर्क्यते वासु)

હાંડીના આમદનો સ્વીકાર કરી ૧૮૨૬ માં તે બાદલીમોર ગયો. અહીં સુલતામી ની સિધ્ધિ નજરે જોઇને તેના ચુરસાનો પાર રહ્યો નહોતો. જેલમાં પુરી રાખેલા સીધીઓને વધુમાં વધુ ખીક આપનારને લીલાંઉથી વેચી કાઢવામાં આવતાં હત્યાં માં અને બાળક, ધણી અને ધણીઆણી માતરીપણે વીખુટાં પાડવામાં આવતાં હતાં. મરીબ લાચાર સીધીઓ ઉપર આમડાનાં આજીવનો માર, તે વખતની તેમની કીકી બ્મારી, લોહીથી ટપકતી પીઠ વિગેરે દેખા વેઃ જોઇને તેના કુશલ મજબુત થયો કે આવ્યો માતરી જુલમ બંધ થવોજ જોઈએ. પોતાના આ કુશલને જાણકર દુઃખ અને કુદર્શીને જોખમે અતસુધી વળગી તે રહ્યો હતો. કશાથી તે ડર્યો નથી. તેની નજરે જે કોઈ જુલમનો દાખલો આવે તે ખેંચકા ખુલ્લો કરતો. જુલમ મારતું નામ જાપામાં બહોરે કરતાં તેણે અંચેકો ખાધો નથી. ન્યુમરીગારટનો એક રહીશ કેટલાક સુલામેને બાદલીમોર થી ન્યુઓરક્ષીઆં ચલાવતો હતો. તે વાત ની ગેરીસનને ખબર પડી કે તુરતજ “જીનીઅસ”માં તેનું નામ મોટા અક્ષરે જાપી તે હકીકત બહાર પાડી. આથી બદનક્ષીનો ઠાવો તેની ઉપર માંડવામાં આવ્યો. ગેરીસનની તપાસ ચાલી, ચુન્દે માર કરાવ્યો અને પચાસ ડોલર દંડ કપે. દંડ ન ભરી શકવાથી જેલમાં પુર્વે. જેલમાં શાળેલા સાત અડવાડીઆમાં પોતાના મુકદમાનું ચોપાનીક તકપાર કરવું અને બહાર નીકળી તેને જાપાવી છુટે હાથે વહેંચ્યું. તેતથી ધણી લોક આ લગત ની તરફજીમાં આવી ગયા. તેણે “ન્યુ મોરટ હેરફડ” અને ખીજાં જાપાઓમાં કામજ લખ્યા કે હું એક અમેરીકન રક્ષક તોની જાપાચી કરવાની સત્તા લઈ લેવા માં આવી છે. આ કામજો પંચ પ્રમટ થયા અને તેની તરફ બહુ લાગણી ખેંચાઈ.

ન્યુયોરકના એક સખી મદરસાની ઉદા
રતાથી તે છુટયો હતો. "હનીમસ"
જુ ખું આહકાના ટેકા વિના બંધ પડ્યું.
હવે ગેરીસન પાહો બોસ્ટન આવ્યો.
ત્યાં તેણે 'લીઅર' નામનું જાણુ કાઢ
વા મોકલ્યું. ૧૪ ઈંગ્લેન્ડ સાંધું અને
ઈંગ્લેન્ડ પહોંચ્યું એણે એક પાત્રીકા દર્શ

આ નાનકડા પાનીઆનો જન્મ ખરી
ખીમાં થયો હતો. જ.પત્ર વારતે ખીખં
ઉછીનાં લેવામાં આવ્યાં હતાં. એકે આ
હક તરફથી નાણાંની મદદ આપવાની કે
પુત્રન મળી નહોતી. કાળજી ઉપાર ખ
રીદવામાં આવ્યા હતા. પણ એના નથી
ખમાં ચળકતા લલિતપનો લેખ કાપાયો
હતો. મુનાઇરેડ રહેરસના ઉતર વિલામ
ના લોકોનાં દારાં દીધને ગમગીન કરી શુકા
મો નાશુદ કરવાના મજબુત પગલાં લેવા
નું. પણ તેણે ઉતપન્ન કર્યું. તે અને
તેના એક ખીખે સાથી ૧૮ માસ સુધી
રોજના ૧૪ કલાક કામ કરીને આ જા
ખું કાઢતા. માત્ર રોટી અને દુધ ઉપર
રહેતા. વખતે તે પશુ પૂરાં ન મળતાં.
શુકામો અને તેના માલીકો સંબંધી ખરે
ખરી હકીકતો ચોખા, તીખા અને અચુ
ક સખ્દોમાં બહાર પાડવી એ છાપાની
મુખ્ય નેમ હતી. ધાતકીપણું, જીલમ,
ન બોલી શકાય એવું રાફેરીપણું બેપડક
બહેરે કરવામાં આવતું. સવારના સુરજ
આમજ જેમ અંધારું નાસી ગય તોમ
આ છાપાના બળના હુમલા આમજ જ
હેર પ્રાગની એદરકરી અને સુરતી હડી
મધ. ઉતરમાંથી અને હક્ષિયમાંથી
ગેરીસનની સામે પોકાર ઉઠ્યો. ગાળોના
અને ધમકીના કાગળો ચેપાસથી આવવા
માંડ્યા. નેપેરજીઆ પ્રમજીમાં તો તેને
પકડી આશુનારને પ હળર ડોલરનું
પ્રનામ આપવાનું બહેરે કરવામાં આવ્યું.
આ બધા વૉંઘાટથી પણ ગેરીસન મજ
શયો નહીં. તેણે જ્ઞાંત બિને અને બંદીક
વિના પોતાને મારગે ચાલુ રાખ્યું.

[२५५३].

વેસ્ટ ઈન્ડિયા દાણુથી ઉતરેલી એક
લગ્ન સ્ત્રીનર ૧૪ ઉતાર અને ૩૮ ખસા
શીઓ સાથે ગુમ યત્ર છે. તેના બાનેલ
દુકાનો માણુમ પડયાથી એવું માનવા
માં આવેછે કે તે બાંની જમને ઉતાર્યો
સાથે દુગ્ધી ગધ હોવી જોઈએ.

पुर्व ने परिचयना सुधाराये।

એક મુદ્દાએ

"મોહન સીંઘ" માં પુરવ અને પરા
ચીમતા સુધારાઓ પર બે વિદ્વાન માણુ
સના ઉમદા લેખો પ્રસિધ્ધ થયા છે. તે
માંથી, એ સુધારાઓ વચ્ચે પ્રે.દે. જીતે
લાલ મેનરજીએ મુઝામનો કુકમાં આપ્યે
છે તેનો તરજુમો અમે નીચે આપીએ
છીએ :-

અને લાગે છે કે આજ પશ્ચિમના સુધારાના વિચાર અને આચાર (વસ્તુત) નું મંગાણું “સ્વાસ્થ” ઉપર રચાયેલું છે, આપારે દીઠના સુધારાનું મંગાણું “નિસ્વાસ્થ્યપણું” પર બાંધાયેલું છે. અહાતા (ફું પાણું) એ પરિચયના સુધારાનું મૂળ છે, અને તે આહારના કેમ સંતોષાવી એટલે કે રાહત, એકાદ્ય રામના પદ્મ કાની શારીરિક કમજોશોને કેમ પૂરી કરવી, એ તેની નેમ છે. પેતાની કળા એ વધારે જવી, તેને તૃપ્ત કરવી, બનતી જરૂરીયાતો વધારવી અને પછી તેને સંતોષવાને કાંક મારવાં એજ આજકાલ પશ્ચિમની છાંદસીનો દેખાવ બની રહ્યો છે એમાં કાંઈને શક છે ખરો? બ્રીસના ખીલતા દિવસોમાં એમ ન હતું એ ફું કણુલ કરે છું. તે વખતમાં તે સાંકળ એજ છાંદસીની મગ્ન હતી અને શાણ પણુ એજ સુખ હતું. છતાં તે પુરાતન સુખી કાળમાં પણ યુરોપની છાંદસીના રાગમાં દુન્યવી સુર એટલે કે શારીરિક મોજશોખ, વધારે લરીઆવતો હતો. અને કદાચ તેજ તેઓની હાલની પડતી નું કારણ હોય. આજે તે “કમાઓ, કમાઓ, કમાઓ” ને “ખરચો, ખરચો, ખરચો” એજ પશ્ચિમની રહેવાનું કંટાળા ભરેલું વચ્ચલ ચમ પાડુ છે. છાંદસીની શુંચલ અસંખ્ય રીતેવધારી મુકવી; દરેક મીનીટો હાડતોડ બાંધવામાં માળની; નિરાંતર ગતીમાન રહેવું, પછી જાણે તે મતી નરકમાં કંઈ જતારી હોય; માટેના શરીરને કે કંટાળેલા મગજને વિસામો દેવોજ નહીં; લોચ થઈલા હૃદયને શાંતિ આપવી નહીં; અંતરઆત્મામાં નગ્નરજ ન કરવી; ન બોલું ઉચું કે ન બેલું અંદર; માત્ર લીલી દૂરી આળી ઉપર ધમધમતાં સોનાનીં ફરસ બદી તરફ નીચેજ જોતાં ચાલ્યાં કરવું. આ જોકેલી અને ધુળવનારી પ્રવરતિનો છવતાં તો અતજ નહીં, આશા અર્થ એકાએક મરી જઈએ ત્યારે તે પુરે.

સારે કમાવાનું, ને વાપરવાનું ને
ખરી કરવાનું મટે! પરિચયનો સુધારો
મીઠીમીઠો, બહીઓ અને સમાજોના
ધોધાટથી આજે માણ રહ્યો છે. દુની
પાને તેણે બેલાન-માંડી બનાવી દીધી છે.
નવી જીંદગીના આ કાચ ભરેલા રોમ
સામે, તેની દુઃખમય પ્રવરતિ સામે, તેના
આમસામા વિરોધી સ્વાસ્થ્ય સામે, તેના
કમડી નાખનારા વેરાઓ સામે, યદ્યપિ
મી સડીમાં કેટલા બધા મહાન વિચારો
નિહાર પડ્યા છે? પણ કાન ફોડી નાંખ
માર નગરા આગળ મીઠી સાર ગીતો સાદ
સંભળાય છે ક્યાં? સરખાવો આની
કાચે હીંદી સુધારો: તેની જીંદી ક્ષતિ
અને સુલેહ. પરિચય કહે છે કે તમારી
કામનાઓ વધારો. હીંદ કહે છે તેને
મારો; તમારું જીવન સફળ કરો, તમારા
કેહને ધરતર બનાવી દે નહીં. તેને ઇચ્છ
મરી ઇચ્છાને આધીન બનાવો. તમારી
જીવતામાં આનંદ ન મળે. ઇચ્છરી
અનંતતામાં એકતર યદ્ય જાઓ.

આ હીંદનો સંદેશો છે. આજે તે
પડેલ છે, પણ પોતાની પડતીમાં પણ તે
જીવણી છે. દુનિયામાં અનેક પ્રજા કીર્તિ
ની ટોચે પહોંચેલી જોઈ છે. રોમન
કહેનસાહન આજે દલિદાસમાં જ રહી છે.
બેબીલોનનું નામ પણ નથી જણાવતું.
પણ હીંદ-અનેક પ્રજાઓની માતા હીંદ-
આજે પણ દુષ્પાત છે. માર તેણે ઘણી
વેળા ખાધે છે નવા સુધારાએ તેને
કમડી નાંખી છે. તોપણ તે જીવે છે.
તે જીવે છે કારણ કે ઇચ્છરમાં તેની
શ્રધ્ધા છે. આ દુનિયાના રાજ્યમાં તેનું
મન નથી પરાવાનું, પણ ઇચ્છરી રાજ્યમાં
તેની નજર છે. આ દુનિયાનો બહારો
સતા અને શરવ એ જાહેરો તે નથી
રોધતી; પણ સુલેહ, સતોષ, શાંતિ
અને સ્વચ્છતા પેદા કરનારમાં એકતાન
ચરાની તેની સમતી કાચેલી છે.

અમારા ઇચ્છનના એજંટ

માણ માસથી ઇચ્છનમાં મી. વીરજી
હામોદરને આ પત્રના એજંટ નીમવામાં
આવ્યા છે. તેઓ આ જાપાનાની ત
મામ કિશ્વરાણી કરશે. એઓએ પ્રગટ
કરેલાં પ્રસંગો તેમની પાસેથી મળી ચકશે.
ઇચ્છનમાં હિંદિઅન એડિટિઅનને સમગ્ર
કાંઈપણ કામ તેમને નીચેને સરનામે મળ
વાથી અથવા કામનાથી યદ્ય ચકશે.

વીરજી હામોદર મહેતા,
એજંટ, હિંદિઅન એડિટિઅન,
૧૯૬, એજંટ, ઇચ્છન.

દેશપાત્ર અંગાળીઓને આવકાર

એક અવનવો દેખાવ

દેશપાર ચએલ અંગાળીઓને છુટા થ
તાં જે આવકાર આપવામાં આવ્યો તે સં
બધી વિલાયત ગએલા તારો ઉપરથી જ
જાય છે કે તે દિવસે કદી નહિ દેખાએ
જો એવો લોક કાચણીનો ઉભરો જોવામાં
આવ્યો હતો. તેઓમાંના કેટલાક તા
૧૧મીએ કચકતા પહોંચ્યા. તેમને વહે
માતરમ અને બીજાં ગીતો ગાતાં ગાતાં
સરખસના આકારમાં ઘેર લઇ જવામાં આ
વ્યા હતા. બાણુ કૃષ્ણ કુમાર મીઠની
ગાડી રોશનથી તેમના ઘર સુધી આજે
રસ્તે ધીમેધીમે ચાલતી લઇ જવામાં આ
વી હતી. ઘેર તેમને વધાવી લેવા બાણુ
અરવીંદ ઘોસ જે તેમના નજીબના સસા
ચામ છે તે દાબર રહ્યા હતા. બીજા
એક તારમાં ૧૭મી ફેબ્રુઆરીએ ડેલીમેલ
નો અબરપત્રી કચકતાથી જણાવે છે કે
"અચનીકુમાર અને કૃષ્ણ કુમાર મીઠને
અનુપમ આવકાર આપવામાં આવ્યો છે.
અચનીકુમારને બારીસલમાં જે આવકાર
આપ્યો તેના વરણનથી "અંગાળી" માં
કાલમના કાલમ બરેલા છે. તે દિવસે
કહેરને સંજુમારવામાં આવ્યું હતું. તથા
બધે ડેકણે ખાસ રોશની કરવામાં આવી
હતી. તેમની માડી લોકોએ બધે રસ્તે
જેચી હતી. રસ્તામાં જાને બાણુએ
લોકોની દાર-ગોડવાઇ મળ હતી. ડેકણે
ડેકણે લોકો રડતા હતા, તથા વહેમાતરમ
ના પોકારો કરતા હતા. તેમને આસી
રવાહ આપનારામાં બે કાચણીઓ પણ હતા.

"અમરીત બકાર પત્રીકા" માં પ્રસિદ્ધ
ચએલ રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે બા
ણુ કૃષ્ણ કુમાર કચકતાના દાવરા રોશને
પહોંચતાં તેમને આવકાર આપવા મોટા
મોટા આગેવાનો દાબર થયા હતા. રો
શનથી તેમના ઘર સુધી ગતાં લોકો મોટા
સરખસના આકારમાં રૂપાં હતા. તેમની
માડીની પાછળ વહેમાતરમના પોકારો થ
તા હતા, તથા પ્રજાકીય ગીતો ગવાતાં
હતાં: હેરીશન રોડપર પહોંચતાં બાડી
ઉભી રાખવામાં આવી. ૬૦૦ માણસનું
એક ટોળું તેમને આવી મળ્યું. ત્યાં
પ્રારથના કરવામાં આવી પછી મી મી
ચના "સંજીવની" ની એડીસે ગયા. ત્યાં
પણ પ્રારથના કરવામાં આવી. થોડીવાર
માં જાન. બાણુ હુવેંદરનાથ (એઓ વડી
ધારા સલાતા જેવર છે તે) આવી મળ્યા.
મી. મીઠને બોલ્યા. તે વખતે બાણુ બુરે

નદરનાથ રડી પડ્યા હતા. તેમનાં પ્રેમ
નાં આંસુથી કાચણી હરહેરનારો દેખાવ
યદ્ય રહ્યો હતો.

હિંદનો જાહેર હિલચાલ

આદરશાહી સંદર

"દાશમ્સ યોદ્ધા હીંદીઆ" લખે છે કે
સહાનુદા એડવરડ અને આલ્ફરેડ ૧૯૧૧
ની સાલમાં કહેનસાહનની મુસાફરીએ
નીકળે એવો સંભવ છે. સહાનુદા એડ
વરડની ઉમર દાલ ૧૭ વરસની છે અને
તેના બાઇ ૧ વરસ ન્હાના છે. એરી
સુચના કરવામાં આવી છે કે આ મુસા
ફરી કેળવણીને ખાતર હોવી જોઇએ અને
તેથી જેમ ઓછા દળદળામાં તેઓ મુસા
ફરી કરે તેમ લોક કાચકારક મળ્યાશે.
પોતાના રાજ્યનું અવધપણ આથી તેઓ
મળી શકશે અને રાજ્ય કરતાં તરિકે
આવો અનુભવ તેમને ફળદાયી યદ્ય
પેડશે.

એક ખુનીનો નેમ

દાકાના નવાજ સલીમુલ્લાહનું ખુન
કરવાનું કાવતરું કરવા માટે એક અંગા
ળી પકડાયો છે. "સારત ગોદતાર" જ
જાયવે છે કે તેણે પાછળથી સધળા બેટનું
બોપાણું ફોડી આપ્યું છે. તે પ્રજાજ
કચકતાની એક છુપી મંડળી તરફથી
નવાજને મારવા માટેનું કામ તેને સોંપ
વામાં આવ્યું હતું. આ ખુનને માટે
ચીડીઓ કાઢવામાં આવી તેમાં એ કામ
આ બરાહમજુને સીર આપ્યું. જો તે
નવાજનું કાંટલું કહાડી નાખે તો તેને
૭૦૦૦ રૂપીઆનું મોઢું ઇનામ આપ
વાની લાલચ મળી હતી. આ કામ બગત
વરા માટે તેણે ખરેખરી ધરમ ધારણ
કીધી, નવાજને ત્યાં બેથી અડી મંડીના રહ્યો,
અને તેનો જીવ લેવાની કેસીય કીધી,
પણ મસજીદમાં છરી વડે સર સમી
મુસ્લાહને મારી નાખતાં તે ડોચાં. તેના
કાચ ચાલ્યા નહીં. તેનું હમડું પુરવું
કહણુ રહ્યું નહીં. તે સપડાયો છે.

તા. ૧૪ મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે
છે કે પુરવ અંગાળીની નિશાળો અને
કોલેજોમાં દગલા બધ દિવસી ચોપાનીઅ
માલુમ પડ્યાં છે તેમાં અંગેજો હિંદુતા
નું લોહી વેહેવાવે છે એમ બતાવ્યું છે.
તથા કાળી મતાતે પ્રસન્ન કરવા પરદેશી
ઓનું લોહી આપવાનો આગ્રહ કર્યો છે.

વિવિધ વિચાર

—૦૦—

જાગેલું હોંદ

મરાઠના ગણેશ અને કા. તરફથી પ્રગટ થયેલ શ્રી. મન મોહન માધવ્ય ના જીવન અસ્તિત્વની ચેષ્ટાથી અવગણન કરતા માર્ક્સવાદીઓ "દાષ્ટિ" કહે છે કે "હોંદ ગામ" છે. હિંદન જોખમ વચ્ચે આવા વખતની ચિન્હો તરફ જોવા છે. હોંદ પોતાનું જોર સમજાવે છે. પોતાને રાક્ષસ જેટલું બળ છે એમ તે માને છે. આ બળ જિંદગીને મદદ કરવા નીવડશે કે તેની સામું થનાર તે હાવના હાથમાં છે. બિંદીશ રાજદારી અત્યારે દબ છે."

સપની મદિ

શ્રી. સમ્યક્દાનદ શ્રીદ વાલસરેતન. કાંડેસીક માટે સુદાયા તેના માનના મેળાવડામાં ખીદારમાં આરાદ ખાતે ભાષણ કરતાં શ્રી. સમ્યક્દાન શ્રીદ હમામ બોલ્યા હતા કે :—ખીદાર ખાતે રાજદારી વિષયમાં હોંદી સુસજ્જમાનમાં બેઠા નથી એ કહેવાને હું મંજૂર છું. હોંદની દરેક કામ સાચું સ્વદેશાભિમાન ધરાવી શકે છે. અને જરાપણ કામબેદ કે રંગબેદ વિના દરેક હોંદીની ઉન્નતિ કરી શકે છે. દેશની ઉન્નતિ માટે હું ખોલું છું તે મુસલમાન તેમજ હોંદી બંનેને લાગુ પડે છે; કેમકે સ્વદેશાભિમાનો અરથ એટલો વિરાળ છે કે તેમાં દલકામાં દલકા માણસને સદુધી ઉમદા માણસ જેટલો ઉમેરવાનો દર છે."

પશ્ચિમનો સુધારો

સીલોનના 'નેશનલ રીવ્યુ'માં હોંદી સુધારા અને પશ્ચિમના સુધારાની સરખામણી કરતાં ખીરીસ જીવન પશ્ચિમના સુધારાને ધાંધલવળો બણી ધિક્કારી કાઢે છે. અને પુરવના સુધારામાંથી તેણે પોતાનું જીવન મેળવ્યું છે એમ તેણી કહે છે. તે ઉમેરે છે કે—પશ્ચિમનો સુધારો બચ્ચું છે. કેળવણી જેને કહેવામાં આવે છે તે રૂપી કામગીરી સુરક્ષિતમ તે પહેલાં છે; પ્રેસરૂપી તેને પીપેડીનું રમકડું છે; કસમના તાજ એ તેની નીતિ છે. તે માને છે કે પ્રખ્ત માણસો એ કસમના તાજને સાચા સોનાનો તાજ મણે છે વિજળીનું ચંદ્ર એ તેની વિદ્યા છે, તેની ઉત્પત્તિ તે પુરવ પાસેથી શાખેલ છે; અને પોતાના વડીલોને તેથી આંચકા આપી ચકાવે છે તે શિવવ વધારે તે વિવેની તેને સમજ નથી. એક ભય કરે હતીયાર કે જે દરેક પોતાને 'પરતપરવા

રતાં આવડતું' નથી તેને પોતાનું લશ્કરી બળ માને છે. પણ તેના હાથમાં તે હુંક મુલતમાં પૂરી પાશે અને પોતાને તથા ખીજાને ધારવા કરતાં વધારે હાની કારક નીવડશે. તે સરસ બચ્ચું છે. પણ બધાં તંદુરસ્ત બચ્ચાંઓ ધાંધલીયા તથા કંદાળોં આપનાર હોય છે તેવું તે બચ્ચું છે." હોંદીઓ આ બધું સમજે એમ તેણીએ હજી બતાવી હતી.

ગીરમીટીઆ મજુરી

પ્રીન્સ હરેપોટરીન નામના રશીઅન સે.શીઆલીસ્ટના "કેન્કરેસ્ટ ઓફ એડ" નામે પુસ્તકમાં ગીરમીટીઆ મજુરી માખત નીચે મુજબ લખેલ છે :—જ્યારે જ્યારે સુસામેને સ્વતંત્ર કરવાની વાત સાંભળે ત્યારે તેમના માલેકો તેની સામે બણી દલીલો આણે છે. માર વિના મજુરો કામ કરેજ નહીં કાચવાની ખીદ તેમને ન દેવામાં આવે તો તેઓ તાબે રહી શકેજ નહીં. તે વગર ખેતી બંધ પડી જાય, ધાંધા નાશ પામી જાય, અને મજુરો જુએ મરતા થાય. અમેરીકામાં સીધીની ગુલામી ચાલુ રાખવા માટે આ દલીલો અપાતી. રશિઆમાં મજુરોને સ્વતંત્ર કરવા સામે આજ દલીલો હતી. ફ્રાન્સમાં પણ આજ દલીલો હતી. (અને નાતાલમાં પણ આજ દલીલો આપવામાં આવે છે—અ. ઇ. ઓ.) પણ દરેક વખતે પરિણામ ઉપરથી એ દલીલો ખોટી પડી છે. સ્વતંત્ર થયેલા સીધીઓ, રશીઅનો તે ફરેચો વધારે હોંસથી કામ કરવા માંડી ગયા છે એ વત દત્તિદાસ પ્રસિધ્ધ છે. જ્યારે જમીન તેની પોતાની છે—જ્યારે મહેનતજુ ફળ તે જોગવાતો છે—ત્યારે કામ કરવામાં તે પાછું વાળી જોતો નથી. ગુલામી ચાલુ રાખવાની બધી દલીલો અનીતિમાન છે. તેથી ફિનિયાને કદી ફાયદો નથી.

એક ચીના એકચીની ઉમેદ

શ્રી. પુ નામના એક તત્તવેતા તથા રાજદારી શીવાજી એકચીએ ન્યુયોરક હાડતી વેળા એક જાપાવાળાની મુલાકાત વખતે કહ્યું હતું કે પોને ૧૯૩૦ની સાલ પહેલાં પાછા તહીં આવે. જાપાવાળાએ મુલકું કે તમારી ઉમેદર લગભગ ૧૦૦ વરસની છે અને હજી કેટલું જીવવાની આશા રાખો છો? શ્રી. પુએ મહોં મલકાવીને કહ્યું કે ચોખ્ખી હવા, ચોખ્ખો ખોરાક અને ચોખ્ખા વિચારો એજ માણસ જીવતા સુખનો તથા લાંબી જીંદગીનો પાયો છે. મેં જ્યારથી સાદી જીંદગી શરૂ કરી ત્યારથી મારા મિત્રો

મને કહેવા લાગ્યા કે હું ૧૦ વરસ તહાનો રેખાઉ છું. મેં પોર્ટગીઝનમાં મારા કેટલાક મિત્રો સાથે ૧૮૫૮ની સાલમાં ખાલુ જોવાની ગોઠવણ કરી છે. ૫૦ વરસ મને કંઈ ગણતરમાં નથી. હું ૨૦૦ વરસ જીવવાની આશા રાખું છું. તેથી કદાચ ૫૦ વરસ પછી હવાઈ વહાણમાં હું પાછો આવું તો કહી શકાય નહીં. વિશેષમાં તેણે કહ્યું કે અમેરીકોને વધારે જીવવાની આશા નથી. તમે અકરાંતીયુ જીવન ગણો છો. ખાઓ છો પણ અકરાંતીયની મારક. ખુદશી હવામાં તમે નથી રહેતા. 'સર્વ કલિતમાન પદ્ધતિ' ની ખાજી તમે આંધ્ર મજાળો છો તે તમારી મોટી મુરખાઈ છે. તમારે બધું સવ તેમાંજ જોવાનું જાય છે.

માણસની કેટલીક ભૂલો

એક વિદ્વાને માણસની કેટલીક ભૂલો નીચે પ્રમાણે ગણાવી છે.

(૧). સાચ અને જુઠાનાં સંસ્કાર વડે ધારણ બાંધેલાં, અને વળી દરેક જગ્યાએ ધારણો કણુક કરે એવી આશા રાખવી.

(૨). આપણને જેમાં ગમ્મત પડે તેમાં બધાને ગમ્મત પડવી જોઈએ એવું માનવું.

(૩). બધા એકમતના થવા જોઈએ એમ માનવું.

(૪). જીવાનીમાં અતુલ્ય અને પરિણામ કલિતની આશા રાખવી.

(૫). બધી જાતના માણસને એકજ સરખા વિચારના બનાવવાનો પ્રયત્ન કરવો.

(૬). સધારણ બાખતમાં પણ પોતાનો મગત ન મુકવો.

(૭). પોતાનાજ કામમાં સંપૂર્ણતા જોવી.

(૮). જે બનવા લાગે છે તે માટે ચીંતા કર્યા કરવી.

(૯). જ્યાં જ્યાં દિવાસાની જરૂર હોય ત્યાં દિવાસો ન દેવો.

(૧૦). ખીજની નમણાઈઓ જોવા કરવી

(૧૧). આપણથી ન બની શકે તે કામથી ન બની શકે એમ માનવું.

(૧૨). આપણા નાના મગજથી ન સમજાય તે તે વાતને ખોટીજ માની લેવી.

(૧૩). પુરતની મજામાં એવા ગર કાચ થઈ જવું કે સહા એવીજ રિધંત ચાલુ રહેશે એમ ધારી ભરિખનો વિચાર ન કરવો.

(૧૪). માણસોની કીમત તેના ખડા રતા દેખાવ ઉપરથી કરવી.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંદી ડાખા ઉપરથી)

રાજકોટ ખાતે ખાનગી સાહસથી ટરામવે બાંધવા માટેનો નિયમ ચલાવવા માં આવે.

હોંદી રોડમાં 'કેરોનું' પ્રદર્શન બાર વાનું છે.

નમનગર રોડે નાના મોટા દરેક ગામમાંથી સરવેને દવા મળી શકે તેવા બંદોબસ્ત કર્યો છે.

નમનગર ખાતે કેદ રાખવામાં આવેલા શેઠ પ્રેમચંદ કેસવજી તરફથી તેઓના સોલીસીટરોએ નમનગરના માજી વજીર અને મોરળીના કુમાર થી હરબમજી ઉપર કેદ પકડવા બદલ જવમર સરતની ખાસી મામલાની નોટીસ આપી છે.

નમનગરથી દારકાં સુધી બંધાનારી રેલ્વે લાઇનમાં એક ડાખા ખલાલી આવી સત્રવા બંદર સુધી નાખવામાં આવશે.

નમનગર ખાતે નામદાર ગવરનરના માનમાં ધવજા મેળાવડામાં તે નામદારને આવકાર આપવા માટે થયેલી મોઢવણી બચવા જોગ હતી. તે નામદાર માટે તકવાર દરેકા આસનની સામે એક સુંદર પેદી મોઢવી હતી, અને તેની સાથે એક કાંપનો સંજ્ઞા રાખ્યો હતો. નામદાર ગવરનરે એક લેનાંજ નામ સાહેબે પગવડે એક ચાંપ દાખી કે તરતજ ઉપલી પેદી ઉઘડી જઇ તેમાંનાં ખરાં મોતી તથા કુલેની નામદાર ગવરનર ઉપર ટૂંકી થઇ હતી.

નમનગર દવારકાં રેલ્વેની લખાઇ સલાબલી સાખા રેલ્વે સહીન ૧૦૦ માઇલથી વધુ થશે અને તેમાંની ૭૯ માઇલની સડક નમનગર રાજ્યની હદમાં આવશે. જે પાછળ રૂ. ૨૫,૦૦,૦૦૦ થી વધુ ખર્ચ રાખવો થશે.

નમનગરની નવા કુનરનાળા વરકસીપ ખુદાની મુકામની નિયા વડોદરાના એકઠીંગ વિજય મા. સેન સાહેબે એક દબદબા હરેલા મેળાવડા રાનવજ કરી હતી.

શાદપૂર કુલીઆબા રેલ્વે મુજબના ગવરનરે જાનેવારીમાં ખુદસી મુકી હતી.

કાઠીના વેપારી, વાંકાનેરના મહાજન મુજબના કાલાવાડી મંડળ તથા રાણાવાવ ની અનુમતે નામદાર ગવરનર ઉપર તારતો સંદેશો મોકલી વીરમગામ ખાતે ની પાંચ ટકાની જગ્યાત કાઠી નાખવાની અરજ કરી છે.

અમદાવાદથી ૩૦ મ.જલ દુર આમલી આસન નામનું નવું રેલ્વેન જાયુક માટે બાંધવા કર્યું છે.

અમદાવાદના અણીતા સહેરી સરદાર મીનુભાઈ માધવલાલ દેશાઈની રૂ. ૪,૦૦,૦૦૦ની સંખ્યાવતથી ગુજરાત કોલેજ ના મકાનમાંજ નવી ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ સ્થાપવાનું નક્કી થયું છે.

અમદાવાદમાં મુજબ હાઈકોર્ટના જડજ મી. હીટનના પ્રમુખપણા નીચે વકીલોની એક કોન્ફરન્સ મળી હતી. મી. પાટીલે સખ જડજ, આસિ. જડજ તથા રીડી મેજિસ્ટ્રેટના એ હાથે વકીલોને આપવા બેઠકે તે બાબત વિચેચન કર્યું હતું.

જોશવડ નજીક તાપી નદી ઉપર એક મોટા પુલ બાંધવા ના ગવરનર સરદારે હુકમ કર્યાનું જણાય છે.

શ્રી સંપતરાજ મહારાજનાં પુત્રી શુકલ બાઈનાં જન બાલીવરના સરદાર પાટલ કર સાથે થનાર છે.

ના. આગાખાને અલીગઢ કોલેજની મુસાફાત લીધી હતી. તા. ૨૬ મીએ ટરસ્કીઓએ તે નામદારને માનપત્ર આપ્યું હતું. તે નામદારે કોલેજને પેતા તરફથી અમલી વર્ગિક મદદ રૂ. ૧૦ હજાર જેટલી વધારી આપી હતી. માનપત્રના જવાબમાં તે કોલેજને પેતાથી જનલી મદદ કરવા અને પેતાના હુકમમાં તેજ બાબત રમી રહેલી હોવાનું જણાવ્યું હતું. અને એવી ઇચ્છા બતાવી હતી કે આ કોલેજ એક મોસ્લેમ બુનિયત્તિ થઇ પડે અને તે એક ગોખણપડીયાળી નહીં પણ શોધમેળ કરનારી થઇ પડે એમ ઇચ્છ્યું હતું.

વડોદરા કોન્ફરન્સ મોરબા ખાતે આવતા માસમાં બસનાર છે.

મરહુમ મી. દત્તની વડોદરામાં એક સમારક સ્થાપના વડોદરામાં મળેલી એક જાહેર મીટિંગમાં કરવા કરવામાં આવેલી હતી.

અગવાર વરસની એક દેશી છોકરી ઉપર હુમલો કરનાર એક યુરોપીયન સોલજરને કલકત્તામાં મા. મે માસના સખત દેદખાનાની સખ થઇ છે.

વડોદરાના રાજકોટના ઇન્દીરા રાજ મેટરીક ડાખા પછી હવે કોલેજનો અગ્રવાસ કરે છે.

જુનાગઢ રાજ્યે જુનાગઢની ઇસ્પીતાલ માં એકસ રેલ્વે કોરિડોર વડે દર્દી પારખવાની મોઢવણી કરી છે.

પંડિત લાલન પોતાના એક જાન અનુયાયી યુરોપીયન સાથે ઇંગ્લાંડથી મુખ્ય આવી પહોંચ્યા છે, જેને જાન કોમ તરફથી ધણી સારો સત્કાર મળ્યો છે.

પેટલાદમાં શેઠ નારાયણભાઈની રંગ દાગીમાં આ. મ લાગવાથી રૂ. ૨૦૦૦ નું નુકસાન થયેલું જણાય છે.

સામંત ગાયકવાડે રવામી નિવાસને ખાસ આમંત્રણ કરી વડોદરા મોકલાવ્યા છે.

મુજબના રાજી તરીકે મી. સુવેમાન અખદુલ વાહોઃ નીમાતથી તેમના માનમાં મુજબની અનુમતે ઇસ્લામનો એક મેળા વડે થયો હતો. જાહરાના નવા પે પાણી મી. વાહોદને એક ખાણપાર્દા આપી હતી.

અણીતા દખણના આગેવાન અને મી. તીલકના લેફ્ટનન્ટ તરીકે મળ્યાએ મી. એન. રી. કેળકે મી. તીલકના દેશવડા પછી તેમનાં કેસરી અને મરાઠા ડાખા સાથેના સંજ્ઞા છોડી દીધો હતો, તે જાનેવારીની શરૂઆતથી તેમણે કરી પેતા ના હાથમાં લીધો છે. એવું જણાય છે કે મી. તીલકની મુખ્યાર્થી આમ કરવામાં આવ્યું છે.

મુજબ પોલિસ કમીશનર તરફથી એક જાહેરનામા દ્વારા જોડેને જાણવામાં આવ્યું છે કે હાઈરદાસ ત્રાયાજી નાગોનો એક કચુખી રૂ. ૨૫૦૦૦ ની રકમની કમાઈ કરી શુમ થઇ ગયો છે તેને પકડવા.

સરેલ જીવના વાંક ગમે મહ તા.
૧૫, ૧૬ અને ૧૭ મીએ પાટીદારોની
પહેલી પરિષદ એના સરદાર પુરુષોત્તમદાસ
વીહારીદાસ દેશાઈના પ્રમુખપદ નીચે મળી
હતી. પ્રમુખે એકતા, ખેતી અને સંસાર
સુધારણા, કેળવણી વગેરે બાબતો ઉપર
ભાષણ કર્યું હતું. ખીમ દીવસે કેટ
લાક યદ્યોએ જુદી જુદી બાબતો ઉપર
ભાષણ આપ્યા પછી સિદ્ધિરા રાજને
ઉપદાર, મી. એકસતના ખુન માટે દિગ
ગીરી, ના. ગાયકવાડના બાળલગ્ન અને
કેળવણીના ધારા માટે અ.બાર, ખેતીવાડી
ની ખીલવણી, ધારાસભામાં ખેડૂન સભા
સહ, બાળલગ્નપ્રતિબંધ, એકતા, એનર્ડીંગ,
કન્યાવિક્રમ વગેરે બાબતોને સંબંધ હસતો
થવા હતા.

પનચેત્રખાતે ઠોરેતું તથા ખેતીવાડીનું
પ્રદરશન જુદાં જુદાં સમયમાં આવ્યું છે.

મુખ્યદમાં એક રાજેથી કાચનું કારના
નું કારવામાં આવ્યું છે. જેમાં ડોહા,
રકાખી, કાચના પાડીઆ, ગીમનીઓ
વગેરે બનાવવામાં આવશે.

સિંધીયા મહારાજએ પોતાના રાજ્યમાં
કેટલાંક વરતમાન પત્રો દ્રાખલ થતા અટ
કાવ્યા છે. અને પોતાના તરફથી વરત
માન પત્ર પ્રગટ કરનાર છે. જેમાં વેપારી
અને રાજદવારી બાબતો પ્રગટ થશે.

ઈસ ૨૮૮૨ સાત રૂપીઆથી વધુ પગાર
નો જે નોકર ખીડી પીએ તેની પાસેથી
રા. ૧ અને તેની અંદરના પગારના
નોકરો પાસેથી એક આને કર લેવા
હરાવ્યું છે.

લાહોરમાં વ્યાપારને લગતાં પુસ્તકોની
એક લાયખરેરી સરકાર ખરચે કારવામાં
આવનાર છે.

લાહા લગ્નવતરણે દયાનંદ એડેસો
વહીવટ દોલેમના સલાસદ, તેના મેનેજર
કમીટીના સમાસદ, આર્ય સમાજના સભા
સદ અને આર્ય પ્રતિનિધી સભાના સભા
સદ તરીકેના રાજનામાં આવ્યા છે અને
તે સંધર્ષા સ્વીકારવામાં આવ્યા છે.

રાજદેહના કેસમાં શિક્ષા પામેલા ધૂળ્ય
સ્વામી બક્ષત્રી તુરખમાં ગાંડો થવાનાં
મીન્દ બહુવાથી તેને ગાંડાની પ્રતીતિ
માં એકસવામાં આવશે છે.

અંબાલા બોમના સંબંધમાં બે
અંગ્રાજીઓને લાહોર ખાતેથી પકડવામાં
આવ્યા છે તે બંને સાબુ છે, અને હર
વાર પાસે રૂપિયા ખાતે રહે છે. બંને
અચ્છા ગરબા છે.

દીદી પંચગેની અનીયમીત મજૂરી
દૂર કરવાના હેતુથી દીંદુલખોતરીઓનું
કોન્ટ્રી-સ ત્રાવણીદારના કાલદીખાતે મળ
નાર છે.

કલકત્તાનું 'ભારત મિત્ર' ગ્રંથાલે છે
કે ખીમ ૨૪ માસુરોને દેશપાર કરવામાં
આવનાર છે.

કલકત્તામાં હથીઆર અને રાજેબો
ચોરાવાની જુમ દરરોજ પડે છે. સીક
હેટવાળા ચોપાદામ રોમે પેતની રીવોલ્વર
અને એક બંદુક ચોરાવાની ખબર પેત્રીસ
ને આપી છે. પેત્રીસ તપાસ ચલાવે છે.
બાણ હાજીરીની એક રીવોલ્વર ચોરાઈ
હતી તે ખાન બહાદુર આલમનું ખુન
કરવામાં વાપરવામાં આવેલી રીવોલ્વરની
બતતીજ બહુવામાં આવે છે.

અલીપોર બોમ કેસની અપીલમાં રોકા
વલા હાઈકોર્ટના વજીલને એનારફીરો,
તરફથી ધમકી આપનારો પત્ર મળ્યો છે
જેની નીચે 'વંદે માતરમ' કરીને
સહી છે.

સરકારને નાખુશ કરનારા પુસ્તકોનું
વાંચન બંધ કરાવા સાર પંચાય સરકાર
એક નવા કાયદોના મુસદ્દો તમવાર કરે
છે જેમાં એવું હાથવામાં આવશે કે તેવાં
પુસ્તકો ચાહે તો નવાં હોય અથવા તે
જુનાં હોય પણ તે શરમાં રાખવાથી
શુન્દેગાર ચમ્પી સજા કરવામાં આવશે.

એનારફીરોએ મીસીસ ખીજેટનો જીવ
લેવાની ધમકી આપી છે. બનારસખાતે
મીસીસ ખીજેટે ભાષણ કર્યું તે વખતે
તેવજુ એનારફી બંને પાત્રાનું મન આપશે
એવી એનારફીરોએ વજા રાખી હતી.
સંબંધ ભાષણની આગાહી તેઓ તરફથી
તેવજુને એનારફી મળી હતી કે "એનાર
ફી બા એનારફીરો વાજક તમારે કાંઈ
બોલ્યું નહીં. બાલશે તો તમારી જીંદગી

જોખમમાં આવી પડશે." મીસીસ ખીજેટ
આ કાળજી વિષે ભાષણ દરમ્યાન ધસારે
કર્મે હતો. અને તેવજુ ઉમેર્યું હતું કે
"મોતથી હું ડરતી નથી."

મરદુમ મી. આલમને પોતાના ફેમ્લી
આગાહી થઈ હતી. તેનો એવો ખ્યાલ
હતો કે થુપી મંડળીમાં ૧૦,૦૦૦ જણ
સામેલ છે. તેને લાગ્યું હતું કે તેની
પુઠ પકડવામાં આવી છે.

પતીઆળા ખાતે રીતુરના મુકદ્દમામાં
મી. મેએ આર્ય સમાજ વીરક કાંધેથી
ડીકા વખેડી કહાડવાનો અને સમાજ
રાજદવારી સંસ્થા હોવાનો ખનકાર કરવા
નો આર્ય સમાજની સંધર્ષા રાખાએએ
કરાવ કાંધે છે.

પ્રેમી. પરમાણુદાસને કેસનું વિચારપત્ર
થી એક વિચારણા સમયે એવો કાળજી
રજુ થયો હતો કે "હું અને મારા
સાથીઓ લંડનની રાયમ ટ્રેડરીમાં હુટ
અલાવવાનાં પત્રજાના વિચારમાં છીએ."

લાહોરના પંચખીપત્રને ૬ કાયરેક્ટરો
ના ઉપરીપણા નીચે મુકવા મોહવજુ
માય છે.

બપાન તામની રીમરમાં દીદી સર
કારના નામથી એક બંદુક અને કેટલાંક
કાનુસોનું એક પારસલ કલકત્તા આવ્યું
હતું, જે લેવા સરકારી નોકર જનાં ન
સુમ ચએલ મહુમ પાણું હતું.

દયાનંદ વિરૂદ્ધ રાજેબોની મેનેજર
કમીટીના પ્રમુખની વતીના અરજીમાં
કાસને બદલે કાસા લાલચંદ નાંખાયા છે.

અલીપુર બોમ કેસ સંબંધમાં ખુનીને
દાંચે મરજુ પામનાર ઇન્સપેક્ટર નાદલાલ
એનારજીના કુટુંબને હર એકરની જગીર
આપવામાં આવી હતી. તેના ચારસ
તરીક તેની એક મા હતી જે મરજુ
પામવાથી આ જગીર તેના મામાને
મળી છે.

કલકત્તાની કોર્ટમાં ખુનીને દાંચે મરજુ
પામનાર અમલદારની વાટગીરી બાળવજુ
કલકત્તામાં એક સોસાયટી તરફથી ફાંક
કરવામાં આવે છે.

તાર સમાચાર

કોમો સરવાનમાંથી ઉપજાવેલું દરેક નજીક કરવા માટે બેઝબોલના રાખને ૨૦ થાપ ફેરફારી રકમ કાઢી છે.

તા. ૧૦મી માર્ચે લાંડનમાં દક્ષિણ આફ્રિકાની મહાસભા ભાવ રી. ૨૫, ૩ અને ૨૫/૧ હતો.

ચાલીનો ભાવ તા. ૧૧મીએ લાંડનમાં આંકિસના ૨૩ ૧/૨ પેની હતો.

તા. ૧૪ મીએ દલહસામાં મોટા હાથે સાથે વાહસરાવની મુલાકાત લીધી હતી.

લાંડનથી રૂટના એક તારમાં જણાવવા માં આવે છે કે એક એક આફ્રિકાએ મહા સાથના નરક વરસના નકામાંથી દર વરસે દર સેક્ટે ૫ ટકા ડીફેન્ડ આપવા નું જાહેર કર્યું છે.

લોલીન નામના અમેરીકન લક્ષાધીપતિ એ આપ ધાત કર્યો છે.

ચિટીશ રાજવી યુનીવર્સિટીમાં એક કોનફરન્સ ૧૯૧૨માં કરવા માટે લાંડનની યુનીવર્સિટી વિચાર મલાવે છે.

આસ્ટરેલીયાની કાલસાની ખાણોની ઉત્પત્તિ જાની હતાલને લીધે મજુરોને રોજના પા ૭, ૫૦, ૮૦૦, નું કુલસાન થયું છે.

આમની સભામાં હેમ સેક્રેટરીએ એવું જાહેર કર્યું હતું કે સફરજોટ કેટી એને જુદી રીતે જોઈમાં રાખવા માટે એક બીજા દાખલ કરવામાં આવશે.

આસ્ટરેલીયામાં આવેલ મેલબોર્નથી રૂટનો અંતર પચી જાણ્યું છે કે સાવ રકમ નામનો રાજકોટી લીધે વીકટોરી આમાં કોતરનાં ખુનની ઉલ્લેખથી કરવાના આવેલ માટે પકડાયો છે.

રૂટનો કલકત્તાનો અંતર પચી જાણ્યું છે કે પંચજની સરવદ ઉપર જુલુકાટ કરવારોએ ફરીથી હુમલા કરવા માંડ્યા છે. તેની સામેની લડાઈમાં એક ચિટીશ અમલદાર મર્ગે મર્યો છે. સામા પકડના ફેટકાંક માથામાં પકડાયાં તથા માર્યા ગયાં હતાં.

મહાત્મા જુલુકા લાગભાંથી ચીની, કામળ, તથા દારૂ બનાવવા માટે કેટલાક સાકિય આફ્રિકન મોરોએ લાંડનના એક વિજ્ઞાનશાસ્ત્રી (સાયન્ડીસ્ટ) સ.થે વિચાર અલાવી રહ્યા છે. એ જોઈના પાસ થશે તો સક્રીય પહેલાં નાતાલમાં તેવો ઉદ્દેશ્ય બેઝનામાં આવશે મજુર વિજ્ઞાનશાસ્ત્રી એ 'ફેટલ' અખતરાઓ ગાલ નકલી કર્યું છે કે મહાત્મા ચીની શેરડીની ચીની જેવી બની રહે છે. આ આખતમાં નાતાલના લાંડન ખાનેના એજન્ટ મી. લેરીસને નાતાલ સરકાર પર રીપેર કરેલ છે.

ફર્ટ કલાસ માલ મોકલનાર ફર્ટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફર્ટ તથા દરેક જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ સકાઈની પેકેજ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ મોરદર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાકમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મમાવવા અમારું ખાની માટે કામળ વ્યવહાર અંગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમકુ જગ્યાખાંધ અમારે ત્યાંથી તકવાર મળશે.

ખુલાસા માટે લખો નામને શીરનામે:

એમ. એ. આબેદ લાજપુરી, ફર્ટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટલી. એડ્રેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, દરબન.

M. A. Abed Lajpuri,

Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,

Box 570 Durban.

બેઠએ છે.

નાટાલીઆ મોલક કુલ લોમીટક માટે.

એક અતુલ્ય રી કેશિઅર, જુલુકા કોપોના જાન સાથે, ગેરંટી પાઉન્ડ ૨૦૦ રોકડની આપી રહે તેવો બેઠએ છે.

ખમાર લાવકાંત પ્રમાણે અપવામાં આવશે.

ઉમેદવારે મોડામાં મોટી અરજી તા. ૩૦-૩-૧૯૧૦ મુખીમાં નીચેને સરનામે કરવી. સરડીરીટો સાથે બીજાથી તે પર ખાન અપવામાં આવશે.

હુરોન કામમનો કુલ

પી. એ. બોક્સ ૮૬,

૩૬૧ પાર્લન ઓર, દરબન.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફૂલ નાતાલીવા	૧૭ ૬ .. ૧૮ ૦	
આવજ માંજ ૧૫૨૫ની	૧૮ ૬ થી ૧૯ ૦	
બીમડીના	૨૩ ૦ .. ૨૩ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬ .. ૧૮ ૬	
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ .. ૧૭ ૦	
ચીની સફર	૨૨ ૦ .. ૨૩ ૦	
ફૂલના	૧૬ ૬ .. ૨૦ ૦	
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૬ .. ૧૮ ૦	
તુવેર દાળ કાન્ડુડી	૧૮ ૦ .. ૧૮ ૬	
મસુરની	૨૧ ૬ .. ૨૧ ૦	
મગની	૨૫ ૦ .. ૨૬ ૦	
અડકની	૨૮ ૦ .. ૨૯ ૦	
અચા મુળાઈના	૧૮ ૬ .. ૧૯ ૦	
" દાળ	૨૩ ૦ .. ૨૪ ૦	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ .. ૧૭ ૬	
મસાલ	૬ ૦ .. ૬ ૬	
ચીનીસ	૧૩ ૬ .. ૧૪ ૦	
હડનું તેજ ૧ અલાન	૩ ૨ .. ૩ ૩	
એરડીનું	૩ ૦ .. ૩ ૧	
મોડું	૪ ૧ .. ૪ ૬	
નાળીએરનું	૪ ૦ .. ૪ ૩	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૦ .. ૧૬ ૬	
પીળી	૧૭ ૬ .. ૧૮ ૦	
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦ .. ૧૨ ૬	
આટો	૧૩ ૩ .. ૧૩ ૬	
મદાસી સોપારી ૧૨૦૦	૭ ૬ .. ૭ ૮	
મરચાં	૦ ૭ ૬ .. ૦ ૪	
બી પેટી જડીનના પાં	૮-૨-૬ .. ૮-૫-૦	
પોરબંદર	૮-૫-૦ .. ૮-૦-૦	
પાણીન કરાઉન	૬ ૦ .. ૬ ૩	
" વાઈટ રાસ	૮ ૮	
" " આબન	૧૩ ૬ .. ૧૪ ૦	
નાળીએર	૧૭ ૬ .. ૨૦ ૦	
ફલી	૫ ૬ .. ૬ ૦	
કામમંડ સોપ	૧૪ ૬ .. ૧૪ ૦	
સાણુ સીલક ગોલ	૧૫ ૬ .. ૧૬ ૬	
સાણુ સનલાઈટ	૪૨ ૬ .. ૪૫ ૦	
" ટ્રાયમ્ફ પાં	કુડાના બોક્સની	
કોમિત	૧૧ ૬ .. ૧૨ ૦	
નેકર દી	૧ ૮ .. ૧ ૬	
મત્સીલ બાવન	૩ ૧ .. ૩ ૩	
સોપારી સેવરદની	૦ ૧૦ .. ૧ ૦	
નીલા પોડા બી ચરેટ	૧૬ ૦ .. ૬ ૬	
કંસન્ટ પેલક	૧૮ ૦ .. ૧૮ ૬	
નીમક (લીવરપુલ)		
નસા એકની	૪ ૬ .. ૫ ૦	

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

મજી બજારી પ્રોડ્યુસ વગેરે ફ્રુટ્સ હાઈલેન્ડ હર્બ એક્સપોર્ટરની માર્કેટમાં વેચા
આપવામાં આવે છે. વધુમાં વસ્તુનું કુલ્યવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

SANAGOR,

Also at the head Office for S.A.—Addis—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, પ્રેસીડેન્ટ, હરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો ખરી બુરોશીયન દવા થા મારે વાપરો છે? રસાયન સહના—મમજ અને સરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ રૂપિયા આલે એટલી દવાની શીશીંગ પ.

બાવાસીર બીધરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકદાળીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાલમાં પ્રમાણ જણાવે હાથે ધણ યુક્ત છે. કિંમત કી. ૩.

મરહમ રીર—ગરુષ મલમ. સોમ, ધા, યુમમાં. વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમિખ વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ કુરકાંતો અકસીર ઇલાજ, લાજ અને સફેદ અવડાંમાર જુરીજુરી દવા. કિંમત શીશીંગ ૫.

તજાના વટિકા—ચુલાખની અકસીર એળીઓ. ડાખીની કિમત શીશીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—દુઃખસામક એળીઓ. અગમ રસપનાનો ખાસ દલજ કિંમત એક ડાખીની શીશીંગ ૧/૬.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિશે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધરમને પાયા નીતિ છે. નીતિના આવા ઉંડા વિચાર બધા ધરમને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કિંમત ૬ પેની, કપાલ ખરચ ૧ પેની
ડરબન એજન્ટ:

વીરજી દામોદર, ૧૮૧ પ્રેસીડેન્ટ, હરબન
ઇટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ,
પ્રીન્ટિસ, નાનાલ.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

દિલ્હીસેલ અને રીટેલ ખરચાર

હિંદુસ્થાનની એકસરો વ્યાખ્યાન મંગાવી સરતે બાજે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ ધી પેરબંદરનું તથા કલકત્તાનું— સરસ માલ—મોખા મંધીઆ એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5932, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spellooken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97, Add: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

તઈયારછે.

૧૮૧૦ ના શાહની ડાયરી

એક દિવસનું એક આખું પાનું.
વેપારીને હાથેથી દબકા સાથે.

કિંમત માત્ર ૧/-

ઇટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ,
પ્રીન્ટિસ, નાનાલ.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhardas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add: "Khetsey" Box 110

Danohar Anandji
General Merchant
Tel. Add: "Ladha," Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khemisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Lang Street.
Chhagaulel Bhawanidas Chhewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NEMODIRI,
24 Frore Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street

E. ABOODAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anandji & Co.,
Box 50, 339 Pine Street.

Bhawan Harshoon,
337 Pine Street

Dewan Omerji,
Box 52, 139 Queen Street

Dawjee Mandoojee Tinnol,
Box 211, 116 Grey Street

EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. EBRABIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Emmul Dawjee Motala, Saville St.,
(near Surti Masjid).

A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street

Hoosen Cassim & Co.,
Box 86, 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.

M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.

B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 810.

N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. Jivan, 122 Grey Street

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
A. G. Tinnol, watch Repairer
120 Grey Street.

100 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant, Box 270.

Ebrahim Essop Vudwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. G. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohambhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 108.

V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent

S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.

M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.

N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branches:

Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add: "Manjee."

Purekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,

Amod Mooljee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Chhibha Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHAI,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALEAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SAJJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N. Sany
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Jehharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAL)**

A. E. BRAMHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Saleman & Co.,
Box 368.

Hirjee Mooljee & Co. Box 348.

HORMAJY IDOLAY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VRAJDA & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULAHIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SNEYD, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. BAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
Menta & KHANDERIA Bros.,
Box 100, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

M. E. NANABHAI,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 571,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namscoo,
General Merchant,
Namscoo's Buildings, Walmer St.,

R. R. NIDOO,
61 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parakh,
Porbandar Trading Co., Box 17.

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer
Corner of Harten & Nauwal Sts

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Bhimjee R. Naik, Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosephkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(Transval.)

Kesariji Giga, B. India.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35. Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 41,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.O.

Bhaga Ko verjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.,

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghayee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

મુસ્તફા કામેલ પાશાનું આપણુ

ઇસ્લામના આ મહાન સ્વદેશભિમાની નરે પાશાનું નામ નાની ઉંમરમાં પ્રસિદ્ધ કરી નાંખ્યું છે. મરદુમે સ્વદેશભિમાન વિષે જુ રસા બરેકું એક વાપણુ ચાપ્યું હતું તેનું આ પુરતકમાં બાબતેર છે. કિદુરતાનને આ આપણુ ખદુ આરો લાગુ પડતું હોવાથી દરેક દિલીએ નાંખવા યોગ્ય છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ૧ પેની.
ડરબન એજન્ટ: વીરજી દામોદર
૧૯૧ એ સ્ટ્રીટ,
ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries
64 Walmer Road,
Forwarding and Commission Agent.
STORES: LOWER PIER STREET.
P. O. Box 353. Telegrams: "MELON."
PORT ELIZABETH

ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

Ethics of Passive Resistance	૦ ૩
Bhagavad Gita	૧ ૦
The Story of the Ramayana	૬ ૬
A Book—and its Misnomer	૦ ૬

દ્રમસવાલનો ખુની કાપડો.	૦-૦-૧
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-૧
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦-૦-૧
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૧
સલામત (કનાભી નિબંધ)	૦-૦-૩
સર્વોદય	૦-૦-૪
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું આપણુ.	૦-૦-૧
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.	૦-૦-૧
રામાયણ સાર, વાલ્મીકિ	૦-૧-૦
દરસવાલનો નવો કાપડો	૦-૦-૨
દરસવાલનાં નવા કાપડાનું ખર્ચનાં ધારાનું	૦-૦-૩
સુધારાનાં કાવ્યા	૦-૦-૩
મારો જેલનો બીજો અનુભવ	૦-૦-૧
નીતિ	૦-૦-૩

દરસવાલનો દુકાનો ખર્ચ કરવાનો
કાપડો ૦ ૦ ૩
ખર્ચ પેની ૧ મુદ્રુ. કોલપણ કોલોનીના
સ્ટાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.
ડરબન એજન્ટ:
વીરજી દામોદર, ૧૯૧ એ સ્ટ્રીટ, ડરબન
ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Salt Goods, etc. etc.
પોરબંદર ખુશખોદાર ધી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 56

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeetust Box 77 TRANSVAAL.
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 78 LICHTENBURG.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદા.
ઇન્ડિયન ટ્રોસરી ગ્રાયાખંધ દીકુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે કામે લેવામાં આવે
છે. ખાસ ધી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ-મધીઆણું-ગરબા
ખંધ અજમાએક કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegram: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR
120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Camia"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJEY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 314, LOURNEO MARQUES.

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1868.
MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.
P.O. Box 22. Telephone 829

આમમાં ખરીદીએ છીએ.

ઉત્તર, ચામડાં, સીંગડાં, પેટાં અથવા બહાર
નાં ચામડાં, વેલ્ડની છાત્ર વગેરે ખરીદવા
ચાહીએ છીએ.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

નાતાલમાં વરસના ... ૦-૧૫-૦
બીજા કોલોની તથા પરદેશો
ખાતે વરસના ૦-૧૬-૦

એક સત્યવીરની કથા.

(સોલરેડીસનો ખવાવ.)

રોમના મહાન તત્ત્વજ્ઞાની સોલરેડીસના
નામથી દુનિયામાં ઘોરકાંજ અન્નવ્યાપક હશે.
એણે સત્યજ્ઞાનનો ફેલાવો કરવા માંડ્યો તે
સ્વાર્થી અને દંભી ગાણસોને ખુશ્કા. તેથી
તેનો ઉપર ખોટા અદિષ કુદી તેને દેહાંત
દંડની સિદ્ધા કરવામાં આવી. પોતાનો પ્રાણ
જતાં પણ તેણે સત્યનો ત્યાગ કરવા નહીં.
આ વીર પુરુષે પોતાનો ખવાવ રચ્યો છે
તેનું કાપાંતર આ પુરતકમાં છે. એ ખદુજ
અસરકારક હોય વાંચવા યોગ્ય છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખર્ચ ૧ પેની.
ડરબન એજન્ટ:
વીરજી દામોદર,
૧૯૧ એ સ્ટ્રીટ, ડરબન.
ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને મુશ મળર

સસતી મેલી

સાધી મુંબઈ

૧૮ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચે છે.

આ કંપનીની આગમોટમાં ફરેક વરમના પાસેજર માટે પુરેપુરી સમય છે તેમજ મલાલી ઇડીઅન છે, અને ઓફીસરો ખીજ કામદારો વગેરે નરમ રવભાવન હામવાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણુ વાતે જરા પણ મુંબઈ પાસે નથી એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હોદી બાઈઓ સાંખી મુસાફરીમાં નકમી વખત માળી દેરાન મતા હતા, તે હવે મુશનો સુકર છે કે અરખી અરખ મુસાફરી ની ફામનો ફરક પડી ગયો અને મુશોડીઓમાંથી મુકત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ ફર મહીને મુંબઈ સાર જાય છે. માટે આ મુંબઈ મુસાફરીનો ખરો સાબ નહીં મુકતા દેશ જનારાઓએ તાજાપર ચા રહેવું.

સફરક આગમોટ મુંબઈ પહેંચીથી તેજ સીવસે અતરે તાર મારફતે ખખર મળશે તે ઉપરથી સફ્ટી જાણુ માટે અતરે જાપામાં નંખાવણું તેથી સજી સાહેબો ને વખર ખરમે આગમોટ પહેંચી જવાની ખખર પડશે. વફુ વિમત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરબજે હીયે ફોલંબો ધોર કલકતા સ્ટીમર બીધે મુજબ જાતી છે.

અમલાજી તા. ૬ એપ્રિલ

தெட்டால் டைரக்டர் கமிஷன்.

જા. જા. જા. આગમોટ L. 3500 જા. 5000 5000 5000

કોલમ્બુ મિટ્રાજલ ડેપોટમાંથી મળેલ મુશ્કેલીને કારણે

બી. કમ્પાઈમ મુશ્કેલીની મુ.

કોલમ્બુ મિટ્રાજલ ડેપોટમાંથી મળેલ મુશ્કેલીને કારણે

૧૨૮ સીટ, ૩૨ખન.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મિટ્રાજલ ડેપોટમાંથી મળેલ મુશ્કેલીને કારણે

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

NOW READY

Leo Tolstoy's Letter to a Hindu

or

The Subjection of India,

its Cause and Cure

Price 1 Copy 1/6 Post Free; 100 Copies 7/6 Post Free.

64 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 83. Tel. Address: "Portham."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલની ટરકી કેપ, અને બેંગ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે જાવે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

જન બેન્ડ મુખ્યતા વાંચ

૧૧૪ મે સીટ, ૩૨ખન.

દેશી મોઝાઇ

મેખા લીની સરતે જાતની તાજ પીકાઈ અને ખનાવીએ છીએ.

ફે. જવાબ,

મસજીદવાળી મોઝાઇની સામે

૧૧૨ મે સીટ, ૩૨ખન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory,

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Partow, etc.

Head Office: 111 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOONAKER"

E. Aboonaker Amod & Brother,

434. West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

ઉંચા ફેલની ટરકી ટોપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Law Mills & Timber Yards

109 Queen Street, Durban

INDIAN-AFRICAN
LINE.

S.S. "SINNA" leaving Durban for Ceylon direct on or about 24th Mar is taking deck passengers at reduced rates. Passage about 22 days.
SUNSHINE MAILING.

1. *Phylogeny* *Agave*

1 Alice Street, Durban. 4700

एग. एरु. "क्षीर्निभा" नामक जड़ ज
मार्च १९१० के लगभग खनने
जाएगी, किन्तु बहुत सम्पदा.

सुचित महाराज, अजंठ,
१ एलीस ब्रिटिश दर्शन.

એસ. એસ. 'ઉત્તરીક' તા. ૨૪ માર્ચ
૧૯૦૧ના અરસામાં ડરબનથી કાઢતા
વા ઉપડો. આહું અદ્ધ સરવું છે.

Quick Service to Bombay

S. S. 'KAISER'

Will sail from Durban about the 21st March and from Delagoa Bay about the 22nd March 1910, taking 1st 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

સીધી મુખ્ય જમાનો સ્વીમર "ફેસર"

ઉપરથી અગત્યના તા. ૨૨ મારચે ડરખતથી અને ૨૨મીએ ઉલ્લાગેઆમેથી
૪૫ડી ૬૨૬ ડરખત મુજબ જશે. નોકી કાફાપતથી ખોરાડી અથવા વગર
ખોરાડીની મળશે કે પાસેજરોને ખાસ સમય કરી આપવામાં આવે છે. ૨૨
વરગ સાત એલાલુદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેમાં બાળ બચ્ચાં સાથે દેશી
જનારને લાભ ઠારક છે. પત્ની, માણી, સુશલખાત, વગર વગેરે જાતમાં પુર
બહેન રહે છે. લાકડાની કેક અને નીચળીની બાંધ છે. ખલાસી હેરાં છે
સીમર મુજબ પહોંચે કાપલથી ખજર આવે છે, જે છાપાચોમાં કાપાય છે
ખાતેવા દાઢમે સીમર આવે છે અને પાછી દાઢમસર ઉપડી મળે છે.
નોકી ઉપરથી આવનારને ઠાકને ત્યાં પડી રહેવાની તકથી પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોભીં એચ. કોહન

प्रधाना सोसल एजिडन्ट अने प्रोड्यूस, मारकेट तथा कमीशन एजंट.

આજના દક્ષિણ આફ્રિકામાં ખેડા એસિસ્ટીએસનો, ફારમ્સો અને વેપારીઓ પાસે
વરસે થયાં આજે આસરો આવી પોતાનો માલ મારી માફકતે વેચવા મોકલે છે. ખીજ
નવા આજનો મારી મારફતે "ટાયલ કનસ્ટ્રક્શનમેંટ" મોકલવાને લલચાવે તેની આ પુરેપુરી
અમીનગારી છે, એસિસ્ટીએસનો, ફારમ્સો અને વેપારીઓના ખાત્રી મત્તે પુરા પાડવા હું
પ્રત્યક્ષ છું. એકઃ—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, ડેરીસન ટ્રીટ
મેડન-સપ્લાય.

મારકાદ રીપોર્ટ માનવાથી મળી રહે છે.

भाषा नालवनास्ते इह, येच्छन्त्येत विदेशे कम् ऐकं करवा ते ज्ञापयत मास। छां०
अनुसन्धायि सारी सधालु व्यापीश,

ખાલી ખાસકરી, એમ ફેસીબ અને ખાસકરી માગનારને કુ' મુદા પાકુ' કુ'.

પૌષ્ટ બોક્સ રોલ્ડ પેલી, એકાંત : Conhangra Telliદિન નંબર 140

212: 6, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

देड ओशीसः १० ओशीसः श्री २, २५२२२२
 सी. पी. लक्ष्मीराम.

જાનકી સીંહ મહેસાણા.

જા પસંદગી સીટ, જોઈનાસબરજ.
બેઠ આપના સાથક અનેક તરફની ધખાળ
સરસ ચીનો, જેનીકે ચાંદીનો માલ, દરેક જાતક
દેશમ, જરીના ટેબલ કલોથ, કાશીમીરી બનાત
વિએરે વિએરે. નાત ધખાળ સરતા. આનો અને
આની ફરે.

E. E. DADABHAI.
DIRECT IMPORTER & WHOLESALE
MERCHANT.

English & Indian Groceries always to
be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box = 386

Feb. No. 1915. JOHANNESBURG.

નીતિ ત્યાં અરુકલ.

[illegible]

ટેલીગ્રાફ એકદેસ,
 "નીતી."
 માદી હિરિજી હુકામત
 પી. પો. નં. ૦ રામચંદ્ર.

Printed and Published by M. K. Gosselli,
International Printing Press, Pasadena, N. Cal.

dition of the Indian traditional craft drew my attention to the terrible neglected state of the handloom weaving industry. The Indian hand weaver has suffered, and still suffers, in two ways. First, the weavers or brocade, like the kincob of Benares and all the finer textiles used by the richer classes of the population, suffer from the artistic ignorance of the aristocratic and wealthy patrons. The apparatus and the methods are practically the same as those used by hand weavers of the same class in Europe, and the best hand-weaver in Europe rarely equals them in technical skill. They stand in very little need of technical assistance, certainly not of the kind now offered to them. I cannot too strongly protest, and I am sure that all artists and art-workers in Europe will join me in protesting, against the efforts which are now being made by some of the scientific advisers of Government to introduce into these world-famed handicrafts of India the mechanical methods of modern commercialism, thereby destroying all the artistic value they now possess. It is one thing to show the hand-weaver how he may reduce the mechanical labour of putting together the threads of his warp and weft—that is legitimate art. It is quite another thing to teach him to use mechanical apparatus for stereotyping his patterns—that is like bringing a reaping machine into one's garden to cut flowers with. One of the first things to be done when art administration is put upon a rational footing in India is to check the ravages of the commercial technical expert in our Indian garden.

The assistance that can be given to the Indian weaver of the highest grade lies, not in "improving" his methods according to the ideas of the European mechanic, but in the better artistic education of his patrons, by reviving the prestige of Indian art, and by widening the scope of the University curriculum, so as to add some degree of artistic culture to the crude utilitarianism which still forms the basis of the Anglo-Indian educational system. It is the weaver's patrons and not the weaver who require education in this case.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received: Mrs. P. A. J. (6 signatures) 12/-; Miss Mary J. (10 signatures) 12/-; Mr. A. J. (10 signatures); Miss M. E. Pohl (6 signatures) 12/-; making a total of 28 signatures and £1 10/- This makes a total of 6797 signatures and £10 10/-.

Happenings in India

It is a well-known fact that the Indian handloom weaving industry has been suffering from the neglect of the Government. A committee to investigate the situation was formed. Rs. 100 were subscribed there and then.

At the Ladies Conference held at Lahore an appeal was made by Mrs. Ransford for funds to help the distressed families of the Transvaal Indians. About Rs. 100 were raised on the spot and more were promised. Four valuable rings were also given to the fund by some of the ladies present.

The *Tribune* (Lahore) of the 8th February last, reports the following remarkable incident:

One touching incident that occurred at the last session of the Indian National Congress will bear repetition. Mahatma Munshi Ram, the devoted leader of the Arya Samaj and the self-sacrificing head of the Gurukul Academy was approached by a person entrusted with the work of collecting donations. This was before Mr. Surendranath Banerji's thrilling appeal. The suppliant for donations knew that Lala Munshi Ram has devoted his all in all to the Arya Samaj and could not be expected to give much in that way. So he added that he would be satisfied if Lala Munshi Ram gave but a rupee. That would be an indication of his sympathy with suffering Indians abroad and his example would weigh with those who looked up to him for light and guidance. Lala Munshi Ram quietly opened his purse and handed a ten rupee note, adding that it was not the question of amount that weighed with him. The donation was thankfully accepted and the receiver was abundantly satisfied. Ten minutes later the person was once more called, this time spontaneously, and asked to return the ten rupee note. Though nonplussed, the person promptly returned the note. He was, however, agreeably surprised to hear Lala Munshi Ram say: "I have given the matter my best consideration, I have given Rs. 30 to the Aryan Defence Fund for the Patiala accused. I regard the Transvaal cause more important. So here is a fifty rupee note." That showed alike how Lala Munshi Ram felt and what his standard of duty was. Such is the spirit in which all true Indians must approach the question of questions—the question of the honour and self-respect of our suffering countrymen and countrywomen in South Africa. They are suffering indignities and humiliations for the glory of their and our Motherland.

The *Indian World* thus concludes a lengthy review of "The Indians of South Africa."

However savage a treatment Mr. Gandhi and his friends may receive

the Indian handloom weaving industry will not be destroyed. The so-called "civilized" world is watching today with keen interest the great struggle of the South African people to establish the equality of the white and the black skin. It may be a long time before we put down the idea of race supremacy or the idea of the white trade jealousy or the colour prejudice that may be at the bottom of the whole business, but the selfish struggle that our friends on the other side of the Indian Ocean are maintaining on behalf of India and the betterment of conditions and status of the Indian settlers must remain for a long time a glorious chapter in Indian history.

An appeal to the public has been issued by the Secretaries of the Indian South Africa League, Madras, calling attention to the sufferings of Indians in the Transvaal and making an eloquent appeal for funds.

Aliens in Ancient India.

FROM THE "INDIAN REVIEW."

The treatment accorded to British Indian subjects in South Africa is the present moment raising the interesting and important question as to the treatment that aliens received over two thousand years ago, in India. writes Mr. C. Hayavadana Rao B.A., B.L., in the December number of the *Indian Review*. Trade attracted foreigners to India from the earliest time. During the Mauryan times, foreigners—mainly Greeks—were found apparently in large numbers at Patna, the capital city of the Empire. At the time Chandragupta was king, a special Board of the Municipality of Patna—the system of Municipal Government is not new in India, but at least is as old as the fourth century A.D.—was entrusted with the duty of helping them in every way. The Municipal Corporation of that town consisted of six Committees and the second of these was entrusted with the important duty of taking care and helping foreign residents in it. "The second," we read in Strabo's Fragment, of the *Indika* at 11, "disturbed by the strangers, assist them lodging, and observe their mode of life by means of attendants whom they attach to them and escort them out of the country or send home their property, take care of them in sickness, and when they die, bury them." There were no restrictions against their landing or even settling for purposes of trade or otherwise (we infer they had their own trade associations, and even partnerships for trade purposes

in India at the time) in the king's dominions; on the other hand, they were assisted by special men appointed by the Board; they were given suitable lodgings and escorts, and in times of need Medical assistance. If they died, they were accorded decent burials, and the Board administered their estates until they sent their assets to those entitled to them in their mother countries. The foreign traders of this time were shown special concessions in their several trades. The Superintendent of Commerce of the State was specially directed—so we read in Chanakya's *School of Politics* now in course of translation by Mr. Shama Sastri, a Sanskrit scholar of Mysore—to show favour to those who import foreign merchandise. Mariners and other importers of foreign articles, who were apparently resident foreigners, were favoured with remission of trade-taxes. They were, for instance, exempted from being sued for debts unless they had local associations and partners.

The same treatment may be presumed to have been accorded to other foreigners resident in India. Such as, for instance, the Roman Colony resident at Madura, both before and after the Second Century after Christ, and that at Cranganore about the same time.

The fair and even liberal treatment that has long been accorded to the Syrian Christians and the Jews now found on the West Coast, may also be taken to indicate the real position of purely Hindu Sovereigns towards the foreigners that came to settle permanently amidst them.

Then, again, there were, in ancient or mediæval India, no restrictions against the landing of foreigners. The so-called education test (the knowledge necessary to write and read English) that some of the British Colonies insist now on Indians, did not find its counterpart in Ancient India. The very idea of such a test would have looked monstrous to the Hindu and Mahomedan Sovereigns of India. A law of Krishna Raya, the greatest of the Vijayanagar Emperors (1509—1530, A. D.) which required every foreigner who entered his dominions to write and read Telugu, the State language of the day, would have effectually shut out every Portuguese trader from the Vijayanagar dominions which included the whole of Southern India at the time! But the very idea of such a prohibitory test was not thought of, and that shows the amity and good feeling with which Indians treated all foreigners, whether traders or not, who came to their dominions. Indeed, there is hardly any evidence to show that the Mahomedan and Moghul sovereigns departed from the Hindu rule of perfect friendliness and liberality towards foreigners. At their hands, all classes of foreigners received a fair and liberal treatment, that is, in glaring contrast with that shown out to British Indians in British Colonies.

From the Editor's Chair

DEPORTATIONS

THE deportations of Transvaal Indians that are going on most humbly painful reading to any lover of justice. These deportations, when they are to Natal, are not of any very great consequence, except for their future legal effect which we do not propose to consider at present. But when passive resisters are deported to India, the deportations become a very serious matter. They are of men who have in several cases been voluntarily registered, whose credentials are well known to the Asiatic Department, and who have even served imprisonment already as passive resisters. They favour very much of the process of humanising every Asiatic. Our correspondents have been at pains to find out the fate of the deportees, and have found that some of them have been in South Africa and some of them have been in India. When the deportees are taken to India, they are taken to the Madras Presidency, and the Madras Government has been reported out of the passive resisters fund. Had the timely help not arrived, what would have been the consequence? Starvation would certainly have stared them in the face.

At the risk of repeating what has been often stated in these columns, we may remind our readers that these far-reaching orders take place without any judicial trial. The cases are administratively tried under semi-secrecy. Against these administrative acts, there is no appeal to the Supreme Court. Thus, under a totally un-British procedure, the liberty of a subject is taken away with a stroke of the pen. What is lacking in the law has been supplied by the astute subtlety of an unscrupulous Department. Legally, these deportations can take place only as far as the Transvaal boundary. The Transvaal Government have, therefore, entered into an understanding with the Portuguese authorities (the neighbouring British Colonies would not or could not enter into such a nefarious contract) whereby passive resisters deported to the boundary of the Portuguese territories are taken up by the Portuguese Government and, without any trial, put on board a steamer going to India.

The question naturally arises: Assuming that the Imperial Government cannot interfere with these orders of the law of a self-governing colony, why has received His Majesty's sanction why does the British Government look with approval on the deportations? The same question may be asked of the Government of the Transvaal. The British Government has been reported out of the passive resisters fund. Had the timely help not arrived, what would have been the consequence? Starvation would certainly have stared them in the face.

of war. Without the concurrence, then, of the Imperial Government, the Transvaal Government could not have carried out these Indian deportations. The Imperial Government are, therefore, party to the desolation of many an Indian home. The conclusion is irresistible that the Central Government has abdicated its primary function of protecting British subjects against British subjects. It is paralysed before the might of the Transvaal Government. It is unable to shield the weak from oppression by the strong. It exists to strengthen the tyranny of tyrants. This is a tragical conclusion; but it is inevitable.

Let the Imperialists of South Africa ponder well over the facts we have given above, and ask themselves whether the conclusion we have drawn is not warranted by them.

KRUGERSDORP LOCATION COMMITTEE

THE evidence of Mr. Burger given before the Locations Committee is remarkable for its frankness, candour and impartiality. We are enabled to endorse the congratulations offered by the Committee to Mr. Burger for his so-called valuable evidence. Mr. Burger has forfeited all right to be treated as an unbiased witness owing to the statement made by him that he did not attach sufficient importance to "the coolies," as he contemptuously termed the respectable Indian merchants who saw him before the war in his official capacity, to remember all that passed between him and them. Mr. Burger was, however, ingenious enough to tell the Committee that the Republican Government could do nothing, as their action was hampered by the London Convention and the British Agent. But now, adds Mr. Burger, that the Government have a free hand, they should drive away "the coolies" without any loss. The very Government that permitted the London Convention, the Republican Government, and that insisted on Indian Indians obtaining public roads, is now to be utilized to drive them to an unscrupulous place where they cannot do any business at all.

One thing is clear from Mr. Burger's evidence. A site for the mosque was granted by the Government with due deliberation. Mr. Burger is unable to deny that he did not permit the Indian deputation that visited him that the location might be treated as permanent.

A cable has been received by Messrs. B. Ibrahim Ismail & Co. from Port Louis stating that "the *Luodan* is safe at Cosmorods (Cosmoledo Island). A steamer has gone from Zanzibar to bring her." This steamer, which had a large number of Indians, some with relatives in Durban, on board, was reported to have been lost while on the voyage from Mauritius to India.

Passive Resisters and their Treatment

We have been handed for publication the following correspondence:

Director of Prisons to the Chairman—
British Indian Association.

10th March, 1910.

Sir,—With reference to your letter of the 2nd ultimo addressed to the Colonial Secretary on the subject of the treatment of Mr. Parsee Rustomjee, in Prison, which has been forwarded to me for direction, I have the honour to inform you that when Mr. Rustomjee was admitted to Prison he was suffering from obesity, and was ordered light sanitary labour by the Medical Officer. A chronic inflammation of the left eye was observed, but this condition improved greatly under appropriate treatment.

In regard to Mr. Rustomjee's letter to the press, I have the honour to remark as follows:

(1) Convicts transferred by wagon to Diepkloof are usually leg-ironed but owing to the lapse of time it is impossible to state whether this course was followed on the occasion of Mr. Rustomjee's transfer. He never complained to the Governor of the Prison regarding the matter.

(2) Mr. Rustomjee was medically examined on admission and the Medical Officer did not consider any change from the ordinary prison diet necessary. The statement that the medical officer used violent language to the Asiatic prisoners has on investigation been found to be without foundation.

(3) Mr. Rustomjee, although nominally employed on stone-breaking, was really on light labour, as on the recommendation of the Medical Officer, he was not pressed and was practically allowed to do as much as he liked. In addition, special instructions were issued that he was to be allowed to take exercise whenever he wished.

(4) During Mr. Rustomjee's detention at Diepkloof Prison he frequently complained of being unwell, and, on each occasion of his doing so, a thorough investigation was made, but his complaints were invariably found to be either trivial or without foundation, and, in order to get an independent opinion, he was specially transferred to Johannesburg Gaol for examination by the Visiting Medical Officer, who confirmed the previous opinion that there was nothing organically wrong with him.

(5) I understand that, although devout Parsees wear head coverings both by day and night, it is not necessary on the part of Parsees confined in Gaol to wear the usual velvet cap, the cap supplied by the Department being quite sufficient.

(6) Mr. Rustomjee was never harassed by the Prison Officials, and his complaints and requests were invariably given due consideration.

(7) According to Prison records, he lost 19 lbs. in weight during his detention at Diepkloof and not 73 lbs. as stated in his letter.

(8) Passive Resisters are transferred to Diepkloof Prison where they can be left entirely together and are merely required to carry out the sentence of hard labour imposed on them.

(9) Indian convicts are required to take their turn in carrying out the sanitary services of the Prison, and those who refused to carry out these instructions were punished.

(10) In regard to Mr. Rustomjee's general treatment, I may state that, prior to discharge, he informed the Governor of the Prison that he had no complaints to make apart from what he considered as lack of proper treatment for his pains in the back and chest. He admitted that he was glad to have got rid of some of his obesity; that he had been allowed to do practically what he liked at Diepkloof, except for about two days before his transfer to Johannesburg Gaol when a Warden attempted to make him work harder than he generally did.

In regard to the fourth paragraph of your letter under reply, Mr. Rawazeer reported sick on the 26th November last with Dysentery, and he was at once admitted to hospital, his temperature at that time being 102 degrees. Under suitable treatment he soon improved and was discharged cured at the end of 15 days. Dysentery being a wasting disease, Rawazeer naturally lost a good deal of flesh during his illness.

All prisoners are weighed at regular intervals as a matter of prison routine and the weights carefully scrutinised: any prisoner found to be persistently losing weight is given extra diet. The diet scales in force have been submitted to and approved by various medical practitioners.

It is very much regretted that, through an unfortunate misunderstanding, Mr. Joseph Royeppen and three other Indian prisoners were sent off to Diepkloof bareheaded and barefoot and that they were not supplied with breakfast before they left. The transfer was effected after the prisoner's breakfasts had been served and finished, and as the prisoners did not mention that they had had no food the matter was overlooked. They, however, duly got their other meals the same day.

The prisoners, on arrival from Volksrust, had to change their clothing and, through an oversight, were sent off to Diepkloof before hats and shoes had been supplied.

Mr. Cachalia to Director of Prisons.

22nd March, 1910.

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 10th instant in reply to my letter of the 23rd ultimo addressed to the Colonial Secretary on the subject of the treatment of Mr. Parsee Rustom-

jee and other matters. I beg to thank you for the exhaustive information given to my Association.

As to Mr. Rustomjee's letter to the press, he was seen leg-ironed by many Indians, and the matter was reported to my Association on the very day that he was seen in that condition.

As to the Medical Officer's opinion, I venture to draw attention to the fact that the Medical Officer at Volksrust did prescribe a special diet for Mr. Rustomjee. That the language ascribed to the Medical Officer at Diepkloof by Mr. Rustomjee was used by him is beyond question, if a loss of passive resisters discharged from Diepkloof are to be believed. Indeed most of them have complained of unbearable language used by that Officer.

It was only at a later period that special instructions were issued that Mr. Rustomjee might be allowed to take exercise. A certificate from the family physician of Mr. Rustomjee has been produced because it became necessary to challenge the opinion of the Prison Medical Officer; and I may state that Mr. Rustomjee is still far from well, and is undergoing treatment.

In my humble opinion, the question of the religious necessity of wearing a cap is one which Mr. Rustomjee is best able to decide. The gravamen of the complaint is, however, not that Mr. Rustomjee's special cap was taken away, but that he was compelled to take it off whenever the Governor and other officers appeared, instead of being allowed to retain the cap, as was done in Volksrust and Houtpoort, where a salaam was accepted as an equivalent.

The loss of weight complained of by Mr. Rustomjee is not during the period of incarceration at Diepkloof alone, but includes the Volksrust gaol also. Mr. Rustomjee was undoubtedly grateful that his obesity was reduced, but reduction took place at very great risk to his general health.

My Association is deeply grateful for the fact that passive resisters are translated to Diepkloof in order that they may be left entirely together. But, if that be so, may I ask that the special provision as to the prisoners at Diepkloof receiving a visitor and being allowed to correspond only after three months may be withdrawn, and that they may be, as in other gaols which are not penal settlements, permitted to correspond every month, and to receive visitors also likewise?

As to the sanitary services of the prison, regard being had to the special prejudices of British Indians in this matter, before passive resistance commenced, Indian prisoners were exempted from sanitary service. It was only after their removal to Diepkloof that this hardship was imposed upon them, and, if it is not the intention of the Government to subject passive resisters to special harassment, the Committee of my

Association would once more venture to ask that this requirement may be waived.

In his statement to the Governor of the Gaol at Johannesburg, Mr. Rustonjee undoubtedly expressed his thanks for the better treatment that was accorded to him at the Fort and the consideration that was invariably shown him by the Governor himself.

Regarding Mr. Rawazee, I notice that his complaint is practically admitted by the Government. In his case, the seriousness of the complaint lies in the fact that his disease was ignored and his complaint was postponed until after the discovery that he had a high temperature.

My Association has once more to report that the passive resisters at Diepkloof continue to send messages through discharged prisoners that they are insufficiently fed, and that the want of ghee is felt as an additional punishment.

My Association is glad that your Department recognise the mistake made about Mr. Joseph Royeypen and his fellow-prisoners having been made to walk bareheaded and barefooted and sent without any breakfast.

In conclusion, I venture to trust that the outstanding points regarding the supply of ghee, the sanitary service and correspondence by and visitors to passive resisters will receive the attention they deserve.

Krugersdorp Location Commission

A Dutchman's Evidence

At the final public sitting of the Committee appointed to consider the question of Asiatic locations in the neighbourhood of Krugersdorp, held in the office of the Mining Commissioner yesterday (says the *Standard* of the 19th instant), the following were present: Mr. J. P. Du Toit (in the chair), Mr. Sechoff, Mr. Chamney, and the Secretary, Mr. Liebenberg.

Mr. J. S. Burger formerly Mining Commissioner of Krugersdorp, gave evidence which the Chairman, in thanking Mr. Burger for attending, considered most important.

Mr. Burger stated that the Government was about to move the Asiatics when the war broke out and the matter had to be postponed. He could not recollect any promise of permanency being made to the Asiatics as regards the stands in Burgershoop. If the war had not broken out the Asiatics would have been removed. The Government was forced by the Convention to place the location in its present position. They had to place it on a main road for the purpose of trade.

The Chairman: Have you any recollection of objections being made by the residents of Burgershoop to the location being in its present position?—(A loud, full Bija)

Did the Government sympathise with the objections?—Certainly. If the war had not broken out the location would have been removed. The new location was already laid out.

The present location was never looked upon as permanent?—Absolutely not. We had to grant them stands there under the Convention. We could not do otherwise.

Mr. Sechoff: When the objection was made to the location and the agitation was made to remove it, the Asiatics interviewed Sir Conyngham Green, the British Resident?—Yes. After the interview we got notice that we could not shift them.

Chairman: It has been stated to this Committee by Mr. Barker that during 1898 or 1899 the Government appointed a commission to inquire into the matter of the removal of the location. Have you any knowledge of that?—Not to my knowledge.

After the Chairman had read the evidence of Mr. Barker on the subject, Mr. Burger remembered the incident, and said the Commission came only to see whether it was desirable to shift the location to the South African Road. He did not know anything about that, as the matter was in the hands of the District Magistrate.

Have you any recollection under what circumstances that ground for the mosque was granted?—I haven't any recollection.

The ground was given them free of licence?—Yes, certainly. At that time all ground granted to churches was given free of licence.

You would follow out that procedure?—Yes.

Mr. Chamney: That is rather important. All churches were granted ground free of licences?—Yes. If it was possible they got the ground free of licence.

The Chairman: You cannot recollect whether, as far as the mosque was concerned, that ground was a permanent grant to them?—No, I cannot recollect that.

Is it possible?—I don't know, I may have.

Mr. Sechoff: If you had granted the ground for good would you have given them some title to it?—Absolutely. They would get some kind of title.

In what form?—The stand would have been registered in the name of the trustees. It would have appeared in the register that stand second was granted for a mosque.

Mr. Chamney: The Asiatics didn't say anything about a mosque, not to be removed, and it was built? We didn't attach any importance to Coolies to remain in every long time. After you have had the land a long time, you will get your title, but not before.

What is your opinion as to the desirability of the location in its present position?—I don't know, but I don't want my opinion.

It has no weight with the Government or with you either. You are free from the Convention. You haven't that to hold you back. I wouldn't make such a fuss about it. I would remove the Coolies to the top of the hill. It is a shame for the white population to have them living where they are now. You haven't got the Convention to bind your hands. You can remove them.

The Chairman: If any special condition or any special terms were made they would have been in writing and entered in the register?—Yes.

The absence of such record in the register is sufficient proof that no special grant was made. No official grant was made or any terms, if you can't find them in the records.

Wage's evidence about the stand being given to them is absolutely mistaken?—Yes. Here is the fact that the Government was left a free hand to remove them whenever it was considered advisable in the interests of the white people. The house was only given to them to month. They could not get any special registration, which proves plainly that the Government had all the control in their hands. They could remove them when they liked. I don't know why all this fuss should be made about it. I would simply give them notice to move.

There were no two opinions about it at that time?—No, certainly not. The Government let them have the ground from month to month. They could, whenever they liked, say "voetsek, we don't want you here." They had no right to anything. I feel sorry that you are making such a lot of red tape about the thing. This thing has now been going on for twelve years and the white people want their land removed. It is nothing more than right that they should be removed, as soon as possible. It is in the interests of the white population and it can't be any worse in the new location on the other side.

You consider that the new location is in a suitable position?—Absolutely not. It is on the main road to the district. The other is more through traffic. The one is permanent traffic between town and Rustenburg. The other road is very very little in use going to the railway.

The new location in the District Township was laid out in that position to bring it on a main road. Absolutely, so that the location could not be raised that we didn't put it on a main road.

If you weren't bound by that?—There would not have been a location where it is at present. We wouldn't have put it there, but we couldn't help ourselves.

That particular consideration having disappeared, you wouldn't reconsider the site as favourable?—No, certainly not. I know what you are referring to the location on the top of the hill would put the Coolies on the other side of the railway line.

Items of Interest

London, March 23.—Reuter's correspondent at Calcutta states that the Government to-day introduced a Bill to prohibit emigration to any country where the treatment of Indians is not approved by the Viceroy. It is emphasised that the powers conferred by the Bill will not be lightly exercised. —Reuter.

The adjourned Annual General Meeting of the Natal Indian Patriotic Union will take place in Mr. I. B. Timol's Hall, corner of Grey and Victoria Streets, Durban, on Thursday next at 6 p.m., when the officers and members will be elected.

We have received two lists of donations to a fund subscribed for the relief of the family of Mr. V. C. Chidambaram Pillay, of Tuticorin, South India, who was sentenced to a long term of imprisonment in connection with the Swadeshi movement. The Durban Indian Society have collected the sum of £246. The other list is sent to us by the Imperial Cigar Manufacturing Company of Durban, and the amount collected by them and sent to Mrs. Pillay is £244/4/10.

Owing to the death of an Indian passenger from smallpox, the *S. S. Kaiser*, which arrived from Bombay on Sunday last, was placed in quarantine. The passengers were landed on the island, and were vaccinated. The quarantine, we understand, is to last nine days. The *Advertiser* states that ninety Indian passengers arrived, forty-five of whom are for the Transvaal. The steamer which brought them has been released by the Board of Health.

Capetown, March 21.—Replying to-day to the resolutions passed at the meetings of coloured people protesting against Dr. Abdurrahman's utterances in the Capetown City Council, the Premier expressed appreciation of the sentiments of the resolutions, which he said would be forwarded to His Majesty's Government, and added that, while not attaching much importance to the heated utterances of those who felt strongly, yet he would fail in his duty to the coloured people if he did not point out the damage they would do their own interests by using violent and inflammatory language on matters which everyone knew required delicate and moderate treatment.—Reuter.

Reuter's correspondent telegraphs that at the meeting of the Capetown Chamber of Commerce, on the 21st instant, a motion was carried for obtaining a return showing the number of licences issued to Asiatics from 1900 to 1910 inclusive. It was stated during the discussion, that there had been a great increase in Asiatics at

ders at the Cape since 1900, and that last year, out of 317 licences, 134, or 44 per cent. of the total issued, were Asiatics.

At question time, in the House of Commons, on the 22nd inst., says Reuter, Col. Seely read a long reply from the Transvaal Government detailing the treatment of Mr. Rustonjee in prison. Col. Seely stated that he understood that the Transvaal Government were not willing to regard offenders against the registration laws as first-class misdemeanants.

The Lourenco Marques Incident

Did the Deportees pay 5/- for Nothing?

An Official Denial

The British Consul at Lourenco Marques has addressed the following letter dated the 15th inst., to the Chairman of the British Indian Association: "In reply to your communication of the 12th inst., relative to statements made by four British Indians detained in Lourenco Marques on their passage to India that they had to pay five shillings to the prison authorities whilst no food was provided, I am directed by His Majesty's Consul to inform you that on enquiry being made from the Administrator of this Municipality it has been found that these statements are wholly inaccurate and devoid of all foundation; that food which was readily accepted was furnished these men, and that no payment of any kind was made by them or asked of them.

"I am to add that this is by no means the first of many inaccurate statements which have been made by British Indians passing through Lourenco Marques in the circumstances described, and I am to suggest that future allegations be received with the utmost caution."

In answer to the above, Mr. Cachalia has addressed the following letter, dated the 19th instant, to the British Consul, Lourenco Marques:

"Sir, I have the honour to acknowledge the receipt of your letter No. 61/10 M of the 15th instant. My letter was based on the information contained in a Tamil letter received by a member of the Association here from one of the parties. My Association is very careful as to a recurrence of statements made by emigrants.

"While thanking you for the suggestion that future allegations should be received with the utmost caution, I venture to state that the reply made to you by the Administrator of the Municipality of Lourenco Marques as to the matter is accepted as conclusive. And the Administrator himself is the prisoner? Did anyone take the trouble to see them? Under these circumstances, allegations made by a party to the case, and that the

statements passed to my Association are "wholly inaccurate and devoid of all foundation." If the inquiry was confined by the Administrator only to the officials in charge of complainants, it is clear that they would be interested in denying the statements, which might incriminate them or at least make them liable to remonstrance from their superiors."

Activity in England

Before the last mail left London, Lord Gladstone was approached on behalf of British Indians resident in London to receive an address at the hands of a deputation representing British Indians residing in the British Isles.

The following two questions were to be asked respectively by Sir William Bull and Mr. O'Grady in the House of Commons:

"To ask the Under Secretary of State for the Colonies whether the imprisonment of the British Indians in the Transvaal for refusal to obey the Registration Laws, still continues, and if it is a fact that Mr. Royce, a Natal-born Indian, a B.A., I.L.B. of Cambridge, and a Barrister of Lincoln's Inn has recently been arrested, tried and deported for being in the Transvaal without a Registration Certificate; whether His Majesty's Government will not take steps to correct so extraordinary a condition of things within the Empire?"

"To ask the Under Secretary of State for India what number of indentured Indian coolies are employed in Natal under agreement between that Colony and the Government of India? Whether the suicide rate among these coolies is correctly reported as being equal to 500 per million and if so whether he does not consider that fact demands immediate investigation into its causes? Whether His Majesty's Government will consider the desirability of stopping the exportation of coolies to South Africa, especially in view of the treatment they receive there and of the harsh conduct of the Government of Natal and the Transvaal towards their free kindred?"

Contents

	Page
Hand-Loom Weaving in India	101
London Passive Resistance Volunteers	102
Africa in Ancient India	102
From the Editor's Chair	103
Passive Resisters and their Treatment	103
Krugersdorp Locations Commission	105
Indentured Indians	106
Exonant Licence Appeal	106
Transvaal Notes	106
Items of Interest	107
The Lourenco Marques Incident	107
Activity in England	107

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

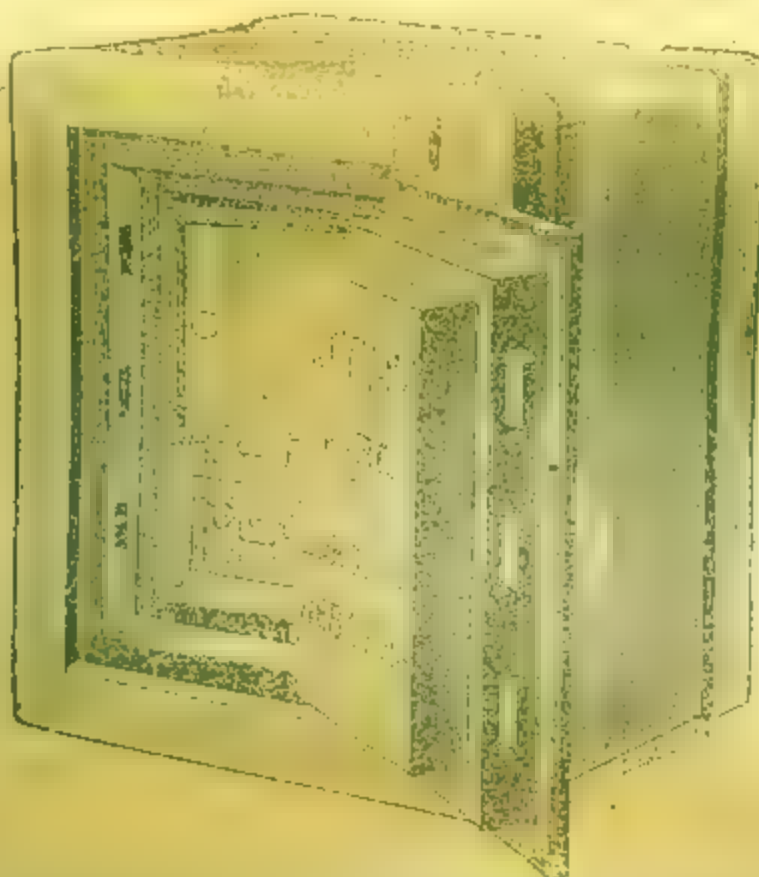
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany.

INDIAN CAPITAL--INDIAN MANAGEMENT--INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewelers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure their valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED

11, 175, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

WESTERN INDIA Army Boot and Equipment Factory, BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabl Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

હિંદવાસીઓની પહેલી ક્ષેત્ર!

નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની લિમીટેડ.

હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!

આ દુધ માથાપનાર કંપની હોદીઓની સુધીથીજ હજી ચલેલ છે. જેથી નહો. હોદી મામલાંજ
રહેશે એને લીધે હરેક હોદી આ સાહસને કિલેજન માપતુ' એ પેતાની ફરજ સમજશે. આ નાતથીઆ
દુધ હરેક હોદી પેપારીએ પસંદ કરેલું છે. તેમજ તેઓ પેપરના બધાએલા છે.

हिंद की पहली फतेह !

नातालीआ मीलक कंपनी, लीमिटेड.

हिंदी कंपनी ! हिंदी पैसा !!

यह दुष संश्रियाजी कांपते हिंदीकी मुहांसिही बनी है इस लिये सय भाषा अपने हिंदी कोमसेही रहेगा. यह उनी लिये सय हिंदी यह सभसकु मदद करना अपनी फर्स सभजोगे. यह नातालीया दुष सय हिंदी क्ताम सारकी मोलिया. सय हिंदी व्यापारीमों यह पथ पमंद किया है अंत वहीकु नीको कनेकु कबल किया है.

SAULT STE. MARIE, MICHIGAN, MAY 10, 1891.

25

24.6 13.

તેની હદયગી હૃદયાર કરવાની છે. ત્યારે

તેની હલકી હલપાર કરવાની છે. આરે
દ્વિદુસ્તાન કેમ લઈ જઈ શકે છે ? દરાંસ
વાલની સરકાર પોતાનો આવો નીચ
ખરાદો ખાંડીશ કોલોની મારફત પાર પાડી
ચકતી નથી. તેણે પોરદુગીઝ સરકાર
સાથે દરાંસ કર્યો છે. ને તેની મારફતે
પોતાની બુલમી મુરદ ખર લાવે છે.

કેવળ આટલું દેખીતું છે કે દરોસવાલની
મરકારને પોરદુગીઝ સરકારની સાથે કરાર
કરવાનો કામદેસર દરક નથી. આલુ કામ
પડી સરકારની સંમતિ વિના નજર ચઢ
કે. જે કાલે "સિન સંજો એવે. દરોસ
પોરદુગીઝ સરકાર સાથે કરેલા તે
તે કાલેનું કારણ યહા પડત. આનો
અર એ યહા કે પડી સરકાર પોલીસ
રજાતના મહિમાદેના જીતમને અટકાવી
સકાવી નથી. દરોસવાલથી હરે છે.
આમાંથી એ પચુ ચૂ ય નીકળે છે કે પડી
સરકારની સતા જીતમગારનો જીતમ કામ
કરવા, તેને મકલ કરવા, વપરાય છે.

આ સ્થિતિમાં આપણે શું કરવું ?
જો હિંદીમાં રામ હોય તો જેઓ બ્રીકજી
યજ્ઞ બેઠી ગયા છે તેણે પૂરી ઉત્કૃષ્ટ
કંઈ અદાલતોમાં જઈ મનસાફ મળવાનો
નથી. આપણા પોતાનાજ બળ ઉપર
આપણે ખુજવાનું છે. જેમ દરેકસવાજ
ની સરકાર વધુ જુલમ કરે તેમ આપણે
વધારે બેર, વધારે સહનું શકિત, વધારે
નિભેયતા અસાવવાનાં છે. મળ્યા હોવા
લડનમાં રાખત થાય એવું અમે મનઃકાંક્ષા
છીએ.

2015년 7월 14일

આચાર્ય દ્વિતીયું ધ્યાન અમે ત્રિચિના
વિચારો તરફ ખેંચીએ છીએ. જ્યોતે
તે વિચાર પસંદ આવે તેઓએ અમે
જલ્દામણ કરીએ છીએ કે તેઓએ તે
તરફ ખીન દ્વિતીયું ધ્યાન ખેંચવું.

હાલ કેટલાક વખત ધર્મ દીંદી સલા
મહીને દીંદુરતાન મોઢવી આપે છે.
આવી રીતે કેટલાક અહાલુ તત્ત્વોને
મોકલવામાં આવ્યા છે. અત્રાત્રાત્રા કેટલાક
દરિયા આક્રમકમાં નમેલા છે. કેટલાક
નાં બાળબચ્ચાં ટરોસવાસમાં રવડ છે
હાલ દીંદુરતાનથી અદક નહીં આવી હલ
તો શુ થાત એ હહી સદાત નથી.

જે હીંદીને હદખાર કરવામાં આવે છે

તેની અદ્યતનમાં તપાસ અર્થમાં નથી.

પણ ખાનગી તપાસ શરૂ છે. બપોરે

सामं सुप्रसिद्धं चरितं अपि न यत्

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible]

4월 22일, 1984년 4월 22일, 1984년 4월 22일

1963.

આપણે જે મુશ્કેલી વિચારવાનું છે તે

हिंदुस्तान मेकअप कनी पाठ सं. २३

મલગી સરકારને કાવંરેસર સત્તા પો માન

તેજ કાગળમાં પ્રમાણ સાહેબ આખર
જે ફરીયાદ મળે છે તે વિષે તેઓ લખે
છે. આ ફરીયાદ તેમને ડાહ્યા કરવી
પડી છે. આ બે સહેજેથી જુદાં જુદાં
લખે છે તેથી તેઓની પદ્ધતિ કેદી લાગે
છે. આવી આકાશના કાગળો કાપે
છે. તેને વગ ચઢાવે આપણે રહેણું પડે
છે. જુદાં જુદાં વગ લાગે લેવ તો તેના
જુદાં જુદાં મહીમા પડે છે. તેના જુદાં જુદાં
સંપ્રદાયો તો ત્યારે જ કે, ત્યારે જોતે
કેવ પડતાં લગી જુદાં જુદાં, અને પાછળ
ના તેના કાલ લીધે. એવી સદ્ગુણિ, ને
એવું જોર મી રૂઠમણી તેમજ ઇમાન
સાહેબને અમે ઇચ્છીએ છીએ.

વિલાયતમાં લડત સંબંધી હિલચાલ

તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરીએ મીસીસ હેર
અટ એસ. પોલકીંગહોરને મી. રીયપર
નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે. :—

• ટરાંસવાલમાં છુટ અને વાળખી દક
માટે લડનારા હિંદીઓની બહાદુર યોદ્ધાઓ
ને તેમની ધીરજ અને સહન શક્તિ માટે
મારા તરફથી શાખાથી આપણે, અને
તેમને હિંમત રાખવા મારી વતી કહેજો.
કારણ કે “ધરમે જય” છે. બહુ લાંબા
વખત પહેલાં તેઓ સુખમાં દિવસો
ગાળવા શક્તિમાન થાશે.

લડત “ટાઇમ્સ” ટરાંસવાલની લડત
ઉપર લખે છે કે:—હિંદીઓ ઉપર જે જે
કુખો છે તેમાં સરકારો ખાતે તેમની
તરફ જે વરતણક અધાવવામાં આવે છે
તે સુખ છે. હિંદી સરકાર આ બાબતમાં
વડી સરકારની મદદ વિના કશું કરી શકે
નહિ. અને વડી સરકાર સ્વરાજ્ય બોગ
વતાં સરકારો આગળ લાચાર છે. શહેન
સાહતની સલામતી સાફ આથી બીજો
બારે સલામ કેમ જણાવો નથી.

ટરાંસવાલના લડપણોની બહાદુરીના
ખબર નીચે ટીક કરતાં લડનારા “મીડીઆ”
મા જણાવવામાં આવે છે કે જ્યાં આવી
તરફનો આપ બોગ અપાય છે, જ્યાં દીક
રાંને જુદાં અને આપ બોગમાં કેળવણી
મળવી તે મુશ્કેલીથી મેળાય છે ત્યાં દાર
ની વાત કાલ કરી શકે એમ છે.

આમની સલામમાં સરવિચ્છવ સુવ નીચે
મુજબ મવાલ પૂજાના દત્તા:—રજીસ્ટર
ન થવાના પાંક માટે ટરાંસવાલમાં હિંદી
એને કેવ કરવાની રીત કહ્યું આજુ છે ?

મી. એસ. રાયપર મી. એ. (ફિલ્ડીંગ)
ને લીનકન જનના બેરીસ્ટરને રજીસ્ટર ન
હોવા માટે ટરાંસવાલમાં પકડવામાં
આવ્યા, અને દેશપર કરવા એ ખરું છે ?
રાજમાં આ બે વિચિત્ર મામલો આવે તેનો
અંત લાવવા વડી સરકાર કાંઈ પગલાં
નહિ લીએ?

મી. એ. ગરેડી નીચે મુજબ સવાલ
પૂછવાના દત્તા:—તાતાલમાં દેશના ગીર
મીડીઆ હિંદીને કામે લગાડવામાં આવે છે ?
એ લોકોમાં દર ૧૦ વાંખે ૫૦૧ માણસો
આપવાથી મરે છે એ ખરું છે ? ને એ
ખરું છે તો એ આંદાજોમાં તપાસ ચલા
વવાની જરૂર નથી? તાતાલ અને ટરાંસ
વાલની સરકાર છુટા હિંદીઓને જે ખરા
ખરીતે રખે છે તે બેતાં દક્ષિણ આફ્રી
કાને ગીરમીડીઆ પુરા પડવાનું બંધ કર
વાનું વડી સરકાર ડહાપણુ બરેણુ નથી
ધારતી?

દક્ષિણ આફ્રીકાના મવરનર લોર્ડ
ગેડરટનની લડનારા હિંદીઓ તરફથી
એક ડેપુટીએ મુલાકાત લીધી હતી,
અને લોર્ડ ગેડરટનને એક માનવપત્ર
આપવામાં આવ્યું હતું.

દેશપારો સંબંધમાં લખાણુ

કેનસલરનો કાગળ

લોર્ડેસો મારકસના ખીટીયા ફાંસને
તા. ૧૫મી મારચના રોજ એસોસીએશન
ના પ્રમુખ ઉપર નીચે મુજબ કાગળ
લખ્યો હતો :—

માર દેશપાર થનાર હિંદીઓને અહીં
સ્તીમર આવે ત્યાં સુધી કેદ કરી રાખેલ
તેમની તરફથી આવે ફરીયાદ કરી છે કે
કેદખાનાના અમલદારોએ તેમની પાસેથી
પાંચ પાંચ લીલીંગ બોગક બદલ લીધી,
છતાં તેમને કશો ખોરાક આપવામાં આ
વ્યો નહોતો એ ફરિયાદના જવાબમાં
કેનસલ તરફથી જણાવવાની રજા સહિ
છું કે આ સહેર (લોર્ડેસો મારકસ) ની
મ્યુનીસીપાલિટીના અમલદારને પુછતાં
જણાવ છે કે એ રજુઆત બીજકુલ
ખોટી અને પાયા વિનાની છે. એમને
ખોરાક આપવામાં આવ્યો હતો, ને તેમ
જો તે લીધો પણ હતો. અને તેમજો
કાંઈ પણ પૈસા આપ્યા નહોતા તેમજ
તેમની પાસેથી કાંઈ માવજામાં પણ ન
હોતા આવ્યા. આની સાથે કુ વધારા

માં જણાવું છું કે હિંદીઓ આ બંદરે
થી પસાર થાય છે ત્યારે તેઓ જે ખોટી
રજુઆત કરે છે તેનું આ પહેલું જ
દર્શન છે એમ નથી. હું સુચના કરું
છું કે ભવિષ્યમાં આવી રજુઆતો બહુ
સંભાળથી લેવામાં આવે.

એસોસીએશનનો જવાબ

ઉપરના કાગળનો મી. કાયડીવાએ
નીચે મુજબ જવાબ લખ્યો છે :—

આપનો ૧૫મી તારીખનો કાગળ
માન સહિત સ્વીકારું છું. જે માણસોને
પાંચ લીલીંગ દેવી પડી છે તેમાંના એક
જણે મારી એસોસીએશનના મેમ્બરને
તાબીલમાં કાગળ લખેલ તે ઉપરથી
મેં આપ પાસે રજુઆત કરી હતી.
ફરિયાદો ઉપર ખ્યાન આપ્યા પહેલાં અમે
બહુ ચોકસી કરીએ છીએ.

આવે ભવિષ્યમાં ફરિયાદો મેળવવા
બાબત ચોકસી કરવાનું જણાવ્યું તે માટે
આપનો આભાર માનીએ છીએ. તેની
સાથે એટલું જણાવવાની હિંમત કરું છું
કે લોર્ડેસો મારકસની મ્યુનિસીપાલિટીનો
એડમીનીસ્ટ્રેટર જે કાંઈ આ ફરિયાદ
બાબત જણાવે તે સંપૂર્ણપણે ખરું હોય
એમ નથી કહું. હું એડમીનીસ્ટ્રેટર
જોતે હિંદીઓને બેપલા ખરા? હું કહું
છું એકથી ખાતામાંથી ફાંસને એમને જે
વલા ખરા? આવી ચોકસી ન રખાઈ
હોય તો મારી એસોસીએશનને જે વાતો
મળી છે તે તદ્દન ખોટી અને પાપ
વિનાની છે એમ કહી શકાય નહીં.
ફરિયાદીઓની ઉપર દેખરેખ નાખનારા
અમલદારોના કહેવાથી એડમીનીસ્ટ્રેટર
જવાબ દીધો હોય તો દેખીતું છે કે તે
જો તો એ વાતને ખોટી જ કહે, કારણકે
એ વાત સાચી હોય તો તેઓ ગુન્હેગાર
અને છે, અથવા કાંઈ નહીં તો પોતાના
વડા અધિકારીઓ તરફથી ઉપકારને ખાત
ને થાય છે.

લાલમાં બહાર પાંસી એક “હુ-હુક
ઉપરથી જણાવ છે કે વડી સરકારે તેમાં
લીસેડમાંથી નીકળી જવાનો ઠરાવ કર્યો
છે. વડી સરકારના કાગળમાં બરેણાનું
ખરું રહેશે. વધુમાં જણાવવામાં આવે
છે કે તે લાગમાં અગરેજ સાથે મળીને
રહેનારો જે વડો છે તે મુદ્દાની સાથે
પોતાનું રક્ષણ કરી શકે તેમ છે. કેમકે
મુદ્દાને નખળો પડી ગએલ ગણવામાં
આવે છે.

લાહોરમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

દરાસવાલના હિંદી તરફ દિવસો

મી. પાલકની હાજરી

લાહોરમાં બરાએલી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગને હું કે હેવાથ લાંબા "પંજાબી" પત્ર ઉપર થી અને નીચે આપીએ છીએ :—

તા. ૮ મી ફેબ્રુઆરીએ લાહોરમાં બોલો હોલમાં એક ભુસ્ત્રા કરી અને ફોલોમંદ બહેર મીટીંગ મળી હતી. પ્રમુખ અરથાને બીનઅમલદારી યુરોપીઅન આગેવાન સર ડી. પી. મેસન બીરાન્યા હતા બંધી વરણના કેમવાલ મદરથોએ સભામાં હાજરી આપી હતી. સભાના ક્રમ કાળમાં તેમણે બહુજ ઉત્સાહ અને લાગણી બતાવી હતી. મી. પોલાકના ભાષણથી એમનાં હૃદય મળી ગયાં હતાં બધારે મી. પોલાકે દેશી આફરીકામ હિંદીની હવાઈનાં દર્શનો રજુ કર્યા હારે તે સાંભળનારાઓ અને સરકારી ખેતબ વાળાઓ પણ શરમ શરમતા પોકારો કરી રહ્યા હતા.

પ્રમુખઅરથાને સર ડેવીડ મેસન એનરેબલ મી. શાસીની દરખાસ્તથી બીરાન્યા પછી તેમણે ભાષણ કરતાં જણાવ્યું કે લેડીરમીથ બધારે યેશમાંથી છુટકું ત્યારે આનંદ બહેર કરવા સાર લાહોરના ટાઉન હોલમાં જે બહેર સભા મળી હતી તે નો પણ પ્રમુખ હું હતો તે વખતે ભાષણ કરનારાઓ લખભગ બધા હિંદી હતા તેમણે "આપણું" લક્ષ્યની ફોલો માટે પોતાનો ગરવ બહેર કર્યો હતો. કોષ્ટ એ "અગ્રેજી" લક્ષ્ય એવું વાક્ય વાપર્યું નહોતું. "આપણું" લક્ષ્ય એકવી રાજ્યબાંધત સુચવે છે તેવું વરણન કરવા ની જરૂર નથી. આમ જે ફોલોને માટે હિંદીઓ આટલા બધા ખુશાલી બતાવી ઉભા હતા તેનાં ફળ આજે તેમને કેવી રીતે મળે છે? અગ્રેજી શરૂ એરેજ રીવર કોલોનીને તથા દરાસવાલને ઉદાર તાબી સ્વરાજ્ય આપ્યું છે. લાઓ પાઉડે અને હમરો જવનો બોમ આપીને છોલેમાં સંસ્થાનો બોર લોકોને પાછાં આપ્યાં છે. મળ્યા માણસો આવી ઉદાર તાબાં થઈ માનતા હતા તેવું સમાધાન કરવામાં આવ્યું છે. પણ દીવગીર છું કે હિંદુસ્તાન સાથના વ્યવહારમાં એ ઉદારતાનો ગેરઉપયોગ થયો છે! હિંદીઓ નરક જે અવસ્થામાં વસવામાં આવે છે

અને સહેનશાસની રહત તરીકેના તેના દર છીનવી લેવામાં આવ્યા છે તે દર પાછા મેળવવાને હિંદી સરકાર અને વડી સરકાર પોતાની વગ ચલાવી શકે એવી રીતે આપણે એમને મદદ કરવી એ અપણી આજે ફરજ છે.

આટલું પ્રમુખે બોલ્યા પછી મી. પેલકે ભાષણ કર્યું હતું. તેમાં તેમણે પહેલાં નાતાલની ફરીકવ રજુ કરતાં કહ્યું કે હિંદી લાપના વિદ્યાન પંડીત કે મેલવી ત્યાં હાજર થઈ શકે નહીં. વેપારના પરવાના મેળવવામાં હિંદીને મેનજનસાફ થવ. કોષ્ટ પ્રકારના રાજ્યદારી દર તેમને મળે નહીં. મ્યુનિસીપલ દરો પણ નહીં. ૧૪ વરસથી વધારે ઉમરનો વિદ્યાર્થી સરકારી નિશાળમાં ભણી શકે નહીં. સરકારી નોકરીમાં ફાઇનાલ ફાઈનાલથી ચતુરી નોકરી પણ તેમને મળે નહીં. યુરોપી અનેને એસવાના કાળમાં પણ એસવા દેવામાં આવે નહીં, અને ટ્રામના અંદરના બગમાં એસવાની મનાઈ. ગીરમી દીવા વિના નાતાલની રિચર્ટ દરેકી થઈ હતી. તેમાંથી અવાવવા હિંદી મજૂરને જોતવામાં આવ્યા. તેમને ખોટી ખોટી ચાલવેથી બરમાવી લઈ જવામાં આવ્યા. નતાલમાં મરદોને અને તેમનાં ઓરત અને બાળકોને વીજુડા પાડવામાં આવેલ છે. તેવું પરિણામ બહુ બયંકર આવ્યું છે. કોષ્ટના કાન કાપી નાખવામાં આવ્યા છે; અને ઘણાને સખત માર મારવામાં આવે છે. ફરિયાદ કરવા બધ તેને કેદ માં પુરી મુકે છે. ગીરમીટ પુરી કર્યા પછી તે સ્વદંત્રપણે નાતાલમાં ન રહી શકે એ માટે ત્યાં રહેતાર ઉપર સખત માથા વેરો નાખવામાં આવ્યો છે. એ વેશ ન બરી રાકાય તો કાંતો પાછો ગીરમીટ આપે કાંતો હિંદુસ્તાન લાગી જવું પડે. હિંદીમાં તેને તાત બદલ રહેવું પડે. આથી વણી બંતની અનીતિ કરી માણસોને પોતાનો ગુમરો કરવાની ફરજ પડે છે.

એરેજ કોલોનીમાંથી તો હિંદીઓની વિરુદ્ધ ખોટી ખોટી વાતો કરી તેમને કાઢી મુકવામાં આવ્યા છે. લગાળેને અને હિંદીઓને હાજર કરવાનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું પણ તે વચન પાળવામાં આવ્યું નથી. કેપ કોલોનીમાં દિવસે દિવસે સખત હાવદાઓ ચતા બધ છે. અને ધંધાદારીઓ તથા ફેરીઆઓ ને પરવાનાન આપવાની પગલાંએ લેવામાં આવે છે.

દરાસવાલ આપ્યા દક્ષિણ અફઝિકાનો

મેલ છે. ત્યાં આરોગ્યના બદલાને ફોલો જુલમ કરવામાં આવે છે આ લખ સામે સલામતની લડત ઉપાડવામાં આવી છે. આ સલામતની લડતથી એક તો કોષ્ટની ઉપર જુલમ ગુબરવામાં આવતો નથી, અને હિંદીઓ માત્ર અપબોગજ આપે છે. બીજું એ છે કે હિંદી કેમ માં એકતા સારી બધી છે. અને ત્રીજું એકે ઓરતોએ અને બચ્ચાંઓએ પોતાનાં દેશ અને જાતિ ઉપર અપમાન અને અપાય ગુજરે તેના કરતાં પોતાના પતિ ઓ, બાઈઓ અને બાપો કેદખાનું બોથવે એમાં પોતાનો આનંદ મળ્યો છે. કેદખાનામાં દક્ષિણ આફ્રિકાના મુળવતની એને માફ આવે એવો બોરાક તેમને મળે છે. તેમાં વસ્તતા જુલમથી એક જણ તો મરી ગયો, અને બાંતરો દાડકાના ભારા તેના બદલ નીકળ્યા છે. આપણાં સલામતની એ દીમિત દારી મળા નહીં. દરબાર થયાથી વણી ફોલો પાવમાત્ર થયાં છે. તેમને મદદ કરવાની હું આપને અરજ કર છું તે આપ રચીકા-શો.

સાર પછીકારી સરકારને કોષ્ટો રદ કરીશાની અરજ બાબત, ગીરમીટીઆ બંધ કરવા બાબત, સત્ય પ્રકીની તોરીક કરવા બાબત, તેમને મદદ કરવાં કંપીટી નીમવા બાબત. ફરાવ પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

સર પ્રતુલ ચંદ્ર એતરજીએ ભોળણ કરતાં જણાવેલ કે જો અગ્રેજી સહેનશા કાતને હરતીમાં રાખવું હોય તો સંસ્થાન વાસીઓ હિંદી તરફ માયાથી વરને એવો ફરજ તેમણે સમજવી જોઈએ. તે કપ રાંત ઓન. મી. શાસી, ઓન. મી. શાદી લાલ, ડા. જે. આર. ઇર્વીંગ, પંડીત રામજનહત, મી. હરકીસનલાલ, મી. અબ્દુલ અઝીઝ, મી. ફુનીચંદ અને લાતા ધરમદાસ સુરી (વગેરે)એ ભાષણ કર્યાં હતાં. પ્રમુખે કાળામાં પૈસા લરવાની માગણી કર્યાથી લગભગ આઠસો રૂપીઆ ગુરતજ લરામ ગયા હતા. સારખાદ પ્રમુખનો અને મી. પોલાકનો આભાર માની સભા વરખાત કરવામાં આવી હતી.

મેલટોનો (કિપ)થી એક લખનાર જણાવે છે કે આ મામમાં હિંદીની માત્ર નજર હકાને છે, છતાં તેઓ પોતા પોતામાં સખ બાજરી શકતા નથી એ હિંદીગીરીની મદ છે.

સત્યાગ્રહીની જેલની સ્થિતિ

જેલના અધિકારીનું જવાબ

પ્રશ્નનો જવાબ

દરસવાજની જેલના વડા તરફથી બિડીશ ઇન્ડિઅન એસોસિએશનને નીચે મુજબ જવાબ મળ્યો છે :—

મી. પારસી રસ્તમજીને ફેદખાનામાં જે તકલીફ પડેલી તેને કમતો કમળ આપે ફેલોલીઅસ સેક્રેટરી ઉપર જાણ્યો છે તે નો ખુલાસો થવા સાથે તે મારી ઉપર મોકલવામાં આવ્યો છે. જવાબમાં હું માનપુરવક જણાવવાની રજા લઉં છું કે જ્યારે મી. રસ્તમજીને જેલમાં લખાઈ કરવામાં આવ્યા ત્યારે તેઓ “મેદોશ્વિ” થી પીડાતા હતા. અને એટલા સાથે તેમને સાદુ અને બેદુ કામ દેવાતે; હુકમ થયો હતો. ડાખી આંખ ઉપર શેળો હતો. તે પશુ ઇલાજ કરવાથી સારી રીતે સુધર્યો હતો.

મી. રસ્તમજીએ જાપાઓમાં જે કામળ પ્રગટ કર્યો છે તેનો ખુલાસો નીચે મુજબ આપવાની રજા લઉં છું.

(૧). માણમાં બેસાડીને જે મુન્દેશ રાને ડીપકલુકમાં લઈ જવામાં આવે છે તેમના પગ બેડીથી બાંધવાનો રીવાજ છે. મી. રસ્તમજીને તેમ કરવા દેવા કે નહીં એ બંધો વખત પીતી જવાને લીધે માદ નથી. એ બાબતમાં ગવરનર પાસે એણે ફરીયાદ કરી નથી.

(૨). દાખલ થતાં મી. રસ્તમજીની વધક તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેમને સાર ખોરાકમાં ખાસ ફેરફાર કરવા જેવું ડાક્ટરને જણાવ્યું નહોતું. ડાક્ટર એસિયાટિક ફેડીઓ તરફ એવઢ્ય આપા વાપરતો જે વાત તપાસ કરતાં ના પાયાદાર જણાઈ છે.

(૩). મી. રસ્તમજીને જે કે પથર ફેડવાનું કામ સોંપેલ હતું પણ તેને સખત ગણુવામાં નથી આવતું. કારણ કે તેને કામથી તાલીફ કરવામાં ન આવતી. તેનાથી અને તેલકુજ કામ કરવાનું હતું. વળી ગમે ત્યારે એને કસ રત કરવાની છુટ હતી.

(૪). મી. રસ્તમજીએ ડીપકલુકમાં બહુવાર આંદોળીની ફરિયાદ કરેલી, તેની દરેક વખતે તપાસ કરતાં ડાક્ટરને તેની ફરીયાદને નજર અવગણવાવાદાર જણાવ્યો. વળી કરનાર અભિયન જેલમાં

પ્રથમ ત્રણ મુજબત જેલર પાકારે કપડે પહે કપ જવામાં આવ્યા, અને વળી તેમને કંઈ રંગ દરદ નથી એ તેમને તરતો ત મળ્યો એ બુકને માટે અભિપ્રાયને દેશ અભિયો તરફ.

(૫). મસ્મજીરત પારસીઓ રાત દિવસ પોતાનું માનુ ડાકા રાખે છે એ ખરું છે. પણ જેલમાં પોતાની મનમજતી ટોપીજ પહેલેને બરે જેલની ટોપીથી ચકલી લેવા એમ મને ખબર મળેલ છે.

(૬). ની રસ્તમજીને જેલના સખત દરેએ કડી પીડના નથી. એમની દરે બંને અને અમને કંઈ દર વખત ઘટ્ટુ ખાન દેવામાં આવતું છે.

(૭). જેલમાં રાખેલ નેધિ બંધાઈ એમનું વગન ડીપકલુકમાં સાડી એમ ફીસ રતલ - ઘટ્ટુ છે. તમારા લખેલ તેતેર રતલ ઘટ્ટાની વાત સાચી નથી.

(૮). સત્યાગ્રહીએને ડીપકલુકમાં ગદા સાથે રડી શકે એટલા સાથે રાખવામાં આવે છે. ત્યાં તેમણે પોતાની સખત મજુરીની સખ માન જોગવવાની હોય છે.

(૯). હોદી મુન્દેશરોએ પેતાના વારા મુજબ ‘બક્ટ’ કાઢી જોઈએ. જે એ દુકમ ન માને તેમને સખ કરવામાં આવતી.

(૧૦). તેની સામાન્ય સ્થિતિની બાબતમાં માટે જણાવવું જોઈએ કે છુટતી વેળાએ ગવરનરને એણે ફરિયાદ કરી નહોતી. માત્ર જાનીમાં અને વાંસામાં એને કરદ થવું હતું તેની સંજાળ બેવાઈ નથી એટલીજ એની ફરિયાદ હતી. પોતાની વધીક સરખી જેલમાં એણી થઈ ગઈ તેથી પોતે રાજ થયા એમ જણાવું હતું. કામ ગતી શકે એટલુંજ કસવના હતા. માત્ર જોદાન્સખરગની જેલમાં લઈ જતાં પહેલાં એ દિવસજ એક દરેગાએ એની ઉપર કામ કરવાની સખતી કરી હતી.

મી. બાબાજીદની બાબતમાં જણાવવા કે તા. ૨૬ નવેમ્બરે તેને મરડો થયે હતો. તેથી તેને કસપીતાલમાં લઈ જવા માં આવેલ. ત્યાં એની ગરમી ૧૦૨ ડીગ્રી મપાઈ હતી. ઇલાજ કરતાં તેઓ ૧૫ દિવસે સારા થયેલ સરખાવું કરદ એવું છે કે તેથી માણસનું વગન ઘટી નવલ.

ફેડીઓનું વગન અવારનવાર કરવામાં આવે છે. બહુજ થી જતા જણાય છે. જેની હુ માનકની સખત શાય કહ્યું પોરાક-ચિંતે મણા ડાક્ટરોએ સારો અભિપ્રાય આપ્યો છે.

પણ દિવસીરી ઉપર છે. જેલના નાસતાના વખત પછી તેમને કપ જવામાં આવ્યા થા એમને તારનો નથી મળ્યો એ વાત ખાન બદાર રડી ગઈ. એમણે પોતે એ જણાવી હોત તો એ વાત ખાન બદાર ન જત. તેજ દિવસે બીજા ખાણાં એમને નિવમસર મળ્યાં હતાં.

વેલકરરડી આવેલા ફેડીઓને પોતે તો કપમાં બદલાવાં પડે છે અને તે વખતે કરન ચુકા ટોપી અને વેગ મુજ પડ્યા પડેલાં તેમને ડીપકલુક મેકરી દેવામાં આવેલ.

એસોસિએશનનો જવાબ
મી. કાચીઆએ ઉપરનાનો નીચે મુજબ જવાબ વાળ્યો છે :—

તમારા કમળની પહેાંચ માનસહીત રડીકારું છું. મારી એસોસિએશને આપે જે ખબરો આપ્યા છે તેથી આ આર માનું છું. મી. રસ્તમજીને પગમાં બેડી નાખી લઈ જવામાં આવ્યા હતાં એ તો બહુા હોદીએએ જોયેલું. તેમણે તેજ દિવસે અમને એ બાબત ખબર આપેલ. ડાક્ટરના અભિપ્રાય બાબત જણાવવાની હામિત કરું કે વેલકરરડ ના ડાક્ટરે તો મી. રસ્તમજીને ખાસ ખા સક આપવાનો હુકમ કરેલ. વળી ડીપ કલુકના ડાક્ટરે અપસા હો વાપરેલ એ પશુ સક વગરનુંજ છે. કારણકે ડગલા બધ સત્યાગ્રહીઓ એ વાત કહે છે તે ન માનવા જેવી ન ગણાય. એ અમલ દારે અગેજ્ય રાખેલો વાપરવતું ઘણાખરા સત્યાગ્રહીઓ કહે છે.

મી. રસ્તમજીને કસરત કરવાની રજા મળી એ પાછળથી થયેલ. મી. રસ્તમજીના ધરના ડાક્ટરનું સરડીરીફ્ટ જેલના ડાક્ટરનો મત ખોટો છે તે દેખાડવાને રજુ કરવું પડ્યું છે. મી. રસ્તમજી હજી સાગ્ન થયા નથી અને સારવાર હેઠળ છે.

મારા નમ્ર મન મુજબ ટોપી પહેરવા માં બંધનું ફરમાન છે કે નહીં એ મી. રસ્તમજી પોતેજ સારી રીતે સમજી શકે. પણ ફરિયાદીનો મુદ્દો મી. રસ્તમજીની ખાસ ટોપી લઈ લેવામાં આવી હતી એ નથી. ત્યારે ત્યારે ગવરનર કે બીજે કોઈ આવે ત્યારે એને ટોપી ઉતારવાની ફરજ પાડવામાં આવતી હતી એ મુદ્દાની ફરિયાદ છે. વેલકરરડ અને હાઉરપુરમાં

ફરિયાદ છે તે એકલા ડીપાર્ટમેન્ટમાં જઈ શકે એવી નથી. બેઠકદરેકમાં એમની જોડ શરૂ થઈ ત્યારથી દમસ્કા સુધીમાં એટલું વજન થયેલું છે. મી. રૂસ્કોની ચરખી એકી થઈ એ વાસ્તે એ ખરેખર બહુ આગ્રહી છે પણ એમાં એના ચારીની સામાન્ય તંદુરસ્તીને બહુ ખમણું પડ્યું છે એ બાબત રાખવા જોવું છે.

પર્યા સત્યાગ્રહીઓ એકઠા કેકાણે કાચે રહી શકે એટલા સારૂ એમને ડીપાર્ટમેન્ટમાં રાખવામાં આવે છે એ માટે અગ્રાર માનીએ છીએ. પણ ખીજી જોડે કે જે જન્મ કેદીઓને વાસ્તે નથી ત્યાં દર માસે કેદીઓ કામગીરી સમીપે રહે છે તેમજ મિત્રોને મળી શકે છે, તેથી હક ડીપાર્ટમેન્ટમાં સત્યાગ્રહીઓને મળવો જોઈએ. હાલમાં તેમને જન્મકેદની જેમ જન્મ માત્ર સુધી કામગીરી સમીપે રહે મિત્રોને મળવાનો હક નથી.

જોડે ઉપકાતની બાબતમાં પણ સલામત શરૂ થયો તે પહેલાં દેહીઓની લાગણીને ખાતર તેમને એ કામમાંથી મુક્ત કરવા. ડીપાર્ટમેન્ટમાં તેમને લઈ જવા પછીજ તેમની ઉપર આ તકલીફ નાખવામાં આવી છે. જે સત્યાગ્રહીઓને ખાસ હેરાન નગ કરવા એમ સરકાર નો પ્રસાદો હોય તો આ જોડે ઉપકાતનું કામ હોડી દેવું જોઈએ.

જોડે સપ્ટેમ્બરમાં જોડના મરનર આમળ પોતને સાંભળેલી સહન માટે મી. રૂસ્કોને પકાર મન્યોદતો એતદન ખરૂં છે; કારણ કે મરનરને જાતે ત્યાં તેની ઉપર મહેરબાની રાખેલ. પણ ડીપાર્ટમેન્ટને એ લાગુ પડ્યું નથી.

મી. બાવડીની ફરિયાદ તો સરકારે કમીશ રાખી એ ફરિયાદનું ગંતીરપણું એટલા વાસ્તે છે કે એના ગાદાની ચત્ત ત્યાં સુધી એને બહુ તાત આવે; ત્યાં સુધી ગાની વડી, અને ઉઘાની લીધી. મારી એસોસીએટન હજી જાણવું છે કે સત્યાગ્રહીઓને પૂરું ખાવાનું મળતું નથી અને પી નથી મળતું એ તો વધારાની સગ છે એવા સંદેશ જોડમાંથી રોજ આવે છે.

મી. જોસફ રોવપન અને તેના સાથીઓને ઉધરે પગે અને ઉધરે ગાયે માથું પડ્યું હતું અને નાસતા વિના બહુ પડ્યું હતા તે એ બાબતની ખુબ સદાકાર કમીશ કરે છે એથી મારી એસોસીએટને લોકો માથે છે.

ઉપરમ આશા તમને હું કેવી આ

વા બાબત અને મરનરના કરવા તથા મિત્રોને મળવા બાબતની જે ફરિયાદ છે તે કમીશ થઈ જવાનું હોવામાં આવશે.

એક અનાવીલ અહસ્થનો બુરસો

પોતાની કેમને અરજ

મહેરબાન (કેપ) થી મી. બીમરાય કમીશ છે કે :-

હું અને અનાવીલ છું. સ.ઉચ આફ રીકમાં કમીશમાં કમીશ પડ્યો અને વસા દશે. અનાવલા સુતના પાંચના કહેવાય છે. જતાં મારા બહુઓમાંથી કેટલું પણ નામ પસંદ નીકળતી હતી મને બહુ નામની કમીશ છે. અને વિચાર થાય છે કે અનાવલાઓ જેઓ મુકદ્દમાં પારવા અને રવાન વિચારના કહેવાય છે તે જોડ કેમ છે કે જુદા વિચારના અને દલકા થઈને એસી રહ્યા છે? મા મારા બહુઓને કહેવાતું કે તમારે તમારું સુચનન દેખાડવાને આ વખત છે. તમે તમારો યાવ, અને તમારી જનુનીનું નામ રાખો, અને તમારી માતાનું દુધ લીધાને. પણ અનાવલા હજીજ જાણેલા વધુ છે. માટે આવા વખતમાં જે તમે તમારા દેશને નહીં મદદ કરશો, અને તમારી બહુ દુધીયો માતાનું દુધ નહીં લીધા વશે તો ક્યારે લીધાવશે? કેકાનાં વર અગિયમાં અને બાલડીઆમાં તમે તમારું શુર જણાવશો?

મારા વડાલા બહુઓ, તમે તમારો યાવ, અને આપણી જાનનું નામ રાખો, અને માતાનું દુધ લીધાને.

કામ સવાત પુછશે કે લખવાનાં અને કેમ તમારે નથી થતો? પણ હું એજ કમને વાસ્તે માફ થઈ અને લખો છોડી આમે મામ કરવા નીકળતાં છું અને રૂપ વા લીધીને કેકા તમારે કરી જવાર છું. અને કરાર કરે, અને મને તે કામમાં ફોલો મળે એવી આશા રાખું છું.

મહેરબાન અને નામકમાં આપણું કામ નામકમાં કમીશ જાણેલા છે, નામકમાં કામ આપણે જોડીજ મારવાના છે કે જરૂરનામ તમને સારી સુધે જાવું અને તેઓ તેમની માતા

જોહાનસ'મરમ

[અમારા ખાસ પ્રતી લેખી તારાથી.]

સે મવાર.

સ્થાનીક પારલામેન્ટ

જોડસ ફી એપીલે મળે એવી નોટીશ મેકેટમાં નીકળી છે.

મી. મોરગન

મી. મોરગન જોડે મી. રાજુ નામકની જગ્યા એસોસીએટની જોડીસમાં લીધી હતી, તે પકડાયા છે. તેની બહુદુરીનું બાબત થઈ શકે તેમ નથી. બહુ જોડે તે જોડે સરપના દરમાં કાચ નાખ્યા જોડે કર્યું એમ અલસામદી માની લેશે. તેને કેટકોડે શુરખની ઉપમા પણ આપી હતી. મી. મોરગન પાતળું બીન સમરે છે તેથી (પકડાયા તેને) બહુ બહુ લીધી વધારી લીધું છે. તે સાથે મી. મુતુ નામકર. મી. વીરા પીડે, મી. માર્કે દત તથા મી. મુકામ મદમદને અલ્ટી પ્રીટી રીયા હદપાર કરવા લાઇ અવામાં આવ્યા.

મી. વીજ પીડે બાવીસ વરસના અહીં ના રહીશું છે. તેની જોડે વિગેરે અહીં છે. તેને પણ વરસ થયેલાં હોવા જોઈએ. પોતે ડચ સરકારના નોકરે હતા. તેને હજીજ, ફરેય, તથા ડચ બાપનું જાન છે. તેથી સરદીરીકેટ બાબતું છે. પણ તામીશ કેમના નવા જુરસામાં કાઇ દવે કથી નિસાની સર કરને આપતા નથી તેથી હદપારનો કુકમ થાય છે.

તેનીજ રિયનિ મી. મુતુ નામકર તમ. મી. જોડીદવની છે. મી. મુરગનને તાત મોકલવાનો કુકમ થયો છે. બાબત ને લીધતાં મેં કલશે.

જે બુરસો તામીશ કેમ પતાવી રહીએ તે ખીજી કેમને જાંખપ લગતનાર છે. તામીશ કેમની અરથી લીમત પણ જે ખીજી કેમને બતાવે તો અમારે લગત પૂરી થાય.

પણ પૂરી થવામાં શો કાપડો છે એવો સવાલ કાઇ પુછશે. એ પણ કીક સવાલ છે. લગત લખવાથી જોડો લગત છે તેને અને જોડો તે જોડી રહે છે તેને તથા ખીજા લીધીને કાપડો છે. એટલે જોડો લડે છે તે નિર્ધારીત રહી જડી રહે છે. જતાં માણસોને રવાનાપ દુમેમાં દુખને સ્વતંત્ર જોડને મળે છે તેથી લગતને જાંત જોડવા કાપડ છે.

મી. કમિસાહીમ જોતાશ

આ તેની પાંચમી જોડ હતી. તેની ત્રીજી પત સરસ છે. અને તે જોડમાં છે. બીજાઓના સમાચાર પણ સરસ હોય છે. તમામ ફેદીઓની તપાસના કાંડ રહે છે.

માંગવાર

દેશપાર

નીચેના દોહોને દેશપાર મધ કારે કરવામાં આવ્યા. તેઓને દેશગોઆમે રહેતે લઈ જવામાં આવશે. મેસરસ આર. એસ. સી. પીતે, પીરા મુદુ, સામી કારદન, ડી. કંદા સામી, એસ. કુપુ સામી નાહુ, રામ સામી મુદુલી, વેંગરસામી પીડે, પેરમલ વેલુ, કનકા પડીયાચી, સુઆયા નાહુ, નરસી મુદુ, છ. એસ. ફાંસીસ, કે. મહમદ, એવોદા પડીયાચી, વરચન એડીઆર, વી. રાજુ નાહુ, મુદુ મુતીયન, અને ચીનીયા એવોદન. આ માંના કેટલાક બહેલા છે, કેટલાકનાં બાલ બચ્ચાં પાછળ રહ્યાં છે, ને કેટલાક નાતાલના છે. ઘણાંપણ બધાંયે મરજી માત રજીસ્ટર લીધેલાં છે.

ગોરા સત્યાગ્રહી ?

ગોરા સત્યાગ્રહી બાપ એવું તે બને નહીં, છતાં દમજા તેવી હીલચાલ ચાલી રહી છે. કાળા લોકો ને કડીવા વિગેરે નું કામ કરે છે તેઓને અટકાવવાને ખાતર ગોરા કારીગરો પોતે જનાં કાળા કામ કરતા હોય ત્યાં કામ બંધ કરવા માગે છે. આમ કરે તેની સામે આપણે કંઈ કહી શકતા નથી. પણ હોદાવે વિચારવાનું છે કે દિવસે દિવસે આપણે ગોરાના વસીલાથી સ્વતંત્ર રહેવું પડશે.

બુધવાર.

કુગરસડોરપના લોકેશનનો માકાજ

આ લોકેશનની કમીટીની છેલ્લી બેઠક થઈ મુકી છે. તે કમીટી આગળ માછ કમીસનર મી. મરજી જુઆની આપી. તેમાં તેણે બહુ તોણાછ તથા ઉક્તાછ વાપરી છે. તેમાં એણે પુરાવો આપ્યો કે હોદીને લગાઈ પહેલાં કહાડી મુકવાની જવાબ હતી. જો લગાઈ ન ચાલી હત તો નીકળી જત. હોદીને વિરે બોલતાં તેણે બાપી બેહુદીરીતે 'કુલી' એજ સબ્બ વાપરેલો. તે બાધ સાદેજ કહે છે કે હોદીને ને લોકેશન આપેવું તેનું કારણ એ હતું કે ઉમેજી સરકાર વચમાં પડતી. મંડન કનવેનશનને લીધે માછ સરકારથી આગળ ન જવાવું આગળ ગત્ય તે કમીટીના એકાદી આડો આવે. મી. મરજી મરજી છે કે આ બે વાત હવે તાર

તથી એટલે 'કુલી' ને ટુરન હોંટી કરાવવા એટલે. તેઓને કહાડવા બાબત આમ તમારો રિગેર અને છે એ તેનાથી સમજાવું નથી.

મસજીની બાબતમાં પણ ને અધિવેક થી બોલે તે ને કહે છે કે મસજીની અમીન આપની વખતે તેણે શું વચ આપેલું તે પાઠ નથી નાખ્યું. 'કુલી' ની બાબતમાં પાઠ રાખવાની ફિકર તે પોતે કરેજ નહીં. મી. રીડોફના જવ. બમાં વળી તેણે કહ્યું કે જો કંઈ વચન લોકેશન નહીં ફેરવવા બાબત તેણે આપ્યું હત તો તે સમાનવાર તેવું લેખન હતું. આ પુરાવો બધા વાંચવાલાયક છે. તેને મુખ્ય બાવારથ મેં આપ્યો તેજ છે લોકેશન ઉપર થક તો પુરી આવી છે. તેને બચાવવાની હોદીમાં દિમત બાધ એ. હોદી જો નહીં ખસે તો તેને ખસેડવા મુરકેલીની વાત છે. જો લોકેશનમાં વસતા હોદીમાં સંપ હશે તો તે લોકેશન બચાવે જશે. નહીંતો ગએજુજ સમજવું.

મી. હાજી દાદામીયા

તથા મી. ઇસવ મહમદ કેલીયા ચારસ ટાઉન હાથાર ધએજા તે પછા દાખલ થઈ ચુક્યા છે.

નાતાલનો ટુકડી

હવે નાતાલથી આવેલામાંથી ગાદીમાં મી. મહમદ ઇમરાદીમ, મી. આચારીય, મ. માણીકમ તથા મી. પોલ રહ્યા હતા.

પાછળથી તેમાં મી. આચારી, મી. સુયમની આચારી, મી. માણીકમ પીડે અને પડાયા. તેની સાથે બેઠકમજરગ ના મી. આના પણ પડાયા છે. મી. મોતન તથા મી. નારસી મે આખર દેશ નીકાલ થયાના છે. બન્નેયે મરજીવાત રજીસ્ટર લીધેલાં છે.

મી. ચેડીયાર

જે તામીલ સોસાયટીના જુજરગ પ્રમુખ છે તેનો દીકરો જ વખત જોડ જઈ આ વેસ છે. હવે તે હીદુસ્તાન ગય છે

આમની સભામાં સવાલ

મી. હાતમજી બાબત આમની સભા માં સવાલ પુછાયેલો તે વિરે તાર અહીં ના જાપમાં છે. તેમાં કરનલ સીલીયે દરજિવાલની સરકારનો લાંબો જવાબ વાંચી સાંભળાવ્યો. વળી કરનલ સીલીયે કહ્યું કે "દરંસવાલ સરકાર સત્યાગ્રહી ને પહેલાં વરગના ફેદી નથી મૂકી શકતી." આમાં શી નવાઈ. દરંસવાલ સરકાર એમ કરે તો શકી સત્યાગ્રહને કેમ તોડી

શકય. એ અંધળી સરકાર જાણતી નથી કે સત્યાગ્રહ તેનું તેડવું તુટે તેમ નથી. કરનલ સીલીયે જે જવાબ દેવાનો હતો તે તો રડી સરકાર શું કરવા માગે છે તે હતો. હીજરવ પણ હમેશાં કહેતો આવે છે કે સત્યાગ્રહ એ કાયદેસર હથિ માર છે. પણ તે તો ગોરાને સાર હશે ?

માંગરોલમાં સભા

માંગરોલમાં બહેર સભા સત્યાગ્રહી એ સાર બસાયેલી. તેમાં મી. છોટા લાલ પ્રેમજી પ્રમુખ હતા. તેમણે હરવ તકત મોકલી છે.

નાતાલોઆ મીડક કુ. લોમીટડ

ડરબન ઇડિઅન ચેમ્બર ઓફ કોમરસ ના પ્રમુખ વતી મી. પી. વી. સંઘવી તા. ૧૬મીએ લખે છે કે :—

"વીન'તી સાથે લખવાનું કે આપે નાતાલીઆ મીડક કુ. લીમીટડની બાબત જે આરટીકલ જાહેરો તે બાબતમાં પહેલું શીપ મેન્ટ ના. ૫મી એપ્રીલના રોજ ૧૫૦૦ કેસ આવશે એમ લખેલું છે તે બહુ થઈ હોય તેમ જાણાય છે. પહેલું શીપ મેન્ટ તા. ૨૫મી એપ્રીલના રોજ ૫૦૦ કેસ આવશે, અને તા. ૫મી મે ના રોજ ૧૫૦૦ કેસ આવશે."

કુ. વિવેના રજુ બાવરોમાં તેઓ જણાવે છે કે—શેરોની માગણી સારી થઈ છે. બેઠકમાં એટલી બધી અરજીઓ આવી ગઈ છે કે તેઓ રસીદો આવતા સોમવારને રોજ અરજદારને આપી શકશે.

વિશેષ એવું જણાવવામાં આવે છે કે નાતાલીઆ મીડક કુ. ના શેરોની કોમિત પાછળથી વધી ગઈ હતી, અને કેટલાક શેરો પા. ૧ ને બદલે તેથી વધારે લાવે વેચાયા હતા.

ડરબન ઇડિઅન ચેમ્બર તરફથી તા. ૨૧મી એ કુધ પુર પાડનાર કુપનીયર કેપટાઉન નીચે મુજબ તાર કરવામાં આવ્યો છે :—"નાતાલીઆ મીડક કુ ના શેરો માટે ડરબનમાંજ શેરોની માગણી ન પુરા પડે એટલી થઈ છે. હવે બીજી જગ્યાનાં પરિણામ તો હાલમાં આવ્યાં નથી. હવે ફતેહનો આધાર ટ્રસ્ટેટર (કુધ પુર પાડનાર કુ. નું નામ) ઉપર છે, કુધ સંતોષકાંક અને બીજા કરતાં સરસ જાનવું આવે તે માટે તમારે આવી કરવાની છે. બધા મીતે કરદારી મુખાંક બાધી."

લડત વિષે ગજલ

આ ફુનીયનો, પેદા કરનાર,
ખુદ છે તો, અમે છઠ્ઠાએ.
કપાતમાં પણ, માલીક પાસે,
હિસાબ દેનાર, અમે છઠ્ઠાએ. આ.
અમે હીધું, તમે લીધું,
અમારું એકું, ખધું પીધું,
જતાં જુલો, ગયા છે તો,
મેલું દેનાર અમે છઠ્ઠાએ. આ.
આ ડચની જેલમાં બરનાર,
હાથપાના હાર, ગીરો ધરનાર,
દેહ અરપણ, વળી કરનાર,
એવા દાતાર અમે છઠ્ઠાએ. આ.
દાથ કડી નાંખે, બેડી નાંખે,
જુખ્યા તરવા પુરી રાખે,
મેલીનું પાણી નહીં ઉતારે,
એવા વીરલા અમે છઠ્ઠાએ. આ.
ધેરો મારી ધરમ પળાવે છે,
ને "મારસ" છે અસારો છે,
જતાં નહીં મીથુ તથા કહેનાર,
સત્યામહીઓ અમે છઠ્ઠાએ. આ.
બેક લેમ કહો, ચાકેલા કહો,
ખીધેલા, ચા બાગેલા કહો,
જતાં એ માંદના કહો,
સુંદર મુખજા અમે છઠ્ઠાએ. આ.
વચન આપેલ, અમે લેશું,
કસુ મો પાછ, સદત કરશું,
નવા અપ્તરા, અહીં અજમાવ—
નારા પણ, અમે છઠ્ઠાએ. આ.
હીંદમાં હાખત થવા દેનાર,
વધાવી પણ, અમે લેનાર,
ખમા ખમા, હતા કહેનાર,
તે પણ આજ અમે છઠ્ઠાએ. આ.
દિવાનો છે, ને દીવાનો,
પરવાનો તો, તકડી માનો,
અમારું દહ, બેસક દીપક,
પતંગ તેના અમે છઠ્ઠાએ. આ.
હસલામી કહો, કે હસાહ,
હીંદુ, પારસી, એકજ બાહ,
નાતે, ગતે, અને રાતે,
અસલ હીંદી, અમે છઠ્ઠાએ. આ.
વચન આપી ગયે ફસડી,
સમટસની ડાગળી ચસડી,
ખંદા બેઠા, નહીં ખસડી,
એવા મદો અમે છઠ્ઠાએ. આ.
અધાપો છે, જતી આંખે,
કાળ બેસવાની કાં કાંખે,
નાખીને જેલ, લીલા વાંકે,
કેડી, પણ આજ, અમે છઠ્ઠાએ. આ.

હતા એક રોજ, અમે શીરતાજ,
તમારા તે, થયા મહેતાજ,
"સ્વરાજ" સપનામાં આવે આજ,
એવા સાવજ, અમે છઠ્ઠાએ. આ.
હતા ને આજ, છુધી છઠ્ઠાએ,
બલો તો છે, જતાં કહીએ,
તમે જેમ હીંદમાં છે, તેમ,
અમે મહેતાજ, અહીં છઠ્ઠાએ. આ.

હીંદની મદદથી એક ચમત્કારીક ફાયદો

મેટરનથી તા. ૨૨મીએ મી. પીરબાઇ
લખે છે કે:—

ધણ વખત થયાં હું જોતો આવ્યો
છું કે ગીરમીટીઆ મજુરોની પહેલી ગીર
મીટ પુરી થઇ કે ખીજ વખત કામ મેળ
વવા સાડે પચુ ૨૩૫ પૃષ્ઠ. કોઇ
એકને ખીજ બચાવે કામ મળવું, અને
ધણપરને પાછા પેલાના જુના ધણી
પાસે કામની માગણી કરવી પડતી.
ત્યારે તેમને વચરદરકારે વધુમાં વધુ ૧૬/-
પચર અને ૧૬ રતલ રેશન (ચાવલ અને
પુષ્ટ મરીને) માં કામ આપતા.

હાવર્થ આ તંદ્ર મેરાઓ (જેને
મજુરની જરૂર છે) માં ગમરાહ નજરે
આવે છે. અને જેની ગીરમીટ ખલાસ
થઇ છે તેને ૨૦/- નો પગાર અને ૨૦
રતલ રેશન અને ચાલુ પચારે એક આદ
વાડીઆની રત્ન(આસાએશ સાડે) આપતા
કમુદ કરી પાછા કામે માગવીની એકર
કરે છે કેટલાએક મજુરો કાલ તેમાં
જોડાયા છે, અને માલીકો માનની નજરે
જુએ છે. આ ચકત્કારીક ફાયદો તે
કલકત્તાની ઘરા સભામાં પ્રો. ગોખલેની
હરખાસ્તનો છે. ને ગીરમીટ સાવ
બંધન થાય તો હીંદીનું બંધનમાં કેટલું
બધું થાય તે વચનાર પોને આ ઉપર
થી સમજી શકશે.

નાતાલના હીંદીઓની પહેલી ફરજ તે
ગીરમીટ બધ કરાવવાની છે. જેમાં
ખરી દેશ સેવાનો નમુનો સમાવેલો છે
મરીઓની દુઆથી મરીબ અને તવગર
બેકને લાભ થશે. આશા છે કે આપણાં
હીંદી મજુરો એવી તજવીજ ચાલુ રાખશે.

અમજમકુલુ ખાતે એક શુગર મીલ
છે, જેમાં હમેશાં સાતસો સુધી મજુરો
રોકાય છે. હાલનો એરેક્ટનો મેનેજર
મલો કમો માણસ છે.

ચાલુ વરતમાન

બાઈડન નામના ગોરા ગ્રહરથે પેલે
કસ રદ કરવા માગણીના પીટીશન ઉપર
૫૦૦૦ સહીઓ મેળવી છે. સતીવારે
ડરબન હાઉસ મારડનમાં તેના તરફથી
પેલેટકસ વિરુદ્ધ બાપલુ થવાનું હતું.
પથુ વરસાદને લીધે તેને તે બધ રાખવું
પડ્યું હતું.

ડરબનના નાતાલ હીંદિઅન પેટરીઓ
ટીક ધુનીવનની મુલતવી રહેલી વારસીક
મીટોમ તા ૩૧ મી માર્ચે મી. આઇ.
બી. ટીમોલના હોલમાં મળનાર છે.

ડરબન કાકુરદારા કમીટી તરફથી એવી
અરજ કરવામાં આવી છે કે મદરની
બાળુએ કેટલીક જમીન ખરીદવામાં આવી
છે. તેમાં પાઠશાળાનું મકાન બાંધવા
નિયત છે. પાઠશાળાદારા સરફુન, હીંદી
અંગ્રેજ વચેરનું શિક્ષણ ફેલાવવા ઉમેદ
છે. ને મારે વિદવાન અધ્યાપકો હીંદુ
સ્થાનથી બેલાવવામાં આવશે. પુરતી
મદદ મળે તો નિર્ધારિતને રહેવા લાયક
બેરડીમ હાઉસ પણ બનાવવામાં આવશે;
તેમજ હાલની ધરમરાજાને વધારીને
મોટી કરવામાં આવશે. મારે આ કામ
માં પેસાન્દી મદદ કરવા વિનંતિ કરવામાં
આવી છે. પેસા બરનારે સેક્રેટરી હીંદુ
મદર ડેપાર્ટમેન્ટ ડરબન એ શીરનામે
મોદલવા. તે મોદે જાપેલી રસીદ દેશ
માં આવશે.

"નાતાલ એડવરટાઇઝર" માં ગીર
મીઆ મજુરી સંબંધમાં એક કારતુન
પ્રગટ થયું છે. પોતાનાં હિચાઈ પડ્યો
મુકાને ગોરા કામદારને એક ગોઠાણ મોટી
ને હોલો થવા જતો હોય તેવી દશામાં
ચિતરેલો છે. તેને એક જળચર જનાવર
બાજેલું છે. તે જનાવર આહુપથુ છે.
તે પચ હીંદીઓ જેવા આકારના પણ
દોરડાંની પેઠે વળે તેવા છે. તેવા બે
પગ વડે એ પ્રાણીએ ગોરા મજુરના
હાથને આંદીઓ નાખી તેને ફસાવી દીધે
છે. તે પ્રાણીને ગીરમીટીઆ મજુરનું
નામ અપાયું છે. તેના ખાંડ બે પગ
હાથને એક ગોરા અને એક હીંદી કામ
દાર તેને બેચે છે કે જેથી ગોરા મજુર
તેની આંદીમાંથી છુટે. નાતાલની મીટી
રૂપે એવા પ્રતિજ્ઞા તેની આરબ ઉભા
કર્યાં છે. તેઓ કહે છે કે—"મજુરો

વધાર અમારું શું થશે ? " એવો કામ દાર હશે છે કે " પશુ મારો તો કંઈ વિચાર કરે ? "

મદ્રાસ પ્રસાદના નામીયા આલેવાન અને દેશબંધત શીશુત ચીલામધ્યમ પીલે એમને સરકારના જીલમથી ધણુ સહન કરવું પડ્યું છે તેમની ઓરત અને બાળ બચ્ચાંની નિરાશાર દશામાં મદદ કરવા સાર ડરખાન કડિબન સોસાયટીએ એક તાલુ ઉત્તરાર્ધ કરવું હતું જેમાં પા. ૨-૬-૦૦ થએલ છે. આ રકમ મીસીસ પીલેપર મોકલી દેવામાં આવનાર છે. પાછળથી જાણવામાં આવે છે કે ડરખાનના ખાસ તામીલોમાં બીજું પશુ એક ફેડ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં પા. ૨૪-૬-૧૧ થયા હતા. તેમાંથી મની આરકર કમીશનના શી. ૫/- આ: કરી પા. ૨૪-૪-૧૧ મીસીસ પીલેપર મોકલી દેવામાં આવ્યા છે.

ડરખાનમાં " પી વામ મુરલીમ સોસાયટી " નામનું મંડળ કેટલોક વખત થયાં સ્થપાયું છે. તેણે સોસાયટીના ધારાઓ છપાવ્યા છે. તેની એક નકલ અમને મળી છે. તેમાં જાણવામાં આવે છે કે સોસાયટીનો હેતુ મુસલમાનોને જાણી દેતાં શીખવવાનો, તેમજ તેમને દીની અને દુનવી જેળવણીનો ખ્યાલ ફરાવવાનો, તેઓમાં શપ તથા સખતા વધારવાનો, અને જાપાઓ, કીતાઓ વગેરે રાખી એ કામનું કાન ખીલવવા માટે લાજવરેરી ચલાવવાનો છે. તેની મેમ્બરશીપના બે વરગ છે. પહેલા વરગ માટે દાખલ શી. ૧૦, તથા માસીક શી. ૧/- છે. લાજર મેમ્બરશીપની શી. પા. ૫-૧૦-૦ છે.

મોરીશીઅસથી ડરખાનમાં મેસરસ બી. જ્યાલીમ મરમાહડની કા. તે એવો તાર મળ્યો છે કે " કોલમ્બેલેકો નામના ટાપુ ઉપર હુધીઆના સ્ટીમર સહી સત્તામત છે. તેને લેવા જંગલારથી એક સ્ટીમર મળેલી છે. " વાચનારને યાદ આવશે કે થોડા વખતપર હુધીઆના ગુમ થયા વિશે તાર હતો. તે ઉપર મોરીશીઅસથી હીંદ જવા માટે ઉપડેલા ૭૦ જેટલા હીંદી અને ૧૦ બીંગલ ઉતારાએ હતા. તેની તપાસમાં એક સ્ટીમર મળેલી તેને કાંઈ

ફરક થયા સંવચારે ડરખાન પહોંચી હતી. તેમાં શીતળાનો એકાદ ટેસ થએલ હોવાથી ઉતારાએ ડરખાનની પાસે સોદસ ખરી ટાપુપર કોરનદાઇનમાં રાખવામાં આવ્યાં છે. તેમને કોરનદાઇન ૬ દિવસ તી છે. એવું જાણવામાં આવે છે કે ત્યાં ઉતારાએ મેમ્બરશીપ શીતળા કદા વરામાં આવ્યાં હતાં. કુલ ઉતારાઓમાં નાં ૪૫ ટરાંસવાસ માટે છે.

થયા સ્વીચારે ખંપારના એક વાગે ડરખાન બીએટરીસ રસ્તામાં આવેલાં ના ૪૭ વાળા વેદ ધરમ સજાના હોલમાં હમેશ મુજબ " આર્વ બાળ મિત્ર મંડળ " ની સજા મળી હતી. હમેશ મુજબ મીનીટ બુક જ્યાં રહ્યા બાદ શીશુત સુખલુ હાસે " આપણી પહેલી ફરજ " એ વિષય લખી લાવેલા તે વાંચી સંજળાઓ હતા. તથા ધણુ ખરા મેમ્બરોએ એ વિષય સારી રીતે ચરચો હતો. બાદ ૮ થી સુતી કરી વીસરખન થયા હતા. આવની મીટીંગ માટે શીશુત દરગેવંદ ડાહ્યાબાઇ એ " મિત્રતા " નો વિષય લીધો છે. મી. દીવાન તરફથી જે મેમ્બરોએ ફેર વારીની શી ભરી હોય તેને મેમ્બરીઓનું લીસ્ટ એક તરીકે વહેચવામાં આવ્યું હતું.

ધરતરના તહેવારોને લીધે ડરખાન પેસ્ટ બોર્ડીસ લા. ૨૬ મીએ સવારે ૮ થી ૧૨ સુધી ને સાંજે ૫ થી ૬ સુધી ખુલ્લી રહેશે. સોમવારે ૮ થી ૧૦ સુધી, અને સાંજના ૫ થી ૬ સુધી ખુલ્લી રહેશે.

૩૦ મી સુધી પુરા થતા વજુ માસ માટે સરકારી ખાતાંઓને જુદે જુદે ટેકાણે મકાઇ, પુષુ, અને મકાઇનો ભરડો પુરો પાડવા માટે એકેડમાં ટેડરો મળવામાં આવ્યાં છે. અરજદારે મારિસખરગ, હો ડીવારદમેટના સેક્રેટરીની ઓફીસે ટેડર બેરડના મેરમેનને લખ્યું.

એકેડકારથી એક લખનાર જાણાવે છે કે મી. માંધી સત્યામદી લક્ષ્મણાઓની ફકડી સારે અહીંના સ્ટેશનેથી પસાર થયા તે વખતે તેમના માનમાં અંગેની હાંદી કામની એક પાટી તેમને વધાવી મેરા સ્ટેશનપર હાજર થઇ હતી. તેમાં મેસરસ બી. એલ. ઇ. સોમામની (મીલાન

વી. ડી. લાવનગરી, ડી. કુવરજી, અર. લક્ષમણ, વગેરે હતા. ટેડર સ્ટેશનમાં આવી પહોંચી ભારે વંદે માનરમના ગાકાર કરવામાં આવ્યા હતા. સરકારના ચાર વાગ્યામાં સહેને સ્ટેશન ઉપર હાજર થએલા નોટ સભાચીએ એક અથળો ખતાળો દલો.

થડવન નામના રીડીને પોતાની ઓરત ના ખુના આરોપસર ૩ ડી ખાતે સર કોટ કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. અરતે આરોપીને ખીજવવા નહીં કારણે આરોપ હોવાથી આરોપીને ૧૮ માસની સખત મજૂરીની જેલની સખ કરવામાં આવી હતી.

લીલકજારી નામના હીંદીને થેનં મેરવા માટે ૩ ડી ખાતે સરકોટ કોરટમાં ૫ વરસ ની જેલની સખ મંદ હતી.

એલાસખરગ પાસે સીડનદાઇમાં કીમરલીમ તેના લગાઇ વદાણમાં એક માણસને લઇને ૭-૮૦ શીડની ઉચાઇએ, ૧૦૦૦ વાર જેટલું ઉડ્યો હતો. ત્યાર પછી બીજી વખત તે ૧૫૦ શીડની ઉચાઇએ ચડ્યો હતો. ઉતાર તરીકે તેની સાથે ચડનાર એવો ખુલુ ખુશી થયો હતો. અને તેટલા માટે તેણે કીમરલીમને ૫૧ ૧૦૦ તુ. હનામ આપ્યું હતું.

એલાસખરગથી મરકપુરીમાં એક તાર માં જાણવામાં આવે છે કે તરફેનદીન ખાજુના એક ગોરાના ધરમાં જુત માલુમ પડેલ છે એવા ખખર 'મેલે' પ્રસિદ્ધ કર્યા છે. તે વરના જુદા જુદા ઓરડામાં જુગડાં ચેરાઇ થયાં હતાં, અથવા એક ટેકાણેથી બીજે ટેકાણે મુકાઇ મળેલાં મહુમ પડ્યાં હતાં. કેટલીકવાર માણસ, કુતરાં, અથવા પકડવા જેવું દેખાઈને અલોપ થયું હતું. એક ૧૬ વરસની છોકરીને કાઇ ચોરીઆ બરતું, અથવા બટકાં બરતું લગ્યું હતું. તેથી તે ખાસ ચીસો પાડતી હતી. કેટલાકે જુન છે એવી ખાતી કરવા ત્યાં સુધાનું માટે લીધેલું પશુ તેઓ ખાધેને અહીંને અહીં બીકને લીધે નહીં જતું પડ્યું. છોકરી આજળ દાકનગે રાખવાને મેલવું કરવા માં આવી. આ મેલવણ ચાર વખત થમ, અને ચાર વખત કાંઈ અકસ્માત નકવાથી કાકગરે આવી નકવા નહીં. જેટલી વખત દાકનગે સવારે દાકનગે

નહોતો આળો ત્યારે તેનું કારણ ટેલી ફોનથી પુછવામાં આવ્યું. તે તેની મોટર કાર બાંગી ગઇ હતી. પાછળથી જણાવવા માં આવે છે કે બે ગઠતરે ઝાપાવાળા સાથે તે બાઇ આગળ હાજર રહ્યા હતા તે તેણી પોતેજ બટકાં અને એટીઆં બારતી માણસ પડી હતી એમ તેઓ કહે છે.

જોડાન્સબરગથી એક લખનાર જણાવે છે કે—તા. ૨૦ માર્ચના "કેસર સ્ટીમર" માર્ચ ૨૧ મી. રજુછોડની નીકાલાઇ દેશમાં આગામી દેશ જવા ઉપડી જવાના હોવા થી તા. ૧૬ ને સતીવારે રાત્રે અનાવિષ શતિબધુઓ તરફથી અતરે એક મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. હિંદી બાઇ આ ઉપરાંત કેટલાક ગોરા ગ્રહસ્થો તથા બાતુઓએ પણ મજબૂર મેળાવડામાં હાજરી આપી હતી. પ્રસંગાનુસાર પધારેલા ગ્રહસ્થોએ કેટલાંક વિવેચન કર્યું હતું. તથા મી. રજુછોડની મુસાફરી બીન વિદ્યે પાર ઉતારે, તથા દેશથી બગ્ન સંબંધીનું માંમતીક કાર્ય પુર્ણ થવાથી પાછા દરોસવાલ કરે એમ ઇચ્છ્યું હતું. બાદ રાત્રે દશવાગે માન તાન થવા પછી મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

લેડીબરગ (અસ્ટોરગેડ) થી સ્થાનીક જાપમાં જણાવવામાં આવે છે કે નેડીવને દાડગોળો વેચવા માટે ફેરેડરીક મેયર નામના બેકુતને વરસ એકની જોલ અથવા પા. ૨૫૦ ના દાડની સભ્ય થઇ છે.

પોરટ ઇસીઆમેથ વેદ ધરમસજાના સેક્રેટરી તા. ૨૦ મીએ લખે છે કે—આજ રાત્રે વેદ ધરમ સજાના હોલમાં મી. પરાગ બીખાના પ્રવૃત્તિપણા હેઠળ વેદ ધરમ સજાની મીટીંગ જોલાવવામાં આવી હતી. લખા મેન્નરોએ હાજરી આપી હતી. મધ્ય મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચ્યા બાદ મી. ગોવિંદ વીકુલે દરખાસ્ત મુકી કે આવતી તા. ૨૫-૩-૧૦ શુકરવારને રોજ આપણી હિંદુ ધરમની હેલીકાને દિવસ છે માટે મારો વિચાર છે કે આપણે સરવે બાઇઓએ તે દીવસે તહેવાર પાળવો. તેને મી. રધા ગોવિંદસ તરફથી ટેકા મળવાથી એ હરાવ પાસ થયો, અને શુકરવારે સાંજે ત્રણ વાગે ધરમ સજાના હોલમાં સરવે હિંદુબાઇઓ એ કમર ચલાવું કર્યું. સાર આવ બીમદ બાગવતનું પુસ્તક વચાયા બાદ સજા

કેપટાઉનના એક ગોરાએ હવાઇ વહાણ બનાવ્યું છે, જે હરર મન્ડેને દિવસે પુર્ણ થુકશે.

બપોરનું ૧૩,૭૫૦ ટનનું એક હાઇવેલ વહાણ નામે હકોયા ઇચ્છાંક જતાં તા. ૨૦ મીએ કેપટાઉનની મુલાકાત લેનાર છે.

નાતાલીઆ મીલક કુના કુધની જાહેર ખબર આજના અંકમાં બીજી જગ્યાએ જોવામાં આવશે.

સ્ટીમરોની આવજવ

કેનગ્રવર—તા. ૨૨ મીએ મુખ્ય પહોંચી છે. ગ્રેસીડ—તા. ૧૧ મી એપ્રિલે આવી પહોંચશે.

મદમહી—તા. ૧ લી એપ્રિલના અરસામાં અતરે આવવા વધી છે.

બમકુમી—તા. ૨૦ મીએ કલકત્તાથી નાનાલ આવવા ઉપડી હતી.

ડરહામ કેસલ—તા. ૨૭ મીએ પુરવ આફ્રિકાના બંદરે માટે ઉપડશે.

એવનડેલ કેસલ—તા. ૮ મી એપ્રિલે મોરી થીઅસ જવા ઉપડશે.

કનેરીક—તા. ૩૧ મીએ ડરબન આવી પહોંચવા વધી છે.

ગ્રીનીબા—તા. ૨૬ મીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

ગીતહાઉ—તા. ૧૦ મી એપ્રિલના અરસા માં કલકત્તાથી ઉપડશે.

કોમેરીક—તા. ૨૫ મી એપ્રિલના અરસા માં કલકત્તાથી ઉપડશે.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ

મન્નળવારે કેસરમાં જવા બંધ થઇ હતી.

અમલગીમાં તા. ૫ મી એપ્રિલના અરસામાં આવવા વધી છે.

તા. ૧૦ મી એપ્રિલના અરસામાં અમલગીમાં, તથા ગ્રેસીડમાં આવશે.

કનીયારે (આજ કોઈ) સવારે જાવાને "ગ્રીનીબા" માં જવા બંધ થવા લી છે.

એક કોરવાસી—તમારા નામ અંશે મળવા માટે આજે

કેપમાં હિંદો ચરચા

ગોરાઓની અકાવત

તા. ૨૧ મીએ કેપટાઉનથી રૂટના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે—આજ સાંજે કેપટાઉનથી ચેપર ઓફ કોમરસની મીટીંગ મળી હતી. તેમાં ૧૬૦૦થી ૧૬૧૦ સુધીમાં એશીઆટીકોને જે લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યા છે તેના બાંકડાઓ માગવાનો હરાવ પસાર કરવા માં આવ્યો હતો. ચર્ચા દરમ્યાન એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ૧૬૦૦ની સાલથી કેપમાં એશીઆટીક વેપારીની સંખ્યા વધી પડી છે. મધ્ય સાલ ૨૧૮ નવા લાઇસેન્સ કાઢવામાં આવ્યા તેમાંના ૧૩૪ એટલે ૪૪ ટકા એશીઆટીક હતા.

હિંદની પારાસલામાં બીલ

કોલોની આમે પગલાં

બીરમીટીઆ બંધ કરવા વિષે

તા. ૨૪મીના સ્થાનીક જાપમાં નીચે મુજબ તાર પ્રસિધ્ધ થયો છે:—

લંડન તા. ૨૩. કલકત્તાથી રૂટ જણાવે છે કે હિંદી સરકારે આને એવું બીલ દાખલ કર્યું છે કે જે મુલકમાં હિંદીએને સારી રીતે ન રાખવામાં આવતા હોય એવું વાઇસરાયને જણાય તે મુલકમાં જેમાંયે જન બંધ કરવામાં આવશે. એવો માર મુકવામાં આવે છે કે આ બીલવડે મળતી સત્તાના ઉપયોગ નરમાસથી નાંક કરવામાં આવે.

પીટરસ બરગથી "એક હિંદી" નાતા લીઆ એક કુ. સ્થાપવા માટે મુલાકાત બતાવતાં લખે છે કે બધાએ સામેગીરી કરી તેને ફેલ પડે ઉતારવાની છે. તેજ પ્રમાણે પીરધારે માર્ચ, સીપરેટનું કામ પણ તે કામમાં મેશે એવી અશા છે. નાતાલમાંથી દર્શનવાસ આપાત થતી બધી જાતની ગોસરી થશે બાગે મોંઘી પડે છે. તેથી મારા મન પ્રમાણે દેશગોળાઓમાં બે એક સાંખા ઉપાપ તમા આવે તો તાલસવાસના હિંદી લાઇઓ પણ તેમાં બાગ મેશે.

બાપુ કૃષ્ણ કુમારનો જ્વલનો અનુભવ

દેશપરથી પછા ફરેલા અંગ્રેજોના બાપુ કૃષ્ણ કુમાર મિત્રે તેમને માન આપવા મળેલા એક મેળવણી સન્મુખ પોતાની જોડે રાજધર્મમાં નીચે મુજબ વિચારો વ્યક્ત કર્યા હતા :—

જે માન આપે તમે મને આપો છો તેને હું સ્વીકારું નથી. તમારું પ્રેમ મારા બધા ભાઈ છે તેથી આજ તમે માન આપો છો. તમારા પચતી રજા મારે માથે મેંડે તો હું પાપરણીત-પવિત્ર બનીશ જે વળે જાણના અપરપચીઓ ને કહેવા હું તમને નહોતો તે હું મારા સમાજક કાષ્ઠોએ આગળ કહીશ.

ત્યારે મને પહેલો પહેલો પકડી એકાંત ઓરડીમાં કેદ કર્યો ત્યારે મને કચરડું ચાલુ થયું. મને તેના દરશનનો અનુભવ થયો. મને આખી રાત ઉઘડાવ્યા. કચરડી કૃપાનાજી વિચારો થયા કર્યા. સૂરી પપ વરસની ઉમરમાં કચર દરશનનો આજ્ઞાસ આપ્યો દરજ્જે હું કદી પાછો નહોતો. મેલ્કા માટે કૃષ્ણ મરી કસોટી કરે છે અને આ કેદ ખાનું તે કચરને પામવાનો રસ્તો છે એમ મને લાગ્યું.

જેલમાં અપહારો પણ મને બહુ દયણુ જણાયા. તે બધા અંગ્રેજ હતા. તેઓ મને ઓળખતા નહોતા. છતાં તેઓ બહુ માયાથી વર્તતા હતા. કેની માયા એમના દિલમાં વસી હશે? જમત પિતાનો અંક તેમના દિલમાં ઉતર્યો હતો. હું તે જોઈ શકતો હતો તેમ તેમને રસ્તો બતાવતો.

સવારના હું ૪ વાગે ઉઠતો. ૬ વાગ્યા સુધી પ્રચુની પ્રારથના કરતો. તે વખતે મને તમે બધા માફ આવતા. તમે બધા માનુષ્યમિત્રી સેવા કરવાને શકિત વાન થાઓ એવી હું પ્રારથના કરતો. જેઓ માંડા અને અપમં હતા તેમને પણ પ્રજા લાંબુ આવરદા આપે એમ મન થતું. તેઓ પણ દેશ માટે ધણું કરી શકે છે એમ હું માનું છું. આમ ભક્તિ કરતા એ કંઈ કે નહીં એનું કૃપા આપશે કે નહીં, એનો મને કદી વિચાર થયો નથી. મારા પચતમાં ભક્તિનો ભાવ ઉપજતો અને હું તે પ્રમાણે વર્તતો. મારી વતની છે કે પ્રજા પોતાના જ્ઞાત ની દૃઢ સંતોષે છે. મારી દાદા/પણુ એવું સંભળ્યું કે મારા કુટુંબનાનીઓ કદી મનથી કદી નથી. પ્રજાની કચળા

થી હું પુરાયો, અને તેની કચળાથીજ હું છુટીશ એમ હું સમજતો. કેવળ માણુ સના પ્રવતથી હું છુટું એ માનતો નથી.

૬ વાગ્યા પછી હું કાંઈક કાંઈક કામ કરતો. ૭ થી ૮ હું ફરવા જતો. ત્યારે પણ કચરના જુદા જુદા યુજોનું હું ખાન કરતો. ખાનમાં મારા કુટુંબીઓ કદમો સમાજ અને માનુષ્યમિત્રા ભવાની પ્રારથના કરતો. ત્યાર પછી કાંઈક ખાતો.

ત્યારબાદ હું પુસ્તકો વાંચતો. પ્રજા એ કેમ ચલે છે તે પડે છે તેને લગતાં પુસ્તકો વાંચતો. કેવળ પ્રજા પોતાના પાપ વિના પડે નહીં. પાપીને દરર સજા કર્યા વિના રહેતો નથી. ધણી પ્રાચીન પ્રજાઓ કેમ નાશ પામી તે વાંચવાની મારી મરજી થઈ. વાંચ્યાથી જાણુ કે આસીરીયા, બાબીલોનીયા અને ઇજીપ્તની પ્રજાઓ એક વખત બહુ ચઢતી દશા બેગવતી. પણ તેના પાપ એટલા બધા વધી ગયા કે તેનો નાશ થઈ ગયો. જો તેમની પચતને કાળે તેમ નામાં આત્મજોગ આપનારો કાંઈપણ થાત તો એ પ્રજાઓ બચી શકત. જે પ્રજામાં નીતિ ને સત્યને વળગી રહી તેને ખાતર દુનિઆના દુઃખોની દરકાર ન કરનારા મહાત્મા જન્મે છે તે પ્રજાનાશ પામતી નથી. મારા અવવાસ ઉપરથી હું આટલું ખાતરીથી સમજી શક્યો છું કે પ્રજાની ચઢતી નીતિને રસ્તે ચાલ્યા વિના થઈ શકતી નથી. જેમણે પોતાનું અને દેશનું કલ્યાણ કરવાનું છે તેમણે આ વાત કદી ભુલવાની નથી. અનીતિને રસ્તે ચાલ્યાથી કદી કલ્યાણ નથી થવાનું એ ખુબ યાદ રાખવું. બપોરે બે વાગ્યા પછી પણ હું અવવાસમાં રોકાતો. આમ હું ઘણાં પુસ્તકો વાંચી શક્યો. બપોર પછી કાંઈક નાસ્તો લીધા પછી હું ફરવા જતો. ત્રણ વાગે સુતો. કેદખાનામાંથી છુટ્યા પછી મને માલમ થયું કે આજે તોય જાણુ કે મારાજ સ્વદેશીએ ખુન કર્યું છે. આ જામર સાંભળવાથી મને બહુજ શોક થયો. મેં અને આજુમાણુ એ સાથે મળી દેશના ભલાને સાર પહોં વરસ સુધી સાથે કામ કરેલ છે. વળી ખાન બહાદુર શમસુદ્દા આલમનું ખુન થયું. જેઓ ખુન કરી પોતાના દેશની ચઢતી કરવાની આજ્ઞા રાખે છે તેમણે જાણુ જોઈએ કે મરનારના કુટુંબીના આજુ દેશનું અદિત સુચવે છે. કાંઈ હશે કે દેશભિત બળીદાન વિના થઈ

શકવું નથી. પણ તેનું માનનારે આપણી રાજ્યદારી નિરમળતા, સાંસારિક જીવન અને ધર્મિક અધોગતિ કોઈ નાંખવા પોતાનું જ બળીદાન દેવું જરૂરી નથી? વળી કેળવાયેલાં હોદીઓ ઝાકવું કામ કરે છે એમ સંભળાય છે. હું આ વાત માની શકતો નથી. કેળવાયેલાની ઉપરનો આ આરોપ સાચો છે એમ પુરવાર થયું નથી. તોપણ હું બધા કેળવાયેલાને નિરમળ રહેવાનું ચેતવું છું.

મને રાજકોટી કેવળ કહે છે? મને એવો ગણનાર તરફ મારે ધિક્કાર નથી. મને જેલ દેનારને હું ધિક્કારતો નથી. જેલે મને કચરમાં ભક્તિ રાખવાની દૃઢતા શીખતી છે. હું પ્રજા પાસે માનું છું કે જેઓએ મને જેલમાં મોકલ્યો છે તેમને પ્રજા સારી મતી આપે, અને તેઓ એ જેલમાં પણ જે સારી માલ મલાવી છે તેથી તેમનો આભાર માનું છું.

અંતમાં હું જણાવું છું કે જેલમાં હું મારું જડ શરીર સાવ જાળી જતો હતો. આત્મા અને પરમાત્માનું દરશન થતું હતું. વળી પ્રજા પોતાના ભક્તની પ્રારથના સાંભળે છે એવો મને અનુભવ થયો. આ અનુભવ થયો તેથી મને જેલમાં મોકલનાર જાણી મારા મનમાં જેર ભાવ ઉપજતો નથી. દરર સાંનધ્યમાં હું તેમનો આભાર માનું છું.

ગોરમીટીઆ હોદીનો ખેરાક

નીચે પ્રમાણે નોટીસ તા. ૨૨ મીના નાતાલના મેકેટમાં પ્રગટ થઈ છે.—

હરિયત ઈનીગરેશન ટ્રસ્ટ બોર્ડે કમિયો છે કે ગોરમીટીઆ હોદીઓને ઓછામાં ઓછો નીચે મુજબ ખોરાક મળવો જોઈએ :—૬૨ અઠવાડીએ ૨૧ રતલ આવડ, અથવાતો ૬ રતલ આવડ અને ૭ રતલ પુપુ. ૬૨ મહિને ૪ રતલ દાળ (કસારી દાળ નહિ માલે). ૬૨ મહિને ૧ રતલ ઘી, અથવા તો ૧ પાઇન્ટ સારી જાતનું ખાવામાં આરે એવું તેલ. ૬૨ મહિને ૧૧ રતલ નીમક. મજુરોનાં કુપડાંથી એક માલમ જેટલા અંતરમાં બળતણનાં શાકડાં મળે એવી મોદરજી માલીકોએ રાખવાની છે.

મી. સોલજ જે કેસના કારણસર દરેક પાલમાં જતાં અટકી પડ્યા હતા તે કેસમાં તેમને છૂટ મળી છે.

મહાન ગેરીસનનું જીવનચરિત્ર

(મયા અઠ્યારી માસ)

૧૮૩૨ ના જાન્યુઆરીમાં તેણે બોસ્ટનમાં યુદ્ધાખીની સામે લડત લેવાની મંડળી સ્થાપી. આ ઉપરથી ડેક ડેકાણે આવી મંડળીઓ સ્થાપા. એક વરસમાં તેને ૭૦૦૦ મોઢલવામાં આવ્યો. સાં જુદા કાળા લોકોને ઉદ્ધેશ્ય હુન્નરનું શિક્ષણ આપવાની નિશાળ સ્થાપવા માટે ઉદ્ધેશ્ય કરવાની તેને સત્તા આપવામાં આવી. ૭૦૦૦૦માં તેને ઠીક ઉત્તેજન મળ્યું. ઘણા આગેવાનો સાથે તેને મિત્રાચારી થઈ. ન્યુયોર્ક પાછો આવતાં તેને રિયલિટી એવી ને એવીજ જણાઈ. આવતાંજ તોફાની લોકોએ પકડીને તેનું મોઢું ડામર વડે કાપ્યું કરી તેને શરીર પીછાં વળાડાવાની દીલચાલ કરી હતી. પણ પાછળથી તે લોકોને વીખેરી નાખવામાં આવ્યા.

હિતરના લોકોનો યુસ્તો યુદ્ધાખી નાખી કરનારા સામે વધતોજ આવ્યો. ૧૮૩૩ માં કનેકટીકટમાં કવેર પંથની એક ઓરત કળા લોકની છેકરીએ સાર નિશાળ સ્થાપવાનો પ્રયત્ન કરતી હતી. ગામના દુકાનદારોએ તે ખિચારીને માલ ન વેચવાનો હુકમ કર્યો. દેવળામાં તેને હાખલ થવાની મનાઈ કરી. લોકોની ગડીઓમાં તેને ડેકાઈ બેસવા દે નહીં. જાહેર સભાઓમાં તેની સામે ખોટા આરોપો મુકાય. છાપાઓ તેને વગેરે. વખર વાંકે કોરટમાં વસડી, અને તેનું રહેવાનું ઘર બાળીને તારાજ કરી દીધું. બોસ્ટનની એશીનીઅમ પુસ્તકશાળામાં યુદ્ધાખી વિરુદ્ધ વિચાર ધરાવનાર એક ખીજી ઓરતને વાંચવા આપવાની મનાઈ કરવામાં આવી. કારવરકની પાઠશાળામાં યુદ્ધાખી વિરુદ્ધ વિચાર ધરાવનાર એક પ્રેરે સરને રાજીનામું આપવાની ફરજ પાડવામાં આવી. કોન્કોરડમાં ગેરીસનના મિત્ર બીટીઆરને વધારથી વધાવી લીધા. ગેરીસનનું પુતળું બનાવી આરબ્રહમલિનમાં બાળવામાં આવ્યું, અને બોસ્ટનમાં તેના ધરની સામે ફાંસી દેવાની ઘેડી બનાવવામાં આવી.

જીઓર્જ થોમ્પસન નામના એક અંગ્રેજ જોડે ગેરીસનને ૭૦૦૦૦માં ઓળખાણ થયેલ. આ માણસ કાલમાં ગેરીસનનો મહેમાન રયો હતા. તે ૧૮૩૫ માં બોસ્ટનના યુદ્ધાખી વિરુદ્ધના આ મંડળ તરફથી આપણું દેવાને હતો. આ સાંભળી

લોકોના ખોદનો પાર રહ્યો નહીં. યુસ્તા થી માંડા થયલા હાજરો માણસો ડેકે મળી માગણી કરવા લાગ્યા કે ગેરીસનને રજુ કરો. ચોપાસ મરજના થવા માંડી કે "ગેરીસનને લાવો! એને મારો! એનો નાશ કરો!" ત્યાંના મેજરે તેનું રક્ષણ કરવાની બહુ કશીશ કરી. મકાન ને પાછલે આરજેથી બાગી જવાની તેને વિનતિ કરી પણ એ લોકોની નજરે પડી ગયો. બારી આગળ તેને તાણી લાગ્યા અને મળે દોરડું બાંધી નીચે ઉતાર્યો. નશીય જોગે નીચે તેને બે ઓળખીતાઓએ બચાવી લીધા. ટેળા માંથી મેજરની ઓરીસમાં તેઓ તેને લઇ જઇ લડકા. મેજરે તેની સલામતી ને ખાતર તેને જેલમાં પુર્યો. ઉધાડે માથે અને અરધ નગન શરીરે તેને જેલ માં મહા મુસ્કેરીએ લઇ જવામાં આવ્યો. જે માડીમાં તેને લઇ જતા હતા તેની આડા લોકો પડ્યા હતા, પછાંને બાઝવા હતા, અને ઘોડાને ઊભો રાખવાની પેરવી કરવા માંડી હતી. વળતે રિવરે સત્તાવાળાએ તેને બગાડી મુક્યો. થોમ્પસનને દેશ છોડવાની ફરજ પાડી. "લીબરેટર" ના ખીજી અંકમાં આ જીવનનો ચિતાર ગેરીસનના જુસ્સા બરેલા સપ્તદેમાં આવ્યો. તેમાં લાગ લેનારાનાં નામો ને તે કામને ટેકા દેનારાનાં નામો ને લખાણ માં પુરેપુરું રજુ કર્યાં હતાં. અંધા ધૂધી ટેકે તે ૧૮૩૭ માં ચડી. યુદ્ધાખી વિરુદ્ધના એક ચોપાનીયાના અધિપતિ થવા સાર ઇશીનેલસમાં ઇ. પી. લવનેય નામના પાઠશીને ઉદ્ધેશ્યલક્ષી લોકોએ મારી નાંખ્યો. આ અને આવાં ખીજીં તોફાનો થી યુદ્ધાખી વિરુદ્ધ સમજી પ્રવ્રની વધુ લાગણી થઈ. શીશાડેરીઆમાં યુદ્ધાખી વિરુદ્ધની કનવેનશન ભરાવાની હતી. જે હોલમાં એ સભાઓની બેઠકો ભરાતી હતી, તેને લોકોએ બાળી મુકી. બોસ્ટનમાં ઘણુ એવી દીલચાલ થતી હતી. પણ લશ્કરને બોલાવી લોકોને વીખેરી નાખવામાં આવ્યા હતા.

[અધુરું]

હીંદનો જાહેર હિલચાલ

અનાજની મોંઘવારી

હીંદમાં અનાજની મોંઘવારી ચાલી રહી છે તેના કારણે શોધી તેનો હલાજ લેવાના કામ માટે હીંદી સરકારે એક અમલદારને ખીમેલ છે. તે નીચેની બાબતોમાં તપાસ ચલાવશે:—

(૧) છેલ્લાં પંદર વરસમાં હીંદમાં જુદી જુદી જાણસોના બાવમાં ખરેખરે કેટલો વધારો થયો છે? એ વધારો કયળી જાણસોના બાવમાં થયો છે કે ફક્ત ખોરાકી ની જાણસોના બાવમાંજ થયો છે? જુદા જુદા પીસતારમાં થયેલો વધારો જુદા જુદા પ્રમાણનો છે? (૨) આખી હિન્દના બેશા સંજોગોને લીધે કેટલાં પ્રમાણમાં અને રચાનીક સંજોગોને લીધે કેટલા પ્રમાણમાં એ વધારો થયો છે? (૩) એ વધારો જાણુકને માટે થયેલો લાગે છે કે દુકાં મુદતને માટે? (૪) તે જો જાણુકનો હોય, તો તેથી દેસના ઉદ્ધેશ્ય હુન્નરો ઉપર અને જુદી જુદી કેમો ઉપર શું અસર થવા પામશે?

રજીસ્ટરિંગ ડિપાર્ટમાં કામો

જામનગરમાં લાખોની કીમતે એકદમ ૭ માટાં કામો ઉઠાવી લેવામાં આવ્યા છે, જેમાંનું એક દવારકા સુધીની રેલ્વે લાઇન તું. ખીજીં મરહુમ મહારાણી સાહેબની ન્યુમીલીની પાઠશાળીમાં બાંધેલી ઇસ્પીતાના ના નવા વધારાનેલ તેવા નાખવાનું, ત્રીજી રોહી ખાતે જોદી બાંધવાનું, ચોથું નાગ મતિ નદી ઉપર નામદાર ગવરનરનું નામ આપવા ધારેલો પુસ્તો બાંધવાનું, પાંચમું શ. ૧૧ લાખને ખરચે નવી સેકરેટરી ઓરીસ બાંધવાનું, અને છઠું રાજખીં તળાવનો વિસ્તાર વધારવાનું છે. જામ સાહેબે વીજખીં તળાવનો વિસ્તાર વધાર્યા થી મીઠાં પાણીનો એટલો બધો જથ્થો બેગો થશે કે જેની ખુખીથી ૫૦૦ એકર જમીન ઉપર "સ્પેન્સકોટના" ને નામે જાણીતા કપાસની ખેતી કરવાની થી રણ જીતસિંહની ખાહેશ છે. — "રાજત ગોશ્વાર"

ગોંધર્વ વિદ્યાલય

લાહોરની સંગીતશાળાના સ્થાપક પંડીત વૃંધ્વ દીગંજર જેઓ એક અરજા ફરજ મવધવા છે, તેઓએ યુવજનોમાં એક ગોંધર્વ મહાવિદ્યાલય ખોલેલ છે. લાખા ના રીપોરટ ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે એકદર ૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓ આ શાળાને એક વરસના હંક અરસામાં લાખ મેતા થયો છે. હીંદુ અને પારસી કામના

એરટકોરટમાં ઇ. એમ. હાફેજ નામ ના હીંદીલો લાઇસેન્સ અટકાવવામાં આવ્યો હતો, જેની સામે તેણે બોરડને અપીલ કરી હતી તે ઇચ્છુક રાખવામાં આવી છે. અને બોરડે તેને લાઇસેન્સ આપવા અમલ

યથા છે અને તેમાં બે દળન કરતાં વધુ બાનુઓ પડ્યું છે. બાનુઓને તાલીમ આપવાનું કામ મીસીસ વીન્સી રીગર્સ બજાવે છે. કાળાને અંગે હાપબાનુ રાખ્યું છે ત્યાં દેશી સંગીતની 'નોટસન ક્લોક' છપાવ અને આવશે મહીનેથી સંગીત ઉપર યુવરાત્રી અને મરાઠી ચોખનીઈ પ્રવર્તાવવામાં આવનાર છે. એક વરકરોપ પશુ આ ચાખામાં કલાકવા માં આવી છે કે ત્યાં દરેક વાજાના સમારવામાં તેમજ નવાં બનાવવામાં આવે છે.

તુમાખી ગોરાઓને બિંદ

બનારસની મીસીસ બીસેટવાળી કોલેજમાં એક વારસીક મેળાવડો થયો હતો. તે વખતે હાજર થવા એક વિદ્યાર્થી રહેને માદીમાં ઉપડવાનો હતો. તે સેંકડ કલાસના એક ડગામાં બેઠેલો હતો તેવામાં એક ગોરા તેના ડગામાં આવ્યો, અને "મેટ ડાઉન યુ ડોગ" (કુતરા ચાલ્યો ના અહીંથી), એમ કહ્યું. તે ગોરાને પહેલિયા જેટલું ફરીતબળ તે વિદ્યાર્થીનામાં નહોતું. તેથી તેને તે ડગો છોડી દેવો પડ્યો. આ વાત તેણે મીસીસ બીસેટને જણાવી. તે ઉપરથી મીસીસ બીસેટ એક કાગળ લખ્યો છે, જે કેટલાક છાત્રાઓમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે. તેમાં લખનારે તુમાખી એન્ડો ઇન્ડિયનોને જણાવ્યું છે કે "તમારાં જામેથી હીંદમાં ખુબ મરજી ઉત્પન્ન થઈ છે, અને તમેજ ઇન્ડિયનું રાજ નાશ કરાવશો. આટલે તમારા દેશના લોકોને ખાતર કેળવાએલા હીંદી તરફ તમારે સારી રીતે વરતવું જોઈએ.

મેઈંડ પરમાણુને કેસ

બાઇ પરમાણુ સામેના કેસમાં સરકારી વકીલે રજુ કરેલા કેટલાક દસ્તાવેજો 'સીવીલ અને મીલીટરી મેજેસ્ટ્રેટ પ્રક્ટ કયાં છે. પહેલો દસ્તાવેજ ઇંગ્લેન્ડે મયા પછી રાજ્ય કેમ સ્થાપવું તેના સંબંધ માં પરમાણુ દેખાતા હોયે લખેલો છે. એ દસ્તાવેજમાં છેકછાક અને થોડા બેહા ટુટેલા બોલો છે. નેપાલના રાજાને માદી આપવી, અને દેશી રાજાઓની કાઉન્સિલ સ્થાપવી જેને ન્યાયાધીશરી અને ધારા બાંધનારી સભા આપવી. વહીવટી અંગે કરાવેલા વગેરે એકસો રહેશે. રાજાઓને પેશનાના મુદ્દા બુદ્ધ પ્રાંતોની ખુદ સત્તા આપવી. તેમાંજો કચેરરને આલવું તેની ચેકસ પાદી કરી આપવી. સોમતે ત્રણ મહીના કાઉન્સિલની બેઠકો મળી. અમીરને પશુ સમક્ષ કરવા હીંદીમાં ૨૦

સલાસદેવી આમલી સભા સ્થાપવી નેપાલના રાજા અને અમીરને બાદશાહ બનાવવા. કાંચોમાં તેમજ સારીલામાં આપણી આશા, કાવદો, તવારીખ વગેરે દાખલ કરવા. પાંચ વરસનું એ કામ છે. જવાનીયાઓને કેળવવા અને એ કામ શીખવવું. સમાજ મારફતે લોકોને કોરટ માં નહીં જતાં પંચાયતો મારફતે કસ્ટો ઓનો નીકાલ લાવવા જણાવવું. એ તતલબની વીગતો ઉપલા દસ્તાવેજોમાં સમાવેલી છે. ઉપલા દસ્તાવેજો પરમા નંદરી કેસકમાંથી મળી આવ્યા હતા, જે તેણે પોતાના તરીકે કસ્ટ રાખ્યા હતા.

— "બમે જમશેદ"

મેહરીલે સયપુલ ઇસલામ

વારસીક રીપોર્ટ

મહેરીલના સેક્રેટરી તા. ૧૫ મી ફેબ્રુઆરીએ લખે છે કે:—

તા. ૧૭ મી ફેબ્રુઆરીને દિવસે બોલ વગી મહેરીલે સયપુલ ઇસલામનો વારસીક મેળાવડો મહેરીલની બીલ્ડીંગના લાઇબ્રેરી હોલમાં મળ્યો હતો. મી. હસેન ઇસ માઇલ ખોટા પ્રમુખસ્થાને હતા. મી. હાજી ઇમ્મલીમ હાજી અહમદ દીનદાર ટ્રાંસવાલની સફરે જવાથી પ્રમુખની ખાલી પડેલી જગાએ મી. હાજી મુસા હાજી અહમદ દીનદારને પ્રમુખ નીમવામાં આવ્યા હતા. સય કમીટીમાં મી. હાજી મુસા દીનદારની જગાએ મી. મહમદ અહમદ બહાતને કમીટીના મેમ્બર નીમવામાં આવ્યા હતા. મી. મુલામ અહમદ બીહારીએ મહેરીલનો વારસીક રીપોર્ટ વાંચ્યો હતો જેનો મુખતેસર સાર નીચે પ્રમાણે છે.

રીપોર્ટની શરૂઆતમાં વરદીઓ, મેને જંગબેરક, અને સય કમીટીના મેમ્બરો, દેશવરના એજન્ટો અને પેટરનોનાં ક્લિસ્ટ છે. મહેરીલના ૬ હેતુ અને ૮૦ નીયમો છે. વરસ આખરે મહેરીલમાં એક લાઇફ મેમ્બર, ૧૬ પહેલા વરગના, ૨૧ બીજા વરગના અને ૧૪ ત્રીજા વરગના મળી પર મેમ્બરો હતા.

હીસાબની વીગત: છેલ્લો રીપોર્ટ બહાર પડતી વેળાએ મેહરીલ પાસે રૂ. ૨૩૦૪-૧૫-૬ સીલક હતી. તે પછી પાછલાં વરસોમાં ૧૨૪-૦-૦ શી લવાજમ

ના, ૩૮૮-૮-૦ બકોમ ફંડના, ૧૭૬-૧-૨-૦ ગામ સુધરાઇના, ૫૫૬-૧૨-૬ ગુરખા ફંડના આવ્યા હતા. ઉપરાંત લાઇબ્રેરીનો કેડરેક વેચેલો તેના ૫-૬-૦ તથા એક હાપબાનુ પાછું ફરેલું લરાજમ ૧-૧૦-૦ મળી ૭-૦-૦ જમા થયા હતા. મહેરીલના મકનના કાડે આવેલ ભાગના કીરાવાના રૂ. ૨૦-૦-૦ ખરચ ખાતે જમા થયા હતા. બુનો દાદ વેચેલો તેના ૫૬-૧૨-૬ બીલ્ડીંગ ખાતે જમા થયા હતા. મહેરીલની બીલ્ડીંગના બાંધકામમાં મી. હાજી ઇમ્મલીમ દીનદાર પાસેથી રૂ. ૬૩૬-૧૦-૧ અને મી. અહમદ સુલેમાન સહુજ પટેલ પાસેથી ૧૬૫-૦-૦ ઉછીના લેવામાં આવ્યા હતા. આવી રીતે પાછલા અઢી વરસમાં રૂ. ૫૦૬૩-૬-૧૦ ની આવક થઇ હતી.

ઉપલી રકમમાંથી બીલ્ડીંગ બાંધવા ખાજી ૩૧૮૭-૦-૪, છેલ્લા રીપોર્ટમાં ખાલ જમા થયેલી રકમ પાછી ઉધારેલી તે ૬૦-૦-૦, મહમદ હસપ તેલી પાસે અનામત ૧૮-૧૨-૦, લાઇબ્રેરીમાં આવતાં હાપા, ચોપાનીઆં તથા પુસ્તકોની ખરીદીના ૧૬૮-૮-૬, ફરીતમર તથા તે લાવવાના ભાડાના ૩૩-૪-૦, રોસનરી રોપના ૧૧-૭-૬, ગોકરોના પગારના ૬૮-૧૩-૫ તથા પરચુરસ ખરચ જેમાં જલસા તથા છેલ્લા રીપોર્ટની છપામણી વીજેરે આવી જાય છે તે ખાતે રૂ. ૧૦૮-૪-૬, ગામ સુધરાઇ ખાતે રૂ. ૫૬૫-૫-૬, અને છેલ્લા અઢી વરસ પાં ગુરખા ફંડનો લાલ લેનાર ૬૮૫ મરબિતે અપા એલા ૩૩૪-૬-૬ એ સહળું મળી ૪૫૩૬-૨-૨ ખરચ કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપલા આવક ખરચના મુકાબલા પછી, હાલ મેહરીલ પાસે રોકડા ૨૦-૧૪-૫ સેક્રેટરી પાસે, સુધરાઇ ખાતાના ૨૮૧-૬-૩ તથા ગુરખા ફંડના રૂ. ૨૨૫-૩-૦ મળી ૫૦૬-૬-૩ મી. હાજી અહમદ દીનદાર પાસે જમા છે. જે મળી વરસ આખરે ૫૨૭-૭-૮ બેલેન્સ હતી.

હાલ મેહરીલ પાસે ૩૧૮૭ ૮-૪ ની બીલ્ડીંગ, ૧૬૮-૧૨-૦ નું ફરીતમર તે ૨૦૨-૪-૩ નાં પુસ્તકો મળી ૩૧૭૮-૧૫-૭ નો રોકા છે, અને ૧૫ પ્રકરણો તરફથી ૧૪૧-૬-૦ ની બુદ્ધી સુદી વરતુ બેટ મળી હતી.

ઉપરનો રીપોર્ટ જે પછો લખાય છે અને બુકના આકારમાં છપાવવાનો છે તે પાસ કરી સભા વીસરજન થઇ હતી.

હોંદુસ્તાનના અખરો

(હિંદી છાપા ઉપરથી)

ભાગ સહજે જાહેર કર્યું છે કે દોર નો નિવાસ કરવાથી બેતીને તુકસાન પહેલે છે માટે તેના રાજમાંથી નિકાસ થનાર દોર દીક તેની કિંમતના ૫૦ દહા જઠાત તરીકે લેવામાં આવશે.

પોરબંદરના મીઠી કાળીદાસ આંખાના કારખાનામાં પીત્તમનાં તાળાં પ્રખ્યાત ઉમદાં બને છે તેને ઉત્તેજન આપવા દરેક દર બારી એશીસમાં વપરાતાં તાળાં ત્યાંથી ખરીદ કરવા પોરબંદર સ્ટેટ મેજેસ્ટ્રેટમાં એક કુકમ જઠાર પડ્યો છે.

કઠીયવાણના પહેલા વરગના રાત્રીના. મવંનર સનમુખ પહેલાં ૭૫ સોનાં મહોર નજરાણુ તરીકે મુકતા હતા તેમાં હવે ફેરફાર કરી મહોર ૧૦૧ કરવા નહીં થયું છે.

વીરમગમનું તાકું હવે ઉડવાની વડી તપી કરણુ ત્યાં તે ખાતા માટે એક કાખ ના ખરચથી મકાન બાંધવા કુકમ થયો છે.

જેતપુર બાગદાર ફરયાસથી વાજસર પુળ મોડા કઠાકની ખીમરી એમવી મરણુ પામ્યા છે.

અમદાવાદની એસવાળ કામના એક સાહસીક વેપારીના પુત્ર માત્ર ૧૮ વરસ ની વયે આ વખત બી. એ. માં પાસ થયા છે. આ જાહ ચાલાક છે અને તેથી તેને સીવીલ સરવીસ માટે છગ્ગાંડ મોકલવા પીચાર રાખે છે. અને તે પાર પડશે તો એમને પ્રથમ જન સીવીલીયન હોવાનું માન પડશે.—“ગરબના”

અમદાવાદના સ્વદેશી નિત્ર મંડળે સમસ્ત ગુજરાત પૈસા ફંડની યોજના કરી છે. તેમાં દર કોઇ મદદસ્થ ૫. રૂપિયા આપી સાહક મેજર થઇ શકે છે અને ૧૦૦ રૂપિયા આપી આજીવનના થઇ શકે છે. આ ફંડના નાણાનો ઉપયોગ રૂઝવણી ખાતાઓમાં, કુનર ઉદ્યોગનાં ખાતાઓમાં, પરદેશ જતા વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવામાં નિમંત્રે લખવામાં ત્રીજે અનેક દેશ દિલકારી કાર્યોમાં કરવા માં આવશે.

કુદાણુઓ માટે વડોદરામાં બેરડીન દાઉસ સ્થાપવા એ કામના કેટલાક કિનેમ્બુ ઓ કાસીરા કરી રહ્યા છે.

કાવા પાટીદાર શાતિનાં હગ્ન બાર વરસે એકજ વખત થી ઉમવા ખાતાજીની ખાસા મળે ત્યારે થાય છે. આ વખતે આ ડોંગ અટકાવવા અને બાળ હગ્ન ઉતેજક રિવાજને તાણુ કરવા શીમાન માયકવાડ સરકારે ખાતાજીના મંદિરપર પોલીસ મોટી મેસાડી છે.

નવસારી, વડોદરા અને કડી પ્રાંતમાં સરકારને દારૂ માળી આપવાનું પ્રો. ગજર ની એલેમ્પીક કેમીકલ વરકસનું ટેન્ડર મંજુર થયું છે.

નામદાર માયકવાડ સરકારે અંત્યજ વરણુના બાળકોને નાસ્તા-પાણી આપી દત્તી. તે વખતે સ્ટેટના બધા અમલદારો દાખર હતા. માયન, હસરત વીજેર તમાકાઓ પણ થયા હતા. આ વખતે મી. વરમેલે વડોદરાના મહારાજાના દયાળુ સ્વભાવ અને માણસ બનત પ્રવેશના પ્રેમનાં વખાણુ કર્યાં હતાં. મસ્તર આત્મા રાજકોએ તેનો દીંદીમાં તરણુમે કરી સંભળાવ્યો હતો. બધાં બાળકોને ધનામ આપ્યાં હતાં અને મારતર આત્મામનો પમાર વધારવામાં આવ્યો હતો.

મીમંત માયકવાડની બુખીલીની પાક મીરીમાં વડોદરામાં એક બુખીલી સ્કેવર બંધાવાનો છે. તે કામ માટે ફરવામાં આવેલા ફંડમાંથી નવસારીમાં પણ એક બુખીલી હોલ બંધાવવામાં આવનાર છે એવું “નવસારી પ્રકાશ” જણાવે છે.

“હિંદુ” જણાવે છે કે ના. માયકવાડ ની તખીયત બરોબર રહેતી ન હોવાથી તેમને જપાન અથવા યુરોપ જવાની ડાક તરી સલાહ મળી છે.

સુરતમાં જઠાડીના રહેનાર ભેતી જગજીવન વળેરાયે દેશમાન્ય તિલક મહા રાજની પાઠગીરીનું અમન એ નામનું પુસ્તક પ્રસિધ્ધ કર્યું છે. એ પુસ્તકથી લોકોમાં રાજદેહ દેશાવ એવું લાગવાથી સરકારે કલેક્ટરને બખ્ખું તે ઉપરથી પોલીસે સદરદુ પુસ્તકની સરવ નહોતો જપ્ત કરી છે.

કુખનું “આર્થ પ્રકાશ” જણાવે છે કે કામમાં આર્થ સમાજ ઉપર આગત બાવી પડી છે માટે આર્થ સમાજ શુ છે તે જણાવવાની પધ્ધી જરૂર છે. માટે “ઉદ” પત્રના અધિપતિ મી. વરમપાળે “અરણુન” નામનું એક ઉરદુ અઠરા દીક પત્ર કાઢવાનું શરૂ કર્યું છે.

હિંદુસ્તાનની ઉદ્ધી ટપાલ ઉપરથી જણાવ છે કે કુખમાંથી થીતળાનો મરજ પુર જોસમાં ચાલે છે.

કુખની કાષ કોરહના જઠજ મી. ડી. ડી. દાવર એપ્રીલ મેસનાં વિધાયત પહોં ચવાના છે.

બમે ઉપરથી જણાવ છે કે બેરડા ધીચનરવી પાઠગીરીનું હિંદુસ્તાનમાં એક ફંડ એકડું થયું છે. જેમાં રા. ૬૨,૦૦૦ તા. ૧૯-૨-૧૦ સુધીમાં ભરાયા છે.

કુખ પુનીવરસીદીએ સર શીરોજીના ની જરખાસ્તથી મેટરીકયુલેશનની પરીક્ષા વધુ મતે અપમ રાખી છે.

મદાસવાળા આ. મી. કે. પી. રાજુએ નવી કમખીરીવલ કાઉનસીલના સમાસદે, ને એક પત્ર લખી હિંદુસ્તાનનો મીકાનો કર કાઢી નાખવા લડત ચલાવવા અપીલ કરી છે. અને જણાવ્યું છે કે તે કરથી જે આવક મોટી થાય છે તે તમાકુ ઉપર કર નાખી વસુલ કરવી. એમ ચવાથી એક વ્યસન મોહનું થશે અને લોકોને પણ એવડો લાભ થશે.

બંમાળી છાપાકારો તરફથી એક પ્રેસ એસોસીએશન સ્થાપવામાં આવ્યું છે.

કંડનમાં હિંદી માલનું એક સામ્રહ સ્થાન બોલવા બંગાળામાં એક યોજન તકપાર કરવામાં આવે છે. તેના પ્રમુખ કસીમ બઝારના મહારાજા, અને સેક્રેટરીઓ મી. મોધરી અને મી. ગજનવી ચુટાયા છે.

બાળ હગ્નને અટકાવ કરવા કલકત્તા વાળા મી. નરેન્દ્રનાથ સેનની આગેવાની નીચે એક કમીટી નીમાઇ છે.

કાશીમાં એક સુદર રમચાન બધિવા માટે ત્યાંના બજારીતા યહેરી મી. મેતી બંદે એક લાખ રૂપિયાની સખાવત કરી છે.

અંગણમાં સન-રીએ અને આવાઓ ઉપર પોલીસ સખર દેખરેખ રાખે છે, અને જરાપણ કાંઈ પડતાં તેમને પોલીસ હેડબ મુકવામાં આવે છે.

દીલ્હીની જુમા મસજિદમાંથી ગંદીનું જુમર ચોરાઈ ગયું છે. આ જુમર બહાર પડતાં દીલ્હીના મુસલમાનોમાં ભારે ચર્ચા ચાલી રહી છે. આ જુમર ગયા આગરદ માંજ કામુદથી આવ્યું હતું, અને કામુદ ના એકથી કરનજ હાથ મકમદે પોતાને હાથે મસજિદમાં મુક્યું હતું. પોલીસ ચોરીનો પતો મેળવવા બનતું કરે છે.

પુરવ બંગાળ રેલ્વે રેલવેપર કાઉન માંદેપર મેલ બાંગલાની તજવીજ થઈ હતી. રેલ રાજબરીથી રાતના ૩ વાગે ઉપડી બેલગાચીઆ તરફ જતી હતી. તેવામાં કરાઇવરની નજર એક આસામી પર પડી જે આસામી પાટાપર બાંધેલા લોખંડના ટુકડા મુકતો જણાયો હતો. મેલ રેલ્વે પુરવ લોલાવવામાં આવી અને મજૂર આસામીને પકડવામાં આવ્યો.

દેહાદર બંગાળીઓને છુટા કર્યા તેથી "રાહસ્ય એક ઈડિઆ" ને નિરાશ થઈ છે.

બંગાળમાં વસુદારી ફેલાવવા માટે અખીર ઉમરાવ વરમના બંગાળીઓની એક મુખીરીયલ લીજ રચાય છે, જેના પ્રમુખ તરીકે બરદાનના મહારાજ, અને સેક્રેટરી તરીકે સર પ્રદોત કુમાર દાગેર નીમાયા છે.

પુરવ બંગાળ રેલવેપર બોમ્બ ફેંકતા અટકાવવા માટે સાવચેતી રાખવા બાબત સુરેન્દ્રનાથની કાશીમાંથી એક કમીટી ઉભી થઈ છે. તેના બેઝંદીયરો એ રેલવેપર ૫૦ માઈલની હદપર તપાસ રાખે છે.

લાલા લજપતરાયની બહાલી કરવાના આરોપ માટે જસડીસ ફેલેચર "હીંચીસ મેન" પત્ર પાસે રૂ. ૧૫૦૦૦ ની નુકસાની અપાયા હતી, જે સામે મજૂર પત્રે કરેલી અપાસની રુનાવણી જસડીસ ફેલેચર અને જસડીસ ઉદરે સનમુખ નીકળી હતી. એકેડેમીક જનરલ "હીંચીસ મેન" પત્ર વરકથી હાજર રહ્યા હતા. તેમણે પોતાનું છેવટનું બાબત કત્તાં બતાવ્યું હતું કે બહાલી પુરવાર ચુક

નથી. અને તે છતાં જો નુકસાનીની રકમ અપાવતી પડે તો ફરીવારની સબજવારી પ્રતીકા બાનમાં લેનાં એક રિપિયા કરતાં વધુ નુકસાની અપાવતી જોઈતી નથી. નામદાર જડજોએ ચુકાદો મુકવતી રાખ્યો હતો.

અહામદના સારાજ પત્ર ઉપર ફિતુર માટે જે કેસ ચાલે છે તેમાં એક ૧૪ વરસના એક બંગાળી શાફીએ કાંઈ પણ જુવાની આપવા ના પાડી, અને તે માટે ત્રણ માસની જેલ ઉઠાવી.

એલ ઈડિઆ મહોમેડન એન્ડકોમ્પનલ કોનકરન્સને વારસીક ૧૨૦૦ રૂપિયાની રકમ અપાવતું આવકપુરવા નવાબે નહેર કર્યું છે.

ઈંદિના મહારાજએ એક મનાઇ દુકમ બહાર પાડી એકસ્ટરીમીસ્ટ પક્ષનાં ૧૦ વરતમાન પત્રોને પોતાના રાજમાં આવતાં અટકાવ્યાં છે.

હીંદી શીતુરીઓને હાથે માર્યા પ્રયેલા આસામીઓના વારસોને સરકાર તરફથી બદલો મળશે જોઈએ એવી માંગણી પંજાબનીઅલુમને ઇસલામે કરી છે.

પ્રોફેસર પરમાણુદેના કેસમાં મી. પોસાકે પુગવો આપ્યો હતો. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે પ્રોફેસર બેકાન્સગરમાં આવ્યા હતા. તેમણે ધરમના વિષય ઉપર લાપથ આપ્યાં હતાં. મારા મત પ્રમાણે તે બાબત કે તોફાની મથુસ નથી.

વિશ્વાયત ફીલ્ટ ટીમ મોકલવાના ફંડ માં રૂ. ૨૩,૭૨૫ ની રકમ બનેવારીની આખર સુધીમાં ભરાઈ છે.

બે પાણી મેમ્બે ફિતુર સંબંધી વખાણ માં સરકારને જાણાવેને હાખી દેવાની સુચના કરી છે તે ઉપર ટીક કરતાં "અમ્રન ખજાર પત્રીકા" લખે છે કે જાપાને ઉપાડેલી લલતને બેમ પોતાની ગાદી રાખી શકવા માટે આભારી છે, ને તેમજ બીજા વધુ રાજાઓ સંબંધ માં જાપાને એવી સેવા બજાવી છે એ વાત બેમજ લુધી ગય છે.

જોડીઆ પ્રતિમાં એક કુન્નર ઉદ્યોગ નું પ્રવરણ લશવાનું છે તેના હાથમાં બી લાખ રૂપિયા જેટલા પૈસા ભરાયા છે.

અહામદ ખાતે અમેરિકામાં પ્રસિધ્ધ થતું "સ્વરાજ" નામનું પત્ર જાપાના નવા કાયદાને લઈ બંધ પડ્યું છે. તેમાં માગવામાં આવેલી જામીનગીરીની રકમે પ્રમદકર્તા આખી રાત્રે તેમ નહોતા.

બરમાની હાફરકુલમાં યુરોપીયન કે યુરોપીયનેજ રાખવા ને પગાર રૂ. ૫૦૦ નો આપવો એવી ગોટવલુને હીંદી પ્રધાને બહાલી આપી છે. બોયકોટને વળોડનારા પ્રધાન સાહેબે આથી હાફરકુલમાંથી કેશી એને "બોયકોટ" કર્યા છે!—આર્થ પ્રકાશ.

લાલુ "દિ દ પેચ" વાંચતા મી ફુડેએ ફરી જાણ નહીં કાઢવા કહ્યું હતું આખી હતી, જતાં સરકારે તેનું ૬૦૦૦ તુ અપાવતું જપ્ત કરી સરકારી જાપાનામાં બેજવી દીધું છે.

નેપાલના વડા પ્રધાન એકસાફર ખાતે જુના ૬ હજાર સંસ્કૃત ગ્રંથો મોકલતી આપનાર છે. આના પુરાણા ઉપયોગી ગ્રંથોની નકલો કરાવી હીંદમાં રાખવાની બધી જરૂર છે.

હીંદી, ગુજરાતી અને મરાઠી એ ત્રણ ભાષામાં સારસ્વત મહાશ્વ કોમના લાખ સામ્યવાને એક મારીક બનારસ ખાતે પંડીત વ્યોતી સ્વરૂપ તરફથી પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે.

લખનઉમાં જાનેન્દ્રનાથ મજમુદાર નામ ના માણસે પોલીસને ખોટી ખબર આપી હતી અને તે ઉપરથી પોલીસે કેટલાક ધરોતી જાડી લીધી હતી. પાછળથી જાનેન્દ્રનાથે માજીસ્ટ્રેટ આગળ કબુલ કર્યું હતું કે પોલીસને સત્તાવવાનો બંધો કરે તારી મંડળને કુ સમાસ છે.

બંગાળના કોઈ પણ બંદરે પરદેશી મીઠાપર જમાત નહીં સેવાનું ના. વાઈસ રાજે હરાવ્યું છે.

ના. આગાખાને મુસલમાન દામ માટે ખાસ સુનીવરસીદી સ્થાપવી જોઈએ એવો વિચાર જણાવ્યો છે.

કાશ્મીર રાજ્યના મુસલમાનોએ એક મુસલમાન ઉમરાવની માગણી કરાધી મહારાજએ શેખ મકબુલ હુસેનને ચીની રૂર એક બેવીનપુના આધ્યા ઉપર નીમેત છે.

તાર સમાચાર

બલગેરીઆના રાજા અને રાણીએ તુરકીના મુલતાનની ફેનરદાનદીનોપસ મુલાકાત લીધી છે.

લીબરલ વીપની એપ્રીસ તરફથી એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે દરેક ફેક્ટરીથી લીબરલો મુદતના માટે તક પારીઓ કરવામાં આવે છે. આ ઉપરથી નવી મુદતથી થોડા વખતમાં યશ એ માન્યતા મળ્યું હતી જાય છે.

દુર્ગાએ પા. ૫૦,૦૦,૦૦૦ના ખરચે લડા પક વહાણો બાંધવાની વરદી આપી છે.

ગ્રીસમાં વરતા મુસલમાન જમીનદારો ના જમીનના હક સંબંધમાં ત્યાંની ચેબર નિયમ મહાવતી હતી. સરે કેટલાક ઉદ્દેશ્યોએ એકતોએ દુસ્લક કરી કેટલીક દેલગીરીની બારીઓ બાંધી નાખી હતી. તે સમાવવા ગ્રહકરને બે.લ. વવાની જરૂર પડી હતી. તેણે સોફોના દોળાપર મોજાઓ છોડી, જેથી ૫ મહાસ મરજી પાંખાં હતાં, તથા ૧૫ વાવલ થયાં હતાં.

તા. ૧૯ મીએ વિધાયતમાં મહાસનો બાવ ૨૫/૬-ઉપરનો હતો.

રૂશિઆનીકુમર(પાલમિંટમાં)કેશવધીને લગતું બીલ રજુ થયું હતું જે વખતે આપ ખુદ મેંબરોએ પ્રભુ બેપર અણુદ હતી દીકાએ કરી હતી. તેની સાથે સોસી થાલીસ્ટ પક્ષના મેંબરો થયા, તેથી એક પછી એક તેવા ૬ મેંબરોને સજામાંથી ફાંકી કાઢવામાં આવ્યા હતા.

સરવીઆના કોંગ્રેસ રૂશિઆના મારની મુલાકાત લીધી હતી.

વડી સરકાર તરફથી આમની સજામાં રજુ કરવા માટે એવા હકાવ ધરાવામાં આવ્યા છે કે (૧) પેસાને લગતું બીલ કાઢી નાખતાં ઉમરાવોને અસક્ત કરવા. (૨) બીલ દાખલ થયા પછી એ વરસ બદ પાસ થાય તો તે ઉમરાવની મંજૂરી વગર પણ કોંગ્રેસ સદી મળ્યાથી કાયમ તરફે ગણાશે. (૩) કાંઈ પાલમિંટ પાંચ વરસ કરતાં વધારે મુદત ન બેસી શકે.

ફર્ટ કલાસ માલ મોકલનાર ફર્ટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફર્ટ તથા દરેક જાતનું વેશ્ટરબલ ધણીજ સફાઈની પેકોંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ મોકલનાર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મમાવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કામજ બપવહાર અમર પ્રાંતસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાબધ અમારે ત્યાંથી તરફાર મળશે.

ખુલાસા મટિ જ્યો નીચેને શીરનામે:-

એમ. એ. આર્મિંદ લાજપુરી,
ફર્ટરર, પી. એ. મોકલ પાછો
દેશી. એડરેસ 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન
M. A. ARMOIND LAJPURI,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાજું ઉમદા ફર્ટ અને વેશ્ટરબલ

સફાઈની પેકોંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. મોકલનાર મોકલવાથી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાબધ મળશે.

પત્ર બપવહાર નીચેને શીરનામે કરે:-

ઈસમાઈલ જીવા ફર્ટરર,
પી.એ.બો. ૪૭૬. દેશી. એડ 'ઈસમાઈલ'
૧૭૧, મે. એડ, ડરબન
ISHMAIL JEEVA, FRUITERER,
P.O.Box, 467, Tele. Add. 'Ismaail'
171, Grey St, Durban.

બેઠએ છે.

નાટાલીઆ મોકલ કુાં લોમીટડ માટે.

એક અનુભવી ફેરીઅર, બુક બીપોંગના જાન સાથે, ગેરંટી પાઉન્ડ ૨૦૦ રોકડાની આપી શકે તેવો બેઠએ છે.

પમાર લાપકાત પ્રમાણે આપવામાં આવશે.

કમેઠવારે મોડમાં મેડી અરજી તા. ૩૦-૩-૧૯૧૦ સુધીમાં નીચેને સરનામે કરવી. સરદીશીકેટ સાથે બીડવાથી તે પત્ર પમાર આપવામાં આવશે.

દુશેન કાસમનો કુાં
પી. એ. મોકલ ૮૬,
૩૭૧ પાર્લન બ્રોટ, ડરબન.

રોકડ બખર બાવ

	શી. ચે.	શી. ચે.
કુધ નાતાલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
માવલ માંબ ૧૫૨તાની	૧૮ ૬	૧૯ ૦
બીમડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬	૧૮ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ચીની સક્કર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કુડાના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
ફેશી ટુવેર ફાળ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ટુવેર ફાળ કાનપુરી	૧૮ ૦	૧૮ ૬
મસુરની	૨૦ ૬	૨૧ ૦
મગની	૨૫ ૦	૨૬ ૦
અડકની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
મણા મુખડીના	૧૮ ૬	૧૯ ૦
દાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વઠાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મમાઇ	૫ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કંબુ તેલ ૧ અરબન	૩ ૨	૩ ૩
એરડીનું	૩ ૦	૩ ૧
મીડું	૩ ૩	૩ ૬
નાળીએરનું	૪ ૦	૪ ૩
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬	૨૦ ૦
પીળો	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
આટો	૧૩ ૩	૧૩ ૬
મદાસી સોપારી ૧૨૨તબ	૮૧	૦ ૬
મરચાં	૦ ૩૧	૦ ૪
ધી પેટી ૪ ડીનના શી	૮-૨-૬	૮-૧-૦
પોરબંદર	૮-૧-૦	૮-૦-૦
પાગાશીન કરાઉન	૬ ૦	૬ ૩
પાછટ રોસ		૬ ૬
અલબન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૭ ૬	૨૦ ૦
ફલી	૫ ૬	૬ ૦
કામંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
સાણુ સીસક રટેન	૧૫ ૬	૧૬ ૬
સાણુ સનકાઇટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
ડાયમ્ડ ૫૦ કુડાના બોક્સની		
કીમત	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકટર ટી	૧ ૮	૧ ૬
મામીપ્ર કામન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેવરની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલ્લ પોગ્ર કીમ રેક	૧૬ ૦	૧ ૬
કેસન્ટ મેલક	૧૮ ૦	૧૮ ૬
નીમક (લીવરપુલ)		
નસતા એકની	૪ ૬	૫ ૧

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

અહીં ખાદ્યની શ્રેષ્ઠતા તથા કારો અગ્રીમ હઈ એકાએક વસ્તુની મારકેટમાં વેચી આપવામાં આવે છે. વહીવટી વાતો સુવ્યવસ્થામાં આવે છે.

REFERENCES :

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE :—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address : TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER, Also at the head Office for S.A.:— And, at—
Reuter's Agency, Reuter's Building, Reuter's Agency,
Davis Buildings, St. George's Street, The Corner House,
68 Field Street, CAPE TOWN Commissioner St.,
DURBAN. JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એન્ડ્રીસ, ડરબન.
'વહે માનરમ'

સાચી સ્વદેશી દવા ચળતી હોય, તો પછી યુરોપીઅન દવા શા મટે વાપરો છે ?
રસાયન સહાના—મગજ અને શરીરને તાકત આપવાની દવા. કિંમત ૩ હરત
આને એટલી દવાની શીટીંગ પ.
બાચાસીર બીચરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકતળીક અને
એકસ ધવાળ. નાનાલમાં ધણી જણને પ્રાપ્ત થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શ્રી. ૩.
મરહુમ શીર—જલુષ મલમ. સોમ, મા, યુમર્ગ, વિગેરેને પુરતજ સાફ કરે છે.
કિંમત ૬ પેની.
કુમિન્સ વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર ધવાળ,
બાક અને સફેદ જીવડાંસાથ જુલી જુલી દવા. કિંમત શીટીંગ ૧.
તાવાના વટિકા—જીવાળની અકસીર એળીઓ. ડબીની કિંમત શીટીંગ ૧/૬.
શાશીપર્ક વટિકા—કુખસામક એળીઓ. મગજ ૬૫ પાનાનો ખાસ ધવાળ

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિશે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધર્મ-નો પાયા નીતિ છે. નીતિના આવા કંઈ વિચાર બધા ધર્મને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીંમત ૬ પેની, કપાલ ખરચ ૨ પેની
ડરબન એન્ડ્રીસ
વીરજી દામોદર, ૧૬૬ એન્ડ્રીસ, ડરબન
ઇન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ,
શીલીફસ, નવાલ.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીરલ મરચાટ
દિલ્હીવાળી શેઠશ્રી જયાજી ધ મંગાવી
સરતે આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ થી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવલ—એ.પુ. મંપીઆ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spokenben,
Tel. add. "KHANDERIA" Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Agents

Houses, Shops, Etc. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

તઈયારછે.

૧૯૧૦ ના સાલની ડાયરી
એક દિવસનું એક આપું પાનું.
વેપારીને ઉપયોગી થયેલા સામે.
કીંમત માત્ર ૧—
ઇન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ,

મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ

હજીરના આ મહાન સ્વદેશાભિમાની નરે પેતાનું નામ નાની ઉંમરમાં પ્રસિદ્ધ કરી નાંખ્યું છે. મરુતને સ્વદેશાભિમાન વિશે જુદા જુદાં એક ભાષણ આપ્યું હતું તેવું આ પુસ્તકમાં બતાવેલ છે. હિંદુસ્તાનને આ ભાષણ બહુ અગ્રી લાગુ પડતું હોવા દરેક હિંદીએ વાંચવા યોગ્ય છે.

કીમત ૬ પેની, અપાલ ૧ પેની.

ડરમન એજન્ટ: વીરજી દામોદર

૧૯૬ એ સીટ,

ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer of Indian Groceries

64 Walmer Road.

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P.O. Box 333. Telegrams: "MELON."

PORT ELIZABETH

ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	સ. રૂ.
Ethics of Passive Resistance	૦ ૩
Bhagavad Gita	૧ ૦
The Story of the Ramayana	૦ ૬
A Book--and its Misnomer	૦ ૬

ક્રાન્સવાલનો ખુની કાપડો.	૦-૦-૧
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૨
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦-૦-૩
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૧
સત્યાગ્રહ (ધનાથી નિર્ભય)	૦-૦-૩
સર્વોદય	૦-૦-૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ.	૦-૦-૧
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.	૦-૦-૧

રાજાવન સાર, પાલકોટ	૦-૧-
ક્રાન્સવાલનો નવો કાપડો	૦-૦-૩
ક્રાન્સવાલનાનવા કાપડાનું જીવનચરિત્ર	૦-૦-૩
સુધારાના કાવ્ય	૦-૧-૩
મારો જેલનો બીજો અનુભવ	૦-૦-૩
" ત્રીજો "	૦-૦-૩

ક્રાન્સવાલનો દુકાનો બંધ કરવાનો કાપડો	૦-૦-૩
અર્થ પેની ૧ જીદુ. કોઇપણ કોલોનીના સ્ટાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.	
ડરમન એજન્ટ:	
વીરજી દામોદર, ૧૯૬ એ સીટ, ડરમન	
ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ	

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers

of all kinds

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદરનું મુશ્કોટાર ધી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 53 Tel. Add.: "PORBANDAR" Telephone 86

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTENBURG
Steenboksfontein }
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં.

ઇન્ડિયન ગ્રોસરી બજારનું હિંદુસ્તાન થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે છે. આજ ધી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નું સરસ માવજ-ગોખુ-ગંધીઆણું-ગજા બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEDORE
Box 6031. JOHANNESBURG
Telegram: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Add: 988: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION

A. F. GAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

3 KORT STREET,

P.O. Box 2604. Tel. add. "Cama"

Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

KORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 332, LOURENCO MARQUES.

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1863.

MORRISON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28.

Telephone 529

જામડાં ખરીદીએ છીએ.

ઉન, ચામડાં, શીંગડાં, પેટાં અથવા બહાર નાં ચામડાં, વેટલની ડાલ વગેરે ખરીદવા મંગીએ છીએ.

ઇન્ડિયન એપિનિયન

નાતાલમાં વરસના ... ૦-૧૫-૦

ખીજ કોલોની તથા પરદેશો

ખાતે વરસના ૦-૧૭-૦

એક સત્યવીરની કથા.

(સોફ્ટેટીસનો બજાવ.)

રોમના મહાન તત્ત્વજ્ઞાની સોફ્ટેટીસના નામથી દુનિયામાં ઘણાંજ અભ્યાસ કરો! એણે સત્યજ્ઞાનનો ફેલાવો કરવા માંગ્યો તે સ્વાર્થી અને દંભી માણસોને ખુંચ્યો. તેથી તેની ઉપર યોદ્ધા આરોપ મુકી તેને દેહાંત દંડની શિક્ષા કરવામાં આવી. પોતાનો પ્રાણ જતાં પણ તેણે સત્યનો ત્યાગ કર્યો નથી. આ વીર પુરુષે પોતાનો ખ્યાલ કર્યો છે તેનું બતાવેલ આ પુસ્તકમાં છે, જે બહુજ અસરકારક હોય વાંચવા યોગ્ય છે.

કીમત ૬ પેની, અપાલ અરબ ૧ પેની.

ડરમન એજન્ટ:

વીરજી દામોદર,

૧૯૬ એ સીટ, ડરમન.

ઇન્ડરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Sortie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhanas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add: "Khetsey" Box 110

Danochur Anandji
General Merchant
Tel. Add: "Ladom." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ubbaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Ruzak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street

E. ABOODAKER AMON & BAO,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhans Parshotam,
357 Pine Street

Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street

EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).

A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street

Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.

M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.

B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.

N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. Jivan, 122 Grey Street

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Grey Street.

Box BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street

EAST LONDON

S. Cascojee,
Mercant, Box 270.

Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOUCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

V. A. Dess, Box 110 Tel. 'Dess'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent

S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.

M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.

N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Aboo Mis Camroodeen,
Market Square,

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 28

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,

Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2041.

A. F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Chhibra Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALEAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahob,
17th Street & Kaffir Street,
Vriededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5031.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarassen,
Fruiters & Confectioners,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ishharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BHABHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

Hirjee Mooljee & Co. Box 346.
HORMAJY IDOLY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahomed & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJ DAS & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULABHAI & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. FREDET, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rowat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. V. Bhyat, Box 24,
MERTA & KRANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

M. E. NARABHAI,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekandass Bros.,
Main Street. Box 571,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,

R. R. Namsco,
64 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hansen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhay V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. B. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Orbendar Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer
Corner of Heermans & Nanzal Sts

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 1 Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY

Bhimjee R. Naik, Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kestledorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street.

SPELUNKEN

(TRANSVAAL)

Kesavji Giga, Befoola.
W. D. Speedat & Co.,
Box 35, Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadse,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENBARGE C.C.

Blaga Ka verjee Endholena,
Shoemaker, Market Street.
Udhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANSING,
58 Wick Street.
Homraj Khinjoo,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 1
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings, Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 18.

શ્રી. કેવલરામ
વેસારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
શ્રી રેશમ અને બીજા તથા અપાનીક રમક
મારકેટ સ્ટીટ, (કોર્નર ટોરેન્ટી સ્ટ્રીટ)
બોક્સ ૫૨૨૦, બેલ્ડા-સ્ટ્રીટ

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, **DURBAN**
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Mail No. 438. Corner Kaffir & 10th Streets,
VERBODEN, JOHANNESBURG
Box 4140. Tel. Add: "FAJANDAR."
Head Office: VANDER COLANA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, **MIDDELBURG, Transvaal**

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Cronin Road, **Fordsburg,**
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, **Box 44**
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindini (Mombasa):—

about March 27th **Durham Castle**
" April 24th **Goorkha**

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius:—

about April 8th **Avondale Castle**
" May 6th **Gascon**

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

WANTED INDIAN BOYS

TO LEARN A RESPECTABLE TRADE

A respectable firm of good standing is prepared to take limited
number of Indian Lads as apprentice to learn a trade. The lads must
be of respectable parentage ranging from 14 to 16 years of age and the
apprentices during the period of their training, will be provided with
Boarding, Lodging, Clothing and Nominal Wages with chances of increase
according to merit.

This is a rare chance for respectable parents to train their children
for a trade.

For further particulars apply to the undersigned:

SUCHIT MAHARAJ,

Passenger and General Agent,
1 Alice Street, Durban.

જોઈએ છે.

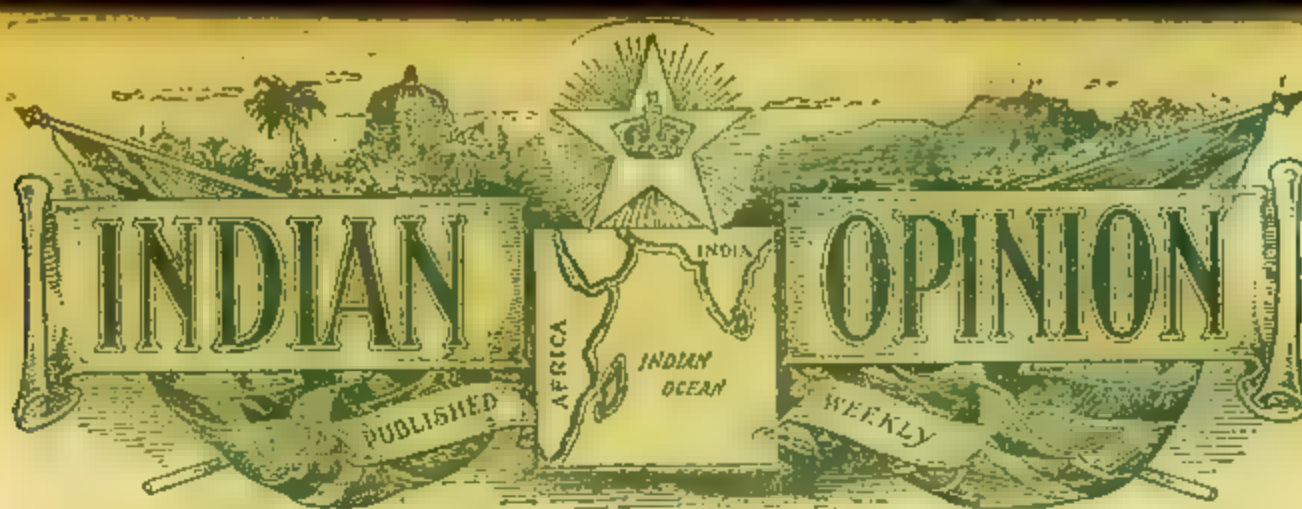
સારી રીતે ચાલતો એક આયરફાર ધંધો
શીખવાને હિંદી જુવાનીઓ

કેટલાક હિંદી જુવાનીઓએ, ધંધો શીખવાના ઉમેદવાર તરીકે લેવાને
એક આયરફાર પહેલી તકવાર છે. જુવાનીઓ આયરફાર ખાનદાન,
અને ૧૪ થી ૧૬ વરસની ઉમરના હોવા જોઈએ. તેઓની ઉમેદવારી દરમીયાન
તેઓને ખાવાનું, રહેવાનું, કપડાં તથા જરા જેવો પગાર આપવામાં આવશે.
લાયકાત પ્રમાણે પગારમાં વધારો મેળો રહેશે.

ધંધા માટે પોતાના અગામીને કુળવધાની મા ખાપોને આ ઉમદા તક છે.
વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે પુછો:

સુચીત મહારાજ,
પાસેજર તથા જનરલ એજન્ટ /
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Printed and Published by A. K. Puri, at the
International Printing Press, Phool Bagh, Delhi.

No. 14—Vol. 8

SATURDAY, APRIL 2ND, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Three Pence

"The March of Civilisation"

Reproduced by kind permission of *The Age* (London).

The Publication of "Indian Home Rule"

✓ ENGLISH TRANSLATION OF THE GUJARATI WORK, "HIND SWARAJ,"
PROSCRIBED BY THE INDIAN GOVERNMENT

The English Translation of "HIND SWARAJ"—"INDIAN HOME RULE"—is now ready and can be obtained from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix; or from their Agents: price 1d., postage 1d. extra. We print below the Preface to the English Translation, written by Mr. G. K. GANDHI.

It is not without hesitation that the translation of "HIND SWARAJ" is submitted to the public. A European friend, with whom I discussed the contents, wanted to see a translation of it and, during our spare moments, I hurriedly dictated and he took it down. It is not a literal translation but it is a faithful rendering of the original. Several English friends have read it, and whilst opinions were being invited as to the advisability of publishing the work, news was received that the original was seized in India. This information hastened the decision to publish the translation without a moment's delay. My fellow-workers at the International Printing Press shared my view and, by working overtime—a labour of love—they have enabled me to place the translation before the public in an unexpectedly short time. The work is being given to the public at what is practically cost-price. But, without the financial assistance of the many Indians who promised to buy copies for themselves and for distribution, it might never have seen the light of day.

I am quite aware of the many imperfections in the original. The English rendering, besides sharing these, must naturally exaggerate them, owing to my inability to convey the exact meaning of the original. Some of the friends who have read the translation have objected that the subject matter has been dealt with in the form of a dialogue. I have no answer to offer to this objection except that the Gujarati language readily lends itself to such treatment and that it is considered the best method of treating difficult subjects. Had I written for English readers in the first instance, the subject would have been handled in a different manner. Moreover, the dialogue, as it has been given, actually took place between several friends, mostly readers of INDIAN OPINION, and myself.

Whilst the views expressed in "HIND SWARAJ" are held by me, I have but endeavoured humbly to follow Tolstoy, Ruskin, Thoreau, Emerson and other writers, besides the masters of Indian philosophy. Tolstoy has been one of my teachers for a number of years. Those who want to see a corroboration of the views submitted in the following chapters, will find it in the works of the above-named masters. For ready reference, some of the books are mentioned in the Appendices.

I do not know why "HIND SWARAJ" has been seized in India. To me the seizure constitutes further condemnation of the civilisation represented by the British Government. There is in the book not a trace of approval of violence in any shape or form. The methods of the British Government are, undoubtedly, severely condemned. To do otherwise would be for me to be a traitor to Truth, to India, and to the Empire to which I owe allegiance. My notion of loyalty does not involve acceptance of current rule or government irrespective of its righteousness or otherwise. Such notion is based upon the belief—not in its present justice or morality but in a future acceptance by government of that standard of morality in practice which it at present vaguely and hypocritically believes in, in theory. But I must frankly confess that I am not so much concerned about the stability of the Empire as I am about that of the ancient civilisation of India which, in my opinion, represents the best that the world has ever seen. The British Government in India constitutes a struggle between the Modern Civilisation, which is the Kingdom of Satan, and the Ancient Civilisation, which is the Kingdom of God. The one is the God of War, the other is the God of Love. My countrymen impute the evils of modern civilisation to the English people and, therefore, believe that the English people are bad, and not the civilisation they represent. My countrymen, therefore, believe that they should adopt modern civilisation and modern methods of violence and drive out the English. "HIND SWARAJ" has been written in order to show that they are following a suicidal policy, and that, if they would but revert to their own glorious civilisation, either the English would adopt the latter and become Indianised or find their occupation in India gone.

It was at first intended to publish the translation as a part of INDIAN OPINION, but the seizure of the original rendered such a course inadvisable. INDIAN OPINION represents the Transvaal Passive Resistance struggle and ventilates the grievances of British Indians in South Africa generally. It was, therefore, thought desirable not to publish through a representative organ, views which are held by me personally and which may even be considered dangerous or disloyal. I am naturally anxious not to compromise a great struggle by any action of mine which has no connection with it. Had I not known that there was a danger of methods of violence becoming popular, even in South Africa, had I not been called upon by hundreds of my countrymen, and not a few English friends, to express my opinion on the Nationalist movement in India, I would even have retained, for the sake of the struggle, from reducing my views to writing. But, occupying the position I do, it would have been cowardice on my part to postpone publication under the circumstances just referred to.

M. K. GANDHI.

Johannesburg,
March 20th, 1910.

servants will only end in disaster, but it behoves British Indian and other Asiatics, as also the natives, to learn the needful lesson from the present activity against Asiatic and coloured races. The latter must not rely upon the white Colonists doing work for them or giving it to them. They will have to find independent means of earning a livelihood, and once a few leaders set themselves towards solving the problem it will be found exceedingly easy.

A Scandal

Monopoly to Carriers

Discourtesy of Port Health Officer

The following interesting correspondence has been handed to us for publication:—

P. V. Sanghavel & Co.,

P.O. Box 738, 201 Grey St.,

Durban, 20th December, '09.

The Port Health Officer,
Point.

Dear Sir,—I am informed by the Collector of Customs that the baggage from the ship is removed to "E Shed" for disinfection under the instructions from the Port Health Officer and therefore I shall be much obliged if you will let me know that it is necessary that every passenger must hand over the luggage for removal to "E Shed" only to Messrs. Clark & Thiselton and not to any other carrier.

(Sd.) P. V. Sanghavel.

21st Dec., 1909.

From the Port Health Officer
to Messrs. P. V. Sanghavel & Co.

Yours of the 20th instant enquiring in regard to transport of baggage from ship to the Equifex Disinfectant in "E Shed." I will look into this question and reply to you in a few days.

(Sd.) H. E. Fernandez, M.D.
P. H. O.

4th Jan., 1910.

From the Port Health Officer to Mr.
P. V. Sanghavel.

Dear Sir,—In reply to your letter of the 20th December, I beg to inform you that Messrs. Clark & Thiselton are the only carriers authorised to remove passengers' personal effects from ships to the Department of Public Health Disinfectant.

19th Jan., 1910.

From P. V. Sanghavel & Co. to the
Port Health Officer

Dear Sir,—In reply to your letter of the 4th instant I beg to inform you that Messrs. Clark & Thiselton do not remove baggage of passengers for their personal luggage which is removed

by them from the ship to the Department of Public Health Disinfectant and thus they become free from every responsibility for the luggage because it is kept in the shed for one or two days, and therefore you will take this matter into your kind consideration and make arrangements satisfactorily.

Also I hope that the charges might be paid by the Public Health Department as Messrs. Clark & Thiselton are the only authorised carriers.

19th Jan., 1910.

From Port Health Officer to Messrs.
P. V. Sanghavel & Co.

I have no doubt that Clark & Thiselton will give you a receipt for charges on your goods if you ask for one.

Government can take no responsibility for charges in these matters and so they must be paid to Clark & Thiselton direct.

21st Jan., 1910.

From Sanghavel & Co. to the Port
Health Officer.

Dear Sir,—In reply to your letter of the 19th instant I regret that you have not understood what I have written and therefore I humbly request you to arrange for such as Clark & Thiselton to give a receipt for the personal luggage of every passenger.

Also the passengers should not be put to such troubles, that they may not bring their luggage to the P.H. Disinfectant, but they are compelled to be removed by only Messrs. Clark & Thiselton and to be paid whatever they charge, and therefore you will make every regular arrangements.

25th Jan., 1910.

From Port Health Officer to Messrs.
P. V. Sanghavel & Co.

If you wish to obtain a receipt for goods delivered to a firm of carriers, in this case Messrs. Clark & Thiselton you must make your own arrangements with the carriers themselves.

Definite arrangements have been made with Messrs. Clark & Thiselton to convey all luggage to the Disinfectant and their charges are regulated by tariff which they are not allowed to exceed.

27th Jan., 1910.

From Sanghavel & Co. to the Port
Health Officer.

Dear Sir,—In reply to your letter of the 25th instant you will be kind enough to send me a copy of tariff rate at your earliest convenience.

1st Feb., 1910.

From Port Health Officer to Mr. P. V.
Sanghavel

In reply to your memorandum of the 17th January, I enclose herewith a copy of Messrs. Clark & Thiselton's tariff of charges.

17th Feb., 1910.

From Sanghavel & Co. to the Port
Health Officer.

Dear Sir,—I beg to acknowledge receipt of your letter of the 1st inst., with a copy of Messrs. Clark & Thiselton's tariff of charges and thank you for the same.

I beg to draw your attention to the remark on the copy thus: "This does not include portage from ship."

I know that passengers arriving in this Colony by sea have to get their luggage disinfected but the point which I wish to know is, have the passengers the option of taking their luggage to the place of disinfection or are they bound to hand the same to Messrs. Clark and Thiselton. If so is it legal that passengers should pay for the same?

18th Feb., 1910.

From Port Health Officer to P. V.
Sanghavel & Co.

In reply to yours of the 17th inst., Passengers are bound to hand their luggage to Messrs. Clark and Thiselton if they wish it to be taken off the ship. The question of payment for this service does not concern my Department and is purely a matter for settlement between Messrs. Clark and Thiselton and their clients.

21st Feb., 1910.

From Sanghavel & Co. to Port Health
Officer.

Dear Sir,—We are in receipt of your letter of the 18th inst. and have contents noted.

It seems from your letter that by virtue of the authority given to Messrs. Clark and Thiselton they can charge 10/- for the removal of the luggage from the ship to the disinfectant which if taken by the passenger himself would only cost 1/-.

The passengers after undergoing great hardship by a voyage extending over a month have been on arrival placed at the mercy of Messrs. Clark and Thiselton so far as the question of payment is concerned. They are evidently left in the lurch.

Under these circumstances we again humbly request you to be good enough to ascertain the *Portage Tariff Charges* reasonably for the removal of the luggage from the ship to the Dept. of the public health disinfectant, in order to avoid any unpleasantness between Messrs. Clark and Thiselton and the passengers.

22nd Feb., 1910.

From Port Health Officer to P. V.
Sanghavel & Co.

As I have already informed you more than once, Messrs. Clark and Thiselton's charges are according to a Tariff to which Government has agreed as being reasonable payment for the services rendered.

Under these circumstances your statement that the passengers are

placed at the mercy of Messrs. Clark and Thielton is inaccurate.

25th Feb., 1910.

From Sanghaves & Co. to Port Health Officer.

Dear Sir,

In reply to your letter of the 22nd inst. we regret to inform you that the Tariff does not include the *Porterage from the Ship to the Disinfecter* and therefore our request is that you will be good enough to ascertain the Tariff charges reasonably for the same and oblige.

28th Feb., 1910.

From Port Health Officer to P. V. Sanghaves & Co.

I acknowledge the receipt of your letter of the 25th Feb. I have furnished you with all the information necessary on this question.

14th March, 1910.

From Sanghaves & Co. to Port Health Officer.

Dear Sir,—With reference to your letter of the 28th ultimo, kindly let us know if all the letters are officially written as we find some of them without etiquette.

We wish to forward the copies of all the correspondence between us to the Supreme Authority as you have not furnished the information regarding the question of Porterage from the Ship to the P.H. Disinfecter, which please note and oblige.

15th March, 1910.

From Port Health Officer to Messrs. P. V. Sanghaves & Co.

I have to acknowledge receipt of your letter of yesterday's date, and in reply have to inform you that all correspondence on the subject of transport of passengers luggage from Ship to Disinfecter was official.

[We deal with this matter in our leading columns.—Ed. I.O.]

'The March of Civilisation'

Our thanks are due the Editor of *The New Age* for the permission he has given us to reproduce the excellent cartoon which appears on the front page of this issue. The picture tells its own tale. Here we see modern civilisation groaning under the weight of armaments. This may appear exaggerated to many of our readers, because it represents only the evil and none of the good in modern civilisation. But to those who realise what a curse and a burden modern armaments are, and how the spirit of selfishness, mis-called patriotism, pervades the nations of Europe, the picture will not appear overdrawn. In any case, there is no denying the fact that the march of modern civilisation proceeds along the lines of brute force rather than those of soul-force or love.

Natal Indian Congress Petition

The President and Secretaries of the Natal Indian Congress have forwarded to the Secretary of State for the Colonies a petition as follows:—

1. Your Petitioners are respectively the President and the Secretaries of the Natal Indian Congress, established in 1894.

2. The following Resolutions were adopted at a Mass Meeting of British Indians held at Durban on the 20th February last:—

"This Mass Meeting of British Indians of Natal, held under the auspices of the Natal Indian Congress, hereby respectfully protests against the Immigration Law Amendment Bill passed during the last session of the local Parliament in that

(1) it is contrary to the original draft as published in the *Gazette*;

(2) it fails to give the very relief it was intended to give;

(3) it retains the £3 tax on poor Indian women affected by the Immigration Law;

(4) it establishes a new departure not warranted by the original draft bill and quite foreign to its scope in that it authorises recruiting of indentured labour in the Colony;

and hopes that the Imperial Government will refuse to advise His Majesty to sanction this iniquitous measure."

"This Mass Meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby re-affirms its opinion that the whole of the £3 tax is oppressive, unjust and immoral and requests the people of Natal in whose name it is collected to repudiate the measure and, failing action by them, requests the Imperial Government to secure relief."

"This meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby re-affirms its previously expressed opinion that, apart from the question of the treatment of Indians in Natal and South Africa generally, the system of indenture is hurtful to the moral well-being of the employers and employed, and that for considerations of humanity alone the system of indenture should be stopped, and that end requests the Imperial Government and the Government of India to stop recruiting in India and to withdraw the Indenture Immigration Law of India."

3. Your Petitioners respectfully trust that the Indian Immigration Law Amendment Bill will not receive His Majesty's sanction, and that Indentured Immigration from India to the Colony of Natal will be stopped for the reasons mentioned in the resolution referring thereto.

And for this act of justice and mercy, your Petitioners shall, etc.,
17th March, 1910.

Imperial Government and Natal Indians

Reply to a Petition

The Natal Indian Patriotic Union has received a reply to the petition sent to the Imperial Government in July last, says the *African Chronicle*. The secretary to the Prime Minister, writing on the 15th March, informs the Union that the Secretary of State, in his despatch dated the 24th December last, "desires that the petitioners' attention should be drawn to the amendment of section 147 of the Act of Union leaving the control and administration of matters specially or differentially affecting Asiatics within the province of the Governor-General in Council. This provision while not repealing certain legislation as desired by petitioners will as His Majesty's Government trust ensure the consideration of questions affecting Indians in a broad and generous spirit."

In regard to the second part of the petition His Majesty's Government "have not felt themselves able to advise the appointment of a Royal Commission, more especially as, by the recent amendment of the Dealers Licences Act, an appeal is now allowed to the Supreme Court in all cases of refusal of licences to existing holders."

Activity in England

[By a SPECIAL CORRESPONDENT]

5th March, 1910.

Last Sunday, Mr. Ritch delivered one of his stirring lectures at the Golder's Green Ethical Society to an interested audience. Resolutions of sympathy were passed and several signatures and subscriptions were received.

On Wednesday last, at the Kensal Rise Branch of the I. L. P. Dr. Dinshah P. Ghadiali delivered a most eloquent address to the members at their Annual Meeting. Dr. Dinshah thrilled and held his audience from the start to the close of his address, and he carried his hearers away with him. There were not very many people present, but everyone signed the resolution and gave what little they could afford towards the continuance of the struggle. The Secretary, Mr. Nunn, in thanking the lecturer for his address, said that the members would include this question in their propaganda work for this season and they would not only acquaint the public of the injustices being perpetrated in British territory but would urge their member (Mr. Keir Hardie) to rouse the House on the question.

The weekly meeting of Volunteers was held as usual on the 4th instant. Money still continues to come though in small sums, and new people are becoming interested in our work.

Stoppage of Indentured Labour

A Statement

London, March 28th.—*The Times* correspondent at Calcutta states that official assurance has been given that the Emigration Bill recently put forward by the Government will not be applied without full discussion with the Colony concerned. (The Bill prohibits the emigration of Indians to any country where the treatment of Indians is not approved by the Viceroy.)

Such discussion has been proceeding with Natal for three years, and the correspondent thinks that prohibition will undoubtedly be applied unless the position of free Indians is ameliorated. The immediate effect in the districts from which the emigrants are mainly drawn, however, may be severe.—*Reuter*.

"A Scandalous Evil"

The *Morning Leader* comments as follows:—

Not so very long ago a description of the Indian indenture system in Natal appeared in our own columns, and it can have left little doubt in the minds of all who read it that that system was past mending. Now the Government, on the advice of its Indian Councillors, has promised shortly to introduce a Bill prohibiting the recruitment of indentured labourers for Natal in India. It is not perhaps the ideal solution: we are sure it is the only practical one for the suppression of a scandalous evil, and reflects great honour on the wisdom and courage of those who have decided upon it.

"No Apology Needed"

Under the above heading the *Rand Daily Mail* of the 29th ultimo comments thus on the above question:—

To-day's cables indicate the existence of some hesitation in India about enforcing the new law which gives the Indian Government the power to prohibit emigration to a country in which the treatment of Indians is not approved of by the Viceroy. The Bill was aimed primarily at Natal, where the free Indians complain of hardships. If the grievances are genuine and can be remedied by reasonable concessions which would not destroy the safeguards considered necessary in Natal, we have personally no objection to reform. But where opinion in India goes astray is when the impression is held that the stopping of coolie emigration to Natal would be a blow to South Africa of so severe a nature that it should only be enforced as a last solemn protest. So far from this being the case, the Indian authorities may rest assured that if upon some excuse or other they can prohibit the exporting of coolie labour to Natal, they will receive the hearty thanks of

every loyal body in the public of that country. The prohibition of Indian emigration to Natal, however, would be a blow to the British Empire. In that it will be stopped, and it is only for the new South Africa that it is a blow. For while the whole world is within the Empire, it should be held to learn that the Indian Government had resolved to prohibit emigration to Natal from today onwards. Such a step would solve one of our difficulties. There would not be an officialdom in India seems to anticipate any anxiety or departing outcry from the folk of the people of South Africa. On the contrary, there would be votes of thanks, and congratulatory messages from the majority of the colonial public. Any tears which would be shed by South Africans generally would be tears of joy.

A Lahore Meeting

In Support of Transvaal Indians

An enthusiastic and successful public meeting of the citizens of Lahore was held in the Bradlaugh Hall on the 24th February, under the chairmanship of Sir D. P. Masoon, the leader of the non-official European community of Lahore, says the *Daily Mail*:—

The Hon'ble Mr. Shafi proposed Sir David Masoon to the chair.

Sir David Masoon, in opening the proceedings and his well remembered a previous occasion on which he had the pleasure of attending a public meeting in Lahore where South African matters were the subject of discussion. It was held in the grounds of the Town Hall, after the relief of Ladysmith, for the purpose of passing resolutions of congratulation on the happy victory of "our" arms. No one present on that occasion could doubt the absolute sincerity of the outpourings of loyalty to the Empire: no European son of the Empire could express more warmly, or feel more deeply, the general relief and joy at the success of our arms, after long months of doubt and anxiety. Speaker after speaker—and they were all Indians—referred not to the success of the British arms but of *our* arms, showing how thoroughly they identified themselves with the Empire. They heard to day of "lip-loyalty," but there was no lip-loyalty on that memorable occasion. And now, after many years, what to India were the benefits of the victory then celebrated? Alas! there were none. The Empire gave back to the Orange River Colony and the Transvaal, with a generosity unparalleled, all she had won by the sacrifice of millions of money and thousands of brave lives: that generosity, to the surprise and gratification of a large army of officers, had on the whole benefited, but it had been

in vain. In South Africa, and especially in the Transvaal, the post-war state of India to be considered as an integral part of the British Empire was a story ignored but was insistently remembered. As the Orientals who were not British subjects had rights in the Transvaal that were denied to Indians, India's sons were excluded, literally, cast into prison, and then too on grounds that were patently, if not actually, a breach of faith. This must not be. (Applause.) They must not underestimate the difficulties of the position, nor expect the Mother Country to use compulsion where, with a free colony, only advice and urgent persuasion would be adopted, that they must consider the rights of the Indian community, and of the Government of England, by the most complete expression of their opinion regarding the emigration to India's enterprising sons; and the speaker was confident that such an expression of opinion, properly tendered, must be welcome to both Governments as strengthening their hands in the sympathetic action they undoubtedly favoured.

Sir David regretted the unavoidable absence of the Bishop of Lahore who, he said, evinced the deepest interest in the matter and cordially sympathised with the meeting. Before asking them to accept the strenuous resolutions in support of an undoubtedly just cause, which would shortly be put forward, he would call upon Mr. Polak who was well-known to them all, by reputation if not by sight, to address the meeting.

Mr. Polak then addressed the meeting on the position in South Africa. His speech aroused the greatest sympathy.

The usual resolutions were passed with enthusiasm.

Sir Pratap Chandra Chatterjee, in proposing the first resolution, said, after what they had heard from Mr. Polak, he hoped they would strain every nerve and do their utmost to help their suffering countrymen in South Africa.

Mr. Shafi seconded, and said that the deliberations of that meeting which was representative of all communities ought to carry due weight with the Government.

The Hon'ble Mr. Shafi Lal supported the resolution.

In moving the second resolution, Dr. J. C. B. Ewings, D. D., Principal, Fort St. John's College, said what he had learnt during the past few years, and reinforced by what Mr. Polak told them, his heart was deeply moved with sympathy for the suffering Indians in the Transvaal.

Pandit Ramdhar Dutt seconded, and Mr. Farid Khan and Sardar Gharu Singh supported.

Mr. Harkishan Lal moved and Mr. Abdul Aziz, Principal, Aslamia College, seconded a resolution appointing a committee to collect funds for the Transvaal cause.

About Rs. 300 were collected at the

Transvaal Notes

According to Mr. Lane, 23 Indians who were working in the cemeteries under the Municipality have been replaced by 22 whites and that these whites have dug 100 more graves and prepared 23 more garden-plots than the Indians and that they have earned £273 more than the former. The Town Council has been advised throughout its departments to replace Indian and Native labour by European.

The General Manager of the C.S.A.R. has written to Mr. Cachalia stating that he is prepared, if so desired, to discuss the Draft Regulations with him in order to arrive at a definite conclusion. Mr. Cachalia has written accepting the offer.

An appeal of some importance by the newspapers was recently decided by the Supreme Court. An Association of Indian tailors had sued a fellow tailor for damages for alleged defamation of character as a community. Mr. Macleod represented the defendant and Mr. Kinnear represented the plaintiff in the lower court. The Magistrate had given judgment for the plaintiffs for £100 with costs. The matter went before the Supreme Court in appeal. The Supreme Court held that an Association could not sue for libel apart from its business and held that the Tailors' Association had no business which could be libelled or in respect of which it could in law be defamed. The Court further held that it could not be said that the article was defamatory of any or all of the individuals who came before the Court. The appeal was therefore allowed with costs. Mr. Gregorowsky was briefed for the appellant and Dr. Krause for respondents.

Messrs G. S. Pillay, Muthoo Naidoo and Solomon Ernest were departed on the 24th ultimo to Natal. They have re-entered. Mr. Ernest, in his letter, states that Mr. M. Patel took some fruit to them when they enquired for Natal.

Mr. Nanjee Dulabhdas of Belagavi City has been visiting the Passive Resisters who are there awaiting deportation. It is stated that the prisoners were allowed bread with sardines. Upon representations, ghee was given in place of sardines for vegetarians.

Miss Schlessin and Mr. Kellenbach visited the Passive Resisters at Diepkloof last Sunday. They were accompanied by Mr. Shaer. Messrs. Moll and Hapital Gendhu were seen. They were both well and cheerful. It appears that Mr. Moll is recovering, though somewhat in the hospital, being treated for a severe attack of influenza. Gendhu is suffering from a severe attack of malaria.

The *Commercial Times* of the Cape, in its issue of the 15th March last, dealing with the Asiatic struggle in the Transvaal, says:—The practically unrestrained immigration of Indians all over South Africa, for many years now, has led to a state of affairs, in which the European population find themselves brought up at every possible legislative turn by the injustice of discrimination against subjects of the same Crown. Assuredly in this case breadth and diversity of Empire has its drawbacks, but unless we are to stultify British principles in the eyes of the whole world, we must turn to other remedies than legislation of a biased nature. The Indian trader to-day is a sore thorn in the flesh of the men we are wont to style the "legitimate white shop or storekeeper," and it appears as if no remedy can be found. The trouble is deep-seated and many-sided, but in our opinion the remedy lies in the hands of the white traders and the white people themselves.

Mr. Isaac took of his passport and discharged from the Hospital upon the 10th instant. Mr. Isaac's having been once reduced in weight, was put upon special diet.

Mr. Essauk has also brought the news that 12 Chinese resistors have been put upon special diet as their weights had also decreased. This shows how necessary it is to add ghee to the scale. Because the alteration generally made when prisoners lose weight is to add ghee to the dietary.

Mr. Essack further states that the Medical Officer continues to be slipshod and indifferent to the welfare of the prisoners.

Mr. Govindasamy Sappani was discharged on the 24th ultimo.

Messrs. Achary, Manikun Pillay and two other passive resisters already referred to by me have been sent to Pretoria. Mr. Abhaya Naidoo has received order of deportation.

Mr. Rainbow and his eight companions were, on the 24th ultimo, sentenced to three months' hard labour or £50 fine. Mr. Raj. Dadaiah received a sentence of three months' hard labour or £100 fine. They were sent to Diepkloof.

BY TELETYPE:

Johnson, S. G., K. L. O'Leary.

Moore, 8, is larger than Polay, Solomon Islander, and Mr. Naito, 54, is much older. A police officer, three months' experience in the field, says:

"Moore is a very nice guy. David [Polay] is a very nice guy. Moore is a very nice guy. The last time I saw him, he was in the [Island] [Museum] and he was voluntarily telling me about his science and about his life."

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received :— Miss M. E. Polak (10 signatures) 10d; Miss Mary E. Hughes (10 signatures) 9/6; Golder's Green Ethical Society Lecture (25 signatures) 3/-; Kensal Rise I. L. P. Branch (25 signatures) 3/8; making a total of 70 signatures and 17/-.

This makes a grand total of 367 signatures and £94 13/1.

The A.P.O. Conference

Dr. Abdurrahman's Speech

Protest Against Constitution

Port Elizabeth, March 29th.—The Annual Conference of the African Political Organisation was held here last night, and was attended by a large number of delegates from the various centres.

Dr. Abdulrahman delivered the presidential address, in the course of which he said he "deeply regretted the fact that the unrestricted citizenship which they enjoyed under the Cape Constitution, and which our people never besmirched by word or deed, was not granted us under Union, and the door of political freedom has been somewhat rudely slammed in the faces of our brethren in other colonies."

Dr. Abdurrahman exhorted the coloured people to prove by their conduct, individually and collectively, that a grave error had been committed.

The remainder of the address was a lengthy dissertation upon character building. He warned the coloured people against the drink evil, and reminded them they would get just that sort of Government for which they were adapted.

The meeting was afterwards addressed by the Hon. E. H. Walton, M.L.A., who congratulated Dr. Aldenham on the restraint exercised in his own language, and the restraint he recommended to the coloured people.

Mr. Walton said he did not fear that the present political barrier would prove permanent.

It was noteworthy that the meeting concluded without any resolution being put regarding the status of the colored people under Union.—
—

The Union Celebrations

Port Elizabeth, March 31.—The annual Conference of the African Political Organisation, at present sitting at Port Elizabeth, has carried a resolution that it finds itself unable to recommend the coloured people to participate in the Union celebrations. A motion that all the coloured

people observe the Union inauguration day as a day of humiliation, fasting, and prayer was lost.

It was decided that the Executive draft an address to be presented to the Prince of Wales as a token of the coloured people's loyalty.—*Kentner*.

The Genius of the Egyptian People

Extracts from Pierre Loti's book, "Egypt," are given in *Public Opinion* to hand by the last mail.

With Pierre Loti's new book in his hand, the traveller to Egypt will understand the genius of its ancient people and the wonder of the land as it is to-day (says our London contemporary). Pierre Loti is just the master of colour to paint in words the glamour of Egypt, of the Nile, of the desert, of Thebes. And as an exquisite in sensitiveness he has some hard things to say of England.

Pierre Loti rebukes with scorn those noisy tourists who forget when they enter mosque. Then after a scathing description of scenes in Cairo Loti says: "This, then, is the Cairo of the future, this cosmopolitan fair! Good heavens! When will the Egyptians recollect themselves, when will they realise that their forebears have left to them an inalienable patrimony of art, of architecture, and exquisite refinement; and that, by their negligence, one of those towns which used to be the most beautiful in the world is falling into ruin and about to perish?"

"When I see the things that are here—see them with the fresh eye of a stranger, impregnated with the glory of antiquity, I want to cry out to them with a frankness that is brutal, perhaps, but with a profound sympathy:

"Bestir yourselves before it is too late. Defend yourselves against this disintegrating invasion—not by force, not by inhospitality or ill-humour—but by disdaining this Occidental rubbish, this last year's frippery by which you are inundated. Try to preserve not only your traditions and your admirable Arab language, but also the grace and mystery that used to characterise your town, the refined luxury of your dwelling houses."

Happily, the great French writer sees a different people down by the Nile—"the Race of Bronze" he picturesquely calls them.

"But all this past grandeur has left its imprint on the fellahs. They have a refinement of appearance and manner all unknown amongst the majority of the good people of our villages. And those amongst them who by good fortune become prosperous have forthwith a kind of distinction, and seem to know us of by birth how to preserve the hospitality of an Arab."

Imperial Parliament

The House of Commons,
February 18.

British Indians in the Transvaal

Sir WILFRID BRIDGES asked the Attorney-General whether the imprisonment of the British Indians in the Transvaal for refusal to obey the registration laws still continues, and if Mr. Royce, a Natal-born Indian, a B.A., LL.B., of Cambridge, and a barrister of Lincoln's Inn, had recently been arrested, tried, and deported for being in the Transvaal without a registration certificate; and whether his Majesty's Government would take some steps to correct this condition of things within the Empire.

THE MASTER OF RULING: On January 5 there were 21 Indians in custody convicted of contraventions of the registration and immigration laws and four more were waiting the result of appeals. I cannot say what the present number may be, nor have I any information that Mr. Royce has been arrested. The whole subject, which is one of extreme complexity, has been the subject of long correspondence with the Transvaal Government, which is not yet finished. There has also been a frequent interchange of opinion between the Secretary of State for the Colonies and the Secretary of State for India.—*India*.

Items of Interest

We are asked to remind our readers that a private Indian school has been established since August 1907, by the leading Indian gentlemen of Ladysmith, where some fifty children receive practically free education. An appeal is made to the public for help which must be sent to the secretary, Mr. B. B. Mahabho.

The Indians of Tongaat have established a public library for the use of Indian residents, containing Islamic, Tamil, Hindustani, Gujarati, Telugu and English literature. A school has also been opened in connection with the library for the study of English and the Indian languages.

In the Indian Immigration case, in which two Indians, Ackogee Sulliman and Ahmed Adam, of Port Elizabeth, were charged with contravening the Immigration Laws, the Solicitor-General has declined to prosecute (says the *P.E. Advertiser*). The case occupied several days, and for the prosecution witnesses alleged that a boy who entered the Colony as the son of Adam was not his son, but a brother of Ackogee. The evidence for the defence, of witnesses who were born in the same village as the boy, asserted that he was the son of Adam, and that the evidence for the prosecution was untrue.

Mr. T. M. Nocker gave an address on "Indian Nationalism" at the Durban Indian Society's Hall on Saturday last. Individual Swaraj, the speaker said, was far more important than collective Swaraj. Passive resistance, which was a lawful method, was the weapon to be employed in attaining national freedom.

As long as the Imperial Government is responsible for the defence of our shores, and for the welfare of millions of coloured people in South Africa, it is idle to suppose that the Imperial Government can be wholly excluded from our affairs, says the *Natal Mercury*.

Lord St. Aldwyn, at a meeting of the Bank of Africa in London on the 10th ultimo, concluded his speech, says *Kentner*, by emphasising that an important question to be settled shortly was the policy of the Union Government regarding Indians, on whose labour the Natal sugar industry depended. He believed that anti-Indian legislation would be extremely detrimental to Natal, and, despite the Indians' unpopularity, South Africa could not dispense with honest labourers.

The Secretary of State for India has appointed Mirza Ali Abbas Haig to be a member of the Council of India in succession to Sayid Hussain Bilgrami, C. S. I., who resigned his seat some months ago for reasons of health. The Mirza has been a member of the Statutory Civil Service in Bombay since 1890, when he was admitted by Lord Lansdowne's Government. He had previously been an inspector of Moslem schools, and was for four years Dewan or Prime Minister of the Tanjore State. In 1893 he was appointed Presidency Magistrate in Bombay, and also Oriental Translator to Government. This latter appointment he held for thirteen years, until he was in July, 1906, sent to Junagadh, in Kathiawar, to take up the office of Dewan.—*India*.

Contents

	Page
"The March of Civilization"	109
The Publications of the Indian Home Rule	112
From the Editor's Chair	113
A Scandal	117
"The March of Civilization"	117
Natal Indian Congress Petition	118
Imperial Government and Natal Indians	119
Activity in England	124
Stoppage of Intendured Labour	124
A Lahore Meeting	124
Transvaal Notes	125
London Pass of Residents, Volunteers	125
The A.P.O. Conference	125
The Genius of the Egyptian People	126
Imperial Parliament	129
Items of Interest	131

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.**હિંદવાસીઓની પહેલી ફેર!****નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.****હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!**

હિંદીઓને સારું દુધ મળે એવા હિંદુની આ કંપનીએ મોટું કાર્ય કર્યું છે. દરમિયાન બ્રિટિશન એન્ડ ઓથર ફોર્મરે આ દુધ તૃપ્તિ પસંદ કરી છે. દુધ સ્વચ્છ અને સ્વાદિષ્ટ અને શરીર અને તૃપ્તિ તરફ દુધને બધે જુદાં જુદાં સ્થાનોએ સારું છે. માતાની બીમારીમાં નાના બાળકોને પાવણને બદલે ખાસ આપી શકાય છે. બીમારીથી તૃપ્તિ મળેલી હોવાથી પછી આ દુધ માફક આપી શકે છે. તેથી આ દુધ બધે ફેરવે વાપરવાની જગ્યાએ કરવામાં આવે છે.

આ દુધ મ માવતાર કંપની હિંદીઓની મુશ્કેલીઓ ઉભી થાય છે. જેથી નહીં હિંદી મમમાં જ રહેશે જેને હિંદી દરેક હિંદી આ સમસ્યાને ઉત્તર આપવું એ પોતાની દરજ્જા સમજશે. આ નાતાલીઆ દુધ દરેક હિંદી વેપારીએ પસંદ કર્યું છે. તેમજ તેઓ વેચવા અપાયેલા છે.

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

હિં દી કી પ હે લી ફ તે હ!**નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની, લીમીટેડ.****હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!**

અને હિંદી માણસોએ અચ્છા દુધ મીલે આ લાંબા વર્ષ કંપનીને વડા સાદસ ડાયા છે. દરમિયાન હિંદીઓને બેંચ બેંચ કોમર્સલ મેંબરોને વડા દુધ દેવકે પાસ કિયા છે. દુધ સ્વચ્છ અને સ્વાદિષ્ટ છે માત્ર તમામ દુધકે વડલ સર્વ જગદ્દે આપી શકે છે. માત્રી વેપારીને હોટેલ વચ્ચેથી આ દુધને દરમિયાન નહીં હો. વેપારીને જઠાર પચાને કો નિર્વેલ હો જાતા હો કારણે વી આ દુધ દેવકે દરમિયાન નહીં હો. આ લિયે આ દુધ સર્વ જગદ્દે વપરવાની જગ્યાએ કરવામાં આવે છે.

આ દુધ મ માવતાર કંપની હિંદીઓની મુશ્કેલીઓ ઉભી થાય છે. જેથી નહીં હિંદી મમમાં જ રહેશે જેને હિંદી દરેક હિંદી આ સમસ્યાને ઉત્તર આપવું એ પોતાની દરજ્જા સમજશે. આ નાતાલીઆ દુધ દરેક હિંદી વેપારીએ પસંદ કર્યું છે. તેમજ તેઓ વેચવા અપાયેલા છે.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

સુખઈના ગવરનારના

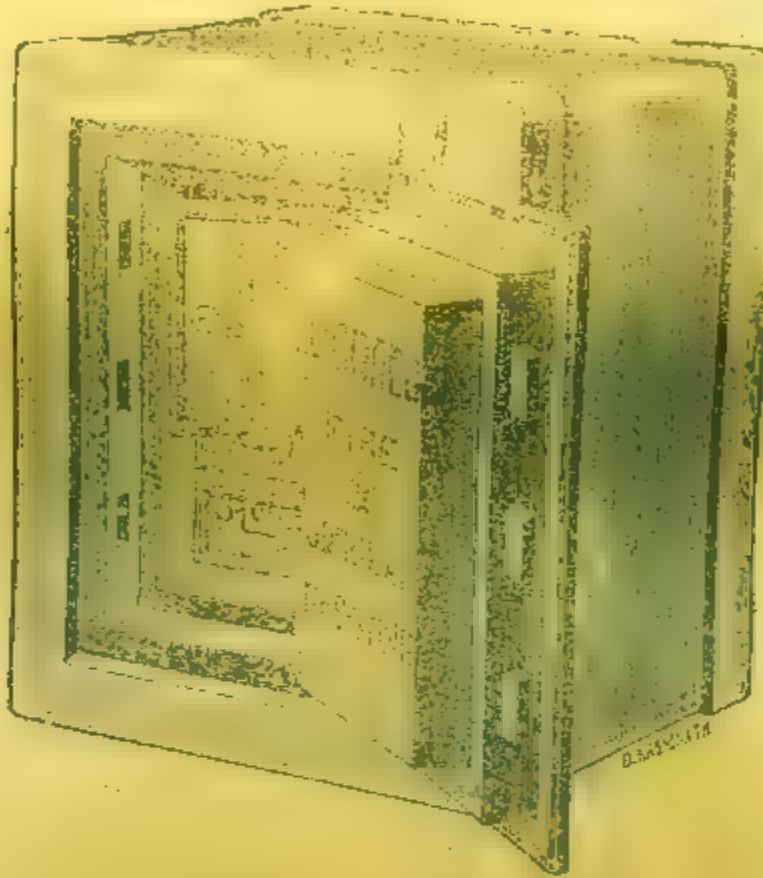
ખાસ આજ્ઞા હિંદુમાં.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કાખાના ખાસે, પરેસ, સુખઈ.

આખા હોંદરતનમાં મોટા
માં મોટું કરખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. ખીખ કરખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદરશનમાં
મુકવામાં આવે છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત ફરીફાઈ
માં ખીખને અમારાથી
દશકા ચાંદ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર પ્રીન્સેસ
આફ પેરસ દોમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમને દશ
લાખ રૂપિયાનું જરી
ખાન સાચવવા માટે ગોદ
રેજની તીજરી રાક્ષામાં
આવી હતી.

કરખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવા
સમા કામથી ચલાવવામાં
આવે છે. માલિકે ઇંગ
લાંડ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અજાણસ
કર્ષે છે.

હોંદી થાપણુ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજ પુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર એલેજ કરે છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આગમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ પુરોપીઅન પેદી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સારું એવેજ ખુદ્દો છે.

ફેટલાક મજતેરો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો યુક્તિ અજો છે તેથી હોંદમાં તેમજ
પ્રાંતમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણક પુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હસ્તકના માલના અણુમાં ટુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખમ્મનાના રક્ષણ
સારું તો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

સુખઈમાં મોટા ઝવેરીઓ—શમજી બગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
હીંમતી માલનો વીંચો ઉતરાવવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

સુખઈની ટંકશાળમાં, સાત સખત લોખંડી હસ્તાનવાળી, કંસી (પથ્થર) બેંક, ૨ હસ્તાનવાળી. ચેડોહોમા
બેંક ૩. ૪૦૦૦ નો મજબુત ઓરો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૩. ૧૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાયસ બેંક ઓફ સીમ્સ, ૫ તીજરી. ઇન્ડિઅન સ્ટીલ બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાનખને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કા, રાલી અધર્સ, ગ્રહામની કા, મારસન સન્સની કા, ગ્રીવસ કોલનની કા, શો. વેલેસની કા,
એ. એન્ડ ગે. મેનની કા, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા, ૩૩ તીજરી. સર કરીમલાલ કાલાકીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરશાહ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાણી અધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ધણીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને છેલ્લીને થોડાક મસજ થયા છે.

ચિત્રવાળી બાવનો ચોપડી મંગાવો.

ઈન્ડિઅન ઓપીનઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૨૭ એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૪.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તી-તા. ૨૭ એપ્રિલથી, તા. ૮
એપ્રિલ સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હાલુ-રામણ વદ ૭ થી રામણ વદ ૧૩
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

સુસલઅન-તા. ૨૦ મીરખીલિઅન સુધી તા.
૨૧ મીરખીલિઅન સુધી, ૧૦૨૮ હીજરી.

તારીખ	સોમ	મંગલ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૧	૨	૩
૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭
૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪
૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૧
૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮

આવકેમાલુકા.

નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસની ફરજ	...	૨૦૫
હું નહીં તો બીજું શું ?
જનરલ બોયાલુ' બાપુ	...	૨૦૬
પરિચયના બર્થડે સુધારો
લડત સંબંધી દિવસવાલ	...	૨૦૭
હાલ રવરાજ	...	૨૦૮
બેદાનસબમ ખજારપત
કલરડ લોકોની કોનફરન્સ	...	૨૦૯
કોંગ્રેસવાલન, સત્યાગ્રહીને સહાયતા	...	૨૧૦
ઇંગ્લાંડમાં વોલંટીયરોનું કામ
પરિસા પડાવનારી રીત	...	૨૧૧
ચાલુ વરતમાન	...	૨૧૨
હાલની ધારાસભામાં ખોલ	...	૨૧૩
પરચુરણ અખરો
કલ્લા તારી	...	૨૧૪
પરચુરણ ચરખા	...	૨૧૫
નાદારી કોરતની નોટીસો વિષે
મેટ્રોપોલીટીન ટ્રીનટોલ ઈસલામ
ભપાનની બીજી બાજુ
મહાન ગ્રેસીસનનું જીવન ચરિત્ર	...	૨૧૬
હાલુરવાનના ખબરો	...	૨૧૭
તાર સમાચાર	...	૨૧૮
રેલ્વે ખબરમાલ

ઈન્ડિઅન ઓપીનઅન.

રાનીવાર તા. ૨૭ એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસની ફરજ

હાલુરવાનના તાર ઉપરથી જોવા છે કે વાહસરામની ધારા સભામાં ગીરમીટ અટકાવી સકાય એવું બીજા પસાર થયું છે વાહસરામને કહ્યું છે કે નાતાલની સાથે પૂરતી વાતચિત કર્યા પછીજ કામદાનો અમલ થશે. આમાંથી એ અર્થ નીકળે છે કે જો હાલની જેમ રહે તો વાહસરામ તો ગીરમીટ જોઈ અટકાવે. જો હાલની પોતાની ફરજ ખાતર તો ગીરમીટ અટકાવ વિના નજર રહે પણ અમે જોઈએ છીએ કે કેટલાક હાલની જેમ માને છે કે ગીરમીટ અટકાવી ગેરલાલ છે. કેને ગેરલાલ છે? ગીરમીટમાં આવનારને તો યુલામગીરી ન મળે તે ગેરલાલ ગણીએ તો બલે. બીજા કેને ગેરલાલ ગણીએ? સ્વતંત્ર હાલને તો ગીરમીટમાં આવવા થી ધક્કાજ ગેરલાલ અમે જોઈએ છીએ. તેઓમાંના જે મજુર છે તેને મજુરી નથી મળતી. તે મળે છે તો બહુ ઓછે દામે જેઓ મજુર નથી તેવું અને મજુરનું માન બગ ધાય છે કેમકે ગીરમીટમાં આવવાથી આપણી સામે ઇતરાજી વધવાજ કરે છે. ગીરમીટ બંધ થાય તો હાલની મજુરોએ કમ મળી શકે છે. યુલામી જવાથી પાસ વિગેરેના કામમાં કદાચી સકાય. અને વેપારીની ઉપર જે હુમલા ધાય છે તે ઘોષા થાય. બેચક પાછળ પણ લડત તો લેવીજ પડે. પણ તે લડત વધારે જુરસાથી ને વધારે આશાથી લેવાઈ શકાય. જ્યારે દક્ષિણ આફ્રિકામાં માત્ર રસ્તાનું હાલિજ હશે ત્યારે કામ ધણું કામ કરી શકશે. આમ મને તે રીતે વિચાર કરતાં ગીરમીટ બંધ થવાથીજ હાલને લાભ છે. વળી એ પણ વિચારવાનું છે કે ગીરમીટ બંધ કરવાની દિશામાં હાલની જેમ તો પણ યુનીયન પાર્ટમેન્ટ તો બંધ કરશેજ. જ્યારે આમ થશે ત્યારે હાલની અંખવાણા પડશે અને જે જરૂર લેવાની તક આપે તુલ્ય છે તે પાછી નથી મળવાની.

હું નહીં તો બીજું શું ?

કરખતના આરામાં આવતો સામાન ફેરવવામાં ઉતારાએને જે નકલી પડે છે તે સંબંધમાં મી. સંધરી તથા બંદરના હેલ્થ ઓફીસર ઝાનર ફરનાડીઝ વચ્ચે ચર્ચા પત્ર વહેવાર અમે બીજા જગ્યાએ ઉમેરવામાં આપેલો છે. તેવું તારણ ગુજરાતીમાં પણ આપણે છીએ. ઘાઠતર ફરનાડીઝ જ્યારે સરકારના ત્યારે જુરમે થયા તે તોજા કામગીરી છે તે વાતને દાલ જતી કરીએ છીએ. પણ મેનરસ કસારક અને થાકાવતને જે હક સરકારે આપેલો છે તે જુલમની વાત છે. મી. કોમન્ટો રાંડ કર્યા પછી બંદર છે. તે ગાલીસને બંદર પરથી બેર બેર માલ લઈ જવાનો હક છે તેને સાર તો સરકારે હક દર્શાવેલો છે. આ હક કંઈ જોવો તેવો નથી. પણ તે તો કંઈ કે સહન થઈ શકે. હવે તો એવું લાકડું પેટું છે કે સ્કીમર ઉપરથી સોડમાં લઈ જવાનું પણ તેજ ગાલીસના દાખમાં છે ને તેને સાર શી. દલ સુધી દર આવતો પડે છે. મી. સંધરી જણાવે છે કે આ કામ એક શીલ્ડિંગમાં થઈ શકે. આ પત્ર વહેવારમાંથી ધણા સવાલ કલા ધાય છે. (૧) સરકારથી એમ એકજ માણસને આ કામ કેમ સોંપી શકાય? (૨) જો કામ સોંપ્યું તો પછી તેના ખર્ચ નિર્ભર કેમ જવાબદારી નાકજુલ થાય? (૩) કેમકે પોતાના સામાનની પહોંચ ન મળે એ કેમ સહન થઈ શકે? આ સવાલ મી. સંધરીએ ઉઠાવેલો છે તેને સાક તેમને થઈ પડે છે. અમે જો રાખાએ છીએ કે હવે તે જતો નહીં કે કોલોનીયલ ઓફીસને જાણવાની જરૂર છે. જો તેમાંથી હાલ ન મળે તો કેમકે હાલની જેમ જોઈએ. અમને તો લાગે છે આ કામમાં કોરડ પણ વચમાં આવે શકે છે. કેમકે આમાં રહ્યાના હ ઉપર ચકાઈ જશે.

જનરલ ઓપિનિયન આપણ

ટાંસવાલમાં જે કાંઈ પડ્યું તે સમાજ છે તે 'હેટવોર્ક' પણ કહેવાય છે. તેથી સાતથી સઘા મને મહાને ન. મીનારીય પ્રીટરીયામાં મળી હતી. તે જોવા બાદ સાહેબે બાપણ કહ્યું તેમાં તે સાહેબ ત્રીજે પ્રમાણે જોવા દતા. "તે વડી સરકારે કાંઈ જોઈને ન રાખે. હવે તો આપણી આજે માલી દશા દેવા પશુ આપણી ઉપર વડી સરકારે નરેસે મુક્યો તેથી હવે આપણે બતાવી સજાએ છીએ કે આપણે તે જોઈસાને સજા લાગે છીએ. ખીટીય રાજ્ય વડે આપણી વચ્ચે સહકાર વરને છે. બધાં આપણે તેમાં વધારે કરવો પડશે. આપણને તેઓની મદદની જરૂર પડશે. ત્યાં સુધી આપણે આપણા બચાવને લાગે નથી થયા હાં લગી આપણે બચાવ વડી સરકારે કરવો પડશે. તે બચાવ વીના આપણે નથી રાકવાના નથી." વળી તેજ બાપણમાં જોઈ સાહેબ જોઈયા કે "આપણી રાજ્યનીતિ હવે વધારે હવે મુકવી થશે છે. તેથી આપણે સુખે રહી સકશું. આપણે રિવાજ આપણે એવો રાખશું કે જેથી મને હિમેદ છે કે દક્ષિણ આફ્રીકાના બિવિયમાં આ મુલકના બધા વસનાર બાગ લઈ શકે અને સુખી થાય."

આ બોલ તપાસવા જોવા છે. કાંઈ અનુષ્ઠા માણસ તેથી છેતરાઈ બધ ને એમજ માને કે દક્ષિણ આફ્રીકાની બધી કામે દળીમળીને રહે છે. આપણે તો બધીએ છીએ કે કાળા માણસ ત્યાં રીહીને લાગેજ માણસ બતામાં ગણવા કાં આવે છે. ગોરાઓ હોદીના પાછા થી અબકાતા બેવામાં આવે છે. હવે લાલ એ હોડ છે કે આપણે માણસ તતમાં છીએ ખરા કે સીંદને કાંઈ કરો ગણી કહાડે તો સીંદ પોને બકરો જીયા દેશે? જો સીંદ તેમ ન કરે તો આપણે માણસ હોઈ કેમ પશુ જોવા શકશું? આપણી માણસાઈ કેમ હેર નહીં કરીએ? જોયા સાહેબની કહીવડી સહેલ છે. પશુ આપણે સ. નવું માગીએ તેજા સામેના શ્રુસ આપણને મળશે. માણસાઈની ય. ગરીબ તો એ છે કે તે સ્વામી પરમાર્ય પડે માણસમાં પુરુષ ઉધરી—જે રહેલ ને ત નુર પોને તને મારે. પાછા જાય. બતાવ

વડે જે. હોડજા નહીં જાય તેથી જોવા લાગે જોવામાં આવેલ છે તેથી અને એ આ જોવા હોડજા બતાવ દેવાનું છે. કદાચ તેથી જોવા પુરુષ બતાવે પાવિન વળી જોવા સાહેબ વડી સરકારની તે સુધારે જે નિમ વિચાર કરતાં જાણી જાણી સુધારની બતાવ કરે છે. સતુ આપણા વગર રહેતું નથી. બહુ રેમ કાંઈ જો સજા હોડ વડી સરકાર શુ ઉત્પન્ન કરનાર દેખાવ તો એ છે કે આપણે સાજ તેની સજા નકાર નથી કરી. વડી સરકાર હવે છે કે કાંઈ કાંઈ ઉપર દેખાવ મુકવાનું તેની પાસે વડીવર નથી. જોયા સાહેબ જોવા છે કે વડી સરકારની મદદની જો બહુ તે બહુ મદદ પડશે તે તેમજ જે જે વડી વડી સરકાર મદદ સા સાજ કરી કરે છે? જાના જોવા આપણા જે જોઈને વળા ને આપણમાં જે જે પાણી છે તેમજ બધા વડી સરકાર કરે છે. અસરજના સરજા જે હોડજા રાખ નથી. તે તો બતાવને માટે બેશી ગીત ચાનારા રાખ છે. આ વાત બહુ સીધી છે. તે જો હોડી કામ સમજ લેવ તો તેને તુરત છુટકારો થાય. જોઈ વડી સરકાર પાસે રાવ ખાવી તે માત્ર બરાડાં છે. જનરલ ઓપિનિયન આપણ બતાવે છે કે વડી સરકાર ચોતાની કરમ પુરેપુરી બતાવતી નથી. ઉપાય આપણા હાથમાં છે.

પાશ્વિમનો ભયંકર સુધારો

'ધી ન્યુ એક્ઝ' નામના વિલાયત ના જાપામાં ઉપરના વિષય ઉપર એક કારણ જાણું છે તેની નકલ અમે આ લેજા આપીએ છીએ. તેમાં એક લરા કરને કાંઈ કરવું દેખાડ્યું છે. એક વિચિત્ર ભયંકર દેખાવના સરકારનો સહુ થી પાછળ દેખાવ આપ્યો છે. આ વિચ રાજ સ્વરૂપને સરીરે ચારે બાજુ પ્રમાણ કાઢી બહુક તથા લોહીથી ટપકતી તથ વારો લટકાવી છે. અને સ્થિરપર તેપ ચીતરી છે. બાલ્કના લટકના 'એ' પર બોપરી ચીતરી છે. વળી હાથપર કરોસ ચીતરે છે. (આ કરોસ ને વચાવલા જોની સારવાર કરનારી દુકાનીની નીચાની છે.) સુખમાં હોતોવડે પકડેલું લોહીથી ટપકતું ખજાર દેખાડવામાં આવ્યું છે. ખજાપર કારણથી બેસેલો પડો દેખાય છે. આ આખા ચિત્રને 'માર્ચ એક સીરીયલિઝેશન' (એટલે સુધારાની કુચ) એવું નામ આપવામાં આવ્યું છે. આ કારણ (બાગ છતી) નું વચાવ જે ઉપર આપવામાં આવ્યું છે તે વચાવેલ પશુ માણસનો ચહેલો ગળાર ચાવેલો નામ છે. આ ચિત્રવર્ત જે દુકાની

જોવા લાગે જોવામાં આવેલ છે તેથી અને એ આ જોવા હોડજા બતાવ દેવાનું છે. કદાચ તેથી જોવા પુરુષ બતાવે પાવિન વળી જોવા સાહેબ વડી સરકારની તે સુધારે જે નિમ વિચાર કરતાં જાણી જાણી સુધારની બતાવ કરે છે. સતુ આપણા વગર રહેતું નથી. બહુ રેમ કાંઈ જો સજા હોડ વડી સરકાર શુ ઉત્પન્ન કરનાર દેખાવ તો એ છે કે આપણે સાજ તેની સજા નકાર નથી કરી. વડી સરકાર હવે છે કે કાંઈ કાંઈ ઉપર દેખાવ મુકવાનું તેની પાસે વડીવર નથી. જોયા સાહેબ જોવા છે કે વડી સરકારની મદદની જો બહુ તે બહુ મદદ પડશે તે તેમજ જે જે વડી વડી સરકાર મદદ સા સાજ કરી કરે છે? જાના જોવા આપણા જે જોઈને વળા ને આપણમાં જે જે પાણી છે તેમજ બધા વડી સરકાર કરે છે. અસરજના સરજા જે હોડજા રાખ નથી. તે તો બતાવને માટે બેશી ગીત ચાનારા રાખ છે. આ વાત બહુ સીધી છે. તે જો હોડી કામ સમજ લેવ તો તેને તુરત છુટકારો થાય. જોઈ વડી સરકાર પાસે રાવ ખાવી તે માત્ર બરાડાં છે. જનરલ ઓપિનિયન આપણ બતાવે છે કે વડી સરકાર ચોતાની કરમ પુરેપુરી બતાવતી નથી. ઉપાય આપણા હાથમાં છે. આપણે વચાવનારનું દોષ બે ચાશે? અમે ખાતરીથી કહીએ છીએ કે સત્યાગ્રહીનો દેખાવજ આદમ બતાવનું દોષ પીગળાવ નારો થઈ પડશે અને જેમ જેમ તેના સંકટનો બાર વધતો જશે તેમ તેમ તે લામણી વધારે હિડુ રૂપ પકડતી જશે. માત્ર આ એક્ઝ બાગુ જોઈને પશુ કાના દોષમાં નહીં હોડે કે સત્યાગ્રહજ આદમ બતાવની છુટ મેળવનારો, મરદા નગી મેળવનારો એક્ઝ રસ્તો છે. અમે કહુલ કરીએ છીએ કે જોઈ મારતાં જોઈથી મરતુ, ફાંસીએ ચડતું એ બધા માં પશુ ધેરની કસોટી થાય છે. જતાં સત્યાગ્રહીએ એ સદન કરેલા દુઃખમાં, તેમના લાંબા વખત સુધી શાંત ચિતે રીયાયામાં, ને જોઈ માયા દિના જોઈ એ મરતાં જે ધેરનાની અને દોમનની જરૂર પડે છે તેનો સામે બાગ પશુ બીજને મારતાં આપણે મરનામાં નથી. સત્યાગ્રહીનું બધા હાથચાને કાંઈની તથ વાર શકિતવા નથી. પશુ લોખંડની તથવારથી રમનારને બીજ લોખંડની વધારે તેજ તથવાર આગળ નમવું પડે છે. એક્ઝજ મારે સત્યાગ્રહીનો દલિલાસ બહુ પવિત્ર લાગણીથી વચાવ છે. સત્યા ગ્રહ પાવન કવનું બધા માણસમાં તથા હોડ તેને શરીરીક બળનો આવરો લેવા માં જોઈને વચાવેલ જે દુકાની

જામાં ઘણું મુશ્કેલ છે. હિંદ માટે રાજ્ય મેળવવાના થેનમાં ગાંધીજીને બીજા કેટલાક મરણીયા હિંદીઓએ એક સમજૂતી બેઠકમાં આવે છે કે સત્યાગ્રહને અને પશુબળને જાણી શકે તે પહેલાં, એટલે કે પશુબળના અનુભવી રાજાવામાં સલાહ મેળવે એક પગથીયું છે. આમ માનનારાઓને સાગરનું માથું કરનારા કુશળા દેહમાં સમાન ગણીએ તો જોઈ નથી. ખરી દલીલ તો એ છે કે સત્યાગ્રહની સહનશીલતાની શીમાને નહીં પહોંચી શકનાર પુરુષ કાયર યથા શરીરબળનો ઉપયોગ કરી પોતાના દુઃખનો દુક મુદતમાં અત લાવવા આપણે બની આંખો મીંચી દુદી પડે છે. આપણે સત્યાગ્રહની દલીલ હતાં નહીં તેને સત્યાગ્રહ સમજવું નથી.

સત્ય સંબંધી ક્લિષ્ણાસ

ટરંસવાલની લડત સંબંધમાં એક બનાવની નીચે મુજબ દરીકત લાહોરના "ટરીયુન" પત્રમાં પ્રસિદ્ધ થઈ છે :—

હિંદી પ્રજાકીય કોંગ્રેસની બેઠકો વખતે લાહોરમાં એક -હદયબેદ બનાવ બન્યો તેનું વર્ણન કર્યા વિના આલે એમ નથી. આર્ય સમાજના આગેવાન, અને યુરકુલના આપણે આપનારા વડા મહાત્મા મુનશીરામ પાસે ટરંસવાલની શરૂઆતને એક પ્રદુર્ય ગણેલ. આ બનાવ મુરદ આપના અસરકારક લાપણ પહેલાં બનેલ. શરૂઆત જ નાર જાણીતો હતો કે લાહી મુનશીરામે પોતાનું સરસ્વ આર્ય સમાજને આપી દીધું છે, અને તે કાંઈ જાણું બરી શકે એમ નથી. તેથી તેણે કહ્યું કે આપ એક રૂપીયા બારેશો તેજ ધણું છે. આપણા દેશવટે ભોગવનાર હિંદીના દુઃખમાં આપની દીલસોઝ જાણીને આપને અનુસરનાર આપને પગલે ઉત્સાહથી ચાલશે. લાહી મુનશીરામે શુભચુપ પોતાની કાયળીમાંથી દસ રૂપી આની નોટ કાઢી આપી અને કહ્યું કે પ્રેમ કંઈ નાણાંની સંખ્યાથી માપી શકાતો નથી. આ રકમ આપનાર સાથે સ્વીકારી શરૂઆત બરાબર બહુ શાંત રીતે દસ મીનીટમાં તો શરૂઆત બરાબર લાહી મુનશીરામે પાછો બેઠકની પાસેથી દસ રૂપીઆની નોટ પાછી માગી લીધી. જરૂર મનમાં મુશ્કેલ ને પાછી પછી નોટ તુરત પાછી આપી.

પછી તરતજ લાહી મુનશીરામે જે કહ્યું તેથી તેના દરખોશ પાર રહ્યો નહીં. તેમણે કહ્યું કે "આ બાબત મેં વધુ વિચાર કર્યો છે. પતીઆળાના આર્યન હિંદુસ દેશમાં મેં ત્રીસ રૂપીઆ અર્પા છે. ટરંસવાલની લડત વધુ બારે છે. તેથી એમાં હું પચાસ રૂપીઆ આપું છું. જો હું મુનશીરામની સમજૂતી કરી છે અને પોતે દુઃખનો રીતે સમજે છે તે (ટરીયુન) જાણનાર કહે છે કે) આ ઉપરથી સમાજના ટરંસવાલની લડત મદદરેન લડત છે. આપણા દેશને આપણે જાણીએલા અનુભવી અને નીકળેલ છે. તેમણે જે દુઃખ બોલે છે તે પોતાની અને અન્યના મનમાં પોતાની કલિલ સાચ છે.

ટરંસવાલની લડત પર દીકા કરતાં કાંઈ કનાતું નહીં વરણું કહે છે કે— મી. ગાંધી અને તેના સાથીઓની ઉપર તેમના દેશવાદની કુખિમાં રાક્ષસી જીવન મુશ્કેલ છે. પોતાને સુધરેલા કહે પગવળી સરકાર હેવાનીયત બારેલ અને અમાત્યીક વરતન તેમની તરફ ચલાવે છે. પણ રાક્ષસી બળવાથી આત્મબળનું ચક્રિયાતાપણું સ્થાપવા તેઓ જે મદાન અને મરદાની લડત લડી રહ્યા છે તેને આપણી દુનીયાના સમજુ પુરુષો આનંદ પુરવડ જોય છે. એ લડત તે આમડીનો તથ્યત કાઢી નાખી આદમ બનને સરખા દક હોવા વિશેની છે. જાતિ વિષયક, વેપારી અદેખાક રંગદેખ સામેની આ લડત ધણીને નિરાશા સરેલી લાગતી હશે. પણ હિંદને ખાતર અને હિંદીઓની સ્થિતિને ખાતર તો આપણા દરિયાપારવસતા ગામડેવાની લડત તે હિંદુઆનના ઇતિહાસમાં એક સોનેરી પ્રકરણ તરીકે નોંધાય રહેશે.

લાહોરની પ્રેસેટ મીટિંગ પર દીકા કરતા ત્યાં "સીરીલ ગેલ" મોલીટી મેન" નીચે મુજબ દીકા કરે છે. એ જાણું એવું—હિંદીના પાસે છે, અને તેથી વહીવટી હિંદી મનડાના વિચારની તરફ ને હોય છે. અને કુદરત સત્યની જગ્યામાં તો તે સત્ય તરફ વળે શકે નહીં. તે બનાવના કારણે તે નીકળેલા અનુભવી છે. —

મી. પેલાકે લાપણ કર્યું હતું. નાતા લા. કેમપ કોલોની, એરેજઆ અને ટરંસવાલમાં હિંદીઓને જે તકલીફ ઉઠાવવી પડે છે તેનાં ખાસ દરખાસો આપી તેણે પોતાની વાત કહી બતાવી હતી. તેણે કહ્યું કે ક્લિષ્ણ આફરીકામાં હિંદીને બહુ જ હથડી બતતરી સ્થિતિમાં રાખવામાં આવે છે. તેમની કનેથી રાજ્ય કારી હકો લઈ લેવામાં આવ્યા છે. તેમને ધાતકી રીતે કેદમાં પુરે છે અને ત્યાં તેમની તરફ સખતપણે વરતવામાં આવે છે. આપણા દરખાસ સરખ સરખા પાસાર થઈ રહ્યા હતા. કેટલાક રાજ્ય સરખામને પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. અને તેમનાં દુઃખમાં મદદ કરવા માટે એક કમીટી સ્થપાઈ હતી.

લડતમાં એક લાપણ દરખાસ ટરંસવાલની સત્યાગ્રહની લડતની તારીફ કરતાં મંત્રીસ એનીગીસે ટે નીચે મુજબ બોલી બ્યુ હતું :—

ક્લિષ્ણ આફરિકાના હિંદીઓના જેવો લાપલો કાંઈએ સાંભળ્યો નહિ હોય. આપણી રાહેનલાહતમાં હિંદીઓના માનને ખાતર ત્યાં હિંદીઓ લડી રહ્યા છે. મી. ગાંધી અને બીજા ત્યાં અને દુઃખ ઉઠાવી રહેલ છે. તેથી તેઓ સ્વતંત્ર થવાને પામ છે. તેઓ આત્મભોગથી છૂત બેળવશે. કેમ કહેશે કે હોંદના બાળકોની આવી દશા થાય તો પછી એખાપર શેનું કહેવાય? આ કેવી દરિયાક છે કે જેને માટે યોગ્ય જવાબ નથી. એટલું તો કહી શકાય કે કલરડ પોતાના રક્ષણને માટે જાગરુ અને હિંદીઓ લાહી કેમ જનાં સાથે ચતારી પ્રખાને છાંવડિ સ્વરાજ્ય આપેલું છે.

પેસેટ જાતીકેમમાં ત્યાંના ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી આદેશ સુલેમાન અને અદમદ બનામ ઉપર ઇમીગ્રેશન કાયદાનો લાગુ કરવાનો આગેપ મુકવામાં આવ્યો હતો. સરકારના સાક્ષી તરફથી એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે લાપલ થનાર આદમને ઊકરો નહીં પણ લાલ થાય છે. જથાવ તરફના સાક્ષીઓ જે આરોપીના ગામમાં જન્મેલા તેમણે આદમ આકુલતો ઊકરો છે એવો પુરાવો આપ્યો હતો. કેટલાક દિવસ વીતતાં સોલીસીટર જનરલે આ કેસ ચલાવવાની ના પાડી છે; અને આ પર માણે હોંદી નિર્દોષ હશે છે.

“હિંદ સ્વરાજ”

—:—:—

“હિંદ સ્વરાજ” જેના અંગ્રેજી નામ જુઓ છપાઈ મદાર પડી મુક્યો છે તેની પ્રસ્તાવનામાં મી. ગાંધીએ નીચે મુજબ વિચારો જણાવ્યા છે:—

“શ્રેષ્ઠ અસહ્યતા છતાં હું ‘હિંદ સ્વરાજ’ નો તરજુનો લોકો આગળ મુકું છું. એક મોરા (મનની સાથે હું એ વિષય ઉપર ચર્ચા ચલાવતો હતો ત્યારે તેણે તેનો તરજુનો જોવા આગાહનાં, થોડા થોડા વખત અચાનીતે મેં તે (તરજુનો) ઉતરાવ્યો, અને તેણે તે જામી લીધી. તે સખ્તે શબ્દ નથી, છતાં અસહ્યતા ખરે સ્વરૂપ તેમાં જળવશમાં આવ્યું છે. કેટલાક અંગ્રેજ (મિત્રોએ તે વાંચ્યો છે, અને જાણવા સંબંધમાં તેમનો મત પૂછવા માં આવ્યો હતો. હદઅંત ખરે પડી કે ગુજરાતી પુસ્તક હિંદુસ્તાનમાં જન્મ કરવામાં આવ્યું છે. આ ખબરથી તરજુનો જાણના કારણે એક ઘણીની દીલ કર્યા વગર આવ્યું પડ્યું છે. હાલનેશનલ ઓર્ગેન પ્રેસના મારા સહકારીઓ મારા મતને મળતા થયા, અને તેમણે સેવાના પ્રેમને લીધે રાતપરત કામ કરીને અણુ ભાગ દુક વખતમાં પ્રમટ કરવાને મને શક્તિમાન કર્યો છે. એટલે હાલે તે વેચવામાં આવશે; છતાં જે હિંદીઓએ પોતા વસ્તે અને લોકોમાં ફેલાવવા માટે કેટલીક નકલો લેવા વચન આપ્યું છે તેમની મદદ વગર આ પુસ્તક પ્રસિધ્ધ ન થઈ શક્યું હોત.

અસહ્ય ભાષાની કેટલીક અપૂરણતા થી હું સારી પહે વહેંચ્યો છું. તરજુમાં તે કાવ્ય રહેશે તે ઉપરાંત અસહ્ય લોકોના અંગ્રેજીમાં અદલાઅદલ ન થતાની શકાવાથી તેમાં વધારો થવા સંભવ છે. લખાણને સંવાદનું રૂપ આપવા સાથે કેટલાક મિત્રો, જેમણે તરજુનો વાંચ્યો છે, તેમણે વાંચી જતાવ્યો હતો. તેમને હું એટલેજ જવાબ આપી શકું છું કે આ જ આપાનું ગુજરાતીમાં સહેજવધી જવી શકે છે, તેમજ કંઈક વિશેષને કારણે ખાવવાની સરસતા સરસ રીતે આપે છે. જે એ વિષય અંગ્રેજી વાંચનારોને હું જાણ્યો હોત તો હું તેને તરજુ નો વાવ. તો જે જાણકાર આપવામાં આવ્યો છે તે કેટલાક મિત્રો. જેમણે તરજુનો ‘હિંદુસ્તાન ઓપિનિયન’ ના સંપાદક છે તેમની અને મારી સહાયે ખરેખર આપ્યો હતો.

“હિંદ સ્વરાજ” માં દર્શાવ્યા છે તે વિચારો હું પોતે ધરાવું છું. પણ એટલું કહેવું જોઈએ કે મેં તેમાં હિંદના મદાન તરવેલાઓ ઉપરાંત કેલ્વિન, રસ્કીન, થોરો, એમરસન અને બીજાં એમણે મારી સમજ પ્રમાણે અનુસરવા ન દર્શાવી કરી છે. કેટલાંક વસ્તુ ધર્મ કેલ્વિનના મારા શિક્ષક તરીકે નીવડેલ છે. આ તરજુમાં જણવેલા વિચારો તું જેને પ્રતિપાદન જોઈતું હોય તેમ ના માટે હવે જણાવેલા મદાન તરવાં કેટલાંક પુસ્તકની વાંચી પુસ્તકાલયમાં આપી છે.

“હિંદ સ્વરાજ” હિંદુસ્તાનમાં આ માટે જન્મ કરવામાં આવ્યું છે તે હું જાણતો નથી. મારે હિસાબે તો તે કામથી બિટીસ રાજથી દર્શાવતા સુધારાનું વધુ ખડતલ થાય છે. તેમાં બળાત્કરને કાંટા કાર ઉત્તેજન નથી. બેચક, બિટીસ સરકારની પધ્ધતિને સખત રીતે વખોડી છે. પણ તેમ ન કર તો સલતો, હિંદને, અને બિટીસ રાજ કે જેને હું વધારા છું તેનો હું દેહી ખૂં. વધારાની મારા ખાલમાં ચાલુ રાજનીતિ અથવા સરકારને નીતિ-અની તિત્ત વિચાર વગર કબૂલ રાખાનો સમાવેશ નથી. મારો તે ખ્યાલ સરકારની દાલની નીતિ અથવા ન્યાયવૃત્તિ પર અવલબતો નથી, પણ દાલ સરકાર જે નીતિ અને ન્યાયવૃત્તિનો આડખર કરે છે, અને આભાસ પાડે છે, તે નીતિ અને ન્યાય વૃત્તિને સરકાર ભવિષ્યમાં અપદમાં મુકશે એવી માન્યતા પર અવલંબે છે. પણ મારે ખુલ્લે દીસે કહી શકું છું જોઈએ કે હિંદુસ્તાનના પ્રાચીન સુધારાની મને જેટલી કિંમત છે તેટલી બિટીસ રાજનું શું થશે તેની નથી. કેમકે મારા મત પ્રમાણે દુનિયાને હિંદી સુધારો અમુકમાં અમુક છે. હિંદમાં બિટીસ રાજ તે અધુનીક સુધારાની અને પ્રાચીન સુધારાની વચ્ચેનું યુક્ત સુચર છે. આધુનીક સુધારો તે સેવાનું રાજ છે. પ્રાચીન સુધારો તે પુદનું રાજ છે. પહેલો સક્ષી છે, બીજો દેવતા છે. એક પુદ સુચર છે, બીજો પ્રેમ સુચર છે. મારા દેશી ભાષાઓ કહે છે કે અધુનીક સુધારાની બીજું કારણ અંગ્રેજ લોકો છે, અને તેથી તેઓ માને છે કે ખરાબ અંગ્રેજ લોકો છે, તરીકે તેમનો સુધારો. આ તેમની માન્યતા આપવાત છે, અને જે તેઓ માત્ર પોતાના પ્રતાપી સુધારા તરફ વળે તો અંગ્રેજો તે પ્રત્યે કરી દર્શિયાન બની જાય, અને તરીકે તો તરજુ ખરી ચાલ્યાં જાય, એ ખતાવવા

“હિંદ સ્વરાજ” લખવામાં આવ્યું છે. પ્રથમ તે તરજુનો ‘હિંદુસ્તાન ઓપિનિયન’ માં જાણવાનો વિચાર રાખવા માં આવ્યો હતો, પણ અસહ્ય (ગુજરાતી) જન્મ થવાથી તેમ કરવાનું ઠીક લાગ્યું નહીં. ‘હિંદુસ્તાન ઓપિનિયન’ તે સત્યાગ્રહની લડતનું વાજ ન છે, અને દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની દાડમારીઓ તો પોકાર ફેલાવે છે. તેથી જે વિચારો મારા આગત છે, અને અવકર અથવા એવજા પણ કદાચ ગણવામાં આવે તે વિચારોને લોકોના વાજ વધવાના પ્રમટ કરવાનું યોગ્ય લાગ્યું નહીં. લડત સાથે ખીલકુલ સંબંધ નથી એવા મારા કામ ને લડત સાથે સામેલ ન કરવા હું કુદરતી રીતે આતુર છું. બળાત્કારની રીતો દક્ષિણ આફ્રિકામાં પણ લોકપ્રીય થવાનો બધ મેં ન જોયો હોત, અને હિંદની નેશનાલીસ્ટ દિલ્લિયાલપર મારા વિચારો જણાવવાને મારા સંકલ્પે દેશી ભાષાઓ, અને કેટલાક અંગ્રેજ મિત્રોએ માગણી ન કરી હોત તો, લડતની ખાતર, મારા વિચારો લખી કાઢવાનું હું મોકુફ પણ રાખત. પણ ઉપરની ખીના જોતાં આ વિચારો પ્રમટ કરવાનું મુજતરી રાખવું એ મારી રિતિને લઇને મારા માટે હીય કારણપણું જણાય.”

જોહાનસમરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીતી તરફથી.]

મંગળવાર.

નાતાલ ગયા

મી. સોલોમન અરનેસ્ટ મી. જી. એસ. પીને, મી. મુરુ નામક, ને હદપાર કરવા માં આવ્યા છે. મી. અરનેસ્ટ લખે છે કે તેમને બધાને સાર રહેશન ઉપર મી. પટેલ મેલો સમ્મ મયા દતા. આ સત્યાગ્રહીઓ પાછા હાખત થઈ ગયા છે.

ડેલાગોઆભેમાં

દક્ષ મી. પોને વીજર છે. તેઓને મળવા મી. નાનજી દુલભાસ તરફથી માધ્યસ ગએલ. હિંદીઓને રોટીની સાથે સારકીન આપવામાં આવતી હતી તે કેટલાક સલમદી નહોતા સમ્મ શકતા. તેથી તેઓને ધીમે હુકમ થયો છે એમ મી. નાનજી દુલભાસ લખે છે.

જેલમાં સુધારા

ચોથે રવિવાર મસગો જેલો હોવાથી મીસ એન્નીન મી. કેવલએક તરફ મી.

શેર ફેડીએને મળવા મળેલા. મીઠુ રહે
 સીન મી. મેઢને મળ્યાં, તે મી. ફેલવગેરે
 મી. હરીલાલ ગાંધીને બન્ને ખુશીમાં
 હતા. બધા ફેડી તંદુરસ્ત છે એમ જણા
 વ્યુ. પણ હજી એ રાત્રે એણે દોરાની
 જમ છે.

મી. ઈશ્માકુતિ હંસા:

સતીનારે હુટ્યા. તેમનું વજન ઘટેલું
હોવાથી તેમને ખોરાક વધરવામાં આવ્યો
હતો. આમ બાર મીનાએને સાર કર્યું
છે. તે હિપરથી દેખાય છે કે ચાલુ ખોરાક
કમી બહુ સત્યાગ્રહીનું જનન પડે છે.
આ બાબત લખાણ દ્વારા આલેખ
કરી છે.

મી. હસાક એ પણ ખબર લાગ્યા છે કે હાકર દણ તોળ્યા ને બેદરકાર રહે છે.

શ્રી. મણિલાલ

ગાંધીને સખત મજુરીના જેસ છે અને તેને કંઈપણ કામ નથી આપતા. એટલે આખો વખત સરકૂત વિગેરે અવપાત્ર કરવામાં ગાળે છે. સંસ્કૃત મા. મેદ શીખવે છે.

શ્રી. ચામરજી ત્રિવેદી

ને આજે દેશપારને કદમ થયો છે.

મી. ગોવિંદસામી

સપાની પ્રીતરીય જેલમાંથી છુટ્યા છે.
રેલવેના ધારા

આ પાપત જનરલ મેનેજર શ્રી. કાચ
લીલાને લખે છે કે ફરીયા મુકદ્દાત લઈ
ને ધારાને ખરડો મોકલ્યો છે તેનો
ખુલાસો કરવા તે તબ્દ્યાર છે. જો કે
ધારામાં ફેરફાર મુતીયન વખતે થાય. શ્રી.
કાચલીલાએ ફરી મંગવાની ફા લખી છે.

હાઈફીને કહાડા

હોદી તથા કાળા કામદારને કહાડી
ખાધી જાણ્યો ગેરાઓને રાખવાની દિલ
ચાલ યથ રહી છે. મી. એનના કહેવા
પ્રમાણે કમરરતાનમાં ૨૩ હોદી હતા તેને
કહાડી હવે ૨૨ ગેરાને રાખવામાં આવ્યા
છે. આ ગેરા હોદીના કરતાં વધારે કામ
કરે છે એમ તે કહે છે. બીજા ખાતા
માંથી પણ હોદી તથા કામદારને કહાડવાની
દરખાસ્ત થઇ છે.

‘ହୋମରସ୍ତ୍ରୀୟତା ଯାଦବ୍ୟ’

નામનું કેપનું જાણું છે તે જણાવે છે
કે જશુ સલામદારી લઈને ચાલે છે તે
તેા નિકાલ લાખ્યેજ સરકારને ઘટકો છે.

છાપાને અગત્યનો ફેસ

એક દરજ્જા પર દરજ્જા માટે છે. એ. ગાં
લખાણ દ્વારા તે પાતળ નુકસાનીનો કેસ
કર્ષો હતો. આ કેસ માં, મેડીનટાયરન

રાધામાં બચાવ નરહી. હવે વાદી તર
 ફરી દહતર કહિએ હતા. તેમાં નીચડી
 કોરડે દરહ મહાને પા ૧૦ અપાવ્ય
 દત્ત. આ ઉપરથી સુગ્રીવ કોરડમાં
 અપીલ બધ તેમાં કોરડે અપીલ આંખની
 ને પ્રતીષ્ઠાના કાળમાં કેસ આપ્યો. તે
 માં એમ કુશલ્યુ કે મંડળને તેના ધાધા
 તરી બહાર તુરતની લાગી શકતી નથી
 તેમજ મહા મંડળ તરીકે કેસ આવી
 જાનો કરી શકે નહીં. આ ઉપરથી
 જણાય છે કે કોમી સહ વિશે કંઈ પણ
 લખતાં કોઈ મોજસે તુકસાની આપવી
 પણે એમ માની ગણદાટમાં પણની
 જરૂર નથી. ઉપરી કોરડમાં મી. કોંગો
 રોડની તથા દાહતર કહિએ સામ સામે
 હતા.

નવનિર્મિત રૂઢી

નતાસની દુકાનીયામાં મેસરસ સમ
હોરી તથા તેના સાથીઓને તા. ૨૬
મી એ વનુ માસની સખત જેલ
અથવા પા. ૫૦ દાંડની, અને કાઝ દાદા
મીયાને ત્રણ માસની જેલ અથવા પા.
૧૦૦ તા દાંડની સજા થઇ છે. બધા
જેલ ગયા છે. તા. ૨૭મીએ તેમને ડીપ
કસ્ટ લઇ જવામાં આવ્યા હતા.

કલર્ડ ટોકોનો ડેનફરન્સ

કલ્કત્તા લોકો પોતાની ઉન્નતિ માટે ખુબ કોશીશ કરી રહ્યા છે. યુનીયન સંસ્થામાં લાગેલા ફરકથી તેઓ એકદમ ખુશ થયા છે, અને પોતાના લોકોને આગળ વધારવા મથે છે. તેમની ઠાન ફરકમાં રજુ થનારી નીચેની કેટલીક બાબતોથી તેમના કામ વિષે કાંઈક ખ્યાલ આવી શકશે :-

(૧) કુતીપત્નના દિવસને શોકના દિવસ તરીકે ધ્યાનમાં લેવાયો. (૨) અધી કલરડા જાતની સાથે વધારે ઘાંટા સજાવ્યા ગયાં. (૩) કેટલાક જ્યોતિષીઓએ ગણતરી કરી કુતીપત્ન પાંચમિંટમાં બેસવા માગે છે તેથીના દુકાની આગલમાં તપાસ કરાવવી. (૪) કલરડાં કેટલાંએને વધારે સારી ડેગવણી આપવી. (૫) વધારે જમીન મેળવવી. (૬) મરકારે પીકના લોકોના દરેક આગલ ને સમજાવી કરી છે તે સજામાં સચાં સજાવવી. (૭) મરેસ અરગના કરકાસુ ધારા. (૮) મરેસઅરગના લોકેશનના ધારા. (૯) એક સદના દરતગની નિશાળા રચાવવા માગવાની ફરક રાખવા પાસેથી પા. ૫ વારસીક ઉધરા

વપા. (૧૦) ગામડાંઓની શાખાઓની મુલાકાત લેવા દર સાલ એક આયોજન નીકળે, અને કચરડ લોકોના ઉપયોગની આયોજન બાબતો આપે. (૧૧) કચરડ ને કના વાજી ન "એ. પી. ઓ." ને કાફરી બોલીમાં પણ જાણવું. (૧૨) કચરડ ગ્રીકના લોકોના વેપારીઓને ખેતીના કામમાં ન પડતા હોવા એ વધારે સારું છે. (૧૩) દરેક જિલ્લાની બધી મીસન સ્કૂલોને જોડી દેવી, અને તેની દેખરેખ માટે એક કચરડ કમીટી નીમવી. (૧૪) મીસન રહેશન એકદમ ઓર અને અમા લીન સ્કીનનાં મીસનમાં જાહેર કરવો. (૧૫) ઉપરની જગ્યાએ વધુ જમીન બાંહે ન આપવા સરકારને અરજ કરવી. (૧૬) ઉપરનાં એ મીસનમાં અંગ્રેજીમાં શિક્ષણ આપવું. (૧૭) સિદ્ધિશ કાફરીઆનાં એ મુખ્ય મહાળા સાથે જોડવા માટે પવ બપહાર ચલાવવો. (૧૮) કચરડ લોક માંથી કેટલી યીઓનો ઉપયોગ થકાડવા માટે મહાળાની બધી શાખાઓએ અને તેટલી તજવીજ કરવી.

આ કેનહરન્સ સંજ્ઞામાં સોમવારે
રહેના તારમાં જણાવનામાં આવેછે કે :—

આશ્ચર્યકર પોલીટીકલ કોરોનેનાઈઝેશન
ની વાર્તાકી મીડીંગ તા. ૨૮ મીએ મળી
હતી; જે વખતે ત્યાં જુદા મથકના
ટેલીગ્રેડો ચોટી સખ્યામાં ફાળર હતા.
પ્રમુખ તરીકેનું બાવણુ ડૉ. અબ્દુ રહે
માને કરચું હતું. તેમાં તેમણે જણા
વ્યું કે કેપના બધારણમાં અમારા લોકને
નિરુદ્ધા જુદ હતી. તેનો તેમણે સમજો
કે કામમાં ગેરઉપયોગ કર્યો નહોતો. છતાં
યુનીયનનાજે રાજદ્વારી સ્વતંત્રતાનો હર
વાળો આપણા મોડેની સામે બંધ કરવા
માં આગેા છે તેથી મને ખેદ થાય છે.

૩૧. અબદુ રહેમાને કલરડ લોકોને
જલ્લાબુ કે તમારી વરતાવુકથી તમારે
અતાવી આગયું જેમએ કે તમારો હક
હીતની લેવાથી એક મંજીર પ્રકારની
બુલ ચક્ર છે. પછી તેમણે કલરડ લોકો
ને સહમારી થવાને બોધ આપ્યો હતો.
તથા દારથી અબગા રહેવા એતજીથી
આપી હતી. તેમને બાદ આપવામાં
આવ્યું કે જે અતના કારોબાર માટે તમે
જાણક હશે તેવોજ કારોબાર તમને
મ.શે.

પાઠગયા મી. 'લેસ્ટને જાણ્યું કર્યું-
હવું' તેમાં તેમણે ડા. અમલુ રહેમાનના
અ.પણની તારીફ કરી હતી, અને તેવી
રીતે વિરેકથી કામ કરવા કપરું લોકોને
જણાવ્યું કરી હતી.

દરાંસવાસ સત્યાગ્રહીનો સંદેશો

અને સલાહ

(ગજલની રાહ)

સંદેશો

અરે ઓ હીંદનાં રત્નો,
તજ નિદ્રા હજી કે નહીં?
અમારા દુઃખની કદાચી,
સુષી જીવર નિગળતાં ક'ઈ?
તથી ક'ઈ રક્ષાયેલી લડતા,
ખરા સ્વમાન શું મરતા;
બની સલાગ્રહી પુરા,
ધરી છે નિઃશ્વ નિઃસ્તા.
ડચ સરકારની પાસે,
રહી નહીં ન્યાયની વ્યાસા;
બ્રિટીશની ખાંચ ધારી તો,
પણ બાંધી છે નિરાશા.
અમેએ તણુ કરવારે,
સકળ અરજો ગુમરી રે;
ઉભા રહી ન્યાય મંદિરે,
અમેએ હાંક મારી છે.
વફાદારી અમારીવી,
બ્રિટીશ અને લગની છે;
ધર્મ વિષુ ખેંચ કે બાંકુ,
સકળ જગતે ગળતી છે;
જાત્રા થઈને અમે રહીએ,
ગણી સક પ્રાણીને સરખાં;
તથાપિ કદ કરામક,
અમારી જાતથી વેઠ્યાં.
જુખોના દુઃખથી જેલો,
મહી બાંધુ અમે મરતા;
હોં કે હીંદ માતાની,
ખરી સેવા તથી કરતા?
ગ્રમવ્યુ' ને હવ' ક'ઈ પાસ,
તથી વરજો બન્યા દિનદાસ;
ખરા હક લેજીદારોની,
હોં કયમ પુરશુ' ધન આશ?
અમારી આંખનાં આંસુ,
નહીં કે જેતથી કુછશે?
અમારી હોંદ બાંજોની,
ખચર અંતર ન કે પુછશે?
હવ' સાચું વે નવ માનો,
મને છે કાંઈ પરવા ના;
અમારી જાળ નહીં લેલો,
તમે હોં કેમ કરવાના?
જગતના તાથ ઓ તહારા,
મને છે ન્યાયની વ્યાસા;
નિરાશા ના જર્વા વિમ્બે,
ધરી છે એજ અભિપ્રાય.

ખતાવી નિજ મન લગતુ,
ધર્મો જે ખેંચ કરવા લેવા,
- રે ઓ જગતના વેળી,
હવ' શેલતનો ન કરજો દેવો.
સલાહ

અરે ઓ હીંદી, ઓ! રાજ્ય,
બન્યા શું બાવલા સાચા?
તજ દહ નીર શુર સાચું,
ગુમાનો શું મળ્યાં ટાણાં?
તથી લડવતું સમશેરે,
કરેની ગરજના પેરે;
લખો જજ નિજ પ્રગતમાં સહી,
ખેડે: અંતરના પડકા કંઈ.
વફાદારીથી વેલી બદ્દ,
હોં કયમ લેલી નહીં તપશે?
કદપિ કૌર્વના સાંકુ,
હોં દુનિયાં તુ' શું કયશે?
વહો આ મુખ લેખોથી,
સકળ જગતે ધર્મો દિગ્મત;
દશે જે ન્યાયના શેખી,
તમારી કરશે દિગ્મત.
તજ દહ નિજ નિદ્રા કંઈ,
હવ' ચીરી તમાનાં સહી;
અરે ઓ હીંદી વડાલા બાબ,
રૂધિરની તહેર વહેજો નહીં.
ધરો હીંદમાં વે સત્યાગ્રહ,
નિના વન્દિ બધું જગશે;
પુરત આ દુઃખ અમ ટળશે,
વળી સ્વરાજ પણ મળશે.
કર આ અર્જ ને હવ' શિખ,
ગણી હોં રક્તની એ બીખ;
ગણુશે જાન ધરમની રીત,
શેલત હોં ધરી મન તથી.

ગે.દરેજની સ્વદેશી બંતાવટની
તેજુરોએ

ઉપરની તેજુરીઓ તે હીંદના સ્વદેશી
સાદસનો એક સરસ દાખલો પુરા પાડે
છે. હીંદી યપણુ હીંદી કારોબારીઓ,
અને હીંદી મજુરીયકે તે કામ ચલાવકમાં
આવે છે. તેમાં એક સ્વદેશી ઉદ્યમને
ફતેહમંદ બેઠને આજ કાલન સ્વદેશી
દિગ્વ્યાલના સિવસોમાં દરેક હાદી ખુચી
થવા ખચર રહેશે નહીં. સમરજગતમાં
તેમજ ગેરા તથા હીંદી અખીર વરગમાં
તે વપરાય છે એ તેને માટે ઉચુ' સર્દી
રીકેટ છે. પુરોષ જેવા કુનર કળાના
મુલકમાં હીંદી બાવટનો માલ બધ એ
ગે.દરેજની ચત્તી કામગીરીનો અચુક

પુરોષ જે હીંદમાં હોંદ બાવટ પડી
સકાય અદરીકમાં લેવે વરસા તથા એ
હીંદીમાં મગરર થવા જેવું હોં સકાય.
તે સંબંધી આજન. અહમાં પ્રસિદ્ધ
મએલ તહેર ખચર તરફ અને અમાર
પાંચનારતું ખચન બેચીએ દાએ.

ઇંગ્લેંડમાં પોલાંટીયરોનું કામ

એક પોલાંટીયર તમે છે કે નહીં

રવિવાર તા. ૨૭ મી ફેબ્રુવરીએ મી.
રોબર્ટ ગે.દરેજ માન એવીકલ સોસાયટી
ના મેમ્બર રામચુડ એક અસન્કરક
બાપણ આપ્યું હતું. બાપણ ખાદ દીલ
સે છતા હરાવ પસાર કરવામાં આવ્યા
હતા. કેટલીક સહીઓ તેમજ ઉધરાણુ
પણુ થયેલ.

સુધવાર તા. ૨૭ મારચના રોજ કાક
તર દીનરા પી. ધરીઆલીએ કેરસાલ
સાકલ આંચ એફ પી હન્ડીપેન્ડ લેખર
પાર્ટીના સલાસદો આગળ છટાદાર બાપણ
આપ્યું હતું. આરણથી આતસુધી
સખ સદો એક દશે ડા. ધરીઆલીને સાંભળી
રહ્યા હતા. એતાઓ કાક તહેવા પણુ
દરેક સમયગતરે હરાવ ઉપર સહી કરી
હતી અને પોતાના ગળ પ્રમાણે લડત
નીજાવના હળામાં પૈલા બર્વા હતા.
સોસાયટીના સેક્રેટરીએ બાપણુકતને
આબાર માનનાં જણાવ્યું હતું કે હીંદી
ઓના સલાલને અમારા કામના બગ
તરીકે ગણી ઇંગ્લેંડના સોદને તેનાથી
વોંક કરશું એટલુંજ નહીં, પણ બ્રિટીશ
પાવટાલો આ ગેરજનસાફ માલ છે તેની
સામે અમારી તાંદુથી પારલામેંટમાં બીરા
જતા સલાસદ મી કેરદારદી પારલામેંટ
ને પણ તથત કરશે.

પોલાંટીયરોની નિર્ધારિત અદવા કે સભા
પણ મળી હતી. ઉધરાણુમાં હજ પૈસ.
આવ્યા કરે છે અને આપણા કામગત
નવા માણુસોની દીલસોહ વધતી જાય છે.

તીએ મુજબ પહુ સહીઓ અને કંચ
સાચુ' લડતના ખાતમાં ચએક છે:

મીસીસ પોલાંક (૧૭ સહી) ફળો
૧૨, ૬; મીસ મેરી ઇ. હયુક (૧૦ સહી)
ફળો ૧૭/-; મી. ડયરડુ. એનેટન (૧૦
સહી); મીસ એમ ઇ. પોલાંક (૬ સહી)
ફળો ૭/-; કલ સહી ૪૩ અને કલ
ફળો ૫૦. ૬-૧૦ ૦

પરસા પદાવનારી રીત

જાવરથી માલ પડેવાડવાનો
કળારો

જાણવાલાયક પત્ર વહેવાર

ડરબનના જાહેરમાં આવેલા માલ ઉતા
ર્યોને પહેંચાડવા સંબંધમાં પડતી તક
લીધ વિશેષી. પી. વી. સંઘવીએ જાહેર
ખાતાના કાકતરી અમલદાર સાથે લાંબો
પત્ર વહેવાર ચલાવ્યો છે તેનો કુક સાર
ગુજરાતીમાં અમે ત્રીએ આપીએ છીએ :—

તા. ૨૦-૧૨-૦૬, મી. સંઘવી
તરફથી :—કરદખખાત નો વડો અને જણા
વે છે કે કાકતરી અમલદારની સુચનાથી
“ડીસકનફેક્શન” (જાણ નાશક પદારથ
પડે રચવું કરવું તે) માટે વડાજીન
સામાનને “જા. શેડ”માં લઈ જવામાં આ
વે છે. તો દરેક ઉતાર્યે પોતાનો સામાન
મેસરસ કલારક અને ધીસલકનનેજ આપ
વો, અને ખીજને નહો એવી કાંઈ જરૂરી
આત છે કે કેમ તે જણાવી આભારી
કરશે.

જવાબ, તા. ૨૧-૧૨-૦૬—તમારા
લખાણની પહેંચ રવીકાર છું. થોડા
દિવસમાં તપાસ કરીને જવાબ આપીશ.

તા. ૪-૧-૧૦—તમારા તા. ૨૦મીના
જવાબમાં જણાવવાનું કે ઉતાર્યોને માલ
ડીસકનફેક્શન ખાતાપર પહેંચાડવાની
સત્તા મેસરસ કલારક અને ધીસલકનનેજ
આપવામાં આવી છે.

તા. ૧૫-૧-૧૦, મી. સંઘવી :—એ
ખાતાપર લઈ જવાના સામાન માટે મેસ
રસ કલારક અને ધીસલકન કોઈ જાતની
રસીદ ઉતાર્યોને આપના નથી, અને તે
થી સામાન માટે દરેક જાતની જોખમ
દારીમાંથી મુક્ત રહે છે, જોકે તે શેડમાં
એક વિદિવસ સુધી પડ્યો રહે છે. માટે
આ ખાતે તપાસ કરી સતોષકારક
જવાબ કરશો? વળી કુક ખાસ છું કે
સામાન ખસેડવાનો ખર્ચ પણ કળારવાળા
જોએ આપવો જોઈએ.

જવાબ, તા. ૧૬. ૧. ૧૦ :—કલારક
અને ધીસલકનનાં જોએ સામાન ખસેડ
વા માટે જે પૈસા નમે આપે તેની રસીદ
તે આપશે. આ ખર્ચ સંબંધમાં સર
કાર કાંઈ જોખમદારી લઈ શકે તેમ નથી,
માટે તે કલારક અને ધીસલકનનેજ પર
ખાસ ભરવા જોઈએ.

તા. ૨૧. ૧. ૧૦, મી. સંઘવી :—
તમારા જવાબમાં લખવાનું કે ડીસકનફેક્શન

છું કે મારે કહેવું તમે સમજ્યા નથી
દરેક ઉતારના સામાનની રસીદ આપે
એવી જોઈવળ મેસરસ કલારક અને ધીસ
લકન સાથે કરવા અરજ કરું છું. ડીસ
કનફેક્શન ખાતાપર પોતાનો સામાન પોતાની
મેજે પહેંચાડવાની ઉતાર્યોને મનાઈ છે,
અને તેમને તે મેસરસ કલારક અને ધીસ
લકનનેજ સોંપવો પડે છે, અને તેઓ
મારે છે તે આપવું પડે છે. આ એક તક
લીધ છે, અને તે દુર થવા જોઈવળ કરશે.

જવાબ, તા. ૨૫-૧-૧૦ :—માલ
ખસેડનારને જે માલ સોંપ્યો હોય તેની
રસીદ માટે તમારે તે લેકાનેજ કહેવું.
અથવા સામાન ફેરવવા માટે મેસરસ કલાર
ક અને ધીસલકન સાથે એકલ જોઈવળ
કરવામાં આવી છે, અને તે માટે તેઓ
અમુક કરતાં વધારે દર ન લઈ શકે એવો
કરાવ છે.

તા. ૨૭. ૧. ૧૦, મી. સંઘવી :—દરને
કોઈ મોકલી આભારી કરશે.

જવાબ, તા. ૨. ૨. ૧૦ :—મેસરસ
કલારક અને ધીસલકનનાં દરનો કોઈ આ
સાથે મોકલ્યો છે.

તા. ૧૭. ૨. ૧૦, મી. સંઘવી :—દર
ના કોડાની પહેંચ આભાર સાથે સ્વીકારું
છું. તેમાં લખ્યું છે કે “આમાં વડાજી
જિવરથી સામાન ખસેડવાની મંજૂરીના
ખર્ચનો સમાવેશ નથી થતો.” આ
ચબ્બો ઉપર તમારું ખ્યાન બેસું છું.
ઉતાર્યોનો સામાન ડીસકનફેક્શન કરાવવો
પડે છે તે મને ખબર છે, પણ કુક જા
ણવા મળ્યું છું તે એ કે ઉતાર્યો પોતા
ની મેજે સામાન ડીસકનફેક્શન ખાતામાં
લઈ જઈ શકે કે નહિ? અથવા તે તે
ઓ ને મેસરસ કલારક અને ધીસલકનને
સોંપવા બંધાએલા છે? અને જો તેમ
હોય તો તેમણે તે ખર્ચ આપવો પડે
એ કાલેસર છે?

જવાબ, તા. ૧૮. ૨. ૧૦ :—જો ઉતા
ર્યો પોતાનો માલ વડાજી જિવરથી ખસે
ડવા માગતા હોય તો તેઓ તે મેસરસ કલાર
ક અને ધીસલકનને સોંપવા બંધાએલા
છે. તે કામના ખર્ચના સવાલને મારા
ખાતા સાથે સંબંધ નથી, અને ઉતાર
્યે એ અને મેસરસ કલારક અને ધીસલ
કનને મોકલોમાઢો તે ખાતેમાં સમજા લેવું
જોઈએ.

તા. ૨૧. ૨. ૧૦, મી. સંઘવી :—
તમારો કાગળ મળ્યો, ખીના જાણી.
તમારો કાગળ ઉપરથી જણાય છે કે મેસ
રસ કલારક અને ધીસલકન તેમને મોકલી
સત્તાની રૂપે વડાજીપરથી ડીસકનફેક્શન

ખાતાએ સામાન પહેંચાડવા બંધે રી
૧૦/- ખર્ચ લઈ શકે. ઉતાર પોતા
ની મેજે તે ફેરવે તો તેને રી. ૨/- નું
ખર્ચ થાય. એટલે ઉતાર્યો મેસરસ
કલારક અને ધીસલકનની રહેમ તથા
મુકબા છે, માટે તે કામની મંજૂરીના
બંધે ખીજના મહેરબાની કરશે.

જવાબ, તા. ૨૨. ૨. ૧૦ :—જો બંધો
વડાજી જણીને સરકારે કરાવ્યા છે તે કુ
તમને જણાવી મુક્યો. એટલે ઉતાર્યો
મેસરસ કલારક અને ધીસલકનની મહેર
બાની તથા મુકબા છે એમ કહેવું ખૂબ
ભરેલું છે.

તા. ૨૫. ૨. ૧૦, મી. સંઘવી :—
બંધોના કોડાની અદર વડાજીથી ડીસકન
ફેક્શન ખાતા સુધી ખસેડવાની મંજૂરીનો
દર નથી લખ્યો, માટે તે ખાતેમાં વાજ
ખી બાવ શું ને જણાવશે.

જવાબ, તા. ૨૮. ૨. ૧૦ :—આ
ખાતેમાં જોઈતી અધી મારફતી મે તમ
ને પુરી પાડી છે.

તા. ૧૪. ૩. ૧૦, મી. સંઘવી :—
(કાગળમાં મેસરસ એવા વિવેકના ચબ્બો
ન હિમરાએલ હોવાથી લખ્યું કે) તમારા
મઈ રતના કાગળના જવાબમાં લખવાનું
કે જ્યાં કાગળો સતવાર રીતે લખાય છે
કે નહીં તે જણાવજો, કેમકે તેમાંના કેદ
લાઈ વિવેકની રૂઢી પ્રમાણે લખાયા લાગતા
નથી.

આપણી વચ્ચે અલેલા પત્ર વહેવારની
તકલ અમે વડા અધિકારીપર મોકલવા
માગીએ છીએ, કેમકે તમે અમને જોઈતી
માર્ફતી પુરી પાડી નથી. આ વાત
ખ્યાનમાં લઈ આભારી કરશે.

જવાબ, તા. ૧૫. ૩. ૧૦ :—તમારા
કાગળની પહેંચ રવીકાર છું. જવાબમાં
કહેવાનું કે ઉતાર્યોનો સામાન ફેરવવા
સંબંધી અથવા પત્ર વહેવાર સતવાર રીતે
ચએલ છે.

પ્રેસાંડેટ રજીસ્ટર કલકનમાં ફેરો ખાતે
પહેંચેલ છે. તેણે ત્યાંની નેચનાલીટક
દિલચાલ વિરૂધ વિચારે જણાવેલ
હોવાથી કલકપરીઅન નેચનાલીટકો તેના
પર ખીજવા છે, અને તેમનાં જાણએ
તેનાપર કુમળો કરશે છે. પ્રે. રજીસ્ટરની
સલામતી માટે પોલીસ રેકાવાની હતી,
પણ તેનો લાભ ન લેવા પ્રે. રજીસ્ટર જણા
વ્યું હતું.

ચાલુ વરતમાન

એવરસ્ટાઇનર જણાવે છે કે જુદા જુદા માં હીંદી જગતમાં એક હીંદીની લાસ મળી આવી છે. લાસ ખીજામાં માત્રમ પડતાં ડાકનરને એલાવવામાં આવ્યો હતો, જેણે શુભળાવાથી મરણ નીપજ્યુ છે એમ જણાવ્યું હતું.

આઉરંગઝેબમાં એક આરિસ્ટન્ટ માછલોને પેશા ઉચારત કરવાના રૂપ આરોપ સર ૧૮ માસની સખત મજુરીની સજા થઇ હતી.

તા. ૨૮ મીએ હાર્ડીંગમાં વરસાદ અને પવનના તોફાન થયાં હતાં તેથી અમર્તી કુલુ તથા હરદ ગ્રીકવા લેડની ટપાવની માડી નાખી આખા ગતા તજાઈ ગઇ હતી. તથા તે બેચનારાં તજા પચચરે કુખી મુખમાં હતાં. માડી હાંકનાર બે ગોરાઓ માડીમાંથી કુદીને તરીને નીકળ્યા હતા. માછળથી ટપાવને બચાવી લેવામાં આવી હતી.

દરોસવાસના એક ધનાઢય ગોરાએ શોશીઆ વિષે લાંબી મુસાફરીથી પાછા ફરતાં એનો મત જણાવ્યો હતો કે "તે મુલકનું બવિષ્ય બહુ ચળકતું છે. તેની આખાહી આંજી નાખે તેવી થશે."

વેલ્લમથી એક ખગરપત્રી જણાવે છે કે અત્રે હેળીના તહેવાર સાર ૪૦૦ જેટલા માણસો શ્રી ગોપાલકાલના મંદિર માં એકઠા થયા હતા. જેમાં ખાણુ તાલે વંતસીંહ, ભગન મહારાજ, હીસ નદન મહારાજ, રા. રૂપસીંહ, રા. રવી કૃષ્ણ, રા. હેમરાજ, ખાણુ મંદુસીંહ, રા. દુબરગમ, રા. રામચરણ મહારાજ વગેરે સાથે કિલસાદ બતાવ્યો હતો. ખાણુ તાલેવંતસીંહ, અખાદામ મહારાજ તથા ખીજાઓએ ધરમ સંબંધી ભાવણે કર્યાં પડ્યા બળને ગાવામાં આવ્યાં. બને દોનમ સારી ધામધુમ કરવામાં આવી હતી. રામચરણ મહારાજ પોતાની પુત્રી પુત્રેના કબજી પુત્રાલીમાં મંદિરમાં ૩૦ રૂપયા નેર કરી હતી. સભા વિસર બળ જાડી વખત સુવાસદને કમળું ધર મના સાવનહત એક ચિત્ર જે હીંદના બાળના પ્રસિદ્ધ મળુ હતું. અને ખાણુ તાલેવંતે તે કુરી જાણ્યું હતું. તે વહે ગયામાં આવ્યું હતું. તે જણાવેલી હતી હીંદી "વેલ્લમ" રહેવાસીને કમળું.

ટોંગાટથી મી. દેવચંદ હરખચંદ સોની લખે છે કે—અત્રે કેટલાક રખતની કોશીશમાં એક લાઇબ્રેરી આપવામાં આવી છે. તેના પેત્ર મી. એસ. દેવચંદ, ચેરમેન મી. નારાયણસામી, પ્રેસીડન્ટ મી. વી. એમ નાઇકુ, વાઇસ પ્રેસીડન્ટ મી. આર. ઇ. નાઇકુ, આક્ટીંગ સેક્રેટરી મી. આર. કદબી, જેન્ટલ મેક રેટરી મી. આર. વી. નાઇકુ, ટ્રેઝરર મી. સુલેમાન નયુ, તથા એડીટર મી. હરખનસ નીમાયા છે. કેટલાક અદરથોએ મેચરો તરીકે નામ નોંધાવ્યાં છે. લાઇબ્રેરી માટે દાખલ શી શી. ૧૦ અને માર્સીક શી શી. ૧ રાખવામાં આવી છે.

ડરખતની વેદ ધરમ સભાના સેક્રેટરી લખે છે કે—સમાની અઠવાડીક મીટીંગ તા. ૨૭ માર્ચે સભા મંદિરમાં મળી હતી. શરૂઆતમાં ઉપાસનામાં સરવે મહાશયોએ સંખ્યા કરી હતી. ત્યાર બાદ રવામી શ્રી શંકરાનંદજીએ "મોક્ષ પુ" સાધન" એ વિષય ઉપર ઉપનિષદ માંથી વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. ગયા રવીવારને દીવસે વેદ ધરમ સભા તરફથી ડરખત "આર્ય બળ મંડળ"ના યુવકો ચપટી ફૂડ માગવા નીકળ્યા હતા. તેઓ ને ધરમ પ્રેમી આરમ બાઇઓ તરફથી ફૂલ શી. ૧૪ તથા ૫૦ રતલ ચાવલદાન મળ્યું હતું. આ સમયે યુવકોએ વે. ધ. સમાને સોંપ્યું હતું. મજકુર યુવકો હર રવીવારે ડરખત તથા તેની આસપાસ ના બાગમાં ચપટી ફૂડની બીજા માટે નીકળશે. ફૂડમાં બેગા થતાં ન.જીનિ ઉપયોગ અતરેનાં ગરીબ બાળકોને વિદ્યા દાન આપવામાં તથા લાચાર મનુષ્યોને મદદ કરવાના કામમાં લેવામાં આવશે. જેથી વે. ધ. સભા આશા રાખે છે કે ધરમને માટે બીજા માગનાર યુવકોની હોંસ પુરી પાડવા દરેક આરમ લાઇ પોતા ની શક્તિ પ્રમાણે મદદ કરશે. સભાના કાર્યને અતે મહાદેવ મુલાખસીંહે વિવ રથીત મદાશયોને આ વડે આદર કર્યો હતો.

પોસ્ટ ઇલીઝાબેથ વેદ ધરમ સભા ના સેક્રેટરી તા. ૨૫ મીએ લખે છે કે—"આખરેજ હીંદુ સનાતન વેદ ધરમ સભા તરફથી દુનાસભીતું પરવ હોવાથી સભાના હોલમાં મીટીંગ બોલવામાં આવી હતી. જેમાં મી. વીકમદાસ પ્રધરસ અને મીનવ સંખ્યાપચ હીંદુ લાઇઓએ વાજરો આપી હતી. બપોરના ત્રણ

વાગ્યાથી ભગન કીરતન કરી સાંજે પાંચ વાગે હવન કરી, શાંતીનો પાઠ ધર મની રીતી અનુસાર કરવામાં આવ્યો હતો. અતરેના રહીશ મી. દયાળજી મોરારજી દેસાઇ તરફથી હવન કરીશા કર વામાં આવી હતી, અને તેમણે જે કારમ પવિત્ર અતઃકરણથી બળવ્યું તેને વારને વેદ ધરમ સભા તેમજ મી. કે. એન. ભગત તરફથી ઉપકાર માનવામાં આવ્યો હતો. તેમજ સભા તરફથી સરવાતુમને હરાવ કરવામાં આવ્યો હતો. બાદ હવર ઉપાસના કરી સભા વીપ્રવળન થઇ હતી.

પોસ્ટ રોસ્ટનમાં એક કાફરાપરતું સમન્સ લખે છે કે ગોરા પોલીસ મથો હતો તેના ઉપર કાફરાએ એસેગાઇવતી હુમલો કર્યો હતો. તેને કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં ૪ મહીનાની સખત જેલ અને ૧૦ ફટકાની સજા થઇ છે.

મરકપુરીમાં એક ગોરા લખે છે કે હીંદીઓ અને કાફરો ડરખતમાં રસ્તાએ ની પગથીયર ચાલતા બહુ મોવામાં આવે છે તેમને તેમ કરતાં અટકાવવા બેઠાં.

બોહાનસપરગમાં લેખર પક્ષના ગોર એની એક મીટીંગમાં નાતાકમાં મીરમી દીઆ મજુરો લાવવામાં આવે છે તેને વખેડી કાઢવામાં આવ્યું હતું, તથા તેવા મજુરો ચીના સમાન ભપરપ થઇ પડશે એમ જણાવ્યું હતું.

તા. ૨૬ મીએ કીમરલીંગ જાં માછલ ઉડ્યો હતો.

નાતાલના સરકારી નિશાળોના હીંદી મહેતાજીએને પેનશનના દકમાંથી ખાતલ કરવામાં આવ્યા છે તે સામે હાદ માગવા એ વરમની સહીઓ સાથે એક પીટીસન મવરનરપર મોકલવામાં આવનાર છે.

એક હીંદી એવરે પાંચ વરસ ઉપર પોતાની છોકરી બીજી હીંદી એવરને બેઠે લેવા આપી હતી. હવે તે બાઇ પોતાની દીકરીને પાછી માગતી હતી. તેનો કેસ ડરખતની કોરટમાં મથો હતો. છોકરીની માતા દકમાં મુકદ્દે આપનાં માછજેટ જણાવ્યું હતું કે માખાપ છોકરાં તરફથી પોતાની દરજ બળવડી છે એમ કહેવ ત્યાં સુધી બીજાને પારકાં છોકરાં ગોજે લેવાને. હક નેની મરદ વિરુદ્ધ મળેતા નથી.

રોપ કર્યા વગરની સીગારેટ વેચવા મુકવા માટે પેટન્ટ ઈવીજીએચના એક ચીનને કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં થી. ૧૦ ના દંડની સજા થઈ હતી. તેણે બચાવમાં જણવ્યું કે કોનસ્ટેબલ તેની પાસે વેચતી લેવા આવેલ ત્યારે તેણે તેને વેચવા ના પાડી હતી, અને કહ્યું હતું કે રોપ કર્યા વગરની હોવાથી નહીં વેચ્યું. છતાં વેચવા માટે ખુલ્લી મુઠી એજ સજા કરવા માટે પુરતું હતું એમ માલુમેટ જણાવ્યું હતું.

મરહુમીમાં એક ગોરો લખે છે કે ડરબનમાં હોદીએને તથા નેટીએને ટરામ તેમજ રસ્તાઓની પમથી વાપરવા દેવા માં આવે છે એ ગજબની વાત છે. ખુદ હોંદુસ્તાનમાં હોદીએને પમથી પર ચાલવા ને હક નથી એમ આ લખનારે તેના વાંચનારાઓને જણાવે છે!

પોતાની નોકરીમાં રાખેલા એક કાફર પર હુમલો કરવા માટે ડરબનના એક ગોરા વકીલને મી. ઇટન વોરનરે શી ૧૦ ના દંડની સજા કરી હતી. આરો પીએ કહ્યું હતું કે નેટીર તેની નોકરી માં હોંક તેને સજા કરવાનો પોતાને હક હતો. આના જવાબમાં માલુમેટ કહ્યું કે નોકરીમાં રાખવાથી હુમલો કરવાની સત્તા મળી જતી નથી.

તા. ૨૫-૩-૧૦ના પ્રીટેરીઆથી મી. સુલેમાન ઇસ્માઈલ જુજ લખે છે કે :-

અહીં તા. ૧૧-૨-૧૦ના રોજ પ્રીટેરીયા મસજીદમાં મજદુર મસજીદના કામ કરનાર મુસલમાનોની જનરલ મીટીંગ મી. સુલેમાન ઇસ્માઈલ જુજના પ્રમુખ પદ્ધતિ હેઠળ મળી હતી, જેમાં નીચે પ્રમાણે ઠરાવો પાસ થયા હતા.

(૧) કોઇપણ કેમનો ટરસ્ટી અમુક મુદત માટે ટરાંસવાસ છોડી જતો હોય તેના અવેજમાં તેની જગેએ એક્ટીવ ટરસ્ટી હરપેસલ પાવરથી કામ ચલાવી શકે એવો ધારો પાસ કરી સરકારમાં રજીસ્ટર કરાવવાનો ઠરાવ સરવાનુમતે પાસ થયો હતો.

(૨) મીનીટ બુક મી. નુરમામદ અમુક અને ત્યાં અટકેલી છે તેના માટે તેને વકીલ મારફતે નેટીસ મોકલવાનો ઠરાવ એક મી. હાજ મહમદ જુસુમ વિરૂદ્ધ સરવે મતે પાસ થયો હતો.

(૩) હીસાબ તપાસવા બાબત હરેક

કામમાંથી એક એક માણસની નીમલ્લંક કરવામાં આવી હતી, અને તે સરવાનુમતે પાસ થઇ હતી.

(૪) ઉપલા ત્રણે વિષે કામ કરવાની સત્તા પ્રમુખને દેવામાં આવી હતી. તે સરવેમતે પાસ થયો હતો.

તાજ કલમમાં જણાવ્યું છે કે મસજીદના રીપેરેટને દીસ થઇ છે તેવું કારણ છે તે વિષે માથી આપજો.

હોંદની ધારાસભામાં ખીલ

ગીરમીટ સંખ્યો

ઇડન, તા. ૨૮ - "દાહમ્સ" નો કલ કતાનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે જે કોલોનીને એ ખીલ લાગુ પડે છે તેની સાથે પુરી ચર્ચા વગર તે લાગુ પાડવામાં આવશે નહીં એવી ખાતરી સરકારે આપી છે આવી ચર્ચા નાતાલ સાથે ચર્ચા ત્રણ વરસ થયાં ચાલી રહી છે, અને જે છુટા હોંદની સ્થિતિ સુધારવામાં નહીં આવે તો ખીલને એક અમલમાં મુકવામાં આવશે એમ ખબરપત્રી ધારે છે. જે કાગેમાંથી મજુરો ત્રણ છે ત્યાં આ ખીલથી તુરતમાં સખત અસર થવા સંભવ છે.

સ્ટીમરોની આવખવ

પ્રેસીડન્ટ-તા. ૧૧ મી એપ્રિલે ડરબન આવી પહોંચશે.

અમદુલી-તા. ૨૬ મીએ કોલબો પહોંચી હતી.

અમદુલી-તા. ૨૬ મીએ કોલબોથી નાતાલ આવવા હપડી હતી.

અમદુલી-તા. ૧૬ મીએ એપ્રિલે ડરબન પહોંચવા વકી છે.

અમલગી તા. ૪ થી એપ્રિલે અતરે આવી પહોંચવા વકી છે.

અમલગી-તા. ૭ મીએ એપ્રિલે કલકત્તા જવાની છે.

અમરસોદી-તા. ૧૨ મીએ એપ્રિલે મુખ્ય જવાની છે.

ડીનહાઉ-તા. ૧૦ મીએ એપ્રિલે અરસા માં કલકત્તાથી ઉપડશે.

કેમેરીક-તા. ૨૫ મીએ એપ્રિલે અરસા માં કલકત્તાથી ઉપડશે.

પરચુરણ ખબરો

ઇડન ઇડિઅન કોનોટક જણાવે છે તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરીએ રૂશિયાની રાજ ધાની સેન્ટ પીટર્સબર્ગ માં પહેલી મરજીદ ખુલ્લી મુકવામાં આવી હતી. તેમાં તેની જમીન સુખારાના અમીરે ખરીદી આપી હતી. ખુલ્લી મુકવાની કિર્યા વખતે તુરકી અને પરચીયન એલચી ખાતાના અમલ દારો હાજર હતા. મુખ્ય મુદ્દાએ રૂશિયા ના ખારની દુઆ મુતરી હતી, જેને હાજર થએલાઓએ વફાદારીએ ટેકા આપ્યો હતો.

અમેરીકાની દારવરડા યુનીવર્સિટીમાં એક દશ વરસના ડોક્ટરએ "અતુલ્ય પરીમાણ" એ વિષય ઉપર કોન્ફીડેન્સિયલ આપ્યું હતું. વિષય એવો અથરો અને પ્રત્યક્ષ હરેલો હતો કે તેના મોટા મોટા સાંભળનારાઓ કે જેમાં પ્રેફેસર બારબર, ડબ્લ્યુ. એમ. પીઅરસ, અને જે. કુલી ડન વિગેરે વિદવાનો હતા, તેઓ પણ તે સમજવાને અસક્ત હતા.

મી. એડવીન એમ્બુઅલ મોનટેયુ લોરડ મોરલીની નીચે હોંદના અડર સેક્રેટરી નીમાયા છે.

મોરીશીઅલમાં પ્રગટ થતાં હોંદી કેમના વાજન "હોંદુસ્તાની" પત્રમાં હોંદી બ'તોનો વિભાગ લખવા કરવામાં અળો છે.

રાજદવારી અને સમાજક કામ કરવા ઇડનમાં "ઇડિઅન યુનીયન સોસાયટી" નામની સંસ્થા સ્થપાઇ છે. તેના પ્રમુખ ડો. ડી. સી. ધેસ છે. તેના તરફથી તા. ૨૦ મી ફેબ્રુઆરીએ એક એટ હોમ નો મેળાવડો થયો હતો. તે વખતે પ્રીન્સેસ સોફાયા દુલ્કીપર્સોઈ, જર્સીસ અમીર અલી, મી. અને મોરીસ મેકકારનેસ, સર મએ રજીબાવનગરી, સર હેનરી કોટન, મી. વીલ હરડ પ્સન્ટ, મી. ને મીસીસ નેવિનસન, મીસીસ ને મીસ હરીરોળવ પેકરસ્ટ વગેરે નામીયાં પ્રદરલો અને બાનુઓ હાજર હતાં.

એસિયા અને ઓફીશીયાના વિધારથ એને કેમ્બ્રીજ યુનિવર્સિટીમાં સેટીનને બદલે પાલી બાયા વેવાને રજા આપવા માં આવી છે.

મહાપરીક્ષાન પ્રધાનનું ખુન કરનારની ઉંમર ૨૫ વરસની છે. તેનું નામ હબર ક્લીમ વરદની છે. મગરાહીમ ૧૯૦૧ ની સાલમાં યુરોપ ગયો હતો, જ્યાં તેને કેટલીક કેળવણી અને એક પદવી મળી હતી.

કરવામાં આવ્યો છે. ચીન સાથે કોંગ્રેસ બંધાઈ પાંચતો સમજૂતીથી નીવેડો આવ્યો છે. હું માનુ છું કે બંધાઈ મોટાં રાજ્યો આ વાત સ્વીકારે છે કે જાપાન મોંઘુરી વામાં પ્રમાણીકપણે કામ લેશે.

“વેન્સડે રીબુ” નામના છાપામાં એક મુસાફર લખનાર “આફ્રીકાની એક નજરનોંધ” લખતાં જણાવે છે કે પૂર્વ આફ્રીકાની હદથી તે નાતાલ સુધી કિનારાના મુલકોમાં કિંદીઓ વસેલા છે. તેમાંના ઘણાપર મુગરાનના માલમ પડ્યા. તેઓ કેવી આખાદી ભોગવે છે તે કહેવાનું મુશ્કેલ છે. કેમકે બધા મહેન તૂપણાથી અને કરકસરથી રહે છે. હું માનુ છું કે તેઓ બધા મળીને પોર્ટસ્મોથીસ ખારફત મહિનાના ૩૦ એક લાખ જેટલા પૈસા કિંદુસ્તાન મોકલે છે. સૈમના લવિ બધાંયે ચોક્કસ કરી ચકાસું નથી. કિનારા પરના લોકોતો સારી પેટે જાહેલ છે. ઉચાણના પ્રદેશોમાં ગેરાઓ-તેમને આવવા દેવા માગતા નથી. તેમને નીચાણના મુલકોમાં વસવા દેવામાં પણ લાલ હોય એ વિષે ગેરાઓને શંકા છે. કેમકે પૂર્વ આફ્રીકા પણ આમજા જતાં સ્વરાજનું ભોગવણું “વાઈટ કોલોની” થવાનું છે.

મી. નસર વાનજી એમ કુપરે “જર મુસ્તતુ હકાપણ” નામની અંગ્રેજી પુસ્તક માળાનો ૧ લો ગ્રંથ બહાર પાડ્યો છે.

લોર્ડ મેરલીની કાઉન્સિલ વાળા મી. બેલગ્રામીની જગ્યાએ બુનામલના હીવામ મીરજા અલી અબાસ એમ નીમવા છે.

વિધાયતના “નાઇન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી” નામના માસીકમાં “કોનસ્ટીટ્યુશનલ એક સપેરીમેન્ટ ઇન ઇન્ડિયા” (કિંદમાં કિટીય રાજ્યધારણુને અખતરો) એવા નામનું એક લખાણ પ્રસિધ્ધ થયું છે.

મેરીશીઅસનું “કિંદુસ્તાની” જણાવે છે કે—રામપ્રસાદ નામનો કિંદી મજુર તેના સાથીઓ સાથે શેરડીની ખેતી ઉપર કામે ગયો હતો. એક ગેરાએ કામ નથી જણાવી તેમને ચાલ્યા જવા કુકમ કર્યો. રામપ્રસાદ પાછા જનાર મજુરોની હુકડી ના સાથી પછવાડે ચાલતો હતો. ગેરા એ ગુસ્સે થઈ તેને જોરથી બગાડમાં લાત મારી. રામપ્રસાદ બેભાન થઈ ચલ્યો.

પડ્યો. ગેરાએ તેને પેટપર લાતો મારવાનું ચાલુ રાખ્યું. તેના સાથીઓ માંડ વચ્ચે પડી તેને ઘેર લઈ ગયા, જ્યાં તે ખીજે દિવસે મરણ પામ્યો. આરોપીપર કેસ ચાલે છે. “કિંદુસ્તાની” લખે છે કે ખુન માટે કેસ ચાલ્યો જોઈએ છતાં આરોપી પર ઇજા કરવાનોજ કેસ ચાલશે. આવા ૧૦ કેસમાંથી ૯ કેસમાં ખુનના બનાવ છતાં આરોપીપર દસકા સુધા માટે કેસ મહાવવામાં આવે છે.

હામબરગથી અમેરીકા સાથે સ્ટીમરો ચલાવનારી જર્મનલાઇન તરફથી અમેરીકા અને પશ્ચિમ આફ્રીકા વચ્ચે સંધી સ્ટી મેરો હોડાવવાનો અખતરો અજમાવવામાં આવનાર છે.

કિંદુસ્તાનની દપાલ

ઝીનીઆમાં જરા તા. ૩૦ મીએ બધ થઈ હતી.

અમલગીમાં સોમવારના અરસામાં આવવા વડી છે.

તા. ૨૬ એપ્રીલના અરસામાં અમ કુઝીમાં આવવા વડી છે.

તા. ૧૧ મીએ પ્રેસીડન્ટમાં આવશે. સ્ટીમર પ્રેસીડન્ટમાં જવા તા. ૧૨ મી ને મગળવારે બપોરના ૨૦ વાગે ડરબન માં બંધ થશે.

છેલ્લા બખરો

જોહાનસબરગ, શુકરવાર.

(ઇ. એ. માટે ખાસ તાર)

મેસરસ શુકરમ પીલે, લોલોમન અર નેરટ, અને એમ. નાઇકુ વધુ માસની જોડમાં ગયા છે.

મેસરસ ગ્રોવોલ્ડસામી ટેમી, ડેવીડ સોલેંલ મન, મુનસામી ચીલમ, મુનસામી પેલ, અને જોન એડવરડને પશ્ચીને હદપારને કુકમ કરવામાં આવ્યો છે. તેઓમાંના છેલ્લા ચાર દરેકાડીશ રેરડેનાંમાં પેટર હતા, અને મરજીઆત રજીસ્ટર બંધ છે.

અમેરીકામાં કપાસ બહુ મોટા જથ્થામાં વાવવામાં આવે છે, તે છગ્ગાંડની મીલોનેર પુર પાડે છે. પણ આ સાલ કિંદુસ્તાનમાં રૂની ખરીદી અમેરીકા કરે છે, મોસમની સરખાતમાંજ દસ હજાર ગાંસડી રૂ પહોંચી ગયાનું જણાવવામાં આવે છે. છુદારવાડે સોઇ વેચવા જેનું આ ચક્ર.

હિંદીવાના મહાન તત્ત્વવેતા કાઉન્ટ રોલ રોલ દાલમાં કુનવાના મહાન ધરમો ઉપર એક ગ્રંથમાળા લખવામાં રોકાય છે. કિંદુ સમાજનો રૂપિ પ્રચલિત અસલ વેદીક ધરમ થલો પુરાણો છે, તેથી તેમણે વેદીક મેમેઝીનમાં લખાણ કરનારા ગ્રાં રામદેવને એક પત્ર લખી વધેદીક ધરમ સંબંધી લખાણ કરવા માટે મહત્ત્વ માગી છે.

મદાગાસ્કરની ઘણી નકલો છે. તે બધામાં થોડા થોડા ફેર જણાય છે. રાષ્ટ્રત્રીયરીતે તેનું સંશોધન કરી નવી આકૃતિ બહાર પાડવા યુરોપનાં ઘણાં મંડળોએ ૧૯૦૪માં કરાવ કર્યો હતો. અને તેને માટે પા. ૨૫૦૦ ભેગા પણ કર્યા હતાં. પણ એવી આકૃતિ બહાર પાડવામાં ખીજા એક લાખ રૂપિયાની જરૂર હોવાથી રાજ્યો અને ધનાઢ્યોને નાણાની મદદ કરવાની અરજ કરવામાં આવી છે.

—મુંબઇ વાળા સાહસીક બોલ વેપારીઓ મેસરસ બંધાઈ હીરજીની કંપની તથા મેસરસ સુલામ કુસેન બંધાઈ સોમ છતી કું એ એક સ્ટીમ ૩૦ ૭૫૦૦૦ માં ખરીદી છે જે હીંદી સાહસ તરીકે પહેલી મુસાફરી રામનથી ચોખા ખરી જામનારની મુસાફરીએ નીકળશે.

જાપાનની રાજસભામાં કાઉન્ટ કાનસુ રાએ જણાવ્યું હતું કે મોટાં રાજ્યો સાથે ગો જાપાનનો સંબંધ મિત્રાચારી જોરેનો છે. ઉપસાડ સાથેનો એકસાંપ મળખુત

પરચુરણ ચર્યા

તા. ૧૧મીએ મહેસવરન (કેપ) થી મી. બી દેસાઈ લખે છે કે :—આજથી આશરે ૬ વરસપર એટલે ૧૯૦૩માં ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીના નામે ઓળખાતા મુલકમાં કેપીટોલીના દ્વિતીએને બીલકુલ પેસવા નહીં દેવા એવો કાયદો ચાલેલો છે. તે મુલકના વિભાગ પોન્ડેલેન્ડ, અને ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપની છે. તેની લગત ઉઠાવવાને ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીની ઇન્ડિયન ઇન્ડિયન એસોસિએશને ઉપરાષ્ટ્ર કાયદુ, જેના મેમ્બર તે વખતે મી. એ. જી. પ્રસન્ન મલ, અને સેક્રેટરી મી. એસ. કાસુબ્રી હતા. મારા કાયે ઉપરાષ્ટ્ર ચાલે છે, અને તેઓ સાહેબો પણ સાથે ફરતા હતા. આશરે ૫૦. ૨૫૦ ચાલે. તે તે લોકોએ એ બાબત, મારા કાયદેથી કંઈ કમળ પવ ચાલે તે સિવાય કંઈ પણ બીજી લગત ચલાવી ના ચર્ચા નથી. તે તે પેસાનું શું થયું તે તમારા પત્ર દ્વારા ખબર આપશે એવી આશા રાખું છું. બાદ વિશેષ એ મુલક કોલોનીયો છે. અને કેપટાઉનની કીમ અથવા કેપ ટાઉનની એસોસિએશને પણ કંઈ કાયદુ જાણું નથી. તે ઉમેદ રાખું છું કે કેપટાઉન એ મે મેંડો એ વાત ઉપાડી લેશે, અને ધુનીયન વખતે તેના કંઈ પુત્રાસો માય એવી આશા રાખું છું.

ચર્યાપત્રીઓને જવાબ

પટેલ ડાયા લખમીદાસ—તમારા નામનો એક નોટપેટ કાગળ "ઇન્ડિયન ઓપિનિયન" ના કીરનામે મળેલો છે, તે ઘટતી રીપો મોકલી મળાવી લેશે. મી. ઇલાહીમ સુલેમાન માકા—તમારે લખાણ આવતા અંક પર મુલતવી રહ્યું છે. બ. ઇ. ઓ.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(મવરમેટ મેજેસ્ટ્રાટી)

મારીતસમરનના ઇન્ડિયન અન્નામિયા ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨મી એપ્રિલે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

અમરકાંઠાના જીવા હાસમ અને કંપનીની નાદાર મીલકત સંબંધમાં લેચદારો ની બીજી મીટીંગ તા. ૫ એપ્રિલના અને ત્રીજી મીટીંગ તા. ૧૨ એપ્રિલના ડરબન માઈસ્ટરેટની કોર્ટમાં મળશે.

ન્યુઝસલના હાસમ મીઆની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૯મી એપ્રિલે સુપ્રીમ કોર્ટના માઈસ્ટરેટને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

મેહરીલે કીનનોલ ઇસ્લામ

કોર, તા. ૨-૩-૧૦.

સેક્રેટરી લખે છે કે :—આજ રોજ સવારના ૮ કલાકે મેહરીલે કીનનોલ ઇસલામના મકાનમાં વારસીક જનરલ મીટીંગ મળી હતી. જેમાં મેંબરો ઉપરાંત કસબાના સદસ્યદરે મોટા પ્રમાણમાં હાજર થયા હતા. મી. મહમદ સુલેમાન કંવા પ્રમુખ હતા. તે પછી સેક્રેટરી મી. સહેક મહમદ કાજીએ સને ૧૯૦૮ તથા સને ૧૯૦૯ એ બંને સાલનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો હતો. તે પછી મી. કાજી ફુસેન દીમેલે જોડીટર મી. ઇસમ મોરા પટેલે અને મી. ફુસેન કાજી અહમદ વાવડાએ ફેટ્વા ક અસરકારક વિવેચન કર્યું હતું. તે પછી મી. મહમદ કાજી મુસાજી પારખે, અને મી. મહમદ અહમદ ડોકરાતે પોતાના નામે લ. ઇ. મેંબરોની દીપમાં નોંધાવ્યા હતા. મી. અહમદ સુલેમાન વાવડાએ પહેલા વરસની મેંબર શી ઉપરાંત કેમ્બુલી (મદરસા) ફંડમાં એક સારી રકમ આપી હતી. મી. મહમદ સુલેમાન રાંદેરીએ ત્રીજા વરસના મેંબરોની દીપમાં નામ નોંધાવી એક સારી રકમ મદરસા ફંડમાં આપી હતી. મી. મહમદ ઇશરાહીમ સીદાતે સાદીની ખુશાલીમાં એક મોટી રકમ બેટ આપી હતી. મી. મુસામ ઇશરાહીમ કથરાદાએ મોરખા ફંડમાં સારી રકમ આપી હતી. મી. ઇસમમલ મમુલ ઉમરજીએ દાખલ શી સાથે એક વરસની મેંબર શી આપી હતી. તે પછી બંને સાલના રીપોર્ટને સરવાળામતે પ.સ કરી બંને તેમ જસદી જાપાની મેંબરો પર તેમજ પર દેશ ખાને જાપાઓના અધિપતિઓ પર મોકલવાને સેક્રેટરીને બાજામલુ કરી મેંબરોને જરખારન કરવામાં આવ્યો હતો.

જાપાનની બીજી બીજી

પશ્ચિમની નકસતુ પરિજ્ઞાન

ગરિબવર્માની અવધન દરશા

જાપાનની ચલતીની ધણી વાતો કહેવાઈ છે. તેને લીધે તેની બીજી બાજુ બહાર આવી નથી. છતાં લાં પશ્ચિમના સુધારાનું માફુ પરિજ્ઞાન અજાણી જાણવા લાગ્યું છે, આ વિષય પર વિચારવાના એક જાપાનો લખનાર કહે છે કે :—

જાપાને રશીયા ઉપર ફતેહ મેળવી દુનિયાને આંજી દીધી છે. પણ પશ્ચિમના સુધારાની અધિષ્ઠા નકલ કરવાથી અદર ખાનેથી પ્રજાની બેદારી બહુ થઈ ગઈ છે. જે મિલકત જતાવરની જેમ મજુરી કરીને ભાતનો પાક ઉતારે છે તેમને ભાત ભાગ્યેજ ખાવા મળે છે. તેમના નશીલ માં મધ્યા વધતર છે. તેમનો બનાવેલો પાક સાકુકાર લોકો ખાય છે અને મજુરો પોતે તો પટાટા, સુકી મગી અને ફરિયા ઠાંડે લગતી બાજીથી પોતાનું પેટ ભરે છે! ચાલ તો તહેવારોને દિવસેજ તેઓને મળી શકે.

સીસાની ખાણોમાંથી સીસું લઈ જવા નું કામ એરતો કરે છે તેમાં કામ કરનારી નાની છોકરીઓમાં કંઈક જીવ દેખાય છે ખરો, પણ ઉમરે પહોંચેલી તો એવી બધી ફેરવાઈ ગઈ હોય છે કે તેમની જાતિ ઓળખતી પણ કહ્યું થઈ પડે છે. તેમનાં શરીર બીતકુલ નખાઈ ગયલાં હોય છે. કારખાનાઓ વધતાં જાય તેમ મજુરો દુઃખી થતાં જાય છે. પાંચ પાંચ છ છ વરસના છોકરાઓને મજુરીએ વળગાડવામાં આવે છે. તેઓ નાની વય માંજ બેડોળ, નીતિબદ્ધ અને નબળા થઈ જાય છે. આરતો દિવસના ૧૬૨, સોલ કે અઢાર કલાક કામ કરતી બેચારમાં આવે છે.

ટેકીઓમાં એક મજૂરીનના કારખાનામાં ૧૮૫૦ મજુરો કામ કરે છે, તેમાં માત્ર ૧૫૦ મરદો છે, બાકી ૧૩ થી ૨૨ વરસ સુધીની છોકરીઓ છે. આ છોકરીઓને ૧૨ સેન અથવા ૩ પૈનીલું રાજ આપવામાં આવે છે. તેમને ૬ વરસની ગીરમીટથી દાખલ કરવામાં આવે છે. તેમને રહેવાનું કારખાનાને લગતાં મકાન માંજ હોય છે. આ છા સેન રાજના હોવા વડે છે એટલે કે જા દેદ પેની એટલું માંજ જાણી શકે. ૨૪ કલાક

લાંબા અને ૨૪ ફુટ પહોળા ઝોરડામાં ૪૪ થી ૪૫ છોકરીઓને ગોંધવામાં આવે છે. શીઆળામાં બારી બારણાં બંધ કરવામાં આવે છે, એની બંધ હવામાં આટલા બધા હોકા કેવો મુંઝતા હશે ?

રોજીઓમાં મજૂરને બહુમાં બહુ એક શીર્સાનું રોજ મળે છે. હજારો ઝોરડો ને ૬ પેનીથી વધુ મળતું નથી. કામ રોજ સવારના ૭ થી સાંજના ૬ વાગ્યા સુધી કરવાનું હોય છે. કામ કરનારી છોકરી ગરીબ અત્યંત હોય છે. અને તેઓને સરકારની દલાલો રહેતું પડે છે.

જાપાનના કારખાનામાં કામ કરનારી ઝોરડોના જેવું દુઃખ ભાગ્યેજ બીજા ક્યાંય હશે ! કામ સખત, પગાર થોડા અને કાપદાનું રક્ષણ નહીં. આથી નીતિ બગડે અને બાળકોની દલાલ થાય એમાં થોડીજ નવાજ છે. નાનાં બાળકોને પીઠ પાછળ બાંધી કારખાનાઓમાં કામ કરવું, મોટી ની સખત મજૂરી પણ ઝોરડોએ કરવી, કોસસાની યુગ્મો માથા ઉપર સુધી સ્ટી મશીનમાં કોસસા ભરવા એ બધું બહુ દયાનુક છે. આ કામથી ઘણી ઝોરડો ખુંધી થઇ ગય છે.

હટલી અને રોપની માફક જાપાનમાં પણ મરીબી અને પવિત્રતા સત્તેજ જોવા માં આવે છે. ખુબ સુસ્તી અને ભપકો તો માત્ર ઉપરનોજ દાક છે. ત્યાં જ્યાં સાદુકારોને સાર કારખાનાં ચાલે છે ત્યાં ત્યાં પ્રજાની આર્થિક સ્થિતિ ખરાબ હોય છે. જાપાનની કોઇ ઉમદા કારીગરીનો નમુનો જોઇ શકી શકી વખતે આટલો વિચાર કરવાની જરૂર છે કે એ જણુસ તેના બનાવનાર મજૂરની કાપથી બનેલ છે ?

હવે આમ પ્રમાણિક મજૂરો દુઃખી છે ત્યારે પાપથી પેટુ કારનાર સુખી જણાય છે. વેસ્પાનો ધંધો કરવાના ૨૦,૦૦૦ સરકારી પરવાનાવાળાં ખાતાં છે. તેમાંથી રાજ્યને આમદાની થય છે. અને વેસ્પાનો ધંધો કરનારી ઝોરડો - પંસારતું સત્પાનાસ યાળનાર ધંધો કરનારી ઝોરડો - વગભગ ૧૪ લાખની મોટી સંખ્યાએ પહોંચી છે !!

જાપાનમાં ચેડું કમ કારખાનાને લગતો કાર્યદો ચલાવે છે પણ તેનો લાભ મજૂરોને પુરો મળે એવો સંભવ નથી.

વેશીવટનમાં એક મોટરકાર બાંગી પડવાથી એક લક્ષ્યાધીપતી અમેરીકન તથા બીજા માણસો મરણ પામ્યાં હતાં.

મહાન ગેરીસનનું જીવનચરિત્ર

(ગયા અંકથી મહુ)

૧૮૬૫ ની સાલ સુધી ગેરીસને રાત દિવસ પુરુષો કપડાં વેડી લઇત ચાલુ રાખી. સામાન્યજાણીઓ સમાજો વીખેરી નાખતા, અને બીજા પશુ ધણાં તોફાનો કરતા. અને ગેરીસનની અરજી કમરે સ્વીકારી. ૧૮૬૫ના ફેબ્રુઆરી માસમાં ગુલામી કાયદા પુરવક બંધ કરવામાં આવી. આખી લડતમાં ગેરીસન કડી નિરાશ થયો નહોતો. તેની ખાતરી હતી કે સત્ય અને ન્યાયનીજ અંતે હંમેશા છે. જે માણસો વિરુદ્ધ હતા તેજ તેની ખાતુમાં આવી ગયા. સમટરના કિલ્લા ઉપર યુનાઇટેડ સ્ટેટસની સરકારનો વાવડો ચલાવવાની ક્રિયા વખતે તેને ખાસ આમ તથા આપવામાં આવ્યું હતું. મોટા મોટા અમલદારો તેને ખાસ માન આપતા હતા. લાંબો સીધો તેના દરજન વારતે એમ થઇ ગયા હતા. મરદો, ઝોરડો અને બાળકો તેના ઝબકાને બંધી પવિત્ર થવાની દરીદ્રાઈ કરી રહ્યાં હતાં.

તેજ વરસના ડીસેમ્બરમાં "લીબરેટર" જાણુ બંધ થયું. પોતાની કારકીર્દીમાં ત્રીસ વરસસુધી એ જાપાએ કાળા લોકોની લડત લીધી હતી. તે લડત હવે ખલાસ થઇ. ત્યાર પછીનાં ૧૩ વરસ સુધી ગેરીસને ઝોરડોના દોક, દાર્શનિક, તથા છુટા થયલા સીધીઓ વીખેરના સુધારા વારતે ભાર ખંતથી કામ કરવું છે.

ગેરીસન અન્યાયની સામે હમેશા તિક્ષ્ણ શૂતાથી લડતો. સત્યનું રક્ષણ કરવામાં તે કહ્યુંમાં કંઠે સીધાઈ હતો છતાં બીજા જાળતમાં બહુજ મીલનસાર, દયાળુ અને ક્ષમાશીલ હતો. શારીરબળથી લડવાનો તે હમેશા વિરોધી હતો. તેના ઉપદેશથી એક જાપાની વિદ્યાર્થીને એટલી બધી અસર થઇ હતી કે પોતાને દેશ જઇ તેણે લશ્કર માં નોકરી ન લીધી તેથી જેલમાં જવું પડ્યું તે સ્વીકાર્યું. પણ એવી અસર થોડાજેજ થયેલ. "દુસ્ત્રમન વિકારથી વસ નથી થતો પણ પ્રેમથી વસ થાય છે" એ મહાન સત્ય સમજવાને લોકો લાપક નહોતા થયા.

ગુલામી જાળત ૩ વખત તે સમુદ્રપાર ના મુલકોમાં ગયેલ. ૧૮૬૭ માં પેરીસ માં ગુલામી વિરુદ્ધની કોનફરન્સ ભરાયેલ તેમાં છુટા થયલા સીધીઓના પ્રતિનિધિ તરીકે ગયેલ. છુટાઈમાં તે ઉત્તરેલ લોકો

ત્યાં તેને બહુ માન મળેલ. ત્યાં તેને ખાલું આપવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે પ્રસિદ્ધ જોન સ્ટુઅર્ટ મીલ જાણુ કરતાં બોલેલ કે "મી. ગેરીસને ગુલામો તેજ સ્વતંત્ર થયાં એમ નથી. અમેરીકનોનાં મન પણ ગુલામીમાંથી બચાવ્યાં છે." હવે આખા દેશનાં ભુધિમાન પુરુષો દેશની અને રાજ્યની આખાદાનીને વિચાર કરવાનો અવકાશ મેળવી શકે છે. આમ એ મોટી પ્રભુ ભુધિમા અને નીતિના કોહવાટમાંથી બચી છે. આટલા વારતે અમેરીકા અને આખી આલમખત મી. ગેરીસનનાં આભારી છે.

ગેરીસન અમેરીકા પાછો ફર્યા ત્યારે તેની મહાન સેવાની કદર જુગત પ્રજામાં થી ઉભરાણુ કરી ૩૦ ફેબ્રુઆરી તેને બેટ આપવામાં આવી.

૧૮૭૫ માં તેની ૭૦ મા વરસની સાલ મરેહની ખુશાલીમાં "ન્યુયોર્કપોર્ટ હેરોલ્ડ" ની ઝોરીસમાં તે બીજાં ગોઠવવા ગયો હતો. ૩ વરસ પછી તેજ ઝોરીસમાં પહેલ વહેલી ઉમેદવારી કરવાને ૬૦ વરસ પુરાં થયાં તેની ખુશાલીમાં પાછો બીજાં ગોઠવવા ગયેલ. તેજ વરસમાં ૭૩ વરસની ઉમરે તે આ દાની દુનિઆ છેડી ગયો. મોરટન ટહેરમાં જે દેકાણે તેજ અપમાન કરી તેની ઉપર હક્કો લખવામાં આવ્યો હતો અને મારી નાખવાની તજનીજ થઇ હતી તેજ જગ્યાએ આજે તેનું સુન્દર આવશુ બંધુ છે.

મી. ગેરીસનની લડતનાં દુધીઆરો નીચે યુજ્ય હતાં, કદી નિરાશ ન થયું; બધાને પોતાના ભાઇ મળવા; દરેક માણસ તે એક સરખી સ્વતંત્રતાનો હક; બીજા કુલ નિરસપણુ; અડમ દહતા; અને અત્યંત ધૈર્ય. આ ચરિત્ર બંધ કરતાં તેના વિષે મહાન લેખક મીસે ઉચ્ચારેલું નીચલું વાક્ય મનન કરવા જેવું છે:--

"એની જગીમાં એક સત્ય સંપુરણ પછે જણાઇ આવે છે. આપણો સરસમાં સરસ પ્રયત્ન ધણી વખતે વ્યર્થ ગયેલો જણાય. તેનું કંઈ પણ દેખાડવા જેવું દેખ ન આવે. દરેક સો પ્રયત્નમાં નવ જ પ્રયત્ન આમ નિષ્ફળ જતા જણાય. પણ સોમી વખતે પરિણામ એવું સરસ-એવું મોટું-આવે કે આપણે એવાં સરસ જગતની આશા રાખવાનું સ્વપ્ન એ ન થયું હોય અને જે માણસે એવા જાનિબની વાત કરી હોય તેના માનસિક ડહાપણ ઉપર પણ આપણે વિશ્વાસ ન મુક્યો હોય મી. ગેરીસનના આખમાં એમજ થયું છે."

[સમાપ્ત]

હાંદુસ્તાનના ખંખરો

(હાંદી જાપા ઉપરથી)

પેરબંદરમાં હાંદિયેકસ તથા ખાજ અને બારી બારણાંનો ટેકસ લેવાય છે તેને લીધે પ્રખરે અનેક પ્રકારની વીરખજીઓ બેંગલોરી પડતી હોવાથી તે ટેકસ કાઢી નાંખી આવક બચક માત્ર પર જકાત નાંખવાનો વિચાર આવે છે.

પેરબંદર તાલુકા ખાજના બુકરા પાસે તરી રહેને નીકાસ થાય તો દર સો નંગે રૂ. ૦-૪-૦ ચાર આના જકાત સને ૧૯૧૦ ની એક સાલ માટે પચ્ચર ની નીકાસને જીવેજન માટે મંજુર કરવા માં આવ્યા છે.

ખંખરના નામદાર મહારાજ સાહેબ ને માંદ મળ્યાની ખુશાલીમાં ખંખરની રકમ તરફથી તેઓ નામદારને એક માનવ આપવાનો જવ મેજાવડો થયો હતો.

ગોંડલ નામદારશાહી સાહેબ "અયુત મંડી" નામનો મોટો પક્ષ માફા વડી પ મે કરવાનો હતો.

ખાંખરના નામદાર જમખાના રૂપણું છે, તેના મુરખી થઈ એનરેબલ માધોલાલે તેના કંડમાં રૂ. ૫૦૦ ની રકમ આપી છે.

અમરેલી ખાતે ખેતન પ્રકાર નામનું કામી જાણું નીકળતું બંધ પડ્યું હતું તે ફરી ચાલુ થયું છે.

રાજકોટ ખાતે ખાનગી સાદસથી ચાલતી સોરાબ્દ હાંદિયેકસ ચાલુ દર્મ તા. ૨૨ મી એપ્રિલ ૧૯૧૦ ના રોજ પુરી થયા પછી બંધ કરવાનો પોલીસીકલ એજંટ તરફથી ફક્ત થયો છે.

ખંખર ઓકરાએને દારૂ પીર્ના અટકાવ નારો એક કાયદો લોંબીમાં થોડા વખત ઉપર અમલમાં ગેલમાં આવ્યો છે તેમાં ૧૮ વરસની વયની અંદરના સંધળા એને દારૂ ખરીદવાની તથા હાંદિયેકસને તેઓને કાંઈ પણ પ્રકારનો દર વેચાતો આપવાની મનાઈ કરવામાં આવી છે. આ કાયદોનો ભંગ કરનારને રૂ. ૫ નો દંડ ૬૧૫ માં આવશે.

ખાંખરના પ્રસીદ્ધ જહન વેપારી આણંદજી પુરખોતમ મરણ પામ્યા છે.

ધોળા અને જોતલસર વચ્ચે વડીઆ દેવવી સ્ટેશન ખુલ્લું મુકાયું છે.

ખાંખર ખાતે મરજીનું બેર વર્ષ છે અને દરરોજ ૧૫-૧૬ કેસો થાય છે.

અમદાવાદમાં સામકાના ઉદ્યોગની ખીજવણીના સંબંધમાં શા ઉપાયો યોજવા તે ખાખત મી. એ. ખચરી તપાસ મલાવ છે.

નાંદકતા ખુતમાં પકાવવા અગ્નિન થતુરબાઈ ખંખરના ખંખરમાંથી પોલીસે એક બંદુક અને કેટલાક કારતુનો મેળવવા હતા અને તેમના બાકી કારતુઓને પોલીસે અટકાવમાં લાખ્યા છે. — "મરજીન"

ભાંદરજી ગામે રોજપના સરકુળા દીવાન ટેકસ સાહેબના હાથે સ્ત્રીઓની વાંચન શાળા માટે પાંચ નાખવાની ફીયા થઈ હતી.

વડોદરાનું "સવાજી રિજય" જણાવે છે કે વડોદરાના સેક્રેટરીયટ સહીમને હજુ અમલમાં આવતાં વાર હોવાથી ન્યાય મંત્રી મે. બી. એલ. ખુતે સાહેબ રૂપીઆ ૩૦૦૦ ના પગારે દીવાન, અને મે. સેડન સાહેબ અમાત્ય, અને ન્યાય મંત્રી થાય એવી જોડવણી થવાની વડી છે. નાખ્ય દીવાન તો રા. બા. સારંગ પાણી હેજ.

મી. મહુપતરાવ સાહેબે ઓટા ઉદ્યોગની દીવાન તરીકે નેમવામાં આવ્યા છે.

મહાની ખેડોને ઉત્તેજન માટે અને પ્રજા શરીરબળ સંપન્ન થાય તે અરથે ના. માયકવાડે માણસદોડ, થોડોડ, ગાદી ઓની દોડ અને ટમ્બોક્કો વગેરે ખેડો કરવાનું કૃતાસનીના તહેવારોમાં કરાવ્યું છે અને તેમાં છતાં માટે ૫૦૦ રૂપીઆ આપવાનું કરાવ્યું છે.

ખેરસદ તાલુકાના જુદા જુદા મામોના પાટીદાર ન્યાતના અગેવાનોની રકમના મસ્તર મી. શે.માકાઈ કાળીદાસના પ્રમુખ પશુ-હેકળ મજેલી સભામાં કન્યાવિદ્ય તથા ખાખત તથા કાળે નહીં કરવા, આ વરજ સીમમાં નહીં જરા, જગનાં

દારખાતું નહીં ફેડવા, ખાસ કારણ વચર એક ઉપર બીજી સી નહીં કરવા, મરણ ના ખરચમાં ખાંડ સાકરને બદલે જોળ વાપરવા, બાળકોની કેળવણીની ત્રિકા માટે તથા સ્વસાતીના નીરાધાર માણસોના નીલાવ માટે ફંડ રચાવી તેમાં ન્યાતના દંડનો ઉપયોગ કરવા, તેમજ અહરથોએ મદદ કરવા અને એ ફંડનો ઉપયોગ દરેક મામે આખરદાર અહરથોના પંચ મારફતે કરવા વીગેરેના ઉપયોગ થવા હતા જે ઉપર હાજર અહરથોએ સહીઓ કરી હતી.

મરજી ખાતેનું સીઓના ડુનર ઉદ્યોગ નું પ્રદરશન બંધ થયું છે. એ પ્રદરશન થી ખરચ ખાંડ જતાં રૂ. ૨૫૦૦ થી ૪૦૦૦ ની બચત રહેશે.

ગાયકવાડી તપાસા કોર કરાવતાં અજેક સાળા ઉપાડવામાં આવી છે. તેમાં શિક્ષણ લેવા જતા વિદ્યાર્થીઓ માટે ખે.રડીય હાંદિસ રચાવવાને એક ફંડ ઉભું કરવામાં આવ્યું છે, અને હાલ તરત રૂ. ૫૦૦૦ ની રકમ ભરાઈ છે.

એલમામ જુલ્લામાં જેની પાસે પિસ્તોલો હતી તે સંધળાઓની પાસેથી પિસ્તોલો પાછી મંગાવી સરકારમાં હામલ કરવામાં આવી તે તે સંધળાના પરવાના પથ્થર કરવામાં આવ્યા છે. આમ સંરક્ષણ ને માટે હથિયાર બેઠતાં હશે તો પિસ્તોલો ને બદલે બંદુક આપીશું એવું પરવાના વાળાએને જણાવવામાં આવ્યું છે.

મુંબઈમાં દોરડાં વગરના તારનું મગક નખાયું છે.

બોમ્બે નેશનલ યુનીયન તરફથી તેના એનરરી સેક્રેટરીએ વાઇસરાયપર નીચે તારનો શરદેશો મોકલ્યો છે: — "બોમ્બે નેશ નલ યુનીયન માન પુરવક અરજી મુજબ છે કે જાપાને લગતાં તવાં બીજથી બહેર સવાલોપરની સધળી પ્રચાણીક મુકનેચીની કરવાનું તેમજ સરકારી અમલદારોની વરતણુંકપર સધળી યોગ મુકનેચીની કરવા નું ખાંડ આવડું મુકેક થઈ પડશે અને એની દાંદ માફે છે કે બીજ પડતું નાખવું" આ વાંધાબરેઈ શબ્દ માત્ર બસ્તીનાં કામ ને લાગુ પાવે. જાળના ભાગલા. દેશપારના સવાલ વગેરેની ફરીયાદો દુર કરવામાં આવશે તો દેશનો હાલનો રોડા દુર મામલો અસરકારક રીતે સુધારી શકાય.

પરુરની સરકારી નીશાળના છોકરાઓને રાજદરોવી કનિયા કૌં કરાવવાના પુનઃદા માટે તે શાળાના મારનર દેવીદાસ, અને હિમરાવની વિદ્ય પ્રકાશ માર (૨ વાસુદેવરાવ બ્રહ્મજાળના ઉપર કેસ ચાલી બને જણને બમે વરસની સખ્ત મજુરીની ફેદ અને બસે તસે રૂપિયા દડની ચિદ્દા કરવામાં આવી છે. આરોપીઓએ બચાવના પુરાવા આપ્યા નહોતા.

પ્રસિધ્ધ બંગાલી વકતા રવામી આનંદાન હતી ન.ચક ખુન કેસના સંબંધમાં મુખ્ય ખાતે ધર પકડ થઇ હતી પરંતુ પુરાવાના અભાવે છોડી મુકવામાં આવ્યા છે.

મુખ્યમંત્રી મીસેને તમામરક કામ ન હોવાથી અડવાડીયામાં બે હિવસ મીસે બંધ રાખવાની હિલચાલ ઉભી થઇ છે.

મુખ્યમંત્રી હજારામાં ૩૦૦ નવી પ્રાથમીક શાળાઓ ખોલવામાં આવનાર છે.

મુખ્યમંત્રી કુરાઓથી ગંદકી તથા મજર વીચેરેનો ઉપદ્રવ ધઇ લોકોની તંદુરસ્તીને નુકસાન થાય છે એવું જણાવથી લાંના હેલ્થ ઓફીસરે કુરાઓ પુરાવી નાખવા હુકમ કર્યો છે.

મદારાજના આઠ આગેવાનોને દેશનીકાલ કરવામાં આવનાર છે એવી સૂચના છાપામાં બદાર આવી છે.

સૈ. હીરામાઇ બુજબલ નામની માલણે પુતામાં "સો સિક્કા" ના વિષય ઉપર નિબંધ વાંચ્યો હતો જે સકંઈ સરસ હતો.

મદારાસ ખાતે બે.બી.સીના મહારાજના પ્રમુખપણા હેઠળ મળેલી સભામાં એક કમપીરીયલ લીગની રચાવના થઇ હતી. જેનો હેતુ વહાલરી ફેલાવવાનો છે. જેપુર ના મદારાજ તેના પ્રમુખ નીમાયા છે. એ લીગના ફંડમાં રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ બે.બી.સીના મદારાજએ આપી છે, અને લીગમાં મેડાનારાઓને નામદાર શ્રદેનશાહ તરફ વહાલર રહેવાની ફરજ પાડી છે.

નાણા ખુન કેસમાં સંલગ્ન ઉપરથી જેમને પકડવામાં આવ્યા છે તેઓના બચાવ માટે મહાલેસર 'રાજમત' પત્ર તરફથી એક કંઈ નેતરમાં આવ્યું છે.

સંયુક્ત પ્રાંતની સરકારે ૧૭ આદરશ કન્યાશાળાઓ ખોલવાનો હુકમ કર્યો છે.

પાંચમી પત્ર અને તેનું છાપખાનુ હોંદુ સજાના મેખરે રા. બા. તાલચદ. આ. મી. શહીસાલ, રા. બા. તાલચદ. રા. મ. સરજી અને મી. સુદરશની બનેલી સીડીકેટ ખરીદી કર્યું છે.

આખંધ "જાન" જાણ્યો છે કે મુખ્યમંત્રી થોડા સમયમાં 'એક જાન બેક' રચાવવાને સંભવ છે.

આખંધ "હીબન સેરવલ રીફરમર" જાણ્યો છે કે દેશી રજવાડાઓ કરતાં અંગ્રેજી રાજ્યમાં પ્રજા ધણીજ સુખી છે. અને આવા સમયમાં દેશી રાજાઓને અભિપ્રાય માગવો તે તો અંગ્રેજી રાજ્યને દેશી રજવાડા જેવું જુલમી બનાવી દેવા જેવું છે.

મુખ્યમંત્રી ગવરનરની કારોબારી કાઢી સીલમાં મી. મહદેર બારકર મહેમંદને નીમવામાં આવ્યા છે.

મદારાસના મવરનરની કારોબારી કાઢી સીલમાં બે.બી.સીના મદારાજ સર વેંકટ મેતમલવર્ધન નીમાયા છે.

"હિંદીઆ" માં પ્રસિધ્ધ થએલ એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે મી. આયન ની ચોપડીઓના તરજુમા છપવા સંગ્રહ માં જે કેસો લાદેર ચાલતા હતા તેનો તા. ૨૮ મી ફેબ્રુઆરીએ ચુકદો આપવા માં આવ્યો છે. તેમાં એક આરોપીને ૭ વરસની કાજા પાણીની સજા થઇ છે, અને બીજાને ૩ વરસ અને ૬ માસની સખત મજુરીની સજા થઇ છે.

સરકારે એક પ્રેસ નોટ બાહર પાડી મહેર કર્યું છે કે ૧૮૩૫ પંજીના બધા સીકકા કાયદેસર છે. સધળા સીકકા જે ૧૮૩૫ પહેલાંના હોય કે જે બ્રહ્મ હીંદીઆ કપની તરફથી દેશો બાળના નામ સચે છાપવામાં આવ્યા છે, તેજ ફક્ત કાયદે સર નથી.

આ સાલમાં ૬૧ અલ્લાહી પબ્લિશ વાળા શ્રેકુળમાં શમજ થવા થયા હતા જેમાંથી માત્ર ૨૫ બાળકોને મુદતમાં આવ્યા હતા. આવી રીતે કેટલાંક લાયક હોવા છતાં ૨૬ બાળકોને પાછા વાળવા માટે "સેક્રેટ પ્રાઇઝ" બેદ પ્રશિશ કરે છે. અને મોટા ફંડની આવશ્યકતા જણાવે છે.

મુખ્યમંત્રી બંગાળી શ્રદેરી આનંદેવદ મી. કામજમાઈ કરીમખાઈ દયાલીમે અલીયદ કે.સેજની મુકાદમ લીધી હતી, જે વેળા તેમના માનમાં ખલ્લો મેળા પડે થયો હતો, અને તેઓએ કેસેજ કસબના લાકડ મેખર ચદ રૂ. ૧૦,૦૦૦ ની રકમ પુરોવામાં અબ્બસ કરવા માટે આગાખાન ફક રચાવી બારી છે. તેમાં મુખ્યમંત્રી મી. કાજી કપીરહીન, એક પારસી મદરથે, કોસેજના એક દરદરી હકશમઅલી અને મી. મદમદઅલી એ દરેકે રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ બારી હતી. તથા મી. કામજમાઈમે વિદ્યાર્થીઓની રાહદીય રકુલને એક વેંકાની ભેટ આપી હતી.

કલકત્તાના આગ બોલવાનાર ખાતા તરફ થી લાંચ લેવાઇ છે એવો આરોપ તેના પર મુકાયો હતો તેમાં તરાસ કરવા એક કમીટી મળી હતી તેની આગળ એ આરોપ ખરો પાડે એવી જુખાનીઓ આવી છે. એક લાકડાના વેપારીએ જણાવ્યું હતું કે એક ગોરા અમલદારે તેની પાસે રૂ. ૧૦૦ માંગ્યા હતા.

એ. એ. ચેતરજી નામના માણસને જેલમના છુદવા જડને રૂ. ૧૦૦૦ ના બનીતપર છોડવાનો હુકમ કર્યો હતો, પણ બનીત ન મળવાથી તેને જેલમાં લઇ ગયા ત્યાં તેણે બે તોલા અરીચુ ખાધને આપવાત કર્યો.

બંગાળની એશીઆટીક સોસાયટી તરફ થી લાટ લોકોનાં ગીતાં અને કથાઓનો અમુલ્ય સંગ્રહ કરવામાં આવે છે. બેધ પુર દરબારે તેનું સરવ ખરચ આપવ જણવ્યું છે. તેમજ ના. ગાયકવાડ વચેરે પણ તેમાં સદાય આપવા કસુલ થયા છે.

નેતરા ઝકામટી કેસમાં સરકાર ન.કપી સાદ્દી ચયેતા એક આરોપી લીધીતરમાર મતરજીને હાઉંગ ખાતે લાયવમાં આવ્યો છે. એકસ દથીયારો ડયા કપાં મુખાવત માં અ.બાં છે તે તે જગા તે દેવારો.

બંગાળના નવ દેશપર થએલઓની મુકિત માટે હેન્ડીસમેન સીતમ સરવ વરતમાન પત્રે આનંદ પ્રકાશન દરે છે સ્ટેટસમેન, રેલીબુઝ એ પસે દરે છે દરે બંગાળીઓએ ખાદિયાને કે દરે એકે.

તાર સમાચાર

પ્રીન્સ ઇટોલુ ખુન કરનાર કેરીયનને મોતની સજા કરવામાં આવી છે.

એક બરીડીશ દવાઇ વદાજી બનાવ નારે પોતાના વદાજીમાં ૨૬ મહત્વની મુસાફરી કરી છે. ઉગ્રાંડ માટે તે સાથી મોટી દવાઇ મુસાફરી મણાય છે.

અમેરીકાનો માછ પ્રમુખ રજરેલ્ટ મુસાફરી કરતાં હાલ હજી પહેલિય છે.

૨૦,૦૦૦ ટુરકી લશ્કરની ઠરાવત બેલા ટુરકીમાં સુવવાન નીકળ્યા હતા. જે વખતે સેકાએ તેમને હરપવી આવ્ય હાર આપ્યો હતો.

તા. ૨૪ મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે છે—પેલાવરનો દરરો ખચરપત્રી જણાવે છે કે હિંદુઓના હેળીના તહેવારને દિવસે મુસલમાનોનો તહેવાર પડવાથી લાંબા ખાતે હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે તોફાનો થયાં હતાં. પહેલાં સોમવારે તેજાન થયાં હતાં. જે ફરીથી શુકરવારે થયાં હતાં તેમાં ૭ માણસો માર્યા ગયાં હતાં. તથા ૩૮ જખમી થયાં હતાં. હરકરને બોલાવવામાં આવતાં તેણે શહેરનો કબજો લીધો ને સાર બાદ શાન્તિ ફેલાઇ હતી.

તા. ૨૮ મીએ કેરોની છંછપશીયન મુની વરસીડી આગળ પ્રેમીડટ રજરેલ્ટે એક આપણુ આપણુ હતું. તેમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે એક માણસ તેમજ એક પ્રખની બાજનમાં કેળવણી પુરતો જણવામાં નથી સમાતી, પણ હંચુ અરિવ બાંધવા માં છે. સારાજ મળતું તે હાથકાઓની વાત નથી; તે માટે તો જમાનાઓ સુધી કેળવણીનો ફેલાવો થયો જોઈએ. કોઇ પણ જાતની અદાવત, ખાસ કરીને રંગ અને ધરમની અદાવતને તમારે કરી ઉતે જન આપણુ નહિ માછ પ્રધાનતા ખુન ને બાવણુ કરતાએ વખોડી કાઢ્યું. અને ખુન તરફ એ હરકાર રહે, અથવા તો તેનો ખયાવ કરે તેવા બધાને ખુનીની સાથે એક સદખા મણવા કહ્યું.

હવાડીની દક્ષિણે આવેલા સોરીનીના ટાપુમાં જવાળા મુખી પવન જોરથી બળવા માંડ્યો છે, જેથી કરીને આસપાસની વસ્તી માં જનમાટે બાધ ફેલ્યો છે.

આસ્ટ્રીઆના એક ગામમાં નાચની મીજલસ વખતે હોલ તરીકે વપરાતા તંબુને આગ લાગવાથી ૩૦૦ માણસો બળી મુઆં હતાં, અને બીનાં બાંગી છુટ્યા હતાં.

રૂટરનો મુખ્યમનો ખચર પત્રી જણાવે છે કે નાચીકના કનેક્ટરનું ખુન કરનાર કંહિરનો કેસ આજે પૂરો થયો છે. તેમને કેસ નવા કાયદાની રૂએ ખાસ વજુ જડ બોની ફોરટ આગળ જુરી વચર ચાલેલો હતો. કંહિર, તથા તેને ઉત્તેજન આપનાર જણ્યા એવા બીના એ દીડાને ફાંસીની સજાનો હુકમ થયો. તથા બીના પણ જણાવે જન્મ દેશ નીકાલની સજા થઇ. અને હા મળ્યુમને એ વરસના કેદખાના ની સજા થઇ.

ફરેટ કલસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અર્થે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેછટેખલ વધુજી સફાઇની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ. માલ મગાવવા અમારું ખાલી માટે કામજ બચવાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબધ અમારે ત્યાંથી તહેવાર મળશે. ખુલાસા માટે લખો નીચેને શીરનામે:—
એમ. એ. આર્થેટ લાજપુરી,
ફરેટર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦
ટેલી. એડ્રેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૦૦, હરખન
M. A. Aher Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાબું ઉમદા ફરેટ અને વેછટેખલ

સફાઇની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાલી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબધ મળશે. ખવ બચવાર નીચેને શીરનામે કરો:—
ઇસમાઇલ જવા ફરેટર,
પી.એ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ'
૧૭૧, ડે. ઓટ, હરખન
JEWELL, JEWELL, FRUITERER,
B.O. Box, 171. 'Tele. Add. 'Jewell'
171, Grey St, Durban.

રોકડ ખચર ભાવ		શી. રૂ.	શી. રૂ.
ફુલ નાતાલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦	
માવલ માંગ ૧૫૨તાની	૧૮ ૬	૧૮ ૦	
બીમડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬	
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦	
બીની સમકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦	
ફૂડાના	૧૮ ૬	૨૦ ૦	
રેશી ટુવેર હાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬	
ટુવેર હાળ કાનપુરી	૧૮ ૬	૧૮ ૦	
મજુરની	૨૦ ૬	૨૧ ૦	
મમની	૨૫ ૦	૨૬ ૦	
મગડની	૨૮ ૦	૨૮ ૦	
ચણા મુખપ્રતા	૧૮ ૬	૧૮ ૦	
દાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬	
મગાઇ	૬ ૦	૬ ૬	
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦	
કડતું તેલ ૧ ગ્યાલન	૪ ૨	૪ ૩	
એરીડું	૩ ૦	૩ ૬	
મોડું	૩ ૩	૩ ૬	
નાગીએરનું	૪ ૦	૪ ૬	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૨૦ ૦	૨૦ ૬	
પીચી	૧૭ ૬	૧૮ ૦	
વીરકુજ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬	
આરો	૧૩ ૩	૧૩ ૬	
મદાસી સોપારી ૧૨૫	૮૧	૮૬	
મરખા	૦ ૩૧	૦ ૪	
ધી પેટી ડીનના પી	૮-૨-૬	૮-૫-૦	
ચોરખંદર	૮-૧૫-૦	૮-૦-૦	
પારાફીન કરાઉન	૬ ૦	૬ ૩	
વાઇટ રોસ		૮ ૮	
માચન	૧૩ ૬	૧૪ ૦	
નાળીયેર	૧૭ ૬	૨૦ ૦	
ફલી	૫ ૬	૬ ૦	
ગ્રાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦	
સાચુ સીકક રોલ	૧૫ ૬	૧૬ ૬	
સાચુ સનલાઇટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦	
ડાયમંડ ૫૦ ફૂડાના બોક્સની			
કીમત	૧૧ ૬	૧૨ ૦	
નેકટર ડી	૧ ૮	૧ ૬	
ખાલીસ લાવન	૩ ૧	૩ ૬	
સોપારી સેવરની	૦ ૧૦	૦ ૧	
નીકલ પોઇટ બીચારે	૧૬ ૦	૧૬ ૬	
કરેસન્ટ મીલક	૧૮ ૦	૧૮ ૬	
નીમક (લીવરપુલ)			
ખરવા એન્ડી	૪ ૬	૫ ૦	

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

તમારી તમામ ફાલ્સ તથા ફરેક કમીશન લઈ બેકાનેસનશની મારેટમાં ફેરવી આપવામાં આવે છે. પદ્ધતિ વસ્તુ કમીશનમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— Add. at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
- CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, મેન્ડીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા થા મટે વાપરે છે. ૧ સાયન સહાનતા—મગજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હાલ સાલે એટલી દવાની શીલ્ડિંગ ૫.

બાવાસીર ખીચરવાના સોમ અને ઘસીત—હરસ મસાનો તાત્કાળિક અને ચોક્કસ હલાક. નાનાલમાં ઘણા જાણે ફાયદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત રી. ૩. મરહુમ શીર—જાડું મલમ. સોમ, પા, ચુમડાં, વિગેરેને તુરંતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિના વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર હલાક. સાલ અને રુદ્ધ જીવડાંસાથ જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલ્ડિંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાયની અકસીર મેળીઓ. ડબીની કિંમત શીલ્ડિંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—ફાજસામક મેળીઓ. ખરબકાપતનો ખાસ હલાક કિંમત એક ડબીની શીલ્ડિંગ ૧/૬.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિશે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધર્મનો પાયો નીતિ છે. નીતિના આવા હેતુ વિચાર જ્યાં ધર્મને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીંમત ૬ પેની, કપાલ ખરબ ૧ પેની

ડરબન એજન્ટ:

વીરજી કામોદર, ૧૮૧ મેન્ડીટ, ડરબન
ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ,
શીનીક્સ, નાતાલ.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને રીફલ મરચટ
હિંદુસ્તાની શેઠશ્રી જ્યામ'ધ મંગાની સસ્તે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ વી પેરબ'દરનું તથા કલકત્તાનું—સરસ ચાદલ—મે.પુ. ગંધીઆ—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરે.

P.O. Box 5934, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods,
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Speloken,
Tel. add. "KHANDARIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add. "MIANKHAN."

Telephone No. 355

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

તઈયારછે.

૧૮૩૦ ના સાલની ડાયરી

એક દિવસનું એક આખું પાનું.
વેપારીને હપથેબી દર્શાવત સાથે.

કીંમત માત્ર ૧/-

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ,
શીનીક્સ, નાતાલ.

મુસ્તફા કામેલ પાશાનું બાપણુ

મહાન આ મહાન સ્વદેશીમાની નરે
પોતાનું નામ નાની ઉમરમાં પ્રસિદ્ધ કરી
નામનું છે. મરુતુએ સ્વદેશીમાન વિશે જી
રસા બરેલું એક ગાથણ આપ્યું તેનું આ
પુસ્તકમાં બાપાંતર છે. દિવસવાને આ
બાપણુ બહુ અંશે લાજુ પડતું હોવા દરેક
હિંદીએ વાંચવા પોચું છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ૧ પેની.

ડરબન એજન્ટ: શ્રીરજ દામોદર

૧૬૬ શ્રે સ્ટ્રીટ,

મન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ,

શ્રીનીકેસ, નાતાલ.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road.

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "NAIDOO."

PORT ELIZABETH

મન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	s.	d.
Ethics of Passive Resistance	0	3
Bhagavad Gita	1	0
The Story of the Rāmāyana	0	6
A Book—and its Misnomer	0	6

કાન્સવાલનો ખુની કાવો. ૦-૦-1

જેલનાં કાવ્ય. ૦-૧-૦

મારો જેલનો અનુભવ. ૦-૦-2

મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર ૦-૦-1

એક સત્યવીરની કથા. ૦-૦-1

સભાપદ (મનામી નિબંધ) ૦-૦-2

સર્વોદય ૦-૦-4

મુસ્તફા કામેલ પાશાનું બાપણુ. ૦-૦-1

નીતિ મર્મ અથવા મર્મ નીતિ. ૦-૦-1

રામાયણ સાર, ચાલકાંઠ ૦-૧-૦

ટરાંસવાલનો નવો કાવો ૦-૦-2

ટરાંસવાલનાતપ કાવદામુજમનાધારા ૦-૦-2

સુધારાના મવાડા ૦-૦-3

મારો જેલનો બીજો અનુભવ ૦-૦-1

" નીચે " ૦-૦-3

ટરાંસવાલનો દુકાનો બંધ કરવાનો

કાવો ૦-૦-3

ખર્ચ પેની ૧ જુદું. કોઈપણ કામેનીના

સ્ટાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.

ડરબન એજન્ટ:

શ્રીરજ દામોદર, ૧૬૬ શ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન

મન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ.

શ્રીનીકેસ, નાતાલ

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers

of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદરનું ખુસમોદાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 58 Tel. Add.: "FORBANDAR."

Telephone 86

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

Box 18 LICHTENBURG.

NATAL;

TRANSVAAL.

Dis. RUSTEN

BURG

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં.

મન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ દ્વારા

થી મંગાવી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે

છે. ખાસ થી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા

નું સરસ આવલ-ચોખ્ખું શંખીઆણું-ગરમા

બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBURG

Box 6031, JOHANNESBURG

Telegrams: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,

KUILS RIVER STATION.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers

& General Merchants

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 8604. Tel. add. "Cama"

Telephone No. 1881

JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

જેલનાં કાવ્ય.

[બીજી આવૃત્તી.]

મન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસમાં હાલ આવી

પ્રચેસ નવા કાવ્યો આ તવી આવૃત્તીમાં

હાખલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી

કરતાં બરાબર બમણું થયું છે. છતાં

કીમત આગળના પ્રમાણે

એક શીલીંગ, પોરબંદર ૧ પેની

ઇડિઅન ઓપિનિઅન

નાતાલમાં વરસના ... ૦-૧૫-૦

ખીનલ કેમેલી તથા પરદેશો

ખાતે વરસના ૦-૧૫-૦

એક સત્યવીરની કથા.

(સોફિસ્ટીકેશન બચાવ.)

રોમના મહાન તત્ત્વજ્ઞાની સોફિસ્ટીકેશન

નામથી દુનિયામાં યોગ્યજ્ઞ અજ્ઞાનના દરેક!

એણે સત્યજ્ઞાનનો દેવાનો કરવા માંડ્યા તે

સ્વાર્ગ અને દંભી માણસોને ખુશ્ન. તેથી

તેની ઉપર ખોટા આરોપ મુકી તેને દેહાંત

દંડની શિક્ષા કરવામાં આવી. પોતાનો પ્ર

જ્ઞતાં પણ તેણે સત્યનો ત્યાગ કર્યો નથી.

આ વીર પુરુષે પોતાનો બચાવ કર્યો છે

તેનું બાપાંતર આ પુસ્તકમાં છે, એ બદ્ધ

અસહારક હોઈ વાંચવા પોચું છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખર્ચ ૧ પેની.

ડરબન એજન્ટ:

શ્રીરજ દામોદર,

૧૬૬ શ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ,

શ્રીનીકેસ, નાતાલ.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, O.C.

Mohamed Surti
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsay,
General Merchant
Tel. Add. "Khetsay" Box 110

Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabonia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPTOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street
Importers

EBRAHIM NOBODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

Abdool Razak, Fruit Agent,
Box 167, 111 Victoria Street

E. ABDOBAKER AMOD & BROS.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Appia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Blanca Charleston,
357 Pine Street

Osmen,

Box 28, 139 Queen Street

Dawjee Mahomedjee Timel,
Box 21, 116 Grey Street

EAST INDIA TRADING CO.,

Box 33, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).

A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 129 Grey Street

Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.

M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.

B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MANKRAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.

N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. Jivan, 122 Grey Street

S. Peerbhoy Butler,

50C West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,

A. G. Tipnis, watch Repairer
129 Grey Street.

109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.

Ebrahim Essop Vadwa
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106

V. A. Dess, Box 110 Tel. 'Dess'
Wholesale Produce & Fruit

Exporter & Commission Agent

S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.

M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.

N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodass, 3
Market Square,

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branches:

Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add. "Manjee."

Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,

Amod Moolasjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Chhibra Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADARHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarsen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharan Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Mooen Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABAI,
Box 33.

Haasan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BRADDA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahmud & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJIDAS & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SEEDAT, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. V. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

M. E. NANABHAI,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street. Box 51,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery.
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.

R. R. Namsoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbendar Trading Co., B x 13

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer
Corner of Heermans & Nanzal Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 1 Tel. Add.: "Soliman"

SALISBURY

Sbimjee R. Naik, Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Icosoukhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befools.
W. D. Seedat & Co.,
Box 35, Hood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Waden,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koonjee Enellolyala,
Shoemaker, Market Street.
Chhina Menor,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 357. Tel. Add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 38.

શ્રી. કેવલરામ
વેનારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દાંડી રેલવે અને એલિયસ ટ્રાન્સપોર્ટ રેલવે
માર્કેટ બીડ, (કોર્ટેન હોટેલની સામે)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેન્ગાલુરુ

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 4a

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Road No. 422, Corner Kaffir & 14th Streets,
FRIDENBURG, JOHANNESBURG
Box 4142 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLENA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43
Tel. Add: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindini (Mombasa):—

about April 24th Goorkha

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius:—

about April 8th Avondale Castle

„ May 6th Gascon

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

WANTED INDIAN BOYS

TO LEARN A RESPECTABLE TRADE

A respectable firm of good standing is prepared to take limited
number of Indian Lads as apprentice to learn a trade. The lads must
be of respectable parentage ranging from 14 to 16 years of age and the
apprentices during the period of their training, will be provided with
Boarding, Lodging, Clothing and Nominal Wages with chances of increase
according to merit.

This is a rare chance for respectable parents to train their children
for a trade.

For further particulars apply to the undersigned:

SUCHIT MAHARAJ,

Passenger and General Agent,
1 Alice Street, Durban.

જોઈએ છે.

સારી રીતે ચાલતો એક આખરફાર ધંધો

શીખવાને હિંદી જુવાનીઓ

ફેદલાક હિંદી જુવાનીઓને, ધંધો શીખવાના ઉમેદવાર તરીકે લેવાનો
એક આખરફાર પહેલી તકવાર છે. જુવાનીઓ આખરફાર ખાનદાન,
અને ૧૪ થી ૧૬ વરસની ઉમરના હોવા જોઈએ. તેઓની ઉમેદવારી દરમિયાન
તેઓને ખાવાનું, રહેવાનું, કપડાં તથા જરા નેવો પગાર આપવામાં આવશે.
લાખકાલ પ્રમાણે પચાસમાં વધારે પતો રહેશે.

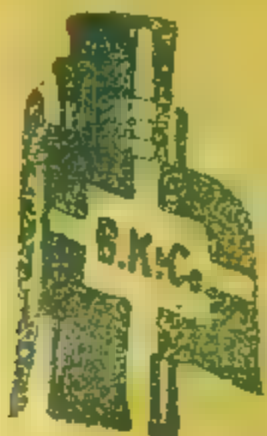
ધંધો માટે પોતાના બચ્ચાઓને ફેલવવાની મા આપોને આ ઉમદા તક છે.

વધુ જાણ માટે નીચેને સરનામે પ્રુથે:

સુચીત મહારાજ,

પાર્સેજર તથા જનરલ એજન્ટ

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોલી

ખુબઈ જનારી

સ્ટીમર અમ્સ્ટેરડામ

દન ૩૧૦૦

તા. ૧૨ એપ્રિલના ડરબનથી કેસાએ આગે બેસા, મોંઝ સા અને જામખાર થઈ મુખઈ જશે. આ કંપનીની આમલોટમાં ફરક વરગતા પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખબારી ઇડીઅન છે, અને ઓફીસરો ખીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન જન્મતાવાળા તેમજ આયાણ છે તેથી પાસેજરોને કોઈપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલ પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કોઈક મુશ્કેલી આપણા દોહી બાઈઓ લાખી મુસાફરીમાં નકામી રખત ગાળી દેવાન થતા દતા, તે હવે ખુદાને સુકર છે કે અરથો અરથ મુસાફરી તા ફરખનો ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આમલોટ દર મહીને મુખઈ સાથે જાય છે. માટે આ મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરે લાભ નહીં મુક્ત દેશ જનારાઓએ તકવાર થઈ રહેલું.

સદરહુ આમલોટ મુખઈ પહેલિથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળશે તે ઉપરથી-સફની જાય માટે અતરે જાપામાં નજાવણું તેથી સહી લાહેબો તે રમર ખરથે આમલોટ પહેલિથી જવાની ખબર પડશે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરબનજે હીથે કોલંબો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમલાજી તા. ૭ એપ્રિલ

ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા

ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ 2200 ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા 70.

ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ 2200 ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા 70.

બી. હબર્સ્ટ્રામ અધ્યાપકની કુ

કેસરજી કોંગ એન્ડ સન્સ.

114, 115, 117 લેમસીઅસ રોડ ડરબન,

૧૧૪, ૧૧૫, ૧૧૭ લેમસીઅસ રોડ ડરબન.

Telegraphic Address: Kathorian,

King & Sons,

P.O. Box 125.

West Street, Durban.

NOW READY

Leo Tolstoy's Letter to a Hindu

or

The Subjection of India,

its Cause and Cure

Price 1 Copy -/1½ Post Free; 100 Copies 7/6 Post Free.

84 City Street

De ban

SUN CIGARS, SUMATRA CHI ROOTS.

ROSE TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Pe Landar,"

Telephone 864.

ઉચ્ચ ફેક્ટરી ટરફી કેપ, અને બેંગ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

જન એન્ડ કોમ્પેની લેકે

૧૧૪ એ સીટ, ડરબન.

દેશી મીઠાઈ

ચોખ્ખા ઘીની સરથે જાતની તાજ મીઠાઈ અને બનાવીએ છીએ.

કે. જીવણ,

મસજીદવાળી ગોદાની સામે

૧૧૨ એ સીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (23):

Woodstock, Salt River, Observatory,

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOOBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉચ્ચ ફેક્ટરી ટરફીય ટોપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

See Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Printed and Published by M. K. Gondal
International Printing Co., Phoenix, Netherland

No. 15—Vol. 8

SATURDAY, APRIL 9TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

DEBATE IN THE VICEROY'S COUNCIL

ON THE QUESTION OF STOPPING INDENTURED LABOUR FOR NATAL

The last mail from India brings reports of the debate in the Viceroy's Legislative Council on the 27th February last. We take the following summary from the Bombay papers:

The Hon'ble Mr. Gokhale moved his resolution to empower the Governor-General to prohibit the recruitment of indentured labour in Natal. He made a long speech in the course of which he said:—"My Lord, my object in raising this debate to-day is two-fold: first to call the attention of the Council to the position of British Indians in South Africa, and secondly, to strengthen the hands of the Government of India in applying a remedy to the situation to the extent to which a remedy can be applied."

"I think the first thing to realise in this matter is the fact that the whole of the Indian problem in South Africa has arisen out of the supply of indentured labour to Natal. The Indian population in South Africa may be divided into three classes: (1) those who are under indenture; this class, is, of course confined to Natal; (2) the ex-indentured and their descendants; by the ex-indentured being meant those who have completed their term of indenture, but have not returned to India nor have got themselves re-indentured, but who are struggling amidst great difficulties to earn their livelihood as free Indians; this class has of course grown out of the first; and (3) traders and other Indians who have gone to South Africa at their own expense; these persons have gone there in the wake of the indentured Indians and primarily to supply their needs."

Should be Abolished

"It will thus be seen that for the introduction of indentured Indians into Natal there would have been no Indian problem in that settlement to-day. Now, my Lord, my object of this system of indentured labour is that it should be abolished altogether."

It is true that it is not actual slavery, but I fear that in practice it is a large number of cases it amounts to far removed from it. To take from this country helpless men and women to a distant land, to assign them there to employers in whose choice they have no voice and of whose language, customs, social usages and special civilization they are entirely ignorant, and to make them work there under a law which they do not understand, and which treats their simplest and most natural attempts at escape as criminal offences, such a system, by whatever name it may be called, must really border on slavery."

"I strongly hold, therefore, that the system should be done away with altogether. This is also the view which the entire Indian community throughout South Africa takes of the matter, as may be seen from several petitions, addressed by them from time to time to the authorities, on the subject. But it is not merely on my own account that I advocate the abolition of this system. I also advocate it because a continued influx of indentured labour into South Africa, and the consequent inevitable annual additions to the ranks of the ex-indentured tends steadily to lower the whole position of the free Indian population, and the feeling of contempt with which the indentured Indian is generally regarded tends to extend itself not only to the ex-indentured but even to traders and other Indians of independent means. The struggle of the Indian population in South Africa is becoming more and more acute by the continued influx of indentured labour, and the whole community is becoming more and more discontented and continuously increasing economic burden placed upon its shoulders."

The Suicide Rate

As a result of the indentured labour system, the suicide rate among the Indian population of India is

South Africa, Mr. Gokhale pointed out that the rate of suicide among the indentured is double that of the ex-indentured. He dwelt upon the great services rendered by Indians for the development and prosperity of Natal, and said: "And yet these Indians, who have done so much for the Colony, have for years past been making bitter complaints of the unjust and oppressive manner in which they are being treated. The early policy of inducing ex-indentured Indians to remain in the Colony was gradually given up, and during the last fifteen or twenty years one of the principal concerns of the Colonists in Natal has been how to get rid of the free Indian element there."

"A number of expedients have been tried to make their lot intolerable, of which the most serious so far as the ex-indentured community is concerned is the imposition by an Act of 1896 of an annual licence of £3 for every male above the age of 16 and every female above the age of 15."

A Cruel Imposit

"My Lord, it is difficult to speak in terms of due restraint of this outrageous impost. It is a matter of common satisfaction that a Bill has now been introduced in the Natal Legislature to do away with this licence so far as women are concerned. But the latest papers from Natal show that the measure has already been whittled down in Committee, and that instead of exempting all women it is now proposed to vest a discretion in the Magistrate to grant exemptions in such cases only as he deems proper. This cruel impost which has to be paid by ex-indentured Indians in addition to the £1 poll tax, which everybody has to pay in Natal, has already caused enormous suffering. It has broken up families, it has driven men to and gave as the statement is made, for I see it repeated

in the Natal Legislature and practically corroborated by the Commission appointed by the Natal Government last year, it has driven women to a life of shame.

"My Lord, who are these people who are called upon by the Colony to pay this annual licence of £3 for the right to remain in the Colony. They are probably persons whose experience of indenture has been none too kind and who are therefore unwilling to indenture themselves again and who at the same time not having been able to lay by anything during the period of indenture, and having probably lost caste in India by reason of their going to Africa, dare not return to this country to face a life of poverty added to social disgrace, and who therefore have no choice but to stay in South Africa, for whose sake they have left their country and to whose service they have given five of their best years.

"I think the Natal Government ought to be urged to withdraw at once this iniquitous impost. It is not, however, only the presence of the indentured Indians to which the Colonists object; they all object to the Indian trading community, whose number is about 15,000 to-day and who have been feeling the weight of the harsh and unjust treatment for the last fifteen years. At one time this community possessed both the political and the municipal franchise. The political franchise was however withdrawn in 1896, and during the last two years attempts have been made to take away the municipal franchise also.

Appeals to the Supreme Court

"Then during the last five years endless trouble and much suffering and loss have been occasioned by the absolutely arbitrary manner in which the licences to trade have been withdrawn or refused, the persons ruined not being permitted to appeal to the Supreme Court. During the past two months a little improvement has taken place in connection with this question, for an Act has been passed, probably under pressure from the Government of India, allowing again appeals to the Supreme Court where renewals of licences are refused. This, however, removes only a part of the grievances because there is still no appeal to the Supreme Court, where new licences are refused or permission to transfer licences is withheld.

"Again since last year the educational facilities enjoyed by the free Indian community have been greatly curtailed, there being now no provision for the education of Indian boys above the age of 14 or for Indian girls of any age. In 1908 two laws were passed by the Colony which were subsequently disallowed by the Imperial Government proposing to extend to the Indian trading community in the Colony in ten years.

Heartless and Selfish Policy

"My Lord, the whole policy of Natal to-day towards the Indian population

of India is doing a great disservice towards the Colony in return. I have so far dealt with the position of Indians in Natal. Let us now turn briefly to the state of things in the Transvaal. The agitation of the last three years in that colony has overshadowed the standing grievances of the Indian community there, which date from the time of the Boer Government. These grievances are, firstly, the first place Indian community acquire political or municipal franchise in the Transvaal; secondly, they are not liable to any native law; and, thirdly, they are liable to be confined to residence in a certain location.

"In addition to these three grievances, the doors of the Transvaal have since 1907 been absolutely shut in the face of all Indians, who were not there before the War, no matter what their status or qualifications may be in British Colonies. The Transvaal has placed statutory disabilities on his Majesty's Asiatic subjects in the matter of entering that Colony. Alone among British Colonies, the Transvaal has sought to inflict galling and degrading indignities and humiliations on all Majesty's Indian subjects. The protest which the Indian community of the Transvaal has made against these disabilities and indignities during the last three years has attained historic importance. It is not necessary for me to go on this occasion into its details because the story has now been told from a hundred platforms in the country. The struggle has not ended, the end is not even in sight. But India has no reason to be ashamed of the part which her children have played in this struggle. The Indians in the Transvaal have suffered much for the sake of conscience and the country, and have throughout been most reasonable.

"Of the Indian position in Orangia not much need be said. The doors of this Colony are shut against all Asiatics, except such as want to enter as domestic servants, and there are about a hundred Indians there to-day in that capacity.

"Lastly I come to Cape Colony. Here on the whole a liberal policy is pursued towards Indians and with the exception of East London, the Colony treats Indians fairly well."

Mr. Gokhale concluded his speech by saying that the Resolution, if accepted, would show South Africa how strong the feeling in India was. The moment when the control of Africa legislation was about to pass to the Union in South Africa was particularly opportune.

Mr. Gokhale recognised the problem was one of enormous difficulty, and that, while threats of reprisal might be made, our main reliance must be in a constant appeal to the principle of justice and

in the Natal Legislature and practically corroborated by the Commission appointed by the Natal Government last year, it has driven women to a life of shame.

Finally, Mr. Gokhale said: "Your Lordships' time has been one of extraordinary difficulty. You have laboured incessantly for the good of the people. The good you have done will remain and grow more and more, and I earnestly hope a satisfactory settlement of the Indian question in South Africa will form an important part of that good."

(To be Continued)

Treatment of Prisoners

Official Statements

We have received a copy of official correspondence as under.

Downing Street, 5th March.

Sir, I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 1st instant forwarding and commenting on a telegram from the Secretary to the Transvaal British Indian Association at Johannesburg with reference to the treatment of British Indians in the Colony.

This telegram reports certain arrests which have presumably been made for infringement of the Transvaal laws, and preters complaints of ill-treatment in the case of Mr. Royeppen and Mr. Rustonjee and of the absence of ghee from the diet scale of prisoners.

The case of Mr. Rustonjee is already forming the subject of correspondence with the Transvaal, and the Governor will also be requested to report as to the allegation of ill-treatment in the case of Mr. Royeppen.

In connection with the diet scale, I am to refer you to the enclosure to the letter from this Department of the 20th of January from which you will perceive that ghee was introduced into the diet scale as from the 1st of July last and that the scale has since been again modified with a view to the special requirements of Indian prisoners.

I am, Sir,

Your obedient servant,

(Sd.) FRANCIS J. S. HOWWOOD.

Downing Street, 7th March.

Sir,—With reference to the letter from this Department of the 3rd January, I am directed by the Earl of Crewe to transmit to you a copy of a Minute which the Government of the Transvaal has received from the Secretary to the British Indian Association, while undergoing imprisonment in the Transvaal.

I am, Sir,

Your obedient servant,

(Sd.) H. V. ...

The Secretary,
South African Legislative Commission.

ghee was supplied to Indian prisoners serving more than three months, and then, too, only three times per week. As, however, the majority of passive resistance prisoners are sentenced to three months imprisonment, they never get ghee except when, according to instructions issued recently but after the date of Lord Crewe's reply, the prisoners have lost too much weight. The reply from the Director of Prisons to the British Indian Association confirms our charge. He declines the Association's request to restore ghee at the rate of one ounce per day to the Indian prisoners' diet scale and thus put them on the same level as the Natives so far as the addition of fat is concerned. This correspondence shows, in the first place, what cruel misrepresentations are being made to the Imperial authorities; and, in the second place, what barbarous methods are applied to break the spirit of passive resistors. We should not use strong terms, did we not know the many misrepresentations and realise almost the absolute necessity for ghee in the Indian dietary. We dread the approach of winter as we contemplate the comely youths and other softly-nurtured Indians at Diepkloof being kept without any fatty substance in their diet.

MR. PHILLIPS' ADDRESS

THE address delivered by the Rev. Charles Phillips before the Native Affairs Society of Johannesburg has been published in pamphlet form. It is worthy of the reverend gentleman who has devoted the best part of his life to the cause of the coloured people. We reproduce elsewhere from the address portions giving in a telling manner some of the disabilities of the coloured people in the Transvaal. Most of these are shared by the Asiatics in addition to those that are specially applicable to the latter. It is a sad reflection that when a spirit of goodwill permeates the white community, by reason of the approaching union, the coloured communities can not share it. Mr. Phillips quotes the following remark of a coloured gentleman, made by him at Bloemfontein: "If they asked the English soldier what he fought for in the late war, he would answer 'For the Flag'; if they asked the Boer, he would say: 'For the Independence of the land'; if they asked the coloured man, he would answer 'For equal rights for all civilised men.'" We wonder what this gentleman now thinks of the situation that faces him and his compatriots. Mr. Phillips quotes the testimony of the late Cecil Rhodes that the coloured men "were among the finest fighters in the rank and file of the Matabeleland campaign, and that they never seemed able to acknowledge defeat." These men are now treated as less than men. Well may Mr. Phillips exclaim: "Is our treatment a credit to us? Is it not a disgraceful policy; sowing dragons' teeth which must

inevitably produce a harvest after its seed?"

Mr. Phillips considers that the remedy for the evil lies in the franchise being extended throughout South Africa to the coloured people. That under a democratic Government there should exist any body of uneducated people is undoubtedly an anachronism. But we do not believe that the granting of the franchise can solve this most difficult problem. It is the birthright of every intelligent human being to disregard laws that are repugnant to his conscience or antagonistic to his well-being. The object of securing the franchise is to avoid legislation restrictive of one's liberty and to obtain legislation conducive to it. If we only knew it, avoidance of restrictive legislation and the obtaining of liberal legislation are easy of accomplishment by taking up the correct attitude of passive resistance. Once the powers latent within us are realised, there is no withstanding them by anybody in the world.

INDIANS IN AUSTRALIA

As Australia enjoys the reputation of being the most Anti-Asiatic colony, it is well to turn to its doings in regard to the matter. There the Immigration Restriction Act does not prohibit the entry of Asiatics as such. All who can pass the education test imposed under it can enter the colony. But in its operation the act has been strictly administered against British Indians and other Asiatics. Although there is no Indian population worth naming in that Colony, it was felt by the Indian Government to be a hardship that respectable Indians could be turned out under ridiculously severe education tests. The Government of India, therefore, expostulated and, in the course of his reply, the Governor-General of the Commonwealth of Australia said: "The Minister of State for External Affairs in the Commonwealth Government has had under consideration the question of so administering the Immigration Restriction Act as to afford an opportunity for Indian merchants, students and tourist-travellers to enter the Commonwealth temporarily without being subjected to any restrictions with the result that it has now been decided that any person *bona fide* of the classes mentioned desirous of visiting Australia will be admitted to the Commonwealth, provided they are in possession of passports from the Indian Government, sufficiently identifying them and specifying the purpose and probable duration of the visit. Such documents will be accepted by the Commonwealth Government as entitling the holders to freely enter and pass through Australia, the only condition being that the passports shall be examined at the first port of call upon arrival in the Commonwealth. The education test prescribed by the Immigration Restriction Act will in these cases not be imposed, and such persons

will be permitted to land without restriction, but in the event of their wishing to stay longer than twelve months, an application for a certificate of exemption for the desired term should be lodged before the expiry of such time and the reason for such exemption stated."

Thus we see that, in an exclusive Australia, special and honourable facilities have been provided for British Indians, and even the education test waived. It should be remembered that, once in Australia, an Indian enjoys the same rights as the other citizens of that continent. As against this treatment, what has the Transvaal to show, except that it has outdone Australia in its policy of exclusion without any of the redeeming features of Australia. Not only has the Transvaal shown utter want of consideration for the sentiments of Indian subjects of the Crown, but it has gone deliberately out of its way to insult Indians and to harass them by persistently cruel treatment of passive resistors. In our opinion, the reason for such diversity of treatment is obvious. The Conservative Government of 1904 was better inclined to hold the scales evenly between Indian and Australian interests. The Liberal Government of the present day has made of responsible government a fetish and almost considers self-governing colonies as more independent than foreign states. And in carrying the doctrine of liberalism to an inordinate extent, it becomes necessarily illiberal, unjust and indifferent in the other direction. Indians, therefore, to it are merely subjects and the inhabitants of the colonies fellow-citizens. It is a remarkable travesty of Liberal British principles.

A Hindi Night School

To Give Free Education

Mr. M. Masabeer writes that he has opened a night school at the boundary of Springfield and Clare Estate where education in Hindi will be given free of charge. Books will also be supplied to those whose parents are poor. The school commences at 6-30 p.m. and continues till 10 p.m. every evening. It is intended that the instruction given shall be of a nature that will tend to advance and uplift.

Mr. B. Ramphal has consented to help in teaching as far as possible, and Mr. Suchit Maharaj has kindly consented to act as Inspector. Further particulars may be obtained at the school or from Mr. M. Mahabeer, c/o Mr. B. Ramphal, P.O., Sydenham.

Answer to Correspondent

"INTER-PRATER."—We do not think that your letter can serve a useful purpose.—Ed. I.O.

Disabilities of Coloured People in the Transvaal

We take the following from the Rev. Chas. Phillips' address to the Native Affairs Society (Johannesburg), now re-printed in pamphlet form:—

A general statement of their grievances must necessarily be incomplete. Pin-pricks are of daily occurrence; sneers in the press; contempt and contumely in political meetings; pharisaic scorn and smiles by "the man in the street," make up a burden so intolerable that the coloured man is often tempted to obtain relief by indulging in reprisals.

In placing some of the facts before you, perhaps they will better strike home by presenting a concrete case. The President of the Coloured Peoples' Political Association at the present time is the everywhere-respected Dr. Abdurahman, of Cape Town. He is an M.D. of a Scottish University, in large practice; a member of the Town Council, so respected by his European colleagues that he has been made Chairman of the Public Works Committee for three years in succession. We will suppose that he visits Johannesburg, and wants to purchase a few stamps. He enters the large public hall of the Post Office and makes his request. He is at once, politely or otherwise, refused, or referred to the cellar in Market Street where coloured people are supplied. Disappointed with his treatment, he leaves its precincts, and proceeding in the direction of Joubert Park, essays to enter. But once more he is reminded that our beautiful park is not for him. It is sacred to white people. On my investigating this matter, the Superintendent of Parks graciously informs me that coloured nurses in charge of *white* children were permitted to enter, and seemed to quote it as a remarkable illustration of the generosity of the Town Council.

We will suppose the Doctor now turns his steps in the direction of the Wanderers. Possibly a test-match between the English and South African cricketers is proceeding. He deposits the admission fee, being anxious to witness the game. Though he and his fellow-Councillors entertained the English cricketers on their arrival in Cape Town, he would be told that coloured people are not allowed inside the Wanderers' ground, and his money would be returned. He next proceeds to the cemetery. He is specially requested to visit the grave of the white father of a coloured friend. But he finds every gate carefully guarded, and that physical violence would be used if needed to prevent his contaminating the white dead by the proximity in God's acre of a coloured man. Recently the funeral of a white man took place. His wife and children were coloured, and as he was much respected, a number of respectable coloured friends followed the body. When it was dis-

covered at the gate, the caretaker resisted their admission by force and threatened anyone who attempted entrance. Even the hallowed precincts of the dead, and the sobs of a broken-hearted widow, are not sacred in presence of colour prejudice.

Wearied of heart and bitter in soul, the Doctor determines to return to town. He goes to the North End of the cemetery, and essays to enter a tram; but either he is refused with violence or otherwise. If in the crush he had escaped the lynx-eyed conductor, and was discovered later on, the tram would be stopped and he would be ordered to leave. If reluctance were manifested, a policeman would be called to effect his removal, though dirty, evil-smelling, drunk, white men might be left undisturbed to continue their journey.

Should the Doctor, notwithstanding all his bitter experiences, desire to settle down and practise his profession here, he might again and again be told that he could not have the house for which he applied, as coloured people were prohibited by the terms of the lease from living in that district. Even in the battered, dilapidated district of Dutch Vrededorp, this would be the case.

Several years ago the Council passed a "Dangerous Weapon Regulation," applying it to both coloured and native. After indignant remonstrance on the part of the Witwatersrand Church Council, and after it had been pointed out that, as a rule, the coloured man never carried in his hand anything that could be used as a weapon, the application of the Regulation to the coloured was withdrawn, but it was only the exercise of the veto that ultimately prevented its application to the native. Again, the Town Council of Johannesburg proposed that all native cyclists must take out a six months' licence, and the white man a yearly one; the native should wear a large, conspicuous badge on his machine, and that he should not use it on Sundays and holidays except by special written permission of his master. But once more the veto checked their benevolent desires.

The Council even attempted to prevent the coloured people from driving cabs—though the cabs should be their own. Were it not for the veto, this also would be among the bye-laws of the Johannesburg and other Municipal Councils of the Transvaal at the present time. Dante tells us that over the gates of the Inferno were inscribed the words "Hope abandon all ye who enter here." That, for all coloured people, might well be inscribed over the entrance portals of the Transvaal. If, however, in spite of that warning, he sums up courage enough to become a resident, he is generously provided with a hair shirt of the most approved pattern, and compelled always to wear it.

One could easily go farther in detailing these grievances. At Rietfontein, for example, there exists a Hospital for Incurables. It would be easy to put up a small annexe for the reception of coloured patients, and treat them as at the General Hospital; but this is absolutely refused. I know of two cases of respectable, intelligent tradesmen who after arrangements had been made for their admission on the recommendations of the District Surgeons, were refused admission, and were left to die slowly, forsaken, forlorn, in poverty and sorrow, the victims of "man's inhumanity to man." One, homeless and friendless, was sent from the General Hospital, and remained in the street till a stranger, with a large family, living in two rooms, endangered the health of all by taking him in. The other, in squalid poverty-stricken surroundings, is still lingering on, waiting for his release.

In 1907, a Regulation was passed and approved forbidding coloured persons and natives from walking on the side-paths. Though passed by the late Republic, it was never enforced against the coloured people. About eighteen months ago, certain persons were prosecuted under this Regulation, but the cases were dismissed by the magistrate on the ground that the law had been abolished. Recently, after eighteen months silence, the judgment of the magistrate has been disputed by the Law Department. Fresh prosecutions have taken place and convictions secured. This, of course, will operate against the Cape coloured class as well as the natives.

Our Education Act provides that coloured children shall not attend white schools. That fact ought surely to be sufficient to induce the Department to make separate provision for them. Now, there is no school for coloured children between the City and Suburban and the other side of Germiston. Recently a petition was sent by parents of over forty schooling children, praying for the establishment of a school in a suitable building centrally situated near Denver. It was strongly recommended by the School Board. Yet, with our overflowing Treasury, the reply of the Education Department was that there were no funds for such a purpose.

We punish severely illicit connection between a white woman and a coloured man. It is right to do so. But our action would wear a stronger aspect if we were equally strenuous against the same wrong when the subjects were a coloured woman and a white man. Are not the coloured man's wife and sister and daughter as dear to him as ours to us?

In truth, they [coloured people] are in every kind of position in South Africa. Against all disadvantages they have fought their way to be judges, cabinet minis-

as a passive resister, and yet an order of deportation has been made against him. He is out on bail of £50, in order to enable him to wind up his affairs. It will be recollected that Mr. Chettiars son is already under deportation.

BY TELEGRAPH

Johannesburg, Friday.

Mr. Leung Guan, Chairman of the Chinese Association, has been arrested and will be deported. Six Chinese have been deported.

Correspondence

"Indian Home Rule"

The Editor, INDIAN OPINION.

Sir.—Having carefully read Mr. M. S. Dasgupta's book, "Indian Home Rule," I desire to express my approval of it, notwithstanding its being so objectionable to the exploiting element of my nation. The logic of Mr. Gandhi's argument is incontrovertible. The method of boycotting is lawful, and Swaraj is irresistible when properly carried out; but that can only be done when the mass of the people act as one. Mr. Gandhi is right in saying present-day European civilisation is, and would be, a curse for India; and also in recognising that there must be a practical religious basis in which every member of the combined communities could act freely as a reasonable creature. This, I trust, will be done in India, and that the good sense of the British will be sufficiently aroused to unite in the effort for making India the glorious country it should be, with peace and plenty for all of its sons and daughters.

1. 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681,

AN ENGLISHMAN.

Private Indian Schools

To the Editor *INDIAN OPINION*.

Sir,—Under the heading "Items of Interest," I find that an appeal is being made by Mr. D. B. Mithoon, the secretary of the Ladysmith Private Indian School, for funds to defray the expenses, I suppose, of the said school.

Let me assure you, Sir, that it is mere nonsense to open schools under such arrangements, without having the ability to support them, as far as finance is concerned. Such institutions have been opened at Maritzburg, Ladysmith and Tloagaat. The moment the financial aid is decreased, the schools will have to close. It is not an easy matter to run a school, and its proper conduct requires a permanent and sound financial policy.

... group therapy with the group of patients
... that the group of patients
... it having? ...
... of the group of patients

support it? Of course, if there were permanent residents with a good income, it would not be very hard to do so, but, Sir, the Natal Indians, as a rule, are far from wealthy.

We contribute our share to the Government's coffers; why not ask the Government to support our schools? They support missionary schools. Let these schools be under the Government's protection for the purpose of inspection, etc.; use the same syllabus as the other Indian Schools; then I think the Government will support. But if they won't, then we should adopt Passive Resistance and refuse to pay taxes. That is the only method to get justice; there is no other chance for an oppressed nation.

Remember! "Resistance to tyranny is service to humanity and a necessity to civilization!"

1949 年 10 月 1 日

NOTES

1 "Woman's Freedom League"

A Letter from the President to Transylvan Indians

Mrs. C. Despard, the President of the "Women's Freedom League," writes as follows to the Secretary of the Volunteer movement in London:

"I find there is much sympathy amongst my friends in the Woman's movement for our suffering brothers and sisters in the Transvaal. The treatment meted out to them is atrocious. Indeed I cannot find words in which to clothe my feelings when I think of them.

"We are, as a League, poor and hard pressed in our own work so I could not ask my friends for money, but I am sending you a donation to help you in your work.

"If by speaking, or in any other way, I can be of service, please let me know.

"I think a deputation of English people should approach our Government, and, if they are not received or are refused consideration, there should be public meetings and demonstrations. I am quite sure that the facts given in Mr. Ritch's pamphlet are not known by many people. If you will send me another paper to Sunderland, I am sure I can get many more subscribers."

An Unfortunate Incident

Telegrams appear in the local papers stating that a serious riot had taken place in the relations between the Japanese and the natives of some islands. It is thought to have been caused by the Japanese fishermen and the natives had been sent to the islands and there are in a dangerous position. It is the kind of thing that we have heard of so often in the past.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—
 Mrs. Despard 13 signatures; Miss M. E. Polak (2 signatures) 2d; Shore-ditch L.L.P. Branch (16 signatures) £2/3/-; making a total of 31 signatures and £2/3/2. This makes a grand total of 868 signatures and £96/16/3.

Items of Interest

The first Anniversary of the Maritzburg "Veda Dharma Sabha" will be celebrated at the Hall in Church St., to-morrow (Sunday). The proceedings commence at 8 a.m. and continue throughout the day. Dinner at 11-15. A lecture in English will be delivered by Swami Shankar at 8 p.m.

The African Political Organisation Conference at Port Elizabeth on Friday last re-elected Dr. Abdurahman as President for the ensuing year.

Mr. Ismail Moosa appealed to the Maritzburg Town Council against the decision of the Licensing Officer who had refused his licence on account of incorrect book-keeping, and the matter was referred back to the Licensing Officer, the appeal being adjourned in the meantime.

At the Durban Court the other day Mr. Bowden, a European, was sent to gaol, with hard labour for three weeks, unless the fine of £3 was paid, for refusing to pay the poll-tax.

Fifteen hundred Government workers at Waltham and Enfield held a demonstration on the 2nd instant, says Reuter, to protest against sweating in the Royal factories.

At the Builders' Conference in Johannesburg on the 6th instant it was urged that a Factory Act would be a weapon against coloured competition. The Bloemfontein Association was against employing coloured labour on skilled work in the building trade. They considered it was a white man's country and they had had a clause inserted in contracts that no skilled work should be carried out by coloured labour, says a *Mercury* telegram.

Contents

	Page
Letter to the Viceroy's Council	117
Treatment of Prisoners	118
From the Editor's Chair	119
A Hindi Night School	120
Answer to Correspondent	120
Disability of Coloured People in the Transvaal	121
Railway Travelling in the Transvaal	122
Transvaal Notes	122
Correspondence	123
O'Connell's Death in Prague	123
An Unfortunate Incident	123
London Passive Resistance Unpleasant	123
Items of Interest	123

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

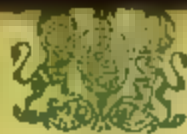
Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

MAKERS OF

SAFES & LOCKS.

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

**Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60**

Highest Awards,
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one of Godrej's Sales that was ordered for the protection of the Jewellery valued at Rs. 10,00,000 of H. R. H. the Princess of Wales during her recent visit to India.

Factory equipped with Modern Machinery at an expense of Rs. 80,000, the proprietor having acquired his knowledge in England & Germany.

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with him, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Saxes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Saxes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay, Messrs. Ranji Bhagwan & Co. for instance—have ceased to insure their valuable wares against fire since using Goble's Siles.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED--

■ **M's Mini**, 7 burglar-resisting doors, 4 turnkeys, 2 iron safe, 1 safe, 1 strong box built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,750 one safe for Rs. 2,500—**Bank of India**, 1 iron safe, 1 strong box, 1 safe—**Bank of Punjab**, 5 safes—**Indian Specie Bank**, 6 safes—**Merchant Bank**, 1 safe—**Central Bank**, 1 safe—**Bank of Bengal**, 5 safes—**Bank of Baroda**, 3 safes, &c.—**Messrs. G. & Co.**, 1000 doors, 100 turnkeys, 100 strong boxes, 100 safes—**Shaw, Wallace & Co.**—**A. & L. Meis & Co.**, &c.—**Messrs. Tata, Gais & Co.**, 31 safes—**Sri Chennabhai**, 100 safes—**of Asiatic Building**, 47 safes—**Messrs. Ralli Bros.**, 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk Company Limited.

हिंदवासीओनी पहेली इतेह!

नातालीआ मील्क कंपनी लीमीटेड.

हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!

હિંદીઓને સારું દુધ મળે એવા હેતુથી આ કંપનીએ મોટું સાહસ ઉઠાવ્યું છે. ડરબન પ્રિન્સિપલ એન્ડર ઓફ કોમર્સે આ દુધ તૃપ્તારી પાસ કર્યું છે. દુધ સ્વચ્છ અને સ્વાદિષ્ટ અને ગરીબ અને નવ મહેતાનાં દુધને બદલે ખુશીથી વાપરી શકે એવું છે. માતાની બીમારીમાં નાનાં બાળકોને કાયદેસરે બદલે ખાસ આપી શકાય છે. બીમારીથી નક્કી થયેલી હોજરીને પણ આ દુધ માફક આવી શકે છે. તેથી આ દુધ અધિકૃત વાપરવાની ભગામણ કરવામાં આવે છે.

આ દુધ ગમાવનાર કંપની હિંદીઓની મુશ્કેલીને ઉઘાડી શકે છે. જેથી નહે હિંદી કોમમાં જ રહેશે જેને કીધે દરેક હિંદી આ સાહસને ઉત્તેજન આપવું એ પેતાની દરજ્જા સમજશે. આ નાતાલીઆ દુધ દરેક હિંદી વેપારીએ પસંદ કરવું છે. તેમજ તેઓ વેચવા બધાએલા છે.

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

हिंदी की पहेली फतेह!

नातालीआ मील्क कंपनी, लीमीटेड.

हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!

अपने हिंदी भाइयोंको अच्छा दूध मिले इस लिये यह कंपनीने बड़ा साहस उठाया है. दरबन प्रिन्सिपल एन्डर ऑफ कौमर्सके मैमोंने यह दूध देखके पास किया है. दूध स्वच्छ और स्वादिष्ट है. गायका ताजा दूधके बदले सब जगह इसकु वापस सकते है. सोकी बीमारीमें छोटे बच्चोंको भी देनेमें हरफत नहीं है. बीमारीमें जठर पचाने में निर्बल हो जाता है वहापर भी इस दूध देनेमें हरफत नहीं है. इस लिये यह सब जगह उपयोग करनेकी ला दी जाती है.

यह दूध गमाववाली कंपनी हिंदीकी मुशकिलोंनी है इस लिये सब नफा अपने हिंदी कोममेंही रहेगा. और उसी लिये सब हिंदी यह साहसकु मदद करवा अपनी कर्ज समझेंगे. यह नातालीआ दूध सब हिंदी दुकान दारोंसे मिलेगा. सब हिंदी व्यापारीयोंने यह दूध पसंद किया है और उसोको बीमारी करमकु फायदा किया है.

ઈન્ડિયન આપાન અન.

પુસ્તક ૮.

ફીનીક્સ, શાનીવાર, તારીખ ૯મી એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૫.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તો-તા. ૯મી એપ્રિલથી, તા. ૧૫
એપ્રિલ સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.
હિંદુ-રાગણ વદ ૩૦ થી ચૈત્ર સુદ ૬
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
મુસલમાન-તા. ૨૭મી રબીઉલ અવવલથી તા.
૪૨મી રબીઆલ અવવલ સુધી, ૧૩૨૮ ફીજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી વાર્ષિક	હિંદુ તીથી	મુસલમાની વાર્ષિક	પારસી સોળ	મુસલમાન સૂર્યક્રમ	કુલ અસર.
શનિ.	૯	૩૦	૨૫	૨૬	૬	૧૪
રવિ.	૧૦	૧	૨૬	૩૦	૬	૧૫
સોમ.	૧૧	૨	૨૭	૩૧	૬	૧૫
મંગ.	૧૨	૩	૨૮	૩૨	૬	૧૫
બુધ.	૧૩	૪	૨૯	૩૩	૬	૧૫
ગુરુ.	૧૪	૫	૩૦	૩૪	૬	૧૫
શુક્ર.	૧૫	૬	૩૧	૩૫	૬	૧૫

અનુક્રમણિકા.

ધવા ઘા.	૨૨૧
ગોલ્ડન પુરમાં પ્રોટેસ્ટ મીટિંગ	"
મારીતીયનમાં લાઇસેન્સ ફેસ	૨૨૨
શીરમીટ સંબંધી ચરચા	"
ગોલ્ડન પુરમાં તોફાન	"
દરાંસવાલની કડતપર છોળાની ટીકા	૨૨૩
લોરડ કડીયુ સાથે પવનફેપાર	૨૨૪
નામીથી સફરફેટ બાબુની વિલસોછ.	"
લડત સંબંધી પરચુરસુ ખબરો	"
ગોલ્ડન પુરમાં ખબરપત્ર	૨૨૫
ચરનું સાહીત્ય વરધક મીત્ર મંડળ	૨૨૬
ચાલુ વરતમાન	૨૨૭
ઇન્ડિયામાં વોલંટીયરોનું કામ	"
ડરબન હિંદુ રમવાન ફૂટ.	"
મી. હુમીદ શુભ	૨૨૮
તાર સમાચાર	"
હિંદીની અસલી કુન્નરકળા	૨૨૯
પરચુરસુ ખબરપત્રો	"
નાનાલીયા મીડલ શા. લીમીટેડ	૨૩૦
હિંદમાં રાજદરોહી પ્રોટેસ્ટોનો કાયદો	"
હિંદમાં છાપોના નવો માધ્યમ	૨૩૧
શ્રીયુત પુલિત વિદ્યાદીદાસ	"
તાલારી કોરબની મોટીમાં વિગેરે	૨૩૨
હિંદુસ્તાનના ખબરો	"
પરચુરસુ ખબરો	૨૩૩
રોહડ ખબરવાચ	"

ઈન્ડિયન એપિનિઅન.

શાનીવાર, તા. ૯મી એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

થવા ઘા

મદાન ટેલરેટોનો કાગળ જે આ છાપા
માં પ્રગટ થયો હતો તેનો ઉતારો નહી
યાદના "યુજરાત" છાપામાં આવેલો.
તે ઉપરથી તે છાપા ઉપર કામ ચાલશે
એવી તે છાપાને મેડીસ મળી છે. આ
કામ છાપાના નવા કાલકની દ્વારા ચલાવ્યું
છે. ટેલરેટોનો કાગળ અમારા વાંચક
ને આનંદમાં રહે. તેણે ન વાંચકો દેખ
શે અને મુક્ત વાંચક લોકમાંથી કરીએ
છીએ. એ કાગળમાં ખુબ મરકી થાય
એવું એક પણ વાક્ય નથી. છતાં તે
છાપાનારની ઉપર કામ ચાલે છે એ કંઈ
એવી તેવી વાત ગણાય નહીં. આમાં
રાત્રિપ્રકાશનો તદ્દન ગાંડપણ વેળામાં
આવે છે. તેઓ ડરી ગયા છે, ને ડરના
માર્પા શું ચાલવા દેવું ને શું ચાલવા
ન દેવું એનો નિશ્ચય કરી શકના નથી.
અને દિલ્લીની એજ થાય છે કે, એ કે
અમારી જવાબદારી ને લખાણ બાબત
પહેલી છે તે પણ અમારી ઉપર કંઈ
નથી થતું, અને "યુજરાત" ના અધિ
પતિ ઉપર ધાડ આવી પડી છે. અમે
ઉમેદ રાખીએ છીએ કે "યુજરાત" ના
અધિપતિ અને વ્યવસ્થાપકો નીડર રહી
પોતાની ફરજ જાનવશે, અને જરા પણ
પાછા નહીં હરે.

હોંદુસ્તાનની ડોહી અસારે પૂરી માપ
છે. સખત કાયદાઓ લખા છે અને
લખાણો અટકાવવામાં આવે છે તેને સાદ
પ્રથમ જવાબદારી બોમ્બ જેલનારોએની
છે, પણ તેલેથી અટકી જવાનું તેમ નથી
સરકાર પીલકુલ એક જ ના નિતર જાવ.
એ જાણ કરશે કે તે કાગળની કાલક
નથી. અને તે માનવિત્ત કાગળ કે આજ
કાલના કાગળ કાલકો અત્યંત અસરકારક
જાહેર છે એવી વાત જાણીતી છે ન હવું
તેના કાલકો પણ ને ને ને થયો.
જાર જેતાં ટેલરેટોના કાગળનો હેતુ
વેલકા નવા રાજા કાલકો ને મેલકો ના

રકા દેખ કલાકવાને બદલે પોતાનો દેખ બતાવ
વાનો તે કાગળનો હેતુ છે. એટલું ખરું કે તે
કાગળમાં ઈંગરેજ સત્તાથી થએલી ફાતી
નો બહુ સરસ ચિતાર આપેલો છે.
એ ચિતાર કમ લખાણો બંધ કરવાથી
મરવાનો નથી. લેખની આંખ ઉઘડી
છે તે હરે બંધ થવાની નથી.

આ સમયે અમે અમારા વાંચક વરત
ને એ જોલ કહેવા માગીએ છીએ. તેઓ
થી ચુપ ન બેસાય એમ અમે માનીએ
છીએ. અમે તો ચુપ બેસવાના નથી.
અમે લખેલું બીજા છાપે ને તેની ઉપર
આફન આવે તેથી અમે એવી રીતે એ
ખતચાલુ નથી, પણ જાણે એ માત્ર
અધિપતિ અને તેના કારભારીઓનો જ
ખતેલો નથી, પણ તેના મોટો ગામ તો
વાંચક વરતનો છે. અમારા વાંચકવર
આ બતાવેથી ડરી જવાના છે કે તેઓ
પોતાની ફરજ જાનવશે? બેવાનું એ છે.
હરેક વાંચકને છાપા બીજા ધણીને વંચા
વવાનું અપત્ત કરવાનું છે. છાપાનો
મુખ્ય હેતુ તેમાં જણાવેલા વિચારોનો
ફેલાવો કરવાનો અને ને મુખ્ય વરતન
ધાય તેમ કરવાનો છે. આ કામ વાંચક
વરતની મદદ વિના બની શકે તેવું નથી.

ગોરખપુરમાં પ્રોટેસ્ટ મીટિંગ

ફેબ્રુઆરી તા. ૨૩ મીએ ગોરખપુર
ખાતે કેમ્પોવર હોલમાં દરાંસવાલના દિંદી
મામલા સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા એક અંગી
સભા મળી હતી. મોળ. મી. નરસીદ
પ્રસાદ પ્રમુખ હતા. ઘણા આગેવાન
નિહુ મુખત્રયાનો હાજર હતા. આન
રડી માજીસરને પણ હાજરી આપી હતી.
સરવન્દસ આદિ દિંદયા સોસાયટી વાળા
મી. ફાલ્કમાર કાલિદ પણ ખાસ આ
અંગે હાજર થયેલ. તેમણે સાંભળનારા
પોતા દરાંસવાલના દિંદીઓની સ્થિતિ
બહુ છતાં કડી સંજવાતી. પહેલે
પરવ દિંદસરકારને દક્ષિણ આફ્રીકામાં
વિશેષ મળુરો મોકલવું બંધ કરવાની
મગલી કરવા વિશે હતો. બીજા કાલ
દરાંસવાલના દિંદીઓની ખબરૂરી ગરેલો
કાગળો લખાણ કરવાની હતો. પછી કદ

એકાદું કરવાની કમીની નીમવાનો, કરાવે
વડતે રથજે મોકલવાની પ્રમુખને સતા
આપવાનો, અને મી. પેલકોનો આભાર
માનવનો વગેરે કરાવે પસાર થઈ હતા.
તેજ વખતે કાળામાં આશરે રૂ. ૫૦૦
ભરાયા હતા. જેમાંથી આશરે રૂ. ૪૦૦
ભાજી ઉપરાંત હતા.

મારિસખરમાં લાઇસેન્સ કેસ

મારિસખરમાં રોડની પર ધરમાલજ
મુસાને લાઇસેન્સિંગ અમલદારે લાઇસેન્સ
નહીં આપેલ હોવાથી તેણે ટાઉન કાઉન
સીલને અપીલ કરી હતી તેની મુતાવળી
જુલવારે થઈ હતી. અપીલના મુદ્દા
નીચે મુજબ હતા.

૧૯૦૫થી તે મારિસખરમાં વેપાર
કરે છે. કોલોનીમાં ૨૫ વરસનો જીવો
રહીય છે. પોતાના આખા વસવાટ દર
મીયાન તે કહી નહાર થયો નથી. કેર
ટમાં કહી તેની ઉપર કાંઈ કારણે કામ
આવ્યું નથી. પોતાના મોપડા સંતોષ
કરે નથી તેની અરજદારને ખબર
નહોતી. બીજાઓના મોપડા તેજ નામું
લખનારે કમ્પેક્ષ લાઇસેન્સિંગ અમલદારે
પાસ કરેલ, તેથી પોતાના મોપડા પણ
ખરોચર છે એમ તે માન્યો હતો. અર
જદાર માને છે કે લાઇસેન્સિંગ અમલદાર
નો મુકદ્દમા જુલમી છે તેથી તે ઉપર ફરી
વિચાર ચલાવે.

લાઇસેન્સિંગ અમલદારે જણાવેલું કે
મોપડાઓમાં ધણી ભૂલો છે. કેરવીક
રકમો જમાની ઉધાર અને ઉધારની જમા
થઈ ગઈ છે. તથા પા. ૬૯-૧૦-૬ ની
રકમ ખોટી જમા થઈ છે.

અરજદારના વકીલ મી. લાઇસે જણા
વ્યું કે બીનઅનુભવી નામું લખનારની
જુલ પાતર આ અભણ માણસને સજા
ન થવી જોઈ જોઈએ. અરજદારે હવે
એક દુશીઆર ગોરા નામું લખનાર
રાખ્યો છે અને કાપડ મુજબ વરતવાની
કાશીશ કરે છે. મોપડાઓ મુદ્દારીને
આજ સુધી તકબાર છે. લાઇસેન્સિંગ
અમલદાર કરીથી તે નવાસી. તેને વેપાર
કરવાનો પરવાનો આપશે એવી અજા
રાજી છે.

મેયરે મુજબ કે નામું લખનારને વેપાર
માં કંઈ આગ છે કે નહીં? જવાબમાં
કાઉન્સિલે જણાવ્યું કે તેમ નથી. તે
તો માત્ર નામું લખનાર છે વેપાર તો
અરજદારનો છે.

મી. કન્સ્ટેબલે દરખાસ્ત કરી કે આ
ખાખત ફરી લાઇસેન્સિંગ અમલદાર પાસે
મોકલવી. જે પાસ થઈ હતી.

ગીરમીટ સંબંધી ચરચા

ગીરમીટ બંધ કરવાનું બીજા પુરુષી
ચરચા કરવા વગર હિંદી સરકાર અમલ
માં મુકશે નહિ એવા રૂઝના તાર પર
ટીકા કરતાં તા. ૨૬ મીએ જોહાન્સખરમાં
નું "રોડ કેવી મેક" કમિટીએ કહ્યું.

જે સંસ્થાઓમાં હિંદી મળુરોની
સ્થિતિ સારી ન જણાય ત્યાં તેમને ન
મોકલવા એવો નવો કાયદો હિંદી ધારા
સભામાં હમણાં પસાર થયો છે તેને અમ
લમાં મુકવામાં કંઈ ટીકાપણું વેતવામાં
આવે છે. તાતાલમાં ગીરમીટીઆ અને
બીજા હિંદીઓને જે તકલીફ પડે છે તેથી
તેને માટેજ આ બીજા દાખલ થયેલ. જે
દીંદીની ફરીયાદ સાચી હોય અને તાતાલ
ની સલામતી સચવાતી હોય ને દીંદીની
તકલીફ સુધરતી હોય તો અમને એમાં
જગરે વાંધો નથી. પણ દીંદીઓ જે જુલમો
ખરાવે છે તે એ છે કે તાતાલમાં હિંદી
મળુરો બંધ કરવામાં આવશે તો આખા
દક્ષિણ આફ્રીકાને મોટો ફટકો લાગશે.
આ વાત બરોચર નથી. દક્ષિણ આફ્રીકા
માં એથી કાંઈ તારાજ થવાનું નથી. ઉલ્લ
સનું થયા સેકા હિંદી સરકારનો પાડ
માનશે. જે બધા વરજુના દીંદીઓ આ દેશ
માં આવતા અટકે તો ખુશાલીનો પાર રહે
નહીં વખત જતાં અહીંથી હિંદીનો પગ
કાઢવામાં આવશે તો ખરોજ. પણ
હિંદી સરકારના નવા કાયદાથી ગીરમીટ
નો તુરત બંધ થશે. જે અભણોજ
હિંદી સરકાર બંધ કરે તો અમારી એક
મુશ્કેલીનો તો અંત આવે. કોલોનીઓનો
અધી જરાયે નિરાશ થવાને બદલે
આભારના અને મુખારકબાદીના સંદેશ
ઓ મોકલશે. જે આંખમાંથી આંસુ
આવશે તો તે હરખનાં આંસુ આવશે.

લોરેન્સ માર્કસથી રૂઝના તારમાં
જણાવવામાં આવે છે કે તા. ૨ મીએ
ઇન્ડિયામાં પવનનું સખત તોફાન
થયું હતું. જેથી સેંકડો નાળીએરનાં
ઝાડો પડી ગયાં હતાં, અને બીજાં કેટ
કાંક મુજબાંથી ઉખડી પડ્યાં હતાં.
રીલીફના કામ માટે સરકારે પા. ૬૦૦
લગાવે છે.

જોહાન્સખરમાં તોફાન

મુકવારે જોહાન્સખરમાં "મરકુરી"માં
એવો તાર પ્રસિધ્ધ થયો છે કે અત્રેના
હિંદી લોકમાં જે હિંદી પદા વચ્ચે ગાંભીર
પ્રકારનું તોફાન થયું છે. તેમાં ૬૦
માણસોએ ભાગ લીધો હતો. પોલીસ
તથા તામ કા. ના માણસોએ મળી તે
સાંત પાડ્યું હતું. માર જણા બચ કર
રીતે જખમી થયા છે, અને ઘણાને ઇલા
થઈ છે. તોફાન થવાના સંભવ વિષે
અગાઉથી પોલીસને ચેતવણી આપવામાં
આવી હતી, અને પાસ કોનસ્ટેબલોને
સકાવામાં આવ્યા હતા. પણ સાંતી
ફેલાય તે પહેલાં તોફાને ભયંકર રૂપ પક
ડ્યું હતું. એક એક માણસ સામ
સામે લડતો હતો. એક દાખલામાં એક
માણસ પર ત્રણ ચાર માણસોએ હુમલો
કર્યો હતો, અને તેને મારી મારીને પાડી
નાખ્યો હતો. છરીઓ છુટથી વાપરવા
માં આવી હતી. એક રીવેલર પણ કાઢ
વામાં આવી હતી પણ તે વપરાશ નહોતી.
એક માણસનો કાન છરી વડી કાપી
લેવામાં આવ્યો હતો. એકનો હોઠ કાપી
નાખ્યો હતો. એકની આંખનો ડેગો
લખજાખ બહાર નીકળી ગયો હતો. કેટ
લાક સખત ફટકાથી જે લાન થઈ પડી
ગયા હતા, અને બીજા ઘડનારાઓના પગ
તળે કચરવા હતા. એકે જણુ પાછો હાથે
નહોતો. પોલીસને વચ્ચે પડવા નહોતી
હીંદી. કોનસ્ટેબલ બેકર એક ઘા લાગ
વાથી પડી ગયો હતો. અને એક કુશુમાં
તેના સામે છરી, કટાર, તથા રીવેલર
ઉગામવામાં આવી હતી. પણ બીજા
માણસ વચ્ચે પડ્યાં લડનારા તેની
સામે થયા અને તેને પછડી નાખ્યો.
અરધા કલાકની લડાઈ પડી હિંદીઓ
જુલ પડ્યા, અને ત્યારે નેટીવ પોલીસની
મદદથી ૪૦ જેટલાને જાપતામાં લીધા.
પાંચ જણાને હસ્તીતાલમાં મોકલ્યા છે
જ્યાં તે અચકર રિયાતમાં છે. આગાધ
જોયા માટે મોટી સંખ્યામાં મોકલે એકલા
મળ્યા હતા.

ચરચા પત્રીએને જવાબ

મી. વલ્લભ ગાંડા—તમારો કાગળ
"મંડીઅન એપીનીઅન" તા શીરતામે
જણાવે છે તે ઘટતી રહેપ મોકલી મળા
વી લેજો.—અ. ઇ. એ.

દરાંસવાલનો લડતપર છાપાના ટીકા

“રંગુન ટાઈમ્સ”

દરાંસવાલના મામલાપર સખત ટીકા એ લેરેલું નીચેનું લખાણ “રંગુન ટાઈમ્સ” ના તા. ૧૯-૨-૧૦ના અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયું છે:—

દરાંસવાલની હાલતને દરેક અંગ્રેજે પોતાથી અને તેટલી મદદ કરવાની જરૂર છે. શહેનશાહતની આગરને એક નાનકડું સરકાર બેઠો લગાડવા બેઠું છે. તે મોટેથી રાજકીયતાનાં અણખાં ડુંકે છે પણ શહેનશાહતનો પાયો ખોદી નાખે છે. બાધી બેઠને તેઓ અંગ્રેજ મોકલાને ઉતારી પાડે છે, અને શહેનશાહતને માન આપવાને બદલે તેની એકત્વતામાં બંધાવે પાડે છે. તેમણે શહેનશાહતનું નામ વામડું બતાવી દીધું છે. કહે છે કે વડી પારલામેન્ટના પ્રધાનો બધું મુશ્કેલીમાં છે. પણ એ તેવી મુશ્કેલી છતાં તેની સામે થવું પડશે. જો એમ નહીં થાય તો શહેનશાહત જ બાંધી પડશે. દરાંસવાલ સરકાર વડી સરકારની સામે થાય છે એટલું જ નથી પણ દરેક અંગ્રેજને તે બાંધન લગાડે છે. આપણે હાલ પ્રજાની નજરમાં એમના જુલમથી હલકા પડી જઈએ છીએ. જેઓ પોતાને “બ્રિટીશ” કહેવાડા પવામાં મગરૂરી મનના હોય તેમણે તો આ રંગમેડના કાયદાને સરમભરેલો ગણી તેને નાબુદ કરાવવા સખત લડત લેવી પડશે. “હીબરલ પ્રધાનમંડળને કાચે દંડાણ આફ્રિકામાં અંગ્રેજ પ્રજાના એક ભાગનો તેમના રંગને લીધે હક હુંટવી લેવાય એ તો અંગ્રેજ ફતિહાસમાં આવે નવો બતાવ છે. “દરાંસવાલમાં રંગમેડનો કાયદો દસ્તી ધરાવે એ તો રાજ્યદ્વારીક નીતિને, મોટામાં મોટો ભંગ છે.” આ લોક એમ્પીલીકનાં વાકેપો દરેક સ્વદેશાભિમાની અંગ્રેજે પ્યાનમાં રાખવા જોય છે. શહેનશાહતને શરમ લગાડનારા આ કાયદાનો અંત આણવા બાબત હાલ હાલ સરકારની શારાસલામાં વિચાર આલવાનો છે એ બાધી અમને સ્તેય થાય છે.

“ટ્રીબ્યુન”

સલામતની લડતની તારીખમાં લાહોર નું ટ્રીબ્યુન એક મુખ્ય લખાણ દરમ્યાન નીચે મુજબ લખે છે:—

દક્ષિણ આફ્રિકામાં લીડના નિત્યો દિમાપત કરનાર “ક્રિસ્ટિયન એપિનિયમ” ના અધ્યક્ષ તરીકે મી. પેલાકે સવા

મહત્તી લાનની ગંભીર રહ્યા છે. દરાંસવાલના હાલિઓએ સ્વદેશાભિમાન, ભક્તિ, અને આત્મભોજથી નીતિને રચે લડત ચલાવી છે તેથી તેમનાં નામ હાલમાં ઘેર ઘેર ગવામ રહ્યાં છે. કાયદા પુરવક હક અને સ્વતંત્રતાની મહાન લડત તેમણે જવાબી છે. પોતાના દેહ ઉપર દુઃખ ખમીને, ધીમે ધીમે આજુ શરીર લડત ને ભોગ આપીને તેમણે સ્વલેદના ગદા તમાઓ સખત વધ પ્રાપ્ત કર્યા છે. એ લડતમાં નીચ હાથનો બેદ નથી કે હાલ મુસલમાન, પારસી કે ખ્રિસ્તી એવો તકાવત પસ નથી. મગરૂર અને મેલ્લોંધ મોરાઓએ અપેલાં દુઃખનો પાર નથી. બાધી બેઠને આમ જુલમ નહક અને શરમ લેરેલું અપમાન બીજે કયાંય આપવામાં આવ્યું નથી. તેનીજ ખુશીથી, ભિમંચથી અને ચલાથી બીજે કયાંય કેલ્કે દુઃખ સહન કરવાનું પણ બજાવું થયું. કેદખાનાના દરવાજા ખુલ્યા કે ફુનિયાના હીરા, નીતિના અચતાર હસતે મેંએ તેના દરવાજામાં ઘસને અંદર ચાલ્યા ગયા છે આમ હજુએ જેલમાં ગયા છે. સેંકડો મરીય અને ભક્તિમાન મોરતો, આપણા દેશની વીરાંગનાઓ બાખમરો અને વિયોગનાં દુઃખ રાજ ખુશીથી વેઠે છે. એ પર દેશમાં વસતા વીર અને વીરાંગનાઓનાં કામથી હાલમાં મગરૂર છે. મી. પેલાક તેમના વાસ્તે—તેમના કેમકે આપણા સાબ વાસ્તે આવેલ છે—આપણી માનુષમિના માન, નાક અને શાય વાસ્તે આવેલ છે. આવી જગી લડત—લડ અને હનસાને ખાતર લગીતી આ મહાન લડત—એ પૈસાની મદદ વિનાપોતાના શરીર અને જીવના નિભાવની મદદ વિના અપાઈ પડે તો આ દેશની ચડાને નમ સકાર સમજવે. પણ મી. રતન તાતા, મી. ગોખલે જેવા નરોએ આ લડત ઉપાડી લીધી છે. લાહોરના બીશપે એમાં મદદ કરી છે.

“આઉટલુક” માં કાગળ

લંડનના “આઉટલુક” માં દરાંસવાલની લડત વિષે “એંગ્લો-પ્રેક્સન” ના જે કાગળ પ્રસિધ્ધ થયો હતો તેના અનુમેદનમાં એ બાપમાં મી. રીય તરફથી પણ એક કાગળ પ્રસિધ્ધ થયો છે. તેમાં તેઓ લખ્યાં છે કે:—

જે બહાદુર ને દરાંસવાલની જેલોમાં સખત મજુરી ઉઠાવી રહ્યા છે તેઓ દુઃખથી સ્વાસ્થ્યને સાર નહીં, પણ પોતાના કામ મોજા અને ભક્તિમાનને અગર દુઃખો સહે છે એ ખાતર “એન્ગ્લો-સીટ

સન” ના કાગળ અને આપની મજબુત દિમાપતથી તેઓ અપના આત્મારી બને છે. દરાંસવાલમાં હાલિઓ ઉપર જે દુઃખ પડે છે તેથી પ્રજા તરીકે આપણી (બ્રિટીશની) આખરને બેઠો લાગે છે. લડાઈ પહેલાં આપણા પ્રધાનોએ બોલેલા જાહે પાળવાની પ્રત્યે દરેક પાડવી જોઈએ, અથવા તેને દાંબ રાખવો જોઈએ. જે દુઃખોને ખાતર આપણે લડાઈ કરી તેજ દુઃખો તેજ લેઈને આપણા વાવટા નીચે ચાલુ રાખવા દેવાં એ તો દાંબ છે. જે કામદાઓ અસહ્ય રાજ્ય આપણા ડરને લીધે બાંધી ચકતું નહતું, તેવા કાયદા બાંધી અમલ કરવાની આપણા પ્રધાનો પરવાનગી આપે એ કેવા પ્રકારનું “જીપીરીઆઈસમ” મળ્યા ? રાજ્યના વધારમાં બીજાનું અપમાન વિનાના હાલિઓનું મોજા કરવાને અસહ્ય સરકાર હાલિઓની તકદારી બેઠ બેશે તો કાંઈ નવાય જેવું મળ્યા અરેકે

વડી સરકારે આ બાબત વેચી. પડ્યા ની બધી તક સુધારી છે: ૧૯૦૭ માં સ્વરાજ્ય આપતી વખત, ૫૦ લાખની જોન આપતી વખતે, તથા મુનીમન બીજ વખતે. હાલમાં દરાંસવાલની કાલસો લાખલ થયો અટકાવીને, દરાંસવાલની મોરાઓને હાલ સરકારી નોકરીમાં હક ન આપીને, તેમને હાલમાં લાખલ થવા સામે મપતો મુકીને, અને હાલ મજુરોને બંધ કરીને હજુ પણ હાલ સરકાર એ દરાંસવાલની આની ગુપ્ત કેલે બાની રાકે છે. દરાંસવાલના જુલમોએ ના જુલમ ખમવામાં તેમની લડત છે. અમલદારોનો કાયદાનો દક તેમણે કથુલ રાખ્યો છે; પણ અન્યાયી કાયદા સામે ની પ્રોટેસ્ટ તરીકે તેમણે નેજ કાયદાની સખતો ઉઠાવી છે. જે સામે હાલ હાલ મનો પણ નથી તેને માવજી કરવું એ અસહ્ય છે. એમ કરતાં એને શરમ લાગ્યા વિના રહે નહીં. આયો બોગ આપવાર કામને દક્ષિણ આફ્રિકાના મોરાઓ રાજ્યદ્વારી હકમાં લાખલ ન કરે એ અન્યથા રહે નથી.

સીયામમાં નાંચદાર્મ નાંચનું એક મામ છે જ્યાં રાજ વંશી કુટુંબ રહે છે. ત્યાં પડે નહીન બીઓ ખૂતે બાળકો રહેતા હોવાથી રાજ સિયામે કામ પ્રકારે બેઠ શકેલ નથી. ત્યાં નાંચદાર્મ વંશી હીટો અંબોજ ચલાવે છે. નાંચીયામાં પણ સવળી અંબોજ છે.

લોરડ કરીયુ સાથે પત્રવહેવાર

લંડનની સા. આ. ધિ. ઇ. કમીટીને કોલોનીઆતાના પ્રધાનની એડીસ તરફથી નીચે મુજબ લખાયું હતું છે:—

"હોંદીની તકલીફ વિષે જોડા-સમરૂઠ થી ધિ. ઇ. એ. ના સેક્રેટરીના તારની તથા તે સાથે તેપરની ડીકાવાળા તમારા તા. ૧ થી માર્ચના કાગળની પહેલેમી સ્વીકારવા છ' મને લોરડ કરીયુએ ફરમાવ્યું છે.

આ તાર કેટલીક પકડાપકડી વિષે ખબર આપે છે કે જે દરોસવાલના કાપદાની રૂપે થઇ હશે. તે તારમાં મી. રોય પન અને મી. રસ્તમજી તરફ મેરવરત છુકની તથા જેલના ઓરાકમાં લીની ખામી વિષે ફરિયાદ છે.

મી. રસ્તમજી સાથેની મેરવરતખુદ વિષે દરોસવાલ સાથે પત્ર વહેવાર ચાલુ છે અને મી. રોયપન સાથેની મેરવરતખુદ વિષે મવરનરનો રીપોર્ટ મમાવવામાં આવશે.

ઓરાકના ધોરણ સંબંધમાં આ ખાતા તરફથી ૨૦ મી જાનેવારીના કાગળમાં જે ખરડો બીડ્યો હતો તે જોવાથી માલુમ પડશે કે તેમાં લીનો સમાવેશ થાય છે, તથા મયા જુલાઈની ૧ થી તારીખથી ખાસ હોદી કેદીઓને મારૂક આવે એટલા માટે તેમાં ફેરફાર કરેલ છે.

આ ખાતા તરફથી તા. ૬ જાનેવારીના કાગળના સંબંધમાં, દરોસવાલના અધિકારીઓ તરફથી ત્યાંના મવરનરને, મી. શેલટની તકલીફ વિષે જે મિનીટ બુળા છે તેની નકલ તમને ખીડવાનું લોરડ કરીયુ ફરમાવે છે.

ઉપરના કાગળમાં જણાવી તે ખીનીદનો તરબુમે નીચ મુજબ છે:—

"દરોસવાલની જેલમાં અમુક મી. જેલતને તકલીફ પડી તે વિષેના સા. આ. ધિ. ઇ. કમીટીના કાગળની નકલ તથા નામદાર કોલોનીઅલ સેક્રેટરીના તે વિષેના રોશ સાથેનું નામદાર મવરનરનું ટાંચણ મળ્યું તેની પહેલેમી માનપુરવક સ્વીકાર છ'.

જવાબમાં લખવાનું કે બધા જુનની ૨૫ મી તારીખે શેલટને પોલકરકરમાં પા. ૧૦૦ હંડ અથવા ૬ માસની જેલની સજા થઇ હતી. આ જેલનો થોડો કાગ તેને પોલકરકરમાં અને બાકીનો કામ તેને હીપકરકરમાં રાખેલ. પોલકરકરની જેલમાં કાયદેસર આંગળાં નહીં આપવા માટે તેને વધુ સજા થઇ હતી અને ડીપ કન્ટ્રીમાં 'પ્રિટ' તેના વાસ મુજબ નહીં ફેરવવાથી વધુ સજા થઇ હતી.

અહીં દિવસના પુરતા ઓરાકવાળી જેલ પછી છેલ્લી-તેને ૨૪ દિવસની અરવા ઓરાકની જેલની સજા થઇ હતી. તેને ૨૪ ડીસેમ્બરે છોડી મુકવામાં આવેલ ત્યારે આ સજા પુરી થઇ ન હતી.

તેવી સજાવાળા બીજા કેદીની મારૂકજ તેને રાખવામાં આવેલ; અને તેના સંબંધમાં કેલ જાતની તફાવતવાળી વસ્તુક નથી બતાવવામાં આવી કે જેથી તેને નુકસાન પહોંચ્યું હોય."

નામીયો સફરજોટ બાનુની

દિલસોજી

નામીયો સફરજોટ બાનુ ખીરીક સી. કેસપર્ડ ને "વીએન્સ ક્રીમ લીમ" ની પ્રમુખ છે તેણે લંડનની સહાય આર રીકા બ્રિટીશ હોમ્સન કમીટી મારફત નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:—

"દરોસવાલનાં આપણાં કામ બહેનોનાં દુઃખ તરફ ઈંગ્લેન્ડની કીલયાસ કરનાર વરગમાં લખી દીલસોજી માલુમ પડે છે. તેઓ સાથે મદદ માગીપણે વસ્તવામાં આવે છે. ખરેખર તેઓનો વિચાર કરતાં જે લાગણી ઉત્પન્ન થાય છે તેને બરોબર રીતે બતાવવા મારી પાસે શબ્દો નથી. અમારી લીમ ગરીબ છે. વળી અમારા પોતાના કામ નીચે કળાએલી છે. તેથી મારા મિત્રોને પૈસા માટે પુછી શકી નહિ. પણ તમારા કામમાં મદદ માટે હું એક રકમ જેટ મોકલું છું. બાળકુ કરીને કે બીજી રીતે જે હું મદદ કરી શકું એમ લાગેતો કરવા કરી જણાવશો. હું ધારણ કે ઈંગ્લેન્ડના એક કેમ્બ્રિજને સરકાર પાસે પહેલેમી જાણે, અને હાલ ન મળેતો રાખાએ કરવી જોઈએ, તથા તે સવાલની ચરચા ખુબ કરવી જોઈએ. મને ખાતરી છે કે મી. રીયના ચોપાનીયામાં બતાવેલી હકીકતોથી સારા માણસો વાકેફ નથી. અને બીજા કાગળ મોકલશો તો મને ખાતરી છે કે હું લખી વધારે સહીઓ મેળવી શકીશ."

જમનારથી મોકા વખત પર એક વહાણ એક હોદી નાખુદા સાથે માગા ચાકર જવા ઉપાયુ હતું તેના સુદાહી ખલાસોઓ પર નાખુદાને ઈરોપમાં નાખી દેવાનો મુન્દો હારસાગમ ખાલે સામોત મતાં આરોપીઓને પાંચ પાંચ વરસની સખત કેદ અને પચાસ હજારની દાન થઇ હતી.

લડત સંબંધી પરચુરણ ખખરો

કલકત્તાની પ્રોટેસ્ટ મીટીંગના કરાવે નો જવાબ હોદી સરકાર / તરફથી ખાત બહાદુર મોલની અમલુલ જખરને મળ્યો છે; જેમાં હોદી સરકારે જણાવ્યું છે કે દરોસવાલના હોદી સવાલ ઉપર હોદી સરકાર ધ્યાન આપી રહેલ છે, અને ત્યાં હોદીઓને સારી રીતે રખાવવા માટે તે જે બાબ મુખી કોશીસ કરી છે, અને હજુ પણ તેવીજ રીતે ચાલુ રાખવામાં આવશે.

મદ્રાસની "ધી ઇડીઅન સાઉથ આફ રીકન લીમ" ના હંડમાં રા. ૩,૭૦૩-૬ ની રકમ થઇ છે. તે હંડમાં રા. ૧૫૨ ૬ આના પ્રોટેસ્ટ દેખાતા સરકારના ખેડની આવકમાંથી બરામા હતા.

દિલ્લીનું "મેરનોંગ લીડર" લખે છે કે મી. ગોખલેએ ધરાસમાં જે કસર રજુ કર્યો તે માટે તેમને મુખારકખાદી થઇ છે. ખીરીમીટીઆ મહારી બધ થવી જ જોઈએ એ વિષે કોઇના મનમાં સંકો ન રહેવી જોઈએ. અજુરી બધ કરવી એ જોડે નમુનેદાર ઉપાય નથી, છતાં જ મારી ખાતરી છે કે એક બધકર મામલા નો અત્ત બાવવાનો તે એકજ રસ્તો છે; અને તે માટે કરાવે કરનારઓને મુખા રહ્યાહી થઇ છે.

આમની સભામાં સર વીલ્સન છુમ મી. રોયપન વિષે જે સવાલ પૂછવાના હતા, અને જે અમે ગયાની પહેલાંના અંકમાં આપી મલા, તે સવાલના જવા બમાં કોલોનીઆતાના પ્રધાને નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું:—તા. ૫મી જાનેવારીએ ૪૧ હોદીઓ બપતામાં હતા. હાલ કેટલા છે તેની મને ખબર નથી. તેમજ મી. રોયપન પકડાએલ છે તે વિષે પણ જણાવવામાં આવ્યું નથી. આવો વિષય બહુજ મુશ્કેલ બરલો છે, અને તે પર દરોસવાલ સરકાર સાથે લાંબું લખાણ આવી રહ્યું છે, કે જેનો હજુ અંત આ વ્યો નથી. હોદી પ્રધાન, તથા કોલોની ખાતાના પ્રધાન પણ એ બાબત વિચાર ચલાવે છે.

જમનારમાં "જમનાર અખબાર" નામનું એક હોદી ખાતુ નીકળ્યું છે, જે મી. જા. કા. નીચનાર છે.

જોડાન્સખરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીતીની તરફથી.]

સોનાવાર

જીવન પકડાયા

મી. ડેવીડ સોલોમાન, મી. મુનસામી ચેલન, મી. મુનસામી પોલ અને મી. જોન જોડવરડની સાથે પે.બી.સામી તથા મી. ચીલીયા પશુ પકડાયા હતા. આ બધાને હાથપાંડો કુદમ થયે છે.

આ ઉપરાંત તા. ૨૭ એપ્રિલ રુની વારે મી. ચેલીદસામી નારણ પીટે, મી. કન.જમે નારણ પીટે, મી. એલારી મુન સામી, મી. માહરી મુન, મી. મુનસામી મી. કે. ચીનસામી તથા મી. ચેલીદસામી પકડાયા. આમાં બેતો બાળક જીવનનીય છે. આ બધા એક ગોરા સીયાર બનાવનારને ત્યાં કામ કરતા હતા.

મારા સાંજળવા પ્રમાણે આ લોકોને પકડાવનાર કોઈ હોદ્દાજ છે તેઓ તો પકડાવનાર તકવાર હતા. પણ કોઈ હોદ્દા ની તેઓને પકડાવાની હોમત કેમ ચાલી એ આશ્ચર્યકારક વાત છે. તેઓને કદી ને પકડાવવાનો બદોબસ્ત લગતને બેર આપવા ખતર થયો હતો તો જુદી વાત હતી. આ પકડાવવાનું તો અદ્યવત્યી થયેલું છે. જ્યાં તે હોદ્દાના અવા કામથી લગતને તો બેરબર મળ્યું છે.

આ કેસો બહુ જાણુવા જેવા છે. આમાંના બધાખરાની પાસે મરજીયાત રજીસ્ટર હતાં. તે બધી મર્જા છે. તે માંના ચાર ગોઠાડીરોં કોટલમાં વેંટરનું કામ કરતા હતા. તેણે પોતાની નોકરી જતી કરી છે. એકા સાત સીમારવળા ને ત્યાં બધા વરસથી કામ કરતા હતા. તેઓએ પણ નોકરી જવા દીધી છે કેટલાક આઠથી દસ પાંડેડ હરમરો કમાઈ કરનાર હતા. આ આખરે ગમે પકોચે એવા હાખસા બગેરો મળી શકશે. જનવાનું એ છે કે તે બધા તામીલ છે અને તદન બેપકક થઈ ચાલ્યા જાય છે. કેમને મા છે કોઈને બાળખરડા છે. અણા હોમતકાન હોદ્દા ના ખરડા પકડા છે ત્યાં લગતનું પરિણામ એકજ આવી રાકે છે તામીલ કોમના આ બેંગેનો કનિકાસ ફિનિયામાં લખાશે એમાં શંકા નથી.

કુ. જહુ હરજુ. કુ. કે આવા બેંગમાં કંઈક તો ભાગ મીંછ હોદ્દા કામ લીએ.

રેલ ઉપર જીવન

મી. હરમાછલ આદમ પ્રોટેરીયાના પંપાટી છે તે પારક રેલવેની પહેલા

વરસમાં પ્રોટેરીયા જવા હતા તેને ચાલતી ગાડીએ ઉતારી મુકકમાં અડવા હતા. તે બાબત મી. કાચીઆએ જોને જર ઉપર કામજ લેખે છે તેના તરફ જુએ નીચે પ્રમાણે છે :—

પ્રોટેરીયાના વેપારી મી. હરમાછલ આદમે અમને નીચેના બતાવતી ખતર આપી છે : પારકથી પ્રોટેરીયા કુરીની દરમિયાન નંબરવાળી પહેલા વરસની આવવા જોડાની રીફાટ તેમની પાસે હતી. તે ૩૦ મી મારચની સાંજે ૮-૧૦ કલાકની શરૂમાં પ્રોટેરીયા જતા હતા. તે ગાડી પર ચડ્યા, તેની ટંકીટ કપાણી પણ રીફરડડ ક્યામાં જગ્યા ન હોવાથી ચાર ચોરવાળા બીજા ક્યામાં તેઓ ગેઠા. તે ચોરઓએ તે સામે વાંધે લીધા નહીં. પણ કડકટરે તેને તે ક્યામાં જોવાથી ત્યાં બેસવા માટે સવાજ પુછ્યો. મી. હરમાછલ આદમે બીજા ક્યામાં જગ્યા હોય તો ત્યાં બેસવાની ખુશી બતાવી ક-કકટરે તેને બદલવા કહ્યું. મી. હરમાછલ આદમ ટરેન બદલવાનું સમજવાથી બોલ્યા કે શા માટે? ક-કકટર આવી મુરસે થયા અને કુનકે-ટીન આમજ તેને ઉતરવા વિરોધુકમ કરી ગયો. તે રેલવેપર ટરેનને ધીમી કરી ચાલતી ગાડીથી મી. હરમાછલ આદમનો હાથ જોચી તેણે તેને પસેટફોરમ ઉપર ઉતારેલ. મારી એસેસીએકનને જણાવેલા બનાવેમાં આ કડકટરી ખરાબ બતાવ મળ્યા. તેથી આ બાબતમાં ચાંપતા ઉપાય લેવા ની ખતરી મળવાથી મારી એસેસીએકન ખુશી થશે. મી. હરમાછલ આદમ તું સરન.કુ. ૧૭ કવીન ઓટ, પ્રોટેરીયા, છે.

મારી એસેસીએકન પોતાની કોમના હકમાં બહેર ફરજ કાપલ આ બનાવ તરફ ખ્યાલ મિંચે છે. મી. હરમાછલ આદમ તે વિરોધવતંત મુકકાં લેવાના છે કે કેમ તેની એસેસીએકનને ખતર પડી નથી. ચાલતી ગાડીએથી પાસે જરેન ઉતારી તેઓની છંદગીના બેબમની પણ કંકકટર દરકર રાખે નહીં તે વિચિત્ર મામલો કહેવાય.

આ કામગીનો જવાબ જનરલ મેનેજરે મોકલ્યો છે કે તે બાબતની તપાસ તુરત કરવામાં આવશે. તે ઉપરથી વેલવાળામે મી. હરમાછલ આદમની મુકકાત પણ લીધી છે. મારી અણુ પ્રમાણે મી. હસ માન્સ આદમનો વિચાર અગિય પગમાં પણ અડવાનો છે.

મી. ફરીરા તથા મી. ધરમુ નાપકર ચીનીયારે છુટ્યા. મી. ફરીરા એ મુજરાની હોદ્દામાંથી ને મોકા રહેલા છે તેમાંના મુસ્ત સત્યામહી છે. તેણે ૭ સતવાર જેલ બોમવી છે. પોતાની દર કાર રાખી નથી. તેમને અને મી. નાપ કરને લેવાને મી. કાચીયા વિચેરે બધા હતા. મી. ફરીરા ખતર લાગ્યા છે કે બધા સત્યામહી મળ કરે છે.

જેસીઆની મુસાફાત

સ્વીચારે મી. કેલનબેક મુલાકાત લેવા ડીપકકુર ગયા હતા. મી. સોરાખજને મળ્યા હતા. મી. સોરાખજની તબીબત સારી હતી. મી. સોરાખજએ ખતર મોકલ્યા છે કે બધા સત્યામહી સપુરણ જોર રાખે છે. મી. કેલનબેક જાગમ એક કલાક સુધી મી. સોરાખજ સાથે હતા.

ડેલાગોઆએમાં સત્યામહી

મી. ચોકલોગમ પીલેનો કમળ ડેલા ગોઆએથી છે. તેમાં જણાવે છે કે અદ્યર હોદ્દાને હજુ સીમર ઉપર ચડાવ્યા નથી. મી. પીલે વળી કહે છે કે તેણે તકકાર ચકાવવાથી ત્યાં બોરાકમાં ફેરકાર થયો છે. અને તેઓને હવે બોરાક ઠીક મળેલે.

ગોરા સત્યામહી

હોદ્દા કેમે સત્યામહી પારણ કપા પગી તેનો વામરો ચાલી રહ્યો છે. જોરેજ રીવર કોલોનીમાં ઉમેજ કોહરાઓને ડમ બાંધ શીખવીજ પડે એવો સખત કાપદો કરવામાં આવ્યો છે. તે કાપદાને લીધે ત્યાંના કેળવણી ખાતાના મુખીએ રાજ નહું આપું છે. હવે ઉમેજને બહુ દરદ લાગ્યું છે. તે કોલોનીની પારલા મેટનો એક મેમ્બર કહે છે કે અમરે જોએ તે કાપદ તે તામે ન થવું અને તે ને બીકકલ માન આપવું નહીં. આ બાબત બહુ ચર્ચા ચાલી રહી છે અને અહીંના છાપા પણ ઉતેજન આપી રહ્યા છે.

મંજળજુકે

સત્યામહી જેસીના બોરાક કાપદ માં પત્ર વહેવાર

જેસને વડો તા. ૧ એપ્રિલના કામજમાં જોડાન્સખરમની એસેસીએકન ના ચેરમેનને કહે છે કે—

તમારો તા. ૨૨ મીનો કામજ મળ્યો. જવાબમાં કાપવાનું કે કોહાનાને લગત કાપદ મુજબ જુદા જુદા વરસના કેડીઓ ને એક સરખો બોરાક થયે છે. તેથી હોદ્દા કેડીઓને ખાસ દર આપવાનું પતી રાકે નહીં.

એણીએ રાનનો જવાબ
ઉપર કાઢીને મી. કાચીઆએ નીચે
મુજબ જવાબ વાળ્યો છે.

સત્યાગ્રહી દેદીઓ માટે તેમના વરગના
કરતાં ખાસ વધારે હકની માગણી મારી
એસેસીએશન કરતી નથી. પણ જે
સત્યાગ્રહીને ખાસ વધુ તકલીફ ન દેવી
એવો સરકારનો વિચાર હોય તે જન્મ
દેદીઓને સાદુ રાખેલ ડીપકલ્ડમાં તેમને
ન મોકલવા જોઈએ. સાં તે અઠગ
ગુ-હેમારોને રાખવામાં આવે છે. બીજા
કેદખાનામાં જે છુટ હોય છે તે સાં સરવા
મહીઓ કરેલી લાઇ લેવામાં આવે છે.

ધીની બાબતમાં જ્યારે ક'પ સત્યાગ્રહી
તરફથી લખાણ કરેલ નથી, પણ સરવે
દેદીને ધી મળવું જોઈએ એવી અમારી
માગણી છે. જ્યારે દેદીઓ સિવાય
બીજા દેદીઓને અરખી મળે છે ત્યારે
દેદીને જી વિનાના રાખવા એ તે તેમને
જુદા અન્યાય ગણાય.

બુધવાર

તામોલનો જોખ

તામોલ કેમમાં તે અત્યારે સત્યાગ્રહનો
પવન ધુલે છે. મી. કીલીઆ રામસામી,
મી. એલન મુરગન, મી. હેરી એડર,
મી. સી. મુનસામી, મી. એલાવનવીલી
લેકરસ, અને મી. બેન લેકરસ પકડાયા
છે. આ બધા પોતાની મેળે તાલે મધા
છે. આમાંના જે જુદાને બાદ કરીને
બાકીના બધા સીધારના કેદખાનામાં કામ
કરતા હતા. તેઓ તે કામ છોડી પક
ડાયા છે.

આ ટેળીમાં સ્તનજી રજીડા નામે
મુજરાતી પણ જોવામાં આવ્યો. બાને
વિચાર ક'પ સત્યાગ્રહી થયો ન હતો.
તેથી તેને કાર વગર પણ રાખવામાં
આવ્યો હતો. હવે તેનો વિચાર બચાવ
કર્તા વિના દેશનીકાલ મવાનો છે. આ
મેય તેને તામોલ બાઇઓમાંથી લા
વ્યો છે.

દરેકાદીરે હોટેલમાંથી મી. આલખરદ
વીરાસામી, મો. ક્રીસીસ વીરાસામી, મી.
ડેવીડ મેરીઅન, મો. એલનનાથાન,
તથા મી. વરદરાજુ અરીસન એકઠામે
નોઠરી છોડી છે. તેઓના પગાર આઠ
બી દસ પાઉન્ડના હતા. પણ તેઓમાંના
કેદલાક પકડાયા તેથી બીજામે પોતાની
મેળે નોઠરી છોડી દીધી છે. બામ તા
મીલ કામ હક કરી રહી છે.

મુખારકબાદી

કલેર અને રમીશીલીની વેલ ધરમ
સલા તરફથી મી. રામહોરી અને તેના

સચીએને મુખારકબાદીનો તાર એસેસી
એશન ઉપર આવ્યો છે.

લોરડ એસ્ટરલ

મે માસની ૧૭મી તારીખે કેપટાવન લેત
રહો. તા. ૧૮મીએ લોરડ એસ્ટરલ
ઇંગ્લાંડ તરફ રવાના થશે.

મી. ચેરીયાર પકડાયા

તામોલ સોસાયટીના બુજરમ પ્રમુખ
મી. ચેરીયાર પકડાયા છે. તેને એક
રાત ભાંવરામાં રાખ્યા હતા. તેને દેશ
પારનો કુકમ થયો છે. તે આઠ દિવસ
ખાંદોખરત કરતા છુટયા છે.

મી. ફીરીને જેલમાંથી નીકળ્યા બાદ
માલમ પાણુ કે તેને બાળક છોકરો
દેશમાં મુજરી ગયો છે. વળી તેમના
બાળક સમા પણ મુજરાવાના સમાચાર
આવેલા છે પણ તેજો બીલકુલ દેશ જવા
નો વિચાર મારી વાળ્યો છે. તે માને
છે કે સત્યાગ્રહીથી હાલ સડત છેલાવજ
નહી. આવા સત્યાગ્રહી લખા હોય તે
લડતો અત ટુરત આવે.

નાતાલની કુકડી

તા. ૨૮મીએ મી. રમહોરીની સાથે
જેઓ જેલ મયા તેમનાં નામ નીચે
મુજબ છે. મેસરસ રાજકુમાર, ખરજોર
સીંગ, કાજી હાલ મોમાં, કસપ મોલીઆ,
પી. કે. દેશાઇ, કારા નાનજી, તુલસી
જુડા, અને ડેવીડ મેરી. તેઓ બધા ડીપ
કલ્ડમાં પણ માસની સખન જેલ
જોખરે છે.

કુકડી

મી. સેરાખજી તથા મી. સોદા તા.
૨૩ મીએ કુકડી.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ

અમલકીમાં જવા રાનીવારે બ'ધ થવા
ની છે.

પ્રેસીડેમાં તા. ૧૨ મી એપ્રીલના
ખરસામાં આવશે.

પ્રેસીડેમાં જવા તા. ૧૩ અથવા ૧૪
ના ખરસામાં બ'ધ થશે.

અમલકીમાં તા. ૧૫ના ખરસામાં
આવશે.

અમલકીમાં જવા તા. ૧૬ મી એ
પ્રોલે બ'ધ થશે.

અમલકી તા. ૧૭ મીએ મુખ્ય
જવાની છે તેમાં જવા ફનીવાર સુધીમાં
બ'ધ થશે.

સર્વ સાહિત્ય વરધક મિત્ર મંળ

અમલી ઉન્નતિમાટે સદવિદ્યાની જરૂર
છે. સર્વ પુસ્તકો દ્વારા સદવિદ્યા અને
ગુન મેળવી શકાય છે. તેમાં પુસ્તકો
સરતાં કરીને ફેલાવવાં એ એક લોહિત
કામ છે. તે કામ માટે મુખ્યમાં
"સર્વ સાહિત્ય વરધક મિત્ર મંડળ"
સ્થાપ્યું છે તેથી અમે પુરી થઈએ
છીએ. તે મંડળના સેક્રેટરી તરફથી
મળેલા કામજનો કેટલેક બામ બધવા
લાયક હોઈ અમે તે નીચે આપીએ
છીએ:—

"આ મંડળની સરવામાં સ્વામી શી
અખાન'દજી તથા રા. વરદ અમલકાલ
મુંદરજી પદીયાર તથા રા. રેજીડેડાસ
વરજીડેડાસ એ મધુ મેખર છે.

"આ સરવાનો હેડ એ છે કે. જાન
સિયુષ કાજ પણ પ્રકારની ઉત્તિ થઈ
શકતી નથી; અને કિતમ વાંચન જેવું
જાન મેળવવાનું સરસ સાધન બીજું
નથી, તેથી તે વધુ ફેલાય તેમ કરવું.

"અ.પણે દેશ ધણેજ નિરખન હોવાથી
સરવો કિમતે વાંચન બહાર પડે તોજ
પણા લોકો તેનો લાભ લઈ શકે તેમ છે.
બાપાર દ્રષ્ટિથી આ દેશમાં અત્યાર સુધી
જે અર્થો બહાર પડતા રહ્યા છે, તે રીતે
પુરતા સરતાપણાની આશા રાખી શકાય
નહી; તેવાં કામ માટે તે ખરીતીઓની
બાઇમલ સોસાયટીના થોરજ પર કામ
થવાની જરૂર છે. અને તેમ કરવાની
મુખ્ય ફરજ શ્રીમતો અને વિદ્વાનોને
શિર છે. પરંતુ અત્યાર સુધી એ વરજો
તું આ અતિ અમલ્યની બાબત તરફ
લક્ષ બેંચાયું નથી.

"અમારા મંડળના મેંબરો અમે નથી
શ્રીમતો, કે નથી કારે વિદ્વાનો, પણ
વાંચનના અમેય ફાવડાઓ કેટલેક અર્થે
અમને ખબર હોવાથી અને દેવતા લોકો
નિધનતાને થીએ સર્વ વાંચનનો ફાયદો
બાને પણ લાભ લઈ શકતા ન હોવાથી
તે ખાતે કાંઈક અમારાથી બની શકે તે
ઠરી દેશસેવા બજાવવી એવો અમારો
વિચાર થયો; અને તેથી શ્રીમતો અને
વિદ્વાનોનું આ અમલ્યની દેશની હાજત
તરફ ખાસ ખ્યાન બેચાય તેટલા પુરતું
થોડું કામ કરી બતાવવાના વિચારથી અમે
આ 'સર્વ સાહિત્ય વરધક મિત્રમંડળ' નું
નામ ધારણ કરી એક વરસથી વતમાં
પડત થયા છીએ. જુલ જુલ સંભળન

ચુકરચોનાં નાણાંવેટે કાલ સુધીમાં મોડાડ પુસ્તકો સરતી કિંમતે બહાર પાડી સક્યા છીએ, અને લગભગ ૬ (સોળ લાખની) કિંમત રાખી સક્યા સકિતવાન થયા છીએ. પુસ્તકો વેચાય તેમાંથી પાંચ પૈસા જેના શોધાયા હોય તેને બરી દેવાય છે.

“આફ્રિકામાં ભારતવાસી અનેક આર્થિક બંધુઓ વસતા હોવાથી તેઓ આ પત્રદ્વારા અમારી શોજનાથી માહિતગાર થાય અને અમારા ખાતા તરફથી બહાર પડતાં પુસ્તકોનો લાભ તેઓ મેળા થાય એવા આશયથી આ પત્ર લખ્યો છે.”

ઉપરના મંડળને અમે ફોર્મ ચાલીએ છીએ, અને તેના સાદસમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના વાંચનના શોખીન મદરશે તરફથી ઉત્તેજન મળે એવું હમ્મીએ છીએ. મંડળ તરફથી અમને કેટલાક પુસ્તકો મળ્યા છે તેની પહેલે આભાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ તેનું અવસોકન અમે હવે પછી અવગણી આપવા રહેશે.

ઉપરના મંડળ તરફથી પ્રસિધ્ધ થયેલાં પુસ્તકોમાંનાં નીચેનાં કેટલાંક વેચવા માટે અમે મથાવતા છીએ. લેવા ઇચ્છનારે અમને લખી જણાવવું. ભાગવતનો દશમ સ્કંધ, એકાદશસ્કંધ, ભગવદગીતા, ગોલ વલ્લિષ્ઠ, વધરાગ્ય તથા મુમુક્ષુ પ્રકરણ. નક્ષિપ્ત દેવવાની કુચી, બાળકોની વાતો, સદયુષી બાળકો.

ચાલુ વરતમાન

છતીવારે ડરખા શીલ્ડ ઓટમાં હોલાં ડર બીલ્ડીંગમાં એક ગેરાના રૂમમાં આજ લાગી હતી, જેથી આજે પા. ૫૦ વું ગુકસાન થયું હતું. આજ તુરત શ્રદ્ધાની ચકાઈ હતી.

હરખન ખાતે બહુ ઉપરના દોરડાં વચરના તારના મથકનું સંચા કામ નાખવા માટે વિશાલતથી બે ઇન્જીનીયરો ડરખન આવવા ઉપડ્યા છે.

ઓરેન્જ રીવરની પારલામેન્ટની એક બેઠક કેળવણીનો સલાહ અરચવાને ત. જથીએ આખી રાત સુધી ચલુ રહી હતી. કેળવણીના બીજામાં અમેજ પહેલે રજુ કરેલા સુધરા ચેરમેનના વધારાના વોટને સીધે રફ ગયા હતા. બીજા વખત તે પડના બોલનારને અટકાવવામાં આવે

હ. આખરે તે સભા ઊઠી ચડ્યા ગયા. અને તેની સાથે તે પડના બીજા મેમ્બરે પણ સભા ઊઠી ચડ્યા ગયા. મી. કરીસુ એ સભા ઊઠતાં પહેલાં પોતાના અંગુષ્ઠ માં જણાવ્યું. ‘હું કે આવાં વલજ્યથી દક્ષિણ અફ્રિકામાં કોઈ લગભગ અને ૬૭૦ બીજા ૧૦ વરસ સુધી ચાલશે. રાતમાં વણી સખત બોલવાથી વારંવાર થઈ હતી, અને આખરે રાતના કામ વાગે એક પક્ષ માલ્યો મયો. તે વખતે મી. હરમેને પોતાના પડના માથાસો વચે પોતાની દરખાસ્ત પસાર કરાવી હતી, અને રાતના કા વાગ્યે મીડીંગ બંધ થઈ હતી.

ઓરેન્જ રીવર કોલોનીમાં કેળવણી ખાતાના મોટા હોદાપરથી એક અગરેજ ને બરતરફ કરવામાં આવ્યો જેથી બે.વ રોની આ વરનાજી સામે ઓરેન્જ રીવર કોલોનીની અંદર તેમજ બહાર ગોરાઓ માં બે.વર—મિડીશ સવાલ સંબંધમાં મોટી અરચા ચાલી રહી છે.

ચીના મજુરોને પાછા એકલી દેવા માટે કાફર મજુરોના એક ઉપુરેશને જનરલ બોચાનો આભાર માન્યો હતો.

આતાદીન નામના હીંદીને મારિસપરમ ની કોરટમાં આટો અને રોડીની ચોરીના આરોપ માટે ૫ વરસની સખત કેદની સજા થઈ હતી. તેને અગાઉ દસવાર સજા થયેલ હતી. આરોપીએ જણાવ્યું કે જો પાંચ વરસની મુદતબાદ હુ-છવતો હોઈ તો મને હીંદુસ્તાન મોકલી દેવાનો હુકમ થશે જોછએ. કેમકે મારે માન્યા નથી. જાજે કહ્યું કે સરકાર તેમ કરે તો સાફ છે, પણ હું વચન આપી શકતો નથી.

મરકુરીનો વીતનનો ખચરપચી પૈસા કેમ ગુમાવવા એવા મથાળાતબે લખે છે કે આ ભાગમાં આમડાં ખરીદવાનો વેપાર ખીસતો જાય છે. આ વેપાર માટે ગોરા ઓ રખડાઉ એલીઆટીને રોકે છે, અને તેમને આમડાંના વેપાર માટે નેટીવોમાં મોકલે છે. હુઆ હીંદી નેટીવની કરાચો (ગ્રુપડા) સુધી પહેલે છે કે જ્યાં ગોરા ઓ નથી જઈ શકતા. તેને કેટલીકવાર ફોર્મ મળે છે, પણ ઘણીવાર પસ્તાવું પડે છે. આવી રીતે એક દ અઢવાડીયા ઉપર એક “આરજ” એક દહાર પત્રન સાથે આવતો હતો તે કાફરની કાફીનો માર ખાઈ મરણ પામ્યો હતો, ગયે

અઢવાડીએ ત્રણ દીંડી ચામડાના વેપાર માટે ગયા હતા. તેમાંના એકની પાસે પા. ૨૪ જેટલી રકમ હતી. તેઓ એક કરાલમાં સૂતા હતા ત્યારે તેઓમાંથી જે ની પાસે પસલા હતા તે બેનોમાને ચ.લ્યે મથેલો. તે પકડાયો છે, અને ત્રણ માસની જેલ ભોજરે છે. ઉપરનો લખનાર કહે છે કે જો ગેરાઓ પોતાના પસલા દીંડીને સોપરી તો તેમજ તે ચોરાઈ જાય તેમાં સંતોષજ માનવો.

કેપટાઉનના હવાઈ વહાણ બનાવનારે તે ઉડડવાને તા. ૨ જીએ કાશીય કરી હતી, પણ તેમાં ફોર્મ મળી નહોતી. તે જણાવે છે કે વધારે મોટા બનાવવા સંચા બનાવીને તે ફરી અજમાયેશ કરશે.

શુક્રવારે કેપ પારલામેન્ટ તરફથી મુની બન તબેની સેનેટ સભાના મેમ્બરો સુદા વાના છે.

“આફ્રિકન પોલીટીકલ ઓરમેનલ એસન” ના ચેરમેન તરીકે નવા વરસમાટે કોકટર અબ્દુ રહેમાનને સુદી કાદવામાં આવ્યા છે.

મોસલ બે ખાતે કરીયા તરફથી તથા ધ આવેલ સામાન કરમેડર નામની સ્ટીમ રેનો છે એમ પુરવાર થયું છે.

તા. ૧૬ીએ કેપની પારલામેન્ટની બેઠકા સફ થવાની હતી.

પોલ ટેકસની સામે સહીઓ લેનાર બાઉડન નામના ગોરાને પોલ ટેકસ ન બરવા માટે ડરખન કોરટમાં ખડો કરવા માં આવ્યો હતો. તેમાં તેણે પોલ ટેકસ ન બરવા માટે અરીખાઇનું કારણ જણાવ્યું. તેને ત્રણ અઢવાડીયાંની સખત જેલની સજા થઈ છે.

હવાઈ વહાણ ઉડાવનાર કીમરમીન મારિસપરમમાં વહાણ ઉડાવવાની મેડવજ કરવા માટે મયો હતો, પણ ટાઉન કાઉં સીધે તેને જોછની કબજતો આપી નથી. નહીં તો એવાવરડે અને મુનીયનડેને રિવસે તે મારિસપરમમાં હવાઈ વહાણ ઉડાવવાનો છરો શખતો હતો.

તા. ૧૦ મીએનીને મારિસપરમ પેઃ હરમ જાતાનો વાચ્સી ઉત્સવ ઉજવવામાં આવતો છે.

જરમન સાથે વેસ્ટ આફ્રિકા માટે
કેપમાં મજૂરી મેળવવામાં આવે છે.
આની સામે ટરાંસવાલ લેબર મંડળે
પ્રોટેસ્ટ કર્યો છે.

પોરટ બ્લીઝમેથ ખાતે એ. પી. એ.
ના વારસીક મેળાવડામાં એવે હસમ
પસાર કરવામાં આવ્યો હતો કે આ
મંડળ 'યુનીયન ડે' ની ઉજવણીમાં ભાગ
લેવાની કસરડ લોકોને લાલામણ કરી
રાહ નથી; તે દિવસે અપવાસ પાળવો
અને સોમ પળવો એવી દરખાસ્ત ના
મંજૂર થઈ હતી. પ્રીન્સ એફ વેસ્સને
વહાણરી સુચવનાર એક માનવજ આપવા
નો હુકમ પસાર થયો હતો.

કેસર રીમરના ઉતાર ૧૪ દિવસની
કોરન્ટાઇન ભેગવી મથા સોમવારે છુટેલ
છે. પોરટ હેલ્થ ઓફીસરે જુદા ક્યા
પછી બેસે હેલ્થ ઓફીસરે થોડી ધુ-તને
માટે સ્ટ્રી પાર્ટીનરના ધીરનામાં લીધાં
હતાં. જુલવારે તે ઓફીસર તપાસ
ખરચે કરવા નીકળેલ પણ પછા પાછી
જરનો ખરો પતો લાગ્યો નથી. તે માટે
તે હીલગીરી બહેર કરતો હતો. પછી
પછી ફરી તપાસ ખરચે નીકળેલ. તેમાં
મોહ મોહનો પતો લાગતો હતો. સંભળવા
પ્રમાણે એ સીરનામાં બોટાં લખાયાં
હતાં.

મી. અહમદ આબેદ લાજપુરી તા. ફરી
એ લખે છે કે—મી. હરમાણજી જીવા હોદાર
વાળાની યાદી પી. એમ. જરમના જેમ
ઉસમાન કુખીની છેકરી સાથે તા. ૩-૪-
૧૦ના રોજ થઈ હતી. જે વખતે ડરખ
નથી ખસતી લોકો માટે ઉતારાની વગેરે
લખીજ સરસ મોહવણ કરવામાં આવી
હતી. બપોરે બે વાગે મોહુડ સરીફનો
જમરો થયો હતો તેમાં ૩૦૦ માણસ
હાજર હતા. પછી લાંબા મુસલમાનોને
ખાણું આપાયું હતું.

ડેપુટી વાળા હિન્દુ મદીરના સેક્ટરે
હી જણાવે છે કે આવતા રવિવાર તા.
૧૭ મીએ શ્રીરામ જન્મોત્સવ મદીરમાં
ઉજવવામાં આવશે. તે વખતે હમેશ
માફક મેળો જરાશે. તેમજ સન્નીવાર તા.
૧૬મીએ રથ નીકળશે તે વખતે સગવ
હીંદુઓએ અસ્થ પધારવું એવી નીતિની
કરવામાં આવે છે.

જોહાન્સબર્ગથી મી. રામ દયાળસિંહ
લખે છે કે તા. ૨૫ મીએ હોળીનો ઉત્સવ
કર્યો હતો. પંદીત મણીચંદ્રે પુજન
કરાવ્યું હતું. ખીજે દિવસે પણ કામ
ધુમ કરી હતી.

માનકાડીથી મી. હમણુ ફરી લખે
છે કે—ચાલ ચાલ મ્યુનીસીપાલિટી તરફ
થી લેસન સંખધી કામદામાં કેટલાક ફેર
ફાર ચલાના છે, જે હીંદોને બારે પડતા
છે. તેથી તે બાણુ વસતા હીંદોઓએ
સંખધી સાથે મળી પગલાં લેવાં જોઈએ.
નાંસવાલના બહાદુર હીંદોઓ સંખધી જે
કામ કરી રહ્યા છે તેની નકલ કરી ખી
જી બાણુના હીંદોઓ પણ લડત લઈ
પોતાના હક મેળવશે તો આખા આફ્રિ
કામાં હીંદોઓનું માન જળવાઈ રહેશે.
અહીંના હીંદો એ હમણું સુધ રહેશે તો
તેમને પાછળથી પરતાવું પડશે.

મી. હાજી સુબેમાન સાહમદમહે રેવ
રડ હેકે લખેલ મી. મંધીના જીવન
ચરિત્રની ચોપડી તેમના એક ઇમેજ
મિત્ર જે કેપટાઇનની મ્યુનીસીપાલિટીના
અમલદાર છે તેમને બેટ તરીકે મોકલી
હતી. તેમણે આ પુસ્તક ઉપર હું અવ
લોકનનો કામજી લખ્યો છે તે છ. એમાં
જાવવા મી. હાજી સાહમદમહે અમારાપર
મોકલ્યો છે. અવલોકન કરીયાન એ
મહત્ત્વ લખે છે કે "તે પુસ્તકે મને જાક
કરી દીધો છે. તમારા એ મિત્રને હું દીર
ખાણુ ઇન્કુ છું, અને ઉમેરે રાખું"
છું. કે તેમની લખે: બર આવે
અને હિંદુ આફ્રિકાના હિંદોઓ તેમજ
ગ્રીસઓની ચડતી કરે એવું તેમણે ઉપ-
ડેલ કામ પાર પડે અને ખાતરી થઈ છે
કે જે જોગ આપવામાં આવ્યા છે તેનાં
ઉમદા ફળ બર તમને મળશેજ."

ઇંગ્લાંડમાં વોલંટીયરોનું કામ

નીચે મુજબ વધુ સહીઓ અને ઉપ
રાણું વિદ્યપતમાં લખેલ છે :—

મી.સ. એમ. ઇ. પોલાક (૧૦ સહી)
ફાળો ૧૦ પેની ; મી.સ. મેરી ઇ. હયુઝ
(૧૦ સહી) ફાળો ૬/૬ ; એ. હાર્ડઝ ઓન
એથીકલ સોસાયટી યુનીયન (૨૫ સહી)
ફાળો ૩/- ; કે. સાલ ર. હા. ડી. પા.
બ્રાંચ (૨૫ સહી) ફાળો ૩/૬ ; ક્રીસ સહી
૧૦ અને ઉપ. છું. ડી. ૧૦/૬.

ડરખન હિન્દુ રમશાન ફંડ

સેક્રેટરી લખે છે કે—સપ્ટેમ્બર ૬૬
ની આજે શીલીક પો. ૫-૧-૪ છે,
કે જે આખી રકમ સપ્ટેમ્બર ૬૬
ને નામે નેશનલ બેંકમાં જમા છે.
રમશાન બંધાવા પછી તેમાં આજ દિરક
સુધીમાં ૬૩ લાસને અગિન સરકાર કરવા
માં આવ્યા છે. તેની વીમત.

વરમવાર ગણાય તો ૩૮ પુરુષ, ૨૩
સ્ત્રી, ૨ છોકરાં. જન વાર ગણતાં ૧
કેળા, ૪ થે.ખી, ૩ હરજી, ૨ મોમી, ૧૫
સોની, ૨ અનાવલા, ૩ કણ્ખી, ૧ મુલ
તાની, ૧૩ કલકતીયા, ૧ સુતાર, ૧
ચાંચી, ૧ કાવરચ, ૮ મદરાસી, ૨ વાણીયા,
૨ વાણુદ. રમશાન લીલા કરેલા મહાનમાં
કેટલુંક રીપેરીંગ કામ કરવાનું છે. જે
બાબત પ્રસંગોપાત હિન્દુ મીડીઓમાં,
મદરચોની બેઠકમાં, અને પુજપત્રી રામી
જીની રૂબરૂમાં લખીપખત વાગે ચરચાઈ
છે. કેટલાક મદરચોએ નજરે જોઈ તે
કામ કરવા સંમતી આપી છે. ને કેટલેક
કેકલે તેનો બંદોબસ્ટ કરવા હીલચાલ
કરવાની વતો થઈ છે હરેક હિન્દુ
મદરચને વિનંતી કરવાની કે આ બાબત
તાકીદે બંદોબસ્ટ કરવા જરૂર છે. જે
તેને તાકીદે બંદોબસ્ટ નહીં થાય તો
આજ દીવસ સુધી તેમાં ખરચેલાં નાણાં
રચા જવા સંભવ છે. અને જે મહાન
ની તેવી કહેડી રિયલિ લાંબી મુદત રહે
શે તો તે જગ્યાે પણ ખોલ બેસવા સંભવ
છે. આદલી મહેનત અને ખરચ ક્યાં
પછી અને આ એક ફક્ત સારવર્જનક
ઉપયોગની જગ્યા છે તે પણ નીસારી
રાખવા દરેકની ફરજ છે. તો આ અરજ
ખાનમાં લઈ તેને કાંઈપણ તાકીદે ખદો
ખરત થાય એવી દરેક બાબતે મારી ખાસ
નજર અરજ છે. આ સંખધી બેઠકની
માહિતી અખર સુચવવાની સુચના પદક
બોક્સ, ડરખન, સેક્રેટરી પર લખી અ
ગર રખર મળી કરવા પણ વિનંતી છે.

ઉલ્લા ખબરો

જોહાન્સબર્ગ, સુકરવાર,
ચાંચનીક એસોસીએશનના ચેરમેન
મી. કવીન પદમયા છે. તેમને હવે ૬૬
માર કરવામાં આવશે.
ખીજા જ આંતરોએ ૬૬માર કરવામાં
આવ્યા છે.

મી. હમીદ ગુલ

"જંગલોં તાજાની પ્રાજ્યોને તેમના મુલકના રાજ કારબારમાં વચારે હિસ્સો આપવો જોઈએ" એ વિષય ઉપર લખનારી માવ હોસ્પીટલમાં અરજા થઇ હતી. તે સમયે મી. હમીદ ગુલ, જેઓ કેપ્ટાઇન ના મી. સુસે ગુલના દરજ્જા ધાવ છે, અને વિલાયતમાં કાલ વસંતકેને અવધાસ કરે છે તેમણે દરખાસ્તના ટેકામાં ત્રીજે મુજબ બાંધેલું આપ્યું હતું :—

બ્રિટીશ સહનશાહતની તાજાની પ્રાજ ના બે વર્ગ પાડી શકાય; કોલોનીની સ્થાપનાથી લગભગ નાણ પાત્રી મળેલી પ્રાજ તે એક વર્ગ અને હીંદ, ઇસ્લામ અને આપરકેડની માફક ધર્મવાને બદલે વધતી જતી પ્રાજ તે બીજો વર્ગ. રાજ્ય વધારણ એટલે કોલોનીઓ જેવા રાજ્ય સ્થાપના, અથવા સ પુરણ રાજીવતા આપ વી. કોલોનીના જેવું રાજ્ય હીંદને નકામું છે. હીંદુસ્તાન ઇતિહાસોંક ભવ્યતા વાળો દેશ છે. ઘણા હીંદીઓ આપણા પુરવળે —આરમન—ના વાળને છે. બીજો કોષ પછુ દેશ પેલા કરી રહેલ નથી એવાં ઉંડા રહસ્યવાળોં તત્વસીન, સાહીત્ય અને ધરમનો જન્મ હીંદુસ્તાનને આભારી છે. ઇંગ્લેન્ડે પ્રમાણમાં હીંદને માટે આજુ કરેલું છે. દુકાળ વધ્યા છે—દુકાળ અનાજના નહીં પણ ખતના. અતિશય વેરાથી ૫૦ વરસની ઇંગ્લેન્ડ રાજની કારકીરદીમાં પ્રાજ પછસે નીચોસાધ મળ છે. પ્રાજનેજ કાળમાં રાખવા સાડ લરકરના નિભાવ મટે, માત્ર કુપ્ધ પ્રસંગને માટે હિંમતી એવી રેલવે બંધિયામાં, બીન જરૂરી મહેલો અજુવામાં તથા ખપમાં ન આવી શકે એવી નહેરોની યોજનામાંજ આ નાણાંનો ઉપયોગ થયો છે. બીજી બધી બાબતો કરતાં કેળવણી માટે હિંદુસ્તાન વિશેષ જીમ મારી રહેલું હોવા છતાં પણ સરકારે તો માથા દીડ માત્ર દેડ પેની તે માટે મુકરર કરી છે. જે પ્રાજની આબહીમજ રાજ્ય વહીવટની રૂતેલ સમા વધી હોય તો બ્રિટીશરાજ્ય અત્યંત નિષ્ફળ નીવડ્યું છે. જે હીંદી સુધારો સ્વતંત્રતા માં બીલેલ તે બુદ્ધિમત્તે નાસ પામતો જાય છે. હીંદુ અને મુસલમાન વચ્ચેનો અજુબનાવ કેથોલીક અને પ્રોટેસ્ટન્ટ વચ્ચે ના અજુબનાવ કરતાં બારે ન હતો. બે ઉગ્રાંક વચમાં ન અજુબ હતો કેથી હીંક પ્રોટેસ્ટન્ટો અજુબનાવ પતી ગયો તેમ તે પછુ પતી જત. હીંદને પોતાની પાકતામેન્ટ વધુ રાજ્ય એટલું નથી. તેમજ

પુર્વ પશ્ચિમની વિચિત્ર મેળવણી વાણુ રાજ્ય પણ તેને નથી જોઈતું. તેને તો તેની પુરોણી રક્ષમણુ રાજ્ય જોઈએ છે. એક વખત રજવાડા પછી તે પોતાની મેળે ખીલી નીકળતો.

તાર સમાચાર

કટાલીનો વીસુવીઅસ નામનો પરવત ખળવા માંડ્યો છે. એટલા પછુ ભળ્યા કરે છે.

કેન્ટનાનીનોપસના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે એક લરકરી અમલ કારણુ તથા તેની નીચેના મેજરણુ બાહેર રસ્તાપર જીન થયેલ છે.

"ન્યુ ચેરક હેરલ્ડ" ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે ચીનના ઉત્તરના વિભાગના એક માજીસ્ટ્રેટ અરીજુનો ઉપ યોગ અટકાવવાના પગલાં તરીકે અરીજુ નો પાક ઉમેડી નાખવાને લરકરને કુકમ કર્યો હતો. એકુતો તેની સામે થયા અને માજીસ્ટ્રેટપર કુકમો કર્યો. તેથી લરકર અને એકુતો વચ્ચે લડાઇ થઇ જેમાં આશરે ૬૦ માણસો મરણ પામ્યા હશે.

લીબોલ નામનો ફરેસ દવાઇ વહાણુ ઉગ્રાકનાર અકસ્માતથી ઉચેથી પડી મરી ગયો છે. તેના શરીરના ચુરેચુર થઇ ગયા હતા.

દવાઇ વહાણુનો એક કાપલો બનાવવા નો રશીઅન સરકારે હાલ કર્યો છે.

સોમાલીલેડના મુલકાએ તોફાન રજ કરેલ છે, અને ઇંગ્લેન્ડ સાથે દેસ્તી ધરાવતી જાત ઉપર કુમલો કર્યો છે. તેના માણસોએ ૮૦ માણસને કતલ કર્યા છે.

એક જરમન દવાઇ વહાણુ ઉગ્રાકનાર બે ઉતારો સાથે ઉડતો ઉડતો દરીઆ માં પડી ગયો છે. એક ઉતારની લાસ કાચ આવી છે, અને બીજા બેનો પતો મળ્યો નથી.

ખ બીલમાંથી ૨૦ લાખ પાઉન્ડની હીંમતના રજર સાથે એક સ્ટીમર બીનરપૂર પહોંચ્યા છે.

મેસલમેનથી દરીયા કિનારે કેટલોક સામાન તરતે મળી આવ્યો હતો, જે માંથી કેટલીક ચીજો સ્ટીમર વરાલાની નીકળશે એવું ધારવામાં આવે છે.

બીજો એક જરમન દવાઇ વહાણુ બનાવનાર ઉગ્રાંક વહાણુ ઉપરથી પડીને મરણ પામ્યો છે.

ફ્રાંસમાં માર્સેઇલને બહાર પહોંચેલી મોલોનીઆ નામની સ્ટીમરમાં ઇશનમાં કોલસા નાખવાનું કામ કરનાર તરીકે એક એલીબાડીકોને રાખવામાં આવ્યો હતો. તેથી નીમજીક સામે થવાના હેતુ થી એ ખાતાના સ્ટીમરના કેટલાક નોક રાએ કામ બંધ કરેલું તેમને પકડવામાં આવ્યા. તેસનો પક્ષ લઇને બંદરખાતા ના મંડળે હડતાલ પાડી છે, જેથી બંદર માં સ્ટીમરોની આવજાબ બધી અટકી પડી છે.

ચેરીકલ્સ નામની આપરડીન કાઠાની સ્ટીમર જે કેપ્ટાઇનથી તા. ૪થીએ ઉપડી ગઇ તે આલેક્સીઆના કીનારા ઉપર બાંધી પડી છે. ઉતારો તથા બકાસીઓ બધી લડ્યા છે.

તા. ૩૨મીએ વિલાયતના ડાખામ એવા ખજર બહાર પડ્યા હતા કે ૭ અકાડીઆમાં નરી ચુટણી થશે એવી ચર્ચા પારલામેન્ટની સોનીમાં થઇ રહી હતી.

રશીઅન પાલમિટે એવું બીજ પાસ કર્યું છે કે લરકરના ડાકરી ખાતામાં જ્યુ લેકોને કાખલ થતાં અટકાવવામાં આવશે.

માંચેસ્ટરમાં દરેનની મુસાફરી કરતાં એક જ્યુ ધરમ ગ્રુર બેબાન અવરજામાં જુટાઇ ગયેલ. તેણે એવું જણાવ્યું કે તેની પાસે બેસનારાએ તેને સીમાર પીવા આપી. તે પીતાં પોતે બેબાનુ કુદ મયેલ, અને ત્વર પછી ફૂં બંધુ તેની તેને ખજર પડી નહીં.

કેપમાં મોલકેનો ડાખામાં "એક હીંદી" એ એવી કહીકત બહાર પાડી છે કે બચેના હીંદીઓમાં કુચેન છે, અને તેઓ એક બીજાની મણીજ અકાવત કરે છે.

હોંદની અસહ્ય હુમરકળા

—:—

હોંદમાં જુના વખતની હુમરકળા છે તેનો પશ્ચિમના સુધારાના પ્રવેશથી દિવસે દિવસે નાશ થતો આવ્યો છે. તે નાશ થતો અટકાવવા માટે હોંદીઓને તેમની ફરજ બતાવનારો એક લેખ "ગોડરન રીવ્યુ" માં ડૉ. એ. જી. કુમારસામી તરફથી પ્રસિધ્ધ થયેલો હતો તેનો કુક સાર અને નીચે આપીએ છીએ:—

અંગ્રેજ લોકો આપણને ફેળવણી આપે છે એમ જાણતી મનરૂં થાય છે. તેઓ એવું જાણવનાનો ડોળ કરે છે કે આપણે જાણે અસહ્ય બીજકુલ જગતની હતા, અને હવે છઠ્ઠાં પંચમાસ કરીને આપણુ ને સુધારે છે. પણ આ વાત સત્યતાથી વેચળી છે. સર ટોમસ મનરો કહે છે કે જો હોંદ અને છઠ્ઠાં વચ્ચે સુધારા થી ન વા થીખવવા બદલ તાર્કિક લેવા દેવાનો કારણ થાય તો છઠ્ઠાંને હોંદનું કલ્પકાર બનવું પડશે. અંગ્રેજોએ આપણને હુમરકળા થીખવવા માંડ્યો ત્યારથી દેશમાં સારા કરીમો પુરી થયા એવું જાણાય છે. હોંદી હુમરકળામાં મુરોપની નકલો કરતાં થીખવવાની જરૂર નથી. પ્રાચીન હોંદી હુમરકળા ઉપરથી સ્વદેશાભિમાની વિચારો ફેળવાય, અને તેથી ફેળવણી મારફતે મેળવેલા હુમરકળા હોંદી પ્રજાકીય છવન અને વિચારોને ફેળવી શકે એવી શાળાઓની જરૂર છે. હવે આ કામ કેમ કરે? અંગ્રેજો આવી શાળાઓ સ્થાપવાને રાજી હોય એવું જાણવું નથી. આ કામ પ્રજાકીય ફેળવણીનો અન્યત્રનો કામ છે. બીજી રાજ્ય સ્વારી ઉદ્યોગની ફેળવણીના કરતાં આ ફેળવણી વધારે ઉપયોગી છે. ખરે જોતાં તો ફેળવણીની બધી શાખાઓ હોંદીઓ પોતાના કામમાં રાખે અને હોંદી ઓ, કારકુનો અને પરદેશીને રીજ વનારા હલકા કરીમો થાય, તેના કરતાં ખરા હોંદી મરદો અને ઓરતો બને, એવું હું ઇચ્છું છું. આવી સ્થિતિ આજવાને એક વાતની જરૂર છે. વરત માન ફેળવણી લીધેલાઓએ પોતાનો ડોળ છોડી દેવો પડશે. જો આપણને ખરા હુમરકળા તરફ પ્રેમભાવ હશે અને ખરા હુમરકળા સમજીશું તો આજે પણ હોંદી કરીમર આપણને એવાં સુદર હુમરકળાં વધી દેશે અને એવાં સુદર મકાનો બાંધી દેશે કે જેમને તેટલા પૈસા ખર્ચતાં પણ મુરોપમાં તેવું બની શકશે નહીં.

આપણી મરજી હોય તો આજે આપણે ફરની જેમ રહી શકીએ. આપણને તો તકલાદી પરદેશીમાં મોદ લાગ્યો છે, એટલે દેશના ઉદ્યોગો પડી જાય છે. હાલમાં હોંદ હુમરકળા બાબતમાં લડન અને પેરીસને આધારે છે, અને મેપાર વધુજને વારતે માયેસ્ટર અને બરમીમ હાલને આધારે છે. શું સ્વદેશાભિમાન ના વધારા સાથે હોંદ પોતાનો સ્વતંત્ર હુમરકળા બીજવવાનું મહાકારત કામ માયે ઉચકવા તકવાર છે? શું પરદેશી દુકા આઉપણુ છોડી દેવા હોંદ રાજી છે? આ સવાલના જવાબના હરેક અક્ષર ઉપર હોંદની સ્થિતિની ઉન્નતિનો આધાર છે. જવાબ જેવો થશે તે હોંદી પ્રજાએ પોતા ના કામથી દેખાડી આપવાનું છે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

સ્વદેશભાસથી મી. ઝવેર શામજી લખે છે કે—અત્રેના કિંદુ બાઇઓએ કુતાસ છીનો તહેવાર સારી રીતે પાળ્યો હતો. સરવે બાઇઓએ મળીને મી. દેવાભાઈના મકાનમાં દુધ પુરીનું જમણું કરવું હતું ત્યાં અગિયારને વિવિધર આકુતી આપ વામાં આવી હતી. રાત્રે "સદ્ગાન બોધક મંડળ"ની સભા મળી હતી ત્યાં મી. મહાભારતનું શાંતિપરવં વંચાયું હતું. મી. કુવરજી વલ્લભ પ્રમુખ હતા પ્રસાદ લઈ સભા વિસરજન થઈ હતી.

ડરબન વેડ પર્સનસાના સેક્રેટરી "ડર બનમાં ચપટીફડ" એવા મધાળા તળે તા. ૩૭એ લખે છે કે—ડરબન સહેર અને નજીકના કામમાં "આર્થ બાજમંડળ" ના મુરકો તરફથી છેલ્લા બે રવિવાર થમાં ચપટી ફડ બેચું કરવામાં આવે છે. તેમાં તે મુરકો સારી રકમ એકઠી કરી લાવે છે. આ ફડ સા માટે માંખવામાં આવે છે તે માટે પણ ભેટો તરફથી પુછવામાં આવે છે. તો તે સંખ પર્માં ખુલાસો કરવાનો છે. આર્થ બાજમંડળ ના મુરકો જે ચપટી ફડ એકઠું કરી લાવે છે તેમાંથી સ્થાનીક વેડ પર્સનસાની ફખરેખ નીચે અત્રેના કોઇ પણ પર્સનાં મરીખ બાજમંડળને વિદ્યા મળવાનો બંદો ખરત કરવામાં આવશે. કામ સારી સ્થિતિ ઉપર આવતાં રૂકુમાં ભાગુતાં મરીખ છેલ્લાંજો નેજા એટલા દુર રહેતાં હોય કે બંધેરનું ખાણુ ખાવા જઈ શકતાં ન હોય તેઓને તે ફડમાંથી બંધેરનું ખાવા

નું પુરું પાડવામાં આવશે. માટે ઉમેદ રાખવામાં આવે છે કે મુરકોએ સ્વદેશીત ઉપાડેલા કામની સેવા કરવાના કામને હરેક ભારત મતાનો પુત્ર થયા સકિત મદદ કરશે.

સભાની અઠવાડીક મીટીંગ સભામંદિર માં તા. ૩૭એ થઈ હતી. નિમંત્રણાર ભજન ઉપદેશ થયા બાદ મીનાજીમાંથી શ્રવણ કરવામાં આવ્યું હતું. આરતીનાં સરદાર જમતસિંહે આવડે સહુની ખરદાસ કરી હતી.

જોડા-સજરમથી તા. ૨૮ મીએ મી. છખરાહીમ સુનેમાન માંકડા લખે છે કે—અત્રે ૧૫ માસ થયા અંજુમન ફેલેકસ્યા મ નામનું મંડળ સ્થપાયું છે. આજસુધી લગભગ ૫૦ મેમ્બરો થયા છે, અને હજુ વધશે. અંજુમનના હોલમાં ૧૨ મજલીસ મોલુડ સરીફના માનમાં પડવામાં આવી હતી તથા શીરસી વહેવાઈ હતી. ન્યા મનું ખાણુ પકાવવામાં વેલ્ડરીયરોએ કામ લીધે હતો. સરખાતમાં વાયજ થઈ, બાદ મોલુડ સરીફ પડવામાં આવી, ને તે પછી ખાણુ આપવામાં આવ્યું. અંજુમન ફેલેકસ્યાના પ્રેસીડન્ટ મી. હાજી વજર અલી, વાઇસ પ્રેસીડન્ટ મી. મહમદ છખ રાહીમ આદમ, સેક્રેટરી મી. એ. એ. મી રજા, લેક્ટર સેક્રેટરી મી. ગુલામ મહ મહ, ટ્રેઝરરમી. અહમદ માજમ મુટાસાહે.

નુમીસરલેડ વેડ ધરમ સભાના સેક્રેટરી લખે છે કે—અત્રે નિયાળ સ્થા પના એક ઉચ્ચાણુ કરવામાં આવ્યું હતું તેમાં પા. ૪૦ ની રકમ ભરાઈ, બાજુ બોદારસિંજે પોતાનું પુરાણુ મકાન પોતાની હકબતી સુધીને માટે બાજમંડળે બેસવા સાફ આવ્યું. તેમાં મદિનામાં બે વખત સભાની મીટીંગ ભરાય છે, તથા તા. ૧૫મી થી નિયાળ બોલવામાં આવી છે. તેમાં તામીલ તથા અંગરેજી સિલ્લખુ અપાય છે. બે મસ્તરો રાખવામાં આવ્યા છે. બાજકાની સંખ્યા ૩૫ ની છે. ૧૦ મોટી ઉમરના માણુઓ પોતાની ગીરમીટનું કામ પુરું કરી રાત્રે બજવા આવે છે. ફડમાં સ્ટેમરના હોંદુ વેપારીઓએ પા. ૨૦ નેટથી મદદ કરી છે. કુલ પાઉંડ ૬૦ નેટલું ફડ થયું છે. સભાનો હેતુ એવો છે કે દિંદેથી મેટરીક થયેલા બે માખતરોને બોલાવવા, અને દેશમાં જે મોટાણુ અણુ વે છે તેજ મોરલો અલી હાખેરેલાં. માટે પોતાની થય શકિત મદદ કરવા અરજ કરવામાં આવે છે. ને સેક્રેટરીને મળેથી તેની પહોંચ આપવામાં આવશે.

નાતાલોઆ મોલક કુ. લોમીટક

અમને કુ. પતી લખી જણાવવામાં આવે છે :-

કુ'પતીનું દીડ રજીસ્ટર કરી દેવાનું છે. કુ'પતી માટે ડરખાત સીવીલ એટલેમાં ૧૯૫૨-૧૬, એપ્રિલ તરીકે બાકાથી રાખવામાં આવેલ છે. ત્યાં તા. ૧૮ મી એપ્રિલે સાંજે ચાર (૪) વાગે મીટીંગ મળશે. કુ'પતીનું કામ ચાલુ કરવા માટે ડીરેક્ટરને કાલે રાખવા અમર ફેરફાર કરવાના છે, સેક્રેટરી નીમવાના છે, એ લીજરે કામ થશે. મીટીંગ બદલે વખતસર ચાલુ કરવી જોઈએ. આર દીકલ આફ્રે એસોસીએશનની રૂએ વધારે માં વધારે અરધા કલાક મીટીંગનું કામ ચાલુ કરવા સારું શક્ય જોઈ શકાય. જે કારમ હાજર ન થાય તે મીટીંગ તે દિવસે ચાલી શકે નહીં. બીજા દિવસપર અરજી કરવી પડે. માટે બીજા મહાજમાં આપણા લોકો હાજરી મીટીંગમાં હાજર થાય તેમ આશી રહી.

જે જે સાહેબોનું કુખ આવવાનું હોય તે તે સાહેબો ઇન્ડેન્ટની નકલ કુ'પતીના સેક્રેટરીને પહોંચાડે તો તે કુખનો નીકાલ કરવા બહાજરવા કરવામાં આવશે, તેમજ કુ'પતી બહારનું કેટલું કુખ લેવું પડશે તે જાણી શકે. કેમકે ફરમવાળા સાહેબો એ કુ. ગુજ કુખ વેચવા લખાણપર સહી કરી આપેલ છે તે જોવાનું કુખ લેવા કુ'પતી બંધાએલ છે. તેથી કુ'પતી માટે એ જાણવું મહા અગત્યનું છે. નાતાલીયા કુખ કોઇ સાહેબને ત્યાં જાકું પડે અમર બીજા કોઇ તરફની તે માટે ખુબ જોવું હોય તે સાહેબે ધરાકને વેચવા પહેલાં કુ'પતીપર લખવું, કેમકે બીજાકે સાત્ર માલ કુ'પતી લેવા બંધાએલ છે. તેથી નબળો માલ ધરાકમાં ફેલાવી કુ'પતીની આંદને બીજાકે લોકો આવવા ન દેવા જોઈએ એ દરેક હોદ્દાવાળા પોતાની ફરજ સમજે છે.

ડરખાતની ઇડીઅન ચેંબર એફ કોમ રસ અને તેના કારબારી સાહેબો તથા મેંબરોએ આ કુ'પતી ધોળાજ વિચાર કરી હોદ્દા વેપારી આલમની છુલતપર ગોરા લોકો હીરસથી પાણી ફેરવવા માગતા હતા તેના જવાબ માટે લેખી કરેલી છે. એ કુ'પતી લેખી કરવાના ગ્રેસપેક્ટસ બહાર પડ્યા કે તુરંતજ ધારેલી અસર સામેવાળા કોમપર થઈ છે. તેની ખાતરી એટલાજ પરથી કરવી બસ થશે કે જેઓ

હોદ્દા વેપારીને પોતાના હીપોમાંથી, રોકડા વેલા લેવા છતાં, તેમજ તેમની ઘરનો પ્રમાણે લેવાને વચન આપવા છતાં માલ ન આપતા તેજ ધણી હવે લોકોને સમજાવવાને બધે મામડે ફરતા જણાય છે. જનવા જોમ છે કે આપણા લોકોનો આ મહાન સાહસ પહેલ વહેલો છે. તેને સુધારી દેવા આપણા જાતીબાઈએનેજ આપણી સામે મુકવાની પેરવી ચાલ, જેમ કે ટરંકવાલમાં આપણે પાસીરીઝીસ્ટન્સ સામે રકમ રકમના હારખેચ સરકારને કરતાં સંભળી છે. માટે ટરંકવાલની લડત બધા હોદ્દાને છુલતથી વસવા બદલ સમજવામાં આવે છે. તેજ રીતે આ કુ'પતી ચાલ અને મરતવા સાથે આપણા લોકોની સાથે વચતવાને મોટા મોટા ગોરા એને સખક દેશે એમ ખુદાથી ઉમેદ રાખવામાં આવેલી છે. તો છેલ્લે એટલીજ અરજ કરશું કે અમે તે રાખસ ગોરા કે કળો આપણને મહાન કામમાં હરકત લાવવાની પેરવી કરે તેને કેવું કેવું નહીં કુ'પતીનું જે કુખ વેચવા બદલ ડરખાત ની આસપાસના વેપારી તથા સાલિષ કોરટ જાકશન, કલેર મોન્ટ, અમરેની તથા સ્ટાંડર સુધી લગભગ બધા વેપારી સાહેબો એ સહી કરી દીધી છે, પણ જ્યાં ન જવાય હોય તે સાહેબો પોતા પોતાના મામનું એટલું કામ આરોપી કુ'પતીને મદદ કરવા મહેરબાની કરશે એવી ઉમેદ રાખવામાં આવે છે.

ઉપરે આખા સાલિષ આહરિકના હોદ્દા બાઇએને અરજ એટલીજ કરવાની છે કે નાતાલીયા કુખ ધરાકને અરંટી કરીને આપવું. પોતે પણ એજ કુખ ખવું. સરવે દોરતોને એજ વાપરવા કલામજ કરવી, અને જ્યાં જ્યાં મહાજો હોય તે મહાજમાં એ કુખ લોકોમાં ફેરવાને સારું ચરવા કરવી, અને જે કોઇ બોડ આપણને કલામજ કરવા જોવું બાંને તે ડરખાત છોડીઅન ચેંબર એફ કોમરસપર લખવા થી તેપર ખ્યાન દેવામાં આવશે.

ગ્રેડાન્સટાઉનથી મી. મોહનબાઇ દેસા ધ લખે છે કે--તા. ૨૬ના જન્મમાં અનાવીલ મદરેવે કામળ લખ્યો છે તેને હું ટેકો આપું છું. અમુક કોમ કામ ન કરી શકે તેવું કારણ મુખીએ છે. તેઓ જાણ કરે છતાં ખરું અને લોકો લેવાનું કામ હાથ લેતા નથી. જે બધા મુખીએ સત્યામદની લડતમાં મુરત રહે તો ધણા લોકો લડતમાં સામેલ હોય, અને લડતનો ખાત વહેલો આવે.

હોદ્દામાં રાજદરેહો મીટીંગનો કાયદો

હોદ્દાનાની સરકારે રાજદરેહો મીટીંગ ભરાતી અટકાવવા સારું એક કાયદો પસાર કર્યો છે તેની કૃત મતલબ નીચે મુજબ છે:-

જે મીટીંગમાં ૨૦ થી વધારે સભા સહો હાજર હોય તેને જાહેર મીટીંગ મણવામાં આવશે. મીટીંગ ખાનગી મહાન માં મળશે અથવા આમનજ્ય ઠરેલાજ સમસાહોની મીટીંગ હશે કે ટીપીટ ખરીદ નારાજ મીટીંગમાં હાજલ થઈ ચકતા હશે તોપણ તેને જાહેર મીટીંગ મણવામાં આવશે.

મના કરેલા કાગમાં ડીરેટરીકટ સુધી ટેન્ડેન્સ આફ્રે પોલીસની ૭ દિવસ આમળ થી લેખીત રજા નહીં લેવામાં આવી હોય તો કોઇ જાતની મીટીંગ બોલાવવા દેવામાં આવશે નહીં. આવી રીતે થયેલી મીટીંગ માં પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર અથવા તેનાથી કોઇ પણ વડો પોલીસ અમલદાર લેખીત કુકમથી મીટીંગના કામના રીપોર્ટ સારું એક અથવા વધારે પોલીસ અમલદારો અથવા બીજા કોઇ માણસોને મોકલી શકશે.

ડીરેટરીકટ માજીસ્ટ્રેટ અથવા પોલીસ કમીશનર પોતે એમ ધારે કે અમુક મીટીંગ રાજદરેહો અથવા સાંતિનો ભંગ કરનારી થશે તો તેને મના કરેલા કાગમાં મળતી અટકાવી શકે છે.

ધારાસર રજા લીધા વિના મળેલી મીટીંગના બોલાવનાર અને ચત્રાવનાર ગુન્હેમાર મણાશે, અને તેમને ૬ માસ સુધીની કેદ અથવા દંડ અથવા કેદ અને દંડ બંનેની સજા કરવામાં આવશે. અને આવી મીટીંગ ગેર કાયદેસર મણાશે.

કેઇ જાહેર જગ્યામાં માજીસ્ટ્રેટ અથવા પોલીસ કમીશનરની લેખીત રજા વિના કોઇ માણસ રાજદરેહો અથવા સાંતિનો ભંગ કરનાર આપણ કરશે અથવા તેવું લખેલું કે છાપેલું લખાણ પાંચરો અથવા વહેંચરો તો તેવો રાજક ૬ મસના કેદની અથવા દંડની અથવા કેદ અને દંડ બંનેની સજાને પાત્ર થશે.

લેડીસમીયમાં એક "પ્રાઇવેટ છોડીઅન સ્કલ" રચાઈ છે જેને મદદ કરવા માટે સેક્રેટરી મી. બી. બી. મહાકુ હોદ્દાએ ને અરજ કરે છે.

હીદમાં છાપાનો નવો કાયદો

હીદી સરકારે તેની "સુધારાવાળી" કાઉન્સિલમાં પહેલીજ એકમાં હીદી વરત માનપત્રોને કચરી નાખનારા જે કાયદો બંધાયે છે તેની કુદરતલક્ષ્યો નીચે મુજબ છે:—

એ કાયદો છાપામાં સરકારની નીચે મુજબ તેમ છે:—(૧) છાપખાનાં ઉપર જખતો મુકવે; (૨) પ્રસિદ્ધતાઓને અંકુશમાં રાખવા; (૩) વાંધા બરેલાં લખાણો હાઈકોર્ટનામાં કરકમ અથવા ટપાલમાંથી પરદેશ ખાતેથી લખાણ કરવા માં આવે તેના ઉપર અંકુશ રાખવો; તથા (૪) ફિટુરી અને વાંધા બરેલાં છાપાઓ, પુસ્તકો, ચોપાનીઆં અને, દસ્તાવેજો, છુટક લેખો વગેરેનો અટકાવ કરવો.

ઉપરની તેમજ સાધવા માટે એ ધારા માં લખાણ કરવામાં આવેલી કેટલીક કલમોની મતલબ નીચે મુજબ છે:—

જે માણસે છાપખાનું કાઢવું હોય તેણે માહિત્તરેક પાસે કગર કરતી વખતે એકામાં એકા ૫૦૦ અને વધારેમાં વધારે ૨૦૦૦ રૂપીઆ જામીનગીરી તરીકે મુકવા પડશે.

ઉપરની બાબત નવાં છાપખાનાં યનાર ને લાગુ પડે છે. જુનાં છાપખાનાંની બાબતમાં તેઓ વાંધાબરત લખાણ કે ચબ્બે અથવા એકસર માણુમ પડેથી તેમની પાસેથી પણ જામીનગીરી લેવામાં આવશે.

વાંધા બરેલાં લખાણો માટે કોઈ છાપા ઉપર કાચ મલાવવામાં આવશે તો જામીન ગીરી તરીકે લેવાએલા રૂપિયા સરકાર જપ્ત કરી શકશે.

વાંધા બરેલાં લખાણમાં નીચેનાને મળવામાં આવ્યાં છે:—(૧) પુન કરવાની કે બીજી એનારકારક તોલન કરવાની કોરેક્ટીવો; (૨) ખુબી અથવા દિવાલ લખકરના કોઈ અમલદાર કે માણુસને બેવશ થવાની કોરેક્ટીવો કરનારો; (૩) જુદી જુદી કોમો વચ્ચે દુરમનાવટ ઉત્પન્ન કરે તેવાં, તથા અંગ્રેજ સરકાર કે રેલી રાજ ની સામે તિરસ્કાર ઉત્પન્ન કરે તેવાં; (૪) રોજગારી કાયદાત્તે આવે એવાં ધમકીવાળાં; (૫) કાયદાના અમલમાં ખલલ પહોંચાડે તેવાં, તેમજ સુસેહ જાળવવા માં અવરોધ પડાવે તેવાં; (૬) સરકારી અમલ દાર કે કોઈ તેની સાથે કામ કરનાર આસામીને ધમકીનાં.

જામીનગીરીની રકમ જપ્ત થવાનો કુદરત યતાં છાપખાનાના માલીકનો કરાર પણ રદ થએલ ગણાશે. અને છાપખા નાં ચાખવા માટે તેણે બીજી જપ્ત કરાર કરવો પડશે. તે માટે તેની પાસેથી જામીનગીરી તરીકે એકામાં એકા ૧૦૦૦, ને વધારેમાં વધારે ૧૦,૦૦૦ ની રકમ માનવામાં આવશે. ને તે પછી જો તે વાંધાબરતા લખાણ કરશે કે અપ્પો વાપરશે તો તેની જામીનગીરીની રકમ જપ્ત કરવા ઉપરાંત તેનું છાપખાનું પણ જપ્ત કરવામાં આવશે.

જેમ પ્રસિદ્ધતાઓ અથવા છાપખાના ના માલીકને આ લાગુ પડે છે તેવીજ રીતે વરતમાન પત્રોવાળાને પણ લાગુ પડે છે.

દરિયા અથવા જામીન સારને આવતી ચોપડીઓ, વરતમાનપત્રો કે બીજા લેખો ફિટુરી જણાવાના થક ઉપરથી કરકમખાઉ અટકાવી શકશે, અને તે સરકારી અમલ દારપર મોકલી આપશે.

ટપાલ મારફત મોકલવાના કાગળો અને પારસલ સિવાયની કોઈ ચીજમાં ફિટુરી ચોપડી, વરતમાનપત્ર, કે લખાણ જણાય તો તે અટકાવવાનો સરકારને હક રહેશે.

શ્રીયુત પુલિનવિહારી કાસ

તેમનું કુદરતી જીવન ચરિત્ર

શ્રીયુત પુલિન વિહારીશાસ જેઓ કે ઉપર યક્ષેલ જામાળીઓમાંના એક છે, અને હમણાં ૧૪ માસનો દેશવટો બોમબી છુટકા છે તેમનું કુદરતી જીવન મતાંત "હકાર જમાળી" નામના મરાઠી પુસ્તકમાંથી અમે નીચે આપીએ છીએ:— શ્રીયુત પુલિનવિહારી કાસ કાકા જીલ્લા ના બીજામપુરના રહીશ છે. તેમના પિતાશ્રી કેપ્ટુદી માહરદેવ હતા. નિશા જમાં તેનો અભ્યાસ બહુ સરસ હતો. પણ બી. એ. મથા પુરેજ તેણે કોલેજ છોડી દીધી. એક કાલે એઓ બહુ ખતાવ્ય હતા. પણ કાલમાં સાધારણ ખાતાં પીતાં કુદરતમાં તેઓ મળ્યા. એક વરસ થયાં પોલીસે એક પછી એક ઘણાં રેસો એમની ઉપર થયાં તેથી એમનું નામ ધીર ધીર બોલાય રહ્યું છે. પહેલ વહેલાં તો મોટા હોડાનો રેસ એમની ઉપર ચલાવ્યો હતો, પણ તેમાંથી તેઓ હોડા મુક્ત બહાર આયા. પુરત જમાળામાં

સાર પછી હીંદુ મુસલમાનોનું કુદરત યયુ તેમાં તેમનો ભાગ હતો એવો આરોપ પોલીસે તેમની ઉપર મુકી ૧૫ રૂપીઆનો દંડ કર્યો. કાકા કોલીજએક નિશાગમાં એઓ શિક્ષક હતા અને કાકા કોલેજમાં મંગલગાથા મહત્તનીક હતા. સરીરે તો પોતે બહુ પાતળા હતા, પણ શુરવીર બહુ હતા તેથી લોકોનાં મન તેની તરફ બહુજ વળી ગયાં. તેની સાથે પોલીસની શંકાખોર નજર પણ તેમની તરફ વળી. પ્રસિદ્ધ તલવાર અને પટાખાજ એકનાર પ્રોફેસર મરદંવાજાના પોતે શિષ્ય હતા. કલકત્તાના મરદંવાજામાં પોતાના તલવારના બેલોથી બધાને જક કરી દીધા હતા. આ વખતે એક જાણના નાક ઉપર ચોડેલા ખડના કટકાને તલવારથી કાપી લોકોને ચંકીત કરી નાખ્યા. સરસર કરતી કરતી તલવારે નાકને ચોરેલ પાસના કટકાને સાફ કાપી નાખ્યું અને માણુસને રજ પણ હજા થઇ નહીં. પોતે પરજુલ છે પણ કંઈ સંતોજ નથી. પુલિન બાણને કંઈ ક્યાં પછી તેની માતાને પોલીસે ખર્ચી દેવા માંડી પણ તે બહાદુર માતાએ પોલી સુનો શિક્ષક કરી તે લેવા ના પાડી. રવજસેવક (વોલન્ટીઅર) ના સંબંધમાં પુલિન બાણનું નામ બહુ પ્રસિદ્ધ છે. અર્થોર્થ ગોગના મેળાની વખતે એ રવજ સેવકોએ દેખાડેલ ચતુરાલ તો સુપ્રસિદ્ધ છે. પણ આ દિલમાલનો હેતુ હીંદી સ્વતંત્રતા મેળાવવાનો છે એવું માની પોલીસે તેની ઉપર સખત નજર રાખી. કાકાના રરતા ઉપર કે મંગળા તીર ઉપર પોલીના કાકા મારેલ ક હાનર રવજસેવકો ને લખને પુલિનબાણુ જ્યારે નીકળે ત્યારે તેમનો વિચારણુ પોલાક અને કાયમાં લીધેલું રણચોગુ (ખુમમ) વગેરે કાક જોઈ પોલીસની મુમલીઓ રાજ વડા અમલદારોને જવા લાગી. ચીન, જપાન, બ્રિટીસ વગેરે રસ તરેકનાં રણચોગાં (ખુમમ) તે વગાડી શકતા. તેના રજુ કીંમતો અવાજ મંગાની બીજાપાર દિવસ ના પાંચ માઇલ અને રાતના દસ માઇલ સુધી ચંકળાતો. શ્રી. એલન જેઓ કાકા ના માહરદેવ હતા અને જેમનું પુન કરવા કાક જમાળા પ્રવાન કરેલ તેમણે તેમને કાકાના લશ્કરનું સેનાપતિની ઉપમા આપી હતી. આ વાત કોરટમાં પણ બહાર આવી હતી. બાળકો સાથે તાલીમ ના અખ્યાત વીગેરે જેમ હોય છે તેમ રવજસેવકની પણ કલાપતલાળા હતી, પણ પોલીસને તે બહુજ અમકર લાગી.

આસ કાઈએ એક પચાર ચપા ઉતા
પણ બચારે રમસેવકાનું મંડળ બંધ
ન પડ્યું ત્યારે એક દહાડો ચંપ રાત્રીને
સમયે મધ્ય વાગે પોતાના ધરમાં
સુતા હતા ત્યારે ત્રીયુત પુલિનવિદારી
દાસને ઉચકી પોલીસે ચાલવા મંડ્યું.
પુલિન બાણુની ઉપર સરકારનો આદેશો
બુદ્ધિમ કાં, તે બંગાળી લોકથી સમજાવ
જ નથી. કારણ પોતે સર્જનિષ્ટ તેમજ
મરદુમ વિકટોરિયા રાણીના ભક્ત છે.
પણ સરકારના હિંજા હેતુ કાણુ સમજ
શે છે?

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ મેજેસ્ટ્રાટમાંથી)

કરબનના વેપારીઓ સી. કે. દેરાસામી
પીસે અને કુ. ની 'એસાઇન્ડ' મીલકતના
સંબંધમાં વહેંચણીન આંકડાઓ મારિતપ
બરમની વડી અદાલતના મરદર પાસે
દાખલ થયા છે, અને તેની નકલો કરબન
ના સ્થાનિક માહિત્વરેટ પાસે રખાયેલી છે.
ત્યાં તે ૧૯મી એપ્રિલ સુધી તપાસ
મટે ખુલ્લી રહેશે. અને તે પછી તેને
મંજુર કરવામાં આવશે.

મરદુમ ગોવરધન (ટોંગટવાળા પાસે
જર છાન્ડઅન) ખેતી કરનારની વસીયત
નામા વાળી મીલકત, અને તેની જોગુદ
ધણીમાણી સુબધીની મીલકતની સામે
અથવા તે બેમાંના કોઈની સામે દાવો કર
નારે તે સંબંધી ચોગ્ય સોગંદનામુ તા. ૧૮મી
મે સુધીમાં 'વૃક્ષમ વાળા મી. ૭. ૭.
હમમનને રજુ કરવું' તેમજ તે મીલકત
અથવા તે બેમાંના કોઈના દેવાદારે ઉપલી
મુદત સુધીમાં હીલાખ પનાવી જવો.

ચેર્નવીલ જંકશનના વેપારી હાઉસ હરમા
છલ પટેલ અને કુ. ની નાદાર મીલકત
સંબંધમાં હેલો ફેલ્ડના તથા સાગીદારો
ના હીલાખને આંકડો વડી અદાલતના
મારદર પાસે અને તેના નકલો કરબન
તથા કેપરડાઉતના માહિત્વરેટ પાસે રજુ
થએલ છે; ત્યાં તે ચાલુ માસની તા. ૫મી
થી ૧૭ દહાડા સુધી તપાસ માટે ખુલ્લા
રહેવા પછી મંજુર કરવામાં આવશે.

હોંદુસ્તાનના ખંખરો

(હોંદી જામ ઉપરથી)

પોરબહરના સચીર રાણાના ચિદાક
તરીકે મીસીસ એસપીની રૂ. ૩૦૦ ના
પચારે નીમણુંક કરવામાં આવી છે.

રાજકોટના જાદુયાન રટેશન નજીક
સેક રતનશી મુળજીએ બંધાવેલી ધરમ
રાણાનું મકાન તમાર ચવાધી તા. ૧૯
મીએ તેની વારતુ દિવા કરવામાં આવી
હતી અને હોલે મરીબોને જમણવામાં
આવ્યા હતા.

આવનચર રેલવેની સીહોર પાલીતાણા
લાખા બાંધવા હોંદી પ્રધાને મંજુરી
આપી છે.

ધોલેરામાં એક છુદાણા બેરડીંગ સ્થા
પવામાં આવી છે.

આવતા એપ્રિલ માસમાં વડોદરાના
મહારાજ રાજકુટુંબ સાથે તપ્પીયતના
સુધારા અરથે જાપાન જનાર છે એમ
કહેવાય છે. — "રાજસ્થાન."

વડોદરામાં ધોડેસ્વાર ભરકરમાં બેદીલી
ફેલાઈ છે. કારણ કે ધોડેસ્વારને પૂરા પાડ
વામાં આવેલા નવાં છનોના પૈસા અમુક
હપતાથી તેમના પચારમાંથી દાલ કપાતા
દેવાથી કેટલાક સ્વારો હા કરી પૈસામાં
ઉતર્ષા નહીં હતા. ભરકરી સેનાધીપતીને
ખખર પડતાં ત્યાં જલ તપાસ કરતાં ૬
સ્વારો અને એક અમલદારને તુરતજ બર
તરફ કરવામાં આવ્યા હતા એટલુંજ નહીં
પણ ૩ કલાકમાં ઠાંટડી ખાલી કરી જવા
હુકમ કર્યો હતો તથા ખીજા કેટલાકને
તાની મેંદી સળ કરી હતી. — ગજસ્થાન.

વડોદરાની મેલ ટ્રેનીંગ કોલેજમાં અંત
યજ વિદ્યાર્થીઓને લખલ કરવા માંડવા
થી તે કોલેજમાંના ત્રણે વરસના મળી
લગભગ ૨૫૦ વિદ્યાર્થીઓએ તે સામે
પ્રીન્સીપાલ મી. દીક્ષીત સમક્ષ વાંધો
રજુ કર્યો હતો જે માટે દાદ નહીં મળ
વાથી હડતાલ પાડી હતી. તેઓ વિદ્યા
ધીકારી, અમલદારો અને શિક્ષકોની મુલા
કાત લઈ લોક કાલજા પત્ત કહે છે પણ
કંઈ દાદ મળી નથી.

વડોદરાના રાજકુમાર શીવાજીરાવને તથા
વખત યીથી કલાઓ ઉતા દાલમાં તાન
આવી છીતજા નીહળ્યા છે.

સાચુદ ખ.તે ૨૬૦ શીટ જેટલી ઉડા
ખમે પાતાળ કુલો દાથ લાંગે છે.

ના. આમાખાન મંજુકા ખાતે એક
દીવસ રોકાઈ તા. ૧૯ મીએ ચતરે રાજ
કોટ જલ પહોંચ્યા હતા. તા. ૨૦ મીએ
બપોરે તે નામદાર રાજકોટમાં ખેલ
કામ માટે ઉભી કરવામાં આવેલી કેપમાં
મવા હતા જ્યાં ધરમ સંબંધી તથા જમા
તમાં સંપ વધારવા સંબંધી બાપણ
આપ્યું હતું અને સરકાર પ્રથે વફાદાર
રહેવા કહ્યું હતું. રાજકોટમાં તે નામ
દારને સાડે માન મળ્યું છે. દરોજ એ
વખત ખોળા કેપમાં તેનામદારબંધ છે
ત્યાં ૨૦ હજાર ખોળા એકલા માય છે.
— "પ્રમખધૂ."

તા. ૧૭ મીથી તા. ૨૧ મારચ સુધી
નડીયાદમાં મીલનરીઓની ઠાનદર-સ ભરા
વાની છે.

નડીયાદમાં આમ લાગવાથી કેટલાક
કુટુંબો આહતમાં આવી પડ્યા છે, અને
લુકસાન રૂપીઆ અરથા લાખ ઉપર
મળ્યું છે.

ના. આવકવાડે રા. એક હજાર વાઇસ
રાવના સેકરેટરી મી. ડનલોપ રમીથના
સ્મારકમાં, અને મુખ્યમત્તા ધોડાના પ્રદરક
તમાં રા. એક હજાર ભર્ષા છે.

વડોદરાના જેળવણી કમીશનની બલામ
જુથી રજુલ માસ્તરોના પચાર વધારવા
ર. ૧ લાખની મંજુરી આપવામાં આવી
છે જેથી રૂ. ૭ ના માસ્તરને રૂ. ૧૦
મળવા સંભવ છે.

ભરુલ સેહેરમાં બહેર કોલની જણા
વલી જરૂરીખાન પુરી પાડવાને મુખાલ
વાળા મી. સાપુરજી બરબેરજી ભરમાએ
પોતાના પુત્રજા વતનમાં રૂ. ૩૦,૦૦૦ની
સંખાપત કરી છે.

ધટેલા ખાતે "આર્મ ધરમ પરીપલ"
ની બેઠકા ચવાતી છે. તેના પ્રમુખ
ચવન મીમાન સંપત્તરાવ ભાવજીએ સ્વા
કાર્યુ છે.

મુળ્ય સહરમાં ટરામના બાડાને દર એક આનો હતો ત્યાં વધારીને ઠોઠ બાનો કરવામાં આવ્યો છે.

ચાંદીપર જકત વધવાથી મુળ્યની જગરમાં ખજાજાટ મચી રહેયો છે.

મુળ્યના વેપારી મહરજ રોક મુળ્યને જોઈએ જલ્દીમાં હાથ રુકા માટે રૂ. ૫૦ હજાર અને આગકારી કાગડરે ચી. હુમાને દવાખાના માટે રૂ. ૩૫ હજાર આપ્યા છે.

મારય એપ્રીલ માસમાં મુળ્યમાં ખારસી કોનફરન્સ બરાવાના સંબંધમાં વીચાર ચાલી રહેયો છે અને તે માટે ડો. ધાલા અચામ મહેનત લે છે એમ કહેવાય છે.

માઇસોરમાં આલુ સાલમાં એક અરખે ડકન છોકરાની મા એન્ડુએટ મધ છે.

મચ્છરવેધના પ્રયોગો માટે પ્રો. રાહને મહારાજના ના. ગવરનો ચંદ આપ્યો છે.

આખા દોહની બારત વર્ણિય દીનજર જાળન મહારાજાની ચક્રિયો મેકસ સમેત શીખર ઉપર મળી હતી જેમાં હરેર વાળા રોક સાંકળમાં હોયે પ્રમુખરચાન લીધું હતું. પ્રમુખે ૧૦ હજાર રૂપિયા એનેજમેન્ટ રૂંડમાં આપ્યા હતા.

મુજરૂર તરફના એન્જનીયર મી. ડી. અનરે એક નવી જાતનું વીમાન બનાવ્યું છે જેમાં તે ૧૦ પોડાના બળનું એન્જન મોહરનાર છે.

વડી ધારાસભામાં હાજર થતા કચ્છ નારે બે દીવસ અગાઉથી અરજ કાઢી અને કાઉન્સિલના એકાદા સભાસદની બળામણ રજુ કર્યાથી કાઉન્સિલમાં ખેલવા દેવાની દીકીટ આપવામાં આવશે.

કલકત્તા અને વીક્ટોરીયા મેમોરીયલ ખીલડીઝ ખાંધવા માટે તરદીઓએ મેસ રસ મારદીન અને કંપનીનું ટેનડર રવી કારણ છે.

દુમલી શુધાના કેટલાક બામોમાં મામ ડાંતી શાળાઓના વીદ્યારથીઓ નરથી "મુમતર" ગરના શીતુરી સમાજના ચેપા

નીયાં વહેંચવામાં આવે છે એવી ખચર મળ્યાથી પોલીસે તેની લપાસ ચલાવી હતી પણ મેઇ પકડાયું નથી. કલકત્તામાં તેની નકલો વહેંચાઇ હતી.

લાલા લખપતરાય કોડા વખતમાં વીધાપત જગાર કહેવાય છે.

દોહી એનારકીરોને હાબી દેવા માટે સરકાર સાથે મળી પગલાં લેવાં માટેના હરાયે કરવાને બેંગાલના દેશી આગેવડે અને મુદાપીઓને સાથે મળી એક જાહેર સભા બરવાને વીચાર કીધો હતો. પરંતુ કેટલાક આગેવડેને લલને એકત્ર થવા પામી ન હતી. લારખાદ જુદી જુદી દોહી કોમોના પ્રતીનીધીઓની એક કોનફરન્સ બીટીસ છાટીઅન એસેસરીએચન ના રૂપમાં મળી હતી અને તેણે તે સંબંધે જુદા જુદા મડલે સાથે વીચાર ચલાવવા એક ડેપુટેશન નીમ્યું છે.

નામીયા "બગાળી" પત્રનું બગાળી લાપનું વાટનું "દિતરાહી" કરીને નીકળે છે તેના અખીપતીને શીતુરી લખાણ કરવાના આરેપસર એક વરસની કેદની સજા થઇ છે. માણસે દાજર મમેલા જાપાના પ્રતીનીધીઓને જણાવ્યું હતું કે જાપાઓ ઉતારા જો લેવાને બદલે શીતુરી લખાણો જાણે છે તેથી તે વધુ ફેરામ છે માટે આ કેસમાં તેમ ન કરવું.

કલકત્તાની બરકચેરીવાળું ખુન કરનાર મુખતાનું શરીર ફાંસીએ ચડાવ્યા પછી તેનાં વાંસીઓને સોંપવાને બદલે તેને જેલમાં બાળવામાં આવનાર હતું.

કલકત્તાના પોલીસ ડે. સુમી. ખા. બા. મોલવી રામસુલ આલમના ખુની બારેંદર નાય હત મુખતાને તા. ૨૧ મીસી સહવારે કલકત્તા ખાતે ફાંસી દેવામાં આવી છે. તેણે હયા માટે છેવટની ધડીએ અરજ કરી હતી તે સ્વીકારવામાં આવી નહોતી.

શીતુરી હીલચાલમાં સામેલ ચનારા ધારાસભીઓની સનંદ છીનવી લેવામાં આવશે એવો દુકમ પવનગતી ચીફ કોર્ટે પ્રગટ કર્યો છે.

હાહોર કન્વાસજામાં કન્વાસને દાયકું મધીન કામ મીખાવાને એક મોળ્ય બગાલી રવાને રોકવામાં આવ્યો છે.

પતિધાળા રાજ્યે એક વરતમાન પ્રવ કાદવા, ખેડો સ્થાપવા, પરદેશ વીદ્યારથીઓને મોકલવા અને ખેતીવાડી સુધારવાના હરાયો કર્યા છે.

હાક તાખાના વીકરમપુરના લોકોને ખરયે વધારાની પોલીસ મોકલ ધાડેના સંબંધમાં રાખવામાં આવી છે.

આરય સમાજના પ્રેસીડન્ટ મી. દુરગા પ્રસાદે એવી સુચના કરી છે કે દરેક સભાસદે સરકાર તરફની વફાદારીની રજુઆત ઉપર સહી કરવી તેમજ કોઇપણ રાજકોશી કામમાં બામ લેવો નહીં અને અંગ્રેજી સરકાર તરફની રાજબંધિની વીરુદ્ધ મળ્ય એવા કોઇપણ કામની સાથે સંબંધ ધરાવી આરય સમાજને બંટો લગાડવો નહીં.

ખાન બહાદુર સમસુલ આલમના થવલા ખુવના સંબંધમાં એક જાહેર સભા રાખબહાદુર કાલીપ્રજન ધેલના પ્રમુખપણુ હેઠળ હાલમાં મળી હતી.

લખનૌરના શરીફ હુસેને કલશામપુર ખાતે ખાંડની એક ફેક્ટરી સ્થાપી છે.

હાઇ કોર્ટમાં જે પ્રકારના માણસોને આવવા દેવા છૂટ નથી તેવા માણસોને નહીં આવવા દેવા માટે શુ' શુ' ઉપાયો કરવા એનો વીચાર કરવા માટે કલકત્તા હાઇ કોર્ટના જજ અને કેટલાક વકીલ બારીસ્ટરોની એક સભા બરી હતી.

તા. ૬ મી મારચે પુરા કચેલ અહવા ડીઆમાં દોહમાં મરજીથી ૧૮૨૬૨ મરજુ થયાં હતાં, જેમાંના ૧૧૧૬ મુળ્ય ઇલા કાના હતા.

ખનારસના રલીસ બાપુ મોતીચંદે એક લાખ રૂપિયા ખરચી ચંગાકાંઠે હોંદુ એનું સમચાન બંધાવી આપ્યું છે. તેમજ જાગાળો સાર ૧૦ હજાર રૂ. ખરચી એક ધરમશાળા બંધાવી છે.

બોપાળનાં એમમે વાલસરાયની પધરા મણીની ખુશાલીમાં પોતાની પ્રજાને સુકત જાળવણી આપવાનો હસવ કર્યો છે. કેટલાક રાજ્યોનીપેટે દારૂખાનુ વહેણવામાં પધરા બગાવાની તેણે ના પાડી હતી.

પરચુરણ ખમ્બે

હિંદીઆની સાથે લગાડ કર્યા પછી જ પાતે પોતાનું લગાડ બળ બમણું વધારી દીધું છે, અને એવા વરસમાં તે વધુ મજૂ વધારી રહે.

૩૨મી ઉત્પન્ન કરવાવગર પ્રકાશ બધા બાબતમાં પેલા કરવાને એક વિચાર શાંતી બાબતમાં કરી રહેલો છે.

હિંદના એક હિંદુસોજ મિત્ર તરિકે બધીતા થયેલ અમેરીકન મદરથ મી. માધુરન દેવપત્ર જે હિંદની મુસાફરીએનીક બેત છે, અને સાદાપણી રહેણી કરણી જેમણે મદલુ કરી છે, તેઓ પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન સીધેનમાં પહેલેલ છે.

વિસ્તારનીદ્રષ્ટીએ બેતા કલકત્તાની યુની વરસીટી દુનીઆની બધી યુનીવરસીટીઓ કરતાં મોટી છે. તેમાં દર સાલ ૧૦,૦૦૦ કરતાં વધારે વિદ્યારથીઓની પરીક્ષા લેવાય છે.

આખી દુનીયામાં થીયોસોફીકલ સોસાયટીનાં કુલ ૭૯૬ સભાસ્થાન છે અને તેના ૨૬૯૯૮ મેમ્બર છે. “આર્ય પ્રકાશ” કહે છે કે પ્રવાસના પ્રમાણમાં કંઈ વધારે કહેવાય નહીં.

મદીના ખાતેના “લગ્ન દામયજ” ના આસ બખરપત્રીએ પોતાના તા. ૧૪મી બનેવારીના સંદેશમાં જણાવ્યું છે કે છંપતના ખેડીવે સફેદ સાદયો પહેરીને તથા હાથમાં બતી લઇને પેમંબર સાહેબની કબરની મુલાકાત લીધી હતી, અને જવિત્ર છંપારત લીધી હતી. તાજર અને બીજા ઓધેદારો તેમને તથા તેમના પીતરાઈ પ્રીન્સ કમાલુદ્દીનને અંદર લઇ મથા હતા, જ્યાં ધાર્મિક સભળી કરીયા ઓ કરવામાં આવી હતી. તે વેળાનો દેખાય જંબીર દખ્ખા ભરેલો લાગેલો હતો, અને પેમંબર સાહેબની કબર ઉપર લટકાયેલા કીમતી મોતીઓ તથા પ્રખ્યાત હીરો “કાવકામનુરી” જેની કીમત રૂ. ૭૫ લાખની આંકવામાં આવી છે તે ગમહી રહેલાં હતાં. —“બમે”

છંપતના ખડીવે મકાની કીધેલી મુલાકાત દરમ્યાન પોતાના વડા છંખનેરને મકાની જેડા સુધી પીગાનું પાણી કેવી રીતે લઇ જઇ શકાય તે માટે એક નકશો તૈયાર કરવાનો દુકમ કર્યો હતો. વળી જેડાથી મકાની સુધી હાજરો માટે એક રેલવે બાંધવા સાર એક લીમીટેડ

કંપની ઉભી કરવાની એક યોજના પણ તૈયાર કરવાનો ખેડીવે દુકમ કર્યો હતો. ખેડીવે પોતાના રસાલા તથા છંપતના પ્રાંત સુધી અને અલ—અઝાર દુનીવર મીડીના ચેનસલર સાથે મકાના શેરીની મુલાકાત લીધી હતી. શેરીફ પોતાના માનવત પરીણાઓને દખ્ખા ભરેલો આવકાર આપ્યો હતો. —“બમે”

મુફત વિદ્યાભ્યાસ!

ગત ફોલેવર માસની ૨૪ તારીખને વચી પ્લેસ ઓર વલેર પ્લેટફોર્મ નાકે પર શ્રીયુત શાહલાલની મુકાનની મળીપ દિંદી પાઠશાલા સુલ છે. વહાં શ્રીયુત મહાવીર દિંદી લટકોંકો મુફત દિંદી પદાવેળે. ઓર ગરીબ વિદ્યાર્થીઓ પુસ્તક મી મુફત દેવેળે. વિદ્યાર્થીઓ વિદ્યાર્થીઓ મુજિકા કિવાજ સુલ જાતે હે. ઓર ધર્મ કા જ્ઞાન હોનેસે મળ્યા કર્તવ્ય ઓર મકર્તવ્ય જાન શક્તા હે. રસ લીવે સવ દિંદી પ્રવૃત્તો અપે લટકેકોં પદાવકા વહ અવસર મહી જુકેળે.

શ્રીયુત રામકલ ધર્મકે લીગે વહુત પ્રવાસ કરતે હે વહ સવકું માલુવ હે. વહ શાલાકો ચલાનેળે વહી મહાશય પ્રવરન કર રહે હે.

શ્રીમાન વંદિત સુચિત તિવાળી શાલકે વિદ્યાર્થીઓંકી પારિક્ષા લેળે.

શાલા શામકો ૧૧ વજેલે કલ હોંકે ૧૦ વજે તક ચલેળે.

રસલ હોંકેકી આઝી મીચે લીકે વલ પર જાતી

શ્રી મહાવીર

ફોટોફ શી. રામકલ

લેસ્ટ સીડનહામ

કરબન, માતાલ

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેલ્ડેબલ

સફાઈની પેશીમ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરીએ.

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાબંધ મળશે. પત્ર બ્યવહાર નીચેને શીરનાંમે કરો:—

પ્રસમાઈલિ છવા ફરેટર

પી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ ‘પ્રસમાઈલિ’

૧૭૧, એ. આંડ, ડરબન

TELEPHONE, FRUITERER,

P.O. BOX, 471, Tele. Add. 'Ismael'

171, Gray St, Durban.

રોકડ બખર આવ

	શી. રૂ.	શી. રૂ.
કુલ નાતાલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
આવક માંજ ૧૫૨૫૫૧ ૧/૧ થી ૧૮ ૦		
બીમડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૧ ૬	૧૭ ૦
બીની સક્કર	૨૨ ૦	૨૦ ૦
દુંધાના	૧૮ ૬	૨૦ ૦
દેલી દુવેર રાજ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
દુવેર રાજ કાનપૂરી	૧૮ ૧	૧૮ ૦
મસૂરની	૨૦ ૧	૨૧ ૦
મમની	૨૫ ૦	૨૬ ૦
અડની	૨૮ ૦	૨૮ ૦
મથા મુબ્બના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
“લખ”	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાખા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૪ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કરડું તેજ ૧ ગ્યાબન	૩ ૧	૩ ૨
એરડીનું	૨ ૮	૨ ૮
મોહું	૪ ૨	૪ ૩
નાળીએસું	૪ ૦	૪ ૩
આંડ સફેદ નાતાલની	૨૦ ૬	૨૧ ૬
પીગી	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
અટો	૧૩ ૩	૧૩ ૬
મદાસી સોપારી ૧૨૦૦	૮૧	૦ ૮
મર્યા	૦ ૩૧	૦ ૪
શી પેટી જીતના પૈ	૮-૨-૬	૮-૫-૦
પોરબંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પારાશીન કરાઉન	૪ ૬	૬ ૦
“વાહટ રોસ		૮ ૮
“અલ્હન	૧૭ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૭ ૬	૨૦ ૦
ફલી	૫ ૬	૬ ૦
મકમંડ સોપ	૧૩ ૩	૧૩ ૬
સાણ સીસ રોયન	૧૫ ૬	૧૬ ૬
સાણ સનલાઈટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
“કાપમ્ ૫૦	૬૩૩ના બોક્સની	
કીમત	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકટર ડી	૧ ૮	૧ ૬
મામીશ બાબન	૩ ૧	૩ ૬
સોપારી સેવરબની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલમ પોઉક કીયારે	૧૬ ૦	૧૬ ૬
કેરેન્ટ મીસ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
નામ્ક (લીવરપુલ)		
મનસા કમી	૪ ૬	૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી જાણી શીખુલ તથા ફરેડી કમીશન ઓફ એગ્રીકલ્ચરલ પ્રોડુસ માટેનાં વચ્ચે
આપનાં આર છે. પહેલાં તરતજ પુરવચ્ચાં આપે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,	Also at the Head Office for S.A.— Add. at—
Reuter's Agency, Davis Buildings, 55 Field Street, DURBAN.	Reuter's Building, St. George's Street, CAPETOWN
	Reuter's Agency, The Corner House, Commissioner St., JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા શા મેરે વાપરો છે ?
રસાયન સહુના—મનજ અને હરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હલત
આને એટલી દવાની શીલ્કી ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને હરીત—હરસ મસાનો તાલકાળીક અને
બોક્સ છલાજ. નાનાલમાં પછા જણને કાપડો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત ૩. ૩.

મરહુમ શીર—નકુલ મલમ. સોજા, મા, યુમડાં, વિવેરને તુરતજ સઃક કરે છે.
કિંમત ૬ પેની.

કુમિન્ન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ અવડાંના અકસીર દલાજ,
લાલ અને સફેદ અવડાંનાર બુઠીજીવી દવા. કિંમત શીલ્કી ૧.

તવાના વરિકા—લુલાળની અકસીર ગેળાઓ. ૩ પીની કિંમત શીલ્કી ૧/૧.

શાસીપર્ક વરિકા—દુઃખદામક ગેળાઓ. અસાજ કરવાના આસ હલાજ
કિંમત એક ૩ પીની શીલ્કી ૧/૧.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિશે વિચાર
કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધરને પાસે
નીતિ છે. નીતિના આવા કંઠા વિચાર બધા
ધરને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ
પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કિંમત ૬ પેનો, દપાલ ખરચ ૧ પેના
ડરબન એજન્ટ:

વીરજી દામોદર, ૧૮૬ ગ્રેન્જીટ, ડરબન
ધરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,
શીનીસ, નાતાલ.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ ખરચ
હિંદુસ્તાની ઝોલરી જથ્થામંદ મંભાવી
સરને આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ વી પેરબંદરનું તથા ટલકતાનું—
સરસ આપણ—એ.યુ. ગંધીયા—એક
વખત મંભાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5934, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 150
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add. "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

તર્કચારણ.

૧૮૨૦ ના સાલની અવધી
એક દિવસનું એક આખું માન.
વેપારીને વપરાયો હોયત સાચે.

કિંમત માત્ર ૧/-
ધરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,
શીનીસ, નાતાલ.

મુસ્તફા કામેલ પાસાનું બાણ

હજીરના આ મહાન રેવરેન્ડાસિયનની નવી પોતાનું નામ નાની ઉમરમાં પ્રસિદ્ધ કરી નાંખ્યું છે. મરુફો રેવરેન્ડાસિયન વિશે જો રસા બ રહેલું એક બાણ આપ્યું તો તેનું આ પુસ્તકમાં બાણવર છે. હિંદુસ્તાનને આ બાણ બહુ અંશે લાગુ પડતું હોવા દરેક દિલોએ વાંચવા યોગ્ય છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ૧ પેની.

ડરબન એજન્ટ: વીરજી હામોદર

૧૯૧૩ એ એપ્રિલ,

ઇન્ડરનેશનલ પ્રોટેસ્ટન્ટ પ્રેસ,
શ્રીનીકેસ, નાતાલ.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "MELON."

PORT ELIZABETH

ઇન્ડરનેશનલ પ્રોટેસ્ટન્ટ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	s.	d.
Ethics of Passive Resistance	૦	૩
Bhagavad Gita	૧	૦
The Story of the Ramayana	૦	૬
A Book—and its Missioner	૦	૬

ક્રાન્તિવાદનો ખુની કાવો.	૦-૦-૧
જેલનાં કાવ્ય.	૦-૧-૦
મારો જેલનો અનુભવ.	૦-૦-૨
મુસ્તફા કામેલ પાસાનું જીવન ચરિત્ર	૦-૦-૩
એક સત્યવીરની કથા.	૦-૦-૪

સત્યાગ્રહ (ક્રાન્તી નિબંધ)	૦-૦-૪
સર્વેશ્વર	૦-૦-૪

મુસ્તફા કામેલ પાસાનું બાણ.	૦-૦-૪
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.	૦-૦-૪

રામાયણ કાવ્ય, ચાલકાંચ	—૧-૦
દર્શનવાદનો નવો કાવો.	૦-૦-૩

દર્શનવાદનાં નવો કાવ્યો અથવા અન્ય	૦-૦-૩
સુધારાના કાવો.	૦-૦-૩

મારો જેલનો ખીલો અનુભવ	૦-૦-૬
" નીલો "	૦-૦-૩

દર્શનવાદનો દુકાનો બંધ કરવાનો કાવો.	૦-૦-૩
------------------------------------	-------

અર્થ પેની ૧ જુદું. ક્રાન્તિવાદ ક્રાન્તીની ચર્ચા સ્વીકારવામાં આવે છે.

ડરબન એજન્ટ:

વીરજી હામોદર, ૧૯૧૩ એ એપ્રિલ, ડરબન

ઇન્ડરનેશનલ પ્રોટેસ્ટન્ટ પ્રેસ.

શ્રીનીકેસ, નાતાલ

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers

of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદરનું મુસ્તફાકાર પી.

107 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 58 Tel. Add.: "PORBANDAR."
Telephone 86

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL
Zeerust Box 77 TRANSVAAL
Lindley'spoort } DIS. RUSTENBURG
Steenbokfontein }
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પી. ફેન્સી.

હાઇક્લેસ અને કીટક મશીન.

ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જમીનપે હિંદુસ્તાન થી મંગાવી સસ્તે કામે વેચવામાં આવે છે. આસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નુ-સરસ આવક-ગોપુ મંધીઆણું-જમીન બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 5031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

3 KORT STREET,

P.O. Box 8504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891

JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUEZ.

જેલનાં કાવ્ય.

[બીજી આવૃત્તી.]

ઇન્ડિયન એપીનીયનમાં કાલ આવી પ્રવેશો નવા કાવ્યો આ નવી આવૃત્તીમાં કામલ કરવાથી તેનું કદ પહેલી આવૃત્તી કરતાં બરાબર બમણું થયું છે. હતાં કીમત આમળના પ્રમાણે એક શીર્ષક, પોરબંદર ૧ પેની

ઇન્ડિયન એપીનીયન

નાતાલમાં વરસના ... ૦-૧૫-૦
બીજી કોલોની તથા પરદેશો
આતે વરસના ૦-૧૭-૦

એક સત્યવીરની કથા.

(સોફ્ટરીસનો બચાવ.)

રોમના મહાન તત્ત્વજ્ઞાની સોફ્ટરીસના નામથી દુનિયામાં શોકાંજલ અભિપ્રાય હશે! એણે સત્યજ્ઞાનનો ફેલાવો કરવા માંગ્યો તે સ્વાર્થી અને દલી માણસોને ખુશ્કો. તેથી તેની કપર જોડા આરોપ હુકમ તેને દેહાંત દંડની શિક્ષા કરવામાં આવી. પોતાનો પ્રજ્ઞતાં પણ તેણે સત્યનો ત્યાગ કર્યો નથી. આ વીર પુરુષે પોતાનો બચાવ કર્યો છે તેનું બાણવર આ પુસ્તકમાં છે, એ બહુજ અસહ્યારક હોઈ વાંચવા યોગ્ય છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખર્ચ ૧ પેની.

ડરબન એજન્ટ:

વીરજી હામોદર,

૧૯૧૩ એ એપ્રિલ, ડરબન.

ઇન્ડરનેશનલ પ્રોટેસ્ટન્ટ પ્રેસ,

શ્રીનીકેસ, નાતાલ.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladoa." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tajob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NOSODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & BAO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhanna Parahotam,
357 Pine Street.
Duda Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Gray Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyob & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Gray Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.,
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Gray Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Gray St.
K. Jivan, 122 Gray Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Gray Street.
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Gray Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Gray Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Nairao, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HENDLERBERG

Abou Mia Camroodean,
Market Square,
A. M. BUTAR,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842.
Amood Mooljee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHAI
2nd St. Malay Location, Box 2386.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSAM & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. B. TAVARIS,
224 Marl et Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJE SALEJKE,
P. O. Box 5031.

KUILS RIVER STATION
N Sany
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

**MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRAMA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJES & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HOSHABOY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VELJIDAR & LALCHAND Box 92.
NANJEE DULARIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NEWCASTLE

M. E. SKEZAT, General Merchant
and Produce Agent. Box 7.
Branch: Ingogo.

NORTHDENE

Durjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

RYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PINT RATTING

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MESTA & KRANIERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHESTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

M. E. NANABHAI,
Box 55.

PORT ELIZABETH

Tickamdas Bros.,
Main Street. Box 571.

Adam Hoozen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.
R. R. Nmsoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer
Corner of Heermans & Napier Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SOLIMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Soliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik, Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joomen Khan Kalkhan,
17 Market Street,

SPKLOMKEEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Bood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoozen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koverjee Endholvaia,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BAWU TALWANTSINGO,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Jonbert Street, Box 1
Naidoo & Co.,
Fruit Exporter, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAI
Tel. add "BHABHA" P.O. Box 31

શ્રી. દેવશ્યમ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
શ્રી દેવશ્યમ અને શોપન વખાનું નવાઈના દુકાન
મારેટ સીટ, (કાર્લટન હોટેલની આગે
બોલર પાસે, બેલ્કોન-સપર

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Shop No. 112, Corner Laff & 14th Streets,
Johannesburg,
Box 4140 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 130, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Mercantile,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT".

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
Kilindini (Mombasa):—

about April 24th Goorkha

" May 22nd Dunluce Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius:—

about May 6th Gascon

" July 3rd Goth

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

Sutton, Flack
& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23. Telephone 523

આમાડે પરીક્ષે હીને.

ઉન, આમાડે, હીનેડ, પેલ અથવા બહાર
નિ આમાડે, પેલની હાલ વગેરે પરીક્ષે
પરીક્ષે હીને.

The Indians of South Africa

Halots within the
Empire and how
they are treated

BY

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Free 1/6

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by
LORD AMPHILL

May be obtained from
The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The
Asiatic Danger in the Colonies" by
L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION
To be had from the Publishers: The
International Printing Press, Phoenix
Post Free, 7d.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 99,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. PRESIDENT

Will sail from Durban about the 13th April and from Delagoa Bay about the 14th April 1910, taking 1st 2nd and deck passengers at reduced rates with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધી મુખ્ય જગ્યાએ સ્ટીમર "પ્રેસીડન્ટ"

ઉપરી આજમેલ તા. ૧૩ એપ્રિલે ડરબનથી અને ૧૪ મીએ ડેલાગોઆમાંથી ઉપરી ૧૭ દિવસમાં સીધી મુખ્ય જગ્યાએ નેલી કોસ્ટાલથી ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકની મળશે કે પાસેજરને ખાસ સમવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાર એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી ખાજ બચ્ચાં સાથે દેલી જનારને લાભ કારક છે. બની, પાણી, યુલકખાતુ, અગર વગેરે ખાજતમાં સારે બંધોગસલ રહે છે. લાકાની કે અને વીજળીની બતિ છે. ખલસી દેલી છે.

સ્ટીમર મુખ્ય પહેાંચે કેમલથી ખજર આવે છે, જે ડાપાઓમાં ડાપાય છે જાણેલા ટાઇમે સ્ટીમર આવે છે અને પાછી ટાઇમસર ઉપરી જાય છે. નેલી ઉપરથી આવનારને કાઇને ત્યાં પરી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓ એચ. કોહન

જરમન દોલતેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ. આમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો, ફારમસ અને વેપારીઓ મળુ વરસ થયાં ચાલુ આસરો આપી પોતાનો માલ માસી મારફતે વેચવા મોકલે છે. ખીલ નવા માલકો મારી મારફતે "ટાયલ કનસાઈનમેન્ટ મોસલવાને" લલવાય તેની આ પુરેપુરી અમીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમસ અને વેપારીઓના ખાત્રી મજકો પુરા પાડવા હું તમવાર-હું. બેઠક:—નેચલવ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, કેરીસન સીટ એલાન્સનરન.

મારફટ રીપોર્ટ માનવાથી મળી શકે છે. માલ ચલાવનારને ફરેલ, વેલ્ટેબલ વિગેરે જેલ પેક કરવા તે બાબત મારા લોબા બહુલવથી સારી સલાહ આપીશ. ખાલી બારકેટો, એજ કેસીન અને બાકસો માનવારને હું પુરા પાડું છું. કાગળો મુજરાતીમાં લખી ચકાચે. પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. ટેલી. એડરેસ: Conbange. ટેલીફોન નંબર ૧૫૦ સ્ટાર: ૭૭, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "DUNNERIC" leaving Durban for Calcutta direct on or about 12th April taking deck passengers. Passage about 22 days.

SUCHIT MAHARAJ,
Passenger Agent,
1 Alice Street Durban.

एस. एस. "डुनेरीक" नामके जहाज १२ एप्रिल १९१० के लगभग दरबाने कलकत्ते जाएगी.

सुचित महाराज, मेजेंट,
१ एलीस चीर स्ट्रीट,

એસ. એસ. 'ડુનેરીક' તા. ૧૨ એપ્રિલ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

સુચીત મહારાજ—એજન્ટ,
૧ એલીસ સીટ, ડરબન.

જાન. જાન. "ડુનેરીક" નામક જહાજ ૧૨ એપ્રિલે ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. પાસેજરને ખાસ સમવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાર એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી ખાજ બચ્ચાં સાથે દેલી જનારને લાભ કારક છે. બની, પાણી, યુલકખાતુ, અગર વગેરે ખાજતમાં સારે બંધોગસલ રહે છે. લાકાની કે અને વીજળીની બતિ છે. ખલસી દેલી છે.

હેડ એજીસ: ૧૦ એડરેસ સીટ, ડેલાગો
સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલક મરચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડન્ટ સીટ, નેલાન્સનરન. એટ આપવા લાયક અનેક વરેલની મહીલ સરસ થીને, નેલીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભવન રેસન, જરીના ટેબલ ક્લોથ, કાચમીરી બનાવ વિગેરેવિગેરે. માલ મહીલ સરવા આવો અને ખાત્રી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location
P.O. Box 2388
Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નીતિ ત્યાં ખરકત.

એક વખત જોરડર આપી ખાત્રી કરો. કરીયાણું, કાપડ, કલ્કરી, તમામ ભવનું અનાજ, પોરનદરનું ચોખ્ખું ધી. વીગેરે તમામ માલ જોરડર મુજબ કાલેથી મોરલ નાર. કમીશન જુલ સેક્ટે ૨૦ ટકા માર જનનાં મળવાથી તથા માલ મળે પર્સિસ મી. એ. એ. ગાંધી ટેંગાલવાલાને લરવાથી મોકલવામાં આવશે.

ટલીમીએડરેસ, મોલી લીરલ જુલાબાઇ
"નીતી." પી. એ. નં. ૨ મુખ્ય.

Printed and Published by M. K. Gandhi International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 16—VOL. 8.

SATURDAY, APRIL 10TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Three Pence

RAILWAY TRAVELLING IN THE TRANSVAAL

RESULT OF INTERVIEW WITH THE GENERAL MANAGER

The following correspondence will be of interest to our readers, completing as it does the lengthy negotiations that have been taking place for a considerable time on the vexed question of separate accommodation for coloured passengers on the Central South African Railways:—

General Manager's Office,

Johannesburg.

11th April, 1910.

Sir,—With reference to the interview that Mr. Bell, Solicitor to the Railway Administration, Mr. Hoy, Assistant General Manager and the undersigned had with Mr. Cachalia and yourself this morning, I now place on record, as agreed, a summary of the understanding arrived at in the course of the discussion, namely:—

1. That Regulations 221 to 224 inclusive be replaced by the following:—

221 It shall be lawful for the General Manager where practicable to set apart different compartments on trains for passengers of different races and the passengers for whom the compartments are so reserved shall travel only in such compartments and no other, nor will any other compartment be considered as available. Such compartments shall be marked "Reserved."

222 It shall be competent for the Guard or the Conductor or any other railway official to remove passengers from one compartment to another without giving any reason therefor.

223 It shall be competent for the Station Master or other authorised official to refuse a first or second class ticket to any passenger who may, in his opinion, not be dressed in a decent or cleanly condition.

224 The penalty provided in Section 42 of the Act will apply

to any contravention of Regulations 221 to 223 inclusive.

2. That the foregoing alterations in the wording of the regulations have been adopted as to meet the views and wishes of the community Mr. Cachalia and yourself represent.

3. That the manner in which the regulations and the authority entrusted to the Administration has been carried out in the past has been acceptable to the Asiatic community with the exception of such cases as have been brought specially under notice and which, when it was found that there was just cause for complaint, have been dealt with in a manner that you and the community you represent considered to be proper and just.

4. I undertook that the Administration would continue to act in this spirit and it was agreed that, should it be represented to you at any time that any member of the staff has acted in an improper manner and you have satisfied yourself by previous enquiry that there has been good cause for complaint, you would communicate with the Assistant General Manager, and the Administration would, after investigation, deal with the case as the circumstances call for, and in the spirit of requiring justice and proper treatment being extended to yourselves and to your countrymen.

5. For the purpose of giving effect to the foregoing, you approved, on my suggestion, that while the Regulations to be published should be framed in the manner now provisionally agreed to, there would be no objection to the Administration renewing the instructions to the Staff on the lines at present obtaining or with such modification of the existing instructions as circumstances may from time to time call for.

It was agreed that, in giving effect to the intention of the Agreement now arrived at, toleration would

have to be exercised, and that, if an instance should occur, (as it is quite possible may be the case) when, say, one of your countrymen might desire to travel by a train and the Officers of the Administration considered difficulty and possibly disturbance would probably result therefrom, it shall be open to the Officers of the Administration at their discretion to require such passenger to travel by another train and if needs be on another date.

7. It was further agreed that should difficulties arise in connection with the proposed new regulations which may seriously interfere with their practical working, a meeting would be convened with a view to altering the regulations, and you undertook to approach the question of such alteration in the spirit in which our present discussion has been conducted.

8. May I take this opportunity of reiterating the expression of satisfaction I conveyed to Mr. Cachalia and yourself at the spirit in which the discussion had been conducted by both of you and which has resulted in the arrangement now arrived at, subject to confirmation by the Transvaal and O.R.C. Governments and the Railway Board.

I have the honour to be, Sir,
Your obedient servant,

(Sd.) T. R. PRICE,
General Manager.

M. K. GANDHI, Esq.,
British Indian Association,
Johannesburg.

12th April, 1910.

The General Manager, C.S.A.R.,
Johannesburg.

Sir,—On behalf of Mr. Cachalia and myself, I beg to thank you for your letter of the 11th instant, containing a summary of the understanding arrived at yesterday between your department and Mr. Cachalia and myself repre-

sending the British Indian Association. The summary given by you correctly sets forth the position; and, on behalf of my colleagues and myself, I beg to tender our thanks to you for the conciliatory manner in which you have met the representations of my Association in the matter of the gazetted regulations which have formed the subject-matter of the correspondence between your Department and my Association.

Whilst I acknowledge that the smooth working of the arrangement will depend upon the self-restraint that may be exercised by the British Indians, it is no less dependent upon the tact and the goodwill of the officials in charge of the regulation of passenger traffic. In conclusion, I trust that the Transvaal and the O.R.C. Governments and the Railway Board will accept your recommendation, and that the regulations complained of will be repealed and replaced by those set forth in your letter under reply.

I have the honour to be, Sir,
Your obedient servant,
(Sd.) M. K. GANDHI,
Hon. Sec., British Indian Association.

Banquet to Lord Selborne

His Excellency on the Colour Problem

The farewell banquet given to Lord Selborne on Saturday night by the Chamber of Mines was a brilliant success, being attended by 250 gentlemen, representative of the Cabinet, the Legislature, the Bench, and every important branch of commercial and industrial activity (says the *Transvaal Leader*).

Mr. J. G. Hamilton, M.V.O., M.L.A., presided.

Lord Selborne, in the course of his speech, referred to the colour question in the following terms—

I want to commence by touching upon a subject upon which I know a great many of those present will not agree with me. But the time will come when I think they will agree with me. I wish to say what I have in my mind now because I believe it is the truth. Before passing to subjects more intimately connected with the circumstances of this banquet, I want to touch on a vexed question of South African social politics. I want to say a word about the coloured people of South Africa—not the natives, but the people who are partly white and partly black. Now, there is a point of union of sentiment in which I am most wholeheartedly in accord with South Africa. You all lay the greatest possible stress on the superiority, and therefore on the responsibility, of the white man. That is my position. Therefore it is a subject of perpetual surprise to me that in considering the position of the coloured people in South Africa the tendency—the prevailing

tendency—is to lay all the stress on the black side of those coloured people. That is where I differ from many of those present. I believe so much in the white man that in dealing with the coloured people I lay the stress on their white side. It is a very difficult question. You know how in colour these people vary from practically pure white to practically pure black, and how you find every shade of colour, or external colour, in between. Now what I think you forget—some of you sometimes forget—is this: That there is exactly the same difference in the interior of these people as there is in the exterior.

Bitter Feelings

These people in their character and characteristics vary exactly as much as they do in their external character. I ask you to consider what must be the feeling of a coloured man who is really white inside, when he is subjected to the pressure which reduces him to the condition of the Kafir? Must not the feelings of that man be bitter almost beyond expression? Therefore what I want to say to you in the first place is this, that I believe the tendency to drive him down to the position of the Kafir is both unjust and unwise. It is unjust because he is often in his thoughts and feelings a white man, and unwise because you must consider what may be the consequences. One day you may have to face some great concerted movement of the native races of South Africa. Now, I have said before, and I say it again here in one of my last speeches, that I believe the statesmanship of the Union ought to save you, and will save you, from any such catastrophe; and I do say this, that if ever such a terrible catastrophe occurs, I make this prophecy, you will find the leader of the native races to be a coloured man—a coloured man with the feeling, the character, and the superiority of the white, if you have persisted in the tendency to degrade him into the condition of the natives. I think this is a real danger which you may avoid.

Coloured Man's Rights

I say, knowing that many of you will not agree with it, but I say it because I believe it to be true—and it is my duty to state the truth—I say that except where the coloured man has manifestly adopted the habits and the conditions of the native, he ought to be led upward by the treatment of the white man. Mind you, the last thing that I advocate is the condition of mixed marriages. I believe them utterly bad and wrong. (Applause.) But I speak from knowledge when I say that the coloured population is as adverse to mixed marriages as you are. Now, the reason why I mention that subject is two-fold—first, because I believe the position to white I refer to be the just and wise one; and the second

is, because there has been in recent years a change, a change which I regret, in the attitude of the population of the Witwatersrand. It is a matter of historical fact, which you all can make good by investigating for yourselves, that before the war the coloured people here were led by white men whom they had every reason to suppose were authorised to speak on behalf of the white community to believe that they would receive equal rights. (Voices: "Never!") Historically what I say is correct. Gentlemen, I said there had been a change. How great is that change? What we see is a coloured ratepayer who is made to pay for the tram, to which as a ratepayer he occupies the position of part owner, and in which, however respectable, however clean, and however law-abiding, he is not allowed to ride.

Treatment of Prisoners

Further Correspondence

The Director of the Transvaal Prisons has replied as follows to the Chairman of the British Indian Association, in a letter dated 8th April:—

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your further letter of the 4th instant on the subject of the general treatment of Indian passive resisters in Prison.

In connection with your complaint that these prisoners are sent to Diepkloof Prison to associate with hardened criminals, I beg to inform you that, excluding Indians from consideration, there are in Diepkloof to-day 172 Natives and 30 Chinese first offenders out of a total of 300 convicts. For administrative reasons Diepkloof has been found to be the most convenient Prison for the accommodation of Indian prisoners, and I regret I cannot, therefore, transfer them elsewhere.

In reference to the second part of your letter I have to state that the present diet scale was fixed after the question of Indian prisoners' diets had been exhaustively considered at a conference of Prison Governors, and after the Medical Officers' views had been obtained. I regret, therefore, being unable to accord the special privileges asked for.

In reply to the above, Mr. E. I. Aswat, Acting Chairman of the British Indian Association, has addressed the following letter to the Director of Prisons, dated the 12th instant:—

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter No. 1459/10/247 of the 9th instant regarding the general treatment of Indian passive resisters in prison.

The submission of my Association is that the selection of Diepkloof Prison where alone the limitation of three months as regards visitors and letters is deemed by the Asiatic communities to show an intention to

impose hardships additional to those warranted by the punishment awarded by the Magistrates to passive resisters.

With reference to the omission of ghee from the Indian dietary, my Association is aware that the Prison Governors have chosen the present scale. The fact, however, stands that the revision of the scale has resulted in the deprivation of an article of diet which was given to Indian prisoners in most of the prisons of the Transvaal, and which is an article especially needed by British Indians. In the humble opinion of my Association, the Prison Governors have taken no note of idiosyncracies in deciding upon the revised scale.

From the Editor's Chair

LORD SELBORNE'S SPEECH

THE retiring Governor of the Transvaal has made before the Transvaal Chamber of Mines a speech on the colour question which he might have made with much greater advantage three years ago. However, the pronouncement is worthy of the Lord Selborne of pre-war days, who used to defend the position taken up by the then Uitlanders on the ground of the disabilities suffered by the coloured people in the Transvaal. Lord Selborne has made it clear that the policy of the Transvaal regarding the coloured people is unjust and unwarranted. We are entitled to infer that His Lordship's views regarding the Transvaal's policy against Asiatics would be the same. But it grieves us to notice that His Excellency should have thought fit to warn his hearers about the possible rise of a coloured leader to guide the natives. He asked his hearers to deal justly with the coloured people, so as to avoid the above contingency. We venture to think that British statesmen, rather than deplore the possibility of leaders arising amongst non-European races, should welcome it and, indeed, should assist in hastening it. It is true that we do not want injustice and oppression within the Empire to give rise to such leaders. Their existence is by no means impossible without such disturbance happening, but it betrays a jealousy of the rise of non-European races, when responsible statesmen declaim against oppression towards them for fear they may realise and see their strength, and become inde-

pendent, assertive and self-respecting. It is highly likely that Lord Selborne will resent the construction that we have placed upon his words. We, however, venture to think that it is a reasonable construction, and that there must have been even in Lord Selborne's mind an unconscious fear of the coloured people asserting their manhood. Yet it is perfectly clear that without possession by them of this essential, all the rights that may be given to them must be perfectly valueless.

TAMIL SACRIFICE

THE arrest of Mr. Chettiar, the fifty-five-year-old Chairman of the Tamil Society, puts the finishing-touch to the glorious work that is being done by the Tamil community in the Transvaal on behalf not of themselves but of the whole Indian population throughout South Africa. Nearly one hundred Tamils are now under custody, either undergoing imprisonment at Diepkloof or awaiting deportation, which, for many reasons, is much worse than imprisonment. There is hardly a Tamil left in the Transvaal who has not suffered imprisonment in the course of the passive resistance struggle. Mr. Chettiar himself has been now arrested for the third time, his son, as we have already remarked, for the seventh time. These brave men have reduced themselves to poverty and have sacrificed literally their all for the sake of the national honour and their sacred oath. It has become such a common occurrence for Tamils to be arrested that it excites no curiosity and attention. Mr. Chettiar, who was at one time in flourishing circumstances, has now become a pauper. We have seen some of the receipts for the jewellery which has been sold in order to provide for the household. In view of sacrifices such as these, he must be a godless person who would for one moment doubt that a community that can boast such heroes can ever fail to attain its goal.

THE LATE MR. WOODHEAD

IS the death of Mr. Woodhead, the Indian community of Natal has, along with the Europeans, sustained a severe loss. The late gentleman, who met with such an untimely end the other day, had held a responsible position on the editorial staff of the *Natal Mercury* for a period of 28 years. During the time that he was Managing Editor, the *Mercury* has in all matters relating to the coloured communities of the Colony, maintained a high standard and has on many occasions struck the note of warning against race hatred and colour prejudice. It is fitting that the various Indian Associations of Durban have expressed their sense of sorrow and loss, and we join with them in tendering our deepest sympathy with the widow and children of the departed journalist.

The Debate in the Viceroy's Council

Further Speeches

In continuation of our report, we give the following summary of the speeches delivered in the Viceroy's Council on the 25th February last, on Prof. Gokhale's resolution to stop the recruitment of indentured labourers in India for Natal:—

The Hon. Mr. Mahomed Ali Jinnah said that this was a most painful question, a question which has roused the feelings of all classes in this country to the highest pitch of indignation at the harsh and cruel treatment meted out to the Indians. The Hon. the President called the Hon. member to order and observed that that was hardly the language to use towards a friendly state. The Hon. Mr. Jinnah said he felt inclined to use much stronger language, but he was aware of the constitution of that Council and did not wish to trespass for one moment. The treatment meted out to Indians was the harshest possible and the feeling on this question was unanimous. He referred to the various Acts affecting Indians on the Statute Book in Natal and remarked that the reason was obvious. The Colony of Natal was determined to wipe out the Indians. He said that Mahomedans were not allowed in the Transvaal as they were Mahomedans. White Turkish Armenians were freely allowed.

The Hon. Sardar Parthab Singh also supported the resolution.

The Hon. Mr. Maxwell, in the absence of Mr. Harvey, spoke on behalf of the Government.

Mr. Maxwell said:—"Before public attention was drawn in India to the matter under discussion His Majesty's Government and the Government of India had been trying to obtain satisfactory guarantees for the protection of the interests of His Majesty's British Indian subjects in Natal and these efforts have not been altogether unsuccessful. The chief grievance of the Indians in Natal arose in connection with the issue of licences under Act XVIII of 1897, which relates to wholesale and retail dealers. The question of providing for the right of appeal against refusals to grant or renew licenses to trade has been one of the points in the negotiations between us and the Colonial Government for some years past. These licenses are granted by Municipal Boards whose decisions under the Act of 1897 were not subject to review by or appeal to the Supreme Court. The Government of India pressed for an amendment of this Act so as to provide for a judicial review of the decisions of the municipal boards and the Colonial Parliament recently passed an Act giving the right of appeal to the Supreme Court against refusals to renew existing licenses. The Government of India

could not, however, accept this concession as a satisfactory settlement and have recently obtained the Secretary of State's sanction to undertake legislation to prohibit emigration from India on grounds such as exist in the case of Natal. The Government of India hoped to be able shortly to introduce a Bill for this purpose and will be prepared to give effect to it if negotiations with the South African Union do not result in an agreement which the Government of India can accept as a proper settlement. The Government of India are prepared therefore to accept the resolution of the Hon'ble Mr. Gokhale to the effect that they should be empowered to prohibit emigration to Natal. They can assure the Council that the treatment of His Majesty's British Indian subjects in South Africa is receiving their constant and sympathetic attention and everything that lies in the power of the Government of India is being done to improve their position.

The Hon'ble Mr. Dadabhai, in supporting the resolution, alluded to the ineffectual and mild pressure from the Colonial Office. He said the question arises how to compass the object in view. "To my mind," he said, "the duty of Government is clear and the remedy is near at hand. We have had enough of the assurances and hopes of responsible statesmen of England and South Africa. All that has failed. Let this Government depend more upon its own resources instead of looking wistfully to extraneous help; let the Government grapple with the question with its accustomed spirit; let the pressure of interest be brought to bear upon the Colonial Government; let Government act on the lines suggested in my Hon'ble friend's resolution. My Lord, the remedy suggested is not new and eminent statesmen have in the past considered it and have held out a promise to try it. The present prejudice of the colonists against the Indian being mainly commercial as explained by the Colonial Secretary, Mr. Chamberlain, in his despatch to Sir Hercules Robinson of September 24th 1895, there must be something to touch the commercial conscience of the colonist to bring him to reason."

The Hon'ble Mr. Chitnavis warmly supported the resolution and stated that the people realised the difficulties of the Indian Government, appreciated its sympathy and its past efforts to settle the question. He said restriction of immigration would be good for India, and, alluding to the dearth of agricultural labour, it was desirable and necessary.

The Hon. Mr. Subba Rao supported the resolution. He said it was gratifying to learn that the Government of India was taking steps to protect the interests of British Indians in South Africa and thanked Government for enforcing the rights of its subjects against the unjust and arbitrary proceedings of the colonists. He also thought the matter had reached

a crisis when it was no longer possible to allow things to drift on. Concluding he said, "I may take the liberty to state that one of the potent causes of unrest in this land is the inferior status accorded to the British Indian, and any number of Press laws or other repressive measures will not tend to allay the excitement or give contentment to the people unless and until British citizenship is made a reality both at Home and abroad."

The Hon'ble Sir Vithaldas Damerder Thackersey in supporting, said that it was no exaggeration to say that of all questions none had attracted greater attention throughout the length and breadth of India than the question of the position of Indians in South Africa. The Government of India would be justified in taking the action recommended in the resolution. They had also to consider whether this kind of emigration did good either to India or to the labourers. In his opinion the Government of India, by adopting the resolution, would do a service both to India and to the labourers.

The Hon'ble Raja of Dighapathia gave his cordial support to the resolution.

The Hon'ble Nawab Sayed Mahmood, in supporting the resolution, described the disabilities and sufferings of Indians in Natal and said: "My Lord, the prohibition of the emigration of indentured Indian labour to Natal may not directly affect the Transvaal Government, but it will certainly produce a wholesome effect upon the Union Parliament, which will come into existence and will mark the disapprobation of the Government of India of the highly injudicious course taken by the Transvaal Government."

The Hon'ble Mr. Sachidananda Sinha, in supporting the resolution, made a long speech. He regretted that the anti-Indian legislation in the South African Colonies was based upon considerations of birth and colour and hoped Government would give effect to the resolution.

The Hon'ble Mr. Madhulkar, in supporting the resolution, emphasised the unanimity of opinion which prevailed among all sections of the community in India. English opinion also condemned the treatment accorded to Indians in South Africa. He briefly indicated the nature of the injustice, colour prejudice, and ill-treatment suffered by Indians who are disliked because they are sober, thrifty and industrious. He quoted Lord George Hamilton's hint about cutting off the Indian labour supply of Natal and wound up by saying that for the sake of humanity and as a protest against injustice, Government should stop the recruiting of indentured labour in India from which it was that Natal obtained her prosperity.

The Hon'ble The Maharaja of Burdwan congratulated the Government for having accepted the reso-

lution and thanked Mr. Gokhale for bringing it forward.

The Hon'ble Babu B. N. Basu also supported the resolution and thanked the Government.

The Hon'ble Mr. Haque compared the treatment accorded to Indians in England and Africa.

The Hon'ble Mr. Ghaznavi also supported the resolution.

H. E. the Viceroy at 5 o'clock, after fourteen Indian gentlemen had spoken, closed the discussion, and the Hon'ble Mr. Maxwell said: "My Lord, I now wish to add a few words with reference to such of the points raised by the Hon'ble Members in the course of this discussion as seemed to call for any observations at this stage. The Hon'ble Mr. Gokhale has enumerated the disabilities imposed on British Indians in Natal and I have already dealt with the most serious one which relates to licences. The grievance with respect to education is under consideration and I am therefore unable to make any statement regarding it at this stage. As regards the Municipal Bill of 1905 it was proposed to disfranchise Indians, but the proposal was not carried into effect and we are not aware that the subject has come up again. Reference has been to the condition of indentured labourers in Natal and it has been suggested that the Government of India should have made an independent inquiry on the subject. With regard to this proposal I may say that the Government of India carefully reviewed the report of the Protector of Immigrants on the condition of indentured labourers in the Colony, but they have found no occasion to take action regarding the ill-treatment of the class of emigrants and no complaints have been made to them by the labourers themselves. On the other hand no difficulty is experienced in obtaining recruits for Natal. These circumstances do not indicate that the condition of indentured labourers in Natal is unsatisfactory and that a special enquiry by the Governments of India is required. The Hon. Member's suggestion will however receive due consideration."

"The Hon'ble Mr. Jinnah has drawn attention to the terms of the Income tax and Land Assessment Act which operates harshly on Indians in Natal, but I must point out that this Act will cease to be operative in June, 1910. Mention may be made of the Natal Immigration Commissioner's Report. A copy of this report has been furnished to the Government of India, but they have not yet been asked for their views on its findings. Hon. Members may however rest assured that the various questions with which it deals will receive the most careful consideration. As several Hon. Members have alluded to the treatment of Indians in the Transvaal, I may be permitted to say that the situation there is likely to improve considerably before long. The Trans-

vaal Government have expressed their willingness to introduce legislation in order to repeal the Asiatic Law Amendment Act of 1907 which was strongly objected to by Indians and to allow of the entry of six educated Indians annually as permanent residents. These concessions do not fully meet the wishes of the Indian residents in the Transvaal, but they mark a distinct step toward the solution of the problem in that country."

The resolution which reads— "That the Council recommends that the Governor-General in Council should be empowered to prohibit the recruitment or indentured labour in British India for the Colony of Natal" was then passed unanimously amidst applause from the Indian members.

Happenings in India

Mr. Polak, the Transvaal delegate, whilst in Calcutta in February last, received the following telegram from Bombay:—

"Deportees from the Transvaal arrived to-day by the *Umanah*. Twelve belong to Bombay and six to Madras. Three of the latter originally served indentures in Natal. One has his family in Barberton (Transvaal), who are left destitute. Another has a permit and Registration certificate, issued under the régime of Lord Milner and entitling him to domicile in the Colony. The condition of the man is pitiful. Temporary arrangements have been made for their shelter and further relief is being given them from the Transvaal Indian Deportees' Fund, recently organised in the Bombay Presidency. Mr. Jehangir Petit, the Secretary of the fund, is making necessary arrangements."

According to the latest list issued by the Indian South Africa League, Madras, the amount collected in aid of the Transvaal Fund totals Rs. 3,703.

A crowded meeting of the citizens of Gorakhpur was held in the Campier Hall on 23 February, writes the correspondent of the *Bengalee*, to consider the question of the Transvaal Indians. The Hon. Narsingh Prasad presided. Many leading Hindus and Mohamedans were present. Mr. Krishna Prasad Kaul of the Servants of India Society eloquently put the facts about the Transvaal Indians before the audience. The first resolution, asking the Government of India to stop further recruitment of Indian labour in South Africa and the second expressing appreciation of the bold stand made by the Transvaal Indians were passed. Other resolutions forming a committee to collect funds and authorizing the chairman to forward the resolutions to the Viceroy, the Secretary of State, and the Prime Minister and thanking Mr. Polak were also passed. About Rs. 500 were subscribed.

"If, sir, you desired to go to the Transvaal to-day, you would be rejected as a prohibited immigrant because you are an Indian," writes Mr. Polak to the Editor of the *Bengalee* who, in a leading article said: "Bengal is not particularly affected by the Transvaal controversy."

The *Englishman* (Calcutta) thinks there is only one way out of the Transvaal difficulty, and that is "to allow South Africans to do as they please in the matter, realising that they have greater interests at stake than anyone else, and conscious that, as white men, they will not, in pursuing those interests, go beyond the dictates of common humanity."

"Though the Transvaal trouble were to be ended to-morrow, the existence of the iniquitous £3 tax of Natal on her 'free' labourers should be sufficient excuse for the cutting off of her labour supply," says the *Indian World*.

The *Bengalee* announces the following contributions to the Transvaal Fund:—The Hon. the Maharaja of Cossimbazar Rs. 1,000, Mr. T. Palit, Rs. 1,000; Babu Gaganendra Nath Tagore Rs. 300; and Babu Pramatha Nath Ray Chowdhury Rs. 100.

Referring to the possibility of a change of Government at Home which might affect the question of stopping indentured labour, the *Empire* (Calcutta) says: "The present is not a time when the British Imperial connection can be any further depreciated in Indian eyes. It would be the duty of any Viceroy to resign rather than submit to a 'mandate' sent from England at the instance of the Colonists."

The *Bengalee* prints the whole of the Commission's Report on indentured labour which sat in Natal.

No subtlety of reasoning or intellectual fence can justify the anti-Asiatic laws before the bar of humanity and posterity. Every ordinance does not become immaculate because it has received the sanction of the law. The *jizyah* was a perfectly lawful impost in its time; the Star Chamber trials and the burning of heretics at Smithfield were perfectly lawful at one time; the hanging of a highwayman in irons was correct procedure in England, and in India Maharaja Nuncumar was sent to the gallows on a charge of forgery; the *lettres de cachet* in France had full legal sanction, and so have the *ukases* of Russia exiling men and women to Siberia without trial. Regulation III of 1818 is still good law in India, and has been defended by so great a humanist as Lord Morley. But human laws have no divine sanction and they can be morally approved only so long as they are just—*London* (Allahabad).

Mr. Polak's Representation to the Government of India

Mr. Polak has addressed the following to the Secretary to the Department of Commerce and Industry.

Sir,—I have the honour to inform you that on the 1st ultimo, at Volksrust, in the Transvaal, Messrs. Joseph Royeppen, David Andrew, and Samuel Joseph were sentenced to three months' imprisonment with hard labour as prohibited immigrants.

2 All three of these gentlemen were born in South Africa and are of the Christian faith.

3 Mr. Joseph Royeppen is a Graduate of Cambridge University and a barrister-at-law of Lincoln's Inn. His companions are teachers.

4 They have been convicted as prohibited immigrants in spite of the fact that they are men of culture and character, and solely because they are Indians.

5 Their upbringing has been of a European standard, and they will not in any way compete with Europeans, earning their livelihood through the goodwill of their own community.

6 I have to add that, whereas, under the South African Act, Europeans may travel at will throughout South Africa, existing racial legislation in the various federating Provinces will remain undisturbed.

7 It appears that a further session of the Transvaal Parliament will be held in the month of April, when, possibly the question of the treatment of Indians in that Colony will come up for consideration. I am informed that the Progressive Party leaders have notified General Smuts that they will raise no difficulties in the way of a settlement on the lines of Lord Ampthill's proposal.

8 I earnestly venture to hope that the Government of India will exert every effort in that eventuality to secure the removal of a grievance that has caused untold misery and distress, so that, when South Africa formally enter into Union, on the 31st of May next, it may no longer be necessary for Indians of the status of Messrs. Royeppen, Andrew, and Joseph to submit themselves to the penalties of such a law as that at present existing upon the Statute Book of the Transvaal, which, alone of the South African territories, imposes a prohibition against entry into the Colony based upon considerations of race alone.

Mr. Hall Caine, the famous novelist, has been writing some articles in the *London Daily Telegraph* on "Aspects of the East." The final one, "The Awakening of the East," is a noble plea for right relations between the centre of the Empire and its eastern dependencies. He declares that England should be in the East "to shelter the weak, to give security to the oppressed."

Proposed Universal Races Congress

We have received both from London and America requests for further information relating to the proposed Universal Races Congress to be held in London about July 1911. The official Congress languages are to be English, German, Italian, and French; but Oriental languages will not be rigidly excluded. The papers (which will be taken as read) are to appear, collected in a volume, about a month before the Congress opens, and among the contributors will be eminent representatives of diverse civilisations. Resolutions of a political character will not be submitted.

The following is the programme suggested for the eight Sessions:—

(1) Meaning of Race.—Biological, psychological, and sociological view; meaning of nation.

(2-3) Constitutional and Cultural Developments.—Consideration of present tendency among the higher non-European Civilisations towards Parliamentary Rule, in connection with their intellectual and moral development. (Geographical, political, and economic conditions; the position of women; intermarriage; language; religion; customs, morals; education; literature, art, science.)

(4) Peaceful Contact between Civilisations.—General effect of Peaceful Inter-racial Contact on the Development of Civilisations (Commerce and inventions, banking, the postal and telegraph system, means of communication, travelling; the Press, literature, art, science; missions; international institutions, congresses, and exhibitions; the study of foreign political and other systems; international law, treaties, Hague Conference and Court).

(5) Special Economic Problems.—Special Problems in Inter-racial Economics (Investments; wages; emigration; opening of markets and countries).

(6-7) The Modern Conscience.—Relations, commendable and blame-worthy, between European and non-European Races in the light of Modern Thought (Treatment of independent tribes, subject races, and small nations; the problem of autonomy; slavery, indentured labour; traffic in intoxicants, opium and ammunition.—Race prejudice, differential treatment of non-European peoples, lack of uniform moral standard for individual, social, national and international relations; the ethics of diplomacy; the ethics of war).

(8) Positive Suggestions.—Suggestions tending to promote Friendly Relations among Races and Nations (e.g., mutual understanding, co-operation, treaties, arbitration; international tribunal and parliament; international language; peace movement; study abroad, and international flag, association, magazine, and club; institutions for comparative study of

civilisations and for the systematic assistance educationally of backward peoples).

It is proposed to hold in connection with the Congress an exhibition of books, documents, portraits, diagrams, etc., bearing on the object of the Congress; also to hold a large public meeting.

A General Committee is being formed and will in due course elect a London Executive.

Further information will be gladly supplied by the General Secretary of the Union, Mr. G. Spiller, 63 South Hill Park, Hampstead, London.

Transvaal Notes

Tuesday.

The following were transferred to Delagoa Bay on Saturday, the 9th instant—Messrs. Veera Pillay, S. Manikam, N. G. Pillay, N. K. Pillay, Govinda Chetty, Joe Chinaman, Moon Moorian, David Solomon, Moonosamy Paul, Moonosamy Chellen, Narisumu Appen, Tommy Govindasamy, Letckey, Abbie Naidoo, John Edward, T. A. S. Achery, C. Narainsamy, R. C. Peter, L. Morgan, Cholla Rafter, R. Moonosamy, John Lazarus, D. Marrian, Francis Baker, Albert Baker, K. Chingasamy Pillay, B. V. Jackson, M. Jimmey, E. M. David, L. Govindasamy, D. Arumugam, Willie Lazarus, S. Moonosamy, Veerasamy Naidoo, Goolam Mahomed, Jiram Vallab, Noor Ali, and Rathanjee Ranchhod. Of these I am not sure that the last four are passive resisters, but they may have become such after coming into contact with the fine body of men in the Pretoria Police Barracks.

Messrs. Anandi Alvar and Selmar Pillay were arrested on Saturday. Mr. Chettiar, the respected Chairman of the Tamil Society, was ordered to be deported to Natal. He was taken away early this morning to Pretoria. Messrs. Madray Muthoo, Morgan, Balbadran, Harry Lazarus, V. Lingam, Morgan Polani and Nayanah Francis were arrested yesterday evening, and these, too, have been ordered to be deported. All have been voluntarily registered, and most of them have served previous terms of imprisonment, Mr. Harry Lazarus having been only just recently discharged.

In the Shop Hours Amendment Bill the hours of closing for the European restaurants are different from those for Asiatic eating-houses. Mr. Aswat, the Acting Chairman of the British Indian Association has, therefore, addressed the following letter, dated the 12th instant, to the Colonial Secretary:—

Sir,—With reference to the Shop Hours Bill published in the Government Gazette, my Association respectfully protests against the distinction drawn between the closing hours of European restaurants and those of Asiatic eating-houses; and, as it cannot be of serious importance to the

Government if the same privileges are allowed to the keepers of Asiatic eating-houses, my Association trusts that the differentiation will be removed.

Messrs. Karodia Brothers were arrested recently, the one for having entered the Colony on a registration certificate alleged to have been obtained under false pretences, and the other for having perjured himself in order to secure the registration certificate in question. Both the cases have been withdrawn by the Public Prosecutor. There are some remarkable facts in connection with these cases. Messrs. Karodia Brothers are well-known Indian merchants here. Most Indians know that they had a business in Johannesburg, as also in Durban, before the war, and that Mr. Karodia was domiciled in the Transvaal before the war. Yet certain affidavits were made by utterly irresponsible persons whose names have not been brought before the public, on the strength of which both the brothers were arrested. It is evident, however, that these affidavits made could not be supported. Hence the withdrawal of the charges. The Authorities even went to the expense of bringing from Durban an Immigration Officer and other witnesses—it is difficult to know why—and yet, without producing a single witness, and after having adjourned the case twice, the Public Prosecutor withdrew the charges. The inference is obvious. The Government wanted to protect the deponents on whose affidavits warrants for these arrests were granted from an action for damages for illegal arrest. The Asiatic Department, if they had only taken the trouble, could have easily ascertained that Messrs. Karodia Brothers were not going to run away from the Colony, and they might have, even if they found it necessary to prosecute them, done so by means of a summons. The last, however, has not been heard of this case, and the Brothers do not intend to leave it where the Prosecution have left it, and I understand that it is their intention to approach the Attorney-General for securing relief.

The Indian row, about which you took over a summary from the telegraphic reports in the Natal papers, had no connection whatsoever with passive resistance. It was confined only to a clan known as the Kananna. These men possess a military spirit, and the only way they know of settling their differences is by means of a fight. Owing to some squabbles among themselves, they have been divided into two hostile camps, and they have evidently fought it out amongst themselves.

With reference to the above, Mr. Cuthalia has addressed the following letter, dated the 8th instant, to the Press:—

Sir,—I have read the report of the unfortunate Indian disturbance that

took place yesterday. It is entirely an error to suppose that it has anything to do with the passive resistance struggle that is going on. The fight took place among the members of a particular clan which is known for its martial spirit. The members had mutual quarrels among themselves, into which I need not go, and they thought that they would settle their differences by duelling. It is remarkable that, although the police, according to the reports, knew that the fight was about to take place, they were unable to take sufficient precautions to prevent it.

Tuesday.

Mr. T. Subramanya Acharry writes as follows:—"It was with unbounded grief and no less astonishment that I heard last night from the Superintendent of Police that Manikun and I were to be deported with other fellow passive-resisters to India. As a passive resister, I am ready to accept anything that may befall me, but I entered the Colony to join my countrymen and to share their sufferings in Diepkloof Gaol as a matter of duty. I had no desire to make the Colony of the Transvaal my permanent home. In my statement before the Magistrate, I told him that I had immovable property in Durban, but that I did not wish to produce any proof of domicile in Natal, as I claimed the right of entry into that Colony on the strength of being able to pass the education test. Superintendent Vernon, however, insisted upon my being deported to India. It is strange that nine of my companions who entered the Transvaal from Natal are now in Diepkloof Gaol, and that I could not join them. As I felt sure of going to gaol in the Transvaal, I took nothing of my personal effects with me, and now I may be deported to India in spite of my right to remain in other South African Colonies. I assure you that, if I possibly can, I shall immediately recross even from Delagoa Bay, and, if I can not do that, and if I must be taken to India, I shall certainly return at the earliest opportunity and court imprisonment in the Transvaal."

Wednesday.

Messrs. Chettiar, K. Morgan, Veera Francis and Samji Ramji were deported yesterday to Natal. They will re-enter this evening. Two Chinese have been ordered to be deported. Although most of the Indians have been sent to Delagoa Bay, the Chinese are still being detained at Pretoria.

£200 has been received from Ran- goon through Dr. Mehta.

Mr. Moses James of Heath's Hotel was arrested yesterday and has been ordered to be deported.

Mr. Polak writes that a great meeting was held at Durban on the 9th March last. The Hon. Mr. P. D. Naryan Singh of the Bengal Legislat-

ive Council presided. Great enthusiasm was shown. Resolutions urging the Government to complete steps required to be taken for stopping the recruitment of Indian labour for South Africa were passed, as also resolutions thanking the Government of India for accepting Mr. Gokhale's resolution. On the termination of the proceedings an appeal was made for funds, and, as a result, nearly Rs. 3,000 were subscribed on the spot, the Chairman leading off with Rs. 1,200. A number of students who were present, finding themselves without funds, came to the platform with articles of clothing, shawls, scarves, umbrellas, etc. These articles were at once put up to auction, and fetched good prices."

[By TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Messrs. David Ernest, Frank Ernest, Aaron John and A. D. Isaac have been arrested and ordered to be deported.

Thirteen Chinese were discharged from the gaols yesterday. Mr. Quinn and another Chinese are under orders of deportation.

Maritzburg Veda Dharma Sabha

The first anniversary of the Maritzburg Veda Dharma Sabha was celebrated on Sunday last when about 400 were present, including delegates from several associations in the Colony. A long and varied programme was presented which lasted from 8 a.m. till 10 p.m. In the morning, after performing *Vignas* and singing *Bhajanis*, the Swamiji gave an interesting lecture in Hindi on "The aim of life." Lunch was provided by the Sabha for all the guests. After lunch, the Secretary read his report.

The Sabha's activity in educational matters deserves special mention. It has started a school in which free education in Hindi and English is given to about twenty Indian boys, a few of whom receive free boarding also. The school is maintained by means of voluntary contributions and a "chafy" fund, which means that several students and other members of the Sabha go from house to house collecting, when gifts varying from a handful of rice to small or large sums of money are accepted.

In the evening, the Swamiji delivered a lecture on "Salvation according to the Vedic Teachings" in a large gathering of Europeans and Indians, Mr. C. E. Nelson, General Secretary of the Theosophical Society of South Africa being the chairman. Some of the Europeans expressed appreciation of the lecture, and said that such friendly meetings tended to unite Indian and Europeans.

Mr. C. Nolliah provided the guests with tea and fruit at the close of the lecture.

Death of Mr. Woodhead

A sad occurrence took place in Durban on Tuesday when Mr. Cawthra Woodhead, Managing Editor of the *Natal Mercury*, succumbed to injuries received by being run over by a motor-car the previous day. Much sympathy is felt for the deceased gentleman's family. Amongst the floral tributes sent were the following from "Durban Indian Society," "Natal Indians," and the "Parsee Community."

The leaders of the Indian community attended the funeral. Messrs. Dawad Mahomed, Jalbhoy, Hormusji, Parsee Rustomjee, H. L. Paul, P. S. Aiyer and four colonial-born Indians followed the cortege to the grave.

Mr. Dawad Mahomed, President of the Natal Indian Congress, addressed the following letter to Mrs. Woodhead:—"Madam,—On behalf of the Indian Community, permit me to convey to you and family the sympathy and condolence of the community which I have the honour to represent, and I cannot really express to you the sorrow felt by my community at the loss of one so good, so just and so kind as the late Mr. Woodhead was. My countrymen always looked up to the late Editor of the *Mercury* as a just friend of theirs and the loss is as great to us as it is irreparable to your family."

On behalf of the Parsee Community, Mr. Rustomjee wrote as follows:—"Madam,—On behalf of the Parsee Community, I feel it my duty to convey my community's sincere sympathy with you in the irreparable loss of your beloved husband. The late Editor has been always to us a friend and a guide and the loss is as great to us as it is to your family."

The Durban Indian Society passed the following resolution at a special meeting on Tuesday:—"That this special General Meeting of the Durban Indian Society has heard with much regret of the accidental and unexpected death of the late Mr. C. Woodhead and takes this opportunity to place on record its sense of appreciation of the services rendered by him in the cause of humanity, particularly with reference to the Asiatic question and also record the great loss sustained by the Indian Community. Further the Society expresses its deep sympathy with Mrs. Woodhead and family in their sad bereavement."

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—

Mrs. A. Polak (10 signatures) 10/- ; Mr. W. Bennellon (6 signatures) 1/- ; Miss Mary E. Hughes (10 signatures) 15/- ; Miss Jennie Thom (1 signature) 6d. ; Miss M. E. Polak (3 signatures) 3d. ; Lecture at Wm. Morris Hall, Walthamstow (66 signatures) 3/- ; making a total of 16/- 6d. and 15/- 10d. This makes a grand total of 294 signatures and £97/18/6.

Indians under the Union

Future Prospects

The London correspondent of the *Yorkshire Post* writes as follows to his paper:—

Neither South Africa nor England has heard the last of the trouble with the Indians in the Transvaal. New hope has arisen among the Indians' London friends out of the declaration of Mr. Merriman, the Premier of Cape Colony, in favour of uniform laws for Asiatics throughout the Union. The registration law, of which the Indians complain in the Transvaal, and their legal disabilities in Natal can be revised or repealed by the Union Parliament. Mr. L. W. Ritch, the Secretary to the London Committee representing the cause of the Indians, tells me that he has the best reason to anticipate that the Union Parliament will early be obliged to substitute for the provincial laws and regulations affecting the Indians one uniform law determining their status and rights in all South Africa. By way of preparation for this, Mr. Ritch and his colleagues are continuing to put pressure upon the South African statesmen, through the Imperial Government, the India Office, and the House of Commons. Several Anglo-Indians who are now members of the Council of the India Office have recently shown a warm interest in the condition of the Indians in the Transvaal and Natal, especially as affecting the temper of India itself.

Mahomedan Art

An exhibition of Mahomedan art, from the time of the Sassanide Khalifa, will be held next summer at Munich. The idea is stated to have originated with Prince Ruprecht of Bavaria, who recently brought to light a number of magnificent Persian silk carpets which had been for centuries in possession of the House of Wittelsbach. They date mostly from the time of the Safavid dynasty—i.e., from the best period of Persian art and technique. The exhibition will include at the same time not only specimens of pre-Mahomedan art, but also of Moorish art in Spain, North Africa, as well as Egyptian, Turkish, Indian, and Persian art through the centuries—costly manuscripts and book covers, carving in wood and in ivory, silks, brocades and embroideries, inlaid armour and lustred pottery, etc. It will also, it is hoped, illustrate the action and reaction of Oriental upon European art. A further interesting feature will be a library containing the most important books on the Orient, from the time of the invention of printing, together with a collection of paintings and prints. The exhibition will be held in the permanent buildings on the Theresienhöhe in Munich.—*India*

Items of Interest

For the forthcoming teachers' examinations, 13 have entered for the Senior Indian Teacher's Certificate and 22 for the Junior. The examinations will be held on the following dates:—Senior Indian, June 14, 15 and 16; Junior Indian, June 14 and 15.

For the opening ceremony of the new Town Hall which was performed by His Excellency, the Governor on Tuesday last, Swami Shankerananand and Messrs. Nawad Mahomed, Parsee Rustonjee, Suchit Maharaj, and K. M. Pillay received invitations as representatives of the Indian Community.

"Punctuality" was the subject of an address given before the Durban Indian Society on Saturday last, by Mr. A. Christopher.

An Indian has been fined £1 with the alternative three week's imprisonment for "trespassing" in the N.G.R. Barracks at Greyville where he had been in the habit of going to take his meals with his mother who was employed there.

In announcing the arrival of 500 indentured Indians at the Port, the *Advertiser* man writes:—"It seems to be the custom of those who receive indentured Indians to take them to the Arab stores to be fitted with the necessary kit. Whether this is done by all the owners is not ascertainable, but, judging by the number of newly arrived Indians seen at these stores, it appears to be so."

The following notice appears in the *Gazette*:—"Employers of 150 or more male adult indentured Indians shall, at their own cost, whensoever called upon by notice in writing from the Indian Immigration Trust Board, engage and employ a competent compounder and sanitary officer, to the satisfaction of the Protector of Indian Immigrants, to satisfactorily supervise the barracks and accommodation provided for Indian immigrants, and generally attend to the welfare of the Indian immigrants employed by such employer. A penalty of £2 per month may be inflicted upon proof of non-compliance with this rule."

The A.P.O. Conference decided to nominate one of its members to stand for some constituency in the Union Parliament, with the view of testing the meaning of the term "European descent" in the Supreme Court.

Kimberley, April 12. At a meeting of coloured people last night, the report of the delegates to the A.P.O. Conference at Port Elizabeth was received and the subject of the Union celebrations discussed. A long letter from Mr. W. P. Schreiner was read,

which suggested that each should follow the natural guidance of his views, and do within those limits what he sees to be right. The motion was unanimously carried expressing confidence in Dr. Abdurahman, approving his advice with reference to the Union celebrations, and resolving to observe the day of celebration as a day of prayer and supplication rather than of rejoicing.—*Reuter*.

Capetown, April 11.—At the annual meeting of the Capetown Chamber of Commerce to-day strong exception was taken to the manner in which the Stamp and Licence Act was being administered by the Government. Mr. Baxter denounced the procedure by which the officials were empowered to pry into merchants' affairs as un-British.—*Reuter*.

On the 12th March at Mombasa, a large assembly of Indian residents gathered at the residence of the Hon. Mr. Alibhoy Mulla Jeevanjee, to present him with an address (says the *East African Standard*). The Hon. Mr. Jeevanjee arrived recently from Karachi, and will be sworn in as a member of the Legislative Council of East Africa some time in April. Mr. Jeevanjee is the first native of India to become a Legislator in a British Colony.

Dr. R. R. Ross, at the American Hospital Association annual conference, reported that the average cost per patient for drugs fifteen years ago was 10s., while now it is only 3 9½. Hospitals, he said, are adapting themselves to new conditions, and recognise the value of fresh air and natural treatment as far superior to drugging.

Dr. Schultz, an able French lady doctor, who was sent to India by the French Government to report on the philosophic schools of India, together with the literature on which they are based, has issued her report to the French Minister of Education. She declares that the influence of eastern truth is needed by the sciences and learned men.

Contents

	Page
Railway Travelling in the Transvaal	125
Banquet to Lord Selborne	126
Treatment of Prisons	126
From the Editor's Chair	127
Asiatic Trading at the Cape	127
Debate in the Viceroy's Council	127
Happenings in India	129
Mr. Polak's Representation to the Government of India	129
Proposed Universal Races Congress	130
Transvaal Notes	130
Maozaburg Veda Dharma Sabha	131
Death of Mr. Woolhead	131
London Passive Resistance Volunteers	131
Indians under the Union	132
Mahomedan Art	132
Items of Interest	132

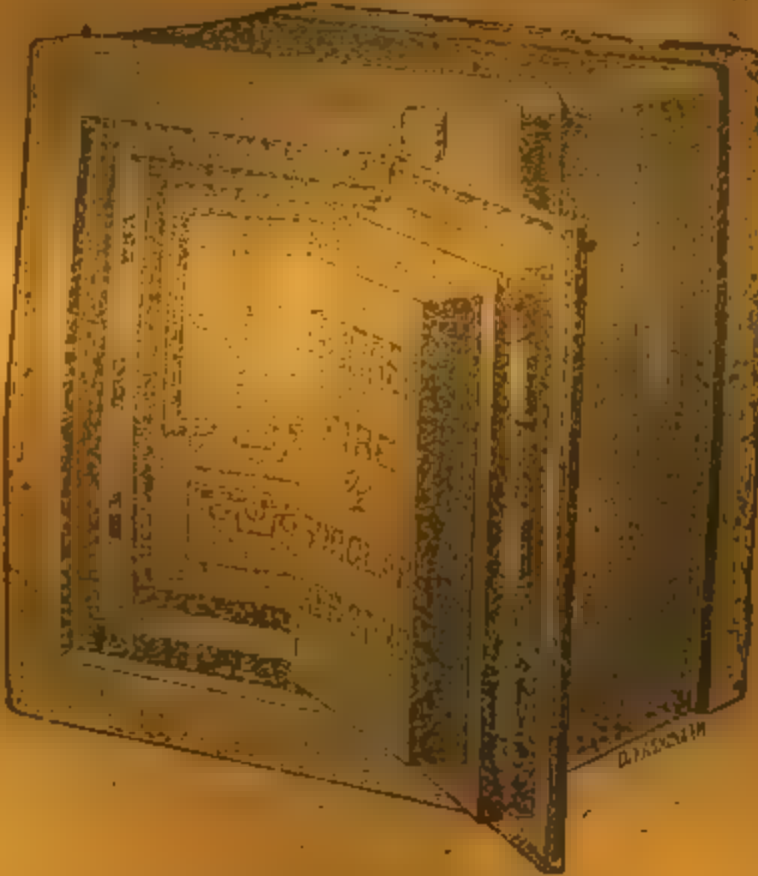

ગોદરેજ અને બોધસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમિટેડ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરલ, મુંબઈ.

આખા હોદ્દાનામાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦ માસનો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માસનો
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદેશનામાં
મુકાબામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ માંડ મળ્યા
છે. ૭ વખત દરીદ્રાઈ
માં બીજાને આશરો
દેવકા માંડ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર પ્રીન્સેસ
અફ વેલ્સ હોદ્દામાં પધા
રેલા ત્યારે તેમણે દસ
સાખ રૂપિયાનું જરી
બાન સામવવા સાફ મોદ
રેજની લીમિટેડ રોકવામ
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવ
સ મા કાસથી અલાવવામાં
આવે છે. માલિકે હમ
લાં બને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગાસ
કર્શે છે.

હોદ્દા થાપણ—હોદ્દા માલિકી—હોદ્દા કામ.

ગોદરેજ પુરોપકા લીમિટેડ બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની લીમિટેડ તેમની સરસ લીમિટેડ સાથે
આવમાં મુકાબાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તકબાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ પુરોપકાન પેદા તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ લીમિટેડ બનાવનારને સારું ચેલેન્જ પુરવો છે.

ફેટલાઈ ઇન્જનેરી લીમિટેડ બનાવનારી કળા અને તેના આગ સમર્થક કરવાનો શુભ બલ્લે છે તેથી હોદ્દામાં તેમજ
ઇન્ડિયામાં ગોદરેજની લીમિટેડ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક પુરોપકાન લીમિટેડ વેચનારા પોતાને હરકતના માસના બજારમાં પુરું છે તેઓ પણ પોતાના અગાના રક્ષણ
સારું તે ગોદરેજની લીમિટેડ તેઓ વાપરે છે.

સુખમર્ત્યા મોટા ઇન્જેનીયર—સમગ્ર અગાવા અને સન વિજેરેએ ગોદરેજ લીમિટેડ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
હિંમતી માલનો વીમો ઉતારાવે માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની લીમિટેડ કયાં વપરાય છે :—

મુખ્યની ટાંકાઓમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાજાવાળી. કરંડી (પથર) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. ચેમ્પેલેમાં
બેંક ૨. ૪૦૦૦ નો મળ્યુત એરેડો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક લીમિટેડ. ૪. ૧૫૦૦ ની બીજી લીમિટેડ. બેંક એક ઇન્ડિયા,
૪ લીમિટેડ. પીપલ્સ બેંક, ૭૨ લીમિટેડ. અલાવસ બેંક એક સીમસ, ૫ લીમિટેડ. ઇન્ડિયન સ્પીડી બેંક, ૬ લીમિટેડ.
મરચંડસ બેંક, ૮ લીમિટેડ. પાનખને સીધા બેંક, ૪ લીમિટેડ. બેંક એક અપર ઇન્ડિયા, ૬ લીમિટેડ. બેંક એક
બરોડા, ૭ લીમિટેડ, વિજેરે.

મેસરસ કોલસની કા, રાલી અધર્સ, અદામની કા, મારસલ સન્સની કા, મીચલ કોલનની કા, શે. વેલેસની કા,
એ. એન્ડ જે. મેનની કા, વિજેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા, ૩૩ લીમિટેડ. સર કરીમલાઈ ઇબ્રાહીમ, ૧૮ લીમિટેડ. સર આદમજી પીરલાઈ, ૧૭
લીમિટેડ. મેસરસ રાલી અધર્સ, ૧૨ લીમિટેડ. વિજેરે.

ઉપથી ધણીખરી જગ્યાએ પહેલી લીમિટેડ વરસો પહેલા ખરીદા છે અને હેલ્ડીને ચોડાક માસજ ચલા છે.

વિત્રવાળી લાવનો એપડી મંગાવો.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.**हिंदवासीओनी पहेली स्तेड!****नातालीआ मील्क कंपनी લીમીટેડ.****हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!**

હિંદીઓને ધારૂં દુધ મલે એવા હેતુથી આ કંપનીએ મોટું સાહસ ઉઠાવ્યું છે. હરખન હિંદિઅન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે આ દુધ તપાસી પસંદ કર્યું છે. દુધ સ્વચ્છ અને સ્વાદિષ્ટ અને ગરીબ અને તબગર તાજાં દુધને બદલે ખુશીથી પાપરી કરે એવું છે. માતાની બીમારીમાં નાના બાળકોને પાવણને બદલે ખાસ આપી સહાય છે. બીમારીથી નબળાં ક્યેલી દેવરીને પણ આ દુધ માફક આવી શકે છે. તેથી આ દુધ બધે હેઠલે પાવરવાની લગામણ કરવામાં આવે છે.

આ દુધ મંગલપનાર કંપની હિંદીઓની મુશ્કેલીને ઉભી થયેલ છે. જેથી નહીં હિંદી કોમમાંજ રહેશે જેને લીધે દરેક હિંદી આ સાહસને ઉત્તેજન આપવું એ પોતાની ફરજ સમજશે. આ નાતાલીઆ દુધ દરેક હિંદી વેપારીએ પસંદ કર્યું છે. તેમજ તેઓ વેચવા બધાએલા છે.

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

हिंदी की पहेली फतेह!**नातालीआ मील्क कंपनी, लीमिटेड.****हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!**

અપને હિંદી માફવોંકો અચ્છા દુધ મીલે ફસ ટીપ્પે યહ કંપનીને થવા સાહસ ડાવા હે. હરખન હિંદિઅન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સેકે મેંવરોને યહ દુધ રેલકે પાસ કિયા હે. દુધ સ્વચ્છ ઓર સ્વાદિષ્ટ હે માથકા તાજા દુધકે બદલે સબ અગ્રહ ફસકુ વાપર સકતે હે. માંકી વોમારીમે છોટે પચ્ચેકો મી રેનેમે હરકત નહીં હે. વોમારીસે અઢર પચ્ચાને ા નિર્બલ હો જાતા હે વણપર મી ફસ દુધ રેનેમે હરકત નહીં હે. ફસ લિયે વહ બ સબ જગહ હપલોગ કરનેકી લા રી જાતી હે.

યહ દુધ મંગલપનાર કંપની હિંદીકી મુશ્કેલીને બની હે ફસ લિયે સબ નફા અપને હિંદી કોમમેંદી રહેગા. ઓર ઠસી લિયે સબ હિંદી યહ સાહસકુ મદદ કરના અપની ફર્જ સમજેંગે. યહ નાતાલીઆ બ સબ હિંદી દુકાન થારોસે મોલેગા. સબ હિંદી વ્યાપારીઓને યહ દુધ પસંદ કિયા હે ઓર ઠસીકું વોમી કરનેકું કનૂલ કિયા હે.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮

શુક્રવાર, રાત્રીવાર, તારીખ ૧૬મી એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૬.

અઠવાડિક પંચાંગ

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૬ મી એપ્રિલથી, તા. ૨૨ એપ્રિલ સુધી, ધન સં ૧૬૧૦.

હિંદુ- ચૈત્ર સુદ ૭ થી ચૈત્ર સુદ ૧૩ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૧૫મી રબીઉલઆખરથી તા. ૧૧ રબીઉલઆખર સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી વા.પં.	હિંદુ વી.પં.	મુસલમાની તારીખ	પારસી સંવત	મુસલમાની સંવત	ક્રમ
રવિ.	૧૬	૭	૫	૬	૧૮	૫૩૪
રવી.	૧૭	૮	૬	૭	૧૯	૫૩૩
સોમ.	૧૮	૯	૭	૮	૨૦	૫૩૨
બોમ.	૧૯	૧૦	૮	૯	૨૧	૫૩૧
મંગ.	૨૦	૧૧	૯	૧૦	૨૨	૫૩૦
બુધ.	૨૧	૧૨	૧૦	૧૧	૨૩	૫૨૯
શુક્ર.	૨૨	૧૩	૧૧	૧૨	૨૪	૫૨૮

અનુક્રમણિકા

પ્રેક્ષક ગોખલેની સેવા	૨૩૭
દરાંસવાલની પારલામેન્ટ	"
વાહ મી. ચેટીયાર	"
લોર્ડ ઝેલેસ્ટનને માન	"
લોર્ડ સેલ્ફોર્સનું ભાષણ	૨૩૮
કેલ્સા ખબરો	"
હડત સામગ્રી પરચુરસ ખબરો	"
હિંદી ધારાસભામાં ખીરો વિષે કસબ	૨૩૯
બેલ્કાનસખર ખબરપત્ર.	૨૪૦
ઈંગ્લેન્ડનો પ્રાચીન સુધારો	૨૪૧
ચાલુ વરતમાન	"
કેપમાં હિંદી વેપારીસામે દિલચાલ	૨૪૨
પરચુરસ ખબરો	"
અવલોકન	૨૪૩
કાળા લોકના સવાલપર લોર્ડ સેલ્ફોર્સ	"
માસિકખબરનું વેદધરમસભા	"
એન. મી. એ. એમ. હવલચીને માન	૨૪૪
પ્રીન્સ ઇટાલુ' હવલચીને માન	૨૪૫
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૨૪૬
હિંદી નહેર દિલચાલ	૨૪૭
પરચુરસ ખબરપત્રો.	૨૪૮
જેલ વિષે કવિતા	"
કેલ્સાની એ ઇંગ્લેન્ડના લોકોની	"
રેલ્વે ખબરમાલ	૨૪૯

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાત્રીવાર, તા. ૧૬મી એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

પ્રેક્ષક ગોખલેની સેવા

એન. પ્રેક્ષક ગોખલેને જે સેવા બાબતી છે તેનો આંક મુકી ચકાવ તેમ નથી. તેમણે હમેશાં આપણને મદદ કરી છે. પણ જે કામ તેમણે ધારાસભામાં કર્યું છે તે પણ કિ મતી ગણાય. ખીર મીટ બંધ કરવા બાબત જે કસબ તેમણે રજુ કર્યો અને તેની ઉપર જે ભાષણ કર્યું તે વાંચના લાયક છે. તેમના ભાષણમાં આપણ દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની સ્થિતિનો ચિતાર આવી જાય છે. તેમના ભાષણ ઉપર હિંદીઓ જાણે પણ ધણી સરસ દીકા કરી છે. અમે જોઈએ છીએ કે ખીરમીટ ખરાબ તેથીજ તે બંધ કરવી જોઈએ એવી મામલગી તેમણે કરી છે. વાસ્તવિક રીતે જોતાં એમણ ખરે.

પ્રેક્ષક ગોખલેની પછી હરેક હિંદી સલાહદેએ ભાષણ કર્યું. તે બધાનો તરજુમો અમે હવે પછીના અંકમાં આપવાના છીએ. તે ઉપરથી સદુ હિંદી જોઈ સરકારે કે દરાંસવાલની હડતની અસર કેટલી ઊંડી મળેથી છે.

આ કામને સાર પ્રેક્ષક ગોખલેને તે જોઈ ઉપકાર માનવો પડે છે. અમને જોઈ છે કે હરેક કોલોનીમાં મંડળો ઉપકારતા કરાવનો વરસાદ તેઓ સાહેબ ઉપર વરસાવશે.

જાણ્યો ઉપરથી જણાય છે કે આ મહાન કામનો જલ્દ આખી હિંદુસ્તાન મી. પોલાકને આપે છે. જ્યારે સલા વિસ્તરણ થઈ લ્યારે મી. પોલાકને મુખ્ય રકબાઈ આપવામાં આવી હતી.

દરાંસવાલની પારલામેન્ટ

દરાંસવાલની પારલામેન્ટ કંઈક કરશે એમ સદુ હિંદીને દામ હતી. જમને પણ હતી. જતાં હવે જોઈ ચકાવ છે કે તે પારલામેન્ટમાં હડતનો કંઈક હાથો લોઈએ.

આવવાનો નથી. હાથો કેમ આવે? હોઈ મેમ્બર્સ જોર નબળું પડ્યું તેથી દરાંસવાલની સરકાર લોખામ. સરકારને ચિંતાર થયો કે હવે રાહ જોઈએ તો હરેક હિંદી બેસી જશે. આવા ચિંતારથી પારલામેન્ટમાં કંઈક નથી આવ્યું એમ અમે ખાસ માનીએ છીએ. તેથી અમે નામી પાસ થતા નથી. આપણે છેતરીને કહ્યું નથી માગતા. આપણા બળ ઉપર આપણે કુત્રીએ છીએ. કેટલાક બળીયા તો મરણ સુધી રહેશે. જોઈએ હિંદી જોઈએ છે. તે જાત ક્યારે ઉજવણું તે આપણામાં કેટલા જોર કરે છે તેની ઉપર આધાર છે.

વાહ મી. ચેટીયાર !

જે હિંદી હારી બેઠા છે તેનાં રવાડાં પણ મી. ચેટીયારનો કિસ્સો વાંચી ઉઠાં થયા વિના નહીં રહે. મી. ચેટીયાર જુલુમ છે. તામીલ કામના પ્રમુખ છે. તેમણે જે વખત તો જોઈ બોમબી છે. તેમનો દીકરો પણ વખત જોઈ બોમબી આવ્યો. હવે હિંદુસ્તાન દેશપાર થયો છે. મી. ચેટીયારે બહાર રહી ખુબ મહેનત કરી છે. પકડાવાની ધારતી રાખી નથી. હવે પકડાયા. પોતાના દરદી બહુજિ નથી કરી. પોતાના પૈસા ખોલ મેઠા છે. માનને ખાતર, દેશને ખાતર, કસમને ખાતર મરણું પણ મેલણું નહીં એ તેના સરીરમાં રવાડે રવાડે વસી રહ્યું છે. પોતે હસમુખે મહેરે મારકાલ સ્કેવરમાં ખીરાળે છે. અમે જોઈ રાખીશું કે હરડા, જીવન, નાના, મોટા સરવ હિંદી મી. ચેટીયારનું જોર જોઈ જોર પકડશે ને મી. ચેટીયારના નામથી મરણ થશે.

લોર્ડ ઝેલેસ્ટનને માન

લોર્ડ ઝેલેસ્ટન દક્ષિણ આફ્રિકાના મરણને જનરલ થોડી મુદતમાં આવી પહોંચશે. તેમને માન આપણું કે નહીં એ તેમણે હરેક કોલોનીમાં હિંદી કરી રહેલા હોવા જોઈએ.

આપણી દસા તરફ એમર વિચાર કરતાં અમને એમ જણાય છે કે લોર્ડ એડરનને માત્ર આપણું એ આપણને લાભ નથી. આપણને જે મુશ્કેલી તરફથી નાખવામાં આવે છે તે મુશ્કેલી આપણે કેને માત્ર આપણે? જે સર કાર આપણને હાથ નથી આપતી તેના પ્રતિનિધિ માત્ર શું? આ એક વિચાર.

બીજો વિચાર એ છે કે કોંગ્રેસ વાવરે આ મુશ્કેલી ઉઠે છે તેથી આપણે હોદ્દાની માગણી કરતાં અસહાય નથી. આપણે આ મુશ્કેલી લોકોથી હળીમળી રહેવા માગીએ છીએ. આપણે આપણું માત્ર જળવવા માગીએ છીએ. માત્ર જળવનાર હોદ્દામાં બીજાને માત્ર આવે છે. જેને માત્રની હિમત છે તે તોજાક નહીં જ વાવરે. જાહેરાતના પ્રતિનિધિને માત્ર આપણે આપણે માત્ર પામીએ. આ બીજો વિચાર. તે વિચારે આપણે લોર્ડ એડરનને વિનય પત્રિકા આપવી એમાં કોય નથી જોતા. પુરામતના તોરથી નહીં, પણ માત્ર વિવેકના તોરથી માત્ર અથ આપણું એ બાળબી જે એમ મણી રહ્યા. માત્રવતની એ ઉપર તેની અંતિતા કે અધિતતાનો આધાર છે.

લોર્ડ સેલ્મોરનનું લાપણું

લોર્ડ સેલ્મોરનના લાપણુનો સાર આ જના અ કમ બીજા જગ્યાએ અમે આપીએ છીએ. તેની ઉપર હરેક હોદ્દાને ધ્યાન રેવા જેવું છે. એકંદરે તે બપણુ સરસ જણાય. તેમાં તેઓ સાહેબે ગોરાગાને આણુક ઠીક માયા છે. તેઓ 'કેપ કલર' લોકો ઉપર અન્યાય કરે છે એમ એણું જાનાવી આપુ છે. વળી ઉગ્રજેએ તેઓ ને હોડા આપવાનું લગણ પહેલાં વચન આપેલું તેની વાદી પણ આપી છે. તે જોને દરામમાં નથી બેસવા આપતા તે જોડું જણાય એ જણાયું છે. આ બધું ઠીક છે.

પણ તેઓ સાહેબે ચેતવણી આપી છે તેનું કારણ એ બતવ્યું છે કે અન્યાયને બીધે રખેને કેપ લોકોમાંથી કોઇ કાફરી લોકોનો સરકાર ન જાગે. એટલે કે કાફરી લોકો તથા કેપ કલરક લોકો વચ્ચે એશાને સાર અંટસ સેલ્મોરન સાહેબ હોડે છે.

આ હાખલો આપણે આપણી ઉપર કોઈ પાત્ર બેસીએ તો જોઈ શકીએ કે

આપણને સસામહમાં હરકત આવે છે તેનું કારણ આપણા જોરનો દબેવ છે. આપણે આપણું જોર સમજીને રખેને એક મધ જણ્યે તો! આ વાત તેમને ઠીક નથી લાગતી. આપણે ધોડા એજ લેવાનો છે કે આપણી નજાણ છે તેટલીજ દીક આપણને આપણું મળતાં થાય છે. બીજાનો દોષ કહાડવો એ કોઈક છે. સામેનો માણસ જ્યારે ન્યાય આપવાની વાતો કરે ત્યારે લોરડ સેલ્મોરનના જેવી વાત સમજવી. તેમણે અતઃકરણપુરવક વાત કરી છે. પણ તે નાથી એમજ વાત થાય.

ઉદ્વેગ બખરો

જોડનખખરગ, શુકરવાર મેસરસ ડેવીડ અરનેસ્ટ, હરેક અરનેસ્ટ, એરન જોન, અને એ. ડી. આલ્ફોર્ડ પકડાયા છે; અને તેમને હુકમ કરવાનો હુકમ થયો છે.

ગુરવાર ૧૭ સપ્તામહી ચીનાઓ જેલમાંથી છુટ્યા છે.

તેજ દિવસે મી. કવીન તથા બીજા એક ચીનાને હુકમારતી સજા થઇ છે.

ડરખનના જુના ટાઉનહોલ સાંખધમાં સરકાર અને ડરખન કોરપોરેશન વચ્ચે રેટલોક બખત થયાં તકરાર હતી તેનો હુકમો થવાથી જુનો ટાઉનહોલ સરકાર કમળમાં લેશે, અને તેમાં જનરલ પોસ્ટ ઓફીસ સમશે. કોરપોરેશનને કોરટહાઉસ ખીડીંગ અને જમીન પા. ૩૦,૦૦૦ માં સરકાર પાસેથી મળશે. તે પૈસા સરકાર એકાઉન્ટ ઉપર નવું કોરટહાઉસ બાંધવામાં રોકશે. આ કામ માટે રમીય રટરીટ બે.વક રકુલથી એસ.પેટેડ સુધી ની જમીન પણ કોરપોરેશન સરકારને સોંપશે. તેને હ.ધે એ નિશાળને બીજો ખસેડવામાં આવે એવો સંભવ છે. ખત પર સહી થયેથી નવા કોરટહાઉસનું કામ જેમ અને તેમ જલદીથી ઉપકવામાં આવશે. એવું સમજવામાં આવ્યું છે કે નવા કોરટહાઉસમાં સરકોટ કોરટ તથા ડરખન માજીસ્ટ્રેટરીની કોરટનો તો સમાવેશ કરવામાં આવશેજ, પણ અમકામી કોરટનો પણ ત્યાં સમાવેશ કરવામાં આવશે. તેવી ગોઠવણીથી ન્યાયના કામકાજમાં સર્વસતા વધશે તે ઉપરાંત કોરટ હાઉસમાંથી અમ કામી કોરટમાં જવાની વકીલોને જે અગવડ બેસવતી પડે છે તે દૂર થશે.

લડત સાંખધી પરચુરાણ બખરો

“ ચોરક સાયર પોસ્ટ ” ની દીકા દરાંસવાલની લડત સાંખધી પોતાનો અબીપ્રાય જણાવતાં વિભાવતનું ‘ ચોરક સાયર પોસ્ટ ’ કહે છે કે :—

દરાંસવાલના હોદ્દાઓની તકલીફના અંત વિશે દક્ષિણ આફ્રિકાએ તેમજ ઇંગ્લેંડે હજુ કાંઈ સાંભળ્યું નથી. જુની વન વેળા એશીયાટીકોને બધે સરખો કાયદો કરવાનું કેપના પ્રધાન મી. મેરી મેને જાહેર કરવાથી લંડન ખાતે હોદ્દાઓના મિત્ર મંડળમાં એવી આશા ઉત્પન્ન થઇ છે કે દરાંસવાલનો રજીસ્ટરેશન કાયદો, તથા નાતાલની કેટલીક તકલીફો યુનીયન પારલામેન્ટ નાશુદ કરી શકે, અથવા તેમાં ફેરફાર કરી શકે. હોદ્દાઓ ની લંડન ખાતેની કમીટીના સેક્રેટરી મી. રીચ ઉમેદ જનાવી રહ્યા છે કે જુદી જુદી કોલોનીના રમાનીક કાયદાને ઠેકાણે બધી કોલોનીમાં સરખા હક રહે એવો એક સામાન્ય કાયદો કરવાની જુની વન પારલામેન્ટને વહેલી ફરજ પડશે. આમ થાય તેની તક્યારી કરવા માટે આ સારથી મી. રીચ અને તેના સોખતીઓ વડી સરકાર, ઇડિઆ ઓફીસ, તથા હાઉસ ઓફ કોમન્સ મારફત દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજકવારીઓ ઉપર દયાણુ કરવાનું શરૂ કરી રહ્યા છે. ઇડિઆ ઓફીસના કેટલાક એગેન્ડા-ઇડિઅન મેંબરોએ દરાંસવાલના તથા નાતાલના હોદ્દાઓ વિશે સારી લાગણી બતાવી છે. ખાસ કરીને તેથી હોદ્દામાં ઉત્તપન્ન થતા ગુસ્સા વિશે લાગણી બતાવી છે. શહેનશાહતની રાજ્ય નીતિમાં તે સવાલ અગત્યનો થઇ પડવા સંભવ રહે છે.

પંજાબની કમીટી

ધારા સભામાં મી. જોખલે જે હરાવ રજુ કરવાના હતા તે સાંખધમાં લાહોરની દરાંસવાલના હોદ્દા માટે લડત લેનાર કમીટીની એક ખાસ સલા મળી હતી. લાસા હરકીસનવાસ પ્રમુખ હતા. તે વખતે એવો હરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે પંજાબ તરફના ધારા સભાના ફરેક મેંબરો પર નીચે મુજબ તાર કરવો. “ પંજાબ આસા રાખે છે કે તમે દરાંસવાલને લગતા હરાવને ટેકા આપશો. આ પ્રમાણે સદેસા ફરેક મેંબર ઉપર મોકલવામાં આવ્યા છે. આખો કલાકો આસા રાખે છે કે પંજાબના મેંબરો આ તક લાયમાં લેશે. અને દક્ષિણ આફ્રિકાના

આપણા બાઈઓને કેસ મળ્યુંત કરશે." મી. ગોખલે પર નીચે મુજબ તાર મોકલવા દસવ થયે હતો. "તમને ટેકા આપવા પંચમના મેંબરોને તાર હશે છે. ફોલો."

કચ્છતા પાલ્કિયેટ

પારલામેન્ટની રૂઢીએ કામ કાજ કરવાની તાલીમ માટે કચ્છતામાં એક પારલામેન્ટ છે. તેની એક એક વખતે મી. સમ્પદ કુસેને એવો દસવ રજુ કર્યો હતો કે ટરાંસવાલના હીંદીઓ પર જે બુલ્લમ થાય છે તેને વખોડી કાઢવો, તથા વેરનાં બને તેટલાં પગલાં લેવાની પોતાની સત્તા વાપરવાનો હીંદી સરકારને આમ્રક કરવો. મંડળના "સરકાર પક્ષ" વતી આનસેલરે કહ્યું કે દરખાસ્તના પહેલા બાજને સફ કોષ ટેકા આપશે, પણ વેર લેવાની જે ધમકી છે તે અરથ વગરની લાગે છે. મી. આર. સી. બેનરજીએ દસવના બને બાજને ટેકા આપ્યો, અને જણાવ્યું કે બધા કોલોનીમાં હીંદીઓ દરજ્જા સાથે રહી શકે એવી જોઈવણ કોલોનીની સરકાર સાથે કરવાતું વડી સરકારે મથે લેવું જોઈએ. "વડા પ્રધાને" જણાવ્યું કે ગીરમીટીઆ બંધ કરવાથી વેરનો એક રસ્તો લમ સકારો સામા પક્ષના વડાએ તેમજ મી. એન્ડ્રી નોરટન વગેરેએ છતાંદાર જાણવુંમાં ટેકા આપ્યો, અને સલામતી લડતની તારીફ કરી. કચ્છતાના "ઈડિઅન ડેલી ન્યુઝ" ના અધિપતિ મી. ફીચમીએ એવો સુધારો મુક્યો કે હીંદી સરકારે દક્ષિણ આફ્રિકાને ગીરમીટીઆ મજુરો પુરા પાડવાનું તદ્દન બંધ કરવું. આ દસવ સામા પક્ષના વડાના ટેકાથી સરવાળાને ખાસ થયો હતો.

દશપારીઓ સંબંધો

મી. પોલાકને કચ્છતામાં નીચેના સંદેશો મુજબથી મળેલ તે હીંદી જાણમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ છે :—

"અમજુખીમાં ૧૮ હજાર પારી સલામતી આ પહોંચ્યા છે. તેમાંના ૧૨ મુજબ કચ્છતાના, ને ૬ મદરાસના છે. તથા અગાઉ નાતાલમાં ગીરમીટ બંદેલ એક જુ કુટુંબ આરબરેટનમાં નિષાધાર દસમાં રહ્યું છે. બધાની સ્થિતિ દવાજનક છે તેમના ઉતારા વારતે મુલતી જોડવાનું કરવામાં આવી છે, અને એ સોફ્ટને રાહત આપવા બનવું કરવામાં આવે છે. મી. જહાંગીર પીટીટ હાના સેકરેટરી તરિકે બહાલી મેલવનું કરે છે."

હીંદી ધારાસભામાં ગીરમીટ વિષે દસવ

દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીની હાડમારીઓ

વેરનાં પમલાંનો સૂચના

ઓન. પ્રોફ. ગોખલેનું સાપણ

વાઈસરોયની ધારાસભામાં ૨૫મી ફેબ્રુઆરીએ નાતાલ માટે ગીરમીટીયા હોદી અટકાવવાનો દસવ રજુ કરતાં ઓન. મી. ગોખલેએ નીચે મુજબ સાપણ કર્યું :—

ગીરમીટની શરૂઆત

આ સવાલ ઉઠાવવાનો મારો ભેવડો હતો છે; એક તો એ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીની સ્થિતિ તરફ આ કાઉન્સિલનું ધ્યાન ખેંચવું; અને બીજો એ કે તે સ્થિતિનો બને તેટલો ઉપાય લેવા માટે સરકારના હાથ જોશતા કરવા.

પહેલી ચાત તે એજ સમજવાની છે કે આ આખો હીંદી સવાલ નાતાલને ગીરમીટીયા હોદી પુરા પાડવાથી ઉત્પન્ન થયો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની હોદી વસ્તીના ત્રણ વરખ પાઠી સકાષ :—(૧) ગીરમીટીયા હોદી, જે કે આ માત્ર નાતાલની અંદરજ છે; (૨) ગીરમીટ પુરી કરી રહેલા, તથા તેના વંચજો; એટલે કે જેઓ ગીરમીટ પુરી થયે હીંદુસ્તાન પાછા નહીં ફરેલા, તેમજ ફરી ગીરમીટમાં નહીં જોડાતાં સ્વતંત્ર રોજી મેળવનાર; અલગત આ વરખ પહેલા વરખ માંધીજ પેલા થયેલ છે; (૩) વેપારી અને બીજા હીંદીઓ જેઓ ગીરમીટીયા ઓની પાછળ પ્રથમ તો તેની જરૂરી વાતો પુરી પાડવા ગયેલા.

નાયુદ્ધ સ્થળી જોઈએ

નાતાલમાં ગીરમીટીયાને નહીં ખોલાવેલા હોત તો તે નાના ખાડમાં હીંદી સવાલ આજ હોતજ નહીં. હવે, આ ગીરમીટ સંબંધે મારો મત તો એજ છે કે તે તદ્દન નાયુદ્ધ થવી જોઈએ. તે સાવ ગુલામગીરી નથી તે ખરું, પણ કેટલાક બનાવોના અનુભવથી તો તે લગભગ ગુલામીજ છે. આ દેશમાંથી નિરાધાર સ્ત્રી પુરૂષોને એક દુર દેશમાં લઈ જઈ, તેઓને એકાધ્યુની સોંપવામાં આવે કે જેની પસંદગીમાં તેઓનું જીવન

માલે નહીં, અને વળી જેની જાણ, રીત રીવાજ, આદત, અને જેઓના ખાસ સુધારાથી તેઓ તદ્દન અજાન હોય છે, તેમજ જે દેશમાં પોતાના કૌના બુલ્લમ થી બચી જવાની સાદી અને કુદરતી કાશીશને પણ ગુન્હો ગણવામાં આવે. આવી દશામાં રાખવામાં આવે તે રીત ગમે તે નામથી જોળખાય છતાં તે ગુલામીને પહેંચે તેમ છે.

તેથી જુ મકકમપણે માતું જુ કે આ રીવાજ તદ્દન બંધ થવો જોઈએ. વળી દક્ષિણ આફ્રિકાની સમસ્ત હીંદી પ્રજા તો પણ આવોજ અભિપ્રાય છે, જે અવરતવાર સત્તાવાળાઓને કરવામાં આવેલી અરજીઓથી જોઈ કઠાય છે. પણ તેટલા ખાતરજ તે નાકુદ મવાની તરફેણ કરે જુ તેમ નથી. જુ તેની તરફેણ એટલા માટે પણ કરે જુ કે ગીરમીટીયા હોદીના નિરંતર વધારાથી દેખીતી રીતે ગીરમીટ પુરી કરેલા હીંદીઓની સંખ્યામાં દર વરસે ઉમેરો થાય છે, અને તેથી સ્વતંત્ર હીંદીઓની સ્થિતિ એક સરખી રીતે ઉતરતી ચાલે છે, તથા ગીરમીટીયા હોદી પ્રત્યે સામાન્ય રીતે રહેતી ધિક્કારની લાગણી ગીરમીટ પુરી કરેલા એવા હીંદીઓ સુધી તો જુ પણ વેપારી અને બીજા સ્વતંત્ર હીંદીઓ સુધી પહેંચે છે. ગીરમીટીયાના નિરંતર વધારાથી જુટા થયેલા હીંદીઓને રોજી માટે વધમાં મારવાં પડે છે એટલુંજ નહીં. પણ આ સસ્તા મજુરોના હમેશના વધારાથી આખી કામ અસહ્ય બોભનવે ચગદાય છે.

આપણાના આંકડા

દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓ વિષે સત્તા વાર આંકડા તથા હકીકતો રજુ કર્યાં પછી મી. ગોખલેએ બતાવ્યું કે જુટા થયેલા હીંદી કરતાં ગીરમીટીયા હીંદીઓમાં આપણાનો વર ભેવડો છે. નાતાલની અખાતી માટે હીંદીઓની આજે કે

વિને બોલી તેઓએ કહ્યું કે “આમ છે જતાં જે કોલોની માટે તેઓએ એટલું બધું કર્યું છે તે કોલોનીની અન્યાયી અને બુદ્ધિમંત્ર વસ્તુઓ માટે વરસો થયાં તેઓ આકરી ફરીયાદ કરતા રહ્યા છે. છતાં યથેચ્છા હોદીઓને કોલોનીમાં રહેવા ને સહાયવાની સરકારની રીત ધીમે ધીમે પડતી મુશ્કેલી છે, અને છેલ્લાં ૧૫ કે ૨૦ વરસ થયાં નાતાલના કોલોનીસ્ટોની મુખ્ય નેમ સ્વતંત્ર હોદીનું નામ માત્ર કાઢી નાખવાની બની રહી છે.

તેઓની જીંદગી અસહ્ય કરવા સમ્પ્રદાય બંધ યુક્તિઓ અજમાવવામાં આવી છે, અને છતાં યથેચ્છા હોદીને લાગુ પડે છે તેવી એક અત્યંત ખંભીર કોશીશ તે ૧૬ વરસની ઉપરના મરદ અને ૧૩ વરસની ઉપરની સ્ત્રીઓના નાખવામાં આવેલા પા. ના કરનો કાયદો છે.

પાતકી વેરા

આ પાતકી વેરા વિશે મનપર અંકુશ રાખીને બોલવું મુશ્કેલ છે. એ સંતોષ ની વાત છે કે આંખોની ઉપરનો આ કર નાબૂદ કરવાનું એક બીલ નાતાલની પારાસભામાં લાવવામાં આવ્યું છે. પણ છેલ્લાં છાપાઓપરથી જણાય છે કે કમીટીમાં પહેલ્યતા તે બીલને સુધી નાખવામાં આવ્યું છે, અને બધી સીઓને ને માંથી મુક્ત કરવાને બદલે માછલેટની મરજી મુજબ તેનો અમલ કરવાની સત્તા અપાઈ છે. નાતાલમાં સદુ કોઈને આપવા પડતા પા. ૧ ના માધ્યમ વેરા ઉપર રાંત છુટા થયેલા હોદીઓને આ બારે કર આપવાથી બારે દુઃખ વેરાં પડ્યાં છે. તે કરે કહ્યું થર વાંચાવ્યાં છે, માણસોને પાપી બનાવ્યાં છે, અને સીઓને શરમ બરેલી જીંદગીમાં ઉતારી પાડેલ છે. આ હકીકત ગંભીર છે જતાં મારે કહેવી જોઈએ. કેમકે તે નાતાલ પારાસભામાં ફરી ફરીને કહેવાયેલી જોડ પુ, અને મેં વરસે નાતાલ સરકારે બેસાડેલા કમીટીને તેને મળતાપણુ ખતાવ્યું છે. એ પણ કહી શકાય.

વળી તે કોલોનીમાં રહેવાના હક માટે જે લોકોને પા. ૩ ના લાઇસેન્સની દરજ્જા પાડવામાં આવે છે તે કોણ છે? તેઓ તેજ્ય લોકો છે કે જેને ગીરમીટને બહુ ઠંડો અનુભવ મળવાથી ફરી ગીરમીટમાં જોડાવા ઇચ્છતા નથી; તેમજ જે લોકો ગીરમીટની મુશ્કેલીમાં કંઈ બચાવી શક્યા નથી હોતા; વળી આફ્રિકામાં આવવાથી જેઓ નાત ભવત બહાર થઈ અમેરિકામાં ફરવા ઇચ્છતા નથી;

અને જેને દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહ્યે છુટકા છે, કે જે દેશને માટે તેઓએ પોતાનો ફાલ છેડ્યો, અને પાંચ વરસ દાડલોડ મહેનત કરી.

મને લાગે છે કે આ અન્યાયી વેરા રદ કરવાને નાતાલ સરકારને આમદ કરવો જોઈએ. જતાં માત્ર ગીરમીટ પુરી કરી રહેલા હોદીઓની સામેજ કોલોનીસ્ટો વધી જોતા નથી; તેઓ તો હોદી વેપારી વર્ગ સામે પણ વધી લેવ છે. તે વર્ગની સંખ્યા ૧૫,૦૦૦ ની છે, અને ૧૫ વરસ થયાં તેઓ અન્યાય અને આકરી વરતણુક સહી રહ્યા છે. એક વેળા આ વર્ગને રાજદ્વારી તેમજ નાગરીક હકો હતા. પણ ૧૮૬૬ ની સાલથી રાજદ્વારી હકો લઈ લેવામાં આવ્યા છે, અને છેલ્લાં બે વરસ થયાં કાહેરી તરીકેના (મ્યુનીસીપલ) હકો પર પણ તરાપ મારવાની કોશીશ થઈ રહી છે.

લાઇસેન્સની અપીલ

અને છેલ્લાં પાંચ વરસ થયાં વેપારી ના લાઇસેન્સ સંબંધી આપણુદી અમલ થી પાર વગરની મુશ્કેલીનો ઉભી થઈ છે, અને તે સામે અપીલ કરવાનો હક ન મળવાથી મળુ માણસો પાવમાંલ થઈ ગયા છે. છેલ્લાં બે માસ થયાં આ ૧૫ વર્ષમાં થોડો સુધારો થયો છે. કેમકે એક કાયદો પસાર થયો છે—કલમ હોદી સરકારના દબાવણીને તે થયો હશે—કે જે થી વારસીક લાઇસેન્સો ન મળે તો અપીલ થઈ શકે. આથી થોડે અરોજ સહન મળી છે, કેમકે તદન નવા લાઇસેન્સ અથવા બીજાના નામ પર અદલવા ના લાઇસેન્સની ખાતમાં હજી અપીલ થઈ શકે તેમ નથી.

મયા વરસથી, રેળવણીની સુગમતા હોદી કોમને હતી તે થલે બાગે એકી કરવામાં આવી છે. ૧૪ વરસની ઉપર ના હોદી બાળક કે બાળકી માટે રેળવણીનું કંઈ સાધન રહ્યું નથી. ૧૮૦૮ થી એવા બે કાયદા તે કોલોનીએ પસાર કરેલા કે જેથી ૧૦ વરસમાં વેપારી કોમનું નામજ બુ સાઈ બનવ, પણ વડી સરકારે તેને નામજુર કર્યા.

હવે વગરની અને સ્વાર્થી રાજનીતિ હોદી કોમ સામેની નાતાલની અપીલ રાજનીતિ તદન સ્વાર્થી અને દવાકીન છે, અને હોદી સરકારે તે કોલોની સામે કરકુ વચણ પકડવું એ તેનો એકજ ઉપાય છે. અહીં સુધી તો નાતાલમાં હોદીઓની હાલ વિશે કહ્યાં, પણ દરંસ પાસમાં શું બિન છે ને આપણે નાખે

બેતર સરકારના વખતથી ચાલી આવતી બુની તકલીફોને છેલ્લા ૩ વરસના બળ લગાટે ટાંકી દીધી છે. આ બુની તકલીફો મળુ છે: એક એ કે દરંસવાસ માં હોદીઓ રાજદ્વારી કે કાહેરી તરીકે ના હક મેળવી શકે નહીં; બીજી એ કે સ્થાવર મીસકત તેઓ લઈ શકે નહીં; અને ત્રીજી એ કે તેઓને બોક્સનમાં રહેવું પડે.

એશીઆટીક કાયદો

આ મળુ મુશ્કેલીતમાં ઉમેરો કરવા લગાઈ પહેલાં ન હોય એવા બધા હોદીઓ માટે ૧૮૦૭ ની સાલથી દરંસવાસ ના દરવાજા બંધ કરવામાં આવ્યા છે; અને આવા હોદીની બીજા બિંદીય કોલોનીમાં ગમે તેવી લાવકાત તથા પછી હોય તેની દરકાર રખાઈ નથી. દરંસવાસે તે કોલોનીમાં દાખલ થતી કહેનસા હતી એવી બાટીક પ્રજા સામે કાયદાવડે અડચણો મુકી છે. બધી બિંદીય કોલોનીમાં માત્ર દરંસવાસેજુ રહેનસાની હોદી પ્રજાની તીખી અને નામેલીકરેલી જોતી કરવાનું પગલું બરડુ છે. આ જોતી સામે ત્યાંના હોદીઓએ છેલ્લાં મળુ વરસ થયાં જે મોરચો ઉઠાવેલો છે તે છતીદાસીક નામના પામેલ છે. તેની વિગતમાં ઉતરવાની જરૂર નથી જોતો, કેમકે તે વાત આ દેશમાં સેકડો પ્લેટ ફોરમ ઉપરથી કહેવાઈ ગઈ છે. તે લગતનો ખત આવ્યો નથી, અને ક્યારે આવશે તે હજી દેખાવું નથી. પણ હોદીના બાળકોએ તે જગ્યામાં જે પાઠ ભજવી બતાવ્યો છે તેથી હોદીને સરમાવાનું કારણ નથી. દરંસવાસમાં તેઓએ પોતાની ટેકને ખાતર અને દેશને ખાતર ખુબ સહન કર્યું છે, અને સળાંમ તેઓ તદન વાજખી રહેલ છે.

એરેંજઆમાં હોદીની દશા માટે વધુ કહેવું બીનજરૂરી છે. પર કામના નોકરો શિવાય બધા એશીઆટીકોને માટે તે કોલોનીનાં ખારણાં બંધ છે. આવા હોદીઓ આજે આશરે સો ત્યાં હશે.

છેલ્લે કેપ કોલોની ઉપર આવું છુ. અહીં ઇસ્ટ લંડન શિવાય બધે, હોદી સાથે એકંદરે જોનાં ઉદાગતાથી વસ્તવા માં આવે છે.

મી ગોખલેએ પોતાનું બાવણુ પુર કરતાં કહ્યું કે જે આ કરાવ કમલ રાખવામાં આવી તો દક્ષિણ આફ્રિકાને ખગર પડશે કે હોદીમાં જેવી સખત લાગુ પડે છે ને એશીઆટીકોને અમલ મુનીવત્ સરકારના નામમાં જવાબી આ

વેળા હોવાથી તે ખાસ તક હાથ આવી છે.

મી. ગોખલેએ કહ્યું કે આ સવાલ અત્યંત ગુપ્તવાદી બનેલો છે. અને કદ્યુ' કે બહોળો લેવાની પ્રમત્તા આપ્યા કરતી છતાં આપણો મુખ્ય આધાર તો જે નવાબીપણું અને ધનસાન પણ જાળવી રાહેનરાહતનો પ્રાપ્ત છે તે ની ઉપર રહેલો છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં દીકરીની અધિક પગરણીના નોટથી ખીછ કાઢી આપતો હોવામાં કડવી ભાગણી પેદા કરી નથી.

અ.પરે મી. ગોખલેએ કહ્યું કે આપ નામદારને (વાઇસરોયને) બહુ મુશ્કેલીની વેળા છે, તમે માણસોના બસાને ખાતર સતત મવાસ કરી છે, તમે જે બહુ કર્યું છે તે વૃધ્ધી પામતું રહેશે. અને હું આશા રાખું છું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના દીકરીઓનો સંતોષ કરક નિવેડો આપનાં વાલાં કામોનો એક અમલનો ભાગ થઈ પડશે.

બાદ મી. ગોખલેનું અવસર પૂરું થયું હતું.

[અધ્યક્ષ.]

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પત્રીની તરફથી.]

સોમવાર

ડેલાએ આખે મોકલ્યા

મી. આચારી વીમેરે આઝનીસ સત્યાગ્રહીને પ્રીટોરિયાથી ઉત્તરજોહાને શનીવારે મોકલી દેરામાં આવ્યા છે. તેમાંથી જોએક જાણનો સત્યાગ્રહી ન હતો. હવે કમા હોય તે કહી શકાયું નથી. તેમાં ના જે તામીલ નામ છે તે તો બધા સત્યાગ્રહી છે. અમ તામીલ લોકો સત્યાગ્રહનો વાસ્તો ઉઠાવી રહ્યા છે. તામીલ નામ બધાં ઉમેજમાં આપ્યાં છે એટલે અહીં નથી આવ્યો.

રોમર લેતી નથી?

મેં ગમે અહવાડીએ અંગ્રેજી વિજ્ઞાનમાં ખબર આપેલ કે આ દેશપાર અંગ્રેજોને લઈ જવાની કેટલીક સ્ત્રીઓએ ના પાડી છે. એમાંથી કેટલી વાત ખરી છે એ કહી શકાયું નથી. પણ એમ જણાય છે કે હજુ સુધી સ્ત્રીમર મળી તે નથી. જે દીકુસ્તાન પુરે બેર કરે તો કોમપણુ સ્ત્રીમર હવેપર પોષેલાને લઈ જવાની હિંમત ન કરે. આ વખતે જેઓ દેશ

પાર થવાના છે તેઓ દીકુસ્તાન મળવી મુશ્કેલી એમ માનવાને પુરું કારણ છે.

મી. ચીડીઆર

ને આજે દેશપાર થવાનો કુદમ થયો છે. ને તેમને જેલમાં લઈ મવા છે. મી. ચીડી આરની ઉમર લગભગ ૫૫ વરસની છે. તેમને રોમેયનું દરદ પણ છે, છતાં તે તદન હિંમતથી દેશપાર ચાલ છે. તેમને નાનાથ મોકલે છે. ત્યાંથી તે તુરંત પાછા ફરનાર છે.

બીજા પકાયા

મી. ચીનન દીઆલા અને સેલમાર પીરે પકાયા છે અને તેને પણ દેશપાર નો કુદમ થયો છે.

મી. કરોદીઆ

ખતે મી. કરોદીઆ ઉપર જે કેસ ચાલતો હતો તે ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે. એકની ઉપર બોટી પરમીટનું તહેા મત અને બીજાની ઉપર બોટી જુવાની આપવાનું તહેામત હતું.

આ દેસમાં પોલીસે તકવારી કરવામાં બોટી રાખી ન હતી. કરબનથી છપી પ્રિયન અમલદાર, મી. મુસા હાજી આદમ વીમેરેને સાક્ષીમાં બોલાવ્યા હતા. છતાં દેસ ઉલટી થઈએ ખેંચી લીધો.

કરીદન એવી છે કે ખતે બાકને રિને દવેપ બાકથી કોઈ દીકરીએ એકીદેવીટ કરી ને કરાવી. આ માણસો પાછળથી પરતાપ પેતે આપેલી વાત સામેત કરામાં બહુ દરકત જેમ કેમકે મી. કરોદીઆ જોહાન્સબર્ગમાં લગાઈ પહેલાં હતા એવો પુરાણ પુરાવો આપી સકાય તેમ હતું. આ માણસોની ઉપર તકલીફ ન આવે તેમ મવા સાર સરકાર જુવાની લીધા વિના કેસ ખેંચી લીધા છે એમ કુ માનું છું.

મી. કરોદીઆનો વિચાર આ કામ આટલેથી મુક્તવી સમવાનો નથી. પણ પોતે જાપસો બેસાડવા સાર ને ફરી બીજા બનણીના માણસોની ઉપર આવુ ન ચાલ તેટલા સાર એટરની જનરલ પાસેથી દાદ માગવાના છે.

કાળા લોકો રહી શકે કે નહીં?

જોહાન્સબર્ગમાં ઘણાં ખતોમાં એવી ચરન છે કે જમીનના ધણી તેમાં એરીબરીક અથવા કાળા માણસ, જે નોકર ન હોય તેને રાખી ન શકે. આવું નોરવુડમાં છે. એક જોરાએ રહાડ લીધી. પાછળથી તેણે જેવું કે કેટલેક દેહણે કાળા માણસ રહે છે. તેથી તેણે કમ્પની ઉપર ફરી પાલ કરી કે કાળા માણસો રહે છે તેથી તેનું ખત રદ થયું જોષને. ખાજુરેટ કે પત્નીની વિરુદ્ધ મુકદ્દે અ.પો. જલ

ઉપર ખયો. હવે સપ્રીમ કોર્ટે કારાખું છે કે જે કે ખતોમાં ચરત છે તો પણ કંપની જોખમદાર નથી. જે માણસ કાળા માણસને રાખે તેની સામે ફરીવાદ કરવી હોય તો બસે કોઈ પણ રહાડવાનો ફરીવાદ કરે. આ ઉપરથી બધાં કાળા માણસો રહે છે ત્યાં હાલ તો રહ્યા છે. હવે વળી ખીને કેસ માન તેમાં અને તે પાર. અણીનો મુકદ્દો સો વરસ કાલે એ કહેવત વખતે લાગુ પડે.

લોરડ સેલમેરન

ખાજુવાળાઓએ લોરડ સેલમેરનને ખાજુ આપેલું. તેમાં તેઓ કાહેને એસ એને ચેતરણી આપી છે કે જે તેઓ ચેતરે નહીં અને કેવ કલરડ લોકો ઉપર અન્યાય કરશે તો પરીજ્ઞામ માફુ આપશે! અને તેઓમાંથી એવા મણસ જાગશે કે જે કાદરાઓના સરકાર ખનશે. લોરડ સેલમેરન માને છે કે આ સવાલ દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટામાં મોટો છે.

આ વિચારો જરા તપાસવા જેવા છે. લોરડ સેલમેરન કાળા લોકોનું બહુ હુમ્મ છે તેટલા સાર આમ વાત કરતા દેખાતા નથી, પણ તેમને પારિત બાજે છે કે જે કાલે. અંગ્રેજા નીકળે તો મોકું થાય. તેઓના ખરા હિતેઅણુએ તો હુમ્મણું જોષએ કે બાબેવાન વધારે પેદા થાય-તેમ સાર ગણાય, ને તેવાને હિતેજન આપવું જોષએ.

રેલવેના ધારા

જનરલ મેનેજર, મદદનીશ મેનેજર, મી. જેલ, મી. કાજલીઆ તથા મી. માંખીની વચ્ચે આજે મસલત મંડ. લગભગ કોઈ કલાક સુધી વાતચિત થયા પછી જે મુસદ્દો એસેસીએલન તરફથી મોકલવા માં આવ્યો હતો તે કેટલાક ફેરફાર સહીત કમુષ સમવામાં આવ્યો છે. જનરલ મેનેજરે જણાવ્યું છે કે જે ધારા પચાર થઈ છે તે રદ કરવામાં આવે એવી પોતે રલવે બોરડને બલામણુ કરશે, અને જે મુસદ્દો તેમણે પચાંડ કર્યો છે તે પ્રખણે ધારા મશે. જે મુસદ્દો કલુષ સમવામાં આવ્યો છે તે મુસદ્દા પ્રખણે ચામડીનો બેદ કાપદેસર નથી મંડ રહ્યો. ત્રીજા વરમમાંજ દીકી મુસાફરી કરી શી એવી જે કલમ હતી તે રદ થશે. અને પાછી જે અસરકારક રિવાજ હતી તેની થઈ રહેશે.

હાંડીને ચેતવણી

આ પ્રખણે ફેરફાર થશે એ સરમ વાત ગણાય એનાં સક નથી. એ ખતને જે કે દાકી કામને વાજકારી નાખી જે

કુરુક્ષેત્રની વાત છે. પણ હિંદી કોમની જાગૃત્વવાદી પણ વધશે. આપણે આપણા મોભામાં રહી દરથુ દરથુ તો તો કંઈ જાણ્યું નહીં આવે. પણ નો આપણે હવે એળંગીયું તો એક દરેક આવશે ને આપણી સામે ખાસ ધારા થશે.

હુકમ બંધ કરવાના બારા

આ ધારામાં વળી ફરફાર થવાને છે. તેમાં મુખ્યત્વે ફરફાર એ છે કે મુરોપી જન હોટેલ સતતા ૧૨ વાગ્યા સુધી ઉઘાડી રહી શકે, ત્યારે એસીઆઈક સંજના ૭ વાગે બંધ થવી જોઈએ આ તફાવતની સામે જુદું થક સકાય એવું જોતો નથી. જતાં એસીઆઈક ને તેની સામે લખાણ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને કર્યું છે.

કાનમીયામાં કંકાસ

કાનમીયા કાઠમો પેટ બરીને વદયા છે. સરીયામ રસ્તા ઉપર મારામારી કરી છે. પણ જે રા જોવાને જોવા થયા હતા, ત્યજીને બહુ સખત જખમ થયા છે. લગનારાની લાજ મહ. કંઈક હિંદી કોમની પણ લાજ મહ. લડતાં જતાં એમાંથી એકને ફાવેલો થયો નથી. ફાવેલો માત્ર સરકારને તથા વકીલોને છે. વકીલો બને પહે રાખ્યા છે. તે પાણીની માફક પૈસા વાપરવાની વાતો ચાલે છે.

જાણીઓમાં તો એમજ વાત ચાલી છે કે આ લડત સત્યાગ્રહી અને અસત્યાગ્રહી ની છે. તેથી મી. કાઠમીઆએ જાણમાં કા જ લખ્યો છે કે આ મારામારીની સામે સત્યાગ્રહની લડતને કશો સંબંધ નથી.

કાનમીયાને જે બોલ કહેવા હું માનું છું. તેઓ લગ્ન બળામાં છે એમ જે બર્ણ્યું છે, જથ્થા બળે છે. પણ જે તેઓ માનતા હોય કે આમ મારામારી કરીને નામ કહાડે તો તે મોટી ખૂબ છે. કજીયાનું કારણ મને તે હોય. વાંક કયા પછીને છે તે હું વિચારવા એસતો જથી. હું તો એટલું બળ્યું છું કે મારામારી કરીને તેઓમાંના એક પણ ખાટકા નથી. જતાં જેઓ સરીરજનનો મોહ રાખે છે. તેઓ ઉપયોગજ કરવા માગે છે. તેઓને લાજમ છે કે તેઓએ તે બળનો ઉપયોગ વેર લેવાને નહીં, પણ પારકાનું રક્ષણ કરવામાં કરવેલ.

વળી જેઓ લડવા માગતા હોય તેઓએ લડીનેજ મરણ કે જીવન પટે છે. મારા મારી કરીને કાર્ટે ચડવું તે તો બમણી કોમલીલત મેળાય. મારણ એ બીજીજી કામ છે. અને કાર્ટે બચવું એ તેથી

પણ ખરાબ છે. મારનાર કાર્ટે ચડે ત્યારે એક કામનો ન રહેતો.

આજ સગી 'ડ્યુઅલ' (દ્વયુદ્ધ) નો રિવાજ હવેકાંક શિવય મુરોપના બીજા ભાગમાં રહેલો છે. તેમાં દિશાત્ત એવો છે કે એક બીજા પોતાનો કંઈક ખરો કરવા એક બીજાની સામે રીતસર લડી લે છે. તે તેમાં જે હારે તેનો કંઈક ખોરા મળે છે. આ લોકથી કચેરીએ ચડાવજ નહીં. મારે કણુલ કરવું જોઈએ કે મારામારીને જેઓ માન આપે છે તેવા ને દિશાત્ત રિવાજનાં ઉપરનો રિવાજ સરસ મણ્ય.

પણ મારવા કરતાં મરણ બહુ એમ જેઓ બળે છે તેઓ બહુ જથ્થે છે, તેઓએ બહુ જીત્યું છે. આ હિંદી ખવડ છે.

મગજવાર

પણ તામીસ પકડાયા

મી. માર્ટી મુતુ. મી. મુરગન, મી. બાલ મરન, મી. હેરી મેરસ, મી. વી. રીંગમ, મી. મુરગન પલાની તથા મી. નાપના ફરારીસ પકડાયા છે. દેવપારનો દુકમ થયો છે. આમાંના ધણા જેલ બોજથી આવેલા છે. હવે દેવપાર માપ છે.

જેલી સંબંધી પત્રવહેવાર

દરેકસત્યાગ્રહી જેલના વડાએ વિ. ઇ. એસીઆઈકના ચેરમેન નીચેનો કાગળ તા. ૮ મીએ લખ્યો હતો:

જેલમાં સત્યાગ્રહીઓની સામાન્ય વરત જુદું સંબંધે તા. ૪થી ના તમારા કાગળ ની પહેલે માત્ર પુરવક રહીશાર છું.

આ કેદીઓને હીપકજુલના કળાદળતા ગ્રન્ડેમારો સાથે સામેલ કરવા ત્યાં મોકલવામાં આવે છે એવી તમે ફરીયાદ કરો છે તે સંબંધમાં જણાવવા રમ લઉં છું કે, હિંદીઓને જ્યોતરીમાં ન લેતાં કુલ ૩૦૦ કેદીઓમાંથી ૧૦૨ તેદીય અને ૩૦ મીના એટલા તો પહેલી વખતના મુન્દેચારો છે. કારોગારી કારણને લીધે હિંદી કેદીઓ મારે હીપકજુલના કેદખાતુ સજીથી સજવડવાળું માણુમ પડ્યું છે. તેથી દિલગીર છું કે તેઓને બીજો કયાંય બદલની સકોતો નથી

તમારા કાગળના બીજા ભાગ વિષે લખવાનું જે હિંદી કેદીઓના ખોરાકના સવાલ ઉપર જુદી જુદી જેલના અમલદારોની પાયાવનમાં ખૂબ મર્યાદા થયા બાદ અને વળી દાકતરી અમલદારોનો મત લીધા બાદ કાગળને જે રજુ પારકાનું સુકંદ થયું છે. તેથી કાગળને છું કે

તમે ખાસ માગેલો હક આપવાને અસ કત છું.

એસીઆઈકના જવાબ

ઉપરના કાગળનો એસીઆઈકને નીચે મુજબ જવાબ વાળ્યો છે:—

હિંદી સત્યાગ્રહી કેદીઓની સામાન્ય વરતલુકના વિષયમાં તમારા તા. ૮ મીના કાગળની પહેલે માત્ર પુરવક રહીશાર છું.

મારી એસીઆઈકનાનું કહેવાનું તો એ છે કે કેદીઓને મુશકાત લેવમાં તથા કાગળો મેળવવામાં માત્ર હીપકજુલ જેલ માંજ અગત્ય છે. અને તેથી માજીએટ નહીં આપવા ધારેલી એવી વધારાની સગ સત્યાગ્રહીઓને આપવામાં આવે છે એમ એસીઆઈક માને છે.

વી કાદી નામવામાં આવ્યું એ સંબંધ માં મારી એસીઆઈકના જથ્થે છે કે તે ખોરાકનું ધોરણ જેલોના ઉપરીઓએ પસંદ કર્યું છે. પણ હીપકજુલ તો એ છે કે નવા ધોરણથી અગાઉ દરેકસવાલ ની લણી જેલોમાં હિંદી કેદીઓને જે મીજ અપાતી, અને જે મીજ હિંદીઓને ખાસ અમલપતી છે, તે મુજબ દેવામાં આવી છે. મારી એસીઆઈકનાના નમ્ર મત પ્રમાણે ખોરાકનું ધોરણ ફરીથી બાંધવી વખતે જેલના ઉપરીઓએ હિંદી પ્રકલિનો ખ્યાલ મનપર લીધો નથી.

મુખવાર

મી. ચેટીયાર

મારફસટાઉનથી તાર કરે છે કે તે, મી. મુરગન, મી. ફરારીસ તથા મી. સામજી રામજી નાતાલ હવેપાર થયા છે. આ બધા આજેજ પાછા ફરશે.

ચોનાઓ

જે મીના સત્યાગ્રહીને આજે હવેપારનો દુકમ થયો છે.

ભાગલપુરમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

આજે હોહુરતાનની ટપાલ આવી તેમાં મી. પોલ.કનો કાગળ છે કે નવમી માર્ચે ભાગલપુરમાં એન. મી. હીપનારાયનસીંગ ના પ્રમુખપણા હેઠળ મોટી મીટીંગ થઈ હતી. તેમાં વાલસરાયની કાઠિનસીલે કરેલા હરાજ ઉપર પગલાં લેવાની બધા મથ્ય છે અને મી. એમજેનો હરાજ કજુલ રાખવા કાર આજાર માન્યો છે. આ મીટીંગમાં રૂ. ૩૦૦૦ લરાવા. એન. હીપનારાયસીંગે રૂ. ૧૨૦૦ બર્ણા. વિષ્ણુ ચીઓમાં એટલો બધો ઉત્સાહ હતો કે તેઓએ પોતાની રામ લાકડી વીચેરે સામન આપી દીધા. તે બધા સામાન હું હીલમ તેજ વખતે કરવામાં આવ્યું ને હીલ હામ પેલા બહુ.

રજીસ્ટ્રારી

હા. મહેતા મારફતે પા. ૧૦૦ ની કુડી આવેલી છે.

મો. મોડીક જેમ્સ

જે દીપ હોટેલમાં કામ કરતા હતા તે પકડાયા છે. તેની ઉપર પણ દેશપારનો કુદમ થયો છે.

ઇજ્જતનો પ્રાચીન સુધારો

વચસા વિષય ઉપર મી. રા. દોશી નામના લેખકે એક પુસ્તક લખ્યું છે તેમાં કેટલાક સહેરના હાલના રેવાવની સખત સંબંધમાં ટીકા કરતાં કહે છે કે:-

અરે! દુનિયાનો મેળો થઈ પડેલ લલિત્યુ તું આ કેરો સહેર! ઈજ્જતીઓને ક્યારે બાન પામશે? તેઓના વડવાઓ કેમ ખીનના નામપર કરી ન સકાય એવો કળા કલસલ્યનાનો વારસો તેમના મઠે સુધી મળ્યા છે એ તેમને ક્યારે સુઝશે? અને જે એક વેળા દુનિયાનું એક સફળી સુંદર સહેર ગણાવતું તે આજ તેઓનીજ ગદગદીથી પાવમાલ થયા આબુ છે એમ તેઓ ક્યારે સમજશે? જેને પ્રાચીન ઈશ્વરવિદ્યુ જ્ઞાન છે તેવો હું આજે આ દેખાણ નથી ઓળખે એતાં તેઓને નિખાલસપણે જુમ મારી કહેવાયું મન કરું છું. આ નિખાલસપણું ધાત ધી કહેવાયે છતાં તે લાગણીથી ભરપૂર છે. હું તેઓને કહેવા માગું છું કે અરે! બહુ મોટું થયું નથી ત્યા તમે જાઓ; આ સત્યા ન્યસ વાળી નાખવારા કુમકા સાથે તમારું રસપુ કરો. બજારી, અસત્યતાથી કે ગુરસે થઈને રક્ષણ કરવાનું નથી પણ આ નવ દલાડાને ખોટા દમામવાળો પરિચયમનો ક્યારે કે તમને દુખાવી દે છે તેવો ત્યાજ કરીને તમારો બચાવ કરો. તમારી ભૂતી ઈશ્વરિ તેમજ તમારી વખાલુવા લાયક આરબ આપા નું પસન કરો; વળી તમારા સહેરનું નામ રાખનારા સખત તથા ભૂત સહેરને વધા તમારા મરતી નિરદોષ મોજમલને નિવાની રાખો.

આ ફરેચ લેખકે નાહલ નહીની નીચેના પ્રદેશમાં ભૂદી વરેહના ખેડુ વરમના માણસો લેવા. તેઓ વિષે તે કહે છે કે પુરાણી નહોતજલાલીની છાપ હજી તેઓમાં લેવામાં આવે છે. ફરાંસના ગામડાના સારા માણસો ત્યાં ભાગ્યેજ લેવામાં આવે એવી ચાલચલ મત તેઓમાં છે. સારે નશીબ તેઓમાંનો કોઈ પઈસાદા પાવ આ તે કુશલી રીતેજ અગીર દેવ એમ જીદાર હીલથી પરેશ્વાનત કરી દેખાડે છે.

ચાલુ વરતમાન

મરફુતીના "મેનેજમ એડીટર" મી. ગુલેહ સોમવારે મોટરકારતમે કચરાઈ જવાથી મરફુ પામેલ છે. પાવદારતના સરખસમાં મેસરસ પારસી રસ્તમજી, હાલુદ મહમદ, બહાભાઈ, હેરમજી, એચ. એલ. પોલ, મી. એલ. આપર, તથા ખીન માર કોલોનીઅલ કોઈ એટલા સામેલ થયા હતા. નાતાલની દોહી કોમ તરફથી, તથા ડરબનની પારસી કોમ તરફથી, તથા ડરબન ઇન્ડિઅન સોસાયટી તરફથી પૂલતા કારો કમરપર મુકતા દીધેલા હતા.

મરફુમની ઓરત તથા કુટુંબને નાતાલ ઇન્ડિઅન રીસેસ, તથા ડરબન પારસી કોમ તરફથી દિલાસાના કામળો મોકલવામાં આવ્યા છે.

ડરબન ઇન્ડિઅન સોસાયટીએ વિલમી રીનો હરાવ પસાર કરી મોકલ્યો હતો.

મંગળવારે સવારે ડરબનનો નવો ટાઉન હોલ મેડી ધામધુમ સાથે ખુલ્લો મુકવામાં આવ્યો છે. ખુલ્લી મુકવાની કીધા વખતના મેલાવડમાં મી. હાલુદ મહમદ, મી. પારસી રસ્તમજી, મો. સુનીત મહારાજ, મો. મુરયાશ પીલે, તથા સ્વામી શ્રી ચક્રસનજી આરલા દોહીને આમનનુઆપવામાં આવેલ, જેમણે તે વખતે હાજર થઈ માન અકરામમાં માગ લીધો હતો.

૧૫ તરફથી. પુનીવનની સેનેટ સભા માટે નીચેના મેમ્બરો સુટાયા છે:- મેસરસ એચ. જે. કલેસન્સ, ડા. બેક, જે. એ. સી. ગ્રાફ, ચારલ્સ ચરલ, વીલ જીએન, પી. જે. વીનર, એ. જે. કુલર, અને ઇ. પોવેલ.

હવાઈ વહાણ ઉડાડનાર કીમરફોર્ગને મારિ તસબરમમાં બોલાવવાને ફરીથી કાશીશ કરવામાં આવે છે.

"વીટમડે" ની સાંજરે સોરક સેલ્લો રનને વિલમીરીનું ખાણુ આપવાનો હરાવ કેપટાઉનના મોરાઓએ એક બહેર મીટીંગ કરીને કર્યો છે.

મુકરવારે રાંડનનીતથી ઉપડેલાં વેતને અકરામાડ નાટાથી ફોટોડીઝ વ્યાખ્યા પણ કળા પાટા ઉપરથી ઉમળી પડ્યા હતા.

કેપટાઉનના ખજોગરસક મથામમાં લેમેનો કોમેટ (પુંછડીઓ તારો) જેવા માં આવ્યો હતો. ફુરપીન વગર તે જેલ સકાવો નથી એવું જણાવવામાં આવે છે.

ડરબન ટાઉનહોલ ખુલ્લો મુકવાની કીધાના મેલાવડ વખતે દોહીએને હાજર થયા દેવામાં આવ્યા હતા તેને વખેરી કાડનાડ એ વણ કામળો મરફુ રીમાં પ્રગટ થયા છે.

એક મોરી ઓરતપર કુમલો કરનાર અને કાહર ઓરતનું ખુન કરનાર વણ ચીનાએને બેદાનસરગ કોરટમાં ખાલ કરવામાં આવતાં તેમને મોતની સખ કરવામાં આવી હતી.

ઓરેજીઅની કેળવણીની તકરાર ચાલુ છે. તે સખ ધી ખીન કમીરીમાં જતાં પડેલાં અગ્રેજ પડો જણુવ્યુ કે અગ્રેજ છોકરાને ફરજિયાત ડચ બજુતુ પડે નહીં એવી કલમ દાખલ થવી જોઈએ. આ સ્વીકારના એકોરતી જનરલે તાપાટી ખીસપર જે જે સુધારા મુકવામાં આવ્યા તે હરેકપર મન લેતાં અગ્રેજ પક્ષ વીરલ જતો. ચેરમેનના વધારાના વોટને લીધે તે અધા પાસ થતા મળા હતા, ને અગ્રેજ પક્ષની હાર થઈ હતી.

વેલીમરનની મ્યુનીસીપાલીટીમાં સુલે માન નામના દોહીને લાઇસેન્સનું સરટી ફીફ્ટ ન મળવાથી તેણે કેપટાઉન સુપ્રીમ કોરટને અપીલ કરી હતી. કારણે જણુવ્યુ કે કું વધુ મને અરજી કાઢી નાખી સકાય છે, અને આ કેસમાં તેથી ઉલટું કાંઈ બનેલ નથી એટલે ખરચ સાથે અપીલ કાઢી નાખવામાં આવે છે.

તા. ૮ મી એપ્રિલે ઓરેજીઅની પર લામેટમાં એ પક્ષ વચ્ચે તડાફતી થઈ હતી. અગ્રેજ પક્ષના મેમ્બરે એક સવાજ પુચ્છ્યો તેનો જવાબ આપસ મી. હેરએને ના પાડી. અગ્રેજ મેમ્બરે કહ્યું કે સવાજ વાજથી છે, અને તેનો જવાબ મેમ્બરે એકમે. આવી માહીતી ની ના પાડવી, ને કાવલસરના બધારજીની હદ બહાર મી. હેરએ અને તેના સચો એ કસ એ મ કુમ કોલ તો આ કોના નીરે રડાજ અગામમાં આત એવું હું પારતો નથી. મી. હેરએને કહ્યું કે

કરનલ બાહરન (ઉપરનો બોધનાર) સભામાં નહીં બોલવાનું બોલે છે મારે તેને અટકાવવા. કરનલ બાહરને પોતાની માન્યતા ફરીથી કરી. ચેરમેને ચુકાદો આપ્યો કે તેના સવાલનો જવાબ નહીં આપાય. કરનલ બાહરને એવી દરખાસ્ત મુકી કે તેનો સવાલ બાજબી છે. તેણે હાથેરનું કે એટારની જનરલની વરતણક અણબધતી અને દુરામતી છે, અને તેને હું મારી હાજરીથી પણ દોષ નહીં આપું. તેવી વરતણકથી કાચીસીલનું ફારસ થાય છે. તેને ઉત્તેજન આપવું તે મારા મોખા અને દુરજથી વિરુદ્ધ છે. એમ કહી તેઓ સભા છોડી ચાલ્યા ગયા. અને તેની પાછળ તેના પક્ષના બીજા ચેરમેનને પણ ગયા.

નાનાલ રેલ્વે સરકારમાં વચર રબ્બએ ચાલવા માટે એક દિહીને ડરખાનની કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેના માળખે રેલ્વે ખાતામાં ગીરમીટીયા તરીકે કામ કરતાં હતાં, ભારે ઉકારાને સાંજ કામે રાખવાની ના પાડવામાં આવી હતી. છતાં તેને તેનાં માળખે પાસે ખાસ જમું પડ્યું હતું. ત્યાં તેના જવા સામે વધી લેવામાં આવેલ પણ તેણે માન્યું નહીં. તેને પા. ૧ ના કંડ ની અથવા તથા અઠવાડીયાની સજા કરવામાં આવી હતી.

અમલાત્રીમાં ૫૦૦ વધુ ગીરમીટીયા દિહીને લાવવામાં આવ્યા છે.

કેપના સ્ટેપ અને વેપારી લાકસે-લના કાયદાનો જે રીતે અમલ કરવામાં આવે છે તેની સામે કેપટાઉનની વેપારી એસ રની છેલ્લી મીટિંગમાં પ્રેટેસ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો.

એક ડાખા ઉપરથી જણાય છે કે વરં છપરમની મ્યુનીસિપલિટીના વેરડ ગ્રીમની બેઠક આથી પડતાં એક દિહી જેનું નામ હાલકીમ ખાન એવું જણાવવામાં આવે છે તે બદલે પડેલ. દિહી કમેલ વરી કરે એ જેની ન રાખવાથી મોરા ઉમેલવારને તેની સામે ઉમો કરવામાં આવ્યો. ચુટણી થતાં મોરાને ૧૫ વોટ મળ્યા, અને દિહી પાંચ મળવાથી મોરા ચુટાએલ છે. આ બાબતપર "મહફઝ" એવા નામનું એક મોરા લખનારે દિહીની મજૂરી કરનારી કલિલ્લ રવાના છપામાં છપવી છે.

ડરખન, મારિસપરમ, એસકોરેટ, લેડી સ્મીથ, નુકાસલ, ચારલ્સ ટાઉન, હેરી સ્મીથ, મેટાફન, વેલ્લમ, પોરટ સેપ્ટાટન, કંડી વગેરે ઠેકાણે રેલ્વેને મીલીમીટ પ્રાપ્તવાના કોન્ટ્રાક્ટ રાખવા હુકમનારે મારિસપરમ, કોલોનીયલ એસીસ, લોડીપાર્ટમેન્ટના સેક્રેટરીની એસીસમાં ટેડર મોરડના ચેરમેનને લખવું એવી નોટીસ ગેઝેટમાં છે.

એવું જણાય છે બોમ્બે અને પરશીઆ લાકનની સ્ટીમરોએ હવે દક્ષિણ આફ્રિકાના ઉત્તરમાં લાવવાનું કામ જોડી દીધું છે. આથી મુખ્ય સુધીના બાકાના દરો જે કેટલોક વખત થયાં પા. ૨, અને રા. જેલ્લા રહેલા હતાં તે હવે લગભગ પા. ૫ સુધી પહોંચેલ છે.

જામનારના કાપાઓ ઉપરથી જણાય છે કે પરશીઆ લાકનની સ્ટીમરો પુરબ આફ્રિકા તરફ ફરવાનું ચુકુ રાખશે તેણે તે તરફનો બાકાનો દર વધાર્યો છે, જેથી ત્યાંની દિહી કેમમાં કેલ્લીક ચર્ચા ચાલી રહી છે. એ લાકન બ્યારે ચાલુ થઈ ત્યારે ઉત્તરમાં દિહી ત્યાંનું બાકુ રા. ૫ થી ૬ જેટલું હતું ત્યારે હાલ રા. ૩૦ ઉપર થઈ ગયેલ છે એવું જણાવવામાં આવે છે.

સ્ટીમરોનો આવબવ

પ્રેસીડેન્ટ—તા. ૧૫ મીએ મુખ્ય જવા ઉપડવાની હતી.

કેનલર—તા. ૨ છ મેએ મુખ્ય જવા ઉપડ્યો.

અમકુત્રી—મુરવારે સવારે ડરખન આવી પહોંચવાની વડી હતી.

અમકુત્રી—તા. ૧૬ મીએ કલકત્તા જવા ઉપડ્યો.

અમકુત્રી—તારીખ ૧૨ મીએ કલકત્તાથી નાનાલ આવવા ઉપડી પડી છે.

મોરડન—તા. ૧૬ મીએ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ડનેરીક—તા. ૧૫મી એપ્રિલના અરસામાં કલકત્તા જવા ઉપડવાની છે.

ડીનહાઈ—એપ્રિલની અધવચમાં કલકત્તા થી ઉપડ્યો.

કેમેરીક—તા. ૨૫મી એપ્રિલે કલકત્તા થી ઉપડી.

તાર સમાચાર

તા. ૧૨મીએ મોરડા ડેડસ્ટને કોલોની અલ એસીસની મુલાકાત લીધી હતી.

બરો બેંક નામની અમેરીકાના બરક ઓન લહેરની એક બેંક પડી બાગી છે.

મોરડા હીયનર નુ ગ્રીકાંધો ઉપડી પુરબ અમેરીકામાં સન ફ્રાંસીસકો પ હોચિસ છે.

મોરેટખાના કેળવણી ખાતાના વકાને રાજી નામું આપવું પડ્યું તે બાબતમ વડી પારલામેન્ટમાં સવાલ પુછાતાં કરનલ સીલીએ જણાવ્યું હતું કે તે મોરેટખાના અખતવારની વાત છે.

કેરનોશ નામની અમેરીકન સ્ટીમર પર બર હરિએ આમ લામી હતી. તેને બચાવવા બે સ્ટીમર પહોંચી હતી. ધણીજ મળીર મામલા વચ્ચે ૬૦૦ ઉતારએને બચાવવામાં આવ્યા હતાં.

બરલીનના એક તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે જરમન યાપજ, અને જરમન કારેબાર તળે કોલસા કાઢવાની એક યોજના નાતાલમાં ઉત્પાદનાર છે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(અવરમેંટ એજેડમાંથી)

અગાઉ અમકુમાસના અને હાલમાં કેટો મેનરના દિહી બેકુલ મુનસામી નામ કુની મીલકત નાદાર તરીકે ગહેર કરવા તા. ૧૭મી મેએ ડરખનમાં સરકીટ કોર્ટ ને અરજ કરવામાં આવ્યો.

ડરખનના તમાકુના વેપારી મુયુખાનની નાદાર મીલકત સબંધમાં વહેવણીના આંકડા પાસ થયાં છે એવું ટરકરી એચ. ફેલેસ્મીથ (૩૨-૩૩ કલમ આરેકડ સ્મીથ સ્ટરીટ, ડરખન) અહેર કરે છે.

સ્ટેગરના એ. એમ. મેનરની નાદાર મીલકતના સબંધમાં વહેવણીના આંકડા સુડીમ કોર્ટ આમળ રહ્યું થયું છે, અને તેની તકલ ડરખન અને સ્ટેગરના રેસી

ડેટ માજરટેટ આગળ રખાઈ છે, બની તે તા. ૨૬મી એપ્રિલ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

ટેન્સ માઈટના હથા ઝોરામાણની નાદાર મીલકત સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુધીમ કોરટમાં રજુ થયા છે, અને તેની નકલ ડરબન રેસીડેટ માજરટેટ આગળ રાખવામાં આવી છે, બની તે તા. ૨૬મી એપ્રિલ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

સાથેય કોરટ જકસનના રેડોરકીપર આમદ માસુજ સહુલાની નાદાર મીલકત સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુધીમ કોરટના માસર આગળ રજુ થયા છે, અને તેની નકલ ડરબન માજરટેટ આગળ રાખવામાં આવી છે, બની તે તા. ૨૬મી એપ્રિલ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

કેપમાં હીદો વેપારી સામે હીલચાલ

કેપમાં હીદો વેપારી મંડળની મયા માસમાં મળેલી માસીક સભામાં હીદો વેપારીઓ સામે કેટલીક ચરચા થઈ હતી. મી. ડબલ્યુ માર્શીએ એવો હાશ રજુ કર્યો હતો કે :— “આ મંડળને પસંદી સામે છે કે કેપની હદમાં એશીઆટીક વેપારીનો વધારો ગોરા વેપારીઓને ઉપ લાવી દેવ છે, અને તેથી આ મંડળની બાજુ માટે તે બાળતના આંકડાઓ એકઠા કરવાનું બવરયાપક કમીટીને સોંપે છે, તે આંકડા એવા હોવા બેઠાએ કે :— ૧૯૦૦ થી ૧૯૧૦ની સાલ સુધી ૬૨ વરસે કેટકેટલા એશીઆટીકને જનરલ ડીલર, જુવર, સોલ લેમન્ટ, તથા તમાકુ ના લાઇસેન્સો ઠાઠી આપવામાં આવ્યા ; વળી આવા લાઇસેન્સો એશીઆટીકના તાજામાં કેટલા હતા, અને ગોરાઓનાં હાથમાં કેટલા હતા તેનો આંકડો પણ સામે હોયો બેઠાએ ; અને તે સાથે કેપ ની મ્યુનીસીપલ હદમાંથી બીજી હદમાં કેટલા એશીઆટીક લાઇસેન્સો ટ્રાંસફર થયા તે પણ બતાવવું બેઠાએ.”

આ હાશ ઉપર બાબજુ કરતાં મી. માર્શીએ બેઠા કે ૧૯૦૦ની સાલથી આ લેકેની સંખ્યામાં વધારો થતો આવ્યો છે. કેપના કેટલાક ભાગમાં તો તેઓનાં મજુ બેઠામાં આવે છે, તેઓની મંદી

આદતો, દબડી રહેણી, અને હરીફાઈ ગોરા વેપારીને હાનીકારક છે. કાલકાઓ બહુ મ્યુનીસીપલ મારાઓ તેઓની મંદી મેં પહેલી વળે એ વાત પુરતી નથી. તેઓને એક બાબુથી ઉત્તેજન આપવું અને બીજી બાબુથી કાલકાઓ કરવા એ કાનગરની રીત કહેવાય. વેપારનો પદ વિકાસ હોય તે બરાબર. તેને સાકો કરવાની બકામજુ નથી કરવાની ; પણ વેપારનું ધોરણ એક સરખું તો હોવું બેઠાએ. તેમજ કોમી બેલની આમાં વાત નથી. આ મંડળની ફરજ છે કે કેપના વેપારના ધોરણનું તેણે રક્ષણ કરવું. તેમ કરવામાં ગોરાઓને નીચા ધોરણ પર લાવવા એ હાનીકારક છે. એથી આટોકિનું ધોરણ ઉચું ચડાવવામાં તેઓ ને પોતાનેજ કાપે છે. પ્રમોવિસન કાલ હાના સંખત અમલથી એશીઆટીકની આ વક બટી છે ખરી, પણ વેપાર સુધરવાની બાજુ થયે તેઓ ટોળામંથ પાછા આવશે. આંકડાઓ બતાવે છે કે ગોરા વેપારીને એશીઆટીકને બહુ પાછા હઠાવી દીધા છે. પણ સરકાર કે મ્યુનીસીપાલીટીએ આ સ્થિતિ બેઠા સકાય તેવા આંકડાઓ રાખ્યા નથી તેથી હરકત આવે છે. જનરલ ડીલરના કાલકાનો તેના હેતુથી વિરુદ્ધ અમલ કરવામાં આવે છે. એમાં શક નથી.

મી. લેમન્ટે આ હરખસ્તને ટોકા આ પતાં કહ્યું કે ટાઉન કલારકના આંકડાથી બેઠા સકાય છે કે ૧૯૦૮ની સાલમાં કુલ ૪૬ જનરલ ડીલરના લાઇસેન્સમાંથી ૧૭૫ એશીઆટીકનાં હતાં. અને ૧૯૦૯ માં ૩૧૭ માંથી ૧૩૪ હતાં. વળી જુવર એસોસિએશનના મેજરેટરીનો આંકડો બતાવે છે કે કેપ અને વીનબવમાં મળીને ૨૪૪ જુવરનાં લાઇસેન્સમાંથી ૧૦૧ હીદોઓનાં હતાં.

મી. કારલ સીલ્ડેસ બેલ્થા કે આ હાશ માત્ર એશીઆટીકને લાજુ પડે છે તેથી કું વિરુદ્ધ જુ. બહુ ગોરાઓ તો પણ વાંક કાઢી સકાય તેવું છે. તેથી એક કોમ વિરુદ્ધ હાશ પસાર કરવા કરતાં સામાન્ય રીતે આકરા મારાઓ પસાર કરાવવાનો હાશ હોય તો કું વધા કે પસંદ કરે. મી. કારલ સીલ્ડેસના વિરુદ્ધ મતે છેવટે હાશ પસાર થયો હતો.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મી. મુસા જુર મહમદ—(૧) ૬૨ ૭૫ વરસે કેપાવે છે. (૨) મુલક બેઠાએ હાંદર સદન એકત્રે થર.—અ. ઇ. બા.

પરચુરણ ખબરો

આમની સભામાં મી. રીજના સવાથ ના જવાબમાં મહમદીય હીદો પ્રધાને બધાંબુ છે કે બુનીને હાથે માર્યા મથેલા નાદરના કોર્ટર મી. જોસનના કુટુંબ ને બદલે આપવા સંબંધી હીદો પ્રધાન વિચાર ચલાવે છે.

આમની સભામાં મી. એમેડીના સવાથ ના જવાબમાં મહમદીય હીદો પ્રધાન મી. મોન્ડેગુએ બધાંબુ હાથ કે નવો હીદો પ્રેસએક્ટ પસાર થયો ત્યાર પહેલાં તેનો ખરડો હીદો પ્રધાને મંજુર કર્યો હતો.

ફરાંસમાં લીબરેટર નામનું એક જાખુ નીકળ્યું છે, જેમાં હીંદુસ્તાનને સ્વતંત્રતા આપવાની હિમાયત કરવામાં આવશે.

હીંદી પેદાશની તમાકુની બીડીઓ બનાવી આશપાલના મુલકમાં નિકાસ કરવા માટે જાનમારમાં એક કંપની ઘણી થઈ છે. તેના ડીરેક્ટરોમાં પ્રેસરલ કાવસજી દીનલા ખાનજો, કુવરસી ચાંપરી, મુનીલાલ પાનાચંદ વગેરે છે. “જંગ બાર જાખ્યાર” બધાંબે છે કે આ સાદસ માટે એક કોરખાનું બાંસવાનું નથી થઈ શક્યું છે, અને કા. ના પ્રેસપેક્ટસો જાપાઈ બહાર પડ્યાં છે.

બધા આટોબરમાં અમેરીકામાં એક હેંડબીલ નીકળ્યું હતું તે ૧૩૧૦ ટુટ લાંબું ને ૧૩૫ ટુટ પહેલું હતું. તેમાં ફક્ત ૩૦ સપ્ટો હતા તે ૬૨૬ ૪૫ ટુટ લાંબો મોડો હતો.

નામદાર અમીરની કુટુંબની બાબુઓએ સરકારોની બાબુઓ માટે પરદાપાઈના મેળાવકા કરવાનું હાથ્યું છે. તેમાં હાજર નહીં થનારનો ૬૩ કરવામાં આવશે એમ કુલમ કાલ્યો છે.

જુરવ આફરિકામાં ખરિદીય બમલ હારો તરફથી પોતાને બેલેલા માનના બદલામાં પ્રેસીડેટ રજવેટ હાંડના મુ ઓખને કુરલી વસ્તુનો એક સંચક બેટ કર્યો છે.

અવલોકન

“નરીય ફરવાની કુચી” :—

સરતા સાહિત્ય મિત્ર મંડળ (મુ.ખ, પેટ કામળદેવી) તરફથી પ્રગટ થયેલી ચોપડીઓમાંની આ એક છે. ૧૮૮ પાનાની કાલ્પનિક કાલ્પના સામગ્રી કાળાપુકાની આ ચોપડીની કિંમત પડત ભારે ડા બાના રાખી છે. તેના લખનાર વહદ અમરતલાલ સુન્દર પડીપાર છે. પુસ્તકનું નામજ પુરુષાર્થ સુચનાર છે. પ્રારંભ અને ચુલ્લસતી સુત્રેથી આપણે જાણીએ છીએ કે માણસ પોતે પોતાના નશાળને બનાવનાર છે. આ નરીય જાણે અમરપે મનુષ્ય કેવી રીતે બનાવતો રહે છે, છતાં અવળી દશા આવે ત્યારે દૈવપર દોષ મુકી કેવી રીતે પુરુષાર્થ દીન થઈ પડે છે, તેના ચિતર સંભાળથી અને સમજી શકાય તેટલો જરૂર આપવા લેખકે કાલીક કરી છે. વળી નિસય થઈ ગયા પછી પણ મનુષ્ય ને આશા ધોધવાને બીજી કપાંચ જગુ પડે એમ નથી. પણ પોતા પાસેજ તેની આવી છે એ સ્પષ્ટ રીતે બતાવ્યું છે. એ માની બીજી કાંઈ નહીં પણ ‘શુભ પ્રયત્ન’ છે. માણસના એક જેવો તેવો વિચારનો અંકુર તે કમે કમે તેના નહીં બને એક બાજુ કેવી રીતે બની રહે છે તેનું બહુ સરળતાથી પ્રણવો સહીત વિવેચન કર્યું છે. એ ચુલ્લ સુલકપ્રજા એટલે બલાહના વિચારો સાર નરીય બનાવનારા થઈ પડે છે, અને પુરાણના વિચારો નહાલ નરીય બનાવનારા થઈ પડે છે. વળી નહારા વિચારોનું પરબની રહેલ માણસ પણ કાળે કરી પોતાના વિચારો સુધારી શકે છે, તથા તેનાં શુભ પરિણામો પામી શકે છે, તે પણ વિસ્તારથી વર્ણવેલ છે.

“ભારતજ્ઞાન” :—આ ભારતીકના અધ્યાપનાગએએ (કાલજા દેવી રાડ, મુ.ખ) બનેવારીનો ખાસ અંક કડપો છે તેની પહેલે અમે આભાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ. ધણી શુભશક્તિ રાજાં અને અધ્યાત્મિક અર્પા એએ વરસમાં અમુક તકે એક ખાસ અંક સરસ રીતે તથાવર કરી બહાર પાડવાની શુભ પદ્ધતિ પારખુ કરી છે. ભારતીકમાં હજુ સુધી તેમ બનેલ જાણવામાં નથી. તે પહેલ “ભારતજ્ઞાન” કરી છે, અને તેમાં તેને સારી પ્રતિદ મળી જાય છે. પુષ્કળ સુન્દર ચિત્રો, અને વિદ્વાનોની કલમથી લખાએલા લેખોથી અંકને ધણેજ આકર્ષક બનાવવામાં આવ્યો છે, જે માટે તેના પ્રગટકરતાએ મન્દાદને ખાત છે.

કાળા લોકના સવાલપર લોઈ સેલબોરન

લોઈ સેલબોરનને વિદ્યમંત્રીરીનું ખાણ આપવા દરેકસાલની એપ્રિલ એક મહત્ત્વ નો એક મેળાવડો જોડાન્સપરમમાં થયો હતો. જે વખતે લોરડ સેલબોરને કલરડ લોકોના સંબંધમાં નીચે મુજબ આપણુ કર્યું હતું :—

દક્ષિણ આફ્રિકાના કાળા લોકો માટે હું અહીં બે મોલ કહેવા માગું છું. નેટીવ માટે નહીં, પણ જે લોક લોડા ધોળા અને લોડા કાળા છે તેને માટે. આ મુદ્દો એવો છે કે જેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાનો સમસ્ત અભિપ્રાય છે અને હું સંપૂર્ણ રીતે તેની તરફથી છું. મોરો લોકો ચડીયાતા હોવાથી તેમની જવાબદારી ઉપર વિશેષ ભાર મુકીશ દક્ષિણ આફ્રિકાના કાળા લોકોની સ્થિતિનો વિચાર કરતાં માત્ર તેઓની નબળી બાજુ પરજ ભાર મુકવલું વલજુ. આજ કાલ જેવામાં આવે છે, એ વાત અને નિરંતર અવ્યયો ઉપજવનારી છે. આ વાત માં હાજર રહેનારામાંના ધણીઓમાં હું જુદો પડું છું. અને મોરો લોકોપર એટલી આરથા છે કે હું તે આ લોકોની સારી બાજુજ જેવાને તેમનીપર ભાર મુકીશ. રંગે આ લોકો સાવ ધોળા નથી તેમ સાવ કાળા પણ નથી. અને મોરોઓની જુલ એ છે કે જેવો આ લોકોનો બહારનો રંગ છે તેવોજ તેઓ નો અંદરનો રંગ છે એમ ધણી વખત તેઓ માની બેસે છે. આ લોકોની ચામડીમાં જેટલો વધતો જોડો તથાવત રહે છે તેટલોજ તેઓની રીતભાત અને વર તથાકમાં રહે છે. હું માનું છું કે કાળા લોકોને કાફની રિયાનમાં હાલેથી મુકવાનું વલજુ અન્યાયી તેમજ હાપજુ વગરનું છે. અન્યાય ભરેલું એટલા માટે કે કાળો માણસ વિચારમાં અને લાગણીમાં પધીવાર ધોળા માણસ સરખો હોય છે; અને હાપજુ વગરનું એટલા માટે કે મોરો લોકો આવા વલજુનું પરિણામ વિચારતા નથી. એક દિવસ એવો પણ આવે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની કુલ નેટીવ મોરોની એકસ પી હીલચલની સામે મોરો બોને થવું પડે. “જે કદાચ આવો મામલો બને તો હું અતિથ બાધુ” છું કે: આ બધી નેટીવ કેમોને આજેવાન કાળો માણસ તમે જોશો તે કળા માણસમાં મોરોના અવાર, વિચાર અને ચડીયાતપણું હો, નેટીવની નામેથી નરેલી

રિયતિમાં તેને મુકવાના વલજુમાં અડધી રહ્યા હશે તો એમ બનશે. આજ પરે ખરી દહેશત છે. તેમાંથી તમે મુક્ત થઈ શકો છો. હું કહું છું કે, જે કાળા માણસે તદન નેટીવની રહેણી કરણી મહજુ કરી હોય તે સિવાયના બધાને મોરોની માફકના વસ્ત્રોની દારમાં બાધુવો જોઈએ. માદ રાખજો કે કોમ પરકોમ ના લગનથી હું સદા વિરહ છું. હું તેને તદન ખરાબ અને અધોઅ મહું છું.”

મારિસપરમ વેદધરમ સભા

વારસીક મહેલસવ

મારિસપરમની વેદ ધરમ સભાનો પહેલો વાર્ષિક મહેલસવ સ્વિવાર તા. ૧૦ મી એપ્રિલના રોજ સભાના ખાસ હોલ માં કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે હોલને તોરણો, વાવટા, છખીઓ વગેરેથી સુન્દર રીતે શુભગારવામાં આવ્યો હતો. કામકાજની શરૂઆત આઠ વાગે કરવામાં આવી હતી. પહેલાં વિધિમનુસાર થઈ કરવામાં આવ્યો, નાતાલના જુલ જુલ બાજમાંથી ડેલીઝેટો આવ્યા હતા. કુલ લગભગ ૪૦૦ માણસોએ મેળાવડામાં ભાગ લીધો હતો.

ડેલીઝેટોમાં મારિસપરમ હીંદુ સભા તરફથી મી. આર. એન. મુડલે, વર્ણીક ક્ષત્રીય સભા તરફથી મી. વી. એન. કેન, આર્ય મહાજન સભા તરફથી મી. સી. આર. પીલે, સલવીનાયક બંજન મંડળી તરફથી મી. એમ. એન. રેડી, ડરબન વેદ ધરમ સભા તરફથી મી. ઉલકર વઘક, ડરબન હોંડ સુધાર સભા તરફથી મી. એસ. કે. પથર, ડરબન ઇન્ડિયન સોસાયટી તરફથી મી. ડી. એમ. નાઇ કર, હીંદુ યમગેન્સ એસોસીએશન તરફથી મી. સી. વી. પીલે, નાતાલ ઇન્ડિયન ક્રારમરસ એસોસીએશન તરફથી મી. રામાવતાર લમનવરતી, લેડીસની તરફથી બાણ રમનાથસીંગ, ટેમ્પરન્સ એસોસીએશન તરફથી મી. રડીવન્સ વગેરે વગેરે હતા.

તેમાં નીચાળના ૨૦—૨૫ વિદ્યારથી એએ પણ ભાગ લીધો હતો. વિદ્યારથીએ માયત્રીમંત્રના પાઠ વખતે પણ સામેલ રહ્યા હતા. આશરે ૧૧ વાગ્યા સુધી આ કીયાઓ ચાલી હતી. ભાર પછી યજ્ઞના માથે પ્રારથના કરવામાં આવી હતી, તથા લગ્નનો માલમાં

આવ્યાં હતાં. ત્યાર પછી સ્વામી શ્રી શંકરનંદજીએ "જીવનનો હેતુ" એ વિષય ઉપર હોદીમાં વ્યખ્યાન કર્યું હતું. તેમાં તેમણે પશ્ચિમના સુધારાતંત્ર ખંડન સરજી રીતે રજુ કર્યું હતું. આશરે સાડાબાર વાગે બાપજી પુરં થયા પછી સદુ ભોજન લેવા ગયા હતા. મીઠાના વિદ્યારથીએ વગેરે મળી ૩૦૦ માણસોએ તેમાં ભાગ લીધો હતો. ગુજરાતી, કલકત્તીયા, મદરાસી, પંજાબી વગેરે સરવે પ્રજાકાના અને ભતના મદદરે સારે બેઠા હતા.

પછી ત્રણ વાગે ફરીથી સભા શરૂ થઈ હતી. ચેરમેને પુરથી લીધા પછી સેક્રેટરીએ મધ સાલનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. તેમણે જણાવ્યું કે આ સભામાં સમભય પોણા બેસો મદરાસી, ૭૭ કલકત્તીયા અને ૭૮ ગુજરાતી સભાસદો છે. સભા પોતાની કામની ચકતી સાર જે બુદ્ધ બુદ્ધ પ્રયત્નો કરે છે તેમાં નિશાળનું કામ મુખ્ય છે. કેટલાક ઉત્સાહી સભાસદો ચપટી ફૂડમાં માગવા સાર જુદે જુદે ઠેકાણે નીકળે છે, અને તેમાં નિશાળને નીલાવવામાં આવે છે. આ નિશાળમાં વિદ્યારથીએને હોદી અને ઇંગ્લેન્ડમાં બારમીક તેમજ સામાન્ય રેળવણી મુક્ત આપવામાં આવે છે. મરીમ વિદ્યારથીએને આવાનું પશુ મુક્ત પુર પાડવામાં આવે છે. બુદ્ધજીના સંપ્રસાને મળી આજ સુધીમાં ૩૦૦૦ ઉપર દેકે આવાનું પુર પાડવામાં આવ્યું હતું. નિશાળને ફંડની બહુ જરૂર છે. સભાસદો પોતાનાં આર્થિક લવાજમો નીચમસર ભર્યા કરે તે નિશાળ હજી સારા પાયા ઉપર ચાલી રહે. આ બાબતમાં મી. વીશરામભાઈ તથા મી. મેસળીયા વેરલમ ટેંગાટ વગેરે સ્થળે ઉપસાધા સાર નીકળેલ. તેમણે જમા કરેલ પા. ૩૨-૧૭-૬ નિશાળના કામમાં વાપરવા સાર મી. વીશરામભાઈએ સભાને રીપોર્ટ વચ્ચાઈ રહ્યાબાદ સોંપ્યા હતા.

સેક્રેટરીનો રીપોર્ટ પુર પાડ્યા પછી ધરમ મર્યા કરવામાં આવી જુદા જુદા મદદરે ધરમ અને નીતિના પ્રસંગે યુક્તિ હતા તેનો સાક્ષીમાંથી પ્રમાણે સાથ જવાબ આપવામાં આવતો હતો. ધરમ ચર્ચાબાદ દુર દુરથી આવેલા કેલિએજે બધી હોદીઓની સભાઓ એકત્ર થઈ એક મેરજે કામ કરે એટલા વારતે એક રેપ્રીઝેન્ટેટીવ મંડળ રચાવવાની હિમાયતમાં બોલ્યા હતા. તે વખતે

સુધીમ મોટના દુભાવિયા મી. રદીવન્સે બધી હિજમલોમાં બે મુખ્ય હિજમલો ઉપર પહેલું ધ્યાન આપ્યું હતું. તેમાં એક તો હોદીઓમાં કેટલીક જગતો સાથે ઉઠી જતીઓ ભળતી નથી તે. અને બીજી, જોરતો અને નાનાં ઠોકરાંઓ પીઠામાં જઈ દાર પીએ છે તે. આ બંને બધી અટકાવવાનો એમણે સલાહ આપ્યું કર્યો હતો.

પછી ભજન સાથે કામકામને પાંચ વાગે સમાપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું.

રાતના આઠ વાગે "હોદી યાત્રામાં મેક્કની બાવના" એ વિષય ઉપર જાન રેજીમાં બાપજી થયું હતું, જે વખતે બધા મોરાઓ હાજર હતા. દક્ષિણ આફ્રિકાના થીઓસોરીસ મંડળના જનરલ સેક્રેટરી મી. સી. ઇ. નેલસન પર મુખ્ય હતા. બાપજીને આતે મી. સી. નલીયાએ હાજર થએલાઓનો આ તથા મેવાથી સત્કાર કર્યો હતો, ને પછી સભા વિસરજન થઈ હતી.

એન. મી. એ. એમ. જીવણજી ને માન

એમ્માસામાં હોદી મેળાવડો

જિંદીશ પુરવ આફ્રિકાની મારસસમાં મી. બલીભાઈ મુશ્કાં જીવણજીની યએલી નીમણક માટે તેમને માનપત્ર આપવાને એક મોટો મેળાવડો તા. ૧૨ મી માર્ચે એમ્માસા ખાતે જીવણજી હાજિસના મોટા હોલમાં થયો હતો. ત્યાં ની તમામ હોદી મેમના લોકોએ સભામાં હાજરી આપી હતી. મી. જાહરભાઈ દેવજીભાઈની હરખાસ્ત અને મી. એ. અલીદીના વીશ્રામના ટેકાથી મી. હસાજી મુશ્કાં બાહજીએ પ્રમુખપદ લીધું હતું. પ્રમુખે પુરસી લેતાં પોતાની વહેંચ કામ ના એક મદદરે માન આપવા મેળાવડો થયો હતો તે માટે પોતાની મોદી ખુશાલી જાહેર કરી, અને પાક પરવર હિમારની દુઆ માલી. બાદ મી. જાહરભાઈએ મી. જીવણજીને આપવાનું માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું. માનપત્રમાં એ માનવંતા સાહેબને મળેલા માન માટે અંતઃકરણની મુબારકબાદી આપવામાં આવી હતી. તથા પુરવ આફ્રિકાના હોદીની જરૂરીયાતોના તેમના જાનની, અને પશ્ચિમની મુસાફરી થી તેમણે મેળવેલા જનુભવની તારીખ

કરવામાં આવી હતી. તે ઉપરાંત પુરવ આફ્રિકાના હોદીની હાડમારીઓમાં ભુરી મારફતે તપાસ થવાના હક બાબત, હાઈ કોર્ટમાં સેકન્ડ અપીલ કરવાનો હક અપાવવા બાબત, તથા પુરવ આફ્રિકાના મુમેંડના અમલદારોમાં હોદીઓની નીમણક કરાવવા બાબત લકત લેવા તેમનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું હતું. તથા છેવટે તેમના હકમાં દુઆ ચાહવામાં આવી હતી.

માનપત્ર વંચાઈ રહ્યા બાદ હસન અલી મરમાઈસ જીવણજી, તથા મી. દેશવલાલ વગેરેશમ હોવેલી (ધી આફ્રિકા હોદી યુનીયનના પ્રમુખ) વગેરેએ બાપજી કર્યાં. મી. દેશવલાલે દરંસવાલના બદા દુર હોદીઓની લડતનો સવાલ સભા આગળ રજુ કર્યો, અને હોદી પ્રજામાં કેવી જાગૃતિ આવી છે તે સમજાવ્યું, તથા સુરવીર સલામતીઓની સેવાનો હાજર મદદરેને ચિતાર આપ્યો.

માનપત્રના જવાબ દરમીઆન મી. જીવણજીએ આભાર માનીને જણાવ્યું કે છેલ્લાં ચાર વરસ પહેલાં હોદી ખેડુતોને સરકારી મદદ આપી, તેમના કુટુંબીઓ સહીત આ કોલોનીમાં લાવી વસાવવા આપણી પોતાની માહેકીતું એક વરતમાન પત્ર કાઢવા અને એક લાયક હોદીવાનની આપણા હોઠો માટે લડત ચલાવવા કાળે પચારદાર નેમણક કરવા માટે જરૂરઆતમાં વખાણવા જેમ ઝડપથી હોડપામ અને અહેર દિલચાલ કરી હતી, પણ પાછળથી એ કામો ખોરખે નાખી મુક્યાં છે, તો તેમ ન કરતાં એકવત્તા અને ખંતથી તમારાં કરવા ધારેલાં કામોને વળગી રહેશો તો સફળ થયા વિના રહેશો નહીં. મદદરેજ તમે તમારાં મનમાં એમ ના સમજતા, અથવા પાછી પાની કરતા, કે આ દુર દેશવરમાં તમે એકલા તમારી નિરજીવ સંખ્યાને લીધે થું કરી ચકરો! તમેએ હમેશાં યાદ રાખવું જોઈએ, કે ખુદા એટલે કષ્ટર, તેમજ નામદાર જિંદીશ સરકારના ઇનસારી અધિકારીઓ, તેત્રીસ કરોડની આપણી ભારત પ્રજા, તેના બાહોશમાં બાહોશ રાજ્યદવારીઓ, અને તેના નાચાકિંત નરો તમારી સાથે છે. તેઓ તમારાં દરેક કાવદસર કામો અને અમણીઓપર બાન રાખે છે, અને તમને મળતા દરેક હકને આવકાર આપે છે. સહેજ પશુ ફરિયાદનું કારણ મળતાં, સામાન્ય હોદી પ્રજા તેના નામાં કિત આગેતાનોની મહિમથી હેલ, આપણ

કાયદાસર અને, બદલી મદદ માટે આપણી પાછળ ઉભીજ છે. હું વલ્લે દીલગીર છું કે મારી માર વરસની આ દેશમાંની ગેરહાજરી અને હાલમાં ત્યાંના વહીવટ ની બેઠાળી રોકાણને લીધે, હાલમાં હું આ દેશ, તેની હાલત, અને તમારી કુદરે અડચણોથી ભેદાયે તેવો ભાવિતો નથી, પણ તમારી માથાણુ મદદ, સંપૂર્ણ જોઈ વલ્લે, ખતીલી દિલચાલ અને એકત્ર પશુથી જેટલું થઈ શકશે તેટલું આ દેશ અને હાલમાં વહીવટ ખુલાસે આસરે રહી કરવાને સુધીજ નહીં.

પછી મી. જીવલુજીએ ત્યાંના લોકોની હાલમારીના સવાલોપર વિવેચન કર્યું, અને એવડે જણાવ્યું કે હું આજે રાત્રી છું કે તમે પણ તમારા હમણાં મને જણાવેલા હોં ઉપરાંત, રહેરોમાં જોઈવવા માં આવતી "સાઇડમેરડ" માં જોઈકા, જેડુતોને સદાય કરવા ભાગ્યત મદદ, અને સરવથી વધારે અગત્યના સવાલ કળવણી ની સાધનો મેળવવા માટે હમેશાં જામત રહી દિલચાલ કરતા રહેશે. આપણામાં કહેવત છે કે "મગ્યા વિના મા પજુ પીસે નહીં" તેમ આપણે આપણી દરેક ફરીયાદ સરકારના હાન સુધી પહોંચી રીતે પહેંચાણી જોઈએ. જો આપણે તેમ કરવામાંજ નિમજ્જ નીવડીએ, અથવા તે પછી પણ શક ન મળે તો આપણી કમ નસીવી. પણ હું તમારા અને મારાં મહોટાં ભાગ્ય સમજું છું, કે હમરૂપા થી સર પરસી છોડાં જેવા પ્રજા પાણક મવરનર આપણને મળ્યા છે. હું તમને ખાત્રી આપું છું, અને ફરીથી જણાવું છું કે જે જે કામોપર તમે ખતથી મળ્યા રહેશો, તેમાં હમરૂ તમને હાલની માથાણુ સરકારના હાથ ઉપર જરૂર ફોદ મંદ ઉતારશે, અને ઉતારશેજ.

એવડે મી. જીવલુજીએ હાજરીનને ફરીથી આજાર માની ચોતાની બેઠક લીધી.

ઉપર મુજબ માનપત્રનું મંત્રણકાર્ય પુરું થતાં મી. જાહરભાઈએ થી જોનરે બલ મી. અલીભાઈ મુસ્લાં જીવલુજીને ફરીવાર મુખ્યારજનાદી આપી. જાહ સમા બરખાસ્ત થઈ હતી, અને જીવલુજી હાઉ સના ચોકમાં સજાના આમેવાનોનો ફોટો માફ લેવાયો, અને સડુ સાઈએ વિદાય થયા.

જાપાનની જાણએ આવેલા સુધેલીયન ના દાખુના ફરિયામાં પુષ્ટજ મોતી માણુમ પડ્યાં છે.

પ્રીન્સ ઇટાનું જીવનચરિત્ર

કારીઆમાં ખુનીને હાથે મરણ પામ નાર પ્રીન્સ ઇટાનો જન્મ ૧૮૪૧ની સાલમાં થયો હતો. તેનાં માબાપ મરીન અને વિખ્યાલિથી અમલજી હતાં. તેવી દલામાં થી ફીરોશુમી ઇટા ચોતાની હેલિકમારીવડે મેપોલીઅનની પેઢે ચાલ્યો. ખરેખર અરથ માં તે આપણજથી વિખ્યાત થયેલો માનવી હતો. તેની જાહેર જીંદગી કેવ રહીત હતી. તે વ્યવહારમાં સીધો અને ન્યાયી હતો. પણ ખેડની વાત છે કે તેની ખાનગી જીંદગી જોઈએ તેવી ન હતી.

નહાની ઉમરમાં ઉત્સાહવાળા જુરસાથી બરેલો, ખલાસી છોકરાને નામે જોળખાતો તે, બે નામાંકીત જાપાનીઓ સાથે ૧૮૬૭ માં ઇંગ્લાંડ ગયો. પણ ત્યાં તે વધારે રહી શક્યો નહીં, કેમકે શીમેનોસેકી ધેરાયાના ખખર સાંભળી તેને એકદમ લાં આવવું પડ્યું. શીમેનોસેકીની સામુદાયનીમાંથી પસાર થતા દરેક પરદેશી વહાણુપર ઉદ્ધતપ્રથી મારો મલાવનાર ચોરુની કામનો પરદેશીઓ ધાણુ વાળી નામે એવો બાય હતો તે વખતે સારે નશીમે તે કામના આગેવાન ડીડોએ ઇટા ને નોકરીપર લીધો, અને ઇટા તે કામને શાયક નીવડ્યો.

૧૮૬૮માં જ્યારે બાદશાહી પાછી રજવાઈ સારે રાજ્ય સલાહકાર તરીકે, તથા પરદેશી એલચીઓની મુલાકાત વેળા બાળક બાદશાહના દુલાખીયા તરીકે તેણે મારે સેવા બળવેલી. ત્યારથી તે બાહ બાહનો માનીતો થયો, અને તેની ચડતી કપાટાસેર થઈ. બે કે તેની અગ્નએળી બરેલી ઉન્નતિમાં મોટા વધારો કરનાર તેની મહાન જુદી તથા કામની લાલકાત હતાં.

તેનો પહેલો અમલનો હોદ્દો એક સંસ્થા નના મવરનર તરીકેનો હતો. ૧૮૬૬ની આખરીમાં તે મહેસુલના પેટાઅધિકારી તરીકે તથા જાહેર ખાતાના ઉપ-કારજારી તરીકે નીમાયેલ. તે પછીના વરસમાં, અમેરીકાના યુનાઈટેડ સ્ટેટમાં ત્યાંની બેઠા ની વહીવટ પદ્ધતિ જણાવવા તેને મોકલવા માં આવેલ. તેને પરીજામે બે વરસ પછી જાપાનમાં બેઠ રૂઝુલેલન થયા. ૧૮૭૧ માં તેની જાહેરખાતાના વડા તરીકે નીમ જુક થઈ. અને તેજ સાલમાં પ્રન્સ ઇવ કુસને ખીજી રાખ્યો સાથેની સંધીઓમાં ફેરફાર કરવા મોકલેલ ત્યારે તેના હાથ

નીચે ઇટાને કુલ સત્તાધિકારી નીમેલ. ૧૮૮૨ માં સરકારી કુકમથી જુદાં જુદાં યુરોપી રાજ્યોની પારલામેંટો તથા બંધા રજેન્ટુ નિરીક્ષણ કરવા પ્રીન્સ ઇટા ગયેલ. બેલેજાંડર ત્રીજા નામના ઝરના વખત નશીન સમયે તે જાપાનના પ્રતિનિધિ તરીકે લાં હાજર હતો. ૧૮૮૫માં તેને ચીન મોકલેલ અને લાં તેણે કારીયા કે જે દેશ તેના જીવન મરણ સાથે સંબધ કરાવનારો છે તે વિષે સંધી કરેલ. ૧૮૮૪ માં તેને 'કાઉન્ટ' નો ઇલકાળ મળ્યો અને ૧૮૮૫ માં વડા પ્રધાન પ્રીન્સ સન્જોના રાજનામાંથી તેને તે હોદ્દો મળ્યો. આ જગ્યાએ તેની ચાર વખત નીમજુક થઈ હતી. હોડા વખત પછી તેણે આ જગ્યાનું રાજનામું આપ્યું તેથી તેને નવી અનેલી પ્રીવીકાઉસીલનો પ્રેમીડેન્ટ નીમ્યો. જાપાની પારલામેંટના હરખાતના દિલસે માં તેણે ઉમરાવની સલાહુ પ્રમુખપદું મેળવેલ. તેની બીજી વેળાના પ્રધાનપણા ની કારકીરદીમાં ચીન સાથે યુધ્ધ થયુ જેવું પરિણામ દુનિયા જાણે છે. આ વિમલની સંધી પછી તે રાજકારી વિષય માં બારે બાય લેવા મંડ્યો. ૧૮૮૫માં તે 'મારકવીસ' નો ઇલકાળ પામ્યો. છેલ્લાં યુધ્ધમાં તેને બે વખત કારીયા મોકલેલ, અને બાખરે તે લાંનો રેસીડેન્ટ જનરલ નીમાયેલ. જે હોદ્દો તેના જા કુદરતી મરણ સુધી હોડા સમયમાટે તેણે મેળવેલ. આ પહેલાં તેને 'પ્રીન્સ' નો ઇલકાળ પણ મળી ચુક્યો હતો. ચેલની પાઠશાળાને તે જોનરરી એલ. એલ. ડી. હતો.

તેનો કારીયાનો વહીવટ કેવો હતેકમંદ નીવડ્યો તે કહેવું ઝુરકેલ છે. કેમકે બહારના આ હમેશ રખતની આખાદી વું ચીન નથી હોતાં. છતાં સુધરેલી દુનિયામાં કોઈપણ જાપાની કરતાં તેનું નામ મચકુર છે.

દેહની ઉન્નતિ માટે દાવડાઓ સુધી ની સખત મહેનત પછી કરજાજનક તેના મોતથી કુદરતી રીતે તેણે તેની પ્રજાના અતઃકરજમાં વાસો કર્યો છે. જાપાની જોને મન તે એક માત્ર રાજકારી કે સ્વદેશાભિમાની પુરુષજ નથી પણ દેહને માટે જીવનાર તથા જનન આપનાર એક દેશલકતે અને વીરનર હતો.

એક અ એજ અવિધ્ય વેતાએ આગાહી કરી છે કે તા. ૧૭ મી ડિસેમ્બરે હાંદુસ્તાન માં એક ધરતિકંપનો આચકો લાગશે.

હિંદુસ્તાનના ખંખરો

(હિંદી જાપા.ઉપરથી)

આજુ સાલની કોંગ્રેસની બેઠકો માટે અલ્હાબાદ ખાતે અંતરથી દિલ્લાલ થઈ ગયું છે. રીસેપ્શન કમીટી નીમાઈ છે. તેના ચેરમેન તરીકે એન. બી. સુન્દરલાલ નીમાયા છે. તેની સાથે પ્રદર શન જરનારી કમીટી પણ નીમાઈ ચુકી છે. તે કમીટીની એક સભા એન. બી. મંત્રાપ્રસાદ વર્માના પ્રમુખપણુ નીચે મળી હતી. જે વખતે પ્રદરશનના ફંડ માટે રૂપિયા ૬,૦૦૦ની રકમ જરાઈ હતી.

જાપાના નવા કાયદાની રૂએ "મુખ્ય પંચ" નામના મરાઠી જાપાને હાળી દેવા માં આવ્યું છે.

હરીદ્વારના દેશીરાજે હરાવ કર્યો છે કે સંવત ૧૯૬૭ ની સાલની શરૂઆતથી તેની દોરડમાં વકીલોને વકીલાત કરવા દેવામાં આવશે નહીં.

ગ્રે. પંચાયતોને કેસ તા. ૨૭ માર્ચે ચાલ્યો હતો, જે વખતે લાલા મુનશીરામ, લાલા હંસરાજ, તથા સરદાર કોસનસિંહ વગેરેને જુલાની જેવામાં આવી હતી. લાલા મુનશીરામે જણાવ્યું હતું કે પરમાણુદર્શિત અને સીધો માણસ છે.

વકી ધારાસભામાં બી. એમ.એ. એવી રજુઆત કરવાના છે કે હિંદમાં પ્રાયશીક કેળવણી મુદત અને ફરજિયાત આપવા નો કાયદો ઘડવો

તા. ૨૮ ફેબ્રુઆરીના અરસામાં મુખ્ય ના માંડવી લતામાં એક મોટી આગ લાગી હતી, જેથી રૂ. ૧૫ લાખ જેટલું પુલ સાન થયું છે.

કલકત્તાના "ઇન્ડીસમેન" પત્ર પાસેથી લલા લખપતરાયને રૂ. ૧૫,૦૦૦ ની તુક સાતી આપવાનો ફોરટે ચુકાદો આપેલ તેની સામે "ઇન્ડીસમેન" અપીલ કરી હતી તેવું છેવટ આવી ગયું છે, અને તુકસાતીના રૂ. ૧૫,૦૦૦ લટાટીને રૂ. ૧,૫૦૦ આપવા દરખુ છે.

હાલના એક આમેરાન હીંદીના નાની ઉમરના ઉકરને રાજદરેકના થક ઉપર થી પકડવામાં આવ્યો છે.

બેલમમમાં એક જાપનારે ૫૦ જેટલી મોટીસો પ્રેસનું નામ આપ્યા વમર જાપી હતી તે માટે તેને જાપાના નવા કાયદાની રૂએ રૂપિયા ૨૦૦ની આકરી સજા કરવા માં આવી હતી.

દરેન જાંમવાની કોર્ટીસ કરનારને ૫૩ રૂપા માટે કલકત્તાની, ખુનો સામે સાંવ મેતીનાં પચાઈ બેનારી કમીટીએ ધનામો કાઢવા છે.

મરદાર દયાળ સિંહ મજીદીના નામના મદસ્થે લાહોરમાં એક કોલેજ સ્થાપવા રૂપિયા ૧૫ થી ૨૦ લાખની રકમ આપી હતી. તે કોલેજ તા. ૨ જી એપ્રિલે લાહોરમાં ખુલ્લી મુકાવાની હતી.

કલકત્તામાં "પ્રી ઇડિઆ" નામનું ફિટુરી જાપુ દખાલ મારફત વહેંચાયું હતું. જાપનારનું નામ કે પતો મળેલ નથી. બ્રિટીશ રાજને ઉમેડી નાખવાની તેમાં લલામણુ કરવામાં આવી હતી, તથા સર કારથી દયાળ તો તે જાપાને બલે હાળી હીએ એમ જણાવ્યું હતું.

હિંદમાંથી પોલોના બેલાટીઓની એક ટીમ હરીદ્વારની રમતમાટે અમેરીકા મોકલવાની અર્થ થાય છે, જે તે નકકી થશે તો કુચ ખીહારના મહારાજ તેના કેપટન થશે.

જરડીસ ચંદ્રવરકરે એક જાણ્યુમાં એવું જણાવ્યું હતું કે મીતાનો અરથ હુવકો લડાઈ કરવી એવો કરે છે, અને તેથી તેમના અંતઃકરણમાં "એનારકીસ્ટ" પવન દાખલ થાય છે, માટે હુવકોને મીતાજી વાંચવાની મલામણુ કરવાતું સલાહ કારક નથી?

"એક પારસી" એવા નામ સાથે કોઈ લખનાર મુખ્યત્વેના "દાખર" માં એક લખાણ દરમ્યાન જણાવે છે કે—"મુખ્ય નાં સરવથી દોલતમંદ અને સરવથી આમરદાર પારસી ખાનશાનો મધ્યેનાં યોડાંક સામ સંબંધ ધરાવનાર એક પારસી કુટુંબનાં મહાનમાં થોડા કિવસ ઉપર કુ મલવા ગયો હતો, જ્યાં એ કુટુંબની એક

પણી પુત્રસુરત જવાન બાઈ, કે જે બાએ ૧૮ વરસની હતી, તેણીએ પોતાના વિચા રાધી મને અચરત કીધો. તેણી હિંમતથી બોલી કે "કુ" તે દિવસની વાટ જોઈ હું કે જ્યારે હીંદુઓ અને મુસલમાનો એકત્ર બનીને બિરકારબરેલા ફિરંગીઓને હાંકી કહાડે."

જાલીપુર બોબ કેશની જખીલમાં તથા સખસના આરોપ સંબંધમાં હાહોરડના જડને વગેરે મતફેર પડવાથી બીજી દોરડ પાસે તેજોશ મયો હતો, જ્યાં ચુકાદો આરોપીના પક્ષમાં મળ્યો છે, અને તથા જણાવે નિર્દોષ હરાવી છુટા કરવામાં આવ્યા છે.

કથારી ખાતે બેચીઓનું મોડું દાન ફરન્સ તા. ૨૫ મી માર્ચે મળનાર હતું.

ઉમેડા તાલુકે જોરસદના જામવાનસીંગ દોલતસીંગ, હિંમતસુખા, સરદારસીંગ હિંમત સીંગ, શુભાશસીંગ જામવાનસીંગ તથા ગવેર મોલીચંદ મળી તેજ જામના મુખી બાઈ લાલ કરસનનું ખુન કર્યા માટે ન. ૧-૨ અને ૩ ના તહોમતદારોને ફાંસીની અને ૪ અને ૫ ના તહોમતદારોને જન્મ દેશ નીશાબની સજા મળ છે.

અમેરીકામાં આવળ થઈ હતી તેવી બધા ધરમવાળાઓની એક સાર્વભૌમ ધર્મ સભા હિંદુસ્તાનમાં થોડા વખતમાં જવાતું સંભળાય છે.—"આર્ય પ્રકાશ"

ખાનખા સ્થાનીકવાસી જળનોની એક સભા લાહોરમાં મળી હતી, જે બેળા મોથી હરન્સની બેઠક આવતા માસની તા. ૨૭ મી, ૨૮ મી અને ૨૯ મીએ જરવાનો હરાવ મયો હતો. આવકાર દેના રી કમીટીના પ્રમુખ તરીકે લાલા રજા રામની નીમણૂક થઈ હતી, અને મેકરસ મંદામલ પન્નાલાલ તથા બેચરદાસ તલસ નિયાને સેક્રેટરીઓ નીમવામાં આવ્યા હતા. રાવબહાદુર બી. ઉમેદમલ લાખાને કોનફરન્સનું પ્રમુખપદ સ્વીકાર્યું હતું. તેમજ મોરળીના રાજાશાહેબે એ પ્રકારે હાજર થવાને કહ્યું હતું.

હરજાના મહારાજના પ્રમુખપણુ હેઠળ કલકત્તામાં મળેલી એક સભાએ એવો હરાવ કર્યો છે કે ત્યાંની સખ ખાનમી લાખાઓમાં જાનૂતા રીહાર્ડી અને તેમના વાલીઓએ બ્રિટીશ સરકાર

વહાદાર રહેવાના સ્થાનને લેતા, શીતુરી તથા ગેર કામદેનાં કૃત્યો દાખી દેવાં ને વહાદાર અંગ્રેજાન સહેરીઓ અને સત્તાવાળાઓને સહાયતા આપવી.

એનરેબલ સર શીરોજીશાહ મહેરવાનજી મહેતાના એક દીકરા શ્રી. અરદેશર શીરોજીશાહ મહેતા બી. એ. એસ. એસ. બી. એ. બેરીસ્ટરની પરીક્ષા પસાર કરી છે.

મુખાબતના કેટલાક સાહસિક અંગ્રેજી વેપારીઓએ રૂ. ૨૫ લાખની થાપણથી મોતીના વેપાર કરનારી એક સીલિકેટ રચાવી છે.

પુરવ અને પશ્ચિમના લોકો વચ્ચે એમ કાસ વધારવાના શુભ હેતુથી લંડનખાતે આવતા બુલાક માસમાં મળનારી કેન-સમાં કામ લેવાને હોદના પ્રતિનિધી તરીકે નામદાર માધકવાડ સર સયાજીરાવ જનાર છે. — "ગુજરાતી પંચ"

કમ્પટરખાદના નિળમે પોતાના રાજ્યમાં શીતુરી પત્રોને લખાયેલાં અટકાવ્યાં છે.

અરહાબાદ જીલ્લાનું પ્રદરશન વિસ્તરજન કરવામાં આવ્યું છે; ખાંડ અને ઝરેરાત મા કામ માટે એ સોનાતા, અને ખીળ મા વચ્ચે ૭૫ ચાંદીના, અને ૫૦ કાંસા મા ચાંદો વહેતી આખા દતા. લાલા શાવમદાદુરને એખાની ૭૪ જાતો રજુ કરવા માટે ચાંદીનો ચાંદ આપ્યો હતો.

બરમાના લેફ્ટેનન્ટ મરનરને નવા પ્રેસ કોર્ટની રૂએ પારીસખાતે ૬૦ મોલટન એન્સ તરફથી પ્રમટ થયેલી "કાંદર" ગ્રામની ચોપડીની સઘળી નકલો જપ્ત કરવા ફરમાવ્યું છે. એ ચોપડી નામદાર હોદનાદની સંકાર સામે અસતેવ જાળવે તેવી જણાવવામાં આવી છે.

પુલના જીલ્લો એનારકીસ્ટ મદમારી મામ ચક્ર પડવાથી નવા નામજા મામે રોબે દીવસે ધાડ પડવાથી સરકારે નામજા અને બીજાં ૧૨ ગામોમાં વધારાની પોલીસ મોકલે તેનો ખરચ લાંતા રહીશોને મામે આપ્યો છે.

મુખ્ય પંચાલની કારોબારી કારકરિલના બેર નીમાવામાટે એન. મી. મહાદેવ સરકાર સહિયજને માન આપવા મુખ્યમાં મુખ્યના એક જાહેર મેળાવડો યનાર હતો.

હોદનો મહેર હિલચાલ

પતીઆળા ફિતુરે કેસ

પતીઆળા ફિતુર કેસમાં જે આરોપીઓ પર કેસ ચાલતો હતો તેમને પતીઆળા દરખાસ્તે એવો ફકરમ કર્યો છે કે તમારે મારા રાજની હક જોડી આઠ દિવસની મુદતમાં આપ્યા જવું. દરખાસ્તે વધારામાં જણાવ્યું હતું કે આરોપીઓ પર ફિતુર સાબીત થએલ નથી એટલે બીજી વધારે સજા તેણે કરેલ નથી. આવી સખતીથી હાકાકાર ચક્ર રહ્યો હતો. તે ફકરમ તમે આવનારા કેટલાક દેડાજ દિવસમાં પતી આળાની સરહક જોડી નીકળી ચૂક્યા હતા. તેમને વળાવવા મામના લોકો દુર સુધી ગયા હતા. આ કેસ જે લોકો પર થી એવી લેવામાં આવ્યો હતો તેવા કેટલાકે આવી સખત સજા તરફ પોતાની નાપસદગી ખતાવવા માટે એ રાજની પોતાની નોટરીઓનાં રજીનામાં આપ્યાં છે.

હોદનો પ્રાચીન વેપાર

"સાંજ વરતમાન" માં એક લેખક હોદ અને ઇંગ્લાંડની વેપાર સ્થિતિ સખધી લખાણથી લખતાં જણાવે છે કે રૂમાંથી સુતર બનાવવાનું કામ પહેલાં હોદમાં કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યાંથી એટ બ્રીટન શીખી ગયું છે. સેક્રેટ વરસો સુધી હોદે એટબ્રોન તેમજ ખીળ રાજ્યો ને ર. સુતર, તેમજ કાપડ પુર પાડ્યું હતું. હોદનું કપડ ઇંગ્લાંડમાં પુરૂબ ખપતું હોવાથી ત્યાંના વેપાર ચાલતો નહીં. તેથી ઇંગ્લાંડના વેપારના રક્ષણ અરથે સને ૧૭૦૦ માં એવો કાયદો પસાર કર્યો કે હોદી માલ મંગાવી વેચનારનો ૨૦ પાઉન્ડ દંડ, તથા હોદી માલ પહેર નારનો પાંચ પાઉન્ડ દંડ કર્યો. હજુ સુધી લેકેસાપરના બહા માટે હોદી કાપડ ઉપર જઠાત લેવામાં આવે છે!

ધારાસભાની મોડીજાની અગવડ

હોદની વડી ધારાસભાની બેઠકો અમુક મુદત સુધી ચાલુ રીતે નથી થતી, પણ છુટક છુટક દિવસોએ થાય છે. તેથી હોદના બુદ્ધા બુદ્ધા કામમાંથી મેંબરોને હાજર રહેવાને અગમ્ય પડે છે. કેટલીક વાર થોડા દિવસની બેઠક પછી આઠ આઠ દિવસ કામકાજ મુલતવી રહે છે. આમ દુરના મેંબરોને ત્રણી અગમ્ય પડે છે. તે દુર કરવા જુદે જુદે ટેકાણેથી કેટલીક મુજબાઓ ચક્ર છે. તેમાં એક એવી છે કે સીબ દેશમાં જેમ રીવાજ

છે તેમ આખા વરસમાં ધારાસભાની તબ્બ ચાલુ બેઠકો ચક્ર કરવી. આમાંની બે કક્ષકતા ખાતે જનબુખારી અને મારચમાં બરવી, અને ત્રીજી બેઠક વાહસરાયની પાનખરની મુસાફરી દરમ્યાન દેશના જે કામને લગતું કામ વધારે જાળવવા જેવું હોય ત્યાં તે બરવી. લખણ તરીકે પાછ સરાય મુખ્ય ઇલાકામાં ફરતા હોય અને કોઈ મુખ્યને લગતા ધારાનું કામ જળ વવાની અમત્ય હોય તો ત્રીજી બેઠક મુખ્યમાં બરવી. આમ થવાથી તે કામ માટે જે સલાહકારી વધારે અગત્ય હશે તેઓ વધારે સંખ્યામાં જમદીથી અને સહેલથી હાજર થક શકશે. એ રીતે વડી ધારાસભાની ત્રીજી બેઠક મુખ્ય, મદરાસ, લાહોર, સખતો કે રંગુન એ પાંચમાંનાં કોઈપણ સહેરખાતે બરી શકશે.

બાણુ અરવીંદ ઘોસ

કક્ષકતાના "છડીબન ડેલી ન્યુસ" લખામે મારચથી ૧૬ મીના અરસામાં એવા ખખર બહાર પાડ્યા છે કે બાણુ અરવીંદ ઘોસ ગુમ થએલ છે. તેઓ બાણુ કુચ કુમાર મિત્ર સાથે રહેતા હતા. તેઓમાં કેટલાક દિવસ ધયાં તેમનો પતો મળ્યો નથી. તેઓ રવામી રામકૃષ્ણ પરમહંસનો મઠ જોવા ગયા હતા ત્યાંથી પાછા ફર્યા નથી. કેટલાક તરફથી એવું કહેવામાં આવેલ છે કે તેમણે કરેલાં છેલ્લાં છેલ્લાં લખાણો સામે રાધી કહા વવામાં આવેલ તેથી તેવા બુદ્ધમયી કટાણી તેઓ વાનખરચ થયા છે. એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેઓ યોગવિદ્યાને અભ્યાસ કરવા માટે કેલક રૂઠ પાસે હિમાલયમાં ગયા હોય. ખરો ખુલાસો તો ૨૦ મારચ સુધી બહાર પડેલ જણાતો નથી.

તા. ૧૨ મીના નાતાલ ગેઝેટમાં એવી નોટીસ છે કે ૧૫૦ કે તેથી વધારે ગીર મીડીયા મજુર રાખનાર માલીકે જોરડની સુચના મળતાં એક લાયક તાંદુરતની દેખરેખ રાખનાર અને કપાઉડીંગનું કામ જણનારને રાખવો, અને તેણે મજુરનાં ઝુપડાંઓ સાફ રખાવવાં, તથા તેમની સુખસાંતિ માટે બીજી સંજાળ તેની. આ નોટીસ મળ્યાબાદ તબ્બ માસની અંદર કોઈ માલીકે તેવો અમલદાર નહીં નીચે હોય તો તેવી બેદરદારી માટે દર માસ ના પા. ર લગે દડની સજા તેને કરવા માં આવશે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

ઇનદામખેનથી તા. ૬મી એપ્રિલે એક લખનાર જણાવે છે કે—તા. ૨૭ એપ્રિલે એ અત્રે ચાલુમાં યાજ્ઞે નેથી માણસો ને વધુ નુકસાની થઇ છે. કેટલાક આ ડા ઉપડી ગયાં હતાં, કેટલાક આંખી ૫ ડયાં હતાં. કેટલાક ધરની નારીના ઠાંચો ધુડી ગયા છે. એકાદ ખે હાળા માણસો મનુષ્ય પામ્યા છે. તા. ૩૧મીએ ભાર નસો મારકસથી અત્રે આવવા નીકળેલ એક સ્ટીમર અજાણ ૬મી તારીખ સુધી આવી પહોંચી નથી. લેના પછી નીકળેલી બીજી સ્ટીમર આવી પહોંચી છે. અને તેને ક્ષણે સ્ટીમરની ખખર નથી.

ઇનદામખેનની દાલમાં ઘરની દુકાનો ખાંધ થતાં અગાઉ લાઇસેન્સ વધી જવાથી પહેરે દુકાન સિવાયની દાલમાં નવી દુકાનોની લાઇસેન્સ મળતી નથી, જેથી કેટલાક, તે પર નીકળવ કરનારા વિચારમાં પડ્યા છે. ક્ષણે પહેરે દુકાનમાંની ચાર પાંચ યુરોપીયનો સિવાયની બધી દીવના રહીશોના હાથમાં છે.

પેરેટ કલ્લીકમેય વિ. ઇ. એસોસીએટી એસનના સેક્રેટરી તા. ૫મી એપ્રિલે લખે છે કે :—અત્રે આમલ આકુલ, અને અહમદ ખાદમ પર ઇમીએસનના બારમાં કેસ ચાલતો તે પાછળથી એટોરનો જનરલે પડતો યુક્તો છે. આ કેસ સંબંધમાં વધુ જુલાનીએ મેળવવા વગેરે કામ માટે હાઈકુર્ટના જજ અમારી એસોસીએટીને ખે ડેલીવેરો નીમ્યા છે એવી અપ્રવા અત્રે ઉડી હતી તે ખોટી છે. આ વાત આપના છાપામાં જાહેર કરીશો.

ટોંગલ ઇન્ડિઅન લાઇબ્રેરી કમીટીના મેમ્બર લખે છે કે સેક્રેટરી તથા ટ્રેઝરર તરીકે બીજા માણસોને નીમવામાં અ.ળા છે.

કેપ્ટાઇનથી મી. શુલાબજાઇ લખે છે કે :—“હાઈ સ્પીચ” ની કેટલીક ચોપડીઓ કેલાવત માટે મને મળી હતી જે ખપાવવામાં આવેના મી. વલ્લભજાઇ દલા, મી. બાજાવાઇ લાલા, પટેલ ગોપાળ દાહ, તથા પટેલ ગદધામાઇ જેઠાએ અમુક સંખ્યા ખરીદી મને સહાયતા આપી છે તેમના છાપા મારફત આભાર મળે છે.

જેલ વિષે કવિતા

દોહરા.

સત્યામીઓ સંવિદો, લખુ વિગત જે વાર, એપ્રિલ મહીના મધુરીમાં, તા. ૨ ઇનીવાર. પડાગો બહી પેરથી, હવે હરખ અપાર, રક રતનજી રાજ યજ, ગયો જેલ ગોખર. જેલ તજીતો જાતરા, જાણવી જમમાં એક સુખ તજી દુઃખો મહે, તો મને સુખ વસેક. એકવાને જનુસ મને, દાહ નહીં તલ બાર, વખર બાજાજી પર મને, ને હીનો હીપે ઉજવાર.

જેર કાચું મદરાસીનું, તીલ આવે દસખર, ડેર ખરે નવ કાવધી, તજી પુત્ર પરિવાર. કચરત કરીપે કેદમાં, બની મગર જુવાન, તવા ખેલ નીત ખેલીયે, માણ્યે સુંદર માન. મરે ઇનથી મેખીયું, જેલમાંથી જાન, યુજ સુધારી વાંચ્યો, સેવક છે નાદાન.

રતનજી રજુછાહ.

તાજી ઉમદા ફરેટ

અને વેજીબલ

સહાઈની પેઈમ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકોથી નિમમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરીશો.

તાતાલનો સારો તમાકુ જયાખખ મળશે પત્ર બપહાર નીચેને શીરનામે કરે :—

ઈસમાઈલ જીવા ફરેટ.

પી.એ.એ. ૪૭૧, ટેલી. એડ ‘ઇસમાઈલ’ ૧૭૧, એ સ્ટ્રીટ, ડરબન

ISMAIL JEVA, FRUITERER, P.O.Box, 471, Tele. Add. 'Ismail' 171, Grey St, Durban

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફરેટર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાજી ફરેટ તમા ફરેટ જાતનું વેજીબલ લખીજ સહાઈની પેઈમ સાથે રોકોથી ફરેટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીમમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મમાવવા અમાઉ ખાતી માટે કામજ બપહાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

તાતાલનો સારો તમાકુ જયાખખ અમારે ત્યાંથી તઈવાર મળશે.

ખુલાસા માટે જાણે નીચેને શીરનામે :—

એમ. એ. આંખેલ લાજપુરી, ફરેટર, પી. એ. મોકલ પૃ. ૭૦

ટલી. એડરેસ ‘લાજપુરી’ એ. ૫૭૨, ડરબન

M. A. Anan Laipuri, Fruiterer 40, Cathedral Rd., Box 570, Durban

કેલાગોઆખે ઇન્ડિઅન લાઇબ્રેરી

તા. ૬મીએ સેક્રેટરી મી. એમ. આર. સેલંગી લખે છે કે :—

ધી કેલાગોઆખે ઇન્ડિઅન લાઇબ્રેરીના માસ અક્ટોબર ૧૯૦૬ની આખરીએ ખાતી પા. ૨. ૧૯. ૭ દલા, ત્યાર બાદ નવેબર ૧૯૦૬થી મારચ ૧૯૧૦ સુધી લવાજમ રીના પા. ૧૦. ૧૫. ૦ આળા, તથા પુરતક વાંચન રીના ૦. ૩. ૦, પુર સી બહુ ૦. ૫ ૦, છાપા પરતી વેચ્યુ ૦. ૧૦. ૬. તથા મગલી બેટની ૦. ૨. ૬ મી. કલ્યાણજી કાલીદાસ, ૦. ૫. ૦ મી. રજુસા અવેરચંદ, ૦. ૦. ૬ મી. બીમજી આણુદજી, ૦. ૨. ૦ મી. સકુર હમમાઇલ, તથા ૦. ૫. ૦ સોની મી. વીંલજી બચેચની તે મળી કુલ પા. ૧૫. ૮. ૧ થયા. તેમાં થી નવેબરથી મારચ સુધી લાઇબ્રેરીના જાગના તથા છાપાના લવાજમ ખરચના પા. ૧૨. ૧૦. ૧ બાદ જતાં માસ મારચ ની આખરીએ પા. ૨. ૧૮. ૦ કીલકમાં છે.

ધી ફેરે હાઈકુર્ટના ફરેટના પા. ૨. ૩. ૧ કીલકમાં દલા તે માસ નવેબરમાં ધી ફરી. હા. પગલીકેડન કમીટીને ડરાહટથી મોકલી આપવામાં અ.ળા છે.

મારચ માસથી લાઇબ્રેરી અત્રેના એ ડમીનીરેટર તરફથી કેટલાક કારજુકી જપ્ત કરવામાં આવી છે ; જેથી મેંજરો તથા બીજા વાંચક વરખને નાસીયાસ થયું. પડ્યું છે, તોપણ આજા છે કે ફરેટર હમજા તો કાંઈપણ વિન વિના થોડા દિવસમાં પાછી ચાલુ થશે. આવે પ્રસંગે મેંજરોએ વાંચક વરજે તેમજ અત્રે ના સરવ હાઈ કાલજોએ ઉદાર થયું પડે છે, તેમજ અંકેલુ લવાજમ પણ મેંજરોએ આવે પ્રસંગે વધારે વખત રોકવું જોઈતું નથી એજ. મારા જેલ થયા બાદ પ.ળાથી જોડવા મહે મી. તલકચંદ તથા મી. કરસનદાસ ખીમજી તથા મી. કાલીદાસ રામજી વગેરે મેંજરોએ ફરેટ કરી જે તજવીજ કરી છે તેને માટે સરવનો અતઃકરજુકી આભાર માનું છું.

જરમનીમાં બર્લિન ખાતે મળનારી દેસ પંદેહની થીઓમોહજાલ ફેનરર-સમાં હાઈના પ્રતિનિધિ તરીકે કલકત્તાની સીડી કમિશના ડોન્સાવાલ મી. વરજાચંદ મિત્ર જનાર છે.

हिन्दुस्तानियों को नोटिस.

उन मरद और औरत हिन्दुस्तानियों को कि जिनको साक्ष्य तीन पौन्द का लाइसेन्स लेना चाहिये या—लेकिन नहीं लिये हैं—सबसे दि जाती है कि वो कम से कम हो वरस कि बास्ते मेया गिरमीट दे सकते ॥ या कम से कम हो वरस कि लिये नौकरी का मुलकी करत कर सकते हैं ॥ और जब तक कि वो लोग मुलकी करत या गिरमिट में होंगे—तब तक उन्हें लाइसेन्स की रूपया नहीं लिया जावेगा ॥ और अगर काई गिरमिट बलास होजावे पर हिन्दुस्तान लोट जाना चाहें तो उस वकत पर भी उन्हें लाइसेन्स की रूपया नहीं मांगा जावेगा.

हिन्दुस्तानियों को स्पष्ट देना चाहिये कि बाडी वही लोग गिरमिट बलास होने पर सरकार की जरूरत से हिन्दुस्तान को बापस जा सकते हैं—कि जिनहोंने अपने नौकरी की मुलकी करत—या गिरमिट में दूसरी वकत भी सरती हुवे हों.

तीन पौन्द की लाइसेन्स मरने वाली औरतों को भी खबर दिजाती है की अगर वो बेमार हों या बुडी होंगेई हों—या कोई और कास रज से वो लाइसेन्स की पैसा नहीं भर सकती हों तो उसे अपने जिले की मेजिस्टरेट साहेब से अरज करने पर तीन पौन्द की लाइसेन्स माफ हो सकता है.

மூன்று பவுன் கட்டி பாஸ் எடுக்கவேண்டி

டிய இந்தியர்களுக்கு அறிக்கை.

வாழ்க்கைத் திருமூன்று (3) பவுன் செலவுக் கட்டுக்கதவரின் கீழ்க்கி ன்றும் புருஷர்களுக்கும் குறைந்தபட்சம் 2 வருஷத்திற்கு மருள்க்கரி மெண்டாவது சிகில்படன்படிக்கையாவது செய்துகொள்ளலாம் அவ் வாவது செய்துகொண்டவர்கள் கொடுக்கவேண்டிய பாக்கி நிதியை அவர்கள் எக்ரிமெண்டு அல்லது உடன்படிக்கைவிருக்குமளவும் அவர்களிடமி ன்ருந்து மேற்க்கப்படாததுமன்று அவர்களுக்கெடுவ தீர்த்து இந்தியா வுக்குத் திரும்பிப் போகும்பட்சத்தில் மேற்படி நிதியைவதன்னி விடப்படும்.

மருள்க்கரிமெண்டு எவர்கள் செய்து கொடுப்பார்களோ அவர்கள் மாத்திரம் தான் தங்கள் எக்ரிமெண்டு முடிந்ததும் தங்கள் சிலவின்று இந்தியாவிற்கு போகும் சிலாக்கியம் அடைகரிமென்பவத திட்டயாவ தித்துவொள்ள வேண்டும்.

மூன்று பவுன் கட்டவேண்டிய இந்திய ஸ்திரீகளும் அவியவே ண்டுபவாவது.

வியாதியிலாவது சிறுத்தன்மைவி னுலாவது அல்லது மத்தெந்த சியாயமான முகாந்திரத் திருலாவது அவ்வாறு பால் மெடுக்க சாத்தியப்படா மகிருப்பவர்கள் தாங்கள் வசிக்கும் ஜில்லாவை சேர்ந்த மாஜிஸ்திரேட்டா ரிடமிருந்து மேற்படி மூன்று பவுன் கட்டுவதெனி ன்று விதேசப்பெற்றுக் கொள்ளலாம்.

रिड्ड धनर लाव

	श्री २.	छी. २.
दुध नाताधीया	१७ ६	१८ ०
बालीय माल १ मस्तानी	१८ ६	१८ ०
बीमडीना	२३ ०	२३ ६
जे. जे. डी. आर.	१७ ०	१७ ६
जे. डी. आर.	११ ६	१७ ०
बीनी सकर	२२ ०	२३ ०
दुडाना	१८ ६	२० ०
देशी पुवेर दण	१८ ०	१८ ६
पुवेर दण दानपुरी	१८ ६	१८ ०
भसुरनी	२० ६	२१ ०
भगनी	२५ ०	२६ ०
भगनी	२८ ०	२८ ०
बलु भुगुना	१८ ६	१८ ०
दण	२३ ०	२४ ०
पथुवा नाताधीया	१७ ०	१७ ६
गड्ड	४ ०	४ ६
भीनीस	१३ ६	१४ ०
दुधु तेज १-आमन	३ १	३ २
जेरडीनु	२ ८	२ ८
भी	३ २	३ ३
नालीजेरु	४ ०	४ ३
आ. स. १६ नाताधीया	२० ६	२१ ६
पीणा	१७ ६	१८ ०
तीरुण नाताधीया	१२ ०	१२ ६
आटे	१३ ३	१३ ६
भगनी सोपारी १ रतन	८॥	९ ८
भरमा	० ३॥	० ४
भी पीडीडीना १६	८-२६	८-५०
पोरनदर	८-१०-०	८-१५-०
पाराशिन	५ ८	६ ०
वापट रस	८ ८	८ ८
भाजन	१३ ८	१४ ०
भागीवेर	१७ ६	२० ०
दुधी	५ ६	६ ०
भायम सोप	१३ ३	३ ५
भाय सीक रतन	१५ ८	१६ ६
भाय सनबाट	४२ ६	४५ ०
भाय ५०	दुडाना	भोक्तनी
हीमत	११ ६	१२ ०
नेकर टी	१ ८	१ ८
भागीय भाजन	३ १	३ ३
सोपारी सेवरनी	० १०	१ ०
नीम पोस्ट सी वेर	१५ ०	१६ ६
दरे-ट भी	१७ ६	१८ ०
नीम (सीवरपुन)		
३ मरत ३५	४ ८	५ ०

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

આપણે મેલુકા દવા ફરતે કમીશન વર્ક નોંધાયેલાઓ માટેનાં રજા આપવામાં આવે છે. પછા વસ્તુ હાવવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.:— Adm.:

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
62 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેબીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી પુરોગીઅન દવા શા માટે વાપરો છે? રસાયન સહુના—મનજ અને કારીરને તકદ આપવાની દવા. કિંમત ૩ હથત આલે એટલી દવાની શીર્ષીય ૫.

આવાકીર બીધરવાના સોમ અને ધરીત—હરમ મસાનો તાત્કાલિક અને ચોક્કસ ઉધાજ. નાનાબમાં ધણા જીવુને હાથદો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહમ શીર—જલદુષ્ઠ મધમ. સોળ, ધા, ગુમ્માં, વિશેરને પુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમિન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરમાંનાં તમામ જીવકોને અકસીર ઉધાજ, લાલ અને સફેદ જીવકોમાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીર્ષીય ૧.

તસાત વટિકા—જીલાખની અકસીર ગોળીઓ. કમીની કિંમત શીર્ષીય ૨/૬.

રાશીયર્થ વટિકા—કુખમાંથી ગોળીઓ. ખરાબ સ્વપ્નનાનો ખાસ ઉધાજ કિંમત એક કમીની શીર્ષીય ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં
હિંદુસ્તાનની શાસરો જથ્થાબંધ મંગાવી
સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ બી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ માવજ—મોખુ' મંધીઆ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

For-seller and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET
P.O. Box 554. Tel. name: "NAIDOO,"
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Darnodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Moutjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cadar 118 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas (theewala)
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
Ebrahim Norodien,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1030, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 118 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abad Lajpuri,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. Miankhan & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
J. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SRI BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOUDET

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Dess, Box 110 Tel 'Dess'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cde, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abco Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. Bhat,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. Camay & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Gervadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. Dadashor,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. Farcy,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3765

M. A. KASODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVEMAN,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJE SALEJEK
P. O. Box 5031.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarason,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTASHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BUANA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURINCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 323.

Farshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VEAJIDAS & LALORAND Box 02.

NANJEK DOLARIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHENDEN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 2.

PIETERSSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KRANMERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street. Box 571.

Adam Hoozen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Parly,
General Merchant,
65 Adderly Street.

E. M. Vuriwa
General Merchant
Draper & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,

R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
158 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 68
Mangalbbhai V. Patel,
General Merchant and

Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanuyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4 Tel. Add.: "Saliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik, Box 50.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kestledorp,
Jocsonkhan Kulekhan,
17 Market Street,

**SPRINGS
(Transvaal.)**

Kesavji Giga, Befoola.
V. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNHILL JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller,
Hoozen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bhaga Koverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.

Chhita Agar,
Storekeeper, Market Street.

Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWARISING,
58 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Nidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street.
Nidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umeoji Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
 Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAI
 Tel. 444 "BHABHA." P.O. Box 39.

શ્રી. દેવદાસજી
વેવારી અને ડાયરેક્ટ ઇન્ફોર્મર
જેમ રેકમ અને સ્કેનર તથા નાપાત્રી રૂબ
મારેટ સીટ, (કાર્બોન કોપીની માટે
નોંધ ૫૪૨૦, નોંધ-અનર

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durham.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA,
Cable: word ABC 4th edition and A

A. Mahomed Hussain & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Store No. 432. Corner Kallur & 14th Streets,
TRINCOMALEE, JERUWANGURUNG
Box 4120 TEL. ADD. "PAJANDAR."
HEAD OFFICE: MADRAS COLONY, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Trinidad

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga Kilindini (Mombasa) :—

about April 24th Goorkha

May 22nd Dunluce Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa' Bay, Beira and Mauritius :—

about May 8th Gascon

June 3rd Goth

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

**Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET.**

P.O. Box 2504. Tel. 226. "Dama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMANCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

AND

GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 334, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: 'SAMY,
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY.

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. કેનસી.

હોશિયાર અને શીઠલ અરથ'દ.
 ઇન્ડિયન પ્રેસરી જથ્થાન'ધ દ્વીપુસ્તાન
 થી મ'આવી સુ'તરે વે'ચવામાં આવે
 છે. ખાસ શી પારખ'દરતુ' તથા ઠંઠકતા
 નુ-સરસ ચાવક-ચોપુ' ગંધીઆણુ-જથ્થા
 ન'ધ અજમાએક કરી જાયો.

STAND 512, 17th Street VREDEBORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

**East Indian Trading
Co.,**

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું પ્રમુખોદ્યોગ ૫૧
103 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "PORBANDAR"
Telegrams 86

Printed and Published by M. K. Gandhi
International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 17—VOL. 8

SATURDAY, APRIL 23RD, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Three pence

SELECTIONS FROM THE INDIAN PRESS

IN SUPPORT OF PROFESSOR GOKHALE'S RESOLUTION

The Indian press, both Indian and Anglo-Indian, has given its almost unanimous verdict in favour of stopping further recruitment of indentured labour for Natal. We give below a few extracts:—

"The Statesman"

We have so frequently advocated the prohibition of Indian indentured labour for South Africa that the resolution which was adopted on Friday by the Imperial Legislative Council is naturally most gratifying. It is true that the motion so powerfully expounded and urged by Mr. Gokhale does not commit the Indian Government to actual prohibition, but there can be no mistake as to its meaning, and it is certain that its significance will not be missed in South Africa. When the Imperial Council, with the approval of the Government, unanimously declare that the Government ought to be armed with authority to prohibit indentured labour it is clear that the next step is to exercise that authority. It is plain also that when this practical decision is arrived at, it will have the support of all classes of the community. Not a word of dissent was uttered throughout the discussion except that Mr. Maxwell felt it necessary to state that the Government did not acquiesce in all that was said by the speakers who followed Mr. Gokhale. But as Mr. Gokhale's speech was, notwithstanding its moderation, a masterly and comprehensive condemnation of the whole system of indentured labour and its results in South Africa, the reservation made by Mr. Maxwell did not affect the impressiveness of the verdict given by the Council.

"Indian Daily News"

It is sincerely to be hoped that the significance of the debate indicated by Mr. Gokhale in the Council yesterday and the unanimous vote recorded in

favour of the demand he made that the Government should take powers to prohibit indentured labour for Natal will not be altogether lost upon that Colony or upon the other three Colonies that form the South African Union. Mr. Gokhale who had a complete mastery of the facts spoke with great eloquence and feeling and when he sat down amidst general applause, everyone realised that he had carried the whole house with him. Lucidity is a formidable form of argument, and nothing could be more lucid than his narration of the facts constituting the grievances of British Indians, both indentured labourers—there was one speaker who used the word coolie, only to observe that he would not repeat it as it had become historical in that Chamber—and the free population.

The Moslem members were absolutely at one with their Hindu colleagues, and indeed the strongest criticism were uttered by the former. It was deeply gratifying to find that the Government was in agreement with the non-official members that powers should be taken to prohibit indentured labour for Natal.

It was a memorable debate. Nowhere will the report of yesterday's proceedings be read with so much satisfaction as in South Africa—we mean by the loyal Indians who by their voluntary suffering have endeavoured to maintain their inalienable rights as British subjects.

"The Empire"

We cannot help regarding the debate which took place in the Imperial Legislative Council yesterday as the most important discussion that has been heard in Calcutta since the passing of the Ilbert Bill. We regret, however, that no European member seized the opportunity of identifying his community with the irresistible case for justice and re-

paration to the Indians in South Africa which was put forward by Mr. Gokhale, Mr. Dadabhai and the other speakers to the motion. It was, of course, unfortunate that Mr. Graham was kept away by the Chamber of Commerce meeting over which he had to preside, but it would have been worth his while to make a special effort to appear and speak before the debate was over in order to emphasize the concurrence of Europeans and Indians in this matter at least—a matter which cannot possibly affect the Anglo-Indian in any adverse manner. As it is, the discussion was confined to Indians alone, and the impression which outsiders will naturally and inevitably derive from the reports is that the European community in this country is either indifferent or hostile to the measure which Mr. Maxwell foreshadowed on behalf of the Government. Such an impression will be so entirely wrong that it seems ten thousand pities that so obvious an opportunity of asserting Anglo-Indian solidarity should not have been taken advantage of.

Still the fact remains that the Government has committed itself to legislation which will in effect assert the right of India to resent the treatment accorded to her nationals in South Africa. That, of course, is not the motive for the Government's action, but it is sufficient that it will be the effect. The Government fortunately has abundant reason, apart altogether from what may be called the sentimental one, to put its foot down with regard to the labour emigration to Natal. But no one can read the speeches of Hon. Members without feeling that the South African grievance has become part and parcel of the new political consciousness of India. The light of criticism which befalls upon the Government would have become in re-terse than ever in spite of all protective arguments of the wrongs of the Indians in South

Africa had gone any longer unredressed. And the fiercest critics in that case would have been those loyal members over whom the Viceroy exercises so strong and beneficent a personal influence.

"Madras Times"

If India is in the opinion of some a "distressful country," the debate in the Supreme Council on Friday will go far to remove one of its most legitimate grievances, and to foster the spirit of union and mutual trust between Government and people. *The Times* remarked that only one resolution of the Lahore Congress need cause the British people any serious searchings of heart, and that was the resolution applying to the treatment of Indians in the colonies. The Muslim League was on this point in line with the Congress, and the Anglo-Indian Press has backed up the demand that the grievances in question ought to be removed. The Government of India, we learn from Mr. Maxwell, had begun to move in the matter before the interest of the public had been attracted, and now professes itself willing to take somewhat strong action if the negotiations with the South African Union do not result in a satisfactory settlement. The question is one of Imperial import. The late Empress and the present Emperor of India have never regarded their Indian subjects as a conquered race. They have asked for loyalty from them on the grounds that they have been granted the rights of British citizens. In the British Isles those rights are very real and have been freely exercised by Indians, but certain Colonial Governments have refused to recognize them. The position became anomalous and illogical, England's word of honour was discredited, and one of the main grounds for demanding loyalty from Indians was cut away. The home Government under the direction of Mr. Winston Churchill broke its Imperial responsibilities, and the South African Government refused to look beyond the interests of a species of Labourite party. It may be held that it was natural and right for South Africa to consider her own interests first, but in that case the same freedom must in fairness be accorded to India. The Dependency is not a less important unit of the Empire than the South African Union, and any event which disturbed the basis of Indian loyalty would probably have a more disastrous effect upon the rest of the British Empire than any other form of misfortune. There is only one line of action open to the Indian Government, and that is of the nature of retaliation. The situation has arisen, as Mr. Gokhale pointed out, from the system of sending indentured Indian coolies to Natal. Natal is not the worst offender in her treatment of Indians, but since the establishment of the Union a blow struck at Natal's labour supply will affect all the pro-

vinces of the Union. It will also check the increase in the number of Indians who are affected by the colonial laws and so prevent the sore from spreading.

"Indian Mirror"

The Resolution passed at last Friday's meeting of the Imperial Council is a fruit of constitutional agitation. The very Council which passed the resolution is a fruit of constitutional agitation. All honour to the Government of Lord Minto for responding so readily and heartily to the public sentiment in the matter of the Indian problem in South Africa. And all praise to our countrymen in that far off land for their patient endurance and their unflinching devotion to the Raj in spite of their suffering. They have indeed glorified India by their dignified, law-abiding behaviour.

To be Continued.

Mr. Schreiner's Advice to the Coloured People

On the Royal Celebrations

At the recent meeting of coloured people at Kimberley, the following letter from Mr. W. F. Schreiner was read:—

"I have received your letter of March 15, and hasten to respond.

"I much appreciate the confidence in my goodwill and sympathy which has led the public meeting under the auspices of the African Political Organisation at Kimberley to seek my advice with regard to the attitude of the coloured people during the celebrations which will take place on the day of establishment of Union, May 31.

"I have given thoughtful consideration to the problem, appreciating, I hope fully, the conflicting feelings with which that great occasion is regarded by so many who, as worthy and loyal citizens, are reluctant wholly to sever themselves from those celebrations, but who nevertheless are bound to confess to themselves that certain provisions of the Act of Union inspire more gloom than cheer in their bearing on the status of the coloured and native inhabitants of this Colony.

"I cannot think that it is my duty to recommend any insincere manifestations of a joy which is not felt. I have, however, no doubt that it is both right and wise for everyone of us to hold firmly the belief that the blot upon the Constitution will not abide there perpetually, but will be effaced by the triumph of good sense and right reason in the Parliament of the Union. In the meantime I should deeply regret any act which might render more difficult the task of those who are doing and striving to may be to remove and remove the blot from the principles being firmly established in

this Colony which have for generations worked well and stimulated the civilisation and development of the aboriginal and coloured people.

"I consider that it will probably be the most sincere, and therefore the right, course for your association to remember that His Royal Highness the Prince of Wales will come here as the King's representative, and to seek an opportunity to take some part in presenting to him a simple address of welcome to South Africa. In such an address it would be neither necessary nor wise to raise any question of a political or contentious character, which might render difficult the Prince's reception of the gracious response to the address. It should be short, and in well-chosen language, and it would be well to ascertain from the Prime Minister of this Colony the appropriate mode by which your representatives should send or present the address. It had occurred to me that possibly each branch of the African Political Organisation throughout the whole country might send such a simple address signed by the elected officials of the branch, but it might be more convenient and feasible that the Central Executive officers of that organisation should present one address on behalf of the entire body, with the authority of resolutions from all the branches. On this you should, I suggest, consult the Central Executive, of which Dr. Abdurahman is the head. As to the actual doings on May 31, I think that freedom of action according to sincere feeling should be left, within the limits of law and propriety, to each individual. Those who feel that they can honestly rejoice should not be obliged insincerely to repress their sentiments. But I think that most coloured people throughout the Colony will realise that the day is great and solemn, and will incline to possess their souls in patience. Many will be greatly helped to gain or maintain a spirit of faith and confidence in the future by treating that day as one for prayer and religious observation. Yet no attempt should be made to lay down a rule for all; let each follow the natural guidance of his views, and do, within those limits, what he sees to be right; neither pretending to be merry when he feels serious, nor assuming a sad demeanour when really he may have firm confidence in a bright future.

"There is time and opportunity to consult other centres, and I would suggest that confusion will be avoided if the question be raised and considered at the meeting of the Conference of the organisation which I gather assembles on the 29th of this month.

"My heartfelt sympathy is with you all at this time of ordeal: there is an old saying in a Sacred Book, which I would commend to you: 'Firmness and confidence shall be your strength.'"

From the Editor's Chair

THOSE DEPORTATIONS

NEVER has a steamer leaving the South African shore for the Indian carried a more precious human cargo than that carried by the *Undine* last week. That ship has sailed with some sixty passive resisters unlawfully deported to India from the Transvaal under an administrative order based on the flimsiest evidence and from which there is no appeal to the usual courts of that Colony. Who are these passive resisters? They are most of them men who have been voluntarily registered, and are all domiciled in the Transvaal. Most of them have served their imprisonment as passive resisters. Some of them are Indians born in South Africa. Some are domiciled also in Natal, and some have a right to enter Natal or the Cape on the ground of possessing educational qualifications. And many have left families behind them. These families, but for the timely assistance from India, would be starving.

And why have these men been deported? We were told at one time that those who were voluntarily registered would not be deported. But now the Asiatic officials have discovered that they can get rid of voluntarily registered passive resisters also. These men are called upon to produce their certificates. They say they have burnt the documents. Then they are asked to give their signatures and finger prints. These the passive resisters naturally decline to give. Now both these omissions—the omission to produce the certificate and the one to give signatures, etc.—are crimes carrying a high penalty. But the zealous officials do not wish to adopt the regular course of prosecuting the men. They assume that the men have no certificates at all and, therefore, insist on their deportation under an administrative inquiry. They contend that if they do not follow this course any Asiatic may pretend that he has been voluntarily registered and thus “merely go to gaol.” There is a double fallacy in this argument. For the man who so pretends, still goes to gaol, and having gone to gaol, he has to give finger impressions which ensure detection of any such pretension. And if an examination of finger impressions should betray the man, he would be liable to be committed for perjury in addition to an order for deportation. Moreover, the above argument cannot hold water seeing that such well-known stalwarts like Messrs. Chettiar and Quinn have also been deported. The policy clearly is to subject passive resisters to a treatment such that they cannot bear it. We shall see what success attends the efforts of the Asiatic Department.

INDIANS IN AUSTRALIA

RECENTLY we dealt with the treatment of British Indian emigrants to Australia under its Immigration Law, and we showed how that colony had adopted a liberal policy under a stimulating despatch from Downing Street during Mr. Chamberlain's regime. The same firmness was used by him in dealing with the proposal of Australia relating to the exclusive employment of white labour on the steamships plying in Australian waters. After the experience of the weak, timid, and halting policy of Liberal Colonial Secretaries in their handling of the British Indian problem, it is refreshing to turn to the spirited despatch of Mr. Chamberlain. Writing to the Governor-General of Australia Mr. Chamberlain says: “In the telegram from this department you were informed that as regards the proposed exclusive employment of white labour on the mail packets, His Majesty's Government were unable to agree to introduce into a mail contract to which they were a party stipulations intended to exclude certain classes of British subjects from employment in the contract vessels. You were further informed that the condition as to the exclusive employment of white labour thus rendered it impossible for His Majesty's Government to co-operate with your Government in a new contract.” Nor was this a mere threat. The Australian Government declined to recede from their position and the British Postmaster General was immediately advised to give notice to terminate the existing contracts. Mr. Chamberlain after so informing the Governor General thus proceeds:—“His Majesty's Government much regret that the legislation which has recently been passed in Australia has made it impossible for them to be associated in future with the Government of the Commonwealth in any mail contract. They recognize the importance to the cause of Imperial unity of joint action in such matters as postal communication between the mother country and the great self-governing colonies, but the legislation in question affecting, as it does, principally Indian subjects of His Majesty, leaves no other course open to them. By the Statute Proclamation of 1858 the Crown declared itself bound to the natives of its Indian territories by the same obligations of duty which bind it to all its other subjects, and undertook faithfully and conscientiously to fulfil those obligations. It would not be consistent with that undertaking for His Majesty's Government to become parties to a contract in which the employment of His Majesty's Indian subjects is in terms forbidden on the ground of colour only. His Majesty's Government have shown every sympathy with the efforts of the people of Australia to deal with the problem of immigration, but they have always objected both as regards principle and as regards British subjects to special legislative discrimination in

favour of or against race and colour, and that objection applies with even greater force to the present case.

Even if the service were one upon which His Majesty's Indian subjects had not hitherto been employed, it would destroy the faith of the people of India in the sanctity of the obligation undertaken towards them by the Crown if the Imperial Government should become in any degree whatever parties to a policy of excluding them from it solely on the ground of colour. But where they have already been employed in the service for a long period of years, to proscribe them from it now would be to produce justifiable discontent among a large portion of His Majesty's subjects.

Can anything be more emphatic or clearer than Mr. Chamberlain's pronouncement? Could not a similar despatch have been penned in connection with the action of the Transvaal by Lords Elgin and Crewe? Indeed; in permitting the Transvaal legislation which our countrymen are so bravely resisting, three distinct promises have been deliberately set aside. The one is embodied in the great Charter quoted by Mr. Chamberlain; the second in the pre-war declarations of several Imperial Ministers, and the third is a definite promise made by Lord Milner to the British Indian Association of the Transvaal. Indeed, in order to conveniently get over these promises which are not capable of otherwise being explained away, Sir Arthur Lawley had the temerity to enunciate a new doctrine of the desirability of breaking promises. Is it any wonder if the breach of the solemn promises committed lightly by the Imperial Government should produce, in the words of Mr. Chamberlain, “justifiable discontent among a large portion of His Majesty's subjects?”

RETRIBUTION

THE HON. PATEL GOKHALE often said to the writer of this note that the treatment of British Indians in South Africa was a fit punishment for a nation that treated its “depressed classes” in the disgraceful manner described in a paragraph we quote elsewhere from the *Englishman*. The paragraph is rightly headed “The Beal in India's Eye.” We read in the Indian exchanges that several men belonging to the so-called higher classes have been giving the Gaskwar of Baroda no end of trouble for admitting Pariah boys to the public schools. A day will surely come when it will be considered more honourable to belong to the Pariah class than to the higher classes if the latter are to be represented by those who have been complaining to the Gaskwar about his Highness's liberal policy, and those to whose action Mr. K. Srinivasulu has drawn point of criticism. The number of Pariah boys at Gaskwar's school in South Africa will be hastened by them and

know that no creature of God may be considered low or mean by us. We who resent the Pariah treatment in South Africa will have to wash our hands clean of this treatment of our own kith and kin in India whom we impudently describe as "outcasts."

Durban Parliament

Discusses the Asiatic Question

At the meeting of the above debating society on the 15th inst., a Bill "To reduce the number of Asiatics in this Colony" was discussed. The very earnestness of the debate was evinced (says the *Mercury*) by the fact that speeches, even in direct opposition, were allowed to considerably exceed the time limit, without any protest whatever from the Government bench.

The Premier, in moving the adoption of the Bill, said there was a blight over the country, caused by the Asiatic, or, more particularly, by the free Indian trader. These aliens, he said, were lound to-day in this Colony competing against the European, commercially and professionally, on unfair lines, thus reducing the standard of wages and lowering commercial morality. Not only were the Asiatics a burden to the Colony in the cost of administration, they had never done anything to advance its interests, nor had they shown any interest in public matters. He also pointed out the demoralising influence the Asiatics had on the native, which in itself was a question justifying immediate legislation. Whilst it was essential to bring restrictive measures to bear on the free Asiatic for the preservation of a field for the rising generation, it was necessary, for the progress of industries, to still have a reliable source of indentured labour.

The motion was seconded by the member for Dundee, and the discussion opened by the member for Congella, who, in an eloquent speech, denounced the Bill, as it lacked British principles, raising the point of the equality of mankind. He considered the measure before the House one of class legislation, and said that there was a sign of incompetence on the part of the Government in failing to raise the moral standing of the Asiatic. He was in favour of eliminating undesirables, but thought that a more economic method of restriction could be adopted, without resorting to what he termed the lowest form of political brutality.

The Leader of the Opposition said that the Bill was not based on principles of equity, but founded on inequity. The blame, he said, was with the Europeans, not with the Asiatics. He considered it would be an insult if the Premier submitted such a measure to the Imperial authorities or the Indian Government. He was surprised that the Premier admitted the necessity of indentured

labour, and thought the Bill was an impracticable commercial one.

The member for Vryheid then rose to assure the House that it was the hope of the Government to reduce the Asiatic trader. He strongly refused the aspersions cast on the Premier, and considered the eloquent speeches of the Opposition a fallacy.

The member for Camperdown congratulated the Premier on his motion, but thought it would be far more effective to stop importing indentured labour. He was opposed to such labour, because he thought it was unjust to the native population in the Colony.

The member for Dundee questioned the right of the free Asiatic trader in the Colony, whereupon the member for Cato Ridge said he was astonished at such a question emanating from a member of the Government, and seized the opportunity of stating that the Asiatic trader had the same right as any other trader, so long as he paid his licence, which was granted to him by those in authority.

At this juncture the debate was adjourned until the next meeting, on Friday, the 22nd inst., at 8 p.m.

Imperial Parliament

HOUSE OF COMMONS,

March 17th

No more Indentured Labour for Malay States

Mr. O'GRADY asked the Under-Secretary of State for India whether, having regard to the fact that the mortality among Indian indentured labourers to the Federated Malay States amounted in the year 1908 to 85.8 per thousand, the Government of India had taken steps to prohibit the supply of indentured labour to these states.

Mr. MONTAGU: The figures quoted by my hon. friend are those given in the Report of the Superintendent of Immigration for 1908, but it has since been ascertained that they are incorrect. The correct figures appear to be 61.5 per thousand. Even these figures, however, are far from satisfactory and in view of them, action has been taken to put an end to the system of indentured immigration from India. The High Commissioner has informed the Secretary of State for the Colonies that after June 30 no more indentured Indian labourers will be allotted to the Federated Malay States, and it is estimated that steps which are being taken under the Immigration Enactments in these States will result in the immediate termination of the engagements of at least a thousand labourers.

March 22

The Case of Mr. Rustomjee

Mr. O'GRADY asked the Under-Secretary of State for the Colonies whether his attention had been called to

the statement of Mr. Rustomjee, sentenced to a second term of six months' imprisonment on August 11th, 1909, for re-crossing the border after being deported, and who complained of the treatment he received at the Diepkloof prison; whether the treatment complained of was that always given to offenders under the Registration Law; if so, would representations be made to the Transvaal Government that the offences under the Act should be considered as political offences, and that those convicted should be considered as first-class misdemeanants, and should not be subjected to rigorous hard labour treatment.

Colonel SKELLY: Yes, Sir, the Secretary of State has been in correspondence with the Transvaal Government in regard to the case of Mr. Rustomjee and the following reply has been received from Ministers: "Mr. Rustomjee was suffering from obesity when admitted to prison, and was ordered sedentary labour by the resident medical officer at Diepkloof prison. Ministers are advised that although this convict was nominally employed at stone-breaking he was really on light labour, as he was not pressed and practically allowed to do as much as he liked. On admission to prison no signs of organic disease were discovered in Mr. Rustomjee, but the conjunctiva of the left eye was found to be slightly red at the angles. This appeared to be a chronic condition; but Mr. Rustomjee never complained of his eyesight. Mr. Rustomjee was medically examined several times at his own request, and was specially transferred from Diepkloof to Johannesburg, for the purpose of obtaining the opinion of the visiting medical officer there. All medical reports agree, however, that nothing constitutionally wrong could be detected with him, and that he was in good physical health. With regard to the point that Mr. Rustomjee was made to remove his cap, Ministers are advised that although devout Parsees wear head covering both by day and night, it is not necessary on the part of a Parsee confined in gaol to wear the usual velvet cap, the cap supplied in the Transvaal prisons being quite sufficient in this respect. Mr. Rustomjee was discharged from gaol on the 10th inst., and on discharge admitted to the governor of the gaol that he had been allowed to do practically what he liked at the Diepkloof prison except for about two days before his transfer to the Johannesburg Gaol, when a native warder had tried to make him work harder than he usually did. He stated that he had no complaint to make about his treatment in gaol apart from what he considered to be lack of proper medical treatment for his pains in the back and chest." Ministers are not, I understand, willing that offenders under the Registration Laws should be treated as first-class misdemeanants. — *India*.

Transvaal Notes

Tuesday.

Messrs. Permal and Govindsamy were discharged last week. Messrs. John Cook, Dorasamy Naidoo and Lutchman were discharged to-day.

The brave Mr. Pakira was arrested on Saturday and Messrs. Narasamy and Kistpa were arrested yesterday. They have all been ordered to be deported.

Messrs. V. Chettiar, Francis, and Morgan were sentenced to three months' imprisonment with hard labour at Volksrust.

Mr. U. M. Shelat has returned from Durban and was arrested at Volksrust. He has been sentenced to three months' hard labour and deportation during or after imprisonment.

About sixty passive resisters, who have been so long detained at Delagoa Bay were deported last week to India per S. S. *Umhloti*.

Most of the passive resisters who have gone to India are seasoned soldiers in passive resistance. Before deportation, eleven were struck down with fever. Mr. Samy Kristen was so ill that he had to be taken to the hospital and, on the day of deportation, he had to be brought from the hospital.

The Hamidia Islamic Society has cabled £60 to the Moslem Educational Conference at Deoband, Punjab, and requested the President to pray for the end of the present distress and struggle in this Colony. It is said that there will be over 25,000 persons present at this Conference.

Mr. K. Rungasamy Pillay, who is over fifty, offered himself for arrest when Mr. Ernest was arrested, and had his wish fulfilled.

Mr. Cachalia has addressed the following letter to the Director of Prisons, dated the 19th instant, regarding Mr. Chettiar:—

Sir,—Mr. V. A. Chettiar, who is an elderly member of the Indian Community and is Chairman of the Tamil Benefit Society, has been for the third time sentenced to be imprisoned as a passive resister. This time he has been sentenced at Volksrust, my Association believes, with hard labour. I venture to draw your attention to the fact that Mr. Chettiar has a constitutional disease, and that at Johannesburg the Magistrate imposed only light labour. My Association is not aware what is being done with Mr. Chettiar at Volksrust, but, as he is hardly able to walk the distance that he will probably have to cover between Johannesburg and Diepkloof on his removal ultimately to Diepkloof, I beg to draw attention to the information I have given above, and to hope that suitable precautions will be taken,

so that Mr. Chettiar's health may not suffer. According to the information received by my Association, Mr. Chettiar is still at Volksrust Cool.

The following advice was given to his English hearers by Lord Selborne at the St. George's Banquet at Pretoria last week:—"Then try and correct what is, I think, a national fault—the want of sympathy with the habits and customs of other people. What I first mentioned, modesty and self-reliance and devotion to duty are essentials in the character of man, but custom and habits, no. They are merely the ephemeral exhibitions of human taste. Every class in England has different social habits. Not only that, but the habits of each class vary from generation to generation. Any Englishman therefore makes himself ridiculous, and not only ridiculous, but obnoxious, when the moment he is confronted with the different habits and different customs of people not bred in England, he deems always that his customs are superior and exhibits no sympathy to those of others. There is no reason why he should change his own, but let him always show the utmost respect for those of others."

I learn that Mr. Quinn, the heroic Chairman of the Chinese Association, has now become a pauper. Owing to the new policy of the Government, Mr. Quinn decided to sell all he had. He has, therefore, sold his stock and private furniture, leaving him £30 to the good. Mr. Quinn felt that he could not very well retain his possessions and his self-respect in a country like this. Mr. Quinn was at one time one of the richest Chinese merchants living on the fat of the land and enjoying all the nice things of modern life.

Mr. Gandhi has addressed the following letter, dated the 14th instant, to the Hon. the Attorney General in the Karodia case:—Sir,—Messrs. M. A. Karodia and A. A. Karodia were some time ago arrested, the one on a charge of having obtained a registration certificate under false pretences, and the other on a charge of having made a false affidavit. After two remands, both cases were withdrawn, without any evidence having been given on behalf of the Crown. Messrs. Karodia Brothers are well-known British Indian merchants in Johannesburg. To this day they do not know upon what evidence the charge was brought against them. Their arrest caused no little surprise amongst the Indian community, and no little pain to themselves. They were fully prepared, as they are now, to meet the charges brought against them. That they are merchants of standing is a fact well known to the Asiatic Department. The proceedings against them, and the withdrawal of the charges, neither they nor their fellow-merchant

could consider themselves safe from similar arrest. In the circumstances, they request that the names of the deponents on whose evidence the warrant was granted and their affidavits should be handed to them. And they respectfully desire also that the Government will be pleased in future to use judicious discretion in obtaining warrants of arrest against Indians of standing.

Wednesday.

Five more Chinese passive resisters have been ordered to be deported. Mr. Easton's case has been remanded to the 28th instant.

To Mr. Cachalia's letter on the Asiatic Eting Houses hours question the Colonial Secretary has sent a reply saying that the "Association's protest will receive careful attention."

Treatment of Prisoners

The following reply, dated the 15th instant, has been received by the Chairman of the British Indian Association from the Director of Prisons:

Sir,—I have the honour to acknowledge receipt of your letter of the 12th instant on the subject of the general treatment of Indian passive resisters in prison, and, in reply, I regret to inform you that I cannot admit your allegations.

I have nothing further to add to my letters of the 1st and 9th instant.

'The Beam in India's Eye'

Treatment of Depressed Classes

Presiding at a meeting at Tuticorin, Mr. K. Srinivasa Rao, Sub-Judge, said that the question of the elevation of the depressed classes had passed the age of controversy, and it had become a work of mission. The Depressed Classes Mission was making itself felt everywhere. The depressed classes were in every sense of the expression the backbone of the country. They represented the mainstay of agriculture. They were in fact the agricultural wealth of the country, and was it not hard, was it not cruel, that they should be left so long in so degraded a condition? The higher classes generally, and the Brahmins in particular, could to-day offer not the slightest justification for their neglect of these unfortunates. In fact the depressed classes in India, so long as they continue to be what they were, would prove that while they were quarrelling over the Transvaal question outside India, they had a Transvaal within India itself. When they felt so much for the treatment of Indians in the Transvaal, they ought to feel still more for their treatment of these depressed classes in their own country, and at the hands of their own countrymen, the Englishman.

Railway Travelling in the Transvaal

A Courteous Letter

Mr. Gandhi has received the following letter, dated the 15th instant, from the General Manager of the C.S.A.R.:

Sir,—I beg to thank you for the courtesy of your letter of the 12th instant. I quite recognise that the smooth working of the new regulations is dependent not only upon the British Indian community but also upon the conduct and goodwill of the officials in charge of the control of passenger traffic on these railways. You may rest assured that we shall do our best to ensure the observance by our staff of the spirit you have mentioned, and that if any case is brought to notice where such is not manifested, the official or officials responsible will be suitably dealt with.

The "Star's" Comment on Lord Selborne's Speech

In its leading columns of the 17th instant, the *Star* says:—

One memorable point, indeed, in Saturday's speech was not merely very definite but, considering his audience, very courageous. It seems to be one of the functions of a departing Governor of the Transvaal—we recollect Sir Arthur Lawley's farewell in this connection, as well as Lord Milner's—to devote his swan-song to the great problem of colour—the "only real race question," as Mr. Balfour pointed out in his speech on the Act of Union, which remains a permanent dilemma for the statesmen of the Union. South African opinion, hopelessly divided except in a fixed and laudable determination to settle the question for itself, has always been inclined to resent the impressions and advice even of trained statesmen who have studied South African problems so long and with such unique opportunities as Lord Selborne. There were signs of dissent from some of his audience on Saturday night. It is reasonable to hope, therefore, that Lord Selborne has really succeeded in doing all that he set out to do, and all that he could do—namely, stimulate thought and discussion towards the solution of a problem which is by no means peculiar to South Africa. He was dealing, as he was careful to show, not with the general question of the relations between black and white, but with that numerous and neglected class which lies on the borderland of the races. The problem of the "coloured people" is less insistent here to-day than in other parts of the country, though there have been times, as Lord Selborne reminded us, when it has loomed large even in the politics of the Transvaal. His audience, forgetful perhaps that Lord

Selborne was at the Colonial Office at the time when the grievances of the Cape boys was a standing clause in the Uitlanders' case against the Kruger régime, was inclined to dispute the statement that definite pledges were ever given in those stormy times which would be inconvenient to-day; but this after all is one of those historical controversies which, like the divisions in the National Convention, are not of fundamental interest. The future policy of South Africa towards this special side of the colour problem is not to be bounded by promises which may or may not have been given in the stress of a great agitation. It will be judged in the eyes of the world only by considerations of justice and wisdom, and Lord Selborne tells us plainly that our present course is both unjust and unwise. The tendency in fact, as he sees it, in the Transvaal to ignore the simple truth, which anyone may verify for himself even in the heart of Johannesburg, that the coloured people represent as many stages of mental and moral development as their outward appearance shows degrees of colour, and to treat them all alike as a form of Kaffir. He asks us instead to have sufficient confidence in the strength of our own race to lay stress on the white in them and not on the black. That this is not the accepted view is to Lord Selborne a "perpetual source of surprise"; and we doubt as a matter of fact whether anyone could be found who would seriously differ with his general conclusions, except indeed on the ground, which Lord Selborne brushed aside as inconsistent with the facts, that any concession whatever to colour tends to stimulate the growth of a coloured population. The real difficulty is that this is one of those questions in which theory and practice are still widely divided, and that as a matter of ordinary practice—Lord Selborne instanced the case of the coloured ratapayers and the trans—the position of the coloured people in the Transvaal is one on which theory has so far had no effect at all. The want of logic and system in their treatment is all the more glaring because South Africa can show plenty of cases—though Lord Selborne discreetly left this delicate side of the question alone—where men of character and ability have actually succeeded in making good their position in the ranks of the whites in spite of the possession of just as much coloured blood as many of the companions whom they have left on the other side of the fence. Antagonism to colour is nowhere stronger than in the Orange River Colony; yet there are prosperous farmers in the Orange River Colony to-day, who once counted as coloured labourers in Cape Colony, where all men are theoretically equal, and have crossed the river in order to lose the advantages and the money which were all that prevented their rising with the foremost class of the

Colony where the conditions are infinitely more stringent than those which they left behind. The Witwatersrand School Board has recently been faced with the problem of settling the right of a child with obvious traces of colour to attend the national schools, where a child of the same parents was already receiving instruction without question or protest. And other cases might be quoted galore. The fact that they exist, and often exist by what can only be described as the purest accident, emphasises the injustice of which Lord Selborne complains. If his speech does nothing else we hope it will serve to revive attention to one of the most difficult and delicate of the problems which remains to be faced by South Africa.

A South African Indian on India

At the Guy's Hospital Debating Society Mr. Hamid Gool, the son of Mr. Yusuf Gool of Capetown, in seconding the motion: "That in the opinion of this House the subject races of England should be given a greater share in the internal government of their countries," spoke as follows:—

He divided the subject races of the British Empire into two classes: those which had been reduced almost to extermination as a result of colonisation, and those which had been increased rather than reduced, such as India, Egypt and Ireland. Increased government might mean government of the type by which the colonies are controlled, or complete nationalisation. The first was of no use to India. India was a country of historical greatness; many of the Indians were descendants of our own ancestors—the Aryans. To India was due a philosophy, literature, religion and drama displaying greater depth of thought and loftiness of imagination than that produced by any other country. The English had done comparatively little for India. Famines had increased—famines, not of food, but of money. During fifty years of English rule, money had been drained from the people by excessive taxation. This money had been spent on an army to control the people, railways of none other than strategic value, unnecessary palaces, and inefficient schemes of irrigation. India clamoured for nothing so much as education. The Government had allowed on an average the sum of three halfpence per head for this purpose. If success in rule meant the happiness of the people, British rule had been a colossal failure. Indian culture, which had flourished under freedom, was being destroyed under oppression. The differences between Hindu and Mohammedan were not greater than those between Catholic and Protestant had been. The latter had been adjusted, as would have been the former, had not England interfered.

India did not require a Parliamentary government of its own, nor a hybrid government, combining the features of East and West, but rather a reversion to its ancient rule which might then be allowed to develop in its own way.

The debate took place on the 12th February last, Dr. Shaw occupying the chair.

Items of Interest

The local newspapers have been inundated during the past week with letters from correspondents complaining of the arrangements by which Indians and Natives were allowed to enter the new Durban Town Hall on the opening day at the same time as Europeans. On the other hand, European gentlemen, well known in Durban, were heard to remark on the cleanliness and good behaviour of Indians and Natives.

The *Mercury*, referring to some damage done to the interior of the Town Hall, says:—"It may have been done by Indians, or it may not. In their case, if they did dirty anything, it was probably more from ignorance than from intent, but dirty people wearing filthy apparel should not be allowed to enter any public building or public conveyance, no matter what the colour of their skin may be. There should be one law for all in this respect, and we believe no class of the community would be more ready to support the enforcement of such a law than the higher caste Indians, as it can at least be said that cleanliness is one of their virtues, and they are as much averse to mixing with the coolie class as we are."

Some 10,000 European children were entertained at the Albert Park on Saturday last in connection with the opening celebrations. We understand that arrangements have been made whereby the Indian children attached to the religious organisations in Durban will participate in the celebrations. The officials in charge of the several schools have been asked to arrange for an entertainment for the children, the Corporation allowing the sum of 1/- per head for all children participating. The superintendents of the schools will carry out the arrangements. The town officials have been notified by Mr. David Mahomed, representing the children attending the Mosques, that 100 children will take part; by the Rev. Father Manginoux, 750 children attending the Indian schools and orphanage, and 150 attending the coloured schools; by the Rev. A. French, of St. Aidan's Mission, 90 children; by Rev. Theo. Subramanyam, 30 children attending the Wesleyan schools; and Mr. Louis Renaud, chairman of the Board of Management of the Mauritian School.

A meeting of the shareholders of the Natalia Milk Co. was held on the 18th instant at 19 Saville Street, Durban (the company's registered office), when Mr. Ismail Gora was appointed the Chairman, Mr. Shapurji G. Randena the Secretary, Mr. Calder the Adviser, and Messrs. Mahomed Cassim Coovadia, Abdul Hai, Ismail Gora, G. A. Bawa, M. C. Anglia, David Mal, P. V. Sanghaves, R. M. Paruk, Mahomed Ghouse, and Ismail Bhaiyat the Directors.

The Natal Government has circulated a notice to the Indians (men and women) who should have taken out the annual licence of £3, but have not done so, that they can re-indenture for not less than two years or enter into a civil contract for not less than two years, and while under contract or indenture, the licence money due will not be claimed, and should they return to India, they will not be made to pay the licence money due. Only those who enter into a contract of re-indenture can claim right to return to India when the indenture is finished. Notice is also given to Indian women liable to pay the annual licence of £3, that the Magistrate of the Division, in which the woman lives, can relieve any Indian woman from payment of licence money if the woman is sick or old, or for other just cause.

The Rev. A. A. Baillie, who has been appointed principal of the St. Aidan's Diocesan Training College for Indian Clergy and catechists, Sydenham, and superintendent of the Indian missions throughout Natal, arrives with his family by the mailboat to-morrow.

Mr. Hindson, the President of the Lower Tugela Association, in his Annual report says that "it must be emphatically impressed upon the legislators of South Africa everywhere that Natal could not do without Indian labour."

The Prime Minister of Natal, in his speech at Estcourt, said that, owing to the production of coal being so cheap in Natal and adjoining states, power could be obtained cheaper than in any country of the world.

The Port Shepstone Licensing Board met in the Court-house, Port Shepstone, (writes the *Mercury's* correspondent), on the 12th instant, to consider the appeal of Abdul Cadir, an Indian eating-house keeper, whose licence had been refused by the Licensing Officer. It appears that the Licensing Officer refused the licence on, among other grounds, that of the premises being insanitary, after various complaints had been made by residents. The Board ruled that the application should be dealt with under the new rules, and not under the old, as the Licensing Officer had done, and, in view of this decision,

several complaints were not allowed, not having been filed with the Licensing Officer within a certain time, as provided by the new rules. The Board upheld the appeal, and granted the licence for this year.

Port Elizabeth, April 20.—A largely-attended meeting of European traders was held to-night, when it was decided: "That the time has arrived when steps should be taken to combat the growing evil of Asiatic traders in South Africa, with a view to mitigating the disastrous results which follow this unfair competition, which will assuredly result in the ruin of all respectable white traders, if these undesirable people are allowed to compete with them." A committee was appointed to confer with the local members of Parliament and the Mayor and Town Council on the question.—Reuter.

The annual trade report issued by the Customs Bureau gives the number of passengers arriving at and departing from the Natal and Cape ports during the years 1905 to 1909 inclusive. With regard to Indians, one is struck with the very material decrease in the number coming into the country (says the *Times of Natal*). Whereas in 1906 12,497 landed, in 1909 the number was 3,517. On the other hand, the embarkation of Indians has been more every year for the past three years than the number landing. In 1907 7,040 landed, while 8,014 embarked. The figures for 1908 show: Landed 6,362; embarked 6,608. 1909: Landed, 3,517; embarked 5,248. During 1905-06, the number landing was considerably more than the number embarking. Taking the figures as a whole, it will be seen that 39,489 Indians landed, while 26,612 embarked, which shows that 12,877 more came into Natal than left. From the Cape, India claimed 2,572 persons more than she sent to that colony.

There is nowhere on earth such freedom as among comrades who, in the contest with tyranny, can make light of laws and take the gaol and death for honour.—Mr. Henry W. Nevins in his essays in *Freedom*.

Contents

	Page
Selections from the Indian Press	133
Mr. Schneider's Advice to the Coloured People	134
From the Editor's Chair	135
Durban Parliament	136
Imperial Parliament	136
Transvaal Notes	137
Treatment of Prisoners	137
"The Hunt in India's Eye"	137
Wayway Travelling in the Transvaal	138
The "Star's" Correspondent	138
Gallantry Speeches	138
A South African Indian op India	138
Items of Interest	139

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL
Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS
Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany.

INDIAN CAPITAL--INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure their valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Victoria Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—British India Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 2 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Grover, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Cuntimboy Bhushin, 18 safes—Sir Adanji Peshboy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.**हिंदवासीओनी पहेली स्तेड!****नातालीआ मील्क कंपनी લીમીટેડ.****हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!**

હિંદીઓને સારું દુધ મળે એવા હેતુથી આ કંપનીએ મોટું સાહસ ઉઠાવ્યું છે. હરબન ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ આ દુધ તૃપ્તિ પસંદ કર્યું છે. દુધ સ્વચ્છ અને સ્વાદિષ્ટ અને ગરીબ અને ગણગણતાં દુધને ગરવે ખુશીથી વાપરી શકે એવું છે. માતાની બીમારીમાં નાનાં બાળકોને ખાવડાને બદલે ખાસ આપી શકાય છે. - બીમારીથી નબળા મહેલી હોજરીને પણ આ દુધ માફક આપી શકે છે તેથી આ દુધ બધે કેમણે વાપરવાની બજાગણી કરવામાં આવે છે.

આ દુધ મંગાવનાર કંપની હિંદીઓની મુશ્કેલીને ઉઠાવી દે છે. જેથી નરો હિંદી કોમર્સ રહેશે અને લીધે હરેક હિંદી આ સાહસને ઉત્તેજન આપવું એ પોતાની ફરજ સમજશે. આ નાતાલીઆ દુધ હરેક હિંદી વેપારીએ પસંદ કર્યું છે. તેમજ તેઓ વેચવા બધાએલા છે.

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

हिंदी की पहेली फते हैं!**नातालीआ मील्क कंपनी, लीमिटेड.****हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!**

અપને હિંદી માર્કેટનો અચ્છા દુધ મીલે દસ લોપ્પે વહ કંપનીએ પદા સાહસ ઉઠાયા છે. હરબન ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે મેંચોને વહ દુધ રેલ્કે વાસ કિયા છે. દુધ સ્વચ્છ ઓત સ્વાદિષ્ટ છે. ગાયકા તાજા દુધકે બધેલે સવ જગહ રસકુ વાપા રકતે છે. માંકી વીમારીમેં હોટે વચ્ચેકો બી દેનેમેં હરકત નહીં છે. વીમારીમેં જહર પવાને કો રિલ્ક હો જાતા છે વગેરે બી દસ દુધ દેનેમેં હરકત નહીં છે. દસ લિયે વહ દુધ સવ જગહ વચ્ચેકો સલાહ હી જાતી છે.

વહ દુધ મંગાવનારી કંપની હિંદીકી મુશ્કેલીની વની છે દસ લિયે સવ બંકા અપને હિંદી કોમર્સમેં રહેગા. ઓર વસી લિયે સવ હિંદી વહ સાહસકું મદદ કરના અપની ફર્જ સમજેગે. વહ નાતાલીઆ દુધ સવ હિંદી દુકાન માર્કેટ મીલેગા. સવ હિંદી વ્યાપારીઓ વહ દુધ પસંદ કિયા છે ઓર વસીકું વીકી કરનેકું કનૂલ કિયા છે.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, રાનીવાર, તારીખ ૨૩મી એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

અંક ૧૭.

અઠવાડીક પત્રાંશ.

ખોસ્તી-તા. ૨૩ મી એપ્રિલથી, તા. ૨૯ એપ્રિલ સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-ચેત્ર સુદ ૧૪ થી ચેત્ર વદ ૫ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

સુસક્ષ્મમાન-તા. ૧૨ મી રબીઉલઆખરથી તા. ૧૮ રબીઉલઆખર સુધી, ૧૩૨૮ હી.

ક્રમ.	પ્રવચન વારીખ.	હિંદુ વારીખ.	પ્રવચન વારીખ.	પ્રવચન વારીખ.	પ્રવચન વારીખ.	પ્રવચન વારીખ.
કની.	૨૩	૧૪	૧૨	૧૩	૧૨	૧૨
રવી.	૨૪	૧૫	૧૩	૧૪	૧૩	૧૩
સોમ.	૨૫	૧૬	૧૪	૧૫	૧૪	૧૪
મંગ.	૨૬	૧૭	૧૫	૧૬	૧૫	૧૫
બુધ.	૨૭	૧૮	૧૬	૧૭	૧૬	૧૬
શુક્ર.	૨૮	૧૯	૧૭	૧૮	૧૭	૧૭
શનિ.	૨૯	૨૦	૧૮	૧૯	૧૮	૧૮

અઠવાડીક પત્રાંશ.

છાપાવાળાની ફરજ	૨૫૪
'કરશે તેવું' ભરશે	૨૫૪
નાદારી કારદારી નોટીસો વીગેરે	"
મી. પોલાકની ચાલુ લડત	"
હિંદી ધારાસભામાં બીરો વિષે કરાવ	૨૫૫
મદરાસની ધારાસભામાં નાતાલના મી.	૨૫૫
હાર્ડત સંબંધી પરચુરસ ખબરો	૨૫૭
મી. અ. ચારીનો કાગળ	"
અનુલોકન	"
લેહનસબરખ ખબરપત્ર.	૨૫૮
મી. રોલત પાછા વળ્યા	"
પદ દેશપાર થયા	"
દેશોબધમાં મેળાવડો	"
મી. કવીનનું સાહસ	"
ગેરેશિઆલિક ઈટાલિ હાલસ	"
ચીનમાં તોફાનો	"
નાતાલીઆ મી.કે. કા. લીખીટેડ	૨૫૯
ચરચાપત્રોને જગ્યા	૨૬૦
પરચુરસ ચરચા	"
પરચુરસ ખબરો	"
ચાલુ પરવમાન	૨૬૧
દરેકવાલ રેલવેના ધારા	૨૬૨
કનીઆની સરવ કોમની કોમરેસ	"
કરબનમાં ગેરેશિઆલિક ચરચા	૨૬૩
દેશબંધ કોલકટકરને લેલો અ.	૨૬૪
હિંદી નહેર દિવસવાલ	૨૬૫
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૨૬૬
તાર સમાચાર	૨૬૭
રેલવે ખબરવાલ	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૨૩મી એપ્રિલ, ૧૯૧૦.

છાપાવાળાની ફરજ

નીચે પ્રમાણે ખબર દેશી આવેલા છાપામાં જોવામાં આવે છે:—

"ગેડાના ડીઝીકટ માછલેટ મી.

ચક્રવર્તીએ નડીવાદમાં નીકળતા "ગુજ રાત પત્ર" ના મેનેજર તથા અધિપતિ ઉપર ૧૨૪ એ. ઇ. પી. ડી. પ્રમાણે કામ કેમ ન ચલાવવું તે બદલ નોટીસ કાઢેલી તેની મુદત આજુબ મુકામે ડીઝીકટ માછલેટ આમળ નીકળતા જવાબદારના વધીલ મા. મનનજાલ ચતુરકાથ પટેલ ખી. એ. એલ. એલ. બી. એ. જે લખાણ બદલ નોટીસ કાઢવામાં આવી છે તે લખાણ અંગ્રેજી પત્રોને કતારો હતો તેમ જ અજાણ્ય હતું, અને તે છાપવામાં આ જવાબદારો નો ખરાબ હેતુ ન હતો એમ જાહેર કરવું હતું. અને સાથે સાથે તે લખાણ માટે કોઈ બીરી જાહેર કરી હતી, જે ઉપરથી કાઢેલી નોટીસ ૨૬ કરવામાં આવી છે."

મેનેજર તથા અધિપતિને સાર અને વિશ્વસીર છીએ. જેવી તેમની દશા તેવી ગમે તે છાપાની હવે હિંદુસ્તાનમાં થઈ શકે છે. એનો વખત આવે કે અહીં પણ તેવી દશા થાય. છતાં હાલતો નથી એમ નોંધ્યો છીએ. એટલે અમે જે લખીએ છીએ તેની સંપુરણ જસર થઈ શકતી નથી. જેઓ જગતામાં પડ્યા હોય તેઓ ને રિપે જગતાની જવાબદારી માણસે કંઈ પણ કાળે લખવા તે કેટલોક દરજ્જે બેઠું મણી શકાય. છતાં અવસર એવો છે કે સાધારણ રિતે વિચાર કરવામાં કદાચ ખાલ ન ગણાય.

અમને લાગે છે કે જે છાપાં લખા અરથે, ઉદર નિમિત્તે નથી છપાતાં, પણ જે માત્ર લોક સેવાને સારું છપાય છે તેના અધિપતિએ મોત હચેળીમાં રાખીને ચાલવું ઘટે છે. જ્યાં છાપાને આ કામનો લાભ નથી પડતો એ ૨૫૫૮ છે. પણ જે છાપાનો હેતુ સંસ્કારમાં અથવા

રક્ષતમાં કે બનેલાં સુધારા કરાવી સેવા કરવાનો છે તેને લાભ પડે છે.

સરકારને પસંદ ન પડે, કામદારી વિરુદ્ધ હોય, એવું લખાણ થયું હોય પણ તે સલ હોય સારે અધિપતિએ શું કરવું? મારી માનવી? અમે તો કહીશું કે આખર તો મારી નથી માગી શકતો. તેવું લખાણ છાપવાને બંધાએલા નથી એ ખરોખર વાત છે. પણ જો તેવું લખાણ છપાયું તો પછી જોખમ માથે ઉપાડવું જ નોંધ્યો.

આમાં સવાલ મોટો ઉભો થાય છે. જો અમે જગ્યાનીએ છીએ એ નિયમ ખરોખર હોય તો અજાણ્યતાં કંઈક લખાણ લેવાઈ ગયું હોય તેને સારું મારી ન માનવાથી છાપાની ખીજ સેવા પણ બંધ થાય, ને કામને તેનો લાભ ન મળે. એટલે કે અમે અજાણ્ય લેવાએલા લખાણ ને ઉપરનો નિયમ લાગુ પાડતા નથી. પણ જે લખાણ વિચાર પૂરવક લખાયું લેવાયું હોય તેને લાગુ પાડીએ છીએ. અને જો તેવા લખાણને લીધે આશ્ચર્ય આવી પડે તો છાપાં બંધ કરવાથી લોકો ની સેવા વધારે થાય છે એમ અમે માની એ છીએ. અને આવે સમયે બધી ચાલ મિલકત જપ્ત થવાનો ને બીખારી થવા નો અવસર આવે એ દલીલ કામમાં નથી આવી શકતી. એવો અવસર આવે એથીજ અમે કહી ગયા કે લોક સેવા કર તાર છાપાના અધિપતિએ મોત હચેળીમાં લઇને કરવું જોઈએ છે.

એક જે દેખીતા લખવા લાગ્યો. આપણે ધારીએ કે અમુક રજામાં કન્યા વિક્રયનો ઘાતકી ચાલ જોવામાં આવે છે. સાં કાંઈ સુધારકે છાપું કહાડ્યું. કન્યા વિક્રયની સામે સખત લખાણ કરવું. કન્યા વિક્રય કરનારા મીડાયા. તેણે તે સુધારકને, જો મારી ન. મારે તે, ન્યાત ખદાર કરવાનો નિશ્ચય કર્યો. અમને તો લાગે છે કે સુધારકે પાલખાલ ચતાં સુધી, ન્યાતખદાર થતાં પણ, કન્યા વિક્રય સામે લખવું જ નોંધ્યો, ને જગારે પોતાની પાસે એક પુરી ખદામ પણ ન રહે ત્યારે છાપું બંધ કરવું જોઈએ પણ મારી તો નજર મચાય. આમ કરે ત્યારે કન્યા વિક્રયની જડ હિંદુસ્તાનને પડે શો પાપ.

હવે ખીજો દાખલો લખ્યો, સરકારે અધમ અન્ન આપ કરી ગરીબોનાં ઘર હુટયાં એમ આપણે માનીએ. આવી જગ્યામાં કોઈ સુધારક હોયો છે. તેણે આવી રંગડની સામે લખાણ કર્યું, ને લોકોને સરકારી કાવદાનો અનાદર કરવાની સલાહ આપી. સરકાર ચીડાય. તેણે, મારી ન માગે તો સુધારકની મિલકત જપ્ત કરવાની ધમકી આપી. સુધારકે મારી માથવી? અમને લાગે છે કે વળી જવાગ એજ છે કે માથ જતો કરે તો, હાપવાનું બંધ કરવું, પણ મારી તો તજ માથવી. આમ થવાથી રકબત સમજે કે જો સુધારકે રકબતને ખાતર બહુ ખોડું તો પછી રકબત પોતાને ખાતર કાં કાવદાની સામે ન થાય? જો સુધારક મારી માગે તો આવી અસર થવાને બદલે રકબત ઉપર હાલતી અસર થવાની. રકબત માનશે કે “સુધારક તો અમારાં ઘર બગાડી નાખે તેની દરકાર રાખે તેમ નથી. હોટે એકા નકામો પોકાર કરે છે. પોતાની ઉપર આવી પડી સારે તો નખીને એસી નાખે છે. ત્યારે આપણે પણ એસી નાખો ને થનાર હોય તે થવા દો.” આમ દર્જલ કરી રકબત વધારે નખણી થવાની. એટલે જે ખુ જણાય છે કે સુધારક ઉપરના દાખલામાં હાપુ અંધ કરે તેમાંજ તે સંપૂર્ણ સેવા કરે છે.

‘કરશે તેવું ભરશે’

આ કહેવત આપણે બધા જાણીએ છીએ. પણ બધા ખરા બધા તેથી ઉભા રહે કરીએ છીએ ને ઉભા રહે છડીએ છીએ. આપણે ઘેર બેઠા રહી લક્ષમાં માગીએ છીએ. હવે ઉપરાંત ખાંડ બદલમાં ન થાય એમ છડીએ છીએ. મહેતન કર્યા વિના છડેલું મળે એવી ઉમેદ રાખીએ છીએ. નરકમાં વાસ કરવાનાં કામ કરી સ્વર્ગની દોષ ધરીએ છીએ. દેશના બા માઓમાં બંગી વીગેરે વહીની માડી દેશ નો મિતાર બેવામાં આવે છે. તેઓને સુધારવામાં મળતાં હોંદી પણ હજુ તર છેડે છે. વડેદરાના મહારાજાએ તેઓને ને જાહેર નિશાળોમાં બેસાડે ધારે કહાડ્યો છે. તેની સામે કેટલક ઉચ વર જુમાં મળ્યાવા માગતા હોંદીએ વાંધો ઉઠાવ્યો છે ને મહારાજા સાહેબને પગલે છે. આપણે આપણે પ્રજા તરીકે કરીએ છીએ, છતાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં આપણી

ઉપર જે વરતણું કાપ્યું તેવું કામ ભરવા માગતા નથી. આમ કેમ બને? મહારાજા એક હોંદી જડને હાથમાં સખત ટીકા કરી છે. તે કહે છે કે આપણે દક્ષિણ આફ્રિકા વિશે પોકાર કરીએ તે તો ટીકજ છે, પણ આપણે આપણાજ લોકને તુલકારીએ છીએ, તેને અડકવાં અભાગજ બંધાએ છીએ, તેને દુર રાખીએ છીએ, તેને કચરીએ છીએ તેનો ઉપાય કેમ નથી કરતા? દક્ષિણ આફ્રિકાના ગેરારને માણુ કે મરવાને બદલે આપણી પોતાની પીઠ ઉપર કેમ આપણનો વરસાદ નથી વરસાવતા?

આવી દલીલોને જવાબ આપણી પાસે હોય નહીં. કેટલીક હડીકત એક આપણા પક્ષની છે. પણ તેનો વિચાર કરવાની જરૂર આ જગ્યાએ નથી.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંદીએ તો એક પોતાની હાથમાંથી શિખામણ લેવાની છે. તેણે સમજવું થયે છે કે તેનાથી દેશમાં જાહેર ભગી વીગેરેનો તિરસ્કાર નહીં થઈ શકે.

જેઓ મહારાજા માથવાડને પગની રકબા છે તેજ જો હાથ વરણના હોંદીને નખુનો હોય, તો એવો વખતે આવશે કે જ્યારે ભગી કુળમાં જન્મ એવો તે આ ખર ગણાશે. માણસ પોતાના મદમાં ને સ્વાસ્થ્યમાં કેટલી હદે પહોંચે છે તેનો ભગી આદી વરણ તરફનો હોંદીને તિરસ્કાર એ એક મોટો દાખલો છે. ‘હે પર મેથર, આવા મદમાંથી, આવા સ્વાસ્થ્યમાંથી અમને બચાવ’ એવી પ્રાર્થના દરેક સુઝ અને સુશીલ હોંદી કરે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. ને દરેક તેવા હોંદીને ઉપરના જુલમની સામે થવાનું એર મળે એવું માગીએ છીએ.

નાદારી કેરુંનો નોટીસો વગેરે

(અવરમેંટ જેમેટમાંથી)

ન્યુકાસલના હાસમ મીયાંની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૭ મીએ સુધીમ કેરુંને અરજ કરવામાં આવશે.

બોવર ટયુનેલામાં બેન્ડસ પ્રીફ્ટના મીરબીટીઆ હોંદી વીરાસાથી નાતવની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૭ મી મેએ ૩૨૪૫૮ સરકારી કેરુંને અરજ કરવામાં આવશે.

મી. પોલાકની આજીવન લેડ

હોંદી સરકારપર લખાણ

મી. પોલાકે હોંદી સરકારપર નીચે મુજબ લખાણ મોકલ્યું છે. :-

હું માન્યું કે જણાવું છું કે રૂબરૂ આરીની ૧ લી તારીખે મેસરે એલફ્રેડ પન, ડેરીડ એન્ડર, અને સેમ્યુઅલ એલફ્રેડ ને, હવે વિના દરોસવાલમાં દાખલ થવા ના વાંક માટે, વેમકરસ ખતે, વજુ માથ ની સખત કેદની સજા થઇ છે.

(૨) આ સજાના અહરથો દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલ છે અને ધર્મે તેઓ ખીઓ છે.

(૩) મી. રેવડન કેમ્બીજની પાઠશાળા નો ખિતાબ ધરાવે છે, અને હોંદીની હનતા તેઓ બેરીસ્ટર-એટ-લો છે. તેના સાથીઓ ક્રિશ્ચિયો ધર્મો કરનારા છે.

(૪) તેઓ કેળવણી છે અને સદા તન વાળા છે, છતાં તેમને વગર હોંદી દાખલ થનાર ગણી સજા કરવામાં આવેલ છે; અને જાણ તો તેઓ હોંદી છે માટે તેમને સજા કરેલ છે.

(૫) તેઓ ગેરારની હજમાં ઉછરેલા છે; અને કોઈ રીતે ગેરારની સાથે હરી દાખ કરે તેમ નથી, પણ પોતાની કેમ માંથીજ પોતાનું સુખરાત મેળવનારા છે.

(૬) મારે ઉમેરવું જોઈએ કે, એક આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગેરારો મરજ પડે ત્યાં જ્યાં હોંદી એવો પુતીવનનો કાવદો છે છતાં દરેક કેલોનીના કેમી-કાવદો તો એમજ રહેવાના.

(૭) એમ દેખાય છે કે દરોસવાલ ની પારલામેંટની બેઠક હરી એપ્રીલમાં બેસશે ત્યારે કદાચ હોંદી સલાહ ઉપર હરી વિચાર કરવાનો સવાલ ઉઠશે. અને ખબર મળ્યા છે કે સેડ એમપી ની દરખાસ્ત મુજબ નિવેડા લાવવા સર્વિસ વિનિ હાથકવા પ્રોપોઝીવ પહે જનરલ રમ ટસને જણાવ્યું છે.

(૮) હું અતુરતાથી આજીવન બાંધું છું કે, આવે સમયે, અસંખ્ય આફ્રિકાનો ઉત્પલ કરનારી આ હાડમારીનો ખાત આજુવા હોંદી સરકાર પોતાનું સવળું બળ અજ માવશે, કે જ્યાં તા. ૩૧ મી મેએ, ત્યારે પુતીવન અમલમાં આવે છે, ત્યારે પછી મેસરે રોબર્ટન, એન્ડર, અને એલફ્રેડ જેવા મોલાવાળા હોંદીઓને, હાથ છે તેવા કાવદાઓની સજાના ભોગવવી ન પડે. આવા કેમીબેડ પર બધાએસા કાવદા, આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં માત્ર દરોસવાલ નાજ દહતપર છે.

હોદી ધારાસભામાં ગીરમીટ વિષે ઠરાવ

વધુ સાપેક્ષ

(મયા અઠથી શબ્દ)

મી. જે. ખેલેલુ : આપણુ પુરુષ સભા રહેવા માટે જુદા જુદા સભાસદોએ તે ઠરાવને ટેકા આપતા નીચે મુજબ ચર્ચા કરી હતી :—

ઝોન. મી. મહમદ અલી ઝીણા

બોલ્યા કે :—આ સવાલ ખુબ દુઃખદાયક છે, અને હોદીઓની તીખી અને નિરક્ષ પગવણીથી આ દેશની બધી કોમોનાં દિશ્વ અત્યંત દુઃખાહુ છે. ઝોન. પ્રેસી કેન્ટે તેમને હદ ન ઝોળામવા ફરમાવ્યું, અને ટીકા કરી કે સાધન સંસ્થાન તરફ એવી કરડી ભાષા ભાગ્યેજ વાપરી શકાય. ઝોન. મી. ઝીણા બોલ્યા કે આ થી પણ વધારે આકરી ભાષા વાપરવાની મારી મરજી હતી, પણ આ કાઉન્સિલના નિયમથી હું વોકેર છું. અને તેનો ભાગ્ય ભગવાન પણ કરવા ખુશી નથી. હોદીઓની બહુ આકરી પગવણી કરવા માં આવે છે, અને આ સવાલ પર એક મતે સરખી લાગણી ઉત્પન્ન કરી છે તેમણે નાતાલની ધારા પેથીમાંના કેટલાક ધારા તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું, અને કહ્યું કે હોદીઓને નાતાલ કોલોની પમ કાઢી નાખવા માટે છે તે દેખીતું છે. ટ્રાંસ વાલમાં મુસલમાન, ખ્રિસ્તીમાન તરીકે હાજર ન થઈ શકે, પણ ગોરા તુર્કી આર્મીનીયન વગર અટકાયતે હાજર થઈ શકે.

ઝોન. સરકાર પ્રતાપસીએ
પણ ઠરાવને ટેકા આપ્યો.

ઝોન. મી. મેકસવેલ

મી. હારવેલી ગેરહાજરીને લીધે સરકાર તરફથી બોલ્યા કે :—આજની ચરમાના વિષય તરફ જાહેર પ્રજાનું ધ્યાન ખેંચ્યું તે પહેલાંથીજ વહી સરકાર તથા હોદી સરકાર, નાતાલમાં વસનારી સહેનશાહની હોદી પ્રજા માટે સતોષકારક હક મેળાવાની કોશીલ કરી રહેલ છે અને તે મહેનત સાવ નિષ્ફળ મળી નથી. તેઓની મુખ્ય તકલીફ પરચુરુ અને જથ્થાબંધ વેપરી લાઇસેન્સના ૧૮૯૭ ના ૧૮ માં કાયદા સંબંધી છે. કેટલાંક વરસો થયાં લાઇસેન્સની બાબતમાં અપીલ કરવાના હક વિશે અહીંની અને કોલોનીની સરકાર સીધે મસલત બોલ્યા કરે છે. લાઇસેન્સો મુનીસીપલ બોર્ડ તરફથી કાઢી

અપવામાં આવે છે. પણ તેની સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલનો હક નથી. આવી બેરડના મુકદ્દમો ન્યાય ખાતા તરફ થી ફરી તપાસ થઈ શકે એવો કાયદામાં ફેરફાર કરવા હોદી સરકારે કોલોનીની સરકારને દબાણ કર્યા કર્યું છે. અને તે કોલોનીની પારલામેન્ટે હાલમાં, વાર્ષિક લાઇસેન્સોના સંબંધમાં બેરડના મુકદ્દમ ઉપર સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ થઈ શકે એવો કાયદો ઘડ્યો છે. તેમ જતાં આટલી છુટ્ટી સતોષ નહીં પામવાથી હોદી સરકારે નાતાલ કોલોનીમાં હોદી ગીરમીટીયા જતા અટકાવી શકાય એવો કાયદો કરવાની સ્ટેટ સેક્રેટરીની પરવા નગી માગી છે. આવી જાતનું ખીસ હુકમ મુદ્દતમાં હાજર કરવાની હોદી સરકાર આશા રાખે છે, અને જો દક્ષિણ આફ્રિકા મુનીસન સાથેની મસલતનો નીવેડો સતોષકારક ન આવ્યો તો તેને અમલમાં પણ મુકી. આથી નાતાલમાં જતા ગીરમીટીયા અટકાવવાની સરકારને સત્તા હોવા સંબંધનો ઝોન. મી. જે. ખેલેલો નો આ ઠરાવ સરકાર સ્વીકારે છે. સરકાર કાઉન્સિલને ખાતરી આપી શકે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની સહેનશાહની હોદી પ્રજાની સ્થિતિ સંબંધે હોદી સરકાર નિરંતર અને લાગણીપૂર્વક ધ્યાન આપે છે, અને તે હોદીઓની સ્થિતિ મુધારવા સંબંધમાં અને તેટલું કરવામાં આવે છે.

ઝોન. મી. હાલસાઇ

ટેકા આપતાં કોલોનીઅલ એડીશ્વના કંઈ પરિણામ નહીં ઉત્પન્નવે એવા મેળા દબાણ વિષે બોલ્યા. તેઓએ કહ્યું કે :—સરકારની ફરજ ચોખ્ખી છે, અને ઉપાય આપવા હાથમાં છે. છતાં અને દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજદારીઓ તરફથી પંજાએ વચનો આપ્યાં છે, પણ તે બધાં ફાલે. પારકી મદદ માટે વિશ્વાસી રહેવા કરતાં આ સરકાર બલે હવે પોતાનાજ બળપર આધાર રાખે. કોલોનીના સ્વાર થની વાતપર બસે જાવનો મુકાબ અને મારા માનવતા મિત્રે રજુ કરેલા ઠરાવ પ્રમાણે બસે સરકાર પમમાં લેવ. આ કલાજ કંઈ નવો નથી. મજા રાજદારી પૂરેપો તેને અજમાવવાનો વિચાર કરી ગયા છે. તે વખતના કોલોનીઅલ સેક્રેટરી મી. ચેમ્બરલેનને ૧૮૯૫ ના સપ્ટેમ્બરની ૪ થી તારીખના ખતમાં જતા આ મુજબ, હોદી પ્રવેશો કોલોનીસ્ટનો અજાકમે વેપારની જાગતમાં હોવાથી, તેઓ ના વેપારનેજ હરકત કરવાથી તેઓ ટકેણે આપશે.

ઝોન. મી. ચેમ્બરલેન

આ ઠરાવને ટેકા આપતાં બોલ્યા કે પ્રજા હોદી સરકારની મુશીબતી સમજે છે, અને તેની લાગણી અને પ્રયાસની હદર કરે છે. તેમણે કહ્યું કે મજુરોની અટકાયત હોદી માટે લાભકારક છે. અહીં ખેતી માટે મજુરોની અછત હોવાથી તેમ કરવું હરજાનને તેમજ જરૂરનું છે.

ઝોન. મી. મુબારકે

ઠરાવને ટેકા આપ્યો. દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓના લાભનું રક્ષણ કરવા સરકાર પમમાં લે છે તે સામે તેમણે સતોષ બતાવ્યો, અને કોલોનીસ્ટોની અન્યાયી અને આપણું વરતણ સામે પોતાની પ્રજાનો હક અમલમાં આવવા માટે સરકારનો આજાર માન્યો. તેઓએ કહ્યું કે આ બાબત એવી અણીએ પહોંચી છે કે તેને વધારેવાર સુધી નિજાની લેવાય તેમ નથી. ઉવટ તેમણે કહ્યું કે 'હોદી' ને હરકા દરજામાં મુકવામાં આવે છે તે આ દેશની અસાંતિનું જોરાવર કારણ છે એમ કહેવાની હું છુટ લઉં છું, અને અહીં તેમજ પરદેશમાં બિટીક પ્રજાના સરખા હક હોદીને નહીં આપવામાં આવે ત્યાં સુધી તેમનો ખીજવાટ નરમ પડવા ને તથા તેમને સતોષ આપવાને જમે તેટલા પ્રેસના ધારાઓ શકિતમાન મહેનતો નહીં.

ઝોન. મી. વીઠ્ઠલાલ કામેદર ઠાકરસી

ટેકા આપતાં બોલ્યા કે :—દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોદીઓની પગવણીના સવાલ જેટલું બીજા કોઈ સવાલે આખા હોદી સ્થાનનું ધ્યાન ખેંચ્યું નથી. એમ કહેવું તે વધારે પડતું નથી. ફરજ મુજબ પમમાં લેવાતું હોદી સરકારને લાગણી રખાશે. આપણે એ પણ વિચારવાનું છે કે આવી મજુરો મેકલવાની રીત હોદીને તેમજ મજુરને હાથે કરતા છે કે નહીં. મારા મત પ્રમાણે, આ ઠરાવ સ્વીકારવા થી સરકાર હોદીની તેમજ મજુરોની બાંહે સેવા બળવશે.

હીથપતિઆના ઝોન. રાજાએ

આ ઠરાવને અત્યંત સુરવક ટેકા આપ્યો.

ઝોન. જવાબ સમય મહમદે

આ ઠરાવને ટેકા આપતાં નાતાલના હોદી ઓની હાકમાર્ગ પરખી કર્યું; અને કહ્યું કે ગીરમીટીયાની અટકાયતથી મીયા રીતે ટ્રાંસ પ્રજાને હરકત થઈ શકે, પણ તેથી મુનિસન પારલામેન્ટ નહીં તેનાપર તે જરૂર કરી જરૂર કરશે.

અને ટરાંસવાલ સરકારના આરે અન્યાયી પદમાં તરફ દીધે સરકારની તાપસદગી તે હક્કમાં લેશે.

એન. મી. સમિશનરેઈલ

આ હરાવને ટેકા આપતાં સાંખા આપણુ ટરાંસવાલ બોલ્યા કે આફ્રિકાન સંસ્થાન ના હીંદી વિરુદ્ધના કાયદાઓ કોમીએલ તથા રાજ્યેલ ઉપર ધડાયા હોવાથી એક યામ છે; અને અહીંની સરકાર આ હરાવને અમલમાં મુકશે એવી આશા રાખું છું.

એન. મી. મેલેક્કરે

આ હરાવને ટેકા આપતાં, આ સવાલપર હીંદીમાં બધી કામનો એકમત હોવાની વાતપર ભાર મુક્યો. અહીંના ઉમેળેનો મત પણ આ સવાલમાં એકત છે એમ તેમણે કહ્યું. તેઓએ કહ્યું હીંદીઓની પચવણીનું ખ્યાન કર્યું, અને કહ્યું કે તેઓ સાંત, કરકશીયા અને મહેનતુ છે એટલા માટેજ તેઓ તરફ અણગમ્યા છે. નાતાલ માટે મજુરો બંધ કરવાની લોરડ બધેજ હેમીલ્ટનની સુચનાની તેમણે યાદી આપી, અને છેવટે કહ્યું કે ઇનસાનીયતને ખાતર, તથા અન્યાય સામે યોદ્ધાની ખાતર સરકારે આ ગીરમીટીયા મજુરો, કે જેમાંથી નાતાલ આખાદી પામે છે, તે મોકલવા બંધ કરવા નેહ્યો.

એન. જરવાનના મહારાજાએ

આ હરાવ સ્વીકારવા માટે સરકારને મુખ્ય રક્ષાદી આપી અને તેને રજુ કરવામાટે મી. એપલેનો આભાર માન્યો.

એન. આણુ ભુપેન્દ્રનાથે

હરાવને ટેકા આપ્યો, અને સરકારને આભાર માન્યો.

એન. મી. હુકે

ઉચ્ચાડ અને આફ્રિકામાં હીંદીઓ પ્રત્યે ની વરતણની સરખામણી કરી હરાવને ટેકા આપ્યો.

એન. મી. ગઝનવીએ

પણુ હરાવને ટેકા આપ્યો.

આમ ૧૪ સભાસદો બોલી રહ્યા પછી ૫ વાગ્યે ના. વાઈસરોયે વિવેચન બંધ કર્યું, અને

એન. મી. મેક્સવેલ

બોલ્યા: માનવંત સભાસદોએ વિવેચન દર મીયાન કેટલાક મુદ્દાઓ રજુ કર્યા છે તે સંબંધમાં મારે થોડુંક કહેવું છે. એન. મી. એપલેએ નાતાલના હીંદીઓની તકલીફો મજુરો નેનાંની કામચલાઉ સંબંધી

ગંભીર બાબતનો મેં ખુલાસો કર્યો. કેમ વધુની તકલીફપર વિચાર ચાલે છે અને કાલ બડી તે વિષે કંઈ ચોક્કસ કહી શકતો નથી. ૧૯૦૫ ના યુનીસીપલ બીલ સંબંધમાં કહેવાતું કે હીંદીઓના તે સંબંધી હોકા લેવાનું ધારવામાં આવ્યું હતું, પણ તેનો અમલ થયો નથી, અને ફરી વાત ઉખડી નથી. નાતાલના ગીરમીટીયા હીંદીની સ્થિતિ વિષે બોલવામાં આવ્યું છે, અને એવી સુચના થઈ છે કે હીંદી સરકારે તે વિષયમાં સ્વતંત્ર તપાસ કરવી. આ સંબંધમાં કહેવાતું કે ગીરમીટીયાની સ્થિતિ સંબંધી નાતાલના પ્રેટેક્ટરની વહી હીંદી સરકારે સંબાળપુરવક વાંચી છે, પણ તે સંબંધમાં કંઈ પગલાં લેવા જેવું જણાયું નથી, અને મજુરોએ પોતે કંઈ ફરીવાદ કરી નથી. તેથી વિરુદ્ધ, હીંદીમાંથી તે મજુરો મેળવવામાં કંઈ અડચણ આવી નથી. આ બધું બતાવે છે કે નાતાલમાં ગીરમીટીયાઓની સ્થિતિ અસંતોષકારક નથી. અને તેથી હીંદી સરકાર તરફથી ખાસ તપાસ કરવાની કંઈ જરૂર નથી. છતાં માનવંત સભાસદની દરખાસ્તપર પુરતો ખ્યાલ કરવામાં આવશે. એન. મી. ઝીબુએ નાતાલના આવક વેરા તથા જમીન વેરાથી હીંદીઓને વિશેષ તકલીફ પડવા વિષે ખ્યાન ખેંચ્યું પણ મારે કહેવું નેહ્યો કે એ હર ૧૬૨૦ ના બુનથી નાબુદ થશે. નાતાલ ઇમીગ્રેશન કમિશનની વહી (રીપોર્ટ) વિષે જણાવવાનું ને તેની એક નકલ હીંદી સરકારને પુરી પાડવામાં આવી છે, પણ તેપર અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો નથી. છતાં માનવંત સભાસદોએ ખાસી સંખ્યા કે તેમાંના બુદ્ધિશાળી સવાલોપર પુરતું ખ્યાન આપવામાં આવશે. કેટલાક માનવંત સભાસદોએ ટરાંસવાલના હીંદીઓની તકલીફની વાત કરી છે. તે વિષે કહેવાની રજા લઉં છું કે તે સ્થિતિ કુંકે મુદતમાં સુધરવાની વકરી છે. ટરાંસવાલની સરકારે ૧૯૭૦ ના એશીઆટીક કાયદો કે જેની સામે હીંદીઓને સખત વાંધો છે, તે નાબુદ કરવાની તથા દર વરસે ૧ કેળવાયલા હીંદીઓને સ્થાયી રહીય તરીકે કામચલાઉ યથાની છુટકાનો કાયદો ધડવાની પસંદગી ગતાવી છે. આટલી જુદી હીંદીઓની માગણીને પુરે પુરો નિકાલ થયો નથી, છતાં આ સવાલના નિર્ણય મહેનતુ ને એક ચોખ્ખું નિષ્કર્ષ છે તેમ જણાયું રહે છે.

પછી નીચે મુજબનો હરાવ સરવાલ મતે, હીંદી સભાસદોની ખુલાસી વચ્ચે પસાર થયો:—

“આ કાઉન્સિલ બહામણુ કરે છે કે નાતાલ કાયેલી માટે બિટીય હીંદીઓની ગીરમીટીયા મોકલવાનું બંધ કરવાની ચવ રત્ન જનરલને સત્તા આપવી.”

મહારાસનો ધારાસભામાં નાતાલ ના ગીરમીટીયા

એન. મી. સેપમીરી આપરે મદ્રાસ ની ધારાસભામાં નીચે મુજબ સવાલ પુછ્યો હતો:—

“દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓ” એ નામની મી. પોલાકની ચોપડીના રજૂ થી રડ પાનામાં, ગીરમીટીયા હિંદીઓની આપવાતની સંખ્યા સંબંધી ખીના તરફ સરકારનું ધ્યાન ખેંચ્યું છે? (૨) આ આપવાતનો દર કશાએ ૫૦૦નો છે એ વાત સાચી છે કે નહિ તે સરકાર કહેશે? (૩) આ મોરો આંકડો ત્યાં ગીરમીટીયા એને સામાન્ય રીતે ખરાબ સ્થિતિમાં રાખવાનું પરિણામ છે કે નહિ તે વિષે સરકાર ખાતરી કરશે? (૪) મુખ્ય ભાગે મારાસમાંથીજ મજુરો મોકલવામાં આવે છે એ વાત ખ્યાલમાં લઈને મદ્રાસ ઇલાકાની સરકાર, સ્વતંત્ર અથવા ગીરમીટીયાના પ્રેટેક્ટર સાથે મળીને મી. પોલાક ની ચોપડીમાં બતાવેલા આપવાતના વચગા આંકડાના કારણમાં તપાસ કરશે? ઉપરના સવાલોનો એન. સર વિસ્તૃત મેયરે જવાબ વાળ્યો કે:—મી. પોલાકની ચોપડી હમણાંજ સરકારના હક્કમાં આવી છે અને તેના આંકડાઓ વાજબી છે કે નહિ તે વિષે મત આપવાની સ્થિતિમાં સરકાર નથી. છતાં તે તરફ હિંદી સરકારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવશે. માનવંત સભાસદની બહુમાં કરો કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની સ્થિતિ સંબંધમાં વડી ધારાસભાનું ધ્યાન રોકાઈ રહ્યું છે. છતાં કહેવું નેહ્યો કે પાછા આવનારા મજુરોની દલા મદ્રાસના પ્રેટેક્ટરની વહીમાં નેહમાં આવે છે, તે ઉપરથી દેખાય છે કે કાયેલીમાં તેમને જે રીતથી રાખવામાં આવે છે તેથી તેઓને સંતોષ છે તેમજ પેલાની સાથે તેઓ હીંદી રજા બચાવીને આ દેશમાં ગરબે.

સાત સંમતી પરચુરણ ખબરો

નાતાલમાં મીરમીટના સવાલપર તમાલ કરવાને જે કમીશન બેઠું હતું તેનો આખો રીપોર્ટ 'બંગાલી'માં પ્રગટ થયો છે.

મી. રસમજી પર જેલમાં મુજબેલ મુજબનો જે હેરાલ અને પ્રમટ થયો હતો તે લંડન ખાતે પ્રસિધ્ધ થતા ફેમિસ ના કહાનું ગણાતા "ઈડિયો" પત્રમાં છપાયો છે.

"ઈડિયન વરલ્ડ" મીરમીટના સવાલપર લીધા કરતાં જણાવે છે કે ત્રાંસવાલની લાતનો કાલેજ નીકાલ થય નોપણ. મીરમીટીયા મજૂરોપર પા. ૩નો જે કર છે તેજ મીરમીટીયા મજૂરો પુરા પાડવાનું બંધ કરવાને પુતું કારણ છે.

ત્રાંસવાલ લાતના હુકમાં નીચેના નામાંકીત માણસોએ મોટી મદદ કરાવું 'બંગાળી' અંદર કરે છે :— કરીમ બખ્શ રના મહારાજ રા. ૧,૦૦૦ ; મી. લી. પદ્મીત રા. ૧,૦૦૦ ; બાબુ રત્ને કુમાર હાજોર રા. ૩૦૦ ; બાબુ પદ્મ નાથ રામ મોહરી રા. ૧૦૦.

કલકત્તાનું વગદાર એમલો ઈડિયન "એમ.પર પત્ર લખે છે કે :—આપાર નો વખત એવો છે કે મિટીરા એમપાપર સાથેનો દ્વિતો સંબંધ હોવાને કારણે નજરમાં વધુ હલકો પડેલો જોઈતો નથી. કોલેનરો સાફ થઈને કદી ઉપકારની તવી મુશ્કેલી આવીથી સર કાર મી મીટ સંબંધમાં વાહનરતપર દંપત્ય કરે તે, તેવા વૃક્ષને તાલે થવા કરતાં પહેલુ છે કે વાહનરતે રાજી નામુ આપવું.

ત્રાંસવાલની લાત સંબંધમાં દ્વિતો તેમજ હાલ તમામ એકમન હોવા છતાં દેશીઓની નિમિત્તના કલા વિરોધી મજૂના "મગરશમેન" માં ત્રાંસવાલના બહુ દુઃખીઓની વિરુદ્ધ અને તેમનાં દુઃખ દુર કરવા કાર્યકરોમાં જે બીજા રુલ મનાર છે તેના વિરુદ્ધ, એજ આવી દલ પ્રગટ થયો હતો. આના જણાવમાં "બંગાળી" પત્રે જે લખનારને સુરમ, અકલસ વગરનો બીજો આકલ સંબંધોનાં મળેલી કહેલ છે.

જે બંધામાં બીજા કમગો પંચ પ્રસિધ્ધ થએલ જે બંધાના પંચ સરકાર જવાબો મી. પોલુરે લખેલા પ્રસિધ્ધ થયા છે.

આમની સજામાં મી. એ. મીટીએ ફોલોની ખાતાના પ્રધાને એવો સવડ મુજબો હતો કે લીપકહુજ જેલમાં પારસી રસમજીને જે તબીબ પડી છે તે તરફ તમારું ધ્યાન ખેંચવું છે કે તરીકે ! તેમના તરફ જતાવસમાં આવેલી વર તણુક બધા સવામી દેહીના જેવીજ હતી ! ત્રાંસવાલના રજીસ્ટ્રેશન કાલદા તબીબા મુન્હેશરોને રાજકવારી કેદી જી વામાં આવશે ? તથા તેમના પાસેથી સખત મજૂરી લેવાનું બંધ કરવામાં આવશે ?

જવાબમાં કમલ રીડીએ જણાવ્યું કે :—હા, તે બાબતમાં ફોલોની ખાતાના પ્રધાન ત્રાંસવાલ સરકાર સાથે પત્રવહેવાર ચલાવી રહ્યા છે. રજીસ્ટ્રેશન કાલદાનો બંધ કરવાને રાજકવારી કેદી મળી તે મને પહેલાં વરમના મજૂરના ત્રાંસવાલનાં પ્રધાને ખુશી નથી.

ત્રાંસવાલના પ્રધાનો તરફથી મળેલ કારણ જે અપાઉ છપાઈ ગયો છે તે પણ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો.

મી. આચારીનો કાગળ

મી. લી. મુજબનીઆ આચારીએ મેહનમગરોની એમેલીએકરને નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે :—

માનનીય અને હું બીજા સલમદીએ સાથે હાંદુસ્તાન દેશપર થવાના હોએ એ બખર મગર હાલ રહે સુપ્રીન્ટેન્ડ વરન ને અગ્રેસા ભાવે મને વારંવાર દુઃખ અને અમળે થતાં સલમદી તરીકે જે દુઃખ પડે તે વેદના તખવાર છુ. પણ હું કળેલ થયો તે એ કહેવાની કે દેસીઓએ સાથે સાથેલ થ. લીપકહુજનાં દુઃખમાં બામ તણ દુરજ જાણુ રાજસવાલમાં પર કરી રહેલા મોઝ છરદો નહોતો. માછરદેહતી પાસે મે કહ્યું હતું કે કરજનમાં મારે રજાવર મોઝદાર છે. પણ ત્યાં કું કેમ રખીને આધારે દાખલ થવાનો બદલો રાખુ છું એટલે ત્યાંના રહીશ હોવાની સામીની કરવા નથી માગતો એમ છતાં પેટીસાગેદ વરનને તો મને હાંદુ દરવાર કરવા આપદ કરી. એ અબળાની ભરેલું છે કે માર. હ સાથેએ લીપકહુજ જેલમાં

હાલ પડેલી મમ છે, અને હું તેનાં સામેલ ન થઈ શકેલો. મને જેલ જવા ની ખાતી હોવાથી મેં કંઈ જરતી જણાવ સાથે લીધી નથી. હું બીજા ફોલોનીમાં રહેવાનો મારો દલ હોવા છતાં મને હાંદુ દરવાર કરી. ખાતરી રાખજો કે બનશે તો કેસોઆમેલીજ પાછો વળી દલ જીવન મીલ. તેમ ન કરી શકું ને હાંદુસ્તાનજ અને થમ જવામાં આવશે તે જરૂર પહેલી તકે પાછો આવેશ, અને રાજસવાલ ની જેલ નો હમેદવાર થમજ.

અવલોકન

"બાળકોની વાતો" :— "સરતુ" સા- દિલ વર્ષક મિત્રમંડળ " તરફથી પ્રમટ થયેલી એપડીઓ માંની આ એક છે. ૧૬૪ પાનાની કાઢેન એકાદેવો કદની કાચાં પુકાની આ એપડીની કિંમત પસત માટે ૩ આના રાખીએ. તેના જ- ખનાર વહમ અમરતલાલ સુદરજ પડી યાર છે. સુરોપની ભાષામાં બાળકો માટે જુદી જુદી જાનનાં મોટી સંખ્યામાં વાંચનો મળી શકે છે તેમ હિંદુસ્તાનમાં નથી. આથી ગ્રામરાલી વાંચનાર બાળકોને સાર આવી જાતનાં, સંભાળથી લખાવર્ણ પુસ્તકો બહુ આરકાષ્ટાવક થઈ પડે તે દેખીતું છે. બાળકોની પાસે મુશ્કેલી વાતોમાં સરળ અને સંસ્કારી (મામીનદો) બધા વાપરવાની સંભાળ, તેમજ કેવી જાતના વિચારો બાળકના મનમાં હલાવ વાવી તેનું બહુ મહ શકે, એ પસંદ કર વાની ગંભીરતાનો લેખકે સારો ખ્યાલ રાખેલો જોવામાં આવે છે. રમુ મમત માં હોંલ, મા પાપની આજ્ઞા, ભાઈ, બહેન અને સોગંદીઓમાં મીકર, એ મધા વિચલ ઉપરથી રહેતે રહેતે મધરની સત્તા, હાથર પર અપ્પા અને દેશ પ્રત્યે પ્રીતિના વિચારો પર બાળક સમજીને કિતરી પડે એવો નિયમ બજાવવાને પણ પ્રયાસ કરતામાં આવેલો છે આથી અપ્પાસમાંથી પરવા રીને બાળકને વાંચવા લાવક આ એપડી છે, એટલુંજ નહિ પણ બાળકોને ઘેર શિક્ષણ આપનારાં માતાપિતાને પણ તેમાં થી સુચના મળે તેમ છે.

વેરદ કીટમીથી નવા રાકિતહોલ તરફ જોતાં દેખાવમાં અગર આવડાં જુનુ કાઢ કાપી નાંખવાની જરૂર પડે પર મરકમુરીમાં નર મુકામાં આવ્યો છે.

જોહાનસમરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

સોમવાર.

કુટયા

પેરમલ અને મી. ગોર્વીડસાપી ગમે આવાડીએ ૭ અઠવાડીયાની જેલ ભોગવી કુટયા છે.

મી. ફેકોસ અને બીબી

બહાદુર મી. ફાજીરા ગમે સતીસારે પાછા પકડાયા છે. તેને કેસ આજે ચલાવે તેને હાદુસ્તાન મોકલવાનો ફકમ થયો છે. તેનો નિશ્ચય હાદુસ્તાનથી ઘૂરત પાછા ફરવાનો છે.

આજે મે. નરસિંહભાઈ તથા મી. ફીસ્ટપા પકડાયા છે. તેમજ મી. કયાલ રમણ, મી. કાસમ ઇચાદીમ, મી. વલી આદમ, મી. હસા આદમ તથા મી. જોમવ બીબાની ઉપર દેશપારના ફકમ થયા છે. આ હેતુ પાંચ જણ સત્યા સુદી નથી. પણ લાચારીથી પકડાયા અને લાચારીથી દેશ ગય છે.

મી. ચેટીયાર,

મી. મુરમન તથા મી. ફારસીસને તા. ૧૫ મીએ ત્રણ માસની જેલ મળી છે.

મી. શેલત પાછા વળ્યા

મી. શેલત દરસવાલમાં દાખલ થઇ મુક્ત છે. તે પકડાયા છે ને તેમને કેસ મંજૂરવાર છે.

પદ ફેરિપાર થયા!

હાદીને હાદુસ્તાન મોકલે તેને દેશપાર મોકલે મળવા પડે એ કેસની એકની વાત છે! છતાં મહ તા. ૧૪ મીએ પદ હાદી ને અમલદોડીમાં મોકલ્યા તેને દેશપાર થયા ગયા વિના ચાલ્યા નથી. આવા બહાદુર માણસોને લઈને હજુ સુધી ફાઇ સ્ટીમર હાદુસ્તાન ગયેલી નથી. આ હાદી જે ગયા છે તેમાંના કેટલાક જવાનીઆ આ મુલકમાં જનમ્યા છે. કેટલાક ખચ પચીથી બહો વસેલા છે. કેટલાકનાં કંકડો અહીં પડ્યા છે. વળી કેટલાક નાતાલના રહીશ છે અથવા બલુચા હોઇ નાતાલ જવાનો હક ધરાવનારા છે. આ બધાને હાદુસ્તાન મોકલ્યા છે, એ જુલમની હદ વળી છે. આ હાદીમાંના લોકોએ મરજીઆત રજીસ્ટર લીધેલાં છે. તે બધા મોટીજ મુદતમાં પાછા વળશે એમ મારી ખાતરી છે.

આમાંના કેટલાક ડેલાગોઆએમાં મોંઘા પડ્યા હતા. મી. સામી ફીસ્ટનને ઇસ્પી

તાલમાં મોકલવા પડ્યા હતા. આમ છતાં એક પણ હાદી હારી મોકલ નથી. એ આપણાં સારા નશીબની નિશાની છે. મંજૂર.

કુટયા

મી. જોન કુક, મી. લખમન તથા મી. દેરાસામી નાહડુ આજે કુટયા છે.

મી. શેલતને જેલ

મી. શેલતને આજે ત્રણ માસની જેલ મળી છે દરમ્યાન એ જેલ પુરી થયા બાદ દેશપારનો પણ ફકમ છે.

મી. રંગસામી પીરો

એ જુલમમાંથી છે. જ્યારે મી. અર નેરટ વીંગેરે પકડાયા તુ સાંભળ્યું ત્યારે તે પોતે પોતાની મેળે પકડાઇ ગયા.

દેઓબંધમાં મેળાવડા

મુસલમાનોની દેવધણી બાબત મોટે મેળાવડા પ નામમાં દેઓબંધખાતે થરાનો હતો તેમાં હપીદીઆ સોસાયટીએ પા. ૬૦ ફેમલથી મેકલ્યા છે. ને લડતમાં ફતેદ મળવાની કુવા માનવાની પ્રમુખને વિનંતિ કરી છે. મેળાવડાને મુજારકપાદી પણ ઇસ્કી છે. આ મેળાવડામાં રૂ. ૨૫,૦૦૦ માણસ ગયા થવાની વખત હતી.

મી. ચેટીયાર

જુદા છે, ને તે ફરદી છે. તેમને અગાઉ સખત મજુરી નથી સેવેલી તે વિષે સંજાણ રાખવા મી. કાજલીઆએ સરકારને કામળ લખ્યો છે.

મી. કવીનલુ સાહુસ

ચીનાઇ મંડળના પ્રમુખ મી. કવીન તદ્દન મરીય થઇ ગયા છે. દેશપારની સરકારની દિલમાલને પરીણમે મી. કવીને પોતાનો માલ અને ફર્નીચર વેચી નાખ્યાં છે, અને હવે તેમની પાસે માત્ર પા. ૪૦ રહ્યા છે. એક વેળા મી. કવીન ચીનાઓમાં સફથી વધારે ચેલદાર વેપારી હત, ને ફુનીવાની બધી મોજ મળ કરતા. હાલ તે લગભગ સધુ નેવા થઇ ગયા છે.

ચીનાઓ

પાંચ ચીનાને દેશનીકલનો ફકમ થયો છે. મી. હસ્ટન જે પકડાયા છે તેમને કેસ તા. ૨૮ મી સમી મુલતી રહ્યો છે.

એસોયલિટ ઇર્ડીંગ લુડિસ

જુદા રાખના બાબતમાં મી. કાજલીઆ એ જે કમળ લખ્યો હતો તેનો જવાબ આપ્યો છે કે મોલોનીઅલ સેક્રેટરી એસોસીએશનના લખાણ ઉપર ધ્યાન દે.

ચીનમાં તોફાનો

એસા કામે લોક લાગણીના ઉભરો

(૨૮૨)

ચીનની દક્ષિણે જુન પ્રાંતમાં આવલ ની તીકસ સબંધમાં મોટાં તોફાનો થયાં છે. ત્રણ મીસન રહેઠોનોને નાશ કરવા માં આવ્યો છે, તથા એક બીજા મથકને બાળી નાખવામાં આવ્યું છે. બિટીશ કોનસુલેના માણસો તથા કરમ ખાતા ના અમલદારો પોતાનો મથક છોડી નાશી રયા છે, તથા બીજા પરદેશી એક્સી ખાતાવાળાઓએ બચાવ માટે વેપારી વહાણોપર આક્રમ લીધો છે. ત્રણ બિટીશ વહાણો તોપ સાથે એ મુલક તરફ જવા ઉપર્યા છે.

બીજે દિવસે જહાજવામાં આવે છે કે ચામસા ખાતેના પરદેશી લોકોનાં બધાં મકાનો બાળી નાખવામાં આવ્યાં છે. માત્ર બિટીશ એક્સી ખાતાને બચાવવા માં આવ્યું છે. એ પ્રાંતનો મરનર માર્ગો ગયો છે એવું ધારણમાં આવતું હતું, પણ પાછળથી જણાય છે કે જન માટે તેને સંતાઇ રહેવાની જરૂર પડી છે. લશ્કરે વચ્ચે ન પડવું એવો ફકમ થયો છે.

આખા પ્રાંતનાં બધાં મીસનો તજ દેશમાં આવ્યાં છે. મોટા બજારો થશે એવું ધારીને અમલદારોએ જહાજો છે કે તેઓ પરદેશીઓનું રક્ષણ કરી સફતે નહાં.

મદદે નીકળેલા બિટીશ તોપવાળા મજવા નદીમાં પાણી પુરતું ન હોવાથી પહોંચી શક્યા નથી. એક મજબો બીજા મજવા સાથે અથડાતાં તેમાંના નાશી છુટેલા ત્રણ મીસનરીએ માર્યા ગયા છે.

તા ૧૮ મીએ જહાજવામાં આવે છે કે ચીનના જુન પ્રમુખાણુ ફુલ્કસ જરી છે. રૂ. ૨૪૦૦૦ માણસો જુટ ચલાવી રહ્યા છે. ફુલ્કસખોરો સાથે ૬૦૦૦ ઠરાવતી લશ્કર સામેલ છે. સહેરના જુદા જુદા જાગમાં જાગ લાગી છે. મરનર માર્ગો ગયો છે, અને બીજા અમલદારો નાશ છે. જોડેના પ્રાંતના મરનરે ૨૦૦૦ લશ્કરે લીં મોકલેલ છે.

દેલીઓ તારો દેખાવાથી મોકાપર આપત આવશે એવું લખા ચીનાઓ માને છે તેને ચીનમાં થયેલ તોફાનોનું એક કારણ ગણવામાં આવે છે.

નાતાલીઆ મીલક કુ. લીમટેડ

—:—

ઉપરની કુ. ની મીટીંગનો લખાણ હેવાલ અમને મળ્યો છે તેનો અણુવા લાપક સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

કુ. ની મીટીંગ તા. ૧૮મીએ સાંજના ચાર વાગે કુ. ની રજીસ્ટરડ એક્સીસ નં ૦ ૧૬ સેવીલ રટરીટમાં મળી હતી. મી. મહમદ કુવાડીઆની દરખાસ્ત, તથા મી. અબદુલ હકના અને મી. પી. વી. સંધવીના ટેકાથી મી. ઇસ્માઇલ શેરા ચેરમેન નીમાયા. તેમણે પોતાના ભાષણ ની શરૂઆતમાં આવી મીટીંગ માટે ખુશ નો આભાર માન્યો. પછી પોતાને ચેરમેન નીમત્રા માટે આભાર માન્યો, અને જણાવ્યું કે નાતાલમાં હોદી વેપારીઓની એકમ મંડળી છે જેને ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ નામે ઓળખવામાં આવે છે. આને ચેમ્બર પ્રમીટીંગ ગ્રુપના રજીસ્ટ્રારી હાથાર છે. કારણકે તેણે જે લીમટેડ કુપનીના વીચાર મલાઓ તેનો અગ્રાજ કામે માન્યતાની સાથે સાંભળી નાતાલીઆ મીલક કુ. લીમટેડના નામે આ કુપની કામ કરી લીધી. ચેમ્બરની તો આસ દરજ છે કે આ કુપનીને વેલકમ કરી એની ફોલમ્બો માટે દીક્ષાનેથી કોલેજ કરે પરંતુ આ મોકા ઉપર અમને ત્રાસવાલ ના લાઇઓથી પણ દરેક રીતની મદદ મળવાની ખાત્રી છે. એટલા માટે કે નાતાલને ત્રાસવાલના લાઇઓ વચ્ચે આ જ સુધી જેવી રીતનો લાઇઓનો આસ છે તે કોઇથી અનુભુ નથી. એ (શિવાય કેપ કોલોની પણ આપણી કોમી કુપની ને મદદ આપવા માટે તકવારજ રહેશે એ મને તો ખુરી ખાત્રી છે. આજ સુધી જે કામજે. બધેથી મળ્યા છે, અને શેર વિષે માગણી થઇ છે, તે બતાવી આપે છે કે આજે સાઉથ આફ્રિકાના હોદી એક અવાજે સંપેદી ફેરોથી મળુ થુન થઇ કામ કરી બતાવવાને કોલેજ કરે છે. પછી ચેરમેન ડીરેક્ટરેનો, બહેરખમર ડાપનારાઓનો, શેર વેચ વામાં મહેનત લેનારનો, તથા શેર ખરીદ નારનો આભાર માનીને જણાવ્યું કે ત્રાસવાલ અને કેપ કોલોનીવાળા સાહેબો દુક વખતની જે, ચોક્કસ કરે છે તે માનવા લાપક છે. ઉમેદ છે કે કુપની રીજરવ શેરામાંથી તેઓને આપવા વિચાર કરે. પછી બહાર કોલોનીમાં વસ્તા મહુરોની છુટા અનુસાર થતે

કોલેજી ડીપો બોલવાનો બહોળવ કરવો લેખ્યો. કુપની "કોલેજી" અને "કુપી નક" વચ્ચેનો બનવી કોલેજી સંતોષ કરેક બહોળવ થઇ ગયો છે. અને તે બીજા કોઇ પણ સરસ કુપના મુકામજે બરોજરો કરી શકે તેવી સરને. તેથી એ વિશે તો કોઇ વિચાર કરવા જેવું રહ્યું નથી. આ કુપનીની પહેલી ફોલ મંદીતો એજ લેખ સકાપ છે કે બીજો કુપનામો જ્યાં ને ત્યાં રજીમતો જણાય છે. પણ એ પાઠ ગણવું લેખ્યો કે દુકમનની ખુશામત ઉપર બેજવાઇ જવું એ જુધીમાન માણસોનું કામ નથી. આપણી કામ વેપાર સંબંધમાંજે કાં ટે સખતાં રીપી શકે છે. તેનો સખજ કુ માનુ છું ત્યાં સુધી તો ત્રાસવાલના આપણા લાઇઓની તે મવરમેટ સાધની જુ બેચનેજ આભારી છે. છેવટે આજે કરવાનું કામ પેશ કરવા સેક્રેટરી સાહેબને દરખાવવા ચેરમેનને બેક લીધી. સેક્રેટરી મી. શાપુરજ રાદેરીઆએ મીટીંગનો 'એજન્ડા' તથા શેર કોલેજરોનું લોરદ રજૂ કર્યું હતું. બાદ મી. મેશા લજ દેસાઇની માગણીથી ડાહરેક્ટરેની સેતા સંબંધી હરીકત કુપનીના આરટી કસ ઓફ એસાલીએચનમાંથી વાંચી સંજ બાતી શુજશતીમાં તરજુમે કાપે હતો. ત્યારબાદ ડાહરેક્ટરેની પાછી નેમજુક વિષે સમામાં ચરયા થયાબાદ મી. એન. એમ. કાદરની દરખાસ્તને મોલવી સાહેબ મી. મુખતરનો ટેકા, તથા મી. મહમદ હાવજ મોટાલા (મી. ઇ. ડી. મોટાલા વાળ) ના વધુ ટેકાથી મેચરસ મહમદ કાસમ કુવાડીઆ, અબદુલ હક, ઇસમાઇલ શેરા, જ. એ. બસા, એમ. સી. આંમલીઆ, હાનુક માલ, પી.વી. સંધવી, ઇ. એમ. પારખ, મહમદ ખોલ, તથા ઇસ્માઇલ બાધવાત ને કુપનીના ડાયરેક્ટર નીમ્યા હતા. મી. કોલેડર નાતાલીઆ મીલક કુપનીને પોતાથી બની શકતી તમમ મદદ બીનહાંસલે કરવા બાહાર પડ્યા હોવાથી તેમને સેક્રેટરી સુટવાની સમના સમાને થઇ હતી, પણ કુપની આસ હોદી સાહસથી કબી થઇ છે, અને સેક્રેટરી પણ હોદી હોવા લેખ્યો વીગેરે ફલીઓ કરી તથા હાલના કામ ચલાવે સેક્રેટરી મી. એસ. જે. રાદેરીઆના કામની પ્રથા કરી તેમનેજ સેક્રેટરી નીમ્યાની દરખાસ્ત મી. એમ. સી. આંમલી આજે કરી હતી. તે મી. બોખાજ ખાત કરી હતી.

દેસાઇ, અને મી. મહમદ કાસમ બસાના ટેકાથી સરવેમને પાસ થઇ હતી. મી. રાદેરીઆએ પછી દુક મુલતમાં પોતે રીફુસાન જ્યાં રિપેનો ખુશસો કરી અનેની હાજરી દરખાન સેક્રેટરીનું કામ કરવા કબુલ્યું હતું. મી. પી. વી. સંધવીની દરખાસ્ત, મી. એમ. સી. આંમલીઆ તથા મી. ઇમનબાલ દેસીના ટેકા થી મી. કોલેડરને કુપનીના સલાહકાર નીમ્યા હતા. દરખાસ્તની મીમત પ્રમુખ સાહેબે મેમ્બરોમાં મી. કોલેડરને સમ મવી હતી. મી. કોલેડરે સામણીવાળું લખણ કરી કુપની માટે જનલ કરવા કહ્યું હતું. કુપનીનો વેપાર શરૂ કરવાની ચરયા મી. સુલેમાન ખારવા તરફથી થવાથી મી. એમ. સી. આંમલીઆ, અને મી. એન. એમ. કાદરે તે ઉપાદી લીધી હતી. મી. આંમલીઆએ કુપનીની મુડીની સલા મતી થયા પાકા પાપા ઉપર મુકવાનું સમજાવ્યું; બ્યારે મી. એન. એમ. કાદરે સમજાવ્યું કે ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે પાછી વેપારી બુદી વાપરી કુપનીના હીન બરથે મળુન લખાણો ડુસલ કુપની પાસે લીધાં છે. ચરયા દરખાન અમનેની રોડવાળા મી. એ. મોખાત, મી. એમ. એસ. વાહેદ (બરો કર), મી. એ. ડી. વાહેદ, મી. મેશા લજ દેસાઇ, મી. પી. વી. સંધવી વીગેરે એ બધા મહત્વના સંબંધો કાલ્યા હતા. ત્યારબાદ મી. અબદુલ હકજે દરખાસ્ત મુદી કે ડુસલ કુપની સાથ નાતાલીઆ મીલક બાળત ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે કરેલું લખાણ આ કુપનીએ કહ્યું રાખવું. અને તેને લખતા "ઇનડે નેડા" પણ કબુલવા. તેને મી. હાનુક માલ અને મી. એન. એમ. કાદરે ટેકા આપ્યો. આ દરખાસ્તની સામે મી. અહમદ સોલવા તરફથી સુધારો લખતમાં વધુ ફેર ફાર કરાવવા રિપેનો લાવવામાં આવ્યો હતો. મી. આંમલીઆએ તેને ટેકા આપ્યો હતો પણ મત બેતાં દરખાસ્તની તજેજુમાં વધુ મત પડવાથી સુધારો ઉઠી ગયો હતો, અને અસલ દરખાસ્ત પાસ થઇ હતી. ચેરમેન મી. ઇસ્માઇલ શેરા એ કુપનીના શેરહોલ્ડરોએ લખી વખત સુધી હાજર રહી ઉત્સાહથી કુપનીની સજામાં કામ લીધે તે માટે સરવેનો ઉપકાર માની તથા નાતાલીઆ મીલકને ઉત્કળ આપવા દુખના દરી ડુકા બરે

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નીચેના શબ્દો સમજી તેો તેઓના પત્રો ઉપર ઉપર જવાનું મનનાનો સંભવ છે.

1. કામગીરી એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર ચોખ્ખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા કેટલાક બરોબર લખવાં તે હુકમમાં બહાર પાડવા સાર નહિ પણ અમારી બહુને સાર.
4. મંગલવારની સાંજ સુધીમાં મોકલવાજો તેજ અંકવાળીમાં દાખલ કરી શકાયો.
5. ૨૬ કરેલાં ચરચાપત્રો બધી રાખવા અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અમે બંધાવા નથી.
6. લખાણ હરેકાં કુક અને સુસંગત કરવું. — અખિપતિ.

ચરચાપત્રીએ લખાણ

મી. એન. બી. સેઠર- એ ચોખ્ખીઆની ઉમેલ તક જુદી જવાઈ નથી.

અ. ઇ. એ.

પરચુરણ ચરચા

ઉપર લખનારી ત્યાંના એસોસીએશનના સેક્રેટરી મી. એચ. કામુલ લખે છે કે :— તા. ૨૭ એપ્રિલના આખાં ઉપાલેષ મી. બી. હેસાર્ડના કામગીરી જવાબમાં લખવાનું કે એ ઉપશબ્દ જવાબી વાત લખે કુલ બરે લી છે. તે સંબંધમાં કામ કરવા ચરચા પત્રો, પણ સંપત્તિ ગેર હાજરીને લીધે કોઈ પદ સંકુલ નહોતું. કાલે તેમને આ યાદ આવતું એટલે. મી. હેસાર્ડ યુનીયન વવાની તરીકે આ હાલમાંની વાત ઉપાડી લેવાને કહે છે તેને કુ મળતો છે.

રીવરસ્ટેવ (ટીપ) મી. બી. હેસાર્ડ આ હુમલે એક કામગીરીમાં ગ્રાંટવાળી લડનાં કેટલાયેકા હાંસીની તારીફ કરે છે, ખીલે એ કુલ પછી તેવાં સારાં કામ કરે એવી કમ્પા બતાવે છે, તથા લડતને કુતેલ ઉચ્છે છે.

કરખનનો નવો ટાઉનહોલ ખુલ્લો મુકવાની ખુશાલીમાં કારપોરેશન તરફથી નિશાળીયા એને ઉલ્લા આપવામાં આવી હતી. આ જગ્યામાં હાંસી કેટલાંએને પણ બાલ મળે તે માટે હરેકે હરેક નીશાળીયા રીક એક એક રીલિંગ મળે, અને ઉલ્લાની ગોઠવણ જુદી જુદી નીશાળીયા મારતરોએ કરી એક મારપોરેશને નીશાળીયા ઉપર ન લખ્યું છે.

કરખનની ગોઠીમાં પડો

રહેલ માલ

નીચે મુજબ માલ કરખનની ગોઠીમાં કોઈ માલેક ન ચલાવી પડી રહેલો છે:—

તા. ૨૩-૧-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી. ગોઠીમાં આવેલ સી. આર. એમ. એવા નિશાન વાળું ૧ કેસ; તા. ૨-૧-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી. અમકુલીમાં આવેલ ડી. એમ. પી. ના નિશાન વાળું ૧ પારસલ; તા. ૨૧-૭-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી. અમકુલીમાં આવેલ ડી. બરમનના નામનું એક ખંડલ; તા. ૧-૮-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી અમકુલીમાં આવેલ લોરેસ કમલુ. એમ. બેડા નસખરમ એ નામનું એક પાકીટ, તા. ૨૦-૧-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી અમકુલીમાં આવેલ એલ. કમલુ કુનના નામનું એક પાકીટ, ડી. એસ. એમ. બી. ના નામની ૨ યુલો અને ડી. એ. એમ. પી. એમ. બી. એ નિશાનનો એક કેસ; તા. ૧૬-૨-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી. અમકુલીમાં બી. લટરેલ વેલ્ટના ૨ પાકીટ, અને લોરેસ કુનનું એક પાકીટ; તા. ૧૦-૩-૧૯૦૧ કલકત્તાથી સી. જી. ડી. મારકાંથી રડી, અમકુલીમાં આવેલ એક કેસ, તા. ૨૬-૩-૧૯૦૧ કલકત્તાથી રડી. અમકુલીમાં આવેલ ઇ. એલ. આઇ. ના મારકાંવાળો એક કેસ તથા એસ. એસ. એસ. ડી. એવા મારકાંવાળો ૪ કેસ.

પરચુરણ ખખરો

નાતાલના રીસ મી. લક્ષમણ પાંડે એમો દાલ દિમાં મુખ-ફની કરે છે તે કલકત્તામાં છે. તેઓએ છ પાખાં જુદા જુદા ઉપર તેઓ બનારસથી ગેરમ પુર અને અજમર નરે પછ કલકતે આવતા હતા ત્યારે હરેક રેલવે પેલીસ તેનો પડો પકડતી હતી. એક ડે. જેને તેની ડીકીટ પણ મુદતારી લીધે રી

ગુલાઇટ સાથે આફ્રીકાની પાવમિંટને એક મોટી લાખખરેરી નેટ અપાવાન, ખખર વિચારતમાં પ્રસિધ્ધ થયા છે. તે લાખખરેરી કોમરેસીઅલ એક લનાદા મા-ખસે રચાવી હતી. તેમાં દક્ષિણ આફ્રીકા અને લગતા પ્રાચીન મથો વચે છે, કે જેકુ દક્ષિણ આફ્રીકા સંજ્ઞાથી માલિક બીજી લાખખરેરીમાં નહિ હે. પ એમ જણાવવામાં આવે છે.

વિચારવના " વાંચે-જ સોથીપલ અને પોલીટીકલ યુનીયનનો " વારસીક રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ૧૯૦૬માં કુલ ૨૬૪ સફરેલરે એરતો પક ડાઇ હતી, જેમાંથી ૧૬૩ બાઇએ જેલ મોખની હતી. તેમાંની ૧૧૦ જુદીએ મોરોક ન લઇ જુલે મરવાનું પણ લેલું હતું. ૩૬ જુદીને પરાજે મોરોક દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. તે સાલમાં તેમણે પેતાની લડત મટે પા. ૨૧,૬૮૬ ઉલ રાખ્યા હતા.

આમની સમામાં મી. એ. પ્રેડીને એક સવલના જવાબમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રીડરેડ મલાય રેલેલને હાંસીમાં થી મીરમીટીઆ મલુરે પુરા પાડવાનું બધ કરવામાં આવનાર છે.

લખખખાને નસિલમત 'ઇડિઆ' ઉપરથી જણાય છે કે એ. એ. ઇડિઅન અમલદારનું સરટીફિકેટ રજુ કરશે નહિ તેવા કોઈ હાંસી વિલ રીને 'ઇન એક કોર' માં દાખલ કરવા દેવામાં આવશે નહિ. જુદી અમાક જે ડે. જે દાખલ થવા માટે યુનીવર્સીટી મેટરીકુલેશનની કાર પડતી તેને બરે હે. બી. એ. ના સરટીફિકેટની જરૂર પડશે.

શ્રીરામજનન-મે સવ

રામનવમીને તહેવાર ઉજવવા મથા સનીવારે કરખન હાંસી મંદીરમાંથી રથ સાથે એક સરપસ નીકળ્યું હતું. રથની અંદર બચવાનની છત્રી ગોઠવી હતી. રથ એ જાને યાડા નેડયા હતા. સરપસમાં ૮૦૦થી ૧૦૦૦ જેટલાં માખસે હતાં. જુદે જુદે કેટલાં આરથીક હાંસીએ લખવાનની પુલ કરવા માવતા ત્યારે રથ ઉભો રહેતો. કેમો રાત ઉપરથી રીલક કીટમાં, તે ત્યાંથી પાઈન કીટમાં વધને મે કીટ સેલેક્ટ સરપસ નીકળ્યું હતું. મેખરે ચાલનાર એક મેખ પુરવડમાંથી ચાંચલસજનનું કાર્ય કરતા હતા. ૪ વાગ્યા પછી રથ નીકળેલ તે રાત્રે ૧૦ વાગે પાછો ફરેલ. આ કામને પાર ઉતારવામાં બાણ રખનારાયજીસાં રાત દિવસ મહેનત લીધેલ.

બીજે દિવસે દિવસના મંદીરમાં મોટી કામલુમ કરવામાં આવી હતી. મ દિવસ કુલ હતી અંદર બળન કોરતન વાદિ યજુ હ ૯ ત્યાં સીએ એકી મજેરી હતી. મુખ્યત્વેકીને કલકતીઆ સીએ હતી. મંદીરના મેખનમાં બજનની મ ડાળીઓ ખુબી ગઇ હતી. જે કામ ખુમ રાતના પણ ચાલુ રહી હતી.

અંકાજ કલકત્ત અમકોનીવાળા કાખીલ મ દિવસમાં પણ થયો હતો.

ચાણુ વરતમાન

લાહોરના કાઠિયા વચ્ચે સહેરના રસ્તા પર આશીર્વાદ આપનાર એક હિંદીને મારિયવરમાં ઠારક આમળ ખડો કરવા માં આવ્યો હતો. પોલીસે તેને લાહોર-સે-સે વિષે પુછ્યું તો પહેલાં તો તેણે કહ્યું કે લાહોરમાં લાહોર-સે-સે નિમિત્ત જેટલો માલ નથી. પાછળથી કહ્યું કે લાહોર-સે-સે ના શીર્ષક પાંચ ભરવાની મારી ત્રેસ નથી. ઠારકે તેને શી. ૧૦/-ના દંડની સજા ફરમાવી હતી.

તા. ૧૫ મીએ જોહાન-સપરમથી 'સર કુચરી' માં એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે આજ રાતના ૧ થામે બન્ને ધરતીક પનો એક આંચકો લાગ્યો હતો, જે ઘણા જાગમાં વધુમાં આવ્યો હતો.

રવિવારે આટો અને લાહોર વચ્ચેના સુ-હા માટે એક હિંદી વેપારીને ડરખાન ખરો પોલીસ ઠારકમાં મી. બરનારક હેઠ સન આમળ ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૩ ના દંડની સજા થઇ હતી.

એક મહીના ઉપર સીણમાં પુનાસામી નામના હિંદીએ એક ઓરતનું 'પુન કર્યુ' હતું. પાછળથી તે પોતે ઝાડપર સુવેતો લટકતો જોવામાં આવ્યો હતો. તપાસ કરતાં તેણે અપરાધ કર્મો હતો એમ ઠરાવવામાં આવ્યું છે.

મરકુરીનો વેરૂમનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે રવિવારે રાત્રે તાર અને ટપાલ ઓશીસ હાલમાં ખુદમાં રાખવામાં આવતાં નથી, તોપણ બ્યારે કોઇને જરૂર પડે ત્યારે પોસ્ટ માર્ટર ઓશીસમાં દાખલ થાય છે.

વિક્ટોરીયા વેરટખાતે એક બાપજી દરખાન કેપના પ્રધાન મી. મેરીમેને જણાવ્યું હતું કે કાફરો છેલ્લા ૪૦ વરસમાં બહુ સુધરવા મડકા છે. તેઓ કામ માટે બહાર ન નીકળતા, તેને બદલે હાથ ૭૦,૦૦૦ જણા ખાણોપર કામ કરે છે. હવે ખીખા ૪૦ વરસમાં તેઓ કેટલા વધારી એવો મને વિચર આવે છે. તેઓ વધે છે તેની સાથે એકાએકે પણ આમળ વધવા પડશે, નહીં તો આમળ જતાં કાળા લોક લાચરપે લાગશે.

"આઈસુરત કુચર" નો એક લખ નાર જણાવે છે કે બન્ને આ મહિનામાં બહુ સર્પ દેખાય છે. ગયા રવિવારે એક મોરો લાહોરમાં મેસીને એક વિચારપર થી ઉતરતો હતો ત્યારે એક જાગી સાપ તેના રસ્તામાં પડેલો જોવામાં આવ્યો. તેનાપર સાપાલ હરી જવાથી તેનું કંઈક નુકસાન થઈ ગયું, અને તેથી તે પછાડા મારતો હતો. એક બેકુતની મદદ થી તેને મારી નાખવામાં આવ્યો. તેની કાળાઈ આંક કીટ હતી. વચન રક રતલ થયેલ. પારશીનના દીનમાં નાખતાં તેમાં તે નહોતો સમાઈ શક્યો.

તા. ૧૮ મીએ ભોરક સેલ્ફેરન પ્રીટા રીઆ તથા જોહાન-સપરમને છેલ્લી સલામ કરી વિપડ્યા હતી.

જોહાન-સપરમના આપમાં એક લખ નાર જણાવે છે કે ઓરો જાણ સરકારની અંગ્રેજીની પગલપીને લીધે અંગ્રેજો તરફથી દરેક કામમાં એક એક ખાનગી નિયમ રચાવવાને કિલ્લાલ થતાર છે તે માટે પા. ૫૦,૦૦૦ની રકમ જોડાઈ તે ઉપરાલ્પ કરીને બેગી કરવામાં આવશે.

એક મોરી ઓરતપર બદ દાનથી કામલો લખવા મટે ત્રણ કુદરતે ડરખાન ખરો ઠારકમાં ખડા કરવામાં આવતાં દરકને પા. ૧૦ ના દંડની સજા થઇ માલની જેલની સજા થઇ હતી.

પોસ્ટ રીપરટના અનુલ્લ કાદરનો ઇર્મ દાઉસનો લાહોર-સે-સે લાહોર-સે-સે અમલદારે અટકાવ્યો હતો તેની સામે રયાનીક લાહોર-સે-સે બેરડને અપીલ કરવામાં આવી હતી. લાહોર-સે-સે અમલ દારે પોતાના કારણમાં જણાવ્યું કે મહાનતી ચંદરી ભરે લોકો તરફથી પારવાર હરિયાદ આવ્યા કરતી હતી. બોરડે જણાવ્યું કે અમલદારે જે હરિયાદે પાનમાં લીધી છે તે બતા મારતમે લેવાય છે; નવા પાશ પ્રમાણે તે હરિયાદો વહેલી નોંધાવી જોઇએ. તેથી અખીલ કબુલ રાખી અરજદારને લાહોર-સે-સે આપવાનો કુકમ કરવા માં આવે છે.

બહાર પડેલા આંકડાઓ ઉપરથી જણાવ છે કે રવિવારની આખરે ટરાંક વાલની ખ.જો ઉપર કામ કરનાર મજુરો માં ૭૬,૩૨૭ કેપના નેરીવ, ૫૫,૦૦૦ ટરાંકાવાના નેરીવ, તથા ૩૨,૬૦૦ નાતાસના નેરીવ છે.

હન્ગની નામનો એક કાફર જેહી શરીર પર બેડી નાખેલ જતાં મારિયવરમાં એક માંથી અન્નપત્રી ભરેલી રીતે હોવાલપર થી કુદીને નાથી જવા પામ્યો હતો. પાછળથી "સીંગલ કીલ" આમળ તેને પકડવામાં આવ્યો છે. જેલમાંથી નાથી જવાની ફરિયાદ આ તેણે ત્રીજવાર કરી.

નાતાસના મુખ્ય પ્રધાન મી. મુરે તા. ૧૪ મીએ એસ્ટેટોરખાતે પુનીવન સંજમ માં એક બાપજી આપ્યું હતું.

ડરખાન, વેરૂમ, પેરડ હમીલાનેષ વચ્ચે ઠેકાણે હેલીઓ તારો (વેરૂમ કોમેટ) નરી બાંધે જોવામાં આવ્યો છે.

પોસ્ટ હમીલા બેથથી તા. ૨૦ મીએ હટર જણાવે છે કે - ગોરાઓની એક મોટી મીટીંગ આજે રાત્રે ભરાઇ હતી. તે વખતે એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે દક્ષિણ આફ્રીકામાં એશીઆટીક વેપારીથી હવે થએલ મામલો દિવસે દિવસે બચડતો જાય છે તેની સામે થવાનાં પગલાં લેવાનો વખત હવે આવી શક્યો છે. તેમની અજુબટી હરીફાઈથી જે બચકર પરીણામો આવે છે તે નાબુદ થવાની જરૂર છે. તે હરીફાઈમાં ગોરાઓ સામે આ અળખામણા લોહિની ઉતરવા દેવામાં આવે તો બધા આખરદાર ગોરા વેપારીઓ પાદમાલ થશે.

ડરખાનમાં હમીલીવલ સીમાર મેન્ડુકેક ચરિય કા. માંથી એક બાગીદાર એમ. એન. પોલે નીકળી મળેલ છે, અને કા. ની લેલુદેલની જોખમ દારો ખીખ બાગીદાર આર. બી. મેડીએ પોતાને મ.થે લીધી છે એવી નોટીસ મેજેટમાં છે.

અમલીટોના આર. એમ. રમગુલ અને કા. અને એચ. રમગુલ માંથી રામલાસ નીકળી મળેલ છે એવી નોટીસ મેજેટમાં છે.

મે ટાઉનના કાણુ ઉરે કાણુ આમલે પોતાની "પાવર" કોઇને આપી હોય તે રદ કરી છે, અને પોતાની વતી માલ ખરીદના કે વેચવાની સલા કોઇને તેણે આપેલ નથી એવી નોટીસ મેજેટમાં છે.

સેલ્ફ અલમ અને મહમદ અલીના નામથી રજીસ્ટર થયેલ રાજમાર માંથી સેલ્ફ અલમ અને મહમદ અલી નીકળી મળેલ છે, અને અનુલ્લ રવિરોને કુદીમાં લીધેલ છે એવી નોટીસ મેજેટમાં છે.

દરાંસવાણ રેલ્વેના ધારા

અણુવાસાયક પત્રવહેવાર

નીચેના કામળ જનરલ મેનેજરે લોકા-
ન્ડમરમની એસોસીએશન ઉપર લખ્યો
છે :-

રેલ્વેના વડીલ મી. બેલ, મી. હોપ
તથા મારી સાથે મી. કાછલીયાને તથા
તમારે જે વાતચિત થઇ તેનો તારીખે
કુ' નીચે આપું છું.

(૧). ૨૨૧ થી ૨૨૨ નંબરના ધારા
ને બદલે નીચેના ધારા થશે :-

(અ) ભા' બની શકે ત્યાં જનરલ મેને
જર ને. પી કામના ઉતાર સાદ નોખા
ડખા રાખવાની સત્તા ધરાવશે. અને
ભા' એવા ડખા રાખ્યા હશે ત્યાં તેવા
જ ડખામાં તે કામના ઉતાર જઇ
સકશે ને બીજા ડખા મળી નહીં રહે.
તેવા ડખાની ઉપર ' રીડર્ડ ' એવી
ચીટી ચોડવામાં આવશે.

(બ) ગારડ અપવા બીજો રેલ્વે અમ
લદાર કોઇ પણ ઉતારને એક ડખામાં
થી બીજા ડખામાં કારણ આપ્યા વિના
લઇ જઇ શકે છે.

(ક) રેલ્વેન માર્ગતર અમલદાર બીજો
અમલદાર જે ઉતાર તેના મત પ્રમાણે
સારી કે ચોખ્ખી સ્થિતિમાં નહીં હોય
તેને પહેલા કે બીજા વરગની દીકીટ
આપવાની ના પડી શકે છે.

(ડ) ૪૨ મી કલમમાં ખતાવેલી સબ
ઉપરના ધારા તેડવાને સારૂ લાગુ
પડશે.

(૨). જે કામને સારૂ મી. કાછલીયા
તથા તમે કામ ચલાવો છો તે કામની
મરજ્યા ઉપર પ્રમાણે ફેરફાર કરવામાં
આવશે.

(૩). અગાઉ જે રીતે રેલ્વે ખાતા
જે ઉતારોને સારૂ સમજા કરેલી તે
ની સામે તમારે કંઈ કહેવા જેવું નથી
રહેલું.

(૪). અગાઉ જેમ ચલાવ્યું છે તે
પ્રમાણે મારે ચલાવવું એ મેં કશું
કર્યું છે. વળી મેં કશું કર્યું છે કે
બ્યારે તમારે કંઈ અડચણ કોઇ ઉતારને
પડે ત્યારે તમારે આસીરદા જનરલ મેને
જરને લખી જણાવવું, ને તે તથા ક
હમેશાં તમને ન્યાય મળે એમ કરવાની
તજવીજ કર્યું.

(૫). ઉપર મુજબ કરવાને સારૂ
અગાઉ જેમ સુચનાઓ રેલ્વેવાળાને આપ

વામાં આવતી હતી તે પ્રમાણે સુચના
આપવામાં આવે તેમાં તમને હરકત નથી
એમ તમે કશું કરો છો. જો કે કાયદે
સર ધારા તો આપણે જ ગોઠવ્યા છે
તેજ મળ્યા છે.

(૬). આપણી વચ્ચે જે સમજુતી
થઇ છે તેમાં આપણે એમ પણ સમજ્યા
છીએ કે સજુરી રાખવી પડશે, અને જો
કોઇ વેળા અમલદારને ધૃષ્ટિ લાગે કે
અધિક ઉતારને લઇ જવાથી તકરાર થવા
નો સંભવ છે તો તે ટરેનમાં અમલદાર
ઉતારને ન લીએ તેમાં તમે અડચણ
નહીં જુઓ.

(૭). વળી એમ પણ આપણી વચ્ચે
સમજુતી થઇ છે કે જે ઉપરના ધારા
કરવા છે તેમાં કંઈ અડચણ જોવામાં
આવે તો આપણે ફરી પાછી મીટિંગ
કરવી, ને ધારામાં ફેરફાર કરવાનો વિચાર
કરવો, ને જે અમલદારો આ વેળા
આપણે કામ ચલાવ્યું છે તેવીજ સહ
મનસાઇથી તે વેળા પણ આપણે ચલાવ્યું.

(૮). મી. કાછલીયાએ તથા તમે જે
વિનયથી વાતચિત ચલાવી તેને સારૂ મારે
સંતોષ બહેર કરવાની રજા લઉં છું.
અને કુ' ઉમેદ રાખું છું કે આરેજ
કોમોનીની તથા દરાંસવાણી સરકાર તથા
રેલ્વે બોર્ડ ઉપરના ધારા મંજૂર રાખશે.

એસોસીએશનનો જવાબ

સ. હેન,

મી. કાછલીયા તથા મારી વતી જે
કામળ તમે લખ્યો છે, ને જેમાં એસો
સીએશન તેમજ રેલ્વે ખાતા વચ્ચે જે
સમજુતી થઇ છે તેનો આપે તારીખે
આપ્યો છે તેને સારૂ આમાર માનું છું.
જે તારીખે તમે આપ્યો છે તે
આપણી સમજુતી બરોબર ખતાવે છે.

મી. કાછલીયા તથા મારી વતી તમે
સંતોષકારક રીતે એસોસીએશનની વાત
ધ્યાનમાં લીધી તેને સારૂ તમારો આભાર
માનું છું.

હીંદી કામની સજુરી ઉપર નવા ધારા
ના અમલનો આધાર રહેશે એ વાત
કશું કરું છું. પણ તેની સાથે મારે
કહેવું જોઇએ કે નવા ધારા સજુજી નીવ
ડવામાં અમલદારોએ અમલનસાઇ તથા
વિવેક વાપરતાં પડશે.

ઉવદમાં મને ઉમેદ છે કે આરેજ
કોમોની, દરાંસવાણ સરકાર, અને રેલ્વે
બોર્ડ જે ધારાની સામે અમે ચલા છીએ
તે રદ કરશે, ને જે નવા ધારા આપણે
લખ્યા છે તે ધારા પ્રસાર થશે.

મેનેજરની પહેાંચ

ઉપરના કામળની પહેાંચનો મેનેજરે
નીચે મુજબ કામળ એસોસીએશન ઉપર
લખ્યો છે :-

તમારા તા. ૧૨ મીના વિવેક બરેલા
કામળ માટે કુ' આભાર માનું છું. આ
ધારાઓનો સરકારથી અમલ થવા માટે
હીંદી કામના ઉપર આધાર રહેશે એકમુજ
નહીં પણ તે સાથે રેલ્વે ખાતાના અમ
લદારોની સજુજી અને અમલનસાઇ ઉપર
પણ આધાર રહેશે એ કુ' બરોબર કશું
કરું છું. તમારે ખાતરી રાખવી કે
તમે કહ્યો છો તેમ અમલદારો સજુજી
થી વરતે તે માટે અમે બનતી મહેનત
લેશું; અને સજુજી ન વાપરવામાં આવી
હોય એવા કેસપર અમારું ધ્યાન એ ચ
વામાં આવશે તો તે માટે એમલદાર
અમલદારને મદતી નથી મત આપવામાં
આવશે.

[જે ધારા જુના છે તે માત્ર કયા
માણસને લાગુ પડે છે, ને તેમાં પહેલા
બીજા વરગમાં મુસાફરી કરવાને લઇ રદ
થાય છે. નવા ધારા બધાને લાગુ પડે
છે, અને તે ધારામાં જમે તે વરગમાં
મુસાફરી કરવાને લઇ કાયમ રહે છે.
અને અમે સત્યાગ્રહી છતાં મળીએ
છીએ. આપું પરિણામ તથા વરગ
પહેલાં આરી શકત એમ કહેવું મુશ્કેલ
છે—અ. ઇ. એ.]

દુનિયાની સર્વ કામનો કોંપેસ

ઇંગ્લાંડમાં ૧૯૧૧ની સાલના જુલાઇ
માસના અરસામાં એક દુનિયાની સર્વ
કામની કોંપેસ બરવાની હરખાસ્ત થઇ
છે તે સંબંધમાં ઇંગ્લાંડથી તેમજ અમે
રિકાથી અમને વિશેષ ખબર મળ્યા છે.
આ સંજામાં ઇંગ્લેન્ડ, અરમન, ઇટલીયન,
અને ફ્રેન્ચ બાખાઓથી સંબંધ સાથશે,
જતાં પુરવની બાખાઓને એકદમ નાતલ
નહીં કરવામાં આવે. જુલા જુલા બેખેક
તરફથી જુલા જુલા સુધારા વિષેના લખાણો
એક માસ અગાઉથી એક બધામાં એકઠાં
કરી રજુ કરવામાં આવશે. રાજદવારી
કારણો લખાઇ કરવામાં નહીં આવે.

તે કોંપેસની આઠ એઠાં માટે એક
વ્યવસ્થાપનની (પ્રોગ્રામની) સુચના કરવા
માં આવી છે તેમાં, કામનો અર્થ, પ્રજા
નો અરથ, કામોનાં બંધારણ, કેળવણી,
ધરમ, વ્યવહારીક સ્થિતિ, શીક્ષા, નીતિ,
લગનના સિદ્ધાંત, બીજાની સિદ્ધિ વગેરે

વિપરીત ચર્યા કરવાના તથા કોમોનો ઉપધાર થઈ શકે એવી બીજી બાજતોપર વિચાર કરવાના વિષયોનો સમાવેશ કરવા માં આવ્યો છે.

હરખનમાં એશીઆટીક ચર્યા

હીંદી અને ગોરાની ભેળસેળ

મયા સનીવારના "મરકુરી" માં "ચંદ્રમાનો માણસ" (ચેન ઇન ધ મુન) લખે છે કે :-

ટાઉન હોલ ખુલ્લો મુકાયો કે તરતજ કાળા પેળાની જમાડિ નહીં બનેલી એવી સેળભેળ ઉપરથી આ કોલોનીનો અખંડ "કલંડ કવેચન" પાછો ફાટી નીકળ્યો છે તેથી હું લગભગ પચાસ વર્ષ પામતો નથી. આવી બાજતમાં છાપામાં કાગળ લખવાની જેમને સખ્ત લાગણી થઈ આવે છે તેઓને ખીંચે વિચાર કરવાનો ભાર ઉપાડવાનો નથી, એટલે એક બે દિવસ થયા છાપામાં જે ઉભરા બતાવાયા છે તેમાં હંમેશા વચરની ભાષા અને સમજ વચરની વાતની મજા રહી નથી. જો કે મંજળવારે નવા મકાનમાં બેઠોને ખેલ ભેગા હું હાજર ન હતો, તે પછી એક વાગ્યા પહેલાં હોલના દરવાજા બંધા માટે ખુલ્લા મુકાયા સારે હું હતો; અને તે વખતે પછી પછી હતી તેવીજ ઘટકા ઘટકી, અને જુલુજ સેળભેળવાળા ટોળાની પરદેશી રીતમાતોને મને અનુભવ થયો હતો. નામરેલના પાન, લસણ, અને નાળાયેરનું તેલ એ ત્રણના મિશ્રણની "બેહેક" થી ગોરા લોકોને ઓઠારી આવે એ વાત હું કબુલ કરું છું; અને કેટલાક અંદર કાખલ થયેલા એશીઆટીક અને કલંડ લોકોની અસ્વચ્છતાથી સારા આકર્ષીને બહુ બેહુકુ લાગ્યું હતું. પછી જ્યાં સુધી આ શહેર અને સંસ્થા નર્મી હીંદીઓને વેરો બરનાર રહી જતરીકે રહેવા દેવામાં આવે છે, ત્યાં સુધી ગોરા લોકોને આવી અનવક વારંવાર સહન કરવી પડશે. એક ચહેરી તરીકે તો હીંદીને એક ગોરા વેરો બરનારના જેટલોજ "ટાઉન હોલ" ભેગાનો અધિકાર છે. જેઓ એશીઆટીક સવાલના મુગ કારણનો અભ્યાસ કરે છે તેઓ તો એમજ આગ્રહ કરી રહ્યા છે કે જ્યાં સુધી ગીરમીટીયા હીંદીને કોઈ માણસ રહેશે ત્યાં સુધી, "ટાઉન હોલ" સંખ્યામાં જે અરબીની ફરીયાદો મળે, તેવી

વખાજ કરશે, એટલુંજ નહીં પણ આ સંસ્થાન પણ આપણું પોતાનું નહીં રહે. પણ એવો પક્ષો સંભવ છે કે જ્યાં વરસો વિતે તે પહેલાં જો તે એકદમ ખંધ કરવામાં નહીં આવે તો તેમાં પક્ષો ઘટાડો તો કરવામાં આવશેજ.

"મરકુરી" નો ટીકા

ટાઉન હોલ ઉપડયા સંખ્યામાં લોકોની જે આવજવર થયેલી તેમાં કેટલાક કુલના કથારાઓને તુલ્યાન પહોંચાડવામાં આવ્યું છે, બેપર વેર રમારકતા એક ખુલ્લાનો ભાગ ભાગી નાખવામાં આવ્યો છે, તથા હોલની અંદર પણ કેટલુંક તુલ્યાન પહોંચાડવામાં આવ્યું છે તે ઉપર ટીકા કરતાં તા. ૧૮ મીના અંકમાં "મરકુરી" લખે છે કે :-

હીંદીઓએ તે કર્યું હોય અને ન પણ કર્યું હોય. તેઓની બાજતમાં તો કદાચ જો તેઓથી કંઈ મંદુ થયું હોય તો તે ઇરાદાપુરવક થવા કરતાં વધારે અનિયમિત થયું હતું. પણ મેલાં કપડાં પહેરનારા મંદા લોકોને કેલ જાહેર મકાનમાં કે જાહેર વાહનમાં પેસવાજ ન દેવા બેઠા. પછી ભલે તેની મામડી નો રંગ અને તેણે હેલ, આ બાજતમાં એકજ કાપડો હોવો જોઈએ. અને જ્યે માનીએ જીએ કે આવા કાપડાનો અમલ કરવામાં ટેકા આપવાને, ઉંચા વરણના હીંદીઓ જેટલો ખીંચે કોઈ વરજ તજવાર નહીં હોય; કેમકે એટલું તો કહી શકારો કે તેમના બધા ગુણોમાં એક સ્વચ્છતાનો પણ છે; અને કુલી વરજ સાથે કળગા માં તેઓ આપણા જેટલાજ વિરહ છે.

છાપામાં કાગળો

ટાઉન હોલમાં હીંદીઓને કાખલ કરવામાં આવ્યા તેની સામે કેટલાક ગોરાના કાગળ "મરકુરી" માં પ્રસિધ્ધ થયા છે. "નામોશીકરણ" કામ "એવા નામોશી એક લખનાર કહે છે કે કેમ બહુ ટાઉન હોલ પોતાનોજ હોય એમ મંથતા કાફરો અને હીંદીઓ તેમાં બધે ઠેકાણે ફરતા હતા. અને કેટલાક સુંદર ચિત્રોને મેલી આંજળીઓવડે અડતા હતા.

ખીંચે લખનાર કહે છે કે મયા મંજળવારે ટાઉન હોલમાં એશીઆટીકની કાજરી થી અને એકને નહીં પણ ઘણાને તાસ કુટયો છે. મસોઆસમાં બેઠાની હવા એશીઆટીકને લીધે બગડી બધ હતી. એ લોકોને શા માટે કાખલ થવા દીધા હશે એ બીલકુલ સમજાતું નથી.

"બેવકા કંટાળેલ" લખે છે કે અરધ

નામા કુમી અને મદરાસી અને ખીંચ હીંદીઓની સામે ખબા પસીને ટાઉન હોલમાં ફરતું પડેલ તેની સામે પ્રોટેક્ટ ઉદારવા જાહેર મીટીંગ ખરવી જોઈએ. તેવા દુઃખને લીધે હું તો ટાઉન હોલને અંદરથી જોઈ શક્યો નથી, અને એવી સ્થિતિમાં ભેગા કરતાં ન ભેગાનુંજ પસદ કરું છું. આશા છે કે જાહેર મીટીંગ જમદી બરવામાં આવશે, અને ટાઉન હોલ કે જે ગોરાઓની મીલકત છે ત્યાં દરેક ઠેકાણે હીંદીઓની કાણીઓનો મર ખમયો પડે તેની સામે સખત પ્રોટેક્ટ થશે.

"૨૦ વરસનો આદક" લખે છે કે ટાઉન હોલમાં સુશોભિત કપડાં પહેરીને સભ્ય થયેલ બાનુઓ અને છોકરાઓ વચ્ચે અવગતતા યાલવાને કાળા અને મંધાલા બેઠાને કાખલ થવા દઇને ગોરા શહેરીઓનું જે રીતે અપમાન કરવામાં આવ્યું છે. તેથી અને જે ગુરસો કાપ છે તેનું હું પુરેપુરું વરણન કરી શકતો નથી. હું, મારી ઓરત અને દીકરીઓ તે મમત ભોગવવા મળ્યાં હતાં, પણ અમઓ અને નિરાશા સાથે મને માણસ પગલું કે કાશીઆ રાજના લોકોએ અમને ઠેકાણે ઠેકાણે કાણીઓ અને ઘટકા મારેલા. એ લોકોને કાખલ થવા દેવાને જેણે હુકમ કાઢ્યો હોય તેને જાહેર રીતે કપકો મળવો જોઈએ, અને જરૂર પડે તો નોકરીપરથી બરતરફ કરવો જોઈએ. ૧૨ મહિના ટાઉન હોલ વપરાવાથી જેટલું તુલ્યાન કાપ તેટલું તુલ્યાન દિવાલો અને મકાનના ખીંચા ભાગને એ મંદા લોકોને આવવા દેવાથી એક દિવસમાં થયું હતું. જો સુખી, એલેકઝાંડર આજે હાલમાં હોલ તો આવી અવ્યવસ્થા ન થાત. ટાઉન કાઢિરીયે કાફર અને કુલી લોક માટે એક બાલુનો ધાવો જોઈએ, અને તામપર જેલમાં પણ તેમને અટકાવવા જોઈએ.

"મરકુરી" નો ચારકુટાઉનનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે અગતી છત્રીમેલન એશીઆટીકમાં એક ઇન્ડરમીટર રાખવામાં આવ્યો છે. દિવસના સરહદ ઉપર સંતાપ રહી તક મળે મુમી જવા ઇચ્છનાર હીંદીઓના કાખલા વધુ પ્રમાણમાં મનતા જાય છે. કાલમાં એવા વધુ મુમી કોરડા આગળ મળ્યા હતા.

દેશલકત કોલકટકરનો જેલનો અનુભવ

૧૯૨૧ના અગસ્ટ ૧૯૧૦મુ.

જ્યુ અરવીઠ ઘોસનાં આપણા જાપ
વાના આરોપ માટે નામપુરના "દેશલકત"ના
પત્રના અધિપતિ શ્રીયુક્ત કોલકટકરને ૧૧
વરસની સખત મજુરીની જેલની સજા
થઈ હતી. તે પુરી કરી તેઓ હાથમાં
બંધાર નીકળતાં તેમનો જેલનો અનુભવ
દેશનાં દેશાંક જાપાઓમાં પ્રસિદ્ધ થયો
છે. તેનું ખ્યાન કરતાં "મરાઠા" લખે
છે કે :-

મી. કોલકટકરની જેલ ૧લી માર્ચે
પુરી થતી હતી. પણ નિમમ વિરૂદ્ધ, એક
દિવસ અઘણિ, અને તે પણ વળી
સાંજની વખતે તેમને છોડી મુકવામાં
સરકારે હકાપણ માન્યું. આખમાં ખા
મીને લખને તેઓ યરમ્મા પહેરતા પણ
જેલમાં તે પહેરવાની બંધી હતી. તેમને
પાંચમા ભારે તેમનું વજન રતલ ૧૪૫
હતું. માર પાંચ માસે મુકામો ખલાસ
થયો ત્યારે રા. ૧૨.૨૬૫, અને જેલની
શિક્ષા યથા પછી થોડા દિવસમાં તેઓ બિ
માર થયા, અને વજન રા. ૧૦૦ થયું.
સજાગતા હેતુ દિવસોમાં લાંબા વખત
સુધી તેમને કચેરાતની દવા આપવાથી
તેમનું વજન ૧૦૩ થી ૧૨૬ રતલ
વધ્યું. તેમની માંદગીનું કારણ તેઓ
મનદ કરતા નથી, કેમકે તેથી ઘણી મ
બીર દરકત બંધાર આવે. માંદગીમાં
પણ હરપીતાલમાં રાખવાને બદલે તેમની
ઠાટડીમાં સારવાર કરવામાં આવતી. તે
મને જુના દેહીઓની ઠાટડીમાં રાખવામાં
આવેલા. કુદ શિવાય જેલનોજ મોરાક
તેમને મળતો. એક ગુલુપાટના કટકાપર
સુવું પડ્યું. આમ આખી માંદગીનો
વખત મળેલો.

તેમનો નામપુરની જેલનો દેવાલ કંપા
રી છુટાવે તેનો છે. સજા થવાને વી
જે દિવસથીજ લગભગ સાઠપાંચ માસ સુધી
તેમને એકાંત જેલમાં રાખ્યા. સજા
નો કમલો દુખાવે છે કે એકી વખતે ૭
દિવસથી વધારે એકાંત જેલ કોઇ દેહીને
આપી સકાય નહિ. ત્યારે નામપુર જેલ
માં તેઓ હાખસ થયા ત્યારે તેમણે જોયું
કે જાવાનું સહુથી સખત મુશ્કેલી, અને
મજબુત દેહી પણ કુદક સુલતામાં તેથી
બેહાલ થતો. ત્યાં બીજા દેહીઓને સુધા
રતું, કુહારતું, દરકતું, મેનંજ વજુવાનું,

તેમજ કારકુનનું કામ જોયું કે દાહપ
રાષ્ટીજ, પુર પાંચવાનું, એમ જુદાં જુદાં
કામ સોંપાતાં. પણ મી. કોલકટકરને તો
સરખાતથીજ જાવાનું કામ (સહુથી કઠ
જ કામ) સોંપાયું. હમેશાં ૨૦ રતલ
જુવાર લેને લેને જાવાનું આ કામ હતું.
કોઇ પણ દેહીને લાંબા વખત મટે. આ
કામ ન સોંપાયું. પણ મી. કોલકટકરને
તો સાઠ પાંચ માસની નામપુરની જેલ
માં બધી વખત તેજ કામ કરવું પડ્યું.
આ મુલતની દરમીયાન પણ દેહીને તેનું
કામ સોંપાયું હતું, પણ તે થોડા થોડા
દિવસ માટેજ. રોજનું કામ રોજ પુરું
કરવાનું શીખી સેવાની દરેક દેહીને
દિવસની ચેતવણી મળતી. મી. કોલકટ
કરને ત્રીજેજ દિવસથી આખા દિવસનું
કામ પુરું કરવું. સાઠ પાંચ માસની
મુલતમાં તેમની ગેર ચાલની ૨૦ ફરીમાદો
તોષાઈ. અને માટે ફટકા શિવાયની
બંધી સજા તેમને કરી. અને આ ૨૦
ફરીમાદથી તેમને રિવાજ મુજબ વજુ
માસની મારી મળે તે પણ રદ થઈ.
આમ મારી રદ કરવાનો અમલ નામપુર
ની જેલમાં થયો એટલુંજ નહીં પણ
બીજા જેલમાં બદલાયા ત્યાં પણ તેનો
અમલ થયેલો.

નામપુરમાં મારમ, એમીલ, અને મેતા
દિવસો અલત નકારાના હોય છે. જતાં
તે દિવસોમાં મી. કોલકટકરને સેલનાં
કપડાં પહેરવાં પડ્યાં હતાં. જેલનો સા
ધારણ પોશાક સુતર કુડાં, પોતડી અને
એક રમાલ હોય છે, અને ગરમીના દિવ
સોમાં કામ કરતાં કુડાં ઉતારી સકાય
છે. પણ સેલના પોશાકની સજાગવાળા
ને રમાલ નથી મળતો, અને ગરમીમાં
કામ કરતાં તેને કુડાં પહેરી રાખવુંજ
પડે છે. મી. કોલકટકરને પણ સેલનાં
કપડાં, કામ કરતાં યુગળાવી નાખે તેવા
બંધારમાં પહેરીજ રાખવાં પડતાં. ચોલી
સે કલાક સરીરપર ખુચે તેવા પસીનાથી
મખાતા કપડામાં મોકલ ચાંચડાં કોડતા,
ચટકા ભરતા, અને જોઇ પણ લેસા દેતા
નહીં. કપડાની મધથી બોરાકપર પણ
સુચ આવતી, અને આવતો નહીં. ઉધ
આવી સ્થિતિમાં અસંભવિત હતી. એ
જામાં પુરું તેમને બેઠી પણ પહેરવી
પડી હતી. આથી તેમને તાવ આવવા
લાગ્યો, અને જે ખંડવાની જેલમાં ન
મદદવા હોત તો તેમને કાપ લાગ્યું પડત.
નામપુરની જેલમાં હાથમાં કઠી, પમમાં
બેઠી, બાવડામાં સાંજ, થોડી માથે સાંજળ,
સાંજના ૩૫. આ બધી સજાઓ થઈ

ચુકી હતી. તેમને તુરંમમાં ૩૦ ફટકાની
સજા કરવામાં આવેલી એવી ચેતવણી
પણ આપાઇ ચુકી હતી. પણ તે પછી
ખંડવાની જેલમાં બદલવું થવાથી તેમાંથી
જમી થયા હતા. ત્યારે તેમને ખંડવાની
જેલમાં લઈ જતા હતા, ત્યારે રસ્તામાં
બેહાલ દશામાં ૩૦ ચોલકર લીજેરએ
જોયા હતા, અને તેમણે મી. કોલકટકર
ની લેવાઇ ગયેલી સ્થિતિપર સતવાળાણુ
ખ્યાન ખુચ્યું હતું.

ખંડવા જેલમાં તેમને લઈ ગયા ત્યારે
લાંબા પારસી જેલના વડાએ તેમની વર
તાલુકની ટીકીટ (સીસ્ટરી ટીકીટ) વાંચી
તો જોયું કે નામપુરમાં જેલના અધિકારી
એને બહુ તકલીફ આપી છે. તેમણે
"અતઃકરણપુરવક વચન આપ્યું" કે મી.
કોલકટકરને એક પણ વાંક જવો કર
વામાં નહીં આવે. અને પહેલાજ વાંક
માટે ફટકાની સજા થશે. ખંડવા જેલ
માં તેમને પથર તોડવાનું કામ કરવું
પડ્યું. તે જતનું કામ છાંદમીમાં તેમ
ણે કઠી નહીં કરેલ જતાં ફક્ત દિવસથી
તેમણે રોજનું કામ પુરું કરવા માંડ્યું.
આ કામ તેમણે બે માસ કર્યું. અને
બાકીનો વખત રસોઇનું કામ સોંપાયું.
નામપુરની જેલમાં થયેલી બાકુબાની
સજા એક માસ ખંડવાની જેલમાં બોગ
વરાની હતી, પણ તે ડેપુટી કમીશનરે
માફ કરી. પારસી જેલર પછી જોરો
જેલર આવ્યો તેણે મી. કોલકટકરને
બીજા વરગના દેહી મણી કચેરાતની દવા
આપવી સાર કરી. નામપુરની જેલના
વાંક માટે તેમને બહોં પણ રાત્રે એકાંત
જેલ બોગરવી પડી હતી. બહોં તેઓ
પોતાના સખને મળી લકયા હતા. તેમને
રોકસપીયરનાં પુસ્તકો વાંચવા મળતાં.
બાકુબા પણ વાંચવાની રજા મળેલ, અ
ને સેઈટ મેડુનનાં નીચેનાં વાડચોપરથી
તેમને શાંતિ અને આશ્વાસન મળ્યાં.
"મારે માટે કરીને જ્યારે જુડીરાત માણ
સો તને મળો બાંડશે, દુઃખ દેશે, અને
મને તેમ બોલશે, ત્યારેજ તારું કટવાણુ
થશે હરખ પામ અને અલત ખુચી
થા; કેમકે તારી પહેલાં જે જે પેમંબર
થઈ ગયા તેને માણસોએ એવીજ રીતે
દુઃખ આપેલું." જેલના આવા અસહ્ય
સંકટમાં તેમણે આમ દિલાસો મેળવ્યો
તે તેમની વીરવતાનું ખ્યાન કરાવે છે.
છુટયાં પહેલાં એક અઠવાડીયું તેમને પા
છા નામપુરની જેલમાં લાવ્યા, ત્યારે પણ
તેટલો વખત તેમની પાસે જાવાનું
કામ કરાવેલું.

હાંદના બહેર દિલચાલ

(હાંદી બાપ ઉપરથી)

સર કરીમખાનની મુખાબત

મુખ્ય હવાકામાં સાબન્સ (સ.ઓ.વ.) ફેબ્રુઆરી દેલાયે. કરવાની એક મેળના માટે સર કરીમખાન મુખાબતે રૂપિયા ૪,૫૦,૦૦૦ ની રકમ મુખાબત મુજબ પર મેકલી આપી છે. ફેબ્રુઆરી મેળના સંબંધમાં તેમણે પોતાના કમળમાં એવું જણાવ્યું છે કે (૧) શાઓવ ફેબ્રુઆરીમાં મુખારા કરવા, (૨) શાઓવ શોધખોળને હિતેમન આપવું. કે જેથી કરીને હાંદના હિતેમન દુનનના કામને લાભ પહેચે, (૩) મુસમમાન છેકરાઓને શાઓવ ફેબ્રુઆરી આપવા માટે સ્કોલરશીપો કાઢવી. તેથી સ્કોલરશીપે ને તેના સ્થાપનારનું નામ આપવું. ઉપરની રકમ મુજબ કામ માં વાપરવા મુખ્ય સરકારે સ્વીકારી છે, અને તે માટે સમ્માન કરનારનો આગાર માન્યો છે.

કનારેનો એકરાર

નાલીક ખુન કેસવળ મુખ્ય આરોપી એ એવો એકરાર કરેલો છે કે હલેકટર જુલમ મુજબનો હોય તેટલા માટે તેવું ખુન મેં કરેલું છે. સાવરકરની તપાસ રેખાએ કારટમાંજ તેનો જન લેવા મેં વિચાર કરેલો. પણ તે વખતે મારાથી તે બની શક્યું નહીં. હલેકટર ન્યાયી અને દલાલ છે એવું જણાવવામાં આવતાં મેં એક સોબલીની સલાહ લીધી. તેને કહ્યું કે જેકસનને મારતા પહેલાં હાવરને મારવાની પહેલી જરૂર છે, કેમકે તેણેજ તિલકને સળ કરાવી છે. હાવરને નહીં તો હાવરના હીકરાને સળ કરવાનું મને સોંપવામાં આવે તો તે કામ હું કરીશ એમ કનારેએ પોતાના સાક્ષીને જણાવેલું. કેમકે ત્યારેજ હાવરને ખમર પડે કે પોતાના બાળબચ્ચાંથી દુર થવામાં તીલકને કેટલું દુખ થયું હશે. કારટના એક સલામના જવાબ દરમ્યાન આરોપી એ જણાવ્યું કે જેકસન એક બેલો માણસ છે એમ જણાવાથી તેના ખુન માટે હવે હું પસ્તાઉં છું. કેસરી, રાષ્ટ્ર મત, કાળ વખેરે છ.પાએ વંચી એરા બોપર મને તિરસ્કર છુટકો હતો.

વધુ એકરાર

બીજા આરોપી ફૂલજી મેપાળ કરવે એ પોતાના બેખીત એકરારમાં જણાવ્યું હતું કે સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરવા હું હિત રૂક હતો. મુજબરોના બેખાના બનાવ

પછી તે બનાવરા તરફ મારે ખ્યાન દેરાયું, અને એમ બનાવવા પ્રયત્ન કર્યો, અને દેશપાંડે તથા બીજાને પીક રીક એસીઝ બનાવતા રીખવ્યું. ૧૯૦૬ ના મે માસમાં મેં પાંચ વાકનીમ પીસ તોલો ખરીદી, અને તે દેશપાંડે તથા મોમનને કાર્ટસ સાથે આપી. બીજા બે મુજબ મેં મણપત વહાને આપી હતી. નારાકમાં મી. વીલીપન્સે એક રેસીનું ખુન કરાવી, ત.એ શાઓવે પુરાણ વંચતા અટકાવ્યાથી, વામનરાવ ખરેની વહીવાતની સનદ છીનવી લીધા થી, અને સારકરને સળ કરવામાં આવ્યાથી અને તેમાં મી. જેકસનનો હાથ લેવાથી તેવું ખુન કરવાનો કસન થયો. આરોપી વીનાયક નારાયણ દેશપાંડેએ જણાવ્યું હતું કે લખપતરાયના દેશવટા થી અને સ્વદેશી દિલચાલથી દરવે સોમન અને હું છુપી મંડળી સ્થાપવા ના કરાણ ઉપર આવ્યા હતા.

આરોપીના બચાવ

કનારેએ પોતાના બચાવમાં જણાવ્યું હતું કે તે પોતાનો મુન્હો કણલ રાખેલો. ફૂલજી કરવેએ મુન્હો ક્યાની મેખા ના પાડી, અને જણાવ્યું કે પોલીસે તેના ઉપર ઘણો જુલમ મુજબે કર્યો, અને તેથી પોલીસ અમલદારોએ કહ્યું તે પર માણે તેણે કર્યું હતું. માણસેટ પાસે તેણે કાંઈ કણલ કર્યું નહોતું, પણ તેની આમળા જે લખેજ રજુ કરવામાં આવ્યું તે ઉપર તેણે સહીજ કરી હતી. ચોથા આરોપી શંકર શમચ હરે જણાવ્યું કે મારી રજુઆત તદન ખોટી છે; પોલીસે માર મારીને તે ઉપર સહી કરવાની મને ફરજ પાડી હતી. પોલીસે મને એવી રીતે ફેસલાવ્યો હતો કે તું મુંહેમાર છું એમ કહેશે તો તું છુટી જશે. મને પકડવા પછી એક કોટડીમાં લઇ જઈ માર જણાવ્યો મુઠીઓવડે માર માર્યો હતો. એક મુઠી મારા પેટપર વામતાં હું બેલાન થઇ ગયો હતો. બ્યારે મારી બેલાન અવસ્થા મરી ત્યારે પોલીસ કહે તે બધું મેં કરવા માંડ્યું, અને સહી એ માગી તે પણ હીધી પાંચમાં આરોપીએ પણ ઉપરનાને મળતી જુબાની આપી હતી.

એક શાક્ષીની વરતલુક

અરેગાપાદના એક મારવાડીને શાક્ષી તરીકે હાથકડી સાથે ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેણે પોતાની એક અરજ સંબંધવા કારટને વિનવી કરી, જે બ્યાન માં ન બેલામાં તરી તેથી તેણે જણાવ્યું

બુ કે બ્યાં મુઠી મારી અરજપર ખ્યાન દેવાશે નહીં તો મુઠી હું એક પણ સવ લેનો જવ ન આપીશ નહીં. પછી કારટ મને મને ફાંસીએ ચલાવે. અથવા કાળે પાણીએ મોકલે. વહીએએ સવાલો પુછવા માંડ્યા પણ સહીએ ખીલકુપ મોઢુંજ ઉપાડ્યું નહીં. કારટે ફરમાવ્યું કે બીજા રાહાને તપાસરો. ત્યારે આરો પીએ કહ્યું કે તપસ પછી મારી અરજ સ્વીકારવામાં આવશે તો ખુલાસો કરે. આ વાતથી હા પાડવામાં આવતાં તેણે જણાવ્યું કે કનારે (ખુની) મારો મિત્ર છે. તેને માટે જન આપવા પણ મેં વચન આપેલું. ખુનના ખમર સંબંધી મેં પોતે પકડાવાની માગણી કરી, ને કનારે સાથે મને પણ ફાંસીએ ચડાવવા માં આવે એવા હેતુથી ખોટી રીતે જણાવ્યું કે અમદાવાદમાં બોય ફેકનાર હું છું, નંદલાલ બેનરજી પણ મેં ખુન કરેલ. મારા મિત્ર કનારેને સળ થાય અને હું પાછળ રહું તે મને ન મથવા થી મારે માટે ફાંસીની સળ મેળવવા આ બધું મેં કહ્યું હતું.

સ્વીમરોનો આવબવ

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમરીટા—તા. ૧૫મીએ કલકત્તા પહેચીએ

અમરુલી—તા. ૧૧ મીએ કલકત્તાથી

નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[જર્મન લાઈન]

કેનઝર—તા. ૧૭ મીએ જર્મનવારથી

ઉપડી છે.

—તા. ૨૬ મીએ બતરે આવવા

વધી છે.

—તા. ૨૭ મેના મુખ્ય જવા

ઉપડી છે.

સોમાલી જેમાં કસરનાં ઉતારએ કાર સલામખતે બદલેલ તે તા. ૧૬ મીએ મુખ્ય પહેચી છે.

[ઇડિયન આફ્રિકા લાઈન]

મોરવન—તા. ૧૦ મી એપ્રિલે કાલએ

થી દક્ષિણ અને પુરવ અફ્રિકાનાં

બહાર માટે ઉપડી છે.

ડીન્હાઉ—કાલ કલકત્તામાં માલ બરે છે.

કોમેટીક—તા. ૨૫ મીના અરસામાં કલકત્તામાં માલ બરે.

[યુનીયન કેસલ]

અરખા—તા. ૨૪ મી એપ્રિલે પુરવ આર

રિફાનાં બહાર માટે ઉપડી છે.

મેરકન—તા. ૧ મી મેએ મોરીસીયસ

જવા ઉપડી છે.

હિંદુસ્તાનના ખબરો

(હોદી જાપા ઉપરથી)

અમનમરના પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન કાળીદાસ ગોવિંદજી શાસ્ત્રી ૬૬ વરસની વયે તા. ૬ મી મારચે ગુજરી ગયા છે.

મુખ્ય સરકાર ખેડૂતોને મુક્તિપત્રના વખતમાં જે પૈસા લેવાના આવે છે, તે ઉપર ૬૧ ટકા લેખે વાજ લીધે છે તે મટાડીને ૫ ટકા કરવાને મુખ્યમંત્રી પારા સમામાં મી. લક્ષ્મીભાઈ શામળદાસે કર ખસત રજુ કરી હતી, પણ તે કદી નાખવા માં આવી છે.

મુખ્ય હવાકાની મેસ્લીમ લીગની વાર સીક સભા તા. ૧૫ મી મારચે પુના ખાતે આ આગાખાનના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી.

પુના ખાતે એક હુદાઈ દેળી પકડાઈ છે, જેના સંબંધમાં માલકવાડના કડી પ્રજાશુના કાકુર જાનના સમ્પ્રત્યક્ષ માલકોનાં નામ જે દેળીના સાથીઓ તરીકે પકડાયા છે.

મુખ્યમંત્રીના "અખબાર-કરનામ" પત્ર ના માલિક પોતાના પ્રેસનું જુનું નામ ફરી નવું નામ કબુલ રાખવાનું કીકલે રેસન કોર્ટ આજળ રજુ કર્યું હતું. તેની પાસે જાપાના નવા કાયદાની રૂએ અમીન મામલામાં આળ્યા પાછળથી અમીનગીરી ન લેવાનું માલકોએ હાથું કર્યું.

મુખ્ય હવાકાની નવા અદાખતમાં જુનું માટે એક વધુ કાકોરેટ અડખ મીમવાનો હરાવ થયો છે.

અમદાવાદ ખાતે મી. મીનુભાઈ માધુભાઈ ની સખાપતથી એક મોટી શાસ્ત્રીય શિક્ષણની નિશાળ ખુલ્લી મુકાઈ છે.

વાંકાનેર નાટક મંડળીના નરસીંહ મહેતાનો પાઠ લખ પ્રખ્યાત થયેલા મી. રંગકલાલ સમયક નવાડી ગુજરી ગયા છે.

મુખ્યમંત્રી મરિય લોકેને માટે એક સવાવડ ખાતું ખોલવાની દિલ્લવાજ થયું છે.

લો. મા. તિલકના છુટકારા માટે નામ પુરવાળા નામીયા નેશનાલીસ્ટ આગેવાન શીયુત ખાપરડેએ કીંગ એડવરડને એક ચરણ કરી છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે તેણે હજુ મી. તિલકને છોડાવવાનો પ્રયત્ન છોડ્યો નથી.

લો. શીયુત તિલકની માંડેમાં તેના બાણેને મુલાકાત લીધી હતી. તેમની તખીયત સારી છે.

તા. ૨૦ મી ફેબ્રુઆરીએ ફરી "યુઆ તર" ની નકલો છુટથી વહેંચવામાં આવી હતી. પોલીસ ચાંપતી તપાસ ચલાવે છે.

અલ્હાબાદમાં બંધાલી અને કાશ્મીરી આંતોનું એક મંડળ રચાયું છે, આ મંડળનું બધું કામકાજ સીઓબ કરશે.

મુખ્યમંત્રીના રોજના "હિંદુ પ્રકાશ" ને કલકત્તાનો ખબરપત્રી લખે છે કે મેડીકલ ન્યુરીસપરફેસ એક હિંદીનાં કરત મે પાને લખ્યું છે કે "પોલીસીકલ ગુન્હે માર મુખ્યમંત્રીનો ઉધાર કરનાર, મહાત્મા, અને મર્યાને ખાતર પ્રાધ્યપ્ત કરનાર મિન્ટાઈ હોય છે વીચેરે" આ હુદોથી વિવાદીઓ, ખુદીરામને મારદર (ધરમ માટે પ્રાણ આપનાર), બીરેંદ્રને વર્માત્મા, અને ઉલાસકરદત્તને મુખ્ય જાતનું કાણું કરનારા માનશે માટે તે રાજદો જલદીથી તે છુટમાંથી કઢાડી નાંખવાની રાજ્ય બકત પ્રજા તરીકે હું સર કારને વિનંતી કરું છું.

ના. માલકવાડનાં મહાગણી શ્રી ચીમના ખાલ તખીયત નાદુરસ્ત હોવાથી લખતજ ખાને હવે દેર કરવા ગયા છે. "આર્થ પ્રકાશ."

લાલા હુનશીરામજી તરફથી પ્રસિદ્ધ ચુપ સમાજકર પત્ર અને ચરકુળનું વાજન "સદ્ધર્મ પ્રચારક" બંધ કરવાની જરૂર પડશે એવું તે માસીકના છેલ્લા એકાદ અંકમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

કુટુંબોની ખાનગી વાતચીતમાં પણ ફિટરી ન બોલાવ એવી દેખરેખ રહી શકે માટે "સરકારના મિત્રો" એવું એક મંડળ રચાવવાની મુખના એક પારસી ચર્ચાત્રીએ "સાંજ ચરતમાન" માં કરી છે.

મદ્રાસની કારોબારી કાઉન્સિલમાં લાપક હીંદી આગેવાનને નીમવાને બદલે સરકારે બોખીથી ગમના દેશી રાજને એ ઉપયોગી જગ્યા માટે પસંદ કર્યા છે. આથી પ્રજા વરગ નિરાશ થયેલ છે, અને બોખીથીના મહારાજાની લાપકાલ બાહોશ પ્રજાકીય મેંજરની સાથે સરખામણીમાં નથી આવી શકતી એવી દીકાઓ થઈ છે.

બંગાળમાં રાજકીય દિલ્લવાજ ફેલાવવા ની એક નવી રીત નીકળી છે. લાંબા ચોકસ કારખાનામાં બનતી પેતીની કાર ઉપર વહે માતરમનું ગીત તથા ખીલ પ્રજાકીય વિચારના વિષયો જાપવામાં આવે છે. આ બાબતને સરકારે ફિટુરી કરવી પાડી છે, અને તેથી તેને જવાબ ના કાવકાતમે મજવામાં આવી છે હવે પછી એવી કવિતાઓ બંગાળી કે અંગ્રેજીમાં કાઢ પેતીઓપર જાપવામાં આવશે તે સરકાર તે જાપ કરશે, અને તે કાર ખાનાના કામકારે સમપાત્ર કરશે.

સોધમાં એક ઠેકાણે શુધ્ધ દેવની મુર્તી ઓ, તથા સોના ચાંદીથી મઢેલી એક શીશી માં રાખ વગેરે ચીજો મજેલી છે તથા એક પુરાણ મઠની શોધ થઈ છે.

અલ્હાબાદની નજીક આવેલા બેલીના મામમાં શુધ્ધ દેવની મુર્તી તથા સીકકાઓ વગેરે બહુ પ્રાચીન ચીજો મળી આવી છે.

બાળ લગ્નને અટકાવ કરવા અને વિધવા વિવાહને ઉત્તેજન આપવા તા. ૧૨ મી મારચે બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજીએ વિધાઈઓ આજળ કલકત્તામાં એક ભાષણ આપ્યું હતું.

સકેત નામના દેશીરાજના મહારાજાએ કેટલાંક જાપાએને અંગ્રેજ સરકાર સામે ફિટુરી કરાવી તેવાં જાપાએને પોતાના રાજમાં કાબલ થવા દેવા સામે હુકમ કાઢ્યો છે, તથા પોતાની પ્રજાને તે જાપા ઓ ન લેવા જણાવ્યું છે, અને પોલીસ ને કહ્યું છે કે કોઈ સમ્પત્તિ તેવાં જાપાં ખરીદનાં માણસ પકે તો તેને મારી (રાખતી) સન્મુખ ખડે કરવો.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે ગાલી વરનાં મહારાણી સરસ નિશાનખાજ છે. તેઓ ૧૮-૧૨ બીજી સો પોડે સ્વાદેને સાથે રૂઠ શીકારે જાય છે.

હોદી સરકારે તેના ઉલ્લાખરચના અડધા સલામાં રજુ કરતી વખતે પાસ શીનપર કર વધાર્યો હતો, આથી મરીબ લોકોપર તે બોલે પડે એવો પોષાર કરવામાં આવ્યો છે.

"એન્ડ્રો ઇડિઅન એપ્પલર" નામ ના છાપાએ માછલોટ આમળ ડીકનેરેશન નોંધવું હતું, જે વખતે તેની પાસેથી જમીનગીરીની કાંઈ પણ રકમ લેવામાં આવી નહોતી.

જુદની રાખ વગેરે જે પ્રાચીન વસ્તુઓ પેશાવર તરફથી મળેલ છે તે લેવાને એક ડેપુટેશન બરમામાં આવેલ માંડલેથી કચકતે આવ્યું હતું જેને તે વસ્તુઓ સોંપવામાં આવી છે.

પુનામાં મીરાનરીઓ તરફથી એક ઇસ્પીતાલ ચલાવવામાં આવે છે તેને સરે કાર તરફથી વારસીક રૂ. ૨૦,૦૦૦ ની મદદ મળે છે, તે મદદ બંધ કરવા મી. ગોઠળાસ કહાનદાસ પારેખે મુળગની ધારાસભામાં દરખાસ્ત રજુ કરી હતી, અને જણવ્યું હતું કે તેવી ઇસ્પીતાલો વડે લોકોને ખિસ્તી બનાવવાનું કામ પણ થાય છે માટે તે બંધ થવી જોઈએ. આ દરખાસ્ત ઉઠાવી દેવામાં આવી હતી.

બાળાના એક એનારકીસ્ટ કેસમાં એક શાક્ષીએ કહ્યુંને શાક્ષી થવા જણાવ્યું હતું. આથી તે પછાં પછાં બોપાળી બહાર પાડશે એવું ધારવામાં આવ્યું હતું. તેથી કાર્ટ વડોલો તથા સરકાર પક્ષનાં પછાં માણસોથી ચિહાર થઈ ગઈ હતી. પણ ખરે વખતે એવું માન્ય પડ્યું કે શાક્ષી બધાને હાજો હતો. તેણે એક પણ બોધાણું ખુલ્લું પાડ્યું નહીં, અને ઉલટાનું જણાવ્યું કે મેં આમળ જણાવ્યું હતું તે બધું જુલું છે. મરદમ સમગ્રલ આલમ તથા બીજા પોલીસ અમલદાર ગુપ્તાએ તથા સારજન્ટ ચંદ્રશેખરે તેમ બોધવા મને ફીબવ્યું હતું. અને તેથીજ અમારે મેં જે કહ્યું તે મારે કહેવું પડેલ. આવી જુગ્માનીથી સરકારી વકીલ ગુસ્સે થયો, અને ફરીથી બીચારને પોલીસ ના હવાલામાં સોંપ્યો છે.

મયા આટોપરમાં પ્રોફે. પરમાણુક મહાલીપટણખાતે મયા હતા. ત્યાંના એક નામીયા મદરચે પરમાણુક કેસમાં એવી જુગ્માની આવી હતી કે અરોપી સમાજીક તથા ધાર્મિક કામ કરે છે. રાજદારી કામમાં અમેલ થઈ તેણે ના પાડેલી.

પરદેશી ખાંડપર જકાત નાખવાને હોદી પ્રબલીવ મેંખરેએ વડી ધારાસભામાં માગણી કરી હતી, જે કાઢી નાખવામાં આવી છે.

સર શીરાજલા મહેતા તા. ૧૫ મી મારચે મુબઈથી વિસાવત જવા ઉપડવાનું હતું.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે બાણુ અરવિંદના છાપાને તેનાપર નવા કાપડાની રૂએ કામ ચલાવવાની જરૂર ન પડે માટે સાચવેલી રાખવાની ચેતવણી આપવામાં આવી હતી.

લ.હોરના "મેથ" પત્રના અધિપતિ મી. છા-ઉલ-કહેને ફિતુરી લખાણ છાપવા ના આરોપસર પાંચ વરસ કાલે પાણીએ મોકલવાની સજા થઈ છે.

બાળાનામાં ફરીદપુર, માધમેનસીમ બારીસલ, અને હાકા જલ્લાને ફિતુરી મીટીંગોનો કાયદો લાગુ પાડવામાં આવ્યો છે. આથી એ જલ્લાઓની વારસીક કોન ફરસ બરાવાની હતી તેની એકઠા બંધ રહેશે. તેમાંની એકના પ્રમુખ બાણુ કમ્બુ કુમાર (મિત્ર અને બીછના પ્રમુખ બાણુ અમ્સની કુમાર હતા મુઠાયા હતા.

તા. ૧૦-૧૧ ફેબ્રુઆરીના મદરાસના "મદરાસ ટાઇમ્સ" માં હોદી સરકાર વિરૂધ્ધ સખત લખાણો થયેલ તેથી સર કારને દલકા પાડવાનો આરોપ તેનાપર નવા છાપાના કાયદાની રૂએ લાગુ પડે, અને તેથી તેનાપર મદરાસ સરકાર કામ ચલાવશે કે નહીં એવો સવાલ એક મેંખરે મદરાસની ધારાસભામાં પુછ્યો હતો. તેના જવાબમાં સરકારી મેંખરે જણાવેલું કે તે છાપાપર કામ નહીં ચલાવવામાં આવે. તેના જખનારને ચેતવણી આપવામાં આવી છે.

કલકત્તામાં એક પકાણુના ધરમાંથી નાની ટંકલાળ લાય લાગી છે. સાંથી ૫૦ હજારને અને જ પોલીસે હાથ કર્યો છે.

બનવરેનાં હાકા અને ચામડાને બદલે હાકામાં બનાવટી દારૂકાંત અને બનાવટી ચામડું બનાવવા લાગ્યું છે એવા ખબર મી. લાખને બહાર પાડ્યા છે.

હાકાના કુતરા ડરેકાને સાળ કરવાનાં કસોટી રથને હોદીએને માટે મહાન બાંધવા કરીના રાખને રૂ. ૧૦ હજાર આપ્યા છે.

અન્ય દેશોની માફક આખા હોદીરનાને ને માટે એક પ્રાઈવિસીક મહળી કાઢવાને કલકત્તા ખાતે તિમાર ચાલે છે.

સામેરી મહાના ચાકરામાર્ગના પ્રમુખપણુ હેલ્થ ઇન્કલુ અને-મદરાસ કલકત્તાના બ્યોનિયાપેનુ કોનફરન્સ મળ્યું હતું. તેણે કલકત્તાને હોદ્યુ "મીનીય" કરાવવા નું અને જુદાં જુદાં પંચાંગો નીકળે છે, તે સુધારવાનું હાવ્યું હતું.

હર મમલુના અલ્લીય સહાય માલિ ના લાલોએ કન્યાવિકપનો અટકાવ કરવા નો હાથ કર્યો છે.

બનારસ ખાતે મળનાર છાટીક કોન ફર-સના પ્રમુખ તરીકે મી. હારીજ અબ દુર રહીને સુદી કાઢવામાં આવ્યા છે.

કલકત્તાના કામ ચલાવે એડનોકેટ-જન રલ મી. એમરીને કોઈ ગોરાએ રાતની વખતે વાતચીત કરતાં એચિંતો કુમલો કરી સખત માર માર્યો છે. પકડવા આવ નાર નોકરોને રિવેલર જતલી તે નહાસી કયો છે, અને હજુ તેનો પતો નથી. એ કોઈ ગોરા હતો કે એનારકીસ્ટ એ ખબર પડી નથી.

આખાખાતે રજુપુતો માટે એક વિલ લય અને બોરડીમ હાઉસ ઉપાડવામાં આવનાર છે. આ કામ માટે અવામદના શ્રીમાન બળવંતસિંહજીએ રૂ. ૧૦ લાખની રકમ કાઢી છે. રૂપિયા બે લાખ લગીવ કોલેજ માટે રોકવામાં આવનાર છે. કરનલ પ્રતાપસિંહે વધુ મદદ માટે અપીલ કરી છે. તેમણે પોતાની રાજવાનીમાં રજુપુતો માટે એક બોરડીમ હાઉસ રચાવ્યું છે.

મીસીસ એની બીસેટ ગોરાઓની હોદી એ તરફની તોછડી વસ્તુક સખધમાં ગોરાઓને ઉદેશીને જે કામળ લખ્યો હતો તે કામળને ફિતુરી મણુવામાં આવ્યો છે, અને તે માટે મીસીસ બીસેટ સ.મે ચેતવાને બીનારસના કમીશનરે કેટલાંક દેશી રાજને તથા બનારસ હોદી રોસેજને સુચના આપી હતી. તેનાપર કામ ચલાવવામાં આવશે નહીં એમ હોદી સરકારે બહાર કર્યું છે.

તાર સમાચાર

વિલાસતના પેટ માસ્ટર જનરલે આમની સભામાં જાહેર કર્યું હતું કે સ્ટી મશીન પર દોરવાં વચરના તારનું સમાકામ રાખવાનું હરજીઆન કરવાનો વખત હજી આવી પહોંચે નથી.

જરમનીનું પરશીવલ નામનું જંગી હવાઇ વહાણ તેની મુસાફરી દરમ્યાન પવનના મોટા તોફાનના કાપાટામાં આવી મથુ હતું. તે વખતે તે એક સદેવર પર ઉડતું હતું. ઉડનારાઓને બચાવી લેવામાં આવ્યા છે.

ફેલાક નામાંકીત જાપાનીએ કેપટાઇન રસ્તે ઇંગ્લાંડ જવા માટે મુચરીઆમાં આવેલા પેટ લુહને બંદરેથી ઉપડ્યા છે.

આમની સભાએ પસાર કરેલ બીજા ઉપરાવની સભા ન અદકાવી કરે એવી શી. એકસીયની ફરખત આમની સભામાં વધુ મતથી પાસ થઇ છે.

તા. ૧૫મીએ લેન્ડ એડમિટને ઉપરાવની સભામાં એક લાંબી હતી.

આરટરેલીઆની નવી પારલામેન્ટ હાલ માં ચુંટાય છે. જેમાં સદસી વધારે મેળ રા મજુર પક્ષમાં છે.

હામખરખમાં બંદર ઉપર તેલની ટાંકી પુટાથી મેડી આગ લાગી હતી. જેથી મોટી સળગી ઉઠી હતી. અને ૨ માણસો મરણ પામ્યાં હતાં. આમના બેરને લીધે બંજવણનું કાંઈ જોર આવ્યું નહોતું. પાછળથી જણાય છે કે આમ કાણુમાં લેવાઇ છે.

વિલાસતમાં એક જહાનમાં ચાર માણસો ઉડ્યા હતા. તેઓ પવનના તોફાનથી એકાએક જમીનપર પડકાઇ મરણ પામ્યા છે.

ઇરાનમાં આવેલા શીશકમાં રહેતા ફોનસલ પર ત્યાંના ૮૦ જેટલા માણસોએ એ દલો કરવાથી ઇસ્પહાનનો ફોનસલ ટેકરાક દોડી સવારો કાંધે તેની મદદ મળી છે.

પ્રેસીડન્ટ રૂઝવેલ્ટ આરટરીઆમાં વીએ ના અને પહોંચે છે.

અમેરિકન સફરનેટ બાનુઓના એક પુષ્ટરેકને પ્રેસીડન્ટ રૂઝવેલ્ટની મુલાકાત ૩૧ રોના વોલ બાગલ લીધી હતી. પ્રેસીડન્ટે જણવ્યું કે સમસ્ત આરટો એ લીધવામાં આવેલા વચરની નથી. એટલે આરટોના વોલથી ન હજીવણને વચરની આ એલેટ પર કાણુ ધરાવવા પામે.

તાણું ઉમઠા ફરેટ અને વેજીબલ

સહાઇની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તારીથી મોકલીએ છીએ. આરટર મોકલી આવી કરતા.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે. પત્ર બ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરે:—

ઇસમાઇલિ ટયા ફરેટર. પી.ઓ.બો ૪૭૧, ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ' ૧૭૧, એ. એડ. ૩૨૫૫

ISMAIL JEEVA, FRUITERER, P.O.Box, 471, Tele. Add. 'Ismail' 171, Grey St, Durban.

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે ફરેટ બાનુ ઉમઠા અને તાણુ ફરેટ તથા ફરેટ બાનુ વેજીબલ વધીજ સહાઇની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરેટ જગ્યાએ આરટર મોકલવાથી નીચમસર તારીથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મોકલવા અમારું ખાતરી માટે કાગળ બ્યવહાર અમારે પ્રાઇસ લીસ્ટ મોકલી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ અમારે ત્યાંથી તરફાર મળશે.

જુલાસા માટે બધો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેક લાજપુરી, ફરેટર, પી. એ. મોકલ ૫૭૦

ટી. એડેક. 'લાજપુરી' પી. ૫૭૦, ૩૨૫૫.

M. A. ANED LAJPURI, Fruiterer, 40, Cathedral Rd., Box 570 Durban.

પાંચ પાઉન્ડનું ઇનામ

જે પછાંતી વેજીબલ વેચવાની માહીતા. ૫-૪-૨૦ ના રોજ મુમ થઇ છે

શોધી આપનારને પાંચ પાઉન્ડ ઇનામ આપવામાં આવશે. માહિતો રંગ લીએ

અને પછાંતી રંગ લાલ છે. પછાંતી અમે રીકન છે. ત્રણ રશીંગ છે. તે એકસ

બરખામાં બનેલી છે. Steenburg એણે બનાવનારનું નામ પાછળ છે. પતો મેળ

વનારે નીચેને શીરનામે લખવું.

V. G. DUNN, ૬૦૪, ૩૦૪, ૩૦૪, ૩૦૪

૬૦૪, ૩૦૪, ૩૦૪, ૩૦૪

ફરેટ બનાવ બાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફરેટ નાતાલની	૧૭ ૬	૧૮ ૦
માલ મોકલ ૧૫૨૫ની	૧૮ ૬	૧૯ ૦
બીમડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
બીની સહર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફરેટ	૧૮ ૬	૨૦ ૦
ફરી વેરે લાગ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
વેરે લાગ કાનપુરી	૧૮ ૧	૧૮ ૦
મસુરની	૨૦ ૧	૨૧ ૦
મસુરી	૨૫ ૦	૨૬ ૦
મસુરી	૨૮ ૦	૨૯ ૦
મસુરી મુખના	૧૮ ૬	૧૯ ૦
મસુરી	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વચાણ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મસુરી	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
ફરેટ તેમ ૧ બાવન	૩ ૧	૩ ૨
એરફી	૨ ૮	૨ ૯
મોડુ	૩ ૨	૩ ૩
નાગીએરનું	૫ ૬	૫ ૯
માલ સફેદ નાતાલની	૨૦ ૬	૨૧ ૬
બીની	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકુમ નાતાલ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
આટો	૧૩ ૩	૧૩ ૬
મસુરી મોકાસી ૧૨૫	૮ ૧	૮ ૬
મસુરી	૦ ૩૧	૦ ૪
બી પેટી ૪ ડીનના પી	૮-૧૦-૦	૮-૨-૬
વેરનંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પારસીન કરાઉન	૫ ૯	૬ ૦
માલ રોસ	૫ ૮	૫ ૯
માલ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાગીએર	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ફરી	૫ ૧	૫ ૬
મસુરી મોકા	૧૩ ૩	૧૩ ૬
ફરેટ લીસ રોસ	૧૫ ૬	૧૬ ૦
માલ સનલાઇટ	૪૨ ૬	૪૩ ૦
માલ ૫૦ ફરેટના મોકલની	૧૧ ૬	૧૨ ૦
ફોમલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકર ડી	૧ ૮	૧ ૯
માલીસ લાવન	૩ ૧	૩ ૨
મોકાસી સેનરબની	૦ ૧૦	૦ ૧
નીલ પોઇટ કીચરેટ	૧૫ ૦	૧૬ ૦
ફરેસન્ટ મોકલ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
માલ (બીનરબુલ)	૫ ૮	૫ ૯

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

બધી જાતની ફળપત્ર તથા હાલના બજારના દરો મેલનેકવાયની મારકેટમાં વેચી આપવામાં આવે છે. વાર્ષિક વાર્ષિક રીપોર્ટ્સ મુલકમાં મુલક છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allows a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office (for S.A.)— And, at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, પ્રેસીડ, ડરબન.

(વહે માનરમ)

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરે છે? રસાયન સહુના—મનજ અને સરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત માલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકાળીક અને મોક્ષ દવાજ. નાનામાં મજા જણને ફાયદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત ૩. ૩.

મરહમ રોર—નફુષ મલમ. સોજ, ધા, ગુમમાં, વિએરને પુરતજ સાદ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિન વટિકા—પેટમાં અને અને આંતરડાના તમામ કવપાનિ અકસીર દવાજ, થાલ અને સ્કેફ કવપાનિાર લુહીજુહી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલામની અકસીર મેળીઓ. ડખીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

શરીરપર્થ વટિકા—કુખમાં મેળીઓ. ખરાબ રાપનાને ખાસ ઉપજ. કિંમત એક શીલીંગ ૧/૧.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "ADLIS AN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL.
Ludley'spoort }
Steenbokfontein } Dis. RUSTEN
Rietfontein } BURG
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચદ
હિંદુસ્તાની શ્રેષ્ઠો જથ્થામાં મંગાવી
સરને સાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ લી પોરખદરતુ તથા કલકત્તાનું—
શરમ માવલ—મે.જુ. મંધીઆ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds Box 3598
of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and, Delonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwards and Customs on Agents,
STORE, LOWER DECK STREET,
P.O. Box 311. Telephone "MILTON."

1037 ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKEBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Lang Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
KRAMNIK NORODIER,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DAHNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOUBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
D. a Osmen,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. ESMAIL ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motals, Saville St.,
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Jappari,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 810.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. Tipnia, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street

EAST LONDON

S. Casoojee,
Mercant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOUCURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 'Tel Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Pavekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosjee & Co.,
27, Market "Box 2941.
A. F. CANAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 0369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
S. E. DADABHOY,
2nd St. Malay Location, Box 2383.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KABODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vredodorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LOCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Cape Town.

OM HEEZ SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

A. E. CHOTASHAL,
Box 33.

Haseen Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

MIDDELBURG (TRANSVAAL)

A. E. BRANNA,
Box 36.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150.

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarnand & Co.,
Box 109.

VENJAS & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141.

NORTEDREE

Dorjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MANTA & KRANDERIA Bros.,
Box 160, Market Street.

POTCHSTROOM

G. K. Desai,
Box 128.

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street, Box 5-1,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. NIDOO,
64 Walmer Road.

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Haseen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88

Mangalabhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Bgom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbendar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box & Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Shimjee B. Naik. Box 59.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Joesenkhani Kalkhan,
17 Market Street,

SPELONKEM (TRANSVAAL)

Kesavji Giga, Bafok'a.
D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer

CITENHAGE C.O.

Bhaga Ko vorjee Endholvale,
Shoemaker, Market Street.

Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.

Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMHINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
38 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, B r

Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAI
Tel. 446 "BHABHA" P.O. Box 38

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેનારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દરેક રેલ અને ઓટોમોબાઇલ અપાર્ટ્સ અને
મારકેટ સીટ, (કાર્બેટન હેરિસની કાર) ઓફિસ
પર 446, મેડલ-સ્ટ્રીટ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pice Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and 4s

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 434 Corner Esplanade & 14th Street,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 445 Tel. Add: "FAJANDAR"
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Add: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about April 24th Goorkha

" May 22nd Dunluce Castle

" June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, —

about May 6th Gascon

" June 3rd Comrie Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
1 KORT STREET,
P.O. Box 3504. Tel. add. "CAME"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLCY.
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUEZ

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હાઇસેલ અને ફીટલ મરચાંદ.
ઇન્ડિયન પ્રોડુસરી બજારમાં હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ શ્રી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ—ચોપુ મંધીઆલુ—બજાર
માં અજમાવેલ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશર શ્રી.
104 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 38 Tel. Add: "PORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોટી

ખુબઈ જનારી

ઉપલી બાઇનની રમીયો ડેલાઓએ બેરા, બેંબાસા અને જાનમાર ઘણા મુબઈ ખબર છે. આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વરખના પાસેજર માટે પુરેપુરી સુવચ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને બોધીયો પીઅ કામદારો વગેરે તરમ સ્વભાવન જમતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઈમજા વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડે નહીં એ ખાતરી રાખીએ.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હાંદી બાઇઓ સાંળી મુસાફરીમાં નહીંમી વખત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે જે ખરેખર અરથ મુસાફરી ના કુખનો દરક પડી મળે અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને મુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુશલતાની મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુશ્કેલી દેશ જનારાઓએ તાજાપર ઘણ રહેવું.

સરકાર આગમોટ મુબઈ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સહની જાણ માટે જાતરે જાપામાં નિર્માવણ તેથી સહ સહેલો ને અર ખરેખર આગમોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી સહે.

દરખતે હાથે કોઈમો ઓર કલકતા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમફુલી તા. ૧૪ મઈ

ઉપરનાં બાઇનની કલકતા સ્ટીમર.

જાણ, જાણ, મુબઈની લાંબ ૩૬૦૦ ઉપર ૧૦૦.

ઉપરનાં બાઇનની કલકતા સ્ટીમર, વાંચકોનાં મુશ્કેલી ઉપર મુશ્કેલી.

બી. હમ્મણીય મુસાફરી કંપની

ઉપરનાં બાઇનની કલકતા સ્ટીમર.

૧૨૮ સીટ, ૩૨૫૫.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મુસાફરી રોડ ૩૨૫૫,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISSON ST. OF PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. SURG.

P.O. Box 23. Telephone 825

આમાં ખરીદીએ છીએ.

ઉન, ચામડાં, શીંગડાં, પેટાં અથવા ખાં
નાં ચામડાં. પેટાંની ડાલ વગેરે ખરીદી
મળીએ છીએ.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મનીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિષે વિચાર
દરવામાં આપ્યો છે. સર્વે ધર્મોના પાસે
નીતિ છે. નીતિના આવા જગા વિચાર ખાં
ધર્મને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ
પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીમત ૬ પૈની, કપાલ અથવા ૧ પૈની
૩૨૫૫ મુબઈ.

વીરજી કામોદર, ૧૮૬ મે સીટ, ૩૨૫૫
કાંદનેશનલ મીડીંગ પ્રેસ,
શીનીંગ, નાગાવ.

184 Gray Street

Durban

SUN GIGARS, SUMATRA CIG ROOTS.

... SOKER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 28.

Tel. Address: "P. bandar."

Telephone 364.

હિંચા ફેલનાં દરદી કેપ, અને બિંચ
મોર રોપીઓ આવી પહેંચીએ.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મળે. એક વખત
અજમાવી લીએ.

જન મેન્ડ કામોદર ૧૮૬

૧૧૪ મે સીટ, ૩૨૫૫.

દેશી મોહાઇ

બોખા લીની સરતે જાતની તાજી મીઠાઇ
અમે જનાવીએ છીએ.

કે. હવણ,

મસજીદવાળી મોહાઇની સામે

૧૬૨ મે સીટ, ૩૨૫૫.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOUBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

હિંચા ફેલની દરદીસ રોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

own Mills & Timber Yards:

108 Quana Street, Durban

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P. O. Box 33,

Telephone No. 88,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. KANZLAR

Will sail from Durban about the 2nd May and from Delagoa Bay about the 3rd May 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધી મુખ્ય જનારો સ્ટીમર "કાંઝલર"

ઉપરી આગવોટ તા. ૨૭ મેએ ૩૨૧૦થી અને ૩૭ મેએ ઉલાએઆમેથી ઉપરી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઇ મુંબઇ જશે. દીપીટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકીની મળશે કેક પાસેજને ખાસ સચવા કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાર એલાહેથી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશી જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ચુસલખાત, ખાજા વગેરે બાગતમાં સારે બદોખસત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની બતી છે. ખલસી દેશી છે.

સ્ટીમર મુંબઇ પહોંચે કેમલથી ખજાર આવે છે, જે હાપાઓમાં હપાય છે બનાવેલા દાઇમે સ્ટીમર આવે છે અને પાછી દાઇમસર ઉપરી જાય છે. જેથી હાજરથી આવનારને મળેને ત્યાં પરી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIS,

137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોમાં એચ. કાંઝન

ઇસ્તના લોકસેલ પ્રિયરટર અને પ્રોફુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ. આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ મહુ વરસ થવાં ચાહુ આસરો આપી પોતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા પ્રેમક છે. બીજા નવા માલકો મારી મારફતે "ડાયલ કનસાઇનમેન્ટ મોસલવાને લલવાય તેની આ પુરેપુરી જમીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પચકો પુરા પાડવા હુ તલવાર છું. બેંક:-નેસનલ બેંક, બોક્ સાઇથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન સીટ એજન્ટ-સબરમ.

મારફીટ રીપોર્ટ માનવાથી મળી સકે છે.

માલ ચલાવનારને ફરક, વેલ્ટેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લોખ બહુબવથી સારી સલાહ આપીસ.

ખાલી બારકેટો, એચ કેસીઝ અને બાકસો માનવાથે હું પુરા પાડું છું.

કાગળો મુજરાતીમાં લખી સકારો.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૯૫. ટેલી. એડ્રેસ: Couhange. ટેલિફોન નંબર

રેડાર: ૭૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "MORVEN" leaving Durban for Calcutta direct on or about 15th May taking deck passengers. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ.
Passenger Agent,

1 Alice Street Durban.

एस. एस. "मोरवेन" नामके जहाज १५ मई १९१० के लगभग कलकत्ते जाएगी.

सुचित महाराज, एजेंट,

१ एलीस स्ट्रीट, डर्बन.

એસ. એસ. 'મોરવેન' તા. ૧૫ મેએ ૧૯૧૦ના અરસામાં ૩૨૧૦થી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

સુચીત મહારાજ-એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટીટ, ૩૨૧૦.

અને, અન. "ડેલગોબા" અને ૩૭ મેએ ઉલાએઆમેથી ઉપરી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઇ મુંબઇ જશે. દીપીટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકીની મળશે કેક પાસેજને ખાસ સચવા કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સાર એલાહેથી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશી જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ચુસલખાત, ખાજા વગેરે બાગતમાં સારે બદોખસત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની બતી છે. ખલસી દેશી છે.

હેટ એડ્રેસ: ૧૦ એલફીટ સીટ, ૩૨૧૦

સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલક મરચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સીટ, એજન્ટ-સબરમ.

સેટ આપવા લાયક અનેક તરફની મહુબ સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભવતુ' રેશમ, જરીના રેખલ કલોથ, કાસાગીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. આપ મહુબ સરસા. આવો અને ખાત્રી કરો

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 8388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નીતિ ત્યાં બરકત.

એક વખત મોરદર આપી ખાત્રી કરો. હરીયાપુ, કાપડ, કલકરી, તમામ ભલ હું અનાજ, પોરબંદરતુ' ચોખ્ખુ ધી, વીગેરે તમામ માલ મોરદર મુજબ ફાલદેથી મોરલ નાર. કમીશન મુજબ સેકેડે ૨૦ દહા માર જનતાં મળવાથી તથા માલ મળે પછિસા મી. એ. એ. ગાંધી ટોંગાલવાનાને બરવાથી મોરલ વામાં આવશે.

ટલીકાડુએડરેસ, મોટી હીરુજ બુકાબાઈ
"નીતી." પી. એ. નં. ૨ મુંબઇ.

Printed and Published by M. K. Goudh International Printing Press, Phoenix, Kapa

No. 18—Vol. 8

SATURDAY, APRIL 30TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

PASSIVE RESISTERS IN DIEPKLOOF GAOL

THEIR CONDITION DESCRIBED BY MESSRS. SORABJI AND MEDH

Mr. E. I. Asvat, Acting Chairman of the British Indian Association, has addressed the following letter dated the 26th instant, to the Director of Prisons, Pretoria:—

Sir,—Some of the passive resisters recently discharged from Diepkloof have brought to the notice of my Association complaints and information which, in the interests of humanity, my Association feels bound to place before you.

Mr. Sorabji, who has suffered imprisonment again and again, was on the 26th October last, together with Mr. Medh, sentenced to a further term at Volksrust. Mr. Sorabji states that during this last imprisonment at Volksrust he was roughly treated by a Warder named Nell. The previous time that he had gone to prison, he was, under medical orders, specially put on light labour, and he was called upon to carry no heavy weight. But, on the occasion in question, on the day of sentence, before medical examination had taken place, Warder Nell ordered Mr. Sorabji to water plants, in the doing of which he was called upon to fill full with water two five-gallon buckets and to carry them to some distance, a task which the native prisoners with whom he and the other Indians were made to work could do only with some difficulty. Warder Nell knew Mr. Sorabji during his previous term of imprisonment, and knew also that, under special medical instructions, he was put upon very light labour, and his task chiefly consisted in store-work, keeping an account of clothing and distributing it. Mr. Sorabji was working under another Warder named Oberholster, who did not mind Mr. Sorabji taking his own time and only half-filling the buckets. At 1 o'clock that day, Warder Nell came and insisted upon Mr. Sorabji filling the two buckets full. The latter protested and said that the Warder knew him and knew also that the Medical Officer had last time put

him upon light labour only. He also drew the Warder's attention to the fact that he was suffering from rupture and dislocation of one of his arms and from acceleration of the heart. The Warder took no heed, and still insisted upon Mr. Sorabji carrying the buckets and watering the plants. This he was obliged to do up to the time he was able to see the Medical Officer, that is, for two days. Upon his bringing the matter to the notice of the Medical Officer, instructions were once given to the effect that he was not to be put upon any heavy work and that he was not to be made to carry any weight. Warder Nell, evidently wishing to be spiteful, brought a charge of breach of discipline against Mr. Sorabji, and the latter was tried before the Magistrate. The breach of discipline consisted in Mr. Sorabji's having drawn attention to his condition, and his having, as was, alleged by the Warder and denied by Mr. Sorabji, said to the former "Leave me alone. You are causing trouble for nothing." Mr. Sorabji cross-examined the Warder, and related the whole of the incident to the Magistrate, who, however, said that he was not trying the question of the work that was entrusted to Mr. Sorabji, but that he was simply trying the question of breach of discipline; and punished him with spare diet. It is worthy perhaps of remark that, as the Medical Officer had ordered only light labour for Mr. Sorabji, the latter was given by the same Warder the dirtiest work to do, namely, the cleaning of the water-closet. Mr. Sorabji desires me to state that he had no objection, as a passive resister, to doing the work, but my Association considers it to be its duty to bring the matter to your notice.

On removal from Volksrust, Mr. Sorabji was accompanied by Messrs. Medh and Harilal Gandhi. The three were handcuffed together, and marched from the gaol to the Station,

a distance of over a mile. They were, in spite of the handcuffs, made to carry their own bundles, which were fairly heavy, as they contained, in addition to their personal clothing, books also, and they had to carry things belonging to the Warder in charge and one blanket each. They were marched from Park Station to the Fort in the same manner.

With reference to the condition at Diepkloof, Messrs. Sorabji and Medh, who have been just discharged, confirm the statements made by other discharged men, as follows:—The Medical Officer continues to be entirely callous to the avoidable sufferings of the prisoners. Once, Mr. Thambi Naidoo, who is still at Diepkloof, and who, my Association considers, is one of the bravest of men and certainly incapable of lying, complained to the Medical Officer that the prisoners were suffering from partial starvation; whereupon he called Mr. Naidoo a liar. Mr. Medh often complained that he was losing weight, and that he should have the quantity of the food increased and the quality improved, but the Medical Officer laughed at his complaint and turned a deaf ear. When Mr. Medh had lost over twenty-five pounds, he complained to the Deputy-Governor, and it was only on the 1st April, that during the last three weeks of his imprisonment, that the quantity was increased. Most of the prisoners complain that they lose weight, but the change in diet is not ordered until the Medical Officer considers that they have lost more weight than they need have. The usual remark made by him is that no harm is done to the prisoners if they lose somewhat in weight and throw off what he calls superfluous fat. The Medical Officer used often to remark to the prisoners that they were getting fat on the Government rations. In the humble opinion of my Association, under treatment such as this, the loss of

742 Indian passive resisters at Diepkloof is being made unnecessarily hard. The fact that out of 72 Asiatic prisoners 18 had to receive an increase in diet, shows that the present scale is pitifully low both in quantity and quality. The approach of the cold weather makes my Association nervous as to the health of these prisoners, who, deprived of the ordinary fat in their diet to which they are accustomed, will suffer very seriously.

The discharged men also complain that, whereas, last winter, the articles of clothing included a stout shirt, this time it has not yet been allowed, and the prisoners have already begun to suffer from the absence of this article of clothing. My Association is not aware whether this change has been made throughout, but, even if it has on grounds of economy or otherwise, my Association hopes that Indian prisoners, who belong to a much warmer country, will not be deprived of the long-sleeved shirts to which they have always been used. My Association understands that this complaint has been brought to the notice of the Governor, as also of the Medical Officer, but they informed the prisoners that the change was made by the Government. The prisoners complain also of the scarcity of the blankets. Diepkloof Prison, which is built with corrugated iron only and which is without any ceiling-board, being on high ground, is very cold, and three blankets, which may be sufficient in the stone-built prison at Volksrust, are undoubtedly not enough cover for the British Indian prisoners at Diepkloof. My Association ventures to draw your attention to the fact that, at Volksrust, all the Indian prisoners were allowed, even during warm weather, besides three blankets and matting, a bed-board and a pillow. The two latter articles are not given to the prisoners at Diepkloof. Messrs. Sorabji and Meeth, who have had experience at Houtpoort and Volksrust, mention that at both these places during winter time, four blankets were supplied to British Indian prisoners; and they add that, at Houtpoort, four blankets were ordered by yourself, when you visited the gaol there and the passive resisters complained.

One very painful incident, too, is reported by Messrs. Sorabji and Meeth. There is an Indian prisoner at Diepkloof, who is over 60 years old. He pleaded before the Medical Officer for a shirt and an extra blanket, but that officer point-blank declined to grant relief.

My Association ventures to trust that the matters herein set forth will receive your urgent and careful attention.

Our London Letter

London, April 1, 1910.

A Welcome Visitor

Here in London we were delighted to come into living touch once again through the presence of the Rev. Mr. Duke with those who are carrying on so brave a struggle in the Transvaal. Truly a welcome visitor is he, and the only complaint we have to make is the shortness of his visit. But, recognising the urgency of the business which brings him to this country and will take him to America, we can speed him on his way with good wishes for success, and hope to see him again on his return from America when, we trust, the weight of the burden oppressing him with regard to the Church at Johannesburg will have been lifted. It was a very happy coincidence that Mr. Duke's arrival almost coincided with the Parsi Navroz festival, and, at the invitation of Sir Mancherjee Bhownagree, distinguished Parsi and staunch friend of the South African Indian cause, Mr. Duke was present at the festival. Not only was he present, but he made a most earnest and stirring speech. One felt the conviction and sincerity of the man as he told the story of what he has seen and known; his admiration for the soul resisters and their leader is unbounded. History, he insists, is being made in South Africa by the Indians who face gaol and all that it means for the sake of the cause of justice. It was interesting to hear the case stated by an onlooker, although Mr. Duke cannot be said to stand outside of the movement. He entertains hope that the coming Union will help towards a solution as Asiatic affairs are under the direct knowledge and control of the Governor-General. The point is: what sort of a Governor-General will Lord Gladstone make? With the great Gladstone tradition of justice to the oppressed and of fair-play for voiceless peoples, one may begin by hoping that the new Governor-General will be strong enough to see the justice and modesty of the Indian claims. It goes without saying that Mr. Duke received a most hearty welcome at the Parsi festival, and he told us that he has been impressed by the strong bond which is drawing together men and women of various creeds and races by reason of their sympathy for the cause of the Indians in South Africa. Here is soul resistance stretching out in ever-widening circles of influence.

The weekly meetings of volunteers continue and are certainly a source of inspiration and strength to those who attend. One can hardly think of men more worthy of the position they fill than Mr. Ritch as champion of the cause in this country, Mr. Jolitz in India, and Mr. Gell in

South Africa. It is to be hoped that more and more Indians in this country will enrol themselves as volunteers: there is an infinite amount of ignorance on the subject, not to mention prejudice, which requires many workers to effect enlightenment. The cases of Mr. Parsi Rustonjee and Mr. Rugeppen have come prominently forward of late, and Colonel Seely's answer to Mr. O'Grady in the House of Commons last week left much to be desired. It really seems as if there were more hope for effective protest against "methods of barbarism" from the Press in South Africa than from the Imperial authorities.

The Political Situation in Great Britain

If it were only just now that weakness was being shown by those in power with regard to the Indian question in South Africa, one could find it possible to make excuses, for the political situation here is certainly all-absorbing; even then, however, Ministers are expected to carry out their duties and live up to their responsibilities, especially when they concern those who can only protest against injustice by personal suffering. One might go to Westminster any day and be unaware of the crisis that is pending; there is none of the excitability nor desperateness of "revolution"—about which the Tory papers are crying out—to be experienced in the lobbies, corridors, libraries, or restaurants of the Houses of Parliament. Inside the House there is the strenuousness of debate on what is felt to be an issue of paramount importance, but politics have progressed so far in this country that difference of opinion does not entail social enmity. The Government has staked its existence upon its policy in opposing the veto of the House of Lords, and it remains to be seen whether the debate, begun in earnest this week, leads to victory or defeat. Preparations are already being pushed forward by all political parties for another general election in the somewhat near future on the strength of the proverb that forewarned is forearmed. He would be a rash prophet who would now declare the issue. Those who cry out that the Government is really advocating a Single Chamber rule because its resolutions are declared to reduce the House of Lords to a non-entity are actually protesting against what practically exists. When the Conservative Party is in power, the House of Lords goes quietly on its way, its sleepy way, with few in attendance and brief sittings; when the Liberals are in office, it wakes up to the duty of bringing its artificial majority to crush anything that touches its monopolies. Are we to continue to be ruled thus by men, many of whom have no claim as legislators except that they inherit a peerage?

Simple Life, yet Enriched by the Arts

There is, however, a movement that will interest dwellers at Phoenix and elsewhere which deserves mention this month, quite apart from politics. It is not only to show the charm and value of the simple life, particularly country life, but to prevent that simple, country life from becoming—shall I say?—wooden. Quite lately we have had evidence of the dramatic talent to be found in the ordinary villager, unlearned in the arts of the theatre. Plays are now given in various villages all over the country which add a great interest to the life of the villagers, and, incidentally, brings them praise from experts. There is a Union of Musicians which purposes to bring the best music and musicians within the reach of the country dwellers by giving concerts in villages and hamlets. And now Professor Geddes, whose success in giving true artistic value to life is well-known, is preparing a scheme to make Greek life and the picturesque sights and scenes of the Renaissance real to villagers in this country. The Greeks, he maintains, excelled in the great art of harmonising Beauty and Life, and so to carry out his scheme for making the life of the British peasantry richer, fuller, more attractive, he is preparing a reconstruction of Parnassus. The modern Parnassus is to be a real pleasure garden, full of interests of æsthetic value, with opportunities for refreshing social enjoyment—pictures, sculpture, music, drama are to have their place, and in its simplest form the modern Parnassus may consist simply of a public garden and an open air theatre, the stage of which will be occupied, not by travelling companies from London theatres but by the villagers themselves.

A New Indian Society In England

This reminds me that a number of artistic and literary men and women are combining to form a new Society which shall have as its aim the promotion of the study and appreciation of Indian culture in all its æsthetic aspects. Among the prime movers are Mr. E. B. Havell, Dr. Coomaraswamy, Prof. T. W. Arnold, a number of artists, including Mr. George Clausen, R.A., Sir-George Frampton, R.A., Mr. W. R. Colton, A.R.A., as well as Mr. Cranmer-Blyng, Mr. H. W. Nevinson, Mr. S. K. Ratcliffe, etc. It is intended to take steps to bring about a worthier representation of Indian art, especially of painting and sculpture, in the great Museums of this country, to educate the public to understand that Indian fine art does exist and is of the utmost value. Indian poetry, drama, and music will also come within the scope of the new Society; concerts, lectures with discussions, exhibitions, and dramatic performances will be organised, and the publication undertaken of reproductions of the best

works of Indian art. It is a movement to be much commended, and will do valuable service in helping the much to be desired better understanding between East and West. Indian art, in the form of lectures, has been well to the front recently, and it is worthy of note that in connection with the Pageant of London to be given this summer at the Crystal Palace, there will be a good collection of Indian fine art as well as of industrial art and craftsmanship.

—OBSERVER.

page 143

From the Editor's Chair

NOTABLE DISCHARGES

Messrs. SORABJI and Medh, who are among the stalwarts of passive resistance, were discharged on Saturday last. Both have served more than twelve months' imprisonment. Both are educated and both have sacrificed their all for the honour of India. Mr. Sorabji laid the foundation of the second stage of the struggle and Mr. Medh was among the first batch of Natal Indians who entered the Transvaal in order to test their rights as British subjects. Both have suffered much during their incarceration. Mr. Medh has lost heavily in flesh. But both have gained in moral strength, in soul-power. Their material loss is the community's gain. We congratulate these servants of India and wish them enough strength to go through what more may be in store for them.

THE PRETORIA MUNICIPALITY

This notorious municipality keeps up its reputation for waging war against colour. A private Bill introduced during the last session of the Transvaal Parliament seeks to perpetuate the Town Regulations of the Boer régime which prevent the use of footpaths by natives, coloured people and Asiatics. The British Indian Association of the Transvaal has done well in formally protesting against the Bill. It contains, as it ought to, a clause to the effect that it will not come into force unless and until His Majesty has expressed his pleasure not to disallow it. Lord Curzon has now an opportunity of showing that he is ready to protect the unrepresented classes in South Africa from insult and molestation. But the ultimate court of appeal is and must be the people themselves who are affected by hostile legislation.

THE £3 TAX AGAIN

The Government have notified Indians who are liable to pay the annual poll-tax of £3 that by re-indenturing they may avoid payment of the tax, and they have notified the women who are so liable that they

could avoid the tax by showing the Magistrate of their district sufficient cause for avoidance. On the face of it, the notice seems to be in the interests of the men and women concerned. But in reality, it is nothing of the kind. The notice as to the men is totally for the benefit of the employers of Indian labour. It was for them that the change in the law was made. For the employers had to pay higher wages in order to enable the Indians who were liable to the tax to discharge it. A complacent Government have, therefore, met the employers by exempting from payment Indians who may be employed by them. So that the notice is in effect a warning to the unfortunate Indians to re-indenture or to pay the tax.

As for the women, the less said about the disgraceful affair the better. After the humiliating surrender to the clamorous party in the Assembly, we could expect nothing better from the Government than the insulting notice to the women. Their womanhood should either prove sufficient cause for non-payment or none other could. If their sex do not protect them, they must re-indenture in the same way as men. We hope, however, that not a single Indian woman would do anything of the kind.

Carriers' Charges at the Point

Government accepts No Responsibility

Messrs. P. V. Sanghavel & Co. have received the following unsatisfactory reply from the Colonial Secretary, dated the 13th instant, with regard to the portage charged by special carriers:—

"Gentlemen,—With reference to your letter of the 8th instant, on the subject of portage on personal effects taken from ships to the Public Health Department Disinfectant, I have the honour to inform you that Government regrets that your application for relief cannot be entertained, as no responsibility rests upon it. The Port Health Officer appears to have fully explained the situation."

[We reproduced lengthy correspondence relating to the above, between Messrs. Sanghavel and the Port Health Officer, in our issue of the 2nd instant. It will be remembered that a certain firm of carriers enjoy a monopoly in regard to the removal of passengers' luggage from ships to the disinfectant and that they are allowed to make what charge they like. The Port Health Officer, replying to Messrs. Sanghavel, wrote that passengers were bound to hand their luggage to a particular firm, and added that the question of payment for the service did not concern his department and was purely a matter for settlement between the carriers and their clients. —Ed. I.O.]

Selections from the Indian Press

In Support of Professor Gokhale's Resolution

(Continued.)

"The Hindu"

The first thought that strikes one is the misery and suffering that might have been obviated if the Government had taken this step much earlier. The fact that only the pressure of interest could move the Colonies in South Africa to listen to reason and justice was well-known and a world of harm could have been averted if Lord Curzon's pious resolution that "we reserve to ourselves the fullest liberty to take at any time such measures in regard to emigration as that Colony as we may think necessary in order to secure proper treatment for our Indian settlers" had been carried out, say about three or four years ago. The course of persistent and undignified conduct of the Natal authorities should have proved to the commonest understanding that, till their pockets were affected, they would not come to terms. One wishes in this connexion that an inquiry into the indentured labour question asked for by representatives of the people had been granted. Not only has this not been done but Mr. Maxwell has gone the length of pointing out that there was nothing to show that the condition of these labourers was unsatisfactory. We can only deplore that the powerful representations of Mr. Gokhale and other non-official members had not more effect upon the Government. The astounding suicide-rate in Natal proves for one thing that something is deplorably wrong somewhere. Moreover, the extremely limited facilities offered for injured coolies to complain against their employers, make their condition helpless in the extreme.

"Madras Standard"

With respect to one suggestion alone the Government of India differ from the view which has found expression at Friday's meeting of the Imperial Council. Reference was made to the condition of indentured labourers in Natal, and Government were asked to institute an independent enquiry into it. Both on the grounds that no report regarding the ill-treatment of the indentured emigrants was received and that no difficulty was ever experienced in obtaining recruits for Natal, the Government have decided not to institute an enquiry. We are afraid that these are not valid grounds for refusing an enquiry of the kind asked for. The poor indentured emigrant has not been so situated as to explain to the authorities concerned his own grievances. And as to the facilities of recruitment we wonder how many of those who consent to go to South Africa know anything of the conditions amidst which they would be placed. Absence of

articulate complaints under these two heads does not mean that they would not be forthcoming if a public enquiry is instituted.

Throughout India and among all classes and communities there has been but one opinion regarding the condition of Indians in South Africa. The unanimity with which the resolution was carried will certainly have far-reaching consequences. It will show to the Colonies that both Government and the people in India are of one mind as to what they should do in regard to the sufferings of the Indian settlers in South Africa. The day on which the Imperial Legislative Council voted unanimously for the first resolution that was ever moved by a non-official member, within the walls of the Council Chamber, will be a memorable day in the history of India. It will show to the world what spirit animates the Government in this country and the representatives of its people in the highest Council in the land.

"The Bengalee"

It is the systematic ill-treatment of our countrymen in the Transvaal which afforded the occasion for this resolution. The measure which it recommended to Government was in part remedial and in part retaliatory. It was remedial, because Natal cannot do without Indian labour and because the whole of South Africa is indirectly interested in the recruitment of Indian labour, the prohibition of which would necessarily open the eyes of the Colonial Governments to the gravity of the situation and would have the effect, to some extent at any rate, of compelling them to do justice to the Indian. It was retaliatory, because South Africa treating the subjects of the Indian Government in the manner that she is doing, it is incumbent on our Government to refuse to afford any facilities to her in the matter of the recruitment of labour or in any other matter.

"Bombay Gazette"

We welcome the resolution of the Viceroy's Council, introduced by Mr. Gokhale, regarding the treatment of British Indians in South Africa. As the Hon'ble member observed, the moment when the control of Asiatic legislation is about to pass to the Union Parliament in South Africa, is particularly opportune. The objections to the Indian in South Africa are based on prejudice principally and many of the accusations against them will not bear investigation. Not even Mr. Gandhi and his friends ask, or desire, unrestricted immigration. All they ask for is that six educated Indians shall be allowed into the Transvaal, per annum. The Union Parliament may seek to assimilate the laws of the various colonies. But six in each would have a leavening influence on their fellow countrymen. Natal will suffer and suffer severely if indentured labourers are prohibited,

for the development of the resources of that colony has been wholly carried out by them. It is satisfactory to know that the Government of India has ranged itself on the side of the British Indian in South Africa, and has resolved, if necessary, to bring pressure to bear on the Union through Natal.

"The Tribune"

Creditable to all concerned was the unanimous and whole-hearted support extended to the Hon'ble Mr. Gokhale's resolution. Mr. Gokhale, who manfully took up the trying grievance of our suffering countrymen in South Africa, Messrs. Dadabhai, Chitnavis and other non-official members who backed him up in a noble cause, the non-official and official members alike who accorded it their effective sympathy, and the Government of India, deserve the hearty congratulations of the whole country.

"Wednesday Review"

There seems to be an impression somewhere that the Imperial Government can interfere with the Government here and prohibit them from giving legislative effect to Mr. Gokhale's resolution. Apart from the question of their constitutional right to do so, we don't believe that they will have the temerity to interfere like that, after so many and such successive proofs of their helplessness to come to the rescue of their Indian subjects and demand of the Colonies a more human treatment for them. If they feel—they have said so—that it will be impolitic on their part to dictate to the Colonies what they should do, they must feel with much greater reason that it will be grossly unjust for them to prevent the Government of India from enacting a purely defensive measure in the interests of their own subjects.

"The Leader"

The grateful acknowledgements of the people are due to the Government of India for accepting the Honourable Mr. Gokhale's resolution regarding indentured Indian labour for Natal. It is too much to hope that the vexed and painful question of Indians in South Africa enters on a new and more hopeful phase after this act of the Government? The speeches delivered in the Council by the non-official members who took part in the discussion do great credit to them. Mr. Gokhale's own speech is well worthy of him. It fully sustains his great reputation for power of expression, lucidity of exposition and insight into things. It is at once statesman-like and patriotic. His eloquent and convincing appeal will we trust reach the ears of his Majesty's Government and produce some effect at least, and we hope, too, with Mr. Gokhale that Lord Minto may signalize his administration by insisting on a satisfactory solution of this grave problem of the Empire.

Shooting an Indentured Indian

Alleged Culpable Homicide

At the Durban Circuit Court, before the Chief Justice, Sir Henry Bale, on the 25th instant, William Dick, of Darnall, in the county of Victoria, was indicted for culpable homicide, ■ being alleged that on Jan. 25, at, or near to, Darnall, the accused unlawfully killed one Shanker, an Indian.

Mr. W. C. Miller, prosecuted for the Crown, and the accused was defended by Mr. G. H. Hulett, with whom was Mr. A. E. Foss.

Mr. Miller, in detailing the circumstances, said they were really very simple. The Indians employed on Hulett's estate, near Darnall, on Jan. 24 last, struck work on account of some complaint as to their rations, and on the following day refused to resume work before seeing the Protector of Indians. As far as could be gathered, there was some arrangement between certain authorities and the Protector, that the latter should see the Indians, and it wastelt there should be no serious attempt to force the men to work until the interview had taken place. Altogether, there were about 40 Indians on the place, and the accused, who was engineer, employed at the sugar mill, went to see why they had not turned out. He went to the Indian barracks, armed with a revolver of six chambers, and met some three or four hundred Indians. One of the difficulties of the case would be to find out what really happened ■ that meeting, but there was no doubt that an argument took place, during which some of the Indians gave offence, and the accused called upon some natives ■ arrest them. This the natives proceeded to do, but were unable to effect their purpose, the Indians resisting and causing them to clear away. The accused, in the meanwhile, fired two shots in the air from his revolver. The difficulty would be to ascertain what really happened, whether the accused was the aggressor, and whether he was frightened ■ a rush the Indians made at him, but the revolver was emptied amongst the Indians, one of whom was killed. Accused then ran away, and took refuge in the hut of an Indian, locking the door. The Indians attempted to force an entrance, and a shot was fired through the door. Eventually accused came, or was got, out of the hut, and was at once seized and assaulted by the Indians, who disarmed him. This was not denied, and there was no doubt that accused was severely hurt. The difficulty would be to determine whether he received his wounds before or after firing the shots, but Mr. Miller said he proposed at the outset ■ put in accused's own statement before calling evidence.

The Chief Justice thought this an unusual procedure, and, after argument, Mr. Miller waived the point, and proceeded to call medical evidence.

Evidence was led in accordance with the prosecutor's statement.

Thomas Anderson, an overseer on the estate, gave evidence. Witness stated that he came on the scene after two shots had been fired. In his opinion the life of the accused was in danger.

His Lordship: If you had been in the position of the accused would you have considered your life was in danger?—I think I should have considered that my life was in danger.

Three or four hundred to one?—They were practically a hostile mob.

The people were very excited at that time?—Yes.

Urging one another on?—Yes.

Do you think it was a position in which he was justified in resisting by force the attack upon him?—I think so.

Do you think if you had had a deadly weapon you would have used it?—Yes.

You cannot say though, from what you saw, whether the accused attempted to hit or frighten the Indians?—The revolver appeared to be held slightly high. That was why I ducked. It seemed to be about in a line with my head.

Don't you think it would have been better if he intended to frighten to have aimed at their feet?—He told me afterwards that he fired one shot very high.

How many shots were fired when you came on the scene?—The revolver was six-chambered. I heard two shots fired, and this caused me to run and see what was the matter. Altogether, five shots were fired.

You are not influenced in your evidence by a desire to save the accused?—No.

In no way?—No.

Have you had any talk with him about this case lately?—Not for some time.

You have not discussed what you would say?—No, my Lord.

Indians gave evidence corroborative of the shooting. The accused, witnesses stated, was struck with sticks and stones flung by the Indians after the revolver was taken from him.

A native, who was a witness of the fracas at the mill, said that, had the accused not fired his revolver, he would have been killed by his Indian assailants.

Another native witness, who Mr. Miller considered hostile to the Crown, said that the accused fired in the air when the Indian drove the natives who were behind him off. Stones were thrown at Mr. Dick. The Indians rushed at the accused, and threw missiles at him before he fired. The accused "disappeared" for a short time after the throwing of the stones, but appearing again, he endeavoured to rise, and while he

shielded himself with his left hand, he fired with his right. Accused saved his life by firing.

The accused said he had been employed as engineer on the estate for about six years. The hours of witness were not set, but he was liable to be called upon at any time, day or night. If anything was wrong with the mill, witness was sent for. Witness explained the riot.

In firing these shots, what was your intention?—As I escaped from the crowd, I was congratulating myself on making good my escape, when I got struck on the back of the head and fell down. I was just summing up my position—three alternatives were open to me, where to run to—when I was struck again. I was struck all over the body until I became weak, and found my position serious. I was stooping down. I intended to fire high to frighten the Indians. I succeeded in firing one shot high. When I fully recovered my senses I could not tell where the shots had been fired.

Why?—Because I was knocked about too much.

His Lordship: You were dazed?—Yes, my Lord.

Answering other queries of his counsel, witness said he considered his life was in danger. It was customary for witness to carry a revolver.

Cross-examined: Witness had not heard of anybody else carrying a revolver in the day-time. He always carried a revolver at night. In fact, he was accustomed to carrying a revolver, as he was accustomed to having a pipe. It was not true that he struck two Indians as he came on the scene, neither was it true that he caused natives to seize the Indians.

What caused the Indians to assault you?—There was no reason.

An unprovoked attack?—Yes.

Do you wish me to believe that?—I say so.

To other queries witness admitted that his evidence conflicted on various points with that of Mr. Anderson.

Counsel addressed.

His Lordship summed up.

The jury, who were absent about ten minutes, returned with a verdict of "not guilty." The verdict was received with applause by a section of the public; an outburst that was sternly repressed.—*Natal Mercury*.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—Mr. Wm. Bennetton (10 signatures); Miss Mary E. Hughes (10 signatures); 5: Mrs. Despard (21 signatures); Miss M. E. Polak (3 signatures); 3d. East Ham I. I. P. Branch (18 signatures); making a total of 62 signatures and 53. This makes a grand total of 1,056 signatures and 298.

Transvaal Notes

Johannesburg, Monday.

Messrs. Sorabji and Medh, the two well-tried warriors in passive resistance, were discharged on Saturday. Both are looking well, though Mr. Medh is very much reduced in weight.

Mr. Anthony Team was discharged to-day. He was kept at the Fort, as he was handy as a waiter. During the last ten days of his stay he was laid up with severe influenza and was therefore kept at the prison hospital. He is looking haggard and pale and is still far from well.

Mr. John Cook, who was discharged last week, has lost his little child. The child was very ill when he came out of gaol.

Dr. Porter, in his voluminous and able report to the Municipality, thus gives prominence to the condition of the Malay Location:—It is no secret that the sanitary condition of this location is far from satisfactory. An improved house-refuse removal service is in course of institution, and a sanitary inspector and a rat-catcher have been detailed for exclusive duty here. But much more costly provision in the nature of water-main reticulation, sewerage, lighting and road-making is essential to bring this locality up to a reasonable standard of safety and comfort, especially in view of the constant possibility of plague re-appearing here. The Council's difficulty in the matter is, however, great. Half, at least, of the area belongs to the Railway Administration, who expect to utilize it "within the next 10 years" for goods sidings, stores etc. Costly work on the above indicated necessary improvements, would obviously then become useless. Further, the remaining portion of the location would be too small, and a new site would have to be sought. The M.O.H. thinks that the difficulty might be removed if the Council could re-acquire possession of the railway area, which was theirs previous to October, 1906.

The Council is not likely to do anything in the matter which refers "only to coloured people." It is for the latter to wake up and see that the Council serves them just as well as it serves the other communities.

This Location is an extension of the Dutch Location. Streets of the latter extend into the former. The Council is now hardening the streets of the Dutch Location only, the extension into the Malay Location being a series of dust-heaps and murderous holes.

The inhabitants of the Dutch Location have a fixed tenure; those of the other have none; and yet they have to pay a heavy monthly licence for mere occupation.

Of the Kaffir Location at Klip Spruit, where at one time it was intended to remove Asiatics Dr. Porter says:—"Owing mainly, it is believed, to its distance from town and the time occupied by the railway journey to and fro, this location has not proved, financially or otherwise, the success which its promoters expected it to be. Other arrangements are, therefore, in contemplation." This experiment has proved very costly to the ratepayers.

The third item of special interest in this report is the information that, whereas in 1906-7 there were 133 Indians employed by the Municipality, in 1907-8 there were only 95.

The *Transvaal Leader* has the following on coloured children in the schools of this town:—

The principal of one of the schools of the district reported that he had admitted into the school certain children who came from Johannesburg. As he had received complaints from other parents concerning the descent of these children, he considered it his duty to bring the matter to the notice of the Board. The Chairman referred to a similar complaint, which had come before the Board some months ago, which the Board had then decided. As the question had again cropped up, it was thought the children should be seen by the Board before any action was taken. The children were seen by the Board during the meeting, and it was decided that they should "not be excluded from the school."

I wonder what posterity a hundred years hence will have to say to this fatuity—exhibited by men who are otherwise considered to be sane and sober.

The Fordsburg Ratepayers' Association has sent "absolutely final" notices to the ratepayers of that district for funds in order to bring a test case for the purpose of removing coloured persons other than domestic servants who are residing in that locality in alleged contravention of a clause in the Fordsburg leases. The estimated requirement is £200.

The Association of Transvaal Architects are passing bye-laws, one of which makes it "unprofessional or dishonourable conduct on the part of a member" to "accept as an articulated pupil or to employ" in any architectural capacity whatsoever, any but those of European descent. The British Indian Association has forwarded a protest to the Colonial Secretary against this proposed bye-law.

Five more Chinese have been ordered to be deported.

The following are waiting for deportation at Pretoria:—Messrs. S. K. Ho

bert, Muthusamy, David Ernest, Frank Ernest, L. G. Abraham, A. D. Isaacs, Thulakanum Moses, Harry Lazarus, Nynah Francis, V. Lingam, John Andrew, Aaron John, P. Moorgan, Am-dolwar, Balbadran, Rungasamy Pillay, Moorgan Muthan, Kistnapah, Narainsamy Hyakvatri, Fakir Bhika, Cassim Ebrahim, Essa Adam, and Valli Amadja Adam. It is doubtful whether the last three are passive resisters.

Wednesday.

Mr. Chinnia Govinder was discharged to-day.

Messrs. Chinsamy Paul and Pagna Luchman were arrested yesterday. They have been bailed out.

The *Rund Daily Mail* is again leading the agitation against the employment of coloured people on building work. The coloured people say that they accept only standard wages, namely from £1 to 15/- per day. They state, too, that they hold certificates of competency from well-known Cape firms.

With reference to the Asiatic Eating Houses, the Government have removed the offensive clause from the Shop Hours Bill.

[BY TELEGRAPH]

Friday.

The clause regarding coloured people in the Pretoria Municipal Bill has been removed, the Hon. Mr. Peetham leading opposition.

The Supreme Court has reserved judgment in Mr. Quinn's application regarding detention of deported Asiatics.

Messrs. Singaravalloo Pillay and R. James have been arrested.

Indians on Sidewalks

Mr. Aswat, Acting Chairman of the British Indian Association, has addressed the following Petition, dated, the 25th instance, to the Legislative Assembly of the Transvaal:—

1. Your Petitioner has read a private Bill to amend certain laws relating to the Municipality of Pretoria, and to confer further powers upon the Council thereof.

2. Your Petitioner, on behalf of the Association, respectfully protests against Section 5 of the Bill, in so far as it relates to the application of certain Regulations of Towns, dated the 25th day of October, 1899, to the Pretoria Municipality, inasmuch as these Regulations constitute an attack on the rights of British Indians, among others, in respect of the use of side-walks.

3. Your Petitioner therefore prays that this Honourable House will be pleased to remove from Section 5 the portion hereinbefore referred to, or grant such other relief as to it may seem meet. And for this act of justice and equity your Petitioner will, as in duty bound, for ever pray.

Ancient Ideals And Modern Life

From *The Hindu Organ* (Jaffa).
we take the following extracts from
the address of Mr. Myron Phelps, of
New York, Barrister, delivered in the
Hindu College Hall on the 28th Feb-
ruary last:—

The ideals of the Indian people
are noble and beautiful—the loftiest
in the world. They are spiritual.
They are embodied in the religion of
your fathers, that soul inspiring path
to God which has no equal among
men. These precious ideals are
threatened with destruction by West-
ern influences.

The West is not spiritual. It is
material—almost a desert of sensuous-
ness and intellectuality. But in this,
its field of activity, the West is strong
and proud of its strength: masterful,
brilliant. The danger is that it may
dazzle you and induce you to adopt
its ways. Let us then consider:

First, what the Indian ideals are.

Second, what the Western life, by
which they are threatened, in fact is.

Third, how the danger which
threatens may be averted.

I will mention first your sublime
ideal of renunciation. Other people
have followed the path of desire, of
attachment. Your ancestors first
learned, and first taught, that to gain
God, the world must be discarded.
Say the Upanishads: "Not by wealth,
not by offspring, by renunciation alone
immortality is to be gained."

Secondly, what is your ancestral
ideal of success in life? It is not
honour among men, nor wealth, nor
enjoyment, but progress towards God.
This life is held to have succeeded
which carries a man nearer to that
supreme goal than the last; that life
has failed which leaves him further
from it. No other people in the
world of whom we know has measured
success in life by this kind of progress.

Let Western influences mould the
minds of your children, and these
ideals will disappear. In what are
but a few years in the life of a nation,
they will be forgotten.

We must now turn to that picture.
Yet, being a Westerner, why should I
tell you things that do not reflect
credit upon the West? I do so be-
cause these are things which you have
a right to know; and because there is
a higher loyalty than loyalty to coun-
try, or to locality. There is loyalty
to truth, to God and to our brother
man. You have the right to know
what is the true nature of that social
structure which demands your allig-
iance and which threatens to supplant
your own.

As to the first of the Indian ideals
which we have considered, renuncia-
tion or non-attachment, no such thing
is known in the West. It was taught
by Christ, but has been completely
forgotten. The worker in the West
looks first and always to the result to
be accomplished. By them all action

is measured and valued. The actor
does not stand separate from the ac-
tion, nor has he any thought of freedom
and independence of the spirit. He
is ~~stuffed~~ ^{stuffed} up in the action and the
anticipated results. It is the sort of
action which leads to endless re-birth.

Success in life in the West is es-
teemed to be the achievement of
wealth, honour, social position, dis-
tinction; the highest happiness is
found in gratification of the senses,
the tastes and the intellect, in palaces,
yachts, motor-cars, flying machines,
in art, literature and sport, one much-
sought form of which is the killing of
animals and birds. Progress towards
God, spiritual growth, union with the
Supreme, have no place here. Instead
of action according to *Dharma*, each
man in the West aims to act according
to his desire. Personal will is pushed
to the uttermost. The check is not
God's will, but not getting found out.
It is discovery that is the crime.

Instead of simplicity, we find in the
West an ever increasing complexity.
Year by year the burden of things in-
creases. More and more numerous
become the number of these consider-
ed necessary to living. The burden
of possession has become well-nigh
insupportable: life is crushed out.
Of course, little time is left for
worship, or for the consideration of
spiritual things.

For neighbourly love as a rule of
life, the West has substituted compe-
tition—keen, cruel, destructive. That
means, not taking a fair return for
your labour or your goods—not being
satisfied with a fair profit, but getting
all you can, whether your neighbour
loses or starves. Competition is that
treating of others which will aggran-
dize you, most in their expense. It
destroys love. It is worse than war.
It results in horrible poverty.

Peace is not sought by the West,
but is avoided. There, excitement,
novelty, is the soul of life. It is
sought in politics, in sports and
games, in balls and entertainments, in
theatres, operas and music halls, in
sensational journalism, in horse races,
in fast travel, by train, motor-car and
flying machine. Since the time of
St. Paul and the Athenians of old, the
men of the West have ever been alert
to see or hear some new things.

Instead of your ideal of non sensu-
ousness, the West eagerly seeks
sense-gratification, in feasting, wine
and strong drink, women, fast horses,
fast means of travel, and all the in-
numerable comforts and luxuries of
Western life. It has been aptly said
that in the West "civilisation" and
"comfort" mean the same thing.

Even its Priests, its Ministers, its
spiritual men, live luxuriously. Many
a clergyman spends upon himself
15,000, 20,000, 30,000 rupees each
year, paid him for his services as
minister of the Gospel. Nothing can
better indicate to you than this how
far removed are the Eastern and West-
ern conceptions of spirituality.

From this blindness to the dangers

of sensuousness has arisen the curse of
drunkenness, which, having come to
Ceylon and India in the train of West-
ern civilization, is now blighting and
destroying your people.

I rejoice that I can ascribe gener-
osity to the West. That virtue it has,
and it means much. Splendid sums
are given to education; there are
magnificent public charities.

Industrial development is much
held of as an aim of Western life.
It is a function of properly ordered
industry to minister to the growth of
spirituality—to train and sharpen the
mind so that it may at length become
a proper instrument for the unveiling
of the spirit. But this, the real pur-
pose of industry, has never been
learned in the West, and industrial
development has taken a direction
which wholly ignores and suppresses
this true function of work. Men are
cooped up in factories—thousands in
a single building. They are made in-
to one line. A man may spend his
life in fashioning the points of pins.
Their souls are stifled, their minds
dwarfed. And all this soul-destruction
is for what? To multiply objects of
sense enjoyment.

Finally, the great shibboleth of the
West is progress. Progress towards
what? No one knows. It is con-
cerned with the multiplication of forms
of matter—the subdivision and re-
fashioning of *Prakriti*, of which the
changes are endless. There is scien-
tific progress, political progress, social
progress. But as to progress towards
God, it is not so much as heard of.
Here too, as in all else which charac-
terizes the West, the ultimate object
of effort is the comfort and con-
venience of the body and the diversion
of the mind.

So the chief features of Western
life—those which characterize it—
may be summed up as:—

Pursuit of excitement, sensation-
alism. Pursuit of wealth, social
position and distinction in the state.
Pursuit of gratification of the senses.
Pursuit of those pleasures which min-
ister to the more refined tastes and
the intellect, in the field of literature,
scholarship and the arts.

And in these pursuits the "rule of
the game" is competition—self ag-
grandisement, without attention to
the sufferings caused thereby to one's
neighbour. So it is, in its broad as-
pects, a civilization without a God,
without a religion.

"One very pleasant thing" [about
Pasadena in California, writes Mrs.
Besant in *The Theosophist*] "was the
reverence shown for living things, and
birds may be killed in the town, and
our little winged brothers are fearless
and tame. As we drove we passed
in the middle of the road a wide-
spreading ancient tree: so unusual a
sight drew a question and the an-
swer was that the authorities would
not cut down an old tree. I noticed
this very early in the day: no sign of
the wisdom of a road."

Where Credit is Due

Defending a Native

The following incident is related by a contributor to the *Transvaal Leader*.

The first case of the criminal roll that came before Mr. Justice Curlewis at the opening of the Circuit Court at Barberton on Saturday, April 2, was that of the native Mboko, alias Dick, a Swazi, who was tried for murder. The particulars of the trial, the address of counsel, the Judge's summing-up, the finding of the jury, and subsequent sentence of three years' hard labour for homicide have appeared in a previous issue.

But the case itself was remarkable for the devoted efforts of two men, in both instances South Africans born and bred. It was only a native being tried, but neither his colour nor the crime with which he was charged blinded the eyes of these two men to the fact that they themselves had a terrible responsibility resting upon their shoulders—the responsibility of the life or death of that prisoner.

The first one to engage our attention is naturally Mr. Advocate J. Lindley Ferris, who as counsel for the defence gave a forensic display worthy of the best and most honourable traditions of the Bar. His tenacious contest with Judge Curlewis on the point of whether or not the wife of the prisoner could be used as a hostile witness against her husband lasted for just on two hours.

Equally heroic in the interest of the prisoner was the manly, straightforward and fearless conduct of Mr. L. Shepstone, son of Mr. Arthur Jesse Shepstone, C. M. G., and grandson of that most romantic character in modern South African history, the noted Sir Theophilus Shepstone, known and beloved far and wide by his countrymen and by the Bantu races of this sub-continent by his native name of Somtseu. If the spirit of that great white chief were present in the Court-room in Barberton whilst his young descendant struggled (as only those ran in whom is found that keen sense of devotion to duty) to leave no stone unturned to give the native the fullest and best assistance possible by translating the technicalities of the law into equivalent native language, then we say that spirit must have felt a tinge of pride in seeing that the family strain carries with it the characteristic of protection of the native.

When the time came for the native to be told to leave the dock and go into the witness-box, the effect upon the man was tragical. He seemed to think he was being ordered into the witness-box to be killed. He could not speak for several moments, his tongue clave to the roof of his mouth, and the perspiration poured out of his forehead. It was at this particular moment that Mr. L. Shepstone's intimate knowledge of the natives, their

superstitions and obstinacies, enabled him to do all in his power to place before the prisoner a just appreciation of what was devolving upon him (the prisoner) in his own interest. By adroit tact and real generalship, the interpreter succeeded in eliciting from the prisoner the absolute truth.

"Yes, I killed him," said the prisoner, "but I did not mean to do so. I had no intention to kill him." This caused Advocate Ferris to request the prisoner to show how the struggle took place. And this request brought about a truly dramatic picture, for Mr. Shepstone allowed the native to wrestle with him in every movement as he (prisoner) had wrestled with the dead boy. What a tableau vivant—the son of Ham and the Anglo-Saxon! The Court was thrilled, and the native's recital of what had happened carried conviction with it. When later the jury brought in a verdict of guilty of homicide with a recommendation to mercy, and the Judge pronounced sentences of three years' hard labour, two individuals felt grateful that a life had been spared, though only the life of a native, and the two were Advocate Ferris and Mr. L. Shepstone.

Suicide among Indentured Indians

Question to the Madras Legislative Council

At a meeting of the Madras Legislative Council held on the 12th March, the following question was asked by the Hon'ble Mr. Seshagiri Iyer:—

(a) Has the attention of Government been drawn to the statement contained in pages 24 to 26 of Mr. H. S. L. Polak's book entitled "The Indians of South Africa" regarding the number of suicides among indentured Indian coolies?

(b) Will the Government be pleased to say whether it is true that the number of suicides in a year among Indian coolies in South Africa is, on an average 500 per million, whereas it is only about 40 per million in India?

(c) Will the Government be pleased to ascertain whether this large proportion is due to the general ill-treatment of the coolies by the employers of labour in South Africa?

(d) Having regard to the fact that the largest number of indentured coolies emigrate from the Madras Presidency, will the Government be pleased to make an enquiry in conjunction with or independent of the Protector of Indian Immigrants, into the cause or causes of the large number of suicides mentioned in Mr. Polak's book?

The Hon'ble Sir William Meyer replied:—

The Government have only just come into possession of Mr. Polak's book referred to and are not in a

position to express any opinion as to the accuracy or otherwise of his figures. They will, however, draw the attention of the Government of India to the matter. As the Hon'ble Member is aware, the treatment of Indians in South Africa has already engaged the attention of the Imperial Legislative Council. It may, however, be observed that the reports of returned coolies furnished by the Madras Protector of Emigrants show that the men generally express themselves satisfied with the treatment they receive in the Colony and bring appreciable savings with them.

Durban Parliament

The debate on the Bill "To reduce the number of Asiatics in this Colony" was resumed on Friday last when the member for Lindley opened the debate on behalf of the Opposition. In the course of his speech the member referred to commercial morality, which he said would never be raised to a high standard until the existing insolvency laws were judiciously amended. He advised the Government to immediately withdraw the Bill, as the principles were contradictory, for, whilst the measure directly restricted the Asiatic, it still favoured the importation of indentured labour, which he considered was nothing but slavery.

The member for Highlands concurred with the motive of the Government, but thought the Imperial aspect had been overlooked. He said it was against the traditions of a true British Colony to bring such a restrictive measure to bear on British subjects.

Further discussion ensued, after which the Premier briefly replied, and finally moved that the Bill as read by the Clerk become law, subject to amendment in Committee.—The motion, on being put to the House, was carried.—*Natal Mercury*.

A school has been opened at New Guelderland, Natal, by the Veda Dharma Sabha. A school-room has been kindly provided by Babu Bodasing. Of the 40 pupils, about three-fourths are from the estates, and no charge is made in respect to them.

Contents

	Page
Passive Resistance in Diepkloof Gait	141
Our London Letter	142
From the Editor's Chair	143
Carriers' Charges at the Point	143
Selections from the Indian Press	144
Shooting an Indentured Indian	145
London Passive Resistance Volunteers	145
Transvaal Notes	146
Indians on Sidewalks	146
Ancient Ideals and Modern Life	147
Where Credit is Due	148
Suicide among Indentured Indians	148
Durban Parliament	149

મુબદ્દના ગવરનના

ખાસ આશિર્વાદ હેઠળ.

549

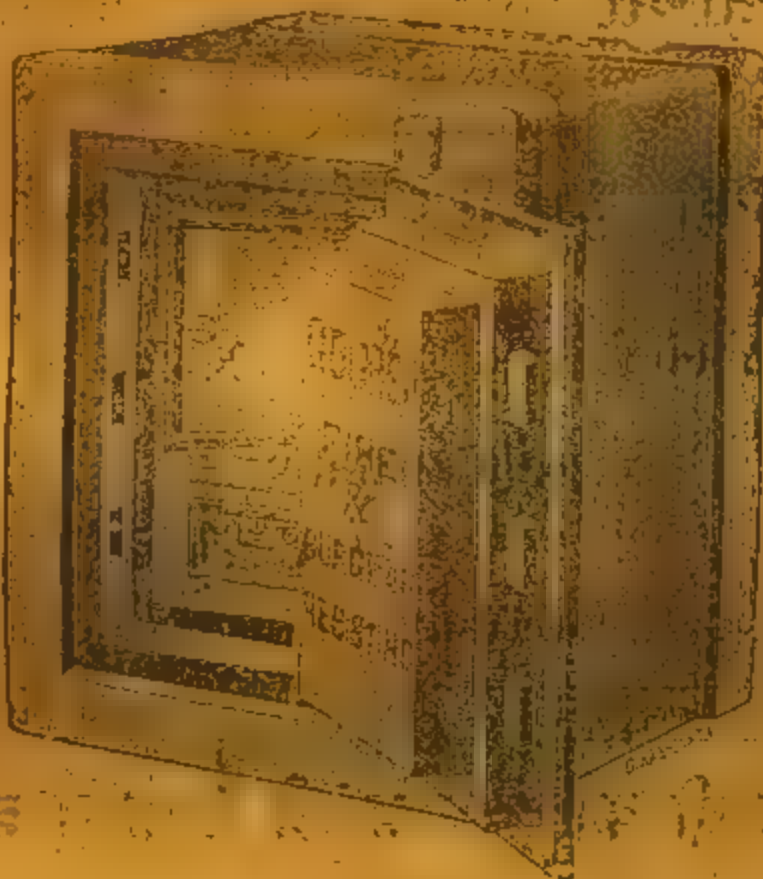
ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની.

તીજેરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના ખાસે પેરેલ મુબદ્દ.

આખા હાલિસાતનાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજાં કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદરશનમાં
મુકાબામાં આવેલ છે જ્યાં
સરસમાં સરસ આંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીફાઈ
માં બીજાને આમરોથી
હાર્યા આંદ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર કોન્સેલ
આફ વેલ્થ હાલમાં પણ
રેલા ત્યારે તેમનું કામ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા કાર મોડ
રેજની તીજેરી રોકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હેક્ટર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવ
સયા કામથી મજાવવામાં
આવે છે. માલિકે કામ
લાંડ અને જરમતીમાં કા
કામ માટે ખાસ આંદમાં

હાઈ થાપણ—હાઈ માલિકી—હાઈ કામ.

ગોદરેજ પુરોપના તીજેરી બનાવનારને તારવાર એક જ હેરફેર છે જે પોતાની તીજેરી તેમની સરસ તીજેરી સાથે
આંચમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તકપર છે. પણ હજી સુધી કોઈપણ પુરોપીઅન પેટી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજી પણ હાઈ તીજેરી બનાવનારને સર એક જ જીલ્લો છે.

કેટલાક પ્રજાને તીજેરી બનાવવાની કળા અને તેનો આજ આજે સુધી કરવાનો પ્રયત્ન જાણે છે તેથી હાલમાં તેમજ
કામમાં ગોદરેજની તીજેરીઓ તેમજ વાપરે છે.

હજીક પુરોપીઅન તીજેરી વેચનારા પોતાને હરફેર માલના બજારમાં પુરે છે તેઓ પણ પોતાના બનાવનારા રક્ષણ
સાર તો ગોદરેજની તીજેરી તેમજ વાપરે છે.

મુબદ્દમાં મોટા કવેરીઓ—સમગ્ર કામવાળા અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજેરીઓ વપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો વીધો ઉતારાવે માંડી વાળ્યા છે.

ગોદરેજની તીજેરી કયાં વપરાય છે—

મુબદ્દની કચ્છાણમાં સાત સખત લોખંડી હરફાઈમાં. કર્ણી (પરધર) બેક, ૨ હરફાઈમાં. મોડેલમાં
બેક ૨. ૪૦૦૦ નો મળજીત આરકો. ૩. ૨૨૫૦ ની બેક તીજેરી. ૪. ૭૫૦૦ ની બીજી તીજેરી. બેક મોડેલ હાલમાં
૫ તીજેરી. પીપરસ બેક, ૩૨ તીજેરી. અલાવસ બેક મોડેલ સીમેલા, ૫ તીજેરી. હાલમાં રૂપિયા બેક, ૬ તીજેરી.
મરમટસ બેક, ૮ તીજેરી. પાનખને સીધ બેક, ૮ તીજેરી. બેક મોડેલ અપર હાલમાં ૬ તીજેરી. બેક મોડેલ
પરેલા, ૬ તીજેરી. વિગેરે.

મેસરસ કોલસની કુ, સલી ખાસ, મહામદી કુ, તારકલ સંસની કુ, મોલસ કોલસની કુ, સો, વેલેસની કુ
બે. એન્ડ ને. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સંસની કુ, ૩૩ તીજેરી. સર કરીમલાલ કલાલીમ, ૧૮ તીજેરી. સર આલેમજી પીરભાઈ, ૧૭
તીજેરીઓ. મેસરસ શંધી અધરસ, ૧૨ તીજેરીઓ વિગેરે.

ઉપલી બધી જગ્યાએ પહેલી તીજેરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને હવેની પેલા માલના મથા છે.

ચિત્રવાળી ભાવનો ચોપડી મંગાવો.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.

हिंदी की पहेली फतेह!

नातालीया मिल्क कंपनी लिमिटेड.

नातालीया मिल्क कंपनी लिमिटेड.

(रजिस्टर्ड ऑफिस: 19 Saville St. Durban)

हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!

कंपनीयुं दुध आवी पहांच्युं छे.

अधी नाखीतो

दुकाने भणे छे.

दरेक हंडो "नातालीया" नाम लेखने दुध अरोहरो.

हिंदी की पहेली फतेह!

नातालीया मिल्क कंपनी लिमिटेड.

हिंदी कंपनी! हिंदी पैसा!!

वैसा ओफ कोमसेके मेपतने यह दुध देवके पाठ किया हे. दुध स्वच्छ होय (स्वच्छ) होय. शीतल आवा
 दुधके मिल्क शुभ आरोग्य प्रदान करे. सोही कोमसेके हंडो मध्येकोही दुधमे कोमसेके ही हे.
 कोमसेके हंडो एवमे ही कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे.
 यह दुध मिल्कमेकोही कंपनी हिंदीको सुरसेही पकी हे. एत लिये सय नका अगे हिंदी कोमसेके हिंदी.
 कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे.
 यह दुध मिल्कमेकोही कंपनी हिंदीको सुरसेही पकी हे. एत लिये सय नका अगे हिंदी कोमसेके हिंदी.
 कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे. कोमसेके ही हे.

हिंदी की पहेली फतेह!

हिंदी की पहेली फतेह!

હોદ્દા માનસુખની શીરસી

• विषय-सूची

શ્રીફલ્ગુ, માયાની દીક્ષા

6. **प्र. २२५२**

અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગીરમીટીમાં
મેઘધ્રુવની અટકાવત વિધિ બહુવાર હિમા
ચત કૃત્રી રમા ધીમે ધીમે વડી
પારાસજામાં ને દુરાવ પસાર થયો તેથી
કુદરતી રીતે અવત પુણી ઉપર છે.
મી. ગોખમેની આરે બહેરણી કરેલી રીતે.
અને માર દહને રજુ કરેલી દરબારતથી
હીંદી સરકાર ગીરમીટીની ખરખરી અટ
કાવત કરવાના બંધનમાં નથી આવી
જતી તે બર્થેલ્ડરકેન્ડે પોતા પોતા હેતુ
એખખો બહુમત રહે તેમ છે, અને દક્ષિણ
આફ્રિકામાં તેવું પણ નથી. પણ વિનમ તુલો
રહે તે એકસ છે. જ્યારે સરકારની
મજૂરી સંબંધ વડી પારાસજાએ સરવાલ
મતે બહેર કરવું કે ગીરમીટીની મજૂરી
ની અટકાવત - કરવાની સત્તા સરકારને
હેતુ, એકસવારે એરજુ તેા દેખી
છે કે પીછા પાછું તે મળતો ઉપરે
કરવાનું હોય. પણ એ પછી દેખીતું છે
કે જ્યારે ખરખરી પકડા મેવાનો દરાવ
સહી સારે દરેક વરખતી પ્રજાનો તેને ટેકો
કરે ને કસવની ભરવા લેવા વિદ્યુત મળતો
એક જાનુ. સરખોયલ સંબળખો ન હતો.
માત્ર મી. મેકસવેલને રહેવાની જરૂર
પડી કે. મી. ગોખમેની પડીના વકલાએ
એને ને બહુ તે બધાએ સાથે સરકાર
મજૂરી આપતી નથી. એમ જતા પણ
મી. ગોખમેને બહુ મંખમ હતું તેએ,
ગીરમીટીના રિવાજને, અને દક્ષિણ આફ્રિકા
કામાં તેથી તીવ્રતા પરિચામ, તે એવી
તો સંબંધ અને પુણી રીતે ઉતારી
પડીના હવે કે મી. મેકસવેલનો પુણાસે
પણ સંબંધ એવેથી સુકોની ગેબીરતા
મંજૂર કરી સહેલ નહીં.

“ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤ”

વડી પારસીઓમાં શ્રી. મોખલેએ શરૂ
 કરેલી વજનદાર ચરચાલી, અને મીરમી
 ટીપી મેજુરે પણ કેટલાકો સિવાં સરકાર
 અખતાર પ્રદેશોની તમામપણી તરફમાં
 નેહાંરેલા, સમગ્રે સમાસદોના એકાગ્ર અભિ
 પ્રાયની અસર તાત્કાલિક હોલોની ઉપર તેમજ
 દક્ષિણ આફ્રિકા યુનિયનના પાકીના વજુ
 હોલોની ઉપર થયાં ચિંતા નહીં રહે એમ
 અતેજિરવું પુરવડું આપા રાખવામાં આવે
 છે. બીજી સમાક્ષરની નિપુણ એવા શ્રી.
 મોખલે ભરે વજનવતરથી ભરી લામણી

ધીરભાઈજી કરી જાણે નમીના મડમડ
 વચ્ચે બેઠા જુદા સવાને સાચુ કે તેમણે
 આખી સવાને પોતાના મતમાં જેઓ
 લીધી હતી. સરકતા એ દલીલની એક
 અજબ રીત છે. અને ગીરમીડિયા તેમજ
 સ્વતંત્ર હોદ્દાઓની હાકમારીતું તેમણે
 (ગીર જોખેલું) વાંચીને સરકી હતું તેથી
 વધારે સરક ખીજી કાંઈ હોઈ રહે નહીં.
 એક સલાસદે ગીરમીડિયા હોદ્દા માટે
 કુટુંબી સબ્બ વાપરો હતો, પણ તે
 માત્ર એવી રીત કરવાને ખાતરજ, કે એ
 સબ્બ આ સલામાં મતિદારીકી બંધી ગયો
 કે વધી કરી પોતે નહીં વાપરે.

सुखसमान सवासदे प्रवृत्तेना दीद
 जायत ये सावे तदन मेकज दता जने
 जे जे सप्त टीका सुखसमान सवासदे
 प्रदी दती. मे जे प्रदी प्रदी यथा जेतु
 मे जे सप्त प्रवृत्त प्रवृत्त सवासदे
 सवे मेकज भवती दती.

આ એક સાદારીમાં રહી જાવ. તેવી
મર્યાદા હતી. આ અગાંવો હેતુલક્ષિય
અશરિયામાં (એટલે જે વધારા હોતોએ)
પ્રતિષ્ઠા પ્રત્યે તરીકેના પોતાના દલ સ્થપીત
કરવા દુઃખ સહી તજ્જા છે. તેઓમાં જે
સતે પ્રતી વંચારો એવો પીને કપાલ વહી
વગાડે.

“**ଶ୍ରୀ ଉପାଧ୍ୟାୟ**”

પ્રકી પુ. સુસલામાં ગીરમીટીલા મનુરો
સા. જી. પી. જે ચરચા થાત તેને બહુજ અમલ
ની રૂપા પિતા આલે તેમ નથી. હવળ
રદ બીલ પાસ થયા પછી એવી ભારે
ચરચા આ પહેલીજ કચકતામાં સંજાણ
હે. એમ છતાં, મી. મે. ખલે, હાહાબાહ
અને બીજા બેલનારાઓએ દક્ષિણ આફ્રિ
કાના હીરને ન્યય અપાવવાનો કેસ,
વરદ મત હરી ન સકે એવી રીતે રજુ
કર્તા, ત્યારે એ સવાલમાં ગોરી કામ પશુ
જેજી અંતની છે એવું જણાવવાની તક
હવે ગોરા સભાકહે હાય ન લીધી તે એ
કચખને છે. વળી, મી. મેદામને વેપારી
મંડળની સભામાં પ્રમુખપદ ભેરાવું હેવા
થી ગેરલાજર રહેલ તે પશુ દિકમીરીની
વાત છે, છતાં આ આપતમાં તો ગોરા
અને હીદીઓ એકજ મનના છે. એમ
ભાર દહને ખતાવતા મદિ ચરચા ખબાસ
પવા પહેલાંજ, અ.સ. ગોરીલ હરીને તેમને
આમવા જેવું જણાવવા તો એવી બની
કે ચરચા માત્ર હીદી સભાકહેએજ કરી,
અને બહારના માણસો હરીજત વાંચીને
કુલની રીતોએવે. આર. મે. સહે કે મી.
મે. સહેને સંજાણ રવી જે પચાસિયાની
ગુમના કરી તે પ્રત્યે મેડી મામ બેરકાસ

છે, અપના દુખને વર લાવે છે. આવી
 અસર ઉત્પન્ન થાય તે પ્રકાર અસાધ
 કહેવાય, અને તેથી દુખરો અપસોસ છે
 કે કોઈનો ઉદ્વિગ્નની અકબળતા બતાવવા
 ની આ પ્રથમુક્તિ તકનો લાભ લેવાય.
 નહીં.

તેપણ એટલી વાત તો ગોળી થઈ
કે સરકાર એક એવો કાયદો કરવાને
અપાય મુકી કે જેની દક્ષિણ આફ્રિકા
માં પોતાની પ્રજાની, પગલથી સામે તે
પોતાનો ધરસે મક્કમ રીતે જાતાની થઈ
અલખત, એવું પમણુ લેવાનો સરકારનો
ઇશ્તક નથી, પણ એવી જાણ પાડે તે
પુરતું છે. નાતલમાં ગીરમીડિયા મધુર
મોકલવાની અવતમાં પણ હોટીને મક્કમ
પણુ બતાવવાને સરકારને સારા નથીએ,
નહતીકે જામણી સિવાય બીજાં પણ
પુરુષો કારણો છે. પણ માનવતા સમા
સંદોના સામણે માલગી કાઢને લાગ્યા
વિના નહીં રહે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની
હાથારી તે અંદોની નવી રાજદારી
બદલતો મુખ્ય જાગ મઠ પડેલ છે.
જને તે હાથારીનો ઝાંઝ ધસાવ ન
લેવાયો હોત તો મને તેવા બપોવાવાળા
ઝાંઝાઓ છતાં સરકાર ઉપર કાલ જે
દીકાઓનો ધોધ પડે છે તે બદલ વધી
પણ. જને એવે સજે સફર્યા વિરુદ્ધ
દીકા કરનારા તો તે વધાર સજાસંદોજ
મઠ પણ કે જેની ઉપર વાઇસરોય એવી
સખત અને ઉપકારી ખાતમી વમ અજ
માવી શકે છે.

“असुरा अहम्”

કીદુસ્તાન " કુખી દેશ " છે, એવું કહે
 ના આપણમાં હશે તેઓની વાચાળી હશે
 થાંને વડી ધારસકાની અરચાથી બહે
 ભાગે દાદ મળશે એટલું ના નહીં પણ
 સરકાર અને લોકોની વચ્ચે અરસા પરસ
 વિચાર તથા એકતતાને આવ તેથી વધ
 પામશે. "શાખ્તે" ટીકા કરી હતી કે
 બાહોરની કાંચરેસને એક જ કાચ પિટીસ
 પ્રતના આંતરડા ગંભીર રીતે ઉપધાવે
 તેને કનો; અને તે કાચ કાચોળીમાં
 દોઢીઓની પખવણી, વિલેનોજ, કનો
 આ વતમાં મોસ્લેમ લીગ પણ કાંચરેસના
 મતમાં હતી; અને એકેયે છત્રિઅત
 ડાખાએ પણ તે તકલીફ દુર કરવાની
 માંગણીને ટેકા આપ્યા હશે. આ
 મેકસવેલના કહેવાપરથી જણાવ છે કે
 બહેર લાખણી ઉરકરાઇ તે પહેલાં જ કીદી
 સરકારે તે વિષે હીઝમાલ દુર કરેલ છે
 અને દક્ષિણ આફરિકા સુતપતની સાથેની
 મહાવતનો સતોપકારક નિરેડા નહીં અને

१२५५ के देसमां म म म देसमां देसमां दे.

યાહુ વરતમાન

જ્યે અઠગાડીએ મુંદવારે મરિતસખરમ
માં સખત ધુમસ આવી હતી. તે ઉપ
રથી એવું જણાવવામાં આવે છે કે આ
વખત સીપાણામાં ભડકુ હતી પડશે.

પુકાસલ જોશમાંથી એક કાપર કેદી
વાથી છુટ્યો છે. અગાઉ એવાર તેનાથી
છુટ્યો હતો, ને પાછળથી તેને પકડીને
સજાવાન કરવામાં આવ્યો હતો.

તા. ૨૧ મીએ ૪૨૮ લડનમાં પુતનનું
તોફાન થયું હતું. તે માત્ર થોડીક
મીનીટ સુધી રહ્યું હતું. છતાં તેટલા
વખતમાં કેલોંક ઇ.પરનાં પતરાં ઉડી
ગયાં હતાં, તથા કેટલીક દુકાનની બારી
ઓ બિરેથી ઉઘડી ગઈ હતી, અને કેટ
લાંક માંક પડી ગયાં હતાં.

તા. ૨૨ મીએ ડરમન ટાઉન હેલમાં
જી. ઇ. સ. તથા મી. વાલ્લીએ મુની
ક્લ. સ. સ.માં આપણા આ. પાં દતાં
મોવર-બિટીરાના એક નાણુક કરી સરત
ઓરાના દિતમાં કાસ કરે એવું પ્રધાન
મંડળ મુનીવનને ચૂંટાવું બેઠ્યો એ
આપણુકમાંથી એ જણાવ્યું હતું.

'મરકપુરી'માં એક ઝેરો સખનાર હશે
છે, કે કાપર અને 'કુલી'ને રજાની પમથી
ઉપર. આલિતાં. તથા ટરામુ માડી ઉપર
ભેંસતાં અટકાવવા માટે બહેર મીટીંગ
બોલાવવાને ઝેરાઓએ સહીઓ લેવી
બેઠ્યો.

કોશા, નામની જાપાની સ્ટીમર તા.
૨૨ મીએ કેપટાઉન પહોંચતાં તેના અમ
બહારોને માનપાન આપવા એક મેળાવડો
થયો હતો. તેમાં કેપના કોલોનીઅલ સેક
રેટરી, તથા કેપટાઉનના મેયર હાજર
હતા.

તા. ૨૨-૧૭-૬ ની પ્રીમીસરી મોટ
ઉપર બીજા હોંદીના નામની જે. પી.
આજળ સહી કરવા માટે એક હોંદીને
મરિતસખરમ બીજા માજીબેટની કોરટે ૧૨
માસની સખત જોશની સજા કરી હતી.

તા. ૨૭ મીએ પ્રીએ નાતાલ રેલવેની
પુનેકની યાત્રા પુલ્લી મુકાબ હતી.

ઝેરો આમાં મી. હરજે મની કળવણી
સંબંધી રાજનીતિને કીધે અંગ્રેજ છેક
સંજો માટે ખાનગી નિહાળો કાઢાનો
નિચાર કરવા માટે બેઠે મહનવીનમાં તા.
૨૩ મીએ બહેર મીટીંગ થઈ હતી.

નાતાલ પારલામેન્ટના એક મેમ્બર બને
નાતાલના એક હોંદીઆર વડીલ મી.
ડબલ્યુ. પી. મોરકમ ગવા સનીવારે માર
તસખરમમાં હુક વખતની માંદગીમાં
મુગરી ગયા છે.

ટરાંસવાલ તરફથી મુનીવનની સેનેટ
સભાના મેમ્બરો તરીકે નીચેના મદરસો
ચૂંટાયા છે:—મેસરસ બરમેન, જનરલ
કીસારે, ડબલ્યુ. જી. લા-સ, જી. જી.
મનીફ, ઇ. પી. સોલોમન, ડબલ્યુ.
જ. ટકર, પી. વાલ્ડસાહ, ને એ. ડી. વોલ
મર-સ. તેમાંના બે પ્રિવિલીય અથવા
અંગ્રેજ પદના, ૧ મજુર પદનો. તથા
જાકરના બેયરો છે મી. હોરેનનું
નામ પ્રિવિલીય ઉમેદવાર તરીકે રજુ કર
વામાં આવેલ, પણ એટલા વોટ મળવા
થી નીકળી ગયું હતું.

મુનીવનની સેનેટ સભા માટે જે આટ
મેમ્બરો ગવરનર તરફથી નીમવાના બાકી
રહે છે તે કેપના હોટા બેઠ્યો એવી
માગણી લાંબા એક, જાપાએ કરી છે.
'મરકપુરી' હશે છે કે હરેક કોલોનીમાંથી
બેઠે ચૂંટાવા બેઠ્યો.

ટરાંસવાલ પોલીસમાંથી ૫ સુપરીન્ટેન
ડેન્ટ, ૧૮ સારજન્ટ, તથા ૩૬ કોનસ્ટેબ
બને તેમની ઉમર જણાવવાની કસુર
સંબંધમાં બરતરફ કરવામાં આવનાર છે.

લેડીરમીથના માજી ટાઉન કલારકપર
પેરપેરેશનનાં નાણાં ઉચાપત કરવા માટે
કામ ચાલે છે.

તા. ૨,૫૦,૦૦૦ ની ચપલુ સથે તમા
કુનો રોજગાર ચલાવવા એક કંપની રાડે
મીઆમાં રમવાય છે.

કાંડી અને વરસાદવાળો દિવસ રોવા
છતાં ૭૦૦૦ માણસોએ કેપટાઉન પહોં
ચેલ જાપાની કાપક સ્ટીમરની મુસાફત
લીધી હતી. જેમાંના એક મી. મેરીમેન
હતા. સ્ટીમર ઉપરી તારે તે જોવા
૨.૦ ૦ માણસો હાજર હતા. રજામના

કેપને પેરોજામ માટે જાપામાં આવનાર
મ. નો છે.

મરિતસખરમમાં એક ઝેરી બાઇને લાં
થી એક ઘેટ મોરવાનો મુન્દો સાધીત
થતાં એક હોંદીને ૬ અઠગાડીઓની જોશ
ની સજા કરવામાં આવી હતી.

એવું જણાય છે કે જ્યે અઠગાડીએ
નાતાલીઆ મીલક આવી ગયું છે.

કેપટાઉનની મુસાફત લેનાર જાપાની
સ્ટીમરનું વખત ૧૩,૭૫૦ ટન છે. તેના
પર ૪ લોપ ૧૨ ઇંચ બાસની, ૧૨ લોપ
૬ ઇંચની, અને ૧૨ લોપ ૪-૭ ઇંચની
છે. ૫ ફરિયાદ સપાટી નીચે મુસાફરી
કરનારા (ટોરપીડો) મળવા છે. બધામાં
આનો પેશાક વિટીલ બધાસીઓને
મળે છે, અને તેમણે કેપટાઉનના લોપ
૫૨ સારી જાપ પાડી હતી એમ હટરો
બવરપની જણાવે છે.

કરમનનો નવો ટાઉન હેલ પુલ્લો
મુકાબો લારે લીધો અને નેડીર કામુક
મલ રાક્યા હતા તે ઉપર તા. ૨૨ મીના
"એડવરટાઇઝર" માં હોંદીની હાસી કર
નાર એક ચિત્ર પ્રગટ થયું છે. એક
મજુર વરગમે હોંદી, બે ઓરતો, બેત્રણ
કોકરો, એક મુસલમાન, એક રીસાવાળો
તથા બે જંગલી કાપર ઓરાતને તેમના
અસલ લેઆસમાં, અભયથી સાથે ચિત્રો
તથા હોલ બેતા ચિત્રેલ છે. મથાળે
લખ્યું છે કે "ટાઉન હેલ ચિત્રસમહ
ના નામસીવ મુસાફત લેનારાઓ."
ચિત્રની નીચે લખ્યું છે કે "૧૯૧૦ માં
કરમનનો નવો ટાઉન હેલ પુલ્લો તે
વખતના માદગાર દેખાવનું કલિહાસીક
ચિત્ર."

તા. ૨૭ ના 'મરકપુરી'માં એ. ઇ.
મીન નામનો ઝેરો લખે છે કે સનીવારે
"કુલી" નું દમદમ રાતના ત્રણ કલાક
યાહુ રજુ હતું; જેથી તે બધે વખત
દુખદાયક થઇ પડ્યો હતો. રાત બજ
વાળી હોવાથી ઘણા લોકો પોતાની ઓસ
રીમાં વખત બાળતા હશે, તેમને દમદમ
ના યાહુ અવાજથી કેલોંક કંટાળો ઉપ
જ્યો હશે? યુ. માસ ધરને બારણે
તેટલા કલાકો કુ બમણું વમાકું તો
પોલીસ મને અટકાવીને, કોરટમાં નહીં
હોરે? કરમન બોસાનું કહેર છે કે હોંદી
નું તોમકું છે. આખા બતાના લોકની

ઉધમાં હોદીના દમદમને સારે શા માટે ખસડ પહેલાયી? બાળો! અને આગરી માણસોને પીડા શાપ તે તો વળી જુડુ- કહે આ લોકને અપાતી છુટથી તો હદ વળી ગઈ છે, અને ટાડેન કાઉંસીલે એરા કહેરીઓનું રક્ષણ કરવું એમને.

કેપટાઈનનું "આરમ્ભ" જણાવે છે કે ડરબનથી કેપટાઈન જવા ઉપરેથી કદર પેન્ટરીયા, અને મીનીય નામની બે સ્ત્રી ધરો જે સોમવારે તથા મંગળવારે પહોંચવા વડી હતી, તે સુવચાર સુધી પહેંચી નથી.

ચરકસુરીના મારિતસપરગતો ખખર પરી જણાવે છે કે અન્નેના જાણીતા હિંદી મી. ચારલીનશીયા માડીમાં બેસી જતા હતા તેવામાં તેમ યોદા દરામથી ભડકીને મારીને દરામપર પસડી ગયા હતા જેથી મી. નલીયા હમી પડવા, અને તેને સખન છળ મળ. દરામની નીચે તેમનું માથુ આવી જતાં માથે એજ ઇશ તો ફરક રહ્યો હતો.

ચાલીકારે (આજ રોજ) આ થી ૬ વાગ્યાની વચ્ચે કામરક્ષીય તેના હવાઇ વહાણમાં ઉડનાર છે, જે વખત માટે જેપ્સેરી ખાસ ટ્રેન ડરબનથી ૩ વાગે દોડશે, અને ૫-૫૦ ના અખલે પાછી ફરશે. ખાસ ટીકીટના ફર રી. ૩/૬ રાખ વામાં આપ્યો છે.

છેલ્લા ખખરી

જેહાનસપરગ, શુકરવાર

પ્રીટોરીયા મ્યુનીસીપાલિટી બીધમાંથી કચરક લોકોને લગતી કલમ કાઢી નાખ વામાં આવી છે. તે કલમની સામે ચવામાં એન. મી. શીયામે આગેવાની લીધી હતી.

હવેપર કરવામાં આવનાર એકીઆ ટીકાને જે રીતે રોહી રાખવામાં આવે છે તેની સામે મી. કરીનની અપીલ સુપ્રીમ કોર્ટમાં ગઈ છે. કોર્ટે સુકદો મુલતવી રાખ્યો છે.

મી. સીંગરાવાલા પીએ અને મી. આર. નેમ્સ પકડાયા છે.

સત્યાગ્રહી જેતી તરફની વરણી

શરકારપર સખાણ

જેહાનસપરગની એસોસીએશને દરક વાસ જેલખતાના વડા ઉપર નીચે મુજબ સખાણ મોકલ્યું છે:-

પુરતમાંજ ડીપકલુરની જેલમાંથી છુટેલા દેલક સક્રામકીઓ મારી એસોસીએશન પાસે ફેરવીક ફરીવાદો અને ખખરો લાવ્યા છે. મારી એસોસીએશનને લાગે છે કે હનચાનીયતની ખખર સમારી પાસે તે રજુ કરવાની તેની ફરજ છે.

મી. સોરાખજી આજે વારવાર લેક જઈ આવેલ છે. તેને અને મી. મેદને મયા અફોખરની તા. ૨૫ મીએ લેલ ફરટ ખતે ફરી જેલ મળી હતી. મી. સોરાખજી જણાવે છે કે આ ઉલ્લી સગળ વેળા તેને 'નેમ' નામના વેરડરે સખન રીતે સતાવેલ. આ પહેલાંની સગળમ. હકતરી દુકમની રૂપે તેને ખાસ સાડુ કામ સોપેલ, અને બારે વજન ઉપાહવા તું કામ સોપવામાં આવ્યું નહતું. પછ આ વેળા તો, સગળ થમાને દિવસેજ, અને વળી હાકતરી તપાસ થવા પહેલાંજ વેરડર નેમે મી. સોરાખજીને ઝાડને પાણી પાવાનો દુકમ કર્યો; અને પાણીની બાલ દીઓ પુરી કરીને લઇ જવાતું ફરમાવ્યું. પાંચ પાંચ માલનની એક એક બાલથી બને હાથમાં ઉપાડવાની હતી. તે લઇ જવાનું પછુ-લેકુ ફરક હતું. મી. સોરાખજી અને બીજા દેલકાક હોદીઓ સાથે દેલકાક નેદીવેને પછુ તે કામ સોપ્યું હતું, અને તેઓ પછુ મુશીખતે તે કામ કરી ચકતા હતા. વેરડર, નેમ મી. સોરાખજીને પહેલાં યલેલી સગળના વખત થી ઓળખતો હતો, અને જાણતો પછુ હતો કે તે વખતે ખાસ હાકતરી દુકમથી તેને ખડ સાડુ કામ સોપાયું હતું તે કામ લેલના સામનની વ્યવસ્થા રાખવાનું હતું. મી. સોરાખજી, 'એખરદેલ્ટર' નામના વેરડરની નીચે કામ કરતા હતા, ત્યારે તેઓ મને તેલો વખત લગાડે અચકા બાલદી અરથી બરે તેની તે વેર ડર દરકાર રાખવો નહોતો. પછુ ર વાગ્યે નેલ આપ્યો અને બને બાલદી પુરી ભરવા તાકીદ કરી. મી. સોરાખજીએ વાંધો લીધો અને કહ્યું કે "તું" અને ઓળખે છે, અને મઇ વખત ફાકતરે મને કાડુજ કામ સોપાવેલું તે પછુ તું જાણે છે." વળી પેતે હાથ ખડી જવાનું

તેમજ હાથ અતીસખ થયગવનું ફરક બોમલે છે એમ પેલુ વેરડરને કહ્યું. વેરડરે કંઇ ખાનજ ન આપ્યું અને બાલદી પુરી કરીને ઝાડને પાણી પાવાની ફરજ પાડી. અને હાકતરે તપાસ કરી તેડો વખત સુધી એટલે કે જે દિવસ સુધી તેમને તે મુજબ કરવું પડ્યું. વેર ડર નેમે દાખીતી રીતે ખાર રાખી તેમની પર નિયમ અમલ કરવાનો વાંક મેલી તેમને માછરદેલ ઓગળ ખડા કર્યા. વાંક તો એમ કે મી. સોરાખજીએ પોતાની સ્થિતિ તરફ વેરડરનું ધ્યાન ખેંચ્યું, "મારી વચ્ચમાં ન પડ," એમ કહ્યું. તે કે આખ કહેવાની બામતંગો મી. સોરાખજી હનકાર કરે છે. મી. સોરાખજી એ વેરડરને ઉલટ સવારો કર્યા, અને માછરદેલને બધી હમીકત કરી સખાણથી છતાં મોછરદેલે કહ્યું કે મી. સોરાખજી ને જે કામ સોપ્યું છે તે કિયે પોતાને તપાસ કરવાની નથી, પછુ નિયમનો બાજ કર્યો કે નહીં તેજ તપાસવાનું છે. એમ કહી ઓછા બોરાકની સગળ ફરમાવી. વળી એ નોંધ લેતા જેવી બાખત મધુલો કે મી. સોરાખજીને હકતરે સાડુ કામ સોપવાનું ફરમાવ્યું એટલે તે વેરડરે તેમને મદામાં મડુ કામ, એટલે પાવા ખાનાં સાફ કરવાનું કામ સોપ્યું. મી. સોરાખજી કહે છે કે "સત્યાગ્રહી તરીકે તે કામ કરવામાં તેમને કંઇ વાંકી નહોતો, છતાં તે વાત તમારી નજરપર લાવવાની મારી એસોસીએશન ફરજ સમજે છે.

લેલકરદેલથી બંધી કરતી વખતે મી. સોરાખજીની સાથે મી. મેદ અને મી. હરિલાલ બાંધી પછુ હતા. તજીને સાથે હાથકડી નાખીને જેલખાનેથી દેલચન સુધી લઇ જવામાં આવ્યા હતા. એટલે એક માંઇલ કરતાં વધારે અંતર સુધી, તેઓ ના હાથમાં હાથકડી હોવા છતાં, તેઓને પેતાનો સામન, દરોગાનો સામાન, એને ક્રીક ધાળળીનો બોલો લપાંડી ચાલવું પડ્યું હતું. તેઓના પેતાના સામાનમાં મોપડીઓ પછુ હોવાથી તેનું વજન ઠીક હતું. પાડ કરેલનથી ફેરક સુધી પછુ એવીજ રીતે ચંલવવામાં આવ્યા હતા.

ડીપકલુરની સ્થિતિ સખખમાં આમજ જેઓએ ફરીવાદ કરી હતી તેને મી. સોરાખજી ને મી. મેદ પછુ રોઠા આપે છે. તેઓ પછુ કહે છે કે હકતરી અમલદાર, દોહીઆની ફર ચક કંઈ એવી તસ્વીફ ફરી પછુ બેરકાર રાં છે. એક વેળા

[illegible][illegible][illegible]

નાતાલીઆ મોકલ કુપની

લીમીટેડ

નાતાલીઆ મોકલ કુપની લીમીટેડના
 ડાયરેક્ટરોની સભા મળે તા. ૨૩ મીએ
 રાત્રે ૮ વાગે ડરબન, સેરીસ કમીટમાં
 શ્રી. ઇ. ડી. મોત્સાની એડીસમાં મળી
 હતી. મીટીંગમાં ચેરમેન, ડાયરેક્ટરો, ગ્રામ,
 મહામહા કાસમ કુતારીના, અખડક ૬૭,
 એમ. સી. આંગલીઆ, ઇ. એમ. પારેખ,
 ઇ. એ. બસા, પી. વી. સંઘવી, હાવુડ
 મલિ, તથા સેક્રેટરી શ્રી. હાવુડ રોડ
 રીઆ હાજર હતા.

શ્રી. હરમણજી ગોરાને બેઠાં બેઠાં મુખે
 હરમણા ચેરમેન, તથા શ્રી. મહામહા કાસમ
 કુતારીનાને વાઇસ ચેરમેન એક વર્ષ માટે
 નીમ્યા હતા. એક વીઝર 'વાઉચર' ઉપર
 ડાયરેક્ટરોમાંના કાઠ પશુ તથા ડાયરેક્ટર
 તથા સેક્રેટરી ને સહી કરવાનું હરમ
 હવુડ શ્રી. મહામહા કાસમને કુપનીના
 કમ ચલાવે કમિટી નીમ્યા હતા. કુપની
 ની સરચાતની રિયલિટી ખાનમાં બહુ, તથા
 લિફ્ટ-લેમનો, ખરી હેમી લાગણીથી ઉતે
 ન્ના આપી કુપનીને મજબુત પાયા ઉપર
 ચલાવવાનો ઉત્સાહ બોલ, નાતાલીઆ
 મોકલ હર સી. ૧૦/૬ લેખે રાહડેથી વેચ
 પ્રકારે હરમણ તથા પાંચ કેસથી એજા
 વેચવા નહી, એમ હરમણ ડરબન તથા મેડિ
 તમ્પરમ, સીપાયની એજામાં પ્રવેશતા મુજબ
 માં એકરુએ જ મજા લેવું. રીમેડ, લીધી
 વરી, ડાયરેક્ટરોની, શ્રી. તથા વેચારને
 લગતી બીજી સાધારણ અગમતો ઉપર
 વિચાર સમાવી બેઠા હરમણ પાસ કરે
 હતા. ચેરમેન, વાઇસ ચેરમેન, તથા સેક્રે
 ટરીને કુપની વતી હરેક પ્રકાર કામ
 આરોપવાની સભા અપવામાં જાણી હતી.
 ચેરમેન શ્રી. હરમણજી ગોરાએ શ્રી. ઇ.
 ડી. મોત્સાની, મીટીંગ બરવા માટે એડી
 સમાં સમગ્ર કરી આપી તે બધે ઉપકર
 માન્યો. ડાયરેક્ટરોએ જણાવે તથા માસ
 મહે મીટીંગની હાજરીની ફી કુહો હીધી
 તે માટે ખાસ સતેષ નાહર કરી. બિ
 એમ. સી. આંગલીઆનો એ વિશે ખાસ
 અહેવાલ માન્યો. હરમણકે બહોળાનેની
 જાતરમ મીટીંગમાં એ વિષયની પહેલ
 શ્રી. આંગલીઆએ લીધી હતી. ચેરમેન,
 વાઇસ ચેરમેન તથા સેક્રેટરીને કુપનીના
 કામમાં બહુ ડરબનિન લી કરી રાત્રે ૧૧
 વાગે સભા બરખાસ્ત કરી હતી.

પરચુરણ ખબરપત્રો

ડરબન. અમરેની રોડ ઉપર
 મહાસીના મહારાને ચઢી પુરણીમાને
 રમ. હાનીવારે સાંજના ૬૨૫, નીકળ્યો
 હતો. જે રાતના ૧૦૦૦ વાગે રોડ
 બીહીમ સુધી આવી પહોંચે રોડ
 મહિરે રાત્રે પહોંચ્યો હતો. આમજી
 માં માસે ૨૫૦૦ થી ૪૦૦૦ ને
 આપે હતા. કીવાખતી, ૫૫૫૫ હતી.
 બીએ દીવસ રવીવારે સવારે અમરેની
 નદીએ પુજન કરતા માટે રમ ચએલ, ને
 ખચેરના પાછો પહોંચે હતો. આ પુજે
 માણસો ૪૦૦૦ ને આપે હતા.
 પછી મહિરે પછી માણસોને બોલ
 દેવામાં આવે હતું. અમરેની મહિરે
 નો રમ ચાનીવારે મહિરેથી રાત્રિમાં કરતા
 આવેલ. તે વેસ્ટ ઓડ, ૩૫૫૨૫ રોડ
 કપીન રટરીટ, ૩૫ રટરીટ, ને આસપર
 રટરીટ વીઝરમાં થઇ પછી મહિરે ગયો
 હતો. તેમાં માણસોની સંખ્યા સારી
 હતી. રવીવારે મહિરેથી આસપાસ ફર
 વરમાં જીવો હતો.

રંગાદ. સૌના દુરબન હરમણ
 રંગાદ ઉડીઅન હાઇવેરીના ચેરમેન
 વતી હરમણ હાઇવેરીની કમીટીની
 મીટીંગ તા. ૨૪મી ને રવીવારે હાઇવેરી
 વાળા મકાનમાં મળી હતી. મહાક
 મેજરોએ શ્રી. મેજરો બાદ હાઇવેરીમાં
 પશ્ચીક જાતના હરનીયરની ખાત્રી હોવા
 સંબંધમાં શ્રી. એલપા નામકે પશુ
 વિવિચન કર્યું હતું. તેને રોકા આપતાં
 શ્રી દેવચાંદ તથા શ્રી. વી. એમ. નામક
 એ હાઇવેરીમાં પુરું હરનીયર લાવવા
 માટે ચેરમેનને આમંત્ર કર્યું હતો.
 હાર બાદ ચેરમેન હરનીયર લાવવા
 માટે હરતા પેલાની મીટીંગ રોડર માં
 એલોવા નામક ઉપર લેખી આપી હતી.
 બાદ હાઇવેરીના સેક્રેટરી શ્રી. આર
 વી. નામક તરફથી તા. ૧ કી મે ને રવી
 વારની એક બહાર મીટીંગ બરાવાની
 માગણી કરવામાં આવી હતી, તેથી તે
 દિવસે મીટીંગ કરવા રાશ મયો હતો.
 તે વખતે પશુક નવા મેજરો થયાના
 છે. સારી લાગણીને ઉપર મવા
 આમ તથા છે.

પ્રસંગ ઉપર મહામહા કાસમ
 રમનાથના સ્વરમવાસી બાઇ એજાડસની
 મરણુતિથીનો બેગ પશુ સાથે આવી
 જવાથી ડરબન વોરે ઠેકણેથી સંભાવિત
 મહાસીને હરિવંશન કરવા નિમંત્રિત
 કરેલ. રટરવી આખું બોધાકીદ. રીમ
 મહામહા કાસમ મોકલસકીદ કામ પ્રસંગે
 આવેલ તેમાં પશુ હાજર થવા હતા. મહા
 રમ ઓપી ફર હાજુ તોમેવેતસીદ.
 મેતા રામવજ, બોલન મહારાજ, રાહીદ,
 બાણ મહુકીદ, રામચરણ મહારાજ, શ્રી.
 હેમરાજ, શ્રી. બનજી, શ્રી. જુહા, હુમર
 રાજ પાટેમ, તથા આવારામ મહારાજ
 અને ડરબન, અમરેની અને વેરમના
 સોનીમાંથી, રેલક, મળી સો. સવાસો
 માણસ એકઠા થયા હતા. સુવિ
 આદ્ય હરમણ, મરમા, કરી, પછી, નવા
 નરી તરીકે બાણ બોધાકીદ તથા બાણ
 મીજવસકીદ નીમાયા. મહિરના હેનેજન
 મહે બાણ, મીજવસકીદે પા. ૧૦
 આપ્યા. વિદ્યાલયને કિતે પત્ર દેવા બાણ
 બોધાકીદે પા. ૫ નોધાવ્યા. પછી
 ભજનો બાદ, મેતા રામવજ, પુરણી, સરવે
 ને સાકુત બોલન આવારામ આપ્યા.
 પછી મેમલે, પોતાના સ્વરમવાસી બાઇએ
 ખાત્રી કરેલ. સરમવાસી બાઇ
 રકકમ પેસા, તથાએ બુલાએ, મોકલ
 સવા માણીના બે પાઉંડ વિદ્યા, પ્રીમીતે
 બાણ તોમેવેતસીદને સમત. કર્યા.
 એજા પ્રમાણે તા. ૨૪મીના રાત્રે
 સેલથી બોરાકને લાં. પોતાના જાતી
 બાઇએ એકઠા થએલ. બે વખતે ધમ
 મરમા તથા બોલન હીરમન મેમલે
 બાદ હાજર થએલ સોની એકઠા. મેહ
 હાજરે મહિરમાં મેલબની હાજરી વાચે
 રવરીની પ્રજાપના કરવા કરાક થતાં હોવા
 શ્રવ કર્યો. પછી હાજીની ચાંચીઓ
 સહીત સોમી કિત્તો સંજના પેલવેસોમી
 જમાએ રવાના થયા હતા.

પ્રસંગ ઉપર મહામહા કાસમ
 રમનાથના સ્વરમવાસી બાઇ એજાડસની
 મરણુતિથીનો બેગ પશુ સાથે આવી
 જવાથી ડરબન વોરે ઠેકણેથી સંભાવિત
 મહાસીને હરિવંશન કરવા નિમંત્રિત
 કરેલ. રટરવી આખું બોધાકીદ. રીમ
 મહામહા કાસમ મોકલસકીદ કામ પ્રસંગે
 આવેલ તેમાં પશુ હાજર થવા હતા. મહા
 રમ ઓપી ફર હાજુ તોમેવેતસીદ.
 મેતા રામવજ, બોલન મહારાજ, રાહીદ,
 બાણ મહુકીદ, રામચરણ મહારાજ, શ્રી.
 હેમરાજ, શ્રી. બનજી, શ્રી. જુહા, હુમર
 રાજ પાટેમ, તથા આવારામ મહારાજ
 અને ડરબન, અમરેની અને વેરમના
 સોનીમાંથી, રેલક, મળી સો. સવાસો
 માણસ એકઠા થયા હતા. સુવિ
 આદ્ય હરમણ, મરમા, કરી, પછી, નવા
 નરી તરીકે બાણ બોધાકીદ તથા બાણ
 મીજવસકીદ નીમાયા. મહિરના હેનેજન
 મહે બાણ, મીજવસકીદે પા. ૧૦
 આપ્યા. વિદ્યાલયને કિતે પત્ર દેવા બાણ
 બોધાકીદે પા. ૫ નોધાવ્યા. પછી
 ભજનો બાદ, મેતા રામવજ, પુરણી, સરવે
 ને સાકુત બોલન આવારામ આપ્યા.
 પછી મેમલે, પોતાના સ્વરમવાસી બાઇએ
 ખાત્રી કરેલ. સરમવાસી બાઇ
 રકકમ પેસા, તથાએ બુલાએ, મોકલ
 સવા માણીના બે પાઉંડ વિદ્યા, પ્રીમીતે
 બાણ તોમેવેતસીદને સમત. કર્યા.
 એજા પ્રમાણે તા. ૨૪મીના રાત્રે
 સેલથી બોરાકને લાં. પોતાના જાતી
 બાઇએ એકઠા થએલ. બે વખતે ધમ
 મરમા તથા બોલન હીરમન મેમલે
 બાદ હાજર થએલ સોની એકઠા. મેહ
 હાજરે મહિરમાં મેલબની હાજરી વાચે
 રવરીની પ્રજાપના કરવા કરાક થતાં હોવા
 શ્રવ કર્યો. પછી હાજીની ચાંચીઓ
 સહીત સોમી કિત્તો સંજના પેલવેસોમી
 જમાએ રવાના થયા હતા.

હોદ્દસ્તાનના ખખરા

(લીલી ઢાંધા ઉપરથી)

લીલીમાં ફરજીયાત ફોનથી લખવા કરવામાં આવી છે. અને આ ખખરાને તોળનાર માખીપના હાક કરવામાં આવશે એવું કસોટી છે.

ખુશામદના વંદીરા સાહેબ આવદીનભાઈ સીંઘાભાઈનાં બેઝમ ખુશરી બધાં છે.

હુશામદ રાખના બીયાનાં સરીકે બોલે દશાખાખાખા. આ. હુસુસીયા નામ ખીખા ઉપરથી સાથે બોલાય છે. સર કારનાં એરીએટલ હરા-સલેદર ખા. પા. સમય સમસુદીનાં કાદરી ખખ એક ઉમેદવાર હોવાય છે.

ખેરવીના મહાબને હરામુ છે કે કાક એ તલુ એક પરણેલ સ્ત્રી હસવા હોય ત્યાં સુધી દશ વરસની અંદર બીજી બી પાસણીનાં બી. અને હસ વરસ પછી પશુ મહાબની એ મુરી એળખા પછી બીજી સ્ત્રી કહેવી.

ખેરવ એનો મરણથી મુક્ત બને છે બહેર કરવામાં આવ્યું છે.

સીંધુ માંવે કોનર-સ કરાંતી ખાતે જુન માસમાં મળશે.

કરેના મહારાવ સર ખેમારુ હવાઈ બહાર જામનગરના નામ સાહેબા આખતજને માન આપી જરૂરમાં સીંધર માટે મયા કતા.

લીસનમર ખાતે ભરાનપર લીસનમર નામર કોનર-સવું પ્રમુખ હોવા રા. બ. લાલરાઈ ઉમીઆસ કરને આખતજ થયું છે.

ખાખાકે "સુજરાતી મંચ" ખેતામ લીકરમાં લાખાકી ત્રીવેસના કરી સમાન સંક્રામણપતે આખતજ વીનલ છે. કે તેમણે કહય પાટીકોમાં ખાખાકે અકાલપદ પોતાની લાખાવગતો ઉપરથી કરવો જોઈએ અને પોતાનો જોરે કહમ કહાલી, કોષમણ આરેકય કહવા પાટીકોય ને આવાં ખાખાકે કહવાય ખાલ તલ્લી તેનો ખાલ બહોખરત કરવો.

આખતજ રોટની પાસનાં કાલવી નામ માં મોરો યા ચનાર છે તેમાં ૭૫ કળશી તલુ અને ૨૦૦ મલુ બી હોમાવશે. એ ખાખાકે રા. ૧,૦૦,૦૦૦ નો ખરમ થશે.

પારડી કરનામાં મુવેલા ઉદરો નીકલે છે તથા મરડીના કેટલાક હેસો થયા છે.

પાદરા નવધારી, મલુદેવી, કમી, વીસ નામર, મહેસાખુ, ખેરાળુ, સીંદપુર, પાટણ અને અમરેલી મહાને ખેમતો રામ માલે છે "સુજરાતી મંચ."

તા. ૨૦ મી મારચના "સુજરાત મિત્ર" લખે છે કે સુરતમાં આખતી મેસમ થઈ થઈ ગઈ છે. મોઢા દીવસમાં આજે જુદે જુદે હોયે કેખાવ દાધે હોયે.

વલસાડ કરનામાં જનવરો આટેની કરપીતાલ રથાપવામાં આવનાર છે.

ઉલવા કરનામાં મુખમળા શેડ ખમ નેક એકલ કાલીનાય તરફથી બધા તરો નવા પારસી સેતીરીયમ માટે ખામ ને હો નવી સડક ઉપર કાળીવાડની ખાખમાં અ. શરે ૧૫ એકર જમીન ખરીદવામાં આવી છે.

મહારાજ આવકવાડ તા. ૧૩ મારચના ખરસમાં મુખમળ નવા હતા ત્યાં એ નામદારના ગળામાં દરક સવાથી બોલાવું નહતું. એવો બહર પસે દરીયામાં સીંધરપર પ્રકામ રાખ્યો હતો. બપાન તરફની મુસાફરીમાં લીલ પડી છે. "સુજરાત મિત્ર"

ના. ચાપકવડે મુખમળી એરીએટલ કરવાના લાખક મેખર થઈ રા. ૧૦૦૦ ની બહીસ આપી છે.

મી. સેકરને દીવાન તરીકે રા. ૫૦૦ એકદીય એલાવ-સ આવવા ના મુખક માટે કુકમ ક્યો છે.

જરૂરીસ જાવરકરને નાખને ખેતાબ મળે તે માટે તેમને માનપત્ર આપવા એક મેળાકે મુખમળા પ્રવરતરના પ્રમુખ પાલા હેળા મસે કોયો. ગવરતરે એવી કળજા ખતાવી હતી કે જરૂરીસ અંકવર કર નવા રમકેખિમાની લીલીએ બીજા મળા પેલા થાય.

મી. સાવરકર ને મોઢા વખતપર જાન માં લીકેરીઆ રોશનપર સીતુરના ખખરોપસર પકડાયેલ તેનાપર મુખમળા મેસ મલશે. તેને મુખમળ લઇ આવવા માટે ને ખાલ પોલીસ ઇન્સપેક્ટરો મુખમળી લઈન થયા છે.

મુખમળા વિદાન દલાલી મહરમ મોદે સર એન. જી. વેલીનકરે મીસ વીને દીની નામની ભણેલી બ. માળી કુમારીના સાથે જન. ક્યા છે. અને બહમોસના જના મેખર છે.

મુખમળી મરચાંટસ ખેડની એક કાખા હાલમાં કલકતા ખાતે ઉપાડવામાં આવી છે.

મુખમળ ખાતે સર્વિયાળા દસ્તુર ડાકર ધાલાએ પહેલી જરમેસ્ટી કોનર-સ કરવાની ને લીસવાલ ઉપાડી લીધી છે તેને માટે એકલ મલકાં જરવાને ૭૦ મલ સ્થેલી એક કમીડી નીમાઈ છે.

મુખમળ ખાતે કમીડી કોનર-સ કરવાની લીસવાલ કમીડી ખાતાના વધા, તથા મુખમળી દીવરસ એરીએટલની આગેવાની હેળા થઈ છે. મુખમળી હાઈ સુલોના અબ્યાસ કરમાં નીતીની, સુખ સાંતીની તથા જાહેર જામીની કમીડી હાખક કરવાનું ખતી રહે કે હમ તે લીસે વીચાર ચલાવવામાં આવશે.

મુખમળો એક મારવાઈ કમ ખનાયડી વસીદ પતાવી સુરતના એક મહરમ પાસે મી. રા. ૩૫,૦૦૦ લખ નાસી મસે હતો તેને કહેરાફન જલ્યામાંથી પ્રકડવામાં આવ્યો છે.

પુત્રા ખાતે રાખકેલ નામમુ એકબી ખેરડ માસીક જપાવું હતું તે જાપી આવવાનું નવા કાવદાને લીધે કાખ એ કમુલ ન કરવાથી એ જાપુ ખખ પડ્યું છે.

કમી સડના જમલગુર સાંકરાચારવે પુત્રની કરવામાં કોનર-સના સંજામમાં નામદાર અ. મા. ખાલ અને ખીખાએ તે સુતારકમીડી કમીડી આશીરવાડ આપેલ છે. અને અખામખુ કરી છે કે હોદ્દ મુસલમાન કોમો વચ્ચે એખલાસ પ્રમે તેમ કરવો.

પુના ખાતે મળેલી મુસતરીમ લીગની સભામાં મી. ગુલામખલ્લદ બૂઝારીએ એવા હસવ રજુ કર્યો હતો કે - મુસ્લમની સર કારે એક એવી રીતનો કાયદો બહુવાની રૂપા કરવી કે જેની રૂએ દર રૂપીએ એક પૈસા જેટલો ફળવણીને લખતો હર સૌંધ ના મેહોમેદન જમીનદારો અને જમીન દારોપર નાખવામાં આવે. આ કરમાંથી ભેગી થએલી રકમ મુસલમાનોના હાથમાં તેમની ફળવણીને માટે ખર્ચ કરવા સુધી, કારણ આ રીતની ફળવણીની સૌંધ પ્રાંતમાં બહુજીલ કારે અમલ્ય છે. આ હસવ સરવાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

રાધજીપુરના નવાજ સાહેબ નંદુરસન તખીયતને લીધે હુમ્મડ ગયા હતા તેઓ ત્યાં મરણ પામ્યા છે. જેથી રાધજીપુર રાજ્યમાં દીસગીરી ફેલાઈ છે. — "ગુજ રાવ મીન."

ભરમણી જલુસર સુધી રેલવે બાંધવાનો દૃઢ મુન્યમની મેસરસ કોલીક નીક સનની કંપનીને મળે અને જમદીથી એ કામ હાથ ધરવામાં આવે એવી વકી છે. — "ગુજરાત ચિત્ર."

ચેરવાડ ખાતે દશા મોદ માંડલીયા વધુકિની કોનફરન્સ મળી હતી.

હોદમાં હાલમાં રજીસ્ટરડ કામળ એક લવાનો જે દર છે તે આકરો હોવાથી તેમાં ઘટાડો કરવાની ચરચા થાય છે.

હોદની વડી ધારાસભામાં એન. મી. ગોખલેએ પ્રાથમિક ફળવણી ફરજિયાત અને મુદત આપવાનો હસવ રજુ કર્યો હતો, પણ તે નીકળી ગયો છે.

લાલા સમ્મત ખાતે "ઇન્ડીયન" ને જે નુકસાની આપવી પડી તે માટે "ઇંગ લીસમેન" ને મદદ કરવા એન્ડ્રો-ઇડિ અને એક ફાડ ઉઘાડ્યું છે જેમાં ૧૨૫૦ રૂપીઆ ઉપરની રકમો બરાબ મળે છે.

કલકત્તાના "મુસલમાન" પત્રના પ્રમટ કનિઓ તરફથી એક માસીક પ્રમટ થતું હતું તે બંધ પડેલ. હરીયા તેમજ તે

ચાલુ કરવાનો હસવ બહાર પડેલો. દર આન જાપાને નવો કાયદો થયો. તેની રૂએ જમીનગીરીની જે રકમ મામવામાં આવે તે બરત તેઓ અમલત હોવાથી માસીક કાઢી શકશે નહીં એવું તેમજ હરી જાહેર કર્યું છે.

હમ્મડ ખાતે હોદી કીકેટ લીગની ૧૫ ટનશીપ લેવા પત્રાલાના મહારાજાએ સ્વી કર્યું છે.

ચોદી હપર વધારવામાં આવેલી જગા તથી કલકત્તાના મારવાડીઓમાં ગભરાટ આવી રહ્યો છે.

બંગાળી સાહીસ પરીવહની મળેલી સભાએ જુદા જુદા વીપયે સંબંધી ચર્ચા ચલાવી મરદુમ મી હાની યાદમાં તેમના નામનું સંસ્મરણ તથા લાઈજરેરી રજા પવા હરવી ઉદયોગ કુનરજી એક ઇન સ્ટીટ્યુટ સ્થાપવા હસમ્યું છે.

ના. વેલ્સરે રેલમાં સાંતિ ફેલાવવા માટે શું ઉપાય લેવા તે બાબતમાં દેશી રજવાડાઓના જે અભિપ્રાયો મળ્યા હતા, તે બાબતપર લખતાં બાબત ધ "અપેક્ષા પાત" જલુવે છે કે :— "એ બાબે એ આપડા રાજાઓ શું મત આપી શકે? જે તેઓમાં તેલુ પાણી હતો તો આજે બાપારી અંગ્રેજો રાજ્યકર્તા અંગ્રેજ ચાલે !"

પત્રાલાના મહારાજાએ રાજ્યની કુનર ઉદયોગની સરવે કરવા અને ચોક્કસ સમયે તેનું પ્રદરશન ખરવાનાં પગલાં લેવાને કુકમ બેહાર પાડ્યો છે.

પલાળા દેસમાં મળેલી સળ સામે લોકોમાં પેકર ઉઠ્યો તેની અમર લાંના રાજ્યપર થઈ છે. "આરવ પ્રકાશ" જલુવે છે કે હાલમાં વધામણી મળી છે કે જેને દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા તેમાંના કેટલાકને રેલમાં રહેવાની રજા મળી છે, અને બીજાઓને પણ મળવા સંભવ છે. આ અમર વધામણી જોવી છે, છતાં અમને ખેડ એટલેજ થાય છે કે ત્યાર પ્રથમથી આવાં ન્યાયના નિર્ણય કલકત્તાના મારવાડી દારસ કરવાની શું જરૂર હતી !

પત્રાલાના રાજ્યમાંથી આરવ સમાજ સામે દેસ ચલાવવા માટે બને નવાજ સાહેબી ચલાવવા માટે બહુજીલા મળેલા પોલીસ અમલદારને રા. ૧૫ હમરજી બોનસ અને ૧૦૦૦ની આપાત બક્ષી. તેમનું રાજનામું નિવહારી રજા આપવા માં આવી છે. તે જગ્યાએ સરદાર બમ વાનસોઈની નીમણૂક થઈ છે.

લાહોરની આરવ સમાજના પ્રમુખ શ્રાલા કુરમાસાહે સમાજના આગેવાન સમાસદો સાથે મતભેદ પડવાના લખને રાજનામું આપ્યું છે.

પંજાબના હોદુ જાપાઓના રક્ષક અરયે લાં ખાતે એક "પ્રેસ એસોસીએશનની" સ્થાપના થઈ છે.

હોદરની ડાલી કોલેજને માટે મહા રાજ સૌધીયાની લજામણ ઉપરથી મહા રાજ ગાયકવાડે રા. ૨૦,૦૦૦ ની મદદ આપવા જલુવ્યું છે.

પંજાબના લે. અવરનર. મી. હુમ્મડેને બપારે દુશીવારપુર કલ્હાના મહાલપુરની આર્થ સ્કુલની મુલાકાત લીધી હતી, ત્યારે વિદ્યાર્થીઓએ તેને બાવકાર આપતી વખતે નમસ્તે કહ્યા હતા. આ ઉદાર ચિત સાહેબે તેનો ઉત્તર આપતાં બહુજ પ્રેમપૂર્વક "નમસ્તે" કહ્યા હતા. દેશી ઓના રીત રીશાને ધીકારવા કરતાં જોરે અમલદાર વરમ જે આવી સમ્મતા ખતાવતો રહે તો દેશમાં બહુ ઓછી અસાંતિ થાય. — અર્થ મહારા.

હોદી બાપાના વરતમાનપત્રેવાળાઓનું એક કોનફરન્સ આવતા અક્ટોબર માસ માં આગા ખાતે "નાજરી પ્રચારીણી સમા" તરફથી મળનાર છે. આ કોન ફરન્સમાં હોદી વરતમાનપત્રેની સ્થિતિ સંધારવા બાબે વિચાર કરવામાં આવશે.

ચીતોજામાં એક પોલીસ કોનસ્ટેબલ ને પુનના આગેપ માટે દેશીકામની સળ કરવામાં આવી છે.

દરેક જલના સ્વદેશી ઉદયોગને હવે જન આપવા કલકત્તામાં એક સ્વદેશી ચેમ્બરની સ્થાપના થઈ છે.

બોટાલથી જમદજ્ઞ સુધીની રેલે બંધાવવાની સરતો નક્કી થઈ છે.

ડરખાનમાં હવાઈ વહાણ

તા ૨૫ ના મગધુરીમાં જળાવવામાં આવે છે કે હીમરલીએ ડરખાનમાં હવાઈ નો દરખા કર્યો છે. અને બહુ કરીને આવતા શનીવારે કલેમોટ ખાતે તેને ઉડતો જોવાનો સાબ ડરખાનના લોકોને મળશે. આ સંબંધમાં વધુમાં જળાવવામાં આવે છે કે આજ સુધી દક્ષિણ આફ્રિકામાં બહુ હવે કે અતરે હવાઈમાં હીમરલીએ ને ફોટો મળી નથી. કેમકે પ્રસ્ટલેન્ડમાં તેનો સંચો સાંચી જવા પામ્યો હતો ત્યારે દરખાવામાં એ પ્રદેશ સમુદ્રની સપાટીથી બહુ હવે આવેલ હોવાથી હવા ની જોડતી રિશ્ત મેળવવામાં મુશીબત નડતી હતી. આજ સુધી કેમપણ હવાઈ વહાણ ઉડાડનાર સમુદ્રની સપાટીથી ૪૦૦૦ ફીટ કરતાં વધારે હવે ઉડ્યો નથી; સારે જોડાના પરમમાં હીમરલીએ ને ચોટી ઉડ્યાએ ૧૩૫૦ તે ઉપાસ સમુદ્રની સપાટી સાથે સરખાતાં ૬૦૦૦ ફીટ હવે હતી તેટલી ઉપાસ હવા ને રિશ્તમાં હોય તેમાં ઉડવાનું મુશ્કેલ હોવાથી એટલી (૬૦૦૦ ફીટની) ઉડવાએ ઉડવામાં હીમરલીએની કળા માટે પુરોષમાં ફેલેડે કેમણે સવાલો પુછ્યા છે. હીમરલીએની બીજી મુશીબત એ નડેલી કે હવે ચડતી વખતે અને ઉતરતી વખતે ને સપાટ જમીનને વિરતાર જોડ્યો તે તેને મળી રહેતો નહીં. ઉડનારનું અપરામાં અધર કમ જમીનપર ઉતરતી વખતનું છે. હવાઈ વહાણની કળા બહુ ખાસિયત હોવાથી/આકાશવાણીને ઉતરતાં અગવડ પડે તેમ હવાઈ વહાણનું પણ ચાલ છે. ધીમે ધીમે વહાણ જમીનપર બેસી રહે એવી શોધ હજી રહી નથી. તેથી જમીન પર પહોંચતાં કલાકના ૪૦ મહસની કડપે તેને ધસાતાં ધસાતાં વેગ પડાડે પડે છે. આમ સાવ વેગ બધે સાવ તો સુધી ધસાડવું પડે છે. અધી સપાટ જમીનની જરૂર પડે છે. તેથી જમીન ડરખાનની નજીકમાં કલેમોટ ખાતે તેને મળ્યું છે. અને તેથી સારી ફોટો કરવા તે ઉમેદ રાખે છે. કલેમોટ જવાને રેલવેએ ખાસ 'એક્સપ્રેસ' ડીકારેની જોડવા કરી છે. તેથી એક ડીકારમાં આવવા જવાનો તેમજ વહાણવાળા મેહાન માં હાખલ થવાના ખરચનો સમાવેશ થાય છે. હીમરલીએ પેતાનું સંચાક્રમ આ અહવાડીઆની અંદર જોડવાનો હતો, અને શનીવારે કલેમોટ એવું તે જણવે છે.

તેનું વહાણ ૩૫ ફીટ લાંબુ, ૩૨ ફીટ પહોળું, અને ૧૨૦૦ રતનના વજનનું છે તેનું ઇન્જન ૫૫ 'હોર્સપાવર' જેટલું જોર કરી શકે છે.

ફર્ટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફર્ટ ૨૨૨

અમે દરેક જાતનું ઉપદ્રા અને તાજી ફરત તથા દરેક જાતનું વેલ્ટેબલ ધર્મીય સહાયની પેઠીમાં સાથે રોકેથી દરેક જગ્યાએ જોરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી દરમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મનાવના અગાઉ ખાતી માટે કમળ વ્યવહાર અગર પ્રાપ્ત લીસ્ટ મનાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબધ અમારે ત્યાંથી તાલપાર મળશે.

પ્રવાસ માટે જોયો નીચેના શીરનામે:—

ફર્ટ ૨૨૨, પી. એ. જોડા ૫૭૦
ટકી, એડ્રીક 'જાણપુરો' બો. ૫૭૦, ડરખાન.
M. A. Ashu Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાજું ઉપદ્રા ફર્ટ

અને વેલ્ટેબલ

સહાયની પેઠીમાં, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકેથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. જોરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબધ મળશે પત્ર વ્યવહાર નીચેના શીરનામે કરે:—

ધંસમાઇલ જવા ફર્ટ ૨૨૨.
પી. એ. એ. ૪૭૧. ટેલી. એડ 'ધંસમાઇલ' ૪૭૧, એ. એડ, ડરખાન
મકાઇ, બીનીસ, મર્યા લસણ, વગેરે કમીશનથી વેચીએ છીએ.

જાહેર ખામર

નાતાલીઆ મોકલ કુપની લીમીટેડ માટે બેસી પેંડની સધર જમીનગીરીય. કલાક જોડ્યો છે. કલેમોટ તા. ૭ મે સુધીમાં અરજીએ કુપનીની એડીસમાં પુરતી કરશે.

શાપુરજી જવનજી મંદિરીઆ, તા. ૨૩ જાન્યુ-૧૦. ફેરેટરી, નાતાલોયા મીડલ કુપની લીમીટેડ, એડીસ ઓ, ડરખાન.

રોકડ ખામર આવ

શી. એ. શી. એ.

ફૂલ નાતાલીઆ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
આવજ માંબ ૧૪૨તાની	૧૮ ૦	૧૮ ૬
બીમડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
જોર. જોર. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
જોર. ડી. આર.	૧૧ ૬	૧૭ ૦
બીની સહર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફૂલના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
ફેથી ટુવેર ફાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
ટુવેર ફાળ જાનપુરી	૧૮ ૧	૧૮ ૦
મસુરની	૨૦ ૧	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
અડાની	૨૮ ૦	૨૮ ૦
અણુ મુળધના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
„ ફાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વહાણ નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઇ	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કકડું તેલ ૨ બાબન	૨ ૧	૨ ૨
એરડીજ	૨ ૮	૨ ૬
મીઠું	૪ ૨	૪ ૩
નાળીએરડું	૫ ૬	૫ ૬
ખાંડ સહેદ નાતાલની	૨૦ ૬	૨૧ ૬
પીળી	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરકળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
આટો	૧૩ ૦	૧૩ ૩
મકાલી સોપારી ૧૨૩થ	૮૧	૦ ૬
મર્યા	૦ ૩૧	૦ ૪
બી પેટી ડીનના પી	૮-૧૦-૦	૮-૨૬ ૬
પોરબંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૧ ૦
પરારીન-કરાઉન	૫ ૬	૬ ૦
„ બાઈટ રોસ	૬ ૮	૬ ૮
„ „ મકાન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળાંચેર	૧૭ ૬	૨૦ ૦
ફેથી	૬	૬ ૬
મકામક સોપ	૧૩ ૩	૩ ૬
જાણ સીલ રોગ	૧૫ ૬	૧૬ ૦
જાણ જરખાઈ	૪૨ ૬	૪૪ ૦
„ ટાપમક ૫૦	૬૩૫-૧૧	જોડસાડી
હીમત	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકર ડી	૧ ૮	૧ ૬
માચીસ જાવન	૦ ૧	૦ ૧
સોપારી સેરશની	૦ ૧	૦ ૧
નીલક પોલક લીચર	૧૫ ૬	૧૬ ૦
નામક (લીવરપુલ)	૪ ૬	૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

આપણે સમગ્ર દુનિયાના ઉત્પાદકો અને વેપારીઓના માધ્યમથી આપણી સેવા કરી શકીએ છીએ. આપણી સેવા આપણી સેવા છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,

Reuter's Building,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

St. George's Street,

The Corner House,

55 Field Street,

CAPETOWN

Commissioner St.,

DURBAN.

JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, પ્રેસીડેન્ટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી દરદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા થી માટે વાપરો છે? રસાયન સહાનુ—મગજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા. કિંમત ૩ હાલત યાદે એટલી ફાવતી શીલીંગ ૫.

આવાસીર બીધરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાને તાકતળીક અને ચોક્કસ હવાળ. નાનાલમાં ધણી જાણે ફાવે યાદ યુદ્ધો છે. કિંમત રી. ૩.

મરહુમ શીર—જાડુઈ મલમ. સોમ, ધા, યુમડાં, વિગેરેને તુરંતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિખન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંને અકસીર હવાળ, લાલ અને રહેદ જીવડાંનાં જીવડાંની દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વરિકા—જીવાળની અકસીર મેળીઓ. રીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

સાશીપર્વ વરિકા—ફુલપામઃ ગાળીઓ. ખુદાન રાપનને આસ હવાળ. કિંમત એક રીનીની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Soliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: 'SULIMAN'

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને ચીરસ મરચાં
હિંદુસ્તાની ગ્રામીણ મંચારી
સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને
આસ લી પેરખંદરજી તથા કલકત્તા—
સરસ આવજ—મોખા પંધીઆ—એક
વખત મંચારી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
Box 3598
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Speloken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES, LOWER MILL STREET

P. O. Box 155 Tel. Add.: "NARLOO."

PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtia
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLARY

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKEBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tajob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NORODIEZ,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1038, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ASCHMAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
D. na Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Gray Street
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. ESSAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Gray Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86, 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Isjpur,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Gray Street.
B. A. Magbrah, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Gray St.
K. Jivan, 122 Gray Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Gray Street.
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Gray Street.
E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.
BUT BRAND TOMACOO WORKS,
Box 88, 164 Gray Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOUCURT

M. O. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mis Camroodess,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ghhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEKE,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SAJJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N. Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarason,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

A. E. CHOTARHAL,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRAHMA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150.

L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.

BORNALGY IDOLGY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRANDAS & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULAKHIDAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141.

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. BAWAT,
Box 16.

PiET RETIAP

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhat, Box 24,
MENTA & KRANDERLA BROS.,
Box 180, Market Street.

POTCHERSSTROOM

G. K. DOWRI,
Box 123.

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street, Box 571.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

L. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street.

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road.

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498.

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalabhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 842.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., B x 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keersin & Vazyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SUTIMAN & Co.,
Box 1. Tel. Add.: "Salix" 20.

SALISBURY

Rhimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dholi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Loosenkhan Kalskhan,
17 Market Street.

**SPELONKEN
(TRANSVAAL)**

Kesavji Giga, Bafokla.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Ko verjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, B x
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. 444 "BHABHA" P.O. Box 11.

શ્રી. ભગતરામ
વેચારી અને પ્રચલિત ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રેલવે અને વીલ્ડવ ટ્રાન્સપોર્ટ કંપનીના હાથે
માર્કેટ બીડ, (કાર્લટન હોટેલની સામે)
બોક્સ ૫૩૨૦, જોહાન્સબર્ગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Laing & 15th Streets,
VEREDORP, JOHANNESBURG
Box 410 Tel. Add.: "TAJANDAR."
Head Office: VANDER COLENS, 1904.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Add.: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about May 22nd Dunluce Castle

" June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, :—

about May 6th Gascon

" June 3rd Comrie Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન કોસ્ટરી જયાખંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોર્બંદર તથા દક્ષિણ
ક-સરસ આવલ-ચોખુ ગંધીઆલુ-જયા
ખંધ અજમાએસ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 631, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોર્બંદર ખુશખેદર લી.

103 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 83 Tel. Add.: "PORBANDAR."
Telephone 86

Printed and Published by, M. K. Gandhi
International Printing Press, Phoenix, Noida

No. 19—Vol. 8

SATURDAY, MAY 7TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

INDIAN BARRISTER'S GAOL EXPERIENCES

MR. JOSEPH ROYEPPEL WRITES TO THE PRESS

We have received the following letter which has also been sent to the Transvaal Press:—

Sir,—I have just been released from an imprisonment of three months which I voluntarily accepted under the registration laws of the Colony. The feeling which compelled such a course I made public just before my incarceration, thanks to your sense of fairplay. That feeling was that as a Colonial born Indian and a *bona fide* British subject I could not acquiesce in a condition which, affecting me adversely solely by reason of my nationality, is without parallel in the annals of British Colonial administration. A secondary reason for the step was to experience in person the incidents of prison administration in the Transvaal, so far as they affect Indian prisoners and of which we have heard so often. I beg to publish the bare facts of my experience, withholding all comments thereon. I was arrested in Johannesburg and taken to Pretoria. I was put over the border, which I re-crossed the same day. I was arrested and charged before the Resident Magistrate, was sentenced, and ordered to be conveyed to the Fort, Johannesburg. To the moment of my arrival there my experience was all that could be desired by a prisoner, even to kindness, consistent, of course, with the officers' stern demands of duty; but thereafter there was a rude shock and my reception generally was the reverse of happy. I believe the prison regulations enjoin the observing of some kind of privacy in the dressing of prisoners. My dressing room was an open draughty passage. After dressing I was removed to the main entrance and was made to stand upon the cold cement floor with bare feet for well upon an hour. The next experience was about the most horrid of all. An officer came to lock my hands and, as he did so, he positively turned

with rage. He tightened the irons upon my wrist to such painful extent that I was compelled to apprise him of the fact. "I would like to tighten round your neck," was the reply as he loosened the cuffs. He was able between gasps to express the wish that I, with the rest of my countrymen, would be put aboard some derelict, put to sea and the bottom of the craft knocked off. Another boasting His Majesty's uniform came along and, indulging in sundry invectives of the same order, marched us to a wagon that stood some way off. We reached the wagon over the sharp stones in funeral march time, but found mounting thereon difficult by reason of the prisoners being coupled. The wagon conveyed wet manure which oozed through the canvas upon which we sat. The stench was overpowering. Observing we were barefooted, the officer ordered the driver as follows:—"Put the beggars down when you get out the town and make them walk the whole way to Diepkloof." We were driven through some of the principal streets of the town, barefooted and bare-headed and ere long the sun began to tell upon our closely-cropped heads. But the unlocked hand dared not be disengaged of its hold on the canvas for fear of one losing his seat upon the jolting wagon. Out of town, we were made to jump out, but this was no small acrobatic feat for the need for the locked couple reaching *terra firma* simultaneously is obvious. For the first time I commenced a march barefoot and a two mile tramp over rough ground found the spirit willing but the flesh weak. Calling a halt we declared the predicament, boarded the wagon and were landed at the prison gates. Straightway an official gave us a foretaste of what was in store for us. Eighteen hours we had gone without food, and were deaf and faint from the growings of hunger, when we were ordered to

carry a muid of potatoes. Gaily we essayed a manifest impossibility, when I detected the officer wink to a brother out of barbarous delight at our discomfiture. That was insult added to injury, and we dropped the bag in resentment. Once within the prison walls the first circumstance that compelled attention was the all-important question of our diet, and herein the oft-repeated protest of the Indian community that the Government policy is to break the heart of passive resisters finds ample verification. After daily protests by the sufferers, the reply came forth that the Indian diet scale was the net scientific result of the researches of learned medicos who had sat in solemn conclave over the subject. And the resultant is as follows:—Breakfast at 6 a.m., 8 ozs. Mealie-meal; lunch 6 hours later, 6 ozs. rice and 6 ozs. vegetables; supper 4 hours after consists of 2 ozs. mealie-meal and 4 ozs. bread. That is to say 26 ozs. (raw weight) to live upon for 24 hours, ten of which hours have to be devoted to hard labour. It will be observed that four-fifths of the Indian scale or more is comprised of farinaceous matter. The preponderance of mealie-meal stamps the diet as essentially a native one; but the native would reject the diet with scorn, for his own is an infinitely superior one, in that, while constituting his staple food, it is a great deal better than what he would revel in amid the scarcity of his native kraal. And the remarkable and all important difference in his favour is that while he gets an ounce of animal fat daily with his mealie-meal, a necessity and a luxury he does not enjoy at home, the Indian by some freak of administrative logic is not permitted the equivalent in the form of ghee which is an absolutely essential part of his diet at home. No rational being would vote either the Indian or the native scale as

anything approaching a sufficient common-sense allowance to produce ten hours of pick-shovel or barrow-work. Before such stern implements of labour, arm-chair science vanished into thin air, as its evolutionists would discover to their chagrin, did they exchange the stethoscope for the pick or shovel for five minutes. It may, however, be urged in defence that the absolute maximum of food is not the due of the prisoner; granted, but is the unchangeable minimum the only other alternative? And what of the profound moral question of the right of the powers that be to inflict the pangs of hunger when the prisoner has but bargained for temporary deprivation of his liberty and the exacting from him of a certain amount of physical labour. I most emphatically protest, Sir, that the cruel pang of hunger is by no means implied by or is a natural corollary of imprisonment. And the infliction of it is an outrage on the rights of man which cannot be justified under any code of law or morals. But I forget I am in the Transvaal, and to me the Transvaal has ever been the chaos of all that is calculated to sink coloured humanity to that level where man merges in the unredeemed and is lost in oblivion.

But, as I have observed, Sir, the primary purpose of my seeking imprisonment was to record an unqualified protest, a protest which will be repeated to-morrow, when the Government casts me over the Border, against a condition unparalleled in the annals of British Colonial administration. That a Colonial-born Indian, who knows no home outside this sub-continent, who is the only graduate in the entire Asiatic population of South Africa, and is a member of the Inns of Court, should not be able to exercise that right which the alien humanity from the southern cities of Europe enjoy, because of his nationality is the stupendous paradox in our vaunted imperialism which India as a partner of the Empire challenges to-day. Sir, there are very definite limitations to a Government's tyranny, and the Transvaal may not kick even the Indian fatalist with impunity. I hope that even at this late hour, if there is to be found here any Imperial sentiment, it will range itself on the side of bare justice. If there is any sincere regard in the Transvaal for the maintenance of the Empire, let her think and act imperially by India; for India is the sun of the Empire, the "one pivot of all the Empire's vast operations," "the keystone of the arch of our world-wide dominions, and, if the heart stop beating, wherewithal shall the most glorious of Empires live?"

I am, etc.,

J. ROYEPPE, B. A. (Cantab.),

Barrister-at-Law.

3rd May.

Selections from the Indian Press

In Support of Professor Gokhale's Resolution

(Continued.)

"Rangoon Times"

South Africa cannot be allowed to benefit by Indian agriculturists, who, as one member of the Council said, are urgently needed in many parts of India, unless she is prepared to be loyal to those fundamental principles of justice, humanity, and equality upon which our Empire is based and by the strict adherence to which it can alone survive. That is a perfectly equitable position for the Indian Government to take up, and we hope and believe that the South African authorities, who, after months of passive resistance on the part of the Indian residents and of diplomatic pressure on the part of Imperial authorities, are now realising that their conduct is deeply reprobated in England and India, will lose no time in retreating from the very false and disloyal position they have occupied. We fear Mr. Gokhale was justified to a great extent in his indictment of the whole system of indentured labour. There is no question that the Imperial emigration officials are active and earnest in detecting abuses and protecting would-be emigrants, but despite their exertions, there is much evil which would best be avoided by the abolition of all labour emigration, except, perhaps, in special cases and under most stringent regulations. The men recruited are for the most part illiterate, and do not realize the conditions of existence to which they are committing themselves. Those conditions are, in too many cases, but little removed from slavery. They are consenting to a complete, though a temporary, expatriation in lands the language of which they do not speak and with the inhabitants of which they are completely out of sympathy. They are not only strangers in a strange land; but they are almost necessarily in an equivocal position of subjection to those whom they serve, and who are in many instances hard task masters and men in whom degraded mercenary motives destroy that realization of responsibility to the Empire which the bluntest trader, who claims the honour of inclusion in it, should study to feel. Moreover, the system tends to lower not only the men themselves, who have been tempted out of India by the prospect of pay which they could not command there, but the whole population of India in the eyes of their fellow-subjects.

"The Muhammadan"

The Hon'ble Mr. Gokhale dwelt with considerable emphasis on the necessity of appointing a commission to inquire into the condition of indentured labour in Natal. The miser-

able status of the Indian labourers in Natal calls for immediate inquiry and a searching exposition. It is all very well that future emigration might be stayed in the discretion of the Viceroy, but what about the present population of coolies in Natal? The distressing and heart-rending calamities and troubles to which the Natal coolies are exposed daily, nay hourly, we have often gathered from the accounts of South African travellers and from the excellent treatise of Mr. Polak's.

Chinese Petition

Mr. Quinn, the chairman of the Chinese Association, has addressed the following Petition to His Excellency the Chinese Ambassador in London:—

1. Your Petitioner is a subject of His Imperial Majesty.
2. The Petitioner respectfully draws your attention to the Asiatic struggle that is going on in the Transvaal at the present time, and that has been going on for the last three years. The struggle has arisen over the Asiatic Registration Act, known as Act 2 of 1907, which, in the opinion of the vast majority of the Chinese residents of the Transvaal, is degrading, insulting and derogatory to our national honour. It may be mentioned that British Indian subjects who are affected by that legislation equally with the Chinese have also offered stubborn resistance to the Act. Out of a possible population of over 900 Chinese, over 150 Chinese subjects have suffered imprisonment extending to three months with hard labour. The prison-life has been very onerous, in that the Chinese are classed with the Natives of South Africa, whose manners, customs and diet are entirely different from those of the Chinese. Lately the local Government have commenced deportation of Chinese, and over twenty are already under order of deportation. According to the laws of the Colony, deportation beyond the Transvaal border cannot be carried out, but, by some secret treaty and agreement with the Portuguese Government at Lourenço Marques, the local Government are to hand the Chinese deportees to them, so that the latter may take them overseas. It is not yet known where Chinese subjects are to be thus illegally landed, but it is feared that they will be landed at a foreign port, where they will have neither friends nor other helpers. The Chinese community in the Transvaal has become reduced to poverty, owing to the struggle.

3. Your petitioner trusts that your Excellency, as representing His Imperial Majesty, will move the British Imperial Government, and obtain relief (1. by getting repeal of the obnoxious Act and securing a recognition of the right of Chinese subjects to enter the Colony on the same terms

as Europeans; (2) by obtaining relief from deportation and imprisonment in so far as they are unnecessarily and illegally venetian; and in such other way as to your Excellency may seem meet. And for this act of justice and mercy your Petitioner shall, as in duty bound, for ever pray.

✓ From the Editor's Chair

THE SUPREME COURT CASE

THE judgment given by the Supreme Court on the application of Mr. Quinn, the Chairman of the Transvaal Chinese Association, does not take us any further. The deportations still remain illegal. The Court was not called upon to decide upon the legality or otherwise of the warrant itself. The Court had no jurisdiction in the matter, the order being purely administrative. The question, therefore, of deporting Asiatics who are lawfully registered residents of the Transvaal remains where it was. The only question that the Court had to decide was whether the detention in Pretoria pending deportation was reasonable or not. The Court had no difficulty, in view of circumstances, to come to the conclusion that detention was not unreasonable.

The proceedings, however, throw a curious light on the situation. The authorities are unable to carry out their illegal policy through a British port. The deportees, if they were to pass through British territories, would have a legal remedy. They are, therefore, smuggled through a foreign port. As passive resisters, however, theirs is not to complain. Their duty is simply to go where they are forced to and at the earliest possible moment to retrace their steps as soon as they become free agents, and once more challenge the might of the Transvaal Government.

✓ MR. ROYEPPEN AND HIS FRIENDS

MR. JOSEPH ROYEPPEN and his companions are making history. Every passive resister who has come out of Diepkloof has spoken of Mr. Royeppen and his companions, Messrs. Andrew and Joseph. In most flattering terms. They have taken their imprisonment extremely well. According to their wont, the Government, evidently to test their strength, have re-arrested them and have deported them. As Mr. Royeppen states in his letter to the Press, he and his friends have accepted the Government's challenge. We congratulate him and his friends on the brave stand they are making.

But Mr. Royeppen's letter reveals a most painful state of things in the goals of the Transvaal. Much of what Mr. Royeppen has stated in his letter is generally known. But

the details now given by him as to how they were kept standing bare-foot on a cold stone floor, how they were kept undressed in a drafty passage, how they were handcuffed and how brutally certain warders dealt with them, revive the memories of a shocking and disgraceful incident. Such treatment, instead of unnerving them, has, we are glad to notice, strengthened them in their resolve to vindicate the national honour.

Mr. Royeppen and his companions have set to the young Indians in South Africa a brilliant and a noble example worthy to be followed. They have shown that true happiness lies not in gaining riches but in moulding character. We trust that the lead given by Mr. Royeppen will infuse a new spirit into the colonial-born and other Indians who have their work cut out before them if they wish to take part in the making of the future South African Nation.

✓ OUR PUBLICATIONS

THE *Bombay Government Gazette* of the 24th March last notifies that "Hind Swarajya," "Universal Dawn," "Mustafa Kamel Pasha's Speech," and "Defence of Socrates or The Story of a True Warrior"—all publications of the International Printing Press—have been forfeited to His Majesty for the reason that they "contain matter declared to be seditious."

"Hind Swarajya," in the shape of "Indian Home Rule," is before our readers. "Universal Dawn" is a Gujarati rendering of Ruskin's "Unto This Last." "Mustafa Kamel Pasha's Speech" is a Gujarati translation of the Egyptian patriot's speech delivered just before his death, before a vast audience at Cairo. "Defence of Socrates or The Story of a True Warrior" is a Gujarati rendering of Plato's immortal work, printed in order to illustrate the virtue and the true nature of passive resistance. All these publications, except "Hind Swarajya," have been before the public for a considerable time. They are intended to impart a lofty, moral, tone to the reader and are, in our opinion, works capable of being put into children's hands without any danger whatsoever.

But we have no right to complain. We consider this activity on the part of the Government of India a passing phase. They are in a state of panic and, wishing to do something, they intend to stop the circulation of literature that shows the slightest independence of spirit. This over-zeal is bound to kill itself. The really dangerous publications will seek all kinds of dubious and devious methods of circulation, and we fear that they will, on that account, be read by the very class whom the Government intend that they do not reach.

In these circumstances, we who are uncompromising advocates of

passive resistance, have only one course left open to us. The repression cannot affect us. Our views can only remain the same, and they must find expression on every due occasion, regardless of personal consequences.

We sympathise with the Government of India in their desire to stop the spread of methods of violence. We would do and give much to stop it. But the only way we know to eradicate the disease is to popularise passive resistance of the right stamp. Any other way, especially repression, must inevitably fail in the long run.

Message to the Indian Women

The letter printed below is addressed to the wives, mothers and daughters of passive resisters in the Transvaal:—

Dear Sisters,—I have come to know from Mr. Polak about the sufferings which you are enduring for our country's cause. With what deep admiration I heard about your acts of self-sacrifice and noble patience.

Perhaps you know that we—the ladies of India—are also suffering for the same cause. Your noble examples have strengthened us in our times of trials. By your self-sacrifice you have kept up that ancient standard of Indian womanhood which in our times of glory astonished the world.

May God grant that India be full of such noble mothers, wives and daughters as yourselves. May God shower His choicest blessings on you and help you in the fulfilment of His works.

Perhaps you know that nine respectable Bengali gentlemen were deported by order of the Indian Government in 1908 because they worked for the regeneration of the Motherland. My father was one of them. Recently they have all been released. During those times of suffering, the heroic examples of patriotism set forth by the ladies of the Transvaal and other martyrs comforted us.

Sympathising with you deeply in your trials and tribulations,

I remain, your friend,

KUMUDINI MITRA.

[Miss Mitra is a daughter of Babu Krishna Kumar Mitra, who was deported without trial and recently released. His arrest caused immense astonishment amongst his many European friends, for he is known as a most moderate and religious man, whose whole energies have been devoted to the suppression of the propaganda of violence. It is generally believed that the Government of India committed a great error in deporting him. Miss Mitra is the editor of a Bengali ladies' journal and is one of the most cultivated amongst the younger generation of Brahmo ladies.—Ed.L.O.]

The Passive Resistance Funds

How They Are Being Used

The following letter has been handed to us for publication:

Johannesburg, 25th April, 1910.
Dear Professor Gokhale,

In answer to my cable of the 6th December last, you cabled inquiring what funds were required, and in my replying cable I stated as follows:—"Present requirements thousand pounds. Expect imprisonment before end month. Much more required later." On the same day I wrote to you how the funds are being dealt with. In that letter I told you that the debt incurred in conducting Phoenix by me personally was paid out of the amount received from you. This covers over £1,200. I gave you also the following approximate summary of monthly expenses:—

Office here	£50
Office London	£40
INDIAN OPINION	£50
Distressed Families	£25

In your letter replying to mine you were good enough to inform me that the expenses were in order.

In view of the certainty of prolongation of the struggle yet for some considerable time, it is necessary for me to give you a resumé of receipts and expenditure, and of the events to date. The monies obtained to date since December last are as follows:—

	£	s.	d.
From Bombay	4,253	3	4
From Rangoon	750	0	0
From London	135	8	2
From Mozambique	50	0	0
From Zanzibar	59	3	6
From L'co. Marques	11	12	■
From Natal	8	16	0
Local	■	7	7

Total £5,269 10 7

The Bombay fund is divided into two parts—£3,914/10/- has been sent to be used for carrying on the struggle generally, and £338/13/4 has been ear-marked for relief of distress among the passive resisters or their dependents. These instructions have been closely followed. The remittances from Rangoon as also from London have, like the ear-marked fund from Bombay, been devoted to the relief of distress only.

Your letter, as also Mr. Petit's, have left the expenditure to my discretion, and I have considered it best to avail myself of that latitude. The funds are banked to a separate account, called the passive resistance fund account, in the Natal Bank, Johannesburg. So far as the Bank is concerned, I alone operate upon them. No special and formal Committee has been organised, nor are the funds treated as part of the British Indian Association Account. The British

Indian Association covers a wider range than that of passive resistance. Disbursements are made in consultation with or subject to the approval of Mr. Cachalia, who is the President of the British Indian Association, and other passive resisters.

The Phoenix debt represented a personal debt incurred by me from European friends and clients by reason of the necessity of having to continue INDIAN OPINION under somewhat adverse circumstances and at a loss in the interests of the struggle. I have devoted to the continuance of INDIAN OPINION and the establishment of Phoenix all my earnings during my last stay in South Africa, that is, nearly £5,000. I derive no pecuniary benefit from Phoenix, the support of my family and myself being found by a European friend. Those Europeans and Indians who are my co-workers at Phoenix receive as a rule only what they need, and are practically under a vow of poverty. Certain alterations have been made in the management of Phoenix, which I am glad to be able to say have so far enabled the continuance of the paper without the monthly assistance referred to in my letter. The Committee in London is being financed on a most economic basis. I have to make the same remark in connection with the offices here. The expenditure to the 20th instant is as follows:—

Local Expenses	374	11	8
London Office	175	15	0
Relief of Distress	449	11	11
Relief apart from Distress Fund	50	0	0
INDIAN OPINION Debt	1,200	0	0
Total	£2,249	18	7

This leaves a balance of £3,019/12/- The monthly expenses for relieving distress have, however, as you see, gone forward, and, whereas, in the month of December, only £25 was paid, on the present basis it comes to nearly £160 per month, over fifty families receiving support. Local expenses, besides the carrying on of the office here, include travelling expenses of passive resisters from Durban, etc., as also cables and such other disbursements. The above expenditure covers a period of four months and a half. Excluding relief expenditure and the item for the INDIAN OPINION debt, the average monthly expense is nearly £133. The expenses for supporting distressed families are bound to increase as time passes. I, therefore, put them down at £200 per month. The average monthly expense then may be put down at £333. The balance of £3,019/12/- may thus be exhausted about the month of January next.

Nearly £50 is being paid towards rent due by the families in distress. We have, therefore, been considering the advisability of removing them to a farm, where women as well as men could do something to earn a living,

and where we should probably be able to save half of what is now being paid for relief. There was the difficulty about a capital outlay on a farm. Mr. Cachalia, others who were out of gaol and I were even prepared to risk that outlay in the hope of being able to sell the farm, if necessary, at the close of the struggle, but a large outlay will probably not be required, as a European friend has offered to buy a farm, and place it at the disposal of the passive resisters during the continuance of the struggle, free of charge. This very generous offer has been almost accepted and by the time this letter is in your hands he may have secured a suitable farm, in which all the distressed families and I should be living together on the farm.

The expenses detailed above take no note of relief that is being granted privately by individuals.

The estimate I gave you of active passive resisters I now see was an under-estimate, and many whom I did not consider would come forward are now either serving imprisonment or have been deported. The Authorities have been of late very active in effecting arrests, particularly of the brave Tamils, than whom no Indians have done better in connection with the struggle. These brave men have time after time courted imprisonment. There are over thirty at present at the Diepkloof Gaol, which is a penal settlement, in which the regulations are more severe than in the other prisons of the Transvaal. Nearly sixty have been deported by the *Umhlots* and over thirty may be deported any day, orders for deportation having been already made. I cannot write about these deportations with sufficient restraint. All these men are domiciled in the Transvaal; some of them are domiciled also in Natal; some again have a right to enter Natal, being able to pass the education test imposed under the Immigration Law of that Colony. Some are mere lads born in the Transvaal or other parts of South Africa, and many have left behind them families that have been reared in this country. I come into constant touch with the brave wives, sisters or mothers of the deported men. I once asked them whether they would like to go with the deported to India, and they indignantly remarked: "How can we? We were brought to this country as children, and we do not know anybody in India. We would rather perish here than go to India, which is a foreign land to us." However regrettable this attitude of mind may be from a national standpoint, the fact remains that these men and women are rooted to the South African soil. Many of these men before the struggle commenced earned a decent living. Some of them had stores, some were trolley-contractors, and others were hawkers, cigar-makers, waiters, etc., the employees earning a minimum wage of £6 and a maximum of £15, whereas the trolley-contractors and

others who followed an independent calling earned as much as from £20 to £30 per month. All these are now reduced to poverty, and their families receive from the passive resistance fund the barest sustenance money.

I may mention for your information that it was stated at one time by the Government that those who were voluntarily registered in the Transvaal, as many of these deported men are, were not deported at all, and that those who were domiciled in parts of South Africa other than the Transvaal were deported to such parts and not to India. Both these declarations have been falsified, the excuse given being that these men refuse to supply identification particulars and to prove domicile. The first excuse is invalid, because the refusal to supply identification particulars is itself a criminal offence, and these men, seeing that they were voluntarily registered, could have been proceeded against under the special section that deals with refusal to supply identification particulars. There was no occasion to treat them as unregistered Indians and thus deport them. The second excuse is equally invalid, in that those who were entitled to enter Natal stated that they were domiciled there and those who had a knowledge of a European language did not need to bring forward any proof. In my opinion, the fact is that, having failed to break the proud spirit of the brave Tamils, the Asiatic Department has now embarked upon a plan of extermination, and of taxing our pecuniary resources to the uttermost. Be that as it may, I think that I am quite correct in assuring you and, through you, the public in India, that neither those men, nor their wives, mothers nor sisters, as the case may be, are likely to succumb in any appreciable measure.

I hope that the Motherland will not rest so long as the insult offered to her in the Transvaal legislation that we are fighting has not been removed, and that we shall continue to receive the support that has been hitherto extended to us.

I remain,

Yours truly,

(sd.) M. K. GANDHI.

The Hon. Professor Gokhale,
C.I.E., etc., M.L.C.,
Bombay.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—
Miss M. B. Polak (2 signatures) 2d.;
Mr. Parikh (2 signatures) 3/6; Brixton
L. L. P. Lecture (15 signatures) 3/-;
St. Pancras Ethical Society Lecture
(14 signatures) 8/-; making a total
of 35 signatures, and 14/8. This
makes a grand total of 1,089 signa-
tures and £98/10/-.

Transvaal Parliament

LEGISLATIVE COUNCIL.

April 27th.

Pretoria Municipal Bill

Hon. M. R. GREENLEES, in moving the second reading of the Bill, said: This Bill entailed the repeal of certain sections in Ordinance No. 1 (Private) of 1906. It was now proposed that Pretoria should fall under the ordinary Municipal statutes for the Transvaal, with certain differences. The first difference was in regard to the Municipal control of natives, and as to how natives should live, and as to where they should not walk. These regulations were adopted at the inception of the Municipality, and had always been maintained. They were contained in certain clauses in the Town Regulations Act passed in 1899.

Hon. R. FREETHAM said: The other question he wished to deal with was in a sense a question of detail, because it arose under the provisions of Section 5, and had to do with the question of the town regulations, which the hon. member who had moved the second reading had read. This was a question which had not in the past been altogether viewed on its merits. He hoped the time had now come when the question could be dealt with on its merits. What they had to do with now was not the position as it existed in the past, but the position to be created in the future, and the proposal in Section 5 was that Pretoria should be exempted from certain clauses of the Municipal Corporations Statute, and that the clauses of the old town regulations should be continued, and, if they were not in force now, should be re-enacted. The most important of those regulations was the one about natives on footpaths, and not only was the proposal to continue old regulation 36, but also to exclude the application of certain provisions of the Municipal Corporations Ordinance. Surely it was better to accept a law which really did enact that course, and not one which provided for actual prohibition, the enforcement of which no one would be prepared to support. Under the present Act Pretoria would have power to make by-laws prohibiting the use of its sidewalks by any native not holding letters of exemption under the Coloured Persons Relief Act, or not respectably dressed. The House would observe that under the clause the Council could enact total prohibition against all natives save those who held such letters of exemption. With regard to coloured persons, the provisions would enable the Council to prohibit the use of sidewalks by coloured people who were not dressed respectably, or who made themselves objectionable. If the policy of the Pretoria Municipality could be carried out by the Municipal statutes applying to other towns, he did not see

why it should not be done. Clause 39 dealt with nothing that could not be dealt with under the location regulations. He deprecated the continuation on the statute-books of prohibitions which were indefensible. It was simply continuing that pin-prick policy which he felt sure everyone would condemn. He hoped the member in charge of the Bill would accept amendments to Clause 5 that would relieve it of references to these town regulations, and would allow Pretoria to come under the general law applicable to the rest of the country in this respect. He believed that the presence of these provisions might have the effect of indefinitely hanging up the Bill.

The COLONIAL SECRETARY: Clause 5 deals with most of the extended powers that are required. It proposes to apply practically the whole of the General Municipal Law to Pretoria, and I think this is necessary. Unfortunately, from my point of view, the special question of coloured people walking on the footpaths has been brought in. I think it is a mistake for the capital town of United South Africa to have a legislative provision which does not appear in any other part of South Africa. I think that that is a mistake, and I hope those in charge of the Bill may still, even at this very late hour, be able to deal with this.

Hon. M. LANGERMANN: Dealing with Sections 36 and 38 (with reference to old town regulations with regard to coloured people), the hon. member said he thought it would be a blemish on the statutes of the capital of South Africa if it were the only Municipality in the country that included such legislation as that. The municipal authorities, he was sure, would be able to deal with the matter in the future as they had been able to in the past, but he certainly asked the Colonial Secretary not to neglect the abrogation of certain regulations in connection therewith.

Hon. M. R. GREENLEES said, as to Clause 5, he thought it was advisable to defer any remark on the clause until the Committee stage, and with the permission of the House, he would like to have them put down for eight o'clock that evening.

The Bill was read a second time.

In Committee Hon. M. R. GREENLEES said that in view of what took place at the second reading of the Bill it had become apparent to the promoters that they could not force this clause through the House. They had therefore to reconsider the position. Of course, they wished to avoid anything that would jeopardise the Bill. His suggestion was that Clause 5 should be deleted *in toto*; the effect of that would be that the Municipality of Pretoria, as far as the points mentioned in Clause 5 were concerned, would revert to the *status quo*, and it was open for them, on further consideration of the matter, to come under the Municipal Corporations Act.

ation Ordinance, not necessarily by going to that House, but by petition to the Governor. He could not go any further than that. Consequential on that, Clause 4 would have to be deleted and Schedule 2 amended.

Hon. R. FEETHAM thought they all felt that the hon. member was in a very difficult position, because he was in charge of a Bill promoted by a corporation, and they knew that corporations could not take decisions with rapidity. He had made a proposal that Clause 5 should be dropped altogether. It was difficult for the hon. member to commit the Pretoria Council to accept Clause 5 with the deletion of the words to which objection had been taken. At the same time he (the speaker) could not help feeling that to drop Clause 5 out of this Bill would be to leave the Pretoria Council in a very unsatisfactory position. It was perfectly true that under the provisions of the Municipal Corporations Ordinance the council of a municipality not established under that Ordinance might be brought under it on its own petition, but that petition had to be supported by three-fourths of the members of the council, and therefore it was possible for a minority of the council to block the whole of the proceedings and make it impossible for Pretoria to come under these municipal statutes. It was surely better for the clause to be amended by the deletion of the words objected to. Then the Bill could go through the Committee, and there would be some interval in which the situation could be considered. If they dropped the clause out, Pretoria would get a maimed Bill deprived of its most important provisions. He knew this was a point on which some people held very strong views which it was difficult for them to give up, and he believed there was a chance of a satisfactory solution by hon. members voting according to their opinions on this Bill. He moved two amendments for the deletion of certain words in Clause 5. The first amendment was to put in force in Pretoria the provisions of the Municipal Corporation Ordinance, 1903, in regard to by-laws being made on the question of the use of footpaths. The position, he said, would be that Pretoria would fall under the general provisions of the municipal law and would be enabled to make by-laws which could forbid absolutely the use of pavements and sidewalks by all natives with the exception of those who held letters of exemption, and also to prohibit the use of sidewalks by coloured persons if not respectably dressed and well conducted. That was to give effect to the policy which Pretoria had hitherto followed and intended to follow in the future, according to the evidence given by the Mayor of Pretoria.

The Amendment

Hon. M. R. GREENLEES asked the hon. member to withdraw his amend-

ment, because it might have the effect of wrecking the whole Bill. He contended that if they adopted the amendment it would mean that they would be exceeding the scope of that House. It was a different matter to say that a thing should not be done than to go a step further and say they would do another thing. The members of the Pretoria Town Council were representative, and the members of that House were not. It was within their province to say "No," but not to propose a thing and say "You shall do this," particularly as it was within the province of the Pretoria Town Council to say "Yea" or "Nay" on that subject. Were they to take that constitutional power out of the hands of the Pretoria Municipality?

Hon. E. ESELEN said that hon. members opposite must not forget that the question had been one of considerable importance to Pretoria ever since the Ordinance of 1903 was passed. If it had not been the wish of the authorities of Pretoria and the Town Council of Pretoria to come under the conditions of Ordinance 58, 1903, that private Bill would not have been necessary. Did they want to impose their will on the Municipality of Pretoria, or did they want them to say what they wanted, especially as that was a question that had been before the Pretoria Town Council since 1903. If they had the word of the hon. member in charge of the Bill that the Town Council would prefer to have the whole clause out, they ought to delete it.

Hon. H. CRAWFORD supported the contention of the last speaker, and appealed to the hon. member who proposed the amendment not to press it. He pointed out that they were dealing with something that had been in force in Pretoria for many years. If it had been a new item introduced into the Bill, then he could have understood the objections to the clause.

Hon. W. A. MARTIN said the clause might have been in force for many years, but its provisions had never been enforced. If they agreed to the withdrawal, the position would be that they would throw the onus upon the Town Council of Pretoria. If it had been a simple issue for a simple majority, he would have nothing to say; but, as it required a majority of three-fourths of the members, he thought they would only be doing their duty if they said that the objectionable clause should be deleted.

Hon. L. G. CURTIS said that if they were to err in that matter they would err in good company. The Colonial Secretary had come to the House that afternoon on their invitation to deal with a very different point, but he had been good enough to state his opinion and give them a lead. He (the Colonial Secretary) had told them that it was very greatly to the injury of Pretoria that their own should compute to be administered with proper power such as that conferred

by the Municipal Ordinance. Personally, he (the speaker) had been in touch with that burning question from the first, and he had always thought that a certain number of members of the Council had, through no fault of their own, got into a false position on this subject. Again and again he had heard the opinion expressed, "Why cannot the Government exercise a strong hand and put this right?" If the hon. member in charge of the Bill would accept the partial amendment the Hon. Mr. Feetham had put forward, he thought he would be doing right. He pointed out that the Bill had another stage, and if the Hon. Mr. Greenlees would meet the Council the following day it was possible for them to take out the whole clause.

Hon. M. LANGERMANN said that the Hon. L. G. CURTIS had not quoted the Colonial Secretary properly. The Colonial Secretary had said that he would try to educate the Municipality up to coming under the Statute, but he said he would under no consideration use violence. What was suggested now was a mild method of violence. He agreed with the hon. Mr. Eeselen that they could not prejudge the case of the Municipality at Pretoria. He appealed to the hon. Mr. Feetham not to force the matter. He suggested that the mover should agree to giving an opportunity for the Town Council to be consulted.

Hon. R. FEETHAM pointed out that the Council had not the final say in the matter. There were the promoters of the Bill, who could withdraw at any moment, and there was the Assembly, which had to agree to all amendments made by the Council. He pointed out that counsel's opinion differed as to which of the town regulations still remained in force, but it was a fact that none of them had been enforced in recent years. He said that in this matter the Municipality were chasing a shadow, and surely they were not going to let the substance, in the shape of the advantages they would derive under the Bill, go for the sake of that shadow. He thought that the course the Council should take was to amend the clause and see what the promoters would do.

Hon. E. ESELEN argued that the Pretoria Municipality had had this power since the beginning. There was a difference of opinion as to the town regulations being still in force, but they had never been used. Thus it was plain that the Municipality had not abused the power given to them, so why should not that power be allowed to remain? He pointed out that if it were known that certain powers of law were possessed by any body certain excesses and abuses might be stopped without the exercising of those powers. The knowledge that the powers were possessed was a very great preventive of abuses that might otherwise take place. If the hon. member pressed the amendment he would ask hon. members to vote

against it, and subsequently, when the proposal was put that the clause should stand as part of the Bill, the Committee should vote for that proposal.

Hon. R. FEETHAM said he could not think that the hon. gentleman had dealt with the question with his usual insight or with his usual lucidity. The first point he would like to refer to was as to the enforcement of the power which was supposed by some learned counsel to be here given. According to the statement of the Mayor of Pretoria, action had never been taken under that clause, but a certain policy was laid down by the Mayor in which he said that the idea of the Pretoria Town Council was not to have that power simply to exercise it indiscriminately but that, if a man made himself objectionable, they should have the right to put the law into force. His hon. friend had omitted from his consideration the fact that if his (the speaker's) amendment was carried, a new power—a power about which there was no legal doubt whatsoever—would be placed in the hands of the Council of Pretoria. They were going to give the Council a power which undoubtedly would have a legal existence. Then they were told that if the amendment was put to the vote, not only would his hon. friend vote against it, but he would also vote, and urge other members to vote against any similar amendment proposing the deletion of that clause. Surely that was not an action which was quite worthy of the hon. member. If, as he took it from that statement, the hon. member agreed with those of them who had criticised this clause, was it merely because they moved an amendment in a form of which he disapproved that he was going to vote against a subsequent amendment in a form of which he did approve? Was he going to ask hon. members to adopt that attitude? Surely that was not the action of a wise legislator. Why should the hon. member, because he was indignant with him (the speaker), vote in a way in which he otherwise would not have voted on a separate question. (Hear, hear.) That was an attitude which could not be defended. A vote must be given one way or the other. The mere fact that an amendment was one of which they did not sufficiently approve was not sufficient reason for their voting against an amendment of which they did approve. He asked that the amendment should be put to the vote.

Hon. E. ESSERLEN said there was not the slightest doubt that if the amendment had not been moved by his hon. friend (Mr. Feetham) to delete certain lines, his hon. friend (Mr. Greenlees) would never have moved that the clause be deleted, because the latter member was speaking for the promoter, and he said, "I want the clause as it stands but if you want to amend it as proposed, I do not want it at all."

The CHAIRMAN put the question that lines 24 to 26 inclusive stand a part of the clause, and declared that the "Contents" had it.

Division

Hon. R. FEETHAM called for a division.

Contents 9

Non contents 5

The amendment was therefore negatived.

Hon. R. FEETHAM said that, as the Committee had not allowed him to make the offer to the Pretoria Municipality which he thought would be in the interests of that Municipality to make, he would now venture to move that this clause be deleted. He could not think that hon. members of that house would be prepared to re-enact, on the eve of Union, clauses of the town regulations to which he had referred. To do so would be to pursue a policy of needless irritation towards a large number of people in South Africa. He could not think that Pretoria, as the capital of the Union, would ever have that clause as an operative clause of that Bill, even if they passed it that night. He did not think the Bill, with that provision in it, would ever receive the final assent which it required, so long as the clause remained; and he believed therefore that the Bill would never come into force. He did not believe that any British Governor to day would advise His Majesty the King, or His Majesty's Government of the United Kingdom would ever recommend His Majesty to approve of the following provisions—"Coloured persons are prohibited from walking on the sidewalks of the streets or a stopp serving as a sidewalk"—in the capital of the new Union of South Africa. He did not think it would be fair to Pretoria if they allowed that clause to remain in the Bill. He hoped, therefore, that hon. members would support his proposal that it be deleted.

Hon. E. ESSERLEN said it seemed to him that that Bill could not be reserved for His Majesty's approval. It was not a creation of a new disability with regard to subjects of His Majesty; that disability existed at the present moment, and was in full force. What was the meaning of the word "re-enactment"? Were they re-enacting anything by that? Certainly not. They were not that night creating a new disability for which the assent of the Sovereign was necessary. Therefore it seemed to him that his hon. friend opposite conjured up—

Hon. R. FEETHAM asked the hon. member to look at Clause 17 of the Bill itself.

Hon. E. ESSERLEN said they were not dealing with Clause 17. The question was whether there should be an exception if the Municipality of Pretoria agreed to come in under the provisions of Ordinance 28 of 1903. His power was that he had to do.

Hon. R. FEETHAM said the clause made it a specially reserved Bill.

Hon. E. ESSERLEN, continuing, said if it did make it a specially reserved Bill, when they came to Clause 17 he would move that those words be deleted as unnecessary. He could not understand how they could talk of re-enacting or creating at the present moment a new disability when it was no cause that that disability did exist—al though it might not be exercised, as his hon. friend had said. They were not asking His Majesty the King to create some new disability, which, of course, would be subject to his sanction.

Hon. L. G. CURTIS thought it should be taken into consideration that the clause which his hon. friend had read out about coloured persons walking on the sidewalk was not the only clause in question. Clause 37 said, "Every male coloured person above the age of 12 years residing in any town or village shall be provided with a printed pass setting out the name of his master and time of service." Under the general law coloured persons, as opposed to natives, had not to carry passes. It was proposed now to make a special provision operating in Pretoria only. By that the Pretoria Council would not only be violating the law, but causing every coloured man in the town to violate the law. What for? His hon. friend had shown that they would get all the powers they asked for under the Municipal Corporations Ordinance, yet in spite of that they wanted to retain these regulations which they were not prepared to carry out themselves, and which they were bringing about only by the violation of the law. It was utterly inconceivable that this Bill would get the approval of the Imperial Government.

Hon. M. R. GREENLEES took it that his amendment was still before the House. In reply to the Hon. R. Feetham, he said that he had already moved the deletion of Clause 5.

The deletion of Clause 5 was agreed to.

Hon. M. R. GREENLEES moved a consequential amendment to Clause 17, so as not to make the Bill a reserved Bill, this being necessitated by the deletion of Clause 5.

Agreed to—Condensed report from *Transvaal Leader*.

The new Consolidated Regulations of the Four Inns of Court, which will come into force on October 1st next, have been issued by the Council of Legal Education, 15, Old Square, Lincoln's Inn. It will be seen (says *India*) that the most important result of the alterations is that no Indian can henceforth be admitted to an Inn of Court unless he produces a certificate from an Anglo-Indian official, while in place of the former regulation, which demanded merely the exhibition of a certificate showing that the applicant had passed the University matriculation examination, a B.A. certificate will now be required.

Transvaal Notes

Monday.

Messrs. S. Padiachy, Dharmalingam Padiachy and Harilal Gandhi were discharged on Saturday. Messrs. Joseph Royeppen, David Andrew, Samuel Joseph and Dhubie Naynah, who were also to be discharged the same day, were transferred the previous day to the Fort and, on Saturday, were discharged into the hands of the Transvaal Police and marched to Marshall Square Police Station and locked up for deportation. On the fact being known, Mr. Gandhi paid them a visit and they were bailed out. They will be taken to Pretoria to-morrow. They are all most cheerful and report that those at Diepkloof are also quite cheerful.

Messrs. Andrew and Moses were discharged to-day.

Messrs. C. John who has come out of gaol only lately, Dick Lazarus, and Paul Daniel who had taken out a duplicate certificate but who has now repented, presented themselves for arrest and were arrested to-day.

The Madras Mahajan Sabha has sent to the Association the following cablegram: "The Mahajan Sabha has telegraphed protest to the Government of India regarding deportees and has urged settlement." The Sabha is the premier Association of the Madras Presidency.

Dr. Mehta of Rangoon has sent a further draft for £175 in aid of passive resistance relief.

A reader draws my attention to the fact that in the list of deportees I have omitted to give the name of Mr. Louis Gabriel Abraham. I hasten to repair the omission now with apologies to Mr. Abraham.

Tuesday.

Mr. Royeppen and his friends were taken to Pretoria this morning. Mr. Royeppen says that, among the many benefits he has derived from his incarceration, he values nothing so much as the fact of his having become a vegetarian. He declares that he has adopted vegetarianism as a rule of life. He says he never hankered after meat in the gaol. I may state that Mr. Royeppen at one time was a hearty beef-eater. He tried in 1897 to adopt vegetarianism but failed.

Mr. David Ernest and twenty-seven other Indians were taken to Delagoa Bay to-day.

Mr. Cachalia has addressed the following letter, dated the 3rd instant, to the Director of Prisons regarding Mr. Shelat:—

Sir,—Mr. Shelat was sometime ago having imprisonment as a passive resister at Diepkloof, and underwent

prolonged solitary confinement for refusing to carry stop-pails. The discharged passive resisters have brought the message to my Association that the remaining British Indian prisoners at Diepkloof are quite agreeable that Mr. Shelat who is a Brahmin and has very great conscientious scruples about removing stop-pails, should be excused from having to perform that work; and that the other British Indian prisoners will be prepared to replace him whenever his turn comes to remove the pails. My Association does not know whether Mr. Shelat has yet been ordered to do this work, but I consider it my duty to bring the above matter to your notice so that such instructions as you may consider fit may be issued to the officials at Diepkloof.

The Position of the Coloured People

"Worse than it was Twelve Months ago"

Speaking at Queenstown, C. C., at a meeting under the auspices of A.P.O. presided over by the Mayor, on the 5th instant, Dr. Abdurahman, reviewing the position of the coloured people in the different colonies, showed that since the Imperial Parliament gave its sanction to the Act of Union, the northern colonies were trying to put many old laws and regulations into force. He instanced the Town Council of Pretoria and the Transvaal Government. The latter body has recently endeavoured to compel coloured people to carry passes. In the O. K.C., he said, the Attorney-General tried to secure for the gaolers authority to lash coloured men for offences against prison discipline. In Natal, a law had been passed that no political meeting of natives should take place. The Cape Colony Government had led the way in showing its sympathy for the coloured people by cutting down the vote for coloured education by £19,000; by again taxing the poor coloured worker in order to make a present of from forty to fifty thousand pounds to the brandy farmer. The Bond Congress passed a resolution to bring the Cape mineral laws into conformity with those of the Transvaal, which provided that any coloured man or native found in possession of the smallest piece of unwrought gold to be given twenty-five lashes, and sentenced to a term of imprisonment with hard labour. Het Volk Congress had a resolution on their agenda that no coloured child should be permitted to attend school for more than three hours a day; the rest of the time they had to work. Also that there should be no extension of the franchise to coloured people; and that native locations should be broken up. All this, said the speaker, went to prove that the position of the coloured men now was worse than it was twelve months ago.—A.P.O.

Items of Interest

A correspondent writes as follows in regard to a paragraph which appeared in these columns on the 23rd ultimo stating that the Rev. A. French, of St. Aidan's Mission, among others, had notified the officials in charge of the Town Hall festivities that no children attending the Mission would take part:—"The Rev. A. French, a meeting of the Church Council of St. Aidan's Mission, held recently, reported that he had been offered 1/- per head for each child attending Sunday school in reply to his application, on behalf of the Mission, to the Corporation to include Indian Sunday school children in the arrangements that were then being made for the 16th ult. in the Albert Park, but that he had not accepted the offer as he had not seen the Church Council in regard thereto. It was, however, at this meeting unanimously resolved that the offer be not accepted, as the Corporation had *inter alia* declined to grant the application made. Mr. French was requested to write the Corporation accordingly."

At the Maritzburg Police Court the other day eight Europeans were charged with not having paid the poll-tax for the present year. Fines of half-a-crown and five shillings were imposed.

We acknowledge with thanks the receipt of the Presidential Address of the Hon'ble Pandit Madan Mohan Malaviya at the recent National Congress, published by the Leader Press, Allahabad, price two annas. It covers thirty foolscap folios and is neatly printed.

Owing to lack of space, we are compelled to hold over the judgment of the Transvaal Supreme Court in the matter of Mr. Quinn's application, referred to in our leading columns, until our next issue.

At the Agricultural Congress on Tuesday a member of the Nottingham Road Farmers' Association moved:—"That this meeting, representing the farmers and planters of the Colony, desire to impress upon the Government the very urgent need for the immediate organisation of the native supply of the Colony ere indentured Indian labour is finally withdrawn, and the Colony's agricultural and other resources largely crippled." This was carried.

Contents

	Page
Indian Barrister's Gaol Experiences	149
Selection from the Indian Press	150
Chinese Petition	150
From the Editor's Chair	151
Message to the Indian Women	152
The Passive Resistance Funds	152
London Passive Resistance Volunteers	153
Transvaal Parliament	154
Transvaal Notes	156
The Position of the Coloured People	156
Items of Interest	156

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

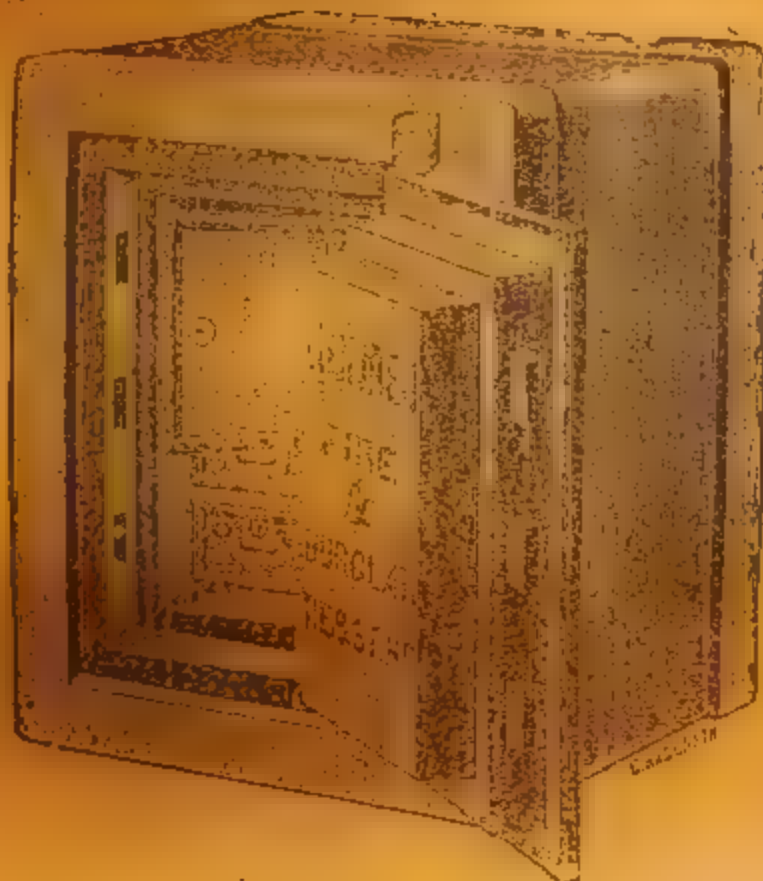
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany.

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in firm with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure their valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Nobol's Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 3 safes—Albania Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Punjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Mann & Co., &c. Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 11 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.**હિંદવાસીઓની પહેલી સ્ટોર!****નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.**

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19 Saville St. Durban)

હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!

કંપનીનું દુધ આવી પહોંચ્યું છે.

અધી બાણીતો

દુકાને મળે છે

દરેક હિંદો "નાતાલીઆ" નામ બોધને દુધ ખરીદશે.

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

હિંદી કી પહેલી ફતેહ!**નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની, લીમીટેડ.****હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!**

અપને હિંદી માથાંકો અચ્છા દુધ મીલે રસ લીંઈ યહ કંપનીને પદા સાહસ ડઠાયા હે. દરબન હિંદિઅન વેબર એફ. કોમર્સકે મેંબરોને યહ દુધ દેલકે પાસ કિયા હે. દુધ સ્વચ્છ ઓર સ્વાદિષ્ટ હે ગાયકા તામા દુધકે વરલે સબ ગ્રાહ રસકુ વાપર સકતે હે. માંકી વીમારીમેં હોટે પચ્ચેકો મી દેનેમેં હરકત નહીં હે. વીમારીમેં જઠર પચ્ચાને કો નિર્બલ હોં જાતા હે વઢાંપર મી રસ દુધ દેનેમેં હરકત નહીં હે. રસ લિયે યહ દુધ સબ ગ્રાહ ઉપયોગ કરનેકો સલાહ કી જાતો હે.

યહ દુધ મંગલિવાઝી કંપની હિંદીકો મુદોસેંઈ પની હે રસ લિયે સબ વફા અપને હિંદો કોમર્સકો રહેગા ઓર ઊસી લિયે સબ હિંદો યહ સાહસકું મદદ કરના અપની ફર્જ સમજેગે. યહ નાતાલીઆ બ સબ હિંદી દુકાન વારોસેં મીલેગા. સબ હિંદી વ્યાપારીયોને યહ દુધ વસીલ કિયા હે ઓર ઊસીકું વીક્રી કરનેકું ચલૂલ કિયા હે.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૭ મી મે, ૧૯૧૦.

અંક ૧૯.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૭ મી મે થી, તા. ૧૩ મી
મે સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-ચેત્ર વદ ૧૩, થી વૈશાખ સુદ ૫
સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૨૬ મી રબીઉલઆખરથી
તા. ૪ મી રબીઉલઅવવલ સુધી, ૧૩૨૮ હી.

વર્ષ.	ખ્રીસ્તી વાર્ષિક	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	પારસી રોજ.	સુરેશ્ય ક. મી. ક. મી.	અવસ. ક. મી. ક. મી.
કની.	૭	૧૩	૨૬	૨૭	૬ ૨૯	૫ ૧૫
રવી.	૮	૧૪	૨૭	૨૮	૬ ૨૯	૫ ૧૪
મોમ.	૯	૩૦	૨૮	૨૯	૬ ૩૦	૫ ૧૩
મોમ.	૧૦	૧	૨૯	૩૦	૬ ૩૧	૫ ૧૩
જુધ.	૧૧	૨	૧	૧	૬ ૩૧	૫ ૧૨
શુર.	૧૨	૪	૨	૨	૬ ૩૨	૫ ૧૧
શુક.	૧૩	૫	૩	૩	૬ ૩૨	૫ ૧૧

અનુક્રમણિકા.

અમારાં પુસ્તકો	૨૮૫
મી. રાયપન	"
ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન	"
ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ	૨૮૬
હિંદી ધારાસભામાં	૨૮૭
જોડાન્સબર	૨૮૮
મી. રાયપનનો	"
ચરમા પત્ર	૨૮૯
એક લાઈસેન્સ	"
નાતાલીઆ મીડલ કા.	"
ચાલુ વરતમાન	"
ચીનાઓની	૨૯૦
એક દેશ	"
ખ્રીસ્તીઆ મ્યુનિસિપાલિટી	"
નાદારી કોમિટી	૨૯૧
ટાંકાવામાં	"
મહાન દેશબંધ	૨૯૨
ગોરમીડીઆ	૨૯૩
વિલાયતમાં	"
હિંદુસ્તાનના	૨૯૪
પરચુરુ	૨૯૫
બંદરમાં	૨૯૬
ટાંકાવામાં	"
રોડ	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૭ મી મે, ૧૯૧૦.

અમારાં પુસ્તકો.

"હિંદુ સ્વરાજ" હિંદુસ્તાનમાં જન્મ
લેવા પામ્યું અને અંગ્રાજી રાખી મવા
છીએ. હવે ટપાલમાં કાગળો વ્યાપ્યા છે
તેમાંથી માલમ પડે છે કે હિંદી સરકારે
એક સલાહીરની કથા 'સર્વેશ્વર' મુસ્તફા
કામેલપાસાનું બાપજી તથા હિંદુ-સ એક
સોફ્ટેટીઝ નામના ઉચ્ચ પુસ્તકનો તર
જુઓ એમ પુસ્તકો જન્મ કર્યા છે તે
તેનો ફેલાવો થવાની બાંધી કરી છે.

આ હુકમથી અમે નિષ્ક્રિય તથા
નીડર છીએ. અમને હસવું જ આવે છે.
ઉપરનાં પુસ્તકો એક કામળ બાળક પણ
વાંચીને તેમાંથી નીતિ મોઘ લઈ શકે
તેવાં છે. તેમાં અમારા વિચારો નથી,
પણ મહાન પુરોહી ઉત્તમ રહેણીના
વિચારો છે. મુસ્તફા કામેલ પાસાનું
બાપજી હજારો માણસોની વચ્ચે જાહેર
માં થયેલું. આવી વસ્તુઓનો ફેલાવો
અટકાવવો એ તો બાલમાં થીમડું દીધા
બરોબર છે.

પણ સરકાર બીચારી શું કરે. જોગ્ય
વાળાએ જીલમ માંડ્યો છે. તેઓ ત્રાસ
છોડવી રહ્યા છે. ન્યાય અન્યાયનો
વિચાર નથી કરતા. પોતાના કેદમાં જે
ની ઉપર તેની કટાક્ષ થાય તેનો જીવ
લેવા મથે છે. આથી સરકાર બે બાકી
ચક્ર છે અને જે કંઈ પુસ્તકો જરા પણ
સ્વતંત્રતા વિષે લખે તેની સામે અવ છે.
હુખ એ છે કે એમ સામે થવાથી કરક
જવાનું નથી. બેચેનવાળાને સરકાર
પહોંચનારી નથી. અને અમારાં પુસ્તકો
જે હમેશાં સરીર બળની સામે મનારાં છે
એટલે સરકારને તે બાબતમાં સહાય
કરનારાં છે તેને ખંધ કરે છે!

અમારી ફરજ તો એક જ રહેલી છે.
પુસ્તકોનો ફેલાવો અટકાવે તેથી અમારા
વિચાર અટકી શકતા નથી. સલામતી
તરીકે અમારે તો જીવને જોખમ પણ

જો મેઝ્ય હશે તે યોગ્ય વખતે લખવું તે
બોલવું પડશે. આમને સાંભળતી કે
વાંચતી અટકાવે બધવા આમ બટકે એ
ની સાથે અમારે સંબંધ થોડો જ રહેશે
કેમકે તે અમારા કાજની વાત નથી.

મી. રાયપન

મી. રાયપન તથા તેમના સાથીઓએ
કામી સેવા સરસ કરી છે એમ સદુ કાઠ
હજીવ કરશે. મી. જોસફ રાયપને પોતા
ના લજીસ્ટરનો ખરો ઉપયોગ કર્યો છે.
તેમની જોસની આદરની વસ્તુક પણ
સત્યાગ્રહીને શોભે તેવીજ હતી. તેમની
સાદાજ જેલમાં બહુ વખાણવા લાયક હતી.
તેમની સાથેના મી. કેવીડ એકર તથા
મી. સેમ્યુઅલ જોસફ તેઓએ પણ પછી
ખમતમાં વખત ગાળેલો.

હવે પાછા આ ત્રણે હિંદી વીરલા
જેલમાં ફાંસ થઈ જશે. તે નવા છે
એમ ત્રણી સરકારે તેને તુરતજ પાછા
દફતાર કર્યા છે. સરકારની આજ્ઞા
તો એવી કે તેઓ નાસીપાસ થઈ પાછા
આવ્યા જાય. આજ્ઞા બરબાદ જશે એ
સંતોષની વાત છે.

મી. રાયપને જાપાને જે કામળ લખ્યો
છે, તેનો તરજુમો બીજી જગ્યાએ આપ્યો
છે તે વાંચવા લાયક છે.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅનમાં ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ

વિલાયતની છેલ્લી ટપાલમાં ઈન્ડિઅન
ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ
ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ
ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ ગ્રાંડ

મીસ એ. ઇ. પોલાક (૨ સદી) પે. ૨;
મી. પરીખ (૨ સદી) ૩/૬; ખસ્ટન
મન્ડીપેન્ડ લેખર પાર્ટી (૧૫ સદી)
૩/-; સેન્ટ પાનકસ એપીકલ સોસાયટી
માં બાપજી વેળા (૧૪ સદી) ૮/- સર
વાળો ૩૩ સદી અને ૧૪/૮ ઉપરાણું.
અમારી સખ્યા સાથે ઉમેરતાં કુલ
સદીઓ ૧,૦૮૯, અને ઉમેરણું પા. ૬૮
છી. ૧૬.

પ્રો. ગોખલે ઉપર મી. ગાંધીના કાગળ

નીચે મુજબ કાગળ ઉમેર્યા તા. ૨૫ મી એપ્રિલે લખવામાં આવ્યો છે:—

“મારા છઠ્ઠી ડીસેમ્બરના તારના જવાબમાં આપે મને પુછેલું કે કેટલાં નાણાં ની જરૂર છે, તેના જવાબમાં, મેં તાર આપેલો: “હાલતો ૧૦૦૦ જેમ્સ. કુ. મહીનાની આખરીએ પકડાઈ જાય છે. વખત જતાં બહુ વધારે નાણાં જોઈશે.” તેજ હાલતે પૈસાનો ઉપયોગ કેવી રીતે થવાનો છે એ મેં લખ્યું. એ કાગળમાં મેં જણાવ્યું કે તમારી તરફથી આવેલ નાણાંમાંથી શીનીકસ ચલાવવામાં, જે કરજ મેં પોતે કરેલું, તે પૈસા આપતા હતા. આ કરજ ૧૨૦૦ પાઉન્ડ ની ઉપર છે, વળી માસીક ખરચનો અંદાજ પણ આપને નીચે પ્રમાણે આપ્યો.

અહીંની એડીસના ... ૫-૦-૦

વિલાયતની એડીસના ... ૫૦-૦-૦

ઇડિઅન એગ્રીનિઅન ... ૫૦-૦-૦

કુઠીયાં કુટુંબ ... ૨૫-૦-૦

તમે મને જવાબ આપ્યો તેમાં જણાવ્યું કે એ ખરચ બરોબર છે. લગત લખાઈ છે એમ એકસ થયું, એટલે મળેલા પદસાનો અને ખરચનો આપને તારીએ મોકલ્યો અને આજ સુધી શું બન્યું છે તેનો હેવાલ ગોકલ્યો એ જરૂર નું છે.

ડીસેમ્બરથી આજલગી નીચે મુજબ નાણાં મળ્યાં છે.

	પૈ.	શી.	પે.
મુખ્યથી ...	૪૨૫૩	૩	૪
રંચનથી ...	૭૫૦	૦	૦
વિલાયતથી ...	૧૦૫	૮	૨
મોઝાંબીકથી ...	૫૦	૦	૦
ઝાંઝીબર ...	૫૬	૩	૬
ડેલામેઅબેથી ...	૧૧	૧૨	૦
નાતાલથી ...	૮	૧૬	૦
જેમ્સરથી ...	૧	૭	૭

કુલ ૫૨૧૯ ૧૦ ૭

મુખ્યથી આવેલા પદસાના બે વિભાગ થયા છે. પા. ૬૯૧૪-૧૦-૦ તે લગત આખી ચલાવવામાં મદદને સાર. અને ૩૩૮-૧૩-૪ તે સલામતીમાં અથવા તેના કુટુંબ માં મદદ કરવાની જરૂર પડે તેને સાર. આ સુચના બરોબર ધ્યાનમાં રાખવામાં આવી છે. રંચનથી તેમજ વિલાયતથી જે નાણાં આવેલાં છે તે મુખ્યથી આવેલાં ખાસ નાણાંની માફક કાગળ યથેતાને

મદદ દેવામાંજ વાપરવામાં આવે છે.

આપના તેમજ મી. પીટીટના કાગળમાં ખરચ કેમ કરવું તે મારી સૂચનથી ઉપર રાખેલું છે. અને તે છુટ્ટો ઉપયોગ કરવો એમ મેં સુતાવજ્ય ધાર્યું છે. નાણાં પેસીટરિઝીટન્સ ફંડ એકાઉન્ટ એ નામે નોખાં નાતાલ જેમાં રાખવામાં આવ્યાં છે. એકને હીસાબે તે વિષે કુજ મુખ્યત્વે જણાવું. કંઈ ખાસ અને રીત મુજબ કમીટી બાંધવામાં આવી નથી, અને આ નાણાં પ્રિટીશ ઇડિઅન એસોસિએશનના ખાતામાં રાખવામાં આવતાં નથી. પ્રિટીશ ઇડિઅન એસોસિએશનની હકુમત સલામત કરતાં આગળ ચાલે છે. જે ખરચ થાય છે તેમાં એસોસિએશનના પ્રમુખ મી. કાજીબા તેમજ બીજા સલામતીની સલાહ અથવા તો સંમતિથી કરવા માં આવે છે.

શીનીકસનું કરજ એ યુરોપીઅન મિત્ર અથવા અસાલોની પાસેથી કરવામાં આવેલું, અને કોઈડી રિપારમાં તેમજ બેટ ખાતે લગતને સાર ઇડિઅન એગ્રીનિઅન ચાલુ રાખવું જોઈએ તેથી ચાલેલું. એ છપ્પતારી રાખવામાં અને શીનીકસ ચલાવવા માં દક્ષિણ આફ્રિકાની મારી છેલ્લી કમાણી એટલે કે લગભગ ૫૦૦૦ પાઉન્ડ મેં નખાઈ છે. શીનીકસમાંથી કુ. પોતે પૈસા સંખ્યા લાલ કાંઈ લેતો નથી. મારા કુટુંબ અને મારું ખરચ પોપણ એક યુરોપીઅન મિત્ર કરે છે. જે યુરોપીઅનો અને હોલિઓ શીનીકસમાં મારા સાથી છે તેઓને ઘણે ભાગે તેઓની હાજત જેલુંજ મળે છે, અને એકંદરે તેઓએ મરીબાંનું પણ લીધું છે. શીનીકસના અંધારણમાં કેટલાક ફેરફાર થયા છે, અને તેથી મારા કાગળમાં લખ્યા મુજબની માસીક મદદ લીધા વિના છાપું ચાલી ચક્રવર્તી છે. વિલાયતની કમીટી ઘણી કરકસરતાથી ચાલે છે અને તેજ ટીકા અહીંને વિષે કુ. કરી ચક્રવર્તી છે. તા ૨૦ મી એપ્રિલ સુધીનું ખરચ નીચે મુજબ છે:—

	પા.	શી.	પે.
સ્થાનીક ...	૩૭૪	૧૧	૮
વિલાયતનું ...	૧૭૫	૧૫	૦
કુઠીયાને મદદ ...	૪૪૯	૧૧	૧૧
કુઠીયાના મદદદારી બહારની મદદ	૫૦	૦	૦
ઇ. એગ્રીનિઅન ...	૧૨૦૦	૦	૦

કુલ ૨૨૨૯ ૧૮ ૭

ઉપરના હિસાબે પા. ૩૦૧૯-૧૨-૦

બાકી રહ્યા. આપ જોશો કે કુઠીયાને મદદ કરવાનું ખરચ વધતું ચાલ્યું છે. ડીસેમ્બરમાં જ્યારે પચીસ પાઉન્ડ જણવા માં આપ્યા હતા ત્યારે હાલ લગભગ પચાસ કુટુંબનું બરણ પોપણ કરતાં ૬૨ માસે ૧૬૦ પાઉન્ડ થાય છે. સ્થાનીક ખરચમાં અહીંની એડીસ ચલાવવા ઉપરાંત કરજનથી આવનાર સલામતીઓનાં રેલવાડાનો. અને કેવલ વીજેરનો ખરચ આવી જાય છે. ઉપરનું ખરચ સામાન્ય માસમાં થયું. તેમાંથી ઇડિઅન એગ્રીનિઅનનું અને કુઠીયાનું ખરચ બાદ કરતાં માસીક અડસટો પા. ૧૩૩-૦-૦ થાય છે. કુઠીયા. નિવારણ ખરચ હજુ વધશે તેની મજૂરી ૬૨ માસે ૨૦૦-૦-૦ કરે છું. એટલે અડસટો માસીક ખરચ ૩૩૩ પાઉન્ડ થવા જાય છે. આ હિસાબે ઉપરનાં નાણાં જાનેવારી માસ સુધીમાં ખુટી જાય.

કુટુંબોના રહેઠાણના ભાગ ખરચમાંજ ૬૨ માસે લગભગ ૫૦ પાઉન્ડ જાય છે. તેથી બધાં કુટુંબને એક ખેતર ઉપર લઈ જવાનો વિચાર ચાલે છે. ત્યાં મરદો અને બેરોડો પોપણને સારું કાંઈ કરી પણ શકે. તેમ કરતાં વખતે અરથો અરથ ખરચ બચી જવાનો સંભવ છે. ખેતર નું ખરચ કરવા વિષે મુજબજ દત્તી. જેલની બહારના સલામતીઓ મી. કાજી લીયા અને કુ. એમ ધારતા હતા કે ખેતર નું ખરચ પણ કરવું, અને લગત પુરી થયે જરૂર જણાય તો પાછું વેચવું. પણ તેટલું ખરચ કરવાની બધું કરીને જરૂર નહોતી પડે. એક યુરોપીઅન મિત્રે ખેતર વેચાતું લઈ લગત દરમ્યાન સલામતી ઓને મદત આપવા ધાર્યું છે. આ વિચાર હજેલુ લગભગ કણલ રાખ્યું છે. અને આ કાગળ તમારા હાથમાં આવશે તે અરસામાં અમે એક સારા ખેતરમાં જઈ પહોંચ્યા હજેલું કે જ્યાં મરીબ કુટુંબો અને કુ. રહીશું. ખાનગી માણસો, સલામતીઓનો નીલાવ ચલાવે છે તેને સમાવેશ ઉપલા ખરચમાં થતો નથી.

પેતાની મેજે રજુમાં પડનારા સલામતી ઓની સંખ્યા મેં આપને ડીસેમ્બર મહિનામાં મોકલાવેલી તે હવે કુ. જેલું છું કે બરોબર નહોતી. જે મરી ધારણ પ્રમાણે બાંધ બીડતાં અચકાઈ એમ લાગતું હતું તેઓ હાલ એક ભોજનતા થઈ ગયા છે, અથવા તો હજાર થય છે. સલામતીઓ હાલ ખુબ પકડા પકડી કરે છે, તેમાં એ મુખ્યત્વે કરીને બહા

હું ટાપીએને. ટાપીએના જેવી બહાદુરી આ લડતમાં ખીજી કેમ બતાવી નથી. આ બહાદુર માણસો વખતો વખત જેમ માં પહોંચી જાય છે. હાલ ડીપકચુકની જેમમાં આશરે ૩૦ હોદી કેદી છે. ડીપકચુક એ બહાદુર ગુન્હેગાર સારૂ ખસુસ રમાનક છે. ટરાંસવાલના ખીજા કેદખાનાના કરતાં આ કેદખાનાના ધારા વધારે આઠરા છે. લગભગ ૬૦ હોદીને હદપાર કરવામાં આવ્યા છે. ખીજા ત્રીસને હદ પાર કરવાનો કુકમ થઈ ચુક્યો છે. આ હદપાર કુકમ વિષે લખતાં મારી લામણી હું દયાવી થકતો નથી. હદપાર થયેલ દરેક માણસ ટરાંસવાલનો રહીશ છે. વળી કેદલાકને પોતાની જાનરણીને લાંબે નાતાલમાં દાખલ થવાનો હક છે. કેદલાક ટરાંસવાલમાં અથવા દક્ષિણ આફ્રિકામાં બન્નેશા નવજવાન છે. બન્નેએ પોતાની પાછળ કુટુંબ મેલેલાં છે. આ કુટુંબીઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઉછરેલાં છે હદપાર થયેલા માણસોની ઓરતો, બહેનો, કે માતાઓના પ્રસંગમાં વખતો વખત આવું છું. તેમાંની કેટલીકને મેં એક વખત પુછ્યું. “તમે તમારા માણસોની સાથે હોંદુસ્તાન જવા સજી છો?” તેઓએ આવેશમાં જવાબ આપ્યો કે, “એમ કેમ બને? બાળક નરીકે બમને આ દેશમાં લાવવામાં આવેલ છે, અને અમે હોંદુસ્તાનમાં કેમને ઓળખતાં નથી. હોંદુસ્તાન તે અમારે મન પર મુઝક છે. ત્યાં જવાના કરતાં બહોં મરણુ અમે પસંદ કરશું.”

પ્રમુખીય વિચાર કરતાં આવી મનની સ્થિતિથી આપણને દીક્ષગીરી થય, છતાં આ હરીકત તો ચોક્કસ છે કે આ મરદો અને ઓરતોની જડ દક્ષિણ આફ્રિકાની જમિમાં બંધાઈ મઠ છે. આમાંના બધાં માણસો બહુ સર થતાં પહેલાં સરસ કમાણી કરતા. કેદલાકને ફુકાનો હતી, કેદલાક માલમાડી રાખતા, કેદલાક ફેરીયા હતી, કેદલાક તબાકુનાં કારખાનામાં હતી, અને કેદલાક હોટેલોમાં કામ કરતા. નોકરો હર માસે છથી પદર પાઉન્ડ સુધી કમાતા. સ્વતંત્ર માણસો વીસથી ત્રીસ પાઉન્ડ કમાતા. આ બધા ખીજારી હાલતમાં આવી પડ્યા છે. અને તેઓના કુટુંબને સત્યામહ કાળામાંથી માંડ સરજી પોગણ થઈ શકે એટલા પછસા મળે છે.

આપની બાલુને ખાતર મારે કહેવું જોઈએ કે એક વેળા અહીંની સરકાર એમ કહેતી કે જેઓએ મરજીયાત રજીસ્ટર લીધેલું હોય તેવાને બીજકુલ હદપાર

કરવામાં નહીં આવે. બધા ખરા હોદીએ મરજીયાત રજીસ્ટર લીધેલાં છે. વળી એમ કહેવામાં આવતું કે જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના ખીજા ભાગમાં રહેલા હશે તેને હોંદુસ્તાનને બદલે તે ભાગમાં મોકલવામાં આવશે. આ બંને વાત ખોટી ઠરી છે. બહાનુ એ છે કે આ સત્યામહીઓ પોતાની ઓળખની નીચાની આપતા નથી, અને પોતે ક્યાંતા રહીશ છે તે સાબીત કરતા નથી. પહેલું બહાનુ ખોટું છે, કેમકે ઓળખ ન આપવી એજ ગુન્હે છે. તેથી મરજીયાત રજીસ્ટર થયેલા છે એમ જેઓ કહે છે, તેઓની જીપર ઓળખ નહીં આપવાનો ગુન્હે મુકી થકાય. તેઓને રજીસ્ટર નહીં થયેલા મણીને હદપાર કરવાનું કારણ ન રહ્યું. ખીજું બહાનુ પણ ખોટું છે. કેમકે જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના ખીજા ભાગમાં રહેલા છે તેઓએ કાં તો તેમ રહેલા છે એમ પુરાવો આપેલો છે, અથવા તો પોતે લખેલા હોય પોતાને ખીજે પુરાવો આપવાની જરૂર રહેતી નથી. હું તો એમ ધરું છું કે બહાદુર ટાપીએનો જીરસો તોડવામાં સરકાર નિષ્ફળ થઈ છે તેથી તેણે તેનો જડમુગથી નાશ કરવાનો, અને અમારી માસે જે પછસા છે તેનો વુરત નીકાલ કરવા ધરાદો રાખ્યો છે. તે ગમે તેમ હો, પણ મને લાગે છે કે હું આપને અને આપની મારફતે હોદી પ્રજાને ચોક્કસ રીતે કહી શકું છું કે આ માણસો અમવા તેની ઓરતો, માતાઓ, કે બહેનો, કાંઈ પણ સંખ્યામાં પાછા પડવાના નથી.

છેવટે હું ઉમેદ રાખું છું કે ટરાંસવાલના કાયદામાં હોંદુને જે અપમાન કરવામાં આવ્યું છે, અને જે અપમાનની સામે અમે લડ્યા કરીએ છીએ તે અપમાન દુર નહીં થાય ત્યાં લગી હોંદ ખીલ ફલ સુધે નહીં બેસે, અને જે મદદ અમને આજલગી મળેલી છે તેવી મદદ હોંદ આપવાનું આપુ રાખશે.

હોંદુસ્તાનનો ટપાલ

અમદુલીમાં તા. ૧૦મીએ આવવા વડી છે. અમર્જીશમાં તા. ૩૦ મેએ આવવા વડી છે. અમદુલીમાં જવા તા. ૧૫મીને રવિવારે દિવસના ૧૨મ વાગે રસ્તનમાં બંધ થશે.

હોંદો ધારાસભામાં ગીરમોટ વિષે ઠરાવ

હોંદી છાપાની દીક્ષાઓ

“ધ હોંદી”

કોમને પહેલો વિચાર તો એજ થઈ આવશે કે સરકારે આ પગલું પહેલું ભર્યું હોત તો બધી આપણ દુર થઈ શકત. દક્ષિણ આફ્રિકાનાં કેલો નીના સ્વાસ્થ જીપરજ દમાથુ મુકવાથી તે ઓની ન્યાયપુષ્પિ ઠેકણે આવશે એ વાત જગ જાહેર હતી. લો. કરજને એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે કેલોનીની હોંદી વરતી માટે ગોઝ વરતણક અપાવવા ગીરમોટીમાં મજુરો બંધ કરવાનો સંપુરણ હક અમે સ્વાધીન રાખીએ છીએ. આ ઠરાવ જો ત્રણ ચાર વરસ પહેલાં અમદમાં મુકવામાં આવ્યો હોત તો અપાર નુકસાનમાંથી બચી જવાત. નાતાલના સતવાળાઓની અધુજાજતી વરતણકથી સાબીત થયું છે કે તેઓના ખીસાપર કામ મુક્યા વિના તેઓ ઠેકણે આવે એમ નહોતા. વિરોધમાં, ગીરમોટીયા મજુરોના સવાલમાં તપાસથી માટે મામણી થએલ તે મજુર રહી હોત તો હીક થાત એમ હરકોઇ ધમકે. તે મજુર ન થઈ તે એક કારે રહ્યું; પણ મી. ગેક સવેલ તો એટલે સુધી બચા કે ગીરમોટીયા મજુરોની સ્થિતિ અસંતોષકારક છે એની કાંઈ સાબીતી નથી. મી. ગોખલે અને ખીજા ખીનસરકારી સભાસદોની જોરાવર રજુઆતોથી સરકારપર આથી વધારે અસર થઈ નહીં તેથી અમે માત્ર બેદજ બતાવી શકીએ. નાતાલમાં આપ ધાતનો જગજનો આંકડોજ સાબીત કરી આપે છે કે ગીરમોટીયાની સ્થિતિ સંખ્યામાં બંધકર અંધાર છે. વળી દુઃખી મજુરોને તેઓના રોડ સામે ફરિયાદ કરવાની સગવડ જુગ હોવાથી તેઓની દશા બહુજ નિરાધાર ગણાય.

“મદરાસ સ્ટાંડર્ડ”

વડી ધારાસભામાં રજુ કરવામાં આવેલી સુચનાઓમાંથી એકજ બાબતમાં હોંદ સરકાર જુદી પડી. નાતાલના ગીરમોટીયા હોંદીની દશા વિષે બોલવામાં આવ્યું હતું, અને તે વિષે સરકાર સ્વતંત્ર તપાસ મણાવે એની માગણી કરવામાં આવી હતી. પણ તેઓને દુઃખ દેવામાં આવે છે એવી ફરિયાદ લાવવામાં આવી નથી. તેમજ અહીંથી મજુરો મેળવવામાં મુશ

કેવી પડતી નથી, તે બે દલીલથી તપાસ ન ચલાવવાનો સરકારે ઠરાવ કર્યો. આ બંને દલીલ વાળી હોય એમ અમે માનતા નથી. મરીય ગીરમીટીયો પોતાનું દુઃખ સરકારને સમજાવી શકે એવી તેની હાલત નથી; અને મજુરો મેળવવામાં સુમમતા પડતી હશે, પણ પોતાને કેવી દલામાં મુકવું પડશે તેનું કેટલા મજુરોને ખાત હશે? ઉપરી બે બાબતમાં એમની ફરિયાદ ન આવી હોય તેથી એમ અરથ નથી થતો કે બહાર તપાસ ચલાવતાં તેવી ફરિયાદો રજુ ન થાય.

આખા હિંદમાં અને વળી બધી કામ અને વરગમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની દશા વિશે એકજ અભિપ્રાય છે; અને તેઓના દુઃખ માટે શું મદદાજ લેવા તે બાબતમાં સરકાર અને પ્રજાનો હિંદમાં એકજ મત છે એમ તે કાલોનીને બતાવી શકાશે. ખીનસરકારી સભાસદોએ રજુ કરેલા પહેલાજ ઠરાવને વડી સભાએ સરવાળામતે પસાર કર્યો તે દિવસ હિંદુ સ્તાનના ઇતિહાસમાં માદગાર રહી જશે. તે બતાવી આપશે કે આ દેશની સરકાર માં, અને સહુથી ઊંચી સભાના પ્રજાના પ્રતિનિધિઓમાં કેવી જાતનો જુદો પ્રસરી રહેલ છે.

“ધ બંગાલી”

ટર્સિવાલમાં આપણા દેશીઓની જાણ કરી પજવણીથીજ આ ઠરાવનો પ્રસંગ ઉભો થયો છે. તે વડે સરકારને જે પગલું લેવાની બહામણ ઠરાવમાં આવી છે તે કેટલેક ભાગે ઓસડ રૂપે છે અને કેટલેક ભાગે સાદું વાળવા રૂપે છે. તે ઓસડ રૂપે એટલા માટે કે, નાતાલને ગીરમીટીયા હિંદી વિનાં ચાલે તેમ નથી તેમજ તેઓના આવવાથી આખા દક્ષિણ આફ્રિકાને આકકતરી રીતે ફાપકો થાય છે; એટલે તેની અટકાયતથી કાલોનીઓ ની આંખ ઉઘડે, અને કેટલેક દરજ્જે હિંદીઓને ન્યાય આપવાની તેઓને ફરજ પડે. વળી તે સાદું વાળવાનો ઉપાય એટલા માટે કે, હિંદી પ્રજાની આમ પજવણી થતી હોવાથી દક્ષિણ આફ્રિકાને મજુરો પુરા પાડવાથી કે ખીજી કાંઈપણ સગવડ અપાતી બધું કરવાની હિંદી સરકારની ફરજ છે.

“ઓમ્બે ગ્રેડે”

વારસાવાની સભામાં, દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની રિપન વિષે મી. ગોપલે ૨૭ ફેબ્રુઆરી ઠરાવને બંને બાબતી

લખ્યો છીએ. એશિયાટીક સામેના વધાનું મુજબ મુખ્યત્વે કરીને રામદેવેયજ છે, અને તેમની પરના ઘણા આરોપો તપાસ કર્યે હિંદી જાવ તેમ છે. મી. માંધી અને તેમના મળતીઆઓ પણ અકુશ વગરનું “ઇમીગ્રેશન” માનતા નથી. તે ઓ માત્ર ૬૨ વંદમે ૬૪ ફેળવાએલા હિંદીને આવવા દેવાની માગણી કરે છે. યુનિયન સરકાર જુદા જુદા કોલોનીના કાયદા એકસરખા કરે એવો સાબત છે. એટલે દરેકમાં ૬ હિંદીઓને જવા દેવા થી તેમના સ્વદેશીઓમાં રાહતની લાગણી ઉત્પન્ન થશે. જે મજુરો બધું થશે તે નાતાલને બહાર લોકસાન શેષવું પડશે; કેમકે લાંબા ઉદ્યોગોનો આધાર તેના ઉપર રજા છે. હિંદી સરકારે, દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની બાબતમાં રહીને, નાતાલ ની મારફત, જરૂર પડે, યુનિયનપર દયાણુ મુકવાનો ઠરાવ કર્યો છે તે સતેમ ની વાત છે.

“ધ ટ્રિબ્યુન”

ગ્રાન. મી. ગોપલેના ઠરાવને પુરા દિશથી એકમતે ટેકા આપનારા બધાને માન થટે છે. મી. ગોપલે, જેમણે દક્ષિણ આફ્રિકાના દુઃખી સ્વદેશીઓનાં અસહ્ય સંકટોનો સવાલ મરજાનીથી ઉપાડી લીધો, મેસરસ દાદાભાઈ, ચીટન વીસ અને ખીજા ખીનસરકારી સભાસદો, જેમણે આ ઉમદા હેતુમાં મી. ગોપલેને ટેકા આપ્યો, ખીજા સરકારી પક્ષના સભાસદો, જેમણે પણ વજનદાર દિલસોજી બતાવી, અને હિંદી સરકાર પોતે, એ બધા આખા દેશની મુખારકબાદીને પાત્ર છે.

“વેન્સટ રાબુ”

કાંઈ સ્થળે એવી અસર બેવામાં આવે છે કે વડી સરકાર અહીંની સરકાર ની વચ્ચેમાં પડી શકશે, અને મી. ગોપલેના ઠરાવને કાયદાનું રૂપ આપવામાં અટકાયત કરી શકશે. પણ તેનાં તેમ કરવાના હકની વાત બાબુપર સખીને અમે માનીએ છીએ કે હિંદીની બહારે ચડવામાં, અને તેમના તરફ આવાળુ રીતે વરતવા કાલોનીને ફરજ પાડવામાં તે (વડી સરકાર) અશક્ત છે એવું વારંવાર બેવા પછી વચમાં પડવાની શિખરત થશે તહીં. કાલોનીને અમુક કરવાનો હુકમ કરે એ શરજનીતિયા વિરુદ્ધ છે એમ તેને (વડી સરકારને) ભાગે તો પોતાની રજા તના રક્ષણ માટે પગલું લેતાં હિંદી સરકારને અશક્ત થી તે નીકળે આવી શકે.

એમ વિરુદ્ધ સમજપુરવક તેને લાગવું જોઈએ.

“ધ લીડર”

નાતાલના ગીરમીટીયા હિંદી વિષે ગ્રા. મી. ગોપલેનો ઠરાવ સરકારે સ્વીકાર્યો તે માટે પ્રજાનો આભાર તેમને થટે છે. સરકારનાં આ પગમાં પછી દક્ષિણ આફ્રિકાનાં હિંદીના વાસદાયક મામલાનું રૂપ બદલાય, અને આશાવંત બને એમ ઉમેદ રાખવી તે કહે વધું પડતું મળ્યું છે? આ ચરચામાં બાગ લેનારા ખીનસરકારી સભાસદોએ જે બાપણે કર્યાં તે તેમને શોકા અપે છે. મી. ગોપલેનું પેતાનું કાયદું તેમને જાગવું છે; અને દરેક સવાલને બાહોશાથી વરણવાની, સ્પષ્ટતા થી સમજાવવાની, અને હિંદી નજરે બેવાની તેમની કીરનિતે તે બાપણુ સંપૂર્ણ રીતે ટેકા આપે છે. તે એકદમ રાજનીતિની નિપુણતાવાળું અને સ્વદેશા ભામાનથી ભરેલું છે. અમને ભરોસો છે કે તેમની છાત્રદાર અરજ વડી સરકારને કાને પહોંચશે, અને કંઈક પરિણામ આણશે. મી. ગોપલેની માફક અમે પણ માનીએ છીએ કે, રાહેનલાક તના આ ગબીર પ્રકરણનો સતોપકારક નીવડે. લાવીને લો. મીરો પોતાના કાર બારને નામચીન કરશે.

સ્ટીમરોનો આવબવ

[જર્મન લાઇન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૨જી મેએ મુંબઇ પહોંચી છે.

સોમાલી—તા. ૨૫મીએ મુંબઇ જવ ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમદાવાદી તા. ૧૦મીએ આવવા વધી છે
તા. ૧૪મીએ કકકતા જવા ઉપડશે.

અમદાવાદી—તા. ૧લી મેએ કકકતાથી ઉપડી હતી.

[ઈન્ડિયન આફરીકન લાઇન]

મોરવન—તા. ૨જી મેએ ડરવન પહોં વા વધી હતી.

તા. ૧૪મીએ કકકતા જવા ઉપડશે.

ડીનકુ—તા. ૨૭મી એપ્રિલે કકકતાથી ઉપડી છે.

જોડાનસમરમ

[આપણા ખાસ પ્રતીતીથી તરારથી.]

રેલવેનો તકલીફ

એસોસિએટેડ રેલવેના મેનેજરને નીચે નો કાગળ લખ્યો છે:—

જોડાનસમરમ, ૬ જુલાઈની સીટમાં રહેનારા મેનરસ એફ. એ. મુશા અને સુભેમાન કંઠા, તા. ૨૫મી એપ્રિલે ત્રીયા રસથી અરજીઓ જતા હતા. મી. પી. અનાં નેમોને જમ્ય. મળી નહીં. તેઓ પાસે ખીન વડગની ટીકીટ હતી. કન્ડક્ટરને જણાવતાં તેણે કહ્યું કે જગ્યા કરી આપું છું.

એક પછી એક રેશન ગયાં, અને કન્ડક્ટર તેમને જોતો, છતાં બરેદર જાડી પહેંચી ત્યાં સુધી જગ્યા મળી નહીં. બરેદર આગળ મી. મુશાએ કનડક્ટરને કહ્યું કે તારે વિશે રાર કરવામાં આવી; એટલે કન્ડક્ટરે કહ્યું કે, એમ છે ત્યારે તો ખીસકુલ જગ્યા નહીં મળે; અને આસનો થયો. છતાં મી. મુશા અને તેના સોજતી તો તેમને જતાવવામાં આવેલા કાગળમાં બેઠા. મારી એસોસિએટેડ અરેસો રાખે છે કે આ ગામતમાં તપાસ કરશે.

સોમવાર

૨૬મી મએલું નામ

મી. હુમ્મટ ગેબરીઅસ ઇમરહામ, જે હાપાર વએલા છે તેનું નામ આપતાં હું જુલી ગએલો તે હવે આપું છું.

મી. એસ. રાયપન,

મી. ડેવીડ એલર, મી. સેમ્યુઅલ એલર તથા મી. પિલી નામના સગીવારે હુટવા ના હતા. પણ તે પહેલાંજ તેને આમલે દડાડે બહોની જેલમાં લાવેલા. તેઓને છોડાને બદલે હાપાર કરવા સાર પેલીસને સ્વામીન કરવામાં આવ્યા તે જોને બે દડાડેને સાર તુતજ બેલમાં છોડવામાં આવ્યા. મી. રાયપન તથા તેના સગીનો આ પહેલો અનુભવ હતો છતાં તેમણે બહુ મમતમાં જેલમાં પોતા નો વખત ખોલ્યો. તેમની તબીબત પણ મજબૂત છે. તે બધા તુ ત પાછા હાપાર થયા મએ છે.

મી. પડીયાલી

તથા મી. ધરમશીગમ પડીયાલી અને મી. હાંલાલ માંધી સગીવારે હુટવા.

મી. અંડરૂ

તથા મે.ડી.ત આજે હુટવા છે.

પકડાયે

મી. રાયપન પાછા પકડાયા એ જુસા માં મી. જોન જે હમ્બાંજ હુટવા છે તે તથા મી. ડીક લેગરસ, મી. પોત્ર ડેની વસ એ પેતાની મેળે પકડાય ગયા છે. મી. પેલ ડેનીવત્રવી પાસે ખીજ વખત લીધેલું રજીસ્ટર હતું છતાં તે પકડાય છે.

મહારાસ મહાજન સભા

આ સભા તંદુરથી કેવલ મળ્યો છે કે તેણે હાપાર વએલા હોદી બાગત વાલસ રાયને તાર કર્યો છે ને તુરત સમાજાની કરવાની માગણી કરી છે. મહારાસ મહાજન સભા એ મહારાસ ઇલાકામાં મોરા માં મોડું પ્રગટીય મડંગ છે.

રગુનથી મહા

દાકતર મહેતા તંદુરથી થીન પાઉક રાગ આરેલા છે.

મંગળવાર

મી. કવીનનો અરજ

મી. કવીન જેની ઉપર હાપારનો હુકમ છે ને જે પ્રાંતરીયામાં બધ છે તેણે સુપીમ કોર્ટમાં એવી અરજ કરેલી કે સરકારને તેમને બધ રાખવાનો ને હાપાર કરતા પહેલાં રાજી રાખવાનો હુકમથી તેથી તેને છોડી મેલવા જોએ. આ અરજીની તપાસ ચાલી ને ચીફ જસ્ટીસે હાવ આપ્યો છે કે સરકારે જે વખત લીધો છે તે વધારે નહીં ગણાય કારકે જજ્જાનું કે હાપારના હુકમની બાગ તસાં તો કોર્ટ વચમાં આવી ચકતી નથી એટલે માત્ર મુદતનોમ સવાલ રહ્યો. આ હાવની અસર કંઈજ નથી. જ્યાં છતાં ત્રાંતા ત્યાં રહ્યા છે. સત્તાધીની આવી ખટપટ સુપીમ કોર્ટની ન હોમ રહે છતાં જુદી જુદી પ્રતીતના માણ સોને લખને આમ મી. કવીનને અરજ કરવી પડી હતી. ચીનાઓ આ અરજ ના પરીજામથી જરાએ ગમરાયા નથી.

ચીન્કોએની મીડીંગ

રવિવારે ચીનાની મીડીંગ હતી. તેમાં મી. રાયપન, તેના સાથીઓ, ઇમામ સાહેબ, મી. કુતારીયા, મી. બીખજી મી. સોરાબજી મી. મેહ, મી. ગાંધી વિએરે હાજર હતા. મી. કવીને બધી લડતની સમજ પડી. પછી મી. ગાંધી મી. રાયપન તથા મી. સોરાબજી બેઠ્યા. મીડીંગ થઈ રહ્યા પછી મેવો અને ચાક મી. રાયપનના માનમાં આપવામાં આવ્યા હતાં. મી. રાયપન જેલમાં લદન વેટ્ટે રીયન થયા છે. ને કહે છે કે જેલમાં તેને ખીસકુલ પાત્રની જરૂર નથી ન

હતી. મી. રાયપન વિએરેને આજે સવારે પ્રીટરીયા લઇ ગયા છે.

હાપાર

મી. ડેવીડ અરનેસ્ટ તથા ખીન સતા વીસ હોદીને આજે પ્રાંતરીયાથી કેલાઓ આજે લઇ ગયા છે. ત્યાંથી રડીમરમાં ચકાવવાના છે. આમાં કેલકા હોદી તો બધી જોડેને હાંકુરતામ ગયા છે.

મી. શેલત

ડીપકલુથી હોદી કેદીઓએ કહેવરા વ્યું છે કે મી. શેલતને ગદી બામદી ઉપાડવાનું કામ સરકાર ન મોંચે અને નેઓ તેની વતી ઉપાડવા રાજી છે. આ સદેશો હોદીને શોએ તેવેજ છે. આ ઉપરથી મી. કાઠલીઆએ કાગળ સરકારને લખ્યો છે કે જેથી જો તેના પ્લાન માં આવે તો મી. શેલતને હુપ ન દેવ.

મી. સોહાની મુશકાત

મીસ રેસીન મી. સોહાને મળવા ગયે રવીવારે ડીપકલુ ગએલ છે. મી. સોહા અવલે સનીવારે હુટશે. જેલમાં આવો ગયા છે.

મી. રાયપનનો જેલનો અનુભવ

છાપાપર કાગળ

મી. જોસફ રાયપને નીચે મુજબ કાગળ છાપાપર લખ્યો છે:—

આ કાલોનીના રજીસ્ટરેશન કાપદાની રૂએ ત્રણ માસની સખત કેદ મેં ગરજથી રીકારી હતી, તેમાંથી હું હમ્બાંજ છુટ્યો છું. સા માટે આ પગલું લીધું હતું તે જેલ જવા અમાલિજ બજાવી ચુક્યો છું. કાલોનીમાં જન્મેલ, અને અલલ જિરીશ પ્રજા હોવા છતાં હોદી હોવા માટે મને કામી બેલ લાગુ પડે તે મારામાં સદન થઈ શક્યું નહીં. આવો તકાવતનો દાખલો જિરીશ કાલોની ખાતા માં કર્યા નથી તેના પેટામાં એ પણ હેલુ હતો કે દરાંસવાત્રની જેલમાં ખાસ કરી હોદીની રિયાત વિશે બહુવાર જે સાંભળેલ તેનો જાતે જાહેરે અનુભવ લેવો. હું મારા અનુભવની ચોખ્ખી ખીનાઓ કાંઈ પણ ટીકા કરવા દિતા હપ્તું છું. જોડાનસમરમમાં પકડી મને પ્રીટરીયા લઇ જવામાં આવ્યો. પછી મને હાપાર કર્યો હતો. હું તરતજ પાછો વળ્યો અને મને પકડીને નાપાખીય પાસે લઇ જતાં આવ્યો. મને જેલની સજા

જવામાં આવી, અને તે સાથે ફેરફાર લઈ જવાનો પણ દુકમ થયો. બોહાન-સંજ્ઞા પહેલિયાં સુધીમાં તો કેટલેક માન્ય જણાય એવો અનુભવ મળ્યો. પણ ત્યાર પછી મને એ અનુભવ મળ્યો તેથી હું તાણુજ થયો છું. મારી દશા મુખદાયક થી વિવરણ પ્રકરની હતી. મને લાગે છે કે જેલીઓને કપડાં બદલાવવી વખતે એમ કાંઈકા દેવાનું ધારાઓમાં છે. મારે ખુલ્લી અને પવનવાળી માથા ઉપર લુગડાં બદલાવાં પડેલ. ત્યાર પછી મને મુખ્ય દરવાજા પર લઈ ગયા ત્યાં એક કલાક સુધી ઠંડી છે. ઉપર ઉપાડે પગે ઉભા રહેવું પડ્યું. સહુથી કાપામાં કાપે અનુભવ સાર પછી થયો. એક અપલદાર મને હાથકડી નાખવા આવ્યો. તે નાખતાં નાખતાં બેઠક મુસે થઈ ગયો. તેણે તે એટલી સીકડીને નાખી કે મારે તે વાત તેને જણાવવી પડી. હાથકડી લીધી કરતાં કરતાં તેણે મને કહ્યું કે "તારા મળામાં તે નાખવી જોઈએ." વળી રહી રહીને બોલ્યો કે તને અને તારા સહેલીઓને હોડામાં બેસાડી દરીઆપાર હાંધી કાઢ્યું, અને પછી હોડાને તળીયા વચરવું કરી મુક્યું. બીજે એક સહેનચાહ ની નોકરીના પોસાક પહેરીને આવ્યો, અને ઉપરનાને મળતો ઉઠવા કાઢતાં કાઢતાં દુર ઉભેલા માડા આગળ અમને લઈ ગયો. મારા મહિનાના ધનધનતા પચાસ પર મળે અને ગાડા આમળ પહેલ્યા, પણ અમને બંનેને સાથે બાંધેલા હોવાથી ગાડા પર ચડવું મુશ્કેલ હતું. એ ગાડા માં ખાતર લઈ જવાનું. અમે બેઠા તે બાજુ પર તે (ખાતર) ખરેલું હતું. તેમાં થી બારે દુરખ નીકળતી હતી. અમને ઉપાડે પગે જોઈને અમલદારે ગાડાવાળાને દુકમ કયેલ કે "આ બીજાઓને સહેરબદાર જમને નીચે કાઢજે, અને ડીપકલુક સુધી બધે રસ્તે ચલાવજે." સહેરના મુખ્ય રસ્તા એ પર અમને ઉપાડે પગે અને ઉપાડે સાથે લઈ જવામાં આવ્યા. પોલીસ રમાં અમને તાપ સખત સામ્યા માંડ્યો; અમારા વળ બહુ ટુંકા કાપેલ હોવાથી તાપ વિશેષ સખત જણાયો. પણ અમારાથી માડું છોડી હાથ લેઈને કમર તેમ ન હોતું. કેમકે ગાડીના ધડધાડને લીધે ગમડી પડીએ એવી બીક લાગતી. સહેરબદાર પહેલિયાં અમને નીચે ઉતાર્યા; અને તે કામ સહેલું નહોતું. કેમકે અમને એક બીજા સાથે બાંધેલા હોવાથી અમારા પગ એકી વખતે જમીનને ઘસવા જોઈએ

તે દોષી છે. પરેલીજવાર ઉપાડે પગે મેં ક્યારેય કરી. વગડાક જેવી જમીન પર બે માછલ ચાલ્યો ત્યાં પગ થાકી ગયા, એ કે મારી મરજી તો ચાલગની થતી હતી. ગાડાવાળાને ઉભો રહેવા કહી અમારી સ્થિતિ જણાવી, અને ગાડામાં બેસી જેલને દરવાજે પહેલ્યા. એટલી ચારમાંજ એક અમલદારે ત્યાં કેવો સ્વાદ મળ્યો તેનું અમને જાન કરાવ્યું. ૧૮ કલાક થતાં અમે જુખ્યા હતા, અને આંખે અધારાં આવતાં હતાં, અને કાન બહેર મારી ગયા હતા. એટલામાં અમ ને આલુના ઘસતા ઉપાડવા દુકમ થયો તે જનતું અસંભવિત છતાં અમે તો હોંશથી તે કામ આદર્યું. તો એક અમલદાર બીજાને મે.દે અમારી કોઠાડી દશામાં નીચપલેથી રમુજ કરીને કહ્યો. આ તો પગપા પર પાડુ જેવું થયું, ને તેથી મુસે થઈ અમે જમતાને પડતો મુક્યો.

જેલમાં પહેલ્યા એટલે અમારું ક્યાન ખેંચતરો પહેલો સવાલ ખોરાકનો હતો. આમાં સરકાર સત્યાગ્રહીઓને તોડી પાડવા માગે છે એ ફરિયાદની અમને પુરતી જાનીતી મળી. બીજાઓ રાજરેજ ફરિયાદ કરે ત્યારે જવાબ એ મળતો કે ચતુર કક્તરોએ વિચારી (વચરીને તમારે માટે આ ખોરાકને ચોખ્ય કરાવ્યો છે. અને આ ચતુરાઈનું પરિણામ જુઓ:— નારતો સવારે ૭ વાગે ૮ આઉંસ પ્રુપુ; ૬ કલાક પછી ૬ આઉંસ ચાવલ અને ૬ આઉંસ તરકારી. ત્યાર પછી ૫ કલાક વાળુમાં ૨ આઉંસ પ્રુપુ, અને ૪ આઉંસ રોટી. એટલે કે ૨૮ આઉંસ બાર ઉપર ૨૪ કલાક નહતું. વળી ૨૪ કલાકમાં ૧૦ કલાક સખત મજુરી ભરવી. હીંદીના આ ખોરાકમાં હું બામ સુકા જુકાનો છે. પ્રુપુ વધુ છે તેથી તે કાફર તો ખોરાક ગ્રહી જાય છે. પણ કાફર તો તે ખોરાકને આંડે પણ નહીં કારણ કે તેને પોતાને જેલમાં જે ખોરાક મળે છે તે હીંદી જેલીના કરતાં બહુ સારો છે, અને વળી તેને પોતાને ઘેર મળે તે કરતાં બહુજ ચડીયાનો છે. તેને ઘેર ન મળવા છતાં, જેલમાં રાજ ૧ આઉંસ ચરબી મળે છે, ત્યારે હીંદીને ઘેર પશુ થી જરૂરી વસ્તુ છે. છતાં જેલમાં તેને તે નથી મળતું. કાંઈ પણ અકલવળો માણસ હીંદી અને કાફરના ખોરાકને ચોખ્ય કહે નહીં ૧૦ કલાક સુધી ત્રીકમ પાવડા અને હાથગાડીનું કામ લેવા સાર ખોરાક

આપતાં કાંઈક તે અકલ વાપરવી જોઈએ! આ મજુરીનાં દરિઆર ઉપાડવા ઠાણે અરામ ખુરસીસાથ સાવ-સનાં વાતો દવામાં ઉઠી જાય છે. આ ખોરાકને ચોખ્ય કહેનારા કક્તરો પોતાની નળીયાનો મુકીને ત્રીકમ અને પાવડા પાંચ મીનીટ જીવડી જુએ તો તેમને તુરત ખબર પડે. આના જવાબમાં એવું કહેવામાં આવ્યું કે જેલમાં કાંઈ બાંધે તેટલો ખોરાક ન મળે. કહ્યું; પણ તે સાસાર નજવા પુરતોજ ખોરાક આપવો એજ રસ્તો છે! વળી ૨૬ માટે જેલમાં જનારને જુખને દુઃખે મારવા ને મજુરી કરાવવી એ સત્તા વાળાઓ માટે નીતિ કહેવું નથી એવું કુ ? સહેજ, કુ અત્યંત કારથી પ્રોટેક્ટ કરે છું કે જેલમાં હોવું એવો અરથ જુખને દુઃખે પીડાવું એવો બોલકુલ નથી. જેલમાં જુખમદેશ ખમાડવો એથી માણસ જતન લઈ ઉપર લાચ નખાય છે. કાંઈ પણ કાપદાશાએ કે નીતિ શાસ્ત્રમાં જેલીને જુખે મારવાનું કહ્યું નથી. પણ કુ જુખ્યો; કુ દરકવાલમાં છું. અને મારે મન દરકવાલ એક એવી અગેર જુમિ છે કે જ્યાં કળા મનવીઓ અવમ દશાએ પહેલે છે, અને આખરે નાશ પામે છે.

પણ એ કહ્યું તેમ મારો જેલ જવા ને હેતુ તે પેકાર ઉઠાવવાનો છે. તે પેકાર કરી કાલે મને લદપાર. ધડેલરો ત્યારે પણ થશે. કેમકે બ્રિટીશ કલેની ખતાની તવારીખમાં આવો મામલો કહી નહેતો જોયો. દુરોપની દક્ષિણનાં યહેરો માંથી બરાવેલા પરદેશીઓને જે લક મળે તે આ મુલકમાં જ-મેલ એક હીંદીને (જે આ મુલક સિવાય બીજું વતન જાણતો નથી, જે દક્ષિણ આફ્રિકાની આખી એશીઆટીક વસ્તીમાં એકનો એક જોડ્યો એટ છે, અને "ઇન્સ એક કાટ" ને મે ખર છે તેને) હીંદી હોવાના કારણસર ન મળે એ બ્રિટીશ નામનામાં ગળગની વિચિત્રતા છે. બ્રિટીશ મહારાજ્ય હીંદીને લીધે છે, અને રાજા. જાગીદાર તરીકે હીંદી આજેજ બ્રિટીશ વડપણ (વધે સવાલ કહે છે. સહેજ, એક સરકારના જુલમ ની પણ લદ બધાએવી છે, અને દરકવાલ મજુરીના હીંદીને તોજાકથી કાત નથી મારી શકતું. કુ આશા રાખું છું કે હવે મે કુ થકું છે તોપણ બ્રિટીશ રાજ માટે કાંઈ લાચથી ધરાવનાર રહેવો હશે તો ને શુધ્ધ ન્યાયનો પણ કરવા નીકળી પડશે. જે બ્રિટીશ રાજને નીકાલવાની

અરી ફરકાર દરસવાલને જરાએ હોય તો હોઈ તરફની ફરજનો વિચાર થવો જોઈએ છે. કેમકે બ્રિટીશ રાજનો સુરજ તે હોઈરતાન છે. "આખા રાજનું" ચક્ર હોઈરથી ધરીપર ફરે છે." "કુનિયામાં પથરાએલ બ્રિટીશ રાજની આવી હોઈરતાન છે; અને જો તેનું હૃદય નહીં હાલતું હોય, તો કીર્તિવત્ બ્રિટીશ રાજ ક્યાંથી ટકશે?"

લી. જી. રાજપત બી. એ. (ફિંચીજ)
બારીસ્ટર-એટ-લો.

તા. ૩-૫-૧૦.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નીચેના બાક રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરંત જવાબ મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એક જ બાબતે હજુ.
૨. અક્ષર ચોખ્ખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું જરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ પણ અમારી બજને સાર.
૪. મંજૂરવારની સાંજ સુધીમાં મોકલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી શકાયો.
૫. રહેઠેલાં ચરચાપત્રો બહુની રાખવા અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અમે બાંધતા નથી.
૬. લખાણ હરિયાં કુક અને યુદ્ધાસર કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મી. સુખા પ્રાન્—એ કીરનામાં અમારી બાબતમાં નથી.—અ. મ. ઓ

પરચુરણ ચરચા

મી. નામરદાસ દરી રેલી કાઠીઆ પાડથી એક કામગીરી લખતાં સત્કારથીએ ને હોંને ખાતર મ છુન રહેવા બતા મળુ કરે છે; તથા મી. પોલાકે હોંદમાં બજારેલા કામથી પેને જક યજ ગમેલ છે એમ જણાવે છે.

એક લાઈસેન્સ કેસ

વી. કીનાઈંગ નામના માણસનો લાઇસેન્સ આપવાની ડરખતના અમલદારે ના પાડવાથી ટાઉન કાઉન્સિલને અપીલ કરવામાં આવી હતી. અમલદારે તેનાં કારણમાં જણાવ્યું હતું કે કીનાઈંગની અરજ લાઇસેન્સ નવો કરી આપવા માટે નથી, પણ તેને નવો લાઇસેન્સ આપવા જેવું છે. અરજદારને લાઇસેન્સ હતો, પણ તે ચાર વરસ થયાં પેર હાજર હોવાથી બંધ પડેલ. ટાઉન કાઉન્સિલે લાઇસેન્સ અમલદારનો સુકદો ક.યમ રાખવાથી સુખીમ કોરટમાં અપીલ લાઇ જવામાં આવી હતી. ટાઉન કાઉન્સિલ તરફથી મી. ટેથમે જણાવ્યું કે આ અપીલ સંભળવા કોરટ ને સત્તા નથી, કેમકે લાઇસેન્સ નવો કરી આપવાની અપીલજ કોરટ સંભળી શકે. અરજદાર તરફથી મી. ગેયીનસને જણાવ્યું કે કાગદમાં "લાઇસેન્સ નવો કરી આપવા વિષે" એટલું જ છે, "આલુ લાઇસેન્સ નવો કરી આપવા વિષે" એમ નથી, તેથી આ અરજ કોરટ સંભળી શકે છે.

કોરટે જણાવ્યું કે તેની પાસે હકીકત પુરતી નથી; તથા આમાં કોઈકા સવાલો અગત્યના છે, તેથી કેસની પુરેપુરી હકીકત માટે ટાઉન કાઉન્સિલરપર તે પાછો મોકલાવવો જોઈએ.

નાતાલીઆ મોલ્ક કુંપની લીમીટેડ

ડાયરેક્ટરોની મીટીંગ

નાતાલીઆ મોલ્ક કુંપની લીમીટેડના ડાયરેક્ટરોની મીટીંગ ગઇ તા. ૩૦ મી એપ્રિલની રાત્રે આઈ વાગે કુંપનીની રજીસ્ટરડ ઓફીસ ના. ૧૬ સેવીક ઓફીસમાં બરાબ હતી. મીટીંગમાં મેસરસ હસમ ખલ જોરા, મહમદ હાસમ કુવાદીઆ, બજા ફુલ હમ, એમ. સી. આંમલીઆ, જી. એ બસા, હાઉક માલ, ઇ. એમ. પારેખ, તથા સેક્રેટરી મી. સાપુરજી રાંદેરીયા હાજર હતા. આ મીટીંગમાં નાતાલીઆ મોલ્કની ગ્રેડ મારકનો નવો લેમલ નકમી કર્યો હતો. મેસરસ પુસલ કુંપની લંડન ઉપરના મીલ્કના આલુ ઓરડરનો ખુલાસો થયો હતો. કુંપનીના રીઝર્વ

શેર વહેંચવા કરાવ કર્યો હતો. પહેલી વખત દરસવાલ તથા કેપ કોલેનીને શેરોની અરજી માટે પુરતો વખત આપી શક્યા નહોતા, માટે નવી વહેંચણી વખતે તે બાબત ધ્યાનમાં રાખવા સુચન થઇ હતી. કુંપનીના આલુ શેરહોલ્ડરો પાસેથી 'ચરક કોલ' ઉધમવાવાનું કરવું. હાલના એટલે ત્રીજા કોલના પાંચસા બરતી વખતે, આજળ એક તરફથી મળેલી બે રસોઈ કુંપનીની ઓફીસમાં રજુ કરી શેર સરટીફિકેટ લઇ જવાની ખબર બાગીદારોને આપવાનું કરવું હતું. ત્યાર બાદ એજન્સી, મીલ્કનો નીકાલ, વીએર ચરચા કરી મીટીંગ મોડી રાત્રે ખરબા સ્ત થઇ હતી.

આલુ વરતમાન

—૨૦—

રીમમંડની લાઇસેન્સ બોરડની એક મીટીંગ તા. ૨૫મી મેએ મળવાની છે.

કુનિયનની ચુટણી સંબંધમાં બેલોમ ફાનટીન ખાતે એક નવું મંડળ રચવાનું છે.

કોંગરલી તરફથી કુનિયનની ચુટણી માટે મી. વીલ્યમ રોસ ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડનાર છે.

ડરખન ટાઉન કાઉન્સિલ આજળ રજુ થએલા રીપોર્ટમાં વીજળીખાતાના ઇન્જીનીયરે એવું જણાવ્યું હતું કે કુનિયન કેના ઉત્સવ માટે દીવાખતીથી સજુમાર કરવા માટે જોને વીજળી જોઇતી હશે તેને તે મફત પુરી પાડવામાં આવશે એમ જાહેર કરવું.

તા. ૨૬ મીએ જનરલ બોયાએ લીડનખરગ—એકહારટ રેલ્વે પ્રુલ્થી મુકવાની હીયા કરી હતી.

માલવરનમાં નવો ટાઉનહોલ બંધાવાનો છે.

મારિસખરમાં કોરપોરેશનના ઇચા વોરડના મેંખર તરિકે મી. બેયોરજ કાર ૨૨ ચુંરાએલ છે.

કચેરમોંડમાં તા. ૨૫મી જાનેવારીએ પેતાની ઓરવ અને કીકરાણું છુન

કરવા માટે મુરગન નામના હાંદીને ફાંસી ની સજાનો કારણે દુકમ કર્યો છે.

“મરકપુરી” નો વીનનનો ખખરપત્રી જણાવે છે કે કચીની આગળ ટપુમેસા નદીથી વસાવણ આવીને પથરામાં ભરાઈ રહેલું એક હાંદીનું મુઠું માલુમ પડ્યું હતું. નદી ઉત્તરમાં તે તણાઈને કુચી મુઠાં હોવાને જોઈએ એવું ધારવામાં આવે છે.

ભોરડ સેલમેનન મયા સનીસરે ડરખન ની મુલાકાતે આવ્યા છે. કારપોરેશન તરફથી તેમને એક માનપત્ર એનાયત કરવામાં આવ્યું છે.

ગોરી ઓરતપર બળાતકાર કરવા માટે એક કાફરાને ૩ વરસની જેલ અને ૧૦ ફટકાના મારની કીંગરમીની કારણે સજા કરાવાઈ હતી.

તા. ૨૭એ જોહાનસબરમથી “મરકપુરી” માં ખાસ તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે કાલે વહેલી સવારે પર્વતીકપ્પેના આંચકા લગ્યા હતા, જે શહેરના બુદ્ધા બુદ્ધ બાગમાં અને ખાસ કરીને પુરવનાં પરાંઓમાં જણાવેા હતા. તેની સાથે ધડધાટી ભરેલ અવાજ થયો હતો, તથા ધરેા પશુ ધરણ મયાં હતાં. તેજ વખતે એક જાની પડતર ખાલુમાં એક ખાક સરી પડ્યો હતો.

કેલે-સેા આગળ એક બરેલી દરેલી બકરમાત પાગા ઉપરથી ઉતરી જમને એક ગોરા અને એક હાંદી મરણ પમ્યા છે, તથા બીજા એ હાંદી મરણને મંબીર મળ થઇ છે.

ભોરડ સેલમેનન મંગગવારે સાંજે ખાસ દરેનમાં ડરખનથી કેલે-સેા રસ્તે બીમહેનતીન જવા ઉપડી ગયા હતા.

મયે અઠવાડીએ “મરકપુરી” માં કાચળ લખનાર એ. ડી. મીનને આર. સી ન હક નામના હાંદી લખનારે જાપામાં જવાખ આપેા છે કે જે હમદમરિયે તે ફરિયાદ કરે છે તેને હાંદીએના ઉત્સવ સાથે કાંઈ સંબંધ નથી. કાંઈ ખાનખી માલુમે તેમ કરવું હશે તેને માટે આખી કોમપર આરોપ ન મુકવેા જોઈએ. જે જગવાયે કમદમ “વાગમ” હતું તે જગવા

પેલીસને જણાવવી જોઈએ એટલે તે રસ્તેા કાઢશે.

બીજે એક ગોરા લખનાર ઉપરની ખાખતમાં કહે છે કે કુચીનું હમદમ ૧૦ વાંચ્યા પછી બંધ કરાવવા માટે કાપદો થયો જોઈએ. વળી એક કાઢડીએ ગોરા મારા પડેામાં ધાંધલ મચાવી મુકે છે તેને પશુ ધેર જમને પોલીસ કમળે કરી શક એવી રીતે એ કાપદો મડ વેા જોઈએ. ગોરા અને કુચીને બનેને માટે કાપદો હોવાની જરૂર છે.

“જૂનો કોલોનીસ્ટ” નામથી એક ગોરા હાંદીએ જામપર બેસવા દેવા સામે તા. ૪થીના “મરકપુરી” માં ફરિયાદ કરે છે.

એક ગોરી ઓરત “મરકપુરી” માં ફરિયાદ કરે છે કે “કુચી” અને “કાફર” પગથીપર ચાલતા હોવાથી તેને ખદુ કંઠાવેા આવે છે.

મારિસખરમના હાંદુ યંમ મેન્સ એસોસીએશને મરકપુ મી. મોરકમના કુટુંબને રિલસેાજ ખતાવનારો હસ્ય પાસ કરીને મે.દરેા છે.

નાતાલીઆ મીલકનું ૧૫૦૦ રેસનું હાંપમેટ આવી ગયું છે.

ગેઝેટમાં એવી નોટીસ પ્રસિદ્ધ થઇ છે કે ભોવર ટપુમેસામાં નતેા ના જ. એમ. કચેરીઆ અને ડા. માંથી બાળી દાર હસપ દુસેન પટેલ છુટો થએલ છે, અને બીજા બાળીગર મુસા દુસેન કરેા ડીઆએ દુકાનની લેજુદેચની જેખમદારી પોતાની માથે લીધી છે.

કેપટાઉન પહેાંચમાં ગોડી થએલી બને રડીમરેા સહી સલામત છે એવા ખખર પાછળથી પ્રસિદ્ધ થયા છે.

મુમુરેડમાં કાફરામાં મહેરીયા દડી નીકળેા છે. તે સંબંધમાં મધાએ મેવા “મરકપુર” સરકારને સખત તાકીદ કરે છે, અને હેમરે છે કે સરકાર નદાન નયા કે તે જાખતમાં કાફરને તુલ્ય પ્રાણી વધી બેગરવા રહે.

પોલિસટરમથી “મરકપુરી” માં એક તાર માં જણાવવામાં આવે છે કે એક હાંદી માળીના ખુન માટે એ હાંદીને કારટમાં ખગ કરવામાં આવ્યા હતા. તેમને એ રિફ્થ ૭ મંતે જુરીએ નિરદેશ કરાવવા થી બને છુટી ગયા છે.

બુનિયતડેના ઉત્સવમાટે તા. ૨૬. ૨૭ અને ૨૮મીએ મારિસખરમ રાઉનહોલમાં કારીગરીનું એક પ્રદરશન ભારશે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

હનહામબેનથી એક લખનાર જણાવે છે કે અચેનો છુરાધ (૨૫૨)નો કંઠેરાકટ અપાઇ ગયો છે. કેટલાક હાંદીપર ખેડી પુરમીટથી લખલ થવાનો કેસ ચાલે છે.

પોરટ ઉલીઆબેથ વેદધર્મ સમાના સેક રેઠરી મી. સુખા પ્રાગ તા. ૧૩ીએ લખે છે કે :—આજ રોજ વેદધર્મ સમાની માસીક મીટીંગ વેદધર્મ સમાના હોલમાં મી. પ્રાગ બીખાના પ્રમુખપણા હેાજ મળી હતી. ધણુ પ્રદરેાએ હાજરી આપી હતી. માસીક ડી રોગયા ખદ મધ મીટીંગમાં મી. કાલા ફરીર તરફથી જણાવાયું હતું જે “ધરમ સંજાંધી માયન સીખી જાવનાર પંદર વરસ સુધીના છોકરાને, અઉઠ માલુસની કમોડીની પરિ ક્ષામાં પહેલે નંબરે પાસ થનારને ૦-૨- નો રેશમી રૂમાલ, નંબર બીજે પાસ થસરને ૦-૨-૦નો રેશમી રૂમાલ, અને નંબર ત્રીજે પાસ થનારને ૦-૧-૦ નો રૂમાલ દેવો. તીચેના છોકરા ઉમદગાર તરિકે ખદાર ૧૫૫૫ હતા : મોહન પ્રાગ, પ્રણુ કાયા, રતનજી રવા, દુલલ રવા, તથા મન્હુ રણુછોડ. જેમાં પ્રથમનાં વણુ નામવાળા અનુક્રમે પાસ થયા છે. જેએને ઉપર મુજબનાં હનામ સમામાં આપ્યાં. ત્યાર બાદ હથેર રજુતિ કરી સાંજે જા વાગે સભા વિસરજન થઇ હતી. મી. લક્ષમણ પાંડે જે હાંદુરતનામાં સુકાફરી કરવા ગએલ તે ડરખનમાં ખડી પહેાંચા છે.

ચીનાઓની અરજી

લંડન ખાતેના એલચી ઉપર

ચાઇનીઝ એસોસિએશનના પ્રમુખ મી. કવીને, લંડન ખાતેના ચીનાઇ એલચીને નીચેની અરજી મોકલી છે:—

૧. અરજદાર ચીનના શહેનશાહની પ્રજા છે.

૨. હાલ દરોસવાલમાં જે એશિયા દીક હુએસ ચાલી રહેલ છે તે તરફ અરજદાર આપનું માન પુરવઠા ધ્યાન એવું છે. એ લડત છેલ્લાં ત્રણ વરસ થયાં ચાલી રહેલ છે. ૧૯૦૭ ના બીજા કાયદાના નામથી એળખાતા એશિયાટીક રેલવેસન એક્ટ મંજૂર થયા હતા તેના અંતર્ગત મુજબ દરોસવાલમાં ચીના રહીશોમાં મોટે ભાગે એવો મત છે કે આ કાયદો આપણા રવ દેશની આજુબાજુ નામોદી લખાનારો, અપમાન દેનારો, તથા હાની કરનારો, છે. મારે બતાવવું જોઈએ કે ચીનાઓની માફક બિટીલની હિંદી પ્રજાને પણ તે એક સરખી રીતે હાથ પડતો હોવાથી તેઓએ તે કાયદા સામે માફક મેરચો લીધા છે. આશરે ૬૦૦ ચીનાઓમાંથી ૧૬૦ કરતાં વધારે ત્રણ માસની સખત જેલ ભોગવી ચુક્યા છે. જેલમાં અતુલ્ય આકરો થયો છે. કેમકે ચીનાઓને કારારની દારમાં રાખવામાં આવ્યા છે. આ કારણનાં રીત રીવાજ અને ખેરાક ચીનાઓનાથી તદન જુદાં છે. હાલમાં રચાતીક સરકારે ચીનાઓને હદપાર કરવાનું શરૂ કરેલ છે; અને ૨૦ કરતાં વધારે ચીના હદપારના કુલમ તળે છે. કોલોનીના કાયદા પ્રમાણે દરોસવાલની સરહદ બહાર હદપાર ન કરી શકાય, પણ લેરેકોમાંઈસની પોરકુબીઝ સરકાર સાથેની ખાનગી મસલતથી ચીનાઓને તેના હાથમાં સુખત કરવામાં આવશે, કે જેથી તેઓ તેમને ફરીવાર લઈ જઈ શકે. આમ કાયદા વિરુદ્ધ ચીનાઓને કષ્ટ દેશમાં ઉતારવામાં આવશે જે જાણીતું નથી; પણ એવો ભય રહે છે કે જ્યાં તેઓને કોઈ મિત્ર કે મદદગાર નહીં હોય એવા પરરાજ્યના બંદરપર ઉતારશે. આ બુએમને લીધે દરોસવાલની ચીના કોમ મરીન થઈ ગઈ છે.

૩. અરજદારને લેરોસો છે કે આપ નામદાર, ચીનના શહેનશાહના પ્રતિનિધી તરીકે, અસ્ટીશ સરકારને રજુઆત કરશો અને નીચેની રાહત મેળવી આપશો:—

(૧). વિદ્યાર્થીઓને કાયદો નાબુદ થાય અને યુરોપીયનની માફક ચીનાઇ પ્રજા પણ આ કોલોનીમાં હાજર થઈ શકે; (૨) બીન મર્રી, અને એરકાયદેસર પણ વધી ખાતર હદપાર કરવાનું તેમજ કદ કરવાનું બંધ થાય; અથવા બીજી કોઈ રીતે એવને મોખ્ખા હાથે તેમ જાવી પદ્ધતિનો નીકાલ થાય તેમ કરશો. આ ન્યાય અને કપાતા કામ માટે અરજદાર, દરજ પ્રમાણે હમેશા કુવા ચાહશે.

એક દેશલકત હિંદી બાળાની દિલ્લોશ

શ્રીયુત કબીરુમાર મિત્ર જેઓને, સરકારે વગર તપસે વતનપાર કરેલ, અને જેઓને હમણાં છોડી મુક્યા છે, તેમનાં પુત્રી કુમુદીની મિત્રે ત્રાંસવાલની હિંદી સ્ત્રીઓને કામળ લખ્યો છે તે છેલ્લી હિંદુસ્તાનની ટપાલમાં મળ્યો છે. તેનો તરજુમો અમે અહીં આપીએ છીએ: આ બાલુ એક બંગાળી સ્ત્રી વરમના બાળાની અધિપતી છે, અને અહીં સમાજની ઉછરતી બાળાઓમાં સહુથી વધારે કેળવણી એક મજૂર છે:—

“ વહાલી બહેનો,—દેશને અરથે તમે જે દુઃખ સહો છો તેની મી. પોલાક મારફતે મને જાણ થઈ છે. તમારાં આત્મજોગ વાળાં તથા સમઠા ધીરજવાળાં કામો રિમે જે હડી લગણી પુરવઠા સાંભળ્યું છે તમને કદાચ ખબર હતી કે અમે, હિંદુ સ્તાનની સ્ત્રીઓ પશ્ચતેજ હેતુને માટે દુઃખ સહીએ છીએ. અમારી કસોટીના વખતમાં તમારા હમણાં દ્રષ્ટાંને અમને જોર આપ્યું છે. આપણી વ્હોજલાલીમાં દુનિયાને હેરત પમાડનાર હિંદુ સ્ત્રી તમેએ તમારું આત્મજોગથી નિભાવી રાખ્યું છે. તમારા જેવીજ માતાઓ, પત્નીઓ, અને પુત્રીઓથી હિંદુ અગુર થાય એમ છંધર પાસે માણુ છું. હંધરનો આશીરવદ તમપર વરસો અને તેનું કાર્ય સમપુરણ કરવામાં છંધર તમને મદદ કરો એવી પર્યના કરું છું. તમે કદાચ બાલુતાં હશે કે માતૃભૂમીના ઉધવાનું કામ કરવા માટે, અને ૧૯૦૮ની સાલમાં ૬ આજરદાર બંગાળીઓને વિના તપાસે સરકારે હદપાર કર્યા હતા. હાલમાં તેઓ બધા છુટ્યા છે. આ દુઃખદની સમયમાં ત્રાંસવાલની સ્ત્રીઓનાં રવરેશ

વિમાન બરેલાં શુરવીર દ્રષ્ટાંતોથી અમે તે અજવાલન મળ્યું છે.”

લી. તમારાં દુઃખો અને સંકટોમાં હડી દિલસોજી ધરાવનાર કુમુદીની મિત્ર.

૬, કોલેજ સ્ટુવેર, કલકત્તા.

તા. ૨૬-૩-૧૦.

પ્રીટોરીઆ મ્યુનીસીપાલિટી બીલ

પ્રીટોરીઆ મ્યુનીસીપાલિટી બીલમાં કાળા લોકોને પગથીપર ન ચાલવા દેવાની કલમ હતી તે ઉપર મએલી ચરચાનો કંઈ સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

કાઉન્સિલમાં બીજાં વાંચન વખતે બેલ નારાઓમાંથી કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે પ મી કલમથી વધારાની સત્તાઓ અપાય છે. અને લાગે છે કે કલમ સેક્રેટરી પગથીપર ન ચાલવા દેવાનો સવાલ તેમાં કમનસીબે હાજર થયો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના કોઈ પણ શહેરમાં ન હોય તેવો ધારો તેના રાજધાનીના શહેર (પ્રીટોરીઆ)માં હોય તે અને લુલ બરેલુ લાગે છે; અને મને આશા છે કે તેનો ઉપાય કરવામાં આવશે.

બીજા વાંચનમાંની પાસ થઈ બીલ કમીટીમાં મળ્યું ભારે મી. ઓટલીસે જણાવ્યું કે પ મી કલમ પાસ કરવાવાનું બનશે નહીં એવું બીલ બડન રાએને જણાવ્યું છે. તેઓ હવે છે કે બીલને પોતાને હરકત આવે એવું કોઈ ન કરવું. તેથી મરી સુચના છે કે આખી પાંચમી કલમને બાતલ કરવી. તેને પરિણામે પ્રીટોરીઆ મ્યુનીસીપાલિટી મ્યુની સિવિલ પર મુકાશે, અને તેને યોગ્ય લાગતા બીજા ઉપાય લેશે.

મી. રીયામે જણાવ્યું કે પ મી કલમ સાવ કાઢી નાખવાથી પ્રીટોરીઆ મ્યુની સીપાલિટી અસર તે પકરક સિવિલમાં મુકાશે. માટે સારી વાત તો એ છે કે એ કલમમાં એવો સુધારો કરવો કે કારણેને પગથી પર ચાલતાં સાવ અટકાવવા, અને સારો કપડાં પહેર્યાં ન હોય તેવા કલમ લોકોને અટકાવવા કાઉન્સિલને ધારા પકડા સત્તા મળે અપવાદરૂપે સુધરેલા કારણે તે છુટીનો પાસ આપી શકાય

મી ઓટલીસે જણાવ્યું કે મ્યુનીસીપાલિટીએ જે બીલ તકપાર કર્યું છે તેમાં એવી કલમ સમાવી ન ખી સકતી નથી

મુનીસીપાલિટી કાંઈ કરે તેમાં અટકાવત કરવાનો હક હોય, પણ તેના બદલામાં ફાલ્ગુ કરે એવો હુકમ કરવાની તેને જરૂર નથી. મી. શીયામના સુધારાથી કાઉન્સિલને તેવો હુકમ કરવા એવું થાય. માટે તેણે પોતાના સુધારા પાછા ખેંચી લેવા.

મી. શીયામના સુધારા ઉપર મત લેવાતાં તે નીચળી ગયો. તેથી મી. શીયામે એવી દરખાસ્ત કરી કે આ કલમ સાવ કાઢી નાખવી. બાપણ કરના તેમણે જણાવ્યું કે આ કલમ બે કાયમ રાખવામાં આવે તો તેને છેવટની મંજૂરી મળે એવું હું ધારતો નથી. રસ્તાઓની પગથીયે ચાલવાની કલરડ લોકોને મનાઈ કરે એવા બીલને મંજૂરી મળવા ગવરનર પણ બલામણુ કરે નહીં.

એક મેમ્બર જણાવ્યું કે પ. મી. કલમ ને લઈ બીલને સહેનશાહની મંજૂરીની જરૂર પડે એવું તેને લાગતું નથી.

મી. એલ. જી. કરદોસે જણાવ્યું કે આ બીલને પડી સરકારની મંજૂરી મળે એ બીલફલ માની ચકાવ એવું નથી.

મી. મીનલીસે જણાવ્યું કે પ. મી. કલમ કાઢી નાખવાની દરખાસ્ત મેં પહેલેથી કરી છે.

બ. ૬ પ. મી. કલમ કાઢી નાખવાની દરખાસ્ત પાસ થઈ હતી.

પ. મી. કલમ નીચળી જવાથી તેને અનુસરી ૧૭ મી. કલમમાં હટતો ફેરફાર કરવો બેઠાએ તે પણ પાસ થયો હતો.

નાદારી કોર્ટનો નેટીસે વખેર

(અમારું કપી માણ)

હરખનના હોંડી વેપારી કમરદાસીમ કમરદાસની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેનાં લેણદારોની મીટિંગ તા. ૧૦ મી. મે એ હરખન માજીસ્ટ્રેટ આમળ બરાશે.

નુકસાનના રોગકોષ પર હસન મીઆની મીલકત મારિસનરમના રેન્ડલ ખંધ રસ અને હડસનની અરજ ઉપરથી કાચી જમીનમાં લેવામાં આવી છે.

રોગરના ઇ. એમ. પટેલની મીલકત ડબલ્યુ. જી. બરાબન અને ડુ. ની અરજ ઉપરથી કાચી જમીનમાં લેવામાં આવી છે.

વેરૂમની પાસે રેડકલીફના મરકુમ બમતુની વારસદાર મીલકત સંબંધમાં તેના સુખદેવાની મીલકત સંબંધમાં લેણદારોએ પોતાના હાવા સીલીસીટર ને. એમ. હમમેન આમળ તા. ૧૫ મી. જુન સુધીમાં રજૂ કરવા.

મારિસનરમના રોગકોષ પર મહમદ સાહેબની નાદાર મીલકત સંબંધમાં લેણદારોની ખાસ મીટિંગ તા. ૧૨ મી. મે એ સુપ્રીમ કોર્ટના માર્ટર આમળ બરાશે.

ત્રાંસવાલમાં કલડોનો હાડમારીઓ

ઉપરના વિષય ઉપર નેટીવ અફેરસ (કાર લોકોના સવાલો પર નજર રાખનાર) સોસાયટી આમળ રેવરંડ ચાર્લસ શીલી પ્લે એક બહુવાલાયક બાપણ આપ્યું હતું તે પુસ્તકરૂપે હાલમાં છપાઈ પ્રસિધ્ધ થયું છે. તેમાંથી કેટલોક ભાગ અમે નીચે આપીએ છીએ :—

કલરડ લોકોની હાડમારીઓનો મુદ્દેપુર્ગ ખ્યાલ આપવાનું તે અત્રે નહીં બને. કનડગતના હાખલા તો રોજ ગેજ બને છે. જાપામાં હાંસી, મીટિંગમાં તીર સ્કાર અને નીંદા, દરેકે આલનાસાઓથી થતી મસ્કરી અને અપમાન એ બધાં વડે કલરડ માણસની પર એટલો અસહ્ય બોળે થઈ જાય છે કે ઘણી વખત તેમાંથી રાહત મેળવવા માટે તે સામે પણ થઈ જાય છે. એક હાખલા થી તેમની હાડમારીઓ ઠીક સમજશે જનરલ મોકેલના મંડળના મધ્યમ ૩. અખડ રહેમાન સરવત્ર માનવતા ગણા એલ છે. રોહંદલાંની એમ ડી. ની ડીમી તેમણે મેળવી છે. કેપટાઉનની ટાઉન કાઉન્સિલના તે મેમ્બર છે; અને હાં તેના મોરા સાથીઓ તેમને એટલું માન આવે છે કે તેમને એક પછી એક ત્રણ વગસ સુધી 'પબ્લીક વરસસ કમીટી'ના મેમ્બર નીમવામાં આવ્યા હતા. આપણે ધારીએ કે તે મહત્ત્વ ભેદ-સમરમની મુશાહતે આવે તેને રટેપ બેઠતા હોય અને દવાલ ઝોરીસે જાય, તો કહેશે કે મારકેટ સ્કુવેરની કલરડ ઝોરીસે જાયો. નિરાશ થઈ જુગરટ પારકમાં જવા કોશીલ કરશે તો ત્યાં પણ તેને મનાઈ થશે. તપાસમાં પારક ખાતાનો વડો જણાવશે કે મોરા ડોક્ટરોની કલરડ

આવા (નર્સ) ને પારકમાં હાખલ થવાની છુટ છે.

હવે તે 'વોલ્ડરસ'માં મેમ બેવા જાય, બેકે કેપટાઉનમાં રમતના ખેલાડીઓને ખાણ આપવામાં તેના કાઉન્સિલર સાથીઓ સાથે બામ લીધેલ હોય, છતાં અહીં તેને બેવા જતાં અટકાવવામાં આવશે. કોઈ કલરડ દેસ્તારના મોરા બાપની કપર બેવા જાય તો ત્યાં પણ તેની સામે દરેક દરવાજા બંધ માણસ પડશે. અહીં થોડા વખત પર એક મોરા સુખરી ગયો. તેની ઓરત અને છોકરાં કલરડ હતાં. કપર સ્તાનને દરવાજો તેની લાસ પહેાંની ત્યારે તેમને બધાને હાખલ થતાં અટકાવવામાં આવ્યાં. એક રહતી વિધવાના નિસાસા અથવા કપરસાન જેવી જુમિ પણ રાહવેળની અલવતથી જમી સકતી નથી.

આવી વરતણુંકથી ખેડ પામી બને નિરાશ થઈ ડોક્ટર ટાઉન પાછા જવા નોરમ એન્ડપર ટરામમાં ખેસવા જાય. ત્યાં કંડકટર તેનું અપમાન કરશે, અને નહીં તો અપમાન વગરજ ખેસવા ના પાડશે. બે કહી કનડકટર પહેલાં જૂઠી જાય, પણ પાછળથી કલરડ હોવાની ખબર પડે તો ટરામ ખાસ લીલી રખાવી તેને નીચે ઉતરાવશે. આ બધા કડવા અનુભવ છતાં તેમને વિચાર અહીં વસી ને ધંધો કરવાનો થાય તો તેને મોરાના લતામાં રહેવાની બધી થશે.

કેટલાંક વરસપર કાઉન્સિલે કલરડ અને કાફર લોકોને હથિઆરો રાખવા દેવા સામે ધારો કરેલ, તેમજ અમુક દિવસે સાઈકલ પર કરવા અનુમતિમાં દરકત કલરડ પણ મંજૂર ન થવાથી તે અટક્યું. કલરડ લોકોને પોતાની ગાડીમાં કરવાની મનાઈ નો કાયદો કરેલ, પણ મંજૂરી ન મળી ત્યારે તે બંધ રહ્યો. વિદ્વાન કાન્ડેએ તેના એક પુસ્તકમાં નરક સંબંધમાં લખ્યું છે કે "જેઓ આની અંદર હાખલ થાય તેણે આશા તજી દેવી." આ ચપ્પે કલરડ લોકો માટે ટરાંસવાલ ના દરજાબ પર લખ્યા હોય એવું છે.

આવા હાખલા બીજા ધણા આપી ચકાવ છે. રીટફનડીનમાં એક કપરી તાલ ધર કરી ગએલ દરદો માટે છે. તેમાં કલરડ લોક વારંતે મોહવણુ કરવી હોય તો સહેલાઈથી થઈ શકે, પણ તે વાતની ચોખ્ખી ના પાડવામાં આવે છે. આવી વરતણુંકથી કેટલાંક મરીબ માણુ સને નિરાધાર દુઝામાં બને રીગાઈ રીગા

કને મરણ પામવું પડ્યું છે એવા હાખલા ફાળુ છું.

૧૮૯૭ માં કલરડ અને કાદર ભોળને પગથી પર ચાલતા અટકાવવાને એક ધારો થયેલો. તે અમલમાં ન આવતો પણ હાલમાં તેને અમલમાં મુકવાની તજવીજ થાય છે. કેળવણીના કાયદામાં કલરડ છોકરાને ગારા છોકરાંની નીચાળે બેસવા ફેરવાની મનાઈ છે. છતાં તેમને વારંવાર જુદી જોડણી કરવામાં આવતી નથી. ગેરી જોરત અને કલરડ માણસ વચ્ચે કુછાં જણાતાં સખત સજા કરવામાં આવે છે. તે બરાબર છે. પણ કલરડ જોરત અને ગેરી માણસ વચ્ચે કુછાં માણસ પડે ત્યારે પણ તેટલીજ સખત સજા હેતી જોઈએ તે નથી.

મહાન દેશભક્ત બાપુ અરવીંદ

તેમણે ઉચ્ચ જીવન ચરિત્ર

"ઉડ્યા" પત્રના ઉલ્લા અંકમાં તા. ૫ મી એપ્રિલના કલકત્તાના તારને ઉતારો છે. તેમાં જણાવવામાં આવે છે કે બાપુ અરવીંદ ઘોસને પકડવા માટે વેરવે નીકળ્યું છે. તેમનો ઉલ્લા જ અઢવાડીમાં થયાં પતો નથી. તેમના ઉપર રાજકોહમાં તહેમત મુક્યું છે. 'ટાઇમ્સ'માં પ્રસિદ્ધ થયેલા તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે આ રાજકોહી લખાણ તા. ૨૫ મી ડીસેમ્બરના તેમના "કર્મચોગીન" છાપામાં હતું. તે લખાણમાં ખુનામરકાને કે જાતનું ઉત્તેજન નથી. તેનો થોડો સાર તા. ૧૨ મી માર્ચના "ધ. ઓ."માં અમે આપી ગયા છીએ. આ તકે "મેરડન રીવ્યુ"માં આવેલ પ્રેરે. જીતેન્દ્રલાલ બેનરજીના બેબ ઉપર થી બાપુ અરવીંદ ઘોસનું જીવન ચરિત્ર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

બાપુ અરવીંદ ઘોસનો જન્મ ૧૮૭૨ નાં અગસ્ટ માસમાં કલકત્તા ખાતે થયો હતો. તેમનાં માતૃશ્રી પ્રસિદ્ધ બાપુ રાજ નારાયણ બોઝની પુત્રી સમ. બાપુ રાજ નારાયણે બહુ નામના મેળવી છે. તેઓ એક અદ્ભુત અને બાહોશ માણસ ગણાતા. પ્રજાકીયત્વ (નેશનાલીઝમ) ના વિચારો દેશમાં ફેલાયા તેના લાંબા વખત પહેલાં બાપુ રાજનારાયણમાં ઉદભવેલ. તેઓ પોતાના વખતમાં હિંદી પ્રજાકીય ત્વના દાદા કહેવાના. તેમના વખતમાં

પશ્ચિમનો સુધારો પ્રથમ ફેલાવા માંડ્યો હતો, અને તેના ચળકાટે જીવાનોને મોહ નીમાં નાખી દીધા હતા. દેશના મહાન નરો પશ્ચિમના નમુના પ્રમાણે ચરિત્ર લેવા લાગ્યા હતા. તેવે સમયે તેની સામે બાપુ રાજનારાયણે પોતાનો અવાજ ઉઠારેલો. પેતે પણ પુરોપની કેળવણી અને સુધારામાં ઝંખેલાઓલા છતાં હિંદી સુધારાની સરેખતા અને ધર્મિકપણ કદી તેમની નજર બહાર ગયાં નહોતાં. હિંદી ના સુધારાની ઉચ્ચતા ઉપર તેઓ લખતા અને બાપલો આપતા. જાતીય જાન પેલા કરાવવા, અને બંધાળીઓને કદાવર મનાવવા તેમણે માંડળો રચાવેલ. જે બધું તેઓ બેલતા કે કરતા તેમાં તેમ નો સ્વદેશ તરફનો પ્રચંડ પ્રેમ, અને વિદેશીઓની બદાલ સામે કરોધ જણાઈ રહેતા. તેમના આ ચુલો દોહીત અરવીંદમાં ઉતર્યા હતા.

છતાં વૃદ્ધ પુરુષના આ ચુલોથી અરવીંદના પિતા બાપુ કીષ્કાધનના ચુલુ જુદી તરેહના હતા. તેમનામાં પણ નમ્રતા, રસીકતા, વિવેકઆદિ તો હતાંજ; પણ હિંદાંડમાં વધકનો અભાસ કરવા મએલ ત્યારે પશ્ચિમના સુધારાનો પારા તેમને બહુ બેઠો. ત્યાંથી પાછા ફર્યા સારે એવો—ઉડ્યને કરતાં બાપુ કીષ્કાધન વધારે અગ્રેજી બનીને આવ્યા, એ કે હાલની નમનતાઈ અને પરચણ પણ જેવાને તેવાં કામમ હતાં.

તેમનો વિચાર પોતાનાં છોકરાંને પાઠી અગ્રેજી કેળવણી આપવાનો હતો. બાળક અરવીંદને તેમણે હારજીવીની સેન્ટ પોલ ની નિશળમાં મોકલ્યો. પણ તેની હમર પુરી સાત વરસની નહોતી ત્યાં તો તેને વિલાવત મોકલવાનું થયું. વાંચનાર ને નવાઈ લાગે, પણ તે સાચી વાત છે કે અરવીંદને ૧૮-૧૯ વરસને થયો ત્યારે બીલકુલ બંધાળી ન આવડતું. તે વખતે સીવીલ સરવીસની પરીક્ષા માટે, લણા બંધેને હિંદી અલગા સંસકૃત શીખે છે તેમ, તે (અરવીંદ) થોડુંક બંધાળી થીયેલ. ૧૮૯૦ માં ૧૮ વરસ ની ઉંમરે તેણે સીવીલ સરવીસની ઉચ્ચ પરીક્ષા પસાર કરી. બધા વિદ્યાર્થીઓ માં ૧૦મો નંબર મેળવ્યો. પણ તેમને થોડે ચડતાં નહેવું આવડતું. તેથી સીવીલ સરવીસના પાસ થનારાઓ ને ઉચ્ચ પાપરી હિંદી સરકારની નોકરીમાં મેળવે છે, તે હાર તેમને માટે બંધ થયું. કોઈ કહે કે દેશસેવ તરફ તેમનું મન આથી વધુ હશે તો તે જુલ છે.

કેમકે તેઓ વડોદરા કોલેજના વાઇસ પ્રીન્સીપાલનો હોદ્દો મોતવતા ત્યારે માર્ચ ૧૭૫૦ રૂપિયા કમાતા, અને મહારાજ માયકવાડના સેક્રેટરી તરીકે કામ કરેલ હોવાથી તે વિચળ રાજમાં ગમે તેટલે ઉચે ચડવા માટે અરવીંદને તેની જીંદગી અને વિદ્યાને લીધે લુપ્તમ હતું.

સીવીલ સરવીસની પરીક્ષા સંખ્યામાં એક નાનકડો બનાવ લક્ષ દીધા જેવો છે. જીવાન અરવીંદની સાથે બીજા લણા વિદ્યાર્થીઓમાં એક બીચકરોહટ નામનો ગેરો વિદ્યાર્થી બળ્યો હતો. તેમની વચ્ચે લેટીન બા.પામાં પહેલો નંબર મેળવવા હરીફાઈ હતી. તેમાં બીચકરોહટ બીજો આવ્યો, અને અરવીંદ પહેલો. આ પછી ૧૮ વરસની મુદતબાદ કલકત્તા એ એમ બન્યું કે આ જ અગ્રેજ (બીચકરોહટ) અમીપોર રોયલ કોલેજમાં ન્યાયાસને બીરાજનાર જડજ હતો, સારે તેની સામે હરીફાઈમાં છતી જનાર અરવીંદ કેદીના પીજરામાં બેઠી અને હાથકડી સાથે રાજકોહના ચુન્દા માટે ઉમેલો હતો. કુદરતની બહીદારીનું આ અજબ દ્રશ્ય છે.

ઉપરની પરિક્ષા પછી અરવીંદ કેબી જમાં કામચ થયો. ફોર્સીઆરીને લીધે રોકાલરથીયો મેળવી લાપેલો. પિતા આ વખતે ચુમરી જવાથી અરવીંદના અબા સના અરમનો આધાર રોકાલરથીયોપર હતો. આથી ગરીબીની લહેજત તેણે આ સમયથી આપી. ૧૮૯૨ની સાલમાં ૨૦ વરસની ઉંમરે એલ્યુમેટની પરીક્ષા પાસ કરી. લા.પા જાન માટે તેણે પહેલો વરમ મેળવ્યો હતો.

અહીં તેનો અભ્યાસ પુરો થયો. લંધા માં પડવાની પરોજણ થઇ. તેના નથી બના જેને મહારાજ માયકવાડ તે સાલ માં વિલાવત આવેલ તેમની સાથે એળ બાપુ થઇ, અને બીજે વરસે તેમના બાનગી સેક્રેટરી થઇ વડોદરા આવ્યા. [બધુર.]

સંસવાલ પારલામેન્ટના મેમ્બરોએ આ વરસની ખાસ બેઠકો દુકે મુદતની હોવા છતાં પોતાને દરકતે માટે આખા વરસ ના સાલીપાણાના પા. ૩૦૦ મળે એવો હાવ પસાર કરી દીધો છે, જેના ઉપર સહી કરવાની આકર્ષીત બપરનરે ના પાડી છે. રાજકર્તાઓની આવી આપસ્વાચી વરતલુકને ન્યોડી કાઢવા છાપાઓમાં કેટલીક દીઠાઓ થઇ છે.

મીરમોગીયાનું ખુન કરનાર ગોરા

ખીનશુન્હેગાર ઠરી છુટી ગયો

વિક્ટોરીયા કંટરીમાં ડારનલ પાસે રાંકર નામના મીરમોગીયા હોદ્દાનું ખુન કરવા માટે વિશ્વમ ડીક નામના ગોરાનો કેસ ડરબન સરકોટ કોર્ટમાં તા. ૨૫મી એ ચાલ્યો હતો. સરકાર પક્ષ તરફથી મી. મીલરે જણાવ્યું કે ડારનલ આગળ હુલેટના એરેસ્ટપર મીરમોગીયાઓ ખોરાકને ભગતી ફરિયાદ માટે કામપર નહોતા ચડ્યા, અને પ્રોટેક્ટરને મળે તે પહેલાં કામપર ચડવા ના પાડેલી. એવી કાંઈક જોડવણ હતી કે પ્રોટેક્ટરે મીરમોગીયાને મળવું, અને તે પહેલાં તેના પર સખતાઈ વાપરવી નહીં. કામે ન ચડનારાની સખ્યા ૪૦૦ની હતી. આરોપી મીલમાં ઇન્જનીયર હતો. મજૂરો કામપર કેમ ન આવ્યા તે જોગ તે મળે. સાથે ૬ બહારની બંદુક લઈ મળે. સાં ૩૦૦ થી ૪૦૦ જેટલા હોદ્દા એને તે મળ્યો. સાં શુ જન્યું તે નકકી કરવું પડશે. પણ એમાં શંક નથી કે સાં બોલાચાલી થઈ, અને તેમાં હોદ્દાઓએ તોડાણ વાપરી જેથી આરોપીએ તેમને પકડવા કારોને હુકમ કર્યો. કારણે તેમ કરવા જતા હતા, પણ હોદ્દાઓ સામા થયા, અને તેમને નસાડ્યા. આરોપીએ હવામાં બંદુકના બે બહાર કર્યા. તેણે હોદ્દાઓપર ચડાઈ કરી, અથવા તો હોદ્દાઓ સામે બચાવ આપ્યો તેણે બહાર કર્યા તે નકકી કરવું મુશ્કેલ છે. પણ હોદ્દાઓમાં બંદુક ખાલી કરવામાં આવી, અને તેમાં એક માણસ મરાયો. પછી આરોપી ભાગી જઈ એક ખુપ્પામાં બસાયો. હોદ્દાઓ દરવાજે ખેડવતા હતા, પણ તેણે બારણા સોંસરી બંદુક વાળેલી. આખરે તે બહાર આવ્યો ત્યારે હોદ્દાઓએ તેનાપર હુમલો કર્યો. તેને આ સામેલ છે તે બંદુક છોડ્યા પહેલાં કે પછી તેની ખબર પડતી નથી.

એક ગોરાએ જુનાની આપી તેમાં જણાવ્યું કે આરોપીનો જાન જોખમમાં હોવાથી તેણે બંદુક ફેડેલી. કેટલાક હોદ્દાઓએ જુનાની આપી તેમાં જણાવ્યું કે આરોપીની બંદુક પડાવી લઈ તેને લાકડીવતી મારવામાં આવ્યો હતો, અને તેનાપર ચપરા ફેંકવામાં આવ્યા હતા.

આરોપીએ જણાવ્યું કે તેનો જીવ જોખમમાં લાગવાથી તેણે બંદુક ફેડી હતી.

ઉત્તર સવાલ—કા મારે હોદ્દાઓએ હુમલો કર્યો ?

આરોપી—કાંઈ મરણ વિના.

સવાલ—કાંઈ પણ કારણ વિના ?

આરોપી—હા.

સવાલ—શું એવી વાત માનવા તમે મને કહો છો ?

આરોપી—હા.

કેટલાક સવાલોના જવાબો આરોપીએ આપ્યા તે પહેલાં ગોરા ચાક્ષીની જુનાનીથી ઉઘટા હતા.

ન્યાયવનુ કાપણુ થમા પછી જુરી દસ મીનીટ ખાનગીમાં મંઈ, અને "ખીનશુન્હેગાર" નો ચુકાદો આપ્યો.

વિભાગમાં હવાઈ વહાણની શરત

પા. ૧૦,૦૦૦ નું ઇનામ

૨૨૨

"ડેલી મેલ" વાળું પા. ૧૦,૦૦૦ નું ઇનામ છત્તી જતાર પોલહન જ્યારે લંડનથી માંચેસ્ટર માટે ઉપડ્યો ત્યારે એક ખાસ યેન તેની પાછળ દોડતી રહી હતી. તે કલાકના લગભગ ૪૫ માઇલની ઝડપે અને ૨૦૦ ફીટની ઉંચાઈએ ઉડતો હતો.

તેનો અંગ્રેજ હરીફ વાઇટ પણ તેની પાછળ ઉડ્યો હતો. પહેલો ૧૧૮ માઇલે નીચે ઉતરેલો; બીજાને ૬૬ માઇલ પછી ઉતરવા જરૂર પડેલી. વાઇટ પાછળ દોઢ ટુરન્ટ ઉડેલો, પણ ૫૦ માઇલ પછી ઉતરવું પડ્યું.

પોલહન એક વાર ઉતર્યા પછી બીજી સવારે ૪-૬ ના અમલે ઉપડ્યો, અને પા વાગે માંચેસ્ટર પહોંચ્યો.

વાઇટ બીજા વિભાગ પછી ઉડવા માટે ઉંઘમાંથી સવારે ૬ વાગે ઉડ્યો ત્યારે તેને માંચેસ્ટરથી ટેલિફોનનો સંદેશ મળ્યો કે પોલહન પહોંચી ગયો છે. વાઇટ ટુરન્ટ ખોતાના વિમાનપર દોડ્યો, અને ઉડવા માંડ્યું, પણ કેટલેક દુર થયા પછી તેણે સંજા કામ ખોટકી પડ્યું અને તેથી તેને નીચે ઉતરવાની જરૂર પડી.

જ્યારે પોલહન માંચેસ્ટર પહોંચ્યો ત્યારે તેને આવકાર આપવા લોકોનાં જંગી ટોળાં મળેલાં. કેટલાક ચાર માઇલ સુધી સાથા મળેલા. મુસાફરીના છેવટના ભાગમાં ૫૫૦ ફુટના માંડેલો, અને વાઇટ ચડવા માંડેલું તેથી તે કલાકના ૫૦ માઇલની ઝડપથી દોડ્યો હતો. ઉતર્યો ત્યારે તે એકદમ ઘાટી ગયો હતો. તે આવ એટલું જ બોલ્યો કે "હું બહુ ઠરી ગયો છું, પણ જુરીમાં છું." કારણે નામનો બીજો ફરે ચમેન હરીફાઈ માટે આવેલો તે ગાડીમાંથી ઉતરી તેને મેટી પડ્યો.

વાઇટને છત્તી જતાર ખબર પડી ત્યારે તેણે જણાવ્યું કે પોલહન ફોનિયનો પહેલાં નંબરનો ઉડનાર છે.

પોલહન જે ટેકાણે ઉતર્યો ત્યાં સ્મારક ચિન્હ ઉજી કરવામાં આવનાર છે.

ધિરેક શોધકો ઇંગ્લાંડના જાપામાં જણાવે છે કે ઇંગ્લાંડને બીજા મુશ્કેલી પડાત ન પડવા દેવું હોય તો અંગ્રેજોએ એ હવાઈ વહાણનું કામ ઉપાડી લેવું.

લંડનમાં એક ખાણનો મેળાવડો ઠરી ને પોલહનને તેણે છતેલા ઇનામના પા. ૧૦,૦૦૦ ની એક એક આપવામાં આવી હતી.

હવે પા. ૨૦,૦૦૦ ના ઇનામની ઠરી કાંઈમાં પોલહન ઉતરશે.

પોલહનને પેરીસ પહોંચતાં તેની છત માટે મોટો આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો.

ડરબનના કેટલાક રીક્ષાના માલિકોએ સાથે મળી એક એસોસિએશન સ્થાપ્યું હતું. તેઓ રાજના બે સીલિંગ લેખે બહવાડીયાના (૫ દિવસ કામના, અને ૨ આરામના મજૂરી) થી. ૧૦/- રીક્ષા ખેંચનારા પાસેથી કાઢાના લેતા. પણ કેટલાક ખેંચનારા બધા દિવસ કામ કરતા જણાવ્યો તા. ૨૭ મેથી ઉપરના એસોસિએશને એવો કરાવ કર્યો કે ખેંચનારાઓ પાસેથી રાજ રાજના થી. ૨/- કાઢા તરિકે લેવા, અને રાજનો પાસ કાઢી આપવો. આવી મોઠવણથી નાખુશ થઈને ૫૦૦ જેટલા રીક્ષા ખેંચનારાઓએ મંજૂરવારથી હડતાલ પાડી છે.

તાર સમાચાર

આમની સમામાં પુણ્યએલા સવાસના જાન્યમાં એવું જણાવાયું હતું કે લોરડ કીચનરની હરેની ફરતેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાની લડાવક યોજનાનું અવલોકન કરવા ના કામનો સમાવેશ થશે.

તા. ૨૬ મીએ આલમેનીયન બજારે ચાલુ હતો, અને તુરકી લશ્કર બજારખોરોને ઘેરવાની કેશીયામાં રોકાયું હતું.

આખરમાંને રવરજી મળવાની કીચ આલની મદદમાં અમેરીકાખાતે વસ્તા આપ રીશ લોકોએ મધ સાલ પા. ૨૦,૦૦૦ મોકલ્યા હતા.

આલમેનીયન બજારખોરોએ હવેક અને જકેપો નામનાં બે મામડાં છતી લીધાં છે, અને તુરકી લશ્કરની સામે જનુનથી લડે છે. તુરકી લશ્કરનો વડો તુનને પાસા છે. એક રસદાની ઉચ્ચામનો આમ છતી લેવામાં તેનાં ૬૦૦ માણસો માર્યા ગયાં હતાં.

પાસીરીક મહાસાગરમાં ટોંગા ટાપુએ માં વસ્તા મનુષ્યાકારી માણસોએ બે અમેરીકન પાદરીઓને મારી ખાધા છે.

"ડેલી મેલે" હરાજ વહાણને લગતું પા. ૧૦,૦૦૦નું ખીજુ ધનામ કાઢ્યું છે.

હજી હવાઇ વહાણને લગતાં પા. ૪૦૦૦, ૨૦૦૦, ને તેથી ઉતરતાં લખ્યાં છનામે છતવાનાં બાકી રહ્યાં છે.

દક્ષિણ આફ્રિકા માટે ઉપડવા લોરડ એક્સ્ટન તા. ૩ મીએ વેટરલુ રેલવેની થી ઉપડ્યા હતા, જે વખતે તેમના માન માં થજા મોટા મણસો હાજર હતા.

તા. ૩૦ મીએ પ્રેસી ફરવેલ્ટે આમ રેલવેમા અને હેમની મુલાકાત લીધી હતી, જે વખતે તેણે ડચ પ્રગતના બહા ફરીના મુલુની તારીફ કરી હતી.

ફરની ટેલીગ્રામ કુપનીએ લંડનમાં બહોર કર્યું છે કે કમ્પીરીયસ પ્રેસ કોન ફર-સની છત્તને લીધે ફરટરન ટેલીગ્રાફ કુપની સાથે ગોઠવણ થવાથી હવેથી તે (ફર) દક્ષિણ આફ્રિકાના તેના ધરાક

હોય એવા હાપાને મહિનામાં બજારોના ૬૫૦૦ ચપ્પો વધુ પુરા પાડશે.

લંડનમાં એક ખાણ વખતે બાવલુ ઓપતાં હોદી પ્રધાન લોરડ મોરલીએ જણાવ્યું હતું કે હાલ ધડી તો હોદો મામલો સતોપકરક અને આશાજનક લાગે છે. હોદો કારખામાં મોરી મુશી ખતો છે પણ તેને જોળંગી જવાશે. એટલું ઉમેરવું જોઈએ કે હોદો સવાલ મહુ જંગી છે, અને તેનાં જોખમો ઉચ્છાડ ના ભોકો સહેલાઈથી કળી શકે તેમ નથી.

તા. ૧ લીએ કોનસ્ટાન્ટીનોપલના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે આલમેનીયન બજારખોરોને પાછા હાલવવામાં આવ્યા છે, અને હુલ્લડનો લગભગ અત આવી ગયો છે.

છ તુરકી સાહજદીઓના ખાવિદોને તુરકી લશ્કર તરફથી સાલીઅલું મળતાં તે આવતી સાલના બજારમાં રક કરાવવા માં આવ્યાં છે. આથી લાંતી સલામાં કટલીક તકરાર થઈ છે, અને ગુચવારા બરેલા મામલામાંથી છુટવાને ખગતનચીને હોદો ધરાવનારે રાજીનામું આપ્યું છે.

પ્રેસ નામનો હવાઇ વહાણ ઉડાનવાર ૫૧ મીનીટમાં ૪૬ માઈલ ઉડ્યો હતો, અને કોપી ટાપુનાં ખર્ષાં લડાવક વહાણોનું અવલોકન લઈ શક્યો હતો.

મોરગન નામના અંગ્રેજ મુકાબાને હરીફાના અખાડમાં મેકકારથી નામના એક અમેરીકન ખેલાડીને ૧૬ મા રાજિમાં એક કાવડર મુકો જાળાપર મારી બેલાન દશમાં જમીનપર પટકાવી નાખ્યો હતો. જેથી થોડી કાચમાં મેકકારથી મરણ પામ્યો હતો. મોરગન તથા પાંચ ખીજ માણસોને ખુનના આરોપથી પકડવામાં આવ્યા છે.

મુકાબામાં લાયકર પરિણામો આવતાં હોવાથી છનામ માટે બે અખાડમાં ઉતરવાની મનામનો કાયદો લડવાને કેટલાક અમેરીકન પાદરીઓ દીવચાલ કરી રહ્યા છે.

તુરકી લશ્કરનો વડો જણાવે છે કે આલમેનીયન હુલ્લડખોરો છેલ્લીવાર પાછા હતા પહેલાં મરણીઆ થઈને લડ્યા હતા. તે કહે છે કે તેણે જોર અંગી ગયું છે, અને બજારખોરો વિખરાવા માંડ્યા છે. ૧૦૭ તુરક, અને ૫૦૦ આલમેનીયનો મરણ પામ્યા છે.

તા. ૨ જીએ જણાવવામાં આવે છે કે અલમેનીયન બજારના રથજપર વધુ તુરકી લશ્કર મોકલવામાં આવ્યું છે.

ઉચ્છાડના પાડોથી વેલ્સખાતે ખાણોના છત્તીવરોએ વધારે પગાર મેળવવા માટે હકતાલ પાડસનો ધરાદો જણાવેલ હોવાથી ૧૬૦૦૦ જેટલા મણુરો રોજી વમરના થઈ પડવા વડી છે.

ચીનની દક્ષિણે આવેલા અંગ્રેજ મથક હોંગકોંગની કીસ્લેવધીના નકલાઓ કરી લેતાં એક જાપાનીઝ પકડાવાથી તેને ૬ અઠવાડીયાની સખત જેલની સજા થઈ છે.

ઉચ્છાડનો વડો પ્રધાન મી. એસ્કરીય તા. ૨ જીએ પોરડુમાલ ખાતે ગયો હતો.

તુરકી સાહજદીઓના ખાવિદોના સાલી આણાં સમયમાં ત્યાંના મુખ્ય વજરે સલાના મેખરની મુલાકાત લઈ કેટલાક સાલીઆણાં બજારમાં કાયમ કરાવી તકરાર નો નીવેડો કર્યો છે.

પા. ૧૦,૦૦૦ નાં ખીજા બે છનામે નીકળ્યા છે તેમાનું એક લંડનથી પારીસ સુધી ઉડીને જવા માટેનું છે.

લંડનની એક કચમે ફરવેલ્ટે કરી પા. ૫૦૦૦ નીબેટ પોલ્કનના હરીફ વામટને આપી છે, જે રકમ તે લંડનથી પારીસસુધી ઉડના ની હરીફાઈની તથપારી માટે કમમાં લેશે.

તા. ૪ થીએ આલમેની ન બજાર ખોરો સાથે તુરકીને સખત લડાઈ થઈ હતી.

ચીનના લડાઈ ખતાના ૧૯ હોદોરો તું એક કમીશન અમેરીકા અને મુરાપની મુલાકાતી નીકળ્યું છે, તેને અમેરીકામાં પ્રેસીડન્ટ રેફર્ટ પહોંચે સારો આવકાર આપ્યો છે.

તા. ૫મીએ રૂટર જણાવે છે કે શહેનશાહ મળાની નળીના સોમના ફર થી સખત માંડ ૧ લોખવે છે. બે દિવસ થતાં તે પોતાના એરડા માંથી બહાર નીકળેલ નથી. રાણી લુમ્બે સમુદપર મુલાકાતીએ મએલ ત્યાંથી પાછા ફર્યા છે. શહેનશાહની રિયનિ કાંધક ચિંતા ઉપખતવા લાગી છે.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંદી જાણ ઉપરથી)

મહાન દેશભક્ત તીલકના પુત્ર દત્તાત્રય બળવત તથા બીજા એક દક્ષિણી જીવાન ની પુના ખાતે ધરપકડ કરવાના ખબર બહાર પડ્યા છે. મુખ્યમંત્રી 'ઈંદુ પ્રકાશ' તે વાતનો ઇન્કાર કરે છે.

મુખ્યમંત્રી નામીયા અને બહેનના ફેલાવો પામેલા "યુજરાતી" ના તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરીના અંકમાં જાણના નવા કાવદા તથા આવી શકે એવા સંબોધ છે એમ જણાવી તેના માધીક અને તત્ત્વો રા. હન્નારામ સુર્યરામ દેસાઈ પાસેથી મુખ્ય સરકારે રૂ. ૨,૫૦૦ ની જામીન ગીરી માગી હતી, જે તેમણે પુરી પાડી છે. તે સંબંધમાં તે પત્રમાં જણાવ્યું છે કે કીયા સંબોધ અને કીયા લેખ સામે સરકારને વધી છે તે તેમને જણાવવામાં આવ્યું નથી.

નારાયણા પુત્ર કેસના સંબંધમાં જે કેસના એક વારિસ્ટર મી. બ્રેસકે બેપટિસ્ટા વિશે કેટલુંક લખાણ પ્રગટ કરવા માટે "ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા" એ માફી માગી છે.

પુના ખાતે ના. આશાપાનના પ્રમુખ પશુ નીચે મળેલી ઉરદુ કોનફરન્સ મુખ્ય યુનિવર્સિટીની બી. એ. અને એમ. એ. ની પરિક્ષામાં ઉરદુ બાપાને બીજી જાણ તરીકે સ્વીકારવા આવક કરવા અને ઉરદુ ટરેનીંગ કોલેજ સ્થાપવા તથા તે જાણની ઉન્નતિ કરવા માટે કેટલાક ઠરાવો કર્યા હતા.

પારસી કેમની પહેલી એરેસ્ટોવન પરિપદ તા. ૧૬, ૧૭ અને ૧૮ મી એપ્રિલે મુખ્યમાં કરાનાર છે. સ્વામત હમીદી નિમાઈ છે અને પ્રમુખપદ સ્વીકરવા સર જમસેદજી જીજીભાઈ એરેનેટને અરજ કરવામાં આવશે.

એતાંજર જાણોની નવમી ફેબ્રુઆરી ની વારિક એક સુરત ખાતે આવતા વહશામ માસના બીજા અઠવાડીયામાં બોલાવવાની દિલ્હીમાં થાય છે.

નારીક કેસના એક આરોપી ગણેશ જાણાજી વહાણની તમીલત ડેરટમાં એક

એક ખગડી આવી હતી. અને હાંતેના દુઃખાવો વધી જવાથી તે બેશુધ્ધ થઈ જવાથી તેને તહેાખતદારોના પાંચરાથી દુર લઈ જઈ એક બાકડા ઉપર સુવાડવામાં આવ્યો હતો.

મુખ્યમાં મહામાર દિલ ઉપર જાણે તું એક મંદિર છે અને તેને લગતી લગભગ ૧૩૦ વીમાં જેટલી જામીન જાણેએ ઇ. સ. ૧૮૬૫ માં ૯૬ વરસને પટે લીધી હતી. તે જામીનપત્રનું જાણ મંદિર મરદુમ રોડ કેશવજી નાથકે બંધાવ્યું હતું. હાલમાં જાણ ની. ફેબ્રુઆરીના આગેવાનેતા જાણવામાં આવ્યું છે કે તે રથેથી મંદિર કરાવી નાંખીને ના. સરકાર પોતાના અમલદારોને માટે બંધાવવામાં જાણ વવાનો ઇરાદો રાખે છે.

પીતાંજર લવજી કર નામના હુદાણી મહરમ મુખ્યની એડવોકેટની પરીક્ષામાં હાલ પાસ થયા છે. તેમની જાણમાં એ હોદ્દો મેળવનાર તેજા પહેલાજ કહેવાય છે.

રાજકોટ ખાતે કાઠીયાવાડના કારભારી ઓની એક સજા મળી હતી. તે વખતે રાજકોટ આલફરેડ હાઇસ્કૂલમાં વપરાતું રૂ. ૪૫,૦૦૦ નું ફૂડ રાજકોટની મેલ ટરેનીંગ કોલેજને આપવાનો ઠરાવ થયો છે. જેમાંના રૂ. ૨૫,૦૦૦ તેને માટે મહાન બાંધવામાં વાપરવામાં આવશે. આ મહાનને "ધી હંટર મેલ ટરેનીંગ કોલેજ" એ નામ આપવામાં આવશે.

મદ્રાસ હવાઈમાં પ્રસિદ્ધ થતાં "ધી ઇન્ડિયા", તથા "સુપેરિય અઠકાર" નામના બે પત્રોને જાણના નવા કાવદાની રૂએ સરકારે જપ્ત કર્યા છે.

વડોદરાની ધારાસભામાં નવસારી પ્રાંત ના સભાસદ તરીકે મી. જાણવંતરાય રથુ નાથજીને ચૂંટી કાઢવામાં આવ્યા છે.

નામદાર મહારાજા ગાયકવાડ મુસાફરી એ જનાર હોવાથી તે નામદારની વરસ માંકની ખુશાલીમાં જોનાવત કરવામાં આવતી માનપાનની કીયા તા. ૨૭ માર્ચે દીવાન સાહેબે વડોદરામાં કરી હતી નામદાર ગાયકવાડ તરફથી જાહેર સેવાઓ માટે મેડલો મેળવનારાં જાણો અને મહરમમાં નીચલાઓ પશુ છે:—જાણ રતનજાણ એલજી જાણજીએ નવસારીની ટેકનીકલ ઇન્જીનિયર માટે આગેશ રૂ.

૧,૨૫,૦૦, તેમજ બીજા ધાર્મિક તેમજ ફેબ્રુઆરીને લગતાં ખાતાંમાં તરફની તેમ ની ઉદારતા માટે નામદાર મહારાજાએ એ સખીવજીએ બનુને સોનાનો ચાંદ એનાવત કર્યો છે. તે ઉપરાંત રાવ બહા દુર મનુભાઈ નંદશંકર મહેતા, રાવ બહા દુર મુશાજીરાવ નીંજાલકર અને રાવ બહા દુર લક્ષ્મીલાલ દોલતરાયને પશુ જાણ વખતની પ્રમાણીક અને નીમકહલાલ નોકરી માટે સોનાના ચાંદો એનાવત કરવા માં આવ્યા છે. પ્રીન્સ શીવજીરાવ વધુ અખ્યાસ માટે ચોંકમાં ઇંગ્રાંડ જાય છે અને નામદાર મહારાજા પોતે આવતા અકવાડીયામાં જાણ ઉપડી જનાર છે.— "યુજરાતી પંચ".

ના. ગાયકવાડ સરકારના હુકમથી વડો દરાની તમામ જાણોમાં રાજને ખરેખે વિદ્યાર્થીઓના કાંત, આંખ, અને કાનની ડકતરી તપાસ બલાવવામાં આવી હતી.

મરદુમ મી. જમજી આલમના કુટુંબ ને વરસના રૂપિયા પાંચ હજાર ઉપજી શકે એવી જાગીર બેટ આપવાનો હોંદી સરકાર ઇરાદો રાખે છે.

જાણ અરવિંદ યોસ કયાં છે તેનો હંજુ પતો મળ્યો નથી. તેમનું જાણું "કર્મ યોગિન" કહે છે કે તે છે તો કલકત્તામાં, પણ યોગસાધનામાં રોકાયેલ હોવાથી કોઇ ને મળી શકે તેમ નથી. બીજા કોઇ જાણ કહે છે કે તે દિમાલપમાં બારદાજ ના આજમમાં મળેલ છે; અને તથોજળ વડે પોતાની મનકામના સિદ્ધ કરવા ધારે છે.

મદ્રાસનું "હોંદુ" તેજા તા. ૨૨ મી મારચના અંકમાં લખે છે કે જાણ અરવિંદ કયાંય મળેલ નથી, અને તેમના પત્તાની એક "કર્મયોગિન" ને ખબર છે.

લાકના એક ૧૪ વરસની ઉમરના બંગાળી છોકરાએ પેલીસને ઇન્સપેક્ટર આલમના જેવી દશાએ પહેાડવાની ઇમ્મદી આપવાથી તે છોકરાને એક માસની કેદ અને બે વરસ સારી આલ માટે રૂ. ૫૦૦ ના જામીન આપવાની સજા થઈ છે.

આ વરસે કલકત્તાની સાયન્ડીરીક અને ઇન્જીનિયલ એસોસીએશન તરફથી હન્નર ઉદયોગ અને ખેતીવાડીને અખ્યાસ કરવા માટે ૬૧ હોંદી વિદ્યાર્થીઓને પહેાડવાને મોલલમાં આવનાર છે.

"સ્વાધિન ભારત" અથવા "સ્વતંત્ર હિંદ" નામનું બંગાળી ચોપાનીયું કલકત્તામાં વહેંચવામાં આવ્યું હતું અને તેની કેટલીક નકલો તા. ૨૧ મીએ બપોર પછી બો બંગારની ટપાલ ઓફીસમાં નાખવામાં આવી હતી. તેમાં "યુગાન્તર" ની પદ્ધતિ ઉપર ખુબી કરવાની અને લેહી ઉચ્છેદવાની તજવીજ કરવામાં આવી છે.

કલકત્તામાં કેટલીક મેરી અને હિંદી બાલુઓનો એક મેળાવડો થયો હતો, જે વખતે વાઇસરોયની બાલુને હીરાના કીમતી ઘોષ્ટાની ભેટ આપવામાં આવી હતી.

"રમપુર દર્પણ" ના માલિક અને છાપ નારાઓએ સરકારની નવા કારદની ખુશી માધી માઆથી જલ્લા માજીસ્ટ્રેટ તેમને છોડી મુક્યા છે. તે પત્રના અધિપતિ સામે વારંદ કાઢવામાં આવ્યું છે.

કલકત્તાના "નાયક" પત્રના છાપખા નામાં "યુગાન્તર" છપાયું હતું એવા અરોપથી એ જાપાની ઓફીસ પર પોલીસે દરોરે પાડ્યો હતો, અને કેટલોક સામાન જપ્ત કર્યો હતો.

કલકત્તાની મેટરોપોલિટન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ના પ્રેક્ટિસર મી. બીમલા અરજદાર અને રાયચ ઇન્ડુસ્ટ્રીઝ ઓફીસના કલારક મી. આરચંદર યોશીની એક રાજકોટને લખતા મુકદ્દમા સંબંધમાં ધરપકડ કરવામાં આવી છે.

અલ્હાબાદ ખાતે તાલુકદારો, રાજવંશીઓ આદિની એક સભા મળી હતી, જેમાં કિતુરને જડ મુળથી ઉમેડી નાખવાનાં સખત પત્રમાં લેવાના ઠરાવો થયા હતા. સભા વિચરજન થતી વખતે ના. વાઇસ રાય અને ગવરનર માટે ખુશાલીના પોકારો કરવામાં આવ્યા હતા.

અલ્હાબાદ "તલ્લાર" નામનું પત્ર નીકળવા માંડ્યું હતું તે જપ્ત થયું છે. તેના નામનેજ ઉચ્છેદી મુકે તેવું અને કિતુરી મળવામાં આવ્યું હતું.

લાહોરના શીતુરી મુકદ્દમાવાળા એક આરોપી સાલચંદ કાલકને ૬ જુદા જુદા વાંકે માટે જુદી જુદી મુતતી મળીને કુલ ત્રણ વરસ અને આઠ માસના સખત કેદખાનાની તથા રા. ૫૦૦ના દંડની અને દંડ ન ભરે તો ૬ માસની વધુ જેલની સજા થઈ છે.

લાલા અજીતસિંહના માઈ લાલા કીસન સિંહને જુદા જુદા સાત આરોપ માટે જુદી જુદી મળીને કુલ ૬ માસની સખત કેદની અને રા. ૧૦૦ના દંડની અને દંડ ન ભરે તો એક માસની વધુ જેલની સજા થઈ છે.

ઉપરના બહાદુર સાહબોમાંના એક બીજાપર કેટલાક આરોપો હતા, પણ તેની સખત માંદગીના કારણે તે પાછા ખેંચી લેવામાં આવ્યા છે.

પંજાબની યુનિવર્સિટીએ જુદી જુદી ખાતગી કોલેજોને રા. ૨૫ હજારની મદદ આપી છે.

લાલા લજપતરાયે ઉપરોક્ત દુકાનકર્તા ના સેક્રેટરી તરીકે બેરીસ્ટર દુનિયંદને નિમ્ના છે. આ ફેકના ટરસ્ટીઓ તરીકે સર પ્રતુસચંદ મેટરજી, રાયચહાદુર લાલ ચંદ અને બીજાઓ સાલુ રહેશે.

લાલા લજપતરાયના પુત્ર માંચેસ્ટર ખાતે અજ્ઞાસ કરે છે તેમની તખીયત ખરાબ હોવાના સંબંધથી લાલા લજપતરાય વિલાયત જવા ઉપડી ગયા છે.

દીમેટનો ધરમપુર ગ્રામણલામાં હોંડ આવ્યો હતો તે તકનો લાલ લખને હાંપીના સંઘચાંચે નામદાર વાઇસરોયને એવી સુમતા કરી હતી કે, જે બને તે બાંધ અને હોંડુ ધરમ વચ્ચેની કડવાસ દુર કરવા ગ્રામણલામાં સસાહ આપવી.

સરહદપરનાં રમખાણ હાથી દેરા માટે હોંડી સરકારને લાહોરની હોંડુ સજાએ અરજ કરી છે.

તા. ૨૭ મારચવાળા અલ્હાબાદીમાં હોંડુસ્તાનમાં મરહીના ૨૪૫૩૦ કેસો અને ૨૦૬૨૮ મરજો થયાં હતાં, જેમાં મુળક ઇલાકાનાં ૧૦૦૫, બંગાળનાં ૩૦૮૬, સંયુક્ત પ્રાંતનાં ૮૭૪૨, તથા પંજાબનાં ૧૫૦૨ મરજો થયાં હતાં.

સુપ્રસિધ્ધ નર મી. મલખારીના પ્રયાસ થી સિમલાથી ટેકરીઓમાં ધરમપુર પાસે ના એક જંગલમાં એક સેનીટરીયમ ક્ષય રોમથી પીડાતા હોંડોને સાળ કરવા માટે લગભગ ૭ માસથી કયાપયમાં આવ્યું છે.

રા. ૧૦ અને રા. ૫૦ની આખા હોંડમાં ચાલી શકે એવી નોટો કાઢવામાં આવનાર છે.

ગજાલીવરના મહારાજા સીંધીયાએ પારસુર ઇન્ડસ્ટ્રીયલમાં વધારાની સમવડ માટેના ફંડમાં રા. ૧૨ હજાર ભરવા છે.

પરચુરણ ખબરો

રશિઆની લાહરકુતો અનીતિના ધામ છે એમ ત્યાંની રાજસભામાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

જાના રેસામાંથી સારાં દોરડાં બનાવી શકાય છે અને સજુ કરતાં તે વીસ ગણાં સારાં પડે છે.

એક જાણીતા અંગ્રેજ વરતમાન પત્ર કાર જે અગાઉ કલકત્તામાં રહેતા હતા તેમણે પોતા ઉપર કલકત્તાથી આવેલા કેટલાક કામજો સત્તાવાળાઓએ ઉમેડ્યા છે એવી ફરીવાર હોંડી પ્રધાન સમક્ષ કર્યાં થી તેમણે તે માટે તપાસ કરવા જણાવ્યું છે.

યુનીયન કેસલ લાહનની નવી સ્ટીમર બાલગોરસ જે વિલાયતથી પહેલી મુસાફરીમાં ઉતરી થોડા દિવસપર ડરબન આવી હતી, અને જેમાં કાંગડાના શાહખાદા યુનીયન પાલમિટ ખુશી મુક્યા માટે આવવાના છે તેના ઉપર દોરડાં વમરના તારનું સંચાક્રમ ગોઠવવામાં આવ્યું છે. એ સંચાક્રમ કામવડે કાંગડાથી કીનારો છોડ્યા પછી પહેલા પાંચ દિવસ સુધી બધા ખમરોનો સાર સ્ટીમરપર મળ્યો હતો. આ પ્રમાણે ખમરોવડે કાવિયનું સ્ટીમરનું જાણું કાઢવામાં આરશે. પાંચ બીજી જુદી જુદી સ્ટીમરો અને જુદાં જુદાં મથક સાથે વાત કરવામાં આવી હતી. વધુમાં વધુ ૧,૧૩૦ અને ૧,૪૩૦ માઇલ જેટલાં અંતરેથી સંદેશોમાં મોડ લાયા હતા.

ટરાંસવાંસ લીડરમાં જણાવવામાં આવે છે કે આ અલ્હાબાદીઆની આખર પછી હેલીએ તારો સુરજની બહુ નજીક જશે તેથી દેખાશે નહીં. તા. ૧૮ મીએ તે સુરજને એ.જાંગી જશે, એટલે તા. ૧૯ થીથી સાંજરે દેખાશે. તા. ૨૦ થી ૨૨ સુધી સરસ રીતે દેખાશે. ત્યાર પછી તે બહુ ઝાંખો દેખાશે, ને તેથી માત્ર દુર બીન વડેજ જોઈ શકાશે.

બંદર પર માલ ફેરવવાનો ઇનકાર

ઉપરની બાબત સંબંધમાં મેસરસ પી. જી. સંઘવીને કોલેનીબલ સેક્રેટરી એ નીચે મુજબ જવાબ લખ્યો છે :—

“મદરેશો, — મદરેશ માલ ફેરવવાના ઇનકાર સંબંધી એ ખાતાના વડા સાથે ચાલેલા પત્ર વહેવારને જગતા તમારા તા. ૮ મી એ નીચના કામગીરી જવાબમાં સમજાવતું કે સરકાર સત્તીર છે કે તમારી રાહત માટેની અરજ રજીકારી ચકાતી નથી, કેમકે તેના ઉપર કાંઈ એજમદારી રહેતી નથી. બંદર ખાતાના વડાએ હકીકત પુરેપુરી સમજાવી લાગે છે.”

કરબનમાં હવાઈ વહાણ

મયા યનીયારે હિંમરલીય નોકરબ અગળ તેના હવાઈ વહાણમાં ફરે છે, જે વખતે હાજરેની સંખ્યામાં લોકો જોવા મળ્યા હતા. વહાણને અડકવા પછી કેટલાક શકિતમાન મયા હતા. લોકોને બહુ વાર વાટ જોવાડાવ્યા વગર તે પહેલી વાર ચડ્યો, અને કેટલેક ઉટે ફરીને પાછો વળ્યો. આ પ્રમાણે તે ત્રણ વાર ઉડ્યો હતો. સફળી વધારે હવાઈએ અને અંતરે તે ઉડતી વાર ઉડ્યો હતો, જે વખતે લોકો મળ્યા હતા એ કામગીરી આસપાસ એવર ફરવા ફરી અંશરે ૬ મંદસ નોકરબ અંતર તેણે ફરવા હવું. રવિવારે પછી બધા જોનારાઓ સમક્ષ તે ઉડ્યો હતો. “મરકપુરી”ના ઠહેવા પ્રમાણે હિંમરલીય જાણે છે કે ઉડવા માટે કરબનનું મેદાન સુદર સમઠીને લાંબે સરોવર જગ્યા છે. આ ઉપરથી “મરકપુરી” સુચના કરે છે કે એ મેદાનને કાંઈએ રાખી લઇ હવાઈ વહાણો ઉડવાના કામ માટે ધસ વિગેરે કાંઈ કામ કરાવવું જોઈએ સાદસીક ખેડાડીઓએ કેટલાંક મેદાં હવઈ વહાણો મગારેલ હોવા થી તે જમીન તેમ રાખવામાં આવે તે કારે પડશે નહીં. વળી હવાઈ વહાણો ઉડવા સંબંધી ઇનાએ કાઢવાને પછી “મરકપુરી” સુચના કરે છે.

હિંમરલીય માને છે કે થોડા વખતમાં હવાઈ વહાણો કાઢવાના સો માહલની કાંપથી ચાલવા શકિતમાન થશે, અને વહુ વરસો મયા પહેલાં મેદરકાની પેટે અંધારણ થઈ પડશે.

ફર્ટ કલાસ માલ મોકલનાર ફર્ટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફર્ટ તમા દરેક જાતનું વેચાણમાં ધણીજ સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમારું ખાતી માટે કામગીરી વ્યવહાર જગર પ્રાઇસ લીસ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમા કુ જયાખ મ અમારે ત્યાંથી તરવાર મળશે.

ખુલાસા માટે લખો નીચે શીનામે :—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી, ફર્ટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટલી. એરેસ. ‘લાજપુરી’ એ. ૫૭૦, કરબન.

M. A. ABED Lajpuri, Fruiterer 40, Cathedral Rd., Box 570 Durba

તાંબું ઉમદા ફર્ટ અને વેચાણ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી ફરશે.

નાતાલનો સારો તમા કુ જયાખ મળશે પત્ર વ્યવહાર નીચેની શીનામે કરે :—

ઇસમાઇલ અબા ફર્ટર.

પી. એ. એ. ૪૭૧. ટલી. એડ ‘ઇસમાઇલ’

૧૭૧, એ આંટ, કરબન

મકાઇ, બીનીસ, મરયાં લલચ, વગેરે કમીસનથી વેચીએ છીએ.

એન્ટો જોઈએ છે.

લંડનની પ્રખ્યાત “કુલસ કંપની” કુલાસીયનું ‘નાતાલીયા મીડ’ વેચવા માટે જોહાન્સબર્ગ, કેપટાઉન, ડેલાવે, આંબિ, પોર્ટ ઈલીઝાબેથ, ઈસ્ટ લંડન, ક્રીમ્પલ્ડી વગેરે મથકો માટે સારી આંવાળા સાદસીક એજન્ટો જોઈએ છે. એજન્ટોની લીમિત તથા સરેત સહીતની અરજીઓ તા. ૨૧ મે સુધી માં કંપનીની બોરીસે પુરતી કરવી. તા. ૩ મે ૧૯૧૦.

સ્વપુરણ જીવનજી સંદેશીઆ સેક્રેટરી. નાતાલીયા મીડ કંપની લીમિટેડ નં. ૧૬ સેનીય ફ્રીડ, કરબન.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. રે.
ફૂલ નાતાલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ચાવડ માંચ ૧૧૨૫૫૧	૧૮ ૦	૧૮ ૬
બીમડીયા	૨૩ ૦	૨૩ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ચીની સફર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફંકાના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
ફેથી પુવેર ફાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
પુવેર ફાળ ફાળપુરી	૧૮ ૬	૧૮ ૦
મકુરની	૨૦ ૬	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
આફની	૨૮ ૦	૨૮ ૦
અણ મુંબઈના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
“ ફાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વઢાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઇ	૪ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
હડવું તેલ ૧ બપાલન	૩ ૧	૩ ૨
એરડીનું	૨ ૬	૨ ૬
મોહું	૪ ૨	૪ ૩
નાળીએરનું	૫ ૬	૫ ૬
આંડ સફેદ નાતાલની	૨૦ ૬	૨૧ ૬
ચીળા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તીરફળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
આટો	૧૩ ૦	૧૩ ૩
મકાસી સોપારી ૧૨૨૫	૮૫	૮૬
મરયા	૦ ૪૫	૦ ૪
બી પેટી ૪ ડીનના પી	૮-૧૦-૦	૮-૨-૬
પોરબંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પારાશીન કરાઉન	૫ ૬	૬ ૦
“ વાહટ રાસ	“ ૬	૬
“ “ માલન	૧૩ ૬	૪ ૦
નાળાવેર	૧૭ ૬	૨ ૦
ફલી	૧	૧ ૬
મકાસી સોપ	૧૪ ૩	૩ ૬
સાણ મીસક રોડન	૧૫ ૬	૧૬ ૦
સાણ સનમકા	૪૨ ૬	૪૫ ૦
“ ફાયર ૫૦ ફંકાના બોક્સની	“	“
ડીમલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
મેકટર ડી	૧ ૬	૧ ૬
માત્રીસ બાબન	૩ ૧	૩ ૦
સોપારી સેવરની	૦ ૧	૦ ૧
નીડમ પોહટ બીધરે	૧૫ ૬	૧ ૦
નોમ (લીવરપૂલ)	“	“
જેનકન કમી	૪ ૬	૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

જાહેર સ્વતંત્ર માર્કેટ અને કમિશન એજન્ટો જોહાનેસબર્ગના માર્કેટમાં વજન માપવામાં આવે છે. પછલા વસ્તુનું મુકાબલો આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2983, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And, at—

Reuter's Agency,

Reuter's Building,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

St. George's Street,

The Corner House,

Field Street,

CAPE TOWN

Commissioner St.,

DURBAN.

JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, પ્રેમીટ, ડરબન.

‘વડે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા લા મટે વાપરો છે. રસાયન સહાના—મનજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત ચાલે એટલી દવાની શીલોંગ ૫.

બાપાસીર બોધરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકાળીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાલમાં ધણી જુલને હાલો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શ્રી. ૩.

મરહુમ શીર—બહુ મલમ. સોમ, ધા, ચુમકાં, વિવેરને ડરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેતી.

કુમિન્ન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર ઇલાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંનાર બુદ્ધિશુદ્ધી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વરિકા—જુલાયની અકસીર એળીઓ. ડાળીની કિંમત શીલોંગ ૧/૬.

શશોપર્વ વરિકા—કુખમાંક એળીઓ. અરજ રાપનાનો આસ ઇલાજ. કિંમત એક ડાળીની શીલોંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULTAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

NATAL;

Zeerust Box 77

TRANSVAAL,

Lindley'spoort

Dis. RUSTEN

Steenbokfontein

BURG

Rietfontein

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને રીટલ મરચાં

હિંદુસ્થાનની ગ્રાસરી જથ્થામાં મંગાવી
ચરને આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવડ—ચે.પુ. ગ્રામીયા—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds

Box 3598

of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spalunke,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES LOWER PIER STREET.

P.O. Box 353. Telegrams: "MILION."

PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidass Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBODEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancharjee,
Box 1038, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & BAO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
D. AS OSHARD,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIA TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRARIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.,
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoozen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.,
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Iajpuri,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Magbraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. Tipnis, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Cascojee,
Mercant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding & Com-
mission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.
N. S. Samy, Wholesale Produce
and Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Pro-
duce and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodean,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box ■

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moomjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhibra Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHAY,
22nd St. Malay Location, Box 2888.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N Samy
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORF

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commissioner
Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Haseen Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)

A. E. BRASHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CHJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HOSHAJY IDOLY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRJADAR & LALCHAND Box 92.

NANJEE DULASHNAS & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MINTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 61.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Parry,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmsco,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Haseen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton. Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer

Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SOLIMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Soliman"

SALISBURY

Rhimjee B. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dholi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street,

SPRINCKEN
(TRANSVAAL)

Kasavji Giga, Befoola.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail. Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hossein Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Ko verjee Endholwala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTSING,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1,

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 28.

શ્રી. દેવજીભાઈ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દક્ષિણેશ અને ચીનાઈ વખા બજારોનાં વખા
મારકેટ ખીટ, (કાર્લેટન હોટેલની બાજુએ)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેલ્ડ-સ્ટ્રીટ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Road No. 422. Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 419 Tel. Add.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about May 22nd Dunluce Castle

" June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, :—

about May 6th Gascon

" June 3rd Comrie Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACON'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેન્સી.

હાલસેલ અને શીટલ મરચાં.
ઇન્ડિયન ટ્રેડરની જથ્થાબંધ હોટુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ કરી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ-મધીઆણું-જથ્થા
બંધ બજારમાંથી કરી લુએ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Salt Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોદાર ધી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "PORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી નોલી

ખુબઈ જનારી

ઉપલી લાઇનની રીડરો દેશને આપે એરા, મોંઝાસા અને જાનનાર થઈ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગળોટમાં દરેક વરજના પાસેજર માટે પુરેપુરી સમવડ છે તેમજ ખાસી છડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન સમતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણુ વાતે જરા પણ મુઝાબું પડતી નહીં એ ખાતરી રાખો.

ખરેખર આજે કંઈક મુઝાબું આપણા દીંદી કામઝો લાંબી મુસાફરીમાં નકમી પામત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધા અરધ મુસાફરી ના કુખનો દરક પડી ગયો અને મુઝાબુંઓમાંથી મુકત થયા.

આ કંપનીની આગળોટ દર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુક મુકતની મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુકતા દેશ જનારાઓએ તમારાર થઈ રહેલું.

સદરૂ આગળોટ ખુબઈ પહેચિથી તેજ દીવસે અતરે તાર ચારહતે ખબર મળે તે ઉપરથી સઉની જાણ માટે અતરે જાપામાં નંખાવણું તેથી સઉ સાહેબો તે જમર ખરવે આગળોટ પહેચિ જવાની ખબર પડશે.

વડા વિખત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

કાચનસે સીધે કોલંબો ઓર કલકત્તા હટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમફુલી તા. ૧૪ મઈ

தெட்டாவ் ஸ்டாக்கிங் கம்பனி.

જા. જા. અમફુલી લા. 3800 ઉપા. 14.

தொடர்பு மட்டிரவ் மாரிங்கமாவ கல்கத்தாவுக்கு தெலுங்கு.

બી. ધનશાંદિય કમ્પાઇની ડા.

જે.કે. કોમ એન્ડ સન્સ.

૧૨૮ શીટ, ૪૨જન,

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કોમર્સીયલ રોડ ૪૨જન,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPHILL

May be obtained from

The International Printing Press,

PHENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

Sutton, Flack
& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23.

Telephone 824

આમદાં ખરીદીએ છીએ.

ઉન, ચામડાં, શીંગડાં, થેટાં અથવા બીજા

નાં ચામડાં, વેટલની ડાલ વગેરે ખરીદવા

મગીએ છીએ.

184 Grey Street,

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHERROOTS.

BORN TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 55.

Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 564.

ઉંચા ફેઝની દરદી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપોઓ આવી પહેચિછે.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મળશે. બેક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન એન્ડ ટાબો ૧૬૬

૧૧૪ મે શીટ, ૪૨જન

દેશો મોકાઇ

એખા લીની સરવે જાતની તાજ મોકાઇ
અમે જનારીએ છીએ.

કે. ઇવલ,

અસજવાળી જોહાની સામે

૧૧૨ મે શીટ, ૪૨જન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (૨૬):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parron, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેઝની દરદી ટોપોઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરે.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Iron Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P. O. Box 33.

Telephone No. 98.

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabe

S. S. SOMALI

Will sail from Durban about the 25th May and from Delagoa Bay about the 26th May 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ ફેબ્રુઆરી સીધી મુળ્ય જનારી સ્ટીમર "સોમાલી"

ઉપલી અગર્થોટ તા. ૨૫મી મેએ ડરબનથી અને ૨૬મી મેએ ડેલાગોઆબેથી ઉપડી માહે થઈ ૧૭ ફેબ્રુઆરી બંદર જશે. ડીપ્ટ ખોરાકની અથવા વગર ખોરાકની મળશે કેક પાસેજરોને ખાસ સમજ કરી આપવામાં આવી છે. સ્ત્રી વરગ સાર એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશી જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, મુશલખાતુ, અન્ન વગેરે ખાતમમાં સારે બંધોસ્ત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની બતી છે. ખસાસી દેશી છે સ્ટીમર મુળ્ય પહેાંચે દેખાયથી ખતર આવે છે, જે જાપાઓમાં જપાય છે બતાવેલા ટાઇમે સ્ટીમર આવે છે અને પાછી ટાઇમસર ઉપડી જાય છે. જેથી ઉપરથી આવનારને જાણને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,

137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોએં એચ. ડેહન

ફ્રાન્સા ડોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ.

આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં પ્રોડ્યુસ એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ મળુ વસ્તુ થયાં આલુ આસરો આખી પોતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. બીજા નવા માલકો મારી મારફતે "ડાયલ કનસાઈનમેન્ટ" પ્રોડ્યુસવાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી જમીનગીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા કુ વજાર છું. બેંક—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, જેરીસન સ્ટ્રીટ મેલબોર્ન.

મારફીટ રીપોર્ટ માગવાથી મળી શકે છે.

માલ બડાવનારને ફરક, વેલ્ડેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત માત્ર લાંબા બુલબથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી બારકેટો, એચ કેસીમ અને બાકસો માગનારને કુ પુરા પાડું છું.

કાનબો ગુનરાતીમાં લખી રાકાશે.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. ટેલી. એડ્રેસ: Conhange. ટેલીફોન નંબર ૧૫૦

રેલ: ૭૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

INDIAN-AFRICAN LINE

S.S. "MORVEN" leaving Durban for Calcutta direct on or about 15th May taking deck passengers. Passage about 22 days.

SUCHITT MAHARAJ,

Passenger Agent,

1 Al-co Street Durban.

અ. ઇ. "મોર્વેન" નામકે જહાઝ ૧૫ માર્ચ ૧૯૧૦ કે લગભગ સમયે કલકત્તે જાણી.

સુચિત મહારાજ, એજન્ટ,

૧ આલ્કો સ્ટ્રીટ ડરબન,

એસ. એસ. "મોર્વેન" તા. ૧૫ મેએ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

સુચિત મહારાજ—એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

અ. ઇ. "મોર્વેન" નામકે જહાઝ ૧૫ માર્ચ ૧૯૧૦ કે લગભગ સમયે કલકત્તે જાણી. એસ. એસ. "મોર્વેન" તા. ૧૫ મેએ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

કેક એલીસ: ૧૦ એપ્રિલ સ્ટ્રીટ, કપાલન

સી. પી. લાઈરામ.

જનરલ સીટક મરચંડ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન.

મેટ આપવા લાયક અનેક તરફની મણીજ સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભાતુ રેશમ, જરીતા ટેબલ ક્લોથ, કાશમીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. બાવ મણીજ સરવા આવે અને ખાત્રી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESLAB MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

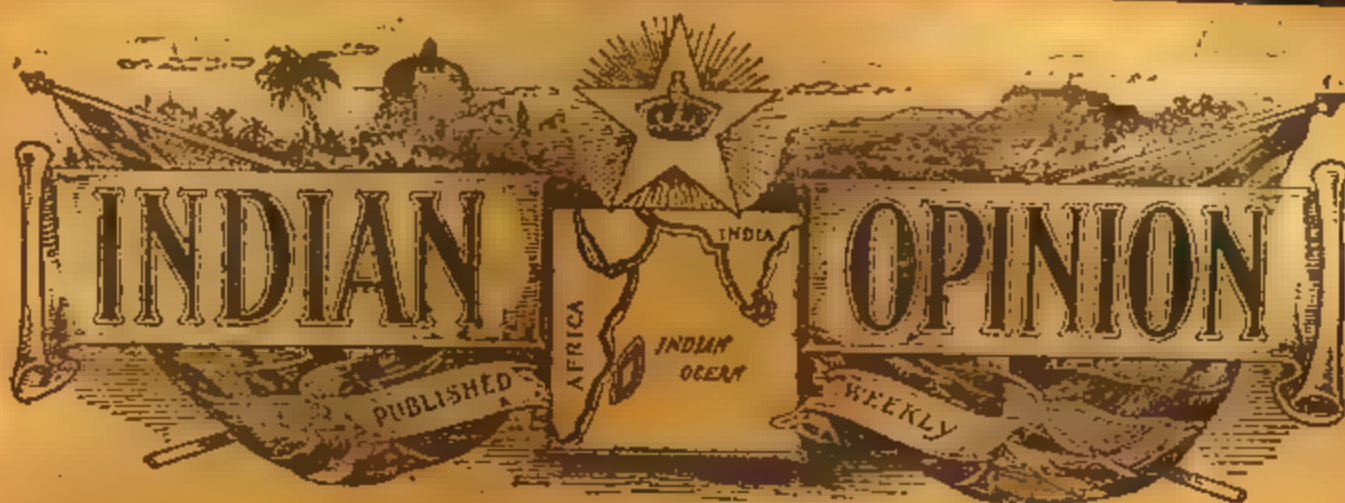
Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નીતિ ત્યાં બરકત.

એક વખત યોરડર આપી ખાત્રી કરો. કરીયાલું, કપડાં, કલ્કરી, તમામ ભવ તું અનાજ, પોરબંદરનું ચોખ્ખું ધી, લીગેરે તમામ માલ યોરડર મુળ્ય કાયદેથી મોડલ નાર. કમીસન બુજ સેકેડે ૨૦ ટકા માર જનનાં મળવાથી તથા માલ મળે પછિસા મી. એ. એ. માંથી ટાંચાડવાજાને બરવાથી મોડલ ત્યાં આવશે.

ટેલીગ્રાફ એડ્રેસ, માલી લીમીટેડ જુહાપાઈ "નીતિ." પી. એ. નં. ૨ મુળ્ય.

Printed and Published by M. K. Gandhi International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 20—VOL. 8

SATURDAY, MAY 14TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

THE LATE KING-EMPEROR

London, May 11th. Lord Minto, the Viceroy of India, has telegraphed to the King that the grief in India is universal. King George, in thanking His Excellency, says: "The welfare of India was ever in my father's thoughts. I know from my own experience the profound loyalty of the people of India. Their prosperity and happiness will always be my highest interest."—Reuter.

Natal Indian Congress

A meeting of the Natal Indian Congress was held on Tuesday evening in Pine Street, Durban, under the chairmanship of Mr. Dawad Mahomed, the President, to give expression to the sympathy felt for the Royal Family by the Indian community in the death of King Edward, and also to invoke the blessing of the Almighty upon King-Emperor George V.

Amongst those present were Messrs. Dada Osman, M. C. Anglia, Hoosen Cassim, Abdoolah Haji Adam, Joseph Royceppen, V. Lawrence, P. S. Aiyer, G. P. Gandhi and others.

The following resolution was proposed by Mr. M. C. Anglia, seconded by Mr. Hoosen Cassim and carried unanimously:—

"This general meeting of the Natal Indian Congress, as representing the Indian community in Natal, desires to place upon record its deep sense of grief occasioned by the death of our King-Emperor, and humbly begs to assure the bereaved Queen-Empress and the Royal Family of the heartfelt sympathy of the entire community."

Mr. V. Lawrence proposed and Mr. P. S. Aiyer seconded the resolution that:—

"This meeting invokes the blessing of the Almighty upon the Crown and person of our King-Emperor George V., and prays that his reign may be characterised by a deep desire for the realisation of the solemn wishes and sentiments of the gracious proclamation of 1858, and that his rule may

be marked by the growth of that wider sympathy which, as heir to the Throne, he pleaded for the Indian people on his recent return from the Imperial visit to the great Dependency."

It was also resolved that these resolutions be forwarded to the Colonial Secretary of the Colony of Natal, to be conveyed to the proper quarters.

Hindu Community

The news of the death of his Majesty the King-Emperor was received as a shock on Saturday by the Hindu community of Durban. The flag at the Durban Hindu Temple, at Depot Road, was at once hoisted at half-mast. A social function was arranged to take place there that evening, which was postponed on account of the death. At 7 p.m., the members of the Hindu community assembled at the Temple to pass a resolution of condolence with the Royal Family at the sad loss. All the prominent Hindus were present. Mr. Bibu Beecharysingh presided, and, after prayers were offered to the Almighty, in accordance with the Hindu religion, Mr. Suchitt Maharaj proposed the following resolution, which was seconded by Pandit Ramsunder:—

"The Hindu community have learnt with the deepest sorrow the sudden death of their most beloved and gracious King-Emperor Edward VII., and hereby tender their heartfelt condolence with the Royal Family in their sad bereavement."

The whole meeting acquiesced by rising, and the resolution was unanimously carried.

Mr. A. R. Rajkumar then proposed:—"That the president of the Hindu Temple be requested to forward the resolution of sympathy to His Excellency the Governor of Natal for transmission to the Secretary of State for the Colonies." This was

seconded by Bibu Roopnarainsingh, and carried unanimously.

The President of the Hindu Temple has received the following communication from the Private Secretary to H. H. the Governor of Natal:—

With reference to my telegram of the 10th instant, I have the honour to forward herewith a copy of a telegram received from the Secretary of State last night.

"Secretary of State, London, to Governor, Natal, Durban. Please convey to Hindu community sincere thanks of His Majesty the King and the Royal Family for expression of sympathy.—CREWE."

Durban Young Moslem Society

At a meeting of the Durban Young Moslem Society, on Tuesday, the following resolution was passed, all present standing:—"That this meeting of the Young Moslem Society, on behalf of itself and all followers of the Moslem Faith, do hereby express their deepest sorrow and regret at the loss of the late King, and most deeply sympathise with the Royal Family in their sad bereavement."

Indian Roman Catholics

In St. Anthony's Indian Church, at the 10 o'clock service, on Sunday, the Rev. Father Maingot, O.M.I., referred to King Edward's demise with feelings of deep sorrow, and asked his congregation to pray for the repose of his soul. After the evening service, "De Profundis" was sung by the choir.

Veda Dharma Sabha

On Sunday, at the general meeting of the Veda Dharma Sabha, Durban, the following resolution was proposed by Mr. R. Lugunberthy, the Secretary of the Sabha, and seconded by Mr. Gopilli Desai the vice-chairman of the Sabha, and passed unanimously:—"We, the members of the

Veda Dharma Sabha, on behalf of all the followers of the Vedic religion in the Colony of Natal, show our deepest regret and profoundest sorrow at the sad and most lamentable bereavement which we all, the Britishers, have sustained through the untimely and unexpected death of our noble and beloved Sovereign King Edward VII., the great Peace-maker of the world. And we most loyally join in sympathy with the Royal Family in their sad bereavement and irreparable loss, and earnestly pray that the Almighty Father be gracious to give peace to the departed soul."

Clare and Springfield

A special meeting of the Veda Dharma Sabha, of Clare and Springfield Estate, was held on Monday evening, when all the members of the Sabha were assembled in the Sabha's hall, to pass a resolution of condolence to the Royal Family at the sad loss. Mr. R. Ramsingh presided. Mr. M. Mahabeer proposed the following resolution, which was seconded by Mr. C. B. Mahathoo: "That this meeting, on behalf of the residents of Clare and Springfield Estate, in the division of Umhlati, hereby express their heartfelt sorrow in the sudden death of their most beloved and gracious King-Emperor Edward VII., and, humbly submit their condolence to their Majesties the King and Queen and to the members of the Royal Family in their and our irreparable loss." The whole meeting then assented by rising, and the resolution was unanimously carried.

Mr. B. Ramphal then proposed: "That to Queen Alexandra this meeting tenders deep-felt sympathy, and prays that she may be comforted and sustained in her sorrow by the true love of all her people, for whom for so many years she has worked hand-in-hand with our King Edward." This was seconded by Mr. Dayaram, and carried unanimously. It was decided to forward the resolutions to his Excellency the Governor of Natal, to convey them to the Secretary of State for the Colonies.

City Moslems

At a large and representative meeting of British Moslems resident in Maritzburg held on Monday evening, in Mr. Amod Bayat's hall, in Church Street, Maritzburg, under the presidency of Mr. Amod Bayat, Mr. Ismail Bayat proposed the following resolution, which was passed, all present standing: "This meeting of British Moslem residents most sincerely regrets the untimely death of our beloved ruler, his Majesty the King-Emperor. Moslems heartily condole with her Majesty the Queen Empress and members of the Royal Family and keenly share the sorrow in their bereavement."

The Hindu Community

A mass meeting of Hindus took place on the Maritzburg Hindu Temple grounds on Sunday afternoon, and a resolution was unanimously passed expressing sympathy to the Royal Family. The local Hindus offered up prayers in the Temple, and the following message has been handed to the Government for transmission to the Royal Family:—"Maritzburg Hindus beg to tender their sincerest sympathy to Their Majesties the King and Queen and Queen Dowager Alexandra at the death of His Majesty King Edward VII., who was so universally loved by all the Hindus."

Anjuman Islam

A special meeting of the South Africa Janjira Anjuman Islam was held at the Anjuman Hall, Commercial Road, Maritzburg on Monday, under the chairmanship of Mr. Abdul Gafoor. Mr. Roshan Khan Ashraf Khan proposed the following resolution, which was passed, all the members standing as a mark of respect:—"That this meeting of the South Africa Janjira Anjuman Islam deeply and sincerely mourns the untimely, sad, and irreparable loss to the civilised world in the death of His Gracious Majesty the King-Emperor of Hindustan, and offers the heartfelt sympathies of the Muslim community to Her Majesty the Queen-Empress and members of the Royal Family. May God the Great console them in this great national calamity." A copy of the above resolution was sent to His Excellency Lord Methuen for transmission to the Secretary of State for the Colonies.

British Indian Association

The following cablegram has been sent to the Royal Family, through the Deputy Governor of the Transvaal, on behalf of the British Indian Association by Mr. Cachalia:—"British Indian Association tenders humble condolences Royal Family."

"Modern man should reason with himself and abjure the iron religion of brutal Might, whose adherents humanity has been until now, and he should understand that the basis that Might is always immoral, even when it is used to suppress violence, is not inspired by sickly sentimentalism, but by the logic which itself results from the observation of life. We must proclaim this new religion in order to hurry the great change which is taking place in the midst of our modern civilisation." So wrote Lombroso just before he died, in a preface to a book on "Criminology in Madrid," which has now been published.

South Africa and the Japanese

Should they be classed as "Asiatics"?

An interesting point was raised (says the *Transvaal Leader*) as to the meaning of the term "Asiatic" when a Japanese student named H. Mutsudaira, was charged at Bulawayo last week, first with being in possession of a fire arm, to wit a shot gun, without having the necessary permit therefor, and secondly, with having brought such fire arm into Rhodesia without paying Customs dues. The Magistrate discharged him on the first count, and expressed surprise that the charge had been brought. The Act of 1897, under which the charge had been brought, prohibits natives or "Asiatics" in Rhodesia from carrying firearms, and "Asiatics" are defined as follows: "Asiatics shall mean and include all Chinese, Indians, and Malays or their descendants." The Magistrate held that the Japanese not being specially mentioned must be held to be exempted from the operation of the Act. On the second count he imposed a fine of 10s.

The question is, says the *Cape Argus*: Should not this liberal interpretation of the Asiatic Ordinance be universally applied in the South African Colonies? Within two years a new treaty will strengthen the alliance between England and Japan, but it remains with the British colonies to make their own independent treaties. Canada and Australia have already ratified an agreement which promotes free interchange of trade, and an Australian Trades Commissioner in Japan has long been established at Kobe. Under the circumstances, it amounts to an injustice that a Japanese subject may only reside in the Transvaal under a temporary permit. The two or three Japanese merchants in that colony carry on an honourable trade in Japanese goods. They will never swarm over here as labourers and petty hucksters, as the Chinese and Indians have done. South Africa would be well advised to fall into line with the Mother Country and the sister colonies in adopting a liberal policy towards our allies in the Far East.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—Mr. M. M. Bennetson (11 signatures) 6d.; Miss M. E. Polak (1 signature) 1d.; Lecture at Brotherhood Church (20 signatures) 5/9; Further signatures not received 2/-; making a total of 32 signatures and 2/9. This makes a grand total of 1,121 signatures and £99 4/11.

From the Editor's Chair

THE LATE KING

KING EDWARD is dead and has left an Empire in mourning. The British Constitution keeps the King outside of politics. It is, therefore, his personal qualities that alone count in measuring the loss. But these guide only those whose lives are affected by them. Indians will best remember His late Majesty as a Sovereign who followed in the footsteps of his mother of revered memory. Like her, the late King had shown a warm corner in his bosom for the people of India. And that will always be a title to our affection for his memory.

LONG LIVE THE KING :

H.R.H. PRINCE GEORGE OF WALES is now King George the Fifth of England and Emperor of India. The King is dead : Long live the King! are expressions that have to be uttered in the same breath. Individual Kings and Emperors come and go but Kingship is eternal. The attributes of that office few Sovereigns are able fully to live up to. King Edward, in the words of his son, now King George V., wished that, "so long as he drew breath, he would strive to promote the best interests of the people." "That promise," adds His Majesty, "was carried out to the best of his father's ability and it would be his earnest endeavour, under God, to follow his father's example in that respect." His Majesty asks the prayers of his subjects "that God may grant him strength and guidance." That prayer will go up to heaven from many countries and in many languages. We humbly join in that prayer.

MR. V. A. CHETTIAR

Our readers will be glad to possess a portrait of Mr. V. A. Chettiar, the Chairman of the Tamil Benefit Society. We are issuing Mr. Chettiar's portrait with this issue not only because Mr. Chettiar, old as he is, has gone to gaol for the third time and that his son is now on the waters, but also by way of compliment to the whole Tamil community that has worked wonders during the struggle.

"THE ONE THING NEEDFUL."

"Therefore the means of deliverance from all those evils from which men suffer . . . lies—however strange it may seem—quily in one thing, the inner work of each man upon himself."

"Martha! Martha! Thou art anxious and troubled about many things, but one thing is needful."

Thus does Tolstoy conclude his powerful condemnation and analysis of the Russo-Japanese War. The quotation is very apt at the present

juncture in the history of Indians in South Africa. There are many who are looking forward to the Union for deliverance from our bondage. Some pin their faith to this statesman or the other being the Prime Minister. There are only a handful who repose serene upon faith in themselves.

Bishop Butler, in his marvellous work on the Analogy of Religion, has shown that man's present state is a result somewhat of his past. A little thought must show clearly the truth of this statement. And yet we continually fancy that our state is dependent upon external circumstances.

Passive Resisters in the Transvaal are showing to the Indians—and, indeed, to the whole of South Africa—that we are the makers of our own state and that individuals who realize the fact need not, ought not, to wait for collective action—even as a hungry man does not wait for others to commence a meal before he falls to it. The one necessary condition for action is that, like the hungry man, he must hunger after our deliverance, whether it is from man-made laws or customs or any other affliction, temporal or spiritual.

The Transvaal passive resisters, with the nominal victory as far off as ever, are putting up a stubborn fight without regard to the nominal victory, in the full assurance that, for them, having discovered that acceptance of the Asiatic Act is a degrading thing, their complete victory lies in its rejection and consequent suffering in the gaols of the Transvaal. They show the goal to the others to follow. As time goes by, and as their suffering is proved to be real, the others will copy them and the obnoxious law will go; or, if the others do not do so, their suffering will have to be greater still in order to bring about a removal of the yoke from the necks of their other countrymen. Their happiness consists in such conscious and intelligent suffering.

After nineteen hundred years we need the same advice that was given to Martha. If we but do "the one thing needful," there is no occasion for us to be "anxious and troubled" about the many things in the shape of wanting to know what our Governors will do, or who the next Prime Minister is likely to be, or what laws affecting us are likely to be passed.

MR. SODHA'S DISCHARGE

Mr. R. N. Sodha, who was discharged last Saturday, is one of the stalwarts whom we mentioned the other day. He has served imprisonment almost continuously for a year. Mr. Sodha, again, being an orthodox Hindu, has been obliged to suffer doubly as, during certain months of the year, he restricts himself to only one meal per day. Outside the gaol, his one meal will naturally make up more or less for the absence of the other two. But, in the prison, he had simply to be

satisfied with his portion for the particular meal he chose to take. But Mr. Sodha went through it all most cheerfully. Mr. Sodha, having been discharged in the Transvaal and not being deported, has returned to Natal to see his wife and family, and proposes to return at an early date to rejoin his fellow-prisoners at Diepkloof. The calmness with which well-tried passive resisters like Mr. Sodha face imprisonment again and again does great credit to themselves and the community to which they belong.

Detention of Transvaal Asiatics Pending Deportation

Supreme Court Judgment

In the Transvaal Supreme Court on the 2nd instant, before the Chief Justice and Mr. Justice Bristowe, the matter of *Hong Kong and Leung Quon v. the Attorney-General* was heard. The *Rand Daily Mail* reports as follows:—

In giving judgment in this matter the Chief Justice said applicants, having failed to produce certificates of registration when duly called upon to do so, were, under the provisions of section 7 of Act 36 of 1908, arrested and brought before the Magistrate, who, in accordance with the terms of that section, made an order in writing directing their removal from the Colony. They were detained for a few days in custody in Johannesburg, and then transferred to Pretoria, and since their arrival had been confined in cells generally used by persons awaiting trial, pending deportation to their native country. It was proposed to detain them until May 13, on which date a steamer would leave Delagoa Bay by which they could conveniently be transported to China. The question was whether that detention was justifiable.

Measures curtailing the rights of certain classes of the community must receive a strict interpretation, but once the Court was satisfied of their validity it was bound to give effect in the direction of the legislature. When an Asiatic failed on due demand to produce his certificate of registration he could be arrested and brought before the Magistrate under section 7 of the Act, and if he did not satisfy the Magistrate on certain points that officer had no option, but was bound to make an order in writing directing the Asiatic to be removed from the Colony. The Court had held that such an order was not a judicial decision, but was an administrative order in respect of which no appeal lay to the Court. The section proceeded to say that any such order should be deemed to be an order made under section 6 of the Immigrant's Restriction Act of 1907, or any amendment thereof, the object

of the words being to render available the machinery under that Act in giving effect to orders of removal made under the Asiatic Registration Act. The section dealt with three different classes of persons who might be arrested and removed from the Colony by warrant under the hand of the Minister: any persons convicted of a contravention of certain sections of the Immorality Ordinance, any persons deemed to be dangerous to the peace or good government of the Colony, and any person who having been ordered to leave the Colony failed to comply with the terms of the order; and, with regard to such persons, the section indicated that pending removal they might be detained in such custody as might be prescribed by regulation, two provisos following, the effect of which was that the Minister should not issue his warrant in regard to the persons mentioned in the second class except on order of the Governor, which was to issue not later than ten days after the date of the arrest. It would be seen that the word order was only used to denote a command originating under section 6 in connection with the order of the Governor. The order referred to in the earlier part of sub-section c was not an order of removal, but an order to leave made under some other law and not under the Act of 1907, but it was clear that the order of the Governor under section 6 was not the order to which section 7 of the Act of 1908 indicated that the removal order of the Magistrate should be equivalent, because the order of the Governor was only issued in respect of one of the classes of cases of deportation provided for. The order referred to in general terms as an order under section 6 must be some order, command or direction applicable to all cases dealt with under the section, and the only document of which that could be said was the warrant of removal under the hand of the Minister, who ordered the officer to remove the persons indicated beyond the borders of the Colony.

The meaning, therefore, of the sentence in section 6 was that an order of removal issued by the Magistrate under the Act of 1908 should be deemed to be and should have the same effect as a warrant of removal signed by the Minister under the Act of 1907.

That being so it followed that an Asiatic ordered to be removed by a Magistrate could be detained in such custody as prescribed by regulation pending his removal. The only regulations which had been published on the point set no limit upon the length of the period: they merely prescribed the place of detention. That being so it was necessary for the court to prescribe what the limit of time for the detention must be. That must be reasonable, regard being had to the circumstances of the case. The question of the test which should be

applied in ascertaining when the detention was unreasonable was not the least difficult of many difficult points connected with the enquiry. If the removal was merely across the border at the nearest convenient point very little time would be required; if on the other hand the removal was intended to be to some country under an obligation to receive the deported person and not entitled to send him back that would necessitate more complicated arrangements, the preliminary steps would cover a more prolonged period, and the period of detention would be correspondingly extended.

When the legislature provided for the deportation of Asiatics and undesirable immigrants it intended they should be removed to some country which, regard being had to the ordinary principles of international comity, could not object to receive them, and could never have intended the removal sanctioned by the Statute to be confined to a mere removal to the neighbouring territories, but must have intended to provide for deportation to some other country in cases where the adjoining Colonies and State could object to receive the person sent away. That view was confirmed by some of the provisions of the Statute, section 4 providing that the Governor might from time to time enter into an agreement with the Government of any Colony or territory in South Africa for the doing of such acts and things as were necessary or expedient for the carrying out of the objects and purposes of the Act, which related to the arrangements in forwarding deported persons through the territory of other Colonies, and section 11 referred to the expenditure caused in carrying out such removal, clearly showing that the removal contemplated was not merely from the Colony, but, where necessary, from South Africa.

The evidence was clear that the coast Colonies objected most emphatically to any Asiatics or undesirable being sent to their territory to remain there, unless either born or domiciled there. The Act of 1908 read with the Act of 1907 was intended to empower and did empower the proper authorities to deport Asiatics outside the Transvaal to their country of origin and to detain them in custody for such period after the making of the order as might be reasonable and necessary to make arrangements for such transportation.

The question whether in this case the detention was reasonable depended on the circumstances of the case, and especially upon the facilities for transport between South African ports and China. Delagoa Bay was the natural port for departure to the East, and arrangements had been made for sending deported Asiatics through that port, but the authorities would only receive them if sent the day before the departure of the steamers, which was normally once a month. The steamer which left on

April 21st was too full, and it was proposed to send them by the one leaving on May 13th. Detention up to the present was not unreasonable nor could the further necessary detention be considered so.

There must necessarily be some delay in cases of this kind, and this was recognised evidently by the provision as to ten days in section 6 of the Act and by the provision in the Prevention of Crimes Ordinance, which enabled persons prohibited from entering the Colony under the Ordinance to be imprisoned pending removal up to two months.

The period of one month could not be considered unreasonable under the circumstances, at the same time it was not to be inferred that indefinite detention would be justifiable. Every effort should be made to remove persons as speedily as possible, and if opportunities for transport only occurred at long intervals special arrangements should be made by the authorities or applications for orders of removal should be so timed as not to cause undue hardship. The application must be dismissed.

Mr. Justice Bristowe read a concurring judgment.

Indian Education in Natal

Items from the Monthly Report

From the monthly report of the Superintendent of Education we find that there were 474 attendances at Government schools for Indians during April, 1910, as against 523 in April, 1909. The attendances at Government-aided schools during the quarter ended 31st March, 1910, were 2,862. Last year there were 2,685 attendances for the corresponding period.

The death, on May 1st, of James Hoover, Assistant, Durban Elementary Indian School, is recorded with much regret.

I have pleasure in calling special attention to Inspector Mr. Loran's report on the Durban St. Anthony's Indian School. He states that this school is the largest and best of its kind in the district. It possesses a fine building, excellent furniture, and a staff of eight teachers, and has achieved a standard of work unattained in any of the other Indian schools. He further reports that "orderliness is a feature of all the school work, and splendid discipline prevails throughout the school. The teaching of Infants is a revelation to those who are only familiar with the methods employed in ordinary Indian schools, and invites comparison with the work done in European schools. The school has again been graded 'Excellent.'"

A Mahomedan Protest

Against the Transvaal's Insult to Islam

From the Honourable Mr. Mazharul Haque's speech, in the Imperial Council, in support of the indenture resolution, we take the following:—

One of the most loudly-proclaimed reasons for the Boer war was the ill-treatment of the Indians by the Dutch Government. The lot of the Indians after the war is still worse. By Law III. of 1885 the Boer Government labelled every Indian a coolie—a word now made historic in this council. Under the British régime, the same insulting definition is maintained. There are no Indians there, but all are coolies, no matter how high their position or attainments may be. The colonial law of the Transvaal knows no distinction, and the richest Maharaja or the wealthiest Nawab, the moment he enters the Transvaal territory, is instantly metamorphosed into a coolie. My Lord, we Indians may aspire to the highest place in the services of the British Government, we may occupy seats on the High Court, we may sit with Your Lordship in this council chamber, we may hope to secure the portfolio of an executive member, we may enter the India Council, we may be sworn in as Privy Counsellors of His Majesty, we may even knock at the portals of that holy of holies, the British Parliament and sit with the highest, the ablest, and the noblest of England; but in the Transvaal, we must not travel on the railway in the same compartment with a white man, we must not ride a municipal tram car except as servants of white men, we must not walk on public footpaths nor use the public baths. We are unfit to live in European quarters, and must be relegated and confined in filthy locations. We must register ourselves for the purposes of identification, and impress the print of the ten digits on our certificates, like ordinary criminals. Otherwise we must go to gaol. A little band of heroic Indians, headed by that noble patriot, Gandhi, have been time after time incarcerated in gaol, suffered unspeakable indignities and hardships, broken stones like felons, done filthy work of the scavenger, for the sake of their conscience and national honour. My Lord, this is how the King Emperor's Indian subjects are treated in another part of His Majesty's dominions. No wonder that the Indian people resent it and look to Your Lordship's Government for the redress of these wrongs.

My Lord, I cannot conclude my remarks without referring to a point which is nearest my heart, and which I have been specially commissioned by the people and the community whom I represent in this council to bring to Your Lordship's notice. Apart from the fact that the largest number of traders are Mussalmans, and therefore these disabling and in-

sulting enactments affect them most in their worldly concerns, the religion of Islam itself has been attacked. Our Hindu, Parsi, Christian, and Buddhist brethren are ostracized on the ground of their colour and country only, but we Mussalmans have been excluded on the ground of our religion as well. Law III. of 1885, confirmed by the Asiatic Law Amendment Ordinance of 1906, and Act II. of 1907, enacts that the so-called coolies, Arabs, Malays and Mahomedan subjects of the Turkish dominion cannot obtain rights of citizenship in the Transvaal. Now if you take away the non-Muslim elements included in the word coolies, the rest are followers of Islam. The Arabs are wholly and the Malays are mostly Mussalmans. Turkish Mahomedans have been expressly forbidden. Why should the Mussalmans be excluded as Mussalmans? This is an insult which no Mahomedan can brook without a protest. To us Mussalmans our religion is not a philosophical abstraction nor is it a creed of idealism. It is a religion which enters the stern realities of every-day life. It pervades and models our very existence. If Islam is insulted in one corner of the globe, it sends a thrill of indignation into the hearts of all its votaries throughout the world. Have these colonists counted the cost to the Empire by this ill-fated legislation of theirs? Do they not know that our King Emperor is the first Mahomedan Monarch in the world—for it is to His Majesty that the largest number of the followers of Islam render willing allegiance, not even excepting the Sultan of Turkey himself. And His Majesty has no more loyal and braver subjects in his dominions than these very Mahomedans.

My Lord, such are the wrongs of Indians in South Africa. The educated classes in this country know and realize to the fullest extent the difficulties of both the Indian and the Imperial Government. Indeed they gratefully acknowledge the sincere and earnest attempts made by the Government of India to change the lot of these unhappy men. But the masses do not understand the nice distinctions and subtleties of high politics. They look to the result and not the cause. They see that His Majesty's subjects are ill-treated in one part of the Empire and they wonder at the failure of England's might to secure justice for their ill-treated brethren. This is an impression which should not be allowed to go forth in the interests of the Empire.

Is there no way out of the difficulty? We think that there is, and this resolution points out that way. The colonies are dependent for their prosperity and development on the Indian labour. We simply tell them, that unless and until you behave better and treat our people like human beings, with fairness and justice, you shall not have our help in securing that labour which you so much want.

My Lord, as I have already said, the Indian people are absolutely united on this point. Is it too much to request the European members of this council, official or non-official, to stretch a helping hand to us to stop this legalized form of slavery, to save our people from indignities and humiliations, and to vindicate our national honour? My Lord, I think not, I hope not.

Government of India's Emigration Bill

Introduced in the Viceroy's Council

In the Viceroy's Council at Calcutta, on the 23rd March, the Hon. Mr. Robertson moved for leave to introduce a Bill to amend the Indian Emigration Act, 1908. He said:—

"At the meeting of this Council held on the 25th February last, when a discussion took place on the position of British Indians in Natal, the Hon. Mr. Maxwell mentioned that the Government of India hoped to be able shortly to introduce a Bill for the purpose of enabling the Governor-General in Council to prohibit emigration in any country in which he is dissatisfied with the treatment of British Indian subjects of His Majesty. I now beg leave, my Lord, to introduce the Bill to which Mr. Maxwell referred.

"The existing law governing the emigration of persons under an agreement to labour for hire in countries beyond the limits of India is contained in the Indian Emigration Act (XVII of 1908). Section 4 of this Act declares emigration to certain specified countries to be lawful and enables the Governor-General in Council to add to the list of such countries. By section 5 the Governor-General in Council can prohibit emigration in a country to which it has been declared to be lawful but only on certain specific grounds. Such are the prevalence of epidemic disease in the country, excessive mortality among the emigrants, inadequate protection of the labourers or non-enforcement of their agreements, or the omission to comply with the requests made by the Government of India for information relating to the emigrants. In all these cases it is only the disabilities of indentured Indians that are taken into account, before an order of prohibition can be made. Once their indentures have expired, their subsequent condition and treatment do not, under the law as it stands, enable the Government of India to interfere with a view to preventing further emigration from taking place. It has now been decided that the power to prohibit emigration should be extended to cases where the Governor-General in Council is dissatisfied with the treatment of free Indians. And in order to cover this ground for prohibition it is proposed to re-enact sec-

tion of the Act by the Bill which I am now introducing, so as to make it possible for the Governor-General in Council to prohibit emigration for any reason which he may consider sufficient. The provisions of the existing Act which require certain specific grounds to exist before such action is taken will disappear, and the question of prohibition will be left to the discretion of the Governor-General in Council. I need hardly add that the power which it is proposed to take will not be lightly exercised. Emigration will not be closed without full discussion of the circumstances of the case with the country concerned, such as we have recently had with Natal, the position in regard to which was stated in the declaration made by Government on the Hon. Mr. Gokhale's Resolution on the 25th of February.

I now beg, my Lord, to introduce the Bill to amend the Indian Emigration Act, 1908."

Hon. Mr. Gokhale

The Hon. Mr. Gokhale congratulated the Government on their promptitude in giving effect to the resolution recently adopted by this Council. The country would feel deeply grateful to His Excellency for this measure. It would create a most excellent public feeling and it would materially strengthen His Excellency's hands in securing better treatment for British Indians in the South African Colonies.

The motion was put and agreed to.

The Hon. Mr. Robertson then introduced the Bill and moved that the Bill, together with the Statement of Objects and Reasons relating thereto, be published in English in the *Gazette of India* and in the local official Gazettes in English and in such other languages as the Local Government think fit.

The motion was put and agreed to.
—The Englishman.

Happenings in India

The Bombay (Indian) Chamber of Commerce has the following in its report:—

The first question your committee took up during the year was about the iniquitous policy pursued towards our countrymen in South Africa. We sent a telegram to Lord Morley urging him to take steps to remove the grievances of Indian subjects of His Majesty. In this connection we acknowledge with feelings of gratitude the noble service rendered by Lord Amthill, President of the South Africa British Indian Committee. It is necessary to din and din upon this question till we are successful in redressing the grievances of our fellow countrymen in South Africa. All the Indian Chambers of Commerce, and, it need be, all Asiatic Chambers of Commerce, ought to join together to lodge an united protest against the anti-

Asiatic campaign of the South African Union Bill.

In the Calcutta "Parliament" on the 11th February, Mr. Syed Hossain moved a resolution condemning the treatment of Indians in the Transvaal and urging that the Government of India should be empowered to employ any means of retaliation in its power. Mr. Eardley Norton, in a moving and very eloquent speech, expressed his willingness to support any practical suggestion which was likely to produce an effect on the Transvaal Government. He referred to the fact that he brought this matter before the National Congress in 1890, when it was less thought of than now. What had happened since had only served to intensify his views. Mr. Gandhi, a cultured gentleman, said Mr. Norton was a long standing friend of his, and the tones in which he (Mr. Gandhi) had told him of the indignities he had suffered still vibrated in his memory. Mr. Norton resumed his seat amid loud cheers.

On the 21st March, writes the *Bengalee's* correspondent, a representative meeting of the citizens of Patna was held, under the presidency of Mr. Syed Ali Imam, to consider the grievances of the Indians in South Africa. The Hon'ble Maharaaj Kumar of Tikari was also present. In an eloquent speech the Chairman introduced the subject of the grievances of the Indians in South Africa, which, he said, was a burning question of the Empire. He was glad the Government of India was very sympathetic and, by accepting Mr. Gokhale's resolution, had adopted an attitude which should be the attitude of the whole Empire. Mr. Polak strongly appealed for moral and material support, which created great enthusiasm among the people present. The chairman in a speech of impassioned eloquence supported the appeal made by Mr. Polak. The Hon'ble Maharaaj Kumar of Tikari gave a donation of one thousand rupees for the present and Mr. Syed Hameed Imam paid another thousand. Besides these, one thousand was subscribed on the spot, and a committee was formed, with Babu Krishna Sahay as Secretary, to collect more funds. A student named Babu Krishna Prakash Sen Sinha sent Rs. 25 with a note regretting his absence from the meeting on account of illness and saying that though he, as a student, could not take part in the meeting, he could not but feel grieved at the sufferings of his countrymen in South Africa. Resolutions thanking the Viceroy for accepting Mr. Gokhale's resolution, and urging His Majesty's Ministers and the Imperial Parliament to remove the grievances of Indians in South Africa, and, pending a satisfactory settlement, to stop all further recruitment of Indian labour for South Africa, and appointing the not a grand meeting by Mr. Gandhi and his colleagues were passed.

Maritzburg Indian Licences

Two Appeals before the Town Council

At a special meeting of the Town Council on Wednesday afternoon (writes the *Natal Mercury's* Maritzburg correspondent), two important appeals were heard by the Council sitting as a Court of Appeal regarding the Licensing Officer's refusal to grant certain licences to Natal Indians to trade within the City. Sometime ago the Council committed itself to the policy of gradually eliminating the Asiatic trading element, the decision being arrived at not so much from the point of view of justice as of self-preservation. Yesterday's decision of the Town Council in the case of one appeal would seem to indicate a reversal of policy, although the decision, it should be pointed out, was only secured by a narrow majority.

The first appeal was that of Ismail Moosa, against the decision of the Licensing Officer in refusing to grant a renewal for the year 1910 of his retail dealers' licence, in respect of the premises 461, Pietermaritzburg Street.

Mr. Hume addressed the Council on behalf of the appellant, and put in a certificate to show that appellant kept proper books, and that they were supervised by a proper accountant. Having regard to these facts and to the fact that appellant bore an irreproachable character, every consideration ought to be shown to him.

In reply to Councillor Mason, Mr. Hume said the applicant had been resident in the Colony for 25 years.

After considerable discussion in committee it was resolved that the decision of the Licensing Officer be upheld.

The Council next considered an appeal by the Natal Indian traders (R. N. Moodley and 19 other Indians) against the decision of the Licensing Officer in refusing to grant an application for a new wholesale and retail general dealer's licence for the year 1910 for the premises 164, Church Street.

Mr. Smythe appeared for the applicants and Mr. R. J. Harrison for one of the objectors, and against the licence being granted.

The record showed that two memorials objecting to the granting of the licence had been received, one from R. J. Harrison, objecting on behalf of M. J. Mahomed, and one from Moosa Tayoub & Co., and nine others, but both there were lodged after the due date and could not be taken into consideration.

The Sanitary Inspector's report stated that the "premises are now used as sleeping apartments. The partitions in the front and back rooms will have to be removed and the premises thoroughly disinfected and brought up to the proper standards of health and safety."

Supplement to INDIAN OPINION,
14th May, 1910.

Photo. by]

[Larson Bros.

Mr. V. A. CHETTIAR,
Chairman, Tamil Benefit Society of Johannesburg.

તામીલ બેનીફીટ સોસાયટીના ચેરમેન, અને નામીયા સલામતી થોડા
મો. વી. એ ચેટ્ટોઆર.

Memorials signed by 356 British Indians and 59 Europeans, in favour of the granting of the licence, were read.

The Licensing Officer's reasons for refusing to grant the application were as follow: "The premises are unfit for the intended trade, and I am, therefore, debarred under Section 8 of Act 18, 1897, from issuing a licence therefor. The section reads as follows: 'No licence shall be issued in respect of premises which are unfit for the intended trade, or unprovided with proper and sufficient sanitary arrangements, or not affording sufficient and suitable accommodation for salesmen, clerks, and servants, apart from the stores or rooms in which goods and wares may be kept in cases where premises are used for both purposes.' There are already too many trading licences held by Asiatics in the borough, and it is undesirable that the number should be increased at the present time. I recognise, however, that when the number of Asiatic trading licences in the borough is sufficiently reduced to admit of the granting of a new licence, preference should be given to the Colonial-born Indian. I would in no circumstances be prepared to grant an application for a licence the issue of which would create new rights in favour of an Asiatic partner in a business. Each partner in a business has a vested interest in the licence, and any application by a firm of Asiatics for a new licence should be made on behalf of the partners by one member of the firm, and the licence issued to him alone.

After hearing counsel, the matter was discussed in Committee, and it was resolved, by eight votes to six, to grant the licence.

Before taking a vote, the Mayor made an eloquent appeal to the Council to give due regard to the question from the point of view of self-preservation.

Transvaal Notes

Monday.

Messrs. Samuel Joseph, David Andrew and Dabie Naynah, who were deported with Mr. Royeppen, have re-raised and were sentenced last Friday to six weeks' imprisonment with hard labour. It will be remembered that their first term was three months. Why it has been this time only six weeks it is difficult to say. Mr. Royeppen has gone to see his aged mother and will, I understand, return immediately.

Mr. R. N. Sadha was discharged on Saturday, having served imprisonment almost continuously for twelve months. As he has neither been deported nor arrested, he is returning to Natal to see his wife and family, and expects to return shortly. Mr.

Harilal Gandhi, too, has gone to Paenix to pay a visit to his mother and wife. There are now no six-months passive resisters at Diepkloof.

Tuesday.

Mr. Peter Moonlight, who was at one time chairman of the Tamil Society, has been arrested.

At a public meeting held at St. Alban's Hall, Ferreira, under the auspices of the African Political Organisation on Saturday evening last, the following resolution was passed:—

"That the members of the A.P.O., assembled in Johannesburg on May 7, respectfully desires unanimously to express to His Excellency Lord Selborne their earnest request that Wm. Hosken, Esq., M.L.A., be appointed as Senator in the Union Parliament to represent the interests of the coloured population of the Transvaal, and earnestly solicits the co-operation of His Excellency for the accomplishment of this purpose."

Wednesday.

Messrs. Chinaxamy Paul, a lad 16 years old, and Peter Moonlight have been deported.

Railway Travelling in the Transvaal

Lack of Seating Accommodation

The Chairman of the British Indian Association has addressed the following letter, dated the 2nd instant, to the General Manager of the C.S.A.R., Johannesburg:—

Sir,— Messrs. F. A. Moolla and Suliman Koko, of 9 Jubilee Street, Johannesburg, were travelling on the 25th ultimo from Trichardt to Benoni. On boarding the train, they could not secure seats. They held second class tickets. They mentioned the matter to the Conductor, who said that he would find them seats. Station after station passed by, and they met the Conductor, but no seats were provided until the train reached Breyten. At Breyten, Mr. Moolla told the Conductor that he would be repaid, and the latter said that, in that event, Mr. Moolla would not be allowed to take a seat at all, and went away. Mr. Moolla and his companion, however, took their seats in the compartment that had been pointed out to them. My Association trusts that you will be good enough to inquire into this matter.

At the age of sixty-one, says M.A.P., King Edward began to study that difficult language Hindustani, and with such effort that at a review of Indian Troops at Buckingham Palace he addressed the soldiers fluently in their own language.

Items of Interest

A school for Indian boys and girls has been opened in Durban. Mr. Cheshamunkar Vadiya is the master. Instruction is given in Hindi, Gujarati and English.

We have received and tasted samples of the Natalia brand of condensed milk and find it entirely satisfactory.

At the monthly general meeting of the Indian Women's Association, held at the Durban Indian Society's Hall, an interesting paper on "Parents' Day" was read by Mrs. A. D. Pillay.

At the last General Meeting of the Durban Indian Society, the following resolution was unanimously passed:— "That this meeting of the Durban Indian Society most emphatically protests against the action of the Transvaal Government in deporting the passive resisters, including persons who have domiciliary rights in Natal and the Transvaal and even South African-borns; and regards their action as drastic since it is not based on principles of justice, and it regrets that the Imperial Government should be indifferent to the sufferings of the Indians, and earnestly requests them to safeguard their interests, thereby giving credence to the Royal Proclamation."

Another resolution was submitted and passed as follows:—

"That this meeting of the Durban Indian Society resolve that the 31st day of May, when the different Colonies are to enter Union, shall not be regarded as a day of enjoyment."

A Tamil school has been opened at the Point, Durban, by the Indian Young Men's Society. The opening ceremony was performed on Wednesday last by Swami Shankaranand.

The St. Petersburg Court of Appeal has sentenced 15 peasants of the Government of Olonez to one month's fortress imprisonment on the charge that, although being themselves of the Orthodox faith, they had their children baptised as Old Believers. The peasants affirmed that they were Old Believers by conviction, and that it was the custom in their villages to baptise sick children in the Old Believers' faith.

Contents

	Page
The Late King-Emperor	157
South Africa and the Japanese	158
London Passive Resistance Volunteers	158
From the Editor's Chair	159
Detention of Transvaal Asiatics pending Deportation	159
Indian Education in Natal	160
A Mahomedan Protest	161
Government of India's Emigration Bill	161
Happenings in India	162
Marritzburg Indian Licences	162
Transvaal Notes	163
Railway Travelling in the Transvaal	163
Items of Interest	163

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

મુખ્યમંત્રી ગવર્નરના

ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કા ખાના - પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંટસ્ટાનમાં મોટા
માં મોટા કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

અ્યાં અ્યાં પ્રદર્શનમાં
સુકવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ માંડ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીદાઈ
માં બીજાને અમારાથી
હલકા માંડ મળ્યા છે.

અ્યાં નામદાર પ્રી-સેલ
અ.ફ. વેલ્સ હોંટમાં પણ
રેલા ત્યાં તેમજ 'દશ
લાખ રૂપિયાનું' જરી
ખાન સાચવવા સાર ગોદ
રેજની તીજરી રોકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નગમાં નવ
સ'વા કામથી અસાવવામાં
આવે છે. માલિકે ઇન
લાંડ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગાસ
કર્ષે છે.

હોંટી થાપણ—હોંટી માલિકી—હોંટી કામ.

ગોદરેજે યુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર એવેજ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આગમાં સુકવાની હરીદાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજી સુધી કામપણુ યુરોપીઅન પેટી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર એવેજ ખુલ્લો છે.

કેટલાક કમ્પેનિસે તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ જાણે છે તેથી હોંટમાં તેમજ
હંગારીમાં ગોદરેજનીજ તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણીક યુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હરહકના માલના બજારમાં પુકે છે તેઓ પણ પોતાના અજનાના રક્ષણ
સાર તો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા કચેરીઓ—રામજી બનવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો સીમે ઉતારાવે માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી ક્યાં વપરાય છે:—

મુંબઈની ૮ કચાળમાં, સાત સખત મોખાડી દરવાજાવાળી. કરંસી (પર્યટ) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. થોડાકોમાં
બેંક ૨. ૪૦૦૦ નો મજલુન આરડો. ૩. ૨૨૫૦૦ ની એક તીજરી. ૪. ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાયસ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિઅન સ્ટીમી બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાંચમને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
અરેબા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કુ, રાલી અથર્સ, અહામની કુ, આરસલ સન્સની કુ, મીવસ કોટનની કુ, સો. વોલેસની કુ.
એ. એન્ડ જી. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ, ૩૩ તીજરી. સર હરીમલાલ હજાલીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરભાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી અથર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ધણીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને હલ્લીને થોડાક માસજ ચલા છે.

ચિત્રવાળી બાવનો ચોપડી મંખાવો.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.

હિંદવાસીઓની પહેલી સ્ટોર!

નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19 Saville St. Durban)

હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!

કંપનીનું દુધ આવી પહોંચ્યું છે.

બધી બાણીતો

દુકાને મળે છે

દરેક હિંદી "નાતાલીઆ" નામ બેઠને દુધ ખરોદશે.

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

હિંદીની પહેલી ફેટેહ!

નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની, લીમીટેડ.

હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!

અપને હિંદી માણસોનો અચ્છા દુધ મીલે સ્ત લીએ યહ કંપનીને સ્થા સાદસ ડઠાયા હે. ટરબન રિહાબન વેબર ઓફ કોમર્સકે મેંચંગેને યહ દુધ રેલકે પાસ કિયા હે. દુધ સ્વચ્છ ઓર સ્વાદિષ્ટ હે. ગાયકા તાજા દુધકે વડલે સ્થ જગદ સ્તકુ ચાપા સકતે હે. માંફી સીમારીમે છોટે પચ્ચેકો મી રેનેમે હરકત નહીં હે. સીમારીમે અઠર પચાને કો નિર્બજ હો જાતા હે વહાંપર મી સ્થ દુધ રેનેમે હરકત નહીં હે. સ્થ લિયે યહ દુધ સ્થ જગદ સંપયોગ કરાનેકી સલાહ હો જાતી હે.

યહ દુધ મંગાનેવાલી કંપનો હિંદીકી મુસોસેંદો પની હે સ્થ લિયે સ્થ નફા અપને હિંદી કોમર્સકો રહેના. ઓર સ્થ લિયે સ્થ હિંદી યહ સાદસકે મદદ કરના અપની ફર્જ સમજેને. યહ નાતાલીઆ પ સ્થ હિંદી દુકાન ચારસે મીલેના. સ્થ હિંદી વ્યાપારીઓ યહ દુધ પસંદ કિયા હે ઓર સ્થ લિયે સ્થ ફર્જ કરાનેકુ કબૂલ કિયા હે.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પ્રસ્તાવ ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૧૪ મી મે, ૧૯૧૦.

પૃષ્ઠ ૨૦.

અઠવાડિક પંચાંગ.

શ્રોતો-તા. ૧૪ મી મે થી, તા. ૨૦ મી
મે સુધી, ૪૦ સપ્તાહ ૧૯૧૦.
હોલિ-વેચામ સુદ ૬ થી વેચામ સુદ ૧૨
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
સુસલમાન-તા. ૪ થી જમાદીઉલઅવલથી
તા. ૧૦ જમાદીઉલઅવલ સુધી, ૧૩૨૮ હી.

સપ્તાહ	શ્રોત	હોલિ	સુસલમાન	જમાદી	જમાદી	જમાદી	જમાદી	જમાદી	જમાદી
સપ્તાહ	શ્રોત	હોલિ	સુસલમાન	જમાદી	જમાદી	જમાદી	જમાદી	જમાદી	જમાદી
૧૪	૧	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૧૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૧૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
૧૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
૧૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
૧૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
૨૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦

અનુક્રમણિકા.

મરહુમ બાદશાહ એડવર્ડ
બાદશાહ યહ્યુ હવે
મી. વી. એ. ચેટ્ટીઆર
મી. સોહાનુ છુટ્ટુ
હી. ધારા સભામાં બીરમીટ રિપે કરાવ
બેહાનુસબર
શહેનશાહ અડવર્ડનું જન્મ
પટનામાં પ્રેસિડેન્ટ મીટિંગ
લડત સંબંધી પરચુરલ ખબરો
ચાલુ વરતમાન
તર સમુચાર
પ્રોટેસ્ટાન્ટ યુનિવર્સિટીની ખાલ
નાદારી કોમિટીનો નોટીસો વીગેરે
યુનિયન પારલામેન્ટ સંબંધી
ઈન્ડિયામાં વેલ્ફેરિયસીટી કામ
સત્યાગ્રહીનું ડરબનમાં આગમન
પરચુરલ ખબરો
કલરડ લોકોની હાડકાઓ
કલરડ લોક અને 'યુનિયન'
ડરબનમાં વિદાયગીરીનો મજાસો
પરચુરલ ખબરો
ઉત્તરતા વરણીનું કોનફરન્સ
જરમન શહેનશાહનાં સિંધાંતો
મહાન દેશબંધુ બાલુ અરપિંદ
લેહાનુસબરમાં ધરતીકંપ
હોલિવુડના ખબરો
હોલિવુડની હોલિવુડ
વિધા હુમર સંબંધી વિષયો
શહેનશાહ અડવર્ડનું મરણ

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

શનિવાર, તા. ૧૪ મી મે, ૧૯૧૦.

મરહુમ બાદશાહ એડવર્ડ

બાદશાહ એડવર્ડના મૃત્યુથી આખું
ખ્રીસ્તીય રાજ્ય સોગ પડ્યું છે. હીંદી
પ્રજાની શી રિપનિ છે? ખ્રીસ્તી રાજ્ય
ની નીચે અભારે પ્રજા પીડાય છે તેથી
શું આપણે તે ગમગીનીમાં ભાગ નથી
લઈ શકતા? જોખો ભાગ ન લીએ
તેજો ખ્રીસ્તીય બધારણથી અગણ્ય હોવા
જોઈએ. તે બધારણ પ્રમાણે બાદશાહ
રાજ્ય પદ્ધતિમાં જરાએ ભાગ લેતા નથી.
તેનાથી રાજ્યનું ધોરણ ફેરવી શકાતું
નથી. એટલી તેની તુલના કરવામાં માત્ર
તેની જાતના જે સુણો હોય તેજોજ
વિચાર કરાય. જાતના સુણની પછી હીંદી
પ્રજાને લાગેજ અસર પહોંચે. તેની
જાણીથી જે વધુ થાય, તેનાં કર્મોનું
મન કરે તેજોજ તેની અસર પહોંચે.
આપણને સાર એટલું બસ છે કે
બાદશાહ એડવર્ડ પોતાની મા મહારાણી
વીક્ટોરીયાની નકલ કરી હીંદી પ્રજા તરફ
પ્રીતિ બતાવી હતી. તેણે આંતરમાં
હીંદી પ્રજા ઉપર બાવ રાખેલો જોવામાં
આવે છે. અને તેથી ખ્રીસ્તીય રાજ્ય
નીતિ વિષે અમે તેજા વિચાર આપણે
ધારીએ તોપણ બાદશાહની તરફ દુશ્મણી
હીંદી પ્રજાની સ્વચ્છ લાગણી રહેશે.

બાદશાહ યહ્યુ હવે

બાદશાહનું મૃત્યુ બાદશાહ
યહ્યુ હવે. આ બે વાક્યોનો પોકાર
દરેક રાજ્ય મરતી વેળા સાથેજ થાય છે.
બાદશાહ તો મરશે ને છવશે. કંઈ મરી
ગયા ને કંઈ મરશે. છતાં, સીકંદર
વિગેરે હવે હવે ચાલ્યા ગયા. એમ
માણસના ફરીરનો ભરોસો રહેતોજ નથી.
પણ બાદશાહની મરી જાય છે. તે બાદ

શાહના વાતો જુલમી હોય અથવા તે
ન્યાયી ને પ્રજાપ્રેમી હોય. ઉમેજ
બાદશાહને વિષે બેમાંનું કંઈ નથી
કહી શકાતું. બાદશાહ એડવર્ડ બન્નું
તેટલું કહું. તેણે રાજ્યકારકારમાં વચ્ચે
આવવાનું ધાર્યું જ નહીં તે તેની મોટી
હતી. આમાં જ તેણે પ્રજાનું દિલ જોયું.
નવા બાદશાહ હવે પ્રીન્સ એડ્વર્ડ વેલ્સ
મરી કીંગ જોઈ પાંચમા થયા છે. તેનો
વિચાર તેમના આપને પગલે ચાલવાનો
છે. અને તેમ કરવામાં તે મધ્યસ્થી
સહાય ને જોર માગે છે. તે માણસીમાં
પ્રજાની તરફથી પ્રાર્થના મચ્છે છે. આ
પ્રાર્થનામાં લખ્યો માણસ સામેલ થશે ને
અમે પણ પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે મધ્યસ્થી
તેને શાશ્વત્વ ને સત્તા આપો.

મી. વી. એ. ચેટ્ટીઆર

તામીલ કામના પ્રમુખ સુજર્ગ મી. ચેટ્ટી
આરની છબી અમે આ બંક સાથે આપો
એ છીએ. તામીલ કામે જે કામ કર્યું
છે તેથી હદ વળી છે. એટલે તેના માન
ખાતર તેમજ મી. ચેટ્ટીઆરની ઠિમ્મતી
સેવાને ખાતર અમે છબી આપી છે.
મી. ચેટ્ટીઆર ત્રીજી વખત જેલ ગયા છે.
તેમનો મોટો દોષો કેટલીક વખત જેલ
મળેલ, તે હવે દેશ નીકાલ થયો છે. આ
કંઈ જોવી તેની વાત નથી થઈ. તામીલ
કામ આખી હીંદી કામનું નાક રાખે છે.

મી. સોહાનુ છુટ્ટુ

મી. રતનસી સોહા જે મયે શનિવારે
છુટવા તે કસાએજા સત્યાગ્રહીમાંના એક
છે. તેમણે એક વર્ષ કરતાં વધારે જેલ
જોમવી છે. જેલનું સાધારણ કુખ છે
તે તો બધાને સરખું થયું. પણ મી.
સોહા ધર્મચુરત હોઈ ચાતુર માસ પાળે
છે. તેથી તેનાથી કેટલોક વખત માત્ર
એકજ વખત બોજન લેવામાં આવતું.
બહાર હોય તો બીજાં બોજનનો બહોસો
કેટલોક દરરોજ એક વખતમાં લાગે
સકમ. પણ જેલમાં તો જે મયે તેથી

જ સતેષ વાગવો રહ્યો. આ દુખ પશુ મી. સોઠાએ લોકાવીને કામતી સેવા કરી છે તેને સાર અમે તેમને મુજારકબાદી આપીએ છીએ. મી. સોઠા વિગેરે જે સત્યાગ્રહીઓ ફરી ફરી જેલમાં ગયા હશે તેઓ તદ્દન બેધક યથ રવા છે એ વિષે કામને મગર થવા જેવું છે એવી હિમત ધણીને અમે ધરતીએ છીએ.

હાંદી ધારાસભામાં ગીરમોટ વિષે ઠરાવ

હાંદી છાપાની રીકાઓ

(મયા અઠ્યી બાકીનું)

“રંગુન મહાસભા”

ન્યાય, હનસાનીયત અને સરખાપણ, જે આપણી શહેનશાહતના મુખ્ય આધાર રૂપ છે, અને જેને દુદ્ધતાથી વળગી રહેવાથી તે નબી શકે તેમ છે, તે પ્રમુખે દક્ષિણ આફ્રિકા વરતે તેજ તેને હાંદી મજુરોનો લાજ લેવા દેવામાં આવશે. કેમકે એક સમાચરે ધારાસભામાં કહ્યું તે પ્રમાણે હાંદીના ધણા ભાગમાં એ ખેડૂતોની બહુ જરૂર છે. હાંદી સરકારે તો પુરેપુરું વાળખી પગલું લીધું છે. અમે આરા રાખીએ છીએ અને માનીએ છીએ કે હાંદીએના લાંબા વખતના સલામતી અને વડી સરકારના રાજદારી દબાવથી દક્ષિણ આફ્રિકાના અધિકારીઓ હવે જેમ શક્યા હશે કે તેના વલણને ઉગ્રાંડ તેમજ હાંદીમાં બહુજ ધિકારવામાં આવ્યું છે; અને તેથી તેઓ તે ખેડા અને ખીનવહાદાર વસણમાંથી પાછા હઠવા લીધ કરશે નહીં. અમને લાગે છે કે ગીરમોટ ના રીવાજને દોષીત ઠરાવવામાં મી. ગોખલે બહુ અરો વાળખી હતા. નવા “એમી મન્ટો” ની મુશીબતો તપાસીને તેનું રક્ષણ કરવાને અમલદારો તપર અને એટલે એમાં શક નથી. તો પશુ તેઓની મહેનત છતાં એવો ધણો સડો છે કે જેનો ઉપાય ગીરમોટજ બધ થવા થી જતી શકે. જે મજુરોની ભરતી થાય છે તે ધણે ભાગે અભણ હોય છે, અને તેઓ કેવી દલામાં જવા બંધાય છે તે બાબી શકના નથી. હવે કરતાં વધારે કીશ્કાઓમાં આ દલા મુલાતોને પહોંચી રહે છે. તેઓ સંપુરણ, જે કે અમુક

મુદત માટે, દેશનીકાલ સાર બંધાય છે, અને તે એક દેશમાં કે જ્યાંની ભાષા તેઓ બોલતા નથી, અને લાંબા રહીશો ની તેઓની સાથે લગણી નથી હોતી. તેઓ નવીન જૂમિમાં અનુપયા હોય છે. એટલુંજ નહી, પણ જેની તેઓ તોકરી કર છે તેના લગભગ ગુઝામ હોય એવી સ્થિતિમાં આવી પડે છે. તેઓના શોક વણે ભાગે સખત કામ લેનારા હોય છે; અને એક સાધારણ વેપારીને શહેનશાહ ની જવાબદારીનું જેટલું જાન હોય છે, તેટલું આ પદસાને નીચ લોમ રાખનારા એને નથી હોતું. વળી, આ રીવાજથી પેસાની લાલચે હાંદી બહાર જઈ આવે તે તિષ્ઠી જનારા મજુરોજ હલકા પડે છે એમ નથી, પણ તેથી હાંદી આખી પ્રજા તેની બાહ્યમંથ પ્રજાની (દક્ષિણ આફ્રિકાની ગેરી પ્રજાની) નજરમાં હલકી પડે છે.

“મહોમિડન”

નાનાલના ગીરમોટીયાની સ્થિતિ વિષે તપાસ કરવા કમીશન નીમવાની જરૂર પર એન. મી. ગોખલે બાર દબને બોલ્યા હતા. એ હાંદી મજુરોની ખેડાંક હાલતની તાકીદે તપાસ કરી હકીકત બહાર લાવવાની બહુ જરૂર છે. વાહસરામની મરજીથી ભવિષ્યમાં મજુરો જતા અટકાવી શકાય તે તો બહુ ઠીક, પણ હાલ નાતાલ માં છે તે મજુરોનું ‘શું’ તેઓને દર રોજ, અરે! દર કલાકે, જે હાલબેહક કાડમારીઓ સહન કરવી પડે છે, તેનું રૂનાંત અમે ધણીવાર દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસીઓ પાસેથી તેમજ મી. પોલકની ઉત્તમ ચોપડી ઉપરથી બાવડું છે.

એહાન્સપરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

સોમવાર

જેલમાં ગયા

અમે શુકરવારે મી. સેમ્યુઅલ જોસફ, મી. એડ્ડ તથા મી. પોખી નામના જે માત્ર તાજેતરમાં છુટકા ને હકપાર થયા તે પાછા લખલ યથ જેલમાં ગયા છે. તેઓને માત્ર છ અઠવાડીયાની જેલ આપી છે. આ તાજુખીની વાત છે. પ્રથમ છ માસની જેલ અપાતી. પછી ત્રણ માસ થા સાથ થાય છે તે હું તો સમજી

શકતો નથી સરકાર મજરાએલી છે એમ કહેવાની જરૂર નથી. કેમકે તેનું બધું કામ મજરાટમાં થવા કરે છે. મુનીયન સત્તા જુનની પહેલી તારીખે ચર થઈ તે પહેલાં ડીપકલુદ ખાલી કરવાને સરકારનો ધરાદો હોય એવું કંઈક સંભવે ખરું. પણ આ તો અનુમાન છે. વળી એમ પણ સવાલ ઉઠે છે કે તે પ્રમાણે જેલ ખાલી થા સાર કરે! જોઈયું. ‘વાજુ’ ગાજુ’ માંડવે આવશે. સલામતીને તો છ માસ શું કે છ અઠવાડીયાં શું. બહુ એકજ હોયું જોઈએ.

મી. સોઠા

શનીવારે છુટયા. તેમની તખીયત ઠીક જોવામાં આવે છે. ગઈ વખતે જેમ કસર હતી તેવી આ વેળા નથી. તેમને પકડ્યા નથી એટલે તે નાતાલ પોતાનાં ઓકરાને મળવા જાય છે. મજુરને થોડી મુદતમાં પાછા ફરી પોતાના સલામતી બાકીની સાથે જેલમાં પહોંચવા ધારે છે. મી. હરીલાલ ગાંધી પણ તેજીજ સ્થિતિએ બે શુકરવારે શીનીકસ તરફ રવાના થયા છે.

આદલાહ એકલરક

ના મધ્યતને લીધે બધું ગામ આજે બધ છે, ને એટીસો વિગેરેને કાળા વાવટા વિગેરેથી શણગારેલી છે.

મંગળવાર

મી. પીટર મુનસાઈ

જે એક વેળા તામીલના પ્રમુખ હતા તે પકડાયા છે. તે હાલ પેલીસના કબજા માં છે, ને દેશનીકાલ થશે.

આદલાહી કુટુંબને

લિલ્લોજનો સહેરો સિદીસ ઇડિઅન એસેસીનેશને તારથી અહીંના ડેપુટી મવનરની મારફતે મોકલ્યો છે.

મઠ કાલે બધી દુકાનો વિગેરે બંધ હતી. છાપાઓમાં મરહુમ આદલાહની લાંબી તવારીખ બહાર પડી છે.

ચીનાનો કેસ

ચીનાઓ જે કેસ મુખીમ કોર્ટમાં લારી ગયા છે તે અખત પ્રીવી કાઉન્સી લમાં અપીલ કરવાની તજવીજ કરી રહ્યા છે. અપીલનું કામ અટકડું છે તેથી કંઈ ચોક્કસ યથ સંકલું નથી.

દેશપાર થયા

ચીનસામી પોલ નામનો ૧૬ વરસનો છોકરો અને પીટર મુનસાઈ હકપાર થયા છે.

શહેનશાહ એડવર્ડનું મરણ

શિદોશ રાજમાં તથા દુનિઆમાં શોક

જેર્જ પમાનું તખ્તનશીન થયું.

(૧૮૨)

છેલ્લા કલાકો

તા. ૬ ફેબ્રુઆરીએ શહેનશાહ તખ્તનશીન થયા હતા. આખા રાજ કુટુંબને તેની પાસે બોલાવવામાં આવ્યું હતું. વડા ધરમચંદ્રએ દેવળમાં પ્રાર્થના કરવા કુટુંબ ક્ષેત્રે હતો.

મહેન્દ્રાદીએ શુકરવારે રાતના ૯ વાગ્યા પછી કોંગ્રેસમાં હતા. અને રાતના ૧૧ વાગ્યા પછી મરણ નીપળ્યું હતું.

આગલે દિવસે મહાગી છતાં કોંગ્રેસીઓનામાં પડી રહેવાની ના પાડી રાજને સમગ્ર કામ હાથમાં લીધું હતું.

રાતના ૧૨-૧૫ ના અમલે કોંગ્રેસ પાસેથી પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ પોતાના મહેલે જવા ઉપડ્યા ત્યારે પહેલીવાર મરણના ખબર જાહેર થયા.

વડા પ્રધાન મી. એડમીસને જો જાણતા હતા તરફ મુસાફરીએ ગમેલ તેમને બેલાવવા ખાસ કુટુંબ ગયા હતા; તથા રચનાત્મક ખાતાના પ્રધાન મી. ચરમીલને કોંગ્રેસ મરણથી એકદમ બેલાવવામાં આવ્યા હતા.

મરણ અને શોક

કોંગ્રેસ મરણ પછી લડનમાં આખી રાત દેરજના ઘંટ વમાડવામાં આવ્યા હતા.

કોંગ્રેસ મરણથી આખી દુનિઆમાં હાહાકાર થઈ રહેલ છે એવું સમાચારો ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે.

તા. ૭ મીએ વિલાયતમાં શોક પાળવામાં આવ્યો હતો.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે કવીન એલેક્ઝાન્ડરા બહુ આફસોસ કરે છે, અને કાંઈ રીતે તેને દિલાસો મળતો નથી.

૨૪૨ જણાવે છે કે નકશાપર બધાં બધાં લાલ રંગ છે તે જ્યાં મુઝકમાં દિલગીર દેલાઈ છે.

કોંગ્રેસ મરણ માટે વિલાયતના બહુથી

મુખ્ય મણુતા કેનદરબરીના દેવલમાં કોંગ્રેસ હકમાં પ્રાર્થનાઓ થઈ હતી, જે વખતે રાજકુટુંબનાં માણસો પણ હાજર હતાં.

વિલાયતના જેઠામાં જણાવવામાં આવે છે કે કોરટમાં વરસ સુધી શોક પાળવામાં આવશે; અને નવેન્બર સુધી શોકનાં બધાં ચિન્હો રાજવામાં આવશે. લડકરી અમલદારોને ૬ માસ સુધી શોક પાળવાનો કુટુંબ ક્યો છે.

લો. કરમન, લો. રાજદરસ, મી. ખાલ હર વગેરે તા. ૯ મીએ મરણ કોંગ્રેસ લખાં જોવા ગયા હતા.

સુરેષમાં તથા બોલો દિલગીરી

જરમનીનો રાજા દિલગીરી બતાવવા વિલાયત જશે એવું માનવામાં આવે છે.

ફ્રાન્સનો માર્શલ પ્રુખ, પોરટુગલનો રાજા, બેલજીઅમનો રાજા, તેમજ નોરવેનો રાજા દફન ક્રિયા વખતે હાજર રહેશે.

૨૩ ખાતેના શિરતી ધરમના વડા પોપે કોંગ્રેસ એડવર્ડના મરણથી દિલગીર થઈ પોતા તરફથી દિલસોજનો સંદેશો મોકલ્યો હતો.

દેવળમાં તથા બીજે ઠેકાણે કોંગ્રેસ એડવર્ડની તારીફ કરતાં "એડવર્ડ ધ પીસ મેકર" (સુલેહ દેલાવનાર એડવર્ડ) એવો ઇલાજ તેના નામ સાથે જોડવામાં આવે છે.

પ્રેસીડન્ટ રૂઝવેલ્ટે જણાવ્યું હતું કે કોંગ્રેસ એડવર્ડે આખી આદમ જાતના બસા માટે મહેનત લીધી હતી. ન્યાય અને શાંતિને માટે હમેશાં તેણે અવાજ ઉઠાવેલો.

દક્ષિણ અમેરીકાના સામવાડારના રાજા, અને તુરકીની દક્ષિણે હોટના લોકો એ પોતાની દિલગીરીના સંદેશો મોકલ્યા છે.

નવો રાજા જોર્જ પમા

તખ્તનશીન થવાને કહેરો

કોંગ્રેસ જોર્જ પમાને ગાદીનશીન કરવાના કહેરો ઉપર તા. ૮ મીએ સહીઓ થઈ હતી.

પ્રીતી કાઉન્સિલની મીટીંગ મળી હતી જે વખતે કોંગ્રેસને કોંગ્રેસ એડવર્ડને પચમે ચાલક જણાવ્યું હતું.

કોંગ્રેસને પોતાના બાપબુમાં જણાવ્યું હતું કે હું મારા બાપના પચમે ચાલક વાને હેતુ અંતઃકરણથી સાચવીશ, તથા આ રાજનું રાજમંદારણ જાળવી રાખીશ. મારી બેખમદારીઓથી હું કાંઈ રીતે વાકેફાર છું, પણ હું જાણું છું કે મારી ફરજમાં પારમાર્થિકતા, તથા આ ટપુના અને દેશાવરના લોકોની મદદને મને ભરતો છે. હું તેઓ પાસે એવી કુઆ માથું છું કે ખુદા અને બળ આપે, અને દોરવે.

કોંગ્રેસને સંકેતલાંબને પ્રોટેસ્ટન્ટ પંથ નીલાવવાના સેગન લીધા હતા.

કોંગ્રેસ તરફ પોતાની બલી ઇજા એનો સંદેશો મુનાઈટ રેટસના પ્રેસીડન્ટ દેહરે મોકલ્યો છે.

પુરાણી રૂઝી મુજબ કોંગ્રેસ પમા શહેનશાહ-તરીકે આવવાના ખબરો કહે રાષ્ટ્રી જાહેર કરવા બુચગલો વગાડનારા એ સાથે એક જગી સરવસ લડનમાં કર્યું હતું.

નવો રાજા આવવાની ખુશાલીમાં શોકથી ઉતારેલા વાવડાઓ ઠેકાણે ઠેકાણે પાછા મગવી દેવામાં આવ્યા હતા.

નવા રાજની રાણીને કવીન મેરી એવા નામથી જાહેર કરવામાં આવી છે.

જાપાઓ જણાવે છે કે શિદોશ રાજના હરીઆપારના મુલકોનો કોંગ્રેસને બહેળો અનુભવ મેળવ્યો છે. કાંઈ રાજાએ ગાદીએ આવતા પહેલાં દુનીઆની મુસાફરી કોંગ્રેસને નેટલી નથી કરી એવું જણાવવામાં આવે છે.

કોંગ્રેસ જણાવ્યું છે કે શોકના કારણસર નાટકશળાઓ સિવધ બીજાં રમત મમતાનાં રમણો લાંબો વખત બંધ રાખવા નહીં, કમકે તેથી ફટલાક ગરીબ લોકોની રાજી તુટી પડે તેમ છે.

વીટસનહાઇડના તહેવારોમાં પણ શોકને આડે ન આવવા દેવો એવું કોંગ્રેસને જાહેર કર્યું છે.

મરદુમ સમિતી પાલિકા

તા. ૬ મીએ લગ્નથી રૂઢર જણાવે છે કે કૌંચ એવરડની ફરિયાદ તા. ૨૦ મીએ થાય એવો સંભવ છે.

પાલિકામાં ભાગ લેવા અગાઉ જણાવેલા રાજ્યશીઓ ઉપરાંત પોરદુગાલનો સળ, ડેનમારકનો સળ, રસિઆની કાને જર-એરપ્રેસ, તુરકી ગાદી વારસ શાફ બદો, તથા તુરકીનો પ્રદેશ ખાતાનો પ્રધાન હાજર રહેશે.

અમેરીકાના પ્રેસીડેન્ટ ટેક્ટ વતી પ્રેસી. રૂઢવેસ્ટ કૌંચ એવરડ ની પાલિકામાં ભાગ લેવા નીમણ એવો સંભવ છે.

પારલામેન્ટની ખાસ મીટીંગ

તા. ૧૭ મી મેએ વિધાયતની પારલામેન્ટ મળશે, અને મરદુમ કૌંચને વેસ્ટ મીન્ટર હોલમાં લઈ જવામાં સામેલ થશે, અને તા. ૨૦ મીએ કૌંચને દફતર વાગમાં આવશે.

વિધવા રાણીનો સંદેશો

કપીન આલેક્ઝાંડરા પ્રગપર એક કાગળમાં લખે છે કે:—

“અમારા અગાઉ દુખ અને શોકમાં બધા વર્ગના લોકોએ લાગણી બરેલી દિલ સોજી બતાવી છે તે માટે આપી પ્રાંતને અને આપણા મામાણુ લોકો કે જેમને હું એટલી બધી આહુ છું તેમને મારા રંક દુખાએલ અતઃકરણમાંથી મારો મોરો આભાર બહેર કરું છું. મારા વહાલા ખાવિ દર્માં મેં એક જ બધુ ખોયું છે એમ નથી, પણ પ્રાંતને પણ એક સરસ મિત્ર, બાપ, અને રાજના અચાનક મરણથી ન સુધરે એવી ખોટ પડી છે. હું મારા વહાલા પુત્રને તમારી સંભાળ નીચે સોંપું છું. તેના પર તેના પિતાને બતાવી હતી તેવીજ વફાદારી અને એવોજ પ્રેમ બતાવવા હું તમને વિનંતિ કરું છું. હું બહુકું કે તે તેના પિતાને પગલે ચાલશે. મારી બહુમાં છે કે તમારી વફાદારી અને પ્રેમ મેળવવા અને બાળની સાંપડા મારો વહાલો પુત્ર અને વધુ બનતું કરશે.”

હૈંદુસ્તાનની ડીલગીરી

જાણમાં શોક

જલકતાથી રૂઢરનો અગરપત્રી જણાવે છે કે મુરોપીયન અને અગાળી જાણે એક સરખો શોક કરે છે. “રાંડી બેસેલ હૈંદુ તેના ધણીના મરણ વારે અવસોસ કરે છે” એવા બે.લવડે ટેરી જાણે પેતને શોક કે માટે છે.

ડરખનના હૈંદીની લાગણી

નાતાલ કૌંચેસની મીટીંગ

કૌંચ એવરડના મરણ સંબંધમાં નાતાલ ઉદિયન કૌંચેસની મીટીંગ મંચળ વારે (તા. ૧૦ મીએ) રાત્રે આઠ વાગે પાઇન સીટમાં મી. આંગલીઆની દુકાન આગળના હોલમાં મળી હતી. મેસરસ દાવુડ મહમદ, અબદુલા હાજી આદમ, હાદા એસમાન, એમ. સી. આંગલીઆ, હુસેન કાસમ, જોસફ રોમપન, વી. લોરેન્સ, મેઝરસ ગ્રેવીયલ, પી. એસ. આયર, કાળીદાસ ગાંધી, એચ. એમ. ગાંધી વગેરે હાજર થયેલામાં મુખ્ય હતા.

નીચેનો કરાવ મી. એમ. સી. આંગલી આએ રજુ કર્યો, અને મી. કુવાડીઆએ તેને ટેકા આપવાથી સરવાળુમતે પસાર થયો:—

(૧) નાતાલના હૈંદીઓવતી નાતાલ ઉદિયન કૌંચેસની આ મીટીંગ કૌંચ એવરડના મરણ માટે પોતાનો હોંક શોક બહેર કરે છે. અને વિધવા રાણી તથા રાજકુટુંબ તરફની આપી ટેમની ઉંડી દિલસોજીની લાગણીની નમ્રતાપુરવઠ ખાતરી આપે છે.

ખાંતે અને ત્રીજે કરાવ મી. વી. લોરેન્સે રજુ કર્યો, અને મી. આયરના ટેકાથી સરવાળુમતે પાસ થયો.

(૨) તાજ અને શહેનશાહ જોરજ પ માના હકમાં આ મીટીંગ ખુલ્લો આગળ દુખા માગે છે, અને પ્રારથના કરે છે કે એમના રાજમાં ૧૮૫૮ ના નામીયા દરેરાની બહી લાગણીઓ અને મુરાદો અમલમાં મુકાશે, આ હૈંદીની મુલાકાતેથી પાળા ફરતી વખતે તે નામદારે ગાદીવારસ તરીકે હૈંદીના લોકોના બારમાં દિમાયન કરેલ તેરી ઉદાર લાગણીના દેશાવાથી તેમનું રાજ વખજીશે.

ત્રીજે કરાવ એવો હતો કે ઉપરના કરાવો ઘટતે ટેકાણે મોકલવા.

ડરખનમાં હૈંદુઓની દિલગીરી

“હૈંદુ કે.મ” એવા મથળા તજે “મરદુમી” માં નીચે મુજબ દર્શાવત પ્રગટ થય છે:—

ગયા રાત્રીવારે શહેનશાહના મરણના અપર મળતાં હૈંદુ કામ હજકી થય છે. ડરખન, ડેપારેડવાળા મહીરમાં સાંજે એક મેળ પડેલ થયો હતો તે અંધ રજા હતો. મહીરપર અરથી ગાદીએ પાવડો હતો.

આ શોકકારક ખોટ માટે રાજકુટુંબ તરફ દિલાસાનો કરાવ પસાર કરવાને રાત્રે ૭ વાગે મહીરમાં એક મીટીંગ મળી હતી. બધા આગેવાન હૈંદુઓ હાજર હતા. બાજુ ખીદારીસિંહ પ્રમુખ હતા. હૈંદુ ધર્મનુસાર પ્રારથનાઓ કર્યા પછી મી. મુચીત મહારાજે નીચેનો કરાવ રજુ કર્યો, અને તેને પડીત રામચંદ્રે ટેકા આપ્યો. “અમારા અતંત વહાલા, અને દયાળુ શહેનશાહ કૌંચ એવરડના અચાનક મરણના અપર હૈંદુ કામે ધણી દિલગીરી સાથે સાંભળ્યા છે, અને રાજકુટુંબ તરફ આ ખેદકારક બનાવમાં તે અતઃકરણથી દિલાસો બતાવે છે.” આખી મીટીંગે હિમા થઇતે ટેકા આપ્યા બાદ કરાવ પાસ થયો.

પછી મી. એ. આર. રાજકુમારની દરખસથી ઉપલો દિલસોજીનો કરાવ સ્ટેટ સેક્રેટરીને રવાના કરવા ઘટતે ટેકાણે મોકલવા કરાવ થયો હતો.

ડરખન યંગ મુસ્લીમ સોસાયટી

“મરદુમી” માં જણાવવામાં આવે છે કે મંચળવારે ડરખન યંગ મુસ્લીમ સોસાયટીમાં બધાએ ઉભા રહીને નીચે મુજબ કરાવ પસાર કર્યો હતો: “યંગ મુસ્લીમ સોસાયટીની આ મીટીંગ પોતાવતી તમા મુસલમાનો વતી, કૌંચના મરણ માટે હોંક શોક અને ખેદ બહેર કરે છે, અને રાજકુટુંબ સાથે તેમની ખેદકારક ખોટ માં અતંત દિલસોજી બતાવે છે.”

શોક પાળવાની સ્વામીજીની ભલામણ

સ્વામી શ્રી શંકરાનંદજીએ કહેલ અગ્રેજ નોટીસ છાપવા માટે અમને મળી છે તેના તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ:—

“દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા વેલિફરમના અનુયાયીઓ (હૈંદુઓ) ને જણાવવામાં આવે છે કે તેમણે આપણા હીદારર અને વહાલા મરદુમ શહેનશાહ કૌંચ એવરડ ૭ મની પાલિકાના દિવસ સુધી શોક બરાબર રીને પાળવે, અને અવડથી બેઠવાઈ ગયેલ વિવાલ સિવાય કે.ઇ રમત ગમતમાં ભાગ લેવો નહીં વળી તેમને વધુમાં જણાવવામાં આવે છે કે મરદુમ ના અતમામાટે તથા આપણા નરા રાજ જયોરજ પ માના તથા રાજકુટુંબના ખીળ મળાનેવા હકમાં તેમની ખેદકારક અપ્રેમ માટે દારિ આપવા સરવે શક્તિમાન પરમેશ્વરને પ્રારથના કરવી.”

ખિસ્તી હિંદોઆ

ડરખના સેટ ઓનથોની : ડિઝાઇન મર્યામાં મરહુમ રાજા મટ પ્રારથના કરવામાં આવી હતી.

મારિસખરમની મુસલમાન કોમ

"નાનાક દાદર" માં જન્મ્યાવમાં અને છે કે:—મી. અમદ ભાષાનના પ્રમુખપણા નીચે મારિસખરમના મુસલમાનેની મીટીંગ મળી હતી. પ્રમુખ આપણા વક્તા રાજાના અક્ષય મર્યા વિશે લાગણી કરેલા શબ્દોમાં બોલ્યા પછી મી. ઇસ્માઇલ બાલાતની હરખારત થી સદુએ ઉભા થઇને નીચેનો હરાવ પાસ કર્યો. "આપણા વક્તા શહેનશહના અકાળ મરણ માટે મુસલમાનોની આ મીટીંગ અત્યંત શોક કરે છે; અને વિધવા રાણી તથા રાજકુટુંબીઓના દુ:ખ માં ભાગ ભીંજે છે, તથા તેમને દિલ્હીમાં આપે છે."

જાણેરા અજુમન

"નાનાક દાદર" માં જન્મ્યાવમાં છે કે ઉપરની અજુમનની ખાસ મીટીંગ તા ૯ મીએ મી. અનુલ મટુરના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. પ્રમુખે કહ્યું કે શહેનશહના કવખતના મરણથી આખી દુનીયા પર ચમત્તીની ફેલાઇ છે; તેમજ સાનિ કારક અને સુખદાયક બિટીસ રાજતબેના કહેડો ભેડાને શોક અને અપસોસ થઇ પડ્યો છે. ખુબ તેમના દુકાને દિલ્હીમાં દીએ. વગેરે. મી. એમ. આર. શીર જોડે પ્રમુખને ટેકા આપીને જણાવ્યું કે રજા કુટુંબને તેમના દુ:ખમાં અત્યંત દયાળુ ખુદા દિલ્હીમાં આપે એવી દુ:ખદાયક કહી છે. છેવટે નીચેનો હરાવ પાસ થયો હતો: "ના શહેનશહના કવખતના અને બેદકારક મરણથી સુખદેવી દુનિયાને ન મટે તેવી ખોટ આવી પડી છે તે માટે જાણેરા અજુમનની આ મીટીંગ સાચા દીક્ષથી બહુજ બેદ કરે છે; અને રાજ કુટુંબ તરફ અત્યંત રાજ્યથી દિલ્હીમાં ખતાવે છે. મહાત્મ ખુદા આ પ્રબલકીય આદ્યમાં તેમને દિલ્હીમાં આપે." આ હરાવ મટે ટેકાએ મોકલવા દેવું હતું.

મારિસખરમની હિંદુ કોમ

"નાનાક દાદર" માં જન્મ્યાવમાં આખું છે કે રાત્રિના મારિસખરમના હિંદુ આની મીટીંગ મળી હતી. શહેનશહ એક વક્તા ઉપા મળે. વિધે આપણે થઈ

હતાં. મંદીરમાં હિંદુઓ પ્રારથના કરી હતી. અને મટે ટેકાએ મોકલવા નીચેનો હરાવ પસાર થયો હતો: "હિંદુઓની સરખત ચદરાએલા શહેનશહ એકવરકના મરણ માટે મારિસખરમના હિંદુઓ રાજા રાખી તથા વિધવા રાણી તરફ અત્યંત સખી દિલ્હીમાં ખતાવે છે."

ડરખના વેદ ધરમસભા

ડરખના વેદ ધરમસભામાં અત્યંત દિલ્હી મીટીંગ ફેલાઇ હતી એવો હેવાય "મરહુમ રી" માં પ્રગટ થયો છે.

કેપટાઉનના હિંદી

કેપટાઉનની લખીખીયા મુસ્લીમ સોસાયટીએ દિલ્હીની તથા હરાવ પસાર કરી રાજ કુટુંબ ઉપર તે મોકલવા મટે ટેકાએ મોકલ્યું છે.

ડરખના

'મરહુમ રી' નો હવાનાર કહે છે કે રીના મરણના ખખર પ્રતિધ્ધ થતાં સની યારે ડરખના શહેરે દિલ્હીની પટકી પડ્યું હતું. તે ઉમેરે છે કે જોકે રાજ યારે આખું હતો, પણ સદુ દિલ્હીની સીધે સુખસાપ જણાતા હતા.

સોમયારે દુકાનો તથા જાહેર ઓશીસો બંધ રહી હતી.

જુદાં જુદાં ખિસ્તી મર્યામાં હોમના મરણ સખમાં પ્રારથનાઓ કરવામાં આવી હતી

ડરખના ટાઉન કાઉસીલ તરફથી શહેર ના લોકોની દિલ્હીની ખતાવનારો સદેશો રાજકુટુંબ પર મોકલવાનો હરાવ ટાઉન કાઉસીલની ખાસ મીટીંગમાં થયો હતો.

હોમના મરણને લીધે હોમરસીમનું હવાઇ તાલુકામાં સનીયારે બંધ રહ્યું હતું.

નાતાલ

હોમના મરણ માટે નાતાલની દિલ્હીની મીસદેશો ગવરનરે કોલોનીઆતાના પ્રધાન ઉપર મોકલ્યો છે.

સોમયારે નાતાલમાં બંધ ટેકાએ સર કરી ઓશીસો બંધ રાખવામાં આવી હતી

તા. ૬ મીએ ન્યુપસલમાં દુકાનો તથા જાહેર ઓશીસો બંધ રહી હતી

સનીયારે મારિસખરમમાં બધીખરી દુકાનો બંધ રહી હતી.

મેડીસીન તથા ન્યુપસલમાં બંધ દુકા

નો બંધ થવા વિશે મરહુમ રીમાં જણાવવામાં આવે છે.

નાનાકના રાજા તરીકે નવા મહીનસીન જોરજ પાને જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. આવીજ રીતે કેપ તથા બીજા કોલોનીઓમાં પણ કરવામાં આવનાર હતું.

હોમ જોરજ આદીનશીન થવા માટે મુખારકખાદીનો, તથા નાતાલની વક્તારી નો સદેશો નાતાલનાં ગવરનરે કોલોની ખાતાના પ્રધાનપર મોકલ્યો છે.

હોમ વળી કોલોનીઆતાના પ્રધાને નાતાલના ગવરનરપર એવો સદેશો મોકલ્યો હતો કે નાતાલના લોકોની દિલ્હીમાં ને હોમ તથા રાજકુટુંબ કિંમતી મળે છે.

નવા રાજ્ય આદીનશીન થવાનો હોમ આસરે ૫૦૦૦ થી ૬૦૦૦ માણસો વચ્ચે મારિસખરમના મેયરે ટાઉનહોલના પમખીયા પરથી વાંચી સંભળાવ્યો હતો. મર્યાદ લેજરસેટીય એસેમ્બલીમાં પણ હોમ વાંચવામાં આવ્યો હતો. આવીજ રીતે બીજા કેટલેક ટેકાએ પણ હોમ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

કેપ

વિધવા રાણી, તથા નવા રાજા તરફ કેપના પ્રધાન મી. મે. મેને દિલ્હીમાં સદેશો મોકલ્યો હતો. કેપટાઉનમાં જાહેર ઓશીસો હોમના પાપદરતને દિવસે બંધ રહેશે.

કેપટાઉનમાં તા ૬ મીએ નવા રાજા ના આદીનશીન થવાનું સત્તાવાર રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

બેન્ગલોરની નવાં સનીયારે દુકાનો બંધ રહી હતી.

કેપટાઉનની કોરપોરેશન તરફથી મરહુમ રાજાની પાવદરમાં દુકાનો બંધ મોકલારો.

પોરટ હલીફમેથની ટાઉન કાઉસીલે રાજાના મરણ માટે દિલ્હીની હરાવો તા ૧૧મીએ પાસ કરવા હતા.

કેપ યુનિવર્સીટી તરફથી દિલ્હીની ખતાવવાના હરાવો થયા છે.

ટાંસવાલ

જનરથ બોથાએ હોમના મળ માટે પોતાની તથા ૩૨ લોકોની મોટી દિલ્હીની ખતાવનારો ખાસ સદેશો આપવા મોકલ્યો છે.

પ્રીટોરીઆ તથા બેલ્ગ્રાવ પરગની ટાઉન કાઉસીલે હોમના મરણ માટે દિલ્હીમાં કહેડો મોકલ્યો હતો. દિલ્હી આદરિકા

ના બીજા મુખ્ય શહેરની કાંઈ સીમાએ
પણ તેમજ કર્યું હતું.
તા. ૮ મીએ જોહાન-સખરગનાં દેવલો
માં કીમ મટે પ્રારથના થઈ હતી. તેમજ
ટરાંસવાલનાં તથા કેપનાં દેવલોમાં પણ
બન્યું હતું.

લોરડ કીચુનો જવાબ

કચન હાંડુ માદીરના સેક્રેટરીએ
મેસરસ બગવતીદીન અને રાજકુમાર સામે
છે કે કોનેની ખાતાના પ્રધાન લોરડ
કીચુ તરફથી નીચેનો જવાબ તેમને
બળ્યો છે: "ના. કીચ અને રાજકુમાર
તરફ કિશોરના સદેશામાટે હાંડુ કામને
આભાર પહોંચાડ્યા મહેરબાની કરશે."

સ્ટેલનએક્ષના હાંડો

મી. કવેર સામજી લખે છે કે કીંગના
મરણના સમાચાર સાંભળી અને કિશોરી
ફલાઈ છે. કેટલોક વખત વેપાર બંધ
રહ્યો હતો. સદસાનબોધ સમાની મીટીંગ
મારા મુજબ મળી હતી, જે વખતે મર
કુમ સ્ટેલનસાહેબે મેક્સ, નવા સ્ટેલનસાહે
માટે મુખારકબાદી, અને બ્રિટીશ રાજમાટે
બદલી ઇન્કુબારમાં આવી હતી. સત્યાગ્રહ
ની હડતરનો અંત આવે, હાંડોને ન્યાય
મળે એવી પ્રારથના થઈ હતી. બાદ
આરતી પ્રસાદ લઈ સભા વિસરજન થઈ
હતી.

વાઈસરોયના તાર

કીંગના હાંડોને સદેશો

હાંડોના વાઈસરોય લે. ૨૬ મીટીએ રાજને
તાર કર્યો છે કે હાંડ આખામાં કિશોરી
આવી છે.

રાજ જયોરજ આભાર માનતાં જણાવે
છે કે: "હાંડો કલકત્તા સહા મારા પિતા
ના મનમાં હતું. મારા ગતિ અનુભવથી
હાંડોના મોઢોની મેહલ વધારીથી વાકેફ
હું. તેમની આબાદી અને સુખને મારા
સહુથી અનુભવના કામની ખાતર ગણીશ."

કીંગના નહિકા સેનને સદેશો

કીમ જયોરજે નહિકા સેનને સદેશો
મોકલ્યો છે તેમાં પોતાના પિતા પ્રત્યેની
તેની વધારી માટે આભાર માન્યો છે.
વિદેશમાં કહ્યું છે કે દેસની આગરતું
રક્ષણ કરવામાં સહુથી મેળવે નહિકા છે
એમ તેમને પુરો કરાશે છે; અને
તેથી તેના અવિરોધમાટે તેઓ કોનેશાં હાંડો
અને મમરી વધારવા રહેશે.

ખુશી લશ્કરીને સદેશો

ઉપરન જયોરજ સદેશો ખુશી લશ્કર
ને મોકલ્યો છે. તેમાં કહ્યું છે કે:
"જેવાં વરસોમાં, આ મુશ્કેલી, હાંડોનાં
અને બીજાં સંસ્થાઓનાં લશ્કર સાથે
નિકટ સંબંધમાં આવવાની મને તક
મળી છે; તમારા લાજ તથા તમારા
બળ ઉપર મારી હમેશાં ફિકરમાં નજર
રહેશે. તમારી મજબૂર વધારી ને રાજ્ય
બકિતપર મને વિશ્વસ છે."

પરલામેન્ટને સદેશો

આમની સભામાં તા. ૧૨ મીએ નવા
સ્ટેલનસાહેબો સદેશો વાંચવામાં આવ્યો
હતો. તે નીચે મુજબ હતો:—આમની
સભા મારા બેદર શોકમાં આમ લેવ છે
તથા મારી અને પ્રજાની હાંડી માટે
ખરી લાગણી ધરાવે છે તે હું જાણું
હું. રાષ્ટ્રતાના બાકામાટે રાજ્ય એડવરડ
ની કાળજી, તેની કાર્યકુશળતા, ફરજ પ્રત્યે
અખંડ બકિત, દુઃખમાં ધૈર્યતા, એ
બધા ગુણો દેશ પરદેસની તેમની પ્રજામાં,
સાંચા કાળજીથી માનપુરવક થઈ રહેશે."

સોફના દિવસો

જાહેર શોક પાળવાનો દિવસ તા. ૨૦
મી મેએ રાજ્ય જયોરજે કરાવ્યો છે.

મરહુમ રાજાનું રાજ્ય

રાજ્ય એડવરડના શખને વેસ્ટમીનીસ્ટર
હોલમાં જ્યાં મરહુમ ગ્વેડસ્ટનના શખને
રાખ્યું હતું ત્યાં એક ઉચ્ચ આસનપર
રાખવામાં આવશે; અને ત્યાં તેને આવતાં
પુષ્પ અને ગુરુવારે સવારના ૬ થી રાતના
૧૦ વાગ્યા સુધી ખુલ્લું રાખવામાં આવશે.
એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે કે બધાં
રાજાઓમાંથી મળી ૨૦ લાખ માથુસો
શખનાં કરશન કરવા આવશે.

હાંડુસ્તાનની ટપાલ

અમદાવાદમાં જવા તા. ૧૫ મીએ બંધ
થશે.

અમદાવાદમાં ૧ લી જુને આવી પહોં
ચવા વડી છે.

અમદાવાદમાં જવા તા. ૬ હી જુને
બંધ થશે.

સોમાલીમાં જવા તા. ૨૫ મીએ
બંધ થશે જા વાંચે બંધ થશે.

સ્ટેલનસાહે એડવર્ડ ૭ માનું

ટુંક જીવન પ્રતાંત

સન ૧૮૪૧ માં નવેમ્બરની ૬ મી
તારીખે કીંગ એડવર્ડનો જન્મ થયો હતો.
તેનું બાળપણ તંદુરસ્ત હતું. મે. ૨૫ વયે
લેડીલીનના હાથમાં તેનું શિક્ષણ સોંપાયું.
૧૪ વરસની વયે જ્યારે મહારાણી સાથે
ફરાર-સ ગયા ત્યારે મહાન નેપોલીયનની
કબર આગળ તેમની માતાની આગાધી
ધુટણે પડેલા. તે દેખાવ જોઈ કેટલાકને
આંશ આપેલાં. ફરેન્ચ લોકો માટે પ્રીતી
ની જડ આ વખતે તેમનામાં રેખાઈ.
૧૮ વરસની વયે માદીના વારસદારની
હીવા કરી તેમને બ્રિટીશ સેનનાં કરનલ
બનાવ્યા. તે પછી એડીનબરોની પાઠશા
ળામાં અભ્યાસ શરૂ કર્યો. તેને રસાયણ
શાસ્ત્રમાં ખુલ્લું અધ્યા હતી. એક વખત
શિક્ષકના ફરમાનથી ધમધમતા સીસાનાં
દેગડામાં આમોનીઆના રસાયણમાં હાથ
સાફ કરી (એમ કરવાથી હાથપરની
ચરખી ધોવાઈ જાય છે અને અમુક
મુદત સુધી આગની અસર થતી નથી)
રજ પછુ ૨૨ વિના અખોળ્યો. તેને ઇંગ્લ
ન થઈ. પણ જુના જમાનામાં આવી
આર્યા બહાદુરી બરેલી ગણાતી હતી.
મોદી વયે તે સાંજેને ઉત્તેજન આપનાર
નિવડ્યા હતા. ૧૮૬૦ માં તેઓ કેનેડા
માં મુલાકાતે ગયા હતા. જુનાઈડેડ સ્ટેટ
ના પ્રમુખે મહારાણીને (વિનવી તેમને પોતા
ના પરોણા બતાવવાની પરવાનગી મેળવી.
પ્રીન્સે ત્યાં જઈ પોતાની વાણીની મજબ
તાથી અને સીસનસારપણથી સફળતા મન
હાવી હતાં. ન્યુયોરકમાં મહાન સ્વદેશ
ભિમાની મેસીંગ્ટનની કબર આગળ પણ
નેપોલીયનની કબરને માન આપ્યું હતું
તેમ આવી, બહાદુરીની તેમની કહર
શક્તિથી બધાને દીંગ બતાવી દીધા. એમર
સન, એલીવર, લોન્ડોનો વગેરે વિદવા
નોની મુલાકાત કરી અને હાલકાસીક
સ્થળો જોયાં. (આ દેશ-જુનાઈડેડ સ્ટે
ટસ—પ્રથમ ઇન્ડિયન તાગામાં હતો,
પછુ ઇન્ડિયન કરના જુલમ સામે કેટલાક
વરસ સુધી લડી આખરે તેનાથી સ્વતંત્ર
બન્યો હતો.) ૧૮૬૧ની આખરીમાં
તેમના પિતા ગુજરી ગયા ત્યારથી તેઓ
જાહેરમાં વિદેશ ભાગ લેવા બાગ્યા.
૧૮૬૩ ના ફેબ્રુઆરીમાં ડબ્લ્યુ એવ કોરન
વાલ, અરવ એફ મેસ્ટર, અરવ એફ
ક્રીક, અરવ એવ ગ્રાયસે અને લોરડ
એવ આલ્ફ્રેડ તરીકે તેઓ ઉપરજા સભ.

ના સભાસદ બન્યા. એક માસ પછી, એટલે માર્ચની ૧૦મીએ, કેનમારકની શાહનદી આલેકઝાન્ડરાની સાથે બહુ ધામધુમથી નિન્ડસરમાં તેમનાં લગ્ન થયાં. બે વરસ પછી, ૧૮૬૫ની ૩૭ જાનેવારી એ, બીજા કુમાર એટલે દ્રવેના રહેનશાહ નો જન્મ થયો. પહેલા કુમાર થોડું જીવી મુજરી ગયેલ. ૧૮૭૧માં ગંબીર માંદગીમાંથી કૌંમ સાન થયેલ ત્યારે પ્રજાએ મહા ઉત્સવ પાળી પ્રારથના મુજરી હતી. મહારાણીની ઇચ્છાથી અને કૌંમની પણ આતુરતાથી ૧૮૭૫માં તેમણે હૌદની સુસાદી કરી. બહુ આવ કાર તથા અજુમેલ નજરાણાં મેળવીને ૧૮૭૬ના મે માસમાં તેઓ પાછા વિદ્યા થત અબ્યા. ૧૮૮૪માં ૨૨મી ફેબ્રુઆરી એ ઉમરાવની સભાના સભાસદ તરીકે તેમણે મરીખની દશ તપસવા ઠમિશન નીમવાની દરખાસ્ત કરી, જે પાસ થઈ હતી. તેઓ ઠમિશનના મેમ્બર નીમાયા હતા અને તેમાં મહેનતુ બગ લીધા હતા. તેઓ પ્રદરશનોમાં બહુ રસ લેતા અને તે માટે મહેનત કરતા. 'ઇમ્પીરીઅલ ઇન રવીટ્યુટ' તેમની તે સેવાની પીછાન કરાવે છે. ૧૮૯૯માં બેકેટેટ મુકદ્દમા ના સર્ગમાં પ્રોન્સ જુગારી છે એવી જાપાઓમાં બહુ હોદ્દા થઈ રહી હતી. તે વિષે કાન્ડરબરીના વડા ધર્મપિશ્તા કામળના જવાબમાં તેમણે લખ્યું હતું કે, "આ અટકાવી ન શકાય એવા મુકદ્દમાથી મને બહુ દરદ મળ્યું છે. પણ જાપાએ તથા કેટલાક ધરમમંડળે જે અન્યાય કરેલા કુમલનો વરસાદ વરસા બ્યો છે તેને ગેરવાજખી ગણ્યું છું. આ સ્વતંત્ર દેશમાં સ્વતંત્ર અધિપતિ બતાવવા બધાને છુટ છે પણ ખરી હકીકત બાજબા વિના અમુક મત બતાવી દેવો તે ગેરવાજખી ગણ્યું છું. જુગારનો મને તિરસ્કાર છે. કેહની જેમ જુગારને પણ દેશના શાપરૂપ ગણ્યું છું. પણ થોડાકોડ દરેક ઇંગ્લેન્ડની માનીતી રમત ગણાય છે. તેને જુગારમાં અપાવવા જેવું છેજ નહીં. વગેરે" તેઓનો થોડો ૧૮૮૧માં પહેલી વાર ડરબીની સરતમાં ઉતર્યો અને ત્યાર થી તે તખ્તનશીનના વખત સુધીમાં એટલે ૧૯૦૨ સુધીમાં તેઓ ૭૦ સરતો જતા, અને કુલ પા. ૬૨,૦૦૦નાં ઇનામ મેળવ્યાં. મુવરાજ તરીકે સન્ડર્ડીમહાસમાં જે ઉદાર રહેણી અને પ્રજા વરમપ્રત્યે પ્રીતી બતાવી છે તેની ઇંગ્લેન્ડ પ્રજામાં હમેશને માટે માતી રહેશે.

મહારાણીના મરણ પછી ૧૯૦૨ના

એપ્રિલની ૯મીએ તેમનો રાજ્યાભિષેક થયો. આ પહેલાં તેઓ એક સખ્ત માંદગીના સપાટામાંથી બચી જવા પામ્યા હતા. ૧૯૦૩ ના જાનેવારીની ૧લીએ તેમના માનમાં હીલ્થીમાં આન બબ્બ દર બાર બરાવો હતો. એવું માનવામાં આવે છે કે જ્યારે કૌંમ એડવર્ડ ગાદીએ અબ્યા ત્યારે બેચર મેરની મુવારીને લીધે ક્રિટિશની નામનાં નાનાં મેઠાં બધાં રાજ્યોમાં ધરી મછ હતી. પણ તેસ મામલામાં મરુમ મહેનશાહે ચતુરાઇથી પુરોષના જુદા જુદા બાદશાહો સાથે મુલાકાત લઈ ક્રિટિશ રાજને આજે સરવ માન્ય સ્થિતિમાં આણી મુકેલ છે. તેમની રાજદવારી નિપુણતા મોટી મુશ્કેલી ઉકેલવા ક્રિટિશમાન થઈ છે તેથી આજે તે "એડવર્ડ ધ પીસ મેકર" એટલે સુધેહ કરનાર એડવર્ડ, એ નામ થી દુનિયામાં એળખાય છે. તેની કાર કીરદીમાં દક્ષિણ આફ્રિકા દુનિયનનો બનાવ ભારે દનિદાસીક ગણવામાં આવે છે; અને આ યદગાર બનાવને પણ તેની સમ્રાટકાફી સકિતવું પરિણામ ગણવામાં આવે છે. તેઓ ૬૯ વરસની વયે આઠ વરસ રાજ્ય કરી ગયા શુકરવારની રાત્રે ૧૧ બજે સ્વર્ગવાસ પામ્યા.

પટનામાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

દક્ષિણ આફ્રિકાના હૌદીઓની હાલ મારીનો વિચાર કરવા, તા. ૨૧ થી માર્ચે, પટનામાં એક મોટી સભા મળી હતી મી. સમ્પલ બલી ઇમામ પ્રમુખપદે હતા. દીકારીના ઓન. મહારાજ કુમાર પણ હાજર હતા. એક અસરકારક બાણ્યમાં પ્રમુખે દક્ષિણ આફ્રિકાના હૌદીઓની હાલમારી ત્ર' બ્યાન કર્યું, અને મી. ગોખલેનો હરાવ સ્વીકારીને હૌદ સરકારે બતાવેલી દિલ્લોશ માટે સતેષ બતાવ્યો. સભા મહીઓની બહાદુરીનાં વખાણ કર્યાં અને મી. ચેલાકની મહેનતની પણ તારીફ કરી.

પછી મી. ચેલાકે, ખુશીના પેકારે જમ્યે ઉભા થઈ, હાલ બેઠકરીતે હાલમારી ઓન વરણ કર્યું, અને નજનકાર મદદ માટે વિનંતિ કરી. તેમનાં બાણ્યની બહુ અસર થઈ. ખુદ મેરમેને તેને રોકા આપ્યો. દીકારીના ઓન. મહારાજ કુમારે શ. ૧.૦૦૦ ની બેટ આપી. મી. સમ્પલે કુસેન કમામે પણ તેલલીજ રકમ બાંધી.

આ ઉપરાંત તેજ બગ્યાએ બીજા પરચુ રણ ઉવરાણામાંથી શ. ૧,૦૦૦ થયા હતા. વધારે ઉવરાણું કરવા માટે પછી એક કમીટી નીમાઈ, અને બાણ્ય દુખ્ય સહાયને તેના મંત્રો નીમ્યા. બાણ્ય દુખ્ય પ્રકાશસેન સિંહ નામના વિદ્યાર્થીએ શ. ૨૫ મોકલી લખ્યું હતું કે: "એક વિદ્યાર્થી હોવાથી કું સભામાં હાજરી આપી શક્યો નહીં તેથી કિલગીર છું; છતાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હૌદી બાધઓના દુઃખ માટે લાગણી થયા વિના રહેતી નથી."

છેવટ, (૧) મી. ગોખલેનો હરાવ સ્વીકારવા માટે વાલસરાપના આબારનો; (૨) મહેનશાહના અધિકારીઓ તથા પારસા મેંટને દક્ષિણ આફ્રિકાના હૌદીઓની તકલીફ દુર કરી દેવાના આમતનો; (૩) દુઃખ નિવારણ યાવ ત્યાં સુધી ગીર મીટીયા મોકલવાનું બંધ કરવા વિનંતિ; તથા (૪) મી. માંધી અને તેના સાથી ઓના દુઃખ મેરયાની તારીફનો; એમ હરાવો પસાર કરી સભા વિસરજન થઈ હતી.

લડત સંબંધી પરચુરણ બખરો

મુનાઇડેઝ ગ્રેવીન્સીસના સોશીઅલ કોન ફરન્સમાં તા. ૨૯ મી માર્ચે નીચેનો હરાવ સરવાલુમતે પસાર થયો હતો:—

"દરસવાલ સરકારની નિરદય પજ વણી સામે મી. માંધી અને તેના સાથી ઓ જે સખ્ત જુમેલ ઉઠાવી રહ્યા છે તેની બહાદુરીની આ કોનફરન્સ નોંધ લેવ છે; અને આ પ્રાંતના લોકોને અરજ કરે છે કે, હૌદના રાષ્ટ્રીય માન માટેજ દરસવાલ માંહેના સ્વદેશીઓ જે મયન કરી રહ્યા છે તેને તેઓ વળુદવાથી મદદ આપે."

મી. પારસી ફતમજીને તેમની છેલ્લી જેસ ફરમ્યાન નડેલી તકલીફનો દરસવાલ ના જાપામાં અને "ઇ. એ. "માં પ્રસિધ્ધ મએસો આખો કામળ 'લડત ઇડિબન કોનીકલ'માં પ્રસિધ્ધ થયો છે.

મી. શેક્તની છેલ્લી જેસનો અતુભવ "સાંજવરમાન" માં પુરેપુરે પ્રગટ કરવા માં આવ્યો છે.

કરાંચોમાં લાહોરના બીસપે એક બહેર બાણ્ય આપ્યું હતું જે દરમ્યાન તેમણે ગંસવાલના હૌદને ન્યાય મળવાની હિમાયત કરી હતી.

ચાલુ વરતમાન

વિધાયતથી વેલમર કેલમમાં દક્ષિણ આફ્રીકાના મચરનર ઉપડા છે. તેમને દરિયાપર મળી કીંગ એડવરડના મરણના ખબર આપતા કેપટાઉનથી ઉપડેલી સ્ત્રી મર ચિટનને સુચનાઓ આપવામાં આવી છે.

લોરડ સેલમોરન કેપટાઉન પહોંચેલ છે. કીંગ એડવરડના મરણને લીધે તેમની સ્થૂરની ગેલવલો ફરી ગઈ છે.

ડરબનની આફ્રિકન સીમાર મેનરેક મરીમ કુ. માં વી. ગે.વી.હસામી પડીઆચી બોલાએલ છે એવી નોટીસ ગેલેટમાં છે.

સીનડરેલા રીપ નામની નાંસવામની એક ખાણમાં ખનનમાંથી ૧૧ નેટલા ફાફરા મરણ પામ્યા છે.

કેપમાં હેપમીલની ન્યુ નિશાળના વાઇસ પ્રીન્સીપાલે એક વિદ્યાર્થીને નેતર થી મારવા માટે કેસ કોર્ટમાં ગતી આપે. પીને સી ૨૦-ના કડની સખ કરવામાં આવી હતી.

દક્ષિણ આફ્રિકા આવવા ઉપડેલા મચરનર જનરલ કેપટાઉન પહોંચે તે વખતે તેમને મળવા માટે જનરલ બોચા કેપટાઉન જવાના છે.

મી. અતદન મોરનર હાલ કેટલાક દિવસ થયા માંદગીને લીધે બીજાને પડ્યા છે.

નાંસવાલ પારલામેન્ટના મેંજરોને પા. ૩૦૦૦ સલીઆ. આપતાં નાંસવાલ સરકારને અટકાવવા માટે લાંબી સુપ્રીમ કોર્ટમાં કેસ લઈ જવામાં આવ્યો હતો, પણ કોર્ટે સુક્રદો સરકારના લાજમાં આપ્યો છે, અને જણાવ્યું છે કે સર કાર એ પગાર આપે એ બોટું છે, છતાં તેમાં વચ્ચે પડતા કોર્ટને કાંઈ સર સત્તા નથી.

ડરબન ટાઉન હોલ ખુલેલો મુકાવાના ઉત્સવમાં નિશાળે માં બાળનાં છોકરાંઓને જીભણી આપવા કારપોરેશને મહેર કર્યાં સી અલમર પારકમાં ૧૧ છોકરાંન સન્ડે

રુલનાં છોકરાંઓને ગોરાં છે. ફરંઓની જેમ મલ તા. ૧૬મીએ જીભણી કરવા દેવા રેવ. હરેએ મોકળા કરી હતી, પણ કારપોરેશને તે ન સીકારનાં માન શો. ૧- મળશે એટલું જ કહેલું. તે ઉપર થી ઉપરની નિશાળની કાઉન્સિલે એવો કારવ કરેલો કે કારપોરેશનનું છોકરાંઓ દોટ સી. ૧/- આપવાનું કહેલું કણવ ન રાખવું.

નાંસવાલ, કેપ, રેડેલીયા નહેરે કાલો નીતા વડીલોની એક કોનક્રેસ મરિલે બરમમાં મળી હતી.

પ્રેસિડેન્ટનીનું "ફરેડ" જણાવે છે કે હવે યુનીયન પારલામેન્ટ ખુલે મુકયા નવા પ્રીન્સ કોફ વેલસને બોલાવવા. એ પ્રીન્સની હિમર હાલ ૧૭ વરસની છે. ડ્યુક ઓફ કોનોટ અથવા પ્રીન્સ રાજ વંશીની સાથે પ્રીન્સ ઓફ વેલસ આવી શકે છે.

નોટીસ હાલ રાહના ગોરાં બેટુનોની એસેસીએશનના મેંજરની દરખાસ્તથી નાતલના ગેરા બેટુનોની એક કોનક્રેસ માં એવો દરાવ પસાર થયો હતો કે ગીર મીડીઆ દિહીઓ ઉપરમાં પાછા બેંચ લેવાય તે પહેલાં કાફરાને મજૂરી વરતે તિયાર કરવાની જરૂર ઉપર સરકારનું બ્યાત બેંચવામાં આવે છે.

મલ તા. ૧૨ મીએ "પોંકટ ઇન્ડિઅન વંચમેન્સ સોસાયટી" તરફથી "પોંકટ, કીંકુ દામીર રકુલ" રામીથી સક્રાનંદ જના હાથે ઉધાડવામાં આવી હતી. હોલ ઠીક રીતે શલુગારવામાં આવ્યો હતો. કેટલાક મહારથોને નેતરવામાં આવ્યા હતા. તે પ્રસંગે મી. સી. વી. પીલે, મી. હેલ સંકર વર્લ્ડ, મી. નામના, પંડીત રેવ. શંકર મી. હરીલાલ મંધી તથા બીજા સે અમલ દીના સેક્રેટરી સીમેરેએ હાજરી આપી હતી છોકરાંઓને પુસ્તકો વાંચી આપવા માં આવ્યા હતાં બદ કેટલાક પ્રદરથો પ્રસંગને અનુકરણે એવા બાંદ હજી સહ મી કાઉ વિસરજન થયા હતા.

મચરુરી માં પ્રેડન્સવરમના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે :— "રાંક ઇન્ડરરીઅલ વરલ્ડ યુનીયન" હકથી વધુ કામ કરનારા સામે, તથા કાળા પે. કે. તે ૬૨૭૦ તથા મીચીના કામમાં

લમડાની સાથે વિવચાસ કરી રહેલ છે. દરજન: લમમાં કાળાને કામે લમડામાં આવે છે તેમાં મુખ્ય કરીને ન્યુ મરદ કે આરત હોય છે. આફ્રી હરીફાને લીધે તેઓ મમે તે જાનના કાળા માથા સને કપડાની લડ બેસડવાનું તથા શી વાનું કામ, એલે કે બુધિવાળું કામ સોંપે છે. ૧૨૫૨૦ પ્રીટવાળી એક આરડીમાં ૪ ગોરાં મરદ, ૬ આરત અને ૪ કાફર કામે લાગેલાં જોવામાં આવે છે. મીચીના લાંબાને જામ પશુ કાફર અને કુચીના હાથમાં છે. સડો વધતો જાય છે, અને ગોરા પાછા હલતા જાય છે.

ડરબન 'ટાઉન કાઉન્સિલ'ની છેલ્લી એક બેઠકમાં કાળા લોકોની સામે વર કરસ પોલીટીકલ એસોસીએશન નામના ગેરા મંડળ તરફથી એક જંગી અરજ રજુ થઈ હતી તેમાં જણાવ્યું હતું કે :—કાફર અને કુચીને સહેરમાં ૬૬ વચર ની છુટ છે, અને તે જામત કાઉન્સિલે તુરત પગલાં લેવાં કાઉન્સિલે ખાતરી રાખતી કે વરતીનો મોટો લાજ તેમાં ખરા દિલથી ટેકા આપશે. કાફર તથા કુચી ટરામમાં બેસે, પથરીપર ચાલે એ ખામીઓનો પણ ઇલાજ થવો જોઈએ; અને ગ્રેટબ્રિટન, યુરોપ તથા હીંદુસ્તાનમાં જે રસમ છે તેવી અહીં પણ હામલ કરવી જોઈએ, વીજેરે. આ મુલાબત વિષે કાઉન્સિલ આખી કમીટીમાં વિચાર કરશે એમ નક્કી થયું હતું.

એક જાપાન એવી મહેર ખગર છે કે કીંગ એડવરડના મોરાની ટપાલની વપ રાએલી ટીકીટા કેપટાઉન (9, Hunt St.)ની આફ્રિકન સ્ટેપ કુ. નીચેના દમથી રાખશે : નાતાલની ૨ પેની વાળી ટીકીટા. ૬ પેનીની ડકન લેમે; ૩ ૪ પેની વાળી ૨.૧ની ૧૦૦; ૫ ને ૬ પેની વાળી ૦.૧ પેનીની દરેક; ૧ શી. વાળી ૧ પેનીની દરેક; ૨ શી. વાળી ૩ પેની ની દરેક; ૨/૬ વાળી ૬ પેનીની દરેક; આરેજઅની ૨ પેનીવાળી ટીકીટા ૧/૬ ની ૧૦૦ લેમે; ૨૧ તથા ૩ પેની વાળી ૩ શી ની ૧૦૦; ૪ અને ૬ પેની વાળી ૦.૧ પેનીની દરેક; ૧ શી. વાળી ૧ પેનીની દરેક; ૫ શી. વાળી ૧ શી. ની દરેક; ત્રાંપવાડની ૧ શી. વાળી ૦.૧ પેનીની દરેક; બીજા મીવતની ટીકીટા

૧/૬ ની ૧૦૦. ૩૫૫ની ૨ પેનીથી શી. વાળી ડીકોટી શી. ૧ ની ૧૦૦; શી. ૫ વાળી ૩ પેનીની હરેક.

‘મરકુરી’ માં એક સરકારી અમલદાર હુલુસેડના કારેમાં મેથેરીઆ શાટી નીકળવાની વાતનો ઇનકાર કરે છે.

એરેન્જમાં ખાનગી નીસાળો રમવાની કમીટીએ નાણાંની મદદમાં જુદા જુદા જોલોનીમાં વસ્તા યોજાને જાણમાં કાળજી લખાને અરજ કરી છે.

તા. ૧૬ મી મેએ વીટમન્ડે હોવાથી ડરબનમાં ટપાલ અને તાર આશીસો સવારે ૮:૫ થી ૧૦ સુધી, અને સાંજે ૫:૬ સુધીજ ખુલ્લી રહેશે.

આવતા શનીવારે કોમરસીય તેના હવાઈ વહાણમાં ઉડરનો છે, જે વખતે એક જોનારને તે ગોતાની સાથે લઈ જશે. જે હવા ખરાબ હશે તો શનીવારને બદલે સનિવારે ઉડશે; અને તે બાજુ તથી લોકોને વોકે કરવા જુદા ટાઉન હોલ ઉપર આરામની વાવડો ઉડાડવામાં આવશે. સફેદ વાવડો હોય તો હવા સારી સમજવી લાલ વાવડો હોય તો વહાણ ખરાબર વખતસર ફરશે એમ સમજવું.

મેસરસ થોમસ કુકવાળાની જોઈવણ થી ટિકટોરીઆ ફેલ્સ એવા માટે ૧૨૪ જેટલા માણસોની ટુકડીઓ તા. ૧૮ મી મે, ૧૬ મી જુન, તથા ૧૩ મી જુલાઈ એ ડરબનથી ઉપડવાની છે. બીજા વર મેમાં બાકું પા. ૧૭ ઉપરાંત છે, જેમાં આપખવના લોકોનો, ખોરાકોનો, વગેરે હરેક પ્રકારની મુસાફરીની જરૂરીઆતોનો સમાવેશ થાય છે. મુસાફરો અજવાળાં વાની રાતોવાળા ૪ દિવસ સુધી ફેલ્સપર રહી શકે એવી મેઠવણ છે.

અરવામલીઓને અવાજ

મી. એમ. અર. સેલ્ડી :— તમે માગેલ શીરનામું નીચે મુજબ હોવાનું જણાવવામાં આવે છે : “ મીસીસ મીનામ અમ પીમે, વૃત્તીકારીન, મદદ સ હબકો ” — આ. જ. એ.

તાર સમાચાર

મધ્ય અમેરીકાની દક્ષિણે આવેલા પેરુ રીકાના મુખ્ય શહેર કારેએમાં મેટો ધરતીકંપ થયો છે. આખું માથ નાસ પાડ્યું છે, તથા ૫૦૦ માણસોના મત મથા છે.

અમેરીકામાં મુકાબાજના અખાકા વખતે મેકરધી નામના ખેલાડીનું મરણ નીપજ્યું હતું તેને અકસ્માત કસવામાં આવ્યું છે, અને આસેપી ખેલાડીને ઊડી મુકવામાં આવ્યો છે.

વિપ્રાયતમાં ખરખીરહામ પાસેની એક ખાણમાં અકસ્માતથી ૧૮૫ માણસોના મત મથા છે.

ધરતીકંપથી નાસ પામેલા કારેએમાં એક પથ્થર ધર રહેલા લાયક રહ્યું નથી.

કેનેડાના વાઇસરાય તરીકે ડ્યુક ઓફ કોનેટ્સી નીમજ્યુક થવાનો સંભવ છે

વિભાગના રાજદવાદી મામલા સંબંધ માં નવા રાખને ન કનેડવા એવી જાણ મળ્યું જાણમાં થઈ છે.

કોંગ્રેસ એડવરકતા મરજુમે લીધે પ્રીન્સ રાજ્ય થવાથી હવે યુનીયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી કરવા આવે તે અસંભવીત જણાવવામાં આવે છે.

લંડનમાં દક્ષિણ આફ્રિકાને જાતમાં મંડળોમાં એકી સુચના થઈ છે કે ડ્યુક ઓફ કોનેટ્સી તથા ડ્યુક ઓફ કેન્ટેરબરી યુનીયન પારલામેન્ટ ઉપાડવા જનું.

તુરકીની દક્ષિણે આવેલ ક્રીટ જેના સંબંધમાં ઓસ અને તુરકીને તકગર માલે છે તેની ધરાસભા ખુલ્લી વખતે ઓસના રાજ્ય તરફ વહાદારીના સોચન લેવામાં હતા. એક મુસાફરાત મેંજરે તેની સામે પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવ્યો, તેથી તેના ઉપર હુસલો કરી લખાણતે શાહી નામ વામાં આવ્યું હતું.

ડ્યુક ઓફ કોનેટ્સી દક્ષિણ આફ્રિકાની ખાનખામેટ હવાઈએ કોરી વાન વિજીમ માં બહાર પડી છે.

‘કરીટલ પેલેસ’માં બાદવાદી મહેલ સ્થપ થવાનો હતો તે આવના વરસ માટે મુસતવી રહ્યો છે.

જાપાન—હમ્બોલ્ટ મદરસન ખુલ્લું મુકવા હું સુધારી નહીં રહે. રાજ્ય જરૂરજની ખાસ ઇન્જાથી એમ હુકમ થયો છે.

પ્રીટોરીઆ ન્યુનોસીપાલીટી બોલ

પ્રીટોરીઆ ન્યુસની ટીકા

પ્રીટોરીઆ ન્યુનોસીપાલીટી બીલમાં કાળા લોકોને પમથીપર ન ચાલવા દેવાને લગતી કલમ હતી તે ઉપર બીજા લખણ મુજબ ત્યારે “પ્રીટોરીઆ ન્યુસે” નીચે મુજબ ટીકા કરી હતી :—

ઉપથી સમામાં આ બીલની કાગે સખત વાંધો ઉઠવાનો સંભવ છે. ન્યુ નીસીપાલીટીની મુસાફાત લેવાની ઇન્જા થી કાળા લોકોનું એક એકબીમંડળ (ડિપુટેશન) કહેરમાં બાવી પહોંચ્યું છે. તેઓ પોતાના બધા જોરથી આ ધારાની સામે થવાનો ઇરાદો જુપાવતા નથી. આ ધારાથી કહેનલાડની અમુક પ્રજા પરજ તકલીફ આવતી હોવાથી કહેનલાડની મંજુરી માટે તે મુસતવી રાખવું પડશે જ. કહેનલાડ પથ્થર તે ધારાને મંજુર કરવાના હોય તોએ તે પસાર થતાં બધા માસ વીતી જાય; પથ્થર તે તેમાં સહી કરે એવો સંભવે નથી. આવે તાકડે માસ વચરનું લીખરલ મંડળ પથ્થર બાગેજ તેમાં સહી કરવાની સલહ આવે કેપના કાળા લોકો મેગતા છે, અને આ બાબતમાં ટરાંસવાલ સરકારનું વલણ સંભાળપુરવઠ ચકાસી રહ્યા છે. જનરલ બેથના મનની માંઠ ગમે તેમ હોય; પથ્થર તે કાંઈ પ્રીટોરીકાની કહેર સભા (ટાઉન કાઉન્સિલ) ની મુરખતા સતેપવા ખાતરજ કેપના કાળા ‘વેલ્ડરો’ સાથે મુસરજમાં ઉતરવા તથી જ મામતા. એટલે એ ધારાને મંજુરી મળશે કે નહીં, એ સવાલ ઉઠે ત્યારે કહેર સભાને જનરલ બેથની પ્રદક્ષી આશા રાખવી ફાઈક છે કાંઈ યુનિયન પ્રવાન સંજળ પથ્થર મંજુરીની સલાહ આવે એવો સંભવ નથી.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(મચરમેન્ટ મેજેસ્ટ્રાટી)

ટોંગાટ અને ઓટાવાના હોદ્દા હરખ-સ ની મીલકત ડબલ્યુ. જી. આર્ટન અને કા. ની અરજ ઉપરથી મુકતી જાતીમાં લેવા માં આવી છે.

સીન્થુના બાલી અચીમકુ ઉરે અમા નાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ડરખાન સરકાર કોર્ટને તા. ૨૩ મી મેએ અરજ કરવામાં આવશે.

લોવર ટ્યુમેલા, બેન્ડસ ક્રીફ્ટના વીરા સામી નાતનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૭ મી જુને સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

લેડીસમીથ, આલખરટ ઓટના ગુલાલ આદમની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૭ મી જુને સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

અમલાડી ડીરીકનમાં કેટોમેનરના મુરલીની આરત સાહેબગદીની મીલકત સામે જોને દાવા હોય તેણે તે તા. ૨૧ મી જુન સુધીમાં ડરખાન, ૭૪, શીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં કારોબારી ડી. જી. મે. હામ આગળ રજુ કરવા, અને હેલ્થરોએ તેજ સુદતની અંદર પોતા નાં હેલ્થ કરવાં એવી નોટીસ મેજેસ્ટ્રાટમાં છે.

મારિસખરમના રોટાકીપર મદમદ સાહેબની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેખકારોની ખાસ મીટીંગ તા. ૧૭ મી મેએ સુપ્રીમ કોર્ટના આદર આમળ બસશે.

છાંડમાં વોલંટીયરોનું કામ

વિભાગતની છેલ્લી ટપાલમાં વોલંટીયરોના કામની નીચે મુજબ નોંધ મળી છે :—

મી. એમ. એમ. એન્ટન (૧૧ સહી)
પે. ૬ ; મી. એમ. ઇ. પોલાક (૧ સહી)
શી. ૧ ; અધરકુડ અરખમાં બાપજી વેળા (૨૦ સહી) ૫/૬ ; બીજી શી. ૨. સર વાળો ૪૨ સહી અને ૮/૪ ઉધરાણું ; અગાઉની સંખ્યા સાથે ઉમેરતાં કુલ સહી ૧૧૨૨, અને ઉધરાણું ૫૦.૬૬-૪૪.

યુનીયન પારલામેન્ટ સંબંધો

(૩૬૨)

યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલતી વખતે પારલામી પ્રતિનિધિની મુલાકાત વિશે જુદી જુદી અટકળો બધાય છે. શ્રી ક. થી બરેલું મન હોવા છતાં મુલાકાત વિશે નો વિચાર રાખના મનમાં પહેલો છે. માદીપર જેસવાને દિવસે પણ તે બાબત ની ચરચા થઈ હતી. સવાલ મુશીબત બરેલો થઈ પડ્યો છે. 'પ્રીન્સ એલ વેલ્સ'ની અવજમાં આવા ઉનમ ઉત્સવ માં દાજરી આપવાને 'ડ્યુક ઓવ કોનોટ' સિવાય બીજો કોઈ એવા ઉચ્ચ મેળા વાળો પારલામી કુટુંબી નથી. ૩૬૨ મને છે કે ડ્યુક ઓવ કોનોટ, ડ્યુક ઓફ કોર્ન વોલ, અને પ્રીન્સ આરથર ઓવ કોનોટ વિશે સુચના થઈ છે તે માત્ર અટકળજ છે ; ડ્યુક ઓવ કોનોટ સાથે રાખ તે વિશે બને તેટલી વહેલી વાતચીત કરશે. મરકુમ રાખ એકવરડની ઇચ્છા મુજબ કનેકમાં લો. ક્રેની અવજમાં જવાની ડ્યુક ઓવ કોનોટની મરજી હોય એ પણ સંભવ છે. 'ડ્યુક ઓવ કોર્નવોલ' વિશે દક્ષિણ આફ્રિકામાં સુચના થઈ તે પણ બહુ ચરચાઈ રહી છે. સામાન્ય લાગણી એવી છે કે તેની વય નહાની હોવાથી રાણી મેરી તેને હમણીથીજ આગળ પડતા કરવાની વિરૂદ્ધ ચલે. તેમના અભ્યાસમાં પણ ખામી પડવા વિશે બોલ વામાં આવે છે. સહેનસાહ હમણાં તે સાવ અચેકકસ છે, પણ તે વાતને વીસ રી નમ્ય તેમ નથી.

એવો પણ સંભવ છે કે કોઈ ન આવે ત્રાંસવાલના એન્ટ જનરલ સર રીચ ૨૩ સે.લોમન જણાવે છે કે પારલામેન્ટ ઉઘાડવાનું મુલતી રાખી રાખાય તેમ નથી

૨૦ હજાર ઇસાઇ ઉપરેલો કુનિયામાં ફરે છે; બાઇબલનો ૫૦૦ બા.પામાં તર જુઓ થયો છે; ઉપરેલક ફાંડની વાર્ષિક રકમ ૨૫ કરોડ ડાલર થાય છે; દરવે ૭ લાખ બીમારોની પ્રીક્ષિત મીસનરી ડોક્ટરો આરવાર કરે છે; તેમના ૪૦૦ હવાખાનાં, ૬ હજાર નરસો, ૯૩ હજાર દેશી ધર્મ સેવકો, ૭૦ હજાર કોલેજ અને નિયામો, ૧૬૦ લાખખાનાઓ અને ૫૦૦ વરતમાન પત્રો છે. આર્થ બંધુઓ ! ૨૧ કામ સાથે જરા આપના કામની પણ ટુલ ના કરી જુઓ. — "આર્થમાક"

સત્યાગ્રહીઓનું ડરખાનમાં

આગમન

ગુરવારે બપોરે ૧-૨૪ની ગ્રેનમાં સત્યાગ્રહીઓ મી. સોલ અને મી. મેડ ડરખાન આવી પહોંચ્યા છે. તેમને લેવ ને રેલેનપર મેસરસ પારસી રસતમજી દીવાન, જોપાલજી દેસાઇ, શેઠ દાબુદ મહ મદના માસતર હોદુભાઇ, હોદુભાઇ દેસાઇ, વીરજી વગેરે ગયા હતા. ગાડી માંથી ઉતર્યા પછી સફ્રુ બાઇઓ રોડ રસ તમજીને ત્યાં ગયા હતા. બાદ બને સત્યાગ્રહીઓને આમક કરી જમાડવામાં આવ્યા હતા. મી. સોલ ૨-૩૫ની ગાડી માં ટોંગાટ તરફ બાળખચાઓને મળવા હેપડી ગયા હતા. ને મી. મેડ મી. જોપાલજી દેસાઇને ત્યાં ઉતર્યા છે.

પરચુરણ ખખરો

એવું જણાવવામાં આવે છે કે ક્રેટખી ટનમાં વસ્તીની ગણતરી અને ૧૯૨૧ ના એપ્રીલ માસની તા. ૨ જીએ થનાર છે.

સીધ હાઇદ્રાબાદના કેટલાક સીધી વેપા રીઓ પ્રજાપતમાં કેરો ખાતે પોતાની વેપા રની પેઢીઓ ધરાવે છે.

મી. એમ. એ. આગેલ લાજપુરી લખે છે કે :— તા. ૭-૪-૧૯૨૦ ના રોજ મી. ઇરમાઇવ અહમદ બખારીઆની સાદી લાજપુર ગામે જનાબ મોલવી મોહમદ બીન સુલેમાન સુરી હાહેબતી નેક હોકરી સાથે થઈ છે.

લ'ડન 'ડેલીમેલ' ના અધિપતિ મી. ડી. માર્લેએ એક ખાનગી મુલાકાત દરમિયાન એવું કવિય બાખ્યુ હતું કે, થોડાંજ વરસમાં હાપાના ખખરો 'ડેવલ' ને બહલે હવાઇ સહેલા વડે છુટથી જ આવ કરશે. વળી એવો પણ સંભવ છે કે હજારો માણે ને અંતરે ૭મી પણ તેવીજ ચોખનાથી પડાશે; અને ગાડી, રીમર અને મોટર કારને બહલે હવાઇ વહાણો દારા ફરતા દેશોમાં 'ડેલીમેલ' પહોંચશે.

નાનાલીઆ કુધના પણ ડયા નમુના હાખલ અમને મળ્યા છે તેની પહોંચ અમે આભાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ. એ કુધ અમે વાપરી જોયું છે, અને તે સતોષ કારક બાકુમ પડ્યું છે.

કલંડ લોકોની હાડમારોઓ

ડા. અબદુલ રહેમાનજી સાયબ

તા. ૫ મી એપ્રિલે ડા. અબદુલ રહેમાન કરી-સાઈનની એ. પી. ઓની સભામાં એક બાબતે દરમિયાન કલંડ લોકોની સ્થિતિ વિષે નીચે મુજબ બેટ્યા હતા:—

જુદાં જુદાં કોલોનીમાં કાળા મેકોની સ્થિતિ તપાસતાં જણાવ્યું આવે છે કે યુનીયનની મંજૂરી મળી તારથી ઉતારનાં કોલોનીઓ ધણા જુના કાયદાઓ અમલમાં મુકવા મથી રહ્યાં છે. તે માટે પ્રીયોરીટી ટાઉન ઇન્ડસ્ટ્રીલ તથા ટ્રાંસવાલ સરકારના દાખલા મોલુદ છે. ટ્રાંસવાલ સરકાર કાળા લોકોને પાસ રાખવાની દરજ્જા પાડવા હાલ કોશિસ કરી રહી છે. ઓરેન્જિયામાં કાળા લોકોને જલના નિયમ ભંગ માટે દરકાની સળ કરવાની સત્તા જલના ઉપરીને અપાવવા લાંબા એટોરની જનરલ મહેનત કરી હતી. નાતાલ માં એવો કાયદો થયો છે કે 'નેટીવ' રાજદારી સભા ભરી શકે નહિ. કાળા લોકોની ઉજવણીનાં વાર્ષિક લવાજમ માંથી પા. ૧૮,૦૦૦ કમતી કરીને કેપની સરકારે કાળા લોકોને દિવસોજી બતાવવામાં પહેલ કરી છે. બેન્ડીની નીપજ બનાવનારાઓને ૪૦ થી ૫૦ હજાર પાઉંડની બેટ કરવા ખાતર મરીજ કાળાલોકો પર કર નાખીને પણ તેણે દિવસોજી બતાવી! બેન્ડ કોમિસે કરાવ પસાર ફેર્યો છે કે કેપની ખાણના કાયદા ટ્રાંસવાલના કાયદા જેવા બતાવવા. ટ્રાંસવાલમાં એવો કાયદો છે કે, એક જરા નેટલુ પણ કાચું સોલું કોઈ કાળા આદમી અથવા 'નેટીવ' પાસે જોવામાં આવે તો તેને ૨૫-૬૬ કાની તથા સખ્ત મજૂરીની જોશની સજા કરી શકાય. 'હેટ વોક' મંડળની દીપમાં એક એવો કરાવ નોંધાયો છે કે કોઈ પણ કાળા બાળકને દિવસના ત્રણ કલાકથી વધારે વખત નીચાળે બેસવા ન દેવો. બાળીના વખતમાં તેઓ ને કામ કરવું. એવી પણ નોંધ હતી કે કાળા લોકોને "ફેર-આઇઝ" આપવું નહિ; અને 'નેટીવ લોકો' નાંખરો બાળકો બતાવે છે કે કાળા આદમીની દશા એક વરસ પહેલાં હતી તે કરતાં હાલ ખરાબ છે.

કલંડ લોક અને 'યુનીયન'ે

અબગા રહેવાનો કસબ

યુનિયન (કેપેલોની) માં 'રોડ લેન્ડ ઇન્ડિપેન્ડન્ટ મિશન ચર્ચ' ની એક ખાસ સભા યુનીયન ઉજવણીની કમીટી તરફથી ઉજવણીમાં ભાગ લેવાનું ઇજન આપ્યું હતું તેનો વિચાર કરવા તા. ૨૮ મીએ મળી હતી. મી. જી. લીમરરીએ દરખાસ્ત કરી કે આ સમાજ ને હજાર રીકારવા અશક્ત છે એમ કમીટીને લખવું. તેમણે ચાલુ દશા ઉપર વિવેચન કર્યું, અને બીજાં કોલોનીમાં, ખાસ કરીને ઓરેન્જિયા જેને "સદુષ્ટી કાળાપાનિનો સદુષ્ટી કાળો ડાવ" ગણવામાં આવે છે, લાં કાળા લોકોની હાડમારી તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું. તેમણે કહ્યું કે કાળા લોકોની આવી દશાને લીધે ઉત્તર પાળવો એ તેમને માટે અસંભવિત છે. છેવટ તેમણે કહ્યું કે તે દિવસે સરવશક્તિમાન ઇસ્ટરની પ્રરથના કરવાની દરેક કાળા માણસની દરજ્જા છે. મી. જોન્સ વેળે તે દરખાસ્તને ટેકા આપ્યો, અને તે સરવાલુમતે પસાર થયો. બીજા કટકાક સમાસંદેએ પણ ઉત્તરમાં કામ ન લેવો એવી ચતલબનાં બાબતો આપનાં હતાં, અને ઉત્તરમાં કામ લેવાની વિશ્વમાં હતા.

સ્વીમરોનો આવજવ

[જર્મન લાઇન]

સેમાલી—તા. ૨૬ મીએ મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડિરેક્ટ લાઇન]

અમકલી—તા. ૧૦ મીએ આવી પહોંચી હતી.

" — તા. ૧૫ મીએ કલક-તે જવા ઉપડશે.

અમકલી—તા. ૧ લી જુને આવી પહોંચવા વડી છે.

" તા. ૬ મી જુને કલક-તે જવા ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આફ્રીકન લાઇન]

દીનકાઉ—તા. ૨૭ મી એપ્રિલે કલક-તે થી ઉપડી છે.

કોમેનીક—હાલ કલક-તેથી માલ ભરે છે.

ડેનેરિક—મેના બીજા પખવાડીઆમાં કલક-તેથી પુર્વ અને ઈશ્વર આફ્રિકાને માલ ભરશે.

દરખાનમાં વિદાયગોરીનો મેળાવડો

એક લખનાર જણાવે છે કે:—

લેડીસ્મીથવાળા મી. હાજી ગુલામ હુસેન હાજી સુલેમાન દીનદાર દેશ જવા માટે ડરખાન આવતાં તેમના મનમાં મોલવી સાહેબ ફતેહ મહમદ તરફથી મી. બાઇ. ખી. દીમેશના મકાનમાં તા. ૨૭ મીએ ખાણીનો જલસો કરવામાં આવ્યો હતો. આશરે ૨૦૦ માણસો આમંત્રણ હાજર થયેલ. તેમાં મેસરસ હાલુદ મહમદ, અબદુલ હાજી આદમ, મહમદ કુતબીઆ, ખુસા હાજી આદમ, અબદુલ કાદર, સુરતી મસ્જીદના હુમામ હાજી અબદુલ હાજી સાહેબ, સાહેબ દોસ્ત મહમદ, હાલ ઓરમાન, હરમાઇલ ચોરા વગેરે ગૃહસ્થો હાજર હતા. મોલવી સુખતાર સાહેબ મસ્તિસખરમ ગએલ હોવાથી, તથા મી. દસ્તમજી પારસી ખાનગી, કારખુસર, હાજર થઈ શકેલ નહીં. ખાણી લીધાબાદ સરવેનો મોલવી ફતેહ મહમદ સાહેબે આભાર માન્યો, તથા જનાબ સમયદ બઝામીઆં હાલ મીઆં સાહેબ, સમયદ કુતબુદીન સાહેબ, સમયદ જલાલુદીન વગેરેના કામી કામે અને ગુલોની તારીફ કરી; તથા લેડી સ્મીથવાળા મી. ગોગા, મી. હબરાહીમ અમલા, મી. નાના બાવા વગેરેની તારીફ કરી, બાદ ૧ સાલ અને પુલનો તોરો આપી દુઆ આદી. મોલવી સાહેબે મી. હાજી ગુલામ હુસેન દીનદારના ગુલોનાં વખાણ કરી તેમને એક બારે જરીની સાલ તથા પુલનો તોરો બેટ આપ્યો. કેપટાઉનવાળા મી. અબદુલ હમીદ ગોમ ટાવાળાને દુઆ આદી પુલનો તોરો બેટ આપ્યો. પછી સમયદ બઝામીઆં ડાબેલ વાળાએ મોલવી ફતેહ મહમદ સાહેબનો ઉપકાર માની, તેમની મહોબતનાં વખાણ કર્યાં. મી. હાજી ગુલામ હુસેન દીનદારે પોતાની મોલવી સાહેબ સાથેની દોસ્તી અને મહોબતનો ખ્યાલ આપી, લાગણીપુરવક આભાર માન્યો. મી. ગોમ ટાવાળાએ મોલવી સાહેબની કાયકાતનાં વખાણ કર્યાં. મી. ઓસમાન અહમદ ઓરેન્ડીએ પણ બાળક કરવું હતું. બાદ મોડી રાતે મેળાવડો ખરખસ્ત થયો હતો.

બીજે દિવસે મી. મહમદ ખરસામીએ મી. દીનદાર, સમયદ બઝામીઆ તથા બીજા સાહેબોને દાવત આપી ખાણી

આપણે જુદાં તે દિવસે રાત્રે મી. હાવુદ મહમદે પોતાના જમિયાના મકાન ઉપર દાવત દઈ બોલાવ્યા હતા. જ્યાં પશુ જુદા જુદા પ્રદરેષીતાં બાપણેબાદ મોડી રાત્રે જમસો અરખાત્ત થયો હતો.

દેશ જનાર સાહેબોના માનમાં બધા દોસ્તો સ્ત્રીમર ઉપર પશુ હાજર થયા હતા.

પરચુરણ ખખરપત્રો

૩૨૫૧ વેદધર્મ સજ્જાના સેક્રેટરી જામે છે. ૩:—

સજ્જાની સાધારણ નીચપીત મીડીમ તા. ૮ મીએ પોતાના મંદીરમાં મળી હતી. નીચપીત કર્મ થયા બાદ સરવાળુ મને ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો કે “આપણા સહેનશાહ નામદાર એકવરડના દીવગીરી બધાં મરજુથી આ સમા પોતા ની દીવગીરી બહાર કરે છે, અને હયાળુ કાચર પ્રત્યે પ્રારથના કરે છે કે મરજુમના આત્માને શાંતિ બહે.” આ બાબતના ઠરાવની નકલ તમા નવા સહેનશાહ જયે રજ પાંચમાને તમા બાદશાહી કુકુંબને એક દીવાસાનો પત્ર લખી મોકલવા સર્વો નુમતે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

આ સમા તરફથી ગરીબનાં બચાવોને વિદ્યા મેળવવામાં મદદ કરવા માટે આરંભ બાળ મહાળ મુવકા દરેક રવિવારે શહેરમાં ચપડી હેડ મામવા નીકળે છે. મધ તા. ૨૭-૩-૧૦થી તા. ૮-૫-૧૦ સુધીમાં મજકુર મુવકાએ કુલે પા. ૬-૧૫-૩ રોકડા તથા રતલ ૨૦૦૭ આવલ અને આર રતલ છાળ બેમી કરી છે. જેને માટે આરંભ બાળ મંડળના મુવકા તથા સહેરના આરય રહીસોનો ઉપકાર માનવામાં આવે છે. આશા છે કે આ પ્રમાણે હમેશાં મદદ મળતી રહેશે તે બધા મરીજ બાળકોને વિદ્યાનો લાભ મળી શકશે.

તા. ૧૦-૫-૧૦ ના રોજથી વેદધર્મ સજ્જાના મકાનમાં સમા તરફથી નિકાળ માં બધાં બાળકોને તાલુ ખાલુ ખપેર ના પુર પાડવામાં આવશે. જેથી ઘેરથી સવારના પકાવેલું લાવેલ ખાલુ ખાવાથી બાળકોની તંદુરસ્તીને મતે બીચાડો અટકશે. આશા છે કે આ સમવડનો સાબ લેવા દરેક માખાપો પોતાનાં જમ્યાઓને સમજવડશે. આ ખાલુ મુકત પુર પાડવામાં આવશે.

ઉત્તરતા વરણોનું કોનફરન્સ

હરદાર યુદ્ધજનો વાવસીક મહોત્સવ તા. ૨૬ મી. મારચે થયો હતો. તે પ્રસંગે ઉત્તરતા નધાતા વરણોના ઉદ્ધાર સ બાધમાં એક ખાસ મેળાવડો થયો હતો. તેના પ્રમુખ તરીકે જાદીત રામભજ દત્ત યુદ્ધાયા હતા. આન આપનાર કમીટી ના પ્રમુખ મી. મંતારામે મેળાવડાના કામ કાજની શરૂઆતમાં પોતાનું બાપણ આપણું તેમાં તેમણે ઉત્તરતા વરણોમાં પોતાના મંડળે બજાવેલા કામનો ખ્યાલ આપ્યો હતો. પછી પ્રમુખ મી. રામભજ કહે એક માલુમ જાહેર બને અસરકારક બાપણ હતું. તેમાં તેમણે જણાવ્યું કે સમાજનું બાધારણ તે બાલુસના શરીરના બાધારણની માફક છે. જે સમાજ નીચગી છે તેમાં શુદ્ધ પ્રમાણ મુલ્ય શરીરના બાધવ્યોમાં જમનું પ્રમાણ છે તે કરતાં વિશેષ ન હોવું જોઈએ. જે બાલુસના શરીરનો કે બાળ બાધકતા માટે ના લાચક મણતો હોય તે બાલુસ તુરતજ એક કાલીઓ મણુખા તેવીજ રીતે હોઈ સમાજ તેના નીચ બાળના (૬ કરોડ) બાલુસેને ન અડવા લાચક મણી પોતાને જ બાધકર દશાએ પહોંચાડવા જેવું કરે છે. આ જમાનામાં મધ બહેલ મહાન સ્ત્રી સ્વામી હયાનદે વેદના આધારે જણાવ્યું છે કે બધાં બાળકો જન્મતાં શુદ્ધ કહેવાય. પછી બાળક ચાંકાલને ત્યાં જન્મ્યું હોય કે હીજને ત્યાં જન્મ્યું હોય તેથી મધ શુ! સ્ત્રીઓએ શાંત થવા સમાજની રજ બતાવી છે કે તેઓએ દરેક વરણનાં બાળકોને હીજનાં બાળ કોના જેવું જ વિદ્યાદાન કરવું, અને બધાં બાળકોને સરકાર પ્રમાણે બા.કા.શુ. ફારી, કે વૈસ્વ એ કોઇ પણ વરણ માટે લાચક બનવાની તક આપવી. અનેક આધાર વડે આ વિષયને ચરચા બાદ, આજાં ૬ કરોડ બાળકોને-જેઓ હાજરનાંજ હરજાં છે-મેદમાં લેવા સરવ સમાજોને પ્રમુખે બાર દખને આગ્રહ કર્યો. તેમણે કહ્યું કે ઉત્તરતા વરણના લોકોને સુધારવા માટે ઉપદેશકો મોકલો, તેમને વેદીક ધર્મ શીખવો, તેમને વાસ્તે નીકાળો રમ્પો અને શી લીધા વખર બધાવો, તેમને આત્મચાન આપીને મદાવો, અને આરંભનાવો. આરંભ કરશે તે આતરી રાખવી કે કોઇ પણ તેમને નીચ કહેશે નહીં. જ્યાં સુધી હોઈ પોતાની ઉત્તરતા કામોને મદાવશે નહીં ત્યાં સુધી દુનિયાની

પ્રજાઓમાં હોઈ કદી ઉન્નતિએ પહોંચશે નહીં.

પ્રમુખનું બાપણ પુર થયા પછી ઉત્તરતા વરણોને વેદીક ધર્મનો બોધ આપવા નો, મુકત કેળવણી આપવાનો, તથા તેમની સાથે ખાવાપીવાનો વખેરે વહેવાર બાંધવાનો એ ઠરાવો હાજરો મીં પુરશે ખાસ કર્યા હતા.

જરમન સહેનશાહનાં સિધ્ધાંતો

નીચેનાં સિધ્ધાંતો જરમન સહેનશાહ પોતાના વિદ્યા શુવનમાં એવી રીતે ગોઠવેલ છે કે સદા તે નજરે પડે. તે બધાં બાળમાં લેવા જોઈએ છે—

- (૧) દુઃખમાં દદ રહો.
- (૨) જે વસ્તુ મેળવી શકાય તેમ નથી તેની ઇચ્છા કરવી ફાકડ છે.
- (૩) જે દશામાં હો તેથી સતોળી રહો; દરેક મીજમાં સાર તરફ નજર રાખો.
- (૪) કુદરત તમા જનસમુદાયથી આવડ માનો; અને તેને નિજાવી દ્યો.
- (૫) સેકડો દુઃખની બધીમાં એક સુખની બધી મળી હોય તેથી આપાસન દ્યો.

(૬) તમારો ઉપકાર ન મનાવે તોપણ તમારા અતઃકરણ અને મનમાં જે ઉત્તમ હોય તેજ સદાએ આપજો. જે આમ સમજે છે અને આચરે છે, તે ખરે ખર સુખી, સ્વતંત્ર અને મરત છે; તેજ જીવન સદા રમણીય રહેશે. જે અવિચારી છે તે બીજાનું છુટું કરે છે.

(૭) અ-પચા સાળીવી ન હોય ત્યાં લગી દરેક બલો છે એમ માનવાની આપણી ફરજ છે.

(૮) સૃષ્ટિ બધું વિશાળ છે; ને આપણે તે બધું હુદ છીએ; એટલે સરવ વસ્તુ આપણી આસપાસ ફરી શકે નહીં.

(૯) આપણું કાંઈ નુકસાન થતું હોય, અથવા આપણને કશાથી ઇન સતી હોય તે, કોણ કહી શકશે કે, સૃષ્ટિના બલા વાસ્તે તે નહીં હોય.

(૧૦) આ દુનીયામાં દરેક જીવતા કે નિરજીવ પદાર્થો સમરથ ને સરવજ સરજન કારની પ્રબળ અને કાલી ઇચ્છાનુસાર હોય છે; તે સમજવાની આપણું ફર પ્રાણીમાં મતિજ નથી.

મહાન દેશભક્ત ૧ બાબુ અરવિંદ

તેમનું ઉચ્ચ જીવન ચરિત્ર

(૧મા અંકથી આરંભ)

વડોદરે આજના પછી બાબુ અરવિંદના જીવને નવું પ્રકરણ શરૂ કર્યું. તેમની ઉંમર તે વખતે ૨૩ વરસની હતી તેમાંથી થોડો ખર્ચે ભાગ દિવાલમાં ગાળ્યો હતો. તેમની બેઠી, તેમનો પહેરવેશ, તેમની રીતમાન એ દરેકમાં તેઓ અદલાઅદલ અંગ્રેજ જેવા લાગતા. એ બધા છતાં તેમનું હૃદય તો હીંદીજ હતું. એટલું જ નહીં; યુરોપી જીંદગી ના બહેલા અને નિકટ પરિચયથી તેમને એક મહાન ભાગ થયો હતો. પશ્ચિમના સુધારાના ચળકાટથી તેને આગ્રહાતુ નહોતું રહ્યું. એ સુધારાપરનો તેમનો મોહ ચાલ્યો મળ્યો હતો. તેના ઉપરના દેખાતા ચળકાટવાળા પડની નીચે શું છે તે તેઓ જોઈ શક્યા હતા. એ ચળકાટ બાહ્ય કરતાં બાહી બધું હતું, સૂકું હતું એમ તેને લાગ્યું. તેને મન પશ્ચિમના સુધારાનો ચૂક અર્થે જન્મથીપણ એવો થતો હતો. શરીરસુખનો સોધનાર હોઈ, તે આત્મા વગરનો લાગ્યો. જીંદગી અને સમાજના નિકટ પ્રવેશ પડતું નિરાકરણ તેમાં નહોતું. પ્રત્યેક માણસ અને કોમના અસ્પર્શના ધર્મો તેમાં ઘડાવાયેલ નજીયા. આ બધું સાંત અને ખતીલા અનુભવી અરવિંદના લક્ષમાં પડેલાં બધું હતું. પૂર્વના સુધારાની હુડી શાંતિ ભાગવત તેનું હૃદય આગ્રહતાથી તરબી રહ્યું હતું. પૂરવના સુધારામાં વિવિધ પ્રદર્શનું જે રીતે સમેલન થાય છે તે અનુભવને તેનું મન ઉત્સુક હતું. આખરે વડોદરામાં પહોંચતાં તે દિવસ આવ્યો. બાપદાદાની વિદ્યા અને સુધારામાં મગ્નચ બનવાનું હવે મળ્યું. નાની વયથી છંદાંકમાં વસવાટ થયેલી પોતાની ભક્તિ અને પોતાનાં દેશની સાથે પોતાને સંબંધારી જે સાંકળી તુડી ગઈ હતી તે ફરી જડવા વાંદો આવ્યો. સમાજ બંધા રજીની સાથે પોતાનો સંબંધ કટકે કટકે બંધાયેલો કરવાનું હવે બની શક્યું. આ પ્રમાણે વડોદરામાં તેમણે ૧૨ વરસ ગાળ્યાં. આ વરસો અરવિંદના જીવન ચરિત્રનું એક અગત્યનું પ્રકરણ છે. તે સમય તેના હૃદયમાં શ્રીજ નાખવા માટે

રોપણીનો હતો. વળી હીંદીની જીંદગી વિચાર, અને વિદ્યાની સાથે એકાગ્ર થવા માટે તે તદ્દન જરૂરી હતો. તેમણે જુદી જુદી પાસરીએ હવેકમંદી થી કામ કર્યું. મહારાજના ખાનગી કામકાજ કરનારની જગ્યાપરથી દીવાની આશીસે ગયા. લાંબી વડોદરા કાસેજના પ્રેક્ટિસર તરીકે જોડાય. અને ત્યાં વાંદસ પ્રીન્સીપાલની પદવીએ ચડ્યા. તે વખતે તેમને ૩૧. ૧૯૦૦ નો દરમિયાન મળ્યો. તે વર્ષે તેમણે મુખ્યમીનીમાં ગણવઃ માડ્યાં હતાં. તે દરમિયાન પોતાના રાનમાં વૃદ્ધિ કરી કરી. અગ્રાસ અને પારીક અગ્રાસ કોન ચલાવ્યું. તે દિવસો સુખના અને અત્યંત નિવૃત્તિના હતા. વિદ્યાર્થીઓ તેમને ચહાતા. ના. ગાયકવાડ તેમના તરફ બહુ માનની નજરથી જોતા. અને હજુ ખીલતી જુવાન અવસ્થામાં હોઈ, આગળ જતાં વડોદરા જેવા રજવાડામાં મને તેટલે ઉચે જવાનો તેમને અવકાશ હતો. આ સુખ અને આસમની જીંદગી લેવાવવાનું તેમને માટે નિર્માણ થયેલ નથી. વડોદરાના એકાંતવાસમાં ટટાવા કરતાં તેથી વધારે ઉમદા કામ માટે હીંદીના કીસ્મતે તેના ઉપર ધરણા રાખી હતી. આ સમયે હીંદીના પૂરવના ઇલાકામાં મહાન બનાવોની કૃત્ય ચાલી રહી હતી આ ઇલાકા તે અરવિંદ તથા ખીજ મહાન નરોને જન્મ આપનાર બંગળા. લાંબી નવી હીલચાલે (નેસનાલીસ્ટ હીલચાલે) જન્મ લઈ લીધો હતો. તેના મુખ્ય પ્રચારક અને રથાપક અરવિંદ થવાનો હતો. આ હીલચાલ જેને કુદિઆની આંખને આંખી દેનારી મજાવામાં આવી છે, તેનું ખીજ લે વહેણ રોપાયું હતું લોરક કરેલનના કારખરથી તેને ખાસ પોષણ મળ્યું હતું. તેમાં બંગાળના બામલાથી અરવિંદ મજ. નેસનાલીકમની હીલચાલની સાથે સ્વદેશી અને બેચકેટ સામેલ થયાં. આ બધાની હાક અરવિંદના હૃદયમાં જ્યુ દુર બેઠાં છતાં લાગી ચુકી હતી નવી હીલચાલનો જન્મ કચરી પ્રેરણાથી થયેલો અરવિંદ મજ છે. તેને માટે કામ કર્યું તે કચરની સેવામાં રાજાવા સમાજ તેને લાગે છે. દેશની સજ્જારી સ્થિતિમાં થોડાક ભાગ લેવાની તેણે ચાર આત કરી હતી. ૧૮૯૪ની સાલમાં "ઇદુ પ્રકાશ" માં કોમિશની ચળવળની પદ્ધતિ ઉપર તેણે ટીકાઓ કરેલ. બંગાળના ના વધી મજેક મામલોને અગ્રાસ કરવા ૧૯૦૫ માં કચકને આગા. તેજ માલમાં

ખિરીસ માલ બે વડોદર કરવાનો ચાહનાર હરાવ પાસ થયો. વિદ્યાર્થીઓને રાજાહારી આખનોખાં ભાગ લેનાં અટકાવવાની રાજ આતો ચમ, ૧૯૦૧ માં બારીરલતું કોનકુરન્ડ વિખરાયું. તેમાં બાબુ અરવિંદ હાજર હતા. વડોદરે જમ તેમણે તે વિષે બાપજી અપેલ. બંગાળનો મામલો આટલે પહેંચેલ જોયા પછી તેમ નાથી વડોદરામાં વધારેવાર રાજાક ચકાકું નહીં. પોતાનો હોલો છેડી તેઓ છૂટત બંગાળની બે નરી જન્મેલી પ્રમણીય થોજનાઓમાં જોડાયા. આ બંને થોજ નાને નવી હીલચાલે જન્મ આપ્યો હતો. [અધૂર.]

જોહાન્સમગમમાં ધરતીકંપ

સાખન આંચકાઓ

"મરકુરી" નો જોહાન્સમગમનો ખખર પડી તા. ૮ મીએ જણાવે છે કે:— હાલે સાંજરે બે ધરતીકંપના આંચકા લાગ્યા હતા. તેમાંનો પહેલો જોહાન્સમગમે કહી નહીં અનુભવેલ એવો સખત હતો. તે ૮ રફ ના સુમારે લાગ્યો, અને રસ્તાપરના લોકોને પથુ જણાવ્યો હતો. પડાં કે જતાં ગાડી થોડાંકે અવાજ ન હતો લાં મંજીર ધુવવાટ પથુ સાંજ જાયો હતો. સહેરની કચી પ્રમારતેને સખત રીતે દહવી તાંખી હતી. બને તેમાંના માણસોને તાસ પચાડ્યો હતો. હરેરા ટાઉન અને ત્રીડીકારપમાં રસ્તાપર જોઓ જુમ પાડતી નાસેલી અને કોલા ફગ મચી રહેલો. જુવરટપારક મેનશન્સ માં આંચકો તીક્ષ્ણ જણાવ્યો, અને ત્રીજા માળપરનો સામાન (ફરનીચર) તેની જગ્યાએથી ખસી ગયો હતો. સહેર અને પરાંઓના ખીજ ભાગેમાં પથુ આંચકો જણાયો હતો. કુરનકોનકીનમાં એક કુકનમાં શીશીઓ એક ખીજ સાથે અથ ડાહને પડી જવાની અણીપર હતી. ખીજે આંચકો તેજ રાત્રે ૧૧. ૨૨ ને સુમારે લાગેલ. તે પહેલાં જોલો સખત ન હતો. જતાં મજુ બામમાં તેની અસર જણાઈ હતી.

પાછળના તરથી માણસ પડે છે કે પહેલો આંચકો મજુ સખત હતો, અને મરકુરી રકવેરના બોપરાવાળા કોઠીઓ મજરાયમાં પડી મચેલા.

હિંદુસ્તાનના ખબરો

(હિંદી છાપા ઉપરથી)

રાજકોટ સ્ટેટ તરફથી ખેતીવાડીના ઉત્તેજન માટે માવ વાહરડા, ખજાદ વીગે રેનો વધ બધ કરવાનો હુકમ થયો છે.

ગાંધી સાથે નવરાત્રી વખતે રાજકોટમાં હિંદુ મુસલમાનોનું ફુલ્લડ થયું હતું તેવું ફરી ન થાય તે માટે સ્ટેટ કેટલાક ઉત્તમ ધારાઓ બાંધ્યા છે.

હીંગડીના મહાલ પાણીસણા ખાતે એક જીનીંગ ફેક્ટરી હીંગડી ગોકેર સાહેબના હાથે સ્થાપવામાં આવી છે.

ના. માયકવાડ ૨૦મી માર્ચે જાપાન માટે ઉપડવાના હતા. તેમની સાથે મુખ્ય અમલદાર તરીકે શા. બા. આંબે માવકર જઈ.

વડોદરાના રાજકુવર શીયાજીસેવચંદલા અબાસ માટે વિધાયન થયા છે.

મુળમાં એક માનવન અપવાના મેળાવડા સન્મુખ ના. માયકવાડે જણાવ્યું હતું કે કાઠીઆવાડને કારકા સાથે જોડવાની યોજના નક્કી થઈ ચુકી છે. તે બાબતમાં ના. જમ સાહેબ સાથે મારે વાતમીત થઈ હતી, અને તેવું પરિણામ સંતોષકારક આવ્યું છે. એ લાંબન બાંધવાનું માથે લેતાં મને ખોટી ખુશાલી થાય છે. હવે જાણીએને મોટી સમ વડ પડશે.

ધરમપુર તથા વાંસદામાં મ્યુનીસીપાલિટીઓ સ્થાપન થએલી છે પણ કોઈ જાતનો ટેક્ષ પ્રજા ઉપરથી લેવાતો નથી અને ખરચ સ્ટેટો તરફથી થાય છે.

સચીણ દીવાન મી. એચ. જા. જા. રજા તાલપારખાને એ રાજ્યની નોકરીમાંથી પેતાના આપ્તાનું રાજનામું આપ્યું છે. નવાબ સાહેબ નવા દીવાન તરીકે એક મુસલમાન ગૃહસ્થને નીમશે એવી વાત બહાર આવી છે.

હવા પાટીદારનું એક ડેપુટેશન મી. મંત્ર માયકવાડ મહારાજના અનુમોદનથી દીવાન સાહેબ પાસે કેટલી ઉમરના

કોકરા છેકરીનાં લગ્ન કરી શકશે નહીં તેનો ખુલાશો મેળવવાને માર્યતી તા. ૨૧મીએ ગયું હતું. તેમની સરવે હકીકત દીવાન સાહેબે સાંભળી ઉમરની હદ કરાવી જાહેરનામું કાઢવા કબુલ કર્યું છે, જેથી આખી કોમને એ બદલ થતા યુદ્ધની દડની સલામતી અપવાનો સંભવ રહે છે. એ ડેપુટેશનમાં સુરતની સમાજના તથા તેવું મામની પંચના તથા વડોદરાના તથા સત્તાવીસ મામની પંચના તથા કરી પંચના તથા અમદાવાદ, વીરમગમ વગેરેના પ્રતીનિધીઓ હતા.

‘રાજમત’ જણાવે છે કે કલકત્તાના મરહુમ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરની પાદગીરી રાખવા એક ફૂડ ઉભું કરવામાં આવ્યું હતું. પણ માત્ર રૂ. ૧૨૮ જ કરાવાથી તે કીલ્લાલ નિષ્ફળ નીવડી છે.

‘સાંજ વરતમાન’ જણાવે છે કે ના. આગાખાને હાંદના મુસલમાનોની બજા વેલી અગત્યની સેવાની પીઠાનમાં તેમનું નામ કાયમ રાખવાની માસદથી આ. મી. ફાજલમાલ કરીમખાન હમરાહીએ ‘આગાખાન રોકેલરશીન ફૂડ’ નામનું એક ફૂડ સ્થાપ્યું છે.

સર શીરોજી શા વિધાયત જવા ઉપડનાર હોવાથી તેમણે પોતાના લેટરસેડીવ કાઉન્સિલપરના હોદાનું રાજનામું આપ્યાની અફવા મુળમાં ફેલાઈ હતી.

પુના ખાતે મી. યનરીઓ તરફથી એક ઇસપીતાલ ઉઘાડવામાં આવનાર છે તેના ફૂડમાં મરહુમ શેઠ નવરોજી માણેકજી વહાડીયા સી. આઈ. ઇ. ના ધરમ ખાતા ના વરડીઓએ રૂ. ૫૦,૦૦૦ ની રકમ ડીરપેનસરીને મરહુમનું નામ આપવાની સરતે આપી છે.

હીંદી વડી ધારાસભામાં આવતા વરસનું સરવધુ (બજેટ) પાસ થતી વખતે પ્રમુખીય મેંબરોએ ઘણા ઘણા સુધારા સુચના હતા. જેમાંને કોઈ અમલ હાર પડેલા બળને લીધે પાસ થઈ શક્યો નહોતો.

પ્રજા જાતના મરેદાઓની કારીગરીના પ્રદરશન સંબંધી ઇનામો આપવાને એક જલસો મુખ્યમાં થયો હતો, જે વખતે એ કોમનાં આ પુરુષ પ્રત્યે એક નાટકનો ખેલ રજુ કર્યો હતો. ઇનામો

આપવા ના. માયકવાડ હાજર થએલ. તેમણે જણાવ્યું હતું કે સભા આમળ લખવામાં આવેલા નાટકમાં પાત્રોએ અંગ્રેજ પેશાક ધારણ કરેલો હતો તે તે ઉપર ફૂંટીકા કરવા માયુ. ખુ. માત્ર નાટકના કામ માટે તે ધારણ કરાયો હોય તેની સામે વું કહેનો નથી; પણ બીજા કોઈ કારણસર હિંદુ એરતેએ અંગ્રેજ પહેરવેસ હામ ન કરવો જોઈએ તે કું બાર કહેને કહું છું. આપણે પ્રજા કીય પેશાક છે તેજ આપણી હવા અને દેશકાળને માફકસરનો છે; અને અંગ્રેજ પેશાક આપણે માટે તદન બીજાજરી છે.

બંગાળમાં કેમિસન પેશાનાં મંડળનાં બે વધુ જાજા કાનહર-સો બરાવાનાં હતાં. તેમના પ્રમુખો તરીકે દેશપારી જાગણીઓમાંના બા. બુ. કં. કુમાર મિત્ર તથા બાણ અચની કુમાર દત્તાની નીમ જુક થઈ હતી. પણ સરકારે અદાતિનું પકડનું આપીને એ કાનહર-સો બરાતાં અટકાવ્યાં છે.

તા. ૧૦ મી માર્ચે બાણ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, સુરેન્દ્રદાસના નવાબ, તથા મહાધપુરના બીરપે વાહતરોયની મુલાકાત લીધી હતી.

કલકત્તામાં પોલીસ અમલદારો માટે નવા પહેરવેસ સીવાય છે તેમાં પીસ્તોલો છુપી રાખી શકાય એવાં મળવાં કરવામાં આવે છે.

માયમેનસીવના ગોરા અમલદારને હાથે હિંદી એરતનું ગોળા વડે ખુન થયું હતું. સાહેબને ફેરડમાં ખડા કરવામાં આવતાં ખુન અકરમાતીક બૂલથી થએલ એમ ઠરાવી તેને નાની રકમના દડની શીક્ષા કરી છેડી મુકવામાં આવી.

રાવલપીંડી ખાતે એ પ્રમુખાની બાહ અમુ કાનહર-સની ડાહી બેઠકા થઈ હતી. સભામાં ડેપુટી કમીશનર તથા બીજા કેટલાક સરકારી અમલદારો પણ હાજર થયા હતા. સરકાર બા. પાતો અબાસ ફેલાવવાના, પ્રમુખીક નિશાળોમાં હિંદી તથા સુરમુખી હામ કરાવવાના, બાહ મજેના જમીનદારીના હકો માટે રક્ષક માયવાના, તથા બાહમજેને લશ્કરી નોકરીમાં હામ કરવાની માગણીના દરાવો પસાર થયા હતા. નાસીકના ખુન માટે સભાની વિભાગીરી પણ જાહેર કરવામાં આવી હતી.

લાહોરના એક ખખરમાં જણાવવામાં આવે છે કે પંજાબ મુસલમાન ફેળવણી કોનફરન્સની પહેલી બેઠકો લાહોર ધરણીમાં કોલેજ ખાતે થઈ હતી; જે વખતે મરજીદોમાં કેમ તસ્લીમી નિશાનો સ્થાપવાની ચરચા થઈ હતી; તેમજ આયમીક ફેળવણી મુકત આપવા સંબંધી તથા સરકારી નિશાનોમાં દીની ફેળવણી દાખલ કરાવવા સંબંધી ચરચા ચાલી હતી.

લાહોરની લોરડ મીટિંગે મુલાકાત લીધેલી તેની શાહગીરીમાં ત્યાં ખાતે "મીટિંગ પાઈ" નામની ગળીએ બંધાવવાને પંજાબની સરકારે રૂ. ૩૦,૦૦૦ ની રકમ કાઢી છે.

ખનારસની હોદ્દા કોલેજના ચઢતા વરગેમાં પરજીલા જુવાનોને દાખલ નહીં કરવા હરબુ છે. માત્ર પહેલા પીબલ વરગેમાં બેવડી શી લઈને દાખલ કરવાની છુટ મુકી છે.

"સ્વાધીન ભારત," તથા "હયા નેય પત્ર" (હયા નહીં પણ થય) એ નામનાં છાપાઓને કિતુરી દરાવી જપ્ત કરવામાં આવ્યાં છે.

પેશાવર ખાતે થએલા તોફાન સંબંધમાં પંજાબ હોદ્દા સભાએ ચઢતાં પમલાં લેવા તથા કમીશન નીમી તપાસ કરવા ત્યાંના કમીશનરપર તાર કર્યો હતો.

"સુલતાન" નામનું મુસલમાન પત્ર છાપાના નવા કાલકાની રૂએ સંપાદનું છે. આ ઉપર એવી ટીકા કરવામાં આવે છે કે મુસલમાન છાપાકાને હોડી દેશે એવું ધારવામાં આવતું હતું, પણ સરકાર કોઈને તેના સંપાદકમાં લીધા વખર રહેશે નહીં.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે હોંદની ધારાસભામાં નામીયા કોલેસ પક્ષના મેમ જરો સિવાયના બધા હોંદી મેમ્બરો લખી લાવેલાં મળણે વાંચે છે. આથી કરીને કેટલીકવાર એક મેમ્બર જે બાજત કહી ગયેલ હોય તેજ રી રીને કહેવાય છે, અને તેમાં સભાને વખત ભય છે. તેથી એવી ટીકા થઈ છે કે લખેલાં ભાષણો વાંચવાની રીત બંધ કરવાની જરૂર પડશે.

હોંદની બહેર હીલચાલ

નવું બજેટ

૧૯૧૦-૧૧ના હોંદી બજેટમાં નવા વરસને માટે એક કરોડ અને ચાર લાખ રૂપીઆનો વધુ લક્કરી ખરચ મંજૂર રાખવામાં આવ્યો છે. જેમાં પાંચ વરસમાં લક્કરી ખરચ દર વર્સે કેટલાં મોટા પ્રમાણમાં વધતો જ ચાલે છે, તે નીચેના આંકડાઓ ઉપરથી ખુલ્લી રીતે જોઈ શકાયો.

ક્ર. સં.	રૂપીઆ
૧૯૦૬-૭	૯૧,૨૬,૨૦૧
૧૯૦૭-૮	૯૬,૨૬,૨૬૮
૧૯૦૮-૯	૧,૦૦,૪૪,૭૬૪
૧૯૦૯-૧૦	૧,૦૨,૭૮,૦૦૦
૧૯૧૦-૧૧ (બજેટમાં)	૧,૦૪,૦૦,૦૦૦

નવા બજેટમાં લક્કરી ખરચને માટે એક કરોડ અને ચાર લાખ રૂપીઆ વધારે મંજૂર રાખવામાં આવ્યા છે, જ્યારે આ દેશની અમત્યની હાજત જે ફેળવણી તેને માટે માત્ર ૩૮ લાખ રૂપીઆ રખાયા છે! પાંચ વરસની અંદર એ ખરચ દર ૧ લાખ ઉપરથી વધીને ૧૦૪ લાખ જેટલો વધવા પામ્યો છે, અને વચ્ચે કેટલાંક નમુનાં અને દુકાળીયાં વરસો ચર્ચા હોવા છતાં તેમાં એકરક નીચમ મુજબ વધારો થતો રહે લોજ જોવામાં આવ્યો છે! — "પ્રજાનંદુ"

અત્યજ તરકની વરકલ્પક

વડોદરા મેઘ રેનીંગ કોલેજમાં અત્યજ વિદ્યાર્થીઓ દાખલ થવાથી જુના વીચાર વાળાઓએ ભારી જુમરાણ કરી મુક્યું અને ધરમની કુખાકુખ થઈ જઈ એવું સમજાવી વિદ્યાર્થીઓ પાસે હડતાળ પડાવી હતી, પણ હવે જુનું સમાજન થઈ ગયું છે. નમ્ અને જાણ પ્રીન્સી પાસ મો. નંદનાથે આ અત્યજને - વરમ માં તદન જુનું બેસાડવનું નકકી કર્યું હતું. પણ કેટલાક બહુમોલાઓને તે ન રચવાથી હાલમાં તે વિદ્યાર્થીઓને થોડે દુર જુનું બેસાડવામાં આવે છે. જે શિક્ષકો આ અત્યજને શીખવે છે તેઓ જ બીજા વિદ્યાર્થીઓને શીખવે છે. શીક્ષકોના પ્રત્યેક દાખલ ઉપરથી દાખલમાં વિદ્યાર્થીઓ સમજતા થયા છે કે બીજા સન્નેઓમાં જેવો રપશરિપ થાય છે તે વે અગ્રે મુદલ છે જ નહીં. પ્રીન્સીપાલ ની કુનેદવી હવે મળું તદન સરજ રીને કામ ચાલે છે અને કેટલો પણ કમવાઈ

રહ્યો નથી. પોતાના વડા તરફ વિદ્યાર્થીઓ ધણ માનથી જુએ છે. અને વિદ્યાર્થીઓ અને તેમના પ્રીન્સીપાલ તથા શીક્ષકો વચ્ચેના પ્રેમનો ગાંઠ વધારે પ્રક થતો જાય છે. આ ખાતું ગાયક વાડી પ્રજા માટે ખરેખર નમુનેદાર થશે. — "યુજરાત મિત્ર."

પત્યાળા કેસ

પત્યાળા કેસની આખ હજુ જુઝડ નથી. ત્યાં તો બાહબ "મુસાફર" જણાવે છે કે ધવલપુરે રેટેટના રામજે એવો દુકમ કર્યો છે કે જેની પાસે સમાજની જુક હોય કે પત્ર હોય તે બધેને પકડી લેવા! આ અપથી ત્રાસ પામી ધણીઓએ પોતાના પૂસ્તકો વીચેરે સતા કર્યાં છે અથવા આગા મોકલાવી દીધાં છે. ચોડાજ દીવસ પહેલાંજ બધે જણાવી મયા છીએ કે સરકાર જો આખ મીયા મળ્યાં કરશે તો દેશી રાજ્યોમાં ન્યાય દેવીનું ખુન કરવામાં પણ વાર લાગશે નહીં. અમારે આ બલિષ્ઠ દીવસે દીવસે ખરે ખરું જોઈ અમને ખેદ થાય છે. બાહબ "નવજીવન" જણાવે છે તેમ અર્થ સમાજના આગેવાનોએ જોર કોર થી હિલચાલ કરી અર્થ સમાજના નિર દોષપણ માટે વડી સરકારની ધારાસભા માં હલચલ કરવી જોઈએ. — "આઈ પ્રકાશ."

વિદ્યા હુમર સંબંધો વિષયો

જરમનીમાં નવીન જતની થોડાના પગની નાલ બનાવવાના અખતરા થાય છે. ખાસ બનાવટના કામગી ખરીપર સરેસવતી ઉપરાઉપર મોડવામાં આવે છે. આવી નાલો ટકાઉ નીકડે છે, અને બીનાસ તેમાં દાખલ થઈ શકતી નથી. જરમની માં કેટલોક વખત ચર્ચા કામગીના "જુટ" અને "જુઝ" દાખલ થયા છે.

સ્વચ્છ આકાશ હોય છે ત્યારે સુરજની ગરમી દર એકર હીક ૭,૦૦૦ હોર્સ પાવર હોય છે. આને કેવી રીતે ઉપયોગમાં લેવી તેના પ્રયાસ ચાલી રહ્યા છે, અને અતે તેમાં ફનેલ મજશે તેમાં શક નથી. જ્યારે ફતીયામાં કોલસાની અજાત થશે ત્યારે આ ગરમી બહુ ઉપયોગી થઈ પડશે એમ માનવામાં આવે છે.

હોંદુસ્તાનમાં આંગલીનું ગાડ બહુ મળીતું છે, તેવી ખાટી શીંગો મસાલામાં

વપરાય છે. દાલમાં તેના ફળીઆ (આંખ લીઆ) ખેરાક તરીકે વપરાય છે એમ માણુમ પડયું છે. તે ફળીઆને શેડર તેનો શેડ કરી તેની રોટલી બનાવવામાં આવે છે. તે રીક રીક ફીલીક છે અને તેમાં નુકસાનકારક યુક્ત નથી. બીજાનો જુદો ઉકાળોને તેની સરસ લાડી બનાવી શકાય છે. વણકરો તથા એ.પટ્ટી બાંધનારાઓ તેનો વપરાય કરે છે. તેમાં તેલનું તત્વ ખુબુ ઓછા પ્રમાણમાં છે.

આજ સુધી હાવખાનાઓમાં જુદા સુધારા થયા હતાં બીજાં તથા સાદી રિત્તા સવરી સહાયુ નથી. પણ દાલમાં એક એવી શેષ થય છે, જેને લાંબે હાવની વેળા સાદીરી બીલકુલ જરૂર ન પડે. આ કામ વિજળીની મદદથી થઈ શકે છે બીજાના ફારમની પાછળ તથા કાગળ ધરી રાખનારી એટલી પાછળ વીજળીના પ્રવાહ લગાડવામાં આવે છે, અને તે વડે (સાદી બીલકુલ ન બપરવા હતાં) કાગળપર એકએ તેરી જાડી પતળી હાવ છડી શકે છે. વધારે ખુબી તે એ છે કે અમે તે પ્રકારના રંગની હાવમાં આ ચોખનાથી બહુજ સરળતાથી બની શકે છે. નગમંથી પાણી માફકસર લઈ લાગીએ તેવીજ રીતે વીજળીના પ્રવાહને વધારે ઓછા કરી શકાય છે અને વધારે પ્રવાહ આવવા દેવાથી વધારે ઘાટા અક્ષરો હપાય છે. આ કામ એક જોડે પાણુ કરી શકે એટલું સાદું છે. વળી આમાં કાગળનો બપડ સાદીરળા હાવખાનાની જેમ ન થઈ શકે. કેમકે કાગળપરથી સાદી છુસી શકાતી નથી, પણ વીજળીથી હાવએક બગડેલા કાગળને મીઠામાં તુરત સફ કરી શકાય છે. આ રીતથી બહુજ ખારીક તથા સફાઈકાર કામ થઈ શકે છે હાવઓ માટે આ રીત ખુબુ અનુકુળ ખારવામાં આવે છે.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેજરબલ

સહાઈની પેશિંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. આરડર મોકલી ખાતરી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જયાંય મળશે પત્ર બ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરે:—

ઈસમાઈલ છવા ફરેટ

પી.ઓ.બો ૪૭૧. ટે.સી. એ.કે 'ઇસમાઈલ' ૧૭૧, ફે. આર. ૩૨૫૫ મહાદ, બીનીસ, મરયાં ભસણ, વગેરે રીકડાંની વેચીએ છીએ.

ગહેર ખખર

કું નીચે સહી કરનાર, કસમે હોરનો રહીશ જમાસદાદ હવાતલહ ફરીર, સરવે મુસલમાન બાઈએને ખખર આપું છું કે મારી ઓરત નામે જેનમ બધા મારત્ય મદિ નાની તા. ૧૭મીએ સોમરસેટવેસથી ગાય અખર માંની રહેનાર મુસ્લા ઇબ્રાહીમ કાલુની સાથે નાસી થઈ છે. તેને હજુસુધી પતે મળે નથી તેમજ એ મજકુર ઓરતને મેં તલાક આપેલ થી તેથી કાંઈ સાહેબો નીકાલ પડાવશો નહીં.

જા. જમાસદાદ હવાતલહ ફરીર,
J. H. Fakier,
29, Parker St, Worcester, C. C.

ફરેટ કલાસ માસ મોકલનાર ફરેટર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાણું ફરેટ તથા ફરેટ જાતનું વેજરબલ ઘણીજ સહાઈની પેશિંગ સાથે રોકડેથી ફરેટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલનાથી નીચમસર તાકીદથી રાખમસર મોકલીએ છીએ. માલ મમાવવા અત્રાફ ખાતરી માટે કાગળ બ્યવહાર અખર પ્રકસ લીરડ મમાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જયાંય અમારે ત્યાંથી તાંબાર મળશે.

ખુલાસા મદિ જોયા નીચેને શીરનામે:—

જિ.મ. એ. આયેડ લાજપુર, ફરેટર, પી.ઓ. બોક્સ ૫૭૦

ટે.સી. એ.કે 'લાજપુર' બો. ૫૭૦, ૩૨૫૫.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durba

એજંટો જેમએ છે.

'નાતાલીઆ મીક્ક' રેચવા મદિ એકા નસખરગ, કેપટાલન, ડેલાએ.અબે, પોરટ ફીલીમલેય, ફરેટ લાંડન, કીમ્યાલી વીગેરે મથકો માટે સારીઆંદવાળા સાદસીક એજંટો એટલે છે. એજંટોની વીગત તથા સરવ બહીતની અરહએ તા. ૨૧ મે સુધી માં કંપનીની ઓફીસે પુચતી કરવી. તા. ૩ મે ૧૯૧૦.

શાહુરજ છવતજ રહિરીઆ સેકરેટરી.
નાતાલીઆ મીક્ક કંપની શીખાઈડ નં. ૧૪ સેવીલ રીડ, ૩૨૫૫.

રોકડ બખર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફુલ નાતાલીઆ	૧૭ ૯	૧૮ ૦
આવલ માંબ ૧૫૨૫૫૧	૧૮ ૦	૧૮ ૧
બીગડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૧
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૧
એફ. ડી. આર.	૧૧ ૧	૧૭ ૦
બીની સકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફાંડા	૧૯ ૧	૨૦ ૦
ટેટી ટુવેર ફાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૧
ટુવેર ફાળ કાલપુરી	૧૮ ૧	૧૯ ૦
મસુરની	૨૦ ૧	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
અડની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
મણા મુબ્બના	૧૮ ૧	૧૮ ૦
ફાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૧
મહાદ	૬ ૦	૬ ૧
બીનીસ	૧૩ ૧	૧૪ ૦
કાલુ તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૧	૩ ૨
એરફી	૨ ૬	૩ ૦
મીફ	૩ ૨	૩ ૩
નાળીએરજી	૫ ૧	૫ ૬
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૨૦ ૧	૨૧ ૧
પીળી	૧૭ ૧	૧૮ ૦
લીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૧	૧૨ ૦
આટો	૧૩ ૦	૧૩ ૩
મદાસી સોપારી ૧૨૫૫	૮ ૫	૮ ૬
મરયાં	૦ ૩ ૫	૦ ૪
બી પેટીકડીનના પી	૮-૧૦-૦	૮-૧૨-૧
પોરબંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પારાફીન કરાઉન	૫ ૬	૬ ૦
વાઈટ રોસ	૮ ૬	૮ ૬
આલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીપેર	૧૭ ૧	૨૦ ૦
ફલી	૧ ૦	૧ ૧
મધમંડ સોપ	૧૩ ૩	૧૩ ૬
સાણુ સીક્ક રહેન	૧૫ ૬	૧૬ ૧
સાણુ સનલાઈડ	૪૨ ૧	૪૫ ૦
ટ્રાયમ્ફ ૫૦	૬૩ ૫	૬૩ ૫
કીમત	૧૧ ૧	૧૨ ૦
નેકર ટી	૧ ૮	૧ ૯
માનીસ બાવન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેવરેશની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીડલ પોઈટ બીઆરેડ	૧૫ ૧	૧૬ ૦
નીમા (લીવરકુલ)	૪ ૬	૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

અહીં જલ્દી પ્રાપ્ત થતા ફળો સ્પષ્ટતા વડે વેચાણવાળાને મારેલા વેબ
આપવામાં આવે છે. પછી વચ્ચે ગુણવત્તા માટે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

AGENTS,

Also at the head Office for S.A.— And, at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, બ્રેમીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી મુરોગીઅન દવા શા માટે વાપરે છે? રસાયન સહાના—મનુષ્ય અને સરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ ૬૫૦ ચાલે એટલી દવાની શીલોંગ ૫.

આગામી ૨ બીયરવાના સોમ અને ધરીત—દરસ મસાનો તાકાળીક અને ચોક્કસ છલાજ. નાનાલમાં ધમ્મા જમીને શબ્દો યજ્ઞ ચુક્યો છે. કિંમત ૬. ૮.

અરહમ શોર—બહુમ મલમ સોજ, બા, અમ્બા, નિમેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમિખન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ છવડાંનો અકસીર દવાજ, લાલ અને કહેદ છવડાંસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વરિકા—જુલામની બાકસીર મેળીએ. ડબીની કિંમત શીલોંગ ૧/૬.

સાશોપર્વ વરિકા—દુઃખસામક મેળીએ. અરાજ રૂપિયાનો ખાસ દવાજ કિંમત એક ડબીની શીલોંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeetust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાટ
હિંદુસ્તાનની એસરી જથામાં મંગાવી
સરતે ભાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પોરબંદર તથા કલકત્તા—
સરસ આવસ—મે. ખુ. ગંધીઆ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TA.LOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES LOWER PIER STREET,
P.O. Box 331. Telegrams: "MELON."
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant.
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLARY

D. A. Rabenis,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Uthaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOUBAKER AMOD & BROS.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
D na Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Rd d.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jaggiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. Tynia, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULZMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. O. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. M. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112.
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 6.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 1 Kort Street.
Ohhibo Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 170.
L. E. DADARHOT,
2nd St. Malay Location, Box 2386.
Tel. 1915

M. P. FANOT,
Box 6061.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Taveria,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION
N. SANY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY
Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORF
Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commis-
sioner Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Haseen Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KATIE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)
A. E. BRAME,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P. O. Box 117
148 Church Street.

LOURENÇO MARQUES
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAJAY IDOLGY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJPA & LAJCHAND Box 92.
Nanjee Delulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM
A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF
Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG
A. M. Bhyat, Box 24,
MUSTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM
G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH
Tiekandras Bros.,
Main Street. Box 131,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street.

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA
Choto Fakir,
Tailor and General Dealer,
166 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 84
Mangalbhair V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON
A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerm & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG
ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4 Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY
Shimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dhobi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.
S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Yousen Khan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN
(Transvaal.)
Kasavji Giga, Befoola.
M. D. Soedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON
Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION
Essop Amod Vanker,
Farmer & Miller.
Hossein Amod Vanker,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.
Bhaga Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA
Dada Osman.

VERULAM
Babu Taiwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.
V. Naidoo, Fruit Exporter,
Jonbert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 11

શ્રી. વિશ્વનાથ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
શ્રી રેલ્વે અને પીસીસ વચ્ચે નવાનીસ્ટ રુપ
મારકેટ ફીટ, (કાર્લેટન હોટેલની સામે)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેલ્-મનર

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussain & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Bond No. 432. Corner Esplanade & 14th Street,
FREDERICKSBURG, JOHANNESBURG
Box 4140 TEL. ADD: "VAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDERKILDE, LINDA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
a Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: --- Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about May 22nd Dunluce Castle

" June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, :—

about June 3rd Comrie Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE Gaiety Theatre)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Gama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

ઇલિઅન ગ્રોસરી જમાવક હોલિસ્ટોન
થી મંગાવી સરતે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરખંદર તથા કચકતા
તુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ મંદીઆલુ-જમી
ખંધ અજમાએશ કરી લુગો.
STAND 512, 17th Street FREDERICKSBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરખંદર પુરબોદાર થી.
103 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 83 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabe

S. S. SOMALI

Will sail from Durban about the 25th May and from Delagoa Bay about the 26th May 1910, taking 1st and 2nd deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ દહાડે સીધી મુખ્ય જનાશે સ્વીમર "સોમાલી"

ઉપરથી અગ્રેષ્ટ તા. ૨૫મી મેએ ડરબનથી અને ૨૬મી મેએ ડેલાગોઆબેથી ઉપડી માહે યમ ૧૭ દહાડે બપુ જશે. ડીરીટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકની મળશે કેક પોસ્ટેજને માસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સારૂ એલાહેરી જમ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાજ બમ્યા સાથે દેસી જનારને લાભ ફારક છે. બાલી, પાણી, ચુરલખાનું, જમજમ વગેરે બાજતમાં સારૂ બદોજસ્ત રહે છે. લાઇનની કેક અને રીઝનીની બતિ છે. અલગરી દેસી છે સ્વીમર મુખ્ય પહોંચે ઉપલબ્ધી ખચર આવે છે. જે હાપાઓમાં હપાય છે બનાવેલા ટાઇમે સ્વીમર આવે છે અને પાછી હાઇમસર ઉપડી જાય છે. જેથી ઉગરથી આવનારને કાઇને ત્યાં પડી રહેવાની તકલીફ પડતી નથી.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓં એચ. કોહન

જાણના દેલોસેલ ઇમ્પોર્ટર અને એડિટર, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ. આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ મજૂ વરસ થયાં માહ આપશે આખી પેતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. ખીલ નવા માહડો મારી મારફતે "ટ્રાયલ કનસાઈનમેન્ટ" મોકલવાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી ખબરનીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા કુ તકવાર કુ. બેઠક:—નેશનલ બેંક બોર્ડ સાથે આફ્રિકા કીમીટી, ડેરીસન સીટ મેહાનસગર.

મારફત રીપોર્ટ માગવાથી મળી સકે છે.

માલ ચલાવનારને ફરેટ, વેચટેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબા અનુભવથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી બારફેટા, એગ કેસીઝ અને બારફેટા માગનારને કુ પુરા માડુ કુ.

હાજો જીવંતીમાં લખી રાકશે.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬, ટેલી. એડ્રેસ: Conhaage, ટેલીફોન નંબર ૧૫૦

રોડ: ૬૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "MORVEN" leaving Durban for Calcutta direct on or about 15th May taking deck passengers. Passage about 22 days

SUCHITT MAHARAJ.

Passenger Agent,

1 Alice Street Durban.

સસ. સસ. "મોરવેન" નામકે જહાઝ ૧૫ મર ૧૯૧૦ ને ડરબન થાંતે કલકત્તે જાણી.

સુચિત મહારાજ, એજન્ટ.

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ ડરબન.

એસ. એસ. "મોરવેન" તા. ૧૫ મેએ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા ઉઠશે.

મુચીત મહારાજ—એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

સસ. સસ. "મોરવેન" નામકે જહાઝ ૧૫ મર ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા ઉઠશે. એસ. એસ. "મોરવેન" તા. ૧૫ મેએ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા ઉઠશે.

હેડ એડ્રેસ: ૨૦ ચોરફન સીટ, ડેલાગો

સી. પી. લહીરામ.

જનરલ સીટક મરચંડ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સીટ, મેહાનસગર.

હેડ આપવા લાયક અનેક તરેહની મજૂજ સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક ભવનું ફેશન, જરીના ટેબલ ક્લોથ, હાસીથી બનાત વિગેરે વિગેરે. માલ મજૂજ સરસા. આવો અને ખાલી રશે.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નીતિ ત્યાં ખરકત.

એક વખત ચોરડર આખી ખાત્રી કરો. કીચાણુ, કાપડ, કલેરી, તમામ ભત તું અનાજ, પોરબંદરુ ચોખ્ખુ ધી, વીગેરે તમામ માલ ચોરડર મુજબ ફાયદેથી મોકલ નાર. કમીશન મુજબ સેક્ટે ૨૦ ટકા માર છવનાં મળવાથી તથા માલ મળે પછીસા મી. એ. એ. માંથી ટાંચાકવાનાને બરવાથી મોકલ વામાં આવશે.

ટેલીગ્રાફ એડ્રેસ, મોટી સીરલ જુહાબાઇ "નીતી." મી. એ. નં. ૨૫૦ ખબ.

Printed and Published by M. K. Gadi: International Printing Press, Durban, Natal

No. 21—Vol. 8

SATURDAY, MAY 21ST, 1910.

Registered as a Newspaper
Under the Press Act

DISGRACEFUL STATE OF INDIAN LOCATION

EIGHT HUNDRED PEOPLE LIVING IN A SWAMP

The Hon. Mr. R. Jameson, chairman of the Sanitary Committee, has forwarded the following memorandum to the Durban Town Council:

Accompanied by the Inspector of Nuisances, I have recently paid a visit of inspection to the Indian location on the Eastern Vlei, and found the places in so deplorable a condition as to induce me to have re-prepared copies of the Inspector's report hereon of June last, one of which I enclose herewith, and beg for it your earnest and sympathetic consideration. It is, in my opinion, imperative, alike in the interests of common humanity and of justice, that the condition of these long-suffering, patient, and helpless people—800 in number—should have our immediate attention, with a view to the amelioration of their miserable surroundings.

When I tell you that since their purchase of the lots, in 1907, they have paid us in rents £6,520, and rates £1,988—or a total of £8,508—and in return have received nothing but a swamp, a water-pipe, and sanitary services, and that many of the houses (at the time of my visit, after rain) could only be reached by wading through pools of stagnant water, one to two feet deep for which there is no escape, except by evaporation, I think you will agree with me that grave injustice is being inflicted upon this little community. Had they been Europeans, instead of Indians, this would perforce long since have been righted. His Worship the Mayor will, I am assured, ask your attention to the subject at the earliest possible date, when an inspection of the locality will, I think, justify my having claimed for it your sympathetic attention.

The Borough Engineer has already begun well the process of reclamation at one end of the location, but with the exceedingly limited resources at his disposal, viz., a few men of the

"relief" gang, it is impossible for him to expedite the work; even he cannot make bricks without straw. Were he voted the necessary expenditure, and had he a free hand in dealing with it I am confident that, with his usual thoroughness, the problem would be satisfactorily solved, and this is a course I am prepared to recommend.

Copy of Inspector of Nuisances' report of June 5th, 1909:—

Office of the Inspector of Nuisances,
Durban, June 5th 1909.
BRICKHILL ROAD, NORTH OF DEPOT ROAD.

The above-mentioned locality contains 51 dwelling-houses, mostly owned and occupied by Indians. The total population at the census—March of the present year—was 791 souls (777 Indians and 17 natives). The deaths during the past year of 1908 were 25—equal to a death-rate on the above population of 31.48 per 1,000. The land on which the houses are built was on the edge of the Eastern Vlei swamp, the houses on the east side of the road being erected on the uneven sandhills and hollows, and those on the west side very little above and adjoining the swamp. The road itself, for a considerable distance, during rainy weather, is covered with water, which mostly escapes during the dry season by slow evaporation. Even then the road remains moist and damp. The land was not prepared by proper levelling and filling up of hollows, before being offered by the Corporation for occupation, and the original surface inequalities still exist. There is no drainage of any description, and the land does not offer a natural fall or slope for waste water to flow away. The land was leased for ten years; some lots averaging about £14, others £30, and others again at about £40 per annum. These leases expire in from three to four years from the present

time. Fairly good wood-and-iron houses were erected by the Indian leaseholders.

During the visitation of malaria the population suffered severely from fever. In the pools of water in the roadway, and in the swampy land, which extend into the backyards of many of the houses on the west side of the road, mosquitoes are breeding even at this late period of the year. The roadway is so difficult for traffic that a store-keeper states that the cartage of rice from town costs 1s. per bag. Apart from the natural defective characteristics of the locality, sanitation is not favourable. Pail nightsoil and house rubbish services are carried out, but, with the tendency of the people to put up as many buildings as they can get permission for on the lots, the use or occupation of almost every room in each house as a separate dwelling, the impossibility in practice for Indians to use privies in such a manner as to avoid nuisances, and the untidy and careless habits of the people generally, make the task of maintaining a moderate condition of cleanliness and domestic decency extremely difficult.

I do not, however, attribute all these imperfections to the people. For flagrant or continued nuisances the provisions of the by-laws are enforced by prosecutions, and frequent visits of the Sanitary inspector help to correct and restrain the people in their habits. They suffer in health and comfort and material prosperity through being overlooked or forgotten in the improvements which have in every other part of the borough been progressing, and this, notwithstanding that their particular part called for amelioration more urgently than any other locality. There is not even a public paraffin lamp in the road. Every other part of the borough where malaria was prevalent, some two or three years ago, has been improved in some substantial form or other.

Nothing has been done in the particular part of Brickhill Road referred to, and it may be quite possible, if a further outbreak of the disease should occur, that at this part it would first make its appearance.

The endeavours to erect as many buildings as possible on the lots, and the occupation of one-roomed dwelling-houses are justifiable, when it is remembered that the ground rent of the stands is as much as £2 10s. and £3 5s. per month per lot, apart from rates, and that the rent of a single room at 7s. 6d. or 10s. per month is as much as a working Indian man can afford for himself and family.

Two years ago or thereabouts some of the Town Councillors (his Worship the Mayor and Mr. Councillor Deane, I think they were), and also the Borough Engineer, paid a visit with me to the place, but the desired improvements did not follow. I beg to urge, in the interests of public health, sanitation, humanity, and for the credit and good name of the borough, that necessary improvements should be undertaken, and which should not be less than the following, viz: (1) The continuation of the reclamation of the land from Depot Road to the Battery Railway; (2) storm-water drainage and a narrow hardened roadway; (3) sewerage.

I also beg to suggest that the matter be referred to the Medical Officer of Health, for his opinion of the existing conditions, and of the necessity for improvement.—Yours, &c., W. C. DAUGHERTY, Inspector of Nuisances.

The Beam in England's Eye

From a recent issue of the *Indian Interpreter* a religious and ethical quarterly, edited by the Rev. A. Robertson, M. A., and the Rev. N. Macnicol, M. A., we extract the following:—

"Those who desire the elevation of the people of this land are never weary of pointing out to them that that can never be until it ceases to be the case that in India the members of certain castes, for no cause but their birth within that caste, are in a position of permanent disability and contempt. To see how those 'untouchables,' however high their character and however great their ability, are reckoned to be polluted, are banished beyond the bounds of the village or of the assembly, are finally debarr'd from progress and from privilege, fills the enlightened foreigner with amazement and with disgust. But where now is there a place for his rebuke if it be the case that his own fellow countrymen in South Africa have marked in the same manner with a bar sinister, on no grounds but those of birth, all those who are of Asiatic race?"

The Late King-Emperor

St. Aidan's

At the General Meeting of St. Aidan's Literary and Debating Society, the following resolution was proposed by the chairman, Mr. M. Beethasee Maharaj, seconded by Mr. L. C. B. Ephraim and carried unanimously by all the members standing:—

"We the members of St. Aidan's Literary and Debating Society show our deep regret in learning the sad and untimely demise of His Majesty Edward VII. King of the United Kingdom and Emperor of India, and we beg to sympathise with Queen Alexandra, other members of the Royal family and the whole Empire in the tremendous loss they have sustained by the passing away of the World's Peace-Maker."

Mr. G. D. Lalla then moved that since the funeral of the late King is arranged to take place on the 20th, we postpone our meeting of the 19th as a mark of our respect. Mr. Dan. P. Nundoo seconded and Mr. T. M. Francis supported the motion which was unanimously carried and passed.

Newlands

A general meeting of the residents of Newlands, Sea Cow Lake, Crompton's, Torvale and Suran's Estates in the division of Inanda was held last Sunday at the Kaniacheemah's Temple, Newlands, when Mr. Sardar Narayansamy Moodly presided. Mr. S. N. Moodly proposed: "That we, the residents of the above districts in the division of Inanda, hereby express our heartfelt sorrow in the sudden death of our most beloved and Gracious Sovereign Edward VII. and humbly submit our condolence to their Majesties, the King and Queen and to the Members of the Royal Family in their and our irreparable loss." This was seconded by Mr. Moonsamy Naiker and carried unanimously.

Mr. B. Ramphal proposed: "That this meeting pray God the Almighty Father to bestow peace towards our gracious Queen Alexandra and the present King who has ascended the Throne under the Title of George V." This was seconded by Mr. Sadasiva Pillay and carried unanimously.

Mr. Venkatapathy proposed: "That the chairman of the meeting is requested to forward the resolutions to His Excellency the Governor of Natal for transmission to the Right Hon. The Secretary of State for the Colonies." Mr. Govinder seconded and it was carried unanimously.

Catholic Indians' Tribute

The following resolutions were passed at a meeting of the Catholic Indian Young Men's Society, on Sunday last:—

1. "That this meeting of the Catholic Indian Young Men's Society, as representing the Catholic Indian congregation of Durban, having learnt the untimely and much lamented demise of his Most Gracious Majesty King Edward VII., hereby respectfully tenders to her Gracious Majesty Queen Alexandra, to their Most Gracious Majesties King George V. and the Queen Consort, and all the members of the Royal Family, their warm, sincere, and profound sympathy in their sad and irreparable loss."

2. "That this meeting of the Catholic Indian Young Men's Society, as representing the Catholic Indian congregation of Durban, hereby invokes the choicest blessings of the Almighty God upon the Crown and person of his Most Gracious Majesty King George V. Emperor of India, and sincerely prays that his Majesty may have a glorious and prosperous reign characterised by a desire for the realisation of the wishes and sentiments of his illustrious predecessors, 'Victoria the Good' and 'Edward the Peacemaker,' to govern the millions of his Indian subjects with a wider sympathy and in their best interests."

3. "That copies of the above be sent to his Excellency the Governor of Natal, with a humble request that the same may be transmitted to the Secretary of State for the Colonies."

New Guelderland Sabha

On Sunday, at a general special meeting of the Veda Dharma Sabha, held at the Sabha Hall, New Guelderland, the following resolution was proposed by Swami Shankeranaid seconded by Babu Kodasingh, and carried unanimously:—

"We the members of the Veda Dharma Sabha, New Guelderland, express our deep regret and profound sorrow at the untimely and unexpected death of our noble and beloved late Sovereign, his Majesty King Edward VII., and most earnestly join in sympathy with his Majesty King George V., Queen Mary, and Queen Alexandra as well as all other members of the Royal Family, in the sad bereavement and irreparable loss which they have sustained through the death of our late Sovereign, and we pray the Almighty Father to grant peace to the departed soul, and to give peace and strength to the Royal Family to bear the loss which they have so sustained, and we beg to assure our present King, his Majesty George V., of our great devotion and perfect loyalty towards him and his rule."

It was proposed by Mr. Govindlal B. Desai, and seconded by Mr. Bhanuprakash B. Maraj, that a copy of the resolution be forwarded to the Hon. the Colonial Secretary, for the favour of transmission to the proper quarters.

From the Editor's Chair

THE RETURNED DEPORTEES

MR. POLAK and the 26 returning deportees deserve the thanks of the Indian community in South Africa, Mr. Polak for the promptness with which he has sent these men, and the deportees for the bravery and self-sacrifice they have shown in undertaking the return voyage within four days of their arrival in Bombay. It must have been to the latter a great wrench. They went to the mother-country, some of them perfect strangers to it. They could have seen something of it, had they stayed, and no one could have taken exception if they had followed that course, but they chose to put duty before everything else, and, after a trying voyage as deck-passengers, they have undertaken an almost equally trying voyage not to find or seek rest after it, but to brave imprisonment or whatever may be in store for them. Speculation is rife as to whether these men will be able to land at any of the South African ports. If they have been domiciled either at the Cape or in Natal, they should certainly find no difficulty in that. By the time they arrive, probably the Union Government will be in full working order. It will be interesting to note how they are dealt with by that Government. All speculation with reference to their arrival in the Transvaal is needless, because, whether they are tried as prohibited immigrants or otherwise, they have but to seek imprisonment, unless the Government, after having brought them into the Colony, take them again to Delagoa Bay and deport them to India. Whatever happens, as passive resisters they have only one course left open, and that is to abide by their obligation not to submit to the Law until the grievance for which they have been suffering has been redressed, irrespective of the results that may follow such a course. The Indians of Durban, too, have a duty to perform. It will be expected of them that they receive these passive resisters and make them as comfortable as possible, and give them such an ovation as would enable them to know that their self-sacrificing work is being appreciated by their countrymen throughout South Africa, and to enable the South African Government to understand that the whole of the Indian community in South Africa is at the back of the movement.

THE CRIME OF COLOUR

"It may be assumed," says the *Statesman* of the 17th February last, "that Lord Minto and his colleagues are prepared to adopt any measures which will prevent an aggravation of the present evil and will at the same time show that the policy of the Colonies in regard to Indians is strongly reformed in the Indian Empire. Among

Englishmen of all parties both here and at Home there is complete agreement on this question. English statesmen, accustomed to the equal treatment of all races of the Empire upon English soil, are keenly conscious that the manifestation of racial prejudice in South Africa is a violation of the principles by which the British Empire is held together. There can be no real unity when the people of one part of His Majesty's dominions are held to be unworthy of civic rights in another part, and it is clear that if this method of discrimination were extensively employed the Empire would be reduced to an agglomeration of States bound together only by allegiance to the Crown. It may be urged that an Empire can be maintained on such a basis, and that without prejudice involves a danger to Imperial stability from which earlier Empires were free. 'I have been unable,' says Lord Cromer in his illuminating essay on "Ancient and Modern Imperialism," "to discover any distinct indication that colour antipathy existed in any marked degree in the ancient world. The dominant Roman and the intellectual Greek thought themselves with no doubt very superior alike to the savage that in Britain and to the more civilised Egyptian or Asiatic; but, in estimating his sense of superiority, neither appears, so far as I can judge, to have taken much account of whether the skins of the subject or less inferiorly advanced races were white, black, or brown." It has been remarked for the Colonists of South Africa to give legislative effect to "provincial prejudices unknown to the Roman or the Greek, and to refuse to recognise even citizenship of the same Empire as a sufficient antidote. Against this disintegrating doctrine all Englishmen should combine. To Anglo-Indians the attitude of the Colonists is especially offensive, for the policy of racial discrimination is directed against a race or races with which they are brought into daily contact in many of the relations of life. It is an insult to the Anglo-Indian community that the countrymen of those with whom they associate in commerce and in public affairs are subjected to humiliating restrictions and indignities in the land of the Kafir."

The writer of the leading article in the *Calcutta* paper from which we have copied the above remarks, if he came to South Africa, would find that the insult to the Anglo-Indian community that he refers to is being offered without provocation and on the slightest pretext in this sub-continent; but we are not sure that on that account he would be able to write more strongly than he has in the leading article referred to by us. Lord Cromer's words quoted by the writer are worth considering by the statesmen of South Africa, when we are on the eve of a momentous change in its life. A Union that is based on colour distinction and that makes a crime of the colour of one's skin rests on an unstable foundation. In no part of the British dominions has this question assumed so much prominence as in South Africa; and here we are not referring purely to the Asiatic trouble, great and grave though it is, but also to the still greater question of the Kafir races and the Cape Coloured people. So that the Union statesmen will have three questions before them for handling. South Africa has been

considered to be the grave of many reputations. The task before Lord Gladstone is herculean. By firmness and individuality, he may be able to impress the work of the first Union Ministry with true Imperial ideals, or, by allowing it to go in its own way, be instrumental in creating a powerful combination against colour. Then there will be every fear that South Africa may not only remain a grave for many a reputation, but it may even become the grave of the mighty Empire of which it is but a part.

Correspondence

A Case for Inquiry

To the Editor *INDIAN OPINION*.

Sir, — I beg to ask you to insert the following in your paper:—

I am a Colonial-born Indian domiciled in the Colony of Natal. My wife is also Colonial-born and domiciled in that Colony. I have a daughter 8 years old. My daughter's name is entered on my wife's free pass by the Protector of Immigrants. My wife has a Domicile Certificate to enter the Colony of Natal.

On the 14th April, 1910, I sent my wife and my daughter to Durban from Johannesburg via Charlestown. The I. R. Officer, detained my wife and daughter for a day and a half for not producing a Domicile Certificate for my daughter. Meanwhile the Interpreter there took two pounds from my wife. This was paid by my friend who was travelling with my wife in the same train from Johannesburg. The next day my wife was allowed to proceed to Durban. After my wife's arrival in Durban, she wrote to me the full details of her detention in Charlestown. Soon after receiving the letter from my wife, I informed my solicitor to make enquiries regarding my wife's detention. In answer, the officials wrote that they only detained to make further enquiries to satisfy themselves. They deny that anybody in their employ took any money. So I wrote a letter to my wife to let me know to whom she paid the two pounds. She states that the Interpreter got the money. Whether he is an employee or not I do not know.

I write this to warn the public.

I am etc.,

POONASAMY SUBBIAH PADIACHI.

Room No 15,
27, Marshall Street,
Johannesburg.
3rd May, 1910.

Mr. Royeppen Returns to the Transvaal

Mr. Joseph Royeppen left Durban for the Transvaal by Tuesday evening's train. He received a hearty send-off by several friends at the station. By the time this is in the hands of our readers he will probably be safely lodged in gaol.

Indian Home Rule

Mr. Wybergh, M.L.A. (Transvaal) on
Passive Resistance

The following interesting correspondence has passed between Mr. Wybergh and Mr. Gandhi :—

Box 465, Johannesburg.
May 3rd.

My dear Mr. Gandhi,

Many thanks for your letter and the pamphlet on Indian Home Rule. I have been prevented by business from giving adequate study to it until the last few days. I find it very difficult to criticise it adequately within reasonable length because I do not think that on the whole your argument is coherent or that the various statements and opinions you express have any real dependence upon one another. I am also inevitably rather ignorant of the actual conditions in India and am afraid, therefore, of being presumptuous in expressing any opinion upon the correctness or otherwise of many facts which you appear to take for granted and make the basis of argument. Meanwhile I must say that on many questions of fact you are in variance with ordinary opinion. To begin with, as to the question of "loyalty." I must say that while, as a rule, you avoid giving any occasion for specific charges of disloyalty, yet there are so many subtle hints and ambiguous expressions, so many things left unsaid, and so many half-truths put forward, that I am not at all surprised at any one considering the book highly dangerous. Granting that you do not intend to be disloyal, yet I am sure that the average plain ignorant man without intellectual subtlety would suppose that you were preaching against British rule in India, for you attack everything which the plain man would identify with this rule. You discourage violence, but only because you think violence is both wrong and ineffective, not because the object sought is wrong.

On this far more important general principle underlying your book I must say definitely that I think you are going wrong. European civilisation has many defects and I agree with many of your criticisms, but I do not believe that it is "the Kingdom of Satan" or that it ought to be abolished. It appears to me a necessary step in the evolution of mankind, especially manifested in and suitable for Western nations. While I recognise that the highest ideals of India (and Europe too) are in advance of this civilisation, yet I think also, with all modesty, that the bulk of the Indian population require to be roused by the lash of competition and the other material and sensuous as well as intellectual stimuli which "civilisation" supplies. You are practically preaching "liberation" in the religious and metaphysical sense as the immediate aim of all humanity, for that is what your Swadeshi in its best sense, as

explained in Chapters XVI. and XVII., and as illustrated throughout the book, really means. Now you individually, and others individually, may have arrived at the stage where it is right to make this the immediate ideal, but the bulk of humanity have not; and I agree with Mrs. Besant when she says that there is a real danger in preaching "liberation" to people who are not ready for it. She says somewhere that what the bulk of the people in India require is not to abandon desire and activity in the lower worlds but to increase them and learn from them, and that passivity for them means stagnation. That does not mean that all the forms of Western civilisation are suitable for India, and I don't doubt that we British have erred (in all good faith) in trying to introduce British institutions indiscriminately. But Western ideals are necessary to India, not to supersede but to modify and develop her own. India ought, I think, to be governed on Indian lines, (whether by Indians or Englishmen is another question) but "civilisation" is both necessary and useful, if it grows naturally and is not forced and it cannot be avoided.

To turn now to the still more general application of your ideals, apart from Indian questions :—

Firstly, I think you are confusing between "passive resistance" and "non-resistance." What you call "soul-force" and "passive resistance" have nothing to do with love or spirituality in themselves. In advocating these things instead of physical force you are only transferring the battle and the violence from the physical to the mental plane. Your weapons are mental and psychic, not physical, but also not spiritual. You are still fighting to win, and fighting harder than ever, and, in my opinion, all fighting in modern times is tending to become more and more a matter of intellectual and psychic force and less of physical force. It is not thereby becoming more moral or less cruel, rather the reverse, but it is becoming more effective. Personally, I have grave scruples about employing "soul force" for the attainment of physical or political objects, however strongly I may believe in the value of those objects and the justice of my cause. In political life it is often a great temptation to me to do so, for, as you know, I feel very strongly on political questions; but, while, of course, I regard all possible means of intellectual persuasion and argument as right and necessary, I think that the use of what you call "soul force" for concrete ends is dangerous in the extreme, and I always have in mind the refusal of Christ to use "soul force" for even the perfectly harmless and apparently legitimate purpose of making stones into bread. I think that in this story a very profound truth is conveyed. Now, while I think this is very wrong, it does not follow that those who, even while using wrong methods, are un-

selfishly working for a cause (however mistaken) will not reap for themselves the moral and spiritual benefit which follow upon all unselfish sacrifice, and I am sure that you will do so and are doing so, but I think this is not due to your methods but in spite of them, and that it is actually due to your motives. But there is a danger to others less single-minded. As the Bhagavad Gita says: "He who sitteth controlling the organs of action, but dwelling in his mind on the objects of the senses, that bewildered man is called a hypocrite." It would be better to use the "organs of action" I think!

But taking the "passive resistance" movement as a whole, on the assumption that what you are really aiming at is not merely a political object but the assertion of the superiority of non-resistance, of love and of true inner freedom as against the compromises and conventions of life, it does not seem consistent that you should allow yourselves to be regarded as martyrs, or complain of the hardships of prison (not that you yourself have, I believe, ever done this) or make political capital out of what seems to you injustice or ill-treatment, or indeed allow the matter to be advertised in the press or send deputations to England and India and generally carry on a political agitation. If it is really a matter of religion, than I think that the truest heroism is not concerned in this exceedingly active "passive resistance" but that it consists in suffering as private individuals and saying nothing about it.

Of course, if the object is political, all these things become questions of tactics and may be very proper and useful weapons according to circumstances. Personally, while I admire heroism displayed in a political cause, and the very real heroism of many "passive resisters," I must say that it seems in no way superior to the more active forms displayed by soldiers or rioters or revolutionaries. Neither does it differ from or deserve more sympathy than that which has been shown by many quite ordinary sufferers in other political causes, and such as, for instance, the anti-Asiatic movement. It so happens that neither the soldiers nor the opponents of Asiatic immigration have been called upon to go to prison, but both alike in their respective spheres and according to their duty have risked and often lost that which they held most dear in a cause which, though not strictly "religious," they regarded as most sacred. The physical sufferings of soldiers at any rate have vastly exceeded those of "passive resisters," yet, if the soldier complains that the bullets are too hard or that campaigning is uncomfortable and therefore that the enemy is treating him most unkindly, he is regarded as simply ridiculous. Of course, under certain circumstances, it is good tactics to parade your injuries, but that is a matter for you to decide.

Finally, I come to the question of "non-resistance" itself, and its proper use and place. It appears to me that for the individual saint, seeking liberation, for whom the time has come when the personality has to be killed out and the whole world order transcended, in order that the pure spiritual consciousness may unfold,—for him non-resistance may be the right course. I do not presume to speak of this with certainty because I do not know. In its very nature, however, non-resistance of this description can have no political end in view, for its object is to enable a man to escape and transcend the world altogether. But, as a practical political principle suitable for adoption by ordinary men living the ordinary life of citizens, it seems to me altogether pernicious, and utterly disastrous to the public welfare. It is mere anarchy, and I have always regarded Tolstoi, its principal apostle, as very likely a saint personally, but when he preaches his doctrines as a political propaganda and recommends them for indiscriminate adoption, as the most dangerous enemy of humanity. I have no manner of doubt that Governments and laws and police and physical force are absolutely essential to average humanity, and are as truly "natural" in their stage of development and as truly moral as eating and drinking and propagating the species. To undermine them without being ready to substitute something else a little better but still of the same character is simply to destroy the possibility of all advance. Therefore, to my mind, such preaching is far more injurious than mere disloyalty, which after all only proposes to substitute another Government. It is a fatal confusion to suppose that what is right for the saint is right for everyone else. "Render unto Caesar the things that are Caesar's and unto God the things that are God's." When all humanity has reached sainthood Government will become unnecessary but not till then. Meanwhile civilisation must be mended, not ended. Even if as regards India you are right and Mrs. Besant is wrong, and it is really the case that India should be deprived of the Government both of British rulers and of Indian princes, and each man should be a law unto himself, I am at any rate quite clear that for Western nations and for South Africa such ideas are fatal. It would, if true, only illustrate how fundamental are the differences between Indian and European, and would practically justify South Africa in taking extreme measures to get rid of the Indian population. Has it not occurred to you that, if your ideas about India are correct, your conclusion in chapter XX. that "deportation for life to the Andamans is not enough expiation for the sin of encouraging European civilisation" would apply with great force to deportation from the Transvaal to Delagoa Bay or to India?

I have written at far too great a length, but you have raised very interesting and important issues in your pamphlet and have asked me to criticise. Let me assure you that you and others like you have my most sincere respect and most affectionate regard and admiration, and that, as a matter of public duty, I shall continue to oppose both your objects and your methods to the utmost of my ability.

Yours very sincerely,

W. WYBERGH.

P.S.—As you once invited me to contribute to *INDIAN OPINION* an essay on passive resistance, which at the time I was unable to do, it occurs to me that you might like to publish this letter. If so please do so.—W.W.

Mr. Gandhi's Reply

Dear Mr. Wybergh,

I am exceedingly obliged to you for your very full and valuable criticism of the little pamphlet on Indian Home Rule. I shall with very great pleasure send your letter to *INDIAN OPINION* for publication, and shall treat this reply likewise.

I entirely reciprocate the sentiments you express in the last paragraph of your letter. I am quite aware that my views will lead to many differences of opinion between my staunchest friends and those whom I have come to regard with respect and myself, but these differences, so far as I am concerned, can neither diminish respect nor affect friendly relations.

I am painfully conscious of the imperfections and defects you point out in your letter, and I know how unworthy I am to handle the very important problems dealt with in the booklet. But, having had the position of a publicist practically forced upon me by circumstances, I felt bound to write for those for whom *INDIAN OPINION* caters. The choice lay between allowing the readers of *INDIAN OPINION*, anxious though they were for guidance, to drift away in the matter of the insane violence that is now going on in India, or giving them, no matter how humble, a lead that they were asking for. The only way I saw of mitigating violence was the one sketched in the pamphlet.

I share your views that a superficial reader will consider the pamphlet to be a disloyal production, and I admit, too, that those who will not distinguish between men and measures, between modern civilisation and its exponents, will come to that conclusion. And I accept your proposition that I discourage violence only because I think it to be both wrong and ineffective; and not because the object sought to be attained is wrong, that is to say, if it were ever possible, which I hold it is not, to detach the object from the means adopted to attain it. I hold that Home Rule obtained by violence would be totally different in kind

from that obtained by the means suggested by me.

I have ventured utterly to condemn modern civilisation because I hold that the spirit of it is evil. It is possible to show that some of its incidents are good, but I have examined its tendency in the scale of ethics. I distinguish between the ideals of individuals who have risen superior to their environment, as also between Christianity, and modern civilisation. Its activity is by no means confined to Europe. Its blasting influence is now being exhibited in full force in Japan. And it now threatens to overwhelm India. History teaches us that men who are in the whirlpool, except in the cases of individuals, will have to work out their destiny in it; but I do submit that those who are still outside its influence, and those who have a well-tryed civilisation to guide them, should be helped to remain where they are, if only as a measure of prudence. I claim to have tested the life which modern civilisation has to give, as also that of the ancient civilisation, and I cannot help most strongly contesting the idea that the Indian population requires to be roused by "the lash of competition and the other material and sensuous, as well as intellectual, stimuli." I cannot admit that these will add a single inch to its moral stature. Liberalism in the sense in which I have used the term is undoubtedly the immediate aim of all humanity. It does not, therefore, follow that the whole of it can reach it in the same time. But if that liberation is the best thing attainable by mankind, then, I submit, it is wrong to lower the ideal for anyone. All the Indian Scriptures have certainly preached incessantly liberation as an immediate aim, but we know that this preaching has not resulted in "activity in the lower worlds" being abandoned.

I admit that the term "passive resistance" is a misnomer. I have used it because, generally speaking, we know what it means. Being a popular term, it easily appeals to the popular imagination. The underlying principle is totally opposed to that of violence. It cannot, therefore, be that "the battle is transferred from the physical to the mental plane." The function of violence is to obtain reform by external means; the function of passive resistance, that is, soul-force, is to obtain it by growth from within, which, in its turn, is obtained by self-suffering, self-purification. Violence ever fails; passive resistance is ever successful. The fight of a passive resister is none the less spiritual because he fights to win. Indeed, he is obliged to fight to win, that is, to obtain the mastery of self. Passive resistance is always moral, never cruel; and any activity, mental or otherwise, which fails in this test is undoubtedly not passive resistance.

Your argument tends to show that there must be complete divorce be-

tween politics and religion or spirituality. That is what we see in every day life under modern conditions. Passive resistance seeks to re-join politics and religion and to test every one of our actions in the light of ethical principles. That Jesus refused to use soul-force to turn stones into bread only supports my argument. Modern civilisation is at present engaged in attempting that impossible feat. The use of soul-force for turning stones into bread would have been considered, as it is still considered in India, as black magic. Nor can I hold with you that motives alone can always decide the question of a particular act being right or wrong. An ignorant mother may, from the purest motives, administer a dose of opium to her child. Her motives will not cure her of her ignorance, nor, in the moral world, purge her of the offence of killing her child. A passive resister, recognising this principle and knowing that, in spite of the purity of his motives, his action may be utterly wrong, leaves judgment to the Supreme Being, and, in attempting to resist what he holds to be wrong, suffers only in his own person.

Throughout the Bhagwad Gita, I can see no warrant for holding that a man who can only control "the organs of action" but cannot help "dwelling in his mind on the objects of the senses" had better use the organs of action until the mind, too, is under control. In ordinary practices, we call such use an indulgence, and we know, too, that, if we can control the flesh even while the spirit is weak, all ways wishing that the spirit were equally strong, we will certainly arrive at a right correspondence. I think the text you have quoted refers to a man who, for making a show, appears to be controlling the organs of action, whilst deliberately in his mind dwelling on the objects of the senses.

I agree with you entirely that a pure passive resister cannot allow himself to be regarded as a martyr, nor can he complain of the hardships of prison or any other hardships, nor may he make political capital out of what may appear to be injustice or ill-treatment, much less may he allow any matter of passive resistance to be advertised. But all action unfortunately is mixed. Purest passive resistance can exist only in theory. The anomalies you point out only emphasise the fact that the Indian passive resisters of the Transvaal are, after all, very fallible human beings and yet very weak, but I can assure you that their object is to make their practice correspond with pure passive resistance as nearly as possible, and, as the struggle progresses, pure spirits are certainly rising in our midst.

I am free to admit also that all passive resisters are not fired with the spirit of love or of truth. Some of us are undoubtedly not free from vindictiveness and the spirit of hatred; but the desire in us all is to cure ourselves of hatred and enmity. I have

noticed, too, that those who simply became passive resisters under the glamour of the newness of the movement or for selfish reasons have fallen away. Pretended self-suffering cannot last long. Such men never were passive resisters. It is necessary to discuss the subject of passive resistance somewhat impersonally. If you say that physical sufferings of soldiers have vastly exceeded those of the Transvaal passive resisters, I agree with you entirely; but the sufferings of world-known passive resisters who deliberately walked into funeral pyres or into boiling cauldrons were incomparably greater than those of any soldier it is possible to name.

I cannot pretend to speak for Tolstoy, but my reading of his works has never led me to consider that, in spite of his merciless analysis of institutions organised and based upon force, that is governments, he in any way anticipates or contemplates that the whole world will be able to live in a state of philosophical anarchy. What he has preached, and, in my opinion, have all world-teachers, is that every man has to obey the voice of his own conscience, and be his own master, and seek the Kingdom of God from within. For him there is no government that can control him without his sanction. Such a man is superior to all government. And can it be ever dangerous for a lion to tell a number of other lions who in their ignorance consider themselves to be merely lambs that they, too, are not lambs but lions? Some very ignorant lions will no doubt contest the knowing lion's proposition. There will, no doubt, on that account be confusion also, but, no matter how gross the ignorance may be, it will not be suggested that the lion who knows should sit still and not ask his fellow-lions to share his majesty and freedom.

It has indeed occurred to me that an anti-Asiatic league which from pure though entirely misguided motives wishes to deport Asiatics from the Transvaal, because it may consider them to be an evil, would be certainly justified, from its own viewpoint, in violently attaining its object. It is not open to passive resisters, if they are not weak, to complain of such, in their opinion, high-handed action, but for them deportation and worse must be a welcome relief from having to submit to a course of action which is repugnant to their conscience. I hope you will not fail to see the beauty of passive resistance in your own illustration. Supposing that these deportees were capable of offering physical violence against forcible deportation, and yet from pure choice elected to be deported rather than resist deportation, will it not show superior courage and superior moral fibre in them?

Yours sincerely,

M. K. Gandhi.

May, 1910.

Transvaal Notes

Tuesday.

The Hamidia Islamic Society last Sunday passed the following resolution proposed by Mr. Hajee Habib and seconded by Mr. Mai, Mr. Imam Abdul Kadir Bawazeer being in the Chair:—

"The Hamidia Islamic Society places on record its deep grief for the death of His Most Gracious Majesty, the late King-Emperor, Edward VII., and tenders respectful and loyal condolences to the Royal Family."

Imam Sahab has written to His Excellency the Acting Governor, enclosing copy of the resolution and requesting His Excellency to cable the context to His Gracious Majesty the King-Emperor.

Messrs. S. R. Moodaley and Dorasani Jadiachy were discharged last Saturday. Messrs. Appasamy Madrai Pillay, Adikelani, Arokiun Pillay, Gopal Nagan Pillay and Veloo Dorasamy Pillay were arrested on Friday, and are now under order of deportation. A cablegram has been received from Mr. Polak to the effect that the deportees have arrived in Bombay and twenty-six of them left by the first outgoing steamer, that is, the *President*. There was one death on board. The name sent by Mr. Polak is that of a Calcutta man. This name does not appear on the list of passive resisters.

The proposed Chinese appeal to the Privy Council, it is now almost certain, will be abandoned, seeing that Mr. Quion and his companions are to be deported, the Supreme Court having declined to suspend deportation pending the result of the Privy Council appeal. The only question that could now be brought before the Privy Council is that of the reasonableness or otherwise of the period of detention pending deportation. It seems hardly worth while taking an appeal over a point such as this, even if an appeal along passive resistance lines could ever be justified.

The following reply has been received by the British Indian Association to its respectful message of condolence to the Royal Family:—

Sir,—I am directed by the Deputy Governor to inform you that he has been commanded to convey to you the thanks of His Majesty the King and the Royal Family for the message of sincere and loyal sympathy sent by the British Indian Association, which is deeply appreciated.

A Proclamation appears in the *Gazette* announcing that the 31st May has been fixed as the day for the taking effect of the Union of the South African Colonies, and it has been agreed between the several Governments that the day should be observed as a general holiday.

Happenings in India

At the United Provinces Social Conference on the 29th March, the following resolution was unanimously passed:—"That this Conference records its sense of high appreciation of the heroic and unselfish conduct of Indians in the Transvaal, led by Mr. M. K. Gandhi, in the unequal struggle with the Colonial Government, and that the Conference appeals to the people of these Provinces to extend material support to their suffering countrymen in the Transvaal, to help them to sustain their agitation, the sole motive of which is to vindicate the self-respect of the Indian nation."

Sir Curjishoy Ebrahim of Bombay has placed at the disposal of the Bombay Government a handsome donation of Rs. 450,000 for (a) the improvement of scientific training, (b) the encouragement of scientific research, bearing specially upon industrial progress in India, and (c) the provision of scholarships for the scientific training of Mussalman boys. In his reply to the donor, Sir G. Clarke says "the munificent contributions which have been forthcoming from patriotic citizens like yourself, will enable an Institute of Science to be created which shall be worthy of the city of Bombay."

The appointment of a Lady Legal Adviser to *pardanashin* ladies under the Court of Wards seems to have been a great success (say "Max" in *Capital*). This is what the Board of Revenue, Eastern Bengal and Assam says regarding Miss Cornelia Sorabji:—"The Board desire again to record their appreciation of the value of her services. She visited many of the ladies under the Court's guardianship and has been able to do them great service by her sympathy and advice, while at the same time she has been invaluable to the Court in the administration of these ladies' affairs. A set of provisional rules has recently been issued with the concurrence of the Board of Revenue, Lower Provinces, defining more precisely the duties and position of the lady assistant." "The object is to give Miss Sorabji not only a definite place in the chain of officers, but to secure for her the co-operation of Managers and Collectors which is necessary to enable the Court to obtain full value from her visits to *zenanas* in the *moftussil*. It is proposed to secure the whole time services of Miss Sorabji and provide her with an assistant to be trained by her and eventually to carry on the work she has so ably begun."

H. H. the Aga Khan has contributed a sum of £10,000 to raise a memorial to the Right Hon. Sir A. M. Ali, who is a pioneer of Western education among Indian Mohammedans, (says the *Madras Standard*).

The movement for the upliftment of the Panchamas and other depressed classes is making steady, though slow, progress and one pleasing feature in connection with it is the leading part taken in it by several Brahmin and other high-caste Hindu gentlemen (says *United India*). The condition of these poor people is engaging the earnest attention of some of the leaders of the people and the agitation, started in Bombay under the influential auspices of H. H. the Maharajah Gaekwar and Sir Narayan Chandra-varkar may be said to have taken a firm root in the Madras Presidency where the Panchamas number about ten millions.

The Prince of Arcot has been elected an Additional Member of the Supreme Legislative Council by the Mahomedan community of Madras.

Imperial Parliament

HOUSE OF COMMONS,

April 12th.

Indian Emigrants to Natal

Mr. O'GRADY asked the Under Secretary for India what number of indentured Indians had been shipped from India to Natal during the past four weeks; and whether the number had been unusually large since the introduction into the India Council of a measure whereby the Government of India might, when they deem necessary, discontinue such emigration.

Mr. MONTAGU: No indentured Indians have embarked for Natal during the past four weeks.

Mr. REES asked the Under Secretary of State for India whether the Secretary of State had information to the effect that an unusually large number of natives of India had voluntarily entered into indentures to work in Natal since it had been announced that the Government of India would take power to prohibit indentured emigration to that Colony; and, if so, whether the Secretary of State would consider the propriety of advising the Government of India to take into consideration the wishes of the labouring classes, as practically expressed by these voluntary movements of the population, in legislating in this behalf, and in making rules for the exercise of the powers conferred by legislation designed to restrict such voluntary movements.

Mr. MONTAGU: As regards the first part of my hon. friend's question, I would refer him to the answer that I have given to the hon. member for East Leeds. As regards the second part, the Government of India will no doubt carefully consider all relevant circumstances before exercising in the case of any Colony their power of suspending indentured emigration.—*India*

Employment of Coloured Men as Builders

Right in the heart of one of the Eastern Suburbs, one of our most populous centres, a block of half-a-dozen houses is being built "from top to bottom" with coloured labour.

Thus the *Rand Daily Mail* begins an article in a recent issue, headed with sensational head-lines.

In this particular instance (says the *S. A. News*) the attack is directed against Cape coloured men who are finding profitable employment on the Rand in the building trade. The *Mail* advances a number of reasons why the employment of coloured labour should be objected to. "In the first place, the builders and contractors of the town point out that it opens the door to unfair competition and jerry building of the worst type. In the second place, the business people point out that it deprives them of trade, reduces the circulation of money, and opens the door to bad debts, whilst encouraging Asiatic competition. In the third place, the Labour section points out that it involves the ousting of white labour. And in the fourth place, the landlords point out that it reduces the quality of tenants, and the rent value of their property." As so often, the journal answers its own objections most conclusively in the course of the same article. How can there be unfair competition when the coloured workers "maintained their willingness to stand up for the fair wage if all the white men would do the same"? Why should there be jerry building when the foreman told the *Mail* representative that they were "good workmen"? If business people are deprived of trade and less money circulates, who is to blame? We learn from this very article that "the proprietor of the bottle store opposite the buildings had refused to supply the workmen engaged with liquor, plainly telling them the reason—colour. The tram conductors had refused to allow them to travel on the cars." Of course, if this is the way the coloured workmen are treated, if they are not allowed to spend their money when they wish to do so, naturally less money will circulate. But it will not be the coloured workmen who are to blame.

Then we are told the Labour Party objects because it means the ousting of white labour. As a matter of fact, we believe that very shortly, if things progress as they are doing at present, there should be room for all. But we must confess that we see no reason, even if there be not, why the coloured man should be left to starve. To care for him is a sacred duty. To refuse him work because of his colour would indeed be to visit the sins of the fathers on the children. What the white workers on the Rand would be well advised in doing is to organise and co-operate as they are told to do,

not in order to freeze out the coloured man but in conjunction with him to prevent undue "sweating" and lowering of wages. The coloured man is prepared to co-operate: if the white workers do not avail themselves of his offer, they have only themselves to blame if they find him working for less wages than they are prepared to work for. The *Ram Daily Mail* itself tells us that the foreman also said that the men were receiving £1 per day as carpenters and 15s. per day as bricklayers, and that one and all strenuously denied the rumour that they were working for 7s. 6d. per diem. It is apparently admitted that white men are commonly working for 10s. or 12s. per day; what then becomes of the last argument as to the rent value of property? And still more, what becomes of the elaborate attempt of our contemporary to show how these men came to be employed? It is said that a tender was received a thousand pounds lower than any of those submitted to the architect, and the reason given is that "the original tenderers did not know that they could employ cheap labour of this description." Labour at rather more than the ruling prices may be efficient; it can hardly be characterised as cheap! The *Mail* had a bad case; it need not have made it still worse by itself supplying ample means for the refutation of all its arguments.

Strong Anglo Indian Feeling

Voted by the "Rangoon Times"

Writing on the Indian question in the Transvaal the *Rangoon Times* says, in the course of a lengthy leading article:—

We know that the Transvaal Government, loud in their protestations of devotion to our Empire, have from the unworthiest motives of greedy fear and vulgar prejudice, been disloyal to its fundamental principles. With their eyes open, they have pursued a policy which is a disgrace and scandal to themselves, and casts an undeserved slur upon the honour of our race, and strikes a blow at the unity of that Empire they profess to reverence. This Transvaal scandal, as we wrote months back, is nothing short of a "reduction to absurdity" of that Empire. A portion of our Possessions has chosen to ignore the fundamental principles of freedom and equality of treatment which must ever follow the flag, if British supremacy is to remain justified in the eyes of the world. Such an affront to the whole Empire cannot be brooked. The matter cannot rest where it is, and it is gratifying to know that not for a second have the Imperial authorities relaxed their attention to a problem which, without exaggeration, can be

described as the most insistent and pressing of all Imperial problems for the moment. It is admitted that the Imperial Government have been faced in the matter with grave difficulties; but those difficulties must be overcome, or the whole fabric of Empire will be undermined. We cannot afford to look with apathy upon the flouting of that principle of equality which is, and must be, the keystone of the Imperial fabric: the stern insistence upon which is essential to the very life of our Empire. The conduct of the Transvaal Government is not merely an affront to the Imperial Government; it is an insult to every Englishman individually. It lowers us all in the eyes of our Indian fellow-subjects, who see our dearest principles, of which we have ever boasted, so loudly defied by those who claim to be a part of the Imperial family. And behind the whole subject, behind those fundamental principles, there exists that most vulgar and evil prejudice against which those who love England's fair name must fight relentlessly and continuously,—the colour prejudice. It is time indeed that those who have the honour to be born British should cry shame upon a feeling which is only worthy of *parvenus* and provincials. It is time indeed that a vulgarity so unworthy of our greatness should be universally condemned. As Lord Amthill has well pointed out, "the disfranchisement in South Africa under a Liberal Administration, of men on account of their colour, this deprivation of an elementary right of British citizenship on racial grounds, constitutes a reactionary step in Imperial Government, almost without parallel."

But the violation of the political ethics of our race is even greater in the case of the 'colour bar' which has been established in the Transvaal. The supremacy of the British race lies not in the colour of its skin. It lies in its high sense of political morality, in its national honour, in its great-heartedness, in the nobility of its ideals, and in the unflinching moral courage with which it pursues those ideals. There have ever been characteristic of our race. To-day they are challenged by the action of a colonial people.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—Mr. W. Bennetou (11 signatures) ad.; Miss M. E. Hughes (5 signatures) 3/6; at Dr. Ghadiali's Lecture (25 signatures) 1/10; making a total of 41 signatures and 3/6. This makes a grand total of 1,162 signatures and £99/9/10.

Child Labour in Indian Factories

Mrs. Ramsay Macdonald contributes a fascinating account of a visit to a Bengal jute mill—worked by Dundee capital and managed by a Scotchman—in the *Labour Leader* of London, which has some new facts to communicate to its English readers. What specially struck Mrs. Macdonald in the mill was not the machinery, which was not unlike what one sees at Ashbroath or Dundee, but the workers, like whom Lady Macdonald had seen nothing in the West. The chief feature which stood out above all others was the presence of babies in the mill. There were also infants who were able to toddle, because their mothers could not leave them at home. Above these children who could not be left at home there was not much gap, says the writer, before one came to the children who were there to add to the wealth of the nation. "Indeed, it is said," adds Mrs. Macdonald, "that the former sometimes help the latter when no inspector is about." The writer makes the following pertinent observations on this unique aspect of Indian mill labour:—

The Factory Act as it stands allows children of nine years of age to be employed. Plenty of evidence was brought before the recent Factory Commission to show that even this minimum is often evaded. The jute manager acknowledged that they had not always been very strict, but said that now inspection was improved, and he thought we should not find any children under nine really working. But in any case the little gangs of boys and girls we saw sitting and changing hobbins with lightning quickness, or sitting round in groups on the floor waiting for their next job, were too tiny to be wage-earners. Their early employment could not increase, but rather diminish, the real wealth of the nation; and it is sad to see the evils of child labour, which we are struggling to cast off at home, being reproduced in a worse form in the Eastern land for which we have made ourselves responsible. The Factory Bill which will have to be discussed by the new Councilors in India does not venture to raise the age of employment even to ten years, but prescribes half-time hours for the children.

If Mrs. Macdonald was pained to see babies on cindegs waiting plaintively for the mother who was too busy to come, she was shocked to see toddlers finding a way about on their own little legs. For she found that machinery was not so well guarded in India as in England. She had herself to be on the watch against revolving wheels and treacherous belts as she made her way along. The Manager assured her that the infants who were straying about amongst the machines escaped unhurt—"one would think," adds Mrs. Macdonald, "only by means of many special interpositions of Providence."—*The Panjaber*.

Mr Thambi Naidoo Released

This brave passive resister was discharged on Monday last, and he had his hope partially fulfilled—that, he should not be met at the prison-gate by anyone, and that if a bicycle was sent he would cycle down to the Association offices. Owing to a series of accidents described by our Transvaal correspondent, Mr. Naidoo was met within twenty yards of the prison-gate but not at the prison-gate, as he was smilingly walking forward with a bundle of books in his right hand. Mr. Naidoo is one of the bravest of passive resisters, and it is no exaggeration to say that the movement has made the man. Before the movement commenced Mr. Thambi Naidoo was a self-satisfied trolley contractor earning a fat living, and was a happy family-man. To-day, he is a proud pauper, a true patriot, and one of the most desirable of citizens of the Transvaal, indeed of South Africa. His one concern, whether in the gaol or outside it, is to behave like a true passive resister, and that is to suffer uncomplainingly. If he complains, he does so only for the sake of others. His messages from the gaols of the Transvaal have always one burden: "Do not come to any settlement which falls short of Lord Ampthill's terms." The father is out of the gaol; his eldest son Cupusamy, barely 16 years old, is still in it. We congratulate the community on possessing such a noble member.

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg,

Wednesday.

Mr. Thambi Naidoo was discharged to-day, and was met by Mr. Cachalia, Imam A. K. Bawazeer, Sorabjee, Cama and Gandhi, later on by Mr. Rangasamy. Mr. Naidoo had sent a message that he should not be met by anybody, but that he should be sent, if possible, a bicycle, and he would cycle to the offices of the Association. This hope of Mr. Naidoo was almost fulfilled. He was discharged from gaol promptly at 9 o'clock, as rarely happens at Diepkloof, and owing to a triple accident, Mr. Cachalia and others who went in a carriage and Messrs. Gandhi and Cama who cycled were all at the prison just a few minutes after nine. They, therefore, met Mr. Naidoo a few yards from the prison-gate, walking along with his usual smile on his lips and a bundle of books under his arm. Mr. Naidoo is looking quite cheerful. He has lost a few pounds in weight. He says that the prisoners complain bitterly of the fewness of the blankets and the want of proper clothing. The absence of ghee is still a great grievance.

Items of Interest

London, May 13. *The Times* correspondent at Bombay telegraphs that twenty six Indians deported from the Transvaal arrived there on 6th May and sailed again on May 10th on their return to the Transvaal.—*Reuter*.

With respect to the decision of the Maritzburg Town Council regarding the appeal of the Indian trader, Mahomed Coolam, notice of appeal has been given, and the Town Council, at the request of the Supreme Court, have therefore furnished the following reasons for their action in deciding against the appeal: "The appellant, who has been absent from the Colony since 1906, was required by the Licensing Officer upon an application for the renewal of his 1908 licence for the year 1909 to comply with the provisions of Sections 5 and 17 of rules under the Dealers' Act, 1897, which he failed to do. In the opinion of the Council no satisfactory reason was urged on behalf of the appellant for the appellant's failure to comply with the Licensing Officer's requirements. The Council not being satisfied from the evidence submitted that appellant was the owner of the business assets upon the premises sought to be licensed, and no argument having been addressed to the Council in respect of the Licensing Officer's third ground for refusal, the Council saw no reason for interfering with the discretion given to the Licensing Officer under the Act."—*Natal Mercury*.

The Workers' Political Association have written to the Durban Town Council drawing attention to the alleged unlimited licence allowed to the natives and coolies in Durban, and to ask the Council to take steps to remedy the defects in the government of the town. In Great Britain, Europe, Egypt, and the Indian Empire, public buildings, etc., were so controlled that no person was allowed to enter unless decently clad and in a clean condition. The action of the Council in allowing natives and coolies to ride on the tram and to have uncontrolled use in their dirty state was fast becoming a serious menace to the status of the white races. The letter was referred to the Whole Council Committee, says the *Mercury*.

A special meeting was convened in the Rose Land Independent Mission Church, Uitenhage, on the 28th April, for the purpose of deciding as to what steps the congregation should take in reference to an invitation sent them by the Committee of the Union celebration, asking the congregation to participate on the occasion of the celebration of Union day. The Rev. Thos. Gamble, pastor of the Church, occupied the chair. Mr. J. Liberty, who spoke with warmth, moved that a reply be sent to that celebration Committee stating that this congregation

regret not being able to accept the invitation accorded them. Mr. Jan. Webb seconded the motion, which was carried. Several speakers addressed the meeting, all opposing the idea of taking part in any manifestations of joy whatsoever.—*A.P.O.*

Mr. J. W. S. Langerman, M.L.A., is reported to have said, in the course of his speech at the St. George's banquet at Randfontein:—"Let us rule the black people with justice, give them their due, and educate them up to a certain standpoint compatible with their position in life. But I warn you, if you educate him to a point where he can claim equality with the white, then he can claim the same position as you occupy. It is your duty here to-night as persons connected with the Union of the white races to see that in future you don't send to Parliament anyone who will have the idea that the black man is equal to the white." This sentiment was applauded by those present.

Mr. W. Kinton, the managing editor of the *National Review* (Shanghai), in a letter to the *Westminster Gazette*, says: "I would advise Englishmen resident in China, and engaged in great business affairs there, to show a little more appreciation of the rights of others; to give a little more sympathy to a people who are attempting to do what Englishmen are always impressing upon them they should do—viz., set their own house in order—and generally to conduct themselves according to the old, old motto, 'Do unto others as you would be done by.'"

In so far as all human laws tend towards justice they are the landmarks of the progress of civilisation, but unrighteous and unjust laws are the bane of civilisation. The anti-Asiatic laws in the Transvaal are the very acme of injustice and the resistance offered them is just because it is not violent, and righteous, because it upholds the dignity of the human race and the ancient self-respect of the people of India.—*Lender* (Allahabad).

Contents

	Page
Disgraceful State of Indian Location	165
The Beam in England's Eye	166
The Late King-Emperor	166
From the Editor's Chair	167
Correspondence	167
Mr. Roycepon Returns to the T'nal	167
Indian Home Rule	168
Transvaal Notes	170
Happenings in India	171
Imperial Parliament	171
Employment of Coloured Men as Builders	171
Strong Anglo-Indian Feeling	173
London Passive Resistance Volunteers	175
Child Labour in Indian Factories	175
Mr. Thambi Naidoo Released	173
Items of Interest	17

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

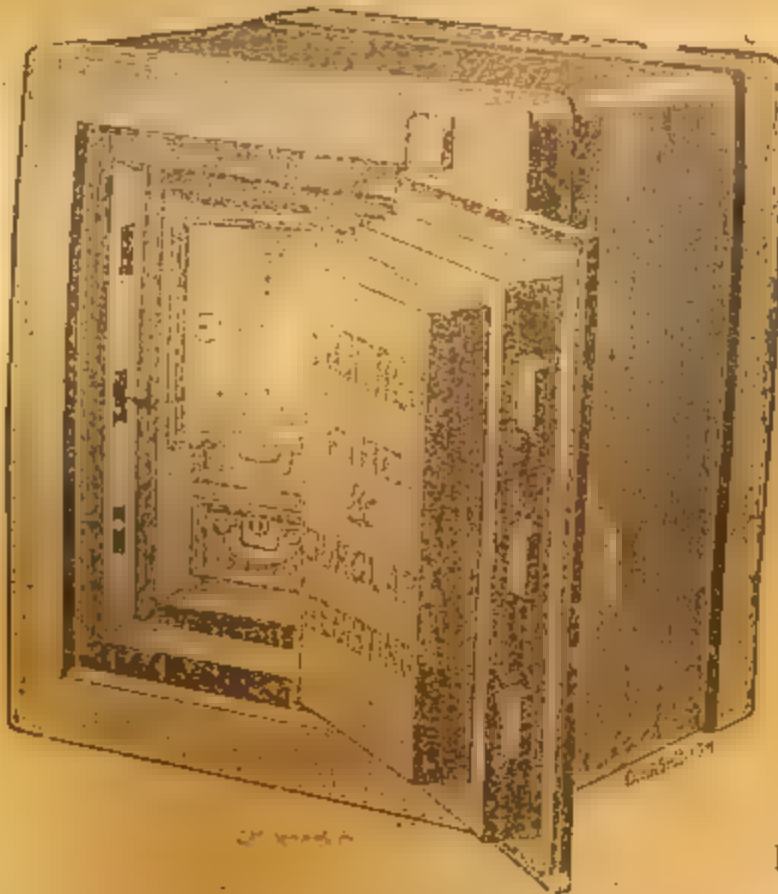
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS. PAREL. BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son, for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yekohnna Bank, 1 strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 5 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adanji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

અમારી સ્થાપના દ્વારા હવેના કાર્યકર્તાઓને જોડાઈને સુધારાગત માલોટમાં જેટલો આપવામાં આવે છે. જેટલા વસ્તુઓ આપવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And, at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેસીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી રસદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીઅન દવા શા માટે વાપરો છો? રસાયન સહુના—મગજ અને ફરીને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હાલ આલે એટલી દવાની શીલોંગ પ.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાલકાળીક અને ચોકસ મલાજ. નાવાલમાં ઘણા જથ્થે હાથે મધ ચુક્યો છે. કિંમત શી ૩.

મરહુમ શીર—મહુમ મલમ. સોગા, ધા, ગુમડાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમિંન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર મલાજ, સાલ અને સફેદ જીવડાંસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાબની અકસીર ગેળીઓ. ડબીની કિમત શીલોંગ ૧/૬.

શાશીપર્થ વટિકા—દુઃખશામક ગેળીઓ. અરબ રસપનાનો ખાસ મલાજ. કિંમત એક ડબીની શીલોંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4, Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL
Lindley'spoort } Dis. RUSTENBURG
Steenboksfontein }
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને રીટસ મરચડા દિલ્હીયાતની ગ્રેસીટ જ્યાંયાં મંગાવી સરને આવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ ઘી પોરખંદરનું તથા કલકત્તાનું—સરસ ચાનસ—ગોળું મંગીચા—એક વખત મંગાવી આવરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

121 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.
STORES LOWER PIER STREET,
P.O. Box 353. Telegrams: "MELON."
PORT ELIZABETH

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્ષ, શાનીવાર, તારીખ ૨૧ મી મે, ૧૯૧૦.

અંક ૨૨.

અકવાડોક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તાર ૨૧ મી મે થી, તા ૨૭ મી
મે સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હાંદુ-વૈશાખ સુદ ૧૩ થી વૈશાખ વદ ૩
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
મુસલમાન-તા. ૧૧ જમાદીઉલઅવલથી
તા. ૧૭ જમાદીઉલઅવલ સુધી, ૧૩૨૮ ફી.

વાર	ખ્રીસ્તી તારીખ	હાંદુ તીથી	મુસલમાની તારીખ	પારસી સોમ	જોડેલ ક. મ.	કુલ અંક
શનિ	૨૧	૧૩	૧૧	૧૧	૬ ૩૭ ૫	૬
રવિ	૨૨	૧૪	૧૨	૧૨	૬ ૩૮ ૫	૬
સોમ	૨૩	૧૫	૧૩	૧૩	૬ ૩૯ ૫	૬
મંગ	૨૪	૧૬	૧૪	૧૪	૬ ૪૦ ૫	૬
બુધ	૨૫	૧૭	૧૫	૧૫	૬ ૪૧ ૫	૬
ગુરુ	૨૬	૧૮	૧૬	૧૬	૬ ૪૨ ૫	૬
શુક્ર	૨૭	૧૯	૧૭	૧૭	૬ ૪૩ ૫	૬

આનુકંભાવક.

દેશપાર યજ્ઞેશ	૩૨૭
હાંદુ અને મુસલમાન
જોડાન્સજનમ	૩૧૮
શનિ પારજામેટમાં ગીરમાડીઆ
ઇશ્વાંડમાં વેલ્ડીયરોનું કામ
દેશ એડવરડના મરણનો શોક	૩૧૯
દેશ એડવરડના વર્ધનો	૩૨૧
બ્રીટીશ રાજનો વિરોધ	૩૨૨
સત્યાગ્રહી મી. દેવપન
નાદારી કારકની નોડીસો વીગેરે
હિંદુવાનતા અપમાન સામે પ્રોટેસ્ટ	૩૨૩
ચાલુ વરતમાન	૩૨૪
પરચુરણ ખખરો	૩૨૫
લોંચ સંબંધી ફરીયાદ
હક્કિયુ આફરિકામાં બંધાનીઓનો મોભો
તર સમાચાર	૩૨૬
હરખતમાં હવાઈ ત્રહાણ
રટીમરની આવલન
ફરેચ લોકની છત્રન કળા	૩૨૭
વિવિધ વિષય
મહાન દેશસક્ત પાણુ અન્વિદ	૩૨૮
પરચુરણ ખખરપત્રો	૩૨૯
નાતાલીઆ પીડક ડા. બીમરિટ
હાંદુતાનતા ખખરો	૩૩૦
વિવિધ દુષ્ટ સંબંધી વિષયો	૩૩૧
શોક બંધારણ

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શાનીવાર, તા ૨૧ મી મે, ૧૯૧૦.

દેશપાર યજ્ઞેશ

દેશપાર યજ્ઞેશ સત્યાગ્રહીમાંથી જીવિશ
જાણુ પાછા ફરે છે એથી મી પોતાને
તેમજ પાછા ફરનાર હોદીને મુખ્યસ્થાની
પર છે. મી. પોતાને અડધથી તજવીજ
કરી છે ને હોદીએ તુરત આવવામાં ગદા
ફરી ને આપભોગ ખતાવ્યા છે. ઘણાક
હોદી તો હોદીમાં ગયેલા પણ નથી. તેઓ
ને દેશ જોવાનું આપવાનું રહેતે મન થાય-
યતુ' જોએ. છતાં તેઓએ પોતાની
ફરજને પહેલી મૂકી છે. તેઓ સમજ્યા
છે કે સત્યાગ્રહીની પહેલી ફરજ જેલ
શોધવાની છે. તેથી તેઓ રટીમરની
મુસાફરીનો થાક છોટાવાં વિના ચાર દિવસ
ની અંદર પાછા ચઢી ગયા છે. ને અહીં
પહેલેથી પછી પાણુ કંઈ આરામ જોય
વવાના નથી. અગા પછી કાંતો જોય
જવું રહ્યું અથવા તો ફરી દેશપાર થવું
આ વિષે પણ હોદી વિમા ઉતારી ગયા
છે. કોઈ કહે છે કે તેઓને બંદર ઉપર
ઉતરવાનું નથી હોતું. કોઈ કહે છે તેઓને
દર્શનવાસમાં પેસવા નહીં દીએ. હવે
જેઓ નાતક અથવા કેપમાં જવાનો હક
ધરાવે છે તેઓને ઉતરવામાં હરકત આવે
એવું અમે માનતા નથી. અને બંદર
કર્મ પછી દર્શનવાસમાં આવવું તે તો
જેલ જવાને સર છે. એટલે અમે કહી
આરથ જોઈ શકતા નથી. છતાં સત્યા
ગ્રહીને તે આપ સચાસ પણ ન હો
તેને તો પોતાના કસમ આગવવા જોય
જવું. બીજા માગતી, દેશપાર થવું ને
જીવતાં બેસે તો બળવું. આવે અવેશ
જર્મ હોય તાં વિચાર શાના કરવાના
હેવર?

આ સમયે હરખતના હોદી પોતાની
ફરજ અજાનબે એવી, અમને આશા છે.
આ દેશપાર યજ્ઞેશ હોદીસેવકો પાછા
અને ત્યારે તેઓને વધવી લેવા, તેઓને
ઉતારે આવે એ અણુ હરખતના હોદી
ન કામ છે. બુનીયાત સરકાર હવે અમલ
કરશે. તે વેળા ખતાવી આપવાની જરૂર
છે કે હક્કિયુ આફરિકાના હોદી તે સત્યા
ગ્રહની લડતમાં સામેલ છે. બધી હોદી
પ્રજાએ યાદ રાખવાનું છે કે સાયમહની
લડતમાં બંધાનો રવાયે સમાજેલો છે.
આજથી જુવાનીઓ કામ કરતા થઇ
જશે, ને બધી તૈયારી કરી રાખશે એવી
અમારી હિમેદ છે.

હોંદુ અને મુસલમાન

હોંદુ અને મુસલમાન

કોલોનીઅલ બોર્ડ, અને બીજા હોંદી

આપ મહાળા નીચે લખતાં અમને
સરમ આવે છે. પણ સરમ છતાં સાચું
લખવું તે અમારું કામ છે.

મારિસપરજમાં કેટલાક હોંદુ તથા કોલો
નીયલ બોર્ડન હોંદીએ વેપારના પરવાનાની
અરજ કરેલી. તે પરવાનો મળ્યો પણ
ખરો. મળ્યો તેને સાર જોયે તે હોંદીને
મુખ્યસ્થાની જોઈતી હોય તો આપવા
તેપાર છીએ. પણ ને પરવાનો લેતાં જે
લખાવો વપરાશ છે તે ઉપાવો 'હાથવું'
કરવું હોયે વાગવા' જોવા છે. તે અરજ
ના દેશમાં કેટલાક ગોરાની એક અરજ
રાખત કરવામાં આવી હતી. તેમાં ગોરા
ઓએ જણાવ્યું છે કે હોંદુ મુસલમાન
વચ્ચે એકતા નથી. હોંદુ અથવા કોલો
નીઅલ બોર્ડન હોંદીને મુસલમાનની દુશ્મને
થી મલ્લ લેવાની ફરજ પડે એમ ન થવું
જોઈએ. તેથી આ ડાહ્યા ગોરા સૂચવે
છે કે પરવાનો આપવો જોઈએ.

અમે તો આવાં પગલાંનાં પરિણામ
માં જોઈએ છીએ. આજ સમી આપણી
અરજોની સામે માત્ર ગોરાજ જોવામાં
આવતા હતા. હવે અમે જોઈએ છીએ
કે હોંદી પણ એક બીજાની સાથા થય
છે. આ દુર્દશા સૂચવે છે. અમે જોઈએ
છીએ કે ગોરાને પક્ષમાં ખેંચી એક બીજા
હોંદીની સામે હાથે ખાલી જવાની દાનત
થએલી છે. ઘણા હોંદીએ તુરત સમ
જવું જોઈએ કે આમ કરવાથી બંને કોમ
પૂરી નુકસાનીમાં ઉતરશે. આવી હિસાબ
એ પછમ મુદ્ધિ ખતાવે છે. વારંતે

અમે હિંદી આગેવાનોને વિનવીએ છીએ કે આપ' કામ કરતાં પહેલાં વિચારો, અને એકે. એ કામની વચ્ચે, હિંદુ-મુસલમાન વા કેલોનીમલ એરન અને બીજા હિંદી વચ્ચે, હિંદી હો કે અમે તે, જે તકાવત પાડે તેને અમે કેમના શત્રુ ગણીએ છીએ ને તેમજ ગણવા જોઈએ. અમારો માત્ર અભિપ્રાય છે કે અમર આપણા માન એક કામ બીજા કરતાં વધારે લગ જતી હોય તો તેમ થવા દેવું, પણ આપણે ત્રીજાના હાથમાં ન જવા દેવું.

જોહાન્સબરગ

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી.]

સોમવાર હમીદીઆ હાલમાં સોસાયટીએ બાદશાહ એડવોકેટ મૈયત બાબત ખર ખરાનો ઠરાવ મે રિવરે પસાર કર્યો છે ને તેની નકલ તારથી મેકલવા ગવર નરને મોકલી છે. તે દરખાસ્ત મી. હાજી હમીદે કરી અને તેને ટેકા મી. માલે આપ્યો. હમામ સાહેબ પ્રમુખ હતા.

છુટા થયા

મી. એસ. એસ. મુલ્લી તથા મી. દેરાસામી પડીયાવી સનીચરે છુટ્યા છે પકડાયા

મી. અંબાસામી મદરાય પીલે, મી. બાહીકલમ આરોહીયલ પીલે, મી. મોપાલ નામન પીલે તથા મી. વેલા દેરાસામી પીલે પકડાયા છે ને દેશપારનો કુકમ તે મને વિષે થયો છે.

મી. પોલાકના તાર

મી. પોલાક તરફથી ત્રણ તાર આવ્યા છે. તેમાં જણાવે છે કે બધા સત્તા મહી મુબહ પહોંચ્યા તેની બાબત મહરા સમાં મોટી મીટીંગ થએલી. જે આવ્યા તેવાજ તેમાંથી જીસ જણ પાછા ફરી ચુક્યા છે. દેશનીકલ થએલમાં કેટલાક અસલામકી પણ હતા. તેમનામાંથી એકજુ મરણ થએલું એ પણ ખબર મી. પોલાક આપે છે. મી. પોલાકના હથાટા ભેર કામચો સત્તાવાળા બહોં યોગે ગયા છે. અને ઉમેદ છે કે જેઓ ડરખન ઉતરશે તેઓને ડરખનના હિંદી વખતી લેશે, ને તેમની બરહાસ કરશે. આટલું ડરખનના હિંદી બોલામાં બોલું કરી શકે છે, ને તેઓની હરજ છે. તેઓને હતાયો આપવો, તેઓને માન આપવું ને પછી દરસવાલ મોકલી દેવા.

ચીનાની અપોલ

મી. કવીન પ્રીવી કાઉન્સીલમાં જવાની તકવારી કરી રહ્યા હતા. સુપ્રીમ કોર્ટે રજા પણ આપી. પણ તેમને તથા તેના સચીને હકપારનો કુકમ હતો તે બંધ કરવા ના પાડી. હવે એમ જણાય છે કે પ્રીવી કાઉન્સીલમાં નહીં જાય. જુલું તે ફેટ છે એમાં શક નથી.

ડેલાગોઆએમાં કદ

એક ખબરપત્રી મને જણાવે છે કે દરસવાલ આવનાર ઉતારને ડેલાગોઆએ માં ભારે તકલીફ પડે છે. કાકતર આક ધીર્વીમ લેય છે. પછી જે ઉતાર પાસે દરસવાલનો પાસ હોય તો તેમની પાસે થી પા. ૮ ગ્રહ તેને હટાવે છે. ઉપરાંત હાટ પાઉંક શી લેય છે. દરસવાલને પાસ લઇ લેય છે. તે પાસ જેવા પછી ટીકટ મળે છે. પછી પેલીસને જવાની ખબર દેવી પડે છે. એક માલુસ સર હદ લગી વળાવવા આવે છે, અને સર હદ ઉપર તેને વળી એક પાઉંક કાપીને સાત પાઉંક આપે છે. આમ દરસવાલ પહોંચતાં લગી હિંદી કેમમાં રહે છે. ને તથા ૧.૩૦નો દંડ આપે છે. આ બધું આવનાર હિંદી મુજે મ્હોડે સહન કરે છે એટલુંજ નહીં પણ ડેલાગોઆએના હિંદી ને કે દ.દ મેળવી શકે તેવા છે છતાં સ્વારથને ત્રીધે કમ કરતા નથી!

મમગીનીના દેશનો જવાબ

બાદશાહના મૈયતને તાર એસેસીએ રાને મોકલેલો તેનો જવાબ તારથી નીચે પ્રમાણે એસેસીએશને આપ્યો છે:—

"મને જણાવવા હરમાશ થઇ છે કે ના. શહેડાક તથા રાજકુટુંબ તેમના તરફ થિ. ઇ. એસેસીએશને બતાવેલી ઉડી અને વફાદારી ભરેલી ફિલસોજી માટે તારીફ કરે છે અને આભાર માને છે."

જુલ્યર.

બહાદુર મીં ધખી નામક.

મીં નામકુ આજે છુટ્યા છે. તેમના કામને પહોંચનાર થોડાજ સત્તાશુદ્ધી છે. તેમણે કુખને ગણ્યું નથી. પછાસાને ગણ્યા નથી. તેમને લેવા મીં કાહલીયા, મીં કમામ સાહેબ, મીં સોરાજી, મીં કામા અને મીં ગાંધી ગયા હતા. પણ તે બધા અનાયાસે થોડી મીનીટ મોડા પહોંચવાથી મીં નામકુની મુરાદ લગ લગ ખર આવી. તેના વચ્ચાર એકલા આવવાનો હતો. તે પોતની ચોપડી લઇને થોડી કદમ અડવા પછી તેને ગાડી મળી.

વડી પારલામેન્ટમાં ગોરમીટીઆ

આમની સભામાં મી. જો. શ્રેડીએ એવો સવાલ પૂછ્યો હતો કે ગોરમીટીઆ ને અટકાવવાને લગતો ઠરાવ હિંદી ધારા સભામાં લખવ થવાથી છેલ્લાં ચાર અઠવાડીયાં થયાં અસાધારણ મોટી સંખ્યા માં ગોરમીટીઆએ નાતાલ જવા લાગ્યા છે એ વાત સાચી છે?

હિંદી મહાનિશ પ્રધાન મી. મેનટેયુએ જણવ્યું કે છેલ્લાં ચાર અઠવાડીયાંમાં કાલ ગોરમીટીઆ નાતાલ જવા ઉપડ્યા નથી.

મી. રીસ નામના હિંદીના વિરોધી મેંબર વચ્ચે બોલી ઉઠ્યા કે છેલ્લાં ચાર અઠવાડીયાંમાં અસાધારણ મોટી સંખ્યા માં હિંદી મજુરો નાતાલ માટે ચડ્યા એ વાત ખોટી છે? એ તેમ ધણા લોકો ચડ્યા હોય તો હિંદી સરકાર ગોરમીટીઆ ને અટકાવવાને લગતા ધારા ધકયામાં મજુર લે કુલુ હિંદી ખ્યાનમાં રાખશે?

મી. મેનટેયુ—પહેલા સવાલનો જવાબ ઉપર અપાઇ ગયો છે. બીજા સવાલના જવાબમાં જણાવવાનું કે ગોરમીટીઆ મજુર અટકાવવા પહેલાં તેને લગતી દરેક રિયલિટ હિંદી સરકાર બેશક ખ્યાનમાં લેશે.

છાંડાંમાં વોલટીયરનું કામ

વિલાયતની છેલ્લી ટપાલમાં વોલટીયરના કામની નીચે મુજબ નોંધ મળી છે:—

મી. ડગલુ બેનેટન (૧૧ સદી) — ૨; મીસ એમ. ઇ. હુક (૫ સદી) ૩/૬; ડા. ધડીયાળીને લાં બાપણ સમયે (૨૫ સદી) ૧, ૧૦. સરવાળો ૪૧ સદી અને ૫/૬ ઉચ્ચાણ. અગાઉની સંખ્યા સાથે ઉમેરતાં કુલ સદીઓ ૧,૧૧૨, અને ઉચ. પા. ૯૯-૯-૧૦.

અરવાપત્રીએને જવાબ

ઇન્હામેનવાસી — વિલાયતની.
મી. હયરાલીમ આદમ — આશરે બે શપિઆ, કેક.લુ સીડીય રહેલન.
અ. ઇ. એ.

કીંગ એડવર્ડના મરણનો શોક.

દુનિયાની દિલસોજના સમાચારો.

મહેલથી વેસ્ટમીનસ્ટર હાઉસમાં

(૩૧૨)

કીંગની ઉવડની સ્થિતિ

મરહુમ કીંગ એડવર્ડનું મન મરતી વખતે તદ્દન શાંત હતું એવું જણાવવામાં આવ્યું છે.

જનરલ બોથા તરફથી વખાણ.

જનરલ બોથાએ તા. ૭ મીએ જાણ માં નીચે મુજબ સંદેશો પોતા તરફથી મોકલ્યો હતો :—

બ્રિટીશ રાજ્ય, જ્યાં જ્યાં બ્રિટીશ પ્રજા જોવામાં આવે ત્યાં ત્યાં, અતિશય મમતીનીમાં આવી પડ્યું છે. તેને આજનો દિન બારે શોકનો થઈ પડ્યો હતો; અને તેના મહાન પાદશાહના વિશેષ દુઃખમાં, સમસ્ત સુધરેલી દુનિયા તેની સાથે દિલસોજ હતી. દક્ષિણ આફ્રિકાની સંધી થવા પછી તરતજ બપોરે ૬, જનરલ ડી લારે, અને જનરલ ડીવેટ યુરોપની મુસાફરીએ નિકળ્યા હતા ત્યારે મરહુમ નામદાર શહેનશાહની મારે બેઠ થઈ હતી, તે અવસર અને યાદ આવે છે. આ મારી સ્વતંત્રતા શાંતિ કરવાના આ આ મારા હૃદયમાં હજી તાજાજ હતા તેવે સમયે, મરહુમ રાજાએ અમને, તેના તાજા દુઃખનો, જે આવકાર આપ્યો હતો, તે એક કામળ દિલવાળા મહા પુરુષને જાણે તેવો હતો. અમે હાડી જાપ સહીત અને વધારે નરમ લાગણી સહીત વિદાય થયા હતા; અને અમને ખાતરી થઈ હતી કે જે શહેનશાહના અમે હવે કહેવાશું, તેના પાદશાહને અમારા એક દિલદાર મિત્ર તરીકે ગણી શકીશું. અને દરદ સાથે છે કે, અમે અમારા શહેનશાહ ગુમાવ્યો છે એટલુંજ નહિ, પણ એક મોટો અગત્ય મિત્ર પણ ગુમાવ્યો છે; અને આ મોટી પ્રતીકાત્મક નુકશાની માટે બીજી કામ બ્રિટીશ પ્રજાને જે દુઃખ થશે તેના કરતાં દક્ષિણ આફ્રિકાના ડબ્લ્યુ. બોથા દુઃખ નહિ સાધ.

પારલામેન્ટમાં દિલગીરી

વિલાસના ઠરાવો

વડા પ્રધાનનું વખાણ.

આમને સભા તા. ૧૧ મીએ સેન પાળના મળી હતી. મહાન ખીચોખીચ મરાયું હતું. બધા શાંત અને ઉપાડે માથે બેઠા હતા.

મી. એસ્કવીથે, રાજાને અને તેના કુટુંબને અરપરાતો, અને રાજા જોરજોરે મુબારકબાદના ઠરાવો રજુ કર્યા. રાણી આલેક્ઝાન્દ્રાને પણ અરપરાના ઠરાવની દરખાસ્ત થઈ હતી.

વડા પ્રધાને મરહુમ રાજાની દશ વરસની, બનાવોથી બરેલી કારકીરહીનું વરણન કરતાં કહ્યું હતું કે : પરદેશ સાથે મિત્રાચારી વધતી ગઈ છે; અને સુલેહની ખાતરી બરેલી સલામતી મરહુમ રાજાએ મેળવી આપી છે. શહેનશાહના માંહે, સામન્ય જોખમદારીનું જ્ઞાન તથા એક બીજા પર આધાર રાખવાની અમત્વતા, એ બંને બાબતને આમળ કદી નહિ મળેલ એવું પે.પલુ મળ્યું છે. રાજા એડવર્ડ 'દુનિયાના સુલેહકાર'નો ઇલાકામ કમાઈ ગયા છે; અને હમેશાં તેઓ એજ નામથી યાદ રહેશે.

મી. બાલફોરે એ ઠરાવોને ટેકા આપ્યો હતો; અને સરવાળામતે તે પસાર થયા હતા.

રાજાની મુલાકાત

સા. મોરલે, મી. એસ્કવીથ, મી. મેકલેના, અને મી. હેલ્ડને, તા. ૧૧ મીએ મરહુમ રાજાની મરણ શેવાવળા મહાનની મુલાકાત લીધી હતી.

તા. ૧૬ મી મુધીમાં ૩૫૦ રાજવંશીઓએ કીંગના રાજાની મુલાકાત લીધી હતી.

પ્રાર્થનાઓ

શુકરવારે કીંગ એડવર્ડની દફન ક્રિયાને દિવસ હોવાથી છતાંજ દરેક દેવગર્ભ પ્રારથનાની મોકલણ થઈ છે.

મરહુમ કીંગ માટે બધા પંથના જો રાજો શુકરવારે સાથે પ્રારથના કરી શકે એવી મોકલણ પ્રીયારીઆમાં થઈ છે.

તા. ૮ મીએ ડરબનના સેન્ટ એડ્વર્ડ ચર્ચમાં કીંગને માટે પ્રારથનાઓ કરવામાં આવી હતી.

જુલો લોકો

એ જણાવ્યું છે કે તે લોકોને ૨૦૦૦ વરસમાં કીંગ એડવર્ડ જેવો મિત્ર મળ્યો નથી.

ડેનમારકનો રાજા

ડેનમારકનો રાજા તા. ૧૨ મીએ લંડન જઈ પહોંચ્યો હતો, જેને આવકાર આપવા કીંગ જોરજોરે રેલવેનપર હાજર થયેલ.

પોરટુગીઝ રાજા

મેન્યુએલે એક સભામાં જણાવ્યું હતું કે કીંગ એડવર્ડના મરણથી પોરટુગાલે એક સાચો દોસ્ત ગુમાવ્યો છે.

રોડેશીઆ

રોડેશીઆની કા. નીએ નવા રાજપર દિલસોજનો અને પોતાની વફાદારીનો સંદેશો મોકલ્યો છે.

શીડનહામમાં ખિસ્તી હિંદીઓ

ની "સેન્ટ એડ્વર્ડ લીટરરી અને ડીવેલોપમેન્ટ સોસાયટી"એ કીંગના મરણ માટે ધરતો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

કલેર એસ્ટેટ અને સિમ્પાસ્ટ્રીસ

ની વેદ ધરમ સભાએ રાજાના મરણ માટે દિલગીરીનો તથા રાજકુટુંબ તરફ દિલસોજનો ઠરાવ પસાર કરેલ છે.

ન્યુગીલડર લેંડ વેદ ધરમ સભા

એ પણ કીંગના મરણના સંબંધમાં પોતાના અત્યંત મોટા શોકના ઠરાવો પસાર કરી ધરતે ટેકાણે મોકલ્યા છે.

કેથોલીક ઇન્ડિયન

યમ મેન્સ સોસાયટીએ દિલગીરી, તથા દીક્ષાસાનો ઠરાવ કર્યો છે; તથા નવા રાજાના હકમાં દુઆ આપી છે.

મરજીમાં બહી

તા. ૨૦ મીએ કરમનમાં શ્રી કીટ અ ને મે કીટની મરજીમાં મરજીમાં કીંગને માટે બહી થશે, એમ 'મરજીમાં બહી' હશે.

જાહેર રોગ

સ્થાનિક ડાખામાં સરકારે જાહેર રોગ પાળવાનું જુનની ૧૭ મી સુધી, અને ત્યાર પછી જુલાઈની ૨૯ મી સુધી અરથો રોગ રાખવાનું કરાવવામાં આવ્યું છે.

નાતાલની વકાફરી

કોલોની ખાતાના પ્રધાન લોરડે કરીયુએ નાતાલ પર નીચેના સૂચના મોકલ્યા છે: "નાતાલના લોકોની વકાફરી અને રાજ્ય ખર્ચ માટે તેમને અને ત્યાંની સરકારને આબાર માનવા ના કીંગ અને ફર માને છે."

મહેલથી વેસ્ટમીનસ્ટર

રાજ્ય-શીઓની હાજરી

લોકોની ગમગીની

તા. ૧૬ મીએ રૂટર જણાવે છે કે કીંગના સમને મહેલમાંથી વેસ્ટમીનસ્ટરમાં લઈ જવામાં આવશે તે વખતે મેખરે લડાઈ ખાતાની ઓફીસના અમલદારો, લશ્કરી સભાના મેમ્બરો, કમાન્ડરોની ભારત, હરીઆઈ લશ્કરના વકાઓ, તથા કીટી અમ રહેશે. તેમની પછી તેમ જ માટી પર કોલન. કોરીનની પછી મેલ ખાજી પ્રીન્સ એડવર્ડ તથા આવ બરત રહેશે; પાછળ કેનમારકનો રાજ્ય, ડ્યુક એવ કોનોટ તથા નોરવેનો રાજ્ય રહેશે. તેમની પાછળ ચારચારની હારમાં બીજા રાજ્યો તથા એલચીઓ આવશે. તેમની પાછળ કીંગના ડાકતરો વગેરે આવશે. ત્યાર પછી કવીન આલેક્ઝાન્ડરા, કવીન મેરી, તથા બીજા રાજ્ય-શી બાલુ ઓની ૬ માટીઓ રહેશે.

તા. ૧૭ મીએ ૧૧૧ વાગે કીંગના સમને મહેલથી વેસ્ટમીનસ્ટર લઈ જવાનું સરખસ નીકળ્યું હતું. બધે સુપરગ્રી અને અબીરતા જાળવવામાં આવી હતી રસ્તા માં જાને બાજીએ શોકાતુર લોકોની ઠક મળી હતી. તેઓ ખુલ્લે માથે હતા, અને ધણીની આંખમાંથી આંસુ પડતાં હતાં.

મેખરે પુરની તથા હરીઆઈ લશ્કરના વકાઓ હતા તેનાં કે ૧૬ ને ૧૨૨૫, તે

૨૩ કીંગને વગેરે સુખ્ય હતા. તેના પછી મરજીમાં રાજ્યના અમ રહેશે તથા બીજા લશ્કરી અમલદારોની હારો હતી. કોરીન પર રેશમાં કપડું ઢાંકેલું હતું. તેના પર તાજ તથા રાજ્ય-શી ને રાજ્ય-શીની બીજા ચિન્હો રાખેલ હતાં. કીંગ નોરવે એડમાં રજના પોસાકમાં ચાલતા હતા. તેની પાછળ ઉપર જાહેરની એડવર્ડની ચોખ્ખા પ્રમણે બીજા રાજ્ય-શીઓ વગેરે હતા. સરખસ મારખલરો મહેલ આગળ આવતાં લશ્કરી શોકનું મીન ચવાયું. ત્યાર પછી શોકનો બીજા મીન (એડવર્ડમાં) ચવાયું હતાં. છેવટે ૪૮૦ માણસની દુકડીએ એક મીન ચવાયું; જે વખતે પ્રથમે મહેલને તેવો, મહાન ફરાર સુચવતો હોય તેમ, દોલતો અચાજ નીકળતો હતો. ત્યાં આગળ ચાલતાં રસ્તા પર દરિયાઈ, અને ખુલ્લી લશ્કર ગોઠવાયેલાં તેણે સજામી લીધી. ત્યાંથી કોરીનને વેસ્ટમીનસ્ટરમાં લઈ જવામાં આવ્યું.

વેસ્ટ મીનસ્ટરમાં કીથાઓ

ત્યાં ઉમરાવો, અને આમની સભાના મેંબરો નીમેલ વખતે શોકના પે સાકમાં આવી મોકલાઈ ગયા હતા. તેમની પહેલી હારમાં વકા પ્રધાન મી. એડવર્ડીય, તથા માછ વકા પ્રધાન મી. આલફર નેપ્ર જોડ મોકા હતા. વિધવા રાણીએ કોરીનની પાસે એક લીધી હતી. મરજીમાં કીંગના કીટી અગરજી પછી ધ્યાન એ આવ તેવી રીતે ગોઠવાયેલા જણાતા હતા. વકા ધરમચુએ પ્રારથના કરી. રાજ્ય-શીઓ એ ધીરજથી શોક સચારી રાખ્યો હતો. વિધવા રાણી સુગા સુગા પ્રારથના કરતાં કુટુંબીએ પડ્યાં. કીંગ નોરવે તેને લાંબી ઉભા થયા હતા, અને હોલ બકાર વળા વ્યાં. બાદ રાજ્ય-શીઓ અને અંગે વિખરાયા.

કેટલાંક માણસોને મુર્દા આવેલ તે સવાય બધી ગોઠવણ સંપૂર્ણ હતી.

બહી જાહેર પ્રમને જોવા માટે એ દિવસ પછી રહેવા પછી તા. ૨૦ મીએ રાજ્યને દક્ષતવામાં આવશે.

પાયદરતની ગોઠવણ

કીંગ એડવર્ડના પાયદરતના સરખસને લશ્કરી જ ગી ગોઠવણ કરવામાં આવે છે. હાલ પારકમાં લશ્કરને કપડાં કરાવવા આવશે.

નાતાલની ગોરી એડવે તરફથી કીંગ તા. ૧૬ માં એક પુલના હાર મોકલે

૨૦ રાજ્ય-શીઓ અને રાણીઓ કીંગ એડવર્ડની દક્ષતવા વખતે હાજર રહેશે. પરદેશના રાજ્યો ધણી કીંગની હારો મોકલે છે. તેમાંના કેટલાકની કીંગ તા. ૧૭ મીની જેટલી છે.

ના આગાખાત એક ધણી કીંગની હાર મોકલવાના છે. જુદી જુદી જાતનાં પુલો ઉપરાંત એક હાજર કમળો તે જાહેર છે.

કીંગના નોપલના તારમાં જણાવવા માં આવે છે કે કીંગ એડવર્ડના પાયદરત માં ભાગ લેવા માટે તુરકીથી ખાસ એલચી એને માટીવારસ શાહનવાની આવેવાની તમે મોકલવામાં આવશે.

કીંગના પાયદરત સંબંધમાં ૩૦,૦૦૦ લશ્કરને લડનામાં મોકલાવવામાં આવ્યું છે.

કવીન વીકટોરીઆના પાયદરતના સરખસમાં સમ ખેતનાર ધોડા બકકયા હતા તેથી કીંગ-એડવર્ડના રાજ્ય ઉપાડના માટે નઉકા લશ્કરના માણસોને રોકવામાં આવશે.

દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી એક પરીક નો પુલનો હાર મુકવામાં આવશે. તેના ઉપર નીચેના અક્ષરો મોકલવામાં આવે: "દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર અને લોકો તરફથી."

હાજરો રાજ્ય જોનારાઓ

વેસ્ટમીનસ્ટર હોલમાં કીંગનું રાજ્ય નેવા જોનારાની સંખ્યા તા. ૭ મીએ ૪૦,૦૦૦ ઉપરાંત થઈ ગઈ હતી. તેમ ને બજેની હારમાં ગોઠવવામાં આવ્યા હતા. તે હાર તથા મહેલ લાંબી થઈ હતી. જોનારાઓ ગોઠવના ૮૦૦૦ લેખે એક દરવાજેથી દાખલ થઈ રાજ્યને જોતા જોતા બીજા દરવાજા પસાર થયા હતા. તેમાં બિટીશ લોકો ઉપરાંત હીટી, જાપાનીઝ, કોલાનીઅસ, બુ, આફ્રિકનસ, યુરોપથી આવેલાઓ વગેરે પણ હતા. અને જોનારાની સંખ્યામાં હાજરોના ઉમે થાયો હતો.

યુરોપના રાજ્યો

નોરવે, ડાન્સ, તથા સ્વેનના રાજ્યો તા. ૧૮ મીએ લડન પહોંચ્યા છે. નોરવે માલ, બેલજીયમ, બલ્ગેરીયા તથા જર્મનીના રાજ્યો તા. ૧૬ મીએ પહોંચવાના.

જાગ્યારના મુલતાન

જાગ્યારના સુલતાને કીંગના પાયદરત માટે ૧૪ શીટની સંખ્યામાં લખે મોકલે છે.

ક્રીંગ એડવર્ડના વૈદો

એવું જણાવવામાં આવે છે કે બાઈ શાહી કુટુંબની સારવાર સાર કુલ ૨૫ પછેદોને સાલીઆણાં મળે છે. તેમાંના ૪ આયરલાંડમાં રહે છે, અને ૪ સ્કોટ લાંડમાં રહે છે. શહેનશાહની સવારી તે મુલકોમાં હોય ત્યારે જ જરૂર પડે તેમને હાજર થવાનું હોય છે. ઉપર જણાવેલ ૨૫ માંના ૫ તો ખાસ શહેનશાહની જાતની સારવાર માટે છે. તેમાંના એક રાજ શહેનશાહની મુલાકાત મે છે. માંદગી ન હોય ત્યારે તો મુલાકાત માત્ર રથી ૪ મીનીટ ચાલ છે અને તેની રેન્જ રાજની નોંધ રહે છે. બીજાને પડી રહેલું પડે એવી રહેજ પશુ માંદગીની વખતે ૫ માંના એકે જે ક્ષણે બોલાવે કે તુરંતજ હાજર થવાય એમ તકવાર રહેલું પડે છે. આવે વખતે સામાન્ય રીતે તે પોતાનેજ ઘેર રહે છે. પણ માંદગી મંજીર હોય તો ડાકતર ક્રીંગના મહેલમાં રહે છે, અને દિવસમાં ૩ વખત તેની મુલાકાત લે છે. માંદગી ૪૮ કલાકથી વધુ લાંબાય તો બે ડાકતરો તેને ખાસ રીપોર્ટ કરે છે, અને તેની નહલ નોંધ માં રાખે છે. ૪૮ કલાક પછી પણ તેઓ નામદારને આરામ ન થયો હોય તો યુરોપના જુદા જુદા રાજ્યોને રીપોર્ટ તાર મારફતે પહોંચાડવામાં આવે છે.

બાઈશાહી કુટુંબની દયાઓની મેળવણી પણ ખ્યાનપુરવક જતાવવામાં આવે છે. જોડતી બેઠાએ તેથી બમણી દવા ખત્તા વવામાં આવે છે. તેમાંથી અર્ધી દવાની તપાસ પૃથક્કરણ ખાતમાં થયા પછી બાકીની અર્ધી દવા વાપરવાસાથ મોકલવામાં આવે છે. એક વખત વધરાવકી શીશીમાં દવા ફરીથી ભરવામાં આવતી નથી. બાકી એકસીથી દવા મેળવવામાં જીલ થવાનો સંભવ રહેતો નથી.

એક દાકતર બાઈશાહી કુટુંબવાસને રોકવામાં આવેલ છે. તે કુટુંબના કોઈ ને પણ જરૂર પડે ત્યારે તે હાજર રહે છે. બાઈશાહી કુટુંબવાસને ઉપચારીકાઓ (નર્સ) ખાસ પસંદ કરવામાં આવે છે. તેઓ રાજમહેલમાં સારા આદરથી રહે છે. તેમને માટે ખાસ ઓરડો અને તેમની તહેનાતમાં ખાસ નોકરો આપવામાં આવે છે. ખાવામાટે તેઓ મજા પુરવક કુકમ કરી શકે છે. માંદગી વખતે બે ઉપચારીકાઓ રોકવામાં આવે છે જેમાંની ફરેક ૪ કલાકે વારાફરતી બદલવા કરે છે.

નવા શહેનશાહ જર્જ પ માનું

કુક જીવન પ્રતાંત

રાજા જોરજીવું પુર નામ જોરજીવું ફરેડરીક અરનેસ્ટ આલબર્ટ છે. તે મર કુમ રાજના બીજા પુત્ર છે. ૧૮૬૫ની સાલમાં ૩૭ જીને તેમનો જન્મ થયો. મોટા કુ વરથી તેઓ દેડ વરસ નહાના હતા. જન્મે બા.કાઓ ૧૮૭૭ની ૫મી જીને નાવિક (ફરીઆઈ) યુધ્ધયાના વિદ્યારથી થયા. બે વરસ કયાવર કીધા પછી તથા વરસ માટે પૂરતીની પ્રદક્ષિણા કરવા તેઓ નીકળ્યા. ૧૮૮૩ના મે માસ માં કુમાર જોરજીવું 'નોર્થ અમેરિકન અને વેસ્ટ ઇન્ડિયન' નહિકા રોશનના મદદ નીસ 'લેફ્ટેનન્ટ' નીમાયા. બે વરસ પછી તેઓ પુલ 'લેફ્ટેનન્ટ' ના હોદાપર આવ્યા. બીજા પાંચ વરસ પછી 'નોર્થ અમેરિકન રોશન'ની એક બીજા યુધ્ધ નહિકાના ઉપરી નીમાયા. ૧૮૯૧ માં તેમણે 'ઝમ્બાન્ડે'નો હોદો મેળવ્યો; તે પછીના વરસમાં તેમના મોટા બા.કાના પ્રત્યુથી તેઓ ગારીનારસ નીમાયા, અને 'ડ્યુક ઓવ થોર્ક' તરીકે ઉમરાવની સભા માં પદ લીધું. તેજ વરસમાં નહિકાની બુધ્ધરથનામાં સરકરી કીધી. ૧૮૯૩ના જુલૅનની ૬મી તારીખે ટેક વહના કુંવરી વિક્ટોરીયા મેરી સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં. ૧૮૯૮માં ચેનના કાદસાને વાવડો તેઓએ ફરકાવ્યો. ૧૯૦૧ના જાનેવારીમાં તેઓ ત્રીજા દરજ્જાના દરિ વાઈ સેનાપતિ નીમાયા, અને બાઈશાહી ફરિઆઈ લક્ષકરતા 'કરનલ-ઇન-ચીફ' નો હોદો પામ્યા. મદારાણી વિક્ટોરીયાના મરણ પછી, તેમને તેમના પિતાનો 'ડ્યુક ઓવ કોરનવાલ'ના હલકાબતે વારસો મળ્યો. તેજ વરસમાં તેઓ પ્રીન સેસ મેરી સહીત સંસ્થાનોની સહર માટે નીકળ્યા, અને મરથની ૧૬મી તારીખે અ.એ.સી.વાની પ્રભસતાક ધારાસભા ઉઘાડી. ૧૯૦૧ના નવેમ્બરની ૬મી તારીખે (મરકુમ રાજની જન્મ તિથિએ) તેમને 'પ્રીન્સ ઓવ વેલ્સ' અને 'અલ્ફ ઓવ યેરર' એમ બે પદ મળ્યાં. ૧૯૦૨ માં તેઓને 'જનરલ' ની પદવી મળી. ૧૯૦૫ના ફેબ્રુઆરીમાં તેઓ સ્કોટલેન્ડના 'લોરડ વેરડન' અને ડાવર કેસના 'કોન્ટેમ્પ' બન્યા, અને મારચમાં તેમને ક્રાંડ મારટર એવ ધ એરરર એવ સેન્ટ માઇકલ એન્ડ સેન્ટ જોરજીવુંના વામ અ.બ્યા ૧૯૦૫ની તા. ૧૬ જાકે

ટાબરે યુવરાજ પોતાના મહોરદાર સાથે ફ્રીંકની મુલાકાત માટે નિકળ્યા, અને ૯ મી નવેમ્બરે મુંબઇ પહોંચ્યા. બહુ જ ફોટોમંદ સહર કરી તેઓ ૧૯૦૬ની ૧૨ મી મારચે કરાંચી બંદરેથી ઉપડી ૮ મી મેએ રિલાયન્ટ પહોંચ્યા. યુવરાજ તરીકે હાલના શહેનશાહે બે બહુ પ્રખ્યાત ભાષણો આપેલાં છે. સંસ્થાનોની મુલાકાતેથી પાછા આવી ગ્રેટબ્રિટનને જામત થવાની ઇતિહાસીક યિપ્પામણ બરેલું આપણુ આપેલું તે એક; અને હીંદુસ્તાન જઈ આવ્યા પછી કરેલું તે બીજું. તેમણે કહ્યું હતું કે આપણે વધારે ખોળી દિશસેલ ધરાવતા રહીશું તો હીંદોના કારોબાર વધારે સહેલો થઈ પડે તેમ છે.

પ્રીન્સ ઓવ વેલ્સની અવસ્થામાં નવા શહેનશાહના હલકાબતેની રીપ નીચે મુજબ છે:—પ્રીન્સ ઓવ વેલ્સ, અરલ ઓવ યેરરર, ડ્યુક કોરનવાલ અને થોર્ક, ડ્યુક ઓવ રેયમે, પ્રીન્સ ઓવ સેકસકો અરમ ગોથા, ડ્યુક ઓફ સેકસની, અરલ ઓવ ફેરીક અને ઇનવરનેસ, બેરન ઓવ રેનફર અને કીકારની, લોરડ ઓવ આઈલ્સ, ગ્રેટ રુઅરટ ઓવ સ્કોટલેન્ડ, કર નલ-ઇન-ચીફ ઓવ ક્રોમ્બ રોયલ રઇલ્સ, રોયલ ફ્યુસીલીઅર, રોયલ વેલ્સ ફ્યુસીલીઅર, રોયલ મેરી-સ અને કવીનના કેમેરોન હાઇલેન્ડર; કે.જી., કે.ટી., કે.પી., જી.સી.એમ.જી., જી.સી.વી.ઓ., જી.સી.એસ.આઇ., જી.સી.આઇ.ઇ., અને આઇ.એસ.ઓ.

ક્રીંગ જોરજીવુંને હાલ ૬ છોકરાં છે. સહુથી મોટા એડવર્ડ તે ૧૮૯૪ની ૨૩ મી જીને જન્મ્યા, અને ૧૯૦૭માં 'રોયલ નેવલ કોલેજ'માં 'કેપ્ટેન' તરીકે દાખલ થયા. બીજા આલબર્ટ ૧૮૯૫માં જન્મ્યા અને ૧૯૦૬માં 'કેપ્ટેન' થયા. આ ઉપરાંત મેરી, હેનરી, જોરજીવું અને જોન એમ અનુક્રમે છે.

કેપટાઇનની સુપ્રીમ કોરટમાં યુનિયનના અમલ સંબંધી એક કાયદાની બ્યારીકી વાળો સવાલ ઉભો થયો હતો. યુનિયનના કાયદામાં 'તામુ' છે કે અધુરા રહેલા મુકદમાઓ યુનિયન પછી ફક્ત આધારિકાની વડી અદાલતમાં લઈ જવામાં આવશે. આથી એક વડીએ અમુક મુકદમાનો નિવેડો યુનિયન થત' પોલાં શાવડા અરજ કરેલ. પણ તે અરજ ખરડા સાથે કાદ નાખવામાં આવી હતી.

ખિટીશ રાજ્યનો વિસ્તાર.

જાણુવા લાયક આંકડાઓ.

ઉપરના વિષયને લગતી એક ચોપડી દાહમાં બહાર પડી છે તેમાંની કેટલીક જાણુવા લાયક વિગતો અમે નીચે આપીએ છીએ:—

પ્રાચીની જમીનની સપાટીનો વિસ્તાર ૫,૧૪,૧૦,૭૦૦ ચોરસ માઇલ, અને પાણીની સપાટીનો વિસ્તાર ૧૩,૭૨,૬૬૦૦૦ ચોરસ માઇલ ગણવામાં આવ્યો છે. કુલ ૧૮,૮૦,૭૦૦ ચોરસ માઇલનો થયો. તેમાંથી ખિટીશ રાજ્યનો વિસ્તાર ૧,૧૩,૩૪,૦૦૦ નો એટલે પ્રાચીની જમીનનો લગભગ ૪ થો ભાગ ગણાય. ૧૯૦૩ ના વસ્તી પત્રકવળા વરસમાં ખિટીશ પ્રાંતની કુલ સંખ્યા ૩૮,૫૩,૫૭,૦૦૦ ની હતી. દરેક દાયકે ૪,૦૦,૦૦,૦૦૦ નો વધારો થતો હતો હોવાથી હવેની સંખ્યા ૪૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ ઉપર હોવી જોઈએ. એટલે આખી પ્રાચીનપરની વસ્તી નો ૪ થો ભાગ થયો. સંદેહનાદતની વસ્તીનું પ્રમાણુ દર ચોરસ માઇલે સરાસરી ૩૪ માણસનું ગણાય. વસ્તીની વૃદ્ધિ તાનું પ્રમાણુ જુદા જુદા ભાગમાં જુદુ જુદુ છે; તે એટલે સુધી કે લાખાડોરમાં તે પ્રમાણુ દર ૧૦૦ ચોરસ માઇલ દીઠ ૩ માણસ જેટલું છે, અને જીલાલપુરમાં તે એક ચોરસ માઇલ દીઠ ૧૦,૮૫૬ જેટલું છે. જીલાલપુર આખા રાજ્યમાં સુદૃઢી મોટા જમીની વસ્તીવાળો મુલક છે. હજી તેમાં ૫,૦૦૦ માણસની લગ્નકરી દુકાનીની લો ગણના કરવામાં આવી નથી. હોંમોમની વસ્તીનું પ્રમાણુ પણ જાણ છે. તેનો વિસ્તાર ૪૯ ચોરસ માઇલનો છે અને દર ચોરસ માઇલ દીઠ વસ્તીનું પ્રમાણુ ૬,૫૮૭ નું છે. પણ આ બે મુલકો અપવાદ રૂપ છે. આખાં રાજ્યની વસ્તીનો પોણો ભાગ કલકત્તા હિંદના ૧૭,૫૩,૦૦૦ ચોરસ માઇલમાં વસેલો છે. બાકી વખત કહેવાયું છે કે હિંદમાં દર ઉપરાંત વસ્તી છે; પણ ખિટીશ વિભાગ માં દર ચોરસ માઇલે ૨૧૩, અને રજવાડાની હદમાં ૯૨ નું પ્રમાણુ છે. એટલે સરેરાશ, હિંદમાં દર ચોરસ માઇલ દીઠ ૧૬૬ માણસની વસ્તી છે. 'યુનાઇટેડ કીંગડમ' (ઇંગ્લેન્ડ, સ્કોટલેન્ડ, અને આયર લેન્ડ મળીને યુનાઇટેડ કીંગડમ કહેવાય છે) માં તે પ્રમાણુ ૩૪૨ નું છે. યુનાઇટેડ કીંગડમનો વિસ્તાર ૧,૨૧,૦૦૦ ચોરસ

માઇલનો છે તે વસ્તી ૪,૫૦,૦૮,૪૨૧ ની છે. આકીના બધાં સરવાળોનો મળી ૯૪,૩૮,૦૦૦ ચોરસ માઇલનો છે; અને વસ્તી ૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ ની છે, જેમાં સીદી, કાળા લોકો વગેરેનો પણ સમાવેશ થઈ જાય છે. 'યુનાઇટેડ કીંગડમ'ની બહાર આ રાજ્યની ગેરી પ્રાંતની સંખ્યા ૧,૫૦,૦૦,૦૦૦ ની છે. એટલે ૪૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ ની આખી વસ્તીમાં ૧,૦૦,૦૦,૦૦૦ ગેરા અને બધી જાતના મળીને ૩૪,૦૦,૦૦,૦૦૦ કાળા (કલરડ) માણસો છે. આ કાળાની સંખ્યામાં, આસ્ટરેલીયાનો "એકેરેશો," કે જે સદૃશી અથમ દશાનો મનુષ્ય ગણાય, તેનો, અને પુરવના પડીત તત્ત્વેતાનો સમાવેશ થઈ જાય છે. આ પુરવના લોકોનો સુધારો પશ્ચિમનાથી જુદો જ છે, છતાં તે ખાસ જુદી જુદીવાળો છે.

દક્ષિણ આફ્રિકા યુનિયનનો વિસ્તાર ૪,૭૩,૧૮૪ નો, અને કુલ વસ્તી ૬૦,૦૦,૦૦૦ ની છે. અને ચોરી વસ્તીનું પ્રમાણુ દર ચોરસ માઇલે ૩ નું છે. કેનેડા, આસ્ટરેલીયા અને ન્યુઝીલેન્ડમાં એટલે જાન્યુ પ્રદેશ છે કે તેમાં આખા યુરોપની વસ્તીનો સમાવેશ થઈ શકે. નાતાલમાં દર ચોરસ માઇલે ૪૨, તાંસ્વા લમાં ૧૧, કેપમાં ૮, અને ઓરેન્જઆમાં માણસની સરાસરી વસ્તી ગણાય. 'યુનિયન જેક' વાવટા તળેના રાજ્યનો જેટલો વિસ્તાર છે તેવડું મોટું રાજ્ય દુનિયા પર કોઇ થકું નથી. ઉપલા આંકડાઓથી ખિટીશ રાજ્યના વિસ્તારનો કાંઈક ખ્યાલ આવી શકશે.

સત્યાગ્રહો મી. રાયપત

ફરીથી યુધ્ધે ચડ્યા

હરબનથો વિદાયગીરી

મી. એસક રાયપત જેઓ દેશપાર થતાં પોતાની માતૃથીને મળવા હરબન આવેલ તેઓ પાછા લડતમાં સામેલ થવા આ મંત્રણાને હરબનથી ચોપડી મુક્યા છે.
મી. રાયપતને વળાવવા રોકેલને કેટલાક હોદી ભાષાઓ હાજર થયા હતા.
મી. રાયપત પોલકરની સરદાર આગળ પકડાવા વડી છે; અને આ આંકડાઓ તેલસાસુધીમાં જેલમાં પણ ખીરાજી જાય એવો જાહેર છે.

નાદારી કૉર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેન્ટ એક્ટમાંથી)

રેગરના ઇ. એચ. પટેલની નાદાર મીટીંગ સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૫ મીએ રેગરના માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

ન્યુકાસલના હુસન મીઆની નાદાર મીટીંગ સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૫ મીએ ન્યુકાસલ માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

ડરબનના બેંગાલ સીગાર મેનાફેક્ટરીંગ કુ. નામથી વેપાર કરતા રગીઆ મુરગીઆ નાઇકુએ તેના લેણદારો સાથે સમજુતી કરી છે. તે સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૫ મીએ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

ક્રકસેપોમાં સ્ટુઅર્ટસ ટાઉનના હુસેન હાદીજના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૫ મીએ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

વીક્ટોરીઆ કંટરીમાં વેરલમ પાસે ન્યુ ગ્રાસગોના મથેવન પોલેની મીટીંગ નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૮ મી જુલૈઝ એ ડરબન સરકાર કોર્ટને અરજ કરવા માં આવશે.

લેડીસમીથના હરમાઇલ મુસાજીની એસા ઇન્ડ મીટીંગ સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના આસ્ટર આગળ રજુ થયા છે, અને તેની નકલ લેડીસમીથ માજીસ્ટ્રેટ આગળ રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૩૧ મી મે સુધી તપાસણી અટકે જુલવા રહેશે.

ટોંગાટના આર. એમ. સોદાની ખાસ મીટીંગ તા. ૩૧ મી મેએ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

હોંદુસ્તાનનો ટપાલ

તા. ૨૫ મીએ સોમાલીમાં આવવાનો સંભવ છે.
તા. ૨૫ મીએ સાંજે જા વાગે સોમાલીમાં જવા બંધ થશે.
તા. ૧ જી જુને અમર્હીમાં આવવાની વડી છે.
તા. ૬ જી જુને સવારે ૬ા વાગે અમર્હીમાં જવા બંધ થશે.

ઈસ્લામના અપમાન સામે પ્રોટેસ્ટ

હોંદની ધારાસભામાં

એક મુસલમાન સભાસદનું બાંધણું

હોંદની વડી ધારાસભામાં પ્રેરે. જાપાન લેના ગીરમીટના નામને ટેકા આપતાં જોન. મી. મહમ્મદે જે બાંધણું કરેલ તેનો સાર અને નીચે આપીએ છીએ:-

ભાવર લગાડના, જોરથી પેશકરવામાં આવેલાં કારણોમાં હોંદીઓની પગવણીનું પણ એક કારણ હતું. લગાડ પછી હોંદીઓની દયા વધારે ખરાબ છે. ૧૮૮૫ ના ૩ જા કાયદાથી ભાવર સરકારે દરેક હોંદી માથે કુલીની છાપ મારી છે; જે શબ્દ આ કાઉન્સિલમાં દલિલાસીક બન્યો છે. બ્રિટિશ રાજતે પણ તેજ અપમાનકારક શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. ત્યાં મોટા હોંદી નથી પણ બધા કુલી જ છે! પછી જાણે તેનો દર જાણે અને ગુણુ મને તેટલા ઉચા હોય. દરંસવાલના કાયદાઓ કાંઈ તકાવન રાખતા નથી; અને ધનાઢ્ય મહારાજા અથવા નવાબ, જેવા તેની લક્ષમાં દાખલ થાય કે તરતજ તેઓને કુલીમાં અપવવા માં આવે છે. અમે બ્રિટિશ હકુમતમાં ઉંચામાં ઉંચી જગ્યા માટે હિમેદ રાખીએ, એટલે કે વડી અદાલતમાં નીમાઇએ, ધારાસભામાં આપ નામદારની બાજુમાં બેસીએ, કારોબારી સભાસદનો હોદ્દો મેળવીએ, બ્રિટિશ કાઉન્સિલ સુધી પહોંચીએ, શહેનશાહના પ્રીવી કાઉન્સિલર બનીએ, અને છેવટ બ્રિટિશ પારલામેન્ટની પરિષદમાં પરિષદ બેઠકી કોઈ ઇન્સાં ના સહુથી ઉંચા, સહુથી બાહોશ અને સહુથી હિમદા સખ્તો સાથે બેસીએ; છતાં દરંસવાલની રેલ ગાડીમાં ગોરાના કપામાં અમે બેસી શકીએ નહીં! ગોરા કોમા નોકર બન્યા વિના અમે દરમખમાં બેસી શકીએ નહીં! જાહેર પમથીપર ચાલવાનું કે જાહેર ગુણગળનાનો ઉપયોગ લેવાનું પણ અમારાથી બની શકે નહીં; ગોરાના લતામાં રહેવાને નાલાયક ગણાઈએ, અને અંદા 'લોકેશન' માં જ અમને રહેવા દેવામાં આવે! વળી ઓળખને માટે રજીસ્ટર થવું જોઈએ, અને સાધારણ મુન્દેમાર માફક દસ આંગળાં રજીસ્ટરપર આપવાં જોઈએ; અને તેમ કરવામાં આનાકાની કરતાં જેમ જવું જોઈએ! આટલી બધી હાડ મારીએ કદન કરવી જોઈએ. કેટલાક

બહાદુર હોંદીઓની એક ન્હાની દુકડી મી. આંધીની તબે, ટેકને ખાતર, અને રવ દેશની આગરને ખાતર, વારંવાર જેલ જપ્તને અવરજીવી અપમાન અને હાડ મારીએ કદન કરે છે, મહા અપરાધીની પેઠે તેઓને પત્થર તોડવા પડે છે અને બગીચાં ત્રાડું કામ પણ કરવું પડે છે. સાહેબ, આવી રીતે શહેનશાહની હોંદી પ્રજા સાથે શહેનશાહતના જ એક લાગ માં વરતવામાં આવે છે. આવી હોંદીઓ ગુસ્સે થાય અને તે લુલ્લમનો અત આહુવા માટે આપ નામદારની સરકાર સામું જુએ તેમાં નરહ નથી.

વળી સાહેબ, આ સવાલનો એક મુદ્દો કે જોને માટે મને અલલ લાગે છે, અને જે વિષે આપની સન્મુખ રજુઆતો કરવાને કામે મને ખાતર આ કાઉન્સિલમાં મોકલ્યો છે, તે વિષે બે.ટ્યા વગર મારું બાંધણું પૂરું કરી શકીશ નહીં. દરંસવાલના હોંદીનો મોટો ભાગ મુસલમાન લેપારીઓનો હોવાથી આ અપમાનકારક કાયદો તેઓની દુન્યવી રિપતિને હરકત કરનારો છે એ વાતને બાજુએ રાખીએ, પણ આથી તો ખુદ કપ્પા મના ધરમપર દુમલો થયો છે. અમારા હોંદુ, પારસી ખ્રિસ્તિ, અને બહુ બાકીઓને તો માત્ર રત્નમેદના અને અમુક દેશના હોવાના સળખેથી ખાતલ રાખવામાં આવે છે, પણ અમને મુસલમાનોને તો ધરમના કારણથી પણ ખાતલ કરવામાં આવે છે. ૧૮૮૫ના ત્રીજા કાયદાને ૧૯૦૧ના ઓર્ડિનન્સથી અને ૧૯૦૭ના બીજા કાયદાથી મળજીની આપી હિમેરવામાં આવ્યું છે કે: કુલી, આરબ અને મહાધનાં નામથી ઓળખાતા, અને તુરકીની મુસલમાની પ્રજા દરંસવાલમાં શહેરી ના હક ધરાવી શકે નહીં. હવે કુલી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તેઓમાંથી મુસલમાન નહીં એવા બાદ કરે તો બાકી ધરમીઓ રહ્યા. આરબ બધાએ અને મહાધ પશુપરા મુસલમાન હોય છે. તુરકી મુસલમાનેને ખાતર ખાતલ કરવામાં આવ્યા છે. મુસલમાનેને મુસલમાન તરીકે શા માટે ખાતલ કરવામાં આવે? આ એવું અપમાન છે કે કોઈ મુસલમાન તેની સામે થયા વિના રહે નહીં. અમને મુસલમાનોને મન અમરો ધરમ કાંઈ તલવાન બરેલા સંસારવાળાને નથી, તેમજ નથી તે કાંઈ કષ્ટનાશકિત થી છટકી કાઢેલો પંથ; અમારે મન તો હમેશની જીંદગીના આકરા સત્વરે તે છે. તે ખુદ અમારા જીવનને પડે છે અને તેમાં પ્રકરે છે. જો દુનિયાના એક

ભાગમાં તેવું અપમાન થાય છે તો આખી દુનિયાના તેના મજબૂતીમાં ગુસ્સાનો ખુન્નો પ્રસરી રહે છે. આ કમનસીબ કાયદાથી શહેનશાહતને કેટલું નુકસાન થયું છે તેની કાલેનીએ ગણતરી કરી છે! તેઓ અજીતા નથી કે કોઈ એમ પરર દુનિયામાં સહુથી મોટો મહોમેદન પાસાહ છે? કેમકે તે નામદારને હસ લાખીઓનો સહુથી મોટો ભાગ લાગણી પુરવક વફાદારી બતાવે છે. તુર્કીના સુલતાનનો પણ તેમાં સમાવેશ થઈ જાય છે. અને ના. શહેનશાહને, પોતાના રાજ્યમાં આ જ મુસલમાનોથી વધારે વફાદાર અને બહાદુર પ્રજા બીજી કોઈ નથી.

સાહેબ, દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંદીઓનાં દુ:ખો આમાં છે. આ દેશનો ઈજવાયેલો વરગ હોંદી અને વડી સરકાર બનેલી મુશીમત પુરી રીતે સમજે છે. ખરેખર, તેઓ આ દુખીયા માણસોનાં ભાગ્ય ફેરવવાના સરકારના ખરા દિલ વાળા પ્રયત્નોને અભાર સાથે રવીકારે છે. પણ લોક ઉંચા રાજદારીપણાની બારીકી સમજતા નથી. તેઓ પરિજ્ઞામ તરફ જ નજર રાખે છે, તેના કારણપર નહીં. તેઓ જુએ છે કે ના. શહેનશાહની રહ પતને તેનાજ રાજ્યના એક ખુણામાં પગ વચામાં આવે છે, અને તેઓને ન્યાય અપવવામાં ઇન્સાંડતુ જોર નથી આસતુ તેથી તાજુબ થાય છે. આવી લાગણીનો રાજ્યના લક્ષાંની ખાતર ફેલાવો થયા ન દેવો જોઈએ.

આ મુશીબતનો એક રસ્તો નથી? અમે માનીએ છીએ કે છે, અને આ હરાવ તે બતાવે છે. સંસ્થાનો પોતાની આબાદી માટે હોંદી મજુરોપર આધાર રાખે છે. આપણે તેઓને એ.ખુ. કહીએ છીએ કે, જ્યાં સુધી તેઓ અમારા માફસો સાથે વધારે સારી રીતે વરતશે નહીં અને તેમને ન્યાય આપશે નહીં, ત્યાં સુધી જો મજુરોનો તેઓને એટલો બધો ખપ છે તેને મેળવી આપવામાં તેમને અમારી મદદ નહીં મળે.

સાહેબ, હું કહી મથો છું કે હોંદી પ્રજા આ બાબતમાં તદ્દન એકમત છે. આ કાયદેસર ફેરવેલી ગુલામીનો અત અણવાને, અમારા લોકોને અપમાન અને નામોશીમાંથી બચાવી લેવાને અને અમારી પ્રજાની આજર જાળવવાને આ સભાના સરકારી તેમજ ખીનસરકારી સભાસદો મહદ માટે હાથ લાગો કરે એવી માગણી કરવી તે વધુ પડતું કહેવાય? નહીં, સાહેબ, હું કારતો નથી, હું એમ માનતો નથી કે તે વધુ પડતું કહેવાય.

યાહુ વરતમાન

—:૦૨:—

મથે બહારીએ ડરખતમાં વેસ્ટ સીટ અને શીફ સીટના ખુણા ઉપર એક મકન મંથી કુખડો નીકળે તો એક એક હાંદીએ બાવાવાને બોલાવ્યા હતા; પણ બાબો બાવી પહોંચતાં એવું માણુમ પડ્યું કે કુખડો આમ લાગવાને લીધે નહોતો.

“રેકમ” નામનો બાબનર ‘મરકયુરી’ માં જણાવે છે કે ડરખત ટરામ અને પચ્ચીપર ચાલતાં કુલી અને કાદવેને અટકાવવાની ચર્ચા મોરારજીએ ઊઠાવવી નથી.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે તા. ૩૧ મી મે પછી “ક-સેક કસ્ટમ્સ ફારમ” કાદી નાખવામાં આવશે. તેથી કરીને ડરખતથી માલિસખરમ માલ મોકલતાં જે લી સમય પડે છે, તેટલીજ સમય ડરખતથી બેહાનસખરમ માલ મોકલતાં પડશે.

નાતાલ સરકાર તરફથી “મરકયુરી” માં જણાવવામાં આવે છે કે તા. ૩૧ મી મેએ યુનીયન સ્થાપનાની યાદગીરી તરીકે જાહેર તહેવાર પાળવામાં આવશે એવું નક્કી થયું છે.

તા. ૩૧ મી મેએ ડરખતમાં કેટલીક કામકામ કરવાની ગોઠવણ થાય છે. બીજા પર પડકમ લાગતી ગેઠવણ થય છે; ને તે ઉપરાંત લેડેન્ના મેદાનમાં રમત મમત કરવામાં આવશે.

મોરેજીઆના પ્રધાન મી. શીસર લોરક ઝેડરહતને મળ્યા કેપટાઇન ગયા છે. જનરલ રમટસ પણ તે કામ વાસ્તે, તથા લોરક સેક્રેટરીને વળાવવા કેપટાઇન ગયા છે.

ડેલાગોઆએમાં તા. ૧૫ મીએ એક મોટી આગ લાગી હતી. કલેક્ટર બાર નામનું એક આખું મકાન બળીને તારા પામ્યું છે. છ છોકરાં તથા બીજાં કેટલાંક સીપુરોને બચાવી લેવામાં આવ્યાં હતાં.

લોરક ઝેડરહત ગયા મગજગારે કેટલું પહોંચ્યા છે.

લોરક ઝેડરહતને કેપટાઇનમાં જાહેર માન આપવાનો દિવસ મુલતવી રહ્યો છે. કીંગની ફર્નફા પછી દુરતમ એમને મન આપવા માટે દિવસ નક્કી કરવામાં આવશે.

તા. ૩૧ મી મેએ “યુનીયન” ને લેસવ પાળવા કે નહીં તે બાબતમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હાય કમિશનરે લોરક કરીયુ પર તાર કરી પુછાવ્યું હતું. તેનો જવાબ એવો આવ્યો છે કે કીંગની છત્ર છે કે લોરકના આનંદ લેસવપર કોઇ બાબતની અટકાવત ન મુકાવી જોઇએ.

મીટરીઆમાં યુનીયનને લગતી કામ રતોનો એક ભાગ પા. ૨,૫૬૦૦૦ ના ખરચે બાંધવાનો કેન્ટ્રાલ ખપ્યો છે. આખી કમિટીની પાછળ કુલ ખરચ પા. ૮,૭૮,૦૦૦ નો થશે.

કીંગની ફર્નફામાં નાતાલની જોરી જોરતો તરફથી હાર મુકાશે તે માટે ઉપરાણું કરીને પા. ૬૭-૧૫-૦ એક કરવામાં આવ્યા છે.

મી. શીસર પેતાના જે કેસના કારણ સર રોકાઇ રહેવ. ને તેમાં છૂત મળ્યા બાદ ત્રાસવાજની લડતમાં ભાગ લેવા ગમેજ, તે કેસની સામાયે અપીલ કરી હતી; ને તેમાં સામા પક્ષના લાગમાં અને કોરટમાં ચમોલા ખરચ સાથે મુકાદો મળ્યો છે.

તા. ૧૭ મીએ મોરક ઝેડરહત કેપટાઇન પહોંચ્યા છે. રસામાં બીજી એક સ્ટીમર મારકન તેમને કીંગના માણુના ખખર મળ્યા હતા તેઓ જાહેરપર આવી પહોંચતાં મી. મેરીમેન, જનરલ બોયા, મી. શીસર, મી. કુર, તથા મેસરસ ડીવાલ, મલાન, હાંએમ, જનરલ રમટસ, કરટર, મોલેટ ૧, હો-કેન વગેરે તેમને સ્ટીમરપર મળ્યા. લોર પછી ગવરનર હરકરી વહને, તથા મી. સાવર, સર હેનરી ડીવીલીયરસ વગેરેને મળ્યા. શહેર માંથી પસાર થતાં લોરકનાં ડેગાંએ, વચ્ચે થી નીકળી સરકારી બાંસે પહોંચ્યા ત્યાં તેઓ અને લોરક સેક્રેટરીની મુલાકાત થઇ હતી.

એક કાદવર ખુના આરોપમારે બારખરદનમાં કેસ હશે. એ કે તેણે ખુન કર્યું હતું, પણ તે કરવા તેનો બીજ કાલ છોડે નહોતો. તેથી આરોપીને

જેવી રીતે મરનારની સાથે યુધ્ધ ચમોલ તેના ખ્યાલ આપવા તેના વજીએ આરે પી ની સાથે કોરટમાં યુધ્ધ કરવા તૈયાર, અને તે રીતે આરોપીનો બચાવ ધણોજ સરસ કરવામાં આવ્યો. જુરીએ તેને યુ-હેમાર ઠરાવ્યો, પણ હયા ખાવાની બચાવણ કરી. બાદ માહિતે આરોપીને તથા વરસની સખત જેલની સગ્ન કરી. એક કાદવરને બચાવવા મોરા વજીએ આ કેસમાં મહેનત લીધી અને હે-શીઆરી બતાવી તે માટે ‘લીડર’ તેની તારીફ કરી છે.

ડરખતમાં મે રતીનો રતો કહણ કરવા માટે ૧૦૦ જેટલા હાંદીની સહી સાથે ટાઉન કાઉન્સિલને અરજ કરવામાં આવી હતી. તેની સાથે હાકતરી અમલદાર પણ રતો સુધારવાની જરૂરપર ભાર મુક્યો હતો. કાઉન્સિલર હેનરુડે જણાવ્યું હતું કે હાંદીઓ પચ્ચીમાં લેતા નથી, માટે તેમની ખાતર રતો રતી તાળો રહેવા દેવામાં આવ્યો છે. મી. બીથપે સુધારો મુક્યો કે હાંદીઓ પચ્ચીમાં પહેરે છે પણ રતીમાં ચાલતી વખતે ઉતારી નાખે છે. કાંઈક પચ્ચીમાં લેવા જોઇએ એવો મત પડતાં જે રતતા એ સુધારવાની જરૂર હોય તેવું લીડર છ-છનીપરે કર્યું એવો ઠરાવ થયો હતો.

હાંદી સાબકલીટ્ટેતી કવી-મ બીજા હોરેજથી માહિત એન્કેન્ચ સુધીની ચરત દોડાઇ હતી, જેમાં ૧૪ દોડનારામાં આર. ગો. વિસામી નામનો હાંદી પહેલો, આર. એમ મહારાજ બીજો, અને છ. મોહન ત્રીજો, એમ ત્રીજાયા હતા. ત્રણેયે સોના અને ચાંદીના ચાંદ બેટ આપવામાં આવ્યા હતા.

ડરખતમાં હાંદીઓને ટરામ અને પગ થી વાપરતાં અટકવા કેટલીક ચર્ચા થઇ રહી છે. મરકયુરીમાં તે પર ટીકાઓ થઇ છે. તેમાં રંગદેવને અ-કુલમાં રાખી નરતવા મોરારજીને બચાવણ કરી છે, અને વિરોધમાં ઉમેરણ છે કે રીનસર સારાં કપડાં ન પહેર્યાં હોય તેવા કોઇ પણ માણસને રંગ બેટ રાખ્યા વગર અટકાવવાની સાથે કે-છ થાય તેમ નથી.

નાનાલની ચીતીની આ વખતની ઉપજ ૭૬,૦૦૦ ટન થયેનો અંદાજ બાંધવામાં આવ્યો છે. નાનાલમાં આટલી નીચા કદી થઇ નહતી. ગયા વરસથી ૧૪,૦૦૦ ટન ની વધુ નીચા તે કહેવ

મી. મેરીગેનને વિલાયત મોકલવાની સૂચનાને વજનવગરની અણુવામાં આવી છે, અને યુનીયન પ્રધાનમંડળમાં મુખ્ય પ્રધાન તરિકે જનરલ એચ. ઉપરાંત મી. મેરીગેન, મી. હરલોન્ડ, તથા મી. મુર વગેરેના સમાચાર થઈ એવી અટકળ કરવામાં આવી છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રેસિડેન્ટ (ઉમેર) પક્ષનું એક કૌનસિલ સોમવારે જોહાનનગર ખાતે ભરાયું છે. અ.સ.રે ૧૫૦ અંગેના આગેવાન રાજદવારીઓ તે વખતે હાજર થશે. અને ડૉ. જેમીસન આપણું આપશે.

ગોરાઓની એક સેવગાહી પાર્ટી જામેજી નદીમાં નાના હોડકામાં ખેસી કરવા નીકળેલ, તેવામાં હીંગોપોટેમસ નામના પ્રાણીએ મજબો ઉધો વાળી નાખવાથી એક માણસનું મરણ થયું હતું, તથા બીજા તરીને બચવા પામ્યા હતા.

મોકલુમાના નામના નાતાલના બજારમાં ૬૬૨ સરકારને જેલમાંથી છુટે કરવાનો છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં જાપાનીઓનો મોભો.

તેમને પણ એશિયાટીક ન ગણાય ?

રોડેકિયામાં આવેલ જુલવાનોની કેર ટમાં "એશિયાટીક" શબ્દના અરથ આપત થોડા વખત ઉપર કંઈક રમુજી બનાવ બન્યો હતો. એચ. મત્સુદેઇરા નામના કામ્પેક જાપાનીઝ વિદ્યાર્થી પાસે એક જુક હતી, તેનો પરવાનો તેની કને ન હોતો. તેની ઉપર જમત ન દેવાનો અને પરવાના વગર પોતાની પાસે હથિયાર રાખવાનો આરોપ સુધી કેસ ચલાવ્યો. ૧૮૯૭ ના કાયદા મુજબ તેનીને અને એશિયાટીક અંદુક રિગેરે હથિયારો પોતાની પાસે રાખી ન શકે. તે કાયદા મુજબ ચીનાઓ, હીંદીઓ અને મલાયલો તથા તે બધાનાં વંશજોને એશિયાટીક ગણવામાં આવે છે. જાપાનીઝ ઉપલી બાજુમાં નથી આવી શકતા એવું મ.જી સ્ટેટ્સે કરાવી પરવાના વિના હથિયાર રાખવા આપતમાં તેને (જન-એ-હેન્ડર ગણ્યો. પણ જગતની હીંદી વિના હથિયાર આણવા

આપત તેને સી. ૧૦ નો દંડ કરવામાં આવ્યો હતો.

હવે "કેપ આરગસ" પુછે છે કે એશીયાટીક ઓર્ડિનન્સનો આવો ઉકાર ખુલાસો આપા દક્ષિણ આફ્રિકામાં કણક ન થાય? વડી સરકાર જાપાની સાથે દોસ્તીના કરારથી બંધાયેલ છે તેથી સંસ્થાનોએ જાતે રતત ન કરારો કરવાની જરૂર છે. એસ્ટ્રેલીઆએ તો કરાર કરી પોતાનો વેપારી એલચી પણ જાપાનમાં કામે ખાતે રાખ્યો છે. આવી સ્થિતિમાં જાપાનીઝ વેપારી ત્રાસવાલમાં મુક્તિ પગ વાનાયોજ રહી શકે એ ગેરવાજબી અણુય. ત્રાસવાલમાં જે કે ત્રણ જાપાનીઝ વેપારીઓ પોતાના દેશના માલનો વેપાર મોકાથી કરે છે. ચીના અને હીંદીની જેમ તેઓ મલુરી અને ફેરી વડે આ મુલકને ભરી દેવાના નથી. તો દક્ષિણ આફ્રિકા પણ જાપાનીઓ સાથે વડી સરકારના ધોરણે વરતે એ સલાહકારક છે.

લાંચ સંબંધો ફરોયાદ

ઈમોગરેશન-૧ હાડમારી

નીચે પ્રમાણે એક કાગળ ઈમરેજમાં જાપા આમને મળ્યો છે:—

મે. ઇ. ઓ ના એધિપતિ,

નીચેની ખીના આપના જાપમાં પ્રગટ કરશે.

હું એક કાલોનીમાં જન્મેલ અને નાતાલનો હકાર રહીશ હીંદી છું. મારી જોરત પણ અહીં જન્મેલ અને નાતાલની હકાર રહીશ છે. મારે એક ૮ વરસની દીકરી છે. મારી જોરતના પરવાનામાં "પ્રોટેક્ટર" મારી દીકરીનું નામ નોંધાયું છે. નતાલમાં કામચલાસ માટે મારી જોરત પાસે નાતાલના રહીશ તરીકેનો પરવાનો છે.

એપ્રિલની તા. ૧૪ મીએ મારી જોરત અને દીકરીને ચાર્લસટાઉન રસ્તે ડરબન જવા જોહાન્સબર્ગથી મેં રવાના કરેલ મારી દીકરીમટે પરવાનો નહીં હોવાથી ઇમીગરેશન અમલદારે હાલપર દોઢ દિવસ તેઓને રોક્યા. હરમીઆન દુભાપીઆ (ઇટરમીટર) એ મારી જોરત પાસેથી પા. ર લીધેલ. જોહાન્સબર્ગથી મારી જોરત સાથે મુલાકાતી કરનાર મારા એક મિત્રે આ પછસા આપેલ. તે પછીને દિવસે મારી જોરતને ડરબન જવા દેવામાં આવી. મારી જોરતે ચાર્લસટાઉન રસ્તે ચલાવ્યા

વિગતવાર ખચર અને લખા. તેથી મેં મારા વડીલને રોકન લખે તપાસ કરવા દુરત લખ્યું. અમલદારોએ જવાબ વાળ્યો કે માત્ર સંતોષ પામવા જોઈતી તપાસ કરવા ખાતર તેમને રોકવામાં આવેલ. તેમના ખાતમાંથી કામ્પે પૈસા લીધા હોય તેનો તેઓ ખનકાર કરે છે. મારી જોરતને પુછાવ્યું કે તેણીએ પા. ૨ કોને આપ્યા. તે કહે કે દુભાપીઆએ પછસા લીધા છે. તે ઇમીગરેશન ખાતા માં છે કે નહીં તેની મને ખચર નથી. આ હું જાહેરને ચેતવવા લખું છું.

લી. પુનસામી સુધામા ૧૬ીવાથી, ૧૯૦૫ ના. ૧૫, ૨૭, માર્ચન સ્પીટ. જોહાન્સબર્ગ, તા. ૭ જુન ૧૯૧૦.

પરચુરણ ખખરો

જોટાં તોલાં રાખવાથી એક કરકને વધારે માલ અપાઈ જતાં એક જોરાને વિલાયતમાં પકડાયો હતો, અને જોટાં પોતે ઉત્તરેલ જતાં જોટાં તોલાં રાખવાના કારણસર કારટે તેને ગુન્હેગાર કરાવ્યો હતો.

કાન્સમાં જરમનીની તરફની સરહદપર પડેલી હવાઇ વહાણ ઉડતાં માલુમ પડ્યાં હતાં પરદેશી રાજના છુપા ખાતમીદારો તેમાં હતા અને કોલોનેલની તપાસતા હતા, એવું માનવામાં આવે છે. આ ઉપરથી તે જાગ માટે એવો કુકમ નીકળ્યો છે કે સુર્યોદયની એક કલાક અગાઉ, અને સાંજે ૩૩ વાગ્યા પછી હવાઇ વહાણમાં ઉડ્યું, અને તે સિવાય નહિ.

ઓરોમન રાજને અરખરાનના ગેમેન પ્રાંતો સાથે તાર વહેવારથી જોડવા માટે કેટલાંક દોરડાં વગરનાં તારનાં અચકા તુરકી સરકાર તરફથી ઉભાં કરવામાં આવ નાર છે.

વિલાયતની 'એચરસ કલબ'માં એક ખાણ વખતે 'આપા રાજના કીકિતો' સવાલ ચરચાયો હતો. તે વખતે આજુમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે:—આપા રાજના બીજા ભાગે કરતાં હિંદુસ્તાતમાં એ રમને જહુ જોર પકડ્યું છે. હિંદુ સ્થાનથી બધી કામમાંથી સુદી કાઢેલી, હિંદુ, મુસલમાન અને પારસીની બનેલી એક દુકાની થોડા વખતમાં જ હી આવશે. ૧૧ રજાઓ (રજુજતસીહ) ની દુકાનીને ખ્યાલ થાક લેવાનું કરનારો છે.

તાર સમાચાર

કવીન આલેક્ઝાન્ડ્રાએ પ્રખર લખેલ આખી કામળ તેના અસલરૂપમાં છપાવી ને વેચવાનો હુકમ થયો છે. તેની આર કતાં નાણાં ધરમાલ કામમાં વાપરવામાં આવશે.

"નેવલ એન્ડ મીલીટરી ટુરનામેન્ટ" મુદતથી રહેવાથી પા. ૧૦,૦૦૦ ઉપરાંત નુકસાની થશે.

વિલાયત ખાતે કંપરલાંડમાં એક ખાણમાં અકસ્માતથી ૧૩૬ મજૂરે દટાઈ મુલા છે.

ફનેકાના મચરનર વરીકે ડુક એક કોનોટ આવે એવી આતુરતા ત્યાંના લોકો ધરાવતા કહેવાય છે.

મુધારાની ચડતી, પડતી, અને ફરીથી ઉત્પતિ વિષે પ્રેસીડન્ટ ફર્ગેસન અરલીન માં ભાષણ આપવાના હતા.

દક્ષિણ આફ્રિકાની પારલામેન્ટ ઉધાડવા ડુક એક કોનોટ આવે એવી એક વજુ કરવા વિલાયતના છપા ભસામજુ કરે છે. તેઓ વજુમાં એવી ટીકા કરે છે કે છેવટે કીમે પોતે પણ એક વખત દક્ષિણ આફ્રિકાની મુલાકાત લેવી. કેમકે એટ મિટનને કીમેને પોતાને વારતે ઇંગ્લેન્ડે રાખવા અખત્યાર નથી.

ઉપર જણાવેલા ખાણના અકસ્માતથી ખાણીઆઓ માટે કીંગ જોરજ પોતે દિલગીર થએલ છે એવો સંદેશો મોકલ્યો છે. આ અકસ્માતમાં એક કુદખના આઠ માણસો મરી ગયા છે. એક એકરતનો ધણી, દીકરો, અને વજુ ભાઈ એ મરણ પામ્યા છે.

"ડેલી ટેલીગ્રાફ" જણાવે છે કે નવા રાજને લોરડ કીમનર જમણા હાથસમાન છે. માટે હવે લોરડ કીમનરે વિલાયત મંજ રહેવું, ને છઠ્ઠાંડના રચાતીક લશ કરની રિયલિટર રીપોર્ટ કરવો.

તા. ૧૩મીએ ડુક એક કોનોટ પોતાની સફરથી પાછા પહોંચ્યા હતા.

તા. ૧૩મીએ લંડનમાં ચાંદીની પાટનો આર આઉસના રજૂ પેની હતા.

લંડનમાં વીટસનડેને દિવસે તહેવાર ઉતાં શોક કાયમ રહ્યો હતો.

કંપરસેડવાળી ખાણના સંબંધમાં નિરાધાર બનેલા વારતેના ફૂડમાં કીંગ જોરજે ૧૦૦ ગીની, અને કવીન મેરીએ ૫૦ ગીની ભર્યા છે.

ઇંગ્લેન્ડના એક પ્રધાન લુડરોસ પાસા પું મયા ફેબરુઆરીમાં ખુન કરનારને કોરટે મોતની સજા ફરમાવી છે. ખુની પું નામ ઇયરાહીન અગ્ર વરદાની એવું છે, અને તે નેશનેલીસ્ટ આગેવાન મહ મદ એ ફરીફનો દોસ્ત થાય છે.

કીંગ જોરજે પેરદુવાલના રાજને તેના મુખારકપાલીના સંદેશા માટે આભાર માન્યો છે. તેમાં આફ્રીકમાં બને રાજના મુલકોની આખાદીમાં વધારો થાય એવી અરસપરસ લાગણી રહેશે એવો ભરસો બતાવ્યો છે.

ફરાન્સનો માજી પ્રમુખ લુએડને કોડની મેટર માડીએ પાડી નાખવાથી કેટલીક ઇગ થઈ છે.

વિલાયતની પારલામેન્ટમાં ઇસ્ટ લોરસે ટના મેન્જરે ચુંટણીની લુએસમાં અત થત મોટું ખરચ કરીને પોતાની જગ્યા મેળવી હતી એવું સાખીત થવાથી કોરટે તેની ચુંટણી રદ કરી છે.

હવાઈ વહાણમાં ઉડનારો એક ફરેચ એ વહાણને લગતા અકસ્માતથી મરણ પામ્યો છે.

લંડન ખાતે જાપાની અને બ્રિટીશ કારીગીરીનું પ્રદરશન ખુલ્લું મુકાયું છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે જાપાની ચીનથી પ્રદરશન ઝગકી રહ્યું હતું.

મીસનો ચાદી વારસ કુવર કીમ એક વરડની પાયદારનમાં ભાગ લેસને, છટાલી રસતે વિલાયત તો હનો, તેવામાં તેની સીમરનું સંચાકામ ખોટકી પડવાથી કર કલાક બાદ તેને મદદ મળી હતી, ને ત્યારબાદ તે કીનારે કિતરી સક્યો હતો.

કોલંબોમાં તા. ૧૬મીએ વરસાદ થયે હતો. તે દિવસથી વરસાદની ઝડપ મેહી એમ કહેવામાં આવ્યું છે.

હરબનમાં હવાઈ વહાણ

મયા શનીવારે ૩૦-૪૦૦ જેટલા જોનારાઓ વચ્ચે કીમરલીન તેના હવાઈ વહાણમાં ઉડ્યો હતો, પણ સખત પડન ને લંધે ૧૦૦ ફીટ જેટલી ઉચાઈએ એક ચકકર લીધા પછી તે વહાણ નીચે આવી પડ્યું હતું, અને કીમરલીન ઇનમાંથી માર્ક બચી ગયો હતો, પડી જવાથી વહાણ નો એક ભાગ સાચ બાંગી થયો છે; તથા બીજા ભાગોને પણ કેટલીક ઇગ થઈ છે.

કીમરલીન મે રવિવારે કેપ્ટાઉન રસતે ફાન્સ જવા હિપડી ગયો છે તેની પાછળ લોરસ આન-૧ નામના માણસને મુજી ગયો છે. તે વહાણને સામુ કરીને આખ રતુમાં કોડાડવાનું કામ કરશે. આ સંબંધ માં "હરબન એવી એસન કુ." સ્થપાઈ છે. તેણે ઉપરનું વહાણ ખરીદી લીધું છે. તેના તરફથી વહાણો ઉડાડવાની, અને તે કામને લગતું શિક્ષણ આપવાની ગોઠ વજુ થશે કોલેમોટ ખાતે હવાઈ વહાણો ઉડાડવા માટે ખાસ મેકાન પણ તેના તરફથી રાખવામાં આવશે. બાગિયું વહાણ એક અડવાડીમાં સમું થઈ જશે, અને શહેરના મધ્ય ભાગમાં કોઈ કેકાણે જોવ માટે ખુલ્લું મુકાશે.

સ્ટીમરોનો આવબવ

[જર્મન લાઈન]

સોમાલી—તા. ૨૬ મીએ મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમરોટિ—તા. ૧લી જુને આવી પહે ચવા વડી છે.

"—તા. ૬લીએ કલકત્તા જવ ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આફ્રીકન લાઈન]

ડીનદાઉ—તા. ૪થી મેએ કોલંબોથી પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાના બંદરો માટે ઉપડી છે.

કોમેરીક—તા. ૧૫મી મેએ કલકત્તાથી ઉપડવાની હતી.

ડનેરીક—મેના બીજા પખવાડીઆમાં કલકત્તાથી માલ ભરશે.

મોરવડ—તા. ૨૬મીએ કલકત્તા જવા ઉપડવાની છે.

ફરેચ લોકની જીવનકળા

ઉપરના વિષયપર એક વિદ્વાન ફરેચ ભાષણકારે એડીનબરોની યુનીવર્સિટી આગળ ભાષણ આપ્યું હતું તેમાંથી કેટલોક સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

ઇંગ્લેન્ડ અને ફરેચ પ્રજાના જીવનના આદર્શ જુદા જુદા છે. બ્રિટીશ પ્રજાને આદર્શ કુદરતમાં જોડાયું પરંપરા સમાયું છે તે આપવાર કરવાનો તથા પૃથ્વીના બધા જુનરો ખેતી લઈ તેને ખીલવવાનો છે. ફરેચનો આદર્શ દુનિયાં જીતવાનો નહીં, પણ તેને સમજવાનો છે; કુદરત ઉપર કાંઈ મેળવવાનો નહીં પણ પોતા ઉપર તથા પોતાની રહેણી ઉપર કાંઈ મેળવવાનો છે. ફરેચ માને છે કે વિચારની અગત્યતા કર્મના જોડણી છે. જીવનું અને જીવનનું બંધારણ બંધનું તે પોને એક બારીક કળા છે, સદુષ્ટી ઉત્તમ કળા છે. ફરેચ લોકો એ કળામાં પ્રવીણ છે. તેની સાખીતી એ છે કે ફરાંસમાં ખુશમિજાજ અને સતેષ બધા વરગની પ્રજામાં વ્યાપી રહેલો જોવામાં આવે છે, અને તે એક પ્રમોડીય સ્વભાવ થઈ પડેલ છે. ફરેચ લોકો નાણાંની કિંમત સમજે છે, પણ તેના મુલામ નથી બન્યા. ખરેખર, તેઓ એકલું ધન એકલું કરવાવાળી અથવા હાટ માંડવાવાળી પ્રજા નથી. અનુબની કિંમત શું છે એમ કોઈ ફરેચને પુછવામાં આવે તો તેના મુખમાંથી જે જવાબ નીકળે તે ઇંગ્લેન્ડના નામોથી લહેલા જવાબ જેવો નથી હોતો. ફરેચ અનુબનું માપ પૈસાથી નહીં કરે, પણ નીતિથી કરશે તેના જેવી મહેનતુ પ્રજા જવલેજ કરશે. ઇંગ્લેન્ડ કરતાં તો તે વધારે મહેનતુ હેજ. તેઓ થોડી રજાઓ પાળે છે, પણ મહેનતુપણમાંજ બધું નથી સમાઈ જતું. ફરેચ ફરેચનો મનોરથ-જે હાથીવાર સફળ થયો છે-તે એ છે કે થોડું કઠિવત બાકી રહેવા દઈને વખતસર ધાંધલવાળી જીંદગીમાંથી નિવૃત્ત થવું. ફરાંસમાં લાખો ખેડુતો તથા હજારો મજૂરદારોની હાથપાતી છે. અને આ બે વરગની હાથપાતીવડે ફરાંસ પશ્ચિમમાં ખીખાં રાજ્યોથી જુદું તરી રહે છે. ફરેચ લોકોએ સ્વતંત્રતા અને શાંતિ મોટા પ્રમાણમાં મેળવેલી હોવાથી તેઓ વિચારો અને મરતબો પામેલ છે.

જન્મનારનો સંલતાન તા. ૧૬મીએ લડન પહોંચેલ છે.

વિવિધ વિષયો

નાતાલમાં હિંદી કેળવણી

નાતાલના કેળવણીના વડાની વહી ઉપરથી માલુમ પડે છે કે ૧૯૧૦ના એપ્રિલ માં સરકારી હિંદી નિશાળોમાં ૪૭૪ નિશાળોવાની હાજરી હતી. ૧૯૦૯માં હાજરીની સંખ્યા ૫૨૩ની હતી. ૧૯૧૦ ના પહેલા ૩ માસ દરમિયાન સરકારી મદદવાળી નિશાળોમાં હાજરી ૨,૮૬૨ની હતી. ૧૯૦૯માં તે હાજરી ૨,૬૮૫ની હતી.

ડરમનની સેન્ટ એન્થનીની હિંદી નિશાળ વિશે પરીક્ષક શ્રી. લોરાએ એવી વહી રજુ કરી હતી કે તે વિજ્ઞાની તેવી જાતની બધી નિશાળોમાં તે સદુષ્ટી મોટી અને સરસ છે. મકાન તથા સરકારમાં સરસ છે. તેમાં ૮ શિક્ષકો છે, અને બીજી નિશાળોમાં ૧ અને એવા ધોરણથી કામ લેવામાં આવે છે. બ્યરથા વિશે પણ વખાણ કરવામાં આવ્યાં છે.

એક "કુલી" નું તોફાન

મેરીસપરગના નિકેટરીયા પુલ આગળ એક ગાંડા બની ગયેલા 'કુલી' એ તા. ૧૫મીએ કારે તેજાન મચાવ્યું હતું. કાર સીપાઇ તેની પાછળ પકવાથી એક જંગા ગામના કાડપર તે ચડી ગયો. તે કાડ બહુ સીધું અને આશરે ૧૫ ફીટ સુધી ડાળ ડાંખળ વિનાનું હતું જતાં ગાંડો તેપર બહુ ઝડપથી ચડી મએલ અને હમે એક ડાળીપર ખેસી ટીખળી કરતો હતો. કાંઈ રીતે તે ઉતરે એવું નહીં જોઈ શકાયથી તેની માથે બંધો છોડવામાં આવ્યો હતો. તે જોવા માણુ સોની ભીડ ત્યાં બહુ કારે જામી ગઈ હતી. બહુ મુશીબતે તે ઉતર્યો ત્યારે તેને ઇસ્પીનાલમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો. તેની જાનને જોખમ થયા વિના તેને કાડપરથી ઉતારવામાં ગોરા સાર જરૂર બહુ કાળજી બતાવી હતી. તેને તુરતમાં અદાલતમાં ખડો કરવામાં આવવાર હતો.

બાહેર તહેવારો.

'મરકુરી' કહે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના બાહેર તહેવારોના સવાલ વિશે ફરી વિચાર કરવો પડે તેમ છે. આ મહિનો તો રાજના મરજુને સમને અપવાદરે છે. મેની ૩૧મીએ પણ 'યુનિયન ડે' ના બાહેર તહેવાર પાળવાનું બાહેરનામું નિક

ળ્યું છે. તે દિવસે ભવિષ્યમાં વાર્ષિક તહેવાર પાળવો એવી ધણી મેરાની કમ્પાઈસે. એટલે એકલા મે માસમાં ૩ તહેવાર થયા : 'વીટમ-ડે', 'એપ્રિલ ૩' અને 'યુનિયન ડે'. વળી રાજ જોરજો નો જન્મ ૩૭ જુને છે. એટલે એક પખવાડીઆમાં ૪ તહેવાર થયા મરકુમ રાજના જન્મ વિષયે ૬મી નવેમ્બરનો તહેવાર બંધ થશે, પણ તેને બદલે ૩૫ લોકોની લાગણીના માનને ખાતર 'ડીગાન ડે' નો તહેવાર ૧૬ મી ડીસેમ્બરે પાળવાની વાત આવે છે. આ લાગણીને માન આપવામાં વાંધો ન હોય પણ નાતાલના તહેવારો તે દિવસની બહુ નજીકમાં હોવાથી વેપારીઓને બહુ અમલ કરતા તથા ખરચાળ થઈ પડે તેમ છે. કાલ માં નાતાલમાં ૮ બાહેર તહેવારો છે. તે ઉપરાંત નાતાલ પછીનો દિવસ, અને ખેસતા વરસ પછીનો દિવસ તહેવાર તરીકે પળાતા હોવાથી વરસમાં રોજમાર બંધ કરવો એવા કુલ ૧૦ તહેવારો થયા. આમાં 'યુનિયન ડે', અને 'ડીગાન ડે' ના તહેવારો ઉમેરાય તો કુલ ૧૨ તહેવારો થાય. દુનિયામાં તેટલા તહેવારો કાંઈ ઠેકાણે નથી. ને વધુ તહેવારોથી મોટાં રહેણોમાં લોકોને અડચણ પડે.

ખાણીઆનો અજબ અચ્ચા

દરાંસવાલની રોઝડીપ ખાણમાં તા.૧૧ મીએ એક ડેવીડ નામનો ગોરો અને બીજો એક કાફર મુમ થયા હતા. સુરંમ હાગ્યા પછી પેલો કાફર ભય ભરેલી જગ્યામાં ઉભો હોવાથી ડેવીડ તેને બચાવવા ગયો. તેમ કરતાં તેની બતી મુઝાઈ ગઈ, અને બંને બહાર નીકળવા ને ફાફા મારવા લાગ્યા. તેઓ બૂવા પડ્યા, અને ઠેક શનીવારની સવારે આજી જવાની છેલ્લી થડીએ મદદ મળવાથી જીવ્યા અને તરરયા બહાર આવ્યા. તેઓના અનુભવની વાત કમકમાટી ઉપજાવે છે. તેઓએ એટલા લાંબા સમય માં ત્રણ વખત માત આર આર કલાકની ઉંચ સીધી હતી. ખાણના વખતમાં કયાંક સાંકડી જગ્યા હોવાથી પેડે ચાલી ને અને કયાંક જોખમવાળા ખરાબા ઉપર ચડી આખડીને બહાર નીકળવા બહુ ફાફા મારેલાં. છેવટ કેટલેક છેડે બંતી જોઈ તેઓએ અને તેટલી તાણીને મુમ મારી. અને તે સંજગતવાળી તેઓ ને મદદ મળી હતી.

મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવિંદ

તેમણે ઉચ્ચ જીવન ચલિત

(તમા બંધથી બાબુ)

આમાંની એક યોજના તે પ્રમુખીય ફેજરણીની. બંગાળના બામધાને પરિણામે જે રાજકીય ચળવળ ફેલાવે પામી તેમાં સરકારે, મીટીંગો વગેરેમાં વિધાર્થીઓ જોડાતા તેમને તેવો ભાગ લેતાં અટકાવવાને સરકારી ફેજરણી ખાતાએ મનાઈના હુકમો કાઢ્યા. તે વડે બાબુ નીચાળીઆએ સરકારી હાઈસ્કૂલોમાંથી, તથા કલકત્તા યુનીવર્સિટીનાં બીજાં ખાતાઓમાંથી ખાતલ કરવામાં આવ્યા. તેમની ફેજરણી અને અવિરોધની કારકીરદી બચાવવા લાગી. આ બચસરે દેશના આગેવાનોને લાગ્યું કે આ યુવકો માટે વધુ ફેજરણીની જોડવણ કરવી એ ફરજ છે. આ પ્રમાણે રાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓ (નેશનલ કોલેજીય ઓફ એજ્યુકેશન) સ્થાપાઈ. તેને પૈસાની મદદ આપનજ પશુ મળી રહ્યા. વળી એ પ્રમાણે પ્રગતકીય ફેજરણી દાખલ કરવાનાં કારણે બીજાં પશુ બધાં છે. સરકારી ફેજરણી તો તદન નિષ્ફળ નીવડી ગયાય છે. પરદેશી બાપદારા અભ્યાસ કરવો પડતો હેવાથી બહો વખત અને પ્રયત્ન બર્થ જાય છે. તેમનાં સાહસોને સમારેશ અર્થત છે. સારે કુનર-વધ તો એજો છે. હુકમો આ રાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓ હોંદના પ્રાચીન સુધારાનાં સાધ્યોતોને અતુ સરતી, અને પ્રમુખીય જીવન ધડી શકે તેવી યોજના મહ. તેના પહેલાં પચથીઆં તરીકે નેશનલ કોલેજ સ્થાપાઈ, અને બાબુ અરવિંદ થેસ તેના પહેલા અધ્યક્ષ (પ્રીન્સીપાલ) નીમાયા. પશુ કહેવું જોઈએ કે બાબુ અરવિંદની દેશભક્તી કરવાની હોંસને નેશનલ કોલેજે યોગ્ય ફેજ આપ્યું નહીં. રાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓનાં કારે બાર નરમ મંડળનાં દાથમાં મયો. તેઓ સમાનો મુજ ઉદેશ જુધી જઈ સરકારની લાગણી દુખાવાનાં ડરથી ખીતા ચાલવા લાગ્યા. આ બીના નાની છતાં સુકાનની દિશા બતાવવા પુરતી છે. એટલે બાબુ અરવિંદની કંઈગી દશા સહેજે સમજાઈ ચકશે. તેને પોતાની ઉચ્ચ અભિલાષા અમલમાં મુકતાં હરકતો નહી. કોઈ તેના વિરુદ્ધ જતા એમ નહીં, પશુ બાબુ વાતા વરણુજ તેમને નરમ ને હંકુ લાગ્યું. દેશ

ને માટે આ કમનશીબીની વાત હતી. કેમકે ફેજરણી સંબંધમાં અરવિંદ બાબુ ની ઉમેદો બહુ ઉચી છે. તેમને મન ફેજરણીનો હેતુ એવો છે કે 'માનવ દેહ માં સમાયેલ દેવતાઈ તત્વને વિકસાવીને તેની રહેણી કરણીમાં તે ઉતારવું.' આ હેતુ સફળ કરવામાં અરવિંદને પાછા પડ્યું પડ્યું; છતાં તેમણે હિંમત તજ નહીં. ઉપરના કરતાં વિષેય બહેણું બીજું ફેજ તેમને મળ્યું.

પ્રસિદ્ધ નેશનાલીસ્ટ આગેવાન મરદુમ બાબુ બ્રહ્મચંધિર ઉપાધ્યાયની મદદથી બાબુ વિધીનયંત્રપાલે થોડાજ વખતપર 'વંદે માતરમ્' પત્ર કાઢ્યું હતું. અરવિંદ બાબુ કલકત્તામાં આવ્યા સ્વાસ્થીજ તેમને 'વંદે માતરમ્' માટે લેખો એક લવાને આમંત્રણ થયું હતું. ત્યાર પછી હુંક મુદતમાંજ એ પત્રના અધિપતિ ખાતાની સંભાળ તેમના દાથમાં આવી મહ હતી. એ જાણુ ચલાવનાર એક કુપની નીમાઈ. તેના બાબુ અરવિંદ એક કાર બારી થયા, અને કર્તાદત્તાપાલ પશુ તેમનેજ મળ્યું. એકજ દિવસમાં 'વંદે માતરમ્' લોકપ્રિય થઈ પડ્યું; અને ઘુરતજ દીદી જાપાઓમાં ફરજગદાર બન્યું. તેની ઝકમદાર લખાવટ, સીધી કટાક્ષકરી ટીકાઓ, નિરબય સ્વતંત્રતા, ઉચ્ચ આદર્શ, અને દેશીજનોની સરસાઈ આં પ્રહા એ બધાં વડે કરીને 'વંદે માતરમે' દિવસે દિવસે વધારે ને વધારે વાંચક સમુદાનાં મન હરણુ કરી લીધાં. વળી લોકો 'વંદે માતરમ્' ને પોતીકુંજ જાણુ ગણુવા લાગ્યા. રાષ્ટ્રીયત્વ (નેશનાલીઝમ) ના પ્રતિજ્ઞાકર તેને મળ્યું. 'વંદે માતરમ્' ને જે હુકી જાંકી મળી તેટલી જાંકીમાં કોઈપશુ જાપાએ તેના જેટલી લોકોની ચાહતા કદી નથી મેળી. 'વંદે માતરમ્' નાં લખાણમાં પહેલેથી ઉરતાદી કલમ દેખાઈ આવી તે ઉરતાદ અરવિંદ સિવાય બીજો કોઈ નહીં એમ કુનિઆં માનતી હતી. છતાં અરવિંદને તે વાતનો છંકાર કરવો પડ્યો છે. જમે તેમ હોય; પશુ એટલું તો અહં કે એ જાપાની ચાવી, તેની જુદિય, તે અરવિંદજ. કલમ મમે તેની હોય, પશુ 'વંદે માતરમ્' ની અરજનાને અવાજ તે અરવિંદનો અવાજ ગણાતો. લોકોને ઘુરવીરતાથી દેશમકિતમાં ઝપલા વવાની હાઠ વચાડનાર તે અરવિંદજ; પોતાની પ્રજાની ઉચ્ચ મુશોમાં અડખ વિશ્વાસ બતાવનાર તે તેજ; માતાની સેવામાં જીવન, કીર્તી, ધનદોષલ એ સરવ

રવ સમરપણુ કરવાનો અડખ અને પ્રયંડ નિશ્ચય તે તેના (અરવિંદના) સિવાય બીજા કોઈનો નહીં.

આપણા લોકોના વિશ્વાસ અને નિકટ સંબંધમાં અરવિંદને પહેલીવાર 'વંદે માતરમ્' લાગ્યું. આ વખતની પહેલાં તેનો અવાજ માત્ર નામનો, અને પડ જાયા સમાન હતો. 'વંદે માતરમ્' સાથે જોડાયા પછી તે શુદ્ધ અને ચેકસ સ્વરૂપમાં દેખાયો; અને નવી દિલચાલ નો તે આગેવાન ગણાવા લાગ્યો. તેમની આ પાથરી તે તેમનાપર ચાલેલા પહેલા કેસથી વધારે દૃઢ થઈ. 'વંદે માતરમ્' માં દિલ્લી લખાણુ પ્રસિદ્ધ થયા માટે તેમનાપર કેસ ચાલ્યો. એ જાપાના પોતે અધિપતિજ નથી, અને બીજો કોઈ હોય તે પશુ જોખમદાર પુનથી એમ કરાણું. આમ નિર્દોષ કરતાં તેમની લોક પ્રિયતા આખા મુલકમાં દશગણી વધી ગઈ. આ કેસ દરમ્યાન એ કિસ્સા બન્યા. બાબુ બ્રહ્મચંધિર ઉપાધ્યાય ઘુરવી મયા; તમા વિધીન બાબુ જુબાની ન આપતાં જેલમાં ગયા. આ બે આગેવાનોની ખોટ નવી હીલચાલને બહુ પડી, પશુ તેમાં અણુ ધારમે એક પરિણામ આવ્યું. તે એ કે બંગાળનો આખો રાષ્ટ્રીયપક્ષ (નેશનાલીસ્ટ પાર્ટી) એકલા અરવિંદની આગેવાની તળે આવ્યો. એ પક્ષના આગેવાન તરીકે તેમણે ૧૯૦૭ ના નામીયા મીદના પુર કોનફરન્સમાં ભાગ લીધો. એકસદી મીસ્ટ અને મોડરેટના એક તે દિવસે મોખ્યા અને પાકા થયા. સ્કર પછી તેઓ સુરત ની કમનશીબ કોંગ્રેસમાં ગયા. તે પશુ બંગાળના નેશનાલીસ્ટ પક્ષના આગેવાન તરીકે, એ વખતના દુઃખદાયક કંઠાસમાં થોડો બહો કાઢવ અરવિંદ બાબુ ઉપર પશુ ફેંકાયો હતો. પશુ તે વખતે સળ જેલો મામલો તે જુદાજ પ્રકારનો હતો; અને તકરારના આવેશમાં એક દાથ પડી જાય તો તેમાં શું નવાઈ જતાં એ વખતની કડવાઈ અને તાપમાંએ અરવિંદની હાનાઈ અને શાપ માટે કદી કોઈ ના મોઢાંમાંથી સંકાનો અવાજ સરખો સંભળાયો નથી.

સુરતની કોંગ્રેસ વિખરાયા પછી બાબુ અરવિંદે મુખ્ય ઇલાકા અને મધ્ય પ્રતિની સફર કરી. તેનાં મુખ્ય મથકોએ કાપણે આપ્યા. નેશનાલીસ્ટ હીલચાલ નાં સરવ અંગો વિષે પોતાના વિચારો જણાવ્યા, જે તેના શ્રેતાઓનાં હૃદયમાં ઉતરી મયા હતા. તે સફરમાંથી જાને પારીની આખરીમાં કલકતે પાછા ફર્યા.

ભાર પછી આજે એ માસે રાજ્યમાં
કારતર રચવાના મંજીર આરોપ માટે
પકડાયા. તેમાં શું બન્યું તે પહેલાં
રાષ્ટ્રીયસ્વતંત્રતા (નેશનાલીઝમ) ના તેમ
ના વિચાર કેટલા જન્ય, શુદ્ધ, અને મનો
મણી છે એ જાણવું જરૂર છે. કેમકે
નેશનાલીસ્ટ આગેવાન તરીકે આજે લોકોનાં
હૃદયમાં જે પદવી તેઓ ભોગવે છે તે
તેમના બહુજન ઉત્તમ વિચારોને લીધે.
સ્વદેશીપણના બારામાં, રાષ્ટ્રીયતાના સિધ્ધાંત
માં, તેમણે જે શરેસ્થ તેમ રાખી છે તે
આજે જાણવા લાયક છે.

[અધુર.]

પરચુરણ અખરપત્રો

ડરખાત:—મી. હસ્માઇલ આદમ લખે
છે કે—તા. ૮ મીએ સવારે ડરખાત અંજી
મન હસ્તામ સ્કુલના છોકરાઓની મીટીંગ
મળી હતી. મુરબીની ચેરપર મી. હાજી
મહમદ કાસમ કુવાડીઆ હતા, તથા ચેર
મેન તરીકે નિશાળના મારતર મી. હરમ
હજી મુસા હતા. સેક્રેટરીએ મીનીટ્સ
વાંચી, તે તે પાસ થઇ. વિદ્યાર્થીઓએ
“કોનફરન્સ” ના વિષય ઉપર બ.પ.સુ
કર્યું હતું. કોનફરન્સ માટે વોલંટીયરો
શું કામ બજાવવાની સરવે વિદ્યાર્થીઓએ
આવેશ બતાવી હતી. માછ માતર મી.
હસ્માઇલ આદમે સ્કુલનું મકાન બરાબર
નથી, ને વરસાદ આવે છે ત્યારે પાણી
પડે છે, તથા દીનનાં પતરાં તાપથી ચરમ
થઇ જાય છે, વગેરે જણાવી નિશાળ
સારા પાયાપર સ્થાપવાને આગેવાનોને
જલામણ કરી. મોલવી મુખતાર સાહેબે
બ.પ.સુ કર્યા બાદ સભા વિસરજન થઇ
હતી.

બીજી મીટીંગ તા. ૧૫ મીએ થઇ હતી.
પેશ હમામ હાફેજ અગદુલ હક મુરસીએ
હતા. મીનીટ પુક પાસ થયા પછી નમા
જના વિષય ઉપર મી. હસ્માઇલ હાજી,
મી. હાફેજ મુસેમાન, મી. હસપણ અસ
માલ દરસેત વિગેરે બોલ્યા. નમાજ
પઢવાની ફરજપર વિવેચન થયું, અને
નમાજ પઢવાની અને તેના અરકાન ચર્ચ
રાખવાની બકમણ થઇ. ચેરમેને પણ
નમાજ પઢવાની ફરજપર બાપણ કર્યું.
ત્યારબાદ આવતી વખત માટે “દરીફાઇ
અને અદેખાઇ” નો વિષય નીમીને સભા
બરાબર થઇ.

મેહરીએ રોનકુલ ખસ્તામના સેક્રેટરી
મી. એ. ડી. વાહેદ તા. ૧૭ મીએ ડરખાત
થી લખે છે કે એ મેહરીદના એક લાયક
મેબર મી. મહમદ અસમાલજી બોખાત
ખાતની બીમારીથી કોરખાતે ૩૫ વરસ
ની વયે મરણ પામ્યાના ખબર મળ્યા છે.

જરમીસ્ટનથી એક કાગળમાં જણા
વવામાં આવે છે કે તા. ૧૨ મીએ અત્રે
મીટીંગ મળી હતી. બાપુ લાલજીહાદુર
સીંગ હાજર ન થઇ શક્યાથી મી. કેવીક
ચેરમેન નીમાયા હતા. હરમસંખધી
તથા સંખ વિષે બાપણો થયાં હતાં.
બાદ મદ્રાસી લોકોના તહેવારની ખાતર
તા. ૨૦ મીએ રથ કાઢવા ઠરાવ થયો હતો.

પોહટ (ડરખાત) થી મી. નયુ કસમ
લખે છે કે—હમણાં થોડુંક થયાં ડરખાત
પેશમાં વસ્તા મુસલમાનોએ “પોહટ
મહોમેડન સોસાયટી” નામનું એક મંડળ
સ્થાપ્યું છે. ગઈ તા. ૧૫-૫-૧૯૧૦
સ્વીવારે સોસાયટીના મકાનમાં મીટીંગ
મળી હતી. મેંબરો ઉપરાંત બહારના
સાહેબો પણ હાજર હતા. ચેરમેન શેખ
હમામ સાહેબને નીમવામાં આગ્ય છે.
સોસાયટીના કારોબાર માટે કામ ચલાવે કમી
ટીમાં સમ્પદ જણુ મીયાં, શેખ મહમદ હજી
રાહીમ, શેખ હસ્માઇલ, અને જબ્બુલ હકીમ
વીગેરે નીમાયા છે. દરેકર વીગેરે આવતી
મીટીંગમાં નીમાશે. સોસાયટીનો મુખ્ય
હેતુ સંખ સુલેહ વધારવાનો છે.

ટાંગાદથી એક લખતાર જણાવે છે કે
અત્રેના જણીતા હોંદી વેપારી મી. પી.બી.
દેસાઇ કે જેઓ પશુ વખતથી આ કોશી
તીમાં રહે છે તેમના હરમાં તા. ૮ મે
૧૯૧૦ના રોજ આગે દેખાવ દીધો હતો.
તેમાં તે મદસ્સાનું બે માળનું ઘર, પોતા
નો અંગત સામાન, તથા દુકાન વીગેરેનો
સમગ્રો માલ એકઠાં ૧૦૦૦થી ૧૨૦૦ પા.
નો માલ નાશ પામ્યો છે. તેઓ મહા
મુશીબતે એક કપડાબેર બહાર નીકળવા
પામ્યા હતા. બહારત શીખેનો માલ
પણ તેમાં નાશ પામ્યો છે. તે બાગ
ઓલવવામાં મુશ્કેલી અને મદસ્સાએ, પોતા
ની જાત તથા માણસથી બહુજ મદદ
કરી હતી, જેને માટે તેઓ તેના બહુજ
આભારી છે. પાણીની તંગીને લીધે તે
બાગ સાહેબોનો તે અમ નીબળ નીવડ્યો
હતો. મી. દેસાઇ અત્રેના એક બાહોશ
વેપારી છે, અને ધાર્મિક, તથા રાજકીય,

હિલોગીક તથા કેવલશીના કામમાં હમેશાં
આગળ પડતો બાગ લે છે. તેમની તરફ
સદ્દ હોંદીને દલસોજી મશે.

કંડી થી મહોમેડન હીમેટીંગ સોસાયટી
ના સેક્રેટરી લખે છે કે સોસાયટીની
મીટીંગ તા. ૧૪ મીએ મી. મહમદ સરમ
ના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી એક
નનામો કારણ આવેલ તે ઉપરથી તેના
કાગળ સભામાં ન વાંચવા ઠરાવ થયો.
જુદા જુદા મદસ્સાએ પોતા તરફથી સોસા
યટીને જુદાં જુદાં જાપાઓ બેટ આપવા
જણાવ્યું. પ્રમુખ તથા બીજાઓએ બાપણ
ક્યાં પછી સભા વિસરજન થઇ હતી.

નાતાલીઆ મોલક કુંપની લીમીટેડ

કા. વતી તા. ૧૫ મીએ અમને જણા
વવામાં આવે છે કે—નાતાલીઆ કુંપનું
ચીફ મોડુ સીપમેન્ટ ટેસ ૨૦૦૦ ટન
ડનસપુસ ફેસલપર આવેલ છે. આપણા
ડરખાતના દરેક નામચીન વેપારીએ એજ
કુંપ રટોક કીધું છે. બહારમાવણા
આગેવાન સાહેબ ડરખાતથી બેઠને પોતા
ને ત્યાં એજ કુંપ રાખવાને કહેતા જાય
છે. ગેરા લોકોને કુંપનીનું કુંપ આપ્યા
થી હવે સમજ કામ આવે છે. બીજા
કુંપવાળાએ ૧૬ અંકિસપરથી બટાડીને
૧૫ કર્યું, ને પંદરથી મહદ કર્યું. પરિ
જામમાં કામ બટાડ્યું નહો. તેથી જોસ
ખંધ અર્થાં ‘મરહમુરી’ અને ‘એડવર
ટાઇઝર’ માં ચાલી રહી છે. હોંદી લોકો
ની જેમજ ગેરા લોકોમાં પણ બીજા
કુંપવાળાને સારું કામ થાય એ ખનવા
જોય છે.

લોરડ એડવર્ડન આવી પહોંચવાથી યુની
વનનું પહેલું પ્રધાન મંડળ બાંધવા તે
કોને પસંદ કરશે એ થેલાજ દિવસમાં
નક્કી થવા વડી છે. તા. ૩૧ મીએ યુની
વન થવાનો હરેરો વચારો, અને પ્રધાન
મંડળ યુનીવર્સનો અમલ દાયમાં લેશે.
એવા ખબર અસિધ્ધ થયા છે કે લોરડ
એડવર્ડન યુનીવર્સનું પ્રધાન મંડળ બાંધવા
જનરલ બોધાને કહેશે, અને મી. મેરીમેન
ને દક્ષિણ આફ્રિકાના મુખ્ય પ્રતિનિધિ
તરીકે વિલાયત રાખવામાં આવશે.

હાંદુસ્તાનના ખંખરો

(હાંદી જાપા ઉપરથી)

અમનમરવાળા શ્રેષ્ઠ પ્રેમચંદ કેશવજીએ પેતાને વચર યુ-હે કેદ રાખવા માટે કુમાર હરભજી સામે રૂપિયા ૨ લાખ ની તુકસાની માટે રાજકોટ પોલીસ કલેજની મારટમાં હાજો માંડ્યો છે.

અમદાવાદના હરીવલ્લભ યુગચંદ નામ ના શેરીઆના ધરમાંથી ૧૧ લાખ રૂપિયાની મોટી યધ છે, જેમાં એક હાર ૪૦ હજાર રૂપિયાનો હતો.

મુંબઈની કારપેરેશનના પ્રમુખ તરીકે ડા. કે. એફ. દાદાયાનજીની નીમણુંક થઈ છે.

માથાહરના રાજા હોદ્દીન ખાનજી મુંબઈના ગવર્નરના "એડી-ઇન્-નીમાય" છે.

જરૂરીસ દાવરના ધણીઆણી બાઈ પીરોજઆઇ તા. ૨૭ એપ્રિલે મુંબઈ મળ્યા છે.

જરૂરીસ દાવર તા. ૧૬ મી એપ્રિલે વિલપત જયા ઉપડી જવાના હતા.

મુંબઈમાં ચંડીકા નામના જ.પ.ખાનાનું 'ડીકેરેશન' કરવા એક હાંદી કાર્ટમાં મળે હતો, પણ તેની પાસે રૂપિયા ૫૦૦ ની જમીનગીરી મજવામાં આવવાથી તેને પોતાનો વિચાર માંડી વાળે પડ્યો હતો.

પણ ખંખણી છેકરાઓ પીરનેલો સાથે કલકત્તાથી નીકળી બહારગામ મએલા તેમને શીતુરી હાલચાલ સંખેષમાં પકડવા માં આવ્યા છે.

પૂરવ ખંખણીના ધારાસભામાં એક મે બરે પોતાના બાપજીમાં જખાણું હતું કે પોલીસ અરથ વધારતા જવું તેથી અસાંત મટશે નહીં. હુલ્લડખોરો સામે બચાવ માટે વફાદાર લોકોને હથિયારો પુરા પાડવાની બક્ષામણી બાપજીકારે કરી હતી.

એક બાગેવાન શીખ ધરમશરની રાખ કેકાણે પાડવા સંખેષમાં ૧૦,૦૦૦ શીખ મેથાનો અફ મેળાવડો થયો હતો તે

વખતે બ્રિટીશ રાજતરફ વફાદાર રહેવા બાપજીકારોએ સહુને જખાણું હતું.

હરીદપુરના એક ખંખણી જમીનદાર ને તેના ધરમાંથી દારૂ ગોળીઓ નીકળવા માટે પકડવામાં આવેલ છે. તેનો હીકરો સંખાસી તરીકે ફરે છે તેના ઉપર પણ શીતુરનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો છે.

ખંખણીના ધારાસભામાં સરકારે નીમેલા મી. મહમદ શાહી નામના સમાજદ એવું ખોલ્યા હતા કે પખખના બારીસરો સામે પછી ફરીયાદો આવે છે. તેમની પ્રમાણિકતા ઝોણી છે. રાજદારી અસાંતિ ઉભી કરનારા તેઓજ છે. આ શબ્દો પર ટીકાઓ કેટલેક કેકાણે થઈ છે.

નાશીપુરના રાજાએ શીતુરને હાખી દેવા એક જાહેર વિનંતિ પત્ર કરેલ છે. તેમાં ના નીમેના જોલે ખાસ ખ્યાન ખેંચ્યું છે. "બ્રિટીશ સરકારની મદદ વચર આપણે એક ઇશ જેટલું પણ ચાલી સડીએ તેમ નથી."

વીજાનેર અને ગ્વાલીયરના મહારાજાઓએ ખના સ હોંડી કાલેજના આઅપદાતા ચવા કજુલ્યું છે.

મોટી સરકારી ચક્રવૃત્તી નેટો ખનાવવા માટે દિલ્હીમાં એક જાપ.નો અધિપતિ તથા ખીજા કેટલાક સખેને પકડવામાં આવ્યા છે.

કપરથલાના મહારાજાએ ૨૦ નાખીયા જાખણીપત્રોને પોતાની સરહદમાં હાખલ ચનાં અટકાવ્યાં છે. તખું હોંડુ વરસ શરૂ થાય ત્યાર પછી તેના રજાનો કોઇ માખસ એ ૨૦ મંતુ કોઇ જખું ખરીદનાર તરીકે પકડાશે તો તેને ૧૦ વરસની સખત જેલ ની સખ કરવડું કસાવવામાં આવ્યું છે.

તા ૧૦ મી એપ્રિલે કલકત્તામાં મોટી ખાન લાગી હતી, જેથી કેટલીક દુકાનો અને કેટલાક ધરો બળી ગયાં હતાં, તેથી કુલ રા ૫૦,૦૦૦નું તુકસાન થયું હતું.

બાણુ અગવિંદના "કર્મમેગિન" ના જાપનારને પકડવામાં આવ્યો છે.

બાણુ અગવિંદ પકડાયાથી માહિતી પૂરી પાડનારને કસારે રા. ૩૦૦ નું પ્રનામ કર્યું છે.

કલકત્તાખાતે એક "કમ્પીરીયલ લીમ" નામના મંડળની સ્થાપના થઈ છે. મી. કેર હારડીને "ગોરા કુલીનો સરદાર" કહેવા માટે જાણીતા થએલા બરહાનના મહારાજા તેના પ્રમુખ છે. તે મંડળે મદ્રાસની કસોતારી કઠેસીતમાં બે.બીલીના મહારાજાને નીમવા માટે સરકારનો આભાર માન્યો છે, તથા એ મહારાજાને મુખારક બાંદી આપી છે; જે ૩ આ નીમણુંકને પ્રખપણે તો વખેડી કાઢી છે.

બાણુ અગવિંદ તરફથી "ધર્મે" નામ તું ખંખણી બાપમાં એક જખું નીકળતું હતું. તેની પસંથી રા. ૨૦૦૦ ની જાપા ના નવા કાવલાની રૂએ જમીનગીરી માખ વામાં આવી છે.

કાનપુરમાં એક જિનની ખીલમાં અ.જ લાખવાથી રા. ૧૫ લાખનું તુકસાન થયું છે.

નિરાધાર હાજીઓની મદદ માટે બે.ખાળ ની બેખમે રા. ૨,૪૦૦ની રકમ આપી છે.

ગ્વાલીયરના મહારાજાએ પોતાના રાખ માં એ કેજવણીનો પ્રચાર કરવા કેટલીક મંડળીયો સ્થાપના ધરી છે.

કેદીઓને મદદ કરનારી પ્રીજન્સ એક મોમલપીની વાર્ષિક સમા કલકત્તા હાખ મારટમાં મળી હતી, જે વેળાએ નામદાર વાખસરાયની કાંડેસીલી કામેતારી કઠે સીલના સમાસદ એ. મી. એસ. પી. સીંદ પ્રમુખસ્થાને ખીરાજ્યા હતા. મી. જરૂરીસ રડીને ગયા વરસનો રીપોર્ટ રજુ કર્યો હતો અને જખાણું કે કેદખા નામાંથી છેડવામાં આવેલા ૬૮ કેદીઓને મદદ કરવામાં આવી હતી અને હાલ તેઓ સોસાઇટીનાં કારખાનામાં કામે લાગેલા છે.

મોરખીના કાકેર સદેખ સર-વાધજી બહાદુરને પંખખની હોંડુ ખખાએ તા. ૨૭ એપ્રિલે લાહોર 'ટાઉન હોલમાં' એક બારે મીજસ આપી હતી.

અલીગઢ પકડાવાના જુના વિધર્થી એનાદરરના તહેવરિના મેળાવડામાં નવાખ વીકારસ મુકકમે જાહેર કર્યું હતું કે એક લાખની બ.દસાહી સખાવત જની રીતે કરનાર તે ગ્વાલીયરના મહારાજા હતા. 'ટરરડી', અધિકારી, અને વિલાર્થીઓએ મળી મહારાજાને આજ્ઞાનો કસાવ મન પ્રરક અને લાખણી સાથે પસાર કરેલો.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

વરજનીઆના (અમેરીક) મુદ્દકમાં ઉસ્તાદ ડાકતરોના આગળ એક વિચિત્ર આંખનો કેસ આવ્યો હતો. દરદી એક ૧૯ વર સની ઉમરનો જુવાનીઓ છે. તે જન્મ થી દિવસનો સાવ આંધળો છે, અને બીજા કુલ દેખી શકતો નથી, પણ રાત્રે આંધા રામાં તે ધણજ સરસ દેખી શકે છે; અને એક બીલાડીની માફક બેઢક રીતે બમે લાં ફરી શકે છે, અને રાત્રે ઘેર અધકારમાં પણ સપાટાળ ધ સાઇકલ ઉપર જઇ શકે છે.

પારીસના એક વિદ્વાન ડાકતરે એવા અખતરા કર્યા છે કે જેથી મરેલાં કુત રાંતે જાણવી શકાય છે. જે માંસના લોચાઓ અવાજ ઉત્પન્ન કરવાનું કામ બાબતે છે તેનાપર અમુક રીતે વીજળી નો પ્રવાહ લગાડવાથી તે લોચાને (મુએલાં તેમજ જીવતાં પ્રાણીઓમાં) હાવાની શકાય છે, અને તેમ કરીને અવાજ ઉત્પન્ન કરાવાય છે. અવાજની ઉત્પત્તિનો અભ્યાસ કરતાં અખતરાઓ હુરમ્માન તે દાક તરે મુએલા કુતરાને ઘટતે ઠેકણે વીજળીનો પ્રવાહ લગાડવાથી જીવતો કુતરો અવાજ કરે તેવેજ અવાજ ઉત્પન્ન થઇ શક્યો હતો. જેમ જેમ તેણે પ્રવાહનો વધારે ઉપયોગ કરેલો તેમ તેમ બસવુ વધારે જોરથી પેદા થએલ. આ રીતથી જુદી જુદી જાતના અવાજો પણ ઉત્પન્ન કરી શકાય છે એમ તે ડાકતર કહે છે.

હોદી જાપામાં એક લખનાર કહે છે કે હોલીઆ તારાને હોદી જાપાના કાયદા સ.યે સંબંધ હોય એવું અક્ષરમાત્રીક રીતે બન્યું છે. કેમકે ૧૭૫૯ ની સાલ માં જ્યારે તે તારો સુર્ય તરફ વળતો હતો ત્યારે ભારડ વેલેસ્લીએ હોદી જાપાપર સખત પગલાં લીધાં હતાં; તે પછી ૭૫ વરસઆદ ૧૮૩૫ની સાલમાં બીજાવર તે ધુમકેટુ દેખાયો ત્યારે સર આર્લે મેટ કહે જાપાની છુટના કાયદાઓ પસાર કરા વ્યા હતા. વળી તે પછી ૭૫ વરસે હાલ તે તારો દેખાવાના સન્નેગે જાપા પર અંકુશ મુકવા સખત કાયદો લગાયો છે.

દોરડાં વિનાના તારમાં એવો સુખારો કરવામાં આવ્યો છે કે થોડા દિવસો પછી પેરીસના હજી નામના મીનારાપર ઉબોતો મજલસ ન્યુયોરક મ્યુસિક લાઇફ ઓફીસ ના કંચમાં કે આ મહત્વપર ઉબેલ:

માણસ સાથે ૩૫૦૦ માઇલને અંતરે વાતો કરી શકશે. એ આ અખતરો ફોલેમંડ ઉતરશે તો વેપાર રોજમારના બવહારમાં બારે ઉચલપાચલ થશે એવું જણાવવામાં આવે છે. આ રોધ હી ફોલેમંડ નામના અમેરિકન શોધકે કરી છે. આ યંત્રમાંથી વિજળીનાં મેળાં એક સેકન્ડે ૧,૮૬,૦૦૦ માઇલ પહોંચી શકે તેટલા વેગમાં નીકળશે. એટલે કે અજ વાળાની જેટલી કાપવાળી ગતી તે મેળાં ઓતી હશે તે ઉત્પન્ન કરવાને ૨૦૦ હોર્સ પાવરની વીજળી જોઇશે. આ અખતરો ફોલેમંડ નીવડ્યે દરેક દરેક લગાવક વહાણમાં તેનો ઉપયોગ થશે એવી વડી રાખવામાં આવે છે.

ફ્રેટ ક્લાસ માલ મોકલનાર ફ્રેટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફ્રેટ તથા દરેક જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ સહાયની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નિયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મનાવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કામજ બવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મનાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જયાબંધ અમારે ત્યાંથી તરફાર મળશે.

જુલાસા મટે લખો નીચેને શીરનામે:—
એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફ્રેટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦
દેલી. એડ્રેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાજુ ઉમદા ફ્રેટ અને વેજીટેબલ

સહાયની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશો.

નાતાલનો સારો તમાકુ જયાબંધ મળશે. પત્ર બવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઇસમાઇલ જવા ફ્રેટરર,
પી.એ.બો. ૪૭૧. દેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ'
૧૭૧, શ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન
મકાઇ, બીનીસ, મરચાં લસણ, વગેરે
કમીસનરી વેચીએ છીએ.

રોકડે બખર ભાવ

	શી. રૂ.	શી. રૂ.
કુલ નાતાલીયા	૧૭ ૯	૧૮ ૦
આવલ માંબ ૧૫સ્ટાની	૧૮ ૦	૧૮ ૬
બીમડીના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
બીની સક્કર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કુડાના	૧૯ ૬	૨૦ ૦
ફેલી ટુવેર ફાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
ટુવેર ફાળ કાનપુરી	૧૮ ૬	૧૯ ૦
મસુરની	૨૦ ૬	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
અડકની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
મણા મુંબના	૧૮ ૬	૧૯ ૦
„ ફાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઇ	૬ ૦	૬ ૬
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કમ્બુ તેલ ૧ બ્યાલન	૩ ૧	૩ ૨
એરડીવું	૨ ૬	૩ ૦
મીડું	૩ ૨	૩ ૩
નાળીએરવું	૫ ૬	૫ ૯
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૨૦ ૬	૨૧ ૬
પીળી	૧૭ ૬	૧૮ ૦
લીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
આટો	૧૩ ૦	૧૩ ૬
મદ્રાસી સોપારી ૧૨૫	૮૧	૮૬
મરચાં	૦ ૩૧	૦ ૪
બી પેટી ૪ ડીનના	૮-૧૦-૦	૮-૧૨-૬
પોરબંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પાચાશીન કરાઉન	૫ ૯	૬ ૦
„ વાઇટ રોસ	„ ૮ ૮	
„ „ ચાલન	૧૩ ૯	૧૪ ૦
નાળાંચેર	૧૭ ૬	૧૮ ૦
દહી	૬ ૦	૬ ૬
મહમંડ સોપ	૧૩ ૦	૧૩ ૬
સાણુ સીલ્ક રોઝન	૧૫ ૯	૧૬ ૬
સાણુ સવલાહ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
„ ટ્રાયમ્ફ ૫૦	કુડાના	બોક્સની
કોમલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકર દી	૧ ૮	૧ ૯
માચીસ લાવન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેવરબની	૦ ૧૦	૦ ૧ ૦
નીલ પોલ્ટ બીપરેટ	૧૫ ૬	૧૬ ૦
નાનક (લીવરકુલ)		
નવન. કન્ડી	૪ ૬	૫ ૦

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110

Danodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladoa." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLARY

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayab Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhagaalal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.

Importers

EMERSON NARODIA,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL.

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. AMOORAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhana Parshotam,
357 Pine Street

D. Na Osman,
Box 88, 139 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

B. Ebrahim Imani & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).

A. S. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street

Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

M. A. Abed Jajjari,
49 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Magbraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).

G. H. Mianehar & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

A. G. Tipnia, watch Repairer
120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
100 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.

Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit

Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding

& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,

Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112

N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjen."

Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

abdool Tayab & Co.,
Box 5842,

Amud Moosjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

A. F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Chhibha Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2368.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

C. P. LUCHIERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORF

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commis-
sioner Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

A. E. BEAHE,
Box 36.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUEZ

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HOMMAJEE IDOLY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Ncor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

RAJDAK & LALCHAND Box 92.
Nanjee Doolabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MUSTA & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street, Box 531,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Namsoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88,
Mangalbhaj V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Portbender Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Koenig & Van Zyl Str.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY

Bhimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dhobi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKES
(TRANSVAAL)

Kesavji Giga, Bofco's.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Blaga Koverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabb,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Baqi Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 1.
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgent Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 31

શ્રી. દેવકાશ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રેલવે અને મીનાઈ વાળા બપોળીયા ફાઉન્ડેશન
મારકેટ બીડ, (કાર્લેટન હોટેલની સામે)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેલ્ક-સ્ટ્રીટ

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 422. Corner Lafer & 14th Streets,
VEREDORP, JOHANNESBURG
Box 4340 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about May 22nd Dunluce Castle

,, June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, :—

about June 3rd Comrie Castle

,, July 1st Cluny Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C
Telegraphic Address: 'SAMY.'
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હાલસેલ અને સીદસ મરચાં.
ઇડિઅન ગ્રોસરી જથ્થાબંધ હાઉસ્ટાન
થી મંજાવી સસ્તે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ કરી પોરબંદરનું તથા કશકતા
નું-સરસ ચાવલ-ચોખુ-ગંધીઆણું-જથ્થા
બંધ અજમાએક કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશબોદાર થી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર
સસતી મોલો
ખુબઈ જનારી

ઉપલી સાધનની સીમરો ઉમાઓઆમે ગેરા, મેંબાસા અને જનાર યદ્ય મુખ્ય
જાય છે. આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વસ્તુના પાસેજર માટે પુરેપુરી સમવડ છે તેમજ
ખાસી છડીઆન છે, અને ઓશીસરો ખીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન
જામતાવાળા તેમજ માયાજી છે તેથી પાસેજરોને કોઇપણ વાતે જરા પણ મુંઝાઈ
પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુદતથી આપણા હાંદી બાજીઓ લાખી મુસાફરીમાં નકામી
જખત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાનો સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી
નાં કુખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને મુંબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુ
મુદતની મુસાફરીનો ખરો સાફ નહીં મુક્ત દેશ જનારાઓએ તકમાર યદ્ય રહેલું.

સરકાર આગમોટ મુંબઈ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર
મળશે તે ઉપરથી સફની બધું માટે અતરે જાપામાં નંખાવણું તેથી સઉ સાહેબો
ને જમર ખરેખે આગમોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે.
વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરજમતે સૌથી કોઈકો મોર ફલજતા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમસીંટો તા. ૭ જુન

ગેટ્લેન્ડ લાઈન લિમિટેડ.

જા. નં. ૭૭૭. અમસીંટો લાઈન 8000 ટન-ઉંચાઈ 7૫

ગેટ્લેન્ડ લાઈન લિમિટેડ ઇંગ્લેન્ડના લંડનમાં સ્થિત છે. તેની મુખ્ય કાર્યાલયો નીચે મુજબ છે.

ની. ૫૫૫૫૫૫ ૫૫૫૫૫૫ની મુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમસ્ટ્રીઅલ રોડ ડરબન,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

ગેટ્લેન્ડ લાઈન લિમિટેડ ડરબન.

૧૨૮ સ્ટ્રીટ, ૩૨૫૫.

King & Sons,
West Street, Durban.

**Sutton, Flack
& Co.,**

ESTABLISHED 1868.

MORRISSON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23.

Telephone 821

મામલો ખરીદીએ છીએ.

ઉન, ચામડાં, શીંગડાં, પેટાં અથવા ખાં

નાં ચામડાં, પેટલની જાત વગેરે ખરીદ
મળીએ છીએ

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિષે વિચાર
કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધર્મોના પાસે
નીતિ છે. નીતિના આવા જાડા વિચાર બધા
ધર્મને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ
પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખૂરચ ૧ પેની

ડરબન એજન્ટ:

લીરજી કામોદર, ૧૯૬, સ્ટ્રીટ, ૩૨૫૫

કે. હરેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ,

શીન્ડેસ, નાનાલ.

164 Grry Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

SOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88,

Tel. Address: "Pombardar,

Telephone 864,

ઉંચા ફેલનો દરકી કેપ, અને બેંગા
કોર ટોપીઓ આવી પહોંચીછે.

અમારે ત્યાં સરતે સાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન એન્ડ કમ્પેની લેડર્સ

૧૧૪ સ્ટ્રીટ, ૩૨૫૫.

દેશી મોહાઇ

એઆ લીની સરવે જાતની તાજી મોહાઇ
અમે જનાવીએ છીએ.

કે. જીવજી,

મસજીદવાળી મોહાડીની સામે

૧૧૨ સ્ટ્રીટ, ૩૨૫૫.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parron, etc.

HeadOffice: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOUBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434. West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેલની દરકી ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 17,

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:

108 Quoc. Street, Durban

Printed and Published by M. K. Gandhi
International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 22—Vol. 8.

SATURDAY, MAY 28TH, 1910.

Registered as a Newspaper
ПРЕСЪ ТИЖНИКЪ

A LICENSING SCANDAL IN NATAL

SOME QUEER REASONS FOR REFUSING TRANSFER OF LICENCE

We give below the Licensing Officer's reasons for refusing transfer of a European licence to an Indian and the evidence against transfer. We omit the evidence on behalf of transfer, being of two Europeans and the Indian and his book-keeper.

1. I exercised the discretionary power vested in me under Section 5, Act No. 18 of 1897, and refused the application.

2. The weight of evidence taken by me on oath at the hearing of the application showed that it is against the wishes, and would have been to the detriment, of European store-keepers and European residents to have transferred the license from a European to an Asiatic.

3. It was further shown that, as a rule, the presence of Arab traders in and amongst large Native populations tends to have a demoralising effect upon the Natives themselves, owing to the undue amount of familiarity allowed in order to entice buyers, and by the large amount of credit given by the Arab store-keepers to Natives.

4. The Transferee is not a Native of Natal, being born and having his home in India, and all the money and profit made by this class of passenger-Indians is sent out of the Colony. This impairs the commercial vitality of the Colony, and very often defeats creditors.

5. The Transferee, Ebrahim Suliman, failed to satisfy me that he is able to comply with Sub-Sec. A, Sec. 18 of the Insolvency Act No. 47 of 1887, in the matter of keeping books in the English language. He stated in evidence that he would keep books in the Gujarati language, and that a visiting book-keeper would post them up in English. The Law does not anticipate that a license-holder shall keep books in a foreign language, to be afterwards translated by a second party into English.

6. The Transferee's intended book-

keeper, Peerbhai, resides at a distance of 25 miles from the Hollington store, and is already travelling Book-keeper to five other Arab firms. Though he stated it was his intention to go once a week to Hollington to make up Transferee's books, I seriously doubt his ability, however good his intention, to do so. I recently visited one of the five stores where he writes up the books in English. The books were neither at the store, nor had they been written up for nearly a month. I fail to see how he can keep the books of yet another store, having to travel either by foot or on horse-back, or by vehicle a distance of 200 miles a month to do so.

7. In order to pay out Mr. Robert Ely and put sufficient stock into the store, Transferee would require a sum of from £400 to £500. The purchase price of store, stock, etc., was to be £78 odd, and from £300 to £400 worth of goods were to be put into the store. Transferee states he would have to borrow this money from other people (E. M. Karana and Ahmed Suliman). He apparently has not the necessary capital to start or carry on a business, and would necessarily have a heavy bond on his store, which, if he were unable to meet his obligations, would cause his insolvency, and loss to his creditors.

8. The Transferee is an Asiatic, of the class commonly known in Natal as "Arab", and it is against the interests of all European settlers, residents and license-holders in the Colony that this class of storekeepers should be increased.

HERBERT C. WYNNE-COLE,

Licensing Officer for Colony.

Pietermaritzburg.

April 15, 1910.

H. D. Winter, duly sworn, states: I live at Loch Sloy in this Division, formerly at River Prospect to which

Hollington store now stands. I have lived in this County 35 years. I am thoroughly acquainted with the whole District. I do not consider it would have an elevating effect to have an Arab store at Hollington. I have heard the evidence by Mr. Ely and also the application. I know all the Chiefs and their people, and I think the numbers given by Mr. Ely and Mr. Vaughan wrong and absolutely misleading. My reasons for saying this are that I am conversant with the number of huts that each chief paid hut tax on to the Government. Umhlumbi (chief), who lives opposite Hollington, and his tribe extends beyond DeBathe & Couch's store, pay the Government for about 230 huts annually. Multiplying that by three gives a total of 690 souls. Then we take Mzagaza, who has his Natives living at the back of Mr. Moor's farm, at the back of Loch Sloy, where I live, and at the back of Craig, extending up the hollow up to Thaba Mhlope, this chief has only about 130 huts, multiplying by three gives 390 souls. Fully half the people I have enumerated deal with Esicourt, and many of them are only within seven miles of this village. Now I come to the Chiefs Umhlayi, Nalana, Ngotshe. These Chiefs and their people are situated between Thaba Mhlope and Hlatikulu. At Thaba Mhlope there has been a large store for thirty years. At Hlatikulu Mr. Wray has had a store for the last 12 years, so that all these people situated between Couch's and Wray's are customers of these stores, and go there for all their wants. Originally Mr. W. Robinson kept a store within 1½ miles of the present Hollington store. He had to shut it down on account of no business, and the river in summer months being in flood. My opinion is that through the sparse Native population adjoining Trust Lands where the Government will not grant a license to an Indian, and the lack of business by

176 the former owner, Mr. Ely, together with transferring a license to an Arab will have, I think, a most demoralising effect upon the Natives in the locality. The wants of the location are now being served by the Indian hawkers, and the argument set forth that an Arab trader opening in that District would do away with the hawkers is a question which would still have to be proved to my mind. Now I come to the names enumerated with Petition who are farmers with a very scant supply of Natives, and the Arab store would be of no benefit to them. (Mr. Winter puts in a rough sketch plan illustrating his contention of the non-necessity of an Arab store). Mr. Hellet objects to his plan as showing non-necessity for an Arab store.

Examined by Mr. Hellet: I am not appearing on behalf of the Colour bar. I am supporting the objections on behalf of the Europeans and Natives. I am supporting the first objection against having an Arab store at Hollington. I support the second objection of the demoralising influence. Estcourt is under the control, this country is not. The demoralising influence is (1) the effect of seditious talk on the Natives. (I can say nothing against the present applicant). (2) I don't think an Arab store in any way a benefit to a District in so far that the very soul-case is drawn out of them by giving them credit and doing them down. (3) I never trust these Indians in outlying districts in regard to powder and firearms. (4) An Arab store is not an advantage to European storekeepers in the District. I have had applications from Indians for stores on Mona, Vaalkrants, Sterkspruit, Klipfontein, and Loch Sloy, and by the refusal of these applicants, I have lost between £200 and £300 a year.

H. D. WINTER.

William Carter, duly sworn, states: I live at Highborn in this division. I object to the transfer of this license on the grounds that Indian storekeepers have a demoralising effect upon the district in which they settle, preach sedition to the Kaffirs, they encourage the Natives and the Indians to steal from Whites and from each other, and act as receivers of stolen property. They belittle the Government in the eyes of the Natives, and undermine the influence of the Whites with the Natives. They are most immoral with the Native girls, they sell opium and they give excessive credit to the Natives, and bleed them in every way possible.

By L.O.C.: The position of Hollington's store to-day is about 400 to 500 yards from the Native Location on the opposite side of the Bushman's River.

WM. CARTER.

The following are the minutes of the meeting of the Licensing Board for the Division of Estcourt, held at

Estcourt on Saturday, April 23rd, 1910, when the above matter came up for hearing:—

Present: Messrs. E. J. Turner (Chairman) and H. Blaker. Mr. Attorney Hellet appears on behalf of the Applicant. Mr. Attorney Chadwick appears on behalf of the Objectors. Mr. Herbert Wynne-Cole, Licensing Officers for Colony, appears.

Notice of Meeting read.

Mr. Hellet takes objections to the members present sitting and ask that they may recuse themselves owing to the members having taken part in the objections to the transfer of the license as applied for.

The Chairman rules that having signed the objectors' Petition list the Board decide to recuse themselves and the meeting will stand adjourned *sine die*.

EDWARD J. TURNER, Chairman.

H. BLAKER, Member.

[We shall comment next week upon this perversion of justice.—Ed. I. O.]

Indians and Natives on Tramcars and Footpaths

Ratepayers Discuss the Problem

A general meeting of the Ward VII. Ratepayers' Association was held on the 17th instant, in Durban, when several matters of importance affecting the ward and the borough in general were discussed. There was a small attendance. The meeting was presided over by Dr. Copley, who was supported by Sir David Hunter, K.C.M.G. (says the *Mercury*).

The meeting dealt with municipal questions. The question of coolies in the Town Hall on the day of the opening ceremony evoked a good deal of discussion, and, in answer to several queries, Sir David Hunter admitted that a mistake had been made, which was unaccountable.

A discussion ensued with regard to the control of coolies and natives in tramcars, and Sir David Hunter said that the constituents took very little interest in what was being done, and the councillors were left to do all the work on their own. He emphasised the necessity for holding meetings such as was held that evening to discuss matters of importance, and assured them that any resolutions which the Ratepayers' Association might forward to the Town Council would have careful consideration. The native question was, he said, a very problematical matter. The question of travelling was in itself a big question. The Town Council had already discussed the matter of natives on the tramcars. They had had the matter before them on several occasions, and only a month ago they issued instructions to try to regulate the matter. The question of dealing with the native had to be approached in a broad sense. The

native races were a great asset, and he did not think that this had been fully realised yet, and the treatment of these people was one that had to engage the serious consideration of every thinking man. The black, like the white, took new views on everything, and broad statesmanship ought to characterise all the dealings with this important matter. The practical question of natives on side-walks and in conveyances were most important matters, and he was quite sure that, if the joint meeting of ratepayers handled the question in the same temper as it was discussed that evening, it would be dealt with fairly to all parties concerned. The ratepayers, he considered, should hold more meetings of that kind than they had done in the past, as it gave their representatives on the Town Council a chance of acquainting themselves with the views of their respective Wards.

A Broad View

Commenting on the above, the *Natal Mercury* says:—

The question, as Sir David Hunter pointed out to the meeting, is one that must be looked at in the light of broad statesmanship. Unfortunately, there are a good many people who can only look at it from the narrowest standpoint of colour prejudice, and an intensity of racial hatred that, if not kept in restraint, would be the cause of the most serious trouble. There can be no question as to the desirability of maintaining a distinction between the Europeans and the coloured races generally, although, as Lord Selborne pointed out the other day, we must not commit the grave error of driving the civilised and educated coloured people back upon the uncivilised races. This does not mean anything in the nature of social equality or intermingling, but it does involve treating such people justly and fairly, and encouraging them to look up to the white races as the dominant and ruling caste. The whole question, however, bristles with difficulties, and is not to be settled in the off-hand manner some of those think who write letters to the newspapers demanding that the Town Council, or the police, or some other authorities, should follow some pet scheme of their own, which as often as not, is either impracticable, or is simply a splenetic outburst of blind prejudice that does not take into account the fact that there are natives and natives, Indians and Indians. There cannot be one hard and fast law for all who are Europeans and another for all who are not.

It is an admitted fact that the natives are not so respectful towards Europeans, nor even towards their own people, as they used to be, and the same may be said of the lower class Indian or coolies, who in India would never pass a white without saluting, but let us be quite honest, and admit that we are mainly to blame by undue familiarity on the

part of many, and undue harshness and shady practices on the part of others. We have to recognise that the natives and Indians are not entirely devoid of reasoning powers, as some seem to imagine. It is not improbable that many of them reason thus: "Why is it that I am allowed to prepare the white man's food, nurse his children, and carry out all the duties of the home and other intimate duties, yet am not to be allowed to walk on the pavement, or sit at the back of a tramcar?" We are not arguing that natives and Indians should be allowed on the same trams as Europeans, or permitted to use the pavements. We are just suggesting that certain things may be incomprehensible to the minds of even the ordinary native and Indian, and in dealing with this very difficult problem we must not altogether place outside our minds the fact that, as Sir David Hunter said, the black, as well as the white, races are taking new views. On one point, however, there ought to be no hesitation as regards the general regulations of the traffic on the streets and the trams. No person, whatever his colour, should be allowed on any tram, or in any public building, who is filthy dressed, or uncleanly, and no person should be allowed to walk on the pavements to the annoyance of other pedestrians, and no one should be allowed to be a nuisance to anyone else in any way. A judicious exercise of authority, and a strict enforcement of the recognised regulations, would tend to lessen the friction, as, after all, it cannot be said that either the natives or the Indians are difficult to control if they are handled properly and justly, even if firmly dealt with.

General Manager's Instructions

In view of the increasing number of coolies and kafirs who were making a habit of entering the cars in an objectionable state of personal uncleanness, or with dirty and offensive clothing, it was only two or three weeks ago (says the *Mercury*) decided by the tramway management to put into force some amount of restriction. This it is explained, is limited under the borough by-laws, but the right of the officials to restrain persons from travelling on the cars whose presence might obviously be objectionable to the other passengers is clearly laid down in by-law 19:—"Any person whose dress or clothing might, in the opinion of the conductor, soil or injure a car or the fittings thereof, or the dress or clothing of any passenger, or any person who, in the opinion of the conductor, might for any other reason be objectionable to passengers, shall not be allowed to enter or remain in or on any car, and if found in or on any car shall, on request of the conductor, leave the car, upon the return of his or her fare, if previously paid, being offered." The general powers under this by-law have always been exercised, but without special rigour until quite recently, when,

owing to the evident tendency that was setting in for the coloured population to take advantage of the freedom allowed them on the cars, the conductors were instructed to use greater vigilance in seeing that the terms of the by-law were carried out. This was done by circular from the General Manager's office, each conductor being put in possession of a printed statement defining his duties in connection with objectionable passengers. The conductors were enjoined, among other things, to enforce the by-law requiring none but European passengers to travel in the interior of the car—the importance of discretion being emphasised in connection with certain classes of coloured people—but the instruction was that the exclusion of kafirs of all classes, Hottentots, coolie men and women, and "all other persons who do not conform to the European style of dress, or mode of living" was to be insisted upon.

A strict rule has been laid down forbidding the admittance inside the cars of any Indian or native servants. They will be entitled to ride on the top, and the conductors are instructed, as far as possible, to find them accommodation, but it is only outside the car that they will be allowed to travel.

From the Editor's Chair

CRIMINAL NEGLECT

BOTH the Hon. Mr. R. Jameson and Mr. W. C. Dougherty deserve the thanks not only of the Indian community but also of those who have the fair fame of Durban at heart, for the outspoken manner in which they have exposed the criminal neglect of the Durban Corporation in not having attended to the sanitation of a plague-spot known as the Eastern Vlei Indian Location, containing a population of nearly 800 Indians whom Mr. Jameson describes as "these long-suffering, patient and helpless people." Since 1901 the Indian tenants have paid the Corporation in rents and rates the sum of £8,508 and have received in return "nothing but a swamp, a water-pipe, and sanitary services." "Had they been Europeans," adds Mr. Jameson, "this would perforce long since have been righted." Mr. Dougherty, who gives details, says that "they suffer in health and comfort and material prosperity through being overlooked or forgotten in the improvements which have in every other part of the Borough been progressing and this notwithstanding that their particular part called for amelioration more urgently than any other locality. There is not even a paraffin lamp in the road." Now this is a terrible indictment. The first thought on reading it is naturally to swear at the Corporation. That it has neglected the Eastern Vlei

Indians in a most shocking manner is all too true. But maturer consideration must lead to some heart-searchings among ourselves. We are not inclined to absolve even the Eastern Vlei Indians entirely from blame. It was, as it is even now, open to them to decline to live in that swamp. But the chief blame must rest upon the shoulders of the leaders of the community. It betrays a want of real communal life. It is possible to understand the helplessness of the location inmates. But it is impossible to understand or excuse the apathy of the leaders who should have led and compelled the Corporation to do its obvious duty. Why would the place have received prompt attention, had it been inhabited by Europeans? Surely not because they were Europeans but because their leaders if not they themselves would have moved heaven and earth to right such a terrible wrong. Europeans would have understood communal duty whereas we have not. If, then, the neglect of the Corporation is criminal, that of our leaders is doubly so. The Corporation may shelve Mr. Jameson's letter and Mr. Dougherty's report. Will our leaders allow it to do so? Here there is simple work for the various Indian Societies. It is work that can bear fruit without much trouble. They may appoint visiting members to the location, obtain accurate information, bring the inmates themselves to a sense of their duty, tell them what they can do themselves, and, last but not least, they may and should ceaselessly worry the Corporation until it has done its duty.

GERMAN EAST AFRICA LINE'S STEAMERS

WE draw the attention of the Agents of the German East Africa Line to the allegations we print in another column made by the passengers per *S.S. Kantsler* during her voyage from Bombay which commenced on the 31st March last. If the allegations are true, they cast a serious reflection on the Officers of the *S.S. Kantsler*. We hope that the Company's Agents will fully investigate the charges made. We would, at the same time, warn them that, if they remain satisfied with categorical denials from the Officers concerned, we would hardly carry conviction. Most of the passengers who have given their names are perhaps available, and it is the duty of the Company's Agents, if only for their own interest, to carry on a thorough investigation. We cannot believe that they would countenance ill-treatment of their passengers, whether they are Indians or Europeans.

MR. ROVEFFEN

MR. JOSEPH ROVEFFEN, after having performed the pilgrimage to his aged mother and met his relatives whom he had left after only a short stay with them upon his return from London,

has rejoined his companions and has been imprisoned with hard labour for the second time for the offence of entering a British Colony. His academic attainments are no protection to him. His Indian parentage nullifies the effect of his educational qualifications. Had he been a European, his accomplishments would have secured for him a warm welcome. The moral of the tragedy, as Mr. Polak would call this event, is obvious. For an Indian, the term "British subject" has no meaning in the Transvaal.

MORE DISCHARGES

NOTABLE passive resisters continue to be discharged from the Diepkloof prison. That staunch passive resister, Mr. P. K. Naidoo and the quiet volunteer, Mr. Raju Naidoo, together with young Manilal Gandhi finished their term of imprisonment on Monday last. Mr. P. K. Naidoo has served for the fourth time during the campaign of passive resistance. In order to break his spirit the authorities re-arrested Mr. Naidoo immediately on his previous discharge. But Mr. Naidoo was adamant. The gaol had lost all its terror for him. Without, therefore, asking for a remand in order to enable him to pay a hurried visit to his family, he accepted the summons to duty. Mr. Naidoo, it may be recalled, was a member of the Volunteer Indian Ambulance Corps during the Boer war and holds the war medal. But neither scholastic training nor military service count for an Indian in the Transvaal.

FOR COLONIAL-BORN INDIANS

We hope that every Colonial-born Indian will read the annual report of the Inspector of Education in Basutoland for the year ended June last. The Inspector in dealing with the comparative value of English and that of the Sesuto language for the Basutos, says "if education is to have any real value for the Basutos, it must be based upon sound teaching in their own language. Anything which encourages the teachers to hurry over this stage in order that their pupils may be considered as belonging to the standards is fatal to education in the true sense of the word. . . . Among the natives in Basutoland, the speaking of English is an exotic. It is an accomplishment and one which, imperfectly acquired, gains for the exponent little credit with European listeners. . . . Opinion in Basutoland is practically unanimous that this elementary education should be given in Sesuto. . . . I would deprecate, therefore, any attempt to measure the value of a school by the number of pupils who are reading English in advanced reading-books, or to belittle the worth of a school because the only thing known by the majority of the pupils is Sesuto. A pupil who knows

Sesuto thoroughly can read the Bible and the Pilgrim's Progress. He can follow the news of the day in Sesuto newspapers and, in his lighter moments, can even read Sesuto novels. Many Europeans have gone far with little more book-knowledge of their own language than this." We hope that every Indian will carefully consider these remarks of the Inspector of Education in Basutoland. If what the Inspector says be true of the Basutos, how much more must it be so of Indian youths who receive in the ordinary schools of the Colony no instruction at all in their mother-tongue. Moreover, fine as the Sesuto language is, we venture to think that it cannot boast the literary merit of the great Indian languages spoken in the Colony. It must be a matter of deep shame to any Indian youth to know that he cannot speak and read his own mother-tongue like an ordinary cultured Indian. The criminal neglect that is going on among Indian parents and their children as to the learning by the latter of Indian languages is calculated almost to denationalise them. Indeed, it is the duty of the Government, as of the missionaries who are in charge of Indian schools, to take to heart the very valuable suggestion made by the Inspector in Basutoland. But, whether they perform their duty or not, it is evidently the sacred obligation of Indian parents to repair the mischief while there is yet time. The majority of the Indian children taught in the ordinary schools of the Colony study neither English nor their own mother-tongue. The result is that they become useless as Indians, as citizens of the Colony and are hardly useful as decent wage-earners.

The Achievements of Passive Resistance

In the May issue of the *Modern Review* Mr. Polak writes in reply to "X" who, in the January issue of that journal, argues that the Transvaal Indians have hitherto avoided their civic and political duties and suggests that they should be shipped back to India, in order that they might exert there the political character that he admits they have acquired.

After briefly sketching the history of Indians in Natal and the Cape where they had enjoyed the political franchise to very little practical purpose Mr. Polak goes on to deal with the situation in the Transvaal and says:—They [the Transvaal Indians] have understood that it is not possible to demand and to exercise rights without the corresponding power to perform duties and to assume responsibilities and obligations. They have apprehended the very elementary fact that the foundation of the state is the well-equipped, well-poised, self-

respecting, self-reliant, self-contained human elements that compose it, and who must be capable, upon demand, of displaying the utmost possibilities of self-sacrifice. It was *bushido* that made Japan; it was not Japan that made *bushido*. Suppose that every one of the Transvaal Indians had possessed the political franchise, I venture to assert that they would have done little or nothing to deserve it, prior to 1906, and that they would have known nothing to its correct use. For example, it would not have struck them that circumstances may exist when it is a greater duty to the state to refrain from using the vote than to exercise it, in wanton disregard of the state's real interests. But there can be no manner of doubt that, since 1906, the Transvaal Indians have shown themselves to be truly worthy of the utmost rewards of citizenship and whether they get it or not is quite immaterial. Before 1906, they were merely "coolies"; to-day, without the exercise of a single vote, but by the mere manifestation of an extraordinary degree of self-respect and a totally unexpected display of self-sacrifice, they have achieved the status of British Indians, and those who know their South Africa will easily be able to appreciate how immense a gain that is. Had they had the vote in 1906, it would not have added a jot to their status—they would simply have been "coolie-voters" and nothing more. And had they had the franchise, they could not have prevented the passing of the Registration Acts of 1907 and 1908, and the Immigration Act of 1907. They could not have prevented that type of legislation being re-enacted, in a worse form, in Southern Rhodesia, or its spirit in Natal, nor could they have opposed the imposition of still further anti-Asiatic legislation in the Transvaal itself. But without the vote they have done all this, and, what is more, they will succeed in removing the obnoxious Registration Act of 1907 and the elimination of the racial "prohibitory" clause in the Immigration Law. It is the manhood of the men and the womanhood of the women that have achieved all this; it is these that have realised the true meaning of political and national existence and made them actualities; and "X" will, I trust, forgive me if I remark that the whole of the penultimate paragraph of his contribution is surely a work of supererogation, and that it does not lie in the mouth of any Indian to offer advice to the Transvaal Indians as to the nature of their struggle and how it should be conducted, but he should rather humbly sit at the feet of the simple Indian hawkers of the Transvaal, who know how to die for their religion, their honour, and their country, and the wives of these, who knew how to send them to death for the same good cause.

Civilisation—Ancient and Modern

Prof. Jitendralal Bannerjee, in a recent number of the *Modern Review*, writes:—

Civilization, as Ruskin is never tired of telling us, is primarily a thing of the heart; it makes men *civil*, humane, kindly, and generous. No doubt it issues in a system of outer conduct and life; but to take it as synonymous with material prosperity—to take it as comprised in mills and factories, in the railway and the steamship, or in the endless outer appurtenances of modern life, is utterly to miss its meaning and significance.

How is the civilization of a country to be judged? Is it to be judged by the greatest men of that country—rare and gifted souls, men who are more for the universe than for any particular country and race, men who by the very splendour of their genius are not to be taken as typical of their country and race but are to be regarded as beings afar and apart?—or is it to be judged by the life and character of the generality of men living in that country? Evidently the latter would be the more preferable standard. To refer again to the remark of Ruskin quoted above—civilization is that which makes men civil, which chastens and subdues their hearts. Its potency therefore is to be judged by the width no less than by the depth of its influence. Whether Western civilization is good or bad, therefore, will depend upon the answer to this further question—What is its effect upon the generality of men living according to its canons? Has it made them gentle and humane? Has it refined their hearts and liberalized their minds? Has it made them restful and contented—at peace with themselves and in amity with the rest of the world? Has it helped them harmonize themselves with the great march of phenomena in this moving cosmos of ours? Rightly or wrongly, I am of opinion that Western civilization has been found wanting. I think that Western civilization, by drawing our attention too much to the things of the earth, blinds us to the things of the spirit, and takes off the finer and keener edge of our souls. I think further that Western civilization, with its exaggerated emphasis on the needs and pleasures of the individual, tends to make men hard, cold, and selfish; and, though it may make for material prosperity in the first instance, it is bound ultimately to end in red ruin and utter desolation. No civilization which has made its basis on material comfort and material prosperity has ever been able to withstand the test of time. Egypt, Babylon, and Rome—what moral do they point? And the story of their fall—with what lesson is it fraught? Who knows, who can prophesy, that the civilization which has

Paris, London, and New York for its holy places of pilgrimage is not destined to a ruin as utter and irretrievable as that?

The Faridkot State has, in the interest of the State and its subjects, abolished the practice of pleaders in the State Courts and decided not to grant or renew any licence for legal practice from the beginning of the year 1907 Bikrami. Pleaders of the State have thus until March 20th to make other arrangements for their livelihood.—*Hindu* (Madras).

Judge Cadron, who has been investigating the civic affairs of Montreal, finds that they are "simply saturated with corruption and soaked in patronage." He declares that 25 per cent. of the civic revenue has been sunk in bribes, and recommends the prosecution of eight Aldermen and several officials.—*From the news papers.*

Reuter's correspondent at Pittsburg states that forty Municipal Councilors and ex-Councilors have been indicted for bribery. The accused include physicians, politicians, and landowners.—*Reuter.*

Of the classes of persons who figure most prominently in the divorce courts of the United States actors occupy first place. Musicians and teachers of music come next, and commercial travellers occupy the fourth place. Divorce in the States, at all events, is least frequent amongst agricultural labourers and clergymen.

At the launching of the destroyer, *Yarra*, the Australian High Commissioner, Sir George Reid, declared that it was strange that the stronger some statesmen's speeches were in favour of peace the more extravagant the pace of naval preparation. The secret of this marvellous discrepancy was that we were on the brink of great events, which would throw the world into a dreadful catastrophe, or the terrific strain would hasten a general understanding and end the ominous features of modern civilization.—*Reuter.*

Details are published in the *Matin* of the effect of shell-fire upon dogs confined on the hulk of the battleship (*Jena*), which was used as a target by other vessels. One of the theories to be tested was that the animals would be asphyxiated by the gases released by the bursting shells. The dogs were not asphyxiated or in any way physically injured. The repeated explosions, however, had the effect of making them at first timid and distrustful, and finally so nervous that they fled in terror when men called to them. After a few days of bombardment two of the animals, the *Matin* asserts, jumped over board and sank without attempting to swim.

The Failure of the Prison System

Mr. Thomas Holmes, the famous Police-Court missionary has been to see Mr. Galworthy's play, "Justice," and has contributed an article to the *Evening News* (London) in which he discusses the effect of the penal system on its victims. Mr. Holmes says:—

"It is the boast of English law and of our prison system that justice is equally done and that punishment is pretty equally apportioned; but in our efforts for justice we perpetrate the grossest injustice, and in our efforts to exercise equal treatment we create monstrous inequalities.

"Personally, I have not much faith in punishment, for it defeats its own purpose; it serves but to harden.

"But when to punishment, deadening and soul-destroying monotony are added, the men are subjected to a life that crucifies the better parts of them, and the whole object of punishment is frustrated, for instead of leaving prison wholesomely disciplined and ashamed of their misdeeds, these prisoners are cast into the outer world with their manhood crushed and in a state of mind and body which renders it almost certain that they will again qualify for another detention.

"If I mistake not, it is against this damning monotony of prison life that Mr. Galworthy protests. I join my protest with his, for I know numbers of prisoners and ex-prisoners, and I know also how stupid and unequal prison treatment is.

"To the real rogue it is a matter of indifference—he bears his life with stoical philosophy. He has made his calculation. He knows the ropes, and he obeys every prison law, secures every possible advantage, gains every good conduct mark, and obtains full remission of sentence.

"To the 'vegetable man' with no aspirations, no desire for honest work, the lout, the tramp, the sleeper out, prison is a comfort, and serves his purpose, for it acts, as a 'convalescent home': To eat, to sleep, to have little work to do, to have no responsibilities suits him admirably; to him prison is a reward.

"But there are others, and doubtless Mr. Galworthy had these in mind, to whom prison treatment is a far different thing. They may not be neurotics like poor Falder; they may be strong mentally and physically; they may be refined, sensitive, and imaginative. But the prison ordeal to such men is little short of maddening, and the 'separate' part of their detention is to most of them disastrous. Here, then, we come upon the one great reason for the failure of our prison system. For the worst and most hopeless of the prisoners, prison is a reward; for the best and most hopeful it is demoralising. To use the chaplain's words: 'It breaks their wills'; yes, but it breaks the man, too.

Transvaal Notes

Monday.

Mr. Quinn and twenty-five other Chinese passive resisters were deported by S.S. *Umfulu* on the 18th instant. They were well looked after by the Chinese Consul, and special arrangements were made for their rations and accommodation. It is understood that the Chinese Minister in Lisbon will be moved about these deportees. By the same boat sailed 24 Indian deportees, most of whom are passive resisters. Twenty-one out of the twenty-four are Tamils. Mr. T. A. S. Achary, one of the sixty deportees, writes from Zanzibar on the 23rd April: "We arrived here this morning, and we are sailing in the evening for Mombasa. Messrs. Chokalingam Pillay, T. S. Moodaley, and others were suffering from Malaria. They have now recovered. Together with Mr. Veera Pillay, I went to the British Consul at Beira regarding the difficulties about our food, and the British Consul asked us to settle the matter amicably with the Captain, who afterwards made suitable arrangements for our rations."

Mr. Subravailoo Naidoo was arrested on Saturday. Mr. Velloo Padiachy surrendered to his bail the same day, and is now awaiting deportation to India.

Messrs. P. K. Naidoo, Raju Naidoo and Manilal Gandhi were discharged this morning. Messrs. Cachalia, Coovadia, Inam A. K. Bawazeer, Thambi Naidoo, Sorabjee and Gandhi went to receive them. Mr. Kallenbach, too, cycled to Diepkloof. It will be remembered that Mr. P. K. Naidoo was arrested three months ago immediately upon his discharge, and that Mr. Raju Naidoo was working at the British Indian Association Offices as a volunteer.

Mr. Joseph Royeppen was tried on Saturday upon his re-entry, and sentenced to six weeks' imprisonment with hard labour.

Mr. V. A. Chelliar and Messrs. Samuel Joseph and others have not yet been removed to Diepkloof.

The following is one of the clauses inserted in the Government grant of freehold to the owners of stands in Burgershoop, Krugersdorp:—

(d) It or any portion of it shall not be transferred, leased or in any other manner assigned or disposed of to any coloured person; and no coloured person other than the domestic servants of the registered owner or his tenant shall be permitted to reside thereon or in any other manner occupy the same. Any breach of the foregoing condition shall entitle the Government of the Transvaal to cancel this transfer and to resume possession of the land hereby trans-

ferred without payment of any compensation in respect of the buildings or structures erected on, or improvements effected to, the said land.

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Mr. Bhayat (of Heidelberg) has been discharged, suffering from fever and much reduced. He was met by Mr. Cachalia and twenty other leading men.

Five Tamils have been arrested.

Allegation of Rough Treatment on Board a German Steamer

We give the following free translation of a letter printed in our Gujarati columns, and signed by about 37 passengers. We shall be glad to publish any explanation that the Agents of the Company may have to give:—

S.S. *Kantler* left Bombay on the 31st March last. The passengers were not at all well looked after. The steamer seemed to be overcrowded. With the exception of one hold, all the holds were filled with goods. Therefore the passengers requested the officers of the steamer to give relief as there was great difficulty about sleeping accommodation as also about keeping their luggage but no one gave heed. Moreover, there was a difficulty about the water supply. Passengers told the Captain that salt-water was mixed with the fresh water, and that was given to the passengers to the detriment of their health, but the Captain did not do anything. Owing to the cramped space as shown above, passengers had to suffer much when it rained. Once when it was raining, a Pathan stood in a sheltered place, but the Chief Officer asked him to go away from it. The Pathan said it was raining hard and he could not leave the sheltered place. Thereupon the Officer kicked the Pathan and removed him, and he used insulting language. Thus were handled also two or three Mahomedan children and two Hindu women. They often called us pigs. The Doctor on board asks for money before giving medicine, and, if he does not get it, he does not give good medicine. Moreover, he is such a bad man that he strikes with his stick any Indian passenger passing by his cabin. When several were so struck and when a Mahomedan boy was also struck, all the Indian passengers collected together and complained to the Captain, but the Captain said "My Doctor is a very good man, but you Indians spit everywhere like pigs, and he must have struck you on that account." This incident should teach us a lesson. We are called pigs not because we are coloured, but because we are slaves. We are the controllers of the ship, and we have to make suitable arrangements for the passengers, and if they are not

listen, it is the duty of the Indians for their self-respect to boycott the line.

The following are the signatures:—
Memon Tayob Haji, Memon Mahomed Kara, Memon Tayob Abba, Jar Mahomed, Cassim (signed by Mahomed Kara, per instruction), Noor Mahomed Haji Osman, Memon Dawood Hsani, (An Urdu signature), Ibrahim Mian Sultan Mian, Omer Habsab, Ravibhai Magibhai, J. H. Ahmed, Ranchhodas Moraji, Lala Dulabh, Valabhdas Laxmidas, Dulabh Fakir, Thaker Sunderdas Masji, Gulam Hoosen Mansur, Thaker Odhavji Trikamji, Ameerdeen, Modi, Amerchand, (An Urdu signature), Moosa Jan Mahomed, S. P. Vyas, Ismail Suleman, Valabh Heera, Ismailbhai Mahomed, Abdul Rahman Adamji, Alibhai Abhram, Kunbi Jeeran Dulabh, Narula Khan, Sadahim Khan, Mahomed Saib, Hoosenbhai Sabak Rahman, Patel Naran Ganesh, Khaki Mahomed Haji, Abdul Careem Amod.

The King's Message to India

London, May 24th. The following message from the King to the Princes and people of India has been published:—

"Ascending the Throne as the heir of a great and ancient line, I greet the Princes, ruling chiefs and other dwellers in my Indian dominions and offer them my hearty thanks for their touching and abundant manifestation of loyalty and attachment to the Crown evoked by the death of my dearly loved father."

Referring to messages sent by Queen Victoria and King Edward to their Indian subjects King George says:—"These are charters of the noble and benignant spirit of the Imperial rule. By that spirit, in all my time to come, I shall faithfully abide."

Continuing, His Majesty refers to his visit to India five years ago and says: "Never can the vivid impression and affectionate associations of that wonderful journey vanish or grow dim. Firmly I confide in your dutiful and active co-operation in the high and arduous tasks that lie before me. I count on your ready response to the earnest sympathy and well-being of India that must ever be the inspiration of my rule."—Reuter.

London, May 25th.—Reuter's correspondent at Calcutta cables that a Hindu demonstration held to-day in memory of King Edward concluded with a sumptuous Bengalee dinner to 20,000 of the poor, who were seated in the public streets, and who each received a 2 lb. of a piece of flesh. The words of the hymn "Glory to the King" were sung.

The Decline of Hand Skill

Writing in the *Nineteenth Century* on "Are we losing the use of our hands?" Sir Frederick Treves, says:—

"Two of the commonest handicrafts are those of writing and sewing, but they are being now rapidly supplanted by the typewriter on the one hand, and the sewing-machine on the other. The finer use of the fingers is thus becoming lost, so far as these simple crafts are concerned."

"It would seem that the highest point of development in the use of the hands has been already reached; has been, indeed, passed, and that we have now entered upon a period of decline. The loss is both great and regrettable. Great because, in spite of our pride of race, we are compelled to own that the human being is showing signs, not of advancement, but of decay. Regrettable because there must be few who would not endorse the teaching of Ruskin when he said that 'every youth, from the king's son downwards, should learn to do something finely and thoroughly with his hand.'"

Items of Interest

We understand that Mr. Omar Haji Amod Johari, of Messrs. Aboobaker Amod and Bro., sailed from India by *S.S. President* which is expected to arrive at Durban early in June.

The April number of the *Indian Review* to hand contains as its principal illustration the photograph of Mr. Joseph Royeypen as graduate passive resister and as barrister-hawker, with a letter press giving a short sketch of this Indian patriot. It also contains a separate article on the Transvaal deportations by Mr. Polak.

A discussion took place in the Durban Town Council on Thursday on the question of the Union Day celebrations. The Hon. Mr. R. Jameson urged the necessity of providing separate sports for Indians. Sir David Hunter was opposed to the idea of natives and Indians being excluded from participation in public events.

The Indian Young Men's Society at the Point, Durban, on the 15th instant, passed resolutions of condolence with the Royal Family at the death of King Edward.

On the day of the late King's funeral, special reference was made by Moulvi Fattah Mahomed at the Grey Street Mosque in Durban. After the special prayers, Mr. Osman Ahmed Effendi addressed the congregation and related the historical and peace-making events of the reign of King Edward. The Mosque was crowded.

Maritzburg Mahomedans held a memorial service in memory of the late King-Emperor, in the Church Street Mosque on the 20th instant, Hafjee Abdul Rahiman, the Chief Priest, officiated.

At the Maritzburg Hindu Temple on the 20th instant, a memorial service was held in memory of the late King-Emperor. The service, which was conducted by Mr. A. Iyer, the Priest of the Temple, was very largely attended.

Mr. Bhanuprakash B. Maharaj conducted services at the New Guelderland Veda Dharma Sabha on the 20th instant in memory of the late King Edward. As a mark of mourning, the members kept fast for the day.

Amongst the addresses presented to Lord Gladstone at Capetown on Saturday last were those from the African Political Organisation (on behalf of the Coloured people), the Indian Association, the Moslems of the Cape Peninsula, the British Indian League, and the Chinese residents of Cape Colony and Natal.

London, May 22nd.—A Hindu demonstration of mourning took place at Calcutta on May 20th, on the Maidan, when 300,000 of all classes marched barefooted, in white robes, carrying a portrait of King Edward, borne in a carriage. The Maharaj of Darbhanga, in the course of a speech, declared that the death of King Edward was a divine intimation to Indians to live in concord and loyalty.—*Reuter*.

The policy laid down by the new (Unionist) Progressive Party of South Africa, formed at Bloemfontein contains the following:—"To improve the social conditions of the people . . . by opposing the introduction of Asiatics into South Africa, while securing fair treatment for those now settled in the country—a commission to be appointed as soon as possible to investigate and report upon the special labour conditions prevailing in Natal in order to bring them into harmony at the earliest possible date with this principle, without detriment to established industries."

We learn from *The Theosophist* that H. H. the Maharaja Scindhia of Gwalior has given Rs. 100,000 to Allgarh College and another Rs. 100,000 to Sir John Hewitt for Allahabad University. The Maharaja of Alwar is arranging a scheme for primary education in his State, and H. H. the Maharaja of Gwalior is also devoting much time and thought to the elaboration of a scheme which will leave no child in his State uneducated.

"Brotherhood: as understood in South Africa" is the subject of an article contributed to *The Theosophist* by Mr. Polak. The writer gives a

clear, concise account of the disabilities under which British Indians labour in the South African Colonies. Members of the Theosophical Society come in for some well-merited criticism on their attitude towards the coloured races.

Amongst the Nonconformist passive resisters against the education rate at Poole (England) recently were five Ministers of religion, two Justices of the Peace and the Solicitor to the Town Council. The usual distress warrants were issued by the Court.

A pamphlet of forty-five pages has been issued containing the full report of the proceedings of the Public Meeting held in the Bombay Town Hall on the 14th September last and is entitled "Bombay's Protest against the treatment of British Indians in South Africa by the Colonists." The *Times* Press are the printers.

"I regard the eye of a weak man . . . as most intolerable; do not therefore assail a weak man. Regard therefore the weak as never to be dishonoured; let not their eyes consume thee with thy kindred. For nothing grows in the family of him who has been burned by the poor; their glance consumes to the roots; do not therefore assail a weak man. Weakness is superior to strength, even to that which is the greatest; nothing remains of the strength which is consumed by the weak. If one who is dishonoured, smitten, scorned, finds no deliverer, punishment, inflicted by a super-human power, smites the King. Do not, exerting power, plunder the weak man, let not the weak man's eyes consume thee, as fire burns up fuel. The tears which fall from the eyes of those falsely accused, when they weep, destroy the sons and cattle of the false accusers." . . . "When a weak man, smitten, finds no deliverer, a great and dreadful punishment inflicted by destiny is incurred."—*Mahabharata*.

London, May 19th.—It is stated by the newspapers at Kiel that the Commission has decided that 2,500 Jews be expelled from there this month.—*Reuter*.

Contents

	Page
A Licensing Scandal in Natal	175
Indians and Natives on Transvaal and Footpaths	176
From the Editor's Chair	177
The Achievements of Passive Resistance	178
Civilisation—Ancient and Modern	179
The Failure of the Prison System	179
Transvaal Notes	180
Allegation of Rough Treatment on Board a German Steamer	180
The King's Message to India	180
The Decline of Hand Skill	181
Items of Interest	181

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1908

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots,**

**Volunteer Ammunition Boots,
Sandals, Gurgabl Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

મુખ્યમંત્રી ગવર્નરના

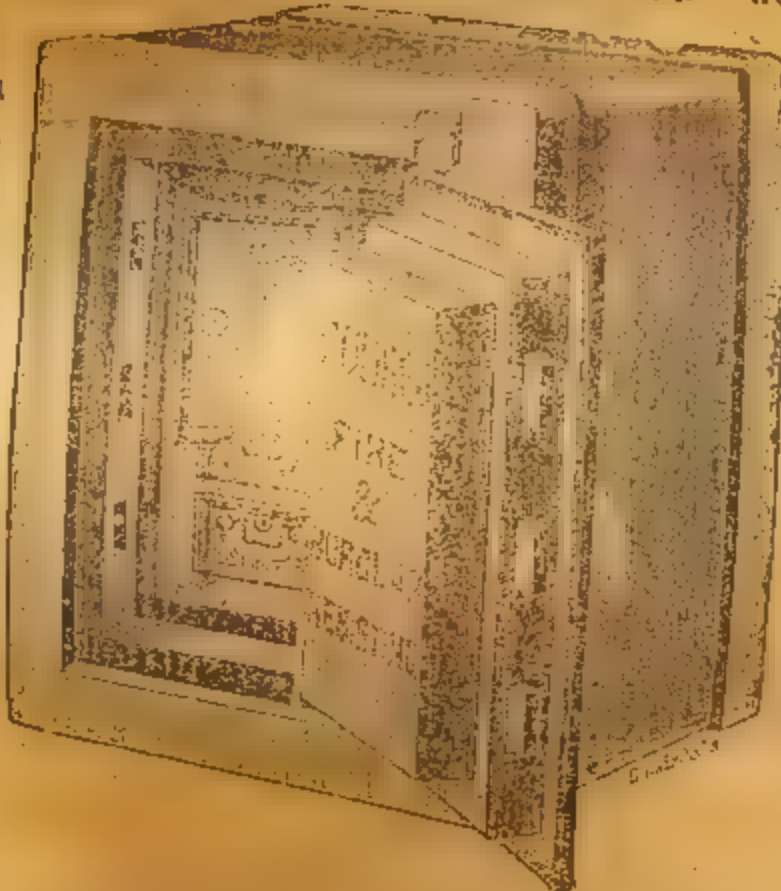
ખાસ અધિકાર હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કા ખાતા પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોદ્દાનામાં મોટા
માં મોટા કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦ માસે કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માસેથી
વધુ કામ કરતા નથી.

બધાં બધાં પ્રદર્શનમાં
મુકવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ આંદ પળ્યા
છે. ૭ વખત દરીદ્રાઈ
માં બીજાને અમારાથી
હલકા આંદ મળ્યા છે.

બધારે નામદાર પ્રીન્સેસ
અફ વેલ્સ હોદ્દામાં પધા
રેલા ત્યારે તેમણે દશ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા સાર ગોદ
રેજની તીજરી રોકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવ
સ'માં કામથી અલાવવામાં
આવે છે. માલેકે હમ
લાંડ અને જરમનીમાં જ
કામ માટે ખાસ અગાસ
કર્ષે છે.

હોદી થાપણ—હોદી માલેકી—હોદી કામ.

ગોદરેજ યુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આગમાં મુકવાની હરીફાઈમાં હિતારવાને તકવાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ યુરોપીઅન પેદી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર ચેલેન્જ ખુલ્લો છે.

કેટલાક છજનેરો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો અગ સામે રક્ષણ કરવાનો યુક્તિ બાજુ છે તેથી હોદ્દામાં તેમજ
છજાંડમાં ગોદરેજનીજ તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક યુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હરકતના માલના બજારમાં ટુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખર્ચનાના રક્ષણ
સાર તો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુખ્યમાં મોટા કંપનીઓ—સમગ્ર ભગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો વીચો હિતારવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુખ્યમાં ટંકશાળામાં, સાત સખત લોખંડી દરવાજાવાળી. કરગરી (પર્યટ) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. પોર્ટોફોમાં
બેંક ૩. ૪૦૦૦ નો મજબુત બોરડો. ૩. ૨૨૫૦ ની બેંક તીજરી. ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક બોર્ડ કાંડીઆ,
૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાપ્સ બેંક બોર્ડ સીમકા, ૫ તીજરી. છાંડીઅન રૂપિયા બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંદસ બેંક, ૮ તીજરી. પાંખળને સીધા બેંક, ૪ તીજરી. બેંક બોર્ડ અપર છાંડીઆ, ૩ તીજરી. બેંક બોર્ડ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કા, રાક્ષી અધર્સ, પ્રદામની કા, મારશલ સન્સની કા, ટ્રીવલ કોટનની કા, રો. વોલેસની કા,
એ. એન્ડ બે. મેનની કા, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા, ૪૩ તીજરી. સર હરીમલાઈ કાપાલીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરભાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી અધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ધણીખરી અંગ્રેજી પદ્ધતી તીજરી વરસે પહેલા ખરીદી છે અને હવેનીને ચોક્કસ માસજ ચલા છે.

ચિત્રવાળી લાવનો ચોપડી મંગાવો.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

Natalia Milk Company Limited.**હિંદવાસીઓની પહેલી ફતેહ!****નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.**

(૧૯૨૨ઈ ઓફીસ : 19 Saville St. Durban)

હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!**કંપનીનું દુધ આવી પહોંચ્યું છે.****બધી બાણીતી****દુકાને મળે છે****દરેક હોદો "નાતાલીઆ" નામ બેઠને દુધ ખરોદશે.**

નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક! નાતાલીઆ મીલ્ક!

હિં દી કી પ હે લી ફ તે હ!**નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની, લીમીટેડ.****હિંદી કંપની! હિંદી પૈસા!!**

અપને હિંદી માણ્યોનો અચ્છા દુધ મીલે હસ ટીએ વહ કંપનીને વહા સાહસ ડહાયા હે. શરબન હિંદિઅન વેબર ઓફ કોમર્સલે વેબંગેને વહ દુધ દેવકે વાસ કિયા હે. દુધ સ્વચ્છ ઓર સ્વાદિષ્ટ હે ગાયકા તરફ દુધકે વણલે સવ જગદ્દે સત્ક વાવર સકતે હે. માંકી વાંપારીમે હોદે વચ્ચેનો મી દેનેમે હરકત નહીં હે. વીમારીસે જઠર પચાને કો નિર્બલ હો આતા હે વહાંપર મી હસ દુધ દેનેમે હરકત નહીં હે. હસ હિંદી વહ દુધ સવ જગદ્દે વપયોગ કરનેકી સલાહ હો જાતો હે.

વહ દુધ વંગલેવાકી કંપની હિંદીકી મુઝીસેહો વની હે હસ હિંદી સવ વખા અપને હિંદી કોમમંદી રોગા, ઓર હસી હિંદી સવ હિંદી વહ સાહસકું મરદ કરના અપની વર્ગ સમજોને. વહ નાતાલીઆ વ સવ હિંદી દુકાન વારોસે મીલેંગા. સવ હિંદી વ્યાપારીયોને વહ દુધ વસંદ કિયા હે ઓર હસોકું માંકી કરનેકું કબૂલ કિયા હે.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીડમ, રાનીવાર, તારીખ ૨૮ મી મે, ૧૯૧૦.

અંક ૨૩.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૮ મી મે થી, તા. ૩ જુન સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-વૈશાખ વદ ૪ થી વૈશાખ વદ ૧૦ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૧૮ જમાદીઉલઅવલથી તા. ૨૪ જમાદીઉલઅવલ સુધી, ૧૩૨૮ હી.

ચાર.	પ્રારંભ તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	પારસી તારીખ.	પારસી સુવેદ્ય રોજ.	ક્રમ.	અવસ.
ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.	ક્રમ.
રવિ.	૨૮	૪	૧૮	૧૮	૧	૪૧
સોમ.	૨૯	૫	૧૯	૧૯	૨	૪૨
મંગલ.	૩૦	૬	૨૦	૨૦	૩	૪૩
બુધ.	૩૧	૭	૨૧	૨૧	૪	૪૪
ગુરુ.	૧	૮	૨૨	૨૨	૫	૪૫
શુક્ર.	૨	૯	૨૩	૨૩	૬	૪૬
શનિ.	૩	૧૦	૨૪	૨૪	૭	૪૭

અનુક્રમણિકા.

શરમની વાત	૩૩૩
મી. જોસફ રાયપન	"
મી. પી. કે. નાઇડુ	"
હિંદી માળાપેત્રી	૩૩૪
" હિંદુ સ્વરાજ્ય " પર ચર્ચા	"
સ્ત્રીમતેની આજ્ઞાવન	૩૩૭
જોહાન્નસવરમ	૩૩૮
મી. જોસફ રાયપન	"
મી. પી. કે. નાઇડુ	"
હાઇપર થએલા	"
હરજસરોરમાં જમીનનાં ખત	"
અરથાપત્રીએને જવાબ	"
ટાંસવાલની હાલતપર દીકા	"
ડીંગ એડવરડની પાલકરત	૩૩૯
ડરબન ઇન્ડિયન સોસાયટી	૩૪૧
છેલ્લા ખબરો	"
ડરબનમાં હિંદીની સુગ	૩૪૨
આખિલની મુસાફરીમાં હાલમારીઓ	૩૪૩
ડરબનની નજીકનું એક હિંદી લોકેશન	૩૪૪
હિંદુતાનના ખબરો	૩૪૫
હિંદી બહેર દિલ્લિયાલ	૩૪૬
વિવિધ વિચાર	"
રેલ્વે ખબરવાન	૩૪૭

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

રાનીવાર, તા. ૨૮ મી મે, ૧૯૧૦.

શરમની વાત

ઈસ્ટરનને તામના ડરબનના લતામાં મરીખ દોરી વસે છે. આ લતા એવો મરો ને રોગી સ્થિતિમાં રહે છે કે તેની ઉપર એલ. મી. જેમેસને તેમજ મી. ડોલરડીએ સખત ટીકા કરી હતી, તે કારણે રોગેશનની પાસે રહી પડ્યું છે. તે રિપોર્ટ નો તરબુમો અમે ખીજી જગ્યાએ આપી ચે છીએ. તે દરેક વાંચનારે ધ્યાન પુર વક વાંચી જવાની જરૂર છે. આ લતા માં લગભગ ૮૦૦ હિંદી રહે છે. પણ તેઓને સાર રસ્તાની કે ખીજી કરી સમવડ આજ આડ વરપથી નથી કરવામાં આવી. આ લોકો કારપોરેશનને જો બાહુ બંદે છે તે પ્રમાણમાં બહુ ભારે પડતું છે. છતાં તે જગ્યાની સાર સુધારા આવું તો કેમ બનશે હોયજ નહિ તેમ થયું છે.

આ હકિકત બહાર લાવવાને સાર મી. જેમેસન તેમજ મી. ડોલરડીનો આભાર આપી કામે માનવો ધરે છે. આજ લગી કંઈ નથી થયું તેમાં કારપોરેશનને બહુ યરમાવા જેવું છે. પણ અમને લાગે છે કે આપણે તેથીએ વધારે ચર માવા જેવું છે. મી. જેમેસન કહે છે કે જો ગોરા તે જગ્યાએ વસતા હોત તો ક્યારનો સુધારો થયો હોત. આનો અરથ શું થયો? કંઈ ગોરા તે ગોરા છે સેથી સુધારો નહીં માન, પણ તેઓ પુરત રોર બકાર કરત તેથી. કહાલ એવા લતામાં રહેનાર ગોરા પોતે મરીખડા હોઈ બહુ પોકાર નહીં કરત તેપણ આગેવાનો તેવી વાત પડતી ન મેકત. આનો અરથ શું છે? ગોરાઓમાં કોમી જુરસો છે, ને આપણામાં નથી. આપણા આગેવાન આપી આખતમાં દરકાર રખતા નથી વગરને તો તે લતાની ખબર પણ નહીં હોય, ને હશે તો 'તેમાં આપણું શું થયું' એવો ખ્યાલ રખતા હશે.

કારપોરેશન પોતાની દરજ્જા બળવે કે ન બળવે તે એક બાબત મેલીમે. પણ હિંદી આગેવાનો પોતાની દરજ્જા બળવસે કે હવે જાગશે કે હાલ ડરબનમાં થયું મંડળ છે. તે મંડળો નોખાં કે એકઠાં થઈ કારપોરેશનને પોતાનું કામ કરવાની દરજ્જા માડી શકે છે. કેટલાકે તે લતા તપાસવો જોઈએ. ખામીઓ નજરે જોવી જોઈએ. તેમાં વસનારા હિંદીને પોતાની સ્થિતિનો ખ્યાલ આપવો જોઈએ, અને તેઓની પાસેજ કારપોરેશન આગળથી કાદ મગાવી શકાય. આ કામ એવું છે કે જેને વિષે ખત રખવામાં આવે તો તાકીદે પરીશ્રમ આવે.

મી. જોસફ રાયપન

મી. જોસફ રાયપન પાછા ફર્યા પછે આ છે. તેમને જ અઠવાડીયાની કેદ મળી છે, ને દેશને ખાતર પાછા સખત મજુરી કરતા થઈ ગયા છે. મી. રાય પનની જહાડુરી સરસ છે. તેમના બેલ જવાથી તેમને તેમજ કામને મોટો લાભ થયો છે ને હજી થશે.

મી. રાયપન જેવા મેળવાયેલા હિંદીને ત્રાસવાલમાં જતાં જેલજા ભોગવવી પડે એ કંઈ જેવી તેવી વાત ન મળ્યા. તે વાત હિંદીના હાલમાં રહેશે. આપણે બ્રિટીશ રાજ નથી પણ ગુલામ છીએ એમ આ કિસ્સો સાબત કરે છે.

મી. પી. કે. નાઇડુ

મી. પી. કે. નાઇડુ તથા મી. શંભુ નાઇડુ જે સોમવાર જેલમાંથી છુટ્યા તે બન્ને કસાએલા સલામતી છે. તેમને જેલ તે ધર થઈ પડ્યું છે. મી. પી. કે. નાઇડુએ એથી વાર આ જેલ ભોગવી છે. તેણે બોપર કમીટી વેળા લલામમાં પણ ભાગ લીધો હતો. આ બન્ને નાઇડુ ને અમે મુઆરક્યાદી આપીએ છીએ, ને તેમનો હાખલો લેવા હિંદી જવાનોને લલામજી કરીએ છીએ. હિંદી કામને, મુલકાદે આવા તીરલાથીજ થવાનો છે.

હોદો માખાપોને

અમુદોલાંડના ફેળવણી ખાતાના વડાએ જે રીપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે તે દરેક હોદો માખાપે સમજવા જેવો છે. તે રીપોર્ટમાં એવું બતાવેલું છે કે અમુદો લોકોને ઉચ્છેદી શીખવતાં તેઓ કંઈ કામના રહેતા નથી. ઉચ્છેદી અધુર શીખે છે વળી લાખો અમુદો તે ઉચ્છેદી નજ બોલે એટલે તેઓનું ઉચ્છેદી પોતાના જ લોકોમાં નકાલું થઈ પડે છે. ઉચ્છેદી શીખવા જતાં પોતાની મહત્તરી જખાન રહી જાય છે. પરીણામ એ આવે છે કે આ ઉકરાઓ તરન અસાન રહે છે. તેથી ફેળવણીના વડો બાલામણુ કરે છે કે અમુદો ઉકરાની ફેળવણી પ્રથમ તો અમુદો બાપામાંજ આપવી જોઈએ. એમ માય તો ઉકરાઓ અમુદો બાપામાં પુસ્તકો ડાખા વિગેરે વાંચી શકે. આથી વધારે ઉચ્છેદી પણ પછા નથી જાયતા. તેથીવડું શીખવા બાદ જેની મરજી હોય તે બંને ઉચ્છેદી શીખે એમ આ વડાની કાલામણુ છે. અમે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ કે આ લખનાર ઉંમરેજ અસહકાર છે.

જે આ રીકા અમુદો ઉકરાઓને વિષે લાખુ પડે છે તો આપણા ઉકરાઓ ને વિષે કેટલે દરજ્જે લાખુ પડવી જોઈએ? આપણા ઉકરા બાળક ઉમરથી ઉમરેજ નીચાળે. માં જાય એ તેઓને હોદો મટાડી દેવાની નીચાની છે. આવા ઉકરા કશા કામના નથી રહેવાના. ખરું જોતાં સર કારની તેમજ ને પાદરીઓ નિશાળ કહાડી બેઠા છે તેઓની હરજ છે કે હોદો ઉકરા સારા શહેરી નીવડે તે હેતુથી તેઓને તેઓની પોતાની જખાનમાં બધું શિક્ષણ અપાય એવી ગોઠવણુ કરે. પણ તેઓ જામ કરે યા નહિ, હોદો માખાપની હરજ તો દેખાતી છે. તેઓએ પોતાના ઉકરા બાપુરી લાખા ન શીખવા હેતુ લાં લમી બીલકુલ ઉમરેજ કે બીજી લાખાનું જાન નહિ આપવું જોઈએ. આ જખાત બહુ સહેજે કેમણે પાડી શકાય તેવી છે. અને અમને ઉમેદ છે કે તે ઉપર પુરતું ધ્યાન દેવામાં આવશે.

હોદુસ્તાનની ટપાલ

હોદુસ્તાનમાં જવા રાનીવારે (આજરોજ) ખપોરે બંધ થશે. અમરોટમાં જવા તા. ૭ મી જુને સવારે ૬૫ વાગે બંધ થશે. તા. ૧૦ મી જુને પ્રેસીડેન્ટમાં આવવા પડી છે.

'હોદ સ્વરાજ' પર ચરચા

મી. વાઇબરગ તથા મી. આંધ્રો વચ્ચે અગત્યનો પત્ર વ્યવહાર

મી. વાઇબરગ જે ટરાંસવાલની પાર્લામેન્ટના સલાસદ છે અને જે કાળા માંજુ સોને દક્ષિણ આફ્રિકામાં એક નેખી જગ્યાએ રાખવાની હિચવાસમાં તથા દક્ષિણ આફ્રિકાને માન ગોરાનો મુશ્કેળ બનાવવામાં મૂખ્ય ભાગ લેય છે તેણે "હોદ સ્વરાજ" ના અંગ્રેજી તરજુમા ઉપર મી. મંધીને કાગળ લખ્યો છે. તેમાં તેણે સત્યાગ્રહ વિષે પણ લખેલું છે. તેથી તે કાગળ અને મી. મંધીના જવાબ તો તરજુમા અમે નીચે આપીએ છીએ.

મી. વાઇબરગ ત્રીજી એલે લખે છે કે:— તમારો કાગળ તથા "હોદ સ્વરાજ" વાંચીને મને મળ્યું. હું આભારી થયો છું. કામને લીધે તેનો જરોજર અવ્યાસ હું વહેલો કરી શક્યો નથી. થોડા દિવસ પહેલાંજ મને વખત મળ્યો. તેની ઉપર ટુકાણમાં રીકા કરવાનું મને મુશ્કેલ જણાય છે. કેમકે એકંદરે તમારી દલીલ જરોજર જણાતી નથી અને જે મત તમે બતાવ્યો છે, ને જે હકીકત તમે આપી છે, તે એક ખીજની ઉપર આધાર રાખતી હોય તેમ પણ લગતું નથી. વળી લાખારીને લખને હું હોદની સ્થિતિથી ખીજવ કેહું છું. તેથી જે હકીકતો તમે ખરી માની લીધી છે ને જેની ઉપર તમે જખાત લાંબી છે તે હકીકતો વિષે મારે કંઈ કહેવું તે ઉપ્પતાઃજ જેવું જણાય છે. જતાં મારે એમ કહેવું જોઈએ કે વધી હકીકતો વિષે તમે જે લખો છો તે સાધારણ મત કરતાં ઉલટું છે.

વહાદારી વિષે મારે કહેવું જોઈએ કે તમારી ઉપર બેવહાદારીનું તહેમત આવે એવું લખતાં અશય રહ્યા છો; તો પણ એવી આરીક સચનાઓ તમે કરી છે, ને એવાં હીઅર્થ વાક્યો તમે વાપર્યાં કે, અને તમે એવી રીતે અર્થ સત્ય વાતો મૂકી છે કે કોઈ માણસ તમારા પુસ્તકને બહુ તોફાની ગણે તેમાં મને આશ્ચર્ય માય તેમ નથી. તમે બેરહાસુર થયા નથી માગતા એમ હું માની લઉં છું; તો પણ તીવ્ર બુદ્ધિ વિનાનો સદો અલણુ માણસ તો એમજ અનુમાન કરશે કે તમે હોદુસ્તાનમાં ખીટીરા રાજ્યસત્તાની સામે લખાણુ કર્યું છે. કારણુ કે જે કંઈ સદો માણસ ખીટીરાસત્તાનું પરિણામ

મળ્યું તેની ઉપર તમે હલ્લો કર્યો છે. તમે કાર્મોજાની સામે થયા છો; પણ તેનું કારણુ તમે બતાવો છો કે કાર્મોજા વાપરવો તે નુકસાનકારક અને અસર વિનાનો છે, નહીં કે જે હેતુ પાર પાડ્યો છે તે ખોટો છે.

બહુ અમલની જખાત ઉપર તમે ધણા વિચારો બતાવ્યા છે તેમાં તમે જૂઠું કરો છો એમ મને તો લાગે છે. યુરોપી સુધારામાં ધણી ખોડ છે અને તમારી ધણીક રીકાને હું મળતો આવું છું. પણ તે સુધારાને હું શેતાની સુધારો નથી ગણતો, તેને જરૂર મળી ઉપેક્ષા જોઈએ એમ પણ નથી ગણતો. માણસ જાતની ચડતીને સાર, ને મૂખ્યત્વે કરીને પશ્ચિમ ની પ્રગતે સાર તે સુધારો જરૂરનો છે એમ મળું છું. હું કહુન કરું છું કે હોદના અને યુરોપના પણ છેવટના વિચારો યુરોપી સુધારા કરતાં ચડીવાતા છે તો પણ મારે મર્યાદા પુરવક કહેવું જોઈએ કે એક ખીજની વચ્ચે હરિકાષના ચણક વડે, તથા દુનપવી, છદીઓના ત્રિપવની એને માલ બુદ્ધિની જગૃતિવડે હોદી પ્રગતે જખાડવાની જરૂર છે. આવી જગૃતિ પશ્ચિમનો સુધારો પેદા કરે છે. માનવજાતે આત્મિક છુટકારો પુરત મેળ વવાની નેમ રાખવી જાઈએ એમ તમે સોળમાં અને સત્તરમાં પ્રકરણમાં બતાવ્યું છે. ખરું જોતાં તે સાવાર્ય તમે આખા પુસ્તકમાં બતાવ્યો છે. તમે અને કેટલાક બીજા માણસો એટલે દરજ્જે પહેાંચ્યા હો કે જેથી તમે તે છુટકારો પામવો તેને તમારો પુરતનો હેતુ કરી શકો. પણ ધણા માણસો તો તેવી સ્થિતિને પહેાંચ્યા નથી. હું ખીસીક બીસેટના મતને મળું છું કે આત્મિક છુટકારાની વાત, જેઓ તેને સાર તકવાર નથી થયા તેની આગળ કરવી, તેમાં બહુ જોખમ છે. કોઈક જગ્યાએ તે કહે છે કે હોદી પ્રગતે તુષ્ટા અને પ્રવૃત્તિ ઉડવાના નથી. પણ તેને વધારીને આ જગતમાં જે શીખવાનું છે તે શીખવું. ખીસીક બીસેટ કહે છે કે તુષ્ટામંદ કરવાથી હોદી પ્રગત હીધી જશે. આનો અર્થ એમ નથી થતો કે પશ્ચિમના સુધારાની બધી રીતિઓ હોદુસ્તાનને અનુકૂળ પડતી છે. અને મને જરાએ શંક નથી કે અમે અંગ્રેજોએ ખરી દાનતથી તે સુધારાની રીતિઓ ધમ વમર હોદુસ્તાનમાં લખલ કરતાં ભુલ કરી છે. જતાં પશ્ચિમના વિચારોની હોદુસ્તાનમાં જરૂર છે. તેથી

હોદ્દસ્તાનના વિચારો દુર કરવા એવો હેતુ નથી, પણ હોદ્દસ્તાનના વિચારોમાં સુધારો વધારો કરી ફેરફાર કરવા. આમ ફેરફાર આંત્રિએની મારફતે કરવા એ સરસ છે કે હોદ્દોની મારફતે એ જુદો સવામ છે. પશ્ચિમના સુધારાની જરૂર છે ને તે હવે થોમી છે. તે થોમી થીમે હાખલ કરવો જોઈએ. તે હાખલ કરવામાં બળ ન વાપરવું જોઈએ. તે સુધારો દુર રાખી સહાય તેમ નથી.

હોદ્દસ્તાનને સમતા નહીં તેના તમારા વિચારને તપાસીએ. પ્રથમ તો તમે 'પેસીવરીઝીટનસ' અને 'નોન-રીઝીસ્ટન્સ' એ બે શબ્દને બેળસેળ કરો છો. તમે જેને સલામત કહો છો તેને પ્રેમ બંધ અથવા આદિમક ભારખી સાથે કંઈ સંબંધ નથી. સલામતની બહામણ કરતાં તેજ પ્રકારનો બંધ સરીરબળ થી બતાવવાને બદલે માનસીક બળથી બતાવવાનું તમે શીખવો છો. આ કંઈ આત્મમજા કહેવાય નહીં. તમે જે કહત મલાવો છો તે છત મેળવવાને ખાતર, અને વળી અણીજ ખંતથી તે લડત ચેષ્ટો છો. મારા મત પ્રમાણે તો હાલના જમાનાની લડતમાં દિવસે દિવસે શરીરબળને બદલે સુધિમજા વધારે વધ રાવું જાય છે. પણ તેથી કંઈ તેમાં વધારે નીતિ છે અથવા તો તે એાણુ ખાતરી છે એમ કહેવાય નહીં. ખરે જોતાં તો તે વધારે ખાતરી છે. પણ તેની અસર શરીરબળ કરતાં વધારે છે. દુનવી કે રાજ્યપ્રકરણી વસ્તુ મેળવવામાં આત્મમજા વાપરવું એ વિષે મને તો શંકા છે, પછી બલે તે વસ્તુઓ મને તેવી ન્યાયી ને મેળવવા લાયક હોય. રાજ્ય પ્રકરણી વિષયોમાં આત્મમજા વાપરવાની મને બહુ લાલચ ચાંદ જમ છે. તમે જાણો છો કે હું રાજ્યપ્રકરણી બાબતો માં ખૂબ માયું થયું છું. એટલે જો કે હાખલા દલીલો આપી સુધિમને પુરો ઉપયોગ કરવો એ તદ્દન વ્યજળી જણાય છે, છતાં જેને તમે આત્મમજા કહો છો તેનો ઉપયોગ હોઠા મેળવવામાં કરવો એ બહુ જોખમકારક જણાય છે. પદ્યરની રેલી બનાવવી એ યોગ્ય ને વખર જોખમી કામ છે, છતાં ઇસુ ખ્રિસ્તે આત્મમજા વાપરી પદ્યરની રેલી બનાવવાની ના પાડી હતી. મને લાગે છે કે આ વાત માં શુદ્ધ અર્થ સમાએલો છે. પણ જો કે તેમ આત્મમજા વાપરવું એ હું ખરાબ ગણ્યું છું તેથી તે બીજાને કારણ પણ

ખરાબ છે એમ કું કહે. માગતો નથી. જેઓ ખોટા રસ્તા ભેતાં છતાં ખોટા કામ ને સારુ શુધ્ધ સુધિમથી નિઃસ્વારથપણે કામ કરે તેને તેનો બહો મળ્યા વિના ન રહે. અને મને ખાતરી છે કે તમારા આત્મમાને તેવો બહો મળશે. પણ હું માનું છું કે તમારા આત્મમાને જે સારો બહો મળવાનો છે તે તમારે રસ્તો ખરો છે તેથી નહીં પણ તે રસ્તો ખોટો હોવા છતાં તમારા હેતુ શુધ્ધ છે તેથી મળશે. પણ જેઓ નિઃસ્વારથપણે કામ નહીં કરે તેઓને તેમાં નુકસાન છે. જેમકે ભવત્ત્રીતામાં કહ્યું છે કે 'જે માણસ મનમાં વિષયોનું ચિંતન કરતો સતો વિષયની દ્રઢીઓને શકે છે તેને દંબી જાણવો.' આ પ્રમાણે તો એવી સ્થિતિમાં વિષય છોડીએને વાપરવી એ હીક નહીં મળ્યાય! હવે તમારી લડતને તપાસીએ. એમ માનીશું કે તમે જે કરવા માગો છો તે માત્ર રાજ્યપ્રકરણી દ્વા મેળવવા માગો છો એમ નથી, પણ તમારો હેતુ પ્રેમભાવ વું કે સત્યાગ્રહનું સર્વોપરીપણું બતાવવા નો છે. જો આમ હોય તો તમે દુખીયા લોકો છો તમને જેલમાં ઇજા પડે છે એ બધી કયા કેમ ગણ શકો? હું માનું છું કે તમે પેતે તમારું દુઃખ નથી માણું. વળી તમે બન્યાબની અથવા ખરાબ વસ્તુઓની વાત કરી તેમાંથી નફો કેમ લઈ શકો? તમે હોદ્દસ્તાન અથવા ઇંગ્લાંડ એલચીઓ કેમ મોઢી શકો? જો તમારે પુરુષ એ માત્ર ધરમ શુધ્ધ હોય તો તમે જે મોટી દિલમાલ કરી રહ્યા છો તે ન થવી જોઈએ. તમારા લોકોએ તો પોતપોતાનું દુઃખ ઉઠાવી મુખ રહેવું જોઈએ. તેજ ખરી ખુબી કહેવાય.

પણ જો તમારા હેતુ રાજ્યપ્રકરણી હોય તો તમે જે કરો છો તે વખતને અતુસરીને હીક હથિયાર ગણાય. રાજ્ય પ્રકરણી બાબતોમાં દુઃખ ઉઠાવનારને હું વખણ્યું છું. પણ તેનાં દુઃખ કંઈ સિપાહીનાં ને બંડખોરોનાં દુઃખ કરતાં ચડી જતાં નથી. વળી સત્યાગ્રહીનાં દુઃખ કંઈ રાજ્યપ્રકરણી લડતો લેનારા બીજા માણસોના કરતાં ચડી જતાં નથી. હાખલ તરીકે એશીઆફીકની સામેના પક્ષના માણસોનાં દુઃખ મેવાં. હાલ એમ બન્યું છે કે સિપાહીઓને કે એશીઆફીકની સહો લનારને જેલમાં નથી જવું પડતું. તો પણ તેઓએ જે જોખમ ઉઠાવવું પડે તે ઉઠાવ્યું છે, ને જેને તેઓ ધર્મિક

નહીં તો પણ પવિત્ર કામ ગણે છે તેમાં તેઓએ પોતાની વહાલી વસ્તુઓ જત્તી કરી છે. સલામતી કરતાં સિપાહીન દુઃખ બહુ ચડી જશે. પણ જો સિપાહી કહે કે તેને વાગેલી જોણી કાણ હતી અથવા તો કુચ કરવી બહુ મુશ્કેલ હતી અને તેથી એમ કહે કે સતરએ તેને દુઃખ દીધું તો તેની દરિયાદ દસવા લાયક મણશે. એક કેટલીક વેળા પોતાનાં દુઃખની દરિયાદ કરવી એ હીક પમણું ગણાય. તેમ કરવું ન કરવું એ તમારે વિચારવાનું છે.

છેવટે હું સલામત વાપરવું જોઈએ કે નહીં તે વાત ઉપર બાવું છું. મને લાગે છે કે અમુક માણસો જે મુકત થવા માગતા હોય, જેઓ દુન્યાનો લાજ કરવા ઇચ્છતા હોય ને તેમ કરવા લાયક હોય તેવા માણસ સલામત વાપરવું કરી શકે છે. આ બાબત હું ચોક્કસ રીતે લખી શકતો નથી કેમકે હું અજ્ઞાન છું. પણ બાવી જાતના સત્યાગ્રહનો રાજ્યપ્રકરણી હેતુ હોયજ નહીં. કેમકે આવા સલામત નો હેતુ તો દુનિયામાંથી ભાગી છુટવાનો હોય છે. પણ રાજ્યપ્રકરણી હથિયાર તરીકે, અને આમને સાર, સલામત તદ્દન નુકસાનકારક ને સાર્વજનિક સુખનો જામ કરનાર છે. જો તો અગત્યનો રસ્તો છે. તેથી સત્યાગ્રહના આગેવાન રાજસદાક વિષે હું એમ માનું છું કે તે પોતે સાદુ પ્રણ છે એવો સંભવ છે. પણ બધા માણસોને સલામતનો રસ્તો લેવાની બહા મણુ કરે છે તેથી હું તેને માનવ જાતને, ભવંકર સતર મણુ છું. રાજસત્તા, કાચકા, પોલીસ, અને દારૂગોળા સાધારણ માણસને જરૂરનાં છે તેમાં મને જરાએ શક થયી. અને જે આપણી હાલની સ્થિતિ છે તે સ્થિતિમાં તે કુદરતી છે અને જેમ બાવું પીવું ને પ્રજા ઉત્પન્ન કરવી એ નીતિવાણું છે તેમ ઉપરની વસ્તુ પણ નીતિવાણી છે. રાજપાદિને નાશ કરવો ને તેની અવજમાં તેવીજ પણ વધારે સારી વસ્તુ ન મુકવી તે તો માણસની ચડતી બંધ કરવા જેવું થાય. જે સાદુ પ્રણ કરી શકે છે તે બધા માણસો કરી શકે એમ માનવું એ અજ્ઞાન છે. 'સીધરની વસ્તુ સીધરને અને ઇશ્વરની વસ્તુ ઇશ્વરને' એ વાક્ય પ્રમાણે ચાલવાનું છે. બ્યારે આખી દુનિયા સદા બનતી ત્યારે રાજસત્તાની જરૂર નહીં રહે. પણ તે વખત નથી આવ્યો છાં જગી તે વિના ચાલવાનું નથી.

દરમ્યાન સુધારામાં સુધારો કરવો રહેલો છે. તેમના નાશ કરવાનો નથી. કદાચ તમે કહો છો તે ખરું હોય, ગીસીબ ખીસેટ કહે છે તે ખોટું હોય, હિંદુસ્તાનમાં હિંદુ કે હિંદી રાજ્ય સત્તાની જરૂર ન હોય તો પણ મને ખાત્રિ છે કે તેની જરૂર પશ્ચિમની પ્રજાને તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાને તો છેજ અને તેઓને સાર તમારા વિચારો નાશકારક છે. જો તમે કહો છો તે ખરું હોય તો તે બતાવે છે કે પૂરવ અને પશ્ચિમની પ્રજા વચ્ચે મોટો ભેદ છે. અને તેથી હિંદી પ્રજાને દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી હાંકી કઢાવવાને સાર દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકો રસ્તા લીધે તો તે બરાબર મળાય. તમે પીસમા પ્રકરણ માં કહો છો કે મુશ્કેલી સુધારાને દાખલ કરવાના પાપને સાર અંગ્રજાનમાં હકપાર મળ્યું અને તો તે પૂરું પ્રાપ્તિત નથી. જો આ બરાબર હોય તો તમને લાગતું નથી કે હરસવાલમાંથી હિંદીને હકપાર કરે તેમાં કંઈજ ખોટું નથી.

મેં બહુ લાંબો કાગળ લખ્યો છે. પણ તમે બહુ અમત્યના મે સરસ જવાબો લખ્યા છે તે તેની ઉપર ટીકા કરવાની જાગૃત્તી થી છે.

હું તમને ખાત્રિથી કહું છું કે તમારા જેવા માણસોની તરફ મને માન અને પ્રેમની લાગણી રહેશે. પણ સાર્વજનિક જરૂર મળીને તમારા હેતુઓ અને તમારા રસ્તાઓની સામે મારા પુરણ બળથી યક્ષ્મા.

તમે અમાઉ માગણી કરેલી કે મારે સત્યાગ્રહ ઉપર 'ઇ. ઓ.' માં લખવું. તે વેળા તો મને વખત નહોતો મળ્યો. મને લાગે છે કે વખતે આ કાગળ તમને જાપવાનું પસંદ પડે. જો તેમ હોય તો સુખેથી લખજો.

શ્રી. ગાંધીને જવાબ

મારા "હિંદ સ્વરાજ્ય" ના લખાણ ઉપર તમે જે કિમતી ટીકા કરી છે તેને સારું તમારો આભારી થયો છું. હું તમારો કાગળ 'ઇ. ઓ.' માં પુરીથી જાપાવીશ ને મારો જવાબ પણ જાપાવીશ.

તમે જે લાંમણી તમારા કાગળને છેડે બતાવી છે તેવીજ હું પણ બતાવું છું. હું બહુ છું કે મારા લાગ મિત્રો તમા જેઓની તરફ હું માનની નજરથી જોઉં છું તેઓ અને મારી વચ્ચે મારા વિચારો ને લીધે મતભેદ પડશે. પણ મારે તારતે તો હું કહી શકું છું કે તે મતભેદમાં મારી માનની લાગણીમાં કે મારી મિત્રા મારીમાં ભંગ પડે તેમ નથી.

તમે જે અપુરણતા અને ખામીઓ તમારા કાગળમાં બતાવી છે તે હું બહુ છું ને તેથી દિવસગીર પણ ચાઉં છું. વળી જે અમત્યના સલાસો મારા પુસ્તકમાં ઉઠાવેલા છે તે વિશે સમજાવું હું લાપકાત ધરાવતો નથી એ પણ બહુ છું. પણ સ્થિતિને લીધે જાપાવું કામ કરવાની મને ફરજ પડી છે. અને 'ઇ. ઓ.' ના વાંચનારને સારું લખવાની હું ફરજ સમજ્યો. મારે એ ચીજમાંથી એક પસંદ કરવાની હતી. જે દારૂગોળાનું તોફાન હોઈમાં ચાલી રહ્યું છે તે વિશે 'ઇ. ઓ.' ના વાંચનાર દેખા આધાર મામતા હતા તે આપવાને બદલે તેઓ જે કરે તે કરવા હેતુ, અથવા તો ગમે તેવો અપુરણ છતાં બને તેવો આધાર મારે તેઓને આપવો. બાળગોળાનું જોર બંધ કરવા નો રસ્તો મને તો એકજ જોવામાં આવ્યો. તે મેં મારા પુસ્તકમાં બતાવ્યો છે.

ઉપર દપકે વાંચનાર માણસ મારે લખાણ બેવડાદારીવાળું મળ્યું એ તમારા મતને હું મળતો આવું છું. વળી હું એમ પણ કહ્યું કરું છું કે જેઓ કનિ અને તેના કાર્ય વચ્ચે અને નવા સુધારા ને સુધારકો વચ્ચેનો ભેદ ન બળવી શકે તે પણ એવુંજ ધારશે. વળી તમારા આ વિચારને પણ હું મળતો આવું છું. કે દારૂગોળો બરાબર અને અસર વિનાનો છે તેથી હું તેની સામે છું, નહીં કે જે હેતુ સાધવાનો છે તે બરાબર છે તેથી પણ તેની સામે હું એમ પણ કહું છું કે દારૂગોળાથી જે હેતુ સધાય તે હેતુ મારા હેતુને મળે તેમજ નથી. હું માનું છું કે સાધન અને હેતુની વચ્ચે નીકર સંબંધ છે. હું એમ કહું છું કે જે સ્વરાજ્ય દારૂગોળાથી મળે તે સ્વરાજ્ય મેં બતાવેલા સાધનોથી મળનાર સ્વરાજ્ય કરતાં તદ્દન જુદી જાતનું છે.

મેં નવા સુધારાને તદ્દન વખોડી કહ્યો છે કેમકે તેની જગ્યા બરાબર છે તેમાંની કંઈક વસ્તુઓ ઠીક છે એમ બતાવવું સંભવે છે. પણ મેં તો તે સુધારાનું વધુ નીનિના તાજવામાં તપાસ્યું છે. તે સુધારામાં પડેલા કેટલાક માણસો ના હેતુ સુધારા કરતાં સરસ છે એ હું બહુ છું. અને સુધારા વચ્ચે અને પ્રિત્તી ધરમ વચ્ચે ભેદ છે એમ હું માનું છું. તે સુધારાની ઝડપમાં કંઈ મુશ્કેલી છે એમ નથી. તેનો જરી વા પુરેપુરો બપાલમાં દાખ ચાલી રહેલો છે અને હવે તે દીલને હડકેટમાં લેવા મળ્યા વચ્ચે છે. સનિદાસમાં આજે એકજો

છીએ કે દોઢક માણસોને બાદ કરતાં બીજા બધા જે વાતાવરણમાં આવી પડ્યા હોય તે વાતાવરણમાં રહીને તેઓએ પોતાનું સારથક કરવું પડે છે. પણ હું કહેવા માનું છું કે જેઓ તેવા વાતાવરણની બહાર હોય, ને જેઓને આધારરૂપે પોતાને પુરાનો સુધારો છે તેઓને ત્યાં છે ત્યાં રહેવા દેવાની મદદ કરવી પડે છે. આ પગલું હકાપણવાળુંજ ગણાય. મેં નવા સુધારાની તેમજ પુરાના સુધારાની જાહેશીનો રસ લીધો છે. અને મારે કહેવું જોઈએ કે 'હરિદાશના ચાણકી, દુનવી અને વિજયેન્દ્રીય સાહસની જરૂર હોઈ કામને છે' એ વારતાથી હું તદ્દન વિરુદ્ધ છું. હિંદી કામ બેવા કંકાસમાં પડીને પોતાની નીનિમા એક તરફ જોડેલો પણ સુધારો કરી શકે એ હું માની શકતો નથી. જુટકારો, એ જાન્ય જે સ્થિતિમાં મેં લખ્યો છે તેવો જુટકારો દરેક માનવીને પુરત મેળવવાની તેમ હોવી પડે છે. તેનો અરથ એવો નથી કે આખું જગત તેટલીજ મુદતમાં જુટ કાને પામી શકશે. પણ જો તેવો જુટ કારો એ માણસ બતાવે મેળવવાની સરસ માં સરસ વસ્તુ હોય તો કોઈને તેનાથી ઉતરતી વસ્તુ તરફ ખેંચવા એ ખોટું છે. બધાં હિંદનાં શાસ્ત્રો એમજ બતાવે છે કે દરેક પુરત જુટકારો મેળવવાનાં સાધન હોય કરવાં. પણ આપણે જાણીએ છીએ કે તેમ કરવાથી કંઈ મોકાએ ઉતરતી વસ્તુઓ તરફ મન દોડાવવાનું મેલી દીધું નથી.

'પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ' એ મારા હેતુ બતાવવાને યોગ્ય શબ્દ નથી એ હું કહ્યું કરું છું. તે શબ્દ હું 'પાપર' છું કેમકે તેનો ભેદ શું છે તે બધા સમજે છે. લોકોમાં ચાલેલો તે શબ્દ હોવાથી લોક લાગણી તેથી પુરત ખેંચી શકાય છે. તેનો ભેદ તો એ છે કે તે દારૂગોળાની તદ્દન વિરુદ્ધ દિલચાસ છે. બિદલે 'લડત શારીરિક મરીને માનસિક ચક્ર' એમ તમે કહો છો તે બરાબર નથી. શરીરબળ વાપરીને બહારના ઉપચારથી આપણા હેતુ આપણે પાર પાડવા છડીએ છીએ. આત્મબળનું કામ અંતર ઉપાલથી હેતુ પાર પાડવાનું છે. અને અંતર ઉપાય ને આપબોધ છે. દારૂગોળો સહાય નિર્બળ જાય છે. સત્યાગ્રહ સદાય સફળ થાય છે. સત્યાગ્રહી પોતાના હેતુ પાર પાડવા શકે છે તેથી તેની લડત પારિતક નથી એમ કહેવું બરાબર નથી. ખરું જોઈ તો 'હરિદાશ' હેતુને બતાવનાં સંખ્યા

હાથ પડે છે. તે હેતુ એ છે કે પોતે પેતાને છતાં. સત્યપદમાં સદાય નીતિ છે તેમાં યાત્રાપણું હોવા નહીં. અને દરેક દિવસમાં કે જેને જીવનની કસોટી બાબત ન પડી શકે તે દિવસમાં સત્યાગ્રહી ગણાય નહીં. તમારી દલીલ એમ બતાવવા કલ્પ છે કે રાજ્યનીતિ તે ધરમ નીતિથી જુદી છે. આજકાલની દિવસમાં આપણે એવું જ એક એક છીએ. સત્યગ્રહની તેમ કોઈ છે કે રાજ્યનીતિ અને ધરમની વચ્ચે ખાસ મેળાવ કર્યો અને આપણાં બધાં કાવેરિ નીતિને ધારણે તપાસવાં. હવે પ્રિયને પચ્ચરની રોડી બનાવવાનું ન કરવું એ વાત મને ઠેકા આપવારી છે. પચ્ચરની રોડી બનાવવા નો ફાકટ પ્રવાસ તો નવો સુધારો ક્યાં કરે છે. પચ્ચરની રોડી બનાવવાને આત્મ શક્તિ વાપરવી તેને હોદ્દસ્તાનમાં આજ પછી રોડીની વિદ્યા કહેવાય છે. વળી માત્ર હેતુથી અમુક કાર્ય શરૂ છે કે નહીં એમ કહી શકાય નહીં. માત્ર અજ્ઞાનમાં જનુ સારા હેતુથી પોતાના હોદ્દસ્તાન અગ્રીય આપે તેથી કદ તેવું જનન મરવાનું નથી, ને નીતિને ધારણે ઓદરને નાનું પછી જવાનું નથી. સત્યાગ્રહી આવાન સમજે છે. તેથી પોતાના હેતુ શુદ્ધ હોવા છતાં પારકાને સગા કરવાનું કામ હજારના હાથમાં રાખે છે, અને જે બેઠું છે તેની સમજે થતાં માત્ર પો જ દુઃખ સહન કરે છે.

અમરકાંતમાં મેં ક્યાંએ એવું જોયું નથી કે જ્યાં જગી માણસ મનને રોડી ન શકે ત્યાં જગી તેણે વિવેક દર્શાવે ન રોકવી. સાધારણ અનુભવમાં તો જે માણસ આમ ચલે છે તે વિવેક દર્શાવે ને રોકતો નથી તે રવેચાચારી ગણાય છે વળી આપણે એમ પણ જાણીએ છીએ કે આપણું મન ઉલટે રસ્તે આપણને દોરે તે. પણ આપણે તેનાં માગી કામ તો સીધું જ કરવું જોઈએ. આમ કરતાં આપણે મનને વિવેકમાં લાવી શકીએ છીએ. તમે જે વાક્ય દાંડ્યું છે એ તો જ્યાં માણસ માત્ર ડેળને ખાતર જમુક સારું કામ કરે છે પણ અનમાં તો જાણી જોઈને મેલ રાખે છે ત્યાં હવે પડે છે.

પૂરણ સત્યગ્રહી દુઃખને જાતી શકતો નથી. દુઃખ રોષ શકતો નથી, પોતાને વિરે સુખનું વચગાળી શકતો નથી, અન્યાયના હાથમાં દાંડી રાજ્યપરથી લાગા સુધી શકતો નથી; આ તમારું કહેવું કરે હવે છે. પણ દુઃખની વારતા તો તેમ છે કે સારું કામ અનિયત છે. સારું

સત્યગ્રહ તો માત્ર વિચારરૂપે નહીં રહે છે. અમારી જે ખાખીઓ રમે બતાવે છે તે સાબિત કરે છે કે દરેક વાતના સત્યગ્રહીઓ નમ્રતા ને ખાખીચાળા માનવીઓ છે. પણ એટલું જુ તમને ખાતર પૂરવડે કદી શકું છું કે તેઓને હેતુ અને ત્યાં સુધી શુદ્ધ સત્યાગ્રહીને જાણે તેનાં જ કામ કરવાનો છે અને જેમ જેમ હવત આમળ ચાલે છે તેમ તેમ અમારામાં આવા શુદ્ધ સત્યાગ્રહી બનતાં જાય છે.

વળી જુ એ પણ કમલ કરે છું કે બધા સત્યાગ્રહીતામાં પ્રેમભાવ કે સત્યભાવ પ્રકાશી રહ્યો છે એમ કહી નથી. અમારા માંના કેટલાકમાંથી વેરભાવ અને તિરસ્કાર મળ્યાં નથી પણ તેવો ભાવ નાશુક કરવાની અમારી બધાની ક્ષમતા છે. વળી મેં એમ પણ જોયું છે કે જેઓ માત્ર નવીસવી દિવસમાં જોઈને સત્યગ્રહી નમ્યા હતા અથવા તો માત્ર પોતાનો સ્વાસ્થ્ય સાધવા થયે હતા તેઓ હાલી ગયા છે. ડોળા ધાંધીને લાંબી મુદત માણસ દુઃખ સહન કરી શકતો નથી. આવા માણસો સત્યગ્રહી કદી જન નહીં. આ બાબત દરેકસાથ ઓડીને ચર્ચવી શકે છે. જે તમે એમ કહો કે દરેકસાથના સત્યાગ્રહી નાં દુઃખ કરતાં સિપાહીનાં દુઃખ ઘણાં હલકા છે તો જુ તે વાત તડન કમલ કરે છું. પણ દુનિયામાં જે સત્યગ્રહી થઈ ગયા છે અને જેઓ જાણી જોઈને સગા મતી પ્રુધીમાં કે ઉકળતા પેશુમાં ગા હોમ કરી પડ્યા છે તેઓનાં દુઃખ મને ને સિપાહીનાં નામ આપી શકાય તેના કરતાં વધારે દતાં.

રોડીદાને વિરે બેઠવાનો હક જુ ધરાવી શકતો નથી. પણ તેનાં બધાં જોઈને જુ જોઈ શક્યો છું કે તે ચરીર જળથી રથપાણે રાજ્યોની ખાખી ખરો ખર ખાખી આપે છે, તે છતાં આખી દુનિયા અસાધ્ય રિવાજને રહેશે એવો ચપત આવે એવું તો તે ધારેતો કે માનતો નથી પણ જેમ બીજા ધરમ શીક્ષકોએ કહ્યું છે તેમ તે પણ કહે છે કે દરેક માણસે પોતાનો રાજ્ય બનવાનું છે. દરેક માણસે પોતાના આત્મામાંનો દુકમ ઉઠાવવાનો છે, ને હજારી દરવારની શોધ, બહાર નહીં પણ પોતાના આત્મામાં કરવાની છે. આવા માણસની ઉપર તેની પરવાનગી વિના કેમ પણ સરકાર સત્યાગ્રહી શકતી નથી. આવા માણસ આખી સરકારથી અલગ છે. જુ એમ કહી શકાય કે પોતાને બહાર મળતા નિહ

ના ડેળને કેમ નિહ બતાવી આપે કે તેઓ બહાર નથી પણ કિંહ છે તો તે બચકર વાત બેલામ? આજુ સિંહનું વચન સાંભળી કેટલાક અજ્ઞાન સિંહ મેરક કસી નાખશે. વળી તેથી કદ ખળબળાટ પણ થશે. પણ મને તેવું સમજેનાવું અજ્ઞાન હોય. છતાં જાણ્યો સિંહ બીજાને પેતાની પુત્ર તથા પોતાના દરજ્જામાં આમ લેવાનું જરૂર કહેશે.

એથીઆટીકના સામે બનારા માણસો પોતાના ધારણ પ્રમાણે, જે કે તેઓ ખોટા છે છતાં, એથીઆટીકને કદી મુક્યાની દિવસમાં કરી શકે છે એ જુ સચ્છ શક્યો છું. જે સત્યગ્રહી નમ્રતા નથી તેઓ આવા અન્યાયી જુલમની પણ રાવ નથી ખાઈ શકતા. તેઓને તો પોતાને ધરમ ભામ કરા કરતાં હેઠપારે થવું કે તેથી પણ વધારે મળ હિલાવથી એ માન્ય હોવું જોઈએ. તમે જે દાખલો આપો છે તેમાં તમે સત્યાગ્રહની જુખી જોઈ શકશો એવી ઉમેદ રાખું છું. મારે કે આ દેશગર બનારા માણસો ચરીરજાળ વાપરી શકે તેના છે છતાં સામે ચલાને ખલે દેશપાર ચલાવું પસંદ કરે છે. જુ એ વાત તેઓની વધારે મરદાની અને વધારે નીતિ સાબિત નથી કરતી.

સ્ત્રીઓની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડેન્ટ—તા. ૨૩ મી જુને મુખ્ય જગ્યા ઉપડશે.

કેનકસર—તા. ૧૭ મી જુલાઈએ મુખ્ય જગ્યા ઉપડશે.

[નાતાલ કોન્ફેડેરેશન]

અમસીયા—તા. ૧૫ મી જુને મુખ્ય જગ્યા ઉપડશે.

અમરકાંત—તા. ૭ મી જુને કલકત્તા જગ્યા ઉપડશે.

[હિંદુ આદરીકન લાઈન]

દી-હાઈ—૮ મી જુને કલકત્તા જગ્યાની છે. ડેનેરીક—જુનની સરખાતમાં કલકત્તાની ઉપડશે.

કોચેરીક—તા. ૧૭ મી મેએ કલકત્તાની પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બંદરો માટે ઉપડી છે.

[અમારા ખાસ પ્રતિનીધી તરફથી.]

સોમવાર

મી. જોહાન્સ રોયપન

મી. જોહાન્સ રોયપનને ગમે શનિવારે જ આઠવાડીયાની સખત મચુરીની જોડ મળી છે. તેમને પાછળથી વખતે હોંડી રતાન હદપાર કરે, એવું પણ બને.

મી. પી. કે. નાઇડુ

મી. રાજુ નાઇડુ તથા મી. મણીલાલ ચંધી આજે છુટયા. બધાની તખીયત સરસ છે. મી. પી. કે. નાઇડુ પણ માસ પહેલાં છુટયા તેવાજ પકડાયા હતા. મી. રાજુ નાઇડુ તે એસોસિએશનની એડ્રીસ માં વોલંટીયર હતા. ત્રણે સલામતીના હાથમાં ચોપડીઓની મોટી ખાંસડી હતી. તે બતાવે છે કે સલામતીઓ વાંચવામાં વખત સારો ગયો છે.

મી. સુબ્રામણ્ય નાઇડુ

શનિવારે પકડાયા અને તેને હદપાર થવાનો હુકમ થયો છે. મી. વેલુ પડીયાચી તેજ હઠાડે પોતાના બેલ મુજબ હદપાર થવા હાજર થયા.

વડા પ્રધાન

કાલુ થશે તે વિષે હવે ચર્ચા રહી નથી. જનરલ બોધાને પ્રધાન પદ લેવા લોરડ ગ્રેડરને કહ્યું છે. મી. મેરી મેન જેવા કામેલ માણસ વડા પ્રધાન નથી થયા એ દક્ષિણ આફ્રિકાની અવધા બતાવે છે.

હદપાર થએલા

માંતા મી. આચારી પોતાના ૨૩ માં એપ્રિલના કામજમાં જન્મખારથી લખે છે કે જેઓ હદપાર થયા છે તેઓ સ્ત્રીમર માં સુખી હતા. ખાવા બાબત કપતાન ની સાથે તકરાર ચાલતી હતી તેનો નીકાલ ખીરીસ એસચીની સલાહથી બેઠામાં થયો.

બીજા હદપારી

મી. ડેવીડ બરનેસ્ટ વિગેરે ૨૪ હોંદી અમરુલીમાં બહારથી તારીખે હદપાર થયા, તેની સાથે મી. કવીન અને બીજા ૨૫ ચીના છે. સ્ત્રીમર કોલમો જનતારી છે. ત્યાંથી ઉતારતું શુ થશે તેના અખર ચોક્કસ નથી. ચીનાને ચીન લઈ જવાની વાત છે. ચીનાજ એસચીએ ચીનાઓને સાર ખાવા પીવાને સાર જ દેખરન સારો કરેલો એમ મી. કવીન જણાવે છે. વળી પોરતુચાલની રાજધાની લીસમનમાં ત્યાંની સરકાર સુધી ચીનાજ એસચીને

સખવાની લીસચાલ પગ ચીનાઓ કરી રહ્યા છે.

મંગળવાર

કરગરસડોરપમાં જમીનનાં ખત

કરગરસડોરપમાં બરગરસડુપમાં જે કુકડા ઉપર ડચ વીગેરે ઝોરા રહે છે તેને સાર સરકાર જન્મ ખરીદના દસ્તાવેજ આપે છે. તે દસ્તાવેજમાં એક સરત નીચે પ્રમાણે છે:—

"તે જમીન અથવા તેનો કોઇ પણ દુકરો કોઇ કાળા માણસને વેચાતો કે લીસચી કે બીજી રિતે ન આપે. તે દુકડા ઉપર રજીસ્ટર થએલ માલેક અથવા તેના બાબુતના મરના બાકર ઉપરાંત બીજો કોઇ કાળો માણસ નહીં રહી શકે. આ સરત જે તુટી તો ટ્રાંસવાલની સરકાર આ ખત રદ કરી શકશે અને જમીનનો કમળે પાછો લઈ લશે. અને તે જમીન ઉપર કોઇ મકાન બાંધ્યાં હશે તેવું કે બીજો કોઇ સુધારો કર્યો હશે તેવું લખ કે તેની નુકસાની સરકાર નહીં આપે."

ત્રાંસવાલની લડતપર ટીકા

એક 'એંગ્લો-ઇન્ડિયન' જાપાનો પ્રિટેસ્ટ

ત્રાંસવાલના હોંદી સવાલ વિષે 'રંજુન ટાઇમ્સ' એક લાંબા મુખ્ય લેખ દરમિયાન લખે છે કે:—

સહેનશાહતની ભક્તિની શૈખી કરનાર ત્રાંસવાલ સરકાર લોભ અને દ્વેષના હાથમાં હેતુથી મુળ મુદ્દા તરફ એવઠા બન્યું છે તે અમે બતાવ્યો છીએ. ગણી બોધને, નામોશી લગાડે એવો રસ્તો તેણે લીધો છે, અને આપણી કામ ની આખરને કામ ખેસાડ્યો છે. જે સહેનશાહત પ્રત્યે તે ભક્તિ બતાવે છે તેના બંધપર તેણે દુકો લગાવ્યો છે. અમે અગાઉ લખી ગયા હતા તેમ આ ત્રાંસવાલની બદનામીએ આખી સહેનશાહતને એવકુશીમાં નાખવા સરખું કર્યું છે. કુલિયાની નજરમાં સિરીસતુ સરવો પરીપણ કાયમ રાખતું હોય તો ત્યાં ત્યાં તેનો વાવટો ફરકે છે ત્યાં ત્યાં સર તંત્રતા અને સરખાપણ જળવાવા બોધ એ; પણ આપણા એક તામાના મુલકે એ મુખ્ય મુદ્દાની અરગણના કરી છે. સહેનશાહતનું આપું અપમાન સાંખી રાકાય તેમ નથી. એટલું ખુશી થવા

તેવું છે કે પડી સરકારે આ અપમાન સવાલ બાબત પોતાનો પ્રયત્ન દીધો કર્યો નથી. તેની આડે ઘણી મુશ્કેલીઓ છે તે બરબર છે; પણ તે મુશ્કેલીઓ બોળંગવી પડશેજ, નહિ તો આખા રાજ્ય ના બંધ દીસા થઈ જશે. સરખાપણ એ આખા રાજ્યની ચાની છે. તેને તુચકારવામાં આવે તેની સામે બમે એ દરકાર રહી શકતા નથી. ત્રાંસવાલનું વલણ દરેક ઇંગેજને અપમાનકારક છે. જે સહિથી પ્રીય નિવેશની અમે શૈખી કરીએ છીએ, તેને સહેનશાહતનોજ એક બાબ જ્યોક ચોળી નાખે છે. હોંદી પ્રભ આ બધું જુએ છે, અને તેથી તેની નજરમાં અમે હલકા પડીએ છીએ. પણ આ આખા સરખાનું મુળ રંગેલો રંગદોષ છે, કે જે રંગદોષની સામે, છગ્ગાડની આખર જેને પ્યારી છે તે વિસામે લીધા વિના લડશે. લોરડ એમપટીયે બરબર કહ્યું છે કે 'લીમરલ' અધિકાર નીચે દક્ષિણ આફ્રિકામાં અમુક સાણસો ના હકો માત્ર રંગના દેવ માટે લઈ લેવા માં આવે તે અજુબતું પગલું કહેવાય, અને તેથી વિદીય સહેરીપણ સાર વિનાયુ થઈ ગય છે. છતાં ત્રાંસવાલે તે આ રાજ્યનીતિનો ભંગ એથી પણ વધારે કર્યો છે. વિદીય સરવોપરીપણ ચામડીના રંગમાં નહિ પણ તેની ઉચ્ચ રાજ્યનીતિ તથા ઉદાર હિતમાં સમાએલું છે. પણ આજે આની સાથે એક કોલો તીના લોકોએ હુમલો કરી છે.

ચરમાપત્રીઓને જવાબ

કેટલાક ચરમાપત્રો અને ખખર પત્રો જમાની તંબીને લીધે આવતા અંકપર મુલતવી રહ્યા છે.

અ. ઇ. ઓ.

લઘમહેશમાં રંજુન તથા બીજાં સહેરોમાં ચીના લોકોની મોટી વસ્તી છે. તેમના માટે રંજુનમાં ચીનાઓથી ચાલતું ખાસ એક જાણું હતું. એ જાણમાં ચીનના હાલના રાજ કુકુબ નિરંધ્ર લખાણો ચર્તા. આ કારણસર એ જાણના મેનેજર તથા અધિપતિ તરીકે કામ કરનારા એ ચીનાઓને રંજુનથી હદપાર કરવામાં આવ્યા છે. અમાં પણ રંજુનમાંથી આવજ આરોપસર એ ચીનાઓને હદ પાર કરવામાં આવ્યા હતા.

કીંગ એડવર્ડની પાયદસ્ત

સર્વ ઠેકાણે શોક અને પ્રાર્થનાઓ

લંડનમાં નીકળેલું સરવસ

દરેક કિયા વખતનો દેખાવ

કેસર વિલાયતમાં

તા. ૧૬ મીએ રમનીનો શહેનશાહ કેસર લંડન જઈ પહોંચ્યો હતો, અને કીંગ જોરજ સાથે મંદુર કીંગનું શયન જોવા ગયો હતો.

ઈતિહાસીક ખાણની મીજલસ

તા. ૧૬ મીએ રાત્રે એક ઇતિહાસીક ખાણની મીજલસ કીંગના મહેલમાં થઈ હતી. જે વખતે કીંગ જોરજ, કેસર, ૭ બીજા રાજાઓ, તથા ૫૦ રાજવંશીઓ અને બીજા મીજલાનો હાજર હતા.

ખાણ પછી આવકારનો મેળાવડો થયો. જેમાં ૧૫૦ માણસો હાજર હતા.

નાતાલના નેરીયો

નાતાલના નેરીયોની દિલગીરી અને વફાદારીના સંકેશો નેરીય એફસ ખાતા ના વડાએ વિલાયત મોકલ્યા હતા, જે માટે કીંગે આજાર માન્યો છે.

૪ લાખ રાજ્ય જોનારાઓ

જહેર લોકોને શયન જોવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું તે વખતે અણતરી કરતાં કુલ ૪,૦૦,૦૦૦ માણસો વેસ્ટમીન્સ્ટર હોલમાંથી તે જોઈને પસાર થયા હતા.

૨૦૦૦ કુલના હારો

તા. ૧૬ મી સુધીમાં ૨૦૦૦ કુલના હારો કીંગની પાયદસ્ત માટે આપી પહોંચ્યા હતા.

વાહનની તંગી

તા. ૨૦ મીએ લંડનમાં વાહન (મોડા માડી વગેરે)ની તંગી જણાઈ હતી. વાહનનાં મુખ્ય સાધનોમાં માણસોની એટલી ભરતી થતી હતી કે હાજરો માણસોને જગ્યા મળી શકતી નહીં.

રસ્તાઓ પર ગોઠવણ

પાયદસ્તના સરવસને રસ્તે દુકાનદારો એ પોતાના કબજાની જગ્યા જોનારાઓને બાંહે આપી હતી.

રસ્તાની બાજુઓ પર રૂબારૂનાં

વાગ્ગાથી લોકો મીકર ભરાઈ ગયા હતા. પેલીસના વડાએ જણાવ્યું હતું કે લોકો ની આંધી મોટી મેદની કદી જમી નહોતી.

પોલીસ બંદોબસ્ત

સરવસના રસ્તે લગભગ બેઝામ્સ મણાય એટલા નજીક સોલ્જરોને જોવામાં આવ્યા હતા.

કુલ ૪૦ હજાર લોકોને રસ્તાઓ પર શોકમાં આવ્યું હતું.

રાજાઓની મોટી હાજરીને લીધે પોલીસે ઘણી ચીવટથી સાવચેતીનાં પગલાં લઈ રાખ્યા હતાં.

દરેક ઠેકાણે પોલીસની ટુકડીઓ તે જોઈવાએલીજ હતી.

અકસ્માતો સામે સાવચેતી

ગીરદી અને ચરગોને લીધે જે લોકોને સુરક્ષા આવે કે મદદની જરૂર પડે તેને માટે ડોનીવાળાઓની ટુકડીઓ પણ તકવાર રાખવામાં આવી હતી.

સરવસ થવાનો ધંક

રાજવંશીઓ મહેલથી ઉપડી વેસ્ટમીન્સ્ટર ગયા, અને સરવસ થઈ થવા માંડ્યું તેના બપોર જહેર કરવા માટે ૬૧૦ ના અમલો મોટે ઘટ વચાડવામાં આવ્યો હતો.

વેસ્ટમીન્સ્ટરમાં બહાર

રાજવંશીઓ વેસ્ટમીન્સ્ટર ગયા પછી કીંગ જોરજ, ડ્યુક ઓવ કોનોટ, કેસર, કવીન આલેક્ઝાન્ડરા, તથા કવીન મેરી હોલમાં ગયા. ત્યાં વડા ધરમચુરએ પ્રારથના કરાવ્યા સરવસ થવા માંડ્યું.

અન્ય સરવસ

સરવસ બહુજ લાંબું હતું, અને ઘણીજ સરસ મોકલણ કરવામાં આવી હતી. રૂબરૂ જણાવે છે કે તેની ભરતી અને મંબીરતાનું દુકમાં વરણન થઈ સહે તેમ નથી. તેમાં સરઆનમાં રથા નીક, હીંદી, કેસોનીબક તથા બીજા

લોકોની ઘણીખરી પલટોને જોઈવી દેવામાં આવી હતી.

કોફીન તથા રાજચિન્હો

તે પછી ચળકતાં રાજચિન્હો સાથે તોપ ગાડી પર કોફીન બેસાવું હતું તે અત્યંત ધ્યાન ખેંચનારો દેખાવ હતો. કોફીન પછી કીંગ એડવર્ડનો ઘોડો, તથા રાજનો વાવડો ઉપાડનારા આવતા હતા.

હિન્દીમાં રાજવંશીઓની

સામેલગીરી

ત્યાર પછી ચળકતાં લોકો પોતાનાં માં સ્વચ્છ થએલા રાજાઓની ટુકડી હતી તે પછી ૪૭ રાજવંશીઓ અને ગાડીવારસ શાહજાદાઓ હતા. તેમાં બલ્ગેરીયા, નેધરલેન્ડસ, રોમાનીયા, સરવીયા, મોન્ટેનીગ્રો, જાપાન, સીયામ, તુરકી, સ્વીડન, ને આમેરીઆના શાહજાદાઓ હતા. તથા બીજા બહુ બહુ ઠેકાણાના ડ્યુકો તથા બીજા હતા. જાપાન, રશિયા, તથા છટાલીના પ્રતિનિધિઓ સાથે સાથે જોવાયા હતા.

તે ઉપરાંત પરદેશી લોકો ખાતાન ૧૩ પ્રતિનિધિઓ, તથા રાજ કચેરીઓના અમલદારો હતા.

કીંગ જોરજ

રાજવંશીઓને મોખરે કીંગ જોરજ, કેસર, તથા ડ્યુક એક કોનોટ એક હારમાં પોત પોતાના ઘેડા પર હતા. સરવસ બહુજ જોવાલાયક, અને ઇતિહાસીક બબ્બતાનું એક સુંદર અરથસુચક ચિત્ર બનું હતું. દરેક રાજાની નહેનાત માટે એક એક ઘેડેસ્વાર ટુકડી રાખવામાં આવી હતી.

રાજ હરબારી ગાડીઓ

પછી ૧૨ રાજહરબારી ગાડીઓ નીકળી. તેમાં રાણી તથા તેની તહેનાતની બાનુઓ, બીજા રાજવંશી બાનુઓ, ને તે ઉપરાંત ચીનાઈ એલમીઓ, કેનેડીયન અને આમેરીકીયન સભાસદો, માજી પ્રેસી. રૂબેલ્ટ, તથા ધરાનનો એકચી હતા.

એક વાજાં

પહેલેથી તે છેલ્લે સુધી શોકનાં ગીત બેન્ડ વાજાંમાં થવાતાં હતાં, અને લોકોમાં શોક અને ગમગીની પથરાતાં હતાં.

પ્રધાનો

એક ટુકડી મી. એસ્કવીથ, લેરડ કરીયુ, તથા બીજા પ્રધાનોની બની હતી.

માનવીનો સંબંધ

સરવસ ધીમે ધીમે યોજના મુજબ રસ્તાઓ પરથી નીકળે. સેંટ જેમ્સ ઓફ અને પીટરબર્ગના રસ્તા આમજ સરવસ પહેંચુ ત્યારે ત્યાંથી તે હાલક ખરક અને તે તરફના ખીબ બાજો સુધી માં મનુષ્યનો નમ્ર બની મથો હે. પ એમ લાગતું હતું.

પેટ્રોગ્રાફ સ્ટેશન

સરવસ પેટ્રોગ્રાફ સ્ટેશનથી ૬-૫૦ ના અંશને નીકળે. તે જાન્યુઆરી ૧૧-૫૦ થતાં પેટ્રોગ્રાફ સ્ટેશન પહેંચુ તે વખતે

હેલ્લી સંલગ્ન

એ એક શબ્દજો એક વાજાંબોએ વખાડ્યો. સરવસ ખસાસ થયું; અને હાલને ત્રેન પર લઈ જવામાં આવ્યું.

સરવસ જોનારોમાં ક્યારે કચેરીની લીધે તથા હાલનાં લોકો ધવાના કારણે ધુરંજા ના સંખ્યાબંધ કેસો બન્યા હતા.

વીન્ડસર કેસલ

શખને રેલ્વે ગાડીમાં વીન્ડસર (એ લંડન શહેરથી બુર્ગ માધ્યમ દૂર આવેલ છે) લઈ જવામાં આવ્યું. અહીં શોક ને ઝાજતો બધો શબ્દોનાં કરવામાં આવ્યો હતો. બધા પરવેશી એકબીજા નો નામ માય થયો હતો. કાલેની ખાતાના તથા ખીબ પ્રતિનિધિઓ આમ તથાથી હાજર થયા હતા. વીન્ડસર કોલેજમાં પહેંચતાં રાજવંશીઓ ધોવાપરથી ઉતરી પમે ચાલતા થયા. હવત એક ક્ષીન આલેકઝાંડરા પોતાની ગાડીમાં આવ્યાં. ખીબ સણીઓ પર બારી દેવળના બાજપર પહેંચી ગઈ હતી.

એરલેન્ડ એપલ

કોલેજમાં આવેલ દેવળ (એરલેન્ડ એપલ) માં થયેલ દેખાવ કહી ન જુલાય તેમ હતો. દરીઆઇ એક વાજાંબો શોક તું ગીત માયું. મુખ્ય ધરમચુરોની કુકડી રાખની સાથે "એલ્ડર" આમજ પહેંચી. ત્યાં જુદાં જુદાં રાજચિન્હો પર સુરવનાં કીરજો કાચ સોસરો પડતાં હતાં તેથી અનુપમ અમમમાદ થઈ રહ્યો હતો વિધવા રાણીની પડખે કીંગ જોરજ આદર, અને ક્વીન મેરીની પડખે ફેસર. બીજાં રાજવંશીઓ પંચુ ધરતે ઠેકાણે (એલ્ડર નજીક) એલ્ડર એવા હતાં. શોકતું ગીત પુરું થતાં કોરીન ઉપરથી રાજચિન્હો ખસેડી લેવામાં આવ્યાં.

ખંડગી અમે દશમ

વડા ધરમચુરોએ પ્રાર્થના કરાવી, અને એક મહત્તા પેશાકમાં રજાજ થયેલ

હોદ્દાદે ધરમચુર માંડી નાખી. અને મેક વધુ મુજબ ધાતે ઠેકાણે સજ નીચે ઉતરેલું.

હાલકોએ ગમગીની

ઓરોમાંથી નિસઃશતા અવાજ નીકળ્યા. કીંગ જોરજની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં. મ.યુ નીચું વળીને ક્વીન આલેકઝાંડરા ધુટીએ પડ્યાં. "જાગૃતી તું કામ પુરું થયું છે" એવી મતભાવ તું ગીત ગાતું, અને વડા ધરમચુરોએ કુખા ચડી.

હેલ્લી દેખાવ

હેલ્લી વખત માટે શખનાં દરશન કરતા કીંગ જોરજે ક્વીન આલેકઝાંડરાને પ્રેમથી સુરવડું, અને હાલ કિયા સંજોધી મિન્ક કોરીન પર મુક્યું. દેખામાં રાજ વંશીઓના જમાવથી રખતો સુદર અળ દાટ મચી રહ્યે. હતા. રપેતને રાજ આલેકઝાંડરા, તથા પોરુમાલને મેનુઅલ ક્વીન મેરી તથા લીધી અમલદારની પાસે હતા હતા. તેમની ખાજુએ દક્ષિણ આફ્રિકાના એજટ જનરલો હતા. કોરીનને પુલના હારથી આઠે લેવાયો હતો. ક્વીન આલેકઝાંડરાને ધુટીએ પડતી વખતે નરમાલથી કીંગ જોરજે ઠેકા આપ્યો. સજ નીચે (જમીનમાં) ઉતરતું હતું તે વખતે દેખાવ - હાલકોએ હતો. મરખીને લીધે ન્યુઝીલેન્ડના હાલક કમી સનર રાજવંશીઓની પાછળ ઉભો હતો તેને મુર્જા આવેલી.

ધરમચુરોએ કુખા ચાલ્યા પછી સૌ કોલેજના ખીબ બાજ તરફ વળ્યા.

રાજવંશીઓને ખાજુ

દેવળમાં કીંગજો યજ્ઞ રહવામાદ વીન ડસર કોલેજના જમવાના હોલમાં રાજ વંશીઓ ખાજુ લેવા ગયા હતા. ખીબ મીજબાનો તથા હોદ્દાદેને માટે ખીબ હોલમાં ખાજુ હતું. ત્યારમાદ સજ પુલના હારે જોવા ગયા હતા, અને હેવરે લંડન પાછા ફર્યા હતા.

ગ્રેટબ્રિટન ને આંધરજાંઠ

ગ્રેટબ્રિટન (પરગાં, રેક્ટરજાંઠ, વેલ્સ) ને આંધરજાંઠના બધાં દેશોમાં બધા શુકરવારે મંડ વાખ્યા હતા, ને બંદગી સજ હતી.

હાલમાં શોક

હાલમાંમાં ઉલખતું સરવસ હરેક હે છે તે તા. ૨૦ મીએ કોલેજના માં મેલન હવે શોક પાળનારાં લોકો

દેખાં. મળ્યાં હતાં. કીંગ એડવર્ડની જમીને ગાડીમાં મુકાને મેલનમાં લઈ જવામાં આવી હતી. તેની સાથે હવ. ૩૨ પમે તથા લાખ માથુસો ફેફસ કપડાં પહેરીને નીકળ્યાં હતાં. દરમજાના મહા રાજ્યએ લાખજુ કર્યું હતું તેમાં અજુબું હતું કે કીંગના મરણથી દેવ દીંદી એને સુચના કરે છે કે તેમણે સુવેદ અને વજાહારીથી રહેવું.

હાલમાંમાં ગરીબને ખાજુ

"બ્રિટીશ રાજકો જે" ના પોકારો

હરનો કચકનાનો ખખરપનો તા. ૨૫ મીએ જજાવે છે કે કીંગ એડવર્ડની યાદગીરીમાં જે જાહેર શોક પળાયે હતો તેની આખરે ૨,૦૦૦ મરીમ ચુરખાંને જાહેર રસ્તા ઉપર ખેસાડીને જમજુ આપવામાં આવ્યું હતું; તથા હરેકને કપાની એક એક હતો. એક અ.પચામાં આવ્યો હતો. બ્રિટીશ રાજની જે ખોલાવીને ગરીમ ચુરખાં વિખરાયાં હતાં.

નવા રાજ્યનો હોદ્દાને સહેશો

નવા રાજ્યએ હોદ્દાનાના રાજ્યઓ તથા લોકોને નીચે મુજબનો શહેનશાહી સહેશો મોકલ્યો છે:—

એક મહાન અને પુરાણા વંશના વાર સદાર તરીકે મહીનશીન થતાં હું હોદ્દાસ્તાનના રાજ્યઓને, ગરરીઆઓને તથા પ્રજા વંશને ખુલાસીથી વધાવું છું; અને મારા વહાલા પિતાના મૃત્યુએ તાજ પ્રત્યે ની તેઓની લકિત તથા વજાહારી તાજ કરી છે તે બિન તેઓનો ખરા જીવરથી ઉપકાર માંતું છું.

રાણી વિક્ટોરીયા તથા રાજ એડવર્ડે પ્રજાને મોકલેલા સહેશોઓના સંખધમાં રાજ જોરજ હહે છે કે:—એ દસ્તાવેજો શહેનશાહની હદાર અને દયાળુ નીતિ દર્શાવનાર છે, અને ભવિષ્યમાં એ નીતિ તે હું વજાહાર રહીશ.

વિશેષમાં, પાંચ વરસ પહેલાંની લીધેની મુલાકાત વિશે બોધતાં તે નામદાર હહે છે કે:—તે અવ્ય સફરના પ્રેમપૂર્ણ બન.વેની આબેહુન જાપ કરી સુલાય અથવા ઝાંખી થાય તેમ નથી. મારી મથે જે મોડું અને હાલક અમ બાવી પડ્યું છે તેમાં તમારી લકિતગણી અને સંપુરણ મહા વિશે મને પુરો વિશ્વાસ છે. હોદ્દાનાના બધા વિશેથી મારી આપુરે સાગણીની તમે દરત કરે કરશે.

એમ હું માની લઉં છું. હવેનાં એમ સમજીને હું રાજ ચલાવીશ.

હરખમની મુસલમાન કોમ

મરહુમીમાં જન્માવવામાં આવે છે કે શુકરવારે એ સીટની મરહુમ બંદી કર નારાઓથી ચીકાર કરાઇ ગઇ હતી. જુમાની નમાજખાદ મોઢવી રૂતે મહમદ સાહેબે કીમતી પાપદંતપર વિરેચન કરવું ને જન્માવ્યું કે કીમ એકવરક તે આ જમાનાનો આલેકઝાંડર જેવો મહાન રાજા હતો. તેના તાખામાં મુસલમાનો સહુથી વધારે મોટી સંખ્યામાં છે. દુરાન, હદીસ વગેરે જણાવે છે કે મુસલમાનોએ તેઓ જેના રાજ તમે મુકાબ તેને ઘટતું જાન આપવું એમએ, કેમકે તે પુરવી ઉપર ખુદાના પડખા બરોજર છે. એ રાજના વખતમાં બિદીય વાવડો ઉડતો હોય ત્યાં ત્યાં મુસલમાનોને ગોતા નો મરમ પાળવાની છુટ હતી વગરે. પછી મી એકમાન અદમક એકેન્દીએ બાપણું કર્યું. જેવટે કીમ જેરજના હકમાં દુઆ આહવામાં આવી હતી.

મારિસખરખના મુસલમાન

'તામરક' ઉપરથી જણાવ છે કે ચરચ સીટખાદમાં મરહુમ કીમ માટે બંદી કરવામાં આવી હતી. મરહુમ મુસલમાનોથી ચીકાર કરાઇ ગઇ હતી ન્યુકાસલ અને ચારલ્સ ટાઉનથી પણ ફેલાક હાજર થયા હતા. હદિશ અજ દુલ રહેમાન સાહેબે કીમના માપાખુપણું ઉઠારતા વગેરે યુજોની તારીફ કરી. બીજા બાપણાખાદ કીમના હકમાં લખી છ'દમી અને દુઆ આહી મેળાવડો બર ખાસત થયો હતો.

મારિસખરખના હદિશ

'તામરક'માં જણાવવા પ્રમણે કીમ માટે સ્તુતી કરવા હોદ્દોએ મદીરમાં મળ્યા હતા. મેસરસ સી. નવીઆ તથા બીજા તામીવ હોદ્દોએ બાવણી કર્યા, ને કીમ એકવરકના યુજોની ખુબ તારીફ કરી દરરથ રાજના મરહુ વખતના રહેક રમાયણમાંથી સંજળાવી, નવા રાજને લખી છ'દમી અને આકીવાદ છ'દમી સલા વિસરજન થઇ હતી.

હરખમન વખતે સોસાયટી

તા. ૧૫ મીએ ઉપરથી સોસાયટીની મેક સમા મોહક ખાતે મળી હતી જે

વખતે કીમના મરહુ માટે દિવસીરીનો, અને નવા કીમ માટે વધારીનો એ હરાવો પસાર થયા હતા.

ન્યુડીટરલેન્ડ વેક ધરમ સભા

મરહુમીમાં જન્માવવામાં આવે છે કે ન્યુ ગીલ્ડર લેન્ડ વેક ધરમ સભાના હોલ માં ચલા શુકરવારે ૧૧ વાગે કીમ એક વરક માટે પ્રારથનાઓ થઇ હતી. મી. ભાતુમકાશ બી. મંદારાજે આપણા મર દુખ હિમદા રાજના ખતમાને માટે તથા નવા રાજ રાણી, અને વિધવા રાણીને શાંતિ આપવા હરખરની સ્તુતિ કરી હતી. શોકની નીચાની તરીકે મેખરોએ ઉપવાસ પાળ્યો હતો.

હરખમ

'મરહુમી'નો સખનાર જણાવે છે કે આખા રાજના શોકના દિવસે (શુક્રવાર) હરખને પણ તેના મોજાને જાજતો શોક બરાબર પાળ્યો હતો. આખો દિવસ રાજ માર બંધ રહ્યો હતો. જાહેર કોપ્રીસો પણ બંધ હતી. એક કલાક દરમ અને રેલવેને પણ બંધ થાળવામાં આવી હતી. સવારના ૧૦ વાગે પોલીસ સ્ટેશનની પાસેના ખુદશા મેદાનમાં ૬૮ તે.પના બહાર કરવામાં આવ્યા. સોરકઝના મેદા નમાં લશકરને કપાલત કરાવવામાં આવી હતી. પછી બેડ વાળમાં શોકમાં ગીત ગવાયી હતા, તથા છેવટે બંદગી થઇ હતી. મજુ વાગે ટાઉન હોલમાં બંદગી થઇ હતી. રાંજરે લોવડક મેદાનમાં લલ અને કરાવત કરાવવામાં આવી હતી, તથા બંદગી થઇ હતી, અને મુખ્ય ધરમ કુદએ મરહુમ કીમના ખુજોપર વિરેચન કર્યું હતું.

હરખમની જય

લોકોએ સીટ એકેન્દી સીંવાળા મરમ માં મળીને પ્રારથનાઓ કરી હતી.

હદિશ આકીકા

હરખમના કપી કિમાઓ અને કરાવત હદિશ આકીકાના જુદાં જુદાં મુખ્ય હદેરોમાં પણ થઇ હતી એવું સ્થાપીક જામઓમાં અસલ થયેલા તારો ઉપરથી જણાય છે. નાનાં જામોમાં પણ જોડા ઓએ હેરખમાં જરને પ્રારથનાઓ કરી હતી.

જેહાનસખરખમાં ૩૦,૦૦૦ માણસો વોન્ડરના મેદાનમાં બંદગી અને કરાવત વખતે જમા થયા હતા. મોમરોનતીન માં ૧૦,૦૦૦ કમ અને અમેનેએ સાથે પ્રારથનાઓ કરી હતી. ૧૫ ટાઉનમાં ટાઉન હોલમાં પ્રારથના વખતે ૩૦૦૦ થી ૪૦૦૦ માણસો હાજર હતા. રાંજરીઆ માં સોલીસખરી ખાતે લોકની ૬૬ મહેર મેદાનમાં જમાઉ હદી ન થઇ હોય એવી જમી હતી.

હરખન હરિખન સોસાયટી

ઉપલી સોસાયટીની છઠી મીટીંગમાં મીએ મુખ્ય હરાવો પ્રસાર થયા હતા:—

(૧) નાતાલ અથવા દરંસવાલના હક હારે રવીશ હોંક એવા, તેમજ હદિશ આકીકામાં જન્મેલા હોય એવા સખકી એને દરંસવાલ સરકાર હદખાર કરે છે તેની સામે આ સોસાયટી સખત વાંધો લેય છે; અને માને છે કે તે પચણ ન્યાયથી વિરુદ્ધ છે. હોદીના દુખ તરફ પડી સરકારની બેદરકારીથી આ સોસાયટી ને ખેદ થાય છે; અને તેથી તેઓના ઘામજુ રહણ કરી પાંચલી હટે તે માન આપવા વિમતિ કરે છે.

(૨) તા. ૩૧ મી મે કે જે દિવસે કાલે નીઓ બુનિયનમાં દાખલ થશે તે દિવસ ને આ સોસાયટી ખુશીને દિવસ નહીં કહી.

ઉપલા હરાવોના કેકમાં બાપણુકતા બોલવા હતા કે: જેરાના બલા માટે છગાંડ હોદુરયાનને તાખમાં રાખતુ હોવાથી બિદીય રાજના દરેક લાગમાં હોદીને સખગા હક મળવા જોઇએ. અને છગાંડ જો એમ કરવા તખપાર ન હોય તો હોદી માટે તેના વતનના મુલકમાં મારમ કરી આપવાની તેની હરજ છે.

છેલ્લા ખખરો

(૪. મી. માટે ખાસ તાર)

જેહાનસખરખ, શુકરવાર મી. બાવાત જેમમાંથી છુટયા છે. તેમને તાપ આવે છે. શરીર જલ્દ દુખવું થઇ મરુ છે. તેમને મળવા મી. કાઝીઆ તથા બીજા વીસેક આમેવાનો મળા હતા. પાંચ તામીઓ પડાયા છે.

દશમ અને પગથી સંબંધી કરવા

‘મંકયુરી’ નો તીકા

૧૭ માં વોરડા રેલવેપરસ એસોસીએશનની એક મીટિંગ તા. ૧૭ મીએ મળી હતી. તેમાં ટાઉનહેલ ખુલતી વખતે “કુલીઓ” ને દાખલ થવા દેવાની આજ્ઞા પર ફેટલીક ચરવા થતાં સર ડેવીડ હન્ટરે જણવ્યું કે એ ભેડાને દાખલ થવા દીધા તે ભુલ થઈ છે. ટરામકારપર “કુલી અને નેટીવ” ને વેસવા દેવા સંબંધમાં સર ડેવીડ હન્ટરે જણવ્યું કે ગોરા લોકો એ સવાલપર પુરતું ધ્યાન આપતા નથી. ટરામ આજ્ઞામાં ધારાસર કામ ભેવા મહીનો એક થયાં સુધનાઓ કાઢવામાં આવી છે. વગેરે. પછી એવો દરખાસ થયો હતો કે નેટીવ અને હિંદોને દશમ અને પગથી વાપરવા દેવાના સવાલ પર વિચાર કરવાને જુદાં જુદાં રેલવેપરસ (કર ભરનારાઓનાં) એસોસીએશનોની એક બહેર મીટિંગ બોલાવવી.

ઉપરના બતાવેલ દીકા કરતાં ‘મર કુરી’ કહે છે કે:—

ઉપરની રજામાં સર ડેવીડ હન્ટરે કહ્યું હતું તેમ આ સવાલ બહુ ડહાપણથી દાખમાં લેવા જોવો છે. કમબાગે રંગ દેવે અને જાતિ નિરરકારની કુટી નજર વાળા ધણા પડ્યા છે એ તેઓપર કંથુ નહીં રાખવામાં આવે તો મંબીર મુશીબત ઉભી થશે. ગોરા તથા કાળા વચ્ચે સામાન્ય તફાવત રાખવાનું હમણાં જોમ છે એમાં સવાલ નથી. જો કે લો. સેક્ષમરન હમણાં જ બતાવી ચલા છે તે પ્રમાણે, સુધરેલા અને કેળવાયેલા કાળા લોકોને જ પાછા હકારીને વખર સુધરેલી જાતો ભેગા હાંધી કાઢવાની મંબીર જુલ આપણે કરવી જ ન જોઈએ. આનો અર્થ એમ નથી થતો કે સમાજક સરખાપણ આપણું અથવા બેજમેજ થવા દેવી. જતાં એટલું તો ખરું કે આ લોકોની સાથે અદલ ન્યાયથી વરતણું જોઈએ, અને ગોરાને ઉંચી તથા રાજકર્તા કેમ તેઓ મળે એવું ઉત્તેજન આપણું જોઈએ. એ આખો સવાલ મુશીબતથી ભરેલો છે; અને ફેટલાક જાપાઓમાં કામજ લખી ટાઉન કાઉન્સિલને કે પોલીસને કે બીજા અધિકારીને પોતાની ટાપલી યોગ્ય અમલ માં સુકવા કરમાવે છે તેમ ઉપતાપથી

તેનો ફેસલો થાય તેમ નથી. તેમની યોજનાઓ ઘણે ભાગે રંગ વચરની હે.ય છે અને કાંતો આધળા રંગદેવના કરાધ ભરેલા ઉમરા સિવાય તેમાં બીજું કંઈ હોતું નથી. તેઓ પાનમાં લેતા નથી કે કાફર કાફરમાં અને હિંદી હિંદીમાં પથુ ફેર છે. ગોરાને માટે એક કાયદો અને વગર ગોરાને માટે બીજો એવો ભેદ કદી હે.ય શકે નહીં.

ગોરાનું આમજ કાફર જેટલું માન જળવતા તેટલું ફાલ નથી જળવતા એ વાત ચોક્કસ છે. તેઓની અંદર અંદર પથુ પહેલાં માફક માન હવે તેઓ જળવતા નથી. ફલક વચરના હિંદી અથવા કુલીનું પથુ એમજ સમજણું. હિંદુસ્તાનમાં આ લોકો સલામ કર્યા વિના ગોરા પાસે થઈ જાય નહીં. પથુ આપણે પ્રમાણીકપણે કળુષ કરવું પડશે કે વાંક આપણે જ છે. ધણા ગોરા તેની સાથે હઠથી વધારે બળે છે, તો ફેટલાક અત્યંત સખતાઈથી વરતે છે. ધણા ધારે છે કે કાફર અને હિંદી બીજકુલ સમજકક્ષિત વિનાના છે. એ જુલ છે. તેઓ દલીલ કરે તે બનવા જોમ છે. એમ તેઓ કહેશે કે: “ગોરાને ગોરાક અમે રાંધી દઈએ, બાળકો અમે સાચવીએ, ધરતું બીજું પથુ કામજળ અમે કરીએ, જતાં અમને પગથીપર ચાલવા કે ટરામ માં પડવાડે વેસવા ન દેવામાં આવે?” તેઓને ગોરાવાળી ટરામગાડીમાં બેસવા દેવાની દલીલ અમે કરતા નથી. અમે માત્ર એટલું જ બતાવવા માંડીએ છીએ કે ફેટલીક વાતો આ લોકોની સાધારણ સમજમાં પથુ ઉતરે નહીં જોવી છે; અને સર ડેવીડ હન્ટર કહે છે તે પથુ ખ્યાલમાંથી કાઢી નાખવા જેવું નથી. તેઓ કહે કે કાળા તેમજ ગોરા હવે નવિન વિચાર ધરાવતા થયા છે. જતાં ટરામ તથા રસ્તા વિષે એક સામાન્ય ધારો કરવામાં હરકત ન હોવી જોઈએ. કાંઈ પથુ માણસ, અમે તે રંગને હે.ય જતાં, મદા કપડાં પહેરીને ટરામપર કે બહેર મહાનપર ન જઈ મકવો જોઈએ; અને રસ્તે ચાલનારને સુખ ઉરપન્ન કરે એવા કોઈને પગથીપર ચાલવા ન દેવો જોઈએ. કુઠામાં કોઈ કોઈને નડતરરૂપ ન થવો જોઈએ. ધારાનો સખ્ત અને ન્યાયી અમલ કરવાથી કંકાસ ધરે એવું છે; કેમકે કાફર અને હિંદી સાથે ન્યાય સર વરતવા જતાં તેઓને કાણુમાં રાખી નહીં ચકાવ એમ કદી ચકાવ નહીં.

વિવિધ વિષયો

યુનીયન પ્રધાનમંડળ

સત્તાવાર રીતે રૂટરને જણાવવામાં આવ્યું છે કે લોરડ ઝેડરટને જનરલ બોથાને મુખ્ય પ્રધાન થવા અને તા. ૩૧ મીએ યુનીયન પ્રધાનમંડળ બાંધવા આમ તણુ કર્યું છે.

જનરલ બોથાએ ચારે કોલોનીના મુખ્ય પ્રધાનને પ્રધાનમંડળનાં મેમ્બરો થવા આમ તણુ કર્યું છે.

પ્રીવેસીઆના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે જનરલ રમટસ, અને મી. હમ્બેને પ્રધાનમંડળમાં એકસ સામેલ કરવામાં આવશે એમ માનવામાં આવે છે.

લોરડ ઝેડરટને મહાનપત્રો

તા. ૨૧ મીએ કેપટાઉન સીટી હોલમાં લોરડ ઝેડરટને માનપત્રો આપવા એક મેળાવડો થયો હતો. મેસરસ મેરીમેન, ડી વાલ, તથા બીજા નામીયા માણસો હાજર હતા. ઘડતાં બાપણે પછી કેપટાઉનની કારપોરેશન તરફનું, ચેબર એફ કામરસ તરફનું તથા બીજાં માનપત્રો આપ્યાં. તેમાં એક કેપટાઉન ઇન્ડિઅન એસોસીએશન તરફનું તથા એક કેપના મુસલમાનો તરફનું તથા એક કેપટાઉન ક્રિસ્ટીઅન ઇન્ડિઅન લીગ તરફનું હતું, એમ રૂટરે આપેલાં નામો ઉપરથી જણાય છે.

કસ્ટમ્સ ફોરમ

યુનીયનના એક ભાગમાંથી બીજા ભાગ માં માલ મોકલતાં કસ્ટમ્સ ફોરમો તા. ૩૧ મી પછી નહીં વાપરવાં જોઈએ એવું હેલ્થા જેડેકમાં બહાર પડ્યું છે.

યુનીયનીસ્ટપાર્ટીની સ્થાપના

પ્રોમોફેનલીન ખાતે પ્રીવેસીય પક્ષની એક કોનફરન્સ મળી હતી, જે વખતે “યુનીયનીસ્ટ” નામનો નવો પક્ષ સ્થાપવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરના પક્ષનાં હેતુઓમાં એક હેતુ નીચે મુજબ રાખવામાં આવ્યો છે:— હક્ષિયુ આફ્રિકામાં એશીઆટીકાને દાખલ કરવાની સામે થવું; જેઓ કાયદેસર આ મુલકમાં વસી રહેલા હોય તેમને ઘડતી રીતે રાખાવવા બંદોબસ્ત કરવો; નાતાલમાં મજૂરીની રિયલિ સંબંધમાં તપાસ કરવા અને તેટલી ઝડપથી એક જમીન નીમવું; અને તેના ઉદ્યોગોને હાની પહોંચાડવા વિના ત્યાંની (મજૂર સંબંધી) રિયલિ બીજા કોલોનીઓને મળતી કરવી.

મી. મેરીમેન

જનરલ ખેસાના મુખ્ય પ્રધાનપણ તમે સામેલ થવા મી. મેરીમેને વિશેષ અરેબા સંપ્રદેશમાં ના પાડી છે.

હિંદી સોસાયટી મંડળ

ડરબન હિંદીયન સોસાયટીવાળા મકાનમાં "હિંદીયન લીમેન્ટ એસોસિએશન" ના હેડક્વા માસીક મેળાવામાં વખતે મીસીસ એ. ડી. પીમેએ 'માતાપત્ની દુરજ' એ વિષય પર નિબંધ વાંચ્યો હતો, અને તેના કેટલાક જરૂરી સવાલો મરચ્યા હતા.

એમાં નવી મોઢી

એમાં નવી મોઢી બાંધવાનો કંટાળ અપાયો છે. તે સંબંધી મસલત કેટલાંક વરસો થઈ ચાલતી હતી.

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી

ડરબનમાં ખખર મળ્યા છે કે મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી પોરબંદરથી રીમર પ્રેસીડેન્સમાં ઉપડી ચુક્યા છે, અને એક અઢવાડીયાની મુદતમાં ડરબન આવી પહોંચશે.

અંગ્રેજોની મુસાફરીમાં હાડમાનોએ

હિંદી ઉતાવળોનો પાઠ

મી. જી. એચ. આમદ (પી. એ. મોકસ ૧૩૧, લોરેન્સો મારકસ) તરફથી નીચે મુજબ મર્ચાંપત્ર અમને અપવા મળ્યો છે:—

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ એમ,

સેવામાં વિનંતિ કે આપનું પત્ર હિંદી એના હકનું રક્ષણ કરવા ખુદા તરફથી નીમિશ્ચિત્ત છે એવું જણી નીચેની હકીકતને હિંદી ભાષાએના સલા આતર આપના પત્રમાં અવકાશ આપશે એવી આશા છે.

આજ કાલ હિંદીએ જ્યાં ત્યાં હાથ પડે છે. જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા સાધનની રીમરો મુજબ અને આફ્રીકાનાં બંદરો વચ્ચે આવે જાય કરે છે તેમના તરફથી આજ સુધી હિંદી પેસેન જરો તરફ સારી વરતણક સલાવવામાં આવતી હતી. પણ હવે કાળા હિંદીએ તેમને પણ ગમતા નથી, તે અમે નીચેની હકીકત આપીએ છીએ તે ઉપરથી જણશે.

મુંબઈ તા. ૩૧-૩-૧૦ ને રોજ ઉપરથી કેનકર રીમરમાં પેસાની આતર

પેસેનરોની જરાપણ ઇકાર કરી નહીં, અને તેમની સમવડો તરફે નહીં જોતાં હક કરતાં વધારે પેસેનરો ભર્યા. એક હાલકા સિવાય બધા હાલકા માલથી ભર પુર હતા. તેથી પેસેનરોને સુવાને અને સામાન મુકવાને ઘણી ઇરકત પડતાં. રીમરના મોટીસરને અરજ કરી પણ કોણ ધ્યાન આપે!

વળી વધુમાં જે પછી ઉપર જીવનનો ધણો આધાર રહેલો છે તેનું કેવું દુઃખ પડે છે તે તો મુસાફરોનું મનજી જણે છે. મુસાફરોએ કેપટનને અરજ કરી કે મીડું અને દરીયામાંનું ખાસ પાણી બેચું આપવામાં આવે છે તેથી મુસાફરોની તુરુરતીને ઘણી હાલી પડેલે છે અને સરીર બેચેન રહે છે. પણ કેપટને તે તરફ જરાપણ ધ્યાન આપ્યું નહીં.

ઉપર જણવ્યા પ્રમાણે જગોના અભાવને લીધે વરસાદમાં દુઃખ વેડીને પણ હાલકા ઉપર ખુદથી જગોમાં પડી રહેનાર મુસાફરોમાંનો એક પાંચ કે પેસેનરો ઉભા રહી સડે તેથી જગોએ ઉભો, પણ મીડું મોટીસરે ત્યાંથી ખસવાને કહ્યું. પછાણે જવાબમાં કહ્યું કે વરસાદ ધણો હોવાથી હું ખસી શકતો નથી. આ ઉપરથી તે સાહેબે પછાણને સાત મારી ત્યાંથી ઉઠાડી મુક્યો. અને ધણું અપમાનપૂર્ણ વાક્યો કહ્યાં. આવીજ રીતે જે ત્રણ મુસલમાન બાળકોને અને બે હિંદુ સ્ત્રીઓને તેમ કાંઈ પણ કારણસર ધક્કા માર્યા હતા. આટલા સુધી તેઓ પહોંચી બેસી રહેતા નથી પણ કહે છે કે—તમે હિંદીઓને કુકર જેવા છે.

રીમરનો ડોક્ટર પેસેનરોને દવા આપતાં પેસાની માનણી કરે છે, અને જે પેસા આવે તેનેજ સારી દવા આપે. વળી ડોક્ટર એવો બેચેનિય હાલે છે કે તેની કેબીન પાસેથી જો કોઈ હિંદી જાય તો તેમને સોટીએ મારે છે. આવી રીતે ઘણા જણને માર્યા પછી એક મુસલમાન ના ડોક્ટરને સોટી મારી. બધા હિંદી એ બેચા ધક્કા કેપટન પાસે દરીયાઈ કુખી પણ તે સાહેબે જણાવ્યું કે મારો ડોક્ટર ધણો સારો છે પણ તમે હિંદીઓ અહીં તરફ કુકરની માફક થું થું કરો છો તેથી તેને આવી દશે! વાહ! હિંદી એ તો કુકર જેવા!

આ હકીકત ન સહન માય તેવી છે. મારાંજ દેવોને સફેદ ચામડી છે. પણ હિંદીઓ કાળા છે તેથી કુકર જેવા છે તેમ નહીં, પણ તેઓ મુજામગીરીમાં છે.

તેથી કુકર જેવા છે. હશે કુકર જેવા પણ ખુદાને તો જ્ઞાલાજ છે.

ઉપરની હકીકત જણાવી અમે જરમન સાધનના અધિકારીઓને આ આગતનો પુરતો બહોળસ્ત કરવા સુચવીએ છીએ. અને તેમ છતાં હિંદીઓને પુરતી સગવડ ન મળે તો હિંદીઓના સ્વમાન ખાતર તેમજ જરમન સાધનની બંધી રીમરો, અને ખાસ કરી કેનકર રીમરો તો બહિષ્કાર કરવોજ જોઈએ. પોતાના તરફ અસાવવામાં આરતી વરતણકની હકીકત હિંદી સમાજને જણાવવી જોઈએ એમ.

હી. અમે છીએ આપના પાસેનરો.

મેમજી તર્કીય હાજી...

મેમજી તર્કીય અખા

નુરમામદ હાજી એસમાજી

મેમજી હાઉદ હાસમ

મહારામખીયા સુલતાનખીયા

સવજભાઈ મણીભાઈ

ખતી મામદ હાજીની સહી

અબદલ હરીમ આમદ

મહુ દુલજ

દુલજ ફકીરની સહ

અલામ ફુસેન મનસુર

Amerooddeen

(ફરદુમાં એક સહી)

જુમા જનમામદ

મસમાલ સુલેમાન

અલીભાઈ અબરામ

Narulakhan

Sadalumkhan

ફુસેનભાઈ સખક રહેમાન

પટેલ નારણ ગણેશ

મેમજી મદમદ હારાની સહી

તારમામદ હાસમની સહી હા. મામદ

હારા તે ધણીના કેવાથી

(ફરદુમાં સહી)

ઉમર હખીયની સહી

J. H. Ahmed

રજુજોડાસ મુસારજી

વલભાસ લખમીભાસ

હા. સુદરજી માવજી

હા. બોધવજી ત્રીકમજી

મોહી અમરમદ ગીરધરની સહી

S. P. Vyas

વલજ હીરા

મસમાલભાઈ મોહમદ

અબદુ રેમાન આદમજી

કણ્ણી જીવજી દુલજ

Mahomed Taib.

ડરખતની નજીકનું એક હીંદી લોકેશન

તેની નામોશી બરેલી દશા

લેખ અને ગંદકીમાં મરતા ૮૦૦ માણસો

તંદુરસ્તી ખાતાની કમીટીના વડા જોન. મી. આર. જેમીસને ડરખત, ડેપો રોડની ઉત્તરે આવેલ કીકલી રોડના હીંદી લોકેશન વિષે નીચે મુજબ લખાણ ડરખત ટાઉન કાઉન્સિલ પર મોકલ્યું હતું:-

"ગંદકી ખાતાના અધિકારી સાથે હું 'ઇસ્ટરન બી' ઉપર આવેલું હીંદી લોકેશન જોવા હાલમાં ગયા હતા. મને તે જગ્યા બહુ અશાભ દશામાં માણસ પડી. તેથી મને જુન માસમાં મહરી ખાતાના અધિકારીએ એક તુમાર મોકલેલ, તેની નવેસર તબક્કા કરાવેલી એક નકલ આ સાથે બીટી તે પર ખુબ ધ્યાન દેવા વિનંતી કરે છું. કુખી, મદિલા અને નિરાશાર ૮૦૦ માણસની ખેદકારક દશા માં સુધારા કરવાપર આપણે તરતજ ધ્યાન દેવું જોઈએ. માણસ જાતના પલાની ખાતર, તેમજ ન્યાયની ખાતર વાત મને બહુ અમલની લાગે છે.

૧૯૦૧ની સાલથી, એટલે જગ્યાથી તે લોકેશન એ લતો ખરીદ્યો છે લારથી તે આજ સુધીમાં પા. ૬,૫૨૦ બાડાં તરીકે, અને પા. ૧,૯૮૮ વેરા તરીકે, એટલે કુલ પા. ૮,૫૦૮ તેઓએ ખર્ચા છે. પણ આના બદલામાં કાલવાળી જગ્યા, એક પાણીનો નળ, તથા સુધારા ખાતાની દેખરેખ એટલુંજ તેઓને મળ્યું છે. વળી ધણીક ધરને તે (વરસાદ પછી જે મુલાકાત લીધી હતી લાર) એક જે રીટ ડાં ખાતેથીયામાં ઘડનેજ પહોંચાવ તેવું છે. આ ખાતેથીયાં ધીમે ધીમે સુઝાય ત્યારેજ તેને આરો આવે એવું છે. આ બધું જોયા પછી તમને પણ લાગશે કે તે જ્ઞાની કામપર આરે અન્યાય સુજરે છે. તેઓની જગ્યાએ મોરા હોત તો પરાણે ક્યારનો એ સુધારો કરવો પડ્યો હોત. મને ખાતરી છે કે મેંયર સાહેબ આ બાબતપર તમારું ધ્યાન ટુરત ખેંચશે, અને તે. લતાની તપાસ હવે મારી રજુઆતનું વાજબીપણું તમો ને જણાવ રહેશે. તે લતાના એક છેડા ની જમીન સરખી કરવાનું 'બરો ઇજ નેર' શરૂ કરી દીધેલ છે, પણ જોઈએ આધનને લીધે તેમાં કપાટો થવા અસંભ

વિત છે. તેને પુરાં, સાધન પુરાં પાડવા માં આવે તો અને ખાતરી છે કે તેની રસાવિદ્ય ચીવટથી તે કામ પુરું થઈ જશે. હું તો તેની બચાવણ કરવા તક પાર છું.

ઉપરના લખાણમાં જણાવેલા ગંદકી ખાતાના અધિકારી મી. ડબલ્યુ. સી. કોલ રીટીનો તુમાર નીચે મુજબ છે:-

"આ બાબમાં ૫૧ બરો છે, અને મજૂરખરામાં હીંદીઓ રહે છે. પણ સાબના સારથમાં વરતીપત્રક લેવા ત્યાંની વસ્તીની અણતરી ૭૯૪ માણસની થઈ હતી. તેમાં ૭૭૭ હીંદી, અને ૧૭ કાફર હતા. ૧૯૦૮ની સાલમાં ત્યાંની મરણ સંખ્યા ૨૫ ની હતી. લાંબા ધરે 'ઇસ્ટ રન બી'ના કાલવાળા કામની કારપર બાંધવામાં આવ્યાં છે. રસ્તાની પુરવ તરફનાં ધરો ઉપર નીચી રેતાળ ધરપર અથવા ખાડાઓમાં બાંધ્યાં છે. અને પરિચય બાણનાં ધરો પાસેની કાંપવાળી જગ્યાની જરા ઉપર બાંધ્યાં છે. રસ્તો પણ લાંબે સુધી વરસાદની શુભમાં ખાતે ચીયાંથી બરેલો રહે છે, જે ધણે લાંબે મામની શુભમાં ધીમે ધીમે સુધારા છતાં પણ જોવાળો રહે છે. તે લતો કારણે રેશનને સોંપ્યા અમલક ખાડા પુરી દબને રસ્તો સરખો કરવામાં આવ્યો નથી; અને હજી તેની દશા તેવી ને તેવીજ છે. કોઈ જાતની ખાજ બનાવવામાં આવી નથી. ગંદુ પાણી પોતાની મેજે ચાલ્યું જાય એવો કુદરતી દેખાવ પણ ત્યાંની જમીનમાં છે નહીં. તે જમીનના ડુંકડા થય વરસને પડે આપવામાં આવ્યા છે. કોઈ ડુંકડાનું પા. ૧૪, કોઈનું પા. ૩૦, અને કોઈનું પા. ૪૦ પણ વારસીક લાડુ લેવામાં આવે છે. આ પડા ૪ થી ૪ વરસમાં અલાસ કામ તેમ છે. હીંદીઓ એ ટીન-લાકડાના ઠીક ઠીક ધરો બાંધેલાં છે. મહેરીયા ફાટી નીકળેલ ત્યારે અહીં ની વસ્તીને બારે ખમણું પડ્યું હતું. રસ્તાપરનાં ખાતેથીયાંમાં, તથા પરિચય બાણનાં ધરોનાં પછવાડાં સુધી ખાતે રહેલી કાંપવાળી જમીનમાં જુનની મોસા મમાં પણ મચ્છરો ઉત્પન્ન થવા કરે છે. માલની આવજા માટે રસ્તો એટલો મુશ્કેલ છે કે એક આવજાના બરતાનું માડી કિરાયું શી. ૧ એસે છે. તે લતાની કુદરતી ખાતેથીયાં ઉપરાંત સુધારા ખાતા નું કામ પણ માફકસર નથી. મેલાંની બાજુની તથા કયરો સાફ કરવાનું અને છે, છતાં લતાની તેમજ ધરોની સામાન્ય રીતે કાકાજ બળવથી મુશ્કેલ થઈ પડે

તેવાં ધણાં કારણો છે. તે લતામાં ધર લીએથીવ બાંધવાની જુદા, દરેક કોટડીને સ્વતંત્ર ધર તરીકે વાપરવાની ખેંચ. હીંદીઓની બળવ વાપરવાની ખાસ રીટી, તથા સામાન્ય રીતે તેઓની અંદી અને ખેદરકાર આવતો, એ બધાં કારણોથી કાકાજ બળવથી મુશ્કેલ થઈ પડે તેવું છે.

પણ આ બધી બાબતમાં રીટીઓના વાંકે હું કાઢતો નથી. સુધારા ખાતાના ધારાનો અંત કરનારાઓપર કેસ ચલાવી સજા કરવામાં આવે છે અને સુધારા નો અમલદાર ત્યાં વારંવાર જોવા જાય છે, કે જેથી તે લોકો તેઓની આવડત સુધારે. પણ ખીજા લતામાં મરામત સારી રીતે થાય છે, ત્યારે આ લતામાં ખાસ અમલતા હોવા છતાં પણ કંઈ ધ્યાન અપાયું નથી, તેથી લોકોની નખી ચતને ખમણું પડે છે, અને ખીજા પણ અમલકો તેઓને બોમવળી પડે છે. જાહેર રસ્તાપર એક માસલેટની બતી પણ નથી રાખવામાં આવી. ખીજા લતાઓમાં જ્યાં મહેરીયાએ દેખાવ દીધો છે ત્યાં કંઈને કંઈ તો ફેરફાર કરાયા છે. પણ આ લતા માટે કંઈ થયું નથી. અને હવે જ્યારે મહેરીયા શરૂ થશે ત્યારે પહેલો અહીં દેખાવ દેશે એવો તકન સંજવ છે. વળી વેરા ઉપરાંત દર ડાપરા ઠીક જમીનનું જાકું પા. ૨-૧૦-૦, અને લતા ઠીક પા. ૩-૫-૦ રાખવામાં આવેલું હોવાથી દેખાતું છે કે એક લતા માં અને તેટલાં ધર બાંધવાનો લોભ રહે, અને દરેક કોટડી જુદા જુદા માણસને ફીરાયે અપાય. દરેક કોટડીનું ફીરાયું ૭/૬ થી ૧૦/- રાખવામાં આવ્યું છે, અને તે એક હીંદી પોતા તથા પોતાના કુટુંબને માટે ખરચી શકે એટલું છે.

આજરે જેએક વરસ પહેલાં કેટલાક 'ઇડિન કાઉન્સિલરોએ, (ધરવા પ્રમાણે તે મેંયર તથા મી. ડીન હતા) તથા 'બરો ઇજનેર' મારી સાથે આવી તે લતાની મુલાકાત લીધી હતી, પણ ધારેલો સુધારો થયો નહીં. જાહેર તંદુરસ્તી ખાતર, સુધારા ખાતર, માણસાઈ ખાતર, તથા 'બરો'ની આખરે ખાતર હું જાર દઈ અરજ કરું છું કે તે જગ્યાએ જરૂરના સુધારા થવા જોઈએ; અને તે નીચે મુજબના હોવા જોઈએ. (૧) ડેપોરોડ થી બટરી રેલવે સુધી જમીન સરખી કરવી; (૨) માવકાના પાણીના નિકાસ માટે ખાજ તથા બાંધેલો રસ્તો; (૩) મદર કામ.

વિશેષમાં સુચના કરવા રમ્મ લઈ છું કે. ઉપર વરણવેલી અશાભ સ્થિતિ વિષે તથા સુધારાની જરૂર વિષે તંદુરસ્તી ખાતાના કાકતરી અમલદારને પશુ પુછાવી જોવું."

હોંદુસ્તાનના અખરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

બેરખાલમાં એક માણસની સાથે હરીઆ કીનારાપરથી મળી આવી હતી. પોલીસે તેને તપાસ પુરતી કરવા વખતે ૬૬ મળેલી. પાછળથી મરદુમનાં કપડાં ઉપરથી માણસ પાંચ હજુ કે તે એક હોંદી મદરથનો ઓઠરો હતો. તેનાં માખાપ કેટલાક દિવસ થયાં તેને સોપનાં હતાં, પણ તેનો પનો તહીં મળેલો.

બેરખાલમાં એક મોઢ બાલણે મઠાં વતી કપોં હતો.

જુનાગઢના નવામે અલીમદ કોલેજને રૂ. ૨૫,૦૦૦ ની મદદ આપી છે, જેમાંથી રૂ. ૫,૦૦૦ યુરોપ જવા માટે સ્ટેન્ડર શીપકમાં, રૂ. ૮,૦૦૦ રજીસ્ટ્રાશન પ્રીક્ટિંગ પ્રેસ સ્થાપવામાં, તથા રૂ. ૧૨,૦૦૦ "જુનાગઢ હોરટીક" નામનું વિશ્વ થીઓને સ્ટેન્ડનું બેરડીય હાલિસ સ્થાપવામાં ઉપરવામાં આવશે.

કરાંચી ખાને નીકળતાં "રીનીકસ" અને "આરગસ" નામના અંગ્રેજી પત્રની પાસેથી જાપાના નવા કામદાની રૂએ રૂ. ૧૦૦૦ ના જમીન લેવામાં આવ્યા છે.

સોંધમાં મીરપુરખાલ ખાતે "જમીન દાર મેકેટ" નામનું જાપુ નીકળે છે તેની પાસેથી પણ રૂ. ૧૦૦૦ ના જમીન લેવાયા છે.

અમદાવાદમાં સાહેબરા નામની નાત જમવા એસેલી તે વખતે એસેલી નાત વચ્ચેથી પરનાતનો માણસ નીકળવાથી મારામારી અને મોઢો કહ્યો થયો છે, અને કેસ ફોરટે ચડ્યો છે.

મરદુમ જુનાગઢી કવિ નરમદાસ ઠરના એકના એક પુત્ર અક્ષય મરણ પામ્યા છે.

તડીયાલખાતે નીકળતું "જુનાગઢ" પત્ર અંધ પડ્યું છે. "જુનાગઢ" ઉપરાંત એક જુનાગઢમાં નીકળનાં બીજાં એ પત્રો અંધ પડ્યાં છે.

સાવનના ઉચા અઠવાસ માટે વડોદરા સરકાર તરફથી એક ખાતું ઉજુ કરવાની યોજના સહ છે.

બેંગલોરના સમન્થ ઇન્ડીયનને મદાસ સરકારે રૂ. ૫૦ હજારની મદદ આપવા મંજુરી આપી છે.

હોંદીના મદારાજને નવો હોંદી પ્રેસ એક્ટ અજમાવણ હાખલ પોતાના સભ્ય માં હાખલ કર્યો છે.

હાંપી ન શ્રીચંદ્રાચાર્ય દીલ્હીની હોંદી કોલેજને રૂ. ૪૫ હજારની રકમ આપી તેને ફરજમાંથી મુક્ત કરી છે.

અંબાજી સરકારે જમલ ખાતાના અમલ દારોની વર્ગિક કેન્ડરન્સ દર વરસે પુના ખાતે કરવાનું ફરમાવું છે.

કામતી ખાતે તતા સીલ વરકસના એક હોંદી અપરાધીએ કામ કરવા ના પાડવાથી એક અંગ્રેજ વાસ મારતું ખાણકુ તેના મોંઢા બાલુ હજુ. મુકદ્દમો ફોરટે ચડ્યો છે.

નાથીક પુત કેસમાં સરકાર સામે રમાએલ કાવત્રાની વાત બદલાર આવી હતી તે કાળમાં ૫૪ અરોપીઓ પકડાયા છે, અને ૨૫૦ શાક્ષીઓ નોંધાયા છે.

જુહી જુહી કોમે પોતાની પ્રાતિના ઉખાર માટે પ્રયાસ કરી રહી છે તેવા સમયે જુનાગઢની બહાલત્રી કોમ પણ પોતાની કોમની ઉન્નતિ માટે મથી રહી છે. તેમ ના તરફથી માર વરસ થયાં વારસીક કોનફરન્સ બરામ છે, અને આ સાલ એ કોનફરન્સ કાયે અંતિમો પણ એક મેળા વડો કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એ કોમની બહેલી ને વિદ્વાન બાલુઓએ સાથ લીધો હતો, તથા કોમની અંતિમોની ઉન્નતિપર ચર્ચા કરી હતી.

શ્રીધુર તીલકની મલીકીના "મરાઠા" નામના અંગ્રેજી અઠવાડીક પત્રને એક જાપખાતામાંથી બીજા જાપખાતામાં જાપવા ડીકલેરેશન કરવા જતાં રૂ. ૧૦૦૦ ની જમીનગીરી જાપાના નવા કામદાની રૂએ કરવી પડી છે.

કલકા તરફ 'ફરવેલ અમર' (માતા, તને છેલ્લી સલામ) એ નામની કવિતા ફિતુરી પોલીસમાંથી ઉપર જાપએલી માણસ પડવાથી એ પોલીસને જપ્ત કરવામાં આવ્યાં છે એવું સરકારે જાહેર કર્યું છે.

હોંદી સરકારે જાપાના નવા કામદારી રૂએ કેટલાંક જાપા, નાટકો, અને પુસ્તકો

ને ફિતુરી જાહેર કર્યાં છે. તેમાં જાપા નાટકો અને પુસ્તકોમાં આજ સુધીમાં જાહેરમાં ન આવ્યાં હોય તેવાં કેટલાંક નામ નીચે મુજબ છે: ધી હિમ્મન વેર મોઢ ઇન્ડીયન-સન્થ (મી. સારકરેલુ પુરતક) સરકમુધર મોઢ ફીકમ, ખાલસા, જામાળી મુર્તાતર, સુઝ મો હિમ્મન પ્રીન્સીપ, રામદાસ જુવા, મી. સાવરકરનાં મેળાનાં મીતો, વિજય તોરણ, કાચક વધ, નિલકાંત આપણો વગેરે વગેરે.

જામાળામાં આજકાલ ધંડ પાડુઓનો દોર બેઠક વધી ગયો છે. કામ કામ મોટી ધોડો પડે છે, અને આજકાલ મદરથોનાં ઘર હુંડી બહમસો નાસી જાય છે. પોલીસને તેઓ કાવવા દેવા નથી. વધુમાં એવું પણ જણાવવામાં આવે છે કે સરકારી અમલદારવર્ગ, અથવા વહાદારી માટે જાણીતા ચએલ મદરથના ઘરપર તેઓ વધારે કાય નામે છે.

"કર્મ મેગીન" ના જાપનારપરને કેસ તા. ૧૬ મીએ ફોરટમાં નીકળ્યો હતો, પણ ફિતુરી લેખ જમનાર બાલુ અરવિંદ ઘોસ નહીં પકાએલ હોવાથી તે મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

પૂર્વ જામાળામાં સ્વદેશી હીકચાલપર બાલણો આપવા માટે નામીયા ચએલા મોલવી સીરાજમે પ્રસિદ્ધ કરેલી "અનલ પ્રયા" નામની ચોપડીને ફિતુરી મજુવા માં આવી છે, અને તેના જાપનારપર કેસ ચાલે છે.

અદલાખાલ ખાતે 'હોંદી પ્રદીપ' અને 'કરમચોળી' નામનાં પત્રો પ્રમટ ચતાં હતાં. તેમની પાસેથી નવા કામદારી રૂએ રૂ. ૩૦૦૦ ની જમીનગીરી માગવામાં આવ્યાથી તે અંધ પડ્યાં છે.

લાહોરનું "પદ્મા અખબાર" સજે છે કે, કલકાના જાણીતા મુલકમાન મેરી સ્કર અને સુરત કેમિસમેન ચી. એ રસુલે જામાળની મુલકીય લીગમાં હાખલ થઈ ખાલનચીનો એધો સ્વીકાર્યો છે.

કલકેટમાં માંડલે ખાતે જાપકર આજ કાગી હતી જેથી રૂ. ૨૫ જાખનું તુક સાન થયું છે, તથા ૨૦ હજાર માણસે પરમાર વિનાનાં થઈ પડ્યાં છે. કેટલાક માનવીના જન પણ થયા છે.

હોંદનો જહેર હીલવાલ

પ્રોફે. પરમાણુ ૬

પ્રોફેસર પરમાણુ દેવાના કેસનું છેવટ તા. ૧૮મી એપ્રિલે આપ્યું છે. સારી માલમલજી રાખવા માટે રૂ. ૬૦૦૦ ના ખાંચ જામીન આપવા, અને જામીન ન આપે તો ત્રણ વરસની સાદી જેલ ભેગ વગાની તેમને સજા થઈ. "પંજાબી"ના આગલા માલિક સાલા જશવંતરાય તથા ખીન ૪ મહરથો જામીન ચલા છે અને પ્રોફે. પરમાણુ દેવા કેસનો એ પ્રમાણે નીચેના થયો છે.

અરવિંદ બાણુ

અરવિંદ બાણુને સોધી કાઢવા સરકાર મોટી મહેનત લઈ રહી છે પણ તેમને પતો મળતો નથી. તેને પકડવા માટે રૂ. ૧૦૦૦નું ઇનામ જહેર કરવામાં આવ્યું છે. તેઓ કલકત્તામાં જ છે એવા ખબર "ફર્મ" યોમીને" દેવાવેલા તેને જુલાયે ખવડાવનારા મજુરામાં આવે છે. સાધુ થઈ જવાની અથવા હિમાલય જવાની વાતનો પણ ઇન્કાર થયો છે. અને કલકત્તામાં એવી અફવા ફેલાઈ છે કે તેઓ યુરોપમાં જ ઉડી ગયા છે, અને છુનોવા પહોંચી ચલા હોવા જોઈએ. એ સ્થળ માં ઇન્કુબેના તથા હોંદના કેટલાએક નેશનાલીસ્ટોએ પોતાનું ધામ ખનાવેલ છે. આ અફવાના ટેકામાં એવું જણાય છે કે બાણુ અરવિંદ આગ્રે મએલા અને તે લાંથી કરાંચી રસ્તે યુરોપ ઉપડી જવા માટે.

પેશાવરી હુલ્લડની સમાધાની

પેશાવરના છેલ્લા હુલ્લડમાં ૮ હોંદ અને ૫ મુસલમાન માર્યા ગયા છે. ધામલ થયેલાઓ કુલ ૪૮ છે. આખરે સંપ દેવાયો છે. હોંદ મુસલમાનોએ મસીદમાં એકઠા થઈ એક ખીજના અપ રાધો માફ કરી અતિથ્યમાં સુલેહથી રહેવાના ઠરાવ કર્યા છે. ટાઉનહોલમાં મીડીય કરી હોંદ તથા મુસલમાન આગેવાનોએ સુલેહ પેશાવરની જરૂરને લખતાં આપણે કર્યાં હતાં. હુલ્લડેલા પેશાવીઓ ની મદદ સાથે ૪૦ હજાર રૂપિયા એકઠા કરવાનો ઠરાવ પણ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાંના ૧૩ હજાર રૂપિયા તો તુરંત જ જમા થયા હતા. ચોરાયેલી મોઢકત હાથમાં આવે તેને લીલાંજીથી વેચી તેની ઉપજ ફંડમાં લઈ જવાનો પણ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો. મયુનીસીપાલિટી એ આ ફંડમાં ૧૦ હજાર રૂપિયા આપ્યા

છે. ઇમેજ થોડેસારા હજારમાં હજી ચોક્કસ કરે છે. વાઇસરોયની મુલાકાત સુધી પહેલાં ચાલુ રાખવામાં આવશે. માજીસ્ટ્રેટ દરેક હુલ્લડખોરને ૫ વરસની સખત કેદની સજા કરી છે. કોઇ પેલા વરીને ગામખંદાર નીકળવા દેવામાં આવતો નથી. મહા દફનાવવાનું કામ પણ પેલીસ કરે છે.

આશુતોરા વિશ્વાસના કુટુંબને જાગીર

જામાળ સરકારે જહેર કર્યું છે કે મરહુમ સરકારી વકીલ આશુતોરા વિશ્વાસ જેમને અધીપોર જોંપ કેસ સંબંધમાં જોળીથી ઠાર મારવામાં આવેલ તેની ધક્કીઆણી અને તેના વડા પુત્ર બાણુ મનમથનાથ વિશ્વાસને ચાંદીપુર, વાંસ બેરીઆ અને રતનેશ્વરપૂર નામના ૩ ગામ વંશપરંપરાથી જાગીરમાં આપવામાં આવે છે. તેનો વિસ્તાર ૧૨૬૭ એકર, અને તેની વરસની આમદાની રૂ. ૫૬૮૨ ની છે. હાલના જાગીરદારો જાંઘી પર્યંત વગર કીરાયે આ જાગીર જોગવશે. તેમનો પહેલો વારસ આમદાની ઉપર ૩૦ ટકા કર સરકારને જરશે, અને ભાર પછી ૬૦ ટકા કર લેવામાં આવશે.

હરદવાર ગુરકુળનો વારસીક મહોત્સવ

લાહોર આવી સમાજ તરફથી આવતા હરદવાર ગુરકુળનો વારસીક મહોત્સવ માર્ચ માસમાં મોટી ધામધુમથી કરવામાં આવ્યો હતો. ફસ હજાર માણસોએ મેળાવડામાં ભાગ લીધેલો. આ સાથે રેલવેવાળાઓએ લીમીટના દ-માં થટાડો ન કર્યાને લીધે મઠ સાતથી અરધા કરતાં ઓછા માણસો હાજર થઈ શક્યા હતા. ધરણી વગેરે ઉપરાંત લગભગ ૫૦ હજાર રૂપિયા ગુરકુળને સાર જમા કરવામાં આવ્યા હતા. જુદાં જુદાં ગુરકુળો એક ધોરણ ઉપર આવી જાય એવા હેતુથી એક મેળવણીનું કોનવેન્સ હઈ કરવામાં આવ્યું હતું એ આ મહોત્સવમાં ખાસ ખ્યાલ ખેંચવા યોગ્ય બનાવ હતો. પતી બાળા આરમ સમાજના માજી સેક્રેટરી જેમને તે રાજ્યે હરદવાર કરેલા તેમને હરદવાર ગુરકુળના મદદનીશ ખવરનર નીમવામાં આવ્યા છે.

ઇંગ્લાંડ જતો હોંદી કરીકે ટીમ

ઇંગ્લાંડ હોંદી ટીમ મોકલશે કે નહીં તે આગરત માસમાં નહીં થશે. ફંડમાં

૪૮ હજાર રૂપિયાની ખાતી મળી છે. જમ સાહેબ, પતિયાલાવાળા મીઓ, બાણુ, ઠાંગા, મહેતા, બલસારા, વોરડન, પતી વાળાના મહારાજ, કુચબીદારના અજીત કુમાર વગેરેનો ટીમ બનેલો છે. જે ટીમ મોકલવાનું નહીં થશે તો સપ્ટેમ્બર માં મુજબખાને કરીકેટલુ મોટું પ્રદરશન થશે. પતિયાલાનો ટીમ મુખ્યમાં બહુ મજબુત મણાય છે તે અને સીલોનનો ટીમ પણ તે વખતે મુખ્યમાં ખેલવા આવશે. ૩૦ થી ૪૫ ખેલાડીઓને આમંત્રણ દેવામાં આવ્યાં છે, જેમાંના ઘણાખરાના જવાબ હજી આવ્યા નથી. કુલ ૧૪ થી ૧૫ ખેલાડીઓ વિલાયત જશે. ટીમમાં પ્રીસ શીવાજીશવન લેવા નો પણ સંભવ છે.

વિવિધ વિચાર

જરમની અને ઇંગ્લાંડ

જરમની અને ઇંગ્લાંડની પ્રજા અંદર લડાઈના જ ખ્યાલ કરે છે. અને રાજ્ય પેતાનું કડાવક બળ પણ વધાર્યા કરે છે. યુરોપની અંદર આ બે પ્રજાઓ વચ્ચે લડાઈ થાય તો પશ્ચિમની પ્રજાએ જે "સુધારા" દાખલ કર્યા છે તે પાછા હડી જશે અને દુનિયાને અનહદ તુકસાન થશે એવી કેટલાક વિદવાનો ચીંત કરે છે.

સોશીઆલીસ્ટમત

ઇંગ્લાંડમાં મોટા માલદાર લોકો મરીબ મજૂર વરમને વધવા દેતા નથી તેથી જ્યાં જ્યાં મોટાં મોટાં મજૂરોનાં મંડળો થયાં છે. આ મંડળો તરફથી પારલામેન્ટમાં પ્રતિનિધિઓ મોકલવામાં આવે છે. તેમનો મત એવો છે કે મોટા જમીન દારો અને કારખાનાના માલિકો ગરીબ માણસોને હવેલ ગુલામીમાં રાખે છે. તે થી જમીન ખેડવાને સડુને એક સરખા હકે રજા મળવી જોઈએ, અને કારખાના માં કામ કરનારાનો નફામાં સરખો હિસો હોવો જોઈએ : આપું માનનારા સેસીઆ લીસ્ટ કહેવાય છે. તેમના બાબેવાન મી. કેર હારડી જણાવે છે કે આપણા ધાર્યા પ્રમાણેના સુધરા કરાવવા સાર આત્મ ભોગ (સલામત) જેવું બીજું એક દધિ માર નથી.

અકિત વિવે બોધ

કલકત્તાના સાધનજમમાં પ્રથેના સમયે પડિત એસ. એન. શાસ્ત્રીએ લાપણુ આપતાં કહ્યું હતું કે :—મોતીની

શોધ માટે સમુદ્ધમાં કુખડી મારનારાઓ પાણીમાંના ગમે તે લયની દરકાર રાખતા નથી; તેમજ જે મોતીની શોધમાં તેઓ કુદી પડે છે તેને જુદા જુદા માણસ શું ઉપયોગ કરે છે તેની પણ તેઓને ખબર નથી. તેઓને પોતાની જરૂરીયાત જેટલા પાણી મળે તેનીજ દરકાર હોય છે. આટલાજ માટે તેઓ પોતાની જીવ ગીને જોખમમાં નાખે છે, અને તેમાં ફાવે છે ત્યાં સુધી અટકાતા નથી. આ ના જેવોજ નિશ્ચય આપણે, આ જમાનાના સુધારાની વેલજા નીચે કુખડી મારી ને, સરવ શક્તિમાનની સાથેના સંબંધ રૂપી મોતીની શોધ કરવામાં બતાવવો જોઈએ. એવી દ્રવ્યતા વિના આપણે દુનિયાની તે એકની એક જરૂરીયાત સાથે એકતાર થઈ શકશું નહીં. તે વિના પાણીના વહેનમાં હિપર તરી આવશું, અને આપણો પગ કપાંચ ઠેરવી નહીં શકવાથી તણાયા જઈશું.

પરિચયના સુધારો

“આટલાંટીક મંથલી” નામના યુગ્મકે ૨૦ સ્ટેટસમાં પ્રગટ થતા માસિકમાં સુધારા વિશે એક લંબાણ લેખ પ્રગટ થયો છે. તેના અંત ભાગમાં લેખક જણાવે છે કે:—જો હું અસ્થિત આજે પાછો જન્મ લે તો તેને પોતાનું આમણું જ સિદ્ધાંત ફરીથી આપવું પડે. પોતે આજના જે કહેવ છે તેનાથી એકે સખ્દ આજે કહે નહીં. આપણી આશ્ચર્ય કારક લઠીઓ અને વરાળ યન્ત્રોએ સ્વર ગતો રરતો શોધી કાઢ્યો નથી. આપણે અનેક શક્તિઓ શોધી કાઢી, વિદ્યાની અનેક શાળાઓમાં ફરી વળ્યા, પણ માણસ જાતની છુદ્ધિ તો એવી ને એવી રહી છે. હજી પણ જીવંતને હાંધી પાક રીએ લઈ જવા સાર તો જીવંતજાના જ્ઞાનીઓની વાણીમાંજ વિચરવું જોઈશે.”

ગુન્હેગારને સજા કરવાથીજ તેઓ સુધરતા નથી. ધણા ગુન્હેગારો ધણી વખત જેલ જઈ આવ્યા છતાં પાછા ગુન્હા કર્યાજ કરે છે એવો અનુભવ થયો છે. તેથી ગુન્હેગારને નીતિની અને ધરમની અસર તમે રાખી તેમની સેતાની ખાસિયતને નાણુદ કરવામાં આવે એવાં પગલાં લેવાનું વાજબી ધારવામાં આવે છે. આ નવા વેરણની રૂએ ગુન્હેગારો ને સારી ચાલચલતના માણસોના હાથ નીચે રાખવા, અને તેમને ધાર્મિક અને કુન્દર ઉદ્યોગનું જ્ઞાન આપવા લંબામણુ કરવામાં આવે છે. આવી રીતે ગુન્હેગારો

રાતે રાખવાથી તેમના મનમાં જેલમાં હોવાની ભાવના રહેતી નથી, પણ પોતાના ઘરમાં રહેતા હોય એવું તેમને લાગે છે. આ જાતની સજાને સજા કહેવાને બદલે કેળવણી ગણવામાં આવે છે, અને તેથી ધણા ગુન્હેગારો સુધરતા જાય છે એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

કુનીપનને લીધે તા. ૩૨મી મે પછી નાતાલના મયરનરનો દોરો નીકળી જતો હોવાથી નાતાલના દાસના મયરનરને મારિ ત્સમરમની ટાઉન કાઉન્સિલ તરફથી ખાન પત્ર આપવાનો એક મેળાપડો થયો હતો.

ફર્સ્ટ ક્લાસ માલ મોકલનાર

ફર્સ્ટરર

અમે ફરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફરટ તથા ફરેક જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવના અગાઉ ખાત્રી માટે કાગળ વ્યવહાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જ્યાંજ અમારે ત્યાંથી તઈપાર મળશે.

ખુલાસા માટે લખો નીચેના શીરનામે:—
એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફર્સ્ટરર, પી. એ. મોકસ પૉ૦
ટેલી. એડરેસ. ‘લાજપુરી.’ એ. ૫૦૦, હરબન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાજું ઉમદા ફર્ટ

અને વેજીટેબલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશો.

નાતાલનો સારો તમાકુ જ્યાંજ અમારે ત્યાંથી તઈપાર મળશે.
પત્ર વ્યવહાર નીચેના શીરનામે કરો:—

ઈસમાઇલ અબા ફર્સ્ટરર.
પી. એ. એ. ૪૭૧. ટેલી. એડ. ‘ઈસમાઇલ’
૧૭૧, ડી. ઓટ, હરબન
મકાઈ, બીનીસ, મરચાં મસજુ, વગેરે
કમીશનથી વેચીએ છીએ.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. રૂ.	શી. રૂ.
કુખ નાતાલીયા	૧૭ ૯ „ ૧૮ ૦	
આવલ માંજ ૧૦૨૫૦ની	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬	
બીમડીના	૨૪ ૦ „ ૨૪ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬	
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ „ ૧૭ ૦	
બીની સકર	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦	
કુડાના	૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦	
ફેલી ડુવેર ફાળ	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬	
ડુવેર ફાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ „ ૧૮ ૦	
મસૂરની	૨૦ ૬ „ ૨૧ ૦	
મગની	૨૭ ૦ „ ૨૮ ૦	
અડકની	૨૮ ૦ „ ૨૯ ૦	
મણા મુંબઈના	૧૮ ૬ „ ૧૮ ૦	
„ ફાળ	૨૩ ૦ „ ૨૪ ૦	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬	
મકાઈ	૬ ૦ „ ૬ ૬	
બીનીસ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦	
કાપુ તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૨ „ ૩ ૧	
એરડીનું	૨ ૬ „ ૩ ૦	
મીઠું	૩ ૨ „ ૩ ૩	
નાળીએર	૫ ૬ „ ૫ ૬	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬	
પીળી	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦	
લીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦	
ખાટો	૧૨ ૦ „ ૧૩ ૦	
મદાસી સોપારી ૧૨૦૦	૮૧ ૦ „ ૮૨ ૦	
મરચાં	૦ ૩૧ „ ૦ ૪	
બી પેટી ૪ ડીનના	૮-૧૦-૦ „ ૮-૧૨-૬	
પેરબંદર	૮-૧૦-૦ „ ૮-૧૫-૦	
પારાશીન કસકિન	૫ ૬ „ ૬ ૦	
„ વાઈટ રાસ	૮ ૮ „ ૮ ૮	
„ „ ગ્રાઇન	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦	
નાળીએર	૧૭ ૬ „ ૨૦ ૦	
ફલી	૬ ૦ „ ૬ ૬	
કાકામંડ સોપ	૧૩ ૩ „ ૧૩ ૬	
કાણુ સીસક રોન	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૬	
કાણુ સનલાઈટ	૪૨ ૬ „ ૪૫ ૦	
„ ટ્રાયમ્ફ ૫૦	કુડાના બોક્સની	
કીમત	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦	
નેકાર ડી	૧ ૮ „ ૧ ૬	
માચીસ બાવન	૩ ૧ „ ૩ ૬	
સોપારી સેવરમની	૦ ૧૦ „ ૧ ૦	
નીકલ પોઈટ બીચારે	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦	
નીમક (લીવરમુક)		
એનરતા કની	૪ ૬ „ ૫ ૦	

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

બંધી નવની પ્રાપ્તિ તથા ફરો હાથેની વર્ક એકાનેકવારની મારેટમાં વેચી
આપવામાં આવે છે. પછીના વસ્તુના વેચવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.—Andriat—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN.

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, બેન્ગાલ, હરબન.

‘વડે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છે? રસાયન સહુના—મનજ અને કપીરને ત.કદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત આલે એટલી દવાની શીલોંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરત મસાનો તાતકાલીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાસમાં ઘણા જલ્દીને હાથેથી યજ સુકયો છે. કિંમત લી. ૩. મરહુમ શીર—જાડુષ મલમ. સોજ, લા, મુમડા, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિજન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર ઇલાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વરિકા—જુલામની અકસીર એળીઓ. ડાબીની કિંમત થીલોંગ ૧/૬. શશીપર્વ વરિકા—કુઝાશખક એળીઓ. અરજ રાખનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડાબીની શીલોંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ
હિંદુસ્તાનની મોસરો જયાબંધ મંગાવી
સરતે લાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ લી પોરખંદરજ તથા કલકત્તાનું—
અરસ આવલ—ચોખું મંધીઅ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Solt Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET,

P. O. Box 353. Telegrams: "MELJIM."

PORT ELIZABETH

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મોલ્લી

ખુબઈ જનારી

સ્ટીમર અમર્સીંગા ટન ૪૫૦૦

તા. ૧૫મી જુનના રોજ ડેલાગ્રાઓ બેરા, મેંબ્રાસા અને જ મખર ઘણું ખુબઈ બધ છે. આ કંપનીની આગળોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પ્રેપુરી સગવડ છે તેમજ ખલાશી છડીબન છે, અને ઓશીલરો ખીબ કામદારો વગેરે નરખ સ્વભાવના સમ્પતાવાળા તેમજ આયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઈપણ વાતે જરા પણ ખુબઈ પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક ખુબઈ આપણા હિંદી ભાષાના લાંબી મુસાફરીમાં નક્કી થયેલ ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાનો શુકર છે કે જરૂરો જરૂર મુસાફરી ના ફુખતો દરક પડી મગો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગળોટ દર મહીને ખુબઈ સારું બધ છે. માટે આ કંઈક ખુબઈ મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તક્યાર થઈ રહેલું.

સરકાર આગળોટ ખુબઈ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળશે તે ઉપરથી સફળી બધ માટે અતરે અપાયા નાંખાવશું તેથી સહી સાહેબો ને સર ખરેખર આગળોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે. વડા વિમલ નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરવરતેં હીંચે કોઈકો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમર્સીંગો તા. ૭ જુન

જે.કે.લે.લે. કલકત્તા બેંગલો.

જાણી, જાણી. મોર્ડેલીકેડેલ લેન્ડ 2200 ટન બેંગલો 7૦.

જે.કે.લે.લે. મોર્ડેલીકેડેલ લેન્ડ 2200 ટન બેંગલો 7૦.

બી. કથોરિયન પ્રેસવાલની કા.

કથોરિયન કોમ્પેન્ડિયમ બેંગલો.

જે.કે.લે.લે. ૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમ્બર્સશિપ યાદ રાખન,

King & Sons,
West Street, Durban.

Telegraphic Address: Kathorian,
P.O. Box 125.

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa
BY

JOSEPH J. DOKE

with an Introduction by

LORD AMPHILL

May be obtained from

The International Printing Press,
PHENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિશે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વે ધર્મ-નો પાસે નીતિ છે. નીતિના આવા જોડા વિચાર બધા ધર્મને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીમત ૬ પેની, રૂપાલ ખરબ ૧ પેની

૩૨૫૧ બેંગલો ૨:

વીરજી કામીદર, ૧૬૬ મે સીટ, ૩૨૫૧

કાંચેરેશનકા ધોડીંગ પ્રેસ,

ફીનીસ, નાતાલ.

164 Gray Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES,
BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Pordandar."
Telephone 854.

ઉંચા ફેરનાં ટરફી કેપ, અને બેંગ
લોર ટાપીઓ બાવી પહેલેથી.

ખમારે ત્યાં સરતે વારે મળશે. બેંગ વખત
અજમાવી શકો.

જન મેન્ડ રામોડા પહેલે

૧૧૪ મે સીટ, ૩૨૫૧.

દેશો મોઝાઇ

બોખા લીની સરતે જાતની તાજ મોઝાઇ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જીવજી,

મસજીદવાળી મોદીની સામે

૧૧૨ મે સીટ, ૩૨૫૧.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (સર):

Woodstock, Salt River, Observatory,
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Pareow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOUBAKER"
E. Aboobaker Amod & Brother,
434, West Street, DURBAN,
Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેરની ટરફી કેપ, અને બેંગ
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.

108 Queen Street, Durban

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Lados." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodien Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancharjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Das Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

DURBAN

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Email Dawjee Motals, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. E. Fernandez, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. Abed Lajpuri,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit-
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 87, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 122 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. Tipnia, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULZMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Does, Box 110 Tel. 'Does'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayeb & Co.,
Box 5842,
Amod Mookajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHOY,
32nd St. Malay Location, Box 3388.
Tel. 1915

M. P. FANDY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALAM,
Box 6320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMALIES SALEJEE,
P. O. Box 5931.

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commis-
sioner Streets.

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BEAMA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Easa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.

HORMAGY IDOLGY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VERIDAS & LAICHAND Box 92.

Nanjee Ddulabhadas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTZ & KHANDERLA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DANI,
Box 128

PORT ELIZABETH

Pickamdas Bros.,
Main Street. Box 631,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
85 Adderley Street.

E. M. Variwa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmsoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496

Two Branches: Standerton, Box 86
Mangalbhaj V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co. Box 17

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Soliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik Box 59.
Khushal Parbhu Dholi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(TRANSVAAL.)**

Kesavji Giga, Bafolla.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Esaop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Baqui Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROO"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAJ
Tel. add "BHABHA." P.O. Box 28

શ્રી. કે. વલ્લભ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ સ્ટ્રીટ અને મીડલ સ્ટ્રીટ ની મધ્યમાં
માર્કેટ સીટ, (કાર્ટરન હોટેલની સામે)
બોક્સ ૫૨૨૦, બેન્ક-સમીપ

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A2

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 422. Corner Eloff & 18th Streets,
JOHANNESBURG, JOHANNESBURG
Box 474 Tel. Add: "MAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transhipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay Beira and Mauritius, —

about June 3rd Comrie Castle

„ July 1st Cluny Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants.
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1391
JOHANNESBURG.

NORMANJY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હાઈસેલ અને શીટ્સ મરચાંદ.
ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જમાવેલ હોટેલના
શી મંગલી સુરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદર તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ મધીયાણું-જમ
ખંધ અન્નમાણેશ કરી લુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBORI
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc., etc.
પોરબંદર ખુસબોહાર શી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add: "POBBANDAR."
Telephone 86

Advertisement Charges for Indian Opinion.

NETT, QUARTERLY IN ADVANCE.

SPACE	WEEK			MONTH						SPACE
	One	Two	Three	One	Two	Three	Four	Six	Twelve	
INCHES	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	INCHES
One ...	0 2 0	0 3 0	0 4 0	0 5 0	0 8 6	0 12 0	0 15 0	1 1 0	1 15 0	One ...
Two ...	0 4 0	0 6 0	0 8 0	0 9 9	0 17 0	1 4 0	1 10 0	2 2 0	3 10 0	Two ...
Three ...	0 6 0	0 9 0	0 12 0	0 14 6	1 5 6	1 15 0	2 5 0	3 0 0	5 0 0	Three ...
Four ...	0 8 0	0 12 0	0 16 0	0 19 0	1 12 6	2 2 0	2 15 0	3 10 0	5 12 6	Four ...
Five ...	0 10 0	0 15 0	1 0 0	1 2 6	2 0 0	2 15 0	3 7 6	4 7 6	6 15 0	Five ...
Six ...	0 12 6	0 17 6	1 2 6	1 7 6	2 2 0	3 3 0	4 4 0	5 5 0	7 15 0	Six ...
Eight ...	0 15 0	1 2 6	1 10 0	1 15 0	3 0 0	4 2 6	5 0 0	6 10 0	10 0 0	Eight ...
Ten ...	0 18 6	1 7 6	1 17 0	2 3 6	3 15 0	5 0 0	6 0 0	8 8 0	11 0 0	Ten ...
One Column	1 0 0	1 10 0	2 0 0	2 7 6	4 0 0	5 10 0	6 10 0	9 0 0	13 0 0	One Column
Half Page	1 7 6	2 2 6	2 15 0	3 5 0	5 15 0	8 0 0	9 10 0	12 10 0	18 0 0	Half Page
Full "	2 10 0	4 0 0	5 10 0	6 0 0	11 0 0	15 0 0	18 0 0	22 10 0	32 10 0	Full "

These rates are calculated on the following basis:—2/- per inch; and 1/- for repeats.

To make equitable allowances for both Time and Space, however, the following deductions have been incorporated in the above scale of advertisement charges:—Under 3 inches a rebate of 2½%; above 3 inches a rebate of 5% for every month has been daily deducted.

To encourage large advertisements the following special allowances have been included in our quotations:—An extra 5% for 6 inches and upward; 10% for a column and more; and 15% for a full page advertisement.

It is to be noted, therefore, that our prices are strictly nett cash in advance, all possible deductions and discounts having been foreseen and duly taken off already.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. PRASIDENT

Will sail from Durban about the 13th June and from Delagoa Bay about the 14th June 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

રટોમર "પ્રેસીડેન્ટ"

ઉપરી આગમોટ તા. ૧૩ મી જુને ડરબનથી અને ૧૪મી જુને ડેલાગોઆબેથી ઉપરી ઇસ્ટ ઇસ્ટ ચાઇ મુખ્ય જશે. ટીકોટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકીની મજશે કે પાસેજરોને ખાસ સમય કરી આપવામાં આવી છે. અવરગ સાર એલાહેડી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાજ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ગુલબાણ, અગર વગેરે બાજતમાં સારે બદોબસ્ત રહે છે. લાકડાની કે અને વીજળીની બતી છે. ખલાસી દેશી છે

રટોમર મુખ્ય પહેાંચે કેમલથી ખવર આવે છે, જે છાપાઓમાં છપાય છે

રટોમર કે.જલર ડરબનથી તા. ૭ જુલાઇ અને ડેલાગોઆબેથી તા. ૮ જુલા

ના ઉપરી ૧૭ દિવસમાં સીધી મુખ્ય પહેાંચી જશે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,

137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોમાં એચ. કોહન

રૂપિયા હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ.

આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસિએસને, ફારમરો અને વેપારીઓ મધુ વરસ થયાં ચાહ આસરો આપી પેતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. બીન નવા માહોગ મારી મારફતે "ગ્રાવલ કનસર્વેશન" મોકલવાને હલચાલ તેની આ પુરેપુરી ભમીનથી છે, એસોસિએસને, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પગે પુરા પાડવા કુ વધવાર છે. એક:-નેચનલ બેંક બોક્ સાઇમ આફ્રિકા લીમીટેડ, ફેરીસન એડિટ મેલાન્સબરગ.

મારજીટ રીપોર્ટ માનવાથી મળી રહે છે.

માલ મહાનનારને ફરક, વેન્ડેબલ વિગેરે કેમ જે કરવા તે બાબત મારા લોખા મુજબથી સંપરી સલાહ આપીશ.

ખાલી બારકેટો, એજે ફેસીલ અને બાકસો માનવાને કુ પુરા પાડુ છે.

માનવો ગુજરાતીમાં લખી રહ્યો.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. ટેલી. એજેન્સ: Conhango. રીવિજન નંબર ૧૫૦

રોડ: ૬૩, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

INDIAN-AFRICAN LINE

S.S. "TINHOW" leaving Durban for Calcutta direct on or about 8th June taking deck passengers. Passage about 22 days.

SUCHITT MAHARAJ,

Passenger Agent,

1 Alice Street Durban.

एस. एस. "टीनहोव" नामके जहाज ८ जून १९१० के लगभग रविवार कलकत्ते जाएगी.

सुचित महाराज, मेजेंड,

१ एलीस स्ट्रीट, डरबन.

એસ. એસ. 'ટીનહોવ' તા. ૮ જુને ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપરી.

સુચીત મહારાજ-એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

સં.સં. "ટીનહોવ" જહાજ જુન ૮ ને કલકત્તા જવા ઉપરી ૮મી જુન ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપરી. પાસેજરોને ખાસ સમય કરી આપવામાં આવી છે. અવરગ સાર એલાહેડી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાજ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ગુલબાણ, અગર વગેરે બાજતમાં સારે બદોબસ્ત રહે છે. લાકડાની કે અને વીજળીની બતી છે. ખલાસી દેશી છે

ફેડ એજેન્સ: ૧૦ એલિસ સ્ટ્રીટ, ડરબન

સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલ્ક મરચન્ટ.

જે પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, મેલાન્સબરગ.

સેટ આપવા લાયક અનેક તરેહની પશુાજ સરસ થીએ, જેવીકે ચાંદોનો માલ, દરેક ભવુ' રેશન, જરીના રેબલ ક્લોથ, કાસમીરી બનાવ વિગેરેવિગેરે. લાભ મધુાજ સરવા. આવો અને ખાત્રી કરો

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નીતિ ત્યાં ખરકત.

એક વખત એવરડર આવી ખાત્રી કરો. કરીયાણું, કાપડ, કલરી, તમામ ભવુ' અનાજ, પોરખંદરુ' ચોખ્ખું ખી, વીગેરે તમામ માલ એવરડર મુજબ ફાયદેથી મોકલ નાર. કમીશન નુજ સે-કેડે ૨૦ ટકા માર જનનાં મજબાથી તથા માલ મજે પડેસા મી. એ. એ. ગ્રાંધી ટેંગાકવાલાને ખરવાથી મોકલ વામાં આવશે.

ટેલીગ્રાફ એજેન્સ, મોટી હીરજી જુલાબાઇ "નીતિ" ટી. એ. નં. ૨૩૮૫.

Printed and Published by M. K. Ganesh International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 23—VOL. 8.

SATURDAY, JUNE 4TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Three pence

SEGREGATED SPORTS

SHOULD INDIANS AND NATIVES PARTICIPATE IN PUBLIC SPORTS?

At the meeting of the Durban Town Council on the 26th ultimo, speaking to the Union Day sports celebration, the Hon. Mr. R. Jameson said, at the recent funeral service, at Lord's grounds, there were a large number of Indians present. These people were running about during the most important part of the service, an action which outraged one's feelings of propriety. He (Mr. Jameson) wanted to know why provision should not be made for these people by having a separate gathering. These coloured people mixed up with the Europeans in a most offensive manner. He did not, of course, refer to the better class of Indians.

Mr. Henwood said he hoped Mr. Jameson would not press the point. It was probably the feelings, not only of the Council, but of the whole of the burghesses, that whilst they should encourage these people in the sports, they must be on a separate ground. They wished to be absolutely just to these people who were here. Let them participate in the celebration of Union, but they must not mix up with Europeans. (Hear, hear.) This would be better for all concerned, because there was no doubt that the coloured question was becoming very acute. Let the Indians have sports, but they must be on a separate ground. They could not allow the Indians to join with the Europeans in the sports, or in any other undertakings of the Council. Whilst they must be just and fair to the Indians, they must be strong.

Sir David Hunter was opposed to the idea of natives and Indians being excluded from participation in public events. They could not do this. These people played an important part in the work of the Colony. In this great event of Union which they were about to celebrate he failed to see why the Indians and the natives should not be recognised in the revel which they proposed to hold. He

did not claim to be a sporting man, and he did not profess to have very much interest in sports, but he did say that they must, if they were statesmen at all, and had ideas, recognise these people, who were so valuable to them, and who were a valuable asset to the Colony. He entirely agreed with Mr. Jameson if he meant that these people should participate in them.

Mr. Jameson: I said, if these people were to be present, and they seem to be on all occasions, then provision should be made by segregating them from the Europeans. My experience in the past has been that they have been present in large numbers, to the very grave discomfort of Europeans. I even saw natives elbow their way between ladies.

Mr. Henwood: If they are to be there, I will make some provision.

Mr. Hollander concurred with Mr. Henwood. The proper way would be for the Indians to have their own sports, and they could be given such a financial subsidy as would make the sports a success. The Council should insist that it did not intend to encourage Indians and natives to mix up with the white population in Municipal celebrations.

Sir David Hunter said he did not quite grasp the point which Mr. Jameson had just made. Mr. Jameson did not go so far as he (Sir David) thought he did. He (the speaker) went much further. He differed in principle, also, from the way this matter was being looked at. For a quarter of a century he had the honour of being the head of an establishment which employed a large number of these people. He never failed, unless he forgot, to recognise the great part that these Indians and natives played—although perhaps a more humble part than Europeans—in the working of the colony, of which he was the head. They ought not, he thought, to forget that these people

were here, that they were here before many of them, and that we, as the superior race, owed to them a great debt, which we ought to try to repay with our best consideration. He felt that these people were very easily governed and that they could be brought into line with Europeans in many respects if they only gave them more recognition. He was not going into detail as to whether they should provide separate sports, &c., but he said that these people had a claim upon their regard which they ought not to overlook, and it would be a very sad thing if they neglected that regard in the future.—*Natal Mercury*.

Dangerous Work Allotted to Natives

Tramway Manager's Reasons for not Employing White Men

From the local papers we learn that, at a recent meeting of the Durban Town Council, a petition was received from the painters and burghesses of the town protesting against the practice of the painting of tram poles by natives.

In a report, the Tramway Manager said there was considerable danger of men employed in this work getting injured by the 500 voltage power. The natives doing this overhead work were thoroughly accustomed to the work, at which they were skilled. He (the manager), however, might arrange that the natives only do the top part of the poles where danger existed in connection with coming into contact with the volts, and that the rest of the work be done by white labour.

Mr. Deane said some 34 years ago they let out a contract for the painting of the poles, but the work was not satisfactorily done. The Manager had now employed a few unemployed men

to do the work where it was less dangerous. Mr. Holmes was pleased to hear that the Tramway Manager had at last taken into consideration the matter, and was now going to supply white labour. But the Manager's argument was a very feeble one. If natives, who were looked upon as not very clever people, had the ability to paint the upper portion of the poles, then, surely, a white man could do the work.

Mr. Riches proposed that the letter be referred to the Tramway Committee for the matter to be gone into, and the Council concurred in the proposal.

Activity In England

[By A SPECIAL CORRESPONDENT]

London, May 7.

Last Sunday, by special invitation, Mr. Ritch delivered an address on the Transvaal British Indian question at the New Southgate Adult School for Men. There were about 30 present and the address was listened to with the keenest attention. At its finish, questions were asked from all parts of the room. So deep was the interest and sympathy aroused that it was unanimously resolved that the usual morning's collection should be devoted to the support of the Transvaal Passive Resistance Movement.

The address was followed by the reading of passages from the Bible, after which one of the members, taking "The Lord's Prayer" as his text, gave a short discourse on the value, efficacy and meaning of prayer. This raised a most interesting discussion. They held that it was better to work and pray than expect that the prayer would be answered without any conscious effort made by the person praying; that prayers should be of an unselfish nature; that deeds constituted prayer, not words. One member could not understand why God, being all-powerful, should permit suffering, but it was explained that we are not mechanical beings and so made perfect to order, we are given individually and volition in order that each should work out his own salvation. Everyone in his or her own person has the germ of that all-powerfulness, and perfection and it is left to us to develop it.

With an earnest, simple prayer for guidance and pleading for the cessation of these grievances under which the Transvaal British Indians were labouring, the meeting broke up.

The following further signatures and collections have been received:—Clapham I. L. P. Lecture (29 signatures) 1/3; New Southgate Adult School for Men (31 signatures) 10/3; making a total of 60 signatures and 11/6. This makes a grand total of 2,222 signatures and £100/1/4.

A Volunteer's Experience

Miss Bennett, who is one of the volunteer workers under Mr. Ritch, writes as follows:—

It is now some months since I first attended a meeting of the band of volunteers who were formed to carry on the campaign which had been started by Mr. Gandhi in this country, with the result that I joined them, and since then I have been pretty closely connected with their work.

I, myself, had previously heard very little on the subject, and I have since found that that is the case with most of the people to whom I mention it. They have no knowledge of the real state of affairs, and one and all express surprise that such a thing should have been allowed to so long continue.

At first I found it rather difficult to talk about the matter convincingly at all, but one soon learns to recognise the various types and to suit one's arguments to them. There is, for instance, the person who—although he does not put it in so many words—implies that Africa is a very very long way off, and therefore anything which is happening there is of less importance than anything at home. Then there is the man who has spent a week or two in South Africa, probably not outside Cape Town, and who imagines that he has the whole subject at his finger ends in consequence. But, probably, the hardest person of all to argue with is the one who will listen with an air of the deepest attention to all you say, agree with everything, and, when you have quite finished, ask some inane question which shows you that he has not the faintest idea of the real import of all you have been talking about. Then, of course, the only thing is to draw a deep breath—and begin all over again. Fortunately, in most cases, it does not take very long to bring your listeners to a sense of the great injustice that is being done practically in their name, to make them realise that they are in part responsible, to make them ashamed of this blot upon the honour of their country, and eager to do what they can to remove it.

Much good work has been done by means of the lectures which Mr. Ritch has given in various districts around London. The audience, chiefly composed of members of the working classes, many of whom have some cause of their own to fight for, are instantly touched by this story of the struggle of a small community against great odds. It makes a personal appeal to the heart, and I think many of them feel that they are being shown an example of the true spirit of sacrifice in which a protest should be made. At the close of the meeting they are always ready and eager to put their signatures to any message of sympathy it may be proposed to send, and even the poorest of them, as a rule, will give his penny or two towards the fund.

It is this class, that of "the man in the street," whose sympathy and help must be gained before the evil can be remedied, and although the task is one of magnitude, yet, little by little, we are gaining ground, so that we can hope the end is not far off.

Indentured Indian Women

New Regulations

The Natal Government Gazette of the 30th ultimo contains the following new rules framed and made by the Indian Immigration Trust Board with the approval of His Excellency the Governor in Council, under the authority of Section 116, of Law 25, of 1891:—

1. No employer of labour shall be allowed or entitled to require work from:—

(1) A pregnant woman during pregnancy after the expiration of seven months of pregnancy, and/or

(2) A woman so long as she is the mother of a child under three months of age.

2. Should it appear to any Indian Medical Officer (or other Medical Practitioner engaged by the employer where no Medical Circle exists) that by reason of pregnancy, it is undesirable that any pregnant woman should work before the expiry of seven months of pregnancy, then such Indian Medical Officer (or other Medical Practitioner engaged by the employer where no Medical Circle exists) may give written notice to the employer on a printed form as near as may be in terms of the Schedule hereto annexed, that such woman is unfit for work, and in the event of any such notice being given to any employer, such employer shall not be allowed or entitled to require work from such pregnant woman during such period as may be fixed by the Medical Officer (or other Medical Practitioner engaged by the employer where no Medical Circle exists) giving such notice.

3. During such period as any woman may not be required to work under and in terms of the Rule aforesaid, the employer of such woman shall be bound and obliged to provide such woman with food and rations on the minimum scale provided by the original contract of service between the employer and such woman.

4. Every employer of not less than 20 male adult Indian Immigrants is hereby required once every month to muster all Indian women, accompanied by their young children, for examination by the Indian Medical Officer. The said examination shall be held at such time and place on the estate or place where the Indians are employed as the Indian Medical Officer may appoint on giving reasonable notice to the employer.

3. The foregoing Rules shall not apply to re-indentured women, who elect not to work.

4. Any employer failing to comply with the foregoing Rules shall be liable, on conviction, to pay a fine of not exceeding Two Pounds Sterling (£2), and such penalty may be enforced at the instance of the Protector of Indian Immigrants in any Magistrate's Court having jurisdiction.

From the Editor's Chair

"A LICENSING SCANDAL"

Under the above heading we gave prominence last week to a somewhat remarkable licensing case in Natal. Mr. Wynne-Cole, the Licensing Officer for the Colony, in giving his reasons for refusing the application of a European to transfer his licence to an Indian trader, stated that "the presence of Arab traders in and amongst large native populations tends to have a demoralising effect upon the Natives themselves, owing to the undue familiarity allowed in order to entice buyers, and by the large amount of credit given by the Arab storekeepers to Natives." We should not mind such an irresponsible and groundless charge from a licensing officer of an obscure division. But, coming as it does from an officer for the Colony, it is disquieting. It is not a hopeful sign that Mr. Wynne-Cole should be so seriously affected by the prevailing prejudice against British Indians as to give official currency to a charge for which there is not an iota of proof. Such a high authority as Sir J. Liege Hulett has testified to the usefulness of these merchants and traders and has shown that they are very desirable as, class considered, they are not as unscrupulous as European traders. It is true that Mr. H. D. Winter and other interested and prejudiced Europeans giving evidence against the proposed transfer gave the required handle to Mr. Wynne-Cole. But he could have easily seen, had he taken the trouble, that the charge was false. The other reasons given by Mr. Cole justify our inference that he was prepared to believe almost anything against Indian traders. Had he intended to be at all fair he would have hesitated, in examining an individual claim, to condemn a whole class to which the individual belonged.

This unfortunate matter went in appeal to the Licensing Board whose members have rendered themselves

incapable of adjudging upon the matter and so it stands adjourned *indefinitely*. This is what we call nothing short of a scandal. It is possible that the appellant may get justice in the end, but it will cost him dear, and during the interval, he cannot trade in the particular premises. And where justice is dear, its proper name is injustice.

MR. BHAYAT

MR. A. M. BHAYAT'S discharge deserves special mention in that he not only suffered much ill health but he is probably the only representative of the Kholwad section who has braved every danger and kept up his reputation by going to gaol again and again. In obedience to communal duty, Mr. Bhayat remains undaunted. We hope that the other merchants will follow Mr. Bhayat's example.

MR. SORABJI'S RE-ARREST

MR. SORABJI SHAPURJI APATANIA has been re-arrested. Mr. Sorabji's arrest recalls painful memories. He is a devoted son of India. He is a brilliant representative of a brilliant race—the Parsees. He belongs to a well-known family in Bombay and he was who laid the foundation of the second stage of the struggle. Mr. Sorabji has already suffered imprisonment six times. He will now be imprisoned for the seventh time. He has served in the aggregate the longest term—over sixteen months. The advent of the Union of South Africa is marked for Indians by the re-arrest of Mr. Sorabji. That the first working day of the Union should be turned for the Indians in the Transvaal, if not in South Africa, into a day of mourning and a reminder that the Union to them is meaningless is a sad commentary on a great epoch in the evolution of the British Empire. Natal is within the Union. Mr. Sorabji has domicile rights in Natal. He will be deported to the territories of a member of the Union. What is this Union? Whom does it unite? What does it unite? Or is it a Union against the Indian and other coloured races inhabiting South Africa? If the Union of South Africa promotes the might of the Empire, are we or are we not to rejoice over the fact of being members of that Empire? How will the event strike the New Emperor of India? What responsibility attaches to the Governor-General of South Africa in this matter? These are questions which may or may not be rightly answered. Meanwhile, the brave Mr. Sorabji does his duty and, if Indians in South Africa mourn over the further sufferings of a brother, they may rejoice, too, that of Mr. Sorabji the whole of India is proud and that India's salvation depends not on external aid but on internal growth such as is shown by Mr. Sorabji.

Recent Events at the Cape

Mr. Adam H. G. Mahomed, president of the British Indian League, Cape Town, has received a letter from the private secretary, Government House, dated May 13, 1909, as follows: "Sir,—With reference to your letter of May 8, I am directed by the Administrator to inform you that His Excellency has received a telegram from the Right Honourable the Secretary of State for the Colonies, conveying the thanks of Their Majesties the King and Queen and Queen Alexandra, and the Royal Family, to the British Indian community, Cape Town, for their kind message of sympathy.—I have the honour to be, sir, your obedient servant,—(Signed) H. Gordon Watson, Private Secretary."

On the occasion of the Public Welcome, given in the City Hall, to Lord and Lady Gladstone, on the 21st ultimo, the address presented by Mr. Adam H. G. Mahomed, on behalf of the British Indian League, was beautifully illuminated, and enclosed in a skilfully-chased silver casket, specially brought from India. The following is the text of the address:—

To the Right Honourable Viscount Gladstone of Lenark, Governor-General of the Union of South Africa.

May it please Your Excellency,

We, the undersigned members of the British Indian community, resident in the Colony of the Cape of Good Hope, desired on behalf of our fellow-countrymen, to express our sincere and hearty welcome to you on your arrival in this portion of His Majesty's Dominions, to assume the responsible and distinguished position of Governor-General of the Union of South Africa. Most humbly and respectfully do we congratulate you on your appointment as our first Governor-General, and we sincerely trust that you may be cheered and comforted by witnessing the inauguration and growth of a nation, whose administration will be characterized by that comprehensive constitutional liberty and freedom which your late father and yourself have done so much to uphold and strengthen.

In this Colony the subjects of His Majesty's Indian Empire have ever enjoyed the fullest freedom and privileges and we venture to hope that under your auspicious and benignant rule our brethren in other portions of British South Africa may, by the removal of their grievances, be permitted to participate in the same blessings of freedom that we in this Colony enjoy, and that thus peace and contentment may again be their lot. The restoration of such a condition would, we need scarcely assure you, be a relief to the millions of His Majesty's loyal subjects of the Indian Empire, and would tend to strengthen and re-establish that peace and loyalty

which should prevail throughout His Majesty's Indian Empire.

We further pray that the days to be spent by Your Excellency and Viscountess Gladstone and family in South Africa may be crowned with the richest blessings of Providence.—We are, Your Excellency's most humble and obedient servants, Adm. H. G. Mahomed, president of the British Indian League; Hiranand Moolchand, acting president of United Hindoo Association; A. Cader, president of the Islamic Society; A. P. Gahroo, chairman of Habiba Moslem Society; Feror Khan, chairman Mixon of Algan. Cape Town, May 21st, 1910.

At a largely attended meeting of Indian communities of the Cape Peninsula on the 8th ultimo, Mr. Adam H. G. Mahomed, called attention to the practice that is being adopted of excluding from public entertainments, such as bioscopic shows, persons of respectable character and good behaviour, merely on the ground of colour. He had always understood that the grant of a licence for a public entertainment was conditional on the performance being open to all citizens, so long as they were respectable and well-behaved. He thought that it was, therefore, desirable that a petition be presented to the Municipal Council, with a request that some intimation be made as to whether the proprietors or conductors of public entertainments have the right of excluding any citizen on the ground of colour alone. He therefore moved that such a petition be prepared and presented to the Mayor.

Mr. Heeranand, of Pohoornut Bros., Parliament-street, seconded the motion. He said that he had experienced a feeling of startled surprise on seeing a notice up at the entrance of a public entertainment hall, that only Europeans were admitted. This, in his opinion, was an insult to the respectable people of other sections of the community. He suggested that the resolution be carried unanimously, and that the whole matter be placed in the president's hands, to carry out the suggestions made.

This was supported, and carried unanimously.

A meeting of the Stellenbosch Branch of the British Indian League, was held on the 18th ultimo, when the chair was taken by Mr. Moosa Noor Mahomed. Before proceeding with the business, the chairman proposed, and Mr. Abdool Rahman seconded, the following resolution: "That this meeting sympathises and condoles with the King and Royal Family upon the loss that they as British subjects and the nation sustained through the death of His Majesty the King and Emperor, Edward VII., and that they transact no business on Friday, but hold the same as a day of solemn services."

The following is the text of the address presented to Lord and Lady Gladstone by the African Political Organisation:—

To the Right Honourable Viscount Gladstone of Lanark, Governor-General of the Union of South Africa.

May it Please Your Excellency,—We the undersigned, executive members of the African Political Organisation, in accordance with a resolution passed at the Annual Conference at Port Elizabeth on April 2nd, 1910, desire most respectfully on behalf of the coloured people of South Africa, to extend to you a hearty welcome on your arrival in this land to assume the high and honourable station of His Majesty's representative as first Governor-General of the Union of South Africa.

With all confidence and sincerity we assure you that in the execution of the duties of your exalted station you will find no more loyal and patriotic citizens of the great nation whose inauguration you will be privileged to preside over, and whose early history you will, by your ripe judgment, wide experience, and great ability, so deeply sway and so largely determine.

It is with buoyant confidence that we regard our own future, well knowing that a spirit of justice, tolerance, and comprehensive humanitarianism will characterise all your actions during your period of office.

In conclusion, we desire to express the hope that Viscountess Gladstone, yourself and family may enjoy your sojourn in South Africa, and we pray that your years amongst us may be happy and crowned with the richest blessings of Providence.—We are, Your Excellency's most humble and obedient servants, A. Abdurahman, president; C. J. Carelse, executive officer; H. Hartog, treasurer; N. R. Veldsman, assistant general secretary.

In the course of a paper read before the East India Association recently, by Mr. R. A. L. Moore, criticising Mr. Keir Hardie's book "India," the lecturer said:—"I have had to disagree with so many of Mr. Keir Hardie's statements that it comes as a pleasant surprise when I find one that I can heartily support. It occurs on page 103, and was as follows: 'The treatment which is being meted out to Indians in British Colonies, especially in Canada and South Africa, is also a running sore.' Apparently, matters have been arranged in Canada, but the hardships suffered by Indians in South Africa still continue, and have lately been voiced at a great public meeting in Bombay. In my humble opinion, it is a genuine and serious grievance that all loyal and law-abiding Indians, in their capacity as British citizens, should not be able to go and come, live and die, practise trades and professions, in any part of the British Empire."

Happenings in India

The United Provinces contribution to the Transvaal Relief Fund amounts to Rs. 4,711. Some Rs. 2,000 more are expected to be collected at an early date.

Rs. 10,000 have been subscribed at Calcutta for the Transvaal Fund. The Indian South Africa League, Bengal, has issued an appeal for further subscriptions.

The Rev. Dr. Downie of Madras has recently been giving the readers of the *Madras Mail* the benefit of his experiences in Natal where he had visited certain estates employing indentured Indian labourers. Dr. Downie compares the system with the apprenticeship that is so common for young Englishmen. After reading a lengthy letter by Mr. Polak in which he places before the readers and the reverend gentlemen the true aspect of the indenture system with all its miserable conditions and moral degradation, Dr. Downie has been compelled to admit that "If one half of what Mr. Polak charges against the present system of indentured labour be true, it is more than enough to condemn it."

At the Behar Provincial Conference held at Morarjipore on the 17th April an outburst of feeling was called forth by Mr. Polak's account of the grievances of Indians in South Africa. It was decided to send three telegrams—to the Secretary of State, the Prime Minister of the Transvaal Parliament, and the British Indian Association—praying Government for a speedy solution of the question, and asking Indians to continue the struggle. A Resolution on the subject was passed and the President appealed for funds. About Rs. 1,000 was promised on the spot, says *The Statesman*.

The *Sanjibani* says that, by the order of the Government of India, the postal department has begun using swadeshi paper, pens, and umbrellas. A Bengal firm has got the contract for supplying umbrellas and another firm is supplying pens. The jail wardens used to wear pugrees of foreign cloth before. But, by the order of the Government of India, they are now using pugrees of Madras cloth.

At the annual meeting of the Mahomedan Association at Murshidabad, held on the 21st March, the President, Nawab Jahandar Meerza, Bar-at-Law, in the course of his speech, said:—"Our interests are often identical with those of the Hindus; taxes and laws affect us equally and in the same way and there is nothing whatever between us and the Hindus which is not capable of proper adjustment. Idiosyncrasies, are neither Moslem nor

Hindu. An idea is good or bad for its own bearing and not because it originates in a Hindu or Moslem mind."

At the third sitting of the Bengal Literary Conference at Bhagalpur it was decided to perpetuate the memory of the late Mr. R. C. Dutt by the establishment of a literary and historical museum at Calcutta, which is intended partly to supplement the archaeological section of the Indian Museum and partly to build up a collection of indigenous works connected with Indian arts and letters. The Gaekwar of Baroda has consented to be patron and has subscribed Rs. 5,000 towards the cost of the proposed building.

A scheme has recently been elaborated by Dr. Jackson of Baroda for founding a science institute in that State with a view to the ultimate creation of a University Scheme (says the *Indian Review*.) The matter is at present before the Education Commission. Plans of the proposed institute have been prepared by Mr. Coyle, State Architect, and they have been sanctioned by the Maharaja after further suggestions by Dr. Travers, of the Tata Institute. The estimated cost of the building amounts to three lakhs of rupees.

The Progress of Mahomedans

A writer in the *Muslim Review* for March has drawn up a scheme for the progress of Mahomedans. His suggestions for transforming all Mahomedans into a well-organised community are—

1. Every Mahomedan is to be as healthy, clean and strong in body and mind as is possible.
2. Every Mahomedan has to be a productive unit earning his own living without living a parasitic life.
3. Every Mahomedan has to possess all those secular virtues which are essential for a good and useful life in an associated state.
4. Every Mahomedan has to know his creed and to develop a consciousness that he is a unit of an organised Mahomedan community and that his well-being is indissolubly bound up with the well-being of his community.
5. Every Mahomedan must have primary education.
6. Our national physical strength be the greatest when compared with that of the other nations on the face of the earth.
7. Our collective intellect and its products be the highest showing the greatest control over nature, its forces and materials.
8. Our secular morals be the best.
9. Our lives be the ideals of purity, simplicity and utility.
10. Our national wealth and our achievements be the greatest and be directed towards minimizing misery and maximizing happiness.

A Movement to Promote Peace

"One of the most difficult problems which man has yet to solve is that of living together in peace," says Mr. George W. Sanyth, president of the Association of Cosmopolitan Clubs, in the *Independent*. In the twentieth century man has little to fear from the forces of Nature. Maeterlinck has shown us, in "The Blue Bird," how all the evils, all the plagues, all the sickness, all the terrors, all the catastrophes, all the mysteries that have afflicted life since the beginning of the world have been imprisoned one by one, in the basalt caves of the palace of Night. The evil spirits of the air and the ghosts and witches of darker ages have been resolved into their true elements by the alchemy of science and the touchstone of reason.

"The only enemies of man that are left are his fellow-men. Against these he must build fortresses and mighty engines of war; because of these he must stagger under the burden of huge standing armies and enormous navies. And all because we have not learned how to live together in peace upon this little globe called the world."

"It is upon this problem that the Association of Cosmopolitan Clubs (which now number twenty-five) is at work. At its convention were gathered together 70 students, from almost every nationality and from the four corners of the earth. Chinese and Japanese students formed a large delegation, but students were also present whose homes are in India, Russia, America, Greece, British South Africa, and the West Indies, Switzerland, France, Germany, the Philippines and many of the countries of South America."

"Plans are already under way to have an organised delegation of a hundred or more students from all nationalities present at the third Hague Conference. The object is twofold—to have an effective representation of the desire for peace on the part of the students of the world, and to train the young men who will compose the delegation for the great work which lies before cosmopolitanism in the next twenty years."

"The Cosmopolitan movement derives its importance from the large number of foreign students in American Universities. In Cornell University, as an example representative of many others, there were last year 180 foreign students, representing thirty-two nationalities and races of the world, and including thirty-two students from China, nineteen from Cuba, twelve from the Philippines, twelve from Argentina, and ten from Japan."

"These foreign students in American Universities are picked men, the majority of them sent here by their Governments, and many of them will rise to high positions of power and influence among their countrymen when they return home. It is difficult

to conceive of more favourable conditions for growing ideals of universal peace and international goodwill, for breaking down the barriers of race, religion, and nationality, and for bringing about a better understanding and mutual sympathy between man and man. As a matter of experience, we have found that these prejudices are caused chiefly by ignorance, and that all that is necessary to accomplish our object is to bring these men together."

Correspondence

A Correction

To the Editor *INDIAN OPINION*.

Sir,—I beg to ask you to insert the following in reply to the letter published in your valuable paper of the 21st instant by Mr. Poonasamy Subriah Padiachi. My reason for replying to the letter is, to rectify some of the facts mentioned therein.

I am the wife of the said P. S. Padiachi. I travelled from Johannesburg via Charlestown with my daughter. My husband misunderstood me by stating that the money was paid to the Interpreter, as it is not so. When I arrived in Charlestown, I was asked by the Officer there if I had a Domicile Certificate, which I showed to him and he, after seeing no endorsement of my daughter's name at the back of the said Domicile Certificate, refused to allow me to enter Natal with my daughter. When I came out of the office, an Indian, who is unknown to me, came to me and asked me what had happened and after ascertaining the circumstances, he asked me to give him £2 to settle the matter, saying that he was the Interpreter there. I thereupon gave him £2. He, after receiving same, left me, saying he would return, but never returned. I then went to the Office looking for him when I saw the Indian Interpreter, whom I have known for some considerable time, whilst in Durban, with the Officer in the office. The Officer then questioned me through his Interpreter and, after being satisfied with my replies, said I could go by the next train. I then searched for the Indian to whom I paid the £2 but have been unable to find him. I then left Charlestown with my daughter and arrived in Durban safely.

This is what actually happened in Charlestown and my husband must have misunderstood my letter to him with regard to the person whom I stated represented himself as the Interpreter.

I am etc.,

MAHALAKSHMI.

Col. B. No. 14504 1172.

4. Wallace Street, Durban.
16th May, 1910.

The Colour Line in America

Writing in the *Morning Leader* (London) Mr. Wibur T. Orr says:—

According to one of our most eminent anthropologists the white man never was white. The so-called "white man," says Mr. G. K. Chesterton, has really a complexion of "a sort of pink drab." "If a Government official," he continues, "reporting on the Europeans in Burmah, said, 'There are only two thousand pinkish men here,' he would be accused of cracking jokes, and kicked out of his post. But he would have come to grief through telling the strict truth."

Just now a good many Government officials, not in Burmah but in the United States, are "up against" this problem of color. The American statutes recognise the distinctiveness of the white man, in their provision that naturalisation is to be granted only "to aliens, being free white persons, and to aliens of African nativity, and to persons of African descent." When it passed this law Congress had no suspicion that there would be any difficulty in interpreting the term "white persons"; but it now appears that a more exact specification would have been desirable. For the Government office—the Naturalisation Division—which superintends these matters has lately aroused a good deal of protest by attempting to base on the language of the statute a stricter policy than has hitherto been followed.

What is a "White Man"?

The trouble began a few months ago, when the chief of the division, Mr. R. K. Campbell, issued instructions to the U. S. attorneys throughout the country that Hindus were not entitled to naturalisation, and should not be allowed to take the preliminary steps towards acquiring American citizenship. Until then, it seems, Hindu immigrants who claimed to be white men had been given the benefit of the doubt.

It was pointed out to Mr. Campbell that the Hindus, as Aryans or Caucasians, had ethnological affinities with the people, who are commonly called white people. His reply was that the authors of the naturalisation statutes neither knew nor cared anything about "the rather speculative science" of ethnology. When they used the term "white persons" they used it in its common acceptance as referring largely to the color of the complexion:

Not on account of any objection to the color, but because the variation from the standard white complexion implied in their experience certain racial differences which, in the judgment of the public men of that day, rendered the off-color race not only unfitted but as well undesirable additions to the public body politic.

Mr. Campbell's English is not beyond reproach, but his meaning is evident.

A little later this policy of strict interpretation was carried still further. Instructions were sent out that Turkish immigrants were no longer to be considered admissible to citizenship. Here, again, Mr. Campbell's argument is worth putting on record. He says:

The Turks are yellow people, and the fact that they have resided for centuries within the geographical boundaries of Europe does not alter that fact. It is of no use to discuss the question of race, for the law says nothing about racial distinctions, and it is not possible, even at this date, after much and careful study of the subject, by those who devote their lives to it, to determine definitely the lines of demarcation between the so-called races.

Barred

In a subsequent letter, while still contending for the official interpretation of the law, he goes back on his decision to ignore the racial question. The Turks, he declares, though living in Europe, retain their Asiatic characteristics unmodified. In this they are unlike the Jews, who, though they are undoubtedly Orientals, in the sense that they certainly sprang from Asiatic sources, have become Westernised and readily adaptable to Western ideals and standards. The Turks, on the other hand,

have never commingled with Europeans, nor can it be said with any truth that they are descendants of Europeans, but have maintained their racial integrity strictly during their long residence in Europe, as they have retained their other Asiatic characteristics.

From this statement the Naturalisation Division would appear to have reached the generalisation that Asiatics cannot be white persons. This theory is implied in the announcement made officially that Armenians also should be debarred from American citizenship.

The Naturalisation Division, after all, is not the final authority in the matter. Its functions are purely administrative, and it is for the Courts to pronounce in the last resort upon the exact application of the law. Already some of the Circuit Courts have refused to accept the new and stricter interpretation. It is reported also that the Department of State—that is, the American Foreign Office—has expressed its astonishment at the presumption of a subordinate bureau of another department in taking a course which might seriously affect the foreign relations of the Republic. No doubt the Supreme Court will settle the whole question before long by its decision on a test case.

A Great Gull Fixed

As to the expediency of the new policy of the Naturalisation Division, opinions differ. Some think it a wise move, as tending to promote a better understanding with China and Japan. The Chinese and Japanese have always been excluded from citizenship as non-whites, and it is argued that the exclusion of Hindus and Turks on the same ground will get rid of the comparison of prejudice seen in them. On the other hand, it is feared

that, if the presence or absence of "Asiatic characteristics" is accepted as the determining factor, there will soon arise a large number of difficult problems which were unknown when the law was understood to intend the exclusion of Mongolians only. Suppose, for example, that applications for naturalisation papers were made simultaneously by a Georgian, a Persian, a Eurasian, an Armenian born and bred in Constantinople, and a Russian born and bred in Irkutsk. How could the line be drawn?

There remains, beside, the important fact that the enforcement of a more severe test of citizenship will not affect the question of immigration. No Hindu or Armenian who is meditating a settlement in the United States is likely to change his mind on the discovery that he may possibly be denied the opportunity of voting at the American elections. And it may reasonably be questioned whether the general situation, as regards alien immigration, will be improved by enlarging that proportion of the foreign-born population which is marked off from the rest of the community by an impassable civic and political barrier.

Natal Bluster

An Anglo-Indian Comment

The Colonial standpoint on the Indian question is conveniently set forth in the extract from the *Natal Advertiser* which we (*The Empire* Calcutta) reproduce elsewhere. It is rather amusing, and yet it is sad in its way. It shows so plainly that there are people in this world who think they can both eat their cake and have it. It is absurd for the Natal paper to talk about the resolution recently passed in the Imperial Legislative Council as a "threat."

It will not (writes our contemporary) cause one white British South African to budge an inch from the perfectly just and utterly necessary standpoint white South Africa has been compelled by regard for its own safety, to take up.

Very good. There is not the slightest reason why it should. All that will happen is that, in that case, Natal will have to whistle for its Indian labour. Surely that is a small price to pay for a white South Africa—especially as the *Advertiser* describes the probable consequences of the stoppage as a mere "temporary annoyance." But when our contemporary speaks of the stoppage as a "blustering threat" it makes a big mistake. There is no reason why the Indian Government should bluster or threaten Natal. And considering Natal's smallness, and the ineffectual manner in which it has shown its own very feeble position, it is still more inconceivable that Natal should bluster and threaten the Indian Government.

A Lesson in Toleration

In this recently published novel "The Way of the Gods in Japan," by Hope Huntly, the following conversation takes place between Pauline Erskine, a missionary, and O Zuri San, a charming Japanese girl:—

"Your whole country is overrun with your idols."

"Perhaps," admitted Zuri; "yet they are not such dangerous ones as these you worship in your England and yet never see."

"What do you mean, Zuri San?"

"I mean your demon idols of money and the drink. Listen, my English friend! You come here with a good heart to destroy our images, and instead you bring us these. Say, which are worse—these simple ones"—and she indicated the Buddha behind them—"which typify Peace and Calm, or even our ugly gods, which figure powers of Thunder, Wind, and Fire? Why should you come and wreck the faith that lies behind the masks of such as these? Remember, true worshippers in both religions adore the same God!"

"The same?" gasped Pauline, scandalised.

"The very same," was Zuri's quick reply. "We call Him Amida, Embodiment of Light, and you call Him Jesus Christ, the Light of the World. There is no difference in spirit, but only in the name."

Transvaal Notes

Johannesburg, Tuesday.

The five passive resisters who were arrested last week are Messrs. S. Rungasamy Naidoo, Marimuthu Pillay, Pockiri Pillay and Natapama Pillay. All are being deported to India.

Mr. A. M. Bhayat, about whose discharge I sent a telegram last week, was suffering from a very severe attack of influenza when he was discharged. He had been ailing during the last ten days of his imprisonment. The reason is that he had lost much of his vitality owing to wrong and insufficient food. He rarely took the meagre pap that is given to Indian prisoners. Mr. Bhayat must have lost about twenty-five pounds in weight if not more. Mr. Bhayat proceeded to Heidelberg the same day.

Wednesday.

Mr. Sorabji Adajania was rearrested to-day. He has been warned to appear before the Magistrate to-morrow. He is certain to be deported and go through the same old process. Mr. Sorabji remarked that he was afraid he might not get six months this time, as in most recent cases the term had been shorter.

General Smuts, in his new capacity of Minister of the Interior will be in charge of Immigration and Asiatics.

So that, with greater powers, he still remains in charge of the Asiatic muddle. And whether it is a mere coincidence or a deliberate act, the fact remains that his greater power has been immediately exercised by the re-arrest of Mr. Sorabji.

The Railway Regulations as altered have now been published. They are applicable only to the Transvaal, so that, for the Orange Free State, the discriminating regulations remain as they were.

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Messrs. Sorabji Shapurji Adajania, Govindasamy S. Naidoo and S. Padia-chy have been ordered to be deported.

Interesting Letter from London

The London correspondent of the *Times of India*, writing on the 25th March, says, in the course of the letter:—

The news that a Bill has been introduced into the Viceregal Legislature enabling the Government to prohibit emigration to any country where British Indians are unfairly treated has been received here with much satisfaction. The early application of the provision to Natal and the Transvaal is a wish rather than a hope, having regard to strong pressure Colonial opinion can exert in Whitehall. At any rate it is thought that the measure will not be brought into force pending the formal unification of South Africa and opportunity to judge of the attitude of the new Parliament there. Viscount Gladstone was asked to receive a deputation from the Indian community resident here, before he goes out to South Africa, but has declined to do so on the ground that he does not wish to commit himself to any premature statement. Representations in the matter of Kustomjee's treatment during his imprisonment have been made to the Colonial Office by the South African Committee, and by the All India Muslim League, as well as by Sir Mancherjee Bhownagare independently. Lord Crowe has promised to have the matter fully investigated. Naturally much was said on the subject of Mr. Kustomjee at the Natives' dinner held under Sir M. M. Bhownagare's presidency on Monday. The principal guest was the Rev. Joseph Duke, a Baptist minister of Johannesburg, who recently wrote an instructive life of Mr. Gandhi, and who was entertained to a farewell dinner by the Indian community there on leaving for a holiday visit to this country. He is a man who has suffered obloquy among the colonists for supporting an unpopular cause, and he only deserves the hearty cheer with which he was greeted on Monday night. He spoke very eloquently on the South African

Indian question, and this was the predominant subject of the speeches at the dinner.

The Sweating System on the Rand

European Tailors Working under Horrible Conditions

The following is not a description of the conditions under which the despised Indian lives and works; it is an account, written by a special correspondent of the *Transvaal Leader*, after visiting some of the places where European tailors live and conduct their calling in the Golden City of South Africa.

The observer must have noticed [says the writer] how the small tailoring dens are lit up till late at night, and in ill-ventilated rooms busy hands stitch and stitch without cessation for the best part of the day. An inspection of some of these dens, such as has been made by the writer, makes one wonder how in a young and free country like South Africa there should be found men willing to submit to an environment which would disgrace Whitechapel. In one workshop, which a labourer would hardly consider large enough to sleep in, 14 people were at work. Each of them was busy, stitching, pressing or at the machine. Not a moment was wasted. One expected to see some legree standing over them with a lash, ready to fall on the burly native pressing in one corner of the room, or on the pale round-backed girl sitting, not daring to raise her consumptive-looking face. The room was stuffy and filthy. A cutter in a fashionable tailoring establishment is credited with stating that he made it an invariable custom to look for and remove the vermin from the suits received from these people before handing them to customers. He would be a careless tradesman who did not follow this course; for similar conditions to that described above were largely found. At the next shop visited three men and four girls were bent over their work in the same way. Not a word was spoken. In the next and in 20 others, men and women were crowded into little rooms, with insufficient light and ventilation, and everywhere spurred to untiring activity by some invisible taskmaster. As the visits were made in the early part of the day there was some reason for the thought that, refreshed by a night's repose, the workers were putting forth their best efforts. But the next round of calls was made at midnight. The workers had not relaxed their efforts. They looked more fatigued and more dejected, but their nimble fingers drove the needle as persistently as in the morning. The feeble rays of candles or small oil lamps were the only illumination, and they bent closer over their work, with strained eyes and wrinkled foreheads.

An hour later several dens had not closed up, though some of the men were preparing to snatch a few hours' sleep in the rooms they had worked in during the day. It is an open question whether a few of them did not remain open all night.

On a day when every country over which the British flag flies was celebrating the greatness and glory of our Empire these men—certainly most of them were Britishers—were slaving away. A shameful scene witnessed by the writer was in a tailor's house visited the previous day. The regular staff had been supplemented by two little girls, probably children of the master. Their tiny fingers were stitching strips of cloth together into bundles of patterns. They were quite bright over their work, and were not troubled with fears of the disastrous effects such tiring work would have on their eyes. They smiled at the visitor; the father frowned, but did not stir from his bench when asked whether he thought it fair for the mites to work as they were doing.

Items of Interest

At a meeting of the Durban Indian Society on Saturday, the 21st ultimo, Mr. T. M. Naicker delivered an address on "Physical Culture." The speaker said that the development of the body was undoubtedly recognised by enlightened men as one of the most important branches of education. The simplest and the best exercise for the average person was walking. The best results could be produced by early morning exercises. The address was followed by practical demonstrations of physical culture and self-defence as follows:—Indian Club Swinging: Mr. Baboo Bagwan; Skipping: Mr. R. E. Moodaly; Jiu-Jitsu or the Japanese system of physical training: Mr. C. K. Pather and Mr. T. M. Naicker; and Boxing by Mr. R. E. Moodaly and Mr. T. M. Naicker.

The Second Annual General Meeting of the Indian Women's Association was held at the Durban Indian Society's Hall, on Saturday last. The chair was occupied by Srimati Sowbakiamammal (Mrs. V. R. R. Moodaly). The proceedings commenced by the reading of an address by Miss C. Sigamoney, welcoming the ex-Secretary, Srimati R. Goonaruthiamammal, who has recently arrived from India, where she was undergoing a course of study. After the address, Srimati was presented with a bouquet as a mark of respect, and made a suitable reply. The Secretary then read the Annual Report and the election of officials took place as follows:—Patron: Maharani of Baroda; President: Mrs. K. R. Nayanah; Vice-Presidents: Srimati Sowbakiamammal (Mrs. V. R. R.

Moodaly) and Miss Angelina Paul; Committee: Mrs. R. Sigamoney, Mrs. Candasa, y Pillay, Mrs. A. D. Pillay, Mrs. Rajpaul Singh, Mrs. V. Soobramania Pather, Mrs. Arunasala Pather, Mrs. C. Nurse, Miss Agnes and Mrs. Arunasala Pillay; Secretary: Srimati R. Goonaruthiamammal; Treasurer: Miss C. E. Sigamoney. The Meeting terminated with the singing of national songs.

The Durban Mahomedan children, both boys and girls, of the Anjuman Islam School, had a sports and gala day recently, held under the auspices of the Anjuman Islam Society, the boys and girls numbering nearly 200. After the sports, close on 50 of the elders sat down to a well spread luncheon, presided over by Mr. Dawad Mahomed.

On Sunday last at the Durban Hindu Temple, Depot Road, a social gathering took place in honour of Mr. Latchman Panday who recently returned from a visit to India. Representatives from several public societies were present and the gathering numbered about 300. Mr. Soehit Maharam presided and gave a hearty welcome to the guest. Other speeches followed. Mr. Latchman Panday, in replying, related his experiences at the National Congress, where he made a speech on South African affairs, and throughout his journeyings about India. After fruit had been handed round, the meeting dispersed.

At a general meeting of the Durban Veda Dharma Sabha on Empire Day, the following resolution was carried unanimously:—"We, the followers of the Vedic Religion in this Colony of Natal, beg to convey our hearty Empire Day congratulations to our beloved Sovereign King George V., and beg to assure his Royal Majesty of our true and sincere devotion and loyalty towards his Royal person and his rule."

An extraordinary general meeting of the Maritzburg Veda Dharma Sabha was held in the Sabha's Hall in Church Street on Empire Day to express their loyal devotion to His Majesty the King-Emperor of India. The following resolution was passed: "That this meeting resolves to respectfully request His Excellency the Governor of Natal to convey the assurances of the sincere devotion and loyalty of the followers of the Vedic religion in this Colony to our beloved Sovereign, His Majesty the King-Emperor of India."

The hon. secretary of the New Guelderland Veda Dharma Sabha sent a telegram of welcome on behalf of his Sabha to Lord and Lady Grafton, on their arrival at Capetown, and received a telegram of thanks.

We are asked to inform our readers that the firm of Natal Indian Traders, Maritzburg, will be formally opened to-day (Saturday) at 11 a.m. by Shri Swami Shaukeranand. To-morrow at 2 p.m. a tea-party will be given by the partners to which all the leading residents have been invited. The Swami will address the gathering.

Presiding over the combined service in the Maritzburg Town Hall on Union Day, the Hon. Sir Henry Baile, K.C.M.G., Chief Justice of Natal, said:—"Let us not forget that, as with the individual, so with the State, conduct, as Matthew Arnold says, makes for righteousness and is three-parts of life. The common weal will only be effectually secured by a proper regard for the interests, not only of British and Dutch, but of Natives and Indians as well."

Reuter cables from London on the 30th ultimo that the morning's papers give prominence to, and heartily welcome, a settlement on non-party lines of the thorny question of religious instruction in elementary schools. This solution has been prepared by the Educational Settlement Committee formed in 1908, and consisting of notable men of almost all shades of religious and political opinion. The proposed compromise entails great sacrifices on the part of both those who wish definite dogmatic instruction and the advocates of undenominational teaching.

"A very remarkable feature of the present political crisis in Prussia is the schnaps boycott, proclaimed by the Socialist party, with the object of touching the pockets of the Conservative landowners, who are the principal distillers. Spirits which have paid duty since last October show a decline of 29,000,000 litres as compared with the previous corresponding period. In January, only 157,000 hectolitres of potable spirits were cleared, as against 207,000 in the first month last year. Obviously, abstinence as a political weapon may hit very hard," says the *Daily Telegraph*.

Contents

	Page
Segregated Sports	183
Dangerous Work Allotted to Natives	183
Activity in England	184
Indentured Indian Women	184
From the Editor's Chair	185
Recent Events at the Cape	185
Happenings in India	186
The Progress of Mahomedans	187
A Movement to Promote Peace	187
Correspondence	187
The Colour Line in America	188
Natal Bluster	188
A Lesson in Toleration	189
Transvaal Notes	189
Inter-ur Let us from Com'm	189
The Two Leg System of the Rand	189
House of Intiquat	190

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain Jewellers in Bombay—Messrs. Ranji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 3 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 31 safes—Alliance Bank of India, 5 safes—Indian State Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 4 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 4 safes, &c. Messrs. Cox & Co.,—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c. Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Boshim, 18 safes—Sir Adnanji Pechiboy, 27 safes—Messrs. Ralli Bros., 23 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

(रजिस्टर्ड ऑफिस : 19 Saville St. Durban)

तमने घडियाणो मुक्त नोईये छे ?

नातालीया मील्कना हरेक केसमां ओ कुपो (बीडी) सभवाभां आवे छे. ओ बीडीओना गलेवाने नाये कुभन मुक्त घडियाणो आपवाभां आवेते :—

३०० कुपो ओई करतारने सुंदर सोनानु घडियाण.

१२० " " " " सुंदर घडियाण.

५० " " " " ओकसोडाइड घडियाण.

घडियाण बेणवानी भीछ पणु तक !

जबारे तमे नातालीया मील्कना तीन परीडां आवे तेनु "बेणव" कटीने सभवी सभवा. ५०० बेणव बेणव करी. ते तमने सुंदर सोनानु घडियाण भणरो. ओ २५०० बेणव बेणव करी तो सुंदर घडियाण भणरो. ओटवा पणु न यने जने मात्र १००० बेणव ओकसोडाइड घडियाण ओ सुंदर भणरो. हने बेणव सायवी सभवाते जलता नही. नातालीया दुधमां भागको भीछ परीडवाभां जेट छे. ताछु जने सरस जने मलभवाणु. जभी दुकाने भणे छे.

होक्सेस भववानु देखाव.

नातालीया मील्क कु. लि.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुक्त घड़ी होना ?

नातालीया दुधके हरेक केसमें एक चिठी रहती है. वह चिठी ३०० जोसकी पासमें होती है, उसको एक अच्छी सुनेकी घड़ी नक्षीस दी जाती है. १२० चिठीवालोंको चांदीकी और ५० चिठीवालोंको ओकसोडाइड घड़ी मिलेगी.

घड़ी मिलनेका दूसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टिककी उपर जो लेबल रहता है, ५००० इकठे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुक्त दीया जाय. २५०० लेबलवालोंको चांदीकी घड़ी, और १००० लेबलवालोंको ओकसोडाइड घड़ी मुक्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया दुधही खान क्योंकि अच्छा और मलाइवाला है, और लेबल बचाकर जमा करनेसे घड़ी मुक्त मिलती है. लेबल और चिठी नीचे लिखे पत्तेपर होल्डेल ओफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेकील स्ट्रीट, दरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, રાનીવાર, તારીખ ૪ થી જુન, ૧૯૧૦.

અંક ૨૩.

અઠવાડીક પત્રાંશ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૪ થી જુનથી, તા. ૧૦ થી
જુન સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હાઉ-વેચાણ વડે ૧૨ થી જેટલું થઈ ૩
સુધી, અંક ૧૯૧૧.

પ્રસિદ્ધિમાન-તા. ૨૫ જાન્યુઆરી સુધી
તા. ૧ જાન્યુઆરી સુધી, ૧૯૨૮ થી.

સ. નં.	પ્રા. નં.	દી. નં.	પ્રા. નં.	પ્રા. નં.	પ્રા. નં.	પ્રા. નં.	પ્રા. નં.
૪	૧૨	૨૫	૨૫	૧	૪૫	૫	૨
૫	૧૩	૨૬	૨૬	૧	૪૬	૫	૨
૬	૧૪	૨૭	૨૭	૧	૪૭	૫	૨
૭	૧૫	૨૮	૨૮	૧	૪૮	૫	૨
૮	૧૬	૨૯	૨૯	૧	૪૯	૫	૨
૯	૧૭	૩૦	૩૦	૧	૫૦	૫	૨
૧૦	૩	૧	૧	૧	૫૧	૫	૨

અનુક્રમણિકા.

લાઈસેન્સનો જીલ્લો	૩૪૬
મી. ભાયાત	"
ઇન્ડિયામાં વેલંટીયરોનું કામ	"
સત્યાગ્રહની વડત્તની દિશાવર્તનમાં	૩૫૬
લડવા સંબંધી દિશાવર્તન	"
નેહાનુસંધર્મ	૩૫૧
હાઉથી આવનાર સત્યાગ્રહી વીરોના માનમાં	"
નાતાલમાં લાઈસેન્સનો જીલ્લો	૩૫૨
દરજાવાલમાં રહેલી તકલીફ	"
હાઉસવાનની દેખાડ	"
હાઉસવાનની દેખાડ	૩૫૩
કોંગ્રેસના સંસ્થા	૩૫૪
મરજીમ કોંગ્રેસના સંસ્થા	"
આવળોટની મુસાફરીમાં તકલીફ	"
જેઠા ખબરો	"
આલુ વરતમાન	૩૫૫
કરમનમાં રમતની મુશ્કેલી	૩૫૬
કેપટાઈન જી. ઇ. લીચ	૩૫૭
કેપટાઈન જી. ઇ. લીચ	"
પરચુરણ ખબરપત્રો	૩૫૮
મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવિંદ	૩૫૯
તારં સમાચાર	૩૬૦
મુખ્યમાં અમલદારી પદો	"
સર હોસ્ટેલમાં મહેતા	૩૬૧
હાઉસવાનની ખબરો	"
નાદાંતી ગાદતી ગોડીસો તારે	૩૬૨
રેલવે ખબરો	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૪ થી જુન, ૧૯૧૦.

લાઈસેન્સનો જીલ્લો

મી. ઇમાલીમ મુસેમાનના કેસની હાથી
કત અમે આપી છે તે વિચારવા લાયક
છે. લાઈસેન્સ જીલ્લો હોય તો તે પાળત
સુધીમ કારતને અપીલ કરવાનો હક છે.
પણ જ્યાં તેવો હક રહેલો છે ત્યાં પણ
કંઈ દરેક હાથી તેવો હક વાપરી શકે
તેમ જનતા જેવું નથી.

મી. કોલ તે કોલોનીના લાઈસેન્સ
અમલદાર છે. તેણે જોડાની લાઈસેન્સ
મી. ઇમાલીમ મુસેમાનના નામની કરવા
ની ના પાડી છે. તેનાં પક્ષમાં કારણ
જતાવ્યા છે, પણ તે કારણોમાં એક તો
અજબ કારણ છે. કોલ સાહેબ જણાવે
છે કે હાથી વેપારીની ગરમ કાપડો ઉપર

ચાડી થાય છે. કેમકે તેઓ કાપડની
આજી વધારે પડતી રીતે ઢળીમળીને વરતે
છે અને તેઓની સાથે ખુબ ધીરધાર
રાખે છે. આવી જાતનો પુરાવો ગોરા
એએ બા કેસમાં આપેલો. અમે દિલ
ગીર જીએ કે મી. ઇમાલીમે તે પુરાવાની
સામે પુરાવો ન આપ્યો. સર જેમ્સ
જુલેટથી લઈને પક્ષી હીક ડીક પ્રમાણિક
એરા કહી સુધા છે કે એરા કરતાં
હાથી વેપારી વધારે સારા છે, ને તેઓને
લીધે કાપડોની ઉપર કંઈ ખરાબ અસર
પડી નથી પણ મી. કોલે તો અમારો
ચી વિચાર બાંધી મૂકેલો જણાય છે.
વિશિષ્ટ ખરાબ દરિયા તો એ છે કે એક
જણની લાઈસેન્સની વાત તપાસનાં કોલ
સાહેબે આખા વર્ગને વધારી કહ્યો છે.
અમને જણાય છે કે આ બાબત કોંગ્રેસ
મી. કોલને તેમજ મુખ્ય પ્રધાનને લખ
વાની જરૂર છે. આવી બાબતોમાં અમલ
દારો જ્યારે દેખીતો એક-બાહ કરે ત્યારે
તેઓને અમલદારની જરૂર છે.

આ કેસમાં પુરાવો આપનારા લાઈસેન્સ
સંગ અમલદારો હતા. એટલે તેઓ
અપીલ ન સાંભળી શકે. તેથી અપીલ
મુકતી મળી નહીં. રૂમી-પાલ જેમની
બાંધા આ હકકોનો અન્યાય મણાવે.

મી. ભાયાત

મી. એ. એમ. ભાયાતને તેમની બહા
દરીને સાથે અમે મુખ્યકર્તાની આપીએ
જીએ. ભાયાત કોમનું નામ મી. ભાયાતે
રાખ્યું છે. તેમણે લાઈસેન્સને શોભાવ્યું
છે. જેમને તેમણે પરિચય કરી છે. મી.
ભાયાતના જેવું જો બીજા પણ હાથી
વેપારી કરત અથવા કરે તો કોમને
તેમજ તેઓને આતે લાભજ થાય. પહે
લાંતો એક મી. ભાયાતની જેમ કુખ
ભાયાતનું પડે, અને પૈસા પણ મુમાવવા
પડે. એવે કારણે રહે મી. ભાયાતે
કોમને આતર પાતાની તબીબત પણ
જતી કરી છે. પોતાનું વજન બહી
મથું છે તેની તેણે દરકાર નથી કરી.
આપણે જાણું છે તેમાં સક નથી. તે
જાણું માન મી. ભાયાત વિગેરે જે
સલાહીઓ વખતો વખત જેલ મળા
કરે છે તેઓને જ છે.

ઇન્ડિયામાં વેલંટીયરોનું કામ

લંડનની રજાસેવક (વેલંટીયર) કુદરી
તરફથી નીચે મુજબ લેવાય મળ્યો છે:-
ન્યુસાઉથવેસ્ટની પુરખ માટેની નિશાન
ના ખસ આમ નજીથી મી. રીએ દરજ્જા
વાલતા હાથી જવાબ ઉપર સાં એક
ભાષણ આપ્યું હતું. ત્રીસેક માણસ
હાજર હતાં. તેઓએ બહુ ખ્યાલથી
ભાષણ સાંભળ્યું હતું. ભાષણને બંને
બંધી બાલુથી સંવાલે મુકવામાં આવ્યા
હતા. તેઓમાં કોઈથી હાથી દિલસેજ
ઉત્પન્ન થઈ હતી કે રિવાજ મુજબનું તે
દિલસેજ ઉપરાણું દરજ્જાવાલના સત્યાગ્રહ
ના હકમાં અરજી કરવાનું સરવાળાએ
પસાર થયું હતું. ભાષણ પછી બહુ
બલ વંચાયું હતું, અને પ્રાર્થનાની અંતર
તથા તેના અર્થ વિષે સમજ પાડી હતી.
આ વિષય ઉપર રસ બરેલી ચરમા થઈ
હતી. તેમાં ખતાવવામાં આવ્યું કે કાંઈ
પ્રવાસ કર્યા વિના પ્રાર્થના કરીને હજ
મેળવવાની આજ્ઞા રાખતી તે કરતાં પ્રવાસ
સાં પ્રાર્થના કરવી તે વધારે શ્રેષ્ઠ છે.
વળી પ્રાર્થના પણ પ્રિયતમ હોય છે.

અને તે મોદાની ન હોયી નેમએ પણ
કરી ખતાવવાની હોવી નેમએ. એ
સલાહદે સવાલ કર્યો કે મરુત સરવ
કલિતમાન હોય કેમ કુખ પડવા દેય છે?
તેને સમજ પાડવામાં આવી હતી કે
આપણે સંચાનાં બનેલાં પ્રાણી નથી,
પણ આપણું દરેકમાં સમજ સકિત મુકવા
માં આવી છે કે નેથી કરીને દરેક પોતા
ની મુક્તિ મેળવવાની રહી. દરેક પુરુષ
કે સ્ત્રીમાં સરવ કલિતમાનપણાનો અસ
છે, અને તેને ખીલવવાનું આપણા હાથમાં છે.
જેવટ દરંસવાલના હોદીઓના કુખનો
ખાત આવે એવી આતુર અને સરળ
પ્રારથના કરવામાં આવી અને સભા વિધર
જન થય.

હિસાબ નીચે મુજબ છે:—

કલેપદામ ખાતે (મુલાકા) ૪-ડીપે-૩-૮
લેખરપાટીના બાપણ સમયે (૨૬ સહી)
૧/૩; ન્યુ સાઉથવેસ્ટ ખાતે પુરુષ માટેની
નશાળમાં (૩૧ સહી) ૧૦/૩. સરવ.ગો
૧૦ સહી અને ૧૧/૬ ઉપરાણું. અગાઉ
ની સખ્યા સાથે ઉમેરતાં કુલ સહીઓ
૧,૨૨૨ અને ઉપરાણું પા. ૧૦૦-૧-૪.

સત્યાગ્રહની લડતની હિમાયતમાં

મીસ એનેટનો અનુભવ

મી. રીચની દુકડીમાંનાં એક સ્વયં સેવક
(વેલ્ડીયર) મીસ એનેટ લખે છે કે:—
આ મુદ્દકમાં સત્યાગ્રહની લડતને ચાલુ
રાખવાને એક સ્વયં સેવકની દુકડી બંધાઈ
છે તેની પહેલી સભામાં કુ. હાજર હતી
એ વાતને આજે ધણું થયું. સરથી
કુ. વે દુકડીમાં બેઠાં છું અને તેના
કામ સાથે નિકટ સંબંધમાં રહું છું.
આ સવાલ વિષે પહેલાં મે પોતે કંઈ
કંઈ સાંભળ્યું હતું; અને મને જણાયું
છે કે જોઓની સાથે મારે એ વિષે વાત
ચાલ છે તેઓ પછાપચાની હાલત પણ
મારા જેવીજ હોય છે. તેઓને ખરી
હડીકતનો ખ્યાલજ હોતો નથી. અને
આવી દસ આદલા લાંબા વખત ક્યાં
આલવા દેવુંમાં આવે છે તે બાબત દરેક
અચળો ખતાવ્યો છે.

પહેલાં તો આ બાબતનો ધુટડો ઉતા
રવા જેવું બોલતાં મને મુશ્કેલી જણાઈ.
પણ પછી તો માણસને ઓળખી તેની
સાથે તેને ધક્કતી દલીલ કરવાનું શીખાઈ
ગય છે. હાખલા તરીકે કોઈ એવો હોય
છે કે જે થોડાજ ઘન્ટોમાં કહી દેશે કે
હિંદુ આફ્રિકા તો બહુ દુર આવ્યું.

એટલે સાંની બીના અહીંની (ઉગ્રાંડની)
જેટલી અગત્યની નથી. વળા કેમ એવો
પણ હોય છે કે જે દક્ષિણ આફ્રિકામાં
એક બે હજાર રહેશે. (કલમ કેપ
ટાઉનની બંધાર તેણે મન મુક્યો નહીં
હોય). અને હજો કે તે આખો સવાલ
પોતાની જાંઘળને ટેરવે છે. પણ સહુથી
વધારે માયકુટ કરાવે એવો માણસ તો
એ હોય છે કે જે તમે કહો તે બધું એ
બલે ખુબ ખ્યાનપુરવઠ સાંભળતો હોય
એવો કેળ કરે, તમારી બધી વાતમાં
મળતો આવે, પણ તમે પુરું કહી રહો
એટલે એક એવો સાર વગરનો સવાલ
પુછે કે તમે કહ્યું તેમાં કાંઈ ન સમજે
હોય એમ દે-નાઈ આવે! પછી તો ઉઠો
આસ લઇને બધું ફરીથીજ કહેવાનું હોય.
સારે નથીમે ધણા સાંભળનારાને સમજવતા
વાર નથી લાગતી. તેઓનેજ નામે કારે
અન્ય મુશ્કે છે તેથી તેઓ પણ તેમાં
કેટલેક ભાગે જવાબદાર છે, તથા તેઓ
ના દેશની આબરૂને કમ લાગવાથી તેઓએ
સરખાવું નેમએ અને તેને દુર કરવા અને
તે કરવા આતુર રહેવું નેમએ, આ
વંત તેમને બે ઉતારવામાં આવે છે.

લડનની આસપાસ મી. રીચે બાપણો
આપેલાં છે તેથી ધણું સારું કામ થય
ચક્યું છે. સાંભળનારા પહેલાં ભાગે કામ
દાર વરમનાજ હોય છે. તેમાંના પછાને
પોતાની પણ કાંઈ હાડમારીઓ સામે
લડવાનું હોય છે. ભરે સખ્યાની સામે
દરંસવાલના એડીઆટીકાની એક ન્હાની
દુકડી લઈ રહી છે એ વાતની અસર
તેઓને તુરત થાય છે. પ્રેટેસ્ટ કરવામાં
આત્મભોગ નેમએ તેનો સરસ દાખમો
દરંસવાલની લડતે પુરે. પડ્યો છે એમ
પછાને લાગી આવે છે. સંજાના ખાત
માં તેઓ મને તેના હિંમોજના સંદેશ
ની નીચે સહી કરવા આતુર જણાય છે;
અને ગરીબમાં ગરીબ પણ ઉપરાણું મા
પેતી એ પેતી આપવા વિના રહેશે નહીં.

આ વરમનાજ એટલે કે 'રતના
માણસ' નીજ દિલસોજ તથા મદદ મેળ
વ્યાથી આપનારો ઉશાય થય ચક્યો.
મે કે કામ બંધુ ભરે છે, તો પણ ધીમે
ધીમે અમે મારગ કરતા જઈએ છીએ;
એટલે આસા રહે છે કે અત બહુ દુર
નથી.

જમુરોલેડમાં અસંતોષ કેવાની વાત
જહાર આવી હતી, પણ તુરતજ ને
ખોટી પાડવામાં આવી છે.

લડન સંબંધો હોલચાલ

મી. રોયપનની છબી

બે જુદા જુદા રૂપમાં મી. રોયપનની
જે છબીઓ 'મ. એ.'માં પ્રસિધ્ધ થય
હતી તે બંને બેઝાનોઝ એપ્રીલ માસના
'ઇડિઅન રીવ્યુ'માં તેના મુખ્ય મિત્ર
તરીકે પ્રસિધ્ધ થય છે. તે ઉપરાંત
દરંસવાલથી હોદીઓને દેસપાર કરવામાં
આવે છે તે સંબંધમાં મી. પોલાક તરફ
ને એક લેખ પણ 'ઇડિઅન રીવ્યુ'ના
તેજ અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયો છે.

મી. પોલાકનાં લખાણ

"ઇડિઅન રીવ્યુ" ઉપરાંત 'મોર્ન
રીવ્યુ', તથા 'થીઓસોરીસ્ટ'માં પણ
મી. પોલાકે દરંસવાલની સખામહની લડ
તપર લેખો લખ્યા છે.

મી. કેર હારડોની ટીકા

વિલાયતની લેખર પાટીના બધીતા
અ.ગેવાન મી. કેર હારડીએ 'ઇડિઆ'
એ નામનું પુસ્તક ગ્રન્ટ કર્યું છે. તેમાં
તેમણે ૧૦૩ પાને કહ્યું છે કે:—હિંદુ
કોલોનીમાં, અને તેમાં ખાસ કરીને કેનેડા
તથા દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોદીઓની જે
પગપણી કરવામાં આવે છે તે એક વહેતા
મુમડાં બરોબર છે. કેનેડામાં કીક થઈ મયું
લાગે છે પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં તો હોદી
ઓની હાડમારી હજી ચાલુજ છે. હાલ
માંજ મુખમતી એક કારે સભામાં તે
વિષે પોકાર ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.
બધા વરંદાર અને કાપદેસર વરતનારા
હોદીઓ હિંદીય સહેનસાદનના કોઇપણ
ભાગમાં બરિદીય સહેરી તરીકે આરળ
કરી શકે નહીં, અને વેપાર ધંધો કરી
શકે નહીં એ ખરેખરી અને અબીર કાંડ
મારી અણાય એવો ખારો મત છે.
આ પુસ્તકપર આર. એ. એલ મુરે નામ
ના વિદવાન માણસે લડનની ઘરટ હિંદીયા
એસોસીએટન અમળ એક નિબંધ લખ્યો
હતો તેમાં જણાવ્યું હતું કે મી. કેર
હારડીની ચોપડીની ધણી હડીકતોથી કુ
જુદો પડ્યો છું. છતાં કુ ખુશી થાઉં
છું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદી વિષે
તેમણે જે કહ્યું છે તે એક બાજતમાં
તો કુ તેને અતઃકરણથી ટેકા આપુ છું.

ખીહાર કેામકરનજ

ખીરજપુર ખાતે ખીહાર પ્રાંતની વાર
સીક 'કાનકરનજ' મળી હતી તે વખતે
મી. પોલાકે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓ
ની હાડમારીનું ખ્યાન કરવું હતું. હાજ
રીમાંની હાખણી ઉપરાંત મહ હતી.
રેલ્વે સેકરેટરીને તથા દરંસવાલના મંત્રી

ને આ સવાલનો તુરત અત અણુવા નો એક તાર તથા બીજો તાર હોદીઓ ને હાલત બરી રાખવા માટે મોકલવા હાલ પાસ થયો હતો. પ્રમુખે ઉધરાણા માટે અરજ કરવાથી રૂ. ૧,૦૦૦ તે સ્વચ્છ કસ્ટોરિયન હતો.

જોડીયા પ્રાંતની મદદ

'યુનાઇટેડ પ્રેવીન્સ કોસોસીએશન' તરફથી 'દરિદ્રવાલ હિંદીયન રીલીફ ફંડ' માટે રૂ. ૪,૬૦૬-૧૩-૬ મી. જલ્દીથી પીટીડને મોકલી દેવામાં આવ્યા છે. મુખ્ય બરનારા નીચે મુજબ છે:—મી. વરજ નારાયણ ૪૨૭ ૧૫૦, મી. બી. એન. દલાલે કાનપુરમાં ઉધરાવેલ રૂ. ૨૨, નારાયણપ્રસાદ આરથાન ૧૫૦, એન. મી. રામાનુજ દલાલ ૧૦૦, એન. મી. અલાષ નર્મી ૧૦૦, મી. હીચનપ્રસાદ કાલિલે આ.આ. તથા મુન્દાલાદમાં કરેલ ઉધરાણું ૪૨૧, મી. રાજનહાલુરસીંગ ૧૦૦, મી. એ. પી. સેને લખનઉમાં કરેલ ઉધરાણું ૭૦૦, અલાલાદ 'આ દરિદ્ર'ના બચતપાલકે કરેલ ઉધરાણું ૬૨૧, મી. રામગરીએ ગેરમપુરમાં કરેલ ઉધરાણું ૩૫૬, મી. હરાવર શરણ ૧૦૦, અલાલાદ હોદુ 'મેરડીંગ હાઉસ' ૧૮૦, મી. મેહનલાલ નેહરૂ ૧૦૦, અલાલાદ 'લો બરનલ પ્રેમપદ્મ' ૬૫૦, રે. સતી સર્વદર બેનરજી ૫૦૦ વગેરે.

બંગાળની મદદ

બંગાળમાં દરિદ્રવાલ ફંડ માટે રૂ. ૬,૩૧૨-૬ ઉધરાણું થયું હતું. તેમાં નાં મુખ્ય નામો નીચે મુજબ છે:—મી. ડી. પાલીત રૂ. ૧૦૦૦, ઠાસીમ બ્રહ્મરના મહારાજ ૧૦૦૦, દિવપતીયાના રાજ ૧૦૦૦, મી. સી. આર. દાસ ૧૦૦, નવાજ મીરજા સુગત અલી બેગ આન બહાદુર ૨૫૦, ડો. રાજનીહારી પેસ ૧૦૦૦, મી. એ. ચોધરી ૧૦૦૦, એન. બાજુ જુએ-દરનાથ બેગ ૫૦૦, મી. બી. સી. મીન ૫૦૦ વગેરે વગેરે.

વધુ મદદ માટે કોશીશ

બંગાળની હિંદીયન સાહેબ આફરિકન હોંને નીચે મુજબ વિન વિપત પ્રગટ કરેલ છે:—તથા વરસ ઉપરાંત મુદત થયાં દરિદ્રવાલની બારે મુશીબતો આણુ છે. અને તેના તિવેરો હજી આવ્યો નથી. ૩,૦૦૦ થી વધારે સખત જેલની સખત આ ત્યાંના હોદીઓને થઈ ચુકી છે. સે કહો વેપારીઓ પાયામાલ થઈ ગયા છે, અને અસખ્ય હોદી કુટુંબો હિન્નિહિન્ન થઈ રહ્યા છે. જેલમાં લડતના આગેવાનોને પંચ સાધારણ મુન્દેબાર

માફક રાખવામાં આવે છે, અને તેઓની થાસે બધું લજકુ કામ કરાવવા છે. આમ હતાં હોદીની આખર બળવી રાખવાને ખાતર તેઓ દુઃખ મદન કરતા અને જેલ આપવા તકવાર છે. આપણા રૂ. દેશીઓને સજા છે કે તેઓના ગદાદુરો બરલા દુઃખ માટે લામણી પ્રસારી અને તે લામણીની ખરી નીલાની તરીકે એ લડત બરી રહે તે સર પેસાની મદદ કરવી. આજ સુધીમાં કલકત્તામાં આજે રૂ. ૧૦,૦૦૦ બરાબ છે. યુનાઇટેડ બંગાલ તરફથી એક મોટી રકમ કરી આપવાને હજી પેસાની જરૂર છે. મને તેટલી ન્હાની રકમ પણ આખર સાથે રવીકારવામાં આવશે વગેરે.

જોડાન્સખરમ

[આમારા ખાસ પ્રતીનીતી તરફથી.]

મંગળવાર

પાંચ હજાર થયા

જે પાંચ હોદી હજાર થયા તેનાં નામ મી. રંગભાગી નાઇકુ, મી. મરદ મુથુ પીલે, મી. પટ્ટરી પીલે તથા મી. નલયામા પીલે છે.

મી. ભાયાત

મી. ભાયાતની ખાખત ફંડ ગરે અહવા હોંને તાર કરી ગયો છું. મી. ભાયાતે જેલમાં જેલા કિસ્સોમાં સખત માંડગી બેગવી છે. તેનું કારણ તે એમ જણાય છે કે બોરાકની ખાખ. મી. ભાયાતને પુત્ર ખીલકુલ ડીક નથી લામણુ ને ખાઇ નથી ચકતા. તેથી તેણે લગભગ દોઢ વખત હુમેશાં ખાવા ઉપર નિભાવ કર્યો. આનુ કંઇ શરીર હુમેશાં ખમી ન ચે. તેથી માંદા પડ્યા. તેમનું શરીર લેવાઇ ચકેલું છે. હતાં તેમની કિંમત તો જેવી હતી તેવીજ છે. મી. ભાયાત છુટ્યા તેજ દહાડે હેઝમરમ ગયા.

શુક્રવાર.

મી. સોરાવજી

બહાદુર અને ચલા મી. સોરાવજી શાપુરજી અગાજીઆ ફરી પડ્યા છે. પકડાતાં તેણે કહ્યું કે આ વેળા ઘોડીજ જેલ મળવાની ધારિત છે. તેમનો ફેલ કલે ચાલશે. તેને જેલ વિના છોડેલ છે. હજાર થશે ને પાછા જેલ ભોગવશે.

રેલવેના મારા

આ મારા હવે બહાર પડ્યા છે. જુના મારા માત્ર દરિદ્રવાલમાંથી રદ થયા છે. મેદલે આરેજીય. કોલોનામાં તો જેલ રહ્યા છે.

હોદીઓ આવનાર સત્યામહી વારેના માનમાં

(લાવણી)

સત્યાના સ્મરણ સત્યામહીવાને મારા વહાલા, આતો લેવા પોષ્ટર પર હોં આખરવાળા. મોતીનાં તોરણે બાંધી ચોક પ્રસાવો. પર ખોલ મમા આવી શેલ પહેચાવો. મુખારકળાદી કષ્ટ માલો તીલક મગાવો, દરિદ્રવાલના વરરાજ આવ્યા ફરી પરખાવો.

દરિદ્રવાલ

દેશનીકાલ થયા હતા એજ કામને કાળે, થાસો કરવા હરથન એજ આવેલે આળે, ઉમર શેક જરેરી જેવા સાથ ખીરાળે, એવા કાણુ દલે ને દેખી દુઃખ નહીં દાલે. મડપની તકવારી કરી કંકા વગાવો.

દરિદ્રવાલ

હુલેકામાં અંધારા આવીને કાળર થારો, ઉદરની પરીયો પજી આવી મંગળ મારો, રશી જેવા હુલેની માળા આરોપી બરો, દેવોની ચોક્કીયો ભેષ ગોરા મબારો, શું જુઓ મેદી મંગાવી પીઠી ચોળવો.

દરિદ્રવાલ

કાચિસના ચેરચેન સેકરેટરીઓ માથે, છે બોળે કામનો સત્યામહીઓ માટે. માનપત્રોની સમગ્ર કરવી પડશે જાતે, નહીં કરો તો કરશે કેમ આલ ને શરે, લઈ નામ પ્રહાનું ચાલો બગીચો ભેગવો.

દરિદ્રવાલ

આ સમે મોલવી, રવામી, દીલાવર થઇને, જશે હોદુ મુસલમાનોને સાથે લઇને. વહાદારીનો ફક આ વખતે બાળવે જઇને, તેડી લાવે સત્યામહીઓને હજમત હઇને. તો વળશે કહાડો અખર કીર્તી ફેલાવો.

દરિદ્રવાલ

રામ રાજાનું લશ્કર દેશવરો લઇ આવે, મળમ દરિદ્રવાલના રાજ ઉપર જઇ લાવે, હજી તથી રહ્યા જમમ કાળજ કરી, અંતરનું દુઃખ છે જુવે વેદ શું નાડી, ફરીયામાં લાગી આજ જુવે તો જુલશે.

દરિદ્રવાલ

હવે મુનીબનવાળા છેલ્લી કસોટી કરશે. થશે પાસ પરીક્ષામાં તો પાસ હક મળશે. પેટ દુખે તો માથું ખતાવીને ને રડશે. વર મેલ જેવો પડી પાટ વળી ને લડશે. એજાને મોવેના મહેલાય પામે નથી રાખે.

દરિદ્રવાલ

નાતાલમાં લાઇસેન્સનો જીલ્લમ

એરંસવાલમાં એક ગોરાનો લાઇસેન્સ મો. હાથાદીમ સુલેમાને દરંસદર કરી આપવાની લાઇસેન્સ અમલદારે ના પાડી છે. તેમ કરતાં એ અમલદારે જે કારણો અને પુરાવા આપેલ તે જણવા કાયદે છે. તેનો સાર અમે નીચે આપીએ છીએ:—

(૧) મને સોમ ૬ જુન જે પુરાવાઓ મળ્યા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ગોરા નો લાઇસેન્સ એશીઆટીકને આપેલ તે ગોરાઓને ગમતું નથી, તેમજ તેથી લા ના ગોરા વેપારી તથા ખીજા ગોરાને કુલ જ્ઞાન થાય તેમ હતું.

(૨) વળી એમ પણ દેખાયું કે કાફરા ની મોટી વસ્તિમાં આરબ વેપારીની હાજરીથી કાફરાની નીતિમાં બદલાઈ કરે એવી અસર થાય છે. કેમકે ધરાકને લક્ષ્યાવવા માટે તેમને વધુ પડતો કાવ જાણ બતાવવામાં આવે છે; તથા તેમને (નેટીવો) આરબ વેપારીઓ મોટી રકમ ની ખીરફાર કરે છે.

(૩) જેના નામ પર લાઇસેન્સ દરંસદર કરી આપવાનો છે તે નાતાલમાં વતની નથી. તે હોંદુસ્તાનમાં જન્મે છે, અને તેનું વતન પણ હોંદુસ્તાનમાં છે. આ વરતના હોંદીઓ જે કમાણી અને નફા કરે છે તે બધા કાલેની જગાર મોકલી આપે છે. આથી કાલેનીની વેપારી આજાદી ને નુકસાન પહોંચે છે, અને પછીવાર લેણદારોના પૈસા ખોટા થાય છે.

(૪) ચોપડાઓ અંગ્રેજીમાં રાખીને સમારિના કાયદાની શરતો પળાય એવો સંતોષ મને આપવામાં આવ્યો નથી. તેથી પુરાવામાં કહ્યું કે તે ચોપડાઓ ગુજરાતીમાં સખસ, અને એક નામુ જામનાર અવારનવાર તે અંગ્રેજીમાં નોંધી જશે. લાઇસેન્સદાર પરદેશી ભાષામાં નામુ લખે, અને પછી ત્રીજા માણસને કાયે અંગ્રેજી માં ઉતરાવે એવું કાયદામાં ખારવામાં આવ્યું નથી.

(૫) જે પીરબાઇ પાસે હાથાદીમ નામુ આપવા માગે છે તે હોર્લીમટન સ્ટોરમાં ૨૫ માઇલ દુર રહે છે, અને અત્યારે તે માણસ પાંચ આરબ વેપારીનાં નામો લખવાનું કામ આંદા કરા આપીને કરે છે. તેથી કહ્યું કે અહવાદીઆમાં એક વાર હોર્લીમટન જવાનો તે ધરાકો રાખે છે, પણ તેમ કરવાને (તેની હજી હોય છતાં) તેની શક્તિ હેંય એ વિષે મને મંબીર થયું નથી. જે પા. ૨૬માં

અંગ્રેજ નામુ લખે છે તેમાંના એકને લાં દાલમાં ફેં ગયો હતો, તો ચોપડા સ્ટોરમાં ન હોતા તેમજ એક મહીનો થયાં લખેલા ન હતા. અને હજુ બીજા માણસના ચોપડા લખવાનું તે કેવી રીતે કરી શકે તે કું સમજતો નથી. તેથી પંચે ચાલીને, અથવા ઘોડાપર કે પાદન પર બેસીને મહીનાના ૨૦૦ માઇલની મુસાફરી કરવી પડે તેમ છે.

(૬) રોબરટ એલીને પૈસા બગી આપવાને નથા પુરતો માલ અરવાને તેને પા. ૪૦૦ થી ૫૦૦ની રકમ બેઠકો. પા. ૭૬ ખરીદ કીમતના, અને પા. ૨૦૦થી ૪૦૦ માલ અરવાના. તે કહે છે કે આ પૈસા તેને બીજા (છ. એમ. કરાના, અને અહમદ સુલેમાને) પાસેથી ઉછીના લેવા પડે. આ રોજમાર ચલાવવા માટે તેની પાસે બેઠકની માપણી નથી, અને સ્ટોર કંપર મોટો બેન્ટ કરાવેલો પડે. જે ને પૈસા તે ન બરી શકે તો તેને નાકારીમાં જવું પડે, અને તેના લેણદારોને નુકસાન થાય.

(૭) જેના નામ પર લાઇસેન્સ ગદલાવનો છે તે એશીઆટીક છે, જેને નાતાલમાં સાધારણ રીતે આરબ મામથી આજાપવા માં આવે છે. આ વરતના સ્ટોરકંપરને વધવા દેવા એ બધા ગોરાના કિતની વિરુદ્ધ છે.

એમ. ડી. વીન્ટર નામના શક્ષીએ સોગદ પુરવડ જણાવ્યું હતું કે હું ૩૫ વરસ થયાં આ મુલકમાં રહું છું; તે આખા ડીક્રીકટથી માલીતમાર છું. હોલી મટનમાં આરબ સ્ટોર થયાથી મુસારો થાય એવી અસર થાય નહીં. પછી તેણે કેટલાક આંકડાઓ આપીને કહ્યું કે સ્ટોરની જરૂર દેખાડવા જે આંકડાઓ બતાવ્યા છે તે ખોટા છે; ને ખરી રીતે તો વારિત આછી છે. આમલા માલીકને પુરા રોજમાર મળતો નહીં, છતાં હોંદીને લાઇસેન્સ આપવામાં આવે તો નેટીવપર આરબ અસર થશે. એ સ્થળની જરૂરી આતો હોંદી ફેરીઆથી પૂરી પડે છે નેટીવપર આરબ અસર દિવસી વાતોમાં થાય છે. (તે બાળતમાં આ અરજદાર હોંદી સાથે હું ઇંછ કહી શકતો નથી). તેઓ કાફરને ઉધાર આપે છે, ને પછી પત્તમાલ કરે છે.

વીલીયમ કારદર નામના શક્ષીએ સોગદપર જણાવ્યું હતું કે હોંદી વેપારી એ નેટીવોમાં ગાર કે ત્યાં ખસવા અસર થાય છે. કાફરાને કિતર લાખે છે; નેટીવ અને હોં ને ખીર અથવા

ધી મોરી કરતાં શીખવે છે, અને મોરાઈ માલ રાખે છે. નેટીવ હોંદીઓ તરફ વધુજ અનીતિથી વરતે છે; નેટીવોને ખરીદ્યુ વેચે છે, અને વધુજ ઉધાર આપે છે, તથા તેમને બને તેમ મુસી લીએ છે.

અખીલ સંબંધનાર મોરમાં હોંદીની વિશંધના પીટીવનપર સુધી કરનારામાંના કેટલાક હતા તેની સાથે હોંદીના વણાસે વધી લાધી, ને તેથી મોટીમ મુલતવી પુદી હતી.

દરંસવાલમાં રહેવેની તકલીફ

મે. હ. એ. અધિપતિ બેમ,

હું અને બીજા બે જણ મહ તા ૧૭ મીના રોજ એક જગ્યાએ દરંસ મયા હતા. ત્યાંથી પાછા ફરતાં ઠરીકોઠન, સ્ટેશનપર હું ટીકટ લેવાને ગયો. ત્યાં સેંકડ કલાસ ટીકટ ઓરીસ આગળ બેઠક રોડ સ્ટેશન મુખીની સેંકડ કલાસ ની ત્રણ ટીકટની મામણી કરી તો સ્ટેશન માલતરે કહ્યું કે "કુતશા જેવો સેંકડ કલાસની ટીકટ લેવાને આવ્યો છે." જે થી નેટીવ ટીકટ ઓરીસ આગળ આવવા કહ્યું. હું ત્યાં ગયો. મને ઇસ્ટ રોડ ને બલે વેમકોહનટીન સ્ટેશનની ત્રણ ટીકટ આપી. મેં કહ્યું મારે ઇસ્ટ રોડ ની જોઇએ છે. મારતરે કહ્યું અહીંથી ઇસ્ટ રોડ અને વેમકોહનટીન સ્ટેશનનો ફેસને ફેર સરખેજ છે. મારા ખારવાથી બે પેની વધારે હોયો જોઇએ. તો જણ વવાનું કે એવી રીતે હોંદીઓનું ફેસને મુસાફરીમાં અપમાન થાય છે જેથી સોગ લાવે તો જનરલ મેનેજરને જણાવતો, કે જેથી આપનો આસારી થયય.

શી. મોર્ડેલ ૬/૨૨૭
૨૬/૫૨૨, તા. ૧૯-૫-૧૦.

હોંદુસ્તાનનો ઠપાલ

તા. ૭ મી જુને અમરોટમાં બધા વધી છે.

તા. ૧૦ મીએ પ્રેસીડેન્સમાં આવવા વધી છે.

તા. ૧૩ મીએ પ્રેસીડેન્સમાં જવા બધા થયો.

તા. ૧૪ મીએ અમરોટમાં જવા બધા થયો.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં યુનીયન

નવું પ્રધાન મંડળ

અણુવાલાયક નીમણુંકો

દક્ષિણ આફ્રિકાનું નવું પ્રધાનમંડળ સુદામાનુ તા. ૩૧મીએ સંજવના બહેર થયું છે. મુખ્ય પ્રધાન તથા ખેતીમત તા પ્રધાન જનરલ બોયા; મુદ્દત ખતા તા (હન્ડીરીયર) ખજી ખાતાના તથા રા ના બચાવ ખાતાના પ્રધાન જનરલ રવટસ; નાણાં ખતાના પ્રધાન મી રીસર ન્યાય ખાતાના પ્રધાન મી. હરએમ. રફે અને બંદરે ખાતાના પ્રધાન મી. જે. ડબલ્યુ સેવર, ડેવલપ્મેન્ટ ખાતાના પ્રધાન મી. એફ. એલ. મથાન, વેપાર અને ઉદ્યોગો ખાતાના પ્રધાન મી. મુર, બહેર કમો અને ટપાલ તથા તાર ખાતાના પ્રધાન મી. ડીવીલીયુસ માફ, નેત્ર ખાતાના પ્રધાન મી. એચ. બરટન, અને તે ઉપરાંત એક વધારાના પ્રધાન ડો. એ. રીડી બનીન્સ નીમણા છે.

ઉપરના ૧૨ માં આર કેપતા, ૩ ટરંસ વાલ, તથા એરેજ્યા અને નાતાલના હરેકના એ મેમ્બરો છે.

યુનીયન સ્થાપનાની કિચાઓ

તા. ૩૧મીએ પ્રીટોરીયા ખાતે થયેલી તે મટે ખાસ પ્રર્થનાઓ કરવામાં આવ્યા પછી દેવજામાંથી કારભારી વરમ સરકારી મકાને ગયો હતો. ત્યાં લેજિસ્લેટીવ-એમ બરમાં સોમ હ લેતાની કિચાઓ થયેલી. તે વખતે હરેક સેક્ટોરો પોતાક પહેરેલ છતાં પછો સુદર દેખાવ થયેલ હતો. ગવરનર જનરલે વજાદારી માં વગેરે સોમ હ લીધા પછી તેણે તેનું કારભારી મંડળ (પ્રધાન મંડળ) ચુટેલ તે બહેર કરેલું. પછી પ્રધાનોએ વજાદારીના, ગાંજન, કમો પાળવાના પોતપોતાના હોદ્દાનું કમ બરોમર કરવાનું વરનરને વાજબી સલાહ આપવાના, અને પ્રધાન મંડળની ખાતમી બીજાઓ છુટી રાખવાના સોમ હ લીધા હતા.

નીમણુંકો

યુનીયનની મેળા તમે આખ દક્ષિણ આફ્રિકાને ક રે.આર પારસામેટ અને પ્રધાન મંડળના હાયમ હેમ ઉપરોત જુદા જુદા કોલોનીઓ માટે એડમીનીસ્ટ્રેટરી નીમણની મેડવણ છે તે મુખ્ય માતાલ માટે કોલ. મી. મી. જે. રમીસ, જે નરે ના. બેન બે. દ.બ.ક.

તથા રશિવ.ક માટે એન. મી. રીસીઝ તથા એરેજ્યા માટે ડો. રેન્ડ બે ટમ એડમીનીસ્ટ્રેટરી (કારોમારી) નીમણ છે.

જુદા જુદા કોલોની માટે એડમીની જનરલ તેમજ એડમીનીસ્ટ્રેટરીના સેક્રેટરીઓની પદ નીમણુક થય છે. નાતાલના એડમીનીસ્ટ્રેટરીના સેક્રેટરી તરીકે મી. જી. ડી. પ્રોબેન નીમણ છે. ટરંસવાલ કોલોનીના એજન્ટ જનરલ તે. ડો. બે.માનાર સર રીચરડ સેલો મનની દક્ષિણ આફ્રિકા પંચી ઇમલાર રહે નારા કામ કમીસનર તરીકે નીમણુક થય છે.

કોલેટો

સુપ્રીમ કોર્ટ બેઠક સાઉથ આફ્રિકા ના મીક જનરલ તાંકે સર હેનરી ડી. વીલીયરસ, સુપ્રીમ કોર્ટના એપીલેટ ખાતાના જાણે તરીકે સર વીલ્ફ્રમ સેલે મન તથા સર જેમ્સ રોમ-બ્રન્સ, સુપ્રીમ કોર્ટ બેઠક સાઉથ આફ્રિકાના ટરંસવાલ ડીવીઝનના વડા જમ તરીકે મી. જે.કમ ડી. વીલીયરસની નીમણુક થય છે. જુદા જુદા કોલોનીમાં જે સુપ્રીમ કોર્ટ હતી તે તે પ્રીવીન્સની પ્રીવીન્સીયલ સુપ્રીમ કોર્ટ તરીકે મળ્યો. હરેક પ્રીવીન્સ ની આ કોર્ટેનો હરજને એક સરજો મણ્યો; ત્યારે સુપ્રીમ કોર્ટ કોર સાઉથ આફ્રિકા તે સદુથી વડી મળ્યો.

કોલોનીને બદલે પ્રીવીન્સ કહેવાશે તા ૧લી જુનથી નાતાલ અને દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા કોલોનીઓ કોલોની મરી પ્રીવીન્સ મણ્યો નાતાલમાં સર કરી ગણેને "નાતાલ પ્રીવીન્સ એજન્ટ" એવું નામ આપવામાં આવ્યું છે, તથા અરેજ્યા અને ડચ બને કાપા તેમાં હામલ કરવામાં આવી છે નાતાલ પ્રીવીન્સના એડમીનીસ્ટ્રેટરી તરીકે એન. મી. રમાકયની નીમણુક બેહેરદવારા બને બપામાં બહેર કરવામાં આવી છે. મી. રમાકયે નાતાલ એડમીનીસ્ટ્રેટરી તરીકેના સેમ હ લેવાની કોપા તા. ૩૧ મીએ થયેલી તેમજ બીજા કોલોનીમાં મળ્યું થયું હતું.

પ્રધાન મંડળ સામે અરકયુરીની નાપસહાઈ

યુનીયન પ્રધાન મંડળમાં જે માલુસેને હામલ કરવામાં આવ્યા છે તેથી નાતાલનું મુખ્ય ડબ્લ્યુ. "મરકયુરી" મોટી નિરકા અને નાકમેલી ગતારે છે, અને જનરલ વે.કમ બિલ્ક ગર્મ કરેલા બપામ, ક હરકી નાગમ બપામી બેક હા છે

નાની જતામાં મી. મેરીગેનને રોકા ન બપા માટે પરાવો કરવા જેવું છે એમ મળે છે.

એસીઆટીક ખાતાના પ્રધાન કમીગરેસન, તથા એસીઆટીક ખાતાને કન્ડીરીયર એટલે મુદ્દતખાતામાં મણુવામાં બવરી એમ બહેર થયું છે. આ ખાતાના પ્રધાન જનરલ રવટસ છે.

લોરડ સેલબોરનનો કહેસો

લેરડ સેલબોરને દક્ષિણ આફ્રિકાને કોનારો છે ત્યાં કોનારોને કહેસો મોકલ્યો છે તેમાં તેમની ચડતી છમ્મી છે, અને હરીઆઇ સરકારની અને બચાવની બાબતો તરફ કોનારોએ ખ્યાન આપવાની બહેર પર ખુબ બાર મુક્યો છે.

પ્રધાન મંડળનું પહેલું કામ

યુનીયન પ્રધાન મંડળની પહેલી મીટીંગ તા. ૩૧ મીએ થઈ હતી. જે વખતે કીવજુને ઓડી મુકવાની મવરનરને બકા મળ્યું કરવાનો હુકમ થયો હતો. તેને સારી ચાલ બતાવશે તો નીવીસ્ટરમ આપણ એ બેતર પર રખવામાં આવશે. ત્યાં તેની કોરતો, નોકરો વગેરે મળ્યું તેને સોંપાશે, અને વરસના પાંચ પાંચ પેન્સન મળશે.

ચુબારકખાદી

આરબેલીઆની મજ વડા પ્રધાન મી. કીકાને બજાવ્યું હતું કે જનરલ મિથા સાઉથ આફ્રિકા યુનીયનના પહેલા પ્રધાન નીમણા એ બવોબ માટે બહુ સારી ની કાની છે.

જનરલ બેથા મુખ્ય પ્રધાન નીમણા માટે વીચાવતાં છપાંએ લેવેલ બતાવશે છે.

આરબેલીઆની સરકારે મોરડા ઝેર રકમને યુનીયન સ્થાપના માટે ચુબારકખાદી દીધી છે.

યુનીયન સ બપા મી બેરકયુરીની નાતાલના કોનારોનું એક કોનારને કારીતબખરમાં બરાક હતું જે વખતે યુનીયન પારસામેટમાં નાતાલના એકત્ર થકને બપાને એક હેનુથી એ પારી સ્થાપનાની ગોડવણ થય છે.

ડેસાઓએની વેપારી એમરી બહેર બોથાને મુખ્ય પ્રધાન થકા માટે મુખ્યર બાદી આપી છે.

મરકયુરીનો બપનાર બજાવે છે કે હર બનમાં યુનીયન કે સારી રીતે ઉભાપાવે હતો. પણ મેકાનો "લોક ખામ તહે બારી, વખતે કુલ છે બેકેલ વડે કા દેસાજના પ્રધાન ઉપર કમર મરકમ

મેળાવ્યા. એ યથા હતા, તથા ટાઈન હોલ માં પ્રારથનાઓ થઈ હતી. દક્ષિણ આફ્રીકાનાં બીજાં મુખ્ય શહેરોમાં પણ લગભગ આ પ્રમાણે જ મુનીયત કે ઉજવવાયે હતો, એવું તારે ઉપરથી જણાય છે.

કીંગ જોર્જના સંદેશ

“મારી પ્રજાને”

‘મારી પ્રજાને’ એ સંબોધનથી રાજા જોર્જે એક સંદેશો બહાર પાડ્યો છે તે માં જણાવ્યું છે કે :—

શહેનશાહના હરેક વિભાગમાંથી મારા વહાલા પિતાની વાહાવટમાં પ્રેમ ભરેલી ભક્તિના ઉદ્યારો મને પહોંચેલા છે તેથી, લંડનના સરવશથી તથા પ્રજાના મોટા ભાગની ધીરજ તથા માનભરેલી છેલ્લી તાલુમથી મને તેમજ મારાં આખાં કુટુંબને ભારે લાગણી થઈ છે.

આ અણુધાર્યો ખેડ હા ઉપરાંત નીવડ્યો હોત; પણ તે વડે જે લાગણી પેદા થઈ છે, તેથી હું જોઈ શકું છું કે જે ખોટ મને તથા મારી પ્રજાને એક સરખી જણાઈ છે. તેજો મારા કુખમાં ભાગીદાર બન્યા છે, અને હું એકલો થઈ રહ્યો નથી.

આવા વિચારથી મને હૌસત આવે છે, અને હાથપર દૃઢ આસ્થા સહિત અને મારી પ્રજાપર વિશ્વાસ સહિત મારા વહાલા દેશના કાયદા તથા બંધારણનું પાલન કરતો હું બાંધવ્યપર નજર રાખી રહ્યો છું.

‘હરિયાપારની મારો પ્રજાને’

એ સંબોધનથી પણ એક લખિા સંદેશો પ્રગટ થયો છે. તેમાં કાલોનીની પ્રજાની વહાલરી માટે તારીફ કરી ચેતા ના પિતાને પચ્ચે ચાલવાનો રાજા જોર્જે વિશ્વાસ આપ્યો છે. આ સંદેશની તકલ્પ હરેક કાલોનીપર મોહલવામાં આવી છે.

કીંગ જોર્જે જાહેર કર્યું છે કે પ્રજા પરના તેના કાળજીને તેના અસક્ત સ્વરૂપ માં હાવી એક ક્ષીણીની કીમતે, અથવા સંદરીતે તપાસ કરીને એક ક્ષીણીની કીમતે વેચવી અને જે આવક આવે તે સંપાદતના કામમાં લેવી.

મી. લજમણ પાંડેને માન

હરમનગળા મી. લજમણ પાંડે જેઓ હિંદુસ્તાન મધ્ય હતા, અને કેમિસ વગેરે જાહેર કામેમાં હાજરી આપી આવ્યા હતા તેમને માન આપવાને એક મેમ્બરેડો મી. સુચીન મહારાજની આજેવાની નીચે ઉપોરોડવાળા મંદીરમાં કરવામાં આવ્યો હતો. જુદાં જુદાં જાહેર મંડળો તરફથી પ્રતિનિધિઓને આમ વજુથી ખેલાવવામાં આવ્યા હતા. કુલ ૩૦૦ માણસ હાજર હતા. મી. સુચીન મહારાજ પ્રમુખ હતા. તેમણે તથા બીજા મદદરેજોએ મી. પાંડેને આવહાર આપવાનાં કાવણ્યો કર્યા. મી. પાંડેને મેચનલ કેમિસના પેતાના અનુભવ વિષે, હિંદી રાજદ્વારી તથા બીજા કેટલીક બાબતો વિષે હાજર થયેલાને કેટલોક ચિતાર આપ્યો હતો, અને હિંદીની મુખ્ય કાતથી પેતાને મળેલા કિમતી અનુભવનું બ્યાન કર્યું હતું. તેમણે બહાર માન્યા પછી ફગ લઇને મેમ્બરેડો વિસરજન થયો હતો.

મરહુમ કીંગ એડવર્ડ

લંડનના જુ

લંડનના જુ લોકોએ કીંગ એડવર્ડનું સ્મારક ઉભું કરવા ૭ ૭ પેની ઉપરાવી ને એક કંડ એકઠું કરવા ઇરાવ ર્યો છે.

કાપુલના અમોર

સ્ત્રીમલાનો રૂટરનો ખજરપત્રી જણાયે છે કે અફઘાનીસ્તાનના અખીરે કીંગ એડવર્ડના મરણમાટે તેને ચએલી હડી દિલ મીરી જાહેર કરનારો સંદેશો મોકલ્યો છે. કીંગ જોર્જે તેની દિલસોજી માટે જવાબ વાળતાં આભાર માન્યો છે.

પાઈકલીસાબિય

કીંગ એડવર્ડની પાઠમીરીમાં સ્મારક ચિન્હ ઉભું કરવા પોરતકલીસાબેચની ટાઈન કાઉસીલ તરફથી એક કમીટી નીસાઈ છે.

કેપમહિન લીગ

કેપમહિનની વિ. ઇ. લીગના પ્રમુખ મી. આદમ હાજી ગુલ મદમદને ૧૫ સરકાર તરફથી નીચે મુજબ લખાણ મળ્યું છે :—“ના. કીંગ, ક્વીન, તથા ક્વીન એલેક્ઝાંડરા તરફ શહેનશાહના મરણ માટે દિલસોજીતો સંદેશો મોકલવા સાર કેપમહિનની હોદી કોમતો આભાર માનવા સેરક કરીયુ તરફથી તાર મળ્યો છે એમ જણાવવા મને દરમાસ થઈ છે.”

આમ્બોટનો મુસાફરીમાં તકલીફ

મી. એસમાન અદમ તા. ૧ થી જુને થયે છે કે :—

આપના જા. અફઘાનીસ્તાન અંકમાં જરમન લાઇનની તકલીફ વીજીનું લખાણ વાંચી દીલગીર થયો છું. મરણ કે રી મરે આવી તે વખતે હું સ્ત્રીમરપર ગયો હતો, અને પાસીજરેને પણ પૂછ્યું હતું કે કામનીપર કમિ જુલમ થયો હોય વા કાંઈ તકલીફ પડી હોય તો કહો પરંતુ કાંઈએ કાંઈ કહ્યું નહીં. એવી રીને પુછતામાં આવ્યા છતાં ન કહેવું અને આવી રીતે કાંજો હાપડારા પ્રગટ કરવા એ શુર માટે હું હરેક છડીઅન કાંઈ એને બળામણ કરું છું કે જ્યારે કાંઈ પણ જુલમ વા તકલીફ થય તો મને તુરન સ્ત્રીમરપર કહો તો હું એના માટે ખહોબરત કરું એટલુંજ નહીં પણ એજટ મારફતે સરજ અને કપતાનને કહું, જેથી બીજા પાસે જરોપર તકલીફ ન પડે. વધારે ખુમાસો પછી લખીય.

ઉલ્લા અખરો

(‘ઈ. એ.’ માટે ખાલ તાર)

જોહાનસજરમ, ગુરવાર.

મી. સોરાખજી, મી. એવીદશામી એસ. નાઈક, અને મી. એસ. પડીઆચીને હાથાર કરવાનો દુકમ થયો છે.

મી. રામલાલસીંહ જરમીરનથી લખે છે કે :—કીંગ એડવર્ડના પ્રત્યુષી આપ જુને ભારે કુખ થયું છે. પોતે સરજ સીધવ્યા અને અપજુ મોકનો કાંઈ નિકાલ ન કર્યો. આપણા હોદી કાજ એ પોતાના હક માટે એ માર વરજ થવા મડી રહ્યા છે પણ અરસોસ કે કીંગ એડવર્ડે આપણુ લોકોનો નિકાલ કર્યો નહીં. શુ આપણે વિટિસ સ્થપત નથી! અફસોસ! અફસોસ! આપ જુમાં સંપ નથી. સપતી આખીને લીધે આપણા લોકોએ આજ બે યુદ્ધ એલ અને દેવનિકાલની સળ બોચરી રહ્યા છે. માત્ર માનુષ્યમિતી સેવાને અરથે કવિલક થઈ ગયેલા અ હોદી, રીરાનનાં કાજર સુખ અને કિમત ગરે.

ચાલુ વરતમાન

—:—

કેપટાઉનના સાકથ આફ્રિકન પોલીટી ક્લબ ઓરિએન્ટેશને યુનીયનની છેલ્લે સભાના મેમ્બર તરિકે મી. સરકાનર, મી. ડર. મી. હોરડેન, તથા સર વીલ્યમ હાર્ટને નીમવાની બહામણને હરાવ પાસ કર્યો છે.

નાતાલમાં એક કામ બનાવવાનું કર આનું સ્થાપવાને વિલાસત સાથે મસલત ચાલી રહેલ છે, અને સંબંધ છે કે તે કરઆનું કરબનની નજીકમાં નાખવામાં આવશે.

નવો રાજ આવવાની ખુશાલીમાં સાકથ મન્સટાઉનમાં ૫ ફેબ્રુઆરી છેલ્લી મુકામાં આવ્યા છે.

કેપટાઉનમાં સોહોઆલીરેટની એક મીટીંગ મળી હતી તે વખતે બાપજી કર નારાઓએ મરહુમ કૌંચ માટે ન જાજતા હસારા કરવાથી સાંજગાતારા સામે ચલાવતા, ને તોફાન થઈ જતાં પોલીસે બાપજી કરનારનું રક્ષણ કરી રાત્રિ દેવાવી હતી.

હરિયાને તળાવેથી માટી કાઢવાનું કામ કરનાર એક સંજો (ડરેન્ડર) ડરબનના બંદર માટે કાવવાને નાતાલની સરકારે હરાવ કર્યો છે. કેમેલા માનવથી આ બીલોની તરફ એક કામ માટે તે સમા ને પહેલાં કામે લગાડવામાં આવશે.

ફેટલીક "કુલી" ડોકરીએ તરફ બદ દનન બરેલી વરતજીક જતાવવા માટે એક મોરતે મરિસનગરની કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં ૬ માસના જેદ ખાનાની સજા થઈ હતી.

કેપમાં ફરીસરોડ ખાતે કમુછરસ કરાણ આગળ ૬ ફીટ ૪ ઇંચ સાથે એક મોટો વાહ પકડાયો. કહેવાય છે.

એ હસરડ ઓરેનેને દારૂ પીછને ડોકરી બનવાના આરોપ માટે મી. હોડસનની કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં હરેકને પા. ૫ ના ૬૩ની અથવા ત્રણ માસની જેલની સજા કરવામાં આવી હતી.

અમેરીકાની દક્ષિણે આવેલા આરનેન દાકનના સ રથાનમાંથી ખચરો ખરીદવા

ને મરેડાઉનમાં કેરબાક બેરાઓ એક યોજના કરે છે.

તા. ૩૦મી મે પછી કેપ રેલવેપર મુસાફરીના દરમાં મન્ડો થવાનો છે.

એક ગેરી ડોકરી તરફ તોછડી બાપા વાપરસ માટે તથા તેને બાપજી કરવા માટે એક નેટીવને મરિસનગરમાં નેતર વતી ૧૨ ફટકા મારવાની સજા થઈ હતી.

ઓરેંશઆવાળા મી. હરજોહની ઉમરને વિરુદ્ધની કેળવણી સંબંધી રાજ નીતિ માટે તેના પર (પ્રમાનમંડળ ચુદ વાની તરીકે) સખત ફાળુ કરવામાં આવ્યું છે.

સર હેનરી ડી વીલીયર્સ દક્ષિણ આફ્રિકાની સુપ્રીમ કોરટના વડા જડજ નીમા વા સંબંધ છે.

મી. મેરીમેનની મા તા. ૨૫ મીએ ૬૪ વરસની ઉમરે એકમન્સટાઉન ખાતે સુજરી ગયાં છે.

આરસટાઉનમાં રેલવેખાનાના એક મીર મીટીઆ દીદીને ૭ વરસનો છેલ્લો રમતાં રમતાં બળી જઈને મરણ પામ્યો હતો.

ચોડા દિવસપર ડરબનની વસ્તીની મજબૂતરી રાઈ થઈ હતી, પણ તહેવારો આવવાથી તે કામ દીધમાં પડ્યું હતું. એ મજબૂતરી પુરી થતાં તેના આંકડા બહાર પાડવામાં આવનાર છે.

તા. ૨૬ મીએ રાત્રે ડેકામેઆમેમાં પોરેમીક ક્રોઓરમાં એક મોકમાં આગ લાગવાથી પા. ૧૨૦૦ નું નુકસાન થયું હતું.

મયા મુકરવારે મુરબન નામના દીદીને ડરબનમાં ફોસીએ મડાવવામાં આવ્યો હતો. તેણે તેની ઓરત તથા ડોકરનું ખુન કરેલ.

તા. ૩૧ મી મેથી યુનીયન કારમાર શરૂ થવાથી બધા મોકોની માટે એકજ સુપ્રીમ કોરટ થશે. આ કારણથી નાતાલ ની સુપ્રીમ કોરટની છેલ્લી મોક વખતે મન્ડોએ આરસપરસ બાપજી કરી લીધી હતી.

મરહુમીનો રમુજ વિભાગનો લખનાર કહે છે કે કલકત્તામાં હોંડોએને ને રીતે તોફાન પાડ્યો તેથી વાહસરાય ખુટી થશે. તે તોફાન ઉપરથી જણાય છે કે રાજદારી ચળવળ એ ચોડાક અંગ્રેજ બહેલાઓનું જ કામ છે.

કેપટન રોકેટ નામનો અંગ્રેજ બપુએ છે કે પૂર્વીકા દક્ષિણ ઉમ (સખન પેક) પર ૧૯૧૧ના દિવસમાં પહોંચવા તે કમેડ રાખે છે. પોતાના કાફલા સાથે તા. ૧ થી આગર તે કેપટાઉન આવી પહોંચશે.

બહેર ઉધરાણા વડે મરીબનાં ડોકરોં એ (ગેમો) ને ડરબન બેવા મોકલવા માટે મેહાનસબરમાં એક યોજના થઈ છે.

એક નાની ઉમરની ગેરી ડોકરી ઉપર બળાકાર કરવામાટે રેલવેના એક મોરા બેડુતને વેરસમમાં સરકારે કોરટે ૧૦ વરસની જેલની સજા કરી છે, બડજી ઉમેરણું હતું કે ચુન્દેમારને ફટકા ની સજા પણ મળવી જોઈએ, પણ તેનું શરિર નબળું હોવાથી તેમાંથી તે બચે ગય છે.

એમ્પાવર કેને દિવસે ડરબન તેમજ મરિસનગરની વેદ ધરમસજાએ મીટીંગો બરી વહેવારીના દરવે પચાર કરીને કોલોનીઅલ સેક્રેટરીપર મોકલ્યા હતા.

દીવુકુલુને -યુકાસલ જેલમાં છુટો કરી ને પ્રોટોરીઆ લઈ જવામાં આવ્યો છે. સાં તેની સજા માફ કરીને એક બેતર ઉપર તેને રાખસમાં આવશે, તેને લઈ જતાં બધીજ ચુપકીરી જળરત માં આવી હતી

યુનીયન કેના દિવસની ખુશાલીમાં કરબનના ઇલિમન હારમરસ એથોસીએસને એક ખાણની મીજલસ વેદ ધરમસજાવા હેલમાં કરી હતી. જે વખતે કાજર ધનારામાં રવામી મી સંકરાનંદ તથા મેસરસ વી. આર. નાઇડુ, સંપતી, નાપના, સમનગરથી, ધનુરપારી, રપનારાબામુસીય, સુચીન મહારાજ, મરીય પાટે, તથા સી. તલીયા વમેરે વમેરે ત્રમુસો માણજને આમમલુથી તોતરવામાં આવ્યા હતા. ને કુપપાક પુરી વમેરે જમણુ કર્યું હતું. મુખ્યબેબાદીને મન્ડો પચાર કરીને પહેલે કાજે મોકલવામાં આવ્યો હતો.

કરમનમાં રંગની મુગ

દશમ તથા પચમી

તહેવારની રમત ગમતમાં ભેગભેગ

છાપામાં શરૂઆત

દશમ અને પચમી હિંદી તથા કાશ્મીરી વધારવા જેવામાં આવે તેની સામે રાજનીતીક છાપામાં થોડા દિવસ થયાં હાલમાં પ્રસિદ્ધ થયા હતા છે. 'રેકપેર' નામનો છાપ નાર કહે છે કે એક વખત કુ દશમમાં ખેડી જતો હતો ત્યારે ગણુ હિંદી—મન્દ, એવડ અને એકર—અરમાં બામમાં પહેલી બેઠક પર હતા. તેમની સાથે જુદી જુદી વસ્તુઓની બેઠી એક કચણ હતી. લસન અને ખીંચી હિંદી દુરગાધી એવી આખી જાડી લદન મ થઇ શકે એવી વાંચ મારતી હતી. આવી બાબત ઉપર દશમખાતુ કેમ થાત આવડુ નથી?

'રેકપેર' કહે છે કે પહેલો દશમનો સવાલ પતાવવો, તે પછી પચમીને સહેલાઈથી પતી જશે. યુનીયન ડેને દિવસે કાશ્મીરે મારે ખાસ દરમો કાઢવાની જરૂર આવતી હશે એવું. આથી બહારગમ થી મોજશોખ મારે આવનારા મોજાઓ તથા તેમની મોજાને કાશ્મીર સાથે દાંધ ખંભા થકાયા પડે છે તે બધ પડશે આવું નહીં થાય તો મુલકાત લેવા આવ નારાઓ કરમન આવનાર પસદ કરશે નહીં, અને કરમન મોજશોખ ભેજવ, લપક સુદર શહેર તરીકે મળાવું મટી જશે.

ખીંચી એક લખનાર કહે છે કે કાશ્મીરે તે પચમીપર મલતી અટકાવવા એ સારી વાત છે, પણ તેઓ મારે કાંઈ ખીંચી ઉપાય કાઢવો જાણે. એ તેઓને મુખ્ય રક્તપર અટકાવવા પડે તો તેઓ મમરાઇને દશમ, રીક્ષા અથવા મોટર સાથે કાઢશે, અને અટકાવતો મળી.

'કરમ' (ન્યાય) નામથી લખનાર કલરડ લોકનો પક્ષ લઈ 'રેકપેર' ને એવો જવાબ આપે છે કે તેણે કલરડ સેક્રેટરી નીક વિરોધ કરતાં અટકવું જોઈએ. તે પેતાનાજ તાગમાં નોકરો રાખતો હતો તો તે કલરડ જવાના હશે. કરમનના કલરડ એક એકર રીતે બહુ સારી માફમાં અને આપરહાર છે. તેઓ રાજનીતીક મોજાની આવીએ છાપામાં જાત અ કરતા હેવા તો મેરને કેમ કાને?

'રેકપેર' વારણ કરમ નામ તળે અધરા માં રહી બા કરવા ન પડે. હિંદી અને આસુમોની સાથે રાજકચેરીમાં થય મીલા થતાં હીમ એકવરડને કરમ નહેતી લાગી. જો 'રેકપેર'ને કલરડ લેકેના સદગુણ પારખવા હોય તો તેને તે બતાવવા કુ ખુશી થાય.

એક નેટીવનો કચવાડ

એક નેટીવ કહે છે કે યુનીયન ડેને દિવસે નીકાળીઆએને હાજરી બાપરા ઉપરાંત ચાંદો ભેર આવવાના છે શુ આ ભેટો આપતાં કલરડ (કલરડ, નેટીવ, તથા હિંદી) ઉકારાને બાતમી રાખવામાં આવશે? આ પ્રશ્ન રંગની મુગને હદ બહાર લઇ જવામાં આવે છે. કમ રડ સેક્રેટરી પારલામેન્ટમાં બેઠવાની મનાઇ; હિંદી અને નેટીવ શીખોને પેન્શન તો કમ નહીં; બહારપર બ્રિટીશ રેડિમરો બેઠવાની નેટીવોને મનાઇ; અને હવે યુનીયન ડેની બેઠમાંથી કલરડ ઉકારાને બાદ કરવામાં આવે તો હદ થઇ જાય. એ યુનીયન ડેની રજાપના આવી રીતે થવાની હોય તો બધા કાળામટે બહેતર છે કે તે દિવસે કૈક પાગરો, અને એ મોરી જાતોમધી અમને ઉપારવા કરવ સંકલ્પમાનને પ્રારથના કરવી. ૧૮૬૧ ની સાલમાંજ મહાગાસ્તર ફરેય લેતાંમી છત્તુ' હતું, છતાં ૧૪ વરસ બેઠથી કુક મુદતમાં તેમણે મજાસાસી લોકને સહેરી પચાના હોઠો આપ્યા છે. બ્રિટીશ સરકારે ૧૭ વરસપર નાતાલ છત્તુ, છતાં તેલમાં વરસ થયાં એ પછુ મુખને સહેરીપચાના હોઠ નથી મળ્યા. આમ શુ મારે? કારણ એકલુજ છે કે બિટીશ સેક્રેટરીવ પર છતપારજ મુકતા નથી. નેટીવ રેત ની વહાદરીની કબુલત ફરી ફરિને આવે છે. રાજકતાઓના આજ અવિશ્વ સીપણ થી અમે દિગ્રીર થઇએ છીએ. અમારા મુકુ રાજાઓ કરતાં બ્રિટીશ રાજ હવર મજુ' સાર' છે એમ અમે પ્રણીએ છીએ. છતાં અવિશ્વસલુ સુવ અમારા રાજકતા ઓમાં પેકુ છે તે નીકગતુજ નથી. શુ બાની અસર નેટીવોપર સારી થશે? નહીં, તેથી અસાંત અને તેનાં બપાં પરિણામો લખાય મળે. અમે તમરા કુવરા છીએ, તમારા ઉકારાના ટેમલ નીમે પકતા કલરડ અમને ખાવા થો.

ઉપરના કાગળ નીમે 'મરકપુરી' રીકા ફરે છે કે કલરડ ઉકારાને બેઠની પહે મળીમાં જામેજ નહીં કરામાં આવે તો બહુજ આવમસંમળી અને અભ્યાસ કરી અમે મળુશુ.

એક મોજો બાઈની ફરીવાર

"સરવત્ર જોનાર" કહે છે કે કાશ્મીર અને કુલીની સામે થનારાઓ મોરી મલતી ઓની મુશીવતનો વિચર નથી કરતા. પેતાનાં પેઠાં સામવવાને મોરી દાંધઓ (નર્સ) સમવાતુ' લખુને ન પેકાયા, તેઓ મે બહાર ફરવા કે મળવા જવું હોય તે પેતાનાં ઉકારાને સાથે લઇ જવાં હોય તો કાળી દાંધ સાથે સખરી પડે. એ કાળી દાંધને દશમપર ન બેસવા દેવામાં આવે તો મોરી માને ફટકી મુશીવત પડે. આનો એક દાખલો હાલમાંજ બન્યો છે એક મોરી બાઇ પેતાનાં ઉકારાઓ તથા કાશ્મીર દાંધ સાથે બહાર ફરવા નીકળી હતી. તે દશમમાં દાખલ થઇ. મોરા ચઢી બધ તે પછી દાંધ દાખલ થવાની હતી. કનકકટરે તેને ન અડવા દીધી તે દશમ ચાલતી કરી. એક માંજુસે મોરી ને વકેક કરતાં તેણે દશમ ઉઘી રખાવી ને તેને ઉતરવું પડ્યું. કંકકટરે બાઝના પેસા માગ્યા તે બાઇ કામારે આવે? તેની દાંધ સહેરીથી સાત અમળી હતી, તે માંડ એક દેકાણે રહી આ બાઇને મજુમ પડી. ઉવટે લખનાર કહે છે કે "નેટીવ અને હિંડિયન" ને અટકાવવામાં આવે તો દાંધઓને તો (તેઓ રસ્તેજતાવાળી અને સખ્ય હોય તો) ન અટકાવવી જોઈએ.

'મરકપુરી' ની રીકા

ઉપલા કાગળપર રીકા કરના 'મરકપુરી' કહે છે કે:—કાશ્મીર તથા કાળા સેક્રેટરી પચમીપર ચાલવા દેવા વિષે તથા દશમમાં બેસવા દેવા વિષેના હુકમદાવક સમલની થરયા થઇ તેમાં સમજ વમરની પચુ બહુ થરયા થઇ છે. સમજાગી અટકાવત કરવાની ફેટલાક જરૂર માને છે તેઓને ખ્યાલ નથી કે એ સવાલ વમર વિચારમે દાંધમાં લીધા જેવો નથી. ફેટલાને આ બાબતમાં અવિશ્વેકિત તથા ખેડી હતી કત બેઠી વાતે. પચુ બહુ કરી છે. હખ્કા તરીકે, અમને ઉકારામાં આવડુ છે કે તુરતમાં સખત પરાને અમલ કરવા માં નહીં આવે તો બહારની કરમનની સહેરે આવનારા થવી પડશે. પચુ એક અચાંચત પ્રગટ થયો છે તેપરથી તથ અમને કેટલુક કહેવામાં આવેલ છે તેપર થી તેથી ઉકટી વાત પચુ જોવામાં આવે છે. એમ જખ્યાલ છે કે કાળી દાંધઓને તેનાં સેક્રેટરી સાથે મેળા છતાં પચુ લખનારો તો એકવરડે ની રાખના અપડુ માં જતા છે. ઉપર લખુને લખનારો સખિત દાખલો આવે છે તેમાં ઉપ

મામની એક આમને તથા તેની દહને જે પળવણી થઈ છે તે સાથે મુસો જાહેર કર્યો છે. અમને એક બીજા બનાવના પશુ ખબર મળ્યા છે. તે ખબર આપનાર બાનુના બેઠા વિષે કાંઈ જાણ હોયજ નહીં. તે તેની દાઢ સાથે ટરામમાં કાપસ થઈ સારે કંડકરને તેણે કાપી તેને કહ્યું કે "તે ચાકરડીને અદર સાવવાનું" કંઈ કામ નથી" આ બનાવમાં તે ચાકરડી કાપર નહોતી તેમ હીંદી પણ નહોતી. કપડાં પણ તેણે સ્વચ્છ અને ઠીક પહેરેલાં. વળી તેની શેઠાણીની સાથેજ હતી. આવા બીજા બનાવો વિષે પણ અમે સાંભળ્યું છે. કાંઈ મોરી આમને કાંઈ વગર ચાલે તેવું ન હોય અને મોરી દાઢ રાખવાની તેવડ ન હોય, તેને બીજા પર જે બીજો કરવા જવું હોય તે તેણે શું કરવું? અમને લાગે છે કે આ તો કદ જલાર વાત બધ છે. અને વળી તે એટલે સુધી કે મેસમમાં સેજાકાહે બાળખમાં તથા દાઢ સફીત બહારથી આવનારાઓ પશુ તે સામે પોકાર કરશે. મમે તેમ હોય પણ કંડકરની તેણે કાપી બીલકુલ માફ કરવા જેવી નથી. એ કે બધા એવા તેણે છે એમ અમે નથી માનતા. ટરામ પર કેને આવવા દેવા અને કેને નહીં તેની પરિક્ષા તો કપડાં અને દેખાવની સુખડતા પડેજ લવી જોઈએ. બધી વાર એવા કાપર તથા હીંદી ટરામ પર જોવામાં આવે છે કે તેને બીલકુલ બેસવા દેવા ન જોઈએ. પણ હમણાં તો એવી સુચના આપવામાં આવી લાગે છે કે જેમી કદ જોળાંગી જનાય છે, અને જે અમલમાં મુકવાનું તદ્દન અસંભવિત છે.

વધુ ખુલાસો

ઉપરના લખાણ અને કામજી સબધમાં વધુ ખુલાસો એવો બહાર પડ્યો છે કે જાહ અથવા વાંધા બરેલાં કપડાંવળા ફૂલી અને કાપરો વધતી સંખ્યામાં ટરામ પર ચડતા હોવાથી તેનો કેટલેક દરજ્જો અટકાવ કરવાને ટરામખાતાએ બે ત્રણ અઠવાડીયાં ચર્ચા સુચનાઓ કાઢી છે. ૧૬ માં ધારામાં કહ્યું છે કે "કાંઈ માણસનાં કપડાં જાડીને કે બીજા ઉતારનાં કપડાં ને ખરામ કરે એવાં કંડકરને જણાવ, અથવા તો કાંઈ માણસ બીજા કાંઈ કારણ સર બીજા ઉતારીને વાંધાજરેલાં સાગરા તો સુસ્વ કંડકરને સામે તો તેને ટરામ ઉપર ચડવા કે બેસવા દેવામાં આવશે નહીં. અને જડવા પાછી માણસ પડશે તો કંડકરની વિનયિત મનાં તેણે ઉતરી જવું

પડશે. એ તેણે બાહુ આપેલું કરી તો તે ઉતારવામાં આવે સારે પાછું આપવા માં આવશે." આ ધારાથી હોમી ચતી સામાન્ય જીવનનો અમલ હમેશાં થતો રહેતો છે; પણ કાલમાં ખાસ સુચના આપાક સારથી તે વધારે સખતીથી અમલમાં મુકવામાં આવે છે. આ સુચના આ તરીકે જનરલ મેનેજરે એક સરકુલર કહેવો છે, જે દરેક કંડકરના હાથમાં મુકવામાં આવ્યો છે. તેમાં વાંધા બરેલાં ઉતાર સંખ્યામાં તેમની કરજ સમજાવી છે. વળી ટરામના અદરના કામમાં મોરા સિવાય બીજા કાંઈને ન બેસવા દેવાનો ધારો અમલમાં મુકવાનું પણ કહેવામાં આવ્યું છે. અમુક વરમના કમરડ લોકો સંખ્યામાં કંડકરથી કામ લેવા બાર મુકવામાં આવ્યો છે. પણ બધા વરમના કાપર, હોટનટોટ, કુશી જોરત કે મરફ, તથા મોરાની દળ પ્રમાણે પહેરવેલાં ન હોય તેવા બીજા બધાને અદર ન કામલ થવા દેવા સુચના હતી. એટલે મોરી બાંધતી દાંધને અદરના કામ માં બેસવા દેવાની મનાઈ હતી, છતાં તેને ઉપરના કામમાં બેસવા ન દીધી તે માટે કંડકરનું નાખર આપવામાં આવ્યું હોત તો સખત તપાસ થાત. એ બનાવથી ટરામ ખાતાની સુચના ખુલ્લી થાય છે કે હીંદી અથવા કાપર નોકરને ટરામના અદરના કામમાં નહીં બેસવા દેવામાં આવે. તેમને બહારના કામમાં બનતાં સુધી જવા કરી આપવા કંડકરને કહેવામાં આવ્યું છે.

'મરકુરી' માં લખનાર ઉમેરે છે કે આ ધારાનો સખત અમલ કરી મોરી જોરતોની દાંધાને અટકાવવામાં આવશે તો બહાર ગામથી સહેલાઈથી આવનારાઓ માં ખાસ કરીને અસંતોષ ઉભો થશે.

તહેવારમાં જોળસેળ

તા. ૨૬ મીએ કરજન ટાઉન કાઉન્સિલની મીટિંગમાં મી. જેમીસને જણવ્યું હતું કે કોમિના પાયદંત સબધી મેળા વડામાં ભોરડાના મેદાન ઉપર મળ્યા હોદી એક હાજરે હતા. તેઓ પ્રાર્થનાના ઉપરોગી ભાષ વખતે આમતેમ દોડા દોડ કરતા હતાં. આથી દરેકની સામણી ફાપાય છે. આ લોકો માટે યુનીવર્સની રમત રમત વખતે સામાટે મોખી જોડ પણ ન કરવી? આ કારણ લોકો પછીજ વાંધાજરેલી રીતે જોળસેળની સાથે સેજમેળ થાય છે. અમલત કુ બહાનું કરતાં હોદી વિષે કહેવા જાય છે. નથી.

મી. હેનરુડે જણાવ્યું કે મી. જેમીસને પોતાની મામણી વિષે કાણ ન કરે એવું કુ જણ્યું છું. આ લોકોની રમત રમત જુદી હોય તેમ બધા બરબેમે માને છે. એ લોકો તરફ નાખી જવું. તેમને રમત રમત કરવા દેવી, પણ જોરા સાથે સેજ બેજ થવા ન દેવા.

સર ડેવીડ કંટરે કહ્યું કે જાહેર બનાવોમાં નેત્રીવ અને હીંદીઓને કામ ન લેવા દેવામાં આવે તેથી કુ વિરુદ્ધ છું. આપણે એમ કરી શકતા નથી. એ આપણામાં રાજકારી કાપણુ છે. તો એ લોકોને તહેવારની રમત રમતમાં કામ લેવા દેવો એજ કંડકર છે. તેઓ આપણને બહુ કિંમતી છે; અને કોલોનીએ એક કિંમતી માંસ બનાવે છે.

મી. જેમીસને કહ્યું કે એ એ લોકોને આવવા દેવા હોય તો તેમને મોરાઓથી જુદા રાખવા. 'લડીએ' ને કાણીએ મારીને રસ્તો કરતાં નેત્રીવેને એ જોવા છે.

મી. હેનરુડે કહ્યું કે એ તેઓ આવવા કરી તો કુ મોકલવું કરીશ. મી. લોલાં ડરે ટેકા આપ્યો, ને કહ્યું કે હીંદીઓ પોતાની જુદી રમત રમત કરવી. તેમને મદદની લટલી રકમ આપવામાં આવશે.

સર ડેવીડ કંટરે કહ્યું કે કુ ઉપર કહ્યું તેમ કરવાથી વિરુદ્ધ છું. એ લોકોના ખાતાના વડા તરીકે પાંચદી જોડેલો વખત મેં કામ કર્યું છે, ને તેથી તેમનો અને અનુભવ છે. મારાં ખાતામાં એ લોકો મોટા કામ બાળવનાં એ અને જણાના વગર કદી રહ્યું નથી. તેઓ જોરા સાથે સરખાવતાં અહના કામ બળવંતા હોય, પણ તે જુદી વાત છે. આપણે જુગપુ ન જોઈએ કે આ લોકો જાડી પડેલા છે, અને આપણામાંના ધણીને પહેલાં જાણી રહેલા છે. આપણે ચડીખાતી કામ તરીકે તેમનાં મેદાં જોવાદાર છીએ, અને તે દેવાં ના સાટમાં તેમના તરફ અને તેટલી સારી રીતે વરતવા કરજથી બંધાએલા છીએ. મને લાગે છે કે આ લોકોને કાણમાં રાખવાનું બહુ કહેણું છે. આપણે તેમને ન તરછોડીએ તો તેઓ પછી બાળતમાં મોરાની દારમાં આવી રહે તેવા છે. તેમને વાસ્તે જેમી રમત રમત કાઢવી, કે કેમ કરવું તે વિષે કાણમાં કુ નથી ઉતરતો, પણ કુ એટલું કુ છું કે આ લોકોને આપણી તરફથી સારી વરતણુંકની અસા રાખવા કુ ડે. અને કારણમાં એવાં કરજથી નહીં બનાવવામાં આવે તો તે નેકરડાં કામ મુકુડી.

કેપટાઉન બિ. ઇ. લીમ

—10—

કેપટાઉન ખાતે એક બંધ મેળાવડા વચ્ચે દક્ષિણ આફ્રિકા યુનીયનના ગવર્નર નર જનરલ લોરડ ગ્રેડરને જે માન પત્રો આપવામાં આવ્યાં તેમાં એક કેપટાઉનની બિ. ઇ. લીમ તરફથી હતું. મી. આદમ હાજી ગુલ મહમદ તરફથી તેની નકલ અમને મોકલવામાં આવી છે. અમે તે માનપત્રનો તરજુમો નીચે આપીએ છીએ:—

“દક્ષિણ આફ્રિકા યુનીયનના ગવર્નર જનરલનો જોશમદાર અને મહાન હોદ્દો લેવા અતરે આપ નામદારનું જાનમન થવાની તકે આપને, કેપમાં વસતી હોદી કામ વતી અમે નીચે સહી કરનાર હોદી આ અતઃકરણપુરવક સાચો આવકાર આપીએ છીએ. ગવર્નર જનરલ તરીકે નીમાવા માટે અમે તમને નમનતરથી અને માનપુરવક મુબારકબાદી આપીએ છીએ, અને બરસો રાખીએ છીએ કે એક પ્રજાની સ્થાપના અને ચઢતી જોવા નો લાભ અને આનંદ આપને મળે. જે રાજકીય છુટ અને સ્વતંત્રતા નીભાવવા અને મજબુત કરવા આપે, તથા આપ ના મરદુમ પીતાએ એટલું બહુ કરેલું છે તે પ્રજાકીય છુટ ને સ્વતંત્રતા માટે તમારો કારકાર વળણાય એવો બરસો છે.

આ કોલોનીમાં ના. સકેનસાદના હોદી રાજની પ્રજાએ હવેલાં સંપુરણ સ્વતંત્રતાના હકો એમળ્યા છે; અને અમે હોમ તથી આશા જતાવીએ છીએ કે તમારા ગુલ અને લલા કારેખાર તલે દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા કોલોનીના અમારા બાકસોનાં દુઃખો દુર કરીને તેમને, આ કોલોનીમાં અમે જોગવીએ છીએ તેવા, સ્વતંત્રતાના લાભો એમવવા દેવામાં આવશે; અને તેવી રીતે તેમને સંતોષી અને સુખી બનાવવામાં આવશે. અમારે ખાતરી આપવાની જાએજ જરૂર છે કે આમ કરવાથી હોદી રાજમાં કસોડે વહા દાર લેકો ખુશી થશે; અને આખા હોદી રાજમાં જે શાંતિ અને વફાદારી ફેલાવી જોઈએ તે ફરીથી જામશે.

આપના અને આપના કુટુંબના દક્ષિણ આફ્રિકામાં માળાવાના દિવસોમાં ખુદા તપને દુઆ કરે એવું આપીએ છીએ.

અ.દમ હાજી ગુલ મહમદ,

(બિ. ઇ. લીમના પ્રમુખ)

હીરાનંદ મુલચંદ,

(યુનાઇટેડ હોંડ એસોસીએશન ના આઈડીમ પ્રમુખ)

એ કાદર,

(ધરમશીલ સોસાયટીના પ્રમુખ)

એ પી. અબર,

(ફાળીખીયા મુસ્લીમ સોસાયટીના ચેરમેન)

શીશાખ ખાન,

(ચેરમેન, મીઠાં જોદ અફખાન)

કેપટાઉન, તા. ૨૧-૫-૧૦.

બીજા એક કાપથી ઉપરથી જણાય છે કે ઉરનું માનપત્ર આપવાનો હવાવ તા. ૬મી મેએ થએલી એક મીટીંગમાં થયો હતો. તે વખતે કોમના મરણ મટે દિલ્લીનીનો હવાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, તેમજ માનપત્ર આપવાનો હવાવ કરી તે માટે એક વમદાર કમીટી નીમાઈ હતી. તે મીટીંગમાં નીચેનું કામ પથ કરવા હવાવ થયો હતો. મી. મહમદ જણાવ્યું કે આપોસ્કોપના દેખાવો વચેરે જાહેર રમત મમતનાં દેખાવો પર આમદાર લેકોને પથ રજના કારણસર અટકાવવાની ફેદી અખત્યાર થતી જાય છે. ખરી રીતે સારી ચાલના બધા શહેરીઓ માટે ખુદકા હોય તેવાજ રમત મમતના અખાડાને લાકસેન્સ અપાતો હોવો જોઈએ. માટે માત્ર રમના કારણ સર જાહેર રમતમમતવાજાઓને કાપ શહેરીને કાખલ થતાં અટકાવવાનો હક છે કે કેમ તે ખુજાવવા ટાઉન કમિશનરીકેને પીટીશન મોકલવું. પીટીશન મોકલવા ના હવાવની દરખાસ્ત તેમણે કરી. પુક મલ ખર્સેવાળા મી. હીરાનંદે તેને ટેકા આપ્યો, ને તે બાબતપર વિવેચન કર્યું. આ હવાવ એકમતે પસાર કરવા, તેમજ તે કામ પ્રમુખના હાથમાં સોંપવા તેમણે સુચવ્યું, જે એકમતે પસાર થએલ.

કેપટાઉન યુનાઇટેડ હોંડ એસોસીએશન

એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે ઉપરના એસોસીએશનની એક જ મી મીટીંગ તા. ૨૫-૫-૧૦ ના ન. ૬ ટાઉન કમીટીમાં મળી હતી. ૨૫૦ જેટલા મહરો હાજર હતા. મી. સી. પી. લઈરામ અરે પાછા ફરનારા ન હોવાથી બીજા હોદેદારની નીમણૂક થઈ તેમાં મી. હીરાનંદ મુળચંદ પ્રમુખ, મી. જગનલાલ અગનીદાસ વીવાળા ઉપ પ્રમુખ, મી. સદાશીવ વિજય

સાહે સેક્રેટરી, મી. પરસેતમ આનંદ જોશી જનરલ સેક્રેટરી, મી. ગુલાબભાઈ રૂમનાવજ દેસાઈ ટ્રેઝરર નીમાયા.

૨૧૦ દેસાઈ ગુલાબભાઈ અંદરજી, નાયુભાઈ બીમભાઈ, ઉંદુભાઈ પ્રામજી, મણીભાઈ પ્રેમભાઈ, લલ્લુભાઈ ગદલાભાઈ; પટેલ વલ્લભભાઈ દમા, કાના ગોપાળ, ગદલાભાઈ જીવજી, સુધા પરસેતમ, ગદલાભાઈ જોદ, ગોપાળ રણજોડ, ફરીભાઈ મીઠલ; દરજી લલ્લુ મોરાર, બાણાલાલા, કીબા જગા, કાળીદાસ પરજી, રામા રણજોડ, બાણા નામર, જીવજી ગદલા, મોરાર પરજી, ફરીરા કાનજી; પારખર નારજીજી ગોપાળ, નારજીજી રતનજી, રામજી ખુલાલ, નાયુ ઉઠા, મીઠલ લાલા, રામજી મીઠલ, પરજી દેવજી; તથા મેસરસ મોરાર કીબા, વસનજી બીખા, નારજી લાલ, નારજી વલજ, કાસા કલ્યાણ, બીખા લાજ, નાથા જેલિમ, જીવજી નામર, દરજી, બાણા. હીરા જીવજી જેલલા મહરશીની કમીટી નીમાઈ.

તે બાદ પ્રમુખે એસોસીએશનની અમલતા અને તેનો પાયો લેકોનો ઉત્સાહ, તે ઉપર છટાદાર બાપથ આપ્યું.

પછી સરવાળામતે એવો હવાવ પાસ થયો કે—જોઈ એક અપરિચીત માણસ, જેનાં નાત જાતની એસોસીએશનને ખબર નથી તે હાલ કેપટાઉનમાં “પડિત” ‘ધરમશીલ તરીકે’ પોતાને જાહેર કરી, ધરમના કામમાં ખરચવાને જહાને સોંકો પાસેથી એસોસીએશનના નામથી પૈસા કઢાવે છે; પણ આ એસોસીએશને ધરમને માટે અમર કોઈ પણ બીજા કામ માટે પૈસા ઉધરાવવાનો હક તે માણસને આપ્યો નથી; અને આ એસોસીએશન સર્વાંગ મતે જાહેર કરે છે કે તે અમારો ધરમ યુર નથી.

જેવટે દેસાઈ નાયુભાઈ બીમભાઈને તેમજ ધર સલાને આપવાને માટે અમાર માની સમા વિસરજન થઈ હતી.

એવરદાયજર ઉપરથી જણાય છે કે હરખન અંજુમન હરલામ રુકુનનાં જોડાંઓને એક રમત મમતનો મેળાવડો પોડા દિવસપર થયો હતો. તેમાં ૨૦૦ નિશાની આવ્યો જામ લીધો હતો. રમત મમત થઈ રહ્યા પછી નાસ્તો અપવામાં આવ્યો હતો. પછા આજેવાન દોહીએ પથ હાજર હતા.

પરચુરણ ખબરપત્રો

જોહાનસબગધી મી. કલા મંગા તા. ૨૨મીએ લખે છે કે—અત્રે એક દોશર ની ટેળી ફરે છે, અને હોદી ફરે વેચ નારને હેરાન કરે છે. હું તા. ૨૧. ૫. ૧૯૧૦ના રોજ બેટકામાં ફરે વેચવા ગયો હતો. ત્યાં આગળ એક ગેરેશ મારી પાસે ફરે લેવા આવ્યો. તે માણસે મારી પાસેથી—/૧૫ ફરે ખરીદ્યું તેજ વખતે બીજો ગેરેશ બાલસીડલે બેસીને બા.બો. તેણે પોતાના ખીરસા માંથી પાકીટ નાખી દીધું, અને ચાલ્યો ગયો. તેજ વખતે જ પ્રયમના માણસે મારી પાસેથી ફરે ખરીદ્યું તે માણસે પાકીટ લઈકી લીધું. અને પોતાના ખીરસામાં ચૂકી દીધું. પછી જ માણસે પાકીટ નાખી દીધું હતું તેજ માણસે થોડે દુર બધને પોતાનું પાકીટ પડી ગયા બાબત મારી પાસે આવીને બજાવ્યું. સદર માણસે ગેરેશને તેમજ મને જાહેર લીધો. પરંતુ મારી પાસેથી તેના પૈસા નહીં નીકળ્યા. પરંતુ તપાસ કરતી વખતે મારી પાકીટમાંથી એ પૈસા હતા તે કાઢીને કાગળમાં વીંટળાયા. અને મને હમણાજ ફરીને તે વીંટળેલા પૈસાને બદલે તેના જેવાજ આકારના રેપરમાં વીંટળેલું પચસાનું પડીકું આપ્યું અને મને બજાવ્યું કે 'તે હમણાં છેડતો નહીં. હું હમણાં તપાસ કરવાને ફરીને આવું છું.' મેં કહેલે રહીને ધર આવતા સુધી તે પચસા છેડ્યા નહીં. ઘેર આવીને તપાસતાં તેમાં દીનના ખીસા સાથે મારવાની વાઇસર માણસ પડી. તેજ દિવસે બીજા તથા બનાર બન્યા છે. એક માણસનાં પાંચ પાઉંડ, બીજાનાં ૭ પાઉંડ, અને ત્રીજાના ૪ પાઉંડ એ પ્રમાણે સદર માણસોથી છુટાયા છે. માટે જોહાનસબગધના સરવે કપડાની ફેરી વાળા તથા ફરેની ફેરીવાળાને ચેતવણી આપું છું.

રેડેલનબેશથી એક લખનાર બજાવે છે કે કેપટાઉનની બિ. ઇ. લીમ ના સેક્રેટરી મી. એ. કાદર અને મી. હસન મીયાં તા. ૧૮મી મેએ અહીં આવી પહોંચ્યા હતા. તેમને લેવા મેસરસ બ્રમ્હેડીયાં, કવેર શામજી, કુંવરજી દેવ તથા અબ્દુલ રહેમાન રેડેલને ગયા હતા. મી. કવેર શામજીએ તેમને જિતારો આપ્યો હતો. બીજે દિવસે

સાંજે બિ. ઇ. લીમની અહીંની શાખાની સભા બેઠાવવામાં આવી હતી. મી. મુસા તુરમામદ પુરસ્કીપર હતા. મેર મેનની હરખાસતથી અને મી. અબ્દુલ રહેમાનના દેકાથી રહેનશાહ એડવરડના મરજી માટે દિલસોજીનો સંદેશો મોકલવા તથા તા. ૨૦મીએ વેપાર બંધ કરી પ્રારથનામાં દિવસ માળવા કરાવ થયો હતો.

આરબાદ મી. મુસા તુરમામદે તેમની મુદત પુરી થવાથી પ્રમુખપણું રાજીનામું આપ્યું. તેથી નવી સુટણી કરવામાં આવી અને મી. બ્રમ્હેડીયાં પ્રમુખ, મી. કવેર શામજી ઉપ પ્રમુખ, મી. અબ્દુલ રહેમાન સેક્રેટરી. મી. કુંવરજી દેવ મદદનીશ સેક્રેટરી, મી. અબ્દુરમાન આઝર ત્રેઝરર તથા મી. શેખ અબ્દુલ મદદનીશ ત્રેઝરર નીમાયા હતા.

તથા પ્રમુખે પુરસ્કી બેતાં ઉપકાર માની જીના પ્રમુખના કામનાં વખાણ કરનાં, અને તેમનો ઉપકાર માન્યો. પછી મી. એ. કાદરે તથા હસન મીયાં એ લીમની ફરજ વિષે નક્કીવત કરી અને સભા બરખાસત થઈ.

હકીમી મહોમ્મદન હીપેટીંગ સેસાયટીના સેક્રેટરી લખે છે કે સેસાયટીની મીટીંગ રાખેલા મુજબ તા. ૩૨મીની રાત્રે મળી હતી. હોલ આપો માણસોથી ભરાઈ ગયો હતો. મી. જોસમાન અશારખીયા પ્રમુખ હતા. મધ મીટીંગનો રીપોર્ટ વચાઇ પાસ થયો. કૌંજ એડવરડના મરજીમાટે રાજી તથા રાજી કુંવરજી દેવ દિલસોજીનો સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો હતો તેનો નીચેનો જવાબ વાંચો સંભળાવ્યો "હકીમી મે. ડી. સો. એ. દિલસોજીનો સંદેશો મોકલ્યો હતો તેનો આજાર માનવાનો સ્ટેટ સેક્રેટરી મારફતે તાર મળ્યો છે તે જણાવવાની અને ફર માથ થયેલ છે."

તે બાદ મયતનાં કામમાં આવતી બીજોનો સ્ટેટ સેસાયટીમાં રાખવાનો કરાવ સરવાતુમતે પાસ થયો. મી. અદ મદ. સરવે હસલામની ત્રીજી કીતાબનું વચાણ કરેલું હતું. મી. હમ્મરાદીમ અકમદે સંપત્તિપર લખાણ નીચંધ વંચેલ હતો. મી. બી. એમ. મુકદમે મલકુલ અઝીઝ અને વરજીતીઆનું વચાણ કરેલ હતું. મી. શલામ મહમદે મનગુર અને મોહીન કે જે એક ઇનકાસાદ ગોવેલ પોને મોટા ફરી કાવેલ તે

સભામાં બોલી સંભળાવેલ. મી. કાદર ખમીસાએ કુતમખાતા તથા લાઇબ્રેરી બો તથા સારા પુસ્તકો ને સારી સહેલવતથી ચતા ફાયદા વિષે નીચંધ વંચેલ હતો. ઉવેટમાં પ્રમુખ મી. જોસમાન અશારખીયાએ સભામાં હાજર થવાના સાજા વિષે તથા સંપ અને બાઇસારા વિષે નક્કીવત કરી હતી.

ડરબન. પોંડર રોડથી પોંડર મહો મેડન સેસાયટીના સેક્રેટરી લખે છે કે તા. ૨૨મીએ રાખેલા મુજબની મીટીંગ મળી હતી. મી. શેખ કાલેલા પ્રમુખ હતા. હાજરીનેલીધે મકાન બીજાર ભરાઈ ગયું હતું. સે.સાયટીના હેલ તથા સેસાયટીથી ચતા ફાયદા વિષે બંધણ થયું. મો. નયુ કાસમ ત્રેઝરર નીમાયા. મી. મહમદ યેસ મેંચર થયા. ને પછી આપણી, અતર બધ સભા વિસ રમન થઈ હતી બીજી મધ મીટીંગના રીપોર્ટમાં મેરમેન શેખ હમામ સાહેબ લખેલ છે ત્યાં શેખ કાલેલા બોલ્યો, શેખ હમામ સાહેબ સેક્રેટરી છે.

સાઉથ ફોર્સ જંકશનથી સેતી હસરાજ લાલા બજાવે છે કે તા. ૨૨ મીએ અબીલોમાં રસ્તાપરતા સીમાર પતરવાળા મંદિરમાં નારાયણ વિષ્ણુ બનવાની રચાપના શ્રીયુત અંબારામ મહો રાજે કરાવી હતી. બાદ હાજર થયેલા સંભારીત શ્રીપુરુષોને પારાકરે કહેલાં ૫૩ કરમો નિલ કરવા વિષે થયા ચોગ્ધ વિસ્તારથી સમગલવચામાં આવ્યું હતું. આરતી થયા બાદ મહારાજા એડવરડના આત્માને સંતિ, અને નવા મહારાજાને દીરખાયુબ સાથ ન્યાય નિપુણતા હરખામાં આવી હતી. હાજર થયેલાંઓને પ્રસાદ બોજન અપાયા પછી, અને ઘસબોજન થયા પછી સરવે વિસરજન થયા હતા. મંદિરના મુજબી લમવાનદાસ મહારાજે પશુ દીક ઉત્સાહ જણાવ્યો હતો.

એડમીસ (વસિયત)થી મી. હોરેદાસ નામરદાસ લખે છે કે તા. ૧૭ મેના એક પાસેજર માડી રેડેશન નહીં અને એક ક્યાનો બરાવેલો બા.બો. ફરી નવજી ક્યા રહી ગયા ને હજીત ચાલુ મધુ. એવામાં બીજી મુકદમે રેડેશન પાડેલી મારી ને જણાવ્યું હતું કે—જો રીતે સંદેશ તેમાં નહીં હોય તો સદર મેમ્બર ને રેડેશન માણસને જાણ

કામ થઈ. બીજા ડાહ્યાઓથી માણસો ને કાઢતાં ૫૦ માણસની મદદની જરૂર પડેલી.

ધારાશીલ્યમેયથી મી. કાસમ હસાક કામે છે કે તા. ૨૨મીએ મી. આકુબ સાહેબ બારબર અધીપોરવાળાની ખુદાની નેક હોદાયતને લીધે તે દિવસે મોંઘુદ ચરીફ તથા ફતેહા પઢાયા હતા, ને સાર બાદ આશરે ૨૫૦ માણસને ખાણ આપ્યું હતું. તેમાં મહોમેડન જમાત તેમજ મહાઇ પશુ હતા. જુદાનીકથી પણ કેટલાક આવેલા.

મારિજાખર્ગથી મી. આર. એન. નાઇફ જણાવે છે કે "નાતાલ હિંમન મેડરસ" નામની પેટી ખુદી મુકવાની કીધા સનીચારે (આજરોજ) ૨૨ વાગે સ્વામી શ્રી શંકરાનંદને હાથે યજ્ઞ. રવિવારે ૨ વાગે પેટીના બામીવારે તરફથી એક ૪૪, ચર્ચ બીટમાં ટી પાટી આપવામાં આવનાર છે.

સીડનહામમાં ઠીમના મરણ માટે હરાવ પસાર થયેલ તો તે સંબંધી દુકરાને મળાણે "ખિસ્તી હીંદીઓ" એમ કહી ત્યાં 'ખિસ્તો' ન જોઈએ એમ અમને જણાવવામાં આવ્યું છે; કેમકે હરાવ પાસ કરનારા બધા ખિસ્તી નહોતા.

મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવિંદ

તેમણે ઉચ્ચ જીવન ચરિત્ર

(તા. ૨૨ મી મેના અંકથી ચાલુ)

દેશભક્તિની જે નેમ બાબુ અરવિંદ બાંધી છે તે બહુજ ઉચ્ચ છે. તે નેમને તેઓ સુસ્તપણે વળગી રહેલ છે, હિંમતથી તેમણે તે લોકોની આચળ ખડી કરી છે. વફાદારીથી સરકાર સાથે મળીને માલવાની તેમની મુરદ નથી, તેમજ "દેશના રાજકારણમાં સોઝા માટે વધુ હિસ્સો મેળવવો" એવી પણ નથી. તેમ વળી "કોલોનીઓ જેવું સરસ મેળવવું" એવી પણ તે નથી. કેટલાક કામો કે પ્રજાકીય મંડળોએ ઉપરની નેમ બાંધી છે તેનાથી અરવિંદ બાબુની નેમ આમળા પડેલ છે. જુજ રાજકોમાં કહીએ તો "આપણા પ્રજા તરીકેના જીવનને

સર્વાંગે સંપૂર્ણ કરવું" એવી તેમની મુરદ છે. નેટલાથી નહીં કાંઈ બોલું. કે નહીં કાંઈ વધારે. બારીક જોતાં માણસ પડશે કે બીજાં બધાં મંડળ કે દિલ્લાલે બાંધેલી નેમો કરતાં આ (બાબુ અરવિંદની) વધુ વિશાળ અને ચઢીઆની છે. ઉંચા માં ઉંચા સિખરને તે તરફ છે. આપણી વાજબી મુરદો બર લાવવા માટે તેવી ઉંચ તેમજ જોઈએ. તેના પરિણામને પહોંચવા લીધે હોય તેજ શ્રમ સાર્થક લાગે. બીજા જાહેર કામ કરનારા નરો માં એક બાબુ અરવિંદે જ બહાદુરીથી પોદારમું છે કે આપણે જીવશું તો પ્રજા તરીકે જીવશું. ને મરશું તોપણ પ્રજા તરીકેજ. વળી માત્ર ઉદેશ કહી બતાવીને અરવિંદ બાંધેલ નથી. બે જોડતારીને, અને તત્વજ્ઞાનની દ્રષ્ટીથી તેને શુદ્ધ બતાવી આપીને તેમણે તેનો પાકો પાયો નાખ્યો છે. પોતે ખરાસે અલગત ધર્મિકરતિના હેતુને એવું કહે છે કે દુનિઆમાં માણસ ના જીવનનું તાત્પર્ય એ છે કે જીવનને પામવો, અને આપણી રહેણી કરણીમાં તન્મય બનવું, એટલે કે સંપૂર્ણ રીતે તેના જેવા થવું. આ હેતુથી જીવે મનુષ્યને સરજેલ છે. તે સફળ કરવા વાસ્તે આપણે સંપૂર્ણ થવું જોઈએ: એટલે કે આપણી રહેણીને, આપણા કુટુંબને, આપણી કેમને, આપણી પ્રજાને, અને છેવટે આખી માનવજાતને કમે કમે સંપૂર્ણ બનાવવાં જોઈએ.

પણ આપણી જીંદગીને પ્રજાની જીંદગી સાથે એક કેવી રીતે કરવી, અને સંપૂર્ણતા કેવી રીતે મેળવવી એવો સવાલ સહજ ઉઠશે જવાબમાં પ્રોફેસર જીતેદ્રલાલ કહે છે કે જ્યાં સુધી આપણું પ્રજાકીય જીવન પરદેશી સુધારાના પ્રયત્ન બળ નીચે ચમકાએલું અને દાંકાએલું રહેશે ત્યાં સુધી તો આપણે જોઈતી સંપૂર્ણતા મેળવી શકીએ નહીં એ દેખીતું છે. વળી પર દેશી જાત અને પરદેશી બેઠોના અમમાં સુપકીથી આપણું અજ મેળવી દેવાથી પણ તે રિશ્તિ (સંપૂર્ણતા) મેળવશે નહિ. તે મેળવવા તો અરવિંદ બાબુએ પોતે કહ્યું છે તેમ "અપણે પરદેશી પ્રજાથી ભિન્ન (જુદા-નોખા) છીએ તે ભિન્નતાને પુરેપુરી સ્થાપી, અને પછી તેને આચળ વધારી પ્રજાને લાગુ પડે તેટલે દરજ્જે (અભિન્નતાને) પહોંચાડવી." આમ કરવાનો સફળી ચરસમાં સરસ, અને સહેજમાં કાલેસો ગગૈ "સ્વદેશી" છે. "વેપાર તથા ઉદ્યોગ કુદરમાં

સ્વદેશી, રાજનીતિમાં સ્વદેશી, કેળવણીમાં સ્વદેશી, કાયદામાં સ્વદેશી, કારોબારમાં સ્વદેશી, હુકમાં મનુષ્યજાતની દરેક દરેક પ્રવૃત્તિ (રહેણી કરણી) માં સ્વદેશી બનવું." એટલે અરવિંદ બાબુનો મંત્ર આ પ્રમાણે થયો:—"જીવનને પામવો એ માનવજાત નો ઉદ્દેશ છે; તેને પામવાનું કાર્ય આપણી ખાનગી અને પ્રજાકીય જીંદગીમાં સંપૂર્ણ બનવાથીજ થઈ શકે; પ્રજાકીય જીંદગી સંપૂર્ણ કરવા માટે આપણે પ્રજા તરીકે આપણી ભિન્નતા પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ; અને તે પ્રાપ્ત કરવાનું માનવ જાતિની દરેક દરેક પ્રવૃત્તિમાં સ્વદેશી થવાથી બને છે." ઉપરની સાંકળ કેટલી સીધી છે તે પર ધ્યાન એવાયા વગર રહેશે નહીં. વળી જોવાનું એ છે કે કેટલાક અરવિંદ ને માત્ર તે માત્ર રાજકીયજ નથી. આખી દુનિયાના તત્વજ્ઞાનમાંથી, ખુદ પ્રાચીન હિંદના પુરાણા દિવસના—કૃષ્ણ નિવહના વખતપરના—તત્વજ્ઞાનમાંથી તે માત્રને રોકા મળે છે.

કામને સવાલ થશે કે આપણા ખાનગી અને પ્રજાકીય જીવનને સંપૂર્ણ બનાવવું તેમાં સ્વતંત્રતા—સ્વાધીનતાનો અરથ નથી સમાઇ જતો? હા. તે અરથ સમાઇ જાય છેજ. અને અરવિંદની ખાસ ખુબી પણ એજ છે; કેમકે (પ્રોફેસર બેનરજી કહે છે) બધા હિંદી રાજકારી પુરોષમાં એકલા અરવિંદજી, ખરી પ્રજાકીય ઉન્નતિના લીખર તરીકે સ્વતંત્રતા—સ્વાધીનતાને (તેના એક અર્થમાં) પોતાની નેમ (મુરદ) તરીકે સ્થાપવાને જરાએ આંચકા બાધી નથી. આ સંબંધમાં બાબુ અરવિંદના નીચેના શબ્દો બહુ જોણવા લાયક છે:—

'સ્વતંત્રતા' એ શબ્દ વાપરતાં કેટલાક કહે છે; પણ મેં તે શબ્દ હમેશાં વાપર્યો છે. કેમકે ખરી પ્રજાની સ્વાધીનતા—સ્વતંત્રતાની ઉમેદ બાંધવી એને જ મેં ખરી જીંદગીનો મત્ર કરેલ છે. અને ખરી સલાહ દર્શાવતાં મેં આમલ પુરવક આ શબ્દો વાપરેલા છે કે: જો સ્વતંત્રતાની ઉમેદ બાંધવી એ મુન્હો હોય, તો ભલે મને ફદમાં તાણો, અથવા સાંકળબાંધી બાંધો સ્વતંત્રતા નો ઉપદેશ કરવો એ જો મુન્હો હોય તો હું મુન્હેમાર છું; ને ભલે મને લાગ બાંધો.

[અંતર]

તાર સમાચાર

પત્તીદીક મહાસાગરના એક ટાપુ હાવાના ખાતે હર જોડો જન્મત સળગી ઉઠવા થી સેંકડો હાજર થયા મરણ પામ્યા છે, અને ઘાયલ થયા છે. કેટલાક સરી, માણસ જેટલે દુર દૂરને પડ્યાં હતાં.

ગુરુની દક્ષિણે આવેલા હીંદના ટાપુ ની ધારાસભાએ ઓસના રાજ તરફ વફ દારીના સોમંદ લીધા હતા તેની સમે ગુરુ દીએ પ્રેરેલ ઉદારવાથી એ સોમંદને રહ દરજવામાં આવ્યા છે.

એક ફરેચમેન કેલેથી દવાઈ વહાણમાં ઉપડી છૂટીસ માનજ એળંગીને વિમાન પડેલો છે.

છંડાંમાં નવો રાજ આવવાની ખુશાલીમાં લુહા લુહા બસ્કરી ખાતના ડેહી ચેને એથી તથા માસ જેટલી સળગે માફ કરીને છુટા કરવામાં આવ્યા છે.

તા ૩૭ જુને કી મ જેન્ટો જન્મ દિવસ આવે છે તે આ સાથ પાળવાનું બાંધ રાખવા ના કીમે દરખાસ્ત છે.

તા ૧૬ મીએ દેલીઓ તારો જોવા માટે ૩૮ જાનુન જરમનીમાં હવામાં ઉંચે ચડ્યાં હતાં. પારીસ તથા માયેરટરમાં પણ કેટલાંક જાનુન ચડ્યાં હતા.

દરીઆની સપાટી નીચે ફરનારો એક ફરેચ મજબે દુબડી માર્યા પછી બહાર નીકળતાં એક રીમરના તળાઆ સાથે અવડાઈને લાંગી ગયો છે, અને તેમના બધાં માણસો મરણ પામ્યા છે.

આયરલેન્ડની બે જુડી જુડી રાજદારી પાર્ટીઓ વચ્ચે મારામારી થઈ છે જે એક આખો દિવસ ચાલુ રહી હતી. તેમાં કેટલાક ધરો પડી નાખવામાં આવ્યાં છે. અનુની રોળાંએને કાણમાં લેવા પોલીસે બંદુકો ઉઠાડેલ જેમાં એક માણસ મરણ પામ્યો છે.

હાલમાં એક રાજદારી આજ્ઞા વખતે એલેલી ના ખાતાના વડાએ જણાવ્યું હતું કે જ્યારે બ્રિટીશ રાજપર ક્યાંય ભય આવશે ત્યારે દેનેડા, આલ્બેનીઆ,

અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બસ્કરો રાજ માટે હાજરા તૈયાર રહેશે.

વિલાયતની પારલામેન્ટમાં એરનોના વે.દને સમગ્ર બીજા કામલ કરવામાં આવશે.

દુનીયામાં આધારો દેસાવનારી વિલાયતની એક સભાએ આસુરોને મુનીપન ખાખતમાં મલેસા અસતોપકારેક જવાબ સામે પ્રેરેલ કમે છે, તેમજ દક્ષિણ આફ્રીકાના નેટીવોને માટે કરો સંબંધી છુટ મેળવવા અનતી કાશીસ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે.

આયરલેન્ડનાં રાજદારી તોફાનમાં પચરા, તથા શીશાઓ સામસામા ફેંકવામાં આવ્યા હતા. લમકાવામાં આવેલી આગથી એક મહી સળગતી થઈ ગઈ હતી.

લોરડ કીમનર હીંદના વાઈસરાય નીમાય એવી ચર્ચા સંબંધમાં જણાવવામાં આવે છે કે એ નીમણકેના આધાર લોરડ મોરલી અને મી. એસ્કરીય ઉપર છે. સધારણ રીતે લડાવક મંબીરતાનો મામલો જણાશે હે.વ.તેજ એ નીમણકે માલ; પણ બીજી રીતે જોતાં લોરડ પ્રિટીની જગ્યા માટે બીજો સાપક માણસ મળશે નથી, તથા લોરડ કીમનર માટે બીજો સાપક જગ્યા મળતી નથી. તે પણ હજી કાંઈ નક્કી થયું નથી.

કેરીઆના મચરનર તરીકે એક હડા વક અમલદારની આખાને નીમણકે કરી છે. આખરે કેરીઆને જપાન સાથે બેટી દેવામાં આવશે એવું માનવામાં આવે છે.

વિલાયતમાં પ્રમખીક નીસલોમાં માર મીક કેમવણી આપવાના સવાલનો ૧૯૦૮ માં નીમાએલી કમીટીએ સતે પકાર રીતે નીવેડો કર્યો છે.

અમેરીકામાં એક એરો હવાઈ વહાણ માં હડીને બે કલાકને પચાસ મીનીટમાં ૧૫૦ માઈલ પહેંચેલો છે, અને ૧૦૦૦૦ ડેબરલ ડાખામાં બહેર થએલ હનામ છૂટી થયો છે. તેની પાછળ એક એકસપ્રેસ જેન હોલ્ટી હતી, તથા નહી ના ભાગમાં વહાણ અને મજબા હતા.

તા. ૧૬ી જુને ૧૯૧૨ જણાવે છે કે હીંદના વાઈસરાયની નીમણકે કરવા વહી સરકાર વિચાર કરી રહી છે. લડકરી કેદેદારને મોક્ષવામાં આવે એવો અભય નથી, કેમકે તેની નીમણકેમાં હીંદમાં હડાવક મામલો છે એવો ખોટો અરથ ઉભો થાય એમ જણવામાં આવે છે.

મુંબઈમાં ચમત્કારી ઘડકો

દેલીઆ તારાને લીધે મુંબઈનવા ખનાવો બનશે એવી માન્યતા કેટલાકના મનમાં થઈ રહી છે તેને સમયે મુંબઈ ખાતે તા. ૨૫ મી એપ્રીએ એક ચોક્કસ તારો ઘડકો આકાશમાં થયો હતો. જે તો અતુભવ મુંબઈ ઉપરાંત માથેરાન, લાનોલી, સુરત વગેરે કેલે થયો હતો. "મુંબઈમાં મીચ" જણાવે છે કે ઉપરને દિવસે દક્ષિણપશ્ચિમે સળિ પાવાને ઠી નહીં જોએલો એવો દેખાવ સુરજ તરફ નજરે પડ્યો હતો. પ્રથમ સામાન્ય ખરતા તારાના જેવો ચમત્કાર થયા પછી થોડા સેકેંડ ધ્રુમડાનો તથા રીટ જેટલો કામો એરો નજરે પડ્યો હતો. એવા તથા જોડા જણાયા હતા, અને તે વાહર્મી ૧૫ બની થયા હતા. થોડો વખત તે આકાશમાં રહ્યાં હતાં. એ સપણું આવસ આજી ઉડવાથી અને તેનાં નાણુ છુટવા થી વરસાદ આવે તેના જેવું દેખાતું હતું. લાંબોટાને બાલ ૮-૬ ઇંચ જેટલો હતો. ધ્રુમડાનાં વાહર્મી પછી પચકા થયો હતો. એ બનાવ આકાશ માંથી મોટા કદ તથા વજનનો એક ખરતો તારો જણાવી બનેલો જણાવો છે. દેલીનો ધ્રુમડો સને ૧૮૧૫ પછી હાથ માં પાછો દેખાવા લાગ્યો છે અને તે પુષ્પીની નજીકમાં આવી પુષ્પવાથી ખરતા તારાએ જણાયા છે એવી અટકળ કરવામાં આવે છે. સને ૧૮૩૫ પછી કેટલાંક વરસો સુધી ખરતા તારાઓ જોવામાં આવ્યા હતા. બા વરસે પણ જે પુછડીઆ તારો પુછી નજીક આવી પુષ્પવાથી ખરતા તારાઓ અવારનવાર ૧૩ એ બનવાજોય છે. જે ખરતો તારો પડેલો તે દેલીના પુછડીયા તારાનો એક કામ નથી. દેલીના ધ્રુમડોની પુછડી તરફ પાતળી છે અને તે માથાની પાછળથી નીમણેલી હોય છે. હને પછી સને ૧૮૮૫ માં દેલીનો ધ્રુમડો પારો દેખાઈ. વળી એક કામમાં એવી વાત જણાવી છે કે આ ખરતો તારો જણાવેલ ખરતો મહા નાણુ કરા સંબળ છે એમ કેટલાક માને છે.

સર શ્રીરોજશા મહેતા

તેમના માનમાં મુખ્યમાં મેળાવડા

પારલામેન્ટની ઉમેદવારીની અકબ

સર શ્રીરોજશા મહેતા તેમના ખાતુ સાથે વિલાયત જતા હોવાથી તેમના માનમાં એક જાહેર મેળાવડા મુખ્યમાં થયે હતો. જે વખતે હાજર યનારાઓમાં સર કરીમજાહ હજરાલીમ, એનરેબલ સર વીલ્ફ્રાઇડ હામેરદાસ કાકરસી, સર બાલચંદર કવચલા, સર અને લેડી હીન હાદ પીરીટ, સર તથા લેડી હેરાજ જે. તાતા, ગવર્નરના ખાનગી સેક્રેટરી મી. વોલસન, ડેપુટી સ્ટેનલી રીડ, મી. હોર મસજી એ. વાહાડીયા, એનરેબલ મી. હજરાલીમ હીમતુલ્લા, એનરેબલ મી. હાજમજાહ કરીમજાહ હજરાલીમ, મુખ્ય ધના શેરીફ મી. હાજી સુલેમાન અખદુલ વાહેદ, મી. કરીમજાહ બાદમજી પીરજાહ એનરેબલ મી. ગેઝલદાસ કે. પારેખ, મી. હાજી બાબાજી ખરે તથા બીજા પ્ર સિંધ માણસો હતા. મુખ્યના ગવર્નરે કામના બોળને લીધે હાજર ન થઈ શક્યા માટે દિલ્હીની બતાવી હતી. હાંદના દાદા મી. દાદાજાહ નવરોજીએ કામળ લખ્યો હતો તેમાં જણાવ્યું હતું " કે આ મેળાવડામાં હાજર થવાને હું બહો ખુશી થાત, પણ દીલ્હીર છું કે તેમ કરવાને અશક્ત છું. એનરેબલ સર શ્રીરોજશા મહેતાએ જાહેર પ્રજાની વરસો સુધી જે અધ્યક્ષ જાહેર સેવા બજાવી છે તેની પીછાળ આવી રીતે કરવામાં આવે છે તે જોઈને હું બહો ખુશી છું. મહેરબાની કરી તેમને મારી બધી કુવાઓ જણાવજો "

પછી વખતને અનુસરી સર શ્રીરોજશાની જાહેર સેવાની તારીખનાં બાબતો થઈ હતી. છેવટે સર શ્રીરોજશાએ બાબત કર્યું હતું. તે દરમ્યાન તેમણે જણાવ્યું હતું કે—મેં જ્યારે મારી કારકીરદી શરૂ કરી અને ઉમલડથી એરીસ્ટર થઈ અને પાછો ફર્યા તે વેળા અને જે બીજ પસંદ કરવા જણાવવામાં આવ્યું હતું. આ જે બીજમાંની એક સરકારી નોકરી મેળાવડાનું, અને બીજું જાહેર પ્રજાની સેવા બજાવવાનું હતું. મહરો, મેં આ છેલ્લી સેવા બજાવવાનું પસંદ કર્યું. અને સર કરના એક નામકીત અમલદાર પહેલાં વરમનો સમોરડાનેટ જજનો હોદ્દા આપ

વાની માગણી કરી પણ મેં વધીયાત કરવાનું પસંદ કર્યું. એ પછી મેં જાહેર પ્રજાની સેવા બજાવવાનું શરૂ કર્યું. તમોએ મારે માટે જે મત ઉભા રખા છે અને મેં જે નાની સેવા બજાવી છે તેની તમોએ જે રીતે પીછાળ કરી છે તે માટે મને બહો સન્માન ઉપજે છે, અને તે ઉપરથી મને લાગે છે કે મારી તે સેવા નકામી નીવડી નથી. મ્યુનિસીપલ કોર્પોરેશનની કે જાહેર પ્રજાની મેં જે કાંઈ સેવા બજાવી છે તે મેં મારી ફરજ ઉપરાંત કાંઈ વધારે કર્યું નથી. હું મગરૂરી સાથે જજનીશ કે મુખ્યની મ્યુનિસીપલિટીનો કારોબાર હાથ એટલી બધી ઉંચી કુલગતાથી ચલાવવા માં આવે છે કે હું ધાર છું કે તેવો સરસ કારોબાર ફુનીઅના બીજા કે. હાજી મગરૂમાં ચલાવવામાં આવતો નથી. રમેરે વમેરે. છેવટે સર શ્રીરોજશાએ સર તેનો આભાર માન્યાબાદ મેળાવડા વિશર જન થયો હતો.

હવેજાના " કેપીટલ " પરનો મુખ્ય નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે સર શ્રીરોજશા મહેતા હાંથા વખત માટે વિલાયત જાય છે. તેઓ અસાએસ બોમરવા જાય છે એમ કહેવામાં આવ્યું છે, પણ તે ખરેખર નથી. ખંગાળા કલાકા માટે કારોબારી કાફસીલ નીમાય ત્યારે મી. ગુપ્તા તેમાં નીમાવાનો સંભવ છે. તેવી સ્થિતિમાં મી. ગુપ્તાની જગ્યાએ લોરડ મોરલીની કાફસીલમાં સર શ્રીરોજશા નીમાય એવી વધી છે. વળી એવું પણ માનવામાં આવે છે કે વિલાયતની પાસા મેટની મુટથી નજીકના બરિષ્ઠમાં થવાની વધી છે. તેમ થશે તો લીબરલ ઉમેદ વાર તરીકે મુટથીમાં ભાગ લેવા તેમને ઇચ્છા છે. ઉપથી વાતને મદરાસના " ઈન્ડિયન પેટરીઅટ " માં પણ ટેકા આપવામાં આવ્યો છે.

સર શ્રીરોજશા મહેતા અને લેડી શ્રીરોજશા તા. ૨૩ એપ્રિલે વિલાયત જયા ઉપડી ગયાં હતાં. તે વખતે તેમ ને સંખ્યાબંધ મીત્રો તથા સ્ટેડીઓએ હાજર રહી હારોશા આપી સફળ સફર ઇચ્છી હતી.

ન્યુગીલ્સરહાંડ વેદ ધરમ સંસાના સેક્રેટરીએ લોરડ એસ્ટનને કેપટાઇન ઉતરતાં આવકારને સંદેશો મોકલ્યાં હતા, જે માટે તેનો તાર મોકલીને આભાર માનવામાં આવ્યો છે.

હાંદુસ્તાનના ખબરો

(હાંદી જાપા ઉપરથી)

રાજકોટમાં ૩ લાખની માપસુથી એક વીરોગ મીલ ઉભી થનાર છે.

રાજકોટની કાસીઆવડ હાઇ સ્કુલ રહે ટને સંપાદન ગઈ છે. જુનામદવાળા મી. કડશીકરામ તેના હેડમસ્ટર નીમાયા છે.

પેરજ દર રાજ્યના એડમીનીસ્ટ્રેટરોએ સટે રમતો અટકાવવા, અને ગરીબ પ્રજાનાં નાણાંની સલામી બરનાદી થતી અટકાવવા માટે એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે, અને તે કાયદાકાનુનેનો બંધ કરનાર સામે કવલ મુજબ કામ ચલાવવાનું જણાવ્યું છે.

જાવનર દરબારના જન્મ દિવસની ખુશાલીમાં તમામ મુજરાતી (પ્રાચીન) નીચળોમાં અબજાસ કરતા વિદ્યારથીએ પાસેથી હાલ સુધી એક આનાથી માર આના પ્રમાણે શી લેવામાં આવતી તેને બદલે હવેથી તમામની એક આના પર માણે શી લેવાનો કુકમ થયો છે.

વડતાલ ખાતે મેસરસ વીટલની કંપની તરફનો નવો કોટન પ્રેસ કાઠેર સહેજ ના હાથે ખુલ્લો મુકાયો છે.

મુસલમાનોની વફર જગ્યાઓના અસંતોષારક વહીવટમાં સુધારો કરવા "અંજુ મને મદારીએ અવકાશ" નામનું એક મંડળ અમદાવાદમાં રચાયું છે.

અમદાવાદ ખાતે સી બરબેરતી મંડળ ઉભું થયું છે, જેની પહેલી સભામાં મંડળનો હેતુ લાચાર જરબોરતીઓને ફડમાં થી બેઠતી મદદ આપવાનો છે એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું. એ પછી ફડ માં નાણાં ભરાય તેનો નિરાધાર લોકોમાં ઉપયોગ કરવા વીચેરના હરાથો ચલા દતા.

નડીપાદ ખાતે બધાતા હાંદુ અતાથા અમનું કામ હુંક વખતમાં પ્રજા થનાર હોવાથી તે અનાયાચમાં થોડા વખત પછી અનાયાચને હાથ લેવામાં આવશે.

જાદરા મામે મરહી આવે છે અને તે થી આપું નામ ખાલી કરાવવામાં આવ્યું છે.

મહારાજા ગાયકવાડના ચીન તથા જાપાનના પ્રવાસ દરમ્યાન એ બંને રાજ્યો તરફથી લગાણની મનવરોમાંથી સલામી આપવા કર્યું છે, જે માન એક હોદ્દા દેખી રાજ્યકર્તાને પહેલું જ છે. મહારાજા સાહેબ જાપાનના યોકોહામા શહેર ખાતે મુખ્યપુત્રના સમાચાર વડોદરામાં મળી ચૂક્યા છે.

વડોદરાના બાળ મુરસાજ પ્રતોપર્કીક ના હાથે મળ તા. ૧૦ મી એપ્રિલે મુંડુ મતી પેલેસમાં શુદ્ધ પડવાનો દરખાસ્ત મહાદેવપુત્રન મધું હતું. બાળ મુરસાજ તથા શ્રીવદમાવતી પંચમણી હવા ફેર માટે જનાર હતાં.

રવરમરસ પુરાણ દેવદર્શીકરણના સમારકમાં ઉભા થએલા હાંમાંથી આરમ આનાયમમ ખુલ્લું મુકવાની કીવા રા. બા. મનુભાઈ નંદસર મહેતાને હાથે મળ હતી. આનાયમમના મંત્રી મી. મણીભાઈ વસનજી દેસાઈએ આનાયમમ ની કુંડ હાંકત રહી હતી, જે પછી પ્રમુખે આવી સરચાએની દેશમાં બધી જરૂર જણાવી અમમની ફરક હોત હરજી એવી આશા બતાવી કે આમમ ને શહેરીઓ તરફથી જનની મદદ કરવા માં આવશે.

સુરતવસી મી. સહયદ જાફર સહયદ એન એલ. એફરસને ત્રીજી પાપરીના ડેપુટી પોલીસ સુપ્રી-ટેન્ડેન્ટ નીમવામાં આવ્યા છે.

રાંધણપુર રેડેન્ડા મરહુમ નવાજ મહ મદ શેરખાનજી સંતતી વમર મરહુ પામ વાથી તેમના નાના બાઈ મહમદ જલાલુ દીનખાનજી બહાદુર બાબીને સરકારે મારીના હકદાર કરાવ્યાથી તેઓ મળ તા. ૫ મી એપ્રિલે આદીનશીન થયા છે.

સગીન નવાજ સાહેબ હવા ફેર માટે કુમસ રહેવાને જનાર હતા.

બારડોલી તામેના કોલેજ શાળામાં આમ થી અસરે ૨૫-૩૦ મકાનો બંધી ગયાં

હતાં અને તેથી આસરે રૂ. ૪૦૦૦૦ નું નુકસાન થયેલું છે.

સુરતના ક્રીસ્ટિયાન મેદાનમાં હાઈસ્કૂલ સામે રૂ. ૩ થી ૪ લાખના ખર્ચે મુજબ બેંકનું એક જગી મકાન બંધા તાર છે.

મી. જાહરભાઈ રવીમતુડા બેરીસ્ટરને મુજબની રમેલકોલ કોરટના જજને હોદ્દા આપવા મુક્યું હતું, પરંતુ તેમણે તે સ્વીકારવા ના પાડી છે. 'રાજસ્થાન.'

મુગલના જાણીતા વહોરા તખીય ઝા. અમદુલ હુસેન મુલ્કાં હાજર હીમ હકીમ ના પુત્ર મી. હસનભાઈએ બારીસ્ટરની પરીક્ષા પસાર કરી છે. — 'શુજાત મીત્ર.'

મુજબ ઇલાકાની મુસલીમ લીમની પુના ખાતે મળેથી સમામાં બંજાળની કાશીમારી ક.હિનસીલમાં એક મહોમેડનની નીમણું કરવા માટે નાખદાર મવરનરને અરજ કરવાનો કરાવ થયો હતો.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે એક બંજાળી બાલુનાં લગ્ન કલકત્તા તરફના એક ગોરા માઈએટ સાથે થનાર છે.

ઇંગ્લીશમેનને લાલા લખપતરાયલાઈ બલ કેસમાં ૩ ૧૮૫૦૦ નો ખર્ચ થયો હતો. તેના બચાવ માટે એંગ્લો-ઇન્ડી અનેએ ઉભા કરેલા હાંમાં રૂ. ૩૯૨૧ જરવા છે.

પુરવ બંજાળા રેડેટ રેડેનેના ગોબર દંજા રેડેલન તરફ પચરાઓ વગેરે મુકી એક રેલવે ટ્રેન ઉઘાડી મુકવાની કોશીસ કરવામાં આવી હતી, પણ ડરાઈવરની સમયસુચકતાથી ટ્રેન થોભવામાં આવી હતી, અને તેથી અકસ્માત થતો અટક્યો હતો.

હોદ્દા નેશનલ કોમરેસની રીસેપ્શન કમીટીની મારેખારી કમીટી બેઠવાઈ છે. કોમિસ માટે જગા મેળવવાના સવાલનો હજી કાંઈ છેવટનો હુકમ થયો નથી. તોપણ એ બાબત વિશે સંદેહ થવાવા

અને રૂંક બેથું કરવા માટે કમીટી નીમ વામાં આવી છે.

અમરીતસર ખાતે મળેલા કેળવણી કોનફરન્સમાં પંજાબની સરકારને એવી અરજ કરવાનો કરાવ થયો હતો કે પંજાબીઓની માનુબાયા પંજાબી મારફતેજ સ્કુલોમાં પ્રાથમીક કેળવણી આપવી; અને તે બાબા સંદી ફાજદારી અને મહેસુલી ખાતાઓમાં ફાજલ કરવી. વળી પ્રાથમીક, વચમાળેની, તથા હમ્મી કેળવણી આપનારી સ્કુલોમાં પંજાબી બાળા એક તાલીમ આપનારી બાબતરફિ ફાજલ કરવની કેળવણી ખાતાના વડાને અરજ કરવી.

પંજાબ હીંદુ સભાએ પેતાના મુખ્ય સિદ્ધાંતોમાં એવો ઉમેરો કર્યો છે કે સભા પોતાનાં બધાં કામ અને વરતણુંકમાં સિરીસ રાજ તરફ મુસ્લ વફાદારી અને ઉદ્ધી રાજબક્ષિતથી ચાલશે.

'ઇંગ્લીશમેન'નો લગ્ન ખાતેજ ખચર પત્ની જણાવે છે કે હોદ્દા નવા વાઇલ રાય તરફિ લોરડ હીમનર બા સેટ્ટીટર સચરમ ખાતેના માજી એલથી અને પર દેહ ખાતાના જાણુકના અંડર સેડરેટરી સર ચારલ્સ હારડોન્જ નીખાવા સબર છે.

હોદ્દાના વાઇલરોય તરફિ લોરડ કરીમુ હું નામ બહાર આવ્યું હતું તે સંબંધ માં ટાઇમ્સ એફ ઇન્ડિઆમાં જણાવ્યું છે કે લેડી કરીમુની નવળા તખીયના તથા ખીજાં કેટલાક કારણોને લીધે લોરડ કરીમુ એ હોદ્દા સીકારે એ સંબંધિત નથી.

હોંદુસ્તાનમાં તા. ૩૧ મી મારચની રાતરે વસ્તીની ગણતરી કરવામાં આવશે.

પુનાની કેકન કોલેજ અને મુજબની એલરીન્સટન કોલેજના માજી પ્રેફેસર મી. ઇ. એ. પુમહાઉસે બનારસની મેન રત્ર હોંદુ કોલેજને પોતાની સેવા માં અરપણ કરી છે, અને અબેજના એ પ્રેફેસર નીખાવા છે.

બાણુ સુરેન્દરનાથ મી. બુપેન્દરનાથ હરહાં જનાર આ

નાદારી કાર્ડનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેવીન્ટીવમ ગેઝટમાંથી)

ફોરેમનરના દોહી ખુલ્લુ યુનિયનના નાદારીની નહર મીલકત સંબંધમાં લેખ દારોની મીટીંગ તા. ૧લી જુને ૩૨૭૫ માં આજરોડેટ આમળ બરાવાની હતી.

મોંવાદ અને એટલા દોહી વેપારી હરજીએ તેના લેખદારોએ સમજૂતિ કરી છે, જે સંબંધમાં લેખદારોની મીટીંગ તા. ૧લી જુને આજરોડેટ આમળ બરાવાની હતી.

૩૨૭૫માં સામીકારીથી વેપાર કરતા હરીમ ખાન, અને અમીરખાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૧ મી જુલાઈએ ૩૨૭૫ સંક્રીડ ફોરદને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

૩૨૭૫ના 'ફાવરમેન' અનુદય વાહીક ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૧મી જુલાઈએ ૩૨૭૫ સંક્રીડ ફોરદને અરજ કરવામાં આવશે.

૩૨૭૫, પાંચન સીટના દુકાનદાર હાકીમ સુલેમાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૦મી જુલાઈએ ૩૨૭૫ સંક્રીડ ફોરદને અરજ કરવામાં આવશે.

માઉટ એન્જલમ, મહેનડલના નારાયણ પંડેની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૦મી જુને સુપ્રીમ ફોરદને અરજ કરવામાં આવશે.

રુઆરસ ટાઉન (ફક્સેપો)ના દુસેન હાકીમની એસાઇડ મીલકત સંબંધમાં તેના લેખદારોની મીટીંગ તા. ૭મી જુને ૩૨૭૫ રેસીડેન્ટ આજરોડેટની એસીસે બરાશે.

ટોનટના બાર. એમ સોદાની નાદાર મીલકત સંબંધમાં તેના લેખદારોની ખાસ મીટીંગ તા. ૭મી જુને ૩૨૭૫ આજરોડેટ આમળ બરાશે.

ફર્ટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફર્ટરર

અમે ફર્ટ જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફર્ટ તથા ફર્ટ જાતનું વેજટેબલ ધણીજ સહાયની પેકોંગ સાથે રોકડથી ફર્ટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મનાવવા અથવા ખાતરી માટે કામળ વ્યવહાર અમર પ્રકસ લીસ્ટ મનાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ અમારે ત્યાંથી તરફવાર મળશે.

ખુલાસા માટે લખો નીચેના શીરનામે:—

એમ. એ. આબેદ લાજપુરી,
ફર્ટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટેલી. બિરોડ. 'લાજપુરી' એ. ૫૭૦, ૩૨૭૫.

M. A. ABED Lajpuri,

Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,

Box 570 Durba.

તાજુ ઉમદા ફર્ટ

અને વેજટેબલ

સહાયની પેકોંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતરી કરશો.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે
પત્ર વ્યવહાર નીચેના શીરનામે કરે:—

ઇસમાઇલ જવા ફર્ટરર

પી.એ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ'

૪૭૧, એ સીટ, ૩૨૭૫

મહાઇ, ખીનીસ, મરખાં બસજી, વગેરે

ખીસનથી વેચીએ છીએ.

ખાલીએ રોડ પર રહેતો એક ૧૨

વરસનો મોરો એકરો ખંડુની રમત

કરતો રરતા ૫૨ નીકળે દતો. તેજી

મરકરીમાં રરને આપના એક દિગી

ખંડુક ઉમ્મીને ઘેડે પાડે. દિલી

એકશને જાતોમાં જોળી જાતી તે તેની

પાંચળીમાં વામી ત્યાંથી ઉપર ઇટકી,

જાતીના તથા ખખાના માંસલ આમમાં

થઇ જોળી પુકેનીકળી મઇ. તેને તરત

હાકતરી સારવાર કરવામાં ખાતરી હતો.

ખાવ ખરાબ છે જતાં જોખમ કરક

નથી એમ માનવામાં આવે છે. એવું

કહેવામાં આવ્યું છે કે ખંડુક ગરેલી

હતી એ વતી ખંડુક ફેલાતાર મોરો

છે. હવેને ખવડ નહોતી.

રોકડ બખર આવ

શી. રે. શી. રે.

ફુલ નાતાલીવા ૧૭ ૯ ૧૮ ૦

આવજ માંબ ૧૫૨૫ની ૧૮ ૦ થી ૧૮ ૧

ખીમડીના ૨૪ ૦ ૨૪ ૧

એફ. એફ. ડી. આર. ૧૭ ૦ ૧૭ ૧

એફ. ડી. આર. ૧૧ ૧ ૧૭ ૦

ખીની સમર ૨૨ ૦ ૨૩ ૦

ફુલાના ૧૬ ૧ ૨૦ ૦

ફેલી વુવેર દાળ ૧૭ ૧ ૧૮ ૦

વુવેર દાળ કાનપુરી ૧૮ ૧ ૧૯ ૦

મસુરની ૨૦ ૧ ૨૧ ૦

મખની ૨૭ ૦ ૨૮ ૦

ખડની ૨૮ ૦ ૨૯ ૦

અણુ ખુંબળા ૧૮ ૧ ૧૯ ૦

દાળ ૨૩ ૦ ૨૪ ૦

વટાણા નાતાલના ૧૭ ૦ ૧૭ ૧

મહાઇ ૮ ૧ ૯ ૦

ખીનીસ ૧૩ ૧ ૧૪ ૦

હાવું તેજ ૧ આવજ ૮ ૨ ૮ ૧

એરડીયું ૨ ૨ ૩ ૦

મીઠું ૩ ૨ ૩ ૦

નાળીએરડું ૫ ૩ ૫ ૧

ખાંડ સરેક નાતાલની ૧૮ ૦ ૧૮ ૧

ખીણા ૧૭ ૦ ૧૭ ૧

તીરકળ નાતાલ ૧૧ ૧ ૧૨ ૦

અટો દ.ઉ.ઉ. દોહડ ૧૨ ૧ ૧૩ ૦

મહાસી મોવારી ૧૨૫ ૦ ૬

વરસા ૦ ૩૧ ૦ ૪

શી પેટી જીનના શી ૮-૭-૬ ૮-૧૦-૦

પોશ્વર ૮-૧૦-૦ ૮-૧૫-૦

પાશ્વરીન કરાઈ ૫ ૬ ૧ ૦

વગર રોસ ૮ ૮

ખમન ૧૩ ૬ ૪ ૦

નાળીવેર ૧૭ ૧ ૨૮ ૦

ફેલી ૧ ૧ ૧ ૧

મખમંડ મોપ ૧૩ ૩ ૩ ૧

લાણી સીક રોડ ૧૫ ૬ ૧૧ ૧

લાણી સનલાઈ ૪૨ ૧ ૪૫ ૦

૮-૫-૨ ૫૦ ફુલાના બોક્સની

કીમત ૧૧ ૧ ૧૨ ૦

નેકર ડી ૧ ૮ ૧ ૬

મામીસ માખન ૩ ૧ ૦ ૦

સોપારી સેવરની ૦ ૧૦ ૧ ૦

તીલ પોઇટ બીચરે ૧૫ ૧ ૧ ૦

નાંચ (લીનપુલ)

જેવના જી ૪ ૬ ૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

મહત્વના સમાચારો અને દરરોજના કાર્યોને લેવાના અગત્યના સમાચારો આપવામાં આવે છે. વાર્તાઓ અને મુદ્રણો આપે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 3988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. WAGER,

Also at the head Office for S.A.—Add, etc.

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner Bechtel,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડુગ સ્ટોર

૧૮૧, મેન્ડેલ, દરબન.

‘વડે માનરમ’

આવી સ્વદેશી દવા મળવી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા આ મારે વાપરો છે? રસાયન સહુના—મમળ અને કીરીને તાકે આપવાની દવા. કિંમત ૩ હરતા આને એટલી દવાની સીલિંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—દરસ મસાને તાકાણીક અને મોક્ષ હલાજ. નાનામાં ઘણા જણને ફાયદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત ૧૦, ૩.

મરહમ શોર—જલ્દી મમળ. સોળ, પા, યુમ્મડા, વિવેકેને તુરતજ લાઈ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમિન્ન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ કવચને બહાર કાઢવા, લાઈ અને સહેલ કવચસાર જુહીજુહી દવા. કિંમત ૧૦ સીલિંગ ૧.

તવાના વરિકા—જુલાયની બહારની ગોળીઓ, કાળીની કિંમત ૧૦ સીલિંગ ૧/૬. શરોપર વરિકા—કુમરમમળ ગોળીઓ. બનાવ કરવાનો આસ હાજર કિંમત એક કાળીની સીલિંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL
Zeerust Box 77 TRANSVAAL
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાસસેલ અને શીટલ મરચાં
હિંદુસ્તાની મોસરો જાયાપા મંગાવી
સરતે સાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવજ—એ.બુ. મંધીઆણ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Best Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Wehta & Khanderla Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spiloken,
Tel. add. "KHANDERLA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

122 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

54 Walmer Road,

Port Elizabeth and Simon's Town Ag. at

STIRREN LOWER PIER STREET,

P.O. Box 353. Telephone: "MELON."
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoa," Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Bahenia,
Fruit supplier in South Africa

BOHSBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayab Adam.

CAPTOWN

A Cader 116 Long Street.
Obhagaulal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
KESANIM NOSODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglin & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 18, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motals, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
M. A. AB D LUPPI,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIAHERAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhev Kanji, Box 810.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 162 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TRINIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROO.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
10 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOCURT

M. O. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 6.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HMIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhibha Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Oodradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DABARDOT,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KASORIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
284 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vriededorp, Box 3456.

C. P. LUCHKRAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5031.

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Ichharam Gopal, Tailor
corner of Kruger & Commis-
sioner Streets.

Moosa Amod Wajis & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & DADOO
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

**MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BHANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJDAS & LALCHAND Box 22.
Nanjee Dulal-hdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEND

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEP

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MANTA & KHANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Pickandas Bros.,
Main Street. Box 431,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Numsco,
General Merchant,
Numsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Numsco,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbbhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Roma St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbander Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4 Tel. Add.: "Soliman"

SALISBURY

Shimji - R. Naik. Box 59.
Khushal Pa-bhu Dholi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Joomenbhai Kalekhan,
17 Market Street,

SPRINGER

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.

STANGER

W. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Pabu Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidu, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidu & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 30.

શ્રી. દેવજીભાઈ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
શ્રી દેવજીભાઈ અને શ્રીમતી તથા બંધુઓ રમાય
મારેટ સ્ટ્રીટ, (કોર્નર ડેવિડસની સ્ટ્રીટ)
પોસ્ટ બોક્સ ૫૪૨૦, બેન્ગલુરુ-૫.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

389 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
VEREDORP, JOHANNESBURG
Box 4190 Tel. Add.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quillimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about June 19th Dover Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay Beira and Mauritius, :—

about June 3rd Comrie Castle

„ July 1st Cluny Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE Gaiety Theatre)
1 KORT STREET,

P.O. Box 2804. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 314, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જમાવેલ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દાવે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ-અંધીઆણું-જવા
ખંધ અજમાએલ કરી ભુજો.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc., etc.
પોરબંદરનું ખુશખીર મી.
101 DEEN STREET, D'URBAN.
Box 28 Tel. Add.: "POMBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મેલી

મુંબઈ જનારી

સ્ટીમર અમસીંગા ટન ૪૫૦૦

તા. ૧૫મી જુનના રોજ ઉલાએઆમે બેરા, મોંઆસા અને જમનાર ચક્ર મુંબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના જાનતાવાળા તેમજ આવાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણુ વાતે જરા પથ્થુ મુંઝવું પડતું નહીં એ ખાતરી રાખશો.

અરેખર આને કંઈક મુદતથી આપણા હોંદી બાકીઓ બાંબી મુસાફરીમાં નહીં જાયત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે મુદતને મુકર છે કે અરેખા અરેખ મુસાફરી ના દુઃખનો દરક પડી ગયો અને મુદતેલીઓમાંથી મુકત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને મુંબઈ સાર જાય છે. માટે આ મુક મુદતની મુસાફરીનો અરો બાક નહીં મુકતા દેશ જનારાઓએ તખ્તાર ચક્ર રહેવું.

સરકુ આગમોટ મુંબઈ પહેલેથી તેજ દીપસે અતરે તાર મારફતે અખર મગફ તે ઉપરથી સહની જાણુ માટે અતરે જાપામાં નંખાવણું તેથી સહ સાહેબો ને જર અરએ આગમોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી સકશે.

જાણસે સીધે કોલંબો થીત કલકત્તા સ્કીમર થીવે મુગ્રવ જાતી દે.

અમસીંગો તા. ૭ જુન

ઉદાહરણ કલકત્તા બોર્ડર.

જાણ, જાણ, મુંબઈમાંથી લઈ ૨૨૦૦ રૂ. ઉપરથી ૭૫.

ઉદાહરણ કલકત્તા બોર્ડર કલકત્તા બોર્ડર કલકત્તા બોર્ડર કલકત્તા બોર્ડર કલકત્તા બોર્ડર

બી. અમસીંગા મુસાફરી મુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કામસીંગા રોડ કરબન,

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કેટલર કોમ્પેન્ડિયમ

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, કરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

M. K. GARDHI:

"An Indian Patriot

in South Africa

by

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPHILL

May be obtained from

The International Printing Press,

PHOENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિષે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધરમને પાયો નીતિ છે. નીતિના આવા ઉદા વિચાર બધા ધરમને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કોમ્પેન્ડિયમ ૬ પેની, કાલકત્તા ૧ પેની

કરબન એજન્ટ:

વીરજી હાથોદર, ૧૬૬ ક્રો સીટ, કરબન

કરબન એજન્ટ મીડિંગ પ્રેસ,

શીનીકલ, નાતાલ.

114 Grey Street,

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

SOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 24. Tel. Address: "Pe-bandar."

Telephone 564.

ઉચ્ચ ફેક્ટરી દરકી કેપ, અને બેઝ સોર ટોપીઓ આવી પહેંચીકે.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મળશે. બેઝ વખતે અજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ ટોચીકો વોસ.

૧૧૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, કરબન

દેશી મોહક

એઆ લીની સરવે જાતની તાજ મોહક અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જીવણ,

મસજીદવાળી મોદદીની સામે,

૧૬૨ ક્રો સીટ, કરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (as):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parson, etc.

HeadOffice: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOOBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

ઉચ્ચ ફેક્ટરી દરકીક ટોપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron

Merchants,

109 Queen Street, Durban

Printed and Published by M. K. Gandhi
International Printing Press, Phoenix, Nagal.

No. 24—VOL. 8.

SATURDAY, JUNE 11TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Press No. 100/100

WHAT UNION MEANS TO COLOURED RACES

INDIANS AND COLOURED PEOPLE HAVE NO CAUSE TO REJOICE

Position of British Indians

Mr. Gandhi writes to the press as under:—

Sir,—The Union has been ushered in among very general rejoicing among the European races of South Africa. Asiatics have been also expected to share in these rejoicings. If they have not been able to respond to these expectations, the cause, so far at least as the Transvaal is concerned, is not far to seek. On the day of the advent of Union, nearly sixty families were deprived of their supporters, and were being maintained out of public funds. On the first working day of the Union, a cultured Indian and representative Parsee, Mr. Sorabji, who has already suffered six terms of imprisonment, was re-arrested, after having been left free for over a month after his last discharge from Diepkloof; and he is now under order of deportation. Other passive resisters, too, continue to be arrested. Mr. Joseph Royeppen, the Barrister and Cambridge Graduate, and his companions are again in prison. And all this suffering is being imposed because an Act that is supposed to have become a dead-letter has not been repealed, and the theoretical legal position of British Indians of high attainments to enter the Transvaal on the same terms as Europeans, British or otherwise, is not recognised.

What can a Union under which the above state of things is continued mean to Asiatics, except that it is a combination of hostile forces arrayed against them. The Empire is supposed to have become stronger for the Union. Is it to crush by its weight and impotence Asiatic subjects of the Crown? It was no doubt right and proper that the birth of Union should have been signalled for the Natives of South Africa by the clemency of the Crown towards Dinizulu. Dinizulu's discharge will naturally fire the imagination of the South African

Natives. Will it not be equally proper to enable the Asiatics in South Africa to feel that there is a new and benignant spirit abroad in South Africa by conceding their demands, which are held, I make bold to say, to be intrinsically just by nine out of every ten intelligent Europeans in this Continent.

Johannesburg,
2-6-10.

A Day of Sorrow for the Coloured People

We are pleased to hear (says the I.P.O.) that the coloured people of South Africa generally observed Union Day as a day of humiliation and prayer. Great numbers attended church services, while those who did not do so abstained from any display of rejoicing. At Heidelberg much pressure was brought to bear in persuading the Coloured people to take part in the Union celebrations, and to commemorate the day by planting trees. Needless to say, the people refused to regard the day in any other light than one of humiliation. At Maitland a special Union service was held on Union Day, in the D. K. Hall. In the morning Mr J. Van Rooi preached, and took for his text II Amos, xiii, 14. He said we should bear our burdens and place our trust in the King of Kings. Eventually all would be well. During the evening the attendance was much larger, and Mr. J. Sampson took as his text Zacharias viii, 7, 13. Union Day was the commencement of a new era, he said, and it began by filling the hearts of the Coloured people with sorrow. Queen Victoria always kept a benevolent watch over them. They should not be disheartened, for God's ways are not always understood by them. Perhaps the welding together of the Coloured people was difficult of attainment in any other way. He concluded by offering up a prayer for the welfare of the Organisation.

The Doctor's Letter

Dr. Abdurahman, in the course of his letter to the Coloured People of South Africa says:—

The white races of South Africa intend commemorating the event by making the day one of thanksgiving. What attitude, it has been asked, should the coloured citizens of South Africa adopt in the celebrations on that day? The recent annual Conference of the African Political Organisation decided that it could not recommend the coloured people to rejoice or to take part in the celebrations, and I was asked as President, to issue a brief statement of what the day signified to us.

A brief survey of South African history will convince any reasonable man that the day is one for humiliation rather than exultation for the coloured people. The following landmarks in our constitutional history stand out prominently:—

(a) In the year 1852, the Constitutional Ordinance was enacted in the Cape Colony, and confirmed and enacted by an Order in Council of Her Most Gracious Majesty the late Queen Victoria. In a despatch of the then Colonial Secretary, the Duke of Newcastle, to the Governor of the Cape, occur these memorable words:—"It is the earnest desire of Her Majesty's Government that all her subjects at the Cape, without distinction of class or colour, should be united by one bond of loyalty and a common interest, and we believe that the exercise of political rights enjoyed by all alike will prove one of the best methods of attaining this object."

(b) In 1872, Responsible Government was introduced into the Cape Colony, and no distinction was made as regards colour.

(c) In 1882 the Franchise and Ballot Act was passed in the Cape Colony, which again drew no distinction whatsoever as regards colour.

between electors or members of Parliament.

(d) In the year 1906, the Transvaal secured the boon of Responsible Government, but, sad to say, a franchise based on colour was established by that Act.

(e) In the year 1907, the Orange River Colony secured its charter of freedom for the whites, but the same condition of political helotry was incorporated in that Act as has found its way into the Transvaal Act.

The invidious colour distinction, which appeared for the first time in the Constitutional history of South Africa, was introduced into these Acts referred to in (d) and (e), at the behest of those men who are the dominating influence in the first Union Ministry, and who have shown in their public lives that they do not recognise the virtue of the golden rule: "Do unto others as you would be done by."

(f) The Act of Union of South Africa, while not depriving the Cape Coloured races of their franchise rights, has deliberately curtailed their political privileges by inserting the phrase "of European descent" among the qualifications of membership of the Union Legislature, while it has absolutely slammed the door to political freedom in the faces of the Coloured races of the other colonies of South Africa. We had thought that the honourable and prudent manner in which the Coloured people of the Cape Colony had always exercised their political rights, and the peace and contentment that were the natural concomitants of that political freedom, would have justified the adoption of the same policy in the other colonies. But our hopes in that direction have been rudely shattered, and a further scrutiny of recent political tendencies in the North induces the belief that the clauses in the Act of Union which are ostensibly framed to guard us against total deprivation of political rights, may prove nothing more than open invitations to assail those rights.

In view of these considerations, no Coloured person could do otherwise than regard the day as one of humiliation and prayer.

"A Crime"

The Rev. Dr. McClure, of the Gardens Presbyterian Church, Cape Town, on the 29th ultimo, preached a sermon in which he referred to the Coloured and native races as follows:

The future has problems for solution as great as those which any government has ever had to face. Of these there is none greater than that which involves the protection, education, and advancement of the native races. Is it not of deep significance that among the Native and Coloured peoples there is only to be found a note of sullen acquiescence in the consummation of national Union? Can we wonder that it is so? A stigma is put on a man because of the colour of his skin. He may be educated, he

may be refined, he may be Christian, he may pay his taxes and fulfil all his duties as a citizen, and yet he is debarréd from any part in determining the policy of the State of which he is a citizen in three States of the Union, while in the fourth it is impossible for him to select a representative of his own race or colour. Such a policy may be politically expedient, and thus, I question, it is from the Christian standpoint a crime.

Griquas and the Union

The following resolutions were passed at a recent meeting of Griquas, held at Kokstad:

That this meeting regrets that they cannot join in heartily with the programme as arranged for the celebration of Union Day, owing to the following reasons:—

1. That whereas under the coming Union we are being deprived of certain rights and privileges which are granted to us by our late beloved Queen Victoria.

2. That we the Griquas—a section of the coloured race—feel more deeply the injustice done to us not only as loyal subjects, but as a race of people descended partly from European blood, and therefore closely connected with them, than the other native races of this country.

3. That with all due submissiveness, loyalty and respect to our Government, and European friends, it is unnatural to expect us to celebrate the occasion with joy, as pleasure and rejoicing come from within and must show itself outwardly.

4. That in such proceedings each person should follow his own inclinations.

5. That we prefer to look upon the occasion as a day of prayer and supplication to the Almighty God our Heavenly Father.

The Indian Constitution*

No doubt there are quite a number of people in South Africa who cannot conceive that India, that land of coolies and outer barbarians, has a Constitution of its own. We recommend to them, and equally to those who are conscious of the fact, the perusal of the volume just issued by Mr. A. Rangaswami Iyengar, the Assistant Editor of the *Hindu*, bearing the title of our caption. The book is divided into thirteen chapters analysing the various aspects of the Government of India, with an Appendix, containing a number of useful State documents, including texts of the various Acts of Parliament relating to the Indian Constitution, from 1858 until 1910. The book should be read by all who are interested in the political history of Modern India and to be forwarded to a glad welcome.

*"The Indian Constitution," by A. Rangaswami Iyengar. The *Hindu* Office, Madras. Price Rs. 2.

The "White League"

Krugersdorp Chamber of Commerce Adopts the Programme

What is known as the "White League" has been incorporated with the Krugersdorp Chamber of Commerce. At a quarterly meeting of the Chamber on the 26th ultimo, reported by the *Standard*, the Secretary read the report from which we make some interesting extracts.

Under the White League section the Chamber took over the effects and practically the programme of the White League as run prior to amalgamation, and has been actively engaged in combating the growing competition of Indian traders.

It was reported that a Coolie laundry in Burgersdorp was working in a manner not considered sanitary. This was investigated, and although the specific charge could not be maintained, the investigation led to the discovery of the employment of white women by an Asiatic; steps were taken, causing the cessation of such employment, and the Town Council subsequently condemned the building and proceeded against the occupier and builder for breach of Municipal Bye-laws.

There have been reports of travellers from wholesale firms, the traveller in one case being a coolie and representing indirectly an European firm with many branches. This was thoroughly investigated, the firm written to, and a protest lodged with satisfactory effect. Another case was reported of white men seeking trade of both Asiatics and Europeans, and the firm has been duly notified that such an attitude is not approved by members of this Chamber.

The occupation of premises by coolies has been the cause of a very considerable amount of investigation and correspondence on the part of your Chamber since February, and in two instances your Chamber's action has been effective in mitigating the competition that would have arisen had they not made strong representations in the right quarters.

Your Committee has investigated the right of owners to sublet to coolie tenants, and hopes in the near future to be able to considerably restrict the number of such sublettings.

The Committee have had under careful consideration the means of dealing with the diversion of trade to Asiatics arising out of the usual market transactions, and are at present conferring with the market agents and endeavouring to get the white traders shown preference by the farming community; to this end 3,000 circular letters have been printed in English and Dutch, and of these 1,000 have been circulated by post and hand.

Already the Chamber has been approached by other Chambers, and similar associations, in respect to this branch of work and its methods, and

it is hoped that many other centres will take up the work, and that public opinion may be educated to the dangers and evils of Asiatic traders, etc. It is urged upon members to report to the Secretary any case of white persons dealing with Asiatic store-keepers.

The Chairman regretted the small attendance, and proceeded to deal with the question of Asiatic competition, and said all should unite in endeavouring to discourage people from trading with Asiatics. He always talked with farmers on the subject when he had an opportunity, and many who used to trade with Asiatics agreed that it was wrong and promised not to do so any longer. But it was not only farmers who were to blame. Although they were probably the greatest delinquents, many people living in towns and on the mines did a considerable trade with Asiatics, and they must try and make these people feel that the general public are against this trade. There would be a meeting of the Associated Chambers of Commerce soon, and the Committee had under consideration a suggestion to approach them to put on the agenda the question whether all Asiatic licences should not be made uniform throughout the Union when it comes into force. At Durban, in fact in the whole of Natal, a Law had been passed stating that no new licences would be granted to Asiatics, and he believed that in ten years' time all existing licences would expire. He was not quite sure, but believed this was so.

From the Editor's Chair

MR. KALLENBACH'S OFFER.

We do not know whom to congratulate most—Mr. Kallenbach for his high-mindedness or the community for having received from Mr. Kallenbach an offer which may enable passive resisters to go through the struggle without undue pecuniary strain. The best thanks that can be rendered to Mr. Kallenbach would undoubtedly be for the passive resistance families to make use of the offer and to show to South Africa at large by exemplary behaviour on the farm, how worthy they were of such handsome treatment.

The terms of Mr. Kallenbach's letter are one-sided. He has given all he legitimately could and has expected no return. He does not want to develop his estate through the labour of those passive resisters who could put in their labour without paying them for it. Acts such as Mr. Kallenbach's are calculated to bring East and West nearer in real fellowship than any amount of rhetorical writing or speaking. We shall watch this experiment with very great interest.

LASHES!

Our Transvaal correspondent reports news this week of the gravest character. Mr. Shelat has made it a matter of conscience not to carry shop-pails. During his last incarceration he was under solitary confinement for over a month, during which time he had for the most part only spare diet. We had hoped that this time, with the past experience to fall back upon, the authorities would let the matter rest and not force the issue by requiring Mr. Shelat to do that particular work. On messages received from the prisoners at Diepkloof, it was represented to the Director of Prisons not to insist on Mr. Shelat doing the work as the other passive resisters were quite agreeable to the indulgence being granted him. The Director, however, wrote to Mr. Cachalia saying that no such relief could be granted. And now we see the result. For the sake of the people of the Transvaal, we hope that the authorities will not take the threatened step. To order lashes in order to compel a man to do anything against his conscience would be the height of barbarity. As a passive resister, Mr. Shelat will, no doubt, suffer cheerfully even the penalty of lashes. But for the authorities to persist in their brutal course can only add to the tension that already exists among Indians.

MR. THAMBI NAIDOO'S RE-ARREST

The re-arrest of Mr. Thambi Naidoo has followed close upon that of Mr. Sorabji. It is evident that General Smuts, now that he is confined in his control over Asiatics, wishes to show his firmness by taking up the bravest passive resisters. We wish him joy of his task. We hope that we are not doing the great General an injustice in making him responsible for this sudden activity. To passive resisters, a lodgment in the gaols of the Transvaal must be a welcome relief so long as their goal remains unreachd.

The re-arrest of Mr. Thambi Naidoo is not without a dramatic touch. On Monday morning he met his son who had just been discharged after three months' service at Diepkloof. In the afternoon of the same day he was re-arrested. Thus the father has not been allowed to remain with the son even for a few days. This, no doubt, is merely a coincidence. But it shows vividly what the struggle means to many Indians in the Transvaal.

Mr. Naidoo is one of the most determined and persevering of passive resisters. Whether in or out of the gaol, he gives himself no rest. His one aim is to live so as to deserve the high title of passive resister as the term is understood among the struggle in the Transvaal. Mr. Naidoo, like Mr. Sothi, is one of the best of the Indian community in South Africa.

Mr. Kallenbach's Splendid Offer

To Indigent Families of Passive Resisters

The following interesting correspondence has taken place between Messrs. Kallenbach and Gandhi:—

May 30th, 1910.

Dear Mr. Gandhi,—In accordance with our conversation, I offer to you the use of my farm near Lawley for passive resisters and their indigent families. The families and passive resisters to live on the farm free of any rent or charge, as long as the struggle with the Transvaal Government lasts. They may also use free of charge, all the buildings not at present used by me.

Any structural alterations, additions or improvements made by you, may be removed at your pleasure on the termination of occupation, or they will be paid for by me at a valuation in the usual manner, the terms of payment to be mutually agreed upon by us.

I propose to pay at a valuation in the usual manner, all the agricultural improvements that may have been made by the settlers.

The settlers to withdraw from the farm on the termination of the struggle.

Yours sincerely,

(Sd.) H. KALLENBACH.

30th May, 1910.

Dear Mr. Kallenbach,—I have shown your kind letter to Mr. Cachalia and other fellow passive resisters, and I have to thank you for your generous offer on their and my own behalf. I accept your offer, and I need hardly say to what extent your offer will relieve the financial pressure.

As to the improvements and additions referred to in paragraphs 2 and 3 of your letter, I shall keep an accurate account which shall be open to your inspection, and I shall not undertake improvements or additions without your approval.

I am,

Yours sincerely,

(Sd.) M. K. GANDHI.

Apparently the Town Council of Bloemfontein, the capital of the O. R. C., is determined to out-Herod the Town Council of Pretoria, the virtual capital of the Union, in persecuting respectable Coloured people. It appears that at the conclusion of the first Coloured football match of the season, the Waaithek Native police surrounded spectators, as well as players, on their way home, and demanded their passes and pocket receipts. That is the sort of treatment that will in time engender intense hatred for whites. And yet the late Governor, Sir John Hertz, who was a Coloured man, and a person of high

Our London Letter

London, May 9, 1910.

The Empire's Loss

My usual Letter having been delayed until the second week of the month, which is usually called "the merrie month of May," I can do no other than devote it to the event and its sequel which have turned May's mirth into sorrow. There is one subject which dominates us here, and will, I am sure, prove dominant for some time to all subjects of the late King-Emperor, whatever their complexion. Let me try to give you some idea of the happenings of the last few days and of the universal evidences of sorrow for the loss of the great ruler to whom the whole world gives the honoured names of Edward the Peacemaker and Peace Keeper.

The news of the illness came with all the force of a sudden blow. It was not until last Friday morning that anxious crowds began to gather round the railings in front of Buckingham Palace, the Sovereign's home in the heart of the Metropolis, and before midnight had struck on that same Friday evening, King Edward VII. had breathed his last. It was indeed pathetic to watch the growth of anxiety in that waiting crowd; the morning's newspapers had told the news that could no longer be kept back of His Majesty's illness, and as the morning hours wore on and the appearance of the promised bulletin was long delayed, although it was known that the doctors were in attendance, one's thoughts went back to the black anxiety of the ordeal of waiting when eight years ago the King's life hung on a thread. Could it be that there was again but a step between Life and Death? And then the bulletin: "No improvement." Towards dusk still another "Condition grave." Then it was that London began to feel that she must be ready for the fatal news which came before midnight. And when it did come, there was the awed hush of humanity helpless before the great Angel. Tears there were, tears which sprang to the eyes of men as well as women as they remembered Edward, the King who came to the throne in circumstances of such difficulty succeeding as he did an almost worshipped Queen, and who by dint of devotion to duty won his way into the hearts of high and low, rich and poor. Perhaps it was the poor who showed more outward sorrow, for well they knew his heart was with them. How he loved to reward a brave deed by smile or hard toiler, taking the keenest personal interest in the circumstances. No disaster occurred without his personal word of sympathy to the sufferers, and he did not fail to sympathize with those who were in trouble. Many were the messages of congratulation sent to those of his subjects who attained perhaps a

golden wedding day or some great anniversary. And for the sick and suffering, how keen was his practical sympathy.

So it came about that when the news that King Edward was no more filtered among that patiently waiting crowd last Friday, the hush of personal grief fell. A man's voice broke the strained silence. The words were almost familiar slang, but the meaning they conveyed was human and affectionate: "Goo! old Teddy!" There was no pomp or glitter about them, but they came from the workman's heart, the man who denied himself rest in order that he might hear news of his Sovereign.

Inside the Palace on that last day of his life it seems that the King was waging a courageous fight with weakness; he insisted upon sitting in his chair; he would not retire to bed. In the intervals of the coughing and choking attacks which were so trying, he talked with the members of his family and with those who were in attendance upon him. Even, we are told, he smoked a cigar. A great smoker always, the medical men tell us that His Majesty suffered from what is known as smokers' throat, and a thickening of the air passages is serious when lungs and heart are affected. Heart failure, following on bronchitis, is the official cause of death.

The King died in harness; in his accession oath he declared his intention of devoting himself to duty so long as there was breath in his body. His desire was fulfilled. Within a few hours of the end he had attended to affairs of State, receiving among other people, the new Governor of the Australian Commonwealth. So keen was his interest in the political situation that there have been those who have blamed it for the swiftness of the last illness. This is more partisan than generous, and is a statement which cannot be verified. Devotion to duty was characteristic of King Edward; it was impossible for him to remain uninterested in the events of the political world, although he played so well the rôle of a constitutional monarch.

After His Majesty had sunk into a state of unconsciousness by reason of increasing weakness and those around him expected no further sign of recognition, he opened his eyes and there fell on the Queen, his devoted attendant in his hour of need, one swift, bright look of recognition. In a few moments he had ceased to breathe.

During the last few days his dearest ones have been hurrying Londonwards—those who could not be with him, I mean, at the last. Ministers of State on holiday have also returned with utmost speed from far and near. Parliament has met and acknowledged its debt of gratitude to him on paper. Ministers of the Colonies have spoken in eloquent terms of his service to the Empire and to the

world, notably in the cause of friendship and peace. Monarchs are preparing to pay their tribute by taking part in the final scenes, and meanwhile his people sob. There is no other word for it.

Next week they will file past the bier as the dead ruler lies in state in the ancient Hall of Westminster; then will come the last ride through the streets where cheers always greeted his appearance. On a gun carriage, as his Queen Mother, King Edward will be taken to Paddington and to Windsor, and he will rest in the beautiful Chapel, close to the Castle, where lie not a few of his predecessors and his eldest son. Gratifying and no doubt comforting will be the presence of the many crowned heads of Europe and of others to whom he was either really or metaphorically "Uncle;" but it is his own people who most truly know his worth, and it is their sympathy and love which is being so deeply appreciated by the widowed Queen Mother, the new King and Queen, and all those who stood in close relationship to the beloved Monarch. Let me give just one instance: During the service in the Chapel Royal on Sunday the grief of one of the choir boys became more than he could control. Queen Alexandra noticed it, and after the service went to the boy and comforted him. She then asked him whether he would like to see the King; and together Queen and chorister entered the room where the Monarch lay: each helped the other in bearing their great grief.

Edward the Peacemaker will pass from our sight but not from our hearts; it is his human sympathy we shall remember. Popular he was at home and abroad, but it was in these brief nine years that he won the hearts even of those who did not at first feel any affection for Britain's King. Just, and straight, gifted with extraordinary tact, a staunch friend, a devotee of duty, and above all, a lover of peace. Truly such a character means work well done and a call to do still higher work in the New Life upon which he has entered. This is what one of his subjects has written of him:

Look how to-day no little group is sad
But all mortality; a world in tears!
Such is the force of Kindness. Now
weighed down,
All nations and all natures, good and bad,
Lament with mourning and regret with tears
The kindest man that ever wore a crown.

Long Live the King!

The King is dead. Long live the King! The law knows no kingless period. Amid the universal outward signs of grief, people clad in sombre black, flags half-masted, omnibus drivers with crape on their whips, and even the modern motor bearing somewhere the emblem of sorrow, the one scene of brilliance, of colour, of noise and dignified commotion, has been the proclamation of the new King George V. Heralds and trum-

peters with pomp and ceremony proclaimed at the old Palace of St. James's the new King—the new King's children watching the while from their accustomed place in the gardens of Marlborough House; then on to Charing Cross went the gorgeous cavalcade, and on still to Temple Bar where, at the entrance to the City a cord barred the way—token of the City's ancient rights and privileges. "Halt! Who goes there?" cried the City's official, its Marshal. "The King's Herald," was the reply, and then the Lord Mayor gave permission for the Herald to pass the City boundaries and do their duty by proclaiming the new King at the Royal Exchange. Troops lined the streets and large crowds of people were early on foot, eager to secure a view of the proceedings. It was a brief flash of brightness.

And the new King, the Sailor King? What of him and of his Consort? Truly King George V. and Queen Mary have had the most careful training for their high duties. The most travelled rulers are they; their hands have touched the pulse of Empire at extremest limits; they know modern conditions, they have experienced simple life as well as the pomp and ceremony of Courts. And the result of all has been: sympathy. Sympathy was the keynote struck by the Prince of Wales on his return from India. Those who heard his speech at the Guildhall will not forget the ring of earnestness in it. Both King and Consort have for many years shown the most tender sympathy to sick and sorrowful; the throne will be the greatest height whence their sympathy can flow. Happy are they in their home life, what a joy it is to them to put aside, so far as may be, the duties of State and enjoy their home and their children. They have done well in the difficult position of "next to the throne;" now comes the supreme test as to the wielding of great power. May King and Queen profit by the great example of two wonderful monarchs and their own preparatory experiences. The thoughts of the Empire go out in goodwill and good hope to the new Monarch whom they know and to his English Queen. Indians, whether in India or South Africa, whatever their condition or estate, mourn the loss of King Edward but join in the wish that King George V. may be blessed with the Divine blessing, which maketh rich and addeth no sorrow, in the performance of his high duties.

OBSERVER.

London, June 3.—The newspaper *South Africa* states that, if the Indian Government persists in refusing to allow Natal coolies to terminate their indentures in India, the Union Government will take an early step to prohibit the landing of all Asiatics in South Africa.—*Reuter*.

Indian Affairs in the Durban Town Council

Indentured Indians

At a meeting of the Durban Town Council on Tuesday last Mr. Riches said in the miscellaneous accounts there was an item of £450 paid to the Indian Immigration Department, with an application for 450 indentured Indians to be allotted to that Corporation from January 1st next. He wished to take exception to this item as being detrimental to the best interests of this Province, and also to Durban. The number of Indians in Natal already exceeded the Europeans, and each year, when the estimates of ways and means were before the Council, he had been informed it was not the intention of the Council to indenture any more Indians. Of the enormous number of employes in the Public Works, Sewerage, and Water Departments, viz., 1,709, 1,459 were free Indians and 210 male indentured Indians. The cost of the free Indian was only 1d per day more than the indentured labourer, and in his opinion the majority of the burghers would rather pay the extra amount. The Borough Engineer, in his letter to the Town Clerk, stated: "Indentured Indian labour is troublesome, especially in the early part of the indentureship, and such labour is not anything like so satisfactory generally, and very little cheaper than free labour." He maintained that the time had arrived when they should cease to import indentured labour, and inquiries be made as to the best means of keeping up the labour supply. The total cost to-day for indentured labour, including various charges, was £1 7s. 9d. per month per man, against £1 9s. for free labour. For any further immigration of indentured Indians, the instalment was increased by 1s. 8d. per month per man, so that future indentured labour would cost 5d. per month more than for free labour, and that for an employe who was, as the Borough Engineer reported, troublesome and not so satisfactory as the free labourer. He moved: "(a) That the item of £450 for indentured Indians be not approved, and (b) that an inquiry be held to ascertain the best means of assuring an adequate supply of native and Indian labour for the various departments."

Mr. Holmes remarked that, whilst they were not anxious to indenture more Indians, yet at the same time they must safeguard the interests of the public in having men whom they could rely on at all times, because they never knew whether they would be able to keep the number of Indians they had working at the present. If there was a serious epidemic, they would most likely lose the men, and the Municipality would be in a hole for the want of labour. All the same

been taken into very serious consideration.

Mr. Bishop said Mr. Riches had taken the lowest scale of wages for Indians. Wages would be higher, as labour would be more scarce. Working for the Corporation was regarded rather as desirable.

Sir David Hunter said everyone sympathised with the idea which underlay Mr. Riches's remarks against the importation of Asiatic labour; but they must look at facts as they were, and not as they would like them to be. If he did not misjudge the signs of the times, he should say that they were on the eve of a distinct scarcity of labour throughout South Africa. He judged that not only from personal experience, but from the various reports which he saw from time to time in the newspapers and elsewhere. His experience in the past 30 years had been that Indian labour in this country was an absolute necessity, and no doubt the common sense of most would prevent any drastic alteration which would bring about the greatest inconvenience and the greatest loss. The question was frequently asked by Councillors why such-and-such work had not been done, and the reply very often was, "We have not labour to carry on all these works."

It was stated that the money had already been paid to the Immigration Board.

The propositions of Mr. Riches were rejected, nearly the whole of the Council voting against them.

Indians on Trams

The following letter was addressed to the Town Clerk:

Dear Sir,—I am instructed by Mr. W. M. Kharsany to address you in regard to the following: Yesterday my client boarded a tram at 7.30 p.m. bound for the Toll Gate. He took his seat in the upper portion of the car. When the conductor whose No. is 58 saw him he came to him and asked him to move to a seat at the back of the car. My client asked him for a view of his instructions, but these were not forthcoming. My client thereupon declined to move as requested. The conductor thereupon stopped the car, and called the motorman to the rescue. The motorman and the conductor together discussed the question with my client and both requested him to move. My client declined to do so again, when he was informed by the motorman and conductor that in the event of his refusing to move, force would be used to compel him to do so. Rather than suffer the indignity of being forcibly removed, my client elected to change his position on the car. There was absolutely no reason whatever for the request that this man should change his position: he was quite respectably dressed, and was perfectly sober. Although I am not a native of this country, it was perfectly natural that

the matter, and no complaint can be made on the score of objectionable behaviour, he persisted that he was carrying out his instructions, and had no option but to do what he was told. Needless to point out, although the conductor's behaviour was reasonable, the contumely and indignity suffered by my client was considerable. Other passengers were travelling on the car, and my client's dignity and peace of mind was injured in the presence of these passengers, and naturally he feels aggrieved. I am informed that the conductor was as a matter of fact acting under instructions given by the manager of the Tramway Department with the sanction and knowledge of your Council. Under the circumstances I am instructed to demand from the Corporation the sum of £250 sterling for loss and damage suffered by my client in respect of the instance aforesaid, and failing payment of this sum within one week from date proceedings will be instituted. Sgd. J. H. Nicolson.

The letter was referred to the Whole Council Committee.

"Unlimited Licence"

On the Rev. M. O. Hodson, Chairman, Workers' Political Association, urging that steps be taken to prohibit "the unlimited licence allowed to natives and Indian within the borough," the Committee recommended reply that the Council has considered their letter, and referred their several suggestions to the respective Committees concerned, with an instruction to take such action in the directions indicated as may from time to time be feasible. Further, that it be an instruction to the Borough Engineer that in all future connections of private premises with the sewerage system it be a condition that provision be made for native and Indian servants.

Eastern Vlei Location

The Committee reported having inspected, on May 10th the condition of the Indian location on the Eastern Vlei, as referred to in memorandum submitted by Councillor Hon. R. Jameson, Chairman of the Sanitary Committee, and now recommended that the Borough Engineer be instructed to submit within the ensuing ten days a comprehensive report detailing suggestions for the immediate improvement of this locality. — *Natal Mercury*.

London, May 27. At a meeting of the New League of Universal Brotherhood to-day, a resolution was passed protesting against the unsatisfactory reply to the petition of the Basuto Chiefs. It was resolved to appeal to the King to grant compensation to the Basutos, and the meeting expressed its determination to endeavour to obtain economic and political freedom for the natives of South Africa. — *Reuter*.

Threatened with Lashes

Mr. Shelat's Treatment

Mr. E. S. Coovadia, Acting Chairman of the British Indian Association, has addressed the following letter, dated the 7th instant, marked "Urgent," to the Honourable, the Administrator, Pretoria:—

Sir,—Indian passive resisters discharged yesterday have brought the information that Mr. Shelat, a Brahmin passive resister, who is serving imprisonment at Diepkloof, has been once sentenced to solitary confinement and spare diet, for refusing to carry stop-pails on the ground that such work is contrary to his conscience and religion. The discharged passive resisters state that Mr. Shelat has been threatened with the punishment of lashes, if he persists in his disobedience. My Association is inclined to the belief that the threat, if it has been at all used, is seriously meant. In any event, my Association respectfully trusts that the Government will be pleased to spare the Indian community the shock that is bound to be caused by the carrying out of the threat.

My Association ventures to draw your attention to the fact that, during his previous incarceration for non-sentenced sake, Mr. Shelat underwent solitary confinement for over a month for the same cause, and that the other passive resisters at Diepkloof have stated that they have no objection to Mr. Shelat's being excused from the duty of carrying stop-pails.

My Association trusts that you will be pleased to give the matter the attention it deserves.

Union Messages from India

An Appeal to the "Better Mind" of South Africa

Journalists from all parts of the Empire have sent greetings to the *Natal Witness* readers on the eve of Union. Among them we find messages from two prominent Anglo-Indian editors.

Mr. Everard Digby, Editor of the *Indian Daily News* (Calcutta), writes:—

The Union of South Africa has the enthusiastic sympathy of all of us as a forward move of great Imperial value. We trust it will widen the horizon of the people of South Africa, and teach them that Empire has its discipline as well as its ambitions. The action of the Transvaal in recent months has been a great disappointment, and we can only hope that the responsibilities and dignity of the New South Africa will cause your people to insist that Indian settlers be treated as full citizens, and not as inferior beings. We are sure that the Union will bring about a more harmonious and dignified co-existence between the different races, and as

only fighting for the fair treatment of resident families and vested interests, the action of the Transvaal has caused considerable puzzlement to Anglo-Indians. That the Union will awaken the better mind of South Africa is the hope of all of us in this quarter of our common Empire. Bigger territory should breed bigger justice; else where is the value of the change?

Mr. A. E. Lawson, Editor of the *Madras Mail*, sends the following:—

The Union of South Africa marks a most important advance in the great movement towards the solidification of the Empire. It must conduce not only to a solution of many of your domestic problems, as particularism is lost in union, but also to a wider outlook on Imperial problems, and we in India earnestly hope that, with that wider outlook, you will not fail to discern the Imperial as well as the local considerations which must govern your policy towards our British Indian fellow-subjects in your midst. This is not the time to discuss that question, but you will not consider allusion to it inopportune, for South Africa is entering on an era of greater Imperial responsibilities, as well as, we hope, of increased domestic welfare.

Transvaal Notes

Johannesburg, Monday.

Hansdev Naidoo was arrested on Saturday, and in due course will be deported. That old offender Mr. Thambi Naidoo has been arrested now for the eighth time. The Government cannot afford to let him be free. Mr. Sorabji has been taken to Pretoria. He writes saying that he is happier in the Pretoria Charge Office than he was as a free man in Johannesburg. Messrs. Cuppusamy Naidoo—the son of the great Mr. Thambi Naidoo—, Major Thomas, T. Naryansamy Pillay and Papayah Modisamy were discharged to-day. They have brought the information that spare diet and solitary confinement have commenced for Mr. Shelat for refusing to carry stop-pails. He has already served 24 hours and he has been warned by the Governor that if he persists in his refusal he is liable to receive lashes. Mr. Shelat is reported to have said that rather than do any work that he considered to be contrary to his religion he would be prepared to receive lashes.

Tuesday.

Mr. Thambi Naidoo was to-day ordered to be deported.

Messrs. R. M. Tommy, Peters and Samuel have been arrested.

Mr. Lutchman was arrested last week, and ordered to deportation.

The British Indian Association has sent a message of welcome to His Majesty, the King-Emperor:—

A Parsee Stalwart of Passive Resistance

MR. SORABJI SHAPURJI ADAJANIA.

Who has served the greater part of the last two years in prison on behalf of the Transvaal Passive Resistance cause.

મો. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીયા

આ પારસી મોખો છેલ્લાં બે વરસ થયાં ટ્રાન્સવાલની લડતના ખારામાં ફરી ફરીને જેલ ભોગવી રહેલ છે.

"Transvaal British Indians loyally congratulate King-Emperor occasion birthday anniversary."

Wednesday.

Messrs. R. M. Tommy, Peters, Samuel, and Jimmy Raulagan were to-day ordered for deportation.

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Mr. Sorabji was deported to Natal and re-crossed immediately.

Mr. Sorabji was to-day sentenced to three months' imprisonment and Mr. Hajee Adam Khan to six weeks' hard labour.

An Act of Meanness

Durban's Narrow-mindedness

Mr. D. Koilpillai, who, we believe, is connected with the Sydenham Indian Training College for teachers, writes to the Durban morning paper as follows:—

Judging from what happened on the birthday of the Union, an unbiased mind will certainly be quite thunderstruck at the deplorable selfishness that pervaded the celebrations of the whole day. It was altogether inconsistent with the spirit of Union that the coloured section of the population should be excluded from participating in any of the sports arranged for the day—yea, even from witnessing such sports. Besides being an act of selfishness, it was extremely unjust that a powerful section of the population should have entertainments all to themselves at the expense of the helpless races who are required to pay rates, etc., just as much as any others.

It is again an act of ingratitude on the part of the dominant race towards the Indian and other coloured races who have contributed their share of work, however humble it may be, towards the development of the resources of South Africa in general, and Natal in particular. It was ingratitude in its worst form, more venomous than adder's poison, that stung the hearts of every coloured man who was debarred from having any part in the celebration of a day which marked the greatest epoch in the history of South Africa and Natal, for whose welfare and progress he has laboured for more than 50 years in the past. Finally, it was not at all straightforward on the part of the authorities responsible for such a restrictive measure not to have promulgated a timely notice to the public concerned about their intention to exclude the coloured races. Had this been done, it would have saved the coloured people from the indignity to which several of them were exposed when they were ordered by a committee to "stop" at the entrance to the public playground and "clear away," and

would have given them an opportunity to ventilate their grievance, and lay their protest against such differential treatment before the proper authorities, with a view to obtaining redress before it was too late.

The coloured races do not for a moment claim social equality, since it is almost invariably admitted both by the coloured and white races that such an equality is pregnant with evils most detrimental to the moral and intellectual progress of mankind. They do not advance any claim to political equality, but they do claim a treatment that will be kind, unselfish, just, and tender—a treatment that will take into consideration the facts that they do form an integral part of the population of South Africa, and that they have done their part to the best of their abilities to bring this sub-continent to the stage at which we find it to-day, a treatment that will recognise what is best in them, and encourage them to make up what is lacking in them. It sounds almost paradoxical to say that the Union Day celebrations were such as to engender feelings of distrust, disunion, and ill-feeling between the white and coloured races, thus making it more difficult for the latter to be loyal towards the former.

In conclusion, I trust that the spirit of narrow-mindedness and selfishness exhibited by the dominant race towards the weak and helpless race on the most auspicious day in South Africa will not be pursued in any measure by the statesmen, but, on the other hand, a spirit of justice, sympathy, and tender-heartedness will mark all their dealings with those who are committed to their care.

Items of Interest

In honour of Mr. Sorabji Shapurji Adajania, who has rendered signal service to the Passive Resistance cause, we re-issue his portrait this week.

The following telegram has been sent from the Natal Indian Farmers' Association to Lord Gladstone, Pretoria:—"The Natal Indian Farmers beg to congratulate the Governor-General and his Ministers on this happy birthday of the South African Union, and wishes them every success in their arduous duties, and expects them to dispense unqualified justice to all the British subjects under their kind control."

The 5th Anniversary of the Durban Hind Sudhar Sabha was held last Sunday when a lengthy programme was presented, including National Songs and Hymns by the Tamil School pupils, Swami Shukarband delivered a lecture and presented gifts to the School children. Mr. S. T. Chellvar gave the presidential address and the Secretary, Mr. S. K. Pathan,

read the annual report. Refreshments were provided.

The Royal Instructions to the Governor-General of South Africa say, in paragraph VII.—"The Governor-General shall not assent in our name to any Bill which we have specially instructed him through one of our Principal Secretaries of State to reserve; and he shall take special care that he does not assent to any Bill which he may be required under the South Africa Act, 1909, to reserve; and in particular he shall reserve any Bill which disqualifies any person in the Province of the Cape of Good Hope, who, under the laws existing in the Colony of the Cape of Good Hope at the establishment of the Union, is, or may become, capable of being registered as a voter, from being so registered in the Province of the Cape of Good Hope by reason of his race or colour only."

For abandoning his business without notice having been given in the *Government Gazette* or newspaper, an Indian named Ebrahim Moosa Limbat was fined £5 by the Krugersdorp Magistrate.

From a medical point of view, says the *British Medical Journal*, King Edward's illness was perfectly simple, and the stopping of the machinery of life was due to causes about which there is nothing doubtful or mysterious. For years the King had suffered from emphysema and a tendency to more or less acute bronchitis, with the usual symptoms of distressing and ineffective cough and difficulty of breathing. He was subject to attacks of laryngitis, producing a slight spasm of the vocal cords. The King in short, had what is known as a smoker's throat.

At the Union Day celebrations in the City Hall, Cape Town, the Rev. Pitt protested against the exclusion of coloured people from the franchise outside of Cape Colony, and urged that endeavours be made to remove the stigma which was placed upon them by the Convention. The Rev. Alexander, in his address, also uttered a desire for the removal of the coloured people's political disabilities, while both Mr. Steytler and Mr. Pitt drew attention to, and protested against, the fact that the Act of Union contained no reference to the Supreme Being.—Kauter.

Contents

	Page
What Union Means to Coloured Races	191
The Indian Constitution	192
The "White League"	193
From the Editor's Chair	194
Mr. Kallenbach's Splendid Offer	195
Our London Letter	196
Indian Affairs in the Durban Town Council	197
Trees, Trees with Leaves	198
Message from India	199
Editorial Notes	200
An Act of Meanness	201
Items of Interest	202

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO-GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

મુખ્યના ગવર્નરના

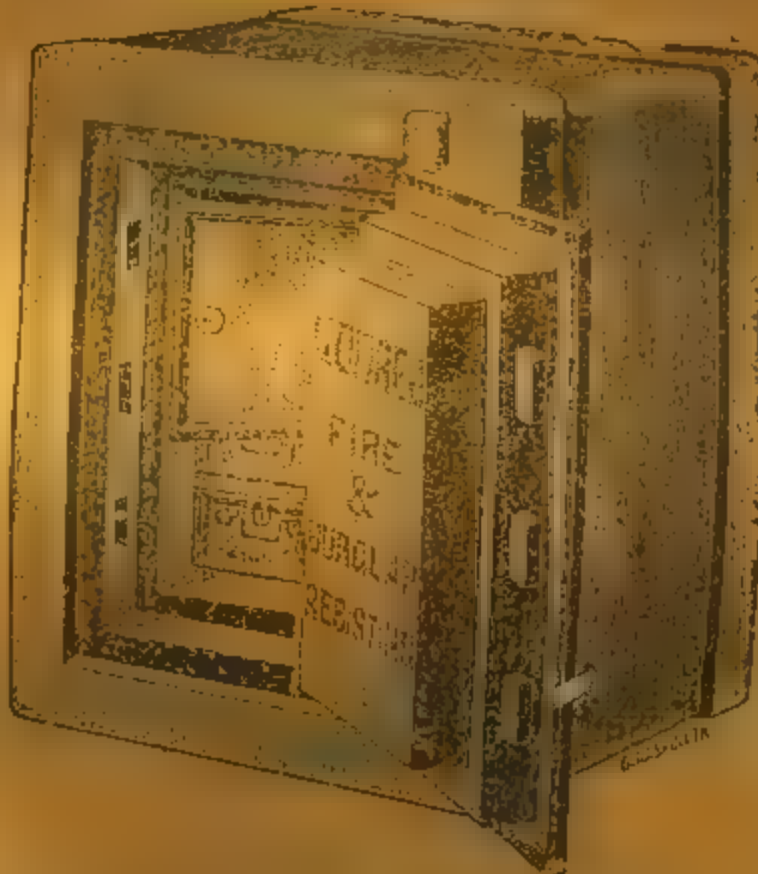
ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુ. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેમના કારખાનાં ખાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંદીસ્તાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. અહીં
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

અહીં અહીં પ્રદર્શનમાં
મુકામમાં આવેલ છે ત્યાં
શરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત દરીદ્રાઈ
માં બીજાને ખમારાથી
દલકા ચાંદ મળ્યા છે.

અહીં નામદાર પ્રીન્સેસ
અરવેસ્ટ હોંદમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દસ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા સાર મોદ
રેજની તીજરી રાહવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
૧૧ રોકી નવામાં નવ
સાચા કામથી ચલાવવામાં
આવે છે. માલિકે હાલ
લાંક અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગાસ
કર્ષે છે.

હોંદી થાપણ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજ બુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
બાગમાં મુકવાની દરીદ્રાઈમાં ઉતારવાને તમવાર છે. પણ હજી સુધી કોઈપણ બુરોપીઆન પેદી તેમ કરવાને બદલ પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર ચેલેન્જ ખુલ્લો છે.

ફેટલાક છત્રનેરો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો કુશળ જણે છે તેથી હોંદમાં તેમજ
હંગ્રાંડમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક બુરોપીઆન તીજરી વેચનારા પોતાને દરતકવા માલના બજારમાં જુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખજાનાના રક્ષણ
સાર તો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા કંદેરીઓ—સમગ્ર બાગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કોમતી માલનો વીમો ઉતરવનો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી ક્યાં વપરાય છે :—

મુંબઈની ટકસાળમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાજાસળી. કરાસી (૫૨૫૨) બેંક, ૨ દરવાજાસળી. મેટ્રોપોલીટન
બેંક ૨. ૪૦૦૦ નો મલ્લુખ ચારડો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૪. ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ હાંડીઆ,
૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાખાસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. હાંડીઆ રૂપિયા બેંક, ૬ તીજરી.
મરથાટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાંચાળને સંધિ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર હાંડીઆ, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
ખરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કાંકસની કુ., રાણી પ્રધર્સ, પ્રદામની કુ., મારસલ સન્સની કુ., સીવસ કોટનની કુ., સો. ચેલેસની કુ.
એ. એન્ડ બે. મેનની કુ., વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ., ૩૩ તીજરી. સર કરીમભાઈ હાલીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરલાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાણી પ્રધર્સ. ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપથી ઘણીજરી જગ્યાએ મુકવી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને ઉલટને થોડાં માસજ ચલા છે.

ચિત્રવાળી લાવનો ચોપડી મંગાવો.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : ■ Saville St. Durban.)

તમને ઘડિયાળો મુફત જોઈએ છે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપો (ચીટી) રાખવામાં આવે છે. એ ચીટીઓના માલિકાને નીચે મુજબ મુફત ઘડિયાળો આપવામાં આવશે :—

૩૦૦ કુપો એકઠી કરનારને સુર સેનાલુ ઘડિયાળ.
૧૨૦ " " " " રૂપાલુ ઘડિયાળ.
૫૦ " " " " ઓક્સોડાઈડ ઘડિયાળ.

ઘડિયાળ મેળવવાની ખીલ પણ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કની ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું "લેબલ" કાઢીને સચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ ભેગા કરશો તો તમને સુર સેનાલુ ઘડિયાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ ભેગા થશે તો રૂપાલુ ઘડિયાળ મળશે. એટલા પણ ન અને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તો પણ ઓક્સોડાઈડ ઘડિયાળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું ભૂલશો નહીં. નાતાલીયા દુધના મામલે ખીલ ખરીદવામાં ખેડ છે. તાલુ અને સરસ અને મલકાણું. બધી કુઠાને મળે છે.

રોલસેલ મગવાનું ઠેકાણું.

નાતાલીયા મીલ્ક કુ. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યોં, आपको मुफ्त घड़ी हानां ?

નાતાલીયા દુધના દરેક કેસમાં એક ચીટી રહેતી છે. વહ ચીટી ૩૦૦ ચીટીની પાસમાં હોતી છે, તમને એક અચ્છી સુનેકી ઘડી મળી શકે છે. ૧૨૦ ચીટીવાળાં ચીટીની ઓર ૫૦ ચીટીવાળાં ચીટીની ઓક્સોડાઈડ ઘડી મળેલી.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

નાતાલીયા દુધના ટીનની ઉપર જો લેબલ રહેતા છે, ૫૦૦૦ લેબલ કરનારના ચીટીની ઘડી મુફત દીધા જાય. ૨૫૦૦ લેબલવાળાં ચીટીની ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાળાં ચીટીની ઓક્સોડાઈડ ઘડી મુફતમાં મળેલી.

હમલિયે નાતાલીયા દુધની સ્થાના ક્યોંકી અચ્છા ઓર મલકાણા છે, ઓર લેબલ બચાકર જમા કરનેસે ઘડી મુફત મીલતી છે. લેબલ ઓર ચીટી નીચે લિલે પત્રેપર હોલસેલ ઓફિસમાં વતલાનેસે ઘડી મીલતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૨, સેવિલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તાક ૮.

ફોનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧૧ મી જુન, ૧૯૧૦.

અંક ૨૬૦.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૧ મી જુનથી, તા. ૧૭ મી જુન સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-જેઠ શુક્ર ૪ થી જેઠ શુક્ર ૧૦ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૨ જમાદીઉલઆખરથી તા. ૮ જમાદીઉલઆખર સુધી, ૧૩૨૮ હી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી સૂર્યોદય.	સૂર્યોદય.	સૂર્યોદય.
ક. અ. ૧. ૨.	ક. અ. ૧. ૨.	ક. અ. ૧. ૨.	ક. અ. ૧. ૨.	ક. અ. ૧. ૨.	ક. અ. ૧. ૨.	ક. અ. ૧. ૨.
કની.	૧૧	૪	૨	૨	૬ ૪૮	૫ ૨
રવી.	૧૨	૫	૩	૩	૬ ૪૮	૫ ૨
સોમ.	૧૩	૬	૪	૪	૬ ૪૮	૫ ૨
બોમ.	૧૪	૭	૫	૫	૬ ૪૮	૫ ૨
સુબ.	૧૫	૮	૬	૬	૬ ૪૮	૫ ૨
શુક્ર.	૧૬	૯	૭	૭	૬ ૪૦	૫ ૨
શનિ.	૧૭	૧૦	૮	૮	૬ ૪૦	૫ ૨

અનુક્રમણિકા.

બહાદુર મી. સોરાખજી ...	૩૧૫
ફટકા!
મી. નાઈકુ
મી. ઈસનબેકની બક્ષીસ
દરબારમાં દરબારમાં ...	૩૧૬
ઈછત્તની રિયતિ
યુનિયન અને એશિયાટીકા ...	૩૧૭
સત્યાગ્રહી કુટુંબના રહેઠાણની ગોઠવણ
જોહાનસબરમ
દરબારમાં રાજની મુશ્કેલી ...	૩૧૮
દરબારમાં દરબારની તકલીફ ...	૩૧૯
કરગરસડોરમાં એશિયન અઢાલત
બીરમીડીયા સંબંધી ચર્ચા ...	૩૨૦
એન્ડ્રો ઇન્ડિઅન ડાપા તેરફથી યુનિયન ને બે બોલ
નાદારી કોમિટીની મોટીસો બોગેરે ...	૩૨૧
યુનિયન પ્રધાન મંડળ ...	૩૨૨
આગબોટની મુસાફરીની તકલીફ ...	૩૨૩
ગાંધીમીડીયા હોદ્દા ખોરતો ...	૩૨૪
પશુ પરતમાન ...	૩૨૫
ટેલ્યો આપનારા સત્યાગ્રહીઓ ...	૩૨૬
મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવિંદ ...	૩૨૭
ઈંગ્લા આર્થ ધરમ પરિષદ
ઉદા ખબરો
અવધીકન ...	૩૨૮
હિંદી બહેર દિલચાલ
હિંદુસ્તાનના ખજાનો ...	૩૨૯
"માડીને શું આપ્યું?" ...	૩૩૦

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૧૧ મી જુન, ૧૯૧૦.

બહાદુર મી. સોરાખજી

મી. સોરાખજી અગાળનીઆની જમીન અને આ તેજા બીજ વખત આપીએ છીએ. તે તેમના તેમજ જામના માન ખાતર. મી. સોરાખજીએ સરવથી વધારે જોડ બોધવી છે. તેણે સોળ માસથી ઉપ રાંધ પુરા કર્યા. તેને લડતના બીજ વિભા મનો પાચે રાખ્યો. તેણે લડત નિભાવવા માં અગ્રેસર બાગ લીધો છે, જતાં માન ની ફરકાર કોઈ હક્કો કરી નથી. મી. સોરાખજીએ પેતાનું નામ, પારસી જામનું નામ અને આખી હોદી જામનું નામ દીપાવ્યું છે.

મી. સોરાખજીને જુનીયનને બોલે દક્ષા જેમ પડકારી સરકાર સામેલ કર્યું છે કે જુનીયનનો અર્થ હોદી જામને સાર કંઈજ નથી. જે કંઈજ હોયતો તે માત્ર કુઝ દેવાનો છે. મી. સોરાખજીને પડકાર તે હોદી જામને જુનિયનની બક્ષીસ છે.

મી. સોરાખજી જેવાં રત્ન જે ભુખિયાં પાડે છે તે ભુખિ કદી દોષી રહેનાર નથી. મી. સોરાખજીએ બતાવી આપ્યું છે કે જામ નો વધાર બીજના બળે નથી થવાનો પણ આપ બોલે જ થશે.

ફટકા!

મી. રોલતને મંદી બાજીટ નહીં વઢાવવાને સાર ફટકા પણ પડે! આમ બનશે જો તે પણ શું દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદી બેઠા રહેશે? મી. રોલત ફટકા ખાશે તો કેને સાર? ફટકા મારનાર કોણ છે? આ વિચાર કરતાં અમારાં રવાં ઉર્કાં થાય છે. કોઈ કહેશે કે મી. રોલત બાજીટ ઉઠાવવાનો કુકમ કણલ નહીં કરે તેમાં અમારે શું? આવો વિચાર તે અવિચાર મણાશે. આજ મી. રોલત છે ને કાલ બીજે દોદી હોય. ત્યાર બાદ છે કે મી. રોલત બાજીટને ધમનો સવાલ અહીં જણીએ જાએ, જે સત્યાગ્રહી

મણ્યો છે. એવા સવાલથી એક માણસ બીજા ઉપર જુલમ નથી કરી શકતો. પણ એવો સવાલ મણીને બધારે માણસ પોતે કુઝ સહન કરવા તકવાર થાય ત્યારે ધર્મ ચુસ્ત હોય માણસે તેવા માણસનું કામ બૂલ બરેલું હોય જતાં તેનો બચાવ કરવાની ફરજ છે. જો આમ ન થાય તો માણસ રત્નવંતા બળવી શકતો નથી. અને જ્યાં સ્વતંત્ર વિચાર ને રહેણી નથી ત્યાં ધર્મ નથી. ત્યાં ધર્મ નથી ત્યાં પ્રજાનો નાશજ થાય છે. એટલે અમને ઉમેદ છે કે જો મી. રોલત ઉપર એવો જુલમ થાય તો દક્ષિણ આફ્રિકા માં ઠેકાણે ઠેકાણે હોદી જામ પોકાર કરશે ને ગોતાનો મત સરકારને જણાવશે.

મી. નાઈકુ

મી. મળી નાયક અને મી. સોરાખજી— આ બે સત્યાગ્રહીની બારી નેહી છે. જેવા મી. સોરાખજી પડકારવા તેવોજ હાથ મી. મળી નાઈકુ પર પડ્યો છે. તેના હોદ્દાના કુટવાને દક્ષાડેજ તે પડકારવા એ કંઈ જેવી તેવી વાત નથી.

જનરલ રમટસ પોતાના હોદ્દામાં મળ જીત થયા એટલે પોતાનો હાથ બરોબર બતાવવા લાગ્યા છે. આથી સત્યાગ્રહી ગભરાવાના નથી. તેને તો કુઝ સહન કરવાનોજ ધર્મ પડ્યો એટલે તે તો પાણીમાં જેમ માછલું તેમ જેલમાં સહે વાલ મથા છે અને એવી દક્ષતાવાળા હોદી પડ્યા છે ત્યાં મુખી હોદી જામની છતજ છે. જતાં બીજા હોદીને જાએ છે કે પોતાની ફરજ પોતાના મળ મુજબ બળવવી. તેમ કરવાના પણ રસ્તા છે જે અમે વખતો વખત બતાવી ચલાવીએ. અમને ઉમેદ છે કે મી. મળી નાઈકુ વિ. સત્યાગ્રહીઓના કિસ્સા બાજી જામને સાર ચડશે.

મી. ઈસનબેકની બક્ષીસ

મી. ઈસનબેક સત્યાગ્રહીને સાર પોતા મી. ઈસનબેક સત્યાગ્રહીને સાર પોતા મી. ઈસનબેક સત્યાગ્રહીને સાર પોતા મી. ઈસનબેક સત્યાગ્રહીને સાર પોતા

કુટુંબીઓ તેનો પૂરો ઉપયોગ કરશે તો લગત અને તેટલી લાભ વળતાં આપણને મુશ્કેલી પડે તેમ નથી. ઘણું ખર્ચ બચી જશે ને હાર્મમાં જનારા લોકો સુખી થશે. શહેરમાં જે મંદીને રેડીઆન છોડી બોમ્બેની પડે છે તેના કરતાં દરમ્યાં ઉમદા છોડી બોમ્બેવાની છે. વળી દરમ્યાં જે સીમવાતું મળતું તે હમેશને સારું કિંમતી થઈ પડશે. અને તો અગાઉ પણ સખી મળા છીએ કે ખેતીનાં મુષી ને દીંદી પામ લીએ તો ઘણું ફાયદો ઉઠાવે ને વેપારમાં જે દુઃખ બોમ્બેવતું પડે છે તેમાંથી છુટે. આ ઉત્તમ ધધાને આપણે માન નથી આપતા તેમાં બહુ વેલિએ છીએ.

અમને ઉમેદ છે કે મી. કેલનમેકની ઉપર આગેવાનો ઉપકારપત્ર મોકલશે. તેમની બહોશીની ખરી કિંમત તો ઘણાં દીંદી ત્યાં જશે ત્યારે જોવામાં આવશે.

ડરમનમાં ટરામગાડી

આપણને ટરામમાં બેસતાં ડરમનમાં દરકત કરવા લાગ્યા છે. ટાલિન હોલમાં જતાં હીટ રાખે છે. તેઓની મતમાં બામ લેવા માગીએ તો તેઓ આપણને હાંધી કહાડવા માગે છે. હવે શું કરવું? કેટલાક સાફસુદ દીંદીને પણ ટરામમાંથી ઉતારી મેલ્યા છે. અમે તો એકજ ઉપાય ને અકસીર માનીએ છીએ. કાલે લડવું એ હીકજ છે. તેનો અતુલ્ય આપણે લીધો છે. એકમાં જીત થાય તો બીજા માં આપણને હિતાર છે. સત્તાચાળા પોતા ની મરજી મુજબ નબળાને કચરી પાડશે. હીંદી કામ અત્યારે ખટપટમાં, કુસંપમાં ને સ્વર્થમાં હિતરી મએલી જોવામાં આવે છે. અને તેથી જે હાવાનજ એમેરથી ટેને ઘેરી રહેલ છે તે તેની નજરે પડતો નથી. જો વગરે તો બહુ કે એ ઉપાય લેવા પડે છે, ને તે વગરે પોતાનાજ હાથમાં છે. એક તો એ કે મેલા માણસો ટરામ ઉપર ન જાય, અને બીજું એ કે જવાને લામક જએ છે તેઓને જવા ન આવે તો તેઓ કર આપવો બંધ કરે, ને જેલનો રસ્તો લીએ આખરે શુભાવી પછસો પાસે રાખેલો કયા કામનો નથી એમ સદુ વાતો કરશે. તે મુશ્કેલ ચાલવું એજ ખરું છે. તેમ નહિ કરે તો પાછળથી પરવાશે.

ઇજ્જતનો સ્થિતિ

ઇજ્જતની સ્થિતિ વિષે અંગ્રેજ સરકાર (વચારમાં પડી છે. જેમ હીંદુસ્તાનમાં અર્થાંતિ છે તેમ ઇજ્જતમાં પણ છે. જેમ હીંદુસ્તાનમાં હાજોળાથી કેટલાક જવાનો હીંદુસ્તાનને સુખી કરવા મથી રહ્યા છે તેમ ઇજ્જતમાં પણ ચાલે છે. હાજોળાથી કશો ખર્ચ લાગ જેમ હીંદુસ્તાનમાં નથી થયો, તેમ ઇજ્જતમાં પણ નથી થયો. ઇજ્જતમાં એક વસ્તુ જોવામાં આવે છે તે હીંદુસ્તાનમાં નથી ઇજ્જતમાં એક સંપ છે. ત્યાં કેળવાએલા માણસો શુભા મીમાં નથી પડી બસ, અને સત્તાધિકારી ના તેજમાં અંતર નથી મળા. આનો સારો ખ્યાલ 'રાંડેલી મેલ' માં એક લખાણ આવ્યું છે તે ઉપરથી આવે તેમ છે. તે લખાણની મતલબ અમે નીચે આપીએ છીએ:—

“જે કે અમલદારો શાંત છે, છતાં ખાનગી ખખરો જે બહારમાં આવ્યા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ઇજ્જતમાં શાંતિ નથી. સુતરસ પાશાને મારનાર વંદની વિષે જે ખખર બહાર પડી છે તે ઉપર થી જણાય છે કે જેમ હીંદુસ્તાનમાં ખુની ઓની મંડળી છે તેમ ઇજ્જતમાં પણ છે. પણ બંને મંડળીની વચ્ચે કંઈ સંબંધ હોય તેમ જણાતું નથી. પણ હીંદુસ્તાન માં ચતા બનાવેની અસર ઇજ્જત ઉપર થાય એ બનવા જેવું છે. મરે તેમ હોય, પણ મામલો અંબીર છે. મરુમ પ્રધાન (સુવરસપાશ) ના ખુનમાં સામેલ હોનાર માણસોમાં ચણુ ઇજ્જતનીયરનાં નામ છે. આ લોકો સરકારી નોકર છે. લાંબી તપાસ ચાલ્યા પછી તેઓનો ગુન્હો જરો ખર સામેત ન ચવાથી માણસેરે સકદર વાત મણી તેઓને છોડી મુક્યા છે. ફરોની પોલીસે પુરી ખંતથી તપાસ કરી હોય એમ પણ જણાતું નથી. કેટલાક અંગ્રેજ છાપાઓ તો એમ પણ માને છે કે પોલીસે ગુન્હેગારોને શોધવામાં પુરતી ઉતાવળ કે અતુરાઈ વાપરવાં નથી. આથી જ કેટલોક પુરાનો નાટ પાખો કહેવામાં આવે છે. વળી એમ પણ કહેવામાં આવે છે કે પોલીસને ઉતાવળ નહીં કરવાની સલાહ આપનારા કેટલાક દેશી અમલદારો હતા. તેઓ નેચનાલીસ્ટની ટોળીનો ડર ખાતા હતા. આમ હોય કે નહીં; છતાં પોલીસની મારફતે કેટલીક ચોંકાવનારી અને અજાએબી કરી કહીકત બહાર આવી છે. કેટલાક કામનો દાવ આપ્યા

છે તે ઉપરથી જણાય છે કે નેચનાલીસ્ટ ટોળી રોટની સહી સલામતીની સામે ખટપટ કરી નહીં હતી તે બંધ કરવા ની તકવારીમાં હતી, અને હાલેનો સહ દેશીઓને આપવામાં રોકાએલી હતી.

ચણુ ઇજ્જતનીયરનાં એક બહી મુરાદ ને બરતરફ કરવામાં આવેલ છે. તે બીજા બે ને બરતરફ કરશે એવો સંભવ છે. આ કામ કરવામાં અમલદારો જેઓ દેશી (ઇજ્જતીઅન) છે તેઓએ બહુ હિંમત વાપરી છે કેમકે તેઓને ધમકીઓ આપવામાં આવતી હતી. એમ કહેવામાં આવે છે કે મુખ્ય પ્રધાન તે બંડખોરના પક્ષ નો માણસ છે.

ચણુ ઇજ્જતનીયરને બરતરફી આપી એ તો માત્ર સમુદમાંથી હીપુ કહાડવા બરો ખર થયું છે. કેમકે ચણુ ખસ જવા દેશી અમલદારો બંડખોરની મંડળીના છે. અને જવા દેશી નોકરોને રજા આપવી એ તદ્દન અશક્ય વાત છે. ધારા સભાના એ બરો તો ખુશી રીતે બંડખોર છે. તે સભાએ સડસહમાંથી છાસક અને સુવેશ ની કેનાલવું કરારનામું ફેંકી દીધું છે. તે ફેંકી દેવાનો હેતુ એ નથી કે કરારનામું ખરાજ છે. પણ તે અંગ્રેજ અમલદારો બનાવ્યું છે એટલી વાત તે ધારાસભાને સારૂ બસ હતી. તે કરારનામું તો મમે તેમ કરીને અંગ્રેજ સરકાર પસાર કરાવશે. કેમકે સુવેશની કેનાલ ઉપર સત્તા જારી રાખવા સારૂ તો અંગ્રેજ ઇજ્જતમાં છે. જો એ નેચનાલીસ્ટ પક્ષ એમ ધારતો હોય કે હીંદુસ્તાન જરોનો મુખ્ય મારગ છે તેની સહી સલામતી અંગ્રેજ મઠાવી દેશે, તો તે પક્ષ બુઝ ખાય છે.”

ડરમનમાં બસક ઉપરનું દોરડાંખર સંદેશ મોકલવાતું મયક તકવાર થઈ મધુ છે. એક સંદેશાતું સંચાલક રાખવારી રેડીમયે ૨૫૦ માઇલ જેટલો દુરથી બચ્ચના મયક સાથે વાત કરી કહશે. એ વડે સંદેશ સંતોષકારક રીતે મોકલાય છે એમ અજાબલ ઉપા થી માણસ પડ્યું છે. બચ્ચના મયકને પોસ્ટ એટરીસ અને તારખાતા સાથે જોડવામાં આવેલું છે. એટલે રેડીમરપરનો સંદેશ બા કલાક જેટલા વખતમાં પૃથ્વીના મમે તે બામમાં પહોંચી કહશે. કાંઈ પણ માણસ કશિય આકરિકતા સંદેશ મારે કદેક બેલ દીઠ ૧ શીક્ષિત ખરજવાથી એ મયકનો લામ લઈ કહશે. શી. ૧-મયી ૭ પેની મયકની, ૪ પેની રેડીમરની. તથા એક પેની તારખાતાની એવી મજૂરી રાખવામાં આવી છે.

યુનિયન અને એશિઆટીક

મો. ગાંધીના કાગળ

મી. ગાંધીએ નીચે મુજબ કાગળ દર્શાવવાના છાપાપર લખ્યો છે:—

સાહેબ, દક્ષિણ આફ્રિકાની મેરી પ્રમના બારે આનંદ સાથે યુનિયનની સ્થાપના થઈ ચુકી છે. એશિઆટીક પણ તે આનંદમાં ભાગ લેવા એવી વધી રાખવામાં આવી હતી. પણ જો તેમનું બંધન હોય તો દરિયાવાળા સંબંધમાં તો તેનું કારણ જોતવા આવે જવું પડે નહીં. યુનિયનની શરૂઆતને જ દિવસે લગભગ ૬૦ કુટુંબો તેના બંધનથી મુક્ત કરનારા આવી વિષુદ્ધ કરાવવામાં હતાં, અને તે બંધનથી મુક્ત થઈને કુળામાંથી થતું હતું. યુનિયનના અમલને પહેલે જ દિવસે પારસી કામના એક કેળવણીના પ્રદરશ મી. સોરાબજીને ફરી પકડવામાં આવ્યા હતા. તેઓ ૬ વખત જેલ ભોગવી આવ્યા છે, અને ડીપકલેક્ચરમાંથી ઉદ્દેશીયાર છુટ્યે તેમને એક મહિના ઉપરાંત વખત થયો હતો. ખીજા સલગ્રીઓ પણ પકડાયા થઈ ગયા છે. મી. જોસફ રોય પત્ર, જેઓ એક બારીસ્ટર અને કેપીન મેન્સુજેટ છે, તેઓ અને તેમના સાથીઓને ફરી જેલમાં નાખ્યા છે. આ બધી હાકમારી વરસી રહી છે તેનું કારણ એ જ છે એક નકામે થઈ પડેલ કામદાર રદ કરવામાં આવ્યો નથી, તેમજ બ્રિટિશ હોય કે ન હોય એવા મોરારી જેમ એક સરખા દકથી ઉંચી કેળવણી પામેલ બ્રિટિશ હોદ્દાને કપડેલર લખવા મરાતી ભાષાની વાત પણ સ્વીકારવામાં આવતી નથી.

ન્યાં યુનિયન તમે આવીજ હાલત આણુ છે ત્યાં એશિઆટીકને મન તો એમજ કે તેમની સામે થવા તેમના કુસ્મનોએ દેરતી બાંધી છે, બીજું શું? યુનિયન ચવાયી સહેનશાહન મજબુત બની હોય એમ માનવામાં આવ્યું છે; પણ તે તેના બાર અને મે.સા. વડે રાજ્યની એશિઆટીક રકબતને કચરી નાંખવાને જ કે? ડીનુકુડુ તરફ રાજ્યે દવા ખતાવી ને દક્ષિણ આફ્રિકાના નેટીવો સારું યુનિયનની સ્થાપના આવકારદાયક બનાવી એ બેચક ઠીકજ થયું છે. ડીનુકુડુના છુટકારાથી નેટીવોનાં મન સ્વાભાવિક રીતે ઉત્સાહ પામશે. તો હવે, દક્ષિણ આફ્રિકાના એશિઆટીકની ગાંધી સ્વીકારીને

આ ના. અને દવાણુ સુરમનો બંધનથી તેમને મુક્તિ લેવા દેવામાં આવે એ ઠીક નહીં કહેવ. પાંડુ દિવસથી કરી ચકું છે આ બંધનથી સેક્ટે ૬૦. બુદ્ધી માન યોરસો તે માત્રથીએને બંધનથી થી રાજ્યની મજા છે.

સત્યાગ્રહો કુટુંબના રહેઠાણની ઓડવાણુ

જેતરપર લઈ જવાની યોજના

મી. કેલનબેકનો કાગળ

મી. કેલનબેકે મી. ગાંધી ઉપર નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:—

“આપણી વાતચીત મુજબ, સત્યાગ્રહી અને તેના ગરીબ કુટુંબના ઉપયોગ સારા લોકોની નજરમાં મારું જેતર કું તમને અરપણુ કરું છું. હવે આવે છે ત્યાં સુધી તેઓ તે જેતર ઉપર વચર કિરાયે રહી શકશે. વળી હાલમાં મારા ઉપયોગમાં નથી એવાં ત્યાંના બંધાં મકાનો પણ વચર બાંડે રાખી શકશે.

મકાનમાં જે કંઈ ફેરફાર, ઉમેરો અથવા સુધારો તમે કરો હશે તે ઉપયોગ કરી રહ્યા ત્યાં મને ત્યારે લખજાઈ ચકું છે; અથવા આપણે સમજીને રીતસર કરાવીએ તેવી કિંમત મુકવામાં આવશે. રહેનારાઓએ જે ખેતી કરી હશે તેની રીયાજ મુજબ કિંમત આપવા પારું છું. હવે પુરી થયે તેઓ તે જમીન ખાલી કરે.”

“ઉપલા કાગળને મી. ગાંધીએ નીચે પ્રમાણે જવાબ આપ્યો છે:—

તમારો સાચાણુ કાગળ મી. કાલ્લીઆ તથા ખીજા સત્યાગ્રહીને મેં ખતાવ્યો છે. તેઓના તરફથી તથા મારા પોતા તરફથી આ ઉદાર બેટ માટે તમારો ઉપકાર માનું છું. તમારી બેટ રચીકારું છું. તેથી નાણાં સંબંધી દવાણુમાં કેટલી બધી શક્ત મળશે તે વીશે કાંઈ કહેવાની બાગે જ અરર હોય.

તમારા કાગળના રજા તથા ડબ પારી માંથી કહેલા સુધારા વધારા થશે તે ખાખત કું બરોબર નિસાળ રાખીશ. તમે તે તપાસી શકશો, તમારી મંજૂરી વિન કું સુધારા વધારા નહિ કરું.”

જેલનસંખરમ

[આમારા ખાસ પ્રતીનીતી તરફથી.]

સોમવાર

છુટકા

મી. મેજર ટેમસ, મી. કુપ્રમામી નાથક, મી. ડી. નારાયણસામી પીલે, તથા મી. પપીયા મુનશામી આજે છુટકા છે.

મી. શેલત ઉપર કુલમ

છુટકા જેલી ખમર લાખા છે કે મી. શેલતની પાસેથી બાકીટ ઉપકાવવા કું કામ ચકું થયું છે. તેને મરે બંધવાડી એ ૨૪ કલાકની એકાંત જેલ ને ઓછા બોરકની સજા થઈ હતી. હવે મવરનરે કહ્યું છે કે જો તે કામ નહિ કરે તો ૬૮ કાની સજા થશે. મી. શેલતે તે પણ કહ્યું કરવા કહ્યું. પણ બાકીટ નહિ છોડાવે. મી. શેલત ઉપર આજે પાછો કેસ જેલમાં ચાલશે. તેના ખમર આપણે હાલ મળવાનો સંભવ નથી. તેમના વિષે સરકારપર લખાણ કરવામાં આવ્યું છે.

મી. સોરાબજી

મી. સોરાબજીને પ્રિટોરીયા લઈ ગયા છે. ત્યાંથી તે બહ લખે છે કે તે જેલનસંખરમ કરતાં પ્રિટોરીયાની મજા ઓછી સમાં વધારે સુખ છે.

મી. થળી નાથક

પાછા પકડાયા છે. તેને એક મીનીટ પણ અધિકારીઓ છુટા રાખી શકતા નથી. તેનું બળ અગુલ છે. તેને વિષે વખાણુ પણ શું લખવાના હોય? તેને પહેલે એવા સત્યાગ્રહી આ હવેમાં યોગજ નીકળ્યા છે. તેમને આ બાકી વાર પકડ્યા છે.

મંગળવાર

મી. થળી નાથક

તે હવેપાર કરવાનો કુકમ થયો છે.

પકડાયા

મી. આર. એમ. રેમી, મી. પી.રમ. તથા મી. સેમુઅલ પકડાયા છે.

મી. લક્ષ્મન

જે મરે બંધવાડીને પકડાયા હતા તેમને હેલપાર કરવાનો કુકમ થયો છે.

રાજ્યને મુખારખાલો

ના. કિંચ જોરજને તેના જન્મદિવસ માટે જિ. ડી. એસોસીએટને નીચે મુજબ મુખારખાલોને સંદેશો મોકલ્યા છે:—
“કોઈ એમપરને જન્મ દિવસના પ્રસંગે નાંખવાના હોદ્દાનો વહાલનીથી મુખારખાલો આજે છે.”

સુખવાર.
મેસરસ આર. એમ. ટોમી, પીટરસ.
સેમ્યુઅલ, અને શ્રી રામલીંગનને હુકમ
કરવાનો હુકમ આજે થયો છે.

ડરખતમાં રંગની સુગ

અપામાં કાગળો

‘વીસ વરસનો રહીશ’ એ નામથી કાઠ
‘મરકુરી’માં લખે છે કે :—

કાગળોના સવાલ વિષે કેટલાક વખત
આપણે સર ડેવીડ હાર્ડે ને ટીકા કરી
હતી અને તમે પણ તે વિષે ને લખ્યું
હતું તે સંબંધમાં હું મારા મત પ્રમાણે
કંઈ કહેવા માગું છું. પહેલાં તો, મારે
કહેવું જોઈએ કે જ્યારે કંઈ જાહેર અવ
કાશ કે મોટા મેળાવાકો હોય છે ત્યારે તમ
ને ગ્રેસવાળા તરીકે અને સર ડેવીડને
રેલવેના માણ જનરલ મેનેજર તથા
ટાઉન કમિસીયર તરીકે આમ તથા પત્ર
મંત્રે એટલે તમે તો મોટાઓની સાથે
મેસી જાઓ; (અને તમારા હરજન
પ્રમાણે તે બરોબરજ કહેવાય) પણ
મારે તો મારા કન્ઝર્વેટિવ સહીત ટોળા
ની વચ્ચેમાં મળી રહે એ જગ્યામાં બેસ
વાનું રહ્યું. વાંધો એજ છે કે આવાં
મેળામાં હાંદી અથવા ખીજ કાળા લોકો
જનરલસીથી ધુસો જઈ કાંતે આગળ
જઈ બેસે છે, અને કાં પડખે પડખ
ખડીને આવી ઉભે છે. આ પીકાનો
કંઈ ઉપાય નથી હોતો. જરા જોર વાપ
રવામાં આવે તો તેનો ઉપાય થાય, પણ
તે કીક ન કહેવાય. અને લાગે છે કે
હરેરી ‘ખાણ’ જરા તરફી લેય તો સમા
ધાની સાથે તેનો બંદોબસ્ત થઈ રહે.
અને હાંદી અથવા કાળા લોક મારે પણ
તેઓને બાગે આવી રહે એટલી જુદી
જગ્યા મળી રહે. આથી તેઓને જોવા
નું હોય તે જોઈ પણ શકે, અને જોરા
ઓને પીકા કરતા પણ અટકે. અને
ખાત્રી છે કે હાંદી અને ખીજ કાળા
લોકો મોરાની વચ્ચેમાં આમ જનરલસી
થી ધુસી જાય છે તેથી કાંઈ દિવસ કુંક
સુહાતમાંજ મારે તોફાન ખમશે. જે
લોકોને હરજન બોગવળી પડે છે તેઓ
કંઠાળતા જાય છે (ખાસ બેઝકમાં બેસ
નારાની વાત નથી કરતો), અને વહેલા
મોડા તે. જોરથી તેની સામે ચાલે
અને હાંદીને કહેવતની મેળના પ્રથમ

ના મેળાવામાં હું ‘લોરડા’ના મેળાવર
કાજર હતો, અને તે વખતે કેટલાક હાંદી
ઓની વરતાણુંકથી બહુ કેમચાયો હતો.
કાંઈ કોણેક કરતા કતા અને કોણેકો
ની રમતમાં મથાયું હતો. મેળાવામાં
તેઓને આવવા દીધા તે મારે પહેલાં તો
હું ‘હરેરી ખાતાવાળાનેજ વાંકું કુંકું’.
કેમકે તે અવસર ધાર્મિક હતો અને હાંદી
ને તે સાથે કંઈ સંબંધ નહોતો. તેઓ
કંઈ પ્રાર્થનામાં જ્વાળ આવતા નહોતા
પણ માત્ર પોતાની આજસુ છાસાને
તૃપ્ત કરવા આવ્યા હતા. આ સવાલ વિષે
ધણુંએ કહ્યું પણ તમારી વિશેષ જગ્યા
રોકવા માંગતો નથી. હું બરસો રાખું
છું કે આ વાતને કિપાડી બેઠામાં આવશે,
અને જોગ્ય બંદોબસ્ત કરવામાં આવશે.
જો હાંદીઓને અને કાળા લોકોને હરેક
મેળાવામાં આવવાનું દેવા હોય તો જોરા
ઓથી અલગ તેમની મેઠવણુ બંધે થાય.
કે જોઈ દેશ વગરની બેજોસેજ થવા ન
પામે આમ થવાથી બધાને કીક પડશે.

“ડી. કાપ્પાલી” એ નામથી એક
કાળા લોકોને હિમાયતી ‘મરકુરી’માં
લખે છે કે :—

યુનિયન યુધ્ધ પણ ખરેખર યુનિયન
(એકત્વપણું) કેટલે દરજ્જે થયું. તે તો
હજી જોવાનું રહ્યું છે. યુનિયનના નેત્ર-
દિવસની ઉભાણીમાં કેટલું એકલપટાપણું
ઉપાધ રહ્યું હતું તે જોઈ તાહેત માણસ
તકન હેખતાજ જશે. તે દિવસની રમત
ગમનમાં બાગ બેઠાથી, અરે તે એવા
માંથી પણ કાળા લોકોને ખાતર કરવા
માં આવ્યા તે યુનિયન નહીં પણ તેનાં
ઉલટુંજ કહેવાય. જે નિરાધાર કામ
પાસેથી સફળ સરખોજ વેરા વસુલ કર
વામાં આવે છે તેના બોગે ખીજ જોગ
વર કામે સાવ એકલે મળ મણી તે માન
એકલપટાપણું નહીં પણ અત્યંત અન
યાય બરેજીએ કહેવાય. વળી ને હાંદી
તથા કાળા લોકોએ હાંધિય આધરિકાની
અને ખાસ કરી નાતાસી આપાકી મારે
મમે તેવો સાહે પણ પોતાનો આમ
બજારી બતાવ્યો છે તેઓની પ્રત્યે આ
તો ચાલુકરતા કામનું નિમકરસીપણું
કહેવાય. કાળા લોકોએ આ મુલકની
આપાકી મારે પમાસથી વધારે વરસો
સુધી મજુરી કરી છે. તેજ મુલકના
સફળી મોટા હિતકાસીક તહેવારના ઉત્સ
વમાંથી તેઓને તકન ખાનસ કરવાનું
પણ તેનો હાથ મેડી રાખવા કરતાં

પણ વધારે કરે. તેઓને લાગ્યો છે.
છેવટમાં તે લોકોને ખાતર કરવા વિષેની
‘નોટીસ’ પણ આગળથી જાહેર ન કરી
તે ચાતાવાળાઓને બીજકલ કાજમ
નહોતું. જાહેરખબર કાઢવામાં આવી
હોત તો જાહેર મેળાવામાં હાખલ થતાં
લિપાકનાં અપમાનો ખમવામાંથી કાળા
લોકો બચી જઈ શકત અને વખતસર
રાહત મેળવવાની આશાએ મેઝ રચે
પોકાર કરતાની તેઓને તક મળત કાળા
લોકો સામજીક સરખાપણામાટે એક પડી
પણ દાવો કરતા નથી માત્ર માળાળુ
બચી અને ખીનસ્વાથી રીતે તેઓની
સાથે વરતવામાં આવે એવો દાવો તેઓ
કરે છે. આ ‘યુનિયન ડે’ના ઉત્સવને
તો જોરા કાળા વચ્ચે અધિરવાસ, જુદાક
અને અણુમો ઉત્પન્ન કરનારોજ તહે
વાર કહેવો તે બરોબર છે. આથી જોરા
ને કાળા વધારા રહે તે મુસ્તેજ છે. છેવ
ટમાં કહેવનું કે આ દિવસે તે નિરાધાર
કામને રાજકરતા કેમે ને લાંકડું દિવ
અને અપમતકમીપણું બતાવ્યું છે તેવું
રાજકરતા અધિકારીઓ નહીં બતાવે,
પણ ઉલટું ન્યાયીપણું અને દયાળુપણું
બતાવશે એવો બરસો રાખું છું.

ડરખતથી મી. કસપેજયરાલીય અમ
ને લખે છે કે—આપણા લોકોને દરમ
ખાખત કેટલાક દીવસ થતાં બહુ તકલીફ
પડવા લાગી છે. કનકકટર પછવાડેની
બેઠાપર જવાની દરજ પાડે છે. મોળા
દાર માણસોને બેઠાવત કરીને ઉઠાડે છે.
આ મોટી દિલ્લીરીની વાત છે મારે
નાતાલ ઈડિઅન કમિસની દરજ છે કે
તેણે આ બખત ઉપાડી લેવી જોઈએ.
નહીં તો આપણા લોકોને દરમમાં બેસ
વાની સાવ બધી જાણ એવો વખત
આવશે.

કરમરસોરવ રહાનું જણાવે છે કે
જાણીમ મુલા સંખાત નામના હાંદી
વેપારીએ ફરજાની પછી વેપાર કરવાનું
છાડી દાવેક પણ તે બખતની ખબર સર
કારી બેઝકમાં કે છાપામાં જાહેર કરેલ
નહીં. તેટલા મારે તેને કોરટમાં ખડો
કરવામાં આવતા પોતાનો યુલો કણુલ
કરશે, ને વજાળ્યું કે કપડાની તેને
ખબર નહોતી. માણસે તેને પા. પના
કાંઈ સુખ કરી હતી.

૨૨ નમાં દરમની તકલીફ

પા. ૨૫૦ ની નુકસાનીના હાલો

નવન દાઉન કસારકપર લખાએલો નીચેનો કામગીર દરમન મહિન કાઉંસીલની ચામલવારની મીટીંગ વખતે રજુ થયો હતો:—

“વહાલો સાહેબ,—નીચેની આબનપર તમને લખવા માટે મી. કમલુ એમ. અરસાથી તરફથી અને સુચનામાં આવ્યું છે. મેં હાલે સાંજે જા વાગે મારા અસીક રોલમેટ માટે મી. માડીપર ચડ્યો. માડીના કપરના કામમાં તેણે એક ઘીધી. જ્યારે કન્ડક્ટર જેનું નં. ૫૮ છે તેણે તેને જોયો જોયે તે તેની પાસે આવ્યો, અને પછી તેની એકકપર જવા કહ્યું. તેને તેવી જાતની સુચના થઈ છે તેનો ખ્યાલ મેળ વરા મારા અસીકે મામણી કરી, પણ તે આપવામાં આવ્યો નહીં તેથી વિનંતિ પ્રમાણે ખસવાની તેણે ના પાડી. એટલે કન્ડક્ટરે માડી અટકાવી, અને મોટરમેન (દરમ ચામલવાર) ને મહેલે બોલ્યો. મોટરમેન તથા કન્ડક્ટરે મળીને મને અસીક સાથે એ આબનમાં ચર્ચા કરી અને બંનેએ તેને ખસવા વિનંતિ. તેમ કરવા મારા અસીકે ફરીથી ના પાડી, એટલે મોટરમેન તથા કન્ડક્ટરે જણાવ્યું કે ખસવાની ના પડશે તો તેને ફરજ પડવાને જોર વાપરવામાં આવશે. જ્યારે જરૂરીથી ખસવાનું અપમાન બોલવા કરતાં મારા અસીકે માડી કપર પોતાની જગ્યા બદલવાનું પસંદ કર્યું. આ મહાસે તેની જગ્યા બદલાવરી એવી વિનંતિ મટે ખીલકુલ કારણ નહોતું: તેણે દંજતદારને જાણતો પેશાક પહેરેલો હતો, અને તબલ રાત્રી હતો. મને જણાવવામાં આવ્યું છે કે જો કે આ આબનમાં કન્ડક્ટર ખુબ વાજબીપણથી વત કંતો હતો, અને ત્રાંધા બા લી વરત છાંડ ચલાવી એવી જરા પણ ફરીયાદ કરી શકાય એમ નથી, તોપણ તેણે તેની સુચનાઓ અમલમાં નુકસાની છે અને કહેવામાં આવ્યું હતું તે કરવા સિવાય રસ્તો નથી એવું દયાથી કર્યું. બતાવવાની જરૂર નથી કે, જો કે કન્ડક્ટરની વરતણું ક વાજબી હતી તોપણ મારા અસીકને ખુબ માનકામ અને મોરબન થયું પડ્યું. માડીમાં ખીલ કિતરેલા એક્ટના હતા; તેની હાજરીમાં મારા અસીકની હાજરી અને કાલિમાં ખચેક પહેચી, બંને તેથી

કુદરતી રીતે તેને બેઠા થાય છે. મને જણાવવામાં આવે છે કે ખરી રીતે તમારી મહીલી અને મજુરી મુજબ દરમનમાં ના મેનેજરે આપેલી સુચનાઓ પ્રમાણે કન્ડક્ટર વરતો હતો. તેથી સ્થિતિમાં, કપરના કામમાં મારા અસીકને ઘણેલી નુકસાની અને કમલુ પા. ૨૫૦ ની રકમ કોરપોરેશન પાસેથી માગવાને મને સુચનામાં આવ્યું છે; અને જો આમ થી એક અલગીઆમાં આ રકમ નહીં કરવામાં આવે તો કમ ચચારવામાં આવશે.”

(સહી.) જે. એમ. તીલકલન.

અખી કાઉસીલ કપીરી ઉપર આ કામગીર મોકલી આપવાનું કર્યું હતું.

કરમરસદારમાં એસીઆટીકનો અદાવત

વાહર લોગની હીલચાલ

એસીઆટીક સાથે હીલચાલ કરવા લગી થયેલી “વાહર લીમ” ને કરમરસ દારપની ચેન્નર એક કરમરસ સાથે બેળવી દરમમાં આવી છે. તેની એક મીટીંગમાં ત્રીપસીક રીપોર્ટ રજુ થયેલો. તેમાં જણાવ્યું હતું કે કરમરસ દારપમાં એક “કુલી” ધે.બી.અ.નું (સોરી) મદદથી અસાવવામાં આવ્યું હતું. તે સંબંધમાં આ મહાલે તપાસ કરેલી. મદદની આરોપ પ્રકારનું તો ન બની શક્યું, પણ એક વાતની શંકા થઈ. મજુર એસીઆટીક ધે.બી. જોરી એર તેને તોર તરીકે રાખતો હતો. આની સાથે પમણાં સેવામાં આવ્યાં, અને જોરા તે તોર રાખવાની તેને અટકાવત યદ્ય પાછળથી ધે.બી.ના મકનને તેના કામ માટે નાગવક કરાવ્યું, અને તેની સાથે શરેરી કામગીરી જે કામ ચલાવવામાં આવેલ.

જોરી પેલીઓ તરફથી “કુલી” ને પેતા ના દલાલો તરીકે રાખવામાં આવે છે તે ની આ મંડળને ખબર પડી. તુરતજ તેમાં તપાસ કરવામાં આવી, અને ઘડતે હેરાણે લખાણ કરીને સતે.પારક રૂપિત દાખલ કરાઈ. ખીલ એક દાખલામાં એક એક વેપારી એસીઆટીકની વચલી કીધેલો હતો. તેને તે આબનમાં મહા ના તપાસ કરી કપીરી જણાવવામાં આવી.

“કુલી” ને મકાનો બાંહે આપવામાં આવતાં એવા દેલકા કામગીરો સંબંધ માં મંડરે ફરિયાદ લખાણ મોકલ્યું છે. જે દાખલામાં તેની મહેનત કામ પણ લાગી છે, અને જે ફરીયાદ દબી થવા સંભવ હતો તેને દાખલ થવા દેવામાં આવી નથી.

મકાનના વિચાર “કુલી” બાકુતોને લાડે આપવામાં આવે છે તે આબનમાં કપીરીએ તપાસ કરી છે, અને નજીના બરિખમાં એવા દાખલા એકા બનશે એવી જાણ રહે છે.

ખેડુત વખતે માલ એસીઆટીકના કામમાં જાય તેથી એસીઆટીકને વેપાર વધે છે એ આબન કપર કપીરી સંજાળ પુરવઠ પાન આપી રહી છે, અને માર કીટના દલાલો ખેડુતોને માલ મોરારને બપાવે તે માટે મલકત બચારી રહેલ છે. આ હેતુથી ૩૦૦૦ કારણા અમેલ તથા ૩૫૦૦૦ ડાલર છે, અને તેમાંના ૨૦૦૦ ટપાલથી તથા હાલે હાલ વહે થવા માં પણ આવ્યા છે.

ખીલ ટેકાલુની ચેન્નર આ બાબત કામ કપાડી લીએ તે માટે પચરહેવર ચલાવવામાં આવ્યો છે, અને એવી આલા રાખવામાં આવે છે કે ખીલ મંડળી તેવર ધ્યાન આપશે, અને એસીઆટીક વેપારી વચેરના બચથી ચેતશે.

જોરા વેપારીએ એસીઆટીક સાથે વહેવર રાખતાં હોય એવા દાખલાઓ મળે તો તેવર સેક્રેટરીનું ધ્યાન બિલવા મેજરને જણાવવામાં આવ્યું છે.

ઉપરે ચેરમેને પોતાના કાપણમાં જણાવ્યું કે ૧૮ મેન્નરમાંથી ફક્ત ૧૩૦૦ હાજર થયા છે એ દિલગીરીની વાત છે. જ્યારે જ્યારે તક મળે ત્યારે એસીઆટીક વેપાર સંબંધમાં ફાં ખેડુતો સાથે વાત કરે છું, અને ધણા જણ એસીઆટીક સાથે કામ ન પાડવાની કમલત બાપે છે. પણ ખેડુતો એકલાજ વાંકમાં નથી. સહે રમાં અને ખણીપર પણ લોકો એસી આટીક સાથે કામ પાડે છે. તેમને સમ બાવવાની જરૂર છે. મેડા વખતમાં ખાસ ચેન્નરની એક મીટીંગ ચલાવી છે તે વખતે આ સવાલપર તેનું ખ્યાન બેચવા આ મહાલે કારણ છે.

મુર હેન્નરી દી.બી.કી.વરુને કમલરપર અપરનું મહેર થયું છે.

ગોરમોટીઆ સંખંધો ચરચા

ડરખત ટાઉન કાઉન્સિલમાં

ડરખત ટાઉન કાઉન્સિલની મંત્રણવાર ની મીટિંગમાં મી. રીગોસે જણાવ્યું હતું કે પરચુરસ દિસાયા એક રકમ પા ૪૫૦ ની ખર્ચ ખાતે છે, જે કારેપોરેશન ને ગીરમોટીઆ પુરા પાડવા માટે હમીએ યન દરરક બોરડને આપવામાં આવી છે. હું આ ખર્ચથી વિરુદ્ધ છું. તે ખર્ચ થી આ પ્રીવીન્સને તેમજ ડરખતને નુકસાન થશે. નાતાલમાં હાલજ દીંદીની સખા જેરા કરતાં વધારે છે. તેમાં એક વધારે કરવાની જરૂર નથી. જાહેર કામ ખાતામાં હાલ જે મજૂરો છે તેમાં ૧,૭૦૯ છુટા દીંદી, તથા ૨૧૦ ગીરમોટીઆ દીંદી છે. છુટા દીંદીમાટે ગીરમોટીઆ કરતાં રેશનની વા પેની ખર્ચ વધારે થાય છે. એટલે ગીરમોટીઆ કરતાં છુટા દીંદીને કર ભરનારાઓ વધારે પસંદ કરશે. વળી બરો ઇન્જનીયરે તેના રીપોર્ટમાં જણાવ્યું હતું કે "ગીરમોટીઆ દીંદી મજૂરીથી, ખાસ કરીને ગીરમોટીની શર્યાતના કામમાં, બહુ હેરાનગતિ થાય છે; અને આ મજૂરો છુટા મજૂરો કરતાં કાંઈ વધારે સતોષકારક કે સંધા નથી." માટે મને લાગે છે કે ગીરમોટીઆ લાવવાનું બંધ કરવાનો વખત હવે આવી જાયો છે. હરેક ગીરમોટીઆ આદથી દીંદ મહિનાનું કુલ ખર્ચ પા. ૧-૭-૬ થાય છે, ત્યારે છુટા દીંદી મજૂર માટે પા. ૧-૬-૦ થાય છે. હવે ગીરમોટીઆ માટેના ખર્ચમાં મહિનાનો માણસ દીંદ શી ૧/૮ નો વધારો કરવામાં આવ્યો છે. તેથી છુટા માણસ કરતાં ગીરમોટીઆમાટે મહિનાના ૫ પેની ફક્ત ૬ વધારે ખર્ચ થશે. વળી બરો ઇન્જનીયરે જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે ગીરમોટીઆ હેરાનગતિ કરનાર અને અસતોષકારક છે તે જણુ. માટે હું દરખાસ્ત કરું છું કે પા. ૪૫૦ ની રકમ પાસ ન કરવી; અને જુદાં જુદાં ખાતાંમાટે પુરતા નેટીય અને દીંદી મજૂરો મળે એવો બદોખસ્ત કરવાનાં પમલાં લેવાં.

મી. હોલમસે જણાવ્યું કે વધુ ગીરમોટીઆ લાવવાને કાંઈ ખુશી નથી; પણ હરેક વખતે પુરતા મજૂરો મળે એટલા માટે ગીરમોટીઆ લાવી લેકહિત સામવવાનું છે. છુટા માણસ મળવાપર આધાર રાખી રહ્યા તેવું નથી. જે કાંઈ રેકમ

દીંદી નીકળે તે તેરે વખતે મજૂરો વગર મુન સીવાલીટી મુંઝવણમાં આવી મુકે. મી. ખીસે જણાવ્યું કે મી. રીગોસે કોઈકમાં કોઈ ખર્ચના આંકડા ઉપરથી દલીલ કરી છે. જેમ મજૂરની તગી પડશે તેમ તેમ ખર્ચ વધતું જવા સંભવ છે.

સર ડેવીડ હન્ટરે જણાવ્યું કે એશીઆટીક મજૂર લાવવા વિરુદ્ધના વિચાર તરફ સફળી દિલસોજી છે, પણ આપણે રિયલિટી નો વિચાર કરવો જોઈએ. જે હાલના વખતને મારખવામાં હું જુદા ન કરતો તો મારે કહેવું જોઈએ કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં મજૂરની એજીપ્તી તગી જણાવાનો વખત નજીક છે. મારા ૩૦ વરસના અનુભવ ઉપરથી હું કહી શકું છું કે આ મુશ્કેલીમાં ગીરમોટીઆ દીંદી અત્યવના છે. વધુ વખત કાઉન્સિલમાં સલાહ કરે છે કે અમુક અમુક કામ કેમ થયું નથી; અને ત્યારે વારંવાર એવો જવાબ આપવો પડે કે "એ બધાં વસ્તે આપણી પાસે મજૂરો નથી."

એવું જણાવાવવામાં આવ્યું કે એ પા ૪૫૦ ઇમિગ્રેશન બોરડને આપાઈ ચુક્યા છે. લગભગ આખી કાઉન્સિલે વિરુદ્ધ મત આપવાથી મી. રીગોસની દરખાસ્તો ઊડી ગઈ હતી.

ગેરા ચિતારા અને નેટોવ

ડરખતમાં ટરામના થાંભલાઓ રંગવાનું કામ નેટીવો પસંદ કરાવવામાં આવે છે તેની સામે ડરખતના ૧૧૫ ગેરા ચિતારાઓએ ટાઉન કાઉન્સિલને અરજ કરી હતી. તેઓએ જણાવ્યું હતું કે એ કામ ગેરાઓને આપવું જોઈએ. જવાબમાં ટરામખાતાના વડાએ એવું જણાવ્યું હતું કે એ કામ બહુ જોખમી છે, ને નેટીવો તે કામ સરસ રીતે કરે છે. જનાં થાંભલાઓને મચાળાનો ભાગજ રમવાનું કામ નેટીવોને સોંપાય એવી મેહવણ કરવા હું ખુશી છું. કેમકે તેથી તારને અડકી વીરળીના આંચકાને બેગ થવાનું જોખમ તેમનેજ રહેશે, ને બાકીનું કામ ગેરાઓ કરી શકશે. એક મેબરે જણાવ્યું કે મચાળાસળા ભાગવું કામ કાદરો ને આપડે છે તો ગેરાને તે આવડતું જ જોઈએ, ને તેથી ટરામખાતાના વડાની દલીલ નજીક લાગે છે. નવે આ ખાતત કમીટીને સોંપવામાં આવી હતી.

એંગ્લો-ઇન્ડિયન છાપા તરફથી યુનિયનને બે બોલ

દસંખવાલની લડત સંખંધી સુચના

મે મોલાદાર એંગ્લો-ઇન્ડિયન છાપાના અધિપતિઓના સંદેશા 'નાતાલ વિટ નેસ'ના યુનિયનના દિવસના અંકમાં છપાવા છે. તેમાં દીંદી સવાસપર ઇશારો હોય તે ખાસ જણાવવા લાયક છે. તેનો તરે જુઓ અને નીચે આપીએ છીએ:—

'ઇન્ડિયન ડેલી ન્યુસ'

કલકત્તાથી 'ઇન્ડિયન ડેલી ન્યુસ'ના અધિપતિ મી. એવર્ડા જણાવે છે કે:— દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનિયન પ્રત્યે અમે ઉમંગથી દિલસોજી કરાવીએ છીએ કેમ કે તે સહેનશાહનના મોલાને વધારનાર પમણુ છે. અમને અરેસો છે કે આથી હવે દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકોની નજર વિશાળ બનશે, તથા તેઓ સિમ્પરી કે સહેનશાહનથી જેમ હરજીને પમાય છે, તેમ સહેનશાહનને લીધે અંકુશમાં રહેવા નું પશ્ચ હોય છે. કેટલાક માસ થયાં ટરાંસવાલનું વલણ બહુ નાઉમેદી આપ નાડું થયું છે; પણ જુએ આશા રાખી એ છીએ કે આ નવા મેણુ આફ્રિકાની જવાબદારી અને મરતખાને સાર તમારા લોકો કપાણુ કરશે કે જેથી લાં વસી રહેલા દીંદીઓ સાથે અલ્લ વરતન ચલાવવામાં આવે. 'ઇમિગ્રેશન'ની બાબતમાં લાંના દીંદીઓનો ખ્યાલ વિવેક કરેલો છે, અને લાંનાં રચાવી કુટુંબો તથા હોતને અલ્લ ઇન્સાફ મળે એટલા જ માટે તેઓ લડી રહ્યા છે; રિયલિટીને લીધે એંગ્લો-ઇન્ડિયનોને ટરાંસવાલના વલણથી બહુ યુગ્મવળાં ઉત્પન્ન થયો છે. આપણી સહેનશાહનના આ કામમાં (દોંદમાં) બધા એવી આશા રાખી રહ્યા છે કે યુનિયનથી દક્ષિણ આફ્રિકામાં વધારે સારી સમજણ પેદા થશે. જેમ રજા મોડું તેમ ન્યાયમાં વધારો થવો જોઈએ. નહીં તો ગોરાઇની કીમત ક્યાં રહી?

'મદરાસ મેસ'

મદરાસથી 'મદરાસ મેસ'ના અધિપતિ મી. એ. ઇ. લોસન જણાવે છે કે:— સહેનશાહનને મજબૂત બનાવવાની બારે દીક્ષાલમાં દક્ષિણ આફ્રિકાનું યુનિયન એક બહુ અમલનું પમણુ છે. જુદાં ને નાલ મળાં તેમાજ બંધના સલામ

તેના દ્વારે કરવામાં આવે તમને સહેલાઈ પડશે એટલું જ નહીં, પણ સહેનચાહતને અમલના સ્વરોની આખતમાં પણ આવી તમારી નજર બહેણી બનશે. અમે અહીં હિંદુસ્તાનમાં આતુરતાથી આશા રાખી રહ્યા છીએ કે તે બહેણી નજરથી જોતાં તમારી વચ્ચમાં વસી રહેલા અરિદીયા હોદ્દા પ્રત્યેની રાજનીતિમાં આખી સહેનચાહતનો તેમજ તમારા પોતાના દરબજાનો ખ્યાલ કરવો સુધી જશે નહીં. એ સવાલ ચરચાવતો આ વખત નથી, પણ તે વિશેની સુચના કરવાની તો આ તક છે એમ તમે માનશો. કેમકે સહેનચાહતની વધારે મોટી જવાબદારીમાં દક્ષિણ આફ્રિકા અને સામેલ થાય છે. એટલે અમે આશા રાખીએ છીએ કે તેની આદરની સુખ ક્ષતિમાં પણ હવે વધારો થાય.

નાદારી કટનો નોટીસો વગેરે

(ગ્રેવીન્સીયટ કોર્ટમાંથી)

સી બુના બાલી અમીનકુ ઉરે અમ નાની નાદાર મીલકત સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૪ મી જુને અમલગી દીવીકનના માજીસ્ટ્રેટ આમળ બરાશે.

લેડીમીથના સુશામ આસદે તેના લેણદારો સાથે સમજૂતી કરી છે જે સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૪મી જુને ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આમળ બરાશે.

ન્યુકાસલના હસન મીર્જાની નાદાર મીલકત સંબંધમાં ટકરી ફરેક એક કેમેરન બજાવે છે કે લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૪ મી જુને તથા તા. ૨૧ મી ને ન્યુકાસલ કોર્ટ હાઉસમાં માજીસ્ટ્રેટ આમળ મળશે.

ટોંગા અને એટાવાના હરબ-સે તેના લેણદારો સાથે સમજૂતી કરી છે જે સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૪મી જુને, તથા તા. ૨૧ મી જુને ડરબન કોર્ટ હાઉસમાં માજીસ્ટ્રેટ આમળ મળશે.

પુરેકટરોઅરેકનને હવેથી સીમનલવીસ રોકનના નામથી ઓળખવામાં આવશે.

યુનિયન સંબંધો ખમરો

સાઉથ આફ્રિકા સુપ્રીમ કોર્ટ

સુપ્રીમ કોર્ટ જોહા સાઉથ આફ્રિકાના એપેલેટ દીવીકનનું મથક બ્લોમફોન ડીન બાને રાખવામાં આવ્યું છે. બધાં તે કોર્ટ પ્રત્યા હમામ સાથે ખુલ્લી મુકાઈ છે.

કેપેના ઇસ્ટરન પ્રોવીન્સ

બ્રેડાન્સટાઉનમાં ૫૦ વમદાર સહેરી જોની એક મીટીંગ તા. ૩ જુને મળી હતી. તે વખતે એવો ફરાવ થયો હતો કે ઇસ્ટરન પ્રોવીન્સને કેપેના બામ મજુ વાને બહોલે સાઉથ આફ્રિકા યુનિયનનો ખાસ જુદો બામ બનવી ખાસ પ્રેવીન શીમલ એડમીનીસ્ટ્રેટ તથા નીમાવવા હીસચાલ કરવી.

યુનિયન ગેજેટ

સાઉથ આફ્રિકા યુનિયનનું સરકારી ગેજેટ અહવાકીઆમાં બે વખત—મંગળ વારે અને શુક્રવારે—ગદાર પડશે. તેનું જ માસીક લગાજમ શી ૩૦ રાખવામાં આવ્યું છે.

સુટફીમાં મજુર પક્ષની ઉમેદવારી

બ્લોમફોનટીન બાને મજુર વરગત એક જાણ નીકળવા લાગ્યું છે; તેમાં જજીવાવમાં આવ્યું છે કે યુનિયનની સુટફી માટે એ વરગ તરફથી કુલ ૨૪ ઉમેદવારો બંદાર પડશે. તેમાંના ૧૩ ટરાંસવાલમાં, ૬ નાતાલમાં, ૪ કેપમાં, અને ૧ એડેલ્ડામાં ઉમેદવારી કરશે.

ફરજીઆત લશ્કરી તાલીમ

દક્ષિણ આફ્રિકાના ખ્યાલ સંબંધમાં દરેક યુવાને ફરજીઆત લશ્કરી તાલીમ આપવાનું ધોરણ દાખલ કરવામાં આવશે એવી વાત બંદાર આવી છે.

હાંબનલુ ઉપયોગીપણું

'મરકપુરી' કહે છે કે યુનિયન થવાથી ડરબનના ઉપયોગીપણામાં વધારો થયો છે, અને દાખલા તરીકે જજીવે છે કે કેપટાઉન તથા પોર્ટ કલેક્ટમેથના બે વજ પ્રસીદ્ધ પેડવાળાઓએ ડરબનમાં પોતાની પેડીની શાખાઓ ખોલી છે.

મુલકી ખાતાના અંદર સેકરેટરી

કેપના આસી અંદર કોલોનીયલ સેકરેટરી મી. એચ. પી. રોને યુનિયનના મુલકી (ઇન્ડીરીયર) ખાતમાં આફ્રીકન અંદર સેકરેટરી નીમવામાં આવ્યા છે.

કોરાની નીમણૂક પર ટીકા

સુપ્રીમ કોર્ટ જોહા સાઉથ આફ્રિકા

ના એપેલેટ દીવીકન માટે પાંચ જજને નીમણૂક કરવામાં આવી છે તેમાંના ત્રણ ટરાંસવાલના, અને બે કેપના છે. આ ખાખત લખતાં 'મરકપુરી' કહે છે કે તે પાંચમાંના બે નાતાલ અને એડેલ્ડા (હોઝાર્થી એક) માંથી નીમવાની જરૂર હતી. પણ યુનિયન પ્રધાન મંડળે તે ખ્યાલમાં રાખ્યું નથી. વળી જે ૫ જજ નીમાયા છે તેમાંના કેપ અને ટરાંસવાલના બે જજને બહોલે તેજ પ્રેવીન્સના બીજા બે રિજેગ લાખકાતવાળા જજને મુશી દેવામાં આવ્યા છે એ કપર પણ ટીકા થઈ છે.

દિલસોજ વિચાર

મારીદગજરના યુનિયન ડેના મેળા હા આમળ લાખકામાં સર સેનરી બેને જજીવું હતું કે અંગ્રેજ અને ડચનાજ નહીં પણ નેટીવ અને હોંદીના લાખો તરફ બહુ પ્યાન આપવાથી લોકહિત થશે.

કેપટાઉન સીટી હોલમાં યુનિયન ડેના તહેવારે સંબંધમાં થએલા મેળાવડા આમળ રેવરંડ પીટે જજીવું હતું કે કેપની બહારના કલરડ લોકોને પોટ વગર ના રાખવામાં આવે તે ખોટું છે; તેનું કરવાથી એક કલરડ બેહું છે, જે દુર કરવું જોઈએ રેવ. આલેકઝાંડર પણ કલરડ લોકોની હાંમતીઓ દુર થવાની જરૂર બતાવી હતી. યુનિયન કાખકામાં સર્વ સકિતમાન કથર વિષે ક્યાંય ખસારો સરખો નથી તે સામે મી. પીટે પ્રોટેસ્ટ કર્યો હતો.

સેનેટ સભા

યુનિયનની સેનેટ સભા (જે વિધાયન ના હાઉસ જોહા લોરકઝની પેડે બીજો મેંબર ગજીલો) ના કેટલાક મેંબરોની નીમણૂક જુદા જુદા પ્રેવીન્સની છેલ્લી પારલામેંટે કરી હતી. બાકી ૮ મેંબરો નીમવાનું પ્રધાન મંડળના હાથમાં છે. તેમણે તે નીમણૂક હાંસ કરવી જોઈએ, તેને બહોલે પારલામેંટની સુટફીપણી કરવાનું રાખ્યું છે. બાકી સામે રથા નીક જાપે ટીકાઓ કરી છે. 'મરકપુરી' કહે છે કે પારલામેંટની સુટફી પણી એ નીમણૂક કરવાનું જરૂરખી છે. તેથી સરકાર પક્ષના બે મેંબરો સુટફીમાં નીકળી ગયા હોય તેને નીમવાનો લાખ સરકાર લેવા માગે છે તે અશુભદર્શ છે. હાલજ એ સભામાં પ્રધાન મંડળના પક્ષના ૧૦ મેંબરો વધારે છે; એટલે ૮ બીજા પોતાના પક્ષના નીમવા કરવાનું ૧૫ ૩ વમ રહે છે.

યુનિયન પ્રધાન મંડળ

‘મરકપુરી’ની સખત દીકરીઓ

યુનિયન પ્રધાન મંડળ પર ‘મરકપુરી’ એ કરેલી સખત દીકરીઓનાં લખાણ નો જાર નીચે મુજબ છે:—

જનરલ બોધાએ જે પ્રધાનો પસંદ કર્યા છે તેથી દક્ષિણ આફ્રિકાની આખી બ્રિટીશ કોમમાં અત્યંત ઊંડી નિરાશા ફેલાશે. બીજા કોષ્ટ પશુ રાજદારી કરતાં જનરલ બોધા પર બ્રિટીશ રાજ્યને વધારે મોટો હાકલો રાખ્યો હતો; અને મી. મેરીમેન બ્રિટીશની પોતાની જાતના હોવા છતાં, અને જનરલ બોધા કરતાં બહુ વધારે અનુભવી અને કાબેજ હોવા છતાં તેને (મી. મેરીમેનને) તેમણે ટેકા ન આપતાં જનરલ બોધાને આપ્યો. કે. જેમીસનની સાથે મસલતથી અને હિંદ રતા બરેલાં બધાંજોથી જનરલ બોધાએ નિષ્પક્ષપાતપણાની મોટી આશા આપી હતી. જનરલ બોધા પર જે બહુ મુશ્કેલી વામાં આવ્યો હતો તેમાં તેમણે દબો દીધો છે. જનરલ બોધાએ નબળાઈ બતાવી હોય, કે છેવળાં હોય તે તફાવત કાંઈ કામનો નથી. હારીકત રેખાંતી છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના બ્રિટીશ બેરોએ, અને વડી પસંધિદે જે બધો બરસો જનરલ બોધામાં મુક્યો હતો તેમાં બહુ ગંભીર જુલ થઈ છે. અને તકન એક તરફ તથા બેરોએ અનેક પ્રધાન મંડળ તેણે આજે પસંદ કર્યું છે. “રટાર” મોઝા વખત પર આશા બતાવી હતી કે “તરકીપણ”, નાલાયકી અને તોલાનીપણા”થી જનરલ બોધા દુર રહેશે, છતાં તે શુભના પ્રતિનિધિ તેસ રસ શીશર, મુર, અને હરજોગને જ જનરલ બોધાએ પોતાના પ્રધાન મંડળમાં સામેલ કર્યા છે. અને એકંદર રીતે બેધએ તો જીતકાળમાં દક્ષિણ આફ્રિકા માં તર્યા પાડનારાં જે તરે હતાં તે બધાં પતેજીનું પહેલું યુનિયન પ્રધાન મંડળ બન્યું છે. મી. મેરીમેનને હાથી અને અધમ રાજનીતિમાં જે રાજદારીઓએ ઉતારેલ તેજ રાજદારીઓને કેપના મેમ બધા તરીકે જનરલ બોધાએ પ્રધાન મંડળમાં દાખલ કર્યા છે. એરેજીઆમાંથી કેળવણીમાં દેખીતો કોમી અચો દાખલ કરાવનાર મી. હેરજોગને લીધા છે; અને જનાલમાંથી મોઝા કિપસની પસંધિદેની પિંડના સડામાં લોકાન. પેસામાંથી દરેક

મે વર માટે પા ૩૦૦ જેવડી રકમની લુટ ચલાવીને ચેરકાવેસર અને મળબની વર તણક મલાવનાર મી. હરજોગ દાખલ કર્યા. આરે નાલાયકમાંથી મેસરસ મુર અને મળી નસને પસંદ કર્યા છે તે બોધા માણસો છે કે બ્રિટીશ રાજનીતિનાં બિરજી પાળવા માટે કદી પણ વખણાવા નથી. નાતાલ માંથી જનરલ મીનને પ્રધાન મંડળમાં નીમકે બેપુ’ મારવામાં આવ્યું હતું, આરે તેને તો રેલ્વે ખતામાં જગ્યા આપી પનાવી દીધું છે. વેપાર અને હિંદ મેમ ખાતા માટે મી. મુર જેવાને નીમી ને વેપારી આલમતું દરકરનું અપમાન કરવામાં આવ્યું છે. વેપારી વરસને શરસે કરવા માટે આ કરતાં વધારે ખરાબ નીમકેક પીજી હોઈ શકે નહીં. (મી. જી. લખાણમાં જનરલ રમટસની નીમકેક પર દીકા કરતાં હેલું છે કે ‘જવાબ આપુ’ કોષ્ટ લગાવક અનુભવી માણસને આપવા નું પસંદ કરવાને બદલે જનરલ રમટસ જે એક પ્રોટેરીઆના વડીલ છે તેને સોંપ્યું છે) એટલે આખું બધારજી તકન વિચિત છે; અને એ ખખી રીતે સાબીત કરે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના બહાનો વિચાર જનરલ બોધાએ જરા પણ કર્યો નથી. મી. હેરજોગે કેળવણી બાબતમાં જે કોમી અદાવત બતાવી છે તે પછી તેની નીમકેક તકન બસ બવિત મારવામાં આવી હતી. તેની પ્રધાન તરીકેની આખી જીંદગી અમેજો તરફની મનવાપી વરતણીકો બરેલી છે. તેવા માણસને ન્યાય ખતાના પ્રધાન નીમીને તો મરકરીજ કરવામાં આવી છે. રેલ્વે અને બદર ખતા માટે મી. સાવર રીક છે, જે કે તેના એક કાપણનાં બોધ માંથી જલ્દીએ છીએ કે ડરખતના પાંદર બાબતમાં અમને લાલા-માલ એવું તે ન કરે તો અખખાની વાત નહીં મણાય પણ અમે માય નાતાલ દ્રષ્ટિથી જોતા નથી. તેજ કરજી નાતાલના જે મંજુસ પ્રધાન મંડળમાં હોય તેમાં અમને કાંઈ લાભ જણાતો નથી. અમારે દક્ષિણ આફ્રિકાની દ્રષ્ટિથી જોવનું છે, એને બે પ્રધાન મંડળમાં ખરા નિષ્પક્ષપાતી માણસો નીમાયા હોત તો નાતાલના માણસો ઓળા હોત તે પણ અમને ના હોંદી થાન નહીં. ૧૧ માંથી ૪ જણનાં નામે બ્રિટીશ છે તેથી વિશ્વવત્તો રેડી કાલે રાજ થઈ જશે, પણ તેથી આ કુ કોષ્ટ ઉતરવું તેમ નથી. અચ ખાની વાત તો એ છે કે હેરજોગે ડેરકેટને તેવું મંડળ કણુસ રાખ્યું તે લાકડ

માંકું વડાકવા જેવી જોડવણી સામે, અને મી. હરજોગ જેવા કણુસાને પ્રધાન મંડળમાં દાખલ કરવા સામે પ્રોટે રટ ન કર્યો. જનરલ બોધા જે કોષ્ટ નામ આપે તે કણુસ કરવા તે બધાંએક નહોતા તેમણે લાયક તને વિચાર કરવા ની જરૂર હતી. અને હેરજોગે ડેરકેટને કીમના પ્રતિનિધિ તરીકે બતાવે રેકે અને માન આપતા આખા છીએ, તેમની મુદ્દી બતાવે પણ વિચાર કર્યો છે, છતાં તેમણે જે પ્રધાન મંડળ કણુસ કર્યું છે તેથી નિષ્પક્ષપાતના હીલાવતીઓને શરસે થ ૧ તેમણે કારણ આપ્યું છે. લેન્ડ એક રટને ડચ લોકોને બેલુ ખુદી કર્યા છે, પણ બ્રિટીશ કોમે તેમનામાં જે વિશ્વસ મુકેસો તે તેમણે એકદમ કાગલી નાખ્યો છે. તેવા પ્રધાન મંડળથી લોકોનું બહુ થાય એમ માનવા બમે અશકત છીએ. તેના મેજરેના અનુભવથી કદી ચકાવ છે કે આવતા ચાર પાંચ મહિના (પારલામેન્ટ ચૂંટાતાં મુદ્દી) માં પોતાનું બજ વધારવા અને પોતાના પક્ષને મજબૂત કરવા બમે તેવા ઉપાયો લેવામાં તેમણે કાંઈ બાકી રાખશે નહીં. અહીંના જેવા મુલકમાં ત્યાં ડચ લોકો માલમશીદા તે પેતપેતા માં વહેલી લેવાને રાજનીતી મણે છે ત્યાં તેમને મજેલી ઉતારો કરવાની સત્તાથી એ પક્ષને એક મોટો લાભ મળી જાય છે. હરે અને તેટલું મહું સીધું અલાવવાની, અને એરેજીઆમાં થવા છે, એવા અન યામ ન થરા હેવાની મત એકજ આશા એ છે કે સામા પક્ષ (ઓપોઝીશન) ને મજબૂત બનાવશે. જે રાજના કારકાર માં વચુદ જેવો બામ લેવો હોય તો બ્રિટીશ માટે લાજમ છે કે તેમણે એકજ યથ ઉજા રહેજું. યુનિયન આવી રીતે શર થયું એ મોટી કમનસીબીની વાત છે જેવા હેતુથી યુનિયન કરવામાં આવ્યું હતું તેવી કાંઈ પરવા કરાઈ નથી, છતાં જેકે બધું દીક થઈ રહેશે એવી આશા અમે તજતા નથી. કોમી અદાવત વધારે એકા પ્રમાણમાં પેડા થશે ખરી. —તે માટે જનરલ બોધાના બેધમાનીપ કુનો અથસ તેમની કમલ કાનીને આજાર બાતો. છતાં નવી રિશિમાં આમજ જતાં જુનાં વેગ દુર થશે એવો અમે બરસો સખીએ છીએ. જનરલ બોધાની કના દરે તો જામી છે. અને તેથી તે પોતાની રાજનીતિના વિચારો કદાચ ખરા પડશે. —પણ આ પછી તેને અને તેના પ્રધાન મંડળને તેનો કામોજ

પારખવા, નહોં કે તેમના સંબંધ વડે સંબંધપર વિશ્વસ રાખવાનું આજ સુધી અમે યુગ કર્યું; અને પરિણામમાં એવું પ્રમાણ મંડળ સ્થાપ્યું તે અમે જોઈ શકીશું. અવિષ્કૃતમાં તેમનાં કામવડે તેમને જોળખશું, અને જો તેમનાં કામ લોકહિત કરનારાં હામથી તે અમે તેમને ટેકા આપશું; હરમાન બળવાન અને આહોર સામે પણ જોએ કરવા આપણે તકવાર થવું. અમે દુઃખદાયક રીતે ના ઉમેદ યથા છીએ; પણ તે નાઉમેદી કદાચ દક્ષિણ અફરિકાના બધા માટે દસે. કેમકે નવા પ્રમાણ મંડળથી પરિટીલ કરાવે તો ચોખ્ખું થઈ ચુક્યું છે કે જો પરિટીલ સિદ્ધાંતોને ધરતો અમલ તેમજે જોવો હોય તો આપણા ડચ મિત્રોની ચતુરતા બંગ્લી કારવાણમાંથી તેમજે ધડો લેવો ધટે છે. રાજકીય કારરવ છની ચતુરતાને લીધેજ તેમજે દેશના કારભારમાં આટલો મોટો ફિસ્સો મેળવ્યો છે.

આગબોટની મુસાફરીની તકલીફ

૧ સહીઓ સાથે ગેરથી લખાએલો એક કાગળ અમને મળ્યો છે. તેમાં સહી કરનારાઓ જણાવે છે કે અમે ૪૩ જેટલા હોદ્દા બાદમાં કીવાસ બાદે અને કા. ની સ્ટીમર "લીલીઆ" માં હોદ્દાવાન જવા કેપટાઉનથી ઉપડેલા. કેપટાઉનથી કરમન મહેંચતા અમેને પાણીની, સુકાની, જાળ રની વગેરે બહુ તકલીફ પડી. ૪૩ માણસ વચ્ચે રાજ આઠ બાઈટ પાણી મળ્યું. અમારી તકલીફો વિષે સ્ટીમરવરથી અમે નાતાલ કેમ્પેસના સેક્રેટરી મી. કાલ એ.સમાનને કાગળ લખ્યો, તેમજે આવી કેપટાઉનને મળી અમારે માટે મોઢવણ કરાવી ને તાર પછી અમને સ્ટીમરમાં સહન મળી છે તે માટે મી. કાલ એ.સમાનને અમે આભાર માનીએ છીએ.

"સ્વદેશપ્રેમ" એ ઉપનામથી એક વાંચનાર લખે છે કે સ્ટીમરોની તકલીફ મહાકાળને તથા તે મુસાફરીમાં હોદ્દા મુસામાનના ધર્મને આપતો બાધ દુર કરવા નો રસ્તો સંપ, અને સંપથી એક નોખો સ્ટીમર કા. કહી જો છે.

હોદ્દા બોમ્બોનું મંડળ

વાર્ષિક-મેળાવડો

મયા સનીચરે કરમન ઉદ્ધવન સેલ્સ પરીવાળા મહનમાં હોદ્દા બો મંડળનો બીજો વાર્ષિક મેળાવડો થયો હતો. પ્રમુખ સ્થાને શ્રીમતી સેલાઅમામક (મીસીસ વી. આર. આર. મુડલે) હતાં. સરખાત માં મીસીસ આર. સીમામનીએ તે સલા ના માણ સેક્રેટરી શ્રીમતી આર. યુલ્લ રેતીનમામલને આવકાર દેનાર માનવન વાંચ્યું હતું. મીસ સીમામનીએ પછી બાણ્યમાં કહ્યું કે આ માણ સેક્રેટરી તેમની માતાની માફક ઉમંચથી કામ કર નારાં હતાં. અને આ મંડળ સ્થપાયું ત્યારે તેઓએ સેક્રેટરીનું સ્થાન સંભાળ્યું હતું. તે પછી શ્રીમતી આર. યુલ્લરતીન મામલને પ્રથમો મંજરો બેઠ કરવામાં આવ્યો હતો.

જવાબમાં તેઓએ કહ્યું કે હોદ્દામાં પોતાને હોદ્દા બાનુઓની કેટલીક સલાઓ જોવડુ થયું હતું, અને તેઓના પરીવર થી પોતાપર હોદ્દા જાપ પડી હતી. દેલ માં હોદ્દા બહેનો નાતખતનો બેઠ રાખ્યા વિના કારે ઉત્સાહથી કામ કરી રહી છે તેમના જેવું ધવાની અહોદ્દા બહેનોની ફરજ છે.

બાદ સેક્રેટરીએ વાર્ષિક નોંધ વાંચી અને તે મંજુર થઈ હતી. તેમાં જણાવ્યું હતું કે મંડળે પેતાડું કપડેથી કામ માણ રાખ્યું છે, અને તેને ખસ જરા શ્રીમતી સે.આ.આમલ અને મીસીસ સીમા મનીને ધટે છે. એ મંડળે શ્રીમતીમા સીપરનો પા. ૩ નો વેશ નાણુ કરાવવા સરકારને અરજ કરી હતી. જો કે તેપર પ્રત્યુ ખાન આપણું નથી અને સાવ કર નાણુક થયો નથી; જતાં હજી કાપકારો તેપર ફરી ખાન આપી કર સાવ રહ કરે એવી આશા રખાય છે. સરકારી નિશાળ ના ઉમર વિષેના ખાસ હમણાં પાછા ખેંચી લેવાયા છે. આમાં પાણુ આ મંડળે અરજ કરી કામ લીધો હતો. પણ કન્યાએ માટે હજી યોગ્ય બંદોબસ્ત થયો નથી. મયા વાર્ષિક મેળાવડામાં કન્યાઓ રથાય વાની સુચના કરવામાં આવી હતી તે ઉપર હજી રિવાજ આજે છે, અને આ બારે યોજના માટે હુરત મોઢવણ થાય એવી આશા કામવામાં આરે છે. મંડળ ની નાણા સંજ્ઞાથી રિપોર્ટ સુધારાપર આવી નથી, અને તેને માટે યોગ્ય ઉપાયો

લેવાની જરૂર પતાવવામાં આવી હતી.

આ પછી નીચે યુગ નવા કારભારી બોની ચુંટણી થઈ હતી:—મુરખી, વડોદ રાનાં મહારાણી; પ્રમુખ, મીસીસ કે. આર. નાપના; ઉપ પ્રમુખ, શ્રીમતી સેલાઅમામક તથા મીસ એન્ડ્રેલીના પોલ; કમિટીમાં મીસીસ જી. સીમામની, મીસીસ કન્યાસામી પીમે, મીસીસ એ. ડી પીમે, મીસીસ રાજપાલ સીંગ, મીસીસ વી. સુધામનીયા પતર, મીસીસ અશ્વલ્લ કલ પતર, મીસીસ સી. નરસ, મીસ એન્ડ્રીસ અને મીસીસ અશ્વલ્લ પીમે નીમામાં હતાં. સેક્રેટરી શ્રીમતી આર. યુલ્લરતીનમામલ અને દરેકર મીસ સી. એસ. સીમામની.

સ્ટીમરોનો આવખવ

[જર્મન હાઈન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૧ મીએ કરમન આવી પહોંચવા વડી છે.

"—તા. ૧૩ મીએ જુબા જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડિરેક્ટ હાઈન]

અમકુલી—તા. ૮મીએ કલકત્તા પહોંચી છે.

અમકુલી—તા. ૩૦ મી જુને નાતાલ આવવા કલકત્તાથી ઉપડશે.

અમકોમ—તા. ૧૧ મી જુને જુબા જવા ઉપડશે.

અમકોલી—તા. ૪ મી જુને મદરાસથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[ઈન્ડિયન આફરીકન હાઈન]

કોમેરીક—તા. ૨૭ મીએ કલકત્તાથી હુરવ અને દક્ષિણ આફરિકનાં જાદગે માટે ઉપડી હતી.

કોમેરીક—જુનની રાજખાતમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

કાટંગા—જુલાઈની રાજખાતમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

હોદ્દાસ્તાનનો ટપાલ

તા. ૮ મીએ ટીન્કાકમાં જવા બંધ થઈ હતી.

તા. ૧૧ મીએ પ્રેસીડન્ટમાં આવવા વડી છે.

તા. ૧૩ મીએ પ્રેસીડન્ટમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૬ મીએ અમકોલીમાં જવા બંધ થશે.

ગોરમીટીયા હોંદો ઓરતો

તા. ૩૦મી મેના સરકારી જોગેશમાં 'ઇડિઅન ઇમ્પ્રોવિશન નસ્ટ બોરડ' તરફથી નીચેના નવા ધારાઓ બહાર પાડવામાં આવ્યા છે:—

૧. કોઇપણ ગોરમીટીયા રાખનાર નીચે જણાવેલ ગોરમીટીયા પાસેથી કામ કરાવવાને હકકાર નહિ મળ્યા.

(૧) સાન માસનો ગર્ભ થયો હોય એવી મરબવતી ઓરત પાસેથી.

(૨) ત્રણ માસની અંદરનું બેને બાળક હોય તેવી ઓરત પાસેથી.

૨. કોઇ પણ ઠાકારી અમલદારને (જ્યાં ઠાકતરી અમલદાર ન મળી શકે તેમ હોય ત્યાં મજૂરના હોટે નીચેના ઠાકતર ચાલી શકશે) જણાવે છે સાત માસનો ગરભ થાય તે પહેલાં પણ અમુક ઓરત કામ કરી શકે એવી રિથનિમાં નથી, તો તે કાપદામુજબનાં ફારમમાં બેને તેમજી સંભાળથી સુલભ બરીને મજૂરના ધણીને ખચર આપી શકશે કે અમુક મુદતથી તે કામ કરી શકે તેમ નથી; આવી ખચર મળ્યા પછી કોઇ પણ કોઈ ઉપર જણાવેલ ઠાકતરી અમલદારની ચેતવણીમાં જતાવેલી મુદત સંધી મજૂર મરબવતી ઓરતપાસેથી કામ કરાવવાને હકકાર નથી.

૩. ઉપર જણાવ્યા મુજબ કોઇ ઓરત કામ કરી શકતી ન હોય તે મુદત દરમિયાન મુજબ કરારનામાં જણાવેલો બોલામાં બોલો બોરાક તેને પુરો પાડ વાને તેનો શેઠ બંધાવેલો છે.

૪. જેના હાથ નીચે બોલામાં બોલો ૨૦ ગોરમીટીયા હોંદો મરદ હોય તે ધણી તેની બધી હોંદો ઓરત મજૂર ને તથા તેના નાના બાળકોને દર મહિને ઠાકતરી અમલદાર પાસે લઈ જવા બંધાવેલ છે. આવી તપાસ માટે અમુક રથળની તથા અમુક વખતની 'નોટીસ' ઠાકતરી અમલદાર ગે.અ મુદતે આપશે.

૫. ઉપરના ધારા ફરીવાર ગોરમીટીયામાં જોડાણને કામ કરવા નહિ મંત્રિતી હોય એવી ઓરતને લાગુ પડશે નહિ.

૬. ઉપરના ધારાનો કામ કરનાર માટે, પુરવાર થયે, વધુમાં વધુ પા. ૨ના ફંડની સગમ થઈ શકશે. આ સગમ 'પ્રોટેક્ટર'ના કહેવાથી તે તે વિભાગના બાજુએટની કોર્ટમાં લઈ શકશે.

તાર સમાચાર

ચીનમાં ચળવળ વધતી જતી હોય એવાં ચીનહો છે. પેશીનાં પરદેશી એલમીખાતોએ નવામાં કાગળો મળ્યા છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે ચીનમાં મોટો બળવો થવા સંભવ છે, અને તેમાં પરદેશીઓની કતલ મલાવવામાં આવે એવો સંભવ છે.

પૃથ્વીના દક્ષિણ છેડની શોધમાં નીકળ નર કેપટન રોહા પોતાની સફર માટે વિદ્યાવનથી ઉપડી ચુક્યો છે.

જામણનું દરદ નાણુદ કરવા માટે કામ કરી રહેલ મંડળને સર રીયરડ સેલોમને સાલિશ આફરિકા યુનિયનવતી પા. ૫૦૦ ની મદદ આપી છે.

એક અંગ્રેજ દવાઈ વડાણુ ઉડાડનાર ફારંસની સરહદપરથી પોતાના વહાણમાં ફર્યો હતો, અને વિભાવત જઈ ત્યાં અટક્યા વચર ફારંસ પાડો ફર્યો છે. તેની હતોલથી અંગ્રેજો બહુ ખુશી થયા છે.

હીટ બામતમાં ટુરફી અને ગ્રોસ વચ્ચેનો મામલો બારીક થતો જાય છે. ગ્રોસ નો રાજ એ સંબંધમાં ફારંસના વડાની તથા રોમ (ઇટાલી) ના રાજની મુલાકાત લઈ રહ્યો છે.

ઇજીપ્તના એક ડાખામાં એવા ખચર પ્રસિદ્ધ થયા છે કે ત્યાંના મવરનર સર એડન સુરસ્ટની જગ્યાએ લોરડ સેલમોરન નીમાવા સંભવ છે.

મખ અમેરીકામાં આવેલા મેક્સીકો પ્રજાના ૫૦૦૦ વતનીઓએ (એઓ 'ઇડિઅન' એવા નામથી ઓળખાય છે) ત્યાંની સરકાર સામે બળવો કર્યો છે.

ઇટાલીમાં નેપલ્સ અને ધરતીકંપ થયો છે, જેથી કેટલાંક વરો પડી ગયાં છે. તથા કેટલાંક માણસો દટાઈ મુકાં છે.

ચીનમાં બળવાના સંભવ સામે સાવ ચેતીનાં પથમાં લેવામાં આવ્યાં છે.

પશ્ચિમ આફ્રિકામાં સેનીગાલના ફરેંચ પ્રજાણુમાં અરબ લોકોએ ફરેંચર કુમસો કર્યો હતો, અને સખત ઝપાઝપી થઈ

હતી. તેમાં (૩૨૨ કહે છે કે) ૧૦૦ આરબ માર્યા ગયા હતા, તથા ૪૦ આરબ થયા હતા; ત્યારે ફરેંચોમાંથી ૬ માર્યા ગયા હતા, અને ૧૯ આરબ થયા હતા.

તા. ૩ જુલે લંડનમાં ચાંદીનો બાવ અગ્નિસના ૨૪ ફૂટ પેતી હતો.

'ડેલી કંગેનીશ્લ' જણાવે છે કે હોંદ ના વાઇસરાય તરીકે લોરડ કીમનર નહીં નીમવા એવી ખચર તેને સરસ કેડાણેથી મળી છે.

લો. સેલમોરન વિદ્યાવન પહોંચી ગયા છે.

બોરાકના અમાઉના સુલતાન અજ ટુલ અલીઝ ઇજીપ્તમાં અલેક્ઝાંડરીયા મહમને મહાની હજ પડવા તાંછરથી ઉપડેલ છે.

પ્રેસીકંટ રૂમ્બેટે પુરવ આફ્રિકા સંબંધમાં વિદ્યાવત ખતે એક બાવણુ આપતાં જણાવ્યું હતું કે ત્યાં વસના મએલા સામે ફરીફાઇમાં ઉતરવા કોઇ પણ પરદેશીને છુટી ન મળવી એવું છે.

લોરડ મીલનરે વિદ્યાવતમાં એક બાવણુ દરમિયાન જણાવ્યું હતું કે ઇજીપ્તને ફરે વધારે મુલક મેળવવાની જરૂર નથી, પણ કાલ જે મુલકો તેના તાબામાં છે તેનો સરસ ઉપયોગ કરવાની તેને જરૂર છે.

હોંદના વાઇસરાયના હોદા માટે લો. કરીમ, તથા લો. સેલમોરનનાં નામે વિદ્યાવતના ડાખામાં બહાર આવ્યાં છે. 'ટાઇમ્સ' જણાવે છે કે લો. કીમનરને નીમવાથી મોટી લુલ થશે; કેમકે આપણા એક લડવખા (લો. કીમનર) ની વાઇસરાય તરીકે જરૂર પડે એવો મબીર મામલો હોંદમાં છે એવો ખચલ આપવા થી બહુ બારે બોલું થશે.

"ટાઇમ્સ" માં જણાવવામાં આવે છે કે હોંદ જોરજને તાજ પહેરાવવાની ફારીયા મણું કરીને તા. ૨૧ અથવા ૨૮ જુને થશે.

નાતાલનો લંડન ખાતાનો એલીમે એજન્ટ તરથી જણાવે છે કે હોંદ એડ વરડના મરણને લીધે લોરડ રોહા પાલે છે અને તેથી નાતાલનાં ધણુ જામર આ સાલ બહુજ મદ રહેવા પડી છે.

ચાલુ વરતમાન

:૦:

નાતાલનું સરકારી જેટલું હરેથી ૬૨
ગ્રહવારે સવારે બહાર પડશે.

ડરબનમાં નેટીવર દેખરેખ રાખવા
તથા તેમની બાબતોમાં ખાસ ધ્યાન
આપવા, અને નેટીવને સલાહ દેવાનું
કામ કરવા એક ખાસ અમલદારની નીમ
જુદ કરવાની જરૂર જણાવવામાં આવી છે.

ડરબનના તંદુરસ્તીખાતાના ચલા મહિ
નાના રીપોર્ટમાં ૩૯ મોરીસન જણાવે
છે કે એશિયાટીકમાં ૨૭ જન્મ અને
૧૨ મરણ નોંધાયાં હતાં.

તા. ૭મીએ જોહાનનગરમાં એક
તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે એનોની
પાસે ત્રણ હથિઆરખંધ કાફરોએ એક
હાંદી ફરીયાને ઘરેલું કરી હથિઆરવડે
ધાયલ કર્યો હતો, અને પાછળથી તેની
પાસેના પછસા ફરી લીધા હતા. એક
મેડેસ્વાર પોલીસ તેમની પાછળ દોડ્યો
હતો, પણ તેઓ છટકી ગયા હતા.

તા. ૧૬મીએ સેએલી ડરબનની વસ્તિ
ની મજૂનીના આંકડા બહાર પડ્યા છે તે
નીચે મુજબ છે:—૩૦,૦૩૦ ગેરાર;
૨,૦૪૯ કલરડ; ૧૬,૩૭૧ હાંદી; અને
૧૬,૪૮૬ નેટીવ. કુલ ૬૪,૯૮૬.
૧૯૦૬ના મારચમાં મજૂની થઇ ત્યારે
૧૦,૨૪૪ની સંખ્યા સંબંધ. એટલે
કુલ ૪,૪૪૫નો વધારો થયો છે. વધારા
માં ૨,૧૦૩ ગેરાર, ૭૬ કલરડ, ૧,૦૪૪
હાંદી, અને ૫૮૬ નેટીવ છે.

ડીનજીવ પ્રીટોરીઆ પહોંચ્યો છે, અને
કેને લીધે મજૂન દુબળો પડી ગયો છે.
નીલીસ્ટરમ આગળ તેને રાખવામાં આવે
તે સંખ્યામાં જનરલ જોયાની સાથે તેની
મુદાકાત કરાવવાની તેણે માગણી કરી છે.

ડેલાગોઆબેના એક ગેરાર મજૂન તર
ફથી ઇનેક આઇલાંડની સહેલગાઢે જવા
માટે એક દુકડી નીકળી હતી. ડરબી
પાન સખત પવન ઉપડવાથી મજૂને
હાંધો વળી ગયો હતો, અને તેમાંના કેટ
લાંએક માથાસો મરણ પામ્યાં છે. એક
ગેરાર ખબા ઉપર પોતાના ઊંઠરને
નખી, તથા એક હાથવળી પોતાની ઝોર

તને ખેંચતો તરીને બચાવના મજૂવા
સુધી પહોંચી સક્યો હતો. કુલ ૩૦
માથાસો મરણ પામ્યાં છે, જેમાં એક
કુટુંબના ૬ માથાસો હતાં.

અમનેનીનાં પધરનાં ખોદ કામપર બે
હાંદી મજૂર કામ કરતા હતા તેમાં
અકસ્માત સુરંગ ખુદી તેમનાપર પડવાનો
પરસાદ પડવાથી એક માથાસ તેજ કણે
મરણ પામ્યો હતો, તથા બીજો બેભાન
થઇ ગયો હતો.

ઝોરેજીઆમાં મી. ડરબોનની બિટી
વિરુદ્ધની રાજનીતિથી જે હાજર અમલદાર
ને નોકરીપરથી બાતલ કરવામાં આવેલ
તેને ઝોરેજીઆમાં હાજર તરફથી ૨૫
તંત્ર વિસાજો મોકલવામાં આવે છે તેનું
ઉપરીપાલુ લેવા માટે વિલાપતથી બેલા
વવામાં આવેલ છે.

મરડ કોર્ટ શીવર નામનો નાતાલમાં
આજીતો દોરનો મરજ દેખની સરહદમાં
દાખલ થયો છે, અને કેપમાં તે વધારે
ને વધારે ફેલાતો જશે એવો ભય રાખ
વામાં આવે છે.

જુલવારે રીઓજી મર નામની જાપાની
સ્ટીમર દક્ષિણ અમેરીકા જતાં રસ્તામાં
ડરબનના બંદરે આવી હતી. તેના ઉપર
૯૧૨ ઉતાર્યો હતા, જેઓ દક્ષિણ અમે
રીકાના સાનટોસ પ્રજામાં વસવા જતાં
હતાં. જાપાની અમલદારોથી અધિકારી
સ્ટીમર ડરબનના બંદરે આ પહેલીજ
આવી.

ડીનજીવને છુટા કરવામાટે જનરલ
જોયાને વિલાપતની વગરસુધરવાનું રક્ષણ
કરનારી સેનાવટીએ મુખારકબાદીનો
સંદેશો મોકલ્યો છે.

યુનિયન મારલામેટની સુટક્ષીમાં પ્રીટો
રીઆ મરડ ડીવીઝન તરફના ઉમેદવાર
તરીકે પ્રોએસીવ પક્ષવાળા સર પરસી
શીટલપેટીક બહાર પડેલ છે. તેની સામેના
ઉમેદવાર તરીકે જનરલ જોયા બહાર
પડ્યા છે.

માંસવાલ પ્રોએસીવ પક્ષને યુનિયનસ્ટ
પક્ષમાં ફેરવી નાખવાને હાજર પક્ષની
એક મીટીંગ જોહાનનગરમાં મળી હતી.
જે વખતે સર જોહાન તથા ડા.

જેમીસન વીગેરેએ જાણ્યો આખાં હતાં
અને યુનિયનસ્ટ પક્ષે મજબૂત થઇ કામ
લેવાની જરૂરપર યુનિયન માર મુકવામાં
આવ્યો હતો.

એક મરડો હાંદી બીજા માથાસો માથામ
પડવાથી ડરબનની પેલીસે તેને પકડ્યો
હતો. પકડાયા પછી થોડી વારે થી.
૧૦/- બેલ તરીકે આપી તે છુટો થયેલ,
અને ફરીથી પાછો ન ફરતાં બેલ જતો
થયો.

ડરબનના "વરકસ પોલીટીકલ એસો
સીએશને" ટાઉન કાઉન્સિલને એવો આમદ
કર્યો હતો કે સહેરમાં હાંદી તથા નેટીવો
ને હલવગરની છુટ આપવામાં આવે છે
તેના અટકાવ મેલો જોઇએ. ઉપરની
અરજ ઉપર જુદાં જુદાં ખાતાઓમાં અને
તેટલું ધ્યાન દેવાની ટાઉન કાઉન્સિલે
જાણામણ કરી હતી.

કાઉન્સિલર જેમીસને કરેલી ડરબનના
યુનિયન ટાઉન કાઉન્સિલની એક
કમીટીએ ઇસ્ટર બીના હાંદી સેકેશન
ની જાતે જોઇ તપાસ કરી હતી, અને
તેથી તે લતાને સુધારવામાટે શુ. શુ. પગલાં
લેવાં તેનો રીપોર્ટ કરવા માટે જરૂર હાજર
નીવરને મુખ્યત્વે કરવામાં આવી છે.

ધોબીઓ સરખમાં ડરબન ફારપોરકને
સ્વચ્છતા જાળવવાના હેતુથી કેટલાક સખત
ધારાઓ લગાયા છે, જે તા. ૬ મીના
સરકારી જેટલમાં બહાર પડ્યા છે.

કલરડ સેકેશન જાણુ જણાવે છે કે યુનિ
યનડેને દિવસે દક્ષિણ આફ્રિકામાં સાખ
રણ રીતે કલરડ સેકેશને શોક પાડ્યો
હતો, અને દેવગમાં જઇ પ્રારથનાએ
કરી હતી. જે કેટલાકે શોક નહોતો
પાળ્યો તેઓ ઉત્સવમાં જામેલ તો નહોતાજ
થયા.

ડરબનની "હાંદી સુધાર સમાજ"નો પમે
વારસીક મેળાવડો તથા રવિવારે ૧૫૪
કપીન સીટમાં થયો હતો. આજરે ૧૦૦
જેટલા યુવકો દાખર થયા હતા. મેળા
વડાનું કામ ૧ વાગે સર થયું હતું.
પ્રારથનાથી શરૂઆત કરવામાટે પ્રમુખ
ગીત, હવન, વિરાળીઆએ કરેલી સ્તુતિ,
પ્રમુખના બાપજી, રીપોર્ટનું વાંચન, થી
અંગીકાર આપ્યું ત્રીજેરે અનુકરમે

થયાં હતાં. સારનાથ નિકળીઆઓને સ્વામીજીના હાથથી ધનામો વહેંચી આપવામાં આવ્યાં હતાં. હાજર મુહરરોને કુલ તથા નારતો અપાયા બાદ પ્રમુખીય મીત મવાયુ અને મેળાવડો વિસરજન થયો.

મનીકમ નામનો હીંદી ધટલી રીકીટ લીધા વગર ચારલસટાઉનથી રેલ્વેમાં બેઠો હતો. ડેગેલા આપણ તે પકડાયો અને ડરખતની ખેરટમાં કેસ ચાલતાં તેને પા. ડના દડની સજા થઇ. દડના પછલા તેની પાસે ન હોવાથી બે માસમાટે સખત મજુરીની જેલમાં તેને મોકલવામાં આવ્યો.

મુરખન નામના હીંદીને ખોટી સહી કરીને કુચ્છાઇ કરવાના આરોપ માટે વરસ એકની સખત જેલની સજા કરવામાં આવી હતી તેની સામે અપીલ કરવામાં આવતાં સખમાં ૬ માસનો ઘટાડો કરવા માં આવ્યો હતો.

દેશથી આવનારા સત્યાગ્રહીઓ

માન આપવાસ બી મીટીંગ

પોલીસપર જવાનો કબજા

જે ૨૬ સત્યાગ્રહીઓ સ્ટીમર પ્રેસી ડંટમાં આજરોજ (શનિવારે) ડરખન આવી પહોંચ્યા વડી છે તેમને માન આપવા સંબંધમાં વિચાર કરવા કેમિસ ની એક મીટીંગ મંગળવારે રાત્રે ૭.૧ વાગે મી. આંમલીઆની બાબુવાળા હોલમાં મળી હતી. લોકો સારી સંખ્યામાં હાજર હતા. હાજર ઘનાશઓર્જા સારે, ઉત્સાહ જેવામાં આવ્યો હતો. મી. દાઉદ મદમદ પ્રમુખ હતા. દેશથી આવી પહોંચનારા સત્યાગ્રહીઓને માન આપવા સંબંધમાં શુદ્ધ બુદ્ધિ બોલનારા યોગ્યે ચરચા કરવા બાદ એવો ઠરાવ પાસ કરવામાં આવ્યો કે જે વખતે સત્યાગ્રહીઓ આવી પહોંચે તે વખતે દરેક હીંદી સત્યાગ્રહી તેમને વધારી લેવા પોષ્ટ પર હાજર થવું; બાદ તેઓ ઉતરે આરે દિવસ નક્કી કરી માસ મીટીંગ શરી તેઓને માન આપવું.

પરચુરણ ખખરો

કાપુલો નદી ઉપર બીજો કુલો પુલ બંધાવવાનો ના. બખીરે કંટરાકટ આપ્યો છે.

છગાંડમાં એક માણસને મળાનું દરક થતાં અને ખોરાક લેવો અશક્ય થઇ પડતાં તેની બચસમાં છે પાડી ત્યાંથી રેલમાં ખોરાક ઉતારવાની કેઠરેએ સજા વડ કરી હતી.

પુરવ આફરિકાના બંજર ખાતાના રીપોર્ટમાં બજાવવામાં આવે છે કે લાં ૧૯૦૮-૯ની સાલમાં ૩૦૦ વાધ મારવા માં આવ્યા હતા.

૫૦ જાપાનીઓ કામ ધંધાની તાલીમ મેળવવા આખા પુરોપની સરે નીકળ્યા છે. તેઓ ખરિદીશ-જેપાની પ્રદરશન ની કુલાકાતે પશુ લાંડન જનાર હતા.

જાપાની સાહનકા મીન્સ પુસીમી જે હાલમાં પુરોપની કુલાકાતે મએલ છે તે ને રૂશીઆના ઝારે "સેટ એનકર" નો ખેતાબ આપ્યો છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે લાંડન ના બહેરે રસ્તાને સાફ રાખવાને વાર સીક ખરચ સગમમ પા. ૧૫ લાખ લાય છે.

કેપમાં વહીસો વધતા જાય છે તે વિષે હાલમાં બે વખત વડા ત્યાપાધીસે ચેત વધી આપી હતી; છતાં તેની સંખ્યા દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. મયા મારચની તા. ૧લી પછી ૩ 'એડવોકેટ' ૭૪ 'એટરની અને નોટરી' અને ૩ 'કન વેચન્સર'નો ઉમેશ થયો છે.

ક્રિડિઅન આફરિકન લાઇને જાપાન અને ચીનનાં બંદરેથી માલ લાવવાને વધારાની સ્ટીમર પોતાની કા. માં લખસ કરી છે.

લેડીસમીથની હદમાં હાલમાં એક જંગી અજબર મારવામાં આવ્યો છે. તે નાતાલ આજ શબ્દ મારેલા અજબરોમાં સફળી મોટો છે એમ કહેવામાં આવ્યું છે. તેની લાંબાઈ ૩૦ ફીટ મધ્યા છે. ત્યાંની આસપાસના કાફરોને કેટલાક દિવસ થયાં

રાત્રે બકરાનો અવાજ સંભળાતો એક સવારે એક કસમમાં બે બકરાને વીટીકધ છુકા કરી તેને મળાને તે અજબર પડેલો માલુમ પડ્યો. બકરાનાં શીંગડાં હજી બહાર રહ્યાં હતાં. બાપી દલામાં તે હાલ ચાલી રહે એમ નહિ કહ્યું એટલે એક કાફરે તેને સહેલાઈથી મારી નાખ્યો. તે અજબરનું ચામડું હાલ એક પોટમીટર નામના ગેરા પાસે છે. અને તેને ડરખન કે મારીસબરમના સંમદસ્થાનમાં મુકવામાં આવે એવી સુચના થઇ છે.

લાલો લજપતરાય જેઓ હાલ વિલા મતમાં છે તેમણે કીંગના મરખુ સંમધ માં લાંડનના 'ડેલી ન્યુસ'માં કામજ લખ્યો છે. તેમાં તેઓ લખે છે કે નવા રાજ તખ્તનસીન યવાની તકે રાજને હીંદમાં લોકપ્રિય કરવું હોય તો એક સરસ તક છે. મી. તીલક અને મી. અરવોંદ પ્રેસ જેવાને તેમના રાજદવારી વિચારો માટે ખમવું પડે છે. મારે બધા રાજદવારી દેહીઓને હીંમત જોરજના તખ્તનસીન ચવા ના પ્રસંગે છુટા કરવાથી લોકોપર ખરી ટીસ તાજ માટે ધણીજ સારી ખસર થશે. વળી સાથે મોકેલા મ્હોને કુઓ દેનારા કાયદાઓને પશુ રદ કરી અથવા ખાતુએ મુકી રકાય છે. નવું રાજ નવેસર શરૂ કરવું હોય તો હીંદમાંની અશાંતિ નાખૂદ કરવાને અટલા ઉપાયો અવસ્ય લેવા જોઈએ.

યુનીયન અને એશીઆટીક ઈમીગ્રેશન

તા. ૩ જીએ લાંડનથી રટર કહે છે કે "સાઉથ આફ્રીકા" જાણું જણાવે છે કે જે ગીરમીટીઆને મુક્ત પુરી થતાં હીંદુસ્તાન પાછા મોકલવાને હીંદી સરકાર ના પાડતો તો કશીજ આફ્રીકામાં કેઇ પશુ એશીઆટીકને ઉતરવા દેવાતું બંધ કરવાને યુનિયન સરકાર ઉતાવળે પમલાં લેશે.

સુધારો

તા. ૨૧ મેના અઠના મી. પુનસામી સુખાયા પડીઆમીના કામજ સંબંધમાં સુધારો કરાવતાં તેની જોરત લખે છે કે દુભાષીઆ (ઈટર પ્રોટર) પા. ૨ લીધા એવું કહેવાયું છે તે મારા ધણીની સમજ ફેરને લાય છે. ખરી હકીકત એમ છે કે એક માણસે આવી મારી પાસેથી બે પાઉંડ લીધા, ને તેણે કહ્યું કે તે દુભા ધીઓ (ઈટરપ્રોટર) છે.

મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવીંદ

તેમણે ઉચ્ચ જીવન ચલિત

(મયા અઠધી માણ)

બાબુ અરવીંદની ઉચ્ચ નેમો વિષે ઉપર પ્રમાણે ખ્યાલ આપીને શ્રેષ્ઠ. એન રજા હશે છે કે કોઈને સવાલ થશે કે આમ સુધી જે કહેવાને બીજા કોઈએ હોમત કરી નથી તેણે ઉપરેસ આ માણસે કેમ કરવા માંડ્યો? પેતાનો દેસ અને પોતાના ભોડા માટે સ્વતંત્રતાને દાવો કરવાને તેણે કેમ હોમત કરી? બાબુ અરવીંદની બેપડકપણાની આવી એક, અને તે એકજ, બાબતમાં સમા એલી છે. તે એ કે પોતાના મુલકમાં આતુરતાપુરવઠા બકિત જેવી નિષ્ઠાથી વિશ્વાસ રાખવો. સ્વદેશ પ્રેમ—એ શબ્દો આજકાલ કેટલા સામાન્ય થઈ પડ્યા છે! જે મને તેને મોટે તે બોલ વપરાતા કેવા સંજ્ઞાયા છે! અને તે છતાં કેટલી પોકળ, ખોટી, અને અરથ વમરની રીતે આપણામાંના ઘણા તે વાપરે છે! આપણને પુષ્કળ સ્વદેશભિ આનીઓ મળ્યા છે, કે જેમણે દેશ વારતે કાંઈ ને કાંઈ કામ એકઠા પ્રમાણમાં કર્યું હોય. પણ તેમના કરતાં અરવીંદની દમ જુદાજ પ્રકારની છે. 'સ્વદેશ પ્રેમ' તે તેમને માટે માલ વમરનો રેહીઆળ બોલ નથી. તેને મન 'સ્વદેશ પ્રેમ' તે જીંદગીની લગામ હાથમાં રાખનાર અમુલ્ય તત્વ છે. પોતાના ગરીબ, દુ:ખી કંગાળ ભોડાનાં, પોતાના રૂઝ, કમરાએલા, છુદા એલા મુલકનાં દુ:ખો તેણે બારેબાર તોળી જોવાં છે, અને તેથી પોતાના ભોડા ને, અને પોતાના મુલકને તેણે પોતાના નહવ સરખાં જડી દાખાં છે. અનિશ્ચાસી ભોડાને મતજુભિ તેની દશાના અધકાર માં કુબેલી દેખાય, ત્યારે અરવીંદને તેમાં થી તે ઉબી થતી લાગે છે. જે નકામાં કાંડાંખરાંથી તે (માતજુભિ) હંડાએલી હતી તે જાડ ખાંખરાંને અરવીંદ ખરી પડેલાં જુએ છે. રીઝવનાર સફતને પ્રસન્ન થએલ દેવી દરશન હીએ તેમ માતજુભિ તેના અતુપમ સ્વરૂપ અને બલ્યતામાં તેને દેવાય છે. નબળા માટે સહિત, અને નિરદય માટે કાવ ધારણ કરેલ હોય, અને હારિતથી તેજેમવ બનેલ હોય એવા રૂપમાં માતજુભિ બાબુ અરવીંદને બાંધે છે.

વળા અરવીંદ તેની નેમોનો ઉપરેસ કરીનેજ અટકેલ નથી. તે પ્રાપ્ત કરવા નો રસ્તો પણ તેમણે ખતાવ્યો છે. નેમ ને વરણવી છે તેમાંજ તેને પ્રાપ્ત કરવા નો રસ્તો આવી બધ છે. અરવીંદ કહ્યું છે કે "આપણી બિન્નતા (નોખા પલ્લ-જુદાપલ્લ) સ્વદેશી વડે પ્રાપ્ત કરી શકાય." એટલે સ્વદેશીને મારને પ્રજા કાવ જીનતિ પામરાની છે. પણ બધી બાબતમાં સ્વદેશી થવાને એક ચીજની અવશ્ય, અને ન થાશે તેવી જરૂર છે. તે એ કે બળ, હોમત, અને મરદાનગી ધારણ કરવા. ઉપનિષદના મહાન બોલ નો રથકાર સદાય તેના કાનમાં વાગ્યા કરે છે. "માયમાત્મા જહતિતેજ લભ્યઃ"—એટલે કે નજવો પોતાનું પોતાપણ પ્રાપ્ત નથી કરી શકતો. માટે તે (અરવીંદ) કહે છે કે "તમારાં સિદ્ધાંતિને જી તાથી વળગી રહો; અને તમારા નિશ્ચયો ને આચરણ (વરતન) માં ઉતારો; અને જે તેમ કરતાં તમને દબાવવામાં આવે તો જહાદુરીથી ધીરજ ધરી તે દુ:ખ સહન કરીને પણ વરતન આણ રાખો. વરતન કરતાં કે તે માટે દુ:ખ ઉઠાવતાં સદાય બળવાન થાઓ." ફરીથી તેનાજ શબ્દોમાં કહીએ તો "તમારે બળ માપો અને જહાદુર સામે અબમાવતાં તમારા બળને કેળવો."

[અધુર]

છટાલા આર્યધર્મ પરિષદ

શુરકુળની સ્થાપના

છટાલા ખાતે વડોદરા રાજના સરમુખા રાવ જહાદુર ટેકચંદ સી. આઈ. ઇ. ના પ્રમુખપણા નીચે આર્યધર્મ પરિષદની બેઠકો થઈ હતી. તેમાં મુખ્ય પ્રધાનમાં એક શુરકુળ સ્થાપનાનો ઠરાવ થયો હતો તેના ફંડમાટે આતાજનોએ સેંકડો રૂપિયા ની મંદ આપવાનું જહેર કર્યું હતું. શુરકુળ સ્થાપના તેને માટે દર વરસે રૂપન મળ્યુ અનાજ આપવાનું બેકુનો, અને પાટીદારોએ કહ્યુ કર્યું હતું. ચરોતર ના પાટીદારોએ જણવ્યું હતું કે તમે શુરકુળ સ્થાપના તો વિચાર્યાંએને માટે જેટલું અનાજ બેકુનો તેટલું અમે એકઠું કરી આપશું. શુરકુળમાં અબ્યાસ કરતા વિચાર્યાંએને કુલ પીવાને માટે વાવો

અપવા માંડી હતી, અને નવ મહરથો તંદુર માયો આપવામાં આવી હતી. વાસણ નથા કપડાંને માટે પણ પુષ્કળ મુદરથોએ મદદ આપવાની માવણી કરી હતી.

આ સંબંધી મદદ કરેલજનો વચ્ચે જહેર થયા પછી પગખતા મુરકુળ વારતે મહાત્મા હુનશીરામે જેમ તેમની જીંદગી અરપણ કરી તેમ જીંદગી અરપણ કરનાર પ્રથમ બેકુનો. આ ખોટ પણ પુરી પાડવાનું તુરતજ જહેર થયું હતું. રાજકોટ મેલ ટરેનીઝ કોલેજના માજી પ્રીન્સીપાલ ડો. બ્રાહ્મજીવનદાસ નારજીદાસ બી. એ. જેઓ એક માલ થયાં પોતાની સરકારી નોકરી છોડી દીધને હારથત થયા હતા તેમણે જહેર કર્યું કે શુરકુળ માટે મારી આજીની જીંદગી કું અરપણ કરું છું. તેમણે પોતાના બાપણમાં વધુમાં કહ્યું કે કું મારી જીંદગી આ ખાતામાટે અરપણ કરું છું; પણ આ ખાતું મલાવડું એ તમારે હાથમાં છે. અને તમે મદદ કરશો અને જરૂર મને હાથપાટી આપશે તો તમારાં બાજકા જેવા થાય છે તે કું કામ કરીને ખતાવી આપીશ. (વાલીઓ) આ પછી પણ બીજા દોકોએ સારી રકમો આપી હતી. થાયોને ચરવા ને માટે ૪૭ વીંધા જમીન એક અનાવધા મહરથ મી દવાજીએ આપી હતી, અને ઉવરે રાતના દસ વાગ્યા લગણ બેસી શુરકુળ સ્થાપવા માટે નક્કી કર્યું હતું અને શુરકુળ ૭ મહીનામાં ઉધાડવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો. અને તેને માટે એક જુદી કમીટી નીમવામાં આવી હતી અને તેના પ્રમુખ તરીકે સ્વામી નીલાનંદને નીમવામાં આવ્યા હતા. આ પ્રમાણે આ વરસની બેઠકમાં શુરકુળ સ્થાપનાનો સઘ નક્કી થયે હતો.

છેલ્લા ખબરો

(ઈ. ઓ.' માટે ખાસ તાર)
જોહાન-જનર્મ, શુક્રવાર
મી. સોરાજીને હકપાર કરવામાં આવ્યા છે, જ્યાંથી તેઓ તુરતજ દરરોજવાસમાં હાખલ થયા છે.
પાછળથી
મી. સોરાજી પાછા હાખલ થઈ પડ્યા છે, અને તેમને ત્રણ માસની સજ થઈ છે.
મી. હાજી આદમ ખાનને કે અગા ડીઆની સખત મજુરીની સજ થઈ છે.

અવલોકન

‘વેરાચ મુશ્કેલ પ્રકરણ’ :—‘સરજી’ સાહિત્ય વરપક મિત્ર મંડળ’ તરફથી પ્રગટ થયેલી ચોપડીઓમાંની આ એક છે. ૩૫૨ પાનાની કાઢિન ઓકટેવો કદની પાકા પુઠાવાળી આ ચોપડીની કીંમત પકત બાવે માત્ર ૭ આના છે. કામચોર દેશી વાપર્ષ છે. ચેન્નૈવસિષ્ઠી રામાયણના ૭ પ્રકરણોમાંના એ પ્રકરણનું આ પુસ્તક બનેલ છે. હિંદુસ્તાની બાપા માં આ બે પ્રકરણોની કુડી બધા આવ રતિઓ નિકળે છે. જે ગુજરાતી વાંચનાર જગત્સભ્યોને આતા ગુજરાતી બાપાં તરને અભાવે હિંદી બાપાંતરથીજ ચલાવી લેવું પડ્યું છે તેઓને આ પ્રવાસથી સુગમતા મળે એ દેખીતું છે.

“દશમ સ્કંધ” :—આ પુસ્તક પણ ‘સરજી’ સાહિત્ય વરપક મિત્ર મંડળ’ તરફથી પ્રગટ થયેલું છે. તે કાઢિન ઓકટેવો કદનું છે અને તેમાં ૫૦૧ પનાં છે. પકત બાવે પાકા પુઠાવાળી ચોપડીની કીંમત માત્ર નવ આના રાખી છે. શ્રી મદ ભાગવતના દશમા અધ્યાયના મુગ શ્લોક અને તેના દીપ્ત્યનું આ પુસ્તક બનેલું છે. રાવમાં ‘યદ્યપકાલી ધર્મસ્થ,’ એ ગીતાજ્ઞના સ્તોત્રને અનુસરતી વિષ્ણુની જાણી આપેલી છે. વળી વિશેષમાં દરેક અધ્યાયને અંતે તેનું અધ્યપદિક રહસ્ય આ પુસ્તકમાં અપાયલું હોવાથી જગત્સભ્યો તે રસવાળું લાગે એવું છે.

“એકાદશ સ્કંધ” :—“સરજી” સાહિત્ય વરપક મિત્ર મંડળ’ તરફથી પ્રગટ થયેલ આ પાકા પુઠાવાળા પુસ્તકની કીંમત પકત બાવે માત્ર સાડા ૭ આના છે. તેનું કદ કાઢિન ઓકટેવોનું છે, અને તેમાં ૪૨૮ પાનાં છે. આ પુસ્તક શ્રીમદ ભાગવતના અગીવારમા સ્કંધનું બનેલું છે. મુળ શ્લોક ગુજરાતી સરજી દીપ્ત્ય સહીત આપવામાં આવ્યા છે. આ તે પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ છે. આમાં પણ ‘દશમ સ્કંધ’માં આપી છે તેવીજ જાણી આપવામાં આવી છે. આ સ્કંધને આખા ભાગવતના સાર રૂપે વિદ્વાનો માને છે તેથી તેનું એક છુટું ભાષાંતર આઠમી સરતી કીંમતે જગત્સભ્યોમાં આવકારવાયક થઈ પડે તેમાં નવાઈ નથી.

હિંદની ગહેર હીલચાલ

એન. મી. સિંહ

વેપરવાણી કારોબારી કાઉન્સિલમાં પહેલા દીઠી તરીકે નીમાએલા એન. મી. એસ. પી. સિંહનું નામ જાણીતું છે. હાલમાં જ પામાં એવી વાત બહાર આવી છે કે તેઓ પોતાના હોદ્દાથી નારાજ છે; અને હોરડ મીટિંગના ચલા પછી તેઓ પોતાનો હોદ્દો છોડી દેવા ધારે છે. સરકારે સમગ્રવ્યાપીજ તેમણે એ હોદ્દો છુલ રાખ્યો હતો, અને છુલ રાખ્યા પછી તેમણે તે ફોર્મલથી ચલવ્યો છે છતાં હજુ સુધી તેઓ રાજીનામું આપવા ધારે છે તેથી લણે દેકાણે અમલખી ઉત્પન્ન થઈ છે.

બાણુ અરવિંદની શોધમાં

બાણુ અરવિંદ વેપરી હીલચાલ ઉપર જુબી રીતે નજર રાખવાનું કામ કલકત્તાના કેટલાક પેલીસને સોંપવામાં આજુ હતું. છતાં તેમની નજર તળેથી બાણુ અરવિંદ ગ્રામ ચલેલ છે, તેથી તે પેલીસ અમલદારોને નોકરીપરથી બાતલ કરવામાં આવ્યા છે. તેમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે જો તેઓ અરવિંદને શોધી કાઢે તો તેમને નોકરીપર ચડાવવામાં આવશે, અને ઉપરાંતમાં ગહેર ચલેલ રા. ૪૦૦૦ ટું ઇનામ પણ તેમને મળશે.

હિંદમાં અમેરિકન મુકાફરો

૭૫૪ નેટલા અમેરિકનો હિંદની મુસા ફરીએ નીકળ્યા છે. તેઓમાં ૩૦૦ નેટલી ઓરતો છે. તેઓ કલકત્તામાં પહોંચ્યા હતા સાથે હોટેલોમાં બહુજ ભરતી થયેલી એવું જણાવવામાં આવે છે. બાડી બાડાં, તથા કેટલેક દેકાણે રેલવેનાં બાડાં બહુ આકરાં છે એવી તેઓએ ફરીયાદ કરી છે. સો સો નેટલાં માણસોની કુકડીઓ હિંદના જુદા જુદા ભાગ તરફ જવા વહેવાઈ ચક હતી. હિંદથી નેટલમ, મોસર વગેરે મુલકમાં ચક તેઓ વિલાપત તરફ ફરનાર છે. દરેક માણસદીઠ (ખાનગી ખરચ બાદ કરતાં) રા. ૬૦૦૦ મુસાફરી ખરચ ના ચશે એવી મજતરી સ્પષ્ટ છે.

એનાન્ડી સાથે પગલાં

“સાંજવરતેખાન” માં એક ખખરમાં જણાવવામાં આવે છે કે બાણુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીએ એક સરકુલર બહાર કાઢ્યો છે. એ સરકુલરની મતલબ શીતુરી હીલચાલો દાખી દેવાની છે. એ સરકુલરમાં એમ જણાવવામાં આવે છે કે

હાલની સ્થિતિ કામે કામ સેવાની મતલબ થી એક અજમાયશી યોજના કરી કહાક વામાં આવી છે જેની રૂએ એનારજીને લમતાં કામે દાખી દેવામાં આવશે. એ માટે ડીમેટીંગ સોસાયટીઓ સ્થાપવી, ઉપદેશ કરનારાઓને જુદે જુદે દેકાણે મોકલવા, સાહીત્યનો ફલાવો કરવો અને રાજકારી બાખતો વિવેના ચટતા વાદવીવાદને ઉત્તેજન આપવું.

નામ મુકરોની કેનફરન્સ

ખંભાળાના ફરીદપુર જિલ્લામાં નામમુકર નામની ઉત્તરતી મજાની કામતો એક મેળા વડો થયો હતો. તે વખતે બાળકોને ન કરવા, અને પુનરજનને ઉત્તેજન આપવા ના કરવો થયા હતા અને એ કામોને અમલમાં મુકવાના વચનપર મેળાવડામાં કાજર ચએલા સેંકડો લોકોએ સહીઓ ફરી હતી સમામાં નીચેની બાખતોપર કરાવો થયા હતા:—૨૨ વરસથી ઓછી વયના પુરોના, અને ૧૩ વરસથી ઓછી વયની છોકરીનાં લગ્ન કરવાં નહીં; ૫ વરસની ઉમરની યત્તા બાળકોએને નીલાળે મોકલવી, અને ૧૩ વરસની લાય ત્યાં સુધી કેળવણી આપવી. જુવાન વિધવા ઓને છોકરાં વમરની હોધ તો ફરીથી લગ્ન કરવાની છુટ આપવી. વગેરે.

કલકત્તા ઇનડસ્ટ્રીઅલ એસોસીએશન

૬૨ સાલ સેંકડોની સંખ્યામાં હિંદીવા નોને ઉદ્યોગ કુન્નરની કેળવણી લેવા પર દેશ મોકલનાર ઉપરના એસોસીએશનની એક મીટિંગમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે:—આ એસોસીએશને ૬૨ સાલ એક કાનફરન્સ બોલાવવી, અને તેમાં માત્ર બે કરતાં વધુ બાખતો ઉપર વાદવીસદ ચલાવે નહીં. તે કાનફરન્સે ચેક્સ કુન્નર કેવી લાભકારક રીતે અને કય જગ્યા ઉપર ખીલવી સકાય તે નક્કી કરવું, તેમ કયે સ્ટાફ વાપરવે અને કેટલી મુલક આપણે શકવી તે નક્કી કરવું, અને તેને કય રીતે રક્ષણ આપી સકાય તે બાખે વિચાર ચલાવવો. જરૂર પડે તો સમાતીક અને હિંદી સરકારની મદદ માખવી. એવી એક કાનફરન્સ હિંદી કુન્નરો આખળ વધારવા માં બળવાન પાડ લાખવશે. આ મંડળ ને વાર્ષિક રા. ૫૦૦૦ ની મદદ જણાવવાનું ખંભાળાની સરકારે જણાવ્યું છે.

આ મંડળ તરફથી કુન્નર ઉદ્યોગ અને ખેતીવાડીનો જાખ્યાસ કરવાને ૬૨ વિદ્યાર્થીઓને અમેરિકા, ઉગાંડ અને જપાન ખાલે આ સાલ મોકલવામાં આવનાર છે.

હાંદુસ્તાનના ખપરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

લીમ્ડીની ગાદી માટે દાવો કરનાર તલસાધુવાળા બાબુભા ઝૂંબરી થયા છે.

લીમ્ડી રાજ્યે લોકોની સમવક માટે એક બેંક ઉઘાડી છે.

ગમનગરના પ્રીન્સ પ્રતાપસોહણ જે રાજકોટ રાજકુમાર કોલેજમાં અભ્યાસ કરતા હતા તે વિદ્યાર્થી અભ્યાસ કરવા ગયા છે.

રાજકોટની સૈરાજી હાઇસ્કૂલ માલુ રાખવા મુજબ સરકાર તરફથી હુકમ મળ્યાની વાત ગાહાર આવી છે.

ધાંજરાના મહારાજાએ ફની દેકરની તથા પ્રેસ કલેક્શન છે, અને પેતાની હક નો કપાસ ખીન્ને ટોચે ન જાય એવો બંદોબસ્ત કર્યો છે.

વડવણી શહેર અને સીરીસ રેશન વચ્ચે ધોડાની ટરામને બદલે મોટર ટરામને ફોજવાનું શરૂ થયું છે.

રંજુનથી પરભારા એખા મુખાવવાની પહેલ આવતગર બંદરે કાપી છે. રડી મરો મારફતે સવાસાખ એખાની ઝૂલો ઉતરી હતી.

લાડીમાં એક ઊંકરાનું હરણ કરી તેનું ખુન કરવામાટે મહેનાજી વિહંગ આભારામ ને ફાંસીની સજા કરવામાં આવી છે.

મુંબઈના શ્રેષ્ઠ ખીમજી તેજપાળે કમ્પ્યુટરમાં એક હુલાસા ગોશ્વર્ગની રચના કરી છે. — "આર્વ પ્રકાશ."

મથુરાની અંદર જે ગુરુકુળ એલવાનો વિચાર ચાલે છે.

મેમ્બરવાદમાં દલા નાગર વણીકાએ કમ્પા વિક્રમ નહીં કરતની પ્રતિજ્ઞ લીધી છે.

અલ્હાબાદના રામાજના છેલ્લા વાર્ષિક મેળાવડામાં પરીક્ષામન કરનારને

પ્રાપ્તિત કરાવી પંડતીમાં હાખલ કરવા, ગાળાજન બધ પાકવા અને કન્યાની ૧૨ થી એછી વયે લગ્ન નહીં કરવા, કન્યા વિદ્ય તથા સાદાં બંધ કરવા, પુરક મંડળને ન્યાતીની ઠીરેકરરી કરવાનું સુપુર કરવા વીગેરેના દરોષો થયા હતા.

સોંપના મીરપુર ગામથી એક માધમ ફર એક કામ કરતાં એક પ્રાચીન મંદીર મળી આવ્યું છે. જેમાં ૧૨ જાન પ્રતિ માઓ માલુમ પડી છે.

સુરતમાં "શ્રી બાળ બેઠાવાળ સરસ્વતી મંદીર" નામની એક સરંધા ઉભી કરવા ની કીના એ ન્યાતના ગ્રહરથોના એક મેળાવડામાં થઈ હતી.

અરુમની બાળ બેઠાવળ જાતિએ સર કાર તરફ વફાદાર રહેવાના હાથ કરી તે વિરુદ્ધ વરતનારને જાતિબંધાર મુકવા કરા વ્યું છે.

મુંબઈ પીપીટ કસરતસાળામાં એક જાપાની "જીયુજીયુ" ની કસરત શીખવે છે.

સરકારી ઓરિવંટલ ટ્રાંસલેટર સમ્પદ સમશુદ્ધિન મિયાં કાદરીને ખાનગાદાદુરનો ખેતામ મળ્યો તેની પ્રુવાલીમાં મુંબઈની પ્રસ્થાવ હસમ તરફથી તેમના માનમાં એક ખાણ આપવામાં આવ્યું હતું.

સરકારે ફિતુરી કરાગેલ એ.પડી પકડવા માટે મુંબઈ અને પુનાનાં કેટલાંક જાપ ખાનાં તથા એપડીઓ વેચનારાની કુકાન ની ઝડપી લખને ૩૦૬૨ એપડીઓ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.

રેલવેમાં ચોરી કરનારા આઠ બદમાસો ને દેશનીકાલની તથા કેટલાકને કેદની તથા કાનની સજા પુનાના સેશન્સ જજે દરમાવી છે.

પુનાના નામીયા "ચિત્રરાણા પ્રેસ" ની પોલીસે ઝડપી લીધી હતી, અને "કીચકરપ" નાટકની મળી આવી તેટલી તકસો જપ્ત કરી હતી.

મદ્રાસના તોપખાનાના એ સારજાંટે ફરીયા કરનારે મેળો બહાર કરતા હતા, જે વખતે તેમણે વાપરેલી બેકરકારીના પરિણામે ગાંધીજી ગાંધી એક ખાણ તેન ની મેળાથી વીધાજ જાહેરે ચરણ પામી હતી.

હસકતાની પોલીસ ટોરટમાં એકએક મ્હોટો ધડકો થવાથી વકીમો તથા કલારકો મ્હોટી ગમરામણમાં પડ્યા હતા. તપાસ કરતાં જણાયું કે એક ઊંઘરી કેટલાક ફાટકા ત્યાં લાવી હતી તે એકએક સળગી ઉઠવાથી તે થયો હતો.

"પાલી ચિત્ર" નામના જંગાળી જાપ માં એક કવિએ પ્રમટ કરાવેથી કવિનાને ફિતુરી કરવામાં આવ્યાથી તે કવિતાના લેખકને એ વરસની સખત જેલની સજા કરવામાં આવી છે.

પલાલાના આર્યસમાજના મંદીરને રાજ્ય તરફથી તથા મારવામાં આવ્યાથી તેનો કબજો મેળવવાને લાહોરની સમાજના પ્રમુખ મી. રોશનલાલે મદારાળ તથા પોલીસીકલ એજન્ટને અરજી કરી છે.

જીવહવા માટે વ્યવસ્થા થયલા મી. લાલ સંકર જલ્મીદાસે જાહેર પ્રમુખને એક અપીલ બહાર પાડી જણાવ્યું છે કે ભોડા એ પશ્ચિમીને પાંજરામાં બંધીને તેઓને પાળવાનો વાતકી કીવાળ બંધ કરવો. મી. સામલકરે પાંજરામાં રાખીને પાળવા ના પડીએ ઉર ઝૂજરતા વાતકીપણના કેટલાક હાખમાઓ આપ્યા છે.

બામણામાં રેલવેના ઝગ્મની અંદર લોકો બહુજ ફિતુરી લખાણ કરે છે. તે ખામત રેલવેવાળા તપાસ મલાવવાના છે.

એક પાટા ઉપર ચાલતી રેલવે માટે સડક બાંધવાનો પંદખની પ્રતિક સર કરે હાથ કર્યો છે.

હોંદી તંબાકુ ઉપર જગાત નાંખતી કે નહીં તેના સંબંધમાં હોંદી સરકારે રમ્યા નીક સરકારના મત પુછાવ્યા છે

અલ્હાબાદની કાવરથ કોમની સલાએ પોતાની કોમની નાની વચની વીધવા નો પુનર જન કરવાનો હાથ કર્યો છે.

એક જંગાળી વિદ્યાર્થી આસસો પુની વરસીડીની એન્જનીયરીંગની પરીક્ષામાં પહેલે નંબરે પાસ થયો છે. તેની તેજ સુદ્ધ પીજાની તેના એક શિક્ષકે બલામણુ કરવાથી તેને ઘરમાંડના સરકારી દરિયા વરધી ખાતાની મનવરેના જાંબ કે જે-વગર વહેવાર ટાળીએ મળેલો.

"માડીને શુ આપ્યું?"

(મજલ)

નથી આપ્યું કંઈ મેં તે, નથી આપ્યું કંઈ મેં તે;
 અમારી માતને બાઈ, નથી આપ્યું કંઈ મેં તે
 નથી ખનની મદદ કીધી, નથી તનથી મદદ
 દીધી;
 નથી મનથી મદદ સીધી, દીધી ગુમને
 કીધીરે. નથી.
 નથી કુંડેમાં બેઠે, નથી મેં માર આધીરે;
 અમારી છવડે આ દેડ માતને નથી દીધી
 નથી.
 નથી કહની શુદ્ધ કીધી, નથી અમે
 જગાવી મેં;
 નથી જંગલ ગ્રહાએમાં, છુસીને બકિત
 કીધી મેં; નથી.
 નથી ધરખાર વેચીને, અરા ડા.સા ડા.લાએ;
 ખરો ધર તારી સુનિના, નથી જ્યો જ્યા
 આ મેં નથી.
 હજી મારું અરે મારું, કરી તારૂં ધરી બેઠો
 નથી એ સાત મારી ધન, ફેડીને કની કુરો.
 નથી.
 હજી બધાં સમજાવ્યાં, વળી કાનતા અને
 કુળો.
 સકળને દરને સોંપી, નથી આપ્યો કું ગુણ
 માટે. નથી.
 કરમનો પાંખળો એવો, બધી બારે જુમી મારી;
 મિત્રા જન્મ કરમ એ બધું, ખનીને બાપલો
 બેઠો. નથી.
 "શુભરાત" માંથી

નોટીસ

અમે નીચે સહી કરનાર આ નોટીસથી
 સરવે લોકોને ખબર આપીએ છીએ કે પ્રોફે
 રીયા એશીઆટીક બજારમાં રજાંડ નં. ૨૪૧
 વાળું મકાન કે જેમાં અમારી લાંબા જખન
 થી ફુકન થાશે છે તે તા. ૪.૫.૧૦ દીને
 શેઠ અહમદ મદમદ કાજીવાલા કુ પની પાસે
 થી પા. ૬૦ અંકે સાદમાં વેચાણ લીધું છે.
 તથા રજાંડ નં. ૨૪૨ વાળું મકાન કે જે
 હાલ શુવરને બાડે દેવામાં આવ્યું છે તે પા.
 ૩૨માં શેઠ હાલીમ દક્ષપ હોરને કા પાસેથી
 તા. ૧૦.૩.૧૦ને દીને વેચાણ લીધું છે
 તેના માત્રિક અમે છીએ. તેમાં શેઠ અહ
 મદ મદમદ કાજીવાલા કુ પની તથા શે ઇયા
 હીમ હમુપ હોરને કાને લેવા દેવા નથી
 બાબ કાનજી વલી સાકની સહી
 બાબ અહમદ વીરજીનો સહી.
 તા. ૧. જુન. ૧૯૧૦. પ્રોફે.આ

ફર્ટ કલાસ માત મોકલનાર ફર્ટરર

અમે ફર્ટ બાનુ ઉમદા અને તાજુ
 ફર્ટ તથા ફર્ટ બાનુ વેજીટેબલ ફર્ટીચ
 સહાઇની પેકીંગ સારો રોકડેથી ફર્ટ
 જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર
 તાજીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.
 માત મ-મ-વસ બજાર બાગી આરે
 કામજ બજાર બજાર પ્રકસ લીરર
 મંગાવી લેવી.
 નાતાલને સારો તમકુ જયામ ધ
 અમારે ત્યાંથી તરફર મળશે.
 ખુલાસા મટે કવો નીચેને શીરનામે:-
જી.એ. આબેડ લાજપુરી,
 ફર્ટરર, પી.એ. બેકસ ૫૭૦
 ટેલી. એડરસ 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ૬૨૦૧.
M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durba

તાજુ ઉમદા ફર્ટ અને વેજીટેબલ

સહાઇની પેકીંગ, સારો માલ બધી
 જગ્યાએ રોકડેથી નિચમસર તાજીદથી
 મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતરી
 કરશો.
 નાતાલને સારો તમાજ જયામ ધ મળશે
 પત્ર બજાર નીચેને શીરનામે કરે :-
ઇસમાઇલ યયા ફર્ટરર
 પી.એ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ 'ઇસમાઇલ'
 ૧૭૧, મે. સીટ, ૬૨૦૧
 મકાઇ, બીનીસ, મર્યાં બસથ, વમે
 કમીચથી વેચીએ છીએ.

'મરડુરી' કહે છે કે ડીનુલુને છુરો
 કરી નીલીરુદમ આગળ રખાવો હરાવ
 કરવામાં યુનિયન સરકારે ડકાવણ વાપ
 ર્યું છે; છતાં તેને જે મુદતની સજા
 થએલ તે મુદત પુરી થપ પછી નીલીરુદ
 મ આગળ કે સરકાર દરને લાં બીરો
 રહેવની તેને ફરજ પાડવી એ ગેરકાયદે
 સર થશે. કોઇ પણ મસલ પેતના
 અન્દામારે થએલી સાબની મુદત મુદતમાં
 પછી છુરો થપ છે, તેમ ડીનુલુને પજ
 થવું જોઇએ એટલે તેને તેની બાકીની
 જાંતીમારે સરકાર દરને તેો રોકવો
 સખમે લેવ તે અસાધ્ય છે મારો
 પડશે.

રોકડ બજાર ભાવ

	બી. રે.	સી. રે.
ફધ નાતાલીવા	૧૭ ૯	૧૮ ૦
આવજ માંબ ૧૫૨૫ની ૨૮	૦	૧૮ ૬
બીમડીના	૨૪ ૦	૨૪ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૧ ૬	૧૭ ૦
બીની સક્કર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કુંડાના	૧૯ ૬	૨૦ ૦
ફરી ગુવેર ફાગ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ગુવેર ફાગ કામપુરી	૧૮ ૬	૧૯ ૦
મસરની	૨૦ ૦	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
અહની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
અણા મુંબઈના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
બાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વડાજી નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬	૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કડવું તેમ ૧ બપાલન	૪ ૨	૪ ૬
એરડીનું	૨ ૬	૩ ૦
મોકું	૪ ૨	૪ ૬
વાગીએરડું	૪ ૨	૪ ૬
બાંક સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬	૧૮ ૦
પીળી	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ગીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
બાળો ક ઉસ ફેડ ૧૨	૩	૬
મદાસી સોપારી ૧૨૦૦	૮	૬
નરઆ	૦ ૩૧	૦ ૪
બી પેટી કીનના પી	૮-૭-૬	૮-૧૦-૦
પોરબંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૧-૦
પારાશીન કરાઉન	૪ ૬	૬ ૦
વાહટ રાસ	૮ ૬	૯ ૦
વાલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
વાળોવેડ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ફરી	૬	૬ ૬
કામમંડ સોપ	૧૩ ૩	૩ ૬
કાણ સીક રોન	૧૪ ૬	૧૬ ૧
કાણ અનવાઇડ	૨૨ ૬	૨૪ ૦
કાપર ૫૦	૬૩૦	બેકસની
કીમત	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેક્કર ડી	૧ ૮	૧ ૯
માચીલ લાવન	૩ ૧	૩ ૨
સોપારી સેનરપની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલ પોડા બીસરેડ	૧૪ ૬	૧૫ ૦
નામક (સીવરકુળ)	૪ ૬	૫ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી નવની શાકપત્ર દવા ફરતી કમીટીન વર્ષ બેઠાનેકાવતકની ખાસકર્તા જેમ
બાપવામાં આવે છે. ખસલા દરમિયાન ગુણવત્તામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. KAGEE,

Also at the head Office for S.A.— Adm. Bd.—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

62 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, મેમીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સરદેશી દવા મેળવી શકાય, તે પછી યુરોપીયન દવા છા મટે વાપરો છે. રસાયન સહુના—મનમ અને કરીને તુલક આપનારી દવા, કિંમત ૨ રૂપિયા આવે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ખરીત—દરક મસાનો નાતુલ્લીક અને મોડસ હવાજ. નાનાકમાં વજુ જુલને કાપેલ યક યુરો છે. કિંમત ૬ ૩.

મરહુમ શીર—નલુક મેલમ. સોમ, ધા, યુમડાં, વિગેરે ગુરતજ છા કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કૃમિન વટિકા—પેરનાં અને અને આતરકાનાં તમામ જીવડાં આસીર હવાજ, છાલ અને રહેલ જીવડાંસોર જુહીજુહી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલામની આસીર મેળવીએ. રૂબીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—કુપયામક મેળવીએ. અગામ રૂપનાની પાલ હવાજ. કિંમત એક રૂબીની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "501 MAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53

Zecrust Box 77

Lindley'sport

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL

Dis. RUSTEN

BURG

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીરક ખરચ

હિંદુસ્તાની મેસરો જમાવેલ મંગાવી

સરતે કાવે વેચવામાં આવે છે. અને

ખાસ ઘી પોરનદરજુ તથા રસકેનાડુ—

સરસ ચાવલ—મોખુ મંધીઆણુ—એક

વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. H. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds Box 3598

of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA," Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Wilmore Road,

Port Elizabeth and Cape Town & Durban.

STOLES LONDON STREET

P.O. Box 358. Tel. Add.: "NAIDOO."

PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAU NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add. "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdel Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabonin,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. E. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.

Importers

EBRAHIM NOBODIEN,
24 From Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & Bao.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim: Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St,
(near Surai Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. Ali & Lajpuri,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 010.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. THNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
ISMAIL JERWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK Co. Ltd,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Chasoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HRIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 41.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2041.
A. F. CANAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 0369.
M. S. Cogvadia,
45 Market St., Box 070.
Z. E. DADARHOT,
22nd St. Malay Location, Box 2338.
Tel. 1915

M. P. FAWOT,
Box 6031.

GOOLAM MOSEDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Ooroor Kafir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tervia,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUOBERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SAAJEEL
P. O. Box 5031.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & DADOO
Box 33.

Hasan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BHANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 388.

HOMAJAY IDOLGY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VASIDAS & LALWAND, Box 92.

Nanjee Dulalchudas & Co.,
Merchant's & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAL,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
METHA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tickarandas Bros.,
Main Street, Box 131,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Draperies & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nimco,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chota Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 408

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642

RICHMOND

Porbandar Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SOLIMAN & Co.,
Box 1 Tel. Add.: "Soliman"

SALISBURY

Rhimj & R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dhobi
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kattledorp,
Toosenkhan Kulekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

Kesavji Giga, Bofoola.

STANGER

V. D. Seedat & Co.,
Box 85, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Millor.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koverjee Endbolvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Pabu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgent Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VA & L
Tel. 444 "BHABHA" P.O. Box 34.

શ્રી. ભગતશામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર,
હીરો રોડ અને બીચાઈ વચ્ચે નવાબીય રીમાલ
મારકેટ બીટ, (કાર્લેટન હોટેલની સામે)
પોસ્ટ ૫૩૨૦, જોહાનનબર્ગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 422, Corner Kalk & 18th Streets,
VREDEBORG, JOHANNESBURG
Box 6140 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

H. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transhipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about June 19th Dover Castle
" July 17th Durham Castle
MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay Beira and Mauritius, —

about July 1st Cluny Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE Gaiety Theatre)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 111, LOURENCO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન મેસરી જ્યાંય હીન્દુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ કરી પેરબંદરનું તથા કચકતા
નુ-સરક ચાવલ-ચોખુ મધીમાણુ-જથ્થા
બંધ બજારમાંથી કરી લુચો.
STAND 512, 17th Street VREDEBORG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Salt Goods, etc. etc.
પેરબંદરનું ખુશબોહાર શી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 85 Tel. Add: "POMRANJAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મેલો

ખુબઈ જનારી

સ્ટીમર અમસીંગા દન ૪૫૦૦

તા. ૨૫મી જુનના રોજ દેશને આવે બેરા, મેંજાસા અને જગનાર યહ ખુબઈ ખબર છે. આ કંપનીની આમલોટમાં ફરેક વરમના પાસેવર માટે મુરેપુરી સરવડ છે તેમજ જલાલી છડીઅન છે, અને જોશીસરો બીજા કામદારો પતેરે નરમ સ્વભાવના જામતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેવરને કામપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હોદી સામનો લાંબી મુસાફરીમાં નહીં વખત ગાળી દેરાન થતા દતા, તે હવે જુદાનો મુકર છે કે અરધા અરધ મુસાફરી નો ફરખનો ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આમલોટ દર મહીને મુખઈ સાર જાય છે. માટે આ મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુકના ફેક જનારાઓએ તકવાર યહ રહેવું.

સરકાર આમલોટ મુખઈ પહેલિથી તેજ રીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફળી જાય માટે અતરે જાપામાં નાંખાવણું તેથી સહ આદેશો ને જમર ખરેખર આમલોટ પહેલિથી જવાની ખબર પડે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકે.

દરવરતે હીયે કોઈકે ધીર કલકતા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

દર માસ એક સ્ટીમર જાતી છે.

ઉપરનાં આકાંક્ષાઓ.

જા. જા. જા. ૨૨૦૦ ૭-૭-૭ 7.

કિંગ & સન્સ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

બી. અમસીંગા અપાવણી મુ.

૧૧૨, ૧૧૧, ૧૧૦ મેમરીંગ રોડ ડરબન.

Telegraphic Address: Kathorian.

P.O. Box 125.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિષે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધરમનો પાસે નીતિ છે. નીતિના આવા જુદા વિચાર બધા ધરમને માન્ય છે તેથી હરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીંમત ૬ પેની, ૨૫૫૬ અરથ ૧ પેની
ડરબન એજન્ટ:

વીરજી કામોદર, ૧૯૬ મે સ્ટ્રીટ, ડરબન
ઈન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ,
શીનીફસ, નાતાલ.

Sutton, Flack
& Co.,

ESTABLISHED 1862.

MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.
P.O. Box 23. Telephone 824.

અમારા ખરીદીએ બીજા.

હન, ચામડાં, શીમડાં, પેટાં અથવા ખર
નાં ચામડાં, વેટલની જાલ પંડે ખરીદો
મગીએ બીજા.

124 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CH. ROOTS.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 25, Tel. Address: "Postlander."
Telephone 864.

હિંચા ફેલનાં ફરફી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે લાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ ટોબાકો પર્સ.

૧૧૪ મે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

દેશી મોઝાઈ

ચોખા લીની સરવે જાતની તાજી મોઝાઈ
અથે જનાવીએ બીજા.

ફે. જાણ,

મસજીદનાળી મોઝાઈની સાથે,

૧૬૨ મે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory,
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 141. Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

હિંચા ફેલની ફરફી ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants

San 2110 & Timber Yard.

100 Queen Street, Durban

Printed and Published by M. K. Gurdial
Lithographer and Printer, 110, Market Street.

No. 25—Vol. 8

SATURDAY, JUNE 18TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

THE RETURN OF THE DEPORTEES

TWENTY-SIX PASSIVE RESISTERS ARRIVE AT DURBAN

Twenty-six passive resisters, who were deported to India by the Transvaal Government in April last returned to Durban on Monday by the *S.S. President*. A party of sixty was deported to India and arrived at Bombay on May 6th. Twenty-six of them sailed again for Natal on the 10th to May. On arrival of the ship at Durban, thirteen were allowed to land, four Kimberley men were sent on to East London, and the remaining nine were packed off back again to India by the *President*. Those who were allowed to land by the Immigration Restriction Officer were Messrs. David Marian, Albert Veeraswamy, Francis Veeraswamy, David Marimuthoo, Govindsamy Pillay, Mottu Naidoo, Ellen Nagappa, Samuel Francis, John Edward, A. Manikum, Veeraswamy Kanbodi, Harry Singh Vardbarnaloo, and Moonsamy Elleri, the last named being allowed to come off the boat half-an-hour before sailing, his *bona-fides* having been proved. Messrs. Govindsamy Pillay, Gunputty Pillay, K. C. Pillay, and Govindsamy Moothoo were sent to East London to prove their domicile at Kimberley. The following Natal-born Indians were sent back to India:—Messrs. Moonsamy, Paul, Kathia Ramani, Joe Chinna, Latchman Moorgan, Moonsamy Sinna, Sany Dhole, Moonsamy Chelan, and Willy Lazarus. Mr. Govindsamy Chetty, who was also sent back, was born in India but has a free pass for Natal. He had lately resided in the Transvaal.

The passive resisters appear to have had rather a rough time on the return journey. After leaving Zanzibar, for some reason or other not known to them, they were not allowed on deck but were kept in the hold and had for their companions the wild beasts of Pagel's Circus. The atmosphere, it may be easily imagined, was not quite savoury. Nor was this the only hardship they had to undergo on the voyage.

About 1,500 Indians assembled at the Point on Sunday afternoon expecting the arrival of the *President*, but she did not come in until Monday morning. Amongst the crowd were Messrs. Dawad Mahomed, Parsee Kustomjee, Ismail Gora, P. K. Naidoo, J. B. Mehta, P. V. Sarghavel, T. M. Naicker, and other leaders of the various societies in Durban. On Monday, there were again several hundreds at the Point. While the passengers were being examined on the steamer, Mr. Lutchman Panday went round and made a collection from friends on the wharf and bought food to send to the poor men on board who were badly in want of a good meal. When the twelve men landed, they were taken in hand by Mr. Ismail Gora who kindly undertook to provide them with food and lodgings during their stay in Durban. They were taken to his house and entertained. Mr. P. K. Naidoo who, as our readers are aware, has recently come out of Diepkloof-gaol, gave evidence of his resourcefulness and courage. On Tuesday morning, after receiving a message from Johannesburg and taking a hurried farewell of his family, he joined the steamer which was leaving for India with the passive resisters. His intention is to look after their comfort and generally to advise and help them.

Every effort was made by the Congress leaders in Durban to land the passive resisters, but the Immigration Restriction Officer refused the deposits of £200 per man, saying that he had instructions from Pretoria that the men had refused to give identification particulars before deportation and that they should not be allowed to land. But, before this decision was come to, Messrs. Dawad Mahomed and Parsee Kustomjee were given to understand that on a deposit of £200 per man being made, every man would be allowed to land, and after ward prove his domicile in Natal.

This was about twelve o'clock on Monday. At five o'clock or after Mr. Smith, the I. R. Officer, changed his front and demanded definite proofs or he could not allow them off the ship. It was evident that he had received instructions from Pretoria. Mr. Laughton, K.C., was approached and offered to do what he could, although it was already about 8 p.m. After chasing round the town, from the Club to Mr. Smith's residence, from there to his office, and back again to the house and Club, he at last found him at the latter place, only to be told that no guarantee could be accepted, no matter how large.

The *President* sailed for Bombay, with the passive resisters on board, at 10-30 on Tuesday morning.

The *Natal Mercury* states that "through the activity of an organisation known, it is understood, as the Indian Congress, 36 of these people were intercepted by a South African Asiatic Agent—an Indian named Polak, for some time well known in Natal in connection with the Asiatic movement—and induced to return."

Our contemporary goes on to say: The *President* brought in all 131 Indians for South Africa, all of them, including the 36 above referred to, having shipped from Bombay. Of these 40 sought admission into Natal, and 31 of their number, being supplied with the necessary evidence of their domiciliary rights here, were admitted, the remaining eight being rejected, and were taken away by the steamer when she sailed on Tuesday morning. Eighteen of the immigrants produced permits to enter the Transvaal, and were allowed to proceed, while 25 transhipped to the *Windhak*, and were conveyed to the Cape ports—principally Capetown. Twelve of the *President's* complement were Indians who were tested from leaving by the immigration officials last week, and were returning to India. They left

by the *President* on the 9th instant, but as that vessel is going to Europe, instead of to India they had to join the *President*, and came back to Durban with her in order to be carried on.

Transvaal Deportations

Indignation Meeting at Madras

At a public meeting held in Madras, at the Victoria Hall, on the 5th May last, Hakeem Zynulabidin Sahib, B.A., presided and delivered the following address:—

Gentlemen,—I thank you most heartily for the great honour that has been done to me by asking me to accept the chair this evening. We have not met here to-day to celebrate a joyous occasion. It is, on the contrary, a most painful matter that has called us together. We are met to protest, in a firm but constitutional manner, against the increasing display of tyranny on the part of the Transvaal Authorities towards our unhappy brethren in that Colony. The latest act of harsh treatment is the deportation of a number of quiet, innocent, law-abiding, inoffensive men to India, some of whom will arrive here strangers in a strange land. Against all the dictates of humanity, and deliberately closing their eyes to judicial equities of the situation, the Transvaal Government have sought to crush the agitation of our brethren by removing from the scene of action some of the brave men who have taken part in the memorable struggle and they have endeavoured in the most unchivalrous fashion, to strike at the men through their natural anxiety on behalf of and affection for their families and dependants. When a civilised government stoops to attack women and children, surely the deepest depths of degradation have been sounded! In this case the Colonial Authorities have consciously ignored the existence of the families of the passive resisters, and by deporting their natural protectors have left them in many cases in complete destitution. I had not thought that such a thing was possible beneath the protection of the British Flag and it is significant of the utter contempt with which our brethren are regarded in South Africa, and how urgently needed has been their resistance to legislation directed against them because of the crime of race and religion.

Our business to-day is to record our profound feeling in regard to this matter. And it is more than that. It is to enable the Government of India and the Imperial Government to realise the intensity of the popular resentment in this country of the treatment meted out to our brethren in another part of the Empire, and to strengthen the hands of those Governments in bringing all legitimate pres-

sure to bear upon the Transvaal Authorities and the South African statesmen who will presently be called upon to exercise their conscience on this question and realise their sense of Imperial responsibility. A resolution on the subject will be submitted to you and I trust that you will emphatically endorse its terms. More than that, I urge you to plunge your hands deep into your pockets, and by your financial aid the sufferers, demonstrate not only the degree of your sympathy with them in the disaster that has befallen them and us, but also your appreciation of your own duty to men who have unflinchingly, unselfishly and courageously, been engaged in maintaining our national honour unsullied.

The following resolutions were unanimously passed:—

"This Public Meeting of the citizens of Madras enters its respectful but emphatic protest against the arbitrary action of the Transvaal Authorities in deporting to India, without trial, sixty Indian subjects of the Crown, of whom most are derived from this Presidency, many being born or domiciled or having other residential rights in South Africa."

"This Meeting further desires to draw urgent attention to the enormous hardship and suffering of the Transvaal Indian community, who are engaged in a constitutional agitation for the removal of legislation from the Transvaal Statute Book, insulting to the people of this country."

"This Meeting earnestly requests the Government of India to take every possible step to acquaint the Imperial Government with the intensity of feeling in this country on the subject of the continued ill-treatment of Indians in the Transvaal, and to urge upon them the adoption of such measures as may be calculated to terminate the present condition of affairs and to bring relief to the loyal and law-abiding Transvaal Indians."

"This Meeting authorises the Chairman to communicate the text of this Resolution to the Government of Madras, the Government of India, the Secretary of State in Council, and the Transvaal British Indian Association."

The Hakeem Sahib has addressed the following letter to the British Indian Association:—

Sir,—In accordance with the terms of the resolution passed unanimously at a Public Meeting of the citizens of Madras, held on the 5th May, 1910, over which I had the honour to preside, I beg to enclose the full text of the resolutions passed therein. I need hardly assure you that our countrymen here are deeply stirred by the indignities to which you are subjected there and sincerely sympathise with you in your struggles. We shall do what lies in our humble power to help your cause, which is the cause of our motherland.

Press Comments

The *Madras Standard* says:—

The public meeting held at the Victoria Public Hall on Thursday last, was a success. Many of the gentlemen associated with the public life of this city were present, and those who could not be present surely sympathised with the object of the meeting. Several leading men in the Mofussil sent letters and telegrams assuring their active co-operation. It has been said that a demonstration of the kind at this moment could be of no practical value. The Government of India have been doing what they could, to bring influence to bear upon the authorities in the Transvaal. But there are two reasons why even at this stage of the negotiations, emphatic expression should be given to the feeling of indignation felt by the people of India at the treatment accorded to the Indian colonists in the Transvaal. In the first place, the Union Parliament with a Union Ministry will be brought into being in October next. Secondly, even though negotiations are said to be in progress, the authorities in the Transvaal have not hesitated to persevere in the course they have long adopted. Greatly to the disappointment of those who have been watching the struggle in the Transvaal, the Boer Government have suddenly deported not less than 60 Indians who were either born or domiciled in the Colony. Those who advise us to adopt a policy of silence will do well to study the conduct of the Boer Government. Mr. Botha and others are aware that the Government of India view with dissatisfaction the policy which they have pursued. At a recent meeting of the Viceroy's Legislative Council, that body came unanimously to the conclusion that something must be done to prevent the repetition of the scandal that the action of the Boer Government has given rise to. In England eminent statesmen of both parties have pointed out to the Colonies that Imperial dignity and responsibility require them to confer upon the Indian in the Transvaal at least the ordinary rights of citizenship. In a recent speech he made, Mr. Botha talked of Imperial interests and asked for Imperial protection. If he understands the real significance and meaning of the word 'Empire' he should see that there can be no British Empire properly so-called without India. Lord Morley and Lord Curzon have definitely said so in as many words, and yet Mr. Botha harbours the illusion that he could talk of Empire and Imperial protection, and at the same time ill-treat Indians even though, as he is aware, both the Imperial Government and the Government of India disapprove of it. If the Transvaal authorities are still bent upon persecution and not upon conciliation, in spite of the knowledge they have of the attitude of the Imperial Government, are not Indians

justified in holding public demonstrations and entering their protests publicly against the arbitrary action of the Transvaal Government? If the Transvaal Government show an inclination to relent, then that is another matter.

The *Indian Patriot* (Madras) in the course of a leading article, remarks:—

The deportation by the Transvaal Government of 60 Indians, several of whom were born or domiciled in South Africa, has created a deep impression in this country. These Indians are subjects of His Majesty, and older subjects than the Boers. The latter, notwithstanding that they are in power now, were but recently conquered. Yet this conquered people claim and exercise the right to deport from British land His Majesty's subjects, in utter disregard of Imperial policy, imperial interests, and imperial responsibility. That the Imperial Government is powerless to prevent this scandalous injustice will never be believed by people who remember that that Government went to war when the interests of English residents were at stake. The war was waged, because the English were not given the franchise they demanded. The Indians have no hope of getting votes; they want only to be allowed to live in the land; and when even this right is denied, the Imperial Government plead helplessness. The Government of India are fully alive to their responsibility in the matter; and they have remonstrated from time to time. They know better the feeling of the Indian people, but they can only represent that feeling to the Imperial Government which alone is responsible for the direction of imperial relations. If things go on as they do at present, it will become necessary for the Indian Government to try other remedies which it is open to them to employ. The first step in that direction has been taken by the Legislative Council and has received their approbation and support.

The *Madras Mail* deals with the question as follows:—

The proceedings of the public meeting held yesterday evening under the auspices of the Indian South African League, Madras, were marked by strong and general indignation at the latest and not least oppressive act of the Transvaal Government in deporting sixty Indians. They [the Transvaal Indians] are ready to accept rules restricting the immigration of Indians, provided that no legal inferiority is imposed on them. The moderation of their demands should conduce towards an eventual settlement of the question. Any compromise effected, however, will have to be very clear in its terms, for there have been "misunderstandings" before and instances of some-

what disingenuous action on the part of the Colonial authorities.

The *Hindu* (Madras), in a leading article, says:—

The public meeting of the citizens of Madras, held last evening at the Victoria Public Hall for the purpose of protesting against the deportation of 60 British Indian subjects of His Majesty from the Transvaal, was noteworthy not on account of any fresh light thrown on that vexed question by the speakers of the evening, but for the timely action taken to draw the attention of the authorities to the cowardly conduct of the Transvaal Government in the matter and to invite funds for the relief of the affected persons and their families. The fact that the Imperial Government, through inability or indifference, have not been able to bring pressure to bear upon the Government of the Transvaal in regard to the recognition of the elementary rights of the British Indian population there, has brought despair to the hearts of Indians.

From the Editor's Chair

PASSIVE RESISTERS

Of the twenty-six passive resisters who were deported and who had immediately returned from Bombay and who arrived at Durban on Sunday last, only thirteen have been allowed to land, the claims of the other nine who stated that they were domiciled in the Colony having for the time being been rejected. Efforts were made to induce the Principal Immigration Officer to allow the others to land subject to security being given for their return should they fail to establish their claim. But the officer was adamant and refused to grant this reasonable facility. These men, therefore, have been obliged to undertake almost without a break a trying voyage for the third time. Though British subjects, they have been rejected first by one British Colony and then by another. And so misery is added to misery and discontent to discontent. But the men who have been forced to go back have that stuff in them of which heroes are made. They have gone out dispirited but invigorated by their trials, and the determination with which they have borne themselves hitherto will carry them to their goal.

The community is proud of them and so should the Empire in whose name they have been so shabbily treated by Natal. They have set a noble example in deeds worthy of imitation by Indians throughout South Africa.

The task of those who have been lauded is simple. They have to challenge the Transvaal Govern-

ment, now part of the Union Government, to re-arrest and re-imprison or re-deport them. A true passive resister, Wordsworth's Warrior, has only one goal before him and that is to do his duty, cost what it may.

The Passive Resistance Farm

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The Farm that Mr. Kallenbach has given for the use of the families of passive resisters he has named Tolstoy Farm. He has chosen an ambitious title and it is his intention, so far as possible, to live up to the ideals that Tolstoy has set forth. The greatest thing, however, that Mr. Kallenbach has done is to live with the passive resisters their life, to share their sorrows, and joys when there are any, and to comfort and protect the wives and families of the imprisoned passive resisters. Mr. Kallenbach considers that all this is part of his own training and that it gives him an insight into human nature which nothing else could have given.

Tolstoy Farm is situated on the Vereeniging line, 22 miles from the Park Station, Johannesburg, and the nearest station being Lawley. The journey from Johannesburg occupies nearly 1½ hours. A cyclist has to cover a distance of about 18 miles and he can cycle the distance in less than two hours. The boundary of the Farm is reached in about seven minutes from Lawley Station and the dwelling place in about thirteen more minutes.

Mr. Kallenbach bought the farm from Mr. Partridge, who is a Town Councillor. It is nearly 1,700 acres in extent or 508 morgen, being nearly two miles long and three quarter broad.

It slopes down a hill from South to North and is, therefore, well protected from the South-East winds. There are nearly 1,000 fruit-bearing trees and a small plantation of wattle and eucalyptus trees. The ground is fertile. Water is supplied from two wells as also a spring. Beyond a shed and a dilapidated house containing four rooms and a kitchen, it contains no structure worth naming.

Mr. Kallenbach and Mr. Gandhi with his two sons removed to the Farm on the 4th instant. They have been preparing to receive the passive resistance families who may wish to live there.

On Sunday last, members of some leading Tamil families visited the Farm, the party comprising Mrs. R. M. Ramasamy Moodley, Mrs. Thambi Naidoo, Mrs. Coomarasamy Padiachy, Mrs. Lazarus, Mr. R. N. Tommy, Mrs. Peter Moonlight, Miss Kamachee Pillay, Mrs. G. S. Pillay, Miss Parvati, also Messrs. Thambi Naidoo, Gopal Naidoo, Sivan and V. S. Pillay. They passed practically the whole day at the Farm. In all there were 22

persons. All the cooking was attended by Mr. Kallenbach, Mr. Gandhi and his son Manilal. The visitors seemed to be well satisfied with what they saw. Mr. Gopal Naidoo went to the farm to stay. He will take up, besides farm work, Tamil tuition of the children.

Thus steady progress is being made towards a settlement on the Farm. It opens up vast possibilities for the Indian community. The future alone can tell what they are. This is also an earnest attempt to bring East and West nearer along (shall I say) right lines and by easy though slow stages. But Nature ever works slowly. And those who are concerned with the movement wish to copy Nature as they understand her.

It may be interesting to note that Mr. Kallenbach prohibits all shooting on the Farm, and wishes to eschew, so far as possible, the use of machinery and hired labour.

Transvaal Notes

Mr. Thambi Naidoo was taken to Pretoria on Wednesday morning. His final destination is unknown. In Mr. Naidoo's case, Mr. MacIntyre appeared before the presiding Magistrate in order to lend evidence to show, first, that he should not have been administratively tried under the deportation section and, secondly, that he was domiciled elsewhere in South Africa. Although Mr. Thambi Naidoo did not desire to follow any such course, as he preferred to submit to whatever penalty the Magistrate might impose, it was thought necessary, in the interests of the cause, to clear up the two points above mentioned. The Magistrate, however, would not allow Mr. MacIntyre to lead any evidence or to note it, saying that it was purely as a matter of grace that he even allowed Mr. MacIntyre to be present at the enquiry. However, Mr. Naidoo told the Magistrate that he, as well as others, knew from personal knowledge that he was voluntarily registered. He was, however, not going to give any identification particulars and was not going to apply for a duplicate of his certificate. He added that he was domiciled in Natal as also the Cape, and that he could, as he did, enter the Colony of Natal before the war, purely on the strength of his educational qualifications. The Magistrate, however, did not want to listen to all this evidence. He refused to recognise Mr. Naidoo as a voluntarily registered resident and, leaving it to the Registrar to fill in the place of deportation, signed a blank warrant. Thus ended this tragic-comedy. And this brave passive resister will go whither it pleases the mighty Union Government to send him. Truly Governments do not know who their heat subject are. Meanwhile, let not Lord Crewe say that Indians

who prove that they are voluntarily registered are not deported? Whether Mr. Naidoo is deported to Natal, his place of domicile, or to India, a foreign land to him, we shall see.

Mr. Sorabji and his companion, Mr. Haji Alamkhan, have been removed to Diepkloof.

The Germiston Municipality is arranging to take over the freehold of the Georgetown Location and then separate the Asiatic from the Indian location.

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Messrs. Samuel Joseph, David Andrew and Dhoobie Moanas have been discharged under custody and be deported out of the Colony.

For one week, they report, ghaz has been issued daily to all prisoners.

Mr. Shelat has been discharged from solitary confinement and is not to be brought up during the remainder of the term.

Mr. Polak cables that twelve more deportees have landed at Bombay.

The Estcourt Licensing Appeal

Legality of the Board Challenged

Appeal Dismissed with Costs

The adjourned appeal of Ebrahim Suliman and Robert Ely against the decision of the Licensing Officer for the Colony was brought before the Licensing Board at Estcourt on the 14th instant. Under the title of "A Licensing Scandal in Natal," we gave, on the 28th ultimo, the Licensing Officer's reasons for refusing the transfer of the license from Robert Ely, a European, to Ebrahim Suliman, an Indian, and the evidence against transfer. When the appeal was first brought before the Board, counsel for the appellants took objection to the members present sitting owing to their having taken part in the objections to the transfer. The Chairman ruled, on that account, that the members recuse themselves and the meeting stood adjourned *in die*.

The Board which met on the 14th instant consisted of Mr. F. E. Foxon (Chairman) Mr. D. W. Mackay and Mr. Thos. Oates. Mr. Hellet, Solicitor, appeared for the appellants and Mr. Chadwick, Advocate, for the objectors as set out in the petition. The Licensing Officer appeared in person.

Mr. Hellet objected to Mr. Foxon sitting on the Board on account of his being a witness in the original case. Mr. Foxon thereupon retired.

Mr. Hellet then raised the question of the legality of the constitution of the remainder of the Board, and

quoted Section 54, Act 38, of 1896. ("Each Board shall consist of three members, appointed in the first fourteen days of December, or as soon thereafter as may be, by the Governor, the Town Council, or Town Board respectively, and vacancies may be filled in the same manner, from time to time, as they occur"). He argued that, as there were no vacancies on the existing Board, it was not legal to make further appointments, and that the gentlemen appointed to hear the appeal that day had been illegally appointed, and had no power to hear the appeal.

The Licensing Officer pointed out that, as Messrs. Turner and Blaker, members of the Board as appointed by Law, had recused themselves, and were not able to sit on the appeal, the Crown had appointed the two members who sat that day, to overcome the difficulty.

Mr. Chadwick contended that although there was not an actual vacancy, still the circumstances of this case practically placed the affair on the footing of a vacancy, and that the appointments were therefore legal.

Mr. Mackay (as Chairman) overruled the objections taken by Mr. Hellet, and held that the Board as sitting was properly constituted, and would proceed to hear the appeal.

Mr. Hellet thereupon declined to proceed with the appeal on the ground above-mentioned.

Mr. Chadwick asked for the appeal to be dismissed with costs.

The Licensing Officer stated that in consequence of Mr. Hellet's retiral, there was no appeal before the Board.

Decision of the Board: "As the appeal has not been brought before us to-day, we dismiss it with costs."

In connection with the above it is interesting to note that the *Provincial Gazette* of the 16th instant contains a Notice appointing D. W. Mackay and H. L. Francis to act as members of the Licensing Board for the Division of Estcourt, on the 14th June, 1910, for the purpose of hearing a certain appeal case. The Acting Under Secretary for the Interior signs the Notice.

Count Tolstoy on "Indian Home Rule"

Count Tolstoy, writing to Mr. Gandhi, says of his booklet on "Indian Home Rule" as follows:—

"I read your book with great interest because I think that the question you treat in it—the passive resistance—is a question of the greatest importance, not only for India, but for the whole of humanity."

"I am not quite well at present and therefore abstain from writing to you all I have to say about your book and all your work which I appreciate very much, but I shall do it as soon as I feel better."

Immigration at the Cape

Number of Asiatics Steadily Decreasing

From the Report of the Chief Immigration Officer of the Cape of Good Hope for the year ended 31st December, 1909, we take the following items:—

Of the total number of 7,069 immigrants landed during the year 84 males and 18 females were British Asiatic subjects.

There were 46 Indians prohibited from entering the Colony.

The number of Asiatics who were admitted at the land borders of the Colony was 93, of whom 73 held permits to return after absence, 17 being able to meet the prescribed education test; 20 were admitted on temporary permits and have already left or will leave again in due course; while 36 others were refused admission and returned.

It is, of course, possible and indeed probable that with such extensive land borders some Asiatics may effect an entry by illicit means, of which no account can be taken, but the number of such must be extremely small.

It may be taken, therefore, that the actual number of new arrivals amongst Asiatics during the year corresponds very closely with the number recorded at the ports, i.e. 102; but it has also to be borne in mind that in addition to the above and the 93 Asiatics who are known to have entered lawfully over the land borders, 345 landed at the Ports with permits after temporary absence. The number of such for 1908 was 293.

The following figures, which include old residents and new arrivals, show with practical accuracy the total influx of Asiatics since the enforcement of restrictions upon immigration:—In 1903, 1,646; 1904, 449; 1905, 279; 1906, 586; 1907, 705; 1908, 387; 1909, 445; total 4,497.

Against the above figures must be set the number (unfortunately not recorded) of Asiatics leaving the country. It may, however, be accepted with certainty that from 1905 onwards the number of departures has been unquestionably in excess of the number of arrivals, and that during this period the number of Asiatics in the Colony has been steadily decreasing.

The only substantial influx of new comers is due to the admission of the so-called minor sons of Indians, regarding whom special reference was made in section 12 of the Report for 1908, to which there is little to add, though another year's experience has confirmed the views then expressed.

The following fees have been received during the year and credited to the Public Revenue:—Asiatic Permits £621, Chinese Permits £162, Passes to Chinamen on return £47.

The number of Chinamen has con-

tinued to decrease. One Chinaman not here before has been allowed temporary residence under special circumstances.

The Chinese Consul-General has always rendered assistance freely when required, and to his attitude is attributable in a great degree the extremely smooth working of the law. The President of the Chinese Association in Cape Town, though fully alive to the rights and active in the support of the interests of his compatriots, has always when necessary placed his influence on the side of the administration.

Advance of the Japanese

Describing the Japan-British Exhibition in London, the correspondent of the *Transvaal Leader* writes:—

Three or four of the Japanese palaces contain exhibits which make a serious student of civilisation and world-politics pause and gravely consider things. Fifty years ago Japan was *terra incognita*, and the Japanese a hermit race of barbarians. Now they have absorbed everything Western civilisation has acquired by hundreds of years of steady, hard-won progress.

In arts and crafts they have copied the best specimens of everything, and by subtle touches given them a characteristic Japanese flavour. In the finer and more delicate handicrafts, where art creeps in, such as silkweaving, pottery, metal work, woodcarving and cabinet-making, they are abreast of the best European products. In electrical appliances, labour-saving appliances, printing processes and other highly technical industries they know all we can teach, while even in shipbuilding and railway engineering they need no help from Europeans.

As I wandered through the exhibition I had uneasy feelings. The exhibits, in so far as they show the suddenness with which Japan has thrown off barbarism and rushed into line with the foremost of the Western nations, disturb one's calm. One wonders as to the permanence of Western civilisation. If it can all be acquired in 50 years, can it be all lost in half a century?

An exhibition which sets one thinking is more than a world's fair. But probably the main effect of this Japan-British show will be to cement closer the alliance between Britain and Japan by deepening the respect of the two nations for each other. I doubt if the alliance and its implications have even been understood in England. It certainly is not generally known that Japan wrested it from our diplomatists at Portsmouth, when peace terms were arranged between her and Russia, by threatening an alliance with her late enemy if England did not effect a truce. Lord Lansdowne was said to have shown no precipitate eagerness for the treaty,

which upset international dynamics without conferring any appreciable advantage upon Britain. Since the treaty was sealed, Japanese relations with America have more than once been sorely strained, and if a great war is anywhere on the horizon, it is on the Pacific side of the world. Imagine the situation if Japan and America came to grips. How would Britain stand—faithful to her yellow allies by treaty, or to her Anglo-Saxon speaking cousins by blood? The thought is harrowing.

The fact of the matter is that the entry of Japan into world-power, and the evidences this Japan-British Exhibition affords of Japanese progress in industrial arts and crafts demonstrates that Japan's entry into world commerce will in a similar fashion wholly upset the world's economic balance.

Count Tolstoy and the Talmud

What an extraordinary man that distinguished, world renowned, Russian octogenarian literateur, Count Leo Tolstoy, must be! These, or similar words, will probably come to the lips of our readers (says the *S.A. Jewish Chronicle*) on learning from our "In Other Lands" columns that Count Tolstoy has decided to undertake a translation of the Talmud into Russian! Those who are conversant with the gigantic proportions of the "ocean of learning" designated by the word "Talmud" will stand aghast at the spectacle of a man of the Count's age calmly sitting down to translating the huge work into Russian or, for the matter of that, into any other language. Their breath will be so much taken away by the contemplation of this extraordinary fact, that they will have none left to express their surprise—a very justifiable one in view of all circumstances—that the ancient treasury of Jewish learning should be translated into Russian, of all languages. The cause that prompts the aged Count to enter on the huge task is one which reflects great credit on his liberal mindedness, on his thirst for justice, and on his great desire to remove ignorance—the parent of prejudice and persecution. It is not to be expected that the famous litterateur will get very far in the gigantic work he is contemplating, in view of his advanced age and other reasons. That, however, does not at all detract from the praise and commendation due to him—although we know that he does not seek for human praise or thanks—but, on the contrary, enhances them: for we are sure that the Jewish scholar who is to assist him in the work has enlightened him as to the gigantic task in front of him, so that to undertake the work in spite of all, at a time when the cause he intends to serve is a splendid testimony to his many admirable qualities. The Count possesses

Banquet to the Passive Resisters

Given by the Kathiawar Arya Mandal

On Thursday evening last the Kathiawar Arya Mandal invited the leaders and members of the Indian community to a banquet in honour of the returned deportees at a hall specially engaged in Beatrice Street, Durban. The leaders of the Natal Indian Congress, Indian Chamber of Commerce, Durban Indian Society, Indian Farmers' Association, Veda Dharma Sabha and other public bodies were invited and there were present about 200 guests, including the passive resisters returned from India as also Messrs. R. M. Sodha, S. B. Medh, and Harilal Gandhi at present in Natal, as guests of honour. Amongst those present were Swami Shanker-anand, Messrs. Dawad Mahomed, Omar Haji Amod Johari, Ismail Gora, C. V. Pillay, T. M. Naicker, K. R. Nayanah, R. Lugenberthy, J. B. Mah-ta, P. V. Sanghaves, G. P. Gandhi, Lutchman Panday, Garesb Panday and others. Mr. P. S. Aiyar, President of the Indian Patriotic Union, and Mr. R. K. Khan wrote that their sympathies were entirely with the objects of the gathering but regretted their inability to attend.

Before the banquet a meeting was held. Swami Shanker-anand was voted to the chair. Messrs. Francis and Manikum, two of the returned deportees, related their experiences which included many hardships. Mr. Francis spoke in Hindi and Mr. Manikum in English. They and their companions were prepared to go to the Transvaal at any moment and they were ready to die, if necessary, for the cause. Hearty cheers greeted the speakers and the gathering was deeply touched at the bravery and self-sacrifice of the passive resisters. Swami Shanker-anand delivered a sympathetic speech and expressed his admiration for the noble band of men who were suffering on behalf of their country-men in South Africa and India.

Messrs. Dawad Mahomed, Omar Haji Amod Johari, Lutchman Panday, Garesb Panday, and several others also spoke.

The banquet was a great success. The arrangements were in the hands of Mr. P. V. Sanghaves and a band of volunteer workers, and they carried out their duties in a most satisfactory manner.

Durban is bent upon giving the returned passive resisters a right royal welcome. Mr. Parsee Rustumji entertained them on Thursday at noon; the Durban Indian Society invited them to an "At Home" last night, and the representatives of various public associations will hold a reception at Mr. Rustumjee's place to day at three o'clock when all are invited to attend and give their support and encouragement to the passive resisters.

The Depressed Castes of India

Speaking at the Theosophical Society at Salem on the 19th March, Mr. Justice Krishnaswamy Iyer made a few suggestive remarks on the irrational attitude of the highest class of Indians towards the depressed castes. He suggested the following for the amelioration of their condition:—(1) The enlisting of a band of Sanyasis, who should go to them to teach and to preach, (2) the starting of special schools for them at which a band of men should take the trouble to teach for one hour a day in the week and (3) the grant of necessary funds to enable them in needy cases to send their children to schools and otherwise assist them. These suggestions, being of a practical nature, are highly commendable. Mr. Krishnaswamy Iyer laid great stress on insisting men to be sincere and practical in their attitude towards the depressed classes. One striking announcement he made was received with loud applause, and it was his condemnation of the doctrine of untouchableness in unmitigable terms. He declared he was ready to eat his food in the presence of a "Chandala." He further declared that there was no justification either in the Shastras or elsewhere for the South Indian treatment of "untouchables." We certainly welcome the very clear and practical position taken by him, and we hope that those measures will be practically adopted as early as possible, so as to serve as an example for the rest of the people to follow.—*Madras Standard*.

A Breach of Faith

Transvaal Government's Tactics

Writing on the Transvaal Deportations in the April number of the *Indian Review*, Mr. Polak says:—

It is difficult to absolve the Imperial Government of the responsibility for those deportations. They have been fully aware that the deportations can only take place because of the services rendered by a foreign power, Portugal. Nevertheless, instead of interfering to prevent the ill-usage of British subjects by an alien power, and in spite of every representation, they have deliberately assented to this abuse of justice on the ground that it is better for these people to be sent to India than backwards and forwards across the border—apparently the feelings of the Transvaal Indians are not considered—and it was distinctly denied that any man born or domiciled in South Africa was sent to India. Indeed, I remember that, during the hearing of an appeal case in Pretoria, the Transvaal Supreme Court was so incensed as to the possibility of deporting Transvaal-born Indians, that it refused to hear what appeared to be a well-known

pothetical case. The Transvaal Government have come very near to perpetrating a particularly impious fraud upon the Imperial authorities in this and in one other matter. It will be remembered that when, some months ago, Lord Crewe made his famous statement, in the House of Lords, in reply to Lord Amthill's request for information, regretting the failure of negotiations, he stated that the Transvaal Government had assured him that the matter would come up for consideration and modification in the event of there being a further session of the Transvaal Parliament. The Transvaal Parliament is now in session, but I am informed that there is no intention of dealing with the Indian question before the Union Parliament meets next October. This is a clear breach of faith and I venture to think that the people of India should no longer hesitate to urge the Imperial Government to bring the utmost pressure to bear upon South African statesmen, in order that so shameful a proceeding as these deportations may never again be repeated.

Hindu Young Men's Society

Reception to Mr. V. R. R. Moodaly

Under the aegis of the Hindu Young Men's Society, a reception was accorded to Mr. V. R. Rajarathina Moodaly, President of the above Society, on his return from India, at the Durban Indian Society's Hall, Queen Street, on Saturday last. Mr. S. P. Pillay was voted to the Chair and amongst those present were Messrs. C. V. Pillay, H. L. Paul, K. R. Nayanah, P. K. Naidoo, Lutchman Panday, Gopauljee Derrai, B. A. Meghraj, J. M. Lazarus, A. D. Pillay and others.

The Chairman in his opening remarks outlined the career of Mr. V. R. R. Moodaly and the services rendered by him financially and otherwise in maintaining various organisations for the general well-being of the Indians. He was ever ready to render the necessary assistance to the suffering poor Indians and had always been sympathetic to the requirements of his fellow-countrymen. He was a staunch advocate for the encouragement of the Indian vernaculars as well as female education, the importance of which he practically realised in establishing and maintaining a Tamil School and sending his daughter to India for the purpose of education.

Mr. Moodaly was then garlanded as a mark of respect and esteem according to the Oriental custom.

Mr. Moodaly rose amidst applause to reply. He, having a great desire to encourage the Mother tongue, spoke in Tamil. He said that he did not mind the language remarks expressed by the several friends, who spoke that way. If anything had

The Natalia Milk Company, Limited

Dated at....., 1910

TO THE DIRECTORS OF THE NATALIA MILK Co., Ltd.,

19, Saville Street, Durban.

Dear Sirs,

Of the eleven hundred (1,100) shares of One Pound (£1) Sterling each in the above Company which are held in reserve, I beg to apply that you will allot to me _____ shares, and I enclose herewith my cheque for £ : : being ten shillings (10/-) per share on account of each share.

I undertake and agree to pay the Calls from time to time levied in respect of such shares by the Directors as and when same become due, and I further agree that the said shares shall be taken and held by me under and in terms of the Articles of Association as now or hereafter existing of the Natalia Milk Company, Limited, in all respects as though same had been signed by me.

Yours truly

Applicant.

Full Name.....

Full Address.....

નાતાલીઆ મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

(આમનું નામ લખીને તા. લખવી.)

૧૯૧

નાતાલીઆ મીલ્ક કંપનીના ડીરેક્ટરો જોગ,

૧૯, સેવિલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાહેરાત,

જે ૧૧૦૦ શેર આપે રીઝર્વમાં રાખ્યા છે અને જે ફરિનો ભાવ પાઉં ૧-૦-૦ (અર્થે એક પાઉં) છે તેના શેરોની સંખ્યા. શેરો મારા નામ ઉપર ચલાવવાની હું અરજ કરું છું અને આ અરજ સાથે ફરિનો શેર દીઠ બેદલા પાઉં કની ચેક ની. ૧૦/- લેજે પા. નવી ચેક ડીપોઝીટ તરીકે મોકલું છું. હોય તેની સંખ્યા.

ઉપલા શેરો પેટે નીકળતી બાકીની રકમ જ્યારે ત્યારે કંપની તરફથી માગવામાં આવશે ત્યારે ભારે હું જરવાને કમ્પ્લેટ ચેક છું અને નાતાલીઆ કંપની લીમીટેડના આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસીએશન પ્રમાણે કાલમાં છે તેને હવે પછી ચંબરા કાનુનો મુજબ હું શેરોની માલિકી ધરાવવાનું કમ્પ્લેટ કરું છું; તે એવી રીતે કે જે કાનુનો ઉપર ભણે તે પોતેજ સહી કરી છે.

(અરજ કરનારનું આખું નામ)

(આખું સરનામું)

(અરજદારે આ પાનું જરિને કા. ઉપર મોકલવું.)

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

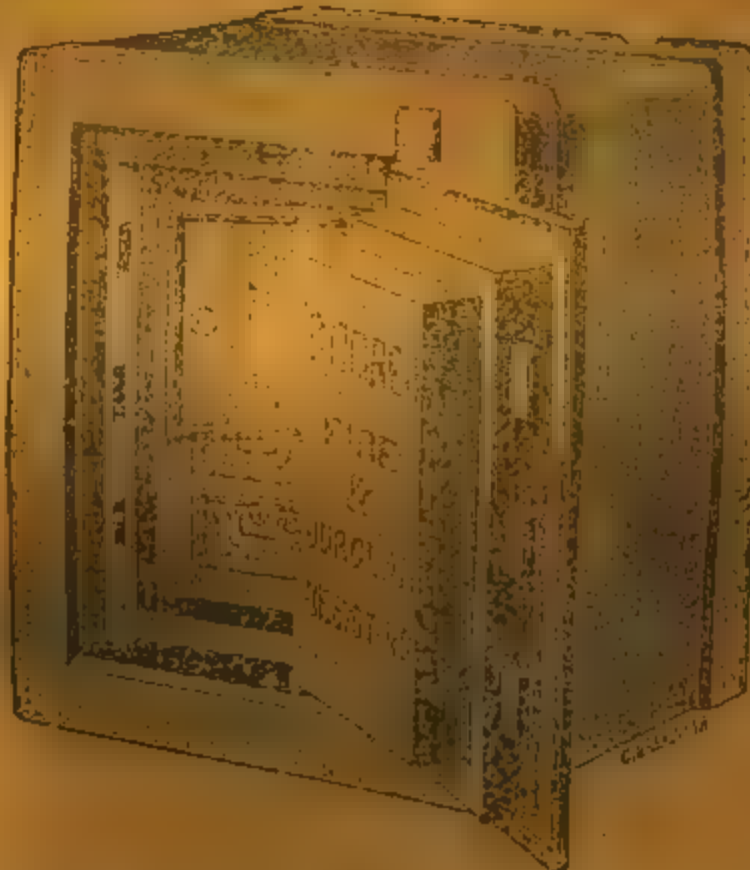
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL--INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokubana Bank, 2 strong Room built for Rs. 4,000, one safe or Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of India, 3 safes—Indian Express Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 1 safe, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ratli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Cuthbert Boyd Barchin, 18 safes—Sir Adarnji Preethoj, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

(રજિસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban)

તમને ઘડિઆળો મુફત જોઈએછે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપોન (મીડી) રાખવામાં આવે છે. એ મીડીઓના માલેફાને નીચે મુજબ મુફત ઘડિઆળો આપવામાં આવશે:—

૩૦૦ કુપોન એકઠી કરનારને સુર સોનાનું ઘડિઆળ.

૧૨૦ " " " રૂપાનું ઘડિઆળ.

૫૦ " " " ઓક્સોડાઈઝ્ડ ઘડિઆળ.

ઘડિઆળ મેળવવાની ખીલ પથ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું " લેબલ " કાઢીને સચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ એકઠા કરીશો તો તમને સુર સોનાનું ઘડિઆળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ એકઠા થશે તો રૂપાનું ઘડિઆળ મળશે. એટલા પછી ન બને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તોપણ ઓક્સોડાઈઝ્ડ ઘડિઆળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું જીલ્લો નહીં. નાતાલીયા દુધના મારગને ખીલુ ખરીદવામાં ખેડ છે. તાલુ અને સરસ અને મધામરાણું. બધી દુકાને મળે છે.

હોલસેલ મળવાનું ટેકાણું.

નાતાલીયા મીલ્ક કુ. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, આપકો મુફત ઘડી હાનો ?

નાતાલીયા દુધને હરેક કેસમાં એક ચિઠી રહેતી છે. વહ ચિઠી ૩૦૦ ચિઠી પાસમાં હોતી છે, ઉસકો એક અચ્છી સુનેકી ઘડી વર્ષીસ દી જાતી છે. ૧૨૦ ચિઠીવાલોકો ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચિઠીવાલોકો ઓક્સોડાઈઝ્ડ ઘડી મીલેંગી.

ઘડી મીલનેકા દુસરા રસ્તા !!

નાતાલીયા દુધને ટીનકી ઉપર જો લેબલ રહેતા છે, ૫૦૦૦ ઇકઠે કરનેવાલોકો સુનેકી ઘડી મુફત દીવા જાયગા ૨૫૦૦ લેબલવાલોકો ચાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાલોકો ઓક્સોડાઈઝ્ડ ઘડી મુફતમાં મીલેંગી.

ઇસલિયે નાતાલીયા દુધની સ્થાના ક્યોકી અચ્છા ઓર મલાઈજાલા છે, ઓર લેબલ વચાકર નમા કરનેસે ઘડી મુફત મીલતી છે. લેબલ ઓર ચિઠી મીલે લિલે પત્તેપર હોલસેલ ઓફિસમાં વતલાનેસે ઘડી મીલતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવીલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તાક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧૮ મી જુન, ૧૯૧૦.

પૃષ્ઠ ૨૫.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૮ મી જુનથી, તા. ૨૪ મી જુન સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-જેઠ શુક ૧૧ થી જેઠ વદ ૨ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૬ જમાદીઉલઆખરથી તા. ૧૫ જમાદીઉલમુસુધી, ૧૩૨૮ હી.

વાર.	ખ્રીસ્તી વા.મ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી સુર્યાસ.	જુલિ.	જુલિ.
				ક. મી. ઇ. મી.		
રવિ.	૧૮	૧૧	૬	૬	૧૫૦	૫
સોમ.	૧૯	૧૨	૭	૭	૧૫૧	૫
મંગ.	૨૦	૧૩	૮	૮	૧૫૨	૫
બુધ.	૨૧	૧૪	૯	૯	૧૫૩	૫
ગુરુ.	૨૨	૧૫	૧૦	૧૦	૧૫૪	૫
શુક્ર.	૨૩	૧૬	૧૧	૧૧	૧૫૫	૫
શનિ.	૨૪	૧૭	૧૨	૧૨	૧૫૬	૫

અનુક્રમણિકા.

સત્યાગ્રહીઓ	૩૮૧
જોડાનસખરમ	"
ફરીથી સત્યાગ્રહીના માનમાં	૩૮૨
હજીમ હીરલાખીરીન સાહેબનો કામળ	૩૮૩
અવલોકન	"
દેશથી આવી પહેલિયા સત્યાગ્રહીઓ	૩૮૪
બહાદુર સત્યાગ્રહીઓના માનમાં	૩૮૫
મીલકસોનો હરોડો	૩૮૬
છેલા ખબરો	"
ડરબનમાં ખાસ મીટીંગ	"
પરચુરણ ખબરો	૩૮૮
"હિંદુ સ્વરાજ્ય" પર અભિપ્રાય	"
નાતાલમાં હાઉસિંગનો જુલમ	"
લોરડ એડવોકેટનું કૃત્ય જીવન ચરિત્ર	"
યુનિયનને અને મીડિયા લોકો	"
અરવાપત્ર	"
પરચુરણ ખબરો	"
વાર સમાચાર	૩૯૦
મી. વી. આર. જુલો	"
ચાલુ વરતમાન	૩૯૧
ડરબન ઇડિયન મારકેટ	"
દુનિયામાં સુલેહ વધારવાની દિલ્લખાવ	૩૯૨
વિવિધ વિચાર	"
સરથાપનીઓને જવાબ	"
યુનિયન પ્રધાન મંડળ	૩૯૩
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૩૯૪
મહાન દેશસેવક ખાલુ અરવિંદ	૩૯૫
નાદારી કમિટીનો તોડીસો વડો	૩૯૬
રેલવે જનરલ	"

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

રાનીવાર, તા. ૧૮ મી જુન, ૧૯૧૦.

સત્યાગ્રહીઓ

હિંદુસ્તાનથી નીકળેલા જીવંત સત્યાગ્રહીઓ આવ્યા. પણ બધા કિતર્થ નહિ. આમાં ક'ઈક આપણી એજ છે. તેઓ માંતા ૬ નંતાલના હકદાર હોવા છતાં કેમ ન કિતર્થ? પણ આ વખત એજ જોવાનો નથી. સત્યાગ્રહીઓ એ કેમના ખરા સેવક છે તે કેમનું જવાબીર છે. એમ સમજ કેમ તેને સાચવે ને ઉત્તેજન આપે એનું અમે પ્રયત્ન કરીએ. સત્યાગ્રહીઓએ માન, ખાન, પાનની દર કાર કરવી હોય નહિ. તેઓની ફરજ તો માત્ર કામ કરવાની ને કુઝળ ઉઠાવવા ની રહેલી છે. પણ કેમની ફરજ તેઓ ને સાચવવાની છે. તે આપણું ધરકર છે. તે આપણા 'દેશી' છે. બધા સત્યાગ્રહી તે સત્યાગ્રહી છે એમ નથી એ આપણે અનુભવે જોયું. તેનો વિચાર આપણે નથી કરી શકતા. કાલ તો જે સત્યાગ્રહી હોવાનો હાથે પકડે છે તેનો ઘરો કુશળ કરવાનો છે. બાકી તો જ્યાં સુધી મોત નથી થયું, તે મોતસુધી એક-ટેકી નથી જોવામાં આવેલ એવા કેઈ પણ સત્યાગ્રહીને ખરો સત્યાગ્રહી નજ મણી શકાય.

જેઓને પાછા ફરવું પડ્યું છે તે બધે પાછા ફર્યા. તેઓ પગલ છે. આ તેઓની ઉપરા ઉપરી ત્રીજી મુસાફરી થશે. તેઓને પાછા લાવવા તે કેમનું કામ છે. તેઓને ધીરજ રાખવી તે તેઓનું કામ છે. વળી બધે પાછા ફર્યા એમ અમે કહી શકીએ છીએ તેનું આ પણ કારણ છે કે યુનિયન સરકારનો જુલમ આમાં જોવામાં આવે છે. આ સાર તેઓને પોતાનો હક સબેત કરવાની પુરતી નહ નહિ આપી! આ સાર તેઓને ડરબન માં રહેવા નહિ આપ્યા! જેમ વધારે કુઝળ પડે છે તેમ આપણે કેસ વધારે મજાકત થી નાચ છે. જન લોક વધારે જન ઉઠાવશે તેમ આપણે વધારે

મજાકત ને વહેવા જુલમ. એટલે જોડે હોડી પાછા ફર્યા તેમાં આપણને એજ છે તોપણ તેમાંથી આપણે હજી શાવેલ ઉઠાવી શકીએ છીએ.

જોડાનસખરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

સોમવાર

ટાલરમ્મ કૃષ્ણ

મી. કેલનએકે જે હારમ લઈ સત્યાગ્રહી કુટુંબોને સાર આપ્યું છે તેનું નામ તેમણે ટાલરમ્મ હારમ રાખ્યું છે. મી. કેલનએકે કાઉન્ટ ટાલરમ્મના ચિહ્ન પર બહુ વિશ્વાસ રાખે છે ને તે પ્રમાણે આલવાનું પ્રયત્ન કરે છે. હારમમાં પોતે પણ રહેવા માગે છે ને સાદી છંદમાં ભોગવરી એવો તેમનો હરાદો છે. મી. કેલનએકે પોતાનો આરોગ્યકેન્દ્રનો ધધી ધીમે ધીમે છોડી દેશે એમ જણાવ છે ને ધધી મરીજ હાલતમાં રહેશે.

મી. કેલનએકે હારમનો ઉપયોગ આપ્યો છે એ કિંમતી સેવા કરી છે પણ તેમણે પોતે આપણા લોકોની સાથે રહેવાનું પક્ષ કર્યું છે એ વિશેષ કિંમતી સેવા છે. મી. કેલનએકે મી. ગાંધીની મેર હાલતમાં જોરોની સંભાળ રાખવાનું પણ માથે લીધેલું છે. આનો જુસ્સો કોઈ પણ મેરમાં આવે એ માત્ર સત્યાગ્રહના પ્રતાપ મણાવ.

આ હારમ આસરે ૧૧૦૦ એકર છે. એ માધલ લાંબુ ને પોલો માધલ પહોળું છે. જોડાનસખરમથી બાવીસ માઈલ છે. આવેલ લોકો રોજનાની નજીક છે. રોજનાથી વીસ મીનીટ પહોંચી શકાય છે. અહીંથી જતાં રેલમાં સાધારણ રિતે દોઢ કલાક થાય છે.

હારમની જમીન રક્ષાળ જોવામાં આવે છે. તેમાં લગભગ એક હજાર રૂબાઈ છે. તેમાં પીચ, એપ્રીકોટ, અંજીર, બામ. બેલનટ વિગેરે છે. ચિત્રાપ મુલેશીપટલ અને લોહલાના ગાંડો છે. તેમાં જે કુવા છે ને એક નાનો કોરો છે. દેખાવ રૂબરૂમાંથી લાગે છે. તેમાં જે એક રોકો છે ને રોકો પ તળાવીમાં લગભગ સપાટ જમીન છે.

મી. કેલનમેક, મી. ગાંધી તથા તેના બે દીકરા તે તો ૪ થી જુનથીજ ત્યાં રહેવા ગયા છે. સત્યાગ્રહીઓને લાવવાની સમયક કાર્યા કરે છે. મી. કેલનમેક તથા મી. ગાંધી સોમવારે તથા ગુરુવારે બ.મમાં આવે છે. બાકીના દહાડા ફારમ માં જાય છે.

મને રવિવારે કેટલીક મુખ્ય તાલીમ જોરતો તથા મી. થાંબી નાઇક, મી. મોપાલ નાઇક વિગેરે તપાસ કરવા આવેલા. આખો દહાડો ફારમમાં રહ્યા. મી. કેલનમેક, મી. ગાંધી, તથા તેના દીકરાએ રસોઇ કરી બધાને જમાવ્યા. મી. કેલનમેકે ફારમ બતાવ્યું ને બધાને સતેષ થયેલો જણાયો. મી. મોપાલ નાઇકએ તો ત્યાં રહેવાનો નિશ્ચય કરેલો જોરલે હરે તે પણ ત્યાં રહે છે. તેજ દહાડે મી. મુસા નથી જોવી ફારમની નજીકમાં દુકાન છે તે પણ આવી ગયા અને ને કંઈ પોતાથી બને તેવી મદદ કરવાનું કહેલ છે. હવે બાંધકામ શરૂ કર્યું છે ને એથી ઉમેદ રખાય છે કે આ માસની અખરી એ કેટલાંક મહાન તબયાર થઇ-જશે.

આ કામ બહુ મદદવાળું છે. તેનાં મુખ્ય લક્ષ્ય છે. ને તેમાંથી મી. ફળ લાવવું તે ને સત્યાગ્રહીઓ ત્યાં રહેશે તેમની રહેણીપર આધાર રાખે છે.

મી. થાંબી નાઇક

મી. નાઇકને જુપવારે સવારે પ્રીટોરીયા લઇ ગયા. તેમના સાર્થીઓ ને પકડાયા છે તેને હજુ લઇ ગયા જણાતા નથી. મી. નાઇકને ક્યાં લઇ જશે એ ચોક્કસ નથી.

મી. સોરાબજી

તથા મી. હાજી આલમખાનને ડીપકલ્લુ લઇ ગયા છે.

જરમીરજન હોટેલના

ને જ-અમરીદ લેવાની તજવીજ ચાલી રહી છે. તેમ લઇને કાઉનસીલ તે લોકે જનના બે બાક કરી એથીઆટીકને અલગ કરવા માગે છે.

હાંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૩૮ મીએ અમરલોટીમાં આવી પહોંચ્યા વડી છે.

તા. ૨૬ મીએ અમરલોટીમાં જવા બંધ થયે.

તા. ૫ જુલાઇએ કેનકતરમાં આવી પહોંચ્યે.

દ્વિતી સત્યાગ્રહની મદદમાં

મદરાસે ઉઠાવેલો પોકાર

મળેલી બહેર સુધા

દરાસવાલની સખધમાં પ્રેરક

દરાસવાલની હવાર થયેલા હાંદીઓ ના સખધમાં પોકાર ઉઠાવવા મદરાસમાં તા. ૫ મી મેએ રિક્ટોરીયા હોલમાં એક બહેર સભા મળી હતી. પ્રમુખ તરીકે હાંદીમ હીરલાખીદીન સાહેબ બી. એ નીમાયા હતા. તેમનું બપેલુ અને નીચે આંખીએ છીએ:—

સાહેબો, મને પ્રમુખસ્થાન આપીને ને માન આપ્યું છે તે માટે હું આભાર માનું છું. અહીં અને આપણે તહેવાર ઉજવવા નહીં પણ બારે દુઃખદાયક વાત માટે બેગા થયા છીએ. દરાસવાલના આશ્રિયા દુઃખગી બાઇઓપર ત્યાંની સરકારના વધતા જતા મજબ સામે દરનાથી અને કાયદેસર પોકાર ઉઠાવવાને આપણે મળ્યા છીએ. આ સખત જીવનમાં છેલ્લું પગલું એ લેવાપણું છે કે, સંખ્યાબંધ નિરપરાધી, વફાદાર માણસોને વચર વાંકે હાંદુસ્તાન હવાર કરેલ છે. આ માણસો માં કેટલાક એવા માણસો છે કે જેઓને આ જુમી તદ્દન અજાણી છે. ઇનસાની મનના ફરમાનોની વિરૂદ્ધ ચાલીને અને ન્યાય તરફ જાણી બેઠે આંખમાં આંસુથી કરીને દરાસવાલની સરકારે ત્યાંની પ્રુવેસ ના બહાદુર માણસોને દુર કપા છે. અને એ રીતે આપણા બાઇઓની ચમ વળને કચરી નાખવાનું ધાર્યું છે. આ માણસોને તેમનાં કુટુંબે થી વિખુદા કરી તેઓની ખાંતિથી તેમને દાખી દેવાનું દિયકાર પગલું દરાસવાલ સરકારે ભર્યું છે. જ્યારે એક સુધરેલી રાજસતા બધરાં છેકરાંપર દુમસો કરવા માંડે ત્યારે અવ મતાની હદ પહોંચી. આ કિસ્સામાં ત્યાં ની સરકારે ઇલચુદીઓનાં કુટુંબના બરણ પોપણુ વિષે જાણી બેઠેને બેદરબારી વાપરી છે. તે કુટુંબોના રહેઠાંને દેસપાર કરવા થી કેટલાંક તો એકદમ નિરાશર થઇ પડેલ છે. બિટીલ વાવવાના અચરા તલે આવું જાવવાનો સંભવ હોય એવું મેં ધાર્યું તહેવું દક્ષિણ આફ્રિકાના બાઇઓ સામે કેટલા તિરસ્કારથી વરણમાં આવે છે તે અત્યંત દેખાઇ રહે છે. અને દોષ તથા ધરમ બેદનાજ સખબને લીધે તેઓ

ની સામે ને કાયદાઓ ધરેલા છે તેની સામે ધવાની રેલથી બધી જરૂર છે તે પણ જણાઇ રહે છે.

આજનું આપણું કામ એ છે કે આ બાબતમાં આપણી ઠંડી લામણી બહેર કરી. વળી તેલુંગ બસ નથી. શહેન શહેનના એક ભાગમાં આપણા બાઇઓ પર હાડમારી પડે તેવી આ દેસમાં કેટલો બારે સાર્વજનીક ગુરસો ફેલાય છે તેનું બાન હાંદી સરકારને તથા વડી સરકારને યામ એમ આપણે કરી બતાવવાનું છે. દરાસવાલ સરકાર તથા ત્યાંના રાજદારીઓને હમણાંજ લગામ સોંપવામાં આવનાર છે તે વખતે તેઓપર ગોખ દબાવ્યું કરવાને આ બંને સરકારના હાથ આપણે મજ જુન કરવાના છે. આ વિષે ઠરાવ તમારી આમળ રજુ કરવામાં આવશે અને મને મરસો છે કે તમે તેને દરતાથી મળતા આવશો. તેથી વિશેષ હું તમારી પાસેથી એ માગું છું કે તમે તમારા ખીસામાં હાથ ચાલીને પૈસા વડે આ દુઃખી લોકોને મદદ કરો. તેઓની અને આપણી ઉપર ને આક્રમ આવી પડી છે તેમાં તમે કેટલી ઠંડી લામણી ધરાવો છો એ બતાવો એટલુંજ નહીં, પણ ને માણસો પાછા હાથ વિના નિરવર્યપણે તથા બહાદુરીથી આપણા દેશની આબર જાળવવાને મથી રહ્યા છે તેઓ પ્રત્યે તમારી પોતાની દરજ્જ પણ તમે સમજો છો એ બતાવી આપો.

કરવે

આ પછી નીચેના બધા કરાવે સર્વ નુમતે પાસ થયા હતા.

૧. શહેનશાહની પ્રજા મહિના ૧૦ હાંદીઓને, તપાસ ચલાવ્યા વિના હાંદુસ્તાન હવાર કરી દરાસવાલની સરકારે વાપરેલી આપણી સામે મદાસતા સહેરી યોની આ બહેર સભા માન પુરવક પણ દરતાથી વાંધો લેવ છે; કેમકે તે હાંદી યોમાંના બધા આ ઇલાકાના છે, અને તેઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જ-મેજા છે અથવા ત્યાંના હકદાર રહીય છે.

(૨) આ દેશના લોકોને અપમાન કરનારા દરાસવાલના કાયદાને રદ કરવા કાયદેસરજ લડત ચલાવી રહેલા હાંદીઓ નાં અસલ દુઃખો અને સંકેત તરફ ઉતાવળે ધ્યાન બેંચવા આ સભા સુચવે છે.

(૩) આ સભા આગુરતા પુરવક અરજ કરે છે કે દરાસવાલની માણુ પજનપણીથી આ દેસમાં કેટલો કવનાર પેલા થયો છે તેની વડી સરકારને જાણ કરવા હાંદી સરકાર બતાવું કરશે, તથા એકો આમદ

કરશે કે આ મામલાનો અંત આવે અને દરસવાસના વફાદાર હિંદીઓને રાહત મળે એવાં પગલાં લેવાં.

(૪.) મદરાસ સરકાર, હિંદ સરકાર, સ્ટેટ સેક્રેટરીની કાઉન્સિલ અને દરસવાસ કમિટીના ઉદ્દેશ્યને એસોસિએશનને આ કરાવેલી નકલ મોકલવાની આ સલાહ પ્રમુખને સત્તા આપે છે.

હિંદીમ જોડલાખીદીન સાહેબનો કામળ

હિંદની લાગણીના ખ્યાલ

તેમની મદદની ખાતરી

મદરાસની મીટીંગના કરાવેલી એક નકલ જોહાન-અમરના એસોસિએશન પર મોકલતાં હિંદીમ જોડલાખીદીન સાહેબે નીચે પ્રમાણ કામળ એસોસિએશન પર લખ્યો છે:—

“મદરાસના શહેરીઓની ૫ મી મેએ મળેલી જાહેર સભાના પ્રમુખ તરીકે, તે સભાએ સર્વાનુમતે પસાર કરેલા કરાવેલી એક નકલ આ સભા બીકુ” હું. મારે હોવાની જરૂર ન હોય કે તમે જે હવાઈ એમ્બરી રહ્યા છો તેથી અહીંના દેશી લાઇઓનાં દીલ બહુ હસીશો, અને તમારી સડતમાં તમારી વરદ અસં દીલથી લામણી કરાવે છે. તમારી સડત કે જે આપણી માનુષ્યમિ માટેની સડત છે તેને મદદ કરવાને આમારામાં શકિત હશે તેટલું બધું કરશું.”

અવલોકન

સરસ્વતી.—આ એક સુદર માસીક ચોપાનીયું પ્રયાગ (અલ્લાખાદ) ખાતે હિંદી લાખમાં કેટલાંક વરસ થયાં થયેક થાય છે. તે આખું ચોપાનીયું સરસ લીસા કામળમાં (આરટ પેપરમાં) છપાય છે. તેનું કદ “કુલ્લોપ કવેરો” માપના ૧૨૫ થી ૧૫૦ પાનાનું હોય છે. તેમાં એક રંગીન ચિત્ર અને બીજા એક કે વધુ સાદાં ચિત્રો વિષયને અનુસરતાં આપવામાં આવે છે. ચુટેલા રસીક વિષયો મીઠી ભાષામાં, અને સ્વચ્છ હરફ માં આપવામાં આવે છે. તેનું વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪ છે; અને કેટલાય “ઉદ્દેશ્ય પ્રયાગ” છે, જેટલા એટલે ભારતના અંકમાં મી. પેલાહની જમી અને તેમનું કુલ ચરિત્ર પણ તેમાં પ્રગટ થયેલું છે.

યુનિયન સંબંધી ખ રા

ઉદ્દેશ્ય જાહેરના પ્રોટેસ્ટ

કેપવાળા જરૂરીય લુહાનરને તેઓ વિશેષ જુના નોકર હોવા છતાં પડતા મુકવામાં આવ્યા, અને તેમના કરતાં ઓછા અનુભવી અને એ ડીવીઝનની મુખ્યમ ટોરટના વડા જાજ નીમવામાં આવ્યા તે માટે તેમણે મવરનર જનરલ પર પ્રોટેસ્ટ કર્યો છે. ઉદ્દેશ્ય લાખ જણાવે છે કે ઉદ્દેશ્યની લાખકાતનો ખ્યાલ તજ પેલાહી જાતના ડચની નીમણું જનરલ બોયાની સરકારે કરવા માંડી છે તેનો આ એક અતિ ખરાબ દાખલો છે. યુગ્મધીમાં અઢાવત

પ્રોટેસ્ટીઆ હરેટ ડીવીઝનમાં યુનિયન ની યુગ્મધીમાં ઉદ્દેશ્ય પદ્ધતિ આમેવાન સર પડેલી શીટકપેનીક બહાર પડ્યા છે તેજ બાગમાટે બહાર પડવાનું જનરલ બોયાએ જાહેર કર્યું તે માટે કેટલાક લાખ ઓ સખત દીકા કરે છે. ‘મરકુરી’ કહે છે કે જનરલ બોયાની સંપ્રજાળવાની જે વાતો છે તે બધી જોરોજોરી છે એમ ખતા વવાને આ કરતાં બીજું વધારે ખરાબ પગલું એક ન હોય જનરલ બોયા કામી અઢાવતો જાખલ કરવા મ.મના હોય એવું જ દેખાય છે.

કેપના મુખ્ય જજ

કેપ ડીવીઝનના મુખ્યમ ટોરટના વડા જાજ તરીકે જરૂરીય મેલકોર્પની નીમણુંક થઈ છે; કેપ તરફથી મુખ્યમ ટોરટ એવ સાવધ આરિફાના એપેલેટ ડીવીઝનના વધારાના જાજ પણ તેઓ મણશે.

કેપના યુની જજ

મી. એમ. ડબલ્યુ. સરલની કેપના પ્રોવીન્સીઅલ ડીવીઝનના યુની જાજ તરીકે નીમણુંક થઈ છે.

મી. રમદસના મદદનીશો

જનરલ રમદસના મુખ્યખાતાના વિભાગમાં સેક્રેટરી તરીકે મી. જી. એચ. એલ. એરલસ, મદદનીશ સેક્રેટરી તરીકે મી. એચ. આર. એમ. જુન, કેપમાટે મદદ નીશ સેક્રેટરી, તરીકે મી. એચ. બી. શો, તથા નાતાલમાટે મદદનીશ સેક્રેટરી તરીકે મી. સી. બર્ડ નીમણા છે.

ડો. જેમીસન

ડો. જેમીસન યુનિયનની યુગ્મધીની સડતની સરખાત એકામસ્ટાઉન ખાતે લુલાહની સરખાતમાં કરશે.

મી. એરીસન

મેરીમેને એક બોલચ કરવાનું જણાવ્યું હતું. આપણે યુનિયનની રચના

થવા છીએ. અને હવે તેને હોલમંદ કરવું જોઈએ. (નિરાશાઓ ધણીરિતે થાય, પણ ખાનગી બાબતો કરતાં યુનિયન વધારે ઉપયોગી છે, અને આપણી ફરજ છે કે દાલની ગોઠવણનો સરસ ઉપયોગ કરવો. હું પૂછું તો દાલની સરકારને ટેકા આપીશ.

મી. શરાઈનર

“અરમસ” જણાવે છે કે મી. શરાઈનર સેનેટ સભાના મેંબર થવા છરે છે, અને તેથી યુનિયનની યુગ્મધીની ઉમેદવારીમાં ન ઉતરવાનો તેમણે કરાવ કર્યો છે. “સંકેત ડીલી મેલ”

જોહાન-અમરના “ડીલી મેલ” ના અધિપતિને મી. રોટરીન સામે ઉમેદવારીમાં બહાર પડવાની વિનંતી કરવાની હીલ આલ થાય છે.

જનરલ બોયા

‘નાતાલ ટાઇમ્સ’ જણાવે છે કે આપણે બુધવારે જનરલ બોયા મારિયસ બરમમાં આવશે, અને અત્રે થોડા દિવસ ગાળશે એવો સંભવ છે.

યુનિયન પારલામેન્ટ

તા. ૪ થી નવે બરે ડ્યુક એવ કોનોટ ના કાચે યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી થવાથી એવું સત્તાવાર રીતે જાહેર થયું છે. પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકવામાટે દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકોવતી સરકારે ડ્યુક એવ કોનોટને આમંત્રણ મોકલ્યું છે, અને તેમણે તે સ્વીકાર્યું છે.

સ્વીમરોનો આવજવ

[જર્મન લાઈન]

કેનકસર—તા. ૭ મી જુલાઈએ મુંબ જવા ઉપડશે.

સોમાલી—તા. ૨૫ મી જુલાઈએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમસીંગા—તા. ૧૧ મીએ મુંબઈ જવા ઉપડવાની હતી.

અમરસોલી—તા. ૪ થી જુને મજલ થી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

” તા. ૨૬ મી જુને કમકતા જવા ઉપડશે.

[ઉદ્દેશ્ય આફ્રીકન લાઈન]

કેમેરિક—તા. ૧૫ મીએ કેસાગોઆએ પહોંચી છે, અને તા. ૧૯ મીએ ડરબન પહોંચવા વડી છે.

ડનેલીક—તા. ૧૧ મી જુને કમકતા થી ઉપડી છે.

કાંકા—જુની આખરે કમકતા થી ઉપડી છે.

કી-કી—જુલાઈમાં કમકતા થી ઉપડી છે.

દેશથી આવેલાં પહેાંચેલા સત્યાગ્રહીઓ

૧૩ ઉતરયા અને ૧૩ પાછા ગયા

ડરબને આપેલાં આવકાર

પાછાપર ૧૫૦૦ માણસોની હાજરી

સત્યાગ્રહીઓના ઉતારાની સંગવહ

(‘ઇ. એ.’ માટે ખાસ રીપોર્ટ)

શરૂઆત

તા. ૧૪ મી એપ્રિલના પાંચમાર દિવસે ૬૦ જેટલા હીંદીને નાતાલ હીરેકટ લાઇનની સ્ટીમર અમરેલીની મારફત દેશપાર કરવામાં આવ્યા. અમારું હીંદુસ્તાન મોકલવા કહી આવડે એટલે કાલે નહોતો અડાવવામાં આવ્યો. તેઓને ડેલાગેઆ ખેમાં કેટલાક દિવસ થયાં જુદી જુદી ડુકરીમાં લાવવામાં આવ્યા હતા. કેલા મેઆખેમાં તેમજ ડીટોરીએ ચારજ આફીસમાં હતા ત્યાં સુધી તેઓ સુખી હતા એમ સલામતીઓ જણાવે છે. સુસ્ત સત્યાગ્રહી હોવાથી બીજા બાજ પાળની પરવા ન કરતાં ને તકલીફોને ન મળ્યું હોવાથી અમતમાં દિવસો માળતા સુખમ પહેાંચ્યા. ત્યાં મી. પોલાકની સાથે મેળાપ થયો. આર પાંચ દિવસ થયા ન થયા, ને મુખ્ય કાંઈ બોધ ન બોધ એટલામાં પાછા ફરવા હસવ થયો. મુસાફરીનો આક ઉતરવાની વાત ન બોલતાં ૨૬ જાણીએ તુરત તુરત પાછા ફરવાનું બીકું બંધાયું. હીંદુસ્તાનનાં ફરસાની કમળા તુરત ફરવાને બદલે બેઠ મહેસને બેટવામાં તેમજે વધુ સુખ માન્યું. અને તા. ૧૦ મી એ એ સ્ટીમર પ્રેસીડેન્ટમાં બેઠવા કુલ ૨૬ જાણીએ છુટી મળી.

એક દિલ્લેડક અનાવ

તેમની સાથે એક ૧૩ વરસનો છોકરો હતો. નહીં કે તે અસત્યાગ્રહી હતો. પોતાની મેળે પોલીસના હાથમાં સોંપાઈ તેજે દેશવટે મેળવેલો હતો. તેને પાછા દરો અવાલ ફરવા બહુ આવડતા હતા. પણ તેની કમળા બર ન આવી. એક ૧૩ વરસની ઉમરના બાળકને દેશપાર કરવામાં બહીમ સરકાર વાપરેલું બલમીપણુ જાનને બહેર કરવા મી. પોલાકે તેજેક રૂને દેશમાં મોકલવાની નામની કરી; માં પાછા ફરવાની નામની નામની નામની

અને કેટલાક રોડીઓથી છુટા પડી અમરવા મુસકમાં અમરવા વચ્ચે માતા પિતા વગેરેથી દુર રહેવાની આજ્ઞાને તે શરૂ થયો.

મુખ્ય છાંડયું

અરસપરસની લામણીઓ વચ્ચે એક બીજાને ધક્કવરને લેવા તેઓજુદા પડ્યા, અને સ્ટીમર પ્રેસીડેન્ટ ઉપડી. આમ ૨૬ દેશાભિમાની વીરસાઓ માતૃભૂમિની સેવા કાળે જેલનાં કુખ સહેવા પ થે પડ્યા. કેમ જાણે જેલનાં કુખ તેમની સામે આવતાં હોય તેમ મુખ્ય છાંડયું લારથી તેમનાપર વિપત્તિનાં વાળ વરસવાની શરૂઆત થઈ.

સ્ટીમરમાં મડેલું સંકટ

હીંદુસ્તાનની સ્ટીમરની મુસાફરીથી બીનવાકેફગાર હોઇ તેમને વારને ડીકીટ લેવામાં આવી હતી ત્યારે ખોરાકી ખરચ ના પૈસા પણ સ્ટીમર કુ. ને જરવામાં આવ્યા હતા. ખોરાક પકાવવાની ચીંતા ન પડે અને તેઓ આરામથી નાતાલ પહેાંચે ને જેલનાં કુખ ઉઠાવવા જેવા થય એવી મારણા હતી. તેને બદલે તેઓ સ્ટીમર કુ. ને જરજે પડ્યા. પહેલાં તો સ્ટીમરમાં ૮૦૦ મુખ્યફરે હતા. હજ એક માસની મુસાફરીનો આક નહો ઉતરેલો તેને આવી ચીકાર બરેલી સ્ટીમરમાં મીરદીને સીધે કેવો કડવો અવુજન થયો હતો તેનો ખ્યાલ સહેજે આવી શકે.

સડેલો ખોરાક

પહેલેજ દિવસથી ખોરાકની આપકા પડ્યા લાગી. આવક, દાળ, અને સુકી મજી એ તેમને મુખ્ય ખોરાક હતા. શરૂઆતમાં કાઠી મગાંત ખરે મુખ્ય માં પાછા ફરવાની નામની નામની નામની

માં આવતી હતી, પણ તે બગડેલી માલુમ પડી. આવકપર તેમને થુ શે કરવો પડતો તેમાં બળો હતી. અંધવાહી વામાં ગોસ માટે એક બકર મળ્યું તે તેમને મુખ્ય આધાર થઈ પડેલ. આ અમરવા કાફી મળતી પણ તે કુદ વગર ની. માન આમ અને ખાજ સિવાય બીજા તરકારી પણ ન મળે. આ રીતે તેમને આપકા પડી. તેમજે કેપટન પાસે ફરિયાદ કરી પણ તેમજે કાંઈ ખ્યાન આપ્યું નહીં. ઉત્તરના બા કોમના સેવ કોને તરછોડી નાખવામાં આવતા, એ પ્રમાણે દિવસો કાલનાં જંગમ આન્યુ. તેમની પાસે બધી ખોરાકી લેવાને નો પૈસા હતા નહીં, પણ જુજ પૈસા નીકળી શક્યા તેમજી તેમજે કાંઈક શાક બાજ ખરીદી લીધાં. ઉતારઓની ચીરદી ઓછી થવાથી રાહત મળશે એમ તેમજે વિચાર્યું હતું પણ કપતાને

ઉંધું માર્યું.

જંગમખાર મથા પછી તેમને ફાલકામાં પુરવામાં આવ્યા. દિવસના પણ કેક બપર જવાની તેમને મનાઈ કરી ફરમાન ખોરાકની તેમની ફરિયાદો સંભળી રાટી અને ખીરકીટ કામચ કરવામાં આવી હતી. પણ રાટી કે ખીરકીટ કાંઈ ચારાં નહોતાં ખીરકીટમાં સડો હતો. આખરે તેમજે આટો માડ્યો, અને તેની રાટીયો અને પકાવી ચલાવવા માંડ્યું. જુજ દિવસ માં ખેરા આવ્યું, ને ત્યાંથી તો આ સલામતીઓની

પુરી કમળાખતો

જ ખેડી. કેમકે ખેરાનાં બંદરે પેજલના સરકસનાં જાનવરોને સ્ટીમરપર લેવામાં આવ્યા. આ જાનવરોને સખચાનું ટેકાણું દયાળુ કપતાને કાંઈ ન મળ્યું, ને તેથી તેજે તેમને સત્યાગ્રહીઓના ફાલકામાં પુરાવ્યાં. જ્યાં પણ સાથે માણસોને પુરી સખચામાં આવે, ત્યાં પછી બીચારા હતા હતા કુખની થુ વાત કરવી જાનવરોની બેઠક દુરમ બીધી બીચારાઓ ખેળાકળાની મએજા. તે સલામતી તરફથી જણાવવામાં આવે છે કે મુલ્કી દવામાં બે પડી જવાની તેમને છુટ ન મળે. આ કરતાં વિશેષ કુખ બીજા કુખ કહેવાય તેનો સ્ટીમરના સત્યાગ્રહીઓએ વિચાર કર્યો લામતો નથી. ફરિયાદ કરે ત્યારે ઉત્તરવું કપતાને કાહેજ કહે કે નકામી ફરિયાદ કર્યા કરે છે. સત્યાગ્રહીઓ ૧૬ છે ૧૬ જેલ નામનાં મી. વી. છ. માર્ટ, ૨૦ મી મુખ્યકાં ચહેલા તેમજે

તેમને રસ્તમાં બહુ સલામત આવેલી.) આમ મુખે દુખે દિવસો કાઢતાં તેમની મુસાફરીને ખાત અવધો.

ડરખાનમાં આવકારની તૈયારીઓ
રતીમરવાળાએ કહે તેઓને જાનવરની હરમાં રાખ્યા હોય, પણ દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીને તો તેઓ માનીતા છે. અને તેમણે બોગરેમાં દુખોને રીપે તેઓ વિશેષ માનીતા થયા છે. આ વાત ડરખાનના હીંદીઓની ઉચ્છ્રાંસ સાબીત થતી હતી. રતીમર પહેંચયા અગાઉ એક

અગાઉથી અગાઉથી
ડરખાનમાં ઉત્સાહ ફેલાઈ રહ્યો હતો. કોમિસ, કોડીઆવડ અર્થ મંડળ વગેરે મંડળે તથા ખીજા જાગેવાનોએ આ સલામતી હીંદીઓને આવકાર આપવા પેંછટપર જવા માટે બે ચાર દિવસ અગાઉ રી હરવો કરી મુક્યા હતા. રવિવારે રતીમર આવવાની છે એમ ખારી બપોરથી લોકો બંદરપર ઉભાવા લાગ્યા હતા. રતીમરે ઉભી રહે છે તેટલામાં જેટલેક સુધી તેઓ પથરાએલા દેખાતા હતા. અને બે કે તેમની મજૂતરી કરતી મુઠ ફેલ છે તેમણે શુભર કાઢતાં ૧૫૦૦ ઉપરાંત મજૂરસ ભેગુ થયું હતું. પાંચ વાગ્યા અને સંજ પડવા લાગી, પણ રતીમર દેખાઈ નહોતો તેથી લોકો ધીમે ધીમે વખરાઈ ગયા.

આવી પહોંચ્યા
રતીમર સોમવારે ૧૦ ના અમમે આવી. તેમને મળવા પેંછટપર હીંદીઓ હજાર હતા. તેમાં મેજરસ દાઉડ મદમદ, પારસી રસ્તમજી, દાદા જોશીખાન, હરમા હમ જોર, પી વી. સંઘવી, લેક્સ, પી કે નામકુ, એસ. બી મેદ, ગુલામ દુસેન મોઆખાન, જે બી. મહેતા, હમર દાહી અમર કોરી, એમ. એમ હીવાન, વી. ફેવશી, ગરીબ પાંડે, લાહમન પાંડે, રામ રત બેન, ડી નહર વગેરે વગેરે સરવે કેમના આગેવાનો નજરે પડતા હતા.

તપાસ
ડાકારે દિવાલોને તપાસી લઈને પાસ કર્યા પછી કમીશનર અનાવળા મી. હેરી સ્મીથ રૂઃ સલામતીઓની તપાસ કરવા આવેલા. તેમણે પુછપૂછ કરી દરેક સલામતી પાસેથી પા. ૧૨ ની રીપેઝીટ માગી. રસમવનું પાણી ચડેકું હોવાથી તેમણે પેત પોતામાં વિચાર કર્યો, અને ખીજી રીને ઉતારવા ત્યાં સુધી પહોંચ ન જાય ત્યાં સુધી જ જાણીએ કેમ વળીની પરીક્ષા આપી અમદરે તે

અમાને પાસ કર્યા; અને તેઓ ઉતરી અ.ગા. ગોપીસના અપ.મારણ સખત જાવતાને લીધે અપાર સુધી તેમની માથે આવેલા હીંદીઓની વાત થઈ હશે નહોતી.

અમલદારની મુજાબાત
સલામતીઓને તપાસી મી. હેરી રીથ આર વાગ્યા પછી નીચે ઉતર્યા મી. ડાકુર મદમદ તથા ખીજા આગેવાનો તેમને મળ્યા, અને સલામતીઓ ખાખત વત કરી, તથા તેમને ઉતરવા બચામણ કરી. પોને ખાણું લઈને આવશે ત્યારે ખીજાને તપાસશે, અને જાનવાં સુધી ઉતારશે એવો બહુસો મી. હેરી સ્મીથે બધાને આપ્યો. ચીંતાતુર થએલા આગેવાનો તથા લોકોને ધીરજ મળી, અને ઉતરવા સલામતીઓની સાથે મળ્યા આવેવાનો અને લોકો શહેરમાં આવ્યા, ને વીખરવા.

મી. હરમાહલ ગોશ
એ તેમને પોતાના મેથાન કર્યા તેઓ તેમને પોતાને ત્યાં લઈ ગયા, ને અગાઉથી ખાણાની તકપારી કરી રખાવી હતી તેથી ગુરતજ તેમને જમવા બેસાડ્યા. સ્વચ્છતાની ખરદાસ કાપાનું મી. ગોશ એ પોતાને માથે અગાઉથી ઉપાડી લીધું હતું પોતાનો એ ઉદર વિચાર તેમણે મગજવાની કોમિસની ચીંતમ વખતેજ બહેર કર્યો હતો. તે પાછળથી તેમને ધરતો બહેબરત પણ કરાવ્યો હતો તેમણે સલામતીઓ માટે ઉતારાનું મહાન ખાસ કાડે લેવા તેમને વારંતે લુગા વગેરેની દરેક સમજા કરવા, તથા સારી રીતે ખાવાની ચીજો વગેરે પુરી પાડ્યા ઉત્તમ બહેન. કરવ્યો, ને પોતાને ખરેખરે બેઠાએ તે તેમ અવરજા કરતી, જે ખજા માટે મી. ગોશને પન્નવદ થટે છે.

બંધને ઉતારવાનો મહેનત
રીથી મી. હેરી સ્મીથ ત્રણેક વાગે રતીમર આવ્ય. આગેવાનો તથા ખીજા હીંદીઓ પરિણામ જાણવા ઉભે પડે થઈ રહ્યા હતા. કમનથીમે વાણું ફરફ જાણ્યું. સવારે રતીમર આવ્યાને બે કલાક ન થઈ નેટમાં દશ જણ ઉતરી શક્યા હતા, ત્યારે દવે પાંચ વાગ્યા ત્યાં સુધી કંઈ પવો કાગો નહોતો ઉલટાના સલામતીઓને બહારે મી. હેરી સ્મીથ રતીમરપરથી કહાતા જોવામાં આવ્યા, ને લોકોમાં ચિંતા પ્રમદી મી. ડાકુર મદમદની આગેવાની તમે મી. હેરી સ્મીથ સાથે વાત કરી ત્યારે તેઓ સાહેબે કહ્યું કે આ લોકો નાદાસતા કહેવાર છે એ માટે ધરતી કોડીકાદ વગેરે પ્રાં પડવામાં આવે નેજ તે ઉતારી શકે, અને નહીં

તો તેમને ખીજા સવારે રતીમર ઉપરથી તેમાં પાછા જવું પડશે. ડાકુર કહે કહ્યું કે એક એક જણ વારંતે સો સો પાઉં ના બેલ આપવા તેઓ તકપાર છે, ને તેથી એ મોડેને ઉતરવામાં વધે ત આવશે જોઈએ. વળી એક પણ જણ વ્યુ કે સવારે જ કહ્યું હોત તો કમીત પુરાવાઓ આપવા પણ તેઓ તબીબ કરત, પણ દવે તે માટે વખત નથી. મી. હેરી સ્મીથે પોતે કાઢ કરી શકે તેમ નથી એવું કહ્યું, ને પુરાવાઓની જરૂર ખતાવી. હીંદીઓ નિરાશ થયા, ને સોજે શહેરમાં પાછા થયા.

વડીલની મદદ
મી. રસ્તમજી કહેને ત્યાં સકુ આબ્યા. બાકે-સ વડીલ મી. લોટને રેકવા નિશ્ચય થયો. મી. ડાકુર મદમદ, મી. રસ્તમજી વગેરે યુનિયન આગેવાનો ૧૫ વે મી. લોટને ત્યાં પહોંચ્યા, અને બધા કનિદાસ કહેવાઈ રહ્યા પછી ઉપરે રસ્તમજી શહેર એ લોકોને ઉતારવા માટે મ્હોં માગ્યા પેસાતી જામીનમીરી આપવાની સલા આપવાનું કહ્યું; અને મમે તેલથી મહે નન લાગે પણ એ લોકોને ઉતારવાની બચામણ કરી. મી. લોટને તે કામ માથે લીધું, ને ૧૦ વાગે પરિણામ જાણવા પડ્યું.

મી. લોટને ઉતારવાની
મી. લોટને રાત્રે આઠ વાગે મી. હેરી સ્મીથને મળવા ગયા, પણ સાહેબનો પવો લાગે નહોતો ન થયો મેર, ન થયો કલમ માં, ન મમે એડીસમાં. એથી બીજો ઠેકાણે આંટા ખાધા પછી આખરે કલમ માં મુકાકાત થઈ, ને મમે તેલથી જમીન મીરી આપવાની જમતી તકવરી તમે કહ્યું. મી. હેરી સ્મીથે પોતાની બાચારી જાણવા, ને પોતે યુનિયનના એક અમલદાર છે, ને પુરાવાઓ મળ્યા વગર પોતે કનારી ન શકે એ કહ્યું. આ પરિણામથી રાત્રે દશ વાગે મી. લોટને મી. રસ્તમજીને ત્યાં આવી સડુને વાકેફ કર્યા.

ફરીર બનેલો ફરીરસામી
જકાદુર મી. ફરીર સામી (મી. કે. નામકુ) જે આ મધુ મીરી મુજાવણ સાથે જોવા કરતો હતો, અને દરેક કાસકાજમાં ખનતી મહેનત લીધા કરતો હતો તેને નકુ નિરાશ થયુ. અને પાછા જનર. મેથાના ખનતી રિયલિતો મનમાં વિચાર કર્યો. જોહાનજગરમ વાતખીત કરીને પોતાને જોડતી તાલુરી મેળવી, એક ખાતીટમાં પોતાને રીટ કોડીયું પારી જાણ્યો, અને પોતાને ૧૦ ટાંને જા મુર

બીર જોખી રડીમરપર પહોંચે. આ માટે? તેણે આ લોકોની સાથે પાછા જવા, અને તેમને દલાસો આપી શાંત કરવાની પરોઝણુ મળે લીધી હતી તેવું આ કામ તેનાં બીજા કામોને બંધ બેસવું જ હતું. ડરમનમાં આવી આ તામીલ લીસા નિરાંતવાળી પ્રકીમર ખેડે, રહ્યો નથી. લોકોને મળવામાં, સમજાવવામાં, અરજી કરવામાં, અદાલતો તદ્દી આખો દિવસ બટકાં તેને ખાવા માટે પશુ કોષ કોષ વખત પુરતો વખત ન મળતો. ઉપરા ઉપર બંને મુસાફરીથી થોડેલા લોકોને કાંઈક આરામ અને એન પહોંચાડવા સાર તેણે પોતાની સાથે પુરતી ખોરાક લીધી. મી. ઇરમાઇલ ગોરાએ તે પોતા નરમથી પુરી પાડી છે. રડીમર પર પહોંચતાં ઉતાડ્યોને આવતું પહોં આકવાનું પશુ મી. ગોરાએજ આથે લીધું હતું. એ સખધમાં એક વધુ વાત પશુ કહેવી જોઈએ કે પોઈટપર મળેલા લોકોમાં એકાદ ઉત્પાદી પુરતે ટોપી ધરી થોડા પૈસા ઉપરાળ્યા હતા, અને તેનાં હળ વગેરે લઈને રડીમરપર મોડલી દેવામાં આવ્યાં હતાં મી. નાઇડુ રડીમરપર ચડતાં ચડતાં ઉતરેલા સત્તમલીએને પશુ લેમની દરજ પિયે જાલામથુ કરતા ગયા.

ઉત્ક

એક દરે પોતાના પક્ષના કે મહેનતથી બમે તેટલું કરવાનો જુસ્સો મોટામાં મોટા આગેવાનો અદનામાં અદના હોદીમાં પશુ પ્રગટી રહ્યો હતો એ કામ કામ લોકોમાં માલતી પાતેથી જુલુ પડી આવતું હતું. વાતચીત કરવામાં કે આંટા ફેરા કરવામાં મી. લેઝરસ, મી. મેઠ વગેરેએ મહેનત લઈને વેલ દીવરોનો પાક બળબેસે હતો.

ઉત્તરનારઓ

જુલ ૧૨ માથુસો ઉતરી ચક્યા. તેમાં ના ૭ પરીક્ષા આપીને, ૩ ડોમીકાઇતના આધારવડે, તથા બીજા બે વસવાટના પુરાવા રજુ કરીને. તેમનાં નામ નીચે મુજબ છે. મેસરસ એ. મનીકમ, ડેવીડ મેરીએન, આલખરટ વીરાસામી, ક્રાન્સીસ વીરાસામી, ડેવીડ મારી મુતુ, એલિઝ સામી પીલે, મેતુ નાઇડુ. એલન નાગાપા, સેમ્યુઅલ હરાનસીસ, જોન એકવરડ, વીરા સામી બોડી તથા હેરીસિંગ વરધ રાજલુ. એવું જણાવવામાં આવે છે કે મી. ઇરમાઇલ ગોરાની મોઢવજુદી ડરમન ઇડિઅન સોસાયટીનો હોલ રૂબરૂમાં બંધાયે છે ત્યાં આ બોડીનો ઉતારો છે.

બકીના

બાકી રડીમરપર ૧૪ રહ્યા. તેમાં નામ મુનસામી પે.લ. કાપીઆ રામ સામી, જો સીના, કાકમન મુરગન, મુનસામી સીના, સની થોમી, મુનસામી એલન, વીલી લેઝરસ, મુનસામી એકરી એલિઝ સામી પીલે, અલુપતિ પીલે, કે. સી પીલે, ગોર્વિંદસામી કુથુ. તથા ગે વિંડસામી મેરી. પહેલા ૬ નાનાલમાં જન્મેલા છે; તે પછીના ચાર કીંવરડીમાં જન્મેલા છે; તથા છેલ્લા મી. મેરી નાતાલનો પાસ ધરાવે છે.

૪ ને ઇરડલ ડન મોડકથા

બીજો દીવસે જે ૪ કીંવરડીના જન્મેલા છે તેમને કેપાં ઉતરવાથી રડીમર વીલુંક માં ફેરવવામાં આવ્યા. તે રડીમર હસ્ટ લ ડન રસ્તે કેપટાઉન જવા મંજૂરવારે કેપટી ગઇ છે. હસ્ટલ ડનમાં કીંવરડીના હકકર આ ચાર સત્તામી હોદીઓને માટે સમવડ કરવાનું ત્યાંની હોદી કોમે માથે લેવું પડે.

પાછળથી ઉતર્યા

મી. મુનસામી એલેરીનો પાસ મળી આવવાથી તેઓ મંજૂરવારે સવારે ૧૦ વાગે ઉતરી ચક્યા, ને આજીનાને લઈને રડીમર પ્રેસીડન્ટ બરાબર ૧૦૫ વાગે પૂરવ આફ્રિકા રસ્તે મુંબઇ જવા ઉપડી ગઇ છે. મી. પી. કે. નાઇડુ સાથે છે, અને એવી વાત થઇ જણાય છે કે તેઓ બનતાં સુધી જન્મજર ઉતરવા કોશીલ કરશે.

બેનોની પાસે હોદી ફેરીવાને છુટી લેવામાં આવ્યો તે સંબંધમાં 'વંસવાલ લીડર' માં જણાવવામાં આવે છે કે મજ દુર હોદી પોતાના નાની ઉમરના છેકર સાથે રીટફનડીનથી બેનોનીની ગાડીમાં બેસીને જતા હતા. બેનોનીયા એક માલક છેડે થોડાંક કાંઠે આરળથી તે પસાર થતા હતા ભારે કેટલાક કાંઠે રાંચે કાંઈ જરૂરી માલ ખરીદે છે એવો હોમ કરી તેને હોમે રખાવે, ને બે જણા તેની સાથે વાલ કરવા લાગ્યા. એટલામાં ત્રાંચે મ.પુસે તેની પાછળ જઈને ગરબેથી પકડી માટી પરથી નચે બેચા કહ્યો. ત્રણેએ તેના પર લાકડીઓ અને છરીની દુમલો કર્યો. તેમાં તેના એક કાંઠેને જાણે મળત ફરી. તથા આવજર છરી વેચવામાં આવી. પછી તેને સંજો કરીને તેના પાસેથી પા. ૩ થી ૪ જેટલી રકમ હતી તે લઈને બરમાસો મોડકાની તરફ નાઈ. મી. નીચે જઈને પેલીને ખાંડ ની પશુ બગાડેને પડે મળ્યા બધે.

બકીનર સત્યાગ્રહીઓના માનમાં

આજુનો જગી મેળાવડો

કાડીઆવાડ આર્થ મંડળ

આગેવાનોની હાજરી

તામીલ જુસ્સો

(ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

શરવરે સાંજે ૬૫ વ.એ બીએટરીસ ઓઠમાં દેશથી આવી પહોંચેલા સત્યાગ્રહીઓના માનમાં એક ખજાનો મેળાવડો કાડીઆવાડ આર્થ મંડળ તરફથી કરવા માં આવ્યો હતો. નાતલ ઇડિઅન કોંગ્રેસ, ઇડિઅન એંજર એફ કામરસ, ઇડિઅન હારમરસ એસોસીએશન, વેદ ધરમ સભા, ડરમન ઇડિઅન હસ્ટલ એસોસીએશન, સુરત હોંડ એસોસીએશન ડરમન ઇડિઅન સોસાયટી વગેરે વગેરે ડરમનનાં દરેક બહેર હોદી મંડળનાં, તથા પારસી, તામીલ, કચકતા વગેરે જુદી જુદી કોમોના પ્રતિનિધિઓને તથા બીજા સદમદરેઓને ખાસ આમંત્રણથી ખોલાવવામાં આવ્યા હતા. કુલ ૨૦૦ ઉપરાંત માથુસો હાજર હતા, જેમાં મેસરસ હાવુડ મહમદ, હમર હાજી ખામદ અવેરી, હસ માહલ મોરા, મહમદ કાસમ કુવાડીઆ, એન. એમ. કાદર, આર. લમનવરધી, બી. યુ. પટેલ, સી. વી. પીલે, એ.એમ. લેઝરસ, મરીમ પાંડે, અંબારામ મદારાજ છ. ડી. મદારાજ, એ. ડી. પીલે, સેન મહેવાળ વગેરે ઉપરાંત મેસરસ છ. પી. માંધી, વી. દેવશી, પી. વી. સંધરી, એમ. એમ. હિવાન, રી. એમ. વજ્ર, જે. દલપત, સી. બી. મહેતા, વી. ડી. મહેતા, મીસી હામછ વગેરે કાડીઆવાડ આર્થ મંડળના વચામ હેડેકોરો તથા મેંજરો પશુ હાજર હતા. દેશથી આવેલા તથા બીજા સત્યાગ્રહીઓ મેસરસ આર. એમ. સોહા, એસ. વી. મેદ, તથા હરિલાલ માધી એ સત્યાગ્રહીઓ ખાસ જુદી જ બેડોપર મોડવાના પછી કળનુ કામ કાજ રાજ કરવામાં આવ્યું. રવામી પી. ઇકરાન દને પ્રમુખતા આપવામાં આવ્યા બાદ તેમણે બી. પી. એસ. આબર તથા મી. આર. કે. ખાન તરફથી હાજર ન થઇ શક્યા મ કે હિસાબી નતાવવારા જાણે આ મેળા તેની મંજૂર હોઈ ચકા

જાવી. મી. રાજકુમાર મળી મળ પડે છે શરૂ કરતાં, વહે માત્ર મળુ ગીત ગાઈ સંજગતનું. પછી સત્પાત્રીઓ તરફથી મી. એ. મનીકમે અગ્રીકમાં, તથા મી. છ. હ. હાનસીસે હોડીમાં બપોલો કર્યાં. તેમાં તેમણે પોતાની મુસાફરીની હાલમાં રીતોનું બ્યાન કર્યું. નાની ઉંમરમાં આ દેશબહારમાં પ્રમટેલો જુરસે, અને સત્પાત્રીઓ તેમને ચોક્કો રમ જોઈ સરો તાઓના મનપર બહુ અસર થઈ. મી. હાનસીસે તામીલો વતી ખાતરી આપી કે હાલમાંથી હોલ કે નહોત, પણ અને આ પરીએજ જેલ જવા તબયાર છીએ. દરસિવાલ સરકાર અમને મારે, કાપે, આલે તે કરે, તેની અમને ભગાર પણ પરવા નથી. અમારામાંના ધણાને છોડરાં વગેરે પણ છે, પણ તે બધાનું શું થશે તેની લખલેશ કરકાર ન કરતાં, તેમની સંભાળ હાથર તથા કોમને સોંપી અમે તો છૂત મેળવશું. અને નહીં તો જેલ માંજ મંડુ. ઉજરતા જુવાનોના આ જુરસાથી મીટીંગમાં હાથ જમાવ રહ્યો હતો. એ જુરસાના બોલો વખતે મી. હાનસીસે તાડીઓની ગરજનાથી વધારી મેવામાં આવ્યા હતા. પછી મી. રોજ મહેતાએ પોતાની સુદર કવિતાઓ ગાઈ સંજગતની મેસરસ ઉમર દાંડ બ્યામદ કરેલી, હરમાહલ મેરા, છ. પી. મોંધી, લજમન પાડે, લેકરસ, તથા મી. હુદ મહમદ અને પ્રમુખ સાહેબે તરેહવાર બાપલો કર્યા પછી સહુ ખજુ લેરા ગયા.

મંડળના હોદ્દાદારો તથા મેંજરો તમામ જુદા પડી મીજબાનોની સરસરા માં રોકાઈ ગયા. એ મોટાં ટેબલોપર મિધાન આઈ બાતબાતની રસોઈ પીરસી મુકવામાં આવી હતી તેમાં એક ટેબલ પર જુદા જુદા આમેચાનેને પ્રતિનીધિઓ તથા બીજાંપર સત્પાત્રીઓ તથા કોલો નીઅલ તેમજ બીજા મંડુરોએ એક લીધી સત્પાત્રીઓની તંદુરસ્તી રચામી બીએ ચાહી, અને ઇડિઅન સોસાયટીના સેક્રેટરી મી. એ.ડી. પીલેએ હરપતી ગર જના વચ્ચે રોકા આપ્યો. વિરિધ વિષયોપર વિનોદથી મીજલીસતું વાતારસ્ય બહુજ ખુશનુમા બની રહ્યું હતું. ખાજુ ખસાસ થતાં સત્પાત્રીઓ માટે હરપતી પોકારો કરી, એક બીજા સાથે હાથ મેલાવી બેઠી તથા પાનસોપારી લાઇ રાતના રના વાને મીજબાનો વીખરાયા.

મંડળના કારોગારીઓ તથા મહેનદ મેહંડીયા જેઓ આ જો વખત ખડે

પડે રહ્યા હતા, તેઓની બીજ પાર્ટીએ દેશી હપમાં દેશી રીનિઅનુમાર ભોજન લીધું હતું, અને ૧૧૧ વાગ્યા પછી સો વિખરાયા હતા : અને આ પ્રમાણે આ સરવ કોમી અને સપરસ મેળાવડો બહુજ ફોફમંદીથી પાર ઉતર્યો હતો.

રસોઈનું કામ મેસરસ પ્રામજી મહા રાજ, રેવાલકર હીરજી, તથા હલપત હીરજીએ ઉપાડી લીધું હતું. એ મેળા વડમાં ધબલો બપોલો, મી. રોજ મહેતાએ ગાઈ સંજગતેલી સત્પાત્રીઓ સંજાથી કવિતા વિગેરે જબ્યાની તાબીને લીધે આપી શક્યાં નથી.

મીજબસોનો દરોરો

આ પાર્ટી

શુક્રવારે બપોરે મી. રસતમજી પારસી તરફથી પોતાને ત્યાં સત્પાત્રીઓને આ પાર્ટી આપવામાં આવી હતી.

ડરબન ઇડિઅન સોસાયટી

શુક્રવારે રાત્રે ૧૧ વાગે ડરબન ઇડિ અન સોસાયટી તરફથી સત્પાત્રીઓના માનમાં એક "એટ હોમ" નો બહેર મેળાવડો મનાર હતો.

છેલ્લા બપોરે

જેથીઓની સ્થિતિમાં ફેફફાર

બારાકમાં થી

મી. સેલતપરની સખ્તી ગઈ

(૬ એ. માટે ખાસ તાર)

જોહાનસબર્ગ, શુક્રવાર

મી. સેમકુલ જેસફ, મી. ડેરીડ એડર, તથા મી. પોર્મો મોનસ જેલમાંથી છુટ્યા છે. તેમને તુરતજ પહેરા તમે રાખવામાં આવ્યા છે, અને હદપાર કરશે. તેઓ જણાવે છે કે એક બહુવાડીક થયાં બધા જેલીઓને લી મળવાનું શરૂ થયું છે.

તેઓ વધુમાં એ પણ બખર આપે છે કે મી. સેલતને એકાંત જેલમાંથી છુટા કર્યા છે; અને તેની બાજીની કેદ કર મયાન હવે તેને એકાંત કેદ આપવામાં આવશે નહીં.

મી. પોલાક તરફથી કેમલ મળ્યો છે કે બાર વહુ દેશપાત્રીઓ મુગલ પહોંચ્યા છે.

ડરબનમાં માસ મીટીંગ

આજ બપોરે ૩ વાગે

દેશી આવી પહોંચેલા તથા ડરબનમાં થેલા દિવસ માટે આવેલા સત્પાત્રીઓના માનમાં તથા ભડત સંજામાં પ્રોટેસ્ટ કરવા હોડીઓની સરવ કોમોની એક માસ મીટીંગ આજરોજ (શનીવારે) બપોરના ૩ વાગે શીફ કોટમાં મી. રસતમજીના હોલમાં ભરાયી, જે વખતે હાજર થયા દરેકે દરેક હોડી બાહ્યાને આમંત્રણ કરવામાં આવેલ છે.

ડરબન ઇડિઅન મારકેટ

ડરબન ઇડિઅન મારકેટ સંજામાં ખાર.ઓ વડાને કોરપોરેશન આગળ રજુ થય છે. તે રજુ કરતી વખતે કમીટી એ એવી બલામજી રજુ કરી હતી કે બધો માલ (પ્રોડ્યુસ) ફક્ત વીક્ટોરીઆ ઓડવાળા હરવાળેથીજ દાખલ કરવો જોઈએ; ત્યારે લોકોની આવગળ બને (વીક્ટોરીયા ઓડવાળો તથા સેમીટરી વાળો) હરવાળેથી થઈ શકે. મારકેટનું હવાપાણી સામે બીસકુલ રક્ષણ કરવામાં આવ્યું નથી. ઘટગુ રક્ષણ પ્રદે પાડવા માટે મારકેટની સેસરા મહેને માગને જવાના રસ્તાને છાપર જોઈએ. માર કેટ અંદર પુરતી જગ્યા ન હોવાથી તેમાં મારાં લખ જઈ શકાશે નહીં એવું પારવા માં આવે છે. મારકેટની અસપાસની જમીનને વાડ બાંધી મારકેટ માટે લઈ લેવી જોઈએ. તેની વાડમાં મારકેટ અને સેમીટરી વચ્ચેની જમીનને લઈ લેવી, તથા વાડને બે દરવાજા કરવા. મારકેટ ઓરતોને હાજને જબ્યાની સમવડ કરવી જોઈએ, તેમજ માલ ધીવા મટે સીમેન્ટ તાપેલી ચોટી બાંધવી જોઈએ. એક અલગ જગ્યા કરી, તેમાં કચરો નાખવા ની ગાડી રહે તેવી ગોઠવણ કરવી જોઈ એ. મારકેટના વડામાં ઇટો નાખવી જોઈએ અથવા તો પથરા મેસાડવા જોઈ એ. જુના બેરકમાંથી વિષાએ કંપી રી અને કોરી રમ કરીને કેક બપડ હોડી ને બાડે આપવા. મારકેટના વચ્ચેના લામમાં રેખલો નાખવા, અને બને પડ બેની જમાને ખાલી રહેવા દેવી. મારકેટમાં વીજળીક વળા નાખવી. ઇડિઅન સત્પાત્રીઓ જુદા સંજામાં આવ્યાં નથી.

પરચુરણ ખમરપત્રો

કરબળથી થી મંત્ર મુસલીમ સોસાયટીના સેક્રેટરી લખે છે કે:—સોસાયટીની એક મીટિંગ રાત્રીવારે રાત્રે મળી હતી. મી. જુમા આમદ એરમેન હતા. જુદા જુદા મહસ્થોએ હોસ્ટીના વિષય ઉપર બાબલો કર્યા. મી. મુકામ મહમદખાંએ હમામે રમખાની આપત પડી, અને તેને માવતો સમજાવ્યો, તથા સોસાયટીને શી. ૧૦ બેટ આપી. બાદ રાતના દસ વાગે સભા વિસરજન થઈ હતી. આવતી મીટિંગ તા. ૧૮-૧-૧૦ મી. એ બરાસે.

પીરઠ મુલીઆએથી લાંબી વેદધરમ સભાના સેક્રેટરી લખે છે કે:—આજ રાત્ર વેદ ધરમ સભાની માસીક મીટિંગ વેદ ધરમ સભાના હોદ્દામાં મી. પરાગ બીખાના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. સો (૧૦૦) ઉપર મહસ્થોએ હાજરી આપી હતી. કચ્છાતમાં માસીક શી ભેરવા બાદ હવન ક્રીયા કરવામાં આવી હતી. તે પછી મી. નાયુ મીડલ તરફ થી દુધ તથા મી. મકન બાણ તરફથી શાકુનો પ્રસાદ દરેક પ્રદરજને આપવામાં આવ્યો હતો. દારમોનીયમ તથા ફોનો માફ કાચે કરવર રજુતી કરીને રાતરે ૮ વાગે બજન હીરતન કરી સભા વીસરજન થઈ હતી.

એહાન્સધરમથી દુસેન હાજર માલ તા. ૧૦મીએ લખે છે કે હમીદીયા મહરેસા મેનેજર મી. મીડીની મીટિંગ હમીદીયા સોસાયટીના હોદ્દામાં તા. ૧૩મીએ મળી હતી. કચ્છા મહસ્થો હાજર હતા. સેક્રેટરીએ રીપોર્ટ વાંચ્યો તે પાસ થયો. ઇમતેહાન લેવાપર કેટલીક ચર્ચા થઈ. છેવટે મી. હાજર હમીદીની દરખાસ્ત અને ઇમામ અમદુલ હાદરના ટેકાથી એવો કરાય થયો કે તા. ૧૫મી જુને ઇમતેહાન લેનારને બેસાયવા, અને તા. ૧૬ મી. એ જાસો કરવો. મી. હમીદી મેટરની દરખાસ્ત, અને મી. અહમદ કુવાડીઆના ટેકાથી એવું ઠર્યું કે ઇમતેહાન લેવા આવનારની સાથે નીચેના મહસ્થોએ રહેવું. ઇમામ અમદુલ હાદર, તથા મેસરસ ઉમરજી સાહે, હાજર હમીદી, હાજર ઇમામ મુલ્લા, મહમદ ફેરસી તથા મુનશી સાહેબ. પછી ઇમતેહાન તથા જજસાના અરથ માટે નીચેની રકમે ભરણ. મી. દુસેન હાજર હવજી આમ પા. ૨, મી. અહમદ કુવાડીયા પા.

૧, મેસરસ હાજર હમીદી, તથા હાદર કામરી એ દરેકના શી. ૧૦, તથા મી. હાજર ઇમામ મુલ્લા શી. ૫. છેવટે ઉપરાજીમાં વધારો કરવાનું કામ મ. ઇ. લેવાપર પછી સભા વિસરજન થઈ હતી.

ટોંગાટથી—મી. દેવચંદ હરખચંદ લખે છે કે:—મધ તા. ૧૨ મી રવિવારે અત્રેની હાઇમરેરીની કમીટીની સભા મળી હતી. મી. જી. પી. ગાંધી ખ. સ. આમ ત્રણથી હાજર થયા હતા. હિસાબ વચાઈ રહ્યા બાદ મી. જી. પી. ગાંધીને જનરલ સેક્રેટરીનું પદ સીકાગવા વિનંતી કરવામાં આવેલ જે તેમણે એક અસર કરક બાબત આપી સ્વીકારી હતી. હાઈ મુસલમાન, મહરાસી, મુજરાતીમાં બેઠ ન રાખવા વિશે સરસ વિચેચનો વહવાં હતાં. વળી દસ માસની શી પશુ તેમણે અગાઉથી આપી ને આખાર સાથે સ્વીકારવામાં આવી. એક હોટેલવાળા ગોરા જે પશુ શી. ૫/- બેટ મોકલી હતી. ઇડિઅન રજુદના ચિલ્ક મી. અપેલ્યાએ પશુ હાજર શીની ૫/- આપી, અને મેબર થય. વધારે સારું મહાન રાખવા નો પશુ ફરાદ કરવામાં આવ્યો હતો. આ હાઇમરેરીની સાથે ખાનગી નિકાળ બેઠવા સાબળી આવતે રવિવારે એક જનરલ સભા ભરવાનો ફગવ પશુ થયો હતો. તેમાં સરવે મહસ્થોએ હાજર રહેવા વિનંતિ છે.

નાનાસમાં લાઈસેન્સનો બુલમ

એસ્ટેટવાળી અપીલ

એસ્ટેટવાળા મી. હામીદી મુલે મ. નની ત્રીસદર વિષેની મુલતવી રહેલી અપીલ તા. ૧૪મી જુને ફરી નીકળી હતી.

અચાવ પસુના વકીલે બોરડના બંધા રજુ સ મે વાંધો લીધો તે અંજુર રખાયો નહો તેથી અચાવ પસે આગળ ચાલવા આનાકાની કરી. આથી સામા પસુના વકીલની અગમીથી બોરડે તે દિવસને મટે અરયાસલીત અપીલ કાઢી નાખી હતી.

આ કેસ લખવામાં એસ્ટેટવાળી મી. મહમદ પીરબાઈ લખે છે કે:—મી. હામીદી મુલેમાનની પાસે પૈમા લખાઈ તાકાદ નથી કે તેઓ સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ લઈ જઈ રહે. એટલે તેમણે આગળ વધવું માંડી વળ્યું છે. વળી એ પશુ ખર કે સુપ્રીમ કોર્ટમાં જાય તેપણુ સાઈસેન્સ મળે કે નહિ તે યાગી વાત છે. પશુ મજકુર ઇન્સાદ ફેવી રીત ને બપો છે તે તો ખબર પડેજ. તે વિષે હવે નહોં બને તો એ કામને હમેશ નડ્યા કરશે.

લોડ ડોલરનનું ટુંક જીવન ચરિત્ર

હિંદુ આકરિગના મરનર જનરલ તથા કમન્ડર ઇન ચીફ રાષ્ટ્ર એન. હર અરદ બેટ ડોલરનને રાફેનકાદે 'વ.મ. કાલિન્ડ એવ થી પુનાછેડ કીંગડમ' ને કલકાત તવાળ્યો છે. મી. એડવૅન મર કુમ મી. એમ. હ. એડવૅનના સદુથી નાના ફરજન છે. ૧૮૫૪ ની સાલના જાનેવારીમાં તેમનો જન્મ થયો હતો. તેઓએ ઇટન અને ઓક્સફર્ડની પાઠ યાગામાં અજાત કર્યા હતા. ઇતિહાસ ના પાઠમાં તેઓએ પહેલું નંબર મેલ વ્યુ અને તેથી તેઓ ૧૫મી પડકાગામાં ઇતિહાસના ચિલ્ક નિમાયા. તે કામ તેમણે જણુ વરસ સુધી કર્યું. ૧૮૮૦ ના મે માસમાં તેઓ લીડસ તરફી ખામ ની સભાના સમાસદ તરીકે ચુનાયા; જે જગ્યા તેમણે હાલની મોડી સુકાગીના તજાત સુધી અચાવી હતી. ૧૮૮૫ ના 'સીડીઆઈ' પછી તેઓ પશ્ચિમ

"હાઈ સ્વરાજ્ય" પર અભિમાય

કાઉન્સિલરોએનો કાગળ

"હાઈ સ્વરાજ્ય" નો ઉમેજી તરજુઓ વાંચી તે વિષે કાઉન્સિલરોએ મી. ગાંધી ને એક કાગળ દરજાન તીથે મુજબ જણાવે છે:—

"મેં તમારી ચોપડી રકથી વાંચી છે. કેમકે હું માનું છું કે તેમાં ચરચવામાં આવેલો વિષય-સત્યાગ્રહ-ને હાંકુરના માટેજ નહોં પણ કુલ આદમખત માટે સદુથી વધારે અમલનો છે. હાલ મારી તખીયત કીડ નથી, અને તેથી મારે તમારી ચોપડી વિષે જેટલું કહેવનું છે તેટલું જણું હાલ નથી લખી શકતો. હું તમારી ચોપડીને બહુ કિમતી મણું છું. અને અને કીડ થઈ કે તરતજ તે વિષે મારે લખવનું છે તે લખીશ."

વિભાગ તરફથી નિમાયા હતા. એકાદ વરસ તેમણે તેમના પિતાના ખાનગી મંત્રી તરીકે કામ કર્યું; પણ પછીથી 'લેડ એન્ડ ટ્રેડર', 'ડેપુટી કમિશનર એન્ડ બોરડ એન્ડ વરકસ', અને 'શીને-શીઅસ સેક્રેટરી એન્ડ બોર ઓફીસ' એમ એક પછી એક જગ્યા તેમણે મેળવી હતી. ૧૮૯૨-૯૩ના વખતમાં તેઓ 'હોમ ઓફીસ' ના 'અન્ડર સેક્રેટરી' તથા 'ફર્સ્ટ કમિશનર એન્ડ વરકસ' નિમાયા હતા. ૧૮૯૪ માં તેઓ 'પ્રિવી કાઉન્સિલર' બન્યા. ૧૮૯૯ થી ૧૯૦૫ સુધી તેઓએ 'લીબરલ' પક્ષના મુખ્ય 'લીડ' (પેતાના પક્ષ માટે બેઠક મત મેળવવા નીમાએલ સલાસદ) તરીકે કામ કર્યું હતું. અને ૧૯૦૬ માં જ્યારે તે પક્ષના કાયદામાં સત્તા આવી ત્યારે તેઓ 'હોમ સેક્રેટરી' બન્યા.

યુનિયન કે અને મોકવા લોકો

મોકવા લોકોની એક સભા ઠાકરદાસ ખાતે હાલમાં બરાબ હતી તેમાં નીચેના પ્રશ્નો પસાર થયા હતા :-

આ સભા બેઠકાએ જણાવે છે કે તેઓ 'યુનિયન કે' ના ઉત્થવમાં બરાબીય થી બાગ લઇ શકતા નથી; અને તેના કારણ નીચે મુજબ છે.

૧ મરદમ માનવતા મહારાષ્ટ્રીએ અમોને જે ફકો આપેલા છે તે ફકો યુનિયન વડે છીનવી લેવામાં આવે છે.

૨ બીજા કાળા લોકો કરતાં અમને મોકવાને તેથી વધારે અન્યાય થાય છે; કેમકે અમે વહાલાર છીએ એટલું જ નહિ પણ કેટલેક અંશે ગેરસાની છુતીવડ છીએ, એટલે બીજા કાળા લોકો કરતાં અમે ગેરસાની વધારે નજીકના છીએ.

૩ સરકાર અને ગેરસા મિત્રો પ્રત્યે અંપુર્ણ વફાદારી અને માન છતાં પણ આવું તહેવારને અંગે આનંદથી ન પાળી એ એ કુદરતી છે. કેમકે આનંદનો ઉમળકો અંદરથી પેદા થઇને જ બહાર દેખાઇ શકે છે.

૪ આવા મામલામાં સફૂએ પેત પોતાની લાગણી મુજબ વર્તવું બેઠકાએ.

૫ આ પ્રશ્નને સર્વસંકલિતમાન કરવાની પર્યાય કરવાનાં દિવસ તરિકે પગલાં આરંભ કરીએ છીએ.

ચરચા પત્ર.

આમારા ચરચાપત્રીયા નીચેના નીચેના કાલ સમયે તો તેમના પત્રો ઉપર હુકુ વાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાવળની કોઈ બાબતે લખવું.
૨. અક્ષર ચાખા સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેટલાં જરોબર લખવાં તે હવેકાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી બહુને સારું.
૪. મંગલવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ લખાણે તેજ અલગપણમાં કાળલ કરી શકાયો.
૫. વડ કોઈક ચરચાપત્રો બહુવી રાખવા અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અંગે બખાલાં નથી.
૬. લખાણ હવેકાં ફક્ત અને કાલસર કરવું. - અધિપતિ.

પરચુરણ ચરચા

જોહાનસપરમથી મી. મહમદ ખુશા હીમ દાદીવારા લખે છે કે લાહુર ગામ ના એક માણસે સમીનની મદદેસા સારું અને જ સાત માસ રહીને ઉમરાણું કર્યું હતું, પણ તે પછસાની શું બં વરચા મહ તે રિને આજસુધી કંઈ ફકો કત બહાર પડી નથી. આ બાબતપર ફક્ત સમીનવાસીઓનું ધ્યાન એમું જુ, તેમજ મજબુર ઉમરાણું કરતાર મદદરતે તે હેરાલ અપાડવારા જાહેર કરવા વિનંતિ કરે છું.

મી. ઓસમાન આમદ એફેદી લખે છે કે :- અમોને કેટલાક શુદ્ધેષો તરફથી પુછવામાં આવેલ કે સુલતાનુલ મોઆ અકબરુ કેરોનેસન કપારે છે. આ ઉપર થી અમોએ નામહાર વજરે અજમર ફેલણથી ખખર પુછવ્યા. તેનો જવાબ મળ્યો કે "તા. ૨૭ એપ્રિલે." એ કેબલ થી માહુમ પડે છે કે આપણે પછાત રહી ગયા. એર આવતે વરસે તહીં મુકશું.

મી. ઉમર હાજી આમદ કરેરી જેઓ પ્રિસીડેન્સમાં ઉપસમાના ખજાને અધિકારી હતા હતા તેઓ કહી શકામત વખત આવી પહેંચ્યાં છે.

પરચુરણ ખખરો

હમીદીયા કરકામીક સોસાયટીને ગવર નરના સેક્રેટરી તરફથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે :- હમીદીયા કરકામીક સોસાયટીનો, મરદમ રીંગના મરદમોએ તેણે મોકલેલા દીગકાના સંદેશા કાર નામ કાર રીમ આબાર માને છે એમ જણાવતા ગવરનર જનરલ તરફથી મને સુમના મદ છે.

પુરેપતી ખીસ (સુએકરરી) સોસાયટી એ કોમ એડવરન્ટુ સુનેક અને મિત્ર મારી ફેલાવવાનું કામ આણુ રાખવામાટે પા. ૫૦,૦૦૦નું ફંડ ઉઘું કરવા કરાર કર્યો છે. નામીયા મનાદવ કારનેમી, તથા સર વીલમ મેથરે રરેકે પા. ૧૦૦૦ એ ફંડમાં ભર્પા છે.

હીમ જોરજ વિને એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે ફુતીયાનો નકશા ખોલીને બેસીએ તો એક જગ્યા આપણે નહીં ખતાવી સકીએ કેબરીડીસ વારડો ઉઘતો હોય એવી કાષપણ જગ્યાએ તે નમકાર ન મવા હોય. તેઓ કેનેડામાં જ વખત જઈ આવ્યા છે. રજુ વખત હીંદુસ્તાન તથા સીયોન જઈ આવેક છે, અને બે વખત ઓએરીયા તથા આફ્રીકા જઈ આવેલ છે. પુરેપમાં બાગેજ એવું મુખ્ય સદેર હશે કે જે તેઓ સારી રીતે ન બહુતા હોય.

વિભાવતના એક કપમાં જણાવવામાં આવે છે કે સાંથી હાલમાં ખદ માણસે પરદેશ ભય છે. હમણાંજ એક દિસ ૩૫૦૦ માણસો ગ્રાસમો ખાતેથી પરદેશ જવા ઉપડ્યા હતા. એક સ્ટીમર ઈંગ્લાંડના કીનારાપરથી દર માસે ત્રીસ હજાર માણસો પરદેશ લઈ જવા વળી રાખે છે. આ પ્રમાણે માણસોની ત્રીકલ આણુ રહે તો એટલરિતનો વહુ હુકમ થશે. કેમકે જેઓ પરદેશ ભય છે તે ઓ સાહસીક અને મહેનતુ પારના મોકા છે. બાળસુ એદી અને શુખમરો એવ વતા માણસો દેશ છોડી બહાર ભય તો તેમના હકમાં લાભ આપ પણ તેરા તો પ્રાપ્ત કરે છે, આરે કેવળી આમારી મારે લાભ લાને તેવાંમ્યા આપ્યું બન છે.

તાર સમાચાર

મીઠા માલને તુરકીના વેપારીઓએ ખોલકાટ કર્યો છે. આથી મીઠાના પ્રધાને શુરસે થઇ તુરકીના વડા પ્રધાનની મુલાકાત લીધી. તુરકી વજીરે જણાવ્યું કે ખોલકાટ તે એક સ્વદેશાભિમાની કામ છે, અને ત્યાં સુધી ખોલકાટ કરનારાઓ કમવાનો ભગ ન કરે ત્યાં સુધી તેનાથી વચ્ચે આવી શકાય નહીં.

જરમતીમાં કોલોનખાતે વીજળી પડવાથી હારખાનાનું એક હારખાનું બળાને નાશ પામ્યું છે. કામ કરનારાઓ તોફાનનાં મિન્દ બેઠને હારખાનું છોડી ચાલ્યા ગયા હતા તોખજી આસપાસનાં ૮૦ માણસો તે ઇજા થઇ, તથા આસપાસનાં ૭ મામડાં આમાં મોટું નુકસાન પહોંચ્યું છે.

પ્રામઓ વચ્ચે સુલેહ દેશાવનારા યુરોપના મંડળે હીનુલુને છોડી પ્રકવામાટે જનરલ બેચાને મુખારકવાદી આપી છે.

વિલાયતના સાર્વ આફ્રિકન નેશનલ મુનિયનના ઉપ પ્રમુખની પદવી લોરડ સેલ્મોરને આપવામાં આવી છે.

મેક્સિકોની પાસેના એક નેટીવ સરદારના દીકરાએ વિલાયતની લીનકમ છનમાંથી બારીસ્ટરની પરીક્ષા પાસ કરી છે.

પરદેશખાતાના મદદનીશ સેક્રેટરી સર ચાર્લસ હાર્ડીંગની લોરડ મંડિલી જગ્યાએ હોદ્દાના વાઇસરાય તરીકે નીમણુંક થઇ છે.

વિલાયતમાં એક મેળાવડા વચ્ચે એક અજાણ્યો માણસ હવાઇ વહાણ હડાડવા જતો હતો તેવામાં તે આડે રસ્તે ચડી જવાથી એક ઓરત કચરાઇને મરણ પામી હતી.

મી. રબેલેટ તા. ૧૦ મીએ વિલાયતથી અમેરીકા જવા હપડી ચુક્યા હતા.

હીદના જુદા જુદા એલનીખાતાઓએ તેમની સરકારવતી હોદ્દની સરકારને જણાવ્યું છે કે એ તે મુલકમાન સબસાઇને કામકામ કરે નહીં તો યુરોપની જુદી

જુદી સરકારને મામલામાં વચ્ચે પડવાની જરૂર પડશે.

હીદ સંપ્રદેશમાં મીસની સાથે તુરકીને લગાઇ થાપ એવા સંજોગને લીધે તુરકીમાં વોલંટીયરો તબયાર થવા લાગ્યા છે.

વિલાયતનું એક જાણુ જણાવે છે કે હોદ્દના વાઇસરાય તરીકે સર. એ. એમ. હાર્ડીંગની નીમણુંક થઇ છે તે હોમ એડવરડની ઇચ્છાને અનુસરીને કરવામાં આવી છે.

રૂર જણાવે છે કે વાઇસરાય તરીકે સર. એ. હાર્ડીંગની નીમણુંક થઇ છે તેને હોદ્દમાં સામાન્ય રીતે પસંદ કરવામાં આવી છે.

પોરદુગાલના રાજા મેન્ડુએ એક બાપજી દરમ્યાન જણાવ્યું હતું કે હોમ એડવરડ પોરદુગાલના કારોવાદર, વફાદાર મિત્ર તરીકે રહેશે એવો પોતાને બરસો છે.

૩મ સેકોના અસલ વતન હોલાંડમાં એક મીટીંગ દરમ્યાન એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હવે હાલજી આફ્રિકામાં બોયરોનું રાજ થયું છે, અને તેથી ફગરનાં આવકાં ઉર્લાં કરાશે, તથા ૩મ સેકોને એ મુલકમાં વસવા બોલાવવામાં આવશે.

તા. ૧૩ મીએ વિલાયતમાં સેકડો ફોલોને હોમ એડવરડના દરમ્યાનથી છુટા કરવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૧૩ મીએ લોરડ સેલ્મોરને ઉમરાવની સલામાં બેઠક લીધી હતી.

જુમખ સમુદ્રના દરીઆખ ખાતાના વડાની પદવી સેવાની લોરડ કીમનરે ના પાડી છે.

તા. ૧૪ મીએ તાતાજના નામીસને પહેલો જમ્બો વિલાયતમાં વહેંચાયો હતો, અને તેનો દર દેના રી. ૩/ થી ૩/૬ સેખે બાર ઉપજયો હતો.

યુરોપમાં જર્મની, બેલજીયમ વગેરે દેશોએ વસાહતના સખવ નોકનો થયાં છે. અને ઘણાં માણસો કુખી થયાં છે, તથા ઘણાં મરો પડી ગયાં છે.

મીસના એક બંદરે તુરકી ઉતારએપર કુમલો કરવાને લોકોનું એક રોળું પસી થયું હતું, એવું જણાવી તેની સામે તુરકી પ્રધાને મીસની સરકાર આમળ પ્રેરેટ કર્યો છે.

વિલાયતનું "ડેલી એક્સપ્રેસ" જણાવે છે કે હોદ્દના વાઇસરાય તરીકે લોરડ કીમનરની નીમણુંક થાપ તો હોદી પ્રધાન લોરડ મોરલીએ પોતાના હેડલાનું રાજીનમું આપવાની ધમકી આપી હતી.

મી. વી. આર. મુડલે

હોદ્દુ જમ મેન્સ સોસાયટીના આદરા તજે એક સભા, તે મંડળના પ્રમુખ મી. વી. આર. મુડલે દેશી પાછા ફરતાં, તેને આવકાર દેવા માટે મચે રાનીવારે લ્લીન એડવાર્ડનાં કરખન ઉડિઅન સોસાયટીના મકાનમાં મળી હતી. મીમાન એસ. પી. પીલે પ્રમુખસ્થાને હતા. હાજર રહેલાઓમાં દેશખજી સી. વી. પીલે, એચ. એલ. પોથ, કે. આર. નાવના, પી. કે. નામક, લક્ષમજી પડિ, ગોપાલજી દેસાઇ, બી. એ. મેધરાજ, જે. એમ. સેઝરસ અને એ. ડી. પીલે વગેરે હતા.

પ્રમુખે મી. મુડલેના બહેર કામો વિષે ખ્યાલ કર્યું. તેમાં જણાવ્યું કે તેમણે ધણા લોકલીત કામોમાં પૈસા સંબંધી મદદ કરી છે; તેમને દેશી બાધાપર બહુ પ્રેમ છે; અને આ ફળવણીના પુરા દિમાવતી છે. પોતાની પુત્રીને ખાસ ફળવણી માટે દેશ મોકલી તેમણે કામલો બેસાડ્યો છે. પ્રમુખે કહ્યું કે તેમના દેશના રિલેવ અનુભવથી તેઓ વધુ મદદ કરતા થઇ પડશે. પછી મી. મુડલેને માનથી ટુલદાર પહેરાવવામાં આવ્યો. કેટલાક મદદરથીએ મી. મુડલેની તારીફત બારણો આપ્યાં. મી. મુડલેએ તામીલ બાધાની ઉનતિવા હેતુ થી તામીલ બાધામાંજ આ આવકારને જવાબ વાળ્યો. તેઓએ કહ્યું કે આ માનને પોતે લાયક નથી અને એ કાંઇ પોતાથી થયું છે તે દરજ સમજીને થયું છે. તેમણે મત્તામાનો અખ્યાસ કરવા બધાને બલામજી કરી અને કોફુરતાની મુલાકાત લેવાની સફરને જરૂર જણાવી. વળી તેમણે કહ્યું કે હોદ્દના સુધારો પાંચમ ના સુધારથી ચડી જવા તેવો છે. અને ૩મ યુરોપનો રમ આપણે કહ્યું આપણા વચ્ચેના કારણે હો છે વગેરે.

ચાલુ વરતમાન

ડરખન ઇન્ડિયન કોન્ગ્રેસીસ જણાવે છે કે યુનિયનને દિવસે કેટલાક દોહી ગૃહ સ્થોળીય ઉપર ગયા હતા, અને કકડના ઓમોનેડપર જવાને દીકરી માગી હતી. અમલદારે તે આવવા ના પાડી અને જણાવ્યું કે કાંઈ કલરડ લોકોને એ દીકરી ન વેચવાની મને સુચના થઈ છે.

યુનિયનને દિવસે ડરખનમાં બોરડકના મેદાન ઉપર ગોરાઓની રમત મગન બોલા ની દોહીઓને મનાઈ કરવામાં આવી હતી, તે વખતે કોનસ્ટેબલની મનાઈપર ધ્યાન ન આપી એક દોહી દાખલ થયો હતો તેણે નામ કામ લખી લેવામાં આવ્યું હતું. તેનાપર કેસ ચલાવવા માટે તેમ કરવામાં આવ્યું કે કેમ એ જણાવવામાં આવ્યું નહોતું.

ડરખન ઇન્ડિયન સોસાયટીની છેલ્લી બે મીટીંગમાં "સીરિયસની કેળવણી" અને "સત્યાગ્રહ" ઉપર બાવણો થયા હતા. પહેલા નિર્ણય વખતે જુદી જુદી તરીકેની કસરતો કરી બતાવી હતી. "સત્યાગ્રહ" ના નિર્ણય વખતે ટર્સસચાલની બહતને ટેકા આપવામાં આવ્યો હતો.

મારિસનજરમાં ચેપલ સીટ બીજા આગળ કેટલાક કાફરોએ ગયા અકવાડી આમાં સખત તોફાન મચાવ્યું હતું. સર બાતમાં ત્યાં કેટલાક કોન્સ્ટેબલોએ કાફરો બેસા થયા હતા, તેમને જોઈ સુલેહ માટે બે ચણ પોલીસ ગયા. કાફરોએ પોલીસ ના ઉપરજ કુમલો કપોર્ટ તેમાં સખત કપાકપી થઈ, અને વધુ પોલીસ આવી પહેલિયા કેટલાકને પકડવામાં આવ્યા.

દક્ષિણ અમેરીકામાં કેટલાક બોયરો વસવાટ કરવા મચ્યા છે તેઓ જેલમાં અથવા બીજી રીતે દુઃખી અવસ્થા બોનવી રહ્યા છે, એવું જણાવી તેમને પાછા બોલાવવા કેપ્ટન એક ડાપું બોયરોને બલામણુ કરે છે.

કસ્ટ કોસ્ટ શીવરનો ઉપાય લેવા જન રજ બોલા તુરતમાં મચાઈ લેનાર છે.

"જરૂરીનીઆ" નામથી એક લખનાર 'મરકુરી' માં જણાવે છે કે ગીરમીટી ગામો આમુલકને કેળવવામાં કામ લાગ્યા

છે, અને તેથી તેમના તરફ સારી રીતે વરતવું એ હરજ છે. સત્યાગ્રહી મુશી ખત આરજ વેપારીને લીધે છે, કે જેઓ આપણને હરીફાઈમાં હોવા છે, અને આ મુલકને કાંઈ ખપના નથી. માટે તેમની સામે આપણે સહત ચલાવવી જોઈએ.

લેડીસમીથમાં એક કુમલો સંખંધમાં ખોટા સોજંદ લેવા માટે એક દોહીને સજા થઈ હતી. તેની સામે નાતાલ ડીવીઝનની સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ લઈ જવામાં આવતાં સજા રદ કરાવવામાં આવી છે.

ડરખનના બંદરેથી આલેલીઆ જવા ઉપરેથી રડીમર ગ્રીમાંડીઆ ડરખનથી ૭૦૦ માઇલ દુર પહેંચી ત્યાં સુધી જવું પડના "કોરડાં વમરતા" તારનાં મથક સાથે સંદેશાઓ ચલાવી શકતી હતી.

કેપટાઉનમાં જુદા જુદા વિજાત તરફ થી સર પીટરનામ, મી. જે. ડમ્બુ, જેમર, મી. ડનકન બકસટર તથા મી. જે. ડી. કાસ્ટસપટ યુનિયનના ઉમેલ્વારો બહાર પડ્યા છે.

બેકસનજર અને બેનોની વચ્ચેના રસ્તા પર એક ગોરાને ખુબ માર મારીને તેની પાસેથી ૫૧ ર તથા કેટલોક માલ લઈ માર કાફરોએ નારી ગયા હતા ગોરાને બેસુખ મણી તેઓ ચોડે દુર જઈ અટક્યા, પછી તે બેસુખ નહેતો થએલો, ને હોડતો જઈ નજીકમાંથી મદદ લાવી બહામોને પકડવા શકિતમાન થયો હતો.

પાંજળથી જણાવવામાં આવે છે કે ગીમાંડીઆ સાથે ૧૦૫૦ માઇલથી કોરડાં વમર વાત થઈ રહી હતી. બેકસનના સામાકામવડે ૨૫૦ માઇલ દુર વાત કરી ચકાવ એવો કોન્ટ્રાક્ટ કંઈનીયરને આપવામાં આવ્યો હતો તેને બેકે ૧૦૫૦ માઇલ સુધી વાત કરી ચકાવ છે તે માટે બેકે જ સંતોષ બતાવવામાં આવ્યો છે. એ રડીમર સુધવારે બોયરે ઉપરેથી, અને રાનીકારે આજ સુધી સંદેશા મોકલી રાખી હતી.

ડીના એક કાફરને બોરતનો વેસ પહેરી કાઢ કરવા માટે તથા દારૂ રાખવા ના વખેરે બીજા યુનિયનો માટે ૧૮ મહીનાની જેલની સજા થઈ છે.

જનરલ બે.કા તેની આવતી નાતાલની સફર વખતે ડરખનની મુલાકાત લેશે.

યુનિયન પ્રધાન મંડળના પમારો નીચે મુજબ કરાવવામાં આવ્યા છે. મુખ્ય પ્રધાન, વરસના પા. ૪૦૦૦, બીજા પ્રધાન ને વરસના પા. ૩૦૦૦. નાતાલના ડે. જીનીન્સને કાંઈ ખાતુ સોંપવામાં આવેલ ન હોવાથી તેને કાંઈ પમાર મળશે નહીં.

પેતાનાં કોઠારને શીળી ન કરાવવા માટે, અથવા કડાવેલ છતાં તે સખંધી સરટીરીકેટ વડતે ટેકાણે ન મોકલવા માટે ૧૮ માઆપોને ડાંડીમાં કોરડાં આગળ ખડા કરવામાં આવ્યા હતાં, અને દરેકને રી. ૫ ના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

બોરડાં બેકસન મેડીકોમરી મુલાકાત લેનાર છે. એમ કહેવાય છે.

ડરખનના એક ગોરા સોલીસ્ટીટર મી. સેથીલ કાલેલીને ચાલુ સાલનો પેલ ટેકસ ન બરવા માટે કોરડાં ખડા કરવામાં આવ્યા હતા. તેમણે બમાવમાં જણાવ્યું કે જાનેવારીની પહેલી તારીખે કોલોનીમાં હોય તેમજેજ પેલ ટેકસ બરવો પડે. હું તો બહાર મચેલ અને ફેબ્રુઆરીમાં આવ્યો. આ કેસને હું ટેસ્ટ કેસ ગણું છું. કોરડે કહ્યું કે આવા કેસો હમેશાં યુનિયન તરીકે ગણાયા છે, ને તેથી શી. ૧૦ ની સજા કરી. તેની સામે અપીલ થઈ છે.

લાહોરમાં દંગો

તા. ૧૬ મીએ લાહોરથી રૂટરનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે ૪૦૦ ઉચેકાએલા લોકોના ટોળાએ જેલના મુખ્ય દરવાજા પર દલો કપોર્ટ હતો. મારડોએ ફક્સડ બોરો તરફ ધમકી ન દેવા બહુકો પહોંચી પછી તેપર ધ્યાન દેવામાં આવ્યું નહીં. બે બવંકર પસારા લઈ જવામાં આવ્યા, અને મારડોએ રીપી બહુકો કોટી. જેમાં ૧૦ પુલ્કાઓ નાશ પામ્યા છે. અને ૫૦ મામલ ગયા છે.

દુનિયામાં સુલેહ વધારવાની હિલચાલ

સર્વ દેશીય મંડળીઓ (કોન્ફેરન્સો)ના પ્રમુખ મી. જોર્જ ડબલ્યુ. નેરમાણે 'ધી ઇન્ડિપેન્ડન્ટ'માં લખે છે કે : "સુલેહથી સાચે જોમ રહેવું, એ સહુથી અધરામાં અધરો સવાલ છે કે જેનું નિરાકરણ હજી સુધી માનવી કરી શકેલ નથી. વીસમી સદીમાં કુદરતની સહિતઓથી માણસને શોડું જ કરવાનું રહ્યું છે. દરેક આફતો, બધી ભતની મરડી, અને એવા બીજાં બેળી બનાવો કે જે બધાં દુનિયાની ઉત્પત્તિ સાથેજ ઉત્પન્ન થયાં છે તેને એક પછી એક હાં કરવામાં આવ્યા છે. હવેના દુષ્ટ તત્વોનું તથા જુના અણસમજી જમાનાના જુલ અંકજી વચ્ચેનું અંદરૂપ છે તે વિધાના કમિયા વડે તથા સમજસહિતની કસોટી વડે દેખાઈ આવવામાં આવ્યું છે.

હવે મનુષ્યના જે શત્રુઓ રહ્યા છે તે માત્ર માણસ જ નથી રહેતાં. આની સામે હિલચાલો તથા હાલમાં જોરાવર પત્રો તેને બનાવવાનાં રહ્યાં. આને સાચું જાણનાં જનરો ખુલ્લી તથા ફરિયાદ દાખરના બોળ નીચે તેને ગોધાં ખાવાનું રહ્યું. અને એ બધાનું કારણ એજ છે જ્યાં પૃથ્વીના નામથી ઓળખાતા નાનકડાં ગોળાપર હજીમળીને રહેવાનું આપણે જિજ્ઞાસુ નથી.

આ જ સવાલ માટે સર્વ દેશીય મંડળીઓનો સમાજ કામ કરી રહ્યો છે. હાલ તો તેવી રૂપ મંડળીઓ છે. તેના પ્રતિનિધિઓની હાલમાં પૃથ્વીના ચારે ખુણામાંથી સમસમ દરેક પ્રજાના બધા મળી ૭૦ વિદ્યાર્થીઓ હાજર હતા. તેમ ચીના તથા જાપાની વિદ્યાર્થીઓનું પ્રમાણ મોટું હતું : છતાં હીંદ, રશિયા, અમેરિકા, ગ્રીસ, બ્રિટિશ દક્ષિણ આફ્રિકા, વેસ્ટ ઇન્ડીઝ, સ્વીટઝરલેન્ડ, ફ્રાન્સ, જર્મની, શીલીલાદનના ટાપુઓ, અને દક્ષિણ અમેરિકાના ધણા ભાગમાંથી પણ વિદ્યાર્થીઓ હાજર હતા.

ત્રીજી 'હેગ કોન્ફરન્સ'માં બધી પ્રજાના મળીને ૧૦૦ અથવા વધારે વિદ્યાર્થીઓનું યોગ્ય બંધારણવાળું એલચીઆવું હાજર રહે એવી ગોઠવણો ચાલે છે. આમાં એવો હેતુ છે. વિદ્યાર્થીની દુનિયામાં સુલેહની ઇચ્છાવાળું એક વજનદાર પ્રતિનિધિ આવું તેથી પેદા થશે, અને

દુનિયાને એકત્ર કરવાના મહાકારત કામ માટે બીજા વીસ વરસમાં તે એલચી આતાના જુવાનીઓ કેળવશે.

અમેરિકાની પાઠશાળાઓમાં પરદેશી વિદ્યાર્થીઓની મોટી સંખ્યાને લઈને આ હિલચાલની અમલતા ઉભી થઈ છે. જાવી પાઠશાળાઓના ધાખલા તરીકે એક કોરનેલની પાઠશાળા લઈએ તો આમાં ૧૮૦ પરદેશી વિદ્યાર્થીઓ છે. તેમાં દુનિયાની જુદી જુદી ૩૨ પ્રજા અને કેમના પ્રતિનિધિઓ છે. અને તેમાં ચીનથી ૩૨, ઇંગ્લાંડથી ૧૮, શીલીલાદનથી ૧૨, આસ્ટ્રેલિયાથી ૧૨, અને જાપાનથી ૧૦ વિદ્યાર્થીઓ છે.

આ બધા યુવાઓમાં માણસો હોય છે; અને હજી બાકે તો તેઓની સરકાર તરફથી મોકલાયેલા હોય છે. એટલે તેઓ પાછા દેશ જઈ ત્યારે સત્તા અને વચવાળો હોદ્દો મેળવશે. એમ હોવાથી, દુનિયાની સુલેહ તથા દેશ પરદેશ વચ્ચે મોકલા વધારવાનો, કેમ અને ધરમના વિરોધ તોડી નાંખવાનો તથા માણસ માણસ વચ્ચે વધારે સારી સમજુતી તેમજ હીલસોજી પેદા કરવાનો આથી વધારે બહુ કુળ સંજોગ મળવો મુશ્કેલ છે. આપણે બધી યુગ્મા છીએ કે એક બીજાને વિરોધ મુખપત્રે કરીને અણસમજને લીધે પેદા થાય છે. એટલે આપણે હેતુ સાધવાને જે કંઈ કરવું જરૂર છે તે એજ કે આ માણસોને એકત્ર કરવા.

વિવિધ વિચાર

સો વરસ પહેલાં માણસોને જેટલી શાંતિ હતી અને આત્મા-રહની ઉન્નતિ માટે વિચાર કરવાનો અવકાશ હતો તેમ આજે નથી. આજે વખત નથી એ જુમ પડી રહી છે. છતાં જો કામ કરવાનાં પંત્રો અને છુટ્ટી સંભાવનાનાં સાધનો આજે હોવાનું જણાવવામાં આવે છે તેમ આમસા વખતમાં નહોતું. તે વખતે નહોતાં શોધાયાં તે વરાળથી ચાલતાં વંત્રો, કે નહોતાં જાણવામાં એસ કે વીજળીથી ચાલતાં વંત્રો. કેવો ઉલટાઈ ગયેલો આમલો! — "આટલાંટિક મંચથી."

હોંદના જાપાના નવા કામગીર ટીકા કરતાં 'મોડરન રીવ્યુ' કહે છે કે—આજના વખતમાં લોકોને કંઈ પણ કહેવી તો તે બાપજી કરે છે, બા લખીને બેસે છે; અને બાપજી લોકો સન્મુખ બેસે

બા પછી પણ બહુ કરીને જખાય છે. બાપજી કરવાની તેને મરજી થાય કે હેન્ડ થીલો વહેવાય છે, કીતો ઉપર બખરો ચોંટાડાય છે અને જખાઓમાં જાહેરાત ચખાય છે. હજી તો મામમાં તે આખો ન હોય ત્યાં તો આખા દેશમાં વીજળીના તારોથી ખખર ફરી વળે છે. અને જખારે બાપજી પુર થાય છે સરે શ્રોતાઓના કાનમાં પેસે છે અને જખાઓથી બહાર નીકળી જાય છે. અસહના વખતમાં આમ નહોતું તે વખતે જાપાનાનાં નહોતાં, હેન્ડથીલો નહોતાં, કીતો ચોડવા ના મોઢા કામગીરો નહોતાં, જાપાની જાહેર ખખરો નહોતી, અને તારના સંદેશ પણ નહોતા. મીટીંગોને જખારવાને ધમાલીયા માણસો પણ નહોતા. છતાં સત્ય વાત ત્યારે પણ બોલાતી. કાર્વિક શરોતાઓ પ્રેમપુરવક તેને ચૂલક કરતા, અને મોટેથી પેદીર પેદીએ જાન દેવામાં આવતું. ઉપનિષદ કાળના રાષ્ટ્રોને કારકુનો કે ડુંગરાંરી નેધિ લેનારો નહોતા. કેષ પ્રગટ કરનારા કે જાપાનાનાં કે પુસ્તકો પણ તે વખતે નહોતા. શુભિ એ શબ્દ ધીજ સમજાય છે કે ભવિષ્યના સંસારને માટે એ અહાય વાણી સંજોગોને સાચવી રાખેલી. છસીસ કે છપ્પે એ! જાપેક્ષ પુસ્તક કે લીટી રાખેલ નથી. તો પણ જે સત્ય તેમને મળેલ તે તો હજી જાણતું જાય છે, અને માણસોને સાચે રસ્તે ચડાવે છે. આ જમાનાના માણસો પોતાના સંચાચાર બધા અધાર રાખ્યો છે. પણ સત્ય પ્રજા છે તે આપોઆપ પ્રગટ થાય છે. તેને સંચાચાર ભગતવિના આવી શકે. તેને સંચાચાર મદદની જરૂર ન પડે. તેથી સત્યનો સેવક કહી પણ આજા ખોલો નથી કે તેનો ઉમમ પડતો નથી.

અરબાપચીઓને જખાળ

મી. અખદુલ કરીમ માસક મોટી શર રાજાવાવ વાળા—તમે તમારા કાથી ઉતારો વતી જે કામગીરી નહલ મોકલી છે તેનું અસલ (જે ઉપર સદીઓ લેવાયેલી હોય તે) અમને મોકલાવી દેવાથી તમારા કામગીર પુરત ખ્યાન આપવામાં આવશે.

"ખુલવવાથી" — તમારી સચવાઓ ખખવા લખે નથી.

યુનિયન પ્રધાન મંડળ

“નાતાલ વીટનેસ” નો બળાપો

યુનિયન પ્રધાન મંડળ પર લખાણથી “નાતાલ વીટનેસ” કરેલી ટીકાએની મત લખ કુઠમાં નીચે મુજબ છે :—

અમને મોટા એક સચે પછુ અતઃ કરજીપુરવક એવી ખતરી થઇ છે કે તા. ૩૨મી મેને દિવસે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બ્રિટીશ સન્તાને મોતનો ફટકો વાગ્યો છે પ્રધાન મંડળમાં અંગ્રેજોને કાંઈ હાથ નથી; અને હવે પ્રધાન મંડળ ધીમે ધીમે પછુ હટનાથી બ્રિટીશનો પગ દક્ષિણ આફ્રિકાની રાજનીતિમાંથી કઢી નાખશે. યુનિયનની સ્થાપનાની ચર્ચા વખતે “સુએ હસપથી કામ લેવા” વિશે બહુ કહેવામાં આવ્યું હતું. તે બોલ હવે અત્યંત બધા નક અને હાથ ભરેલા લાગે છે આજે માથાથી તે પગ સુધી પ્રધાન મંડળ ભેગર છે, તેની રાજનીતિ ભેગર છે અને તેના સિદ્ધાંતો પછુ ભેગર છે. અને અમને મુખ્ય બળાપો એ કાપ છે કે અંગ્રેજોએ ભેગરેને આ સુલક એમજ આપી દેવાને બદલે નકામી હાથ કરી બનમાથ ખરાબ કરવાની એવકુશી કરેલ છે. “દશ વરસની મુદત પછી આ બનાવ માટે આપણે હાથરનો આભાર માનશું”, કે તે બન્યો નહોત તો સાર હતું એમ કહેશું એ વાતની ખતર પડતી નથી” આવેલ હાથર એક ફેકાણે નીકળ્યો છે તે સાચોજ છે. દશ વરસ પછુ લાંબી મુત છે. ત્રણ વરસની મુદતમાં આપણે આ બ્રિટીશ કોલોનીયના એ રહેનેડમ કે (જે દિવસે નાતાલ યુનિયનમાં હાથલ થશે એ વોટથી નકકી થયું.) ને શ્રાપ દહશું, કેમકે તે દિવસ થી એક અત્યંત બધાનક આફલ તેના પર પડી છે એમ તેઓને માલુમ પડ્યા વગર રહેશે નહીં. યુનિયનમાં હાથલ થઇને આપણે આપણા મોતના હુકમનામા પર સિકકો માર્યો છે; અને આપણને કાથ પગ બાંધીને દુરમનને સોંપ્યા છે. એવ રાને તો આજે ખરેખરા હાથને દિવસ છે. કેમકે તેઓ એ સ્વાને પછુ ધારણા બાંધી ન હોય તે કરતાં તેમને વધારે મધુ છે. વળી તકવાર અને બાંધુકથી પછુ તેમને આટલું મળી શકત નહીં. રીપબ્લીકના દિવસમાં તેઓ એ ગ્રીવીન્સન સર્વેપરી માલીક હતા, ત્યારે આજે તેઓ ચારે

ગ્રીવીન્સનમાં સર્વેપરી છે; અને આપણે તેઓની આજમ મુરખાઓ બન્યા તેમકે હસે છે તે વધારાનું છે. આખા દક્ષિણ આફ્રિકાની લખાણ પહેળાઈમાંથી અપી લકપા તેવા હકકડા. એક્ટીવીસ્ટ, અદા વતખેર અને માથા ફેરવાઓનું વીધુ વીધીને પ્રધાન મંડળ બનાવમાં આવ્યું છે, ને તેમાં બ્રિટીશ નામરજાને હમેશા છે તેઓ એવા છે કે જેનામાં બ્રિટીશ શોકને કરો ભરો કે હમેશ નથી. આપ અને નાતાલવાળને વોજાળ વખતમાં પ્રીટોરીયાના પાવરોના કહ્યું કારોખારનો અનુભવ થશે બધી મોટી જગ્યાઓમાં ડમને નીમવામાં આવે છે; અને નહીં તો એવા અંગ્રેજોને નીમવામાં આવે છે કે જેઓ હાથ કરતાં પછુ વધારે ડમ છે. જનરલ બોયા જેણે સરસમાં સરસ માણસોનું પ્રધાન મંડળ બનાવવાની હિમાયત કરેલ તેણે નકારામાં નકારા માણસેને પસંદ કર્યા છે, અને જે વચનો અને આશાઓ તેણે બાપેલ તે બધામાં દગાખોર નીવડેલ છે. તેનું પ્રધાન મંડળ તે લોકોનું બપખાન ભરાખર છે. તેને મજેશી સચા અને તકવડે સામા પક્ષ (બ્રિટીશ) ની સન્તાનું રાજનીતિમાં મીડુ વળ્યા વગર તેઓ રહેશે નહીં. મેસરસ મુર અને રબી-અને નીમીને બ્રિટીશ લાગણીને સતોપવા ધારણ હોય તો તે મજબની ધેવજા છે. તેઓની નમજાહ નો પાર નથી, અને પ્રીટોરીયાના “બાસો” ની આજમ કુભારના કાથમાં માટી જેમ થશે. દક્ષિણ આફ્રિકાના આ પ્રમાણે સુચવાતા ગવિખર માટે અમને અહસોસ થાય છે, અને વધારે અહસોસ તો એ કાપ છે કે બાંધીનું દક્ષિણ આફ્રિકા ડમ ને સોંપીને પછુ આપણે નાતાલવાળા છુદા રહ્યા નહીં.

વિકયા હુન્નર સંબંધી વિષયો

અમેરીકાની વીધીઓ (રેસ્ટોરન્ટ) માં એવી દબ સર થઇ છે કે દરેક સ્થળે પોતપોતાને લાં વાપરવામાં આવતાં સફર જનપર પોતપોતાનાં નામ કુદરવી રીતે ઉઠાવેલાં હોય છે. સફરજન આડ ઉપર લીધું હોય છે ત્યારે તેપર નામ કોતરેલું હોય એવો કાગળ એટલી મુકવામાં આવે છે. પછી તે પાકે છે આ તેની કાથ સપાટી પર લીલા કરો હાકી રહે છે.

“આરમ પ્રકાશ” જણાવે છે કે :— આપણા દેશમાં સાકર અને સાકર મથિત પદારથોની આદુતિ ના પવાની વધુ વરેપોથી પ્રમા છે. આવી એમ નથી સમજવાનું કે અગિમમાં આ પદારથો અર્થે બાળી નાખવામાં આવે છે. પેરીસના વિખ્યાત વિદ્યાનવેતા દલવરે સેન્કોર વિદ્યાનોની સમજ સિધ્ધ કરી બતાવ્યું છે કે બનેલી સાકરમાં વાધુ શુધ્ધ કરવાનો વધો મોટો પ્રયુ છે. પ્રેક્ષક વિદ્યાનિકો એમ કહે છે કે બનેલી સાકર વધુમાં ફેકાએલા કાપરોમ, કોલેરા, પ્લેગાદિના જગુને જોતજોતામાં નક કરે છે.

જુદા જુદા રંગો તથા સંખીતના રંગ થી મજબની રાતવતુઓ પર થતી અસર ને લગતા કેટલાક આરટીકલો પારીસના ‘લા રીજુ’ માં આપવામાં આવ્યા છે. તેમાં લખનાર કહે છે કે લાલ રંગ ઉરે રજી કરનાર છે. નારંગી અને પીળો રંગ જરા એણે હરજો ઉરજેરજી કરે છે. જાંબુડીઓ, જુરો, અને બધુ રંગ સાંત અસર ઉપજાવનારા છે. લીલો રંગ સાંત બાનદ ઉપજાવનાર, અને સાંતી પમાડનાર છે. મજબની નમજાહના રામમાં રંગીન કાથમાંથી પસાર થતાં અજવાળાંના ઉપચારની અસર અજવાળાં ને ધીમેધીમે અને કોમળી એકાએક ફેર ફર સીવાય બાકી પધવાથી શાપકારક જણાય છે. વળી હાડ ઉપરતે અજવાળાંથી મજબની નમજાહ વધે છે, તેથી કોરજોનું જોર કાણમાં રાખવાની ખાસ સલાહ રાખવી જોઈએ. ડીલાંપ જણાવે છે કે વધારે અજવાળાંથી દરદી નાં મજબની લીલાલ વધે છે, અને મજબ ઉપર ખરાબ અસર થાય છે અને મોટાં પેટવાળાં માણસોપર હાડ કરતાં વધારે અજવાળાંની અસર જણવા માંડે છે. મજબતંતુની નમજાહથી પીડાતા દરદીઓએ વધારે પ્રકાશવાળાં અજવાળાં માંથી દૂર રહેવું જોઈએ. પરદાઓ તથા બંતિ દગિલી બીજો સાંતી ઉપજાવનાર રંગની હોવી જોઈએ. મજબની કોમળી રીતની નમજાહવાળા લખસોએ તો ખાસ કરીને લાલ સીલોન વા લાલ પરદાવાળ રમમાં વધુ વખત પસાર ના કરવાની ખાસ સલાહ રાખવી જોઈએ, અને પોતાની જોરડીમાં લીલા બધુ અને જાંબુ ડીલા રંગના પરદા કાઢવા જોઈએ. — “લાંબ વરતમાન”

હાંદુસ્તાનના ખબરો

(હિંદી જાણ ઉપરથી)

રાજકોટના હાંદુર સાહેબે ખેડૂતોના ઉદારને દરબાત કેળવણી લેવાનું કાર્ય શરૂ કર્યું છે.

તલાવ ખાતેની સરકાર પાઠશાળાને મી. હરભાઈસાહેબે જીવજીવે રૂ. ૨૫૦૦ ની મદદ આપી છે.

રાજી ખંધરસની પેઢીએ તલાવેથી હળદર મધુ ધણે ખરીદી વિમાયત ચલાવ્યા છે.

પોતાના જન્મ દિવસના શુભ પ્રસંગ પર જાવનમરના મહારાજાએ પ્રગ્નેને કેટલાક હોકા આપ્યા છે, અને એક પારસી વિદ્યાર્થીને લંડન વધુ અભ્યાસાર્થે જવા માટે રૂ. ૧૨ હજારની સંપૂર્ણ રકમ આપી છે.

કરાંચીયાળા મી. એલજી દીનશાહે પોતાના પુત્ર મી. નાદીરશાહના નામની એક છત્રીતાલ બાંધવા રૂ. ૧૦ હજાર આપવા પોતે પ્રુદી છે એમ કરાંચી મુ. ને જણાવ્યું છે.

કરાંચીના સ્વદેશી રોટારની ઝડતી લઈ કેટલીક ચોપડીઓ જપ્ત કરવામાં આવી છે.

અમદાવાદની હાલિદી વેરા કામ તરફથી મુજબ સરકારને ખરબ કરવામાં આવી છે કે અમદાવાદ પાસે મોલાઈ પીરોજ સહેબની પુત્રી દરગાહ આવેલી છે તે રહેવાનાને વેચાતી આપવામાં આવનાર છે તે જાણ થયું બેઠાએ. કેમકે એ દરગાહને ધણીજ પવિત્ર મહુવામાં આવે છે, અને તેથી મુસલમાનોની લાગણી હુખારી.

ગાંધીવાડાળા રા. બા. સારંગપાણી રજા ઉપર ગયાથી તેમનો હજુર કામદાર નો આજ રા. સા. ધરવ પાસે છે.

કાંધપણુ અપરજાદ નહીં રાખતાં સખ્તાઈ થી દરબાત કેળવણી આપવાનું વડોદરા ના નાં ગાયકવાડે જાહેર કર્યું છે.

વડોદરા રહેવાના પાલેજ રોટારથી અધ્યાપકશ્રી અંદરની જમીનના રચા

નિક વીરનાર ઉપર રચનાઓ સાદુ રાખવા, રાતના રોટારી કરવા અને સુખશાંતિ સુધારવાની મોહવણુ કરવા મુનિસિપલ વહીવટ દાખલ કરવાને સરકારે હાંસુ છે.

નવાખજાદા નસરુલ્લાખાન બેરીસ્ટર સમીન રટેટના જમુડીશીવલ કમિશનર નિમણા છે.

રાંદેર મુનીસીપાલિટીના સેક્રેટરીને હીસાબમાં ગેટાઓ લેવાનું જણાવી સરપેન્ડ કરવામાં આવેલ છે, અને તેની પાસેથી હિસાબ સુબંધી ખુલાસો માગવા માં આવ્યો છે. —“રાજરયાન.”

“જણપતીપદ” નામની ફિટુરી ચોપડીઓ જાપવા મટે બે મરાઠા જુવાનોની મુજબ ખાતે ધરપકડ કરવામાં આવી છે.

પુના ડીઝીકટમાં આવેલી તલેચાંવની પ્રમુખીય રકુલની પોલીસે ઝડતી લીધી છે.

પુના ખાતે રહેનસાહની જાપના ખોરા સીકકા બનાવવા માટે મધ્ય પ્રાંતના એક દોહીને ૧૦ વરસના રૂબરૂ કેડખાનાની સજા થઈ છે.

મદ્રાસના રીટાવર થયેલા જી. જી. મી. સુધામની આવરે એક બાપણુ દરખાસ્ત મીશનરીયો હાંદુ જુવાનોને વટલાવે તેની સામે સખત અણુમથો દેખાડ્યો હતો.

બંગાળ માટે કારોબારી કલેન્ડર સ્થાપવામાં હાંદી પ્રધાને મજુરી આપી છે. તેમાં એક બંગાળી મહત્વની નીમણુક કરવામાં આવશે.

વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિમાં કેમ સુધારો કરશે તથા તેમના વરતન માટેના કાચા માં કેવા સુધારા કરવા તે સંબંધી કક્ષ કક્ષા મુનિસિપલિટીના સત્તાવાળાઓ વિચાર ચલાવે છે.

બંગાળમાં મેહોરમજ ખાતે એક જંગલ પર રહેલી કામળની મીસ ઉપડનાર છે, જેમાં ઉલ્લામાં ઉલ્લી સોધ મુજબ કામ કરવામાં આવનાર છે.

બંગાળી બાગમાં કાંધક ફેરફાર કરવા ની હીલચાલ થઈ રહી છે એવી વાત હાલમાં હાંદી જાણમાં પ્રચલિત છે.

દેરા હસમાઇખાન ખાતે પ્રમટ થતા ઉરદુપત “ફરનદીવર એડવોકેટ” ના માલિક પાસે નવા પ્રેસ એક્ટ મુજબ પ્રેસ તથા પત્ર દરેક માટે રૂ. ૧૦૦૦ની જામીન મીરી માગવામાં આવી છે.

કલકતાખાતેની એશીઆટીક સોસાયટી ના ઉપપ્રમુખ મહામહાશય દરમશાદ સાહેબે એક ધણે વિચિત્ર અને કીમતી સરકૃત લેખ લાખ લાખે છે, જેનો ઉમેરો તરજુમો જલદી બહાર પાડવામાં આવનાર છે.

કોસલ નગરના વહીવટ હાલત કુમર ને એક ઘાડ કેસમાં તથા માસ ઉપર પકડવામાં આવ્યા હતા. તેણે જેતમાંથી એવું કહ્યું છે કે ‘મારી તખીપત સારી નથી, સરીર ફક્ત જુજ રતલનું રહેલું છે, વધુ વખત રાખવામાં આવશે તો છ દર્વી નો અંત આવશે. માટે જામીન ઉપર છોડવો.’

બંગાળના નામીયા મેહનાલીટ આગે વાન મેહલી લીપકત ફુસેનની ૩ વરસની કેદની સજા પુરી થયા આવી છે, અને તે ચોલી મુદતમાં છુટશે. તેમની વય ૭૦ વરસની છે.

બાગલપોરવાળા મી. ફુજુપ્રસાદ ખી. એ. એન. મી. ગોખમેવાળી સરવન્દસ એફ ઇન્ડીઆ સોસાયટીમાં જોડાયા છે.

ઉદોરખાતે રૂના બજારમાં આજ લાગ્યા થી રૂ. ૧ લાખનું રૂ બળી ગયું છે. તેનો ચીમો કતારેલો હતો.

ફરેચ તાળાના ચંદનખર રહેરમાં બંગાળીઓને ઉચા ઓહાઓ આપવામાં આવ્યા છે.

મુજબખાતે બરાવલી પહેલી જરવેરતી કાનફર-સની યાદમાં સરદાર દસ્તુર કેકા બાઈ તથા દસ્તુર કા. એમ. એમ. ધાલા ને ગઈ તા. ૩૦ મી એપ્રિલે રાત્રે સર દીનશાહ પીટીટના પ્રમુખપણુ હેઠળ એક ખાણુ આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં રામેતા મુજબ સલામતીઓ લેવાનાં આપણે થયાં હતાં, અને કાનફર-સની નેમ સમ જાવવામાં આવી હતી તથા કાનફર-સન વિરોધીઓ સામે સખત દીકાઓ કરવામાં આવી હતી. કાનફર-સ માટે એક રૂંડ ઉપાડી તેમાં સરદાર દસ્તુર કેકાબાઈ પોતાની તરફથી રૂ. ૧૦૦ ની રકમ બરી વડખાત કરી હતી.

મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવીંદ

તેમનું ઉચ્ચ જીવન ચરિત્ર

(મયા અઠધી ચાલુ)

ઉપર અપાઠ અંગ્રેજી બ્હાનથી બાબુ અરવીંદની ઉચ્ચ નેમોનો કાંઈક ખ્યાલ વાંચનારને આવશે. નેતાના સ્થિતિ સ્થિતિની ખીલવણીમાં તેમણે કેવો અને કેટલો ભાગ ભજવ્યો છે તેની અટકળ ઉપરની હરીકતથી કાંઈક થઈ શકશે. પણ સુધારકો અને વિચારકોનો રસ્તો આ દુનિયામાં સરળ હોતો નથી તેમ બાબુ અરવીંદનાં દ્રષ્ટાંતમાં પણ બન્યું છે. જીવન ને સંકટોનો તેમનો હિસ્સો તેમને મળ્યા વગર રહેતો નથી. તેમના પર જે રાજકોટનો મહાન આરોપ મુકાયો તે વિષે અગાઉ જણાવ્યું છે. આ મામલો મુકરમમાં વિષે કેટલીક હકીકત ખાસ બાબતો લખાય છે. ૧૯૦૮ ના એપ્રિલની ૩૦મી તારીખે મીરજાપુરમાં એક બોલ પુરો તેમાં બે ગરીબ બાલકો આ મરણ પામી. તા. ૨૭ મેએ બાબુ અરવીંદ હજી સુતેલા હતા તેટલા વહેલા એક ગરીબ કોનરેટબલ, તથા હોદી પોલીસ ઇન્સપેક્ટર એક પોલીસ કુઠીને લઈને તેમનાં ઘર પર ચડી આવ્યા. તેમણે (એકે. જી. ડ્રેસલ) કહે છે તેમ એ હીયારાઓએ) મીસ સરોજની ઘોસ (અરવીંદની બહેન) ની છાતી સામે બંદુક તાકી રાખી અને અરવીંદને હાથ કડી નાખી, તેની કમરે દેરડું બાંધ્યું, અને કચકચાની સેનગલ પોલીસ ઓફીસે તેને દેરી મથા. અહીં બાબુ જીતે દરલાલ કહે છે કે અવિષ્ણમાં મહાન આજ્ઞા પોતા ના શીર પર આવવાની હોય એવાં ચિન્હો બાબુ અરવીંદને જેથી રીતે કેટલોક વખત થયાં જણાયા કરતાં હતાં. પણ તે બધા ને તેમણે પોતાનાં કુદરતી નિર્દોષપણાને લઈને મજાકમાં નહોતાં. મમે તેમ હોય, તેમને પોલીસ પકડી મથા અને અધીયોર ની કોરટમાં કેસ ચાલ્યો. તે મુકરમમાં માં આરોપીઓની સંખ્યા વધીને ૩૯ની થઈ ગઈ. એક ખાસ બાબત લખાયેલા વાત એ હતી કે આ મુકરમમાં માટે સર કારે પોતાના સાધારણ વકીલને ન રોકતાં પસિદ વકીલ અને બાહોશ વકીલ મી. એરડી નોરટને રોક્યા. વળી એવી ઓની આસપાસ આસાધારણ પહેરો સર કારે રાખ્યો. પણ આ પહેરો સરકારને

કામ નથી લાગ્યો, તે હમણાંજ માલુમ પડ્યો. મુકરમમાંના ઇન્ડિસ કોલેજીક અને બાવનક બનાવેથી બરેલો છે. પહેલાં તો એક જુદું (નરેંદ્રલાલ મોસાઇ જે આરોપીમાંનો એક હતો ને સરકારનો સાક્ષી બન્યો હતો) એવી જુલાની આપી કે તેથી અનેક બોલાવ અને સંક્રાંતિ તેમ હતું. તેની જુલાની સેવક મધ, પણ ઉલટ તપાસ નહોતી થઈ. અને ઉલટ તપાસ ન લેવાય હોય ત્યાં સુધી જુલાની નકામી મથાય છે. આ કારણથી કે પછી બીજા કારણથી, સરકારે મોસાઇને ખાસ પ્રકારના રક્ષણ તળે રોક્યો. તે બધાને બેઠી કનકયા લાલ દત્ત અને સર્વેંદ્રનાથ બોઝ નામ ના બે કેદીઓએ કેદમાં મોસાઇનું ખુન કર્યું. તેમણે કેદમાં ખીલેલો કેવી રીતે મેળવેલી એ વિષે ઘણી બાબતો બતાવાય છે. બંનેને ફાંસીની સાજ થઈ. પહેલાં કનકયાલાલને ફાંસી મળેલી. તેનું શરીર તેનાં સગાંઓને અગ્નિદાહ માટે સોંપવામાં આવ્યું. એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે કલકત્તાના કેાઇ મરણના સરખસ માં માથુસો થયાં હોય તે કરતાં વધારે માથુસો કનકયાલાલને અગ્નિદાહ કરવા વખતે મળેલાં. આ બંન્સામાં મુકરમમાં ની પ્રયત્નિક રિયલિટી પુરી થઈ. તેમાં એક નિર્દોષ હોય, એકનું ખુન થયું, ને બે ખુની તરીકે ફાંસીએ ચડ્યા, સારે બાકીનાને તેમના પર કેસ ચલાવવાને લાયક ઠરાવવામાં આવ્યા. તા. ૨૩ મી અક્ટોબરે હોર કોરટમાં કેસ ચાલ્યો. કેસ ની એક તાલુબી બરેલી બીના અગાઉ કહેવાય મધ છે. (તે એ કે લેડીની બાપાની પરીક્ષાની હરીફાઈમાં ઉતરનારા અનેક વિદ્યાર્થીઓમાં પહેલો નંબર મેળવનાર અરવીંદ તે આરોપી હતો, તથા તે નંબર મેળવવામાં કાર ખાનાર મી. બીય ક્રોફટ તે જડજ હતા!) અહીં પણ ખુનખાર બનાવો બન્યા વગર ન રહ્યા. મી. એરડી નોરટને આશુતોષ વિશ્વાસ નામના બહોશ બંગાળી વકીલ મદદ કરતા હતા. તેમનું તા. ૧૦મી ફેબ્રુઆરીએ ખુન થયેલું. મી. નોરટને ૧૬ દિવસ બાવજી કર્યું. અને અરવીંદના વકીલ મી. સી. આર. કાસે ૮ દિવસ બચાવનું બાવજી કર્યું તે પછી મુકરમ માનો અંત આવ્યો. સામસામાં પક્ષનાં અતિ ઉમદાં બાવજી વિષે ટીકા કરવાનું આ સ્થળ નથી. પણ એટલું તો કહેવું જોઈએ કે મી. કાસેનું બાવજી પાસેથી શકિતનો ઉત્તમ નમુનો હતું. તેમણે

નીચેના રીતે અને કવિત્વ બરેલા સંદેશ માં અરવીંદને વરણવેલ છે :—
“આ વિશાલર સુપ્રીદી જવાબ મથા પછી, આ તોફાન—આ ચળવળ સાંત થયા પછી, તેના પોતાના મરણ પછી લાંબા કાળ સુધી આદેશકિમાનનો શાએર (કવી), પ્રબોધપત્ર (નેચના લીકમ) નો પ્રવરતક, અને માનવ જાતના મમતા રાખનાર તરીકે તેનાદ માર રહી જશે. તેના સંદેશો પડ્યા ફરી ફરીને હૃદમાં પડ્યા એટલું જ નહીં, પણ દુર દરિયાપાર અને દેશ વિદેશમાં પણ તે સંભળાશે.”
[અધુર.]

ફર્ટ કલાસ માલ મોકલનાર ફર્ટરર

અમે ફરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફર્ટ તથા ફરેક જાતનું વેજીટેબલ ઘણીજ સહાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કામળ બવહાર નંબર પ્રાપ્ત લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જગ્યાબધે અમારે ત્યાંથી તઈયાર મળશે.

ખુલાસા માટે જો નીચેના નામે :—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરો,
ફર્ટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦
ટેલી. એડરેસ. ‘લાજપુરો.’ બો. ૫૭૦, ફરબન.

M. A. Abad Lajpuri,
Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાલુ ઉમદા ફર્ટ અને વેજીટેબલ

સહાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જગ્યાબધે મળશે. પણ બવહાર નીચેના શીરનામે કરો :—

ઈસમાઈલ જવા ફર્ટરર,
પી. એ. બો. ૪૭૧, ટેલી. એડ. ‘ઈસમાઈલ’
૪૭૧, એ. એડિ, ફરબન
મકાઈ, બીનીસ, મરગા લાજપુ. ૧
મીલનવા વેચીએ છીએ.

નાદારી કાર્ડનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેવીન્ટીવમ એક્ટમાંથી)

રોગાદના મોરારજી મહનજીએ તેના લેણુ દારો સાથે સમજુતિ કરી છે એ સંબંધ માં લેણુદારોની મીટીંગ તા. તા. ૨૩ મી જુને ૩૨૫૫ન માજીસ્ટ્રેટ આગળ કરાશે.

માજીસ્ટ્રેટ એજન્સીના નારાયણ પીત્રેની મીટીંગ નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૩૦ મી જુને સુપ્રીમ કોર્ટને જરજ કરવામાં આવશે.

સોવર ટમુએલામાં બેન્કસ ક્રીડના વીરાચાચી તાતનની નાદાર મીટીંગ સંબંધમાં તેના લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૨૩ મી જુને ૨૨૫૨ માજીસ્ટ્રેટ આગળ કરાશે.

૩૨૫૫ન, મે ૨૨૨ીકના દી. ૨મીંધ અખદુશ ની મીટીંગ નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૪ મી જુલાઈએ ૩૨૫૫ન સરજીત કોર્ટને જરજ કરવામાં આવશે.

ન્યુકાસલના રોડરજીપર શુભામ આદમ માયતની નાદાર મીટીંગ સંબંધમાં તેના લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૨૩ મી જુને ૩૨૫૫નના સેકડ સીવીલ માજીસ્ટ્રેટ આગળ કરાશે.

કાસોપોના રોડરજીપર કુસેન હાફીની નાદાર મીટીંગના સંબંધમાં તેના લેણુ દારોની મીટીંગ તા. ૨૩ મી તથા ૩૦ મી જુને ૩૨૫૫ન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં કરાશે.

નોટીસ

અમે તીએ સહી કરનાર આ નોટીસથી સરવે લોકોને ખબર આપીએ છીએ કે પ્રોટેરીયા એથીઆરીક જગતમાં રડાં નં. ૨૪૨ વાળુ મકાન કે જેમાં અમારી લાંબા વખત થી દુકાન ચાલે છે તે તા. ૪. ૫. ૧૦ને દીને શેઠ અહમદ મહમદ કાઢલીયા કુપની પાસે થી પા. ૬૦ અંકે સાદામાં વેચાણ લીધું છે. તથા રડાં નં. ૨૪૨ વાળુ મકાન કે જે હાલ જુમરને બાડે દેવામાં આવ્યું છે તે પા. ૩૨માં શેઠ કાઢલીયા કુપની પાસેથી તા. ૧૦. ૩. ૧૦ને દીને વેચાણ લીધું છે. તેના માલિક અમે છીએ. તેમાં શેઠ અહમદ મહમદ કાઢલીયા કુપની તથા શે કાઢલીયા કુપની હેરજીકને બેચા દેવા નથી. બોમ કાનજી વલી બાઈની સહી બોમ અમનમ વીરજીનો સહી તા. ૧. જુન ૧૯૧૦. પ્રોટેરીયા

રોકડ બખર આવ

	શી. રૂ.	શી. રૂ.
દુધ નાતલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
આવળ માંખ ૧૫૨૫૫ની	૧૮ ૦	૧૮ ૬
મીમડીના	૨૪ ૦	૨૪ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ચીની સમર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કુડાના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
દેશી તુવેર ઘણ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તુવેર ઘણ કાનપુરી	૧૮ ૦	૧૮ ૦
મજુરની	૨૦ ૦	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
ખડની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
ચણા મુંબઈના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
દાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
રડાણા તાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬	૯ ૦
મીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કાવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૨	૩ ૧
એરીલુ	૨ ૬	૩ ૦
મીઠું	૩ ૨	૩ ૩
ગાળી મેરુ	૪ ૬	૫ ૦
ખાં. સોદા નાનાસની	૧૫ ૬	૧૮ ૦
પીળા	૧૬ ૬	૧૭ ૦
તીરકુળ નાતલ	૧૩ ૬	૧૩ ૦
આટો ક ઉડ હેડ	૧૨ ૩	૧૨ ૬
મદાસી સોરાસી ૧૨૫	૮૫	૮૬
૧૨૫	૦ ૩૫	૦ ૪
વી પેટી જીનલ પી	૮-૧૦-૬	૮-૧૦-૦
સોરખંદર	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પાણીની કરાઈ	૫ ૬	૬ ૦
વાઈટ રોસ	૮	૮
માલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાગીયે	૧૭ ૬	૧૮ ૦
લી	૧	૧ ૬
મહમંદ સોપ	૧૩ ૩	૧૩ ૬
સાલુ સીલ રોન	૧૫ ૬	૧૬ ૧
સાલુ કનવામદ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
દાવમ્ ૫૦	કુડાના બોલકની	
કીમત	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકર દી	૧ ૮	૧ ૬
માચીસ બાવન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેરવની	૦ ૧૦	૧ ૦
નીલ પોટા બી ગરે	૧૫ ૬	૧ ૦
નોમક (લીવરુલ)		
ગાળા ૩૦	૪ ૬	૫ ૦

જરા આ તરફ જુઓ !

વહેલો તે વહેલો

જલ્દી કરો નહીં તો ખસ્તાસો

ચોડોજ નકલો કપાય છે

વકાલા કસલામી બાઈએને માન પુરવઠ જાહેર કરે છું કે—કસલામી સમત નતના પાએનખત કે નરડાંડીનોપક્ષની પુરવઠા, શાનદાર અને નામાંકીન મસજીદો નો સુદર નકલો સાઈડ ૧૭ હયા પેલે. જાણ અને ૨૨ કસ લખાઈને જેમાં ૧૨ આલીશાન અને અબ મસજીદોના ફોટો સમીજ ઉમદગી સાથે કાપામાં આવ્યા છે.

- ૧ મસજીદે સુરીઆ
- ૨ તેનો અંદરનો દેખાડ
- ૩ " સુલતાન અહમદ ૪
- ૪ " સુલેમાની ૬
- ૫ " સુલતાન બાઈઝીદ ૮
- ૬ " ફરતમ પાયા
- ૭ મસજીદે જુદાનમીર
- ૮ " સુરી ઉલમાની
- ૯ સુલતાનની મસજીદ વગેરે.

કીમત કપમા ૧૨ ફોટોના નકલાની રકત શી. ૧— પેરેજ પેની ૧.

અમે તીએને સરનામે

એસમાન અહમદ

પી એ. બો. ૭૪૪, ૩૨૫૫ન

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

સર્વે વસ્તુની શ્રેષ્ઠ કલ્પના તથા કૃષિ અને વન્ય જીવનના વસ્તુઓની વાણીજીયાત માટે ઉ. પાસા વસ્તુના કુલ વાણીજીયાત માટે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. JAGGER,

Also at the head Office for S.A.— Adm'tt—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
55 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેબીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છે? રસાયન સહુના—મનજ અને સરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરતી માટે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

બાવાસીર બીચરવાના સોખ અને સરીત—હરથ મસાનો તાકાળીય અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાલમાં યજ્ઞા જણને ફાયદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩. મરહુમ શીર—જાડુષ મલમ. સેળ, ધા. યુમ્મા, વિગેરેને ઘસતજ શાર કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

ફૂમિયન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ અવડાનો અસીર ઇલાજ, સાલ અને સફેદ અવડામાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તપાના વરિકા—જુલાનની અસીર ગેળીઓ, ડબીની કિંમત શીલીંગ ૧/૧. શશીપર્વે વરિકા—ફૂમિયમ મેળાઓ. ખરબા ૧૪૫૦નાં બાજ ઇલાજ કિંમત એક શીલીંગ ૧/૧.

Ismail Saliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL

Dis. RUSTEN

BURG

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ
દિલ્હીનાની શ્રેષ્ઠ ગયાળાં મંગાવી
સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને
પાસ લી પોરબંદર તથા કલકત્તા—
સરસ સ્વાદ—મેળુ મંધીઆજી—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.
P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
Box 3598
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding & Commission Agent,

STONES LINGER PIER STREET,

P.O. Box 353, Telephone: "DELON,"

PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gurdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Laden," Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohtaganlal Bhawanidass Gheewala
Bandaria, 21 Roger Street.
Importers
ESRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABORAKKE AMON & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 88 371 Pine St.,
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. AHMED LATOONI,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIKKEHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TIPPIA, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruitery, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 58.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjen Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Amod Moseesjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. P. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
L. E. DADABROY,
22nd St. Malay Location, Box 2338.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDREY,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KHALMAN,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Teveris,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goelam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ibbharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp.
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTABHAI & DADOO
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. F. BEAUM,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.
HORNLEY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJNAN & LALCHAND Box 92.
Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEAST

Major Laljee.
Merchant & Charcoal Supplier

HYLSTROOM

A. M. Bawa,
Box 16.

PIET RETIEP

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSEBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MANTA & KHANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nokamdas Bros.,
Main Street. Box 531,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nimoo,
61 Walmer Road
Vanmali Haric,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496
Two Branches: Standerton, Box 82
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Barthanday Trading Co. Box 47

ROBERTSON

A. Abvahan, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sta.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4 Tel. Add. "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Nait Box 59.
Khushal Pa bhu Dhoobi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosenkhan Kalokhan,
17 Market Street,

**SPILONKEN
(TRANSVAAL)**

Kesavji Giga, Refcoia.

STANGER

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Rood Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadec,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,
UITENHAGE C.O.
Bhaga Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Jauber's Street. Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. 244 "BHABHA." P.O. Box 11.

શ્રી. દેવકીશંકર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
બેંક રોડ અને ચીફ તથા વાઇસ રોડ
મારેટ સીટ, (હાઉસ ડોરેબરી નં. ૩)
પોસ્ટ ૫૪૨૦, બ્રેડા-સ્ટ્રીટ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hussain & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Head Qs. 423, Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4149 Tel. Add.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3155
a Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 14,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transhipment
Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about June 19th Dover Castle

" July 17th Durham Castle

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay
Beira and Mauritius, —

about July 1st Cluny Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants.
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "GAMA"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LORENZO MARQUES

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોડુસી બિઝનેસ હીડુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદર તથા કચ્છતા
નુ-સરસ ચાવલ-પોપુ બંધીઆણ-બજા
બંધ અજમાએક કરી લુએ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદર ખુશબોહર વી.
100 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 1. Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મેલો

ખુબઈ જનારા

આ લાઈનની સ્ટીમરો

દર માસે ડેલાએવાળે બેરા, મેંબાસા અને જામગાર યાં ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગમીટમાં દરેક વરતના પાસે જર માટે પુરેપુરી સમવાડ છે નેમજ ખબાણી ઇડીઅન છે, અને ઝાંરીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન જમવાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કાંઈપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર જાણે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હાંધી બાકાઓ બાંધી મુસાફરીમાં નહીં મળત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુશનો સુકર છે કે જરમાં જરમ મુસાફરી નાં દુઃખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમીટ દર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુશ્કેલી દેશ જનારાઓએ તાબ્યાર યાં રહેવું.

સરકાર આગમીટ ખુબઈ પહેંચેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે હિપરથી સફળી મળ્યું માટે અતરે જાપામાં નાંખાવશું તેથી સફ સાહેબો ને જર ખરેખર આગમીટ પહેંચેથી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરવખતે સીધે કોઈકે જોર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી દે.

અમસ્ટોટી ટન ૩૦૦૦ તા. ૨૯ જુન

ગ્રાન્ડ લાઈન કમ્પાની લિમિટેડ.

અમસ્ટોટી, ૨૯ જુન, ૧૯૧૧, ૩૦૦૦ ટન - ૨૯ જુન.

કિંગ ઓફ ઓફ ઓફ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

શ્રી. જમશદ્દિસ અબાબકની ફા.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કોમર્શિયલ રોડ ડુરબન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

આ પુસ્તકમાં ખરી નીતિ વિષે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધર્મનો પાયો નીતિ છે. નીતિના આવા હંડા વિચાર વધા ધર્મને માન્ય છે તેથી દરેક માણસે આ પુસ્તક વાંચવાની જરૂર છે.

કીમત ૬ પેની, કપાલ અથવા ૧ પેની
ડુરબન એજન્ટ:

વીરજી હામોદર, ૧૯૬ એ સ્ટ્રીટ, ડુરબન
કાંદરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ,
પીનીક્સ, નાતાલ.

કું નીચે સહી કરનાર હાજી ધર્મજી હીમ હાજી ખાન મોહમદ પોરખ-દરવાજા સરવે સાહેબોની જનાળમાં આરજ કરે છે કે મારો છેકરો નામે હાજી ઉર અતરેથી તા. ૨૭-૫-૧૯૧૦ ના રોજ મારાથી રીસાઈને આવ્યો ગયો છે. હવે એ મારા છેકરો હાજી ઉમરને જે કાંઈ સાહેબ મારા નામથી લેખ દેશ આફરી શર્મા ના હાડીઆમાં કરશે તેને કું જોખમદાર નથી. તે સરવે સાહેબોને રોજન માપ.

સેમર સેટ સ્ટાન્ડ કેપ કોલેલી
શ્રી. હાજી ધર્મજીમ હાજી ખાન
મહમદ.

164 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.
SOEN TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Po. bandar."
Telephone 864.

હિંચા ફેક્ટરી ટરકી કેપ, અને બેંચ
કોર ટોપોઓ આવી પહેંચીયો.
અતરે ત્યાં સસ્તે જાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી લુઓ.

હાન મેન્ડ ડેલોર નંદસ,
૧૧૪ એ સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

દેશો માંખાઈ

જોખા લીની સરવે જાતની તાજી મીઠાઈ
અને જનાવીએ લીએ.

કે. અવલુ,
મહમદવાળી મોદદીની સામે,
૧૧૨ એ સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND
GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Fallow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOUBAKER"
E. Aboobaker Amod & Brother,
434, West Street, DURBAN,
Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

હિંચા ફેક્ટરી ટરકી કેપ ટોપોઓ,
સસતી અને જારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Now Bille & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

No. 26—VOL. 8

SATURDAY, JUNE 25TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Three pence

THE INDIAN MASS MEETING

DURBAN INDIANS SUPPORT THE CAUSE OF PASSIVE RESISTANCE

A GATHERING of from three to four hundred Indians of all sections of the community met at Mr. Parson Rustomjee's premises in Durban on Saturday last. Mr. Dawad Mahomed occupied the chair and was supported on the platform by Messrs. Rustomjee, Dada Osman, Abdulla Haji Adam, Omar Haji Amad Johari, G. P. Gandhi, J. M. Lazarus, J. L. Roberts, Ismail Bhayat (Maritzburg), V. Lawrence, P. V. Sanghavel, M. C. Coovadia, C. B. Mehta, M. M. Diwan, Abdul Hay, A. G. Tipnis, S. R. G. Panday, Lutchman Panday, Bhagwatidin, Arjun Singh, Jagat Singh, A. D. Pillay, T. M. Naicker and others.

The Chairman delivered the following speech in Hindi which was afterwards read in English by Mr. J. M. Lazarus:

Gentlemen.—We have met here in public meeting for the first time after the proclamation of the Union of the South African States. We have met not to rejoice, but unfortunately to mourn over the fact that this Union means to the British Indians in South Africa possibly greater restriction on their personal liberty. However, there is cause for rejoicing also in that we have in the Indians who have returned from Bombay and who are on their way to the Transvaal an asset of first-class importance. These brethren of ours, it will be remembered, were forcibly deported, although all of them under some title or other have a right to remain in the Transvaal, and they were deported not to Natal or to some other part of South Africa but to India, which to many of them is a foreign land. Some of them were taken away, leaving their families behind them, who, but for the generous support received from India, would have possibly starved. These brave passive resisters, instead of remaining in India and seeing its beauties, con-

sidered that, for the time being, their duty was to return immediately they could get a steamer to take them, and after an arduous voyage as deck-passengers to Bombay, and after a stay of four days there, they embarked for South Africa in order to seek re-arrest and imprisonment at the Transvaal border.

It is much to be regretted that nine of these passive resisters were not allowed to land owing to the rigorous enforcement of the Immigration Act, although all of them are domiciled in this Colony.

I hope, however, that arrangements will soon be made to secure their entry here.

The Gospel of Hopefulness

Say not the struggle naught availeth, the labour and the wound are vain:
The enemy falter not our valour, and as
slayer, slaying us, they slay him.

For when we sleep, our nation's days
are laid in the hands of our foes;
Your country is not your own, my brothers,
only, but for you, suffers the loss.

For while the land we love, our land, lies
seen here, our victory is to gain;
Far back, through creeds and idols mark,
comes silent, though long, the pain.

And not by eastern window only, when
daylight comes, comes in the light;
In front the sun climbs now, here slowly,
but westward, look, the land is bright.

ARTHUR CLOUGH.

The passive resistance struggle has now gone on for over three years. Over 3,000 imprisonments have taken place. But no part of the community has borne the brunt of the struggle so much and so well as the brave Tamils. It is, therefore, meet to say that all the returned deportees belong to this section of the community. This meeting testifies to the esteem in which our friends are held, and it

testifies also how greatly the Tamil community has risen during the struggle. Certain resolutions will be submitted to you for your approval. These I hope will be carried unanimously. The whole of the Indian community in South Africa is at the back of the movement that is now going on in the Transvaal, and upon its well-being depends its civic existence. Our demands have been universally acknowledged to be just. In your name, therefore, I ask General Botha and his Ministers to render that justice which is due to us, and to end a situation that is daily becoming more and more painful. I will not say anything about the cruelty of the methods that have been adopted by the Transvaal in order to break down the spirit of passive resisters. We would gladly forget the past, if only the Authorities would let us do so.

Mr. Dawad Mahomed then bestowed flowers and perfume on the passive resisters as a mark of the meeting's appreciation, and three hearty cheers were given in their honour.

Mr. Omar Haji Amad Johari proposed Mr. Ismail Gora seconded and Mr. G. P. Gandhi supported the first resolution as follows:—

(1). "This mass meeting of the British Indians of Natal hereby congratulates the returned Transvaal passive resisters on their self-sacrifice and bravery in having left India immediately on their arrival there under forced deportation, and on their determination to return to the Transvaal for the sake of their own and their country's honour."

Mr. G. P. Gandhi had just arrived from the North Coast and brought messages to the meeting from Stanger, Tongaat and Verulam heartily supporting.

Mr. J. L. Roberts proposed and Mr. Ismail Bhayat of Maritzburg seconded the next resolution:—

(2). "This mass meeting of the British Indians of Natal respectfully

urges the newly-established Union Government to bring the distress of passive resisters to an end and to reconcile the British Indian community throughout South Africa by granting their just demands, for which a large number of members of the community have been suffering for over three years."

Mr. V. Lawrence, whilst deploring the mild tone of the following resolution, nevertheless proposed it, and it was seconded by Mr. P. V. Sanghaveri:—

(3) "This mass meeting of the British Indians of Natal respectfully invokes the friendly intervention of the Imperial Government in order to settle the question, which is of Imperial significance."

Mr. Abdulla Haji Adam proposed and Mr. A. G. Tipnis seconded the last resolution:—

(4) "This mass meeting of the British Indians of Natal authorises the chairman to forward the foregoing resolutions to the proper quarters."

All four resolutions were carried unanimously, and the meeting concluded with the singing of India's National Song.

Mr. Rustonjee afterwards entertained the passive resisters to tea and fruit.

The Passive Resisters

Leave Durban for the Transvaal

A Hearty Send-off

On Monday evening at 5.30 quite a large gathering had met at the Central Station, Durban, to bid farewell to the passive resisters who were about to entrain for the Transvaal where they expect to be arrested and imprisoned. Shortly afterwards a large party arrived, led by Messrs. Dawad Mahomed and Parsee Rustonjee, amongst whom were the heroes of the occasion. Of the thirteen men who arrived by the S.S. *President* the following were amongst the party:—Messrs. A. Manikem, Govindasamy Pillay, Samuel Francis, Harry Singh Vardharajaloo, Ellen Nagappa, David Marimuthoo, Veerasamy Kambodi, Moonsamy Elteri, and Mottu Naidoo. Messrs. R. M. Sodha, S. B. Medh, Harilal Gandhi and Louis Benjamin (the latter having been recently deported) joined the party and proceeded with them on the same errand.

Those on the platform were enthusiastic and cheered the passive resisters. Prominent amongst them were, besides Messrs. Dawad Mahomed and Parsee Rustonjee already mentioned, Messrs. Dada Osman, Abdulla Haji Adam, Omar Haji Amud Johari, Christopher A. D. Pillay, J. M. Lazarus, I. L. Roberts, T. M. Naicker, R. Eugenberthy, C. M. Vaid, P. V. Sanghaveri, M. M. Lowen and others.

Mr. K. J. Patel kindly provided fruit for the journey. The Durban

Indian Society were thanked for the loan of their Hall to the lodging and commutation of the deportees; Mr. Ismail Gera for providing food and other necessities; and Messrs. J. M. Lazarus, C. P. Gandhi, S. B. Medh and V. D. Melia for kindly helping during their stay in Durban.

The Treatment of Coloured People

"Natal Mercury's" Strictures

It is generally agreed by all fair-minded and reasonable men (says the *Natal Mercury*) that whatever opinions are held on the question of Asiatic immigration we are bound to treat the Indians who are in the country, and have a right to be in it by the fact of long residence, or the even stronger claim that it is their birth place, with justice and sympathy while recognising that there is a clear line of demarcation socially and politically. There are men, of course, who have no more idea of justice or the fair treatment of the coloured races than they have of the integral calculus, and any appeal to reason is wasted on them, but we believe that the majority recognise that the ruling caste have duties and responsibilities towards the coloured races, and that, as Lord Selborne said, these cannot be neglected with safety to ourselves, nor put on a higher level. At the Union celebrations, the manner in which the coloured races were debarred from any participation therein was far from creditable. We, of course, are not saying for a moment that the celebrations should have been indiscriminately thrown open to all classes of the population but it would not have been a very difficult matter to arrange for space being set apart for the respectable coloured people, as was done even in such a colour-sensitive place as Pretoria. The distribution of so-called souvenirs of the Union by the Education Department—which, by the way, disclaims responsibility for the nature of the production, or the number supplied—was an inexcusable act of selfishness, as the distribution was confined to European school children only. There is no question of mixing of the races. It is purely a question of being fair to all who contribute towards the revenue, and, according to their means and ability, the coloured races certainly pay their share. Some of the grievances voiced by the coloured people are not grievances which can be seriously considered, but it seems to us that a distinctly legitimate grievance is one which has been brought to our notice in connection with railway travelling. The more respectable Indians, for instance, do not desire to travel in third class carriages with low class coolies, or

raw natives than we do, and they generally travel second-class in a compartment set apart for them. The complaint is that even on the longest distance trains only one compartment is set aside, no matter how many may desire to travel, with the result that it is not uncommon for a compartment seated for eight persons to have 12, or 13, or even more, on occasions, crowded into it, and when a complaint is made they are told if they do not care to go they can remain behind. There are sound objections to Asiatic and European travelling together in railway trains, and it is impracticable, but a respectable coloured people are willing to pay for second class accommodation they should be provided with it, and not herded together like sheep, while, as regards any who are not decently dressed, or are of filthy appearance, they should no more be allowed into clean carriages than a filthy dressed white man would be allowed into a first class carriage. Second-class European passengers would simply refuse to go, say, to Johannesburg with over 12 passengers in a carriage seated for eight, and proper accommodation would be provided for them, and, in a matter of this kind Indians are entitled to equal consideration, as they pay the same fares.

The Durban correspondent of the *South African News* (Cape Town) writes: "The treatment of those coloured people who travel by the railway is a matter which is being seriously considered. It is well known that those from Cape Town who travel privately in the cars are allowed to sit on the upper deck, where they are only allowed to occupy the back seats. It seems that if these people are not to be allowed full privileges then there should at least be some difference made in the fares. Twopence from a coloured man's pocket has exactly the same spending power as if it came out of the pocket of a white man, and therefore, while the fares charged for white and black are equal, the treatment should also be equal."

Answer to Correspondent

"NUTKENS." It is, unfortunately, a fact that there are Indians who will get up in public meetings and, by being personal, create strife; and it is also true that some will hypocritically urge others to make sacrifices which they themselves have no intention of making. We do not think, however, that your letter would tend to improve such conduct—rather the reverse. What you and others should see to is that you do not fall into the same error.—Ed. I.O.

Commission's Report Issued

A Festive Whine

The report of the Committee on Indian emigration to the Crown Colonies will be read in the self-governing Colonies of the Empire with varied feelings, the chief of which will be one of commiseration for the whites of the Crown Colonies. The whole report fairly exudes that spirit of greater consideration for the Colon than for their own people, which is the one leading characteristic of the Home Liberal Governments. We are told that the report commends the Indian Government's attitude of benevolent neutrality. One could have imagined that a White Imperial Government would hardly be neutral in a matter between whites of its own race and aliens, but would, while insisting on maintenance of the full tradition of British justice to all races under the Empire, regard the interests of its own people as paramount. To do anything else, is merely rank folly, and opposed to the whole interests of the Empire, including those of these alien races. There is not a Crown Colony of the smallest size that is not an outpost of white civilisation, that the whole interests of the Empire demand should be made as strong as possible. This can only be done by fostering white immigration to the very fullest, and discouraging any alien immigration that may hamper the development of the Colony as a

From the Editor's Chair

10. The other group of students is to make a map of the region of the land and water. There are several of the nationalities. They are to be divided into groups to study the distribution of the people and the land. They are to be divided into groups to study the distribution of the people and the land.

We have placed in juxtaposition extracts from General Botha's manifesto and the programme of Dr. Jameson's new party. The reader will see that there is not much to choose between the two, that the statements are as vague as they possibly can be, and that the authors of the two documents consider that Asiatic immigration is inimical to the development of the social status of the population in South Africa. Both documents declare the prevention of Asiatic immigration. The Unionist programme qualifies the desire by adding that the treatment for those who have already entered the country should be lenient. The programme of the National Party is more definite, and calls for the labour of Asiatic and North British Indians in South Africa, then, must be prepared during the coming months for anti-Asiatic activity on a much larger scale than hitherto. The prospect, however, is by no means black or hopeless, if the different sections of the community scattered throughout South Africa will realise the significance of the statements we have above quoted and do the needful in order to combat the reactionary policy foreshadowed by them. In doing so, however, they will have to recognise well-defined limitations. Control of Asiatic immigration we are bound to put up with and accept, but total exclusion amounting to a national insult must

be considered by every Indian worth his salt to be an impossibility. It appears to us that no sacrifice that may be made by the resident community in South Africa will be too great in order to avert such a calamity. We hold that this sort of equality is the corner-stone of the Imperial edifice, and that Indians who suffer in their attempt to make good the position will have deserved well not only of India but of the whole Empire. The two manifestos demonstrate the greatness of the struggle that is now going on in the Transvaal. We hope that our countrymen in this continent will carefully study the programme of the two parties, and do their duty at what is a critical juncture in the history of British Indians in South Africa.

London Papers on the Colour Problem

The *Nation* is of opinion that the liberation of South Africa is an example worthy neither England nor the rest of the world, nor South Africa itself, to carry it through. It implied a genuine faith in the politics of liberty and freedom. Is there any real reason to think that this efficacy would be less, say, in Ireland, or in India, than among a white people smarting from the recent wounds of a war which they resented as unwarranted and unjust? If we put these questions to ourselves in this country, is it too much to hope that the most thoughtful South Africans, with the recent example of their own fate before their eyes, will put the same question to themselves in relation to their fellow-subjects "of non-European descent?" The gift of freedom has only solved one-half of the South African problem, because it has been extended only to one moiety of the South African people. The further extension, it has been agreed, must be the work of South Africa itself. There, the *Nation* considers by far the greatest of all problems.

The *South African Review* doubts whether the Boer Government will be even tolerably efficient. It is one thing to govern a State like the Transvaal or the Orange River Colony; it is another to govern a bundle of States comprising Natal and the Cape Colony and the Protectorate. This is a task requiring trained experience, wide views, political tact, especially with such a neighbour as Rhodesia. Whatever may be our defects, it is universally conceded that Englishmen have a genius for politics, especially in the sphere of Colonial Government. The only spot in Great Britain where we have hitherto failed politically has been South Africa, and that because we have been thwarted and interfered

with the Board. That difficulty we have surmounted, in the character of modern fashion, by creeping under a How do we know that General Hotha and his colleagues possess the capacity requisite for the very delicate task of governing a federation with a large coloured population and a tolerable admixture of brown white? Experience they certainly have, and guidance from the Imperial centre they reject as an insult.

More Red Tape

The way Poor Indians are Treated by the Post Office

"Humanity" writes a letter to the *Natal Mercury* calling attention to the difficulties which uneducated Indians experience at the Post Office Savings Bank.

A Savings Bank draft in favour of an uneducated Indian, he says, is not cashed by the Natal Bank here, unless the mark or character of the presenter is duly witnessed by a justice of the peace or a commissioner of oaths. This worthless attestation clause only took its birth recently. I suppose this signature is received as a symbol for identification. I cannot gather what exactly the justice or commissioner of oaths' signature to a draft would do if the identity of a person is disputed. A justice of the peace or commissioner of oaths would attest any signature when asked, no matter if the signator is known to him or not, so long as his shilling is paid. His mere signature to a document does not go to prove that the signator is the person to whom the draft is made out. Since this vague regulation came into operation, the illiterate class are somewhat surprised, and in very many cases go to their employers, who in some instances are miles away. The cultivating class are so ignorant that they have not even heard the word J.P. in their lives. Recently I have seen a good number of this class with their drafts in their hands hunting for the person "J.P." from street to street. If the present system is allowed to remain as it is, in course of time these people will get tired of the process and may not care to bank. Before the change came into existence, these drafts were either witnessed by the bank officials or some respectable person, and the bank readily cashed them. To remove the present unpleasantness and disabilities, I suggest that the drafts, which would be a small number, be cashed at the Savings Bank. A record in the paying officer's book is enough to show that the money has been paid. If this is not sufficient, let it be witnessed by a

Wise Words of an Indian Vice-Chancellor

In the *Central Hindu College Magazine* for May appears the full text of the address to the Convocation of the Bombay University, by Sir Narayana G. Chandravarkar, the Vice-Chancellor. We give a few extracts below:

A year and-a-half ago Dr. Selby, then Director of Public Instruction, asked me whether there was any vernacular periodical, of pure literary tastes, dealing with questions of educational and moral interest, which could be put on the library table of every school in the Presidency. From enquiries I made I found there was none worth the name. And even if we had one, what boy would read it unless he found the impulse to go and do likewise from his home? One special principle to be borne in mind in the training of the young is that they do not require to be led so much as not to be misled.

My anxiety is not for the Government; it is strong enough to meet the situation which has become sad and serious enough. I am anxious about ourselves. Have we the strength and the moral courage to stem the tide of wild and wicked teaching by organising our religious, social, and moral forces on lines of sanity, instead of letting things drift and leaving the field to men who care for nothing but the destruction of order, peace and harmony.

I do not deny the value of historical parallels, provided we do not misunderstand them or do not understand them imperfectly, or do not distort them to make them square with our own prejudices and preconceived views. It is true, for instance, that the political air of England was towards the end of the 18th and the beginning of the 19th century charged with a revolutionary spirit. At the end of the 18th century they were reflected in poems like Campbell's *Pleasures of Hope*, showing how the depths of life were stirred. In the earlier years of the 19th century they found vehement utterance in the poems of Byron and Shelley—the former expressing with a passionate genius much of the tumult of thought of the time, defying all old forms and existing institutions. But it was not the teachings and spirit of Byron and Shelley which saved England or led to her greatness. It was the teaching of religious reformers like Wesley and Whitfield and of poets like Wordsworth, the influence of qualities of love and gentleness, of patience and faith, which they and such as they kept alive and nourished, that saved England from the moral chaos which threatened her in the 18th century; thereby illustrating the lesson of history that all social and political reform proceeds from a genuine

religious awakening. And the influence of these great teachers permeates English life still in all its best aspects. They did not degrade religion to the level of politics or social reform and make it subservient to the latter. Theirs was not the religion of hatred—it was the teaching of Love, of the Brotherhood of Man, of the Enthusiasm of Humanity. Not until we go and do likewise is there any chance of real political and social progress.

As Graduates the duty is imposed on us of contributing by our own lives to the intellectual and moral life of our country. We must ever bear in mind that a University is not worth the high name it bears, if those bred within its walls do not bring credit to it by means of cultured thought and a high-toned life.

An Indian Story

Canon Robinson of Ripon, in his book "The Interpretation of the Character of Christ to non-Christian Races," tells the following story of an English missionary society in North India, who was apparently employed as some sort of almoner:—

"The English superintending missionary demanded monthly accounts and refused to continue the supply of funds until these were forthcoming. Accordingly the poor catechist, who had not kept any proper accounts, filled up the balance-sheet in the way which he thought would please the European missionary, and when he was questioned about some of the items, and they were found to be incorrect, he was dismissed as being unfit for missionary work. Several years later a lady was visiting a distant village in the jungle. She tried to make the simple folk understand what manner of person Jesus of Nazareth was. She told them how He was the poor man's friend, how He used to eat with them and visit their homes, how He used to go about healing wherever there was sickness, how the children used to run after Him in the street and clamber about His knees. Her description seemed to meet with an unusually intelligent response; and as she finished, some one exclaimed, 'Miss Sahib, we know him well, he has been living here for years.' Amazed, the lady discovered that this old catechist had settled there on his own account. It was he who fetched the old men and women their water and their fuel. Whenever any one was sick, it was he who used to sit outside the door till evening, and then come in; for no one ever got a chance of sitting up at night but he. When plague and cholera visited the village he was the intrepid nurse. In the old man unfit for missionary employ the people of that village had seen and recognised Jesus Christ."

Exit Lawyers from Faridkot

The People's Demand

A writer in *United India*, commenting on the action of Sardar Bahadur Sardar Dayal Singh Man, the enlightened and public spirited President of the Council of Regency, Faridkot State, India, in disallowing the appearance, of pleaders in State Courts, says:—Nothing was further from his heart than to deprive the subjects of their most cherished right of "a fair field and no favour." Under his wide-awake administration, people have realised the advantages of a peaceful and laborious life and have begun to show deep hatred for useless and prolonged litigation necessitating the help of lawyers. The Sardar Bahadur always presses upon the State Courts their responsibility to see through things as they really are. It is a fact that the officials of this state are now-a-days absolutely free from the vice of bribery and hence can be perfectly relied on to administer justice without fear or favour.

By his free and familiar intercourse with the subjects he was able to ascertain that most of the cases brought by the people were based on malice and enmity that were only skin deep in the beginning, but that they were excited and fanned into flame by the selfish and mischievous activity of the pleaders.

Thus it was that they were being ruined by litigation, which was nurtured by pleaders. Yet the Sardar Bahadur was wise not to uninvitedly interfere with them in their affairs. But as the people by every day's sad experience came to realize their folly, they, one and all, cried against the existence of the pleaders' fraternity. It is a fact that he took this step against the pleaders, with the full consent of the people, whose pleasure knew no bounds in as much as deputation after deputation waited upon him to express their grateful satisfaction for this "most excellent measure" as they expressed it. Hence it was the people themselves who unanimously demanded the abolition of pleaders. There is no denying that as a class, the pleaders hindered the smooth working of the Panchayat machinery, the surest preventive against the spread of litigation and the most efficacious means of dispensing justice and creating love and fellow-feeling among the subjects. It was openly stated that, to further their own interests, they did their best or worst to set at naught the compromises arranged by the Panchayats or by the Courts.

The writer of this interesting letter concludes by stating that the Sardar Bahadur has passed orders against the use of all intoxicants, and asserts that: "Away with litigation and let us devote our all to self-improvement," has become a maxim in Faridkot.

Transvaal Notes

The destination of that old offender Mr. Thambi Naidoo is still unknown.

Messrs. David Andrew and Samuel Joseph have been guests of Mr. Frank during the few days of freedom they have. They and Mr. Dhobie Nanyah are to surrender on Friday, next the 24th instant.

In last week's telegraphic news you report that ghee has been allowed at Diepkloof for one week. It has been, so far as I am aware, allowed for good. "For one week" referred in my telegram to the grace granted Mr. Andrew and his friends.

There has been much activity on the Tolstoy Farm, which may, for the time being, be otherwise described as Passive Resistance Farm. Building operations are going on. Mr. Kallenbach is very busy supervising them. The passive resisters now on the farm have been energetically working at stone-rolling, etc., side by side with the native labourers. Several families are expected to remove to the Farm on the 1st of July, if not earlier. They are waiting for the buildings to be ready.

Mr. Chettiar, who is undergoing three months' imprisonment, was reported to be seriously ill at Middelburg where he has been removed owing to his being ill when he was sentenced. Upon inquiry at the Director of Prisons' office it has been ascertained that Mr. Chettiar is not seriously ill and that diabetes, from which he has been suffering for some years, is at present in a better condition than before his incarceration.

Mr. Govindsamy was on the 10th instant deported from Pretoria to Mauritius.

The Director of Prisons for the Transvaal has addressed the following letter, dated the 21st instant, to the Chairman of the British Indian Association:—"With reference to your letter of the 7th instant addressed to the Honourable the Administrator of the Transvaal, which has been forwarded to me for disposal, I have the honour to inform you that, on inquiry, I find there is no truth in the statement that convict Shelat has been threatened with the punishment of lashes if he persists in his refusal to take his turn in carrying out the sanitary services at the Diepkloof Prison.

"Shelat has recently refused on three occasions to take his turn at this work with other Indian convicts, and has been punished for his disobedience of orders, but no threat of lashes has been made, nor would such a punishment ever be inflicted for an offence of this nature.

"As stated in my letter to you of the 10th ultimo, all convicts of a class must be dealt with equally, and I

therefore regret that I am unable to accede to the request that Shelat should be relieved of the sanitary work."

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Thursday.

Of the thirteen passive resisters crossing the Transvaal border at Volksrust on Tuesday, Messrs. R. M. Sodha, S. B. Medh and Harilal Gandhi were each sentenced to-day to three months' imprisonment with hard labour. The others were remanded to the 29th instant.

Eight Natal passive resisters together with Messrs. David Marie and Coomarasamy Padlatchy were discharged to-day, looking well and cheerful.

[We presume our correspondent refers to the eight Natal Indians who went to gaol on the 24th March whose names are as follows:—Messrs. Ramhory, Raicumar, Burjee Singh, Kuli Dadamin, Essop Kolia, P. K. Desai, Kaca Nany, and Tuba Jalla.]

Happenings in India

Writing on the matter of the Transvaal deportations, the *Madras Times* says the men are admitted to be passive resisters who are deliberately resisting a law and are willing to undergo punishment for doing so until better times come. But that gives the Transvaal no right to deport them. Mr. Smuts is treating them as if they were dangerous anarchist conspirators, in fact he is treating them worse, for the Indian Government provides for the families of those whom it deports. But no hint of disloyalty or nefarious practices have ever been brought against the South African Indians, and the treatment to which they are being subjected is beyond all bounds of right and reason.

The *Prover* (Allahabad) understands that Dr. Syed Ali Bilgrami has for the present taken up his residence at Dehra Dun where he intends staying until the completion of his new work, "The Civilisation of India."

Over Rs. 1,400 were subscribed at the Madras Meeting of protest against the deportations.

The Punjab Hindu Sabha has been authorised by the Maharaja of Burdwan to conduct a first class Girl's High School in Lahore after the name of the Maharani of Burdwan, says *United India*. The school will be managed by an efficient Committee consisting of the Hon'ble Shadi Lal, Rai Bahadur Lal Chand and Lala Gopal Chand. The Maharaja has made a monthly grant of Rs. 550 for the school.

Items of Interest

The Secretary to H. E. the Governor-General has communicated as follows to the Natal Indian Congress: "I am directed by the Governor-General to inform you that he has been commanded to convey the Natal Indian Congress the thanks of His Majesty the King and of the Royal Family for the expression of their sympathy and loyalty."

The Natal Indian Congress has received a telegram from East London stating that the four passive resisters who were sent on there from Durban to prove their domicile in Cape Colony were landed on temporary permits, documentary proofs not being immediately forthcoming.

The marriage of Mr. P. S. Aiyar and Miss M. G. Gomer took place on Saturday last at Umbilo. Mr. Suchitt Maharaj was the officiating priest. Mr. Aiyar's position as President of the Indian Patriotic Union and Editor of the *Chronicle* made the occasion somewhat of a public one. Several members of the Indian community were present to offer their congratulations to the happy pair. Our Mr. Cordes attended and conveyed to Mr. and Mrs. Aiyar the good wishes of the staff of this journal.

At a Meeting of the Durban Indian Society, held on Saturday, 15th inst., a debate took place on "Is South African Union beneficial to the British Empire?" Mr. John L. Roberts spoke for and Mr. T. M. Naicker against. Mr. Roberts said that the Union of the British and Boers was tending to strengthen the British Empire. Mr. Naicker contended that the South African Union was only Union in appearance and disunion in reality. It was a deplorable fact that the coloured population had been excluded, and sufficient consideration was not shown to them. It was unanimously carried that Union was detrimental to the interests of the British Empire.

At Verulam on Sunday last a meeting of local Indians was held to honour Mr. R. M. Sodha, the passive resister. The gathering was held at the residence of Mr. Raghavjee Raghobath, and amongst those present were Messrs. P. B. Desai (Chairman), Babu Lalwantsingh, Babu Chandusingh, Anbaram Maharaj, Phantji Ramji and others. Mr. Sodha, in reply to the speeches, said that what the passive resisters wanted was the whole-hearted support of all South African Indians. At the proceedings of the meeting were served tea and refreshments were served to those present.

The new "Natal Party" formed at Durban on Thursday last at an open-air meeting at the Durban Racecourse, to be elected to the Natal Legislative Council, has elected Mr. J. C. Alexander as its first President.

The current number of the Natal *Provincial Gazette* contains By-laws and Regulations relating to the new Indian Market in Durban which is under the control of the Corporation.

On Friday, the 17th instant, the Passive Resisters, who were deported to India and returned by the S.S. *President* were entertained at an "At Home" by the Durban Indian Society. The Hall was packed to its utmost capacity and the proceedings were quite of an enjoyable character. Mr. Dawad Mahomed, ably assisted by Mr. Albert Christopher, acted as M.C. The musical programme consisted of National Songs, Violin Solos, and Gramophone and Harmonium Renditions. The other part of the programme comprised Stump Speeches and a Hypnotic Entertainment, the latter being performed by Mr. A. D. Pillay. Light refreshments were served during the interval. Speeches were delivered welcoming the Passive Resisters and appreciating their action in boldly facing the struggle. Mr. A. Manikam on behalf of his comrades, thanked the Society for the cordial welcome extended to them and expressed their determination to carry out the struggle to the bitter end. Amongst those who contributed towards the programme were Messrs. J. L. Roberts, J. M. Francis, Lutchman Panday and Raghunath Singh. The proceedings terminated with the singing of National Songs.

The Batha manifesto crudely stipulates for the prevention of Asiatic immigration, while the Unionist programme couples the policy of Asiatic restriction with the policy of extending fair treatment to Asiatics now lawfully settled in the country, and with the promise of an inquiry into the general labour conditions prevailing in Natal, with the view of avoiding damage to established industries. We need not be surprised (says the *Vote of Honour*) at the omission of such qualifying phrases from the Batha manifesto, when we remember that Mr. Sodha originated the Asiatic trouble in the Transvaal by riding roughshod over the rights and susceptibilities of our Indian fellow-subjects, and that the Transvaal Government has always dealt superciliously with Natal interests.

The Parsee community in London met on May 23rd at the Holborn Restaurant under the presidency of Sir Manabhaiji Bhownagjee, when a resolution expressive of deep grief at the death of King Edward was unanimously passed.

The Maharaja of Darbhanga has made an offer to the Viceroy to provide a large endowment in aid of the Government of India, to be elected to the Council of India.

Fraternity, said Dr. Abdulrahman the other day at Wynberg meant brotherhood, and if they held that Europeans should in their daily life follow that principle, Coloured people must also be judged by that same standard. They could not have one standard for Europeans and another for themselves. If they believed in the brotherhood of mankind, and claimed the Europeans as brothers, then they must also admit that the most savage barbarian has the same right to claim the Coloured people as his brother.

An interesting point was raised the other day when the Unlazi Licensing Board considered the appeal of Mr. A. M. Patuk against the Licensing Officer of the Colony. The Licensing Officer's reason for refusing the transfer of a licence to the appellant was that the application for transfer was not signed by the owner but by another Indian holding his power of attorney, notwithstanding the fact that the latter had applied for and received a licence for the current year on behalf of his principal. The board decided that the power of attorney gave the right to transfer the licence and upheld the appeal.

Mr. J. G. Alexander calls attention in the *Nation* to a serious state of affairs in Madagascar. He says that since the arrival in that island of M. Augagneur as Governor-General he has pursued not so much an anti-clerical as an anti-religious policy. Not only is religious education hindered, but the elementary right of worshipping God according to one's conscience is denied. Recently twelve persons, including a native pastor, were imprisoned for the crime of holding a religious service on Sunday morning in a private house, there being no place of worship in the locality, because the necessary permission to build one had been refused by the authorities.

Contents

	Page.
The Indian Class Meeting	207
The Passive Resisters	208
The Treatment of Coloured People	208
Answer to Correspondents	208
Indian Emigration to the Crown Colonies	209
From the Editor's Chair	209
The Delicate Task of Governing South Africa	209
More Red Tape	210
What Words of an Indian Vice-Chancellor	210
An Indian Story	210
Exit Lawyers from Faiddet	211
Transvaal Notes	211
Happenings in India	211
General Booth's Visit to the Late King Edward	212
Orientalists at King Edward's Funeral	212
Education in Barotsa	212
Indians on Trams	212
Women Suffragists	212
Items of Interest	212

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !
Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમિટેડ.

(રજિસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Barban.)

તમને ઘડિઆળો મુફત ભેઈએછે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપોન (ચીટી) રાખવામાં આવે છે. એ ચીટીઓના માત્રેકાને નીચે મુજબ મુફત ઘડિઆળો આપવામાં આવશે:—

૩૦૦ કુપોન એકઠી કરનારને સુંદર સોનાનું ઘડિઆળ,
 ૧૨૦ " " " " રૂપાનું ઘડિઆળ,
 ૫૦ " " " " ઓક્સોડાઈડઝ ઘડિઆળ.

ઘડિઆળ મેળવવાની બીજી પણ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું "લેબલ" કાઢીને સાચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ ભેગા કરશો તો તમને સુંદર સોનાનું ઘડિઆળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ ભેગા થશે તો રૂપાનું ઘડિઆળ મળશે. એટલા પછી ન બને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તોપણ ઓક્સોડાઈડઝ ઘડિઆળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું શરૂ કરો નહીં. નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપોન ખરીદવામાં આવે છે. તાલુકા અને સરસ અને મલાઈવાળું બધી દુકાને મળે છે.

હોલસેલ મળવાનું રેકાર્ડ,

નાતાલીયા મીલ્ક કં. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમિટેડ.

ક્યાં, आपको मुफ्त घड़ी हाना ?

નાતાલીયા દુધકે દરેક કેસમેં એક ચિટી રહેતી હૈ. વહ ચિટી ૩૦૦ ત્રીમકી પાસમેં હોતી હૈ, ઉમકોં એક અછો સુનેકી ઘડી બક્ષીસ દી-જાતી હૈ. ૧૨૦ ચિટીવાલોંકો ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચિટીવાલોંકો ઓક્સોડાઈડઝ ઘડી મીલેંગી.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

નાતાલીયા દુધકે ટીનકી ઉપર જો લેબલ રહેતા હૈ, ૫૦૦૦ ફક્ટે કરનેવાલોંકો સુનેકી ઘડી મુફત દીયા જાયગા. ૨૫૦૦ લેબલવાલોંકો ચાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાલોંકો ઓક્સોડાઈડઝ ઘડી મુફતમેં મીલેંગી.

હગલિયે નાતાલીયા દુધહી લાના ક્યાંકી અછ્છા ઓર મલાઈવા હૈ, ઓર લેબલ વચાકર જમા કરનેસેં ઘડી મુફત મીલેંગી હૈ. લેબલ ઓર ચિટી નીચે લિખે પત્તેપર હોલસેલ ઓફિસમેં વતલનેસેં ઘડી મીલતી હૈ.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમિટેડ,

૧૯, સેવિલ સ્ટ્રીટ, હરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

WESTERN INDIA
Army Boot and Equipment Factory,
BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ગોદરેજ અને બોઇસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુ. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેસ, મુંબઈ.

આખા હીંદુસ્તાનમાં મોટા
માં મોટા કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. ખીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદરશનમાં
મુકાબમાં આવેલ છે ત્યાં
સરકારમાં સરસ યાંદ મળ્યા
છે. ૭ જાણત હરીફ
માં ખીજાને અમારાથી
હારકા યાંદ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર પ્રીન્સેસ
અફ રેસ હીંમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમણે દસ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સામવજા સાર મોદ
રેજની તીજરી રાકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ ફુગર
રૂપિયા થીકી નજામાં નજા
સયા કામથી ચતુરવામાં
આવે છે. માલિકે જેમ
શાહ અને ગરમલીમાં આ
કામ માટે પાસ અજમર
કરે છે.

હીંદી થાપણ—હીંદી માલિકી—હીંદી કામ.

ગોદરેજ બુરખા તીજરી બનાવનારને વારંવાર મેલેજ કરેલ છે કે પેતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આગમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તકવર છે. પણ હજી સુધી કોઈપણ બુરખાઈયન પેદી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર મેલેજ પુરેલો છે.

કેટલાક બુરખાઈયો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો કુશળ જાણે છે તેથી હીંદમાં તેમજ
ઇંગ્લાંડમાં ગોદરેજનીજ તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક બુરખાઈયને તીજરી વેચનાર પેતાને હરખડના માસના બજારમાં ૫૦૦ છે તેઓ પણ પેતાના બચવાના રક્ષણ
સાર તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા કનેરીઓ—સમગ્ર ભરવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પેતાના
કીમતી માલનો વીઓ ઉતારાવે માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

સુખર્ષની ટકાણમાં, સાત સખત લોખાંડી દરવાજાઓ. ૫૨૨ (પચ્ચર) બેંક, ૨ દરવાજાઓ. ચેકોલેમ
બેંક ૩. ૪૦૦૦ નો મજબુત ઓરડો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અકાવલ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિયન રીપીરી બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાંખળને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
મરોહા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોકસની કુ, રાક્ષી અધર્સ, અલામની કુ, મારશલ સન્સની કુ, ગ્રીવસ કોલનની કુ, શે. લેલેસની કુ
એ. એન્ડ જે. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ, ૩૩ તીજરી. સર કરીમબાદ ઇલાહીય, ૧૮ તીજરી સર આદમજી પીરબાદ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાક્ષી અધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપરી બ્રહ્મીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને હેઠલીને થોડક માસજ ચલા છે.

ચિત્રવાળી ભાવના ચોપડી મંગાવો.

ઈન્ડિઅન આપાનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીડેસ, રાનીવાર, તારીખ ૨૫ મી જુન, ૧૯૧૦.

અંક ૨૬.

અકવાડોક પંચાંગ.

જાન્યારી-તા. ૨૫ મી જુનથી, તા. ૨ મી જુલાઈ સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
ફેબ્રુ-જે ૫૬ ૩ મી જે ૫૬ ૯ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.
મુસલમાન-તા. ૧૬ જમાદીઉલઆખરથી તા. ૨૨ જમાદીઉલ્લૌ સુધી, ૧૩૨૮ હીં.

ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.
ગર.	ગ્રહોની તારીખ.	હાઈ તીથી.	પરસ્કી તારીખ.	પરસ્કી કુર્બાન.	કુર્બાન સમય.

અનુક્રમણિકા.

જનરલ બોથાના વિચારો	૩૬૭
જેહાન્સખરમ
મદ્રાસની હાલની મીટિંગ	૩૬૮
મી. પારસી રાજમજીની તારીફ
દેશીયો ગણિત સંસ્કૃતિઓ	૩૬૯
દરખાસ્તમાં ગણતરી
દરખાસ્ત દરિયાની સેવાઓ	૪૦૦
દરખાસ્ત મી. સે.ની મત	૪૦૧
દરખાસ્ત કુર્બાન સંદર્ભ
હાલના ખર્ચ
આલુ વસ્ત્રમાન	૪૦૨
કુર્બાનમાં અંશિયારીક ઉપયોગ	૪૦૩
અવલોકન
પરચુરણ ખજાનો	૪૦૪
તાલુકા કોર્ટની મીટિંગ નિમિત્તે
લાઈસેન્સ સંબંધમાં પડવાડ
તાલુકામાં ફેબ્રુઆરીની આંકડા	૪૦૫
હાલના દરખાસ્તની અગત્ય
દરખાસ્તમાં દરખાસ્તની તકનીક
યુનિયન પ્રધાન મંડળ	૪૦૬
વિદવા પુનરુત્થાન સંબંધી વિષયો
ગણતરીમાં નફાના મુદ્દા
વિદવા વિષય	૪૦૭
મહેસાણા જાનતાલ હિસાબ
વાર સમાચાર	૪૦૮
કેલેન્ડરમાં દોહી મંત્રો
પરચુરણ ખજાનો	૪૦૯
યુનિયન સંબંધી ગણતરી
હાલના મત	૪૧૦
વિદવા વિષય	૪૧૧
દરખાસ્તમાં

ઈન્ડિઅન એપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૨૫ મી જુન, ૧૯૧૦.

જનરલ બોથાના વિચારો

જનરલ બોથાએ પેતાના પક્ષના વિચારો વિષે લખાણ કર્યું છે તેમાં આપણી યાત્રા વિચારો તરફના છે. આ વિચારો સમજાવતે લખાણ છે. તેમાં સાહેબ કહે છે કે કુર્બાનીવત સોનેતે દક્ષિણ અફરિકામાં આવવાને ઉત્તેજન આપતું અને એશિયાટીકને આવતા અટકાવતા. આવીજ જનતા વિચારો કાઢતર જેમી સુનનો પક્ષ ખતાવે છે. તેમાં એટલું જણાવ્યું છે કે જે એશિયાટીક દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસે છે તેઓની તરફ સારી વસ્તુક યાચાવી. નાતાલમાં ગીરમી રીયા આવે છે તે યાત્રા વિચાર કરવો ને ચાલુ ધાંધાને બાંધ ન આવે તો અટકાવત પણ કરેવી.

આમ જાને પક્ષના આગેવાન એશિયાટીકને આવતા અટકાવવા માગે છે. છતાં તેણે લખાણ એવા પ્રકારનું છે કે તેના અર્થ જેમ કરવા હોય તેમ કરી શકાય. આપણે તો તેનો એકજ અર્થ કરવાનો છે તે એ કે આપણી ઉપર કાઢ આવી પડી છે. વળા દોહી દક્ષિણ આફ્રિકામાં ન જાય તો તે આપણે સમજી શકીએ છીએ. તે કુર્બાન સંદર્ભ કહે છે કે પછી જ્યારે એમ કહેવામાં આવે છે આપણે એશિયાટીક છીએ તરીકે ન અવી શકીએ તો આપણે કીડતુ આવવાનું થવા જાય. આપણે આવવાનું કેટલું પછી દોહી નહીં સહન કરે એવું અમે ખાતરી છીએ. તેવા આપવાના સારો થવાં જે કુર્બાન પક્ષ તે આપણે સહન કરવાનું છે. આમ કરવા સારું આપણે આપણી તકનીકી દરખાસ્ત છે એમ અમે કહેક હોઈને સમજાવવા માગીએ છીએ. આમ નહીં થાય ને. યુનિયન તરફે દોહીનો પગ દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી જાય એવાં પગમાં લાસરી.

આ અવસરે અમે કહેક હોઈને વાદ આપીએ છીએ કે દરખાસ્તની સહ

માટે છે તેનો જબરો આધાર છે. તે સહતને નીલાવવી તેમાં કહેક હોઈનો સારથ સમાવેલો છે.

જેહાન્સખરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીતી તરફથી.]
સોમવાર

સત્યાગ્રહી કારમ

આ કારમમાં જોરતોને જોલાવવાની પ્રત્યક્ષ સહી રહી છે. મહાન બાંધવા માં મી. કેલનમેક મુંથએલા રહે છે. પચાસ ટુટ લાંબી સાલી બાંધવાનો પાયો તખાયા છે. તે પચરાનો અર્થ છે તે પચરા લાવવામાં મી. ધીરન, મી. કુટુ સામી નાઇકુ, મી. મણીલાલ માંધી, મી. ગાંધી વિગેરે કારમની સાથે કામ કરે છે. પચરા કારમમાંજ છે. પણ તે ટેકરીપરથી જ્યાં ચલુતર આવે છે ત્યાં લાવવા પડે છે. મી. મોપાળ નાઇકુ રસોઇનું કામ કરે છે. બધા મળી છ દોહી તે મી. કેલનમેક સાથે રહે છે ને સાથે જામે છે. જોરાક બધે દોહીજ હોય છે. સમારતા જેને જોધએ તે મુંથએલા વહીતી કારી તથા રોરી ભેષ છે. રોરી હાથે બનાવવામાં આવે છે ને તે ખમીર પિનાની હોય છે. તેમાં જોરમીલ અને બડા કરેલા ખડ વાપરવામાં આવે છે. જાર વાગે જાત અને કહી તથા રોરી અને ધેર બનાવેલો કારમની જોરેજ તો મુંથએલા જેવામાં આવે છે. સાંજના પકડનું તરકક તથા રોરી અને મુરલો વાપરવામાં આવે છે. બટરનો ઉપયોગ જામ કરી છે. તે રસોઇમાં જે લી વપ રાહુ હોય તેજ બજ મણવામાં આવે છે. બપોરે અને રાત્રે કષ મેવો હોય તો લે અને મચળી પણ હોય તો લેવાય છે. આ જોરાકમાં જોરતો આવ્યા બાદ કાંઈ ફેરફાર દરવાની જરૂર નથી તે કહેવા માં આવશે. અગા મંડળમાં મી. કેલનમેક એક કુટુળી તરીકે રહે છે એ મને તો મણુજ આચર્યકારક તેમજ આનંદ લાવક લાગે છે.

મી. ડેવીડ એંડર

અને મી. સેમુઅલ જોશુ તથા મી.

હુટેલા છે. આરો સુઠરવારે તેને દેશ નિકાલ કરશે.

મી. કેવી એક તથા મી. સેન્ડુઅન એસક્રેન સીનાઇ પ્રમુખે પોતાને ત્યાં આમ તથા કરેલું છે તેથી તે ત્યાં રહે છે. ઉતારો સીનાઇ કલનમાં છે. તે કલનમાં સરના રીતે અસાધ્યતામાં આવે છે. આતુ મકન એક પશુ હીંદીને ત્યાં નથી એ ખરેખરી ખામી છે.

મી. થ. પી. નાઈટુ

તે ક્યાં લઈ જશે એ હજુ નક્કી થયું નથી. તેમની સાથે ખીજા ચાર સાથે મોકલે છે.

નવા પદ્ધતિ

પહેલાં હેટવોલ, યુની, અને બેન્ડ એમ ટરાંસવાલ, એર જ કેલોની તથા કેપમાં અનુક્રમે હતી. હવે એ ત્રણેને મેળવી સાઉથ આફ્રિકન પાર્ટી એકું નામ આપવા મી. બેસા અને તેમના આજ્ઞાપક મથી રહ્યા છે. પ્રેસીડેન્ટ પાર્ટીને યુનિયનિસ્ટ પાર્ટી એવું નવું નામ આપ્યું છે.

મી. હાસક્રેન

આ સાહેબ નવી પારલામેન્ટમાં દાખલ થઈને મહેનત કરી રહ્યા છે. અને દાખલ થઈને એવી કામ આચારામાંથી શરૂ થાય છે.

મદરેસાના નિરાશાળીયા

આ નિરાશાળીયાઓની પરીક્ષા હામામ સાહેબ ગાવડીર તથા અહીંના મેડગી સાહેબે લીધી છે. તેમાં જે ઉત્કર્ષા પસાર થયા તેને ઇનામો પહેરવામાં છે.

મી. પી. એ. ચેરીયાર

જે તથા મહીનાની લેન્ડ બેગે છે અને જેને બીમાર હોવાથી મીડલખરગ લઈ જવામાં આવ્યા હતા તેની તખીયત પધારે બીમાર હોવાના ખબર સાંભળી જેમોના પગને પુછવામાં આવ્યું હતું. તેણે જવાબ વાળ્યો છે કે મી. ચેરીયારને જીવંત હરદ છે તે દરદથીજ પીડાય છે એ કે હાલ તેની તખીયત પધારે સારી છે.

જેસના વડાનો કાગળ

એસોસીએશને જેલના વડાને કાગળ લખીને કહેતા તેમ જવાબમાં તે લખે છે કે ના. હા. રોડના કુદરતી ધમકી કાપે તે તે પાનમાં જે સાચ નથી. આ વડાને જે મળ્યું વાર પારા મુજબ 'મકેટ' રીપરવાનું નામ પાડી અને તે વખત તેને હુકમ ન મળ્યા નરે રાજા ચક્ર હતી, પણ કુદરતી ધમકી રાવવામાં આવી નથી. મી. જ. પાનમાં કુદરતી અનુભવમાં અનુભવ થયું નહીં તે કામમાંથી

તેને મુક્તિ દેના કામમાં જે તે સ્વાધારી હાકલ તેમ નથી; કેમકે અધિકારીઓને એક સરખા સમયા એકએ.

મી. ગોવિંદ સામી

તે પ્રોટેસ્ટાંટ આથી મોરોશીયસ હાલપાર કરવા માં આવ્યા છે.

મદરેસાની હેલ્થી મીટીંગ

અમા અકમાં મદરેસાની સજાનો કેટલોક હેવાલ અમે આપેલો છે. તે વિષે હાલના ટેકામાં કેટલાક અગત્યનાં જુરેસાદાર બાપણો આવી હીંદ સરકારને તથા વડી સરકારને આંખતા ઉપાય લઈ આ લડતનો અન આજુબા આજુબાતા વ્યો હતો. તેમાં મી. એન. રામન બેલા હતા કે હીંદની વડી પાર સભામાં મી. મેક્સવેલે જે ખાતરી આપી હતી તે પછી પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા અથવા ખરા દક્ષી વસેલા ૬૦ હીંદીઓ તે ટરાંસવાલની સરકાર દેશપાર ક્યાં છે અને આવી દેશા ઉપર મુજબની ખાતરી ખતબા પછી પણ હજી આતુ રહે તે અસુવેસની વાત છે.

મી. હમીદ દુસેન એવગ દના કે આ સવાલ ટરાંસવાલી હીંદીઓના સ્વાસ્થ્યને સમનો છે એટલુજ નહીં પણ તેઓની આખરને પણ લગતો છે.

રેવ. પી. બી. રામચીયએ કહ્યું કે રાજ દરેહના ઝુન્દા રિના અથવા એવી કાઠ ગેર વરતણક રિના માત્ર હીંદી હોવાના સજાથી આ એકાને હાલ કરવામાં આવે તેથી તેઓની તરફ લાગણી જે અમા રિના રહેતી નથી પોતે તે હાલને દરતા થી દેશ આગે છે.

લીમના એન. સેક્રેટરી મી. જી. એ. નાટેસને પછી નીચે મુજબ ઉપરાયું થયેલું અહેર કર્યું હતું :—

મી. સી. પી. રામચામી આપર રૂ. ૨૦૦ (સાઉથ આફ્રીકન લીમમાં રૂ. ૧૦૦ આપેલા તે ઉપરાંત), મી. પી. આર. સુદર આપર રૂ. ૧,૦૦૦, મી. ડી. વી. શેરામીરી આપર રૂ. ૫૦ (લીમમાં ૫૦ આપેલા તે ઉપરાંત), હકીમ બી. મુસાયાદીન સાહેબે રૂ. ૫૦ (લીમમાં ૨૫ આપેલા તે ઉપરાંત), મી. ડી. રંભાચારી રૂ. ૫૦ (લીમમાં ૫૦ આપેલા તે ઉપરાંત), મી. ડી. આર. વેક્ટ રામ રામી રૂ. ૧૫ (લીમમાં તેટલાજ આપેલ તે ઉપરાંત), અને હાલ હાલ રીપવાની બીજી તથા એટ.

મી. પારસી ફસ્તમજના તારીફ

“રાસ્ત ગોવાદાર” ના ટીકાઓ

“મી. પારસી ફસ્તમજ — દક્ષિણ આફ્રીકામાં એક દીંદી મેળવો” એવા મથાળા ત્યાં એક જ કેલમનો મુખ્ય આર ટીકા મુજબના તમીચા અડવાડીક પારસી વાળું “રાસ્ત ગોવાદાર” માં પ્રસિધ્ધ થયો છે. તેમાં “ઇલિઅન ઓપિનિઅન” માંથી ઉતારાઓ લઈને મી. ફસ્તમજના આપબોગયું તથા તેમના કેમી જુરેસાતુ બના કર્યું છે. મી. ફસ્તમજના જેલના અનુભવનો પણ ‘મ. ઓ.’ ઉપરથી ટુંક માં સરકાર ચિતાર રજુ કરેલ છે. અને તે સાથે જેલના જીલમપર ટીકાઓ કરી મી. ફસ્તમજને ધન્યાદ આપે છે. ‘રાસ્ત ગોવાદાર’ ની કેટલીક ટીકાઓ અમે નીચે આપીએ છીએ :—

દક્ષિણ આફ્રીકા ખાતે એક પારસી હાલ વળે છે. તે હોલતમંદ છે, પણ તેની હોલત તેને જેટલી વહાલી નથી તેટલી દેશના વહાલી છે. તેના ટીકા કરતાં તેની જોડે જેલમાં પથર ફેંડનારા સ્વદેશી બંધ વાઓ તેને વધારે પ્રીય થાય છે. આ કાલ ફસ્તમજ નામનો પારસી છે. તેને ત્યાં સવળાઓ “પારસી ફસ્તમજ” ને નામેજ એળખે છે અને તેથી તે પોતાની સહી વટોક એમજ કરે છે. તે ૪૯ વર્સ નો છે. અગે ફરે છે. તેણે ૧૪ માસનું સખત કેદખતું બેગયું છે. તે બીમાર છતાં તેની કને પથર ફેંડાવ્યા છે. તેનો ખોરાક ઘટાડી દેવામાં આવ્યો, તથા એક ધાગલી વધુ મળી હતી તે લઈ મુકરામાં આવી લેપણ આ પારસી પોતાની માંદગી છતાં જીનો નથી, અને હાલ છુટો થયો છે તેપણ પાછો જેલમાં જવાને તક આર થયો છે.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

અમરેલીમાં એકાદ દિવસમાં આવી પહોંચવા વડી છે. કેનકલરમાં તા. ૪થી જુલાઈના અર સામાં આવશે. અમરેલીમાં જવા તા. ૨૬મીએ બધ થશે. કેનેરીકમાં જવા તા. ૨૭ જુલાઈએ સવારે જા વાગે બધ થશે. કેનકલરમાં જવા ૬મી જુલાઈએ પોરે ૪ વાગે બધ થશે.

દેશથી આવેલા સત્યાગ્રહીઓ

કામઠામ માનપાનના મેળાવડાઓ

લડત માટે વિદાયગીરી

રૂમનમાં માસ મોટીંગ

દેશથી આવેલાઓને મુઆરકબાદી

લડત સંબંધમાં પ્રેરણ

વડી સરકારને અરજ

(‘દ. ઓ.’ માટે ખાસ રીપોર્ટ)

અગાઉથી જાહેર કરવામાં આવ્યા પ્રમાણે સર્વ કામના હોદ્દાઓની એક માસ મોટીંગ શીલ્ડ ઓરમાં મી. રસ્તમ છના કંપાઉડમાં શનીવારે બપોરે ત્રણ વાગ્યે મળી હતી. હાજર થનારોમાં મેસરસ હાવુદ મહમદ, ખારસી રસ્તમજી, દાદા ઓસમાન, ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, અબ્દુલ્લા હાજી આદમ, હસમા હલ ગોરા, એમ. સી. કુવાડીયા, પી.વી. સંમથી, અબ્દુલ હક, એમ.એમ. દીવાન, સી. બી. મહેતા, વી. લોરેન્સ, જે.એમ. લેક્સ, મરીય પાંડે. લખમન પાંડે, લગ પતીદીન, અરબુનસીંગ, એ ડી. પી.સે વગેરે વગેરે તમામ કામના માણસો હાજર હતા. મારીત્સઅરગવાળા મી. હરમાઇલ લાલાલ, તથા રોંગાટથી મી. જી. પી. ગાંધી પણ હાજર હતા. શહેરમાં હોદ્દામાં કાદ લગનની મીજલસ અને કુટુંબોલતો મેચ જતાં લગભગ ૩૦૦ માણસો સરખાતમાં હાજર હતા, અને પાછળથી ૪૦૦ ઉપરાંત માણસો થઇ ગયા હતા. તેમાં કોલોનીઅલોની સખ્યા વિશેષ દેખાતી હતી. સલામતી એએ ખાસ ગોઠવણ મુજબ જુદી બેઠકો લીધી હતી. મી. હાવુદ મહમદે પ્રમુખપદ લીધું, અને કુટુંબમાં હોદ્દાની માં બાપજી કર્યું. સાર પછી તેમણે અગ્રેજી બાપજી લખેલ હુકું તે મી. જે. એમ. લેક્સે વાંચી સંભળાવ્યું. તે અગ્રેજી બાપજીને તરજુમે નીચે મુજબ છે.

પ્રમુખનું બાપજી

સાહેબો, હુનિયન જાહેર થયા પછી આપણી આ પહેલી જ સભા છે. આપણે આનંદ કરવા બેગ થયા નથી પણ કમ નશીમે અફસોસ કરવા એકડા થયા છીએ કેમકે હોદ્દાને સાર આ હુનિયન વધારે મુલામગીરી પેદા કરવાર છે. આજ જતાં ટરાંસવાલમાં દાખલ થવાને હોદ્દા જતાનથી પાછા ફરેલા હોદ્દાઓની ઉત્તમ મુદી આપણને મળેલી છે એવું આપણને દરખ પામવાનું કરજી છે. સહુને માદ હશે કે આ આપણા કામને ટરાંસવાલમાં રહેવાને હરેક રીતે હકાર હોવા જતાં તેમને જમન્દસ્તીથી હકાર કરવામાં આવેલ. તેમને નાતાલ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા કામ વિભાગમાં હક પાર ન કર્યા પણ કેહ હોદ્દાના હકાર કરવામાં આવ્યા. તેઓમાંના પછાને તો તે પ્રવક સાવ અગવડો હતો. કેટલાક ને તેઓના કુટુંબ કમીલાથી વિખુટા પાડી મોકલી દેવામાં આવ્યા હતા. જે કુટુંબો હોદ્દાથી મળેલા મદદ ન પહોંચી હોત તો જુએ રવડત. આ બહાદુર સત્યાગ્રહીઓએ હોદ્દાનામાં રહેવાનું અને તેની ખુબી જોવાનું એક કાર રહેવા લીધું. તેઓને લાગુ કે તેઓની કરજ અને તેટલા કપાટથી પાછા ફરવાની છે. એટલે મુજબ પહોંચતાં સુધીની હક મુલાકાતી પછી માત્ર ચારજ દેવા મુજબ છમાં રહી ટરાંસવાલની જેલમાં દાખલ થયા તેઓએ પાછાં હકાર્યાં. આમાંથી નવ જણ આ સંસ્થાનના હકદાર રહીશ જતાં કાવડાના આકરા અમલને લઇને ન ઉતરી શક્યા એ બારે બેદની વાત છે. જતાં હું આશા રાખું છું કે તેઓને અહીં દાખલ થવા દેવા માટે તરત બંદોબસ્ત કરવામાં આવશે.

સલામતી લગત ત્રણ વરસ થયાં આવી રહી છે. અને તે દરમ્યાન ત્રણ દમરથી વધારે જેલની સખઓ થઇ ચૂકી છે. આમાં બહાદુર તામીર કામના

જેલો બીજા કેલપગ કેમે લામ લીધો નથી. અને પાછા ફરેલ દેશપારીઓ પણ બધા આ જ કામના છે. આ લામઓ મરતમે ધરાવતા થયા છે અને તેઓએ પોતાની કામને ઉચી ચડાવી છે એમ આ સભા ખાતરીથી કહે છે. તમારી પાસે અમુક કરાવો મુજબમાં આવશે તેને તમે સરવાલુમને મંજુર કરશો એમ આશા રાખું છું. ટરાંસવાલમાં જે લડત ચાલી રહી છે તેને દક્ષિણ આફ્રિકાની આખી હોદી કામને ટેકા છે. આપણી માગણીઓ વાજબી છે એમ ચારેકારથી કણલ કરવામાં આવ્યું છે. તેથી તમારે નામે જનરલ જોયા અને તેના સલામતોને અરજ કરું છું કે આપ જુને બંદો ન્યાય આપવામાં આવે અને આ દિવસે દિવસ વધતી જતી હાલમાં તો અત લાવવામાં આવે. સલામતીઓ તો જુસ્સો તોડી નાખવાને ટરાંસવાલે જે જુસ્સાથી રીતો અગમર કરી છે તે વિશે હું કંઈ કહેવા નથી માગતા. સરકાર એ દાનત કરશે તો આપણે તરજી પાઠવું બધું જુલો જરૂર.

કરાવ ૧ લો

પ્રમુખનું બાપજી વચ્ચે રહ્યા પછી મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીએ કુંકે બાપજી સાથે નીચેના કરાવ રજુ કર્યો :-

“દેશપાર થઇને હોદ પહેલા પછી ટુરતજ પાછા ફરીને અને પોતાના દેશ ની હજત જાણવા માટે ફરીથી ટરાંસવાલમાં દાખલ થવાને નિશ્ચ કરીને બાપજી બહાદુરી અને આપણોગ માટે દેશ થી પાછા ફરેલા સલામતીઓને નાતાલ ના હોદ્દાઓની આ માસ મોટીંગ મુઆરકબાદી આવે છે.”

મી. હરમાઇલ ગોરા ને મી. જી. પી. ગાંધીએ તેને ટેકા આપેલ. મી. જી. પી. ગાંધીએ પોતાના માગણમાં જણાવ્યું કે તેઓ રોંગાટથી મોટીંગમાં લાગ લેવા આવેલ છે; અને રોંગાટ, રેગર, -વેર રમ વગેરે ટેકાણાના હોદી મોટીંગને અંત કરણપુરવક ટેકા દીએ છે. ત્યારબાદ કરાવ પાસ થયો હતો.

કરાવ ૨ લો

“નવી સ્થપાએલી હુનિયન સરકારને આ મોટીંગ માનપુરવક આમદ કરે છે કે સલામતીઓના કુખને નીકાલ કરવો, અને દક્ષિણ આફ્રિકાની હોદી કામને તેની વાજબી માગણીઓ કણલ રાખીને શાંતિ આપવી; કે જે માગણીઓ માટે તે કામના મેખલ આજ ત્રણ વરસ

ધર્મ મેટી સંજ્યામાં દુઃખે હતાની રહ્યા છે."

મી. જી. જીલ. રોપડેએ આ હરાવ રજુ કર્યો. તેમણે અંગ્રેજમાં સખત બાંધણી કર્યું, અને બિટીસ સરકારના જુલમ વિશે દાખરીતના મનપર અસર કરી. તેમણે વળી એ પણ ખાબોર કર્યું કે પોતે જુલમની વાતો કરી જેસી રહેવા મામતા નથી, પણ પોતા વખતમાં જેલ જ્યાં પણ પડે છે. તેમની શકાના ખુલાશા થઈ ગયેથી પોતે જેલ જશે. અને ખીજ પણ એ ચારને કાચે લેના જશે. વગેરે.

સાર પછી મારિસબરગના મી. હરમાઇલ કાપાતે હરાવને અંતઃકરણપુર વડે ટેકા આપ્યો, અને સારનાદ તે સર વાનુમતે પાસ થયો.

હરાવ ૩ એ

"આ સવાલ આખા બિટીસ રાજને ભગેતો છે, અને તેથી તેનો નીકાલ કરવા વહી સરકારે વચ્ચે પડ્યું એવી આ માસ મીટીંગ માનપુરવક અરજ કરે છે."

મી. વી. સેરેન્સે આ હરાવ રજુ કર્યો તેમાં તેમણે જણવ્યું કે હરાવ જોઈએ તેટલો આપણે નથી. આપણે વકાદાર અને તુર્કીદારાણી પ્રાંત તરીકે વહી સંકલન પર આપણે જુલમની વાતમાં બંધ રહેવા અને આકરા મોલ વાપરવા ફકદર છીએ વગેરે.

મી. પા. વી. સંધવીએ ટેકા આપ્યો, અને હરાવ આકરો નથી પણ તરમ છે એ કહ્યું. છેવટે તે સરવાનુમતે પાસ થયો.

હરાવ ૪ થી

"ઉપરના હરાવની નકલ પદતે ટેકાણે મોકલવાની સત્તા ચેરમેનને આ મીટીંગ તરફથી આપવામાં આવે છે."

મી. અબ્દુલા હાથ આદમે આ હરાવ રજુ કર્યો. જેઓ ગેરફાળ રહ્યા હતા તેમનાપર તેમણે વાજખી રીતે જોઈતી વિદાયો કરી. અને જે લોકો આવા નહેર કામમાં ગેરફાળ રહે છે તેમણે પ્રમાણુ જોઈએ વગેરે કહ્યું.

મી. એ. જી. ડીપતીસે ટેકા આપ્યો, અને હરાવ સરવાનુમતે પાસ થયો.

છેવટે હરાવે પસાર કરવાનું કામ ગઈ હયા પછી મી. શેખ મહેતાએ લલાચી મોની તારીફમાં તેમની સ્તીક કાંતના કામ સંભળાવી.

સાર પછી મી. શેખ મહેતાને મનુ દુનિયુ મીત્ર મહા મનુ ના

મી. કમલમત પદે જેઓ હોરથી આવેલા તેમણે તેમને બાળક કરવાને કહેવામાં આવ્યાં જણવ્યું કે યુનિયનથી દેવ આપણને એક ખીતે બદલે એ ના (બેવડ અને બિટીસ) ને સામટો મનસ થશે છે. અને જો આપણે સાવચેત નહીં રહીએ અને બહાદુર નહીં બનીએ તો માર્યા જઈશું. આ તથા ખીજ રીતે તેમણે જુલમની અકાંડો દતો, અને સલા અદને દકાની રામવાની, અને તેને બનતી રીતે મદદ આપવાની જરૂર બતાવી હતી.

બાપણો બાદ પ્રમુખ સાહેબ તથા મી. હરમાઇલએ જઈને સલાચીઓને અંતર અને યુક્તતા ચર્ચા આપ્યા હતા.

છેવટે પ્રમુખ સાહેબે મીટીંગ બરવાન કામમાં મી. હરમાઇલ જે અધાગ મહે નત સમ રહ્યા હતા તે મટે તેમનો આભાર માન્યો, ને મીટીંગ બરખાસ્ત કરી.

મી. હરમાઇલએ સલાચીઓને આપાટી આપી. તે બાદ સહુ વિસરજન થયા હતા.

કવિતા

મી. શેખ મહેતાએ શાબ સાંભળાવેલી કવિતા નીચે મુજબ છે :-

[ચિત્ર]

ક્યાં ગયા એ સોડા,
સખાવજ પાલા પા હરી,
ક્યાં ગયા હાંડુ સુસલમતોકા,
હીજ જો યા પાડ,
હવ તારો જો પતેહારી,
તો કહે ક્યા કાપડા,
મીસ તરેહ રહ હોઇયા,
કમખખત રજરર હાવડા,
કામ ખીયારે દેશ બકતાં,
કામ ખાતર મર અલે,
એસપકી ક્યું રીસતે,
હો હુરી છનકે મલે.

[અંગ્રેજી સહ]

નાતા જોડો કુસપ છોડો,
ગરહો પ્યારા હાંડુરના,
તારો તો હોગા હીંડી બાઇગો,
બીસીસમે' મુસા નુકસાન.
હીંડ માદર મર કહેતે હોતો,
એટે બન સેવા કરતા,
હુને દે. પવડા મરખતે તો.
આપસમે' શી ક્યું બકના.
દેઓ યુનીયન મરપર મરજે,
ક્યું મરખતે રીતે હો.
મુસ કહ બાળકો પ્યારે,
મરખતે મીત્ર મહા મનુ ના

કુસપ ખીજકા ડંખ... સુપપસે હો જાંપ.
સતર રહેવે કંપ... એ સાંપ જાંબી સંક.
દકદાર હો ના હો... એક દીલ સગા રહે,
દગા સગા ન હો... સખકા બસા થશે.
મહેતાખ મેહી અરમાન... નાતા જોડો.
સત્યાચીઓકા બેગ પાડ, મેરે વાર. સં
છનશા અવગાદ એકગાર. મેરે વાર. સં
રહે હકમે' સર છસને દીવા હવ,
રખને ખેડા વાર કેસકા કીવા હવ,
સદકે હો જાંવે દાગર, મેરે વાર. સત્યા
કેન સખીયા હવ કહેો દુનીયામે',
દુખ નો સહેવે અદમ દગામે',
કરમે' શુક મુગર, મેરે વાર. સત્યા
સે નામ ખુદકા કરો કુચ પ્યારે,
કાંસવાસકા ફુલકે હો રાગ દુતારે
એ મેહી હો દાલ તતવાર, મેરે વાર. સં
કર કંગના બાંધો મલે યુલ માલા,
જાવ જોલખાને લાવ તોડ તાલા,
તો ફુલકન કરેગી દુલાર, મેરે વાર. સં
ગતી. રજરર હવ કાતીલ ટુમારી,
સવયા કરોએ જો તાબેહારી,
મહેતાખ હોગે જાંબીસાખ્યાર, મેરેવાર. સં

હરમન ઇડિઅન સોસાયટી

સત્યાચીઓ મારે મીજલસ

(હો એ. માટે પાસ રીપોર્ટ.)

દેશથી પાછા ફરેલા તથા ખીજ સત્યા ચીઓના માનમાં હરમન ઇડિઅન સોસાયટી તરફથી એક મીજલસ તા. ૧૭ મી એ સાંજરે કવીન સ્પીરવાળા પોતાના હોલમાં કરવામાં આવી હતી. હાજર થએલાથી હોલ ચીકર ભરાઇ ગયો હતો. દેશખંધુ હાલિદ મહમદે દેશખંધુ આલખટ હીરોદ્દરની સલામથી સરસ રીતે આગે વાનીમાણું બજાવ્યું હતું. સગીનની જમ્મતમાં રાષ્ટ્રીય ગીતો ગવાયાં હતાં તે સાથે સારંગીમાં ગાયનો પણ ગાયમાં આવ્યાં હતાં, અને 'આમોદીન' તથા હાર મોનીયમ સભાગાવનામાં આવ્યાં હતાં. તે પછી રમુજ બરેલાં બાપણો થયાં હતાં. મી. એ. ડી. પીલેએ 'હીપનોટી સમ'ના ખેલો કરી બતાવી બધાને બહુ હસાવ્યા હતા. આ પછી સત્યાચીઓ ની તારીફથી બરેલાં ખીજાં પણ બાપણો થયાં હતાં.

એક બાળક સત્યાચી, દેશખંધુ એસ. માણેકમે પોતાના સાથીઓ વતી આ બધા માનપાન માટે આભાર માન્યો, અને કહ્યું કે તેઓ બધા અંત સગી થઈશે.

ચાલુ વરતમાન

—:—

કાંસવ.વમાં નીચીરહમ આગળ પ્રસ
કોસ્ટ શીવર ગતીર રીતે કાંસવ.વ.વ.

સ્તીવર રીતે જેમાં કીંવરશીના જન્મેલા
સત્યાગ્રહીઓને કપમાં ઉતારવા માટે મોક
લવામાં આવ્યા છે તે ગુરુવારે કસ્ટગાર્ડન
પહોંચી હતી.

હુનિઆમાં મોડામાં મોટી બાર ઉપાડ
નારી સ્તીવર જેરજીક શનીવારે ડરખના
ખાસમાં આવી હતી.

ડરખનની પાસે રહેકરડ હીસ રેલને
રેલેશનથી દરીઆ તરફ ૮૦ એકર જેટલા
વિસ્તારમાં ૨૫૦૦ જેટલા નેટીવોને રાખવા
ને એક લોકેશન રચાવવા હીસચાલ
વાય છે.

ગેરીટ નામનો ગોરો વીંકચ રેલમાં
એક મિન્ટને લાં મીજખાનીમાં મંગલો
ત્યાંથી મધરાતે સાહિય કોસ્ટ પાછો ફરતો
હવે તેવામાં રવાના એક કાકરાએ તેને
મારી મારીને બે હાથ કપો, અને પેશુદ
દશમાં તેની પાસેનો માલ હુડી લઈને
નાશી ગયો.

મારિસખરગમાં ચરચ સ્તીટના છેડપર
એસ. કાસમજી નામના હીંદીની દુકાનમાં
રવિવારે રાત્રે ખારી તોડીને એક નેટીવ
પેશો હતો. બદમાસને પકડવામાં આવ્યો છે.

ડરખન મ્યુનિસીપલ આરટગેલરી બેવાને
એક હીંદીને ના પાડવામાં આવ્યાથી તેણે
ટાકન કલારક મી. કુલીપર કાગળ લખ્યો
હતો. જવાબમાં મી. કુલીએ જણાવેલું
છે કે બવિખ્યમાં હીંદીઓને આરટ ગેલરી
નોવા સામે અટકાવત કરવામાં આવશે
નહીં.

૨૨ વરસની કમરના એક હીંદી તા.
૨૧ મીએ સવારે બીચવળા ટરામના છેડા
પાસે ટરામતલે કચરાઈ જઈને મરણ
પામ્યો હતો.

મોડાબીકના અંદરના બાગમાં પોરક
ગીઝ સરકાર દિવસે દિવસે પ્રધારે આગળ
પહોંચી ગય છે. તે સંજયમાં ત્યાંના

ચરનરે ચરનર જનરલને એવો નર
તાર કપેઈ છે કે અંદરના કાગમાં આગળ
રધનાં સામે ચનર કાફર સરકાર સાથે
લગાઈ થતાં તેનાં સો માણસોને મરી
નાખવામાં આવ્યાં છે, તથા તેનાં ઘર
પાથ પાડી નાખ્યાં છે. સરકાર તરફથી
એક નેટીવ પેલીસ મરણ પામ્યા છે.

મી. પી. એસ. આવાતાં લગત તા.
૧૮ મી જુને અંમીસોમાં કનીંગહમ રોડ
પર તેમના મકાન ઉપર થયાં હતો. તે
પ્રસંગે વજીયા ગુરુશ્યા આમંત્રણથી હાજર
થયા હતા વિવિ પ્રમણે લગનકીવા કરવા
માં આવ્યા પછી મીજખાનેને જમણ
આપવામાં આવ્યું હતું.

દેશથી આવેલા ૨૬ સત્યાગ્રહીઓમાંના
જેમને ડરખન ઉતરવા દેવામાં ન આવ્યા
તેમાંના જે ચાર હીંદીઓમાં જન્મેલ હતા
તેમના સંજખમાં કસ્ટગાર્ડનથી મી. મમન
જાહ દેસાઈ તરફથી ડરખનમાં એવો તાર
મળ્યો છે કે "બધા જન્મ સાચીત કરી
શકયા નહીં; મુક્તી પરખીટ ઉપર ઉતાર્યા
છે."

'મરકુરી' માં એક સખનાર જણાવે
છે કે પચર કચવવસો હીંદી તેનો સેનૉમ
એકનો કસ્ટગાર્ડ નાખત એકમાં વટાવવા
તથા છે ત્યારે તેની પસે તેના નીકાન
ઉપર જે. પી. ની શક્તી ગાગવામાં આવે
છે. આથી તેવા માણસને 'જે. પી.'
નામની ચીજની શેધમાં બટકુ પડે છે,
અને તેને વજી તકશી પડે છે. વળી
તેને તકમુ એક હીંદીગના ખરચમાં
પણ ઉતરવું પડે છે.

મારિસખરગમાં ચોડા વખત અગાઉ
એક હીંદીને બીજા બે હીંદીઓએ પેતે
ડીટેકટીવ હોવાનો ડોળ કરી કપ્યો હતો
અને તેની પાસેથી રોકડ રકમ સાચવવા
ને બદાને કદાપી હતી. આ વાતચીત
ચાલતી હતી તે એક ગેરના સાંભળવા
માં આવતાં તે બંને હીંદીને તેણે પકડાવ્યા
હતા.

"રેડપેયર" નામનો લખનાર 'મર
કુરી' માં લખે છે કે એક હીંદી કમળ
તે પા. ૨૦ ની રકમ આપવાનું કહેલું
મેકલવા ઉપરાંત કોરપોરેશને હીંદીઓને
હુનિયતની રમત ચમતમાં બાગ
આપવા કાંઈ કડમુ નથી મ્યુની
રોપાલીકીટ નાણું તે બધા કર

કરનારાની એક સરખી મીટકન ગણાય.
અને કર કરનારાઓમાં હીંદીઓ હોવાથી
તેઓને પણ ગોરા કર કરનારા જેટલોજ
દક મળવો જોઈએ. બંને તે દકમાંથી
તેઓને ખાતર કરવામાં આવે તો તે
ગંબીર યુક્તો ગણાય. આમ નાણાનો
ઉપયોગ થાય તેની સામે ગોઠાર ઉઠાવવા
ની હું હીંદી વેરો કરનારાઓને સલાહ
આપું છું. અને આમ ફરી નહીં
બને એવી ખાતરી તેઓને ન આપવામાં
આવે તો આવને વરસે વેરો ન કરવાની
સલાહ આપું છું.

'હીંદર' માં કરવામાં આવેલાં કથગણ
ની મદદપડે ૨૩૦ જેટલાં ગોરાં હોકરાઓ
ડરખનની સહેલમાહે આવેલાં છે.

ડરખન મ્યુનિસીપલ ઇન્ડિઅન મારકેટ
ના ધારાને નાતાલ ગ્રેવીન્સના એડમીની
સેક્રેટરી મંજુરી આપી છે, અને તે છપા
હતે તા. ૨૩મી જુનના નાતાલના સર
કારી ગેઝેટમાં બહાર પડ્યા છે.

૧૪ હીંદીને મી. ખરનારડ હોડસનની
આગળ પોલ ટેકસ ન કરવા માટે ખડા
કરવામાં આવતાં શી. પ થી પા. ૧ ના
કડની જુદી જુદી સમયે કરવામાં
આવી હતી.

તા. ૨૩ મીએ કેપટાકેનના ખચરમાં
જણાવવામાં આવે છે કે કેપટાકેનીમાં
પચન અને વરસાદનાં તેજાન થયાં છે.
જેમાં કેટલેકે કેકણે રહેરે ધોવાઈ ગઈ છે,
તથા વજી મકાનોને બળ થઈ છે.

'મરકુરી' ના મારિસખરગના ખચર
પત્રી ઉપરથી જણાય છે કે મી. આમદ
બાવાતના રોટારની પછાડેના બાગમાં
આગની શરઆત થઈ હતી, ને બંધાને
બોલાવવામાં આવ્યો હતો, પણ બધો
આવે તે પહેલાં માણસો તે જુગાવી શક્યા
હતા.

જનરલ બોથા પેતાનાં બહેર બાપણે
ડય બાપમાંજ કરે છે, અને માત્ર અ શ્રેષ્ઠ
સમજનારાઓ માટે હુમાયિઓ (ઇન્ટર
પ્રીટર) રાખે છે. આ સ બધમાં 'નાતાલ
ટાકમસ' એવો ખુલાસો કરે છે કે જો કે
જનરલ બોથા વાતચીતમાં અ શ્રેષ્ઠ બોલી
કહે છે, પણ અ શ્રેષ્ઠ બાપણ કરવાનું
તેમનાથી બની શકતું નથી. મી. મેરી
મેનનો હાખલો આવે મળતો છે. તેઓ
ડય મ્યુટથી કરનારાના પ્રતિનીધિ હતા,
જતાં તેઓ બાપણ અ શ્રેષ્ઠમાંજ કરે છે.
કમમાં સમજવવા માટે હુમાયિઓ રાખે છે.

કેપમાં એશિયાટીક ઇમીગ્રેશન

ઘટતી જતી સંખ્યા

કેપના ઉત્તરખાતાની ૧૮૦૯ની સાલની વહીમાંથી કેટલાક અણવાલોએ આંકડાઓ અને નીચે આપીને કીધે:—

આખા વરસમાં કુલ મળી ૭,૦૬૬ ઉત્તરખાતા દાખલ થયાં, તેમાં બ્રિટિશ એશિયાવાસી પ્રાચ મળ્યાનાં ૮૪ મરદ અને ૧૮ એરત ઉત્તરખાતા દર્તા.

દાખલ થતાં અટકાવવામાં આવેલા હોદીઓની સંખ્યા ૪૬ ની હતી.

જમીનની સરકારવાળી દાખલ થવા દીધા તેના ૬૩ એશિયાવાસીમાંથી ૭૩ જણ તે: પરદેશ જઈ પાછા આવવાના પરવાનાવાળા હતા, અને ૧૭ પરિવારમાં ખાસ થઈ શક્યા એવ. હતા. ૨૦ જણને મુલતની પરમીટથી દાખલ થવા દીધા હતા. તેઓ પાછા નીકળી ગયા હશે અને કો વખતસર નીકળી જશે. ૩૧ જણને દાખલ થતાં અટકાવવામાં આવ્યા હતા.

અસખત એવો સંભવ છે કે આટલી વિચળ સરકારને લીધે કેટલાક એશિયા વાસીઓ છાની રીતે દાખલ થઈ જાય, અને તેનો હિસાબ રહી શકે નહીં. પણ તેની સંખ્યા બહુજ થોડી હોવી જોઈએ.

એટલે એમ થયું કે નવા આવનારા એશિયાવાસીઓની યોજાની સંખ્યા તે બદલાવે નોંધાવેલી ૧૦૨ ની સંખ્યાને બહુ મળતી આવે છે. ઉપલી સંખ્યા અને ૬૩થી દાખલ થએલા જીમ ૯૩ ઉપરાંત પરદેશ જઈ પાછા આવવાના પરવાનાવાળા બીજા ૨૪૩ જણ બદલે વાટે દાખલ થએલ છે. ૧૯૮ માં આ સંખ્યા ૨૬૩ ની હતી.

નીચે આપેલા આંકડાઓમાં જુના રીકોર્ડ અને નવા આવનારાઓનો સમાવેશ થાય છે. તે ઉપરાંત, ઇમીગ્રેશનને અપતો મુકાયો સારથી એશિયાવાસીની આવકનો હિસાબ યોજાએ દેખાડ રહે છે. ૧૯૦૩ માં ઉત્તરખાતા આવક ૧,૬૪૬; ૧૯૦૪ માં ૪૪૯; ૧૯૦૫ માં ૨૭૬; ૧૯૦૬ માં ૫૮૬; ૧૯૦૭ માં ૭૦૫; ૧૯૦૮ માં ૮૮૭; ૧૯૦૯ માં ૪૪૫; કુલ ૬,૮૯૭.

ઉપલા આંકડા સાથે આ દેશને થોડી જાનાગ એશિયાવાસીના આંકડાની પણ મજબૂતરી કરવી જોઈએ. તેની નોંધ નથી રહી. છતાં એ તો એકસ માની શકાય છે કે ૧૯૦૫ની સાલથી આવનારાઓથી

જનારાની સંખ્યા વધી જાય છે. અને તે વખત દરમીયાન એશિયાવાસીની સંખ્યા આ કોતોનીમાં ઘટતી ચાલી છે.

નવા આવનારાઓમાં ખાસ કરીને તો સગીર વયના મનાતા હોદી બાળકો હેય છે. આ વિષે ૧૯૦૮ની વહીની ૧૨ માં કલમમાં જે કહેવામાં આવ્યું છે તેમાં ઉમેરો કરવા જેવું કાંઈ નથી. તેમાં જે કહેવામાં આવ્યું છે તેને જીમ વરસ તો અનુભવ મજબૂતી આપે છે.

આખા વરસમાં નીચે પ્રમાણે આવક થઈ છે: એશિયાવાસીના પરવાનામાંથી પા. ૬૨૧, ચીના એકોના પરવાનામાંથી પા. ૧૬૨, પાછા ફરતા ચીનાઓ પાસમાં થી પા. ૪૭.

ચીનાઓની સંખ્યા પણ ઘટતી ચાલી છે. એક અહીંનો રહીશ ન હોય એવા ચીનાને ખાસ સમજાને લીધે અમુક મુલત સુધી રહેવાની રજા આપવામાં આવી છે.

“ચાઇનીઝ કેન્સલ જનરલ” જરૂર પડે છુટથી મદદ આપી છે. અને કવલાનો અમલ સરખ રીતે ચલાવવામાં તેમના આવા વલજથી ઘણી મદદ મળી છે. કેપટાઉનના ચીનાઇ મંડળનો પ્રમુખ જો કે તેની કેમના લાભ માટે સદા તરફ રહેતો છતાં જરૂર પડે આ ખાતા ની તરફેણમાં પોતાની વમ પહોંચાડતો.

સ્ટીમરોની આવજવ

[જર્મન લાઇન]

સોમાલી—તા. ૧૨મી જુને મુખ્ય પહોંચી છે.

કેનકર—તા. ૭મી જુલાઇએ મુખ્ય જવા ઉપડશે.

સોમાલી—તા. ૨૫મી જુલાઇએ મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમરસોલી—તા. ૪થી જુને મદ્રાસથી આવવા ઉપડી છે.

“ તા. ૨૯મી જુને કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમરસોલી—તા. ૨૨મી જુને કોલ બોથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[હિંદિયન આફ્રીકન લાઇન]

ડોરેલી—તા. ૧૧મી જુને કલકત્તાથી ઉપડી છે.

કાટંગા—જુનની આખરે કલકત્તાથી ઉપડશે.

કોમેરી—તા. ૨૭ જુલાઇએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અવલોકન

“લુદ્ધ પ્રકાર”—(મારચ) પદ્મપત્નીની સુધડતા. વાંચનમળા વિષે અભિપ્રાયો, વગેરે વાંચનસાધક વિષયો આ અંકમાં છે.

“લુદ્ધાભિમત”—દામણ અને ચણવના અંકો મળ્યા છે, જેમાં શાંતિહિતથી, અને અણવાલપક અનેક વિષયો છે. ઉપરના એક અંક સાથે લાંબે રીતે દયા નાં ફોલોજના અધ્યક્ષ તરીકે બહુતા થએલા સાતા હસરાજ તથા જીમ એક લુદ્ધાભિ મદરુદના હુકમ જીવનચરિત્રોનું ચોપાનીયુ બેટ આપવામાં આવ્યું છે.

“શ્રી જનન રેતનાંચર કોનકરન્સ હેરડા”—ના ફેબ્રુઆરી, મારચ, તથા એપ્રિલના અંકો મળ્યા છે જેમાં શાંતિ વિષયક અનેક લેખો છે, જેમાં પ્રવાસ વરણન, તથા જનન સાદિલ સંબંધી લેખો વ્યાપ્ત છે.

“જારતકવન”—ના ફેબ્રુઆરી, મારચ તથા એપ્રિલના અંકો મળ્યા છે. આ માસીકનો દમેશનો બહાર કાપમ રહેલો લેખમાં આવે છે. સારાં ચિત્રો, લેખો, કાવ્યો વગેરેથી અંકો નમુનેદાર બનાવવામાં આવેલ છે.

“ગલપચસ-મદ”—મામલગ, પો.વ. અને માધ-કામજીના અંકો મળ્યા છે. હરેકમાં વિદ્વાન ગુરજર લેખોમાંથી રસમય ચુટથી અપાએલી છે. જાત કેમચી, સંબંધીઓ, શિવાજી અને બપસીદ, પંચપકાર, આલેકઝાન્ડરનો સંયમ વગેરે વિષય પરના લેખો ખાસ ઉપયોગી છે.

ટાંગાટ હિંદિયન સ્કુડ

ટાંગાટમાં કેટલાક કિસાદો હોદીઓ નર થયી આ નિરાળ વસાવવામાં આવે છે. મ હીરને લગતો જમીન ઉપર એન માટે મકાન બાંધવામાં આવ્યું છે કલમ ૬૦ હેઠળ અણવાલ વન છે. અણવારા પાસેથી કાંઈ પણ લવાજમ લેવામાં આવતું નથી. ચોગક માણસો તેનો ખરચ ફોળે પડતો વહેંચી લે છે. સરકાર નરદથી કહી પણ મદદ મળતી નથી.

શીખવવા સામાન્ય વિષયો ઉપરાંત હોદી ફરજિયાત શીખવવામાં આવે છે. આગળ માલતાં ગુજરાતી, તામીલ અને સંસ્કૃત પણ દાખલ કરવાની મેહવણ છે. હોદીઓ તરફથી વહુ મદદની જરૂર લેવા માં આવે છે.

પરચુરણ ખંખરો

એમના પર કેને દિવસે જાનના 'સાઇ' ખાતે પત્રે એક ૬૦ પાનાનો જંગી અંક કાઢ્યો હતો.

દિવસમાં જાહેર હાથ પાકો દિવાલ લાખા મોટી મેળવવા માટે લગાડની તક પારી કરતો કહેવાય છે.

એવી ગણતરી થઈ છે કે અમેરીકન અજાણતાની બે. રોકેટરે હોદ અજાણ રૂપીઆ માણસ જાનનાં જાનને મટે ધર માફા કાઢ્યા છે.

ટપાસના ધારા ખતાવી ગ્રાસજોમાં એક જીએ પોતાના છેકરને ટપાલમાં રવાના કર્યો હતો.—'આર્ય પ્રકાશ.'

એવું જણવવામાં આવે છે કે હરા નસમાં ખતાવતી મેલી ને માણેક ખન્યાં છે જેથી ખરા ખોટાંની ખતર પડતી નથી.

વિજાવતની કનકક ઇસ્પીકલના ૮૨ વરસના એક ગેરસામે તેમ ઇસ્પીકલની ૬૮ વરસની એક ગેરો માથે હાથમાં લગન કર્યું છે.

હોંદનો નવો પ્રેસ એકદ સુધારવા ક્રમ લંડની હોંદી કમીટીએ ઘોડ મેરડીને અરજ કરી હતી, પણ તેમાં કાંઈ સુધારો કરવાની જરૂર નથી એવો જવાબ તે નામદારે વાળ્યો છે.

વિજાવતના છાપમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે મોર્ડ ક્રાઇનને જો કે પણ ખરચ કર્યું છે, તેપણ તેણે હોંદુસ્તાન ના સરકારને આખી બિડીશ સહેનશાહત માં સહુથી જળવાન ખતાવવામાં રહેલ મેળવી છે.

લીંગના મરણ માટે દિલ્લીની ખતાવવા જાનના પારસીઓની એક સભા તા. ૨૩ મી મે એ સર મોરજી જાલનગરીના મહાપરમ્પૂ હેડગ મળી હતી.

'હાડિયા' ઉપરથી જાણાય છે કે કોંગ્રેસ એકવરની દફન કરીયા વખતે ઇંગ્લેન્ડના મહાપરમ્પૂ હેડગ. સરભપુરના મહારાજ, ના. આનખાન. નયા મી કે. જી. રુપના વગેરે હાડિયા હાજર હતા.

કોંગ્રેસ એકવરની ગણ તે દિવસે તે રજાની તર ઓરીકમાં તારેને એવડે મે.રો દરોરો પડ્યો હતો કે સ.ધા રજુ રીતે તારે ૩,૦૦ તારો રોજ ત્યાં આવતા તારે તે દિવસ ૧૨,૦૦૦ તારો આવેલા. એક તાર વહેંચનારે વધારેમાં વધારે ૧૮૦ તારની 'ડીલીવરી' કરી હતી. આયો દરોરો માંદગીના દિવસોમાં પણ રહેશે હતો.

ગમેકાની સરકારે એવું જાણાયું હાર પાડ્યું છે કે હોંદી ગીરમીટીઆ 'મંધ કરાવું' કહેામાં આવ્યું છે તેમ થાય તો આ સંસ્થાનો ઉદ્દેશ પડી જાય. કેમકે દેશીઓને કેમ લગાડવાના ઉપાય વારંવાર ફેકટ નીવડ્યા છે. હોંદી મજુરો ત્યાંના વનની સાથે હરીફાઈ કરે છે એ વાતનો સરકાર સીકર કરતી નથી. કેમકે જ્યાં હોંદી મજુરો કામગી મામણી કરે છે ત્યાં ખતનીઓને સાગ પગારથી નોકરો રાખવામાં આવેલા છે. તેથી સરકાર ગીરમીટીઆ મજુર આડુ રહે એમ ઇચ્છે છે.

એક નસખરગણ 'રડાર' જણાવે છે કે હીનુજી હજી પ્રોટેરીઆમાં છે, અને સનીસાઈક પાસ એરીસના મકાનમાં રહે છે. હરનાની આખરી મુખીમાં તેની કેટલીક ઓરતો તથા છેકરો ત્યાં આવી પહોંચવાની વકાઈ છે. તેને કુલ ૨૭ ઓરત અને ૩૦ છેકરો છે હીનુજી કુલ સુદ તમાં નીલીરદમ જશે. ત્યાં તે થોડા વખતને માટે રહેશે એવું દેખાય છે. નીલીરદમના રોગી પ્રદેશમાં રહેવાની તે ના પડે છે; અને પ્રોટેરીઆનો પડેશ તેને પસંદ હોય એવું સામે છે. નેટીવ ને જરાજર ઓળખનારોએ એમ માને છે કે નદુરત ભાગમાં રહેવાની તેને હરજ પડી તે કોઈ નથી. દેખીતા કારણે લખને તેને પ્રોટેરીઆની પડોશમાં રાખવામાં આવે એવો એમ મનાય છે.

અરચાપત્રીએ જવાબ

"તેજ સ્ત્રીમરનો એક દિ હી ઉતાર"—તમારા નામ સાથે એ હકીકત ન.ખી સંકલ્પી.

"ખુલવડ વાસી"—તમે જાણેલી દહી કત જાણમાં નાખવા જેટલી કામગીરી થઈ.

લાઇસેન્સ સંબંધમાં વદવા

હોંદીની સાથે હોંદી

લોઅર અખઝીમકુલુ પ્રગણમાં જાન નસમદ નામના એક હોંદીને નડુ લાઇસેન્સ આપવાના લાઇસેન્સ અમલદારના સુકાદા સામે પોરડ રોપનદના હોંદી વેપારી આદમજી હમ્મલીમ ઇંગારે અપીલ કરી હતી. તેનો વિચાર કરવા તા. ૧૦ મી જુને પોરડ રોપનદ ખાતે ઓરડની મીટિંગ મળી હતી. લાઇસેન્સ અમલદારે વાંધા લીધાં હતા કે જાન મદમદની અરજી સાંભળવાના વખતપર આમા પહેલે અરજી રજુ કરી નહોતી તેથી તે નવે સરચી અહીં હાખલ થઈ રહે નહીં. પણ અરજદારના વકીલની દલીલથી ઓરડે અરજી સ્વીકારી હતી. જાને પસના વકીલની દલીલ સાંભળ્યા બાદ ઓરડે વિચાર કરી નવા લાઇસેન્સની જરૂર નથી એમ મત આપ્યો અને લાઇસેન્સ અમલદારનો સુકાદો રદ કર્યો હતો.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(વેલીન્ડીયન ગેલ્ટમાંથી)

મારીસખરગના હોંદી હજાર સાહેબની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૮ મી જુલાઈએ સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

મારીસખરગના ચેપડી બાંધનાર વીરા સામી વીરમવલુ તાંત્રકરની નાદાર મીલકત ના સંબંધમાં હિસાબો વહે અપીલના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના મારતર આગળ રાવ થયા છે જ્યાં તે ના. હમી જુલાઈ સુધી તપાસણી માટે ખુલા રહેશે.

ડરખના હોંદી વેપારી હખરાલીમ કમર દીનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં ટરરડી આલખરડ એ સુટર જાહેર કરે છે કે લેલુદરોની મીટિંગ તા. ૩૦ મી જુને તથા ૭ મી જુલાઈએ ડરખન મારદારેડની એરીકમાં બરાશે.

રટેખરના છ એવ. પટેલની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં ટરરડી આલખરડ એ. સુટર જાહેર કરે છે કે લેલુદરોની મીટિંગ તા. ૩૦ મી જુને તથા ૭ મી જુલાઈએ ડરખન મારદારેડની એરીકમાં બરાશે.

નાતાલમાં કેળવણીના આંકડા

“સોમરેનટીનલુ” “ફ્રેન્ડ” નાતાલના કેળવણી વિષેના આંકડાઓ આપી દીધા છે છે કે:—સરકારી મદદવાળી નિશાળોમાં ગેરં છોકરાંઓની સંખ્યા વધી છે તે સાથે કાળા તથા હિંદી બાળકોની સરકારી મદદવાળી નિશાળો વધેલી જોવામાં આવે છે. છતાં નેટીવેની નિશાળની સંખ્યા જોતાં તે વિચિત્ર દશા માલમ પડે છે. ૧૯૦૯ના જનવારીથી માર્ચ સુધીમાં નેટીવ સાર સરકારી મદદવાળી ૧૪૮ નિશાળો હતી. અને તેમાં ૧૧,૨૩૩ છોકરાં જણાવવા હતા. આ સાલમાં તેમજ અરસામાં ઉપલી નીશાળોની સંખ્યા ૧૧૫ સુધી પહોંચી હતી. અને તેમાં નિશાળો આની સંખ્યા ૧૩,૨૨૧ ની હતી—સરકારી નિશાળો અને નેટીવ મદદથી ચલાવી નિશાળોના આંકડા નીચે મુજબ છે:—

સરકારી નિશાળોમાં

ગેરં...	...	૮,૩૪૬
હિંદી...	...	૪૭૬
કાળા લોકો...	...	૩૧૦
નેટીવ...	...	૧૧૦
સરકારી મદદવાળી નિશાળોમાં		
ગેરં...	...	૪,૩૦૬
હિંદી...	...	૨,૮૬૨
કાળા લોકો...	...	૮૧૫
નેટીવ...	...	૧૩,૨૨૧

સરવાળા

ગેરં...	...	૧૨,૬૫૮
હિંદી...	...	૩,૨૩૮
કાળા...	...	૧,૧૨૫
નેટીવ...	...	૧૩,૩૩૧

આ આંકડા ઉપરથી જણાવ રહે છે કે નાતાલમાં કુલ મળી ૩૦,૩૪૨ નિશાળો આમાંથી માત્ર ૧૨,૬૫૮ ગેરં છોકરા છે ત્યારે આરોના ૧૦૬૮૪ નેટીવ કાળા લોકો, હિંદી એ મળીને છે. (ફ્રેન્ડ જણાવે કાળા લોકો કેળવણીમાં વધીને ગેરં પાસેથી રાજ લાઇ લીએ એવો સંભવ નજીક લાગતો હોય તેમ ‘ફ્રેન્ડ’ દીકા કરે છે) આ આંકડાઓપર ફી સ્ટેટના ગેરં માળાપી જોએ પોતાના છોકરાને નિશાળે નથી મોકલતા તેનું પ્થાન જોએ એ ખીએ. બુનિયત સરકાર તથા કેળવણી ખતાને કમ નહીં તે પોતાના રક્ષણના હેતુઓએ ચેતવાની જરૂર છે, અને ફ્રેન્ડ ગેરં છોકરાને કેળવણી લેવાની સગવડ કરી આપવાની છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની ચાલુ રિધતિમાં હજારો ગેરં બાળકો અજાણ રહે છે, ત્યારે સંખ્યામાં નેટી

વર્ગ બાળકો ઉપયોગી કેળવણી પામે છે. આમ ચાલવા કરશે તે આવતા જમાનાની પ્રગતને આપણી સામાજિક રિધતિમાં મેટી ઉપલબ્ધિ નજરે પડશે.

હિંદી લાઇસેન્સ ત્રાંસફરની અપીલ

હિંદીના લાઇસેન્સ ત્રાંસફર

આમદ માધુષ પટેલ નામના હિંદીને અમરેલી-નંદરીનીના કાલુ સોરીવાળી કુકા નનો લાઇસેન્સ ત્રાંસફર કરવા લાઇસેન્સ અમલદારે ના પાડી હતી તેની સામેની અપીલ તા. ૨૨મીએ અમલદારી કાર્ટમાં ભેરડે સાંભળી હતી.

અપીલનાં કારણો એ હતા કે:— (૧) અરજદાર કેટલાક વરસો થયાં લાઇસેન્સ ધરાવે છે; (૨) મજબૂર કુકાન તેના હમલા સહીત ખરીદી લેવામાં આવેલ છે; (૩) અરજદારની પોતાની સામે લાઇસેન્સ અમલદારને વધી નથી એમ કહી શકવામાં આવ્યું છે; (૪) મજબૂર ન આપવાને કાંઈ વાજબી કારણ નથી; (૫) નામ જુરી મળવાથી અને પક્ષને સમ્પત તુકસાનીયાં ઉતરવું પડે તેમ છે.

લાઇસેન્સ અમલદારે જવાબ આપ્યો હતો કે:—એસ. રહેમાન ખાનને “પાવર આવ એટરની” ના આધાર વડે તે કુકા નવું લાઇસેન્સ તા. ૧૮મી માર્ચે ફક્ત આપવામાં આવેલ છે. આમદ માધુષ પારખની અરજ મળી તે સાથે સામાજિકની મજબૂરીઓ કાંઈ કાગળ રજુ થએલ નહોતો. તેની માગણી કરવાથી તા. ૨૩મી માર્ચે એસ. રહેમાન ખાન તરફથી “પાવર આવ એટરની” વળે કાગળ મળ્યો હતો અને તેમાં ત્રાંસફર વિષે સમતી જણાવવામાં આવી હતી. આ “પાવર”ના આધાર વડે ત્રાંસફર વિષે સમતી આપવાનો હક એસ. રહેમાન ખાનને ન હોયો એમ એવા કારણથી કાપલ મુજબ મુખ્યમંત્રી વાપરી એ અરજ નામ જુરી કરેલ છે.

અરજદારના વડીલે હાલ કરી કે “પાવર” વડે સમતિ આપવાનો હક કાપલે સર હોય તે ચુકાદો રદ કરવો જોઈએ. આ વિષે સાંખી ચરગા થયા પાદ બે.૧૩ લાઇસેન્સ અમલદારનો ચુકાદો રદ કર્યો અને અપીલ મજબૂર રાખી હતી.

દરખાસ્તમાં ટરામનો તકલીફ

હુમહો કરન.૨૫૨ કેસ

શો ૧૦ માં જુદી ગયા.

ટરામપરથી એક હિંદીને ઘઠાડોને ઘડકો મારવા માટે અને હુમલો કરવા માટે એ ગેરંઓને ડાબન હાટ્ટે ફીમીનલ કાર્ટમાં ખસ કરવામાં આવ્યા હતા કેસની હકાલત એવી જણાવ છે કે મજબૂર હિંદી ટરામ માડી ઉપર પછડોના કામમાં એક બેઠક પર બેઠે હતો. તેની પડેલાં તાં એક ગેરં છોકરી બેસેલી હતી. આરોપીઓમાંનો એક તેમની સામે બેઠો હતો. તેણે હિંદીને તેની જગ્યા ખાલી કરવા અને છબા રહેવા હુકમ. તેણે તે નહીં. પણ કેટલીકવાર સુધી એ જગ્યા ખાલી જ પડી રહી તેથી તે ફરીને બેઠો એટલે આરોપીએ તેને માર્યો; બીજો આરોપી પણ હિંદીની સામે થયો, અને તેને માર્યો. પાછળથી માડી છબી રહી અને ઘટાડાઓ ઉતરતા હતા ત્યારે ફરિયાદીને ફરીથી માર્યો, અને આમ તેમ ઘડકા મારી તેને નીચે ઉતાર્યો.

નીચે હિંદીનો શોક બેઠો હતો અને ખમર પડી અને તેણે આરોપીનાં નામો તેમની લીધાં.

માજરદરેટ ચુકાદો આપતાં ૩૬૫ કે ગેરં છોકરીની પાસેથી હિંદીના બેસવાથી આરોપીએને ગમે તેટલું બોલું લાગ્યું હોય, તેપણ હિંદીએ તેની બેઠક માટે બોલું આપું હતું, અને તેને બેસવા માટે ધારામાં છુટી છે. આરોપીએને ચુકે ગાર દરાવી શી ૧૦, નો દડો કરવામાં આવ્યો હતો.

‘મરકુરી’ નો મારિસપરમનો ખમર પત્રો જણાવે છે કે સુપ્રીમ કાર્ટના ટરાં સલેટર એ. સી. સીપોયને. પા. ૪ ની એક મારવા માટે ચુકેમાર હસરતમાં આવ્યો છે. પુરાવાપરથી જણાવ છે કે જાક ન મનો બુયર એક એક વડ.વવ, તેમજ એકમાં જતો હતો, પણ તેણે તે રસ્તામાં ચુકાવેલી એમ માલુમ પડ્યું. તેણે તુરતજ એકને નોટીસ આપી, તે એક દોડીને હજુ થયો નહોતો એટલેમાં આરોપી તે વડાવવા આવ્યો, એવું જણાયું છે કે તેને તે એક રસ્તા ઉપર થી મળી હતી. આરોપીને પા. ૨૦ ના હકની બચવા એ માલની કેસની સગવડમાં આવી હતી.

યુનિયન મંડળના મંડળ

જનરલ મેયાના પ્રધાન મંડળના પગાર પર "મંડળી" નામે મુજબ ટીકા કરે છે:--

યુનિયન પ્રધાન મંડળના પગાર વિષે એવી દલીલત બહાર આવી છે કે વડા પ્રધાનને વારસીક પા. ૪,૦૦૦ અને ખીજાને પા. ૩,૦૦૦ આપવામાં આવશે. ટર્સવાલ સરકારના પ્રધાન મંડળના જેટલાજ આ પગાર છે. એટલે એમ લાગે છે કે યુનિયનના મંડળમાં પેતાને એકા પગાર ન મળવા એકાએ એમ જનરલ એચ. મી. સમસ તથા મી. હલે પરચુ હશે. પણ ટર્સવાલના પક્ષેની બાબતમાં બ્રિટિશ રાજ્ય તો શુ પણ ખીજા દેશોમાં પણ જે સાધારણ નિયમ છે તેનો ભંગ થયો છે. બધે નિયમ એ છે કે પ્રધાનોના પગાર નામનાજ હોવા જોઈએ કે જેથી કરી કોઈ લેખી રાજદારી ધન ની લાકડાને લીધેજ પ્રધાનપણું બચાવવા ની કોશીશ ન કરે, આસ્ટરેલીયાના મુખ્ય પ્રધાનને વાર્ષિક પા. ૨,૧૦૦ અને ખીજા નામના પ્રધાનોને પા. ૧,૬૫૦ મળે છે. કેનેડાના મુખ્ય પ્રધાનને ૨,૪૦૦ અને નામના પ્રધાનોને ૧,૮૦૦ મળે છે. યુનાઈટેડ સ્ટેટસના સ્ટેટ સેક્રેટરીઓને પા. ૨,૪૦૦ થી સતે.૫ રૂબરો પડે છે. અને ખરે જોતાં યુનિયન કરતાં વધારે ભારે પગાર જે ક્યાંય આપતા હોય તો ફક્ત યુનાઈટેડ કિંગડમમાંજ (વિલાયતના પ્રધાન મંડળને) હતાં મુખ્ય મુખ્ય સ્ટેટ સેક્રેટરીઓને દરેકને વાર્ષિક પા. ૫,૦૦૦ મળે છે. પગારની લાલચે પ્રધાનપણું મેળવવા માટે કોઈ મન કરે નહીં એવો નિયમ બધે છે તે કહાપણુ બરેસો છે. કેમકે તેથી પગારની લાલચેજ તેને તે જગ્યાએ કામમ રહેવાની ચિંતા ન રહે પણ પગારપર આધાર નહીં રાખનાર પ્રધાન દારી જવાની અથવા હોદ્દો ખોવા ની પણ દરકાર રાખ્યા વિના પેતાના ખસ માનેલા મુદ્દાને જેટલે દરજ્જે વળગી રહેશે, તેટલે દરજ્જે પગારનેજ સરવસ્વ સમજનાર પ્રધાન પેતાના મુદ્દાને વળગી રહે એવો એકો સંભવ છે. કેનેડા જેવડા મુલકના પ્રધાનો કરતાંયે યુનિયન ના પ્રધાનોને મોટો પગાર મળવો જોઈએ એમ નેમો માને તો તે સમજ વગરનું છે. કેપકોને.ની ની. મેરીમેને વાર્ષિક માન પા. ૨૫૦ લાકડાને વડા પ્રધાનનું પદ સાવબુનું. અને ખીજા પ્રધાનોને

વધારેમં વધારે પગાર પા. ૧,૫૦૦ સુધી હતો. ડા. જેમીસન વડા પ્રધાન હતા ત્યારે તેમણે મહત્ત કામ કરેલું. મી. મેરીમેને કે ડા. જેમીસન જે પ્રધાન મંડળમાં હોત તો આતા કોઈ પગારો સામે સખત વાધો લેત એમ માનવું ખોટું નહીં મનાય. આસ્ટરેલીયામાં સરકારી પગારોની દર દર વરસે પા. ૧૨,૦૦૦ સુધીની છે. પણ બોધા સરકારનો ખરચ તો વાર્ષિક પા. ૩૧,૦૦૦ નો છે. અને આસ્ટરેલીયા કે કેનેડાના પ્રધાનો કરતાં આપણા પ્રધાનો કંઈ ભારે છે, અને તેથી તેમને વધારે પગાર મળવો જોઈએ એમ કોઈ કહી શકશે નહીં. ન્યુઝીલેન્ડ માં વડા પ્રધાનને પા. ૧,૬૦૦ મળે છે, અને ખીજા પ્રધાનોને પા. ૧,૦૦૦ મળે છે. મોટા પગારવાળું પ્રધાન મંડળ મુદ્દાની દરકાર રાખ્યા વિના પેતાના હોદ્દાને પક્ષી રાખવા લગ્યાય એટલુંજ નહીં પણ ખીજા રીતે પણ તે ઉપાધિપણુ વાપરે એવો વધારે સંભવ છે. પારલામેન્ટના સભ્યોનો વાર્ષિક પા. ૪૦૦ કરતાં વધારે માગશે. અને એવી કાંત પણ સંભવાય છે કે પારલામેન્ટ પહેલું કામ એ દરેકે કે મેંજરોનો પગાર પા. ૬૦૦ સુધી વધારવો. યુનિયનથી કાયદા કદાચ મળ્યા ચાલ, પણ તેથી સરકારના વહીવટનો ખરચ સરતો પડશે એમ દલીલ કરવામાં આવતી હતી તે તો ઉપલા પગારોના દરથી ઉઘી રહેતી નથી.

વિદ્યા હુન્નર સખંધી વિષયો

લગામલુ એક નવું યંત્ર

એક અંગ્રેજે હવાઇ વહાણનો નાશકર નાર 'ટોરપીડો'ની શોધ કરી છે. આથી હવાઇ સદેશા વિજયીના જેરથી જેમ જુદી જુદી દિશામાં મોકલી શકાય છે તેવીજ રીતે એક હવાઇ વહાણને ઘેર બેઠે વીજળીના મોજાથી જુદી જુદી દિશા માં મોકલી શકાય છે. આવી રીતે વીજળીનાં મોજાને પ્રદક્ષ કરવાની સકિતવાળું હવાઇ વહાણ અમુક મોજાંથી કાણુ જમણું, આધું પાણું, ઉચું નીચું એમ મોજાં મોકલનારની મરજ મુજબ ઉડી શકે છે. વધારે ખુશી એ છે કે આવા વહાણમાં એક દર જોળાની પેડી એવી ગોઠવી શકાય છે કે વીજળીના મોજાનો આંચકો લાગતાં તેનું તળીયું ઉપડી જાય છે અને તે માંહેનો ફાર મોજા પકડાથી

નામે કેલિફોર્નિયા સ્ટેટ, હવાઇ વહાણ કે કંઈ હોય તેને એકદમ નાશ કરી શકાય છે આ યંત્રના શોધક થોમસ રેમન્ડ શીડીએ લીવરપુલના ઘોડા દોડના મેદાન પર એક મેળાવામાં સખૂબ અખતરો કર્યો હતો. તેમાં પેતાની આમળ દેખાવ પર ટાઇપ સમીકર જેવું યંત્ર હતું અને તેની આવીઓપર આંગળી મારવાથી એક નમુનાનું વહાણ અધર આડું અપણું તે ની મરજ મુજબ ફરતું હતું. પછી તે વહાણને પછું બોલાવી, જોનારની આજ્ઞાની દરજ્જાપર અધર સાવ સિધર રાખ્યું. અને પેતાની પાસેના યંત્રની એક ચાવી પર આંગળી મારી તેવુંજ પેલા નમુનાના વહાણના તળીયામાં કાણું પડ્યું અને તેમાં કેટલીક કાગળની ચકલીઓ પીમે પીમે ઉતરતી નીચે આવી. શો ક એમ માને છે કે આવીજ રીતે એક મોટાવડા જુવરથી ઘેર બેઠે ચમે તે વખતે પારીસ કે જરમનીમાં પેતાના મિત્રની કુલવાડી માં કુલનો વરસાદ અને દુરમતોપર દાર મોજાનો વરસાદ પાડી શકાય.

નાતાલમાં નૌકા ચાણું

સ્થાનીક જાપામાં એક લખાણુ દર મપાન જણાવવામાં આવે છે કે—નાતાલ નું બંદર સરસ સમવડવળું હોવાથી ત્યાં નૌકા સહનવનું ઘણું સ્થાપવા નાતાલ સરકાર તથા નૌકા ખાતા વચ્ચે લાંબા સમય થયાં પણ બપવદાર માલ્યા કરતો હતો. પરિણામે નાતાલ સરકાર તરફથી સાલીસખરી ટાપુની બેટ વડી સરકારે સ્વીકારી છે એવા સત્તાવાર ખબર પ્રગટ થયા છે. તે ટાપુમાં સરખમ રાખવામાં આવશે, અને એવા ખીજા સામાન્ય હિપ થોમમાં તે સેવામાં આવશે. ભવિષ્યમાં તે યજ્ઞાને ખીસવવામાં આવે એવો પુરો સંભવ છે. આ મસલતની રૂયે યુનિયન સરકારને નાતાલને નામે પાઉંડ ૩૫,૦૦૦ દર વરસે નૌકા ખાતાને આપવા પડશે. એવું કહેવામાં આવે છે કે 'નેશનલ કનવેનશન' એસતી વખતે સર પર્સી સ્ટોર કાલ્લા સહીત આવ્યા હતા ત્યારે ડરખના બંદરની નૌકાના યાજ્ઞા માટેની ચોખ્ખા વિષે સત્તાવાર લખાણુ કરવાનું કામ પણ તેમને સોંપવામાં આવ્યું હતું. સાલીસખરી ટાપુ ના કેટલાક જાનમાં ખુબ બરતી બરી તે ને ચોખ્ખ સપાટીપર લાવવા તથા ખીજા

કેદારાંક મુખારા કરવા મુનિપન સરકારની મંજુરી મેળવવી જોઈશે. તે ઉપરાંત હાલ જ્યારે એકબીજા વચ્ચે રથળે જે તોપખાતું દુરમની લાગ્યક વધાણુને દુર રાખવાના હેતુથી મેઠવા આવેલું છે તે માં મધ્ય ફેરફાર કરવાની જરૂર બતાવવા માં આવી છે.

વિવિધ વિચાર

હાથની કારીગરી

યુરોપમાં હાથની કારીગરી એકદમ ધરી પડવા વિશે 'નાઇન્ટીથ સેન્યુરી' માં એક લખાણ દરમીયાન કહેવામાં આવ્યું છે કે :—લખવાના તથા શીવવાના સહુથી સાધારણ કામમાં હાથનો ઉપયોગ એકદમ ઘટતો જાય છે, અને તેને બદલે 'ટાઇપ રાઇટર' તથા 'શીવવાના' સંજ્યા બહુ વપરાયા જાય છે. આવા સાધારણ કુત્તરમાં પણ સહુથી આંગળી જોતો ઉપયોગ કરવાનું બંધ થતું આવ્યું છે. એવું દેખાય છે કે હાથની કળા સહુથી ઉંચી સ્થિતિએ પહોંચ્યા પછી હવે તેની પડતીના દહાડા સરૂ થઈ ગયા છે. એ પડતી બારે તથા એક કારક કહેવાય. તે બારે કહેવાય, કેમકે આપણે મજદૂર કામ છોડીને જતાં કણુજ કરતું પડે છે કે માણસ જાત ઉપર ચાલવાને બદલે નીચે ઉતરતી જાય છે. વળી તે બેદકારક એટલા માટે કે દરકીનના કહેવા મુજબ રાખના દોકરાથી તે ગરીબ ના દોકરા સુધી સહુએ કોઈપણ હાથનો કુત્તર સંપૂર્ણ રીતે શીખવે જોઈએ. એવો કોઈકજ હશે કે જે આ એકને મળતો આવતો નહીં હોય.

ફિતુરી લખાણ કેને કહેવું ?

બંગાળમાં ફિતુરી હરફવાળી ગોરનાં પોતીયાં ઉપર અટકાવત મુકવામાં આવી છે તે વિષે દીકા કરતાં અમરીત બજાર પત્રીકા કહે છે કે :—'પ્રેસ એક્ટ'માં જણાવ્યું છે કે જ્યાં જ્યાં કોઈ જાણુ ચોપડી કે બીજું લખાણ, પછી તે ગમે ત્યાં છપાએલાં હોય, તે માણસ પડશે તો તેને જપ્ત કરવાને પોલીસ અમલદારને આથી સના આપવામાં આવે છે. આ કલમના 'સખ.જી' બોલને લીધે આજ સુધી એમ સમજાયામાં આવતું હતું કે જે કોઈ વાંચવાનું હોય તે ફિતુરી લેખ શરૂ નહીં કે ફરીરના નીચેના બાગપર પહેરવાનું હોય તે. અજરો ગમે ત્યાં હોય તેને ફિતુરી 'લખાણ' ગણવામાં આવે

તો તો તે કપડાંઓપર ચોટાડવામાં અથવા બરવામાં આવે છે; પડખીડીયાં ઉપર હોય છે; તેમજ મીઠાઈનાં ચોસલાંપર પણ અજરો ઉઠાડવામાં આવે છે; એટલે વાંચવાની બાબતને બદલે બધી બીજા પ્રેસના કાપદાંતળે મણાવ્યાં. વળી આ નિયમે ધાર્મિક કે બીજાં મકાનેપર કે તેની દીવાલોપર અજરો કેલવાં હોય છે તે પણ જાપાના સર્વેક્ષકી કાપદાંતળે આવે! વળી કાપદાંમાં કહ્યું કે 'ફિતુરી લખાણ ગમે ત્યાં માણસ પડે ત્યાંથી જપ્ત કરવું' તો શું માણસ પોતીઉં પહેરીને ફરતો હોય તેના સરીરપરથી તે પણ જપ્ત કરવામાં આવશે ?

મહેશીએ જીનતોલ ઇસ્લામ

કેરની મહેશીએ જીનતોલ ઇસ્લામના ૧૯૦૮ના વતનેજીથી ૧૯૦૯ના ડીસેમ્બરે પુરાં થતાં બે વરસના રીપોરટની એક નકલ અમને મળી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે મહેશીલમાં ૩૧ લા.છ. મેંબરો, ૬ પહેલા વરગના, ૧૯ બીજા વરગના, અને ૫૦ ત્રીજા વરગના મેંબરો છે.

મજદૂર બે વરસમાં મેંબરી રી ખાતે રૂ. ૧,૦૫૬-૦-૦, બક્ષીશ ખાતે રૂ. ૬૬૦-૮-૦, પરચુરણ ખાતે રૂ. ૫-૧૩-૯, કુલ બખાના રૂ.૩ ખાતે રૂ. ૨-૦-૦, ફરનીયર ખાતે રૂ. ૧૮-૧-૦, જકાત ખાતે રૂ. ૨૭-૦-૦, હીમાયતે ગોરખા રૂ.૩ ખાતે રૂ. ૯૬-૦-૦, મેરીલના મદરેસા ખાતે રૂ. ૨૩૩-૧૨-૦, લીલાલી જલસા ખાતે રૂ. ૨૦૩-૧૨-૦, ફુલા સહીદની દરખા ખાતે રૂ. ૪૬-૪-૦, નુસખેપરના લગાજમ ખાતે રૂ. ૧૮-૬-૦, તેમજ સેરના નકા ખાતે રૂ. ૩૮૫-૮-૦, બતી ખાતે રૂ. ૨૧-૧૦-૦, કઠોર ઇસલામી ફરીફેટ કલમ ખાતે રૂ. ૧૬-૨-૦, તેમજ શેઠ મી. સુસાણ અદમદ કુપની ખાતે રૂ. ૬૩૨-૨-૦, તેમજ હથન માણજી વાંકડાને ત્યાં હતા તે રૂ. ૮૮૫, તથા મી. કાસમ હમ્મપ મુલ્લા બીલાખના રૂ. ૧૦૦-૦-૦, સેરોની ખરીદી વખત ઉજીના લીલા તેમજ માલીના ખાતે રૂ. ૬-૭-૦, તેમજ હજરાલીમ દીમેલને ખાતે પરચુરણ ઉપાડેલા રૂ. ૬૬-૧૦-૦ તથા મેલવી નાનલાભાઇને ખાતે ઉધરેલા રૂ. ૨૦-૦-૦ મળી કુલ એકંદર સરવાળો ૫૮૨૮-૭-૬ માંથી ખરચ સને ૧૬૦૮-૬ બે સાલના પરચુરણ ખાતે ઉધાર રૂ. ૪૪૭-૧૩-૬, ખાનગી જલસા ખાતે રૂ.

૧૭૦-૫-૬, લીલાલી જલસા ખાતે રૂ. ૧૮૬-૧૨-૩, હીમાયતે ગોરખા રૂ.૩ ખાતે ૨૫-૦-૦, મહેશીલના મદરેસા ખાતે રૂ. ૨૩૨-૦-૦, નુસખેપરના લગાજમ ખાતે રૂ. ૧૧૩-૧-૦, ફરનીયર ખાતે રૂ. ૬-૦-૦, મહેશીલના તોફરનો પચાર રૂ. ૧૪૪-૦-૦, કુતુમખાના રૂ.૩ ખાતે રૂ. ૬૧-૦-૦, મહેશીલના મકાનનું કીરાયું રૂ. ૧૭૬-૦-૦, ફુલાસહીદની દરખા ખાતે રૂ. ૧૫૬-૦-૦, મરગન પીરની દરખા ખાતે રૂ. ૫-૧૦-૦ માલીને ખાતે રૂ. ૬-૧૪-૦, મેલવી નાનલાભાઇને ખાતે રૂ. ૨૦-૦-૦, કીટસન લાઇટ ખાતે રૂ. ૧૨૬-૭-૬, હજરાલીમ દીમેલને ખાતે રૂ. ૨૨૫૧-૧૦-૦ મેંબર રી ખાતે રૂ. ૫-૦-૦, બક્ષીલના તથા મેંબરી રીના નહીં આવેલાં તે રૂ. ૧૮-૦-૦, મી. કાસમ હમ્મપ બીલાખને રૂ. ૧૦૦-૦-૦ તથા મી. હસન મમુજી વાંકડાને ખાતે રૂ. ૮૫૦-૦-૦, તથા ફરીફેટ કલમ ખાતે ૧૨-૧૧-૦ મલી એકંદર રૂ. ૧૨૩૭-૮-૬ ખરચના જતાં સને ૧૯૧૦ ની ૧ બને વારીના રોજ રોકડ સીલક રૂ. ૫૯૧-૨-૬ રહી છે. મજદૂર મહેશીલમાં એકંદર પુરવઠો ૩૧૭ છે. તેમાં માણુ સાલો માં ખરીદેલાં તથા બક્ષીશ આવેલાં પુરવઠો ૬૬ છે તથા બીજાં કેટલાક અદરથો તરફથી બક્ષીશ મળેલાં છે.

મજદૂર મહેશીલ તરફથી ચાલુ બે વરસ માં એકંદર ૧૦ મુસલમાન ઓરત તથા મરદો મુજરી મેલેલાને કાન હસન કરવા માં આવ્યાં છે. મજદૂર મહેશીલ તરફથી તારીખ ૪ માહે એપ્રીલ સને ૧૯૦૬ સાલ થી કલામે સરીફ પગાવવા સાર એક મદરેસાની યોજના સાર કરવામાં આવેલી છે તે હાલ ચાલુ છે, અને મજદૂર બે વરસ ની આખરી સુધીમાં ૩ છોકરાંઓ કલામે સરીફ મોદે વાદ કરી ફરાગત થયા છે. હાલ મદરેસામાં કુલ સખ્યા ૪૦ છોકરાં જોની છે.

મજદૂર મહેશીલના કારભારીઓમાંથી ચાલુ સાલમાં પ્રેસીડન્ટ શેઠ હાજી હમ્મપ હમ્મ મમુજી હજરાલા પોતાની મેરીલની સારે જવાથી તેમની જગ્યા ઉપર શેઠ મહમદ હાજી હસન વાંકડાને નીમવામાં આવ્યા છે. મહેશીલના સેક્રેટરી મી. હજરાલીમ મેલમદ દીમેલે રાજનામું આપવાથી તારીખ ૧૪-૯-૦૬ ના રોજ મી. સાદેક હાજી મહમદ કાજને નીમવા માં આવ્યા હતા.

તાર સમાચાર

ઔરતોના વોટ સંબંધમાં સામસામા પક્ષનાં ઉપયુક્તિઓની મી. એરકનીય મુલાકાત લેશે.

રુસિયાના તાજાના પોલાંક પ્રાંતમાં એક અમલદારનું મોત વતી ખુન કરવામાં આવ્યું છે.

યુરોપમાં જરમની, સ્વીત્ઝરલૅન્ડ, પોરુગલ, વગેરે દેશો પૃથક અને વસ્તુદાર નાં સખત તોફાનો થયાં છે. પોરુગલમાં તોફાન સાથે ધરતીકંપ પણ જણાયો હતો.

હીંમના જન્મ દિવસની ખુશાલીમાં જે ખેતાઓ ખાપાયા છે તેમાં નાતાલ સુખીમ ફોરેટવળા જરદીસ બોમતને નાષ્ટનો ખેતાખ આપવામાં આવેલ છે.

વિશાલતમાં એક પાદરીઓના કેન ફરેસ વખતે અમરિકામાં ધરકામના ફેલાવાના સવાલપર ચરચા ચલુ હતી. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પાદરીઓની સંખ્યા ત્રણ ગણી કરવી જોઈએ. ખિટીસ દુકુમતમાં ધરકામને ઉત્તેજન આપવામાં આવે છે, અને ખિટીને હરકત નડે છે એવું જણાવી કેટલીક દીકાઓ કરવામાં આવી હતી.

સફરેજોએ ફરીથી તેમની હાલત શરૂ કરી છે. તા. ૧૭મીએ ૧૦ હજાર ઔરતોનું એક સરખસ ફેરવામાં આવ્યું હતું. આગેવાન ઔરતો કેડેન્ચાર થઈ હતી. તેમની સાથે ૪૦ જે-ડની દુકાદીઓ રાખવામાં આવી હતી.

તા. ૨૧મીએ મી. એરકનીયે સફરેજેટ ઔરતોના એક ઉપયુક્તિઓની મુલાકાત લીધી હતી, અને જણાવ્યું હતું કે તેમના વોટ સંબંધી પારલામેન્ટ વિચાર કરશે, પણ તે પાસ થાય એ આશા બહુ દુરની છે. ત્યારપછી ઔરતો વિરુદ્ધના એક ઉપયુક્તિઓની મી. એરકનીયે મુલાકાત લીધી હતી, તે તેમને એવું જણાવ્યું હતું કે હું પોતે ઔરતોના વોટથી વિરુદ્ધ છું, અને આ ઉપયુક્તિઓને મળતો આવ્યું છે. પણ મારા બહુ સાથીઓ અને લીગરલ પક્ષ તેની તરફથી છે.

કરીટ સંબંધમાં મીસ લડાયક તજવારી ઓ કરી રહ્યું છે. તુરકી પણ અચળની ખાખતમાં સંવચેત છે.

અમેરીકાના ટેક્સા નામના પ્રમથામાં એક સો જેટલા ઉરકેરાયેલા મોરાઓ જેલપર ધસી ગયા હતા, અને સત્તાવળાં ઓને હાથથી એક ક્ષીદીને જેલની બહાર ખેંચી કાઢવા શક્તિમાન થયા હતા. તેમણે તેને રીજાવી રીજાવીને તેણે એક મોરી ઔરતનું ખુન કર્યું છે એવું તેની પાસે જણાવ કરાવ્યું હતું. ત્યાર બાદ ક્ષીદીને એક થાંભલા સાથે બાંધીને તેની ઉપર લાકડાં ખડકી છવતો બળી મુક્યો હતો.

લુમ્બ સમુદ્રના ખિટીસ ફરીયાવરથી (નડકા) ખાતાના વડા તરીકે જનરલ સર ઇમાન હેમીલ્ટનની નીમણૂક થઈ છે. એરક કીયનરની એ અખાએ નીમણૂક થવાની હતી, પણ તેમણે તે હોદ્દાને માલવગરનો ગણીને સ્વીકારવાની ના પાડી છે.

વિશાલતના છ.પામાં જણાવવામાં આવે છે કે કાંચને તાજ પહેરાવવાની દીવા ૧૬૧૨ના મેમાં થશે.

જરમન દવાઈ વહાણ ઉડાડનારે એક ઉતાડને પોતાની સાથે લઈને ફવામાં ૩૦૦ માઇલની મુસાફરી કરી છે. ઇહેરોની ઉપરથી વહાણ પસાર થતું ત્યારે લોકો તેને હરપની મરજનાથી વધાવી લેતા હતા.

જરમનીમાં એક હવાઈ વહાણ ઉડાડનારે ૧૩ ઉતાડો સાથે મુસાફરી કરી હતી. એક કંપનીએ તે વહાણ બાંહે લીધું છે, અને નિયમિતરીતે ઉતાડોની આવગતવ કરવાનું કામ શરૂ કરવામાં આવશે.

ડયુક ઓફ કોનોટ તા. ૧૨મી અક્ટોબરે વિશાલતથી ઉપડશે. અને એક મહિનો દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહેશે.

‘મરકુરી’ માં ‘નિષ્પણગતી’ એવા નામથી એક અખનાર હીંદી વેપારીની વિશાલત કરે છે, અને તેઓ હીંદીની વહાઈર પ્રગટ છે, અને નાતાલને બહુ કામના છે, અને હાલ વખતે તેમણે બહુ મદદ કરેલી એમ જણાવે છે.

કાલોનીઓમાં હીંદી મજુરો

ઇમ્પીરીયલ કમીટીના અભિપ્રાય

(૨૮૨)

સ્વરાજ્ય ત પામેલાં હોય એવાં હોયેટ સંસ્થાનેમાં (કરાઈન કાલોનીમાં) હીંદી મજુરોના સવાલ વિષે અભિપ્રાય આપવા એક કમિટી વડી સરકાર તરફથી નીમણૂક હતી. તેનો હેતુલ દાલ અકાર પડ્યો છે, તેમાં હીંદીસરકારના મધ્યસ્થ વચલાની સિફારસ કરવામાં આવી છે. વળી એમ બતાવવામાં આવ્યું છે કે આવાં સંસ્થાનેમાં મજુરો એક આવાઈ પામે છે; અને મેરસમજ દૂર કરવાને આ પાત જહેર થવી જોઈએ છે. હીંદી અમલદારે સંસ્થાનેની મુલાકાત લેતા રહીને હીંદીઓની દશા સુધરવી જોઈએ, તથા તે વિષે વડી રજુ કરવી જોઈએ એ સુચનાને કમિટી દેા આપે છે. પુરવ અમરિકામાં ખાનગી સાલસ માટે હીંદી ગીરમીટીયાને બોલાવી ગીરમીટ પુરી થયે તેને લાંબ વસવા દેવામાં ન આવે તે તેઓને કાવવા દેવા કમિટી બલામણ કરતી નથી. હીંદીની વસ્તીમાં વધારો થાય છે તેને લાંબા મોરાને બહુ અણ મમે છે, અને તેથી તેઓ ‘નેટીવ’નો ઉપયોગ કરવાનું પસંદ કરે છે એ વાત ની નોંધ લેવાએડી છે.

યુગાન્ડામાં હીંદીને વસાવવાથી લાભ થશે એમ બતાવાયું છે; અને ‘નેટીવો’ની આડ ન બવાય તેમ નહાના પાવાપર અખતરા કર કરવાની બલામણ કરવામાં આવી છે.

ન્યાસલેંડમાં કાલ જેટલા જોઈએ તેટલા મજુરો છે એમ માનવામાં આવ્યું છે.

અમેરીકામાં ન્યુયોરકના ‘કરિબિયન ફેરલ’ નામનાં પત્રે ૧૮૬૬ના દુકાળ વખતે હીંદીને રૂ. ૧૨૦૦,૦૦૦ જેટલી મદદ આપી હતી. આજ સુધીમાં તે પત્રે પોતાની અખીજદવારા બધી મળી રૂ. ૬૦ લાખની મદદ કરી છે. —આરવ મકારા

પરચુરણ અખરપત્રો

વેદજ્ઞમયી એક અખરપત્રી લખે છે કે:—અમેના આગેવાન હિંદી બાદ તામે વનસીદ્ધાની પુત્રીના કબરની ધામધુમ તા. ૨૦મીએ થઈ હતી. રીચમડયાં જનન આવેલી. આ પ્રસંગ માટે જુદે જુદે દેશજેષ્ઠ સ્નેહીઓને આમનજી કરી ને બેસાવવામાં આવ્યા હતા. રવિવારે મદિરામાં ધરમ સજાની મીટીંગ થઈ હતી. આસરે ૨૦૦ માણસો હાજર હતા. તેમાં ગોપી મહારાજ, બાબુ તાલે વતસીદ, બાબુ ચંદુસીદ, બાબુ બોલા સીદ, બાબુ મીજલસીદ, બાબુ હરદેવ સીદ, કંદહ મહારાજ, અમારામ મહારાજ તથા મેસરમ ઇ. પી. ગાંધી, પી. બી. દેસાઈ, રાધવજી મહેતા, પદમસીદ, ધનજી રામજી વગેરે વગેરે હતા. ગોપી મહારાજે પ્રમુખપદન શીખા આદ સરવેને લાંબે મળી હાજર પ્રારથના કરી. અમારામ રામ મહારાજે ધરમના વિષય ઉપર બાબુ કરજી, ને ધરમેપદેશ કર્યા. જુદા જુદા મહારાજો ધરમના જુદા જુદા વિષયોપર બોલ્યા. મી. ધનજી રામજી સ્વદેશપ્રેમ ઉપર બોલ્યા. બાબુ હરદેવ સીદે વિદ્યાર્થિની જરૂર જણાવી વિદ્યાના ઉત્તેજન નિમિત્તે પા. ૫ આપ્યા. બાબુ બોલાસીદે પા. ૬, બાબુ મીજલસીદે પા. ૫, બાબુ કહુનીદે પા. ૪, અને બાબુ કોલનસીદે શી. ૧૦ આપ્યા. અરસપરસ ઉપકાર ગાન્યા પછી તથા પ્રસાદ પહેર્યા પછી સજા વિસરજન થઈ હતી.

પોર્ટ ઇલીજાએથથી મી. આમર દસન લખે છે કે અમેના મી. અદામદ બાજુ અમેથી વિદાય થતા હોવાથી તેમને વળાવવા માટે ઘણા આઈઓ સ્ટેશનપર હાજર થયા હતા.

પોર્ટ ઇલીજાએથથી વેદ ધરમ સમાના સેક્રેટરી મી. સુખા પ્રામ લખે છે કે:—તા. ૧૬ મી જુને સને ૧૯૧૦ને રાજ વેદ ધરમ સમાના હોલમાં સજાની મીટીંગ મી. પ્રામ બીખાના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. મંત્ર મીટીંગનો રીપોર્ટ વંચાયા આદ વાઈસ ચેરમેન મી. રામુ કોડ ગોર્વાદે રાજનામું આપવધી મી. રજા જેવાંને વાલસ ચેરમેન અને મી. મહન વલ્લભ ચેરમેનને કમીટી મેમ્બર તરીકે ચુકી મદવામાં આવ્યા છે. આદ

શીખદ બામવતનુ પુતલક વાંચી રહ્યા વીસરજન થઈ હતી.

જોહાનસબર્મથી મી. એસ.એમ. રહીમ લખે છે કે હુબીબીઆ મુસવીમ સોસાયટીને બે વરસ તા. ૧૭ મી જુલાઈ સને ૧૯૧૦ના પુરાં થય છે. માટે તે દીવસે સોસાયટીના એ.સી.સરની વારસીક મુલ્કી કરવાનો દીવસ હાજરામાં આવ્યો છે. જેથી સરને મેમ્બરોએ હાજર થવું, તથા સરહુ તારીખ પહેલાં પોતાની મેમ્બરશી પહેંચાવી એવી અરજ છે.

યુનિયન સંબંધો અખરો

જનરલ બોથાની પાર્ટી

જનરલ બોથાએ પોતાની રૂઝનીત વિષે બાબુ કરજી છે, ને તેમાં એવા વિચારો દર્શાવ્યા છે કે પોતે બેરમો વચ્ચે બીજાકુલ કોમી બેદ રાખવા માગતા નથી, અને હમેશાં બિડીસ સાથે હળી મળીને રહેવાય એમજ કરવા ધારે છે. દક્ષિણ આફ્રિકાનાં તેમનાં પક્ષનાં મંડળોએ 'સાઉથ આફ્રિકન નેશનાલીસ્ટ પાર્ટી' એવું નામ ધારણ કર્યું છે. પ્રેસિડેન્ટ (અંગ્રેજ) પક્ષે 'યુનીયનીસ્ટ' એવું નામ રાખેલું છે, અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બધાં પ્રેસિડેન્ટ મંડળોને એકત્ર કરવાને કારીશ કરવામાં આરે છે.

જાપાની રીકાઓ

તેમના આ બાબુથી વિસ્મયતનાં જાપો ખુશી થયા છે. 'મરકુરી' કહે છે કે જનરલ બોથાના વિચારોમાં કંઈ કહેવા જેવું રહેતું નથી, પણ તેમનું બોલતું અને વરતતું સાવ ઉલટાળ પ્રકારનાં છે, અને તેથી બિડીશ હવે તેમનો વિશ્વાસ, તેમના બોલપરથી, કરશે નહીં. જો તેમની કોમી બેદો ન રાખવાની વત ખરી હોય તો તેમણે તે કામ કરીને ખતાવી આપવું જોઈએ.

પોર્ટ મારતર જનરલ

યુનિયન પોર્ટ મારતર જનરલ તરીકે કેપના પોર્ટ મારતર જનરલની તીમજીક થઈ છે. આની ઉપર 'લીડર' વગેરે અંગ્રેજ જાપાઓએ સખત રીકાઓ કરી છે.

મારિસબરગમાં ચરચા

સોમવારે જનરલ બોથા મારિસબરગ જઈ પહોંચ્યા હતા. જે વખતે તેમને શહેરના સત્તાધીશ તરફથી સાનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. જવાબમાં જનરલ

બોથાએ જણાવ્યું હતું કે તેનાતાબદ્ધ દિવસ સાચવવાને મનનું કરશે. પોતાને છરાદો કોમી આદાવત રાખવાનો નથી, અને જે કોમી તકરારો હાખત કરશે તેની તેઓ સામે છે એવ પણ તેમણે જણાવ્યું હતું.

કરબનમાં જનરલ બોથા

મંગળવારે સાંજે જનરલ બોથા મારિસબરગથી કરબન આવી પહોંચ્યા હતા. અને જુલવારે હા વાગ્યાની મારીમાં જનરલ બોથા કરબનથી પ્રીટોરીઆ જવા ઉપડવાના હતા.

લવિધાની ભાષા

કેપમાં એક કેળવણીના કોનફરન્સ આમળ પ્રમુખે જણાવ્યું હતું કે, લવિધામાં દક્ષિણ આફ્રિકાની ભાષા તરીકે અંગ્રેજ કે અ્ય નહીં, પણ અ્યના જુસ્ મિત્રજણાળી અંગ્રેજ દાખલ થશે.

નાતાલની સકરનો હેતુ

અંગ્રેજ પક્ષનાં જાપાં જણાવે છે કે જનરલ બોથા હરેટ કોસ્ટ પ્રીવરના મરજમાં તપાસ કરવા માટે નાતાલમાં કરવા નીકળ્યા છે એમ કહેવામાં આવ્યું છે, પણ ખરી હકીકત જાની રહી ચકી નથી અને તે એવી છે કે જનરલ બોથાનો આદરખાનેનો હેતુ મુલ્કી વખતે પોતાના પક્ષ માટે ટેકા મેળવવાનો, અને વોટ માટે પાથો રાખવાનો છે.

મી. જે. કોનોલી

'મરકુરી'નો લેડીરમીથનો અખરપત્રી જણાવે છે કે એ વિચારમાંથી યુનિયનની મુલ્કી માટે હમેદાર તરીકે મી. જે. કોનોલી બાહાર પડવાના છે.

કરબન ઇડિઅન સોસાયટી

તા. ૧૧ મીએ કરબન ઇડિઅન સોસાયટીની મીટીંગમાં "દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનિયનથી બિડીશ રાજને દુષ્પદ છે કે નહીં" એ સવાલપર સંપાદ કરવામાં આવ્યો હતો. મી. ચેબર્ટ અને મી. નહ કર સવાલમાં સામ સામે બોલ્યા હતા. સજા એવા ઉંવટપર આવી હતી કે યુનિયન બિડીશ રાજને તુકશાનકર્તા તીવડશે.

કચમાં લખાણો

કેપના એડમીનીસ્ટ્રેટરે એવી કચનાઓ આપી છે કે સરકારપર જે લખાણો કચ લાતામાં આવે તેના જવાબ કચ લખામાં લખવા.

મી. મેરીમેનની ઉમેદવારી

સ્ટેલનબોલ પ્રીવરન માટે મી. મેરીમેનનું મુલ્કીમાં બહાર પડવાને આમ જણ કરવામાં આવ્યું છે.

હિંદુસ્તાનના ખંખરો

(હિંદી ભાષા ઉપરથી)

જીન:ગદ તથા પેરંગ દરનાં રાજ્યો વચ્ચે સરદના સંજ્ઞામાં હિંદી વાંચાતી પત્ર વડે દરના માટે શ્રી. એચ. ડી. કેન્ડાલને નિમ્ણ છે, અને તેઓ અને એ ત્રિયે તપાસ ચલાવી નીકાલ કરશે.

લીમડીના પાટથી કુંવરનાં લગ્ન ઇડર ના રાજ્યની કુંવરી સાથે થનાર છે.

મેરખીના કાકિર સાહેબે ગાંધેર કરકું છે કે છદ્ધાના ગરીબ લોકો જેઓ કાકટલી શી ખરના રાજે નહીં તેનાઓની છદ્ધી જોખમમાં હોય તેવા પ્રસંગે ચીફ મેડીકલ ઓફીસર અથવા નજદીકના ઓરપીટાલ એસીસ્ટન્ટ સારવાર માટે જશે અને તેઓ શી ખીલકુલ લેશે નહીં. એ રાજ્યમાં ૩ ઉપર પદર આના હાથ લેવાય છે તેને ગાંધે ચાલુ વરણથી રા. ૧૧ લેવાનું દરાવ્યું છે.

શ્રી. પાનચદ અવશદ મહેલને કાંઈ વાચાડના કે. આ. પોલીસીકલ એજન્ટ નીમવામાં આવ્યા છે.

વીરમગામ ખાતે રેલ્વેવાળાઓ તરફથી પાંચીક કક્તિથી કુલો ખોદાય છે તે માટે રા. ૧૧ સાખતું ખરચ થનાર છે.

આમેદ તાલુકાના દાદાપુર ગામમાં આગ લાગવાથી ૨૪ નાનાં મોટાં ઘરનો નાશ થયો છે.

વડોદરાની મેલડરેનિંગ કોલેજમાં વિદ્યાર્થીઓને સંગીતશાસ્ત્રનું જ્ઞાન મળે તે માટે એક વાજન્ટરીકાક આપવા કનવું છે.

સંપત્તિ સંપત્તિ ગાયકવાડ અને માણ નામના સુબા રા. આ. માર્તકરવ આંખે ૩૨ ૧૫૫ હજુરીઓ શીકરની સહેલગાદે દવાગર રેલ્વેનેથી મોટામાં એસી છત્રપુર જતાં એક આડામાં મોટરકાર મોટા અવાજ સાથે પડી મધ હતી, અને આમમાં પેડાં ભાંગી મુરેમુરા થઈ ગયાં હતાં. શ્રીમંત સંપત્તિ મોટરમાંથી ૮-૧૦ હાય દુર ઉડ્યા પડ્યા હતા. અને તેમને છતી તથા નાખમાં ઘસેલું હતું. અને સાથે જોડાઓને પણ સખત કષ્ટ થઈ હતી.

સીનીવીયન થયા અને ગવેરાતના વેપાર માટે સાત જાનો યુરોપ ખાતે ઉપડી ગયા છે. — "રાજસ્થાન"

જોએ સીમ નેવીએશન કા. ની મોદા વરી નામની સ્ટીમર કારનાક ખંડરથી પનવેલ જતાં ભાંગી પડી હતી. તેની ઉપરનાં ઉતારઓને બચાવી લેવામાં આવ્યાં છે.

દેશી ખિસ્તીઓમાં જામતી આવી છે અને કે.મીન તથા ત્રવણકોરમાં વસતા દેશી ખિસ્તીઓની એક જાનફરન્સ હાઇ કોર્ટ પરીકર શ્રી. ઇ. જી. જોનનાં પ્રમુખ પક્ષા હેઠળ ભરાઈ હતી તે તેમાં વારસા હીરસાના કાયદામાં સુધારો કરવા તથા કોઓપરેટીવ ક્રેડીટ સોસાયટીઓ સ્થાપવા ના હરાવો થયા હતા.

મુજૂરપુરના એક કુત્રામાંથી પીળી રેતી નીકળવા લાગી છે. એમ કહેવાય છે કે કદય તેમાં મોનાનો ભાગ હોય તેથી તે રેતી રસાયણસહી ઉપર મોકલી આપી છે.

કલકત્તાની પોલીસે લાંનાં કેટલાક ખિસ્તી કુટુંબોની જરૂતી લીધી હતી, પણ કયા મળી આવ્યું નહોતું. એક ડીટેક્ટીવ ઇન્સ્પેક્ટર પેશાવર ઉપડી ગયો છે તે હાંગોળાના સંજ્ઞામાં કેટલીક ગંભીર બીનાઓ બહાર લાવશે એમ કહેવાય છે.

કલકત્તા ખાતે વિક્ટોરીયા મહાનણીનું સ્મારક મંદીર ૧૦ વરસમાં રા. ૪૩૫૫ કાખમાં આરસપહાણથી બંધાવી આવવા નું કલકત્તાની માર્શન અને કંપનીનું ટેન્ડર મંજૂર થયું છે.

"સંજ્ઞવની" પત્ર જણાવે છે કે હિંદી સરકારના કુકમથી પોસ્ટખાતું કાગળ, પેન અને છત્રી દેશી મનાવતાં વાપરે છે. છત્રી પુરી પાડવાનો કોન્ટ્રેક્ટ એક બંગાળી પેડીને મળ્યો છે, અને પેન પુરી પાડવાનો કોન્ટ્રેક્ટ બીજી પેડીને મળ્યો છે. હિંદી સરકારના કુકમથી જેલના વોરડો મહારાસી કાપડની પાધડીઓ પહેરે છે.

સરેસનાથ પાલ, આનંદીપ્રસાદ મુકરજી અને હરેન્દ્રનાથ મેનરજીને બંદુક અને કારતુક સાથે સાવકરના રેલ્વેપર વાત

સરાખની માટી પસાર થવાની રાહ જોતાં પકડવામાં આવ્યા છે. ત્રીજા આરોપીને છોડી દેવામાં આવ્યો છે અને બીજા બેપર આરોપ ધડી કહાડવામાં આવ્યો છે.

કલકત્તા યુનિવર્સિટીએ એવો હાવ કર્યો છે કે હિંદી લેવા માટે કોન્વેન્શન માં હાજર નહીં થનારા સધળા એલ્યુટો ખાસેથી રા. ૫ ની રી લેવી.

બંગાળમાં ધાડપાડુઓનો દોર જેવો ને તેવો ચાલુ રહ્યો છે. તા. ૧૬ મી મેએ માણેકગંજ પાસેના એક ગામડામાં વસતા સોડીઆના ઘરમાંથી ધાડપાડુઓ રૂપિયા ૪૦૦૦ નો માલ છુટી નાશી ગયા હતા.

કલકત્તાના હાવરા રેલ્વેનેથી એક હાર ગોળાની પેટી આસેનસાઇ મોકલવામાં આવી હતી, પણ રસ્તામાંજ તે કુચ થઈ ગઈ હતી.

લાલા લજપતરાયના બદનહી કેસમાં "ઇન્ડીસમેન" ને ચએલ ખરચ માટે મદદ કરવા ગોરાઓમાં એક ઉધરાણું થયું હતું, પણ તેમાં જીજ્ઞ રકમ થવાથી, ફરીથી મદદ માટે અરજ કરવામાં આવી.

દીલ્લી જંકશનનો ઉપયોગ કરનારી રેલ્વે કંપનીઓના એજન્ટો તથા મેનેજરો તું જાનફરન્સ મળ્યું છે, અને એ રેલ્વેન મોટું સમવડાણું બનાવવા સંજ્ઞાથી વીચાર ચલાવે છે.

સીલચરખાતે પોલીસે રાજ્યકારી બાબત સર સ્વામી દયાનંદના મંદીરની કડતી લીધી હતી. એ સ્વામીના મેક્ષના મકાન ની પણ કડતી લેવામાં આવી હતી. કડતી દરમ્યાન કેટલીક ખામીક મોપડીઓ તથા અરવીંદ ધોપા કળંચોગી અને ધરમ પત્રોની નકલો પોલીસે કબજે કરી હતી.

લાહોરની મ્યુનીસિપાલિટીએ રથાનિક ઉદયોગ કુન્નરને ઉત્તેજન આપવાને રા. ૨૪૦૦ મંજૂર કરી ૬૨ વરસે મ્યુનીસીપલ આમમાં તેની ચીજોનું પ્રદર્શન ભરવાનું દરાવ્યું છે.

પલખાના રાજ્યએ ફરમાવ્યું છે કે રાજ્યના મોકરોએ ચુકમુખી મુળાક્ષર શાખી, રાજ્યના કામકાજ પંગાળી કારમાં અને ફરમાના મુળાક્ષરોમાં કરવું.

ચાલેસોરીસ્ટ મી જુડે અમલદારોના ખાતે કામચલાઉ કરતાં જણાવેલું કે મીતા એક ભણેલ ગ્રંથ છે એમ જ લેણે કહે છે તે માત્ર તેમનું તે એવી સંજ્ઞાની અજ્ઞાન સાબીત કરે છે. મીતામાં તોફાન અચર્યાનું શિક્ષણ છેજ નહીં, પણ માણસ વનના ભાગને વડેને એ પુરતક છે.

૧૦ માસના જેટલી જાણની એક રહેલે પત્યાળાના રાજમાં નાખવામાં આવ નાર છે.

પાયોનીયર ઉપરથી જણાય છે કે ડો. સમ્પદ બધી બેદરમી હોદ્દા સુધાગર એક અગ્રેજ પુરતક થયે છે.

લેડી મીટને હોદ્દા છોડતી વખતે એક યાદગીરીની બેટ આપવા માટે પંજાબની એરેલો હીમચાલ કરી રહી છે.

હોદ્દા સરકારના દીનની અમલદારોના પેન્શનનો ખર્ચ વધેલો જતો હોવાથી તેના સંજ્ઞામાં તપાસ કરવા માટે એક કમીટી નીમવામાં આવનાર છે.

તા. ૧૭ મી મેએ રથુમાં પહેલો વરસાદ થયો હતો.

નાશીકમાં ખુતીને કાચે માપાં મએલા કચેકરની આનુતે પા. ૪૮૦ તું, અને તેની માને પા. ૨૨૦ તું વારસીક પેન્શન મળશે.

હોદ્દાના બહાર હોલચાલ

(હોદ્દા જાણ ઉપરથી)

પ્રજાસકારમ પાસ માગવાનો રહી વિષે હોદ્દાના વાંધો

હોલ્લીની રમતકાંડ હોરટમાં હરદ છલ્લન રહેલે ઉપર વહી અદાલતના વકીલ સાથા મોતીસાગરે હ પછ પાછી મેળવવા નો હાથો કયો છે. વાહી બહારમાના પોતાના મીવને મળવા માટે રહેલે સ્ટેશન ઉપર જતા દીકરી કલેક્ટરે અટકાવી પ્રજાસકારમ દીકરી લેતાં હરજ પાડી. જેથી તેને દીકરી લેવાની જરૂર પડી, પણ તેને તે ગેરકાયદેસર થયું છે. કારણ કે ધંધાને આગે પ્રજાસકારમ ઉપર દાખલ થવા માટેજ ના પાડી રાકાવ. મમે તેમ પણ આખરહાર પ્રજાસકારમ એવા દીકરી અરીદવાની ફરજમાંથી મુક્તવદતા, અને છે, પ્રજાસકારમ દીકરી મ.ગવાનો કાંઈ

કાયદો નથી અને અગ્રેજ પ્રજાસકારમ પાસે થી તેની દીકરી માગવામાં આવતી નથી, અને કાયદે એવું કહેતો નથી કે અગી અતરા અતી બેદરબ અગ્રેજે તથા હોદ્દાએ વચ્ચે રાખવા. માટે પ્રજાસકારમ દીકરીની કિંગત પાછી અપાવવાની અરજ કરવામાં આવી છે.

ચોથી વૈષ્ણવ પરિપદ

ચોથી વૈષ્ણવ પરિપદની બેઠક તા. ૨૬ મી એપ્રિલે સુરતખાને મોટા મહિર ના મેગાનમાં મળી હતી. મદ્રાસ નિવાસી રા. બા. ગોરિંદાસ ચવલુજ પ્રમુખપદને ખીરાજ્યા હતા. તેમાં નીચલા દરજે થયા હતા:—અમલવાદ ખાતે થએલા દરજ સુજન ગો. સ્વામી બાળકો માટેની પાઠશાળા જાલદીથી પોત્રની. વધુજુલેના પુત્રોએ બીજી બાધા તરીકે સ રકૂત લેવું અને વધુજુલુ સ્ત્રી પુત્રીઓને સંરકરત તથા ધર્મિક શિક્ષણ આપવું. વધુજુલુ પ્રેમ્યુએટોએ પરિપદને ખનની સદાય કરવી, અને પોતાનાં નામો જણાવવાં. વધુજુલેની સારી સંજ્ઞાવાળા મામોમાં પરિપદના કાર્યને મદદ કરનારી વૈષ્ણવ કમીટી નીમવી. ફરક ગામ અને સહેર માં પુરિમાર્ગનું પુસ્તકાલય રાખવું. યોગ વસિષ્ઠ, પંચદશી અને બાતમપુરજુ એ ગ્રંથો વધુજુલુ સંપ્રદાયના નથી. કયા પ્રસંગે મહીરો તેમજ અન્ય સ્થળે સંપ્રદાયની બાળપ્રવેશની નામની દીકરાળી સીમદ ભગવત અને અમૃત તરંગણી તથા તત્વ બેદીની દીકરાળી શ્રીમદ ભાગવતગીતા નો ઉપયોગ કરવો. મુજબની મદુધાલજ પાઠશાળામાં વધુજુલુ વિધર્મીઓને સાંપ્ર દાયિક ગ્રંથો શીખવવા ગોઠવણ કરવી. પુરિમારમના ગ્રંથોની શોધ અને સંગ્રહ કરવો. યુનિવર્સિટીના બી. એ અને એમ. એ. ના અભ્યાસક્રમમાં રેકરટ તરીકે શ્રી વજમાયતનું સમકસ અનુભવ અને સંસ્કર્ષ પ્રદરણ નિયંધ દાખલ કરવા અરજ કરવી. સુરતની કમિટીએ, પાલજુપુરના ના. નવામે આ પરિપદનું નમામ ખરચ આપવા કચ્છા બતાવ્યાથી તેમનો, પરિપદના પ્રમુખનો અને આવતી પરિપદને ખમનખર ખાતે કરવાનાં ના. જનમ અને દાવાન અને અન્ય અમલદારો એ કહેલા આમંત્રણને સ્વીકારી તે સજ્જા નો આભાર માનવો. બાદ સજ્જા વિસર જન થમ હતી.

વડોદરા શિક્ષકસભાજ

વડોદરા શિક્ષક મહા મંડળનો ચોથો મેગાનગો રા. બા. મલુભાઈ નદસંકર મહેતાના પ્રમુખપણા નામે થયો હતો.

આ પ્રસંગે શિક્ષક કળાને લખતી વસ્તુ એવું પ્રદરણ પણ બરવામાં આવ્યું હતું. સજ્જાનો વાર્ષિક રિપોર્ટ રા. સા. બેશીપુરાએ વાંચ્યો હતો. પ્રમુખે પોતાનાં બાપજીમાં જણાવ્યું હતું કે મારી નોકરીની અરથી મુક્ત મે શિક્ષક તરીકે માગી છે જેથી શિક્ષકોના કરતબનો મને અનુભવ છે અને તેમની બાજબી મામણી સાથે મારી સહાયુજીની છે. ખેતીનો લધો હતમ છે પણ મનુષ્યની જુદીની ખેતી કરનારા શિક્ષકોનું જીવન પગપગસે છે. જુધિ ઉવરાંત હાલની કેળવણીની પણ આવશ્યકતા છે. જ્ઞાન અને જુધિ કરતાં હાલ અને પ્રેમનો મહીમા વધારે સમજાય ગોગરે છે. જુધિ સાથે હાલનો વિદ્યાર્થી કરવો એ શિક્ષકોનું કરતબ છે. મન સાથે તનની કેળવણીની પણ લક્ષનાખખત માં આરોગ્યતામાટે જરૂર છે. તેથી શિક્ષકોએ તે માટે પણ ખ્યાન આપવું જોઈએ. વિધર્મીઓ પાસે લલચવું પગાવવું તે શિક્ષકોની ખાસ ફરજ છે. નીતિની કેળવણી સર્વોપરી છે. મહાન શીલસુર એરી સ્ટોરજના મત પ્રમાણે સદવરતનના શિરો ભાએ તેમજે ધૈર્ય, શાલુપણ, આત્મસંયમ અને ન્યાય એ ચાર પ્રધાન ગુણેને મુક્યા છે. શાળામાં નીતિની કેળવણી આપવા થી સાફ પરિણામ આવવા સંભવ છે. જાળા કરતાં પ્રદસસારની જા. બાળકો ઉપર વધારે દ્રઢ પડે છે. શિક્ષકે શિષ્યો ને ધૈર્યશિલ અને સદનશિલ બતાવવા જોઈએ. સ્વારથ ત્યાગ અને પરમારથ સેવા જેવું હતમ કૃત્ય બીજું એક નથી. ધર્મિક શિક્ષણનો પ્રકર અનિ ગદન છે તે, પણ વડોદરા રાજ્યમાં ધર્મિક શિક્ષણ દાખલ કરવાના હેતુથી પ્રો. આતંદસંકર બાપુભાઈ ધરવ પાસેથી આપજે ધર્મિક શિક્ષણનાં બે ઉપયોગી પુસ્તકો (વિષ્ણુ અને શિક્ષક માટે) રચાવવાનું આનંદુ છે. વડોદરાના ૩ દગ્ગર મામોમાંના ૧૨૮૦ માં શાળાઓ છે અને બીજા ૨૫૦ માં ઉપડવાનું હરકુ છે. રાજ્યની ઉપજનો ૧૦ મો ભાગ કેળવણી પાછળ ખરચાય છે. લખી વાંચી બાળકના સ્ત્રી પુરપોત પ્રમાણ્યુ અખલ હકાકા કરતાં વડોદરામાં વધારે છે. મહન અને ફરજ વાત કેળવણી આપવાની પહેલ વડોદરા રાજ્યે કરી છે. શિક્ષકના ધંધાનું ગઉરવ જાળવાય તેટલે પચાર શિક્ષકને મગ્યો જોઈએ અને હાલમાં ના. મદ્રાસજે શિક્ષકોનો પચાર વધારવાની કૃપા કરી છે. અને તે વધારા માટે રા. ૧૭,૮૮૦ મંજુર કર્યા છે.

મહાન દેશભક્ત બાબુ અરવિંદ

તેમનું ઉચ્ચ જીવન ચરિત્ર

(ગયા અંગ્રેજી ચાલુ)

તા. ૧૩ મી એપ્રિલે જન્મેલો પેતાનો મન જાહેર કર્યો. બધા આરોપમાં બાબુ અરવિંદ નિર્દોષ છે એવું તેમણે એકમતે કર્યું. જન્મ મો. બીચકરેકરે એક માસ પછી યુદ્ધો આપણે અને જુરેના મનમાં અગત્યનું બતાવી અરવિંદ બાબુ ને છુટા કર્યા. તા. ૬ મેએ બાબુ અરવિંદ નિર્દોષ ફરી છુટ્યા ત્યારે તેમને ૫૬ ઘણે બધામાં રહ્યાને આર માસ કરતાં વધુ મુદત થઈ હતી તેમ દિવસે તેઓ પેતાના કાકા બાબુ કાંચુ કુમાર મિત્રને ત્યાં આપ્યા, અને ત્યાં જ રહેવા લાગ્યા.

બાબુ બાબુ અરવિંદના જીવનનું બીજું એક પ્રકારનું પૃષ્ઠ થાય છે. પ્રેરે. જીને દરજાલ બેનરજી કહે છે કે બાબુ આપણે તેમની સેવનથી છુટા પડ્યાનો વખત આજે છે. હું પાના વિષ્ટ માગેમર તેમની સાથે તેમની સાતત્ય કરેલી જગ્યા માં આપણે રહ્યા. તેમના જીવનના દુકે બાહ્ય મુદ્દાઓ કાંઈક જોયા, અને તેમનાં કાંઈક, જોયા, અને કાર્યરૂટે તે એક ફરી પ્રતિના પુરુષ છે તે તપાસુ. કેદ માંથી છુટ્યા પછી તેમણે હાથ શ્રમ ફરી પ્રગટાવવાપર રસીક લાગણી આપ્યાં છે. જ્યાં જ્યાં તેમણે છે ત્યાં ત્યાં આનુરૂત ઉત્સાહ અને પ્રેમથી તેમને વધારી લેવા માં આપ્યા છે. તેનાં વચનેતુ લોકોએ કહિતથી પાન કર્યું છે, અને તેના આશા, ધીરજ, અને બળ આપનાર સદેશા માટે હાથ ઉઠા કરી તેને આથી વધુ હીલો છે. એક વરસ (ફિસ ચાલવા ની મુદત) સુધી તેઓ જેમાં બધા તેથી તેમના ખતનો અગ્નિ છુટાવને ખુલ્લે પ્રગટવા થયો છે, અને તેમની હૃદયે વિશેષ પ્રવળ થઈ છે. તેઓ દેશ સૌન્દર્ય નીકળેલા સેનાની સમાન છે. કેટલક એવા પાત્ર છે કે જે તેમને હારી માં એક તરંગી—રંગનાવલ પુરુષ કહે છે. અને આપણે તેની સામે વાદ કરવા નહીં; ઉત્ક્રાંત એ વચનને કહી શકી તેના ગળામાં કાંઈની વરમાળ તરીકે તે આગેપાશુ. હા, અરવિંદ તરંગી— ૬૧૭ મહેલ ચડનાર છે, પણ તેણે પેતા

ના દેહ અને પ્રજને માટે સેતેરી તરંગ, મહેલ વડ્યા છે, કીર્તી અને ફોદના તરંગ બાંધ્યા છે, અને જો કે તે તરંગજ છે છતાં તે દુરના કાંઈકની મરિયાપાણી ના કિરણ વગરના નથી.

બાબુ પ્રેરેકર જીવેદશાલ બેનરજીનો લેખ સમાન થાય છે. ત્યારપછી બાબુ અરવિંદના (૧૫મ જીવનનું) નવું પ્રકારનું શરૂ થઈ ચુક્યું છે, ને તેનો આજ સુધીનો હેવાલ આજે દ્વારા આપણે જાણ્યો છે.

■ પૂર્ણ.

ફર્સ્ટ ક્લાસ માસ મોકલનાર

ફર્સ્ટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફર્સ્ટ તથા ફર્સ્ટ જાતનું વેલ્ડેબલ વધીજ સહાયની પેકિંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નિયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગત્ય પાત્રી માટે કાચળ વ્યવહાર અગર પ્રક્રમ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમામ જગ્યાએ અમારે ત્યાંથી તબદાર મળશે.

ખુલાશા મટે લખો નીચેના શીરનામે:—

એમ. એ. આમેદ લાજપુરા,
ફર્સ્ટર, પી. એ. મોકલ મહો
કમી. એડ્રેસ 'લાજપુરા' જો. ૫૭૭, ૬૨મન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durba.

તાજુ ઉમદા ફર્સ્ટ

અને વેલ્ડેબલ

સહાયની પેકિંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી પાત્રી કરશો.

નાતાલનો સારો તમામ જગ્યાએ મળશે પત્ર વ્યવહાર નીચેના શીરનામે કરે:—

ઇસમાઇલ જવા ફર્સ્ટર.
પી. એ. એ. ૪૭૧. ટેલી. એડ 'ઇસમાઇલ'
૧૭૧, ૬૨ સીડ, ૬૨મન

મકાન, બીનીસ, મરયાં લલચુ, વગેરે કમીસથી વેચાએ છીએ.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. ર.	શી. ર.
ફર્સ્ટ નાનાલીયા	૧૭ ૯	૧૮ ૦
આવલ સોન ૧૫૨૫૫ની	૧૮ ૦	૧૮ ૦
બીમીના	૨૫ ૦	૨૫ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૫ ૦
બીની સફર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફાંના	૧૬ ૬	૨૦ ૦
ટેલી કુરેંગ દાઢ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
વુરેર કાળ માનપુરી	૧૮ ૦	૧૮ ૦
મહરની	૨૦ ૦	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
અડલી	૨૮ ૦	૨૮ ૦
અજુ સુંબળના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
દાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વેડાશુ નાનાલીયા	૧૭ ૦	૧૭ ૦
પચાન	૮ ૬	૮ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કમ્પુ તેલ ૧ ગાળન	૩ ૨	૩ ૨
એરીનું	૨ ૦	૨ ૦
મીઠું	૧ ૦	૧ ૦
નાળીએરનું	૪ ૬	૫ ૦
બીડ સફેદ નાનાલીયા	૧૫ ૬	૧૮ ૦
બીની	૧૬ ૬	૧૭ ૦
તીરકા નાનાલી	૧૧ ૬	૧૨ ૦
આરો દ. ઉમ હેડ	૧ ૬	૧ ૬
મદાલી સોપારી ૧૨૫૬	૮ ૦	૮ ૦
મરયા	૦ ૩૩	૪ ૦
બી પેટી ૪ કીના પી	૮-૧૦-૦	૮-૧૫-૦
પોરબંદર	૮-૧૫-૦	૮-૨૦-૦
પામરીન કરાઉ	૫ ૬	૬ ૦
વાલક રોસ	૧ ૬	૧ ૬
સમન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીએર	૧૭ ૬	૧૮ ૦
હલી	૧ ૬	૧ ૬
મકાન સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
આજુ સીંક રોગ	૧૫ ૬	૧૬ ૦
આજુ સનસાહ	૧૨ ૬	૧૩ ૦
ડાયમંડ ૫૦ ફુકાના મોકલની	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેક્ટર ડી	૧ ૬	૧ ૬
માચીસ કાપન	૩ ૬	૪ ૦
સોપારી સેવરની	૦ ૧	૦ ૧
વીકલ પોઇટ કી વાગેટ	૧૫ ૬	૧૬ ૦
વીકલ (સેવરની)	૧ ૬	૧ ૬

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3450.

C. P. LUHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMAHJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp.

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarsen,
Fruiterer & Confectioner.
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.
CHOTABHAI & DADOO
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJER
Box 11.

**MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BHABHA,
Box 25.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150.
I. A. Cajeo & Co.,
General Dealers, I. O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAJY IDOLGY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
V. CAIDAS & LALCHAND, Box 92.
Nanjee Dulalchandas & Co.,
Merchants & Importers, Box 111.

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEP

Abraham Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
AGITA & KRANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street.

POTCHKOPSTROOM

G. K. Desai,
Box 128.

PORT ELIZABETH

Pickamdas Bros.,
Main Street, Box 3.
Adam Hansen,
General Merchant,
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namsou,
General Merchant,
Namsou's Buildings, Walmer St.,
R. R. Ningo,
64 Walmer Road
Vannali Harie,
Indian Laundry,
Husen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 84
Mangalbhair V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 442.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43.

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULEMAN,
Box 4 Tel. Add: Rustenburg.

SALISBURY

Rhimjee R. Nall, Box 70
Khoshal Da Bhu D'addi
Indian Laundry, Box 22.

SOMERSET STRAITS C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kertledorp,
Joovenkhan Kalkhan,
17 Market Street.

**SPELONKEN
(TRANSVAAL)**

Kesavji Giga, Betsola.

STANGER

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Muhammed Wadec,
Merchant, Box 27,
Branch: Halfour
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, Joba St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Tarwantsing,
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Hajee Jaffer Munav r Randoria,
Butcher, P. O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 337. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Ungeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VA & L.
Tel. Add: "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાલ રેલવે અને ચીનાઈ વખા બપોલીના કમાલ
મારેટ સીટ, (કાઉન્ટન હોટેલની રૂમે)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેલ્ડાન્સન ગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Code: read ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Head No. 132. Corner Kaffir & 16th Streets,
VREDEBORP, JOHANNESBURG
Box 440 Tel. Add.: "FAJANDAM."
HEAD OFFICE: VALOOR COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 54
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga
and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment
Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about July 17th Durham Castle, 8217 tons

„ August 14th Goorkha 6287 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius, —

about July 1st Cluny Castle 5147 tons

„ July 29th Goth 4738 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
7 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephones No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન ગ્રેસરી જ્યાનપંથ હાઉસના
ધી મંખાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ ધી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવડ-ચોખુ: મંધીઆલું-જ્યા
પંથ બજારમાંથી કરી લુઓ.
STAND 513, 17th Street VREDEBORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc., etc.

પોરબંદરનું પુરબોહાર શી
102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add.: "FORRANBAR."
Telephone 56

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION;

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P. O. Box 33

Telephone No. 38,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

S. S. KANZLER

Will sail from Durban about the 7th July and from Delagoa Bay about the 8th July 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધો મુંબઈ જનારી રેલવેર "કેન્ઝલર"

ઉપરી અગ્રેમન્ટ તા. ૭મી જુલાઈએ ડરબનથી અને ૮મી જુલાઈએ ડેલાગોઆ થી ઉપરી ૧૭ દિવસમાં સીધી મુંબઈ જશે. દીરીટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકની મળશે કે પાસેજરને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. સ્ત્રી વરગ સાફ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાજ કારક છે. બતી, પાણી, ગુણવત્તા, અન્ન વગેરે ખાતતમાં સારો બંદોબસ્ત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની બતી છે. ખસતી દેશી છે. રીમર મુંબઈ પહોંચે કેબલથી ખબર આવે છે, જે હાપાઓમાં ઉપાય છે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Gray St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લાઓં એચ. કોહન

ફ્રાન્સ દેશસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, માર્કેટ તથા કમીશન એજન્ટ. આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસિએટેડ, ફારમરો અને રેપારીઓ ધણા રસ યથા યાજુ આશરો આપી પોતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. બીજા વડા પ્રાક્ટીકો મારી મારફતે "ટાયલ કનસાઈનમેન્ટ મોકલવાને લગતીય તેની આ પુરેપુરી જવાબદારી છે, એસોસિએટેડ, ફારમરો અને રેપારીઓના ખાતી પત્રો પુરા પાડવા તુ પ્રથમ જ. એક નેશનલ એક એક સાથે આફ્રિકા લીમીટેડ, કેરીસન ઓટોમોબાઇલ.

મારફીટ રીપોર્ટ માગવાથી મળી રહે છે. માલ અડાવનારને ફરફ, વેલટેબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા સાંપ જવાબથી સારી સલાહ આપીરા. ખાતી બારફેટો, એક કેસીજ અને બારફેટો માગનારને ફૂં પુરા પાડું છું. કમળો ગ્રજાલીમાં લખી રહ્યો. પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૨૮. ટેલી. એજેન્સ: Conhaug. ટેલીફોન નંબર ૧૫૦. રહેઠ: ૫૬, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

INDIAN-AFRICAN LINE

S.S. "COMERIC" leaving Durban for Calcutta direct on or about 1st July taking deck passengers. Passage 22/-

R. RAJCOOMAR,

Passenger Agent,

1 Alice Street Durban.

एस एस "सी रोमिक" नामके जहाज १ जुलाई १९१० के लगभग दरबन से कलकत्ता जाएगी.

भार. राजकुमार एजेंटर

१ एलीस स्ट्रीट दरबन.

એસ. એસ. 'કોમરિક' તા. ૧ જુલાઈ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર-એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાહેરજાહેર, "કોમરિક" જાહેરજાહેર દરબનથી કલકત્તા માટે જઈ રહ્યો છે. ૧ જુલાઈ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. ભાર. રાજકુમાર-એજન્ટ, ૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

હેડ એજીસ: ૧૦ એલફીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન

સી. પી. લક્ષીરામ.

જનરલ સીલક મરચન્ટ.

૭૮ થીસ્ટ્રીટ સ્ટ્રીટ, એલફીસનરમ.

સેટ આપવા લાયક અનેક તરફની ધણાજ સરસ વાળે, એવીકે વાંદીનો માલ, દરેક ભવન રેશમ, જરીના દેખલ કલોથ, કાસીમીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. માલ ધણાજ સરસ. આવો અને ખાતી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

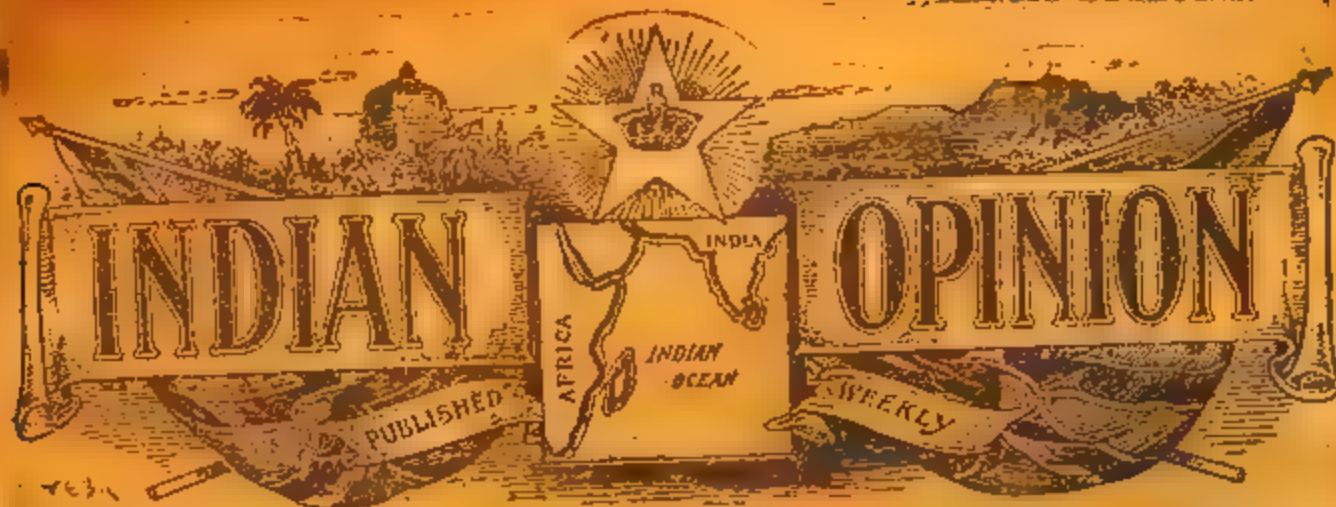
Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નીતિ ત્યાં ખરકત.

એક વખત જોરદાર આપી ખાતી કરો. કમીશન, કમીશન, કમીશન, તમામ ભન ડું બનાવ, પોસ્ટલરડું વેળખું થી, વગેરે તમામ માલ જોરદાર મુજબ ફાવેથી મોકલ નાર. કમીશન જુજ સેફ્ટે ૨૦ ટકા માર હવનાં ગળવાથી તથા માલ મને પહોંતા મી. એ. એ. ગાંધી ટેંગાટવાજાને બરવાથી મોકલ વાગ્યાં આવશે.

ટેલીગ્રાફ એજેન્સ, મોટી હીરલ જુલાઈમાં "નીતી." પી. એ. નં. ૨૦૨૫.

Printed and Published by M. K. Gandhi International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 27—VOL. 8

SATURDAY, JULY 2ND, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREE PENCE

NATAL INDIAN SCHOOL VACATIONS

ANNUAL PRIZE-GIVINGS AND BREAKING-UP CONCERTS

St. Aidan's College

ST. Aidan's Training College for Indian teachers is pleasantly situated at Sydenham, on rising ground overlooking a beautiful valley occupied by Indian farmers and gardeners. The site is an ideal one for a college and school. To this school in a garden our representative journeyed on Saturday last to witness the annual Prize Distribution and Concert. Leaving the Musgrave Road and avoiding the high road, the way leads along shady footpaths of sand, passing by beautiful gardens, stately villas and the more humble dwellings of the Indians. Getting over the ridge of the Berea, a magnificent panorama of the surrounding country from Milverton to the Inanda Hills comes suddenly to view; whilst immediately below are the well-cultivated gardens of bananas, oranges and mangoes and the luxuriant growth of palms and other wild tropical plants.

Arriving at the College, the proceedings had commenced and the hall was packed to the doors with students of the College, the boys and girls attending the various schools attached to the Mission and the parents and friends. The Lord Bishop of Natal, the Right Rev. F. S. Baynes, had kindly consented to present the prizes, a pleasant duty he has performed on more than one previous occasion. Amongst the visitors present besides the Bishop were the Revs. Hodson, Hugh Jones, and S. P. Vedamuthoo, Mr. Oldham, Rev. and Mrs. Baillie and others.

The new Principal (Rev. A. A. Baillie) presented a very satisfactory report of the work done in the college and schools, and laid stress on the great need for a new girls' school, the present one being in a bad condition and utterly inadequate for the requirements.

A very interesting programme of singing, recitations and dialogues was

presented by the young people, great credit being due to the Headmaster, Mr. Kollpillai, for the way in which the boys had been trained.

The Bishop, in his address, congratulated the students and the staff on their good work. Referring to the need of a new girls' school, he said that the present one had been condemned by the Government, and he made an earnest appeal for funds to enable the Mission to provide a suitable building.

The college prizes were handsome and numerous, rewarding proficiency in Science, Mathematics, Languages, Method, English, etc. The scholars of the Lower School also received prizes for Good Conduct and General Progress as also for the usual English subjects. Scripture prizes were distributed to the scholars of the Boys' School, Infants' School, St. Aidan's Mixed School (Durban), and St. Aidan's Mission School (Cato Manor). What seemed to be a serious omission was the absence of any prize for proficiency in the Indian languages. The Headmaster is a Tamil man; the Headmaster of the Lower School (Mr. Beethasee Maharaj) comes of the Hindi section; and yet there appears to be no attempt to teach the Tamil and Hindi children something of their own Mother-tongue. This is a mistake and should be remedied by the Managers of the St. Aidan's Mission who are doing such excellent work in the education of the Indian children of this Colony.

The serving of refreshments brought a very pleasant afternoon's entertainment to a close.

Carlisle Street

The 12th annual distribution of prizes took place on the 23rd ultimo, at the Government Indian School, (formerly known as the Higher Grade Indian School), Carlisle Street, Durban. Mrs. McLaren kindly presided. The genial and enthusiastic Head

master, who appears to have spared neither time nor trouble in making the occasion a success, opened the proceedings and gave an interesting programme which consisted of songs, recitations and drills. The accommodation provided was filled to its utmost capacity by the parents and friends of the children. The Headmaster then read his annual report. He said he took over the Headmastership of the school in August last, the work proceeded steadily, all members of the staff working vigorously and that there was an increase in the number of pupils over last year. Sir Henry Dale, Lord Methuen and Lady Selborne had visited the school and expressed satisfaction and pleasure in all they saw. The Government Inspectors inspected the school on the 3rd and 4th May, and it was pleasing to note that the results were satisfactory. He thanked the members of the staff for the loyal support, and the good work performed by them. He also thanked the Indian gentlemen who had kindly presented the greater portion of the prizes for the pupils; and the parents and friends for their presence in such numbers that evening.

Mrs. McLaren then distributed the prizes.

Mr. Paul, who was asked to convey the feeling of the parents of the children attending the school, said that, long ago, this school boasted of about 250 pupils, being the pick of the children from the Indian community, and the classes were then made up from the infants to the seventh standard. Though it was a mixed school, the parents had the satisfaction of knowing that their daughters were being taught in separate class-rooms and apart from the senior boys. The parents regretted to find, now, that the total strength of the school was reduced to 125 pupils of which the girls only numbered 5. It was quite

apparent that the available number of children was very much greater, but the shortage was due to the infants' class and the classes under standard II. Being eliminated. Another cause was the doing away with the separate class for girls and mixing them with the boys. The parents hoped that the Education Department would see its way to restore the state of things that originally existed. He was glad to note that the school was keeping up its reputation under the able management of Mr. Rutter who appeared to have spared neither time nor trouble in re-organising and putting the school on a sound footing. Mr. Paul concluded his remarks by paying a tribute to the former Headmaster, Mr. Connolly, who had done so much for the welfare and progress of the school.

The proceedings then terminated after the National Anthem had been sung and three cheers given to Mrs. McLaren.

Newlands Indian School

The fifth annual distribution of prizes in connection with the above school took place on the 24th instant in the school-room, which was tastefully decorated for the occasion, and densely crowded with spectators, including friends and parents of the children attending the school. Owing to Mrs. A. Ikin's illness, she was unable to come to distribute the prizes, as stated in the invitation, and Mrs. V. R. R. Moodley was asked by the Headmaster to kindly undertake that task.

Mrs. V. R. R. Moodley, in the course of a short address, said that such occasions gave her endless pleasure, particularly when they were in connection with female education. She was also pleased with the various items of the programme, which reflected credit upon the painstaking staff. Educational institutions must be encouraged, inasmuch as they promoted the well-being of the children, and moulded their characters, and equipped them to do their share of duty in the world's great drama. Character being the most valuable asset of a person, it was the duty of every parent to give the children such education as to make them worthy sons and daughters, leading an honest and straightforward life, and fearing God. In conclusion, she said she was pleased to see the increasing tendency of female education, as evidenced by the large attendance of girls there.

Miss R. R. Moodley and Mr. T. M. Naicker spoke some encouraging words to the children.

The report of the Headmaster (Mr. B. Ramphal) stated that the work for the last year had been very satisfactory, although he had been rather handicapped for a considerable time by the lack of an assistant. During the year the school was examined by Inspector C. T. Latham, who remarked that it was progressing fairly well.

In conclusion, he thanked those who had contributed towards the prizes and refreshments, and specially Mr. V. R. R. Moodley, who had kindly sent over a dozen books to be awarded to the few boys who had made progress and for good conduct.

The scholars rendered a very creditable programme of songs and recitations.

Indian Affairs in the Durban Town Council

The New Indian Market

The following items appear in the *Mercury's* report of the Durban Town Council meeting held on Monday last:—

On Mr. Eugene Renaud urging, on behalf of the Committee of the Natal Indian Farmers' Association, that the Madressa Trust be permitted to continue their Mosque Market, and that the new market be reserved exclusively for the Hindu community, the Whole Council Committee recommended a reply that the Council could not see its way to accede to the proposal; but that it was their intention to set apart sufficient stalls in the Indian Market for Hindus and Mohammedans.

Mr. Henwood pleaded for a reconsideration of the matter, and asked that the question be referred back to Committee.

The Hon. Mr. R. Jameson remarked that Mr. Henwood had spoken *ad nauseam* on the subject, and the arrangement had been come to after long and careful consideration. One was getting positively sick of the business.

The recommendation was adopted, Messrs. Henwood, Bishop, and Riches dissenting.

The Borough Engineer verbally reported regarding certain alterations recommended by the Market Committee in connection with the new Indian Market, in Victoria Street. The Committee instructed the Borough Engineer to proceed with the erection of necessary latrines, at an estimated expenditure of £200; necessary fencing for £80, drainage for £45, and hardening for £115.

Arising out of the discussion, the Committee recommended that applications be invited by advertisement for the position of Indian Market Superintendent at a salary of £25 per month.

Indian Y.M.S.

A letter was received from the Point Indian Young Men's Society, asking for a site of sufficient area for the purposes of a school and recreation ground for the school students. The land, said the letter, was meant for educational purposes, to enlighten the backward communities.

The matter was referred to the Whole Council Committee.

Happenings in India

At the annual meeting of the Madras Mahajana Sabha held on the 30th April, Mr. G. A. Natesan proposed that: The Madras Mahajana Sabha records its profound regret and deep indignation at the arbitrary action of the Transvaal Government in deporting to India 60 Indian subjects of His Majesty, several of whom were born or are domiciled in South Africa and strongly but respectfully urges the Government of India to make all possible representations to the Imperial Government in order that relief may be brought to the Transvaal Indian community and that an end may be promptly put to Imperial scandal that is doing enormous injury to Imperial relations. The resolution was seconded by Dewan Bahadur L. A. Govindaraghava Aiyar, and it was unanimously carried. It was resolved to wire the resolution to the Government of India and the Madras Government and to cable the substance of the resolution to the Transvaal Indian Association.

Mahamahopadhyaya Hara Prasad Shastri, Vice-President of the Asiatic Society of Bengal, has recovered some very curious and valuable Sanskrit manuscripts on the subject of hawk-ing.

We regret to learn, says a Calcutta contemporary, that Babu Srish Chandra Sachadhar, editor of the *Hindu Patriot*, is still seriously ill. He has received a very sympathetic letter from Sir Andrew Fraser, late Lieutenant-Governor of Bengal, in the course of which Sir Andrew says: "You have often done good work for your own people and for the Government at trying times and you have shown unchanging friendship for me. I am sensible of this and grateful to you. You have my kindest sympathy and regard at this time."

Lady Wilson has published a book of Indian love songs with musical accompaniments. She says that after long years of study she learned the secret of Indian songs. "The Hindu system of music" she writes, "embodied in Vedic writings, three thousand years old, is the oldest in the world, that their scale very closely resembles our own, that the names of the equivalent of our semibreves, minims, crotchets, quavers and semi-quavers had the same meaning then as now: that the time-table of those days was practically the same as our own, and was in use in India long ages before it was completely accepted in Europe."

The Gaekwar has left India (under medical advice) for a tour in Japan, and will doubtless make the best use of the opportunity for acquiring fresh ideas for adaptation at Baroda.

In Baroda (says a Contemporary) the principle of compulsory primary institution was accepted eight years ago, and the Government are now able to declare themselves "strong believers in its fruitful results," an assertion supported by the fact that the State now has 666 institutions worked under this system, containing 32,000 pupils. During the year under report, the subject engaged the attention of the local legislature with the result that Baroda now possesses a Compulsory Education Act, based upon principles which the advocates of free primary instruction hope to see extended to the whole of India.

From the Editor's Chair

TENACITY

Of the many accomplishments that passive resisters have to possess, tenacity is by no means the least important. They may find their ranks becoming daily thinned under a hot fire. True passive resisters must still stand their ground. They may be reviled by their own and they must cling to their faith as a child clings to its mother's breast. They may be misunderstood and they must be content to labour under misrepresentation. They may be put to inconceivable personal inconvenience and they must suffer it patiently and cheerfully. Tenacity, therefore, is an indispensable quality in passive resisters. They cannot—must not—lose faith in themselves or in their mission because they may be in a minority. Indeed, all reform has been brought about by the action of minorities in all countries and under all climes. Majorities simply follow minorities. Tenacity, then, is an indispensable quality in a passive resister. The force put forth by him is irresistible. Such tenacity and nothing less has been shown by the returned passive resisters from India and their comrades, Messrs Medh, Sodha and Harilal Gandhi. As soon as they found that their comrade, the brave Sorabji, was arrested, and that their companions who were deported to India had returned, they decided to return with them and to Court re-arrest. The spectacle of Tharabi Naidoo hurling defiance from the Pretoria Barracks, of Sorabji quietly going through the goals again and again and challenging the might of a powerful Government, of Medh, Sodha and Harilal deliberately court- ing arrest in order not to leave their companions to go to goal alone, is magnificent and soul-stirring. The charge of fickleness so often brought against us by our detractors is sufficiently refuted by this band of intrepid passive resisters. May the Almighty give them strength enough to carry their mission to a successful end.

The New Indian Market

By-Laws and Regulations

The *Natal Provincial Gazette* of the 23rd ultimo contains the following By-Laws and Regulations relating to the new Indian Market in Durban:

1. With the exception of Sunday and public holidays, the Market will be open every day, and during such hours as the Town Council may from time to time determine.

2. Articles of Colonial and Foreign growth, production or manufacture, not being spirituous or intoxicating liquor, will be allowed to be sold and exposed for sale within the Market.

3. The following fees or dues shall be payable to the Market Master by every person offering or exposing goods at the Market for sale:—

(a) 1d. (one penny) for each basket, sack, parcel or package containing produce or merchandise of any kind upon being taken into the Market or disposed of within the precincts of the Market;

(b) 6d. (sixpence) for each hand-cart containing produce or merchandise of any kind upon being taken into the Market or disposed of within the precincts of the Market;

(c) 1s. (one shilling) for every vehicle other than hand-carts containing produce or merchandise of any kind which may be sold in or outside, but within the precincts of the Market.

4. Fees shall be payable to the Market Master for the use of stands or tables within the Market at the following tariff, namely:—

One shilling and sixpence; one shilling; and sixpence respectively per diem, according to the position.

Fish or meat shall be sold from such stands or tables as may be set apart specially for such purposes.

5. What is known as the "Basket business" or "Producers' business" shall cease at nine o'clock in the morning of each day, after which time permission to retail produce on the open space of the Market, that is, the space free of stands or tables, shall be subject to a payment of ninepence, sixpence, and threepence respectively, according to position, for the remainder of the day.

6. No person shall sell or offer for sale any produce or article in the Market or in the area or streets referred to in these By-laws as the precincts of the Market, that is to say, in any part of Victoria Street between Grey Street and Brook Street; in any part of Queen Street, between Grey Street and Cemetery Road; and in any part of Cemetery Road where he shall have paid the fees or dues as provided for in Section 3 of these By-laws.

7. Any person exposing produce or other articles for sale within the Market, otherwise than from one of the stands or tables, shall provide a suitable basket or other suitable receptacle, to the satisfaction of the Market Master, for the containing of such produce or other articles.

8. Any person having or offering for sale any produce or other articles within the Market shall not take into such Market any infant child, and any person having charge of any child in such Market shall remove such child from the Market whenever requested thereto by the Market Master.

9. The person in charge of any vehicle containing produce or other articles intended for the Market, shall, on arrival at such Market entrance, forthwith unload such vehicle, and shall remain there only during the time necessary for such unloading, it being understood, however, that persons attending the Market and having vehicles, can allow such vehicles to stand in single file at the side of Victoria Street opposite the Market, for such reasonable time as may be necessary for such persons to transact their Market business. Provided always that no person shall, by any such vehicle cause any obstruction to traffic, or leave unattended any horse or other animal, or disregard the proper or reasonable instructions of the Market Master or Police in controlling or arranging the traffic.

10. Any person occupying or holding a stand or table in the Market shall be at liberty to remove his produce at the end of each day, but if any such person shall allow any such property to remain in the Market, he shall do so at his own risk, and shall so arrange his produce or other articles that the floor of the Market can be properly washed and cleaned.

The Market space, where the "Basket or Producers' business" is carried on, shall be entirely cleared of all produce and other articles at the end of each day.

The Town Council will, however, keep guard over such Market at night time for the protection of property.

11. Every person holding or occupying a stand or table or space within the Market shall:

(a) Confine or keep his produce, articles, meat, fish, packages or other things or materials on the stand or space held or occupied by him;

(b) Keep his stand, table or space and all fittings and utensils thoroughly clean, in good order, and to the satisfaction of the Market Master;

(c) Remove all dry refuse and sweepings from his stand, table or space to the proper receptacle provided by the Corporation for such refuse and sweepings outside of the Market, or as may be required by the Market Master;

(d) Dispose of all liquid waste from his stand, table or space in the

sewer gully provided for that purpose:

- (e) When cutting meat, fish, poultry, or game, have a water-tight vessel wherein to put the offal;
- (f) When selling by weight or measure, use the Imperial standard weights and measures, and provide and keep proper weights and scales.

12. No person shall within the Market:

- (a) Interfere with or molest any other person, or tout for custom, or do anything to the prejudice of any other persons' business;
- (b) Cause any obstruction or disturbance, or use any obscene, injurious, or unbecoming language;
- (c) Wash or clean vegetables, produce, or any other article or thing except in the sinks provided for such purpose;
- (d) Wilfully damage or deface, or foul or misuse any part of the Market or any conveniences therein, or in connection therewith;
- (e) Deposit or throw on the floor of the Market, or entrances, or steps leading thereto, any refuse, fruit-pest, or other vegetable substance, neither shall any person expectorate in or about the Market.

13. A warning bell shall be rung 10 minutes before the closing of the Market, and all persons other than Market Officials shall leave the Market premises upon the ringing of the second bell.

14. Any person who shall fail to carry out, or contravene, any of the foregoing regulations shall be liable on conviction, to a penalty not exceeding Five Pounds Sterling.

15. In the foregoing regulations any words applying to any individual shall include persons and firms, and the masculine gender shall include females as well as males.

Market Master shall mean the Market Master for the Borough of Durban, or any person acting under him.

WALTER GREENACKE,
Mayor.

In granting the application of a native of Belgium for leave to land at Cape Town, Mr. Justice Hopley said the Court must do absolute justice. The policy of the law was that unless an immigrant proved wholly undesirable, it should rather encourage immigration. The country required a great many inhabitants to make it prosperous. The nation was right to keep undesirables out, but to keep a person from trying to come and earn an honest living it must be established beyond a doubt that he was one from whom the State would be in some danger. His Lordship further said he did not agree with the claim of the Immigration Officer that the immigrant should be able to pass an examination approximating to the Fourth Standard test in schools.

An Almoner of Nations in Distress

During the second week of March last, the Viceroy of India cabled to the President of the United States to express regret at the death of a great American philanthropist—Dr. Louis Klopsch—who had just passed away. Lord Minto spoke of Hindustan's gratitude to the dead man.

The full meaning of this message must have been lost upon many educated Indians, for although Louis Klopsch had rendered India inestimable services, which were recognized by the Government by the award of a "Kaiser-i-Hind" medal—an honour paid to no other non-resident foreigner—yet his name is not very much known outside the native Christian community. This is to be regretted, not only because the deceased distinguished American was a benefactor of Hindustan, but also because his life has a distinct message for the young Indian, who lacks the funds yet burning with the desire to relieve distress, to uplift the depressed.

Louis Klopsch was reared in poverty. He battled with adverse circumstances in his struggle to get on in life. Withal he did such marvellous feats of philanthropy as to earn the soubriquet of "An Almoner of Nations in Distress." He proved instrumental in distributing Rs. 1,20,00,000 in 16 years to relieve acute want in various parts of the world.

Of this crore and one-fifth of rupees spent on philanthropy, India has been given a goodly share. In 1897 and again in 1900 Dr. Klopsch fitted out two steamships, the *City of Everett* and the *Quila*, which had been chartered by the United States Government, loaded them with food supplies and sent them to Hindustan, where their contents were wisely distributed amongst the starvelings of the Peninsula, resulting in the saving of countless lives that otherwise would have been snuffed out by the relentless hand of famine.

India, of course, is only one of the many countries which has benefited from the large-heartedness of the American almoner. Indeed, to glance at Dr. Klopsch's philanthropies is to be impressed with them. In 1892 he was responsible for the sending of the steamer *Leo*, laden with flour and medicine, to Russia in order to relieve the famine-stricken peasants in sixteen provinces of that country. As a result of this charity, the lives of thousands of famishing men, women and children were saved from death. In 1896 a similar expedition was sent out to Armenia. In 1898 Dr. Klopsch was appointed by the Late President McKinley a member of the Government Commission for the relief of the starving *reconcentrados* in Cuba. In this campaign against the hunger-wolf he did much personal work in the field. Famine-swept Shan-ti, in China, was relieved through the efforts

of Dr. Klopsch in 1901, while in 1903, as the dispenser of the gifts that had been entrusted to his keeping, he visited Finland and Sweden and saved thousands of starving people from death by starvation. In 1906, in response to a public appeal by President Roosevelt of the United States of America, Dr. Klopsch interested himself in the cause of the famine sufferers in the Northern Provinces of Japan and within a brief few weeks raised the enormous total of Rs. 7,50,000. He was congratulated by President Roosevelt for this feat in a telegram in which the first man of the United States said: "Let me heartily thank you...for the admirable work done in connection with the famine sufferers in Japan...You have rendered a very real service to humanity and to the cause of international good will." The next call came from China, a year later. Dr. Klopsch quickly responded. The American Government placed two war transports at his disposal and he sent over Rs. 15,00,000 worth of flour and cash to the unfortunate people of the Dragon Empire who were perishing from starvation. For several months Dr. Klopsch expended Rs. 3,000 per day for bread and milk to relieve the widowed mothers and orphaned children who were rendered homeless and helpless by the earthquake that destroyed Messina and Calabria, and in this work he was ably assisted by the co-operation of Queen Helena. The latest relief work undertaken by Dr. Klopsch was the sending of 20,000 blankets, a large consignment of sewing machines and a good-sized cash remittance to Mexico to aid the flood sufferers in and about Monterey.

Not all of the benevolence of this great-hearted philanthropist found expression in foreign lands. He ever stood ready to come to the aid of suffering humanity in his own country. He rescued the stricken farmers of Kansas, Nebraska and Colorado, in 1895, sending trainloads of food, clothing and coal to them and distributing a large relief fund through committees. In 1900 he went to the rescue of the flood-sufferers of Galveston, Texas, whose lives were imperilled by the catastrophe which practically destroyed that city.

Besides relieving acute want in time of famine, flood, and earthquake Dr. Klopsch engaged himself in permanent relief work. For years he supported 5,000 orphans in India, training and educating them to manhood and womanhood. He also carried on a work of similar benevolence amongst the orphans of Japan, China and Africa. In his homeland, for over a decade and a half, Dr. Klopsch made it his business to feed the famishing ones of New York City. Every winter morning he served free breakfasts to over 2,500 homeless men. He maintained a free labour bureau which proved instrumental in securing work for thousands of unemployed but worthy poor. The Child-

rent's Home which he maintained at Mont-Lawn-On-The-Hudson, in fifteen years sheltered over 33,000 boys and girls, the waifs of the New York tenements, and annually entertained 3,000 children during the hot months. Love of the little ones ever was the dominant key-note of his being, and his greatest efforts were exerted in their behalf.

The story of Dr. Klopsch's boyhood and manhood was mainly a ceaseless struggle for self-expression. Early in his life he discovered in himself editorial ability. After much planning and plodding he gained control of a small trade paper—the *Daily Hotel Reporter*. From this he went into printing and publishing advertising mediums. Finally he started a newspaper syndicate with a view to furnishing editorial service to papers distributed in various parts of the country. While managing this enterprise he succeeded in making arrangements with Dr. De Witt Talmage, one of the most renowned American orators of the day, to supply the press with transcripts of his sermons a few days in advance of his delivering them, so that all the papers could publish the sermons simultaneously the day following their actual delivery. This proved to be a very successful stroke of business and led to still larger results, culminating in Mr. Klopsch's buying the *Christian Herald*, a religious weekly, which, under his management, came to be the largest circulated religious publication in the world.

It is through the columns of this medium that Dr. Klopsch was able to do his philanthropic work. A strong chord of sympathy bound his readers to himself. Whenever any disaster took place in any part of the world, no matter how distant from New York it might be, he printed an appeal in his paper which was read by more than 10,000,000 readers, most of whom would dig down into their pockets and contribute their mite toward the relief of suffering humanity. It was by this means that Dr. Klopsch was able to accomplish the great good that he did.

The career of Dr. Klopsch is inspiring, in as much as it shows how a poor boy, with little schooling and without outside help, was able to overcome all difficulties lying between himself and his goal. The average self-made man, when he reaches the pinnacle of his ambition, grows glum and self-satisfied. In his materialism he usually forgets his duty to his less fortunate fellow-beings. Not so with Dr. Klopsch. He looked upon prosperity merely as a means calculated to place him in a position better to serve mankind. While he was a hard-sensed business man, intensely practical and extremely shrewd, his heart was full of love and concern for suffering humanity. Out of his hard-earned money he gave freely to the cause of bettering the condition of the luckless people who had not been given a

fair show in life. Better still, he devoted the greater part of his time and vitality persuading others to unite with him in his noble efforts. Being a practical man of business, he saw to it that he gave neither "not wisely but too well", nor that red tape in charity should distress the already despairing. He accomplished a great work, and while honoured by Kings and Presidents, remained as unassuming as when he served as an office boy.

The world, especially India, has suffered an irreparable loss through his death, since there is no one to take his place.—INDU-AMERICAN in the *Modern Review*.

Fruit as Food

With the use of fresh and dried fruits, nuts, olive oil, and wholemeal bread one can live in the enjoyment of perfect health and strength, whether occupied in light or heavy duties, in country or town (writes Sampson Morgan in the *Portsmouth Review*). At the same time it should be remembered that good quality fruit is of the utmost importance. The basis of my own diet is wholemeal bread and butter or olive oil, and fresh fruit—chiefly raw tomatoes or bananas. The well-grown tomato contains about 420 grains of sugar to the pound. Eaten raw with brown bread and butter or oil, it forms an ideal repast, and strange though at first it may seem to many, this diet will sustain health and strength to perfection. With one exception, perhaps, the banana has a larger percentage of nitrogen than any other fruit of its kind. According to the latest analysis, the edible portion contains 21.0 per cent of nitrogen free extract, plums contain 20.0, cherries 16.5, nectarines 15.9, pears 15.7, grapes 14.9, apples 13.0, currants 12.8, raspberries 12.6, peaches 9.4, and strawberries 7.4. The above figures may prove useful as a guide.

We have come to learn that there is danger in the free use of concentrated foods generally. Fruits as dilute foods are exceedingly wholesome, and not only do they impart strength to the eater, but they preserve health in the most natural manner. In the present contribution I have confined my attention chiefly to fresh fruits which can be grown in Great Britain. Other tropical and sub-tropical fruits of great importance are available, such as olives, persimmons, and avocado pears. The persimmon contains over 29.0 per cent. of nitrogen free extract and in this respect is richer and more nutritious than the banana even. Olives and avocado pears are rich in fat; so are ground nuts, which contain 50 per cent. of oil.

Despite these constituents, it will be found that better and more uniform health and strength can be maintained by the use of bananas or

tomatoes and brown bread at least for nine months of the year than is possible with the use of brown bread and ground nuts or olives. So great an authority as L'Avy has said in respect to fruit that "its proportion of nitrogenous matter is too low and of water too high to allow it to possess much nutritive matter." Yet it forms the food of millions of workers during most months of the year in many countries. That it will maintain perfect health and strength is undoubted, for I am a hard worker, and could not possibly get through the amount of work every week which I do were it not for my diet of fruit and bread. With care in the selection of sugary and succulent fruits, according to mood and season, there is no difficulty about the matter. It is well to talk of economy and to compute the amount of actual nutriment in various foods, but at the same time it is far more important to ascertain the quality of, and the effects which they produce when taken into and absorbed by the system, for the blood is the life, and the blood feeds upon the food we eat, and the body is maintained by the blood, so that the food becomes part and parcel of our body. Fruit eating enables us materially to check the encroachment of death upon life, which comes through ossification of the tissues of the body and bones. The fruit juices cleanse the earthy matter from the tissues and in this way tend to prolong life. From every standpoint fruit is invaluable as an article of diet.

Despite the influence of civilisation man still remains what he was at the start—a field animal, and if he wishes to enjoy life under the most favourable conditions, he must return to nature and improve his diet. Perfect fruit alone can meet the demands of the human system, perfect fruit alone can stimulate the intellect, perfect fruit alone can calm the passions, perfect fruit alone can control the feverish activity of the arterial pulsations which otherwise, engendered by the consumption of inflammatory foods and drinks, wear out the human machine long before its natural time. Physically and intellectually the coming race can best be perfected by being moulded under the magical influences which exist in the fruit field and in the fruit field alone.

The main object of the English people for the last two centuries has been to avoid thinking. They like somebody to get on a platform and tell them they will "muddle through". But they do not "muddle through"; they do not come out triumphant, clean and honest at the end. This country is at the present time in a deplorable and appalling condition, and I publicly apologise to the universe for living in it.—BENJAMIN SHAW

Transvaal Notes

Johannesburg, Tuesday.

Mr. Thambi Naidoo still awaits deportation at Pretoria and was joined on Saturday by Messrs. David Andrew, Samuel Joseph and Dhobi Naynah.

The Tolstoy or Passive Resistance Farm continues to make steady progress. Building operations are going on apace. Indian carpenters have decided to give so much of their time free of charge. Those who could not do so have decided to give 2s/- each. The carpenters are to be congratulated upon their wise resolve. If the same spirit were to animate the others, the expenses of the campaign would be considerably reduced. Messrs. Cachalia, Aswat, Imam Sahab, Fancy, and Coovadia are working most enthusiastically in the matter. I hope that the merchants and others will come forward with their gifts and thus, without much effort, materially aid those who are fighting for them.

Messrs. Kallenbach and Kennedy have prepared plans and are directing building operations free of charge. Mr. Kallenbach taking part even in manual labour.

A school has now been opened to which Mr. Gandhi gives from 2 p.m. to 5 p.m., except on Mondays and Thursdays. Of this I shall have more to say later.

Messrs. Ramharry Coomarasamy, Padiachy, Praggi Desai, Rajcoomar, and Burjorsing have removed to the farm. Mr. Kolia has gone for a short time to Vereeniging and Mr. Kaji Dada Mian is helping Messrs. B. P. Ebrahim while he is free.

Mr. Gandhi spoke to the Socialist Society on Sunday last. The Hall in Market Street was crowded and the audience gave a very patient hearing. The subject was "Modern v. Ancient Civilisation." The *Rand Daily Mail* describes the address as "interesting and well thought out."

The speaker said that modern civilisation was expressed in an attempt to annihilate time and space and in excessive care for the body. The rush of modern life left little time for higher thought. It looked downward to the earth. Whereas ancient civilisation looked upward to Heaven. It kept the body subservient to the soul. It was based on the force of love. It avoided the hateful spirit of competition. It was best expressed in the village life as against the modern town life.

There were many questions put at the close of the address and were followed by an interesting discussion in which Mr. Gandhi had the right to reply. A vote of thanks to the

speaker brought the proceedings to a close at 10-30 p.m.

Mr. Wm. Hosken left Johannesburg on Monday en route to London. He expects to return about the month of September to enable him to take part in the coming fight.

The passive resisters at Volksrust report that Messrs. Dhobi and Bedat have rendered great assistance to them. Mr. Dhobi housed them and fed them and looked after their comforts in every way.

Messrs. Muthoo Naidoo, Sundaram Pillay and Solomon Ernest were discharged to-day from Diepkloof Prison. They bring the information that the ration of rice has been increased by 2 oz. for each prisoner.

The Government have at last decided to deport Mr. Thambi Naidoo to Natal. With him will be deported Messrs. Samuel Joseph, David Andrew and Dhobi Naynah.

The Honorary Joint Secretary, Madras Presidency Muslim League and Indian South African League has forwarded to the Association a copy of the following resolution:—

"The Council of the Madras Presidency Muslim League places on record its keen disappointment at the unhappy prolongation of the Transvaal Indian struggle and its most earnest protest at the arbitrary deportation to India by the Transvaal Government of a large number of inoffensive Indian subjects of the Crown. The League further respectfully urges upon the Government of India and the Secretary of State for India the pressing need to secure the termination of the present condition of affairs, which renders more arduous the work of those who are striving to remove difficulties in the way of the good government of India."

A similar letter has been received by the Hon. Secretary of the Hamidia Islamic Society.

Mr. Abdul Ganie has presented the Farm with blankets and other useful articles.

A telegram has been received by the Association from Messrs. Cawasjee Dinshaw of Zanzibar to the effect that Mr. P. K. Naidoo and his nine companions have not been allowed to land at Zanzibar, and proceeded to Bombay on the 29th June.

Johannesburg, Friday.

The returned deportees, including Mr. Benjamin, have been sentenced to six weeks' hard labour, and Mr. Ellary to three months. Messrs. Thambi Naidoo and Dhobi Naynah re-crossed and are being tried to-day.

Mr. R. Jeyan is being detained in custody.

Moral Instruction in Indian Schools

The Director of Public Instruction, Travancore, in connection with the publishing of the curricula under the new Education Code has issued the following notification regarding moral training:— The attention of managers is drawn to the fact that in the curricula now prescribed no mention is made of instruction in morals and manners. It is not intended that this omission should be taken to mean that instruction of this kind is not compulsory. It is to be clearly understood by managers and teachers that they are expected to train their pupils in the practice of those external forms of conduct, which express a true sense of the proprieties of life and of that politeness which denotes genuine respect for the wants and wishes of others. It is also an essential part of the teachers' duty to turn the attention of their pupils to the qualities of their acts and to lead them to a clear understanding and constant practice of every virtue. The means to be adopted to this end are various, but it is to be noted that direct teaching of morals and manners loses its value when unsupported by the indirect, but not less powerful, influence of the teacher's own life and influence.

A Noble Action

An Indian contemporary relates the following incident in the life of the late Sir Charles Allen:—

A poor Indian woman who had an attack of cholera was left uncared for somewhere on the road-side. When Sir Charles happened to pass that side, seeing the miserable condition of the poor woman, he alighted, carried the woman on his shoulders to the carriage and from there to the hospital where he placed her under proper medical treatment. This he did although he was aware of the risks to which he had exposed himself. A noble act of self-forgetfulness (says *United India*), quite worthy to be ranked with the Golden Deeds recounted by Charlotte Young! There are several instances of Europeans in India, official as well as non-official, who have laboured unselfishly for the good of this country but we doubt whether any one of the numerous acts to the credit of Europeans in this country would be comparable to this noble act of Sir Charles's who notwithstanding the risk of contagion, had the courage and the humanity to carry on his arms a cholera-stricken woman belonging to one of the humblest classes. Such an act of devotion on the part of Sir Charles almost makes one forget that Englishmen in this country are aliens, and one longs for more European of this type. We have European officers, European planters and European missionaries, but what India needs in large num-

bers is a class of European humanitarians who will devote themselves to the task of promoting the people's good, rising superior to considerations of nationality and creed. Men like Sir Charles form the most valuable asset of England in this country and the influence of such strenuous lives cannot but react on the national life and enlist the sympathy and co-operation of the enlightened Indian public on the side of English rule in India. How we wish we had several Allens to consolidate England's sway and win for it the people's love and esteem.

To Prospective Candidates for the Union Parliament

"The people are silent. I will be the advocate of this silence. I will speak for the dumb. I will speak for the small to the great, and of the feeble to the strong. I will speak for all the despairing silent ones. I will interpret the grumblings, the murmurings, the tumults of crowds, the complaints ill pronounced, and these cries of beasts that through ignorance and suffering man is forced to utter. I will be the word of the people. I will be the bleeding mouth whence the gag is snatched out."

From *VICTOR HUGO*.

"The measure of a country's excellence is not other than the condition of the poorest and weakest in the land."

THE BARKER'S CAT.

Here is a programme to offer to candidates for the Union Parliament. How many are likely to accept it?

How many of the men who are aspiring to legislative honours dare accept it?

In how many of the political programmes with which South Africa will be literally littered from one end to the other, within the next few weeks, shall we find a single breath of the spirit of Victor Hugo's words?

How many of the good souls who are coming forward to represent their fellow-men in the Councils of the country will be fired by a consuming desire to speak for the suffering, the despairing and the dumb?

To such politicians as those comprising the present parties or fragmentary groups such a programme would be too gigantic in its simplicity.

There is nothing of *high politics* about it. There is no flaunting of a rag about it. There is no "incomprehensive scheme of national defence" about it. There is no "Imperial Navy, Imperial Army, Imperial This or Imperial That" about it. There is no "compulsory education with free education where required" about it. There is no "proposing the introduction of Asiatics into South Africa" about it. There is no "treatment of questions relating to the natives in accordance with the degree of civilisation attained by them" about it. There is no racial feeling about it. There is no colour-prejudice about it. There is nothing of "preferential tariffs of his the Empire" about it. There is nothing of "treasures" or "monopolies"

negotiations" about it. There is nothing whatever of the Progressive Party's programme about it. There is nothing of the Natal Party's programme about it. — L. H. GREENE, in the *Vote of Labour*.

Indian Education and Culture

An Eastern sage has taught that a young man should in the first place learn how to be truthful and circumspect, and charitable towards all men, and after knowing how to regulate his conduct, he should devote his "surplus energy" to literary culture. In the case of most men, the Eastern sages thought, their success in life depended upon their righteous and tactful dealings with their fellow-creatures, and not so much upon literary education. Shri, the goddess of prosperity, was once asked—so says the *Mahabharata*—where she generally loved to dwell. "I always reside with him," was her reply, "who speaks well and true, who is active and attentive to business, who is free from anger, devoted to the worship of God, ever grateful, selfpossessed, and high-minded in everything." While cleverness in speech was mentioned as one of the primary conditions of success, book learning was not. The man of letters was respected and admired, but he was dependent upon the man of wealth and was not invariably prosperous. Hence the value of universal education was not recognised, while the necessity for universal culture was.

Sir George Birdwood maintained some time ago that the Indian masses were the most cultured masses on the face of the earth, though they are mostly illiterate. Sir Thomas Munro expressed the same enthusiastic opinion in the beginning of the last century. The outcasts are excluded from the benefits of those institutions which diffuse culture among the Arya-nised classes. Yet culture has filtered down even to the Mahars. Bhargis hold Bhajan parties. Mahar Haridasas are not numerous, but they are not unknown. In the Mahabharata country it was perhaps Choka Mahar who raised the spiritual status of his community. The schoolmaster was not considered to be a necessary instrument of culture. Parties for Bhajan or devotional singing, for Harikirtan, or exposition of God's ways of dealing with mankind, made interesting through music and instructive and entertaining stories and anecdotes for the hearing of Puran, or legends; dramatic performances in the paddy fields, without boards and screens; even the songs of the beggars—these were the principal channels through which culture spread. Some beggars indeed recited also by medleying methods. But the practical teacher is a valuable agent of civilisation. He brings culture to the doors of the

poor, and makes life happy in a way which poetry alone can, and the schoolmaster cannot. — *Times of India*.

The Prime Minister's Visit to Durban

During the day on which Mr. Botha visited Durban, the 22nd ultimo, an attempt was made by the Durban Indian leaders to interview the Prime Minister of South Africa and present an address. Unfortunately, time was too short, and the deputation which had waited patiently all the afternoon in the hopes of being called to the hotel, was disappointed. The text of the address is as follows:—

"To General the Right Honourable Louis Botha, a member of His Majesty's Most Honourable Privy Council, Prime Minister of the Union of South Africa.

"We, the undersigned, on behalf of the Natal Indian Congress, respectfully extend to you a hearty welcome on your first visit to Durban as the Prime Minister of the Union of South Africa, and hope that your visit to this part of the Union will be pregnant with prosperity and happiness to the people residing therein.

"The Indian community has been greatly encouraged by the belief that a broad-minded policy irrespective of race or creed or colour will be inaugurated in the government of this great continent, and trust that a spirit of moderation, wisdom and humanitarian feelings towards weaker races will prevail in order to make the people of United South Africa a contented and happy nation.

"The hardships arising out of the Transvaal Indian question have affected and pained us considerably: may we, therefore, trust that the consummation of Union will bring about a satisfactory solution of the question?

"In conclusion, while wishing you every success in your career, we hope that there will be not only Union of races but of hearts throughout United South Africa."

India and Its Problems

Mr. Ramsay MacDonald, M.P., at Leicester

Mr. Ramsay MacDonald, M.P., gave an address on "India and its Problems" at Belgrave Hall, Leicester, on the 29th May, in the course of which he said:—

One mistake Englishmen made about India was that they were inclined to regard it as something very inferior to them. Their people went there with a sort of idea that the Indian native was a nigger and an uneducated, ignorant sort of person, who required to be looked after and to be put on the right path by them. It was a profound mistake. As a matter of fact, the man who went to India with an open and

objective mind, and had the advantage of getting into close contact with the best of the mind of India, would find that they really looked down upon Europeans. The Western man was not respected by the educated Oriental. Speaking from personal intercourse with representative leaders of Indian opinion, Mr. MacDonald quoted several typical expressions of that opinion, but none more candid than that of a certain maharajah who confessed that "we do think the English in India are rather coarse in their habits; they elbow their way far too much through India, and take an interest in things which we consider to be very gross indeed, and, of a consequence, they do not take an interest in the things that really are of importance to a civilised human being." It was not for him (Mr. MacDonald) to say whether he agreed or not with the dictum, but he would give an explanation of the attitude. Western civilisation was very materialistic indeed, in many cases never thinking of the treasures and valuable possessions of the soul. The Indian occupied his time in contemplating the eternal. These things had to be understood before Westerns could understand India. The civilisation of India, the thought of India, and the ethics of India transcended this life altogether, and seemed to put the world and all that was in it absolutely underfoot and behind.—*India*.

Cancer Research and the Destroying of Life

Mr. Maurice L. Johnson writes to *Public Opinion* as follows:—

The Cancer Research Fund has now been investigating for five years. As a result of the sacrifice of \$6,593 animals in experiments made by him during that period, Dr. Bashford tells us he has discovered that cancer is "not infectious."

Probably another experimenter of the same school will shortly inform the public that the cancer is infectious.

The animals used in cancer research are principally mice. Cancer is one of the most painful diseases known, yet we are told that the mice in which cancerous growths are planted in order to study the life of the disease suffer no pain. "We all know," says Mr. Stephen Paget, "that cancer in man is at first absolutely painless." He, however, admits that "the mice die of it." So the cancer—if cancer it be—in the mice must go through all the stages, including the painful stage; indeed if it did not go through all the stages, how could they study it? While, if the mice experience no pain in dying of it, they must be so unlike human beings as to render experiments upon them useless.

The most dangerous fact in connection with this colossal and elaborate investigation, is that it is, like all the

inquiries pursued by vivisectioners, fruitless of available results, and, therefore, a costly and perpetual misce. This is their own admission. Dr. Bashford stated "that a cure does not exist," but that he "is convinced that it will be discovered some day, but at present the cure remains a secret."

Yet society is simply eaten up with cancer, and the death-rate from the disease is going up all the time.

Items of Interest

London, June 30.—In the House of Commons debate on the Colonial Estimates, Mr. J. O'Grady, Labour member for East Leeds, urged that representations be made to the South African Union Government in reference to the position of Indians in the Transvaal. He suggested that a conference be held between Mr. Smuts and Mr. Gandhi, with the view of arranging a compromise. Col. Seely, in reply, said the Asiatic question was still a subject of correspondence, and again emphasised the view that the Imperial Conference must be left absolutely free. If the House of Commons were to be asked to state the subjects for discussion, great danger would arise.—*Reuter*

Mr. Ebrahim Haji Essop Asmal, of Messrs. B. Ebrahim Ismail & Co., arrived from India on the 27th ultimo. Several prominent Indians assembled at the Point to receive him and there was a social gathering of friends at the firm's premises in Commercial Road later in the day.

Major Silburn, in his address to the electors of the Point division of Durban, says that he is in favour of "the restriction of Asiatic immigration, together with State aid to all free Asiatics to return to Asia."

The South African Janjira Anjuman Islam, being unable to present an address personally to Mr. Botha, the Prime Minister, during his visit to Maritzburg, has decided to send the address, suitably framed, to the Secretary to the Prime Minister, Pretoria. Mr. S. Ismail Seepye is responsible for the work of writing and illuminating.

At the banquet given by the Mayor and citizens of Cape Town in honour of Messrs. Sauer, Malan, Burton and Graaf, the Cape Members of the Union Cabinet, Mr. Burton (Minister for Natives) said:—The Asiatic policy of the Government was an integral part of their attitude to the native question, and they absolutely set themselves against encouraging Asiatic immigration.

No fewer than 27 cases of contravention of Pretoria town regulations by natives were listed in the police charge-book (says the *Transvaal Leader*). The accused were mostly Matus

and Shangaans, and the misdemeanour was entered as "walking on the sidewalk." Brought before Major Dixon, A.R.M., each was fined 2s. 6d., or in default three days imprisonment.

Mr. S. M. Mitra, in the *Fortnightly Review*, makes the suggestion that in a reformed House of Lords a certain number of the members—perhaps six—should be chosen from the ruling Chiefs of India.

During the past month, Salvation Army handlooms have been despatched to Burmah, Travancore, Mysore, Punjab, Bombay and Eastern Bengal and Assam, also to several Native States (says the *War Cry*). The Salvation Army looms are quite a standard article on the market in India, over 700 have already been made and sold, this includes those made by Government under Royalty.

The Government of Jamaica have issued a paper in which they state that the industries of the Colony will languish if, as has been advocated, the importation of indentured Indians is disallowed, as the repeated efforts made to induce local natives to enter into contracts with estate owners have failed. Government deny that Indian coolies compete with the local natives and maintain that the latter are better employed and better paid than the former in districts where the former are in request. Government therefore, in the interests of the Colony approve the continuance of the system of aiding the immigration of Indian labourers by a subsidy as previous Governments regarded it as their duty to do.

The White Star steamer *Baltic*, which arrived at Liverpool in mail week from New York, had on board fifty-seven Japanese gentlemen, comprising the second round-the-world party of the Yokohama *Asahi*. They left by special train for London, and will also visit Paris and Berlin, returning to Japan via the Trans-Siberian Railway after a tour of 108 days.

Nearly all the cooking in Japanese cities is done in public ovens, maintained at convenient places at moderate cost to patrons.

Contents

	Page.
Natal Indian School Vacations ..	215
Indian Affairs in the Durban Town Council ..	216
Happenings in India ..	216
From the Editor's Chair ..	217
The New Indian Market ..	217
An Almoner of Nations in Distress ..	218
Fruit as Food ..	219
Thousand Notes ..	220
Moral Instruction in Indian Schools ..	220
A Noble Action ..	220
To Prospective Candidates for the Union Parliament ..	221
Indian Education and Culture ..	221
The Prime Minister's Visit to Durban ..	221
India and its problems ..	221
Cancer Research and the Destroying of Life ..	222
Items of Interest ..	222

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

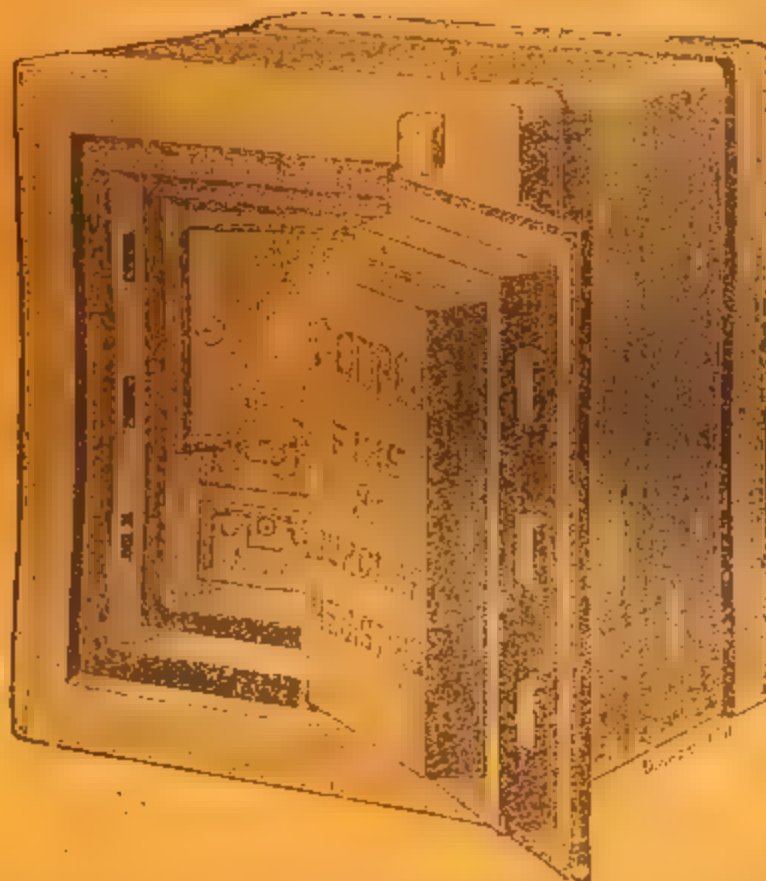
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than ■

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain Dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mini, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 3 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe of Rs. 1,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of India, 3 safes—Indian Special Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—&c. & J. Main & Co., &c. Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, 11 safes—Sir Adamjee Peethooji, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

તમને ઘડિયાળો મુક્ત જોઈએ છે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપોન (ગીટી) સખવામાં આવે છે. એ ગીટીઓના માધ્યમને નીચે મુજબ મુક્ત ઘડિયાળો આપવામાં આવશે :—

૩૦૦ કુપોન એકઠી કરનારને સુર સોનાનું ઘડિયાળ.

૧૨૦ " " " રૂપાનું ઘડિયાળ.

૫૦ " " " ઓક્સોહાઇડ્રાઇડ ઘડિયાળ.

ઘડિયાળ મેળવવાની બીજી પથ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું દીન ખરીદો ત્યારે તેનું " લેબલ " કાઢીને સચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ બેગ કરશે તો તમને સુર સોનાનું ઘડિયાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ બેગ થશે તો રૂપાનું ઘડિયાળ મળશે. એટલા પથ ન અને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તો પથ ઓક્સોહાઇડ્રાઇડ ઘડિયાળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું જીલ્લો નહીં. નાતાલીયા મીલ્ક માર્કેટ બીજી ખરીદવામાં ખેડ છે. તાજું અને સરસ અને મહાપ્રવાણ. બધી દુકાને મળે છે.

હોલસેલ મથવાનું ઠેકાણું :

નાતાલીયા મીલ્ક કં. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, आपको मुफ्त घड़ी हर्ना ?

નાતાલીયા દુધકે દરેક કેસમાં એક ચિઠી રહેતી છે. વહ ચિઠી ૩૦૦ ગીટીની પાસમાં હોતી છે, ઉત્તકો એક અચ્છો સુનેકી વહી વજીસ દી નાર્તા છે. ૧૨૦ ચિઠીવાલોંકો ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચિઠીવાલોંકો ઓક્સોહાઇડ્રાઇડ વહી મીલેંગી.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

નાતાલીયા દુધકે ટોનકી ઉપર જો લેબલ રહેતા છે, ૫૦૦૦ ફકલે કરનેવાલોંકો સુનેકી વહી મુફત દીયા નાયગ ૨૫૦૦ લેબલવાલોંકો ચાંદીકી વહી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાલોંકો ઓક્સોહાઇડ્રાઇડ વહી મુફતમાં મીલેંગી.

ફપલિયે નાતાલીયા દુધકી જાના ક્યોંકી અચ્છા ઓર મલાડવાલા છે, ઓર લેબલ વચાકર જમા કરનેસે વહી મુફત મીલતી છે. લેબલ ઓર ચિઠી નીચે લિલે પત્રપર હોલસેલ ઓફિસમાં વતલનેસે વહી મીલતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવીલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પ્રસ્તુત ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનીવાર, તારીખ ૨ જુલાઈ, ૧૯૧૦.

અંક ૨૭.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨ જુલાઈથી, તા. ૮ મી
જુલાઈ સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-જેઠ વદ ૧૦ થી અષાઢ સુદ ૨
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૨૭ જમાદીઉલઆખરથી
તા. ૨૮ જમાદીઉલસુધી, ૧૩૨૮ હી.

ચાર.	પ્રતિષ્ઠા વાર.	હિંદુ તિથી.	ખ્રીસ્તી વાર.	પારસી ચાંદ.	સુર્યોદય સ. ઓ. ૧. ઓ.	અસ્ત. અસ્ત.
શની.	૨	૧૦	૨૩	૨૩	૬ ૫૩ ૫	૭
રવી.	૩	૧૧	૨૪	૨૪	૬ ૫૩ ૫	૭
સોમ.	૪	૧૨	૨૫	૨૫	૬ ૫૩ ૫	૮
બોમ.	૫	૧૩	૨૬	૨૬	૬ ૫૩ ૫	૮
બુધ.	૬	૧૪	૨૭	૨૭	૬ ૫૩ ૫	૮
ગુરુ.	૭	૧૫	૨૮	૨૮	૬ ૫૩ ૫	૮
શુક્ર.	૮	૧૬	૨૯	૨૯	૬ ૫૩ ૫	૮

અવકાશભાગ્ય.

સત્યાગ્રહી ફારમ ...	૪૨૩
'મરકયુરી' માં સ્વામીજીનું લાપણ ...	"
૨૭ દવે ...	"
જાન્યારના હોટીઓની હાડમારીઓ ...	૪૧૪
દેશપારી સંબંધમાં ટીકાઓ ...	૪૧૫
મહાત્મા મહાત્મ સલામો પ્રેરિત ...	"
સત્યાગ્રહીઓની તારીફ ...	"
જોડાણપર ...	૪૧૬
દરજાવાળી હડત ...	૪૧૭
નાતાલમાં કાળ લોકોની હાડમારી ...	"
ડરબન મ્યુનિસિપલ ઇન્ડિઅન માર્કેટ ...	૪૧૮
હોટી લાઈસેન્સ સામે અણગમો ...	૪૧૯
જનરલ મોથાની ડરબનની મુલાકાત અને	"
હોટી કોમ ...	"
આખોળની મુલાકાતની હાડમારીઓ ...	"
જોડાણપરમાં હોટી બાબતોની જોડણી ...	૪૨૦
પ્રેસીડેન્સી કોલેજો સામે ફરિયાદ ...	૪૨૧
મી. હબરારીમ દાદા હિંદુ અસમાધ ...	"
મી. બહાતને માન ...	"
કાઠિયાવાડ આરથ મંડળ ...	"
જેઠ ઈમીગ્રેશન ફેસ ...	"
ડરબનમાં ચપડીફ ...	"
પરચુરુ ખબરો ...	૪૨૨
નાદારી કોમની મોટીસો નીચે ...	"
જેવા ખબરો ...	"
ચાલુ વરતમાન ...	૪૨૩
તાર સમાચાર ...	૪૨૪
મી. જી. એ. નારસિંહનું ટુંક જીવન ચરિત્ર ...	૪૨૫
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૪૨૬
ઈંગ્લીશ મરચુ માર્કેટ હોટમાં શોધ ...	૪૨૭
કેપટાઈન મુનાઈડિંગ હિંદુ જોડાણો ...	"
વિવિધ વિચાર ...	૪૨૮
૧૯૧૦ બનરબાજ ...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૨ જુલાઈ, ૧૯૧૦.

સત્યાગ્રહી ફાર્મ

સત્યાગ્રહી ફાર્મની હાલત જો જાણ
છે તે તરફ અમે બધા પાંચનારો પાંચ
ખંચીએ જીએ. એ ફાર્મમાં કિમતી
કામ થમ રહ્યું છે એમ સહુ જોઈ શકે
તેમ છે. વરિત વધતી ચાલી છે. આ
ફાર્મને ઉત્તેજન આપવાથી હડતને આત
વહેલો આવે એમ પણ સમજવા જેવું
છે. અને કદાચ હડત જાણ્યો તો પણ
નિર્ભયપણે લોકો લડી શકે એવી સ્થિતિ
ફાર્મમાં છે એ દેખાઈ રહે છે.

આવે સમયે જોએ જોલ જઈ હડત
માં લાગ નથી લેતા તેની શી જરૂર છે?
ફાર્મમાં સત્યાગ્રહી વહેજ જોએ ખર્ચે રહી
શકે તેમ કરવામાં દરેક હોટી સહાય કરી
શકે છે; અને રહેનારાની જાંઘી સહેલી
કરી શકે છે. દરેક હોટીને સુધારોની
નકલ કરે તો વહેજ ખર્ચે ખચી શકે છે;
ટીપે ટીપે સરોવર બરાબ તે કહેવા
પ્રમાણે થોડી થોડી મદદ પણ હોટી કરે
તેમાં કેળને કમ નુકસાની ચનારી નથી.
આ બાબત ઉપર દરેક હોટીએ ધ્યાન
આપવાની જરૂર છે.

'મરકયુરી' માં સ્વામીજીનું લાપણ

જા. આ. મંડળે કામને દીવાલનારી
મીજસ આપેલી. તે વેળા સ્વામીજીએ
જાણ્યું હતું તેના સાર કામને 'મરકયુરી'
માં મોકલ્યો છે. 'મરકયુરી' એ તે
જાણ્યું છે. 'હાપણુ લહેલું' એવું મથાણું
આપ્યું છે. પણ તે જાણ્યું જો પ્રમાણે
'મરકયુરી' માં આપ્યું છે તે પ્રમાણે તો
હોટીને દિકાને ઠીક ન જ ગણાય. 'મર
કયુરી' માં રિપોર્ટ મોકલનારે કામની કે
સ્વામીજીની સેવ. નથી કરી તે રિપોર્ટ
ની કંઈક વિરુદ્ધમાં જા. આ. મંડળના

સેક્રેટરીઓએ લખ્યું છે. તે જાણ્યું
અમને જાણવા મોકલ્યું છે પણ અમે
'મરકયુરી' નો રિપોર્ટ નથી જાણ્યો
એટલે જા. આ. મંડળનો કામને જાણવા
ની જરૂર રહેતી નથી. પણ અમારે
એટલું કહેવાની જરૂર છે કે જા. આ.
મંડળે મોકલ કામનો ઇનકાર કર્યો છે,
એટલે બીજો જો લાગ બરોજર છે
એમ કહ્યું છે. જો આ માન્યતા
ખરી હોય તો જો જા. આ. કામને હાનીકારક
છે તે તો તદન ઉભો રહે છે. એ
જાણ્યું સાંભળનાર કહે છે કે જો જા. આ.
મંડળે ઇનકાર નથી કર્યો તે પ્રમાણે
સ્વામીજીએ સત્યાગ્રહ ઉપર ટીકા કરેલી
છે એટલે જા. આ. મંડળના સેક્રેટરી
થી વિશેષ ન લખી શકાય એ સમજાય
તેમ છે. સ્વામીજીએ તેવી ટીકા કરી
અને કામને વિશે લોકોને સલાહ આપી
તેથી અમે દિલગીર છીએ. પણ સત્યા
ગ્રહી તેવી ટીકાથી પોતાનું સત્ય અથવા
તો પોતાની ટેક છોડે એમ અમે જોતા
નથી.

રંમદવેષ

અમેરીકા સ્વતંત્ર મુલક ગણાય છે.
ત્યાં દરેક માણસને પુરતી છુટ છે એવું
કહેવામાં આવે છે. તેની નકલ કરવા
પણ માણસો મળે છે. અમેરીકાના
હંદોગથી માણસો અગમ્ય જાય છે.
પણ વધારે ઉંડા જતાં જોવામાં આવે છે
કે અમેરીકામાંથી પણ નકલ કરવા જેવું
મળે તેમ નથી. ત્યાંના લોકો સ્વારથ
અને પૈસાને પૂજનારા છે. પૈસાને સાર
અને તેમાં નીચ કામ કરે. આ આપણે
થોડીજ મુલત પહેલાં 'હાકતર' કુકની
જાણતમાં જોઈ ગયા.

હવે એવા ખબર આવ્યા છે કે જો
હુટનો ફાકો અમેરીકાના લોકો જરાવતા
હતા તે પણ જવા જાગી છે. ત્યાં રંગ
દવે વધતો જાય છે. આજ લગી હોટી
ને પોતાના હક હતા. હવે ત્યાંના એક
અમલદારે શોધી કહાડ્યું છે કે અમેરીકા
ના માણસોને પોતાના હક આપવાનો મુરદ
કદી બંધારણ નાંખનારની ન હોવી

જોઈએ. તે અમલદાર એવું માને છે કે હોદીને હક ન હોવા જોઈએ એટલું જ નહીં પણ તુરકીના માણસોને પણ ન હોવા જોઈએ. તુરકીના મજા ખરા મજા માણસોની ચામડી ઝોરી હોય છે છતાં તે અમલદાર જણાવે છે કે તુરકીની પ્રજા એશીઆટીકન મજાપ.

એશીઆના માણસોની સામે જે દિલ્લ ગામ પશ્ચિમમાં ચાલી રહી છે તેનાં પરિણામ મંજીર આવવાનો સંભવ છે. ચીન શું કરશે, તુરકી પણ શું કરશે, તે સવાલનો વિચાર અત્યારે અમે નથી કરતા. હોદુસ્તાન શું કરશે એ વિચારવાની દરેક હોદીની ફરજ છે. એક કરતો જાપાને બતાવ્યો છે. તે એ કે હાલ જોનાવતી સડીને બળ બતાવવું. તથા મુઘલ સામ્રાજ્યો. આમ કરતાં જાપાન અમેરીકાના જેવું થયું છે ને બાકી હશે તે હવે પુરું કરશે. અમને તો લાગે છે કે જો અમેરીકાની સ્થિતિ પપદ કરવા જેવી ન હોય તો પછી હાલજોનાવી કેળવણી દુર રાખવા લાયક છે. અમેરીકાનો ઉત્સાહ તે હાલજોનાવી પાછળ છે.

હોદુસ્તાન પોતાનું સાચવે તેને સારું એવું ચીજ જરૂરી છે. તે એ કે તેણે પોતાનો પુરાનો સુધારો સાચવી રાખવો ને તેમાં જે ખોડ હોય તેજ ઠેકઠાડવી. જે અમેરીકા રમતો દેવે કરે છે એવો ફોર્મ હોદુસ્તાનમાં આપણે આપણા લોકો તો કર્યા છે. એવી જાતના દેવેથી પશ્ચિમની પ્રજા અલગ રહેશે એમ બહુ પશ્ચિમના સુધારકો માનતા અને ઇચ્છતા હતા તે હવે બધું છે. હવે તેઓ કહેવા લાગ્યા છે કે હાલ માણસોને અજમા રાખવા જોઈએ. એશીઆના માણસો ને ક્યાએલાજ રાખવા જોઈએ. અમને લાગે છે કે આ દિલ્લગામ ધડવાને જાહેર વધશે—વધવીજ જોઈએ. બધાં માણસો હમેશાં પોતાનો સ્વારથજ સોમે છે ત્યાં બીજાને પેશવા દેવ એમ બનેજ નહીં. તેઓને સ્વારથ વધતો જાય છે એટલે આપણી તરફનો દેવે પણ વધશે. સ્વારથથી પોત પોતમાં પણ લડશે—હાલ પણ લડે છે. એ પશ્ચિમના સુધારાની તમીર છે. આપણે તેના જેવા મધ્યે તો ઘડીભર આપણે બાકી રહીએ ખરા પણ પછી આપણે પણ સ્વારથ અધ બનીએ, તેઓની કાલે ઘડીએ ને આપણે પોતામાં પણ ઘડી મરીએ.

કેલ કહેશે કે આજેજ આપણે પોત પોતમાં લડીએ છીએ. આ વાત બરી બર છે. પણ આપણી લડાઇ તે જુદા પ્રકારની છે. તે લડાઇને કદાચી પડશે. પણ લોકકુ કદાચાં માકડું ન પેસે એ બાનમાં રાખવું જોઈએ.

જંગખારના હોદીઓની હાલમારીઓ

જંગખારમાં વરતા નીંડીઓએ તેમનાં દુઃખો દુર કરવા માટે એક લગણુ અરજી ઘડીને ૧૫૦૦ ઉપરાંત સદીઓ સાથે ઇંગ્લાંડના પરદેશ ખાતાના પ્રધાન સર એડવર્ડ મે મારફત વડી સરકારપર મોકલવી છે. આ અરજી અંગ્રેજી તેમજ ગુજરાતીમાં લખાવી બહાર પાડવામાં આવેલી છે. અમને ને દરેકની એક એક નકલ કેટલેક વખત યાં મળેલી છે. તે ઉપરથી જંગખારવાસી હોદી લાખઓ ના દુઃખોનો રીક ખ્યાલ આવી શકે છે. એવી ગણતરી કરવામાં આવી છે કે જંગખારમાં ૨૦,૦૦૦ જેટલા હોદીઓ વસે છે. પુરવ આફ્રિકાના વેપારમાં તેમનો મોટો હાથ છે. એ હોદીઓને ત્યાં વસવા માટે અગાઉના સુલતાનોએ બેલાવેલ. પાછળથી એ લોકોના રક્ષણ ખાતર બ્રિટિશ સરકારે સુલતાનનાં રાજ માં ખાસ એજન્સીખાતુ રાખવા માંડ્યું. આથી બ્રિટિશ સત્તાનો પાયો રોપાયો. અરજમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આજે જંગખારપર બ્રિટિશ સરકાર જે વડપણ ધરાવે છે તે માટે તે ત્યાંની હોદી વસ્તી ની આભારી છે. છતાં તેમનાં દુઃખો પર બાન અપાતું નથી. અરજમાં કહે છે કે હાલ માણસને કારત સુલેહમાં બગ પડાવનાર અથવા બીજી બાબતમાં ગુન્હે ગાર હરાવે, અને તેની પસે બનીનગીરી માગવામાં આવે તે તે પુરી ન પાડી શકે, તો તેને કારત હરાવે તેટલી મુલત સુધી અને તેવા મુલકમાં દેશપાર કરી શકાય છે. વળી એવો પણ કાયદો છે કે જંગ ખારની સુલેહમાં બગ કરનાર, અથવા જંગખારના સુલતાન સામે, કે બ્રિટિશ એજન્સી સામે પ્રયત્ન ઉભો કરનાર જણાય તેને બ્રિટિશ એજન્સી હાવે ત્યાં અને તેટલી મુલત સુધી હદપાર કરી શકાય છે. આવા દુકમ સામે અપીલ થઇ શકતી નથી. અરજદારો કહે છે કે જુરીની મુકદ્દમો ચલાવવો, તેમજ

મુબની વડી અદાલત સુધી અપીલ લઇ જવાનો તેમનો હક લઇ લેવામાં આવ્યો છે. સધાવર મીલકત સંબધમાં તથા મકાનો બાંધવા સંબધમાં કસબ ધારાઓ છે. બ્રિટિશ એજન્સીની ઓફીસ માં રસ્તાનેજ રજીસ્ટર થઇ શકતા નથી. સુલતાનના અમલદારો તે માટે આકરી રી લીએ છે. જેલના ધારામાં હોદી જેલીઓ પાસે મેલુ ઉઠાવવાનું કામ કરાવવામાં આવે છે તેથી પણ લોક લાગણી દુખાવેલી છે. આ તથા બીજી કેટલીક પેટા હાલમારીઓ અરજમાં જણાવવામાં આવે છે. અરજદારો ઉમેરે છે કે તેના પરીણામે લોકોની સ્થિતિ ખપડી છે, અને મકાનોની કિમત ઘટી ગઈ છે. નાહારી વધતી જાય છે. કેટલાક વેપારી જંગ ખાર ઠોડી કીનારાનાં શહેરોમાં રહેવા જવા લાગ્યા છે. અરજદારોએ એવી સુચના કરી છે કે લાઉન કાઉન્સિલ જેવું એક મંડળ શહેરમાં રમાયું, ને તેમાં સરકારી તેમજ પ્રમુખીય મેંજરો નીમવા. આ બધી બાબતોપર બાબતી ખાતર બાન આપવાની વડી સરકારની ફરજ છે.

સ્ટીમરોનો આવજન

[જર્મન લાઇન]

કેનકસર — તા. ૭ મીએ મુબમ જવા ઉપડશે.

સુલતાન — તા. ૨૫ મીએ મુબમ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમરસોટી — તા. ૨૭ જુલાઈએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમરુડી — તા. ૧૩ મી જુલાઈએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[હિન્દીયન આફ્રીકન લાઇન]

કામેરીક — તા. ૨૭ જુલાઈએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

ડનેરીક — તા. ૨૧ મી જુને કામમે થી કેલાગોઆમે માટે ઉપડી છે.

કાટંગા — થોડા દિવસમાં કલકત્તાથી ઉપડવા વડી હતી.

ડીનહાલ — જુલાઈમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

દેશપારોચી સંબંધમાં ટીકાએ

સસ્ત ગોસ્વામી

તા. ૮ મી મે એ "સસ્ત ગોસ્વામી" "હીંદી હાકમારીનો સહુથી હેલ્થો હયા જનક કામચો", "૧૨ હીંદીએને મોય રોએ કહાડી મુકા" એવા લામચી ઉશ દેરનારાં મયાળાં તમે એક સખાણુ દર જ્ઞાન લખે છે કે :—

ટરાંસવાલમાં વસતા બ્રિટીશ હીંદી વાનો અને ટરાંસવાલની સરકાર વચ્ચેની ખટપટ હાલ એવું ૨૫ પકડયું છે કે હીંદુસ્તાનની સરકાર અને રશ્મીક સર કારએ તે ઉપર જેમ અને તેમ હને તાણીદે જ્ઞાન આપવો વખત આવી પુરેલો લાગે છે. એવી ખજર મળી છે કે ૧૧ બ્રિટીશ હીંદીવાનોને ટરાંસવાલમાં થી લાંની સરકારે પોરદુગીઝ પુરવ આક રીકા અને હેલાગેઆપેના મારમે દેશપાર કીધા છે. એમાંના ૬૦ હીંદીવાનો નાતા સથી સ્ટીમર 'અસસોરી' મારફતે ગ્રહ પરમ દીને અને આવી પુગ્યા છે અને એક આપડો મુબમથી બે દીવસની મજલે સ્ટીમર હતી તે વેળા સ્ટીમરપર જ મરણ પામ્યો હતો. સન્તાવાળાઓ એ એવું કામ કીધું છે કે જેથી કારદ ના ઉપલ્લ સુકાદાનો લાભ તેઓ મેળવી શક્યા નથી, તેઓ જણાવે છે કે તેમ તે એક યુક્તિ વાપરીતે દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે. એટલે કે તેમને પોરદુગીઝ પુરવ આકરીકામાં વચર સન્તાએ રહેલા રહેવાસીઓ બનાવવામાં આવ્યા અને તે થી તેઓ ખુદ પોતાના કામથી નહીં, પણ ટરાંસવાલના સન્તાવાળાઓનાં કામથી પોર દુગીઝ કાવદાના અમલમાં મેલાયા. તેઓ હરિવાદ ઉઠાવે છે કે તેમને સ્ટીમરપર પુરતો વેચ્ય ખોરાક કે થોડા સગવડ આપાઈ નથી. તેઓ જણાવે છે કે તેમ તે વચર કારણે હાકમારીઓ ખમવી પડી છે, અને તેમને પોરદુગીઝ તુરંગમાં જે ખોરાક આપાયો હતો તેના કરતાં ખી વધારે ખરાબ ખોરાક સ્ટીમરપર આપાયો હતો, અને છેવટે તેમને મુબમ ખાતે મોકલી દેવામાં આવ્યા છે કે જે રહેર તેમનાં ઘરોથી સેકડો માઇલ દુર આવેલું છે, હાંકે તેમનાં સઘળાં ખેડીઓ કક્ષિણ આકરીકામાં છે અને તેઓ તેમની કામ ની સખાવતપર હાલ ગુળશે ચલાવે છે.

મુબમ પુ

અમલવાદનું 'મુબમ' એક મુબમ બેખર્માં લખે છે કે—અમલોરીમાં

આસરે ૬૦ હીંદીએ ટરાંસવાલ સરકાર ના જીલમથી હાકમાર ચાને હીંદુસ્તાન આવી પહેંચ્યા છે. આમાંના કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકાના જીલ્લા જીલ્લા સન્થાને માં જન્મેલા છે, અને કેટલાક લાંના હક દાર રહીશ છે. આ જીલમથી સખીત થાય છે કે હીંદીએને રાહત આપવાની ત્યાંની સરકારની દાનત નથી. એટલે હવે હીંદુસ્તાનની વડી ધારા સજાએ જે ગીરમીટીઆ ખાંધ કરવાનું ખીલ પસાર કર્યું છે તેને અમલમાં મુકીને તેઓની મુબમ હેલાણે લાવવાનો વખત આવી લાગ્યો છે. હીંદી સરકારે પોતાનો દાવ ખોવાનો નથી. તેણે ખરી તક લઇને આપણા લાઇએને માલુ જીલમમાંથી બચાવવા ધટે છે. ટરાંસવાલનું વચણુ હીંદીનું અખમાન કરનાર છે એટલું જ નહીં પણ ખુદ હીંદી સરકારની પણ અવગણના બરાબર તે છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે જમારી અરજને કાન દેવામાં આવશે.

મદ્રાસ મહાજન સભાનો પ્રોટેસ્ટ

દેશપારી સત્યામહીઓ સંબંધમાં

તા. ૩૦મી એપ્રિલે મદ્રાસના મુખ્ય પ્રમુખીય મંડળ મહાજન સભાની વાર સીક મીટીંગ સમાના હેલ્થમાં મળી હતી. મી. કશ્ચાકર મેનન પ્રમુખ હતા. સેકરે ટરી મી. જી. એ. નાટેસને સભાનો રીપો રટ વાંચવાનું વચેર કામકાજ ચલાવતા પહેલાં ત્રાંસવાલની ખાતપર વિવેચન કર્યું, અને નીચેનો હાથ રજુ કર્યો

"દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા અથવા વસેલા છે એવા ૬૦ જેટલા હીંદીએને હીંદુસ્તાન તરફ દેશપાર કરીને જે જીલમી વસ્તણુક ત્રાંસવાલ સરકારે ખતાવી છે તે માટે આ સજા પોતાનો કારોબ અને અફસોસ જાહેર કરે છે; અને માન પૂરવક પણ અજીબનીથી હીંદી સરકારને આમલ કરે છે કે તેણે વડી સરકાર પાસે અને તેટલી રજુઆત કરવી, કે જેથી ત્રાંસવાલની હીંદી કોમને રાહત મળે, અને બ્રિટીશ રાજને મોકલું તુકસાન પછે માડનારા આ મામલાનો જલદી ખાત આવે."

ઉપરનો હાથ રજુ કરતાં મી. નાટે અને જણાવ્યું કે આ અવાક એવો કે

કે એમ તુરત પપકાં લેવાની જરૂર માં સા જેકમત થશે. દીવાન બહાદુર ગોવિંદ રાધા આસરે હરાવને ટેકા આપ્યા બાદ તે એક મતે પાસ થયો.

મદ્રાસની સરકાર, હીંદી સરકાર, તથા ત્રાંસવાલની પ્રિ. ઇ. એસોસીએશનને હરા વની મતલબ તારથી મોકલવાનો હાથ પછુ પાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

સત્યામહીઓનો તારીફ

કાલીઆવાડ આવું મંડળે સત્યામહીએને આપેલી મીજબાનીના મેલાવડા વખતે મી. શેખ મહેતાએ નીચેની કવિતા માધ સંબળાવી હતી:—

શાખી

કાલીઆવાડ આવું મંડળી સુનો,
હય અરજ કયા સંસારમે,
સંપમે જે જોર હય,
વોહ જોર નહીં તલવારમે.

લાવણી

સુનેરી સુવે, રપેરી ચંદ,
ખીલા હીંદીએમે આજ ઉમમ,
સત્યામહીરાજદુવારે આવે, લેવે બલખખાહમ.
લાઇએકે ખાતર બેહલ કપ ઉઠાવે,
પરધરકી જાતીકા સુનકે જીવર હુટ જાવે,
એકસા હય ટરાંસવાલકા રંજ સાયા.
ધન્યવાદ કરમે દેખ તુમહે દેતા હું,
નામકે બચ્ચે નાગ આગ કહેતા હું,
કોમકા રખા હય તુમને રંજ. સત્યા.
ધન્ય ધન્ય જનુની ધન્ય તુમહારી પ્યારે,
મસે પીયા દુધ બાધનકા બાલ કુંવારે.
ચેકસ દેને હય દેસ દુરમન. સત્યા.
શેર બચ્ચા જુખા હોયે પાસ નહીં ખાવે,
રસી જલે વલે રસીકા બલ નહીં જાવે,
બલે આ પકા વખત હો તંજ. સત્યા.
હરીચંદ નીચંધેર એક બચ્ચને ખાતર,
ખીકા એકઆરામ રાજકા તજકર,
હોહ દે હીત તારાકા સંગ. સત્યા.
કેકકે બચ્ચને લીયે રામચંદરકુ,
બનવાસ નીકલાયા દશરથને ઉગકુ,
સાથ વે સીતા એર લક્ષમન. સત્યા.
અનીતીકે કારન જલી રાવનકી લંકા,
નીતીકા બજેગા ટરાંસવાલમે ડંકા,
અમસા કહેતી હય સારી પંચ. સત્યા.
ઉમર શેક ફેજલે આવે સત્યામહીયોંકી,
ખજર લેને જેલમે ટરાંસવાલ બાઇયોંકી,
જુડાને બંધીવાનોકે બંધ. સત્યા.
મે ફેજ સત્યામહીયોંકી જેલમે જાના,
આ પકા બંધમે કાલ બચાકે લાના,
ખુદા હેજલ હો તેજા કરક મંજ. સત્યા.

મહેતાજી જ'પ નહીં કુસંપસે હોતા હમ,
જહાં સંપ વહાં આશમસે નર સોતા હમ,
આજ હમ સખતે આરે પંચ. સત્યા.

જોહાનસખરમ

[અમારા આસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

સોમવાર

નાતાલની ટુકડીવાળાઓ

નાતાલની ટુકડીવાળા મેસરસ રામ

હોરી, રાજકુમાર, બરબેરસીંગ, કાજી
દાદામીયા, ઇસખ કાલીઆ, ખી. ર.
દેસાઈ, કારા નાનજી, તથા ઘણસી જુહા
જેઓ તા. ૨૪મી માર્ચે તથા માસની
જેલમાં ગયા હતા તેઓ છુટ્યા છે. સહ
પુણીમાં છે.

લોર્ડ એલ્ફરટન પાસે ડેપુટીશન

લોર્ડ એલ્ફરટન પાસે ડેપુટીશન લખ
જવાનો કાગળ મી. કાછલીવારે તેઓ
સાહેબ આપ્યા કે તુરત લખેલો. તેનો
જવાબ હવે મળ્યો છે કે લોર્ડ એલ્ફરટન
ડેપુટીશનને મળી કહ્યો નથી, કેમકે તેના
મંત્રિઓ જણાવે છે કે લડત બાબત
બહુ વખત તેઓએ એસોસીએશનની સાથે
વાતચિત્ત કરી છે. એટલે કલ્યાણીઓને
ચોતાનાજ બળ ઉપર ગ્રહવાનું રહેલું છે.

મી. થાપ્પી નામક

હથુ પ્રીટીરીઆમાં ખીરાજો છે. તેને
ક્યાં મોકલશે તેનો નિર્ણય થયો નથી.

મી. ડેવીડ એન્ડરૂ,

મી. સેમ્યુઅલ જોસફ તથા મી. નાયનાને
કરી દેશપાર કરવા પ્રીટીરીયા લખ ગયા છે.

ટાલસ્ટાઇન હાર્મ

આ હાર્મમાં હવે નિશાળ ખુલી છે.
મી. માંધી એથી પાંચ વાગ્યા સુધી સોમ
વાર અને ગુરવાર સિવાય રાજ સ્થાપવે
છે. હાલ તો બહુનારા મી. મોપાલ, મી.
મીનન, મી. કુપુસામી, તથા તેના બે
દીકરા છે.

બાંધ કામ ચાલી રહ્યું છે. તેમાં
મદદ કરવા સાત દેશી સુધાર વગર રાજો
આવેલા છે. તેઓને મી. કાજીયા, મી.
અવ્યાલ, મી. હેનસી વિગેરેએ એકઠા કરેલા.
લગભગ સાઠેક સુધાર રવિવારે બેળા
થયેલા. તેમાં એવો હરાવ થયો કે જે
સુધાર હાર્મ ઉપર કામ કરવા ન જઈ
શકે તેણે બાર શીર્ષક આપવા. આમ
બહુએ બાર શીર્ષક આપ્યા ને સાત
હાર્મ ઉપર ગયા છે. તેઓ અમુક મુદ્દા
લગી મદદ કામ કરશે. બાંધી કેમ

લાગ્યુંને સાર તેઓને સુધારકાદી
પટે છે.

હારમ ઉપર રહેવાને મી. ખીદારી, મી.
રાજકુમાર, મી. પ્રાગજી દેસાઈ, મી. બર
બેરસીંગ તથા મી. કુમારસામી પડીયાચી
સોમવારે ગયા છે. તેઓ પકડાતા લગી
હારમ ઉપર રહેશે.

હારમમાં અનેક વસ્તુની જરૂર પડે છે.
હોકરોએ આવરી સારે વધારે જરૂર પડશે.
જેઓ જેલ જઈ લડતમાં લાગ નથી
જેતા તેઓ ખીજી રિતે મદદ કરી શકે છે.
હારમમાં જવાનો હેતુ પૈસા બચાવવાનો
છે ને જે બંધ તેને તાલીમ લેવાની છે.
જે જેલ નહીં જનારા થોડી થોડી પથ્થુ
મદદ કરે તો બહુ ખર્ચ બચી જવાનો
સંભવ છે. વેપારીઓ મદદ અચવા
ઓછે દામે ચીજો પુરી પાડી શકે છે.
મેવો અને શાક વિગેરે વેચનારા આ
વસ્તુ વખતો વખત મોકલી શકે છે.
થોડી વસ્તુઓ તેઓ મોકલે તેમાં તેઓને
જણાય નહીં, અને લડતને સહેજે મદદ
મળે. હરદના કેટલાક વેપારીઓએ તેવી
મદદ કરવા સંમતિ આપી છે. હારમમાં
અસારે મુખ્ય જરૂર નીચે પ્રમાણે છે.

કમળી બચરા મોદદી,
લાકડાના પાટીયા,
ધાસલેટના કાપા ખાલી,
સાર ગુણી અથવા ગુણપાટનું લુગડું
કે કંતાન,
દુધીયાર મગે તે, કાદાળી, પાવડા
વિગેરે,
સોષ દોશ વિગેરે,
જાડું મગે તે જાતનું લુગડું,
નિશાળને લગતાં પુસ્તકો,
ફળફળાદિ અને બાજીપાલો,
રસોઇની વાસણો,
મગે તે પ્રકારનું અનાજ.

આતો ઉપર ૮૫૬ ખતાવેલી વસ્તુઓ
છે. ખીજી આવીજ ઘણી વસ્તુઓ કામ
આવે એવી સહેજ મહેનતથી થયા હોંડી
મોકલી શકે તેમ છે. માત્ર કાળજીની
અને દિલસોજીની જરૂર છે. હારમ ઉપર
સામાન મોકલનારે નીચે પ્રમાણે સરનામું
કરવું.

મી. માંધી,

Toistoy Farm,
Lawley,

Transvaal

હારમ જોકોને મી. ગેમી, તથા મી.
જી. ડી. મ. રહેલો અરેલા.

સોસાયટીસ સોસાયટીમાં

મી. માંધીસુ સાપજુ

આ સોસાયટીના આમનથી મી.
માંધીએ મગે રવિવારે સોસાયટીના હોલમાં
બાપજુ આપુ. તે દિવસાલ કરનાર
ટાઉન કાઉન્સિલર મી. કરાઈડ હતા.
બાપજુ અસલી અને આજના સુધારાની
સરખામણી ઉપર હતા. હોલ ગોરાઓથી
ચીકાર બરાબ મળ્યો હતો. કેટલાક દીંદી
પથુ હાજર હતા. બાપજુનો સાર 'ડેલી
ગેલ'માં બહાર પડ્યો છે તેનો સાર
એ દનો કે અસલી સુધારો તે આજનાં
સુધારા કરનાં સરસ હતો. આજનો
સુધારો તે સ્વાર્થી છે, ખુદને જુલાવનારો
ને દંભી છે. તેમાં માણસ શરીરને સાર
જ મુખ્ય પ્રયાસ કરે છે. અસલી સુધા
રામાં માણસો રહેમવાળા, ખુદને માન
નારા સાદા અને શરીર તે માત્ર આત્મા
ને મડાવવા સાર છે એમ મણુનારા હતા.
આ અસલી સુધારો પાછો મહત્ત્વ કરવા
જરૂર છે ને તેને સાર માણસો સાદા
પકડવાની ને તે અર્થે મામડની છંદગી
પસંદ કરવા જોવી છે. બાપજુને અંતે
ખુબ સવાસ જણાવ્યો અને વિવેચન
થયેલું. સાંભળનારા ઉપર અસર કીક
થયેલી જોવામાં આવી.

વોલકેરરટમાં

મી. મેદ વિગેરે જે સલામતીઓ
વોલકેરરટમાં લખાય થયા તેઓ જણાવે
છે કે મી. લોપી ગોપીદસામી જે સરહદ
ઉપર રહે છે તેણે તથા મી. બહાતે સારી
મદદ કરી હતી મી. લોપીએ બધા સલ
શુદ્ધિને ચોતાને ઘેર આગવપુરવક રાખ્યા
જમાવવા ને ગરદાસ કરી.

શુધવાર.

મી. સોલોમન અરનેસ, મી. કુલ તથા
મી. સુદર પીતે આજે છુટ્યા છે. તેઓ
જણાવે છે કે ખોરાકમાં હવે આવલ
જે આકેસ વધાર્યા છે એટલે હવે કીક છે.

મી. થાપ્પી નામક

ને છેવટે નાતાલ લખ જવાનો હરાવ સર
કારે કર્યો છે એટલે તેમને નાતાલ દેશપાર
આજે કરશે. તેની સાથે મી. ડેવીડ
એન્ડરૂ વિગેરે પથુ દેશપાર ચવાના છે.

મદરાસ ઇલાકાની મુસ્લીમ લીગ

દેશપાર થયેલા બાબત હરાવ પસાર કર્યા
છે તેની નકલ એસોસીએશન તથા હમી
દીવા સોસાયટી ઉપર આવી છે. તેમાં
લડત હજી સુધી પુરી નથી થઇ તેથી
નાઉમેદી જણાવે છે. ગેર કાયદેસર લોકો
ને દેશપાર કરાવે તે વખતે કીક છે. ને

હોદ્દી સરકારને કહે છે કે તેમણે આ કામ પુરી કરવા તજવીજ કરવી જોઈએ. કેમકે એ લગતને લીધે જેઓ હોદ્દામાં થાંતિ દેખવા માટે છે તેના પ્રયત્નમાં ખર્ચ પડેલો છે.

ફારમમાં કામ

મી. બીહારી, મી. દેસાઈ વિગેરે જે ફારમમાં પહોંચી ગયા છે તેઓએ કોલોનીયલ કામ સર કર્યું છે તે બે ફૂટ છ ડી તે સો ફૂટ પહોળી ખાત ખોદવાનું સર કર્યું છે.

સુધારાનો મદદ

મળી છે તેમાં મી. બી. નારાયણસે બહુ મુખ્ય બાબ લીધી છે તે તેમના ઉત્સાહથી તેઓએ મદદ કામ કરવાનો આ હસન કર્યો છે.

મી. અબદુલ ગની

એ ફારમને સાર તથા કમળ, અરો, કરવાનું કામ અને મોજા મેલવાં છે.

હરબનથી પાછા ગમેલાઓ

એસોસીએટને જાગૃતી મેસરસ કાવસજી દીનજી તરફથી તર મળ્યો છે કે મી. પી. કે. નામદુ અને તેના હ સ્વાયદ્દી સાથીઓને જાગૃતમાં ઉતરવા દેવામાં આવ્યા નથી. તેઓ તા. ૨૦ મીએ મુજબ જવ. ઉપડ્યા હતા.

દરાસવાસનો લડત

આમની સભામાં ચરચા

(૨૬૨)

આમની સભામાં કોલોનીઓને લગતાં ખામીઓ સવાલની ચરચાના પ્રસંગે મી. એસીએ આગ્રહ કર્યો કે દરાસવાસમાં હોદ્દાની સ્થિતિ સંબંધે યુનિયન સરકાર આજળ રજુઆત કરવી. તેમણે એવી સુચના કરી કે એ સવાસપર સમજુતી કરવા માટે મી. રમદસ અને મી. ગાંધી વચ્ચે કોનફરન્સ બરવરી.

જવાબમાં કોલોની ખાતાના પ્રધાન કર નમ રીલીએ જણવ્યું કે એસીઆટી સવસ દગુ પછ પત પહેલાંનો વિષય છે. ઇન્ફીરીયસ કોનફરન્સને તદ્દન છુટું રહેવા દેવું જોઈએ એ વાત ઉપર તેમણે ફરીથી કાર મુક્યો, અને કહ્યું કે ન સરચાના વિષયો બહાર પાડવા આમની સભાને કહેવામાં આવે તો મોટે ભાગે ઉત્પન્ન થશે.

નાતાલમાં કાળા લોકોની હાલમારી

“મરકુરી” ની ટીકા

આ વિષય ઉપર મારે બહુવાડીએ એક વખાણમાં “મરકુરી” લખે છે કે:—

દરેક સમજુ માણસ સામાન્ય રીતે કમ્પ્યુટ કરે છે કે નવા એસિઆવાસીઓને આવવા દેવા સંબંધમાં મને તે મતભેદ હોય છતાં જે હોદ્દાઓ જનમતા તથા સાંચા વસવાટના લક્ષી અર્થના હકદાર રહીય જન્યા છે, તેઓ પ્રત્યે તો ન્યાય અને કિલ્લોલથી વરતવું જોઈએ. સમા એક સ્થિતિને રાજકીય રીતિની અલગ રાખીને એમ કહે વરતવામાં આવે એવા પછુ માણસ પડ્યા. કે જેને કાળા લોકોની પ્રત્યે ન્યાયથી અને વાજબી પછાથી વરતવાનો કસો ખ્યાલ હોતો નથી. આવના સમાજવાનો પ્રધાન ફાકટ છે પછુ માનવા મુજબ મોટા ભાગ સમજે છે કે ઉપરી પ્રાંતને કાળા લોકો પ્રત્યે દરજ્જ તથા જવાબદારી રહેલી છે. અને મો. સેધમોરન કહી ચકા તેમ, તે દરજ્જ અને જવાબદારી તરફ આપણે બેરકાર રહેવું ન જોઈએ. બીજું ફાંક નહીં તો તેમાં સહીસલામતીનેજ કાળી પહોંચે તેમ છે. યુનિયનના તહેવારમાં કાળા લોકોને અલગ રાખવામાં આવ્યા તે બીજુકુશ શોભા આપે એવું નથી થયું. અલખત અને એમ નથી કહેવા માગતા કે બધી જાનના લોકોને તેમાં મને તેમ ભાગ લેવા દેવો જોઈતો હતો. પછુ આખરે કાળા લોકોને માટે અલગ જગ્યા રાખવામાં આવી હોત તો તેમાં બહુ સુધીયત નહોતી. પ્રીટોરીયા જેવા રંગદેવી કહેરમાં પછુ એમ કરવામાં આવ્યું હતું. કેળવણી ખાતા તરફથી યુનિયનની બેઠની ચોપડી વહેંચવામાં આવી તેમાં પછુ અચાપ ન કરી શકાય એવું એકમપેટાપછું જતાવવા માં આવ્યું છે. કેમકે તે બધી જોરાં કોલોનીમાંજ વહેંચવામાં આવી હતી. આ ખામતમાં તો સેધમેજનો સવાલજ નથી. અર્થ તો જે લોકો સઉ સક્રિયા ગત મુજબ કર લાડે છે તેને બધાને સરખા સેખવાનો સવાલ છે. એક કાળા લોકો પછુ પોતાનો દિરસો કાર છે. કાળા લોકોની કેટલીક ફરીયાદો બહુ ખ્યાન દેવા જન નથી. પછુ રેલવેની મુસાફરી સંબંધમાં અમરી માણમાં જે ફરીયાદ આવી છે તે તો એજમ્પી રીતે પાજબી લામે છે. મી. જ વરમમાં હતા વરગતા

‘કુલી’ સ.થે તથા જંગલી કાસા સાથે મુસાફરી કરવનો નેટવો આપણને અચ નમો છે તેટલેજ આખરે હોદ્દાઓને છે. અને પછુ બાને તેઓ ખીજ વરમ માં ખાસ તેઓ માટે અલગ રાખેલા ડાખમાં મુસાફરી કરે છે, ફરીયાદ એ છે કે લાંબી મુસાફરીમાં પછુ મને તેટલા ઉતારઓ હોમ છતાં આવો એકજ કંપાર્ટમેન્ટ અલગ રાખવામાં આવે છે. એટલે બને છે એવું કે ૮ જણની જગ્યા વાળા કંપાર્ટમેન્ટમાં કાંઈ કાંઈવાર ૧૨ થી ૧૫ જણને લગાવું પડે છે. અને વળી ફરીયાદ કરવામાં આવે તો એવો જવાબ મળે કે તેઓને જવાની ફરકાર ન હેય તો કાલે રહી જાય! એસિઆવાસી અને ગોરાઓ સાથે બેસે તે સામે તો મજબુત વાંધા છે; અને તે અસંબધિતજ છે. પછુ જે કાંઈ અખરેકાર કાળો માણસ ખીજ વરમ માટે પૈસા આપવા ખુશી હોય તો તેને તે સગવડ આપવી જોઈએ, અને પેટાંની માફક ગેધિવા ન જોઈએ. એમ છતાં જેમ કાંઈ સુધસ પેસાક વિનાના ગોરાને પહેલા વરમમાં ન પેસવા દેવામાં આવે તેવીજ રીતે તેજા કાળા માણસને પછુ રદગડ ડાખમાં બેસવા ન દેવો જોઈએ. ૮ જગ્યાવાળા ડાખમાં ૧૨ ઉતાર બેઠા હેય તો કાંઈ ગોરા તો તેમાં મુસાફરી કરવાની નાજ પાડશે, અને સગવડ વિના અસાફરી કરશેજ નહીં. હોદ્દાઓ પછુ ડીક્રીટ માટે એક સરખા પૈસા આપે છે એટલે તેઓને પછુ અવી ખામતમાં તો સરખાજ સેખવા જોઈએ.

જનરલ બોધાએ પોતાના પક્ષને ચુક વીમાં મજબુત કરવાને અજુબદલી રીતો અખત્યાર કરવા માંડી છે તેના એક કામલો જોહાનસપરગના ‘લીડર’ માં આપવામાં આવ્યો છે. ઉમેદવાર તરીકે બહાર પાડવા માટે વેટરો તરફથી ઉમેદ વારને લખીતવાર અરજ કરવામાં આવે છે. આવી અરજમાં સહી કરવારઓને એક વખત સહી કર્યા પછી જેને અરજ કરવામાં આવી હોય તેજ ઉમેદ વારને વોટ ને રેસ આપવો પડે. જન રહ બોધાને ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડ વાને જે અરજ લખવામાં આવી હતી તે ને સહીઓ લેરા માટે પ્રીટોરીયાના તે સિમામના સરકારી નોટરોમાં ફેરવવામાં આવી હતી. તેવે વખતે સરકાર નથી નવી નીમણુ કે કરતી હતી. એટલે જે કાંઈ તેમાં સહી કરે નહીં તો તેને નોટરી અમાવવાનો કાય રહે. આ ઉપરથી (લીડર કહે છે કે) જનરલ બોધા અને તેની સરકાર પોતાના કામ માટે પોતા ની સન્નાની દેવો અજુબદલો બાજ લીએ છે તે જોઈ લક્ષી.

ડરખાન મ્યુનિસિપલ ઇડિફિયન મારફેટ

પ્રસિદ્ધ ધર્મજ્ઞાના ધારા

ડરખાન મ્યુનિસિપલ ઇડિફિયન મારફેટ ના ધારાને નાતાલ પ્રેવીનસના એકમીની એટલે મંજૂરી આપી છે, અને તે હવા ફાળે તા. ૨૩ મી જુનના નાતાલના રુર કારી એટલેમાં બહાર પડ્યા છે; તેમાંથી કેટલાક સારા અને નીચે આપીએ છીએ :-

(૧) રવિવાર અને બહેર તહેવારો સિવાયના બધા દિવસે ટાઉન કાઉન્સિલ મુકરર કરે એટલા કમ્પાઇઝ મારફેટ ખુલ્લી રહેશે.

(૨) દાર કે ઠેરી પીણા સિવાયની કોલોનીયલ કે પરદેશી પેદાસ કે બનાવટની બીજે મારફેટમાં વેચવા દેવામાં આવશે.

(૩) મારફેટમાં અથવા તેની સરહદમાં માલ વેચવા હજીનારે નીચે શી બરવી પડશે.

(અ) પેદાસ અથવા બીજા માલની દરેક મારફેટ, સાક, પારસલ, અથવા પેકેજ દીઠ ૧ પેની.

(બ) પેદાસ અથવા માલની દરેક કાય માટી દીઠ ૬ પેની.

(ક) પેદાસ અથવા માલના કાય માટી સિવાયના બીજા દરેક વાહન દીઠ ૧ શીલિંગ.

(૪) મારફેટમાં ટેન્લો" કે રેડેડ માટે નીચે પ્રમાણે શી બરવી.

જેવી જગ્યા તે પ્રમાણે શી. ૧/૬, શી ૧, અને -/૬ પેની રાખવી.

મજી અથવા ગોસ ખાસ જુદાં સંબંધ રેડેડ કે ટેન્લપર જ વેચવાં.

(૫) રોજ સવારે ૬ વાગે "મારફેટ બીઝનેસ" અથવા જો "પ્રેડયુસ બીઝનેસ" કહેવામાં આવે છે તે બંધ કરવું; ત્યાર પછી મારફેટમાં ખુલ્લા બાજમાં રીટલ વેચવું હોય તો જેવી જગ્યા તે પ્રમાણે ૬ પેની, ૬ પેની, અને ૩ પેની આપવી પડશે.

(૬) કલમ ત્રીજામાં જણાવ્યા પ્રમાણે શી બર્ગ વગર કોઇ માણસે મારફેટમાં તથા તેની સરહદના બાજમાં એટલે કે એ ઓટ અને જુક ઓટ વચ્ચેના વિક્ટોરીયા ઓટના બાજમાં, એ ઓટ અને સેન્ટ્રી ઓટ વચ્ચેના ડાઉન ઓટવાળા બાજમાં, તેમજ સેન્ટ્રી ઓટના બાજમાં

બાજમાં માલ વેચવા અથવા વેચાવા ખુલ્લે મુકવો નહીં.

(૭) મારફેટમાં રેડેડ અથવા ટેન્લ ન વાપરનારે માલ મુકવા માટે મારફેટ માર્શરને ચે.પી. લાગે એવું મારફેટ કે બીજાં સાધન રાખવું પડશે.

(૮) માલ વેચવા માટે મારફેટમાં આવનારે પોતાની સાથે ધાંવણ, છોકરું, વધ જવું નહીં; અને કોઇની પાસે તેવું છોકરું માલમ પડશે તો મારફેટ માર્શર વિન નિ કરે ત્યારે તેને બહાર લઇ જવું.

(૯) પેદાસ કે બીજા માલનું વાહન મારફેટના દરવાજા આગળ આવનાર માલ ખલી કરવો, અને માલ ઉતારવા જોઇએ તેટલો વખત લાં રહેવું. જો મારફેટે આવનારા વાહનવાળા મારફેટ સામે વિક્ટોરીયા ઓટને એક પડખે એક એકની દરમાં પોતાના બીઝનેસ માટે જોઇતા વખત સુધી ઉભા રહી શકશે. અથવા કોઇ વાહનથી આવકલ કરનારને દરદત નુ રવી જોઇએ, તથા કોઇ ઘોડા કે બીજાં કાણી રેડું (તેની આગળ માણસ વગર) ન રહેવું જોઇએ, તેમ જ મારફેટ માર્શર અથવા પોલીસની સામગ્રી સુચનાનો ભંગ ન થવો જોઇએ.

(૧૦) રેડેડ કે ટેન્લ રાખનાર રોજ સાંજે પોતાનો માલ પાકો લઇ જઇ શકશે, પણ જો કોઇ માણસ તેવો પોતાનો માલ મારફેટમાં રહેવા દીધે તો તે તેની જોખમદારીએ રહેશે; તથા મારફેટ પોતા અને સાક કરવાની સમય રહે એવી રીતે તેજે તે ગોડવી જવો પડશે.

મારફેટના જે બાજમાં "મારફેટ અથવા પ્રેડયુસ બીઝનેસ" ચલાવવા માં આવવું હોય સાંધી રોજ સાંજે બધા માલ ખસેડી જવો જોઇએ.

જો માલના રક્ષણ માટે રાત્રે ટાઉન કાઉન્સિલ પહેરો રખાશે.

(૧૧) મારફેટમાં જગા, ટેન્લ, કે રેડેડ રાખનારે

(અ) પોતાની પેદાસ, બીજા, ગોસ, મજી, પેકેજ કે બીજા વસ્તુઓ પોતા પોતાની જગા અથવા રેડેડપર રાખવી.

(બ) પોતાની રેડેડ, ટેન્લ, કે જગા અને બીજાં સાધન વગેરે તરફ સાક અને સતોડાકારક રીતે એકઠીને રાખવી.

(ક) બધા કચરો પુત્રે ટેન્લ રેડેડ કે જગા પરની ખોડીને તે માટે નીચે કે બાજુ પડતો કચરો નાખવો.

(૩) પોતાની જગા, રેડેડ, કે ટેન્લ પરથી પાણી વગેરે ખાસ બાંધેલી ખાળ વાટે બહાર તેમ કરવું.

(૫) ગોસ, મજી, મરખાં, કે બીજા સિકર કાપતાં પાણી રહી શકે એવા વાસણમાં કાપેલ માલને મુકવો.

(૬) વજન અને માપથી વેચતાં રીવાજ મુજબનાં સરકારી તોલાં અને વાંજવા રાખવાં.

(૧૨) મારફેટમાં કોઇ માણસે

(અ) કોઇ માણસને બાટે આવવું કે છળ કરવી નહીં;

(બ) તોફાન કે નુકસાન કરવું નહીં; તેમજ ઉપાડી કે છળકરક અથવા ન બજાવી બધા વાપરવી નહીં.

(ક) ઘટલી મેરી સિવાય બીજા જગા એ કાંઇ સાકબાજી વેચવું નહીં.

(૩) મારફેટના કોઇ ભાગને અથવા તેમાંની કોઇ વસ્તુઓને બળી જોઇને ખરાબ કરવી નહીં.

(૫) મારફેટમાં કે દરવાજાપર, કે પગ થીઆપર કાંઇ કચરો, ફળની છાલ, અથવા બીજા બાજપાલો મુકવો કે નાખવો નહીં; તેમજ મારફેટમાં ગમે લાં મુકવું નહીં.

(૧૩) મારફેટ અથવા યવાની અગાઉ ૨૦ મીનીટે ચેતવણીનો ઘંટ વાગશે; બીજા ઘંટ વાગતાં મારફેટના અમલદારો સિવાયના બધા માણસોએ બહાર નીકળી જવું.

(૧૪) ઉપરના ધારાનો ભંગ કરનાર ને પાંચ પાઉંડ જેટલી સજા થઈ શકશે.

(૧૫) ઉપરનામાં કોઇ ગોસ કોઇ સંબંધને લાય પડતો દરો લાં તે ચોરસ તેમજ મરદ બનેને લાય પડશે.

ડરખાન ખરોતા મારફેટ માર્શર અથવા તેની નીચે કામ કરનાર મારફેટ માર્શર ગણાશે.

ટાઉન કાઉન્સિલમાં ચરવા

ડરખાન ટાઉન કાઉન્સિલની છેલ્લી મીટિંગ વખતે નીચે મુજબ ચરવા ગ્રંથ હતી :-

જાતલ ઇડિફિયન કારમરસ એસોસીએશનની કમીટી તરફથી મી. બુશન રેનાડે જણાવ્યું હતું કે મદરેસા તરફને તેમની મરફેટની મારફેટ ચલાવવા દેરી, તથા નવી મારફેટ ખાસ હાંડુઓ વાસ્તે રાખવી. આ જગ્યામાં હોત કાઉન્સિલ કમીટીએ એવું જણાવ્યું હતું કે આ મળણી કાઉન્સિલ કાજ રાખી શકે તેમ નથી; પણ તેમને કચરો હોંડ અને

મુસલમાન વાસ્તે પુરાના રોલ જુદા જુદા રાખવાનો છે.

મી. હેનરુડે આ બાબતમાં હરીથી વિચાર કરવા કહ્યું. અને જણાવ્યું કે કમીટી પર તે પાછી મોકલવી જોઈએ.

મી. જીમીસને કહ્યું કે મી. હેનરુડે આ બાબતમાં કંઈ જોઈ પછાતે એટલું જોઈએ છે, જે જે કારણ થઈ છે તે માંથી વખત સુધી અને ખાનપુરવક વિચાર કરવામાં આવેલું થઈ છે. હવે એથી બહુ કંઈ જોઈ ઉપલબ્ધ વચર રહે તેમ નથી.

બાદ કમીટીની બેઠકમાં મોસ ઘડ, મેસરસ હેનરુડ, બીસપ, અને રીમીએ વિરૂદ્ધ મત બતાવ્યા.

બીજા કમીટીની રીપોર્ટમાં મારકેટને લગતા બાંધકામ વિષે જણાવ્યું. પા. ૨૦૦ ના ખર્ચે જંગલ બાંધવા, પા. ૮૦ ના ખર્ચે વાડ કરવા, પા. ૪૫ ના ખર્ચે ગટરની ગોઠવણ કરવા, અને પા. ૧૪૫ ના ખર્ચે ધમો નાખવાનું કામ કરવા કમીટીએ કમીટીની રીપોર્ટને સુચના આપી.

ઈલિઅન મારકેટ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટની જગા માટે માસીક પા. ૨૫ ના પગારથી અરજીઓ મંગાવવાની જાહેરાત પર નોંધવા હાથ થયો.

હોદો લાઇસેન્સ સામે અણમમે

‘મરકુરી’નો ખજાનપત્રી લખે છે :—
લે.અર અપેક્ષામાં એક હોદીની માલી કીવાળી દુકાન માટે લાઇસેન્સ અમલદારે પરચુરસ વેપારનું લાઇસેન્સ કાઢી આપવાથી લાંબા લોકોમાં ભારે ખીજાવાટ પેદા થયો છે. એમ જણાય છે કે તે દુકાન ઉપરથી ત્યાં સુધી કાઢે તેની ખબર પડી નહીં. અમારે એક લાઇસેન્સ કાઢી આપવા સામે સખ્ત વાંધો લેવામાં આવ્યો હતો. અને એક જોનાનું લાઇસેન્સ હોદીના નામ પર ટરાંસફર કરવાનું નામ જુર થવાથી બધા દુકાન દારો દાદા પડી ગયા હતા. પણ હવે તેજો પાછા નમત થયા છે અને આ લાઇસેન્સ સામે અરજ કરવાની તક પારી કરી રહ્યા છે. આ વિભાગમાં નવા લાઇસેન્સની જરૂર નથી એમ તેઓ જણાવે છે. એક નવાના ઘેરાવામાં આ નવમી દુકાન થાય છે એટલે અરજદારોને સામે મચાને મોઝ કારણ છે એવું કહેવાય છે. આમે એમ છે.

જનરલ બેથાની હરખનની મુલાકાત અને હોદી કોમ

જનરલ બેથાની હરખનની છેલ્લી મુલાકાત વખતે તેમને હોદી કોમ તરફથી એક મનપત્ર અપવાની હીલચાલ થઈ હતી. તે માટે નાતાલના એકમીની એટર મી. સી. જી. રમાધને પુછવામાં આવ્યું, તે તેમણે વચન આપ્યું કે તેઓ જનરલ બેથાને મળશે, અને માનપત્રની વાત રજુ કરશે. તેમના જવાબની હોદી કોમના અગેવાનો મી. રસમજી પારસીને ત્યાં બુધવારે બપોર સુધી વાટ જોઈ રહ્યા હતા. પણ કાંઈ જવાબ આવ્યો નહીં અને જનરલ બેથા તે તે દિવસ સાંજે ઉપડવાના હતા. તેઓ તેમના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી ડો. બોક્સર ટેલીફોન કરવામાં આવ્યો, અને હોદી કેપ્ટેઇનને મળવાની ગોઠવણ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું. ડો. બોક્સરે જણાવ્યું કે કેપ્ટેઇનને મળવા બેઠકો વખત રહે નહીં એટલા કામમાં મુખ્ય પ્રધાન રોકાઈ છે; છતાં બંદર જોઈને તેઓ આવશે ત્યારે જ બનશે તેો કેપ્ટેઇન વિષે તેમને પુછીને ટેલીફોન કરવામાં આવશે આથી હોદી અગેવાનો મી. રસમજીને ત્યાં કેટલોક વખત વાટ જોઈ રહ્યા હતા, પણ છેવટે સુધી કાંઈ જવાબ મળી શક્યો નહોતો.

જનરલ બેથાને આપવા માટે તક પર કરેલ માનપત્રની તક નીચે મુજબ છે :—

“દક્ષિણ આફ્રિકાના વડા પ્રધાન તરીકે હરખનની આપની પહેલી મુલાકાત ની તકે અમે નીચે સહી કરનારાઓ નાતલ ઈલિઅન કોંગ્રેસ તરફથી આપને માનપુરવક તેમજ આત્મકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ, અને આશા રાખીએ છીએ કે યુનિયનના આ બાબતી મુલાકાત બહોળા લોકોના સુખ અને આબાદીમાં વધારો કરનાર નીવડશે.

આ મોટા ખડના રાજકારભારની અંદર જાત કે ધરમના બેદો વગરની ઉદાર રાજનીતિ લખાલ થશે એ વિચારથી હોદી કોમ ખૂબ હીમતમાં આવી છે. અને લાડો સામે છે કે એકત્ર દક્ષિણ આફ્રિકાની પ્રજાને સતેથી અને સુખી રાખવા માટે વિવેક, હાથપણ, અને દવાણુ પહોંચાણી પધ્ધતિને અમલ થશે.

ટરાંસવાલના હોદી સવાલમાંથી ઉઠી મળી હોડમારીઓને લીધે અમને બહુ લાગણી અને દુઃખ મેંડુ છે તેથી હવે

યનની સ્થાપના થઈ છે એ જોતાં એ સવાલનો સતોપકારક રીતે નીવેડો લાવવામાં આવશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ. છેવટે આપને આપની કારકીરદીમાં અમે હરેક હોદ્દા છુટીએ છીએ, અને આશા રાખીએ છીએ કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બધી જાતેનું યુનિયન ઘરો એટલું જ નહીં પણ આત્મકરણનું પણ યુનિયન ઘરો.

આગમેટની મુલાકાતો હોડમારીઓ

પેલોસો ઉપરાંત સરીઓ સાથે એક કાગળ લખવા માટે અમને મળ્યો છે. તેની મતલબ અમે નીચે આપીએ છીએ—

મુ બધી ઉગરેલી રહીમર મારકમાલ જમવાર પહોંચતાં તેના લખખ ૧૦૦ ઉનારોને શીડ મારસાલ પર ટરાંસફર કરવાના હતાં તેથી એક મજવામાં તેમને તેમના મામ સાથે ઉતારવામાં આવ્યાં. શીડમારસાલ રાતના અગીઆર વાગે આવી પહોંચતાં ઉતારોને લખને મજવો ઉપડ્યો. તે પર હોડેમાં મારનાર જુગ હતા. તેઓ સહેજ ચાલતાં થાકી ગયા, અને મજવો મરજી મુજબ ચાલતા માંડ્યો, તથા શીડમારસાલને મુકી આગળ વધ્યો. અધારી રાત, પવનનું જોર, વરસાદનો બપ વગેરેને લીધે ઉતારોને બહુ મુશ્કેલમાં પડેલ, અને મજવો ક્યાં નીકળી જશે, શું હાલત થશે એવો યુગવાડો થયો. છેવટે નાંગર નાખવામાં આવ્યું, ને તેથી મજવો વધુ દુર જતો અટક્યો. દશ મીનીટના રસ્તાને બદલે પાંચ કલાક તેવી હાલતમાં રહેવાયાદ કરીમખોટ ચાર વાગે શીડ મારસાલ પર બેચી ગઈ. ત્યાં જમ અગારો માલ લપાસતાં કેટલાકનો માલ યુમ થયો જણાયું. કેટલાકને માંડેલી લાગ પડી હતી. શીડમાલસાલ પર ઉતારોને પુરતી જગ્યા પણ મળી નહિ. ત્રણ દિવસ સુધી રાધવા ખાવાનું બની શક્યું નહિ. જંગલની પણ તકલીફ હતી. ઓરો તે મરજી માટે જંગલ જુદાં નહોતાં. રહીમર ધોનારાઓ સામાનને જ્યાં ત્યાં અડાવે, મુત્તા બે હતા જે પર સોમાલી ખલાસીઓ લપીપતું બે થતા. બીજા માટે દવા ના સાંધા, ઉતારોનાં અપમાન પણ થા. વગેરે.

ઉપરનો કાગળ મોર્ગાનીની નજીકમાં અને ૧૧ મી મેએ લખાઈયો છે.

એ'મરગમાં હીંદી બાળકોની કેળવણી

મદરેસાનાં ઈનામનો જલસો

તા. ૨૩ મી જુને મી. દુસેન બીન
હાજી દાવજી માવ લખે છે કે :—

હમીદીયા તથા મજુરીયા મદરેસાના
ઇન્ટેન્ડાનમાં પાસ થયેલાં બચ્ચાંઓને
ઇનામ વહેંચવાનો મેળાવડો હમીદીયા
ઇસ્લામીક સોસાયટીના હોલમાં તારીખ
૧૬-૧-૧૯૧૦ ના રોજ કરવામાં આવ્યો
હતો. અને મદરેસાના બચ્ચાંઓ સહેર
ના આગેવાનો તથા સરેલાજીનોથી હોલ
ચીકરે ભરાઇ ગયો હતો. હમઅમ એ
વારે જલસાનું કામ સર થયું હતું.
હોલને રંગભેરંગી તોરણ તથા નવા વાવ
હાથોથી શણગારવામાં આવ્યો હતો. શહે
રમાં મળતું દરેક વસ્તુ દરેક, બચ્ચા
ઓને વહેંચવા જલસાના ફૂડમાંથી પુર
પાડવામાં આવ્યું હતું. હમઅમ અહીં
વારે મી. હાફિજ અહમદ બજાબાદની
દરખાસ્ત અને મી. હમામ અમદુલ
હાદર બાબાહીરના ટેકાથી મરલાના
મોલવી સાહેબ અમદુલ હાદર (વીડેરીયા
વાળા) એ ચેરમેનની પુરથી લીધી હતી.
તેમણે ચેરમેન નીમવા માટે એકલાન
માની જણાવ્યું કે હું આપ સોફાની ફર
માસથી વીડેરીયાથી બચ્ચાઓનું ઇમતે
હન સેવા બજાવું, કુલ બચ્ચાઓને તથા
કલાસમાં મેં વહેંચી દીધા છે. હમઅમ
હીંદીમાં પણ પઠાવવામાં આવે છે પણ
ઉસ્તાદો હજી જુની રીતે વળગી રહ્યા
છે. હાલના જમાનામાં જે નવી હબની
તાલીમ આપાય છે તેનો નમુનો નામદાર
સર સહપદ અહમદની અસીગદ કહેવ
છે. મળુર મદરેસામાં ખતીલા ઉસ
તાહોના તરફથી જે મહેવત કરવામાં
આવી છે તે ખાસ પ્રશંસાને પાત્ર છે.
હમીદીયા મદરેસામાંથી ૩૬ છોકરા અને
૭ છોકરીઓ ઇમતેદાનમાં હાજર થયેલ.
તેમાં ફક્ત બે નાપાસ થયા છે. મજુરી
આ મદરેસામાંથી ૧૬ છોકરા અને ૬
છોકરી હાજર થઇ તેમાંથી ૪ બચ્ચાં
નાપાસ થયાં છે. નાપાસ થનાર હમીદી
હાજર રહેતા નહોતા.

૫મી ચેરમેન ઇમતેદાન બાબત પુરો
રીપોર્ટ વચ્ચે. ઇનામ માટે કીતાબો
આપવા સાર મી. ફેનરીનો, હમીદીના ચેર
મેન સેક્રેટરી તથા બીજા સાહેબોએ
હમીદી મહેવત માટે તેમનો, તથા મી.

હાજી હમીદે એક કીતાબ આપેલ તેમ
નો અહેસાન માન્યો, ને ત્રીજે પ્રમણે
ઇનામો વહેંચી આપ્યાં

વરગ ૧ હો

નીચેના દરેકને ૩ કીતાબ, ૧ કુરાન
સરીફ. ૧ રમાલ, તથા સાલ આપવા
માં આવ્યાં :—૧ મુસુફ અલી હાફિઝ,
૨ અહમદ મહમદ હાફિઝ, ૩ આમદ
દુસેન માલ, ૪ ઇબ્રાહીમ મુસુફ મીયા,
૫ અહમદ હમીય મોટન, ૬ કુતેમા
ઇબ્રાહીમ કુત્તહીયા, ૭ મોહમદ અહમદ
બજાબાદ, ૮ હસમાઇલ મુસા પટેલ, ૯
અલીભાઇ અહમદ કાઝીયા, ૧૦ હવા
દુસેન માલ.

વરગ ૨ એ

નીચેના દરેકને ૩ કીતાબ, ૧ રમાલ
અને ૧ સાલ વહેંચી આપવામાં
આવ્યાં :—૧ અમદુલ રહેમાન સરકુદીન
૨ મુસુફ મુસા કાનમીયા, ૩ મહમદ
મુસા કાનમીયા, ૪ મહમદ હસપ. મારડી
૫ મુસા હસમાઇલ બખશ, ૬ અહમદ
મોહમદ બખારીયા, ૭ રમુઝ બીબી
મુસા પારખ, ૮ ઇબ્રાહીમ હસમાઇલ
હમરી, ૯ મરીઅમ અહમદ બજાબાદ,
૧૦ હસમાઇલ મોહમદ લાજપુરી

વરગ ૩ એ

નીચેના દરેકને ૧ સાલ અને ૩
કીતાબ વહેંચી આપવામાં આવ્યાં હતાં :—
૧ હાજી મોહમદ હાજી મુમા મીયા, ૨
હસમાઇલ અમેશ આદમ, ૩ હસમાઇલ
ઇબ્રાહીમ કુત્તહીયા, ૪ આપસા અબ
દુલ્લા, ૫ અમુમકર હમીય મોટન, ૬
ઇબ્રાહીમ અહમદ હાજાબાદ, ૭ ખતીજા
અહમદ બજાબાદ.

તાલમે હમઅમ તરીકે મુસા હસમાઇલ
આદીઆને જે દીની કીતાબ આપવામાં
આવી હતી

એક કીતાબ કશુસલ અબીઆ કમીદી
તરફથી એવી કરતે આપવામાં આવી
હતી કે જે છોકરો કુરાન સરીફ પઢવા
માં કુશીઆર હોય તેને આપવી. ૧૫

—૨૦ ચુનંદા છોકરાઓની કસોટી લેતાં
મુસુફ અલી કાનમીયા તથા અહમદ મહ
મદ હાફિઝ એ બે સરખી રીતે હતવા.
તેમને પાછું પઢવી બેસું તો તે ઇનામ
મુસુફ અલી કાનમીયાએ જીત્યું હતું.

મી. હમીય મોટનનાં તથા છોકરાં
એકજ ફેસનનાં ડરેસમાં હાજર થયાં
હતાં જેમણે પુરુષ હમઅમથી કેટલાક
કમીદા પદી તોળને ખુલ કર્યા હતા.

ત્યારબાદ જુદા જુદા મદરેસાએ
આપણો કર્મી. સેક્રેટરી મી. દુસેન
માલે જલસા માટે પોતાની મોટી ખુશાલી
બતાવી. મોલવી અમદુલ હાદર સાહેબ
નો ઇમતેદાન લેવા માટે આભાર માન્યો.
મોલવી અહમદ ખાન સાહેબે નાપાસ
બચ્ચાંને નથીહત કરી. મોલવી અમ
દુલ હાદર સાહેબે હમઅમ નથીહત કરી
ને મદરેસાના સંબંધમાં કેટલીક સૂચના
ઓ કરી.

મી. હાફિજ અહમદ બજાબાદએ મોલ
વીએ અમદુલ હાદર સાહેબ, અહમદ
ખાન સાહેબ, અહમદ સીમલકી સાહેબ,
તથા હાફિજ અહમદ સુબેમાન સાહેબ,
તથા હમામ અમદુલ હાદર બાબાહીર
સાહેબને એક એક સાલ બેટ આપી.

હમામ અમદુલ હાદર સાહેબે હમઅમ
વડે મરલામની તરફથી કરવા કહ્યું.
અબુમન ફેજુલ મરલામના સેક્રેટરી
મી. મીરજાં તથા બીજા મદરેસાએ કેળ
વણીની કોનફરન્સ સંબંધમાં કેટલુંક
વિવેચન કર્યું. મોલવી અહમદ ખાન
સાહેબે આભાર માન્યો. મોલવી અહ
મદ સીમલકી સાહેબે હસમની જરૂરપર
વિવેચન કર્યું. મી. હમીય મોટન
તથા મી. હાજી હમીય હમઅમના આદમાં
મોદદ, અને પૈસાનાં મદદ કરવા અસર
કારક રીતે બહામણ કરી. તેથી મી.
હાફિજ અહમદ બજાબાદ સાહેબે મારીક
થી ૧૦ મદરેસા કમીદી ફૂડમાં આપણ
કબુલ કર્યું હતું. વળી મી. હસનબલી
મોહમદવાળાએ રોકડા ૨/૬, મી. મહમદ
ઇબ્રાહીમ હાજીવાળાએ ૨/૬, તથા મી.
હસમાઇલ મોહમદ આરફે થી. ૧૦ તર
તજ રોકડા આપ્યા હતા. મી. હાજી
હમીય, મી. હસમાઇલ પટેલ વીગેરેએ
વખતને અનુસરતું વિવેચન કર્યું અને
સાંચના ૫ વારે બચ્ચાંઓને મેવે વહેંચી
વીકમ દીધા હતા, અને હાજીનને કુલ
મુલાખ મેવે વહેંચી મેળાવડો બર
ખાતલ થયો હતો.

હમઅમની નેતનલ ઇન્ડિઅન એસોસીએ
શનની એક સલા કીમના મંજુ માટે
દિલ્લીની બતાવવા કેકસ્ટન હોલમાં મળી
હતી, જે વખતે મેજર એન. બી. સિદા
ની હરખારન, અને લેડી બજાબાદના ટેકા
થી દિલ્લીની કોનફરન્સ કરાવ પસ થયો હતો.

પ્રેસીડેન્ટનાં ઉતારાઓ સામે ફરિયાદ

અમલદારની સુશીલતા

ભુલખાનો આરોપ

હવે પછી કોરન્ટાઈન આપશે

છેલ્લી વખતે ત્યારે પ્રેસીડેન્ટ સ્ટીમર આવી ત્યારે સ્ટીમર પર શીતળાનો કેસ બનેલ અને તેથી ઉતારાઓને શીતળા કાઢવામાં આવ્યા હતાં, તથા ઉતારાઓની તખીયત સારી છે કે નહીં તે જાણવા સારૂ દરેક ઉતારાનાં સરનામાં હેલ્થ ઓફીસરે લખ લીધાં હતાં. બીજી દીવસે જ્યારે તે અમલદાર આપેલા સરનામા મુજબ ઉતારાઓને જોયા ગયા ત્યારે એક ઉતારા સિવાય બીજા બધા ઉતારાઓએ સરનામાં ખોટાં આપેલાં જણાયાં. અમલદારે શેધી શેધી થાક્યો, ને ઘણી મુશ્કેલત વેઠી. આખરે એક મદદરેજને તેમણે જણાવ્યું કે હાઈદીઓની એવી ખરાબ આદત છે કે પોતાનાં બધાં સારૂ પછી સારાં સરનામાં આપતા નથી. અને તેની સમગ્ર ખાતર ઘેર જઈ તપાસવા માગીએ છીએ, પણ સમજતા નથી. હવે તો એવોજ દરખાસ્ત કર્યું કે આવનાર ઉતારાઓને કોરેન્ટાઈનમાં રાખવા, ને સારી તખીયતની ખાતરી થયા પછીજ છોડવા.

મી. ઇબરાહીમ હાજી ઇસમ અસમાલ

ડરબનના જાણીતા દોઢી વેપારી મેસરસ મી. ઇબરાહીમ ઇસમાઇલની કુ. વાળા મી. ઇબરાહીમ હાજી ઇસમ અસમાલ તા. ૨૭ મીએ સ્ટીમર અમલદારીમાં ફેરફાર અને આવી પહોંચ્યા છે તેમ ને હેવાને પેઈટપર ઘણાં હાઈદી બાઈઓ હાજર થયા હતા. ત્યાંથી તેઓ સહી સમ્માનિત ઘેર આવ્યા પછી તેમના મકાન પર ઘણા બાઈઓ એકઠા થયા હતા. સહુને મળ્યા પછી આશરે ૩૦-૪૦ જેટલા મદદરેજોએ સાહેબાણુ લીધું હતું. કેટલાક મિત્રોને સાંજે પછી ખાણુ આપવામાં આવ્યું હતું. તેમના બધા મી. ઇસમાઇલ મોરારી હાજરીની સાદી ખરદ કરી હતી.

મી. બદાતને માન

ડરબનથી એક લખનાર જણાવે છે કે—મારીતસખરચના વેપારી મી. હાજી હાજી હુસેન મહમદ બદાત જેઓ નાતાલના ડેપુટેશનમાં વિધાયત ગયા હતા, ને ત્યાંથી કામ ખલાસ કરી પારોસ, કોનસ્ટાન્ટીનોપલ, તથા સીરીયામાં કેટલેક ઠેકણે થઈ બેતુલ મુકદ્દસની જમારત કરી, હીજાબ રહેવામાં થઈ, મહીના ઘણી માં જમારત કરી તથા મકકાશરીફ પહોંચી બેતુલના તવાફ કરી હજ અદા કરી મુજબ ગયા હતા. ત્યાં સુરતમાં તથા બીજાં ઠેકણે પોતાના સગાવહાલને મળી અજમેરશરીફ, દિલ્લી જવારતો કરી, દેવ બંધમાં યજ્ઞેલ મોટા આલીમોના મેળા વડામાં હાજર થઈ કથકતા રસ્તે સ્ટીમર કોચેરીડમાં તા. ૨૧ મી જુને ડરબન આવી પહોંચ્યા છે. તેમને માન આપવા ઘણા મદદરેજો પેઈટપર ગયા હતા. મોલવી સાહેબ ફતેહ મહમદને ત્યાં એક મેળાવડામાં મી. બદાતને જવારતો માટે મુજારક બાદી આપવામાં આવી હતી. તા. ૨૨ મીએ તેમના માનમાં મોલવી ફતેહ મહમદ સાહેબ તરફથી એક દીપાદાનો જલસો થયો હતો.

કાડોઆવાડ આર્ય મંડળ

ગયા રવીવારે કાડોઆવાડ આર્ય મંડળની મીટીંગ રીડ્ડ ક્વીટમાં આવેલા બાઈ વાલજી કરસનદાસના મકાન ઉપર મળી હતી. જેમાં કાયમી પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી કામ પ્રસન્નને લીધે ન આવેલ હોવાથી બાઈ પદમશી સહીને પ્રમુખસ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું. બાઈ બાઈ પરસો તમદાસ દેશાઈએ 'સલામત' ઉપર બહુજ અસરકારક બાણ્ય આપ્યું હતું. ચરેતા બોના મન ઉપર તેથી સારી છાપ પડી હતી. સેક્રેટરી હાજરી સારી હતી.

ઉપલા મંડળની એક ખાસ મીટીંગ કરી ગયા સોમવારે મળી હતી. જેમાં મંડળના સેક્રેટરી મી. સી. એમ. વેદ બીજા ઘણાં કામમાં મુથાએલા હોવાથી આ મંડળના સેક્રેટરીનું કામ પોતાથી બનતું નહીં હોવાનું તેમણે જણાવતાં તે મના બદલામાં મી. વી. ડી. મહેતાને સેક્રેટરી નીમવામાં આવ્યા હતા.

આ મંડળની મીટીંગ આવતા રવીવારે જા તમો રીડ્ડ ક્વીટમાં આવેલા બાઈ કામજી કરસનદાસના મકાનમાં મળશે.

એક ઇમીગ્રેશન કેસ

એક મોરારી કેપ્ટાઈનમાં ન ઉતરવા દેવાથી તેણે ત્યાંની વડી અદાલતમાં અપીલ કરી હતી. કેપ્ટાઈનની પરીક્ષા પાસ ન કરી શકવાથી ત્યાંના જજાર ખાતાએ તેને ઉતરવા નહોતો દીધો. એવું પણ કારણ ખતાવવામાં આવ્યું હતું કે કાકતરી તપાસ કરતાં અતીશય દારૂ પોવાની આદતથી તે શરીરે રોમી જણાયો છે. અરબદારે એવી આદતનો ઇન્કાર કર્યો. તે ફરિયાદ સાંભળ્યાંમાં લખી શકતો હતો. જુઓ તરીકે કામ કરવાની તેની માગણી થઈ હતી એમ પણ તેણે જણાવ્યું.

ખામાથીય હોપકીએ અરજ મંજૂર રાખીને દીકા કરી કે: ઉતારા સાવ નાથા થઈ ન જણાય ત્યાં સુધી તેને ઉતરવા દેવો જોઈએ. કાયદાનું વલણ ઉતારાઓને કિલ્લાનું ઉત્તેજન આપનારું હોવાનું જોઈએ. આ દેશની આખાદી માટે ખણી વસ્તીની જરૂર છે. અયોગ્ય ઉતારાને અટકાવવો તે બરોબર છે. પણ એક માણસને સીધે રસ્તે રોજી કમાતો અટકાવવો તેને અર્થ તો તેના આવવાથી કાલેની બચમાં આવી પડતી હોય એવો થાય. ઉતારા અંગ્રેજી નિશાળના ચોથા ધોરણને મળતી પરીક્ષા પાસ કરી શકવો જોઈએ એવી ઉત્કળ અમલદારની માગણી બરોબર નથી.

ડરબન ચપટી ફંડ

રકુલમાંભિલુતા મરીમ વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવા સારૂ ડરબન આર્ય બાળ મંડળના વોલંટીયરો તરફથી જે ચપટી ફંડ ઉઘરાવવામાં આવે છે તે સંબંધી કામ સારૂ એ મંડળની એક મીટીંગ ગયા જુનવારે મેસરમકનજી એન્ડ સન્સના મકાનમાં મળી હતી. તેમાં મીટીંગના વિધાય ઉપર કેટલીક ચર્ચા થઈ હતી. છેવટે એવો ફરાવકરવામાં આવ્યો હતો કે ચપટી ફંડમાંથી આવેલ બાળ મંડળને સારૂ પુસ્તકો મળાવવાના કામ માટે ધા. ૫ વાપરવાનો વેદ ધરમસભાની મીટીંગમાં ફરાવ થયો છે એવું જાણી આ મંડળ વેદ ધરમ સભા ને સેક્રેટરીને વિનંતિ કરે છે કે જે ફંડના પૈસા પુસ્તકો લેવાના કામમાં વાપરવાનું આ મંડળ વાચતી ધારતું નથી. કેમકે તે ફંડ માત્ર મરીમ વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવા નિમીત્ત ઉઘરાવવામાં આવે છે. માટે તે તેજ રસ્તો વાપરવા વાગતી વારે છે, તે તેમ ઘણે એવી આ મંડળ આજ રાખે છે.

પરચુરણ ખબરો

—:—

ડા. મીસ ડેસીબાઇ રૂતમજી પટેલ નામની પાસલી બાઇએ લાડનની એમ ડી. ની પરિક્ષા માટે ઉમેદવારી કરી છે.

ધરાનમાં સરકારપર ટીકાઓ કરનારા કેટલાક બાપાઓને હામી દેવામાં આવ્યા છે.

એવું જાણવામાં આવે છે કે કૌંશ હૈંદજ વપરાએલ: રટેપનો સમય કરવા નો ખાસ શોખીન છે.

પ્રસિધ્ધ લેખક મી. સેંટ નીલાસસોંગ પોતાની યુરોપની સફર પુરી કર્યા પછી તુરંત, ફરજીત, તથા ધરાનની સફર જશે.

ગ્લાસગોની આજુબાજુ બહુ ચોરીઓ થતી હોવાથી પોલીસને કુતરાઓની મદદ દેવા મ્યુનીસીપાલ્ટીએ વિચાર કર્યો છે.

ખખતનાં શહેરોમાં લગભગ બધું રાંધણુ કામ બહેર બહીઓપર થાય છે. આવી બહીઓ પેટનને ખરે સમય રાણી જગ્યાઓએ રાખવામાં આવે છે.

હરનીસનની ૧૩ મી સદીમાં એક વેળા એ હીમાં શહેનશાહ દાખલ રાજપાટ બોમ્બી ગએલા પાદશાહ કુલુચુરીન ઘેરી ની કપર દાલમાં લાંહોર ખતે અનાર કથી બજાર નજદીકની એક નાની ગલીમાં ના એક ધરમાંથી મળી આવેલી માલુમ પડી છે. કુલુચુરીન અમલક મુલામી વંશના પહેલો શહેનશાહ હતો. લાંહોર ની તસરીખ ઉપરથી માલુમ પડે છે કે એક વેળાએ મજદુર ઘેર એક સુદર દુનરમ દીની બનાવટની હતી, પણ વખત ના પ્રતાપે તેનો નાશ થયો હતો.

કેપ ટાઉનના 'સાઉથ આફ્રિકન ન્યુસ' નો ડરબનનો ખબરપત્રી લખે છે કે :— કેપટાઉનથી આવેલા કાળા માણસને અહીં ની ટશમવાળાનું વલણ લાગ્યેજ પસંદ પડશે. કેમકે ત્યાં આખરદાર ઠાળા માણુ સને ગોરા નેટલાજ દક છે. અહીં ઠાળા માણુસને ટરાંમની અંદર બેસવા દેતા નથી. તેને ઉપરના માળપર અને તેપણુ વળી પાછળના પાંકડાઓપર બેસવા દેવા માં આવે છે. આ લોકોને પુરા દક ન જ દેવા હોય તે તેઓને માટે ડીકીટનો દર પ્રતાપે બેઠાએ. કાળા માણુસના

ખીસામાંથી ૨ પેની નીકળે તેની અને ગોરાના ખીસાની ૨ પેનીની ખમરમાં એકજ સરખી કિમત છે. એટલે જો ડીકીટનો દર સરખો રાખવામાં આવે તો તેઓનો દક પણ ગોરા લોકોના સરખોજ હોવો જોઈએ.

ડરબનથી ટરાંસવાલ જવા ગયે અહવા ડીએ ઉપરથી સલામતી દુકડીને પાછન ટાકન રટેરને મી. મહમદ સાબેર વાહેદ તથા મી. બાહાલ વમેરે મહરયો મળ્યા હતા, અને સલામતીઓ માટે પોતાની સાથે ફગ વમેરે પણ લઇ ચલા હતા.

કેપ તરફના પ્રધાન મંડળના મેન્બરો ને કેપટાઉન તરફથી ખાણુ આવવા એક મેળાવડો થયો હતો. તે વખતે નેટીવ ખાતાના પ્રધાન મી. બરટને પોતાના બાપણની આખરે જણાવ્યું હતું કે સર કારની એશીઆટીક રાજનીતિ તે નેટીવ રાજનીતિનો એક ભાગ છે; અને એશી યાટીક ઇમીગ્રેશનને ઉત્તેજન આપવાની સામે ચલા અમે એ ખાણુ નિષેધ કર્યો છે.

ડરબન (પેઇટ) ના ઉમેદવાર તરીકે મી. પી. એ. સીલવરન બહાર પડ્યા છે. તેમણે ચુટનાય માટે પોતાની રાજનીતિ બંહેર કરી છે. તેમાં એક ખીના એશી આટીક મચુરી સંબંધી છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનની અટ કાયત કરવી, તથા બધા છુટા એશીઆ ડીકને એશીઆ સાહા જવામાં રાજ તરફ થો મદદ કરવી.

છેલ્લા ખબરો

(‘ઈ. એ.’ માટે ખાસ તાર)

બેહાનસખર્મ, શુકરવાર દેશથી આવી ટરાંસવાલમાં દાખલ થએલા તામીલો તથા મી. બેન્ડમીન જેમના કેસ ગયે અહવાડીએ મુદતવી રજા હતા તેમને હરેકને છ અહવાડીઆની સખન મચુરીની જેલ મળી છે; મી. એલરીને ત્રણ માસની જેલ મળી છે.

મી. થંબી નામદુ. તથા મી. લેખી નામના દહવાર ચકને ફરીથી દાખલ થયા છે. આજે તેમનાપર કેસ ચાલે છે.

મી. રોયપત આજે છુટા થવાના છે; હદપાર ફરવા માટે તેમનાપર ખાખે રાખામાં આવશે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેવીન્ટીવ ષેઠદમથી)

સાઉથ કોસ્ટ જજશનના કુકાનદાર અશીબાઇ ઇયરાહીમ કથરાહાએ તેના લેણુ દારો સાથે સમજુતિ કરી છે, જે સંબંધ માં લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૭ મી જુલાઈ એ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આમળ બરાશે.

ટોંગાટના વેપારી મુસા કાસમની મીલ કત નાદાર તરીકે બંહેર કરવા તા. ૨૧ મી જુલાઈએ સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવા માં આવશે.

કેપટાઉનના કુકાનદાર ઇયરાહીમ સુલેમાન વહમની એસામન્ડ મીલકત સંબંધ માં લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૭ મી તથા ૧૪ મી જુલાઈએ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આમળ મળશે.

પરચુરણ ચરચા

બેહાનસખર્મથી તા. ૨૨ મી જુને મી. હમાડીમ સુલેમાન માંકડા લખે છે કે — તા. ૧૬મી જુને કાબેલ મદરેસાના કામ સાર દરરડીઓની મીટીંગ મળેલી હતી. પણ તેનો રીપોર્ટ બહાર પાડવા માં આવ્યો નથી. આજથી બે ત્રણ માસ ઉપર મીટીંગ ચલેલ તેનો પણ રીપોર્ટ પ્રસિધ્ધ થયો નથી. હીસાબમાં તપાસ કરવા કમીટી નીમાએલી તેનો પણ જુલાસો નથી. તો લાગતા વળગતાઓને આ ખાખતોપર ખાન આપવા હું એક કાબેલ વાસી મુસલમાન હોવાથી વિનંતિ કરું છું.

આમરસદુરકથી એક લખનાર જણાવે છે કે અચેના મી. હાવજ સુલેમાન બેમાન ની હીકરી હવાખીખીનું કુરાનસરીફ ખનમ ચવાથી ગવા રવિવારે દહવાનો બજસો કરવામાં આવ્યો હતો, જે વેળા બચાઓ સારા સારા કપડાં પહેરીને ફાજર થયા હતા. શરઆતમાં બચાઓએ મેલુદ શરીફ પઢી હતી. તે પછી હવાખીખીએ કુરાનસરીફની ૨ સુરત પઢી સંબળાવી હતી. મી. હાફેજ સુલેમાન રાંદેરવાઝાએ આખીન પડી હતી. બાહ બચાઓએ એક એક સુદર રેકમી કમાલ ઉઠેચરા માં બાળ્યો. હને. હવાખીખીને તેના વાલેદ તરફથી તથા ખીજા ઘણી બક્ષીસો મળી હતી. સમુસા ને શીરણી વહેઆઈ મીજબસ ખનખાસત મળી હતી.

ચાલુ વરતમાન

—:—

મહારાજાજીના રીસ નામનો ગોરો મુકરવાર કીમરલીજાગા હવાઇ વહાલુમાં ઉડવાનો હતો, પણ ઉડવાની શરૂઆત કરતાં અકસ્માતથી વહાલુને સખત ઇજા થઈ હતી.

કેપના કસ્ટરન પ્રેવીન્સને વેસ્ટરન પ્રેવીન્સથી જુદા પાડવાની કીલમાલ પુર ભેટથી ચાલી રહી છે.

તા. ૨૪ મીએ સર પરસી શીટજપેટરીકે ખાસગરદનમાં આપણુ આપણુ હતું, ને તેમાં જનરલ બોથાના પક્ષને વખોડી કાઢ્યો હતો.

મહારાજાજીની જ જુદા અજુમન હરકામ તરફથી જનરલ બોથાને તેમની છેલ્લી મુલાકાત વખતે એક માનપત્ર આપવામાં આવનાર હતું, પણ તેમને તે માટે વખત મળે તેમ ન હોવાના ખબર મળવાથી માનપત્ર તેમના પર મોકલી આપવામાં આવ્યું હતું.

‘એડવરટાઇઝર’ માં એક ગોરો લખે છે કે ટરામપર કુમલાના કેસમાં કૃષ્ણીને છૂટ મળવાથી તે હવે અભિમાની બની જશે; માટે તેમને જુદા બેસાડવાની ગોઠવણ કરવાની કારપોરેશનની ફરજ છે.

સ્થાનીક જાપામાં એક મરખાપત્રી વોટ રોને જાલામણુ કરે છે કે જેએ પોલકેસ નાપુદ કરવાની કીમાલત કરતા હોય તેમ નેજ વોટ આપવા.

હક્ષિજી આફરિકાવતી વિદ્યાપત ખાતે રહેનાર હાલ કમીશનર તરીકે સર રીઅરડ સોલોમનની યએથી નીમણુકને સ્થાનીક જાપાએ વખોડી કાઢી છે. નાતાલના વિદ્યાપતના એજ ટ જનરલને સારા હોદ્દા એ ખાતની એરીસમાં ન આપવા માટે નાતાલના જાપામાં નિરાશા બતાવવામાં આવે છે.

મહારાજાજીની એક ગોરી આરતે ત્યાંની કારપોરેશનપર એવે કેસ માર્યો છે કે કારપોરેશનનો કચરો તેના ધરતી પાસે નાખવામાં આવવાથી તેને અને તેના ઘણીને મદદથી લાગુ પડી છે, અને તેથી કારપોરેશનને તેને પા. ૧૦૦૦ ની નુકસાની

ખરી આપવી. ઉપરના કેસનો ચુકાદો મ મળવારે આપવામાં આવ્યો છે. તેમાં ફરિયાદીને પા. ૧૦૦ ની નુકસાની આપવામાં આવી છે, તથા જે કચરો નાખવામાં આવે છે તે સંબંધી તુરુસ્તીને નુકસાન ન થાય એવો બંદોબસ્ત એ માસમાં કરવા કારપોરેશનને ફરમાવવામાં આવ્યું છે.

કસ્ટ કોસ્ટ શીવરની ધારતી બતાવી નેટીવ પાસેથી તેમના કોર જુજ કામમાં ખરીદી લેવામાં આવે છે તેની સામે સ્થાનીક જાપામાં ટીકા થઈ છે.

પ્રીટોરીયા ખાતે લેબર પાર્ટીની એક મીટીંગ બરાઇ હતી તે વખતે જણાવવામાં આવ્યું હતું કે લેબર પાર્ટી સ્વતંત્ર રહેશે, અને બને તેટલા મેંજરો પોતા તરફથી મુદ્દણીમાં બહાર પાડશે.

મી. મેરીમેનને સ્ટેલનબોસ તરફના ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડવા આમનજી યમુ હતું, પણ તેમણે તે સ્વીકાર્યું નથી.

તા. ૨૭ મીએ લોરડ ગેરરટન મેડેકીંગ પહોંચ્યા હતા, જ્યાં તેમણે બીન્ડુએના લેડના કેટલાક કાફર સરદારોની મુલાકાત લીધી હતી.

પ્રીટોરીયામાં લોકોની ખરજી વિરૂદ્ધ ટરામને લાંબાવવા દાઉન કાઉસીલ યેજ ના કરતી હોવાથી લોકોની બહેર મીટીંગ બોલાવી કાઉસીલને રાજનામું આપવાનું કહેવાનો કરાવ પાસ થયો છે.

કરગરસકોરપ તરફથી મી. આમેબેલી નામના આમેવાન અંગ્રેજ ઉમેદવાર બહાર પડનાર છે. તેની સામે મુદ્દણીમાં જનરલ રમટસ લિવરસે એમ બહેર યમુ છે. બોયરો અંગ્રેજોના બળ તોડી પાડવા, અને કોમી બેદો રાખવા માગે છે તેનો અને એક વધુ કામનો મજબૂતમાં આવે છે.

વોઇટ ક્રિડિઅન પામમેન્સ સોસાયટી તરફથી ડરબન કારપોરેશનને હાંદી હાકરોનો વારતે નિશાળ અને રમવાના કામ માટે લટતી જગ્યા મળવા માટે અરજ કરવામાં આવી છે. આ અરજ આખી કાઉસીલ કમીટીપર મોકલવામાં આવી હતી.

મહારાજાજીના ‘‘ટાઇમ્સ ઓફ નાતાલ’’ ના અધિપતિ મી. સી. ડાન આ મુલકે છેડી હમેચને માટે વિદ્યાપત બન્યો છે.

જનરલ બોથાની છેલ્લી કાકરડાડની મુલાકાતના પરિણામે માર્કેગથી લેરીલીન સુધી રેલવે ધાબાવાનો ફાસ થયો છે.

બહાન્સગરનું ‘‘સ્ટાર’’ જણાવે છે કે પા. ૮૨,૦૦૦ ના ખરચે પારક સ્ટેશન ને વધારીને મોડું કરવા માટે સરકાર વિચાર કરે છે.

અબીલો ડીવીઝન (ડરબન) ના ઉમેદવાર તરીકે મી. સી. પી. રામીનસને પોતાની મુદ્દણીની લડત સર કરી છે.

કરગરસકોરપ ડીવીઝન માટે જનરલ રમટસ બહાર પડશે નહીં એવું સત્તાવાર રીતે બહેર કરવામાં આવ્યું છે. એ વિચારમાં બોયર પક્ષના મેંજર મી. લેમરમેન મી. આમેબેલીની સામે ઉતરશે.

પા. ૬ ની રકમના બાડને લગતી કણુ લતનો લાંમ કરવા માટે ડરબનના આમદ મુસા નામના હાંદીપર એમ. ફરેકલીન નામના ગોરાએ મી. પરસી બીન્સની કારટમાં કામ મલાવતાં ફરિયાદીના લાજમાં ખરચ સાથે ચુકાદો આપવામાં આવ્યો છે.

ટોગાટના કુકાનકાર હમરાહીમ તાર મહમદનો રોજમાર ટોગાટના છસા ઓસ માને ખરીદી લીધો છે એવી નોટીસ તા. ૩૦ મી જુનના સરકારી ગેઝેટમાં છે.

સીડનહામ કોલેજના હાંદી વિદ્યાર્થીઓ ને છનામે વહેંચી આપવાનો એક મેળા વડો મવા ચલીયારે કોળના મકાનમાં થયો હતો, જે વખતે વિદ્યાર્થીઓને છનામે વહેંચી આપવામાં આવ્યા હતાં, તથા કોલેજ તરફથી કરવામાં આવેલા સરસ કામનો રીપોર્ટ વાંચાયો હતો.

ફુસેન હાંદીજી નામના હાંદીને કોરટ આમળ ખોડી હકીકત રજુ કરવાના આરોપ માટે ડરબન હરસ્ટ કીમીનલ કોરટમાં ખટો કરવામાં આવ્યો હતો. આરોપીને પા. ૫ ના હાડની અથવા ફેલ્ટી સજા કરતાં માજીસ્ટ્રેટ જણાવ્યું હતું કે શહેરના નાવાર હાંદીઓમાં કોરટ આમળ જુડી હકીકત મુકવાનો રીવાજ બહુ સાધારણ થઈ ગયો છે.

તાર સમાચાર

કીંગ જોરજના વડા બેટાને પ્રીસિ એન્ડ વેલ્સનો હક્કાબ આપવાનું એજેન્ટદારા બહેર કરવામાં આવ્યું છે.

વિલાયતથી રાખીનો મેચ રમવાને બેલાડીઓની એક પાર્ટી દક્ષિણ આફ્રિકા આવનાર છે.

આમની સભામાં ઓરતોના વોટનું બીજા દાયકા કરવામાં આવ્યું છે.

ઓરતોના મંડળે એવો ફરાવ પસાર કર્યો છે કે તેમના વોટ સંબંધી બીજાને મારી નાખવામાં આવશે તો તેઓ તોશાન મચાવશે.

ઉપરની મીટીંગમાં એક બાયબુકારે જણાવ્યું હતું કે ઓરતોએ આજ સુધી બહુ નુકસાની સહન કરી છે, હવે તેઓ બીજાને નુકસાની ખમાડશે. મીસ કરી સ્લાયલ પેકરસ્ટે પોતાના બાયબુકમાં જણાવ્યું હતું કે સરકાર બીજાને મારી નાખવા છતાં રાખતી હોય તે જતાં આ કસ્ટમાં બીજાને કાયદો કરાવવા ઓર તોએ નિશ્ચય કર્યો છે.

લોરડ સેલમેરને વિલાયતમાં એક બાયબુક દરમ્યાન જણાવ્યું હતું કે અહીં ના લોકોએ દક્ષિણ અફ્રિકાની બાબતમાં વચ્ચે ન પડવું જોઈએ.

વરાહાની શોધમાં નીકળેલી એક સ્ટીમર તપાસ કરતી કરતી આસેલીઆ પહોંચી છે. તેને વરાહાનું ચિન્હ સરખું કયાં જણાયું નથી.

કરીદના મામલા સંબંધમાં યુરોપી રાજ્યો મજબુતીથી તુરકીનો પક્ષ કરે છે.

એક સફરજોર ઓરતે ઉમરાવની સલાહ ના અમલદારની બારીમાં એક પથરો ફેંક્યો હતો. તે પર એવા લેખલ ચોક્કસ હતો કે "ઓરતોના બીજાને સરલતા આપો; ઝાલ્યા યાઓ; ઓરતોને ડાહી નાખી શકાશે નહીં." તેને કારટે પા. પના દડતી સગત કરી છે.

તા. ૨૪મીએ લંડનમાં ચાંદીની પાટ નો ભાવ આઉસના ૨૪ ૧/૨ રેની હતો.

વિલાયતના પોસ્ટ માર્કેટ જનરલે જણાવ્યું હતું કે ફોરડાંવગર સંદેશ મોકલવાનાં મુશ્કેલ વિલાયતના કીનારાની આસપાસ કામકામ નખાઈ ગયાં છે, અને એવો વખત નજીકમાં છે કે જ્યારે એવા સંદેશના સંચાલન. વગરની સ્ટીમરો થોડીજ રહેશે.

જરમનીમાં હવાઈ વહાણની મુસાફરીને વેપારી માફસ તરીકે દાયકા કરવામાં આવી છે.

કાર્લટન નામના ઉમરાવના ઊકરાએ અમેરીકામાં પોતાની ઓરતનું ખુન કર્યું છે. આ ઓરત એક નાટકકારતરીકે નામીથી થઈ હતી. કેસ બહુ ધ્યાન ખેંચનારો થઈ પડ્યો છે.

આસ્ત્રોઆના એક ઉમરાવને રશિયાની રાજધાની સેંટ પીટરસબર્ગમાં રાજ દારી કારણોસર પકડવામાં આવ્યો છે.

પારીસમાં પોલીસની સાથે તકરાર થતાં એક કામદાર વરખનો માણસ મરણ પામવાથી તેની પાયદરતમાં ૧૦,૦૦૦ સોલ્ડીઆ લીસ્ટોએ બાજ લીધાં હતાં. તેમને કાણુ માં રાખવા જતાં પોલીસને તોશાન થયું હતું, ને લોકોપર ધસારો લઈ જવામાં આવ્યો હતો, પણ તેઓ વિખરાયા ન હતા. અને તરફના કેટલાક માણસોને ઇજા થઈ છે.

કીંગ એડવર્ડની માદગીરીમાં એક ઇસ્પીતાલ બંધાવવાનો લંડનના બધું લોકોએ ફરાવ કર્યો છે.

પોરટુગાલમાં સીનોહ ટીઝીરી સોલિઝા પ્રધાનમંડળ બાંધશે એવી યોજના થઈ છે.

મીસ સામે તુરકીમાં સખત બોયકોટ અમલમાં મુકાયો છે. ઉમેજ, ફરેચ, તથા રશિયાન સ્ટીમરોને નુકસાન પહોંચ્યું છે. પણ તુરકીના વડા વજીરે જણાવ્યું છે કે લોકોની મરજીની વચ્ચે તે આવી શકતા નથી. વડા વજીરે પ્રીસના પ્રધાનને જણાવ્યું છે કે જો તે તેની લડાઈ પક સંબંધીઓ મજબુત રાખશે તો મંજીર પરિશુભ આવશે.

દક્ષિણ અમેરીકામાં બુએનોસાયરસ ખાતે એક નાટકશાળામાં બોમ્બ ફેંકવામાં આવ્યો હતો, જે ઘટના માણસોને ઇજા થઈ છે.

યુનિયન સ્થાપનાની માદગીરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી વિલાયતખાતેના કમીસ નર સર રીચર્ડ સોલોમને કીંગ જોરજ અને કવીન મેરીને હોશ જગાવેલ બેટો આપી છે. એ બેટો ના. કીંગ અને કવીન પ્રીસ તરીકે પારલામેન્ટ ઉઘાડ્ય આવે ત્યારે આપવાની હતી, પણ તેમનું આવવાનું ન બનવાથી ઉપર પ્રમાણે વિલાયતમાં તેમને તે આપવામાં આવી છે.

ફટરનો મુબહનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ટરીએસ્ટ નામની સ્ટીમર મુક થઈ જણાય છે. અરગરતાનના કીનારા તરફ તેની તપાસમાં કેટલીક સ્ટીમરો નીકળી છે.

હક્કાબના પ્રધાન છુટરોસ પાસનું ખુન કરનાર વરખાનીને તા. ૨૮મીએ ફોસીએ મગાવવામાં આવ્યો હતો.

પોરટુગાલની પારલામેન્ટની મુદતથી તા. ૨૮મી આગસ્ટે થશે.

કરીદના સવાલમાં સુલેહથી કામ લેવા અને લોકોને સાંત પાડવા તુરકી સરકાર ને યુરોપી રાજ્યોની કમીટીએ સૂચના કરી છે.

જરમનીમાં બહેર મુસાફરીના કામ માટે રોકવામાં આવેલ હવાઈ વહાણ તોશાની પવન સામે નડવાથી સાંગી પડ્યું છે. ૪૫૦૦ શીટની ઉચાઈએથી તે એકદમ ૨૦૦ શીટની ઉચાઈએ આવી પડ્યું હતું, અને ઝાડીમાં પડતાં ઝાડોમાં બરાબ મળ્યું હતું. આડથી ચલેલા બચા વને લીધે તેમાંના ઉતાડ્યો, જેએ બધા જાપાવાળા હતા, તે ઉમરી શક્યા છે.

તુરકીના વડા વજીરે કરીદ સંબંધમાં સાંત વચ્ચ પકડ્યું છે, અને તુરકીની પારલામેન્ટમાં જણાવ્યું છે કે પ્રીસનું વલણ બરોબર હોવાથી તુરકી સરકાર તેના તરફ માનબરેલી વરતણકથી કામ લેશે.

સ્પેનમાં બારસીલોના ખાતે એક બોમ્બ ફેંકવાથી એક માણસ મરણ પામેલ છે, અને ૬ બાયબુક મરેલ છે.

મો. જી. એ. નાટેસનનું હુંક જીવન ચરિત્ર

મો. જી. એ. નાટેસન 'ઈન્ડિયન રીવ્યુ' નામના પ્રખ્યાત ઇંગ્લેન્ડ મારીકના તંત્રી અને સંપાદક છે, તથા મેસરસ જી. એ. નાટેસન એન્ડ કું. એ નામની સાહીત્ય પ્રકાશક પેદીના ઉપરી છે. તેમનું જીવન ચરિત્ર એક અનુભવી તરફથી ચોપાનીયામાં બહાર પડ્યું છે. તે ચરિત્ર સ્વદેશીઓમાંની પ્રગતિથી ભરપૂર હોવાથી વાંચક વરગતી બાજુ માટે તેનો સાર અમે અહીં આપીએ છીએ :-

એક કેળવણી હોદ્દા પેપારી બક્ષણ મો કેપો ફોર્ટ હાઈ સ્કૂલ નીવડે છે તેનો મુલાકાત દરમિયાન દક્ષિણ દોહમાં મો. નાટેસન પુરો પાડે છે. આ વિભાગમાં પોતાની મેળે પ્રખ્યાતિ પામેલા એક બાજુએ જાપાનાવાળા, અસિધકર્તા, તથા જાપાવાળા છે. પછી મો. નાટેસનની કારકીર્દીને તે કોઈ પહેલું નથી ઉપલા તરફ જાતના ધણમાં તેમણે વિશેષ એ કરી જતાવ્યું છે કે હેલ્થ કામકામ વધતી જાય છે કેળવણીના હરેક હોદ્દામાં તેમણે રાજદારી, સામાજિક તથા સાહીત્યના વિષયમાં નિરમળ રસ પેદા કર્યો છે, કે જેની બરાબરી હાઈકુસ્તાનમાં ક્યાંય થઈ શકી નથી.

શાહની કારકીર્દી

મો. નાટેસનનો જન્મ ૧૮૭૩ માં થયો છે, અને તેમની ઉંમર હજી માત્ર ૩૬ વરસની છે. કુલકોનમની જિલ્લા શિક્ષણની નિશાળમાં તેમણે પ્રથમ કેળવણી લીધી તે શહેર દક્ષિણ દોહનું કેમ્પીજ બજાર છે. ત્યાં થઈ ચોડો વખત ત્રીસી નાપણીની સેન્ટ જોસફ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો, અને તે પછી મદ્રાસની ક્રીસ્ટીયન એન્ડ મેન હાઈસ્કૂલર હાઈ સ્કૂલમાં અભ્યાસ કર્યો. ત્યાંથી ૧૮૯૨ માં તેમણે મેટ્રીકની પરીક્ષા પાસ કરી, ત્યારબાદ મદ્રાસ પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાં દાખલ થઈ ૧૮૯૪ માં એફ. એ. અને ૧૮૯૭ માં બી. એ. ની પરીક્ષા પાસ કરી.

કોલેજની જીંદગી

હાલો નાટેસન નિશાળમાં તેમજ શાળામાં હોરીયારી તથા કંપના કક્ષિત માટે પ્રસિદ્ધ હોતો. 'મદ્રાસ પ્રેસીડેન્સી કોલેજ કીરરી સોસાયટી' તેણે એવી ફોર્મથી નિશાળની હતી કે ધણુ તે વખતને હજી યાદ કરે છે. તે શાળામાં

દાખલ થયા તે પહેલાં કેટલાક વરસ થયાં તે સોસાયટી શરૂ થઈ હતી. પછી તેના વખતમાં તે અસ્થાયી રહેતો હતો. આ સોસાયટીની લગભગ તેના કાલમાં આવી. તેઓ ૫ વરસ તેના મંત્રી રહ્યા તે અરસામાં તેને અભવી મુશ્કેલી. નાટેસનની મધ્ય કરતી જીવનથી ધણુ ધણુ મોટા તેમજ લીટીઓ તેમાં જાન લેતા થઈ પડ્યા. મદ્રાસના એક પહેલાં ના અવરતર લો. વેનલોડે તે મંડળના એક વાર્ષિક મેળાવડાનું પ્રમુખપદ સ્વીકાર્યું હતું. અને મદ્રાસ સરકારના મુખ્ય સેક્રેટરી સર વીલ્યમ માયર આઇ. સી.એસ., કે.સી.આઇ.સી., મદ્રાસ પ્રેસીડેન્સી કોલેજના પ્રીન્સીપાલ મી. રટન, પ્રેસિડેન્સી એમ. રામાચારીઅર, 'મદ્રાસ મેલ' ના બાહોષ અધિપતિ મી. બુરોમ્પ, મહાન રાજદારી પુરુષ દિવાન બહાદુર શ્રીનિવાસ રાધવ આયનગર સી. આઇ.સી. જેઓ પાછળથી વડોદરાના દિવાન તરીકે પંકાયેલા તેઓ. હાઈકુસ્તાનમાં જાગે જ આવેલો હોય એવો લોકો અંગ્રેજ દેવ. એફ. કમ્પ્યુ. કેલટ, નીજામ કોલેજના પ્રખ્યાત ઇતિહાસના પ્રેસિડેન્સી મી. રટન, મદ્રાસ પ્રેસીડેન્સી કોલેજના હાલના પ્રેસિડેન્સી મી. માર્ક હન્ટર, 'મદ્રાસ ટાઇમ્સ'ના આગળના અધિપતિ તથા હાલમાં પાલમન્ટી વિક્ટોરીયા કોલેજના પ્રીન્સીપાલ મી. ઝીન બાલો, અને આવા બીજા ધણુ પ્રખ્યાત પુરુષો તે મંડળ સાથે સંબંધ ધરાવતા થયા હતા. હાલના મુખ્ય ન્યાયાધીશ સર આનેલિડ ન્ડા હટ બ્યારે શરૂમાં એડવોકેટ જનરલનો હોદ્દો સંભાળવા આવ્યા ત્યારે મદ્રાસમાં તેમની પાસે બાપજી કરાવનાર મી. નાટેસન હતા. આમ સોસાયટીમાં જે બાપજી થતાં તે બધા જાપાની તેને જીવ ફેલાવો મહેનત લખે તેઓ કરાવતા હતા, આથી મદ્રાસના લોકોમાં જુસ્સો ઉત્પન્ન કરવાની સાથે 'સોસાયટી' ની નાણા સંબંધી રિયલિટી સુધારવાનું કામ પછી બન્યું. મો. નાટેસનની આ યોજનાથી પ્રભાવે અમી કોલેજી મળી. બીજાં મંડળમાં આમ બાપજી કરાવવાની રીત પછી તે એટલી જાપાદાર થઈ ગઈ કે હવે જોળ-ગાવાથી તેનો રસ હટી ગયેલો જણાયો.

હાઈકુસ્તાનની શરૂઆત

મદ્રાસ યુનિવર્સિટી યુનિયન નામની સંસ્થાની શરૂઆતમાં પછી તેમનો બહુ જાન-હતો. તે પોતાની ૫ વરસની જીંદગી દરમિયાન બહુ લોક પ્રાપ્ત પામી.

પારલામેન્ટના ધોરણ મુજબ તેમાં ચર્ચા થતી તે તે સમયમાં મોટી નવાઈની વાત હતી. આ યુનિયન તરફથી એન્ગ્લો-ઇન્ડિયન વાર્ષિક બાજુ આપવામાં આવતું તે યોજના મો. નાટેસનને આજારી હોવાનું મનાય છે.

જાપાકારની જીંદગીનું મંડાણ

૧૮૯૮ માં 'મદ્રાસ ટાઇમ્સ'ના અધિપતિ મી. ઝીન બાલોની તેમણે ઉમેદવારી કરવા માંડી. આજના 'મદ્રાસ ટાઇમ્સ' કરતાં તે વખતનું 'મદ્રાસ ટાઇમ્સ' જુદું જ હતું. તે દહાડે જાપાનના ધણુઓ અને રસીક લખાણોથી ભરપૂર હતું અને બીજાં જાપાનીમાં શરૂ થઈ હતું. આજે સ્વતંત્ર જાપાકારના જુરસા માટે મો. નાટેસન પંકાયે છે તેનો પાપો તે દિવસોમાં નાખાયો હતો. બાળપણના તરંગો આજળ જતાં ધણુ તાર અટકી રીતે સાચા નીવડી આવે છે. નાનપણથી જ મો. નાટેસનને જાપાનો અને ચોપાનીમાં વાંચવાનો શોખ હતો, અને પોતાની પસંદગીની કાપલીઓ સંભાળથી સંભાળ કરતાં જોવામાં આવતા. હવે સમજી શકાય છે કે જાપાકાર તરીકેનું તેમનું લલિત્ય તે દિવસોથી બંધાયું શરૂ થયું હતું. મો. બાલોના સહવાસથી તેમને મોટા મોટા અગિયોતોનો સમાગમ થયો. અને આથી જાપાકારને જે નિરમળ આત્મજીવની જરૂર છે તેનો તેનામાં રંગ આવ્યો. તેમનામાં ફરતી શાણપણ, તરકશક્તિ અને સાહસીકતા તો હતાં જ. આ બધા ગુણોમાં આત્મજીવનો રંગ લગ્યો એટલે સને ૧૯૦૦ માં, 'ઈન્ડિયન રીવ્યુ' તેમને હાથે જન્મ પામ્યું.

[અનુદા.]

હાઈકુસ્તાનની ટપાલ

અમરવોટીમાં તા. ૨૮ મીએ આવી પહોંચી હતી.

અમરવોટીમાં જવા સતીયારે ૬ વાગે બંધ થશે.

તા. ૫ મીના આરસામાં કેનજલરમાં આવવા વધે છે.

તા. ૧૬ મીએ બપોરે ચાર વાગે કેનજલરમાં જવા બંધ થશે.

અમરવોટીમાં તા. ૧૦ મીના આરસામાં આવવા વધે છે.

તા. ૧૩ મીએ અમરવોટીમાં જવા બંધ થશે.

હોંદુસ્તાનના અખરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

વડાશ્રીના ઠાકર સાહેબ બાળસિંહજી તા. ૨૬ મેએ યુજરી ગયા છે.

કાઠીઆવાડમાં ઉચ્ચવાય રેશન નજીક એક ચંબીર રેલ્વે અકસ્માત થયો હતો. માલ ગાર્ડનું એન્જીન પાટા ઉપરથી ઉતરી જવાથી કેટલીક કાઠીઓ હાથી વળી મર્યા હતી.

જમખંડાલીઆમાં બાણુદનાચવાળા મી વામજી જીવરાજે મહાવત કર્યો છે. તે માટે કાચી હાથમાં વચેરે કેકાણેથી વિદ્વાનોને બોલાવવામાં આવ્યા હતા.

છડિયા કાઠીસીમાં નીમાએલા જુના ગઢના દિવાન શ્રી. બેજ પોતાનો હેઠો સેવા માટે વિલાપત જવા ઉપડી ગયા છે. જુનાગઢ છેડતી વખતે તેમને રાજ તરફથી બહુ માન આપવામાં આવ્યું હતું.

અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલિટીના કદમ કારોબારને લીધે કુખ્ય સરકારે તેને આપેલી રૂ. ૫૦,૦૦૦ ની રકમ પાછી ખેંચી લીધી છે. આ રકમ લીધા પછી ૧૫ માસ થયાં વાપર્યાં વિના પડી રહી હતી.

અમદાવાદની મ્યુનીસીપાલિટીમાં કાઠી સીસરો સામકામે તકરારોમાં વખત ગળેતા હતા, અને કામકાજ નહોતા થવા હતા તેથી તેને એક વરસ સુધી બંધ રાખવાની સજા કરવામાં આવી છે. મ્યુનીસીપલ કારોબાર માટે સરકારે એક કમીટી નીમી છે.

અમદાવાદખાતે બહેરાં મુંબાને લગતી એક નિસાળ ચલાવવામાં આવે છે.

હોંદના નવા છાપાના કાપકાતએ આરે એવાં લખાણો છ.પવા માટે નડિયાદના ચુજરાતપત્ર પ્રેસના માલિક, અને બંધ પડેલ "ચુજરાત" ના અધિપતિપર બેઝ ના કલેક્ટરે નોટીસ મોકલી છે, અને તેમની પાસેથી જાપાના નવા કાપકાની રૂબે જમીનગીરી માગવામાં આવી છે.

સુરતની એક મોટી મીલ નામુર્ સંગ્રામી તંગીમાં ગળી પડી છે.

સુરતખાતે પ્રસિધ્ધ તથા "ચુજરાત મિત્ર" ના અધિપતિ અને માલિક શ્રી. હોમજી જમજેજી સેકરેટરી મરણ પામ્યા છે.

સુરતમાં શ્રી શંકરની જયંતિ ઉજવવા સારાર શ્રી કમળાસંકર પ્રાણસંકર ત્રિવેદી ના પ્રમુખપણા નીચે એક જંગી મેળા વડો થયો હતો.

મોતીના નાણીના આરખ વેપારી સૈખ અન્નુલ દુઝીઝ બીન, અથી હયાલીમ સુરત ખાતે પોતાની પાછળ મોટી દોલત સુધી યુજરી ગયા છે. "ચુજરાતી પંચ"

મહાબળેશ્વર ઉપર શેઠ પુરોષોત્તમ વિશ્વામ માવજી તરફથી હોંદુઓ માટે એક સેની ટેરીયમ બાંધવામાં આવ્યું છે. તેની સાથે પ્રકાશવ, દવાખાનું, ડાકતર માટે બંગલા વગેરે પણ રાખવામાં આવ્યા છે.

કારણખાતે કામદા દરદીઓ માટે મર દુધ મી. બચવાનદાસ નરોતમદાસની પાઠગીરીમાં એક સેનીટરીયમ કાઢવા તેમના પત્ની બાઈ ઝવેરબાઈએ રૂ. ૧૨,૦૦૦ ની રકમ કાઢી છે.

પુનામાં એક પુરાણ મંદિર બાંધી પડવાથી આર માણસો દટાઈ મુઆ હતા.

પુનાના "વટે માતરમ" પત્રના અધિપતિ શ્રીયુત દરી રૂનાય જાગવનની કિતુરના આરોપસર ધરપકડ કરવામાં આવી છે.

મદ્રાસ કલકાકામાં કોલમ્બાતુરની કોરટ ના એક હોંદી મદદનીશ રજીસ્ટ્રારને લાય ના આર.પસર એક વરસની જેલની સજા થઈ હતી.

ધી સાઉથ છડિઅન મેઝ જણાવે છે કે ફ્રેંચ ત.ખાના અંદ્ર નજરમાં વસ્તા બંગાળીઓ ફ્રેંચ સરકારના માવજી વલણને લીધે હિંદ બહાર ફ્રેંચ રાજ્યોમાં મોટા હોદ્દાઓ મેળવવા સક્તિમાન થયા છે. કામગીરી તરીકે એક બંગાળીને બરમામાં લેવેખતે ફ્રેંચ કોનસલ નીમયામાં આવેલ. બીજા એક બંગાળીને આફ્રિકાની કોર્સ આવેલા મોરોકોના ફ્રેંચ સરકારમાં જમલખાતનો એક મોટો હોદ્દો આપવામાં આવ્યો હતો.

પૂરવના સાહીલમાં પ્રવીણતા માટે મદ્રાસની યુનીવર્સિટી તરફથી પદવીઓ આપવામાં આવશે.

૧૯૦૯ માં મદ્રાસ હાલકામાં ૪૮૦ માણસ જંગલી પ્રાણીથી, અને ૧૯૮૩ સરપના ડંસથી મરણ પામ્યાં હતાં.

પાંચસરાવની દરેન પસાર થવાના વખતે વગર પરવાને બંદુકોસાથે ફરનારા જંગાળીઓપર કામ ચાલતાં એક આરોપીને કપિયા ૧૦ ના દડની સજા થઈ છે.

"વરતલા" પત્રના જાપનાર અને અધિપતિને કિતુરી કપાણો માટે એક વરસની અને ત્રણ વરસની એમ કમવાર સજાઓ થઈ છે.

અંતિયોર બોમ્બે કેસમાં જુનીને હાથે મરણ પામેલા તાજતરફના સહી ગોસાંધ એ પોતાની જુખાનીમાં શાંતિ થોપ નામ ના જુવાનનું નામ એનારકીટ ટેળીના સહાયક તરીકે આપ્યું હતું. આ માણસ નો આજસુધી સરકારને પતે મળ્યો નહોતો. પણ કીંગના મરણનો ચોક્ક પાળવાને દિવસે તેને પકડવામાં આવ્યો છે.

અલ્હાબાદમાં "સ્વરાજ" પત્રના અધિપતિ લાલા લાધારામને એ પત્રના અધિપતિ અને પ્રગટકર્તા તરીકે દસ દસ વરસ ના દેશનીકાલની સજા થઈ છે. આ તેના એવા અધિપતિને સજા થઈ. તેની પહેલાંના અધિપતિ નહોતાપાળને ગયા મારય માસમાં ૧૦ વરસના દેશનીકાલની સજા કરવામાં આવી હતી. જમીનગીરી ની રકમ ત હોવાથી આ જાણુ હવે બંધ પડ્યું છે.

વાયવ્યપ્રાંતના કેટલાંક દેશી રાજમાં ઉરડુ લીધી વપરાતી હતી તેને બદલે કેટલાંક વખત થયાં નાગરી લીધી લખલ કરવામાં આવી છે.

૧૦ માં ખટ રેજમેંટને કુદમરી વિચારો નો બેધ કરવા માટે કેટલાક બંગાળીઓ પર કલકતામાં દેસ ચાલે છે. કેસ સુધી રીતે મલાવવામાં આવે છે. જાપાના કબારોને હાજર થવાની પરવાનગી આપવા માં આવી નથી. આરોપીઓને વડાકની મદદ પણ લેવા દીધામાં આવી નથી.

પ્રો. લીમ્મ રત્નાથે ના સરકાર તરફથી
મુખમતમાં જીતી વેપારી બાળો. હવે
જે બધાં બાળો આપેલાં હતાં તે
લેઈન ખાતેના મેસરસ મેન્ડેલેગલ અને
કંપની તરફથી લેખકીના આશરમાં મરદ
કરનામાં આવ્યા છે અને તેને પાટલીન
મન ઈંગ્લેન્ડ રોડનાં મોકલવામાં આવ્યું છે.

વિવિધ વિચાર

શીનરોડ પર રશિયાના જુલમ વિશે લાંબા એક છ.પાત્રાળે એ કાઉન્ટ ટેલકોલેવની મુસાફર લીધી હતી. આ મહાન લેખકે તેને સફાઈ આપી કે તેઓ ધરમના કારણે ચી સરકારનો ખરો આપણા બધા ધમ સમજાવે. આ પત્રાર કરે તો સત્તાવાળાને આખરે નમસ્કાર પડે. આ છુદા કાઉન્ટે આખરે આપણા કહ્યું કે શીનરોડ માટે મારા જોડકા બીજા કેટલે સહન કરતું નહીં પાત્ર હોય; પોલિસ, લીધુ એ લીધ-સ અને ક્યુને માટે પણ મને દુઃખ થાય છે. રશિયાના અમલદારો જે કહે છે તેમ કરવે જનતારા ધણી છે, કેમ જાણે તેઓ જુલમની મહામાર હોય નહીં!

અમેરીકાના માજી પ્રેસીડેન્ટ રૂઝવેલ્ટે એક સ્થળે કહ્યું છે કે:—હિંદી કરતાં સદરતન ધણીજ અમલનું છે તે વાદ રાખો; ખરી પાડસાળા એજ કહેવાય કે જ્યાં જુલિધ કરતાં વરતણુકને કેળવવા પર વધારે ધ્યાન આપવામાં આવે છે એ ખરું છે કે જુલિધ વીના કે તેની કેળવણી વીના કોઈ મ.લુસ આગળ વધી શકતો નથી; પણ પ્રમથુલિક હિંદની સહાયતા વીનાની એકલી જુલિધ નકામી છે એટલુંજ નહીં પણ તુલસ નકારક છે. લોકોના બંધનશુભાં જુલિધ કરતાં નીતિ, સુખડતા, દિનમત, મરદાનગી અને આત્મ અભિમાન એ બધા ગુણોની વધારે અગત્યના છે.

‘બ્રિટિશ વીમેન-સ પેરલીએટિક લીગ’ તી એક સભામાં એસ. એમ. મીત્ર નામ થી ભણીતા યમેશા હિંદીએ જણાવ્યું હતું કે બ્રિટિશ મરદેએ હિંદની ઉપર ઉપરથી છત કરી લીધી છે. પણ હવે તેની સ્ત્રીઓએ અદરની છત કરવાની રહી છે. (મી મિત્રના માનવા પ્રમથુ) હિંદની અસાંતિ પણ તેમ થવા પછીજ દુર થશે. કેળવણીમાં ધરમનું શિશુ નહીં હાખત કરવાથી લાખો નરનીકા પેદા કરી અખબરે હિંદને પાથો હજારી નાંખવામાં આવ્યો છે. હો, પર રાજા અભાવનો એકજ રસ્તો છે તે એ કે પ્રાણને ધરમનું શિશુ પર ખર દેવું. એટલે વાત એ છે કે હિંદના કારખારનો મેરો અધાર હિંદીએના મનોભાવ ઉપર રહેશે છે. અને આ મનોભાવ બ્રિટિશ સ્ત્રી વધારે સમજી શકે છે. એટલે બ્રિટિશ પ્રુકેનું અપુર રહેવું કામ બ્રિટિશ સ્ત્રી પુર કરી શકશે.

બહાર ખબર

પુલિમાર્ગિય સિદ્ધાન્ત, અથવા

શુદ્ધાદિતનાં મૂળતત્વ

આમ પેહેલે, કિમન ખાર આતા

લેખક: પટવારી રજીસ્ટ્રારસ વંદાવનદાસ

બી.એ.એમ.બેલ.બી.

ચીફ મિનિસ્ટર પાલણુપુર

મળવાનું ઠેકાણું પારેખ ફ્રેન્કસ એન્ડ કો.

માડગીની પોળ, અમદાવાદ.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેજીબલ

સહાયની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. આરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે પણ બચકાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઇસમાઇલ શ્યા ફરેટ.

બી.એ.એ. ૪૭૧. ટેલી. એડ ‘ઇસમાઇલ’ ૧૭૧, એ સીટ, ડરબન

મહાઇ, બીનીસ, મરમાં ધસણ, વગેરે કમીસની વેચીએ છીએ.

ફરેટ કસાસ માલ મોકલનાર ફરેટરર

અમે ફરેટ જાનનું ઉમદા અને તાણુ ફરેટ તમા ફરેટ જાનનું વેજીબલ ધણીજ સહાયની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરેટ જથ્થાએ આરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ અમાવરા અગાઉ ખાતી માટે કામજ બચકારે અમર પ્રાઇસ સીરક અગાવી લેવી.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ અમારે ત્યાંથી તરબાર મળશે.

પ્રકાસા માટે લખો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આમેદ સાગપુરા,

ફરેટર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટેલો. એડ્રેસ ‘જાગપુરા’ જો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. Agha Lajpuri,

Fruiterer 40, Cathedral Rd.,

Box 570

Durban.

રોકડ ખબર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
દુધ નાતાલીયા	૧૭ ૯ થી ૧૮ ૦
આવલ માંજ ૧ ખરતાની	૧૮ ૦ „ ૧૮ ૬
બીમડીના	૨૬ ૦ „ ૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ „ ૧૭ ૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
ફાડના	૧૯ ૬ „ ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
મસુરની	૨૦ ૦ „ ૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦ „ ૨૮ ૦
અડહની	૨૮ ૦ „ ૨૯ ૦
અવળા મુંબડના	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
„ દળ	૨૩ ૦ „ ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મહાઇ	૮ ૬ „ ૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
કાપુ તેલ ૧૦૫સન	૩ ૨ „ ૩ ૩
એરડીનું	૨ ૯ „ ૩ ૦
મીઠું	૩ ૨ „ ૩ ૩
નાળીએરનું	૪ ૯ „ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
પીળી	૧૬ ૬ „ ૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦
આટો ફાલિસ હે.દા	૧૧ ૬ „ ૧૧ ૯
મદાસી સોપારી ૧ મત	૬ ૫ „ ૬
મરમાં	૩ ૫ „ ૪
ધી પેટી, ડરીનના પૌંડ ૮-૧૫-૦	૫ ૯ ૦ ૦
પોરખાંદર	૮-૧૫-૦ ૫ ૯ ૦ ૦
પારાશીન કરાઉ	૫ ૯ „ ૬ ૦
„ વહટ રેસ	૮ ૮
„ માલન	૧૩ ૯ „ ૧૪ ૦
નાળીવેર	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
ફરી	૨ ૦ „ ૨ ૬
કામકંડ સોપ	૧૩ ૩ „ ૧૩ ૬
સાણુ રીલ સ્ટેન	૧૫ ૯ „ ૧૬ ૦
સાણુ સનકાટ	૪૨ ૬ „ ૪૫ ૦
સાણુક પચ્ક ૫૦ દુકડાના	
બોક્સની રીમત	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦
ટેકટર ટી	૧ ૮ „ ૧ ૯
મચીસ લાવન	૩ ૧ „ ૩ ૩
સોપારી સેવરમની	૧૦ „ ૧ ૦
નાકલ પેલેટ સીગારેટ	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુર)	
અવળા એકની.	૨ ૯ „ ૩ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર જાણી શકાય તેવા તથા કૃષિ અને ઉદ્યોગના ઉત્પાદનોના વેચાણમાં અને ખાસ કરીને ફળોના વેચાણમાં અત્યંત કાર્યક્ષમતા ધરાવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still farther.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. NAGER,

Also at the head Office for S.A.—And, at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
63 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એમીટ, દરબન.

‘વેદ માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે મળી પુરોગીયન દવા શા માટે વાપરે છે ?
રસાયન સહીના—મગજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા. કિંમત ૩ રૂપિયા
આરોગ્યદાયક દવાની શીલિંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને સરીત—દરેક મસાનો તાકાળીક અને
ચોક્કસ છલાજ. નાનાલમાં ઘણા જાણે છે. કિંમત રૂ. ૩.

મરહુમ શીર—બહુ મહત્વ. સોમ, માં, શુભા, વિશેષેને તુરંતજ સાફ કરે છે
કિંમત ૬ પેની.

કૃમિના વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવડાંનો અસીર છલાજ,
સાથ અને રૂફ જીવડાંસાથ જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલિંગ ૧.

તવાના વટિકા—જીવાળતી અસીર એ.બી.એ. ૩૫૧ની કિંમત શીલિંગ ૧/૬.

શાશીપર્વ વટિકા—દુઃખશાપક એ.બી.એ. અગાળ રૂપનાનો ખાસ છલાજ
કિંમત ૫૦ પેની શીલિંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL.
Lindleyspoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ
હિંદુસ્તાની શેસરો જયાજાએ મંગાવી
સરતે આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ વી પોરબંદર તથા કલકત્તાનું—
સરસ આપલ—‘ગોપુ’ ગંધીઆણું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Salt Goods.
41 Market Street
JOHANNESBURG

Mebta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and in Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners
Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

આર. આર નાઈકુ

જનરલ ડીલર અને હિંદીઅન શેસરીઅના
કાપરેક્ટ ઇંપોર્ટર. ફોરવર્ડીંગ અને અમીઅન
એજન્ટ.
૧૬ વોરમર રોડ.
રોડર : લોવર પીયર સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૬૫૩.
નામ : 'MELON' પોસ્ટલ એજન્ટ

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C. Mohamed Surtie Merchant, Box 87 <hr/> BEIRA Gerdhandas Khetsey, General Merchant Tel. Add: "Khetsey" Box 110 Damodar Anandji General Merchant Tel. Add: "Jadea," Box 42	DURBAN B. Ebrahim Ismail & Co., 118 Commercial Road, Esmail Dawjee Motala, Saville St., (near Surti Masjid). A. S. FERNANDEZ, High Class Tailor, 120 Grey Street Hoosen Cassim & Co., Box 86 371 Pine St., IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co., 171 Umgeni Road. M. A. ABED LAJTHI, 40 Cathedral Road. Mahomed Ebrahim, Commission Agent, Point. J. B. Mehta, Box 580, Grey Street. B. A. Maghraj, Photographer, Sydenham Road (Opposite Botanic Gardens). G. H. MANKHAN & Co., Box 97, 125 Field Street. Odhav Kanji, Box 610. N. Jaggiwan, Tailor, 123 Grey St. K. Jivan, 162 Grey Street S. Peerbhoy Butler, 506 West Street. Lala Bahhai, Fruit Agent 86 Queen St., Box 636, M. A. Simon, Jeweller, 120 Grey Street. A. G. Tinsie, watch Repairer 120 Grey Street. E. SULEMAN BROS., 109 Queen Street. SUN BRAND TOBACCO WORKS, Box 88, 164 Grey Street. ISMAIL JEEWA Fruiterer, Box 471 NATALIA MILK CO. LTD, 19 Saville St	GRAHAMSTOWN C.C. P. S. Pillay, Produce, Forwarding and Commission Agent, Box 112 N. S. Samy, Wholesale Produce & Fruit Merchant, Forwarding & Commission Agent. V. Rangasamy, Wholesale Produce and Fruit Dealer, Forwarding and Commission Agent, Box 5 U. V. S. Thakore, Indian Laundry Box 122, High Street.
BEACONSFIELD Shahboodeen Dowry, Robinson Street. <hr/> BELFAST Abdul Latif Khamisa, Meintjes Street, P.O. Box 34.		HEIDELBERG Shoo Mia Camroodean, Market Square, A. M. BRYAT, Market Street, Box 44. Branches: Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.
BELLAIR D. A. Rabenia, Fruit supplier in South Africa <hr/> BERKURURG H. R. Danni, Box 255 Branch: Market Street.		INHAMBANE E.A. Manjee Mandan & Co., Box 37 Tel. Add: "Manjee." Meek & Co., P.O. Box 38
BUTHA BUTHE Tayob Adam.		JOHANNESBURG Abdool Tayab & Co., Box 5842, Mod Moosajee & Co., 27, Market St., Box 2941. F. CAMAT & Co., Box 3504, 2 Kort Street. Okhiba Dajee, Indian Washerman, Box 6369.
CAPETOWN A. Cader 116 Long Street. Ubbaganlal Bhawanidas Ghoewala Randeria, 21 Roger Street. Importers EBRANIM NOROBIEN, 24 Frere Street, (Woodstock). D. Mancherjee, Box 1036, 14 Wight Street.	EAST LONDON S. Casoojee, Merchant, Box 270. Ebrahim Essop, Indwa, Property & Land Agent, Box 223.	
DARNALL Narayan Maharaj, Produce Dealer and General Merchant.	ESTCOURT M. C. Desai, Fruit & Produce Dealer, Harding St., (oppo. Plough Hotel)	M. P. FANGY, Box 6031. GOOLAM MOBIKKEH, Box 3755
DURBAN E. ABOORAKER AMON & BROS., Box 441, 434 West Street. M. C. Anglia & Co., Box 59, 339 Pine Street. Bhana Parshotam, 357 Pine Street Dada Osman, Box 88, 139 Queen Street. EAST INDIAN TRADING Co., Box 88, 102 Queen Street. Ebrahim Abdul Tyeb & Co., 113 Field Street.	GRAHAMSTOWN C.C. Mohanbhai Desai, Fruit & Produce Dealer & Commission Agent, Box 106. V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss' Wholesale Produce & Fruit Exporter & Commission Agent S. N. Saray, Wholesale Forwarding & Commission Agent, Box 110. M. J. Naidoo, General Dealer, Central Cafe, Forwarding & Commission Agent New Street.	M. A. KARODIA & Co., Box 3598, 41 Market Street. C. KEVALRAM, Box 5320, Market Street. Mahomed Ebrahim Kunkay 182 Market St. Corner Polly St. A. MAHOMED HUSSAN & Co., Stand 432 Corner Kaffir and 14th St., Vrededorp, Box 4140 J. E. TAVARIA, 224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LOCHERAM,
78 President Street.
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

CHAMBER SALESJE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORF

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTASHAI & DADOO
Box 33.

Hassein Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURINCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.

HOMARAT IDOLAT, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VERITAS & LAUREN, Box 92.

Nanjee Doolahdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDEENE

Dev'ees Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Dossai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street. Box 631,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. M. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

RETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 842.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULAMAN & Co.,
Box 4. Tel. Add: 111

SALISBURY

Bhimjee R. Nail, Box 59
Khushal Parbhu Dholi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hossein Khan Kalakhan,
17 Market Street,

SPRINCKEN

(Transvaal.)

Kesavji Oiga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Waden,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Dossai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Easop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hossein Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Tolwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Unj Jaffar Munwar Banoor,
Butcher, 110 Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add: "BHABHA," P.O. Box 35.

શ્રી. કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હવે રેલ્વે અને પીવાઈ વચ્ચે નવાનીકે રમાઈ
માર્કેટ સીટ, (કાર્ટેન હોટેલની જ મે)
બોક્ષ ૫૪૨૦. બેંગાલ-સર્કલ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 4a

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432, Corner Laing & 11th Streets,
VREDEWATER, JOHANNESBURG
Box 4111 Tel. Add: "FAJANDAR"
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 130, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Add: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about July 17th Durham Castle, 8217 tons
" August 14th Goorkha 6287 tons
MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius:—

about July 1st Cluny Castle 5147 tons
" July 29th Goth 4738 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 2504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LODKENC MARQUE

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION,

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડા.
ઇન્ડિયન ટ્રેડિંગ કંપનીના હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કચ્છના
નુ-સરસ ચાવન-ચાણુ ગંધીઆણું-જ્યા
ખંધ અજમાએશ કરી શકાયો.
STAND 512, 17th Street VREDEWATER
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશબોદન લી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતી મેલી

ખુબઈ જનારા

આ લાઈનની સ્ટીમરો

હર માસે ડેલાએઆએ બેરા, મોંબાસા અને જમ્બાઝા થઈ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગમોટમાં હરેક વરંતના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી છડીયન છે, અને ઓરીસરા બીજા કામકાસા વગેરે નરમ સ્વભાવન કમ્પતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કાઢપણ વાતે જરા પણ મુંઝવું પડતું નથી એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આને કંઈક મુશ્કેલી આપણા હિંદી બાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નહીં મળત મળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુશનો સુકર છે કે આરથા આરથ મુસાફરી ના કુખનો દુરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ હર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીના ખરા લાજ નહીં મુક્તિ દેક જનારાઓએ તકબાર થઈ રહેવું.

સરકાર આગમોટ ખુબઈ પહેચિથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારાતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફની બધુ માટે અતરે અખામાં નેખાવણું તેથી સઉ આહેમે ને જમર ખરે આગમોટ પહેચિ જવાની ખબર પડશે. વધુ વિશત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

હરવરતે લીધે કોઈનો ઔર વઠકતા સ્ટીમર નીચે મુજબ આતી છે.

અમસ્લોટી દત ૩૦૦૦ તા. ૨ જુલાઈ

ઉત્તર દક્ષિણ દક્ષિણ ઉત્તર.

જા. જા. જા. જા. જા. ૩૦૦૦ કો. ૨૦.

જે. જા. જા. જા. જા. જા.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

શ્રી. અબ્દુલ અમીન અમીન

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કોમર્સિયલ રોડ ડરબન

Telegraphic Address: Kathorian,
P.O. Box 125.

The "Bala Bharata"

A Monthly Review of Indian
Progressive Thought.

Highly spoken of by Eminent Thinkers
and Patriots.

Annual Subscription Rs. 1 8 0

6 Months Rs. 1 0 0

Foreign Subscription 1 Year 4/-

Apply to :-

The Manager "BALA BHARATA"

PONDICHERY

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

144 Ghy Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOKE TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Porthander."

Telephone 864.

ઉંચા ફેઝનાં કરકી કેપ, અને બેંગ
સોર ટોપીઓ આવી પહેંચિયો.

અમારે ત્યાં સરતે જાને મળશે. એક વખત
મળવાની જુઓ.

જાન બેન્ડ રાજીશ પાંચ.

૧૬૪ ગી. સ્ટ્રીટ, ડરબન.

દેશી મોઝાઈ

શોખા લીની સરવે જાતની તાજી મોઝાઈ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જી. વણુ,

મસજીદવાળી મોઝાઈની સામે,

૧૬૨ ગી. સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (are):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેઝની દરકીશ ટોપીઓ,

સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

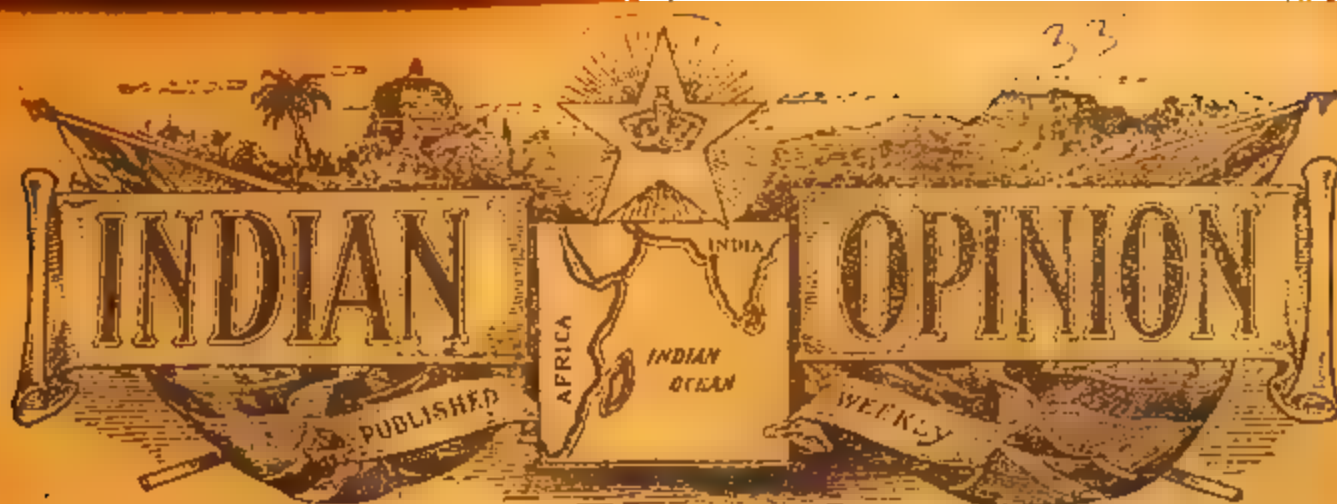
Wholesale & Retail Timber & Iron

Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban

Printed and Published by M. K. Gandhi
International Printing Press, Phoenix, Noida

No. 28—VOL. 8

SATURDAY, JULY 9TH, 1910.

Registered at a Newspaper
Press, Tanjore, India.

IMPORTANT SUPREME COURT JUDGMENT

ARBITRARY ACTION OF THE LICENSING OFFICER CONDEMNED

THIS morning, in the Supreme Court of the Province, says the *Times of Natal* of the 1st instant, the Chief Justice delivered judgment in the matter of *Mahomed Goolam v. the Maritzburg Corporation*. This was a review of the decision of the Town Council sitting in appeal against the decision of the City Licensing Officer, who, acting under the provisions of Act 18 of 1897, refused to grant the renewal of a licence to the appellant to carry on a retail store during the year ending 31st December, 1909. The Town Council upheld the Licensing Officer's decision.

In his judgment, the Chief Justice said:—It appears that the appellant carried on business as a retail dealer in Maritzburg for some years under licence. Since December, 1906, he has been in India. His power of attorney was held by Amod Bayat, but Mahomed Cassim managed the business during Goolam's absence, under the authority of Amod Bayat. The application for a licence was made in December, 1908, and heard by the Licensing Officer in April, 1909, but for some reason which is unexplained, no decision was then given, and on the 27th May, 1909, the licence fee of £3 was paid "to cover the trading which is being carried on in anticipation of the granting of the licence." No other licence was granted, and the business was carried on until the end of the year under this authority. On the 23rd December, 1909, Act No. 22 of 1909 came into force. On the 24th December the Licensing Officer, apparently without any previous communication, sent a letter to Mahomed Goolam, requiring him to appear personally at his office on the 28th December, 1909, and then to produce his books of account. It was impossible for Mahomed Goolam to comply with this request within the time mentioned, because he was still

living in India, a fact which must have been known to the Licensing Officer.

Keeping of Books

The books appear to have been produced to the Licensing Officer on the 1st of April, 1909, by Hoosen Mantod Hassajee, so that the Licensing Officer when he granted the receipt had the books before him, and could then and there have decided the question whether the applicant was able to fulfil the conditions of the Insolvency Law as regards the keeping of books of account in the English language, as are usual and proper in the business to be carried on in terms of Section 7 of the Dealers' Act.

Then by letter dated the 24th of December, that is after the receipt had been granted and the business had been carried on under it, the applicant was required to appear personally on Tuesday, the 28th of December, and then to produce his books of account. In this letter the Licensing Officer stated that the application for the renewal had not yet been dealt with by him, showing that he then clearly regarded the application as one for the renewal of a licence. On the 30th December the Licensing Officer refused the licence, in anticipation of which receipt for £3 had been given, on the new ground that he failed to keep books of account in the English language as required by the Dealers' Act, 1897. Now, I do not understand that the law requires the applicant to prove that he has kept such books of account as are usual and proper, but what is required is that he shall show to the satisfaction of the Licensing Officer that he is able to do so. This opportunity was not afforded him.

The refusal was made at the conclusion of the period for which the licence fee had been paid, and the appellant was then told that he could

not have a licence, although he had had one for the whole of the year. Even if the Licensing Officer had granted the application, he could not have given the appellant any more than he already had.

I find it very difficult to think, in the absence of anything in the statute itself making it retrospective, that the disabilities created by the law or the rights of parties can be affected by an Act which becomes operative only after the application had been heard and the decision reserved. If we have jurisdiction, and the law of 1909 applies, then we are required to determine whether the application is for a renewal of licence or for a new licence, and if so, whether the decision of the Licensing Officer was right.

Accepting the Fee

There is another view of the matter which has not been presented to us, but which I think we are entitled to consider, and which, I am right renders the decision of the Licensing Officer, and its confirmation by the Town Council sitting in appeal, of no effect. I am not aware of any authority, statutory or otherwise, whereby a Licensing Officer is entitled to authorise the appellant to carry on business otherwise than under licence. The fee which was paid on the 27th May, 1909, was the fee payable for the issue of a licence in ordinary form, and its object was stated to be to cover trading carried on in anticipation of the granting of licences. There is nothing upon record to show that anything more was to be done than to issue the formal licence. The applicant was entitled to consider that his application was granted and that he had nothing more to do.

If this view is right, it seems to me that the whole of the proceedings should be quashed, because no decision was competent or required. This Court has decided that in cases coming under the principal Act it has

power to quash proceedings for irregularity, and I am of opinion that the proceedings should be quashed and set aside."

His Lordship then dealt with the matter as though the Licensing Officer had the right in December to refuse the application, and the Corporation to sit in appeal. He reviewed the several grounds of appeal and as regarded the question whether the licence applied for was a renewal or a new licence, said "I am disposed to doubt whether the power conferred by Section 11 of Act 18 of 1897, which confers upon the Governor in Council the power to regulate the mode of obtaining a licence and of regulating appeals, gives them the power to define what a new licence under the Act is. The definition is apparently taken from the Act 36 of 1899, and in my opinion is a definition which we would be justified in accepting, and which I do accept as a sufficient definition of what a new licence is."

Continuing, his Lordship said:—"The third objection seems to me to be well-founded. To require an applicant who is living in India to appear within three or four days was unreasonable, and it is an arbitrary exercise of the power conferred by the rule, even if the rule is not *ultra vires*."

The appeal was allowed, with costs.

In the matter of *Moussa v. the Maritzburg Corporation*, which was set down for hearing to-day, adds our Maritzburg contemporary, and which was on similar lines to the foregoing case, the Court gave judgment for the appellant, with costs.

Free Education in India

The whole system of education that obtained in this country till but the other day (says an Indian contemporary) both among the Hindus and the Mahomedans in the Pathshalas, *talqs* and *Madrasahs*, was wholly free or almost so, at least till the education of the student was completed. No doubt some presents were made during festivals and other occasions by the parents of the pupils to the *Gurus*, but otherwise education was free or almost so everywhere. The numerous Sanskrit Pathshalas and *talqs* still existing in Benares and other holy places and ancient seats of learning, the practice which still obtains in some remote villages of the teacher going round the houses abegging with his pupils during the *Dasarah* or *Vijays Dashami* days—the ceremony of begging observed by the newly initiated *Brabmacharin* or pupil—all these and the records of the ancient civilization of the country point to the fact that if anywhere the gift of knowledge was considered above valuation in money and was free to all who sought it, it was in India and India alone of all the countries of the world.

An Indian Deputation to the Administrator

Last week the Provincial Administrator, the Hon. C. J. Smythe, granted a long interview at the Colonial Offices to a deputation from the Indian societies of Maritzburg and Durban, who, on behalf of the entire Indian community in Natal, desired to bring before the authorities a series of grievances in regard to various disabilities. The Administrator was accompanied by Mr. G. T. Plowman (Provincial Secretary), and the deputation consisted of Messrs. John L. Roberts, Charlie Nulliah, T. M. Naicker, R. G. M. Naidoo, and Munasseh Thomas. Messrs. A. F. Peters, R. N. Moodly, and Baboo Mahomed Ally were to have joined in the deputation, but were prevented through a misunderstanding as to the place where the interview was to take place. The Administrator accorded the deputation a sympathetic hearing, and the interview, which was of a private character, lasted over 14 hours.

We learn that Mr. J. L. Roberts introduced the deputation, and said they desired to place certain matters before the Administrator in the hope that he would convey their views to the Provincial Council respecting grievances which might be within that body's power to redress, and to the Union Parliament regarding matters of wider scope. The deputation had to seek the interview, it was stated, because they had no representative to voice their opinions in the counsel of the Union, and they also had a keen desire to assist the Government in any efforts they might make to redress the grievances of the Indians.

List of Grievances

A list of grievances was then dealt with seriatim. The deputation emphasised the sorry position of the aged and poorer Indians in meeting the demands of the poll tax. They asked for some tangible concession, and in regard to the £3 tax on women under the Act 17 of 1895, they pleaded that this should be removed in accordance with the intentions of a Bill that was before the late Natal Legislative Assembly. It was contended that Indian women in Natal suffered an injustice in this matter not known in other parts of the world; and the deputation urged the disability should be removed from Colonial Indian women and their children.

The position of Indians in the matter of primary and higher education was next touched upon, the deputation spoke of the desirability for facilities for education being granted to prevent the upgrowth of an illiterate Indian community. They asked that facilities for higher education should be provided for Indians who were in a position to pay the fees. In the primary schools, it was urged, there should be no education for deserving scholars, such as was granted to

European and coloured children. The Indians claimed that the distinction excluding their race should be abolished. As regards technical instruction, they asked for similar facilities as were granted the European and coloured children to receive instruction in carpentry, bricklaying, book-keeping, etc.

Respecting the Colonial laws affecting the privilege of the subject in travelling in the various Colonies, the deputation asked that there should be uniformity now there was South African Union. They desired an educational test for entry to the Transvaal and Orange River Colony, as in the case of Natal and Cape Colony.

The conditions of indentured Indians were alluded to, and it was alleged that many were not well treated, but, being of an illiterate class, they did not know how to proceed to secure their complaints being redressed. It was, therefore, desired to see a better supervision to safeguard their rights and working conditions.

In the matter of railway travelling, the deputation complained that the better class Indians had hardly an alternative but to herd with the raw natives in third-class compartments, these sometimes containing 12 to 17 passengers. They urged that extra compartments should be reserved on each train for travelling accommodation for respectable Indians, who had, it was stated, as much objection to being dumped among natives of all classes as whites would have.

Trading Licences

The matter of trading licences was said to be a burning question with Colonial Indians, and they asked that there should be no differentiation in the treatment of Indians as from other races. They thought the law should be altered so as to place Indians on a level with other alien races.

In the matter of the Firearms Restriction Act, it was suggested that this should be amended so that respectable Colonial-born Indian farmers in isolated districts should be able to procure guns as a protection against marauders, and that other respectable Colonial Indians should be allowed firearms for sporting use in the shooting seasons.

The deputation also spoke of Indian feeling in favour of the repeal of the Liquor Laws, and gave instances of how the existing regulations imposed a hardship. The speakers said the repeal was urged not as a concession, but as a right, due to Indians, among whom, it was stated, there had never been a conviction for a contravention of the laws respecting firearms and liquor.

Another point mentioned by the deputation was in regard to the concession of land to Colonial-born Indians. It was through the efforts of Indians, it was said, that Natal earned the name of the "Garden Colony," and the deputation suggested that Indians ought to be allowed to hold

The Guardians of Humanity

"... behind all these actors in the drama of the world-story there are Powers which really control the destiny of nations." So says Mrs. Annie Besant in introducing her lecture "The Guardians of Humanity," delivered in the Theosophical Hall, Adyar, two years ago.

"Religions have given to these Intelligencies various names: Hebrews, Christians, Muhammadans have grouped the higher grades together as archangels and angels, and have recognised the lower ranks, evolving side by side with men on earth. ■ geni, djins, fairies, or, among the occultists of the Middle Ages, as elementals or nature-spirits. Hindus, Zoroastrians, Buddhists, peering more deeply into the life-side of nature, have spoken of some of them as Devas, shining Ones, of others as Men, who have gone beyond their race in evolution, and have become its Rulers, its Guardians, the Elder Brothers of the race, the 'first-born among many brethren.' It is to these two classes to which may most fitly applied the title: 'The Guardians of Humanity.'"

The lecturer then goes on to speak of the Angel-Guardians of the Hebrews, Greeks, Romans, and Norsemen, and relates the Indian legend of the national Angels who went once a year to receive their orders for the coming year, and then return to their peoples, ■ work out the directions given.

"The Angel Rulers of the nations are super-human in intelligence and power, and they are served by graded hosts of lesser attainments, until we reach beings of intelligence equivalent to that of men, and then come ■ those who are sub-human in their capacities. The Rulers well understand the conditions under which alone human progress is possible, and realise the necessity of preserving the harmonious relations between man and man that we call morality."

Irish history furnishes ■ illustration ■ the workings of the Powers controlling the destinies of nations. The scourges which have torn her flesh, the iron which has entered into her heart, the wicked laws which crushed the Irish manufactures, impoverishing the people, and the misery and suffering endured, "have been utilised to preserve the nationality of Ireland, which would otherwise have been lost, and which will yet be of priceless value to England and to Europe."

"Hatred is, in truth, a destructive force, but it can be over-ruled for the attainment of good, as the destructive forces of earthquake and volcano prepare new soil for the sowing of crops. The time came when there was hope of fairer days, and Charles Stuart Parnell was chosen to lead his nation to fuller life, and to build up

its freedom within the limits of Britain's World-Empire; the Angel Ruler of Ireland chose him, and her Devas surrounded and inspired him; but the hosts of darkness gathered to keep Ireland in bondage, and the passions, born of hatred, were inflamed to drive the ignorant ■ acts of cruelty, to murder and to maiming, inflicted on man and harmless beast alike: the chosen Leader was not brave enough nor strong enough to sternly check the excesses of the baser of his followers; he did not realise that the support of the Rulers will not be given where crime and cruelty are winked at, if not approved; and they withdrew their aid, left him to become a broken politician, and permitted the country to sink once more under the yoke, and to learn that those who are the slaves of their own passions are not yet worthy to be free.

"Such was the lesson taught by the temporary failure of the Home Rule movement, and it is one which India would do well to profit by. For India's national Devas are concerned with the great wave of national life now flooding this country, and its temporary success or failure depends on the moral standard of its leaders, and the control which they are able to exercise over their followers. . . . The whole success of the movement now depends on the answer to the question: 'Are the national leaders strong enough and wise enough to restrain the passions of their more excitable followers, and to guide the movement along the lines of ordered freedom?'

Is each man as he aspires to become a national leader, strong enough to go against his own followers, when the thoughtless overpower the thoughtful, when those who are moved by hatred grow more influential than those who are moved by love? That is the test of worthiness in a leader, and the Irish failure is a warning to be taken by Indian leaders now, lest they also should wreck a great national movement by forcing the Ruling Deva to withdraw his help, thus reducing it to a partial paralysis until nobler leaders shall come.

"You may see the hand of the Ruling Deva of India very plainly of late years. India was sleeping, indifferent to the decay of her religion, to the ■ ready materialisation of her sons; despite all urging, all pleading, all rebuke, she slept on, careless of warning voices, lost to all sense of duty. Her children were being educated by religionists who hated and despised her ancient faith, or by men indifferent to religion altogether; her ancient civilisation was being steadily undermined, and was in danger of sinking altogether under the rising flood of western influence. Her arts and her industries were perishing, while her children went shopping in Birmingham and Manchester. Blind and deaf, India was sunk in a sleep that threatened to pass into the sleep of death. The ■ as reason and hearing failed, the Deva took up the scourge and

smote her, and within a few years despair accomplished what all else had failed to achieve. The Universities' Act was passed by an arrogant Viceroy against the arguments of Indian leaders and the impotent protest of the few. Education was made so costly that it was practically denied to the children of the traditionally learned but traditionally poor class. Indians had for years been urged to bestir themselves in looking after their own education; then, while they remained inert, the lash of that Act fell upon them, and its sting made them do more in months than they had before done in years. As Government was taking out of their reach the higher education, they must build their own schools and colleges, and control it for themselves. When they sent up their sons to matriculate at the Calcutta University, after years of pinching economy that they might pay their fees, and found that, under the new conditions, 15 per cent. passed, the parents felt that some new arrangement was needed; here, in Madras, this very year, but 17 per cent. have been allowed through, and that with boys notoriously keen-brained, endowed with a power of memory that makes examinations easy. These things are hard on the individuals who suffer, but they come as a spur and a stimulus to the national spirit; and when the road is thus blocked, the very hopelessness of removing the obstacle forces the nation into hewing out a new road for itself. Bad and unfair legislation is the scourge of the national Deva to force his people to exert themselves when they are inert and indifferent. This India, land beloved of all spiritual influences, nursed on the knees of the Devas, she must not be allowed to go down into decay and death, to perish from among the great nations of the world.

"Another illustration of this scourging of her into action may be seen in the inception and growth of the Swadeshi movement—the movement for the home production of all articles that can be made in India. Very soon after his arrival in India, Colonel H. S. Olcott, the President-Founder of our Society, concerned himself with this question, and while the T.S. was in its first headquarters in Bombay, he held an Exhibition of Indian products in connection with the Society's Convention. He constantly, in his speeches, urged on Indians the duty of supporting indigenous industries, and denied their love of foreign products and foreign ways. From the very beginning of my own work in India, I followed along these same lines, exhorted Indians to use home-made in preference to foreign-made goods, and set them the example in my own house and clothes. The audiences applauded the sentiments, but very few Indians followed the practice. It was a voice crying in the wilderness. Now on every side we hear the cry of Swadeshi. Speakers urge it, hearers pledge themselves to support it, shop-keepers put up signs proclaiming that their goods

are Indian-made; it has become the fashion. And why? not because it is supported by logical argument, not because it is economically sound, not because it is patriotic; but because the Viceroy was ill-advised enough to partition Bengal. The two things were utterly unconnected from any logical standpoint; the unity of the partition of Bengal had no relation to the economic question. But the boycotting of Lancashire goods might arouse English attention and might thus cause pressure to be brought to bear on the Government in England, so Swadeshi was caught up as a political weapon not as a matter of economic reform. Home production was necessary for the revival of Indian industries; in some way or other it was necessary to infuse into Indian minds the determination to use Indian-made goods; and as the Devas failed to bring this about by teaching the economic side of the question, they took advantage of the passions aroused in a political struggle, and used an altogether irrelevant issue to bring about a widespread economical reform. Swadeshi will not die out in India when the political agitation, which gave it so fine an impetus, has subsided. It has become a national movement; Government has blessed it; its economic future is secure.

"We thus see that while a Ruling Deva will ever keep in view the best interests of the nation in his charge, he will employ pain as well as pleasure, adversity as well as prosperity, defeat as well as victory, for the carrying out of the nation's training and the shaping of its destiny. Clear-eyed and strong, with firm hands upon the reins, he guides his people steadily along the appointed ways. See how the Angel-Guardian of Russia is leading his people through defeat abroad and revolution at home, how he keeps his way, unswerving, through massacre, arson, famine, misery of every kind, preparing his young undisciplined nation for a mighty destiny, training it to become in the future powerful, pure and free."

There is no theological teaching in schools in Japan but there are several heads under which moral education is imparted. The curriculum is unsectarian and characteristic. It seems some time is devoted to this instruction every day of the week. Here is the programme:—"Filial piety, three hours; brothers and sisters, two hours; happiness of home, two hours; friends, three hours; His Majesty the Tenno, three hours; be active, two hours; don't quarrel, two hours; don't tell a falsehood, two hours; don't try to conceal your fault, two hours; don't do anything likely to hurt other people, two hours."

Transvaal Notes

Mr. Joseph Royeppen was discharged under custody on Friday last, the 1st instant. For the purpose he was transferred to the Fort at Johannesburg. Mr. Gandhi came from the Passive Resistance Farm to meet him. Messrs. Cachalia and Aswat went to the Fort but there was no sign of Mr. Royeppen. It was subsequently ascertained that he would be discharged under custody. The custody, however, consisted in his being warned that he was to appear at the Charge Office at 3 p.m. This he did and was warned to appear again with his baggage on the 14th instant for deportation.

Thus has Mr. Royeppen gained in prestige. He is such a trusted passive resister that the authorities are satisfied with having given him a warning merely. Mr. Royeppen is looking fit and well. He reports that there is very little to complain of in the matter of food. Mr. Royeppen found himself in harness immediately on his discharge. He has gone to Tolstoy Farm and is there working like a common labourer—minding nothing. He takes his hand at wood chipping, water carrying, loading and offloading, laundry work—in fact, every form of what is generally termed menial work. His good humour never fails him in all he does. And he fills his companions with joy by wearing a pleasant smile on his lips even when he is doing the hardest work which he is not accustomed to.

Messrs. Thambi Naidoo and Dobie Nayanah were sentenced on the 1st instant to three months imprisonment with hard labour.

Mr. Naidoo, who expected to be deported to India which is a foreign land to him, but which he loves as no India's son has loved, writes thus on his way to Natal:—"I am to be sent to Natal instead of India. They have deprived me of a visit to the Motherland. Perhaps it is the best policy for the Government not to have sent me to India. Now I am able to join my fellow-prisoners at Diepkloof and to share with them the sufferings they have to go through and which will be much more acute during the winter months. I therefore take it to be an honour to be able to join these brave men at Diepkloof."

The settlement at Tolstoy Farm continues to make steady progress. Messrs. Royeppen and the other resisters are rendering splendid service, deeming no work beneath their dignity. Mr. Gopal Naidoo has the entire cooking in his hands. And he slaves away at it from 6 a.m. to 9 p.m. practically without a break. He considers himself as one of the trustees for the passive resistance funds and practises the strictest economy in the use of land funds. It will be remembered that Mr.

Gopal was one of the delegates who was to have accompanied Mr. Polak. The sisters who are staying at the Farm render material assistance in the kitchen. They declare themselves as quite satisfied with their stay at the Farm.

Sunday was a very busy day for the settlers. Mrs. Sebastian, Mrs. Francis, Mrs. Chellan Nagapan, Mrs. Marimuthu Padiachy, Mrs. Ellarie Moonsamy and Mrs. Kathu Pillay, representing the Vrededorp families, paid a visit of inspection prior to their removal to the Farm. They declared themselves well satisfied with the arrangements.

There was also a visit to the Farm from Messrs. Cachalia, Imam Abdul Kadir Bawazeer, Moulvie Ahmed Mukhtar, Aswat, Fancy, Anthony, Hajee Habib, Nagdee, Ebrahim Coovadia, Amod Mian, Suliman Main, Moosa Essackjee, Goolam Munshi, Ahmed Waja, Moosa Bhikjee, Ahmed Karodia, Moosa Ebrahim Patel, Ahmed Mandoo, Mirza, Ebrahim Hajaree, Parbhoo and Gosai. They were welcomed at the station by Mr. Gandhi. Mr. Kallenbach showed them over the Farm, explaining the construction of the buildings that are going on.

It taxed Mr. Gopal Naidoo's resources to the uttermost in having to provide the mid-day meal for nearly fifty people. The guests liked the special bread and cereal coffee that are manufactured at the Farm. The bread is unleavened, and contains no baking-powder and the coffee is free from injurious matter.

They were most delighted with Mr. Kallenbach's splendid generosity and with the simplicity of his manners and life. They decided to hold a meeting there and then in order to pass a resolution of thanks to Mr. Kallenbach. Moulvie Saheb Ahmed Mukhtar was, on the motion of Mr. Hajee Habib, seconded by Imam Saheb, elected to the Chair. The Chairman, opening the proceedings, said that whatever views the people may hold about the struggle, they could not but thank Mr. Kallenbach for his most noble work. Messrs. Kallenbach and Polak had rendered yeoman service to the community. Mr. Ebrahim Coovadia then proposed a vote of thanks to Mr. Kallenbach for his generous offer and in doing so eulogized Mr. Kallenbach's work. Imam Abdul Kadir Bawazeer seconded and Mr. Hajee Habib supported the resolution. Messrs. Cachalia and Royeppen, too, spoke to the resolution in feeling terms. It was enthusiastically carried. Mr. Kallenbach expressed surprise at the proceedings, and stated he deserved no thanks for what little he had done. He, as well as those Europeans who had taken part in the struggle, had gained spiritually, and he believed

Transvaal Indians and the Governor-General

Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, has addressed the following letter, dated the 4th instant, to the Private Secretary to His Excellency, the Governor-General, Pretoria:

Sir,—The Committee of my Association has decided to approach His Excellency with a view to the presentation of a humble and loyal address of welcome, on His Excellency's approaching visit to Johannesburg; but my Committee has hesitated by reason of a hitch that occurred at the time of the presentation of an address to Lord Selborne. My Committee was then at first advised that the Association's address would be received at the same time and place as the other addresses from public bodies, but, at the eleventh hour, a message was sent to the offices of the Association to the effect that the address would be received privately by his Lordship, and it was ultimately so received. My Association then understood that the decision to receive the address at the same time as the others was altered because of the prevailing prejudice against Asiatic and coloured communities in this country. My Association is most anxious to avoid a repetition of such an awkward and humiliating position, and, therefore, trusts that, if its humble address may not be received in common with the other addresses next Friday, His Excellency will be graciously pleased to accept this letter as testifying its respect for His Excellency as His Majesty's representative. If the address of my Association cannot be received publicly, my Association can quite understand and appreciate the delicacy of the situation. But, should His Excellency consider that the humble address of my Association may be received publicly in common with the others next Friday, I am desired to state that my Association would like to make a formal presentation. May I request the favour of a telegraphic reply?

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Lord Gladstone to Receive Deputation

His Excellency Lord Gladstone, Governor-General of the Union has consented to receive the address of the British Indian Association along with other public addresses. The address is illuminated by Mr. Wooliams and will be presented at noon, in a heavy silver casket.

The address welcomes their Excellencies and hopes that Union under his Lordship's régime will benefit all classes and communities and renders an expression of loyalty to their Majesty the King and Queen.

The British Muslims are also presenting an address.

Items of Interest

The addresses which were presented to General Botha by the Mohammedan community of Maritzburg, and also by the South African Janjira Anjuman Islam during the Prime Minister's recent visit to Natal, have now been forwarded to General Botha at Pretoria, (says the *Transvaal Leader*). The addresses, which are finely illuminated and in handsome gold frames, are both fine pieces of illumination work in gold and colours, and the Premier is very gratified at receiving them. General Botha is sending a letter to the secretary of both communities expressing his gratification and pleasure, and also his thanks for the kind thoughts which prompted the presentation of the addresses.

The annual prize distribution of the St Anthony's Indian School took place in their hall in Victoria Street on Thursday, the 23rd ult., at 3 p.m. The spacious hall was crowded to overflowing, over 500 being present. The prizes were distributed by the very Rev. Father Meyer, administrator of the Vicariate of Natal, during the absence of his Lordship Bishop Delafle. There were also present Rev. Father Muingot, Rev. Mother Rosary, several Sisters of the Holy Family, a few European ladies, and a goodly number of the representatives of all classes of the Indian community. Before the distribution of the prizes a varied programme was submitted, and done full justice to by the children.

Replying to a question from a member of the audience at South Coast Junction, Mr. C. M. Robinson, candidate for the Union Parliament, said that, in regard to his attitude on the Indian labour question, he did not know of any occasion when he had wavered in his opinion that Indian immigration should be stopped. He went beyond the programme which he had read earlier, and said that legislation should be introduced to stop Indian immigration.

The annual breaking-up ceremony of the Durban coloured school took place on Thursday, the 23rd ult. The hall was full of parents and friends. The headmaster referred to the growing increase of the school, the number giving a yearly return of over 240. He asked the children that were leaving to continue their studies, so as to be a credit to themselves and the school. After the prize-giving, three hearty cheers were given for the headmaster and staff. Beautiful specimens of fretwork, paper-making, sewing, and cane-work were exhibited.

The following is the report taken from the *S. A. News* of what Mr. Barton (Minister for Natives) said at the Cape Town banquet referred to in their columns last week. The Asiatic policy of the Government he con-

sidered a most integral factor of the native question and the Government had set its face most absolutely and determinedly against the further immigration of Asiatics. He felt—and he had never scrupled to defend this view—that once a man was allowed to enter in this country, it was the bounden duty of the Government and the people, as a civilised Government and people, to treat him on the fairest possible basis, but they were abundantly justified in not merely resisting and hampering further Asiatic immigration, but actually, in the word of the Government's manifesto, resisting it.

The report of the Public Health Committee of the Johannesburg Town Council embraced the by-laws for the control of the Municipal Abattoirs, upon which Mr. Allan moved that no coloured person whatever be allowed in the abattoirs. The definition of "native" given by the committee was not strong enough. Mr. Tren agreed with Mr. Allan, but Mr. Malraison said that no one would be allowed to enter without the permission of the director. He thought they were straining a point, and might go too far by being too drastic. Senator Tucker asked if it were certain that the regulation would be approved by Government. Mr. Boustred replied that he was not sure, but was hopeful. Mr. Walker said it would be necessary to admit Malay butchers to the abattoirs. The recommendation was agreed to.—*Transvaal Leader*.

Explosives and other weapons of war may destroy human lives; but they may also be used for purposes useful to society and individuals. Not so, however, the submarine boat; its very *raison d'être* is purely cold-blooded homicide and suicide with no relieving feature whatever.—*Japan Times*, Tokio.

San Francisco's Oriental newspapers are the wonder of the journalistic world. There are eight of them, all dailies—four Chinese and four Japanese. Each has its own building, a really metropolitan staff of reporters and writers, and an editor whose sense of news values is as acute and up-to-date as the average American's.

Contents

	Page.
Important Supreme Court Judgment	223
Free Education in India	224
An Indian Deputation to the Administrator	224
Correspondence	225
From the Editor's Chair	225
Transvaal Deportees at Madras	225
The Guardians of Humanity	226
Transvaal Notes	227
Botha's Programme	228
The Visit of the South African Union	228
Indian Deportees in the Savings Bank	228
Transvaal Indians and the Governor-General	229
Items of Interest	229

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

તમને ઘડિયાળો મુક્ત જોઈએ છે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપો (મીડી) રાખવામાં આવે છે. એ બાકીઓના માલિકોને નીચે મુજબ મુક્ત ઘડિયાળો આપવામાં આવશે :—

૩૦૦ કુપો એકઠી કરનારને સુંદર સોનાનું ઘડિયાળ.

૧૨૦ " " " રૂપાનું ઘડિયાળ.

૫૦ " " " ઓકસોડાઈઝડ ઘડિયાળ.

ઘડિયાળ મેળવવાની બીજી પથ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું " લેબલ " કાઢીને સાચવી રાખજો. ૫૦૦૦ લેબલ એકઠા કરશો તો તમને સુંદર સોનાનું ઘડિયાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ એકઠા કરશો તો રૂપાનું ઘડિયાળ મળશે. એટલા પથ ન અને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ રહે તોપણ ઓકસોડાઈઝડ ઘડિયાળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું શુભકાંક્ષી નહીં. નાતાલીયા મીલ્કના માલિકો બીજું ખરીદવામાં એક છે. તમણે અને સરકાર અને અસાધવાળું બધી દુકાને મળે છે.

રોસસેલ મેનવનું ફેક્ટરી.

નાતાલીયા મીલ્ક કં. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, आपको मुफ्त घड़ी हाना ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક ચિઠ્ઠી રહેતી છે. વહ ચિઠ્ઠી ૩૦૦ જોડકી પાસમાં હોતી છે, ઉપરથી એક અચ્છી સુનેકી ઘડી વસીત દી જાતાં છે. ૧૨૦ ચિઠ્ઠીવાળોને ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચિઠ્ઠીવાળોને ઓકસોડાઈઝડ ઘડી મીલેંગી.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

નાતાલીયા મીલ્કના ટીનની ઉપર જો લેબલ રહેતા છે, ૫૦૦૦ ચિઠ્ઠી કરનારોને સુનેકી ઘડી મુક્ત દીયા જાય. ૨૫૦૦ લેબલવાળોને ચાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાળોને ઓકસોડાઈઝડ ઘડી મુક્તમાં મીલેંગી.

આમલિયે નાતાલીયા મીલ્કના સ્થાન ક્યોની અચ્છા ઓર મગડવાલા છે, ઓર લેબલ જાચાકર જમા કરનારે ઘડી મુક્ત મીલેતો છે. લેબલ ઓર ચિઠ્ઠી નીચે લિખે પત્ર પર હોલસેલ ઓફિસમાં જતલનેસે ઘડી મીલેતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવિલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

મુખ્યના ગવર્નરના

ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુ.

તીજીરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હિંદુસ્તાનમાં મોટા
માં મોટા કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
મુકાબામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીફાઈ
માં બીજાને ખમીરાથી
હરાકા ચાંદ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર પ્રીન્સેસ
આફ વેલ્સ હિંદમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દર
લાખ રૂપીઆનું જરી
આન સાચવવા સારું મોઢ
રેજની તીજીરી રાકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિઆ રાકી નવામાં નવા
સ ચા કામથી ચલાવવામાં
આવે છે. માલિકે ૬૪
લાઈ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગાસ
કર્ચે છે.

હોદી થાપણ—હોદી માલેકી—હોદી કામ.

ગોદરેજે પુરોપકા તીજીરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજીરી તેમની સરસ તીજીરી સાથે
આગમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજી સુધી કોઈપણ પુરોષીબન પેઢી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજીરી બનાવનારને કોઈ ચેલેન્જ પુરુષો છે.

ફેદલાક ઇંગ્લેન્ડે તીજીરી બનાવનારી કળા અને તેનો આય સામે રક્ષણ કરવાનો મુજબ જાણે છે તેથી હિંદમાં તેમજ
હ અહાંમાં ગોદરેજનીજ તીજીરીઓ તેઓ વાપરે છે.

અમુક પુરોષીબન તીજીરી વેચનારા પોતાને હરકતના માલના બહુમાં કુ કે છે તેઓ પણ પોતાના ખબતાના રક્ષણ
સારું તે ગોદરેજની તીજીરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા જરેરીઓ—રામજી જાગવાળ અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજીરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો વીગે ઉતરાવવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજીરી કયાં વપરાય છે :—

મુખ્યના ૮ ક્ષણમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાખવાળી. કરાસી (૫૨૫૨) બેંક, ૨ દરવાખવાળી. મેકોલેમ
બેંક ૩. ૪૦૦૦ નો મળજીત બોરકે. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજીરી. ૩. ૧૫૦૦ ની બીજી તીજીરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજીરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજીરી. અલાવસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજીરી. ઇન્ડિયન રૂપીલી બેંક, ૬ તીજીરી.
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજીરી. પંચવળને સીધ બેંક, ૪ તીજીરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજીરી. બેંક ઓફ
પુણે, ૩ તીજીરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કુ, રાલી મપર્સ, મદ્રાસની કુ, મારસા સન્સની કુ, ગ્રીવસ ટાઇનની કુ, શો. વોલેસની કુ
એ. એન્ડ ને. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તિલા સન્સની કુ, ૩૩ તીજીરી. સર કરીમલાલ હજાલીમ, ૧૮ તીજીરી. સર આદમજી પીરલાલ, ૧૭
તીજીરીઓ. મેસરસ રાલી મપર્સ, ૧૨ તીજીરીઓ વિગેરે.

ઉપરની તીજીરીઓ જાપોએ પહેલી તીજીરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને ઉલ્લીને ચોલાક માસજ થયા છે.

નિવવાળી આવના ચોપડી મંગાવો.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

43

પ્રસ્તાવ ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૬મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

અંક ૨૮.

અઠવાડિક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૬ જુલાઈથી, તા. ૧૫ મી જુલાઈ સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-અષાઢ શુક્ર ૩થી અષાઢ શુક્ર ૬ સુધી, સંવત ૧૯૧૬.

મુસલમાન-તા. ૧ મી રજબથી તા. ૭ રજબ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ વિક્રમ.	મુસલમાન તારીખ.	પરસ્પરી સંબંધ.	ક્રમ.	ક્રમ.
રવિ.	૬	૩	૧	૩૦	૧	૫૧૦
રવિ.	૭	૪	૨	૧	૨	૫૧૦
સોમ.	૮	૫	૩	૨	૩	૫૧૧
બુધ.	૯	૬	૪	૩	૪	૫૧૧
શુક્ર.	૧૦	૭	૫	૪	૫	૫૧૨
શનિ.	૧૧	૮	૬	૫	૬	૫૧૨
રવિ.	૧૨	૯	૭	૬	૭	૫૧૩

અન્યક્રમણા.

મી. રાયપત	...	૪૨૯
મવરનર જનરલ અને ટરાંસ ની હાઈ કોમ
જોહાનસબરમ	...	૪૩૦
સત્યાગ્રહ પર દીકા	...	૪૩૧
મહારાષ્ટ્રી એક-સત્યાગ્રહીનો કામળ	...	૪૩૨
સત્યાગ્રહની લડતની હિમાયત
નવલખા એકમીની રજા પર પાસે એક રોડ	...	૪૩૩
સુપ્રીમ કોર્ટમાં હાઈકોર્ટનો ચુકાદો	...	૪૩૪
ટરાંસવાડની લડતની તારીખ	...	૪૩૫
મી. ઇ. એ. નરિસનનું ૪૦ વર્ષ
હિંદની મુસાફરીની વહીવટ	...	૪૩૬
દુનિયાની મુસાફરાઓ અપાઠો	...	૪૩૭
અનલોકન	...	૪૩૮
વિદ્યાવદનર સંજ્ઞાની વિષયો
પરચુરણ ખબરો	...	૪૩૯
નાદારી કોર્ટની નોટીસો વીગેરે
તાર સમાચાર
આફ-વરવમાન	...	૪૪૦
લડત સંજ્ઞાની પરચુરણ ખબરો	...	૪૪૧
ઉલ્લા ખબરો
પરચુરણ ખબરો
હિંદની નહેરુ દિવસો	...	૪૪૨
હિંદુસ્તાનના ખબરો	...	૪૪૩
નહેરુ ખબરો આપવાની કળા	...	૪૪૪
રેલવે ખબરો

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૬મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

મી. રાયપત

મી. જોસફ રાયપત જુદાં ને નથી જુદાં. તેને જોડ્યા, પણ ચોક્કસ તારીખે પાછા દરવાર કરશે. તેમના કિસ્સાથી આપણે જાણવું પ્રમાણ આપી શકીએ છીએ. ત્યારે મધ વેળા જુદા તારે તેને ચોક્કસ દિવસ મળવા સાર પા. પંચની જામીનગીરી આપવી પડી હતી. આ વેળા જેલમાંથી તેની પોતાની ખોલા પરી ઉપર તેને જોડ્યા છે. તેને કંઈ કામગીરીમાં સહી પણ નથી કરવી પડી. આજેની હાલતની શાંતિ વધી છે. આમ સત્યાગ્રહીના કાન્ડ ઉપર વિશ્વાસ રહે છે.

જેલમાં પણ તેઓએ તકન રમી ગઈ છે. વેરડો સત્યાગ્રહીને ધમકાવતાં કરે છે. સત્યાગ્રહી કશે ગેર છંસાર મુખે મેડે જવા દેતા નથી.

આમની સલામતી મી. એમીડીએ સવાલ પૂછ્યો તેનો જવાબ પણ જાણવા સમજવા જેવો છે. વડી સરકાર કહે છે કે તે જાણત કશું લખાણ આપ્યા કરે છે. આટલું જાણતાં છતાં કોણ કહેશે કે કશું જીવતી નથી? સતત જીવે છે એટલું જ નહીં પણ જ્યાં સુધી મી. રાયપત જેવા નર પડ્યા છે ત્યાં સુધી સતત જીવે છે, તે તેથી અસર વધારે હેલાતી જાય છે.

મી. રાયપતને મોટો દરેક હાઈ જવાને લેવા જેવો છે. પોતે બેરીસ્ટર અને વિદ્વાન હોવા છતાં કંઈ પણ મજૂરી કામગીરી પ્રત્યક્ષ નથી. પોતાની જોડાડી બરી ખબરો માંથી નીકળે છે. લોકડાં કાપે છે, કપડાં ધુવે છે ને રોજનો ઉપર જઈ મજૂરનું કામ કરે છે. આમ કરી ખરી કેળવણી લીધી છે એમ સાબેત કરે છે.

મવરનર જનરલ અને ટરાંસ વાલની હાઈ કોમ

માનવત આપવાનો સવાલ

જોહાનસબરમની પ્રિ. ઇ. એ. ના ચેરમેન મી. કાલ્લીઆએ મવરનર જનરલ ના ખાનગી મંત્રીપર તા. ૪ થી એ નીચે મુજબ કામળ લખ્યો છે:—

“જોહાનસબરમ ના. મવરનર જનરલ આવાર છે તે વખતે તેમને આવકારતું એક સાદું અને વફાદારી કાર્ડ માનવત અરપણ કરવા મારી એસોસીએશને દરખાસ કરેલો છે. પણ મી. સેલ્વેસ્ટરને માનવત આપતી વખતે અડચણ આવેલી એ ઉપરથી કમિટી આંચકા ખાય છે. તે વેળા મારી કમિટીને એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે ખીજાં બહેર મંડળોની સાથે તેનું માનવત પણ સ્વીકારવામાં આવશે; પણ છેલ્લી વડીએ તાર મળેલો કે અમારું માનવત ખાનગી વખતમાં સ્વીકારવામાં આવશે, અને એમજ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. મારી એસોસીએશનને તે વખતે એમ સમજાયું કે આ દેશમાં એસિઆવાસી તથા ખીજા કાળા લોક પ્રત્યે અણુમમાના સવળથી ખીજાની સાથમાં તેનું માનવત સ્વીકારવાનો દરખાસ ફેરવવામાં આવ્યો હતો. આવી ખતની કડગી તથા ફોતી કરનારી દિયતિ ફરી ન બને તેમ કરવાને મારી એસોસીએશન ચીંતાતુર છે. તેથી તે બારંસો રાખે છે કે આવતા શુકરવારે બધાની હાજરીમાં તેનું સાદું માનવત સ્વીકારવાનું ન હોય તો ના. સહેનકાહના પ્રતિનિધિ પ્રત્યે માન સુચવનારો અમારો આ કામળ સ્વીકારી બેવા ફરાર કરશે. કદાચ બધાની હાજરીમાં તે માનવત સ્વીકારવામાં નહીં આવે તો તે મામલાની ખારીજીને લાકને હોય એમ મારી એસોસીએશન સમજી શકે છે. પણ જો બધાની હાજરીમાં તે સ્વીકારવાનું નામદાર પારે તો મારે જણાવવાનું કે એક સાદું માનવત અરપણ કરવાનો અમારો દરદો છે. આ અરજીનો જવાબ તારથી મોકલવા વિનંતિ છે.”

જોડા-સપરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીની તરફથી.]

સત્યાગ્રહી શર્મ

આ શર્મ દહડે દહડે રહેતું જાય છે એમ દાવો મારે કરેલું જોઈએ. વસ્તી પુષ્કળ થઈ છે, અને એક નવા મામલો દેખાય આવે છે. કમદારો અને સલામતી તથા તેમનાં કુટુંબોને સારું હું જે મકાન વિશે લખી ગયો છું તે ઉપરાંત ચાર તંત્ર છે. તેમાંના એક તંત્રમાં મી. કેલનમેક તથા સત્યાગ્રહીઓ વસે છે તે મકાન બેરોએને સોંપવામાં આવ્યું છે.

મકાન બાંધવાને સારું મજૂરીનું કામ સત્યાગ્રહીઓ તથા મી. કેલનમેક કરી રહ્યા છે. પાણી ભરી આવવું, લાકડાં કાપી લાવવાં, માટી ભરી, ખાતી કરવી, રોશનથી માલ લાવે (વિગેરે) બધું કામ તેઓ કરી રહ્યા છે. હાલ તો નિયત પશુ તેજ કામ છે તે સાંજ પડ્યે બધા થાકી રહે છે એટલું કામ કરે છે.

મી. મેપાલ નામક જેના હાથમાં રસોઈનું કામ છે તે હલ વાળે છે. સવારના સવાર જ વાગ્યાથી રાતના નવ વાગ્યા સુધી રસોઈના કામમાં રોકાયેલા રહે છે. સામાન વિગેરે ખેતાનોજ હોય તેમ ઘણી કાળજીથી ઝોઝો વાપરે છે ને બીમાર થવા દેતા નથી.

બોર્ડો બેરોની મુશ્કાલત

બોર્ડો બેરોએ શર્મે તપાસવાને રવિ વારે આવેલાં. તે મીસીઝ સેપાર્ડીઅન, મીસીઝ ફ્રાન્સીસ, મીસીઝ એવન નવા પન, મીસીઝ મારીમુ પરીઆચી, મીસીઝ એલારી મુનસાધી, તથા મીસીઝ કાયા પાલે હતી. તે બધી ફર્મથી રાજ થઈ ને ગમેલી છે. એટલે એમ જણાય છે કે શર્મમાં આવવાનો નિશ્ચય કર્યો.

વેપારીઓની મુશ્કાલત

તે ઉપરાંત મી. કાયલીઆ, હમામ સઉજ અબદુલ હાદર ખાવાઝીર, મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતાર, મી. અરેન, મી. ફેનસી, મી. હાજી હમીદ, મી. નગડી, મી. હજીમ કુવાડીઆ, મી. આમદ મીઆ, મી. મુલેમાન મીઆ, મી. મુસા હસાકજી, મી. મુસા મુનશી, મી. અહમદ વાળ, મી. મુસા બીખજી, મી. અહમદ કોરીઆ, મી. મુસા હમીદીમ પટેલ, મી. અહમદ મમદુ, મી. મીરજા, મી. મજરાલીમ હમીદી, મી. પરચુ તથા મી. મેલાઈ તથા મી. એલની

અવ્યા હતા. તે બધા આખો દિવસ માળી નવામહી ખાલુ લઈને ગયા હતા. સહુ સાહેબોએ મજૂરીમાં પશુ થોડો આગ લીધો હતો.

મી. કેલનમેકને માન

પત્રી તેમાંના સલામો વિચાર મી. કેલનમેકનો ઉપકાર માનવાનો ચર્ચા ખાણી પછી એક મીટીંગ કરી. તેમાં મી. હાજી હમીદની દરખાસ્તથી અને મી. હમામ સાહેબના ટેકથી મોલવી સાહેબ પ્રમુખ નીમાયા. મોલવી સાહેબે જણાવ્યું કે મી. કેલનમેકે કરેલા કામને સારું આભાર માનવા મીટીંગ ચલેલી છે. તેનો અભાર માનવાને તે લાયક છે. મી. પોલાક તથા મી. કેલનમેક પરકામી હોવા છતાં તેમણે ભારે કામ કર્યું છે.

મી. હમર હીમ કુવાડીઆએ દરખાસ્ત કરી કે આ મીટીંગ મી. કેલનમેકનો તેમની સખાગત અને દિનસેજી સારું ઉપકાર માને છે.

હમામ સાહેબે ટેકા આપ્યો.

મી. હાજી હમીદે વિરોધ ટેકા આપ્યો. ત્યાર પછી મી. કહલીઆ તથા મી. રોપન બોલ્યા ને દરખાસ્ત સરવાળામતે પસાર થઈ.

મી. કેલનમેકે ઉપકાર માનતાં જણાવ્યું કે તેમણે લડતમાં હલમોજી બતાવી તાલ ઉઠાવ્યો છે. તેમજ દરેક બેરોએ જે હોદી લડતમાં સામેલ છે તે વધારે લાભ ઉઠાવે છે એવી આ સરસ લડત છે.

મી. એલકે રોપન

શુકરવારે છુટ્યા. છુટ્યા તોજ તેને દેશપાર કરવાના હતા. તેથી તેને ત્રણ વાગે હજાર રહેવનું કમી જોડા-સપરમ ની જલમથી તેને છોડી મુક્યા. મી. રોપનને ત્રણ વાગે પોલીસ રોશને હાજર થતાં દુકાન મળેલા કે ચાંદમી તારિખે હાજર થયા હાજર રહેવું. તેથી તે ઉરવળ કામમાં રહેવા ગયા, ને પહેલે દહાડેથી જ કામ કરવાનું શરૂ કર્યું. તેની સાથે મી. સોલોમન એરનેસ્ટ પણ જોડાયા. એટલે કામમાં પુષ્કળ બરતી થઈ છે, ને જેટલા માણસ આવે તેટલા કામે લાગે છે. મી. રોપનને લાકડાં કાપવાનું લાકડાં સારવાનું, રોશનના જેવા મમાંથી માલ કઢાવી ગાડીમાં ભરવાનું, પાણી ભરવાનું અને કપડાં ધોવાનું કામ રવિવાર સુધીમાં કરેલું છે. એને ગમતી હેઠ બીજાને મનન કરાવે છે.

જોડીનો બેરો

જોડીનો બેરોએ ત્રણે દિવસે ચક્ર ચુકો છે. આવડામાં બે આઉસ બધા

છે. સાંજના રોટી, પૂપુ ને એક આઉસ થી મળે છે. એટલે હવે બેરોએની આવડામાં કશું કહેવા જેવું રહેવું નથી.

હાંડીમાર ન ઉતાર્યા

મી. કાયસજી દીનયા તરફથી તાર આવ્યો છે કે મી. પી. કે. નામકને અને તેમના સાથી જે જામખાર ઉતરવાના હતા તેને ઉતાર્યા નથી. સત્યાગ્રહીઓ જામખારના કાંઈ કાયદાથી અટકાયત કરી જણાવે છે. તેથી તે બધા સત્યાગ્રહી હીંદુસ્તાન ગયા છે. જામખારમાં હોદી ન ઉતરી શકે એ તરો કાપેલો! આમ કહી રહે ચક્ર છે તેના ચોક્કસ ખબર નથી. પણ આ બધું હોદીને ચોક્કસ નાર છે. હજી રાત્રીના શું છે તે ખબર પડે છે.

બેરો

મી. હાજી હમીદે ત્રણ કમલ તથા એક દળન દુવાલીઆ, મી. કોરીઆએ એક દળન જરા ટુટેલી કમલી, નવ વેલ્લુ ને નવ ચક્ર, જરમીસ્ટનના મી. દેસાઈએ બનાના, નામીક તથા પાંચન પતની એક ફેસ તથા મી. બી. પી. હમ રાહીમે બે લાકડાનાં મોટાં બોખાં મોકલ્યાં છે. આ પ્રમાણે બીજા સાહેબો પણ જે કામને મદદ કરશે તો બહુ રીક મજારો. કારમમાં કહી ટાંસવાલના કે જોડા-સપરમના જ લાખો મદદ મોકલી શકે છે એમ નથી. પણ દક્ષિણ બારી કાના બધા બામમાંથી કપડ લકડ કે બેરોએ હોદી મોકલી શકે છે. ડરખા ના મેચા તરફારીના વેપારી મેચો તરફારી મોકલી શકે છે, અને કપડના વેપારી કપડ મોકલી શકે છે. હવે તો જાહત નથી એટલે રેલ લાકડ કાંઈ નથી. વપરાએલા કોટ, પાટલુન અને તેવો બીજો સામાન પણ કામમાં લઈ મદાય છે. અને કમેદ છે કે આ ફરો દરેક હોદી વાંચશે ને બનશે મદદ કરશે. આમ કરવાથી તેણે તેટલે દરજે લડતમાં લાભ લીધેલો મજારો.

બીજા બે!

મી. સી. પી. લખીરામે ખમીસ, કમલ મલેક વિગેરે એકત્રીસ નામની બેરો મોકલી છે. તેમાંના કેટલાક સામાન બહુ ઉંચા પ્રકારનો છે કે જે સત્યાગ્રહી વાપરી નહી શકે. તે સામાન વેચવાનો ધરાવો રાખેલ છે.

મી. થાપી નામક

અને મી. થાપી નામના તા. ૧લી જુલાઈએ ત્રણ માસની સખત મજૂરીની જેલ

મળી છે. મી. ચંપી નામક હિંદ દેશ પાદ જવાની વડી રાખતા હતા, અને જો કે પેતાને હિંદ વિદેશ સમાન છે, છતાં તેનો હિંદપરનો પ્રેમ કાઠ હિંદીનાથી ઉતરે તેવો નથી. તેમને નાતાલ દ્વિપાર કરવામાં આવતા હતા ત્યારે તેમણે દરેક માંથી નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:--

"મને હિંદુસ્તાનને બદલે નાનાસ મોકલશે. મનુષ્યોને જોવાની મારી તક તેમણે લઈ લીધી છે. પણ મને હિંદ ન મોકલવામાં સરકારને ઝઠાપણ બરેકુ લાગ્યું છે. હવે હું મારા ડીપકલુદના સાથીઓની સાથે સામેલ થવા, અને તેમની સાથે જેવતાં દુખોમાં ભાગ લેવા સક્તિમાન થઈશ. ઉપર કહીના સખત મદિના આવે છે, અને તેથી તેવે વખતે બહાદુર માણસોની સાથે હૈલામાં હું માન સમજું છું."

સત્યાગ્રહ પર ટોટા

મી. પોલાકનો જવાબ

"મોડરન રીવ્યુ" માં X નામથી લખનારે સલામતની લડત પર ટીકાઓ કરી હતી. તેમાં તેણે એવું જણાવ્યું હતું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓએ આજ સુધી પોતાના મુત્તીસીપાદ અને ઘહેરી તરીકેના હોમ બોમ્બવામાં બેઠા કરી બતાવી છે, જ્યાં તેમને આજે જ્યાં દુઃખો ઉઠાવવાં પડે છે, અને ત્રાંસવાદમાં ચાલી રહી છે તેવી દુખદાયક સ્થિતિમાં ઉતરવું પડે છે. લેખો વધુ માં એવું જણાવેલું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓએ બહેર છે કે તેમણે બધાએ હિંદુસ્તાન ચાલ્યા આવ્યું, અને હોમ બોમ્બવામાં શીખવું આના જવાબમાં એક લેખ મે મારના "મોડરન રીવ્યુ" માં મી. પોલાક તરફથી પ્રસિદ્ધ કરાવવામાં આવ્યો છે. તેમાં X ની ટીકાઓનો લખાણ દલીલમાં ઉતરીને સમોટ જવાબ આપવામાં આવ્યો છે. તેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી ધર્મીદાસનું દુકમાં વર્ણન કર્યું છે, તથા હિંદીઓએ આજ સુધી જે રાજદારી લડત લીધેલી તે બતાવી તેઓ પોતાની દુરજ બાળવામાં પછાત રહેતા એવી X ની ટીકાનો રહીયો આપ્યો છે. ત્રાંસવાદના હિંદીની લડતનું વર્ણન કરતાં મી. પોલાક લખે છે કે:--

૧૯૦૧ની સાત પછી ત્રાંસવાદના હિંદીઓએ બેશકરીને બતાવી આપ્યું છે કે ઘહેરી તરીકેના બધા દુકમાં તેઓ ખરેખર લાયક છે. ૧૦૦ની પહેલાં તેઓ માત્ર "કુલી" ગણાતા. આજે પોતાની રામાન મારેની કાબજીને લીધે, તથા અણધાર્યાં આત્મભોમ બનાવીને તેમણે જિંદગી હિંદીનો દરજ્જો મેળવ્યો છે. અને આ દેહલો મોટો ફાયદો થયો છે તે જોએ. દક્ષિણ આફ્રિકાની સ્થિતિ જણે છે તેઓ સમજી શકે છે. તેમની લડતને લીધે રેડીશીપમાં તેવો દાખલો થયો બહુ થયો છે; તેમજ નાનાલમાં એવી અદ્યતન દયાવી દેવાઈ છે. વળી ત્રાંસવાદમાં પણ ખીજ આકરા કાયદા થતા અટક્યા છે. આ બધું ત્રાંસવાદના હિંદી પોતાની દુરજથી પાળત નથી રહ્યા તેથી બન્યું છે. જે કાયદા મારે લડત ચાલે છે તે હિંદી દુરજ બાળવામાં પછાત રહેતા તેથી થવા એમ માનવું તે નકમે તર્ક છે. એટલે X ને ટીકા આ રીતે છે તે સદશ્યનું મીથ્યા ત્રિમનજ બતાવે છે એમ કહું તો તે મને માફ કરશે. ત્રાંસવાદના હિંદીની લડત વિષે, અથવા તેમણે શું કર્યું જોઈએ તે વિષે તેમને સલાહ આપવાનું કાઠ હિંદવાસીના મોંમાં શે.વી શકતું નથી. ઉલટાવું તેમણે તો બદલા દેરીયા અને તેમની ઓરનોના પગપાસે બેસી દુરજ કેમ બાળવી તેનો પાઠ બહુવેળે બોલ્યો; અને પોતાનો ધર્મ, પોતાની હાજગત, તથા પોતાના દેશમાટે લડતાં મરવાનું તેઓ જણે છે અને લડતાં મરવા તેમને મોકલવાનું તેમની ઓરનો જણે છે તે તેમની પાસેથી શીખવું જોઈએ.

ઉલટમાં હું એ કહેવા માગું છું કે ત્રાંસવાદના હિંદીઓને પાછા અહીં (હિંદમાં) લાવવાનો વિચાર શુભભરેલો અને અસંભવિત છે. જો કદી તેમને પાછા લાવવામાં આવે તો ત્રણ દિવસના તમાશા તરીકે સહ તેમના તરફ ખ્યાન આપશે. પણ પછી તેમને કાઠ બાજ પણ પુછશે નહીં. ૧૯૦૮માં પહેલાં હિંદીને દેશપાર કરવામાં આવ્યા, અને તેમના કુટુંબો નિરાધાર લાં પડેલાં હતાં તે વિષે હિંદીને બહેર માણસો અને મંડળને તારો કરવામાં આવ્યા તેપર દેહલું ખ્યાન અહીં આપવામાં આવ્યું હતું તે હજી પણ યાદ રાખવા મને કારણ છે. અઠવાડીએ અઠવાડીએ 'દિવ્યત ઓપિનિયન' દ્વારા અને હિંદીને દેહલું આજેના જાપામાં

ખખરોદારા દુઃખની જે દરિદ્રતા મોકલવામાં આવતી તે ત્રાંસવાદનની અને ખ્યાન અપવાદનની જતી: અને પરિણામે મુખ્ય અને હિંદના ખીજ બાજમાં પણ દેશપારીઓ આવ્યા પણ તેમનેમાટે કેટલે બહેજરત કર્યો નહોતો, ને તેઓ ભુરી જવાએજા તે પણ મને યાદ છે. પણ કદી તેથી ઉલટી દરિદ્રતા હે.ય, તોપણ ત્રાંસવાદના હિંદીઓએ લડતનું મેદાન છેડવાનું નથી. તેમને પાછા લાવવાથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી સલામતો નીવેડા અવી જશે નહીં; ઉલટાવી તેની મુશીબતો વધશે કેમકે લડતનો ભાર ત્રાંસવાદમાંથી ખસીને નાતલપર જશે, અને ૧,૨૦,૦૦૦ હિંદીપર પડશે, ને તે વિષે સખત રૂપમાં અને ત્રાંસવાદના ૧૦ દળરને પાછા લાવવાનાં સુચના થઈ તેમ આ લાખ ઉપરાંત લેખોને પાછા દેશ લાવવાની સુચના નહીંજ થઈ શકે. તેમનામાં હળવે કાયોનીઅલ-મેરન મરદો અને ઓરનો છે. તેમનું વતન દક્ષિણ આફ્રિકા છે, કે નીવીરીતે તે ગોરાઓનું પણ વતન છે. ના, દક્ષિણ આફ્રિકાના સલામતો તો લાંબ નીવેડા થવો જોઈએ. ત્રાંસવાદનો મામલો તે આખા સલામતી કોરનેજ અડકે છે, પણ સલામતના નીવેડાની રીતો બેટક ત્રાંસવાદના હિંદીઓએ શોધી કાઢી છે. તેમના અસંત પાળખી પણથી, નાની બાજતોમાં લોકમતને રાજ રાખવા દીધું મુકવાની તેમની તક યારીઓથી, મુદતની બબતમાં વજ જેટલી તેમની ફરતાથી, તેમના આત્મ સંવમથી, દુરજ બાળવાથી, તથા જોખમદારીઓ ઉઠવાથી. માણસતરીકે ઉચી પકુલી ખીજવાથી, અને પોતાનાં વહાલાં સિદ્ધાંતોને ખાતર પોતાના દેશપર અને તેટલાં કંટો સહેવાથી, દુકમાં શરીરબળ સામે પ્રેમબળ ખડું કરીને સાચો સલામત ધારણ કરવામાં આવ્યો છે. તે તેમની રીતો છે.

નીચેના રીત તે આ છે, અને X કહે છે તેમ તેમને પાછા દેશ લાવવાની નહીંજ, એવા બાવસાથે લેખ પુરો થાય છે.

હામખરમ અમેરીકન લાઇનની એક રફીમરનો કેક ઉપર ખજુરીની બાતનાં કાંડેનો એક બગીચો ઉઘો કરવામાં આવ્યો છે; વળી તેમાં કેટલાંક જાપની છુલ્લુજ પક્ષીઓને ઉડતાં મુકવામાં આવ્યાં છે.

મહારાસ્ટ્રી અઠ સત્યાગ્રહીનો કામળ

મી. ચૌકલીમમ પીલેનો અનુભવ

દશપાસીઓની હાલવાલ

તા. ૧લી જુને મહારાસ્ટ્રી ૧૧ દેશપાસીઓની કુઠડીવાળા મી. ચૌકલીમમ પીલે તરફથી નીચેના કાગળ અમને મળ્યો છે:—

મુખ્યમંત્રી આપણા બહુશીતા દેશીભાઈએ મી. મોરારજી મેઠાણાદાસ, મી. કદમાદાસ ભગમોહનદાસ, તથા મી. સી. કે. ગાંધી વગેરે તરફથી પરોણાગત બેઝબી અમે ૨૬ જુલા પુને ગયા હતા. ત્યાં એન. મી. મેળખેના અમે મીજબાન હતા. ત્યાંથી અમે મહારાસ્ટ્ર જવા ઉપડ્યા, અને તા. ૨૮ મીએ સહીસલામત અમે પહોંચ્યા. અહીં આવી અમે ઈડિઅન સાથે આફ્રિકન લીગના મીજબાન થયા છીએ. અમારે વાસ્તે ઉતારાની સુદર મોકવણ કરવામાં આવી છે, તેમજ સાંખ્યાળ પ મિત્રો અમારી સંભાળ લીધે છે. આ મિત્રોમાંના એક મી. જી. એ નાટેસન છે, જે મહારાસ્ટ્રની ઈડિઅન લીગના સેક્રેટરી છે તેઓ રાત દિવસ બહુખરે વખત અમારી સથે ગમે છે, અને બહુ માયા રાખે છે. મી. સેલવ રાજુ મુઠલીઆર અમને કહેરમાં ફરવા, અને કેટલાકે જેવા સાંપક સ્થળ જેવા તેડી મયા હતા. મુઠલીમમ, પીપલસ પારક, ચરીન એકેવેરીઅન ટરીલીનતુ પયરાસરડી મંદિર વગેરેની અમે મુલાકાત લીધી છે. તા. ૨૭ મીએ મહીધર સ્વામીના મંદિરમાં આભાર માનવાની અને સત્યાગ્રહ સાંખ્યાળમાં પ્રાર્થના કરી દુઆ આદવાની મીટિંગ બરવા માં આવી હતી. ટરાંસવાલના હાંદીની મહાન અને ઉમદા લડત તરફ અમે લોક કામણી પુખ છે. લડત માટે પૈસા ઉઘ રાવવામાં મહારાસ્ટ્રની લીગે બહુ ખત રાખી છે. મહારાસ્ટ્ર વાણીઆ કુલકનીય મહા સંમમ તરફથી તા. ૨૮ મી મેએ અમારા માનમાં એક આપાદિતો મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે પ્રસન્ન અને અનુસરતાં જાણજોયા થયાં હતાં. તથા આપણા તરફ દિલસોજી બનવામાં આવી હતી. તા. ૩૦ મીએ અમારામાંના ૧૫ જેટલા નાંજેર પ્રજામાં પોતાના વતનને ગામ જવા ઉપડ્યા હતા. અમારામાંના કેટલાકે તા. ૭ મી જુને કુરુવ ખાતે મહારાસ્ટ્ર

કુલાકાતુ કાનહર-સ બરાવાનુ છે ત્યાં જવાના છે. હરખાન સત્યાગ્રહી દેશપારી ઝોની બીજી કુકડી કાલમેથી અમે પહોંચવા વડી છે. તેમાં હાંદીઓ ઉપરાંત ચીનાઓ પણ છે. તેમને લેવા કાલે મી. પોલાક અમેથી ઉપડ્યા છે. ત્યાંના સત્યાગ્રહી ભાઈઓએ અહીંના દેશી ભાઈઓની મદદ અને દિલસોજી વિશે ખાતરી રાખવા ની છે. વળી કુ એ પણ ખાતરી આપુ છું કે આપણું હિંદ આપણા પક્ષમાં છે, અને જ્યાં સુધી આપણને જીત મળે ત્યાં સુધી તે આપણને રોકા આપ્યા કરશે.”

સત્યાગ્રહની લડતની હિમાયતે

“ગુજરાતી પંચ” ની લાગણી

તા. ૨૫ મી મેના અઠમાં “દક્ષિણ આફ્રિકામાં સ્વદેશી બાંકુઓની દાડ મારી,” “મહારાસ્ટ્રની પ્રજા તરીકેના આપણા હક્કો અસ્વીકાર,” “સંસ્થાન વારીઓને અંધ સ્વાર્થી દુરાચક” એવાં લાગણીવાળાં મથાળાંતરે અમદવાદનું “ગુજરાતી પંચ” સત્યાગ્રહની લડત સાંખ્યાળમાં લખે છે કે:—

“દક્ષિણ આફ્રિકાના સંસ્થાનવાસીઓ એ ત્યાંનાં સરવ નદાનાં રાજ્યો એકત કરી એક મહારાસ્ટ્રની સ્થાપના કરવી શરૂ કરી છે, એ સુજાત છે. આ એકસાથી માં તેમના અંધસ્વાર્થી પ્રજાવજોને પુરો પીઅન સિવાયની અન્ય પ્રજાઓની ત્યાં ની વસતી કંટકર બાકે છે, એટલે અને ત્યાં સુધી તેઓ તેનો વીચોર કરવા પ્રવરત રહ્યા છે. આફ્રિકાના મુળ વત નીઓ બહુ અસાન અવસ્થામાં છે, અને એશીઆના બીજા લોકો તથા ચીનાઓ જે ત્યાં છે તેઓને ત્યાં કમાવાનેજ તેઓ મએલા દોવાથી તે દેશમાં કામમ રહેવા ની સ્વાભાવિક રીતે એછી વરતી હોય. એટલે એશીઆના વતનીઓ વિરધના કાપદાઓની સખતાળ ખરેખરી બિદીશ મહારાજ મુકુદમાં મહામણીસમ મનુ યસા હાંદુસ્તાનની પ્રજા ઉપરજ આવી પડી છે. હાલમાં તેઓએ કેટલાક સલા અહીં હાંદીઓને દાંદ ખાતે દેશપાર કરી મોકલી દીધા છે. આમતો ત્રીજો લામ તો સંસ્થાનોમાં જનમેલા હાંદીઓ છે અને એક તો નામનેજ હાંદી છે : બાકી તમાથી કેટલાકને ટરાંસકાસ ચિત્રાવ બીજી કામણુ બગેએ રહેવાનું દેશપુ નાખા અમે ચાંદની કુદ બ અને આપણ

કાનાં સાધનો તથા સંપત્તિ સહુ ટરાંસ વાલમાંજ રહ્યું છે. પણ તેટલેથી બહુ કાર્ય સરે તેમ નથી. નામદાર હાંદી સર કાર અને બિદીશ સરકારે તે લોકોને એમ આમદપુરવક સમજાવવું જરૂરનું છે કે હવે હાંદી સરકારની આંખ ફાટી છે. આવા અસહ્ય અન્યાયના એવન નીચે તેઓ કદી પણ પોતાની પ્રજાને જાવા દેશે નહીં, અને ગમે તેમ કરીતે પણ—જમાણુથી, લામવગથી, સમજાવીથી તેઓ પોતાની ફરજ અદા કરવા પ્રયત્ન કરશે. એ તેમ નહીં બને તો અ તે સંસ્થાનીકો દાંદમાં મળના સરવ લાભ રદ કરીને પણ પોતાની મુરદ હાંસલ કરવા પ્રયત્ન કરશે. બધારે મી. ગાંધી જેવા, મી. સોરાબજી જેવા, હમીદીવા સોસાયટીના પ્રમુખ જેવા હાંદુ, પારસી અને મુસલમાન પ્રજાનાયકો, લક્ષાધિપતિઓને કેહ માં પયરા ભાગવા પડે અને મહીન કામ કરવું પડે તથા હલખી પ્રતિનાં મનુષ્યોમાં રહેવું પડે ત્યારે—એ તકિજ છે કે હવે દરેક વાતની હદ આવીજ ગઇ છે એમ આપણે અને નામદાર સરકારે સમજવું જોઇએ. આને માટે સખળી પ્રજા અને સરવ હોમોએ એકત થઇને આપણા રાજ કરવાઓને સતત પ્રારથના આજી રાખવી, અને આપણા પ્રતિનીધિઓ તથા પત્રકો રાજ્યે કાઉન્સીલમાં તેમજ બધારે આ વાત તાજ રાખવી. અસામ સંત્રામ (સલામદ) સલાવનારાં દેશરતોને બને તેટલી—હજારો અને લાખો રૂપીઆની તથા આપણી સદલાવતાની સહાય આપવી, અને તેમના સૈનારથે પ્રજાને નીરંતર વાચના તેમનાં વિજય માટે કર્યા કરવી. (ઉપરે મોટા અક્ષરે જાણેલી નીચેની અપીલ લોકોને કરવામાં આવી છે. (આપણા બાંકુઓ જ્યાં સુધી દુઃખમાં છે ત્યાં સુધી આપણે સુખ અને ભોગ ભોગવયાં જોઇતાં નથી. આપણી બહેનો દારીદ્ર્યમાં, વિપતિમાં છે ત્યાં સુધી આપણે સુખ શાંતિ અને આરામ જોઇએ નહીં અને આપણા ભાઈઓને અન્યાય સામેના વિરધમાં કાર મહાનિરાસ કરવો પડ્યો છે, ત્યાં સુધી આપણે એમ માનવું જોઇએ કે આપણો ધરમકાર વદન કરનારા આપણા એ બંધુઓને એ ઉપકાર સરવ રીતે અદા કરવાની આપણી સરવથી મહાન ફરજ છે. આવી ભાવના આપણાં અતઃકરણના ઉડાણમાં સરવજ આપેન ત થાય ત્યાં સુધી આપણે હાંદી તરીકેનું નામ ધરવાને વિવરૂવ સાવક નથી.

આચાર્ય છે કે હાંદી જાણ્યો નથી નો પેલાના દરજ્જાવાળાં જાણ્યોને કુખમાં જાણનાં વીધારી દેશે નો નહીં.

નાતાલના એડમોનીસ્ટ્રેટર પાસે એક ડેપુટેશન

કોલોનીયલ બોર્ડ હાંદીઓની હિલચાલ

'નાતલ પીટનેસ' ઉપરથી જણાય છે કે નાતાલની હાંદી કામ પત્ની ડરબન અને મરિસબરગની વચ્ચેના સોસાયટી તરફના એક ડેપુટેશને નાતાલના પ્રેસીડેન્ટીયલ એડમોનીસ્ટ્રેટર બોર્ડ, મી. સી. એ. રમકામની હાંદી કામની હાંદીઓના ફક્ત કરના મુદ્દાકાત લીધી હતી. ડેપુટેશનમાં મેસરસ બેન. એલ. રેન્ડલ્સ, ચાર્લી નવીઆ, ડી. એમ. નામકર, આર. જી. એમ. નામકર, તથા મનશે ચોમસ હતા. મેસરસ એ. એલ. પીટરસ, આર. એન. મુડલે, અને બાથુ મદમદ અહીં તેમાં સામેલ થતા હતા પણ મુદ્દાકાત ના રચનાની ગેરજમજને કારણે તેમનાથી તેમાં બાકી લઈ રહ્યા નહોતો. રજુઆત સાંભળવામાં એડમોનીસ્ટ્રેટર મી. રમકામની સથે તેમના સેક્રેટરી મી. જી. ડી. પમોમન પણ હતા. મી. એ. રેન્ડલ્સે ડેપુટેશનની બોલાવણ કરાવી, અને જણાવ્યું કે અમારી હાંદીઓ પ્રેસીડેન્ટીયલ કોલેજીયલ અગળ નથા મુનિસિપલ પારલામેન્ટ આગળ મુકાવી જોઈએ. કેમકે પારલામેન્ટમાં અમારો કેસ પ્રતિનિધિ નથી. વગેરે.

પછી એક પછી એક હાંદીઓના વિવેચન કરવામાં આવ્યું તેમાં ડેપુટેશને કહ્યું કે ગરીબ અને પ્રાથમિક હાંદીઓને પેલડેકક કરવો પડે તે હિંદીઓની વાત છે. તથા, ડેપુટેશને એવો દાવો કર્યો કે હાંદી કામના નામનો જોઈએ. હાંદી કામમાં પ્રથમિક અને મરતી કેળવણી કેળવવાની બધું જરૂર છે. લાપક વિવેચીઓને સુધન કેળવણી મળે એવી જોઈએ થવી જોઈએ. કેળવણી બાગમાં જે જમિન બેઠ છે તે નાબુદ થવા જોઈએ. ગોરા અને હરડ છે. હરડેને મળે છે તેની હિંદીઓ ધધની કેળવણી હાંદી માટે અને માગીએ છીએ. મુનિસિપલ રથપાલ છે તે એક ખીજ કોલોનીયલ મુસાફરી કરવાને એક સંખી સરકાર હોવી જોઈએ. દરેક

વાત અને એવેરેલમાં કામલ થવાને નાતાલ અને ડેપુટેશને કેળવણીની કમલ હવાની જરૂર છે. ગીરમીડીયા સંખમાં જણાવ્યું- કે પણ મજુરને સારી રીતે રાખવામાં આવતા નથી. તેઓ વમર કેળવણી હોઈ કેમ ફરીયાદ કરવી અને રાહત મેળવવી તે કમ જણવા નથી. રેન્ડલ્સે મુસાફરી સંખમાં જણાવ્યું કે ચંદતા વરમના હાંદીઓને વગર સુધરેલા કામ સામે તીજ વરમની માફી માં બેસવા સિવાય બીજો રસ્તો નથી. તે કામ કોલેજીયલ એક એક કાર્ટમેન્ટમાં ૧૨ થી ૧૭ હિંદીઓને પુરવામાં આવે છે. દરેક માફીમાં આખરદાર હાંદીઓ માટે મુસાફરીની પટ્ટી સમય હોવી જોઈએ. મેડીયો સાથે બેસવામાં ગોરા કોલેજીયલ તેમને અણખો છે. વેપારના લાઇસેન્સ સંખમાં જણાવ્યું કે આ જવાબ સંખમાં કોલોનીયલ હાંદીમાં બધું જવાબ છે. ખીજ અને થી તેમને મુદા ન મળવા જોઈએ. કાપકાને એવી રીતે બાંધવાનો જોઈએ કે જેથી હાંદીઓ પરદેશી પ્રજાના લોકોની કારમાં નો મુકાવળ. હાંદીઓની મેનુમાં રહેનારો નો જરૂર પડે છે તે વિષે, તથા દરના કાપકામાં તકલીફ છે એમ પણ ડેપુટેશને જણાવ્યું હતું. ખીજ એક એ જાણત ડેપુટેશને જણાવેલી કે કોલોનીયલ જ-મેસા હાંદીને જમીન સંખમાં છુટ મળવી જોઈએ તેમજે કહ્યું કે નાતાલ માટે આજે જાગીયતું નામ મળ્યું છે તે હાંદી ના પ્રયત્ને લીધે છે. હાંદીઓને ગોરાની પેટી લીસથી ખિતરો મેળવવા જોઈએ. હાંદી બોરના કુલાલીઆપણા (ઉદરપીટરથી) ની પરીશન કાંઈ બોરજી નથી તે નકલ કરવાને જણાવવામાં આવ્યું હતું. હાંદીઓને મુનિસિપલ રમતગમતમાં બાગ ન બેસા દેવામાં આવ્યો, તથા મુનિસિપલ બેટા ગોરાઓની પેટી હાંદી ઊંડરોએ ન આપવામાં આવી એ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું.

મી. રેન્ડલ્સ ઉપરાંત મેસરસ ડી. એમ. નામકર, આર. જી. એમ. નામકર, તથા મનશે ચોમસ વગેરે પણ બોલ્યા હતા.

'નાતાલ પીટનેસ' ને જણાવવામાં આવ્યું છે કે ઉપરની રજુઆત પર ખ્યાન આવવા, તથા તેને પ્રત્યેક પેડેઆડવા એડમોનીસ્ટ્રેટર વચ્ચે આવ્યું હતું.

વધુમાં જણાવવામાં આવે છે કે મુનિસિપલ હરેવાલ સંખમાં તથા મારિસબરગ હાંદી સવાની સુધરણ સંખમાં

એક ડેપુટેશન મુનિસિપાલીના સત્તાવાળ ની મુદ્દાકાત લેનાર હતા.

ખીજુ ડેપુટેશન

ઉપર પ્રમાણે એડમોનીસ્ટ્રેટર પાસે ડેપુટેશન લઈ જવા પછી સત્તાવાર એક ડેપુટેશન મારિસબરગના મેયર પાસે મળ્યું હતું. તેમાં મેસરસ જી. એલ. રેન્ડલ્સ, એ. એલ. પીટરસ, ડી. એમ. નામકર, આર. જી. એમ. નામકર, અને મનશે ચોમસ હતા. હાંદીઓને મેયર (મી. ડી. સેન્ડરસે) તથા કાર્ટમેન્ટ તેમની રજુઆત સાંભળી હતી.

મી. રેન્ડલ્સે ડેપુટેશનના વિચારે જણાવતાં કહ્યું કે મુનિસિપલ હરેવાલ સંખમાં કોલોનીયલ હાંદીઓને હાંદીઓ છે તે દુર થેવી જાણ્યો. રીડીક એટ વચ્ચે રસ્તાઓ પર પુરતી ખતી નથી, તથા રસ્તાઓ સુધારવાની જરૂર છે એ વિષે કહ્યું. મુનિસિપલ દિવસે હાંદી ઊંડરોને રમતગમતમાં બાગ લેવા દેવામાં આવ્યો નહીં. તેમજ હાંદીઓને રમત ગમતનું મેદાન નથી તે પુર પાડ્યું જોઈએ એમ જણાવ્યું. લાઇસેન્સના સવાલ વિષે પ્રશ્નાર્થ કરી હાંદીઓને કેરે રમવાની નોકરીમાંથી બાતલ રાખવા સામે રિવિડ કરી. હાંદીઓને તથા ખીજ, હાંદી માં આવે ત્યારે તેમને માટે જોરાક લેવા સાર એક રેકોર્ડમાં જરૂર છે તેનો લાઇસેન્સ મળવા વિષે કહ્યું. રીડીક સંખમાં કોમિશનર ન રાખવાની જરૂર બતાવી, એવું જણાવવામાં આવે છે કે આ રજુઆત પર કાંઈ સીધું ખ્યાન બેસવાનું મેયરે માથે લીધું છે.

કોલોનીયલ હાંદીઓ એક પણ ઉપર પ્રમાણે એક રીતે કામ લીધે છે, ત્યારે ખીજે એક પણ વળી એવી પણ જુદે રસ્તે તજવીજ કરતો હોય એમ જણાય છે. રજાનીક જાણમાં જણાવવામાં આવે છે કે ડી. નામકર નામના ડરબન હાંદીએ મધ સાથે સર મેળુનેકનપર, અને હાલમાં કોરડ એડરડનપર લખાણ કરેલ હતું. પહેલાનો જણાવ તેને એવો મહેસો કે કોલોનીયલના પ્રધાનપાસે નાતાલના હાંદીની તકલીફ સંખમાં પણ પીડીએનો હોવાથી મી. ડી. નામકરના પીડીએને ખ્યાન મળવા સંભવ નથી; ત્યારે કોરડ એડરડન પરના લખાણનો એવો જવાબ મળ્યો છે કે તે પર પ્રધાનો વિચાર કરશે.

આ પ્રમાણે બારા બારા પથે કામ લેવાથી તે હાંદી કામને કામને જાહેર હતી થવાનો સંભવ છે.

સુખોમ કોરટમાં લાઇસેન્સનો

ચુકાદો

હાઉસ કાઉન્સિલના ચુકાદા સામે
હાઉસની અપીલ

અરજદાર હાઉસની રજા

મારીત્સપરમના હાઉસ વેપારી મદમદ
ચુકાદાના લાઇસેન્સ નવું કરી આપવા
લાંબા લાઇસેન્સ અમલદારે ૧૮૯૭ના ૧૮
મા કાયદાને આધારે ના કરી હતી. જે
ની અપીલ હાઉસ કાઉન્સિલમાં લઇ જવા
માં આવી હતી. કાઉન્સિલનો ચુકાદો
પણ હાઉસની વિરુદ્ધ જવાબી અપીલ વડી
અદાલતમાં લઇ જવામાં આવી હતી.
મહ તા. ૩૦ મી જુને તે અપીલ સંજ
ગાઇ હતી.

વડા ન્યાયાધીશે ચુકાદો આપતાં કહ્યું
કે :—અરજદાર મારીત્સપરમમાં લાઇસે
ન્સવડે કેટલાંક વરસો થયાં વેપાર કરતા
લાગે છે. ૧૯૦૧ ના હીસેબર માસથી
તે હાઉસનામાં છે. આગલ બાબત તેણે
મુખત્તારન મુ' ધરાવે છે. પણ મદમદ
કાસીય તેની દેખરેખ નીચે અરજદારને
વેપાર ચલાવે છે. ૧૯૦૮ ના હીસેબર
માસમાં લાઇસેન્સ નવું કરાવવા મટે
અરજ કરવામાં આવી હતી. પણ
લાઇસેન્સ અમલદારે ૧૯૧૬ ના એપ્રિલ
માસમાં તે અરજ સંભળી હતી; જે કે
એકસ ચુકાદો તે વખતે પણ આપ્યો
નહોતો. મેની ૨૭મી તારીખે પા. ૩ ની
શી પણ ભરવામાં આવી હતી પણ
કેસ મકાર લાઇસેન્સ નવું કરી આપવા
માં અજુ નહોતો. જે કે વેપાર તો ચાલુ
જ હતો. ૧૯૦૬ ના હીસેબરની તા. ૨૩
મીએ ૧૯૦૬ નો ૨૨ મો કાયદો અમલ
માં આવ્યો, અને તા. ૨૪ મીએ લાઇસે
ન્સ અમલદારે અચાનક નોટીસ મોકલી
કે તા. ૨૮ મીએ મદમદ મુલામે અને
એપાસ લઇને હાજર થવું. મજકુર
માણસ હાઉસનામાં હોવાથી નોટીસને
અમલમાં ચુકવી તે અસંભવિત હતું.
અને લાઇસેન્સ અમલદારને તે વાતની
અખર હોવીજ નેહી.

એપાસ તો ૧૯૦૬ ના એપ્રિલની તા.
૧ મીએ લાઇસેન્સ અમલદાર પામે રજુ
થવા હતા. એટલે તે વખતે પા. ૩ ની
પહેલ કાદી આપતાં અચાઉજ તે નકકી
કરી રોકેલ હોત કે અરજદાર કાયદા
કુળમ એપાસ રાખવા સંકલ્પાત છે કે

નહી. આમ જતાં પહેલવા આધરે
હીસેબર માસ સુધી વેપાર ચાલ્યા હશે
ત્યાર પછી અરજદારને એપાસ સહીત
હાજર થવા તે માસની તા. ૨૪ મીએ
નોટીસ મોકલવામાં આવી. વળી તેમાં
જણાવેલ કે લાઇસેન્સ નવું કરી આપવા
જાવતાની અરજ હજી કાય લેવામાં
આવી નથી. તે ઉપરથી એપાસ સમ
જાય છે કે અમલદારે તે અરજને તાજ
લાઇસેન્સ માટેની (રી-ન્યુઅલની) અરજ
મણી છે. ૧૯૦૬ ની ૩૦ મી હીસેબરે,
જેને માટે પા. ૩ ની રીસીદ કાદી આપી
હતી તે લાઇસેન્સ, કાયદેસર એપાસ નહીં
રાખી રાકવાના નવા કાયદેસર કાદી આપ
વાની અમલદારે ના પાડી. એપાસ બરો
બર રાખ્યા છે તે સંબંધિત કરી આપવા
ની કાયદો ફરજ પાડતો હોય એવું નથી.
અરજદાર કાયદેસર એપાસ રાખી રાકશે
એવો અમલદારને સતેષ આપે એટલી
જ જરૂર છે. આ તક તો અરજદારને
આપવામાં આવી નહોતી.

એટલી મુદતને માટે શી ભરવામાં
આવી હતી તે મુદત વીત્યાબાદ, એટલે
આપું વરસ વેપાર કરી રહ્યા પછી તે
વરસના લાઇસેન્સની અરજ નામ જુરકર
વામાં આવી. તે અરજ મંજુર થઇ
હોત તો પણ અરજદારને વિશેષ શું મળ
વાનું હતું.

મહ ચુજરી વાત વિશે કાયદામાં કાંઈ
જવાબ નહીં હોવાથી મને સમજવું બહુ
સુકેલ લાગે છે કે અરજ સંભળી હોય
પણ ચુકાદો ન આપેલો હોય તે પહેલાં
કાયદાનો અમલ થઇ શકે, અને કાઇના
હકપર અકુશ મુકી રાખાય કે નહીં.
૧૯૦૬ નો કાયદો લાઇસેન્સ પાડવામાં આવે
તો નકકી કરવાનું એજ રહ્યું કે અરજ
નવા લાઇસેન્સ માટે છે કે જુનું લાઇસે
ન્સ નવું કરવા માટે છે, એટલે લાઇ
સેન્સ અમલદારનો ચુકાદો ખરો છે કે
ખોટો એજ નકકી કરવાનું રહ્યું.

એક બીજી વાત છે કે જે અમારી
પાસે રજુ કરવામાં આવી નથી જતાં
વિચાર કરવા જેવી છે. લાઇસેન્સ વિના
બીજી રીતે અરજદારને વેપાર કરવા દેવા
ની અમલદારને કાયદે કે વગર કાયદેસર તા
હોય એવું મારી જણ્યમાં નથી. એટલે
મારા મનથી તે અમલદારનો ચુકાદો તથા
તેને લગતા કાઉન્સિલનો ચુકાદો પણ રદ
થઇ જાય છે. ૧૯૦૬ ના મે માસની તા.
૨૭ મીએ જે શી ભરવામાં આવી હતી
તે તેજ વરસ માટે લાઇસેન્સ નવું કરી
આપવા માટેજ હતી એમ અતવાણ છે.

એટલે રીવરસ લાઇસેન્સ કાદી આપવા
સિવાય બીજું કાંઈ કરવાપણું નહેતું.
અરજદાર વાજબી રીતે એમજ માને કે
અરજ મંજુર થઇ અને તેને કાંઈ વિશેષ
કરવાનું ન રહ્યું.

જો મરો આ મન બરાબર હોય તો
આખો ચુકાદો રદ કરવો જોઇએ, કેમ
કે તેમાં ચુકાદો વગર જરૂરનો હતો.
મુજબ કાયદાની રૂએ આ અદાલતને ધક
વરનો મુકરમો રદ કરવાની સત્તા છે.
એટલે આ સંબંધમાં ચાલેલું કેમ રદ
કરવા મત અપું છું.

પછી મુજબ બાબત હાજમાં લઇને
બોલ્યા કે :—૧૮૯૭ ના ૧૮ મા કાયદાની
કલમથી મરનરની સલાને જે સત્તા
આપવામાં આવી છે તેની રૂએ લાઇસેન્સ
કાદી આપવાની તથા અપીલ કરવાની
રીતમાં ફરફાર કરી રાકવા, પણ નવું
લાઇસેન્સ દોને કહેવું તે નકકી કરવાની
સત્તા તેથી નથી અપાતી. તે સત્તા તો
૧૮૯૬ ના ૩૬ માં ધારા મુજબ લેવાઇ
છે, અને નવું લાઇસેન્સ દોને કહેવું એ
વિશે જે સમજુતી તેમાં છે તે કુ રચી
કારું છું.

અરજદારનો મોજો વાંધો પણ વાજબી
લાગે છે. અરજદાર હાઉસનામાં હોય
છતાં તેને પણ કે ચાર દિવસમાં હાજર
થવાની ફરજ પાડવી તે કાયદેસર હોય.
તોપણ એવજાબી અને આપણુક અણું
છું. એટલે ખરયા સહીત અપીલ
મંજુર રાખવામાં આવે છે.

મુલા વિરુદ્ધ મારીત્સપરમ કોરપોરેશન
વળો ચુકરમો પણ ઉપરના જેવેજ
હશે; અને તેમાં પણ ખરયા સહીત
અરજદારના લાજમાં ચુકાદો આપવામાં
આવ્યો હતો.

એક હાઉસનાની નીચેની રીમ
જણવા લાયક છે: વાઇસરાયની ધારા
સમામાં એક વખત બાણ બુપેન્દ્રનાથ
એ અને સંજાળીને બોલવા કહેવામાં આવ્યું,
ત્યારે જરૂરવાનના મહારાજ પામે બેઠા
હતા. તેમણે તેમને બેસાડી દેવા તેમણે
કહ્યું બેચવા માંડ્યું. ખૂબ બેચવા
માંડ્યા તેણે બાણ બુપેન્દ્રનાથ બેસી ગયા
નહીં આ મહારાજને ધણા વિચિત્ર
ખ્યાલો છે. તેઓ માને છે કે એમ બ્યાન
બેચવામાં આવે એટલે બેસી જવુંજ
જોઇએ.

ટરાંસવલની લડતનો

તારીફ

હાંડમાં એક મેળાવણીમાં ચર્ચા

મી. પોલાકની હાજરી

મુખ્યમંત્રીશ્રી. ધેરાનગરે મંદીરના ઉત્સવ માટે તથા ત્યાંના મરીમ વિદ્યાર્થીઓને ઇનામો વહેંચી આપવા માટે એક મેળાવણી થયો હતો તેમાં મી. પોલાક આમ તબીબી દાખરે હતા. બાળકો કરનારાઓ માંના એક પડીત કનેદયાદ કપુરચંદ હાજર હતા. તેમણે મી. પોલાકની સેવાની તારીફ કરી હતી, તથા ટરાંસવલની હિંમત લડત તરફ પોતાની પસંદગી બતાવી હતી. બાળકોને આપવાનાં ઇનામો મી. પોલાકને હાથે વહેંચી આપવામાં આવ્યાં હતાં. પ્રમુખ સુવર્ણદાસ મુખેલ કર (જેઓ હાંડની પડી પાસાસમાના એક મેળાવર છે) તેમણે પોતાના બાળકો દરેકનું ટરાંસવલની લડત અને મી. પોલાકની સેવા તરફ ઇસારો કર્યો હતો. આખો દેશ સલામતી લડત તરફ માનથી લુગે છે એમ જણાવ્યું હતું. તે વખતે રેતા જાનેએ હોલને તાળીઓથી મળતી મુક્યો હતો. "મી. પોલાકે જેવું બાળક આપતાં લડત સંજ્ઞામાં જણાવ્યું હતું કે અજના મેળાવણીમાં હું જ્યારે આવ્યો ત્યારે મને સ્વપ્ને પણ ખરાબ નહોતો કે અહીં અમારી લડતના કામ વિશે નુકસાનોની યોરો. લડત સંજ્ઞામાં મને માત્ર આપવાની કાશીય થઈ છે, પણ હું કહીત કે તેનું ખરું માન તમે હાંડીવાનેમાંનાજ ટરાંસવલ વાસી પ્રહરણેને બટે છે. મી. રીચ અને હું તો મત અમારી દરજ્જા અદા કરીએ છીએ. તમેએ સલામતી લડત તરફ જે દીક્ષાજી બતાવી છે તે માટે હું તમારો અતઃકરજીથી આભાર માનું છું"

જોહાન-સખરમનુ 'વેપ્રસઓવ ભેખર' જણાવે છે કે મયા રવિવારે સેસીઆનીરુદ હોલમાં મી. માંધીએ આપેલું બાળકો બહુજ રસીક હતું. તેની અસરથી ઇંગ્લેન્ડનાં જોમથી રમતી અહારત પછે દરતો દુર થવી જોઈએ. મી. માંધીએ લાંબેલા વિષયમાં કાંઈ તેમને હાવી કરે તેમ નહોતું. તથા સરુડોના તેમનાં જવાબો બહુજ સચોટ હતા.

મી. જી. એ. નાટેસનનું દુક

જીવન ચરિત્ર

(મયા અંકથી આશુ)

"ઇન્ડિઅન રીવ્યુ" નો શરૂઆત

આ મ.સી.ક થર યુવુ ત્યારે ખીલ માળીકાની માધક પોતાની સ્થિતિ ઉપર તેમાં કંઈ લખવું આવ્યું નહોતું. પણ મદરાસના વડા ન્યાયાધીશ સર આનેલિસ વડકરના ઓકસહર્ડ મુનિયર્સીડીના વાઇસ ચેરમેન તરીકેના અનુભવવાળા લેખથી તેની શરૂઆત થઈ હતી. પ્રેરેતર એમ. રામાચારીયાર જે કાલના એક પ્રખ્યાત જુદીયાની પુરૂષ મળ્યું છે તેઓ, મર કુમ રેવ. કેલેટ અને એલા ખીલ તે ચોપાનીઆ માટે વિખેરો લખતા હતા. પહેલાજ અંકમાં જે બહુ પ્રકારની સર સાઇ તેમાં જોવામાં આવી હતી, તે આજે તેને દશ વરસ થયાં હતાં મુખીમાં સહા જાગવી રખાઇ છે. સર વિદવમ વેડરગરન, પ્રેરેસર હીકગર, સર એચ મેકલવેલ, સર રીચરડ ટેમ્પલ, પ્રેરેસર મેકલવેલ, મી. આર. સી દત્ત, સર જોન જરકાઇન, ડો. જે. ડબલ્યુ. લેવર, મી. એરડી નોરટન, મી. ડબલ્યુ ડી. રોક (રીવ્યુ ઓવ રીવ્યુજના અધિપતિ), મી. જર્જીસ વાલીસ, 'હીંદુ'ના અધિપતિ મી. કરતુરી રાજુ આપનગર, 'મદરાસ સ્ટાન્ડર્ડ'ના અધિપતિ મી. રામન પીલે, મી. સંડી વેચ, અને ખીલ પથા ખાહોશ પુરૂષો તે માસીકમાં અવારનવાર લેખો લખનારા હતા. હાંડીઓ તેમજ એવો હાંડિઅને તેમાં એક સરખી રીતે રસ લેતા હતા. તે માસીકના પત્રનાં વાંચનાં દરજ્જા સાથે જોઈ સફારી કે હીંદુ સ્તાનમાં જીતમ ઇમેજ પ્રદાજ નહીં પણ પલન.એ લેખ લખનારા થયા પડ્યા છે. મી. નાટેસન એક ખરા જાણકારની ચતુરતાથી નવા નવા લેખકો પેદા કરતા અને તેને હમેશાં નિજાવી રાખતા આવ્યા છે. એવો હાંડિઅન સલામતર જુદા જુદા ઇમેજને અને હાંડી ઓના અધિપ્રાપનું હીંપણ આપી તેણે 'રીવ્યુ ઓવ રીવ્યુજ'ના કામ હીંદુસ્તાન માં ખખડ્યું છે. એક સારાં સાહસની નકલ કરવી એ તેની સાધુથી સરસ સીકા રસ કરી એવું કહેવાય છે. જો 'હાંડિ અન રીવ્યુ'ની હાલત પણ એજ રીતે માપ કરીએ તો તેની હાલ પાછળ થર

થએલાં અરો. ડગન ચોપાનીઆં હાથ હીંદુસ્તાનમાં જોવામાં આવે છે, તે ઉપર થી તેની ઉત્તમતાનું એક સદુષી સરસ પ્રમાણ મળી આવે છે. તેનું વડણ બધી રીતે હીંદીને જાણતું જ છે. લેરડ મોરને, સર હરમરડ રાજર્ડ, 'રાઇમ્સ ઓફ હાંડિઆ', 'ધ કેપીટલ', 'ધ લીઅર્ડ રીવ્યુ', 'મદરાસ મેજ', 'મેરનેમ કરોની કલ', અને ખીજાં પથાં જુદા જુદા મત ખરાતનાં જાણકારો તેનાં વખણ કર્યા છે. જ્યાં હીંદુમતર માસમાં તે માસિક ને પ્રગટ થયે ૯ વરસ પુરાં થયાં. આ વખતે દરમીયાન તેણે બધી મુશીબતો જોમગીને પ્રખમત કેળવે છે. પહેલ જ વરસમાં 'લર્નિંગ ખીલ'ના સંજ્ઞામાં તેણે જે સખત હીંદુવાદ ઉપાડી હતી તે માદ કર્યા વિના રહેતું નથી. કેળવા વડો પ્રખ વરસ સામાન્ય હીંદુ પ્રખ વર મધી તદન વિરુદ્ધ પડી ગયો હતો છતાં 'ઇન્ડિઅન રીવ્યુ'એ સામાન્ય પ્રગ્નના પક્ષ માં રહી એવી સરસ લડત ચલાવી હતી કે આખરે તેને વિજય મળ્યો હતો. જ્યાં મદરાસના પ્રખ્યાત આનેયાનવર કામ ચલાવતું બંધ કરવા સરકારપર સી રી કે આડકતરી વચ ચલાવી 'રીવ્યુ' એ સરકારી સંસ્થાનીતિપર જે અસર પેદા કરી હતી તે અસર પણ નોંધ લેવા જોય છે. આ વિશેની કેટલીક હાંડી કતો હજી કેટલોક વખત સુધી બહાર આવે એવું નથી; છતાં લખિયમાં જ્યારે તે બહાર આવશે ત્યારે 'રીવ્યુ' અને તેના હુદ્દાજી અને બહાદુર અધિ પતિના કામની ચારેકે તારીફ થવા વિના રહેતાર નથી. આ જાગતું જ્ઞાન પુર કરતાં પહેલાં, ટરાંસવલના લખખખતા મામલા વિશે 'રીવ્યુ'એ જે મોરચો લીધો છે તે વિશે કંઈ કહેવું રહી જવું ન જોઈએ. જો કે એક વખત તેનું વડણ મોટા વરનમાં શંકા ઉત્પન્ન કરનાર હતું છતાં હવે બધા કણુલ કરે છે કે તે દયાજનક મામલાના સંજ્ઞામાં તેજ વડણ બંધ ખેસતું છે. 'ઇન્ડિઅન રીવ્યુ' ના દરેક વાંચનાર જાણતા હશે કે હાંડિયુ આફરિકાના હાંડીઓની ઉચલપાચલ ઉપર તેણે બહુ ખારીક નજર રાખી છે; અને તે સલામતર હાંડિયુ હાંડિની પ્રગ્નને જીત રત કરવામાં તેના અધિપતિએ જે જાગ લીધો છે તે વિશેની હાંડીકન હજી અધા રમાં રહી છે.

હોદ્દની મુસાફરીનો તકલોફ

એક ગોરાનો અનુભવ

હોદ્દની આદતોપર ટીકા

દરસવાહની અગાઉની પારલામેન્ટના એક સભાસદ મી. જી. એ. હે નેએ કચનથી પુરત આદર્શ રહેતે હોદ્દસ્તાનની મુસાફરીએ જઇ આવેલ છે તેમણે એ મુસાફરી સંબંધમાં પેતાનો અનુભવ બહાર પાડ્યો છે તેમાંથી કેક સાર અમે ત્રીએ આપીએ છીએ :—

રટીમરયાના ગોરાને આપતાં બાકી રહે તે કેબીનોમાં આરંભ અથવા બીજા કાળા લોકોને આવવા દેવ છે. આ લોકોમાં પશ્ચીમીઓ કરવાનો રિવાજ હોય છે. એટલે ગોરા ઉતાર્યોને એ ત્રણ સી, કચ્ચાંબચાં અને વિશેષમાં એકાદ નોકરવાળા કાળા મદરસથી પડોશનો પનારો પડે છે. એજામાં પુર આખી રટીમર જત જતનાં "કુલી" ઉતાર્યોથી ભરેલી હોય છે. આ બધાંએ કેક ટીકટ લીધી હોય છે. તેઓને વચનો કેક વાપરવાની છુટ હોય છે આ લોકોને હોદ્દસ્તાનના કિનારા સુધીની એક પાકીઝ જરૂરી કરી દીધે કાલી આપ વામાં આવે છે. બંધાખરને કાકતરી તપાસ વિના લેવામાં આવે છે. જે રટીમરમાં મે મુસાફરી કરી તેમાં ૫૦૦ ઉતાર્યો હતાં. પરિણામે બધાં કેક માણ સોથી વીકાર બરાબ રહ્યાં હતાં. આ માણસો એક બીજાના કરીરપર છવાઈ જોના હમેશ માણસ પડતા તે ઉપરથી તે દરની અટકળ થઇ જકશે. આજે દરોડા આ લોકો એક કેટલી બીજે જડે બમતા જોરામાં આવતા હતા. આથી ગોરા તથા ઉતાર વરમના હોદ્દી ઉતાર્યોને બહુજ કંટાળો ઉગતો. આ બીડમાં કેટકાક 'બનીવન' વેપારી પશ્ચ હતા તેઓ પૈસાદાર હોય છે. તે.પશ્ચ 'કુલી' સાથે રહેતાં અચક્ષતાં નથી. તેઓ મુસાફરીમાં બધાં સારાં કપડાં વગેરે પેટીમાં ઘાલી મુકે અને મેલાં કપડાં પહેરી બધાંમાં ભળી જાય. પડી કિનારે જવું હોય આરે પૈસાદાર વેપારી બનીને ત્રિકો આ લોકો હરીફાઈમાં કેમ હાવે છે તને આ ઉપરથી ખ્યાલ આવી જક છે. મન સાનીવતને ખાતર પશ્ચ આવી હાલતને અટકાવ થવો જોઈએ. અમુક તરફની રહેણી માટે દરેક કાલને દરજ પડવી

જોઈએ. વળી બધાં જોરાને પશ્ચ આવી દરમાં રહેવું પડે છે તે જોઈ કાબને સામથી થયા વગર રહે નહીં. દરસવાહના કાકરવાડા માટે બહુ ટીકા પાપ છે; પશ્ચ ત્રીએ આ રટીમરના કરતાં બહુજ સારી હાલત હોય છે.

રટીમરમાં મરણો પશ્ચ નીપજે છે. અને મારી મુસાફરીમાં કેટલાક મરણો એવાં દરેથી બનેલાં એવાં કે સાધારણ રીતની રહેણીમાં એવાં દરેક થતાં અચક્ષિત હોય. કેક ઉપર બેકેટાંનાં ૪ જગજર રાખવામાં આવ્યાં હતાં. પાણી ના ચાલુ પહેનથી બાજર સાફ રહે એવી સગવડ નહોતી એટલે મદદનીથી થી વાત કરવી! 'કુલીઓ' પેત પેતાના કાલકા ના મુકા વાપરતા હતા. આથી રટીમરની સહીસવામંતી રિવે દર પળે ખારતી રહેતી. અમલકારો બીચારા બહુસંભાળ રાખતા પશ્ચ તેઓની મુશીબતનો પાર નહે તો.

બીજા એક ગંભીર વાત એ છે કે ૫૦૦ ઉતાર જેને નામનીજ નોશીથી લીધા હતા તેઓને માટે ૫૦૦ તરવાની ગોદડી રટીમરે સાથે લીધી હતી. બચાવ ની કેડી રાખવામાં આવે છે તે તો પુરતી તોલી આપનારાં ઉતાર માટે અને ખાસ કરી સીએ માટેજ ઉપયોગ થાય એમ ભાણવામાં આવ્યું હતું. દરે મધ્ય દરીએ ન કરે કચરને આપત આવી પડે તો સા હાથ થાય તે વિચારી લેવું. ખલાસી પશ્ચ હોદ્દીજ હોય છે. આ લોકો વખત આવે કામ સામે કે ભાગી છુરે એ ચકવળી વાત છે.

આ સ્થિતિમાં અમલકારની કમબખ્તી હોય છે. તેઓ પોતાથી બનવું કરે છે. પશ્ચ હોય તો કંપનીનોજ છે. તેઓને આવી દરમાં મુસાફરી કરવાની હોય તો આખ ઉપડે. ઉતાર ભેતી વખતે ઉપર કરી કાકતરી તપાસ પશ્ચ નથી કરવામાં આવતી. રટીમરપર અમલ પછી શિતળાં વગેરે દરદાળો કાઢ ચડી આવે તો છુ ઉપામ! શિતળાં, કે ક્યોમથી બંધુ નીપજે તો એક બે માસની 'કચેરેત યાજન' વિના છુટકો ન થાય; જ્યને જોરા એને પશ્ચ તેમાં સડેવાવું પડે અને જિવું થાય તો ખાલા ખોરાકીતો ખરેખે તો ઉતાર્યોને માથે, એવો દીકરમાં કરાર હોય છે. મુજબમાં ઉતરતાં તો કમ્પ્ત કાકતરી તપાસ થાય છે. તારે અહીં ઉતાર બેતાં પહેલાં સા માટે એવીજ તપાસ કરવામાં ન આવે?

ખી વાવરયા બચ કર ખારતીથી ભરેલી છે. અને આમાં તુરન ફેરફાર કરવામાં નહીં આવે તો કેક દિવસ એ તરફ ભારે આપત બે.ગવરી પારો.

આ બાવતમાં હોદ્દીના હકના રહક મી. ગોખલેતે મે કચળ કબેલો છે. અહીંના હોદ્દી આમેવાનો પશ્ચ જોએ સલચલી હોદ્દીઓની જેઠી કાકમારીથી તારાજ થાય છે તેમણે આ બાવત પર પશ્ચ ખ્યાન આપવું પડે છે.

[ઉપરના હેવાલથી એક કરતાં વધારે અરથ એક સાથે સમવાયા છે. તેમાં હોદ્દીને વગેરવાની તક લેવામાં છે, તેમજ હોદ્દીની મદદરે ભરેલી આદતોપર વાજખી ટીકા પશ્ચ થઇ છે. વળી હોદ્દસ્તાનની મુસાફરીમાં કાકમારીઓ છે એ વિષે હોદ્દી ઉતાર્યો પોકાર કરતા અવ્યા છે તેમાં આ પૂરાવાથી કમેરો થયો છે. આજ સુધી મુસાફરીમાં થતી દરથી સરીને તકલીફ જઠારવી પડતી; હવે આપણી દલકાઇ મજાવા સાગી છે. જેજ માં હોદ્દીને દુઃખ પડે એ દુર કરાવતા પહેલાં મુસાફરીનાં દુઃખો દુર કરાવતાં જોઈએ એ તોનો સામળી હોદ્દી કામને ત્રીયુ જોવા જવું છે.—અ. ઇ. એ.]

રટીમરોની આવજવ

[જર્મન લાઈન]

કેનકંબર—તા. ૬મીએ અને આવી પહેાંચતે સુલતાન—તા. ૨૫મીએ મુખાબજવા ઉપડશે

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમર્સીદો—તા. ૩૦ મી જુને કલકત્તા પહેાંચી હતી.

અમરુલી—તારીખ ૨૬ મીએ કલકત્તામાં નાનાલ આવવા ઉપડી છે.

અમરુલી—તા. ૨૩ મીએ કલકત્તા જવ ઉપડશે.

અમરુલી—તા. ૩૭ આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[હિંડિયન આફ્રીકન લાઈન]

કાંટગા—કાલ કલકત્તામાં માલ ભરે છે.

ડીનદાવિ—જુલાઈની અધવચમાં કલકત્તા થી માલ ભરશે.

ડોરીક—તા. ૨૨ મી જુને કચ્ચેથી આફ્રીકા માટે ઉપડી છે.

કામેગીક—તા. ૫મી જુલાઈએ કલકત્તા જવ ઉપડતી હતી.

દુનિયાની મુકાબાજીનો અખાતો

કાળા ગોશ વચ્ચે હરીશ

કાળાની છત

(૩૯૨)

સને ૧૯૦૮ ના ડિસેમ્બર માસમાં ઓસ્ટ્રેલીયા ખાતે અમેરિકાના સીદી મુકાબાજી જેક જોનસને ગોરા મુકાબાજી ટોમી બરનને દરાવી આખી દુનિયાની પહેલવાનગીરી (ચેમ્પીયનશીપ) છતી હતી. આ પહેલવાનગીરી ગોરાને મળે તે સારુ જેકીઝ નામના એક ગોરા પહેલવાનને જોનસન સામે લડવા ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો. આ કુદ્ધ તા. ૪ ધીએ યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં રેતો ખાતે થયું છે.

જેકીઝનું વજન ૧૫ સ્ટોન અને ૨૦ સતલ છે, અને હિંચાઈ ૬ ફીટ ૧૧ ઇંચ છે. જોનસનનું વજન ૧૩ સ્ટોન અને ૧૩ સતલ છે, અને હિંચાઈ ૬ ફીટ ૦ ઇંચ છે. વળી જોનસન જેકીઝ કરતાં ૩ વરસ નહોતો છે.

આ મુકાબા પરિણામમાં જોનસનની છત થઈ છે એમ જાહેર થયું છે. મુકાબા તુરંત જ કરતાં ૩૬૨ કહે છે કે જા. અને ૫ મા રાઉન્ડથી મુકાબા નમવા માંડ્યું હતું. પાંચમા રાઉન્ડ સુધી જેકીઝનું બળ દેખાતું હતું. તેનો કેળવતાર તેને ઉત્તેજન આપતો હતો ત્યારે જોનસને કહ્યું કે “મીરડા જેકીઝ, હજી તો આપણે સરખાત પશુ નથી કરી.” ૬ મા રાઉન્ડમાં તેણે એક સખત ધાથી જેકીઝ ની એક આંખ બંધ કરી હતી. બીજા કેટલાક ધાથી તેના હેડ નાક વગેરેમાંથી લોહી નીકળતું હતું. આ રાઉન્ડ પડી જેકીઝને હારેલો જણાયો, અને ૧૨ મા રાઉન્ડમાં માકીને ધીર પડી ગયો. બધો વખત જોનસન ચાંત રહ્યો હતો. ૧૫મા રાઉન્ડમાં જોનસનને એકદમ કામ લેવા તેના કેળવતારે લાકામણ કરી, સરથી તેણે કાપથી કામ લીધું, અને ગાળા જમણા ખાતા સપાટા ચલાવ્યા. જોનસન ના ધા વખતે સોજા તેને તાળીઓથી હિતે જમ આપના હતા. જેકીઝ પડીને ઉભો થતો ત્યારે દરેક વખત જોનસન તેના પર ચાપતી પેટે તલપ મારતો, ને જડાપર જે સખત થા મારતો તેથી જેકીઝ દોડાપર જઈ પડતો. આખરે જેકીઝ બેલાન થઈ

મુકાબામાં પડ્યો, અને જોનસન હાર્યા વગર થાસ લેતો વચ્ચે ઉભો હતો. ૩૬૨ જણાવે છે કે જોનસન જેકીઝની સાથે ખીલાડી ઉઠરને યુએ તેમ ખેલતો હતો, અને વાર-વાર એવી રીતે ધા લમાવતો હતો કે જેથી જોનસનનો હેરાત પામતા હતા. આખરે ૧૫ મા રાઉન્ડમાં પોતાના કેળવતારની સુચનાથી જોનસને લપકર મારો ચલાવેલો, અને જડાપર ગાળા હાથના ધાથી તેના હરીફને તેણે પાડ્યો હતો.

૩૬૨ કહે છે કે આ અખાડો થઈ રહ્યા પછી જેકીઝે કહ્યું કે મેરામાં ચોટ કહે વાચાથી હું નિરાંતવાળો બેસી ગયો; અને વખાણ થવાથી મમરીમાં માદસ રહ્યો. જોનસન કહે કે હું પોતાને છત્યો એટલા માટે મજા હું કે જેકીઝને એકો એક હાવેચમાં નિબળ કરી નાંખી શક્યો છું.

અખાડો જોનારા અગ્રેજ ઉસ્તાદો કહે છે કે કાળા ખેલાડીના સરસ લયાવરી ગોરા મુકાબાજી ગયો હતો, અને તેના ધા નકામા થઈ પડતા હતા. આ ગેમ ગોરા ની નબળાઈનો દયામનક દેખાત હતો. બધા કહે અને છે કે જોનસન દુનિયામાં સઉથી વધારે કામેલ મુકાબાજી છે.

આ ખેલ જોવા નજીકથી તેમજ દુનિયાના દુરના લાગથી સખ્યાબધ જોનારાઓ એકઠા થયા હતા. હેલ્ડે હિવસે જોનારાઓને લાગનારી ટરેનો દર અરધી કલાકે આવતી હતી. આવી મજબની બરતીને લીધે રેટોર્સમાં સમાસ ન થઈ ચકરાથી લલુને જુએ રહેતું પડ્યું હતું. તથા સે કડો માણસો મેદાનમાં સુધ રહ્યા હતા. અખાડાના તંત્રમાં ૨૦,૦૦૦ માણસો સમાયા હતાં. હજારો માણસોને જગ્યા ન મળવાથી નિરાશ થયું પડ્યું હતું. એક કાળા માણસ (જોનસન) છતે તો રંગ દેવેથી તેને જોનારામાંથી કાંઈ દર કરે એવી હેલ્ડેટ હતી. આ કારણથી ખાસ છુપી પેલીસને બદોખરત અજાણમાં રોકવામાં આવી હતી. તમા તંત્રમાં પેસવા દેતા પહેલાં જોનારાઓની પાસેથી રીવોલ્વર કે બીજાં હથિયાર હોય તે લઈ ગેરામાં આવ્યાં હતાં.

ખેલાડીઓ માટે હવામના ૧,૨૧,૦૦૦ ડોલર (સગમ ૫. ૨૪૦૦૦) હરાવવામાં આવ્યા હતા, જેમાંના ૬૦ છતનારને અને ૪૦ દજા હારનારને મળવાના હતા. આ ઉપરાંત ખેલાડીઓને બીજી પ્રણી આવક હતી. અખાડા વખતે દુનિયામાં કામ સીનેમેરોમાં દેખાવા માટે, દરેક

દરેક હાવેચમાં હાલતાં ચિત્રો લેવા માટે પા. ૨,૦૦,૦૦૦ નો ઇનજરો આપવામાં આવ્યો હતો. જો જોનસન છતે તો ઇનજરો માટે ઉપરની અરધીજ કિંમત આપવાની હતી. આ રકમ બે ખેલાડીઓ તથા અખાડાની વ્યવસ્થા કરનારાઓ વચ્ચે વહેંચવાની હતી. જોનસન છતે તો પા. ૨૦,૦૦૦ આપી તેને જુદે જુદે ટેકાણે તેના ખેલ દેખાડવા માટે ઉતારવાની એક વધુ હતી. જેકીઝ છતત તો પા. ૩૦,૦૦૦ આપી તેને દુનિયાની મુસદરી હરાવવામાં આવત. કરાવત કાખસ અખાડે મુકાબાજીને ખેતો કરેલ તેમથી જેકીઝ અને જોનસનને પા. ૧૨,૦૦૦, ને પા. ૪,૦૦૦ એમ આવક થયેલ હતી. આ ખેલ થઈ રહ્યા પછી રંગદેવેલાં સખત તોફાનો યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં જ્યાં ત્યાં કાળા ગોરા વચ્ચે થયાં છે. ૩૬૨ કહે છે કે કેટલાક કાળા લોકનાં ખુન થયાં છે ને મથ્યા થવાયા છે.

તા. ૬ દિના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે જોનસનની છતથી થયેલા રંગ દેવેલાં તોફાનોથી ૧૩ મરણ થયાં છે, જેમાંના મથ્યા ખરા કાળા લોક છે; સે કડો માણસો ભગદર રીતે ધામધ થયાં છે. હરકરને બેલાવવાની જરૂર પડી હતી, અને કેડખાનાંઓ તોફાનીઓથી બરાબ ગયાં છે. ધણખરાં તોફાનો દલિયુનાં પ્રમથાંઓમાં થયાં છે, પણ વેર્સીગરન, ન્યુયોરક, ચીકાગો વગેરે ટેકાણે પણ દફસ થયા છે, જે (૩૬૨ કહે છે કે) જોનસન ની છત માટે ઉત્તર પાળનારા સીડી લોકોની ખીજવણીથી થયા હતા. નહુ ચોરકમાં ૫૦ માણસ ખાવસ થયાં છે અને છરીઓ, બાકુડા વગેરે છુટથી વપરાયાં હતાં.

મુકાબાજીના ખેલતાં ચિત્રો સીનેમેરોમાં ૬ માં દેખાડવાનું બંધ કરવાનો સત્તાવળા આ વિચાર કરે છે. કેમકે એ દેખાવો થી હુલ્લટો થવાની માસ્તી છે જાપાએ, પોતાનો નિરરકાર બતાવે છે, અને ઇલામી મુકાબાજી દેખાવું બંધ કરવા કામદાં મકરા કહે છે.

૩૬૨નો ન્યુયોરકનો ખમરપત્રી જણાવે છે કે જેકીઝ અને જોનસન વચ્ચેની મુકાબાજીનાં ચિત્રો દેખાડવાનું દલિયુ નાં પ્રમથામાં મેમરોએ બંધ કરવું છે. એ મુકાબા કાળા ગોરા વચ્ચે હુલ્લટ થવાની સખત થતી રાખવામાં આવે છે. એ ચિત્રો બંધ કરવાને મેરી લીલચાસ કરવામાં આવી છે, અને તેમાં ચિત્રીકર રકબેરની મદદ માગી છે.

અવલોકન

“અઢારથી સદીનું મહારાષ્ટ્ર”—આ નામનું ડેમી એક્ટેમે કદના ૨૧૮ પૃષ્ઠનું પુસ્તક અમદાવાદ ખાતે પ્રસિદ્ધ થતા અઢવાડીક પત્ર “પ્રવચન” તરફથી તેના માહકોને ચાલુ વરસની બેઠ તરીકે આપવામાં આવ્યું છે. તેની એક નકલ અમને મળી છે, જેની પહેલું આભાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ. ગુજરાતી ભાષાનાં અઢવાડીકપત્રોમાં “પ્રવચન” એ સ્થાપીપણું મેળવ્યું છે, અને આ સાલથી પુસ્તકની બેઠ આપી તેણે પોતાની ઉપયોગીતામાં વધારો કર્યો છે. તેનો આ પ્રથમ પ્રયત્ન સાતે પાત્ર છે. તેના પ્રથમ ને લેખિ જ. પૂ. રિશિય ઉત્તેજનપાત્ર બન્યું છે. નવલકથાનો વિષય તેના નામથી સુચવાયું તેમ દર્શાવતીક છે. પ્રસ્તાવનામાં લેખકે જણાવ્યા મુજબ ઐતિહાસીક સુખ્ય વસ્તુના પાયા ઉપર આખી નવલકથાની ભીત ચલુવામાં આવી છે. આવી ભીત ચલુવામાં લેખકે ખીલા કેટલાક લેખકો અને પ્રયોગી કડીઓની મદદ લીધી છે. મોગલાઈની અસ્તીત્વ તેમજ મરાઠાઓની ઝડતી પડતીત્વ તેમાં ચિત્ર આલેખાયું છે. તેમાંથી ખિચાતું તત્વ સાધરણ વચ્ચેને હીંદની આધુનિક રાજકીય સ્થિતિનું સચિત્ર સમજવામાં કાંઈકે સહાયક નીવડવા સંભવ છે. “પ્રવચન”ના માહકે ન હોય તેમને માટે પુસ્તકની કીમત રૂપીએ ૧૫ રાખવામાં આવી છે.

“શિક્ષક”—હરો એપ્રિલનો બેઠ ચલ્યો છે તેમાં “જાપાનીઝ બાળકોને શિક્ષામણ”, “ઇન્ડિયામાં અપાતી કન્યા કેળવણી” વિગેરે કેળવણી સંબંધી ઉપયોગી વિષયો છે.

“સરસ્વતી”—આ હીંદી માસીકને એપ્રિલ અને જુનનો બેઠ મળ્યો છે. અત્યંત સુંદર ચિત્રો, અને વિહવતા બરેલા વિષયોથી માસીક બહુજ આકર્ષક બનેલું જણાય છે.

“સી હરપથ”—આ સી વરસને ઉપયોગી હીંદી માસીક અમદાવાદ (કે. leader press) માં પ્રસિદ્ધ થાય છે. હુંક જણવા લાયક વિષયો તથા જીવન ચરિત્રો ઉપરાંત ભરત, શીયણ સંબંધી લેખો આકૃતિઓ સાથે આપવામાં આવે છે.

“શરણુ”—આ નાનકડું માસીક સુરત (કે. ૪૦-૪૨ આમલીરાન) ખાતે ગુજરાતી બી.એ.સી.કે.કે. શીડરેલન તરફથી પ્રસિદ્ધ થાય છે. વાર્ષિક મરાજમ આમાં

ઉપી પોસ્ટેજ સાથે માત્ર આના ૮ છે. માહ અને ફાગલના અંગે છેલ્લા મળ્યા છે, જેમાં “ધરમની સંભારના” “પ્રાણ શક્તિદાતા સુર્ય” વગેરે વાંચવા લાયક લેખો છે.

“ધનવતરી”—આ માસીક અમદાવાદમાં (કે. ધીકારે, સત્ય નારાયણ પ્રેસ માં) પ્રસિદ્ધ થાય છે. વારસીક જવાજમ રૂ. ૨-૩-૪ છે. અમને મળેલા ચાલુ સાલના ૧, ૨ ને ૪ થા અંકમાં “આર્ય રસાયણ શાસ્ત્ર”, “લાંબી જીંદગી બેંગ વચાના ઉપાય”, “કમજબતના ઉપાય”, “દુધ વિષે નેંધ” વગેરે વધુ તથા આર્ય ૨૧ સંખધી લેખોપયોગી વિષયો છે.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

એક જાતના ‘એકસ ૨’ નામથી ઓળખાતાં વિજ્ઞાનીનાં ફિરજોવડે માલુસનું હૃદય બેઠ સકાય છે. આમ જીવતા હૃદયને બહાર દેખાડી તેની જખી પડવાનું બને એવી શોધ થઈ છે. એક જણે તેનો અખતરો કર્યો છે અને એક સેકંડના સોમાં બાજમાં તેની જખી પાડી લીધી છે.

પોસ્ટ ઇન્જીનિયરનાં સમહરથાનમાં એક પ્રકારનો સાધુ મુકવામાં આવ્યો છે તે અરખી કે તેજ વગર બનાવેલો છે. હાથલા ચોરનાં પાંદડાને છુદી તેને લીકાળી રાખ જેવો રસ થાય ત્યારે તેમાં લાકડાની સખ ઉમેરવામાં આવે છે. પછી તેને ઓડમાં રેડી હરવા દે છે. આવી રીતે બનેલો સાધુ કહ્યું હૃદય છે. તે શીય પથ સારાં આપે છે તથા મેલ પથ ઠીક કાઢે છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે હય ખેડુઓની ઓરતો પછી વખત આવે સાધુ બનવી ઉપયોગમાં લેવા છે.

ડૉ. મીલ નામનો એક મુસાફર ચીનના પ્રખ્યાત કોટની પ્રસિદ્ધિ કરી આવેલ છે. તેના અડસતા મુજબ તે મુજબમાં ૨,૫૦૦ મહલ લાગે, ૩૫ શીટ પહેલો, અને ૩૦ થી ૫૦ ટુટ ઉઘેલો હતો. તેના પર ૨૫,૦૦૦ સાલ અને ૧૫,૦૦૦ ચેડી કરવાના મીનારા હતા. એક જગ્યાએ તે ૫,૦૦૦ શીટ ઉઘી ટેકરીપર આવી રહેલો છે. તેને મોખરાના બાજમાં છોટું વડે તથા પાછળના બાજમાં પચર અને કાટીવડે ચલેલો છે. કોઈ કોઈ ઠેકાણે ૩૦ મહલ જેટલો દુરથી માટી લાવવા પડી હતી એવું જોવામાં આવેલ છે.

પ્રસવીસન પુરવે ત્રીજ સપ્તામાં માંગેલી અન લોકોના હુમલની સાથે રક્ષણ કરવા તે કોટ ચલુવામાં આવેલો હતો. તેને બાંધનાં ૧૦ વરસ લાગ્યાં હતાં. લાખો માણસો તેમાં કામે લાગેલાં, અને તે લોકોના રક્ષણ માટે ૬,૦૦,૦૦૦ સીપલી એવું હરર રાખવામાં આવ્યું હતું. એવું મનાય છે કે ૨,૦૦૦ વરસ પહેલાં ચીન પોતાની જરૂરીઆતોને જે રીતે પહેલથી વળતું હતું તેનાં આજે સ્વપ્નાં બનેલાં કહ્યું છે.

રાજ્ય જોરજ એક ચતુર સુતાર છે એ બધા નહીં જાણતા હશે. તેઓ હરકોઈ કારીગરના જેટલી સરસ રીતે રધા કે ચેરસાંનો ઉપયોગ કરી શકે છે. તે ખાખતમાં એક એવી કાત સાંમળવામાં આવી છે કે તેમના મેટા લાકડા (જેઓ ગુજરી મયા છે) એક વખત તેમને ઓરડામાં પુર્વા પ્રીન્સ જોરજે તેને કહ્યું કે બારણું નહીં ઉઘાડો તે કમાડની લાકડાની તખતી તોડવી પડશે. કમાડ તો ન ઉઘડ્યું. એટલે તેઓએ પોતાના બેલનો અમલ કર્યો અને બહાર આવી એક લાકડાનો કટકો મેળવી તેને અસલના જેવોજ લડીને એવો બંધ મેસનો કરી દીધો કે તેનાથી સરસ કે.ક કરી શક્ય નહોત.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે હવેલ વહાણમાં ઉડનારાઓમાં પોત્રકામ નામના ઉડનારાનું જ્ઞાંત વિચિત્ર બનાવોથી ભરેલું છે. ચેડાજ સમય પહેલાં તે હવાઈ વહાણના કારખાનામાં હકતાના પા. ૪ કમાલો હતો. તેણે એક સરકસ ના ખેલાડી તરીકે પોતાની જીંદગી શરૂ કરી અને તેની સાથે હરા-સના ન્દાનાં મેટાં ગામડામાં ફર્યા. તે કહે છે કે તે ના નશીબમાં સાંખા વખત સુધી, રોજ દિરસે મજુરી અને રાત્રે મુસાફરીની કાડ મારી માંડેલ હતી. સરકસમાં તે ખુદલી પાંદે પોડાપર બેસવાના તથા રસી પર નાચ કરવાના ખેલ કરી બતાવતો હતો. હોરડાપરના નાયથી તે પોતાના ચરીરને સમતોલ રાખવાનું એટલે કે પૂરતીમાં રાખવાનું શીખ્યો અને તે તેને પાછળથી બહુ કામ લાગ્યું. ૧૮ વરસની ઉંમરે સરકસમાંથી નીકળી હરા-સ અને જાપાન વચ્ચેની આગબેટોમાં ખલાસી રહ્યો. આજથી ત્રણ વરસ પહેલાં જપાની તે હરા-સના હવાઈ કાલમાં બેડાચો લાગેથી તેની જીંદગીનું કમડાણ કરવા લાગ્યું.

પરચુરણ ખખરપત્રો

કચ્છના (પોહટ) થી પોહટ મહોમેડન સોસાયટીના સેક્રેટરી લખે છે કે તા. ૩-૭-૧૦ના રોજ રાખેતા મુજબ આ સોસાયટીની મીટીંગ થી શ્રીમ કાજેશના પ્રમુખપણુ નીચે સોસાયટીના મહાનમાં મળી હતી. મેં ખરો ઉપરાંત બીજા પ્રશ્ન સાહેબોની હાજરીને લઈ કોઈ ચીજ બરાબર રહેશે હોય. શરૂઆતમાં સેક્રેટરીએ મહા મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. બહુ મેં ખર શી લેખમાં આવી. બહારથી આવેલા સાહેબોમાંથી શ્રી. શ્રીમ મોહીદીન સાહેબે કચ્છના પેઈટમાં આ હસલામી જલસો જોઈ ખુબ પાકના શુર માગી પોતાના અતઃકરણથી ખુબી બતાવી, તેમજ પોતે દરેક મારીક મીટીંગમાં હાજર થવાનું કબુલ્યું, અને દીને હસલામતી ખુબીએ સમજાવી નમઃજ પદવાનગર હમાનને મજા સુતી નથી મળતી વીતેરે લખાણથી વિવેચન કર્યું. મેં ખર શ્રી. નયુ કસમે હમાનજારીથી વરતવામાંજ હામદા છે એ વિષે કહી શ્રી. ગાંધીના પ્રેસમાં છપાએલ "નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ" એ ચોપડીઓમાંથી કેટલાંક નીતિનાં વાક્યો સમજાવી હાજરીને રાજ કરવા. બીજા સાહેબો પણ સમજને અનુસરતું બોલ્યા. પછી આપણી હા મીટીંગ પીસરજન થઈ હતી. મીટીંગ બરખોસ્ત થયા પછી સતારથી કવાલી નજરે પણ ગાઈ હતી.

નાદારી કહેનો નોટીસો વગેરે

(ખેવી-ચીપલ જેઠમાંથી)

હામ ક્રેડિટના અને અગાઉ મીસગ નરતના દુકનદાર લાલા હનજીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૬ મી જુલાઈએ મારિસપરમમાં સુપ્રીમ કોર્ટ ને અરજ કરવામાં આવેલો.

કચ્છના દુકાનદાર મહમદ વલીની નાદાર મીલકત સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના આસ્તર આગળ રજુ થયા છે, અને તેની નકલ કચ્છના મીલ માલિકોની કોર્ટમાં રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૨૨ મી જુલાઈ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

તાર સમાચાર

જરમતીનું હેલ્થ નાખીયું હવે પહાણુ બાંગી પડવાથી એ જાતના હવાઈ પહાણુ ને જાહેર મુસાફરીના કામ માટે ઉતારવાની યોજનાને મરજીતોલ દરકો લાગ્યો છે એમ મજબૂમાં આવે છે.

કોરીઆના રાજકારભારને બપાન સાથે જોડી દેવા માટે બપાન દલતાથી ફોર્સિસ કરી રહ્યું છે.

તા. ૧ લી જુલાઈએ લંડનમાં ચાંદીની પાટનો બાવ આઈસના ૨૪૬ પેની લેખે હતો.

બપાનના જેઠમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે પોર્ટ આરબરના બંદરને બધી પ્રજાનાં વહાણો માટે ખુલ્લું મુકવામાં આવ્યું છે.

એક હવાઈ વહાણવાળા અમેરીકને હવા માં હવે ચડ્યા પછી લગભગમાં હવાઈ વહાણની ઉપયોગીતા સિદ્ધ કરવા સાટે ૨૦ મોમ્મ જમીનપરના એક નીશાનપર ફેંક્યા હતા, જેમાંના ૧૮ નીશાનને વીધી કાઢ્યા હતા.

તુરકીમાં ઓક માલનો બેચકોટ ટાલો પડતો જાય છે.

તા. ૧ લીએ લારક સેલબોરને કપીન આલેક્ઝાંડરાની મુલાકાત લીધી હતી.

મુજબ પહોંચવામાં મોડી થયેલી રીડી મર ટરીએસ્ટ મુદતને ૧૨ દિવસ વીલ્યા પછી મુજબ પહોંચી છે.

કેનેડામાં સોનાની કિંમતી ખાણ હાથ લાગી છે એવી અફવા જાહેર પડતાં નાણાં બજારવાળામાં મોટો ખબખબાટ થઈ રહેલો હતો. હાલમાં બીજી કિંમતી ખાણ મળી આવવાની વાત ફરી ખબાર પડી છે.

કીટના લોકો તુરકીની વિશ્વ જાણ મોસની તરફેણ કરતા હતા તેના જવાબ માં તેમને તેમનું વજણ ફેરવવા ગ્રીસના છાપાઓ તથા સરકાર ભુલમણુ કરે છે.

આસ્ટરેલીઅન લાઈનની રીડીમર ટરી એસ્ટ ૧૧ દિવસ મોડી મુજબ પહોંચી છે. તેને ફાટાં ઉઠાં કરે એવો દુઃખ હાલક અનુભવ થયો છે. રીડીમરને ચલાવનાર "મેં પેલર" બાંગી જવાથી તાકાવના સડ બનાવીને બપોર દરીયા

માં ૬૦૦ માઇલ જેટલી મુસાફરી તેને ફરવી પડેમ. ત્યારબાદ તેને એક નાવી રીડીમર મળી. ટરીએસ્ટને મદદ કરવા તા કામમાં તેને એક એન્જનીયર મરજી પામેલો, તથા બીજા કેટલાંક માણસોને ઇજા થયેલી. રીડીમરપરનો ખોરાક ખુદી જવાથી ચડેલ માલમાં દ્રક્ષ વગેરે હતું તે ખોરાક તરીકે વાપરવામાં આવેલ.

જરમતીમાં વોચર નામનો હવાઈ વહાણુ વાળો તેના વહાણુપરથી ૬૦૦ શીટની ઉંચાઈએથી જમીનપર પડીને મરજી પામ્યો છે. તે પડ્યો તે વખતે તેની મા, ઓરત, બહેન, તથા તેનું બાળક હાજર હતાં.

અમેરીકામાં એક કડમથી દોડતી ટરેન સામે આવતી યુગ્મ ટરેન સાથે અચકાઈ પડી હતી, જેથી કેટલાક ડાખાના ભુકે ભુકા થઈ જવા પામ્યા હતા, અને ૩૧ માણસો મરજી પામ્યાં હતાં તથા ૮૭ ને ઇજા થઈ હતી.

પાસીશીક મહાસાગરમાં આવેલા બ્રિટીશ સરકારના ટાણુએને એક બીજા સાથે દેરડાં વગરતા તારોથી જોડવા આસ્તરેલીઆ ની સરકારે એક યોજના હાલમાં તકવાર કરી છે.

રશિયુ આફ્રિકાના વિલાયત આતેન, હાવ કમીહનર સર રીચર્ડ સોલોમને લોરડ અને લેડી સેલબોરનના માનમાં એક ખાણનો મેળાવડો કર્યો હતો.

રશિયા તામેલુ શીનલાંડ જુડુ હતું, તેની સ્વતંત્રતા રદ કરી તેને રશિયાના તાખાના કારોબારમાં ભેવાનું બીજ પાસ થયું છે.

વડી પારલામેન્ટવાળા કાનજરવેડીવ આગેવાન શ્રી. બાલકર સરકારી મંત્રી ગીને બીજાને પડેલ છે.

કચ્છના (ખેવી) થી શ્રી. બી. એન. ભગત લખે છે કે આપણા દાંડી વેપારી એ વેપારની આખનમાં સંપથી કામ લેતા હોય તો સાઈ. જે બીજને હુનેજન દેવુક દીંદી કામમાં હિલચાલ ને હરાવ થાય છે તે બીજને કેટલાંક ઉનેજન હેતા નથી એ ખેડું છે.

ચાલુ વરતમાન

એ મોરી એરતોએ ખાતરમાં ફરતાં એક મોરની કુકાનમાંથી કેટલોક માલ મોરેલ તે માટે તેમને ડરખન ફરત કીમીનલ કેરટ માં ખડી કરવામાં આવતાં ફરકને પા. ૧ ના હાંડની સગ થઈ હતી.

કેપના આવતા તહેવારો અને તમાશા સંબંધમાં દક્ષિણ આફ્રિકાનાં જુનાં જુનાં મથકોથી કેપટાઉન માટે નીચેના ખાસ હલકાફરની ટીકીટો કાઢવામાં આવનાર છે એમ જાહેર થયું છે. બેલાન્સબરમથી કેપટાઉન આવવા જવાના પા. ૫; કીપ રલીથી પા. ૪, ડરખન અને મારિસબરમથી પા. ૬-૧૦.

મોઝામ્બિક પ્રમથાની ઉત્તરમાં આગળ વધવાનું કામ લાંબી સરકાર ચલાવી રહી છે. તા. ૨૬ થી જુનના તારમાં એ સંબંધમાં જાણવવામાં આવ્યું છે કે કામચલાતા મેદાનમાં એક સખત કાપા ઝપી થઈ હતી, જેમાં ૫ કાફર તથા બે મોરા માર્યા ગયા હતા.

બેનેલીના એક મોરા એકરતા નોકરને છુદ્ડ અને બરેકપાન વચ્ચે બે મોરા જુદાસંજોએ સખત માર મારી બેલાન કપેઈ હતો અને તેની પાસેનું શેઠ, તથા તેના માદી અને ઘોડો લઈને બદમાશો નાશી ગયા હતા.

નાતાલ વીટનેસમાં નાતાલના ખેતીખાતા તરફથી એવા ખબર પ્રસિધ્ધ થયા છે કે "કેપના ખેતીખાતા તરફથી એવી નોટીસ મળી છે કે હસ્ટ કેરટ રીવરને લીધે, નાતાલનાં ખાનાના જેની પત્નીમાં બંધ કરીને મોકલવામાં આવ્યાં હશે તે કેપની સરકારમાં કાબલ કરવામાં આવશે નહીં."

રોડેશીઆમાં બેટલ રીફખાતે શીતળા નો મરજ ફાટી નીકળ્યો છે, અને ૫૩ કેસો નોંધાયા છે, જેમાંના ૫ મોરાના છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની લેખર પાર્ટને નેચનાલીસ્ટ અથવા જનરલ બોથના પક્ષ સાથે મેળબી દેવા એક કોનફરન્સ પ્રીટો રીયા ખાતે બને પક્ષના પ્રતિનિધિઓની મળી હતી, અને એવો હરાવ થયો હતો કે સુટશીની બાતમાં એક ખીબ પક્ષ સામે ન થયું, અને એક ખીબના પક્ષમાં

રહી મદદ કરવી, ને યુનિયનીસ્ટોની સામે થયું. જે વિભાગમાંટે લેખર મેખર બહાર પડે લાં નેચનાલીસ્ટ બહાર નહીં પડે, અને નેચનાલીસ્ટ બહાર પડે લાં લેખર મેખર બહાર નહીં પડે એમ નક્કી થયું છે.

નાતાલના એકપીનીએટર થી. રમાભય મન્ડલવારે ડરખન આવેલ હતા.

જાહેર ઉપરાણાની મદદથી નીચાળમાં બહુતાં એકરોની બીજ એક કુકડીને ટરાંસવાલથી ડરખન જોવાને લાવવામાં આવનાર છે.

નાતાલમાં "ધી નાતાલ પાર્ટી" નામ થી એક પક્ષની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, તેની એક કક્ષમ જોવી છે કે "એશી આદીક ઇમીગ્રેશનો અટકાવ કરવો."

કેપમાં વાઇનબરમખાતે એક મીટીંગમાં મો. જોર્જે જણાવ્યું હતું કે કેપના હસ્ટરન અને વેસ્ટરન મોરી-સને જુદા પાડવાની લીલાચાલને યુનિયનીસ્ટ પક્ષ હદી કેડા આપશે નહીં.

બેલાન્સબરમમાં તા. ૬ થીએ ૪ બદમાશો એ એક મોરાને જુવરટ કીટમાં રસ્તા પર પાડી નાખી મોઢે કુચો દઇ તેના ખીસ્તામાંથી પા. ૩: ૧૦. રોકડા, સોના નાં બટન, તથા પા. પની ગ્રજી નોટ છુટી ગઈ હતી.

એવી વાત જાહેર આવી છે કે યુનિયન પ્રધાન મંડળના મેમ્બરને પ્રીટોરીયામાં યુનિયન સરકાર મોટાં ખર્ચે મહાનો પુરાં પાડશે, તથા તેઓ પ્રીટોરીયાથી કેપટાઉન કાલદાના સંબંધમાં ગયા હોય ત્યારે રેમના કાલના પા. ૫-૫-૦ મળશે. આની સામે સ્થાનીક કાપમાં વિરુદ્ધતા બતાવવામાં આવી છે, અને તેવી રીતે પૈસા ખરચાય તેને લોકોના પક્ષમાંથી છુટ ચલાવવા બરાબર ગણ્યું છે.

કા. આ. મંડળની અઠવાડીક મીટીંગ ગયા રવીવારે જા વાડે થી. હામજી કર સનહાસના મહાનપર મળી હતી. હમેશ મુજબ મીનીટ વચ્ચેના બાદ મંડળને અમતા કેટલાક ધારા પાસ કરવામાં આવ્યા હતા. બાદ મંડળના હીતમાટે થોડી ચરચા થઈ હતી. લગભગ સાત વાગ્યાને સુમારે હાથે સ્વિકૃત કર્યા બાદ

પાનસોપારી લઈ સજા રીસરખન થઈ હતી. આવતા રવીવારે પશુ આ મંડળની મીટીંગ તેમ જગ્યાએ મળશે.

ડરખનના મહમદ બલી કાસમ નામના હીંદીને અખીલેશીક પરની પોતાની કુકાનમાં સુવા માટે કેરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૨ના હાંડની સગ થઈ હતી.

ડરખન, અખીલેશી રોડના કાસામી મીસી નામના હીંદી ધેબીને કેટલાક માણસો સુતાં હતાં એવા મોરકામાં બરાકનાં ધેબેલાં ઉનાં કપડાં રાખવા માટે કેરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૨ના હાંડની સગ થઈ હતી.

એક હીંદીને બેરકારીથી સાઇકલ હાંકવા માટે ડરખન ફરટ કીમીનલ કેરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેની સાઇકલથી એક મોરો પડી ગયો હતો. આરોપીએ ઝુન્ડો કપ્પલ કર્યો, પશુ બચાવમાં જણાવ્યું કે એક તરફથી મોટર અડતી હોવાથી તેમ બની ગયું. આરોપીને પા. ૩ના હાંડની અથવા એક સહિનાની સખત જોડની સગ કરવામાં આવી હતી.

'ટરાંસવાલ લીડર' માં એક ખબરમાં જણાવવામાં આવે છે કે મારિસબરમની મુસલમાન કામ અને જાહેર અજુમન હરસામનાં માનપત્રો જનરલ બોથાપર પ્રીટોરીએ મોકલી દેવામાં આવ્યાં છે. આ માનપત્રોમાં જનરલ બોથા બહુ ખુશી થયેલ છે, અને પોતાની ખુશાલી બને બાબારની લાગણી માટે એ મંડળ ના સેક્રેટરીને કાળજી લખનાર છે.

કેપટાઉન પાસે વોલકરનકના હાર્બ આગળ એક હીંદીએ ૩ બાલકોનાં ભયંકર રીતે ખુન કર્યાની વાત જાહેર આવી છે. મજ દુર ખેતરમાં કાફરો, હીંદીઓ, અને હોટેન ટોટ મજુરો કામ કરતા હતા. એક દિવસે એક કાફર અને હીંદી વચ્ચે ઠણ્ઠા થયેલો. એક મીડવા મોરતે વચ્ચે પડી ને તે સાંત પાડ્યો. પછી તેણે હીંદીને શીખામણ દેનાં કહ્યું કે કાફરોની સાથે લડવું સારું નથી, કેમકે તેઓ તને મારી નામે એવા છે. આને હીંદીએ ધમકી બરાબર ગણ્યું, અને મોરત પર વેર થેવા નો હરાવ કર્યો. મોરત તેના ધણી સાથે

બહાર મુક હતી ત્યારે તેનાં બધું છોડીને તે સ્ત્રીની આપવાનું બહાનું લઈને મજબૂર હોઈ એક નાળા આમળ લઈ ગયો, અને બાથમાં બેસીને કુવાડી વતી છુદે તે ઠાપી નાખ્યાં. પાછળથી તેણે પોતે આમ બાત કરેલો છે. ટ્રીબલ આરતને ૧૨ વરસની ઉમરનાથી ૨ વરસની ઉમર સુધીનાં પાંચ છોકરાં હત્યા, ને જે દીવસે આ ખુનો બન્યાં તે દીવસે જ મોટાં છોકરાં બહાર મૂકેલ, તેથીજ બધી તપાસ એમ મનમાં આવે છે.

હાલસંબંધી પરચુરણ ખખરો

હાલના નેશનલ કોંગ્રેસના વિભાગત ખાતેના વાણ્ય હાલમાં મી. રાયપત નો જોડનો અનુકરણ પ્રસિદ્ધ થયો છે.

મી. પોલાક તરફથી મદ્રાસના જાપા એમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંડી સવાલ ઉપર બે લેખો પ્રસિદ્ધ થયા છે, જેમાં સવાલના વિવેચન બાદ હાલને મદદ કરવા અરજ કરવામાં આવી છે.

જે ૧૧ હોંડીઓની હુકમી દેશ ગયેલી તેમને બધાનો સંબંધ ફોટો લેવાયો છે, અને મદ્રાસના "હાલસંબંધી" તથા સુભદ્રા "અમે જમણે" માં તે પ્રસિદ્ધ થયો છે.

છેલ્લા ખખરો

(પં. એ. માટે ખાસ તાર)

નેશનલસર્જ, શુકરવાર દક્ષિણ આફ્રિકાના મવરનર જનરલ લોડ ગ્રેડરને બીજાં માનપત્રો સાથેજ પ્રિ. ડ. એસોસીએશનનું માનપત્ર સ્વીકારવા હા પાડી છે.

માનપત્રને મેસરસ પુલીવેન્ડરનાઓને લાં સુંદર રીતે બતાવી તકરાર કરાવવા માં આવ્યું છે. ચાંદીના બારે દળમાં નાખીને તે અરજી કરવામાં આવશે.

માનપત્રમાં નામદાર ગવનરને આવકાર આપવામાં આવ્યો છે. તેમાં એવી આશા બતાવી છે કે તેમના વડપણ તમે પુનિયત બધા વરગ અને બધી કોમોને લાભકર્તા તરીકે રહે. ઉપર નામદાર સર્જનશાહ તરફની વફાદારીની લામણીઓ કરાવવામાં આવી છે.

મુસલમાન કામ તરફથી પણ માનપત્ર આપાય છે.

પરચુરણ ખખરો

—:—:—

બપાનમાં છોકરાઓને બન્ને દાલેલખતોં સીખવે છે.—"આર્ય પ્રકાશ"

પુરોપની હાલે નોરવેમાં દરેક ઉમરે પહેલેથી મરદ તેમજ આરતને મુની સીપલ પોટ આપવામાં આવ્યો છે, અને આરત પોટરોની સંખ્યા ૨,૫૦,૦૦૦ તી થઈ છે, જે મરદ પોટરની સંખ્યા કરતાં ૧૪,૦૦૦ વધારે થાય છે.

એમેરિકા જઈ વસેલા એક લેખક તરીકે બખીતા યજ્ઞેશ મી. સેન્ટ નીકોલ સિંહે પોતાની લગ્નની મુલાકાત વખતે નોરવે મોરલીની મુલાકાત લીધી હતી.

એક ખખર મળ્યા છે કે બોમ્બે હાલ અન કોઓપરેટીવ નેવાંગેશન એન્ડ ટ્રેડીંગ કા. લું કામ ધમધીકાર ચાલવા લાગ્યું છે. તેની સ્ટીમરોની સંખ્યામાં હાલમાં વધારો કરવામાં આવનાર છે. તેના સેક્રેટરી કેટલીક વધુ સ્ટીમરો ખરીદવાના કામ સંબંધમાં વિચારત મયા છે.

હાલમાં બેકારેટ ખાતે એક નવી બતનો કાચ બનાવવામાં આવ્યો છે તે પાણી ઉકાળવા જેટલી સખત ગરમીમાં તેમજ બરફના પાણીમાં ફાટતો નથી. તેથી 'સેલ્ડી લેપ' ની નળાઓ બનાવવા કામમાં લેવા એમ તે બની છે.

અમેરિકાને ખુનીઓનું બેદરત મળુવા માં આવ્યું છે. ૧૮૬૦ માં યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં ૧,૫૦૦ ખુનના કિસ્સા બનેલા. ૧૯૦૬માં તે સંખ્યા ૮,૦૦૦ એ આવી. એટલે આ દેશમાં દર વરસે ૧૦,૦૦૦ માણસનાં બેળાથી, ઝેરથી, ખંજરથી, કુચો દેવાથી કે પીકાના મારથી ખુન કરવામાં આવે છે. દર સોમાં બે ખુનીઓ સખતી હાલેટમાં આવે છે. બાકીના ૯૮ લાવ બચી જવા પામે છે. કેનેડા કે જે યુનાઇટેડ સ્ટેટની પડોશમાંજ છે તેમાં લગભગ પચાસમે ભાગે ખુનના કેસ બને છે.

નાતાલના દેશ ખાતેની વાણિક પરી બહાર પડી છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે—૧૯૦૬ ના ડીસેમ્બરની તા. ૩૧ માં પોસ્ટ ઓફીસ સેવીંગ બેંકમાં માપણ મુકનારા હોંડીઓની સંખ્યા ૨,૨૬૮ ની

હતી. ૧૯૦૮ માં તે સંખ્યા ૨,૦૪૩ ની હતી. એટલે તે સંખ્યામાં ૨૫૫ નો વધારો થયો. આ માપણી ૨૬મ ૧૯૦૬ માં પા. ૪૬,૧૬૮-૧૩-૧૧ ની હતી; અને ૧૯૦૮ માં પા. ૪૧,૭૯૦-૫-૫ ની હતી. એટલે તેમાં વધારો પા. ૪,૪૦૮-૮-૬ નો થયો. વહીમાં બતાવવામાં આવ્યું હતું કે હોંડી માપણીદારોની સંખ્યા વધવાનું કારણ એ હતું કે આ ખાતા તરફથી અજમાયેશ લખલ એક અમલદારને શેરડીના બેતરોમાં 'સેવીંગ બેંક' ના એજન્ટ તરીકે વારંવાર નિમેલે વખતે મોકલવામાં આવતો. પણ તે બાબતમાં ખારી હતી તેવી ફોટો મળી નહીં.

હુરીચના એક શાસ્ત્રીએ પંચામમાં ફરફાર કરવાની યોજના કરી છે. તે મુજબ તે કહે છે કે એક વરસમાં ૨૮ દિવસના ૧૨ મહિના મળુવા, અને મહિદ મહિદ દિવસના બે અરધા મહિના મળુવા કે જે છ છ માસને બાતરે મળુવામાં આવે, વળી માર વરસે જે એક દિવસ ફાળવ પડે છે તેને તે વરસને બાતરે મળુવો અને મહિના કે હફતામાં તેની મળુતરી કરવી નહીં. આથી ફાયદો એ માનવામાં આવ્યો છે કે વાર અને તારીખ દર મહિને એકજ સરખાં ચાલ્યાં આવે અને દરેક માસ, અરધું વરસ કે વરસ એકજ વારથી સર થવા કરે.

હોંડુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૬ મીએ કેનડાસરમાં આવી પહોંચવા વડી છે.

ત્યાર પછી થોડા વખતમાં કેનડાસરમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૧ મીએ અમરુલીમાં આવી પહોંચવા વડી છે.

તા. ૧૩ મીએ અમરુલીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૩૧ મી જુલાઈએ અમરુલીમાં આવી પહોંચવા વડી છે.

તા. ૪ જુલાઈએ અમરુલીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૫ મી જુનના અંકમાં પરચુરણ ખખરપત્રમાં હમીનીઆ મુસલીમ સોસાયટી સંબંધી પારીમાદમાં "નેશનલસર્જ" લખે છે એમ છે ત્યાં "કેપ્ટાઈન થી" જોડ્યો.

હોદની ગહેર હીલચાલ

(હોદી જા.પા ઉપરથી)

એક કેળવણીનો યોજના

મુજબના જાણીતા વકીલ શ્રી દુનરી એ કેળવણીને લગતી એક મોટી યોજના બહાર પાડી છે. તેઓ કહે છે કે કેળવણીનું કામ સરકાર યોજ્યારીને કે પુરતી રીતે હાથમાં લઇ શકી નથી, અને લઇ શકે પણ નહીં. તે કામ પ્રજાએ પોતા ને માથે લેવાડી લેવું જોઇએ. સરકાર અંગ્રેજી ભાષામાં જે કેળવણી આપે છે તે અવગણ્યા (મુજરાતી ભાષા) માં અપાય તો લોકોને મોટી સરળતા થાય. કેટલોક વખત અને પૈસા બચે વળી હાલની કેળવણીમાં આરિયણ અધ્યયનની ખાતરી રહે છે તે પણ દુર થતી જોઇએ. આ તથા બીજાં ઘણાં કારણથી શ્રી દુનરીએ કેળવણીમાં એક જાતી યોજના ધરી છે. તેમણે મુજબની પાસે સાલ સતી આગળ સેક્ટર એક્ટ જેટલી જખીન લેવા કારણ છે. તે ભાગને એક નવું કેળવણીનું મામલું અથવા વિદ્યાર્થીનજ બનાવવાનો વિચાર રાખવામાં આવ્યો છે. તેમાં મોટી કોલેજો, પાઠશાળાઓ, નિશાળો, વિદ્યાર્થીઓ તથા વિદ્યાર્થિઓને રહેવાનાં મકાનો, શારીરિક કેળવણીમાટે રમત ગમતનાં મેદાનો, કસરત સાળાઓ વગેરે વગેરે ખાંધવાનાં પુરાણે રાખવામાં આવ્યો છે. હાલમાં આ યોજના માટે શ્રી દુનરીએ નામાંગીત માર્કેસોના મત અને મદદ લેવા માંડી છે. કેટલાક રાજ્ય રજવાડા તથા મુજબમાં જુદી જુદી બજા રાના મોટા શેડીઓ તરફથી તેમને કેટલોક ટેકા મળી પછી ચુકશે છે.

બીહારની અઉદયોગિક કોન્ફરન્સ

બીહારની પ્રાંતિક અઉદયોગિક કોન્ફરન્સ મુઝફ્ફર ખાતે સપ્ટેમ્બર હસન બામના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. તેમણે જણાવ્યું હતું કે દુનિયામાં આગળ વધવું હોય તો દુનર ઉદ્યોગની ખીલ વધી થતી જોઇએ. આપણે આપણું દુનર ઉદ્યોગ ઉપર પુરતું ધ્યાન નહીં આપવાથી આપણામાં પરદેશી ઉદ્યોગે ઘણો પગપેસારો કર્યો છે. હજી પણ આપણે આપણા ઉદ્યોગો સજીવન કરીએ તો પરદેશી દુનર ઉદ્યોગની સરસાઈ

નાબુદ થશે. પરદેશી દિલચાલને રાજ નીતિ સાથે બેળગી તાબગી નહીં. ના સરકારની મદદ માટે ના પાડતી તે મોટી મુશ્કેલી છે. પરદેશી માલને બોવકોટ કરવો તે અવગણ આપણા દેશી દુનર ઉદ્યોગને રક્ષણ આપવા સમાન છે પણ બ્યારે જંગમીની બધી જરૂરીયાતો માટે આપણે પરદેશી કારખાનાઓ ઉપર અધાર રાખવો પડે છે, અને આપણા પાસે પુરતાં સાધન નથી તરે બોવકોટની દિમાગત કરવી નકાળી થઇ પડશે. હું પ્રાથમિક કેળવણી મૂકત આપવાની વિમાન કર છું, અને દુનર ઉદ્યોગની કેળવણી ઉપરાંત આપારી કેળવણી આપવા આમક કરે છું. સ્વદેશના દુનર ઉદ્યોગ માટે એકન સુધીથી કારખાનાં કાઢવાં જોઇએ. પરદેશી માલ કરતાં દેશી માલને હોદીઓ વધારે પસંદ કરે છે. સ્વદેશી સામે કોઇ પણ માણસ વાલો લઇ શકે નહીં. હાલની બજારિત ધંધા યુવાનો માટે નોકરી નાં પુરતાં સાધનો નહીં હોવાથી ઉભી થઇ છે, માટે દુનર ઉદ્યોગ તથા બ્યારને લગતાં સાધનો ઉપાડી લેવા હું આમક કરે છું આમ થવાથી ઉદ્યોગ વધશે અને યુવાનો કામ ધંધે લાગશે. "પ્રમુખપણું"

સાયન્સની કેળવણી

પ્રકાશવશી બેળ જમાતમાં સાયન્સ કેળવણીને ફેલાવો કરવાના વધુ ઉપાય લેવાનો વીચાર કરવા માટે શ્રી ઇચરાહીમ મદમદજાઈ રરજનાં સરનશીનપણા હેઠળ એક સજા મુબલમાં પંજેબ કલખમાં મળી હતી. સરનશીને બપણુ કરતાં જણાવ્યું હતું કે સધળી કામ કેળવણીમાં આગળ વધી છે તે જોતાં આપણી જમાતે પાછળ પડ્યું જોઇએ નહીં. તેથી તે માટે જે પમલાં લેવામાં આવે તેને ઉતે જન મજતુ અચતવું છે. અજે કેળવણી મંટે વધારે ઉતેજન વતવવામાં આવે છે. શ્રી કાસમઅલી જેરાજ પીર કાછએ જણાવ્યું કે સાયન્સની કેળવણી માટે હાલ જે ઉતસાહ લેવામાં આવે છે તે ઉપર ધ્યાન આપી આપણે પણ તે માટે ઉત્સાહ રાખવા જરૂરનું છે. આ પછી એવો ઠરાવ થયો હતો કે દર વરસ અડી મદ કોલેજમાંના એક વિદ્યાર્થીને નાયકાર આજાખાતના નામની એક સ્કોલરશીપ આપી પુરોપ સાયન્સનો અભ્યાસ કરવા મોકલવાનાં હુકમ તરફી કરવાં. મુજબ માં સાયન્સની રુકુ ઉપરે તેમાં જુવાની

આઓને મોકલવા માટે એવ સ્કોલરશીપ માંથી મદદ આપવાની જોઈવણુ કરવી. નીચે ઠરાવ કરી એક કમીટી નીમવામાં આવી હતી. જેએ સજામાં ગહેર કરવા માં આવ્યું હતું કે એ સ્કોલરશીપના હુકમાં સર કરીમબાઈ ઇચરાહીમે રૂ. ૨૦૦૦, શ્રી ઇચરાહીમ મદમદજાઈ ઇચરાહીમે રૂ. ૧૫૦૦ અને બા સા. આમક દેવજીએ રૂ. ૫૦૦ જારવા છે. આ પછી સજા અરખારત થઇ હતી. — "જામે"

ભારતધર્મ મહામંડળની અરજી

શ્રી ભારતધર્મ મહામંડળ તરફથી તેના પ્રમુખ હરખ માના મહારાજાએ વાઇસ રાય ઉપર એક અરજી મોકલી આપી છે જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે હોદુ યુવાનોની નસલિક તથા ધર્મિક સ્થિતિમાં સુધારો કરવા માટે તથા તેમને કાવહાને માન આપવાના તથા વધારે બનાવવા માટે જુદી જુદી રીતે એટલે કે સજાઓ, કોલેજો, પાઠશાળાઓ વગેરે મારફતે મૂકત યોપાનીવાં વહેંચીને અથવા જુદે જુદે સ્થળે ઉપદેશકો મોકલીને તેમને ધર્મિક કેળવણી આપવાની જરૂર છે. ઉપર મુજબ ઉત્તાને લીધાથી ધારેલો હેતુ પાર પડશે. હોદુ યુવાનોને બધી સજાઓ, કોલેજો, પાઠશાળાઓ વગેરેમાં મહામંડળ મારફતે સામાન્ય ધર્મિક શિક્ષણ આપવા ની પરવાનગી આપવી. મહામંડળની આખા હોદમાં સંખ્યાબંધ શાખાઓ તથા ઉપદેશકો હોવાથી તે સહેલાઈથી સધર્માં સુખ્ય મથકો ખાતે ઠમિટીઓ નીખી નીચલાં ક મો કરી શકશે:—(૧) અંગ્રેજી તેમજ દેશી ભાષાઓમાં ધર્મિક વાંચન માળા અને યોપાનીવાં પ્રગટ કરવાં. (૨) હોદુ ધરમના શિક્ષકો અને ઉપદેશકો કેળવવા માટે બનારસ ખાતે એક ટરેનીંગ હોમ સ્થાપવું (૩) આખા હોદમાં લોકો ને સનાતન ધરમ તથા ઇશ્વર અને પેતા ના ના. સહેનશાહ પ્રત્યેની પેતાની દરજ સખાંથી ઉપદેશ આપવાને કેળવાયલા શિક્ષકો મોકલવા. (૪) હોદની જુદી જુદી ભાષાઓમાં મંસિક પત્રો પ્રગટ કરવાં અને તે મંદીરો, મેળાઓ, કાવજરે રીઓ, મંડળીઓ, ગહેર મંડળો તથા કેળવણીનાં બધાં મથકો ખાતે ફેલાવવાં. (૫) પેતાનાં સ્થનિક મડળો મારફતે જુદી જુદી શાળાઓ, કોલેજો અને સંસ્કૃત તથા દેશી ભાષાની પાઠશાળાઓના અધિ કરીઓની મદદથી ધરમ સખાંથી શિક્ષણ આપવા માટે મંડળના પ્રતિનિધિઓ મારફતે મુખ્ય મથકોનાં કરવાં.

હાંદુસ્તાનના ખંખરો

(હાંદી જાપા ઉપરથી)

પોરબંદરના બારામાં કચ્છ-માંડવીનું એક વહાણ કાચસા કરી આવતું હતું તે બાંકના ખરખે ચઢી જવાથી ટુકડા થઇ ગયું હતું.

કાઠીવાવાડમાં ચીતમ પાસેના ચોર પીપળીયા માંમમાં આમ લાગવાથી હજાર બારસોની વસ્તીવાળું આખું મામ બળીને બરખ થઇ ગયું છે. સારા મહરજ અને ખાનદાન લોકોની સ્થિતિ પણ અત્યંત દયાજનક થઇ પડી છે.

ગોંડલ રાજ્યના ઉપવેદા મહાલમાં તા. ૧૦ મી મેએ કરા સાથે વરસાદ પડ્યો હતો, અને તેજાન થયું હતું એથી ગાંડા અને મકાનેને તુલસાન થયું હતું. એક ઇચ જેટલો વરસાદ સાર માધવના વિસ્તાર માં પડ્યો હતો અને સોપારી જેવડા કરા પડ્યા હતા.

મુળજ વીરા અને જેઠાણ અરજીન નામના બે કાઠીવાવાડીઓને વમર પરવાને બંદુકો રખા માટે મુળજમાં પકડવામાં આવ્યા છે.

નામદાર જમનમરના જામ સાહેબ શીકારે મળેલા લાં વાખનો શીકાર કરતાં બચકર રીતે ચાપલ થયાની તથા મરજી નીપજ્યાની ખેડી અહવા બાવનગર તથા મુળજ ખાતે ફાવાલી હતી.

ખેડા ખાતે લખમખ પૃ વરસથી શીકા દાખમાં નીકળતું પત્ર મે મસથી દાખ થી કાઢવામાં આવ્યું છે.

અમદાવાદ ધે બહા રેલ્વે ધેલેગ સુધી વધ રવાના અડસટા તથા ખાતો રેલ્વે બોરડ તથા બી. બી. સી આઇ રેલ્વેના એન્ડ તરફથી મોકલી આપવામાં આવ્યા છે.

કલોલ મુકામે, નાંદોલ, કડી, ઉંઝા, ઉનાવા, માંતીજ, અને ચાણસમા એ જ મામના ઉદીય સંહલ બાહ્યાણનાં પત્રોએ એકલા થઇ કન્યાપિકમ નહીં કરવા, સાદું પેટું નહીં કરવા અને બંધાએલા સમુદાય માં શુદ્ધ અંતઃસ્થથી કન્યાદાન આપવા પગેરે સ સાર સુધારાને બચતા કરાવો રૂપી હતા.

વડોદરામાં રા. સા. આર. કે. હુદાને કાંદેલું દેશી જીનીનું કારખાનું બળી ગયું છે.

ચાણના કલેક્ટરના હેકકચારક મી. મણીભાઈ અંબારાપ દેસાઈ સચીવના દીવાન નીમત્યા છે.

મુળજના ગવરનર ઉપર સમસ્ત આરં સમાજઓના પ્રતિનિધિઓની દીલસોજી દર્શાવવા તાર કરવામાં આવ્યો હતો તે ના શહેનશાહના અચનક અકાળી મરણ માટે અમો રાજકુટુંબ તરફ કારે દિશ સોજી જાહેર કરીએ છીએ.

મુળજમાં શીવજી મહેતસવ બાવખલા નજીક ઉજવવામાં આવ્યો હતો જે વખતે પોલીસ કમીશનર સાહેબ કાજર રજા હતા.

પુનામાં પોલીસ "ભાલા" પત્રની ઓગીસ વીગેરે કેટલેક રથને ઝડપી લીધી છે.

દિ. ફા. કા. કલમ ૧૦૮ મુજબ રા. ૧ હજારના બે જમીન અને રા. ૫૦૦ ના હાથ મુચરકા સા માટે લેવામાં ના આવે તેવું કારણ જણાવવાને મળેલી ખાનગી મરાકી સળાના હેડ માસ્તરને આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરે તોડીસ આપી હતી.

પુનાના વડે માતરમ છાપખાનાના માલિક હરી નારાયણે વડે માતરમ નામની ચોપડી છાપવા માટે મારી માગી છે.

બ માળના વડા જજ સર લોરેન્સ જેન્કીન્સની તબીબત નાદુરસ્ત રહે છે.

મુરશીદાબાદની અ. જુમને દરમામે એવે આમક કીધો છે કે બંજાગમાં તવી કારો બારી કાઢીસીક નીમાય ત્યારે એક મુસ લમાનને ખાસ બેઠક આપવી.

હરીદુરના ચેરાશાન્દી જાતના નામ છુદોએ વરની રર ને કન્યાની ૧૩ વરસ ની વધ રાખવાનો, કન્યાને ૫ થી ૧૩ વરસની ચાલ ત્યાં સુધી ફજવણી આપવા નો અને આજક વમરની વિધવાઓને પુનર્લગ્ન કરવાની છુદ મેલવાનો અને બીજા મ નિહિલતા કરાવો પસાર કર્યા છે.

જુના વરતમાન પવોવાળાઓને ગ્રીન્ડર બહતી વખતે ઉકલેરેસન લેવા જતાં જમીનગીરીની જે અવગડ એમવરી પડે છે તે દુર કરવા કલકત્તાના જાપાગળાઓ કરમર બેગ અરજી મોકલવાના છે.

સ્વદેશી કામમાં વધારે પડતો લાભ લેતા એક વકીલના ધરની જડતી લેવામાં આવી હતી, પણ કે.ક. બુન્હો સર્વિસ કરે તેવી ચીજ હાથ લાગી નથી. ફકત કેટલેક પત્ર અપહાર પેલીસ લઇ મૂક છે. એક બીજા વકીલને પણ તેવાજ કારણ સર તેની વકીલતની સનદ રામાટે ન લઇ લેવામાં આવે એવી તોડીસ પહોંચાડવામાં આવી છે. આ રેસ હાઇકોર્ટની એક ખાસ બેચ આગળ ચાલનાર છે.

દાકાના નવાખેનાં ખુનનાં કાવતરં મારે પકડાયેલા બંગાલી જુવાનને એક વરસની કેદ થઇ છે.

આખુ અરવંદ લેવાના ચોપાનીયાં છાપ નાર મનમોહનધોગે પોતાના બચાવ માટે તાણાં બરવા જાહેર પ્રખને અરજ કરી છે.

અરજીચક અ.અમના રવામી પાછળ પુરવ બંજાગની પોલિસ પડી છે અને તેની દરેક દિલચાસ ઉપર બારીક દેખ રેખ રાખે છે.

બારીસાલના "નેસનલમીશન" જાપ ખાનાને એવી ચેનપણી આપવામાં આવી છે કે તેલે બારીસાલનું "હિતેવી" પત્ર જાપવું નહીં.

જુલના ખાતેનું "જુલના બાસી" પત્ર તેના અધિપતિ અને જાપનારને ફિતુરમાટે સજ થવાથી અને જાપખાતું જાપ થવા થી બંધ પડેલું તે સરકારે જાપખાતું પાછું આપી દીધા બાદ પાછું પ્રગટ થયું છે.

વડી ધારા સમાના ઉપપ્રમુખ તરીકે સર હાર્પી એડમસને રાજનામું આપ્યું છે અને જાન. મી. જેનકીન્સ તે બચા એ નીમશે.

એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે લાડનથી કલકતે આવતા બંજાગીઓના પુસ્તકો પોલીસ લઇ લે છે.

હાંદમાં જે સખત મેંપયારી થઇ છે, તેની તપાસ કરવા એક કમીશન નીમા એજું છે.

હાંદુસ્તાનના જુદા જુદા વિભાગોના કમીશનરોની ટેનફરન્સ સપ્ટેમ્બર માંસમાં ફરજલીગમાં બસનાર છે.

કરકાર ચરકુળમાં શહેનશાહના સીકમાં ખમગીરી દર્શાવવા કળા મળી હતી.

જાહેર ખખર આપવાની

કળા

હીરમાં થેલા વરસ વસવાટ કરી પુરોષ
જનારો કોઈની સખસ એવો નહીં હશે કે
જે "જાહેર ખખર આપવાની કળા" માં
સાં યજ્ઞેલા વધારાથી અચ્ચે પાડ્યો
નહીં હોય. તેની કેટલીક રીતો હાખના
તરીકે દીવાલોપરના ચીત્રો, આખાઓનાં
ધરો ઉપરના પહેડોડો, વીરેર આખને
કાગળા સમાન લગે છે, પણ જાહેર
ખખર આપવાની સદુથી સરસ રહી નહ
રોપરમાં જાહેર ખખર આપવાની છે.
અને જાહેર ખખરની કળાનો ખરો વધારો
નયુરપેરોમાંજ નજરે પડે છે. પુરવમાં
પશ્ચિમ તરફનો પડછયો ખીમેધીમે પડે છે.
અને મુગજના મીઠમ લેકોની એસોસીએ
જનના પ્રમુખે જેવી વારસીક સખા વેળા
એ કરેલાં સાવજપરથી જન્મ્યા છે કે
દીડી વેપારીએ અને મજા જનાવનાર
એએ જો પડેલી માલની હરીફાઈ સામે
દાર રહેવું હોય અને પરદેશી હરીફાઈને
પાછળ રાખી આગળ વધવું હોય, નો
તેઓએ જોતાના માધ્યમ સારી રીતે જાહેર
ખખર આપવી જોઈએ, એમ હવે તેઓ
સમજતા થયા છે. હોદી માલ જનાવનાર
એમાં સ્વદેશી વિચારનો ફેલાવો કરવાનું
એક કુદરતી સાધન જાહેર ખખરો આપ
વામાં મોટા પ્રમાણમાં વધારો કરવાનું છે.
તેની જરૂર હજારે હજારે દેખાવા લાગી છે,
પણ તેમાં જરૂરીયો વધારો થવાનો વખત
આવી પહોંચ્યો. લંડન "ટાઇમ્સ" નો
એક લખનાર એક આરટીકલ લખતાં
જણાવે છે કે હાલની વેપારી વળજો તરફ
ખારીદીથી બહુ આપનાર કોઈની માલસ
ને માલમ પાસે કે ખીખાં ૧૦ થી ૧૫
વરસમાં જાહેર ખખરની કળામાં તેમજ
તેના જગ્યામાં મોટો વધારો થશે. એક ધર
ખખ વેપારી સધન તરીકે જાહેર ખખર
ને ઉપયોગમાં લેવાની માત્ર શરૂઆત થઈ
છે. જાહેર ખખર આપવાની કળા વાંસે
પુષ્કળ ચર્ચા માલે છે, અને તે એક આખ
રૂદર અને નીવમીત સધા તરીકે યથા પડી
છે. ઉગ્રવાંડ અમેરીકામાં સદુથી મેટામાં
મેટા આખરદાર માલ જનાવનારોએ અને
ખીત્રોસ કરે છે. જોનો વેપાર જાહેર
ખખર આપવાને લાગેજ પેલા ચર્ચો છે,
ય તે નહીં રહે છે. — "કોલ વર્લ્ડ" નો

જાહેર ખખર

પુષ્કિમાર્ગીય સિદ્ધાન્ત, અચવા

શુદ્ધદેવનાં મૂળતત્ત્વ

લામ પેહેલો, કિમન ખાર આના
કેખક: પટવારી રજુકોડકાસ વંદાવનદાસ
ખી.એ.એલ.એલ.ખી.
ચીફ મિનિસ્ટર પાલજીપુર
મજવાનું ઠેકાણું પારેખ ફેન્ડસ એન્ડ કો
ખાંડવીની પોળ, અમરાવાદ.

તાજું ઉમદા ફરેટ.

અને વેજીબલ

સકાઈની પેઈંગ, સારો માલ બધો
જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી
મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાવી
કરશે.

નાતાકનો સારો તમાક જગ્યાખંધ મળશે
પત્ર અવધાર નીચેને શીરનામે કરે:—

ઈસમાઈલ જવા ફરેટર.

ખી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એક 'ઇસમાઈલ'
૪૭૧, એ સીટ, કરખન
મકાઇ, ખીનીસ, મરયાં લસજી, વજેર
કમીલતથી વેચીએ છીએ.

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું
ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજીબલ બધીજ
સકાઈની પેઈંગ સાથે રોકડેથી દરેક
જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર
તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.
માલ મનાવવા અમાક ખાત્રી મારે
કાગળ અવધાર અંગુર પ્રાઇસ લીસ્ટ
મજાવી લેવી.

ખુલાસા મારે લેવો નીચેને ચીરનામે:—
એમ. એ. આબેદ લાજપુરો,
ફરેટર, ખી. ઓ. બો. ૫૭૦
ટલી. એડ્રેસ 'લાજપુરો' ખી. ૫૭૦, કરખન.
M. A. Abed Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570, Durba

રોકડ ખખર ભાવ

શી. પે. શી. પે.

ફૂધ નાત લીયા	૧૭ ૯ થી ૧૮ ૦
આવલ માંગ ૧ બેરનાની	૧૮ ૦ " ૧૮ ૬
બીમડીના	૨૬ ૦ " ૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦
ફૂડાના	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
દેશી ટુવેર કળ	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦
ટુવેરકાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦
મમુરની	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦
મમની	૨૭ ૦ " ૨૮ ૦
અડકતી	૨૮ ૦ " ૨૯ ૦
મરવા મુગજના	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦
" કળ	૨૩ ૦ " ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬ " ૯ ૦
ખીનીસ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦
કડવું તેલ ૧૦૫૫૫૫	૩ ૨ " ૩ ૩
એરડીનું	૨ ૯ " ૩ ૦
મીઠું	૩ ૨ " ૩ ૩
નાળીએરનું	૪ ૯ " ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦
ખીત્રી	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦
આટો હાથિસ હેફ	૧૧ ૬ " ૧૧ ૯
મકાસી સોપારી ૧ રતલ	૮ ૮ " ૯
મરયાં	૩ ૮ " ૪
શી પેટી, ૪ ડીનના પોંડ. ૮-૧૫-૦	૬ ૦ " ૬ ૦
પોરખદર	૮-૧૫-૦ " ૮-૦-૦
ખારડીન કરોડીન	૫ ૯ " ૬ ૦
" વાઇટ રોસ	૮ ૮
" " ગાલન	૧૩ ૯ " ૧૪ ૦
નાળીએર	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦
ફૂલી	૮ ૦ " ૮ ૬
કાજમંડ સોપ	૧૩ ૩ " ૧૩ ૬
સાણુ રીડક રેટન	૧૫ ૯ " ૧૬ ૦
સાણુ સનકાકટ	૪૨ ૬ " ૪૫ ૦
સાણુકા. ૫૦૫૦ દુકડાના	
ખે.કસની. રીમલ	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦
નેટર ડી	૧ ૮ " ૧ ૯
મત્વીસ લાવન	૩ ૧ " ૩ ૩
સોપારી સેવડની	૧૦ " ૧ ૦
નીડલ પોઇટ સીપારેટ	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
જસ્તા એકની	૪ ૯ " ૫ ૦
નીમક (મરમની સ.ક.)	૪ ૬ " ૪ ૯

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

આપણી કાર્યવાહી તથા કાર્યો અત્યંત ઝડપથી અને સચોટતાથી ચાલે છે. આપણી કાર્યવાહી તથા કાર્યો અત્યંત ઝડપથી અને સચોટતાથી ચાલે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. NAGER,

Also at the head Office for S.A.—And at—

Reuter's Agency,

Reuter's Building,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

St. George's Street,

The Corner House,

Field Street,

CAPETOWN

Commissioner St.,

DURBAN.

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, પ્રેસીડે, હરબન.
'વહે માનરમ'

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે લેવાય છે? રસાયન સહુના—મનુષ્ય અને જીવંત તો કદાચ આપનારી હવા. કિંમત ૩ હરતી આલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

આવાસીર બીચરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાતો તારકાળીક અને મોક્ષ દવાજ. નાવામાં પણ જીવંત હાયદો યથા સુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહમ શીર—જલુષ મલમ. સોજા, પાંચુમમાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે. કિંમત ૬ પેની.

કુમિન્ન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવડાનો અકસીર દવાજ, સાથ અને સહેદ જીવડાનાં જીવડાની દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જીવાળી અકસીર એળીઓ. ૬મીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬. શશીપર્વ વટિકા—કુષામાંક એળીઓ. અસાધ્ય રૂપનાનો આસ દવાજ કિંમત એક ૬મીની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ
હિંદુસ્તાની એસરો જથાળાં મંગાવી
સસ્તે ભાવે વેચવામાં આવે છે. અને
આસ થી પેટરબર્ગ તથા કલકત્તા—
સરસ આવક—ગોલુ મંખીઆલુ—એક
જખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
Box 3598
41 Market Street
JOHANNESBURG.

Wehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelunken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners
Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

અમર. આર નાઈડુ

જનરલ ડીલર અને ઈમ્પોર્ટર એસરીમન
કાયરેક્ટ મેન્ફેક્ટર. ફોરવર્ડીંગ અને કમીશન
એજન્ટ.
સ્ટોર: લેવર પીપર સીટ. બોક્સ ૩૫૩.
તાર: "MELON" પોસ્ટલિસ્ટાએચ

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Indoa." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamsia,
Maitjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayib Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Obhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBOODIN,
24 Frore Street, (Woodstock).
D. Mancharjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKH ANON & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIA TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
M. A. AHED LALPURI,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MANNHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
88 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TUNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 184 Grey Street.
Ismail JEEWA
Fruiter & Co., Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa.
Property & Land Agent,
Box 223.

EASTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohandhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Expo. & Commission Agent
S. N. Sastry, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mis Camroodeen,
Market Square,
A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekb. & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ubbiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 4369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DIDABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2368.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

G. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSBAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SANY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & DEDOO
Box 33.

Hasan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. F. BJANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HOPMAJY IDOLTY, Box 332.
Madhavjee Jetba & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

V. J. DAS & LALCHAND, Box 92.

Nanjoo Dulabhus & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERNE

Dev'ee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEP

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDEBIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street, Box 131,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
55 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. B. Namscoo,
General Merchant,
Namscoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmscoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chota Fakir,
Tailor and General Dealer,
158 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Str.

RUSTENBURG

ISMAIL SOLIMAN & Co.,
Box 4 Tel Add: "Soliman."

SALISBURY

Shinjee R. Nair, Box 59.
Khashai Pashu Dhabhi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Koutedorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Beftola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hossein Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Kcoverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Ghrita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, Jaba St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Tidwantasing
38 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Inganath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Jonbert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Hajee Jaffar Munaver Rande : in.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VA & L
Tel. Add: "BHABHA." P.O. Box 21.

શ્રી. કેવલસુખ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાલ રેલવે અને મીલમાં તથા અન્યની સમાવ
માર્કેટ સીટ, (કાર્બન હોલ્ડિંગ કંપની)
નોંધ સં ૫૩૨૦, બોલા-૪-૩.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Road No. 432, Corner Kaffir & 14th Streets
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER DULAK, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEM,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 54
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about July 17th Durham Castle, 8217 tons

" August 14th Goorkha 6287 tons
MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius:—

about July 29th Goth 4738 tons

" August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 319, LOURANCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ક્રિસ્ટિયન ગ્રોસરી બધાનાં હાલુસ્તાન
શ્રી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ ઘી પોરબંદરનું તથા કચકતા
તુ-સરસ આવલ-ચોપુ મંધીઆણું-જવા
બધું અજમાએસ કરી જુએ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશર ઘી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોલો

ખુબઈ જનારા

આ લોઈનની સ્ટીમરો

દર માસે દેશને આવે બેરા, મેંબાસા અને જનારા પછી ખુબઈ ખબર છે. આ કંપનીની આગેવાનમાં દરેક વરના પાસેજર માટે મુરેપુરી સમય છે નેમજ ખાસી છીડીઅન છે, અને ઓછીસરો ખીબ કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન કમતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણ વાતે જવા પછી ખુબઈ પાકે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આને કંઈક મુશ્કેલી આપણા હોઈ કામદારો લાંબી મુસાફરીમાં નહીં મળત આજી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુબઈનો સુકર છે કે ખરેખર ખરમ મુસાફરી નાં કુખનો ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગેવાન દરેક મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તમાર વધ રહેવું.

સદરહુ આગેવાન ખુબઈ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારાને ખબર મળશે તે ઉપરથી સફળી મળ્યુ માટે અતરે અપામાં નંખાવણું તેથી સઉ સારેથી તે જમર ખરેખર આગેવાન પહેલેથી જવાની ખબર પડશે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરખતેં સીધે કોલંબો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમકુડી ટન ૨૮૦૦ તા. ૧૩ જુલાઈ

અમફુલી ટન ૩૧૦૦ તા. ૩ આગસ્ટ

વેલ્ડાલ્ડ કોલકત્તા કલકત્તા.

જાન્યુ. જાન્યુ. અમકુડી ટન ૨૮૦૦ કોલકત્તા ૧૩

જાન્યુ. જાન્યુ. અમફુલી ટન ૩૧૦૦ કુલકત્તા ૩૦

મી. હમસાઈમ હમસાઈમની મી.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કામસાઈમ રોડ દરખન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

જાન્યુ. જાન્યુ. અમકુડી ટન ૨૮૦૦

વેલ્ડાલ્ડ, દરખન.

King & Sons,
West Street, Durban.

FREE Watches

Handsome Presents

No Guessing! No Competition!

Send immediately for full particulars of this huge Advertising Scheme to

THE ALLIANCE WATCH CO.

80-81 Permenal Bldg.,
Johannesburg.

Alliance Watches are perfect and high grade. Do you want one?

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23 Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24 Per Bag, Weight 160 lb.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેસનાં દરકી કેપ, અને બેંગ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે બાને મળશે. એક વખત અજમાવી લુઓ.

જાન મેન્ડ કમિશન વડેસ.

૧૬૪ મે સીટ, દરખન

દેશી મીઠાઈ

બોખા લીની સરવે જાતની તાજી મીઠાઈ અને બનાવીએ છીએ.

કે. જીવણ,

મસજીદવાળી મોદીની સામે,

૧૬૨ મે સીટ, દરખન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

HeadOffice: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

ઉંચા ફેસની દરકી કેપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 38,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. KANZLER

Will sail from Durban about the 9th July and from Delagoa Bay about the 11th July 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધી મુંબઈ જનારી રેડીમર "કેન્ઝલર"

ઉપરથી આજમેટ તા ૧૦મી જુલાઈએ ઇરવનથી અને ૧૧મી જુલાઈએ ડેલાગોઆ ખેતી લેપડી ૧૭ દિવસમાં સીધી મુંબઈ જશે. રીપીટ ખોરાખી અથવા વગર ખોરાખીની મળશે કેક પાસેજરોને ખાસ સમયક કરી આપવામાં આવી છે. આ વરગ સર એલાહેરી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી ખાજ બચામાં સાથે દેશ જનારને લાજ કારક છે. ખતી, પાણી, ચુલ્લખાત, ગાજર વગેરે જાખતમાં સારો ખદોખસ્ત રહે છે. સાકાની કેક અને વીજળીની ખતિ છે. ખલાસી દેશી છે. રીપીટ મુંબઈ પહોંચે કેલવથી ખચર આવે છે. જે જાખાઓમાં હાથાય છે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, ILAJEE HABIB,

137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓં એચ. કેહન

મહદના હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, મારકેટ તથા કમીશન એજન્ટ.

ખાખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મેટા એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓ પસા વસત મયાં ચાલુ આસરો આપી પેતાનો માલ મારી મારફતે વેચવા મોકલે છે. ખીન નવા માલકો મારી મારફતે "ટ્રાવલ કનસાઈનમેન્ટ મોકલવાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી બીનબીરી છે, એસોસીએશનો, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રકો પુરા પાડવા કુ વહવાર છે. એક:-નેશનલ બેંક બોફ સાથથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન ઓટ એલાન્સબચ.

મારફીટ રીપેટ માગવાથી મળી શકે છે.

માલ મકાનવાને ફરક, વેલ્ડેબલ વિગેરે ટેમ પેક કરવા તે ખાખત મારા લાંબ, ખુલ્લવથી સારી સલાહ આપીસ.

ખાલી ખારફેટા, એન ઇસીન અને ખાસો માગવાને કું પુરા પાડું છું.

કાજમે જુજરાતીમાં લખી ચકારો.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. ટેલી. એડ્રેસ: Conington. ૨લીફન નંબર ૧૫૦

ફોર : 63, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "DUNERIK" leaving Durban for Calcutta direct on or about 23rd July taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR,
Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

एत. एत. "डुनेरीक" नामके जहाज २३ जुलाई १९१० के लगभग बर्बनहे कलकत्ते जाएगी.

भार. राजकुमार रेजेंड,
१ एलीस स्ट्रीट, डर्बन.

એસ. એસ. 'ડુનેરિક' તા. ૨૩ જુલાઈ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર - એજન્ટ,
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાન. જા. "ડુનેરિક" નામક જહાજ ૨૩ જુલાઈના રોજ કલકત્તા માટે ડરબનથી નીકળેલું છે. ડેક પાસેજરો લેવા માટે છે. પસાજીઓને ૨૨ દિવસનો સમય લાગશે. ભાડા ૧૫૦ રૂપિયા છે. ભાડામાં ખાનગી ભોજનનો સમાવેશ થાય છે. ૧ ઇલીસ સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

હેડ એજીસ: ૧૦ ચોરફન સ્ટ્રીટ, ડેલાગોઆ

સી. પી. લાછીરામ.

જનરલ સીલક મરચંડ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, એલાન્સબચ.

મેટ આપવા લાયક અનેક તરફની મલુખ સરસ ચીને, લેસીક ચાંદીનો માલ, હેક નતલું દેશમ, જરીના દબલ કલોથ, કાસામીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. બાવ પલુજ સરસા. આવો અને ખાત્રી કરો

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 3383

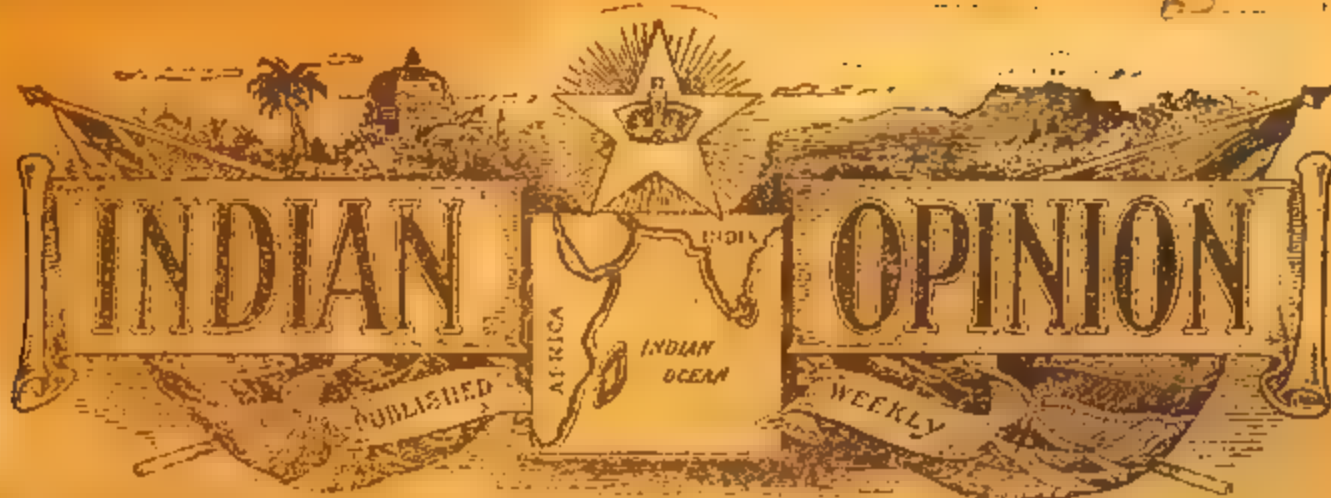
Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

નોતિ ત્યાં બરકત.

એક વખત એરડર આપી ખાત્રી કરો. કરીયાણું, કાપડ, કલેરી, તમામ ખતલું અનાખ, પોરખંદરતું બોખુ, ધી, વીગેરે તમામ માલ એરડર મુંબઈ ફાલહેથી મોકલનાર. કમીશન જુજ સેકેડે ૨૦ રૂકા માર જનનાં મળવાથી તથા માલ મળે પછીસા મી. એ. એ. ત્યાંથી રંગાલવાખાને સરવાથી મોકલવામાં આવશે.

ટલીમીક એડ્રેસ, મારી હીરજી જુલાબાઈ "નીલી." ચી. એ. નં. ૨૨૫૫૭.

Printed and Published by M. K. Gandhi International Printing Press, Phoenix, Noida

No. 29—Vol. 8

SATURDAY, JULY 16TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

RACE PREJUDICE

BY JOHN COWEN IN THE "WESTMINSTER REVIEW"

STRENUOUS efforts are made in the spring of every year by the greater British colonies to obtain immigrants. With the help of attractive pamphlets and glowing wall-posters, free magazines, free pictorial guides, free maps, and free information, the colonial emigration agents compete briskly with one another in the labour market. Their public advertisements are imperative. "Wanted at once," insists the Canadian Assistant Superintendent of Emigration in an expensive illustrated double-column advertisement, published in the English newspapers, "Wanted at once, for permanent employment on farms in Canada, 5,000 experienced farm hands, average yearly wages £60 to £70, all found; 1,700 inexperienced labourers, £25 to £30, all found; 1,000 married couples." "Fifty pound passages paid to Queensland for all who have £5," proclaims another colony. Experienced or inexperienced, married or single, are welcome, if only they come at once. "100 fat and fertile acres for nothing," one appeal continues, and finally, almost plaintively, "Don't you want a free farm?" Contrast with this the action of the same self-governing colonies in regard to Asiatic races. Throughout the Australian Commonwealth, Asiatics are excluded. It is true the instrument by which exclusion is effected contains no mention of Asia or its people, and makes no reference to race preferences. The ostensible motive of selection is the regard the Australian Colonies have for literary education. "The immigration into the Commonwealth of the persons described . . . (hereinafter called 'prohibited immigrants'), is prohibited, namely—(a) Any person who fails to pass the dictation test, that is to say, who, when an officer dictates to him not less than fifty words in any prescribed language, fails to write them out in that language in the presence of the officer."

(Immigration Restriction Act, 1901, as amended by the Immigration Restriction Amendment Act, 1905, and by the Contract Immigrants' Act, 1905; Clause 3). The dictation test, if applied, is fatal to any body of persons of any nationality. It is not applied to Europeans, but by this test the Asiatic is barred out. Similarly in Canada, there is no legislation whatever against Asiatics as such, but in practice the Dominion exercises all possible restriction. Japanese immigration to Canada (as well as to the United States) is now severely restricted by means of an understanding with the Government of Japan. Chinese desirous to enter are subject to a poll tax of 500 dollars. Sir W. Laurier, in a memorandum of March 2nd, 1908, represented that "Notwithstanding the regulations for the restriction of immigration from the Orient, certain classes of immigrants, in particular British East Indians, are being induced to come to Canada under circumstances which may necessitate a refusal of their admission to our shores," and accordingly Mr. Mackenzie King, Canadian Deputy Minister of Labour, was commissioned to visit England and confer with the British authorities on the subject. On the conclusion of his visit he drew up a report, in which, while addressing himself to the matter with every expression of sympathy for the Oriental and in particular for the Indian, he shows himself, as Canadians generally do, clear and unhesitating in his dislike of the Asiatic as a fellow-colonist. "That Canada should desire to restrict immigration from the Orient is regarded as natural, that Canada should remain a white man's country is believed to be not only desirable for economic and social reasons, but highly necessary on political and national grounds." In South Africa, the Cape Colony, with its mixed population of British and Dutch, Zulu and Hottentot, can never be a white man's

land, but it aspires to be the strictest of all the colonies in its exclusion of the Asiatic. The Transvaal imposes registration and severe restrictions, and in Natal, where Indian labour has made itself indispensable, it is sought to reduce the number of "free Indians," and admit natives of India only as indentured labourers.

What, after all, is the matter with the Asiatic? Canada, Australia, South Africa—these are not infant communities, not experimental States, but they are the most successful colonies the world has ever seen. Colonial opinion exceeds by far the written law in antagonism to Asiatic development, and in Canada, Australia, and the greater part of South Africa, that opinion is unanimous. Though they may sometimes be uneasy of conscience, the colonists are firm of conviction. East and west, north and south, as Anglo-Saxon rule runs round the globe, the door is closed to the free development of Asia's children. It is not in the colonial statute-books that anti-Asiatic feeling finds strongest expression, but in the unrecorded incidents of everyday life. It is sometimes supposed to be a question of economic rivalry, or an esthetic preference for a white skin over a dusky one. These, however, are but the accidents of local circumstances. Race antagonism continues unabated where these superficial conditions are not found, and where they are found, apart from Asiatic taint, there is no antagonism. The Manchurian, Mongol, and northern Chinese are often fairer of skin than Spaniards, Portuguese, Southern Italians, Greeks, and South Russians; it is the Asiatic blood that is *zathema*. On the other hand, no objection is taken to the Russian peasant population of Southern Siberia, though it be as Asiatic as Kheng's Khan.

Again, it is not merely a matter of the colonies for the colonists, for the same feeling of antipathy is exhibited

by the European resident in the natives' country of origin. In some of the treaty ports of China, Asiatics, especially Chinese, are excluded, naturally and as a matter of course, from the foreigners' houses, clubs, and public places of resort—except in a menial capacity. At Tientsin, where the foreign population is guarded against attack by a garrison consisting largely of Indian troops, Indians as well as Chinese, are excluded from the public park in the British concession; all persons wearing turbans or queues are excluded, but Japanese have been admitted, in spite of protests in the English, French, and German local press, since the Russo-Japanese war. Indian regimental bandmen are admitted, in order that they may play for the delectation of foreign residents, English, French, German, Russian, and what you please, but the rest of the regiment must stay outside the railings. An Indian agitator a year or two ago, at Tientsin, made capital out of these facts. He pointed out that while the municipal rule said, "Indians and dogs not admitted," and the most loyal and peaceable Indians were excluded, save by special permit (which they declined to ask for), free permission to enter was granted to any or all Europeans, including, as it happened, a gang of Russo-Siberian adventurers of the worst description, as well as to Levantine dealers in woman's flesh, who haunted the place, among them murderers, thieves, and so on. The very acorn of Europe had free admission, but the flower of Asia had not. So the agitator stirred up discontent, and in due time was expelled from the country as a mischievous person; but the exclusion rule continued to stand, and no doubt is still valid.

Thus minor communities show the same antipathy as the major, even when no possible thought of wage rivalry exists, and when no one can suggest that the Asiatics in question are beneath the Europeans individually as regards morals, conduct, or reputation.

In the effort to find reasons for his attitude, the white man falls into unconscious insincerity. Mr. Mackenzie King, in adducing the principal reasons "which may necessitate a refusal of their admission to our shores"—and have since necessitated it—gives the following as his leading argument:—"Experience has shown that immigrants of this class, having been accustomed to the conditions of a tropical climate, are wholly unsuited to this country, and their ability to readily adapt themselves to surroundings so entirely different, inevitably brings upon them much suffering and privation." He appends figures of lung disease among Indians in Canada. In other words—still Mr. King's—exclusion is desirable "in the interests of the East Indians themselves." No one will accuse the Canadian Labour Deputy Minister of conscious insincerity, but the thought suggests itself

that the superior congeniality of a tropical climate for Indians could have had nothing to do with anti-Japanese riots at Vancouver, nor with a \$500 dollar tax on Chinese. The reason for anti-Asiatic measures, to be valid, must be common to several colonies and countries adopting those measures, and the objectionable features must be common to the races excluded. Statistics of lung disease among Indian labourers in Canada will not explain their exclusion from the tropics of Queensland, nor account for the equal unpopularity of hardy-lunged labour from China and Japan; neither can they be greatly valued by a Government which sends Indian regiments, with satisfactory results, to brave the sub-arctic winter of northern China, where the thermometer reaches zero Fahrenheit, rivers are frozen a foot thick, and the ports are ice-bound for over two months. In Australia, one of the alleged causes of antagonism is that Asiatic labour competes with and undermines white labour. In the United States the same argument is advanced. This plea, however, in no way accounts for the anti-Asiatic attitude of Natal, where white labour does not avail, and where black labour is inadequate. It cannot be simply a case of wage-earning rivalry, when a Natal Government Commission reports that Indian immigration must not be stopped until another adequate supply of labour is guaranteed, and proceeds to show that no other adequate supply exists. Indian labour is "essential to the maintenance of the interests of the Colony," "abolition would cause industries to decline," "expansion must, as a matter of course, be seriously hampered, if not altogether checked, by any untimely interference with the supply of labour"—yet the Colony of Natal is more bitterly anti-Indian than many other parts of the Empire. "Your Commission is convinced that a supply of indentured Indians is absolutely essential to the industries . . ." and, in almost the same breath, "Your Commission has no hesitation in saying that the evidence is practically unanimous that the Indian is undesirable in this Colony other than as a labourer, and, in view of this unanimous opinion, steps should be taken to prevent an increase in the number of free Asiatic colonists." (Colony of Natal: Report of the Indian Immigration Commission, Pietermaritzburg, 1909). Here, as in the Transvaal, it is not Asiatic labour as an economic factor that is objected to. Indentured, registered, or enclosed in a compound, under contract to leave at a fixed date, with no possibility of family life, and with no option of settling in the Colony, Asiatic labour is desirable; the free Asiatic is not.

Let it be urged that the exclusion of Asiatics practised by the greater self-governing British colonies, is not dictated by any desire to oppress the Asiatic; rather, on the contrary, by

the desire to remove the temptation to oppress him. They wish to avoid the corrupting influence of degraded dependents and the lowering of the tone of their community by the introduction of inferior blood. But in what respect is Asiatic blood inferior? He is in some ways an ideal colonist. He is usually a hard-working, hard-living agriculturist, law-abiding, sober, fond of domestic life, he is allowed any; and if he is the owner of a little plot of ground he is more interested in its development than in all the rest of the earth. In the arts of peace, in education, in conduct, in ethical outlook, in physical fitness, he is superior to some classes of Europeans. What is the true ground of repulsion? And why is that repulsion so persistent through the ages?

To be Continued.

The Training of a Child

What shall I Teach Him of God?

[BY A NATAL INDIAN SCHOOLMASTER]

Only a mother knows what a mother feels when she folds the baby-frocks and petticoats away for ever, and arrays her son in his first jacket and knickers. The garb of a baby angel is not more adorable than the little shirt and no poet could do justice to that enchanting gesture when he lowers his shoulders "just like father," to slip the tiny brace over it. Yet, proud and glad as a mother feels of her growing boy, there is an ache of the heart for the baby who is gone; and there is a hungry gladness when evening comes; and the boy's clothes are taken off, the night gown put on, and the boy becomes her baby again for a little while—for boys are babies for a long, long time when bed-time comes and the light fails.

I am a firm believer in the words of Jesus Christ with regard to children. It is he who gave first the Children's Charter, and His teaching was that the mind of a child is good ground. The other day I had occasion to go over to a certain very well known Home for Destitute Children, and I carefully watched the little inhabitants. They were well-nigh all rescued from the abodes of vice and misery and wretchedness. In most cases they were born of unworthy parentage. Yet, with just the care which an institution exercised over them, they turned out well in later years, with no more exceptions than one could expect among children placed in far happier and better circumstances. The mind of a child is good ground, and I believe what Christ tells us that "the face of these angels do always behold the Father who is in heaven." We are not alone in the teaching and training of our children: Heaven is interested in

the keeping of every tender child-life in this world.

But there is one thought as solemn as it is incontestably true, and it is this—that parents are the revealers of God to their children. Few parents know what a supreme and holy privilege they have here. The highest and holiest name we can give God is borrowed from the earthly relation of parent and child, and it, during those few wonderful early years of childhood, the human father has shown himself unsuitable, unjust, captious, unloving, he may have given such an impression of the Heavenly Father that nothing less than a vision of the Father's face in the hereafter may remove. Some mothers bring God before their children only as a stern fault-finder ready to repress every joy and pleasure. I was once a tutor of a little boy who was brought up under this system of repression and at last gave utterance to all the feelings of injustice and thwarting under which he suffered by crying "I wish there wasn't any God. He spoils everything!"

Make God real to children. It is a most important thing that parents should reveal to their child not his baseness but his nobleness; not that he is depraved, but that it is impossible he shall not be good and noble, and that God is on the side of all that is strong, and good, and true. We have to make God real to our children; and one way of doing this is by prayer. The mother should not be diffident of praying aloud before her children, and this, not in set speech or phrase, but in natural, intimate, homely speech. The Lord's Prayer stands apart in its divine beauty, but it is not easy for children to understand. Let us be careful that strange speech shall not become a barrier between the child and God.

Do not talk too much of sacred things at one time. Children weary quickly; but you may teach and teach them for ever if you embody your ideas in a tale or story. No tale of wonder is beyond a child's faith; all things are possible to him; and as he listens with wide-opened eyes to you, the little heart is thrilling, responsive to every word, and what you say becomes a part of the very fibre of his being. Few people who have forgotten their own childhood can realise how deep and intense is a child's consciousness of sin. The remembrance of a falsehood may silently embitter the life of a child for days. The struggle and the strain of life soon begin to press on the child, and the consciousness of having done wrong, may bring real anguish with it to the sensitive, tender soul. So let the child's conception of God be that of an immediate, loving, forgiving Presence; and as the child begins to realise that he is in a world where a battle rages between Good and Evil, Darkness and Light, the opportunity comes of revealing to him the wonderful power and love of the Infinite Father.

From the Editor's Chair

TRANSVAAL DEPORTEES

MR. G. A. NATESAN of Madras deserves the warmest thanks of the Indians of South Africa for the very valuable assistance he has rendered to the homeless Transvaal deportees. We have received several letters showing very great appreciation of Mr. Natesan's services. He made their lot much easier to bear. The Madras papers, too, are full of praise for him. We congratulate Mr. Natesan on his great public spirit.

LICENSING LAW

THE Supreme Court Judgment on the matter of Mahomed Goolam and the Maritzburg Corporation (published in our last issue) is worthy of perusal. It shows what Indians have to labour under in the Colony. The Licensing Officer holds their fortune in the palm of his hand. The Supreme Court does not always get the opportunity of exposing his arbitrary decisions. Every aggrieved Indian trader cannot afford to take his case to the Supreme Court. One can, therefore, only guess what hardships Indian traders have to undergo and what must necessarily remain unnoticed by the public. We drew attention only the other day to an Estcourt case which has not yet reached the Supreme Court. The only thing Indian merchants can do is to ceaselessly agitate till their trading rights are placed on a firm footing.

Universal Races Congress

Great is the historic pride of London. Great also are its manifold tragedies of squalor and poverty. This varied story will be distinguished in the summer of 1911 by an episode both brilliant and unexampled. In London will assemble mankind in council. Representatives of all human groups will come from the four quarters; and lands that know the Pole Star and regions that lie under the Southern Cross will meet each other in friendly intercourse in the Universal Races Congress (writes F. J. Gould in the *Ethical World* for June). Humanity will reveal her unity in variety, and the peoples whose dispersion is commemorated in the myth of Babel will be combined again in Twentieth Century recognition. The official Congress languages will be English, German, Italian, and French, though an Oriental tongue may now and then announce the soul of Asia. The report of the complete proceedings will be issued in both French and English. A prophetic glance will even be taken into the future;

and, at the last of the nine half-day sessions, a discussion will take place on the possibilities of an international language. The organizer of this Parliament of the nations is Mr. Gustav Spiller, who performed a like office most happily and successfully for the International Moral Education Congress of 1908.

For every-day purposes we may conveniently divide mankind into the white, black, and yellow families. All history tells the sad tale of their wars and jealousies; and later history also tells the tale of a dawning sense of one-ness. The white conscience, awakening to its duty, calls to the black and yellow brethren to make closer acquaintance, and render mutual faith and mutual aid, once virtues of the parish, henceforward virtues of the planet. From all parts of the world responses have freely come—from fifty nations, from about thirty Presidents of Parliaments, from ten British Governors and nearly as many British Prime Ministers, from one hundred and thirty Professors of International Law (who would by themselves constitute a remarkable adhesion), from about thirty Colonial bishops, and from over a hundred and twenty members of the Permanent Court of Arbitration and of the Second Hague Conference. As these messengers from the Hague Court enter the Congress one might imagine the wings of Peace, gloriously raised as in the noble figure of the Greek Victory, overshadowing the heralds of fraternity.

Who originated the idea of the Congress? Our readers will rejoice to hear that it was Dr. Felix Adler, the founder of the Ethical Movement. The proposal was first named at a meeting of Ethical leaders at Eisenach in July, 1906. If ideas could scan their own prospects, this idea might well congratulate itself on getting realised at a world-centre in a period of five years from its birth. Dr. Adler felt that the modern conscience, while advancing in general sensitiveness and strength, was yet internationally weak. It is fast becoming alive to what are known as social problems in the interior life of the community. It has not learned to apply itself with adequate power to the problems presented by racial divisions. Besides initiating the basic thought of the Congress, and urging that special treatment should be accorded to the great Eastern peoples, Dr. Adler contributed at least one valuable detailed suggestion—namely, that central institutions, or bureaux, should be created for the comparative study of civilisations, and in order to render educational help to backward peoples. The rest of the agenda has been gradually elaborated by the Secretary, with the aid of many experts. And a very wide elaboration it is. It is an agenda of definite thought, having a climax in practical and positive propositions. By "practical" is not

DRIVEN FROM HOME

[Reproduced from the *Indian Review*, Madras.

The 60 Indians Deported to India by the Transvaal Government

આ ૬૦ હિંદીઓને ટ્રાન્સવાલ સરકારના જુલમને લીધે એકસાથે દેશપાર કરી
હિંદુસ્તાન મોકલવામાં આવ્યા હતા.

meant any futile attempt to grapple with immediate issues, such as may agitate the House of Commons at question-time, or lend a glow to last week's journals. The Congress aims at fundamentals. The prime purpose is to cultivate mutual respect and knowledge. It is essential, also, to promote action and thought in two cardinal directions, by training the Westerns, in alliance and contact with China, Japan, Turkey, Persia, Egypt, and India, as a specific development on the one side, and the amorphous groups of coloured humanity subject to European control on the other. It will be noticed at once that such a principle gives a certain prominence to India and Egypt. The question naturally arises as to the attitude of the India Office, the Foreign Office, and the Colonial Office. The India Office, delicate as its position is, does not stand wholly aloof; and, while it remains strictly neutral and uncommitted, agrees to assist in announcing the Congress and in providing information. The Foreign Office has very courteously consented to transmit, in its mail-bags, invitations to foreign Powers to participate in the Congress, and is also prepared to answer sympathetically any inquiries addressed by the Powers. And the Colonial Office is prepared to do for the Colonies what the Foreign Office has agreed to do for the independent nations. With so many expressions of approval streaming in from all sides, it is a thousand pities that the necessary funds have not already chinked into the Congress coffers. Is there a mission on earth which so singularly merits the relatively small sum of £7,000 required? This is a word to the wise, and may some of the financially wise be found scattered among the readers of this paper!

Therefore, in one pungent and pleading sentence, let it be stated that the treasurer is Sir Richard Biddulph Martin, Bart.

The first note in the Congress harmony ("Harmony" entwining a globe is the motto of the assembly) will be sounded by an Indian, Brajendra Nath Seal, principal of the Cooch-Bihar College, who will read a paper on the Definition of Race, Tribe, and Nation. Light comes from the East! But here, as in all other cases, one ought rather to say that the paper will be taken as read, and that the living voice of the Congress will be devoted to discussion, not reading, each general subject being introduced by a twenty-minute speech. The appearance of the Principal of Cooch-Bihar College reminds us of the fact that in all cases, it is hoped, a native reader will state the claims and ideals of each native community. But the problem of Race Equality is one that covers all sections. Appropriately, therefore, this topic will fall to Mr. Spiller himself, who thus becomes, like Anarchus Cleave, orator for the human species.

Our London Letter

London, June 11th, 1910.

Farewell to the Human

At the annual meeting a few days ago of the National Indian Association, London, Professor Dawar, who spoke to the resolution of sympathy and condolence to be forwarded to the new monarch and his consort, to Queen Alexandra and the other members of the Royal Family, said that, as a Parsi, he believed that the souls of our dead watch over us from above, and added, "My only prayer is that the soul of our late Emperor may watch over us all, guide his son and successor, and inspire all the monarchs of the world with his noble example." It was a very encouraging and uplifting thought, and one which expressed the far-reaching influence of Edward the Peacemaker.

Since I last wrote we have taken farewell of all that was human of Edward VII. Were it not for the insistent demands of daily life and the evidence before our eyes of the thoughtfulness and energy with which a new monarch, in time of deep personal sorrow, is taking up the exacting duties of his position, we might find it hard to believe that the Peacemaker had passed from our midst. The angel work, however, is the comforting angel, wiping our tears and bidding us go forward with hope and courage.

The procession to Westminster Hall was the nation's; the procession from Westminster Hall was the world's. The glittering escort of monarchs and monarchs to be, of envoys from the great world States in East and West, brought into prominence the influence of the monarch who was making his last journey through his capital. Who but King Edward VII. could have drawn all together in one strong bond of love?

These are the days when much is "new." There is the new King upon the Throne, the new Queen-Consort; in South Africa the new Union; for India the new Viceroy. King George and Queen Mary are taking up their responsibilities with the skill that comes from long training and preparation, with the heart devotion that makes the Throne a living power for service, and so the Empire lives in hope. The new Union, will it be the binding force for which all hope? May future events justify a rejoicing "Yes!" But that "Yes" must bring release to the captives, the Indian captives in whom is found no crime: they are prisoners of hope. In the midst of rejoicing surely they will be prisoners no longer but free men who have won their freedom by not counting dear even life itself to attain it.

The new Viceroy of India. Every one is asking what sort of a Viceroy will he be? He is a new type, even as King George is a new type, his sovereign, watchword for India is "Sympathy." If to all his skill in

diplomacy and dealing with men, Sir Charles Hardinge add that great quality of sympathy, Indians and Britons may surely cherish hope.

OBSERVER.

The Deportees in India

How they have been Welcomed

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The following is the complete list of the 56 deportees who were landed at Bombay in the first week of May and who were obliged to depend upon public funds for their maintenance.

1. MANICKAM PILLAI, aged 17, born in Natal, Father-Mother in Transvaal. Student, possesses Lord Milner's Registration Certificate.

2. R. S. CHOKKALINGAM PILLAI, aged 20, went to South Africa while 6 years old, remained in Natal till '88, since then in Transvaal. General dealer; wife, 9 children left in Natal. Voluntarily registered. Possesses Natal Education Certificate.

3. PERUMAL VELOO, aged 30, born in Mauritius, in Transvaal since 1890. Hawker. Voluntarily registered.

4. N. GANAPATHI PILLAI, aged 19, born in Cape Colony, went to Transvaal as child about 1893. Cigar-maker, mother in Johannesburg. Voluntarily registered.

5. MAKER SIAH, aged 44, in Transvaal since 1904. Mattress-maker.

6. T. A. SUPRAMANIAM ACHARIA, aged 29, first went to Natal in 1900, father in Natal for 25 years, has property in Natal, possesses Natal domicile certificate. Educated. Store-keeper.

7. GULAM MAHOMED, aged 35, went to Transvaal in 1901 with the 4th Mule Battery, possesses Military discharge entitling him to residence in South Africa. Mine labourer.

8. VENKATASWAMI KRISHNA, aged 35, went to Cape Colony in 1888, since 1890 in Transvaal. General dealer. Voluntarily registered.

9. VERRA PILLAI, aged 52, born in Mauritius, went to Natal in 1881, in Transvaal for 27 years, was Head Inspector of Indian Location, Pretoria, under Boer Government. Speaks English, French and Dutch, leaves family of five in Transvaal. General dealer. Voluntarily registered.

10. FRANCIS VERMAASWAMI, aged 24, born in Natal, mother in Johannesburg. Waiter, Cook and Baker. Since 1892 in Transvaal, both parents born in Natal. In Transvaal during the war. Voluntarily registered.

11. ALBERT VERMAASWAMI, aged 17, brother of No. 10, born in Natal. Name entered on Father's Registration Certificate. In Transvaal since 1897 and during war. Waiter.

12. JOHN EDWARDS, aged 28, born in Natal, parents in Natal. Chef. Possesses Natal domicile certificate. Voluntarily registered.

13. VENKATASWAMI PADIACHI, aged 33, in Transvaal since 1896. Hawker. Voluntarily registered.

14. GOVINDA CHETTI, aged 40, went to South Africa in 1900, in Transvaal since 1902. Hawker. Possesses Lord Milner's Registration Certificate.

15. CHELLA NAGAPPA, aged 28, born in Natal, mother in Johannesburg, went to Transvaal as small child. Waiter. Voluntarily registered.

16. YELLARI MOHUNSWAMI, aged 35, born in Natal, mother in Natal, possesses Natal domicile certificate. In Transvaal 22 years. Cigar-maker. Voluntarily registered.

17. ARULATHAN JOHN L. OUL, aged 14, born in Transvaal, mother in Johannesburg, both parents born in Natal. Name on father's registration certificate. In Transvaal during the war. Driver.

18. ARULATHAN WILLY LATHAN, aged 17, brother of No. 17, born in Natal, went

to Transvaal as child, was in Johannesburg during war. Cigar-maker. Voluntarily registered.

19. DAVID MABIX, aged 32, born in Natal, parents in Natal, waiter and Cook, went to Transvaal in 1893, possesses Natal domicile certificate. Voluntarily registered.

20. GOVINDASAMI PERINAI, aged 27, born in Natal, both parents in Natal, waiter, educated.

21. N. GOVINDASAMI PILLAI, aged 12, born in Cape Colony, mother in Johannesburg, went to Transvaal as child. Cigar-maker. Voluntarily registered.

22. K. CHINNASAMI PILLAI, aged 23, born in Cape Colony, mother, wife, two children in Johannesburg, possesses Natal domicile certificate. In Transvaal since 1892. Cigar-maker. Voluntarily registered.

23. R. MURUGAN, aged 18, born in Transvaal, parents in Transvaal, name on father's certificate. Cigar-maker.

24. KATHIA, aged 25, born in Natal, wife and child in Transvaal during war. Mother in Natal, wife and child in Transvaal. In Transvaal since 1896 and during war. Laundryman. Possesses Natal domicile certificate.

25. C. MURUSAWMI, aged 21, born in Natal, parents in Transvaal. In Transvaal since childhood and during war. Cigar-maker. Voluntarily registered.

26. V. MUTHUSAWMI, aged 29, born in Natal, father in Natal, Laundryman. Went to Transvaal during war, was member of the Indian Volunteer Ambulance Corps. Voluntarily registered.

27. K. GOVINDA CHETTY, aged 30, went to Natal in 1897. In Transvaal since 1898, possesses Natal domicile certificate. Hawker. Voluntarily registered.

28. MUTHU MUTHIAN, aged 30, went to Cape Colony in 1892. Since 1893 and during war in Transvaal, leaves wife and child in Johannesburg. Arrested whilst on his way to secure Midwife, wife delivered of two children, unattended, both died in 24 hours. Voluntarily registered.

29. CHINNA GOVINDAN, aged about 40, went to Natal about 1893, under Indenture, possesses Natal Free Pass. Taken to Transvaal during war. Laundryman. Voluntarily registered.

30. A. VARADAN CHETTY, aged 27, went to Transvaal in 1902. Store-Assistant, son of Chairman, Tamil Community, Transvaal. Educated. Voluntarily registered.

31. VARADARAJULU NARISING, aged 25, born in Natal, mother in Natal, possesses domicile certificate, went to Transvaal as child. Waiter. Voluntarily registered.

32. GROWER CHINA, aged 20, born in Natal, both parents born in Natal but now in Transvaal. Shop Assistant. In Transvaal before and during war.

33. P. MURUSAWMI, aged 18, born in Natal, mother born in Natal, still there, went to Transvaal as infant. Name entered on Father's Registration Certificate. Cigar-maker.

34. MURUSAWMI PAUL, aged 19, born in Natal, both parents born in Natal, now in Transvaal. Waiter, went to Transvaal as child. Voluntarily registered.

35. DAVID MARIMUTHU, aged 24, born in Natal, mother in Johannesburg. In Transvaal since 1890 and during war, possesses Natal domicile certificate, wife and two children in Transvaal. Waiter. Voluntarily registered.

36. M. MADURAMUTHU PADIACHI, aged 38, born in Bourbon, Mauritius, went to South Africa as child. In Natal till 1888. Since in Transvaal. In Ladysmith during siege. Leaves wife and four children in Johannesburg. Cigar-maker. Voluntarily registered.

37. LUKSHMAN MOORUGAN, aged 21, born in Natal, mother born in Natal, both parents in Transvaal. In Transvaal since childhood and during war. Cigar-maker. Voluntarily registered.

38. MUTHIAN NAIDU, aged 35, went to Natal under Indenture in 1892, possesses Natal Free Pass. In Transvaal since 1892, and during war. Bottle seller. Voluntarily registered.

39. A. NARASIMULU, aged 35, went to Natal under Indenture, possesses Natal Free Pass, went to Transvaal in 1898, there during war. Bottle seller. Voluntarily registered.

40. MUNDASAMI CHULAN, aged 22, born in Natal, parents in Johannesburg. Went to Transvaal as child, there during war. Waiter. Voluntarily registered.

41. NARASIMHA APPEN, aged 55, went to Natal under Indenture, possesses Natal Free Pass, went to Transvaal before war. Employed in Transvaal during war in Dynamite Factory where hand was mutilated. Bottle seller. Voluntarily registered.

42. LATHINGANU, over 50 years, went to Transvaal under Contract before war, there during war. Gardener. Voluntarily registered.

43. VEERASAWMI KAMBORI, aged 40, went to Natal 35 years ago, under Indenture, possesses Natal Free Pass, went to Transvaal about 1895, there during war, wife and two children in Transvaal. Laundryman. Voluntarily registered.

44. KASTUR MAHOMED, about 30 years, went under Indenture to Natal, possesses Natal Free Pass, went to Transvaal in 1904. Mine Labourer. Voluntarily registered.

45. MANPADIACHI KANUPADIACHI, aged 39, went to Transvaal in 1898. Bottle seller. Voluntarily registered.

46. RAMASAWMI MUTHA MUDALI, about 50 years, in South Africa 28 years, went to Transvaal, in 1888, there during war, wife and two children in Transvaal. Hawker and General Dealer. Voluntarily registered.

47. SUBBIAH NAIDU, aged 21, went to Transvaal in 1903. Hawker. Voluntarily registered.

48. SUBRAMANIA KUPPUSAWMI, aged 30, went to Cape Colony in 1896, to Transvaal in 1898. Hawker. Voluntarily registered.

49. MARUTHA MUTHU PATANA, aged 25, went to Transvaal in 1898. Goldsmith.

50. SARADATHY KRISHNAN, aged 23, went to Transvaal in 1898. Laundryman. Voluntarily registered.

51. G. SAMUEL FRANCIS, aged 38, went to Natal in 1896, under Indenture, possesses Free Pass. In Transvaal, since 1902, wife and three children in Transvaal. Cook and Barber. Voluntarily registered.

52. MUTHU GOVINDASAWMI, aged 17, born in Cape Colony, went as a child to Transvaal, mother and step-father in Transvaal. Cigar-maker.

53. GOVINDA PADIACHI, aged 35, went to Cape Colony in 1896, to Transvaal during war, Hawker. Voluntarily registered.

54. T. CUNDASAWMI MUDALI, aged 28, went to Transvaal in 1898. Hawker. Voluntarily registered.

55. V. RAJU NAIDU, aged 26, went to Cape Colony in 1897, thence to Transvaal. Hawker. Voluntarily registered.

56. PAVANI, aged 28, went to Transvaal in 1902. Bottle seller.

Of these, two proceeded to their homes in India, 25 were able to return to South Africa within four days, whilst the remainder proceeded to Madras. Whilst in Bombay, the deportees were cared for by Mr. Narotam Morarjee Gokaldas, the well-known mill-owner. He most generously provided accommodation in his new market buildings in Kalbadevi. He likewise provided medical attendance for several men who arrived suffering severely from malaria, besides subscribing an additional amount of Rs. 500 for the relief of distress amongst the men.

Upon arrival the deportees were met by Mr. Kalandas Jagmohandas, whose self-sacrificing efforts have been beyond all praise and effective description, and Mr. Polak, who had specially come from Madras for the purpose. They complained bitterly of the treatment that had been given

to them on board. The captain of the *Umhloti* and the doctor were held to be specially unsympathetic. The food was bad and insufficient. It was afterwards admitted, on behalf of the agents, that the ship was unsuited to the accommodation of the men. Several of the deportees had contracted malaria in the Delagoa Bay Gaol, and one of them, Mr. Noorali, died from the disease two days before the steamer arrived at Bombay. He had become a passive resister upon contact with his compatriots in Pretoria, and his loss was greatly mourned, especially as it was held to be largely due to the circumstances in which the voyage was performed. After a few days' recuperation in Bombay, during which the men were shown the sights of the city, they were sent on to Madras, with the exception of two northerners, who were non-resisters, and these were sent to their homes. On their way, they stopped a day at Poona, where they remained at Mr. Narotam's Dharmasala. A member of the Servants of India Society showed them the principal places of interest, and all were entertained to tea at the Society's premises, Hon. Mr. Gokhale showing a keen interest in them and questioning them closely as to their view of the struggle. They were received in Madras by Mr. G. A. Natesan and other prominent men on behalf of the Indian South African League, Madras, and were comfortably housed and maintained at the expense of the League and through the generosity of private sympathisers.

Meanwhile, representations were made in Bombay, on behalf of the deportees, to the Port Medical Officer and the Commissioner of Police. The former was unable to afford assistance, but the latter asked for complete personal details, which, after confirmation by the deportees themselves, were forwarded to the Government of Bombay. It is understood that the latter have sent a strong despatch on the subject to the Government of India. It would be improper if the invaluable help rendered by Mr. K. Natarajan, the distinguished and scholarly editor of the *Indian Social Reformer*, were not here alluded to and thankfully acknowledged. Without his energetic assistance, the plight of the deportees would have been a most unenviable one, and his work subsequently rendered easy the re-despatch of the 26 deportees to South Africa on the 10th of May.

[The remaining portion of this article, containing the names and particulars of the Indians and Chinese of the second batch of deportees, will appear next week.]

Sir W. Lee Warner's remark that "Christianity had much in every way to learn from India both in respect to its religions and 'civilisation'" was received at the Church Missionary Society's May Meeting in London with loud applause.

Transvaal Notes

The address to Lord Gladstone by the Indian Community was very much admired on the platform, the Mayor's Secretary remarking that the Indian community had beat the Corporation in artistic taste. The silver casket in which it was enclosed was furnished by Messrs. Mappin & Webb and was of beautiful design. The text of the address is as follows:—

TO HIS EXCELLENCY THE RIGHT
HONOURABLE VISCOUNT GLADSTONE,
GOVERNOR-GENERAL
OF THE UNION OF SOUTH
AFRICA, JOHANNESBURG.

We the undersigned, representing the British Indian Association of the Transvaal, respectfully welcome Your Excellency and Lady Gladstone to Johannesburg.

We trust that the Union of South Africa will, under Your Excellency's régime, prove beneficial to all classes and communities residing in South Africa.

May we ask you to convey to Their Most Gracious Majesties the King-Emperor and the Queen-Empress an expression of the loyalty of the community represented by this Association?

Mr. Cachalia made the presentation. Messrs. Fancy, Coovadia, Lucheram, and Solomon Ernest and Gandhi were also on the platform. Mr. Cama, who was also given a card of admission, was unavoidably absent.

The Moslem address was presented by Imam Kamali. Imam A. K. Bawazeer and Messrs. H. O. Ally, Hajee Habib and Shahabooddeen were present on behalf of Indian Mussulmans. The text of the address is as follows:—

TO VISCOUNT GLADSTONE, P. C.,
GOVERNOR-GENERAL OF SOUTH
AFRICA.

We, the undersigned, on behalf of the Indian, Cape and Somaliland Moslems, being British subjects residing at Johannesburg and the Witwatersrand Goldfields in the Transvaal beg to tender your Lordship and Lady Gladstone a most hearty and loyal welcome on the occasion of your Lordship's first visit to this city.

The position which South Africa has attained among the vast Dependencies of the British Empire is shown by the fact that such a distinguished statesman as your Lordship should have been selected to direct its destinies at a period of exceptional difficulty.

As your Lordship is aware, the country is passing through a stage of development and transition which renders it imperative that a head of the Government should be one of wide administrative experience com-

bined with clearness of judgment and firmness of purpose.

Having heard of your Lordship's brilliant career as Secretary for Home Affairs, Lord of the Treasury, and Financial Secretary, War Office, we are more than satisfied that the post of the first Governor-General of Union of South Africa could not possibly be in safer hands than it is at present.

The attitude of His Majesty's Government towards British Moslem subjects in South Africa has at all times been such as to inspire us with feelings of sincere loyalty and to make us look forward with confidence to the future, being well aware that the position of His Majesty's loyal subjects in the Transvaal will, at the hands of your Lordship, receive the care and attention which it so urgently requires at the present day.

In conclusion, we humbly beg your Lordship to convey to His Majesty the King and to the Imperial Government the expression of our most loyal affection and devotion to his person and throne.

In the course of his reply the Governor-General said:—

Then I thank the representatives of the Mahomedan and British Indian communities. I recognise their claim on my attention. I cannot forget His Majesty's Imperial responsibilities, constant and urgent, which relate to the 300,000,000 inhabitants of India. I cannot ignore my own responsibilities as representing His Majesty as Governor-General, and also as High Commissioner, with jurisdiction beyond the confines of the Union of South Africa.

The Assistant Private Secretary to the Governor-General writes as follows to the British Indian Association:—

1st July, 1910.

Sir,—With further reference to your telegram of the 3rd June, I am directed by the Governor-General to inform you that he has been commanded by His Majesty the King to convey to the Transvaal British Indian Association an expression of His Majesty's appreciation of the loyal message of congratulation on the occasion of his birthday.

Mrs. Dhabie Naynah, with her three children, and Mr. Tulsi Dahiya removed to Tolstoy Farm on Monday last.

Mr. Forrest, of the firm of Messrs. Kallenbach and Kennedy, has taken some photographs of the settlers. I hope to send one for publication.

Mr. Ahmed Moosaji has sent eight blankets. Mr. M. E. Patel, of Newland, has sent a boiler, and Mr. Dhan has sent a parcel of Gujarati books for the School. Mr. S. Pillay has sent a bag of vegetables.

Happenings in India

In recognition of his long and unique experience as a shipwright gained during his life-long and hereditary connection with the Dry Dock of Bombay, the Institute of Naval Architects of England has conferred upon Mr. Dhunjibhai Bomanji the degree of "Associate" of their Institute. Mr. Dhunjibhai is the first Indian who has had this honour and the Parsi community is to be congratulated.

Mr. Sri Krishna Prasad, B. A., Bhagalpore has joined the Servants of India Society of the Hon. G. K. Gokhale. Mr. Prasad has been connected with several progressive movements in his province and was Secretary of the Behar Club at Calcutta. He secured double Honours at the B. A. in English and Philosophy, having secured the third place in the latter subject in order of merit.

His Imperial Majesty the Tsar of Russia has graciously presented a gold watch and chain to Mr. Jamshedji Sorabji Sethna, Secretary to the French Consulate in Bombay, as a mark of the appreciation of the services rendered by Mr. Sethna to the Russian Consulate during the ten years that it was established in Bombay prior to its transfer to Calcutta. The presentation has been made through the French Consul in Bombay who has been the recipient of the medal from His Majesty the Tsar. On the reverse side of the watch there is a monogram set in diamonds showing the Russian crown on top with letters in diamonds inscribed beneath it.—*The Hindu* (Madras).

The Maharaja of Pethiala has notified throughout the State that no boy or any girl, below the age of eighteen, shall use any intoxicant, including tobacco, under pain of 15 days' imprisonment with a fine. Any one selling intoxicants to persons under this age will be liable to imprisonment, with a fine, for one month.

Mr. V. R. R. Moodaly, the President of the Hindu Young Men's Society, Durban, who has been in Madras, after taking a long pilgrim tour in Southern India, paid a visit to the Swami Vivekananda Hindu Balika Patasala Chulaji, Madras, and presented to the girls sweetmeats, etc. He expressed surprise that such an institution as this wherein there are about 200 girls not provided by the public of Madras with a building of its own. He said that such a want would retard the progress of female education. After a short speech, encouraging the girls, he promised to help the institution as much as he could.

The Machine Devil

Mr. Lawrence Binyon, writing in the *Saturday Review*, says:

"The nineteenth century has much to answer for. To men of science it is, I suppose, the great, the marvellous age in the world's history. But we are far from living by science alone, and in other aspects it appears as a century of destruction. Let no one suppose that the havoc wrought by machinery and commercialism is a thing that concerns only those who care for the aesthetic side of existence; it goes to the heart of our national life.

"It destroys the joy of the workman in his work; and how much of what is deplorable to-day—senseless amusements, blankness of mind, and all that the worthy citizen is accustomed to denounce in letters to the newspapers as the degeneration of the lower orders—springs from this, and from this alone. Debase work and you debase leisure. These dehumanising conditions present as formidable a problem as any we have to face. The problem is being very seriously considered by social reformers and by educationists now that they have begun to realise its immense importance."

The Governor of Bombay and Moral Education

Mr. Harrold Johnson, Secretary of the Moral Education League, writes in the *Ethical World* as follows:

I learn from the *Bombay Gazette* of April 7 and 8 that, in connection with the annual assembly of teachers of the Bombay Presidency, an important Conference on "Moral and Religious Instruction" took place on April 6 and 7 at the Elphinstone High School, Bombay. A large company of distinguished educationists was present. On the first day His Excellency the Governor presided, and on the second day the Director of Public Instruction was in the chair. Both the Governor and the Director of Public Instruction spoke in high terms of the work of our league. The Governor is reported to have said:

"I have been looking through a book by Mr. F. J. Gould called *Life and Manners*. [This book is issued for the League.] Here are moral lessons of vital importance illustrated by stories of life, told in the most attractive form and in the simplest language. No English boy or girl could read this book without deriving impressions of permanent moral value; and a teacher provided with such a book as a guide, and equipped with a little imagination, should be able to sow seeds which may produce fair flowers of character and of action in the future of India. What is needed in India is not of this kind in which the moral lessons should be drawn

wholly from Indian life, history, biography, mythology, and literature. The atmosphere, the colouring and the forms of expression must be Indian. We need a body of thinkers who could do for India what the Moral Education League is seeking to accomplish for England. The aims and the methods should be the same, but the spirit should be essentially that of the East. The materials are rich and varied. The sacred books of India contain moral precepts of universal value to all mankind, which rest forgotten or unknown. It is my belief that, if books fulfilling the conditions which I have laid down could be provided, teachers would be equipped with general guides, and, having definite aims before them, would be able to make the best use of their opportunities and draw valuable moral lessons, linked up with the ancient religions of India, in the course of their purely secular instruction."

My readers will know that Mr. Gould has been engaged for a year now in the compilation of just such a book as the Governor suggests.

The French and the Art of Living

Dr. Sarolea, lecturer in the French language and literature in the University of Edinburgh, has given a delightful address on "The Art of Living in France" reported by the *Scotsman*.

"The English and French nations," he said, "had a different conception of life. The ideal of the British race was to conquer the brute forces of nature, to tap and to develop the resources of the globe. The ideal of the French was rather to understand the world than to conquer it, rather to take possession of himself and of his own life than to take possession of nature. The French believed that contemplation was as legitimate an object as action, that to live and to organise life was in itself a purpose and a fine art, the highest of all the arts, and that the French was proficient in that highest of all arts, the art of living, was proved by the cheerfulness, the joyfulness, the contentment which in France pervaded all ranks of life, and which has become a national and a natural disposition."

"The French people knew the value of money, but they were not its slaves. Indeed, they were not essentially a money-making, shop-keeping race. When a Frenchman asked what a man was worth, the expression had not the degraded meaning which it had in the English language; it never implied a money standard, but moral worth. Few nations worked harder than the French. They certainly worked harder than the English; they had fewer holidays; but work was not an end in itself. The dream of every Frenchman—his dream very often realised—was to

'save a modest competence and to retire in time from active life.' There existed in France millions of peasant-proprietors, and hundreds of thousand 'rentiers' and the existence of these two classes singled out France from all other Western Powers. Because the French people had in a large measure secured independence and leisure, they had also acquired repose and dignity."

British Interests in Japan

Mr. W. T. R. Preston, late Canadian Trade Commissioner to the Far East, writes:

Unfortunately, there exists in Japan among the resident foreigners a strong anti-Japanese feeling. In an official letter lately written by an Ambassador to his own Government on this question, the prevalence of that antipathy to the Japanese among the bulk of the foreign residents was frankly admitted, and he stated that the British could not be excepted from that category.

In a late issue of the *Japan Times*, regarded as the organ of the official classes in Japan, the anti-Japanese sentiment among the foreign newspapers published in the East was severely commented upon.

The explanation as to why there should be any anti-Japanese feeling among foreigners is simple. The foreigners there are largely desirous of exploiting the trade of the country to as great an extent and as quickly as possible, and then retire with a reasonable competence to their native heath.

In recent years the Japanese have shown a determination to engage in the foreign trade, and this, of course, cuts into the business that at one time was monopolised by the foreign community, and is strongly resented by representative foreigners. The foreign commercial classes in Japan have thought it wise to condemn Japanese business methods, and have tried to prove to the outside world that the Japanese are untrustworthy.

Individual failings of Japanese to live up to the highest standards of commercial morality have been stigmatised by local foreigners as national characteristics.

This has been going on for years, resulting in a spirit of resentment slowly coming to a head between Japanese and the foreign commercial population, notwithstanding the efforts of the official classes to overlook the unfriendly attitude of resident foreigners.

The Japanese are as honest and honourable as any Western nationality, and are fully entitled to the esteem in the commercial world. This will become abundantly evident to British commercial classes coming in touch with Japanese during the Anglo-Japanese Exhibition.

Latest News from the Transvaal

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Friday.

Messrs. Morgan and Veera Francis were discharged yesterday under custody and received orders of deportation with Mr. Royeppen on the 21st instant. They are all out on their own recognisances.

They report that, of late, they have been put to pick and shovel work although hitherto they have not been made to do such work.

Mr. Chettiar was discharged at Middelburg and was received at Jeppe station by Messrs. Cachalia, Imam Sahib, Aswat, Frank, Royeppen and Ernest.

Items of Interest

Our supplement this week is an interesting group of Transvaal deportees taken at Bombay. We are indebted to the *Indian Review* for the reproduction.

In the article on "The Blot on the South African Union," which appeared on page 256 of our last issue [and which we reproduced last week] Miss Howsin is by an error which we (*India*) regret, made to write of "those great principles of liberty and equality which are esteemed so highly by the Empire to which they (the Transvaal British Indians) have the misfortune to belong." The sentence should read: "Those great principles of liberty and equality which are esteemed so highly by the Empire to which it is their fortune or misfortune to belong." The intention was to place the two ideas side by side. "Whether the English occupation of India will prove a misfortune or fortune depends, in my opinion," writes Miss Howsin, "upon Indians themselves."

At a meeting of the Durban Indian Society on Saturday last, Mr. V. R. R. Moodaly delivered an address on the treatment of Indian women from a social standpoint. The speaker observed that there is no partiality shown to either man or woman according to the ethical and moral principles of the ancient Veda of Truth. In the Veda it is written that the wife and the

husband, being equal halves of the one substance, both should share the pains and pleasures of life, whether religious or secular. The woman must also acquire knowledge and education, and freedom must be given to elevate themselves spiritually. There were several Brahmin ladies in olden days and women played an admirable part in the building of the nations.

London, July 8. Lord Crewe, Secretary for the Colonies replying to a correspondent, intimated that he was communicating with Lord Gladstone on the subject of the treatment of Indians in the Transvaal.—Reuter.

The May number of the *Indian Review* contains a number of valuable papers on a variety of useful and instructive topics. The frontispiece is a group portrait of the sixty Indians deported to India by the Transvaal Government by the S. S. *Unkhuti*. The *Review* opens with a striking tribute to the late King-Emperor. This is followed by a lengthy article entitled "India's Debt to Sir William Wedderburn," "one of the few great and noble Englishmen who have laboured unselfishly for the good of India." The sketch contains a lengthy account of his life and of his manifold services to India. Lala Lajpat Rai writes on "the Condition of the Depressed Classes," and urges that the untouchables must be admitted into the fold of the Hindu society and made touchable. He pleads for giving them an education which will produce leaders and reformers from amongst themselves and which will give them a status and position in the social organism. Prof. V. G. Kale, of the Ferguson College, Poona, in his interesting paper on "The Present Economic Condition of India" takes a rapid survey of the general economic situation of the present day, points out the stage we have reached in economic growth and indicates the directions in which further effort has to be made.

Speaking at the London School of Economics, Clare-market, on Indian institutions and conditions, Sir Arundel Arundel said that he once asked an Indian judge whether he thought that under the modern system of the administration of civil justice more substantial justice was, on the whole, given to the suitors than under the old system, when the lawyer was, perhaps, absent, and the presiding judge endeavoured to do what he thought was just between man and man. His friend, having thought for a moment, replied, "I am not at all sure that more justice is administered now than under the old system." It was a rather sad conclusion to come to, but he (Sir Arundel) was afraid that it was true. In a good many cases the Indian lawyers fostered litigation, instead of trying to discourage it. —*Morning Advertiser*.

Reuter informs us that Mangena, a native, has been admitted an attorney of the supreme Court of the Transvaal.

"The social problem, in my estimation, consists in devising such arrangements that every calling, the highest as well as the lowest, the work of the mental labourer and that of the manual labourer, shall be carried on under such conditions as will permit it to yield as its net result the development in the man who follows it of some kind of added mental and spiritual power, no matter how small the increment may be. Every life becomes great and significant, if the thing that the man does, his work in the world, is so conditioned that, in his performance of it, it helps to develop the higher human type, the humanity that is to be, so far as that is latent in him."—Felix Adler in the *Ethical World*.

Dr. Takakusu, M.A., D. Litt., the eminent Japanese scholar, writing in the *Journal of the Indo-Japanese Association*, says that Japanese music is derived from the Indian system. We quote the concluding paragraph of the essay:—"Japanese music had its first cradle in Buddhist music, and was nursed by Buddhist Priests. It naturally followed, then, that it had no tunes or airs of its own, but was played to some Sanscrit tunes or ballads, so that we are quite in the dark as to what our ancient musical performances were. Be that as it may, if we remember that it is practically Indian music that has played so important a part for over fourteen centuries in the history of Japanese music, and how our people, of all ranks and classes, have so far been spiritually held up by the music, we should be very grateful to Fabrice, the real introducer of Indian music and a great benefactor of Japanese music."

To be honest, to be kind, to earn a little and to spend a little less; to make upon the whole a family happier for his presence, to renounce when that shall be necessary and not be embittered; to keep a few friends but these without capitulation; above all, on the same grim condition to keep friends with himself—here is a task for all that a man has of fortitude and delicacy. —ROBERT LOUIS STEVENSON.

Contents

	Page.
Race Prejudice	237
The Training of a Child	232
From the Editor's Chair	233
Universal Races Congress	233
Our London Letter	234
The Uproar in India	234
Transvaal Notes	236
Happenings in India	236
The Machine Devil	237
The Governor of Bombay and Moral Education	237
The French and the Art of Living	237
Buddhist Interests in Japan	237
Latest News from the Transvaal	238
Items of Interest	238

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

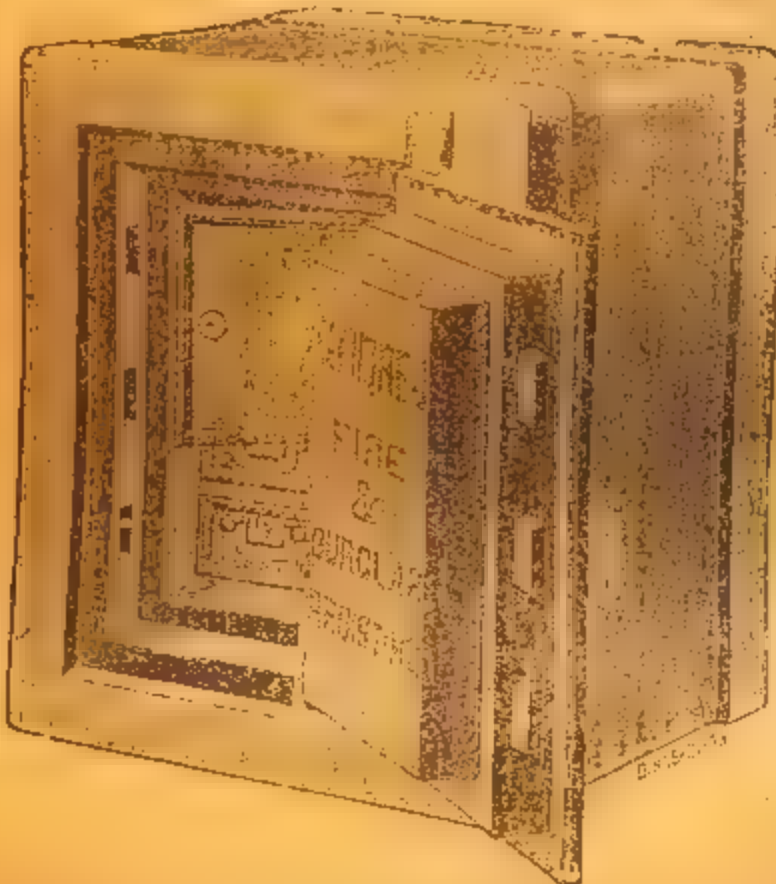
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with him, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M.'s Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,350 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 12 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 3 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Haroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Railli Bros.—Graham & Co.—Barnhill, Sons & Co.—Gruver, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sit Gaurimhoy Thudim, 11 safes—Sit Adanji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Railli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

(रजिस्टर्ड ऑफिस : 19, Saville St. Durban.)

तमने घडियाणो मुक्त जेधयेछे ?

नातालीया मील्कना हरेक केसमें एक घड़ी (चिठी) सभवाभा आवे छे. जे चिठीआना माजेकाने नीचे मुख्य मुक्त घडियाणो आपवाभा आवेछे :—

300 घड़ी ओकरी करनारने सुहर सोनानु घडियाण.

120 " " " " इपातु घडियाण.

40 " " " " ओकसोडाइड घडियाण.

घडियाण भेजववानी नील पत्र तक !

आरे तमे नातालीया मील्कनु टीन परीहा लारे तेलु "लेवस" कानीने सायवी सभवा. 4000 लेवस भेया करेता तो तमने सुहर सोनानु घडियाण भजरो. जे 2400 लेवस भेया यसे तो इपातु घडियाण भजरो. ओकरा पत्र न जने जने मात्र 1000 लेवस ओकरा यध रके तोपत्र ओकसोडाइड घडियाण तो करे भजरो. हरे लेवस सायवी सभवातु भुलरो नही. नातालीया मील्क भागजे नीलु परीहाभा जोर छे. तालु जने सरस जने भवाधवाणु. अधी दुकाने भजे छे.

होससेव भगवानु डेवाय.

नातालीया मील्क कु. लि.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुक्त घड़ी हानों ?

नातालीया मुक्के हरेक केसमें एक चिठी रहेती है. वह चिठी 300 जीसकी पासमें होती है, उसको एक अच्छी सुनेकी घड़ी बर्तीस दी जाती है. 120 चिठीवालोंको चांदीकी और 40 चिठीवालोंको ओकसोडाइड घड़ी मिलेगी.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

नातालीया मुक्के टीनकी उपर जो लेवल रहेता है, 4000 इकठे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुक्त दीया जायगा. 2400 लेवलवालोंको चांदीकी घड़ी, और 1000 लेवलवालोंको ओकसोडाइड घड़ी मुक्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया मुक्के खाना क्योंकी अच्छा और बलाइवाला है, और लेवल बचाकर जमा करनेसे घड़ी मुक्त मिलती है. लेवल और चिठी नीचे लिखे पत्रपर होलसे ऑफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

19, सेवील स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૧૬ મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

અંક ૨૯.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ગ્રોસ્ટી-તા. ૧૬ જુલાઈથી, તા. ૨૨ મી જુલાઈ સુધી, ૪૦ સં ૧૬૧૦.

હોલ્ડ-અવાડ રૂબ ૧૦ થી અવાડ રૂબ ૧૫ સુધી, અંક ૧૬૧૧.

મુસલમાન-તા. ૮ મી રજબથી તા. ૧૪ રજબ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

વાર.	ગ્રોસ્ટી તારીખ.	હોલ્ડ તારીખ.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી તારીખ.	ક્રીસ્ટીયન તારીખ.	સં. નં.
શનિ.	૧૬	૧૦	૮	૭	૧૫૧	૫૧૩
રવી.	૧૭	૧૦	૯	૮	૧૫૨	૫૧૪
સોમ.	૧૮	૧૧	૧૦	૯	૧૫૩	૫૧૫
મેંમ.	૧૯	૧૨	૧૧	૧૦	૧૫૪	૫૧૬
બુધ.	૨૦	૧૩	૧૨	૧૧	૧૫૫	૫૧૭
ગુરુ.	૨૧	૧૪	૧૩	૧૨	૧૫૬	૫૧૮
શુક્ર.	૨૨	૧૫	૧૪	૧૩	૧૫૭	૫૧૯

આવકેમણકા.

નાતાલની લાઈસેન્સ	૪૪૫
એડમીનીસ્ટ્રેટરને ડેપ્યુટેશન	"
ફક્ષિયુ આફરિકાનું યુનિયન અને હીદી	"
ફક્ષિયુ ડાયાની હિલસોછ	૪૪૬
ટ્રાંસવાલની હલતની હિમાયત	"
મદરાસના ડાયાનાં દેસપાસીઓ	૪૪૭
એડમીનિસ્ટ્રેટર	૪૪૮
ટેલિગ્રાફી એક આલમનો કામળ	૪૪૯
વિલાયતમાં ગોરતોના વોળી હિલસાવ	"
એડમીનિસ્ટ્રેટર કુલ	૪૫૦
આલ વરતમાન	૪૫૧
તાર સમાચાર	"
વિવિધ વિચાર	૪૫૨
પરચુરણ ખબરી	૪૫૩
નાદારી કોરબની નોટીસો વીઝેર	"
એલ ખબરી	"
મોબાઈલ પ્રગણી હીદી બાળતો	૪૫૪
કેપાલનમાં એક હીદી મીડીય	૪૫૫
પુરવ અને પરિચયના મુદ્દાઓ	"
લાઈબ્રેરી	૪૫૬
અવલોકન	"
હીદુસ્તાનના ખબરી	૪૫૭
હીદી બહેર દિલસાવ	૪૫૮
દરબનમાં સાહીનો જવસો	૪૫૯
રોડ ખબરસાવ	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનિવાર, તા. ૧૬મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

નાતાલની લાઈસેન્સ

મારિસબર્ગના લાઈસેન્સ કેસ બાબત સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ થઈ તે સુચવે છે કે લાઈસેન્સનો કાયદો હજુ ઇંગ્લેન્ડ આપ્યા કરે છે. તે બાબત હીદી વેપારી બીજા કુલ નિરંતે એટલી શકતા નથી. વખતો વખત સરકારને કાયદો કરશે, અને ઘટતા ઘટાવો લેશે તેજ તે કાયદો ડેકાણે પડશે.

એડમીનીસ્ટ્રેટરને ડેપ્યુટેશન

જે ડેપ્યુટેશન એડમીનીસ્ટ્રેટર પાસે મળે તે બાબત આપણે જે પ્રકારના વિચાર કરી રાખીએ છીએ. એકતો એ કે કોંગ્રેસની સંમતિ વિના અલગ ડેપ્યુટેશન મળું તે ઠીક ન ગણાય. આ વાત કેટલેક દરજ્જે ઠીક છે. પણ આપણે હવે તેજ ધ્યાન દેવર નથી રહી શકતા. કોમ ને પાંખ આવી છે. હીદીઓ સ્વતંત્ર વિચાર કરે છે. ઘણીવર જુલ પશુ કરે છે. પોતાની મેળે પગલાં ભરવા માગે છે. આ ઉત્સાહને આપણે રોકી નથી શકતા. તેને સીધે માર્ગે અટકાવી રાખીએ છીએ. તેમાં આવેવાનો ખર્ચ રાખવો ની જરૂર છે. જે આવેવાનો જુલાનીયા હીદીને ઉત્તેજન આપે તો આવા ઉત્સાહ થી સાજા છે. જે આવેવાનું દરકાર ન કરે અને જવાનીયા ખોટું રસ્તે મરે તો ગુકસાન થાય એ દેખીતી વાત છે.

હલતસંબંધી અરજ્યા

તા. ૮મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે એક લખનારને કોલોનીઆલાના સેક્ટરે દરી સોરડ કરીયુએ જણાવ્યું છે કે માંસલાસના હીદીની સ્થિતિ સમજાવવામાં સોરડ એડરટન સાથે હ સખાણ ચલાવું છું.

ફક્ષિયુ આફરિકાનું યુનિયન અને હીદી

મોસ હાઉઝીને કરેલી હામાયત

વિદ્વાન ગેરી બાઇ મોસ હાઉઝીને જેઓ હીદીના પ્રજાકીયતવા સવાલ ઉપર એક દિલસોછ ભરેલું પુસ્તક લખવામાટે જાણીતા થયાં છે તેમના તરફથી કોંગ્રેસના વિલાયત ખાતેના વાજીન "ઠીકા" માં એક લેખ પ્રસિદ્ધ થયો છે તેનો તરજુમે અમે નીચે આપીએ છીએ;—

ફક્ષિયુ આફરિકા યુનિયનના 'અદ્યુત બનાવ' માટે જુલા જુલા મત ધરાવનારા ધિરીય ડાયાઓ હરખાઇ રહ્યા છે, તે તકે હીદુસ્તાનના કન્યાશુ માટે—ઇંગ્લાંડ ની આજરની વાત તો એક કારે રહી—જેને દાંડે છે તેઓએ ખરેખરી રીતે આ યુનિયન, આ સુલેક શું છે તેનો અંદર ખાતેથી તપાસ કરવો ઘટે છે.

ફક્ષિયુ આફરિકા રિપબ્લીક સામે લડાઇ જાહેર કરવામાં એક મુખ્ય કારણ એ પશુ હતું કે લાંબી આપણી એશિઆવાસી પ્રજા સામે અપમાનકારક તથા રંગબેદ વાળા કાયદાઓ લડવામાં આવે છે અને તેવડે તેઓને કનેડામાં આવે છે. હવે "મુલ માટેની લડાઇ" ખાસતઃ જાય છે, અને સુલેકને ખાતર મહ જુજરી વિસારી દીધેલ છે; પણ આ નમણીઆતા ભોક્ષ ને શું લાલ થયો છે? ઉલટાની તેઓ તી તકલ્લિ તો વધી છે; અને કનડાનત છમેક અને વધુ અપમાનકારક રીતે થવા લાગી છે. ઇંગ્લાંડ સમજી મળું છે કે મુલદાને એંટી રહેવામાં માલ નથી, અને એ ભોક્ષને પોતાનું ફેડી લેવા દેવામાં માલ છે. પછી તેમાં ઇંગ્લાંડની અમુક પ્રજા હાઉઝીમાં આવી જતી હોય તેનું તે ને કંઈ નહીં.

વડી સરકારે જે યુનિયનને બહાલી આપી છે તેવડે ૪૦ લાખ કાળા ભોક્ષાના દેખીતી રીતે હક હોંટી બેનારા કાળદાથી ચોખ્ખો રંગદેવ ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યો છે. અહીં વળી એ પશુ યાદ આપવું અભુજ્યું નહીં હશેવાય કે આ યુનિયનના હાલના પ્રધાને ૧૮૦૬માં જાહેર કર્યું હતું કે જે મારા પક્ષના હાથમાં

સત્તા આવશે તો ૪ વરસમાં ટરાંસવાલ ને હિંદીઓ વિનાનું કરી દેવાનું પોતે મથે લેવ છે.

ફક્ષિય આફ્રિકાના જુદા જુદા સંસ્થા નોમાં એશિયાવાસી વિરુદ્ધ સહુના જુદા જુદા કાયદા છે. નાતાલમાં ગીરમીડીઆ હિંદી લાવવાનો ધારો છે. એ દરમિયાન બચ ગુલામી સરખી છે. તે એટલે સુધી કે દર કદ લાખ ગીરમીડીઆમાં પપા થી ૬૬૧ની સંખ્યા જેટલા આપ ધાનના કિરસા બને છે. સારે બાગે હિંદી સરકાર આ આગતમાં કાંઈ પગલાં લેવ એવી કંઈક આશા છે.

‘હિંદીઆ’ના વાંચનારા ટરાંસવાલના મામલાથી વાકેફ હશે. બ્રિટિશ હિંદીઓ ને કેવું સખ્ત અપમાન તે સંસ્થાન આપે છે તે તેઓ બાબુનાજ હશે. એથી આવાસી થયો એટલે કાંઈ હિંદી ટરાંસવાલમાં દાખલ થઈ નહીં અમીર વરમા હિંદી, અથવા હિંદી સુધારાના ઉચ્ચામાં ઉચ્ચા પ્રતિનિધિને બદમાશ અને કોડીઆની હારમાં મુકવામાં આવેલ છે. હિંદી કોમના પુરુષ વરમાને ફરજીઆલ રજીસ્ટ્રેશનનો અપમાનકારક ધરો લાગુ પડી શકે એ સુ-હેમારોની હારમાં તેઓ ને મુકવામાં આવે છે. સાધારણ વરિતીરીકેના હોય પણ તેને આપવામાં આવતા નથી; સ્થાવર મિલકત ધરાવનારી તેઓને અટકવત છે; અને લેકેશન માં રહેવાની તેઓને ફરજ પડે છે.

પણ પરદેશીઓની સામે અટકવત મુકવાની ના હિંદીઓ કંઈ પડતા નથી. તેઓ તો એટલું જ મારે છે કે તેઓની પોતાની અને તેઓના દેશની આજરને ધક્કો ન લાગે તેટલા માટે દર વરસે ઓછામાં ઓછા ૬ હિંદીઓને આવવા દેવાની છુટ મળે. આટલું પણ નહીં આપવામાં આવ્યું. એટલે તે સામે તે એક સત્ય મદ અખત્યાર થયો અને છેલ્લાં ત્રણ વરસ દરમિયાન ૩,૦૦૦ સખ્ત જેલની સજાઓ ભોગવી. બધા દરમિયાન ધરડા તેમજ બાળકને પણ માફક કનેડામાં આવે છે, તેઓના અપ આન કાય છે, જેથી તેઓની મારફત જેસ માં ઓછા બેરક તથા ઓછાં કપડાંથી તેઓને હેરાન કરવામાં આવે છે. અને આ બધું એટલાજ માટે કે સ્વતંત્રતા અને સમાનતાના મહાન મુદ્દાઓને તેઓ વળગી રહ્યા છે, કે જે મુદ્દાઓને જે સહેનચાહતને પનારે નહીંમે કે કમતથીમે તેઓ પડ્યા છે, તેણે પોતે બહુ હલકા

મુદ્દા છે. તેઓ કંગાજ અને જુએ મરતા થઈ ગયા છે, સારે ઇંગ્લેન્ડ—યુનિયનના ‘અલ્યુન યન.વ’ મટે દરખાસ રહ્યું છે! આ જુલમની ભાગીપણ તરીકે ઇંગ્લેન્ડ દુનિયાની સંખ્યા ખડી થઈ છે. સીએસ લીઓનથી મારો એક મિત્ર મને લખે છે કે “ફક્ષિય આફ્રિકાના રંગ અને કોમનેને લીધે, તથા હિંદુ સ્તાનમાં પ્રેસની સ્વતંત્રતા લઈ લેનારા તથા બીજા જુલમી પગલાંને લઈને, કોઈ પણ કેળવણી હિંદીને ઇંગ્લેન્ડની સારી દાનત વિશે સમજ પાડવી તે બહુ મુશ્કેલ કામ છે.”

કલર્ડ છાપાનો દિલસેજી

જનરલ બે.થાની પાર્ટી અને ડા. જેમી સનની પાર્ટીએ પોતાની બરિખાતી રાજ નીતિની જે યોજનાઓ બહાર પાડી છે તેમાંની એથીઆડીક રાજનીતિપર દીકા કરતાં કેપટાઉનનું કસરક લોહનું વાજીત “એ. પી. એ.” લખે છે કે :—

“અને પછી એથીઆડીક વિશેષ કામચ ચાલે તેની વિશ્લેષ છે. પણ ડા. જેમી સન વડી સરકારની સુચનાઓ અને અરજો બાનમાં લઈને વધારામાં કહે છે કે જે એથીઆડીક કાપદેસર આ મુકે માં વસેલા છે તેમને ન્યાયીરિતે અને બ્યા જમીરીતે રખાવવા ફાળીસ કરશે. જન રલ બે.થાને પોતાને ઇંગ્લેન્ડમાં હતા સારે હિંદીને રાહત આપવા અરજો કરવામાં આવી હતી. વળી તે બજે છે કે હિંદી ઓની સરમરેલી પગવણીથી આપણા મરદુમ રામને બહુ બેદ ધતો, છતાં તે પોતાની નિરદયતા ચાલુ રાખશે, અને માણસોને નકામા રદ કરા કરશે. એ કોમમાં એવા માણસો છે કે જે વિદ્વાતા માં જનરલ બે.થાનથી પણ ચડીઆતા છે. દાખલા તરીકે મી. જોસફ રોયપન. જેમ જનરલ બે.થા નાતલમાં જન્મેલ, તેમ મી. રોયપન પણ નાતાલમાં જન્મેલ છે. તેણે પોતાની કેળવણી ફ્રાંસીજ કુનીવર્ષીમાં પુરી કરી છે, અને બારી સ્ટર થયેલ હોવાથી ઇંગ્લેન્ડની તેમજ ફ્રાંસીજ બિટીશ સંસ્થાનની સુપ્રીમ કોર ટમાં વડીલાત કરવા હકદાર છે. છતાં આ જુવાનને જનરલ રમટલ બજેલ તેજ કોલેજમાં બજેલ છતાં, અને તેના જ જેલથી પદવીઓ વરાવતાં છતાં હાલ ફરીથી કેદની સજા કરવામાં આવી છે!”

ટરાંસવાલની લડતની હિમાયત

“ગુજરાત મિત્ર” ની દીકાઓ

ટરાંસવાલ ની લડત સંખ્યામાં ૬૧ દેશપારી હિંદીઓ મુજબ પહોંચવાની તો સસઝલી લડત સંખ્યામાં મુરતના “ગુજરાત મિત્ર” માં દીકાઓ પ્રગટ થઈ હતી તેનો સાર અમે નીચે અમીએ છીએ :—

ફક્ષિય આફ્રિકાના આપજુદ મોરા અમલદારોના વરતનથી બિટીશ હિંદી પ્રજા જે હાડમારી ભોમરે છે તેના રોદરા હજી ચાલુ છે, અને તે માટે લાંબા હિંદીવાનો ઉપરાંત હિંદુસ્તાનના દરેક ભાગમાંથી નીકળેલા બારે પોકારને કાંઈ પણ મચક આપવાને બદલે ટરાંસવાલની સરકારે એક પગલું આગળ જુધી નિર્દોષ હિંદી પ્રજાના કેટલાક મણુસોને તેમના બાળખાઓને રખડતાં રહેવા દઈ આપજુદપણે દેશપાર કર્યા છે. આવી જનની તેમની વરતાઈક માણસાઈ ખવાસથી પણ ઉતરી છે, અને ને એક પરદેશી રાજ્યની રખડત સાથે આવી વરતાઈક ચલાવવામાં આવી હોત તો તેના પરિણામે મોટો સવાલ ઉભો થાત. પણ ઇંગ્લેન્ડની સરકાર પોતાનીજ રખડતને પડતાં દુઃખનો કાંઈપણ હસાજ કરી છડતી નથી એ બેદકારક છે. સખી મદસ્થોએ મદદ કરવાની જરૂર છે. એ કોમને અગાડીના જેવાજ જુરસાથી હિંદુ સ્તાનની ૩૦૦૦૦૦૦૦ માણસોની વસ્તી બોતાં જુદા જુદા સહેમના આગેવાનો મન ઉપર લે તો કુંક વખતમાં બાહ્યે તેટલી રકમ બેખી કરી શકે તેમ છે. એ ૬૩ ને મદદ કરવા માટે હિંદી સીઓએ ઉલા કેલા ફડને પણ બેઠતી મદદ મળતી નથી અને તે દેશીઓની અમકયતાની ખામી બતાવે છે. હજી પણ આપણે આશા રાખીશું કે જુદા જુદા સહેમના અગ્રેસરોએ ઉલા થયલા એ ૬૩માં મદદ કરતા માટે બહાર પડવાની જરૂર છે. અને ખાસ કરીને સુરત જીલ્લાનો મોટો ભાગ ટરાંસવાલમાં વસતા હિંદીવાનોને બનેલો હોવાથી જીલ્લાના થીમંત મદસ્થો એ પોતાના દુઃખી ભત્તી બાહ્યોને એક નમતિક ફાંજ તરીકે મદદ કરવાને બહાર પડ્યું જોઈએ છે. અને હિંદીવાનો જે દુઃખ અમે છે તે માટે સખાઓ લારી મે દેથી દિલસેજી બતાવી બેસી રહેવામાંજ માત્ર તેમની ફાંજ પુરી થતી હોય એમ માની સતોય પડાયો બેઠતો નથી.

મદ્રાસના છાપામાં દેશપારીઓ

૬૨ દેશપારીઓની ડુકડીમાંના જેઓ મદ્રાસ જ્યાં છે તેમને ત્યાં બહુ માન આપવામાં આવ્યું છે, તથા તેમની સરસ રીતે બરકાસ ચમ્પેલી બેચમાં આવે છે. તેમના 'ઇટરવુ' પ્રસિધ્ધ કરીને મદ્રાસના છાપામાં પણ તેમને તથા સહતને ખુબ બહેરાત આપા છે; અને ઘણી લોક લાગણી દેશપારીઓના સંબંધમાં ખેંચાઈ રહી છે. મદ્રાસના શેઠશ્રી 'ઇડિયન પેટીઆટ' ના પ્રતિનિધિએ દેશપારીઓની એક કરતાં વધારેવાર મુલાકાત લીધી હતી, અને દરેક વખતના ઇટરવુ પોતાના છાપામાં પ્રસિધ્ધ કરાવ્યા હતા. આમાં ના એક રસીક હેવાલનો સાર અને નીચે આપીએ છીએ:—

"મદ્રાસ આવેલા ૨૬ સલ ગૃહી દેશ પારીઓની હું મુલાકાત લેવા ગએલો. હું નીમજીક મુજબ ગયો હતો, પણ મને 'ઇટરવુ' મળે તેમ નહોતું. હું ગયો ત્યારે તેમની બધાની કરનટીક રુદ્ધિઓ વાળા મી. એસ. સસ્ત્રી હાથ ધારેલા મકાનમાં છપી લેવા જતા હતા. મેં મારી નિરાશા બતાવી ત્યારે મી. પીલે નામના એક મેલાર્કર અને વિનયી દેખાતા દેશપારીએ કહ્યું કે ઇટરવુ લેવા જેવું કંઈજ નથી. "આકરામાં આકરાં સંકટો નો તમે ખ્યાલ કરો—તમનેલોં થરો—ઓરત અને છોકરાંથી જમરગસ્તીથી કરા વાએલ વિયોગ—કેવલી જીદગી—નહીં પુરો ખોરાક—નહીં ઉધ—રાત દિવસની નિરાશ—અને તે બધાં છતાં ઉત્પાદી અંતઃકરણો, જેણે મહે તે ચાલ છતાં લડવા નિષ્પ કરેલો છે, જેઓ મને નેવા તોફાનમાંથી નીકળવા તકવાર છે, જેઓ ખુદ મોત વારતે તકવાર છે, જેને પોતાની નિરાધાર ઓરતની, કે પોતાનાં એલી આળાં બચ્ચાંની દરકાર છોડી દીધી છે: આ બધાંનો તર્ક બાધો, અને પછી તમારી મેળજ ઇટરવુ ધરી કાઢો; અને તમે મારાપર કરસે રાખજો કે તમારાથી અમારાં હુ:ખોનું વધુ પાછું વરણન નહીંજ થઈ જાય. હું હોડ બાંધું છું, કે તમે અમારાં હુ:ખોને અરધાં પણ નહીં વરણવી રોકો."

આ પ્રમુખે મને કહેવામાં આવ્યું: તેઓ બધા મજબૂતદાર છે. પહેરવેશમાં પણ બહુજ સુવસ્તા અને સલુકાષ છે. દરેક પોતાની હાથમોટો હિમત અને મગજની મદાને છે. એક બીજા તરફ તેમને

માનપણ પુરેપુરું છે. રનેહ બાંધનારા ઓ! તમારે તમારો પ્રેમ દોગવો હોય તે. આ ૨૬ આકૃતની દોરીએ લટકતા દેશપારીઓ કરતાં વિશેષ લગત પાત્ર બીજા નહીં મળે.

"તેં સારો કેટ પહેર્યો નથી, તારી છપી બરોબર નહીં પડે" આમ એક પીડ માણસે એક દેશપારી છોકરાને કહ્યું. તેણે સંકટસુચક અવાજમાં કહ્યું: "કાંઈ ફિકર નહીં" જવાબ મળ્યો કે "ફિકર નહીં ન ચાલે. આપણી છપીઓ બેવા આપણા દેશી બાઇઓ આપુર દહે. મારી ચાંપી લઇ જ, ને સાથે કેટ પહેરી આવ" છોકરે એકદમ આજ્ઞા માથે ચઢાવી. કેમને લાગશે કે છોકરાનો આ માણસ બાપ થતો હશે. મેં (ઇડિયન પેટીઆટનો લખનાર છે) પુછ્યું "તે છોકરાના તમે સગા થાઓ છો?" "હા, કેમકે અમે એકજ ઇથરના ફરજદ છીએ, અને એકજ લડત લડીએ છીએ. અમે બાઇઓ છીએ. પણ હુનિઆના હિસાબનો સંબંધ જુદો છે, કેમકે હું એક હોંદુ છું. ત્યારે છોકરો ખ્રિસ્તી છે"

વળી બીજા એક દેશપારીએ કહ્યું કે "મી. આપર (મી નાટેસન) હમેશાં અમારી સાથે રહે છે. તે અમને બહુ આહે છે, અને અમારાં હુ:ખો નિસરાવવા પોતે કોશીશ કરે છે." તે વાત પણ સાચી છે. મી. નાટેસને દેશપારીઓના ઉતારાને હાથ પોતાનું ધર કરેલું છે. છપી લેવાઈ, તે તે માટે બેઠતી સામગ્રી મી. નાટેસનની ઓફીસ (ઇન્ડીઅન રીવ્યુ) માંથી લાવવામાં આવેલી મી. નાટેસન તેમના એક સાચા સગા મારફક છે. દેશ પારી રિતે વાત કરતાં તેમની લાગણી ઉભરાઈ આવે છે. અને કહે કે "આ છોકરો ખ્રિસ્તી છે. હજી તે હમરે પણ પહેચિલ નથી, છતાં તેનો ઉત્સાહ એટલો બધો છે કે જુદું બોલીને પણ તે લડતમાં સામેલ થયો છે. ખોટી જીમર ઠહીને પોતે પકડાયો, જેલમાં ગયો, અને દેશ પાર થયો." છોકરો હર્યો, પણ મી. નાટેસનની આંખમાં તે આંસુ બરાબ આવ્યાં. આ પ્રસંગ બહુ દિલબેદક હતો; પણ મારે કહેવું બેઠ્યો કે બીજા એક પ્રસંગ કરતાં વધુ દિલબેદક નહોતો. તે પ્રસંગે તેઓ મી. નાટેસનની ઓફીસમાં ગએલા. ત્યાં તેમને દરેકને મી. માંધીના જીવનચરિત્રની એક એક ચોપડી મી. નાટેસને ગેટ આપી. ચોપડીમાં તેમના એક મારા મિત્રનું જે ચિત્ર તેમણે જોયું, તે

તેના તરફ તેઓએ જ માન અને પ્રેમ બતાવ્યાં તેવું વરણન હું કરી શકતો નથી.

એક જણ બોલી ઉઠ્યો "તમે મારા હુ:ખની વાત કરો છો. મારા જેવા બીજા રીતે આહો છે. મેં સાત વખત જેલ જવા ઉપરાંત કાંઈ કર્યું નથી. હું મારી ઓરત તથા બચ્ચાંને છોડી આ લડતમાં સામેલ થયો, અને ખુદ મરવા પણ તકવાર થયો તે શા માટે? આ એક માણસના પ્રેમને લઇને. તમે પુછો છો કે મારાં ૪ છોકરાંની, મારી ઓરતની સંભાળ કોણ રાખશે? તે સંભાળ મી. માંધી રાખશે. મારાં છોકરાં મને છે તે કરતાં મી. માંધીને વધારે વફાલાં છે." વળી બીજો એક બોલી ઉઠ્યો "અમને દેશપાર કરવા ચડતી દેતા દતા ત્યારે તે અમને મળવા આવેલ. અમને હિંમત આપી. 'સારા દિવસ પણ આવશે' કહી મારે વાંસે હાથ ફેરવ્યો. આ પ્રેમ-જ્વેતાં મારી ઓરત રડતી હોય, મારાં છોકરાં મરતાં હોય તેની મને પરવા ન હોય. મને મને ત્યાં લઇ જવ તની પણ મને શું ફિકર?"

અને આવા બોલને વચ્ચે (ઇડિયન પેટીઆટનો લખનાર કહે છે) આપણે શું કર્યું છે? આપણે કેટલા પદસા ઉધરાવ્યા છે? આપણે હજી બીજું કેટલું ઉધરાવવાનું છે? સાંજ પડે ત્યાં સુધી માંજ શું તે પડસા ન આવી જવા ઘટે? શું એક દોલતમંદ માણસ મોટરકારમાં બેસી આ ૨૬ દેશપારીઓને જોઈ, તેમની છજત, તેમની લાયકાત, તેમનો જુસ્સો જોઈ શ. ૫૦૦૦ ના ચેક નહીં આપે? તેઓમાં આજણો તે ચિરતીને પડખે ઉભા રહ્યા છે; ખ્રિસ્તી તે મુસલમાનની પડખે ઉભા રહ્યા છે; મુસલમાન તે હોંદુની પડખે ઉભા રહ્યા છે. તેઓ કહે "અમે સાથેજ બાઇએ છીએ, કેમકે અમે બાઇઓ છીએ. અમારી લડતમાં નાતના બેડ હોવાજ નહીં. તે લડત તેજ અમારું સરવસ છે."

છેવટે મેં તેમની રજા લીધી. દરેક મારો હાથ પકડી ચાંપ્યો. છેલ્લા માણસની સાથે હું હાથ મીલાવી રહ્યો તે વખતે મારી આંખમાં આંસુ ભરાઈ આવ્યાં, અને હું મારી માડીમાં બેસી ચાલતો થયો, ને વિચરવા લાગ્યો: "કવી અદબ—કવી સબ્યના—કવી હિંમત—અને તે છતાં બોબર કરે છે કે પોતે ચઢી આવ્યા છે! બોબરપર ઇથરનો આપ પડો, કોઈપર ઇથરનું આછીઆઈ વરશે."

એહાન્સખરમ

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી.]

લોરડ એહરટનને માનપત્ર

અમે અહવાડીએ તારથી જણાવ્યા મુજબ હોદી કોમનુ માનપત્ર ખીજાં માનપત્રોની સાથે લેવાની માગણી કચ્છ સખવામાં આવી છે. માનપત્રનો તર ભુમે નીચે મુજબ છે :—

તરભુમે

“ટરંકવાલ બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસીએશન વતી અમે નીચે સહી કરનારા આપ નામદારને તથા લેડી એહરટનને એહાન્સખરમ આવવાની તકે માનપુરવક આવકાર આપીએ છીએ.

અમે ભરસો રાખીએ છીએ કે આપ નામદારના કારોવારતળે દક્ષિણ આફ્રિકા નું યુનિયન આ મુલકના બધા વરમ અને બધી કોમોને હિતકારક નીવડશે.

અમારી કોમવતી ના. કીંગ એમ્પરર અને સહેનશાહ આનુને અમારી વફાદારીની સામગ્રી દર્શાવીએ છીએ તેથી તેમને વાકેફ માર કર્યો.”

મિળાવડામાં

માનપત્રને જે રીતે સજુમારેણ હવું તે મેળાવડાના પ્લેટફોર્મ ઉપર સફેદ પસંદ પડ્યું હતું. એહાન્સખરમ કોર પોરેકનના મેયરના સેક્રેટરીએ એવી દીકા કરી હતી કે માનપત્રના સજુમારની ખુબીમાં હોદી કોમ સરવધી ચઢી ગઇ છે. જે ચાંદીના ઝાલકમાં નાખીને તે બેટ કરવામાં આવ્યું હતું તેની પછી કરી ખીરી મહુ સંદર હતી. હોદી કોમનો પારો આવતાં બિ. ઇ. એસોસીએશનના ચેરમેન મી. કાઝલીઆએ તે બેટ કરકું. તેમના ઉપરાંત મેસરસ ફેનસી, કુવાડીયા, લહીરામ, સોલોમન અરનેસ્ટ, તથા મી. મીંધી પશુ તખ્તા ઉપર હાજર હતા. મી. કામાને પશુ આમ તજુની દીકીટ મળી હતી, પશુ તેઓ હાજર થઇ શકેલ નહીં.

મુસલમાન કોમનુ માનપત્ર

આ માનપત્રનો તરભુમે નીચે મુજબ છે :—

“હોદના, કેમના, અને સોમાલી લેડ ના એહાન્સખરમ અને આબુખાબુમાં વસ્તા બ્રિટીશ મુસ્લીમની વતી અમે નીચે સહી કરનારાઓ આપ નામદારને આપની આ શહેરની પહેલી મુસાફાત તકે અંતઃ કરજુપુરવક અને વફાદારીનો આવકાર આપીએ છીએ.

આપ નામદાર જેવા આહોસ રાજદવા રીતે દક્ષિણ આફ્રિકાના કારોવાર માટે મોકલવામાં આવ્યા છે એ દક્ષિણ આફ્રિકાએ બ્રિટીશ રાજમાં મેળવેલી પાયરી નો ખ્યાલ આપે છે.

આપને ખબર છે તે પ્રમાણે આ મુલક જે ખીસવણીના અને ફેરશરના સમયમાંથી પસાર થાય છે એવે વખતે બહોળા કારોવારી અનુભવવાળા કામેલ અને દૃઢ કારોવારીની ઉપરી તરીકે જરૂર છે.

આપ નામદારની વિલાયતના રથાનીક સેક્રેટરી તરીકેની, પણ ખખતથી તરીકે ની, અને બીજી કારકીરદી વિષે મળેલ હોવાથી અમને સતોપ થાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનિયનના મવરનરની જગ્યા આપના હાથમાં આવવાથી સહીસલામતી માં મુકાઈ છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસ્તી બ્રિટીશ મુસલીમ પ્રજાઓ તરફનું નામદાર સરકારનું પલણુ હમેશાં અમારામાં વફાદારી ઉપ અને તેવું રહેવું આવ્યું છે; અને નામ દાર શહેનશાહની વફાદાર પ્રજાની રિયતિ પર હાલ જે કાળજી અને ધ્યાન દેવાની અગત્ય છે તે આપ નામદારના હાથતળે દેવાસો એવું ખાતીપુરવક માત્રી અમે બલિય માટે લડસાપુરવક આજ્ઞા રાખી છીએ છીએ.

ઉપરમાં નામદાર શહેનશાહને તેમનાં આ તેમની ગાદી તરફની અમારી અત્યંત વફાદારી ભરેલી ચાંદના અને લકિતની સામગ્રીઓથી વાકેફ કરવાને અમે આપ નામદારને નમ્રતાપુરવક અરજ કરીએ છીએ.”

આ માનપત્ર ઇમામ કમાલીના હાથે બેટ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમના ઉપરાંત ઇમામ અબદુલ હાદર બાવાઝીર તથા મી. હાજી વજીર અલી, મી. હાજી હબીબ, તથા મી. શાહબુદીન હોદી મુસલમાનો વતી હાજર થયા હતા.

લોરડ એહરટનને જવાબ

લોરડ એહરટન પોતાના જવાબ દર માન નીચે મુજબ બોલ્યા હતા :—

“હું મુસલમાન અને બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કોમોના પ્રતિનિધીઓનો આભાર માનું છું. મારા તરફથી લક્ષ મેળવવા નો તેમનો દરક હું કળુત કરું છું. નામ દાર શહેનશાહની ઇમ્પીરીયલ એમ્પદારી ઓ જે કાવમી અને અમલની છે, અને જે હોફુતાનની ૩૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ ની રકિનને લાગુ પડે છે તે હું જુલો સકતો નથી નામદાર શહેનશાહના પ્રતિનિધિ

તરીકે અને દક્ષિણ આફ્રિકાથી બહારની બાબતોની રાજનીતિ સાથે સંબંધ ધરાવનાર હાથ કમીશનર તરીકેની મારી પોતાની એમ્પદારીઓ પશુ જુલો જઇ શકતો નથી.”

ટોલસ્ટોઈ કાર્મ

મીસીસ ધોબી નામના પોતાના વજુ છોકરાં સાથે સોમવારે હારમમાં આવ્યાં છે. મી. જુલસી ડાયા પશુ હારમ ઉપર આવી પહોંચ્યા છે.

હારમમાં વસનારાઓની જગી લેવામાં આવી છે, અને ‘મ. ઓ.’માં ડાપવામાટે મોકલવાનું પારવામાં આવ્યું છે.

સંદેશાનો જવાબ

એસોસીએશનને મવરનરના સેક્રેટરી તરફથી નીચે મુજબ લખાણ મળ્યું છે. “નામદાર કીમના જન્મ દિવસના પ્રસંગે બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસીએશન તરફથી મુખ્યારકનાદીનો વફાદારી ભરેલો સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો તે માટે નામદાર કીંગ પોતાની ખુશાલી તમોને જણાવવા માટે કરમારે છે તેથી તમોને વાકેફ કરવા મવરનર જનરલે મને સુચના કરી છે.”

બેરો

મી. અહમદ મુસાજીએ ૮ કમઘી બેટ મોકલી છે. ન્યુલેડજના મી. એમ. ઇ. પટેલે એક ‘મોઝલર’ મોકલ્યું છે. મી. દીવાને નિયાળનાં છોકરાંઓ વારતે યુજ રાતી ચોપડીએતું એક પારસલ મોકલ્યું છે. મી. એસ. પીરેએ એક કાચળો તર કરી મોકલી છે.

જવજ ઉપરના હોરડાં વગર સંદેશ મોકલવાના સંચાકામ સંબંધમાં હાલ આખી માહુમ પડી છે. દરીઆની સપાડી પર તે મથકદવારા વાત કરી શકાય છે, પણ જમીનની સપાડીપર થઇને વીજળી નાં મોળા જવામાં અડચણ આવે છે. દરિયાપર ૧૦૦૦ માઇલ દુર જુલો વાત થઇ શકો હતી, ત્યારે હટ્ટલડનની પેલી મેર મોલ્ડને જમીનના બાગપર થઇને પસાર થવાનું હોવાથી સંદેશો મોકલી શકાતો નથી. આનું કારણ એવું જણાય છે કે આ લાગની સપાડી તળેની જમીન માં લોહું છે, જે ઉપરથી વીજળીનો પ્રવાહ લઇ જનાર ‘ઇધર’ પસાર થઇ શકતું નથી. આથી વિરોધ અખતરઓ ની વડે લેવામાં આવે છે.”

દેવમંથથી એક આલોમનો કાગળ

હમોદીયા ઈસ્લામીક સોસાયટી પર

હોદા-સપરગની હમોદીયા ઈસ્લામીક સોસાયટીના સેક્રેટરી મી. એમ. પી. ફત્તી ઉપર પત્રમાં દેવમંથ ગામ ખાતેના અત્તી મદરેસાવાળા જનાબ મહમદ અહમદ મોદતમીય તરફથી તા. ૧૩ મી મેને લખેલો એક ઠાળ આપ્યો છે તેની મનઝમ અમે નીચે આપીએ છીએ:-

આપ સાહેબનો તાર દસ્તાવેજીના જલસાથી એક દિવસ અમારું એટલે તા. ૧૬ મી એપ્રિલ ૧૯૦૯ના રોજ અમેને મળ્યો હતો, જેમાં આપની સોસાયટી તરફથી પા. ૬૦ મદરેસાં વારતે મોકલ્યા હતા, અને જલસા વારતે દુઆ ચાલી હતી આપનો તાર અને પછી પછાજ મોકાપર પહેલ્યા છે. જલસામાં કમકતા, મદરાસ, મેલાવર, કરાંચી, સુરત, મુમ્બઇ એમ એતરફથી દુરથી લોકો આવ્યા હતા, અને જલસો પછો ફતેહમદીથી પાર ઉતર્યો હતો. તેમાં આપનો તાર અને જેથી મદદ આવનારથી મજબૂત ખુલી મળી હતી. જલસાની ફતેહમદીથી અમેને ને પુર પડીન મળ્યું હતું. આટલે દુરથી મદરેસાને જે હમદરદી આપ સાહેબોએ અતલી છે તેથી એકસ તરફથી અમેને યાદીન થયું છે કે મુસ્લિમનો ચાહે લાં હોય તેપણુ એક બીજાની ખાણુ બની હીવાલની છો મારફ એક બીજાને મદદ આપે છે. જલસાના પહેલા દિવસે ફ (મોહમમીય) મદરેસાનો રીપોર્ટ જલસાને સંબળી રહ્યો તે ખાદ આપની સોસાયટીનો, અને આજુબન હરલામ પ્રીટરીયનો આવેલો તાર મે વાંચી સમજાવ્યો હતો, જેથી જલસાનાં ૨૫,૦૦૦ માણસોને ખુશાલી પેદા મળી હતી. આવલ પુર રહેતા મનસહ મોલવી રહીમ પદ સહે મે પ્રેસીડન્ટ તરીકે તારપર વિવેચન કર્યું હતું. તથા દરંસવાલના હીદીની હમમારીઓનું ખાત હમી તેમની હાલમાં ફતેહમદીની દુઆ કરવા જલસાનાં ૨૫,૦૦૦ આદમીને દરખાસ્ત કીધી હતી. આ દરખાસ્ત સરવેએ ખાતેલ દિવસી ઉપડી કીધી હતી, અને સરવેએ દુઆ સુન્ની હતી.

મદરેસાના સરવે ખીદમત શુભનાર આપ સાહેબના શુભીઆ ખાદ કરે છે.

અને અપગ હકમાં દુઆ ચાહે છે.

‘ઉરના કાગળ સાથે જલસાનો હક હેરાલ મોકલવામાં આવ્યો છે તે પણ અમેને મળ્યો છે; એ હેરાલ આવતા અંક પર સુન્ની રાખવામાં આવ્યો છે.’

વિશાયતમાં ઓરતોના વોટ ની હીલચાલ

પારલામન્ટમાં જાપલ થએલું ખોલ

(રૂર)

ઓરતો માટે વોટની હીલચાલ કરનારા આ તરફથી તા. ૧૦મીએ લંડનના ત્રણ ભગર રકુવેરમાં એક જગી ‘ખુદલી મીટીંગ’ કરવામાં આવી હતી. જુદા જુદા ૭ માંચડાપરથી ઓરતોના હીમા વતીએએ જાણેલા આપ્તાં હતાં. આખા રાજ્યથી એ વરગના પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા. મંમળગર અને લુધવારે અમની સંભામાં ચરચાનાર વોટના બીલ ને રૂઝ આપવામાં આવ્યો હતો.

વિશાયતમાં જે ઓરતોને મુનીસીપલ વોટ છે તેમને પોલીટીકલ વોટ આપવા એવું બીલ પારલામેન્ટમાં રજુ થયું છે. તેનું બીજું વાંચન રજુ કરનારે જણાવ્યું હતું કે બીલ પાસ થવાથી ૧૦ લાખથી વધારે ઓરતોને વોટ મળશે નહીં. કોન કરવેદી અને લીબરેલેએ પેલપેતાના પક્ષને આ બાબતમાં પક્ષતા મતને ન વગળી રહેનાં રતતંતરીતે વોટ આપવાની બગામલુ કરી હતી.

રનિય નામના, કોનકરવેદીય મેંબરે બીલને કાઢી નાખવાની દરખાસ્ત મુકી હતી તેણે જણાવ્યું કે બ્રિટીશ રજની કમ પરિત ૪૬ કરોડની છે. જેમાંના ૩૦ કરોડ પુરવના લેખ છે, કે જેઓ ઓરતના અમલથી તાસે છે. મારે, અલેવીયા, અને ન્યુઝીલેન્ડમાં ઓરતે નેજ વોટ છે. લાંના કારોગારના જાપલા બ્રિટીશ રજનય હાલમાટે માલિનાના છે.

ખાલસ નામના લીબરલ મેંબરે જણાવ્યું કે જે સરકારને ઓરતના વોટપર આધાર રાખતો પડે છે તેની હીલ અને પક્ષક હાજર કેવી સચા ચાલી શકશે? વિશાદ બદુજ ગરમરીતે થયો હતો, અને જુદા જુદા પક્ષોના ભેડ મરી બિચર મોટાએ થયો હતો.

મેંબ નામના અમ. પ્રધાનમંડળના

મેંબરે બીલને રાજના હાજ સમાન મજબૂત કર્યું.

મી. લીટલ્ટને કહ્યું કે ઓરતો વોટ ની ના પાડવી તે મેરહ-સરી તેમજ હલ કાઇમરેલું છે.

એકસરૂર કુનીવર્સિટીના મેંબરે રૂઝ આપ્યો.

પડાખાતાના પ્રધાન મી. હાલડેને મજબૂતથી બીલને રૂઝ આપ્યો. તેણે કહ્યું કે હાલની રિયાલિને સવિવંની પ્રભા, હાલ આપણને યુલામગીરીનો વખત લાગે છે તેવી મજબૂતી.

ઓરતોને વોટ આપવા વિરૂદ્ધ પોકાર કાવામાટે એક મોટી સભા લંડન કવી ન્સ હોલમાં મળી હતી. આપણુ કર નારાને વારંવાર સરોતામથી અંકલુ કરવામાં આવતી હતી; અને રેટલાક અકચલુકરનારને મીટીંગમાંથી હાજી કાદ વાળી જરૂર પડી હતી.

લંડનમાંના જામની એલબીએ એક બાપલમાં જણાવ્યું હતું કે જાપાનમાં સીપુરપ વચ્ચેના સંબંધનું ધોરણ નવે સર બંધવાનો વખત નજીક ચાલે આવે છે. તેમ બનશે ત્યારે જાપાનમાં ઓરતોનું જળ મરદો કરતાં વધારે થશે.

મેકલારન નામના મેંબરે જણાવ્યું હતું કે જે મેંબરો બીલની વિરૂદ્ધ મત આપે છે તેઓ ઓરતોના વોટથી ખરાબ પરિ જ્ઞામ આવશે એવા નકામા ભાવને મારે વિરૂદ્ધ છે. પ્રસંગ લાગે તેણે કહ્યું કે જનરલ બોલા ઓરતોને વોટ આપવાની તરફેણ મજબૂત રીતે કરે છે, અને તેથી બાથા રાખી શકા છે કે મુનિમન જરૂર ને પણ ઓરતોને વોટ આપવા હલચાલી શકાશે.

મી. વીનરટન મર્યાસે જણાવ્યું કે પછી ઓરતો રાજનાં કામો ખજવા માટે લાયકાત ધરાવે છે છતાં ઓરતોના સુખ્ય અર્થે વોટ માગતો હોય એવું ધારતો નથી. બીલમાં કુવારી અને વિધવાઓ ને વોટ આપવામાં આવે છે ત્યારે આ અને વડુઓને નથી આપવામાં આવતા, કે જે ઓરતોમાં સક્રીય વધારે લાયક મજબૂત.

મી. ઓરટીન મેંબરેને કહ્યું કે હું ઓરતોના વોટથી તદન વિરૂદ્ધ છું.

મી. બાફરે બીલને રૂઝ આપ્યો, ને કહ્યું કે ખરૂં પ્રભસતાક રાજ બધાને વોટ હોય ત્યારેજ કહેવાય. જે ઓરતો ની વતી કાઇ મરદ પ્રતિનિધિ નથી તેમને વોટની ખાસ કરીને જરૂર છે, અને તેથી તેમને આ બીલથી વોટ મળશે.

મી. એરકરીએ જણાવ્યું કે આપણા પારલામેન્ટથી ચલાવતા રાજમાં સ્ત્રી પુરુષ વચ્ચેના વોટ સંબંધીના તફાવત કાયમ રાખવામાં આવે તો વધારે સારું જો એરકરીને વોટ આપવો હોય તો મોટા પ્રમાણને મળે એમ થયું જોઈએ અને તેનું પરિણામ એ આવે કે મરદો કરતાં એરકરીની સંખ્યા વધી જાય.

હેવટે બીજાના બીજા વાંચનપર વોટ લેવાતાં ૧૬ વધુ મને તે પાસ થયું.

આ બીજાને આપ્યા હાઉસની કમીટીમાં કાંઈ જવાનો બીજો કસવ વધુ મને પાસ થયો હતો. તેથી (૧૮૨૨ કહે છે કે) હવે તેના પર ચર્ચા ચલાવવાને વધુ વખત મળશે નહીં, અને બીજાને સહાને માટે મુશ્કેલી રાખવામાં આવશે.

તા. ૧૪ મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે એરકરીના વોટનું બીજા પાસ થશે એવી આશા હજી એરકરી રાખી રહી છે. બીજા પાસ કરાવવા સરકાર પર વિશેષ દબાવણ લાવવા ખુદશા મેદાનમાં જંગી મીટીંગ ભરવા તેઓ જોડાવણ કરે છે. ચુકવારે તેમની એક મીટીંગ ભરાઈ હતી. જે વખતે મી. લોહડ જોરજ, અને મી. ચર્ચીલને બીજાની વિરૂદ્ધ જવા માટે વખોડી કાઢવામાં આવ્યા હતા; તથા જે બીજાને પાસ કરવ માં વાંધા પાડવામાં આવે તો મી. એરકરીએ માફા પરિણામો ખમવાં પડશે એવી ચેતવણી આપવામાં આવી હતી. "જેખમી ક્રમો" ઉપાડી લેવા માટે કેટલીક વોલન્ટીયરો બહાર પડ્યા હતા છે.

એરકરીના વોટની વિરૂદ્ધ હિલચાલ કરવારોએની એક મીટીંગ શનીવારે ભરાય ની છે. તેમના આગેવાનોને સોરઠ કરાવે જણાવ્યું છે કે એરકરીની સામે ૧૪૩૦ લેવાને પ્રાથમ માણસોએ હિતારણ કરવી જોઈએ

ઉર્બાની સીટીસ રાઈટસ કમિટીએ હાંદી વજર લોરડ મેર્ફો ઉર નવા અપખાનાના કાયદામાં કેટલોક સુધારો કરવા અરજ મોકલી હતી. આના જવાબમાં લોરડ મેર્ફોએ જણાવ્યું છે કે એ કાયદો મેં પુરેપુરી રીતે તપાસ્યો છે અને વાઈસરોયની કઉનીલમાં પુરેપુરી ચર્ચા થયા પછી પસાર થઈ અમલમાં ચુકવામાં આવ્યો છે, મ કે સુધારો વધારો કરવાની જરૂર નથી.

જોન્સન-જેફરીસ યુદ્ધ

(૧૮૨૨).

જોન્સન-જેફરીસ લડાઈના દેખાવો સીનેમેટોગ્રાફમાં દેખાડવાની યોજનામાં સરકારે જાંધી કરી છે.

એ ચિત્રોને દેખાવાથી રંગના સંગ્રહ ઉપર જાજરી અસર થશે એવું જણાવી તે બધ રખાવવાની વિલાવતા જાણીએ લલામણુ કરે છે.

જોન્સનને આવકાર આપવા ચીકાગોમાં એક જલસો થનાર હતો તે ત્યાંની પોલીસે બધ રખાવ્યો છે.

આ યુદ્ધનાં ચિત્રો દક્ષિણ આફ્રિકામાં દેખાડવાથી કાળા લોકો પર ગેરસાત ચડી આતપણમાં ખત્રજ પડશે એવો કંઈ દક્ષિણ આફ્રિકાનાં જાણમાં ઉત્પન્ન થયો જણાય છે. તેઓ બધાં એ ચિત્રો ને બધ કરાવવાની લલામણુ કરે.

આ યુદ્ધ પર ટીકા કરતાં, અને આશા આપવાને ઉચારી પાડતાં એક લખાણ દરમ્યાન 'મરકપુરી' લખે છે કે શીદી લોકો ખુશાલી પાળતા હતા તે માટે તેમ ને કુતરાઓ પેટ બાંધકથી દાર કરવામાં આવ્યા તે આપણી જાત માટે, અને આપણા સુધારા માટે નામોશી બરેલુ છે. હેવટે યુદ્ધનાં ચિત્રો બધ રવાની દિશાવત કરવામાં આવી છે.

તા. ૮ મીએ જોન્સન-જેફરીસ પહેંચો લારે લંડન કાળા લોકોએ તેને ચેતો આવકાર આપ્યો હતો. અને જોન્સનનાં ટોળાં તેને વધારી લેવા સ્ટેશન પર દાગર થયાં હતાં.

આસ્ટરેલીઆ અને ન્યુઝીલેન્ડમાં જોન્સન-જેફરીસ યુદ્ધનાં ચિત્રો દેખાડવાનું બધ કરવાની હિલચાલ હમી કરવામાં આવી છે.

ચિત્રોનો દળરો નાખનરી કુપનીએ બહાર કરડુ છે કે એ ચિત્રો સામે લોકો નો અણમો સામન્ય જણાશે તો ચિત્રો દેખાડવાનું હમેશને માટે બધ રાખશે.

ફોર્મમાં આ ચિત્રો દેખાડવાની જાંધી ત્યાંની સરકારે કરી છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના ચાર પ્રાંતોમાં ચિત્રો દેખાડવાનું બધ કરવાનો યુનિયન સરકારે હુકમ કાઢ્યો છે.

જોન્સન-જેફરીસ યુદ્ધનાં ચિત્રો નો દેખાવ બધ કરવાની સત્તા સરકારને છે કે નહીં એવો સવાલ વડી પારલામેન્ટમાં પુછવામાં આવતાં રચારીક પ્રધાન મી. ચરચીલે જણાવ્યું હતું કે સરકારને તેથી સત્તા નથી. આ સવાલજવાબ ચતા હતા તેની વચ્ચે સોશીઅલીસ્ટ પક્ષનો એક મેંબર વચ્ચે મોલી કહેવ કે "જો જેફરીસની છત થક હત તો લોબીમાં આટલો બધો પળખળાટ મચાવવામાં આવત કે ?"

તા. ૧૨ મીએ જોન્સન-જેફરીસ પહેંચો હતો. તે વખતે દળરો શીદી એએ તેને આવકાર આપ્યો હતો. કાળા લોકોથી ભરેલી મોટરકારનું એક સરથસ તેને હોટેલમાં લઈ ગયું હતું. જોન્સન તેના યુદ્ધનું પરચુન એક માથન હેલમાં આવેરોપની મદદથી કરવાર હતો.

આંગ્રેજીઆના પ્રધાને જણાવ્યું છે કે જોન્સન-જેફરીસ યુદ્ધનાં ચિત્રો અટકાવવા તેને સત્તા નથી.

ન્યુ યોરકમાં ગેરા તથા કાળા લોકો એ જોન્સનને વધારી લીધો છે, અને તેને મોડું માન આપવામાં આવે છે.

'કાળો કુચી' એવા નામથી એક લખ નારે 'નાતાલ રાજ્ય'નાં લખ્યું છે કે જોરઓ હવે મને તે બેસે અથવા કરે, પણ એ તો આશમાનમાં લખાઈ ચુક્યું છે કે "ફિનિયાની સુકકાગાજનો તાજ એક કાળા માણસે પહેર્યો છે," અને લલે તે સદાય પહેરે. ગેરા સદાય પોતાને હાવે તેમ નહીં કરી શકે.

'ઈડિઆ' ઉપરથી જણાય છે કે હાંદી નાં પ્રમ વિરોધી તથા બીજાં એએ-ઈડિયન જાણીએ વોલસરોય તરીકેની સર આરદસ દારડી જતી નીમણુ કરે વળાણી છે. હાંદી જાણના મત રૂડરે વિલાવત પહેંચાડ્યા નથી તેપણુ 'બાલા હી'એ એવું જણાવેલું છે કે જે વાતા વરધુમાં સર દારડીજ ઉપરલ છે તે વાતાવરણ બહારોયેને પેદા કરવા માટે લોરડ અમલ નથી.

ચાલુ વરતમાન

મી. હોસ્કેન થોડા દિવસપર વિલાયત જવા હપડી ગયા છે. તેઓ મુઠણીમાં સામેલ થવા માટે સપ્ટેમ્બરમાં પાછા ફરશે.

થોડા દિવસપર પ્રીટોરીઆમાં એક સામ્રાજ્ય ૧૭ કાળા લોકને પગથીપર ચાલવા ના આરોપ માટે ફોરટમાં ખડા કરી દરેક ને રૂ. ૨/૬ ના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

✓ બાઇબલ "આફ્રિકન કૌન્સિલ" હાલ ત્રણેક હફતા થયાં મી. ગાંધીવાળી 'હીંદ સ્વરાજ' ની ચોપડીનો તરજુમો તામીલ જાપામાં આવે છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં અંગ્રેજ પક્ષની મુનિયન્ટર પાર્ટીની એક સાખા ડરબનમાં સ્થાપવામાં આવી છે.

મુનિયન એજેન્ડમાં નેટીસથી જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે ફરક ફોર્ટ શીવર ની ધાસ્તીના કારણથી જે દેરને સરકારે તરફથી મારી નાખવામાં આવે તે માટે, બીજા પ્રાંતોની પેઠે, કેપમાં પણ દોરના માલીકને ૬૨ દોર દીડ પા. ૨ ની તુકસા ની આપવામાં આવશે.

તા. ૧ મીએ લેડીસ્મીયમાં જોરાનું એક બીરોડીયું કાપાનું અગ્નિ બળીને નાશ પામ્યું હતું.

મારિસસમાં એક જોરા બાળકને નેટીવ આકરની સલાજ નીચે સોંપી તેનાં માતાપ બહાર ગયેલ. બાળકે રમતમાં ન લેવા જેવી સીજ હાથમાં લેવાયી તેને નેટીવે મારેલ હશે. તે બાળક નેટીવને ફોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં તેને ૭ ફેટકાની સજા કરવામાં આવી છે.

ન્યુકાસલ પાસે આવેલી એક કોલસાની ખાણમાં આકરમાતથી બે હોદી તથા કાફર મજુરો મરણ પામ્યા છે.

કાઉચ ફોર્ટ જાકસનમાં એક હોદીના ધરમાંથી પડીઆળ, સાથુ, તથા કપડાં ચોરવા માટે એક હોદીને અમલગી ડોરટ માં ખડો કરવામાં આવતાં બે માસની સજા જેટલી સજા કરવામાં આવી હતી.

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં જુદાં જુદાં મુની સીપલ મડળની કાઉસીનો વારસીક મેળા વડો કેપટાઉન આવે થયો હતો.

જેલથી ટરાંસવાલ પારલામેન્ટના એક મેમ્બર મી. લવડે ગુજરી ગયા છે.

✓ સરકારી નામના હોદી દુકાનદારને તેના એકરે રવિવારે બે મીલ્યનની તથા થોડી ચીની વેચવાથી ડરબન બરો માલિકફોરટની ફોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૨ ના દંડની સજા થઇ હતી ઉપરનાનેજ મળતા આરોપ માટે તેજ વખતે એક જોરાને પા. ૨ ના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

કેપમાં એટોર્ની જનરલ તરીકે મી. એફ. ડી. એડર્સની, અને નાતાલના એટોર્ની જનરલ તરીકે મી. જે ડબલ્યુ. બ્રુક ની મુનિયન સરકારે નીમણૂક કરી છે.

✓ એમ. બાબા નામના હોદીને દુકાનના કામો પછી માલ વેચવા માટે ફોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૨ ના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

✓ મુઠવારે એક જોરાને દુકાનના કલાક પછી માલ વેચવા માટે ડરબન બરો ફોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૩ ના દંડની સજા થઇ હતી. ત્યાર પછી એક હોદીને પણ તેજ કારણસર પા. ૩ ના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

એક જોરાને કાકડીવતી મારવામાટે એક કાફરાને ડરબન બરો ફોરટમાં ખડો કરવામાં આવતા પા. ૨ ના દંડની અથવા ૭ અઠવાડીયાંની જેલની સજા કરવામાં આવી હતી.

મે જેના નામના નેટીવ (કાફર) બારી રટરને ટ્રાંસવાલની સુપ્રીમ ફોરટમાં પડી સાતની સજા મળી છે.

કેપના પુરવ અને પશ્ચિમના પ્રાંતોને પુકા પાડવાની વિરુદ્ધ ડો. જેમીસને વિચારો જાણુ. આ છે એવી ચાત જાહેર થતાં બે હોલચાસ કરનારાઓમાં ચરચા થઇ છે, અને તેઓ કહે છે કે ડો. જેમી સનના વિચાર તેજ કશે તો તેના પક્ષને (મુનિયન્ટરને) સુરક્ષામાં બહુ તુકસાની મોકલશે.

નાતાલના નેટીવખાતાના સેક્રેટરીની ઓરીસ મરીસસનમથી પ્રીટોરીયામ ખસેડવામાં આવશે એવું જાહેર થયું છે. આની સામે બહુ નાતસ દગી રચા નીક જાપામાં બતાવવામાં આવે છે.

બેલાન્સનરમાં એક કકરક જોરાને કામમાંથી ઉતારી મુકવામાં આવ્યોથી તેણી એ પા. ૧૦૦ની તુકસાનીમાટે ફોરપોરસન પર દાવો માંગ્યો છે. ચૂકાદો મુવતી રહ્યો છે.

તાર સમાચાર

હોદીના નવા વાઇસરોય સર માર્લસે ફોરડોને ઉમરાવપદ આપવામાં આવ્યું છે.

લંડનથી પારીસ વચ્ચે હવાઇ વહાણમાં હિતારોની લાવજવ કરનારી યોજના રચવા માટે તથા લંડનની પાસે હવાઇ વહાણો બનાવવાનું એક બ્રિટીશ કાર બનું સ્થાપવા માટે એક અંગ્રેજ જોરાને પા. ૫,૦૦૦ ની રકમ આપવાની વાત જાપામાં જાહેર થઇ છે.

૧૮૫૭નો બળવો સમાવવામાં બંધ લેનારા એક ગ્રેયોવુડ લડવધવાઓની ૭૫ મી જન્મપ્રાંતને એક મેળાવડો વિલાયત માં થયો હતો, જે વખતે બળવો સમાવવામાં લાગ લેનારા ૧૫૦ જેટલા લડવધ આઓ આમ ત્રણથી હાજર હતા. આ મેળાવડા વખતે એક ૭૪ વરસની ઉમર નો વરધ્ધ જન્મદિવસ અચાનક પડી જવા થી મરણ પામ્યો હતો.

કંગડાંના બરમીંગહામ નામના જાહેર ને લગતો ફેટલોક બાગ એ શહેરમાં સામેલ કરવાનો કમલો પાસ થનાર છે. એથી બરમીંગહામ બ્રિટીશ રાજમાં બીજા નંબરનું શહેર થશે.

અમેરીકાની દક્ષિણે આવેલા બ્રાઝીલ સરકારની સરકારે એક લગાયક ડોરનોટ વહાણ બનાવવાની વરધી વિલાયતની એક પેટીને આપી છે.

જરમનીમાં રીમ્સ ખાતે હવાઇ વહાણોની શરને થઇ હતી, જે વખતે મોનો પ્લેન નામથી ઓગખાના બીજા જાનના વહાણોને અચાનક રુકેલ મળી હતી.

આશીઆના છાપામાં જણાવવામાં આવે છે કે મ્યુરિયા સંબંધમાં રશિયા અને જપાન વચ્ચે થયેલી સંધાને લીધે રશિયા પોતાનું પુરવઠા છેડાપરનું લક્ષ્ય કરે છે તેથી લેશે, અને પુરવઠા મુજબમાં પોતાનો હાથ ખેંચાવામાં તે કામે લગાડશે એવો ભય છે.

ક્રીમ લેન્ડ માહિતીન થવાનું પુરોષ ના જુદા જુદા મુદ્દાઓમાં જાહેર કરવામાં એલચીઓની નીમલકું થઈ છે.

કરીન મેરીએ એક આપણમાં એવું જણાવ્યું હતું કે લાંબાં વખત પહેલાં દક્ષિણ આફ્રિકાની મુલાકાત લેવાની તેઓ આશા રાખે છે. આ ઉપરથી નામદાર ક્રીમ પ્લિસ રાજની મુલાકાતે નીકળનાર કહેવાય છે.

રૂટર કહે છે કે ક્રીટની પાલામેન્ટમાં મુસલમાન મેંજરોને હાથલ કરવાનો પુરોષી રાખ્યોનો ચુકાદો ક્રીટની સરકાર આપતા સોમવાર સુધીમાં અમલમાં નહીં મુકે તો ક્રીટના ટપુપર લશ્કર હાથમ થશે, અને કસ્ટમ હાલિસને કબજે કરવા માંડશે.

ક્રીટની પાલામેન્ટમાં મુસલમાન મેંજરોને મીસ તરફ વફાદારીના સોગંદ લીધા વગર ખેસવા કેવા એવો કસબ થવો વિરુદ્ધ ૪ મતે ક્રીટની પાલામેન્ટમાં કરવામાં આવ્યો છે, અને સારવાદ ચાર માસ માટે સમાને મુજબથી રાખવામાં આવીશે.

૨૦ લાખ મારકની કીમતના કીરા એક સામગ્રી ચોરાઈ કેપટાલિનથી એક જરમન સ્ટીમરમાં પુરોષ માટે મડવા છે એવા ચેકવનાર ખબર જરમનીના છાપામાં પ્રસિધ્ધ થયા છે. આ સ્ટીમર ખબર પર પહેલેલાં કડતી લેવાશે.

દક્ષિણ અમેરીકામાં અમાલોનની ખીણ અને ખીજા બાજોમાં રખરની ખેતીના મધીકા મજુરોને ગુલામગીરીમાં રાખે છે એવું જાણીને તે બંધ કરવા વિશ્વવતની સ્વત્ર સુધરેલાનું રક્ષણ કરનારી સોસાયટીએ પરદેશ ખાતાના પ્રધાનને પ્રેરેલ કથો હતો. હાલમાં એ તરફ આવેલા એક મુસાફરે ગુલામીની વાતને ટેકા આપ્યો છે. તે કહે છે કે કેલેક્ષ ટેકે

એરાવર લોકો વગર સુધરેલાનાં મામડાંને મેરી લીએ છે, અને માણસોપર પુટી પડે છે અને તેમને મારી નાખી તેમનાં છોકરાંઓને પકડી દરેકને ૧૦૦ પેસોસ ના આવથી વેચે છે. આથી ઉપર જણાવેલી સોસાયટીએ પરદેશ ખાતાના પ્રધાનનું ફરીથી ખ્યાન ખેંચ્યું છે.

સ્ટીટસરવાંડમાં પરવતપર ચટનારી એ મજુ ટેળીઓ ધસી પડતા ખરેખરા જવા થી દટાઈ મરણ પામી છે.

કેકસ નામના એક પુરોષી વિજ્ઞાન શાસ્ત્રી (લાવનટીસ્ટ) એ ૧૦ વરસપર એક એકસરેની નળી તેના ચહેરાની પાસે મુકી હતી તેથી તેને લાગેલી જફાના પરીણામે તેનું મરણ હાલ નીપજ્યું છે એવું જણાવવામાં આવે છે.

રીય ખાને થયેલી હવાઇ વફાલુની શરતો ઉપરથી એ વિજ્ઞાના અનુભવીઓ કહે છે કે કસાકના ૧૦૦ માઇલની ગડપ વાળાં વીજાનો બનાસી શકારો.

તા. ૧૨ મીએ ચાર્લસ રેલ્ફ નામનો અંગ્રેજ હવાઇ વફાલુમાંથી ૪૦ રીટની ઉંચાઇએથી પડીને મરણ પામ્યો છે.

તા. ૧૨ મીએ રૂટર કહે છે કે રેલ્ફની શરાસમાં ભયકર ખુસારી થઈ રહી છે.

અમેરીકાના ન્યુબનન વીકમાં મોટી આગ લાગવાથી એક ગામ નાસ પડ્યું છે, અને ૪૦૦૦ માણસો ધરખાર વગર નાં મંદ રહ્યાં છે.

જરમનીમાં એક હવઇ વફાલુ બધું ઉચે ઉડતું હતું તેમાં અચાનક નવે પડવાથી પાંચ માણસો મરણ પામ્યાં હતાં. આખરો એક પ્રસિધ્ધ હવઇ વફાલુ ખતાવનાર હતો.

સ્ટીમરોપર દરજીખાન હોરહાં વગના સંદેશ મોકલવાનું સંચાલક રખવત માટે એક ખીત આમની સમામાં હાખત થયું છે.

પારીસની રીન નીમાં આવેલ પુર ઉતરવું ભય છે.

વિવિધ નિવાર

તાવમાં વપરાતા [વહેશી "કવીનાઇન" ના આંખા ઉપયોગથી કઠાવ તાવ તો મટે છે, પરંતુ તેથી ખીજો કેટલોક ગેરલાભ થાય છે, જે વરણતતાં પ્રખ્યાત ડો. એ. બી. ગારડ એમ. ડી. એફ એસ. લખે છે કે; "કવીનાઇનથી નહવની ગતી ધીમી થડી, લેહી જડતા ધારન કરે છે, અને વધારે પ્રમાણમાં કે લાંબા વખત લેવાથી કઠી મરણ થવાનો પણ સંભાર છે. વળી ડો. એ. સી. કારપારખોરેટ જણાવે છે કે "કવીનાઇન શરીરમાં કાન પરમાણુ એને ઝોલાં કરે છે. જેથી પાંડુરોગ થઈ શરવાંને દુરબળતા થઈ પ્રસ મેન્ડા કમ થાય છે. તેજ પ્રમાણે કોકટર એલેલો કલારક એમ. ડી કહે છે કે:- "હળાહળ વિષ અથવા ઝોને આપણે અકસીર અઢપો મણી વાપરીએ છીએ. આપણી સરવ દવાઓ વિષમ છે અને તેથી પરીણામમાં દવાનો દરેક ડોઝ દર દિનુ જીવન એણુ કરે છે."-ધનવંતરી.

"જે 'જુટ' પહેરે છે તેમના પગનો આગળનો ભાગ સકાચાઇ ભય છે અને તેથી ત્યાં લોહીનું વહેવું પણ એણુ થાય છે. અને આની અસર માથા સુધી જાપા શરીરમાં થાય છે. એક કાકતર કહે છે કે "જે લોકો જુટ ન પહેરે અને પગની સંભળ રાખે તો દાકતરનું ખરચ અરધું થઈ ભય એટલું જ નહીં પણ પચાસ ટકા આરોગ્યતામાં વધી જાય. જુટ પહેરવાથી કેટલી હાની થાય છે તેની મનુષ્યોને ખબર નથી જુટ પહેરવાથી આરોગ્યતામાં ફરક આવે છે, બળ પડે છે, અને શારીરિક અભિલે થાય છે. કારણ કે મનુષ્યના પગ એવા બનાવ્યા છે કે આંખમાં ઉપરના ભાગ તરફ એડી ઉપર આખા શરીરનો ભાર આવે છે અને તેનું શરીર સમતોલ રહે છે. જુટ પહેરવાથી આંખમાં સકાચ થઈ જાય છે અને તેથી પગના તથા ખીજા અંગવેગને અડચણ પડે છે."-ધનવંતરી.

જે દર સત્યામઘી દોડીઓની દુકડી ને વાંસવાલ સરકારના જીવમથી દેશવાર કરવામાં આવી હતી, અને જેમાં કેટલાક પછા ફરી વાંસવાલની જોડમાં ખીરછ પણ થયા છે, તે આખી દુકડી ની મુખપાતે લેખેલી છાપી આજના આક સમયે ખીજા જગ્યાએ જોવામાં આવે.

પરચુરણ ખબરો

એવું જણાવવામાં આવે છે કે ઇંગ્લાંડ ના બાદીનરીન રાજ તરફથી જે વસીયત નામું (વીલ) કરવામાં આવ્યું હોય તે તેના મરણ પહેલાં કે પછી જાહેર ન કરવામાં આવે એવો ઇંગ્લાંડનો કાયદો છે.

વડોદરાના શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ જાપાનમાં ત્રણ અઠવાડિયાં રહી ત્યાંના જુદા જુદા સહેરો અને જોવાલાયક સ્થળોની મુલાકાત લઈ અમેરીકા જવા કંપડી ચલા છે. તેઓ નામદારે ચીનની રાજધાની 'પેકીંગ' શહેરની ત્રણ દિવસ માટે મુલાકાત લીધી હતી.

તાજાના દીકા સાહેબ, ઉદોરના મહારાજ હેઠલર, હાલતપુરના મહારાજ કીસન સીંગ, તેમનાં માતૃશ્રી, તથા કુચબીદારનાં મહારાજ અને મહારાણીએ કોંગ જોઈ ની તા. ૧૩મી જુને મુલાકાત લીધી હતી. ઉદોરની મહારાણીએ ક્વીન મેરી ની મુલાકાત લીધી હતી.

ડીએટમાં એક અતી પ્રાચીન વસ્તુકરુ પુસ્તક છે. કહે છે કે તે એટલું કીમતી છે કે કુરેષીઅન ડાક્ટરો તેમાંથી વાંચી ને પોતે ત્વી શોધની દવાઓ જાહેર કરે છે. — 'આરય પ્રકાશ.'

તા. ૧૦મી જુલાઈએ સર શીરોજીયા મહેતા તેમનાં બાતુસાથે વિશાલ પહોંચ્યા હતા. તેમને લેવાને મિત્રોની એક પાર્ટી લંડનના વિક્ટોરીયા રોડના પર હાજર થઈ હતી. સર શીરોજીયા પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન ખારીસ ચલા હતા ત્યારે તેમના માનમાં ત્યાંની મેસરસ તાતાની પેટી તરફથી એક મોટી મીઠાઈ લઈ કરવામાં આવી હતી.

પછી જેટલા જાપાનીઝ મુસાફરોની એક ટુકડી જુનિઆની સફરે નીકળી છે. તેઓ અમેરીકામાં યથા વિશાલ પહોંચ્યા છે. ત્યાંથી તેઓ ફ્રાંસ, તથા જર્મની માં યથા રથીઆમાં જમીન મારે ઠેક એશીઆના છેડાપર સીબીરીયા સુધી જશે, અને ત્યાંથી જાપાન પાછા ફરશે.

ન્યુયોર્કમાં મંગલવાર રાત્રે એકઠી કરવાની માટીઓરડે જે કચરો જમા થયેલો તેના મથે વરસે પા. ૪૬,૮૦૦

ઉપજવા હતા. તેમાં જુની ઓલોના પા. ૩,૨૦૦, ચરખીના પા. ૫,૦૦૦ અને પાકીના રસ્તાઓ તથા મકાનો અરસે રાખ (વિશાલતી કાલસાની) વપરાયલી તે માંથી પેદા થયેલા.

નવા કોંગના નામના જે સીકા પાકવામાં આવશે તેમાં કઈજા ડાખી તરફ જોતા હોય એવી રીતનાં મોર પાકવામાં આવશે. કોંગ એડવરડના સીકામાં મોર તુ' મ્હોં જમણી તરફ છે, ત્યારે ક્વીન વીક્ટોરીયા તુ' મ્હોં ડાખી તરફ હતું. એવું જણાવવામાં આવે છે કે વારા ૧૨તી મોર તુ' મ્હોં ડાખી જમણી તરફ બદલાય છે.

હોંદુસ્તાનનો ટપાલ

તા. ૨૨મીના અરસામાં સુલતાનમાં આવી પહોંચવા વડી છે.

તા. ૨૪મીએ સુલતાનમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૩૧મીએ અમરુલીમાં આવી પહોંચવા વડી છે.

તા. ૩૭એ અમરુલીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૦મી આગસ્ટે અમરુલીમાં આવી પહોંચશે.

અમરોલીમાં જ્વાળા સાહેબનો

ઓરસ

આવતા રવીવારે અમરોલીમાં હાજર સુધી સાહેબને લો જ્વાળા સાહેબનો વારસીક ઓરસ કમેલ મુજબ ઉજવવામાં આવનાર છે. સુધી સાહેબ તરફથી કોલોનીમાં તમામ ઠેકાણે હાલત મોકલવામાં આવી છે. તે વખતે દર સાલ મુજબ ૩ થી ૪ હજાર માણસ જશે, એમ સંભવ છે. ૧૨ વાગે મોહુદ સરીફ યથા વાદ સાને ખાજુ આપવામાં આવશે. રાત્રીવારના બપોરથી અને રવી વારના સવારથી અમરોલી માટે ખાસ ટ્રામવાડીઓ દોડશે. જેનાં ટાઇમ ટેબલ મી. ઓલમાન અલમહની ઓફીસમાંથી મળશે.

નાદાર કાઠના નાટકો વખેર

(મેરી-શીખત મેજેટમાંથી)

મારિસબરમના હાલત સાહેબની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૭ આગસ્ટે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

ડરબન કાઉટીમાં એવરપોરના હોદ્દી ફામરમેન અબદુલ વાહેદની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૮ મી જુલાઈ એ સરકોટ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

કરીમ બેગમના નમત્રી વેપાર કરતા કરીમ બેગમ અને અબ્દુલખાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૮ મી એ ડરબન સરકોટ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

કોટા મેનરના ઇસાક હાજીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેક્ષરોની ખસ મોટીંગ તા. ૨૧ મી જુલાઈએ ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ મળશે.

ઉડલા ખબરો

(ઇ. ઓ. માટે ખાસ તાર)

ગેલ્ફાન્સબર્ગ, શુકરવાર

મી. મોરગન અને મી. વોરા ફ્રાન્સીસ પોતાની જોડ પુરી થતાં છુટ્યા છે. તેમને મી. રેયપનની સમી છે. તા. ૨૧ મીએ ટેલિગ્રાફ કરવામાં આવશે. તેમની પાસે કો જામીનગીરી ન લેતાં તેમની બેબા ધરી ઉપરજ તેમને છોડવા છે.

તેઓ જણાવે છે કે નીકમ અને પાવ ડાનુ કામ તેઓની પાસે હાલમાં ટરાવવામાં આવે છે.

મી. એડીઆર પોતાની જોડ પુરી કરી મીડલબરમમાં છુટ્યા છે. તેઓને લેવા જે પી. રોડને મી. કાઠલીઆ, હમામ સાહેબ, મી. અરનાન, મી. ફ્રેંક, મી. જેસફ રેયપન તથા મી. અરનેસ્ટ ગમા હતા.

મોઝાંબીક પ્રગણની હાલ ખતો

(એક સપ્તાહ તરફથી મળેલું.)

ડેલાગોઆએ ઇડિયન લાઇબ્રેરી

અહીંના "ડેલાગોઆએ ઇડિયન લાઇબ્રેરી" માં વહે માત્રમ, ફી હીંદુસ્તાન, તમિલ, ઇડિયન સેરપેલે. હરેક વીઝેરે પત્રો આવતાં હોવાથી અહીં એક છુપી મંડળી છે, તથા અંગ્રેજ રાજ્ય વિરુદ્ધ ફિગુર હાલે છે એવું એક દેશનેદી ઇડિયનના મહાંથી સાંભળીને અત્રેના એડમીનીસ્ટ્રેટરે સરવે પુસ્તકો તથા જાપાંઓ જપ્ત કર્યાં તથા સેક્રેટરી મી. મેશાપ્પે રજુ કર્યાં. બાઇબેલ સમગ્ર આઠેક દિવસ સુધી ફેડ રાખેલ. કારણમાં તપાસ ચાલી પરંતુ ન્યાયવિદ્યારી એ જણાવ્યું છે ફિગુર જેવું કશું છે નહીં. ફક્ત લાઇબ્રેરી રજીસ્ટર કરાવેલ નથી તો કરવી લેવી. આવો સુધારો આપવાથી પુસ્તકો તથા પત્રો મળી ગયાં. હવે પાછી લાઇબ્રેરી ખુલી નથી, કારણ કે પૈસાની તાણ છે. ને એકાદ ફાળો કરવામાં આવે અને સહ શ્રદ્ધા અનુસારે આપે તો ફરી શરૂ થાય એવું લાગે છે.

અત્રે મી. મેશાપ્પેને ફેડ રાખેલ સારે વધીલ વીઝેરેના ખરચા માટે એક ફંડ કરેલ જે પૈસા એમા ચએલ તેના કશો હિસાબ વાજવામાં નથી આવ્યો તો જેની પાસે હોય તેણે બહાર પાડવો જોઈએ.

પરમીટ સંબંધી ચર્ચા

અત્રેના એડમીનીસ્ટ્રેટરે હીંદુ તથા મોહ મેડનના આગેવાનોને બોલાવીને જણાવ્યું છે અત્રે એવો વિચાર છે કે અહીં પણ ટરાંસવાલની માફક પરમીટ કરવી. તે હમેશને માટે ચાલશે અને તેને માટે ફર વરસે અમુક રકમ બરતી તેમજ કારખાત માં પણ અમુક જમિણા આપવા. તેના ઉપર ફેટામાં તેમજ હાથનાં આગળાં નીચાની માટે આપવાં. બાઇડી છેકરોને આવવાની રજા આપવી વીઝેરે. હીંદુ બાઇબેલનું મહાજન મળી આ બાબત વિચાર ચલાવી કેટલોક સુધારે. કરવાને કરાવ કર્યાં, અને એડમીનીસ્ટ્રેટરને શું જેવાય આપવો તેની કેટલીક કલમો મહાજ. મુસલમાનબાઇઓ પણ એમા ચએલ અને એડમીનીસ્ટ્રેટરને જણાવ્યું છે આ પરમીટથી આખી પ્રિવીન્સ મોઝાંબીકમાં જવાની છુટ મળવી જોઈએ. ફર વરસે કાંઈપણ ફર ન આપવો. આ-

મળાં આપવા કરનાં ફેટા છે તે નિશાની તથા ઓળખ માટે પુરતો છે. રેપરરી પરમીટ પણ વરસની હાલ પ્રમાણેજ મળવી જોઈએ, કે જેથી માનને નોકર બેલાવવા હોય તો કામ ચાલે.

એડમીસ્ટ્રેટરે જણાવ્યું છે પછલા માટે તો આ બધું થાય છે મટે વરસે અમુક રકમ બરતીજ પડશે. આ કાપદો તમામ ને માટે છે. પેરુગીટ રખત હોય અમર અંગ્રેજ હોય તેને માટે કશો ફર કાર સમવામાં આવેલો નથી. હાલ પુરત પ્રેટેસ્ટ ઉદ્ધવાનો સમય છે લીરનથી કાપદો પાસ થમ આવ્યા પછી મેલાશે નહીં અને આ બાબત મી. મંધી ની સલાહ લેવી વાજબી છે. અને તેની એક નકલ એડમીનીસ્ટ્રેટર પાસેથી મેળવી તે તેમને મોકલાવવી જોઈએ કે જેથી તેઓ વિચાર કરીને બાજબી સલાહ આપે તેમજ તેમના પત્રમાં પણ જ. પે કે જેથી સરવેના વાંચવામાં આવવાથી સડ વિચાર કરી શકે અને પેતાનો મત જણાવી શકે. હીંદુ-ઇસ્લામ મહાજનમાં જે કલમો લખાઈ હતી તે બાજબી છે. પરંતુ તે એડમીનીસ્ટ્રેટર કબુલ રાખે તેમ નથી. જેથી હવે હીંદુબાઇઓ વિચારવા લાગે છે કે મુને મોટે કાપદો સહન કરી લેવો કે પ્રેટેસ્ટ ઉદ્ધવો ?

ધોતી વિ. પાટલુન

અત્રે નવો કાપદો થાય છે તેના વખત માં એક બીજો સલાહ ઉઠ્યો છે. કેટલાક બાઇબેલો એવો વિચાર છે કે ધોતીને બદલે પટલુન પહેરવું. આ બાબત આમળ હળશ પછલા ખરાય કર્યા હતા, અને હાંમાં મેળવે પહેરવાનું શરૂ થયું. પરંતુ અહીંનાં હવા પાણી જોઇને, તેમજ પવન આવવાથી ધોતી ઉડે અને ગુપ્ત અંગો જાહેરનાં જોવામાં આવે. આ કેટલાક બાઇબેલો તો એવા છે કે જેઓ એવી રીતે ધોતી પહેરે છે કે પવન ન હોય અને ધોતી ઉડતી ન હોય છતાં પણ તેમનાં ગુપ્ત અંગો બહાર દેખાય વળી નીચ જતીના અને વિવેક નહીં સમજ નાસ કેટલાક પોરુગીટ સારા મજાસની પણ કાછડી તાણીને મરકરી કરે. વળી પાટલુન પહેરવામાં કશો ધરમનો બાધ નથી. આ બધું વિચારીને કેટલાક બાઇબેલો એવો રજુત્ય નિરણય કર્યો છે જે પાટલુન વધારે સારું. આ બાબત માં સરકાર ફરજ પાડે તે પહેલાં જાનેજ સુધારે કરવો એ સારી વાત છે.

કરક ફેસ્ટ ફીચર અને હીંદુ મહાજન હરેક ફેસ્ટ ફીચર બધુ ચેપી રાજ છે અને તે નાણુ કરવા અહીંની સરકારે એક અંગ્રેજ કાકતરને રાખેલ છે. તેણે એવો ઠરાવ કર્યો છે જે અહીંના પ્રિવીન્સ નાં તમામ ટોરનો જમદી નાસ કરવો, કારણ જે જાતાં રહે તો વળી જ્યાં જાય ત્યાં ચેપ ફેલાવે. આથી સરવેનાં ટોર (કાકરા તથા હીંદીનાં) લઇ લેવામાં આવે છે અને અહીંના કતલખાનામાં મોકલવા માં આવે છે.

અંચાઇના વેપારીનાં ટોર બાબત સર કારે એવો હુકમ કરેલો જે વાળો બાંધી એક કંપાઉન્ડ કરી તેમાં તેમને એલાહેદાં સમવામાં આવશે નો વાંધો નથી પરંતુ ઉંચમાંથી ઉઠી શકે સારે ને. આ નોટીસ એક વરસ પહેલાં આપેલી. આજ દિન સુધી બેદરકારી વાપરીને તેમણે કશી પણ પોતાનાં ટોરની વાર ફર કરી નહીં, જેથી સરકારે કતલખાનામાં મોકલાવી આપ્યાં. આ બાબતમાં અંચાઇવાળા વેપારીની શુધ થએલી છે, અને તેમણે અત્રેના બાઇબેલને મોટી હાડમારી, તકલીફ તથા ખર્ચમાં ઉતારેલ છે તો બાજબી રીતે સરવે ખરચો તેમની પાસેથી મળવે લેવો જોઈએ. તમામ ખરચો અહીંનાં મહા જને લેવો ઉચિત નથી.

આ વખતે એવું કહેવું બાજબી થશે કે અહીંના બાઇબેલમાં કાર્ય પદ્ધતિ કાંઈ જાણુ નથી. અને ફરેક પેતાને સહીથી રરેક માને તો તેનું પરિણામ કુસંપમાં આવે. તો વિનંતિ છે કે મહાજનની કાર્ય પદ્ધતિમાં ધારા ધોરણ બાંધવા અને સહીને પોતાનો મત જણાવવાનો સમય આપવો. હીંદુ મહાજન સભા નામની સંસ્થા બાંધી તેમાં જુદાં મતે એક પ્રેસી ડંટ, સેક્રેટરી, ટ્રેનરર હવાઇ નીમી તેનાં ધોરણ બાંધી ધારા પ્રમાણે ચાલે તો વધારે સારું.

પોરટ ઉલીક, બેથના જાગામાં જણાવ વામાં આવે છે કે ફરીર શુધા નામનો હીંદી જે આ સહેરમાં રહેતા આમલ મુમ્બાજના ઉમરા તરીકે કોલોનીમાં દાખલ થયો હતો, અને જેની સામે છપીએશન ના બારામાં ફેસ ચાલનાર હતો તે ફેસ ચલાવવા સોલીસીટર જનરલે ના પાડી છે. ફેસ જ્યારે માજીસ્ટ્રેટ આમળ બમેલો સારે આરોપીના વડીલે રજુ કરેલા બચાવમાં એવું માલુમ પડ્યું હતું કે વેપારમાં અદાવત અને હરીફાઇના કારણસરજ બનાવવી આવેલ હોય કરવામાં આવ્યો હતો.

કેપટાઉનમાં એક હિંદી મોટોંગ

મસ્તક: સુબંધમાં જંગી હોલિયાલ

એક લખનર જલ્દારે છે કે તા. ૩
જી જુલામએ બપોરના ૨ વાગે હાંદી
મુસલમાનોની એક જાહેર મીટીંગ બોલાવ
વામાં આવી હતી. તથા વાગે મેસોનીક
હેલ ચીકાર કરાઈ મથો હતો. કમીટી
ના મેમ્બરોએ રહેઠાણમપર બેઠક લીધી
હતી. હાજર ઘનારાઓમાં મેસરસ એ.
જી. મનસાર, મહમદ હલીમ, શીરાશ
ખામી, મહમદ બમસ, આદમ હાફેસજી,
હાજી કમરુદીન, આમદ ખુત્રી, એસ. એ.
હાજર, ઇમરાલીમ હાજી હળીમ, મહમદ
ઇમરાલીમ, સબખામાં, મહમદમાં. મહમદ
ઇનુમ, હસનમીઆં, ઠરીમ અલી, ઇસે,
ઇ. પટેલ, રતનજી નવરોસજી, ખી
હેસાઇ, મુલ્લાહજી મહમદ હાફેસજી, અમ
નત અલી, મેલાના તથા ઇમાં અબ
દુલ વાહેદ વગેરે હતા. મી. એ જી.
મનસારને ચેરમેન તરીકે ચુંટી કાઢવામાં
આવ્યા હતા. તેમણે હાજરીનને આહવાર
માની તરડીઓને ખેડ હારમપર બોલાવી
બેઠક લીધી હતી. તેમાં ઇમામ તાહેજી
હીન પણ હતા. ચેરમેને મીટીંગ બોલા
વવાના કારણમાં કહ્યું કે આપણી હાંદી
ઓની મરજી કુવતલ કરવાન ને જુપ
જીટમાં આવેલી છે તેના કપર એક
મેસાનો કર્યો છે. તે મેસા પાસે મીરવી
છે ત્યાં તેને આપણે યોગવધી જોઇએ. એ
મરજીના ધારા મી. મહમદ હલીમ વાંચી
સંજળાવશે. આપણે તેવાપર અમલ
કરવો જોઇએ. અમર તરડીઓ ધારા
પ્રમાણે વરતશે તો આપણે મદદ દેવા
તકપાર છીએ. પછી મી. મહમદ હલીમ
ધારાઓ વાંચી લોકાને તે સારીપેઠે સમ
જાવ્યા અને કહ્યું કે આ ધારાની ખાત
કરવી હોય તેને કું ડીક આશીસમાં જઈ
ખાતી કરી આપીય. ધારા પ્રમાણે તમે
સહુ મરજીદના 'રેકમનાઇઝડ' મેંખ
યાઓ રંવી હું સહુને જળામણ કર' છું
તે તરડીઓને પણ જળામણ કર' છું
આ જમાત તેમની સામે બેઠી છે તે
'રેકમનાઇઝડ' મેંખરનો હક આપો. તે
ધી વૃસ્ત દેખતો નીકાલ આવી જશે.

મી. જી. એમ. એચ. મુને જણાવ્યું
કે આ મીટીંગની મોટી હાજરી અન-
વાયલ્યું એક અને એક પ્રવાસી થઈ છે
મીટીંગને આવી કરસ મીટીંગ બરાબ

માટે હું મુજારકબાદી આપું છું. ને
મને કમેલ છે કે તમેને આ બધા કામ
માં ફતેહ મળશે. હું પણ એક ગરરી
છું પણ મને તમારા જેવો એક મેં જર
મળ્યું છે. છેલ્લા બે.સનારતીપેટે હું પણ
તમેને બળામણ કરું છું કે તમે સદે
મેં જર થાઓ, અને તમારી શી બરી
દીઓ.

મી. મહમદ હખરાદીમ તરડીએ કહ્યું
કે બધી જમાત જેમાં રાજ છે તેમાં હું
પણ રાજ છું. મી. એસ. એ. કાદર
તરડીએ કહ્યું કે હું પણ સર્વ જમાત
ની સાથે છું. મી. અહમદ શુલીએ
કહ્યું કે આજે લોકોમાં વણી લાગણી
એક છે તેથી હું ખુશ થયો છું. સને
૧૮૬૨માં આ મસ્જદ બંધાઈ તે વખત
આપણા આંટલા બધા હાંદી મુસલમાન
અહીં નહતા. તેથી બધી જાતના તરડી
ઓ નથી. હાંખલા તરીકે કાનમીઆ
તથા પઠાણ લોકો કેપમાં તે વખતે
નહોતા. હાંખ તે લોકની મોટી જમાત
છે. તેમના તરડી લેવા, અથવા જે
તરડીઓ મરી ગયા છે તેની ખાલી
પડેલી જગાઓ જેમ ધારામાં મી. દલીમ
જણાવી ગયા તેમ બરવી. માટે દરખા
સ્તને તમે પાસ કરશે એવી હિમેદ છે.

મી. અહમદ જુહીએ દરખાસ્ત મુજી
કે આ મરજીદમાં કૃત હોદી મુસલમાનો
ને 'રેક્રુટનાઈઝ' મેં મર થવાનો હક
આપવો, તેમ તેમના પસંદગીના તરડી
ચુટીને મોકલે તેમને હક દેવો. મી.
જે. એમ. એચ. મુલે ઉપલી દરખાસ્તને
ટોલ દીધો. મી. એસ. એ. કાફરે વધુ
ટોલ દીધો. જેથી ચેરમેને વોટ લઈ
ઉપલી દરખાસ્ત પસંદ કરી. પછી પ્રમામ
તાલે જુહીન, મોધાના... .. મી. આદમ
મુલ તથા મી. કાફરે તેઓ હાથ કમર
દીને કહ્યું કે આપણામાં... ..
મરજીદ કરજી કમરડું દેવાઈ ગયું હતું.
આપણે વેપારી છીએ, જે સંપ રાખીએ
તો આપણે એક હદાઈમાં કરજી ભરી
હઈએ. દરસવાલ કે નાતાલમાં ઉધરાણા
માટે જવાની જરૂર નથી. કેપના હોદી
ઓમાં ખુદાએ એટલી સકિત આપી છે.
હામલા તરીકે થોડા દિવસપર એસપેંઝ
ચીટની મરજીદનો મીનારો બાંધે તો
ઉધરાણું મી. ગનસાર, તમા મી. મહમદ
હલીમે એક હદાઈમાં કરી દીધું હતું.
પછી બે વધુ બીજા મ. જુસે પછી બોલવા
વિઠ્યા હતા. છેક સાડા છ વાગી જતાં
ચેરમેને બધાનો આભાર માની મીટીંગ
બરખાસ્ત કરી હતી.

પુર્વ અને પશ્ચિમના સૂત્રારા

એક અમેરીકનના વિચારો

ન્યુ યોરકના એક વિદ્વાન ગૃહસ્થ શ્રી.
માધરન ફેલ્પસ, જ્યોત્સના હોંના એક દિવસ
સોજ મિત્ર તરીકે જાણીતા થયા છે અને
હાલ હોંની સ્થિતિને જાતે અવગણ
કરવા મટે હોંની ખુસાહરીએ નીકળેલ
છે, તેમજ સીલેન પહોંચતા જાણના
ખાતે હોંના પ્રાચીન સુધરા પાંચમમાં
એક વિદ્વાન બેરેલું આપણ આપુ' હતા.
તેમાંથી ટટલોક સાર અને નીચે આપી
એ છીએ :—

હોદી પ્રજના આદરણ (મહેશ્વરી કરણી
નાં સરેખ્તા સિદ્ધાંત) બહુ ઉમદા બને
જાય છે. દુનિયામાં તે જગ્યામાં ઉચા
છે. કેમકે તે સરીરની દ્રષ્ટિથી નહીં, પણ
આત્મા-રહ-ની દ્રષ્ટિથી દોરાએલ છે.
તમારા પુરવળેના ધરમમાં તે સમાએલ
છે. આ કિર્મતિ ખાનનો પશ્ચિમના વા
ધી નાશુદ્ધ ચામ એની ધસ્તી લાગી
રહી છે.

પશ્ચિમ ધરમની ગતિવાળું નથી, પણ
દુનપરી ગતિવાળું છે. વિષયભોગ તથા
સુહીત્રન્ય સુખના એક વિષયના આરમ્ભ
સરખું છે. જો કે એટલું ખરું કે એ
વિષયમાં તે બહુ જોસવાર છે, તેમજ નિપુણ
જાતે મગર છે. જાય એ છે કે કદાચ
તમને તે પોતાનો પાંચ ગ્રહણ કરવા
અગત્યની દેશે તો! એટલે હવે આપણે
વિચાર કરીએ કે :

(૧) હોદ્દાના અવસ્થા સુ. છે; (૨) તેને દબાવી પાડવાનો ભય બતાવી રહેલ છે તે પશ્ચિમની રહેણી સુ. છે; (૩) બંને તે ભવને નાશદાકરવાની રીત સુ. છે.

પહેલાં તો તમારા નિઃકામપણા વિષે
હું બોલીશ. ખીજા ભેડા તુજા અને
રાગમાં લપટાઈ રહ્યા છે. તમારા પુરવ
ભોજી પહેલું એજ શીખ્યું અને શીખ
વ્યું કે હવેર મેળવવા માટે કુન્યવીપણું
તજવું જોઈએ. કપનિપદોમાં કહ્યું છે કે
દોહતથી નહીં, વંશ વૃદ્ધિથી નહીં પણ
કામના રહિત ચવાથીજ અમરતા પ્રાપ્ત
થાય છે.

भीष्ट वात से छे के तमारा वडवाओ
 छइगी नी हतेह शैमां मानता ? छति,
 होखत के मोहभलमां नदीं पक्षु जने
 तेम झुदानी नछुके पड़ोयवामांज तेओ,
 नी हतेह सभाओली मथुना, तेज छइ
 गीने तेओ सङ्ग मानता के जेमां पुन

ને મેળવવાનો પ્રયત્ન થયો હોય. ખુદ
થી દુર લઈ જનારા જીવનને તેઓ નિય
મિત ગણતા. દુનિયાના બીજા કોઈ કોઈ
એ જીવનીની રીતેનું માપ આવી રીતે
બાંધ્યું નથી.

તમારા બાળકોનાં મનપર પશ્ચિમની
જાપ પડી કે તમારા સુધારાપર પાણી
ફરી વળ્યું એમ કહ્યું જો. પછી જુજ
વરસોમાં તેઓનું નામ નિયાન નથી રહે
વાનું એ પણ સમજાવે.
આપણે હવે તે સિધ્ધિનો ખ્યાલ કરી
એ. પશ્ચિમની પ્રજાને હોય જતાં તે
પ્રજાને શોધા ન આપે એવી વાત કે
કામોટ કરે છું? અમુક લોકોની કે
દેશની વફાદારી કરવાયે મોટી જવાબદારી
કે સમજવો થયો છું. સલની, કચર
ની તથા માણસ જાત પ્રત્યેની વફાદારી
કે સમજું છું અને તેથી તમારી આજળ
આ પાત્ર કરે છું. તમને પણ કરવે ને
માનવો તથા તમારા સુધારાને ઉમેડી
નાખવાને મથી રહેલો આ બીજો (પશ્ચિમ
મનો) સુધારો કેવી જાતને છે એ બાજુ
વાનો તમને હક છે.

હીંદીઓનો મુખ મુદ્દો કામનારહિત
પણ, જે આપણે વરણી કર્યા, તેનું
કેટલું પરિચયમાં છે નહીં. ત્યાં તો
કર્મ કરનારો પહેલાં તેના ફળની પ્રાપ્તિ
નોજ વિચાર કરે છે. પરિણામ ઉપરજ
કર્મની કિંમત આંકે છે. કર્મ કરનારો
તેના પરિણામથી અસંજ રહેવા માંગતો
જ નથી. આત્માના સ્વતંત્રપણા વિષે,
તેના અસંજપણા વિષે તેને કંઈ ખ્યાલ
જ નથી. એટલે કે કર્મમાં અને તેના
ફળમાં લપટ બની રહેલો હોય છે. ફળ
ની લાલચવાળી આ પ્રવર્તિત અનંત
ચિંતા આપનારી છે.

પરિચયમાં તો, હોલત, આખર, રંગ
ભાગ, વીજળીની માડીઓ હવાના ચત્રો
ની રહેલાણી, પણ પશ્ચીની ખુવારી એ
બધા વિલાસની પ્રાપ્તિથી જીવંતી સહ
જતાનું માપ થાય છે. આત્માની ઉન્ન
તિને તથા કિરતાર સાથે એકતાસ્તાને લાં
ખપકાક નથી. ધરમ પરાયણ કર્મ કર
વાને જલ્દે લાં તો સહ પોત પોતાની
જીજાને અનુસરી કરમ કરે છે. રવે
અને ટોચપર ચઢી દેય છે. પાપ
રતાં ખુદ નારાજ થઈ એ વિચાર તે
જા કરતા નથી. કોઈ બાજી જશે તો
જીજ કરથી તેઓ પાપ કરતાં અચકાશે.
એટલે તેઓને મન જતા થઈ જવામાંજ
જીજો કરવાપણું છે. પણ પાપ જાનું
હો તો કંઈ નહીં.

[અખર.]

મો. જી. એ. નાટેસનનું હક જીવન ચરિત્ર

(મયા અંકથી આહુ)

પ્રસિદ્ધિવર્તા પેદીના ઉપરી

તરીકે પણ મી. નાટેસન બહુ ધ્યાન એ ચ
નાર પાત્ર છે. તેમને બરાબર જોવાખ
નારા એક મહત્ત્વે એક વખત કહ્યું હતું
કે મદરાસમાં સહુથી આશાક માણસ તે
છે. હું (ચરિત્ર લખનાર) તેનામાં તે
કરતાં પણ કંઈ વિશેષ જોઉં છું. તેના
પોતાનામાં બારે તીવ્ર શુદ્ધિ, કદવના
શક્તિ અને અપળતા છે તે તો કીક પણ
તેની પાસેનો માણસ પણ તેનાં એ શુદ્ધો
ની અસરથી આજસ છોડી હોયો થઈ
જાય છે. 'આજસ પાકાને અહીં રથાન
નથી' એમ એક કાવ્યમાં કહ્યું છે તે
બરેબર તેની ઓરીસના સંબંધમાં લાગ
પડે છે. શુદ્ધસેવી ખાતામાં તેના જેવી
વેપારી લાપકાતવાળો આ જાનમાં કોઈ
જાયો નથી. જાહેરખખરને આકરણક
જનાવવાની તેનામાં સંપુરણ ખુબી છે.
સમયને લગતી માત્ર હીંદી એપીડીઓ
પ્રગટ કરવાથી તે વધારે જાણી નીકળેલ
છે. મી. કમલકુ. સી. બોનરજીની પ્રસ્તા
વનાવાળું 'ઇન્ડિયન પોલીટીક્સ' નામનું
પુસ્તક એ તેનો સહુથી પહેલો પ્રયાસ છે.
તેને પ્રગટ થયે દસ વરસ થયાં. તે પુસ્ત
કે આજ બહુજ ઉપયોગી લેખવામાં
આવે છે. 'એગ્રીમેન્ટ ઇન્ડિયન-સ' એ
નામથી પ્રખ્યાત હીંદીઓનાં જીવનચરિત્રો
લાલમજી જાહેર પાઠમાં છે. તે બહુ
વખાણવા લાયક છે. તે બધાં બહુ
સરળ, હકી અને વાંચવા લાયક છે.
તેમાં "કાલકાલ નવરોજ", "જી. એ.
જોખલે", "સર રીશજીશ મહેતા",
"એસ. બેનરજી", "આર. બી. બે.શ",
"એ. એમ. બોહ", "મદરહીન તમયજી",
"સ્વામી વીવેકાનંદ", "સર સમયદ આહ
મદ", એ પુસ્તકો ખાસ ધડા લેવા જોય
છે. બીજાં ખાસ વિષયોનાં પુસ્તકો જેવાં
કે 'સીડીશન ઓર નો સીડીશન', 'સ્વ
દેશી મુવમેન્ટ', 'ઇન્ડિયન લીડીઆ',
'લેન્ડ પ્રિયલેમ ઇન ઇડીઆ', 'રીશિરમ
પ્રિયોક્લસ', અને 'ઇડીઅન્સ ઓવ સાલિય
આરિશ', એ ખાસ તો મી. નાટેસનના
જ છે. આ સિવાય ઇતિહાસીક, ધાર્મિક
અને સામાજિક પણ બાહ્યક માણસોને
લાયે લખાણમાં ઘણાં પુસ્તકો તેમણે

બહાર પાઠ્યાં છે. કે જે બધાં બરેબર
સિદ્ધાંત આપે તેનાં છે.

જીવંતીના બીજા બનાવો

તેમની નાની વયમાં આવા અપાટાબેર
ફેરફારોથી એ કે તેમની કીર્તિ બહુ
પ્રસરી, પણ તે સાથે ચતુરતા પણ પેદા
થઈ હતી ખરી. જે મદરાસ પ્રેસીડેન્સી
કોલેજ લીટરરી સોસાયટીને તેણે પોતાની
૫ વરસની સેવાથી જળકાવી મુકેલ હતી
તેજ સોસાયટીની કમિટી તરફથી તેને
નામોદી સાથે રાજીનામું આપવાની ફરજ
પાડવામાં આવી હતી. અને તેનું કારણ
માત્ર એજ કે તેમણે કરેલી કેટલીક
મોઝ ટીકાઓ પોતે પાછી ખેંચવાની ના
પડી. પણ એ વરસખાદ આખરે તે
સોસાયટીની ફરકાર નહીં કરતાં મદરાસ
ના કેળવણી પ્રમુખ વરે મદરાસ મુનિ
વરસીટી સેનેટના સભાસદ તરીકે તેમને
ચુની કાઢેલ. આ પછી પણ તેને ખપ
વસ મળવાના ધણા સંભોગો બન્યા હતા.
પણ દુષ્ટ આરોપોના વરસાદને શાંતિથી
સહન ન કરે તે જાહેર માણસ કા
ખપનો? લોકપ્રીયતાનો લોભ રાખ્યો એ
વાતુડીઓનું કામ છે. શુદ્ધ અતઃકર
જુથી જવાબદારી સમજી કામ કરે જવું
એજ ખરા રેઠાકાતનાં લક્ષણ છે. મી.
નાટેસનમાં આ લક્ષણો જેવામાં આવ્યાં.
મીતાહાર અને સમાજના સુધારા વિષેની
હિંમતવાળાં પણ તેણે ઉમંગબરેલો ભાવ
લેધો છે. તેનાં મંડળોનાં સેક્રેટરીપણાં
પણ બાહોશીથી કરેલાં છે. નેશનલ કોંગ
રેસમાં પણ તે સદા સરસ જામ લેતા
આવેલ છે. મદરાસની મદાનન સભા
અને કોંગ્રેસની રથાનિક કમિટીના તેઓ
એક ઉત્સાહી સભાસદ છે. તેઓ કોંગ
રેસના એક ઝડપી લાપણુકનાં છે.
એમ સ્કોચમેન ને ઇંગ્લીશમેનને એક
બીજા વિના ચાલે નહીં તેમ તેને અને
કોંગ્રેસને એક બીજા વિના ચાલે નહીં
એવું છે. કોંગ્રેસના પ્રમુખોનાં ચરિત્રો
જે તેમની તરફથી પ્રસિદ્ધ થયાં છે તે
બાજુવાળેજ છે.

તેઓ હજી સાવ જુવાન છે, હિંસાક
થી બરેલા છે, ઉદારતા તેનામાં દેખાઈ
આવે છે, ઉપરથી ગામડીઆ જેવા
દેખાવા છતાં સ્વભાવમાં તથા રીતજાત
માં એવી મીઠાક છે કે સહુ કોઈ તેમની
સોખત કરે. આવા માણસને તેની કાર
કરદીમાં સહુ કોઈ હીંદના હિતેચ્છુ રહેલ
હશે.

સંપૂર્ણ.

લાઇબ્રેરી

ગુજરાતમાં વસે ખતે સારવળનીક પુસ્તકાલય 'પુસ્તક' મુકતા શ્રીમત રા. બા. સંપતરાવ ગાયકવાડે લાઇબ્રેરી સંબંધમાં નીચે મુજબ રિચારે પેતાના લાપચુ દરમ્યાન જણાવ્યા હતા:—

લાઇબ્રેરી સ્થાપી તેથી એમ નહીં સમજીશો કે તમે તમારી કુળગાથી મુકત થયા છો. હું મારા અનુભવથી કહી શકું છું કે માત્ર લાઇબ્રેરી કાઢી તેથી કાંઈ ભેદો તેના લાભ લેતા થતા નથી. તેઓ તો પહેલાં હતા તેટલાજ બેદરકાર રહે છે. તમારી લાઇબ્રેરીનો બહેતો જીવોગ્ય બાપ, તેને માટે રાત દિવસ તમારે પ્રયત્ન જારી રાખવાનો છે. સામાન્ય પ્રજાનરજ વાંચવા તરફ હમેશાં બેદરકાર હોય છે. આ ખાખી માત્ર આપણુ જ દેશમાં છે એમ નહીં. ખમિમમાં પણ એ ખાખી જોવામાં આવે છે. તેથી તેઓ તે ખાખી દુર કરવા શુ ઉપાયો લે છે તે અમેરિકાના દૃષ્ટાંત પરથી હું તમને સમજાવીશ. અમેરિકામાં લોકોને લાઇબ્રેરી તરફ ખેંચવા માટે જુહાજુહા અનેક પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. લાઇબ્રેરીમાં દર અઠવાડીએ એક આપણુ આપવામાં આવે છે. આ આપણુ મેજક લેન્ડરના સાથે અપાય છે, કે જેથી મેજક લેન્ડરના વિષયો જોવાની સાલમે લોકો જોવા ચાપ છે. લાપચુ જુહા જુહા વિષયોપર અપાય અને વિષયો મારફતે વધારે જાણવાની છતાસા ઉત્પન્ન કરવામાં આવે છે. આપણુ પ્રજા થયા પછી લાઇબ્રેરીઅન જણાવે છે કે એ વિષયપર વધારે માહિતી મેળવવા માટે આટલાં પુસ્તકો લાઇબ્રેરીમાં છે. તે પ્રમાણેની નોટીસ એટલે છે અને તે પુસ્તકો ટેબલપર ખુદાં મુકે છે. લોકો લાપચુ માંથી ઉઠવા પછી જે રસ્તેથી પસાર થવાના હોય તે રસ્તાપર તે ટેબલ મુકે છે. આથી તેઓ પુસ્તકો ઉઘલાવી જોવા આકર્ષાય છે અને કેટલાંક પુસ્તકો ઘેર પણ લઈ જાય છે. જે જે ઠેકાણે સંગ્રહ સ્થાન હોય છે ત્યાં ત્યાં પણ આવીજ રીતે લાપચો અપાય છે અને ઉપરે સંગ્રહ સ્થાનનો અમલદાર લાઇબ્રેરીનો ઉપયોગ કરવા ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેજ આકરપણ કરે છે. આ ઉપરાંત લાઇબ્રેરીમાંથી કેટલાંક પસંદ કરેલાં પુસ્તકો જુહાં કાઢી ગ્રંથામાં આવે છે, અને તેને ફરતી લાઇબ્રેરી કહે છે. આ ફરતી લાઇબ્રેરીનો નિયમ એવો છે કે સંકરના ભાગમાં

અથવા આસપાસનાં ગામડાંઓમાં જ્યાં કેમ સરકારી માણસ હોય તેના હવાલામાં પેલી ફરતી લાઇબ્રેરી સેપિ છે. તે માણસ પેલાં પુસ્તકો લોકો વાંચે તે માટે પોતે પ્રયત્ન કરે છે. મહિનો બે મહિના થાય એટલે પેલાં પુસ્તકો પાછાં મોકલી દે અને બીજાં પુસ્તકો મંગાવે. આ પ્રમાણે લોકોની સોહને માટે અને ઉત્સાહ ધેરવા માટે ઠેકાણે ઠેકાણે બહેતોસ્ત રાખવામાં આવે છે. લાઇબ્રેરી તરફથી વાંચન-કક્કા અને એવાં મંડળો સ્થાપવામાં આવે છે અને લાઇબ્રેરીઅન તેને પુરતી મદદ આપે છે. આથી પણ પુસ્તકોનો ઉપાક સારો થાય છે. પણ અમેરિકાની લાઇબ્રેરીની સુદરતા આથી વિશેષ છે. મોટી ઉમ્મરના લોકોને લાઇબ્રેરી તરફ વાળવા માટે તેઓ પ્રયત્ન કરે છે, એટલેથી બસ થતું નથી. શાળામાં બહુતા વિદ્યાર્થીઓનું વલણ પણ તે તરફ વાળવા પ્રયત્ન કરે છે. કારણ કે કેટલાંક વરસ પછી તેઓ ઉમ્મરે પહોંચ્યો તે વખતે તેમનાપર પ્રયત્ન કરવો તે કરતાં કાચી ઉમ્મરે લાઇબ્રેરી તરફ વાળવાં એ વધારે સહેલું પડે છે. આથી ત્યાંની લાઇબ્રેરીમાં બાળક માટે એક વિભાગ રાખવામાં આવે છે. આ વિભાગ માટે એક કેળવણેલી બાલ રાખવામાં આવે છે. તે દર સનિવારે છેલ્લાંઓને વાર્તા કહે છે. વાર્તા કહેવામાં તે બાલ કેળવણેલી હોય છે એટલે તેને રસિક બનાવે છે અને છતાસા ઉત્પન્ન કરે છે. લાઇબ્રેરી અન એવી મુક્તિ વાપરે છે કે વાત પુરી થતાં બાળકોને એ વાત પુસ્તકમાં વાંચવા માટે ઉત્સાહ થાય છે. અને તે બાળકો આસપાસ વીંટાળ વળી પુસ્તકોની માગણી કરે છે. આ ઉપરાંત બાલવિભાગમાં પુસ્તકોનો જથ્થો સારો રાખવામાં આવે છે, અને એક પુસ્તક બાળક પાસે આવે એટલે બહુ માપાણુપણથી બીજાં પુસ્તક લઈ જવા માટે પેલી બાલ આમ્રક કરે છે. આવી રીતે લાઇબ્રેરીનાં પુસ્તકો વાંચવાનું બદલન બાળકને પાડવામાં આવે છે. આવી આવી ધણી રીતે બાળકને અને મોટાને લાઇબ્રેરીપર પ્રીતિ ઉત્પન્ન કરવા ઉપાયો લેવામાં આવે છે. આથી લાઇબ્રેરીનું કામ એટલું વધી પડ્યું છે, કે તે દેશમાં પુસ્તકોને અંગારીઆમાં તાણું મારી મુકવાની જરૂર પડતી નથી. ખુદથી અભરાઇ ઉપર તેમને રાખવામાં આવે છે, અને જેને પુસ્તક જોઈએ તે પોતાની મેજ લઈ લે છે, અને લાઇબ્રેરી

અન પાસે આવે છે. લોકો આમાં એટલા કેળવાઇ થયા છે કે મેં તે દયાની મુક પરજ કરી તો મને કહેવામાં આવ્યું કે આખા વરસમાં બાળ્યે બે ચાર પુસ્તકો ગેરવસ્તે પડે છે. કેટલીક લાઇબ્રેરીઓમાં તો કામ એટલું વધી પડ્યું છે, કે બહાર મળેલાં પુસ્તક પાછાં આવે તેને રાંજે રાંજ પોતપોતાને ઠેકાણે મોકલવા માટે, એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઈ જવા સર માડીઓ રાખવી પડે છે; અને તે માડીઓ વીજળીક બળથી ચાલે છે. લાઇબ્રેરીઅન માડીમાં પુસ્તકો મુકે છે, અને મેઝબ કળ દખાવે છે, અને ધારેલે ઠેકાણે તે માડી જઈ પહોંચે છે. લાં પુસ્તકો આવી થાય છે અને માડી પાછી આવે છે. પુસ્તકોને એક માળથી બીજે માળ ચલાવવા ઉતારવા માટે પણ આવીજ માડીઓ હોય છે. ઉપર જણાવ્યા તેજ પ્રયત્નો થતા હોય અને તેથી કામનું કમાણુ વધી પડે, અને તેથી આવી હેરત પમાડનારી મુક્તિયો વાપરવામાં આવે તેમાં શી નવાઈ ?”

અવલોકન

“પાટીદાર સુમેધ સમ્રાટ”—આ લઘુ પુસ્તક શ્રીકેરયાસી મી. રણછોડલાલ વહાલજી પટેલે ત્રાતિ દિતારમે રચ્યું છે, અને તેજ હેતુથી નડીયાદના ‘ગુજરાત પત્ર પ્રેસ’ માં બીજા મહારથોએ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે. તેમાં ન્યાતવરા, કન્યાવિકલ્ય, કન્યાડા, શેવા કુટવાનો આલ વગેરે હાંદુ સમાજની અવનતિ ફરતી કુષારાઓ નાણુ કરવાની જરૂર સારી રીતે બતાવવામાં આવી છે. કેટલાક વિષયો સાથે સાદી બધામાં અને પ્રચલીત રાજોમાં બનાવેલી કવિતાઓ આપવામાં આવી છે તેથી, તથા સમજામાં બનતા હામલાઓનાં ચિત્ર અપાયાં છે તેથી લેખકના મુદ્દા તેના વાંચકના હૃદયને પહોંચી શકે તેમ છે. ઉપરનાજ ઘોરજો આ કેળવણી, ધરમ, સંવ્યત્ત, પદોષકાર, કરકસર, સત્ય, વગેરે ઉપર કેટલાક નિબંધો અપાયા છે. ઉચ્ચ માડીએ પહોંચવા છત્તજનાર વિદવાન નિમંષ કારના મુદ લેખો જાણું ન લાલેલા વરગને બહુ કામના થતા નથી. તે જોતાં આ સાદી ભાવાના અને સહેલાઈથી સમજાય એવા લેખોનો નાનો સંગ્રહ જે વરમને મારે રચાએલ છે તેને કામનો બહુ પડવો જોઈએ.

હોંદુસ્તાનના ખખરા

(હોંદી છાપા ઉપરથી)

રાજકોટના વનની મરદમ સ. ખા. બીજી મોરારજીના ફરજને રાજકોટ રોડ ને રા. ૮ હજારની સાકારણ દફાની સર કારી ઓપીસરી નોટો કેળવણીના ઉત્તેજ નાથે સોંપી છે.

જામનગર રોડમાં વસ્તીની મથુતરીનું કામ કરવા તથા તે સંબંધી વ્યવસ્થા કરવા માટે બીજી કસ્ટમ ઓફીસરને સ્પે શીઅલ સેન્સસ ઓફીસર તરીકે નીમવા માં આવ્યા છે.

પોરબંદરના બીલેથર મહાદેવના મંદિર ઉં જીર્ણોદ્ધાર કામ થઈ થયું છે.

બનારસવાળા મુનશી મધેસાલ જેઓ થોડા વખત ઉપર કાઠિયાવાડમાં ગયા હતા તેમજે કાઠિયાવાડના જે જે જાહેરાતી મુદ્દા કાત લીધી હતી તેના નાગરોના પર દીક રા. ડાની કિંમતનો જરૂમન સીદરનો એકેક ભોટો ખાલો આવ્યા ગોઠવણ કરી છે.

"ઇટર સ્કુલ ચીકર" ના નામથી વિદ્યાર્થીઓ માટેનું એક નવીન માસીક કાઠિયાવાડ ખાતેથી અમરેલીની હાઇસ્કુલ ના હેડમાસ્ટર શ્રી. વીઠ્ઠલ ગજેશ પ્રધાનના અધિપતિપણા નાથે મે ૧૯૧૦ થી શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

'કાઠિયાવાડ અને મહીકાંકા ગેઝેટ' નો પોરબંદરનો ખરપત્રી લખે છે કે અત્રે પુછડીઆ તારાની શાંતિ અરથે બપરંઓ વધશાળી પુનમને દિવસે નિવેદ કરવા, તથા લીંમજાનાં તોરણ ખાંપવા ધારે છે. નિવેદ કાળજીરવને ડારવા, શિવાલયમાં ધુપદીપ અને સ્તુતી કરવા, કે જેથી દુઃખ દરદની ધમ્મર શાંતિ કરે, તથા કોઇપણ પ્રકારની ધુમકેતુની આત્યંતી ઉમારે. એવી વાતો આવે છે. !!!

વિરમગામના કનામદાર દરખાસ શ્રી રામ સિંદણજે પોતાના પુત્રના સન્ન નિમિત્તે વિરમગામની 'કડયા પડીકાર સભા' ને રા. ૧૨૫ અને 'જાવળા ત્રાઇબરેરી' ને રા. ૫૧ બેટ આવ્યા છે.

હીરના વૈષ્ણવ મંદિરમાંથી શ્રી બલ મુકુન્દ લાલજીની પુરાતન મુર્તિ ગુમ થઇ છે.

ઉનેવાળ આહાસોનો બીજો પ્રહાસમાળ ધોળકા પાસે ગાંધા ગામે જરાનાર હતો.

કોંઈ ગુજરી ગયા તે માટે શેક દર્દા વવા એક સભા શ્રી શંકરાચાર્યના પ્રમુખ પણા નીચે અમદાવાદમાં મળી હતી. પ્રમુખે મરદમ રાખતી ખુબ તારીફ કરી હતી.

બોરસદ ગામે ગેંગાપદેસર ફાર માળામાં આવતો હોવાની ખખર આવકારી છન્સપેક્ટર શ્રી. એડરસને મળતાં તેઓ પોતાના મદદનીશો સાથે તપાસ કરવા ગયા હતા, જ્યાં ગામના લોકોને તેમની હાજરી સામે વાંધો ઉઠાવ્યો અને તેઓ ઉપર હુમલો કર્યો. જેથી બચાવ માટે છન્સપેક્ટરને ગોળી છોડવાની ફરજ પડી, અને એક ગામડો મંજુતોલ જખમી થયો હતો. એ પછી પોલીસ અવી પુગતાં ઉસ્કેરાઇ ગયેલ ગામડાઓને સાંત પાડી વાંખેરી નાખવામાં આવ્યા હતા. એ બનાવના સંબંધમાં પોલીસની તપાસ ચાલુ છે.

ના. શહેનશાહના મરજુની દીલગીરીમાં કપડવંજતા એક મહસ્તની ઓરતે ૧૦ મણુ બનાજ શ્રીગોને વહેંચ્યું હતું.

મુંબઇખાતે પ્રસિધ્ધ થતા આર્ય સમાજ ના પ્રધાન વાણંત "આર્ય પ્રકાશ" ના હોદ્દાઓમાં ફેરફાર થયો છે. તેના અધિ પતિ અને મેનેજર રા. કનયાલાલ છ. મોહરી બી. એ. એ જગ્યાપરથી ફરાગત થયા છે, અને તેમને બદલે શ્રી. મહેનલાલ શુભ મેનેજર નીમવા છે.

મરદમ શેક જમશેદજી તાતાના સમારક હાંમાં રા. ૪૭ હજાર લરાયા છે. તેમાં થી બાવણું બનાવી મુંબઇની મ્યુ. ઓફીસ સામે ઉભું કરવામાં આવશે.

ના. શહેનશાહ પાંચમા જ્યારજના ડેક લેરેશન અને પ્રીકેમેશનના મરાહી, યુજ રાતી, કેનેરી અને ઉરદુમાં મુખ્ય સરકારે તરજુમાં છપાવ્યા છે. અને તે વંચાઇને રાજની સોકપ્રિયતા વધે તેટલા માટે માગે તેને તે પુરા પાડવામાં આવે છે.

મુંબઇમાં એક લાખ રૂપિયાની ચાપણ થી એક કાચનું કારખાનું ઉપાડવામાં આવ નાર છે. ખાસ જાપાનથી શીપી આવેલા હોંદી પુરશે આ કુન્નરમાં જોડાયા છે.

મુંબઇ ખાતે ઝવેરાત, ધરણ તથા નગદ અને ઓચરીયાં સલામતી સાથે રાખવા માટે મેસરસ ફારબસ, ફારગસ કેમ્પબેલની કંપનીએ મજબુત લોખંડી બોંપર બનાવ્યું છે, અને આમ વખતે આખી હમારત બળી જઇ બોંપરા ઉપર પડે તોપણ બોંપરામાં માલને જરા પણ અલવધ નહીં આવે એવી એકવણ રાખી છે.

મુંબઇ ખાતે ફરેંચ કોન્સ્યુલેટના સેક રેટરી શ્રી. જમશેદજી સોરાખજી સોલાએ મુંબઇમાં રૂશિમન કોન્સ્યુલેટના મુદતી વસવટ દરમ્યાન તેની સેવા બખવેલ તેની ફાર કરીને રૂશિયાના ડારે તેમને સોનાનાં લડીઆમ તથા છેકા બેટ આવ્યા છે. લડીઆળની પાછળ મોનોગ્રામમાં રૂશિમન તાજ તથા અહરોની છાપ ઉઠા વેલી છે.

નામપુરનું "દેશસેવક" છાપુ તેની પાસે માગવામાં આવેલી જમીનગીરીની રકમ ન જરી સકવાથી બંધ પડ્યું છે. બે વરસની લાનકી જેલ મોજવવા માટે "દેશસેવક" ના અધિપતિ શ્રી. કાલ્દાટકર જમણીતા થયા છે.

પુના ખાતે પ્રગટ થતા "વદે માતરમ" પત્રના માજ અધિપતિ હરી રધુનાય જગ વતને મજ તા. ૩૨ મીએ શીતુરના આરોપ માટે ૧૫ માસના સખત કેદખાનાની સજા થઇ છે.

કલકત્તાના એક પડીતને પખના ખાતે ધરમ સંબંધી કાપણો આપતાં અટકાવવા માં આવ્યો છે.

પરદેશમાં તથપાર થતા માલ ઉપર પશુ લોકો વદે માતરમ તથા સ્વદેશી છાપો મરી હોંદીએને ગ્રમમાં નાંખે છે. આ સમે રક્ષણ કરવા કલકત્તાના કસ્ટમ ખાતાના કલેક્ટરે માલ કયાં બન્યો છે, તેનું નામ દાખલ કરવાનું જાહેર કર્યું હતું. કલેક્ટરના આ કુકમને વેપારી એમ્બરે ટેકા આપ્યો છે.

ખંભાળી બાળાની દુકાશરી શોધ કરવા માટે મી. શીન્સેએ હોદી સરકાર તરફથી રૂ. ૧૦૦૦ નું ધનમ મેળવ્યું છે.

મુલના જલકામાં એક દેશી બેટ ઉપર પાંચ પાડી રૂ. ૧૧૦૦ નો અવેજ પાડવામાં લાઇ ગયા હતા.

૩૬૬૨માં એન. બેનરજી નામના બેરી સ્ટરની જેરીઓરન બેટ બરેલી રીતે ગ્રુમ થવાની ખર્ચ લાંબી પોલીસને આપવામાં આવી છે.

હીંદુસ્તાનની રેલવેઓનું એક કોન્ફરન્સ તા. ૧૬ મી સપ્ટેમ્બરે મળશે. સંવાદ માટે જરૂરિયાત નહીં કરવામાં આવ્યા છે.

દર સાલ હોદી સરકારની બેટમાં ગરમી નાં કિલ્લમાં કસકસા ખાતેથી સીમલા ખાતે લઇ જવામાં આવે છે તેનું વર્ષિક ખર્ચ લેરડ કરજનના વખતથી જે થતું હતું તેમાં ઘટાડો કરવા વિચાર ચાલે છે.

કાશીની નાગરી પ્રચારીણી સભાએ ના. વાલ્મીકીયને એક તાર મારવાને જણાવ્યું છે કે સહેનરાહ જ્યોત્સ્ના નામના સીક્રેટમાં નાગરી અક્ષરો પણ લખવા, કેમકે આ ભાષા હોદીમાં સર્વે જાણીતી છે.

નામદાર લેરડ મીડેની પાલસરાય તરીકેની કારખાંદોને દુકા હેવાલ સત્તાવાર રીતે લખવાને હોદી સેક્રેટરીટરેટ ખાતાં ને દુકમ મળે છે.

એક્સકરેશન ટરેવેના ત્રીજા વરમમાં મુલકદારી કરતી પરબ બાનુઓ માટે અમા હોદી ખર્ચ આપેથી જોઈતી સમવડ કરવામાં આવશે. એમ. બી. બી. અને સી. આઇ. ટરેવેના ટરારીક સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સે બહેર કર્યું છે.

સ્વરમસ્ય વિદ્યાન રોમેલચંદ્ર હતાન સપ્ટેમ્બરમાં એક સમરસ્થાન ઉપર કરવાને ઇલાહી રાખવામાં આળે છે. અને તેને હાલના કસકસાના હોદી સમરસ્થાનનો પુરાતન શોધનો વિભાગ બનાવવામાં આવે એવો વિચાર ચાલે છે. કસકસાની બંધ સાલીલ પરિવહ તરફથી તે વિશે શોધો ઉપરાધવામાં આવે છે. ના. ગાયકવાડે તેમાં રૂ. ૫,૦૦૦ રૂપિયા બહેર થયું છે.

હંદારના ગુરૂગના માણ ઉપરી કાર બારી મહાત્મા મુનશીરામ પેતાના "સત ધરમ પ્રચારક" પત્રમાં જણાવે છે કે પોલિસ મારી દરેક હિલચાલ ઉપર દેખ રેખ રાખે છે પણ હું તો બીમર રહું છું અને હવે વાતપ્રસથ થયો છું. — "પ્રબ બધુ"

હોદીની બહેર હીલચાલ

(હોદી જાણ ઉપરથી)

આરમ સમાજ અને સરકાર હોદીના ખાતે મળેલી છેલ્લી આર્થિક કોન્ફરન્સમાં હિવાલ બહાદુર ટેકચંદના પ્રમુખ અધ્યક્ષ હોદી નીચેના કસકસા કરવા માં આવ્યો હતો. આરમ સમાજ જેવી ઉત્તમતાથી અને તીવ્રવીરતાથી પોતાનું ધરમ, વીર્યા તથા સંસાર સુધારાનું કાર્ય કરી રહી છે, તે જો દેશમાં અંગ્રેજ સરકાર જેવી ક્યાંક અને ન્યાય તરી રાજ્ય સત્તાની કસકસાત જાયા તેના શરીર પર ન હતો તે કહી પણ ન કરી શકત. આરમસમાજના ઉદ્દેશ કે જે એના નીચે એથી પ્રસીધ્ધ છે તે પ્રમુખે ઇચ્છે પાસતા, વેદપ્રચાર અને પદ્ધતિકારી કાર્યો નું કરવું તે છે. કોઇ પ્રકારના રાજ્ય દવારી ઉડછાડ અથવા કાર્યમાં બાગ લેવો એ તેનો બીજકુલ ઉદ્દેશ છે નથી. જે લોકો આરમ સમાજના વીર્યમાં મીથ્યા વાતો ફેલાવે છે અથવા તેને રાજ્ય દવારી બાળનો સાથે કોઇપણ પ્રકારે સંબંધ રાખવાવાળી સરખા હોવાનું કહી અંગ્રેજ સરકારને સંક્રમમાં નાખે છે, તે વસ્તુવમાં આરમ સમાજના ઉદ્દેશને સમજેલ છે નહીં. — "સાંજ વરતમાન."

ત્રેન ઉડાડવાની હેતુર

ઇસ્ટરન બેંગાળ રેલ્વે રેલવેના મોડલ માટે રેલવેન તરફીક ૧૦૦ માઇલ ઉપર ધારજહોંગ મેલ ત્રેન ઉડાડી મુકવાની કોશિશ થઇ હતી. સીવીલરી રેલવેની ત્રેન ઉડાડી સારે આ મેલનું ઇનજન બોરોર અથકાઇને લાંબી ગયું હતું. ઇનજન પછીનો માત્ર બેકજન કમો પડા ઉપરથી કતરી ગયો હતો. આથી ઉતા રૂએ ઘણા ગમરાઇ ગયાં હતાં. તપાસ કરતાં જણાવ્યું કે નીચે એક મોટો પથર મુકવામાં આવ્યો હતો. અને આ પથર રની સાથે અફળવાથી ઇનજન ચુરેચુરા થઇ મડું હતું. ટુરતજ મદદ માટે તારા

કરવામાં આવ્યા હતા. ડરાઇવરને તથા ફાયરમેનને ફક્ત છળ થઇ છે. પોલીસ ખાતે માટે તપાસ ચલાવે છે. એમ કહે વાય છે કે આ કોશિશમાં કોઇ રાજદવારી હેતુ રહેલો છે. — "જનન."

ન્યાયને નામે અન્યાય !

ખંભાળના લેફ્ટેનન્ટ મવરનરની ત્રેન ઉંધી વાળવાની કોશિશ કરવાના આરોપ સર ત્રણ વરસ ઉપર ૬ હોદીઓને સળ કરવામાં આવી હતી : એકને જન્મદેશ નીકલની તથા બીજા પ ને જુદી જુદી મુદતની રેકની. સાર પછી અલીપોર બોમ્બ કેસમાં કેટલાક આરોપીઓની ક્ષેત્રી જુવાની પોલીસ કે ૬ હોદીઓને સળ થઇ છે તેઓ ચુન્દેમાર નહોતો. હાલમાં આ જોએ જણાવે નિર્દોષ દરાવી છુટા કરવામાં આવ્યા છે. આ બનાવપૂરતીકા કરતાં લડનનું "છેલ્લીઆ" કહે છે કે નર અપરાધીને આટલી મુન્તની જેલ બોગ વાળ્યા પછી છુટા કર્યા એ તો ઠીકજ, પણ જે પોલીસ અમલદારોએ એ નર દોષ લોહને અપરાધી દરાવી સળધાવ કરાવ્યા તેમને સળ ક્યારે થશે ?

સ્ટીમરોની આવબાવ

[જર્મન લાઇન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૧મીએ મુંબઇ પહોંચી છે.

સુલતાન—તા. ૨૨મીએ અગ્રે પહોંચવાની વધી છે.

તા. ૨૫મીએ મુંબઇ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમરુલી—તા. ૧૦મીએ મુંબઇ પહોંચી છે.

અમરુલી—તા. ૧૧મીએ કોલ્કોથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

અમરુલી—તા. ૧૦મીએ કલકત્તાથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[ઇન્ડિયન આફ્રીકન લાઇન]

ડનેરીક—તા. ૧૩મીએ ડરબન આવી પહોંચી હતી.

કાટંગ—તા. ૧૦મી જુલાઇએ કસકસ થી ઉપડી છે.

ડીનકાઇ—હાલ કલકત્તામાં માલ ભરે છે.

ડીનેરીક—આગસ્ટની રાજમાન મુકકકના થી ઉપડશે.

ડરમનમાં શાહીનો જલસો

તાબુ ઉમદા ફરેટ

રોકડ બજાર ભાવ

મયા મંગળવારની રાત્રે જે આંદર્શ મેસરસ એમ. સી. કમરદીનવાળા મી. અબ્દુલ કાદરને લાં સાદી મુગારક જલસો સારી ધામધુમથી થયો હતો. આ સાદી બેઠાનું અરંગવાળા મી. અબ્દુલ મનીના બાણેજના દીકરા મી. ગુલામ ફુરોશની, કરસામજ આંદર્શવાળા મી. હસન મીઆની દીકરી સાથે ધર્મ હતી. મી. અબ્દુલ મની સાથે બેઠાનું અરંગથી આશરે ૧૦ માણસોની મંડળી આવી હતી. મી. અબ્દુલ કાદરને લાં રાતના ૭ વાગે ડરમનના આગેવાન સૈદીઆઓ વગેરેને ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું. જેમાં ૨૦૦ માણસો હાજર હતા. જે વખતે વીજળીની ખતીથી જગવને રાજ્ય ગારવામાં આવી હતી. રાત્રે નવ વાગે લાં ૪૦૦ માણસોની હાજરીથી મોટી રોનકદાર મીજલસ ધર્મ હતી. જેમાં કા. નાનંદ મી. પોલ, ગમના આગેવાન સૈદીઆઓ તથા મોડા યુરોપીઅન મીજ બાનો હતા. તે સમુદાયે ટીપાર્ટી આપ્યા બાદ જમા મુદરચો નવશાની (૧૨) સાથે સરખસના આકારમાં વાજતે માજતે કાર સામલ આંદર્શ મી. ફુરોશ મીઆને લાં મવા હતું. લાં કસીકા પદાવવા પછી નીકાહની મુગારક કરીયા કરવામાં આવી હતી. બાદ મી. હાફેદ સેઈ, મોહમી ફને હમામદ, મી. અબ્દુલ કાદર, મી. ફકુ દીન તથા મી. આસમાન અહમદ વીગેરે મુદરચો મુગારકવાદીનાં આપણો કયાં હતાં. મી. અબ્દુલ મનીએ તેનો જવાબ વાળતાં સહોતો ઉપકાર માન્યો હતો. સાઈમાં અમરેનીવાળા હરરત સુરી સાહેબ પધુ હતા. કવાલી વગેરે ગાયતો ચમાચાદ શીરફી તથા ડુજ, ગુલામ લખ જલસો આશરે ૧૧ વાગે વીસરજન થયો હતો.

કરમચરકરવાની જલસાથી તા. ૮મી મેની ગત્રે એક છેકરે તાબુ ખાલી મુખીથી સડગી થયો હતો. પાછળથી એવા ખજાર થયેલા કે કેદીઓનાં કપડાં પર નાજરની છ.૫ મારવાની લેદની સળી હેવ છે, તે ૩ નજરની સળી તેના કાપમાં આવેલી અને તે વડે તેણે સહે સામથી તેની કાટડીનું તાબુ ઉપાડીને બહાર નીકળી જઈમાં કાચ પાલી પાણી વાસી દીધેલું. તે સળી ત્યાંજ બીન અગળ જરા કહેલી મળી આવી હતી. આથી ત્યાંની જેલનાં બધાં તાળાં ખરચ પાડી ૦૬૨૫૨૨ એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

અને વેળાખલ

સફાઈની પેઠાં, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાતામનો સારો તમાકુ જમાખાંધ મળશે
પત્ર બવહાર નીચેને શીરનામે કરે:—

હંસમાઈસિ જીવા ફરેટ

પી. એ. એ. ૪૭૨. ટેલી. એડ 'હંસમાઈસિ' ૧૭૨, ગ્રે આર્ટ, ડરમન
મકાઈ, બીનીસ, મરયાં લસણ, વગેરે કમીશનથી વેચીએ છીએ.

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફરેટર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાજું ફરેટ તથા ફરેટ જાતનું વેળાખલ ધણીજ સફાઈની પેઠાં સાથે રોકડેથી ફરેટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગાઉ ખાતી મારે કામળ બવહાર અગર પ્રમસ લીરડ મંગાવી લેવી.

ખુલાસા માટે હવે નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. અબ્દેદ લાં ૪૫૨, ૪૪૨૨, પી. એ. મોકસ ૫૭૦
ટલી. એડરેસ 'લાં ૪૫૨' બો. ૫૭૦, ડરમન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd,
Box 570 Durba

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

Chas. Maude

Buffalo Road.

KINGWILLIAMSTOWN

	શી. પે.	શી. પે.
દુધ નાત લીયા	૧૭ ૯	૧૮ ૦
આવલ માંગ ૧૫૨૫ની	૧૮ ૦	૧૮ ૬
બીમડીના	૨૬ ૦	૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬	૧૭ ૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કુડાના	૧૯ ૬	૨૦ ૦
દેશી તુવેર દળ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તુવેરદળ કનપુરી	૧૮ ૬	૧૯ ૦
મસુરની	૨૦ ૦	૨૧ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
બહની	૨૮ ૦	૨૯ ૦
મળ્યા મુ'બના	૧૮ ૬	૧૯ ૦
દળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬	૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કડુ તેલ ૧૦૫૫લન	૩ ૨	૩ ૩
એરડીયું	૨ ૯	૩ ૦
મીઠું	૩ ૨	૩ ૩
તાળાંએરડું	૪ ૯	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ખીખી	૧૬ ૬	૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
આટો હાઉઝ-હેફ	૧૧ ૬	૧૧ ૯
મદ્રસી સોખારી ૧૨૫૫	૮૦	૮
મરયાં	૩૦	૪
શી પેરી, ૪૮૦૦૦ પોંડ	૬-૦-૦	૬-૫-૦
પોરખદર	૬-૫-૦	૬-૧૦-૦
પારાશીન કસાઉન	૫ ૯	૬ ૦
વહટ રોસ	૮	
ગાલ	૧૩ ૯	૧૪ ૦
તાળાંપેર	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ફરી	૬ ૦	૬ ૬
કામમંડ સોપ	૧૩ ૩	૧૩ ૬
સાણ રીડર રેટન	૧૫ ૯	૧૬ ૦
સાણ સનકાદ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
સાણક ૫૫૫૦૫૦૫૦		
એ.સની નીમન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નેકર ડી	૧ ૮	૧ ૯
મ.બી.સ લામન	૩ ૬	૩ ૩
સોપારી સેરપની	૫૦	૧ ૦
નીડલ પોલ્ટ સીવારે	૧૫ ૬	૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)		
નિરસ કંડની	૪ ૯	૫ ૦
નીમક (૧૨૫૦ની ૦.૬)	૪ ૬	૪ ૯

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

સાથે બજારી પ્રાપ્તિ તથા ફ્રીટી કમિશન હેઠળ બેહાનલપણથી માર્કેટમાં વેચાણ માધ્યમમાં આપે છે. વડેલા વસ્તુના કુલ મૂલ્યમાં આપે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

K. JAGER,

Also at the Head Office for S.A.—Amst.—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, મેઝીટ, ડરબન.

‘વડે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરે છે? રસાયન સહાનુ—મગજ અને શરીરને તાક આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરતા આદે એટલી દવાની શીલ્ડીંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાલકાળીક અને મોકસ પલાળ. નાનાકર્મી ધણી જીવને સપરો ધણ યુક્ત છે. કિંમત ૪૦ ૩.

મંદુક મરીર—નુકુલ મલમ. સોમ, પા. ગુમામાં, રિએરને ઉત્તરત્વ સાથે કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કુમિષ્ત વરિકા—પેનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ અવગણિ. અકસીર પલાળ, લાસ અને સફેદ અવગણિ સુદીસુદી દવા. કિંમત શીલ્ડીંગ ૧.

તવાના વરિકા—જુલાયની અકસીર ગેળીએ. ૩૫૦ની કિંમત શીલ્ડીંગ ૧/૬.

શરીર પર્મ વરિકા—નુકુલ મલમ. મોળીએ. ખરાબ રૂપનાનો ખાસ પલાળ. કિંમત એક ૩૫૦ની શીલ્ડીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

M.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

NATAL;

Zeerust Box 77

TRANSVAAL

Lindley'spoort

Dis. RUSTENBURG

Steenbokfontein

Rietfontein

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL

MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં

હિંદુસ્તાનની મોસરી જમાવવા મંગાવી

સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને

ખાસ ધી પેરબંદર તથા કલકત્તા—

સરસ માવલ—મોખા મંધીઆલુ—એક

વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds

Box 3598

of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

આર. આર. નાઈટ

જનરલ કીવર અને હાઈકલ મોસરીમના

સાથેકા ઉપોત્તર. ફાસ્ટરડીંગ અને કમીશન

એન્ટ. ૬૪ મોદમર રીટ.

રંગર: લોવર પીયર સીટ. બાઈટ ૩૫૩.

તા: "MELON" પેરબંદરની બાજે

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surti
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant.
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damedar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKENBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A Cader 110 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOSBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyob & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Metals, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86, 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. ARD LAJPUH,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 210.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TUNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SRI: BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
10 Saville St.

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Export & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakora, "Indian Laundry"
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodean,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 21; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,
Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
L. E. DADAMHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

O. P. LOCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ishharan Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SAMP
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Deanne Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & Dadoo
Box 33,

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 308.

HORMAJY IDOLGY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VALJIDAS & LALORANG Box 92.

Nanjee Duleddhas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEM

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHERSTROOM

G. K. DEesai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 631,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Nambiso,
General Merchant,
Nambiso's Buildings, Walmer St.,
R. R. Niboo,
64 Walmer Road

Vannali Marie,
Indian Laundry,
Hassan Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patol,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Saliman"

SALISBURY

Bhimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhoo Dobi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosenkhan Kulekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(TRANSVAAL)**

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail. Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Deesai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhagu Koverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORION C.C.

Hajedassier Munaver Randeria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VA & L
Tel. Add: "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાલે રેલવે અને પોસ્ટ દ્વારા અપામીડ રૂબાઈ
મારકેટ કમીટી, (કોર્મોન હોટેલની રૂ. મે.)
પોસ્ટ ૫૩૨૦, લોન્ડન-સ્ટ્રીટ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Hall & 14th Streets,
VREDEBORP, JOHANNESBURG
Box 410. Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 34,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about July 17th Durham Castle, 8217 tons

„ August 14th Goorkha 6287 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay Beira and Mauritius, :—

about July 29th Goth 4738 tons

„ August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE Gaiety Theatre)
KORT STREET,

P.O. Box 2504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, Lourenco Marques.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હાલસેલ અને શીટલ મરચાંદ.
ઈન્ડિયન પ્રોડસરી જથ્થાબંધ હાંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ સાવલ-ચોખુ ગંધીઆણું—જથ્થા
બંધ અજમાએસ કરી લુગી.

STAND 512, 17th Street VREDEBORP
Box 6037, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું પ્રથમોદાર લી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 28. Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેલા

ખુબઈ જનારા

આ લાઈનની સ્ટીમરો

દર માસે દેશોએ આવે બેસ, બેખાસા અને જાન્યાર થઈ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગેવાન દરેક વરસના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે નેખા વહાલી ઇડીઅન છે, અને જોશીયરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન હવતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઈપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી નહીં એ ખાતરી રાખતા.

ખરેખર આને કંઈક મુશ્કેલી આપણા હોદી બાહ્યો લાંબી મુસાફરીમાં નક્કી રખત માળી હોરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી ની ફુખતો દરેક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગેવાન દર મહીને ખુબઈ સાફ જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્ત દેશ જનારાઓએ તાબ્યાર મળ રહેલું.

સરકાર આગેવાન ખુબઈ પહેલેથી તેજ રીવજે અતરે તાર મારફતે ખબર મળેલે તે ઉપરથી સહની જાય માટે અતરે જાણમાં નખાવણું તેથી સહ સાહેબો ને વખર ખરેખર આગેવાન પહેલેથી જવાની ખબર પડેલે. વધુ વિખત નીચેને સરનામે મળી સહકે.

દરવનસે ત્રીવે કોલંબો મોર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમકુલી ટન ૨૮૦૦ તા. ૧૩ જુલાઈ

અમકુલી ટન ૩૧૦૦ તા. ૩ આગસ્ટ

જાણી જાણી જાણી જાણી.

જાણી, જાણી. અમકુલી ટન ૨૮૦૦ કલકત્તા ૧૩.

જાણી, જાણી. અમકુલી ટન ૩૧૦૦ કલકત્તા ૩.

બી. હમમદીય કમ્પાઈની પ્ર

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૭ કોમર્સિયલ રોડ દરબન

Telegraphic Address: Kathorian.

P.O. Box 125.

કારક હોમ એન્ડ સોન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

FREE Watches

Handsome Presents

No Guessing! No Competition!

Send immediately for full particulars of this huge Advertising Scheme to

THE ALLIANCE WATCH CO.

80-81 Permanent Bldgs.
Johannesburg.

Alliance Watches are perfect and high grade. Do you want one?

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1863.

MORRISON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28.

Telephone 887

આમમાં ખરીદીએ છીએ.

ઉન, આમમાં, ચીંગમાં, પેટાં ખચવા
ખચવામાં આમમાં, પેટાંની ખચ વગેરે
ખરીદવા માગીએ છીએ.

164 Gray Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS.

SOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Poultander,

Telephone 854.

ઉંચા ફેલનાં દરકી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપોઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સસ્તે શાવે મળશે. બેંગ વખત
અજમાવી લુઓ.

જાન એન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન.

દેશી મોહક

બોઆ લીની સરે જાતની તાજ મોહક
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જી. જી.

મસજદવાળી મોહકની સામે,

૧૬૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (29):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOONAKER

E. Aboonaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેલનાં દરકી કેપ ટોપોઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 17.

KRUGERSDORP

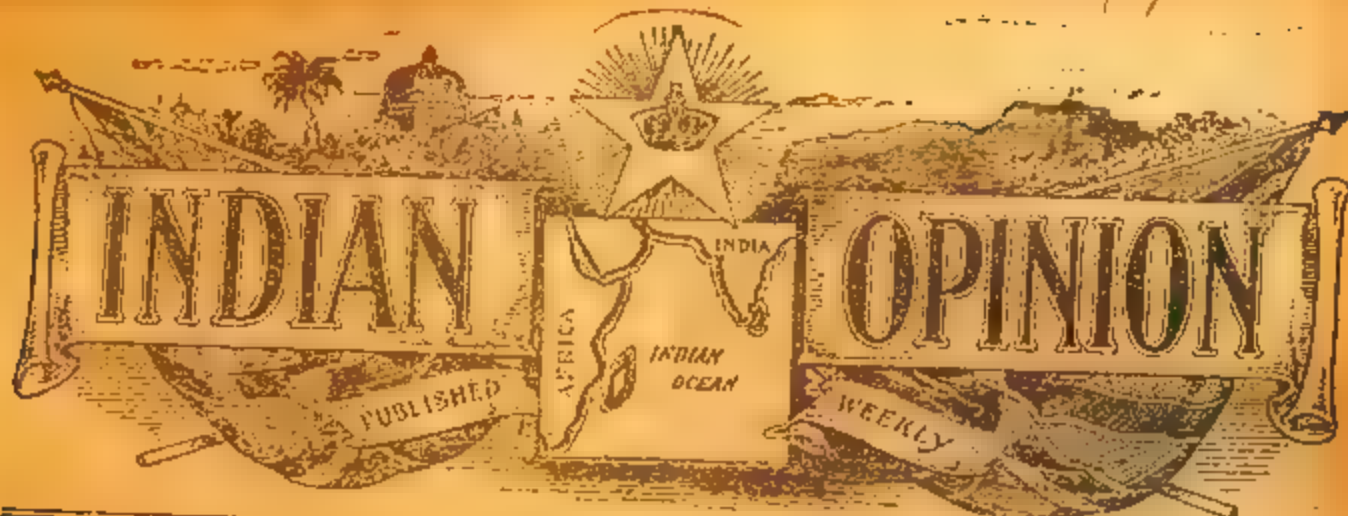
Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 30—Vol. 8.

SATURDAY, JULY 23RD, 1910.

Registered as a Newspaper
Price THREEPENCE

INDIAN EMIGRATION TO CROWN COLONIES

COMMITTEE'S RECOMMENDATIONS ON INDENTURED INDIAN LABOUR

THE Committee on Emigration from India to the Crown Colonies and Protectorates, which was appointed in March, 1909, by the Secretary of State for the Colonies, on Saturday [June 18th] issued their report [Cd. 5192]. The Committee consisted of Lord Sanderson, Lord Sandhurst, Sir George S. Robertson, Sir James Digges La Touche, and Messrs. H. Cox, W. W. Ashley, S. H. Freeman, and W. D. Ellis, and were required to consider the general question of emigration from India to the Crown Colonies, the particular colonies in which Indian immigration may be most usefully encouraged, and the general advantages to be reaped in each case by India and each particular colony.

The Times, in its résumé says—

While the Committee approve indentured emigration as the only practicable form of emigration from India to distant colonies on any considerable scale, at the same time they insist:

"that Indians who have completed their term of indenture should be in all respects free men, subject to no labour ordinances and with personal privileges no whit inferior to those of any other class of his Majesty's subjects resident in the colony. The immigrants, on completion of their indenture, should be free either to return to India or to settle as free citizens in the colony. Drawn as they are from the agricultural labour classes, they usually, when they settle in the colony, desire to become proprietors of agricultural land, and such a settlement of peasant proprietors is in the interests of the colony no less than of the Indians themselves."

Moreover, the following general principles are enunciated:—

"First.—That emigration under indenture for private employers should be permitted only to such colonies as offer an opportunity to the time-expir-

ed immigrant to settle in an independent capacity on the land.

"Second.—It follows that emigration of this nature should only be permitted to such colonies as have spare land capable of development.

"Third.—That it being obviously to the advantage of the colony to develop its spare land, there is no objection to the Government of such colony assisting the employers of labour in bringing in immigrants who are first at the disposal of the employers, but subsequently contribute independently to the development of the resources of the colony. The extent and manner of such assistance are, of course, a question for decision in each case on a consideration of the respective needs of the planters for labour and of the colony for development."

With regard to re-indenture the report urges the total abandonment of the practice, which has ceased in British Guiana, Trinidad, and Jamaica. The system of indenture, they say, is justified in principle only on two grounds—first, the need of ensuring repayment by the immigrant of the cost of his passage and the further liabilities incurred in regard to his treatment in the colony and his return passage to India; secondly, on account of his helplessness on arrival in a strange country. At the end of the usual period of indenture, five years, both these grounds for special control should have disappeared, and the Committee see no reason why, even as a voluntary agent the immigrant should be offered inducements to subject himself to more stringent control than that to which other citizens can be legally subordinated.

Finally, the Committee note that great difference exists in the scope of the reports of the various colonies and recommend a uniform system. They also suggest that some officer in India, in the India Office, or in the

Colonial Office, should be detailed to compare the reports and offer advice in respect of measures to be adopted.

The Deportees in India

How they have been Welcomed

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

(Concluded.)

A second batch of deportees was notified Mr. Polak for arrival at Colombo on the 2nd of June. Mr. Polak met the *Umfuli* there, and, after some delay, landed the following twenty-four Indians:—

57. DAVID ERNEST, aged 42, born in Natal. Head Waiter, in Transvaal about 24 years, leaves wife, 8 children in Transvaal. Voluntarily registered, possesses Natal domicile certificate, has been in gaol and has son in gaol.

58. FRANK ERNEST, aged 36, brother of No. 57, born in Natal. Waiter in Transvaal about 12 years, wife and 3 children in Transvaal. Voluntarily registered, possesses Natal domicile certificate.

59. THOMAS WOOD, aged 22, born in Natal, parents from St. Thomas' Mount, Madras, now in Transvaal. Waiter in Transvaal about 9 years. Voluntarily registered, possesses Natal domicile certificate.

60. FRANCIS NYANAH, aged 39, born in Natal, parents born in Conjeeveram, Carriage Contractor, leaves wife and 4 children in Transvaal, went to Transvaal in 1887. Voluntarily registered, possesses Natal domicile certificate, has been in gaol.

61. MOOZUGAN PALANI, aged 27, born in Natal, parents born in Conjeeveram, Carriage Contractor, wife and 4 children in Transvaal, has been in Transvaal for 13 years. Voluntarily registered, possesses Natal domicile certificate, has been in gaol.

62. LINGAM VEDILINGAM PILLAY, aged 21, born in Mauritius. Father from Tanjore District, Mayavaram Taluk, Kurma village, mother born in Mauritius, wife and 2 children in Transvaal. Carriage Contractor in Transvaal for 12 years. Voluntarily registered, possesses Natal domicile certificate.

63. JULIAN KIRKHA, aged 38, Nowsati District, 15 years in Transvaal. Hawk-woman. Voluntarily registered, has been 3 times in prison.

64. ANANDA ALWAR, aged 35, born in Chingleput District, Maduranthakam Taluk, Kavithundalam village, went to Natal in 1893 under indenture, possesses Natal Free Pass, went to Transvaal in 1896, wife and 3 children in Transvaal. Hawker. Voluntarily registered.

65. MUTHUSAWMI, aged about 50, born in South Arcot District, Manjakuppam Taluk, Arulor vill. &c, went to Natal under indenture in 1884, possesses Natal Free Pass, in Transvaal before and during war, wife (blind) and child in Transvaal. Labourer. Voluntarily registered.

66. KISTAPPA RAMIAH, aged 30, born in Bangalore City, wife and 2 children in Transvaal, was taken to Transvaal during war by Military. Laundryman. Voluntarily registered.

67. BALBADER GURADIA, aged 30, born in North Arcot District, Chimpel village, went to Natal under indenture 20 years ago, in the Transvaal 5 years later. Machine Driver. Voluntarily registered.

68. AARON JONES, aged 21, born in Transvaal, mother born in Natal, father in Madras Presidency. Teacher, possesses educational qualifications, employed in Transvaal Government School. Voluntarily registered, has been in gaol.

69. DORASWAMY ISAAC, aged 27, born in Bangalore City. Waiter, went to Transvaal at 7 years of age, mother in Natal. Voluntarily registered.

70. JOHN ANDREW, aged 22, born in Mauritius, parents born in Mauritius, went to Transvaal in 1898. Waiter. Voluntarily registered.

71. DIAR RAMJI, aged 24, born in Nowari District. Laundryman; went to Transvaal in 1892, possesses pre-war registration certificate.

72. MOORUGAN MUTHAN, aged 33, born in Chingleput, Saidapet Taluk, Ramavaram village. Gardener, in Transvaal about 15 years. Voluntarily registered.

73. HARRY LAZARUS, aged 34, born in Cape Colony, went to Transvaal in 1891, possesses Natal domicile certificate, parents born in Madras Presidency, mother in Transvaal. Waiter. Voluntarily registered, has been in gaol.

74. KISTNASAMI VENKATASAMI, aged 36, born in Mauritius, parents born in Madras Presidency. Storekeeper and Laundryman; went to Cape Colony in 1890, to the Transvaal in 1892, leaves wife and 6 children in Transvaal. Voluntarily registered.

75. KASIM ENKAHIL, aged 19, born in Broach, Cigar Maker; went to Natal with uncle in 1900, entered Transvaal 2½ years later as labourer.

76. NARAYANASAMI (YAKUZZI), aged 25, born in South Arcot District, Villuputur Village. Laundryman, in Transvaal since 1896, possesses Lind Milner's Registration Certificate.

77. C. RUKSABAMI PILLAI, aged 60, born in Tanjore District, Shiyali Taluk, Karamodu village. Hawker; went to Cape Colony in 1890, in Transvaal since 1895. Voluntarily registered, 3 times in gaol.

78. MARYTHAMUTHU, aged 30, born in Tanjore District, Kumbakonam Taluk, Sundaraperumal Koil village, went to Natal under indenture in 1889, possesses Natal Free Pass, in Transvaal since 1896. Voluntarily registered.

79. LOUIS GABRIEL, aged 16, born in Transvaal, father born in Madras Presidency, mother born in Natal, both in Transvaal. Waiter. Name on father's Registration Certificate.

80. S. K. ROBERTS, aged 37, born in Natal, parents born in India, father in Natal, wife and 3 children in Natal. Waiter and Cook, since 1893 in Transvaal.

Besides these, there were 26 Chinese deportees. They were: Musari, Leung Quinn, Leong Tung, Mah Hoy, Chan Chue, Hok Lee Hin, Chan Son, Shum Ki, Joseph Cowhee, Ah Fook, Martin Easton, Ah San, Leong Tehu, Ah Hung, Leong Yung, Ho Tung, Ah Chan, Ah Ching, Ah How, Won Ying, Luk Nan, Lai Tomai, Law Pa,

Chu Fa, Ho Long, Hong Kong, and Ah Yong. Of these, Messrs. Joseph Cowhee, Martin Easton, and Hong Kong were British subjects. All proceeded with Mr. Polak to Madras, via Tuticorin, and were accommodated also by the Madras League. The Chinese, with the exception of Mr. Quinn, proceeded at once to Bombay, where they had compatriots. Mr. Kalandas writes that they are managing very well, and are cooking for themselves. Mr. Quinn has since proceeded to Rangoon to collect funds amongst the Chinese community there. On the 7th of July, Messrs. Polak, Quinn, David Ernest, Chokalingam Pillay, Nyanah Francis Pillay, Varadan Chetty, Veeramuthu Padichy, Subramania Acharya, Supiya Aiyer, Veera Pillay, Fakira, Mahomed Ebrahim, Diar Ramjee and Krishna Pillay proceeded to Kurnool to attend the Madras Provincial Conference. The proceedings of the Conference are detailed elsewhere. Many of the deportees were allowed to return to their homes, as they were anxious to avail themselves of the opportunity of greeting their relatives. Some found their parents dead, others were disappointed in other ways. On the whole, they have borne the parting from their families in South Africa very well.

It is difficult to know how adequately to praise the work done by Mr. G. A. Natesan. South African Indians ought to be most deeply and everlastingly grateful to him. Day and night he has been working hard for the comfort of the deportees and the collection of funds. In sickness and in health he has been indefatigable in his solicitude, and the deportees have accordingly treated him with the greatest respect and regard. He has given up his business-hours for the sake of the cause, and his enormous energy has alone popularised it in places where otherwise apathy would probably have reigned owing to want of knowledge.

Correspondence

A Repudiation

To the Editor INDIAN OPINION.

Sir,—Mr. Ah Tow declared that he was a passive resister and a member of the Cantonese Club, when he was the other day arrested on a charge of gambling. I have to inform the general public through your columns that Mr. Tow, so far as I am aware, is not a passive resister, and is not a member of the Cantonese Club.

I am, etc.,

C. F. J. FRANK,
Acting Chairman,
Chinese Passive Resisters.

Johannesburg.

15/7/10.

"The Most Corrupt Government in the Whole World"

You must place no faith in the shibboleths of the Transvaal Government (says E. G. Lamb in *Justice*), which is promising beneficial legislation and sweeping reforms in order to allay public feeling in England. The Transvaal Government is the most corrupt Government in the whole world; no legislature of any American State has ever sunk to the level of the Legislative Assembly of the Transvaal. I notice that about six weeks ago Sir W. Bull inquired if the British Government would not take steps to prevent the persecution of British Indians in the Transvaal. On taking up a South African paper recently, I read, side by side with a report that three British Indians (one Mr. Royeppen, born in Natal, a B.A. Cantab. and I.L.B.) had been thrown in gaol for three months by the Transvaal Government for entering the colony, that the Transvaal Ministry recommends the granting of a pension of £760 a year to Dr. W. J. Leyds, late Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary in Europe to the South African Republic! I shall wonder the Transvaal Government requires guaranteed loans of £1,000,000 from Great Britain.

No Colony has a right to continue a practice of cruelty to natives and injustice to British Indians, for these acts affect the interests—or should affect the interests—not solely of that particular Colony, but the whole of the Empire. The action of the Transvaal Government in flinging loyal Indian citizens into gaol is not only an injustice, but it is also an insult to the Viceroy of India and the teeming millions under his control. The British Government, in allowing the Transvaal to pursue its scandalous policy unchecked, is placing a premium upon disloyalty. It would appear that the Indian has to accept all the disabilities of British citizenship, and is not permitted to share in the benefits.

A state of affairs exists in the Transvaal which is a scandal to the whole British community, and it is desirable that it should be thoroughly sifted in every way to the bottom. But it must not be sifted by secret Commissions appointed by the Transvaal Government, which pays its nominee Commissioners £3 a day for a verdict; this matter should be thrashed out on the floor of the House of Commons. The inquiry involves the interests, the political and civil rights, and possibly the lives, of thousands of our fellow-subjects in South Africa, and it would be absolutely wrong to allow an inquiry of such vast moment to be conducted in secret by a body of unscrupulous men who are the tools and the mouthpiece of the Rand magnates. You can well understand why the Randlords are the irreconcilable foes

of unionism among workers. It is the same obtuse spirit, hostile to justice, good government, and fair play, which dominates the Transvaal. The many loquacious assurances of the Transvaal Ministry for future beneficial legislation may be dismissed without further notice; they are merely manufactured to quieten public indignation in Great Britain.

I fail to understand why the Liberals who made so great an outcry about Chinese slavery can dismiss such queries as have been put by yourself and Sir W. Bull, as to the fate of natives and British Indians is no concern of theirs. I suppose they centred the whole of their affections on the Chinese coolies, and have none left for their own subjects. Further, the Liberals are so inordinately proud of the Constitution they have granted to the Transvaal that they fail to perceive that abuse of this weapon permits the oppression of British Indians, the degradation of the Kaffir, and land "bank" doles to the aloof the Transvaal, with pensions to avowed enemies thrown in.

The Kurnool Provincial Conference

Indians in South Africa

The Provincial Conference met on the 15th June. The following Resolution was first taken up:—

"This Conference, while thanking the Government of India for the recent amendment of the Indian Emigration Act, deplores the continued treatment of Indians in the South African Colonies, especially in the Transvaal and strongly resents the indignities and hardships to which they are subjected and especially the recent deportation of over eighty persons including many who were born or domiciled in one or other of the South African Colonies.

"This Conference strongly protests, against the Asiatic Law Amendment Act of 1907 and the Transvaal Emigration Act of 1907 and respectfully draws the attention of Government to the strong and growing feeling of discontent in this country amongst all classes of His Majesty's subjects in consequence of the operation of the said Act on the principles underlying them and in consequence of the sacrifice of Indian interests and the failure of responsible British statesmen to secure just and humane treatment to the Indian residents in the Transvaal and the prevention of legislation injurious to the rights and insulting to self-respect of Indians and contrary to all principles of Imperial unity and international law. This Conference records its emphatic opinion that it is absolutely necessary to take immediate steps to allay the feeling of discontent and to secure to British Indians in the Transvaal and other South African Colonies the treatment to which they

are entitled as equal citizens of the British Empire."

This was proposed by Mr. Karunakara Menon of Madras, seconded by Mr. V. Ramaswami of Vizagapatam and supported by Mr. N. K. Ramaswami Aiyar of Tanjore. This was supported also by Mr. Sreeramulu Sastri of Masulipatam (in Telugu). Mr. Quinn, president of the Chinese Association, Mr. Chokkalingam, Mr. Subbaraman Achari (three of the deportees) and Mr. Polak supported the resolution. The resolution was put to the Conference and carried. Before putting the resolution to vote, the President made an appeal to those present to help the cause, with their money and announced that in addition to the subscription he had already made, he would subscribe Rs. 150. A subscription list was then circulated among the delegates and visitors, many of whom signed the list.—*Hindu* (Madras).

From the Editor's Chair

BRITISH INDIANS IN ZANZIBAR

We had occasion the other day to refer to the refusal of the Zanzibar authorities to allow Indian deportees from South Africa to land at that Port. We have now before us a printed copy of a "memorial of grievances of the British Indians residing in the Protectorate of Zanzibar," addressed to Sir Edward Grey and signed by Mr. Usufali Alibhai Karimjee as President, Mr. Usufali Esmailji Jiwani as Hon. Secretary and 1,200 other Indians. The memorial, therefore, apart from anything else, is a weighty document. The introduction states that Indians followed the Arabs into Zanzibar in the seventeenth century and that they occupied under the different Sultans highest positions. It adds that they co-operated with Sir Hafron in the liberation of slaves. Messrs. Jairam Shivji and Rehmatulla Hemani freeing no fewer than 5,000 and 1,000 slaves respectively without receiving any compensation at all. They, in fact, gave each liberated slave 5 dollars. According to the census of 1908, the Indian population of the Protectorate was 20,000 against 7,000 Arabs and 250 Europeans, "two thirds of whom are Government servants or Missionaries." Thus the Protectorate is to all intents and purposes an Indian settlement. And yet, if the story recited by the memorialists be true (it is supported by quotation of decrees) the authorities have shown little regard for the wishes of those who have made the Protectorate what it is. It appears that, owing to a shortsighted policy, the authorities have succeeded in reducing the population and the trade of that country and brought about severe depression in the value of

landed property. The memorialists very reasonably ask the Foreign Office to appoint a commission to inquire into the causes of this depression.

Some of the grievances recited in the memorial are so serious that we have no doubt that the Imperial authorities will grant instant relief. One of the decrees "enables the court to deport a man who is convicted of even the trivial offence of a technical assault by requiring him to give such security for his future good behaviour as may be beyond his power." The memorialists point out that foreigners are in this respect placed in a better position in that their deportation cannot be carried out without the concurrence of their Consuls. Another decree abolishes the right of trial by jury and the right of appeal to and revision by the Bombay High Court in criminal cases. The same decree "invests a Magistrate with the power of sentencing a man to death." All these things would be unbelievable if they were not stated in a responsibly-drawn document. A plague decree allows inspection by day or night and contemplates violation of the Zenana. A regulation prohibits Indian and native music between 6 p.m. and sunrise—this in a town whose chief population is Indian? Indian prisoners have been made, contrary to usual practice, to carry night-soil. It is stated that one Bsa Kurmasi, who refused to submit to the degradation, was even flogged. There are other less important grievances recited in the memorial. But we have drawn attention to a sufficient number of a serious nature to show how unjustly the local authorities have treated the Indian settlers. The memorialists naturally ask for the establishment of a Municipal Council to avoid a recurrence of such high-handed decrees. We hope that the matter will receive a favourable treatment from the Foreign Office. For Zanzibar the Imperial Government cannot plead impotence as they do so often about self-governing colonies.

Moral Training in Japan

The Japanese Minister of Education has issued instructions to the local Governors in regard to ethical training in elementary schools. The instructions read as follows:—

"Ethical training is the kernel of education in children and moral education is a sublime duty of education. Teachers, therefore, should not only impart a moral knowledge to children by means of text-books, but should also constantly direct their attention to the culture of moral qualities, affording practical guidance in accordance with circumstances, and furnishing examples where desirable. In this way children should be trained in morality and the object of education be accomplished."—*Public Opinion*.

Race Prejudice

By John Cowen in the "Westminster Review"

(Concluded)

Modern steamship traffic and cheap passages have brought the Asiatic into contact with the new continents that are now being peopled, but before this there was one continent which he touched, and here, in Europe, anti-Asianism existed and flourished before steamships or coolie emigration. For many centuries the Jew, as the most enterprising race of Asia, has borne the brunt of anti-Asiatic prejudice. The other Asians—the Arabs, the Turks, the Huns, the Slavs, the Gipsies, have had their share of hostility whenever they have touched European existence. In England, as Blackstone points out, to be a gipsy was itself an offence punishable by death, (Blackstone, bk., iv., c. 13), and 13 gipsies were executed at one Suffolk Assize, for no other offence. (Lecky, "History of England in the Eighteenth Century, III., 505). This illustrates the ideas of our not remote ancestors on race prejudice. "Slava," as Gibbon pointed out, means "glory," but the glory of Asia became the servile caste of Europe, and the Slav, though now emancipated, has given his name in our Anglo-Saxon tongues to the whole body of slaves of every race. The word "coolie," though in Asia it means a free labourer, may yet come to mean in Europe something less honourable. To call an English labourer a coolie would, even now, be regarded as deliberately insulting. What is the distinction? Is it an unreasonable prejudice, or is there sound and good cause for discriminating against the Asiatic? Some may be satisfied with Mr. Kipling's summary pronouncement that "East is east, and west is west, and never the twain shall meet;" that, as certain chemical substances repel each other, so does the Asiatic repel the European, because they are made that way; but clearly it would not do to apply that proposition both to goose and gander. Our intercourse with China is based, and with Japan used to be based, on a flat denial of the mutual repulsion doctrine, which Peking repeatedly set up, and our gunboats and expeditionary forces emphatically knocked down. The treaties with China make reference to the expediency of inter-communication, and the benefits of friendly intercourse. The presence of the religious missions ought to be, and to a great extent is, a standing protest against the notion that the Asiatic is of a lower order of creation, incapable of being raised in the scale.

Has not the time come to face our anti-Asiatic prejudice fairly, and either justify it or liberate the Asiatic from its bonds? The supporters of the negro slave traffic, who were in great majority in this country a little over

100 years ago, were as unable to see the evils of slavery as we are to see the evils of race prejudice. Lord Curzon and Lord Selborne, on the one side, and Lord Crewe on the other, joined a few months ago in urging Parliament to sanction the closing of United South Africa to Asiatics, with arguments as convincing as those with which the House of Lords in Wilberforce's time repeatedly rejected negro emancipation bills. It was then the black man, now the yellow man; then the aristocracy, now the democracy, who hold the weaker races down. The course of race prejudice seems historically to be:—

1. In a savage state of society, slaughter of inferior races.
2. In the early industrial state, enslavement of inferior races.
3. In the modern, more merciful state, discrimination against inferior races.

It will not be claimed that we in our day have reached a final or satisfactory state of society. There is another stage in front of us. From our progressive steps, slaughter, slavery, feudalism, serfdom, indentured labour, and restricted immigration, we have still to reach the highest condition:—

4. In the Christian state, the befriending and uplifting of inferior races.

The befriending of a people demands that the friend should strip himself of all claims to superiority, and consent to stand on an equality with the other. Impossible as this position always seems to the British colonist, and to the Anglo-Indian outrageous, it is a condition deliberately specified and aimed at by successive British Governments. Thus by the proclamation of the British Government, made at Pietermaritzburg in 1843, when the negro liberation movement had carried all Europe before it, and the anti-slavery impetus in England was still strong, Natal was made an integral part of the British Empire on these conditions: "That slavery in any shape or under any modification is absolutely unlawful, as in every other part of Her Majesty's dominions. That there shall not be in the eye of the law, any distinctions or disqualifications, founded on mere differences of colour, origin, language or creed." From this high ideal there has been a very great descent in practice, "in the interests of the superior races of South Africa," as the Natal Commission's phrase goes. But while all seem agreed on the superiority of the "white" races, even of the Levant, none defines the points of superiority. It is admitted that individually there is much in the Asiatic that does not repel the European, and even sometimes attracts and fascinates him. Not only, however, are individuals of Asiatic blood often found true, and moral, and capable. Not only are the individual products, but the race

products, often good, nay, vital to the world's progress. Supposing that Canada, Australia, South Africa, and the rest of the Colonies, contrived to exclude, not only the Asiatic, but all that the Asiatic has stood for in the highest sphere of human life, they would have to shut out Christianity, Mahomedanism, Buddhism, Confucianism, all the marvellous creeds and heavenly visions of Palestine, Arabia, India, China, and Japan, and would sink back to the totems of the aboriginal Maoris, the medicine-man magic of the bushmen, and the demonology of the American Indian. No Colony troubles itself at present about religious tests. The Asiatic is objectionable, whether he be Taoist, Shintoist, Parsi, or Hindu, babu or coolie, educated or ignorant, healthy or weak, active or indolent, aggressive or submissive, passive, or in a state of "unrest." No exception is made in his favour when he is a Christian, except he be a member of the Greek Orthodox Church (Muscovite rite). Yet it may be that religion in some way affords a solution. At any rate, outside the teaching of Jesus Christ, there is no possibility of a remedy. Experience, history, practice, and the instinct of the white man all the world over, point to the undesirableness of the Asiatic as a fellow-citizen. The Christian teaching alone, contrary to all this weight of men's opinion, points in the opposite direction. "Hear, O Israel, The Lord our God, the Lord is one; and thou shalt love the Lord thy God with all thy heart, and . . . Thou shalt love thy neighbour as thyself." This is the one Voice that is to be heard in protest against anti-Asianism to-day. One hundred and more years ago it was the one voice that was heard against slavery. The world's unanimous experience was all against the granting of freedom to the negro, as it is now against the granting of freedom to the Asiatic. The Asiatic is, however, our neighbour, and our kinsman, nearer far than the negro. God made him as free to enjoy the fruits of the earth as we are. We have no right to fasten him with legislative chains. The true, equitable state can only be a state of free labour, free not only from chains and scourges, but free from oppressive indentures, free from high walls and prison-compounds, free from heavy taxes, burdensome registration fees, discriminating regulations, and tell-tale finger-prints; free, in short, to come and go as the European is. We have all seen how China and Japan, preserving their freedom, have belied the expectations of the prophets and grown up in new strength. What has happened in India, and should happen: a recrudescence of race strength. We shall at once be told that India contains not one race, but many. So does China. Japan is anything but homogeneous. And when Europeans can speak of Asiatics as a whole, with

reference to their undesirability, we must prepare ourselves to find that Asiatics can think of themselves as a whole, as a racial entity. The time must come, surely in the hand, when we of European blood should make an attempt to reach the higher stage—when we shall cease to regard the Asiatic as an inferior being, while recognising differences; when we shall cease to maintain two types of British citizenship, the bond and the free. Shall we grant equality, or wait till the Asiatic fights us for it? He is already asking for it on every hand, often with obviously sincere attempts to maintain reciprocal courtesy and respect. (*Vide* Mitra: "Indian Problems.") He asks for it, and he is entitled to it. If he fights for it he will have the right on his side, and we the wrong. But freedom is not always won by fighting. Race prejudice is best overcome, not by insistence on one's own rights of equality, but by recognition of the claims of others. He who gives his life saves it. He who accords the rights of citizenship to weaker peoples saves his own. When the Colonies learn this, they will have risen to a higher scale in empire-making than they have yet attained. When the peoples of Asia learn it, and practise it at home, the attitude of the British Colonies will no longer trouble them. In the meantime, they have their friends. In spite of abuse and contempt, there will always be a section of people sympathetic with the despised and rejected of men, the inferior, the low castes, those from whom the prosperous and contented turn, as Isaiah said, their faces. It may be that "the Lord shall prolong their days, and the pleasure of the Lord shall prosper their hand. He, the Asiatic—"shall divide the spoil with the strong; because he poured out his soul unto death." It is a hard, stern, all-conquering doctrine, this of non resistance to the evil. It is the solution of race prejudice. It is only the Asiatic learnt to copy the great Exemplar, to cease to struggle for priority over inferiors, for equality with superiors—if he learnt to pour out his soul unto death!

JOHN COWEN.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—

Miss Hilda M. Howson (1 signature) 2/6; Fulham Cross Lecture (17 signatures) 7/1; making a total of 18 signatures and 9/7. This makes a grand total of 1,180 signatures and £99 19 3.

Transvaal Notes

Mr. V. Chettiar (chairman of the Tamil Society) reports that he was very well treated at the Middelburg gaol. The Medical Officer visited him every day and gave him every facility. Special food was provided for Mr. Chettiar. Upon his discharge he was immediately re-arrested for deportation, but, on a wire from headquarters, he was discharged. The cause for leaving Mr. Chettiar alone is not known. Mr. Chettiar was received by Mr. Bhaba and other Indians who gave him a good reception.

The principal buildings at Tolstoy Farm are nearing completion, all passive resisters living on the Farm, taking their full share of the labour. Mistri Narandas and his companion, together with Mr. Veersing are steadily working at the buildings.

Mrs. Dhole Naynah with her three children has gone to the Farm to reside.

Mr. and Mrs. Vogl and Miss Schlesin paid a visit to the Farm on Sunday. Mr. Vogl took some photographs. The families on the Farm were pleased to see Mrs. Vogl and Miss Schlesin who, it will be remembered, have been taking women's meetings and teaching children.

The following further gifts have been received for the Farm:—Second-hand wood and iron material from Mr. Odhav Kanji; a case of fruit from Mr. Desai; Germiston; a case of fruit and vegetables from Mr. Parbhoo of Johannesburg; and a parcel of shirts from Mr. Latchand.

General Smuts, speaking at a meeting in Johannesburg, said that, to push the policy of segregation of Natives any further would mean the bloodiest war South Africa has known. The General has revived the Chinese labour cry and stated that his Government had opposed the introduction of Asiatics and would continue to do so.

The *Rand Daily Mail* reports that passive resistance is broken, and that Asiatics are fast registering! I wonder where these registrants come from. Not a single passive resister has done so within my knowledge. The activity at the Passive Resistance Farm, the deportees in India, and the recent imprisonments, tell quite a different tale.

Tuesday.

Mr. U. M. Shelat was discharged on Monday under custody. He is under order of deportation. He has been released on his own recognisance pending deportation on the first instance, together with Mr. Royeppen and others.

Interviewed as to the threat about lashes, he stated that he was mislender.

stood. The threat was used but not this time. It was used during his previous conviction and then by the Deputy Governor. It was to the effect that, if he went to gaol again and refused to carry slop-pails, he might be lashed. Mr. Shelat told his comrades that he might get lashes, though, even then, he would not do what he held to be contrary to his conscience.

Messrs. Morgan, Veera Francis, and Shelat have been paying a visit to the Passive Resistance Farm during their brief respite.

News has been received from East London that the two Pillay brothers' claims have been admitted. It is expected that the other two will be treated likewise.

"There's No Fool like an Old Fool"

Colonel Sir Aubrey Wools Sampson has once more been setting forth his views on the Colour Question. Speaking at a closer settlement meeting in Johannesburg on the 17th instant, he said:—

"When Mr. Hosken had advised the Hindus on their course of passive resistance, he had ceased to regard him as a friend, but instead declared him to be his enemy. Mr. Hosken had stated that their difference was only one of degree. As to that, he had told Mr. Hosken that if he had his own way he would hang him as a danger to the country. He knew cases where the white men were being ousted by the coolies. They could not grow vegetables so cheaply. That was because white men could not live on a handful of rice per day. With regard to the question of the kaffirs, he was in favour of a very drastic remedy. He was in favour of their segregation. The Church Council had excommunicated him for his attitude on the matter during the last elections, but the coolies and kaffirs had to be removed."

It is difficult to remain patient in the face of so hopeless an exhibition of tap-room politics (says the *Pretoria News*). We trust that no one imagines that Colonel Sampson speaks for the Unionist Party or represents anything in the shape of serious opinion. His attack on Mr. Hosken is in the worst possible taste, more suggestive of a barrack room brawl than of public criticism by a responsible politician of a member of his own party. Comparisons are odious, but we venture to assert that the Unionist Party could better afford to lose twenty Sampsons than one Hosken. As for Mr. Hosken himself, we take it that he will not be seriously affected by the loss of Sir Aubrey's friendship. We dislike personalities and we hate being 'ude, but—"There's no fool like an old fool."

Mr. Royeppen writes to the Press

Writing on the 19th instant to the *Transvaal Leader*, Mr. Joseph Royeppen says in the course of the letter:—

On the date of the acceptance of my second imprisonment South Africa was a congeries of States. I am released from confinement to find the union of the Colonies a settled fact. Often in the quiet of my confinement I have endeavoured to define this term "union" in the light of its relation to that vaster section of humanity embraced by the easy term "coloured," and, as often, the truth came uppermost that, so far as the majority is concerned, "union" is an expression, geographical, political, or whatever you please, while for the powerful minority it initiates a joining of hearts and hands for laying the foundation of the cherished ideal of a white South Africa.

But hopes have been expressed in high quarters that the inauguration of union might be attended with peace, progress, and happiness for all the peoples within the Union. Would the Indian community be taking those hopes amiss did they now look to the newly-constituted powers to make some honest endeavour towards an adjustment of the unhappy relations existing between themselves and the local Government?

The Indians have long since placed their faith in the ultimate wisdom of the supreme Government; but, while the extended preparations are going on for the gathering of the great council shortly, the best and brightest sons of the Indian community continue to endure the horrors of criminal imprisonment. In this connection, a matter for the serious reflection of the supreme Government is that these men have calmly consented to find a prisoner's grave rather than acquiesce in a condition which demands a surrender of their national honour. From the remarkable triumphs of character repeatedly manifested in a struggle almost without parallel in Indian history, it is safe to say that they would gladly go to their doom in the prisons of the Transvaal, as did the Christians in the arenas of Rome. But the cloud is not without its silver lining; such transparency of life and simple honour of self has touched the heart-strings of many members of the European community.

Thus it comes to pass that Mr. H. Kallenbach has placed at the disposal of the Indians, almost unconditionally, a farm of 1,100 acres, where the women and children may be cared for while the men go forth to fight the good fight. In this gentleman's natural action we perceive that touch of nature that makes the world kin.

But the burden of proof is thrown upon the Union Government to show that not only does it mean well by the Transvaal Indians, but by the Empire at large; for the Indian struggle, like most political convulsions, has transcended the meanness of parochialism and has assumed Imperial proportions.

Almost all men with any sense of Imperial responsibility have spoken as to the true nature of the Indian struggle in South Africa. The transition of the question from a purely local to an Imperial one is natural. At first a matter between a few local Indians and the Transvaal Government, it has, by the present espousal of the cause by India, and by reason of the consummation of the union of South Africa, of necessity been lifted to the plane of Imperial importance to-day. The battle-ground of the struggle lies no more in South Africa; the scene has been shifted to the Indian Empire. Hence every day's delay on the part of United South Africa to come to terms with the Indian Empire is nothing short of a day's letting loose of the battering-rams on the base-rock of British rule in India; shirking or shelving the question must engender a reaction that cannot but be felt throughout the Empire.

For Phoenix School

A Handsome Donation

Mr. G. A. Natesan, of the *Indian Review* fame, and one of the Honorary Secretaries of the India South Africa League (Madras) in sending a draft of £50 for the Phoenix education scheme writes, in a letter to Mr. Gandhi:—"I enclose herewith a draft for £50 for the Phoenix education scheme account. Particulars about this I shall give later on. I have been very busy attending to the deportees here. I consider it my good fortune to be of some service to this noble and self-sacrificing band of men."

The deportees are a fine set of men. All honour to them.

I have just had a telegram from Mr. Polak from Colombo that the *Umfuli* is expected late in the night. I have asked Mr. Polak to bring down the Chinese deportees also if they have no other place to go to. I expect them all here about the 7th of June. We shall do our best for them. Please inform the relatives of the deportees that all possible care is being taken of them. M. Polak is indefatigable in his labours. He whips all of us up to do our duty."

People in reality are guided, not by ethical traditions and religious dogmas, but by the religion which they always have within them.—Prof. May.

The Education of Hindu Girls.

At the annual prize-giving to the pupils of the Central Mahakali Pathshala, an institution founded by the late Mataji Maharani Tapaswini for the education of Hindu girls on national lines, the report for last year, the sixteenth year of existence of the Pathshala, showed that satisfactory progress had been made in furthering its aims, which are the promotion of female education among orthodox Hindus and the regeneration of Hindu society by training girls in Hindu ways and orthodox Hindu principles. The system adopted excludes the idea of giving girls anything like academic education, as they are married at a comparatively early age, and they are not allowed to attend school after marriage. The true spirit of the Hindu Shastras is instilled into the minds of the girls, who are taught to emulate the lives of Sita, Savitri, and similar types of Indian womanhood. They are taught their own literature and history as contained in the Kavyas and Puranas, besides household and economic duties. An attempt is being made to spread the Mahakali system of education throughout India by establishing Pathshalas in various centres under the control of an association formed for the purpose.

The Chairman, Rai Bahadur Nandana Nath Sen, referring to the work of the school, said that from a parochial institution of thirty girls it had grown into a flourishing institution with more than 500 pupils. Each year brought additional testimony to its growing usefulness. Parents and guardians were eloquent in their praise of the excellent training which their girls received. When searching for a worker he found her in the person of the late Venerable Mataji Maharani Tapaswini, in the city of Calcutta itself. He found that she had come from Purushottam, in Nepal, on a pilgrimage to Baidyanath, and that from there she had come down to Calcutta, with the intention of visiting Puri. Before her departure for Puri, he saw her often at her temporary residence in Calcutta and also heard a good deal of her learning and holiness. At last, one day, before she was to leave Puri, he expressed to her his heart's wish that she should found an institution just like the one where they were that day, and lead the great movement of female education on purely Hindu lines. He obtained her ready consent. And so sprang up the Mahakali Pathshala on a modest, unpretentious scale. Its popularity grew day by day, and the accommodation became insufficient for its requirements. The late Mataji Maharani Tapaswini was a remarkable woman. To see her was to respect her. She was descended from an ancient, noble family in Southern India. She received the best and highest Sanskrit education and after

leaving home she spent many years in the practice of Yoga. She discarded wealth and luxury, and became a Brahmacharin, and visited all sacred places, before her arrival in Calcutta. The generality of the public, however, were perhaps not yet aware of the austerities which the late Mutaji practised. Though an indefatigable worker, she lived chiefly on milk and tea. She was a highly accomplished lady. She was a good painter, and a skillful horsewoman and judge of horseflesh. Though born and bred in the lap of luxury, she was proficient in, and gladly performed, every domestic work. Her proficiency in the culinary art won the admiration of all who partook of her genial hospitality. She not only carried on the work of the Pathshala with wholehearted devotion, but held a meeting every evening, where she expounded, before a cultured audience, the philosophical truths of the Yogabhashita Ramayana. She was a Vedantic scholar of no mean order, and many of them benefited by her Vedantic teachings. She, moreover, took a keen interest in social reform on purely Aryan lines, and, for this purpose, left instructions for the writing and publication of small books. After dwelling on the magnificence of the early benefactors and helpers, the speaker said that a work like that inaugurated by the late Mutaji cannot but have the heartiest support of all lovers of Indian progress.

Moral Education

Under the auspices of the Moral Education League on the 20th of June at the Caxton Hall, Westminster, Mr. F. J. Gould gave a specimen moral lesson with lantern illustrations to a class of children. The illustrations were drawn from the proposed book of moral lessons for use in India and, therefore, only Indians were invited. Amongst those present, besides a number of Indian students, were seen young ladies from Bengal and the Punjab. Sir Matherjee Bhawanagjee took the chair. He spoke at length on the necessity of looking to the moral and mental cultivation of the children in India. A great deal of attention in this direction, he said, will help to make good men and women of young children. Mere cramming and passing of examinations were useless to build character. He spoke highly of the good work the Moral Education League had been doing, and asked Mr. Gould to show its advantages to the audience. Mr. Gould then gave a few moral lessons from the *Mahabharata*, *Ramayana*, and *Koran* to the children. The method of teaching was impressive and interesting. After a vote of thanks to the chairman and the lecturer, the meeting terminated.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London, 24th of June.

Our circle of workers met as usual last evening. The history of the continued deportations from the Transvaal aroused great feeling, and it was arranged that a series of letters should be written to the press on the subject by the helpers. Miss Symes, Mr. Cheesman, and Mr. C. K. Gandhi volunteered to write a letter in the course of the week. Mr. C. K. Gandhi gave some interesting information regarding the Bombay Government's attitude on this subject.

On Saturday next an open-air meeting will be held under the auspices of the Kensal Rise L. L. P. Branch, at which Mr. L. W. Ritch is lecturing on the subject of "The British Indians in the Transvaal."

The Secretary of the South Africa British Indian Committee made a representation to the Colonial and India Offices on the Licensing Scandal in Natal in connection with Mr. Ebrahim Suliman.

Items of Interest

London, July 18.—Lord Amthill will shortly raise a debate in the House of Lords in regard to the position of Indians in the Transvaal, especially with reference to the deportations under the Asiatic Immigration Act.—Reuter.

A Reuter telegram states that Mr. Winston Churchill, the Home Secretary, during the debate in the House of Commons on the vote for prisons, said he had given instructions that all persons imprisoned as passive resisters or as Suffragists should be relieved of unnecessary degradation.

It is understood (says the *Mercury*) that the Durban Corporation have had authorised by the Provincial authority a new by-law to regulate the disposal of objectionable passengers on the tramcars. The new regulations will shortly be published. They deal equally with objectionable European passengers—those smoking in the front part of the cars, for instance—as with coolies or kalies, but they are expected to give the officials considerably extended powers in regard to the latter.

The *Provincial Gazette* of the 24th instant gives the New Tramway By-law which reads as follows:—"All passengers shall occupy such seats as the Conductor in his discretion may allot to them." This is sanctioned by the Administrator.

A European was fined £2 by the Durban Magistrate on Thursday for kicking and striking an Indian. A plea of guilty, under provocation was tendered. The Magistrate said he had gone carefully into the evidence, and

he could come to no other conclusion than that the accused assaulted the Indian without provocation. This was supported by a European lady's evidence.

The Ladysmith correspondent of the *Natal Mercury* states that the Chamber of Commerce has unanimously agreed to oppose the issue of a second licence to Mr. M. A. Goga for premises owned by him in Murchison Street and for some time licensed by his brother-in-law Amla.

In the Indian Teachers' Examinations the following passed for the Senior Certificate:—Messrs. Ram Lucken Jeethoo (Victoria Street), Timothy Choonoo (Verulam), and Moonsamy K. Naidoo (Lower Umgeni). For the Junior Certificate the following passed:—Messrs. Sairkhan Doolarkhan (private study), Robert G. M. Naidoo (private study), Mooslayya Applesamy (St. Aidan's College), David C. M. Nundoo (Mayville), and Miss Rosa Newton (Chelmsford Road).

The Veda Dharma Sabha of New Guelderland has received a message, through the Governor-General, from their Majesties the King and Queen, and Queen Alexandra, acknowledging its message of condolence on the death of King Edward.

The Incorporated Law Society opposed the application of Mr. A. Mangena to be admitted as an attorney of the Transvaal Supreme Court, on the ground of policy. Sir William Smith, however, granted the application, and said that a respectable native practitioner would be of assistance to the courts.

The right of a coloured person to travel on municipal tramcars, other than the trailers set apart for coloured persons, was raised in a case at Johannesburg, in which a coloured woman sued the municipality for £100 damages for ejectment. The Magistrate held that the onus lay on the plaintiff to prove European descent, and passed judgment for the defendant municipality with costs.

Contents

	Page.
Indian Immigration to Crown Colonies	239
The Deportees in India	239
Correspondence	240
"The Most Corrupt Government in the Whole World"	240
The Karnool Provincial Conference	241
From the Editor's Chair	241
Moral Training in Japan	241
Race Prejudice	242
London Passive Resistance Volunteers	243
Transvaal Notes	243
"There's No Fool like an Old Fool"	243
Mr. Rooyen writes to the Press	244
For Phoenix School	244
The Education of Hindu Girls	244
Moral Education	245
Activity in England	245
Items of Interest	245

મુખ્યના ગવર્નરના

ખાસ અધિકાર હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપાની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંટસ્ટાનમાં મોઢામાં મોઢું કરવાનું. આખુ પરક ૩ = માણસો કામ કરે છે. ખીજા કારખાનાઓમાં ૧૦ માણસોથી વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં મુકવામાં આવેલ છે ત્યાં સરકારમાં સરકાર ચાંદ મળ્યા છે. ૭ વખત દરીદ્રાઈમાં ખીજાને અમારુથી દુનકા ચાંદ મળ્યા છે.

અમારે નામદાર પ્રીન્સિપલ આફ વેલ્સ હોદમાં પધારેલા તમારે તેમજ દશ સાખ રૂપિયાનું જરી બ્યાન સાચવવા સાર જોઈ રેજની તીજરી રાકવામાં બાવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર રૂપિયા રોકી નવામાં નવા સયા કામથી અલાવવામાં આવે છે. માલેકે ઇગલાં અને જરમનીમાં આ કામ માટે ખાસ અગાસ કર્યો છે.

હોંદી થાપણુ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજ પુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરકાર તીજરી સાથે આગમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તમ્બાર છે. પણ કબુ સુધી પુરોપીઅન પેટી તેમ કરવાને બહાર પડી નથી. હજી પણ હોંદી તીજરી બનાવનારને સાર ચેલેન્જ મળ્યો છે.

કેટલાક ઇંગ્લેન્ડે તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ જાણે છે તેથી હોંદમાં તેમજ ઇંગ્લાંડમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

અણક પુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હસ્તકમાં માલના બજામાં પુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખાતનાના રક્ષણ સાર નો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોઢા કંઠેરીઓ—રામજી બગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના હોંમતી માલનો વીમો ઉતરાવ્યો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી ક્યાં વપરાય છે—

મુંબઈની ટકાણમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાજાવાળી. કાંસી (પથર) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. ચેકાહોમ બેંક ૩ ૨૦૦૦ નો મળણત આરકો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, ૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અધાપાસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિઅન સ્પીશી બેંક, ૬ તીજરી. મરચાંદસ બેંક, ૮ તીજરી. પાંચળને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ ખરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કા, રાલી બપસ, મહામની કા, મારશલ સન્સની કા, પ્રીવસ કોટનની કા, શો. વેલેસની કા એ. એન્ડ ને. મેનની કા, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા, ૩૩ તીજરી. સર કરીમભાઈ ઇબ્રાહીમ, ૧૮ તીજરી સર આદમજી પોરસાઈ, ૧૭ તીજરીઓ. મેસરસ રાલી બપસ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપરી પશ્ચીમી જગ્યાએ પહેલી તીજરી પરસો પહેલા ખરીદી છે અને બેઠવાને થોડક મારાજ થયા છે.

ચિત્રવાળી આવના ચોપડી મંગાવો.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1908

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition.
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, ~~bag~~ boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

107

પુસ્તક ૮.

શીનીક્સ, શનીવાર, તારીખ ૨૩મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

અંક ૩૦.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ઓસ્તી-તા. ૨૩ જુલાઈથી, તા. ૨૬ મી જુલાઈ સુધી, ૪૦ સં ૧૬૧૦.

હોંડુ-ગાંધી વડ ૧થી અગાડ વડ ૮ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૧૫મી રજબથી તા. ૨૧ રજબ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ધાર.	ઓસ્તી તારીખ.	હોંડુ યોગ.	મુસલમાની તારીખ.	પારસી મુસલમાન તારીખ.	ક. મી.	અંક.
શની.	૨૩	૧	૧૫	૧૪	૧૪૮	૫૧૭
રવી.	૨૪	૨	૧૬	૧૫	૧૪૮	૫૧૭
સોમ.	૨૫	૩	૧૭	૧૬	૧૪૯	૫૧૮
મંગ.	૨૬	૪	૧૮	૧૭	૧૪૯	૫૧૮
બુધ.	૨૭	૫	૧૯	૧૮	૧૫૦	૫૧૯
શુક.	૨૮	૬	૨૦	૧૯	૧૫૦	૫૧૯
શનિ.	૨૯	૭	૨૧	૨૦	૧૫૧	૫૨૦

અનુક્રમણિકા.

જાગલી કાણુ ?	૪૧૧
મી. નાટેસનનો કાગળ	"
મદરાસનું ઇલાખીક કોનફરન્સ	૪૧૨
નાદરી કોન્ટ્રી નેટીસો તાગેર	"
એક રવનું	૪૧૩
ઇન્ડિયામાં વેલ્ડીયરોનું કામ	૪૧૪
એલાસવર	"
હોંડી છાપામાં ટ્રાંસવાલની હાલ	૪૧૫
પરચુરુ બબરખો	"
રંગરેષ સામે પોકાર	૪૧૬
લોન્ડ એન્થ્રોપીલની હાલ	"
અરયા પત્ર	૪૧૭
એક ફરીયાદની ફરિયાદ	"
આદુ વરવમાન	"
તાર સમાચાર	૪૧૮
પરચુરુ ખબરો	"
નાતિ એન્થ્રોપીલ સિદ્ધાંત છે	૪૧૯
હમીદીયા ઉસ્તાદીક સોસાયટી	૪૨૦
પુસ્તક અને પબ્લિકના સુધારા	૪૨૧
મરહુમ જરૂરીક મદારેવ ગોવિંદ	સનડે
વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો	૪૨૨
ફક્તના વખતનો કાવો	"
હોંડીની ભહેર ફિલચાલ	૪૨૩
હોંડુસ્તાનના ખબરો	૪૨૪
અમેરીકાની સીદી પ્રતિબી અડતી	૪૨૫
રોકડ બાબરમાલ	"

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

શનીવાર, તા. ૨૩મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

જાગલી કાણુ ?

અમેરીકામાં એક સીદી અને એક મેરા વચ્ચે મુકાબાજી થાલી તેનો હેવાલ અમે આપી ગયા છીએ. આ તમારો જોવા લાખો માણસો ગયા. તેમાં ધરડા, જુવાન, ઓરત, મરક, તવામર ને મરીન, અમલદાર અને આમ હતાં. હજુ તે યુરોપથી પણ જોવા મળેલા. તેઓએ શું કોયું ? જે માણસો એક ખીજને માર મારતા હતા ને પોતાનામાં કેટલું પણ બળ છે તે બતાવતા હતા. આવા તમારો સાની પાછળ અમેરીકાના લોક માંડા બન્યા. અને અમેરીકા તે બધું સુધરેલો મુશક મણાય છે ! આ તમારોથી તમારો ગીરને શો કાપેલો થયો ? અમે તો આ સવાલનો જવાબ સંતોષકારક રિતે આપી શકતા નથી. કે.ઇ. એમ કહે છે કે આમ તમારો કરવાથી શરીર કસાય ને માણસો શરીરનું રક્ષણ કરતાં રીખે. જરા હડા ઉતરીયે તો જોઈ શકાય છે કે તે વિચાર સદન ગણત છે. શરીર કસવું એ સારું છે પણ તે કે.ઇ. મુકાબાજી અને તેનો ખેલ કરીને થઈ શકે છે. શરીર કસવાનાં ખીજાં ને કુદરતી સાધનો વાળાં છે. આ તો માત્ર બહાનું છે. હકીકત માં તો લોકોને મારામારી જોવામાં રસ આવે છે ને તેઓ શરીરના બળનીજ પ્રુવ કરે છે. તેના જેવું ખીજું કે.ઇ. નથી એમ માને છે. ને તેવું માની આત્માનો ધનકાર કરે છે ને તેમ કરી ધંધરનો પણ ધનકાર કરે છે. આમ કર નારી પ્રભને જાગલી સિવાય ખીજું વિશિષ્ટ સગાડી શકાયું નથી. તેવી પ્રત્ન પાસેથી શેડુજી શીખવાનું હોય. અમે એમ નથી કહેવા માગતા કે અસલ જમાનામાં આવા ખેલ નહોતા થતા. પણ તે ખેલ જાગલી છે એમ સદુ બાજુના ને કણ્ઠ કરતા. ગાંધી માણસો તે જોવાને ન. જતા. તેમાં માત્ર ઊંડા સો અને જડમત જોવાનીયાજ હાજર

રહેતા. પણ અમેરીકાના તમારામાં તો પ્રકટ જણાતા માણસો ગયા. છાપાઓ માં સેકેડ પાઈડ ખરચી લાંબા તાર ગયા. તે વર્ણન લાખો માણસોએ રસ પુરવડ વાંચ્યું. એટલે કે આ તમારો તે સુધારાથી હિમટો નહિ મણાયો, પણ તે એક સુધારાની નિશાની મણવેલ. આને અમે જાગલીપણની સીમા કમ છોયે છીએ. જેદરે અને જોનસનનાં શરીર એ તેવાં મજબુત છે છતાં એક પળમાં રમજોગાજ બનારો છે. સારે તે કશા કામમાં નહીં આવે. આનો સારો અને સરળ વિચાર લાખો તમારોથી રાના રવખામાં પણ નહીં આવ્યો હોય.

મી. નાટેસનનો કાગળ

સત્યાગ્રહની તેમની સેવા

મદરાસના "ઇન્ડિયન રિવ્યુ" વાળા પ્રખ્યાત મી. નાટેસને શીનીક્સની શાળા ને સાર પા. ૫૦ ની દુડી મોકલી છે. તે દુડી મોકલતાં મી. ગાંધી કપર તેણે કાગળ લખ્યો છે તેમાં સત્યાગ્રહી વિષે પણ હકિકત છે તેથી તેનો સાર નીચે આપીએ છીએ :—

"શીનીક્સ કેળવણી ખાતરેટે કુ. પા. ૫૦ ની દુડી મોકલું છું. તેની વિગત પાછળથી મોકલીશ. હાલ કુ. હદપાર થયેલાના કામમાં રોકાએલો છું. આ આપમેળે ઉમદા માણસોને સારું હું કે.ઇ. પણ કરી શકું તેમાં મારું સારું નથીજ મનું છું. તેઓ બહુ સારા માણસો છે. તેઓને માન થટે છે. મી. પોલાક તરફ થી મને તાર મળ્યો છે તેમાં જણાવે છે કે અમરુલી રાતમાં આવશે. જે ચીનાં એને સારું ખીજું મોકલવું ન હોય તો તેઓને પણ મદરાસ લાવવા મે મી. પોલાકને તાર કયો છે. તે બધા અહીં સાતમી જુન સુધીમાં આવવાની વડી છે. તેઓને સારું અમારાથી બનવું કરશું. હદપાર થયેલાના સમાજોને જણાવેલે કે તેઓને સારું થટવું થ.મ છે. મી. પોલા કની મહેનત બધાય છે. તે અમને બધાને કરજ બતાવતાં રીખવે છે."

મદ્રાસનું ઇલાકીક કોનફરન્સ

દરાસવાલની હાલતપર આપણું

પ્રોટેસ્ટના ઠરાવો

મી. પોલાક તથા સત્યાગ્રહીઓની હાજરી

ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસના પેટાનાં ઇલાકીક કોનફરન્સે હાલના જુદા જુદા ઇલાકામાં ભરાયા હાયા છે. મદ્રાસ ઇલાકાનું કોનફરન્સ કરતુલ ખાતે તા. ૧૦ મી જુને ભરાયું હતું. આ વખતે મી. પોલાક સત્યાગ્રહીઓની એક ટુકડી સાથે હાજર થઇ ગયા હતા. કોનફરન્સ માં અરમ્ભવાના સવાલોમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હાલની હાલતમાં સવાલને પ્રથમ હાથમાં લઇને ખાસ અગત્યના આપવામાં આવી હતી. પહેલો ઠરાવ નીચે મુજબ હતો :—

“ઇડિઅન એસોસિયેશન એક્ટમાં જે સુધારા હાલમાં કરવામાં આવ્યા છે તે માટે આ કોનફરન્સ નામદાર હાલની સરકારને આભાર માને છે. પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં—ખાસ કરીને દરાસવાલ માં હાલિઓને જે હાલમાં ભોળાઈ પડે છે તેમાં કંઈ રાહત મળતી નથી તેથી આ કોનફરન્સ નારાજ છે, તથા તે સામે પોતાનો વાળખી યુરસો દેખાડે છે. વળી જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના એકાદ સંસ્થાનમાં જન્મેલ છે અથવા રહેવાનો હક ધરાવે છે એવા લગભગ ૮૦ સત્યાગ્રહીઓને દેશપાર કરીને તો આ દેશના તમામ હાલિની લાગણી દુઃખની છે. ૧૯૦૭ના એક્સિ આર્ટીકલ કાયદા સામે અને દરાસવાલ ઇમીગ્રેશન કાયદા સામે આ કોનફરન્સ અગ્રણ્ય પ્રોટેસ્ટ કરે છે. એ કાયદા ના અમલથી હાલિની સ્થિતિને ભોગ આપાયો છે; તે સંસ્થાનના હાલિઓ માટે ઇન્સાફ અને દયા મેળવવામાં જોખમદાર બિટીશ પ્રધાનો પણ નિષ્ફળ ગયા છે. હાલિઓના હક કુળે છે અને તેમના અતિ માનવું ભંગ થાય છે, તેમજ સહેનશાહતની એકતા તુટે છે અને પ્રજાઓના સામાન્ય હાલનો તો અનાદાર થાય છે; તેથી આ દેશ માંની નામદાર સહેનશાહતી પ્રજામાં દિવસે દિવસે અસંતોષ મજબુતીથી વધતો જાય છે તે તરફ નામદાર હાલિ સરકારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે

દરાસવાલ અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બીજા સંસ્થાનોમાં વસતા હાલિઓને બિટીશ રજીસ્ટર તરીકેના સરખા દોકો દોષા જોઇએ તો અપાવીને અસંતોષ ની લાગણી જલદીથી દૂર કરવાની બહુ જરૂર છે એમ આ કોનફરન્સ બાર દબને યાદેર કરે છે.”

‘ઇડિઅન પેટીઅટ’ના અધિષ્ઠાત મી. કર્જકર મેનને ઉપલો ઠરાવ રજુ કરતાં જણાવ્યું કે જ્યારથી ૧૯૦૭ના ઠરાવમાં જણાવેલા કાયદાઓ હાલિ સામે પસાર કરવામાં આવ્યા ત્યારથી મામલો બહુજ ગંભીર બન્યો છે. દરાસવાલની બોયર સરકારને એવો ખ્યાલ હતો કે હાલિઓ સત્યાગ્રહની આ મહાન લડત લાગે વખત નીલાવી નહીં રહે. વડી સરકાર આ બહાદુર હાલિઓના દુઃખો દુર કરવામાં નિષ્ફળ નીવડી. વડી સરકાર ઉપર ભરેલો રાખી આપણાથી બેસી રહી શકાય એમ નથી. આ મામલાનો સુધારો કરવા આપણે હાલિ સરકારની મદદ લેવી જોઇએ. મી. ગોપલેના ઠરાવને હાલિ સરકારે ઉપાડી લઇ આપણને ઉત્તેજન આપ્યું છે. આપણે હાલિ સરકારને ટેકા દેવો જોઇએ આ સવાલમાં જે મુદ્દાઓ સમાયલા છે. શહેનશાહતની પ્રજા તરીકેના હાલિના હક; અને વડી સરકારની જોખમદારી, સરકારને અમલ કરવાની સત્તા છે તેમ પ્રજાનું સખ વધારવાની જુમેદારી પણ તેની ઉપર છે. જો તે જુમેદારી સરકાર ન સમજે તો સહેનશાહતમાં આવેલા જુદા જુદા મુલકો ઉપર અમલ કરવાનો તેનો હક વાળખી ધરાવે મુરકેલ થઇ પડશે. હાલિ સરકાર દરાસવાલ સામે જુદા જુદા ને સાવ નિરાધાર છે એમ નથી. હાલિ જુદા પધાર કરેલો કાયદો સાદું રાખવા ની તેની સત્તાનો કંઈક ખ્યાલ આપે છે યુરસાની લાગણી અસંતોષમાં ફેરવાઇ જતી અટકે એવાં પગલાં લેવાની જરૂર છે.

મી. વી. રામસામી દરખાસ્તને ટેકા આપતાં બોલ્યા કે સત્યાગ્રહની હાલતની નીતિ જણાવવા જોઈ છે. એની ખરી ખુબી તો એ છે કે “જુદાની સામે થવા માં પણ બળ વાપરતા નથી.” ત્યાર પછી ઇંગ્લેન્ડમાં હેમ્પડને સત્યાગ્રહ વાપરેલ તેનો દાખલો આપી, દક્ષિણ આફ્રિકામાં મજૂરો કેમ ન મોકલાય તેનો ઉદાહરણ દેખાડ્યો ને કહ્યું કે દરાસવાલમાં હાલિઓએ આ પ્રજાનું હાલમાં તાત્કાલિક મદદ કરવાનો બેદ નથી રાખ્યો

તેમ આપણે પણ કરવું જોઇએ. મી. કે. રામસ્વામી આયરે તેમજ મી. શ્રી રામુલુ શાસ્ત્રીએ પણ દરખાસ્તમાં પોતાની સમર્થિ દેખાડનારાં બોલ્યાં કર્યાં હતાં.

ત્યાર પછી મી. લ્વાગ કબીન, મી. ચોક લીંગમ પીલે તેમજ મી. સુલામણી આચારી એ પણ દેશપારીઓએ વધુ ટેકા આપનારાં બોલ્યાં કર્યાં. મી. પોલાકે હાલિ સત્યાગ્રહીઓની હાલિકત કહી દેખાડી તેમજ હાલિ કરવાની અનીતિ નો ચિતાર આપ્યો, જે દરમ્યાન તેમણે કહ્યું કે માણસો નામ બર્ષા રિનાનો દેશપારનો હુકમ રજીસ્ટરને આપે છે. તે જોને પકડવાના હોય તેને પકડી રેલમાં બેસાડીને પોરચુગીઝ હાલમાં મોકલી દે છે. પોરચુગીઝ પોલીસ રહેવાન ઉપર હાજર હોય છે. તે તેમને ગેરકાયદે પોરચુગીઝ રાજ્યમાં આવવા સાર પકડી કેલાઓઆળેની જેલમાં પુરી દે છે. અને જે પહેલી રડીમર હીડુસ્તાન જવાની મળે તેમાં તેમને રવાના કરી દે છે. બધાં સુધી રહેલ ન મળે ત્યાં સુધી દક્ષિણ આફ્રિકા તેમજ હાલિમાં લડત આજુ રાખવાની બલામણુ કરી તેણે પોતાનું બાલખુ પુરું કર્યું.

ઠરાવ ઉપર મત લેતાં તે સરવાળામતે પસાર થયો. ઠરાવ ઉપર મત લેતાં પહેલાં પ્રમુખે હાજર રહેલાઓને પૈસાથી મદદ કરવાની અરજ કરી. પોતે આગળ જેટલા પૈસા ભરેલા તેમાં દોડસો રૂપિયા તો વધારો કર્યો, અને બીજાઓમાં ફોલો ફેરવવામાં આવ્યો. પ્રતિનિધિઓ અને પ્રેક્ષકોએ મળત પ્રમુખે હાથમાં ભર્યું હતું. ત્યારબાદ કોનફરન્સનું બીજું કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(શિલી-શીમલ એજેન્ડામાંથી)

કરબનનાં દેરીઆ જીવા મુનાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટમાં રજુ થયા છે, અને તેની નકલ કરબન મ.જ.એટ આગળ રાખવા માં આવી છે. બધાં તે તા. ૪ થી આગળ રજુ થશે. તપાસણી મ? ખુલ્લા રહેશે.

એક સ્વપ્ન

દશાસનાના હિંદી વિષે

મદરાસના છાપામાં

મદરાસનું "હિંદીમન પેટીઅટ" ને દશાસનાની લડતથી ત્યાંના લોકોને વહેંચનાર રાખવામાં ઉમદા સેવા કરી રહ્યું છે તેના ઉલ્લાસ એક આક્રમક "એક સ્વપ્ન" નો નીચેનો રસીક હેવાલ પ્રગટ થયો છે:—

ના. સહેનદાહે પોતાના પ્રધાનને તેડવી ને કહ્યું:

"તમે જાણો છો કે રાજના ઘીર ગંભીર જોખમદારીઓ હોય છે. જરા અને કહો જોખમે કે મારી બધી પ્રજા, દુરના મારા મુશ્કેલીમાં પણ, લાડુઓની માફક રહે છે કે કેમ? ૮૮૬ વરસ ઉપર એક કમળ વિધવા એક રાજ પાસે ગઈ હતી. તેણે કહ્યું કે મારા એક ના એક દીકરાને હિંદમાં ક્યાંક કોઈએ મારી નાખ્યો છે, તો તેના પુત્રીને સજ્જ થવી જોઈએ. રાજાએ કહ્યું કે એટલે દુર આવેલા મુશ્કેલીમાં હું શું કરી શકું? વિધવાને બહુ અપસોસ થયો અને તેણે મહેલમાં મારતાં કહ્યું કે 'જો તમારાથી રાજ કરતો તેમ, અને ન્યાય અપાવાય તેમ નહેતું તો શામટે એ મુશ્કેલી હતી?' મેં (દીગ જોઈ કહે છે) આ વાર્તા યોગ્ય વરસપર મારા મહેતાજી પાસે જાણતો હતો. ત્યારે વાંચી હતી. ત્યારથી તેની મારા પર એટલી અસર થઈ છે કે મેં ખુદના નામથી કસમ લીધા છે કે જો હું કદી રાજ થાઉં તો કોઈ પણ મુશ્કેલી, પછી તે સ્વપ્ન હોય કે મારો કોઈ હજારી હોય, તોપણ તેને તેના મુશ્કેલી માટે સર્વ ક્યાં વગર રહીશ નહીં. કેમ મી. એસ્કવીથ, મારું કહેવું ખરું નથી?"

પ્રધાને કહ્યું: "જો પનાહ, ખુદ આપ ને સલામત રાખો, અને આ ઉમદા તેમ અમલમાં મુકવાને બંધી થવો."

કોંગ કહે છે: "એસ્કવીથ, તું મારી પાસે મિંટનો વડો છે, અને હું માત્ર હું કે મારી અને સલામત બધા મેળો તને તેમજ ગણતા હશે."

"જેશક, હજાર."

કોંગ કહે છે "તમને સંજ્ઞા મને ખુલાસી થાય છે. ખુદની નજરમાં મારે નિષ્પક્ષપાતી રહેવું જોઈએ. ખુદ મને મદદ કરો." વળી પ્રધાનનું નામ દહ

આગળ મલાનું: "દશાસનામાં મારી હિંદી પ્રજાને એ લોકો સતાવતા હતા એજ કારણથી આપણે તેમને હરાવ્યા, અને રાજની લગભગ આપણા પોતાના હાથમાં લીધી તેનું શું પરિણામ હવે તમે જુઓ છો? આ રાંડ પ્રજાની આપણા રાજ્યને વધુ ભુરી દશા છે. તેઓ પીડાય છે. તેમને તેમના ઘર બહાર હાંડી કાઢવામાં આવે છે. તેમને જેલમાં જોખમમાં આવે છે. તેમનાં બધાં છોકરાં મુઆં પડ્યાં છે, અને નહીં તો તુરતમાં મરશે, અને દગરો કુદાઓ પાલ માલ થશે. તમે મારા પિતાને કેમ સલાહ ન આપી? મારું કહેવું સાચું છે કે નહીં? આ લોકોને ન્યાય આપીને ઉમાર વાતી તેમની મુશ્કેલી તે કેમ ન અમલમાં મુકી? આપણા લોકોના ધાતકીપણાથી એક પણ મરણ થાય તે માટે શું, સર દાર ખુદા આગળ જોખમદાર નથી? લોરડ મેરલી અને મીટો હિંદપર અચ્છી તરેહથી રાજ કરે છે, અને ત્યાં જુજ એવકુર જુવાનીઓ સિવાય મારી પ્રજા વધાર અને સુખી છે."

પ્રધાને કહ્યું: "ખુદાવિંદ, આપણે એ અને મારા લોકોને તેમની 'સ્વાધી નતા' (સ્વરાજ) આપેલ છે, અને તેથી આ કસ્ટરો સુધારવા માટે આપણે તેમની બલમનસાહત પર આધાર રાખવો પડે છે."

નામદાર કોંગ જોરજ સહેજ ગુસ્સો કરીને બોલ્યા "શું અને તું 'કસ્ટર' કહે છે? આ તો ગજબ છે; આ તો સીતમ છે. હિંદી લોકો પણ તેમના જવાજ છે તો તેમને સ્વરાજમાં શામાટે દહ ન મળવો જોઈએ? એ લોકો આપણી સામે થયા, અને બિટનના સેક્ટો દરજ્જાને મારી નાખ્યા. મરીબજા રૂસો પોતાનો એકનો એક બેટો મુશ્કેલી. હિંદી પ્રજાએ તો આપણને સરસ મદદ કરેલી. એટલે હનસાહતી રાહે કહીએ તો, આ લોકોને પેલાઓ (અય) કરતાં વધારે સારી રીતે રાખવા જોઈએ."

"ખાવિંદ," પ્રધાન બોલ્યા "જો આ એ લોકોને ટેકા આપે છે તેઓ કહે છે કે મને તેમ તોપણ તેઓને લોહી આપણ ને મળવું છે, અને તેથી તેઓ દુર છતાં આપણને નજીકના કહેવાય. માટે—"

"નેન્સેન્સ" કહી કોંગ વચ્ચે બોલી ઉઠ્યા: "એમનું (અયનું) લોહી આપણ ને મળવું છે એ તો તેમણે વધારે સારી રીતે વસ્તવનું કારણ બતાવે છે. પણ તું તેમની વસ્તવનું કારણ દેખે છે? મારી હિંદી મુસલમાન પ્રજા ઉલ્લાસમાં, મહેનત

કરકસરીમાં, ધીરજવાન, કે નહીં કર નારી, અને કાયદેસર આલનારી છે; ત્યારે ત્યાંની બીજી પ્રજાઓ આગમ, કંજુસ, અથવા ઉડાઈ, બીજાળ અને નિરદય છે. હિંદીઓ તે મુશ્કેલીમાં કેટલાક જમાના થયાં વસી રહ્યા છે. તેમને હાંડી મુકવાનો આ અવકાશોને શું દહ છે? તેમની કાળી ચામડી છે એ સિવાય બીજું કારણ છે? આ અવકાશ અને તેની ઓલાદના બીજાઓ બીજો ટેકાએ અથવા ઉત્તરમાં કેમ ચાલ્યા જતા નથી, કે જેથી આ લોકોને (હિંદીને) બીજો ન જવું પડે? આ ચાલી રહેલી બેવકુશી મારે નહીં પોશાય."

"મારે જો વાત ઉતરી, નામદાર" પ્રધાને કહ્યું.

"ત્યારે" કોંગે નરમાશ કારણ કરી કહ્યું: "આ દિલબેદક સવાલ હાથમાં લેવાને પાસ મિંટને કહો. આ કમનથી બ લોકોમાં મરણ પામેલાના જીવડાઓ મારા મહેલમાં આવી મને જાપવા દેતા નથી; અને મારા પિતાના મરણ પછી તો તેઓ ન્યાય માટે શેરખેર કરી રહ્યા છે. આ વધાર લોકોના દુઃખની વાતોના મારા કાનમાં બાજુકારા પડે છે. એમ્પ ડીલ, બિટનનો બેટો બેટો એમ્પડીલ,—ખુદ તેનાપર દુઆ કરો.—આ લોકોના દહ માટે રાત દિવસ જોરથી લડ્યા કરે છે. જુલમ કરનારાને (અયને) જ હિંદ દેશપર દરને. બસે તેઓ ત્યાં જઈ મરે. માટે બીજું બધું કામ પડતું મુક. આ ગંભીર કેસ છે, લડનારા મરણીઆ થઈને લડે છે. માટે જલદી કુકમ મોકલ."

"પણ" પ્રધાને કહ્યું "તેમ કરતા પહેલાં—" નામદાર કોંગ કહે: "ન્યાય આગળ, 'પણ બહુની' ની વાત નહીં. હનસાહતી આડે વળી 'પણ' કેવો? શું કદી બિટન અધર્મી કામ કરશે? સ્વ રાજને પડો પાછો બેઠો લે. તેને લગતા બધા દહ રહ કર. તેઓ (અય) ટેકાને અને દિલસોજીને લાલક નથી. તે જુલ્મા ઓ હનસાહતી જાતને નામોદી લગાડનારા છે. મીસ, લોલી (મદરાસના ગવરનર સર આરમર લોલી), અથવા કબારક, (મુંબઇ ના ગવરનર સર જોરજ કબારક) ને સેકરેટરી તરીકે મોકલે સાથે ત્યાં મોકલવા મને બહુ મન થઈ જાય છે."

"બહુ સારું, ખુદાવિંદ" એટલું કહી પ્રધાન વિદાય થયા.

પછી પાસ મિંટ મળી. (સ્વપ્ન) આગળ ચાલે છે) કોલોનીઆલવા પ્રધાનની ઓફી

સમાજના દોષધામ ચાલી રહી. જેઓ ઉપર દરેકે પડ્યો અને એક બે માસ ચર્ચા ત્યાં થઈતી પચરાઈ, અને એક દોડી ને કમીશનરની જગ્યા અપાઈ. પછી પ્રધાને જઈને નામદાર કમિને જણાવ્યું કે હવે બધી જાતની ક્ષિત્રિક પ્રજા સુખી છે. ક્ષિત્રિક પાલમેટરથી કિમાચપમાંથી નિર્ભયને પહેલાં છુટ, ભાગ્યરે, તથા સરખાપણનાં નિરખણ પાણી સહ સાથે પીએ છે. "

કંગે કહ્યું: "શાખાશ" સદાએ પહેલાં ભરતા ખુદાએ પણ શાખાશી આપી, અને કહ્યું: "એરજ, તું ખરેખરે તારા બાપ જેવોજ લાવક છે." અહીં રવિનું પુરું થયું.

ઇંગ્લેન્ડમાં વોલંટીયરોનું કામ

એક વોલંટીયર લખે છે કે:—આ દુકીમાં કામ કરનારાઓની એક સંખ્યા તા. ૨૫મી જુને મળી હતી. સલામટી એને હોદ્દાત્તન હવાર કરવાના દત્તિલાસ થી બારે લાખથી વેળા થઈ હતી. એવું સુકરર કરવામાં આવ્યું હતું કે મદદ કરવાવાળાઓએ જે બાજતપર જાપાઓમાં ઉપરા ઉપર કામજો લખવા. મીસ. સહ રસ, મી. મીજમન અને મી. સી. કે. માંથીએ એજ હક્કમાં કાગળ લખવાનું જણાવ્યું. આ બાજતમાં સુખ્ય સર કારનું કેવું વલણ છે તે જાણવની મી. સી. કે. માંથીએ કેટલીક રસીક અખરો આપી હતી.

ઇન્ડીપેન્ડન્ટ લેજર માર્ડીની 'કેન્સલ રાઇઝ' નામની એક શાખાના અ.ચરા નીચે આવતે ચનીવારે એક ખુદા મેદાન માં સભા બરાવાની છે. માંસવાહના હોદીઓ વિશે મી. રીચ તેમાં બાપજી આપવાના છે.

નાતાલના મી. ઇમાદીમ સુલેમાનના સબધમાં લાઇસેન્સની તકલીફ વિષે કોલોનીઅલ તથા ઇન્ડિઆ એશીયમાં સા. આ પ્રિ ઇ. કમિટીના સેક્રેટરીએ રજુઆત કરી છે.

છેલ્લી રપાલમાં હીસાબની નીચે મુજબ નોંધ મળી છે:—

મીસ હાઉસીન-૧ સહી (૨/), તથા પુલકામ કરેસના બરાજી વખતે ૧૭ સહીઓ તથા ઉપ. શી. ૭/૧. કુલ ઉપ રજુ. શી. ૬/૭, તથા સહીઓ ૧૮, જે અગાઉની ૨૪મી સાથે મેળવતાં કુલ વાની જે દિલમાલ ચાલે છે તે પ્રમાણે ઉપ. પા. ૬૯-૧૮-૫, અને કુલ સહીઓ ૧,૨૮૦ ચાલે છે.

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી.]

1 મવાર

મી. ચેટીવાર

જોહાન્સબર્ગ ખુદાનાં સનાવાળાઓનાં જણાવ્યું કરે છે. મીડવર્ગમાં દાકતરે તમામ છુટ આપેલી. ખોરાક જે મામતા તે આપતા. મહત્વરમાં તેમને મી ભાજા રિચેરેએ સારો આવકાર આપ્યો હતો, ને બરદાસ કરેલી. મીડવર્ગના હોદીનો ઉપકાર માનવતું મી. ચેટીવાર જણાવે છે. મી. ચેટીવારને છુટતાં તુરત હવાર કરવા સારું પડેલાં. પણ પ્રીટરીએથી તાર આવતાં તેમને છોડી મુકવામાં આવ્યા. મી. ચેટીવારને છોડ્યા તેનું કારણ માલમ પડ્યું નથી.

સત્યાગ્રહી કાર્મ

આ કાર્મમાં સુખ્ય મકાનો બધાં રહેવા આવ્યાં છે. તે બાંધવામાં જે સત્યાગ્રહીએ કાર્મમાં રહે છે તેણે બધાં પૂરતો ભાગ લીધો છે. મી. તો નારજી દાસ તથા તેના સાથી હજુ કામ કરી રહ્યા છે. તેમની સાથે મી. વીરસીંહ કરીને પંજાબી સુધાર બેઠાએલ છે.

મીસીજ ધોળી નામના તથા તેનાં તથા બાળક કાર્મમાં રહેવાને જરમીરદનથી આવ્યાં છે.

મી. અને મીસીજ વેગલ તથા મીસ રહેસીન ગમે રવિવારે કાર્મમાં ગએલાં મીસીજ. વેગલ તથા મીસ રહેસીનને મળીને બેરાં ખુદી થએલાં વાચનારને વદ હશે કે મીસીજ વેગલ તથા મીસ રહેસીન બેરાંએની મીડગમાં મદદગાર હતાં. મી. વેગલે ફોટોગ્રાફ લીધા હતાં.

બેટા

નીચે પ્રમાણે બેટા મવા અહવાડીયામાં આવેલી છે:—

ધર સાફ રીન અને લાકડું (પુરાના) મી. ઓધવ કાનજી તરફથી. મેવાની પેટી જરમીરદનના મી. દેસાઇ તરફથી. મેવાની પેટી અને કેમેજનો કાચળો મી. પરજી તરફથી. પુરાના ખખીસની પેટી મી. લાલચંદ તરફથી.

જનરલ રમટસના વિચારો

જનરલ રમટસે બાપજી કરતાં જણાવેલું કે કાફરોએ એક જગ્યામાં રાખવાની જે દિલમાલ ચાલે છે તે પ્રમાણે બે હરવામાં આવે તો ક્ષિણ આફ્રીકા માં જમી બંડ ચાલ, વળી એશીયા

ટીક મજુર વિષે તેમણે જણાવ્યું હતું કે એશિયાટીક મજુરોને આવતા વલન બંધ કરવા બેઠાએ. ટરાંસવાહની સર કરે તો હમેશાં તેજ ધોરણ પકડ્યું છે. મંગળવાર

મી. શેક્લ

મધ કાલે છુટ્યા તેવાજ દેશપાર સારું પકડ્યા. તેમને ૨૧ મીએ મી. રોયપન વિચેરેની સાથે દેશપાર કરશે. દરમીયાન પોતાની જવાબદારી ઉપર તેને છોડેલ છે.

હટકા વિષે મી. શેક્લ જણાવે છે કે થોડી ગેરસમજ થએલી. તેને બવરનરે આ વેળા ધમકી નહીં આપેલી પણ મધ વેળાએ. અને તે પણ કેપ્ટુરી બવરનરે. તેના સાથીએ એમ સમજ્યા કે આ વેળા ધમકી અપાએલી.

મી. શેક્લ, મી. મુરમન તથા મી. વીરા ફરાંનસીસ સાપામહી કાર્મ ઉપર પોતાની મુદત દરમ્યાન મવા છે.

ઇસ્ટ લંડનમાં દેશપારી

ચાર હોદી જે ઇસ્ટ લંડન મએલા છે તેમાંથી બેને તો છુટા કર્યા છે, ને બીજા બેને છુટા કરશે એવી ઉમેદ રાખવામાં આવે છે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઇન]

સોમાલી—તા. ૨૪મીએ આવે આવવાની વડો છે.

તા. ૨૫ મીએ સુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ લીરેક્ટ લાઇન]

અમરુલી—તા. ૩૧ મીએ આવે આવવા વડો છે.

તા. ૬મી આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમરુલી—તા. ૧૦ મીએ કલકત્તાથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

તા. ૧૬મી આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિઅન આફ્રીકન લાઇન]

કાટમા—તા. ૧૬મી જુલાઇએ કાલખો થી ઉપડી છે.

ડીનકાઉ—તા. ૨૦મી જુલાઇએ કલકત્તા થી ઉપડવાની હતી.

ડીમેરીક—આમરદની સરઆતમાં કલકત્તા થી ઉપડશે.

ડનેટીક—તા. ૨૮મી જુલાઇના અરસામાં કલકત્તા જવા ઉપડશે.

હોદી છાપામાં ટરાંસવાસની લેણ

“સરત ગોદતાર”

ટરાંસવાસની કચ્છપર લખતાં મુ. ગજનું
“સરત ગોદતાર” તેના તા. ૨૨ મી મેના
અંકમાં હે છે કે:—

ટરાંસવાસ ખાતેના ગરીબ બીચારા
હોદીઓ તેમના તરફની દરિયદ સાંભળી
દાદ આપનાર ખુદા સિવાય આ દુનિયામાં
ગોપા બીજું કેમ જ નથી. મી. ગાંધી
દંશજી અફિકાનાં અને મી. પેલાક હોદી
રાજનમાં તેમને માટે બહુ કરે છે.
આપણા બહુ બોલા દેશી અમેસરો સત્તા
વાળાઓની આપણા કોઈ બહુ કચવાય
છે. “ઓસ ઇડિઆ મે. રશીય લીગ”
અને “યુનિયન પ્રેસિડેન્સી એસેસીએ
શન” તરફથી અરજીઓ અને વિગળીક
ક દેશોએ હોદી-સરકાર અને વહુર ઉપર
અનેક મોડવવામાં આવે છે. પણ એ
સમજી જતાં ટરાંસવાસના ગેના સરકાર
નીઓની કશી જાણ હોતી નથી. તેઓ
તાં સાંચા વરસના રહીશ થઇ પડેલા
હોદીઓને તેમના બધાં જોડાની દયા કે
દરકાર વિના એકદમ પકડીને પેતાના
સરકારની હાલી બહાર હાંકી કહાડે છે
આપણાં બધાં બધાં જોડાં પેતાના પિતા,
ભાઈ કે ભાઈ જેવા પાત્રાવદર વિના
ટવે છે તેની આ આપણું ગોરા સત્તા
વાળાઓ જરાએ દરકાર કરેના નથી.
આ સરકારનીઓને પેતાનું સ્વરાજ્ય ચકા
વવાનો ઇગ્તિ હક આપ્યા પછી તેઓ
અદેખા, એકલપેદા અને તિરસ્ક ખની
મથા છે. પણ હવે તો આખા દશિજી
આફ્રિકાનાં એવાં અનેક સરકારોને હોદી
ને એકત્ર બનાવવામાં આવ્યાં છે, જેથી
એ રાજ્યો ત્યાં ગપતા આપણા હોદીઓ
ઉપર ચાહે તેવું જાણી ચલાવશે, કે જેમાં
બ્રિટિશ સરકારનું વડપણ જતાં તે કરું
કરી શકશે નહીં. આથી દુઃખ ખમવારા
હોદીઓ ઉપર કેવી માઠી અસર થશે તે
વિચારવાનું કામ નામદાર સરકારનું છે.
અમર જે એક બ્રિટિશ ગણતા મુલકમાં
એક બ્રિટિશ ગણતા રહ્યતાના જેવી
જાંદગી ભોગવવાના હક નહીં મળે તો
પછી ત્યાં અદમ ન્યાય છે એમ કેમ
કહેવન?

“હોદીઆવાડ અને મહીકાંડા ગેઝેટ”

ટરાંસવાસ ખાતે વસ્તા હોદીઓની દાડ
મારી દીનપ્રતીદીન વધતી જાય છે. હોદી
પ્રજાની દરિયદો ઉપર ત્યાંની સરકાર બીજી

કુલ લક્ષ આપવી નથી એવું જ નહીં
પણ હોદી સરકારની માગણી તથા શકેન
સરકારના આશરેને પણ ટરાંસવા
સની સરકાર ગણકરતી નથી. જે હોદી
વાનો સાંચા સમયથી ટરાંસવાસમાં જઈ
વસેલા છે, જેઓ મોટા પાયા ઉપર ઉદ્યોગ
ચલાવે છે, અને જેમની લાખો ફાંખાની
કિમતની રજા:ર ગીરકત ટરાંસવાસમાં
આવેલી છે તેઓએને પણ ટરાંસવાસની
દરકાર હાંકી કહાડે છે, અને તેમનાં બાંકડી
જોડાં અને નિર્ગપર અવસ્થામાં મુકે છે.
દાસમાં વેગા વખત ઉપર એકદમ હોદી
વાનો ટરાંસવાસની સરકારે રીમરપર
ચડતી હોદીરાત ખાતે મોકલી આવેલા
છે તેથી હોદીરાતની પ્રજાની લાગણી
અત્યંત દુખાવેલી છે તે સ્પષ્ટ છે હોદી
રાતના મુખ્ય સહેલોમાં સત્તાઓ ભરી
ટરાંસવાસની સરકારના આ અયોગ્ય પયલાં
સામે તીવ્રકારની લાગણી પ્રદર્શિત કરવા
માં આવી છે, અને તેઓએ કરેલા કરાવ
ની નકલ નામદાર સરકાર તરફ મોકલવા
માં આવી છે. હોદીરાતની સરકારે પેતા
ની રહ્યતાના મોક્ષ તથા દરબજાને ખાતર
આ ખાતરમાં તાત્કાલિક ઉપાયો લેવાની
જરૂર છે. એક પરદેશી રાજ્યની રહ્યતા
સાથે જે આવી વરતણુંક ચલાવવામાં
આવી હત તો ઇંગ્લાંડની સરકારને પેતા
ને મોલો જાગવવા વચ્ચે પડી એ વરત
જુક અટકાવવી પડી હત. પણ પેતાની જ
રહ્યતા ટરાંસવાસની સરકારના હાથથી
અસહ્ય દાડમારી ભેગવે છે જતાં ઇંગ્લાંડ
ની સરકાર કાંઈ માંપતા છતાં જ લખ
શકતી નથી તે જાણી એક યાય છે.

જોહાંસપરગ ખાતે મારંગ... નેડના
એક મહાનમાં તા. ૧૨ મીએ આમ
સાચેલી, તે એલબ્યા પછી તેમાંથી ૩૫
કે ૩૬ વરસની ઉમરના એક હોદીનું
ભણું બધ મમેજુ સરીર હાથ આવ્યું
હવું. આ શરીરે મોઝ મહમદ કાસમ
નામના હોદીનું હોવનું હોદીમાં
પ્રસિદ્ધ થયું છે. એવું જણાય છે કે
તે ધરમાં એક મોચી તથા હજમ એથ
જે હોદી રહેતા હતા. હજમ કેટલોક
વખત થયાં માંદો હોવાથી માંદગના ભાગ
માં પડ્યો રહેતો. તેની નજીકમાં એક
‘પ્રાકમસ રોય’ જોવામાં આવ્યો હતો.
તેથી તે સળગાવતાં અકસ્માત થવાથી
ધર સળગતાની અટકાજ થઇ છે. બાંચા
વાળાઓએ જો કે આમ પ મીનીટમાં
હારી નાંખેલ પણ તે પહેલાં આગ સળગે
પહેલો ત્રણી હોવાથી ગયાવ મોડો થઇ
પડ્યો હતો.

પરચુરણ ખબરપત્રો

પ્રીટારીઆથી મી. સુલેમાન ધરમ,
બીજી મુજ લખે છે પ્રીટારીઆ મસજીદના
વસ્તીઓની મીટીંગ મી. સુલેમાન ધરમા
બીજી મુજના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી.
તેમાં નીચે મુજબ બધી સાંતીથી કામે
પાસ થયાં હતાં. મી. હાજ મહમદ
હાજ મુજાજને મજકુર મસજીદના ધારા
મુજબ જુક માસ તથા સુધી સોંપવામાં
આવેલ હતો તે આજ પુરા રીપોર્ટ સાથે
હાજર કરવામાં આવેલાં હતાં, અને રીપો
ર્ટ આવક બાકીને મસજીદની દીવાલપર
ચોંટાડવામાં આવેલ છે. મજકુર જુક
માસ તથા સુધી હજી બધા હીમ હાજ
ધસાને સોંપવામાં આવી છે, અને મજ
કુર મસજીદના પેથ હમામ સાહેબનાં
પગારમાં રી. ૧૦/-નો વધારો ૧ વીરૂ
સરવે મને પાસ થયો હતો. તેમજ
બાંચી સાહેબનાં પગારમાં રી. પનો
વધારો સરવે મને પાસ થયો હતો.
તથા પરચુરણ નાના કામોની સુચના
પણ મી. હાજ બખરાલીમ હાજ ધસાને
કરવામાં આવેલી છે.

પોર્ટમોલીઆએથથી વેદ ધરમ સભા
ના સેક્રેટરી લખે છે કે:—તા. ૩-૭-
૧૯૧૦ને રાજ વેદ ધરમ સભાની જન
રલ મીટીંગ વેદ ધરમ સભાના હોલમાં
મી. પ્રાગ બીખાના પ્રમુખપણા હેઠળ
મળી હતી. બધા મદરથોએ હાજરી
આપી હતી. મસીક શી લેવાયા બાદ
મી. કે. એમ. ભમતે જમાસીક લીચાગ
રજી કાંધો હતો. એકંદર આવક પા.
૪૬-૨૭-૫૩ એમાંથી કારામાના માસ ૪
ચારન્સ પવન ૫-૮-૦, તથા બારત
જીવન પેપર અને ચોપડી મંમાલ્યા તેમાં
પા ૧-૮-૦ મળી પા. ૬-૦-૦, તથા
વનમાળી લાજા ધેબીને એક માસને
વાયદે મદદના પા. ૧૦-૦-૦ બાદ જતાં
બાકી એટેન્સ પા. ૩૦-૦-૦ એકમાં
જમાં છે તથા પા. ૮-૧૮-૫૩ એજરરપાસે
રાકડ છે. તે પાસ થયા બાદ શ્રીમદ્
ભાગવતનું કુનક વાંચ્યું હતું. તે પછી
રાયે સાગ સાત વાગે બપોર રજીત કરી
સભા વિસરજન થઇ હતી.

રમદાવેષ સામે પોકાર

એક વિદવાન લેખિકાના ઉદગાર

હાલના 'વેસ્ટ ઇન્ડિયન રીવ્યુ'માં જ્યેન કેવેન નામના વિદ્વાન ગેરનો એક લેખ પ્રગટ થયો છે. તે બહુ બહુ લાભકારી છે. તેમાં તેને તરજુમે અહીં આપીએ છીએ:—

મેંડાં બિટિશ સંસ્થાનો મંચુરો મેળવવાને વરસો વરસ હાલેડ મહેનત કરી રહ્યા છે. ચમકાર ચોપાનીમાં વડે, રોનકાર દિવાલે પરનાં પેસ્ટરો વડે, તથા ચોપડીઓ અને ચિત્રવાળા અથવા સાદા નકશાઓ મહત્ત્વ હોય છે, જુદાં જુદાં સંસ્થાનોના એક જોરા વસવાટ કરનારાઓને દેશવર જવા લક્ષ્યાવવામાં એક બીજા સાથે રસાકસીની હરીફાઈ કરી રહ્યા છે. જાહેર ખર્ચો પણ દમ ભરેલી હોય છે. કેનેડાનો 'અસીસ્ટન્ટ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ જ. વ. હાઈમેન' એક ઉદાહરણ માં જગી જાહેર ખર્ચ આપશે કે "એકદમ જોઈએ, કેનેડાના ખેતરો સાથે જાયુને માટે ૫,૦૦૦ અનુભવી ખેડુઓ, સરાસરી ૬૦ થી ૭૦ પાઉન્ડના પગારથી, બધા મળી અર્ધા છે; ૧,૭૦૦ બી અનુભવી મંચુરો, ૨૫ થી ૪ પાઉન્ડના પગારથી, બધા મળી અર્ધા છે; ૧,૦૦૦ પરણેલાં જોડાં." વળી બીજા સંસ્થાનોના જાહેર ખર્ચમાં હશે કે "પાંચ જેની પાસે હશે તેને ૫૦ પાઉન્ડની કવી-સલાહ સુધીની નોલી કાદી આપવામાં આવશે; અનુભવી કે બીજા અનુભવી, પરણેલ કે વધારે પરણેલ જે જમદી આવશે તેને ૫૫ છે." કાંઈ નીજ જાહેર ખર્ચ જોવામાં આવશે કે "૧૬૦ ફગદરપ એકરો મહત્ત્વ;" ને તેને આને નિરાસા ભરેલા શબ્દોમાં લખવામાં આવ્યું હશે કે "મહત્ત્વ ખેતર જોઈતું નથી." હવે આની સાથે તેજ સંસ્થાનોની એશિઆવાસી પ્રત્યેની વરતણક સરખાવે. આખા આમેલીયામાં એશિઆવાસી સામે અટકાયત છે. એટલું ખરું કે એશિયાના લોકોનાં નામ હળે અટકાયત અમલમાં મુકવામાં નથી આવતી. આમેલીયાના એકોને કેળવણી માટે મળે છે એમ તેથી દેખાઈ આવે છે. તે કાલમાં જાયુવેલું છે કે "આમેલીયા નીચે વર જાયુવેલા કાંઈ માણસને (જેને હવે પછી ગ્રાહીનીટ હાઈમન્ટ કહેવામાં આવશે) આવવા દેવામાં નહીં આવે: કે હાલુ

માણસને અમલદાર અમુક લાગતા ૫૦ શબ્દોની અંદર કાંઈ લખાવશે તે લખવાને અસકત નિવરશે તે શબ્દ." જે શબ્દો લખાવવામાં આવે છે તે કાંઈપણ પ્રમળના શબ્દોને માટે હકથી જાહેર ભારે પડતા હોય છે. યુરોપીયોને આ પરીક્ષા લાગુ પડવામાં નથી આવતી. માત્ર એશિઆવાસીઓને જ બહાર રાખવાની આ આવી બતાવી છે. કેનેડામાં પણ એજ રસ્તો લેવાય છે. કેનેડામાં તથા યુનાઈટેડ સ્ટેટમાં જાપાન સરકાર સંધેની મસલતથી ત્યાં જાપાનીઓની સામે એકદમ અટકાયત રખાય છે; ચીનાઓ પર ૫૦૦ હજારો માથા વેરા નાખવામાં આવે છે પણ ૧૯૦૮ ની ૨૭ મારચના સર ૩૫૬૫. બેરીયર (કેનેડાના પ્રધાન)ના શેરામાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે "પુરવની પ્રજા સામે સખ્ત જાપતો રાખવામાં આવે છે છતાં બિટિશ હોદીઓને અમુક એવી ચરતોથી કેનેડામાં લખવામાં આવે છે કે તે અટકાયવાની જરૂર થઈ પડે." આ ઉપરથી ત્યાંના મંચુર ખાતાના પ્રધાન મી. મેકે નહીં કીંગને બિટિશ સરકાર સાથે મસલત કરવા ઉગ્રાંડ મોકલવામાં આવ્યા. મસલતને પરિણામે તેમણે જે રિપોર્ટ મોકલ્યો છે, તેમાં પુરવની પ્રજા, તે ખાસ કરી હોદીઓ પ્રત્યે વિશ્વસોજ બતાવવામાં આવી છે, છતાં કેનેડાવાસીની ખાસીયત મુજબ આ લોકોના વસવાટ સામે એ.એ. જાયુવેલો તેમણે બતાવી આપ્યો છે. રિપોર્ટમાં કહ્યું છે કે "પુરવના લોકોને કેનેડા ન ખેલવા દેવા તે સલાહકાર છે; માત્ર આખા હી તથા સામાજિક સ્થિતિના કારણોને લીધે નહીં પણ રાજકારી તથા પ્રમળકાર કારણોને લીધે કેનેડાને ગોરા લોકોનો મુશ્કેલ રહેવા દેવો જોઈએ." દક્ષિણ આફ્રિકા વિષે જોઈએ. કેપ કોલોનીમાં બિટિશ ૩૫, ૩૫, હોટેન્ટોટ વગેરે પ્રજા વસવાટ કરી રહી હોવાથી, ગોરા-લોકો માટેનું જ સંસ્થાન તે રહી શકે નહીં; છતાં ત્યાંએ એશિઆવાસીને તો જનશે તેટલા બહાર રાખવાની મહેનત ચાલુ છે. દરેકવાલમાં તો રહજે જન અને અટકાયતનો સખ્ત અમલ થાય છે; અને નાતાલમાં જ્યાં હોદી મંચુરો વિના પડીજાર આવે તેવું નથી, ત્યાંએ જુદા હોદીને તો અને તેટલા જોઈ કરવા ધડમથક આદવાજ કરે છે. હકત ગીરગીટ તથા હોદીને આવવા દેવા તે જો રાજ છે.

શું છે? કેનેડા, આમેલીયા, દક્ષિણ આફ્રિકા એ કાંઈ તવાજ વસાએલા નથી; દુનિયામાં આજે તેઓ અત્યંત પીડ સંસ્થાનો ગણાય છે. તેઓના કાલમાં એશિઆવાસી સામે જે વિરહના જોવામાં આવે છે, તે કરતાં ક્યાંય વધારે અલગમો ત્યાંની ગોરી પ્રજામાં તે જો સામે દેશવર રહ્યો છે. તેઓની આંતરડીમાં જે કે ચેન પડતું નહીં હોય પણ પેતાનો અલગમો તો મજબૂતીથી જાહેર કરશે. બિટિશ રાજ્ય પૃથ્વી પર ત્યાં જ્યાં પ્રસરેલું છે ત્યાં ત્યાં ચરે દિશાએ એશિઆનાં બાળકો સામે બારણાં બંધ રાખવામાં આવ્યાં છે. આ સખ્ત અલગમો કાલમાંમાં નહીં પણ રોજના સાધારણ ખસતોમાં દેખાઈ રહ્યો છે. કે હાલુ પાંચ રાજ્યમારની હરીફાઈ કરણુ બતાવવામાં આવે છે તો કાંઈ વખત કાળી કરતાં ગોરી આમડીના ચડીયાતાપણું કરણુ બતાવવામાં આવે છે. જે કે એ બધી તદ્દાવત તો માત્ર દેસ ને રિયલિને હળે હોય છે. આવે મહારનો તદ્દાવત જ્યાં નથી જોવામાં આવતો ત્યાંએ કાળી ખપડાનો આદવાજ કરે છે. વળી જ્યાં એવો તદ્દાવત જોવામાં આવે છે, એટલે કે જ્યાં જુદા જુદા રંગના લોકો જોવામાં આવે છે, ત્યાં પણ એશિઆનો રંગ ન હોય તે કાંઈ કાલ નથી દેખાતો. મંચુરીયા, મંગોલીયા અને ચીનના લોકો બધીવાર રોજના, પોરદુગાલના, છટાલીના, ઓસના, તથા દક્ષિણ એશિઆના લોકો કરતાં ગોરી આમડીવાળા હોય છે. પણ એશિઆના ખુદમાંજ આબડેટ આવી બરાબરી છે. દક્ષિણ સપ્તર્ષીયાના કાંઈ દક્ષિણ ખેડુ આવે વાંધો લેવામાં નહીં આવે; જે કે તે પણ જગીસખાં જોડલોજ એશિઆઈ મણાય.

[અધર.]

લોર્ડ એમ્પડીલનો લડત

તા. ૧૮ મીએ લડનથી રૂટર જણાવે છે કે થોડા વખતમાં લોર્ડ એમ્પડીલ ઉમરાવની સભામાં દરેકસલાહના હોદી માટે અને ખાસ કરીને તેમને દેશવર કરવામાં આવે છે તે માટે ચર્ચા ઉઠા કરશે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
શબ્દ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર દુરવ
ખાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાનગની એક જ બાબતે લખવું.
૨. અક્ષર શાખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું જરૂર સમજાવવાં
તે હમેશાં જાહેર પાઠના સાર નહિ
પણ અમારી ભૂલને સાર.
૪. મંત્રણવારની સાંજ સુધીમાં મથેલ
લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં કાઢવા
કરી શકાશે.
૫. રા. કૃષ્ણા ચરચાપત્રો ભવની રાખવા
જમવા લખનારઓને પાઠાં મોકલી
આપવાને અમે બંધાતા નથી.
૬. લખાણ હમેશાં હું અને મુકાદો
કરવું.—અધિપતિ.

એક ફેરીઆની ફરિયાદ

મે. ઇ. ઓ. અધિપતિ એવ.

અમે તા. ૫ મી જુલાઈએ ફારમના
લાઇસેન્સ માટે રેવન્યુ એજીસ્ટ્રેશનમાં
ફારમ લઈ મંજૂરેટની સહી લેવા ગયા.
તો તેણે પોલીસ એજીસ્ટ્રેશન પાસે મોકલ્યા.
અમે ત્યાં ગયા તો તે એક કહેવા લાગ્યા
કે તમને અમે ઓળખતા નથી. તેથી
આશરે પાંચ સાન બીજો ઠેકાણો અમે
ગયા તોપણ ઠેકાણે સહી આપી નહીં.
સ્મારબાદ વડીલને ત્યાં સહી માટે ગયા,
તો તેણે એક એક માણસ પાસે શીલ્ડીંગ
૧૦ માગી. એટલે તે કામ છોડી અમે
ધેર આવ્યા, અને લાઇસેન્સ વગર હાલ
બેઠા છીએ. અ.વે. જરૂરીયાતમાં આપણા
દેથી બાઇઓપર બુલસમે, માટે આપણા
બાઇઓને ખરબ આપીએ છીએ કે કાંઈ
પણ કલાનનાં પગલાં બરવાં નેહીએ.
એ પ્રમાણે તો ફેરી પણ બંધ ચલાવી
એમ માણુમ પડે છે.

બી. મહમદ સાહેબ ખાત.

આકુળ અમોઝ લુણત.

[ઉપરની ઇળ ખરેખરી છે. જે. પી.
નું સરટીફિકેટ બેઠાએ એવો કાપદો તો
હાલ કેટલાક વર્ષ થયાં છે. પણ પોલીસ
કમીશનર વખરે શીયે હમેશાં તેમાં સરટી
ફિકેટ આપે છે. તેમાં વડીલનું ધર ગોત
વાની જરૂર નથી. અમે તો બન્ને સમ

નારાને સલાહ આપીએ છીએ કે તેમણે
પોલીસને નોટીસ આપવી કે તેઓએ સર
ટીફિકેટની માગણી કરી છે. તે છતાં
સરટીફિકેટ ન આપે તો વખરે લાઇસેન્સ
થી ફેરી ફરવી અને જો પકડે તો જેલ
જવું. આ અઠસીર કલાજ છે એમ
અમે માનીએ છીએ.—અ. ઇ. ઓ.]

ચાલુ વરતમાન

—૦—

જોહાનસનરમમાં એક કલરક બાળકને
નીચાણમાં લાખસ થતાં અટકાવવામાં
આવ્યાથી એ સવાલપર ફેરવીક ચરચા
હાલમાં ફેરીથી ઉઠી થઇ છે.

ફેરિસટાઈનમાં એક કાઠરને જાંદુકથી
હાર કરવા માટે એક ગોરાપર કામ ચાલતું
હતું તેને નિર્દોષ કરાવી છોડી મુકવામાં
આવ્યો છે.

સાઉથ આફ્રિકન લેબર પાર્ટીએ તેની
રાજનીતિની યોજના હાલમાં બહાર પાડી
છે. તેમાં એજીઆરીકને લગતી એવી
કલમો છે કે ગોરા કે કાળાને ગીરમીટથી
મજુરી માટે લાવવાનું બંધ કરવું, તથા
એજીઆરીક કમીશનર અટકાવું, અને
એજીઆરીકને અહીંથી જવામાં સલાયતા
આપવી.

સા. આ. લેબર પાર્ટી તરફથી લાંબા
બાગટ ખાતેના ઉમેદવાર તરીકે મી.
ડબ્લ્યુ. વાઇનરમ બહાર પડેલ છે.

હીલ્ટન રોડમાં ફેરલાકે ધરે નોંધવા
ના આરોપ માટે એક હોદીને અમએની
ફારમમાં ખડો કરવામાં આવતાં તેને ૬
માસની જેલની સજા કરવામાં આવી હતી.

ફોટા મેનરમાં એક હોદી ઓરતના ધર
ને નુકસાન પહોંચાડવા માટે એક ગોરા
પર પા. રપની નુકસાની સેવાનો દાવો
કરવામાં આવતાં ફોટા ખરચ સાથે મુકાદો
વાદી (હોદી ઓરત) ના લાભમાં અપા
વ્યો હતો.

વેલ્થમની હોદી કામ તરફથી કોંગ્રા
ખરચ માટે દિલ્લીરીનો કામળ લખવામાં
આવ્યો હતો તેની પહેલિય ફીકારતારે
જવાબ તેને મળ્યો છે.

ફિલિપ્સ આફ્રિકની પ્રોપ્રિટીવ પાર્ટી
(અંગ્રેજ પક્ષ) ના એક અગ્રેવાન સર
પરસી શીટ્ઝવેટરીકે મળવારે સાંજે
પોતાની પાર્ટી સંબંધમાં ૩૦૦૦ મોરોએ
આમળ ડરખન ટાકીદોલમાં બ.પ.પુ.આ.ર.પુ.
હતું, અને પોતાના પક્ષનાં સિદ્ધાંતો ધણી
સરસ રીતે સમજાવ્યાં હતાં.

જોહાનસનરમમાં એક કલરક બાળકને
પોતાને ટરામ ઉપરથી ઉતારી મુકવા માટે
લાંબી ફારપોરેશનપર જે કેસ માંડ્યો હતો,
તેમાં ખરચ સાથે મુકાદો ફારપોરેશનના
લાભમાં આપવામાં આવ્યો છે.

કેપમાં એરીકના ઉમેદવાર તરીકે મી.
ડી. પી. વીલીયમસ આફ બહાર પડેલ છે.

“ટરામ ઉપર વાંધા બરેલા ઉતાર્યો
સંબંધમાં કામ લેવા માટે” ડરખન ફાર
પોરેશને નવો ધારો હાલમાં ધડ્યો છે,
અને તેને મંજુરી મળી છે. આ ધારો
થી અમલદારોની સત્તા વધારવામાં આવી
છે. વાંધા બરેલા મોરા, “કુલી, કે
કાફર” ને એક સરખી રીતે તે લાચ
પાડવાના હેતુથી તે ધડવામાં આવ્યો છે
એવું જણાવવામાં આવે છે.

ન્યુકેસલમાં ફેરલાક મોરાને પોલટેક્સ
ન બરવા માટે હાલમાં ફોટામાં ખડા
કરવામાં આવ્યા હતા. જેઓએ અચકિત
ખતાવેલ તેઓને તેમાંથી ફરામત કરેલ,
પણ બાળીનાને થોડા થોડા હડ સથે હતો.
ન્યુકેસલનો ‘મરકુરી’ નો ખબરપત્રો
લખે છે કે આ વેરો નાખનારા ચાલ્યા
ગયા તે સાથે તે પણ ચાલ્યો જવો (નાણુદ
થવો) જોઈતો હતો.

જ્યા રવીવારે અમએનીમાં ખબાળ
સાહેબનો ઓરસ ઉજવવા હળશ મુસલ
માન બાઇઓ લેબર અમએનીવાળી મસ
જીદમાં અને તેની આસપાસ એકઠા થયા
થયા હતા. ખાસ ત્રામેની ગોઠવણ કર
વામાં આવી હતી. દિવસ ધણી મામ
કુમથી પસાર થયો હતો.

ફીમર કેનલધરમાં આવેલ ફેરલાક
ઉતાર્યોએ પોતાને મુસાફરીમાં આરામ
અને સગવડ મળવામાં પોતાની ખુસાલી
બહેર કરવાસ કામળ હોદી ઉતાર્યોએ
મી. ઓસમાન અહમદને લખી આપેલ છે.

મોઢા વખતપર પેલેકેસ ન ભરવા મટેના એક કેસમાં એવો બચાવ કરવા માં આવ્યો હતો કે આરોપી વરસના પહેલા એ મહિના નાતાલમાં નહોતો અને તેથી તે પેલેકેસ ભરવા બંધા એલ નથી. આ કેસમાં આરોપીને સજા થતાં અપીલ કરવામાં આવી હતી. તેનો ચુકાદો હાલ આરોપીના લાભમાં મળ્યો છે. જરૂર એવો મત આપ્યો હતો કે જાનેવારીની પહેલી તારીખે કોલોનીમાં ન હોય તે માથુસ પેલેકેસ ભરવામાંથી ખસી જાય છે.

તાર સમાચાર

તા. ૬મુક એફ કોનેટ પોતાની દક્ષિણ આફ્રિકાની મુસાકાત દરમ્યાન સેન્ટ દેલી નાના ટાપુની મુસાકાત લેશે

દીમેટને સચતા ચીન સાથે મજાવવા માં આવેલા પત્ર વહેવારની એક બહુમુક વિલાયતમાં બહાર પડી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે પરદેશ ખાતાના પ્રધાન સર એડવર્ડ ગ્રેએ ચીન સરકારપર સખત સખલ્યુ દરમ્યાન જણાવ્યું છે કે નેપાલ જુગાન અને સીરીમના રાજ્યોનું રક્ષણ કરવા અને તકવારજી છીએ; અને તેથી તે રાજ્યોની સરહદમાં ચીને પોતાનું હુકમ કર ન વધારવું એમને.

એલજીયમમાં હવે પકડાયેલાં ઉડનારો એ માથુસનાં મરણ થયાં છે.

એલ્બનિયનના જેપીક એક્સટેન્સન વાળા વિલાયતમાં તા. ૧૫ મીએ કાફરાએ વચ્ચે સખત મારામારી થઇ હતી. કેટલાક મેરાઓ વચ્ચે પડેલા તેથી તેમને, તથા પેલીસને પણ માર પડેલો. એક મેરા મૃત્યુ રિપોર્ટમાં છે. ૩૦ માંતા ૨૦ જણાને પકડવામાં આવ્યા છે.

રૂટર જણાવે છે કે ૬મુક એફ કોનેટ તા. ૧લી નવેમ્બરે કેપટાઉન પહોંચશે અને તા. ૪થી નવેમ્બરે પારલામેન્ટ ઉપડશે, અને ત્યારબાદ હવાપાણીના કારણે સર પેલેકેસના બચાવ ઉપડી જશે. જુદા જુદા પ્રેમી-સનાં સહેવેલી મુલાકાતન દિવસો હવે પછી યુનિયન સરકાર નક્કી કરશે.

બ્રિટીશ ગીઆનામાં બે કોલના દરદીને તલન સારા કરવામાં આવ્યા છે, અને તેથી કોલની ત્યાં લાગુ પડવામાં આવેલી દવા એ દરદ માટે ફોલ્ડમંદ મલાજ ગણાશે એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

જપાનના એક પ્રધાને જણાવ્યું કે કોરીઆમાં જપાન તુમાપી રાજનીતિ અપભ્રમ કરવા માગતું નથી. ત્યાંના કારભારમાં મોટા ફેરફારો કરવાની જરૂર છે.

અમેરીકામાં એક ઝડપી દેડની વેન ચીજ વેન સાથે અપહરણનો આરંભ થયો છે. જેથી ત્રણ ડગલા બાંગીને મુરેચુગ થઇ ગયા છે, અને ૬ માથુસે મરણ પામ્યાં છે તથા ૬૦ ઘવાયાં છે.

હીંગ જોર્જને તાજ પહેરાવવાની કિંયા આવવી સાત જુનમાં થશે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. જુન મહીનામાં કયો દિવસ તે આવવી સાત એસતાં નક્કી કરવામાં આવશે.

૬મુક એફ કોનેટની દક્ષિણ આફ્રીકાની મુસાફરી પાછળ પા. ૪૦,૦૦૦ નું ખર્ચ થશે.

જુમખ સમુદ્રના બ્રિટીશ લશ્કરના વડા નો હોદ્દો ન લેતાં લોરડ ક્રીયનર લશ્કરી ખાતામાંથી ખાતલ રદયા તે માટે આમની સલામાં એક સવાય પુછાતાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું હતું કે બચાવ ખાતાની કમીટીમાં તેમની નીમણૂક કરવાની જામીનગીરી ન અપાવાથી તેમણે પોતાનો હોદ્દો સ્વીકાર્યો નથી.

લોરડ ક્રીયનર લશ્કરી ખાતામાંથી ખાતલ રહે તેથી કેટલાંક જાપામાં દિલ મીરી યતાવવામાં આવી છે, અને લોરડ ક્રીયનર માટે ચે.પ હોદ્દો શોધી કાઢવાની જાણમણ થઇ છે.

તુરકીમાં પ્રધાનોનું જુન કરી નવી પારલામેન્ટની સુદૃષ્ટી કરવાની યોજના વાળું એક કાયદાર પકડાયું છે. રૂટર કહે છે કે લોકમત એવો છે કે હાલની સરકાર પોતાના સામાયજનો નીકાલ કરવા માટે નકાબી તેમની ધડપક કરે છે.

વિલાયતમાં તોયે પ્રદર્શન રહેવાના રખ હજાર માથુસોએ હડતાલ પાડી છે.

તા. ૨૧ મીએ કલકત્તાના રૂટરના ખચર પત્રીના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે જુમખએકાં હથિઆરો શોધી કાઢવા માં પોલીસ ખાતથી શોધાઇ રહી છે. કાચ તરાંના કેસો ચતારવા એક ખાસ ટરીખુ નલ બેસેલી છે. તે કેસોમાં કેટલાક ધના ક્ય અને દરજાબદાર માથુસો સાંકેવાએલો.

તા. ૨૨ મીએ રયાતીક જાપામાં પ્રસિધ્ધ થએલા તાર ઉપરથી જણાય છે કે પર દેશમાં હોદ્દીની રાજકીય ચળવળમાં બામ લેનાર તરીકે જણાતા થએલા મી. એસ. સાવરકર જે ફ્રાંસમાં રહેલોક વખત થયાં રહેતા, અને ત્યાંથી વિલાયત જતાં હોદ્દી સરકારના વારંટથી પકડાઇને મુખ્ય મોક લાવો દેવામાં આવનાર હત, તેના સંબંધ માં વિલાયતની પાકામેન્ટમાં સવાલ પૂછા એલ જવાબમાં પરદેશખાતાના પ્રધાન સર એડવર્ડ ગ્રેએ કહ્યું કે સાવરકરને ફ્રાંસને સોંપવા માટે ફ્રાંસની સરકારે મારી પાસે માગણી કરી છે. આ બાબત માં પુરનો વિચાર કર્યા વગર હું સજા અગાઉ કાંઈ ખુલાસો કરી શકતો નથી.

પરચુરણ ખબરો

લંડનની કાઉન્સિલ તરફથી રાંધણ કળા શીખવવાની કોલેજ મોઢા વખતમાં કાઢવા માં આવનાર છે.

જેપાનીએએ બાંજુ એટલે વાંસડામાંથી કામળ ખતાવવાનો ઉદયોગ શોધી કાઢ્યો છે.

નામદાર શહેનશાહની પાપદસ્ત જોડા લંડનમાં જાહેર રસ્તા ઉપરના મકાનોની એક બારીનું એક દિવસનું બાહુ સાડા ચાર હજાર રૂપિયા સુધી આપવામાં આવ્યું હતું.

"હીંદુ" માં એક ખચરમાં જણાવવા માં આવે છે કે મુખ્યમંત્રી એક પારસી મદરચને ગોરાને લાગુ પડતી કલમના આધારે યુનાઇટેડ રટેસમાં શહેરી તરીકે નોંધવામાં આવેલ છે.

હવાઇ વહાણો નીકળવાથી લડાઈની યોજનાનું બંધારણ ફરી જશે, અને જેને હવામાં બહાર કરી શકાય એવી ભાતની બાહુકો શોધવી પડશે એવું જણાવવામાં આવ્યું છે.

નીતિ એજ અર શોક્ષણ છે

(અમારા વિદ્યાવતના પ્રતિનિધિ તરફથી)

હોદ્દસ્તાનની આ જમાનાની નિરાશોમાં બાળકોને અક્ષરજ્ઞાન ઉપરાંત આગળે બીજું શીખવવામાં આવે છે ત્યારે આ દેશમાં તેમના અક્ષરજ્ઞાન સાથે શારીરીક તેમજ નૈતિક બળની કેળવણી તરફ ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવે છે. આ માં દીન પ્રતિદીન વધારે કરવાને કેટલીક મંડળીએ કામ કરી રહી છે. તેઓ વિદ્યાર્થીઓને શીક્ષકોને તેમજ માતાપેતે બાળક આપે છે અને તેને લગતાં ઉપયોગી પુસ્તકો પણ બહાર પાડે છે. અહીંની 'ધી મોરલ એજ્યુકેશન લીગ' આ વિષે કીક કામ કરી રહી છે. તેના એક સભાસદ મી. એફ. જે. શુક્લ તરફથી હોદ્દસ્તાન અરજસ્તાન આદી પુરવના મુલકોની કથા, ઇતિહાસ, પુરાણ, ધર્મ પુસ્તકો વિગેરેમાંથી દાખલાઓ લઈ એક પુસ્તક બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. આ શિક્ષણ કેવી જાતનું અને કેવીરીતે અપાય છે તેના પ્રત્યક્ષ દાખલાઓ બતાવવાને કેકસ્ટન હોલમાં સર મચેરજી બાવનશરી ના પ્રમુખ પછા નીચે એક સભા મળી હતી. આ સભામાં ખાસ હોદ્દોએનેજ આમંત્રણ આપવામાં આવ્યાં હતાં. સભામાં કેટલાક બહુતા હોદ્દોઓમાં આપી દઈ હોદ્દો માનુષ્યો પણ હતી. હરજાતમાં પ્રમુખ સર મચેરજી બાવનશરીએ નીચળોમાં જયપણથીજ વિદ્યાર્થીનું ચરિત્ર ઉમદા બતાવવાને ખાસ ધ્યાન આપવાની જરૂરીઆત પેતાના બાળક દરમીયાન જણાવી હતી. બાદ મી. શુક્લે નાના છેકરા તથા છેકરીઓને રામાયણ, મહાભારત, કુરાન, બાઇબલમાંથી નીતિના દાખલાઓ સમજાવી શરૂતા એ ઉપર બધી સરસ છાપ પાડી હતી, અને તેમાંથી નાના બાળકોને તેમજ મોટી ઉમરનાઓને તેટલુંજ શીખવાનું તથા સમજવાનું મળ્યું હતું. મી. શુક્લે બે વાણી પુરૂ થયા બાદ પ્રમુખે જણાવ્યું કે આવી જાતનું શિક્ષણ આપણી (હોદ્દસ્તાનની) નીચળોમાં દાખલ થવાની પુરી જરૂર છે. કુમળા બાળકો તે જાવિ બની પ્રભ છે તેમને નીતિને રસ્તે દોરવવા અને તેમનાં ચરિત્ર ઉમદા બતાવવા ખાતર રાખવામાંજ દેશનું અને પ્રજાનું કલ્યાણ છે. બાદ પ્રમુખ તથા બાળકો કરતાનો ઉપકર માની સભા બરખરત થઈ હતી.

દેવખંધમાં દરતારખંધીનો જલસો

સત્યામહનો ફતેહ માટે દુઆ

ઉપરના જલસાના હમીદીઆ દરજાખંધ સોસાયટીપર આવેલા દેવાલમાંથી ફતેહ સાર નીચે મુજબ છે:—

તા. ૧૭-૧૮-૧૯ એપ્રિલે ઉપરનો યાદગાર જલસો દેવખંધ ખાતે થયો હતો. તેમાં ૨૫ થી ૩૦ હજાર મુસલમાનો જમા થયા હતા. તેમને મટે ઉતારાની અને ખેરાકીની સરસ સમવડ કરવામાં આવી હતી. ચહેરના તથા બહારનાં મળીને ૧,૨૦,૦૦૦ માણસ મટે ખાવાને બદોખસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો. મહેમાનો વારતે એક મોટો સાનદાર રૂપ લેખો કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ૧૫૦ તંજ નાખ્યા હતા. મીટીંગ વાસ્તે એક મોટો મંડપ બાંધવામાં આવ્યો હતો. આ દિવસોમાં અત્રે સખત ચરમી હેવાથી મદરેસાની પાછળના મુકાબ અમેલા તળાવમાં ત્રણ માઇલથી નહેર વડે પાણી લાવવામાં આવ્યું હતું. તેમાંથી કેપમાં કેકાણે કેકાણે પાણીના તળ નાખવામાં આવ્યા હતા. કેટલાક તા. ૧ થી એપ્રિલ થી આવવા લાગ્યા હતા, ત્યારે તા. ૧૪ થીથી સેંકડો માણસોની બરતી થયેલી. તા. ૧૭ થીએ જલસાના પ્રોગ્રામ (યોજના) મુજબ કમકાજ થયું હતું.

શરઆતમાં ખાણીપતના કારી મી. અબ્દુલ રહેમાને તથા દેવખંધ મદરેસાના કારી મી. અબ્દુલ વહીદ અને કારી મી. જાહાઉદીને કુરાનશરીફની તીલાવત દર માવી હતી. બાદ મદરેસાના મેહતમીમે રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો હતો. સંભળી તમામ ઉપર સારી અસર થઈ હતી. રીપોર્ટની નકલો છપાવી હતી તે હાજરીનમાં વહેંચવામાં આવી હતી.

પછી બેહાન-સખરમ તથા પ્રીટીરીઆના તારો આવ્યા હતા તે વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા હતા. તેથી તમામ જલસાએ તે માટે દીલી શુકરીઆના અદા કીમા હતા.

ત્યારબાદ દેવખંધમાં પટેલા એલમાએ ને ફેંટા બંધાવવામાં આવ્યા હતા. આથી મોઝે અરબીમાં લખેલો કરવાં હતાં. બીજા વધુ તાલેખલમાએ અરબીમાં તકરીર કરી હતી.

તા. ૧૮ થી એપ્રિલના પાંડે જલસો શરૂ થયો હતો. તમામ મેદાન આદમાંથી

બરાબ મધુ હતું. શરઆતમાં રહિરવાળા મી. હરમાઇએ કુરાન અજહની તીલાવત દરમાવી હતી. ત્યારબાદ પ્રેસીડન્ટ મોલવી રહીમ બક્ષ સાહેબે (કો-સલ, રોટ બાવ બપુરે) દરસવાલના હોદ્દોઓની લડવનું બ્યાય કર્યું હતું. તે પછી જલસાએ દરસવાલમાં હોદ્દોની ફતેહ માટે દુઆ માગી હતી. એ સંબંધમાં રોજીદા અંગ્રેજી છ.પમાં તારો દેવામાં આવ્યા હતા.

પછી મોલાના અશરફ અલી સાહેબે વાયજ પદી હતી, ને દરતારખંધી ફરીથી સર થઈ હતી. પછી દીનવાળાઓ સાથે ફરી તરેહથી બહસ કરવી, તેને અવવાસ દેવખંધમાં કરાવવામાં આવે છે તેનો નમુનો રજુ કરી બતાવવામાં આવ્યો હતો. એન સાહેબમદદ આપતાજ અહમદખાને દીન સંબંધમાં બાળકો કર્યું હતું. રાતના છસા બાદ મોલાના અહમદ હસન સાહેબે અમરોહી ની વાયજ પદી હતી.

ફરીથી તા. ૧૯ થીએ જલસો થયો હતો. પહેલાં કુરાન શરીફની કેરાઅત કારીઓએ પદી હતી. મોલાના અસરફ અલી સાહેબે વાયજ દરમાવી હતી. તે બાદ મીરત અને બસરાના કેટલાક આવી મોને દસ્તાર બાંધવામાં આવી હતી. પછી ત્રણી નજમે પડવામાં આવી હતી. મોલવી શેરાજ અહમદે એક મોસદ્દસ સંભળાવી હતી. મોલવી રહીમ બક્ષ તેની ૧૦૦૦ કાપી પોતા તરફથી છપાવવાનું બહેર કર્યું હતું. બાદ દુવાને ઉપર જલસો બરાબર ત્રણ દિવસે ખતમ થયો હતો.

જલસાની ખુબી ઘણીજ સાનસકેતથી બરેલી હતી. તળાવના કીનારે હજારો અફમીઓની જમાત થતી. રાતના જીકર ના અવાજથી તમામ જંગલ યુગ જતું હતું. દર તરેહની બરકતો એવામાં આવતી હતી. એક વધી સખસ એવા આવેલા હતા કે કોઇ સાથે બોલવું ચાલતું નહોતું. તે જલસામાં બરાબર નેએદયાની કરતા હતા. પોલીસે આ જલસા સંબંધમાં એવો રીપોર્ટ કર્યો છે કે બદોખસ્ત પછો સારો હતો.

પોર્ટ છત્રીખંધની સુદરતામાં વધારો કરવા માટે હયુમતુડ આગળ ડકડો બાંધવાને, તથા નોરથ એન્ડ બીચ અમળ નદાવાની સમવડો કરવાને નાણાં ઉર્ખા કરવા બહેર મીટીંગ બરવાળો દરવ કોર પારેલાને ક્યો છે.

હમીદીયા ઇસ્લામી સોસાયટી

સેક્રેટરી તરફથી મળેલા રીપોર્ટને
કે સાર ત્રીજે આપીએ છીએ:—

તા. ૧૦ મીએ હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીના હોલમાં ખાસ ઇસલામી જલસે. અરેના પેસ ઇમામો જનાબ મવલાના મોલાવી હાજ અહમદખાન તથા મવલાના મોલાવી અહમદ જુજરૂ સાહેબના માન માં કરવામાં આવેલ હતો. જલસા માટે ખાસ હેન્ડલિંગ પદાર પાડવામાં આવ્યાં હતાં, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે 'હસ્તારખ પી' અને એલમાએની સનદો (સરટીફિકેટ) ઉપલા આલેમેને દેવામાં આવશે, અને મવલાના મોલાવી હાજ અહમદ મુખતીઆર ઇસલામ અને અલ-ઇસલામ ઉપર ભાષણ આપશે, જેથી લોકો મોટી સંખ્યામાં હાજર હતા. સોસાયટીના ચેરમેન જનાબ ઇમામ અબ્દુલ કાદર સાહેબે મીટીંગનું કામ સાર કરતાં જણાવ્યું કે અરેના પેસ ઇમામો મવલાના હાજ અહમદખાન તથા અહમદ જુજરૂ સાહેબો જેઓ દેવખંધના મદરેસામાં શીખેલા છે તેમને દેવખંધના મદરેસાથી મોકલેલ સનદ તથા હસ્તારખ આજના જલસામાં દેવા માટે દરખાશ હતી તેથી આજે એ જલસો મુકરર થયો. અલ-ઇસલામના એડીટરને ખાસ દીલથી આજાર માનવો જેમણે કે મોલાવી મુખતીઆર સાહેબે મોકલેલ જેમણે વેડી બારે કામ માથે લીધું છે. ખુદા તેમને તેમના દરેક કામમાં મદદ કરે આમીન. પછી દેવખંધ મદરેસાથી સોસાયટીને આવેલ કામળ હાજરીને વાંચી સંભળાવેલ હતો. વધુમાં જણાવ્યું કે હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીએ દેવખંધ મદરેસાને ૫. ૧૦૦-૦૦ મોકલેલા તે રીપોર્ટ ઉપરથી જણાવ્યું હતું. મદરેસાની કરી મારા વતી જનાબ મવલાના હાજ અહમદ મુખતીઆર સાહેબ પોતાના મુખતીઆર હાથે બેઠ આલીમેને હસ્તાર અને સનદો દેશે. જે ઉપરથી મવલાના મોલાવી અહમદ મુખતીઆર સાહેબે હસ્તાર અને સનદોને લખતી કેટલીક બાબતો જણાવી આલીમેના માથા ઉપર પાઘડીઓ બાંધી સનદો આપી હતી.

તે પછી મોલાવી અહમદ જુજરૂ પોતાને મળેલી હસ્તારની કબજાત માટે સોસાયટી અને કામનો, તથા મદરેસાનો આજાર માન્યો, અને તેથી કામ કરવાની સફળતા લખામણ કરી.

ખાસ મવલાના મોલાવી હાજ અહમદખાન સાહેબે પણ અહેસાન માન્યો, તે ૧૦ મોકલવા બાબત તારીફ કરી.

મોલાવી મુખતીઆર સાહેબે ઇસલામ ઉપર ને દેવખંધ મદરેસા તથા અલીગઢ કોલેજ ઉપર હતાદાર ભાષણ કર્યું, જે પછી જણાવ્યું કે આફરિકામાં લાંબા વખતથી મુસલમાનો આવેલા છે. મોટા મોટા વેપારી થઈ ગયા. ઇસ્લામ કમાઈ પૈસા કમાયા, પણ ઇસલામને માટે અરેના મુસલમાનોએ કંઈ નહીં કીધું. કાંઈ મદરેસો ખોલ્યો નહીં. એવા વખતમાં ઇસ્લામોલાહને દેવો એ ખાસ જરૂરી છે. ઇસ્લામ શીખવવાના વખતમાં તેમની પાસે વેપાર કરાવો, કુશ્ટની ખાસ્કીટો, ઉઠાવવા તેમને દરજ ખોડો, એ ઉપર મહુજ બાર દહ જોસથી ઇસ્લામી હીમ વતમાં બોલ્યા હતા. હું આફરિકામાં આવ્યો ભારતીય હું એ રસ્તો જોવા મામતો હતો કે કેવી રીતે ઇસલામીએની હાલત સુધરે. તેમાં મને એજ રસ્તો મળ્યો કે અલ-ઇસલામની લખામ હાથ માં લેવી. તે મેં અદલાતુ નામ લઈ અલ-ઇસલામનું કામ હાથમાં લીધું છે. હાલ અલ-ઇસલામ (અઘવાડીક) સાલુ છે. એ પેપર મારું નથી, પણ કોમનું છે. પણ કોમની દરજ છે કે એને મદદ કરે. અલ-ઇસલામને મદદ દેવાના તખ્ત રસ્તા છે. તેને ખરીદી મદદ કરે; ખીજ મદદ જાહેર ખબરથી કરે, ખીજ રીતે લીધા કરે. નાતાલમાં જેણે અલ-ઇસલામની કદર કીધી છે તે માટે તેમનો મોટો આભારી છું. હવે હું દરખાશમાં આવેલ છું, અને હમે છે કે હવે નાતાલ કોલેજની માફક દરખાશ પણ મદદ કરશે. અલ-ઇસલામની મારફતે હું ખાસ પ્રસાદો રાખું છું કે મુસલમાનોની ઇલમમાં પડેલી હાલત સુધરે, અને ખીજ મુસલમાનોની પેલીડીક હાલતનો અલ-ઇસલામ બચાવ કરે. 'ઈડિઅન ઓપિનિઅન' પેલીડીકથી હીન્ડ કરે છે, પણ તે જન રહ હીન્ડ તથા મુસલમાનો તરફથી કરે છે. પણ અલ-ઇસલામ ફક્ત મહોમેડન ને હીન્ડ કરશે વગેરે. મુસલમાની નીકો કોરટ કમુજ રાખતી નથી તે ઉપર લંબાણ ખુલાસો કરતાં અલ-ઇસલામને એ બાબત ઉઠાવી છે એ ઉપર પણ હું દરખાશના મુસલમાનોનું ખાસ ખ્યાન ખેંચું છું. અલ-ઇસલામ ખાસ મહોમેડન એજ્યુકેશન કોનફરન્સની ચરચા ચલાવી છે. કોનફરન્સમાં દરેક વચન લોકોની જરૂર છે. પૈસાદારની, ગરીબની, એજ્યુકેશનવાળા

ઓની, વગેરેની જરૂર પડશે તે ઉપર હાલ અલ-ઇસલામ મહેનત કરી રહ્યું છે. હજુ સુધી કોનફરન્સ નક્કી નથી પણ હાલ વીચાર અને ચરચા ચાલ્યા કરે છે. હમે છે કે સોસાયટી પણ એ ઉપર વીચાર કરી કોનફરન્સ બાબત પોતાના વીચાર જણાવશે જેક આલીમેને દર માર્ચ કરે છું કે એ સોસાયટીના મેમ્બર થવું, અને તમારા ઇલમોથી લોકોને હાથ દો કરવો. વગેરે જણાવી પોતાનું બોલવું મોકલ કીધું હતું.

મી.એમ.ઓ. અલીએ જણાવ્યું કે મોલાવી મુખતીઆર સાહેબે તમારા અગાડી તખ્ત બાબતો રજુ કીધી છે. (૧) નીકાની. (૨) મહોમેડન એજ્યુકેશન કોનફરન્સની. (૩) અલ-ઇસલામને મદદ કરવાની. એ માટે આજની મીટીંગમાં મોલાવી સાહેબ મુખતીઆરને મદદ કરવા કમીટી બનાવી. લોરડ ગેલરડને મુસલમાનો તરફથી તથા મિ. ઇ. એસોસીએશન તરફથી માનવન આપવામાં આવ્યાં હતાં તેની હકીકત જાહેર કીધી હતી. ઇસ્લામની બાબતમાં લંબાણથી હીમાયત કરી કોનફરન્સ બોલાવવા, તથા નીકાની બાબત ઉપર બોલ્યા હતા.

મી. શાહજુદીન હુસેન કોનફરન્સની બાબતમાં જણાવ્યું કે તે કરવું બહુ સાહે છે. કોનફરન્સથી દીની તથા દુનિ આની તાલીમ થશે. હું તમારા સાથે જમણ થઈ હોજ છું. હતાં ઇસ્લામ વચર રહી ગયો છું. પૈસાદારની દરજ છે કે ઇસ્લામની હીમાયત કરશે.

મી. હખીજ મોટલે જણાવ્યું કે મોલાવી મુખતીઆર સાહેબે આજે જે બાબતો રજુ કરી છે તેનો મીટીંગ જરૂર કેસલો કરશે. એ પછી મીરજ સાહેબ, મી. હુસેન માલ તથા મી. હાજ હખીજ વગેરે સાહેબોએ ઉપલી બાબતોને લખતું વખતને અનુસરી વીચેચન કરવું હતું. તે પછી મોલાવી હાજ અહમદ મુખતીઆર સાહેબે દરખાશ કીધી કે મદરેસાએ દેવખંધને સોસાયટી તરફથી તેમના કાર બાર માટે અહેસાનમંદીનો કાગળ લખવો. એ દરખાશ મી. હખાલીમ કુવાડીઆના ટેકાથી તથા મી. શાહજુદીન હુસેનના વધુ ટેકાથી પસાર થઈ હતી.

એ પછી ચેરમેન સાહેબે વખત વધુ થઈ જવાથી હાજરીને અહેસાન માની મીટીંગ આસરે સાંજના ૬૫ વાગ્યાને શુભારે બંધ કીધી હતી.

પુરવ અને પશ્ચિમના સુધારા

એક અમેરીકનના વિચારો

(અમા અંકથી ચાલુ)

પશ્ચિમમાં સાદાઈને ટેકાણે જનજન વધતી જાય છે. દિવસે દિવસ સુખના સાધનો વધનાં જાય છે, તે એટલે સુધી કે તે સાધનો નિઃશવનાં કદબધ થઈ પડ્યાં છે. હેંસાતોસીમાં જીંદગી પુરી થાય છે. આમાં અંદગી કરવાનો કે રહ વિશે વિચાર કરવાનો વખતજ ક્યાંથી રહે!

પાડોશી સાથે પ્રેમથી રહેવું એ નિયમને ટેકાણે આકરી, પાવમાલ કરનારી હરીફાઈમાં રહેવાનો નિયમ ત્યાં માલે છે. એનો અરથ એ થયો કે પોતાની મજુરી કે માલ માટે વાજબી બદલો મળે તેથી સતોય તહીં રાખતાં જેટલો નફો મળે તેટલો મેળવવાનો લોભ રાખવો. પણ પાડોશી બંને જુએ મરે તેની ચિંતા નહીં. હરીફાઈનો અરથજ એ થાય છે કે બીજાને ખાલી કરી પોતાનું લાભ જુગ્મ બરવું. પ્રેમનું આમાં નામજ ક્યાં રહ્યું? પુનઃપાર લડાઈ કરતાં પણ તે નપાવટ દયા છે. વાપ કર જુગ્મગરજ તેનું પરિણામ હોય છે.

ત્યાં લેણે શાંતિ શોધતા નથી પણ જીલ્લા તેથી દુર જાય છે. નિત નવા મેળસોળા એ તેઓનું જીવન છે. રાજ ખટખટ, રમત ખમત, નાચ રમ, નાટક એટલે, મનને ઉશ્કેરનારા જાપા, (વજળીકે કે હવાઈ મત્રોમાં રસેદગાહ એ બધામાં તેઓ ક્ષાંતિ મેળવવાને મથે છે.

ત્યાં તમારામાં ઉદોષોપર કાણ રાખવાનું હરમાન ત્યાં તે લોકોમાં તેની લગામ જેમ અને તેમ છુદી રાખવાનો પ્રયત્ન થાય છે. 'સુધારો' અને 'એસ આરામ' એ બંનેનો અરથ પશ્ચિમમાં એકજ કરવામાં આવે છે એમ કહેવાય છે તે યોગ્યજ છે.

તેઓનાં ધર્મ ગુરુઓમાં પણ મેળ જોખે વાસો કર્યાં છે. કેટલાક પાધરી આ ૧૫, ૨૦ કે ૩૦ હજાર જેટલા રૂપિયાનો વારિક ખર્ચો રાખે છે! તેઓ જે બોધ આપવું કામ કરતા હોય તે બદલ આટલો ખર્ચ તેઓને આપવામાં આવતો હોય છે. આ દયા સહુથી સરસ રીતે દેખાડી આપે છે કે પુરવનો અને પશ્ચિમનો સુખનો એક બીજાથી કેટલો વેગળો છે.

વિવિધભેગમાં તેઓની આવી અવધતા એ દારૂ વગેરે વ્યસનોની બંદીને જન્મ આપે છે; જે બંદી તેઓના સુધારાની વાટે હવે સીંદુરદીપ (સીમેન) અને હીંદ માં દાખલ થઈ ચૂકી છે અને તમ લોકો ને બરખી જવા મહેલ છે.

પશ્ચિમમાં એક ઉદારતાનો મુખ્ય ખતારી સકું છું તેથી હું રાજ થઈશું. — એટલો મુખ્ય છે એ પણ કીક છે. કેળવણી સારૂ ત્યાં બારે રકમો કાઢવામાં આવે છે. જખરજરત બહેર ધર્મસા ખાતા પણ જોવામાં આવે છે.

ઉદ્યોગની ખીલવણી એ તેઓની એક મુખ્ય મુશ્કેલી છે. પણ ખરો ઉદ્યોગ તો એજ કહેવાય કે જે આત્મિક લન્નતિમાં ઉમેરો કરી શકે મનને એવી રીતે કેળવી શકાય કે જ્યાં કરીને ઉદ્યોગ આત્મને ઓળખાવનાર સાધનજ થઈ પડે એવો તેનો હેતુ હોવો જોઈએ. પણ આ ખરો હેતુ પશ્ચિમે કદી જાણ્યો જ નથી. કર્મ કરવાનું સારથક સમ જ્યાં વખરનુંજ રહે એવું તેના ઉદ્યોગોનું વલણ હોય છે. માણસોને કારખાનામાં એંધી મુકવામાં આવે છે. અરેક મહાન માં હજારો માણસો કામ કરતાં હોય છે. તેઓને સંજ્ઞાનાં જેવાં (પણીના બેલ જેવાં) બનાવી દેવામાં આવે છે. ટાંચણીએની બધી પડવામાં માણસ આખી જીંદગી માળે એટલે તેનો આત્મા બહેર મારી જાય અને મન માલ વગરનું બની જાય એ વિતા બીજું શું હોય! અને આ બધી આત્માની ખુવારીનો હેતુ શું? મેળસોળાનાં સાધનો વધારે જવા એટલેજ!

આમજ વધવું, આમજ વધવું એ પોતે પશ્ચિમ લઇ બેહુ છે. પણ કદ બાજુ, એ કાષ્ટ નથી. બાજુ વગરની વધારથી વધુ વસ્તુઓ બનાવ્ય કરવી કે જેનો કદી અત આવે એમ નથી, એમાંજ તે મથું. પાલી રહ્યું છે. પણ ખુદને પામવાના રસ્તામાં આમજ વધવાનું ક્યાંય જાણનાં સરખુંજ નથી. એટલે આમજ વધવાની વાત કદ છે ત્યાં પણ પોતાની ખાસીલત મુજબ સારીરીક અને માનસીક મેળમજબ મેળ વચમાંજ તેનું મન ખુલી રહ્યું છે.

આ ઉપરથી જણાશે કે પશ્ચિમની રહેણીતી ખાસીલત નીચે પ્રમાણે થઈ:— તાલાવેશી અને વિવિધ ભેગમાં મડયા રહેવું; દોલત અને માન અકરામ માટે અકરાતીઆ બનવું; અને સાહીલ અને દુનર કળામાં ખુદીને વધારે ને વધારે

અચેલ પેદા થાય તેવી સતત મહેનત કર્યાં કરવી.

વળી આ બધી દોડધામમાં હરીફાઈનો સુત્ર તો મોખરેજ સમજવો. એટલે પાડોશી મને તેટલાં દુઃખમાં સડતો હોય, પણ પોતાનું સુખ વધારતા જવું એજ નેમ રહી. આખી સ્થિતિ એનાં પશ્ચિમ તો સુધારો તે. જખર વિનાનો, ધરમ વિના તો સુધારો છે.

સંપૂર્ણ.

મરહુમ જસ્ટીસ મહાદેવ ગોવીંદ રાનડે

તેમનું જીવન ચરિત્ર

હીંદુસ્તાનના નવા જમાનામાં એક મહાન સુધારક તરીકે મરહુમ એન. મી. જસ્ટીસ મહાદેવ ગોવીંદ રાનડે કેવો પ્રયાસ કરી મથા છે તેનો ચિતાર આપનાર એક લેખ 'સેન્ટ્રલ હીંદુ ગાવેજ મેગેઝીન'માં પ્રગટ થયેલો છે. તે જલણવા લાયક હોવાથી તેનો સાર અમે અહીં આપીએ છીએ:—

અસિદ્ધ અંગ્રેજ લેખક કારલ. હામે વીર પુરપોતું વરણુન કરતાં આબેહુજ સખ્દોમાં કહ્યું છે કે " દુનિયાની અધારાવળી જગ્યાઓમાં અજબજુ કે કનારા પ્રકાશના અખંડ પ્રવાસોરથ તેઓ છે." મી. રાનડેનાં જીવનને આ ઉપમા એકદમ બંધ ખેસતી છે. જે સ્થિતિ તથા વિચારોએ હીંદુસ્તાનના નવા જુરસાને જન્મ આપે છે તેની એક ખરી મુર્તિરૂપે તેઓ મે જુદ છે. એજ તેઓની મુખ્ય મહત્તા છે. નવી ચળવળના ખરેખરા પ્રતિનિધિરૂપે તથા હાલની જનમતી, સુધારો અને લન્નતિ એ બધાંના મુજરૂપ તેઓ મોજુદ છે. કેળવણીની હીલચાલના તેઓ મુરત અને લાયકમાં લાયક દિમામતી હતા. રાજદવારી ચળવળના તેઓ શાખામાં શાખા આમેજાન હતા. સમજ સુધરક (સોશીઅલ રિફોર્મ) હીલચાલને જન્મ આપનાર, એટલુંજ નહીં, પણ તેને પે. પણ દેનાર તરીકે તેઓને કજુલ કરવા માં આવે છે. તેના મુખ્ય મુદ્દાઓને પ્રસિદ્ધિ આપનાર, તથા પોતાના જખર હસ્ત જુદી મળથી, આત્મચળથી, તથા દ્રષ્ટાંતયોગ્ય રહેણીતી તેનું પાલન કરનાર તેઓજ હતા. 'સેન્ટ્રલ હીંદુ ધરમ'ના એક ગામેસન નીચે તેમને વિશે આજ

ની ધાર્મિક કિલ્લામાં મગર છે. અનેક ધર્મેની જન્મભૂમી (હીંદ)ના ધાર્મિક પ્રવાહને અપરિવર કરનાર નસતિત્ત્વ અધોમતી તથા મુરખ વહેમોની સામે પહેલો પોકાર ઉઠાવનાર તેજ કિલ્લામાં હતી. આજની ઉદયોગની હાલત પણ મી. રાનડેને આભારી છે. ઉદયોગનું રહસ્ય સમજાવનાર તથા તેને અમલમાં મુકનાર તરીકે મુળમાં તેઓજ હતા. ખરા ઉદયોગથી નીપજતી આગાહીનાં મુળતરંગોને સમજાવીને તેમણે તેને દૃષ્ટાંતથી અમલમાં મુકેલ. અજ્ઞાના હિંદુસ્તાનમાં એવો એ કે વિચાર કે એવું એક કામ નથી કે જેમાં મી. રાનડેની જુદીનો અથવા તે તેમના પ્રયાસોના સ્પષ્ટ રંગ જોવામાં આવતો નહીં હોય.

મી. રાનડેના મનની સ્થિતિ તથા તેની કશી જાતની આપે છે કે તેઓ એક જાણના વિચારશીલ પુરુષ હતા. તેમનો મુદ્દ અભ્યાસ, બહેળું જ્ઞાન, અને વિશ્વ મેળવવાની ઉત્તમ ખત જાતની આપે છે કે તેઓ તેમની હૃદયપાતીના વખતના તો શું પણ ખીજ કોઈપણ વખતના મોટામાં મોટા પડિતોની પંકતીના એક પુરુષ હતા. વળી પોતાની ઉદયોગી જીવન દરમ્યાન તેઓ જે જ્ઞાન જાતનો મહા અનુભવ લઈ શક્યા હતા, તેથી ખીજ કોઈને બાગ્યેજ પ્રાપ્ત થયું હોય તેવું સાબુપણ તેઓને પ્રાપ્ત થયું હોય. તેઓનું જ્ઞાન તથા અનુભવ બન્નેનો ઉપયોગ ઉચ્ચ વિચારને અરજેજ થયો હતો. અને આથી તેઓ હીંદના મુદ્દ અને અપુરવ વિચારશીલ પુરુષોમાં એક ઉત્તમ સ્થાન ધરાવે છે. ઉચ્ચપાયસથી ભરેલા મરાઠા રાજાના એક ઉડા ઇનિહાસકારક તરીકે ઇનિહાસના પડિતોને બહુ શિખવાતું મળે એવી શોધમેળ તેમણે કરેલી છે; પ્રજાની આબાહીનાં મુળતરંગોના એક ઉત્તમ અભ્યાસી તરીકે તેમણે પરિચયની આબાહીનું અંતર રહસ્ય હિંદુસ્તાનની સ્થિતિને લાગુ પાડીને એક નવન તેમજ બહુ હાથપણ ભરેલો રસ્તો દર્શાવેલો છે; અને સામાજિક તત્વને પરખનાર તરીકે તેમણે પોતાની જુદાંદુદ્ધિથી સમાજના તેમજ ધર્મના ગુપ્ત વાડા ભરેલા સવાલોને એક સરખા પેર ખમાં લાવી મુકેલ છે. તે બધું જાતાવે છે કે તેઓ એક અરેખસ વિચારશીલ પુરુષ હતા. તીક્ષ્ણ દ્રષ્ટી, એકદમ મદલ્ય કરી લેવાની કક્ષિત, અવિચળ શાંતિ, હજારો કાળનાં કક્ષિત એ બધા ગુણો તેઓનામાં સંપૂર્ણપણે વસેલા હતા.

વિદ્યા હુન્નર સખંધી વિષયો

સાધ્ય સુસધીઆ કાગળ

એવું દહેવ.ય છે કે સુસધીઆ કાગળ (જ્યોટીષ પેપર) ની શોધ અકસ્માત થઈ છે. વિજ્ઞાપનના બરકશાપરના કાગળના કારખાનામાં એક વખત એક મજૂર કાગળ બનાવતાં આર નાખતાં જુદી ગયેલ. બધા કાગળ નકામાં થઈ પડ્યા થી શેઠ દુવાંડુવાં થઈ ગયો હતો. તેનામાં એક ચીડી લખવા તેણે તે રહસ્યેલ કાગળની કાપલી લઈ તેમાં લખવા માંડ્યું તો અક્ષરો રેલાવા લાગ્યા. તેને ખુશાલી આવે મુઠી આવ્યું કે સાધ્ય સુસધા માટે રજાવા વપરાય છે તેને બહુલે આ કાગળ વાપર્યો હોય તો સરસ કામ થાય. તે દિવસથી સાધ્ય સુસધીઆ કાગળો શરૂ થયા. આજે તો તે એક મોટામાં મોટું સાધ્ય સુસધીઆ કાગળનું કારખાનું થઈ પડ્યું છે, અને બધો સરસ સફાઈદાર માલ નિપજાવી શકે છે.

એક નવીન યત્ર

એવું એક યત્ર અમેરીકનોએ શોધી કાઢ્યું છે કે, જેનું નામ 'પેથેસિસમોગ્રાફ' છે. તેનું કામ કાઢખી માણસમાં ખીજ આસામી માટે ખ્યારની લાગણી કેટલી છે તે દેખાડી આપવાનું છે. એ યત્ર એક રખરની કોથળી અને થોડીક રખરની નળીઓનું બનેલું છે. તેનું જોડાણ એક ઇન્ડિકેટર ઉપરના ધડીયાળના જેવા કાંટા સાથે કરેલું છે. જે આસામીની લાગણીઓ તથાસવાની હોય તેનો દાવ રખરની કેથળીમાં મેલી તેમાં પાણી ભરીને કોથળી ટાઇટ બાંધી લેવી. પછી તે આસામી સાથે વાલમીતમાં ઉતરીને તેની યોગખાણના જુદા જુદા માણસોના નામ દેવાં તેમાં જો તેની સ્ત્રીનું નામ આસામી અને તે સાંજળતાં તેનું -હૃદય- જોરથી દોડવા માંડ્યું હશે તો તે મજકુર યત્રના ઇન્ડિકેટરનો કાંટો ઉપર ચઢવાથી પુરત જણાઈ આવશે. ખીજ આસામી યોના નામ સાંજળતાં તેના દીલમાં કાંઈ લાગણી જો ઉત્પન્ન નહીં થશે તો ઇન્ડિકેટર ઉપરનો કાંટો નીચેજ રહેશે. તે આસામીના હાથની નાડ જેમ ધીમી વાડાપથી આવે તેમાં ઇન્ડિકેટર ઉપર કાંટો ચઢીઉતર થાય છે. -પ્રજાપદુ.

હુનીઆમાં ટેલીફોનનો ઉપયોગ

"એનજીનીયરીંગ" પંચમાં હાલમાં ખાલેર પડેલા અકિડાઓ ઉપરથી જણાયું છે કે, આખી હુનીઆમાં જનુ આખ

ટેલીફોનનાં યત્રો છે, અને ટેલીફોનનાં હોરડાંની એકંદર લંબાઈ એક કરોડ પચીસ લાખ માઇલ જેટલી છે. યુરોપમાં અદાર લાખ, એશીઆમાં ૭૫૦ લાખ, આફ્રીકામાં ૧૦૦ લાખ, અમેરીકામાં સીતોતર લાખ (જેમાંનાં પચોતેર લાખ નેતુ હાખર યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં છે). અને આસેશીઆમાં ત્રેપન લાખર ટેલીફોનનાં યત્રોનો ઉપયોગ થાય છે. યુરોપનાં શહેરોમાં સડધી વધારે ટેલીફોનનાં યત્રોનો ઉપયોગ કરનાર શહેર ડેનમારક છે, અને ત્યાંના લોકોનો દર હાખરે સવા તેત્રીસ ટકા જેટલો લાગ ટેલીફોનના યત્રોનો ઉપયોગ કરે છે. આ બાબતમાં સ્વીડન ડેનમારકની લગભગ સ્વીનીમાં આવી પહેંચું છે, અને ત્યાંના લોકોનો દર હાખરે પેણીપત્રીસ ટકા જેટલો વીલાગ ટેલીફોનના યત્રોનો ઉપયોગ કરે છે - 'યુજરાતી પંચ.'

હુકાનના વખતનો કાયદો

આ વિષયપર 'ડરબનટાઇન' (ડરબન નો રહીશ) એ નામથી 'મરકયુરી' માં નીચે પ્રમાણે કાગળ પ્રસિદ્ધ થયો હતો:— આ બાબતમાં કેટલીક સમજો દાલ થએલી જોવામાં આવે છે. તે કાયદોનો અરથ હું એમ સમજું છું કે અમુક વખતે વેપાર બંધ થાય અને કામ ખલાસ થાય. જો એ બરેખર હોય તો સન્તાવાળા તે મુજબ અમલ શાને નથી કરતા? વેસ્ટ સીટમાં હમેશ મોડી રાત સુધી તથા ક્યારેક તો રવીવારે પણ મહેતાઓ કામ કરતા જોવામાં આવે છે. જન રીડ સીટમાં તો લગભગ દર રાત્રી વારે બપોરે હુકાનનાં વખત પછી પણ બારણાં ખુલ્લાં જોવામાં આવે છે. અને ખાલી છે કે મહેતાઓ બંધ બારણા વાળી એધાવલી હવામાં કામ કરવા કરતાં હવાડા બારણાવાળી હુકાનોમાં કામ કરવું વધારે પસંદ કરશે. હુકાનના કાયદાના હાલના અમલથી મહેતાઓને તો કાંઈ લાભ નથી મળતો. તેઓને વધારે નહીં તો આજળ જેટલાજ કલાકો કામ કરવું પડે છે. હવે બારણાં બંધ રાખવામાં આવે છે એટલે હમેશ. જો કે બારો ખલાના નિયમે તો હકદાનું તેમાં કાંઈ જાન છે.

હોદની જાહેર હીલચાલ

(હોદી જા.પા ઉપરથી)

પ્રેસિડેન્ટ પરમાણુદનો કેસ

પ્રેસિડેન્ટ પરમાણુદને ફિતુરના આગેવાનને રૂ. ૧૦૦૦ના પાંચ જામીન આપવાની અથવા તથા વરસની કેદ ભોગવવાની સજા થઈ હતી. તે સામે લાહોરના ડીસ્ટ્રીક્ટ માજિસ્ટ્રેટ આજળ અપીલ લઈ જવામાં આવી હતી તેનો સુક્રહો દાસમાં મળ્યો છે, જેમાં અપીલને કાઢી નાખવામાં આવી છે.

આણુ અરવિંદ ધોષ

કલકત્તાના "એન્નાપર" પત્રનો અંશ મુજબ જણાવે છે કે તાંબેરથી એક હોદી મકરચના લખવા પ્રમાણે આણુ અરવિંદ ધોષ કલકત્તાથી જુરોપ માટે ઉપડી ગયા છે. હરેમ રડીમર મારશીલમાં તેઓ પોંડિચેરી ગયા હતા, અને ત્યાં કેટલાક દિવસ તેમણે ગુળમાં દતા. સર બાદ તેઓ ફ્રાંસ જતા ઉપડી ગયા છે, કે ત્યાં તેઓ કેટલેક વખત રહેવા માગે છે.

■ મહિના પછી જાતે રાજી

"માનુ પુત્ર" નામના ફિતુરી ચોપા નીચના અધિપતિ કુન્ડ પિહરી મંડ્રી સામે ૧૯૦૮ ના ડીસેમ્બરમાં ફિતુર માટે ચોરટ કાઢવામાં આવ્યો હતો. તેને રીંધી કાઢી જાપતામાં લેવા આજસુધી પોલીસે અનેક કોશીસ કરી હતી પણ તેમાં ફતેહ મળેલી નહીં. દાસમાં ૧ માસ વિલા પછી કુન્ડ પિહરી પોતાની મેજે પોલીસ ને સરજે થયા છે. તેનાપર ફિતુર માટે કેસ ચલાવવામાં આવશે.

મુખ્યમાં મરહી

મુખ્યમાં મરહીનું આ ૧૪ મું વરસ ગાલે છે. ૧૮૯૬ માં તે પહેલી જાહેર થઈ સાર પછી આજ સુધીમાં ૪૬ છે કે તેણે મુખ્યમાં ૧,૬૬,૦૫૫ ભોગ લીધા છે. એક આ બાંકો નાનો છે. એ કરતાં વધુ મરણો મુખ્યની મરહીને ખાતે નોંધાયાં જોઈએ. ૧૯૦૩ માં તેનાથી ૨,૭૯૮ મરણો નિપજેલાં નોંધાયાં છે. આટલી મોટી સંખ્યા ૧૪ માંનાં બીજા કોઈપણ વરસમાં નોંધાઈ નથી; તેમજ ચાલુ સાલમાં અસારસુધી મરહીનાં ૫૧૬૭ મરણો નોંધાયાં છે તેના જેટલી નાની સંખ્યામાં આગલાં કોઈ વરસમાં નોંધાયાં નથી.—'સરતગોહતાર'

પ્રેસિડેન્ટમાં આવડથી તુકસાની

પ્રેસિડેન્ટમાં તા. ૧ હી જુને બપોરથી

રાત્રીના ત્રણ વાગ્યાં સુધી ધોધમાર વરસાદ પડ્યો હતો. ગાળનીજ અને ઉકળાટના મર્મ માણુમે ગજરાઈ ગયાં હતાં. આ અસમારણ વરસાદને કીધે ખેડુતોને તથા વેપારીઓને લગભગ ૪-૫ લાખ રૂપિયા જેટલું તુકસાન થયું છે. કેમકે ધર અને કાસાની નીપજ જે પુરથી જગ્યામાં પડી હતી તેને આથી વધુ તુકસાન પહોંચ્યું છે.—'જાનન.'

અંગાળામાં ઘાડપાડુઓનો કાર

અંગાળામાં આવેલા રાણીગંજ ખાતે તરવાર, ખંજર, લીગેરે લઈઆરેથી સજ થયેલાં ૨૫ માણુસોએ એક અંગાળી કંટ રાહડરના ઘર ઉપર ઘડ પાડી હતી. કેટલાંએક ઘરના માણુસોને રીવાળી તથા મલેને મહોએ કુચો મારી બદમાશી રાહડ રકમે ઉપડી ગયા હતા. ઘાડપાડુ ઓનો પોચાક દેશી હતો. પણ તેઓનો અવાજ બહુ જુદો પડતો હતો. એ અંગાળી તથા અંગ્રેજમાં વાનો કરતા હતા. હજી કોઈ પકડાયું નથી.

એંગ્લો-અંગાળી લગ્ન

ડ. પી. કે. રાયના પુત્રી મીસ રાયના લગ્ન પટણાના જોઇટ મેજિસ્ટ્રેટ અને કેપ્ટુરી કલેક્ટર મી. એમ. ઇ. મેઇટલેન્ડ વેર થતા છે. મી. મેઇટલેન્ડ એડીનબરોની ફેસ્ટેક કોલેજ, કેમ્બ્રીજની માગાલેન પ્રોફેસર અને લંડનની યુનિવર્સિટી કોલેજ માં કેમ્બ્રીજી લીધી હતી અને ૧૯૦૭માં પરીક્ષા આપી હોદી સનંદો નોકરીમાં નિમાયા હતા. મી. મેઇટલેન્ડ, મીસીસ અને મીસ રાય છઠ્ઠાંકથી એકજ આગ બોટમાં હોદ્દાતાન આવતાં હતાં જારે એક બીજાને પહેલ વહેલી એળખાણ થઈ હતી. આ ત્રીણુ એંગ્લો-અંગાળી લગ્ન છે. મરહુમ ડા. કે. એમ. બેનરજીની પુત્રી મનમોહીની બેનરજી એક અંગ્રેજ સાથે લગ્ન કરનાર પહેલી અંગાળી બાલુ હતી અને તેમને પેટે બરહામપુર કોલેજ ના પ્રીન્સીપાલ મી. ઇ. એચ. —સરનો જન્મ થયો હતો. બીજું એંગ્લો-અંગાળી લગ્ન મરહુમ મી. મનમોહન પોતાના બીજા પુત્રી સાથે થયું હતું અને એક અંગ્રેજ સાથે લગ્ન કરનાર ઉપર જણાવેલાં મીસ રાય ત્રીજા અંગાળી બાલુ છે.

જાપાનો કાયદો

હોદી સરકારે જાપાનો જુલમી કાયદો કરી જે રીત અપવાર કરી તેને તેના અમલદાર વરગે જુલમી રીતે અમલમાં મુકી મામલો બહુ મંજીર કરવા માંડ્યો હતો. એક પછી એક કોટીનું જાપાનેસ પોલીસ જુલમ જુલમ હાલકામાં જામીનમીરી

મામલોમાં આવેલી. જુના જાપાનો પાસે થી ફિતુર લખાણ ન કરે ત્યાં સુધી જામીનમીરી લેવનો, કાયદો બંધનારાઓ નો પણ ઇરાદો ન હતો. જર્ના તેવા જાપાનો પાસેથી પણ નવો જાપનાર મોંઘ, અથવા જાપુ એકને બદલે બીજા જાપાનામાં જાપાય એવી તકે જામીન મીરીઓ મગવામાં આવતી. વિધેમાં એકાદ બે એંગ્લો-ઇન્ડિયન જાપાવાળા પાસે થી પણ જામીનમીરી લેવાઇ ત્યારે હવે આવી ગઈ! હોદી સરકારે તેના અમલદારોને એવી સુચના કાઢી છે કે કાયદોનો સખતાઈથી અમલ ન કરતાં ફિતુર હોય ત્યાંજ અથવા નવા જાપા પોલીસ જામીન મીરી માગવી.

એક દેશી રાજાનું શુભ કામ

હોંબડી હાદર સહેમના પાટરી કુંવર ના લગ્ન પ્રસંગે ત્યાંના રાજાએ નવેરી કેટલીક સખાવતો કરી છે. ૧. રોંગોડી જેરા માફ કરવામાં આવ્યો. ૨. સ્થાવર મોડકનપર અમુક કામનો વ્યવસ્થા કરવા ને હક અને અમુક પીનહક એમ હતું તે પીન હક રદ કરી તમામ કામને હક આપવામાં આવ્યા. ૩. નામદાર સર પ્રતાપસિંહજીના નામની કેલેજની એક રૂ. ૨૦ ની સ્ટેન્ડરડીય રથાપવામાં આવી જે હોંબડી તથા મુડરની રથવતને આપવા જણાવ્યું. ૪. ગરારીયા કોમની ૧૦ વીધ વાને પોતાના ખનગી ખરચમાંથી પેનશન આપવા જણાવ્યું. ૫. રૂ. ૨૦૦૦૦ ની બે સ્ટેન્ડરડીય છંઝાંકની ફુનર ધધાની કેળવણી માટે મરહુમ મી. તાતાની જે રીતની રકીમ છે તે રકીમ મુજબ આપવા કરાવ્યું. ૬. બે હળર રૂપિયા હોંબડી તલપદમાં બહારાંઓને ન્હાવા ધોવાને ઉપ મેગમાં આવે તેવી તળાવડી તેમાંના ઘાડ સાથે બંધવા માટે આપ્યા.

જોર જાપાળા મી. હરએમને પ્રધાન મંડળમાં હાજલ કરવામાં આવેલ છે તેનું કારણ જણાવતાં 'રાંડ' કેલી મેલ'માં જણાવવામાં આવે છે કે જનરલ બોથાએ એરેન્જઆના પ્રધાનને પોતાને મુખ્ય પ્રધાન થવામાં ટેકા આપવા જણાવ્યું હતું. જવાબમાં મી. ડીરારે લખેલું કે જો જનરલ બોથા મી. હરએમને પ્રધાન મંડળ માં સમેત કરે તો ગોતે જનરલ બોથાને મુખ્ય પ્રધાન થવામાં ટેકા આપે, અને નહોતો તો તે મી. મનમોહને ટેકા આપશે.

હાંદુસ્તાનના ખબરો

(હાંદી જાણ ઉપરથી)

૧ વડવાણ ખાતે મરફ ના ઇન્ફેન્ટ્રી એન્ડ રફ સાનના રમરણ્યે જલેર કામ ઉપાડવા ૬૩ હજુ કરવામાં આવ્યું છે.

વાંઝાનેના વસવાયા લોકો કુઆર, ધોળી, મોથી વગેરે ખેતનાના ધાનમાં અમુક બેજ રાજમાર કરવાનું એસો સીએશન કર્યું છે.

મેરબીખાને શ્રી મહામુજીની નવી બેઠકનો પાયા કાઢાર સાહેબે નાખ્યો હતો.

શ. ગા લાખની ચાપણી રાજકોટ ખાતે શ્રી લાખાજીરાજ મીસ રથાપવામાં આવનાર છે. તેનાં પ્રેસપેક્ટસ બહાર પડ્યાં છે.

પેરમંદરની લોહાણા સાનીના એક આગેવાન શેઠ ગોવંદજી અમરશી જાગત તરફથી લોહાણાની ન્યાતને શ. ત્રણ હજારની રકમ અરજી કરવાની છે. તે સાર ન્યાત બેગી થઈ હતી. શ. ૨૦૦૦ માંથી એક હજાર પોતાની પુત્રી માણેક આપના નામથી અને શ. ૨૦૦૦ પોતાના નામથી આપવાના છે. તેનું વ્યાજ આવે તેમાંથી દર વરસે લુહાણા સાનીના બન્યાં એ તથા કન્યાઓને પુરવઠા આપવા કરાવ્યું છે.

ધાંધવાના પાટવી કુમારશીના જગન રેકાઠા એન્જનીના બાદરવાના કોરેશી નાં કુવરી સાહેબમાં છે.

પાલીકાણાના રેવન્યુ કમિશનર શ્રી જીવાભાઈ પીતાંબરનાં નામથી બાદી ના વીરડા આગળ એક નવું ગામ વસાવવામાં આવ્યું છે જેનું નામ જીવાપુર રાખવાનો હુકમ થયો છે.

મંજાતની લેવાડાતિમાં ૧૦ વરસના એક ડાહ્યાએ ૧૨ વરસની કન્યા સાથે લગ્ન કરી આગમાં વધારો કર્યો છે. ૧- "આર્થ પ્રકાશ."

મથેરાનમાં પારસી જીમખાના રથાપના શ. ૧૫ હજારની મદદ એક પારસી મદદ રંગે આપી છે.

જલમાંવ ખાતે ગોરધનદાસ સુદરદાસ મેરીટીજના ટરરડીઓએ સરકારને એક હાજરુલ હાંદી કરવા માટે શ. ૫૦ હજાર આપ્યા છે.

ભરૂચ કોટન જીનીંગ એસોસીએશનના વિસ્તારવાળા મથકોએ આ વરસે લગભગ ૨૦૫૦૦૦ ભાર કપાસ પીલાયો હતો જેની કીમત લગભગ શ. ૪ કરોડની થાય છે. આટલી ઉપજ અમાણિ હદી થઈ નહોતી.

હાંદી ખેડુનાં છેકરાં મ.ટે મુંબાઈ સરકારે મુનાખાતે ખેતીવાડીને લખતી એક શાળા ઉપાડવા કરાવ્યું છે. એથું મરાઠી ધોરણ પુરું કરેલા છેકરાઓને તે શાળામાં દાખલ કરવામાં આવશે.

મુંબાઈના બાદીઆ પ્રદક્ષ મી. લાલજી બીમજી મુજરી જતાં તેમની વિધવાએ તેમના પુરુષારથે પેતાની ગાતિમાં કેળવણી ના ઉત્તેજન અરથે રૂપિયા ૧ લાખની રકમ કાઢી છે.

સારવત વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવા માટે જીવાડેલા ફંડમાં મુંબાઈવાળા શ. કમોલકરે પોતાની મતુથીના નામથી શ. ૬૦ હજાર આપવા કરાવેલા, તેમાં શ. ૪૦ હજારનો વધારો કરી શ. ૧ લાખ આપ્યા છે.

મુંબાઈના એક મરફુમ શેઠીઆની યાદ મીરીમાં હાંદુઓ માટે શ. એ લાખને ખરચે વેસાવા લાનોલી તથા દેવલાલી ખાતે સેનેટીરીયો બાંધવામાં આવનાર છે.

શ્રી મહુધા બાજ ખેડાગળ ઉદ્યામિલકાની મંડળનો તાર્કિક ઉત્સવ દેશાઈની ધરમ શાળામાં બ્રહ્મચારી શ્રી બાળયેગીનના પ્રમુખસ્થાન તીએ થયો હતો.

મુંબાઈના વોલ્ટર અને કરેસવેલની કંપનીના સીપકને પોસ્ટની વપરાયલી ડીરીટનો જલ્દી જોઈને હરી ઉપયોગ કરવા માટે મુંબાઈના વડા પ્રેસીડેન્સી મેજસ્ટ્રેટે શ. ૧૫૦૦૦ ૬૩ કર્યો હતો.

તા. ૨ જી જુનની સાંજે મુ મહમાં પાસાઓડાંતું તેજાન થયું હતું અને વર સાક પડ્યો હતો. દરિયો તેજાની બન્યા થી કેટલાક મહાન અને વહાળો તજામ મળ્યાં અમર કુળી મળ્યાં હતાં. એક યુગે

પીઅન એન્જનીઅર અને પાંચ દેહી ખલાસીઓ કુળી મૂક્યા છે.

મુંબાઈના પત્રો જાણાવે છે કે સરદાર દરજીર કેકોબાદે દખણ હાંદરાખાના સુબે દાર નવાખ દરામરોજીની મહોમેડન ખાતુના પેટની પાંચથી પુત્રી મીસ મહવર ની નવજોની કિતા પુત્ર ખાતે કરી છે. — "મુજરાતી પંચ."

હાંદી પ્રધાનની કાંઉન્સીલના સભાસક મી. મીરઝાઅબાસ અલીબેગના માનમાં મુંબાઈની અંજુમને ઇસ્લામ તરફથી મેળા વડો કરવાની દિલચાલ કરવામાં આવી હતી તે ના. ઇન્ફેન્ટ્રીના મુંબાઈ મી. બેગની સુચનાથી બંધ રાખવામાં આવી છે, પણ તે મંડળના એન. સેક્રેટરી સર કરીમખાઈએ મી. બેગ ઉપર તેમના કામ અને લાખકાતની સ્થિતિ કરવાના પત્ર લખી મોકલ્યો છે.

વડોદરાની કન્યાદાઈરુલમાં પર્તિવન (સફાઈ દાખલ કરવાનું કર્યું) છે.

એથું હાલમાં જાણાવવામાં આવ્યું છે કે નામદાર આયકવાડના રાજ્ય સાથે સર કરી અખજોમાં આયકવાડી રાજ્યને બદલે વડોદરા રાજ્ય એવા શબ્દો લખવા.

વડોદરા રાજ્યમાં સુધરાઈ તથા ધારા સભાના મેંબરો વગેરેને રાવજહાદુર અને રાવસાહેબ વગેરે લખવામાં આવે છે તે શ્રીીશ સરકારે વાંધો લેવાથી બંધ રહ્યું છે.

વડોદરાની ધારા સભામાં ખાલી જગ્યાએ વડોદરા પ્રાંત હાંસિયુ બાગ તરફથી શ. શ. પ્રગજીભાઈ વરધવા પટેલ, કહીપ્રાંત ઉત્તર બાગ તરફથી શ. શ. ઉમીયાચંકર મણીચંકર લાખીયા અને નવસારી પ્રાંત તરફથી શ. શ. બળવંતરાવ રથુનાયજી વજીર સુ દાયાનું સતવાર જાહેર થયું છે.

મુંબાઈના રોજીંદા પારસી જાણ "અખખારે સેદાગર" ની માલીજી મેલ રસ માણેકલા મંચેરશા અને કા. ના લાખ માં આવી છે. આ કારણસર નવું "ડીક લેરેશન" કરવા માટે પ્રગટ કરનારાઓ પસેરી શ. ૫૦૦ ના જમીન જાપાના નવા કાવદની રૂએ માગનામાં આવ્યા હતા.

અચણના વાનપરચ ચએલા કેપુડી કલેક્ટર મી. કુનાજી પાંડુરંગ ગેલેએ ફરિયાદના કેલેજના સતવાળાએને રા. ૧૨ હજાર કેલેજમાં સત્વ-સનો અપાસ કરવા માટે તથા રેગલરથીપ સ્થાપવા આપ્યા છે.

નાલકના કલેક્ટરે જાહેર કર્યું છે કે શીવાજી અને લીલકની જાગીવાળી લોકેટ વાપરનાર, વેચનાર અને ખનાવનાર સજા ને પાત્ર થશે.

સતારાના કલેક્ટર મી. બોનસ ઉપર થમડી આપનાર કાગળ લખી મોકલવા માટે હતાતથ જળાંત માટેસી નામના દક્ષિણીને સેસન્સમાં મેળો હવો, જેની તપાસ આલ્યા પછી જાહેર આરોપીને ૭ વરસના આસાન કેદની સજા કરી હતી.

મરાઠી નાટ્યકારોની એક પરિષદ પુના ખાને કીરલોસકર નાટકશાળામાં મળી હતી. પ્રમુખસ્થાને પ્રો. ચીતામજી મંગાધર બાલુ બીસજ્યા હતા. નાટકોના સંબંધમાં કેટલાંક વિવેચનો થયાં હતાં.

સર દોનબજી તાતાએ જે મલોર ખાતેનું પોતાનું રેશમના કીડા ઉછેરવાનું ખેતર સુકિતકોળને સ્થાપિત કર્યું છે, અને તે માટે માધસેવરની સરકારે સંમતિ આપી છે.

કેમિસના માજી પ્રમુખ, અને હીંદુ ધરમનો બારીક અભ્યાસ કરી સત્તાદાર મહાનાર ન્યાય મુર્તી એ. મી. જરડીસ નામરે નીચેદમ ખાતે બાપજી આપતાં સતિ અધન દુર કરવાની હીંદુઓને બલા મલો કરી હતી.

બંગાળની ઇલકીક કારેબારી કાઉસીસ માં જરડીસ સરકારીની નીમજીક થવાનો સંભવ છે.

હીંદુસ્તા માં જે કૌડ સાઠ લાખ વિધવાઓ છે.—“આર્ય પ્રકાશ.”

હીંદુઓમાં વફાદારી વધારવા માટે એક મંડળ સ્થાપવા કલકત્તા ખાને તજવીજ આવી રહી છે.

“સ્વદેશી ભારત” નામે એ પાનીમાંની નીજી આવતિ જાન કરવાનો દુકમ પાસાર પડ્યો છે. મહારાજના સરકારી

જેઠેમાં જાહેર થયું છે કે “યુમાંતર અને કુમારસિંગ” એ પાનીમાં જપ્ત કરવા માં આવ્યાં છે. કલકત્તા જેઠેમાં જાહેર કરી “તત્તવાર” “હાલતકસરીદ” એ સંપાનકરે અવગ અને હીંદુસ્તાન કીસ લત મગીયા” નામના પત્રો જપ્ત કરવા માં આવ્યાં છે.

બર્મા પ્રાંતમાં સરેવર પૂરવાથી ૭ માણસો મરણ પામ્યા છે તથા રોરોની મોટી ખુવારી થઈ છે.

કલકત્તામાં એક બંગાળીએ મુરદાઓ ને રમસાનમાં લઇ જવા નવીન પ્રકારની લેખકની બાડી બનાવી છે.

જ્યાં એપ્રિલ માસનાં અરીજીની મહે સુલતે લગના પ્રગટ કરવામાં આવેલા આંકડા ઉપરથી જણાય છે કે અરીજીની મહેસુલી આવક અડસટા કરતાં એક કરોડ તેર લાખ રૂપિય જેટલી વધુ ઉપજી છે.

હીંદુસ્તાનમાંથી એક પોલોના જેલાડી ઓની ટીમ અમેરીકા ખાને મેચ રમવા મોકલવા હીંદુસ્તાન થઈ છે. હીંદી જેલાડીએને વિજાયતમાં પોલો રમતાં જોનારા અમેરીકનો કહે છે કે પોલોના હીંદી જેલાડી અમેરીકન કરતાં મઠી જાય તેવા છે.

પ્રો. રામમુર્તી હમણા પુરવ બંગાળ ખતે લાકમાં પોનાના અમળજના ખેલો કરી બતાવે છે.

હીંદના લલ મિત્ર મી. એફ. સી. મેકારનેસ એમ. પી. તા “વીશમાં સપ્તક માં હીંદી પોલિસની વરતણુક” નામના એપાસીમિતિ હીંદમાં લાખ લતાં અટકા વલમાં આવ્યું છે.

બંગાળના જોસેર અને ખુશના જીલ્લા તા ૨૭ મામેના લોકોની વરતણુકને શીતુરલેલી અમીતે તેમને ખરચે વધારા ની પોલિસ રાખવાનું સરકારે જાહેર કર્યું છે.

લાહોરના પોલીસ સબ ઇન્સપેક્ટરનું ખુન થયું છે. ખુન કરનારનો પતો મેળવનારને રા. ૩૦૦ નું ઇનામ આપના તે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

પલળાની સરકારે જે રેલ્વે બાંધવા યોજના કરી છે તે બાંધવા પાછળ રા. ૨૦ લાખ ખરચ કરવાનું નક્કી થયું છે.

પંજાબમાં દીવાસળીઓ તબયાર કરવા માટે એક કારખાનું સ્થપાયું છે, તેમાં રોજના ૮૦૦ મેસ દીવાસળીઓની પેટી ઓ તબયાર થઈ શકે છે.

સંત નિહાલસિંહ જે અમેરિકા વગેરે દેશોમાં ફર્યા છે તેઓ એક અમેરિકન જીને સાથે લઇને પંજાબખાતે પોતાને વતન દુરવાર પુરમાં આવ્યા છે. તેમની સાથે પારાજીકે પછુ બોજન લેવાની ઉદારતા બતાવી છે.—“આર્ય પ્રકાશ.”

લાહોરના “સાદાતક” પત્રના અધિપતિ મી. મુનશીરામને શીતુરના આરોપ માટે સાત વરસની દેશનિકાલની સજા થયેલી, તે સામે તેણે કૌલી અપીલ વડી અવલને કાઢી નાંખી છે.

કરંધીરના દરવારે એવો દુકમ કયો છે કે જે જગ્યાઓ પ્રાચીન કુનર અને શીલ્પકળાના નમુનારે હોય તેની પાસે બંગીયાઓ તથા મ્યુઝીયમો કરાવવા, તથા જુના તાત્ર પત્રો અને લેખોની સીધખેળ કરવી.

શુધ્ધ મયા ખાને સાકય મુનીએ શુધ્ધ નામ મારણુ કપતિ રૂપ૦૦ વરસ થયાં તેની માદગીરીમાં આવતે વરસે હીંદુસ્તાન માં એક શુધ્ધીસ્ત કેમિસ બરવામાં આવ નાર છે. આ કેમિસ મયા અથવા બના રસ ખાતે મળશે.

પોસ્ટ ઓરીસમાં સેર્વિંગ જે કમાં શીક રડ ડીપોઝીટનું પોરણુ હતું તે કાઢી નાંખી, તેને જદલે વરસ દિવસે ૨૦૦ સુકવાનો રિવાજ હતો ત્યાં રા. ૫૦૦ સુકવાની છુટ આપવામાં આવી છે.

જુમીદાર કેલેજને દરખાના મહા રાજ્યએ રા. ૫૦ હજાર આપ્યા છે અને હાલનું તે કેલેજનું નામ બદલવામાં આવે તો બીજા ૭૦ હજાર આપવા જણવ્યું છે.

પંજાબની ચીર કોરટે એવો સરકમુવર કાઢ્યો છે કે વડીલને કેટલી શી આપી છે તે દરેક અસીલે અરજી ઉપર પ્રતિજ્ઞા પુરવક જણાવવું અને તે ઉપર વકલતની મદદ લેવી.

અમેરીકાની સીદી પ્રજાની ચડતી

‘એવુ’ જણાવવામાં આવે છે કે અમેરીકાની સીદી પ્રજા દિવસે દિવસ આગળ વધતી જાય છે. આ પ્રજા ૨૨૪ વરસ સુધી વંશપરંપરા સુધી મીમાં રહી હતી. પ્રેસીડન્ટ લોકને ગુનામી રહ કરી આરે ૩૫,૦૦,૦૦૦ સીદી ગુલામેને છોડી મુકવામાં આવ્યા હતા. તેઓ છુટ્યા આરે દમડી વિનાના, એક તણ પશુ જમીન વિનાના તથા કોઈ પ્રકારના ખર્ચ કે નીતિમાં બાન વિનાના હતા. પશુ છેલ્લાં ૪૭ વરસ દરમિયાન તેઓની દશામાં અત્યંત બેસારેલો ફેરફાર જોવામાં આવે છે. તેઓની વસ્તીમાં બહારથી ઉમેરો થવા વિના પશુ બહુ વધારો થયો છે. ઘણીવાંની અજીનારાઓની સંખ્યા ૫૫ ટકા સુધી પહોંચી છે. તેઓના તાત્કાલિક ૩૦૦ યુનીવર્સિટી, કોમેજ, કૌશલવન, હાઇસ્કૂલ, પ્રાથમિક શિક્ષણ મળીને છે. કુલ મળી ૨૫,૦૦,૦૦૦ હોસ્ટલની સાપેક્ષ વળી ૪૮ બેડો તેઓ ધરાવે છે. તેઓના તાત્કાલિક ૭,૦૦,૦૦૦ ખેતરો છે; જેમાં ૨,૩૦,૦૦૦ ખેતરોની માલિકી તેમની પોતાની છે. ૬૭,૫૦,૦૦,૦૦૦ પ્રાથમિક શિક્ષણ માટે તેઓ વેશ કરે છે. આગળ અને જાહેર મળીને ૨,૩૬,૦૦૦ શિક્ષકો તેઓમાં છે; અને ૮૦૦,૦૦૦ હોસ્ટલો વિદ્યાર્થીઓ કરે છે તેઓનાં બધેમાં ૨૫,૦૦૦ દેવો છે; અને તેમાં ૩૦,૦૦૦ ધર્મગ્રસ્તો છે. તેઓમાં ૨,૦૦૦ હાઇલર, ૩,૦૦૦ વકીલ, અને ૮,૦૦૦ વેપારી છે.

હોડુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૪મીના અરસામાં સુલતાનમાં આવશે.
તા. ૨૫ના અરસામાં સુલતાનમાં જવા બધ થશે.
તા. ૩૧મીએ અમદાવાદમાં આવવાની વહી છે.
તા. ૧મી આગસ્ટના અરસામાં અમદાવાદમાં આવશે.
તા. ૬મી આગસ્ટે અમદાવાદમાં જવા બધ થશે.
તા. ૬મી આગસ્ટે અમદાવાદમાં જવા બધ થશે.
તા. ૨૮મી જુનના અરસામાં અમેરીકાની જવા બધ થશે.

જાહેર ખબર
પ્રદિમાર્મિય સિદ્ધાન્ત, અમદાવાદ
શુભ દેવતાં મુજબતવ

ભાગ્યવેદો, કિમવ ખાદે આના
વેળક : પટવારી રજીસ્ટ્રારસ વંદનનાસ
બી.એ.એલ.એલ.બી.
ચીફ મિનિસ્ટર પાલકપુર
મળવનું ડોકલું પાદેખ ફેન્ડસ એન્ડ કો
મંડીની પોળ, અમદાવાદ.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેણીબલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી
જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી
મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી આપી
કરશે.

તાત્કાલિક સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે.
પત્ર બ્યવહાર નીચેના શીરનામે કરે:—

ધસમાઈલ જવા ફરેટ

બી.એ.એ. ૪૭૧. ટેલી. એન્ડ ‘ધસમાઈલ’
૧૭૧, એ સીટ, કરબન
મકાઇ, બીનીસ, મર્યા બચણ, વગેરે
કમીશનથી વેચીએ છીએ.

ફરેટ કસાસ માસ મોકલનાર ફરેટર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાણુ
ફરેટ તથા ફરેટ જાતનું વેણેપદ ધણીજ
સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરેટ
જગ્યાએ ઓરડર મોકલનારથી નીચમસર
તાકીદથી ટાકમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મમાવવા અમારું ખાતરી માટે
કામજી બ્યવહાર અમર મકાસ લીર
મમાવી લેવી.

ખુલાસા માટે લખા નીચેના શીરનામે:—

એમ. એ. આર્થિદ લાજપુરી,
ફરેટર, બી. એ. બોક્સ ૫૭૦
ટી. એન્ડેસ ‘લાજપુરી’ બો. ૫૭૦, કરબન.
M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Dharbhav.

રોકડ ખબર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફુલ નાતલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦	
આવલ માંગ ૧ બરનાની	૧૮ ૦ = ૧૮ ૬	
બીમડીના	૨૫ ૬ ,, ૨૬ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬	
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦	
ચીની સહકર	૨૨ ૦ ,, ૨૩ ૦	
ફુંડાના	૧૮ ૬ ,, ૨૦ ૦	
દેશી તુવેર દળ	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦	
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦	
મસુરની	૨૦ ૦ ,, ૨૧ ૦	
મચની	૨૭ ૦ ,, ૨૮ ૦	
અડહની	૨૮ ૦ ,, ૨૯ ૦	
ચણા મુ’મળના	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦	
દળ	૨૩ ૦ ,, ૨૪ ૦	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬	
મકાઇ	૮ ૬ ,, ૯ ૦	
બીનીસ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦	
કાંતુ તેજ ૧ આલન	૩ ૨ ,, ૩ ૩	
એરડીયું	૨ ૬ ,, ૩ ૦	
મીઠું	૩ ૨ ,, ૩ ૩	
નાળાએરનું	૪ ૬ ,, ૫ ૦	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦	
પીચી	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦	
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ ,, ૧૨ ૦	
આટો હાલિસ હેલ	૧૨ ૬ ,, ૧૨ ૩	
મકાસી સોપારી ૧ રતલ	૮ ૫ ,, ૯	
મર્યા	૩ ૫ ,, ૪	
બી પેરી, જડીનના પોંડ	૬-૦-૦ ,, ૬-૫-૦	
પોરખાંદર	૬-૫-૦ ,, ૬-૧૦-૦	
પારાશીન કરાહિન	૫ ૬ ,, ૬ ૦	
વધટ રોસ	૮ ૬	
ગાલન	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦	
નાળાપેર	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦	
ફલી	૬ ૦ ,, ૬ ૬	
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૩ ,, ૧૩ ૬	
સાણુ સીરક રટેન	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦	
સાણુ સનગ્રહટ	૪૨ ૬ ,, ૪૫ ૦	
સાણુદ. પમ્પ ૫૦ હુકડાના		
એકસની ગોમન	૧૧ ૬ ,, ૧૨ ૦	
ટેક્ટર ટી	૧ ૮ ,, ૧ ૯	
મચીસ લાવન	૩ ૧ ,, ૩ ૩	
સોપારી સેરવની	૧૦ ,, ૧ ૦	
નીડલ પોઇન્ટ સીમારેટ	૬૫ ૬ ,, ૬૬ ૦	
લીમક (લીવરપુલ)		
બરના એકની	૪ ૬ ,, ૫ ૦	
લીમક (બરમની ર.ર.)	૪ ૬ ,, ૪ ૬	

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

સાપ્તાહિક માર્કેટ રિપોર્ટ્સ તમારું મુફમાં મોકલવામાં આવે છે. સપ્તાહિક માર્કેટ રિપોર્ટ્સ તમારું મુફમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. JAGER, Also at the head Office for S.A.:— And also—
Reuter's Agency, Reuter's Building, Reuter's Agency,
Davis Buildings, St. George's Street, The Corner House,
52 Field Street, CAPE TOWN Commissioner St.,
DURBAN. JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

121, મેન્ડીટ, ડરબન.
'વહે માનરમ'

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા સા માટે વાપરાય છે. રસાયન સહાનુભૂતિ—મનજ અને હરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરતી આવે એટલી દવાની શીશીંગ ૫.

આવાશીર બીધરવાના સોમ અને ઘણી—હરત મસાનો તાત્કાલિક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાસર્મા ધણી જીવનને કાપડે ચક્ર ચુકવે છે. કિંમત શી. ૩. મરહુમ શીર—જીવન મલમ. સોમ. પા. ગુમા, વિશેષને ટુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કુમિખ વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવકોના અકસીર ઇલાજ, લાલ અને સફેદ જીવકોનાર જીવકોની દવા. કિંમત શીશીંગ ૧.

તથાના વરિકા—જીવકોની અકસીર ગેળીઓ, ડબ્બીની કિંમત શીશીંગ ૧/૬.

શરીરપર વરિકા—જીવકોનાર ગેળીઓ, અરાય રાપનાનો આસ હલાજ કિંમત એક શીશીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાટ
હિંદુસ્તાની શાસ્ત્રી જથાળાં મંગાવી
સરને આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પોરખાંદરુ તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવલ—ગોળું મધીઆણું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.
Box 3598
41 Market Street
JOHANNESBURG

Wehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and in Speloken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners
Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

આર. આર. નાઈક

જનરલ ક્લેથર અને ઇટિઅન યોસરીમના
કાપરેક્ટ ઇં-પોર્ટર. ફોર્વર્ડીંગ અને કમ્પીશન
એજન્ટ.
સ્ટોર: લોવર પોસ્ટ ઓફિસ બોક્સ ૩૫૩.
વાર: "MELON" પોર્ટલેઈફીંગ

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add: "Ladoa." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khemisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ubbaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street,
Importers
EBRAHIM NORODDIN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharnj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABDOLAH AMOD & Bao.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parebotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
112 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Gray Street
HOOSSEN CASSIM & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ABED LADJOURI,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Gray St.
K. JIVAN, 162 Grey Street
J. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. THOMAS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

B. Casoojee,
Merchant Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa.
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Expo. & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Shoo Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add: "Manjee."
M. A. Bhat & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayeb & Co.,
Box 5842,
Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2041.
F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ubbiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
A. E. DADASHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KRIVAJAN,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSEIN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
284 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharan Gopal, Tailor
corner of 15th & Tel Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp,
B. Nadarajan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABAI & DADOO
Box 33.

Hasean Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BYARHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117.
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLGY, Box 332.

Madhavjee Jettha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VALJIDAS & LALCHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHERSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 131,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsan,
General Merchant,
Namsan's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hanson Street, The Hill.

PRETORIA

Chota Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Stand No. 88
Mangalbhair V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhinoo R. Nair, Box 59.
Khushal Parbhu D. bi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND, C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Toosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(TRANSVAAL.)

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UTENHAGE C.C.

Bhaga Koverjee Endholva,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Stereokeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Hajoduffar Manavar Randeria,
Butcher P.O. Box

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોલો

ખુબઈ જનારા

આ લાઈનની સ્ટીમરો

દર માસે કેસરોએ બેરા, મોંઘસા અને જગતનાર થઈ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગળોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન હવતાવાળા તેમજ આગળ છે તેથી પાસેજરોને કામપણ વાતે જરા થયું ખુબઈ પડે નહીં એ ખાતરી રાખીએ.

ખરેખર આજે દેશક મુદતથી આપણા હિંદી બાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નહીં મળત ગાળી દેરાન મતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી ની ફાખો દરક પડી ગયો અને મુસોબીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગળોટ દર મહિને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુદ મુદતની મુસાફરીને ખરો સાલ નહીં મુકતા દેશ જનારાઓએ તપ્પાર થઈ રહેલું.

સકરદ આગળોટ ખુબઈ પહેલેથી તેજ રીવસે અતરે તાર મારાતે ખબર મળે તે કિપરથી સહની બાજુ માટે અતરે અપામાં નખાવશું તેથી સહ માહેઓ ને વગર ખરેખર આગળોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકે.

દરવગસે સીધે કોલેલો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમરૂટો ટન ૨૨૦૦ તા. ૬ આગસ્ટ

અમફૂલી ટન ૩૧૦૦ તા. ૯ આગસ્ટ

ગ્રાન્ટાલ લાઈન કંપની લિમિટેડ.

જા.જા. આંધ્ર પ્રદેશ લાઈન ૨૨૦૦ ટુકાંડાઈ ૬૫

જા.જા. આંધ્ર પ્રદેશ લાઈન ૩૧૦૦ ટુકાંડાઈ ૭૫

બી. પ્રમોટીવ પ્રમોટીવની કં.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમરૂઅલ રોડ દરબન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કિંગ & સોન્સ, ડુરબન.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

FREE Watches

Handsome Presents

No Guessing! No Competition!

Send immediately for full particulars of this huge Advertising Scheme to

THE ALLIANCE WATCH CO.

80-81 Permanent Bldgs.
Johannesburg.

Alliance Watches are perfect and high-grade. Do you want one?

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/6 Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/6 Per Bag, Weight 160 lb.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHI ROOTS.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 33.

Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 864.

કે. આ દેશની દરકી કેપ, અને બેંગલોર ટોપોઓ આવી પહેલેથી.

અમારે ત્યાં સરતે સાલે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ કોમ્પોઝિટ વર્કસ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન

દેશી મોઝાઈ

બોખા લીની સરવે જાતની તાજ મોઝાઈ અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જીવજી,

મસજીદવાળી ગોદરીની સામે,

૧૬૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (as):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

કે. આ દેશની દરકી કેપ ટોપોઓ,

સસલી અને સારી.

ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

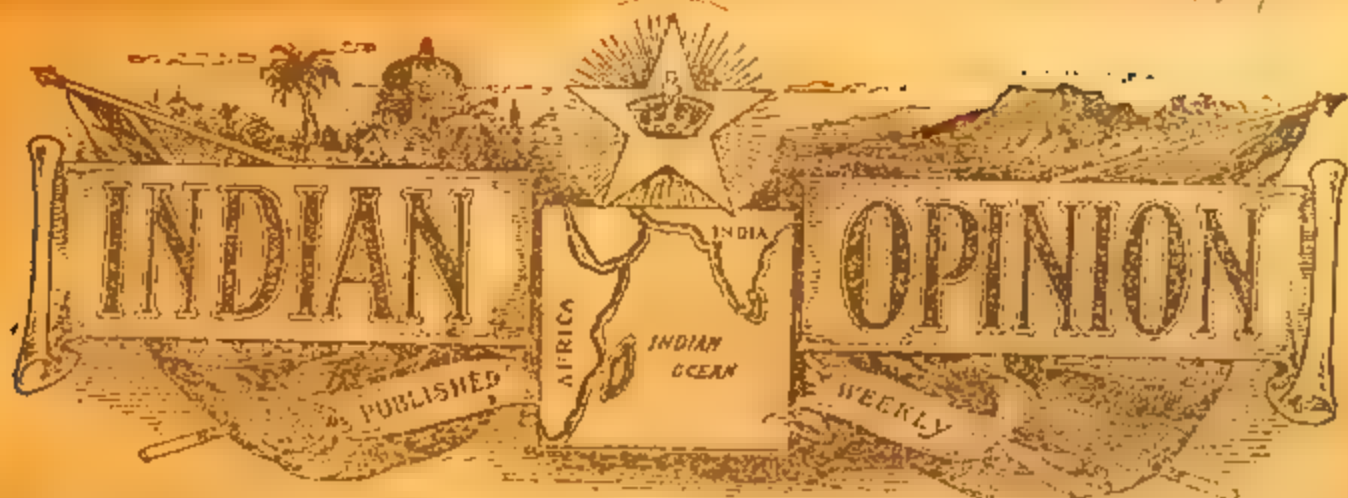
E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 31—VOL. 8

SATURDAY, JULY 30TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

A LIE NAILED TO THE COUNTER

LETTER TO THE GOVERNMENT OF INDIA BY MR. POLAK

THE Secretary to the Department of Commerce and Industry, Simla, has been addressed as follows by Mr. Polak:—

Sir,—I have the honour to bring to the notice of the Government of India the following facts, which should finally dispose of any doubts as to the bona fides of the Transvaal authorities regarding their allegations that they are not in a position to identify Asiatics who do not, on demand, produce registration certificates, and their right, accordingly, to deport such Asiatics as prohibited immigrants.

1. Mr. Leung Quinn is the Chairman of the Transvaal Chinese Association. Like British Indians, the Chinese are also subjected to the Transvaal's Anti-Asiatic legislation, and like them, too, many Chinese have become passive resisters. Mr. Quinn is one of these.

2. Mr. Quinn was one of the first Asiatics to be arrested, in 1907, and he was one of the imprisoned Asiatics who, on behalf of their respective communities, signed the written memorandum embodying some of the terms of the compromise arrived at in 1908.

3. Many of Mr. Quinn's compatriots, when they learnt that he had agreed to voluntary registration, and that he had promised to induce as many as possible of his fellow-countrymen to identify themselves by voluntarily giving the full tally of finger-impressions, as had Mr. Gandhi, felt that he had betrayed their cause, since they had, in large numbers, taken a solemn oath not to give 18 finger-impressions. Mr. Quinn pointed out to them that it would be for them to give these or not at their own pleasure. His life was in the gravest danger, however, and I am not sure if he did not even receive police protection. It is within my knowledge that he was compelled to seek refuge in the Chinese Consulate. He had determined to abide by his undertaking with the

Government, and himself gave the 18 finger-impressions as a voluntary act, and other means of identification, for which he was thanked by the authorities. Eventually, most of his compatriots compromised the matter by giving two thumb-prints.

4. Mr. Quinn's voluntary registration was subsequently validated by the Registration Act of 1908.

5. When it became evident that the Transvaal Government were not prepared to repeal the objectionable law of 1907 and were intent upon retaining the racial exclusion provisions of existing legislation, Mr. Quinn at once protested, and when he found that the protests of his compatriots were ignored, he destroyed the registration certificate which he had to have been delivered to him through breach of faith. This action, of course, did not de-register him, for full particulars of his identification were on official record, including certain disfiguring scars indicating a terrible accident that occurred to Mr. Quinn some years ago.

6. When a further attempt at a settlement was arrived at, in August-September of 1908, Mr. Quinn was specially sent for by General Smuts to represent the Chinese community in the negotiations. Mr. Quinn is personally known to General Smuts, Mr. Percy Fitzpatrick, one of the opposition leaders, to the Registrar of Asiatics, with whom he has, at various times, had prolonged interviews, and to the police-officer who has, on certain occasions, effected his arrest.

7. Mr. Quinn has been three times, at least, imprisoned as a passive resister, and has on each occasion given complete means of identification under the gaol regulations. In addition, Mr. Quinn is personally known to various magistrates and the Chinese Consul-General (though the latter may no longer be in Johannesburg). Numerous prominent Europeans, including Mr. William Hosken,

M.L.A., and several Christian missionaries, are well acquainted with him.

8. Mr. Quinn is legally in exactly the same position as Mr. Gandhi, yet whereas, for certain reasons, the latter has not been molested since his return to the Transvaal from England, Mr. Quinn has just become the victim of an order of deportation.

9. I bring these facts to the notice of the Government of India, to enable them to make the needful representations based upon specific information.

A Serious View

The London correspondent of *The Scotsman* has been given to understand that the Government of India are taking a very serious view of the treatment of British Indians in the Transvaal and other parts of South Africa. They are, it appears, still receiving well substantiated reports of cases of what undoubtedly looks like undue severity in the administration of the emigration laws, and they have "felt constrained" on more than one occasion recently to make strong representations on the matter. In some cases the Transvaal Government have admitted that the grievances complained of were due to mistakes on the part of over zealous officials, but in the vast majority of cases they have either turned a deaf ear to the complaints or have flatly refused to make any modifications in the prison regulations, or to draw any distinction between the ordinary criminals and educated and wealthy Indians. The Indians have been eagerly looking forward to the consideration of the question by the Union Government, from whom they hope to receive more sympathetic treatment.

If this correspondent's information is correct, (says *Indian*), General Botha's Ministry have, at the urgent request of the Indian Government, taken the matter up, and by way of impressing them with the gravity of

the consequences involved, their attention has been particularly directed to the action which is in contemplation by the Indian Government of stopping the immigration of Indians to all parts of South Africa in case of an unfavourable decision. Such a step would be attended with serious consequences to those parts of the Union in which Indian labour is largely employed, but from all that is coming to the surface it is an eventuality which may have to be faced.

The Indenture System Immoral

A Resolution on Right Lines

At the Twelfth Madras Provincial Social Conference held at Kurnool on the 11th of June, the following resolution on indentured labour, a new one introduced for the first time in the Social Conference, was moved by Mr. A. P. Paloo:—

"That this Conference is of opinion that the indenture system of labour is highly objectionable on moral and social grounds, and that measures should be adopted to make known the evils of that system in all Districts among the people, and especially in those Districts from which such labourers are recruited."

In seconding the proposal Mr. Polak said that the previous speaker spoke of indentured coolies in India. He would speak of indentured coolies in South Africa. Many of them did not know under what terms of the contract they were working there. Those coolies were made to believe that they were emigrating from India to a land of Paradise. Under what disadvantages they were working there, people in India never knew. It was a matter of very great discredit to the community. The India Emigration Act and the Natal Indenture Act perpetuated immorality. The Act no doubt provided that members of one family should not be separated when immigrating into South Africa. But there was nothing to prevent employers there from separating husbands from their wives and parents from their children. Such a separation was leading to demoralisation. The system was based on mercenary considerations. The ethical and social welfare of the community should be considered first. The coolies in South Africa were regarded with the utmost contempt and ill-treated. If their indenture was over, there were three alternatives. Either they must return to India or they must re-indenture (which they would not do) or they must pay Rs. 45 for remaining in Natal. The poor coolies could not pay. Consequently men were prone to desertion of wives and children and women became demoralised. The system should be done away with for the moral and social advantage of the community, because it was a disguised form of slavery.

Transvaal Notes

Mr. Haji Allam Khan was discharged on Thursday of last week.

As Mr. Royeppen was being deported, Mr. Pragji K. Desai, who was at the Farm, decided to cross and re-cross. Messrs. Royeppen, Moorgan, Veera Francis and Desai, who re-crossed, were sentenced to three months hard labour.

The Asiatic Office is now trying another move. It refuses to register Asiatic minors who have attained majority and who may have entered the Colony after the promulgation of the Asiatic Act of 1908. Whilst this matter is only of academic interest pure passive resisters, it raises a tremendous question. I understand that the non-resisters will shortly contest the position taken up by the local Government.

Mr. Abdool Rahman has addressed from Potchefstroom a letter to the *Transvaal Leader* of the 21st instant from which I take the following extracts:—

Sir,—Replying to the Indian address Lord Gladstone said: "I recognise their (the Indians') claim on my attention. I cannot forget His Majesty's Imperial responsibility, constant and urgent, which relates to the 300,000,000 inhabitants of India."

If the above is well meant, the Indians of South Africa may congratulate themselves on the appointment of Lord Gladstone as Governor-General. Surely Lord Gladstone is aware of the intense suffering the Indians are undergoing in the Transvaal. As a statesman, His Excellency cannot fail to understand the position the Indians took up against the Asiatic Act of 1907. We are accustomed to hear speeches made also by other Governors similar to the above. Lord Selborne said the same thing, as well as Sir Arthur Lawley before a large audience at Potchefstroom. But did they do anything to ameliorate the condition of the Indians? They did nothing; in fact, the Indians of this sub-continent will always associate Lord Selborne with the Asiatic Act of 1907. The Indians are not going to rely on anything only said; what they want to see done is something towards the amelioration of their unhappy condition. If General Botha believes that there is such a thing as a British Empire, he ought to know that India made it. If General Botha believes that India forms part of the Empire, may I ask him how is it that he is allowing the Indians to be oppressed daily, and flinging them into prison? If General Botha is sincere as I believe he is, he ought at once to take the opportunity offered him and put an end to the feeling which has arisen in India against South Africa, and

thereby relieve the Imperial Government of uneasiness towards that country. The safety of British authority in India depends upon its people remaining loyal. As Prime Minister of United South Africa he has a tremendous responsibility. Perhaps he will now show the world that he can justify the trust reposed in him.

Mr. Moorgan, who surrendered with Messrs. Royeppen and Veera Francis, has written a characteristic letter to his aged mother at Durban. I give the important sentences from it:—"I have been out from gaol but am under custody. I will be deported to Natal to-morrow (Thursday). I am determined to re-cross the border without delay. I wish to pass my lifetime in gaol until we gain the victory and that we shall without fail. . . ."

Mr. V. Chettiar visited the Farm last week and stayed till Friday.

The following further gifts have been received. A rug from Mr. Amod Ally of Roudepoort, and a box of fruit from Mr. M. M. Desai of Germiston.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London, 1st of July.

On Saturday last our indefatigable president Mr. Ritch gave a stirring address at an open-air meeting under the auspices of the Kensal Rise I.L.P. Branch. Although bad weather prevailed the meeting was well attended. At the close of the address, questions were invited and one realised how keenly the interest of the audience was aroused. A collection was then made, the proceeds of which were handed to the speaker to help maintain the struggle. After passing a hearty resolution of sympathy, the meeting broke up.

Our weekly meeting of volunteers was held last night at our new office, and quite a number were present. Extracts were read from *INDIAN OPINION*, great indignation being felt at Mr. Sorabji's further imprisonment. Miss Bennett and Messrs. Cornelius and Suresh Bose volunteered to write letters to the press informing the public of the treatment that is being meted out to Mr. Sorabji and the other brave passive resisters. At the close of the meeting the whole party adjourned to the Subject Races' Congress at Caxton Hall.

In connection with the subject Races' Congress, I am informed that Mrs. Despard, in her speech, commented strongly on the treatment of the British Indians in the Transvaal.

On Sunday next, Mr. Ritch is delivering, by invitation, an address at the West London Ethical Society. But more about this next week.

Room for All

Mr. L. H. H. Greene, candidate for the Division of Pietermaritzburg South in the Union elections, says, in the course of his manifesto "in the cause of workers of all classes":—

As the Governing class it is our bounden duty to provide equal opportunity for all. Therefore, to us, there should be no Native problem or Asiatic question. What have been made to appear so are chiefly economic difficulties for which ample solution is provided in Clause III of this Programme. Properly organised and administered there is room in this country for all.

[Clause 6 reads as follows:—The legislation enactment of a minimum wage for all workers, with equal pay for both sexes for the performance of equal work.]

Writing to a friend, enclosing a copy of his manifesto, Mr. Greene hoped that it was "all in the spirit of 'The Brotherhood of Man.'"

"The Doom of Hellenism"

Writing under the above title H. H. M. says in the *Jewish World*:—

The wild rhapsodies of poets, the unrestrained rantings of enthusiasts, have for centuries cast a false glamour over the glories of Hellas. There are those who firmly believe that Hellenism means nothing but the love and the worship of the beautiful. Others there are—writers of repute, too—who gloss over realities by such statements as that the Jews took absurdly puritanical views of the pleasures in which the Greeks indulged in *moderation*. But there is the damning evidence of recorded facts, the writings of the great ones of the Golden Period. And who, studying them, can fail to feel the truth of Pilo's terrible indictment that the Greeks invented all the vices?

Everything was subordinated to pleasure. Not life but its enjoyment was the excuse of existence. Passions were the gifts of the gods to be gratified; desire was a virtue not to be suppressed or stultified.

That was the inevitable outcome of the unrestrained worship of the beautiful. The definition of the beautiful was as wide as human folly could make it. All things that gave pleasure were beautiful, or made to appear so, until satiety became the rule. No tie of marriage or parenthood was allowed to stand in the way of the gratification of lust. Children were few and there was no obligation to bring them up. As in Greece, so in Rome. Many were put to death at birth, or cast forth to starve, or to be picked up by mendicants who maimed them so as to be objects of pity to draw alms, or, worse, by vile traffickers who created them for the purpose of exploitation for the public pleasure. All life was a reckless abandonment to unrestrained passion.

Labour was degrading, charity vicious.

Even the great philosophers condoned the practices. Nay, more, they themselves followed the general example. There was no such thing as shame, or wrong, as we interpret those words, as the ancient Jews also interpreted them. All wrongs that gave a scrap of enjoyment were permissible, if not by law, by custom; and the judges themselves were thoroughly venal and corrupt. Cupidity and lying were enthroned in ancient Greece; Hellenic honour was a proverbial term of contempt.

How vile and ascetic did Hebraism seem in comparison. Restraint was repulsive; living by law, slavery.

What effect had the wondrous art and learning of Hellas, its poems in marble, its sermons in stone, on the life of the people? It but spurred them to viler excesses. Youths and maidens were dedicated to the sport of the people. And, in the words of a modern authority, "the Greeks were free from that morbid consciousness of sex which troubled the overclothed Asiatics." Free of other things, too; the games justified appearance in the nude.

From the Editor's Chair

ANOTHER BREACH OF FAITH!

THE news that our Transvaal correspondent gives regarding the latest move of the Transvaal Government is indeed astounding. It will be remembered that one of the sorest points in the Asiatic Act of 1907 was that it required direct registration of minors under sixteen years. This grievance was removed by the Act of 1908 by transferring registration of such children to their parents' certificates. And had everything else gone well, nothing more would have been heard of registration of minor children in the Transvaal. Until recently it appears that minor children of non-resisters were, on attainment of majority, registered whether such children entered before or after the commencement of the Act of 1908. But it seems that the business of the Asiatic Department is simply to find out how to circumvent the Indian community and how to harass it into leaving that Colony. Some law officer has therefore discovered that there is a flaw in the Act of 1908 which was drawn up in a day and that that flaw enables the Government to treat minors who entered the Colony lawfully after the commencement of the Act, as prohibited immigrants on their attaining majority. That the Legislature never contemplated any such result is obvious. Indian parents could never consent to an arrangement whereby their children should be sent out of the Transvaal on their arriving at the age of sixteen years. The Act of 1908

was largely a matter of compromise. The history of the negotiations that led up to the passing of the Act shows clearly that the Government and the Asiatics clearly understood that minor children of registered Asiatics were to enjoy the same rights as themselves. We do not know what the exact meaning of the Act may be and we care less. But this we do know, that, whatever may be the legal effect of the Act, this latest move on the part of the Transvaal Government shows a flagrant breach of faith. It emphasises the charge of bad faith brought by the community against that Government. It strengthens and justifies passive resisters in their resolve to continue the fight. Non-resisters will test the point in the Law Courts. They may be worsted in the struggle. So much the worse for the Government. If there is a flaw in the Act, it is for them to rectify the error, not to take a mean advantage of it.

But this move of the Transvaal Government has, for those who will understand it, a deeper meaning. It shows that the sheet-anchor of our hope lies not in the uncertainty of lawsuits but in the certainty of passive resistance. We therefore trust that Indian parents who have abandoned the fight in despair and from weakness will gird up their loins and once more throw in their lot with those who are continuing passive resistance.

We shall watch with some curiosity how the Imperial Government will view this latest phase of the question.

PRISON TREATMENT

MR. CHURCHILL has announced that passive resisters and Suffragettes shall not henceforth be treated as common felons and that they are not to have degrading associations. This is a reform in the right direction. It is worthy of note that Mr. Churchill has drawn a distinction between passive resisters and Suffragettes. That is to say, even when the latter may not be classed as passive resisters, as for instance, when they assault the Prime Minister and break windows, etc., to draw attention to their cause, they are not to be treated as common criminals. This is a great victory for Mrs. Pankhurst and her followers. It is a tardy recognition of a principle to which Mr. Robertson and other well-known publicists drew the attention of the British public about a year ago.

But what about the Transvaal passive resisters? Are they less worthy of similar treatment? Must they who never use violence, who are perhaps the truest passive resisters, be classed as ordinary convicts undeserving of any consideration whatsoever? May not the Imperial Government persuade the New Union Government to copy Mr. Churchill's reform? Or must Mr. Joseph Ruyeypen, a barrister, who seeks imprisonment for confinement sake, be placed on the same footing as a homicide or a burglar?

A Labour Party Meeting

At which Mr. Ritch gives the Transvaal Position

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

On the 19th of June, Mr. Ritch, the Hon. Secretary of the South Africa British Indian Committee, addressed by invitation of the Ealing Branch of the L.L.P. a well attended meeting on Ealing Common. His subject was "The Treatment in the Transvaal of our Indian fellow-subjects." The lecturer submitted that few, if any, questions of the day pressed for more serious and thoughtful consideration than the relationship, especially within the Empire, between whites and non-whites. He pointed to India, Egypt, and South Africa as illustrative of the strain in that relationship which was apparently growing greater and greater. The non-whites of the East, he reminded his hearers, were, especially in Japan, China, India and Persia, developing a keen sense of what was due to them, as well as of their own duties towards the peoples of the West. Unless an attitude of greater toleration, sympathy and respect were cultivated, he feared that we should be leaving to our children or grand-children what the Romans called a *dummosa hereditas*. He turned to South Africa and more particularly to the Transvaal Colony and its treatment of us British Indians. He reminded his audience how, in 1899, responsible English statesmen justified the impending war against the Transvaal Republic chiefly upon the grounds of its ill-treatment of the British Indians residing in that State. He quoted Lord Lansdowne, who, speaking at Sheffield, said that his Lordship did not know that any of the misdeeds of the South African Republic filled him with more indignation than its treatment of those British Indians. Similarly Lord Selborne who, in the same year, speaking at Dumfries, asked: "Was it or was it not our duty to see that our dusky fellow-subjects in the Transvaal, where they have a perfect right to go, should be treated as the Queen in our name had promised they should be treated?" That this grievance against the late Republic figured prominently in the *cursus belli* had been placed on record by Mr. Littleton in 1904 (C.D. 2,239) in the words "The treatment of these fellow-subjects forms part of the British case against the late South African Republic." The lecturer stated that the Indians who took part in the war had thereby helped to make a stick for their own belabouring. Every one of the old disabilities was retained on the Statute Book of the new Colony and, further, had been supplemented by others of a still more vicious character. Under the Colonial regime, British Indians, irrespective of educational or property qualification, who did not reside in the Transvaal Republic, are absolutely

precluded from entering the Colony, being specifically excluded by Statute on the score of their race and colour. Those who have been re-admitted are still disabled from acquiring political or municipal rights, from owning land or other fixed property, from travelling in the same railway carriages and tram-cars as whites, from using the European Post Office and from sending their children to other than Kaffir schools. They are still liable to segregation in locations or ghettos and, according to certain town regulations, are forbidden to use the foot-paths. These insulting disabilities have been supplemented by later legislation of a still more offensive character. The British Indian residents are required to carry on their persons what is called a registration certificate, but what resembles nothing so much as a ticket-of-leave such as is carried in this country by certain classes of criminal. This is producible on demand to any constable at any time. Regarded in the light of General Botha's election pledge that if his party was returned, he would undertake to rid the colony of the "coolies" in four years, this bitter attack upon the self-respect of a community of merchants, traders, doctors and lawyers can have for its object but the pin-pricking of the British Indians out of the Colony altogether. It has so far succeeded as to have reduced the former population from about 13,000 to less than 5,000. Of the latter number, nearly 3,000 have elected to suffer the penalties of the law rather than accept its degrading provisions. Imprisonment with hard labour up to terms of 6 months, heavy fines and execution upon goods followed by forcible deportation to India are the price these brave passive resisters have paid and are paying for loyalty to their race and traditions. Their treatment in the goals has been of the harshest. Insufficient clothing and bed-covering, inadequate diet, insult and personal ill-usage have been their lot. The wives and children of the prisoners and deportees have been left destitute and frequently compelled to go hawking in the streets of the towns for a bare livelihood. And all this, remarked the lecturer, in order to create a "white South Africa" in a land naturally a black man's country, and in which the non-whites outnumber the whites in proportion of six or seven to one. The explanation of this anti-Asiatic policy was, in the opinion of the lecturer, to be found in the fact that the industrious non-subservient Asiatic stood in the way of the perpetuation of the old policy of the whites towards the natives. They undermined the doctrine of "white is right" and the inherent superiority of the white man as a white man. He illustrated this doctrine by reference to the old Transvaal constitution which laid it down as a fundamental principle that there should be no equality in Church or

State between whites and non-whites. He reminded his audience of the pledges and promises given to the Transvaal Indians in 1899 and subsequently, and questioned whether what was properly regarded as punishable when done by a foreign State became permissible or excusable under our own flag. He invited them to send a message of sympathy and encouragement to these brave people engaged in a struggle for the most elementary rights of British citizenship and to enter their warmest protest against the betrayal of this helpless minority of fellow-subjects on the score of a cheap political expediency.

An Indian gentleman (Mr. Sahay), by request, explained how deep was the feeling of indignation aroused throughout India by this treatment of India's children in the Transvaal Colony and added that Indian loyalty to the Raj was being strained to the utmost.

Education in China

Sir Robert Edward Bredon, who has returned to London after an absence of twelve years in Shanghai and Peking, where he held the post of Acting Inspector-General of Chinese Customs, has been interviewed by a *Daily News* writer. Sir Robert turned to the educational development in China.

"Do you find that there is a growing desire to become possessed of western knowledge?" I asked.

"Yes. The demand for schools is increasing in every way. It is an interesting fact which I gathered only a few days before my departure from Peking that the Chinese are beginning to realise that the old-fashioned system which simply meant committing the classics to memory, is being gradually replaced by a more liberal and wider curriculum. The classics are still read, and their principles expounded; but the laborious efforts which called upon the youth to commit books and essays to memory, I am told, has been withdrawn largely from the schools.

Many high officials are maintaining the schools at their own expense. I know the case of one lady who has at least fifty Chinese and Mongol girls in her private school, all being educated and partly fed at her expense. Her husband, one of the tributary Mongol princes, also is much interested in the question of education. These people are working in an area where education has been at very low ebb, and the fact that they have adopted this policy as regards their poorer neighbours is a very singular sign of the times. At the same time, the educational system is somewhat crude, and the teaching perhaps unsystematic, but a beginning has been made. The demand is growing, and no doubt in time an adequate supply of teachers and literature to meet that demand will be found."

The Transvaal Struggle

Letters to the British Press

Mr. L. W. Ritch, in the course of a letter addressed to *The Outlook* (London), of the 11th June writes:—

The British-Indian population is now reduced from about thirteen thousand, at which it stood before the war, to rather less than five thousand. Oppressive legislation—the old anti-Indian laws of the Republic perpetuated and supplemented by the Colony by further disabling legislation—has made it impossible for the majority of the pre-war residents to remain in the Colony and at the same time retain their self-respect. Wholesale deportation has accounted for the balance of the difference. The deportees were almost without exception domiciled in the Transvaal before the war. Of a batch of sixty forcibly shipped a few weeks since to India, twenty four were young men of Indian parentage born in South Africa. At least two of them belonged to the Indian Army which helped to carry the flag to Pretoria. Still later information reaches me of the deportation of another batch of twenty-four, of whom twelve were strangers to India. They have been landed in Ceylon, a part of the British dominions with which some of the present rulers in the Transvaal are not altogether unacquainted.

This struggle of the Transvaal Indians to resist further encroachment upon their status and to avoid degradation in the eye of the law to the level of the savage aboriginal has now lasted three years. In spite of the suffering and the financial ruin it has brought upon the strugglers, I am assured that it will, if necessary, continue indefinitely unless the degrading laws which, in the language of Lord Morley, constitute "a bar sinister" are repealed. Meanwhile no grievance has stirred deeper and more widespread indignation in India than this. The Transvaal has been generously treated at the hands of the Imperial Government. Does it realise the nature of the return it is making?

Under date the 11th June, Mr. Ritch writes to the *Morning Post* as under:—

The new South African vessel—the good ship "Dominion"—is being launched from the Imperial dockyard. It starts upon its momentous voyage amid a chorus of good wishes and the kindly airs of fellowship and conciliation. General Botha's declaration of policy as affecting the two principal sections of the white community augurs well for the future. May I appeal through your columns to the new Prime Minister to extend by just a little that conciliation, so that it may embrace the small British Indian community which from times antecedent to the war has been law-

fully domiciled in his homeland—the Transvaal?

As you are aware, the issue between the late Transvaal Government and its small British Indian population arises out of the Registration Law. The Government considered this legislation necessary in order that Indians entitled to be in the Colony should be identified. The Indians regard the law as an unnecessary humiliation. They registered of their own accord—that being the third time—in 1908. Almost without exception they are individually identified in the official registers. The Immigration Law makes any accretion from outside virtually impossible. The imprisonment with hard labour of more than half the male Indian community, the imposition of heavy fines, the deportation of large numbers might surely be regarded as sufficient vindication of the authority of the Government. By their remarkable self sacrifice the Indians have shown themselves possessed of no small measure of public-spiritedness. Their character as an industrious, honest, and law-abiding community has never been impeached. Surely it is an error of judgment to place such people in the category of "undesirables."

The quality of mercy has been shown by the Government of Natal in the release of Dinizulu. The effect upon the native mind, with which I have some acquaintance, cannot prove other than wholesome. Nothing has stirred Indian sentiment so widely and deeply as their Transvaal brothers' grievances. General Botha has here a unique opportunity to perform a valuable Imperial service, one which I venture to think the Government of India as well as the Home Government would not fail to appreciate. He would moreover bind to himself by ties of gratitude this small community of Indian subjects and so dissipate the last cloud in the fair South African sky. Noblesse oblige! Will not the General stoop to conquer?

Mr. C. K. Gandhi, who is at present in London, followed up Mr. Ritch's letter with his own as follows:—

I arrived here a week ago from India. Prior to the end of last year I lived in South Africa for five years and can speak from personal knowledge of the struggle and hardships my fellow-countrymen in the Transvaal are undergoing. I beg to be allowed heartily to endorse Mr. Ritch's appeal which appeared in your columns on the 15th instant.

For three years now the British Indians domiciled in that Colony have been going to gaol with hard labour, suffering business ruin and deportation to India in order to preserve the most elementary of civic rights which before the war prominent English statesmen pledged themselves to secure for them. The disabilities which have been retained from the old days of the Republic include

ineligibility for the franchise, liability to segregation in locations, invidious regulations as to the use of side-walks, railways, tramcars, post-offices and schools. To these have since been added complete exclusion of any would-be immigrants from India, irrespective of property or educational qualifications and insulting registration laws and regulations which place the few thousands of my countrymen on a par with criminals released on tickets-of-leave. At least three important opportunities to obtain more favourable treatment have been allowed by the Imperial Government to escape them. To day the struggle is as acute as ever. Within the past few weeks another hundred lawfully domiciled residents of whom one third were actually born in South Africa have been forcibly deported to India through the agency of the Government of Mozambique. They are being returned to South Africa at a cost of hundreds of pounds to the community which is fast being exhausted of its resources as well as of its people.

I have found during my stay in India that no question is so keenly exciting indignation from the highest to the humblest as this question of the impotence on the part of the Imperial Government to protect this unhappy people from the unnecessary and unprovoked attack upon their elementary rights as subjects of His Majesty.

Transvaal Question in the House of Lords

Lord Amthill's Query

London, July 27.—In the House of Lords last evening,

Lord Amthill raised the question of the deportation of Indians from the Transvaal and the assistance rendered by the Portuguese in that connection. He asked whether Lord Gladstone's speech at Johannesburg on the 8th inst., in which he said he recognised the claims of the British Indian and Mohammedan communities to his attention was an indication that the Imperial Government had adopted a more decided policy in regard to their obligations to their Indian subjects.

Earl Beauchamp, on behalf of the Earl of Crewe, said that every opportunity would be afforded British Indians to prove domicile in South Africa, but many absolutely refused the information. The deportations from Mozambique were under a local by-law, and as long as the Portuguese treated all Asiatics alike it would be difficult to protest. The Government was continually seeking a solution of the grave situation, and brought all allegations of ill-treatment to prisoners to the notice of the South African Union Government, which was carefully considering the question of policy, but could not agree to unrestricted immigration.—*Center*

Natal Indian Immigration Law

The *Provincial Gazette* of the 21st instant contains the following Notice:—

His Excellency the Governor General-in-Council has been pleased, under section one hundred and sixteen of the Indian Immigration Law, 1897 (Natal) to approve of the following rules framed by the Indian Immigration Trust Board:—

1. Employers of indentured Indian immigrants shall be bound and obliged to erect and provide shelters and temporary accommodation to the satisfaction of the Indian Medical Officer or of the Protector of Indian Immigrants, as the case may be, for the children of such Indian women as may be working in the fields or otherwise in the open.

2. Any employer failing to comply with the foregoing rules shall be liable, on conviction, to pay a fine of not exceeding two pounds sterling (£2), and such penalty may be enforced at the instance of the Protector of Indian Immigrants in any Magistrate's Court having jurisdiction.

Durban Town Council

At a special meeting of the Durban Town Council, held on Monday last, the Indian Market came up for discussion. The Market Committee reported having considered the 98 applications received for the appointment, and finally selected for Council's approval the application of Mr. W. McDonald, the duties to commence from August 1st. The Committee recommended that Mr. Suchitt Maharaj be appointed at a wage of £8, and that two Indian scavengers be also engaged. The Committee also recommended that the Borough Engineer be instructed to push on with the completion of the work in hand, in view of the opening of the market on August 1st.

The Whole Council Committee's recommendation that Mr. McDonald's salary be £25 per month was adopted, and the Council concurred.

A letter was read from the Natal Indian Farmers' Association, Victoria Street, Durban, enclosing a resolution passed by the Association with reference to the management of the Indian market. The Association had read with regret the reply of the Council to their solicitors' letter, and asked that the Council would reconsider the whole matter, and thereby would earn the sincere gratitude of the farmers by giving them the management of the market, which would strengthen their loyalty and confidence towards the British rule.

Mr. Bishop moved that the letter be received. It was impossible to fall in with the request of the Farmers' Association just now. This was agreed to.

Temporary Site for Coloured School

On the Inspector of Schools Coast District, dated July 7th, 1910, asking the Council to allot a temporary site to accommodate a building for a period of 18 months, the Committee recommended that a portion of the site recently reserved for tramway purposes be temporarily granted in accordance with the application.—*Natal Mercury*.

Moral Education

Early Training of the Child

Lieut.-Colonel Stuart L. Roussel, B.A., B.Sc., B.D., International Secretary for Educational Affairs of the Salvation Army, who is making a tour of South Africa, addressed a large meeting in the Tivoli Theatre, Johannesburg, the other week. The addresses which Lieut.-Colonel Roussel is delivering in various towns in South Africa in connection with the Salvation Army work deal exclusively with what concerns children, in whom he is deeply interested.

The lecturer explained that his lecture dealt with the importance and method of early moral education of the child. He referred to animal life, and pointed out that the higher animals were in the scale of life the longer did it take to train them. Man took 20 years in his education, and the difference between man and animals was in the moral character. Animals, as they knew, had no moral character. The training of the child should commence in the early years of its life. They could teach a child of two years the difference between right and wrong. In the training of the child it was of the utmost importance that they should understand what was the essence of a child's education. He did not mean, by education, the studying of languages, science, law, etc., but the moral education. The younger the child the more impressionable it was. He referred to the drunkard, and, bringing up a small, chubby boy on the platform, said that 20 years ago the drunkard had been a rosy, innocent boy like the one he had with him, and that was the time to attend to his moral character. It meant no more trouble to educate a child in a proper way than not to educate him. For the first ten years it might necessitate more careful training, but this was saved by the following ten years of the child's conduct. He strongly advocated the taking in hand of a child's training as soon as possible. The lecturer then dealt with the relation between the discipline of the child and liberty of development. There was the control from outside and the inner liberty of the child. By careful training the child as it grew older developed greater freedom.—*Temperance Leader*.

Indian Women Voters

I do not want the Indian women to be turned into replicas of the English ones (writes Mrs. J. Ramsay Macdonald in the *Daily Chronicle*). I want them to develop along their own lines, and this, I believe, they are preparing to do. I have visited women's clubs, managed by Indian women. I have read women's papers and magazines edited by Indian women. I have talked with Indian lady doctors; with a Parsee lady lawyer who is recognised in India as no lady lawyer is as yet in England. An Indian lady has mentioned to me casually in the course of conversation that she was on the voters' roll, and on inquiry I have found that there are 527 Hindoos, 160 Mohammedans, 465 Parsees, seventy-three Europeans, and others entered as women voters (wives, widows, and spinsters) on the burgess roll of Bombay. Consequently Indian women have already got the vote "on the same terms as it is granted to men," and in the new Legislative Councils, the nearest approach to an Indian Parliament, the vote of "Mithabai, wife of Tulsidas Surji" counts for as much as that of Tulsidas Surji himself.

A Distinguished Scientist

The British Medical Association has done a graceful act, which will be appreciated in this country, in inviting to act as vice-presidents at the annual meeting to be held in London in July next, three eminent medical scientists from India, Major Elliott, I. M. S., of Madras in the Ophthalmology section, and Colonel Roberts, I. M. S., of Central India and Dr. Row of Bombay in the section on Tropical Medicine. As a non-official and an Indian, the first, we believe, to be called to the high position by the premier Medical Association in the Empire, Dr. Row's selection is especially gratifying. After a brilliant career at the Grant Medical College, Dr. Row went to the London University. He took his degree there with distinction and succeeded in bringing to India one of the prize scholarships of the University for research. At the Medical Congress held last year in Bombay he presented a demonstration which made a great impression on the experts who witnessed it. That was, perhaps, the only occasion on which he permitted himself to emerge from the seclusion of his laboratory. The British Medical Association has paid a high compliment to Indian medical men in inviting Dr. Row to take a leading part at its next gathering. It should be a great encouragement to those who, like Dr. Row, devote themselves to the advancement of medical science and spend the greater part of their time in the unostentatious pursuit of knowledge for its own sake and for the benefit of suffering humanity.—*Times of India*.

The American Negroes' Progress

A correspondent sends to a Transvaal paper the following statistics regarding the progress of the black race in the United States:—

Forty-seven years ago President Lincoln signed a document which liberated 3,500,000 black slaves in the Southern States. These negroes and their ancestors had been kept in slavery during 244 years. At the liberation the negroes were without money, without an inch of land, without knowledge of any kind and without any moral or religious education. A remarkable change has taken place during these 47 years. Without assistance of immigration they have increased considerably. Knowledge of reading and writing has increased to 55 per cent. Three hundred universities, colleges, academies, high schools and seminaries are possessed by the negroes. They possess and manage 48 banks with a total capital of 2,500,000 dollars. The negroes control 700,000 farms and possess 230,000. They pay taxes on property valued at 975,000,000 dollars. More than 236,000 negroes are teachers in public and private schools and 800,000 children in the schools are black. The negroes have erected 25,000 churches and there are 30,000 negro priests and bishops. Two thousand negroes are medical doctors, 3,000 are lawyers and 80,000 tradesmen.

Pain the Elevator of Humanity

"It is not your incessant worker, nor even your philosopher, that fulfils the high purpose of God and redeems the pledge of his inner self; but it is he whose whole life is dominated by an unshakable belief in the goodness, mercy, and justice of God, who has lost his own will in the will of his Creator and quickly resigns himself into the arms of God. He has found the true anchor of his soul and with it the turmoil of his inner being have ceased; his soul has found rest, peace and a solemn serenity. He becomes a saint, and his nature changes into one of ineffable sweetness and serenity, a nature in which struggle and revolt are over, and the whole man, so far as possible to human infinity, swallowed up in love."

—Review of Reviews.

The doctrine that pain elevates humanity is nowhere so superbly illustrated (says *The Gujarati Punch*) than in the annals of the struggle of Passive Resisters—men and women who fight and bear, not with the weapons of war or the body physical only, but with a truly loving, self-sacrificing spirit-force which is not easy to defeat and is most difficult to conquer. The soul power in the exertion between the physical and spiritual powers of darkness and light becomes unfolded and illumined with a followed, sacred strength; the world, the life, the small incidents and things that makes them up,—all

become to such a state of mind things too divine to be lightly handled and everything becomes a source of calling out new powers, be they of endurance or action, to guard what it considers a holy trust. A right, a privilege, a feeling, a longing,—all become invested with super-human connections and the preservation of which is understood to be a duty to God and His Image that is humanity. It is this beautiful phase, this noble expression of the divinity in man that is portrayed in the inspiring words quoted above, and, although sadly lacking in these things ourselves, we are proud to see in our brothers and sisters struggling through jail-life and starvation, illness and anxiety, in South Africa the highest realization thereof. It is indeed an honour to belong to a race or nation that have given birth to such noble men and women and we trust their fellow countrymen will not fail to try their best in supporting them with all possible encouragement.

What is a Coloured Person?

The *Times of Natal* recently dealt with the question in a leading article:—

What constitutes a "coloured" person as distinct from one who is white? It is comparatively easy to define a "native," although the definitions have varied in the different colonies and States of South Africa, and some of them are anything but satisfactory. In the Cape Colony, for instance, the practice is to define "native" in every Act in which the word occurs. The latest definition is "any Kafir, Fingo, Zulu, Mosuto, Damara, Hottentot, Bushman, Bechuana, Koranna, or any other aboriginal native of South or Central Africa," while the Glen Grey Act enumerates Kafirs, Fingoes, Basutos, Zulus, Hottentots, Bushmen, and adds, with magnificent vagueness, "and the like." In the Natal Liquor Act of 1896 the word "native" means and includes "all members of the aboriginal races or tribes of South Africa, including liberated Africans and Griquas and Hottentots and any person whose parents come under the description of natives, Griquas, or Hottentots." In the Transvaal the definition under Law 28 of 1895 reads:—"Any person of any kind belonging to or being a descendant of any native races of South Africa whatever." In a later law it is laid down that the word native "shall apply to the males of all coloured people;" and Law 19 of 1898 defined a coloured person as signifying "any African or Asiatic, native or coloured Americans or St. Helena person, coolie or Chinaman, whether male or female." It will be admitted that this definition is comprehensive if made, and the same may be said of the Orange Free State Law 8 of 1893, which included natives and coloured

persons, without attempting any detailed definition. Rhodesia adopted the simple test, "any person not of European descent who is a native of South Africa or Central Africa," while the South African Native Affairs Commission of 1903-05 recommended "that the word native shall be taken to mean an aboriginal inhabitant of Africa, south of the equator, and to include half-castes and their descendants by natives."

This eminently sympathetic article is thus wound up:—

Our own opinion is that everything should be done to encourage the coloured population to raise themselves in the social scale, and to become the decent, industrious, and eminently law-abiding citizens of which there are so many examples among them at the present time.

Ancient Ideals and Caste

Mr. R. S. Subramaniam (Colombo), in the course of a paper (reproduced in the *New Reformer* Madras), prepared for the Saiva Siddhanta Conference of 1909, says:—

The sages of yore felt it incumbent upon them to lead fellowmen to high spiritual ideals without muddering the national ties, for they knew that it is only the few amongst the multitude who, strong enough to stand on their own legs, will eventually reach the goal, the rest having yet grow strong for the higher estate and in the mean time leaning one against the other. To break the ties would be to cause the great fall of the nation, and crush it out of existence. This they knew, and made provision accordingly. The interlacing of social and spiritual laws for the guidance of the people, which many would in their ignorance condemn, has this noble object at the bottom, namely, to go with the nation and beyond it, and not to allow worms of men to crawl on the slippery path on which giants alone can tread. The division of the national labour in the Varnas or castes, and the provision of the ladder-way of the Ashramas (estates of life) show the far-sighted philanthropy of the leaders of the past. Character and adherence to duty was demanded as a test of one's caste and not birth alone. Sacrifice of one's comforts, the abandonment of selfish interest and the complete surrender of oneself marked the advancement in the Ashramas and not the beads and the orange garb alone. Those who depended upon the birth and the garb found disappointment and shame as their lot. The wise seers did not intend that any one caste was to lord over another, tyrannize it and reduce it to the state of the helpless brute creation. The intention was no doubt that there should be division of labour, and those more capable of performing a particular kind of labour were to take it up and follow it as

their calling, training in the same profession their progeny who have naturally the most favourable opportunities, circumstances, and tendencies for the purpose. The whole scheme was towards the progress of the nation as a whole and no part of the labour contributed towards it was to be despised while another was extolled; work for the nation in any department of life was to be sacred. Who will be so foolish as to look down upon the hand which does all the necessary dirty work for the purification of the body?—a useful limb allotted to do a certain work but not to be despised by the eye from its seat of eminence. The eye has its eminence by its fine texture and the nature of its work, but should it on this account be reluctant to look at the other parts of the body or work in unison? Yet people have been foolish and the result has been deplorable. Each caste despised the one below it, attaching importance to honour and privilege rather than to its duty.

The Effect of Indian Immigration upon the Natives

Sir Harry Johnston's Opinion

Sir Harry Johnston was one of the witnesses who gave evidence before the Committee on Emigration from India. Asked by the Chairman whether he supposed that the introduction of the Indian would have an effect upon the Africans in stimulating them towards higher wants and a greater civilisation, Sir H. Johnston said:—My humble opinion is that it would have a beneficial effect. I quite agree that in their own land their advance, intellectually, will not be half so rapid as it will be when they are moved right away under the white man's control. That is an important point to bear in mind. You will not see this extraordinary United States development in the Nandi country for a very long time to come, I expect; but the Indian will do them good, because he will introduce to them better systems of agriculture. I have thought very often, where I have seen them together, that the negro was more apt in Africa to imitate the Indian, or the Arab, perhaps, than he was; straight-away, with the white man; that he was not so much rebuffed by either the Indian or the Arab as he is very often by the white man. He is some times too much petted by the missionary, and he is frequently rebuffed by the settler.

Mr. Fremantle.—Is not that the case in the West Indies also? We heard, for instance, in British Guinea, that the Indians began to grow rice, and now the natives grow rice.—Exactly. You could repeat that instance all over Africa. A native of Morocco came to Liberia some years ago, and started various things, like growing

rice, for example. He was immediately imitated by the negroes; and yet the white missionaries had told them for years, theoretically, that they ought to grow food crops, and they paid no attention.

Mr. Ashley.—Example is better than precept?—Yes.

Items of Interest

London, July 22.—Reuter's correspondent at Simla telegraphs that the Legislative Council to-day passed the Bill empowering the Government to prohibit immigration. The Secretary for Commerce said that the Government would never exercise that power until full discussion had occurred with the country concerned.—Reuter.

An Indian woman aged 20, who had deserted from the Holm Bush sugar estate at Stanger two years ago, refused to return, choosing rather to suffer one month's imprisonment at the hands of the Maritzburg Magistrate. Confinement is needless.

In making an order interdicting the Minister for the Interior from deporting a Russian Jew from the Cape, Sir John Buchanan said it was too late for the Government to raise the question of alienage. The Immigration Act included Yiddish in the test languages. The regulations clearly authorised the Supreme Court to review the act of the Immigration Department, and in the affidavits there was ample evidence that the applicant could fulfil the test.

At the Durban Circuit Court last week the Chief Justice (Sir Henry Bale) held that if a person were not resident in the Colony on the 1st of January he was not liable to pay the poll tax.

The action taken by an Indian law clerk, Poven Munzamy, a passenger on the Durban trams, against the Durban Corporation, for being wrongfully ejected and removed from a seat in the Point car on the 17th June last, has been discontinued, (says the *Advertiser*), the Corporation having paid a cheque to Mr. McSwaine, the solicitor engaged in the case, as amends, and in settlement of their action.

The presence of sympathetic Englishmen in municipal bodies is often an education to the other members. It is the duty of all Englishmen in India to lose no opportunity of educating Indians in the art of public life. On the other hand, it is the duty of all Indians to encourage, by their trust and good-will, every Englishman who is willing to extend his hand to brotherhood to the Indian. Thus shall England and India be knit together by the ties of love and mutual help.—*Central Hindu College Magazine*.

At the monthly meeting of the Port Elizabeth Museum Committee, a letter was read from a firm in Cape Town asking whether the Museum would be able to assist them to get in touch with an exporter of live chameleons from this country to London (says the *S.A. News*). A correspondent had asked them if they could get them any, and said that a good trade was likely if they could get into touch with a party who would ship the chameleons. Mr. FitzSimmons, the Director of the Museum, said he would suggest that they have nothing to do with it, and that the people be publicly warned. He was informed that it was now the fashion in America for ladies to have put round the chameleon a kind of gold collar to which was attached a chain and pin, and it was fastened either on the shoulder or in the hat, and the chameleon was allowed to crawl about. It was so kept captive until it died of starvation, and then more were bought.

Reviewing Sir Alfred Lyall's "Rise and Expansion of the British Dominion in India," the *New Age* says:—In general our own experience of India leads us to agree with Sir Alfred, but we do not, as he apparently does (pp. 352 et seq.) take it for granted that Western civilisation is far superior to Eastern civilisation. From a material standpoint India has undoubtedly benefited by the British occupation, and will continue to do so, for it has assured peace and a sound administration throughout the country. We cannot believe, however, that Christianity is superior to any Indian religion for the Indians, whatever it may be for Europeans; and, putting commerce on one side, we are inclined to believe with Nietzsche, Schiller, and a few other fairly keen observers of human phenomena, that an occasional war, the bloodier the better, is no great detriment to the development of art and even things spiritual. In religion, philosophy, and social customs, *pace* Sir Alfred Lyall, the inhabitants of India have nothing to learn from us.

Contents

	Page.
A Lie Told to the Counter	247
The Indemnity System Immoral	248
Transvaal Notes	248
Activity in England	248
Room for All	249
"The Dawn of Hellenism"	249
From the Editor's Chair	249
A Labour Party Meeting	250
Education in China	250
The Transvaal Struggle	251
Transvaal Question in the House of Lords	251
Natal Indian Immigration Law	252
Durban Town Council	252
Moral Education	252
Indian Women Voters	252
A Distinguished Indian Scientist	253
The American Negroes' Progress	253
Is the Elevator of Humanity	253
What is a Coloured Person?	253
Ancient Ideals and Caste	253
The Effect of Indian Immigration upon the Natives	254
Items of Interest	254

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

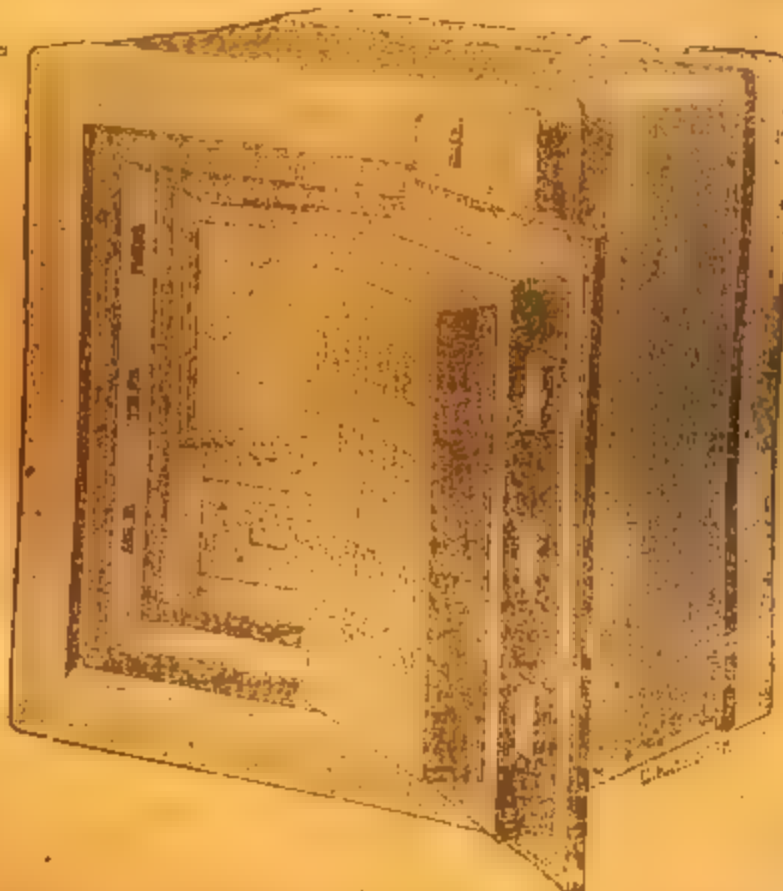
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
 their kind in
 India, employing
 300 men
 throughout the
 Year, no
 other factory
 employing
 more than 60

Highest Awards
 wherever
 exhibited (seven
 exhibitions) in
 competition with
 all other Makers
 who have
 repeatedly been
 given lower
 prizes.

It was one
 of Godrej's Safes
 that was ordered
 for the
 protection of the
 Jewellery valued at
 Rs. 10,00,000
 of H. R. H. the
 Princess of Wales
 during her recent
 visit to India.

Factory equipped
 with Modern
 Machinery at an
 expense of
 Rs. 80,000, the
 proprietor having
 acquired his
 knowledge in
 England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain Jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Vishwanath Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,500 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Spect Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Punjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Mait & Co., &c.
 Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Catinbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adanji Peethboy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 11 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

તમને ઘડિઆળો મુક્ત જોઈએછે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપોન (ચીટી) રાખવામાં આવે છે. એ ચીટીઓના માલિકોને નીચે મુજબ મુક્ત ઘડિઆળો આપવામાં આવશે :—

૩૦૦ કુપોન એકઠી કરવારને સુંદર સોનાનું ઘડિયાળ.
૧૨૦ " " " " રૂપાનું ઘડિયાળ.
૫૦ " " " " ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડિયાળ.

ઘડિયાળ મેળવવાની ખીણ પણ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું " લેબલ " કાઢીને સચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ એકઠા કરીશો તો તમને સુંદર સોનાનું ઘડિયાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ એકઠા કરીશો તો રૂપાનું ઘડિયાળ મળશે. એટલા પણ ન અને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તોપણ ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડિયાળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સચવી રાખવાનું શરૂ કરો નહીં. નાતાલીયા મીલ્કના માલિકો ખીણ ખરીદવામાં ખેડ છે. તાલુ અને સરસ અને મલાઈવાળું. બધી દુકાને મળે છે.

હોલસેલ મેળવવાનું ઠેકાણું,

નાતાલીયા મીલ્ક કં. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, આપકો મુક્ત ઘડી હાનાં ?

નાતાલીયા દુધકે દરેક કેસમાં એક ચિટી રહેતી છે. વહ ચિટી ૩૦૦ પ્રીમકી પાસમાં હોતી છે, ઉત્તકો એક અછી મુનેકી ઘડી બક્ષીસ દી નાતો છે. ૧૨૦ ચિટીવાલોંકો ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચિટીવાલોંકો ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડી મીલેંગી.

ઘડી મીલનેકા દુસરા રસ્તા !!

નાતાલીયા દુધકે ટીનકી ઉપર ઓ લેબલ રહેતા છે, ૫૦૦૦ ફકટે કરનેવાલોંકો મુનેકી ઘડી મુક્ત દીવા જાયમા. ૨૫૦૦ લેબલવાલોંકો ચાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાલોંકો ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડી મુક્તમાં મીલેંગી.

ઇસલિયે નાતાલીયા દુધકી જાના ક્યોંકી અછા ઓ મલાઈવાલા છે, ઓર લેબલ વચાકર જમા કરનેસે ઘડી મુક્ત મીલતી છે. લેબલ ઓર ચિટી નીચે લિખે પત્તેપર હોલસે ઓફિસમાં વતલાનેસે ઘડી મીલતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવિલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીડેડે, શનિવાર, તારીખ ૩૦ મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

અંક ૩૧.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રોસ્તો-તા. ૩૦ જુલાઈથી, તા. ૫ મી
આગસ્ટ સુધી, ૭૦ સં ૧૯૧૦.

હાલુ-અપાઝ ૧૬ ૬ થી અપાઝ ૧૬ ૩૦
સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૨૨ મી રબીઅલી તા. ૨૮
રબીઅ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

આ.	પ્રા.	વિ.	કો.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.
સુ.	પ્રા.	વિ.	કો.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.
શનિ.	૩૦	૬	૨૨	૨૧	૬	૪૪	૫	૨૨	
રવી	૩૧	૧૦	૨૩	૨૨	૬	૪૪	૫	૨૧	
મોમ	૧	૧૧	૨૪	૨૩	૬	૪૩	૫	૨૨	
બોમ.	૨	૧૨	૨૫	૨૪	૬	૪૨	૫	૨૨	
શુક	૩	૧૩	૨૬	૨૫	૬	૪૧	૫	૨૩	
મુશ.	૪	૧૪	૨૭	૨૬	૬	૪૦	૫	૨૪	
શુક	૫	૧૦	૨૮	૨૭	૬	૪૦	૫	૨૪	

અનુક્રમણિકા.

હોજો છે શું ?
મી. પોલાકનું કિંમતી કામ
ઉદાગ્રાએના હોદી.
મી. પોલાકનું કામ
સોગાંબી કાનફર સમા હોદી ગીરમી
મદરાસમાં દેશપારીઓને માન
હોદમાં સત્યાગ્રહી
મી. પોલાકની લડત.
ઇન્ડિયામાં પોલાકીયરનું કામ
હોદી છાપામાં દરજાવાજની લડત
બોમ્બે પ્રેસીડેન્સી એસો. નો પ્રેસીડે
જેહાનગીર
ઉમરાવની સલામતી જાણ
આમની સમામાં હોદ
લડત સંબંધી પરચુરસ ખબરો
વિભાગમાં કેસોની રિયલિ
ડરબન મ્યુનિસિપલ ઇન્ડિઅન માનફેક્ટ
ગીરમીટનું બીજા પાસ
રંગદેવ સામે પોલાક
ફુનિયાની સરને વરખાની પવિત્ર
મરદુખ જરદીસ મહાદેવ ગોવિંદ રાવ
મોહાલીક પ્રવણાની હોદી બાબતો
હમીયાવા મુસ્લીમ સોસાયટી
રહેલોગોશ
પરચુરસ ખબરો
નાતાલ ઇન્ડિઅન કેમરેસ
નાદારી કોર્ટની મેદીસો વીઝેર
ચાલુ વરતમાન
તાર સમાચાર
પરચુરસ ખબરો
હોદિસાનના ખબરો
હોદિની બંદર દિલ્હાદ
વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો
રોકડ ખબરો

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનિવાર, તા. ૩૦ મી જુલાઈ, ૧૯૧૦.

હોજો છે શું ?

જેહાનગીરનો અમારો ખબરપત્રી
બાળક હોદી વિષે જે ખબર આપે છે તે
જાણવા જેવી છે. સોગ વરસની અંદર
ના છોકરા પોતાના આપની સાથે દાખલ
થઈ શકે. પણ ઉમર પહેલિયા પછી
રજીસ્ટર ન થઈ શકે, જો તે છોકરા
કાપડો યથા પછી દાખલ થયે હોય તો
આ એક નવું પર્તીક છે. પણ તે ટ્રાંસ
વાલ સરકારનો હોય ખતાવનાર છે. સદ
સમજે છે કે ૧૯૦૮ ના કાયદાથી બાળકો
ને રજીસ્ટર થવાનું નીકળી જતા તેઓને
ઉમર પહેલિયા પછી રજીસ્ટર રાખવાનું
હવે. ઉમર પહેલિયા સુધી આપના સર
ડીરીક્ટમાં નામ આવે તેટલું બસ
ગણાયું.

હવે કાયદાનો અર્થ સરકાર એવો
કહાડે છે કે બાળક છોકરા ઉમર પહેલ
સતાં રજીસ્ટર ન થાય પણ તેણે દેશ
છેડવો. આ દેખીતું કિતુર છે. પણ
તે ખતાવે છે કે સરકાર પોતાના વચન
ઉપર પાછી ફેરવતાં જરાએ આગ્રહ
આપ તેમ નથી. અમે જાણીએ છીએ
કે આવો દમો સાંપી મુદત આવી શકે
તેમ નથી. માત્રાપને હક હોય તે તેના
બાળક છોકરાને ન મળે તેવું ખનાર
નથી. જતાં દરજાવાજની સરકારનું પોત
આ ખબર ખતાવે છે.

સત્યાગ્રહીઓ તો આવે સમજે પણ જેલ
જાતેજ ઇનસાફ લેવા તેના છેકરાને
રજીસ્ટર કંવાની વત પછુ ન બને.
પછુ જેઓ લડતમાં સાંધે. બામ નથી
લેતા તેઓ આ બાબત લડી રહ્યાં છે.
કે રડનો સુકાદો હોદીની ત-ફેશમાં જ
આવતાં સંબંધ છે. આવો દમો અર્થ
આવી શકે છે ત્યાં સીધી લડત તો સત્યા
ગ્રહીની જ છે. શું કારણ લેલો સુકાદો
આવે તો માત્રાપો પોતાના છેકરાને
હોદિસાન મોકલી દેશે? કે તેઓ લડત
માં જોડાઈ ઇનસાફ મળતાં લગી જેલ
અમારી સસાદ છે. તે દેશમાં તેના

બોમ્બેમાં આ વાત સમજી શકે તેને
તો સત્યાગ્રહની ખુબી ચોખી રહે ખતાવી
શકાય છે.

મી. પોલાકનું કિંમતી કામ

મી. પોલાક હોદમાં એવી ભારે દિલ
આગ્રહ કરી રહ્યા છે કે તેમના બધા કામ
ની અને લખાણની નોંધ અમે લેવા
જેથીએ તો આપુ જાણુ તેના જ કામ
થી કરાતાં બધું તેમાં દાખલ ન થઈ
શકે. એવાં બાગેજ છ.પા હોદના હોય
છે કે જેમાં મી. પોલાકનું લખાણ કે
મી. પોલાક વિષે લખાણ ન હોય.
માસીક એ પાનીયામાં પણ તે સત્યાગ્રહની
લડત ઉપર કે દક્ષિણ આફ્રીકાના બીજા
સત્યાગ્રહ ઉપર લખાણ કરે છે. તાજ
મેસમાં અવેશ " મોડર્ન રીવ્યુ " માં મી.
પોલાકે લડતનો સરસ ખ્યાલ આપ્યો છે.
જ્યાં જ્યાં જવાન દેવા છે તે ત્યાં જવાન
દેવ છે. હોદી સરકાર ઉપર લખાણ
કરે છે, દેશપાર થયેલાને મળે છે,
અને કાંગરેસો તથા કોનફર-સમાં જાય
છે. જ્યારે તેમને મોકલવા ભારે કોષ
હોદી નહોતું પારવું કે મી. પોલાક
આટલો ઉત્સાહ ખતાવશે અથવા તો
પોતાનું કામ આટલી ખુબી અને ચતુ
રાઈથી લેશે. મી. પોલાકનો આપણે
જેટલો અભાર માનીએ તેટલો એણે
છે. જ્યારે જીત મળશે ભારે તે મેળવ
વામાં મી. પોલાક એક ખુબી ગણાયો.

ઉદાગ્રાએના હોદી

સોગાંબી જુલાઈના અમારા અંકમાં
મોજાંબીક પરમણા વિષે કેટલીક ખબર
છે તેમાંની પરમીટ સંબંધી અર્થ તરફ
અમે ઉદાગ્રાએના હોદીનું ખ્યાન બિચીયે
છીએ. જો અમારા ખબરપત્રીએ આપેલી
બિચીયના કાંપદાની વત ખરી હોય તો
હોદી કેમે બહુ હુશિયારીથી કામ લેવાનું
છે, પ્રથમ તો તેઓએ ત્રાંસવાજના જેવો
કાપડો કાપડ ન કરવો જોઈએ. એમ
મા જોડાઈ ઇનસાફ મળતાં લગી જેલ
અમારી સસાદ છે. તે દેશમાં તેના

કચ્છદાની જરૂર હોયજ નહીં. તેવી દિલ આજ કરનાર પોરબીજ રમત હોવાનો સંભવ નથી. હોદી કોમે જરૂર જણાય તો લીસબેન તાર કરવો પડે છે. તેમાં વળી જે હોદી પોરબીજ રમત છે તે પોતાનો તેમજ બીજા હોદીનો ખર્ચા કરી શકે છે. બીજી એ કે કદાચ પર ખીટનો કાપદો કણુ કરે તોપણ જાણી આપવાનું કણુ કરવું એ અસંત ખરાબ અને તો મધુરિયે છીયે. જાણી આપના માં મુસલમાનને તો ખસુસ બાધ હીનની છે એમ અમારી માન્યતા છે. અને વલ્લે જામે હોદીને પણ હેવી જોઈયે. અને કોમને યાદી આપીયે છીયે કે ત્રાંસ વાલમાં જાણીની વાત નીકળી હતી તારે તેની સામે સખત પાધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો અને જાણીનો ધારે રદ કરવામાં આવ્યો હતો. અને હોદી કોમને આ વખતે પોતાની દરજ ખબલવા સલાહ આપીયે છીયે. આ કપદની દિલમાલ બાજત અમને પુરી અને સત્તા વાર ખબર કાઢ પણ હોદી આપશે તો અને તે બહાર પાડ્યું અને તેની ચર્ચા ઉમેજી વિલામમાં પણ કરશું. આ દિલ આજમાં હોદી મુસલમાન પારસી વિગેરે બધી કોમો એકઠી થઈ કામ લેશે એવી અમારી ઉમેદ છે.

મી. રાયપતનો કાગળ

રસંધવાલના કાગળમાં

તા. ૧૬ મીએ મી. જોસફ રાયપતે રસંધવાલ લીકરપર કાગળ લખ્યો છે તે માંથી કેટલેક બાબ નીચે મુજબ છે:—
અને જ્યારે બીજી વખત જેલની સજા થઈ ત્યારે દક્ષિણ આફ્રિકામાં સરકારનો એક બીજાની અલમ હતો, પણ જ્યારે હું જેલમાંથી છુટ્યો ત્યારે જોઈ છું તો તે બધાં સરકારને એક જ થઈ ગયાં છે. જેલમાં એકાંતના સમયમાં મને ધણીવાર વિચાર આવતો કે 'કલર્ડ' એ નામથી જોળખાતા પ્રજાના બહેળા બાગને મન આ યુનિયન—એકત્રાનો અરથ શું સમજવો? આનો જવાબ મનમાં એજ મળતો કે તેઓને માટે તો એ એકવત્તા જુએળના નકશામાં જોવાની, અથવા તો તેઓની સામે મેડી રમત ખટપટ હોવી કરવાની તે એકવત્તા. પણ બીજી તો ન્હાનો પણ જોવાર પ્રજાવરમ રહેશે તેને માટે એ એકવત્તા અરથવાળી છે.

એટલે કે દક્ષિણ આફ્રિકાને ગોરાનો મુજક બતાવવાનો પાથો નાખવા માટે તેઓએ સાંપ કોર્પે એમજ અરથ થયો. કેટલાક મોટા માણસો આજા બતાવી રહ્યા છે કે યુનિયન થયાથી તેની નીચેની બધી બાતની પ્રજાને સુખશાંતી મળે એવો સંભવ છે. આમ હોય તો નવું પ્રજાનમંડળ ટરાંસવાલ સરકાર તથા તેની હોદી પ્રજા વચ્ચેનો કચડો પતાવવા અરા દિકથી પમલાં લેશે એવી આજા હોદીઓ રાખે તેમાં જુલ ગણુપ ખરી? હોદીઓએ વડી સરકારપર લાંબા વખત સુધી વિચાર રાખ્યો; પણ અહીં તો એક બાજુ મેડી કલર્ડીલ યુદ્ધવાની ધમધી કાર તમવાડીઓ ચલે છે, અને બીજી બાજુ હોદી કોમના ઉત્તમ આગર દાર કરજોનો જેલની હાડમારીઓ ચાલુ છે. વડી સરકારે ખ્યાન આપવા જેવી બાબત આ સંબધમાં એ છે કે આ લોકોએ પોતાના દેશને કલ્ક સમાવવામાં સામેલ થવા કરતાં જેલમાં જીવવા પુરી કરવાનું ચાંત ચિન્તે સ્વીકાર્યું છે. હોદી રતાનના હનિદાસમાં જાણેજ જેવામાં આવે એવી અજબ મરદાનથી જે આ લડતમાં વારંવાર જોવામાં આવી છે, તે ઉપરથી સુખે કહી શકાય કે જેમ રોમ ની રંગમુખીમાં ક્રોસ્તીઓએ કરી દેખાડ્યું હતું તેમ આ લોકો ખુશીથી ટરાંસ વાલની જેલમાં મરવું પસંદ કરીને દેખાડી આપે તેમ છે. પરંતુ આધાર પાળું આકાસ સાવ આજાજનક પ્રકાર વગરનું નથી. આવા નિરમિયાની આરમ્ભ જોતથી કેટલાક ગોરાઓને પણ ખસર થઈ છે. તેથી અસરથીજ મી. એચ. કેથનમેકે લગભગ વિના કારણે પોતાનું ૧,૨૦૦ એકનાં વિસ્તરણ એક એતર હોદીઓને અરખું છે; કે ત્યાં બાળ બચ્ચાંઓની સંખ્યા રહી શકે, અને મરદો નેક જગમાં જુલો શકે. આ અદરથના આચરણમાં કુદરતનો એવો રમ જોવામાં આવે છે કે જે દુનિયાની એકતા બતાવી આપે છે.

યુનિયન સરકારને દેખાડી આપવાનું છે કે એકલા હોદીનું જ નહીં પણ આખી શહેનશાહતનું એ તે લણુ ચાહે છે. કેમકે હોદી લડતે ન્હાના રૂપમાંથી આખી શહેનશાહતને અસર કરે એવું રૂપ આજે પડાયું છે. શહેનશાહતની જવાબદારી નો જોને કંઈક પણ ખ્યાલ હશે એવા લગભગ ફરેક જણે આ લડતનું વાજબી પણ સ્વીકાર્યું છે. પહેલાં તો તે લડત રમતિક સરકાર અને પાંના હોદી વત

નીઓ વચ્ચેની હતી. પણ હોદીસ્તાને એ લડત ઉપાડી લીધા પછી તથા દક્ષિણ આફ્રિકાનું યુનિયન થયા પછી તે અખી શહેનશાહતને અસર કરનારી લડત થઈ પડી છે. લડતનું મેદાન હવે કંઈ દક્ષિણ આફ્રિકાનું રહ્યું નથી. હોદીસ્તાન સુધી તેનો પટ ફેલાયો છે. એટલે સલાહ કરવામાં જેટલા વખતની હીલ ચલ છે એટલા વખત દરમિયાન હોદીસ્તાનમાં બ્રિટીશ રાજપતે પાથો દીધો થતો જાય છે એમ સમજવું.

સોશીઅલ કોનફરન્સમાં હોદી ગીરમીટીઆ

દરસાલ કોમેશની સાથે જેમ આજ-ઉડિ અને કોનફરન્સ બરાવ છે, તેમ વારસીક છલાકીક કોનફરન્સની બેઠકો સાથે પણ છલાકીક સોશીઅલ કોનફરન્સ બરાવ છે. આ મંડળની બેઠકો છેલ્લા મદરાસના છલાકીક મેળાવડા વખતે કરતુલ ખાતે થઈ હતી. તેમાં પહેલીવાર ગીરમીટીઆ હોદીની સ્થિતિનો સવાલ ઢખલ થયો હતો. તે કસાવ નીચે પ્રમાણે છે:—

“આ કોનફરન્સનો એવો મત છે કે ગીરમીટીઆ રિવાજ નાતિક અને સમાજ હાલતમાં ખમડો કરનાર છે, તેથી બધા જગમાં અને ખાસ કરીને જાંબી મજુરો મેળવવામાં આવે છે તે રથજો તેની બહી વિશે જાણ થાય એવા પમલાં લેવાં.”

મી. એ. પી. પેટરોએ આ કસાવ રજુ કર્યો હતો. તેને રોકે દેતાં મી. પેલાકે એક અસરકારક બાબત કર્યું હતું. તેમણે કહ્યું કે બધા બોક્સનારાએ હોદીસ્તાન માં હોદી ગીરમીટીઆની વાત વિશે કહ્યું. હું દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદી ગીરમીટીઆ વિશે બેલીશ એમ કહી તેમણે પહેલેથી માંડીને ગીરમીટીઆની તકલીફનો ચિતાર ખંતલ્યો હતો. તેમણે એ પણ કહેલ કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોદી ગીરમીટીઆ કંઈ હાલતમાં કામ કરે છે તેની હાલમાં કેમકે ખબર પણ નથી એ હોદી ઓને નામેશી ઉપજવનાર વાત છે. જેટલે તેમણે કહેલ કે તે રીતથી યુવામી ને નવ રૂપમાં ચણુ રાખવામાં આવે છે એટલે તે જેમ અને તેમ જુલ નાણુ થી જોઈએ.

મદરાસમાં દેશપારીઓને માન

આ પાર્ટીના મેળાવડા

નામીયા માણસની હાજરી

સત્યાગ્રહની તારીફ

ટરાંમવાસના દેશપારીઓ જેઓ મદરાસ મેળા છે તેમના માનમાં લાંબી વતીકુલ ક્ષત્રીય મહાજન સંગમ તરફથી મીજબાની આપવામાં આવી હતી તેને હેતુલ મદરાસના 'હીંદુ' ઉપરથી અને નીચે આપીએ છીએ:—

અંગરૂઢ નામકરના ટેકલીકમ ઇન્ડી ટમુટવાળા મહાનની પામેના જંગલમાં દેશ પારીઓને મીજબાની આપવામાં આવી હતી. જંગલના ખુલ્લા મેળામાં દેશ પારીઓ તથા નેતરેલા અદરેલા માટે બેઠકો મોકલવામાં આવી હતી. મી. પોલાક, મી. આરધર ડેરીસ, રાવ બદાદુર એમ. આદીનારાયનીયા, મી. યુત્તામ મદ મહાજન સાહેબ મહાજન, મી. સી. તીરૂ મરીયા નાઇટ, મી. વી. તીરૂમત્ત પીલે, મી. નારેસન, મી. સી. હમવદતરાય, મી. ડી. વરદાયા નાઇટર પચેરે મળી સૌથી ઉપર મદરેલો હાજર હતા. સદુ દેશપારી યોના પોતાના મુખથી તેઓના દુઃખની ટથા સાંભળવા આવુર થઈ રહ્યા હતા. તેઓ પોતે પણ જમ્યાની અતુરતા સતે પરા તમાર ખી રહ્યા હતા. જેમ જેમ તેઓ તેઓની સાવધી મતુખમિમાં (દરાસવાલમાં) મેલે જતા પોતું વરણત કરતા મથા, તેમ તેમ ધણીની આંખમાંથી આંસ ટપકવા લાગ્યા. બધાના ચહેરા ઉપર બેદ અને સંકટ જગમગ રહ્યા હતા તેઓએ દુઃખદાયક અને અફોરેથી બરેલી લાંબી કથા કહી પણ તે કથામાં, અહીં ('હીંદુ' નો લખનાર કહે છે) જેવો નત મળતો બેદ જોવામાં આવે છે, તે બેદ તેઓએ જરાએ રાખ્યો નથી એ ચિનાર ખરેખર દરખ ઉપગતે તેમ હતો. તેઓ એટલા બધા એકત્ર દેખાતા હતા કે એ બેદનું તેઓને તબ્બે કથા માનજ ન હોય. યહ્યુ, નાઇટ, મુદાલીયર, પીલે, નાપકર, મહાર અને માડીમાસ પણ અને વળી મુસલમાન ખિસ્તી અને એવી ધણી જુદી જુદી હીંદુસ્તાની ન્યાતોવાળા તેઓમાં હતા. સદુ પોત પોતાની ન્યાન મુજબ તરી રહે તેમ હતો. જાણ પચ પોતાની બેઠકા હતા. રીતરિવાજ

સદુના અલગ અલગ હતા; છતાં એકન કેમ રહેવું તે તેઓ શીખ્યા હતા. ખુશનુમાં સંજના સાકા ૭ વાગે નારે પાન સોપારી લઈ સદુ પાછા એકઠા થયા.

સંગમ તરફથી મી. વી. તીરૂમત્ત પીલે એ અમરેજી રીકારવા માટે દેશપારી તથા બીજા અદરેલો આભાર માન્યો. ટ સિવાલના દીંદીઓની તારીફ કરી, અને આપી કીવી કામ તેઓ તરફ દિલસોજી દેવાનો ભરૂંસો આપ્યો. તેમણે કહ્યું કે દીંદ સરકાર આ ખાત પચલાં લેવ એવી નિશાનીઓ જોવામાં આવે છે; એટલે આ દુઃખદાયક મામલાને અન આવે એવી આશા રહે છે. છેવટ તેમણે સંગમ ના સમાસદો તરફથી દેશપારીઓના ખરયા સાર જમા થયેલી નાણાની એક લેલી દક્ષિણ આફ્રિકા ક્ષીમના સેક્રેટરીને બેટ આપી. મી. નારેસનની માગણીથી ઇંગ્લેન્ડ નહીં સમજનારા દેશપારીઓ સાર મા. પીલેએ ફરીતાબીલમાં બાવણુ આપું હતું.

મી. મોકલોગમ પીલે તથા મી. વીરને દેશપારીઓ તરફથી સંગમનો આભાર માન્યો હતો. મી. પીલેએ કહ્યું હતું કે અમારા બાઇઓની તન, મન અને ધનની દિલસોજીથી, તથા અમારી લડત સાચ તાગા છે એવી અમેને ખાતરી દેવાથી અમેને ફોદજ મગશે એમ અમે માનીએ છીએ.

મી. નારેસને લેલી માટે સંગમના સલા સહોનો તથા મી. પીલેનો આભાર માન્યો હતો.

રાવ બદાદુર આદીનારાયનીયાએ પણ સદુ વતી સંગમના સલાસહોનો ઉપકાર માન્યો અને ટરાંમવાસની લડતને ફોદ હાડી હતી.

આ પછી મી. નારેસને ટેલકાક દેશ પારીઓની વધુ એળખ કરાવી. તેમાં એક ૧૪ વરનેા ખિસ્તી હોકશા હોના, જે આટલી કુમળા વયે દેશની આમર ખાતર આફ્રો ઉઠાવવા બહાર પડ્યો હતો. એક તરફ મુસલમાન, એક તરફ ખાલિજ અને બીજા ટેલકાકની એળખ કરાવી. 'હીંદુ' નો લખનાર લેલે કહે છે કે આટલી આટલી મુશીબતો સહન કર્યા છતાં, અને હજી મધ્યએ સહન કરવાની છે એવું જણાતાં છતાં, તેઓ તદન ખુશ મિતજ, અને આશાખરેલા દેખાય છે એ કંઈ જેવી તેવી વાત નથી. તેઓ જાણે છે કે તેઓની લડત બેસક વાજળી છે. - રૂંચે સાડા અર્ધ વાગ્યે સદુ વિખેરાયા હતા.

હીંદમાં સત્યાગ્રહો

મી. પોલાક એક લખાણ દરખાન જણાવે છે કે:—

૧૨ સલામદીઓની ટુકડી મુંબઇ પહોંચતાં તેમના સંબંધમાં પેલીસ કમીશનર મારફત મુંબઇ સરકાર આગળ રજુઆત કરવામાં આવી હતી. તે સંબંધમાં એવા ખબર મળ્યા છે કે મુંબઇ સરકારે હીંદ સરકારપર સખત લખાણ મોકલ્યું છે.

મુંબઇ ખાતે પ્રગટ થતા 'ઈન્ડિયન સોશીઅલ રીફોર્મર' પત્રના વિદ્વાન આખ પાંત મી. કે. નાતરજન જેઓ હીંદની રાજકારી અને સમાજિક હિલચાલમાં આમેવાનીમયે બાગ લીએ છે તેઓ ટરાં સવાલની સલામદીની લડત તરફ ઊંડી દિલસોજી ધરાવે છે, અને દેશપારી સલામદીઓને મદદમાર થવામાં તેમણે ધણી હદાયતા આપી છે. એ અહીં કહેવાયા વગર ન જવું જોઈએ.

દેશપારીઓની એક ટુકડી રજી જુને કાલ'ઓ પહોંચી હતી. તેમને લેવા કું (મી. પોલાક) કાલ'ઓ મેલે. તેમાં ૨૬ મીનાઓ પણ હતા. તે બધાને મદરાસ લાવવામાં આવ્યા, અને મદરાસની ક્ષીમના આશારાતજે તેમને માટે ઉતારા વચેરેનો બંદોબસ્ત થયો. મીનાઓના મિત્રો મુંબઇમાં હેવાનું જણાતાં તેઓ મદરાસથી મુંબઇ જવા ઉપડી ગયા હતા. મુંબઇથી તેમના સંબંધમાં મી. કલ્યાણુ દાસ જણાવે છે કે તેઓ દિમતમાં છે, અને પોતાનું રાંધણું ખાવું બધું જાતે કરીને ચલે છે. તેમના આમેવાન મી. હ્યુઅંગ કવીન રાંચન ગયા છે. તેમનેા ધરાદો રાંચ ખાતેના મીના બાઇઓમાંથી દેશપારી મીનાઓ માટે ઉધરાણાની મદદ મેળવવાનો છે.

ધણા તાર્મીલ સત્યામદીઓ મદરાસ પહોંચ્યા પછી પોતાના સર્વા વહાલાંને મળવાને પોતાના વતનને મામ થયા હતા. તેમાંના ટેલકાકના માખાપ મરી મેલેલ હતાં. તથા ટેલકાકને બીજી રીતે મુલાકાત થવામાં નિષ્ફળતા મળી હતી. એક દર રીતે તેઓ પોતાની દસ અને દક્ષિણ આફ્રિકામાંનાં પોતાનાં કુટુંબોને વિશેષ બહાદુરીથી સહન કરે છે.

આ સંબંધમાં મી. જી. એ. નારેસન જે કામ કરે છે તે માટે તેમનેા પુરતી રીતે આભાર મનવાનું મુકેવ છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓ તેમના અલંત આભારી થયા છે. દેશપારીઓના સુખ સાર અને લડત માટે પાછલા દમરવરા સાર મી. નારેસન રાત દિવસ કામ કરે છે.

મી. પેલાકની લડત

હિંદી સરકાર પર લખાણ

મી. પેલાકે હિંદી સરકાર પર નીચે મુજબ લખાણ કર્યું છે :—

"હું માનપૂરવક નીચેની બીનાઓ પર હિંદી સરકારનું ધ્યાન ખેંચુ છું. રજીસ્ટર નહીં રજુ કરનાર એશિયાવાસીની ઓળખ કરવી મુશ્કેલ છે, અને તેથી તેવાને દેશપાર કરવા પડે છે, એવાં ટાંસ વાલ સરકારના પદાનામાં કેટલું સચ છે તે આ દ્રષ્ટિકોણ ઉપરથી પ્રસિધ્ધ થશે.

૧. મી. લ્યમ કવીન ટરાંસવાલ બીનાઇ એસોસીએશનના પ્રમુખ છે. હિંદી બીનાઇ માફક બીનાઓને પણ ટરાંસવાલ ના કોપી કાયદાથી સદન કરવું પડે છે. આથી હિંદીબીનાઇ જેમ ધણી બીનાઓએ પણ સત્યાગ્રહ અખત્યાર કર્યો છે. મી. કવીન એક સત્યાગ્રહી બીના છે.

૨. ૧૯૦૭ માં સફળી પહેલાં જે સત્યાગ્રહીઓને પકડવા હતા, તેમાં મી. કવીન પણ હતા. ૧૯૦૮ માં જે સમાધાની થઈ, તે રિપોર્ટ અરકામાં તેઓએ પણ જેસમાંથી પોતાની કેમવટી સહી આપી હતી.

૩. બપોરે મી. કવીનના સાથીઓ એ જણ્યું કે તેઓએ મરજીઆત રજીસ્ટ્રેશન કર્યું છે, અને મી. માંધીની મફક તેમણે પણ મરજીઆત આંખાઓ વડે ઓળખ આપવામાં પોતાના દેશી બાઇઓમાં વગ ચલાવવા હુકમ છે, ત્યારે તેમને લાગ્યું કે મી. કવીને તેઓની લડતને રોગ દીધો છે. ત્યારથી પણ બીનાઓએ ૧૮ આંગળા નહીં આપવાના સોમદ લીધેલા. મી. કવીને તેઓને સમજાવેલ કે આંગળાં આપવા કે ન આપવા તે તેઓની મુનસરી ઉપર છે. છતાં તેમની જ દમી જોખમમાં આવી પડેલ, અને ધણું કરીને પોલીસને તેમનું રક્ષણ કરવું પડ્યું હતું. હું ખાસ જાણું છું કે બીનાઇ એક્ટની ખતાનો તેમને આસરે લેવો પડ્યો હતો, છતાં તેમણે સરકાર સાથે કરેલો કઠાર પાળવા નો નિશ્ચય કર્યો હતો; તેથી પોતે મરજીઆત ૧૮ આંખાં આપ્યાં હતાં. સરકારે તે માટે તેઓને અજાર માંગ્યો હતો. ધણી બીનાઓએ મન અચૂકાજ આપીને સમાધાન કર્યું હતું.

મી. કવીનનું મરજીઆત રજીસ્ટર

૧૯૦૮ ના રજીસ્ટ્રેશન કાયદાથી કા દેખાયું થયું હશે નહીં.

૪. પણ બપોરે બપોર પછી કે ટારાં સવાલ સરકાર ૧૯૦૭ નો ખુલી કાયદો રજુ કરવા તકપર નથી, અને કોમીએદ વાળો કાયદો ચાલુ રાખવાનો હકદો રાખે છે, ત્યારે તેમાં સામે થયા. અને બપોરે તેમણે જોયું કે પોતાના લોકોના વંધાઓને દાદ મળતી નથી, ત્યારે તેમને લાગ્યું કે સરકારે મરજીઆત રજીસ્ટર દેતામાં દગો દીધો છે. આથી તેમણે પોતાનું રજીસ્ટર બાળી નાખ્યું. પણ તેથી તેઓ રજીસ્ટર થએલા તે ન થયા મજાવ નહીં. કેમકે તેમની ઓળખની સંપૂર્ણ વિગત દફતર પર ચડી ગઈ હતી.

૫. ૧૯૦૮ ના આગસ્ટ સપ્ટેમ્બરમાં બપોરે ફરી સમાધાની કરવાનો પ્રયત્ન થયો હતો, ત્યારે બીના બોલે તરફથી મસલનમાં કાગર રહેવા મી. કવીનને જનરલ રમટસે ખાસ બેલાવેલ હતા. જનરલ રમટસ તથા સર રીટન પેવીઝ (અમેરિકા પશુના એક આગેવાન) અને મી. કવીનને ઓળખે છે. 'રજીસ્ટર એવ એશિયાટીક'ની સાથે તેમને ધણી વખત લાંબી વાતચીત થયેલ છે, એટલે તે પણ ખુદ તેઓને જાણે છે. પેલીસ અમલદાર પણ તેને જાણે છે.

૬. મી. કવીન બોજામાં બોજા વણવાર સત્યાગ્રહી તરીકે જેસમાં જઈ આવ્યા છે, અને તે બધી વખત જેસના ધારા મુજબ તેમણે પોતાની ઓળખનાં સંપૂર્ણ સાધન પુરાં પાડ્યાં છે. તેથી પણ વિશેષમાં, તેઓ કેટલાક અધીરો તથા બીનાઇ એક્ટની ખાસ ખાણીના છે. (બીનાઇ એક્ટની દાલ એકાન્સપર મમાં છે કે નહીં તે હું નથી કહી શકતો.) ધણી નામાંકીત ગામઓ જેવા કે લેજરસેટીવ એસેમ્બલીના સલાસદાર મી. વીલ્ફ્રમ હેલ્કેન, તથા કેટલાક ખેતી પાદરીઓ તેમને સારી રીતે પીછેને છે.

૭. કાયદાની રૂએ મી. કવીન મી. માંધીના જેવીજ સ્થિતિમાં છે; છતાં વિલાયતથી પાછા ફર્યા પછી મી. માંધીને કોણ જાણે શા કારણથી પકડવામાં આવતા નથી; પણ મી. કવીનને દાલ માંજ દેશપાર કરવાનો હુકમ કદ્યો છે.

૮. હિંદ સરકારે એકસ ખમગે ઉપરથી જોગ્ય રાખ્યાનો કરી રો એટલા કારણે આ ખરી દ્રષ્ટિકોણે તેના ખ્યાલમાં મુકા છે."

ઇંગ્લાંડમાં વેલંટીયરનું કામ

એક વેલંટીયર લખે છે કે :—તા. રજીને સતીવારે આ દુકાનીના ખતીલા પ્રમુખ મી. રીચે 'ડેન્સલ રાજક' નામના મંડળના આશરતળે એક ખુલ્લા મેદાનમાં મળેલી સભામાં કાયદુ આપ્યું હતું. ખસખ હવા હોવા છતાં મજાસોની જમાવટ સારી થઈ હતી. કાયદુ પૂરું થયે સવાલો પુછવાની રજા આપવામાં આવી હતી. સાંભળનારોએ સભામાં કેવો રસ લીધો હતો તે પુછાવવા સવાલોથી દેખાઈ રહે એવું હતું. તે પછી ફોળો હથરાવવામાં આવ્યો હતો; અને જમા થએલી રકમ ટરાંસવાલની લડતના નિશાવ અરથે બાંધુકતનિ આપવામાં આવી હતી. અને દિલસોજનો હરાવ પસાર કરી સમાખરખાસત થઈ હતી.

અમારી અડવાડીક સભા પણ રરિવારે રાત્રે મળી હતી. કાજરી સારી જોડમાં આવતી હતી. 'ઇડિઅન બોપી નીયન'માંથી કેટલોક ભાગ વાંચવામાં આવ્યો હતો. મી. સોરબજીને ફરી સજ્જ થઈ તે માટે બારે ગુસ્સો ફેલાઈ રહ્યો હતો. મીસ બેનેટ, મેકરસ કોર નેલીન્સ અને સુરેશ બોલે મી. સોરાજી તથા બીજા બહાદુર સત્યાગ્રહીઓની દાલ મારીથી આમને વાડેક કરવા બાપમાં કામળ લખવાનું જણાવ્યું હતું. આ સલાતું કામ પૂરું થયે બધાવ કેકસદન હોયમા તાબાની પ્રજાઓની કાંગરેસ (સપ્લેન્ટ રેસીસ ડેવિસ)માં ગયા હતા.

મે. સાંભળ્યું છે કે આ કાંગરેસમાં મીસીસ કેલ્પરડે ટરાંસવાલ સરકારના હિંદીઓપરના લુલમ માટે સખત ટીકાઓ કરી હતી.

આવતે સતીવારે 'વેસ્ટ લાંટન એથી કલ સોસાયટીમાં' કાયદુ આપવાનું મી. રીચને આમ જણ મળ્યું છે. આ વિષે વધુ ખબર આવતે હશે લખીશ.

તા. ૧૭ મી જુને 'ડુઅન મુનકામી' નામના હિંદીને ટરાંસમાંથી ગેરવાજબી રીતે કતારી મુકવા માટે કારગોરેલનપર ફેસ ચલાવવામાં આવતો હતો, તે સંખમાં રયાનીક બાપમાં એવું જણાવવામાં આવે છે કે ફરીયાદીના વડીલનું ખરચ આપીને કારગોરેલને ફેસ માંડી વળાવ્યો છે.

હોદી છાપામાં ટરાંસવાલની

લડત

“પ્રજા બહુ”

ટરાંસવાલ ખાતે વસતા હોદવાસીઓ નાં સંકેતો દિનપ્રતીદિન વધતા જાય છે. ત્યાં વપતા સર્વથા પદ ગોરાઓનું વરતન એટલું તો અસહ્ય થઈ પડ્યું છે કે કેટલાક મહારાજા હોદવાસીઓને ‘શુ’ કરવું તે સુઝી શકતું નથી. હાલ માં આ તુમાખી ગોરાઓએ ટરાંસવાલ માંથી હોદવાસીઓનું નામ નાશ કરવા માટે એક એવો એરવાજખી મારમ પકડ્યો છે કે જે થોડા ધણા હોદવાસીઓ હાથમાં આવે, તેમને હોદ ખાતે આવતી સ્ત્રીઓમાં ચડાવી દેવા અને તેમનાં ‘માગ’ બંધાઈને તમા ઓઝોને નિરાધાર અવસ્થામાં ટરાંસવાલ ખાતે રહેવા દેવાં એક કુટુંબના જુદા જુદા અંગુળોને એક બીજાથી છુટા પાડવા અને નીરાધાર અવસ્થામાં તેમની શુદ્ધ દશા યશે તેની કલ્પના પણ કરવી નહીં તે મનુષ્યત્વને છાજતું મધુપ નહીં. તે નહીં માર મહા સફે તેડું એક પ્રકારનું ધાતકીપણ છે. હોદી પ્રજા મરીબ છે અને તેથીજ તે આ પ્રકારનું ધાતકીપણ સહન કરી રહી છે. એક પરદેશી રાજ્યની રમત સાથે જો એવી વરતણક મહાવવામાં આવી હોત તો તેથી એક અગત્યનો રાજદવારી સવાલ ઉભો થયા પામત અને પોતાના મોઝા તથા સુલેહના કરાર નામાની સાચવણીની ખાતર ઇંગ્લાંડની સરકારને વચ્ચે પડીને એવી વરતણક અટકાવવાની જરૂર પડત. પરંતુ મોટા શોકની ખીના છે કે ઇંગ્લાંડની પોતાની જ રમત હોવા છતાં નેને આપવામાં આવતા દુઃખનો કોઈ ઇલાજ ઇંગ્લાંડની સરકાર થઈ શકતી નથી અને પરિણામ માં નર્મ નર્મ સંકેતો ઘણાં થતાં જાય છે. માત્ર થોડાજ વખત પહેલાં ટરાંસવાલથી દેશપાર થએલા ૧૧ હોદવાસીઓ આ દેશમાં આવી પહોંચ્યા હતા અને તે વખતે તેમના સંકેતોની જે વીમત બહાર પડી હતી, તેથી મને તેવા પાપણ નહીં વાળાનું દીલ પણ પીમળ્યા સીવ રહે નહીં. ખરેખર, તેમના કુટુંબીઓની દુરદશા સંપૂર્ણ રીતે શોકજનક હતી. આ શોકજનક બનાવ તો હજી આખો સામે તરવરીજ રહ્યો છે, એટલામાં એવા ખબર પડ્યા છે કે બીજા ૨૪ હોદવાસીઓને ટરાંસવાલ ખાતેથી દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે. તેમના મરીબ

કુટુંબો ટરાંસવાલમાં રખાતાં રહે, તેમ ના પોપણને માટે જોગવાઈ પણ ન હોય એ સ્થિતિમાં દેશપાર થએલાઓ હોદ્દાસ્તાનમાં કેવી રીતે નિર્જીત રહી શકે? તેમને પાછા ટરાંસવાલ ખાતે મોકલવાજ પડશે અને એ રીતે સત્યામહની લડતને માથું રાખવીજ પડશે. જ્યાં સુધી દક્ષિણ આફ્રિકાની બંધિયામાં ઉષ્ણગારી પારલામેટમાં સારી સમજણવાળા મદદરેની બહુમતી થાય નહીં, ત્યાં સુધી સત્યામહની વીત લડતને માથું રાખવી તેજ એક ઇલાજ છે અને તેને અવસરની રહેલું તેજ ટરાંસવાલમાં વસતા હોદવાસીઓની એક અનન્ય દરજ છે. જે લડતને ટકાવી રાખવાને માટે લાંબા વખત થયા કેટલાનાના સંકેતો રેહ્યાનું અને પૂરકળ પૈસાનો જોત આપવાનું ટરાંસવાલના હોદવાસીઓએ માથે લીધું છે તે લડતને અવધરમાં મુકી નહીં દેતાં ઉવટ સુધી ટકાવવી તેમાંજ લાભ સમાએતો છે. વિધો આરે તો તે એક કુદરતી નીયમ છે અને ‘વિધ’ દમેશાં સત્યની કસોટીને મટેજ હોય છે. જરૂર તુરંતિ કથન સતર જ છે કે વિધો: પુન:પુનરપિ પ્રતિહન્યમાના:। પ્રાત્ય્વ ચોત્તમ જના ન પારિત્યજન્તિ॥ (વિધો ફરી ફરીને નડવાં જતાં આદરેલા કામને ડાહ્યા પુરવો કહી પણ નજતા નથી) ટરાંસવાલના હોદીઓએ પણ આરભેલું કાર્ય ઉવટ સુધી ટકાવી રાખીને ઉત્તમ જતેની પકિતમાં બેસવું જોઈએ. આ લડતનો ક્યારે અંત આવશે તે કહી શકાતું નથી, તોપણ સત્યને દમેશાં કુદરત મદદ કરે છે, અને તેના ઉપર વિશ્વાસ રાખીનેજ હોદવાસીઓએ પોતાની લડતમાં આગ્રહી રહેવું જોઈએ. સત્યામહની લડતમાં ટરાંસવાલના હોદવાસીઓ તો અમત લાભ કરતાં આ દેશના એક અમત્યના હકની બાળવણી તત્વ વધારે પ્રમાણમાં સમાએલું છે. હોદ્દાસ્તાનના એક અમત્યના હકની બાળવણી માટે સ્વતંત્રતા આપનારા પોતાના બંધુઓની આશુતને હોદવાસીઓએ શુ પોતાપરની આશુ તુલ્ય લેખવી જોઈએ નહીં? શુ તેમના દુઃખના પ્રશ્નમાં જોઈતી મદદ કરવી તે હોદવાસીઓની દુરજ નથી? જિતર હોદવા સરતીકંપ વખતે, હજારો બાદી રેલમાં થયેલી મોટી ખરાબીને પ્રશ્નને અને એવે અનેક સમયે મુબત્ત હલાકાએ તેમજ મુબત્ત સહેરે છુટથી નાશ્કા કાદી આપ્યાં છે; અને જેવા તે અપતિના પ્રશ્નને હતા, તેથી પણ વધારે

અથ બરેલી આપતિમાં અત્યારે ટરાંસવાલના હોદવાસીઓ આવી પડ્યા છે. તેમની લડત આપણા વાજખી હક માટેની છે અને પવિત્ર તથા આગરદાર છે. પરદેશમાં કોઈ કોઈ વાર કુદરતી આશુ આવતાં હોદીઓ તે પરદેશીઓને પોતાના મનુષ્યબધુઓ મણીને મદદ કરે છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની લડાઈમાં મરણ પામેલા જપાનીઓના દુઃખી કુટુંબોને મદદ કરવા માટેના ફંડમાં હોદ્દાસ્તાને સારો ફિસ્સો આપ્યો હતો, તો શું તે પરદેશીઓ અને તે જપાનીઓ કરતાં હોદવાસીઓનો પોતાના દેશબંધુઓ ઉપર મદદ મેળવવા માટે નો વધારે હક નથી?

મોખ્ખે પ્રેસોડેન્સી એસોસીએશનનો પ્રોટેસ્ટ

ટરાંસવાલના સત્યામહી દેશપારીઓના સંબંધમાં મુબત્તની પ્રેસોડેન્સી એસોસીએશનની એક સત્તા સર બાલમદ કીજી ના પ્રમુખપણા નીચે થોડા વખતપર મળી હતી. તે વખતે નીચે મુજબ પ્રોટેસ્ટનો કરાવ પાસ કરી હોદી સંકાર તથા હોદી પ્રજાને ઉપર મોકલવામાં આવ્યો હતો:—

“દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા છે અથવા વસેલા છે એવા ૧૧ હોદીઓને દુઃખદ.૫૩ દશમાં દેશપાર કરી હોદ્દાસ્તાન મોકલવામાં આવ્યા તેની સામે મુબત્તની પ્રેસોડેન્સી એસોસીએશનની કાઉન્સિલ પોતાના અધ્યક્ષમાની લામણી બહેર કરે છે. પોતાની જાતના બેઝે, પોતાની ટેક ખાતર અને હોદી કીર્તિ ખાતર જેએ લડે છે તેમને અસહ્ય દુઃખો હજુસુધી ખમવા પડે છે તે માટે કાઉન્સિલને ખેદ થાય છે. કાઉન્સિલ હોદી સરકાર તથા વડી સરકારને આગ્રહ કરે છે કે યુનિયન સંસ્થાવાની તકે આ હોદી મામલાનો અંત આણવા ફરીથી વડી સરકારે આમદ પુરવક રજુઆત કરવી જોઈએ. કેમકે એ મામલાથી બ્રિટીશ રાજનીતિના સાધા રજુ સિદ્ધાંતોનો બાજ થાય છે. વળી આ કાઉન્સિલ પોતાને એવો પણ મત દર્શાવે છે કે બંધાસુધી હોદીઓની કામના કારણસર એકતરફી કાયદા બંધવાની સત્તા દક્ષિણ આફ્રિકાના સંસ્થાનો પાસેથી નહીં થઈ બેવામાં આવે ત્યાંસુધી આ અવસરનો સહાને માટે ફરિયાદ થઈ શકે છે.”

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

સોમવાર

મી. હાઇ આલમખાન

અમે અહીંએ શરવારે હીપકલુદની જેલ માંથી ૭ હાતાની જેલ બોગવી નીકળ્યા.

મી. માગણ દેસાઇ

તે જેલનો રસ એટલો બધો લાગ્યો છે કે મી. રામપત્તના જગ્યાથી તે ન રહી શક્યા. તેથી તે પોતાને ખરેખર મારદસ્ટાઉન ગયા ને મી. રામપત્ત તથા તેના સાથીની સાથે પાછા દાખલ થયા.

મી. રામપત્ત, મી. મુરમન, મી. વીરા દુરસીસ તથા મી. પ્રમણ દેસાઇને સોમવારે ત્રણ ગાસની સખત મંજુરીની જેલ મળી છે.

એશીઆટીક એશીસનો નવો જેલ આબલગી હીંદી બાળકો ઉમરે પહેલેથી લારે તેને રજીસ્ટર કરતા હતા. હવે જે બાળકો ૧૯૦૮ ના કાયદા પછી દાખલ થયા હોય તેઓને ઉમરે પચોત્તર પછી રજીસ્ટર કરવાની ના પાડે છે. આનું પરિણામ એ આવે કે સેક્ટો હીંદી બાળક રજીસ્ટર ન થાય એટલે તેને પાછા હીંદુસ્તાન જવું પડે. સત્યાગ્રહીથી કારદમાં ન જઇ શકાય. પણ આ સવાલ બહુ ભારી લાગે છે. તેમાં કેટલાક હીંદી સુરત રિતે કારદમાં પોતાના હક તપાસવા માગે છે. પરિણામ સરસજ આવવું જોઈએ.

મી. ચેટીયાઈ

કારમ ઉપર અમે અહીંએ આબલ હતા. શુકરવારે પાછા ગયા.

મેટા

મી. આદમ બલી ફરી પોરદવાળાએ એક રમ અને જરમીસનના મી. દેસાઇએ રેવાની એક ફક્ત મોકલ્યાં છે. બાણપાલો વેચનારને મારે કહેવું જોઈએ કે દેશી બાણપાલો જેવા કે પાપડી, વેગણ વિગેરે તેઓ મોકલી શકશે તો ફાળાનો પછસો બચશે. બહારમાંની મામણી તેવા બાણ પાલાની છે. વેપારીઓ જે પ્રીન્ટ અને ફલેનલેટ મોકલશે તો બચાવોને સાર ઉપયોગ થશે. તેની હાલમાં જરૂર જેવા માં આવે છે.

મી. મુરમન

જે મી. રામપત્ત તથા વીરા દુરસીસની સાથે દેશપાર થયા છે તેઓ પોતાની ખુદી માને ડરબનમાં કામજા લખ્યો છે તેમાંથી નીચેના લખ્યા છે. આમ આપું છું. "હું જેમાંથી છુટ્યો પણ પાછો પડ

ગયો છું. મને શરવારે નાનાલ દેશપાર કરશે. હું તુરતજ પાછો ફરવા માગું છું. ત્યાં સુધી આપણને છૂટ નથી મળી ત્યાં સુધી હું જેલમાં જ મારી છું. મી. માગણની ઉમેદ રાખું છું. આપણે છૂટવું છે તેમાં તો શંક નથી."

મી. અબ્દુલ

રહેમાને ટ્રાંસવાલ લીડર ઉપર કામજા લખ્યો તેમાંથી નીચેના ફક્ત આપું છું:—

"હીંદી માનવતા જગ્યામાં લોરડાં ઝેલરડને કહ્યું કે હીંદીની તરફ મારે ધ્યાન આપવું જોઈએ. શહેનશાહની ત્રીસ કરોડ તરફની જવાબદારી છે તે મારાથી બુઝાય તેમ નથી. તે જવાબદારી હમેશા ની ને જરૂરી છે. જે આ પ્રમોણે લોરડાં ઝેલરડનું દિલ હોય તો લોરડાં ઝેલરડન ગવરનર જનરલ થયા તેથી હીંદીએ ખુશાલી પામવા જેવું છે. ટ્રાંસવાલમાં હીંદી કામ ને ફુગ્ગ બોગવી રહી છે તેની ખબર તે નામદારને હોવી જોઈએ. ૧૯૦૭ના કાયદાની સામે હીંદી કામ કેવી રિતે થઈ તેની ખબર તેમને હોવી પડે છે. લોરડાં ઝેલરડનના જેવાં બાપણે પ્રીમ ગવરનરેએ કર્યાં છે. લોરડાં સેલબોરન તેમજ સર આરથર બોલી તેવું બોલેલા. પણ હીંદીની રિયલિટી સુધારવા તરફ તેઓએ કંઈ કર્યું નહીં. ખરું જોતાં ૧૯૦૭ના કાયદાને સાર લોરડાં સેલબોરનને અહીંના હીંદી દોષ દીધે છે. માત્ર બોલો. ઉપર હીંદી હવે વિશ્વાસ રાખી શકતા નથી. તેઓ પોતાની રિયલિટી સુધરેલી જોવા માગે છે."

જે જનરલ બોલા સિટીય અપાયર એવી વસ્તુ છે એમ માનતા હોય તો તેમણે બંધવું જોઈએ કે હીંદુસ્તાન હોષને તે એપાયર છે. અને જે તેઓ સાહેબ તેમ કહ્યું કરે તો હું પુછું છું કે હીંદી ની ઉપર તે કેમ લુગમ થયા દીધે છે ને તેઓને કેમ જેલમાં પડ્યા દીધે છે? જે જનરલ બોલાનું દિલ સાફ હોય તો તેને મળેલી તકનો લાભ લઈ તેણે દક્ષિણ આફ્રિકાની સામે જે લાગણી હીંદુસ્તાન માં દેલાઈ છે તે દુર કરવી જોઈએ અને વડી સરકારની ચિંતા એટલી કરવી જોઈએ. હીંદીમાં ઇમેજ સતાનો આધાર હીંદીની વફાદારી ઉપર રહેલો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના કુખ્ય પ્રધાન તરીકે જનરલ બોલાની ઉપર મેટી જવાબદારી છે. હવે કદાચ તે કુનિયાને બનાવી આપશે કે તેની ઉપર જે કામજા મેટલામાં આપ્યો છે તે આજની છે."

ઉમરાવની સલામાં ચરચા

ત્રાંસવાલની હાલ વિશે

લોર્ડ એમ્પટીલના સવાલ

(૩૮૨)

તા. ૨૬મીએ રાત્રે ઉમરાવની સલામાં લોર્ડ એમ્પટીલે ત્રાંસવાલના હીંદીના દેશવટા સંબંધી અને તેમાં પોરતુગીઝની સલામતી લેવામાં આવે છે તે સંબંધી સવાલ ઉઠાવ્યો હતો. તેમણે કહ્યું કે તા. ૨૬મીએ જોહાન્સબર્ગમાં બાપણ ૬૨ તાં લોરડાં ઝેલરડને હીંદી અને મુસલમાન દેગોની માગણી તરફ પોતાનું ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર રજીકારી હતી. લોરડાં એમ્પટીલે પુછ્યું કે આનો અરથ, હીંદી પ્રમ્ણ તરફની ફરજની બાબતમાં વડી સરકારે વધારે દબાવ બરેલી રાજ નીતિ અપસાર કરવા માંડી છે એવે થાય છે કે નહીં?

લોરડાં કરીયુ વતી લોરડાં બુકે-વે જણાવ્યું કે હીંદીઓને દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાનો વસવાટ સખીત કરી આપવાને દરેક તક આપવામાં આવશે; પણ કેટલાક તો કાંઈ પણ ખબર આપવાને સાર ના પાડે છે. મેઝામીક રસ્તે હક પાર કરવામાં આવે છે તે રચાનીક ધારા ની રહે છે; અને ત્યાં સુધી પોરતુગીઝ સરકાર બધા એશીઆટીક તરફ એક સરખી રીતે વરતે ત્યાંસુધી તેની સામે પ્રોટેસ્ટ કરવાનું મુશ્કેલ છે. આ મંત્રીર મામલોનો નીકાલ કરવા સરકારે આનું કાશીય કરી રહી છે અને કેદીઓ (સત્યાગ્રહી) ની ખરાબ દયાના બધા દાખલા આપર સાઉથ આફ્રિકન યુનીયન સરકારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે. તે સરકાર પોતે પણ પોતાની રાજનીતિ સંબંધમાં સાલાજ પુરવક વિચાર કરી રહી છે. પણ અટકાવતવરનું કમ્પ્રોમિસ તે કબુલ કરી શકતી નથી.

એરતોના વેલ વિરુદ્ધ હીસચાલ કરવા ને એક લીમની રચાવતા થઈ છે. તે માટે ૧૦,૦૦,૦૦૦ એકલા કરવામાં આવશે. તેમાં સામેલ થનારાઓમાં નીચેનાં બધાનાં નામો છે. લોરડાં લેન્ડગ્રાઉન, લોરડાં કૌશ મર, લોરડાં રેખરડસ, મી. જોસફ એનર વેન, મી. ફડવારડ પ્રીપર્ડીમ.

આમની સલામાં હોંદ

બજેટ પર ચર્ચા

“સુધરતો મામલો”

(૧૮૨)

જ્યારે વિચારવતી સભામાં ત્રાંસવાતના સવાલ પર ચર્ચા ચાલતી હતી, તેજ વખતે આમની સભા (હાઉસ ઓફ કોમન્સ) માં હોંદના બજેટ પર ચર્ચા ચાલતી હતી. હોંદી પ્રધાનની ઓશીસ તરફથી મી. રોડે મોન્ટેગ્યુએ જણાવ્યું કે જો હોંદમાં નુકસાનકારક અસાતીને ફેલાવા દેવામાં આવે તો પરિણામે એવો મામલો ઉભો થશે કે સરકારના સખતમાં સખત કાયદા પણ તે હાવી થઈ નહીં અને લોકો એ અધમ કક્ષામાંથી છુટવા માટે લગાવક હિંમત કરનારાઓના શરણે જશે. બંજાખરા હોંદીઓ આ બધા બોલ સંકેત છે, અને તેથી ‘એક્સીપીરેટો’ ને હાવી દેવા ફોર્મીશ કરે છે. છેલ્લા છ માસમાં લોકમત સરકારની તરફથી બહુ વળ્યો છે. સરકાર વિરુદ્ધ સામે દરરોજ લડત લીધે છે, ત્યારે સામેથી લોકોની વાજબી ઉમેદોને વધારે ને વધારે ઉત્તેજન આપે છે. છેલ્લા દાખલ કરેલા સુધારાઓ સંતોષકારક રીતે અમલમાં આવે છે તે પર આર મુકવામાં આવ્યો. વાઇસરાયની કાઉન્સિલમાં વેપાર અને ઉદ્યોગખાતાના સેક્રેટરીના હોદ્દા માટે મી. વીલમ કલારકની નીમણૂક જાહેર થઈ, તથા કેળવણી માટે એક વધુ મેન્બરની નીમણૂક કાઉન્સિલમાં કરવાનું જણાવવામાં આવ્યું. ઉપરમાં એવી આશા ખતાવવામાં આવી કે હોંદના સરકારી વધારામાં વધારે અપારા પ્રજા સુધી પણ કેળવણી પહોંચાડવામાં આવશે, કે જેથી જાપતાના કાયદાઓની જરૂર વધુ વખત રહે નહીં.

હોંદમાં લોકોની છુટની અટકાવતો બંદોબસ્ત જે કાયદા હાલમાં હામલ થયા છે તેને વખોડી કાઢવાની હરખાત મી. કેર હાર્ડીએ રજુ કરી હતી, અને મી. જી. સી. વેન્નુડે તેને રોકા આપ્યો હતો; પણ ૪૮ વિરુદ્ધ ૨૨૨ મતે તે જીતી ગઈ હતી. મી. કેર હાર્ડીની હરખાતને રોકા દેનારામાં લેબર મેમ્બર, તથા આઈરીશ નેશનાલીસ્ટ મુખ્ય હતા.

બેવટે હોંદી બજેટ પાસ થયું હતું.

લડત સંબંધો પરચુરણ બખરો

કરનુલ ખાતે, ૧૦ મી જુને ટર્સસવાલ ના દેશપારીઓ તથા મી. પોલાકના માનમાં જોનરેબલ મી. કેસવ પીલેના તરફથી એક મીજલસ કરવામાં આવી હતી. જોન. મી. કેસવ પીલેએ જણાવ્યું હતું કે જુદી જુદી કેમો તથા પ્રજાઓને એકઠા કરાવનારો આ અવસર અનુપમ ગણાય. દેશપારીઓએ તેઓને આપેલા માન માટે મી. કેસવ પીલેનો આભાર માન્યો હતો.

“સ્કોચમેન” પત્રનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના અને ખાસ કરીને ટર્સસવાલના હોંદી ખાખતમાં હોંદી સ્વામીની સરકાર બહુ જાંબીર વિચાર ચલાવી રહી છે. જુલમના દાખલાઓ તેને મળતા જાય છે, અને એક કરતાં વધારે વખત તેમને સખત રજુઆત કરવી પડી છે. આ ખબરપત્રીએ વધુમાં એવા ખબર આપ્યા છે કે હોંદી સરકાર ના દડા આમલને લીધે જનરલ બોથાના પ્રધાન મંડળે એ સવાલ ઉપાડી લીધો છે; અને જો સમાધાન બંદોબસ્ત નિર્ણય પર તેઓ નહીં આવે તો હોંદી સરકાર ગીર મીટીંગને દક્ષિણ આફ્રિકાના કોઇ પણ ભાગમાં મોકલવાનું બંધ કરવાનો વિચાર કરશે એ ઉપર તેમનું ખ્યાન ખાસ એવા એક છે.

વિલાયતમાં કેદીઓની સ્થિતિ

(૧૮૨)

વિલાયતના રાજાના ખાતાના પ્રધાન મી. વીનરટન ચર્ચિસે પારલામેન્ટમાં જણાવ્યું હતું કે જે ગુનેગારોને હંડની સજા થાય તેમને, તેઓ ધરખાર કરીને રદવા દશે તો, હંડ બરવાની મુદત મળી શકે એવું ખીલ દાખલ કરવામાં આવશે. વધુમાં તેમણે જણાવ્યું કે લોકો જેમાં જતાં અટકે એમ કરવાની ફોર્મીશ થવી જોઈએ, તેવાની જુલાનીઓને કેદની સજા થાય તેને બદલે તેમને સારીરીક કેળવણી-ને સજા હરમખાન રાખવા જોઈએ. પેસીવ રેસીસ્ટન્ટ અથવા સહરેજી તરીકે જેમને કેદ કરવામાં આવે તેમને નકામું અપમાન ન કરવા એ સુચનાઓ આપી છે. સામાન્ય કેદીઓ માટે પણ તરસમાં ચારવાર કાપણ અને મીજલસોની મેકાઇ થઈ જોઈએ, વરતણક

સુધારવાની શરતે સજા માફ કરવાનો રીવાજ કાઢી નાખવામાં આવશે. પણ તેને બદલે તેવા કેદીઓને સખાવતી ખાતાઓના કમળમાં સોંપવામાં આવશે.

ડરબન મ્યુનીસીપલ ઇડિઅન મારકેટ

સ્થાનિક ખાખા ઉપરથી જણાય છે કે તા. ૧લી આગસ્ટથી ડરબન મ્યુનીસીપલ ઇડિઅન મારકેટ પબ્લીક માટે ખુલ્લી મુકારો. મારકેટ માસ્ટર તરીકે મી. કમલ્યુ મેકડોનલ્ડની નીમણૂક મહિનાના પા. રૂપના દરમયાથી કરવાનું કારપોરેશને મંજૂર કર્યું છે. કારપોરેશનની કમીટીએ એવી બલામણુ કરી હતી કે સુચીત મહારાજને પા. ૮ના પગારથી મારકેટમાં નીમવા, અને તેની તબે એ બહુ વાળ નારાઓને રાખવા.

કારપોરેશનની મીટીંગમાં ઇડિઅન શર મરસ એસેસીએશનનો કામળ તથા તેની સાથે મેકમેલો હરાવ વાંચવામાં આવ્યો હતો. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમના વડીલને કારપોરેશને વાળેલા જવા બધી તેઓ દિલગીર થયા છે, અને તેમની સુચના ઉપર ફરીથી ધ્યાન દેવા મામણી કરે છે. મારકેટનો વહીવટ શરમરેના હાથમાં મુકવાથી તેઓ ખાત : કરણપુરવક અ.બાર માનશે, અને થિટીસ રાજ તરફની તેમની વહાલારીમાં વધારો થશે.

આ મામણી જુલ રાખવાનું અસંભવિત છે એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું.

ગીરમીટનું ખીલ પાસ

હોંદી સરકારનું હથિયાર

તા. ૨૨ મીએ લડનથી રૂટર જણાવે છે કે “એમીએસન” અટકાવવાનું ખીલ હોંદી મારાસબામાં પાસ થયું છે.

ખીલ દાખલ કરનાર ખાતાના વડાએ જણાવ્યું હતું કે જે દેશમાં ગીરમીટીવા મોકલવાનું બંધ કરવું હશે તેની સાથે પુરેપુરી ચરમા ક્યાં આઠ સરકાર તરફથી આ કાયદાનો અમલ કરવામાં આવશે નહીં.

રંગદેવેશ સામે પોકાર

એક નિઃશ્વાસ લેખકના ઉદ્બોધ

(મયા અંકથી ચાલુ)

વળી સંસ્થાનેજ પોતાના 'કોલોનીયલિસ્ટ' ને વાસ્તે આપું વલણ સ્પષ્ટ બેઠા છે એ વું કાંઈ નથી. ખુદ કળા લેખના મુલ્ય કામાં પણ ગોરાઓ જઈ જીવને એવેજ રંગદેવેશ સખી બેઠા છે. કામગીરી તરીકે ચીનમાં જે બંદેશ યુરોપી રાજ્યનાં કાણાં તરીકે અપાયું છે, હાંએ બીજા એશિયાઈઓને તો યું પણ ખાસ કરીને ચીનાઓને પણ આ પરદેશીઓના ધરમાં મંડાઓમાં કે બહેર મહાનેમાં આવવાની મનાઈ, એ જાણે રિવાજ થઈ પડ્યો. હાલકા નોકરો તરીકે તેઓને આવવા દેવ અસ! ટી-ટસીનમાં આ પરદેશીઓન રક્ષણ માટે ધણે બાજે હોદીઓનું સરકાર રાખવામાં આવ્યું છે; પણ હાં બિચીશ લેખના બગીચામાં હોદીને કે ચીનાને કેમને જાવાની છુટ ન મળે. પાંચડી વાળા કે હાંમ્પી એટલીવાળા બધાને માટે મના. છતાં રૂબિયા—જાપાનની લડાઈ પછી જાપાની માટે છુટ મુકવામાં આવી છે. ઉચ્છેદ, ફરેચ, તથા જરમન જાપા આની સામે પોકાર કરી રહ્યા છે! હોદી પડપમવળાને ખામમાં આવવા દેવ, કેમકે તેઓ તો પરદેશીઓની મજને ખાતર વાજાં વગાડે. બાકીના હોદીશ કરીઓને કહેવાની બહાર રહેવાને હુકમ છે. એક હોદી બાજે રાને એક વંચ ઉપર આ ખાખત સામે મેટા પાયા ઉપર સડત જમી કરી હતી. તેણે બતાવી આપ્યું હતું કે: "હોદી અને કુતરાને કામગીરી ચવાની મનાઈ" એવું મ્યુનીસી પાલીડીના ધારામાં લખેલું છે; ખાસ પરવાના વિના મને તેવા વગાડાર હોદી ઓને જવાની છુટ નથી, અને બાજે શર હોદીઓ એવા મહેરબાનીના પરવાના લેવા ખુશી નથી, મને તેવા ગોરા આવી ને રહે તેમાં કાંઈ વધી નથી લેવામાં આવતો; પછી બહેને સમજીરીયાના ઉતારમાં ઉતાર ટેળાંએ હાં ચાલ્યાં આવે; અથવા ખુતી, ચેર અને ચેરતો ના હાથમાંથી પેસે પેદા કરવાવાળાં ટેળાં હાં આવી વસે તેની તેઓને શીકર નહીં. હુકમમાં યુરોપની કચરાપટ્ટીને કામગીરી થવા દેવા સામે અટકાયત નહીં, પણ એશિયાના ઉત્તરમાં ઉત્તર માણસ ને માટે બધી! આ બધી વાતોથી

ઉત્તરથી ચાલી ખરી, પણ અંતે તે કર નારને તોફાની ગણી બહાર કાઢી મુકેલ; અને અટકાયત તો એનીને એવી કામગીરી મળ. આ સ્થિતિ હજી પણ એમ જ આવે છે

એટલે આમ જ્યાં તેઓ—ગોરાઓ—જાની સંખ્યામાં હોય છે, હાં પણ નિરિદેવેશ તો એકજ સરખો જોવામાં આવે છે. હાં કાંઈ કમાણીની હરીફાઈ નો સવાલ નથી હોતો, કે નથી હોતો ઉચનીચપણાનો સવાલ.

આવા વલણનો અચાવ કરવા જતાં ગોરાઓને અખબરે ટેંકમાં ઉતરવું પડે છે. મી. મેન્ડ્રી કીંગ, કેનેડામાં કળ લેખકને ન આવવા દેનાં કારણ બતાવતાં કહેલ કે:—આ જાતના (હોદી) ઉતારો ગરમ પ્રદેશમાં ઉતરેલા હોવા થી આ મુલકનાં હવાપાણી તેઓને બીલ કુલ માફક આવે એમ નથી; અને વળી તદન જુદી જાતની સ્થિતિમાં પણ ગોદી જવાની તેઓમાં શકિત હોવાથી તેઓને માથે આપણા આવી પડ્યા વિના રહેજ નહીં." તેઓ કેનેડામાં હોદીઓના ફેક સાંના દરને આંકડો પણ સાથે ટાંકે છે. એટલે જરૂર એ થયો કે મી. કીંગ તેઓ ને બહાર રાખવા માગે છે તે "હોદીઓ ના પોતાના બહાની ખાતર"! આ કેનેડાના મજદૂરના અધિકારી માથે જાણી બેઠેને જુદું બોલવાનો કાંઈ આરોપ ન મુકે, પણ એટલું તો માણસના મનમાં થઈ આવશે કે હોદીઓ ગરમ પ્રદેશના છે, પણ જાપાનીઓ ક્યાં છે? અને નથી, તો વાનકુવરના જાપાનીઓ સામે ના ફેકલાને, તથા ચીનાઓપરના ૫૦૦ કાલરના કરની વાતને એ સથે શું સંબંધ છે? આટલી બે વાત તો સાથે સાથે હોવી જોઈએ: એક તો એ કે એશિયાવાસીઓને ખાતમ રાખવાનાં કારણે બધાં સરકારનાં સરખાં હોવાં જોઈએ; અને બીજી એ કે જે ખામીઓને શીરે તે લોકોને ખાતમ રાખવામાં આવે તે ખામી પણ બધાઓમાં એક સરખી હોવી જોઈએ. કેનેડામાં ફેકસાંના દરની મોટી સંખ્યાને લઈને હોદીને ખાતમ રાખવાનું કારણ કદાચ ચલવી લામએ, પણ કરીનસ લેન્ડ તો ગરમ મુલક છે, હાં શા માટે બધી! વળી કહ્યું ફેકસાંના ચીના અને જાપાનીઓ સામે કેનેડામાં શા માટે લોક લામણી હોવી જોઈએ! ચીનની ઉતરે 'ગીરો ડીમી' સુધીની કાંડી હોય છે; હાં નદીઓની સપાટીપર એક જ ઇંચ જેટલે બરફ જમશેલો હોય છે, અને બંદરનાં

ખારાંઓમાં પણ બરફ જમી મજેલો હોય છે; આવા મુલકમાં હોદી સરકારને વિના તકલીફ ને સરકાર મોકલી શકે છે, તેને કાંઈ ફેકસાંના દરનું 'પહાડું' કામગીરી ન હોવું જોઈએ. બાજેલીયામાં વિશાલ લામણીનું એક કારણ એ બતાવાયું છે કે એશિયાઈ મજૂરો ગોરા મજૂરો સાથે ની હરીફાઈમાં ફાવી જાય છે. મુનાઈડ રોટમાં પણ એજ દલીલ દેવાય છે. પણ કાંઈ નાતાલની એશિયાઈ વિરુદ્ધની લામણીમાં એ દલીલ ચાલે તેમ નથી. હાં ગોરા મજૂર કામે આવે એમ નથી, અને સીદી મજૂરો નાલાયક છે. નાતાલ મવરમેન્ટ કમિશનના રિપોર્ટમાં કહ્યું છે કે બીજા લાયક મજૂરો માટે ચોક્કસ બંદો બસત ચાલ નહીં, હાં સુધી હોદી મજૂરો બધ કરવાજ નહીં; વળી તે હાં સુધી કહે છે કે આથી બીજા લાયક મજૂરો હુમલાતજ નથી. જ્યાં આમ છે હાં માત્ર કમાણીની હરીફાઈનું કારણ હોઈ શકે નહીં. "કોલોનીયી અબાદી માટે હોદી મજૂરોની ખાસ જરૂર છે," "તેની અટકાયત કરવાથી ઉદ્યોગ પામમાલ થઈ જાય છે, તો પછી વધવાની તો વાતજ ક્યાં રહી" આવી આવી કમિશને બધા મણો કરી છે, છતાં આખી સહેનસાહત માં નાતાલ સરકારી વધારે રંગદેવેશ માં નાતાલ કોલોનીયા ૧૯૦૬ ના 'ઇડિઅન કમિશન કમિશનના' રિપોર્ટમાં છે કે:— "કમિશનને ખાતરી થાય છે કે ઉદ્યોગ માટે હોદી મજૂરોની તદન જરૂર છે...." આની સાથે સાથેજ વળી કહેલ છે કે 'અચકાયા વિના કમિશન કહે છે કે લગભગ બધી જાપાનીઓમાં ગીરમોટીયા સિવાયના હોદીઓનો અજુગમે બતાવવા માં આવ્યો છે, એટલે સ્વતંત્ર એશિયા વાસીઓનો વધારો ન થયા દેવાનાં પચલાં લેવાવાં જોઈએ." ટર્સવાલનીપેટે નાતાલ માં પણ સરતા થઈ પડનારા એશિયા વાસી મજૂરો સામે વધો નથી. ગીર મોટલો હોય, રજીસ્ટર થયા હોય, લોકે શનમાં રહ્યા હોય, ગીરમોટની મુલત પુરી થયે પાછા ચાલ્યા જતા હોય, એવા એશિયાવાસીઓ સામે અજુગમે નથી. માત્ર સ્વતંત્ર એશિયાવાસીઓજ નખપો!

[અધુરું.

ડરખત કોરપોરેસનનો નીચેનો વધુ બાવલો મેજેટમાં પ્રગટ થયે છે: "કન કકર પોતાને પોતપ સાંગે અને બતાવે તેવી જગ્યાપર બધા ઉતારોએ બેસવું પડે."

દુનિયાના સર્વ વર્ણની પરિષદ

ખ્રિસ્તી સહસ્ત્રાબ્દના છાપાની પરિષદ મળી હતી. ખ્રિસ્તી વેપારીઓની પરિષદ મળી હતી. ખ્રિસ્તી સંસ્થાઓની પરિષદ મળી હતી. આનાથી આગળ ચાલી દુનિયાના ધરમની પરિષદ પણ મળી હતી. હવે વળી દુનિયાની બધી જાતોની "સર્વ વર્ણ પરિષદ" મળવાની છે. આ પરિષદ ૧૯૧૧ના ઉનાળામાં લંડનમાં મળશે એવા ખબર આપાઉં 'ઇ. એ.' માં અને આપી ગયા છીએ. હાલ કેટલાક વધુ ખબર બહાર આવ્યા છે:—

એક ઉત્તર ધરમાં રહેનાર ને છેક દક્ષિણ ધરમાં રહેનાર મિત્રતાની વાતો કરવા એમ મળશે. માણસાનત અનેક પ્રકારે બેઠમમ દેખાય છે તે પોતામાં રહેલી એકતા ખુલ્લી કરશે. એકમાંથી પેલા થયેલા કાકાઓ ચોપાસ વેરાઇ ગયા હતા તે આ વીસમી સદીમાં પાછું પોતા તું એકતાથી જાહેર કરશે. પરિષદમાં વાત કરવા સારુ જરમન, અંગ્રેજ, ઇટાલીઅન અને ફ્રેંચ બાપાઓને મુકરર કરવામાં આવી છે. તે છતાં પૂરવની પણ કોઇ બાપા એશિયાનું પાણી વખતે વખતે દેખાડે એવનવા એમ છે. ચાલેલ કામકાજનો સંસદ અંગ્રેજ તેમજ ફ્રેંચ અને બાપામાં પ્રગટ કરવામાં આવશે. જાનિ બની એકતાનેએ વિચાર કરવામાં આવશે પરિષદનું કામ નવ દિવસ સુધી ચાલશે. છેલ્લે દિવસે સરવ લોકને માટે સામાન્ય બાપા કાદવા સંબંધમાં પણ વિચાર કરવા માં આવશે. આ પરિષદને સ્થિતિમાં આવવાનું કામ મી. ગરટેય સ્પીકરને માથે છે. ૧૦૮ ની સરવ સામાન્ય નહિતક ફેગરશીની પરિષદનો બંદોબસ્ત પણ તેમજેજ ક્યો હતો. સામાન્ય રીતે માણસાનતને આપણે ગોરા, કાળા અને પીળા એવા વિભાગમાં વહેંચીએ છીએ. તેઓમાં એક બીજા વચ્ચે કેવી દુરમનાવટ હતી અને કેવી લગાઇએ થઇ હતી તેનું વરણન બધા ઇતિહાસમાં બેવામાં આવે છે. વળી બધામાં એકરણનો ભાવ પણ પાછળની તવારીખમાં બેવામાં આવે છે. પણ ગોરાનું અંતઃકરણ પોતાના ધરમમાં જામત થવાથી પોતાના કાળા અને પીળા બાઇએને હારી પીજાન કરવાને આમ પણ કરે છે, પરંપર વિચાર તથા મદદ ની લાગણી વળી કરે છે, અને એક વખત ને બાવ સહુ સહુના ચકલામાં બેવામાં આવતો તે આખી દુનિયામાં ફેલાવવા મહેનત કરે છે. આર ખુલ્લેથી

જવાબો છુટથી ચાલ્યા આવે છે. જુદી જુદી ૫૦ પ્રજાઓ તરફથી, દેશ દેશના ૩૦ આમની સજાના પ્રમુખો તરફથી, ૧૦ ખ્રિસ્તી મંચરનગો તરફથી, તેટલાજ ખ્રિસ્તી મુખ્ય પ્રધાનો તરફથી, સરવ દેશીય કવદાના ૧૦૦ પડિતો (પ્રોફેસરો) તરફથી, જુદા જુદા સંસ્થાઓના મળી ૩૦ ધર્મચિહ્નો તરફથી તથા 'કોરટ ઓફ આર્બિટ્રેશન' અને બીજા હેંગ કોનફરન્સ ની કમિટીના મળી ૧૨૦ થી ઉપર મદદરે તરફથી, એમ જવાબો આવી ગયા છે. હેમની સજાના કાસદો આ પરિષદમાં દાખલ થશે, તે જાણે બંધુતવા વીરાઓની ઉપર સુલેહની દેવી પાંખ પ્રસારીને ઉતરતી ન હોય, એવું હેવાશે.

આ યોજનાને જન્મ આપનાર 'એથી કલ મુવમેન્ટ' નો સ્થાપક ડા. ફેલીકસ એડલર છે. તે યોજનાને હજી પાંચજ વરસ થઈ હતાં તે પાર ઉતરશે એ એમ ખતાવે છે કે બર્લિનમાં તે સારું કામ કરી શકશે. ડા. એડલર એવી પણ સુચના કરી છે કે જુદા જુદા સુધારાનો અભ્યાસ કરી સકાય તે સારું એક મધ્યસ્થ ખાતું રચાવવું; અને તેની તરફથી પાછળ રહી એવેલી પ્રજાઓને ફેગરશીની મદદ કરવામાં આવે. આ યોજનાએને અખલ માં મુકવા આરે પ્રજાસં થઇ રહ્યો છે. છતાં તેનો હેતુ કંઈ એવો નથી કે આમ ની સજામાં પાંખ થઇ રહે એવી ઉસ્કે રણી અલાવવી. પરિષદની મુખ્ય મુરાદ એ છે કે પશ્ચિમની પ્રજાએ એક બાજુથી ચીન, જાપાન, તુર્કી, ઇરાન, ઇજીપ્ત અને હોંડ સાથે. તથા બીજી બાજુથી મુરોષી સના નીચે આવી રહેલી કાળા પ્રજાઓ ની સાથે ઘટા સંબંધમાં અને સુલેહમાં રહેતાં શીખવવું. આવી જાતની યોજના અમલમાં આવે તો હોંડ અને ઇજીપ્તનું વજન કેટલેક દરજ્જે વધી તે દેખાઇ આવે તેમ છે. હવે બેવાતું રહ્યું છે કે ખ્રિસ્તી રાજના હોંડી પ્રધાન, પરદેશી પ્રધાન, તથા સંસ્થાનના પ્રધાન તરફથી તેને કેવોક ટેક મળે છે. હોંડી ખાતાની દયા કફોડી હોવા છતાં તે એકદમ અલમ રહેશે એવું નથી દેખાતું; કેમકે બેઇતી ખબરો પુરી પાડવાનું તે ખાતા તરફથી જાહેર થયું છે. પરદેશીખાતા તરફથી ખનતી સમવડો પુરી પડવાનું તેમજ પર દેશી રાજ્યોને બેઇતી ખબરો પુરી પાડવા તું જાહેર થયું છે. સંસ્થાનના ખાતાએ કજીમાત આપી છે કે સ્વતંત્ર રાજ્યો સમી ને બપવહાર સમવાતું પરદેશી ખાતું

કજીવ દરેકે તેરેજ બપવહાર સંસ્થાઓમાં તે દાખલ કરશે.

આ પરિષદના પીપાનાનો પહેલો મુર એક હોંડીને હાથે વાગશે. એટલે કે કામ, જાત અને પ્રજાની અખ્યાનો પહેલો નિર્ણય કુચખિદારની કોલેજના વડા બાબુ મજેન્દરાથ સીલ વાંચશે.

મરહુમ જસ્ટીસ મહાદેવ ગોવિંદ

રાનડે

તેમજી જીવન ચરિત્ર

(મયા અંકથી ચાલુ)

આ વિચારશીળતાને અનુકુળજ તેઓ તું આચરણ હતું. તેઓ એક મહાન શરૂ કામ કરી ગયા છે. તેમના ઉત્તમ વિચારો માત્ર બપકાને ખાતર નહીં હતા. ફજદરપ કલ્પનાસકિત અથવા બરીક છુદિનાં ખાલી દુષ્ટાંત રૂપેજ નહીં હતાં; પણ તે ખરેખર શિક્ષણ દેનાર નીતયા છે. તે વિચારો દરેક હોંડીના છુદિ તથા મનને ધડનાર બન્યા છે; આચેવાનોના સુવરપ થઇ પડ્યા છે; અને દરેક અભ્યાસીજનોના નિશાન તરીકે ઓળખાય છે. મી. રાનડેના વિચારશીળપણમાં તરંગીપણાને કદી સ્થાન મળ્યું નથી. તેમનો એક એક વિચાર પોતાના દેશી બાઇએને શિક્ષણ દેવા માટે, તથા તેમને રસ્તો દેખાડવા માટે ચોખચેલ હતો. મરાઠાનો ઇતિહાસ તેમજે 'અમેલો તે ઇતિહાસના સાહિત્યમાં એકાદ પુસ્તકનો ઉમેરો કરવા ની ખાતર નહોં, પણ રાજદારી અભ્યાસીઓને મદદરૂપ થઈ પડે તે ખાતર હતો. સામાજિક સુધારાપર તેમનાં તત્વ જ્ઞાન બરેલાં બાવલો કંઈ સામાજિક સામના નિર્ણયરૂપે ન હતાં, પણ કદર બરેલા સુધારાનો ખરો રસ્તો સુચવનારો હતાં. તેઓનો ધરમબોધ ખરેખરી આત્મોન્નતિના મુદ્દા સિખવનારો હતો, નહીં કે સંસાર ત્યાગ અથવા તો વેહાંત ના ખાલી તકેવાઓ હતો. આખાહીના વિષયપર તેમના લેખો અથવા બાવલો કાંઈ ચતુરાઇ દેખાડવા ખાતર નહોં હતાં, પણ હોંડુતાનનાં વેપારવજીવને ખરી સહાયતા દેનારો હતાં. આ હકીકત ખતાવે છે કે મી. રાનડે એક ખરેખરા શરૂ હતા.

તેમના વિચારેનું મનન કરી જોશું તો તેમનું ચિંતણું બરાબર સમજી શકીએ. મુખ્ય અને અદ્યતન કામ તો એ હતું કે પ્રતિદાસથી તેમણે પુરવાર કરી બતાવેલ છે કે હિંદી પ્રજા તે પ્રજા વરી આશિર્વાદ પામેલી પ્રજા છે. દુનિયાના ઇતિહાસમાં મોટી મોટી સંઘર્ષશાલ તો તથા પ્રજાઓનાં નામ જોવામાં આવે છે, પણ તે બધી બધે જાણે નાહક થઈ ગઈ છે અને ઘણીકાં તો નામનિશાન પણ રહ્યાં નથી. આમ છતાં જુના જમાનાની બધી મહાન પ્રજાઓમાંની એક હિંદી પ્રજાજી આજે છવ્ઠી સદી છે; અને જો કે તેની કુખ્ય પ્રતિષ્ઠામાં મંદ પડી ગઈ છે, છતાં તેનો નિર્ધારિત અને આદિત્ય પ્રભાવ ખુબ પ્રચલિત રહ્યો છે. નાચકારક ઉચ્ચપાલકમાંથી પસાર થતાં હજી પણ તે બધી રહેલી છે; તેનાં ફરજનો એક પ્રજા તરીકે જોવામાં છે; અને ઉપર ઉપરથી અણુપણુ ધોરણે જે દેખાય છે તેની વચ્ચે પણ પોતાનું મુખ્ય સ્વરૂપ તેણે જાળવી રાખેલ છે. આથી (મ.સી.કોનો લખનાર કહે છે કે) હિંદુસ્તાન અને તેની પ્રજા, માણસ જાતના કિરમતપર કાણુ રાખનાર કામ ખુદાઈ દોરથી રહ્યા પામેલાં છે એમાં શક નહીં આવે. કિશાન જાતના પછી રહેલો અનુમાન થઈ શકે કે જન સાતની સેવાની ખાતર તેની પાસે હજી કાંઈ ઉમદા ફરજ અથવા કરાવવા તેનું રક્ષણ કરવામાં આવ્યું હશે. આ ફરજ બીજી કાંઈ નહીં, પણ દુનિયાના આત્મિક ઉદારક તરીકે પોતાની પુરાણી સલાહરી અમલમાં મુકવી તેજ છે. આથી કારણથી અને આણું અવિરત સમજવા પછી આપણામાં ઉગ્રી આવણુ જ જોઈ એ કે આશા એ આપણો મંત્ર અને આશાવાદ એ આપણું તત્ત્વજ્ઞાન છે. લાંબા અને કઠાકટી ભરેલા કુખના સમયમાંથી પસાર થતાં આપણે વડ અને ધીરજવાન બન્યું જોઈએ. અને કાંઈ સુચવનારાં ભવિષ્ય તરફ નજર રાખી આમજ વધારું તો ઉત્સાહને સુકવી નાખનારી નિરાશા અથવા તો નાકમીદા આડે આવશે નહીં.

(અંકુર.)

મોજાંખીક પ્રજાણી હિંદી બાબતો

ઉપરના અધ્યાયથી તા. ૧૬મી જુલાઈ ના અંકમાં જે હકીકત પ્રગટ થઈ હતી તેના સંબંધમાં એક લાંબો કાગળ અમને મળ્યો છે; જેમાંથી મુખ્ય મત લખ કંઈમાં નીચે આપીએ છીએ;—

“મજકુર લખાણમાં (૧) ઉચ્ચગોઆએ ઇડિઅન લાઇબ્રેરી, (૨) પરમીક ચર્ચા, (૩) પોલી (વિ. પાટલુ), તથા (૪) ઇસ્ટ ઇસ્ટ શીવર અને હિંદુ મહાજન એ મુખ્ય ચાર વિષયો છે. તેમાંના ૧લા તથા ૨જા વિષયો માટે કાલ કાંઈ ન લખતાં જગ અને ૪થા વિષયમાં નીચે મુજબ ખુલાસો છે:—

‘પોલી વિ. પાટલુ’નાં લખનારે એવો મત જણાવ્યો છે કે કેટલાક બાઇઓએ પોલીને બદલે પાટલુન પહેરવાનો નિરર્થક કાર્યો છે. તો લખનાર અને તેના મતના બલે તેમ કરે. તેનો કામ પાટલુન પહેરવામાટે શીટર કરવું નથી. પણ જો તેનો હેતુ આ સવાલ ઉપડવામાં આવાત સરકારના કાન ઉપર બની ફરજિયાત તેમ કરાવવાનો હોય તો તે તદ્દન વખોડી કડવા લાગે છે. તે દેશ દરોહી પણ છે. જો પોતાને પાટલુન સારું લાગતું હોય તો પોતે ખુશીથી પહેરવું, અને બીજા તેમ કરવા ખુશી હોય તેમણે પણ પહેરવું, પણ નહીં ખટપટ અને ચર્ચા ઉભી કરવી જોઈએ નહીં.

૪થા વિષય સંબંધમાં લખનાર કહે છે કે સંચાલના વેપારીને લાંબા દોરેને એક કંપાઉક બાંધી તેમાં રાખવા એક વરસ પહેલાં કુકમ મળ્યો હતો. આ બોટી હકીકત છે. ખરી રીતે આ કુકમ એક વરસ પહેલાં તરીકે પણ એક માસ પહેલાં આપવામાં આવેલ. સંચાલમાંથી અહીંના કાકાનના કુકમ મુજબ પણ એક જગ્યાએના દોરોનો સરકારે પકડીને અને મોકલવાની નાશ કર્યો; અને અમુક વેપારીની માથે અને પાછાં લાં રહેલ તે સંબંધી અહીંનાં કાકાને સંચાલના એકમીનીસ્ટરેરને તાર આપેલ કે લાં જે દોરો હોય તે અહીં મોકલી આપવાં. આ મુજબનો કુકમ મળતાં તે દોરોના માત્રિક પરસોતમદાસ વનેચંદ કા. તથા ચરણુજી કરસનદાસને સંચાલના એકમીનીસ્ટરેરે બોલાવીને કહ્યું કે તમારાં દોરોને ઉઠા મોકલો મોકલી આપવા કુકમ મળ્યો છે માટે અમને મોકલી આપો. તે મજકુર

બને વેપારીઓએ કહ્યું કે અમને પૈસા જોતા નથી, અને અમે અમારાં દોર ઉઠાજોઆમેના મહાજન વડીક એકજ વેપારી માધવજી જેઠાભાઈની કા. પર મોકલવું. તેઓ સરકાર કહેશે તેમ કરશે, પછી મહાજને દોર આવતાં પહેલાં શરૂ કરી પૈસા એકઠા કર્યાં, તથા ૫૦-૫૫ માણસોએ મદરનગરી મુલાકાત લઈ તેને હિંદુઓની લામણી સમજાવી. તે ઉપરથી છુટ મળતાં અહીંથી ચાર કલાકના રસ્તાપર ‘સીરીન’ બેટમાં દોરને આરામથી રાખ્યાં છે. ને રખેવાળ તરીકે એકવીસવારે હિંદુ માણસને રાખેલ છે. દેરના બચવના કાળા બાબતમાં તે લખનારની રીકાના જમાજમાં કહેવાનું કે ગાયો માટે જે મહેનત તન મન બનથી કરી છે તે સંચાલનાજી ઉપર અદેવાન સાર નહીં. પણ હિંદુઓની ફરજ સમજને. તેમાં શેરીયા, નોકર, ફેરીયા, વગેરે બધાએ પછસા ભરેલ છે, અને બહાર અમરાળાની મંદ પજી આવી પહોંચવા વડી છે. ને ગાયો ને હિંદુસ્તાન કે બીજે મોકલવાનું કહેશે તો અવગત વધુ પછસાની પણ જરૂર રહેશે.

કામ કાર્ય પદ્ધતિ જાણવું નથી, માટે ધારા પડી મહાજનના હોદ્દેદાર નીમવા લખનારે કહ્યું છે, પણતેણે જણવું જોઈએ કે અહીં મહાજન - એકથી વધારે વખત જોઈ શકે છે. તેમાં કેટલાક દિવસ કામનો ફેનદમંદરીતે નીવેડો લાવી તે વિસરજન થયું હશે. ઉલટા, અંદર અંદરની તકરારો વચ્ચે લાવવામાં આવે છે અને તેથી કનેશ લખત થાય છે. અને મહાજનના કામની બાબત અંધર સટકતી રહી જાય છે. આવે મામતો આવે છે લાં પ્રેસીડેન્ટ, સેક્રેટરી અને ગ્રેજરનું કામ માથે લેવા કાણુ ખુશી હોય? માટે બહેતર છે કે દરેક બાઇ એ સંપ અને સલાહથી જે ધાર્મિક કામ આવે તેમાં પોતાના બનતા પ્રમાણે સામેલ રહેવું, કે જોથી સારું કામ થાય, અને સારા કામની આપણે મગરરી લઈ શકીએ.”

ઉચ્ચગોઆએની મી. રૂપમજીની મુલાકાત બાબતે લાંબી પાસરી કમીટી તથા બીજા એકે તેમની બરદાસ કરેલ તે મ. રૂ. મી. રૂપમજી પોતાનો આભાર જાહેર કરે છે.

લેડ કમિટીના કામેલપણને લગામક ખાતામાં ઉપયોગમાં લેવાને મી. એસવી અને પારલાગેટમાં સુમના કરવામાં આવી હતી.

હાથી ત્રિયા મુસ્લીમ સોસાયટી

સ્ટેલનબોશ

પરચુરણ ખખરપત્રો

સેક્રેટરી લખે છે કે:—સોસાયટીના મેમ્બરોની એક જનરલ મીટીંગ તા. ૨૭ મી જુલાઈએ સાંજે પાંચ વાગે સેક્રેટરી ના મકાન પર બરાબર હતી. મી. એ. આઈ. મજરએ ચેર લીધા પછી આજની મીટીંગના કામોની નોંધ વાંચી સંભળાવતાં જણાવ્યું કે સોસાયટીને ખીલું વરસ પૂરું થાય છે. માટે ધારાસર સોસાયટીના હોદ્દાદારોનાં રાજીનામાં આવી ગયાં છે તે સીક્રેટરી આપતા વરસમાટે હોદ્દાદારોની નવી ચુંટણી થવી જોઈએ. તે આજે મારે દિલગીરી સાથે જાહેર કરવું પડે છે કે આ સોસાયટીના એક નામવર મેમ્બર રાંદેરવાસી મી. મલેક રસુલ મુઘાળ જે સુરતી મહોમ્મદ મેહરીએ જોખલાસના એક વખત ચેરમેન હતા. નેએ પુઠાની રહેઠાણે પહોંચ્યા છે. તેમની ખીખરપુરસી એટલે કેક્ટરી વગેરે ખરચ તથા કદન જનની કિયા સોસાયટી તરફથી કરવામાં આવેલી. આ શોક બદલ ચુંટણીનું કામ ખીલું મીટીંગ પર મુલતવી રાખવું જોઈએ. વિશેષમાં મી. મજરએ જણાવ્યું કે “અલ ઇસલામ” જેણે સાઉથ આફ્રિકાના મુસલમાનોની એક્ઝિક્યુશન કોનફરન્સ બરવાનો સંવાલ ઉઠાવ્યો છે તેને મુખ્યરૂબાદી ઘટે છે. ત્યાર પછી સેક્રેટરી મી. એસ. એમ. રહીમે અગ્રુમ મી. મલેક રસુલની ખીખરી તેમજ મહમતમાં થયેલા ખરચ નું પાઈડ ૫-૩-૨ નું બીલ મીટીંગમાં રજુ કર્યું. ત્યાર પછી મી. વજીરખાં હુસેનખાં, મી. શીરાજખાં, (ચેરમેન મી. ડાન અહમ્મદ), મી. અબ્દુલ મની, તથા મી. ઇસમાઈલ મહમદ કોટે ઇલમ ઉપર લાંબુ વિવેચન કર્યું. છેવટે (૧) સેસા મીની વારસીક ચુંટણીની મીટીંગ તા. ૧૪ મી આગસ્ટે બોલાવવા, તથા તે દરમ્યાનની મીટીંગમાં તે માટે પ્રમુખ ચુંટી કાઢવ, (૨) કશિયુ આફ્રિકાના મુસલમાનોની એક્ઝિક્યુશન કોનફરન્સ બોલાવવા નો સંવાલ ઉઠાવવા માટે “અલ ઇસલામ” ને મુખ્યરૂબાદી આપવા, (૩) કોનફરન્સ બોલાવવાની આગેવાની સેસા ડરબનની અગ્રુમન ઇસલામને જાણમણ કરવા, તથા (૪) મરફુમ મી. અન્નેક રસુલની સારવાર મટે કેક્ટર ઉમર ડોલીનો આભાર માનવાના હરાવો પાસ કરીને સભા વિસર જન થઈ હતી.

(એક ખખરપત્રી તરફથી)

અનેની ખિ. ઇ. લીમની સામાની મીટીંગ તા. ૨૦-૭-૧૦ના એનડરીડા સીટના મીટીંગ હોલમાં મળી હતી. પ્રમુખપદે મી. જઈતુદીન હતા. તે હપ રાંત મેસરસ કવેર સામજી, કુવરજી દેવા બાઈ, અબ્દુલ રેમાન આકર, સમજી રવજી, લઘુબાઈ ગોપાળ, મહમદ ઇસાક, ઇમ્મલીમ મહમદ વાંકડ વગેરે હાજર હતા. ચેરમેન મહુ લોકોની હાજરી માટે ખુશમી બતાવી, તથા લીમ માટે હંડની જરૂર હોવાથી મેમ્બરશીપની શી ભરવા સહુને જાણાવ્યું હતી. મી. કવેર સામજી અસર કારક બાપલમાં કામી સેવા કરવાની જરૂર ઉપર બેટ્સ, ને શી ઉપરાંત મહુ મદદ દેસ સહુને મુચબું. પછી મેસરસ કુવરજી દેવા, મહમદ ઇસાક, સમજી રવજી, અબ્દુલ રહેમાન આકર વગેરેએ સમયાનુસાર બાપલો આપ્યા બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

ખીલું અનેની સદતાનબોધક સભાની મીટીંગ તા. ૧૭ મી જુલાઈએ મળી હતી. મહુ મહરથોએ સભામાં બેઠા લીધો હતો. સભામાં શી રિપ્લું બજવાનું સ્થાપન કરી તથા ધુપ હીપ નહવેદ મરી શી મહાબારતમાંથી દે.જી પરવ વાંચવામાં આવ્યું હતું. પછી સભાનું વરસ પૂરું મળું હોવાથી નવા વરસ માટે હોદ્દાદારોની ફરીથી નીમણુંક કરવામાં આવી. આસી રંટ ટરેજરને હોદ્દો નવો દાખલ કરી તે જગ્યાએ મી. લઘુભાઈ ગોપાળ ત્રીમાયા પછી ‘ઇ. એ.’ ની કામી સેવાની તારીફ કરવામાં આવી. હીંમાં આમેદ તાલુકામાં આમ દાદપુરમાં આગથી નુકસાન થયેલું તેના ખખર સહુને જણાવવામાં આવ્યા. કેટલાક સભાએ તે ગમને લગતા હોવાથી સહુમાં દિલગીરી ફેલાઈ પછી ગામનાં સેકા માટે, કુખા આદવાનો, ગામના સેકા ને મદદ કરવા મામલતદારને ખખર કરવા નો, તથા હાંની ચાલો માટે ખખર એક નાનું ઉવશાળું કરીએ પૈસા મોકલવાનો, એ પ્રમાણે હરાવો કરી મજુર ગામ માટે ઇખરને પ્રારથના કરી પ્રસાદ લઈ સભા વિસરજન થઈ હતી.

નાતાલની હીંદી કિશોરને લગતી આ સાબની પરિક્ષામાં સરડીશીકેટ મેળવનારા માં મીસ રોઝા મુટન નામની એક હીંદી બીનુ નામ છે.

સાઉથ ક્રેક્ટ જ કસનથી એક વખત નાર જણાવે છે કે અંગ્રેજો બાબુ મરદન સિંદના મકાન પર મહાત્મા શ્રી નથુરામજી ની પ્રતિમાનું પુજન હોવાથી મહુ બાઈ એ એકા થયા હતા. શ્રીમત અખારામ મહારાજે સદગુરુ એટલે જુ, ગુર મહિમા, વગેરે વિષે સમજાવ્યું હતું, તથા મર્મા નુસાર રહેણી કરણી વિષે બોધ આપ્યો હતો. તે દરમ્યાન સત્યામહની ઘડતની રૂતેહ છન્ડવામાં આવી હતી, તથા સભા મરીએ જે બેઠા આપે છે તે માટે તેમ વાં વખાણ કરવાં હતાં. સ પ વિષે વિષે અન કરવામાં આવ્યું હતું. સોની નારજી, સોની હાસરાજ, સોની કાળા, તથા મેસરસ બોધા, તોતારામ, કામોદર વગેરેએ મહુ મેળાવડામાં સારો ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રસ

જાહેર મીટીંગ

“ડરબન ડેરગોરેશને પાસ કરેલા નવા દરામના ધારાઓ સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા એક મીટીંગ નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રસના આશર તળે તા. ૩૦ મીને ઇનીચારે (આખરોજ) વજુવાગે ૧૧૦ શીફડ સીટવાળા મી. રસ્તમજી પારસીના મકાનમાં બરાબર; દરેકને હાજર થવા આમંત્રણ છે” એ પ્રમાણે નોટીસ કોંગ્રસના સેક્રેટરીએ મી. કાદા બોલમાન, તથા મી. એમ. સી. આંગલીઆની સહી સાથે કાઢવામાં આવી છે.

મહાવી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ત્રિવી-શીપલ એજેટમાંથી)

ડરબન, મે સીટના ડીનસ્મીય અબ્દુલ ની નાદાર મીકતના સંબંધમાં લેલુદારો ની મીટીંગ તા. ૪ થી આગસ્ટે રટેમર માજીસેટ આજળ બરાશે.

મારિકખખરખના મહમદ સાહેબની નાદાર મીકત સંબંધમાં લેલુદારોની પાસ મીટીંગ તા. ૪ થી આગસ્ટે સુપ્રીમ કોર્ટ ના માસ્ટર આગળ બરાશે.

ચાલુ વરતમાન

અમનેની રાજપરના એક હોદ્દી દુકાન દારને દુકાનના કસાકે પછી માલ વેચવા માટે પા. ર ના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

દરાસવાલમાં આવેલી સીમર ખરડ ખાતેની સોનાની ખાણમાં અકસ્માત થવા થી ૨૫ માણસો માર્યા ગયા છે, તથા ૧૦૦ જેટલાં મજૂરોને ઇજા થવાથી દરખીતાલમાં લઇ જવામાં આવ્યા છે.

મેહામસ ટાઉનમાં ઘટતા રેલ્વે એ ટા ડવા વગર માલ વેચવા ખુલ્લો મુકવા માટે ફેટલાક કેસો ફેરડ આગળ લઇ જવામાં આવ્યા હતા.

કેપના ગુસ્તર પ્રાંતમાં તા. ૨૩ મી એ વરસાદના ઝાપટા સાથે રેલ આવી હતી, જેથી ફેટલાક મરો પડી ગયા છે, તથા રેલ્વે વહેવાર અટકી પડ્યો હતો.

મેહામસખરમાં એક ગોરા શેઠની મોકરી જળવતાં અકસ્માતથી ચાકરની આંખ ડુરી જવાથી પા. ૧૫૦ ની નુકસાની માટે તેણે તેના સેકર દાવો માંધ્યો હતો, જેમાં ફેરડે ફરીમાલીના સાક્ષમાં મુકાદો આપી પુરેપુરી નુકસાની આપાવી છે.

મેળે લીધેલા એક બાળકને દુઃખ દેવા માટે કોબરલીમાં એક ગોરી ઓરત ને ફેરડમાં ખડી કરવામાં આવતાં ૪ માસની સખત જેલની સજા થઇ હતી.

તા. ૨૪ મીએ સાંજે ૭.૪૫ના અમલે પેરડ શેપરડનમાં એક ધરતીકંપનો અંચોકો લાગ્યો હતો.

'મરકપુરી'ના ખખરખરીને સત્તવાર રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે કે યુનિયન ની ચુટણી આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બરે કરવાનો સરકાર નો ઇરાદો છે. દરાસવાલ અને કેપમાં ગ્રેવીન્ટીપલ કાઉન્સિલની ચુટણી પણ તેજ દિવસે થશે.

નિશાળે જતાં બાળકો અને તેટલે દુર ના પોતાને ઘેરથી દરાસમાં બેસીને નિશાળે જતાં આવતાં હોય ત્યારે તેમની પાસેથી નિશાળના 'ટર્મ'ની દુદન સુધીની

દરામતી ખાસ દીકરો કાઢવી અને તેની શી શી ૨/૬ રાખવી એવો ફરાવ ડરખન ની ટાઉન કાઉન્સિલે પાસ કર્યો છે.

લેડીસ્મીથમાં તામીલોએ "બુનનક પીરસંગમ" નામનો તામીલ ઉત્સવ ઉજવવા તા. ૧૭ મીએ એક મેળાવડો કર્યો હતો.

વેલકરસ્ટનની પાસે ધાસમાં આજ લાગતાં મવનના બેરેને લીધે ૨૫ માણસ સુધી માલ મળી ગયું હતું, તથા તે દરખાન ફેટલીક માલમતાને ઇજા થઇ હતી તથા બે કાકરો એક તબેલામાં મળીને મરણ પામ્યા હતા.

ખસેમફાનનીનથી નિશાળના બાળકોની એક દુકાનીને ફરીએ બેરા ડરખન મોકલવાને કીલચાલ ફરી કરવામાં આવી છે.

કેપમાં એક રશિયન જ્યુને કાખલ થતાં અકસ્માતમાં આવ્યો હતો તેનો કેસ કેપટાઉન સુપ્રીમ ફેરડમાં જતાં ચુકાદો રશિયનના લાલમાં આપવામાં આવ્યો છે.

કેપમાં દેરાં વગર સદેશ મોકલવા ના મમક નાખવાને તજવીજ થઇ રહી છે.

બનવર તરફ નિરદય વરતાણુક બતાવવા માટે એક હોદ્દીને મારિસખરમતી ફેરડમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૧ ના દંડનો સજા થઇ હતી.

મારિસખરમાં એક ગીરમીટીઆ ઓરત પાસેનો પાસ બેટો હેવાના ચક ઉપરથી તેનાં આંગળાં લેવામાં આવતાં એવું મલુમ પડ્યું હતું કે રેલ ગરમાં ગીરમીટમાંથી બે વરસપર તે નાશી છુટેલ. તે માટે ફેરડમાં ખડી કરવામાં આવતાં તેને એક માસની જેલની સજા થઇ હતી.

યુનિયનની ચુટણીમાં જનરલ રમટસ ની સામે પ્રેમેસીય પક્ષના એક આગેવાન સર બેન્ડે દરાસ બેરજ ટાઉન તરફથી ઉતરશે.

કેપમાં માલમસખરી તરફથી મી. મલ્કન ઉમેશ્વર તરીકે બહાર પડવાનું જાહેર થયું છે.

પ્રોટેરીઆમાં મી. એ. મેન્ચના (નેટીવ ખારીસ્ટર) ને વખીલાતની સનંદ મળવા સાથે ત્યાંના ગોરા વખીલોની સોસાયટીએ વાંધો લીધો હતો, પણ ફેરડે મી. મેન્ચે ના લાલમાં ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે આખરદાર નેટીવ વખીલ ફેરડને કામનો થઇ પડે તેમ છે.

લેડીસ્મીથનો 'મરકપુરી'નો ખખરખરી જણાવે છે કે મરકપુસન કોટમાં મી. એમ. એ. મેન્ચને તેના મકાનમાં ખીળે લાંબસેન્સ આપવામાં આવે તેની સાથે થવા ત્યાંની વેપારી ચેન્બરે ફરાવ કર્યો છે.

રસ્તે ચોલતા એક હોદ્દીને લાત મારી ને તથા બીજી રીતે ઇજા કરવા માટે એક ગોરાને ગાયે અકવાડીએ ડરખન માલખેટની ફેરડમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૨ ના દંડની સજા થઇ હતી.

ખેતરમાં કામ કરતી હોય એવી મીર મીટીઆ ઓરતોનાં નાનાં છોકરાઓ માટે ઝાંખાવાળા સતેવકારક આશરાની જોડ વજુ મીરમીટીઆના માલિકાએ કરવી પડશે એવો કારો બવરનરથી મજુર ચકને નાતાલના ગેઝેટમાં જાહેર્યો છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે અમે રીકામાં મોનટ્રીઅલ ખાતેથી કવારા નામ ની રેડીમરમાં ડરખનથી ૬,૪૦૦ ટન મકાઈની ૬૭,૦૦૦ ચુણી મેકસીકો જવાનું ચડશે.

કેપટાઉન ખાતે "ન્યુ નેશન" લાખથી એક નવું જાણુ નીકળ્યું છે.

મયા રશીવારે રસમજી રોકના મકાન માં (જગ્યાની પુરતી સજવડ ત્યાં હોવાથી) મોચુદ ચરીફનો વારસીક ઉત્સવ ઉજવવા માં આવ્યો હતો. આકરે બે પાગે વ.યજ પદાવવામાં આવી હતી જેમાં સુમારે ૧૦૦ મુસલમાન લાલઓએ ભાગ લીધો હતો. તથા વાગ્યાથી ૭ વાગ્યા સુધી ખાણુલુ કામ ચાલ્યું હતું. જેમાં અચરે ૩૦૦૦ લાલઓએ ભાગ લીધો હતો. આ મેહુદ ચરીફ ઉજવવા માટે મુસલમાન લાલઓએ જાહેર ઉપચાલુ કર્યું હતું. ઉત્સવવાળી જગ્યાને સારી રીતે સજુમરવામાં આવી હતી.

તાર સમાચાર

હિંમત તખ્તનશીન યવાની ખુશાલીમાં વિલાપતમાં ૧૧,૦૦૦ કેદીઓને જેલની સજામાં ઘટાડાનો જાણ મળ્યો હતો.

સાવરકર કેસ સંબંધમાં એક તાર ઉપરથી એવું જણાય છે કે વિલાપતથી હાલ હજુ જતાં રસ્તામાં મારસેલ્સ ખાતે આરોપી પોલીસના હાથમાંથી છટકી જવા સંકેતિતમાન થયેલ છે.

વિલાપતની મોરચા ઇસ્ટરન રેલવેના કામ કારોના યરજી યવાથી હસ્તાક્ષરો આપ્યા છે.

પુનાઈટ/સેટસના જંગલોમાં અપકેર આમ જામવાથી ફેટલાંક ગામો બળી નાશ પામ્યા છે, અને એક અખેડી સ્ત્રીની બળી જઈ એવો અંબલ છે.

તુરકીએ ૫૦૦ માઈલમાં સડો બાંધવા માટે એક હરેચને કોન્ટ્રાક્ટ આપ્યો છે.

તુરકી સરકારની સામે કાવના સંબંધ માં વધુ માહુસેતી ૫૦૫૩૩ કરવામાં આવી છે.

લંડનમાં બરાએલા બંધાની પ્રદર્શન ખાતાના બંધાનીઓના મનમાં વિલાપત સરકાર તરફથી એક ખાલુનો મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો.

સ્પેનના માજી પ્રધાન ઉપર એક બોલ ફેંકવામાં આવ્યો હતો, જેથી તે ધાપલ થયેલ છે.

જુરેમાં તા. ૨૪ મીએ વાચાસોમ સાથે તોફાનો થયા છે. જરમની તથા ઇટાલીમાં ધણુ તુકેશન થયું છે.

તા. ૨૩ મીએ સફેરજોડાનાં સરખલ લંડન ખાતે નીકળ્યાં હતાં. તેમની આજે વાન મીસીસ ડરમટે યેડાપર રજારી કરી હતી. તેની પાછળ મરજુ સુધી લડવા બહાર પડેલી બીજી ૬૧૭ ઓરતો હતી. કુલ ૪૦૦ તખ્તઓ પરથી બાપજો આપવામાં આવ્યાં હતાં. માહુસેનો જમાવ એટલે મોટા થયો હતો કે અગાઉ કદી તેવું નોએલ ડાઉન થાદ નથી.

હવાઈ વહાણને તોડી નાખનારા, હવાઈ વહાણમાંથી ઉડાડી રાખે એવા ડોરપોડો બનાવવાને એક અમેરીકન અખતરા કરી રહેલ છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે આ ડોરપોડો પાંચ વરસની પ્રજામાં દુનિયાના દરેક સપ્તનિકળણ સાથે રાખવા માં આવશે.

તુરકીના મુખ્ય વજર આસીઆની મુલાકાત લેનાર છે.

તુરકીમાં પાલમિંટ સ્થપાવાનો વારસીક ઉત્સવ તા. ૨૪ મીએ મોટી ધામધુમ સાથે ઉજવાયો હતો.

બપાનના એક બંદરેથી બીજે બંદર જતાં એક બપાની સ્ટીમર બાંગી પડી છે, જેથી ૨૪૭ માંથી ૧૬૪ માણસોને બચાવી રાક્યાં છે, અને બાકીનાં પતો ચલ્યો નથી.

પારીસના એક જાપા ઉપરથી જણાવવા માં આવે છે કે મારસેલ્સખાતે બિટીશ પોલીસના કબજામાંથી છટકી નીકળેલ રાજદારી આરોપી સાવરકરના કેસને બિટીશ સરકાર પડતો મુકવા ધારે છે.

પામીરીક મહાસામરના પશ્ચિમના ભાગ માં ધરતીકંપના આચકા જણાયા છે, તથા એક નવો જવાળામુખી પરવત થયો છે.

ઓરતોના વોટના બીજને ચાલુ બેઠકા માં સરકાર વધુ સરળતા નહીં આપી શકે એવું મી. એસ્કવીથે આમની સલામાં બહેર કર્યું હતું.

એલમ વાસટ નામનો અંગ્રેજ હવાઈ વહાણ ઉડાડનાર ૧૫૦૦ શીફ્ટી હવાઈએ ઉડ્યો હતો. એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે એટલી હવાઈએ તેને કોઈ ખડુ પડેલી શકે નહીં.

તા. ૫,૦૦,૦૦૦ના ખરચે બે જરમન લડાયક વહાણો ખરીદવા તુરકી સરકારે ઓડરજી કરી છે.

તા. ૨૮ મી જુલાઈએ વડી પાલમિંટ ને નવેબરની તા. ૧૫ મી સુધી મુલતવી રાખવાનું બહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

પરચુરણ ખબરો

અમરેલીવાળા સુરી સાહેબ સ્ટીમર સેમાલીમાં દેશ તરફ જવા ઉપડી ગયા છે. તેમનો વિચાર દેશથી હજુ પડ્યા જવાનો છે.

ડેવાગોઆમે મેજેટમાં બહાર પડ્યું છે કે પોરટુગાલના રાજાએ મેંજામીકના ગવ રનર જનરલને જી. સી. એ. એમ. સી. (મન્ડરેસ એવ ધી ઓરડર એવ ધ મધર એવ ક્રાઇસ્ટ) નો ખેતાળ આપ્યો છે.

હાંતી હનિત માટે હાંતી બાપનો પ્રચાર જરૂરી હોવાથી વિલાપતમાં અખ્યાસ કરતા રિલાઈઓને હાંતી બાપનું રાન આપવા માટે મી. રયામજી કુલુ વર્માના ખરચે વિલાપતમાં એક હાંતી બપાનો કલાસ કાઢવામાં આવ્યો છે.

તા. ૨૧ મી જુને સર શીરજીસા મહેતા ના માનમાં સર ચારલ્સ યુવાને એક ખાલુની મીજલસ કરી હતી.

તા. ૨૨ મી જુને શીરજીમ કલમમ સર વિલમ વેડરબરન તરફથી સર શીરજી સાને મીજબાની આપવામાં આવી હતી.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે ચાલુ રાજદારી બાપતોમાં છુટથી ખ્યાન દઇ શકે એવી તંદુરસ્તી માનવતા કાલબાઈ નવરોજી હાલ બોમ્બે છે.

તા. ૨૮ મી જુને સર શીરજીસા મહેતાએ ભોરડ મોરલીની મુલાકાત લીધી હતી.

જુનાગઢના માજી દીવાન મી. મીરજાં અલી અબાસ બેગ પોતાનો ભોરડ મોરલી ની કાઉસીલના મેંબરનો હોદ્દો લેવાને પોતાના કુટુંબ સાથે વિલાપત પહોંચી ગયા છે.

જીનીવા ખાતે ઇજપશીયન નેચનાલીસ્ટો તરફથી ઇજપશીયની સ્વતંત્રતાની હિમાયત કરવા "ઇજપ" એ નામનું જાપુ કાઢવામાં આવ્યું છે.

એસ્કોરટમાં હાંતી લાઇસેન્સ સંબંધ માં થયેલા જુલમના જે હાખસા 'હાંતી અન એપિનિઅન' માં આપવામાં આવ્યા હતા તે "નાતાલમાં લગાવાએકું રકર" એવા મયાળા તળે ઠીકાએ સામે લંડન ના 'હાંતી' પત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયા છે.

હોંડુસ્તાનના ખપરો

(હોંડી જાવા ઉપરથી)

રાજકોટના નામદાર કોઠાર સાહેબે હંચા પચારના અમલદારોની સંયુક્ત સલાહનો લાભ લેતા માટે મહીનામાં એકવાર કાઉન્સિલ મળવા હુકમ કરેલ છે.

કહેનસાહ સાતમાં એકવરડાના સ્વરમ વાસ માટે દીલગીરી પ્રદર્શિત કરવા કોનોટ હોલમાં રાજકોટના નામદાર કોઠાર સાહેબ ના પ્રમુખપણા નીચે એક મળવર સભા ભરાયેલી હતી. નામદાર કોઠાર સાહેબે દીલસોજી દર્શાવનાર જાણજી કર્યું હતું. ત્યારબાદ બાદશાહી કુટુંબને દીલાસાના તારનો સંદેશો કાઢીઆવાડના એજન્ટ કે. પી. ગવરનર મી. હીલ મારફતે મોકલવા કરાવ પસાર થયેલ હતો.

ભાવનગર ખાતે ગવરીજી કર સેન્ટરલ હોલ ખુલે મુકામા આવ્યો છે ના. મહારાજાએ દીવાન ગવરીજી કરની રાજ્ય બકિલ માટે પ્રસંસા કરી હતી. તથા વિલાસીઓએ સુંદર દેખાવે નાટકના સ્વરૂપમાં ખતાયા હતા.

પાલીતાણા રોડમાં વધક, હાડીમ તથા કાકટરી ધંધે કરનારાઓ માટે તેઓની કાવકોને લખતી પરવાનગી મેળવવાની પરીક્ષાઓ રોડ તરફથી લેવામાં આવશે એમ જાહેર થયું છે.

વડતાલની સ્વામીનારાયણની માહીની જમીન શ્રીપતીપ્રસાદને નામે ચકાવવાનો જીલ્લા કલેક્ટરે હુકમ કર્યો છે.

વડોદરા કળાભવનની શીમાં થોડોક વધારો થયો છે.

તપડી તથા નવસારીમાં જીલ્લી કોઠા માટે એલાહેદી રકુલ બાંધવા માટે વડોદરાની કાઉન્સિલે મંજૂરી આપી છે.

મુરત મ્યુનિસિપાલિટીની સેનીટરી કમીટીએ જાતે તપાસ કર્યા પછી સરકારે કહેરના મુકામા માટે આપેલી રૂ. ૫૦૦૦૦ ની માંદગીની વધેલી રૂ. ૨૪,૪૧૮ ની રકમ માત્ર એપીપરાની એલવાડમાંના મહાનો ખરીદવા પાછળ બાપરવાનો કરાવ કર્યો છે. એજ કમીટીએ લીનળા નદી બાંધવા કરવા રકુલબોરડ કમીટીને જણાવ્યું છે.

ભરમના પારસી વેપારી મી. રતનજી મંચેરજી દલાલના પુત્ર મી. માલ્હેજીએ એડીનબરોની એલ. આર. સી. પી. અને એમ. આર. સી. એલ. ની ડીગ્રી મેળવી છે.

રફિર કરમાની મ્યુનિસિપાલિટીના પ્રમુખ તરીકે મી. યુનીલાલ માલ્હેજીએ ગાંધી અને વલસાડ મ્યુનિસિપાલિટીના પ્રમુખ તરીકે શ્રી કાવજી ધનજીભાઈ ધનજીરાને સરકારે તે મ્યુનિસિપાલિટીઓની જલામજી ઉપરથી નીમ્યા છે.

કેટલાક અમેવાન હોંડુ મદરેઓએ મહાબળેશ્વરમાં એક હોંડુ જમખાના કલમ રથાપવામાં રૂ. ૨૨ હજાર એકક કર્યા છે.

“મુલકમન” પત્રના અંપાક મેરી સ્ટર મી. એ. રમુલ મોરનેમ લીવના સભાસદ થયા છે.

કસોલી પાર્ટપુર ઇન્ડીટ્યુટમાં પ્રયોગ શાળા રહેકાણે વીજેરે માટે એકજી રૂ. ૬૩ એચ કરવાને થયેલી અપીલ ઉપરથી ગ્વાલીવરના મહારાજાએ રૂ. ૧૨૦૦૦, પતીપાલાના મહારાજાએ રૂ. ૫૦૦૦, બના રસના મહારાજાએ રૂ. ૨૦૦૦૦ તથા ખીજી રકમે મળી રૂ. ૪૬૦૦૦ની મદદ મળી છે.

કલકત્તા હાઇકોર્ટના જસ્ટીસ બરેટે એક સાઠ વરસના ડોસાને રૂ. ૧૪ ચોરસ માટે જન્મદેશ નીલાલની સબ કરી છે.

ચંદનાકુલ આશ્રમના સંસ્થાપક સંસ્થાસી દલાલેની હીસચાલ ઉપર પૂરવ જાંબલની પોલીસ બારીક નજર રાખે છે. તે સ્વામીની મુલાકાતે ગયેલા થોડા બંગાળી એને શક ઉપરથી પકડવામાં આવ્યા હતા.

કાલીની “નાગરી લીધી પ્રમારણી સભા” એ ડીંગ બેરજના તથા નીકમનારા સીકકા એ ઉપર સીકકાની કિંમત નામરી લીધી માં લખવાની હોંડ સરકારને અરજ કરી છે.

મણીપુરમાં ૮૫ વરસના ધનાઢ્ય ડોસા નાં યજ્ઞ ૧૭ વરસની કન્યા સાથે થયાં છે!

એકમાં જરમનીમાં દરવરસે ૩૨૧ કરોડ પેનસીસો બનાવવામાં આવે છે પણ તે માટે કાકડુ મેલવયુ મુરકેલ થઈ જાયું છે. કલમમાં હોંડનાં જાંબોમાં પેનસીસો

બનાવવા માટે ઉપયોગી થઈ પડે તેવા કાકડાનો મોટો જથ્થો માલુમ પડ્યો છે એમ જાંબ ખાતાંએ જાહેર પાડેલાં મોખા નીધમાં જણાવેલું છે.

અજમાયશ ખતર નાના પાયા ઉપર ખેતીવાડીની એક ખોલવાની હોંડી વજર પાસેથી સમ્રતિ આગવામાં આવી છે.

અરીજીની બટી દુર કરવા માટે તેને લખતા કાનુમીમાં ફેરફાર કરવા હોંડી સરકારે રચાનિક સરકારોના મત પુછાવ્યા છે.

ધરણી બાલવાથી લખકર ખુલો લાખ છે, તેનો નાટકવાળાઓએ રટેજ ઉપર અસરકારક ચિતાર આપ્યો છે. એવી જીવદવાના હીમાવતી મી. લાલચકર લદમી સંકરે નાટકવાળાઓને અરજ કરી છે.

પંજબના કળવણી ખાતાએ કળવણી પાછળના ખરચમાં થકાડો કરી નાખ્યો છે. મધ્યમ કળવણી આપનારી સરકારી શાળાઓની શીમાં ૫૦ ટકા જેટલો વધારો કરવાથી લેકામાં થયેલ અસંતોષ દેખાયો છે.

પંજબમાં આવેલાં મેનના રાજ્યએ ૨૫ વરસમાન પંચોને પોતાના રાજ્યમાંથી અઠકાળ કર્યો છે.

કેટલાક બંગાળીઓમાંના જાણીતા બાજી અધિની કુમાર દત્ત તરફથી જારીલાલમાં સલાવવામાં આવતી પ્રજામોહન કોલેજ એક વખત સરકાર બંધ કરી દેવાની હતી. કાલમાં તે કોલેજે યુનીવર્સિટીની પરીક્ષાઓમાં સરસ પરિણામે ખતાબ્યાં છે. તેમાંના એક વિદ્યાર્થીએ ઇટરખીજ એટની પરીક્ષામાં આખી યુનીવર્સિટીમાં પહેલો નંબર મેળવ્યો છે.

‘ઇડિમન પેટરીન્ટ’ જણાવે છે કે લાહોરખાતેના ‘વતન’ ના અધિપતિ મોલરી ઇન્ડા અદલાહે હિન્દજ રેલ્વે રૂ. ૬ માં રૂ. ૧,૧૨૦ નો ૭૫ મો હાલો મોકલી આપ્યો છે. બધા મળાને તેમજી રૂ. ૬૮,૦૦૦ તે રૂ. ૬માં મોકલ્યા છે. આ ઉપરાંત ‘વતન’ મારફત કરવામાં આવ્યું હતું. પુરા ૧,૦૦,૦૦૦ થાય ત્યાં મુખી હિન્દજ આજી રાખ્યું છે.

હોદની જાહેર હોલચાલ

(હોદી જાણ ઉપરથી)

ખગાળો નાકો અને સરકાર

ખગાળની સરકારે એવો કુદરતી ખજાનો પાડ્યો છે કે જે પતીલાસીક નાકો સહેજ પથુ જોખમવાળો હોય તે રંગમુખિ ઉપર ભજવવા દેવા નહીં. સીરાળઉદ્દિશા, મીરકાસમ, ચંદ્રશેખર, તથા નીલદરપથુ વીગેરે ઇતિહાસિક મહાસોનાં જીવનચરિત્રો ઉપરથી ઉપજાવેલા નાકો લાંબો વખત સુધી ખગાળની નટપથુમિ ઉપર રજુ થઈ શકશે નહીં. આવાં નાકોથી લગભગ સખાંધી વિચારો, અને અગ્રેજી રાજ સામે વેરભાવ ફેલાય છે એવું ધારી તે અટકાવવાનો પ્રયત્ન સરકાર રાખે છે.

હોદમાં નાતાલનો કોલસો

નાતાલના ખાણોના ઉદ્દેશને અને તેની બિવિધની રિધતિ ખામે નાતાલની સરકાર તરફથી ખાસ હોદ ગરેજા કા. હેમે તપાસ ચલાવી રીપોર્ટ કર્યો છે, જે ઉપર હોદી સરકાર હાલમાં વીચાર ચલાવે છે. રીપોર્ટમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે હોદી સ્તાનમાં નાતાલના કોલસા માટે એક જાણીતું તથા નફો લેવાનું જગ્યા ખજાર હરતીમાં છે. ફક્ત મુશ્કેલી નોલીના ખરચ ની છે, અને તેથી હોદી સ્તાનમાં આ કોલસાનો જલદીથી ઉદ્ધાવ કરવાની ઇચ્છા રાખવામાં આવતી હોય તો નોલીના દરમાં ઘટાડો કરવો જોઈએ. નાતાલનો કોલસો બધી વતે ખગાળના કોલસા કરતાં સસ્તો છે, અને ખગાળનો કોલસો સખથી રેલને જોડે પુરતા જગ્યામાં નહીં મળતો હોવાથી તેઓને ઘણી વેળા હલકી જાનના કોલસા વડે કામ ચલાવવું પડે છે. આ કોલસો હાલ રજુપુતાના માળવા રેલ્વેમાં વપરાય છે.

હોદના વેપારોની ફરિયાદ

એવે પ્રેસીડન્સી ટ્રેડ એસોસીએશન વળા વેપારી મંડળની વારસીક સભામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આપણને માટે ઘણી બમતની ખામત છે તે એ કે ડેટલાંક હોદી વરતમાન પત્રો પરદેશી જાહેરખબર આપનારાઓ તરફ અધીન રીતે વધુ પસંદગી દેખાડે છે. તેવી જાહેર ખબરો તેઓ સ્વીકારે તેની સામે પાળથી રીતે જોતાં આપણથી વધી ઉઠાવી શકાય નહીં, પણ જ્યારે તેની જાહેર ખબર આપનારાઓના નમુનાઓ, ડેટલાંકો, વગેરે વહેંચવામાં સમવડ કરી

આપીને તે જાહેર ખબર આપનારાઓના એજન્ટો તરીકે વરતમાન પત્રો કામ ખજારે છે ત્યારે આપણને ફરિયાદ કરવાનું અરેખરું કારણ મળે છે. અને કહેવું જોઈએ કે ડેટલાંક આગેવાન પત્રો આપણી ફરિયાદ ખજાર સમજી શકે છે, અને આપણા અરસ પરસ્ના લાભો ધ્યાનમાં લઈને તેની રીતે કામ ખજારવાની ના પાડે છે. હોદી સ્તાનમાં આવી રહેતા વેપારીઓ હોદી જાણને મોટો ટેન્ડર આપનારા હોય છે, અને તેઓ પેતાની જાહેર ખબરોને માટે અતીશય મોટી રકમો આપે છે. પરદેશી જાહેર ખબરો આપનારા જેઓ દરેક કર કે વેરો ભરતા નથી તેમને આવી રીતની અપીત પસંદગી આપવા માટે સખત વાંધો ઉઠાવવો જોઈએ.

મુસલમાન કોમનો કેળવણી

અંગ્રેજ કોલેજની હાલના નવા સહેન શાહ જ્યોરજ પાંચમોએ પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ તરીકે ૧૯૦૬ માં મુલાકાત લીધી હતી તેની યાદમાં પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ મેમોરીયલ સ્કુલ ઓફ સાયન્સની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. પથુ નાણાંની તંગી ને લીધે સાયન્સનો અભ્યાસ આમજ વધા રવાનું જની શક્ય નહીં. હાલમાં એ સ્કુલમાં ૧૦૦ વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ કરે છે. કોલેજના એક ટરસરી મી. મદમદ અલી કે જેઓ હાલ રાંદેર કરવાની મુલાકાતે આવ્યા છે તેઓએ કોલેજના સેક્રેટરી નવાજ વીઠાર ઉલ મુશ્કેને એક પત્ર લખી પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ સ્કુલ વધારવા માટે એક ફંડ લેવું કરવાની દરખાસ્ત કરી જણાવ્યું છે કે રસીડેન્સીયલ કોલેજમાં ૩૦૦થી વધુ વિદ્યાર્થીઓ રહે તે સામે કેળવણી વરમતું મત છે તેથી વિદ્યાર્થીઓનો વધારો ચાલુ રહેતાં ખીજી આરટસ કોલેજ સ્થાપવાની જરૂર પડશે. પણ નામદાર સહેનશાહની પરવાનગી લઈને ધી રોયલ મુશ્કેમ એકેડમી ઓફ સાયન્સ નામનું ખાતું સ્થાપવા વિશે મુસલમાનો જનમત ચાલ તો તેમની વધારી અને બકિતબાવને અનુસરવું જ કહેવાશે. આજુ એક ખાતું ખુદ્દ મુશ્કેલી હોવા કરવા માટે ઈસ્લામી કાઉન્સિલ દ્વારા કુલ્લના પુરુષને હોદી સ્તાન મોકલવાની મંજૂરી કરનારી અરજ મોકલેડોને નામદાર સહેનશાહને દરવી અને તે ક્રીયા નામદાર સહેનશાહની તાજપેશીનાં પ્રસંગે કરવી. આ કોલેજની સ્થાપના સાથે મોકલેડન યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા વીરોનો આરટર નામદાર સહેનશાહ પાસે માગવો. મહારાજા સીધીયાએ જે જલ્દીસ કરી છે

તે, તે માટે સખાંધો ફંડના એક ખાત તરીકે કામે લાગશે. રામપુરના નવાજ સાહેબે ફંડ ઉચરાવવા માટે મુસદ્દીએ જવાનો વિચાર રાખ્યો છે. નામદાર આગાખાન પથુ મત ઉપર લે તો એક વરસ દરમ્યાન થોડા લાખ રૂપિયા પથુ ભરાઈ જવાની વધી છે.—'ગુજરાત મિત્ર'

સ્વીમરોની આવજન

[જર્મન લાઇન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૮મી આગસ્ટે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

ડેનઅવર—તા. ૨૮મીએ મુખ્ય પહોંચી છે.

[નાતાલ હીરેકટ લાઇન]

અમદાવાદી—તા. ૩૧મીએ અને આવી પહોંચવા વડી છે.

" તા. ૬મી આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમદાવાદી—તા. ૧૦મીએ કલકત્તાથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

" તા. ૬મી આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આફ્રીકન લાઇન]

હાલમાં—તા. ૧૯મી જુલૈએ કોલસો થી ઉપડી છે.

ડીન્કાઉ—તા. ૨૨મીએ કોલસોથી ઉપડી છે.

સેન્ટીનિયન—ડીમેરીકને બહોલે આ રડી મર તા. ૭મી આગસ્ટે કલકત્તાથી ઉપડશે.

ડનેરીક—તા. ૧૯મી આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

હોદી સ્તાનની ટપાલ

તા. ૧મી આગસ્ટે સરારે હા વામે ડનેરીકમાં જવા ડરમનમાં બંધ થશે.

તા. ૩૧મી જુલાઈએ અમદાવાદમાં આવવા વડી છે.

તા. ૫મી આગસ્ટે અમદાવાદમાં આવવા વડી છે.

તા. ૭મી આગસ્ટે અમદાવાદમાં જશે.

તા. ૬મી આગસ્ટે અમદાવાદમાં જશે.

તા. ૧૮મી આગસ્ટે પ્રેસીડન્ટમાં આવશે.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

સ્વીટ્ઝર્લેન્ડમાં હવે એવી બહુઆંખો બનાવવામાં આવે છે કે જેમાં કાંઈ કે અઢો નથી હોતા; માત્ર એક ક્લસ દબાવવાથી 'સાડાપાંચ' કે 'નવમાં પાંચ કેમ' કે જેટલો વખત થયો હોય તેટલો તે બોલી બતાવે છે.

દેરડાં વગરના સંદેશાના સંબંધમાં અરલીન પાસેના એક મથકે સદુથી આજે વાની કરી દેખાડી છે. હાથબરમથી એક રટીમર કેમેરન (પશ્ચિમ આફ્રિકામાં આવેલું જરમનીનું એક યાજુ) પહોંચી ત્યાં સુધી તે મથકથી સહીસમામત રીતે સંદેશાઓની આપ લે માલતી હતી એટલે ૪,૦૦૦ માલસથી વધુ અતર સુધી આ સંદેશાઓની આપ લે થઈ શકી. તે સંદેશાના વીજળીક મોજાઓને અદ્વેષના ઉચ્ચ પહાડ, અલગરીયાના પરવતો વગેરે મુશી બતવાળા પ્રદેશમાં થઈને પચાર થવું પડેલ હતું ક'ંઈ અડચણ આવી નહોતી.

સ્વીટ્ઝર્લેન્ડમાં આવેલા હ્યુસરન શહેરની પાસેના 'રોકસી' નામથી ઓળખાત દરિયાના સાગરનું પાણી ફરી લાલ થઈ ગયું છે. ત્યાં કોઈ પણ તે દરિયા સામી નજર કરતા નથી, અને ઊંકરોઓને પણ તે તરફ જોવાની મનાઈ કરે છે. તેઓ માને છે કે જ્યારે જ્યારે દરિયા લાલ અને છે ત્યારે ત્યારે ત્યાં આફત આવી છે. આગલી વેળા લાજાઓ ભગી હતી એમ કહેવાય છે. આ વરસની આખરીએ પણ લાજાઓ ભગશે એમ મનાય છે. અમુક જાતના દરિયાઈ રોપાના બહુ ઉંચાથી પાણી લાલ બની જાય છે એવું માનવામાં આવે છે.

ડા. બાકર નામના એક રસાયણ શાસ્ત્રીએ એવો સીદાંત બહાર પાડ્યો છે કે હીરા આકાશમાંથી પૃથ્વી પર પડે છે. તેનું કહેવું એવું છે કે પુછડીયા તારાના અણુને તપાસવાથી તેમાં હીરાનો પદારથ જોવામાં આવે છે. આ પૃથ્વી જમાન-ઓના જમાના થયાં પુછડીયા તારાની પુછડી અથવા તેના ગ્રાયાં સાથે સમાગમમાં આવેલી હોતી જોઈએ, અને તેના અણુએ પૃથ્વીના પેદામાં દહાપલાં રહી મથલાં હોવાં જોઈએ. આ દલીલને ટેકા આપનારી વાત એ છે કે પૃથ્વી પર અરેબા તારાઓની ધત્તનાં હીરાની કસો માણુમ પડી છે.

તાળુ ઉમદા ફરેટ

અને વેલ્ડેબલ

સહાઇની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે પણ વ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઇસમાઇલિયા ફરેટર

પી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેમી. બો. 'ઇસમાઇલ' ૧૭૧, ઓ. સીટ, ડરબન મકાઇ, બીનીસ, મરચાં લસણ, વગેરે કમીસનથી વેચીએ છીએ.

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા ફરેક જાતનું વેલ્ડેબલ પ્રધીજ સહાઇની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મનાવવા અમારું ખાતી મારે કાચળ વ્યવહાર અગર પ્રાપ્ત સીફ્ટ મંગાવી લેવી.

ખુલાસા માટે જ્યો નીચેને શીરનામે:—
એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફરેટર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦
ટેમી. બોક્સ 'સાજપુરી' બો. ૫૦૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durba.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BRIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN

રોકડ અગર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
દુધ નાતલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
માવલ માન ૧ ખરતાની	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
બીમડીના	૨૫ ૬ ,, ૨૬ ૦
એફ.એફ.ડી.આર.	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦
મીની સકકર	૨૨ ૦ ,, ૨૩ ૦
હુંડાના	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
દેશી તુંવેર દળ	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦
તુંવેરદળ કાનપુરી	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
મસુરની	૨૦ ૦ ,, ૨૧ ૦
મચની	૨૭ ૦ ,, ૨૮ ૦
અડદની	૨૮ ૬ ,, ૨૯ ૦
અળ્યા મુંગમના	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
દળ	૨૩ ૦ ,, ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬ ,, ૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
કડવું તેમ ૧૦૫૫લન	૩ ૨ ,, ૩ ૩
એરડીનું	૨ ૧૦ ,, ૩ ૦
મીઠું	૩ ૨ ,, ૩ ૩
નાળીએરનું	૪ ૬ ,, ૫ ૦
ખાંડ સહેક નાતાલની	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦
પીળી	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦
તીરકળ નાતાલ	૧૧ ૦ ,, ૧૧ ૬
આટો હાઉસ હોલ	૧૨ ૬ ,, ૧૨ ૯
મદ્રાસી સોપારી ૧ ગ્લસ	૮ ૧ ,, ૮ ૬
મરચાં	૩ ૧ ,, ૪ ૦
લી પેરી, ૪ ડીનના પીડ.	૬-૦-૦ ,, ૬ ૫ ૦
પોરબંદર	૬-૫-૦ ,, ૬-૧૦-૦
પાસરીન	૫ ૬ ,, ૬ ૦
વહટ રોસ	૮ ૮
માલન	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
નાળીપેર	૨૦ ૦ ,, ૨૦ ૬
ફળી	૧૦ ૦ ,, ૧૦ ૬
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૩ ,, ૧૩ ૬
સાણુ સીફ્ટ રોન	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઇટ	૪૨ ૬ ,, ૪૫ ૦
સાણુદ.યમ્ફ ૫૦ હુંડાના	
એકસની ડીમત	૧૧ ૬ ,, ૧૨ ૦
નેક્ટર ડી	૧ ૮ ,, ૧ ૯
માચીસ લાયન	૩ ૧ ,, ૩ ૩
સોપારી સેવરકની	૧૦ ,, ૧૦ ૦
નીડલ પોઇટ સીગારેટ	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
અરતા એકની.	૪ ૬ ,, ૪ ૦
નીમક (જરમની સાર)	૪ ૬ ,, ૪ ૮

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી બજારી પ્રોડ્યુસ વર્ગ દરેક કમીશન હેઠળ જોડાયેલ વસ્તુની મારકેટમાં જેથી મારવામાં આવે છે. પદ્ધતિ વસ્તુનું મુલ્યવાનમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— Add. at—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, રેસીડ, ડરબન.

‘વડે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા સા માટે વાપરે છે. રસાયન સહુના—મગજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરતી સાલે એટલી દવાની શીર્ષીંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને શરીર—હરસ મસાનો તાકદાળીક અને એકસ પ્રલાજ. નાતાલમાં ધણી જણને હાથે થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—ગુરુ મલમ. સોમ, હાડકાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કુમિખ વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ અવડાંનો અકસીર પ્રલાજ, લાલ અને સફેદ અવડાંનાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીર્ષીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાનીની બકસીર ગેળીઓ ડબીની કિંમત શીર્ષીંગ ૧/૧.

શરીરપર્વ વટિકા—દુઃખસામક ગેળીઓ. ખરાબ સ્વપનાનો આસ હલાજ કિંમત એક ડબી શીર્ષીંગ ૧/૧.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL,

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીરસ મરચાટ

હિંદુસ્થાની પ્રાસરો જથ્થાબંધ મંગાવી

સસ્તે સાવે વેચવામાં આવે છે. અને

ખાસ શી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—

સરસ આવલ—પોખું અંધીઆણું—એક

વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5937, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonk, N.

Tel. add. "KHANDERIA," Box 160

PETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

આર. આર. નાઈડુ

જનરલ શીવર અને ઈંદિયાન પ્રાસરીકના

કાચરેક્ટ બંધારેલ. ફોરબરડીંગ અને કમીશન

એજંડા. ૧૫ વોલમર રીટ.

રજીસ્ટર: લોપર પી ક્રીટ. બોક્સ ૩૫૩.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTE, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsay,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsay" Box 110
Dumodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoo." Box 42

BEACONSFIELD

Ishanboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIRE

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOESBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A Cader 116 Long Street.
Udhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. AMOBAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglin & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhans Parshotam,
357 Pine Street

Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

Ebrahim Abdul Tyob & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).

A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

M. A. ABU LAFDUN,
40 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MYANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.
N. Jugjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. JIVAS, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

A. G. TAPNIS, watch Repairer
120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

ISMAIL JERWA
Fruiterer, Box 471

NATALIA MILK Co. Ltd,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.

Ebrahim Essop, Adwa,
Property and Agent,
Box 223.

ESTOUCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Expo. & Commission Agent

S. N. Saty, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.

M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112

N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camarodeen,
Market Square,

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.

Branchees:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 41.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."

Wagh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Abdool Tayab & Co.,
Box 5842,

Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

(Jh...)
Indian Washerman,
Box 6360.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADASHOY,
52nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDERS,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

C. P. LUCHRAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.
CHOTABHAI & DADOO
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANNA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.
HOMAJAY IDOLAY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Muhamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 108.
VRAJIDAS & LALCHAND Box 92.
Nanjee Dulalchandas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEND

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MANTA & KHANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 631,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namscoo,
General Merchant,
Namscoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmscoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hassen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
158 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalabhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porchander Trading Co. Box 41

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts

RUSTENBURG

(SMALL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman

SALISBURY

Shimjee R. Nait. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Toosenkhan Kulekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(TRANSVAAL)**

Kasavji Giga, Refofoa.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Rauchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Mornar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

HajeJaffar Munaver Randeria.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets.
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 24.

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર:
હાઈ રેલ્વે અને મીલ્સ તથા અપાર્ટમેન્ટ ફર્નિચર
માર્કેટ સ્ટ્રીટ, (હાઈલેન્ડ હોટેલની બંને)
બોક્સ ૫૨૨૦, બેન્ગલુરુ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Cables used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 433. Corner Rialto & 14th Streets,
TRIENEDORP, JOHANNESBURG
Box 4140. Tel. Add.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANOGA COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
T. Add.: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapei, Ibo, etc., etc.

about August 14th Goorkha 6287 tons
" Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons
MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius:—

about July 29th Goth 4738 tons
" August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants.
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોડુસર્સ જ્યાંખંધ હીંદુસ્તાન
પ્રોડુસર્સ સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરખંદરનું તથા કચકતા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ-ગંધીઆણું-ગરથા
ખંધ અજમાએક કરી ભુજો.
STAND 512, 17th Street, VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Salt Goods, etc. etc.
પોરખંદરનું ખુચબોદાર વી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 38 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેલા

ખુબઈ જનારા

આ લાઈનની સ્ટીમરો

દર માસે કેલાગેઆમે બેરા, મેંબાસા અને જંગમાર યહ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આમનોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે નેખજ નવાસી છડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન લખતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઇપણ વાતે જરા પણ ખુશાઈ રહે નહીં એ ખાતરી રાખજો.

ખરેખર આને કંઇક મુશ્કેલી આપણા હોંડી બાકીઓ બાબી મુસાફરીમાં નહીં મળત ખાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાને સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી નો કુખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આમનોટ દર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્તિ દેક જનારાઓએ તખ્તાર થઈ રહેજો.

સરકુ આગનોટ ખુબઈ પહેલેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફળી જાય માટે અતરે અપામાં નુખાવજી તેથી સજી સાહેબો ને જગર ખરેખર આમનોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડે.

વધુ લગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

અમર્જીટો ટન ૨૨૦૦ તા. ૬ આગસ્ટ

અમફુલી ટન ૩૧૦૦ તા. ૯ આગસ્ટ

ઉપરના બે ટાઇપનાં જાહો.

જાહ. જાહ. અમર્જીટો ટન ૨૨૦૦ યુ.કે.સી. ૬૫.

જાહ. જાહ. અમફુલી ટન ૩૧૦૦ યુ.કે.સી. ૯૫.

બી. યુ.સી.સી. યુ.કે.સી.ની

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમર્સીઅલ રોડ દરબન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કિંગ & સોન્સ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

King & Sons,

West Street, Durban.

FREE Watches

Handsome Presents

No Guessing! No Competition!

Send immediately for full particulars of this huge Advertising Scheme to

THE ALLIANCE WATCH CO.

80-81 Permanent Bldgs. Johannesburg.

Alliance Watches are perfect and high grade. Do you want one?

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1858.

MORRISSON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23.

Telephone 825

આમમાં ખરીદીએ છીએ.

ઉન, ચામડા, શીંગડા, થેટાં અથવા બકરાનાં ચામડાં, વેલની ઝાલ વગેરે ખરીદવા માગીએ છીએ.

124 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHERROOTS.

... BOKER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 25. Tel. Address: "Postbinder."

Telephone 854.

ઉંચા ફેલની દરકી કેપ, અને બેંગ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચીછે.

અમારે ત્યાં સસ્તે જાવે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

જન એન્ડ કમ્પેની લ્ડર્સ.

૧૧૨ એ સ્ટ્રીટ, દરબન.

દેશી મોઝાઇ

ચોખ્ખા લીની સરવે જાતની તાજી મોઝાઇ અમે બનાવીએ છીએ.

કે. છવ્વ,

મસજીદવાળી મોઝાઇની સામે,

૧૧૨ એ સ્ટ્રીટ, દરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 23 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441, Tel. Add.: "ABOOBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉંચા ફેલની દરકી ટોપીઓ, સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kojee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

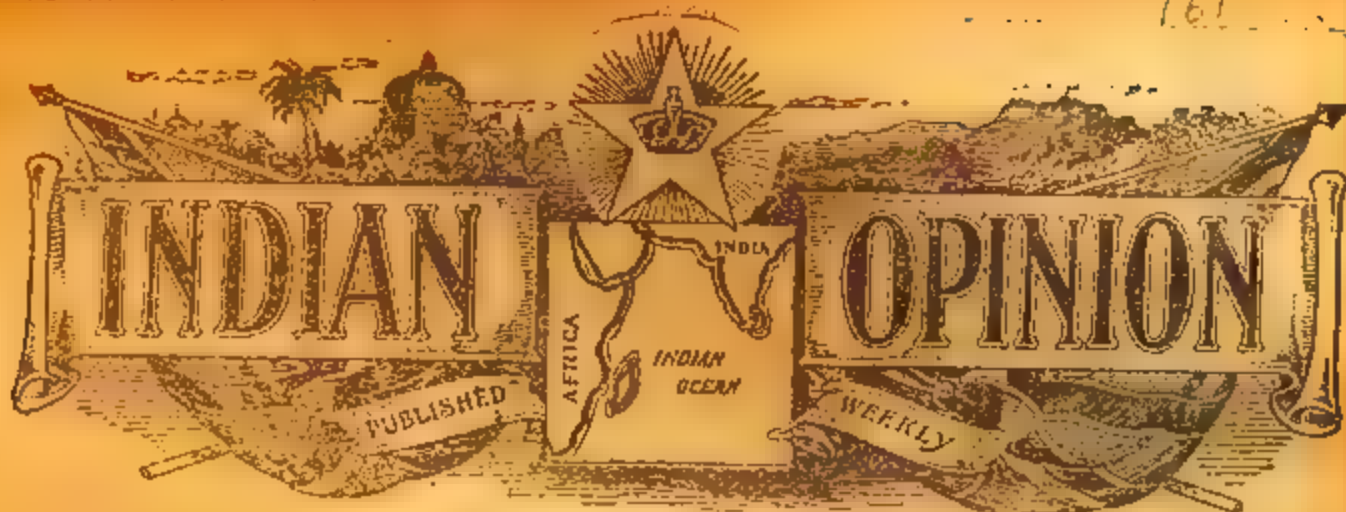
E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Thonix, Natal

No. 32—VOL. 8.

SATURDAY, AUGUST 6TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

HOW A MILLION STERLING WAS REFUSED

BY THE DOUKHOBOR PASSIVE RESISTERS IN CANADA

MR. J. BRUCE WALLACE gives in *Brotherhood* an account of a visit which he paid to the Doukhobors ("Spirit-Wrestlers"), the Russian communist sect who got into serious trouble with the Russian Government, not only over their active dissent from the "Orthodox" Church but also, still more, over their young men's conscientious persistent refusal to render military service. They assumed the name of "Christians of the Universal Brotherhood," and tried to live up to this description. Imprisonments, floggings, the exiling of their leaders, and all manner of persecutions proved unavailing to move those brave lovers of humanity from their principles. At length the Czar, fairly baffled, granted permission to all of them who were not at the time actually liable to military service to take themselves and their families, at their own expense, out of his dominions.

So in 1899, says Mr. Bruce Wallace, 7,363 Doukhobor people (men, women, and children), shipload after shipload, were brought out from Batoum to Canada, and settled there. They have been joined since by their released Siberian exiles, and number now about 9,000.

"The leader, Peter Veregin, is a dark, big, strong, handsome man, about 45 years of age. His face bears marks of storm and strain; and, no wonder! for more than fifteen years of his life, from the age of 23 to 39, have been spent in exile, partly in the Government of Archangel and partly in Northern Siberia.

"What Peter Veregin chiefly insists upon is (no easy attainment) that people should not get angry, that they should not seek gain at others' cost, that they should live a life of love and service, and that they should try to share all good things with their neighbours. This is the quite intelligible practical side of his religion.

At Veregin, the village named after the Doukhobor leader, close to the railway station, are the principal business offices and stores of the Doukhobor community, and their brick-yard and flour-mill. The villages are clean, neat, and picturesque. Each one has a meeting-house, and—cleanliness being next to godliness—each village has also a public bath house, where everybody is expected to take a Russian bath (something like a Turkish bath) once a week.

"Each village of the Doukhobors is an organised community, with agricultural implements, horses, cattle, dairy, bakery, and store, owned collectively. The product of the villages' socialised labour belongs to them collectively, until it is apportioned among the families according to their several needs. When men go outside the colony to work for wage, or railway construction or something else, they put their wages into the common fund of their village. No money is used in the villages; nor is there any use for any; for all the families, according to their size, get their bread, milk, vegetables, clothes, and other supplies without money from the communal bakery, dairy, and stores.

"In addition to the communism of the villages, there is a more comprehensive communism which inter-connects all the village communes. There are thus flour mills, saw-mills, flax-mills, brick-yards, and other industrial plant which, with the products, are the common property of all the communist Doukhobors.

"The members engaged in the offices at Veregin, and those who happen to be there on business from distant villages, take their meals together, in Russian peasant fashion, at a long oil-cloth-covered table, that occupies one whole side of a very large kitchen.

"Here is a sample bill of fare. First course: Potatoes well boiled in their skins. Between each two people at the table a spoonful of salt is

placed on the oil-cloth cover. They peel their potatoes with their fingers, and dab them in the salt. With the potatoes is served a savoury vegetable seasoning, called kwass. One bowl of it suffices between two or three people, who dip their wooden spoons into the same bowl. Second course: Soup, of vegetables and milk, with brown wheaten bread. As with the kwass, two or three sup the soup out of the same bowl. Third course: Pancakes and jam or syrup.

"Peter Veregin dipped his spoon into the same bowl as his companion.

"Under the Homestead Laws, any genuine settler on Government land being above eighteen years of age, and duly fulfilling certain conditions that are imposed, can in the course of three years become owner of a 'quarter section'—that is to say, 160 acres, the quarter of a square mile. But when the time came for getting their titles to the land, the Doukhobors were found to be for the most part unwilling to take the oath of allegiance to King Edward which was required of all 'homesteading' aliens. After much hesitation and prolonged negotiations, they finally declined to take the oath; and thus they forfeited the titles that would have been theirs had they conformed.

"The Government, of its grace and during its pleasure, allows them the use of land at the rate of 15 acres per head of their population; and this is quite enough for subsistence. But the 160 acres per adult man and youth above eighteen years, which might have been their communal property, they have foregone. The forfeited land amounts to about 480,000 acres, the value of which is nearly a million sterling.

"To those long persecuted Russian peasants, whose bitter experience has accustomed them to regard all Government as force organised in the interests of one nation against those of other nations, the oath of allegiance

to King Edward looked like an abjuring of their universal brotherhood in favour of something narrower."—*Public Opinion*.

Our London Letter

London, July 8, 1910.

Mr. O'Grady's Appeal for a Conference

We are gradually getting back to our usual routine of work after the amazement and sorrow caused by the death of King Edward VII. Those impressive days, when the nation and the Empire were bound by a common sorrow, when the world testified to the beneficent influence of the Peacemaker, and when his people took farewell in a most striking manner of all that was human, have gone, but they have not left us untouched. They have had an arresting and calming influence; conciliation is in the air; a conference of opposing parties is sitting to see if some basis of settlement can be reached for negotiations with regard to the issue between the two Houses of Parliament; a women's suffrage conciliation bill is to have a second reading and full dress debate; surely the much and deservedly vaunted Union in South Africa will not escape the contagion of conciliation, and even the Transvaal Indians be able to begin the new era, and the new reign with new hope.

Mr. O'Grady made a strong appeal last week in the House of Commons during the Colonial Office debate on behalf of the British Indians in South Africa. The stalwart member for East Leeds showed briefly how much worse the case has become since the days when Lord Lansdowne declared that the misdeeds of the Transvaal Republic with regard to British Indians filled him with indignation, and he emphasised specially the deportation policy in which the Portuguese play their part, a policy which Mr. O'Grady did not hesitate to denounce as "trickery." He made an appeal for a conference between General Botha and General Smuts on the one side and Mr. Gandhi and the leaders of the British Indians on the other and prophesied that a mutually satisfactory settlement would be reached. The case of Dinizulu was mentioned and Mr. O'Grady insisted that in the Transvaal itself there was a growing feeling in favour of better treatment of the sober, abstemious, and industrious British Indian. Colonel Seely had a very wide area to cover in his reply in the many speeches of the debate, and he only touched on Mr. O'Grady's appeal in a sentence or two quite at the end of his remarks. The words were not tangible or specially practical, but Mr. O'Grady was assured that "the matter is still the subject of correspondence." It is to be hoped that it will emerge from the correspondence stage to definite settlement. The coming of

the Duke of Connaught to represent His Majesty King George is now settled, and His Royal Highness is no stranger to Indians or Indian questions. It would be a cause of great satisfaction to him as to King George if a matter, which affects all India, were dealt with in a statesman-like manner and that Indians could feel free to rejoice over a true Union.

A Degrading Exhibition of Race Hatred

Much excitement was fostered over the fight in America last Monday, for the world heavy-weight championship, and so long as all interested preserved a true and fair sportsman-like attitude, the fact that the rivals were not of the same complexion did not matter seriously, but the result, owing to the victory of the negro over the white man, has caused an exhibition of a hateful and degrading race rivalry. Prize fighting is not an ennobling sport; it does not bring out the best characteristics of those who indulge in it; it glorifies the physical at the expense of the spiritual, but the struggle for physical mastery is worthy of commendation in comparison with the outlet of degrading passion which this latest contest has provoked. That white men should, in the fury of disappointment, wantonly attack, disable, shoot and kill innocent men simply because their skin was black, is too sickening for words; it shows how thin is the veneer of so-called civilisation; bestial passion cracked it instantly. The redeeming feature of this degrading story is that the pictures of the fight have been prohibited in many States, and it is likely that they will also be prohibited beyond America, "the land of the free."

The March of the Ten Thousand

It was a striking tribute to the impressiveness and success of the great demonstration of women in favour of the extension of the suffrage to them that a man in the crowd declared he could go home and weep to think it was women, and not men, who had arranged that striking procession. For dignity and sheer joy of colour, not to mention enthusiasm, the March of the Ten Thousand Women through the West End of London from the Embankment to the Albert Hall on June 18, was the finest sight of the kind ever witnessed in the Metropolis. The organisation was superb; there was no confusion, no raggedness, no gaps. The women held up the traffic along the line of route; it could not be allowed to break that long, long line; the consequence was that the whole distance was bordered with a deep fringe of motor omnibuses and all kinds of vehicles which served as improvised stands for eager sight-seers. The reception, too, was most cordial; there was little or nothing of the cheap and vulgar jeering of former occasions. Instead there was respectful raising of hats, and remarks which

showed how widespread was the sympathy excited. Dressed for the most part in white, many carrying flowers, with waving banners of varied colours and fluttering pennons, the women marched, old and young, rich and poor, industrial workers and actresses, writers, artists, doctors, University graduates, and a detachment of girls bringing up the rear, with representatives from all parts of Great Britain and Ireland, from the Continent, and from the Colonies, as well as from America—truly an amazing gathering, all bent on one object, all determined to attain it. Perhaps the section of the procession which excited the greatest interest was "The Prisoners," those who had experienced what Holloway was like in their devotion to the cause. The weather was in keeping with the event; bright sunshine and genial warmth marked the day, and London is not likely to forget the impressiveness of that great march. Whether the Conciliation Bill gets beyond the second reading remains to be seen.

On Behalf of Minorities

An international conference in defence of Nationalities and Subject Races has been held during the past month in London, and special interest attached to the meetings, which took place at the Caxton Hall. Mr. Mackarness presided at the first meeting, Mr. Arthur Ponsonby, M.P., Mr. Cunningham Graham, and Mr. J. A. Hobson occupied the chair at succeeding meetings, and among the countries represented were India—which could hardly, however, be called a "minority"—Egypt, Finland, Georgia, Persia, Poland, Morocco, and Ireland. Throughout the proceedings there was a protest against spurious imperialism, and Sir Charles Dilke spoke with driving force about the exploitation of savage races, especially in South America for the sake of rubber. Mr. Morel, who has so long led the fight on behalf of the suffering people of the Congo was present and spoke of the tardy action taken in the matter; Mr. Travers Buxton, a noted and outspoken opponent of forced labour, added his story to a tale of horrors. Mr. Lajpat Rai and Mr. Bepin Pal spoke on behalf of the national movement in India. The last meeting was devoted to a consideration of remedies, and Mr. G. K. Chesterton declared that the best gift or help one nation could bestow on another was the gift of citizenship and nationality. National characteristics go to the enrichment of civilisation; each nation has something to bring. A practical suggestion was that there should be an international tribunal before which any subject nation having treaty rights might appeal. Perhaps one of the most touching and yet penetrating remarks made in a conference which gave scope for wild and whirling words, was that by Madame Malinberg, the representative of Finland. Her coun-

try is now being crushed by the iron hand of Russia, her liberties swept away, vows and promises broken, and a deputy in the Russian Duma could shout with triumph: "Finis Finlandae!" Said Mme. Malinberg: "In our former happy life we were in danger of forgetting the sufferings of others. Finns joined the army which overran Poland; there was a suffering race, the Jews, which we oppressed to the best of our ability. It was high time that we should be stirred up!"

OBSERVER.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London, 8th July.

On Sunday last, at the evening service of the West London Ethical Society, conducted by Miss Florence Winterbottom, Mr. Kitch gave a very interesting address on the subject of the treatment of the British Indians of the Transvaal from an ethical standpoint. There was a very large congregation present, and, at the finish of the service, all adjourned for a friendly discussion, with the result that some more Volunteers were added to our band of workers.

The Secretary of the South Africa British Indian Committee has made a stirring appeal to the Imperial Government in view of the Natal Government's action in refusing the returning deportees permission to land.

In another communication to the Imperial Government in regard to the recent batch of 13 deportees to India, the Secretary called attention to the fact that all the people were very old residents in South Africa, and that, consequently, their deportation is much more of the nature of expatriation. He added that, in nearly every case, wives and families or parents reside in the Transvaal, and the deportees have, of course, been forcibly separated; and he further pointed out that, in several cases, the deportees were of South African birth, and in one or two cases born in the Transvaal. He mentioned that practically all were voluntarily registered.

At our weekly meeting of Helpers last evening—the attendance of which by the way is ever increasing—great feeling was aroused at the cable news of the refusal of the Natal authorities to permit the returning Indian deportees to land. It was impressed upon the gathering by the President the necessity of keeping the agitation alive in this country by meetings, letters to the press, distribution of literature, etc., Dr. Batteson volunteered to write the weekly press letter. Mention was made of the fact that the Government of India could show its disapproval of Natal's action by stopping immigration to Natal, which step would, of course, affect the Transvaal.

From the Editor's Chair

TRANSVAAL INDIANS IN THE HOUSE OF LORDS.

LORD AMPHILL, who has rendered signal services to the cause of the British Indians in South Africa and, thereby, we venture to think, to the Empire, has again raised the question in the House of Lords. Reuter's cable gives only a summary of Earl Beauchamp's reply to Lord Amphill's query. And, if the summary gives a correct version, it shows that the policy of the Transvaal Government of misleading the Imperial Government continues unabated. In reply to Lord Amphill's protest against the deportations to India, Earl Beauchamp is reported to have said that "every opportunity would be afforded British Indians to prove domicile in South Africa, but that many absolutely refused to give information." The fact is that, in most cases, the authorities themselves knew the domicile of the parties concerned, and that, save in one or two cases, they all emphatically declared their domicile. It was not possible for them to do more. The authorities, however, insisted on production of domicile certificates which many did not possess. It is a well-known fact that possession of such a certificate is not a legal necessity. Some Indians take them out as a measure of protection. The authorities knew the case of young Manikem Pillay. He was a student in Natal; he could enter the Colony by reason of his education; his father is well known to the Asiatic Department; yet the young man was sent away to India. Young Pillay, we understand, gave all the information but it was of no avail. The fact that young Pillay and other Indians were deported and, on their return from India, could enter Natal; and the further fact that they are now serving long sentences in the prison, eloquently demonstrates, as no argument by us could, that the Imperial Government has been hoodwinked by the Transvaal Government.

Then, again, Earl Beauchamp is reported to have said that the Union Government could not agree to "unrestricted immigration." Indians in the Transvaal have repeatedly declared that they do not want unrestricted immigration. Passive Resistance has not been undertaken to bring about any such result. Indeed, they know that, if they sought for unrestricted immigration, they would forfeit the generous support given to them by Lord Amphill and other distinguished statesmen. They have received universal sympathy and support outside South Africa only because they have shown that their demands are reasonable, moderate and such that they cannot but be satisfied in the end. So far as immigration is concerned, all that they ask for is that there shall not be in law any distinction based on

race or colour; that there shall not be an insult offered to Indians as a race, as the present legislation does.

AN INTERESTING GROUP

Our Supplement this week is an interesting photograph of Pioneer Settlers at Tolstoy Farm—the Passive Resistance settlement at Lawley in the Transvaal. Our readers will specially value the photograph as it includes that of Mr. Kallenbach, whose generosity in placing the Farm at the disposal of the passive resisters' families, together with his whole-hearted sympathy with the movement, is so well known and appreciated. What will perhaps appeal most of all to the Indian community is the way in which Mr. Kallenbach, literally as well as figuratively, "takes off his coat" to the work of helping the cause he has made his own.

Imperial Parliament

HOUSE OF COMMONS,

June 29th.

British Indians in the Transvaal

Mr. O'GRADY said that he desired to speak of what to him, in any rate, seemed a very important matter—the position of the British Indians in the Transvaal. He knew it was a very difficult and delicate matter, particularly at this juncture, in view of the fact that an independent Parliament was an actual operation in the Transvaal, but he still felt that this House ought to concern itself with it. It had been said on previous occasions that now the Transvaal had self-government they had a perfect right to carry the law they had carried against the British Indians, but he ventured to submit there was a claim from the Imperial point of view which considerably outweighed any claim the Transvaal might have in this matter. These laws against our fellow-subjects in the Transvaal were having considerable effect in India itself. Very much of the unrest in India arose from the fact that the Imperial Government had not done its duty with regard to the Indians in the Transvaal. In 1907 Mr. Harold Cox, the late member for Preston, and he had ventured to bring this matter before Parliament, and he was glad to say that they were supported in all quarters of the House. He thought, if it were possible to go to a Division that night, he should still receive the same kind support. The case was so strong for representation to be made by the Imperial Government to the Transvaal Government that a mere statement of the facts would achieve some good. The position of the British Indians now that the Transvaal was a self-governing colony, was considerably worse than before the war, and, as far as he could gather, as the days went by the treatment they received certainly grew worse

and worse. Prior to the war Mr. Joseph Chamberlain on many occasions intervened, and as the result some of the old vicious laws were practically thrown out of gear. They certainly became inoperative. The Act of 1885, for instance, required every Asiatic entering the Transvaal to pay £3 and take out a receipt therefor. It deprived Asiatics of any right to hold landed property save in such locations, confined their residence to such locations, and disqualified them from becoming burghers. This was accepted by the Imperial Government of the time under a misapprehension. There were only about thirty Indians resident in the Transvaal, but it was never put in force by the late Boer Government. The treatment they received at that time clearly showed that the intervention of the British Government had some direct effect, because the law was inoperative. Even at a later date Lord Lansdowne declared:—"Among the many misdeeds of the Transvaal Republic, I do not know of anything that fills me with more indignation than this treatment of the Indians." When he pointed out that all the vicious points of the old Act of 1885 were at present in operation, he thought the House would agree that the position was very peculiar and ought to receive attention. The Indians of the Transvaal, in his judgment, had been misled upon two or three occasions with regard to these Acts. They were advised by Lord Milner in 1904 that all they had to do was to register themselves voluntarily, and that then they would be entitled to come and to go or to stay, and would not have to be registered further. As a matter of fact, Acts carried since that advice was given compelled them to register. They were again promised by General Smuts, the present Colonial Secretary, that if they voluntarily registered they would possibly be given certain amending Acts which would possibly be more favourable to them. They did as they were told, and later General Smuts amended the old Emigration and Asiatic Act, but he so amended it, unfortunately, as to make the position of the Indians considerably worse than it was under the compromise outlined by Lord Milner. One of the noble Lords in the other House who took an interest in this matter had declared that the action of the Indians, in their passive resistance movement, was not breaking the law at all. It was very interesting to note that the Indians, as a protest against these breaches of the compromise, and against the subsequent conduct of both Mr. Duncan and General Smuts, had a mass meeting, and burned 2,500 of these certificates. Any policeman in any of the towns in the Transvaal could arrest these men and ask them for their certificates and take them to gaol. Although they might be born and domiciled in the Transvaal they apparently got no justice. After they had been in gaol

a certain time the Governor had power to deport them. They were put on board the train and taken over the border into Portuguese territory. They were told they would then be free men, but at the first stopping place the Portuguese authorities boarded the train and shipped them to India, and, once arrested by the Portuguese authorities, there was absolutely no right of appeal. He ventured to submit that that was nothing more nor less than mere trickery. The subject was very delicate and difficult, and he felt very strongly upon it, but he did not want to say too much that night. He believed a better feeling prevailed at the present moment—at least among many prominent men in the Transvaal—and that General Botha and General Smuts were prepared to do what they could, and he was hopeful something would be done along the same lines as was done in the case of Dinizulu. He was perfectly sure that if the Transvaal Government would confer with Mr. Gandhi and the leaders of the British Indians some compromise would be effected which would give the Indians greater freedom and liberty than they possessed at the present moment. He knew the question of the colour bar would come up, but these men ought not to have the colour bar put up against them in so stringent a fashion. It ought not to be overlooked that they were civilised men. He did not want to say anything in disparagement of the African native, but the British Indians must be looked upon from a different point of view. The Indians were classed with the natives for certain purposes; for instance, for the purpose of keeping them from the vote, but they were not classed as natives in other respects. The native could own land, but the British Indian could not. He submitted that when men were deprived of economic and social rights—that character they were perfectly entitled to ask themselves what was the real value of British citizenship. They were large ratepayers in the various towns, but the colour bar was up against them. They could not ride in the trains that they owned and possessed, and they were not entitled even to go on to the sidewalks. They were excluded from many of the trades in the Transvaal. They had to trade in locations. Of course, it was perfectly true they could own property in that particular district. Then there were laws which, in his judgment, totally restricted any emigration from India. It was perfectly true the law allowed six per annum to come in, but that was conceded on the ground that they wanted their own medical attendants. Practically speaking, emigration from India was totally prohibited. Every child from eight years, and, of course, every man had to be registered by taking out certificates. How could they be considered to be free men? How were they as British citizens,

being treated justly even although they were under the autonomous rule of the Transvaal? Taking all these things into consideration, something might be done by the Colonial Office to rectify the present state of affairs. They were the most docile and the most loyal subjects under the British Crown. They were sober, industrious, and abstemious in their habits, and were people of the strictest business integrity. They were the best of citizens from all points of view, and yet this was the way in which they were treated in one of our self-governing colonies. Prior to the war there were only 13,000 of them in the Transvaal, but after the wholesale deportations that had taken place, there were at present only about 5,000 of them remaining. The treatment of some of them in the gaols had come under his observation. He personally knew some whose health had been permanently undermined by the way in which they had been treated—cultured men, refined men—and all because they had the courage of their convictions and proposed vindicating their right on every possible occasion. With regard to the men who had been sent out of the country, he admitted he did not know much about Indian social life; but he had read very considerably on the matter, and he thought he was right in saying that the love of family was as strong, if not stronger, among Indians than among very many of the white population. A large number of those men who had been deported had left behind them fathers and mothers who were dependent upon their sons, and those sons had been deported for vindicating their claim as British citizens. The poverty that had followed had positively decimated the families left behind, whilst there were hundreds of business men who had been involved in absolute financial ruin. Treatment of that character ought to be taken into consideration by the Imperial Government, and representations made. What did they see when they compared the British Indians with some of the white population—the scum of Southern Europe? Many of them had indulged in practices in Europe that would scarcely bear the light of day, but those men, because of their white skin, were entitled to go into the Transvaal and become British citizens and receive all the privileges involved in British citizenship, whilst the British Indians, who, in his judgment, were far superior in point of intellect, in business ability, and, if he might say so, in loyalty to the Crown than the white men to whom he had referred, had to endure not only social and civic wrongs, but also simply because they had become passive resisters, what was to them, compared with white men, positive torture in the prisons. He believed that if the leaders of the British Indians could be allowed to meet General Smuts, good would come of

it. They knew that all the laws of which they complained could be revoked; they knew the racial prejudice that existed, and he was sure they would not ask too much, but if they were allowed, for instance, to voluntarily register, if many of the restraints with regard to travelling in tramcars and trains were removed, if they were allowed to own land, if the restrictions with regard to trading in locations were somewhat loosened—if these things were done he thought the British Indians would be perfectly satisfied, at least for the time being, knowing full well that as time went on the white population of the Transvaal, because of the representations made by the Imperial Government, would have their views broadened, and would admit these men into all the rights and privileges that British citizenship would involve. Perhaps he had spoken rather strongly on this matter, but he felt very keenly. He had followed it for a number of years. He knew the feelings of the Colonial Secretary and of the Under Secretary on the matter, and he thought also something of the views of General Botha and General Smuts. It was the unseen power that existed in the Transvaal that ought to be counteracted. It might be said that there were economic questions concerned; it might be said of himself for instance, "You are expressing opinions contrary to the opinions held by the white working man of the Transvaal." He believed the white working man of the Transvaal had been absolutely misled in this matter. The Under Secretary would agree with him that with so very few British Indians engaged in trade—

The CHAIRMAN: The only way in which the hon. gentleman can really raise this matter is by pointing out what the Colonial Office can do. He is complaining of a good deal that goes on in the Transvaal in order, I presume, to point out in what way the Colonial Office could interfere, but he is now discussing it without making any practical application, and that is out of order, because we have no control, and all we can do is to make representations.

Mr. O'GRADY: Perhaps I was travelling somewhat wide of the mark. I will confine myself to the point that representations might be made to the Colonial Government, and that is the whole purpose of my intervention. I do trust that those representations will be made as soon as possible, because I feel certain there is a growing opinion in the Transvaal itself in favour of the better treatment of these subjects. If the Conference I suggest could be brought about, I personally should be extremely thankful, and I am sure the Indians would be more than thankful and grateful to the Government.

Colonel SEELY, in the course of his reply, said—With regard to the question of British trading in the Transvaal, he could only tell Mr.

O'Grady that that matter was still the subject of correspondence, but he would forward him a copy of what had passed so far, if he so desired. —*India.*

The Passive Resistance Struggle

"Rand Daily Mail's" Hopes

In the course of a leading article on the 29th ultimo, the *Rand Daily Mail* says:—

The Asiatic trouble in the Transvaal has dragged on for such a long time that everyone would be pleased to see it finally settled. But we doubt very much whether the debate in the House of Lords, reported in yesterday's papers, will help to bring about a final solution of an admittedly difficult question. As in the majority of the discussions in the English Parliament, the subject was viewed from an Indian rather than a Colonial standpoint. It is difficult to persuade many people in England that Indian subjects of the Empire cannot safely be allowed to settle in all the overseas Dominions if they want to do so.

Lord Amphil, who voices the claims of the Indians in the House of Lords, was an excellent and sympathetic Governor of Madras. But he has had no experience of the Colonies, and like most Anglo-Indians he sides with the Asiatics. Neither in England nor in India is it realised that the Asiatic agitation in the Transvaal has been carried on by methods which cannot meet with the approval of any Government ruling a huge native population. In India the subject has been taken up to some extent for political reasons. It makes an excellent stick for beating the British Government. Indians who have never lifted a finger to protest against the ill-treatment of the miserable pariah class in India make eloquent speeches dilating upon the grievances of the Asiatics in South Africa. Publicists in England who denounced the passive resistance movement against the English Education Act some years ago, applaud the passive resistance movement of the Transvaal Asiatics. It is forgotten that the Indians have brought the present position upon themselves just as much as the Suffragettes who first assaulted policemen and broke windows, then tried to starve themselves in gaol, and finally complained bitterly to the world that they had been forcibly fed. The Asiatics in the Transvaal demanded the right to introduce certain teachers, doctors, and religious instructors. The Government were prepared to allow them to come in under the permit system. But this did not suit the Asiatic leaders. They insisted upon the right of entrance without a permit being granted. Then they started the passive resistance movement, which, as has often been pointed out, is an extreme-

ly dangerous form of campaign in a country like this. Had the Government given way they would have invited the native population to carry on a similar agitation whenever they discovered anything to which they objected.

The actions of the Indians have more than once given colour to the impression that they do not want a settlement, but wish to pose as martyrs as long as possible, and create as bad a feeling in India as they can against the British Colonies and British rule generally. We hope the Union Government may be able to solve the difficulty. But nothing must be done which might let it be supposed amongst the natives that the Asiatic community have gained their way by the process of passive resistance. If the natives believed that such a campaign could obtain for them everything they thought they ought to have there would be endless trouble in South Africa. Had a passive resistance campaign on a big scale ever been carried out in India, there would be very different expressions of opinion from Lord Amphil and other Anglo-Indians who have been criticising Colonial ideas in England. It is easy enough to have discussions in the House of Lords and to attack South Africa for refusing to adopt a policy which it regards as dangerous. But whatever may be said in England where the question is not understood, the policy of this country is not condemned in other lands in which the Asiatic danger has arisen. The preliminaries to a change in the situation must be a modification of the policy of the Indian leaders and the abandonment of the passive resistance campaign.

Mr. Gandhi Replies

In reply to the above, Mr. Gandhi writes to the *Mail* as under:—

Sir,—Will you permit me to correct some statements made in your leading article on Lord Amphil's action in the House of Lords on the passive resistance struggle?

You say that passive resistance commenced after the Government had offered to grant permits for priests, lawyers, doctors, etc., but they refused to grant anything further. May I remind you that passive resistance commenced in 1907, when the question of priests, doctors and lawyers had not come up for public discussion, and when it did arise, it simply arose in order to forcibly illustrate the injustice that had been done by the Government in not conceding the demands of the community, which, as Mr. Patrick Duncan has pointed out, have never varied? British Indians have always asked for equality in the eye of the law as to immigration, but never for unrestricted immigration of Asiatics. I emphatically deny that British Indians who have been deported have in any large numbers declined to give information to their domicile. As a matter of fact, the domi-

cile of most of them was within the knowledge of the Asiatic Department and no proof of domicile was necessary in connection with those who had educational attainments, as many had. You state, again, that in no instances have cases of harsh treatment in the gaols of the Transvaal been proved by the passive resisters. May I inform you and the public that the question of diet, which was a serious one, was very prominently brought before the Government and the public, and that it is only now that the grievance, I am thankful to say, has been partially remedied. That passive resisters who are not criminals in the ordinary sense of the term have been sent to a penal settlement, like Diepkloof, where the ordinary privileges of prisoners are withheld, in my opinion is undoubtedly a glaring instance of harsh treatment. You further state that British Indians are keeping up passive resistance for other than the purpose of having their legitimate demands granted. In reply, I can only say that the world has not many men who would suffer, without reasonable cause, privation, starvation, separation from those who may be near and dear to them, etc., besides the loss of their worldly possessions. I quite agree with you that, if the demands of the community are granted, they should be granted not in response to passive resistance but because they are intrinsically just; but I hope you will agree that passive resistance ought not to stand in the way of a strong Government doing justice. You seem to think that passive resistance means coercion. In my humble opinion, the self-suffering which the community has undergone, and which has been expressed by the term "passive resistance" has been undertaken after the methods of petitioning, etc., had been exhausted, and in order to draw public attention to a grievance that was keenly felt and resented by the community.

Meeting of Sympathisers in London

Protest against Deportations

Reuter cables from London on the 3rd instant that a public meeting was held there that afternoon to protest against the treatment of Indians domiciled in the Transvaal, especially against the deportations *via* Mozambique.

The meeting passed a series of resolutions appealing to Earl Crewe for protection, and reminding him of his and Col. Seely's statements that Indians domiciled in the Transvaal should be fairly and honourably treated.

A resolution was also passed urging Lord Morley to prevent further emigration of indentured labourers to South Africa until redress has been secured.

Sir Mancherjee Bhownagare, who presided, pointed out that the pledges of the Imperial Government had been

violated by the action of the Transvaal. He read letters from Mr. Ameer Ali, who deplored the effect of the situation on British rule in India, and from Sir Chas. Bruce, who wrote that the honour and dignity of one-sixth of the human race were involved there.

There were numerous speakers, including Mr. Bepin Chandra Pal.

A further cablegram, dated the 4th instant, states that Mr. Ritch, the Secretary of the South Africa British Indian Committee, will shortly sail for South Africa, bearing messages of sympathy and encouragement for the Indians in the Transvaal.

He says that unless the matter is quickly settled, an agitation in Great Britain and South Africa will be organised, on a much larger scale than hitherto.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

Mr. Shelat was removed to Pretoria on the 30th ultimo.

The decision of the local Government to reject the claims of minor children who entered with their parents after the Act of 1908 continues to exercise the community. Several important Indians are face to face with having their sons torn away from them unless relief is granted. I understand that there will be interesting developments in the course of a few days. And it is likely that the matter will be taken to the highest tribunal of justice.

The Passive Resistance Farm has received the following gifts during the preceding week:—20 yards length of print and skirt from Mr. Joosub Ebrahim, a pair of flannellette from Mr. Ahmed Mian; eight second-hand blankets and a shawl from Mr. Ali Omar; and a length of calico and a large hanging lamp from Mr. Moosa Nathi.

The following appears in the *Transvaal Leader* regarding the Asiatic Bazaar at Germiston:—

A special meeting of the Germiston Chamber of Commerce was held in the Municipal Council Chamber yesterday afternoon, (26th July). Mr. J. M. Preddy (president) occupying the Chair. The other members present were Messrs. W. W. Brammer, W. J. Tully, H. J. Tunkin, L. Tajt, J. Pickett, D. Cumming, S. Arkin, J. Wilson, and J. J. McMenamin, with the Secretary (Mr. J. D. Dallas).

The Secretary read the report of the sub-committee appointed to go into the question of the proposed purchase of the Germiston location site and trading rights by the Town Council. When they expressed the opinion

that the scheme was not in the best interests of the Municipality, and the establishment of an Asiatic bazaar was not advisable, and did not meet with the approval of the commercial community of Germiston. Further, that it was not obligatory upon the Council to establish trading sites of any description within the location area, and it would be a breach of faith on the part of the Council to allocate money from legitimate purposes—for which it was acquired—to the purchase of the freehold of the location.

The Chairman said that the Council appeared to have looked no further than their noses in the matter. The Council had also neglected to say that the trading rights would have to be granted to coloured people, and he considered it was their bounden duty to have told the public. Perhaps the most important point was that the Council had in contemplation the laying-out of an Asiatic bazaar. They did not tell the public what that would mean. In taking over the location it was true that the trading could only be carried out by coloured people, but his reading of the Ordinance was that it was not for the Council to allow any trading at all. There was an essential difference between the native location and an Asiatic bazaar, because, if the latter were laid out, it would be obligatory on the Council to set aside trading rights, which was a very important point, as it meant that swarms of Asiatics would come into the neighbourhood. As a matter of fact, already applications had been received from Asiatics all over the country for sites in the contemplated Asiatic bazaar. Had the Councillors taken that into consideration?

Asiatics had been kept out hitherto, except the very few in the location, and Germiston, by escaping the Asiatic plague, had escaped commercial depression and the evils resulting from it experienced by other towns. That, however, did not appear to be sufficient for the Councillors, who were going out of their way to invite the incursion of this most pernicious factor into the commercial life of the community. The Council might say that the rights would be granted in the location and not in the town, but they must not delude themselves into false hopes in that direction, as the business acumen of Asiatics was so great that it would interfere seriously with trade. Was it to be supposed that they would be satisfied to remain at the location? Gradually they would work their way into the town, and no power in South Africa would stop them. Perhaps those present might think that he was over-stating the case, but, if they visited other towns and observed what was happening, they would see that he was not. Yet the sapient Town Councillors of Germiston were taking action which would lead to that. He did not say they were doing so wilfully, but they were certainly doing it, and he could not understand their positive assertion that all the details

had been laid before the public. There was no doubt that a great deal more of the details had come out in committee, but that was not laying the details before the public.

In conclusion, he moved a resolution to the effect that the Chamber considered that the proposed purchase of the location site and trading rights was inadvisable in the circumstances, and that it should not be ratified until every means of acquiring land elsewhere from the Government had been exhausted.

After much discussion, this was seconded and carried.

He further moved that neither now nor at any future time should coloured people be allowed to trade in the location, and that the establishment of an Asiatic bazaar be not entertained, which were also carried.

The Lot of the Deportees

Mr. John Andrew, one of the Transvaal deportees, says, in a letter from India:—I was deported alone from Pretoria to Delagoa-Bay escorted by a detective. On arrival at the above station I was taken direct to the charge-office, where, to my surprise, I joined our friends who were previously deported on the 2nd of May. I was exceedingly glad about this happy incident.

At the Delagoa-Bay prison we were most shamefully treated. We were lodged with hardened criminals, serving such terms as 6 and 12 months and even 2 or 3 years. Some of them had chains attached to their bodies, and we had to sleep among them. As regards lavatory accommodation, it was scandalous. The closet was in a corner of our cell, composed of 2 buckets and a slop-pail for natural purposes used by both the hardened criminals and us passive resisters. We had to eat, drink and sleep in that horrid, filthy dungeon. The smell of that disgusting cell is beyond description. Our diet, too, was insufficient. We lodged a complaint by letter to the British Consul, and the answer is still coming. However, we kept up good spirits, and on the other hand, I thank God, none of us were sick.

We embarked on the 18th of May at 11 a.m. in a starving condition, for our simple breakfast of dry bread and tea was refused us. On board, too, we were treated likewise; in fact, worse. Our diet on board the deportation-ship *S.S. Unful* was simply scandalous. Gael food was preferable. We had among us several sick patients, and they were not well looked after. They were left to the mercy of wind, rain and the waves. I was afraid that one or two of them would find a watery grave. Others were huddled together in a sort of a dungeon, known as the hold. It was almost suffocating, but God was good, and still is. We all landed safely at Colombo, though in a miserable con-

dition. Yet, in spite of all these hardships, on our return journey to the Transvaal, come what may, as passive resisters, we are fully determined to fight, even if it means death; for we know we are bound to win in the end.

The Estcourt Licensing Appeal

A Scandal Confirmed

In the Natal Division of the Supreme Court of South Africa on Tuesday, was heard a review from the decision of the Estcourt Licensing Board. Mr. Hellett appeared for the appellant, E. Sulliman, Mr. R. J. Harrison appeared for certain objectors, and Mr. Bigby represented the licensing authorities.

The Estcourt Board sat to hear Sulliman's appeal from the decision of the Licensing Officer, who refused transfer of a certain license. The Board consisted of Mr. F. E. Foxon, the Resident Magistrate, as chairman, and two other gentlemen, who took the place of others who had recused themselves. Mr. Hellett took exception to Mr. Foxon sitting on the Board. Mr. Foxon retired. Mr. Hellett objected that the Board was not properly constituted. Mr. Hellett referred in the lower Court to Act 38 of 1896, Section 54 of which dealt with the reconstitution of the Board. He argued that no vacancies had occurred on the Board, and therefore it was impossible to appoint members, and he objected to the Board sitting, as it was not properly constituted. The chairman overruled the objection, and held that the Board was properly constituted. Mr. Hellett declined to proceed, and the Board decided to dismiss the appeal with costs. Mr. Hellett having addressed shortly in support of the attitude he had taken up, Mr. Harrison was heard. He argued that Mr. Hellett's position destroyed the intention of the law, because it made it impossible for anybody to do what he desired to have done. He asked the Court not to allow the law to be defeated in this way. It simply meant that the Court of Appeal would be shut up until the end of December, when fresh appointments could be made.

Mr. Bigby addressed the Court, and submitted that other members of the Board could be appointed before the end of the year. He argued that the word "vacancy" on such a Board did not hold the meaning counsel for the appellant had endeavoured to place upon it.

The Chief Justice: I suppose the question is whether a vacancy occurs when a member of a Court recuses himself?—Yes my lord.

Mr. Hellett, replying, pointed out that if either of their lordships recused themselves, their seats did not thereby become vacant. A vacancy inferred the vacation of office.

The Court held that a vacancy was created by absence. The resolution of the two members of the Board originally appointed made it competent for the Governor to appoint others to fill the vacancies thus created.

Mr. Justice Dove Wilson said he considered the Legislature had contemplated a temporary incapacity to act in using the word "vacancy." The word "vacancy" had no technical meaning at all; it simply signified a place which was empty.

The appeal was dismissed with costs to the objectors.—*Natal Mercury*.

An Indian Licence Refused

By the Ladysmith Licensing Officer

We learn from the daily papers that the application of Mr. Goga of Ladysmith for a licence to the premises owned by him (known as "Crescent House") in Murchison Street, Ladysmith, has been refused by the Licensing Officer for that historic borough—historic in more ways than one, as the Indian traders know to their cost.

Mr. Attorney F. Pearce appeared on behalf of the applicant, and Mr. E. W. Groot opposed on behalf of the Ladysmith Chamber of Commerce.

Applicant, on oath, stated that he held a retail licence for premises known as "Bombay House" in Murchison Street. He owned the "Crescent House" for about ten years, and that place was previously licensed in the name of Sulliman Mahomed, and later by Amla. In 1900 a licence was refused for "Crescent House," the building was unsuitable, so in 1901 witness had the present building erected, and which was, in consequence, licensed. Amla next held a licence for about three years, and when he vacated the premises, witness applied for a transfer, which was opposed by the Chamber of Commerce, and the Licensing Officer and Appeal Board refused the transfer of licence, since when the building has not been occupied for trading. Witness had a clause in an agreement with Amla that the licence was to revert to him should Amla vacate it. Deponent owned about £10,000 worth of property (including stock and book debts) in Ladysmith and paid £160 per annum in rates. He had lived in Ladysmith about 20 years, and was a native of India. He tried to let "Crescent House" to Europeans and negotiated with Messrs. Carter and Robinson and Messrs. Walton and Tatham to secure a tenant, but was unsuccessful. Europeans, apparently, objected to leasing the premises owing to so many Indian businesses being in the immediate vicinity. About 90 per cent. of his trade at "Bombay House" was done with Europeans, and he required a licence for "Cres-

cent House" in order to cater for Kafirs. If the licence was granted he would give an assurance that he would solely trade in kafir "truck" in "Crescent House."

Mr. Pearse handed in a petition, signed by 37 Europeans and 4 Indians, which read as follows:—"We, the undersigned, see no objection to the granting of a retail licence to Mr. M. A. Goga for the premises known as "Crescent House," in Murchison Street, Ladysmith; and we trust that the Licensing Officer will grant same." Mr. E. V. Bambrick (Secretary of the Chamber of Commerce), handed in a lengthy argument preferred by the Chamber in opposition to granting the licence applied for. He also handed a petition containing signatures of 48 Europeans, owning among them about £80,000 worth of property in Murchison Street.

By Mr. Pearse: Several petitioners signed as firms as well as private residents. He requested some of them to sign in different parts of the petition in order to avoid confusion. His public criticism of Indian traders was privileged in his professional duties. The public had every right to protest against undesirable traders, if any existed. It was for the welfare of the European community at large that Indian traders should be restricted. He sincerely identified himself with any endeavour to make South Africa "a white man's country." He framed the Chamber's objections to Goga's application, and his argument was unanimously adopted at a general meeting of the Chamber. Last year he took a similar stand against Goga's application, and was successful on behalf of the Chamber.

General Botha and Indentured Labour

How he would "Get Rid of the Coolies"

The *Pretoria News* of the 28th ultimo says that General Botha, speaking at a private meeting in Pretoria on the previous night, advocated a policy of getting rid of the coolies in Natal. "We shall have more difficulty," he is reported to have said, "in getting rid of the coolies than we had in getting rid of the Chinese." General Botha considered that a sum of money should be set aside to compensate them, and then they should be sent out of the country, lock, stock, and barrel.

Reply to a correspondent in a footnote, the Editor of the *Natal Mercury* says:—

We should strongly advise our correspondent not to rely upon what General Botha is reported to have said at a private meeting. He is also reported to have told another private meeting of interested persons that he would be agreeable to the introduction

and employment of Asiatics within a defined coast belt. In his published manifesto, which is the only thing to compare with the Unionist programme, all that is said is that he will advocate "The encouragement to European, and the prevention of Asiatic, immigration."

A Passive Resistance Song

Mr. John Andrew, one of the deportees, a letter from whom appears elsewhere, has written some lines, the sentiment of which is so good that we have re-arranged them where it appeared necessary, and have pleasure in printing them below. The words may be sung to the well-known tune of "Oward, Christian Soldiers," repeating the first four lines of each verse for the chorus.

EXCELSIOR!

Brothers, look up bravely
At the lowering sky;
Brace your nerves together,
Trusting God Most High!
Turn your faces sternly
To the bitter blast;
Leaving near and dear ones
And the well-loved Past!

Pressing onward, upward,
Give us courage, Lord!
Guard and guide our footsteps;
Ours Thy strength afford!
Fearlessly, undaunted,
We, without a sigh,
Up the path of Duty
Climb, e'en if we die!

JOHN ANDREW.

S.S. Umfoli,

May, 1910.

Items of Interest

Mr. Burjorsing, who was recently discharged from Diepkloof and who was at the Pass. Resistance Farm, was suddenly called away to Durban owing to the serious illness of his father. Opportunity was taken by Mr. Rathupal Singh and Indians of the Corporation to give him a banquet for the brave stand taken by him. Mr. Burjorsing expects shortly to return to the Transvaal and court re-arrest.

With reference to the prospectus of the Indian Co-operative Navigation and Trading Company, Ltd., published in this journal, Mr. Thutley, the Secretary, has now published a notice offering to meet the demand of the public by providing a more regular service between Marmagao and Bombay if more shares are taken up.

The President of the Catholic Indian Young Men's Society, Durban, has received the following letter, dated the 28th July, from the Governor-General's Office, Pretoria:—"Sir,

I am directed by the Governor-General to inform you that he has been commanded to convey to the members of the Catholic Indian Young Men's Society and the Catholic Indian Congregation of Durban the thanks of Their Majesties the King and Queen, Queen Alexandra, and the Members of the Royal Family, for their message of sympathy on the death of His late Majesty King Edward VII.; and the thanks of His Majesty the King for their loyal wishes."

We learn that Dr. Abdurahman will stand as a candidate for the Castle Division (Cape Town) in the Provincial Council elections.

The second celebration of the anniversary of the Wesleyan Methodist Indian Mission, Durban, was held in the church in Queen Street on the 21st ultimo. The members of the flock from various parts of the Circuit had so thickly mustered together long before time for starting that the humble sanctuary became too small to accommodate the late comers, who in consequence, were forced to stand at the entrance, or go home. To manifest goodwill to and sympathy with the Indian Mission there were present the following English gentlemen:—Messrs. J. R. Buttery, A. A. Smith, White, Swift, J. A. Polkinghorne, Richards, A. C. Spargo, W. Stead, F. Healy, and the Rev. L. S. H. Wilkin-son.

"When," writes Mr. Austin Medley in the *Nation*, "one compares mentally the small Japanese tradesman composing a delicate little poem on some beautiful object of nature, with no end in view but the hope that it may be read by the Emperor, with the small English tradesman scratching his head to evolve some lustian Limerick, allured by the glittering bait of a country cottage and £2 a week for life, the offer of some enterprising firm of cigarette-makers, the comparison is not flattering to the self-esteem of the Occidental. One cannot help feeling that the Japanese have chosen the better part, and hoping that the new-born industrialism may not strangle their pretty and ancient custom."

London, July 27.—President Taft has appointed a negro collector of Customs at Georgetown.—Reuter.

Contents

	Page.
How a Million Sterling was Refused	255
Our London Letter	256
Activity in England	257
From the Editor's Chair	257
Imperial Parliament	257
The Passive Resistance Struggle	259
Meeting of Sympathisers in London	260
Transvaal Notes	260
The Lot of the Deportees	261
The Estimated Licensing Appeal	261
An Indian Licence Refused	261
General Botha and Indentured Labour	262
A Passive Resistance Song	262
Items of Interest	262

મુખ્યમંત્રીના ગવર્નરના

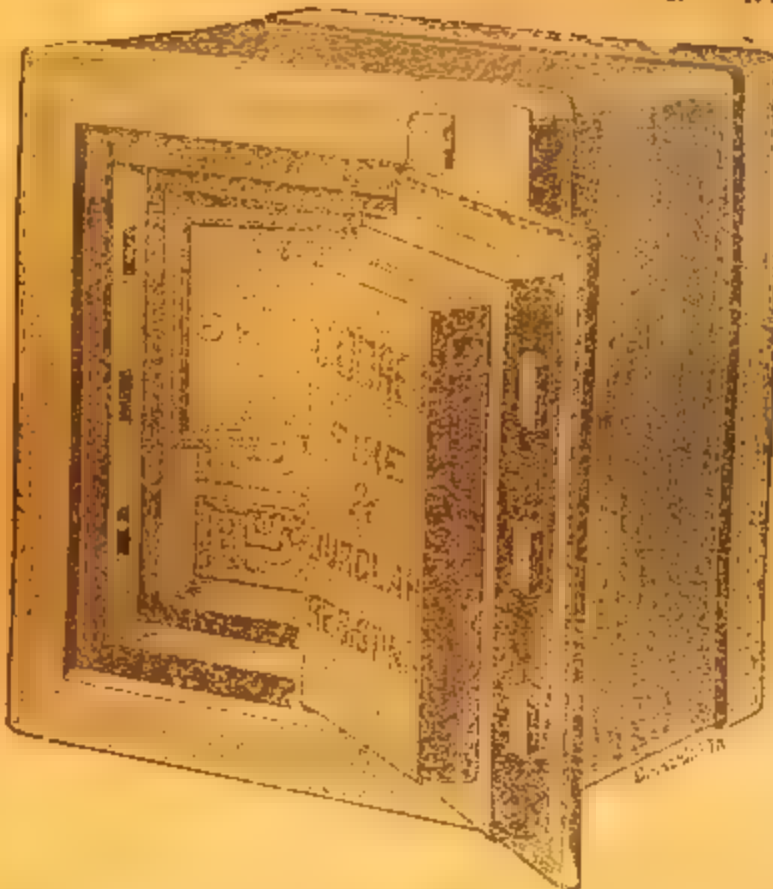
ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કાખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંદીસ્તાનમાં મોટા
માં મોટા કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. ખીજા કારખા
નાઓમાં ૬૦ માણસોય
વધુ કામ કરતા નથી.

ત્યાં ત્યાં પ્રદર્શનમાં
મુકવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીફાઈ
માં ખીજાને અમારાથી
હારકા ચાંદ મળ્યા છે.

ત્યારે નામદાર બ્રીન્સ
આફ વેલ્સ હોંદીમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમજ દશ
લાખ રૂપિયાનું જરી
ખાન સાચવવા સાર મોઢ
રજની તીજરી રોકવામ
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવા
સ ચા કામથી ચલાવવામાં
આવે છે. માલેકે છત્ર
લાંક અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ બજાવસ
કર્તા છે.

હોંદી થાપણુ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજે યુરોપના તીજરી બનાવનારને પારવાર એલેન્ડ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આખાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તકબાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ યુરોપીયન પેદા તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર એવેન્જ પુલેલો છે.

હેટલાક છજનેરો તીજરી બનાવવાની કળા અને આગ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ જાણે છે તેથી હોંદીમાં તેમજ
મુખ્યાંમાં ગોદરેજનીજ તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

પણક યુરોપીયન તીજરી વેચનારા પોતાને હરવકના માસના બજામાં પુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખબનાના રક્ષણ
સારે તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા કચેરીઓ—સમજી ભગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો વીમો ઉતારાવે માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુંબઈની ટકરાળમાં, સાત સખત લેખાડી દરવાજાવાળી. કરંસી (૫૬૪) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. થોમ્સોન
બેંક ૨. ૪૦૦૦ નો મળ્યુલ ઓરડો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. ડીપ્લોમ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાવસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિયન સ્ટીલ બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાન્થને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કા. રાથી બધર્સ, મદામની કા, મારચલ સન્સની કા, મીવસ કાટનની કા, શા. વેલેસની કા
એ. એન્ડ લે. મેનની કા, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા, ૩૩ તીજરી. સર કરીમબાઈ કબાલીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરબાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાથી બધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપથી બધીજરી જગ્યાએ પહેલો તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને હેટલાં થોડાક માસજ ચલા છે.

ચિત્રવાળી ભાવના થોપડી મંગાવો.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड

(२७२२ ई. आर्डीस : 19, Saville St. Durban.)

तमने घडियाणो मुक्त जेईयेछे ?

नातालीया मील्कना हरेक ठेसमा ओक रुपो (चीडी) राखवाभा आवे छे. ओ मीडीमेना भाबेकाने नीचे मुक्त
मुक्त घडियाणो आपवाभा आवेशी :-

३०० रुपो ओकडी करनारने सुंदर सोनातु घडियाण.

१२० " " " इपातु घडियाण.

५० " " " ओकसोडाइड घडियाण.

घडियाण भेजवानी पीछ पछ तक !

ज्यारे तमे नातालीया मील्कनु दीत अरीहो लारे तनु "लेज" काटीने साथी राखनु. ५००० लेजल जेना
करेशो तो तमने सुंदर सोनातु घडियाण भजेशो. जे २५०० लेजल जेना थशे तो इपातु घडियाण भजेशो. जे ५००
न जने जने मात्र १००० लेजल ओकडा थशे तो पछ ओकसोडाइड घडियाण तो जर भजेशो. हने लेजल साथी
राखवातु भजेशो नहीं. नातालीया मील्क भागने पीछ अरीहवाभा जोड छे. तातु जने सरस जने भलाववातु.
मधी दुकाने भजे छे.

होलसेल भजवानु ठेकाय.

नातालीया मील्क कु. ली.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुफ्त घड़ी हानों ?

नातालीया दुधके हरेक कैंसेम एक चिठी रहती है. वह चिठी ३०० जीसकी पासमें होती है, उसको एक
अच्छी सुनेकी घड़ी नसीब दी जाती है. १२० चिठीवालोंको १२० जीसकी और ५० चिठीवालोंको ओकसोडाइड घड़ी
मिलेगी.

घड़ी मीलनेका दुसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टिनकी उपर जो लेबल रहता है, ५००० इकठे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुफ्त दीया
जायगा. २५०० लेबलवालोंको चांदीकी घड़ी, और १००० लेबलवालोंको ओकसोडाइड घड़ी मुफ्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकी अच्छा है, और लेबल बचाकर जमा करनेसे
घड़ी मुफ्त मिलती है. लेबल और चिठी नीचे लिखे पतेपर होलसेल ऑफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेवील स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તાક ૮.

ફ્રીનીકસ, રાનીવાર, તારીખ ૬ ઠી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

અંક ૩૨.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૬ ઠી આગસ્ટથી, તા. ૧૨ મી
આગસ્ટ સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-આવળ્ય શુક્ર ૧ થી આવળ્ય શુક્ર ૭
સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

હુસલમાન-તા. ૨૬મી રજબથી-તા. ૬ ઠી
સામાન સુધી, ૧૩૨૮ ઠી જરી.

ચાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	હુસલમાન તારીખ.	પાવસી રોજ.	સુધાસ્ય ક. મી.	ક. મી.
ચની.	૬	૧	૨૬	૨૮	૬ ૩૬	૫ ૨૫
રવી.	૭	૨	૧	૨૬	૬ ૩૮	૫ ૨૫
સોમ.	૮	૩	૨	૨૭	૬ ૩૭	૫ ૨૬
બોમ.	૯	૪	૩	૨૮	૬ ૩૬	૫ ૨૭
શુક્ર.	૧૦	૫	૪	૨૯	૬ ૩૫	૫ ૨૭
શુક્ર.	૧૧	૬	૫	૩૦	૬ ૩૪	૫ ૨૮
શુક્ર.	૧૨	૭	૬	૩૧	૬ ૩૩	૫ ૨૮

અનુક્રમણિકા.

લોર્ડ એમ્પટીલની મદદ ...	૪૯૭
વિલાયત માં લડત સંબંધી દિલચાલ ...	૪૯૪
ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅનમાં દરારસવાલની લડત ...	૪૯૫
મી. રીચની લીલચાલ ...	૪૯૫
વિલાયતમાં સત્યાગ્રહનો પોષાર ...	૪૯૫
દેશપારીઓનાં દુઃખની કહાણી ...	૪૯૫
જેલમાં જતા એક હિંદીના ઉદ્યોગ ...	૪૯૫
દરારસવાલ સરકારની ઝાટકણી ...	૪૯૭
બેંગલોરના ...	૪૯૭
નાતાલમાં લોર્ડસેન્સનો જુલમ ...	૪૯૮
જનરલ પોપા અને "કુલીઓ" ...	૪૯૮
દરબન યુનીસીપલ મારકેટ ...	૪૯૮
દરબનમાં એસીઆઈક વરચા ...	૪૯૮
રેલીફેન્સની આવળ્ય ...	૪૯૮
પરચુરણ ખબરપત્રો ...	૪૯૮
ઈન્ડિઅન કોઓપરેટીવ મેવીગેશન એન્ડ ...	૪૯૮
મેડીંગ કંપની ...	૪૯૮
નાદારી કોમિટી મોડીસો પોષેર ...	૪૯૮
તાર સમાચાર ...	૪૯૮
ચાલુ વરતમાન ...	૪૯૮
ચાલુમાર્ગ ...	૪૯૮
વિવિધ વિચાર ...	૪૯૮
એક કોમી મીડીંગ ...	૪૯૮
કોલોનીઓમાં હિંદી મહારો ...	૪૯૮
મરદમ જરૂરી સહાયક ગોવિંદ રાનડે ...	૪૯૮
રંગદેવ સામે પોષાર ...	૪૯૮
વિવિધ વિષયો ...	૪૯૮
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૪૯૮
હિંદી મહાર દિલચાલ ...	૪૯૮
કાલીમાનાડ આર્ય મંડળ ...	૪૯૮
દોઢ ખબરમાવ ...	૪૯૮

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૬ ઠી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

લોર્ડ એમ્પટીલની મદદ

લોર્ડ એમ્પટીલ હિંદીને મદદ કરી રહ્યા છે. ઉમરાવની સહાયમાં તેમણે સવાલ ઉઠાવેલો તેની ચર્ચાનો તાર અમે આપી ગયા છીએ.

તે સાર ખતાવે છે કે દરારસવાલની સરકાર વડી સરકારને જુલાવામાં નાખ્યું જ કરે છે. હદખાર થયેલાએ પૂરી હકીકત ન આપી એ તહોમત ખોટું છે તેમજ આપણે વગર બંધીએ હિંદી દાખલ થાય એવી માગણી કરીએ છીએ એમ કહે છે તે પણ ખોટું છે. પણ ઉમરાવની સહાયમાં થયેલી ચર્ચા ખતાવે છે કે હજુ વડી સરકાર તે ખાખત મહેનત કરી રહેલ છે. વાત માત્ર સુદતની છે. અને છતનો આધાર સત્યાગ્રહી ઉપર છે.

વિલાયતમાં લડત સંબંધી દિલચાલ

મી. રીચની ચાલુ કોશીશ

લેખક- મી. રીચની સાખા તરફથી મી. રીચને લખેલું આપવાનું આમંત્રણ થતાં તા. ૧૯ મી જુને તેમણે લાંબાપણ કર્યું હતું તેના કુલ સાર નીચે આપીએ છીએ:-

મી. રીચે કહ્યું કે દરારસવાલના હિંદી ઓની હાડમારી એજ મરા બાપણુનો વિષય છે. ગોરી અને વગર ગોરી પ્રજા વચ્ચેના સંબંધના સવાલ જેવો મુંઝવેર અસારે ખીજે એક નથી. આમાંએ ખાસ કરીને સહેનશાહવાનીજ વગર ગોરી પ્રજા સાથે રીચી રીતે વરતવું તે વાત મુખ્ય થઈ પડી છે. આવી પ્રજાઓમાં ખાસ કરીને હિંદ અને છજપ્રાના લોકોનો સમાવેશ થાય છે. બાપણુકર્તાએ કહ્યું કે એ ખડું દક્ષિણ આફ્રિકાને મોર

આ લોકો બહુ સાવધાન બનતા જાય છે. અને તેની સામે આપણે યુરોપીઓ જે વધારે સહનશીલતા અને વિવેક રાખતા નહીં રીચીએ તે આપણાં ઉદ્દેશોના વારસામાં પાવમાલીએ પહેલેલું રાખ્યું રહેવાનું. દરારસવાલના હિંદીઓના સંખ્યામાં, બોયર વોર પહેલાં એટલે ૧૮૬૬ માં, આપણા મુતસદીઓએ લડાઈનાં કારણો પ્રગટને ખતાવેલાં તે કુ બધાને શક આપવા માગ્યું છું. તે વખતે સ્પીકર ખાતે બાપણુ કરતાં લોન્ડોને-સહાઈને કહ્યું હતું કે "દક્ષિણ આફ્રિકાનું રીપબ્લીક બ્રિટીશ હિંદીઓપર જે હાડમારી વરસાવે છે તે ખીજ બંધી બાખતો કરતાં અને અલત દુઃખ આપે છે." પણ લો સેલ્મોરને તેજ સાલમાં ડમ્પરીજ ખાતે કહેલું કે "આપણી કાળી પ્રજા જે દરારસવાલમાં વસી રહી છે, અને જેને લાંબવાનો સંપુરણ દક છે, તેને મહારાષ્ટ્રીએ આપેલાં વચનો પ્રમાણે રાખવામાં આવે છે કે નહીં. તે જોવાની આપણી ફરજ છે." ૧૯૦૪ ના ટુમારોમાં મી. લીટલડને લડાઈનાં કારણોમાં આ કારણને પણ નોંધેલું મોજુદ છે. પણ ઉલટાનું હવે તો જુની તકલીફમાં નવી લેમોરાતી જાય છે. માત્ર રંગદેવનાજ કારણે રજવણી કે સાહુકારીની મજબૂતી કર્યા વિના બ્રિટીશ હિંદીઓને તે સરકારમાંથી ખાતલ રાખવામાં આવે છે. જેઓ લાં વસી રહ્યા છે તેની ઉપર પણ જત જતની જેથી કે રેલવેની, દરારકારની, પાથીપર ન ચાલવા દેવાની, લોકેશનમાં ફરજિયાત રહેવાની, મીલકત પોતાના નામપર ન કરી શકવાની, ગ્રુન્દેમારોને ટીકીકા કાઢી આપવામાં આવે છે એવ રજસ્દરો કહાવવાની, તકલીફ પડી રહી છે. મી. પોથાએ પોતાને યુદ્ધવાની તક હિંદીઓને નાખુદ કરવાની જે ખાતરી તેના પક્ષને આપી હતી તેમજ ૧૩,૦૦૦ માંથી આજે માત્ર ૫,૦૦૦ હિંદી લાં રહ્યા છે. રજ્જેશન કાયદાની હાડમારી સહન કરવાને બદલે ૭ ૭ માસ સુધીની જેલની ૩,૦૦૦ સળખો આજ સુધીમાં લોગવાઈ છે. જેલમાં પણ ખોરાક તથા કપડાંની હલાકી તેઓને આપવામાં આવે છે. એ ખડું દક્ષિણ આફ્રિકાને મોર

નો મુલક' કરવાની ખાતરજ, કે ત્યાં જોરા કરતાં કાળાની વસ્તી ન મળી વધારે છે. હુંકમાં જે વસ્તન પરસળપને ચલાવવું જારે પડે તેવું વસ્તન ચલાવવા તાળાના સંસ્થાનને છૂટ મળી છે. છેવટ બાપજી કર્તાએ જાણવું કે, હાજરીનોએ આ મુદ્દાની લડત લઈ રહેલા બહાદુર લોકોને દિલાસાના તથા ઉત્તેજનના સદેશોએ મોકલવા જોઈએ તથા માત્ર રાજ દવારી કારણેને લઈને નિરાશ પ્રજાપરના જુલમ સામે પોકાર કરવો જોઈએ. વગેરે.

મી. સહાવ નામના એક હીંદી મદરસે આ સ્થળે હિંદુસ્તાનમાં આ સવાલ પર દેશપ્રવાસી ગુરુસાનું વરણન કર્યું, અને કહ્યું કે ટ્રાંસવાલના જુલમથી હીંદી વધારી ગુટી પડવાની અર્થપર આવી રહી છે.

ઇંગ્લાંડમાં વેલંટીયરોનું કામ

એક વેલંટીયર લખે છે કે—તા. ૬ મી જુલાઈને શનીવારે, 'વેસ્ટ લંડન એથેટિકલ સોસાયટીમાં', મીસ ફ્લોરેન્સ વિન્ટર એટમની આગેવાની હેઠળ, 'ટ્રાંસવાલનો હીંદી સવાલ નીતિની નજરે શું અસર દેવાય છે' તે વિષે મી. રીચે એક રસવાણું બાપજી આપ્યું હતું. બાપજીની જમાવટ બહુ મોટી થઈ હતી. છેવટમાં અંદર અંદર સંવાદ ચલાવવામાં આવ્યો હતો. આથી પરિણામ એ આવ્યું કે કેટલાક નવા સ્વયંસેવકો (વેલંટીયરો) ઉભા થયા. પાછા ફરતા દેશપારીઓને નાતાલ સરકારે કાંઈ ઉત્તરવા ન દીધા તે બાબતમાં બિ. ઇ. ક. ના સેક્રેટરી મી. રીચે વડી સરકારને દિલ હલાવે એવી અરજ કરી હતી.

વડી સરકાર ઉપર બીજા એક લખાણમાં મી. રીચે જણાવ્યું છે કે હાલમાં ૧૩ હીંદીઓને દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે તેઓ બધા જુના રહીશ છે. તેઓને દેશરહે આપ્યા બરાબર થયું છે. લગભગ બધા કિસ્સામાં આ લોકોને તેઓનાં બધાં ઓકરોઓથી જોરજુલમથી વિખુદ પાડવામાં આવે છે. કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકામાં જ નબેલા હોય છે. એક બે તો ખુદ ટ્રાંસવાલમાં જ નબેલા હતા. તેમાંના લગભગ બધા મરજીયાત રજીસ્ટર થયેલા છે.

અમારી અઠવાડીક સમા રવિવારે મળી હતી. સ્વયં સેવકોની સંખ્યા વધતી આવી છે એટલે હાજરી સારી થાય છે.

નાતાલ બંદરથી કેટલાક દેશપારીઓને પાછા કાઢવાનો તાર વાંચી બધાની લાગણી ઉત્તેજિત હતી. અગવળ ચાલુ રાખવાને વધુ ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો. ડા. બેટસને દર અઠવાડીકે જાપામાં કામગીરી સંપાદનું કામ ઉપાડી લીધું. હીંદી સરકારે નાતાલ ને મજુરો પુરા પાડવાનું બંધ કરીને પોતાની છતરાજી બહેર કરવી જોઈએ એવો અમલ બતાવવામાં આવ્યો હતો.

વિલાયતના છાપામાં ત્રાંસવાલની લડત

મી. રીચના કાગળ

તા. ૧૧માં જુને 'ધી આઉટલુક' માં મી. રીચનો કાગળ પ્રગટ થયો છે તેનો સાર નીચે મુજબ છે—

લગભગ પહેલાં ત્રાંસવાલમાં હીંદીઓની સંખ્યા ૧૩,૦૦૦ની હતી તે હવે માંડ ૫,૦૦૦ રહી છે. લગભગ પહેલાંના હીંદીઓ સામેના કાયદાઓમાં નવા જુલમો કાયદાનો ઉમેરો કરી જુના રહીશોને આખર સાથે ત્યાં રહેવાનું ત્રાંસવાલ સરકારે અસંભવિત કરી મુક્યું છે. હાલમાં ટોળાખંધ હીંદીઓને દેશપાર કરીને હીંદી વસ્તીમાં ઘટાડો કરવાનું ચાલુ રાખ્યું છે. આ લોકો લગભગ બધા લગભગ પહેલાંના લાંબા રહીશ હતા. હાલમાં ૬૧ની એક ટુકડીને જોરાવરીએ દેશપાર કરી તેમાંના ૨૪ જુવાનીઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલ માળાપોના વસ જો હતા, અને ૨ જણ તો બ્રિટીશ વાવટાને પ્રીટોરીએ પહોંચાડનાર સરકારી ટુકડીમાંના હતા. હમણાં બીજા ખખર મળ્યા છે કે ૨૧ની એક બીજી ટુકડીને દેશપાર કરી છે. આમાંના ૧૨ જણ તો હીંદી તરફન આવ્યા છે. સીસોનમાં તે બધાને ઉતાર્યા છે. હીંદીઓને જરૂરી લોકોની દશમાં લાવી મુકવામાં આવે તેની રામે આ લડત છે. અને જ્યાં સુધી રાગબેદનો કાયદો ૨૬ નહીં થાય ત્યાં સુધી આટલી આટલી પાવમાલી એ પહેલેથી જાણે તેઓ લડત મુકનારા નથી. અને તે દરમિયાન હોંદમાં પશુ અસંતોષની આમ વધારેને વધારે ફેલાયા કરશે. જે ઉદારતા ત્રાંસવાલ વડી સરકાર પાસેથી પ.મી તે ઉદારતાનો બદલો પોતે કેવો વાળે છે તેનું ત્રાંસવાલ સરકારને જાન છે.

તા. ૨૪મી જુને 'મોર્નિંગ પોસ્ટ' માં મી. રીચનો બીજો કાગળ છપાયેલો તેમાં તેઓ લખે છે કે—

ચહેનચાહીના ઝકામાંથી દક્ષિણ આફ્રિકા યુનિયન થી નવું ઝઝ ઝેલાયું; જે પાસથી આફ્રિકા લઈને સુલેહવાળી વતનરજીમાં તેણે સફર શરૂ કરી; જન રસ બોધાતા કહેણથી બે મુખ્ય ગોરી પ્રજાના સારા ભવિષ્યની આશા બંધાઈ; હવે, જુના વખતથી ત્રાંસવાલમાં થર કરી રહેલી બ્રિટીશ હીંદી કોમને કંઈક તે બચિવેલો જામ મળે એવી તમારો પવહાર નવા પ્રધાન (મોથ) ને હું અરજ કરું તમે જાણો છો કે રજીસ્ટ્રેશન કાયદાને લીધે ત્યાંની નાનકડી હીંદી કેમ રહી રહી છે. સરકાર કહે છે કે ત્યાં હીંદીઓની પુરી ઓળખ માટે આ કાયદો જરૂરનો છે. હીંદીઓ કહે છે કે તે કાયદો નામોશીવળો છે, બીનજરૂરી છે, કેમકે ઓળખ તો ત્રણ વખત લગભગ એકાએક હીંદી રજીસ્ટ્રેશનના દરતરમાં આપી ચુકેલ છે. સરકારે તે લોકોને સુખ જોડમાં નાખ્યા, બારે દંડ કર્યા, દેશપાર કર્યા તે બધું બહાદુરીથી તેઓ એ સહન કર્યું. બરેબર આવા લોકોને નાલાયક ગણવામાં જુલમ થય છે. નાતાલ સરકારે ડીનીઝુડને રહેમ બતાવી તેની અસર સીધી પ્રજાપર સારી થવા વિના નહીં રહે એ હું અનુભવથી કહું છું. હીંદીની પ્રજાને બાળી રહેલા ત્રાંસવાલના હીંદી સવાલ વિષે એવું કંઈ કરવાની જગ્યાએ બોધા તક લેશે તો ચહેનચાહત ની બારે સેવા તેણે બાળવી મહારી, અને જરૂર હોઈ સરકાર ને વડી સરકાર તેથી સતોષ પામ્યા વિના નહીં રહે. હીંદી કોમ આબારની માંદગી તે વડે બધારી, અને દક્ષિણ આફ્રિકાના સ્વચ્છ આકાશમાં રહી મજેલું છેલ્લું વાળ વિખરાઈ જશે.

મી. સી. કે. ગાંધીનો કાગળ

હવેલા કાગળની પછી તુરતજ મી. સી. કે. ગાંધીનો કાગળ પ્રગટ થયેલો. તેમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે—

હિંદુસ્તાનથી હવેલો થયાં હું અહીં આવ્યો છું. મયા વરસની આખરી પહેલાં પાંચ વરસ હું દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહ્યો છું. એટલે ત્રાંસવાલના આશા બાપજીની હાડમારી વિષે હું જાતી અનુભવથી કહી શકું છું. મી. રીચની અરજને હું અતઃકરણપુરવક ટેકા આપું છું. ત્રણ વરસ થયાં ત્રાંસવાલના હીંદીઓ સખત જોડ બોખવીને, વેપાર રોજ

ગારની પાવપાલી સર્વિને, દેશપાર થકને, સાદામાં કાદા સહેરી તરીકેના હોય માટે જાડી-રજા છે, કે જે હોય માટે હિંમત સુસદીઓએ ધણીવાર વચનો આપેલાં છે. ફરિયાદકર્તા હવે નહીં. લોકેશનમાં રહેવાની ફરજ, પત્ની, રેલ્વે, નામકર, પોસ્ટ એ.સી.સી., નિશાળ વિગેરેમાં અદાવત ભરેલા ખાસ, આ બધી જુની તકલીફોમાં હિંમતેશન કાયદામાં ફાળી ભેદ, ચોર કુમારની હારમાં મુકનારો રજીસ્ટ્રેશન કાયદો વગેરે નવી તકલીફોનો ઉમેરો કર્યો છે. હજી લગત આમળ જેટલીજ તીખી ચાલે છે. 'હમજાન' લગભગ ૧૦૦ની એક બીજી દુકાનીને મે.જાં.મી.ક સરકારની મદદથી જોડાવરીએ. દેશપાર કરી છે. જેમાં જોડામાં જોડા નીજે કાગે ત્યાંજ જન્મેલા છે. તેઓને પાછાં આવનાં સેંકડે પાઉકને ખરચો કરવો પડે છે. તેઓનાં ફૂડ પ્રદતાં આપ્યાં છે. હિંમતો મે. જોડુ કે આખી પ્રજા આથી બહુ દુકરાઈ રહી છે, અને એકાએક વડી સરકારને તેની નબળાઈ માટે દોષ દેવ છે.

મી. રીચનો હોલચાલ

વિલાયતથી ઉપડશે

વડી સરકારને કરેલી તાકીદ

"ત્રાંસવાલના હિંદી", "જગી લગત નો કમ" એવા મથળા તમે શુકરવાર ના 'મરકુરી'માં લાડનથી રહરો નીચે નો સંદેશ પ્રસિદ્ધ થયો છે:—

સાઉથ આફ્રિકા ખિટીસ હિંમત કમિટીના સેક્રેટરી મી. રીચ દુક વખતમાં દક્ષિણ આફ્રિકા માટે ઉપડશે ત્રાંસવાલના હિંદી માટે દિલસોજી અને ઉત્તેજનના સંદેશો તોયો પોતાની સાથે લાવશે.

તેઓ (મી. રીચ) જણાવે છે કે આ બાબતનો તુરત નીકાલ નહીં કરવામાં આવે તો વિલાયત અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં હાલના કરતાં વિશેષ મોટા પાયા ઉપર લડતની હીલચાલ ઉભી કરવામાં આવશે.

કરબનના મેયર મી. વેલ્ડર મીનેકર પોતાનો હોદ્દો છોડી તેમાંથી દુક વખત ને માટે દારૂત થય છે.

વિલાયતમાં સત્યાગ્રહનો પોકાર

લડનમાં પ્રોટેસ્ટ મીટિંગ

દેશવતી તથા જુલમ સામે ખીજવાદ

સર મ.ચેરજી પ્રમુખ

જરૂરીસ અમીરખલીની લાગણી

તા. ૩ જીએ લડનથી રૂ.૨૨ જણાવે છે કે:—

ટ્રાંસવાલમાં વસેલા હિંદીઓ તરફની વરતણકની સામે અને ખાસ કરીને તેમ ને દેશપાર કરવામાં આવે તેની સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા બાળજાળ સાંજરે જાહેર મીટિંગ લડનમાં મળી હતી.

તેમાં કમવાર સખાબાઈ હસવે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. હસવેમાં રક્ષણ વારંતે લોરડ કરીયુને અરજ કરવા માં આવી છે, તથા તે નામદારે તથા મદદનીશ પ્રધાન કરનસ સીચીએ ટ્રાંસવાલના હકદાર હિંદીને ન્ય વથી અને માન પૂરવક રાખવાનાં વચનો આમની સજા માં આપેલ તે માફ આપવામાં આવ્યું છે.

એક હસવમાં લોરડ મોરચીને આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે કે જ્યાં સુધી ટ્રાંસવાલના હિંદીને રાહત આપવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી દક્ષિણ આફ્રિકાને ગીર મીટીઆ મજુરો પુરા પાડવાનું બધ કરવું જોઈએ.

સર મ.ચેરજી બાવતગરી જેઓ પ્રમુખ નીમાએ તેમણે જણાવ્યું કે વડી સર કારના વચનો ટ્રાંસવાલની વરતણકથી ભાગ થયો છે. જરૂરીસ અમીરખલી, તથા મોરીશીઅસના માજી ગવરનર સર ચારલ્સ જુસે હાજર ન થઈ ચકવાથી કામજો લખી મોકલ્યા હતા. તેમાં જસ દીસ અમીરખલીએ જણાવ્યું હતું કે ટ્રાંસવાલના મામલાથી હિંદીમાં ખિટીસ રાજ્ય માટે ખેદકારક અસર થઈ રહી છે. સર ચારલ્સ બહુસે જણાવ્યું હતું કે પ્રમુખ જાતના ઠા જામના લોકોના ઇજ્જત અને કીર્તિનો સવાલ ટ્રાંસવાલ ના હિંદીની લડતમાં સમાયેલો છે.

ખીજ પજુ પજુઓએ કાગણો કર્યા હતાં, જેમાં એક બાણ વિધીન્યપ્રવાલ હતા.

દેશપારીઓનાં દુઃખની કહાણી

મહાસચી મી. એ.હરનો કાગળ

દેશપારીઓની એક દુકડીમાંના મી. જોન એ.હર મહાસચી લખે છે કે:—

પ્રોટેસ્ટાથી ઉલાગેઆપે મને એકલાને એક હીટેકીવ સાથે મોકલવામાં આવ્યો હતો. ઉલાગેઆપે પહોંચતાં સ્ટેશનેથી પરખારો મને ચારજ એ.સી.સી. લઈ જવા માં આવ્યો. લાં તા. ૨ જી મેએ દહ પાર થપેલા આપણા દેસતોને મળાથી દુઃખ જાળેથી પામ્યો. મને બહુ આનંદ થયો. લાંની જેલમાં અમને સરખ ભરેલી રીતે રાખવામાં આવ્યા હતા. ૬ માસ થી ૮ વરસ સુધીની સત્તવાળા કાલીસ ગુન્હેગારોની સાથે અમને રાખવામાં આવ્યા હતા. તેઓમાંના કેટલાકને શરીરે સાંકળો બાંધેલી હતી. ખુશામાં જાજર માટે ૨ બાદલી અને પેલાખ માટે એક બીજી બાદલી રાખવામાં આવતી. ગુન્હેગારોને અને સત્યાગ્રહીઓને બધાને તેજ વાપરવું હતું. સુવું, ખાવું, પીવું, બધું તે ગંધાતા જેલખાન માં. તે કંટાળા ભરેલી જખ્યાનું વરણન કરવું મુશ્કેલ છે. ખેરાક પજુ પુરે મળતો નહોતો. ખિટીસ કોન સક્તને ફરિયાદ કરી, પણ જવાબ હજી આવે છે. અમે બધાય તે છતાં કાંટામાં રહ્યા, અને કોઈ માંદુ ન થઈ આવ્યું તે માટે પરમેશ્વરનો પાડ માન્યો. અમે તા. ૧૮ મીએ જુએ લખડતી હાલતમાં સ્ટી મર અમધુલીપર ચડ્યા. સવારે આ શેડીનો સહો નાસ્તો મળતો તે પજુ અમને ન આપવામાં આવેલ. સ્ટીમર પરની દયા તેથીએ ખરાબ હતી. ત્યાંના ખેરાક કરતાં જેલનો ખેરાક વધારે સાગે હતો. કેટલાક માંદા થઈ આવ્યા. તેઓ ની દેખરેખ લેવામાં આવતી નહોતી. હવા પાણી અને મોળને આશરે તેઓને મુકવામાં આવ્યા હતા. આમાંના એક ખે રરતામાંજ મરશે એવી મને ધારતી લાગતી હતી. ખીજાઓને કેદખાના જેવા બોયિંમાં મેંધી રાખવામાં આવ્યા હતા. આ બોયિંમાં સામાનનાં હતાં, તેમાં શુઝ જાત જખમે એવું હતું. પજુ ઇશ્વરની રહેમથી સહીલામત, જે કે ક્યાજનક દસમાં અમે ઉતર્યા છીએ. આ બધી હાડમારી સહેવા છતાં ટ્રાંસવાલ પાછા ફરવું, અને મોત સુધી લડવું. કેમકે અમે જખડીએ છીએ કે આખરે આપણી જીત છે.

જેલમાં જતા એક હિંદીના ઉદ્દેશ

શ્રી. પ્રાગજી કે. દેસાઈના હાગળ

શ્રી. પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ જેલમાં જતાં પહેલાં એક હાગળ લખતા ગયા છે તે દરેક હિંદીએ મનન કરવા જેવો હોવાથી અમે તેનો ફેટલોક ભાગ નીચે આપીએ છીએ:—

“મારું સરવસ્વ (આજીવીકા) છોડી પવીત્ર લગ્નમાં દાખલ થયો તે મારા આત્માની ઉન્નતિ અર્થે, મારા દુઃખી બાપજીની સેવાર્થે, તેમજ મારા પવીત્ર દેહ પ્રત્યેની ફરજ અદા કરવાને અર્થે. આ ફરજને અદા ન કરતાં મારે બહાર રહેવું એ મારા અંતઃકરણની વીરધ્વ લાગ્યું. તેમજ કશ્વર આજ્ઞાની પણ વિરહ લાગ્યું. ત્યાં સુધી આપણી સ્વતંત્રતા કે જે એક દરેક મનુષ્યને પ્રજ્ઞાની વારસો છે, તે સ્વતંત્રતાનું જે અપમાનકારક ને દુષ્ટ કાયદાથી હરણ થાય છે તે ચાલુ છે, ત્યાં સુધી સત્યાગ્રહીને બહાર રહેવું જ ન જોઈએ એ ફરજ છે. એ કુંડલર આજ્ઞા સમજું છું. ખીજું મારા ધણા ખરા બંધુઓ એકથી અનેકવાર ફરી ફરીને જેલ ગયા છે. તો હું ફક્ત હજી પ્રથમવાર જ ગયો છું. તો મને જેલ બહાર રહેવાનો કોઈ પણ જાતનો ખીલ કુલ હક્ક નહોતો, અને નથી એમ હું સમજું છું. જે મારા પ્રીય બાપજી, અનેકવાર જેલ ગયા છે, અને હજી જેલ માં છે, તેમનાં દુઃખેમાં ભાગ લેવો એ મારી ખાસ અને પ્રથમ ફરજ છે, અને તે બળવતાં મને જે આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે તેવો આનંદ મને બહાર કદી પણ મળનાર નથી. ખીજું દરોસવાલમાંના ધણા ભાગના હિંદીઓ હવે પડી ગયા છે એ જોઈ દીલગીરી ઉત્પન્ન થાય છે. દીલગીરી એટલાજ માટે થાય છે કે આપણી સ્વતંત્રતાનું હરણ થાય છે. આપણને ગુલામ લેખવામાં આવે છે. બ્રિટીશ રાજ્યના કોઈપણ ભાગમાં કુતરા ની પેઠે હાકલ થઈએ છીએ. રે! આપણને મનુષ્ય તરીકે નહીં પણ જનાવર તરીકે લેખે છે. જતાં મારા હિંદી બાપજી મને મેલિ તે અવાચક પ્રશ્નો પેઠે સહન કરતા જાય છે, એ અદ્ભુતની વાત છે. આપણે ધણાઓ રાજકર્તા (અંગ્રેજો) ને દોષ કાઢી કહીએ છીએ કે અંગ્રેજો અમારા પર જુલમ ગુજારે છે; અમને હક આપના નથી; અમરી સ્વતંત્રતા છીનવી

લે છે; અમારા પર અપમાન કારક કાયદા આજ્ઞા પાડે છે; અમારી પાસે હક ઉપરાંતના કરો લે છે; અમારી કેળવણી નાં સાધનો ટુંકાં કરી નાંખ્યાં છે; અમારા જાપાઓની સ્વતંત્રતા છીનવી લીધી છે; અમારા સ્વદેશ હિતેષુ દેશ સેવકોને દેશપાર કરે છે; અને અમારી કોઈ પણ જાતની સંમતિ લીધા સિવાય આંતરિક તરજોથી આપણે સત્તા વાપરી અમને કમડે છે. આવા આવા અનેક દોષો અંગ્રેજોના ઉપર તેમજ કોલોનીયલોના ઉપર આપણે મુકીએ છીએ. પરંતુ એમાં છું અંગ્રેજો કે કોલોનીયલોનોજ ફક્ત દોષ છે? હું હિંમતથી કહું છું કે એમાં આપણોજ સરવાળો દોષ છે. જુલમગારના જુલમ સહન કરવાની મારા હિંદી બાપજીની મરજી ન હોય—અને તે પણ ખાસ અંતરની મરજી ન હોય—તો કું નથી ધારતો કે દુનીયાની કોઈ પણ પ્રજા આપણુપર જુલમ ગુજારવા આવે. પારકાની ખાતી અને દોષ જોવા કરતાં આપણેજ પ્રથમ સુધરો. આપણેજ પ્રથમ મનુષ્યો બનો. રે આપણેજ સત્યાગ્રહીઓ બનો તો દુનીયામાં કોઈ પણ આપણુપર જુલમ કરવા હિંમત ધરશે નહીં. અહીં સોસની વાત એટલીજ છે કે આપણે આપણા દીવ્ય આત્માની આજ્ઞાનુસાર વરતતા નથી. દમારા આર્થવરત ઉપર ધરમને તામે ચાલતા દોષોની જાણમાં મનુષ્યો પોતાના આત્માને જુલમી ગયા છે! એટલે પરમાત્માથી પણ છેલ્લા થઈ ગયા છીએ. અને મનુષ્ય કરતવ્યથી પણ વીચુપ્ત થયા છીએ. તો આપણુપર દષ્ટ વીક જુલમ પડતો હોય તો પારકાનો દોષ કાઢવાની ક્યાં જરૂર રહી છે? હમારા આરમ્ભરતના નથી મુતીઓનાં સંતાનોપર આ માટે ખીજું જાણતો જુલમ નહોતો? આ માટે તેમનાપર કોઈ જુલમ કરવાની હિંમત કરી શકતું નહોતું? એ ક્ષતિ હાલ મારા હિંદી બાપજી, જરા તપાસી જોશો? હું હિંમત પુરવક કહું છું કે તેમની ધરમ ઉપર સંપૂર્ણ આર્યા હતી. મનુષ્ય ફરજ સંપૂર્ણ રીતે તેઓ સમજતા હતા. પરમાર્યપર પ્રેમ રાખતા હતા. પીતાના અધરમની સામે પુત્રો સામી જાતીએ લડના હતા. આને આર્થવરત માં ક્યાં છે સત્યાગ્રહી પ્રદક્ષાદ તથા રાજ દરીશ્વદ્રા! ત્યાં સુધી મારા હિંદી બાપજી પુરવતી જાહેજલાલીનો ખાસ ન લાવશે, મનુષ્ય ધરમ સમજતા ન થશે, અને આખરે બરેબરા સત્યાગ્રહી ન પાસે નથી, ઉત્સાહ સિવાય કોઈ પણ

નીરો કહો કે ગમે તે બીજી પ્રજા કહે, પણ તે હિંદીના ઉપર જુલમ ચાલુ રાખશે. પ્રિય હિંદી બાપજી, અંગ્રેજો તમારા મોઢામાં કુચો મારી તમારા હાથ પગ બાંધી એમ નથી કહેતા કે અમારો જુલમ સહન કરો. તે તો તમે એક જુલમ સહન કરશો તો તરત બીજો જુલમ તમારી માથે આદરીશે. માટેજ હિંદી માત્રની ફરજ છે કે જુલમગારના જુલમને ન ગળુકારતાં હિંમતવાન બની સામી જાતીએ કહો કે: “તમારાથી બની શકે તેટલો જુલમ વાપરો પણ હમે હિંદીઓ સહન છે તે બોલશું”, આદરીશું અને તેજ મુજબ વરતશું. અમાર આત્માની સહ આજ્ઞાનુસાર અને અમાર દેશ (કે જે અમારું પુન્યસ્થાન છે. જે અમારું બરણ પોપણ કરનારી પવીત્ર માતા છે તેની) પ્રત્યેની ફરજો એ ધડક થઈ બળવતાજ જાણશું.” આણું કહે નાર અને કહીને ખેસી નહીં રહેનાર પણ કરી જાતાવનાર હિંદીને દુનીયાની કોઈ પણ પ્રજા દાખી રાખશે નહીં. માટેજ મારા હિંદી બાપજીને અને ખાસ કરીને દરોસવાલના બાપજીને કહું છું કે બંધુઓ, સારથ ત્યાગી બનો. તમારી કિંમતને અર્થે સુસ્ત ધર્મીઓ બનો. તમારી મન મર્યાદા જળવચ્ચામટે સ્વ-અર્થ બનો. તમારા અંતઃકરણમાં રહેલી પવીત્ર દીવ્યશક્તિને ઓળખી તેમની આજ્ઞાનુસાર સ્વ આચરણ મહણ કરો. કોઈ પણ જાતના જુલમથી કરી ન જતાં સામી જાતીએ તે જુલમ સહન કરી તમારા અંતઃકરણની આજ્ઞા મુજબ અનુસરો અને છેવટે સંપૂર્ણ સત્યાગ્રહી બનો. તો એમજ જાણશો કે દરોસવાલનાં દુઃખો એક પળવાર પણ આપની સામે ઉભાં રહેશે નહીં. દરોસવાલના સત્યાગ્રહની લડાઈ વિશે ખીજા ગમે તે વિચારો બતાવતા હશે પણ હું તો એક ધડક થઈ કહું કે બાપજી, આ અમુલ્ય તક આપની પાસે આવેલી છે. આપની અમુલ્ય કસોટીને એ પ્રસંગ છે. આપના આત્માની આજ્ઞાનુસાર વરતવાનું અમુલ્ય સાધન આપની પાસે હાજર છે. તો તે જે ગુમાવશે તેને પાછળથી પરતાવાનો સમય આવશે એવો હિંદી કોઈકજ દશે કે જે લડાઈના મુદ્દાઓની વીરહ હોય. દક્ષિણ આફ્રિકાનું પુત્રીયન મનું છે, પણ તે હિંદીઓ માટે નથી? પ્રીય હિંદી બાપજી, તમારું પુત્રીયન કરવાની ક્ષતિ શું આપની પાસે નથી, ઉત્સાહ સિવાય કોઈ પણ કારણ જનનું નથી. ઉત્સાહ તેમજ આજ્ઞો

હરી કે જે દરસવાલ સરકારની જુલમ ભરી વરણી કરી હોવાનું થયું હશે. ઉત્સાહ તેનેજ હરી કે સત્યાગ્રહની લગાડ નો અનુભવ જેને થોડે પછી પશુ હોઈ પેતાના અતઃક્રમણની આગામી વરત વનો હાથ કાપી હોય છેવટે ઉત્સાહ તેનેજ અવશે કે જે શુભામીરીની બેટી તોડી નાંખી સ્વતંત્રતાને વરતા તદ્દયાર થશે. મારા હૃદયે બાહ્યો પરીત્ર અર્થાં વરતની પ્રજા છે. તેનામાં સ્વતંત્રતાનો ફાંકો પરંપરાથી ઉતરી આવેલો સમજી છું. તે દરસવાલનો નિરમલ્ય કામદો હૃદયી પ્રજાના કાંઈજ હિસાબમાં નથી. ફક્ત ઉત્સાહ હાથમાં નરમ પડ્યો છે આજા છે કે જે ઉત્સાહ યુવન પાસે મેટ મળે તે અગાઉ સરવે જુલમ માર રાજ્યકર્તાને બતાવી આપજે. મારા હૃદયે બાહ્યોને પરમાત્મા સદ્ગુણી આપે એવી પ્રજા પાસે માગણી છે.

દરસવાલ સરકારની અટકણી

એક ગાસાએ દરસાવેલા વિચારો

વિજ્ઞાનના પ્રખ્યાત ગ્રામ 'જર્મીસ' માં હ. જી. લેમ્પ નામના લખનારે દરસવાલની સરકારની તાંત્રી પ્રજાને એવતા રહેતાની સુચના કરવારે એક કાગળ લખ્યો છે. તેમાં હૃદયો ઉપરના દરસવાલ સરકારના જુલમ વિશે પશુ પ્રજા વરણુ ધ્યાન ખેંચ્યું છે. તે કાગળને સાર નીચે મુજબ છે :-

વિજ્ઞાનના પ્રજામતને ટાકો રાખવા દરસવાલ સરકારે લાભકારક કામદાઓ તથા મેટા સુધારાઓ કરવાની જે કાવડી હાથની ગામે કરી છે તેપર જરાએ વિશ્વાસ રાખવા જેવું નથી. તે આખી દુનિયાની ઉતારમાં ઉતાર સરકાર છે. સંતુ પ્રજાન મંડળ અજોગ્યાનું માન રમાડું છે.

થોડાક વખત પહેલાં સર વિલ્યમ જુમે પારલામેન્ટમાં સવાલ પૂછ્યો હતો કે બ્રિટીશ સરકાર દરસવાલના હૃદયોની હાકારીનો અતઃ અજુકો કે નહીં. પશુ દક્ષિણ આફ્રિકાનું એક જાણુ હાઈ જી તો ઉપસા સવાલના રીપોર્ટની સાથે સાથે એવા અગર વાંચવામાં આવ્યા કે તથા બ્રિટીશ હૃદયોને દરસવાલની હાકારી માં દાખલ થવાના વાંક માટે તથા તથા માનની જેલમાં બેસી રેવામાં આવ્યા છે. આ તથામાં એક મી. રેવન હતા,

જે એના નાતાલમાં જન્મેલ છે, અને કાન્ટરબરીના બી.એ. અને એલ.એલ.બી. છે. વળી એવા પશુ અગર વાંચવામાં આવ્યા છે કે સાથ આફ્રિકન રિપોર્ટની કના યુરોપ ખાતાના માણ ખાસ એલચી તથા કુલ મુખ્યત્વાર અધિકારી ડા. ડબ્લ્યુ. જે. લીડસને વાર્ષિક પા. ૭૬૦૦૦૦ પેન્શન આપવાની દરસવાલ સરકાર બકામણુ કરે છે. ૧૧૧ પછી દરસવાલ સરકારને બ્રિટીશની જામીનીવાળી પા. ૪૦,૦૦,૦૦૦ ની લેનની જરૂર પડે એમાં અચરજ સાનું હોય! પશુ એ વાતને જ્યાં દરસવાલ; અને દરસવાલ સરકાર પેતાના તાખાના હોદીઓ ઉપર જે મણી જોઈને જુલમ કરે છે તેનો ઉપાય કરવાની વાત કરીએ.

થોડા વખત ઉપર ઠરનલ સીલીએ તથા લે. સેલ્મોરને દાક કારક પ્રજાને વોટ આપવાની કાંઈક વાત ક્યારી હતી. કદાચ એ તેમને તે હક મળે, તોપણ તે મી. એચ. સી. હાઈ જેવા દાક કારક ને ખાનગીની જગ્યાએ કાયમ રાખવાની ખાતરજ એમ સમજવું. મી. હાઈ નો દાખલો તો ખરેખર શુચવાડા ભરેલો છે. દરસવાલના રાજ્યમાં એવો ખમોડો છે કે લાં સાચ દયાઈજ રહે, અન્યાય ફેલાયો પ.એ.

કોઈપણ કોલોનીને ત્યાંના સીદીઓપર કરના વાપરવાનો અને હૃદયોને ખન વ્ય કરવાનો હક નથી. કેમકે તેમાં આખી રાજેનશાતને લાગેવળે છે. વશ હાર હૃદયોને જેલમાં બંધેલવાનું દરસવાલ સરકારનું કામ અન્યાય કરેલું છે એવલજ નહીં, પશુ હૃદયના વાહસાય તથા કે રોની વસ્તીને અપમાન પહોંચાડનાર છે. બ્રિટીશ સરકાર આમાં દાખ નહીં ચલાવે તો રાજકે હને ઉત્તેજન આપ્યા બરાબર થશે. હૃદયો બ્રિટીશ રાજ્યત હોવાના ગેરહાથ નધા થકન કરે અને લાલ એકે ઉઠાવે નહીં, એવો મામલો આ તો છે.

આ નામેશીવળી દયાનો બરાબર દલાજ થવો જોઈએ. અને તે પશુ કાંઈ દરસવાલના નીમેલા ખાતગી કમીશનથી નહીં; કે તેમાં કમીશનરોને મુકાદો આપવાના કામ બદલ દરસવાલ સરકાર તરફથી એ જે પાઈન્ડ મોજના મળતા હોય; એનો નીવેડો તો આમની સલા માં થયોજ જોઈએ. અવિષ્કમાં આમ કરશું ને તેમ કરશું એવી દરસવાલની મોટી મોટી વાતોપર કરે એક જળ પશુ ખાતમ આપવાનો નથી. તેઓએ તેઓ

નાં વચનો કેવાં પાળ્યાં છે તે તેઓની પાછલી તવારીખ જોવાથી જણાઈ રહેશે. લોબરલ સરકાર ચીના મજુરોની શુભામીકસા માટે એલો બારે શોરખકાર કરી રહી હતી કે તે સીદીઓ તથા હૃદયો એની બાજુપર ધ્યાન પશુ નથી દેતી તે સમજાવું નથી. કદાચ ચીનાઈ 'કુલી ઓ'પર તેણે પોતાનું બધું હેલ કાઢી નાંખ્યું હશે, એટલે હરે પોતાની પ્રજા માટે જરાય વધુ નહીં હોય! દરસવાલને સ્વરાજ્ય આપીને લોબરલ સરકાર એટલી બધી પુલાઈ મધ છે કે તે સત્તા નો દુરપયોગ માખ છે. તે, તે જોઈ શકતી નથી!

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીતી તરફથી.]

સોમવાર

કોટા

સત્યાગ્રહી કાર્મમાં નીચેની કોટા ગયા અઠવાડીઆમાં મળી છે. જોઈ વાર ૨૦ અને ૨૬ મી. જુલમ હલાલીમ ગારદી પાસેથી. એક તરફ હલાલીમ મી. અહમદ મીંધા પાસેથી. મી. મુસા નથી તરફથી કહીએ અને એક દાંબવાની મેદી બત્તી, આઠ જુની કામળ ને પાવડો મી. અલી હમર પાસેથી.

કોલકાતાના ફેલ

૧૯૦૮ ના કાયદા પછી આનેલા ફેલ યોગી બાબત બહુ ચર્ચાઈ રહી છે. તે બાબત વડી અદાલત લગી પહોંચવા સમય છે.

સત્યાગ્રહી મી. બરજેસીંગ

મી. બરજેસીંગ કે જે ડરબનથી જનાર સત્યાગ્રહીની ટુકડીમાં હતા ને જેણે હમણાજ તથા માસની જેલ ભોગવી છે તેને સત્યાગ્રહી કાર્મ ઉપરથી પેતાના ખાપની માંદગીને લઈ એકાએક જુલુ પડ્યું છે. મી. રતીપાલસીંગ અને માર પોરેશનના બીજા હૃદયો તેને ખાણુ અપ્યુ અને તેની તારીફ કરેલી. મી. બરજેસીંગ થોડી મુશ્કેલી દરસવાલ પાછા આવી પકડશે.

સુકવાર.

જરમીરનું લોકેશન

આ લોકેશન ખરીદી તેમાં બેશીઆ દીક બગર કરવાની બાંની મુનીસીપાલ્ટી દીની મરજી હતી. હવે ત્યાંની એમ્બરે તેની સામે સખત વાંચો ઉઠાવો છે અને

તેઓ કહે છે કે લેડિસન ખરીદ્યું નહીં અને એથીઆટીક બગર કરી નહીં.

ડેલી મેલનો ટીકા

રાંડ ડેલી મેલ ઉમરાવની સભામાં વાત હી ને વિશે લખે છે કે હાંદી કામ સ્વચ્છતા છે. તે તો તેની માગણી યુનીયન પારલામેન્ટ કબુલ રાખે. તે સિવાય બીજી ટીકા કરે છે તે બતાવે છે કે લખનારને લગતની પુરી ખબર નથી.

નાતાલમાં લાઇસેન્સનો બુલમ

મી. ગોગાનો કેસ

લેડિસમીથના મી. ગોગાએ લાંબા મર ચીસન સ્પીટમાં આવેલા પોતાના "કેસ ન્ટ હાઉસ" નામના મકાન માટે લાઇસેન્સ મેળવવા લાઇસેન્સ અમલદારને અરજ કરી હતી. તેની સામે લેડિસમીથ ની વેપારી એંબર ચએલી. મી. ગોગા વતી મી. એફ. પીવરસ અને એંબર તરફથી મી. ગ્રાઉટ હાજર હતા.

અરજદારે સે.જે. ઉપર જણાવ્યું કે "બોમ્બે હાઉસ" નામના મકાન માટે હું રીટેલ લાઇસેન્સ ધરાવું છું. આશરે ૧૦ વરસ થયાં 'કેસન્ટ હાઉસ' નો હું માલિક છું. તે જગ્યા માટે અગાઉ સુલેમાન મહમદ અને તે પછી અમલ લાઇસેન્સ ધરાવતા. 'કેસન્ટ હાઉસ' મકાન ખરાબ છે એવું જણાવી ૧૦૦ ની સાલમાં લાઇસેન્સ આપવાની મનાઈ કરવામાં આવેલી. તેથી ૧૯૦૨ માં મેં હાલનું મકાન બાંધવું, અને તેથી તે માટે લાઇસેન્સ મળ્યો. સાર પછી વધુ વરસ સુધી તે માટે અમલ લાઇસેન્સ ધરાવતો હતો, તેણે મકાન ખાલી કરવાથી મેં લાઇસેન્સ ટરાંસફર કરાવવા અરજ કરેલી, પણ વેપારી એંબર સામે થઈ સારથી એ મકાન વેપાર વગરનું રહ્યું છે. અમલ સામેના લખતમાં મેં એક શરત રાખેલી કે જો અમલ તે ખાલી કરે તો તેનો લાઇસેન્સ મને મળે. આરે લેડિસમીથ માં પા. ૧૦,૦૦૦ (ચોપડામાં લેણું તથા સ્ટોલ મળીને) કુલ પ્રોપર્ટી છે, અને હું વરસના પા. ૧૬૦ વેરા તરીકે બદલું છું. હું ૨૦ વરસ થયાં લેડિસમીથમાં રહું છું. મેં 'કેસન્ટ હાઉસ' ગોરા એને બાંધે આપવા કોશિસ કરેલી, પણ લે-તો હાંદી હોવાથી કોઇ ગોરા બાકુનો મળ્યા નહીં. મારા "બોમ્બે હાઉસ"

નો તેવું ટકા વેપાર ગોરાઓ સાથે છે, અને આ "કેસન્ટ હાઉસ" માં હું કાફરી વેપાર કરવા માગું છું. અને જો લાઇસેન્સ આપવામાં આવે તો માર કાફર વેપારજ કરવાની ખાતરી આપું.

મી. ગોગાની વતી કાંડ ગોરા અને ૪ હાંદીની સહી સાથે નીચેનું પીડીયન રજુ કરવામાં આવ્યું હતું. - "કેસન્ટ હાઉસ" માટે મી. એમ. એ. ગોગાને રીટેલ લાઇસેન્સ આપવામાં આવે તેમાં અમે કાંઈ વાંધા બરેલું જોતા નથી, અને અમે બહુસો રાખીએ છીએ કે લાઇસેન્સ અમલદાર આ લાઇસેન્સ આપશે."

વેપારી એંબરના સેક્રેટરીએ ૪૮ ગોરા એવું પીડીયન અરજદારની સામે રજુ કર્યું. તેઓ કુલ પા. ૮૦,૦૦૦ની મીલ કત ધરાવે છે એવું પણ જણાવ્યું હતું.

એંબરવતી ચપ્પી નામના એક હાંદી ને સદી તરીકે ખડો કરવામાં આવતાં તેણે જણાવ્યું કે હું મરચીસન સ્પીટમાં કાફર સ્ટોરકોપર છું. હું કાફર તેમજ ગોરાને માલ વેચું છું. વેપારમાં હાલ મંદી છે. બધા સ્ટોર બંધ પડ્યા છે. લાઇસેન્સો વધારે થવાથી રોજગાર વધારે ખરાબ થશે. જો અરજદારને નવો લાઇસેન્સ મળે તો બીજાઓ પણ નવા લાઇસેન્સ માટે અરજ કરશે.

લાઇસેન્સ અમલદારે જણાવ્યું કે અરજ તબત નવા લાઇસેન્સ માટે છે. લાઇસેન્સ અમલદારથી કાફરમાંજ વેપાર કરવાની કે માત્ર જનની કબુલત લેવાનું નહીં. કોઈ પણ સ્થિતિમાં નવો લાઇસેન્સ આપવામાં આવશે નહીં. બદ અરજ કાફી નાખવામાં આવી હતી.

એક ગોરી નાટકકાર ઓરતનું વિધાયન માં ખુન થયેલું. પાછળથી તેનો મરદ બીજા એક કુચારી ઓકરીને મરદના પોશાકમાં લઈને છુપી રીતે અમેરીકા જવા ઉપડી ગયેલો. સીમર ઉપડવા પછી દોરડાં વગરના સદેશથી સીમરપર પુરુષ ના પોશાકમાં ઓરત હોવાની વાત જાહેર થઈ, અને તેની સાથે ઉપલી મરનાર ઓરતનું ખુન કરવાનો આરોપ નક્કી જનાર મરદ ઉપર મુકાયો. આ બંનેને અમેરીકાના કોનારાપર ઉતરતાં પકડવામાં આવ્યાં છે. બધું કરીને તેમને પાછાં વિધાયત મોકલવામાં આવશે. આ બનાવ મુરોપ અને ક્રમે ક્રમાં હાલ વતનો મુખ્ય વિષય થઈ પડેલ છે. - ૨૨૨.

જનરલ બોથા અને 'કુલીઓ.'

નાતાલમાંથી હાંદી કાઢવાની નેમ

'કેસન્ટ'માં એક તારમાં જણાવતા પ્રમાણે જનરલ બોથાએ પ્રીટોરીઆમાં એક ખાતુગી મીટીંગમાં જણાવ્યું હતું કે નાતાલમાંથી કુલીઓને કદાચ જોઇએ એવો તેમનો મત છે. તેમણે વધુમાં ઉમેરેલું કે "ચીનાઓને કદાચ જો મુશ્કેલી બત પડી તે કરતાં કુલીઓને કદાચમાં વધારે પડશે." તેમને લાગે છે કે બહુલો આપવા માટે એક રકમ કાઢવી જોઇએ, અને પછી તેમને માંસડાં પોટલાં સાથે આ મુશ્કેલીથી રવાના કરી દેવા જોઇએ. ઉપરના ખબરપર ટીકા કરતાં 'નાતાલ એક્વરટાઇઝર' કહે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના મુખ્ય પ્રધાનના આ વિચારમાં એક અમલની રાજનીતિનું બીજ છે. કુલી મનુરોને કામે લગાડનારાઓ સિવાય આ કોલોનીમાં અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં બધા એકમત છે કે કુલી સડાનો નીકાલ કરવો. ત્યારેજ આ મુશ્કેલી ગોરાને વસવા લાયક થશે. આના ટેકામાં એક મોટામાં મોટી દલીલ એ છે કે હાજરો કુલીઓથી વસા એક દક્ષિણ આફ્રિકા સિટીય થઇનેશાહ તને વધારે ઉપયોગી થશે.....જો હાંદી એ આ મુશ્કેલી જનમ્યા છે તેમને પુરો ન્યાય આપવા તો પછી બીજાને કદાચમાં કે અટકાવવામાં બહુ મુશ્કેલ નહીં પડે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હાંદીઓને પાછા મોકલવાની માગણી કરવી એ અન ન્યાય બરેલું છે, અને તેથી અમને બીક લાગે છે કે જો તેઓ પોતાની મેજે પાછા જવા ન માગે તો તેમને તો આ મુશ્કેલીમાં સમાવી લેવા સિવાય બીજો રસ્તો નથી.

મરકુરીમાં એક ગોરા લખે ■ કે જનરલ બોથાનો પક્ષ કુલીઓને કાઢી મુકવા માગે છે એવું જનરલ બોથાના પ્રીટોરીઆમાં આવેલા બાપ્તિસ્ટી જણાવે છે. એથીઆટીક સડો આ કોલોની મટે બહુ મબીર બાબત છે, અને તેથી બોથાની આ સલાહની ઉપરનીજ રાજનીતિ તેમને ટેકા આપવા માટે બસ છે. સરખામણીમાં યુનિયનરીટોની એથીઆટીક રાજનીતિ નબળી અને ન કાળી છે. એટલે આ વિભાગમાં બોથર પક્ષના મેંબરો હોય તો તેને ફક્ત એથીઆટીક રાજનીતિને લીધેજ સુદથી માં પુરતા વોટ મળી ગયા વગર રહે નહીં.

ઉપરના બખાણ નીચે 'મરકુરી' ના અધિપતિને એવી દીકા કરી છે કે જનરલ એવાએ ખાનગી મીટીંગમાં જે કહ્યું છે તે પર બરસે ન રાખવા અમારી મજબુત બકામણ છે. તેમજે બીજી એક ખાનગી મીટીંગમાં એમ પણ કહ્યું હતું કે અમુક દરિયા કીનારાના વિભાગ માટે એશીઆટીકને દાખલ કરવાને અને કામે લગાડવાને હું કબુલ રાખીશ. તેના જાણેલા મેનીફેસ્ટમાં એટલું જ કહ્યું છે કે એશીઆટીક ધર્મા પ્રેક્ષનને અટકાવવું, અને એવાને ઉત્તેજન આપવું.

ઉપન મ્યુનીસીપલ ઇડિઅન મારકેટ

કારપોરેશનનો રીપોર્ટ

ઉપન મ્યુનીસીપલિટીનો ગણ સાલને રીપોર્ટ રજુ થયો છે તેમાં મારકેટ સંબંધમાં નીચે મુજબ હકીકત છે :—

રીપોર્ટવાળી સાલની શરૂઆતમાં મારકેટ ખાખત હોદી કમના જુદા જુદા રિજીસ્ટ્રેશન વચ્ચે સખત-મત એક પડ્યા. કહીલે તે ઉપર સંપુરણ રીતે ચર્ચા કરવા પછી હોદીઓની જરૂરીઆત પુરી પાડે એવા મારકેટ આંધવાનો કરાર કર્યો. કાર્ટીસીટના કામની સામે કેટલોક ફિગુરી વિરોધ હોયે કરવામાં આવ્યો છે એ દિક્ષગીરીની વાત છે. તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે હોદીઓ જોઈ શક્યા નથી કે મ્યુનીસીપલ કાવદા તલે કોઈ પણ બરેમાં મારકેટના હક એકથી કારપોરેશનના હાથમાં રાખવામાં આવ્યા છે.

વિક્ટોરીઆ સ્ટીટમાં એક વિશાળ મારકેટ આંધવામાં આવી છે, તથા એક સુપ્રી-ટેન્ડન્ટ નીમવામાં આવ્યો છે. આ મારકેટને મ્યુનીસીપલિટીના એક ખાતા તરીકે ચલાવવાનો છાંદો રાખવામાં આવ્યો છે; અને (મેપર. કહે છે કે) અને બરસે છે કે ખેડુતો કે જેમને માટે ખાસ મોટા ખરચમાં કારપોરેશન ઉત્તરેલ છે. તેઓ જે કારપોરેશન તરફ વફાદારીથી ઉતરશે તે મારકેટ ફોલ્કમંદ ઉતરશે.

બોયકોટ

ઉપરની મારકેટ તા. ૧થી આગરે પ્રુલ્લી મુકાવાની હતી. હોદી ખેડુતોમાં મારકેટ સંબંધમાં ધણે અસંતોષ છે અને તેથી સોમવારે નવી મારકેટ

પ્રુલ્લી મુકાવેલ છતાં તેમાં કોઈ મધુ નહોતું. (વિક્ટોરીઆ સ્ટીટમાં પોલીસ ફરતી હતી, કોઈ કુટો જવાયો માલ વેચનાર આવે તેને નરી મારકેટમાં જવાનું કહેવામાં આવતું) તે પર ખ્યાન આપવાને બદલે વેચનાર પાછો ચાલ્યો જતો. આમ થવાથી આઠ વાગ્યા સુધી વિક્ટોરીઆ સ્ટીટમાં અને મસ્જિદવાળી મારકેટમાં પણ કોઈ મધુ નહોતું, પણ પાછળથી એ બંને મારકેટમાં કોઈ કોઈ મધા હતા. બપોરે નરી મારકેટ સાવ બંધ રહી હતી. આ સ્થિતિ સોમવારે હતી, અને તે સારથી શુકરવાર સુધી ચાલુ રહી છે, અને નરી મારકેટમાં કોઈ મધુ નથી. આ સંબંધમાં મામમાં હોદીમાં પુરકળ ચરચા ચાલી રહી છે.

સ્થાનિક જાપામાં હેવાલ

આ સંબંધમાં શુકરવારના 'મરકુરી' માં નીચે મુજબ હકીકત પ્રગટ થઈ હતી: નરી મ્યુનીસીપલ ઇડિઅન મારકેટને હોદી બગીચાવાળાઓએ બોયકોટ કરી છે, તે સાથે એવામ.ટેની મેદડીને પણ તેઓ એ બોયકોટ કરી છે. પરિણામે મંગળ વારે તે મેદડીમાં (ગોરાની) બાજુપાલો કમની અવસથી દામ બદલ ચડી મધુ હતું. શહેરની મુકાકાતે આવનારા ગોગ એ વટવાથી માલની ખપત એકી થઈ છે, છતાં દામ ઉતરી પડવાને ઠેકાણે ઉતરતું તે હદથી વધારે ચડી મધુ હતું. હોદી મેદડીમાં પણ એવ દસા હતી, કેમકે ત્યાં પણ કોઈ બાજુપાલો નહોં લાવેલ એક બેરબ કુવાએ પણ કેટલીક મદદ બોયકોટ કરવાવાળાને કરી હતી. કેમકે તેને દીવસે સાધારણ રીતે માલનો જોર બરાવો થાય છે. જે એવા બગીચાવાળાઓને પોતાના માલનો નીકાલ કરવાનો હેતુ તેણે આ તક સાધી લેવાની છે. કેમકે હોદીઓ પોતાની મુરખ કુક મુલતમાં જોઈ શકશે, અને પાછી તુરત મેદડીઓ માલથી ભરી મુકશે.

આ સંબંધમાં શુકરવારના 'મરકુરી' માં નીચે મુજબ હકીકત પ્રસિદ્ધ થઈ છે: કારપોરેશનની મારકેટનો હોદીઓએ બોયકોટ કરેલો છે, અને આ અણુ અણવાડીક બોયકોટ ચાલુ રહેશે એવું જણાય છે; કેમકે ધણાખરા હોદી ખેડુતોએ ચાત વિસ સુધી કાંઈ માલ ન મોકલવા કબુલત આપી છે. એક નવી મારકેટ પ્રુલ્લી નથી, છતાં તેના

બધા રોડ લડે અપાઈ ગયા છે, એટલે તેણે બીજાનેસ હજુ શરૂ કરવું નથી એમ કહેવ વ પાછાન કોંટવળી મારકેટમાં તેણે શુકરવારે તેમજ શુકરવારે માલ આવ્યો હતો. નરી મારકેટના આવનો સવાલ કમીટીના વડાએ હોદી કેપુટેશન સાથે ચરચો હતો, અને એવું વચન આપવામાં આવ્યું હતું કે એક બાખત માં શી વધારે અકરી છે તેમાં ફેરફાર કરવામાં આવશે. છતાં હોદીઓનો મુખ્ય હેતુ મારકેટપર કાણ મેળવવાનો છે, અને તેવાનું કબુલ રાખવા કારપોરેશન બીલકુલ તકવાર નથી; અને તેથી હોદીઓ હારેલાં સુધી મામતો ચાલુ રહેશે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે બરોના છેડાઓ પર માલ લઈને આવનારાઓને પાછા કરવાને સમજાવવા અથવા ધમકાવવા ઇડિઅન કારમર એસોસીએશન તરફથી પોકેટો રાખવામાં આવ્યા છે. વળી એવું પણ કહેવામાં આવે છે કે બરોમાં દાખલ થનારાઓને માલ માટે કાંઈક પૈસાની મીઠી આપવામાં આવે છે. અને પછી જેમ તેમ માલને ઠેકાણે પાડી નાખે છે. ધમકાની વાતમાં વજુદ છે કે નહીં તેની ખબર નથી. પણ (મરકુરી કહે છે) કે પોલીસે થોડી તપાસ કરવી એ કીક વાત છે.

બોટાણા અનુમનકરસામનાલી. ૧૮૨૭ના વાર્સિક રીપોર્ટની એક નહલ અમને મળી છે તે ઉપરથી જણાય છે કે મજકુર સાલમાં અનુમનના હિસાબમાં રૂ. ૩૯૪-૧૫-૧૧ જમા ખાતે નોંધાએલ, સારે કુલ રૂ. ૧૦૪-૩-૧૦૧ ખરચ ખાતે જતાં બાકી પરાંત સીક રૂ. ૨૯૦-૧૨-૦૧ ની છે. આ ખરચ ખાતામાંની રકમોમાં થી રૂ. ૧૩-૧૧-૬ મદરેસાના છેકરાઓને ઇમનેદાન વખતે રીરણી વગેરેના લીલ્લાહ કામમાં વપરાએલા, તથા રૂ. ૯-૧૧-૩ બીમારની સારવાર તથા કફન દફનના કામમાં વપરાએલ જોવામાં આવે છે. અનુમનમાં કુલ ૪૧ મેંબરો છે, જેમાંના થોડા મામમાં અને બીજા પરદેશ ખાતે છે. રીપોર્ટવાળી સાલમાં જુદા જુદા પ્રસંગે વાગેજોના જલસા અનુમન તરફથી કરાવવામાં આવ્યા હતા. અનુમનની માગણીથી સરકારી કેળવણી ખાતા એ મામમાં એક ઉરદુ નિશાળ ચાલુ કરાવી છે. દક્ષિણ આફ્રિકાથી જુદી જુદી રીતે મદદ કરનારાઓને આકાર માનવામાં આવ્યો છે.

હરખનમાં એશીઆટીક ચરચા

દશમના ધારા

સ્થાનીક ધારામાં મી. પી.એસ. આયરને એક કાગળ હરખનના નવા ધારા સંબંધ માં પ્રસિદ્ધ થયો હતો. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેના જેવો ખસાય ધારા બીજા કોઈ કોરોરેશને કદી પસાર કર્યો નથી, અને તેથી હોદી કોમ બધી યુરોપીય છે, અને તે કાંઈપણ પચસાં હોએ તો તે માટે જોખમદાર ટાઉન કાઉન્સિલરોજ બચાશે. નવો ધારા સ્વીકારવા અહીંની હોદી કોમ રાજી નથી, અને તેથી ટાઉન કાઉન્સિલ અને એડમીનીસ્ટ્રેટર તેવો ધારા પાસ કરવાનો હક છે કે નહીં તેની તપાસ કાયદાની કોરટમાં કરવાનો બહુ સંભવ છે. પરંતુ જાહેરાત આપ્યા વગર કોરોરેશને આ ધારા પસાર કર્યો છે, અને તેનો અશ્વ ન થવા દેવો તે હોદી કોમની ફરજ છે.

નાના ફેરીઆ સામે હિંદીવાદ

મરકુરીનો 'મેન ઇન ધ મુન' વિભાગનો લખનાર કહે છે કે:—તરકારી, ઇર્ષા, મત્કી વગેરેના સેક્ટો 'ફ્રીઓ'ને લાઇસેન્સ હાવવાની ફરજ પાડવા વિષે નવી ટાઉન કાઉન્સિલ ખુબ વિચાર કરશે એમ અશ્વ રાખું છું. સત્કારના પહેર માં આ સેક્ટો માયુ ખાત્ર ગમ છે. મત્કર બધરતે કામ ઉપાળવે છે, અને આકરા મિત્રજના મરદાને ખીજાટ પેલા કરે છે. પ્રીજી ચીએ માટે લાઇસેન્સ ને આ ચીએ માટે શુ કરવા નહીં? દર માસે શીશોંગ, કે જ પેનીવાળું લાઇસેન્સ પણ બસ થશે. એથી એ સેક્ટો હાથમાં રહેશે. ટોરો કરે ત્યારે તેને પર કાનો હોય તો તે ઉપરથી તેની ઓળખ લઈ તેને સજાએ પહેંચી દી શકાય. હાલ એ કરવું તબ કુરકેલ થઈ પડે છે. કોઈ કહેશે કે પોલીસને ઓળખી શકાય. પણ તે કાંઈ બારણે બારણે નથી હોતા. એટલે નવી સુટણી વખતે ઉમેદવારો પાસેથી આ બાબતની કબજાત લેવી જોઈએ.

એશીઆટીક હરીફાર્થ

'મરકુરીમાં' 'એડ્ડ કોલોનીયલ' ના નામથી એક ગેરો જણાવે છે કે:—ન્યાં સુધી નાતાલમાં, પોતાની જમીનમાં પેલા ફેરી મકાઈ ઉપર અચચા બહારથી આવતા થએલા ઓખા ઉપર યુગરાત કર નરો હોદી અને નેરીવેની બહુ મોટી સંખ્યા છે ત્યાં સુધી ગેરો બહુતેને મસલવાની વાત નાખી દેવાની છે. સહે

રેમાં રહેનારા થે ડાક ગેરોઓ સાથે માત્ર ઉત્પન્ન કરવા ગેરો બહુતેને ૨૦ ફિલ્મ પર યુગરો કરનારા એશીઆટીકો સાથે હરીફાર્થમાં ઉતારવા એ અસંભવીત છે. આ ગેરોનો મુલક કદી થવાનો નથી અને એ વાત જટ સમજવી તેમાં બહે તર છે. સર વોલ્ટર હેથી હીમીનસન, સર લીજ બુલેટ જેવા વિશાળ અનુભવી જોના મતને અનુસરવું જોઈ હીક છે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઇન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૮મી આગસ્ટે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમકુલી—તા. ૮મી આગસ્ટે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમક્રીટી—તા. ૮મી આગસ્ટે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આફ્રીકન લાઇન]

કાટ મા—તા. ૧૮મી જુલાઈએ કાલ ખોથી ઉપડી છે.

ડીન્ડાઉ—તા. ૨૮મી જુલાઈએ કાલ ખો થી ઉપડી છે.

સેન્ટ નીનિયન—તા. ૧-મી આગસ્ટે કલકત્તાથી ઉપડશે.

હેનેરીક—આગસ્ટની આખરે કલકત્તામાં માલ બરશે.

ફરજી—તા. ૧૮મી જુલાઈએ કાલ ખો થી ઉપડી છે. કોરોના વત મી. હાજી કસમજી મહમદના નીકાલ વેર હમના વેપારી મી. હાજી અહમદ મેનર ની ઉઠારી સાથે ગયા શુકરવારે અમરેની ના મહરેસએ હમીખીઆમાં જુમાની નમાજનાદ થયા હતા. નીકાલ વખતે મી. હાજી કસમજીના લાઇ માં. અમજી સુએમાન કડવાએ પોતના તરફથી કોર મેહેરીસે રોનકુન હરકામ, કોર મહેરીસ કીનતોલ હરકામ, અમરેની મદ રેસએ હમીખીઆ તથા વેરકમની મસ જીદ એ દરેકને પા. ૧-૮-૦૦, તથા ફર ખન મદરેસએ અલુમન હરકામને પા. ૨-૦-૦૦ એમ રકમો લઈનાહ આપી હતી. ત્યારબાદ નવાં પરજેલ જોડાને મુખારક બોલી આપનાં આવી હતી, અને પછી તમામ લોકોએ ત્યાં ખાણુ લઈ હવું.

પરચુરણ ખમરપત્રો

કાંઠીથી મહોમડન ડીમેટીન સોસાયટી ના સેક્રેટરી લખે છે કે:—સોસાયટીની રાખેતા મુખ્યની મીટીંગ આજ તા. ૩૦ ના રોજે હસાની નમાજનાદ મી. ઉય માન અધારખીઆના પ્રમુખવાળા નીમે બરાબ હતી. મીટીંગનું કામ શરૂ કરતાં સેક્રેટરીએ નામદાર રહેનસાહ જી.જી. પમાના ઉપર નામદાર મરકુમ રહેનસાહ એડવરડના ઇન્ટીકામ વખતે જે હીકરો છુનો સહેલો સોસાયટી તરફથી મોકલવા માં આવેલો હતો તેનો જવાબ તોણના તરફથી નામદાર મરવનર જનરલ મર રૂતે પ્રીટીરીયાથી આવેલો હતો તે ચાંચી સમજાવ્યો. જે ઉપરથી મી. નાખુદએ આવતી મીટીંગમાં પાડી ફરીથી એની વાંચણી કરવાનું કહેવું જે કજુત. રાખ વામાં આખું હતું. સોસાયટીની લાઇ બરેરીમાં નવી કીતાબો તથા એપડીએ આવેલી હોય તેને તજ મહીના મુધી સોસાયટીમાંજ રાખવાનો ધારો ફેરી તજ મહીનાની મુદત બટાડી ૧ મહીનાની મુદત રાખવા કરાર કરવામાં આવેલો હતો. સારનાદ મી. બી. એમ મુકદ્દમ તથા મી. ઇશાલીમ અહમદ પોતીકી વાંચણીની ફરજ અદા કીધી હતી. તે સેક્ટોનો આબાર માન્યાબાદ આવતી મીટીંગમાં 'સ' 'પ' વીશે લાખણુ કરવા નો વિષય પ્રમુખ સાહેબે આપી એક તસીદ-રૂપી સાથે બાંધણુ કરી હાજર મીજસનો આબાર માની રાનના ૧૦૧ વાંચે મીટીંગ બરખાસ્ત કીધી હતી.

ટાંગાઈથી મી. એમ. સુએમાન લખે છે કે અહીંના હમીખીઆ મદરેસામાં જમાન તરફથી ખાત્ર સાહેબનો ઓરસ આગસ્ટથી તા. ૧-૭-૮ ના ઉજવવાનું કરાવેલ છે.

ઈન્ડિયન કોઓપરેટીવ નેવો ગેરાન એન્ડ ટ્રેડિંગ કમ્પની

આ કમ્પનીનું જાહેરનામું અમે થોડા વખત પહેલાં બહાર પાડ્યું હતું. તેના સેક્રેટરી મી. થટેએ હવે નોટીસ બહાર પાડી છે કે લોકોની માગણી વધારે રડી મરતી છે. મારમાગેઆ અને મુખ્ય વચ્ચે વધારે રડીમર મુકવા કમ્પની તજ બાર છે પણ મુડીની ખાત્રથી વધારે કામ નથી થતું. તેથી ના. થટેએ બીજા શેરો બરાવવા આમ પાસે માગણી કરી છે.

તાર સમાચાર

તા. ૨૬ મીએ લડનથી રૂટર જણાવે છે કે દીબેટમાં ચીનાઈ લશ્કરની હીઠ ચાલને લીધે અશાંતિ છે, જેથી હીંદી લશ્કરની બે પલટનો તથા એક થોડે સ્વાર ફુકડીને દીબેટમાં જવા માટે તૈયાર રહેવા ફુકડો આપવામાં આવ્યા છે, તથા સીકીમ અને અંતોગમાં બેરાકની બારતી કરવામાં આવે છે.

અમેરીકાના ટેક્સાસ પ્રમણમાં ફુલરે, થયાં છે, જેમાં ૨૦ સીદીઓને ગેરાઓ, એ મારી નાખ્યા છે.

૧૯૧૪ ની સાલમાં વિલાયત ખાતે બરાનારા પ્રદરશનની કમીટીમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હાઇ કમીશનર સર રીચર્ડ સેલેમન જોડાયા છે.

ફરાન્સમાં આવેલી છેલ્લી પાણીની રેલથી ત્યાંના પાંચમા ભાગનો પાક નાશ પામ્યો છે.

૧૦ લાખ રૂશિયન મધુ લેધોના વસ વાટ માટે પશ્ચિમ અમેરિકામાં જમીન ખરીદવાને સરકાર વિચાર કરે છે એવું લંકનના એક જનુકા જાપામાં જાહેર થયું છે.

દક્ષિણ અમેરીકામાં અમાઓનના પ્રદેશમાં આલતી રખરની ખેતીના મચુરોપર જે તાસદાયક હેર વરતાવવામાં આવે છે, તથા મુલાખીનો રોજગર ત્યાં ચાલે છે તેમાં તપાસ કરવા માટે બ્રિટીશ એલચી ખાતના એક અમલદારને ફુકમ કરવામાં આવેલ છે.

તા. ૧ લી આગસ્ટે મુંબઈના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ચોમાસુ વધારે સારું હોવાય છે, અને હાલની સ્થિતિ ચાલુ રહેશે તે સારો પાક થવાની આશા રાખી શકાય છે.

તા. ૧ લી આગસ્ટે કલકત્તાના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે દીબેટ ની સાથે સંબંધ ધરાવતા વેપારીઓને બારસો છે કે રવાઈ લામની પરોખાત કરવા માટે દીબેટનો જિલ્લો આબરી છે, અને તેઓ બ્રિટીશ વેપારપર ફુકમો

થવા દેશે નહીં. હાલ સામાને દરીયા માંડીપર બેસાડવાને ચીન વિચાર કરે છે.

વિલાયતમાં એક ટેકાણે ચરતોના મેદાનમાં લોકો મળ્યા હતા તે વખતે હવાઈ વહાણમાં ઉડતી એક ફેંચ જોરત અકસ માતથી તેના વહાણ સાથે નીચે પડવાથી ફેટલાક માણસોને મળ થઈ હતી, તથા એક માણસનું મરણ થયું હતું. ઉડનાર બાઈનો પમ બાંગી મળે હતો, તથા બેલાન રિયલિમાં નીચે પડી હતી.

બેલજીઅમમાં એક હવાઈ વહાણવાળો ૫૫૦૦ ફીટની ઉંચાઈએ ઉડેલ, જેટલી ઉંચાઈએ આજ સુધીમાં બીજો કોઈ ચડેલ નથી.

કમેરૂન નામના જરમન તાબાના મુલકમાં એક જરમનના પુત્ર સંબંધમાં થક ઉપરથી તે મુલકના ૭ વતનીઓને પેસીએ મદ્રાવવામાં આવ્યા છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં આઝીય ખાતે હીરાની કીમતી ખાણ હાથ લાગવાથી તે કાઢવા એક જરમન કુ. લગી થઈ છે.

કેનેડામાં રેલ્વેની હડતાલ પાડનારાઓ એ હુકેરાઈને ૩૦ જેટલા માડીના ડબ્બા ખાળી નાખ્યા છે.

હીંદી લશ્કરની એક 'માઈન બેટરી' (ફુરાઓપર ઉપયોગમાં લેવાની તોપની ફુકડી)ને દીબેટ જવાને ફુકમ થયો છે.

તા. ૩ જીએ કલકત્તાના રૂટરના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે દક્ષિણ ચીન અને કુપા લખતોનો પતો મેળવવા પોલીસ અલત તકનીક કરી રહી છે. એક ટેકેન રાખનાર બોંચરાપર ફલો લઈ જવા સંબંધી કેસમાં બાતમીદાર બનેલ પોલીસને એક જણાએ પંકડીને મળુ કાપી પુન કર્યું છે, જેથી (રૂટર કહે છે કે) લોકોમાં કાલાકાર થઈ રહ્યો છે. પુનીને પકડવામાં આવ્યો છે.

જોરતોના વોટ વિરુદ્ધ હીલચાલ કરનારા મંડળના ફુકમાં પા. ૨૦,૦૦૦ ની રકમ ભગઈ ચુકી છે.

બેલજીઅમમાં એક હવાઈ વહાણમાં ઉડનાર ૭૦૦ ફીટની ઉંચાઈએથી પડી તેની જોરતની નજર અગળ એક કાણુ માં મરણ પ.મ્ને હતો.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેલી-શીયક ગેઝેટમાંથી)

મે દાઉનના (અગાઉ મીસજનરટના) લાલ્લા હનજની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના સેલુદારોની મીટીંગ તા. ૧૧ મી આગસ્ટે સુપ્રીમ કોર્ટના મ.ર.ર આગળ બરાસી.

સી કાઉ લેકના મરફુમ ફુકાનદાર હર ખજીતની વારસદાર મીલકત સંબંધમાં સેલુદારોએ પેતાના હાવા, અને સેલુદારોએ દેવાં તા. ૨ જી આગસ્ટથી ૬ અકવાડીઆની મુદતમાં કરમન, સ્મીય સ્વીટ ૩૫૪ માં સેલીસીટરો કાન્ટરેવીય અને ફુરડ આગળ રજુ કરવા.

કરમનના લાકડાના વેપારી મહમ્મદ કાવજી પટેલની નાદાર મીલકત સંબંધમાં ત્રસ્ટી ચારલ્સ ડીકોટ જાહેર કરે છે કે વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના માસ ૮૨ આગળ રજુ થયા છે, અને તેની નકલ કરમન મ.જીએટ આગળ રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૧૮ મી આગસ્ટ સુધી ખુલ્લા રહેશે.

કરમનના હીંદી વેપારી મહમ્મદ વલી ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં ત્રસ્ટી કંકન એમ. એડી જાહેર કરે છે કે વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટમાં રજુ થયા છે, અને તેની નકલ કરમન માં જીએટ આગળ રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તે તા. ૨૫ મી આગસ્ટ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

હોંદુસ્તાનની ટપાલ

અમર્જીટમાં તા. ૨ જીએ આવી પહેંચી હતી.

અમરુલીમાં જવા તા. ૮ મીએ બંધ થશે.

અમર્જીટમાં જવા તા. ૮ મીના અર સામાં બંધ થશે.

પ્રેસીડમાં ૧૭ મીએ આવના કાબર છે.

ચાલુ વરતમાન

-૦૦-

યુનિયનની ચુંટણી માટે હમેશ્વારી કરતા એ. પુલ્લ સેમ્પસન નામના મેંબરે જોહાન્સબર્ગમાં એક માધ્યમસ્થાન જણાવ્યું હતું કે અન્યથા થાય તો તેમ કરીને પશુ છું. "કુર્બી"એને મુલકની બહાર રાખીશ.

ફેખમાં કરેડોક ખાતે ક્રીટેકરીએએ ઘટતા રેલેવેનો ઉપયોગ ન કરવા માટે ક્રીટેકાક દુકાનદારોને પકડી કોરટમાં ખડા કર્યા હતા, જેમને શી. ૨/૬ થી શી. ૧૦/- સુધીની જુદી જુદી સજાઓ થઈ હતી.

માલવરન ખાતે યુનિયનીસ્ટ પક્ષની એક શાખા સ્થાપવામાં આવી છે.

ડરહમમાં હરસ્ટ એવન્યુમાં લાગેલી આમ એલવવા જતાં બંધા ખાતાનું એન્ડન અકસ્માત નડવાથી સાથ ભાંગી પડ્યું હતું, અને તે પરના માથાસો માંડ બચી જવા પામ્યા હતા.

ફેખના આલબની વિભાગમાટે હમેશ્વારી કરવા માટે ડો. જેમીસનને આમ ત્રણ થયું છે.

ડરહમની ફેથલીક યંગમેન્સ સોસાયટીએ કોર્મને દિલાસાનો કામળ લખ્યો હતો તે માટે આભાર દરશાવનારો કામળ તેને મળ્યો છે.

શુધવારે ડો. જેમીસને જોહાન્સબર્ગમાં યુનિયનીસ્ટ પક્ષના વડા તરીકે એક જાહેર બાધજી હજારો મોરારી મીટીંગ આમળ આપ્યું હતું.

પ્રસિદ્ધિમાં વસાવવામાં આવેલા સત્તા ગૃહી કરેડે ટોલરટોય ફારમમાં પ્રથમ રહેવા જનારાંઓનું ચિત્ર આજના અંક સાથે આપવામાં આવ્યું છે.

એસ્ટકોરટના મી. ઇ. સુલેમાનની કાઇસેન્સ કેસની અપીલ સુધીમ કોરટમાં લઇ જવામાં આવતાં પરત્વે સાથે તે કાટી તાખવામાં આવી છે.

વીનન કીવીઝન તરફથી પ્રધાન મંડળ ખાતે મી. મુરની સામે યુનિયનીસ્ટ પક્ષ તરફથી મી. એચ. એમ. મેયર હમેશ્વાર તરીકે ચુંટાયા છે.

જેપીસ રેન્ડે રેશનપર શુધવારે એક કાફરાએ ઉચ્છેદાશ જઇ એક કાફર મોરાર ને છરીવતી પાપક કરી હતી, અને પાછળથી તેણે પોતાનું ગળું કાપી આપવાત કર્યું હતો.

આવતી ચુંટણી વખતે નેશનાલીસ્ટ (બેવર) પક્ષને મદદ કરવા માટે જોહાન્સબર્ગમાં મીસીસ મોથાની આગેવાની તળે એક એસોસિયેશન મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે.

શુધવારે ડરહમમાં ૬ મોરારોને મોરારી તા આરોપસર હરસ્ટ કીમીનલ કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યા હતા.

ફેખની પ્રેવીન્સીઅલ કાઉન્સિલની ચુંટણીમાં કેસલ વિભાગ તરફથી ડો. અબ્દુલ રહેમાન બહાર પડનાર છે. તે સંબંધમાં કહરક લોકોના મંડળે એ વિભાગના યુનિયનીસ્ટ એસોસિએશનપર કામળ લખી જણાવ્યું હતું કે ડો. અબ્દુલ રહેમાન એ વિભાગ માટે બહાર પડવાના હોવાથી યુનિયનીસ્ટોએ બીજો કાઇ મેંબર ન નીમતાં ડો. અબ્દુલ રહેમાનનેજ પોતાના મેંબર તરીકે પસંદ કરવા એ વગરે સારું છે. હમેશ્વારોની નીમલ્લકા કાઇ મેંબર હોવાથી યુનિયનીસ્ટોથી આ માગણી સ્વીકારાય તેમ નહોતું.

વિવિધ વિચાર

લંડનની 'ચર્ચ મીસન સોસાયટીની' સભામાં સર રબ્બુ. લી. વોરનરે કહ્યું હતું કે ખ્રીસ્તી ધર્મને હોંદુસ્તનના ધરમ તથા સુધારામાંથી રક્ષા શીખવાનું છે. આ સંબંધે દાજરીનીએ મોટા પોઝારથી વધારી લીધા હતા.

બરનારડ રો. નામના એક વિદ્વાન કહે છે કે :—ઇંગ્લેન્ડ લોકોએ છેલ્લાં બસે વરસો યવાં વિચારવાનું છે. હી દીધું છે. કાઇ બહાર પડીને બાઇબેલ બાધજો આપે તે તેઓને પસંદ પડે છે. પશુ બાધજો બાઇબેલપોર જોય છે. કાઇકજ પ્રમાણીક નીવડે છે. આ દેશ આજે બપહરેલી અને ગ્રાસદાયક દશામાં છે, અને હું તેમાં વસુ છું તે માટે દુનિયાની જાહેર રીતે માફી માગુ છું.

ચાઇચ ઇ

એક ખબરપત્રી લખે છે કે અહીંના ડોર બાળત તા. ૧૬મીના અંકમાં લખનારે તકન સુલભરેલી હકીકતો લખી છે. તે બાળતમાં અહીંના વેપારીઓએ મહેનત લેવામાં ક્યાસ રાખી નથી. એડ મીનીસ્ટર ડોરોને કતલ કરવા તકવાર થએલ તેમાંથી મહાજનની મહેનતને લીધેજ બચ્યાં, અને ડેલાગોઆમેના મહાજનની મહેનતથી સંતોષકારક સ્થિતિમાં મુકવામાં આવ્યા છે.

માધ્યાહ્નિક બીજા એક કામળમાં જણાવવામાં આવે છે કે ડેરને ડેલાગોઆમે મોકલવાના ખરચ માટે ૬૩ કરવાને મહાજનની એક મીટીંગ થા. ૫૪ દાસ કુ. ના મકાનપર મળી હતી, જે વખતે ઉપરાણુ થતાં ડા. અત્રજીજ કરસનદાસ તરફથી પા. ૧૦-૧-૦, થા. પરસોતમ વનેમદ કુ. તરફથી પા. ૨૫-૧-૦, ડા. ૫૪દસ લાલમદ કુ. તરફથી પા. ૧૦-૧-૦, ડા. નરસી ઝીજી બાઇની કુ. હરને કાનજી મેધરાજ તરફથી પા. ૪-૧-૦, ડા. માધવજી ઝીજી બાઇની કુ. પા. ૧૦-૧-૦, ડા. મકનજી પરસોતમની કુ. પા. ૩-૧-૦, થા. નાનજી જોવરધન પા. ૫-૧-૦, મહેતાજી મીરજીસ કર જોવાજી પા. ૩-૧-૦, સુતાર કલ્યાણજી દુલ્લમ પા. ૩-૧-૦, મળી કુલ પા. ૬૪-૮-૦ થયા છે, અને હજી ઉપરાણુ ચાલુ છે. [ઉપરના ઉપરાણુની તપસીકમાં જુદા જુદા મહરથો તરફથી બપાએલી જુદી જુદી રકમો છે જેમાંથી કેટલીક મુખ્ય રકમોજ જગ્યાની તગીને લીધે અમે આપેલી છે.—અ. ઇ. એ.]

છેલ્લા ખબરો

('ઇ. એ.' માટે ખાસ તાર)

જોહાન્સબર્ગ, શુકરવાર.

મી. રેલતને તા. ૩૦મીએ પ્રીટોરીએ લઇ જવામાં આવ્યા છે.

નાતાલ ક્રિસ્મસ કાંચરેસની જાહેર મીટીંગ જે ગયા સનીવારે મળવાનું જાહેર થયું હતું તે કેટલાંક કારણસર મંડી વાળવામાં આવી હતી, અને ૫૦ જેટલા ગરહરથોની માત્ર ખાનગી મીટીંગ બરી ડ્રામ ૧૧ સવાલપર કેટલીક ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.

એક કોમી મીટીંગ

કચ્છના એક લખનાર જણાવે છે કે સુરત જિલ્લાના અને વરતા પાટીદારોની એક મીટીંગ તા. ૩૧ મીએ મી દલાળ ભાઈ રામજી પટેલના મકાનમાં મળી હતી હાજર યતારામાં મેસરસ રામ ભાઈ દુલ્લભ પટેલ, સદ્ગુણાઈ ભગલાઈ પટેલ, ખુશાલ ભગલાઈ પટેલ, દલાળ ભાઈ રામજી પટેલ, ગદ્દપાભાઈ પરામ, હસજી ચોવીંદ, નારણભાઈ ભગલાઈ, હોદાભાઈ ભગલાઈ, મોઘવભાઈ રથભાઈ, મંજાભાઈ મકન, હરીભાઈ દલાળ, દુલ્લભભાઈ ચોવીંદજી દેસાઈ વિગેરે ૪૦ જેટલા મહત્ત્વે હતા. મી. દલાળભાઈ રામજી પટેલને પ્રમુખ ચુંટવામાં આવ્યા. તેમણે મીટીંગને હેતુ જણાવતાં કહ્યું કે સ્વતંત્રિ બહુ રા. હીરાભાઈ હોદાભાઈ પટેલ જેઓ ઉચી કેળવણી લઈ બારીસ ટરની પદવી મેળવી સ્વદેશ પહોંચ્યા છે તેમને માન સહીત મુખ્યારક્ષાદીનો સંદેશો મોકલવા મળ્યા છીએ. પ્રમુખ સાહેબ તથા બીજા મહત્ત્વેએ સમયાનુસાર વિવેચન કયાયાદ નીચેના કસત સરવાળાને પાસ થયે હતા:—

“સુરત જિલ્લાના પાટીદાર મહત્ત્વેની આ મીટીંગ રા. રા. હરીભાઈ હોદાભાઈ પટેલ સીક્રેટરી જેઓ સ્વતંત્રિમાં પહેલા જ ગૃહસ્થ ઉચી કેળવણી લઈ બારીસ ટરના પદને પામી હાલ સ્વદેશ પહોંચ્યા છે, તેમને આત્મકરણપૂરવક કન્યાવાદ સાથે તેમના શુભ કાર્યમાં ફતેહ મેળવવા માટે મુખ્યારક્ષાદી આપે છે; તેમજ સ્વતંત્રિને અસાનતાના અધિકારમાંથી જાનના પ્રકાશમાં લાવવાને અને ઉન્નતિની ઠોચે પહોંચાડવાને પોતાથી બનતો પ્રયત્ન કરવાને તેઓ સુકષ્મે નહીં, અને પોતાની કેળવણી તથા જ્ઞાનનો લાભ સ્વતંત્રિ બહુઓને આપી દમ્બેશ ઉન્નતિના માર્ગે મદદ કરતા રહેશે એવી આશા રાખે છે. જે સાથે તેમના શુભ કાર્યમાં ફતેહમંદ નીચે એવી જગતનિષ્ઠતા પાસે પાલવના કરે છે.”

દક્ષિણ અફ્રિકાના લક્ષ્મીના વડા તરીકે એક બેઠવાની નીમણૂક કરવામાં આવી છે, જેને સ્થાનિક છાત્રે સખત રીતે વખોટી કાઢે છે, અને બેઠવા સરકારની સહીથી ખરાબમાં ખરાબ નીમણૂક મળે છે.

કોલોનીઓમાં હિંદો મજુરો

કમિટીએ કમિટીના અધિપતિ

સ્વરાજ્ય વગરના સંસ્થાનોમાં હિંદી મજુરોની સ્થિતિમાં તપાસ કરવા નીચા પદી આસ કમિટીના રીપોર્ટનું અવલોકન કરતાં લખનારે ‘રાષ્ટ્ર’ લખે છે કે:—
જે કે કમિટીએ ગીરમીટ તથા મજુરોને બોલાવી શકાય એવું બતાવ્યું છે, છતાં તેણે નીચેના મુદ્દાઓ જળવાય એવી સૂચના કરી છે.

૧. ખનડી જમીનદારો માટે ગીરમીટીયા મજુરો તોજ પુરા પાડવા, કે જે તે મજુરોને ગીરમીટ પુરી થયે સ્વતંત્ર રીતે વસવાટ કરવા દેવામાં આવે;

૨. જે સંસ્થાનમાં પડતર જમીન બહુ પડી હોય ત્યાંજ તેના મજુરોને બોલાવવા માં આવે;

૩. પડતર જમીન આપ્યા બંને તેમાં સંસ્થાનોનો સ્વાસ્થ્ય દેખીતો છે; એટલે ખાનડી જમીનદારોની નીચેના ગીરમીટીયાની પ્રકૃત પુરી થાય ત્યારે સંસ્થાનની આજાદીમાં તેઓ સ્વતંત્ર રીતે મહેનત કરી શકે એવી સગવડ આપવી; અને તેઓને બોલાવવાની સંખ્યાનો હિસાબ, પડતર જમીનના પ્રમાણપર તથા મજુરોની ખેતરપર બાંધવામાં આવે.

છુટા થયેલા મજુરોને પાછા ગીરમીટમાં લેવા વિરુદ્ધ કમિટીએ સખત દબાવ કર્યું છે. ગીરમીટના હેતુ બે છે: એક તો મજુરોને બોલાવવામાં, અને તેઓને પાછા ન લેવા તો પાછા મોકલવામાં જે ખરચ થાય તેનો બદલો અમુક બંધણી કરી વાળી લેવો; અને બીજો એ કે તેઓ નવા આવે ત્યારે તદ્દન અજાણી દશામાં કોઇના તાબામાં રહે તો લાભ કારક થઈ પડે. આ બંને હેતુ પ વરસની ગીરમીટને અતે સરી રહે છે. આથી તેઓને પાછા ગીરમીટીયા બનાવવા નજર નોંધાયે. એમ કરવા લાલચ બતાવવી પણ નજર નોંધાયે.

જુદા જુદા સંસ્થાનોમાં ગીરમીટના જુદા જુદા રીવાજો છે તેને એકજ સરખા બનાવવાની કમિટીએ બલામજુ કરી છે. એને માટે બધી જગ્યાઓના રિપોર્ટ સરખાવી તોડ બાંધવા ‘ઇન્ડિયા એક્પ્રેસ’ માંથી કે ‘કોલોનીઅલ એક્પ્રેસ’ માંથી કોઈ અમલદારને નીમવામાં આવે એવી ના પશુ કરી છે.

મરહુમ જસ્ટીસ મહાદેવ ચોવીંદ

રાનડે

તેમનું જીવન ચરિત્ર

૫૪૬૪૨
(મયા અંકથી ચાલુ)

છતાં આવું બલિષ્ઠ એકલા રહીને હાસ્ય કરી શકાશે નહીં. ઇનસાનની સેવા કરવી એ મુશ્કેલ છે તો મેદાનમાં આવવાની જરૂર છે. આર્યન પ્રજાની પુરાણી સાખાએ નવી સાખાઓ સાથે મેળાપ કરવો જોઈએ. અરસપરસ હેત અને મદદના જુરસાથી પુરવ અને પશ્ચિમે જોડાવું જોઈએ. આજ સળગથી (માસીક નો લખનાર કહે છે) ઇંગ્લાંડ અને હિંદુસ્તાનનો સંબંધ તે એક દબવી સંબંધ છે. પણ ઇંગ્લાંડ હજી હિંદુસ્તાનની ઉચી નેમ સમજી શક્યું નથી લાગતું; તેમ હિંદુસ્તાન હજી પોતાનું જુના વખતનું નિરાળાપણું છુટી મથું નથી લાગતું. તેથી આ બંને પક્ષ એક બીજાનો હેતુ બરાબર સમજી શકે એવી મહેનત સદા બરી રહેવી જોઈએ. કેમકે આ સમજુતી ઉપરજ ઇંગ્લાંડ અને હિંદુ તો શું પણ આખી આજમના સુખનો આધાર છે.

આશાની સાથે પ્રયાસનો ઉપદેશ પણ રાનડે દેતા. હિંની આગલી દશા બહુ બલ્ય હતી. પણ હવે મત્ર તેની હિંડી જાણ સિવાય કાંઈ રહ્યું નથી. તે જમાનાની લાયકાત આપણામાં હોય તો ચકુ જમાનાને આપણે અનુસરવું જોઈએ. અને બલિષ્ઠને માટે ઝડપથી તકવારીઓ કરવી જોઈએ. ફક્ત પ્રયત્ન અને પ્રયત્નજ કામનો છે. આ પ્રયત્નનેજ રાનડેએ સુધા રાતું નામ આપેલ છે. વળી આપણા સંસારમાંથી અન્યાયીમણું, કડકપણું અને અસમાનતા રદ થવાં જોઈએ. દરેક માણસના ધરમના જ્ઞાન ઉપર સમાજના બંધારણનો પાયો રહેલો છે. એટલે અધરમનાં જેટલાં તત્ત્વો આપણામાં ધુસી ગયાં છે તે નાશુદ થયાં જોઈએ. આ બધું સમજી શકાય એવી જાતની કેળવણી તો ફેલાવો કરવો જોઈએ. માણસની દુન્યવી સ્થિતિ પણ એવી હોવી જોઈએ કે જે તેની આર્થિક ઉન્નતિમાં અડચણ કરતા ન હેય; એટલે બીજા સુધારાની સાથે ઉદ્યોગમાં પણ સુધારા કરવા તેટલાજ જરૂરના છે.

સંપૂર્ણ.

રંગદેવેષ સામે પોકાર

એક વિહવાન હેખકના ઉદગાર

(અમા અંકથી ચાલુ)

હવે એમ કહેવામાં આવે છે : એશિયાવાસીઓને પાછા કાઢવામાં તેઓની પરજીવન કરવાનો સ્વરાજ્યવાળા સંસ્થાનો નો હેતુ નથી ; ઉલટાના જીવન કરવાની સાલચથી દુર રહેવાના ધરાધાથી તેમ કરવામાં આવે છે ; અને તેઓના હલકા સહવાસની માઠી અસરથી, તેમજ તેઓની ઉતરતી યુનીવાદના અગાધી અચવાની ખાતર એવી ધટ્ટા રાખવામાં આવે છે ; એ બધુંએ હવે કહેવામાં આવે. પણ એશિયાવાસી ઉતરતી યુનીવાદના છે એ ક્ષ રીતે ? કેટલીક વાતે તો તેઓ ઉમદા 'કોલોનીસ્ટ' થાય તેવા છે. સાધારણ રીતે તે મહેનતુ, સખત ખેતી કરનારા, કાપદેશર વસ્તનારા, શાંત અને સંસારી છુટ્ટી પસંદ કરવાના હોય છે. જો તેના તાબામાં જમીનનો ન્હાનો સરખો દુકો હશે તો તેને સુધારવામાં તે એટલો મથયુલ રહેશે કે દુનિયાની ખીજ ખાજોમાં તેને તેટલો રસ નહીં હાજે. સુલેહની વિચારમાં, કેળવણીમાં, સદવર્તનમાં, નીતિપરમમાં, શરીર સુખાકારીમાં તે યુરોપના કેટલાક વરગો કરતાં ચડી જાય તેમ છે. તેઓને કાંઈ કાંઈ વાતો ખરો સખાય છે ? જા માટે જમાના ને જમાના સુધી એ વલણ પકડી રાખવામાં આવ્યું છે ?

હાલમાં આગમેટોની આવજાવથી તથા અસ્તી નોલીથી એશિયાવાસી નવા નવા મુશ્કેલા સમાગમમાં આવતા થયા છે ; પણ આગમેટોનો મથકોકાર વેપાર સરચણો તે પહેલાં, અને 'કુલી' મજુરોને પરદેશ ખાતે ચડાવવામાં આવ્યા તે પહેલાં એ યુરોપ સાથે તો એશિયાવાસીઓનો સમાગમ ચાલુજ હતો ; અને તે વખતે પણ તેઓ તરફનો ધિક્કાર આજના જેવો જ હતો. હાખલા તરીકે, એશિયાની અત્યંત સાદસીક બાહુલી કામ સેંકડો વરસ સુધી આ અદાવતનો ભોગ થઈ પડી હતી. ખીજ પણ ઘણી કામોએથી કે આરમ દુરથી, કન, સ્લાવ, છપ્પી, વગેરેને પણ યુરોપના સંબંધમાં આવતાં એવોજ અનુભવ મળેલો છે. એક ઇતિહાસકારના લખવા મુજબ ઉગ્રાંડમાં તો છપ્પી કામમાં જનમ થયો એજ દેહાંત

હવેની શીક્ષાને માટે પુરતો યુ-હો અથવા માં આવતો ; અને માત્ર એજ યુ-હો માટે સંકેત પ્રગણતા એક ન્યાય મંડળે ૧૩ છપ્પીઓને મોતની સજા દરમિયાની. આપણા નજીકના આપણાઓમાં કામી અદાવતનું જોર કેવું હતું તે આજખતે ખતાવી આવે છે. સ્લાવા કામને વિશે લખતાં ગીતને કહ્યું છે કે સ્લાવાનો મૂળ અરથ કાંતિ કે આજર થાય છે. પણ એશિયાની આખર કામ તે યુરોપીઓ ને મન તો યુલામી કામ થઈ જાય છે. આ સ્લાવ લોકો ને કે હવે યુલામીમાં થી મુક્ત થયેલ છે, તોપણ તેઓના નામ ઉપરથીજ ઓંગ્રો-સેક્સન ભાષામાં જમે તે કામના યુલામોને માટે 'સ્લેવ' એ શબ્દ લખાય થઈ ગયો છે. 'કુલી' એ શબ્દનો અરથ એશિયામાં તો સ્વતંત્ર મજુર એમ થાય છે, પણ યુરોપમાં તેનો અરથ હાકો કરવામાં આવે છે. આજના વખતમાં પણ જો કાંઈ મોરો મજુરને કુલી કહેવામાં આવે તો તે ભારે અપમાન મણુશે. એમાં શું તફાવત આવી મયો ? આમ એશિયાવાસીઓને અલગ મણી કાઢવામાં આવે તેમાં માત્ર અમુકમણુ અદાવતજ રહેલી છે કે કાંઈ માલવાળું કારણ રહેલું છે ? પુરવ અને પશ્ચિમ કદી એક થવાનાં નથી એવી કાંપ લીંગની જપર ઉપરની વાત ઉપરથી બલે કેટલાક સંતોષ વાળે કે જેમ અમુક રસાયણી તરવો એક ખીજ સાથે બળેજ નહીં, તેમ એશિયા અને યુરોપના લોકો એક ખીજ સાથે બળેજ નહીં, કેમકે તેઓને કુદરતેજ એવા સરજેલ છે. પણ આવા કારણસર એક ત થી રંગબેદથી વર્તવામાં આવે છે ; સારું તરફથી આપણે એશિયાના મુશ્કેલ સાથે આપણો સંબંધ બાંધતાં તેમ કરવા માગતા નથી. કેમકે એક ખીજને અદકાયત ન કરવી એવા પ્રુદ્ધા કરાર ઉપર ચીન સાથેતો આપણે સંબંધ બાંધ્યો છે. જપાન સાથેના સંબંધનો પણ એજ કરાર ઉપર આધાર હતો. ચીન સાથેના તહનામમાં પ્રુથુ એક ખીજ સાથે સંબંધ જરી રાખવા ના તથા ભાષ્યારો જળવવાના કાયદાની વાતો જોવામાં આવે છે. વળી એશિયામાં પાદરીઓના મંડળોની દહમતીજ ખતાવી આવે છે કે લાંના લોકો હલકી ખતના નથી, પણ ઉંચી સ્થિતિએ ચડી શકે એવા છે.

એશિયાવાસીની અદાવતનો મોખ રીતે તો કાઢવાનો વખત હવે આવી કામો

નથી ? કાં તો તે દરેક વાળખી છે એમ દરાવવું જોઈએ, અને કાં તો તેઓને અંધનમાંથી મુક્ત કરવા જોઈએ. એમાં થી એકજ રસ્તો લેવાવો જોઈએ. રંગ દેવેની બહી જોવાને આજે આપણે જેટલા અશક્ત છીએ, તેટલાજ ૧૦૦ વરસ પહેલાં યુલામીના વેપારને ટેકા આપનારા તેની (મુશ્કેલીની) બહી જોવાને અશક્ત હતા. વિદ્યારોહરસના વખતમાં યુલામી રદ કરવાના ખીજ સામે ઉમરાવની સલામાં જેવી કાગેલ લીધો હતી હતી, તેવીજ લીધો દક્ષિણ આફ્રિકામાં થી એશિયાવાસીઓને ખાતલ રાખવા વિષે હમણાની આમની સલામાં થાય છે. થોડાજ મહિના અગાઉ એવો ધારો પસાર કરવા સાર એક કોરથી લોરક કરજન, લોરક સેલ્મોરન, અને ખીજ બાજુ થી લોરક કરજુ તથા ખીજઓ એક અવાજે પારલામેન્ટને બલામણુ કરી રવા હતા. અગાઉ સીદી લોકોની વાંસેલાગ્યા હતા, આજે પીળા લોકો (એશિયાવાસીઓ)ની પાછળ પડ્યા છે. તે દિવસ ઉમરાવ વરગની જોડકામી નીચે નખળી કામો છુટાલી, આજે મળસત્તાક દોર નીચે એવોજ મામલો ચાલુ છે. રંગ દેવેની છાંદસીક તવારીખ જોઈ તો માણુમ પડશે કે સફથી પહેલાંનો જમાનો એવો જંગલી હતો કે તે વખતે નખળી કામોની કતલ કરવામાં આવતી ; તે પછીના અઉદયેગીક જમાનામાં નખળી મળને યુલામીમાં રાખવામાં આવતી ; ત્રીજા એટલે કે હાલના કંઈક દવાળુ જમાનામાં નખળી કામો સાથે જુદાઈ રાખવામાં આવે છે.

આમ છે એટલે આજે આપણે સંપુરણ સ્થિતિએ પહેંચેલા હોવાનો દાવો કરી શકતા નથી. હજી આપણે એક પમણુ આગળ જરવાનું છે. કતલ, યુલામી, ગીરમીટ, કામીમેદ એ પગથીએ પગથીએ ચડ્યા પછી હવે આપણે એક ઉંચી સ્થિતિએ પહેંચવાનું રહ્યું છે. આ ચોવી સ્થિતિ તે એજ કે નખળી કામની સાથે મિત્રાચારી રાખવી તથા તેને હિન નતિપર લાવવી. આ જમાનાનું નામ હસાઇ જમાનો કહી શકાય છે.

[અધુરું.]

મુનિવનીસ્ટ પણ તરફથી આવતા મંજળકારે ડરખનમાં જાહેર આપણુ આપવા માટે કા. જેમીસન આવવાના છે.

વિવિધ વિષયો

શહેનશાહના હોદ્દા અંગરક્ષકો

હોંગ અંગરક્ષકના હોદ્દા એન.સી. અંગ રક્ષકો તરીકે ગ્વાલીયરના મહારાજ સીંધીયા, ઇડરના મહારાજ કરનલ સર પ્રતાપસિંઘ બહાદુર, કુચબીહારના મહારાજ, પાંચમી બાગળ ઘેડેરવાર દુકડીના કરનલ સર મહમદ અસલામખાન, ખીજ નેરના મહારાજ અને રામપુરના નવાબ નીમાયા છે.

સ. અજીતસિંહ ઇરાનમાં

ઇરાનના શીરાઝ ખાતેથી જણાવવામાં આવે છે કે અજીતસિંહ અને સુરી અબા પ્રસાદ મીરઝા હયાહીમને ત્યાં હત્યા કરતા અને તેમની પરવાનગીથી હોદ્દા સર કાર સામે રીતુરી લખાણવાળું ઇરાની પત્ર કહ્યું હતું. બ્રિટીશ કોનસલે તેમ નો કબજે માંગવાથી તેઓ ત્યાંથી નહારી ગયા છે.

પરાધીન ભતોટું રક્ષણ

જુદી જુદી ભતોટા, અને પરરાજના તાબાની પ્રજાઓના રક્ષણ સંબંધમાં એક કોનકરન્સ, સમજેદત રેસીસ ઇડર નેચનલ કમીટીના આયતજો વિલાયતમાં બોલાવવામાં આવ્યું હતું. હોદ્દાના મિત્ર તરીકે જણીતા યએલા મી. મેહરનેસ તેના પ્રમુખ હતા. તેમાં હોદ્દા તરફથી લાલા લખપતરાય અને હજીત તરફથી મહમદ ફરીદ એ નીમાયા હતા. જોર છાયા, શીનગાંડ, પરશીયા, અ.યરલાંડ, પોલાંડ વગેરેની પ્રજાના લોકો સંબંધ માં જહા જુલ બોલનારાઓએ ભાવજી આપ્યાં હતાં. આફ્રિકા, મેક્સીકો, પેરુ તથા અમાઝોનમાં ગુલામી અને ગીરમીટ નો ચાલ છે તેપર પણ ચરચા થઈ હતી. હાલની દશમાં કેવી રીતે સુધારા કરવા એ વિષે મી. જી. કે. ચેટરવટન, મી. રોબ રટન, બાજુ વિપીનય દ્રપલ તથા મહમદ ફરીદ એએ ભાવજો આપ્યાં હતાં.

એક સફરેજેટનું ઇલુન

એક સફરેજેટ ઓરતને તોફાન કરવા ના ગુન્દા મારે પા. પ-૭-૬ ના હડની અથવા એક મહીનાની જેડની સળ થઈ હતી. તેણે હડ ન બરતાં જોઈમાં જવા નું પસંદ કર્યું. પાછળથી તેના કોઈ મિત્રે તેનો હડ બધો, અને તેની જેલી એ તેને જોઈમાંથી જવા ફરમાવ્યું, પણ તે બાઈએ જોઈમાંથી જવાની ચોખ્ખી ના પાડી. જેલીના ફરમાન વિરૂદ્ધ જોઈ માંથી ન ખસવા માટે તેને ફરીથી ફારડ માં ખડી કરવામાં આવી. મજબૂતે તેને કહ્યું કે તેનો હડ બરાબ ગમે છે માટે

તેણે જોઈ બોમવવાની જરૂર નથી. બાઈ એ તે છતાં પણ પોતાનો ફારડો જોઈ છોડવા ન હોવા વિષે બાર હાથે જણાવ્યું. આખરે તેને તેના મિત્રોએ સમજાવી લારેજ તે ફારડમાંથી બચાવ

લાંબો હિમર

ઇંગ્લાંડમાં ફોરનવોલ મધ્યે આવેલાં તીરેરડરેય ખાતે ૧૦૬ વરસની ઉમરે મીસીસ મેરી મેચયુઝ નામની સ્ત્રી તા. ૧૪ એપ્રિલને દીવસે મરણ પામી હતી. તેણીએ પચીસ વરસની ઉમરે લગન કર્યાં હતાં, તેણી છેવટ સુધી ઘણી સારી તંદુરસ્તી બોમવતી હતી અને ૧૦૫ વરસની હતી છતાં સોવમાં દોરો પરોવી શકતી હતી, અને સીવી સાંધી શકતી હતી. તેણીના ચાર બાળકો હાલમાં છે અને તેણીની પાંચ પહેડી થઈ છે. કીલડેર મધે રહેતી મેરી નલુકટ નામની સ્ત્રીનું પણ મયા મહીનામાં મરણ નીપજ્યું હતું જેણીની ઉમર ૧૨૫ વરસની હતી. પણ હિપસા બે બનાવોને એક બાજુએ બેસાડે તેવો હાખસો રેટનમન ખાતે મીસીસ ડેનમે નામની સ્ત્રીને જણાવે છે, જે હજી હાલમાં છે અને તેણીની ઉમર ૧૨૪ વરસની છે.

એડોલ્ફ-ઈડમન લમન

વિલાયતના તાજા સમાચારમાં ખબર મળી છે કે, ડાકતર ધર્મેવીર જે એક પંજાબી બ્રાહ્મણ છે તેમને એક અંગ્રેજ કન્યા સાથે ઇંગ્લાંડમાં વધારે વીધીથી વીવાહ થયો છે. પુરોહીત તરીકે લાલા લખપતરાયે સરકાર વિધી અનુસાર ક્રિયા કરાવી હતી.

ડમુક ઓફ સધરલેન્ડના મોટા પુત્ર લોરડ રેફરેડ જેમની ઉમર ૨૨ વરસની છે તેમના લમન કુચબીહારની રાજકુવરી સાથે નાર છે એમ સારી સત્તાથી જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

સર રીચેન્ડાને મન

લંડનની ઇડમન યુનિયન સોસાયટી તરફથી તા. ૭ જુલાઈએ સર રીચેન્ડાના મનમાં એક આવકારની મીજબસ કરવામાં આવી હતી, જે વખતે હાજર થયેલા અહરશમાં સર હેનરી જોટન, સર મ.ચેરજી બાવનગરી, ડો. રધરફરડ, મોરબજના મહારાણી, પોલીડીવીસ્ટ રીચુ વાળા મી. રવીની, 'રેટરસમેન'ના માજી અધિપતિ મી. એસ. કે. રેડલીફ, ડો. જોન પોલન, મીસીસ મી. એલ. રોબ, તથા મેસરસ કે. સી. તલમજી, લતીફ અલી, એસ. વી. મુકરજી, સી. સહાય, એમ. એન. મહીક વગેરે વમરે હતા.

મીજબસને અંતે હોદ્દા પ્રગાડીય ગીત ગાવામાં આવ્યું હતું.

મી. સાવરકર

હોદ્દા સરકારના વોરંટથી પકડાયેલા (અને રટના જણાવવા પ્રમણે છટકી જવા પામેલ) આરોપી વિનાયક દામોદર સાવરકરને લંડનથી રટીમરમાં બેસાડવા ડું કામ ઘણું જ સુપરીડીથી અને છુપી રીતે કરી બળવવામાં આવ્યું હતું. 'ડેલી મેલ'માં જણાવવામાં આવે છે કે સાવરકર તરફ લોક લાગણી જાહેર કરતી અટકાવવા માટે સાવરકરની હિલચાલ છુપી રાખવામાં આવી હતી. આરોપી મી. એ. યએલ છે, અને તે ઉપરાંત બારીસ્ટરની પરીક્ષામાં પાસ થયેલ, પણ તેના રાજદ્વારી વિચારોના કારણસર બારી રટરની પદવી તેને આપવામાં આવી નહોતી. એવું જણાવવામાં આવે છે કે આરોપીનો વસવાટ કેટલોક વખત યપા પારીસમાં હતો, અને પારીસ ન છેડવા પડિત સ્થામજી કૃષ્ણવર્માએ તેને સલાહ આપેલી. છતાં પોતાની સ્વદેશભિમાન ની લાગણીએને લઈને વિલાયત મયા વચર તેનથી નહીં રહેવાએજ, ને તેથી પારીસ છોડી લંડન ગએલ. લંડન પહોંચતાં પહેલીજ તેમને પકડવામાં આવેલ.

હોંગકોંગના એક હોદ્દા વેપારી

હોંગકોંગના "ઓવરલેડ ચાપના મેલ"

પત્ર ઉપરથી 'સાંજ વરતમાન'માં જણાવવામાં આવે છે કે ત્યાંના મેસરસ એ. એમ. હસાબાઈની પેહેડીના વડા ભાગીયા મી. અબદુલ હમીદુલ શેખ કાદર હસાબાઈ મરણ પામ્યા છે. આ અહરથે હોંદુસ્તાનમાં ફળવણી લીધી હતી, અને તેમણે ૧૮૮૮ માં પહેલ વહેલા હોંગકોંગમાં આવ્યા હતા. પોતાની ચાલાકીથી તથા બહોશીથી પોતાનો ધંધો મેળ માર તેમણે ઘણો વધારી મુકયો હતો, અને હોંદુસ્તાન ચીન તથા જાપાનમાં પોતાની પેહેડીએ મેળવેલી વીજ્યાતીમાં તેમણે વધારો કર્યો હતો. મેસરસ એ. એમ. હસાબાઈની પેહેડીની હમણાં લગભગ તમામ દુનયામાં ચાખાઓ છે. તેઓ ઘણા ધરમચુરત અને સખી અહરથ હતા. ત્યાંના હોદ્દાઓમાં એવી વાત માલે છે કે બીજા મંજિતો કોઈપણ મરીબ માણસ મરદુમ મી. હસાબાઈના દરવાજા આગળથી કદી પણ ખાલી હાથે પહોંચ થવા પામતો હતો નહીં. વડોદરાના નામકાર મહારાજની મુલાકાતના મનમાં તેમણે 'બહરીવીલા'માં એટ હોમ નો મેળાવડો કરાવ્યો હતો, જેમાં સધળી કોમના લોકોને તેમણે નેતર્યો હતો.

હિંદુસ્તાનના ખંખરો

(હોદી જાપા ઉપરથી)

તા. ૨૮ મી જુને કાઠીઆવાડમાં ધણે દેકાણે વરસાદ થયો હતો. જેનપુરમાં એક દિવસમાં ૧૦ ઇંચ વરસાદ પડ્યો હતો. વરસાદની સાથે પવનનું તોફાન હોવાથી કેટલાંક ઘરો પડી ગયાં હતાં, અને ઘણાં ઝાડો જડમુળથી ઉપડી ગયાં હતાં. ભાદર નદીમાં ભારે પુર આવ્યું હતું.

સિંધમાં જે વરસાદ પડ્યો પાસેથી જમીનગીરી લેવામાં આવી હોય તે પછી આપણ કરાચીના કબેકટરે દુકમ કર્યો છે.

ખેડમાં સૌંધ રેલ્વેની યોજના તદ્દન છોડી દેવામાં આવી છે. કારણ કે વેપાર ની નજરે એ સાધન કાંઈ પચુ નહોતું આપી શકે તેમ નથી અને ખર્ચ પણ ખાત્યેજ કાઢી શકે તેમ છે, એમ વિગત વાર સરવે ઉપરથી જણાયું છે.

અમદાવાદમાં પોલીસ અને નાગરો વચ્ચે થયેલી મારામારીના કેસમાં નવ નાગરોને દંડની સજા થઈ છે.

સીનૉર રેલ્વે લાઇન તદ્દપર થયેલી આવી છે તે શ્રીમંત માધકરાડ સરકાર યુરોપના પ્રવાસેથી પાછા આવી ખુલ્લી મુકશે.

સુરતના અપહરણ પત્રના અધિપતિએ "એન્ડીફરજરી ઇલેક્ટ્રીક પેન" શીધી કાઢી તેનું જરમન ગેટ્ટર મેળવ્યું છે.

મુખ્યમાં વાલોધર ખાતે એક કાઠીઆ એરતનું ખુન કરનારાઓને પકડવામાં ફોર્સ મેળવવા માટે પોલીસ ખાતાના સુદા જુદા માણસો વચ્ચે ૩૧ જે હજાર નાં ઇનામો મુખ્યના પોલીસ કમીશનરની ઓફીસમાં વહેંચી આપવામાં આવ્યાં હતાં.

હુદાબા કોમની કાન્યાદા નામની સખા વતી બાઇએ ૩૧. ૩૫ હજારને ખર્ચે મુખ્યમાં કાંઠાવાડીમાં બધાવેલી ચાલી હુદાબા કોમના મરીમ માણસો માટે ખુલ્લી મુકવામાં આવી છે.

સોલાપુર ખાતે "વિષ્ણુ મીસ" નામની એક નવીકાવક વજુવાની મીલ મુખ્યના

મવરનરને હાથે ખુલ્લી મુકાઈ છે. આ મીલ અસાધારણ મોટી છે તેની થાપણ કુલ ૨૮ લાખ રૂપિયાની છે.

મુખ્યના એલેમ્પીક કેમીકલ વરકસ વાળા વિદ્વાન ખી. કોટી બારકર મરણ પામ્યા છે.

મુખ્ય સરકારને મેડીકલ રેજીસ્ટ્રેશન એક્ટ કરવાને મુખ્યના ઇડિયન મેડીકલ કુનીઅને અરજ કરેલી. તેની સામે વધાર અને હાથમોએ તથા ઉદાહરણો છે.

મુખ્યની ધારા સમાવાળા એન. મી. લક્ષ્મણ શામળદસ આવતા જાન્યુઆરી માસમાં ઇંગ્લાંડ જવાર છે.

મુખ્યના પ્રખ્યાત ડોક્ટર સર બાલ ચંદ્ર કૃષ્ણાએ પોતાની અગીઆર વરસની પુત્રીનાં લગ્ન કરી પોતે અગાઉ બાળ લગ્નની વિરુદ્ધ કરેલાં તમામ બાંધણી ઉપર પાણી ફેરવ્યું છે. — 'આર્ય પ્રકાશ'.

મુખ્યમાં મંડી લતા ઉપર ત્રણ વખા રોમાં આજ સામવાથી અરધા લાખ રૂપી અનુ નુકસાન થયું છે.

મુખ્યમાં ના. શહેનશાહના મરણનો શોક બતાવવા અને તેમનું સમારક ઉજુ કરવાને માટે એક ગળાવર સભા ટાકેન હોલમાં મળી હતી. એરતોની પણ એક ખાસ સભા મળી હતી.

નિઝમ હુદરાબાદમાં ૧૯૦૮ ની રેલ થી ભારે નુકસાન થયા પછી અવિષ્કમ તેમ થવાની સામે પગલાં લેવા માટે મુસ્લી નદીની બે બાજુએ મોટા રેઝરવોયરો બાંધવા ૩૧. ૧૨૮ લાખ અજુર કરવામાં આવ્યા છે.

ભાગલપુરના શ્રી કૃષ્ણ પ્રસાદ નામના એક ખી. એ. થએલા મહારથ એન. મી. મોખમેવાળી 'સરવ-ટસ એવ ઇન્ડિઆ સોસાયટી' માં કામલ મથા છે. મી. પ્રસાદ કેટલીક આગળ પડતી દિલ્હિયાલો માં ભાગ લેનારા છે. તેઓ પોતાના મામની કલકત્તાની ખીદારી કલબની શાખા ના સેક્રેટરી હતા. ખી. એની પરીક્ષા આપતાં પ્રમેજ તથા તત્વજ્ઞાન વિષયમાં તેઓએ ઉચ્ચ નંબર મેળવ્યું હતું.

કલકત્તાના વડા પ્રેસીડેન્સી માજીસ્ટ્રેટ "કર્મચોગીન" શીતુર કેસમાં તેના જાપ નાર અને પ્રમટ કરનાર મનમોહન ઘેષને છ માસ સખ્ત કેદની સજા કરી હતી.

ઓલ ઇન્ડિયા મોસ્લેમ લીગ જેનું એક દીંદુ સંગઠારી મંડળ કલકત્તા ખાતે સ્થાપવામાં આવ્યું છે. બાજુ સુરેદ્રનાથ એન રજી વિમેરે નામીયા સંગઠારી આમેવા નો તેમાં જોડાયા છે. આ મંડળ પંચાય ખાતે સ્થાપાએલ દીંદુ મંડળની પદનિપર કામ કરશે.

આ વરસે ચોમાસુ નિષ્ફળ જશે એવો લોકોમાં વહેમ હોવાથી પંચાયના જલિના વેપારીઓએ ઘડેને મોટા જથ્થો સખી મુકયા છે.

ગુજરાતવાલાના મ્યુનીસીપલ કમીટીના ઉપ પ્રમુખ મુનસી જીવજીલાલના ધરની દિતુરના રાક ઉપરથી પોલીસે જડતી લીધી હતી. પછુ લાંચી કશુ મક્કી આવ્યું નહોતું.

પતીયાલાના મહારાજાએ પોતાના સખ નો ઇતિહાસ લખવા માટે એક મોટી રકમ કાઢી કરમસોહ નામના એવ્યુએટને તે માટે રોક્યા છે.

પંચાયના ગરરનરે રોહતાક જીલ્લામાં શીતુરી સમાઓ નહીં બરવાને લમતો કાપદો લાગુ કર્યો છે. આજ સુધી આ જીલ્લામાં કોઈ એવી શીતુરી સભા થઈ નથી.

પંચાયના ગુજરાતવાળા ટપાલ ઓફીસ ના એક પટાવાળાએ કામળ નાખવાની પેટીમાંના કાગળો ટપાલ ઓફીસમાં આપ્યા તેમાં એક બેંગી "બોમ્બકા યોલા લાહો રોડ બંબે" એ સરનામની નીકળી હતી અને વધુ તપાસ કરતાં તે પટાવાળાના ધરમાંથી બીજી બેંગી "બોમ્બકા યોલા ગુજરાતવાળા બંબે" ના સરનામાવાળી મળી આવી હતી. તેને તોફરી ઉપરથી દુર કરી છ માસની કેદની સજા કરવા માં આવી છે.

મરહૂમ ના. શહેનશાહની બાદગીરીમાં દીલ્હી ખાતે એક બાવજુ ઉજુ કરવાનું ના. શહેનશાહ બેન્કર્સ પાંચમાએ પસંદ કર્યું છે.

પાંચમમાં અભુરીના ગોડા વાવવામાં
ખેડુતોને સમજાવવા પાડવા સરકારને ખાસ
ખસરા ખાતેથી અજુર વાવનારા અનુભવી
ને મોકલવામાં આવેલ છે.

અહાંયાદ ખાતે આ વરસે બરાબરી
હોદી નેચનત કોમિસ માટે તકવારીએ
ચાલી રહી છે.

અગાઉથી પટ્ટી ડીકીટ ન ચોડી હોય
તેવા 'સોંગ્ર', 'કે' રી'વાય' પોસ્ટકારડ
મોકલવામાં આવશે નહીં એવો ધરા દવાવ
ખાતાએ અહાં પાડ્યો છે.

સ્વ.મીનારાયણ પંથના આચાર્યે કીંગ
ને તખ્ત નથીન થયા માટે મુખારક્યાદીને
સ રેસો મોકલ્યો હતો.

ટરાંસવાલમાં હોદી અને મુસલમાન
કોમ તરફથી અપાએલાં માનપરેનો લેવર
એડરટને વાળેસો જવાજ રૂટરના તારોથી
હોદીનાં છ.પ.માં પ્રસિદ્ધ થયો છે.

સમાજક કોનકર-સની વિરુધ્ધ જુના
વિચારને નિભાવી રાખવાની હીલચાલ
કરવા "સનતન-સદચાર પરિપદ" નામ
નું મંડળ કાશી ખાતે સ્થપાવાનું છે.

સીરામપુરની સરકારી વીવીંગ સ્કુલમાં
થી એક વિદ્યાર્થીને રેશમનું વજાટ તથા
રમકમ થીખવવામાં ૧૫૦ પાઉન્ડની
વર્ષિક સ્કોલરશીપે મુરોય મોકલવાનો
પુરેવ બંગાલની સરકારે કસવ કર્યો છે.

ના. વાઇસરોય લોરડ મીટાના એપ્પ
ની મુદત પુરી થતાં એ. મી. સિંહે કારો
બારી કાઉન્સીલનો પોતાનો હોરો છોડી
દેવાનું નક્કી કર્યું છે.

કરાંચીવાળા નસરવાનજી આર. મહેતા
નામના પારસી મદસ્સ સીમશે મળ્યા છે,
અને પોતે હોદી મહાસાગર અને ઇરાની
અખાતમાં માછલાં પકડવાના ઉદ્યોગ
માટે એક કંપની સ્થાપવા હમ્મત્તા હોવા
થી તે માછલાં હોંદુસ્તાનના જુદા જુદા
મથકોએ પહોંચાડવા માટે ખાસ કમ્પા
પુરા પાડવા રહેવે લોરડ બાથે મસલત
મજાવે છે.

ચ.લુ વરસમાં સંરક્ષન કમિશનના અધ્યક્ષ
સારથે સરકારે મી. પીંડુરંગ દ.મેદર નામ
ના સખ્સને રોકાસરશીપ આપી વિધાયત
મે.કવવા પસંદગી આપી છે.

હોદીની ગહેર હીલચાલ

(હોદી છ.પ. ઉપરથી)

આલુ અરવિંદ ઘોષ ક્યાં છે ?
કલકત્તા ખાતેના આલુ અરવિંદ ઘોષ
ના સગા અને મિત્રો જણાવે છે કે આલુ
અરવિંદ હરંસ મયા નથી પણ કંઈ નહીં
જણાવવામાં કારણોસર તેઓ આ દુનીયામ
થી અલોપ થઈ ગયા છે, અને તેમ
વખતે પછા આવશે.

કન્યા વિક્રયનો કેર

ગોડગના એક વણીકે પોતાની નવ
વરસની પુત્રીનાં લગ્ન રૂ. ૧૨૦૦ લગ્નને
એક ૫૦ વરસના સુરતના વધ્ધ સાથે
શીધાં હતાં. પહેલાં ગોડગના મહાજને
તેને તેમ કરતાં અટકાવ્યો હતો. પણ
પોતાના રતેલીઓને તથા મહાજનના
માણુસોને હેતરી તેણે આ કુકરમ કાંપુ
હવું. તેથી તેને સહાને માટે નાલીપદાર
મુકવામાં આવ્યો છે. તેના ઘરના પાડે
શીઓ કહે છે કે તે પોતાની નવ વરસ
ની પુત્રીને સુરત લગ્ન માટે લઈ જશે
હો. આરે બાળા પેકેપેક મુકી રહી
હતી.!!

લોરડ મીટાની વિધાયગીરી વિષે

હોદના દાસના વાઇસરાય ના. લોરડ
મીટા ક્યારે વિધાય થશે તે નક્કી નથી
તો પણ સીમલા ખાતે એમ ધારવામાં
આવે છે કે નવેબરની શરૂઆતમાં તે
નામદાર સીમલેથી રવાના થઈ કનપુર
અને બનારસની મુલાકાત લઈ કલકત્તા
તા. ૧૦ મી નવેબરે જશે અને પોતાની
જગ્યાએ આવનાર વાઇસરાય સર આરલ્ડ
હાર્ડીને સરકારી મહેલમાં તા. ૧૮ મી
અથર તે અરસામાં આવકાર આપશે,
અને બીજો દિવસે સરકારી આગબોટ
નોરથવરકમાં સુએક જવા રવાના થશે
ત્યાંથી તે નામદાર કદાચ છઠ્ઠામમાં પોરડ
સહયદ જશે અને ત્યાંથી જિંડીસી કે
મારસલ્સ થઈ લંડન જશે. આ સફર
માટે તે આગબોટને સરકારી ગોદીમાં
તકવાર કરવામાં આવે છે.

સરકારનાં માનપાનો

રહેનશાહના જન્મ દિવસના પ્રસંગે
અપાએલ માનઅકરામની તપસીલમાં નીચે
મુજબ ખેતળો હોદીઓને અપાએલ
બેવામાં આવે છે:—

સર નાઇટ, અમલાવાદવાળી રોક ચિત્ર
અછ માધવલાલ, બેરોનેટ, કરીમબાદ
અમલીમ, બીજા વરમના કપસરે હોદને

માંદ, સુરવાળા ડો. રૂખમાખાં. દિવાન
અહાદુર, હન્ડીવન પેટરીયટના અધિપતિ
મી. કે. એસ. કશ્મીર મેનન ખાન
અહાદુર, ગોડગના માજી દિવાન મી. બેજ
નજ મેરવાનજી, તથા ખેડા વિભાગની
ટપાલ એલિસના સુબીન્ડેન્ટ રામ સાહેબ
શિખરમોહનલાલ.

વઢવાણના ગાદીવારસ

વઢવાણના મરદુમ હાકોરના વારસ
મુજરી જવાથી તેમની ગાદી મટે બે
દાવાદારો ઉભા થયા છે, જેમાંના એક
મરદુમ હાકોરના બાયાત જશવંતસિંહજી
તથા બીજા કુમાર જલમસિંહ કરીને છે.
સીંધી લીડીના વારસદાર કુમાર જશવંત
સિંહજી છે. કુમાર જશવંતસિંહજીનો
હક માન એકાદ પેટી ગેટલો નજકને
જ છે. બીજા દાવાદાર કુમાર જલમસિંહ
જી પોતાનો દાવો એક સીંધી લીડીન
વારસદાર તરીકે જણાવતા નથી. પરંતુ
જણાવવામાં આવે છે કે ના. હાકોર એક
વીલ કરી મયા છે અને તેમાં પોતાનું
રાજ સંભવ કુમાર જલમસિંહજીને આપવા
નું જણાવ્યું છે.

રાજદવારો કેદીઓને તખ્તનશીનીનો
લાલ !

કીંગના તખ્તનશીન ચવાની ખુશલીમાં
બંગાળામાં જે કેદીઓની કેટલીક સખ
એકી થઈ છે તેની તપસીલ ઉપરથી
જણાય છે કે રાજદવારી કેદીઓને આ
દવાના લાલમાંથી બાતલ રાખવામાં
આવ્યા છે.

છગ્ગાંડના "કેલીનુજ" અને "મોર
નીંગ લીડર" પત્રોએ હોદના રાજદવારી
કેદીઓને ના. રહેનશાહ બેરોનજ પાંચમા
ના સંબંધાલિપેક વખતે છોડી મેલવાની
લાલામણ કરી છે. મહાસના "હોદુ"
પત્રને લંડનનો ખતરપત્રી જણાવે છે કે
આ સુચનાને અમલ થવાનો સંભવ છે
પણ તેનો આધાર હોદની તે વખતની
સ્થિતિ ઉપર છે.

"સુદર સુખંધ"

સુખંધ અને કલકત્તા રહેરેમાં સુધારા
કરવાની કરોડાના ખરચની મોટા પાયાની
યોજનાઓ હાલ અમલમાં મેલાય છે. તે
વિષે વીરેચન કરતાં 'પાયોનીઅર'ને કથ
કતાનો ખતરપત્રી જણાવે છે કે રહેરના
વીસનારમાં વધારો કરવાની બાબતમાં
મુખબ અને કલકત્તાની ખતરો હાલ એક
સરખી છે. એ બંને શહેરોના વેપાર
માં થયેલા ઝડપી વધારાને અને તેના
પરીણામમાં થયેલા વસતીના વધારાને
પુખ્ત વગવા માટે વધુ વીસનારની

માનવથી થાય છે. કાલાના પોષ્ટથી મનુષ્યને પોષ્ટ સુધીના બેઝમેનો હરીએ પુરવાની મહત્તરત યેજના મુખ્યમાં પગભર થઈ છે. એવું કહેવાય છે કે તે અમલમાં મેલાયાથી મુખ્ય થઈને આખા એશીયા ખંડમાં સઉથી મુખ્યસુરત થઈને થઈ પડશે, એટલું જ નહીં પણ સઉની વીસાળ અને સમગ્રતાનું કહેર પણ તે મળશે. એજ મુખ્ય કસકતા રાહરના સુધારા માટે પણ યોજના લડે છે, જે અમલમાં મેલાયાથી કસકતની મુખ્ય સુરતીમાં પણ વધારો મશે.

કાડીઆવાડ આર્ય મંડળ

સેક્રેટરીશ્વરે છેક આમંડળની સભા તા. ૧૦-૭-૧૯૧૦ ના રવીવારે રીડ્સ સ્ટીટમાં આવેલા મી. જી. એચ. મીયાંખાનની દુકાન સામે મી.મી. દામજી કરચનદાસના મકાનમાં મળી હતી જેમાં હમેશ મુખ્ય આગલી મી.મી.એ હેવાસ વાંચી બાકી રહેલા પ્રાર પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. તથા બીજું કેટલુંક કામ કરી હથેર રહુની કરીને સભા અખસ્ત થઈ હતી.

ઉપલેખ કેટલે આ મંડળની એક જનરલ સભા તા. ૭-૮-૧૯૧૦ ને રવી વારે ચાર વાગે મળશે. જેમાં મી. એમ. એમ. દીવાન "સ્વદેશ ઉન્નતિના આજીવનક માર્ગ" ના સંબંધમાં એક રસીક બાવજી આપશે. ઉપરાંત મી. રોષ મહેતાન પ્રસંગને અનુસરી એક નવીન આવન સંભાવશે. આ પ્રસંગનો બાલ લેવા મટે સરવે હોદી બાઇએને આવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

મરવાપરીશાને જાણ

મી. પીરબાઇ—કા. ના કારેબારીએને લખવાથી ખુલાસો મળે એ જોઈએ.—અ. ઇ. એ.

ડૉન વિલીયમસ. હિનચળા મી. ચાર લસ મોડની સ.હિન રાઇસ, બીમડી આવલ તેમજ તુરકાળની અમેજી જાહેર ખખરતરક વાંચનારનું ખાન જેમાંમાં આવે છે એ બાજુએ ઓરડર મોકલનારાએએ આ બાજુ નામ આપવાથી જ જાહેર કોલે કામે માલ પુરો પાડવામાં આવશે એવું જાણવામાં આવે છે.

જાહેર ખખર

પુષ્ટિમાર્ગીય સિદ્ધાન્ત, અથવા

શુદ્ધાદિતનાં મૂળતત્વ

જાન પેહેલો, કિમત બાર આના

લેખક : પટવારી રજુએકાસ વંદ વનદાસ બી.એ.એમ.એલ.બી.

મી. મિનિસ્ટર પાલકપુર

મળવાનું ટેકાણું પારેખ ફ્રેન્ડસ એન્ડ કો.

મોડીની પેળ, અમદાવાદ.

તાળુ ઉમદા ફરેટ

અને વેજીબલ

સહાયની પેઢીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જયાજયા મળશે.

પત્ર બવહાર નીચેને શીરનામે કરે:—

ઇસમાઇલ હવા ફરેટર.

પી.એ.એ. ૪૭૧. ટેલી. એક 'ઇસમાઇલ'

૧૭૧, શ્રી સ્ટીટ, ડરબન

મકાઇ, બીનીસ, મરવાં બસજી, વગેરે કમીસનથી વેચીએ છીએ.

ફરેટ કસાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફરેટ તથા ફરેટ જાતનું વેજીબલ વધીજ સહાયની પેઢીંગ સાથે રોકડેથી ફરેટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નિયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મ.માવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કામજી બવહાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મ.માવી લેવી.

ખુલાસા માટે કમો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેદ લાજપુરી,

ફરેટર, પી. એ. મોકલ ૫૭૦

ટેલી. એડરેસ 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri,

Fruiterer 40, Cathedral Rd.,

Box 570 Durba

રોકડ બખર લાવ

	મી. પે. શ્રી. પે.
ફુલ નાતલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
આવલ માંખ ૧ બરનાની	૧૮ ૬ = ૧૬ ૦
બીમડીના	૨૫ ૬ = ૨૬ ૦
એફ.એફ.ડી.આર.	૧૭ ૦ = ૧૭ ૬
એફ.ડી.આર.	૧૬ ૬ = ૧૭ ૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦ = ૨૩ ૦
કુડાના	૧૬ ૬ = ૨૦ ૦
ટેશી તુવેર દળ	૧૭ ૬ = ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ = ૧૬ ૦
મસુરની	૨૦ ૦ = ૨૧ ૦
મચની	૨૭ ૦ = ૨૮ ૦
અડદની	૨૮ ૬ = ૨૬ ૦
મરવા મુખમના	૧૮ ૬ = ૧૬ ૦
દળ	૨૩ ૦ = ૨૪ ૦
પટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ = ૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬ = ૬ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬ = ૧૪ ૦
કડવું તેલ રખાલન	૩ ૨ = ૩ ૩
એરડીનું	૨ ૦ = ૩ ૦
મીઠું	૩ ૨ = ૩ ૩
નાળીએરનું	૪ ૬ = ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬ = ૧૮ ૦
પીળી	૧૬ ૬ = ૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૦ = ૧૧ ૬
આટો હાલિસ હેલા	૧૨ ૬ = ૧૨ ૬
મકાલી સોપારી ૧ રતલ	૮ ૬ = ૮ ૬
મરવાં	૩ ૬ = ૪ ૬
ધી પેટી, જટીનના પોડ.	૬-૦-૦ = ૬ ૫ =
પોરખાદર	૬-૫-૦ = ૬-૧૦-૦
પારાશીન કરાહિન	૫ ૬ = ૬ ૦
" વહટ રોસ	૮ ૬ = ૮ ૬
" " ગાલન	૧૩ ૬ = ૧૪ ૦
નાળીપેર	૨૦ ૦ = ૨૦ ૦
ફલી	૧૦ ૦ = ૧૦ ૬
કાકમંડ સોપ	૧૩ ૩ = ૧૩ ૬
સાણુ સીલક રેન	૧૫ ૬ = ૧૬ ૦
સાણુ સનલકટ	૪૨ ૬ = ૪૫ ૦
સાણુકા. ૫-૫-૫૦ કુડાના	
એકસની નીમત	૧૧ ૬ = ૧૨ ૦
નેટર ડી	૧ ૮ = ૧ ૬
માચીસ લાવન	૩ ૧ = ૩ ૩
સોપારી સેરવની	૧૦ = ૧૦
નીડલ પોષ્ટ સીપાવેટ	૧૫ ૬ = ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુર)	
અરતા એકની.	૪ ૬ = ૫ ૦
નીમક (અરમની સક)	૪ ૬ = ૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

સાથી બહુની શેડયુલ તથા ફાર્મા કમ્પેન્ડિયમ હર્ડ એક્સામેનરનાની માર્ગદર્શી તથા
આપનામાં આવે છે. પદ્ધતિ વસ્તુના કુલરવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And also—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

63 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એન્ડીટ, ડરબન.

‘વહે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીઅન દવા સા આટે વાપરેછે. ડરબન સહાનના—મથન અને હરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હકતો આલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

બાવાસીર બીયરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મશાનો તાકાળીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાલમાં વજા જણને હાથેથી થઇ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—નકુષ મલમ. સોમ, ધાતુમરઝા, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિધન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવડાનો અકસીર ઇલાજ, સાથ અને સહેજ જીવડાસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વરિકા—જુલામની અકસીર એન્ડીઓ. ડબીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વરિકા—દુઃખશામક એન્ડીઓ. મરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબીની શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વરિકા—દુઃખશામક એન્ડીઓ. મરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબીની શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વરિકા—દુઃખશામક એન્ડીઓ. મરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબીની શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વરિકા—દુઃખશામક એન્ડીઓ. મરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબીની શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વરિકા—દુઃખશામક એન્ડીઓ. મરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબીની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: 'SULIMAN'

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

NATAL;

Zeerust Box 77

TRANSVAAL,

Lindley'spoort

Dis. RUSTEN

Steenbokfontein

BURG

Rietfontein

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાટ

હિંદુસ્થાની એક્સરો જથ્થામાં મંગાવી

સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને

ખાસ ઘી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—

સરસ ચાવલ—ચોખું મંધીઆણું—એક

વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS

Dealers in all kinds

Box 3598

of Indian Groceries & Soft Goods.

41 Market Street

JOHANNESBURG

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 - Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

આર. આર. નાઈકુ

જનરલ ડીલર અને ઈમ્પોર્ટર એક્સરો મંગાવી

સાચીકદ કીપોરબંદર. ફોરવરડીંગ અને કમીશન

એન્ડ.

રેટીર: હોલર પી એન્ડ. બોક્સ ૩૫૬.

તાલ: 'મી.એલ.' પોરબંદરની સાથે

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BETRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damedar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladca." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamsa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabania,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayeb Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ERRAHIM NORODEN,
24 Frore Street, (Woodstock).
D. Mancharjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER ANOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Email Dawjee Motala, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 88 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. AR-D LAMPUNG,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Bahhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TURNER, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street
ISMAIL JERWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK Co. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Expo. & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Shoo Min Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Marekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
F. OAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Goovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. PADARROY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FAVOR,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp.
S. Nadaraseen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

CHETANBHAI & DADOO
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANHA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLBY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VEAJDAS & LALCHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLETROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEETA & KRANDERIA Bros.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Niekandas Bros.,
Main Street, Box 531.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street.

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmsoo,
61 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hassen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotr Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhair V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 842.

RICHMOND

Porbandar Trading Co Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULEMAN & Co.,
Box 4 Tel Add

SALISBURY

Rhimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Toosenkhan Kalakhan,
17 Market Street.

SPELUNKERN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Bafolla.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadoo,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street.

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hossein Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhagn Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Munavar Randeria.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. દેવકીરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રેકમ અને મીડલ સ્ટ્રીટ બનાવીને રસાલ
મારેક્ટ સીટ, (કાર્ટેન હોટેલની ક. મે.)
બોક્સ ૫૬૨૦, બોહા-સમ. મ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Esplanade & 14th Street,
VREDEBORG, JOHANNESBURG
Box 4140. TEL. ADD.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 34
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about August 14th Goorkha 6287 tons

" Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius:—

about August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 8504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 313, LOURENCO MARQUES,

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

ઈન્ડિયન પ્રોડ્યુસર્સ જથ્થાબંધ હોલસેલ
થી મેળાવી સસ્તે હાથે વેંચવામાં આવે
છે. ખાસ ઘી પોરબંદર તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ મેળીયાણું-જથ્થા
બંધ અજમાએક કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBORG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY,"

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદર ખુશોદાર ઘી.

107 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 38 Tel. Add.: "PORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેલા

ખુબઈ જનારા

અમઝીટો ટન ૨૨૦૦

તા. ૮મી જાન્યુઆરી ૧૯૧૦ના રોજ, મેં જાણ્યું હતું કે આ કંપનીની આગવોટમાં ફરેક વરગના પાસે જર માટે ખુરેપુરી સમવડ છે તેમજ ખાસી ઇડીઅન છે, અને જોશીસરો ખીબ કામદારો વગેરે નરમ રવબાવન વખતાવાળા તેમજ આપણું છે તેથી પાસે જરોને કામપણુ વાતે જરા પણ ખુબઈ પાસે નહીં એ ખાતરી રાખાય.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા દીદી બાજુએ થાંબી મુસાફરીમાં નહીં મળત મળી હોવાન થતા હતા, તે હવે મુશ્કેલી મુશ્કેલી છે કે ખરેખર આજે મુસાફરી નાં મુશ્કેલી ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુશ્કેલી થયા.

આ કંપનીની આગવોટ ફર મળીને મુશ્કેલી સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુશ્કેલી ફર જનારાઓએ તાક્યાર થઈ રહેલું.

સરકાર આગવોટ મુશ્કેલી પહેલેથી તેજ દીવસે ખાતરે તાર ખાતરે ખબર મળે તે કપરથી સહીની જાણ માટે ખાતરે જાપામાં નંખાવ્યું તેથી સહી સાહેબો ને જમર ખરેખર આગવોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકે.

રાજકોટ હીંધે કોઈકો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમફુલી ટન ૩૧૦૦ તા. ૯ આગસ્ટ

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ ડુરબન.

તા. ૬, ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦.

શ્રી. કમલકાંત મુસાફરી મુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮, ૧૨૦, ૧૨૨, ૧૨૪, ૧૨૬, ૧૨૮, ૧૩૦, ૧૩૨, ૧૩૪, ૧૩૬, ૧૩૮, ૧૪૦, ૧૪૨, ૧૪૪, ૧૪૬, ૧૪૮, ૧૫૦, ૧૫૨, ૧૫૪, ૧૫૬, ૧૫૮, ૧૬૦, ૧૬૨, ૧૬૪, ૧૬૬, ૧૬૮, ૧૭૦, ૧૭૨, ૧૭૪, ૧૭૬, ૧૭૮, ૧૮૦, ૧૮૨, ૧૮૪, ૧૮૬, ૧૮૮, ૧૯૦, ૧૯૨, ૧૯૪, ૧૯૬, ૧૯૮, ૨૦૦.

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કે. જી. સોન & સોન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

Kling & Sons,
West Street, Durban.

FREE Watches

Handsome Presents

No Guessing! No Competition!

Send immediately for full particulars of this huge Advertising Scheme to

THE ALLIANCE WATCH CO.

80-81 Permanent Bldgs.
Johannesburg.

Alliance Watches are perfect and high-grade. Do you want one?

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention Indian Opinion, otherwise orders will not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN

184 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

ROSE TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલનાં દરકી કેપ, અને બેબ લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સસ્તે ભાવે મળશે. એક વખત અજમાવી જુઓ.

જન એન્ડ કમ્પેની લૅડ્સ,

૧૧૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડુરબન

દેશો મોકાઇ

જોખા થીની સરવે જાતની તાજ મોકાઇ અને જનારીઓ છીએ.

કે. જી. સોન,

અસજીવવાળી મેદીની સામે,

૧૧૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

ઉંચા ફેલની દરકી કેપીઓ, સસલી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

No. 33—VOL. 8.

SATURDAY, AUGUST 13TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

THE EXPULSION OF JEWS FROM RUSSIA

INOFFENSIVE POOR PEOPLE DRIVEN FROM HOUSE AND HOME

PERHAPS it will not be amiss if our Transvaal and other readers will turn away for a brief moment from their own troubles in order to read of the terrible persecution of our Jewish brethren in Russia. We quote from the *Jewish Chronicle* of Johannesburg.

According to the *Rech*, nearly 6,000 Jews have been expelled from Kieff. They are mostly poor people. Many of them are wandering homeless and destitute in the outskirts of the city. Fresh batches of victims are marched out of the city each day. The news from St. Petersburg that the Hilfsverein is sending a delegate to the capital with introductory letters from highly-placed and influential personages to plead for the Kieff Jews, has once more aroused the hopes of our unfortunate co-religionists.

The Governor of Smolensk has despatched large companies of gendarmes and secret agents to scour the province of Jews. The flying columns have already visited a few villages and townlets. In each case they surrounded the houses, searched them carefully and arrested the Jews. The "victorious armies" then proceeded to the woods where they suspected that several of our brethren were hidden. Shots were fired by the gendarmes in order to drive our co-religionists out of the forest, the bugles were sounding and signals were exchanged among the patrols engaged in the campaign. About 60 young Jews were caught in the woods and arrested previous to their exile. After accomplishing its work there, the punitive expedition moved to another district. Several of our brethren have abandoned their property and fled. One police commissioner was dismissed for allowing so many Jews to live in his district, whilst others have been called out to Smolensk to offer explanations for

their conduct. Fifty Jewish families were ordered to leave Libau, and thirty-seven families were exiled from St. Petersburg. Further expulsion orders have been served on Jewish residents in the villages, in the province of Ekaterinoslav. The Governor-General of Irkutsk has forbidden our brethren to stay at the Lake Shirospas, in the province of Eniseisk.

A great fire has destroyed two hundred Jewish houses and four synagogues at Borisoff (Minsk). Several persons also perished in the flames. Hundreds of Jewish families have been left destitute of all means. Immediately after the flames were brought under control a second conflagration broke out at Borisoff, which destroyed 250 houses. Altogether 450 buildings perished in the flames. It is generally believed that the fires are anti-Semitic exploits.

The British Board of Deputies has received a letter from an absolutely trustworthy source relating to the expulsions of Jews from Kieff. This states: "Up to now 1,100 families (comprising 6,000 souls) have been notified to leave. The expulsions began on May 15-18. Expulsions are regulated according to categories. The first category is composed of Jews who have small families, or no families at all. They are notified by the police to leave Kieff within four or five days. Small stockbrokers, agents and people who live from hand to mouth, belong to this class. The second category comprises families of five or more members. They are granted fourteen days to leave. Among these are counted the widows of artisans (hawkers, bread and fruit dealers) or artisans incapable of work, and who, therefore, are not entitled to live at Kieff. The third category comprises the poorest. They must be prepared to leave at a moment's notice. As many of these un-

fortunates have not yet given up all hope, and as they do their utmost to regain their right of domicile, it is impossible to estimate how many will finally have to leave." How terrible the situation at Kieff is may be judged from the fact that an exiled Jewish girl threw herself out of the window of a Kieff-Odessa express train because her mied had been affected by the police brutalities in that city.

The expulsions continue in several towns of the Empire. The Rostov (on the Don) police have made themselves very conspicuous during the last week by their efforts to copy the example of their Kieff and Smolensk colleagues. They, too, began a series of searches for Jews in the hotels, restaurants and private residences.

In Slobodka and the suburbs of Kieff, the Black Hundreds have instituted a regular patrol service in order to make sure that none of those expelled from the town should seek refuge there. Several Jewish residents not under ban of expulsion, who were proceeding to their business in Slobodka, were severely ill-treated and wounded in the presence of the police. A Russian Christian, who was taking the part of the Jews, was severely hurt. The only comment of the police was "serves him right for interfering with the business of Russian patriots."

There appears to be a conspiracy to harass even Jews who possess full domiciliary rights to such an extent as to make them prefer leaving of their own accord. In the Secondary Schools, out of one hundred candidates, scarcely four are granted admission and even in the commercial institutes, which are founded and supported by Jewish money, Jewish scholars are labouring under the greatest disadvantages. In consequence, there has been a phenomenal epidemic of suicide among Jewish youths.

Letters by Deportees

To the Indian Press

The following letters appear in the *Hindu* (Madras):—

Sir,—Before leaving Madras I should like, on behalf of my compatriots, who were deported with me, and of myself, to express our deep sense of gratitude, to our friends in this Presidency, who have so generously come to our need at the most critical moment. We have enjoyed and warmly appreciated their hospitality. Perhaps it may not be possible for us to express our gratitude in any more concrete manner than this. But we fully realise that this kindness has been extended to us not only because we were fellowmen in distress, but principally because we represent the cause that is as dear to the people of this country as it is to us. So far as it was in our power to do, we have tried to remove racial tension by opposing laws which were based upon the assumption of the permanent inferiority of the races and culture of Asia. Had we accepted those laws, there is no doubt in our opinion that a great conflagration would have been lit which it would be almost impossible to extinguish. We believe that our struggle has made for peace and has brought appreciably nearer the day when the brotherhood of man shall have been realised and many of our European friends in South Africa have agreed with our view of the situation.

It is our intention to return to the Transvaal at an early date in order that we may take part in the struggle again. Our visit to India has been a source of much strength and encouragement to us, and our memory of the warm welcome that we have received here will hearten us to undergo whatever sufferings may yet be in store for us. We shall fight so long as there is breath in our bodies if the need arise.

LEUNG QUINN,

Chairman, Transvaal Chinese Assn.
Madras, June 16th.

Sir,—I am an Indian Christian, born in Natal, and this is the first time I have ever set foot upon Indian soil. I was married in South Africa and all my children were born there. Our future and that of the Colonial-born Indians lies in South Africa. We who are fighting in the Transvaal are doing so for two principle reasons. By far the more important cause of our opposition is this anti-Indian Legislation is that it imposes an insult upon our motherland, for so we Colonial-born Indians still regard India. We are bound to this country by ties of tradition and we all felt that if we accepted the shameful laws we should be responsible for the disgrace that would befall India. The second reason for our opposition is that if the Transvaal legislation is allowed to go unchallenged it would almost certainly

be copied throughout South Africa, and as the future of the Colonial-born Indians lies in that country and we cannot leave it, it is impossible for us to accept a position which humiliates and degrades us, and which reduces the status of our children in many respects lower than that of Kaffirs. This is therefore a life and death struggle for us. We accordingly remind the people of India that the Colonial born Indians have a special claim to their consideration and that they should not rest until, with the removal of the racial stigma, they have brought relief to those of their fellow-countrymen whose homes are so distant.

DAVID ERNEST.

Madras, June 16th.

The Cry of the Transvaal

A Prose Poem

The following poem by N. Gupta in the *Modern Review* appears in the form of verse. We have changed the style as under, believing that it will read much better:—

Athwart the main to the shores of Ind came the long drawn cry, "Mother, not distance nor clime moves our faith in thee; thy sons and thy daughters through the cycle of births, through the valley of death thy beacon lights us from afar, thy name dwells on our lips in life as in death.

Not lust of conquest, nor greed of land lured us from thy lap, but the desire to ease thy burden and to bear our own, unforgetting thee and thine and the heritage of our race, following the flag that flits and turns e'er to the sun.

O England, thou Mother of Liberty, freest of the free, be these thy sons and the fellows of thy sons—men in whom the divine sleeps and the brute springs to life, who profess the Christ and outrage the Son of Men, and seek the pigment of the skin in the image of God.

For in the name of the law and justice divine they have sought to brand us with the mark of Cain, ranking us with the thief, and the outlaw, and the fallen; and holding us lower than the lowest, and viler than the vilest, and all for the crime of the colour that is brown and not blancher.

We are a handful among a host, unsheltered, unheard, seeking the justice that is not. But we spring from a race that stands for the Brahman among the nations; and we have learned from thee to suffer but not to be shamed, to be patient but not degraded, to be resolute and to die.

What if they have put on us the convict's garb, condemned us to convict labour and the convict's food? What if they have exposed us in fetters in the sight of man? Our souls are unfettered and our spirits

are free. We have not shamed thee, for theirs the shame.

Give us of thy soul-power to suffer and yield not; lay on us thy healing hand, give us balm of thy grace that to the end we sustain the good fight uncomplaining, unconquered—the fight of the dauntless soul against the flouts and contumely of an arrogant race.

Behold, our sufferings shall be the mantle of thy glory; the union of our handful the union of the race; the chastening of our flesh shall bring the brotherhood of man; our ordeal the forerunner of the peace of the earth when thou shalt hold the lamp of love in the sons to be!

Asiatics in Australia

Mr. H. W. Hunt, of the firm of Hunt and Hiber, Barristers and Solicitors, of Melbourne, writes to Mr. Polak under date the 18th May last. From the letter we take the following:—

I duly received your letter of 6th March last but until now I have been too busy to obtain the particulars you require. I will now answer your questions as follows:—

(a.) How many Asiatics—1. In Australia? According to the last census, 1901, the number was 47,014. 2. In each of the Australian Colonies? New South Wales 14,208, Victoria 8,793, Queensland 13,878, South Australia 4,376, West Australia 4,810, Tasmania 949. Total 47,014. Proportion of Asiatics to the total population of the Commonwealth 1.25%. I am unable to inform you as to how this number is divided up into Indians, Chinese, Japanese, etc., but I should judge that the Chinese would largely preponderate over other nationalities.

(b.) As to their principal occupations, the Chinese are engaged in Queensland in banana growing and mining. In Victoria and Western Australia, largely in mining and also in these colonies and in New South Wales in cabinet making and gardening. Indians, so far as I am aware, are mostly engaged as merchants or hawkers of fancy goods, silks, etc.

I am sending you the texts of the Immigration Restriction Acts 1901 and 1905 and the regulations passed thereunder. You will see by these Acts that the test set is a dictation of fifty words in any European language set by the Officer administering the Act, so that, an educated Hindu were to present himself, perfectly conversant with English and possibly with French and German, he might be excluded by having a dictation test in Russian set to him. The policy is to exclude all coloured races, whether English subjects or not, and no distinction is made on that score. With reference to your last question as to laws affecting resident Asiatics, I think there is nothing with which you would be

concerned. There are certain regulations as to Chinese factories and as to the branding of all furniture made by Chinese or other non-European labour, but, so far as I am aware, these are the only laws which discriminate against resident Asiatics. I may add that I am informed by the Officer administering the Act that passports are obtainable by merchants, students or travellers desiring to visit Australia for a period not exceeding twelve months, but the law is very strictly administered as to immigration for the purposes of residence here.

In the Bombay Legislative Council

Question re Deportees

In the Bombay Legislative Council on the 24th June the Hon. Mr. Lalubhai Samaldas Mehta asked the following question:—

(a) Is the Government aware of the arrival at the Port of Bombay on the 5th May by the British steamer *S.S. Umhlofi* of 60 Transvaal Indians deported to India by the Transvaal Government for technical breach of the Registration Law of that Colony?

(b) Is the Government aware that the large majority of these men were born or domiciled in South Africa; that some of them have never been to this country before, whilst of the remainder almost all belonged to the Presidency of Madras?

(c) Is the Government aware that these men arrived in a destitute condition and but for the patriotism and generosity of private citizens would have had to be maintained at public expense?

(d) Will the Government be pleased to say what measures they propose to adopt and whether they would make representations on the subject to the Government of India and the Secretary of State to ensure that there shall be no recurrence of such a deplorable incident?

The following was the reply:—

(a) Government are aware of the arrival in Bombay of the Indians referred to and have been informed that in the majority of instances these Indians were deported because they declined to submit to certain Laws in force in the Transvaal.

(b) The Governor in Council has not full information but of the 25 regarding whom the facts have been ascertained 19 were born in India while 15 have no family ties in South Africa. The majority of them were born in the Madras Presidency. It is understood that about 26 of the party were domiciled in Natal.

[The above paragraph is not at all clear, but it would appear that the idea which is meant to be conveyed is something like this:—The Government of Bombay has not full information; but, of the 25 regarding whom the

facts have been ascertained, 19 were born in India while 15, although they were born in South Africa, have no family ties in that Colony. The majority of those born in India belong to the Madras Presidency. It is understood that about 26 of the party of 60 were domiciled in Natal.—Ed. I.O.]

(c) Government are aware that the great majority of these men arrived in a destitute condition and have been informed that they have been provided for from a fund raised for the relief of Transvaal Indians.

(d) As soon as the matter came to the notice representations on the subject were made by the Bombay Government to the Government of India.

From the Editor's Chair

MR. RITCH'S DEPARTURE POSTPONED

THE newspapers announced that Mr. Ritch was coming to South Africa very soon with a message of sympathy and encouragement for passive resisters. Preparations were on foot to give Mr. Ritch a welcome to which his whole-hearted, effective and able work in England entitles him. But, as our Transvaal correspondent points out, Mr. Ritch's departure has been suddenly postponed owing to Mrs. Ritch having to undergo an operation. It will be remembered that Mrs. Ritch had only just recovered from a very dangerous illness, during which she underwent a series of operations. The sympathy of the Indian community throughout South Africa goes out to Mr. and Mrs. Ritch in their trouble, and we hope that Mrs. Ritch will recover from her most recent illness. The friends of the family who know Mrs. Ritch's pluck and marvellous recuperative powers have little doubt that she will survive the operation and remain for many a long year to come, the Guardian angel of her children who adore her and whom she adores and for whom she lives.

INDIANS UNDER THE UNION

Those who thought that the Indian community in South Africa would fare better under the Union are being rapidly disillusioned. The Transvaal continues its persecution of passive resisters. The Orange Free State keeps her gates closed against them. Silently but surely an agitation against Indians is being fostered at the Cape and the Natal licensing laws, in spite of the recently made amendment, still remain a standing menace to Indian merchants and traders. The Estcourt case, to which we drew attention some time ago, now enters upon a further stage. The Provincial Court has decided that the appointment by the Government of certain members

of the Board was valid. We presume, therefore, that the injured party will once more approach the Appellate Board. By the time this sickening procedure is finished, it would have cost the Mr. Suleman, the party concerned, a fortune. How many Indian traders are there in the Colony who can afford the necessary expenses of such a prolonged fight?

Then, again, take Mr. Goga's case. Here is a man of twenty years' standing, having a large and respectable European custom, who is openly backed by Europeans of standing in Ladysmith. He cannot get a licence in respect of his own premises. It is nothing to the Licensing Officer that Mr. Goga cannot let his shop to any European and cannot sell it. Because he is an Indian, he must be content to suffer loss.

The question arises: How does the Union help Indians even in such glaring cases of injustice? The answer is that the position of Indians under the Union will in no way be made easier, and it is highly probable that it will be made much worse. All the reactionary forces will be combined against them. Let the community beware. The only effective way to fight such a mighty combination is for it first to combine and secondly to become self-reliant.

GENERAL SMUTS ON ASIATICS

"One thing . . . they did not want."—General Smuts at Pretoria.

Thus spoke the Minister of the Interior on the 8th instant to the Electors of Pretoria West. The cry of a white South Africa has earned the General cheap applause. The above is the only pronouncement on the Asiatic question by General Smuts after his assumption of his new office. It therefore deserves, part of an election speech though it is, to be well scanned by the Indians throughout South Africa. For they will understand that he controls the Asiatic Department throughout the provinces. That the General is determined to stand firm we have known for a long time. And we have known, too, that his firmness was no bar to yielding to pressure of circumstances when he accepted voluntary registration and when, in spite of his refusal in the beginning stages, he introduced the voluntary registration validation Bill. His audience applauded him when he told them that they would not be worth their salt if they allowed South Africa "to become a colony of Asia." Neither General Smuts nor his audience paused to think that there is not an Asiatic in South Africa who wants to make of this sub-continent "a colony of Asia." By making the statement, General Smuts has unnecessarily inflamed the Europeans. Nor is there any disagreement between him and the Asiatics when he thinks that "they could arrange their laws so that they keep out the man they did not want." The proposition has

been long accepted by the leaders of the Asiatic communities. The *only* dispute is as to the manner of keeping the objectionable man out. The Asiatics revolt when a whole nation is insulted through the man objected to. General Smuts has spoken, as is his wont, in an enigma which he has to solve himself. By the last sentence he may have meant much or little. He could achieve his purpose by accepting Lord Amptill's amendment of existing legislation. Or he could bring the same result about by retaining the existing offensive legislation as it is. Time will show what he means by his speech above quoted. Much will no doubt depend upon the strength of purpose that may be shown by the Indians residing within the Union.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

The readers of INDIAN OPINION will be sorry to hear that a cablegram has been received from Mr. Ritch saying that his departure from London has been delayed owing to Mrs. Ritch having to undergo an operation.

The building operations on the Passive Resistance Farm are reaching completion. Messrs. Narandas Danania, Lallu and Virsing are still working. They are ably assisted by Mr. Ramhorry, who besides carpentry, is superintending the painting and varnishing, which is being done by Messrs. Cupusamy Naidoo and Rajcumar. Mr. Ramhorry has also been doing the work of soldering. Mr. Chinan has been attending to the floors of the houses, which are being treated with ant-heaps and sand. Mrs. Naidoo and Mrs. Lazarus have now taken charge of the kitchen arrangements, assisted by Mr. Gopal Naidoo, who still remains in charge of the stores and other household dispositions. The school, which was suspended, has been now re-opened. The little children study from 1.30 to 4, and a night-school has been arranged for grown-up boys and men. Mr. Kallenbach has undertaken to give one hour every day to the day-school. The following further gifts have been received:—One bag of monkey-nuts from Mr. Abdul Ganie, one box of fruit from Mr. Desai of Germiston, one-half bag vegetables from Mr. Deya Ramji, pumpkins, lemons, beans, etc. from donors whose names I am not in a position to disclose, 10 blankets and 25 yards flannelette from Mr. Raghavji of Verulam, one bag vegetables and one bag monkey-nuts from Mr. Dhanji Ramji also of Verulam. Telegraphic advice has been received of a box of clothing having been sent from Port

Elizabeth, but the name of the generous donor is undecipherable. I hope ■ be able to give the name next week. From Mr. V. S. Pillay has been received a parcel of seeds of Indian vegetables, and Tamil books. Whilst anything that may be sent to the farm ■ thankfully received, the following, apart from eatables, are the immediate needs:—Tamil and Hindi copy-books, a Hindi dictionary, simple Hindi books, working-men's trousers Nos. 4 and 5, boots or shoes No. 8, working-men's shirts No. 4, socks and print.

Messrs. Manikum Pillay, Govindasamy Tommy, Benjamin, Samuel Francis, Chellan Nagappan, Veerasamy, Kababody, Muthoo Naicker, V. Harising and David Maramuthoo were discharged from Diepkloof on Tuesday. Upon their discharge the passive resisters were treated to fruit, biscuits and tea. Messrs. A. F. Camu, A. A. Pillay, Mahomed Hoozen, Dahya Ravji, E. Naran, Bhana Sana, Ravji Morar, and Bhula Nagji deserve thanks for having kindly given the refreshments. They bring the news that the passive resisters are keeping good health; and they bring also the shocking news that Messrs. Royeppen, Veera Francis, Pragji Desai and Moorgan were sentenced to solitary confinement and spare diet for refusing to undress in public, for medical examination. Strange as it may appear, the Chief Medical Officer realised the reasonableness of their objection, and spared them what was to them an indelicate exhibition; and yet they were charged and sentenced for disobedience! I understand that the sentence has not yet been carried out, because they have not yet been medically examined as being capable of bearing the penalty.

Mr. Shelat was removed from Pretoria and deported to the Natal Border on the 8th instant.

[Our Volksrust correspondent writes that Mr. Shelat and Mr. Tilley joined Mr. Chetty and were deported to Natal, re-entered and were arrested. The case came before the Court on Wednesday and they were found guilty. But, as the Prosecutor wanted to assert previous convictions against Mr. Chetty, a remand for a week was granted, the prisoners not objecting. Sentence will be passed on the 17th instant, meanwhile the three passive resisters are out on their own recognisances. Mr. Chetty, our correspondent informs us, was once in gaol for seven days for hawking without a licence as a passive resister. This will be the sixth sentence of imprisonment against Mr. Shelat and he has been deported four times.]

Passive Resisters passing through Charlestown report that they receive every attention and kindness from Mr. Vallybhai of Charlestown.

Speaking at an election meeting in Pretoria West, General Smuts is reported to have said as follows:— "One thing they had ■ keep their eyes on was a white South Africa (Applause.) He had had trouble over the Asiatic question, and he was determined to stand firm. If the whites allowed this Colony to become a Colony of Asia, then they were not worth their salt. (Applause.) Even in Pretoria West they had cases where the yellow wave had appeared and the white wave had receded. He thought that they could arrange their laws so that they could keep out the man they did not want."

Wednesday.

Mr. S. B. Pathak of Chinde has sent 15 "to help those on Tolstoy Farm."

Mr. Namayansamy Naidoo was yesterday arrested in Johannesburg on the usual charge.

Mr. Raju Naidu, who is a well-trying passive resister, has gone to the Farm to live. Mr. S. S. Moodley, another tried passive resister, is at the Farm on a visit.

The Indians at the old Boksburg Location are suffering severely owing to the Municipality having withdrawn the water supply. They have protested against this churlish treatment but so far without avail. The Municipality has no hesitation in accepting their money in the shape of stand licences, but it wants to parch them out of the Location by withdrawing the water supply.

Peace Congress

Opening at Stockholm

The Brotherhood of Man

The London correspondent of the *Transvaal Leader*, cabling on the 2nd instant, said:—

The eighteenth Universal Peace Congress opened at Stockholm today. There are 500 members, representing 22 nations.

Count Taube, the Foreign Minister, welcomed the delegates on behalf of the King of Sweden, and added that the aim of the Congress was to impress upon nations the solidarity of the brotherhood of man, to make love prevail over hatred, right over might, and the blessings of peace over the horrors of war. If these objects were not easily attainable, still they had the faith which would move mountains. Their decisions would be like the cry of the human conscience. He concluded by saying that world-wide progress was being made with the idea of arbitration.

Activity in England

[By a VOLUNTEER]

London, 15th July.

In letters to the *Manchester Guardian* and *Daily News* the Secretary of the South Africa British Indian Committee drew the attention of the public to Lord Gladstone's reply to the deputation that waited upon them. Lord Gladstone is reported to have said that he "recognised that the Mohammedans and British Indians had claims on his attention. He could not forget His Majesty's Imperial responsibilities or ignore his own." The Secretary goes on to say "that it augurs happily for the future of the most serious question that confronts the new Dominion, viz., the relationship between the whites and non-whites of South Africa." He adds that "the re-statement of Imperial responsibilities in this connection comes none too early. Hundreds of respectable British Indians have been forcibly deported for refusal to comply with the latest Registration requirements and the deportees include a large number of young men actually born in South Africa. . . . May Lord Gladstone's mediation bring about a happy termination to this unsavoury episode in our Imperial career."

In a letter to *India*, the Secretary of the S.A.B.I.C. in writing about the refusal of the Natal authorities to allow the eight Natal-born Indians to land, he says:—"It is a little difficult to contemplate, not to say discuss, these facts with any measure of calmness. One is impelled to ask what has become of our sense of Imperial duty that such things can happen to British subjects under the shadow of the Imperial flag."

It is useless shirking our obvious responsibility for the proper care of the rights and liberties of these otherwise unrepresented and helpless people. To shelter ourselves behind the miserable plea that this is the work of a self-governing dominion is nothing less than cowardly. These unfortunate men look to us for protection, a protection that is their due, and we are but sowing the seeds of a huge crop of trouble, if not for ourselves personally, certainly for our children and grand-children in pursuing this wretched policy."

We understand that Lord Amphill is again raising the question of the treatment of British Indians in the Transvaal in the House of Lords. Lord Amphill has been and is a staunch friend to us.

We were pleased to greet Dr. Mehta at our meeting of Helpers last night. Our President pointed out that, even when the obnoxious Laws were repealed, there were still a number of disabilities we must work to remove.

The *Morning Leader* publishes the following from a "Resident British Indian" journal:

Sir,—Owing to the refusal of the British Indians resident in the Transvaal to accept the status of ticket-of-leave men, hundreds of them have served terms of imprisonment up to six months with hard labour. It was hoped that the federation of South Africa under the Governor-Generalship of a Liberal statesman bearing the honoured name of Gladstone would see the end of this state of things. But, judging from the news received from South Africa, there are as yet no signs of improvement.

The last mail brings the news of Mr. Sombjee being sent to gaol for the seventh time. Mr. Sorabjee belongs to one of the most cultured families in Bombay. His sole offence has been that he has dared to think that a subject of his Majesty, who has never been guilty of any sort of crime, need not carry about with him a ticket-of-leave. For this heinous offence he has been six times already in prison, and has served out an aggregate sentence of sixteen months' hard labour.

Civis Romanus Sum was the proud boast of the citizen of the Roman Empire. But, for Indian members of the British Empire, is citizenship to have no other meaning than suffering and humiliation?

"Asiatic Exaggeration?"

The Treatment of Deportees

The *Round Daily Mail* has the following leader on Lord Morley's repudiation of the harsh treatment of British Indian deportees during their enforced voyage from Delagoa Bay to Bombay:—

Those who have closely followed the passive resistance agitation in the Transvaal will remember that from time to time serious allegations have been made in a number of Indian papers, and also in *Indian Opinion*, the organ of the Indians in the country, concerning the treatment accorded to the Asiatics who have been deported. It has been asserted that, on the steamers taking the deportees to India, the accommodation has been miserable. In some cases, charges of semi-starvation and of brutal ill-treatment have been made, and naturally these assertions have further excited the feeling in India against South Africa. From cables printed yesterday it seems that the Viceroy's Council in India made representations on the matter, and that Lord Morley replied that his investigations showed that the deported Indians had not been ill-treated. One hopes Lord Morley's statement will be given as much publicity in India as the original charges. Certain agitators in that country are only too glad to get hold of stories accusing Britishers of brutality and indifference to suffer-

ing. Similar charges have been made against police officers and Government officials in the Transvaal, but enquiries have never substantiated them. On the contrary in one case at least the investigations showed that everything possible had been done to make the Indians comfortable, and the only result was a series of outrageous charges. It seems as though the deportees are determined to pose as martyrs in India, and are not over-particular as to the incidents upon which they base their claim.

In reply to the above, Mr. Gandhi replied as under:—

Sir,—Under the heading "Asiatic Exaggeration," you revert to the question of the ill-treatment of passive resisters as well within this Province as on board a particular steamer that carried over sixty passive resisters a few months ago. Passive resisters have kept absolutely clear at least of two things—exaggeration and violence in any shape or form—both things being considered totally foreign to the spirit of the struggle. Allegations of the ill-treatment of prisoners will continue to be made in spite of every contradiction, so long as passive resistance prisoners are treated with exceptional severity by being classed not only with criminals, but by being sent to a penal settlement which is intended for hardened criminals. You seem to imagine that passive resisters have repeatedly complained about physical violence having been used against them. As a matter of fact, except in isolated cases, they have stated that there has not been physical violence used against prisoners. As to Lord Morley's repudiation of ill-treatment on board, one is tempted to ask, in spite of the very high source from which the contradiction comes, whether his lordship had ever ordered examination of the passengers themselves. (I gather that no such course was adopted.) In the circumstances, the Indian community will continue to believe the statement made by the passengers. But here again it seems to be imagined that, when an Indian complains of ill-treatment, it must simply be physical violence or it is not ill-treatment at all. That the deportees were sent as deck-passengers, and that they had to starve by way of protest for a day before they received decent food on board, are matters which call for no comment in your estimation, and yet they are matters which vitally affect the parties concerned. The only way to stop the dissemination of reports in India of the ill-treatment of passive resisters is, firstly, to accept the deportees' standard of what is good treatment, and, secondly, to close the painful struggle by granting the just demands of the Indian community.

Johannesburg.

9/8/10.

A Town Councillor and his Indian Tenant

The Boksburg weekly paper of the 23rd ultimo devotes a page and a half of its valuable space to the latest sensation of the small town of Springs in the Transvaal.

It appears that the Rev. Davies, a Town Councillor, who owns a store recently used as a cycle establishment, let the same to an Asiatic. The store is within a stone's throw of the National Bank and the Municipal Offices. Not unnaturally (says the report) the public are indignant. Mr. Davies' tenant is the only Asiatic trading in an East Rand Township. Property owners remained firm in upholding the Unwritten Law of the East Rand, a Law none the less binding on the moral sense of the community although not to be found in the Statute Book (adds our contemporary).

Cr. Goodman introduced the matter at the Council before a representative gathering of Councillors, including the Rev J Evan Davies, terming it a matter of the gravest urgency. He had now to call attention to the fact that, very much contrary to the wishes, desires and sentiments of the people of Springs, a certain prominent townsman, and a member of that Council, had seen fit to thwart the ideas and sentiments of the residents of the district by sub-letting to coolies a portion of premises which were his own property. Had these premises been situated in the back-woods, in the back slums of the township; perhaps no word could have been said; but in this particular case the premises were situated immediately opposite the Municipal Offices and the banks. If Councillor Davies—he must mention him by name at this stage—thought fit to appreciate the work of the coolie in preference to the work of the white man, that was a matter not only for his own conscience, but a matter for the political party of which he was so distinguished an ornament on the Committee; but when it came to the desires, the wishes, the sentiments and the interests of the majority of the ratepayers and merchants of Springs, it was a matter in regard to which the Council ought to take action. "We are here," continued the speaker "as a public body; we are sent here by the electors of this municipality, and, while not desiring to condemn the action of Councillor Davies, a member of our body, in the manner which it certainly deserves, I certainly think an example should be made of any member of this Council who wishes to use his influence as a member of this Council for the purpose of pushing forward the interests of the Asiatics as against the interests of the whites. An example should be made in such a manner as to act as a deterrent in the case of any other member desiring to sub-let his

premises to Asiatics in preference to whites.

Councillor Goodman moved the following resolution:—(a) That this Council entirely dissociates itself from the pro-Asiatic policy of Councillor Davies; (b) that the minister of lands be immediately communicated with as to what the deeds of grant of Springs Government Township mean when he promised a depuration of the Council consisting of Messrs. Simon, Goodman and McCulloch—there should be no transfers of crown grants to coolies and no letting of premises to coolies in this township; (c) that a public meeting be called to ask for the resignation of Councillor Davies as he has betrayed the public support which was accorded him and that he was acting as a traitor to the cause of a white South Africa in as far as the Springs community understands the phrase."

Councillor Hayes seconded, and, after some discussion, the resolution was carried unanimously.

Happenings in India

Mr. Polak, on his way to Bombay, broke his journey at Guntakal and went to Bellary to thank Mr. Kolachalam Venkata Row in person for his prompt and generous response to his appeal. In the short time of a few hours, a big and enthusiastic meeting of the Bellary citizens was convened by Mr. Venkata Row in the spacious Town Hall. The Hall was full, all the prominent citizens gracing the meeting, in order to show their sympathy (says the correspondent of the *Indian Patriot*).

Mr. Polak appealed to the audience for sympathy and help. He urged the people to back up the Government to effectively intervene.

Mr. J. P. Cottingham, M.A., moved the first resolution in a well-worded and moving speech. The learned speaker eulogised the noble response made by Mr. Venkata Row with his characteristic promptness.

The subscription list was opened with Rs. 200 each by Mr. Hajee Ahmed Sait and Madam Subhann, proprietor of the local mill. Mr. Kristnamachari followed. Some good friends promised to send subscriptions direct to the fund. Mr. Venkata Row, in addition to the Rs. 500 already paid on two occasions, announced that he would undertake to maintain the families of the deportees, there, in the Transvaal for a month. This may amount to Rs. 3,000. This generous outburst of Mr. Venkata Row's patriotic munificence was received with vociferous cheers. It will evoke the deep gratitude of all good men and true all over the country.

The fifth list of subscriptions for the Transvaal Fund, published by the Indian South Africa League, Madras, brings up the total to Rs. 6,485.

"The Indian Review"

The *Indian Review* for June is, as usual, an excellent number. South Africa receives the place of honour, the two first articles being "A Chinese View of the Transvaal Trouble" and "The South African Situation" by Mr. Leung Quinn and Mr. Polak respectively. "The Elevation of the Depressed Classes" is taken up by the Hon. Mr. T. V. Seshangiri Aiyar who says that "No one has any right to the respect of his fellow-men and to the love of his neighbours, who bases his claim on birth or parentage." Ten pages are devoted to the subject of "Moral Education and Moral Training," extracts being given from the education codes of England, India, the Colonies, China and many other countries of the world. Mr. V. A. Chettiar and Mr. Leung Quinn are described in brief biographical notes as "Two Heroic Leaders," and their photographs appear on an opposite page. Another supplement gives two groups of Transvaal Deportees, including Christian, Brahmin and Mahomedan, and some "Tamil Stalwarts" who have been a goal more than once.

Indians' Milling Licence

Does not come under the Dealers' Act

In the Supreme Court at Maritzburg on the 24th instant Mr. Hosking applied, on behalf of Badul and Ahmed Jan, of Stanger, for an order of Court directing the Licensing Officer for the Province to issue a miller's licence. The Licensing Officer had refused to do so, on the ground that the Dealers' Act of 1897 gave him a discretion in the matter. Counsel for the plaintiffs admitted this, but submitted that a miller's licence did not come under the Dealers' Act.

Mr. Bigby appeared on behalf of the Licensing Officer and explained that that officer was aware that the plaintiffs not only milled grain, but also sold by retail. Hitherto the miller's licence had been included under a retail licence.

During further argument, Mr. Bigby argued that a baker was a retail dealer. The moment a man sold anything he became a dealer.

Mr. Justice Hathorn pointed out that it was not necessary for a stationer, for instance, to take out a retail licence as well as a stationer's licence, in order to sell his stationery. He could not see why a miller should be made in the case of a miller.

Mr. Justice Dove Wilson felt that they ought not to assume that the plaintiffs retailed flour. Retailing was not a necessary incident of a miller's business.

The Court held that the plaintiffs were entitled to the miller's licence which they applied for, and the order was granted as prayed.

Upon the question of costs, Mr. Digby asked against whom the costs would be given, whether against the Government or the Licensing Officer. He argued if given against the latter it would be hard, the Licensing Officer having simply given his decision as a judicial officer of the Crown. If against the Government he argued that the Government was not a party to the suit.

Mr. Justice Dove Wilson said he thought it was hard that a successful litigant should be deprived of his costs simply because his opponent happened to be the Government.

Chief Justice: I think we must give costs against you, Mr. Digby. (Laughter.)

The Court held that the matter had not come before them in the proper form. It ought to have been by way of review, not as an opposed motion. No order would be made as regards costs.—*Times of Natal*.

What is Success?

No man can hope to render a maximum amount of service in the world and make detours in search of fame and what the world generally calls success. The accumulation of a million dollars is not success. Many a poor man, living from hand to mouth, so **■** speak, has achieved more real success than your bank, railroad, or insurance president.

There is no reason why any man, in whatever walk of life, should not attain the highest degree of real success **■** he gives, without stint, that which **■** in him, freely to the betterment of his fellow men, and strangles the phantom of the so-called success that continually haunts him; then will he truly achieve it in the fullest and only legitimate sense of the word.

It is quite true that success means money, or money means success, in the present state of the world ideals; but, I believe, if things were as they should be, if the distribution of worldly goods was as it should be and a law of balance established, that this shade **■** meaning would be eliminated and man could be left to work for the sheer pleasure of the advancement and betterment of his fellows, without having to constantly worship the almighty dollar as the power that keeps body and soul together.

Then we would be left free to work for real success; then, in the last days of this life, what infinite peace would come to the man who had conscientiously used his gifts, be they great or small, in the direction for which they are created. Each man who does so, stands upon the highest pinnacle of fame, and there must be within his breast, when he lies down for that last long sleep, a feeling of inexpressible peace—that peace which passeth all understanding.—*From the Sankhya*.

Items of Interest

Mr. G. S. Armstrong, a large tea and sugar planter in Natal and a former member of the Legislative Assembly of Natal, says in his election address, in regard to Asiatics:—"Great necessity exists for Indian indentured labour for Agriculture, Industries, and Mining, but I would heartily support a measure to prevent any future settlement of Indians in Natal. No further trading licences to be granted to Asiatics, and existing licences to expire with the present holders."

Speaking in the Market Place at Maritzburg, addressing a political meeting, Mr. L. H. H. Greene was asked by one of the crowd whether he was in favour of Indian labour. He replied that, if they were paid trade union rate of wages he could raise no objection. Cheap, undermining-the-standard-of-life labour he was most strongly opposed to. He had no colour prejudices; it might be a defect of his nature, but he could see no difference between cheap black labour and cheap white labour. The evil was not the colour, it was the cheap labour. The Chinese had been deported, because they were Asiatics, but the evils of cheap labour did not go with them, they are present to-day.

A correspondent, writing to our Durban evening contemporary, in the course of a lengthy and abusive letter on the Indian question, says:—"If an Anti Asiatic League is not yet formed in Natal, one should be at once organised, having for its aim and object an entire clearance of those swarthy Orientals whose overwhelming numbers is making Natal a scandal amongst British Colonies."

Mr. Malan, Minister of Education, **■** reported to have said at Cape Town, in answer **■** a question, that "it was the intention of the Government to introduce legislation to deal with the immigration of Asiatics."

London, Aug. 5.—Reuter's correspondent at Simla states that it was announced in the Legislative Council that the Government were making representations in regard to the case of the deported Indians from the Transvaal, and that Lord Morley stated the inquiries showed that the deported Indians had not been ill-treated on board ship.—Reuter.

According to the monthly report of the Superintendent of Education, the attendance at Government-aided Indian schools in Natal for the quarter ended 30th June last was 3,014, being an increase of 366 on the previous year. Coloured schools show an increase of 221, the attendance this year being 839. There are 13,471 Natives attending schools, being an increase of 2,005 on the last year. The grand

total of attendances, including European children is 21,847, being an increase of 3,750.

Cape Town, August 10 (Reuter).—A return, compiled by the Chamber of Commerce, of the total number of licences issued in the city and suburbs, shows that 1,686 general dealers' licences were issued to Europeans, and 651 to Asiatics, during the present year, compared with 2,496 and 404, respectively, in 1900-1. Of butchers' licences, 169 had been issued to Europeans, and 109 to Asiatics this year, compared with 169 and 35. In view of the displacement of Europeans by Asiatics, the Chamber will be asked to promote and support legislation prohibiting the further immigration of Asiatics into the Union except for special purposes.

During his recent trip **■** the Victoria Falls Mr. Merriman was very much interested in a stone, bearing an inscription in Arabic, which was discovered some little time ago in Rhodesia. The interest attaching to the stone lies in the fact that it records the death of a Mohamedan, some 200 years before the Arabs were supposed to have penetrated so far south as Rhodesia. The inscription on the tombstone has been translated by Mr. Stanley Lane Poole.

Sir William Wedderburn has (says *India*) accepted the invitation of the Congress Committee to preside over the next session of the Indian National Congress, which is to be held at Allahabad next Christmas.

A Parsee from Bombay, Balsara by name, was admitted to the citizenship of the United States last year. According to the *Times* Washington correspondent, Balsara gained admittance on the ground that the phrase "free white person" can be interpreted as covering all Caucasians. The Government is preparing to contest the matter in the Federal Court of New York. They hold the view, apparently that "white person" should apply only to the European races. They seem to fear that the admission of Balsara would tend to make legal the naturalisation of representatives of certain races at present debarred from citizenship.

Contents

	Page.
The Expulsion of Jews from Russia	261
Letters by Deportees	264
The Cry of the Transvaal	264
Asiatics in Australia	264
In the Bombay Legislative Council	265
From the Editor's Chair	265
Transvaal Notes	266
Peace Congress	266
Activity in England	267
"Asiatic Emigration?"	267
A Town Councillor and his Indian Tenant	268
Happenings in India	268
"The Indian Review"	268
Indians' Milling Licence	268
What is Success?	269
Items of Interest	269

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

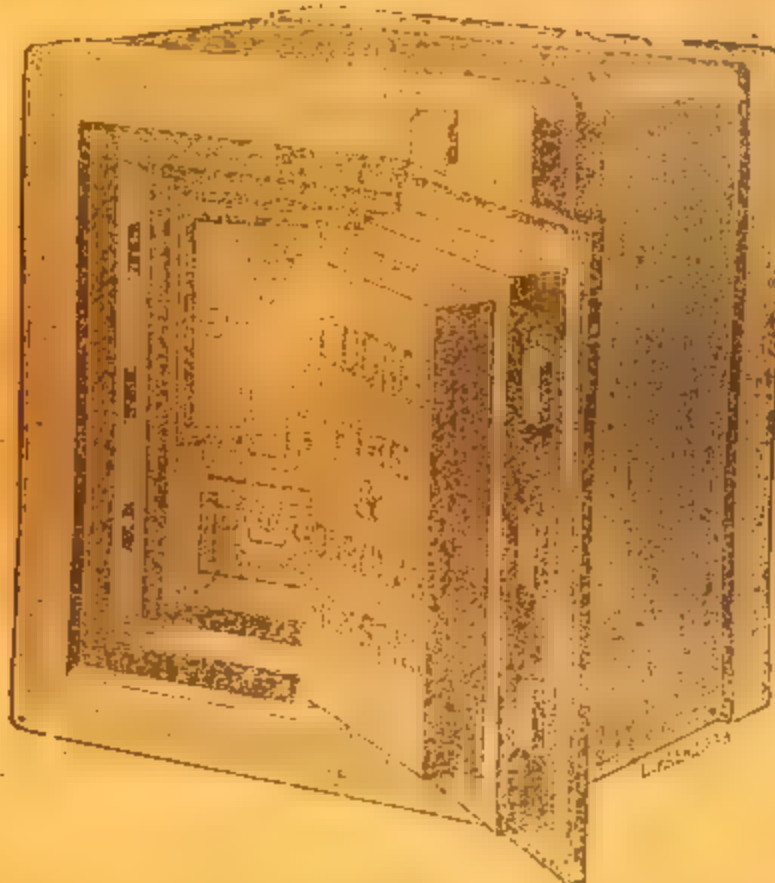
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

11. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड

(रजिस्टर्ड ऑफिस : 19, Saville St. Durban.)

तमने घडियाणो मुक्त नोईयेछे ?

नातालीया मील्कना हरेक ठेसमा ओह रुपो (मीरी) राखवामा आवे छे. ओ मीरीओना भाडेकाने नीचे मुक्त
मुक्त घडियाणो आपवामा आवेछे:—

३०० रुपो ओहो करनारने सुंदर सेनानु घडियाण.

१२० " " " " इपानु घडियाण.

५० " " " " ओक्सोडाइड घडियाण.

घडियाण भेजवानी पीछ पछ तड !

अपारे तमे नातालीया मील्कनु टीन भरीहो लारे तनु "लेवल" कानीने सवची राखनु. ५००० लेवल भेगा
करेता तो तमने सुंदर सेनानु घडियाण भणसे. ओ २५०० लेवल भेग यसे तो इपानु घडियाण भणसे. ओहवा पछ
न जने जने मान १००० लेवल ओहो यछ राखे तोपछ ओक्सोडाइड घडियाण तो जर भणसे. हुने लेवल सावची
राखवानु जरसो नही. नातालीया मील्क भागने पीछ भरीहवामा जोड छे. ताछु जने सरस जने भलाहवानु.
अधी दुकाने भवे छे.

होससेल भगवानु ठेकाछे.

नातालीया मील्क कु. लि.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुक्त घड़ी हानां ?

नातालीया दुधके हरेक केसमें एक चिठी रहती है. वह चिठी ३०० जीसकी पासमें होती है, उसको एक
अच्छी सुनेकी घड़ी बर्तीस दी जाती है. १२० चिठीवालोंको चांदीकी और ५० चिठीवालोंको ओक्सोडाइड घड़ी
मिलेगी.

घड़ी मीलनेका दुसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टीनकी उपर जो लेवल रहता है, ५००० इकठे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुक्त दीया
जायगा. २५०० लेवलवालोंको चांदीकी घड़ी, और १००० लेवलवालोंको ओक्सोडाइड घड़ी मुक्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकि अच्छा और भलाइवाला है, और लेवल बचाकर जमा करनेसे
घड़ी मुक्त मिलती है. लेवल और चिठी नीचे लिखे पत्रपर होलसे ओफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेविल स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, રાનીવાર, તારીખ ૧૩ મી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

અંક ૩૩.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૩ આગસ્ટથી, તા. ૧૯ મી આગસ્ટ સુધી, ૪૦ સં. ૧૯૧૦.

હિંદુ-આવણી શુક્ર ૨ થી શ્રાવણ શુક્ર ૧૪ સુધી, અંત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૭ સાવાનથી તા. ૧૩ મી સાવાન સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી તારીખ.	સુર્યોદય ક. મી.	અસ્ત. ક. મી.
રવિ.	૧૩	૮	૭	૫	૬ ૩૨	૫ ૨૯
રવિ.	૧૪	૯	૮	૬	૬ ૩૩	૫ ૩૦
સોમ.	૧૫	૧૦	૯	૭	૬ ૩૦	૫ ૩૦
સોમ.	૧૬	૧૧	૧૦	૮	૬ ૨૯	૫ ૩૧
બુધ.	૧૭	૧૨	૧૧	૯	૬ ૨૮	૫ ૩૧
શુક્ર.	૧૮	૧૩	૧૨	૧૦	૬ ૨૭	૫ ૩૨
શુક્ર.	૧૯	૧૪	૧૩	૧૧	૬ ૨૬	૫ ૩૨

અનુક્રમિકા.

જનરલ સ્મટસનું બાપણ	૫૦૦
નાતાલના વેપારના કાયદા	...
મી. રીચનું આવડું મુલત્યુ	૫૧૦
મી. રીચનું બાપણ	...
વિશાલતા છાપામાં ટરાંસવાલની લડત	...
વડી પારલામેન્ટમાં ટરાંસવાલની લડત	૫૨૧
મુબરની ધારાસભામાં ટરાંસવાલના હોદ્દાઓ	...
મદરાસના છાપામાં દેશપારીઓ	૫૨૨
મેલાનીની મુલાકાતે મી. પેલાક	૫૨૩
હોદ્દાઓ દેશપર જનારાઓ	...
જોરખીયા હોદ્દાની અટકાયત	...
જોહાન્સબર્ગ	૫૨૪
રૂઝિઆઈ સત્યાગ્રહીઓ	૫૨૫
સત્યાગ્રહી પોપખાનો જુરસે	...
સ્મટસન સામે પેકાર	૫૨૬
નાતાલમાં હાર્ડસેન્સની તકલીફ	...
પેકાર પ્રતીકાઓ વેદ પ્રશ્નસભા	૫૨૭
ડરબનમાં ટરાંસની તકલીફ	...
ડ-જ મહોમેડન ઈમેડીંગ સોસાયટી	૫૨૮
પેકાર મહોમેડન સોસાયટી	...
દેશમાં એશીઆટીક ચર્યા	...
ડરબન યુનીવર્સિટી મારફત	૫૨૯
એક હોદ્દાની રહેતે ઉત્તરવાની કોલેજ	...
ગાડીઆવાડ આર્થ મંડળ	...
નાહારી કોલેજની નોટીસો વીએસ	...
પરચુરણ ખબરપત્રો	...
આલ વરતમાન	૫૩૦
તાર સમાચાર	૫૩૧
પરચુરણ ખબરો	૫૩૨
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૫૩૩
હિંદી બહેર દિલ્લયાલ	૫૩૪
ખબરોની સરકારનું કન્ડે	૫૩૫
શોક ખબરસાવ	...

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૧૩ મી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

જનરલ સ્મટસનું બાપણ

જનરલ સ્મટસે પ્રીટોરીયામાં નીચે પ્રમાણે બાપણ કહ્યું છે: "આપણે દક્ષિણ આફ્રિકા સફેદ રાખવા ઉપર નજર રાખવા ની છે (તાળીઓ). મને એશિયાટીક સવાલ ઉપર તકલીફ પડી છે પણ મેં મજબૂત રહેવાનો ફરિયાદ રાખ્યો છે. જો ગોરા આ મુલકને એશિયાનો એક પ્રદેશ થવા દેશે તો તેઓ લુણ્હરામ ગણાશે (તાળીઓ). પશ્ચિમ પ્રીટોરીયામાં પણ પીળા (એશિયાટીક) મોજાં ઉછળ્યાં છે, અને સફેદ મોજાં પાછાં હાથમાં છે. મને લાગે છે કે આપણે આપણા કાપડા એવા ગોઠવી શકીએ છીએ કે જેથી જે માણસને આપણે બહાર રાખવા માગીએ તેને રાખી શકીએ."

આ બાપણ હરેક હોદ્દાએ વિચારવા જેવું છે. હવે જનરલ સ્મટસ આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના એશિયાટીક ખાતાના ઉપરી છે. દક્ષિણ આફ્રિકાને એશિયાનો પ્રદેશ બનાવવા કોઈ હોદ્દા કે સ્ત્રીને હમ્મતો નથી. એટલે તેણે ગોરાને ફાકટ ઉઠાડેલા છે. આવી વાતો કરીને તાળીના અવાજ પોતાને કાને પડાવે છે પણ તેની સાથે આખા દેશને તુકસાન કરે છે. ગોરાઓ તેનું સાંભળી-માનીને નકામા આપણી સામે લાશાય.

સ્મટસ સાહેબના બાપણનું છેલ્લું વાક્ય વિચારવા જેવું છે તે એ અર્થવાળું છે. તેનો અર્થ તેજ કરી શકે. તેનો અર્થ એ પણ હોય કે જે કાપડા છે તે તેમજ રહેવા દેરા. તેનો અર્થ એવો પણ હોય કે કાપડામાં ફેરફાર કરશે, પણ તે એવો કે જેથી માણસને બહાર રાખવો હોય તેને રાખી શકે. જો બીજો અર્થ લાગુ પડતો હોય તો તેમની ને આપણી વચ્ચે મતભેદ નથી. આપણે અમુક માણસો ન આવી શકે તેની સામે તકરાર નથી કરતા, પણ તે માણસને બહાર રાખતાં આખી કોમનુ અપમાન થાવ તેની સામે

છીએ. જો આખી કોમનુ અપમાન સહન કરીએ તો આપણે લુણ્હરામ બનીએ. તેથીજ સત્યાગ્રહની લડત ચાલે છે. હવે અર્થ સ્મટસ સાહેબ કરશે તેનો આધાર આપણી લુણ્હરામી ઉપર રહેશે.

નાતાલના વેપારના કાયદા

કેટલાકને વિચાર એવો રહેતો કે યુની વનથી હોદ્દા કોમને તેમજ ખીજા કાળા માણસોને લાભ થશે. આવી આશાનો દિવસે દિવસે બગ થતો જાય છે. ટ્રાંસ વાલમાં અનુભવ થયો. કેપમાં ભારે દિલ્લયાલ યુવકોથી પણ મક્કમ રિતે હોદ્દા તરફથી ચાલી રહી છે. નાતાલમાં એસ્ટકોરટનો મી. સુલેમાનનો કેસ, ને લેડીસ્પીથમાં મી. ગોમાનો કેસ, તે બન્ને વિચારવા જેવા છે. પાણીની જેમ મી. સુલેમાન પૈસા ખરચે છે છતાં ઉવટે ન્યાય મળે છે કે નહીં તે જોવું રહ્યું. કદિ મળ્યો તોપણ શું? તેમની માફક પૈસા કેટલા હોદ્દા ખરચી શકે?

મી. ગોમાનો કેસ પણ તેવોજ ખરાબ છે. તે જુના રહીશ છે. તેનું પોતાનું મકાન છે. તેને ગોરા આજે છે. તેનું મકાન ખીજા કોઈ લેતા નથી. છતાં તે ને લાઇસેન્સની ના પાડે છે. આથી હા હાતો અન્યાય કાને કહીએ? કુખ ક્યાં રહીએ?

હોદ્દાની સામે જે દિલ્લયાલ નોખી નોખી ચતી હતી તે હવે એક સાથે થયે. તેની સામે પ્રલાય એક તો એ કે હોદ્દા કોમે એકસંપ કરવો. હિંદુ મુસલમાન એમ તમાવત બૂલવો, હિંદુ ને મુસલમાન માં પણ મહોમાદેની તકરારો લુલવી ને જાત બળ ઉપર વિશ્વાસ રાખવો. કમ દાઓથી જીતાવાનું નથી તે યાદ રાખવા નું છે. એક કાયદો જીલ્લા તો તે કાયદા ને બદલે ખીજા કરવાની સત્તા તેઓના હાથમાં છે. વળી ક્યા કાયદાની સામે લડાય તે પણ કોમે વિવેક જુદિ વાપરી સમજવું જોઈએ. જે તે કાયદાની સામે લડવામાં બળ વીએરી નાખવું એ અમુક સમજ ગણાશે.

મી. રીચનું આવડું મુલતવ્યું

મી. રીચ આવવાના હતા તેવા તાર અને આપી ગયા છીએ. વિજ્ઞાપતથી ઉત્તેજન અને લાગણીના સંદેશ સંપન્ન આવવાના હતા. પણ એકાએક મીસીઝ રીચને જાણ કર માંડી થવાથી અને તેમ ને શક્તિવાની જરૂર હોવાથી હાલ તો મી. રીચનું આવડું મુલતવી રહ્યું છે. મી. રીચે જે ભારે કામ વિજ્ઞાપતમાં હતું છે તેથી તેમને આપી કામ જગી આવકાર અપત. પણ ને આશા તો હાલ ફેક્ટ ગઈ છે. મીસીઝ રીચને ઘણી વખત શક્તિયા થઈ ગઈ છે. પણ તે હિમતવાન બાઈ છે તેથી તેવી કિશોરોથી ડરતાં નથી. અમને ખાત્રિ છે કે આપી હોદી કામ મી. રીચ તથા તેમનાં ઘણીવાળી તરફ લાગણી ધરાવશે.

મી. રીચનું ભાષણ

ઇડીપેન્ડંટ લેબર પાર્ટીની મીટીંગમાં

ઇડીપેન્ડંટ લેબર પાર્ટીના આમંત્રણથી તેના સભાસદો સમક્ષ મી. રી. ટરાંસવાલ તથા દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજાં કોલોનીઓમાં હોદીઓ ઉપર પડતી હાડમારી વિષે ધણું અધરકારક ભાષણ આપ્યું હતું. ભાષણ દરમ્યાન રીપબ્લીકના વખત ની રિથિતિ, તેને માટે આ દેશના જવાબદાર કારખાનીઓએ તતાવેલ (ઇન્ડીપેન્ડેન્ટ) ગુરસો, લડાઇમાં હોઈ અને હોદીઓએ બળવેલી મદદ, અને લડાઇ બાદ તેઓના તરફ બતાવવામાં આવતી વરતણુંકથી આતાઓને સારી રીતે વાકેફ કર્યા હતા. આ મેળાવડામાં ખાસ ખ્યાલ એવવા જેવી બાબત એ હતી કે હાજર થયેલા મદરસો મોટા ધનાઢપ કે રાજદારી નહોં હતા પરંતુ પોતાની હમેશની રેટીને માટે હાડતોડ મહેનત કરનાર વરખના હતા તેઓએ મી. રીચનું ભાષણ ધણું ખ્યાલ પુરવક સાંભળ્યું અને બાદ પોતાના તે સંબંધી વિચારો જણાવી સારી રીતે ચર્ચા ચલાવી. તેમણે નાતાલ તથા ખુદ ટરાંસવાલમાં જન્મેલા હોદીઓને બેર જુલમથી દેશનીકાલ કરવા સામે તાજુબી અને ગુરસો દર્શાવ્યા. પ્રમુખે પ્રથમ તો એક લાંબા ભાષણ દરમ્યાન મી. રીચના વિચારોથી કેટલીક બાબતોમાં જુલા પડી જણાવ્યું કે ગોરી પ્રબળે માટે લાવક મજુતા સંચયોમાં લાંબા મુગ વતની

એ (કળા લોકો) સાથે રહી ફાવવાનું રહ્યું તેમાં ઘઉંવણી તથા પીળી પ્રજાનો પત્ર પેસારો થવા દેવો તે મોટો ગુન્યવાહા બરેલો સવાલ થઈ પડે છે. પ્રમુખના આવા ભાષણને માટે શરેતામાંથી ઘણી દીલગીરી ખતાવવામાં આવી. એક જુવાન પાધરીએ જણાવ્યું કે સ્વતંત્રતાને માટે જુ કે ઉદારનારી આપણી મંડળીમાં પ્રમુખ તરફથી આવા વિચારો દર્શાવાયા તેને માટે પોતે દીલગીર છે. ખરા ખ્રીસ્તી તથા ખરા સોશીયલીસ્ટ તરીકે ન્યામ શું છે તે જ દરેકે જોવાનું છે. પોતાનો સ્વાર્થ સાધનારાઓની સામે ખર હકદારને અથવા તો પ્રબળની સામે નિરબળનો હક મેળવવાની આપણે લડત ચલાવીએ છીએ; તો પછી ગોરા કાળાનો અથવા ખ્રીસ્તી અને વગર ખ્રીસ્તીનો કેમ બેદ પાડી શકીએ? બીજા એક શરેતાએ જણાવ્યું કે કોલોના પરરાજ્યમાં થતા જુલમની સામે આપણે પોકાર ઉઠાવી શકીએ અને આપણા વાવટા નીચે આપણી જ હોદી રહ્યત ઉપર ગુજરતા જુગમ સામે સ્વ રાજ્ય આપી દીધું એટલે વચ્ચે પડી શકતા નથી એવું કહી ખેસી રહીએ તો આપણે ટોંગ (દીપ્તેક્સી) અને કદંગા પછું સાખીત થઈ જાય. એસીઆરીકના આ કાપદારી નીચે જપુને લખત કરવામાં આવે તો મને લાગે છે કે આ સંચાલનો ફક્ત તરતજ આવી જાય. ઉપર મી. રીચે પ્રમુખના વિચારો ઉપર સચેટ દલીલો આપી તેની યતી ગેર સમજનું ઘણી સારી રીતે નીરાકણ કર્યું અને આ દેશના વેદ આપનારાઓને તમે કોલોનીઓમાં થતા અન્યાય સામે દરેકને પોતા ની ફરજ બજાવવાનું બાર પુરવક સમ જાણ્યું. અને સરચાનુમતે આપ. એલ. પી. તરફથી ટરાંસવાલમાં હોદીઓ ઉપર પડતી હાડમારી સામે ગુરસો અને હોદીઓ તરફ દીક્ષોજી દર્શાવવામાં આવી. શરેતાઓમાંથી ઘણાખરાએ લડતના ફંડ માં થય શકિત પૈસા ભાગ તથા લગભગ અધાએ દીલસોજી પત્રમાં સહી કરી અને ભાષણકર્તાને ઉપકાર માની સભા પીસર જન થઈ.

ડો. જેનીસન તા. ૮મીએ સાંજે ૭૨મન આવી પહોંચ્યા હતા, અને તા. ૯ મીએ સાંજે ૮૩મન હોલમાં ૩૦૦૦ માણસ આગળ બુનિયતીસ્ટ પક્ષ વિરે એક વાજુ જ બાહોશીવારેશુ આપણુ આપ્યું હતું.

વિજ્ઞાપતના છાપામાં ટરાંસવાલ ની લડત

મી. રીચના કાગળ

વિજ્ઞાપના 'સચિટર ગાર્ડિયન' તથા 'ડેલીન્યુસ' માં સિ. ઇ. ૩. ના સંકરે ટરી મી. રીચના કાગળ છપાયા છે. તેમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે:—

લો. ડેવેસ્ટને હોદી માનપચેતો જે જવાબ લાગે છે તે નજા રાજ્યના (બુનિયતના) મળીર સવાલનું, એટલે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના કાળાગોરા વચ્ચેના સંબંધનું સારું બિવિધ સુચવે છે. સેક્ટો આખરે દાર હોદીઓને—દક્ષિણ આફ્રિકાના હક દાર રહીશોને હોદ દેશપાર કરવામાં આવે છે, તેવે તાકડે શહેનશાહતની જવાબદારી ની વાતો સાંભળીએ છીએ, તે પણ કદાચ વેળાસર બજારી. તે તરફ ફું આમડું ખ્યાલ બેસુ છું. તેઓ નામદાર બેલ્યા છે કે 'મુસલમાનો તથા ખ્રીસ્તી હોદીઓ મારી નજરનો લાવે કરી શકે તે ફું સમજી શકું છું. શહેનશાહતની રાજ્ય તરફની જવાબદારી તથા મારી પોતાની જવાબદારી ફું બુચી જઈ શકું તેમ નથી.' શહેનશાહતની કારકીરદીનાં આ કુર્તો કામનો લો. ડેવેસ્ટન વચ્ચે પડી અંત બાણે એટલે થયું.

'હન્ડિયા' પત્રમાં પ્રમદ થયેલા કાગળ માં મી. રીચ કહે છે કે:—

નાતાલમાં જન્મેલા દેશપારીઓને નાતાલ સરકારે લખલ થવા ન દીધા, તે બાબત તો વિચાર કરતાં જરાએ શાંતિ બાગવી શકાય તેવું નથી. શહેનશાહના વાવટા તથે તેની પોતાની રહ્યત સાથે આવું વરતન ચલાવવામાં આવે ત્યારે આપણી રાજ્યમકિત કયાં ચાલી ગઈ એવું હર દાઇને મનમાં થઈ આવશે. રાજ્યમાં અવાજ વિનાની પ્રજાના હક અને સ્વતંત્રતાની સબાજ રાખવાની આપણી દેખીની જવાબદારીમાંથી ખસી જઈ શકતા નથી. સ્વરાજ્યવાળાં સંસ્થાનને કાળી સહીએ નહોં, એવી માલ વિનાની : લીલથી ખચાવ કરશે એ હિચકારાપણા સિવાય બીજું કંઈ નથી. આમ ચાલવા દેશુ તો આપણી સંતતી માટે મોટી આફતોનાં બી રોપવા જેવું થશે. વગેરે.

મી. સુરેશ બેઝાને કાગળ

'મેરનીંગ લીડર' માં મી. સુરેશ બેઝા, જેઓ સરથી સ્વયંસેવકની દુકાડી માં મહેનતુ ભાગ ભજવે છે, તેમણે નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો હતો:—

ચેર ચીડી કહાવવાનું નહીં પસંદ કરવાની ખતર ટરાંસવાલના સેન્ટો હોદીએ જ જ માસની સખ્ત જોશ બેઠવી આવ્યા છે. દક્ષિણ આફ્રિકાનું યુનિયન થયે, લીબરલ પદના નીમેશ, ગ્રેડ રટનનું માનવત નામ. ધરાવનાર અવરનર જનરલના હાથે તે સવાલનો નીવેડો આવશે એવી આશા રખાઈ હતી. પણ નવા ખખર મળ્યા છે તેથી કાંઈ ફેરફાર માન્ય પડતો નથી.

દેશી ટપાલમાં મી. સોરાબજીને જ મી વાર જોશની સખ થવાના ખખર મળ્યા છે. તેઓ મુબમના એક કેળવણી કુટુંબ ના ફરજન છે. રહેનશાહની પ્રજા હોઈ વગર સુહે ચેર ચીડી પોતાની સાથે ફેરવવાની જરૂર નથી એમ તેઓએ દિ'મત થી માન્યુ' એજ તેઓનો અપગ્રહ. આ ભારે અપરધને! માટે તેને વાર વાર જ જ માસની સખ મજુરીની જોશની સખ થાય છે.

રેમના પુરાણ રાજ્યમાં સરવ રહેરી જોના સરખા હક માટે ત્યાંની પ્રજા મગ રૂર હતી. બિડીશના સુધરેલા રાજ્યની વસ્તી હોવા માટે હોદીને નશીબે હાથમરી અને નામેશી જોમવળી રહી.

વડી પારલામેન્ટમાં ટરાંસવાલની લડત

મી. એ. ગ્રેડોની હિમાયત

જુન તા. ૨૯ મીના રેજ વડી પારલામેન્ટમાં મી. એ. ગ્રેડોએ લંબાણ આપણુ ફરમાન ટરાંસવાલના સત્યામહની હીમાયત કરી હતી અને વડી સરકારના પ્રધાનો પોતાથી બનતું દયાણુ ટરાંસવાલ સરકાર ઉપર કરે એવો આગ્રહ કર્યો હતો. તેણે કહ્યું કે ટરાંસવાલ સરકાર સ્વાયત્ત બોમને છે તેથી તેઓ હોદીઓ સામે કાયદા કરવાની સત્તા ધરાવે છે એ વાત હું સમજું છું. છતાં આ બાબતમાં રહેનશાહની સુરેહનો સવાલ સમાવડો છે તે પણ ટરાંસવાલની સરકારે જુલુનું ન એકમે. આ કાયદાના અમલથી હોદીમાં પુરુષ અશાંતિ ફેલાઈ છે એ વાત સદુના બજાવામાં છે. લડાઈની પહેલાં અપણે વચ્ચે પડતા, અને તેથી તે વખતની ટરાંસવાલ સરકાર જુલુમી કામદાનો અમલ કરી ચકતી નહીં. હવે આપણી સત્તા નીચે હોદીની રિયલિટિ વિવરે વિવરે ખરાબ થતી જાય છે. અમેજી હકમત

નવે બાબત પછી ટરાંસવાલના હોદીને એ તથુ વખત ઉતરવામાં આવ્યા છે. ૧૯૦૪માં લોરડ મીલનને કહ્યું કે એક વખત તમે રજીસ્ટર થઈ જાઓ એટલે તમારો અહીં રહેશો અને મરજી માફક બહાર જઈને પાછા આવવાનો હક કાયમ થઈ જાય, અને ફરીથી રજીસ્ટર નહીં થવું પડે પણ જનરલ સમટસના કાયદાથી તેમને ફરી રજીસ્ટર થવાની ફરજ પડી. ફરીથી જનરલ સમટસે તેમને કબુલત આપી કે એ તમે આ વખતે રાજપુસ્તીથી રજીસ્ટર થાઓ તો કેટલાક કાયદામાં સુધારા કરવામાં આવશે જેથી તમારી તક લોકો આછી થશે. હોદીઓએ તેના વચનમાં વિશ્વાસ રાખી તેના કહેવા મુજબ કર્યું. ભાર પછી જનરલ કાયદામાં સુધારા તો કર્યા પણ લોરડ મીલનના વખત કરતાં મામલો વધુ ખરાબ થયો. લોરડ એમપીટીના કહેવા મુજબ તો સત્યામહીઓ કાયદો તોડતાજ નથી. રસ્તે આવતો કોણાણ પોલીસ અમલદાર તેમની પાસે સરડીરીફ્ટ માગી શકે છે અને તે ન દેખાડી શકે તો જોશમાં લઈ જાય છે. ટરાંસવાલમાં જનરલ હોય કે લાંના વતની હોય તોજાણુ તેમને છત્રસાફ નથી મળતો. આથી તેમણે માસ મીડીંગ બરી અહીં હમર સરડીરીફ્ટ બાળી નાખ્યાં. જેલ માંથી તેમને રેલવે ટરેનમાં બેસાડી હક પાર કરવા લઈ જાય છે. ટરાંસવાલની હક અશાસ થાય કે જુરનજ આવતી ગાડીએ તેમને કહેવામાં આવે છે કે હવે તમે છુટા છો. પણ છેવટે તો પોરડુગીજ પોલીસ તેમને કબજે લઈ હોદી ખાતે તેમને રવાના કરી દે છે. જે જનરલ બોથા અને જનરલ સમટસ મી. માંધી અને બીજા આગેવાન હોદીની મસલત લઈ સમાધાની કરે તો તે ઝટ થઈ શકે એમ છે.

આ સત્યામહની લડતમાં હોદીઓએ પણ દુઃખ વેઠ્યું છે. હકપારીઓના કુટુંબની પુરી દશા થઈ ગઈ છે. કેટલાક વેપારીઓ ખુવાર થઈ ગયા છે. કેટલાક ની તંદુરસ્તી કાયમને માટે પડી બાંધી છે. તેઓ બિડિશ પ્રજા છે તેથી વડી સરકારે વચ્ચે પડવાની જરૂર છે. આમાં ચેરા મજુરોની વિવર જવાનું નથી. હું માનું છું કે આ બાબત ખાસ કોન ફરેસ બરવામાં આવે તો સારું પરિણામ આવશે.

કોલોની ખાતાના મહદનીય પ્રધાન કરનલ સીલીએ જવાબ દેતાં કહ્યું કે ટરાંસવાલમાં હોદીના વેપાર પંથા બાબત હલ રહીશ છે.

પર બપવદાર આવે છે. જે મી. એ. ગ્રેડોની હજી દશે તો હમણા સુધીમાં જે કંઈ થયું છે તેની એક નકલ તેને પુરી પાડવામાં આવશે.

મુબમની ધારાસભામાં ટરાંસવાલના હોદીઓ

દેશપારીઓ વિષે સવાલ જવાબ

મુબમની લેજરરેડીવ કાઉન્સિલમાં તા. ૨૪ મી જુને એન. મી. લડુભાઈ યમજી દાસ મહેતાએ નીચેના સવાલો કર્યા હતા:—

૧. ટરાંસવાલ સંસ્થાનના રજીસ્ટ્રાર કાયદાની બારીકાથી દરપાર થએલા ૧૦ હોદીઓ તા. ૫ મી મેએ 'અમ્સલોટી' માં મુબમ આવી પહોંચ્યા તેની સરકારને ખબર છે?

૨. તેમાંના કણુ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા છે અથવા વસવાટ કરી રહેલા છે અને કણુકે તો આ મુલક કદી જાયે નથી; બાકીના બધા હોદી મદરાસ પ્રવાકાના વતની છે; એ બધું સરકાર બણે છે?

૩. આ લોકો નિરાધાર દશામાં અહીં આવી પહોંચ્યા છે, અને જે ખાતમી પ્રદરેશની દેશદાજ તથા વિદારતાની સહાય તેઓને ન મળી હોય તો જાહેર કુળમાંથી તેઓનું પોષણ કરવું પડત, એથી સરકાર વાકેફ છે?

૪. આ બાબતમાં શું પગલાં લેવામાં આવશે? તે એકાંતક બનાવ ફરી ન બને એવી હોદી સરકારને તથા હોદીખાતાના પ્રધાનને રજુઆત કરવામાં આવશે કે નહીં, તેનો ખુલાસો સરકાર મહેરબાની કરીને કરશે?

ઉપરના સવાલોના જવાબ સરકાર તરફથી નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યા હતા:—

૧. દેશપાર થએલા હોદીઓ મુબમ આવ્યા છે તેથી સરકાર વાકેફ છે. તેમાં નો મોટો ભાગ ત્યાંના અમુક કાયદાને તામે નહીં થવા માટે દેશપાર થએલ છે.

૨. જવરનર તથા કાઉન્સિલને તે વિષે પુરા ખબર નથી મળ્યા. તો પણ એટલું બણે છે કે તે લોકોમાંના ૧૦ હોદીમાં જન્મેલ છે; અને ૧૫ જણને દક્ષિણ આફ્રિકામાં કાઈ સગું નથી. તેમાંનો મોટો ભાગ મદરાસ પ્રવાકામાં જન્મેલો છે. અને ૨૫ જણ નાતકલમ હકાર રહીશ છે.

૩. તેમાંના ધણા નિરાધાર હયામાં અહીં ઉતર્યા છે, અને ટરાંસવાલના હીંદી માટેના ખર્ચાવ દુકામાંથી તેઓનું પોષણ થાય છે એ સરકારની ભણામાં છે.

૪. આ વાતની ખબર થઈ કે તરતજ મુખ્ય સરકારે હીંદી સરકારને તે વિષેની રજુઆતો કરી છે.

મહારાસના છાપામાં દેશપારીએ

મો. હુસુઅંગ કવીનનો ઈન્કરબુ

મહારાસના "ઇન્ડિયન પેટ્રીઅર" માં દેશપારી સત્યાગ્રહીઓ વિષે નીચેનો વધુ હવાલો પ્રગટ થયો છે.—

હું તેમને અકરમાત મળ્યો. કામ પ્રસંગે રેલવેપર જતાં એક આખો ડબ્બો ચીનાઓથી ભરેલો જોયો. મને થયું કે તેઓ ટરાંસવાલના દેશપારીઓ હોવા જોઈએ. અને હાકીકતમાં હું પશુ તેમજ. મી. પોલાક સાંજ હતા, તેમજ મી. નારે સન પશુ. મેં પુછ્યું "તેઓ ચીનાઓ છે?" તેમાંના એક આગેવાન જવા દેખાતા મદરથે કહ્યું. "આપણે બધા બાઇઓ છીએ, કેમ નહીં?" મેં હા તો કહી, પશુ ચીનાઓને બાઇઓ કેમ મથવા તે ન જામળે. તેટલામાં તેણે સમજાવ્યું: "આપણે, તમે તેમજ અમે, આશાન્ય દુ:ખોના ભોગ થઈ પડેલા છીએ." તેઓ મુખ્ય જતા હતા. મી. નારે સને કહ્યું કે મુખ્યમાં તેમના ઝોળખીતા ઓ છે, ત્યારે અહીંયા તેમનું કેમ નથી. હવે તેમના આગેવાન મી. કવીનજ અત્રે રહેવાના છે. તેઓ અરસપરસ સલામ કરી ઉડી લાગણી સાથે વિદાય થયા. અને બીજે દિવસે હું મી. કવીનને મળવા ગયો.

તેણે એની એજ વાર્તા, તેમની ખતીશી લકત, જોઈનાં દુ:ખો, અવિધ્યની આશા—વરજીવી. મેં ખબર અંતર પુછ્યા પછી લકતપર આવતાં તેમણે કહ્યું કે "અમારા પર જીલમ ગુજારવામાં સરકારે કાંઈજ બાધી રાખ્યું નથી. જેટલું જેટલું અમારી ગણતર તે ગણુ તે કરી મુકેલ છે. તેમણે અમને પ્રકડ્યા છે, પકડીને સખતમાં સખત સજાઓ કરી છે, અને માણસની પેઠે નહીં પણ હેરાનની પેઠે તેઓ અમારા તરફ વરત્યા છે. એમણે ધણીથી ઓરત, અને માળાપથી ઓરતને વિપુટાં કર્યાં છે. રસ્તે ચાલતા માણસને પકડી પરખારા રડીમરપર ચડાવી દીધેલા છે."

"ત્યારે તો તમે રોજ રોજ ધરપકડની વધી રાખતા હશો?"

"હા, એમજ. ઘેર મરદ વખતસર ન આવેલ માણસ પડે ત્યારે ઓરત પોલીસ રેશનપર તેના ખબર મેળવવા જાણે મોકલે છે. અને ઘણું ખર્ચ તે પકડાએ લજ માણસ પડે છે. આ ઉત્તમ લકત લકતાં પોતાના મરદોને જોવા ઓરતો કેવી આતુર છે તેનો તમને ખ્યાલ પશુ નથી."

"દક્ષિણ આફ્રિકાની ચીના કામના પ્રતિનીધિ તરીકે તમારા તરફ કાંઈ સારી વરતણું કે ખતાવાઓલ ખરી કે?"

"હા, જેવી મી. ગાંધી તરફ હીંદી કામના આગેવાન તરીકે ખતાવ્યા તેવી. શું તે સારી વરતણું કે છે? મારી પાસે પથરા ભંગાવવામાં આવેલ, ખાડા ખોદા પવામાં આવેલ, ગારો ખેંચાવવામાં આવેલ, અને તે દિવસ ઉગ્યાથી તે આયત્યા સુધી. મેં તે બધું જો કરેલ. ફરિયાદો કરવાથી શું લાભ? તેઓ અમને કેવો ખોરાક આપતા?—વાર, હું એટલુંજ કહીશ કે જેલમાં રાવ કરવાનું અમારું કામ નથી. અમે તો હંથામાં હંથી ફરજતો આદરજ અમારી આગળ મુકેલ છે. પછી જે જેલના સન્તાવાળાઓ ઉવાડી તલવાર લઈ ને તેપર પડી મરવા મને કહેત તો તેમ પશુ હું કરત. હું માન એટલુંજ ઇચ્છત કે તે વિષે મારા દેશી બાઇઓ જાણે અને તેમાંથી ઉત્સાહ મેળવે."

"તમને બધાને આટલો ઉત્સાહ છે?"

"હા, અમને બધાને છે. અમે બધા હીંદુ, મુસલમાન, ચીના તથા જાપાની એક સરખા આતુર છીએ. પશુ ભુલ્યો. તેમણે એક જાપાનીને પકડ્યો, ને પુછ્યું તારું સરડીરીફ્ટ ક્યાં છે. તેણે કહ્યું 'તે જાનમમાં મધું, હું તે અપમાન નહીં સહન કરું.' તેને માજીએટ પાસે લઈ ગયા. તેમને માણસ પકડ્યું કે જીલમ થઈ—એ ચીનો નથી. તે તો જાપાની હતો. જાપાનીને પકડે તો જાપાન તો તેમને ખબર પડે. એટલે જાપાનીને પકડીને શું કર્યું? તેને છોડી મુક્યો."

"ચીન તમારો સવાલ નથી ઉપાડી લેતું?"

"ચીન હજુ જીવે છે. પશુ અમે (કંતાનમાં જન્મેલ હોય) બ્રિટીશ પ્રજા છીએ. તો પશુ લંકાના ચીનાઇ એકચીની દીમાજતને લીધે અમારો ખોરાક તુરત બંધવામાં આવેલ. અમારા દેશપટા સખતમાં પશુ અમે મદદ મેળવત. પશુ જનરલ રમાસે પ્રપચ રહે."

અમારો વેરાંટ અન્યાયી હોય છે. તેમાં અમને મોકલવાનું ફેકાણું બધાં વગરજ માજીએટ સહી કરે છે. મને ક્યાં મોકલે એવું જનરલ રમાસે મને પુછ્યું. મેં મુખ્ય મોકલવાનું કહ્યું. તેણે કહ્યું કે 'મુખ્યવાળા તો પાછા અહીં આવવા માગે છે, માટે હું તમને મુખ્ય નહીં મોકલું. ચીનમાં સાંમહાઇ ખાતે તમને મોકલાવીશ.' મેં કહ્યું કે 'તે મારા વતન (કંતાન) થી ૩૦૦૦ માઇલ દુર છે.' તેણે કહ્યું કે 'સાંમહાઇથી કંતાન જવા સરકાર પાસે મદદ માગવી.' પછી અમને રડીમરપર ચડાવ્યા. અમે કોલ્મો આખ્યા ત્યારે એજેટ કહ્યું કે 'તમારે અહીં ઉતરવાનું છે. હું તમને અહીંથી આગળ નહીં લઈ જાઉં?' 'સાંમહાઇ નહીં?' એમ પુછ્યું તો નકારમાં જવાબ આપ્યો."

"અને પછી?"

"અને પછી?"—એમ કહી મી. હુસુઅંગ કવીન પોતાની ખુરશીપરથી જીડી ગયા. આ હુકા, મજબુત બાંધાના, દેખા વડા માણસની આંખમાં અને ચહેરાપર ચીની તુર ઝળકવા લાગ્યું. તેણે મારો હાથ પકડી કહ્યું કે "અમે કોલ્મો ઉતર્યા. અમારા મિત્ર મી. પેલાકે અમને હિમત અને ધીરજ આપી, અને કહ્યું કે આજથી અમે હીંદના મીજબાન છીએ. બલા મિત્ર, તમારી મદદ વગર અમે બેહાલ થાત. પશુ તમે મદદ આપી છે, અને અમે તે સ્વીકારી છે. આપણે બાઇઓ છીએ. કેમ નહીં? આ સવાલ કાંઈ હીંદનો નથી—આખા એશીઆનો છે."

આટલું બોલી હુસુઅંગ કવીન પોતાની બેઠકમાં ઢળી પડ્યા. તે ગળગળા થઈ ગયા. તેની નાની ચીની આંખમાંથી આંસ ખેર્યા. દેખાવ દિલબેદક હતો. તેથી (ઇન્ડિયન પેટ્રીઅરનો લખનાર કહે છે) મેં વાત બદલાવી, ને પુછ્યું "મુખ્ય ગએલા ચીનાઓને તમે રેલવેપર શું કહેતા હતા?"

"મેં તેમને મુખ્યમાં જઈને કાંઈક વાંધે વળગવા કહ્યું. તમે તો બહુજ બલાઈ કરી છે, પશુ તમારી મદદ બોલી લેવી પડે તેમ અમારે કરવું થયું. તેથી મેં તેમને તે કહ્યું. જ્યાં સુધી અમારા શરીરમાં તાકાત છે ત્યાં સુધી અમે કામ કરશું, મથશું, અને લકતમાં જીલ મેળવશું."

અને બહુ લાગણી થઈ આવી. આ ચીના અમેકાને લકતમાં પા. ૧૮૦૦ ની પોતાની માંડકા ખાતળ કરી છે, અને

અનેક દુઃખો એક સાધારણ આદમીની પેઠે વેદ્ય છે. તેણે જે ધીરજ અને ખત ખતાવી છે તે માટે તેને તથા તેના મુશ્કેલે મન્યતઃ કહે છે.

પછી મેં રાજ લીધી ત્યારે તે પ્રારથના કરવા ગયા. મને જણાવવામાં આવ્યું કે તે બહુ અસ્થીક માણસ છે, અને બહુગી કરવાનું કદી મુશ્કેલ નથી. મેં પણ તેને વાસ્તે બહુગી કરી, અને વિદાય થયો.

બેક્કારોની મુશ્કેલને મો. પોલાક

જુરસાલશી મીડીંગ

મી. વેન્કટરાવની ઉદારતા

મહાસથી મુખ્ય જતાં બેક્કારી રસ્તામાં આવે છે. મી. વેન્કટરાવે સલામ હીઆના હાથમાં બે વખત પાંચસો રૂપી આની મોટી રકમ જારી જે ઉદારતા ખતાવી હતી તેથી તેણે જાતે અભાર માનવા મી. પોલાક લાં ગયા. રેશન ઉપર મી. વેન્કટરાવ અને મિત્રો જેડ વાજાં સાથે હાજર થયા હતા. મી. પોલાક રેશન ઉપર જતપાં કે જુરતજ તેમને હારજુશ પહેરતવી વાજતે માજતે તેમનું સરખસ શહેરના રસ્તાઓમાં ફરવ વામાં આવ્યું. મી. વેન્કટરાવના બાહોશ પુત્ર મી. રામચંદર, બારીસ્ટર-એટ-લો સહુની મેખરે પોતાની મોટરકારથી રસ્તો કરતા હતા તે જાણે મી. પોલાકના આવી ગમનની વધામણી આપતા હોય એવું લાગતું હતું.

કેક વખતમાં બેક્કારીના ટાઉનહોલમાં મોટી મીટીંગ મળી. તેમાં શહેરના તમામ આવેવાનો હાજર હતા. ટરાંસવાલના પોતાના બાધઓ જે મહાન આત્મબોગ આપી રહ્યા છે તેની પવિત્રતાએ હાજરી નમાં ખુબ જસાહ જારી દીધે હતા. મીટીંગમાં મી. પોલાકે પોતાના રૂપેરી મધુરે કહે અલઃકરણના ઉદગારથી ટ્રાંસ વાલમાં હીંદીઓનાં દુઃખનો ચિતાર રજુ કર્યો. તેના બાપજી પછી હીંદી સરકાર ને આ તકલીફો અટકાવવા વચ્ચે પડવા ને અને બીજા જે કરાવે પહાર કરવા માં અ.બ.ા. લારખાદ ઉધરાણું રહે મધુ. હજી અહમદ શેક અને એક માલ માલેક મહમ રામાને હરેક ખસો રા. બર્પા. બીજા પણ જણાવેએ મદદ કરવાની કજીવન આપી. મી. વેન્કટરાવે

જે વખત પાંચસો રૂપીઆ આમળ જારેલ દતા; છતાં આ વખતે રૂપીથી હદારી એના કુટુંબના નિર્વાહનું એક માસનું ખરચ આપવાનું કખુશ કર્યું. એ ખરચનો અડસડો ૩ હજાર રૂપીઆનો કરે તમાં આવ્યો છે. મી. વેન્કટરાવે જેવું આ જાહેર કર્યું કે બારી ખુશલીથી મજામાં મરજના થઇ રહી. અદરાસના ડાપાનો લખનાર જણાવે છે કે આખા દેશમાં તેના આ રહેશજિમાનની અસર થયા વિના રહેશે નહીં. ટરાંસવાલના હીંદીનાં દુખો તમામ ઠેકાણે જુરસો પ્રગટાવે અને દિવસે દિવસે તેમનું બળ વધતું જશે. મી. પોલાક મી. વેન્કટરાવની ઉદારતાથી બહુ ખુશ થયા છે, અને બીજા બધાને નવો જુરસો આવ્યો છે. એનરેબલ મી. કેશવ પોલેએ બેક્કારી પધારવા માટે મી. પોલાકનો, અને સલમદી તરફ માયા તથા ઉદારતા ખતાવવા સાફ મી. વેન્કટરાવનો આભાર મન્યા પછી સલા અરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.

હીંદીમાંથી દેશાવર જનારાઓ

“અમેરીકા તરફ ભરતી”

તા. ૧૦ મીએ કલકત્તાના રેલના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે કાલી રેલનીઆમાં વસતા હીંદીઓના તેમના સમાઓપર હીંદીનાં કારજો આવ્યા છે કે તેમને સરસ મુતક મળી ગયો છે. આથી જુલાઇમાં દિવારોમાંથી જરેલી પાંચ સ્ટીમંગે હોંગકોંગ જવા ઉપડી હતી. લાં થી તેઓ (સાનફ્રાન્સીસ્કો બંદરે જતરી) અમેરીકા જશે તેઓમાં પંજબી, મુસલમાન, તથા શીખ છે. બીજા ઘણા લોકો અમેરીકા જવાની તક્યારી કરી રહ્યા છે. અમેરીકાના કોનસલ જનરલે એવે મત જણવ્યો છે કે સાનફ્રાન્સીસ્કોના મંદરપર તેમને ઉતરતાં અટકાવ વામાં આવશે.

હોલીક પાસે જેતરમાં બાસને સજા મારી જે ગેરા પાછા ફરતા હતા તેવામાં પવનના જોરને લીધે આગ તેમને પહોંચી વળી હતી, અને જાને જણુ દાઝી ગયા હતા. તેમાંનો એક માણસ મરજ પામ્યો છે, અને બીજો મળીર માંદગી બેગવે છે.

ગીરમીટીયા હીંદીનો અટકાયત

‘રેલી મેલ’ ની દેહ

નાતાલના ગીરમીટીયા મજુરના સવાલ પર દીકા કરતાં જોહાન્સબરગનું ‘રેલી મેલ’ જણુ કહે છે કે—

નાતાલના જમીનદારને હીંદી ગીરમીટીયા વિના સાલે તેમ નથી એવી દલીલ થી કેટલાક તેની હિમાયત કરે એવું જોવામાં આવે છે. આ વાતને નાતાલની બહારના બાગમાં ટેકા મળતો ન જોધ્યો. કેમકે જો નાતાલના એક લાખ ગેરાઓ તેઓથી બગીચાર ગણાં લાંના કાળા લોકોમાંથી જોછતા મજુર ન મેળવી શકે, તો કાળા મજુરોના ધસારા સામે અટકાયત મુકવાની યુનિયન સરકારની વાતો પડી જાતે. ૫૦ વરસ પહેલાં નાતાલમાં ૧,૫૦,૦૦૦ નેટીવ હતા. આજે યુધુનો સમાવેશ કરતાં તેના તાબાના નેટીવની સંખ્યા ૧૦.૭૮,૨૬૮ની છે તે જુવ રાત ૧,૨૦,૦૦૦ હીંદીઓ ત્યાં છે. આમ છતાં હજીએ વધારે મજુરોની જરૂર પડે તેમ છે એ વાત નાખી દીધા જેવી છે. કાળી પ્રજા નાતાલમાં કેલ્લાં ૫ વરસ દરમ્યાન પાંચમણી વધી ગઇ છે. અને ગેરી પ્રજામાં ખાલી જીવ વિનાનો વધારો થયો છે. આમજ સાલે તો આખરે નાતાલ કમનશીખ બને. સસ્તા મજુરો ને બોલાવવાનું જારી રાખીને નેટીવોને સસ્ત બનવાનું જ-તેજન અપાયું છે; અને તેઓને ઉદ્યોગી બતાવવાનો કાધ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો નથી. ગીરમીટીની રીતજ આખી અવધર છે. સુટથી કરવાવાળાઓને જોવાનું છે કે યુનિયન પારલામેન્ટમાં તેઓ જે પ્રતિનીધિ મોકલે તે ગીરમીટીયા મજાવરા વિરુદ્ધ એકદમ પગલાં લેવ. નાતાલના ઉદ્યોગો માટે સસ્તા મજુરોની છુટ મુશ્કેલમાં આવે તો બીજા વિલાગમાં તેઓને બોલાવવાની ના પાડી શકાય નહીં. ગીરમીટીયાઓને મુદત જુરી થયે પાછા મોકલવાની વાત હીંદી સરકાર કખુશ કરી શકે એમ નથી. એટલે તે રિવાજનો ખત આજુવે તે લાથી સહીસલામત રસ્તો છે.

પારશીનવાળો સજખતો યુસો હાટવાથી જળી જળને એક ગેરી ઓરત જોહાન્સ જરગમાં મરજુ પામાં છે. એવું જણાવ વામાં આવે છે કે એક માસમાં યુસો સળગવાથી આ બીજુ મરજુ થયું

એક્ઝાન્સમરમ

[અમારા આસ પ્રતીનીની તરફથી.]

સોમવાર

મી. રીચનેના તરફ

મી. રીચ અવધાના હતા પણ વિગત. યલથી તાર મળ્યા છે કે તેમનાં પતિને સંજ્ઞાથી કાઢી પડશે તેથી દુઃખ નો અનુવાનુ બધું રહ્યું છે. આનુસાર છે કે જે પુત્રને હરે છે તેમ.

સત્યામદ્દા દાખ

આ કામમાં અધિકાર દોને પુત્રે થયે નો વખત આવ્યો છે. મીલ્કો નારત્તુ કાન દમણીયા, મી. હજુ અને મી. રીચ મોદ દમણીયા હરી રહ્યા છે. મહાનો પ્રતિ થયે દુઃખનું આપણા જે રહ્યું રસોધ કરવાનું મી. આપણ નામદુ

તથા મી. મણીયાએ મીંધીને દરજ્જા રહ્યું તે હવે મેં મીંધીને લીધું છે. મીંધીના નામદુ અને મીંધીના સંતરણ તેમના મુકા એકા રહે છે. મી. આપણ નામદુ હજુ તેમની મુદ્દે રહે છે તે રહેતે મિંધીને સંજ્ઞાથી તેજ રાખે છે.

બીજા સંજ્ઞાથી જુદું જુદું કામ કરાઈ રહે છે. મી. આપણી કાંઈ વાતે કુલ્લ છે તેથી જુદું ઉપરથી રાત પાયા છે. સુધારના કામમાં પુરી મદદ કરે છે. પતરાંમાં કાજા છે તેને રેશુ રેશુ છે તે રંગેવાનું કામ કરે છે. રંગવાના કામ

રંગવાના કામ કરવાનું નામદુ કરે. હરજ નરેની પાટી તે તે છતાં તેમના કામ કરવાના કામ કરવાની. પર આરેષ આરેષ દુકમનો આનંદ કરવા અને રંગવાના કામ કરવા માટે સ્વત્ત કરવામાં આવ્યા એવું જણાય તરફથી રંગવાના કામ, તથા પત્રોના કામ એ સારા અવધા તેમના કામ છે અને.

પેટું મણીયાએ પત્રો તરફ મળ્યા છે કે

એક પેટું રંગવાની વધારી છે. મળ્યું નારના એક્ઝાન્સમરમ નામ બરેબર નથી આવ્યું. તેમને આસ તથા રંગવાનો મામ રહ્યું મળ્યું તેમના પહેલેથી નથી. પણ અનંતની અવધાન રોજના હરે આવી મળેલી છે.

[પેટું કામી રંગવાની જેટ રંગે બીજે રંગવાની રંગવાના રંગવાના રંગવામાં આવશે — અ. ના. જે.]

[સાંપ મી. મી. એક, મી. મી. નમૂથી કામના બીજા અને કેટલાક વાળા પુત્ર તરીકે મળ્યા છે.

હા. બીજા રંગવાને

નામદુ મળ્યું મીંધીને બર છે. —

મીંધી પહેલી બીજા મળેલી, દોરી

કામી પુત્ર

ત. નામદુ કામી પુત્ર

દોરી કામી પુત્ર

મીંધીના નામદુ પાયા છે.

નામદુ તથા પત્રો પાયા છે.

નામદુ તથા પત્રો પાયા છે.

કાંઈ વાતના જેવાં અગીય, મીંધી,

કાંઈ, આ વધુ મળેલી વાતમાં બર છે.

આપણી વાત તે આરે અને એક

કે તરી તેની કામી તથા મળે નથી.

અને તેથી સ્વત્ત અમલમાં આવી નથી.

મી. રીચના

તે તા. ૮ થીએ નાનાથ દરજ્જા કરવામાં આવ્યા છે.

મી. વણીયા

આરેક્ઝાન્સમરમ નીચળા સત્યામદ્દા

આરેક્ઝાન્સમરમ છે કે મી. વણીયા

પીરનાથ તેમના તરફ જુદું માન આવે

છે, અને તેમની સમજા મારે પોતાની

અવધા કરે છે.

સુધવાર

મી. નારાયણસામી નામદુ

તે પડાળ છે. તેમના ફેસ મુલતવી રહે

છે. દમણાં પડાવાનું બધું દમણ પાયા

પાછું વધુ વધુ જાણ છે.

દાખમાં

મી. રાજુ નામદુ રહેવા આવ્યા છે.

અને મી. એસ એસ મુદલી એક

વારેવા છે. અને બુના લાઈવા છે.

મી. રજુ એરેક્ઝાન્સમરમની આશીષમાં

પાયા રીયા પાયા હતા

આરેક્ઝાન્સમરમ રીચેશન

આ બુના રીચેશનમાં મુનીસીવાલી

એ પાળીનો પણ બધું કામ છે તેથી

કેટલાક દુઃખ પાયા છે. મીંધીને નામ

રૂશિયાઈ સત્યાગ્રહીઓ

કેનેડામાં તેઓની રહેણીનો ચિતાર

રૂશિયાની એક નદાની સમીપવાળી કોમ લાંની સરકાર સામે અમુક ધરમપય નહાં કણુલ કરવા માટે, તથા લોકરી નોકરી નહાં કરવા માટે આત્મચળથી લડી રહી છે. તે કુખોખરના નામથીજ ઓળખાય છે. કુખોખર એટલે આત્મ બલથી લડાવરા. આ લોકોની મુઝાકાત નુ વરણુત મી. જી. જુમ વેતેસે 'અધર કુક' જગ્યામાં આપેલ છે. દરોસત્રાલની સલામતની લડત પહે આ લોકોમાં 'અધર' જાણવા એવું મળશે એટલે જામે અલ્લી તેનો સાર આપીએ છીએ :—

આ કુખોખર લોકોએ “સારવજનીક બંધુત્વના માનનાર વીસ્તી” એવો મત પ્રદર્શ કર્યો છે. તે મુજબજ વરતવું એવી તેઓની સહા નેમ છે જેની સજા, ફટકા, આમેવાનોડું દેશપાર થવું, અને એવા બીજા અનેક ફરથી તેઓને—આ મનુષ્ય માત્રપર જેમ રાખનારી કોમ ને—તેની રોકમાંથી કમાવી શકવાનું ન બન્યું. આખરે રૂશિયાનાં જારે મુઝાકા ને આ લોકોને સહુ સહુને ખરચે કુદુંગ કખીલા સહીત પોતાના રાજ્યમાંથી દાંકી કાઢવાનો હુકમ કર્યો. ૧૮૬૬ માં ૭૨૧૩ (પુરુષ, સ્ત્રી અને બચ્ચાં મળીને) કુખો ખર લોકોને આખ એક પછી એક વહા હોમાં ભરી ભરીને કેનેડામાં લઈ જવા માં આવ્યા. સહબીરીયાના દેશપારીઓ પશુ મુકત થતા જવા તેમ લાં પહોંચવા લાગ્યા. હાલ બધા મળી ૬,૦૦૦ કુખો ખરની વસ્તી કેનેડામાં જમા થઈ છે. તેઓના આજેવાનતુ નામ પીટર વરજન કરી છે. તે કાળે પશુ દેખાવકો, દદા વર અને મજબુત બાંધોનો માણસ છે. તેની ઉંમર વરસ ૪૫ ની છે. તેના કપાળમાં કંઈ અને અધામ મહેનતની રેખા ઓ રપરક દેખાઈ આવે છે. અને એ કાંઈ નવાઈની વાત નથી. ચઉંથી વખરે વરસો સુધીની—૨૩ વરસની વય થી ૩૬ વરસની વય સુધીની જીંદગી તેણે દેશવટામાં માળી છે.

આ પીટર વરજનનો મુખ્ય મુદ્દો એ છે, કે માણસે આકરા ન થઈ જવું, બીજાને ખરચે—બીજાને નુકશાન પહોંચાડી—પોતે કાલ્જ યાતવો નહાં, અને પોતાના લાકમાં પડોશીને લાગ આપવો. પોતાના ખરમને કાલ્જ મોખખા આમરજી

માં મુકી ખતાવવો આ તેની મુખ્ય વાત હતી.

કેનેડામાં જ્યાં આ લોકો વરજા છે, તે જગ્યાનું નામ તેઓના આજેવાનના નામ ઉપરથી ‘વરજન’ રાખવામાં આવ્યું છે. તે રેડવેના રેલવેથી નજીક છે. આ ત્રિવાય બીજાં પશુ ટેલકાંકી માંમે તેઓ એ ગાસપાસ વસાયાં છે; અને બધાં એકજ સરખા દેખાડ સુખા, નમુનેદાર ગામડાંઓ છે. દરેક ગામડું એક કુદું બના ધોરણથી બધાં રહેલું છે. એતી વેપર, દેર ટાંખર બધામાં સહુનો સરખો વિસો હોય છે. ગામડાંમાં મજુરોની કમાણી પશુ એકજ રથે જમા થાય, અને પછી તેની ચેગર વહેંચણી કરવા માં આવે, ગામનો કાંઈ શખસ પારકા ગામડામાં મજુરી કરી ને મેળવી આવે તે પશુ એકજ ખાતામાં જમે કરવામાં આવે. પૈસાનો ઉપયોગ તે ગામડાંમાં થતોજ નથી. દરેક કુદુંને સહુ સહુ ની સખ્યા—વિસ્તાર—મુજબ રોડી, કુધ, શકમાછ, કપડાં, વગેરે ગામડાંપેથી પુર પાડવામાં આવે. આમ દરેક ગામડું એક મહેઠાં કુદુંબતીપેઠે રહે છે તે, તે રીક, પશુ તેઓનાં જુદાં જુદાં ગામ વચે પશુ એવેજ સખાંધ મળવવામાં આવે છે. જુદા જુદાં ઉંચોગનાં કારખાનાઓમાં બધાં ગમડાં સરખો દિરસો ધરાવતું હોય છે.

વરજનના કારભારીઓ, અને પરગામ થી બીજા કાંઈ આવ્યા હોય તો તે બધા એક લાંબા મેજપર સાથે જમાવા બેસે છે. ટેબલપર માત્ર મીણતું કપડું પાથ રવામાં આવે છે. પહેલું બાણું જાલ સહીત બાંહેડાં પટેલાતું હોય છે. બધે જલુની વચે ટેબલપર અફેક મમચો નિમક મુાયું હોય તેમાં લગાડી લગાડી ને કાચેતલી છેલેલાં પટેલાં તેઓ ખાય. તે સાથે બીજાં વધારેલાં ચાકનો અફેક કટોરો બધે જલુ વચે આપવામાં આવે છે. બીજાં બાણામાં મુકાવાળી લઈની રોડી, અને શાક તથા કુધ હોય છે. બીજાં બાણામાં મુરખો વગેરે. આમ સાદો અને સારો ખોરાક તેઓ લેવ છે.

લાંતા કાયદા મુજબ લાંની સરકારી જમીનપર વસનારો કોઇપશુ શખસ ૧૮ વરસ પછી અમુક ચરતો પળસથી ‘કવા દર સેકસન’ એટલે ૧૬૦ એકર જમીન નો ધણી થઈ શકે. પણ તેવું ટાઇટલ લેવાની વેગએ કાયદા મુજબ મરદમ કોંગ એકવગડના પ્રત્યે વહાલરીના સેવક લેવાની ફરજ પાડવામાં આવતાં તેઓએ

તે કણુલ ન કયું અને પોતાના હક જતા કયાં. સરકાર મહેરબાની દખલ કાંઈ પશુ ચરતો વિના જલુ દીઠ ૫૧૨ પંદર એકનો ભોગવટો આવે છે. તે તેઓએ રનીકારી લીધી. પશુ વહાલરી ના સોમક લેવાની ચરતે જલુ દીઠ ૧૬૧ એકર મળતી હતી તે તેઓએ જતી કરી. એટલે કુલ મળી ૪,૮૦,૦૦૦ એકર જમીન અથવા લગભગ ૫૩૦૩ ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની રકમ તેઓએ જવા લીધી. તે મત એક રેકની ખાતર. લાંબા કાળથી કસ્ટ ભોગવનાર આ જોડુ તોની કામ માતે છે કે કેલપશુ રાજા પ્રત્યે વહાલરીના સોમક લેવા તે માણસ જતીનો કંઈ કરવા બરોખર છે. એટલે સારવજનીક બાંધખાનાના તેઓના મુદ્દાનો તેથી બંધ થાય છે.

સત્યાગ્રહી યોદ્ધાનો જુરસો

મી. શેલતની અખાક લડત

વોલકસ્ટથી તા ૧૦મીએ એક ખમર પત્રી લખે છે કે :—

મી. શેલત, મી. ટીલી, તથા મી. મેરીને તા. ૮મીએ પ્રીટોરીએથી દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે. તેઓ તા ૬મીએ ચારલસટાઉન પેહોંચ્યા હતા. અને મેલ માં બેસી પાછા કાપલ થયા હતા. તેઓ પકડાયા, અને તા. ૧૦મીએ કેસ ચાલ્યો. મી. શેલત તથા મી. ટીલી મુન્હેગર ક્યાં પશુ મી. મેરીને અગાઉ ફેટલીક વાર સજા થયેલ છે તે મેળવવા સારુ સર કારી વકાલે બધા કેસ મુલતવી રખાવ્યા છે. તા. ૧૭મીએ સજા કરવામાં આવશે. તેમને બધાને પોતાની બેળાધરી ઉપર અઠવાડીઅને માટે છુટા કરવા છે.

મી. શેલત એથીવાર દેશપાર થયા છે, અને તેમની જલની સજા આ છઠી વાર થશે.

મી. મેરીમેને યોદ્ધા વખતપર વીકરો રીઆ ફેલસની મુઝાકાન લીધી હતી, ને વખતે અરથી બાપામાં કાતરેલો એક શીલા લેખ તેણે ખાસ ખાનથી ભેગો હોય, એ લેખ ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે રોડેશીયાની દક્ષિણસુધી ચાર બોને કાપલ થયાને કાલ જેટલાં વરસ પયાં માં આવે છે, તે કરતાં ૨૦ વખત વધારે તેઓ લાં લખસ થયેલ હોવા બોલે.

રંગદેવેશ સામે પોકાર

એક વિદવાન લેખકના ઉદગાર

(અમા અંકથી ચાલુ)

બધા મનુષ્યો સાથે લાઘવથી રાખ નારે પહેલાં તો ચીંતાપાત્રપણાનો ખ્યાલ ઝુકી દેવો જોઈએ. બધા સરખા છે એમ કલ્પ કરવું જોઈએ. કોલોનીના ગોરાઓને તથા હિંદુસ્તાનના ગોરાઓને આ વાત સદાય અસંભવિત લાગે છે, પણ બ્રિટીશ સરકારે તો એજ ધોરણ બાંધેલું છે. આથી ૧૮૪૩ માં બધારે ગુલામી બંધ કરવાની દિશામાં આખા યુરોપમાં ફેલાઈ રહી હતી, અને ૧૮૫૩ માં તેનું જોર પુરા વેપમાં હતું, ત્યારે નાતાલને બ્રિટીશ સહેનશાહતમાં જોડવા મારીતસપરચમાં જે દહેરો બહાર પડ્યો હતો તેમાં એવી શરત બતાવવા માં આવી હતી કે : "બ્રિટીશ રાજ્યમાં રાષ્ટ્રો સ્થળે ગુલામગીરી ચોખ્ખા અથવા તે એ તેવા સાદા રૂપમાં કાયમ રાખવા માં આવે તે મેરકાપદેસર ગણાશે. કાયદાની નજરે, માત્ર ચામડી, દેશ, ભાષા કે કોમના કારણસર કોઈ તરફનો તફાવત નહીં રાખવા દેવામાં આવે" પણ આ હિંચી નેમમાંથી બહુ નીચે અમંદી જવાયું છે. નાતાલનું કમિયન કહે છે કે "દક્ષિણ આફ્રિકાની ચીંતાવાળી કોમો ના દિલને માટે," વગેરે વગેરે. આમ ગોરી પ્રજાના ચીંતાવાળાપણાની સહુ વાતો કરે છે, પણ તે કંઈ રીતે ચીંતાવાળી તેનું તો કોઈ નહીં કરે! આશામીવાર જોઈએ તો એશિયાવાસીમાં એવા ગુણ હોય છે કે તે યુરોપવાસીને અણમથો ઉત્પન્ન નહીં કરે, પણ ઉત્પન્ન તેના મનને પેતા તરફ એમણે અને જક કરી મુકશે. આમ એશિયાની જુનીવાદના છુટક છુટક આસામીઓ આવા સસવાડી, નીતીવાન અને પ્રેમાળ હોય છે એટલું જ નહીં, પણ ત્યાંની આખી કોમ એવા, દુનિયાને ઉન્નતિપર લાવવા સરખા વાળી નીકળી આવે છે. હવે ધારો કે કેનેડા, આમેલીઆ, દક્ષિણ આફ્રિકા અને બીજા સંસ્થાનો એશિયાના લોકો ને તો શું પણ તેની સાથે લાંબુ નામ નિકાન પણ પેતાના મુલકમાંથી ખાતલ રાખવાનો માટ પડે; તો પછી શું પરિણામ આવે? એમજ ધાય તો તે સંસ્થાનોએ ખ્રીસ્તી, દરગામ, બૈદ, કલકત્તી

અને અને બીજા કેટલાક મતમતોતરેને પેતાના મુલકમાંથી ખાતલ રાખવા પડે; પેરેસ્ટાઇનના, અરબસ્તાનના, હિંદુસ્તાનના, ચીનના, જાપાનના સ્વર્ગીય દરજાનાં સ્વર્ગમાં પણ તજવા જોઈએ; અને છેવટે દુનિયાની જગતી પ્રજાઓની દારમાં આવી જવું પડે. જગતજીની પરીક્ષાના ધારા બધા સંસ્થાનો રાખી બેઠાં છે, પણ જુદા જુદા ધરમેની પરીક્ષાના ધારાઓ કરવા વિષે કોમને નથી સુઝતું. તેઓને એશિયાવાસી નામે ન ખપે. પછી જાહેરે તે પારસી હોય હિંદુ હોય, બાબુ હોય કે કુલી હોય, બણેલો હોય કે અબણુ હોય, તંદુરસ્ત હોય કે માંદલો હોય, આસાક હોય કે સુસ્ત હોય, કપ્પત હોય કે નરમ હોય, ગમે તે હોય. તે ખ્રીસ્તી ધરમનો હોય તોએ પણ નહીં. છતાં એ ધરમ જ એ સવાલનો કડવો કરે તે બનવા જોગ છે. અને જીસસ ક્રાઇસ્ટના શિક્ષણની બહાર તેને કલાજ બીજે કયાંય જોવામાં નહીં આવે. અનુભવમાં, ઇતિહાસમાં, રાજના બહવારમાં જોશું તો આખી દુનિયા ઉપર ગોરા લોકો એશિયાવાસીના સહવાસનો અણમથો બતાવી રહ્યા છે. પણ તે બધા ગોરાની સામે માત્ર ખ્રીસ્તી ધરમનું શિક્ષણ તેથી વિરુદ્ધ મત બતાવી રહ્યું છે તે કહે છે : "સાંભળ, બરે ઇઝરાએલ! ખસક તો આવીએ આપણે ધર, તે એકજ છે; તું ખરા દિલથી તે આવીએ, તારા ખુદા ને બજાજે..... તારા પેતાપર જેટલો પ્રેમ રાખ તેટલો તારા પોરોપર રાખજે." એશિયાની અદાવત સામે આ એકજ અવાજ સંભળાવાની આજે જરૂર છે. ૧૦૦ વરસ પહેલાં ગુલામીની સામે પોકાર કરી રહેનાર તેજ અવાજ હતો. તે દિવસ સીદીને સ્વતંત્રતા આપવાની સામે આખી દુનિયાનો સામઠો મન હતો; આજે એશિયાવાસીઓને સ્વતંત્રતા આપવાની સામે એવો મન છે. પણ એશિયાવાસીઓ આપણા પોરોપર છે, અને સીદી કરતાં તેઓનું સમપણું હુકકું છે. આ દુનિયાકુળી વાડીનો કૃપ ભેમ કરવાને કપરે તેઓને આપણા જેટલાજ સ્વતંત્ર સરળા છે. તેઓને કાવદાની કાંઠે બાંધવાનો આપણને કશો હક નથી. અરેબી સમાનતા જાળવનારી સ્થિતિ તેનેજ કહીએ કે જેમાં મજૂરો સાવ સ્વતંત્ર રહી શકે; જાત જાતના જુલમથી, ગીરમીટથી, કારખાનામાં કેદખાના જેવા દરજામાંથી, તેઓનીપર નાજ આસ કરો, તેઓને માટેજ રજ

સ્ટર, બાંજગા વગેરેની દરજ પાડનારા ખાસ કાયદાઓથી, દુકામાં બંધી જાત જાતના બેદ કરેલા વસ્તુઓ તેઓ સ્વતંત્ર હોય, એટલે કે ગોરાઓની માફકજ ગમે ત્યાં આવવા જવાની તેમને છુટ હોય, તેનું નામ સરખાપણાની સ્થિતિ, (જેને ખ્રીસ્તી ધરમમાં પોરોપર સાથે પ્રેમ રાખવો, કહે છે). જાગરી કહેવાય. આપણે બધા જોઈએ છીએ કે બીન અને જાપાને સ્વતંત્રતામાં રહીને કેવું બળ મેળવ્યું, અને આપણા અવિષ્કૃતતાઓના વસ્તારને જુદા કરી નાંખ્યા. ચીન અને જાપાનમાં જેમ બન્યું તેમજ હિંદુસ્તાનમાં પણ બની આવે; અને બનવું પણ જોઈએ. તેઓનું પૂરવણું જોર પાણુ ઉપલો મારે એ સંભવિત છે. [અધૂર]

નાતાલમાં લાઇસેન્સની તકલોફ

રજામરના લાઇસેન્સ અમલદારે ત્યાંના ખડુસ અને મહમદ જાન નામના હિંદીઓને ખીજના લાઇસેન્સની ના પાડી હતી. આ બાબત વડી અદાલતમાં લઈ જવામાં આવી હતી.

તા. ૪ થીએ કામ ચાલતાં અરજદાર ના વડીલે જણાવ્યું કે મીલનું લાઇસેન્સ વેપાર વિષેના કાયદામાં આવી ચકતું ન હોવાથી તે કાઢી આપવું જોઈએ.

અતિવાદીના વડીલે કહી કરી કે મીલ વાળા અનાજ ખીસવાની સાથે આટો વેચવાનું કામ કરતા હોવાથી તે વેપારના લાઇસેન્સમાં આવે. જેમકે રોટી બનાવનાર રોટી વેચતો હોવાથી તેને વેપારનું લાઇસેન્સ લેવું પડે છે.

મી. જરડીસ હોયારને બતાવ્યું કે કાચદીને (રેશનર) 'રેશનર' તું લાઇસેન્સ લેવાનું હોય છે, તે સાથે 'રીટમ' લાઇસેન્સ લેવાની જરૂર નથી રહેતી. તેમજ મીલવાળાને વિષે હોયું જોઈએ.

મી. જરડીસ કવ વીલસને ટેકા આપત કહ્યું કે મીલના લાઇસેન્સનાળો આટો વેચશે એમ માની લેવાની જરૂર નથી. તે વેચે અને ન પણ વેચે.

કોરટે છેવટ અરજદારના કાજમાં ચુકાદો આપ્યો હતો. અરજ વિષે કાંઈ દુકમ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

આવતા અક્ટોબરમાં દક્ષિણ આફ્રિકા થી ગેરા કરીકેટીયરની એક ટીમ એમેલીઆ જાતની છે.

પોરટ ઇલીઝાબેથ વેદધરમ સભા

સત્યાગ્રહને મહત્ત્વ

સેક્રેટરી લખે છે કે :—સભાની મીટીંગ તા. ૩૧-૭-૧૦ ના સભાના હોલ માં મી. પરાગ બીખાના પ્રમુખપણાનીએ મળી હતી. ધણી મહારથો હાજર હતા. માસીક શ્રી લેવાયાનાદ મી. નીજા બીચા ખાબીઆવાળા તરફથી પા. ૪ નાં પુસ્તક તથા મુખ્યધી મગાવી સભાને ભેટ આપવામાં આવ્યાં તે આભાર સાથે સ્વીકાર્યાં. મી. હસા બાણાની હરખસ્ત અને મી. રમ્મ ગોવનના ટેકાથી મુખ્યધી પાંજરા પોળમાં ગામના ચારા માટે પા. ૪ મોકલવા હરાવ થયો હતો. સાર પછી મી. સુખા પ્રાગે હરખસ્ત કરી કે હરાવવાના સભામહીનાં અમ્યાઓને માટે પા. ૩ મોકલવા. મી. ગોવન વીહલે તેને ટેકા આપતાં ૩ ને બદલે પા. ૫ મોકલવા મુખ્યધી. મી. કે. એન. ભગતે પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું કે સભામહીઓને જેટલું મોકલીએ તેટલું થોડું છે. એમ તેમણે પાંચ પવન મોકલવા પોતાનો મત જણાવ્યો, જેથી સરવાળામતે તેમ કરવા હરાવ થયો. મી. ભગતે કહ્યું કે આપણે લડવા તો જમ્મ કક્તા નથી, તો સત્યાગ્રહીઓનાં અમ્યાને આપણે બને તેટલી મદદ તો કરવીજ નોંધએ. તેમને માટે ફળ, ખોરાકનો ખીન્ને સામાન કપડાં વગેરે મોકલી શકાય છે. આ સાંભળીને ધણી મહારથો ભેટ આપવા તકવાર થયા. તે બહેર થયાનાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

બોટાનું પારસલ રવાના થઈ ગયું છે. તેનું લીસ્ટ નીચે મુજબ છે :—મેસરસ ગોવન વીહલ ૧ ડા. દુવાલ, ધામે ૩. ૧, અંગોલા ૩. ૦૦, કાતર નંગ ૧, મેકર શીટ નંગ ૧, સોયના પાકીટ નંગ ૩, ચાવલ રતલ ૧૦; મકન વલલ ૩ કમલ; મોરાર હરી ૧ કમલ; નારણ છીયા ૨ કમલ; રામજી રજુહોડ ૩ કમલ તથા ૧૫ રતલ ચાવલ; વલલ પરસોતમ ૨ કમલ; પરાગ બીખા સર્ટ ડા. ૦૦, મીહલ પરાગ સર્ટ ડા. ૦૦, કેશવ છીયા ૨ કમલ, ગોપાલ વસન સર્ટ ડા. ૦૦, ચીની રાલ ૧૦, ચાવલ રતલ ૧૦, આટો રતલ ૧૦, ધી રતલ ૨, આ દીન ૧, દુધ દીન ૨; સાલા જીવણ ચાવલ રતલ ૧૦, નીજા બીચા કમલ નંગ ૨, મકન બાણા ચાવલ રતલ ૪૦, તુવેર દાળી રતલ ૪૦; કસન બીખા ચીની

રતલ ૧૦; મકન હીકુ ચાવલ રતલ ૨૦; જીવન ગોવન આટો પા. ૧, દુધ ડા. ૧, સર્ટ ડા. ૧; કેશવ હીકર ચાવલ રતલ ૫૦; રમ્મ ગોવન આટો પા. ૧; એક મહારથ બીમડી ચાવલ પા. ૧; જમા હરી ચાવલ રતલ ૪૦; ગોપાળ ગોવન આટો પા. ૦૦; વેલા દુરલભ ચાવલ રતલ ૪૦; સાલા ભગા ચાવલ રતલ ૪૦; કારા હીકર આટો રતલ ૧૦, ચાવલ રતલ ૧૦, દુધ દીન ૩, દલા બાણા દુવાલ ડા. ૦૦, દુધ દીન ડા. ૦૦, દાળી તુવેરની રતલ ૨૦; મગા ગોવન ચાવલ રતલ ૪૦; પરજી ભગ દાળ તુવેરની રતલ ૪૦; રજુહોડ ગોવન શરટ નંગ ૧, રજુહોડ ગોવન વલસાડર શરટ નંગ ૧, વનમાળી સાલા ચાવલ પા. ૩, મુળજી ગોવન મગની દાળ રતલ ૪૦; તથા દેવા રતનજી સોમલેટ ડા. ૦૦.

હરખનમાં ટ્રામની તકલીફ

ગોરાકાવાની મરખામણી

‘કોમન સેન્સ’ (સાદી અલ્લમ) એ નામથી એક લખનાર ‘મરકમુરી’માં જણાવે છે કે :—ગયે રવિવારે એક ખાલી ગામમાં ફર ચડ્યો, સારે મારી પાછળ ગળાંથી ને મોઢણ સુધીનાં રવજી પથ્થુ મરીઆજવાળાં કપડાં પહેરેલો એક ‘નેટીવ’ જીવાન ચડવા જતો હતો. તેને આટ કાપી ત્રામે આમળ હાકાર્યું. થોડી વારમાં એક ધુમાડા કાઢતો એરો જીવાન મારી પડ્યો બાવી બેઠો. તેનો શ્વાસ મારા મ્હોંમાં પેસવા લાગ્યો. હું તો એક ફક્ક લેખાસવાળા, કલાકો સુધી ચલમ પુ કનારા, ગોરા પાસે બેસવા કરતાં એક મરીખ કપડાંવાળા કાળા આદમીની પડખે બેસ્યું પસંદ કરીશ. કાળાની પાસે બેસતાં મારો સ્ક્ર મેલો થઈ તો બળરમાંથી ખીન્ને મળી રહેશે, પણ ગોરાની પડખે બેસતાં મારાં ફેફસાં બગડે તેનો અને કપાંથી ખીન્ને મળે એમ નથી. નાબાયક ગોરાને બેસવા દેવાય તો હીકરી કપડાંવાળા ‘નેટીવ’ને શા સાર નહિ? કોઈ પણ ગોરી ઓરતને પુછ્યો તો તે પથ્થુ બાવા ચલમ પુ કનારા ગોરા ના શ્વાસ માટે ક’ટાળી ગયાનું બહેર કરશે. તે લોકો વેરા આપે છે અને વળી ગામમાં બેસવાના પૈસા આપે છે એટલે તેને આટકાવી ન શકાય તે બરોબર. પણ ન્યાયની ખતર કાળા આદમીને બેસવા દેવો નોંધએ કેમકે તે પથ્થુ વેરા

આપે છે અને હીકરી ખરીદે છે, જેઓ ને તે વાત પસંદ ન હોય તેઓ બંધે પોત પોતાની માડીમાં રહેલ કરે.

ટોંગાટ

ખાબા પીરનો ઓરસ

અહીંના નવા મહારસામાં મધા રવિવારે ખાબા પીરનો ઓરસ માનવામાં આવ્યો હતો. મહારસાના મહાની મુળ સુદર તામાં ધજાપતાકાએ તે જગ્યાનો દેખાવ સરસ બનાવી દીધો હતો. હરખન, વેશ લમ, તથા આસપાસના આમોથી મુસબ માન મહારથો સારી સંખ્યામાં ભાગ લેના હાજર થયેલા. નોખત શરજીધ વીગેરે સાધનોથી પ્રસંગને સારી રીતે આકરણ બનાવવામાં આવ્યો હતો.

હીંદી નીશાળ

અહીંના હીંદીઓએ આપણથી જે નિશાળ શરૂ કરી છે તેને આચારે વરસ થયું કહેવાય. જે કે હજી ધણી સુધારા વધારાની જરૂર છે, તોપણ હાલનું પરિણામ હીંદી ભાષામાં આવે છે. આચારે ૫૦ બાળક તથા બાળકીઓ મળી લાં દાલ અગ્નિપાસ કરે છે. બાળક તથા બાળકીઓને અલગ મેસાડવામાં આવે છે. હીંદી ભાષાનું શિક્ષણ હાલ દેવામાં આવે છે, તે સાથે તાત્કાલિક છોડાઓને તેઓ ની ભાષાનું જ્ઞાન આપી શકાય એવી નેમ પણ આમળ ઉપર રાખવામાં આવી છે. નિશાળનું મકાન વરતીથી અલગ સપાટ મેદાનવાળી જગ્યાપર બંધાયેલું છે. નિશાળના નિભાવ માટે પાવાદાર ગોડવલુ કરવામાં આવી છે. વરતીના પ્રમાણસર બાળકોની સંખ્યા અહીં મોટી છે એટલે આવા પ્રવાસની ખાસ જરૂર હતીજ. આજેવાનો પોતાનો ઉત્સાહ ચાલુ રાખશે તો આ કામ બિનખર્ચામાં આશરવાદ રૂપ થઈ પડે એવાં સંવર્ણ થિ-હ દેખાય છે.

‘મરકમુરી’માં જણાવવામાં આવે છે કે ડા. જેમીસનના ભાષણથી નાતાલના ગોરાઓપર યુનિવર્સિટી પક્ષ સંબંધમાં ઘણી સારી અસર થઈ છે. જેઓ નાતાલ માટે ખસ નાતાલ પાર્ટી ફોવા ની જરૂર માનતા હતા તેમના વિચારમાં ફેર પડવા લાગ્યા છે, અને યુનિવર્સિટી પક્ષને દેશ અંતરે તે વખતે સાબદાયક ગણવા લાગ્યું છે.

ડહી મહેમંદન ડીપેટીંગ સોસાયટી

સેક્રેટરી લખે છે કે આ સોસાયટીની રહેતા મુજબની મીટીંગ ડહી તારીખે શતના સોસાયટીના રૂમમાં મી. હસમન અલ્લાહખીયાના પ્રમુખપણા નીચે બરાબર હતી. મી. હયાલીમ અલમદ તથા મી. ખી. એમ. મુહમ્મદ સાંપ વિષે સારા બાંધણ કર્યું હતું. આવતી મીટીંગમાં સુલતાન સલાહુદ્દીનની તજારીખની વાંચણીનું કામ મી. યુસુબ મહમદ દલતક નું પુરું થવાનું હોવાથી તેઓએ એ વખતે સોસાયટીની હાજર મજલીસને ખેતીકા તરફથી ટી પાર્ટી આપવાના ઇચ્છા જતાવી તે સરવાનુમતે પાસ કરવામાં આવી હતી. મી. હયાલીમ અલમદે સોસાયટીને રજીસ્ટર કરવા વિષેનો વિચાર ચલાવવા વિષે સૂચના કરી હતી. મહા મીટીંગમાં જે કામગીરી વાંચી સમજાવવાની દરખાસ્ત પાસ કરવામાં આવી હતી તેને આજની મીટીંગને બદલે આવતી મીટીંગમાં વાંચણ કરવા માટે મુજતબી રાખવામાં આવ્યું હતું. સાર જાદ મી. સહદ અમદુલ હાદરે "લોરડ સેક્રેટરી હીદાજ એડવાઇઝ હુ હીઝ સન" ની વાંચણી કરી તેમજ મેસરસ ખી. એમ. મુહમ્મદ તથા હયાલીમ અલમદે પોતીકી વાંચણીની હરજ અસા કરી હતી. આવતી મીટીંગમાં "સગર" વિષે બાંધણ તબાર કરી લાવવાની બાબત આપી પોતે એક સારું બાંધણ આપી રાત્રીના ૧૦૧ વાગે પ્રમુખ સાહેબે મીટીંગ બંદ પાડત કહી હતી.

વેરુદ્ધમ. અહીંનું હીદુ મંદીર હાલ કેટલોક સમય થયા બાદ રહ્યું છે તે સમય પુરું થવા આવ્યું છે. આ કામ બધું હીદી કડીયાએને હાથે થયું છે. તેમાં કારીગરીના કેટલાક સરસ નમુનાઓ જોવામાં આવે છે. આસપાસ ચારે તરફ નદીથી લીટણા રહેલા કુદરતી રમણીય પ્રદેશમાં, એક ટેકરીની ટોચ પર આંગા વાડી તથા બીજાં મધુરાં ફળપુષ્પનાં ઝડવાળી જગ્યામાં આવી રહેલું આ સુદર સ્વદેશી બાંધણીનું મંદીર જણે સીતળના ને આવાસ કેવ નહીં. દરગાહા જેવું જાણે, વિગત પ્રસન્ન કરનારું સ્થાન તે છે.

પોર્ટ મહેમંદન સોસાયટી

સેક્રેટરી લખે છે કે સોસાયટીની જનરલ મીટીંગ તા. ૭-૮-૧૦ ને રાજ સમેતા મુજબ સોસાયટીના મકાનમાં મળી હતી મેમ્બરો હિપરાંત ખીજા બધા સાહેબો હાજર હતા. શરૂઆતમાં મામીક શી લેવાય જાદ કમીટીના મેમ્બર મી. મહમદ હયાલીમ દેલ જતા હોવાથી પોતાનું રાજીનામું રજૂ કર્યું જે પાસ થયું. પ્રમુખ મી. શેખ કલે શાએ હજી કે લાંબા વખતથી પોર્ટમાં ઇસલામી બાંધણો વસે છે પણ સોસાયટીની સ્થાપના તો અમારા જેટલે મી. નયુ હસમ અને મી. જુસુબ જુમા વગેરે સાહેબોનો પોર્ટમાં વસવાટ થયો ત્યારે જ થઈ છે, ને તેઓ તરફથી દરેક રીતે સોસાયટીને લાભ થતો આવે છે. ઇસલામી બંધન્યાઓને દીની ઇલમ શીખવા મદદેસા માટે તેમજ મીટીંગ બરવા માટે મકાન મફત વાપરવા આપેલ છે એથી તે સાહેબોનો હપકાર મનું છું. મી. નયુ હસમ બેટલા કે ખરી ખુખી આપણા સેક્રેટરી મી. શેખ હયાલીમ સાહેબની છે કે તેઓ સેક્રેટરીનું કામ પણ કરે છે ને બંધન્યાઓને વગર પગારે દીની ફળ વધી આવે છે, ને વળી આજ સુધી પંચનાની લાલચ પણ કરી નથી. પછી કિસ્સાને સોસાયટીની આવકમાંથી અરધો લાભ આપવાનો ઠરાવ પાસ થયો. મી. જુમા આમદે આને ઇસલામી જલસો જોવાથી પોતાના આત્મકરણથી ખુશ જતાવી, ને કહ્યું કે જો એકસ પીધી આવી નેક હીસમ લ થયા કરે તો દરેક ઇસલામી કોમને જરૂર હાથે થાય. મી. આહુ અલી સામદ અને બીજા સાહેબો પણ વખતને અનુસરતું બોલ્યા. છેવટે આ પાણી લઈ સાંજના સત વાગે મીટીંગ બંદ પાડવા થઈ હતી. આ સોસાયટીને ખરેખર એક મદદેસા આવે છે જેમાં ૧૬ ઇસલામી બંધન્યાઓ (૭-૮-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪-૨૫-૨૬-૨૭-૨૮-૨૯-૩૦-૩૧-૩૨-૩૩-૩૪-૩૫-૩૬-૩૭-૩૮-૩૯-૪૦-૪૧-૪૨-૪૩-૪૪-૪૫-૪૬-૪૭-૪૮-૪૯-૫૦-૫૧-૫૨-૫૩-૫૪-૫૫-૫૬-૫૭-૫૮-૫૯-૬૦-૬૧-૬૨-૬૩-૬૪-૬૫-૬૬-૬૭-૬૮-૬૯-૭૦-૭૧-૭૨-૭૩-૭૪-૭૫-૭૬-૭૭-૭૮-૭૯-૮૦-૮૧-૮૨-૮૩-૮૪-૮૫-૮૬-૮૭-૮૮-૮૯-૯૦-૯૧-૯૨-૯૩-૯૪-૯૫-૯૬-૯૭-૯૮-૯૯-૧૦૦-૧૦૧-૧૦૨-૧૦૩-૧૦૪-૧૦૫-૧૦૬-૧૦૭-૧૦૮-૧૦૯-૧૧૦-૧૧૧-૧૧૨-૧૧૩-૧૧૪-૧૧૫-૧૧૬-૧૧૭-૧૧૮-૧૧૯-૧૨૦-૧૨૧-૧૨૨-૧૨૩-૧૨૪-૧૨૫-૧૨૬-૧૨૭-૧૨૮-૧૨૯-૧૩૦-૧૩૧-૧૩૨-૧૩૩-૧૩૪-૧૩૫-૧૩૬-૧૩૭-૧૩૮-૧૩૯-૧૪૦-૧૪૧-૧૪૨-૧૪૩-૧૪૪-૧૪૫-૧૪૬-૧૪૭-૧૪૮-૧૪૯-૧૫૦-૧૫૧-૧૫૨-૧૫૩-૧૫૪-૧૫૫-૧૫૬-૧૫૭-૧૫૮-૧૫૯-૧૬૦-૧૬૧-૧૬૨-૧૬૩-૧૬૪-૧૬૫-૧૬૬-૧૬૭-૧૬૮-૧૬૯-૧૭૦-૧૭૧-૧૭૨-૧૭૩-૧૭૪-૧૭૫-૧૭૬-૧૭૭-૧૭૮-૧૭૯-૧૮૦-૧૮૧-૧૮૨-૧૮૩-૧૮૪-૧૮૫-૧૮૬-૧૮૭-૧૮૮-૧૮૯-૧૯૦-૧૯૧-૧૯૨-૧૯૩-૧૯૪-૧૯૫-૧૯૬-૧૯૭-૧૯૮-૧૯૯-૨૦૦-૨૦૧-૨૦૨-૨૦૩-૨૦૪-૨૦૫-૨૦૬-૨૦૭-૨૦૮-૨૦૯-૨૧૦-૨૧૧-૨૧૨-૨૧૩-૨૧૪-૨૧૫-૨૧૬-૨૧૭-૨૧૮-૨૧૯-૨૨૦-૨૨૧-૨૨૨-૨૨૩-૨૨૪-૨૨૫-૨૨૬-૨૨૭-૨૨૮-૨૨૯-૨૩૦-૨૩૧-૨૩૨-૨૩૩-૨૩૪-૨૩૫-૨૩૬-૨૩૭-૨૩૮-૨૩૯-૨૪૦-૨૪૧-૨૪૨-૨૪૩-૨૪૪-૨૪૫-૨૪૬-૨૪૭-૨૪૮-૨૪૯-૨૫૦-૨૫૧-૨૫૨-૨૫૩-૨૫૪-૨૫૫-૨૫૬-૨૫૭-૨૫૮-૨૫૯-૨૬૦-૨૬૧-૨૬૨-૨૬૩-૨૬૪-૨૬૫-૨૬૬-૨૬૭-૨૬૮-૨૬૯-૨૭૦-૨૭૧-૨૭૨-૨૭૩-૨૭૪-૨૭૫-૨૭૬-૨૭૭-૨૭૮-૨૭૯-૨૮૦-૨૮૧-૨૮૨-૨૮૩-૨૮૪-૨૮૫-૨૮૬-૨૮૭-૨૮૮-૨૮૯-૨૯૦-૨૯૧-૨૯૨-૨૯૩-૨૯૪-૨૯૫-૨૯૬-૨૯૭-૨૯૮-૨૯૯-૩૦૦-૩૦૧-૩૦૨-૩૦૩-૩૦૪-૩૦૫-૩૦૬-૩૦૭-૩૦૮-૩૦૯-૩૧૦-૩૧૧-૩૧૨-૩૧૩-૩૧૪-૩૧૫-૩૧૬-૩૧૭-૩૧૮-૩૧૯-૩૨૦-૩૨૧-૩૨૨-૩૨૩-૩૨૪-૩૨૫-૩૨૬-૩૨૭-૩૨૮-૩૨૯-૩૩૦-૩૩૧-૩૩૨-૩૩૩-૩૩૪-૩૩૫-૩૩૬-૩૩૭-૩૩૮-૩૩૯-૩૪૦-૩૪૧-૩૪૨-૩૪૩-૩૪૪-૩૪૫-૩૪૬-૩૪૭-૩૪૮-૩૪૯-૩૫૦-૩૫૧-૩૫૨-૩૫૩-૩૫૪-૩૫૫-૩૫૬-૩૫૭-૩૫૮-૩૫૯-૩૬૦-૩૬૧-૩૬૨-૩૬૩-૩૬૪-૩૬૫-૩૬૬-૩૬૭-૩૬૮-૩૬૯-૩૭૦-૩૭૧-૩૭૨-૩૭૩-૩૭૪-૩૭૫-૩૭૬-૩૭૭-૩૭૮-૩૭૯-૩૮૦-૩૮૧-૩૮૨-૩૮૩-૩૮૪-૩૮૫-૩૮૬-૩૮૭-૩૮૮-૩૮૯-૩૯૦-૩૯૧-૩૯૨-૩૯૩-૩૯૪-૩૯૫-૩૯૬-૩૯૭-૩૯૮-૩૯૯-૪૦૦-૪૦૧-૪૦૨-૪૦૩-૪૦૪-૪૦૫-૪૦૬-૪૦૭-૪૦૮-૪૦૯-૪૧૦-૪૧૧-૪૧૨-૪૧૩-૪૧૪-૪૧૫-૪૧૬-૪૧૭-૪૧૮-૪૧૯-૪૨૦-૪૨૧-૪૨૨-૪૨૩-૪૨૪-૪૨૫-૪૨૬-૪૨૭-૪૨૮-૪૨૯-૪૩૦-૪૩૧-૪૩૨-૪૩૩-૪૩૪-૪૩૫-૪૩૬-૪૩૭-૪૩૮-૪૩૯-૪૪૦-૪૪૧-૪૪૨-૪૪૩-૪૪૪-૪૪૫-૪૪૬-૪૪૭-૪૪૮-૪૪૯-૪૫૦-૪૫૧-૪૫૨-૪૫૩-૪૫૪-૪૫૫-૪૫૬-૪૫૭-૪૫૮-૪૫૯-૪૬૦-૪૬૧-૪૬૨-૪૬૩-૪૬૪-૪૬૫-૪૬૬-૪૬૭-૪૬૮-૪૬૯-૪૭૦-૪૭૧-૪૭૨-૪૭૩-૪૭૪-૪૭૫-૪૭૬-૪૭૭-૪૭૮-૪૭૯-૪૮૦-૪૮૧-૪૮૨-૪૮૩-૪૮૪-૪૮૫-૪૮૬-૪૮૭-૪૮૮-૪૮૯-૪૯૦-૪૯૧-૪૯૨-૪૯૩-૪૯૪-૪૯૫-૪૯૬-૪૯૭-૪૯૮-૪૯૯-૫૦૦-૫૦૧-૫૦૨-૫૦૩-૫૦૪-૫૦૫-૫૦૬-૫૦૭-૫૦૮-૫૦૯-૫૧૦-૫૧૧-૫૧૨-૫૧૩-૫૧૪-૫૧૫-૫૧૬-૫૧૭-૫૧૮-૫૧૯-૫૨૦-૫૨૧-૫૨૨-૫૨૩-૫૨૪-૫૨૫-૫૨૬-૫૨૭-૫૨૮-૫૨૯-૫૩૦-૫૩૧-૫૩૨-૫૩૩-૫૩૪-૫૩૫-૫૩૬-૫૩૭-૫૩૮-૫૩૯-૫૪૦-૫૪૧-૫૪૨-૫૪૩-૫૪૪-૫૪૫-૫૪૬-૫૪૭-૫૪૮-૫૪૯-૫૫૦-૫૫૧-૫૫૨-૫૫૩-૫૫૪-૫૫૫-૫૫૬-૫૫૭-૫૫૮-૫૫૯-૫૬૦-૫૬૧-૫૬૨-૫૬૩-૫૬૪-૫૬૫-૫૬૬-૫૬૭-૫૬૮-૫૬૯-૫૭૦-૫૭૧-૫૭૨-૫૭૩-૫૭૪-૫૭૫-૫૭૬-૫૭૭-૫૭૮-૫૭૯-૫૮૦-૫૮૧-૫૮૨-૫૮૩-૫૮૪-૫૮૫-૫૮૬-૫૮૭-૫૮૮-૫૮૯-૫૯૦-૫૯૧-૫૯૨-૫૯૩-૫૯૪-૫૯૫-૫૯૬-૫૯૭-૫૯૮-૫૯૯-૬૦૦-૬૦૧-૬૦૨-૬૦૩-૬૦૪-૬૦૫-૬૦૬-૬૦૭-૬૦૮-૬૦૯-૬૧૦-૬૧૧-૬૧૨-૬૧૩-૬૧૪-૬૧૫-૬૧૬-૬૧૭-૬૧૮-૬૧૯-૬૨૦-૬૨૧-૬૨૨-૬૨૩-૬૨૪-૬૨૫-૬૨૬-૬૨૭-૬૨૮-૬૨૯-૬૩૦-૬૩૧-૬૩૨-૬૩૩-૬૩૪-૬૩૫-૬૩૬-૬૩૭-૬૩૮-૬૩૯-૬૪૦-૬૪૧-૬૪૨-૬૪૩-૬૪૪-૬૪૫-૬૪૬-૬૪૭-૬૪૮-૬૪૯-૬૫૦-૬૫૧-૬૫૨-૬૫૩-૬૫૪-૬૫૫-૬૫૬-૬૫૭-૬૫૮-૬૫૯-૬૬૦-૬૬૧-૬૬૨-૬૬૩-૬૬૪-૬૬૫-૬૬૬-૬૬૭-૬૬૮-૬૬૯-૬૭૦-૬૭૧-૬૭૨-૬૭૩-૬૭૪-૬૭૫-૬૭૬-૬૭૭-૬૭૮-૬૭૯-૬૮૦-૬૮૧-૬૮૨-૬૮૩-૬૮૪-૬૮૫-૬૮૬-૬૮૭-૬૮૮-૬૮૯-૬૯૦-૬૯૧-૬૯૨-૬૯૩-૬૯૪-૬૯૫-૬૯૬-૬૯૭-૬૯૮-૬૯૯-૭૦૦-૭૦૧-૭૦૨-૭૦૩-૭૦૪-૭૦૫-૭૦૬-૭૦૭-૭૦૮-૭૦૯-૭૧૦-૭૧૧-૭૧૨-૭૧૩-૭૧૪-૭૧૫-૭૧૬-૭૧૭-૭૧૮-૭૧૯-૭૨૦-૭૨૧-૭૨૨-૭૨૩-૭૨૪-૭૨૫-૭૨૬-૭૨૭-૭૨૮-૭૨૯-૭૩૦-૭૩૧-૭૩૨-૭૩૩-૭૩૪-૭૩૫-૭૩૬-૭૩૭-૭૩૮-૭૩૯-૭૪૦-૭૪૧-૭૪૨-૭૪૩-૭૪૪-૭૪૫-૭૪૬-૭૪૭-૭૪૮-૭૪૯-૭૫૦-૭૫૧-૭૫૨-૭૫૩-૭૫૪-૭૫૫-૭૫૬-૭૫૭-૭૫૮-૭૫૯-૭૬૦-૭૬૧-૭૬૨-૭૬૩-૭૬૪-૭૬૫-૭૬૬-૭૬૭-૭૬૮-૭૬૯-૭૭૦-૭૭૧-૭૭૨-૭૭૩-૭૭૪-૭૭૫-૭૭૬-૭૭૭-૭૭૮-૭૭૯-૭૮૦-૭૮૧-૭૮૨-૭૮૩-૭૮૪-૭૮૫-૭૮૬-૭૮૭-૭૮૮-૭૮૯-૭૯૦-૭૯૧-૭૯૨-૭૯૩-૭૯૪-૭૯૫-૭૯૬-૭૯૭-૭૯૮-૭૯૯-૮૦૦-૮૦૧-૮૦૨-૮૦૩-૮૦૪-૮૦૫-૮૦૬-૮૦૭-૮૦૮-૮૦૯-૮૧૦-૮૧૧-૮૧૨-૮૧૩-૮૧૪-૮૧૫-૮૧૬-૮૧૭-૮૧૮-૮૧૯-૮૨૦-૮૨૧-૮૨૨-૮૨૩-૮૨૪-૮૨૫-૮૨૬-૮૨૭-૮૨૮-૮૨૯-૮૩૦-૮૩૧-૮૩૨-૮૩૩-૮૩૪-૮૩૫-૮૩૬-૮૩૭-૮૩૮-૮૩૯-૮૪૦-૮૪૧-૮૪૨-૮૪૩-૮૪૪-૮૪૫-૮૪૬-૮૪૭-૮૪૮-૮૪૯-૮૫૦-૮૫૧-૮૫૨-૮૫૩-૮૫૪-૮૫૫-૮૫૬-૮૫૭-૮૫૮-૮૫૯-૮૬૦-૮૬૧-૮૬૨-૮૬૩-૮૬૪-૮૬૫-૮૬૬-૮૬૭-૮૬૮-૮૬૯-૮૭૦-૮૭૧-૮૭૨-૮૭૩-૮૭૪-૮૭૫-૮૭૬-૮૭૭-૮૭૮-૮૭૯-૮૮૦-૮૮૧-૮૮૨-૮૮૩-૮૮૪-૮૮૫-૮૮૬-૮૮૭-૮૮૮-૮૮૯-૮૯૦-૮૯૧-૮૯૨-૮૯૩-૮૯૪-૮૯૫-૮૯૬-૮૯૭-૮૯૮-૮૯૯-૯૦૦-૯૦૧-૯૦૨-૯૦૩-૯૦૪-૯૦૫-૯૦૬-૯૦૭-૯૦૮-૯૦૯-૯૧૦-૯૧૧-૯૧૨-૯૧૩-૯૧૪-૯૧૫-૯૧૬-૯૧૭-૯૧૮-૯૧૯-૯૨૦-૯૨૧-૯૨૨-૯૨૩-૯૨૪-૯૨૫-૯૨૬-૯૨૭-૯૨૮-૯૨૯-૯૩૦-૯૩૧-૯૩૨-૯૩૩-૯૩૪-૯૩૫-૯૩૬-૯૩૭-૯૩૮-૯૩૯-૯૪૦-૯૪૧-૯૪૨-૯૪૩-૯૪૪-૯૪૫-૯૪૬-૯૪૭-૯૪૮-૯૪૯-૯૫૦-૯૫૧-૯૫૨-૯૫૩-૯૫૪-૯૫૫-૯૫૬-૯૫૭-૯૫૮-૯૫૯-૯૬૦-૯૬૧-૯૬૨-૯૬૩-૯૬૪-૯૬૫-૯૬૬-૯૬૭-૯૬૮-૯૬૯-૯૭૦-૯૭૧-૯૭૨-૯૭૩-૯૭૪-૯૭૫-૯૭૬-૯૭૭-૯૭૮-૯૭૯-૯૮૦-૯૮૧-૯૮૨-૯૮૩-૯૮૪-૯૮૫-૯૮૬-૯૮૭-૯૮૮-૯૮૯-૯૯૦-૯૯૧-૯૯૨-૯૯૩-૯૯૪-૯૯૫-૯૯૬-૯૯૭-૯૯૮-૯૯૯-૧૦૦-૧૦૧-૧૦૨-૧૦૩-૧૦૪-૧૦૫-૧૦૬-૧૦૭-૧૦૮-૧૦૯-૧૧૦-૧૧૧-૧૧૨-૧૧૩-૧૧૪-૧૧૫-૧૧૬-૧૧૭-૧૧૮-૧૧૯-૧૨૦-૧૨૧-૧૨૨-૧૨૩-૧૨૪-૧૨૫-૧૨૬-૧૨૭-૧૨૮-૧૨૯-૧૩૦-૧૩૧-૧૩૨-૧૩૩-૧૩૪-૧૩૫-૧૩૬-૧૩૭-૧૩૮-૧૩૯-૧૪૦-૧૪૧-૧૪૨-૧૪૩-૧૪૪-૧૪૫-૧૪૬-૧૪૭-૧૪૮-૧૪૯-૧૫૦-૧૫૧-૧૫૨-૧૫૩-૧૫૪-૧૫૫-૧૫૬-૧૫૭-૧૫૮-૧૫૯-૧૬૦-૧૬૧-૧૬૨-૧૬૩-૧૬૪-૧૬૫-૧૬૬-૧૬૭-૧૬૮-૧૬૯-૧૭૦-૧૭૧-૧૭૨-૧૭૩-૧૭૪-૧૭૫-૧૭૬-૧૭૭-૧૭૮-૧૭૯-૧૮૦-૧૮૧-૧૮૨-૧૮૩-૧૮૪-૧૮૫-૧૮૬-૧૮૭-૧૮૮-૧૮૯-૧૯૦-૧૯૧-૧૯૨-૧૯૩-૧૯૪-૧૯૫-૧૯૬-૧૯૭-૧૯૮-૧૯૯-૨૦૦-૨૦૧-૨૦૨-૨૦૩-૨૦૪-૨૦૫-૨૦૬-૨૦૭-૨૦૮-૨૦૯-૨૧૦-૨૧૧-૨૧૨-૨૧૩-૨૧૪-૨૧૫-૨૧૬-૨૧૭-૨૧૮-૨૧૯-૨૨૦-૨૨૧-૨૨૨-૨૨૩-૨૨૪-૨૨૫-૨૨૬-૨૨૭-૨૨૮-૨૨૯-૨૩૦-૨૩૧-૨૩૨-૨૩૩-૨૩૪-૨૩૫-૨૩૬-૨૩૭-૨૩૮-૨૩૯-૨૪૦-૨૪૧-૨૪૨-૨૪૩-૨૪૪-૨૪૫-૨૪૬-૨૪૭-૨૪૮-૨૪૯-૨૫૦-૨૫૧-૨૫૨-૨૫૩-૨૫૪-૨૫૫-૨૫૬-૨૫૭-૨૫૮-૨૫૯-૨૬૦-૨૬૧-૨૬૨-૨૬૩-૨૬૪-૨૬૫-૨૬૬-૨૬૭-૨૬૮-૨૬૯-૨૭૦-૨૭૧-૨૭૨-૨૭૩-૨૭૪-૨૭૫-૨૭૬-૨૭૭-૨૭૮-૨૭૯-૨૮૦-૨૮૧-૨૮૨-૨૮૩-૨૮૪-૨૮૫-૨૮૬-૨૮૭-૨૮૮-૨૮૯-૨૯૦-૨૯૧-૨૯૨-૨૯૩-૨૯૪-૨૯૫-૨૯૬-૨૯૭-૨૯૮-૨૯૯-૩૦૦-૩૦૧-૩૦૨-૩૦૩-૩૦૪-૩૦૫-૩૦૬-૩૦૭-૩૦૮-૩૦૯-૩૧૦-૩૧૧-૩૧૨-૩૧૩-૩૧૪-૩૧૫-૩૧૬-૩૧૭-૩૧૮-૩૧૯-૩૨૦-૩૨૧-૩૨૨-૩૨૩-૩૨૪-૩૨૫-૩૨૬-૩૨૭-૩૨૮-૩૨૯-૩૩૦-૩૩૧-૩૩૨-૩૩૩-૩૩૪-૩૩૫-૩૩૬-૩૩૭-૩૩૮-૩૩૯-૩૪૦-૩૪૧-૩૪૨-૩૪૩-૩૪૪-૩૪૫-૩૪૬-૩૪૭-૩૪૮-૩૪૯-૩૫૦-૩૫૧-૩૫૨-૩૫૩-૩૫૪-૩૫૫-૩૫૬-૩૫૭-૩૫૮-૩૫૯-૩૬૦-૩૬૧-૩૬૨-૩૬૩-૩૬૪-૩૬૫-૩૬૬-૩૬૭-૩૬૮-૩૬૯-૩૭૦-૩૭૧-૩૭૨-૩૭૩-૩૭૪-૩૭૫-૩૭૬-૩૭૭-૩૭૮-૩૭૯-૩૮૦-૩૮૧-૩૮૨-૩૮૩-૩૮૪-૩૮૫-૩૮૬-૩૮૭-૩૮૮-૩૮૯-૩૯૦-૩૯૧-૩૯૨-૩૯૩-૩૯૪-૩૯૫-૩૯૬-૩૯૭-૩૯૮-૩૯૯-૪૦૦-૪૦૧-૪૦૨-૪૦૩-૪૦૪-૪૦૫-૪૦૬-૪૦૭-૪૦૮-૪૦૯-૪૧૦-૪૧૧-૪૧૨-૪૧૩-૪૧૪-૪૧૫-૪૧૬-૪૧૭-૪૧૮-૪૧૯-૪૨૦-૪૨૧-૪૨૨-૪૨૩-૪૨૪-૪૨૫-૪૨૬-૪૨૭-૪૨૮-૪૨૯-૪૩૦-૪૩૧-૪૩૨-૪૩૩-૪૩૪-૪૩૫-૪૩૬-૪૩૭-૪૩૮-૪૩૯-૪૪૦-૪૪૧-૪૪૨-૪૪૩-૪૪૪-૪૪૫-૪૪૬-૪૪૭-૪૪૮-૪૪૯-૪૫૦-૪૫૧-૪૫૨-૪૫૩-૪૫૪-૪૫૫-૪૫૬-૪૫૭-૪૫૮-૪૫૯-૪૬૦-૪૬૧-૪૬૨-૪૬૩-૪૬૪-૪૬૫-૪૬૬-૪૬૭-૪૬૮-૪૬૯-૪૭૦-૪૭૧-૪૭૨-૪૭૩-૪૭૪-૪૭૫-૪૭૬-૪૭૭-૪૭૮-૪૭૯-૪૮૦-૪૮૧-૪૮૨-૪૮૩-૪૮૪-૪૮૫-૪૮૬-૪૮૭-૪૮૮-૪૮૯-૪૯૦-૪૯૧-૪૯૨-૪૯૩-૪૯૪-૪૯૫-૪૯૬-૪૯૭-૪૯૮-૪૯૯-૫૦૦-૫૦૧-૫૦૨-૫૦૩-૫૦૪-૫૦૫-૫૦૬-૫૦૭-૫૦૮-૫૦૯-૫૧૦-૫૧૧-૫૧૨-૫૧૩-૫૧૪-૫૧૫-૫૧૬-૫૧૭-૫૧૮-૫૧૯-૫૨૦-૫૨૧-૫૨૨-૫૨૩-૫૨૪-૫૨૫-૫૨૬-૫૨૭-૫૨૮-૫૨૯-૫૩૦-૫૩૧-૫૩૨-૫૩૩-૫૩૪-૫૩૫-૫૩૬-૫૩૭-૫૩૮-૫૩૯-૫૪૦-૫૪૧-૫૪૨-૫૪૩-૫૪૪-૫૪૫-૫૪૬-૫૪૭-૫૪૮-૫૪૯-૫૫૦-૫૫૧-૫૫૨-૫૫૩-૫૫૪-૫૫૫-૫૫૬-૫૫૭-૫૫૮-૫૫૯-૫૬૦-૫૬૧-૫૬૨-૫૬૩-૫૬૪-૫૬૫-૫૬૬-૫૬૭-૫૬૮-૫૬૯-૫૭૦-૫૭૧-૫૭૨-૫૭૩-૫૭૪-૫૭૫-૫૭૬-૫૭૭-૫૭૮-૫૭૯-૫૮૦-૫૮૧-૫૮૨-૫૮૩-૫૮૪-૫૮૫-૫૮૬-૫૮૭-૫૮૮-૫૮૯-૫૯૦-૫૯૧-૫૯૨-૫૯૩-૫૯૪-૫૯૫-૫૯૬-૫૯૭-૫૯૮-૫૯૯-૬૦૦-૬૦૧-૬૦૨-૬૦૩-૬૦૪-૬૦૫-૬૦૬-૬૦૭-૬૦૮

ડરમન ઇડિઅન મ્યુનિસીપલ મારકેટ

સ્થાનિક છાપામાં પ્રકાશ થયેલ તેમજ બીજા બજારોની જાણ છે કે મારકેટ બેલપાટની રિપનિ જેવી ને તે વીજ માણ છે. જુજ માણસો નવી માર કેટમાં મધા સનીવારે મધા હતા. તે બધ છે, પણ તે સિવાય બીજું કોઈ જતું નથી. વળી જેઓ બધ છે તેઓ કાંઈ રોજમાર કરી શકના નથી અને તેથી તેમણે મારકેટ માસ્તરને રાવ કરી છે કે તેમને બાકુ માથે પડે છે. બેલ કેટ કરનારાઓ ખુશીથી કેરપોરેશનની હદ આગળથી શહેરમાં આવતો માલ ખરીદી લીધે છે, અને વીકેટોરીઆ કોર્ટ વળી જુની મારકેટમાં બેસનારાઓને અધવા બીજી રીતે બારકેટવળાઓને વેચી નાખે છે.

સે.મવારે આ સંબંધમાં સ્થાનિક છાપામાં જણાવવામાં આવે છે કે :—

ઇડિઅન મારકેટ સંબંધમાં થોડા દિવસ થયાં જે મામલો ચાલે છે તેથી, મેરા ધરમારીઓને કુલી ફેરીયાપર કેટલો બધો આધાર રાખવો પડે છે એ જણાવ આવે છે. એ તકરાર શરૂ થઈ સારથી શાક બાજી અને બીજા લીલોતરીની આવક મટી પડી છે. અને છેલ્લા એ ત્રણ દિવસ થયાં બોરીયા વિગેરે બીજા વસ્તિવાળા બાગના લોકો હાંદી ફેરીયાથી પુની પાકવામાં આવતી ખાણની ચીજો વગરના થઈ પડ્યા છે. પ્રેડયુસના વેપારી તથા ધરમ એજન્સીઓને કામનો વધારો થઈ પડ્યો છે; અને તેથી બહેળી રીતે એવી ઇચ્છા બતાવવા માં આવી છે કે કાઠબાજી વહેંચવામાટે આવતો હાલની રીતમાં સુધારો કરવો, કે જેથી હાંદી ફેરીયાપર હાલ રાખવો પડે છે તેથી એણે આધાર રાખવો પડે. મારકેટની તકરારથી એ પણ બતાવવા છે કે હાલમાં નાતાલના એજીઆટીકામાં કુંપદ બતાવવાનું વલણ વિશેષ લેવાનું બધ છે.

હિંદમાં વરસાદના ખબર

તા ૧૦મીએ લડનથી ફરર જણાવે છે કે હજ દિવસ થયાં આખા હિંદમાં બહુ વરસાદ થયેલ છે, અને પાક માટે ચીંતા રાખવામાં આવતી હતી તે દુર થઈ છે.

એક હાંદોની રેલ્વેને છેતરવા ની કોશીશ

ડરમનના એક મેવો ચણવનાર હાંદોનો રેલવેખાતાને છેતરવાની કોશીશ કરવા માટે કેસ ચાલતાં પા. ૨ નો ૬૩ થયો હતો. તહોમતદારે રેલવેમાં અનેતસ (પાકનએવલ) નાં પીપાઓ લખી તેનું વજન રા. ૪૦૦ નું માંડવું હતું. રેલ વાળાએ જોખતાં વજન રા. ૪૫૦ નું થયું. તેથી થક પાતાં પીપુ ખોલાવ્યું તો બેક અનેનાસના થરની નીચે નાચીસ તજરે પડ્યાં. હાલમાં નારગી સત્રાં દરોજવાલ મોકલતાં, વેલકરસ્ટમાં સરકારી અમલદાર તરફથી તેની સખત તપાસ થાય છે, અને લીખવાળાં નીકળે છે તો તેને દાખલ થવા દેતા નથી. આથી તે બતના મેવાને ખાસ દરથી ચણવવામાં આવે છે. કુરે બનના બધા મેવાવાળાઓ આથી વાકેફ છે. આરોપીએ પોતાના માણસની કસુર જણાવી પણ નાપાધીશે તેને ચુદેગાર મણી પા. ૨ નો ૬૩ કર્યો. સસે ટીકા કરી કે આવી બાબતમાં આરોપીએ આરોપ કણુલ કરવો જોઈતો હતો, અને નાહકનો અદાલતને વખત સુમાવવો નહીં હતો.

કાડીઆવાડ આર્ય મંડળ

સેક્રેટરી લખે છે કે :—આ મંડળની એક નીટીમ મંદ તા. ૭મી આગસ્ટે શીડ સીટમાં આવેલા મીઠી હામણ કર સનદાસના મકાનમાં મળી હતી. જેમાં શરેતાઓની સખ્યા ૭૦—૮૦ ની હતી. હમેશ મુજબ રીપેરટ વચાયા બાદ મી. રોખ મહેતાને વહેમાતરમનુ ગાયન ગાયું હતું. મી. એમ. એમ. દીવાને પોતાનું બાવણ વાંચ્યું હતું. જેની ખસર લોકો ઉપર સારી મંદ હતી. બાદ રા. અબારામ મહારાજે તથા રા. હખીસદાસ મહેતાએ તે રિપવ ઉપર કુંક વિવેચન કર્યું હતું. તથા રા. અબા રામ મહારાજે એક કવિના ગાથ હતી. બાદ મી. રોખ મહેતાએ દેશસેવક સંબંધી ખાસ બનાવેલું ગાયન સરસ રાગથી ગાઈ બતાવી લોકોનો મન રંજન કર્યાં હતાં. પ્રમુખ રા. વલ્લભ દેવસીએ બાવણ કર નારાઓનો તથા બીજા જે બાકીઓ ખાસ સાંલળવા આવેલ, તેમનો ઉપકર માન્યો હતો. બાદ હજાર રતુનિ કરી વહે માતરમના જમવાના વચ્ચે સભા વિસર જૈન થઈ હતી.

નાદારી કંટનો નોટીસો વગર

(પ્રે.વી-ગીપલ મેએ:મીથી)

વેરસમ પ.સે આવેલ ન્યુ ઝ.સગોના મથવન પીલેની નાદાર મીલકત સંબંધ માં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૮ મી આગસ્ટે વેરસમ માણસેટ આગળ બારાશે.

ડરમનના કંદર ઇટીંગ હાઉસની પર મે-ન્યુઅલ અમલોસે પીલેની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨ મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવા માં આવનાર છે.

કેટા મેનરના સુનસામો નાપકની નાદાર મીલકત સંબંધમાં ફરરી હાવડ કોલીન્સ જાહેર કરે છે કે લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૮ મી તથા ૨૫ મી આગ રટે ડરમન કોર્ટ હાઉસમાં માણસેટ આગળ મળશે.

પરચુરણ ખબરપત્રો

કસ્ટ લડનથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે "અને તા. ૨૦-૧૯૧૦ ની રાત્રે ગુમારે બાર એક વાગે ધે.જી હરી બીખા તવડીવાડાની લેન્ડીમાં આગ લાગી હતી. બધાં માણસો આપો દીવસ કામ કરવા થી ચાકેલાં હતાં જેને લીધે બર ઉંધમાં હતાં. આગ વધુ ફેલાવી પામતાં અને ધુમાડો વધારે થતાં મી. હરી બીખા જાગી ઉઠ્યો, અને બહાર જઈ જુમો પાડી. તેવામાં પાણું બાદ આવતાં ધર માં બે છેકરાઓ સુઈ રહેલા હતા તેને કદી લાવવા પાછો બળના ધરમાં દાખલ થયો. છેકરાઓને સહી સલામત બહાર કાઢ્યા. દરમ્યાન તેનું મોં બાજથી વધારે દાઝી ગયું. સેજમાં આંખ બચી મંદ. કંઈ પણ માલ કાઢવા પામ્યા નથી. પહે રેલાં જુમડાંનેર નીકળ્યા હતા. તુકસાન આસરે પા. ૨૦૦ નું મી. હરી બીખાને થયું છે. મજકૂર ધર મી. પરાશી નામ ના પરદેશીનું હતું. તે પોતે પણ દેશમાં છે. લોપરના હાથમાં બધો વહીવટ સોંપા એલો છે. વીમો લનસાવેલ નથી. એ રીતે આગથી બે હાંદીભાઈઓને તુકસાન થયું છે."

ચાલુ વરતમાન

મારિસપરચના ઉત્તર વિભાગ તરફથી લેખર પાર્ટિવાળા મી. પામર ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડ્યા છે.

અરબુએલન અને વીરન નામના બે હોદ્દાને કોરટમાં ખેડી હકીકતો રજુ કરવા માટે છ છ માસની સખત જોડની સખત થઇ છે.

કેપના આજમની ડીવીડનમાં ડો. જેમી સનની સાથે ચોપર પક્ષનો ઉમેદવાર બહાર પડેલ છે.

ઓરેન્જીઆના ખેડારોની કળવણી સખતથી જુલમી સખતીતિને લીધે હમેલે તરફથી ઉમ્મડનારી પહેલી ખાનમી નીક્ષાળ ઓરેન્જીઆમાં શીક્ષણરખખાતે ખુલ્લી મુદ્દા છે.

રાંડ ડેલી મેલ'ના અધિપતિએ 'નાંસ વાલ લીડર'ના માલિકા પાસેથી બદનક્ષી કરવામાટે પા. ૫૦૦૦ની મુકસાની મેળવવા કોરટમાં દાખો માંડ્યો છે.

કરખનના અમાઉના મેયરે રાજનામુ આપવાથી મી. એચ. સી. હેલાંડર મેયર અને મી. ડબ્લ્યુ હેલ્મસ ડેપુટી મેયર નીમાયા છે.

યુનિયન પારલામેન્ટની ઉમેદવારીમાં બહાર પડનારા જી. એચ. આરમસ્ટ્રોમ નામના નાતાલના ઉમેદવારે પોતાની રાજ નીતિમાં જાહેર કર્યું છે કે "ખેતી, ઉદ્યોગો, અને ખાણો માટે ગીરમીદીયા હોદ્દો મજુરોની બહુ જરૂર છે; પણ વધુ હોદ્દોના નાતાલમાં વસતા આટલે એવા કામદારને હું ખાતરજુપુરવકે ટેકા આપીશ. એથીઆટીકાને વધુ વેપારી લાઇસેન્સ આપવા નહીં, અને જુન, લાઇસેન્સ હાલના માલિકાના જવા સાથે બધ થવાનોછએ."

બારબરટનમાં સળગતા ખાસની વચ્ચે સપડાઇ જવાથી જળીને એક ઝોરો મરણ પામ્યો છે.

જલ્દ ઉપરના દોરડા વખર સ'દેશ મોકલવાના મજૂથી સ્વીમર કરાઉન પ્રીસ સાથે ૧૨૦૦ માઇલના ખાતરથી વાત થઇ સકી હતી.

કરખનમાં નવી બે કોરટ બાંધવાની જે યોજના આજમ બહાર પડી હતી તેમાં, યુનિયન સરકારે ફેરફાર કરવાની ખચ્ખા જણાવ્યાથી જે યોજના હાલ થોડા વખત માટે પડતી મુકાઇ છે.

યુનિયન પ્રધાન મ'ડળવાળા મી. મલાને એક બાંધણીમાં જણાવ્યું હતું કે એથીઆટીક હમીએસનનો નીવેડો લાવવા કામદારો દાખલ કરવા યુનિયન સરકારનો ઇરાદો છે.

'નાતાલ મરકયુરી' ના માલિકા તરફથી આવતા સપ્ટેમ્બરથી "સાલિથ આર્થિકન પબ્લીક ઓપિનિયન" નામનું નવું અઠવાડિક જાણ કાઢવામાં આવ નાર છે.

'મરકયુરી'માં એક ઝોરો પોલ ટેકસ વિષે ફરિયાદ કરતાં લખે છે કે તે રફ કરવાનો વચન લેવાનો હાલ ખરો વખત છે. છતાં કોઇ તેપર ધ્યાન આપતું નથી એ દિલ્ગીરીની વાત છે. આની નીચે ટીકા કરતાં 'મરકયુરી' લખે છે કે પોલટેક્સ રફ કરવાનો સવાલ બંધી મીટીંગમાં બહાર લાવવામાં આવ્યો છે, અને તે વખતે તે રફ કરવાનો પોતાનો મત ઉમેદવારોએ જણાવ્યો છે. તેથી યુનિયન પારલામેન્ટમાં તે સવાલ ઉભો થશે એમાં શક નથી.

આમક નામના હોદ્દો છોડવાને તેના મુદ્દતી પાસની મુદ્દત પુરી થયા છતાં કોલોનીમાં રહેવા માટે કરખન ચીફ માજીસ્ટ્રેટની કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. માજીસ્ટ્રેટે મુકદ્દો આપતાં જણાવ્યું કે મુદ્દતી પાસની સરતો આરો પીને સમજવવામાં આવી હોય એવો પુરાવો ખીલકુલ નથી. કોલોનીમાં વધારે વખત રહેવાથી તે મુન્દો કરે છે તેની તેને ખબર હોય એવો પણ પુરાવો નથી. તેથી મને લાગે છે કે તે તેના ખાવની વગ તળે છે, અને તેની મુદ્દત ઉપરાંત તેને રહેવા દેવામાં આવ્યો છે. આદ આરોપીને છુટો કરવા કુઠમ મળેો હતો.

પોએસ્ટરમથી મી. ડાસમ એકમાણ્ય લખે છે કે મુસલમાન કોનફરન્સ બરવા ની જે લીક્ષ્યાલ ડેલોલક વખત થયાં કરખનમાં થઇ રહી છે, અને જેને ખીજ એથી ટેકા મળ્યો છે, તે લીક્ષ્યાલને પાર ઉતારવા કોશીસ થવી જોઇએ.

તાર સમાચાર

સ્કોટલેન્ડ માટે સ્વરાજ મેળવવાના હેતુથી એક સ્કોટીય નેશનલ કમીટીની સ્થાપના થઇ છે.

સીરીયાની છેલ્લી કતલમાં ૧૦૦૦ માણસો મરણ પામ્યા હતાં એવું સન્તા વાર રીતે જાહેર થયું છે.

ચાલુ સાલના પહેલાં ૬ માસમાં ૧,૬૦,૦૦૦ હમીઅટ કેનેડામાં લખલ થયાં હતાં.

લ'ડનનું 'સાલિથ આર્થિક' જણાવે છે કે યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલતી વખતે કેટલાક નામીયા મોરઓને ખેતાઓ એના યત કરવામાં આવશે.

તા. ૫ મી આગસ્ટે લ'ડનમાં ચાંદીનો બાવ આઉસના રજૂ પેની હતો.

લાયન નામની ટુનિયામાં સફથી મોટા માં મોટી સ્ટીમરને તા. ૬ ઠીએ મુઝાક માં પહેલીવાર પાણીમાં ઉતારવામાં આવી છે. તેની લ'બાઈ ૭૦૦ શીટની છે.

મુઝાકમાંથી એક ગોરી ઝોરતને બધ નાશી જનાર કીપનના મકાનમાંથી તેની મરકુમ ઝોરતની લાસનાં ચિન્હો તેના મરણ સાંધર ખોદતાં મળી આવ્યાની વાત જાહેર થઇ છે.

જરમનીનો પાટવી કુવર પુરવની સફરે નીકળનાર છે. તે હોંડની પણ મુસાકાત લેશે. તેનો ઇરાદો ત્યાંની સ્થિતિનો અજવાલ કરવાનો છે.

સ્પેનમાં ધાર્મિક ઝખડાને લીધે મોટી અશાંતિ ફેલાઇ રહી છે. ૬૦૦૦ લશક રને રેલ્વે સ'બાળવા, અને ખીજ ૩૦ હજારને લશક માટે તકમાર સ્થિતિમાં ગોઠવવામાં આવ્યું છે.

હામબરગની ગોડીમાં કામ કરનારા ૧૦,૦૦૦ મજુરોએ વધારે પગાર મેળવવાને માટે હડતાલ પાડી છે.

જરમની પાસેથી બે લડાયક વહાણ પા. ૮,૦૦,૦૦૦ ની કિંમતે ટુરકીએ ખરીદ્યાં છે.

મુજીના એક કવિ અને દેશી જાપાના અધિપતિને બ્રિટીશ સરકાર વિરુદ્ધ શીતુરી કવિતાઓની ચોપડી પ્રસિદ્ધ કરવા માટે વરસ એકની જેમની સજા કરવામાં આવી છે.

હોંગ કોંગે તથા હાંકોંગે તા. ૬ મીએ એંગ્લો-જાપાનીઝ પ્રદરશનની મુલાકાત લીધી હતી, અને ૨૧ કલાક સુધી શાંતિ બધી ચીએ બારીક રીતે જોઈ હતી.

તહેરાનના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે શીદીઆ નામની લડવૈયા કેમે સરકારના કુકમ મુજબ હથિયાર સરજી ન કરવાથી તહેરાનમાં લડાઈ ચાલે છે, અને શીદીઆએ એક બગીચામાં ઘેરી લેવામાં આવ્યા છે.

શીદીઆપર ટેપરડે સખત હતો કરવામાં આવતાં તેઓ તેમના આગેવાન સત્તરખાન તથા બધીરખાન સાથે ચરણ થયા છે.

ટાઇમ્સનો હાકાનો અબરપત્રી જણાવે છે કે છેલ્લી ધરપકડ સંબંધમાં કેટલાક લખતો હાથ કરવામાં આવ્યા છે તે ઉપરથી બ્રિટીશ રાજને હિચકાવી પાડવાને એક બળવાન કાવતરું ચાલી રહ્યું હોય એમ માન્ય પડે છે.

પારીસથી સરહદપર જઈ કુલ ૫૦૦ માઈલની હવાઈ વહાણની મુસાફરી કરી પાછા ફરવાની ઇનામી ચરતો દોડાઈ છે.

જરમનીમાં બે બહુન ત્રણ ત્રણ હિતાઈ એને લઈને હિતરતાં બેવામાં આવ્યાં હતાં પણ ત્યાર પછી તેમનો પતોજા મળ્યો નથી.

કેનેડામાં એટલાવા ખાતે મોટી આમ લાગવાથી ૧૯ મહાનો બળી મળ્યાં છે, તથા કુલ પા. ૩૦,૦૦૦ તુ' તુકસાન થયું છે.

સ્વીસરેન્ડર દોરડાં વખર સંદેશ મોકલવું સંચાલક રાખવાતું ફરજિયાત કરવા આમની સલામાં એક બીલ દાખલ થનાર છે.

તુરકીના વડા પ્રધાન બે હાંકી તુરકી છે. બહાર મળેલ નથી, તે આમીઆ

તથા જરમનીના પ્રદેશખાતાના પ્રધાનોની મુલાકાત લેવા મેરીબેંડખાતે બે માસની મુદત માટે મથા છે.

એક મોરારમે પોતાને મોહરીપરથી ખાતલ કરવાનું વેર લેવા ન્યુયોર્કના મેયરનું મોળા મારીને ખુન કર્યું છે.

જરમન પ્રીન્સ મુરવની મુસાફરીએ નીકળ્યા પછી આવતા ફેબરવારીમાં મુરોપ પાછો ફરશે.

જોસના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ગવરનર લીરમોનથી પાછો ફરેલ છે, અને તેથી શહેર સુધારણાનું કેટલાક કામો તુરત હાથમાં લેવામાં આવશે.

હોંગ કોંગ સ્ટોલોડમાં મળેલ છે. એક માનવત્રનો જવાબ આપતાં તેમણે કહ્યું હતું કે "તમારામાંના બધાખરતે કુ' બચપણથી એળખું છું. તમે અને તમારા ચરેજ મિત્ર તરીકે ગણુજો".

લડત સબંધી ચરચા

હાંકી સરકારનું વલણ

સીમલાના ફટરના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે હાંકીની ધારા સભામાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે ત્રાંસ વાલના દેશપારી હાંકીઓની બાબતમાં સરકાર રજાઆત કરી રહી છે; અને મોરડ મોરલી તપાસ કરીને જણાવે છે કે દેશપારી હાંકીઓને સ્વીમરમાં તકલીફ પાડવામાં આવતી નથી.

નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ

વિલાયતની છેલ્લી ટપાલમાં મળેલા જાપા ઉપરથી જણાય છે કે આવતી ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસનું પ્રમુખપદ લેવા હાંકીના ઈંગ્લેન્ડ મિત્ર સર વિલ્મમ વેડરબરનને કોંગ્રેસ કમીટી તરફથી આમંત્રણ આપાયું હતું જે તેમણે સ્વીકાર્યું છે, અને આવતી તારીખ રજી કોંગ્રેસને તેઓ લંડનથી હાંકી જવા ઉપડશે. સર વિલીયમની સાથે સર આર. ડસ કીટક પણ જવાના છે.

પરચુરણ ખખરો

ફ્રાંસના પેરીસ નગરની સુધારણાને માટે એક અબજ રૂપીઆને શુભાર અરચ કરવામાં આવનાર છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે "સુધરેલા" અમેરીકાના "સુધરેલા" લોકોમાં હાંતની ખામી દિવસે દિવસે વધારે જણાતી બન્ય છે.

હાંકીના બળીતા મુસલમાન આગેવાન મી. સહયદ હસન પ્રમામ તા. ૨૮ મી આગસ્ટે લંડન પહોંચવાની વહી છે.

અમેરિકામાં પ્રખ્યાતી પામેલા પંખબી પત્રકાર સત નિકાલસિંહે સીમલા ખાતે પંખબના ગવરનર સર હુધ કેપનની દોઢક કલાક સુધી, અને ભો. મીટાની વીરોધ મીનીટ સુધી મુલાકાત લીધી હતી.

વિલાયતની બ્રિટીશ મેડીકલ એસોસીએશનની કોનફરન્સ ભરાવાની છે તેમાં નામાંકીત વિદ્વાનોને બોલવવામાં આવ્યા છે. આ કોનફરન્સના વાઇસ પ્રેસીડેન્ટમાં મુબબના નામીયા હાંકી ડોક્ટર મી. રાવ ની નીમણુંક કરવામાં આવી છે.

એવી ગણતરી થઈ છે કે આખી પૃથ્વી પર બધા મળી ૩૦,૦૦,૦૦૦ અધિવા મનુષ્યો છે, અને આમાંના ૩૦,૦૦૦ થી વધુ એકલા હાંકીમાં છે.

પારીસના તારો જણાવે છે કે સાવર કરને હવાલે કરવા સામે જાપાઓના પોઠાર ને લીધે સરકારે સાવરકરની ઉપરના તહેા મતોતુ' જાહેરનામું કાઢ્યું છે. તેમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે ફાદી મારસેલ્સ આમળ તેના મિત્રોની મદદથી છટકી જવા ન પામે તે સાથે આગળ બપતો રાખવા બ્રિટીશ સરકારે બહામણ કરી હતી, અને તે મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું.

જરમનીખાતે ખન્સવીકના એક દરજી એ તેના એક જુવાન ધરાકને ખરાબ સુટ સીવી આપવાથી તે જુવાન તે સુટ પહેરી, "આ ખરાબ સુટ પા. ૪-૮-૦ ની કિંમતે હાલથી સેરીના ફલાણા દરજીએ સીઓ છે," એવો એક મોટો ચીંકા તેપર ચોડી, દરજીને ધટતી સજા કરવા સરીએ સરીએ ફોર્મે હતો.

હોંદુસ્તાનના અખબરો

(હોંદી હાંપા ઉપરથી)

ગોરખી સ્ટેટ તરફથી આપુરવેદી દેશી દવાઓ બનાવવાનું કારખાનું બેલગામાં આરંભ્યું છે.

બેલગાના ના. હાકારે કેળવણીના ઉત્તેજનારથી પુનાની દરખુશન કોલેજમાં રૂ. ૬૦૦૦ કરવારૂંસે આંધવા માટે રૂ. ૧૭૫૦૦ અને બીજા કામ માટે રૂ. ૨૫૦૦ મળી રૂ. ૨૦ હજાર આપ્યા છે. તેના અદલામાં તે કોલેજમાં અભ્યાસ કરવા જના વિદ્યાર્થીઓમાં બેલગા સ્ટેટના દીવાનની સહીનું સર્ટીફિકેટ રજૂ કરનારા હસ વિદ્યાર્થીઓને શી વના કોલેજમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

હાહીના કુમારથી બેરાવરસિંહજી દેહે રાહુનની કેડેટશરમાં બેઠાવવાને ગયા છે.

પાલીતાણાના પરચનલ આસીન્ટન્ટ અને મુખ્ય વસુધાતી અમલદાર મી. ચીમનલલ ગીરધરલાલ મહેતા વઢવાણ રાજ્યના મદદ નિશ્ચ એડમીનીસ્ટ્રેટર નીખાયા છે.

હોંદીના હાકાર સાહેબે પોતાના પાટલી કુમારના લગ્નની ખુશાલીમાં બના રસ સેન્ટલ હોંદુ કોલેજમાં સર જયવંત સિંહજી સંખ્યા હોલ આંધવા માટે રૂ. ૧૫૦૦ આપ્યા છે.

ઉમરેટના મહાજને ગુજરાનના જાણીતા સંસાર સુધારક રા. બ. હરગોવિંદલાલ કોંટાવાળાને પોતાના પુત્રને એક મહાજન બહારના મદદસ્થની કન્યા સાથે પ્રરજાવટા થી રૂ. ૨૦૦૧ ના દડની સળ કરી મહાજનમાં દાખલ કર્યા છે.

કરાંચીમાં એક નિરહવ સાસુએ પોતા ના હોકરાની વહુનાં પહેરેલાં કપડાં સળ મારી તેને છવતી આળી મુઠી છે.

જનારસ સેન્ટલ હોંદુ કોલેજ માટે મદદ મેળવવા મી. જી. એસ. એડવોકેટની આગેવાની નીચે નીકળેલા ઉપુદેશની મુલાકાતને પરિણમે હાલેલી અને મહા બજેયર મહેલા શ્રીમતેએ નાણાની સારી રકમ મદદ તરીકે આપી છે જેનાં રા. બ. વસનજી બીમજીએ રૂ. ૧૦ હજાર આપ્યા છે.

પંડલુમાં એક કણખીએ બીજા કણખી ને માર મારવાથી નાત રૂપર વ્યવહાર બંધ કરેલો. પરંતુ તેની અરજ ઉપરથી નાતે રા. ૩૨ અને પાંચ નાતના જમણમાં ઉભા રહી ખાનું એવો કરાવ થવાથી મારનારે નાતમાં ઉભા રહી ખાનું હતું. — “ગુજ રાતી પંચ”

ભચીવના દીવાન તરીકે જામનગર સ્ટેટના માજી વસુધાતી અધિકારી મી. મણીરામ અગારામ નિમ્યા છે. હાલ તો કામ ચલાવે દીવાન મી. જામલાલ વિશ્વનાથ ના. નવાખતા ખાનગી સલાહ કરે નિમ્યા છે.

નડીયાદ સ્વદેશી સ્પીનિંગ મેન્ડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લિમિટેડને ફર્યાદમાં લઈ જવાની ચારજ કરવામાં આવી છે.

બાંકર હસામાંથી ઉમરેલી રડીમર દીપેસ્ટની મદદમાં મરણ પામેલા છંછ નીવરની એસ્ટેટને મદદ કરવા મુજબમાં એક ફૂડ એક્ટું થતાં તેમાં રૂ. ૬૭૩૦ બરાબ છે.

પુનાનું મી. મહાદેવ શીવરાવ પરાંજપે વાળું જણીતું “કાળ” પત્ર જાપાના નવા હાયદાને લીધે બંધ થયું છે.

દક્ષિણમાં સાંઝલીના જુવાન દેશીરાજ નાં લગ્ન મીસ એમ વી. જોશી નામની ઉચી કેળવણી પામેલ બાઈ સાથે થયાં છે. દેશી રાજના લગ્ન રાજવંશ બહાર ના વરગમાં થવા માટે આ લગ્નને સમાજ સુધારણાને એક અનુકરણીય દાખલો ગણવામાં આવ્યો છે.

દક્ષિણમાં કાકજરથ અને દેશરથ કેમો વચ્ચે રોટી વહેવાર છે પણ કન્યા આપવાને વહેવાર નથી. આ વહેવાર શરૂ કરવા માટે “કેસરી” પત્રના અધિપતિ મી. કેલકરે પોતાની પુત્રીનાં લગ્ન દેશરથ યાત્રીના મદદસ્થ મી. દેશપાંડે સાથે કરી દાખલો બેસાડ્યો છે.

કલકત્તા યુનિવર્સિટીના હેલ્થી પરીક્ષામાં બદમોસમાજની ૩ બાનુઓ બી. એ. માં, ૬ છંદરમાં અને ૧૨ મેટરીક્યુલેશન માં પાસ થઈ છે.

હોંદી કોર્ટહેન્ડ લીપિ અદલાયાહના સળ જંડજ બાજુ શ્રીશંકર વસુ અને

પંડિત નિકકા મિથજીએ તખવાર કરી છે તેને નગરી પ્રચારણી સભાએ હાવાવી છે, અને તેમાં પ્રવીણ થનારને છનામ આપવા તું હરાબ્યું છે.

હોંદી સરકારે ર્યાતીક સરકારને જણાવ્યું છે કે હોંદમાં હાલને લખતાં હોંદ અને લખનો ફેલાવો થોડાં રોજીથી થોડાં શહેરો અને ગામેમાં વપા પડ્યો છે તે માટે તમે થું પત્રમાં બરાબ ધારો છો તે જણાવવું અને બની શકે લાં સેન્ટીરેરીયમે સ્થાપનાનાં પત્રમાં બરાબ

અંગાલની કારોબારી કાઉન્સિલમાં હસ લાખીની નીમણુંક થાય તે માટે કલકત્તાની મહોમેદન નેશનલ એસોસીએશને અરજ કરી છે.

બીહાર પ્રાંતિક ગેરજેમ લીમના પ્રમુખ તરીકે મી. અલી હમામની જગ્યાએ પંડલુ વાળા નવાખ અવલક ફુસેનને ચુરી કાઢવામાં આવ્યા છે.

બીહાર ખાતે પ્રસિદ્ધ થતા મુસ્લીમ હેરફેડ પત્રના અધિપતિ મી. સહયદ હાંદ દર ફુસેન એન. મી. મોખસેના “હોંદના સેરકો મંડળના” માં બેઠાયા છે. આ મંડળમાં બેઠાનાર તેઓ પહેલાજ મુસલમાન મેંબર છે.

હોંદુસ્તાનમાં દીવાસળીની આવક દર સાલ વધતીજ ગઈ છે. ૧૯૦૫ માં ૪૬ લાખ રૂ. ની, ૧૯૦૬ માં ૫૬ લાખ રૂ. ની, ૧૯૦૭ ૬૩ લાખ રૂ. ની, ૧૯૦૮ માં ૭૩ લાખ રૂ. ની, અને ૧૯૦૯ માં ૭૪ લાખ રૂ. ની દીવાસળી આખાત થઈ હતી એવું બહાર પડેલા આંકડાએ ઉપરથી જણાય છે.

પંડાખ ખાતે એક જરમન તરફથી ૧૭૦ હજારની ચાપલુથી દરરોજ ૧૦૦૮૬૦ પેરી દીવાસળીની બનાવી શકાય એવું એક દીવાસળીનું કારખાનું નીકળનાર છે.

આવતી કોંગ્રેસનું પ્રમુખપદ લેવા સર વિલ્યમ વેડરવરનને બોલાવવાની સૂચના થઈ છે.

ફિરુરી મીટીંગના કાયદાની મુદત આવતા નવેબર માસમાં પુરી થાય છે. તે હરી થી આવતા મારચ સુધી લંબાવવામાં આવશે.

હોદની બહેર હીલચાલ

(હોદી ૭.૫૫ ઉપરથી)

નવા વાઇસરોય

હોદના નવા વાઇસરોય તા. ૧૮ મી નવેમ્બરે મુબમ્બ પહોંચશે. ત્યાં એક દિવસ રહી કચકતા જવા ઉપડશે. લેડ મીડા તેમને પોતાના હોદાનો સારજ સોંપી તા. ૨૨ મી નવેમ્બરે કચકતાથી અને તા. ૨૪ મી નવેમ્બરે મુબમ્બથી વિજા પત માટે ઉપડશે.

મોક્ષવી હીલાદત હુસેન

જાગ્યાવાળા મહોમ્મદ નેશનાલીસ્ટ આગેવાન મોક્ષવી હીલાદત હુસેન લાંબી મુદતની જેલ પુરી કરી હાલમાં છુટેલ છે. મી. હીલાદત હુસેને સ્થાપેલા મંડળનું કામ ખરાબ રીતમાં આવી પડેલ હોવાથી તેને સારી સ્થિતિમાં લાવવાના કામમાં હાલમાં તે રોકાયેલો. તેમને આપવામાં આવેલી કેટલીક બેટોમાં એક ડગલો પર દેશી કપડાંનો અને સો હોવાથી તે સ્વીકારવાની તેમણે ના પાડી હતી.

મીસોસ બેસન્ટવાળી મુનીવરસોરી

મીસોસ બેસન્ટની "મુનિવરસોરી એવ ઇડિયા" વાળી યોજના વિશે 'સેટરસ હોદ કોલેજ મેગેઝીન' જણાવે છે કે જાણી યોજના માટે રહેતલાદની મંજુરી મેળવવા અરજી કરવામાં કેટલાક પ્રખ્યાત મુસલમાનો પણ બીજા ધરમવાળાઓ સાથે સામેલ રહ્યા છે તે ખુબી ચર્ચા જેવું છે. નીજામના ખજાનચી મી. એ. હમ્મદરી, પટના તાલુકાના મુસલમાન આગેવાન મી. સહયદ દુસન હમામ ગારી રહર, વડી ખરાસમાના સલાસદ એન. મજીલ હક આમાં મુખ્ય ભાગ લેવા છે. બાબુ અરવીંદ ઘોસની મોલકતપર જન્મી.

પોતાના "કરમપેશિન" પત્રમાં સર કાર સામે શીતુરી આરટીકર લખવા માટે બાબુ અરવીંદ સામે વારંટ નીકળ્યું છે, પણ તેમનો પતો ન મળતો હોવાથી, કારટે તેમની સહળી મીલકત જપ્ત કરવાનો કુકમ હલાડ્યો છે. તેનીરૂએ 'કરમ પેશિન' જે છાપખાનામાં છપાતું હતું, તે છાપવાનું 'શ્રી નારાયણ પ્રેસ' જપ્ત કરવામાં આવ્યું છે. આ છાપખાનું તેમની મતા તહી, પણ પોતાની મતા છે, એવો કાવો ઉઠાવી, બાબુ ગીરગજુદર મહરજનીએ કચકતાના વડા માહજેદને એવી અવજા પાડી છે કે તેના છાપ

ખાના ઉપરની જપ્તી ઉઠાવી. આ ખાખતને લગતી તપાસ પણ મુરવારે વડા માહજેદની કારટમાં ચાલતાં બાબુ તરફથી એવી તકરાર લેવાઈ કે પોતે છાપખાનાનો માલિક છે એવો મજબુત પુરાવો તેની પાસે છે. એ પછી માહજેદે ટ્રાયુટી પોલીસ કમિશનરને તે બાબે પોતાને રીપોર્ટ કરવા ફરમાવ્યું હતું.

એક બુજરાતી છાપખાનો અમરત સુરતના "શકિત" પત્રના અધિપતિ ડા. એમ. એ. રાવજી પાસેથી શકિત પત્રને માટે રૂ. ૫૦૦૦, અને મદેશ છાપખાનું જ્યાં તે પત્ર છપાવેને બહાર પડે છે તેના માટે રૂ. ૫૦૦૦ એટલે એક દરે રૂ. ૬૫૦૦ દુબરની જમીનગીરી માગવામાં આવી હતી. નોટીસમાં જણાવવા આવ્યું હતું કે મે માસની તા. ૧૬મીએ પ્રગટ થયેલો લેખ "રામજનમ" તથા તેજ માસની તા. ૩૦ મીએ પ્રગટ થયેલો "રાષ્ટ્ર અને રાજ્ય ચળવળ" વાળો લેખ વાંધા લઈને જણાવ્યામાં આવ્યો છે. ડા. રાવજી જણાવે છે કે અમે નોટીસની રાહજા જેતા બેડા હતા. લગભગ બે વરસ સુધી પત્ર ચાલવા છીંધું તેને માટે અમે સરકારના પશ્ચા આભારી છીએ. પત્ર તથા છાપખાનું બંધ થાય એવો સંભવ છે.

લોરડ મીટિંગના વિચાર

એક અમેરીકનને આપેલી મુલાકાત દરમ્યાન લોરડ મીટિંગે જણાવેલા નીચેના કબજોપર છાપતું ખાસ ધ્યાન ખેંચાતું છે: "આપણી આગળ નવું દરિ, અને નવા લોકો છે. સ્થિતિ સાવ બદલાઈ ગઈ છે, અને તે દિવસે દિવસે વિશેષ બદલાતી જશે. અમારું આપ ખુદ રીતે અમલ ચલાવવો. હવે તેથી હસદી રીતે અમારે સમજવડ બરેલી રીતે રાજ ચલાવવાનું છે. અમારે વધારે ચતુરાઈ વાપરવી જોઈશે, અને દેશી લોકોને તેમના રાજકારોજારમાં વિશેષ હીરસો આપવો પડશે." "હોદની જનરૂન આખા મુકકમાં ફરેક ખુલામાં પ્રસરી છે, એ કે જાગ્યામાં બીજા કોઈ પણ ભાગ કરતાં તે વિશેષ ફેલાયેલી છે."

એક રેલ્વે અકસ્માત

તાપડીવેલી રેલ્વે જે સુરતથી અમલ નેર સુધી ફાટે છે તેને થોડા વખતપર મોટો અકસ્માત નડ્યો હતો. રાત્રે ૧૧મ વાગે અમલનેરથી સુરત આવવા માટે ઉપડેલી ટ્રેન, ઉતાડ્યો તથા માલ લઈ કાંઈ બેઠા રોકેજનથી આગળ વધતી હતી, તેવામાં અખત વરજાકને બીંધે એક

નાળું જે જીરજી થઈ ગયું હતું, તે ઉપરથી પસાર થતાં, તે પાણીમાં લપી પડી હતી. એનજીન સાથે જનવરોથી બરેલા આઠ ડબા તથા તેની પાછળના માલના આઠ ખાલી ડબા અકસ્માતને ભોગ થઈ પડ્યા હતા. સતરમા ડબાની સાંકળ તુટી જવાથી ઉતાડ્યો બચી જવા પામ્યા હતાં. સતવારે અખતમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે નવ બરેલા અને આઠ ખાલી ડબાઓ પડી ગયા હતા. એક પારસી ડાકજવર તથા એક ફાયરમેન માર્યા ગયા છે.

સ્વીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૫મી આગસ્ટે ડરખન આવી પહોંચવા વડી છે.

તા. ૧૮મી આગસ્ટે મુબમ્બ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ હીરેક્ટ લાઈન]

અમરોટી—તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે કચકતા જવા ઉપડશે.

અમલાત્રી—તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે મુબમ્બ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રીકન લાઈન]

કાટખા—તા. ૧૨મી આગસ્ટે ડરખન પહોંચવા વડી હતી.

ડીન્દાઈ—તા. ૨૮મી જુલાઈએ કાલબોથી ઉપડી છે.

સેન્ટ નીનિયન—તા. ૧૦મી આગસ્ટે કચકતાથી ઉપડવાની હતી.

ડનેરીક—સપ્ટેમ્બરની શરૂઆતમાં કચકતાથી ઉપડશે.

હોદુસ્તાનની ટપાલ

પ્રેસીડન્ટમાં તા. ૧૫ના અરસામાં આવી પહોંચવા વડી છે.

પ્રેસીડન્ટમાં જવા તા. ૧૭મીએ બપોરના ૪ વાગે ડરખનમાં બંધ થશે.

અમરોટી તથા અમલાત્રીમાં તા. ૬મી સપ્ટેમ્બરે જશે.

બુબાગોતું એક છાપું જણાવે છે કે પ્રેસીડન્ટ કચકતા મોરના સીકા રોકેશીઆમાં કચકત કરવા એકમીનીએબને ના પાડી છે.

અપાનનું સરકારી કરવ

આપાન અમર બહાર આવ્યું છે કે અપાનનું સરકારી કરવ દિનપરદિન વધતું જાય છે. હાલમાં તે ૬૬ ઉપરાંત થઈ ગયું છે. દરવાજા તથા ખુણી લોકો ના ખર્ચમાં ઘટાડો કરવા છતાં પણ કરવ ઓછું કરવેનું બની શક્યું નથી. આ વિષે ટોક્યોનું 'કાકુમીન' જાણું છે કે સરકાર પછી અપાનને દર વરસે વધવ તથા હકૂતના મળીને ૫ કરોડ પાઉંડ બરવા પડે છે. એમિક્રેનના સરકારી કરવની અગાઉ જે દશા હતી તેવીજ હાલ અપાનના કરવની છે. પણ એટલિટન અત્યારે ઉભું થઈ ગયું છે. અપાનનું કરવ મળ ઉપરાંત વધ મધું છે. તેથી સરકાર લોનો બરી દેવાને જાત જાતની ચેન્જનાઓ કરી રહ્યું છે, પણ કાંઈ ચાલતું નથી. મળ બારે કરથી ત્રાહે થઈ ગઈ છે. કર એ જા કરી ખેતી ને વધારવાની વાત ચાલે છે, પણ તે પણ બની શક્યું કહાય છે. કેમકે કર ઓછા ઉધરાવાય તો લોનના હકના બરી ન શકાય એટલે અપાનની પરદેશ આવે આવે ખરાબ થાય

સામા પક્ષનો જાણો આ દશાને મ ૨ હાલની સરકારને જેખમદાર કરાવે છે ટોક્યોનું 'હોસી' નામનું જાણું જણાવે છે કે પૈસાદારો પોતાનાં નાણાં દવાવી રાખે છે પણ કાંઈ ઉદ્યોગ ખોલતા નથી; સરકાર પણ કાંઈ ઉદ્યોગનાં સહાયો ઉપાડી નથી; અને જે આવીજ દશા ચાલશે તો થોડા વખતમાં અપાનના ભવિષ્યને તાણું દેવાનું સમજવું. તે એમ પણ કહે છે કે મચુગીઆમાં રૂઢિચે સળંગ અધ્યેલી ન હોવાથી રશિયા સાથે વેપાર છુટથી ન થઈ શકે એ પણ નાણાની અજાણી એક કારણ છે. બીજું એક જાણું કહે છે કે આ મોસમમાં ચોખ્ખો પાક બહુ હવેળો હોવાથી જે કૌમાં નાણાની જોગ થશે એમ માનવામાં આવતું હતું પણ તેથી ઉશ્કેળ થયું છે. અપાનને અમર સુધીના આવકના આંકડા બહાર પડ્યા છે તેમાં ૧૬૦૮ ના વરસ કરતાં ૨ કરોડ પાઉંડની ઘટ મહુમ પડી છે; અને ૧૯૦૭ ની સાથ સાથે સરખાવતાં ૯ કરોડ પાઉંડની ઘટ કહેવાય; એટલે અપાનને અસાધ્ય રોગમાં સપડીશકારદી ની દાહતમાં આવી પડ્યું છે એમ તે જાણું જણાવે છે.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેલ્ટેબલ

સહાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાંતાકનો સારો તમાકુજગ્યાખે મળશે. પત્ર બવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઇસમાઈલ જીવા ફરેટર.

પી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ. 'ઇસમાઈલ'

૧૭૧, એ આઈ, ૩૨૫મ

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાણું ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેલ્ટેબલ બધીજ સહાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગાઉ ખાત્રી મારે કાળજી બવહાર અમર ગ્રાહક લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

જુલાસા મદદ બધો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી, ફરેટર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦.

ટેલી. એડરેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ૩૨૫મ.

M. A. ABED Lajpuri, Fruiterer 40, Cathedral Rd., Box 570 Durba.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE
23/- Per Bag, Weight 160 lb.
THUR DHOLL
24/- Per Bag, Weight 160 lb.
BEIMDI RICE
32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention Indian Opinion, otherwise orders will not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

રોકડ ખખર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફૂલ નાતાલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ચાવલ માંગ ૧ ખરસની	૧૮ ૬	૧૯ ૦
બીમડીના	૨૫ ૬	૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦	૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૧ ૬	૧૭ ૦
ચીની સકકર	૬૨ ૦	૨૩ ૦
ફૂડાના	૧૦ ૬	૨૦ ૦
દેશી તુવેર દળ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
તુવેરદળ કાનપુરી	૧૮ ૬	૧૯ ૦
મસુરની	૨૦ ૦	૨૧ ૦
મચની	૨૭ ૦	૨૬ ૦
અડકની	૨૮ ૬	૨૯ ૦
અપ્પા મુ'બના	૧૮ ૬	૧૯ ૦
જુ. ફળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬	૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કડવું તેલ ૧૦ પાસમ	૩ ૪	૩ ૫
એરડીનું	૨ ૫૦	૩ ૧
બીફું	૩ ૩	૩ ૪
નાળીએરનું	૪ ૬	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૬	૧૮ ૦
પીચી	૧૬ ૬	૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૦	૧૧ ૬
આટો હાઉસ હેફ	૧૨ ૬	૧૨ ૯
મદ્રાસી સોપારી ૧ ગ્રેન	૮ ૫	૯
મરચાં	૩ ૫	૪
ધી પેરી, જડીનના પૌંડ.	૯-૦-૦	૧૬ ૫ ૦
વેરખદર	૯-૧-૦	૧૬-૧૦-૦
ખારાશીન કરાઉન	૫ ૬	૬ ૦
" વહટ રોસ	૮ ૮	
" ગ.વન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
નાળીપેર	૨૦ ૦	૦ ૦
ફૂલી	૧૦ ૦	૧૦ ૬
ગાંધમક સોપ	૧૩ ૩	૧૩ ૬
સાણુ સીલ્ક સ્ટોન	૧૫ ૬	૧૬ ૦
સાણુ સનમકટ	૪૨ ૬	૪૫ ૦
સાણુ: વમ્બ ૫૦ ફૂડાના		
બોક્સની મીમ	૧૧ ૬	૧૨ ૦
મેકરે ડી	૧ ૮	૧ ૯
મળીસ લામન	૩ ૧	૩ ૩
સોપારી સેરમની	૧૦	૧ ૦
તીલ પોઈટ સીમારે	૧૫ ૬	૧૬ ૦
તીમક (લીવરપુલ)		
અરના એકની.	૪ ૬	૫ ૦
તીમક (અરમની સર)	૪ ૬	૪

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

આપણી કાર્યવાહી તમારું હિત સુધારે અને તમારું વ્યવસાય વધારે છે. અમારું કાર્યવાહી તમારું હિત સુધારે અને તમારું વ્યવસાય વધારે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

M. JAGER,

Also at the head Office for S.A.— Add. etc.—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
59 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જી, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

માથી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છું? સ્વાસ્થ્યનું સહાનુભૂતિ—મમત્તા અને કારીરને તાકાદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હેક્ટા ચાલે એટલી દવાની શીર્ષીંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ઘસીત—હરસ મસાનો તાકાવળીક અને ચોકસ સલાજ. નાનાલમાં ધણી જીલ્લાને દુધદો યજ્ઞ સુકયો છે. કિંમત શી. ૩. મરહુમ શીર—જાડુષ મલમ. સોજો, વાઈડુમકા, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિન વટિકા—પેટનાં અને અને અતરડાનાં તમામ જીવડાનો અકસીર સલાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંસાર જીલ્લાથી દવા. કિંમત શીર્ષીંગ ૫.

તવાના વટિકા—જીલાળની બકસીર ગેન્ગ્રી, ડબીની કિંમત શીર્ષીંગ ૧/૬. શરીરપર્વ વટિકા—કુખરામક ગેન્ગ્રી, ખુશો કરવાનો ખાસ સલાજ કિંમત એક ડબીની શીર્ષીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53

NATAL;

Zeerust Box 77

TRANSVAAL.

Lindley'spoort

Dis. RUSTEN

Steenbokfontein

BURG.

Rietfontein

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

હિંદુસ્થાનની ગ્રાસરી જગ્યાએ મંગાવી સરતે આવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ લી પોરબંદર તથા કલકત્તા—સરસ ચાવલ—ચોખુ મંધીઆ—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and in Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Lot

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forenelling and Commission Agent.

STORES LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "MELON,"
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NOBODIEN,
24 Frere Street, (World stock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ADRIJAPPAH,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit-
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TURNER, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 184 Grey Street.
LIMAI JERWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St.

PART LONDON

S. Cascojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Vadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

WESTCOURT

M. O. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohabbai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Export & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 58.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Shoo Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mod Moolajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Jhhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 0369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDKEE,
Box 3755

C. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSMAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE.
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SANY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & Daboo
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANVAAL)**

A. E. BHANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulman & Co.,
Box 368.

HOEMAJEE IDOLAY, Box 332.

Madhavjee Jettha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parabotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VLADJAS & LALCHAND Box 92.

Nanjoo Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MUSTA & KHANDELA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Niekamdas Bros.,
Main Street. Box 531,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Nurusoo,
General Merchant,
Nurusoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Soliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Ketledorp,
Hoozenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPRILONKEN
(TRANVAAL.)**

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Ersop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bhaga Koooverjee Endholvada,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Doda Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

HajeJaffer Munaver Randeria,
Butcher P.O. Box

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોલો

ખુબઈ જનારા

અમઝીટો ટન ૨૨૦૦

તા. ૮મી આગસ્ટે ડેલાઓઆએ બેરા, મેબાસા અને જામનાર સહ મુખ્ય નય છે. આ કંપનીની આગેવાનમાં દરેક વરમના પાસેજર માટે પુરેપુરી સમવહ છે તેમજ નવાસી ઇડીઅન છે, અને બોશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન વ્યવસ્થાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણુ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડે નહીં એ ખાતરી રાખીએ.

પરેખર જાને કંઈક ચુકતો આપણા હાંદી લાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નહીં વખત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધા અરધ મુસાફરી ના દુઃખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગેવાન દર મહીને મુખ્ય સાર નય છે. માટે આ કુક હુદતની મુસાફરીનો ખરો લાજ નહીં ચુકતા દેશ જનારાઓએ તકવાર ચક્ર રહેવું.

સરકુ આગેવાન મુખ્ય પહોંચેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારાતે ખબર મળે તે ઉપરથી સહની નય મુખ્ય માટે અતરે જાપામાં ન આવશ્ય તેથી સહી આહેવા ને જમર ખરચે આગેવાન પહોંચી જવાની ખબર પડે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકે.

દરવનસે સીલે કોલંબા ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ આતી ફે.

અમફુલી ટન ૩૧૦૦ તા. ૯ આગસ્ટ

ઉદ્દાત્તલં નાદાકંડં નાલં.

જાણ, જાણ. મુખ્યની લંબ ૩૧૦૦ મુજબ ૯

ની. અમફુલી જામનારની મુ

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ માર્ચ/એપ્રિલ ૧૯૧૬

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

જેકરસ કીંગ સોન્સ,

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

FREE Watches

Handsome Presents

No Guessing! No Competition!

Send immediately for full particulars of this huge Advertising Scheme to

THE ALLIANCE WATCH CO.

80-81 Permanent Bldgs.
Johannesburg.

Alliance Watches are perfect and high-grade. Do you want one?

Sutton, Flack & Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. DURG.

P.O. Box 22.

Telephone 626

આમાડા ખરીદીએ છીએ.

ઉન, આમાડા, સીવાડા, બેટાં અમવા
પરદાનાં આમાડા. વેટસની ઝાલ વગેરે
ખરીદવા મુખીએ છીએ.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Painbandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલનાં દરદી કેપ, અને બેંગ
યોર ટોપીઓ આવી પહોંચીછે.
અમારે ત્યાં સરતે ભાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જાન મેન્ડ કોલેક્ટર વડેસ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન

દેશો મોડાઇ

મેબા લીની સરવે જાતની તાજ મોડાઇ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જીવણ,

મસજીદવાળી ગોદાડીની સામે,

૧૬૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Pareow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOUBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેલની દરદીયા ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Chepoots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. દેવજીભાઈ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રેલવે અને સીનાઈ વચ્ચે અપાનીમ રમાય
મારેટ સીટ, (કોર્કટન હોટેલની બંને)
બોક્સ ૫૩૨૦, બ્રેડ-સ્ટ્રીટ મ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Khai No 421. Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEDORP, JOHANNESBURG
Box 4140 TEL. ADD: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLAR, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Dar-es-Salaam, Zanzibar, Tanga and Kilindini (Mombasa), also taking cargo with transshipment Inhambane, Quilimane, Parapet, Ibo, etc., etc.

about August 14th Goorkha 6287 tons
" Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, :—

about August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Gama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOUARENCO MARQUEZ,

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હાલસેલ અને શીટલ મરચાં.

ઈન્ડિયન ગ્રોસરી જમાવણે હાલુસ્તાન
શ્રી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ—ચોખુ મંધીઆણું—જ્યા
અંધ અજમાએસ કરી લુઓ.

STAND 512, 1712 Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc., etc.
પોરબંદરનું ખુસબોહાર લી.
101 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 38 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 36

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,
Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mafeking

S. S. PRASIDENT

Will sail from Durban about the 18th August and from Delagoa Bay about the 19th August 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધી મુંબઈ જનારી સ્ટોમર "પ્રેસીડેન્ટ"

ઉપરી આમનેદ તા ૧૮મી આગસ્ટે ડરબનથી અને ૧૯મી આગસ્ટે ડેલાગોઆથી ઉપરી ૧૭ દિવસમાં સીધી મુંબઈ જશે. દીપીટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકની મળશે કેક પાસેજરને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. અવરન સાર એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાજ કારક છે. બતી, પાણી, સુશલખા, મગજ વગેરે બાબતમાં સારો બંદોબસ્ત રહે છે. બાકડાની કેક અને વીજળીની બતિ છે. ખલાસી દેશી છે સ્ટોમર મુંબઈ પહોંચે કેવલથી ખબર આવે છે, જે છાપાઓમાં છપાય છે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

લોઓં એચ. કોહન

ક્રૂડના હોલસેલ ઇમ્પોર્ટર અને પ્રોડ્યુસ, આરકેટ તથા કમીશન એજન્ટ.

આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોટા એસોસીએટેડ, ફારમરો અને વેપારીઓ પસા વચ્ચે વ્યાં ચાલુ આસરો આપી પોતાનો માલ મારી મારફતે વેંચવા પ્રોત્સાહ છે. બીજા નવા માલકો મારી મારફતે "ડાયલ અનસાઈનમેંટ" મોલ્લવાને લલચાય તેની આ પુરેપુરી બીજીનીરી છે, એસોસીએટેડ, ફારમરો અને વેપારીઓના ખાત્રી પત્રો પુરા પાડવા હું તથા હું. બેઠે:—નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રિકા લીમીટેડ, હેરીસન સ્ટ્રીટ મેલબોર્ન.

મારફીટ રીપોર્ટ માનવાથી મળી રાકે છે.

માલ ચલાવનારને ફરક, વેચાટબલ વિગેરે કેમ પેક કરવા તે બાબત મારા લાંબા અનુભવથી સારી સલાહ આપીશ.

ખાલી આરકેટ, બેગ દેરીઝ અને બાકસો માનવાને હું પુરા પાડું છું.

કામજો સુજશતીમાં લખી સકારો.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૬૬. ટેલી. એડ્રેસ: Conhanggo. દેલીફાન નંબર ૧૫૦

સ્ટોર: 63, President St. (opposite Municipal Market) Johannesburg

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "KATANGA" leaving Durban for Calcutta direct on or about 18th August taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR.

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

एस. एस. "काटंगा" नामके ब्रह्म ज १९ आगस्ट १९१० के लगभग कर्बन में चलते जाएगी.

आर. राजकुमार-એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

એસ. એસ. 'કાટંગા' તા. ૧૮ આગસ્ટ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપરી.

આર. રાજકુમાર-એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જા. જા. 'કાટંગા' નામક બ્રહ્મ જ ૧૯ આગસ્ટ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપરી. આર. રાજકુમાર-એજન્ટ, ૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

દેડ બેરીસ: ૧૦ બોરડન સ્ટ્રીટ, દેલાગ

સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલક મરચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન.

સેલ આપવા લાયક અનેક તરફની મણાજ સરસ ચીજો, જેવીકે ચાંદીનો માલ, દરેક બલુ' દેશ, જરીના દેખલ કલોય, કારામીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. શાવ પશુજ સરસા. આલો અને ખાત્રી હો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

2nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

The "Bala Bharata"

A Monthly Review of Indian Progressive Thought.

Highly spoken of by Eminent Thinkers and Patriots.

Annual Subscription Rs. 18 0

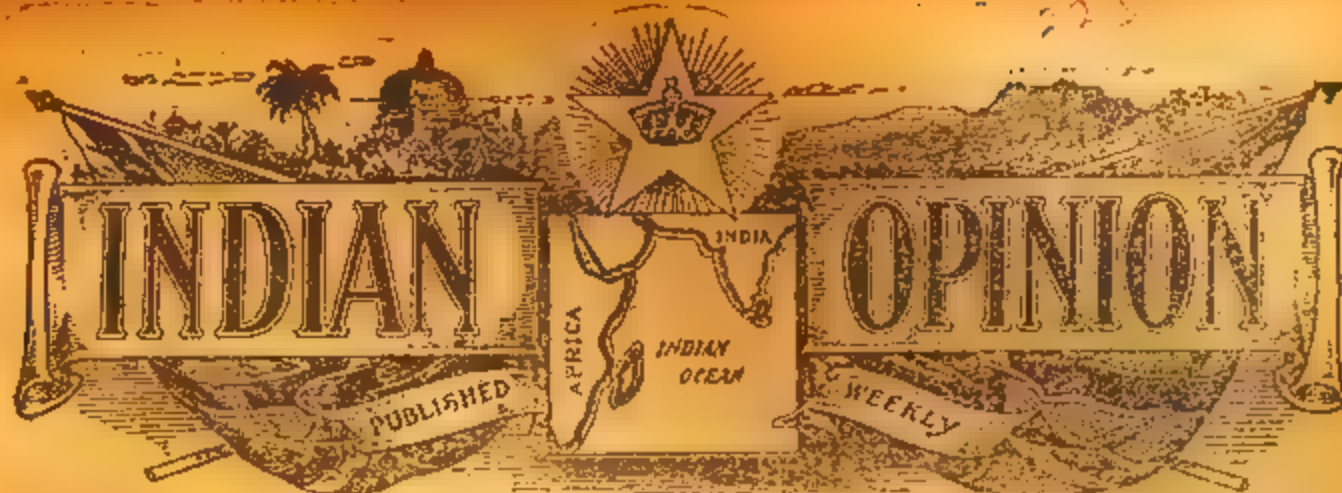
6 Months Rs. 10 0

Foreign Subscription 1 Year 4/-

Apply to:—

The Manager "BALA BHARATA" PONDICHERRY

Printed and Published by M. K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natsi

No. 33—VOL. 8.

SATURDAY, AUGUST 20TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

GENERAL SMUTS BOWS TO THE GREEKS

THE HEBREWS PATHETICALLY EMBRACED BY GENERAL BOTHA

WITH what eager anxiety the Boer leaders are seeking to catch votes for the forthcoming Union elections may be gathered from the following examples of kow-towing on the part of Generals Smuts and Botha. The suggestion of a "simple uniform law" hinted at by the Minister for the Interior, which is to carry registration of immigrants with it, is decidedly interesting in view of the present Asiatic trouble in the Transvaal:—

On Friday, the 12th instant, at the Convent School, Pretoria, General Smuts addressed a private meeting of the representatives of the Latin races. About 80 Italians, Austrians, Greeks and other nationalities attended, the Italians largely preponderating, (says the *Pretoria News*).

Gen. J. C. Smuts in making his bow to his audience, asked them in which language they wished him to address them, whether in English, or in Greek. He suggested that English would be better, since, although, in his student days he had read Homer and Sophocles, to address them in ancient classical Greek, might prove too heavy a task for him, and many of his audience might not be able to follow him. The speaker said that now that it came to addressing them, he hardly knew what to call them. He

Did not like to call them Foreigners

since they were not foreigners in the strict sense of the word. He said that seeing how many nationalities were represented, he would welcome them as citizens of neither English nor Dutch descent. A great mistake, the speaker said, was made by thinking that the white population of South Africa was made up of only English and Dutch. The population of South Africa was the most composite element in the world.

No country had been better advertised than the Transvaal and

representatives of every nationality had found their way thither

In Quest of Riches.

He dwelt on the great part ancient Greece had played in the civilisation of the world, and assured his audience that he and his party most heartily welcomed those virile descendants of these great nations which peopled the southern part of Europe. The speaker then pointed out the imperious necessity of the Union Parliament framing a simple Naturalisation and Immigration Law. As matters stood, we had four distinct naturalisation laws, viz.—one naturalisation and one immigration law for each of the four Colonies, the Cape, Natal, the Transvaal and "Orange River" Colonies, which laws would have to make room for

A Simple Uniform Law

which carried registration with it. During his term of office he (the speaker) had often been hotly attacked for refusing certain people the right of entry into this Colony, but he had to carry out the law. There were two classes of people who were not wanted in South Africa, viz.—the criminal classes and those people who suffered from disease foreign to these climes. The Transvaal held the unenviable record of being the

Greatest Criminal Country

in the wide world, and the statistics proved the criminal percentage of the population to be quite appalling. The speaker felt quite sure that his audience endorsed his views that the number of criminals should not be knowingly increased by unrestricted immigration. Poverty, the speaker argued, should prove no bar. Some of the greatest men in the world had risen from poverty. Even to the "poor despised Russian Jew" he would extend the hand of welcome, since no one could foretell what a mighty factor for good

he might prove to-morrow in the development of South Africa.

Upon the candidate putting the question, there proved to be no Jews present.

General Botha and the Jews

A special telegram from Johannesburg on the 17th instant to the *Natal Mercury* states:—

In opening the bazaar to-day in aid of the Jewish National Fund, General Botha said it was a humiliating thought indeed that, in the twentieth century, there still existed certain states which were constantly spoken of as civilised, and in which one class of the inhabitants, the Jewish community, was subject to the cruellest oppression. Referring to the refuge found by Jews in Holland and England, he said that, if there was one thing more than another of which both the English and Dutch people were justly proud, it was the freedom which had always characterised their institutions. The white population of South Africa generally consisted of English and Dutch, and it was, therefore, not surprising that their fellow-countrymen of Jewish descent did not suffer any disabilities whatsoever here.

A Home in South Africa

If there was any country in the world, continued General Botha, which offered a home to Jewish people, it was South Africa. He sincerely hoped that the fund in aid of which the bazaar was held would never be utilised for assisting the departure of Jews from South Africa to Palestine. There was plenty of scope for the application of the fund outside South Africa. They did not wish to see Colonists leaving South Africa, but were always ready to welcome them here.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London, 26th July.

In the House of Lords next Tuesday Lord Ampthill is calling attention to the present position of the question of British Indians in South Africa and is asking the Secretary of State for the Colonies:—

1. How many Indians have been deported from South Africa.
2. Whether he still maintains that none of those deported were domiciled in South Africa.
3. Whether it is not a fact that about a third of those deported are of South African birth.
4. What is the precise nature of the arrangement made by the Transvaal Government with the Portuguese authorities at Mozambique for carrying out these deportations.
5. Whether it is not unprecedented in the annals of the Empire that British subjects should be handed over for punishment to a Foreign Government.
6. Whether the punishment of transportation is not as obsolete in British law as those of the pillory and the stocks.
7. Whether the speech made by the Governor-General of the Dominion of South Africa at Johannesburg on the 8th July may be taken to indicate that His Majesty's Government have adopted a more decided policy in regard to their Imperial obligations towards His Majesty's Indian subjects; and to move for papers.

These questions will of course raise a most interesting debate in the House.

It is interesting to read the Prison Reforms advocated by Mr. Winston Churchill. Amongst the reforms advocated, one is particularly struck with the suggested abolishing of the ticket-of-leave system for criminals. By all means do away with this system, but why retain it amongst educated British Indians of spotless reputation in the Transvaal? This is the question Miss Lyster and Dr. Batterson are asking the general public through the medium of the English press.

London Passive Resistance Volunteers

The following further signatures and collections have been received:—Miss Maude M. H. Symes (9 signatures) 9/6; Miss M. E. Hughes (2 signatures) 2/-; Miss H. M. Howson (6 signatures) 6/6; Mr. Victor J. Batterson (2 signatures) 2/-; at Poplar I.L.P. Branch Lecture (13 signatures); making a total of 32 signatures and £1. This makes a grand total of 1,212 signatures, and £100/19/5.

Lord Curzon on India's Value to the Empire

To a recent number of the *North American Review* Lord Curzon contributes the first of two articles on "British Rule in India," from which we take the following extract:—

"First let me endeavour to state what India gives to Great Britain and the Empire; for that she is a source of great material and political advantage to them has always been one of my favourite propositions. From her abounding population she has supplied England with labour for the exploitation of Empire lands in all parts of the globe. Few persons probably have any clear idea of the extent or variety of this service. After the abolition of slavery in the West Indies, had it not been for the supply of Indian labour, many of the islands must have fallen out of cultivation, and would probably long before now have been transferred by cession or secession to another flag. In Trinidad there are now 86,000 East Indians and in Jamaica 10,000. With the opening of the Panama Canal, these islands will gain enormously in material and strategic value, and their continued possession will be an Imperial asset of the first importance. But for a similar relief Mauritius, where there are 206,000 East Indians, would probably have fallen to France, and British supremacy in the Indian Ocean would have been in grave peril. We should never have been able to exploit our South American colony of British Guiana without Indian labour; the Indian population there is now 103,000 out of a total of 278,000. We have even been able to spare surplus labour for other Powers, the French in Reunion, and the Dutch in Dutch Guiana. Indian coolies have penetrated to the remote Pacific; and the Fiji Islands contain 17,000. Africa, which from its proximity to India, supplies a natural field for Indian labour, can tell a similar tale. The planters of Natal would not have been able to develop that colony had it not been for an Indian population, which is now 115,000 strong and exceeds in numbers the European inhabitants of the State. The Uganda Railway was constructed by more than 20,000 Indian coolies, and Indian labour was more than once sought of me by the late Cecil Rhodes. Every year an emigrant force of from 15,000 to 20,000 coolies leaves the ports of India for these distant fields. There is another side to the question also. The benefit is reciprocal, both in relief to the congestion of India and in occupation and wages to large numbers of poor men. . . . To South Africa I sent out in the Boer campaign 13,200 British officers and men from the British Army in India, and 9,000 natives, principally followers. To China we despatched from India 1,300 British officers and

men, 20,000 native troops, and 17,500 native followers. Nor were these mercenary forces employed against their will to fight the battles of a distant Government. Not a war can take place in any part of the British Empire in which the Indian princes do not come forward with voluntary offers of armed assistance; and the fact that the native army was not allowed to stand by the side of the British in repelling the Boer invasion of Natal in 1899 was actually made the subject of attacks upon the Government in India—so keenly was the popular sentiment in favour of Indian participation aroused."

India's Ancient Literature

How Germany Appreciates It

The Berlin Sanskrit expert, Professor Dr. Heinrich Lueders, has deciphered the manuscripts unearthed in Central Asia, and which are said to be 500 years older than the oldest dramas of Kalidas. The new find (writes the *Hamburger Fremdenblatt*, under its "Art and Science" heading) is of special interest to us, because the Indian literature, with its extraordinary richness of new subjects and motives has influenced our national (German) poetry for the last century. Of the Indian dramas, two masterpieces have held their ground on the German stage rather successfully, namely Kalidas' "Sakuntala" and the even better known "Vasantasena," which is a free rendering of Cudraka's "Pottery-cart." A second piece of the famous Kalidas, "Malavica and Admimitra," has been reproduced in many German theatres under the title of "The Princess's Maid" (Leopold von Schröder's version).

The Indian drama is interesting in many ways as not only its arrangement but also its immense length surprise the European. Every piece commences with a prayer which is followed by an introduction and a prologue. It is a well-known fact that Goethe got his ideas for the "Faust" prologue from the Sakuntala, translations of which appeared towards the end of the eighteenth century even before Friedrich Schlegel gave his superb rendering to the world. Characteristic of the Indian drama is the silent play, the change in the scenery being only indicated by the words and mimicry of the actor, as all the trappings of the modern stage are absent.

The Association of Academies, Berlin, is making preparations to undertake the translation of the Indian National Epic, the "Mahabharata." The immensity of this undertaking can be gauged if we bear in mind that this "Compendium of Faith and Knowledge of the Indian Middle-Ages" comprises, approximately, as much as twelve times the bulk of the "Iliad."

Presidential Address to the Kurnool Conference

In his presidential address to the Madras Provincial Conference at Kurnool, on the 9th June, Mr. P. R. Sundara Aiyer made a lengthy reference to the situation in the Transvaal. We print below a few extracts:—

Now this African problem raises questions of grave political and ethical significance. Is it open to a self-governing Colony under the British Sovereign to bar its country entirely against British subjects, not for preventing vagrancy, not for guarding their country against those who are morally, or in any other admissible sense of the term "undesirables," not even to protect their self-interests by preventing an excessive influx of foreigners, but simply because they do not *choose* to have a particular class? So far as educated Indians are concerned, no one pretends or can pretend, that there is any danger of a large influx of them into the Transvaal or of their settling there permanently. Is it open to a British Colony to say that it will not admit a class of British Citizens merely on the ground of *race*? It is to be remembered that if such a principle of exclusion is once admitted, there is nothing to prevent other Colonies also from adopting it, and the example of the Transvaal is not unlikely to prove attractive to them. And why should not the inhabitants of Crown Colonies too object to coloured people being foisted on them against their will, when their country is fit for the occupation of Whites, who can resolve to get on without the help of dark people? What, further, will be the effect of it on the government of other independent countries in its judgment regarding the character and status of the people of this country?

Bitter as the grievances of Indians now resident in the Transvaal are, the principles of the Immigration Restriction Bill are of immensely more national importance; for it means that we no longer can say to ourselves "I am a British citizen." British citizenship means little to us beyond our own country, nay, it means much less to us in other parts of the British Empire than in the countries of other nations. Imperial Unity means nothing to us, unless it be that other nations of the Empire may unite against us. It is not because educated Indians wish to go to Transvaal that we feel mortified. No self-respecting Indian would care to seek the hospitality of a people so unfriendly and discourteous as the South Africans. But we cannot endure in calmness the insult offered to us as British citizens by being told that we have not the right which we contend every subject of Britain should have. It is disheartening to think that the narrow and selfish doctrine propounded by a young nation like the

Transvaal should have been acquiesced in under any circumstances by the responsible statesmen of so advanced a nation as the British. Is it absolutely useless to hope that the hearts of the Colonists of Africa may yet beat with more sympathetic sentiments towards their British fellow subjects when they are trying to unite their own separate nationalities to form one great African Nation? We here cannot but regard it as a most melancholy and deplorable feature of the material civilisation of the West, that nations who profess to follow the teachings of the Lord Jesus should in large parts of the world, including the enlightened American Continent, so far depart from them as to wage cruel war against people of a different colour from themselves. Have the great Christian Churches nothing to say to this? I implore all those who make it the duty of their lives to preach the gospel of Christ, and to spread it amongst the professors of other faiths to preach the doctrine of Christian humanity to those of their own faith so as to put an end to this war of colour.

From the Editor's Chair

"ASIATIC IMMIGRATION"

"Another great problem was the question of the Asiatics, on which he felt very keenly. It was the destiny of South Africa, he hoped, to become a white man's country. In building up the nation they had to keep their national life pure, and they could not use any dangerous stain in building up their house. The colonist from Asia. (Applause.) Let them fasten on this point. He was not going to insult Asiatics or touch their honour or freedom, but one thing must be clear as the day: There must be no Asiatic immigration in South Africa. (Cheers.) —General Smuts at the Pretoria Town Hall."

GENERAL SMUTS has followed up his remarks on the Asiatic question, quoted by us last week, by further remarks at the Town Hall meeting held in support of his candidature. Though he is more explicit this time, he still remains as enigmatic as ever. He now no longer confines himself to the Transvaal. He now declares that "there must be no Asiatic Immigration in South Africa." He prefaces the statement with the declaration that he is not going to insult Asiatics or touch their honour or freedom. If he would be only gracious enough to do that much, Asiatics will have no quarrel with him. But the question is, what is his notion of Asiatic honour and freedom? If he thinks that he does not touch their honour or freedom by depriving parents of their children when they reach the age of majority or by passing legislation aiming at Asiatics as such, he does not know Asiatics or their code of honour. They are

not in the habit of driving their sons away when they have completed sixteen years, and they have a habit of bitterly resenting legislation preventing the entry into South Africa of Asiatics *quod* Asiatics.

The most effective and natural method of dealing with the bogey of Asiatic immigration is entirely to stop the introduction of indentured immigration from Asia. Until that question is properly dealt with, all other remedies must be merely patch-work. To further restrict free Asiatic immigration as it is at present under the Cape or the Natal Act and to continue to import indentured labourers from India at the rate of nearly 2,000 per year for the industries of Natal, is to strain at a gnat and swallow a camel. The meaning of General Smuts' speech depends upon his meaning of the term "Asiatic immigration." We should much like a voter to ask the General to explain his own speech on this very important topic.

"The Imitation of Zoroaster"

A Review

Mr. Nasarvanji Maneckji Cooper, of The Cooper Publishing Company, 154 High Road, Ilford, London, has published a neat little book under the above title. The price is 2/- nett. It is dedicated to Arbab Jamshed Bahmen of Teheran whose portrait appears in the book and who is the representative in the Persian Parliament of the Parsee community.

"The Imitation of Zoroaster" consists of quotations from Zoroastrian literature and has, therefore, nothing common with that immortal work, "The Imitation of Christ." Mr. Cooper has succeeded in making a choice and varied selection from which we can only cull a few and leave the reader to procure the book itself for the rest.

"Of the rich he is the poorer who is not content with that which is his and suffers anxiety for the increase of anything;" with which may be compared Christ's "Blessed are the poor in spirit."

"Purity is for man, next to life, the greatest Good, that purity, that is in the religion of Mazda for him who cleanses his own self with good thoughts, words and deeds."

The following from Dince-I Mainog-I Khirad is a good text for passive resistors:—

"To live in fear and falsehood is worse than death."

If Mr. Cooper should be asked to bring out a second edition, we suggest to him that it would add to the usefulness of the volume, if he were to issue a pocket edition and classify the quotations under their various heads and add an index.

A Philosopher's Musings

Mr. F. J. Gould, in his capacity of "The Arm-chair Philosopher" in the *Ethical World*, writes:—

Even William Blake could not draw better ghosts than the Japanese artist whose "Haunted Palace" lends a delightful horror to the exhibition of Chinese and Japanese pictures at the British Museum. The collection abounds in surprises—waterfalls, mountain-mists, weird fishes and tortoises, bearded sages, elegant court scenes, glimpses of Paradise and celestial hills, and a roystering humour which represents rats gaily tying up the cat, and frogs careering over a captured snake. There is pictorial ethics, too, in the form of a series of illustrated maxims—a Chinese production of the fourth century. One sees at a glance how Chinese art gave birth to Japanese, and one is astonished at the skill and refinement of far Eastern painting in what we in the West call mediæval times. And to such artists we have applied the insulting term "heathen."

Spiritual Exchange

From discussions held at the World Missionary Conference at Edinburgh it would seem that the rational apostles of Christianity are awaking to the possibility of the West sympathising with the East. The West must do more. It must prepare to abandon the missionary ideal, and inaugurate the age of spiritual exchange. It can give the East science and criticism in return for poetry and the inner light. Having been brought up in the strict Anglican faith, and having also studied the creeds of Asia beyond the limits of the Bible, I feel assured that the Christian has no right to pose as a revealer of superior truth to the benighted. East and West must meet on equal terms, mutually learning, mutually teaching. Each has noble gifts to lay on the common altar. Each can assist in building up the religion of Humanity.

Subject Races

In a rich brown picturesque native dress, Gibson the Irishman first spoke to the Subject-Races Congress at Caxton Hall (June 29th) in Irish; then in French; then, with apologies for using so barbarous an alien tongue, in English. As we applauded him (it was a perpetually applauding Congress), so we applauded Poles, Finns, Georgians, Egyptians, and Hindus. The red fez of Farid Bey the Egyptian blazed over us as an oriflamme, and typified our enthusiasm for local colour, local genius, local development, local rule. As J. F. Green (excellent secretarial colleague with the excellent Mrs. Dryhurst) argued, the Federation of the World will be a federation of self-respecting and self-governing nationalities. Positivists express the right order of thought and politics in their characteristic formula—family, Country, Humanity.

Young men, English and Hindu,

shouted their joy when the olive-skinned Chandra Pal rousingly told us, on behalf of India, that his motherland would come to her own, and needed no "gift" of Home Rule from England; and his enthusiasm was a vivid reminder of a growing sentiment in India. But Mr. J. A. Hobson, the Chairman on the occasion (June 30th), wisely cautioned him and us that no nationality was complete arbiter of its own destinies in the sense that it could shape them irrespective of the opinion of the world outside. The world-politics tended increasingly towards control by the world-mind. Therefore we should seek to set up an International Tribunal. This is common sense.

Life as an Art

A good audience was present at the monthly meeting of the Jewish Guild, Johannesburg, held on the 17th instant, at the Assembly Hall of the University College (says the *Transvaal Leader*). Mrs. Wybergh was the lecturer, being introduced by Mr. M. J. Harris.

Mrs. Wybergh said: We hear a great deal about art nowadays. It is not my object to discuss art in any small way, but art as applied to life. It is time to take a stand against the word "art" being travestied by application to small matters, and against the impression that the word implies something artificial. Art is real; life is art and art is life. In studying art applied to a special branch—music, painting, and so on—my view is that the art of living is the greatest of all. In life as an art there is no competition. We should have the idea of co-operation, rather than competition. From the old system of *noblesse oblige* the country of Japan has been made what it is. How far removed is this from our Western civilisation, where we rate man by their wealth and their possessions, instead of by their genius, their character or their learning! There is another way in which we have lost touch in life as an art. That is the way in which we endure noise—incessant and impossible noise. When a person wants to gain attention, he does it by making more noise. My idea of art in life is that it should be applied to everything. Our business in living is to do all with art, from controlling a nation to scrubbing a floor. Sympathy, fellowship, and good feeling—that each may fare as well as ourselves—might be taken as an ideal, to be worked on, with the advent of Union, by all the citizens of South Africa. In conclusion, I want to remind you of one of the most pathetic passages in the diary of George Sand: "I have pursued genius wherever I came across it. I have nursed genius in all its manifestations: one kind I have neglected; one kind I have forgotten; and that is, the genius of goodness."

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

Mr. Narandas Damania and his companions left on Monday last after practically finishing the buildings and earning the gratitude of the settlers. Mr. Kallenbach is of opinion that the carpenters have done their work well.

The following gifts have been received during the week:—A bag of peas from Messrs. Amod & Ismail, a piece of calico, two shirts, two pairs of trousers, a pair of boots, two blankets, a length of towelling, two mats, a parcel of sweets and three watering cans from Mr. A. E. Chhotabhai, a bag of beans from Mr. V. S. Pillay, and the invariable box of fruit from Mr. Desai of Germiston. Advice has arrived of a box from Port Elizabeth referred to by me last week and boxes from Tongaat. I am not able to give the contents in the absence of the boxes or letters from the senders.

The Transvaal Law Society has the following in its annual report:—

Native Cases.—The Council made very careful enquiry on the resolution taken at your last Meeting, and were satisfied that there was no intention on the part of the Native Affairs Department to interfere with natives wishing to exercise their freedom to consult Solicitors, but at the same time the policy of the Government was to discourage litigation among natives and to encourage them to go to the Native Commissioners with their grievances in the first instance, in order to have them settled amicably or by the Native Courts. To appear before the Native Courts through a Solicitor a native requires special leave, but we were assured that such leave is not unreasonably withheld. The opinion of the Council was that the policy of the Government was sound, and that the members of the Society should be discouraged from interfering with it.

During the last month, however, a native applied to be admitted as an Attorney, and the Council opposed his application on the ground that in pursuance of the above policy it was against the interests of the natives of the Transvaal to create among them a class of native practitioners. The Council's objection was overruled by the Court, and it will be for the Law Council to consider what further action should be taken.

The case from Port Elizabeth has now been received and contained the following useful things:—36 shirts, 16 undervests, 16 towels, 16 blankets, 1 packet of needles and thimbles, 1 packet of cotton and 1 pair of scissors. The sender of the case is Mr. V. R. Samy.

May I inform future donors that the settlers on the Farm do not wear or require stiff starched shirts?

A Chinese View of the Transvaal Trouble

Mr. Leung Quinn, the Chairman of the Transvaal Chinese Association, who was deported to India, writes his view of the Transvaal struggle in the June number of the *Indian Review* in the course of which he says:—

It may be as well to say at once that we Chinese are not engaged in a political agitation in the usual and accepted sense of the term. We have no politics, ordinarily, outside our native country. But before we are Chinese we are men, and we claim to be treated as men and to have our manhood recognised. And as Chinese, we claim that we are subjects of an ancient nation in treaty alliance with the United Kingdom, and therefore on a footing of complete legal equality with British subjects, so far as rights of entry into British territory are concerned. Whilst we have, as subjects of an independent nation, different reasons from the people of India for hostility to those laws, yet in our struggle to secure their removal we have joined hands with the Transvaal Indians whom we have been privileged to regard as brothers.

Our first principal objection is that the Transvaal Statutes exclude every single man of our race, no matter what his degree of culture may be, who has not previously been resident in the colony. Thus, our high officials, whom the Emperor himself delights to honour, and who, as Ambassadors, are welcomed in every Court in Europe, are declared to be ineligible for this forbidden land, not because they cannot pass an education test, but for the singularly simple reason that they are Asiatics. We next object to these laws because they prevent us from availing ourselves of the services of our cultured men. We may not have our priests, our teachers, or our professional men, and so we are to be starved in body, mind, and spirit. It is not possible for us, who belong to an ancient and dignified civilisation to sit silent under such a flagrant insult. We believe that it would be just as wrong to China to impose these humiliations upon foreigners, for, we are of opinion that barriers erected by reason of racial antipathies and jealousies are of a purely artificial creation and cannot stand. My compatriots in the Transvaal have felt that if they gave way at this critical stage of our history in the colony, the sure consequences would be our relegation to locations for purposes of trade and residence, as though we were African aborigines; and next we should find that the rest of South Africa would follow the Transvaal's cruel example. Accordingly, when the call came, they did not flinch, but manfully strove to avert the moral ruin that faced them

unless they were willing to suffer even material ruin.

For these, and a variety of other reasons, we Chinese of the Transvaal joined our Indian brethren, and we have in some cases, been deported with them. We have felt that the honour of Asia was at stake, and that if there were a surrender now, all was lost and our people would be humiliated in the eyes of posterity. It is often urged against us that we are a people who live in the past and that we worship our ancestors. But whilst that may be true, it is not all the truth, for we live in the present for the sake of the future, and our posterity demands just as much regard from us as do our traditional obligations. Just as our fellow-countrymen in China have, by a combined patriotic effort, succeeded in the removal of the bound-feet evil within three years, and are now engaged in a relentless warfare against the opium fiend, so we, too, in the Transvaal felt that the duty of maintaining the honour of the great Asiatic nation, China, had been imposed upon us, that by accepting it courageously and worthily performing it, our children might derive inspiration from the efforts and bitter experience of their fathers before them. The Transvaal colonists have foolishly thrown down the gauntlet to the whole of Asia. Neither they nor other Europeans should be surprised if Asiatics, as a body, take it up.

Woman's Sphere

An Indian Doctor's Views

Dr. Anand K. Coomaraswami, in the course of an article in the London weekly, *Votes for Women*, writes: The East has always recognised the fundamental difference in the psychology of men and women. I do not think that any attempt to minimise or to ignore these differences can be successful. It is because men and women are different that they need each other. What is needed at present is that women should be allowed to discover for themselves what is their "sphere" rather than that they should continue to perforce occupy the sphere which men (rightly or wrongly) have at various times allowed to them in the patriarchal ages. This necessity is as much a necessity for the West as for the East.

With the consciousness of this and much more that might be added to it, I feel that the West has at least as much to learn from the East of reverence to women as the East has to learn from the West. And it is better for reformers whether in East or West, to work together for a common end than to pride themselves upon their own supposedly superior achievement.

What Women Have Done

It can be justly claimed on behalf of the National Union of Women Workers of Great Britain and Ireland (writes a correspondent to *The Times*) that, from the days of its first conception until now, no aim has been more persistently before the minds of its founders than that of inducing its members to lift their eyes from their office desk and board room tables, from their round of duties and of daily service, in expectant waiting for the vision from above of the "Holy Jerusalem descending out of Heaven from God."

The National Union was begotten from ideals. It was brought into existence by a group of women who saw with regret admiration that in every part of the country there were numbers of women bravely striving to face the problems of sin and suffering, and to lighten some of the world's pain and darkness. They were doing this work in a variety of ways; they differed from each other in their social, political, and religious points of view; but they all agreed in sincere desire to respond without reserve to God's call for service and to enlist in the ranks of the philanthropic army which the activities of the last century had called into existence.

Industrial, hygienic, educational, social, civic, and missionary needs called to this army to do them service; and eager response to these entreaties was being made from every side. The founders of the National Union were inspired by the belief (a belief which 15 years have proved true) that, if this army of workers could be welded together in a new kind of fellowship, the gain which would accrue from mutual knowledge and help would be of surpassing value to workers and work alike. They did not attempt to organize the workers in the interests of any particular policy, or to pledge them to hold the same views, or to require them to work on parallel lines; but they aimed at uniting them in a covenant of sympathy and purpose to promote the social, civil, moral, and religious welfare of women. Their aim can be best explained by the idea underlying the word "interdenominationalism" in contradistinction to that of the word "undenominationalism." Their symbol was the distinctive harmony of the rays of the prism, not the confusion of the blurred palette.

Accordingly, from its original foundation in 1895 until now, the National Union of Women Workers has federated in its covenant of service Anglicans, Romans, Jews, Quakers, and women of other religious bodies; Radicals, Unionists, and Socialists; old-fashioned district visitors and modern sanitary inspectors; suffragists and anti-suffragists; Poor Law reformers and breakers-up of the Poor Law; and representatives of many other contrasting opinions. One hundred

and sixty-one societies of national importance are affiliated to its centre, and 1,253 local societies to its 42 provincial branches. It has several thousand members, besides the thousands of other members affiliated through their societies. These diversities of representation practically cover the whole field of woman's work for women in this country.

The establishment of public health visitors, of milk depôts, the feeding of school children, the prevention of street trading by children, increase in the provision of women warders for female prisoners in police-courts, agitation for the non-renewal of licences to public-houses which catered for juvenile customers, rural housing reform, inquiries into the conditions of home work and sweated industries, and of registry offices, the provision of authorized tenanted homes for juvenile offenders—these lines of civic service may be selected from among many others as instances of work of which different branches of the National Union were the early pioneers.

While local groups of provincial societies and of individual members form the union's branches, its sectional committees form its roots. These committees sit continuously. They are composed of experts and representatives of the branches and various societies. The favourable action which has resulted over and over again from the representations of the deputations of the union to various heads of Government departments is an indisputable witness to the weight and discretion exercised by the union through its sectional committees. This quiet work has done real national service in ameliorating the condition of women toilers and of neglected and helpless children.

From time to time, other committees formed by the union have floated off into separate existence. One of these was instrumental in obtaining the appointment of a Royal Commission on wage-earning children; another, in securing the presence of women on local education authorities; a third, under the name of Central Bureau for the Employment of Women, provided a valuable labour exchange for middle class women; a fourth, the Rural Housing Association, secured the inclusion in the Town Planning Bill of valuable clauses providing for rural needs. Teachers of domestic science, students of night education, and students of social economics are grouped together in three other semi-detached committees.

"The present Earl Nelson has been drawing £5,000 a year for seventy-four years," says the *Daily Chronicle*, "because he is the son of a man who was the nephew of the brother of the victor of Trafalgar. He voted against old-age pensions for the poor and against the Budget."

The Depressed Classes

The Hon. Mr. T. V. Seshagiri Aiyar, writing on the above subject in the *Indian Review*, says:—

The regeneration of the Panchamas should be undertaken by Hindus and should not be left to the efforts of Mission agencies. It is the influence of the higher classes that stands in the way of the Panchama elevation. That influence, I feel no doubt, is also responsible for the general contentment in which the lower classes are found. The higher classes are not content to follow their hereditary vocations. They have changed in every respect. It is right that they should. But if they have changed, is it not their duty to take their less fortunate brethren along with them? Every limb should be equally well developed. Otherwise healthy action will be impeded. Take the Brahmin, for example. Stands he where he did? Is he the same spiritual preceptor that he was before? He has thrown off his old pursuits and has sought new avocations. He must lead the lower classes on to higher planes of life and to nobler pursuits. He must not stand aloof. If he does, he will find that he is overtaken in the race of life and that he is handicapped by those whom he has failed to raise up and conciliate. In ages gone by, the Brahmin was kind and considerate towards his social inferiors. Times have changed and to-day he is bound to take steps to raise up these men, so that their allegiance and co-operation may not be lost to the nation.

From the closing address delivered by Mr. P. R. Sundara Aiyar, B.A., B.L., at the Provincial Conference held at Kumool, we take the following:—

Our duties as citizens include, in a special degree, our duty to those known as the depressed classes. I had intended to deal with it at some length. It is a matter of primary importance whether you regard it politically, or from the point of view of our duty as fellow-members of the same community. From whatever point of view we may look at it, we have sadly failed in the past. That, in a country where infinite confusion is the first lesson taught by religion, the Panchamas and other classes should have so long been treated in the way in which they have been is a matter which is one of great surprise to those who know the real qualities of the people. There might be castes, there might be functions to be performed by castes, but I do not know that our sacred writings really countenance regarding any community whatever the task allotted to it, as untouchable. That we should prevent members of any community from having ordinary rights as human beings, from walking where they please, teaching them the elements of reading, writing and

arithmetic, is a shame which, even were the disabilities at once removed, must stick to us for a long time. Not merely are we inhuman, but such treatment is also a source of great political danger. Not only do we lose the co-operation of a very large section of the community, but it is quite possible that our acts would result in their being permanently estranged from us. If we are not prepared to elevate them there are others who, being moved by feelings of humanity, are prepared to do the work. Are you prepared to say "we cast you away; go where you will?" Are we not rather prepared to repair the wrong done to them, to extend to them our right hand, and assure them that hereafter we shall treat them as our equal in all matters where equality is proper, in all matters where humanity and common citizenship demand. I have no doubt we have by this time made our choice. Public sympathy has been enlisted in their cause already to a very large extent, though in accordance with our rule of moving slowly the movement has indeed been very slow. Those who have come into contact with the Panchamas will testify to their good qualities, patience, docility and a fair degree of intelligence in many cases. In fact, I do not know in what respects we can consider them below us.

The Soul of Civilisation

The Presidential address of the Hon. P. Keshava Pillay at the Krishna-Guntur District Conference contains the following:—

The *London Times* says "Unity of the empire has acquired a new vividness, and imperial patriotism, now consecrated from the baptism of tears." Whether "the baptism of tears," we have had during the month over the demise of the same beloved sovereign would appeal to the imperial patriotism of the white colonists in general, and the South African colonists in particular, especially of our Boer fellow subjects, to show their goodwill and fellowship to our countrymen is highly problematical. The tale of wrong-doing and agony is reaching us day after day, and time after time. "Thou shalt hate the Asiaties" has been substituted in the colonies, for "Thou shalt love thy neighbour!" M. Chailley says that "India, as yet, only possesses a handful of men, capable of understanding the soul of civilisation." We take it that the white colonists in South Africa claim to have "the soul of our civilisation," and if their conduct towards their Asiatic brethren owning allegiance to their own sovereign, sometimes professing their own religion, were in any sense the reflection of that soul, certainly our dim Asiatic minds are incapable of understanding the soul of that civilisation.

Railway Officials and Coloured Passengers

A ticket-examiner has been dismissed from the South African Railways for treating in a tactless manner a native preacher.

During the early part of last month (says *A.P.O.*) Mr. Phillip Stanley, a well-known Coloured resident of Johannesburg, and one who has been connected with church work, under the Rev. Chas. Phillips, for a considerable number of years, was proceeding by train to Roodepoort for the purpose of conducting a service. When near Langlaagte station a ticket examiner entered the compartment in which Mr. Stanley and several European passengers were seated, and after finding out that they all held tickets available for the class in which they were travelling, he exceeded his duty to the extent of forcing Mr. Stanley out of the compartment for the reason that, in his opinion, Coloured people should not travel together with white people. Several of the white passengers protested against the treatment meted out to Mr. Stanley, because they found him to be a very respectable man, and quite fit to travel unrestricted. Needless to say, Mr. Stanley made a complaint, and Rev. Chas. Phillips took up the matter further, and approached the railway authorities on the matter. Mr. Phillips received from the railway department a reply expressing regret and stating that the man had been dismissed.

Items of Interest

Mr. Dawad Mahomed has received a cable from his son, Mr. Hoosen, that he has left for Durban by S.S. *Kenilworth Castle*. Mr. Hoosen, we understand, is paying a temporary visit for reasons of health. No young Indian has so well utilised his time in London as young Mr. Hoosen has, and we trust that he will receive, on landing, that welcome which his character and attainments deserve.

We acknowledge with thanks the Protector of Indian Immigrants' Report for the year ended 31st of December, 1909. Next week we hope to give extracts.

The Durban branch of the S. A. Labour Party has issued its manifesto. In regard to coloured people, it says: "Recognising that the main responsibility for the coloured people of South Africa (that is, those with one European parent) lies with the white races, we declare ourselves to be in favour of granting them full political, industrial, and social rights;" and in regard to Asiatics:—"Prohibition of State-aided Asiatic immigration."

We learn that a large number of coolies from the Telugu districts are being sent to Natal, at their own re-

quest, as emigrants. The Rev. G. N. Thomssen, of Bapattia, has arranged with Sir Liege Hulett, a large and influential tea and sugar planter of Natal, for their reception and welfare.—*Madras Mail*.

We understand that Mr. F. J. Gould's book of moral lessons, containing sixty lessons from Hindu, Moslem and Buddhist sources, entitled "Youth's Noble Path," for the use of schools and families in India, is now practically completed. The Moral Education League has just issued a sample of it (about one tenth) in a booklet of thirty-six pages which it is circulating in India prior to issuing the completed volume. Copies may be obtained, 1s. each, (by post 7d.) from the Moral Education League at No. 6 York Buildings, Adelphi, London, W. C.

London, Aug. 16.—At a mass meeting held in Hyde Park to-day, under the auspices of the League of Universal Brotherhood, a resolution was passed protesting against the treatment of British Indians in the Transvaal, and sympathising with their fellow-subjects in their brave struggle for justice and liberty.—*Reuter*.

The *Rand Daily Mail* of the 9th instant, discussing the question of Indian labour, says:—"There is a disposition in some quarters to defend the further importation of Indian coolie labour in Natal, on the ground that the plantations cannot possibly do without it. This line of argument should meet with no support in the other Provinces, because, if industries carried on by a population of 100,000 white people cannot be supplied with sufficient labour from the ranks of eleven times as many coloured people already residing within the Province, then the whole case against the throwing open of the doors of the Union to hordes of coloured labourers from outside falls to the ground."

The electors must see to it that the members of the Union Parliament are pledged to instantly put a stop to the importation of Asiatic coolies.

As the Government of India will not consent to compulsory repatriation at the expiration of the contracts, it would be impossible to devise a method by which future importations should be confined to the coast industries only. The safe way is to put an end to the whole system."

Capetown, Aug. 15 (*Reuter*).—The Chamber of Commerce to-day adopted a strongly worded resolution urging that the Government should prohibit the further immigration of Asiatics in South Africa, and to adopt legislation prohibiting the issue of further trading licences to Asiatics already in the country, and also asking for the appointment of a Government Commission to inquire into the whole question generally.

On the occasion of the eightieth birthday of the Emperor Francis Joseph of Austria Hungary, says *Reuter*, the birthday honours conferred on civilians in connection with the occasion number 500, and those include 114 women, for services rendered to society and humanity.

A member of the African Political Organisation writes to the *Transvaal Leader* pointing out that, on the afternoon of the 10th instant two respectably-dressed coloured youths employed by the Crown Mines happened to proceed along the main road to Fordsburg Post Office, when they were stopped by a constable and ordered off the walk. Upon non-compliance with the request they were arrested and charged with contravening the footpath regulation at the Fordsburg Charge Office, bail being fixed at a sovereign each. They attended court at nine o'clock on Thursday morning, and waited there until the adjournment, when, upon enquiry, they were informed by a policeman that their bail had been forfeited owing to their absence.

Mr. Lionel Phillips, addressing the electors of the Yeoville division of Johannesburg, the other day, said that his sympathies went out to the higher cultured and higher civilised of those people who found themselves with some admixture of native blood, and without offering a solution, he thought he had said enough to show that while he would safeguard the heritage of the white man to the last moment, he was in sympathy with the coloured man and the native, and he was not in favour of those measures of restriction and repression which some people would indulge in.

Thirty per cent. of the children in a Nottinghamshire school were found to have curvature of the spine. The Doctor attributed it to the shape of the school desks, which were designed less for the comfort of the children than for that of the adults who attended services in the schoolroom on Sundays.

Contents

	Page.
General Smuts Hints to the Greeks	271
Activity in England	272
London Passive Resistance Volunteers	272
Lord Curzon on India's Value to the Empire	272
India's Ancient Literature	273
Presidential Address to the Kurnool Conference	273
From the Editor's Chair	273
"The Imitation of Zoroaster"	274
A Philosopher's Musings	274
Life as an Art	274
Transvaal Notes	274
A Chinese View of the Transvaal	275
Trouble	275
Woman's Sphere	275
What Women Have Done	275
The Depressed Classes	276
The Soul of Civilisation	276
Railway Charges and Coloured Passengers	277
Transvaal Interest	277

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

મુખ્યમંત્રી ગરજનના

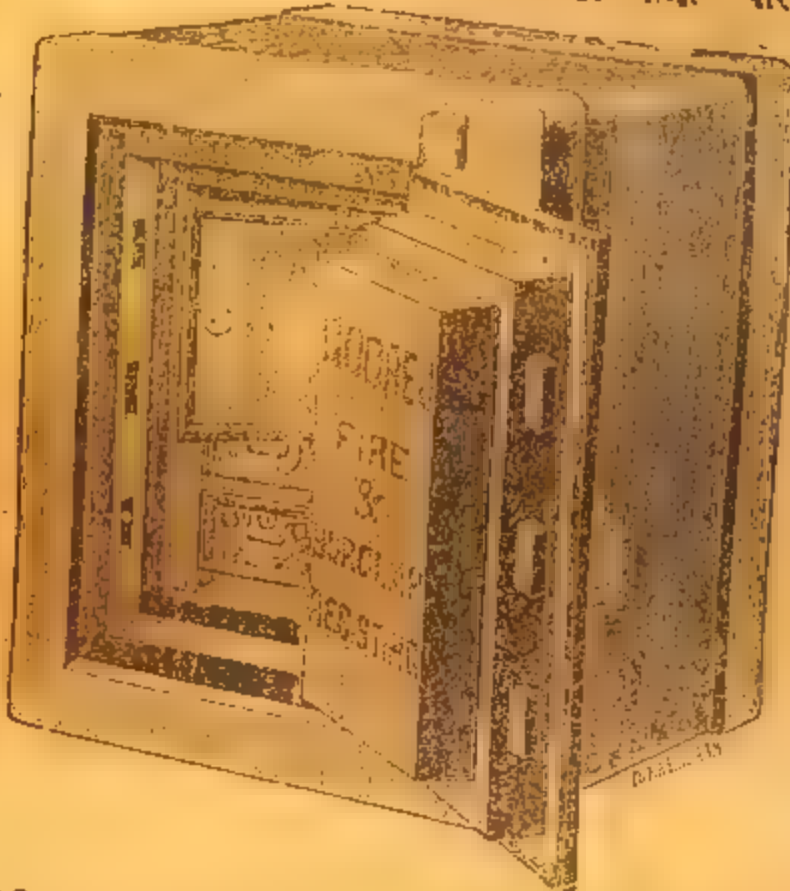
ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઇસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપાની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કા ખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોટલનામાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૬૦ માણસોથી
વધુ કામ કરના નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
મુકાબામાં અગ્રેષ્ઠ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીશાહ
માં બીજાને. આશરોથી
હવેલા ચાંદ મળ્યા છે.

અપારે નામદાર પ્રીન્સેસ
આફ વેલ્સ હોટમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દશ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા સારું મોઢ
રેજી તીજરી રાકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવા
સ મા કામથી અલાવવામાં
આવે છે. માલિકે ઇમ
લાઈ અને જરૂરનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગ્નિપાસ
કર્ષે છે.

હોદી થાપણ—હોદી માલિકી—હોદી કામ.

ગોદરેજ પુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આજમાં મુકાબા હરીશાહમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજી સુધી કોઈપણ પુરોપીઆન પેદા તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સારું ચેલેન્જ પ્રુવ્તો છે.

ફેટલાક ઇંગ્લેન્ડે તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ જાણ છે તેથી હોદીમાં તેમજ
ઇંગ્લેન્ડમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

પણક પુરોપીઆન તીજરી લેવાના પોતાને હરકતના માલના બધામાં ટુકે છે તેઓ પણ પોતાના અગ્નિના રક્ષણ
સારું તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુખ્યમંત્રી મોટા જીવેરીઓ—સમગ્ર જગત અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કોમની માલનો વીમો ઉતારાવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુખ્યમંત્રી ટકાણમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાજાઓ, કરંસી (પરકર) બેંક, ૨ દરવાજાઓ, ચેકાહોમ
બેંક ૨, ૪૦૦૦ નો મજબુત ઓરડો, ૨, ૨૨૫૦ ની એક તીજરી, ૨ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી, બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી, પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી, અલાયસ બેંક ઓફ સીમસ, ૫ તીજરી, ઇન્ડિયન રીપીરી બેંક, ૬ તીજરી,
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી, પગ્ગલને સીધ બેંક, ૪ તીજરી, બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી, બેંક ઓફ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ ડાકસની કા, રાલી ધર્મસ, મહામની કા, મારસલ સન્સની કા, મીવસ ડાકનની કા, શો. વોલેસની કા
એ. એન્ડ લે. મેનની કા, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા, ૩૩ તીજરી, સર કરીમલાહ હાલીમ, ૧૮ તીજરી, સર આદમજી પીરલાહ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી ધર્મસ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ધણીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા પરીદો છે અને છેલ્લીને ચોક્કસ માસન થયા છે.

ચિત્રવાળી ભાવના ચોપડી મંજૂર.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मिल्क कंपनी लिमिटेड

(रजिस्टर्ड ऑफिस : 19, Saville St. Durban.)

तमने घडियाणो मुक्त नोईयेछे ?

नातालीया मिल्कना इरेक डेसमां ओक कुपो (चीडी) राखवामां आवे छे. ओ चीडीओना भाषेभने नीचे मुक्त मुक्त घडियाणो आपवामां आवेछे:—

300 कुपो ओकही करनारने सुंदर सेनातु घडियाण.

120 " " " इपातु घडियाण.

40 " " " ओकसोडाइफ्ड घडियाण.

घडियाण भेजवानीं पीछ पाव तक !

अथरे तमे नातालीया मिल्कनुं टीन परीहा लारे तेनुं "लेवल्" कालीने सयवी राखतुं. 4000 लेवल् बेमा करेता तो तमने सुंदर सेनातु घडियाण भजरो. ओ 2400 लेवल् बेमा यरो तो इपातु घडियाण भजरो. ओटला पल न भने अने मात्र 1000 लेवल् ओकही घड थके तोपल ओकसोडाइफ्ड घडियाण तो जर भजरो. हवे लेवल् सायवी राखवतुं खूबसो नही. नातालीया मिल्क भागले पीछ परीहामां भेट छे. तालु अने सरस अने भलाघवालु. लधी दुकाने भजे छे.

होससेव भजवतुं ठेगालु.

नातालीया मिल्क कु. ली.

नातालीया मिल्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुक्त घड़ी हाना ?

नातालीया दुधके हरेक केसमें एक चिठी रहती है. वह चिठी 300 जीसकी पासमें होती है, उसको एक अच्छी सुनेकी घड़ी बक्षीस दी जाती है. 120 चिठीवालोंको चांदीकी और 40 चिठीवालोंको ओकसोडाइफ्ड घड़ी मिलेगी.

घड़ी मिलनेका दूसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टिनकी उपर जो लेवल रहता है, 4000 इकडे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुक्त दीया जायगा. 2400 लेवलवालोंको चांदीकी घड़ी, और 1000 लेवलवालोंको ओकसोडाइफ्ड घड़ी मुक्तमें मिलेगी. इसलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकि अच्छा और स्वादु है, और लेवल बचाकर जमा करनेसे घड़ी मुक्त मिलती है. लेवल और चिठी नीचे लिखे पतेपर होलसे ओफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मिल्क कंपनी लिमिटेड,

19, सेविल स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, રાનીવાર, તારીખ ૨૦ મી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

અંક ૩૪.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તાર ૨૦ આગસ્ટથી, તા. ૨૬ મી
આગસ્ટ સુધી, ૪૦ સપ્તાહ ૧૯૧૦.
હિંદુ-આવશ્ય સુદ ૧૫ થી આવશ્ય વદ ૬
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
મુસલમાન-તા. ૧૪ સાબાનથી તા. ૨૦ મી
સાબાન સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી સુર્યાસ્ય રોજ.	સુર્યાસ્ય ક. મી.	અસ્ત. ક. મી.
રવિ.	૨૦	૧૪	૧૪	૧૨	૬ ૨૫	૫ ૩૩
રવિ.	૨૧	૧	૧૫	૧૩	૬ ૨૪	૫ ૩૩
સોમ.	૨૨	૨	૧૬	૧૪	૬ ૨૩	૫ ૩૪
સોમ.	૨૩	૩	૧૭	૧૫	૬ ૨૨	૫ ૩૪
બુધ.	૨૪	૪	૧૮	૧૬	૬ ૨૧	૫ ૩૫
શુક્ર.	૨૫	૫	૧૯	૧૭	૬ ૨૦	૫ ૩૫
શુક્ર.	૨૬	૬	૨૦	૧૮	૬ ૧૯	૫ ૩૬

અનુક્રમણિકા.

જનરલ સ્મટસનું ખીનું બાપણ	૫૨૫
પોરટ હલીઝાબેથના હીંદી	...
ફીલ્ડમાં રંગ દવેય	૫૨૬
મી. હુસેન દાવુદ	...
લંડનમાં ખીન મીટીંગ	...
અવલોકન	...
ઈન્ડિયામાં વોલંટીયરેસ કામ	૫૨૭
મહાસત્તા હાથમાં દેશપારીઓ	...
હિંદીમાં વડત્તની હીલચાલ	૫૨૮
નોહા-સખરમ	...
પોરટ હલીઝાબેથમાં એશી. ચરચા	૫૨૯
રંગદેવ સામે પોલીસ	...
રશિયામાંથી મલુલીઓનું કામળ	૫૩૦
હરખન ઇન્ડિઅન મ્યુનિસિપલ મારકેટ	૫૩૧
કવિતા	...
નાદારી કોર્ટની મોટીસી બીએરે	...
રાંસવાલની રેલવેમાં કળાલોકોની તકલીફ	૫૩૨
વેડલમ સ્મટસન ફંડ	...
પરચુરણ બજાર પત્રો	...
વિવિધ વિષયો	૫૩૩
આલુ વરતમાન	...
કેપમાં એશિયાટીક ચરચા	૫૩૪
તાર સમાચાર	૫૩૫
હિંદીમાં શેલીસનો ફોટો	...
હિંદીમાં ફિટરસામે મજબૂતો	...
વિવિધ વિષયો	૫૩૬
ચરચા મત	...
પરચુરણ ચરચા	...
પરચુરણ બજારો	૫૩૭
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૫૩૮
અનિરીકાના વેપારને અપાતની રોક	૫૪૦

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૨૦ મી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

જનરલ સ્મટસનું ખીનું બાપણ

સ્મટસ સાહેબે એશિયાટીક સવાલ ઉપર ખીનું બાપણ આપ્યું છે. તેમાં તેઓ સાહેબ નીચે પ્રમાણે બોલ્યા છે:—
'ખીને અગત્યનો સવાલ તે એશિયાટીક સવાલ છે. તેને વિશે મને બહુ લાગણી રહે છે. મને આશા છે કે દક્ષિણ આફ્રીકા બાંધવામાં સફળતા મળે તે મુલક યશે. પ્રગતિ બાંધવામાં આપણે આપણું જીવન બોધુ' રાખવું પડશે. અને આપણું ધર બાંધવામાં એશિયાના માથુસને આવડા દેવા તે તો મહા બાંધકર કામ છે. (તાલીના અવાજો). આ વાત ઉપર આપણે મજબૂત રહો. મારે એશિયાટીકનું અપમાન નથી કરવું; તેના માનને કે તેની છુટને નથી અડવું, પણ એક વાત તો હિવાજેવી ચોખી હોવી જોઈએ. દક્ષિણ આફ્રીકામાં એશિયાટીક ઇમીગ્રેશન ન હોવું જોઈએ!

આ વેળા સ્મટસ સાહેબ કંઈક બોલ્યા બોલ્યા છે. પણ સ્પષ્ટ તો નહીં જ. 'ઇમીગ્રેશન' નો તેઓ સાહેબ શો અર્થ કરે છે? તે ઉપર એશિયાટીક માન અપમાનનો આધાર છે. જો તેઓ સાહેબ એમ માને કે એશિયાટીક માથાપ ના છેકરા ૧૬ વરસના થાય એટલે તેના થી વિષુદ્ધ પાકી સકાય છતાં તેની છુટ ઉપર પગ મુક્યો ન મળ્યા તો તેઓ સાહેબ એશિયાટીકને સમજતા નથી. જો વળી તે એમ માને કે એશિયાટીકને તે એશિયાટીક હોવાથીજ આવવાની બંધી થાય તો પણ તેનું અપમાન નથી થતું તો તેઓને એશિયાટીકના માનનું જાન નથી.

પણ જો એશિયાટીક ઇમીગ્રેશનનો અર્થ એમ હોય કે નાતાલમાં ગીરમીટીયા આવતા અટકાવવા તો અમે માનીએ છીએ કે બધા એશિયાટીક સ્મટસ સાહેબને મળશે. એશિયાટીક સવાલનો ફંડ એ

લાવવાનો એજ સહેલો સીધો ને એકજ હાથજ છે. બધાં સુધી ગીરમીટીયા આવ્યા કરે લાં લગી બે ચાર હાથને આવતા અટકાવવા તે તો આખરે થીમડું હીમા બરોબર છે. નાતાલના ઉદ્યોગો રહે કે પડે તેની ફરકાર કર્યા વિના જો હોદ્દાદાર ગીરમીટીયા આવતા બંધ કરશે તે હોદ્દાદારજ એશિયાટીક સવાલનો નીકાલ લાવી શકશે.

દક્ષિણ આફ્રીકાની હીંદી કામે જનરલ સ્મટસના બાપણ ઉપર ખ્યાન આપવાનું છે. હવે તે માત્ર દરાંસવાલના પ્રધાન તરીકે નથી બોલતા પણ આખા દક્ષિણ આફ્રીકાના પ્રધાન તરીકે આખા દક્ષિણ આફ્રીકા સાર બોલે છે. એટલે સમસ્ત દક્ષિણ આફ્રીકાની હીંદી પ્રજાએ દરાંસવાલના સવાલને જોર આપવાની જરૂર છે. તેઓએ માત્ર રાખવાનું છે કે જોખા જોટલા સલામતી તે જનરલ સ્મટસને પુરા પડી શકશે, અને આમ બધી ને સલામતીને ઉત્તેજન આપવાની જરૂર છે. જે પ્રજાના માથુસો પોતે નથી લડી શકતા તે પોતાના લડવૈયાને માન આપે છે ને તેને સંપૂર્ણ ઉત્તેજન આપે છે. સલામતી એ હીંદી પ્રજાનું લક્ષર છે ને તે ખંડુકવાન લક્ષર કરતાં વધારે જોશ વર લક્ષર છે.

પોર્ટ હલીઝાબેથના હીંદી

કેપના હીંદી મથળીવાર એમ માની લે છે કે કેપમાં મજા નથી. આ માનવું કેટલેક દરરજે બરોબર હતું ને હજી છે. છતાં અમે જોઈએ છીએ કે ધીમે ધીમે કેપમાં હીંદીની અદેખાઈ વધતી ચાલી છે. ચકાષ બધી વેપારીની ઉપર છે. હીંદી વેપાર કેમ કરે? તેને લાઇસેન્સ કેમ મળે? આ બારે સવાલ મોટા વેપારીને ચક પડ્યો છે.

પોરટ હલીઝાબેથના સહેર સુધરાઈના અમલદારે એક લખાણ લાંની કચરાપટ્ટી (મ્યુનિસિપાલી) આગળ રજુ કર્યું છે તે જવાબુવા વિચારવા જેવું છે. તેનો તારીખે બધે ખીજ જગ્યોએ આપીએ છીએ. માં હીંદી ખાટખી અને

મીનાં 'મોસર' ઉપર ધડ છે. આ બંનેની સખ્ખા વધી છે ને ગેરાની થતી છે એમ અમલદાર બહુવે છે. તેણે અંકમ આપ્યા છે એ બેઠક તાલુખી પમણનરા છે. તે વિરેની બરોબર હકિકત એ કોઇ પેટ ધવીજ.મેયના હોદી આપશે તો અમે તે ખુશીથી લઇશું.

ત્યાંના હોદીએ તપાસ કરી જોના જવાબ દેવો ઘટે તેનો જવાબ દેવાની જરૂર છે.

વળી કંઈ પોરટ ધવીજામેયમાં જ ધાડ છે એવું નથી. કેપટાઉનની ચેમ્બરે પશુ રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે. તેમાં હોદી વેપારી પરવાના વધેલા છે તે કુખ રહે છે, હોદી આવક બંધ કરવાની સુચના કરે છે ને તેઓના વેપાર ઉપર વધારે દાખ મુકવાની બલામણુ કરે છે.

આ ગેરાઓ 'ટીપે ટીપે સરોર ભરાય' એ કહેવત માને છે, ને હમેશાં દિલચાલ કર્યા કરે તો કે.ક દહાડે હોદી ને દાખે એમ માને છે.

આ બધાનો વિચાર કરીને કેપના હોદીએ ચેતવાનું છે. ચેતવામાં આપણો સડો જારી રાખીને પશુ આપણે વેપાર કરી શકીએ એવા ઉપાય શોધવાનું નથી. આપણામાં સડો હોય તે દુર કરવો, ને ગેરા ખોદી હકિકત બહાર ખાડે તેની સામે ધવું. આમ બેવડી દિલચાલ થય તો પુર આવ્યા પહેલાં પાળ બાંધી મળીશો.

શીજમાં રંગદેવ

આપણે વાતો સાંભળીએ છીએ સારે એવું સાંભળીએ છીએ કે શીજમાં હોદી ની ઉપર ઠરી ધળ નથી. આનો અર્થ હવે માલમ પડે છે તે પ્રમાણે એટલેજ ચાલ કે ત્યાંના હોદીની આંખ ખુલી નથી, તેઓ હથેલી રિયતિમાં રહે છે તેવું જાન નથી. તે યુરોપીયન મતને પોતાના 'વાસ' મણી કહાડે છે. એટલે જ્યાં જગી યુરોપીયન લાકડી લઇને મારવા ઉભા ન થાય અથવા તો તેઓનો બધો રોજગાર બંધ ન કરે લાં જગી 'કંઈ ધળ નથી' એમ અસાનતાથી માની લેમ. આવી જાતનો અનુભવ દક્ષિણ આફ્રીકા માં પણ લખાને થયો હતો. આમ અજ્ઞાન દશા કેટલે દરરોજ સુખરૂપ જણાવા જાય છે. પણ તે સુખ માત્ર આકર્ષના પાણી જેવું સંજવું.

શીજના મુખ્ય સહેર સુવાની કચરા પડીની મીટીંગનો હેવાલ અમારા હાથમાં આવ્યો છે. તેમાંથી જોવામાં આવે છે કે એક હોદીએ ગેરાઓ રહેના હતા તેવા વિભાગમાં જમીન લીધી ને પોતાનું બર બાંધવાનું શરૂ કર્યું. કચરાપડીના અમલદારને તો તેની સામે થવાનું જાન ન હતું. પણ સંના દાંતેનીવલ સેક્રેટરી એ તે કચરાપડીના અમલદારનું ખ્યાન તેની કાપદાવડે રહેલી સત્તા તરફ ખેંચ્યું. તે ઉપરથી કચરાપડીની મીટીંગ મળી ને પશુખરો બધા સભાસદોએ દિલગીરી પતાવી કે હોદીએ—એક કુલીએ—યુરો પીમન લતામાં બર બાંધવાનું શરૂ કર્યું, ને એવો કનાર કરો કે હોદીને અમુકજ લતામાં રહેવાનો 'વાસ-ઓ' કરવો જોઇએ.

આરી છીટ શીજ જેવા ટાપુમાં કે જ્યાં મુખ્ય ભાગે વસિત હોદીનીજ છે ત્યાં પણ જોવામાં આવે છે. હકિકતમાં એવી જાતની છીટ યુરોપમાં પણ હોય છે; માત્ર ત્યાં થોડી છે. અને થોડી છે તેનાં બે દેખીતાં કારણ છે. એક તો એ કે યુરોપ એ બધો જુનો દેશ હોવા થી ત્યાં ત્યાંના દેશીઓએ જમનવટ કરી છે તે. બીજું એ કે યુરોપ જનાર હોદી બધે ભાગે યુરોપીયન બની જાય છે એટલે યુરોપની રહેણી કમુલ કરે છે.

મી. હુસેન દાઉદ

મી. દાઉદ મહમદને તાર મળ્યો છે કે તેમના પુત્ર મી. હુસેન કેનીઘવર્થ કેસલ માં ડરમનને સાર ઉપડી ચુક્યા છે. મી. હુસેન પોતાની તખીલતને ખાતર થોડી મુદતને સાર આવે છે. તેણે જેવી સરસ રિતે વિશાલતામાં વખતનો ઉપયોગ કર્યો છે તેવો બાળે ખીજ કોઇ હોદી નિઘમિ એ ક્યો હેય. મી. હુસેને પોતાનું ચારિત્ર લખ્યું છે ને ઉંચ ચારિત્ર ઉચી નીતિ છે. ઉચી નીતિ તે ઉચી કેળવણી છે. મી. હુસેન કેળવણીનો હેતુ સમજ્યા છે ને સમજીને તે પ્રમાણે વર્તન રાખ્યું છે. અખતે ખાત્ર છે કે મી. હુસેનની લાયકાતને જાણે તેવો આવકાર તેને હિતરતી વેળા મળશે. આવું પુત્ર રત મી. દાઉદ મહમદને છે તેને સારુ અને તેને મુશ્કરકમાદી આપી એ છીએ.

લંડનમાં બીજી મીટીંગ

સત્યામહીઓ માટે લાગણી

પ્રોટેસ્ટનો કરાવ

લંડનથી તા. ૧૬મીને રહેરનો નીચે નો તાર સ્થાનીક જાપ.માં પ્રસિદ્ધ થયો હતો:—

આજ રોજ "લીમ ઓફ ધી યુનીવરસલ બધરફુડ"ના અ.આ.જે એક માસ મીટીંગ હાઇડ પારકમાં મળી હતી, જે વખતે ત્રાસવાલના હોદીની હાડમારીઓ સામે પ્રોટેસ્ટના, તથા પોતાના રાજની પ્રજના બાઇઓ તરફ તેમની ન્યાય અને છુટ માટેની બહાદુરી બરેલી લડતમાં દિલસોજના કરાવો પાસ કરવામાં આવ્યા હતા.

અવલોકન

"જરથુસ્તની મીસાલ"

આવા નામનું હોટું અંગ્રેજી પુસ્તક લંડનના મી. નસરવાનજી માલિકજી કુપરે કહાડ્યું છે. તેની માન્યે શીર્ષક કીમત રાખી છે. તે પુસ્તક ઇરાની પારલામેન્ટના પારસી સભાસદ અરમાળ જમશેદ બહ મેનને અર્પણ કરેલું છે. તેઓ સાહેબ ની જખી પણ પુસ્તકમાં દાખલ કરી છે.

આ પુસ્તકમાં જુદા જુદા પારસી પ્રંથોમાંથી ફકરા ચુટી કહેલા છે, ને તે જરથુસ્ત ધર્મેનાં મોતીની માળા કહેવાય. તેમાંથી થોડા ફકરા અમે નીચે આપીએ છીએ ને વાંચનારને તે પુસ્તક મેળવી પાકીના જોવાની બળામણુ કરીએ છીએ.

'પૈસાકાર છતાં તે માણસ મરીય છે કે જે પોતાને મળેલાથી સંતોષ નથી માનતો, અને વધારેને સાર વલખાં મારે છે.' આની સાથે સરખામણી કરીએ 'સંતોષમંજ સુખ ય.'

'માણસ જાંતને સાર જીવનથી ઉતરતું મોટામાં મોટું બહુ તે પવિત્રતા છે કે જે મળતા દીનમાં રહેલી છે ને જે પવિત્રતા વિચારમાં વાણીમાં ને વસ્તનમાં જળવી માણસ પોતાના આત્માને શુદ્ધ કરે છે.'

સસામહીને સાર નીચેનો ફકરો મનન કરવા લાયક છે.

'બધ અને જુદાજુદી બરથુ' જીવન

ભોજનવુ' તે મોતના કરતાં ખરાબ છે. આ પુરતકને બીજી આરતિ બદલ પાડતાં ખીસામાં રખી સકાય તેવા આઠા રમાં મુકયાની ને જુગા જુગા વિષયોને પોત પોતાનાં મધાળાં આપવાની અમે મી. કુપરને બલ મથુ કરીએ છીએ.

છગ્લાંડમાં વોલન્ટીયરોનું કામ

એક વોલન્ટીયર છેલ્લી વિશાલતની દપાલ માં લખે છે કે:—

ઉમરાવની સલામાં કોલોનીઆલના પ્રધાનને પૂછવા માટે નીચેના સવાલો લેરડ એમ્પીરીસે નોંધવા છે:—

દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંદી સવાલના હાલના મામલાપર જ્ઞાન ખેંચવું, અને પૂછવું કે:—

(૧) દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી કેટલા હોંદી એને દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે?

(૨) હજી કોલોની આલના પ્રધાન એવું કહેવા માગે છે કે દેશપારીઓમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસેલા હોય એવાનો સમાવેશ નથી થયો?

(૩) એ શું ખરી હકીકત નથી કે દેશપારીઓમાંના કે નો જન્મ દક્ષિણ આફ્રિકામાં થયો છે?

(૪) આ દેશપટા અમલમાં મુકવા માટે દરસવાલ સરકારે પોરદુખી સર કાર સાથે કરેલી એકપણ કેવા પ્રકારની છે?

(૫) બિદીય પ્રજાના લોકોને સળ માટે પરદેશી સરકારના હાથમાં સોંપી દેવામાં આવે એ ખતાવ રાજની તવારીખમાં શું પહેલેજ નથી?

(૬) પરરાજદાર દેશપાર કરવાની રીત તે જન્મલી રીતોને મળતી નથી?

(૭) જોહાનઝમરમાં તા. ૮ મી જુલાઈ એ ગવરનર જનરલે આપેલું કાપણુ. હોંદી પ્રજા તરફની વહી સરકારની જોખમ દારીઓ તરફ વધારે ખ્યાલ કરેલી રાજ નીતિનો અમલ હવેથી થશે એવું સુચવે છે કે નહીં?

ઉપરના સવાલોથી જાણવા કાપક ચર્ચા ઉઠી થશે.

સ્થાનિક પ્રધાન મી. વિનસ્ટન ચર્ચલે જોહાનઝમરનાં સુધારા કરવા હિમા યત કરી છે. બેશક તે સારી વાત છે, પણ જો હલકા ગુન્હેમારો માટે પણ સરકાર એમ કરે, તો પછી દરસવાલમાં ઇજ્જતદાર હોંદીની બાબતમાં જોલમાં કામાટે સુધારા ન મળે બેઝકમે. વોલન્ટીયરોમાંથી મી. લીસ્ટરે તમા મે. એક

અને છાપામાં કામજો લખી લેવાને આ પ્રમાણે સવાલ પૂછવાનો ઠરાવ કર્યો છે. છેલ્લી દપાલમાં નીચેની નોંધ અગા છે:—

મીસ મેડ એમ. એમ. સાઇમ્સ (૬ સદી) ૬/૬, મીસ એમ. ઇ. લુગ્મ (૨ સદી) ૨/—, મીસ એમ. એમ. હાઉસીન (૬ સદી) ૬/૬, મી. પીકટર જે. મેટસન (૨ સદી) ૨/—, ઇ. લે. પાર્ટીની સાખા માં લાપચુ વખતે ૧૩ સદી. કુલ સર વાળો ૩૨ સદી, અને પા. ૧-૩-૦ ઉપ રાજુ. અમાઉના સરવાળા સાથે ઉમે રતાં કુલ સદીઓ ૧,૨૨૨ અને ઉપરાજ પા. ૧૦૦-૧૬-૫ થાય છે.

મદરાસના છાપામાં દેશપારોઓ

કેટલાક કાગળો

મી દયુઅર્લ કવીન

મદરાસના છાપામાં મી. કરીનનો નીચે મુજબનો કાગળ પ્રસિદ્ધ થયો છે:—

અમારી બહુજ આરીક દશમાં મદરાસ કાગળના મિત્રોએ બહુ ઉદારતાથી અમારી વહાર કરી છે. એટલે હું મદ રાસ છેલ્લું તે પહેલાં, મારા તરફથી તેમ જ મારા સાથીઓ તરફથી આભારની હોંદી લાખણી બતાવવાનું મને મન થાય છે. અમારી પરોણાવતથી અમે બહુ સુખ પામ્યા છીએ. તેનો ઉપકાર માન વાને આ સિવાય અમારી પાસે બીજો રસ્તો નથી. અમે પુરી રીતે સમજીએ છીએ કે આટલી માયા અમેને બતાવવા માં આવી છે તે કાંઈ અમે દુઃખમાં આવી પડેલા મનુષ્યો છીએ એટલાજ ખાતર નહીં, પણ મુખપત્ને કરીને જે ઉદ્દેશ આ દેશના લોકોને ખ્યાર છે તેજ ઉદ્દેશને સાદુ અમે લડી રહ્યા છીએ એ ખાતર. એશિઆની કોમોને તથા તેના સુધારાને હલકા બણી કાઢનારા કાપકા સામે યદ કોમીએક દુર કરવા અમે અમારી કક્ષિત મુજબ કજુ છે. જોતે કાપકાઓ અમે સ્વીકાર્યા હોત તો ઠી જુગાવી ન શકાય એવો દાવાવજ સળગત એમ અમે એકલ માનીએ છીએ. અમ ને આરથા છે કે અમારી લડતે સુલેહ બળવવાનું કામ કરવું છે, અને લાઇ ચારો સ્થાપન થવાનો દિવસ નજીક આવ્યો છે. અમારી આવી માનવતામાં દક્ષિણ આફ્રિકાના પછા મેરા મિત્રો પણ સંક્રમત છે.

દરસવાલ એક જઘને કરી લડતમાં લાગ લડએ એવો અમારો ઇરાદો છે. હોંદુસ્તાનની મુલાકાત અમને વધારે જોર અને ઉત્સાહ દેનારી નીવડી છે; અને અહીં જે હેતુ ભર્યો આવકાર અમેને મળ્યો છે તેને યાદ કરતા કરતા કરીએ તેવાં દુઃખોમાં અંપલાવવા અમે સક્તિવાન બનશું. અમારા ચરીરમાં થાસ છે ત્યાં સુધી લડવાની જરૂર પડશે તો તેમ પણ અમે કરશું.

મી. ડેવીડ અરનેસ્ટ

મી. ડેવીડ અરનેસ્ટે તેજ દિવસે નીચે નો કાગળ લખ્યો હતો:—

હું એક નાતાલમાં જન્મેલો ખ્રીસ્તી હોંદી છું. હોંદુસ્તાનમાં મેં આજ પહે લીવારજ પગ મુક્યો છે. હું દક્ષિણ આફ્રિકામાં પરપચો છું, અને મારાં બાળક બધાં લાંબ જન્મેલાં છે. અમારો અને બીજા 'કોલોનીઅલ બોર્ડ' નો પનારો દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે પડ્યો છે. અમે દરસવાલમાં મેં હેતુ માટે લડી રહ્યા છીએ. સદુષ્ટી મોટી અગત્યનો હેતુ એ છે કે લાંબા હોંદી વિરુદ્ધના કાપ હાઓ અમારી મનુષ્ય મિ (અમે 'કોલો નીઅલ બોર્ડ' હોંદુસ્તાનને હજી એમજ માનીએ છીએ) ને અપમાન કરનારા છે. અમે પરપરાની ગાંઠથી આ દેશ સાથે બધાયલા છીએ. એથી અમને લાગ્યું કે જો આ શરમ ભરેલા કાપકાઓ અમે સ્વીકારીશું તો હોંદુસ્તાનની નામોશીના અમે જવાબદાર થઈશું. દરસવાલના કાપકાઓની સામે થવાનો બીજો હેતુ એ છે કે જો આ કાપકાઓની સામે અમે ગુપચુપ બેસી રહીએ તો આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં તેની નકલ કાપ એ રાક વિનાની વાત એમ અમે માનીએ છીએ; અને અમારું બિવિધ દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે રજુ હોવાથી અમને અને અમારા વંશજોને હલકી પાવરીપર લાવી મુકનારી, અને કેટલીક વાતે તો કાહરથી પણ ખરાબ દશમાં મુકનારી સ્થિતિને અમે શાંખી થકીએ નહીં. એટલે અમારે તો કાં મરવું અને કાં જીવવું એવી આ લડત છે. આથી અમે હોંદુ સ્તાનના લોકોને યાદી આપીએ છીએ કે 'કોલોનીઅલ બોર્ડ' હોંદીઓ ઉપર તેમ ને ખાસ ધ્યાન આપવાનું છે; અને કોમી એદતુ કલંક દુર કરીનેજ બેસી રહેવાનું નથી. પણ આથે લર કરી રહેલા તેમના કેશી બાઇઓને રાજત મળે એ પણ જોવાનું છે.

હોદ્દમાં લડતની હોલચાલ

“ઈન્ડિયન રીવ્યુ” માં લખાણ

મહારાસના “ઈન્ડિયન રીવ્યુ” ના જુન ના અંકમાં પહેલા એ લેખ દરંસવાસના હોદ્દા તરફથી છે. જેમાંના પહેલો ચાંદ નીચે એસોસીએશનના દેસપાર યએલા પ્રમુખ મી. દ્યુઅંગ કવીન તરફથી છે. તેમાં તેમણે ચીનાઓનો લડતનો સંબંધ ટુકમાં સમજાવ્યો છે. ખીને મી. પોલાક નો છે, જેમાં તેમણે ગીરમીટ બંધ કરવા ના કામદારી અસર વિશે પોતાના વિચારો જણાવ્યા છે.

હોદ્દા સરકારની લડત

મહારાસની ધારા સભાવાળા એન. મી. ફેલ્ડ પીએને હોદ્દા સરકાર તરફથી તા. ૧૨ મી જુલાઈએ સીમલાથી લખેલો નીચેનો કામળ મળ્યો છે:—

વડા ખાતાપર લખેલો તમારો ૨૭ મી જુનનો કામળ પહોંચ્યો છે. તે સંબંધે ૨૩ મી જુને ખીલારી ખાતે તમારા પ્રમુખપણા નીચે હોદ્દાએને દરંસવાસથી દેસપાર કરવા સામે જે હરાવો થયા છે તેની નકલ પણ મળી છે. તે બાબત ઉપર હોદ્દા સરકાર બ્યાન આપી રહી છે. હરાવની નકલ તમારી માગણી મુજબ હોદ્દા ખાતાના પ્રધાનને મોકલવામાં આવશે.

દેશપારીઓને મુખ્ય સરકારની સહાયતા

‘ઈન્ડિયન પ્રેટરીઅટ’ જણાવે છે કે:—

તા. ૧૧ મી જુલાઈએ રહીમર પ્રેસીડેંટ માં દરંસવાસના દેશપારીઓની ચોથી ટુકડી મુખ્ય ઉતરી તેમાં ૧૭ જણ હતા. એવું જણાય છે કે મુખ્યના પોલીસ કમિશનર તેને સેવા ગયેલ, અને મુખ્ય સરકારને ખરચે તેઓને ઉતારવામાં આવેલ. બોરાક વગેરે બીજી જગ્યાઓ પછી સરકારને ખરચે પુરી પાડવામાં આવેલ. તેઓને મહારાસ મોકલવામાં આવેલ તે પછી સરકારને ખરચે. વળી દેવકને સ્ત્રી માં બોરાકી ખરીદવા માટે બંને રૂપિયા આપવામાં આવ્યા હતા. આ બંધાને ઈન્ડિયન સાઉથ આફ્રિકન લીગ તરફથી તેઓને સાર ફૂડમાંથી ખાસ ભાડે રાખવા માં આવેલા મકાનમાં આમળના દેશપારી ઓની સાથે રાખવામાં આવે છે. કુલ મળી ૧૦૦ દેશપારીઓ હાલ ત્યાં છે.

મહારાસ લીગની ઉધરાણાની દેશીશ

આ બંધાના મુજબાન ખરચ માટે તમા તેમને પાછા મોકલવા માટે મહારાસની લીગ મુખ્ય કોશીસ કરી રહી છે. તેણે

લોકોને કરેલી અપીલમાં જણાવ્યું છે કે:— તેઓને (દેશપારી સલાયદીઓને) દક્ષિણ આફ્રિકા પાછા મોકલવાનું ખરચ રૂ. ૧૨,૦૦૦ થાય તેમ છે. એટલે જે આ માતૃભૂમિના માનને ખાતર લડનારા કમ નશીબ માણસોને પાછા દક્ષિણ આફ્રિકા મોકલવાના હોય તે હાલ જે ફૂડ જમા છે તે ઉપરાંત ખીજા રૂ. ૧૫,૦૦૦ ની જરૂર છે.

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

સોમવાર

સત્યાગ્રહી કારમ

માં મી. નારણદાસ - મીસ્ત્રી તથા તેમના સાથીઓએ કામ ઉઠેલી અને રહેવાસીઓ નો ઉપકાર મેળવા ગયે સોમવારે રવ્ન લીધી છે. મી. ફેલ્ડને એક કહે છે કે સુધા રાએ કામ સંતોષકારક કર્યું છે.

લેટા

નીચેની બેઠે ચાલુ અઠવાડીયામાં મળી છે:—

એક બસ્તો પટેલ ને એક બસ્તો વટાણા મી. આમદ અને હસમાધવ અરમીલોવાળા તરફથી; હોદ્દાનો તાકા, એક જોડાની જોડી, એક મીઠાઈની કાચળી, જે ખમીસ, જે પાટલુન, જે કમળી, જે સાદી અને ચણી કાઢને પાણી પાવાના ચણી એમ કરમરસડેરખ વાળા મી. એ. ઇ. હોટાભાઈ તરફથી મળેલ છે. પ્રીટોરીયાના મી. વી. એસ. પીલે તરફથી એક બેસ્તો બીનીસ મળ્યા છે. રિવાજ મુજબ મી. દેસાઈ જે જરનીસ્ટનથી એક પેટી મેગે મોકલ્યો છે. પોરટલેલીઝાએય તમા રોમાંટ થી પેટીઓ આવશે એવી સુચના મળી છે પણ માલની નોંધ બબર તહી હોવાથી નથી આપી શકતો. ચિંટીધી મી. પાઠકે રોકડી થી. ૧૫/- મોકલી છે.

દરંસવાસમાં હુલુ વહીલ

મી. મંજેના જે હુલુ વહીલ કામલ થયા છે તેને વિશે અહીંની સો સેસાયટી ને બહુ દરદ થઈ આવ્યું છે. તે વાર્ષિક નોંધમાં સુચવે છે કે આ બાબત તથા દરંસવાસ લઈ તેવા વહીલ કામલ થતા અડકાવવા બેઠાએ.

બોક્સઅરગમાં જુલમ

જુનના બોક્સઅરગ દેશપારીઓ દ્વારા બોક્સઅરગમાં જુલમ કરી રહી

છે. તેમને પાણી પૂરું પાડવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું છે. આની સામે હોદ્દા ઓએ પ્રોટેસ્ટ કર્યો છે, પણ કંઈ ફાદ મળી નથી. પાણી બંધ કરીને હોદ્દાને આ લોકેશનની બહાર લાંકી કાઢવાનો પ્રયત્ન છે. હોદ્દાઓ લોકેશન ઉઠશે!

જુલવાર.

પોર્ટ હલીઝાએયની લેટા

પોર્ટ હલીઝાએયથી પેટી દુવે આવી મળી છે. તેમાં નીચે પ્રમણે માલ મળ્યો છે.

૩૬ ખમીસ,

૬ સોનબેટ,

૧૬ દુવાલ,

૧૬ કમલી,

૧ ધાગાનું બંડલ,

૧ સોઇનું બંડલ,

૧ કાતર ને અંગોરી.

મોકલનારનું નામ મી. વી. એમ. સામી છે.

અવિષ્કમાં મોકલનારને અરજ કરવાની કે સલામતી કાર્મમાં કોઇ અક્કડ ખમીસ પહેરતા નથી એટલે સાદાં ખમીસજ કામ આવે.

બોક્સઅરગના એક જાપાપરથી જણાય છે કે ત્યાંના રેવ. ડેવીસ નામના એક કાઉન્સિલરે પોતાનું મકાન એક હોદ્દાને ભાડે આપેલ. આથી સુમેન નામના એક બીજા કાઉન કાઉન્સિલરે તે કમીકલ કાઉન્સિલમાં રજુ કરી પેલા રેવ. ડેવીસની કટકણી કરી. તે પછી તેણે એવો હસય કાઉન્સિલમાં રજુ કર્યો કે: (અ) કોશિયાના લોકોને ઉતેજન આપનારા કાઉન્સિલર ડેવીસના વલજુથી કાઉન્સિલે તેનાથી તદ્દન જુદા પડી જવું; (બ) મુત્રકી ખાતાના અમલદાર પાસેથી ખુલાસો માગવો કે આ શહેર બાબત ‘કાઉન્સિલ’ ના ખાતાના સંબંધમાં ‘કુલી’ ને જમીન ન આપવાની તથા તેને શહેરમાં ભાડે પણ ન રાખવાની શરત કરવામાં આવી છે કે નહીં; (ક) જાહેર સભા ભરી કાઉન્સિલર ડેવીસને રાજીનામું આપવાની હરજ પાડવી. કેમકે દક્ષિણ આફ્રિકાને બોરાનો મુત્રક બતાવવાની વાતમાં તેણે કોલી બની પ્રવ્વના વિચારનો ધાત કર્યો છે. આ હસવે રરવાનુમતે પસાર થયો હતો.

પોર્ટ ઇન્ડીયાએથમાં એશીઆ ટીક ચરચા

પોર્ટ ઇન્ડીયાએથની ઠપરાપટ્ટી (મુખતી સીપાઈરી) આગળ તેના ચહેરે સુધરેલ ખાતાના અમમદારે એશીઆટીક સવાલ ના બારમાં એક હેવાલ રજુ કર્યા છે તેનો હુક સાર તીએ મુજબ છે :-

મામમાં ખાટકીની રિયલિ દિવસે દિવસે ગભીર પ્રકારની ચતી જાય છે. કાઉન્સિલે જાહેર ખાટકીખાનાં કતલખાટે બધાંને અમલદારે એશીઆટીકને ઉત્તેજન આપ્યું છે. કેતલના કામ માટે ધામધર જોઈતી રચના રાખતાં તેમને ખાતગી કતલખાટું પાંચતું પડે, અને તેમાં ખરચ વધારે થક જાય તેથી એ ધંધામાં થોડાજ દાખલ થતા, પણ દોરપો રેશને જાહેર કતલખાનાં બધાવવાથી ખાટકાને એક દુકાન રાખવાનું જ ખરચ રહ્યું. આથી થોડી સુધીવાળા માણસોને આ ધંધામાં દાખલ થવાનું મળ્યું.

૧૯૦૬ની સાલમાં પોર્ટ ઇન્ડીયાએથમાં ૨ એશીઆટીક તથા ૫૦ ગોરા ખાટકી હતા. સારથી રહેતે રહેતે એશીઆટીક ની સંખ્યા વધતી ગઈ છે, અને ગોરાની ધટતી મધ છે. પરિણામે હાલ ચહેરમાં ગોરાની સંખ્યા વધીને ૨૭ ઉપર આવી ગઈ છે, ત્યારે એશીઆટીકની સંખ્યા વધીને ૨૩ જેટલી થઈ ગઈ છે. હું એશીઆટીક તરફ ઇન્સારી થવા મગ્યું છું, અને તેથી એમ નહીં કહું કે વધારાના અઢાર એશીઆટીકએ હાંકી કાઢવાથી પ્રેરીસે ગોરા જોઈ શક્યા છે. કેટલક વેપારની મંદીને લીધે જોઈ શક્યા હશે; પણ એટલું તો હું એક્સ મનું છું કે ગોરા ખાટકીની સારી જેવી સંખ્યાને એશીઆટીકને લીધે ચાલ્યા જવું પડ્યું છે. કેમકે તેઓનાથી એશીઆટીકની સાથે હરીફાઈમાં જીતરી શકાય નહીં.

૧૯૦૬માં એશીઆટીક અને ગોરા ખાટકીએ એ જ કતલ કરી હતી તેના આંકડા તપાસતાં જણાયે છે કે એ રોજગાર નો જથ્થો લાગ એશીઆટીકના હાથમાં છે. તે જથ્થો આગતો વેપાર તેઓ એશીઆટીકમાં કરે છે એમ પણ ધારણું નહીં. કેમકે ચહેરમાં વસ્તા એશીઆટીક પણ ખર્ચ તેનો ઉપયોગ કરતા નથી. તેમ જો વેપાર કરેડ અથવા કાફર લોકોમાં થાય છે એમ પણ નહીં. મેં બારીક તપાસથી જોયું છે કે તે વેપાર ગોરા

લોકોમાં થાય છે વળી અને અમલો થાય છે કે વધુ સાધના પહેલા વધુ માસમાં તેમના રોજગારમાં વધુ ટકાને ગઈ સાતથી વધુ વધારો થયો છે. ત્યારે ગોરાએ એ તેજ મુદતમાં ૧૦૦ જાનવર એ.ઈ. કતલ કર્યા છે.

હવે ગોરા અને એશીઆટીક કસાઈ પેતાની દુકાનો એક સરખી રચના રાખે છે એમ ઠણુક કરીને પણ ખતાવી શકાય છે એશીઆટીક સાથે ગોરાને હરીફાઈમાં ઉતરવું અસંભવિત છે. જો ગોરા એશીઆટીકથી જોઈતામાં જોઈતા પાંચ છ મણો વેપાર કરે તોજ ટકી શકે. જો એશીઆટીક મહીનાના પા. ૫ બચાવી શકે તો તે ધનવાન બની જાય છે, અને એશખારામથી પોતિતું ખરચ કાઢતાં પણ કાંઈક ફાળસ પાડી શકે છે. ઉપર જણાવેલા ૨૨ એશીઆટીક ખાટકીખાના ના મલીકોમાં ફક્ત ત્રણ કુટુંબકનીલા વાળા છે, બાકીના વાંદા છે. હવે આ ત્રણ જો માસીક સાલુ બરે છે તેટલા બાકામાં કોઈ ગોરા ખાટકી કુટુંબવાળો કદી રહી શકે નહીં, ત્યારે અઢાર વાંદા જો તો એક એકજ ગોરાડી રાખે છે, અને કેટલીક વાર એક ગોરાડીમાં બીજા સાથીની સાથે રહે છે. કેટલીક વાર પોતાની દુકાનના વાડામાં એક નાની યુપ ડીમાં તેઓ રહે છે. વળી તેઓની રહેણી બહુજ ઉતરતી હોય છે. આવી ગિરવાળથી હરીફાઈમાં દેશના ઉપયોગી ગોરાએ નમણું પડે એ જાણ પણ મુશ્કેલ માટે કમનસીબીનો દિવસ કહેવાય.

વળી આ લોકોનું દુકાનનું ખરચ અત્યંત એણું છે. ગોરા કતલખાના પરથી દુકાને લઈ જવા માટે ૧૮ ગાડી અને ૧૬ થેડાઓ છે, જેમાંના જેજ એશીઆટીક વાસ્તે છે ત્યારે બાકીના ગોરા માટે છે. કતલખાનામાં એશીઆટીક તરફથી ૨ ગોરા અને ૮ કલસક કનક કરનારા છે, ત્યારે ગોરા તરફથી ૬ ગોરા ને ૨૪ કતલ કરનારા છે.

એશીઆટીક આ નોઠરોને પા. ૧૦-૧૦-૦, મહીનાના બરે છે ત્યારે ગોરાએ પા. ૧૦૦-૩-૦ બરે છે.

એશીઆટીકમાં ગોરાના જેટલી રચના તા નથી. તેઓ દુકાનને પણ ગોરાની પેટું સુપડ રાખતા નથી.

એક એશીઆટીક કસાઈની દુકાનમાં કાઉન્સિલે વગેરે સુધા માટે વપરાતે લુગડા નો કટકો, દુકાનમાં ગોરા ટાંગવાના બાઈકીવા, તથા દુકાનમાં વાપરતા બાકા ના કટકા અહીં કાઉન્સિલેના જોરામાટે

મેં રજુ કર્યા છે. તેવી મંદીમાટે મે તે મણુકને ૩-૨૬માં ખડો કરી સમ્મ કરાવી હતી. હરીથી તેજે દુકાન ઉપાડી છે. આવા માણુકો બીજાકુલ લાઈસેન્સ ન મળે જોઈએ.

જાહેર રસ્તાની કચરાની પેટીમાંથી ચુડી કાઢેલા કામળો તેઓ ગોરા વીંટ વાના કામમાં વાપરે છે. તેમ ન કરવા એ લોકોને વારંવાર ચેતવણી આપેલ છે પણ તેઓ ખ્યાન આપતા નથી. વીંટવાના કામ માટે જે ખખ, વચર જાપેલા અને વચર વાપરેલા કામળો વાપરવા એવો કાયદો કરવાને સરકારને કહેવામાં આવ્યું છે.

રંગદવેષ સામે પોકાર

એક વિદવાન લેખકના ઉદગાર

(અમા અંકથી ચાલુ)

આની સામે એમ એકદમ ભોલી દેવા માં આવશે કે હીંદુસ્તાનમાં એકજ કામ નથી, પણ બધી છે. પણ મીનમાં ક્યાં એવું નથી? જાપાનમાં એક કામ હોજ નહીં જો બધા યુરોપીઓ એશિ આવાસી માત્રનો અણુગમે રાખી તેઓને અમ્મ રાખવાની વાતો કરશે, તો પછી એશિઆવાસીઓ કોમીએડ જુવી જાને એક થઈ જાય તે દિવસો તેઓને જોવાના છે એવી ખાતો રાખવી. યુરોપના લોકો એ લંચી રિયલિએ ઝડવા પ્રયત્ન કરવાનો વખત હવે એકજ આવી પહોંચે છે. એશિઆના લોકોના રીત રિવાજમાં તફાવત હોય તે સમજતાં છતાં તેઓ ઉતરતા છે તે ખ્યાલ ઊડી દેવાનો છે; અને બ્રિટીશ પ્રજામાં પણ અમુક વરચ સ્વતંત્ર અને અમુક વરચ તાબેદાર જેવા બે વરચ મણવાનો ખ્યાલ પડતો મુકવા નો છે. અત્યારે વિચારવાનું એ છે કે આપણે એમનેએમ સ્વતંત્રતા આપી દેશું કે એશિઆના લોકો સ્વતંત્ર થવા સાર આપણી સામે લડાઈ કરે ત્યાં સુધી ખોજારણું? તેઓ તો ચારેકારથી તેનો હાલો કરી રહ્યા છે. આપણે બધી વખત જોઈએ છીએ કે અરસપરસ વિનય જાળવતે તેઓ દિલોજનીથી મહેનત કરી રહ્યા છે. (આ બાબતમાં મિત્રનું લખેલું 'ઈન્ડિયન પ્રેજેન્સ' નામનું પુસ્તક જોવાની લેખક લાલમણુ કરે છે.) તે સ્વતંત્રતાની માગણી કરે છે; અને તેનો તે તદ્દન કાઢાર છે. જો

તેને સારું લાગતું તે આદરે તો સાચ તેની તરફ રહેશે, અને આપણે તો જુદા નાજ સાચી હકીકત. પણ સ્વતંત્રતા હદી આશમારી કરીને નથી મેળવી શકાતી. રમદવેષ નાબૂદ કરવાનો સહુ થી સરસ રસ્તો એ છે કે સરખાપણનો પોતાનો હક આમળ કરવા કરતાં સામે ના સખસતુ સરખાપણ સ્વીકારવું. જે માણસ આત્મભય આપે છે તેજ આત્મ માનો ઉદ્ધાર પામે છે; એટલે કે જે આદમી જન કેસાની કરે છે તેજ જન ની બેહરતી પામે છે. જે નાજણી પ્રજા ના લોકોને પોતાની સરખા શેખે છે તેજ માણસે પોતાના હકોને જળવી રાખતાં જાય છે. જ્યારે સરકારનો આમ સમ જતાં શીખશે, ત્યારેજ સહેનશક્તને મજા જુતી આપવામાં તેઓ વધારે લાપકાત લાગા જનશે. બીજા બાણ્યે એશિયા ના લોકો પણ જ્યારે આવુ જ સમજતા થશે, અને તે મુજબ પોતાનાજ મુલકમાં વસતા થશે ત્યારે સરકારોની પીડા તે જોને રહેશે નહીં. પણ તેમ ચાલ તેજ માણસ તેઓએ તેઓના ગોરા (મિત્રો) સાથે રાખવાનો છે. તેઓનીપર એ તેટલો નિરસ્કાર અને જુલમ જુગરનો હશે તોપણ કેટલાક ગોરાનો દિલસેજી કરાવનારા રહેશેજ. દેવની હજીયાથી કહાય તેઓના દુઃખનો વખત લખાશે, અને તેઓના દુઃખનો તેટલો વખત જહો જલાલી પામશે. "હતાં તે એશિયા વાસી પણ બળીઆની સાથે પોતાનો વાજબી હિસ્સો મેળવશેજ; કેમકે તેણે પોતાના આત્મનો ભાગ આપ્યો હશે." જુરાની સામે પણ જુરા ન ચડું, તેજ આદરે અને ન જીતી શકાય તેવા નિયમ છે. રમદવેષના સવાતુ નિરાકરણ તે માંજ રહેલું છે. પણ તે નિવેડો આવે તે પહેલાં એશિયાના લોકોએ પોતાથી ઉતરતાની ઉપર ઉચાપણ જાતજવાની, અને ચડીવાતા લોકોની સાથે સરખાપણ મેળવવાની બાજબાજી બંધ કરવી પડશે; એટલે કે પોતાના આત્મનો ભાગ આપતાં—કદાસી, વીરકત જનતાં—શીખવું પડશે, અને તે મહાત્મ શિક્ષકને બતાવે રસ્તે ચાલવું પડશે.

સંપૂર્ણ.

કેપમાં હાજર થતાં એક રશિયાઈ મોરાના હોકાને અટકાવવામાં આવેલ તેનો ઉલ્લેખ મોરમાં જતાં સરકારના મમ ને વાજબી કાવવામાં આવ્યું છે.

રશિયામાંથી ચલુદીઓનું કાસળ

નિરપરાધી રૂંક લોકોની તગડા તગડો

રશિયામાં કોમી અદવતને લાંબે ત્યાં ના ચલુદીઓ ઉપર જે કેર વસતી રહેશે છે તેનો ચિતાર એકાન્તપરમના 'જુલમ કરેનીકલ' માં આપવામાં આવ્યો છે. આવીજ કોમી અદવતના બોગ થઈ પડેલા દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓની જલ્લ માટે એમે તેમથી કેટલોક હેવાસ બહોં આપીએ છીએ:—

કીફાતેથી લગભગ ૬૦૦૦ ચલુદીઓ ને હાંકી કાઢવા છે. તેઓ બહોં બાગે કરીજ હેવા છે. બહુ તો આમને સીમાડે આશરા વસતા બરફ છે. આમમાંથી દરરોજ ટોળાં ને ટોળાં તાર લઈ જવા માં આવે છે.

એમેલેસ્કના ગવરનરે કેટલીક હથીવાર બંધ દુકડીઓને તથા જુલા જનસુને ચલુદી લોકોને મુલકમાંથી હાંકી કાઢવા ત્યારે તરફ મોકલેલ છે. આ દુકડીઓ કેટલાક ન્દાનાં મામડાં તથા સહેરોમાં ફરી વળી છે. દરેક સ્થળે ચલુદીઓના ધરને ઘેરી, તેની ઝડતી લઈ ધરનાં બંધાં ને પકડતામાં આવે છે. મામડાં ચોખ્ખાં કરી પછી જામલો ઘેરે છે. ત્યાં બહુમલો પુકા, મોળીઓ વધાવી આ વિગતી દુકડીઓ જંગલમાં સંતાઈ રહેલા ચલુદીઓ ને પકડે છે. આજ જંગલમાંથી ૬૦ ચલુદીઓને પકડવામાં આવ્યા હતા. એક પ્રમણ્ડ એખ્ખું કરી આ જુલમી સવારી બીજા પ્રમણ્ડપર ચડાઈ કરે છે. કેટલાક ચલુદીઓ તો માત્ર મીલકત હોદી દખને આમળથી નાશી છુટે છે. પોતાના જનતા માં જાજા ચલુદીઓને રાખવા દીધના વાંક માટે એક પોલીસ ઉપરીને પરતરક કરવા માં આવ્યો હતો. બીજા કેટલાકના તેવા વાંકસર જુલાસા મ માવવામાં આવ્યા છે. લીજુમાંથી ૫૦ ચલુદી કુટુંબોને આલ્યા જવાનો દુકમ મળ્યો છે. સેંટ પીટરસ પરમમાંથી ૩૭ કુટુંબોને દેસનિકાલ કરેલ છે. હકાટેરીનારવા હલાકાના દરેક મામે માંથી આ સોળેને કાઢી મુકવાનો દુકમ અપાઈ ગયો છે. હરકુટરકના ગવરનરે જનરલે શીરોસ્પાઠ સરેવરતી આસપાસ આ લોકોને વસવાની મનાઈ કરી છે.

એરીઓહ બાગે ૬૦૦ ચલુદી ધરે તથા જંગલમાંથી નાજુક બંધાં છે. બહુ માણસે પણ તે આવના ભોગ થઈ

પડેલ છે. આ આગ જુલમ રહી કે તરતજ તે જ સહેરના બીજા ચલુદી લતામાં જબર દરત આમ લાગી. એક સપાટામાં ૨૫૦ મકાનો ખાખ થતાં. એમ માનવામાં આવે છે કે ચલુદીઓ સામેના વેરનું આ પરિણામ છે.

કીફાતેથી જુલુ લોકોને હાંકી કાઢવા બાળન ચિટિક બોરક એવ ઉખુડીને બરોસાદાર ખજર મળ્યા છે કે હાલ સુધી માં ૧,૧૦૦ કુટુંબોને (૬૦૦૦ માણસોને) ચલ્યા જવાનો દુકમ મળ્યો છે. અમુક અમુક જાતના બંધા મ.જુસોએ નિકળી જુલુ એવો દુકમ નીકળ્યો છે. જે ચલુદી ઓ બહુ ન્દાનાં કુટુંબવાળા છે અથવા બીજાક કુટુંબવાળા નથી તેઓએ, અને જેઓ દસાલી અથવા આડત ઉપર માંડ ગુજરો કરે છે તેવા લોકોએ દુકમ મળતાં ૪-૫ દિવસમાં નિકળી જુલુ. પાંચ અથવા વધારે માણસોવાળાં કુટુંબોએ ૧૪ દિવસમાં નીકળી જુલુ. અપમ, કારીગરે અથવા તેની વિધવાએ પણ તેટલાજ દિવસ માં નીકળી જુલુ. આમાં રાડી, મેવો વગેરેના ફેરીઓએનો પણ સમાવેશ થઈ જાય. બહુ મરીમ હોય તેવાઓએ તુરતજ ચાલ્યા જુલુ. આખાના બહુ લોકે રહીસ તરીકેનો હક સાખીત કરી આપવાની આશાએ સાવ નિરાશ નથી થઈ ગયા. આખરે કેટલા લોકોને વામ હોડવું પડશે એ બહુતરી કરવી મુશ્કેલ છે. દેશપાર કરવામાં આવતી એક ચલુદી કંપાએ જુલમ ન સહન થઈ શકવાથી હોડતી રેલગાડીમાંથી જુરકો મારી આપવાત કવેલ એ વાત ઉપરથી કીફના ચલુદીઓની દયા નો ખ્યાલ સહજ બંધાઈ શકશે. કીફની મુજબ બીજા કેટલાક સહેરોમાં પણ ચલુદીઓના પર સીતમ જુગરો છે અને જુગર છે. હકાર કરવામાં આવેલા ચલુદીઓ પોતાના ગામમાં બરાઈ ન જાય તે સાર રહેલોકામાં ચોડી પહેરો રાખવામાં આવ્યો છે. કેટલાક નિરપરાધી ચલુદીઓ વેપાર અરથે ત્યાં જતા હતા તેઓને પોલીસની રૂબરૂ હાલ કરવામાં આવ્યા હતા, અને કાયલ પણ કર્યા હતા. એક રશિ આનો ખીરતી ચલુદીઓને પકડ કરેલો હતો તેને પણ સખત મળ કરવામાં આવેલી. પોતાસે ઉપદાનું કહેલ કે "રશિયાઈ દેશજકોના કામમાં વચ્ચે પડવા માટે તે એજ લાગેલો છે."

જે ચલુદીઓ સંપુરક હકાર રહીસ છે તે પણ પોતાની મેજે બાગી જાય. હાલ લાવવાના કાયલમાં માત્ર હેવા એક દુકમ છે. નીલલી (મામગી) નર.જે

મીથી સેંકડે માંડ આર યદુદી બાળકોને ઉપલી નિશાળોમાં દાખલ થવાની પરવાનગી મળે છે. કેટલીક વેગરીયાળાઓ જે ખુદ યદુદીઓનાં નાણાંથી ચલે છે તેમાં પણ તેઓના બાળકોને માટે મોટી સુધીયતો છે. પરિણામે યદુદી યુવકોમાં આપકાલ નો દર હદથી ન્યારે ઘટ પડ્યો છે.

ડરમન ઇડિયન યુનિસીપલ મારકેટ

ડરમન ટાઉન કાઉન્સિલની તા. ૧૫ મીની સભામાં કામગીરી બમામજુ કરી હતી કે વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટવાળી મારકેટન ધણીને કાગળ લખવો કે તે મકાનમાં મારકેટ બસવાનું ૪૮ કલાકમાં બંધ કરવામાં આવે; અને તે મુજબ નહીં થાય તો કાયદા વિરુદ્ધ તે મકાનનો ઉપયોગ કરવા દેવાની તકસીર માટે તેના પર જપ્તી મુકવામાં આવશે. વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટવાળી મારકેટ ચલાવવાને મોકલી પર મીટ આપાએલી તે ખેંચી લેવા કોર્ટની લખેલા કાગળના જવાબમાં હારમરસ એસોસીએશનના વધીએ લખ્યું હતું કે હોદી ખેડુત (ફાર્મર) ના લાભ માટે બંધાએલી મારકેટ તેમને સોંપવામાં આવશે કે તરતજ તેઓ કાઉન્સિલના હુકમ મુજબ ખુશીથી વરતશે.

હોદી બકાલીઓના બેચકોટના વખતમાં ગોરાઓએ બકાલાની ફેરી ફરવા નીકળી પડ્યું જોઇએ અને હોદી લોકો તેનો એકઠથો વેપાર કરી રહ્યા છે તે બટકાવવો જોઇએ એવી જાણમાં ચાએલી સુચનાના જવાબમાં એક ગોરા બકાલી 'મરકયુ' માં લખે છે કે:-

હું જાતી અનુભવથી હું 'હુ' કે કાલની સ્થિતિમાં ગોરાઓને બકાલાની ફેરી ફરવી પાસવે એમ નથી. પહેલાં તો ગોરી ઓરતો ગોરા ફેરીમાન સવારના ૧૦ વાગ્યા સુધીમાં આંતરે હજીતી નથી. કેમકે તેઓએ તેટલા વખત સુધીમાં બરાબર કપડાં પહેર્યા હોય નહીં. હોદીઓની બાબતમાં એવી નહતર નથી. બીજું એ કે ગોરાઓની પાસેથી માલ લેવા તેઓ પસંદ કરતી નથી. કેમકે તેવા ધંધામાં ગોરાને ઉત્તેજન આપી હોદી સાથે તેઓને હરીફાઈમાં ઉતરવા દેવામાં હલકાઈ સમજે છે; અને એ ધંધો હોદીને જ છે એમ માને છે. વળી હોદી આથે મોકલે કરવો પણ તેઓને મળે છે.

એક વખત હું ફેરીએ નીકળે ત્યારે હમાની ખાતર મારી પાસેથી પેની પેની બરીદી ફેરી નહોં આવવા 'મીલીસો' એ જમ્યુનું અને મારે પાકડેકની કિમ્મત નું ચકાસું ફેરી દેવું પડ્યું. એટલે સડો આપણા પોતાના ઘરમાં છે. વગેરે.

મારકેટ બેચકોટ સખાંથી સ્થિતિ ગયા આવાલીઆની આપરે હતી તેવી કાયમ છે. વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટવાળી મારકેટ પર હજુ જપ્તી મુકાઈ નહીં. ને તે આવાલીની પેઠે જોતો તેનીજ ચાલુ છે.

કવિતા

કા. આ. મંડળની દેહરી મીલીંગમાં મી. શેખ મહેતાએ નીચેની કવિતા ગાઈ સંભળાવી હતી:-

સંપ (મધ)

સાખી.વીરોને હમેશાં માન આપી, દેહનીસેવા, બળવે કાઢીવાળી, વહાલાર સદા એવા, મજલ-અમારા હોદીકાઠાએ, બદલે બોધ,

વસો સંપે, તો શો છે બદર બુખતો સુલમ કરતાં, થર થર કંપે-અમા.

શા. જમત માંનરમતેજીવા, જીવેજોકામનેકરે, તથા જીવા જમતમાં જે, તડાપાડીરજાઓ, ગા. વીંજુટાં મીનુ વારીયા, કરોતે, શીરીતેજીવે,

જુદાઈકામનીએવી, કરોતો કેમકરીજાં પે-અ. આ. જુદાઈકામએવે, જુદાઈવખેનહોંઆપે, બનેહોંવ વીરકેદુરમન, સદા સુખસંપને રાખે,

ગા. સંપના બખતર, પારણુ અખપર, કરો મારે બલે ખંજર.

બસર નવ ચાપ, કસો કમર, રામે એ સંપ રાખો લ કે-અમા.

શા. આઠશમાંતારાઉગે, અંદ્ર તો ટાકાકરે, તેમ કુસંપમાં સંપનો સુરજ, ઉગેતો દીવળે,

તમારેસંપરૂપીતાજ, પહેરેજોદેશકામતોઆજ તે રાખે નીચ કરોડની લાજ, વળીબુનીઅન વહી હંફે-અમા.

શા. ખરીલીધી ફાંડીએ એક જમવવા સંપની આંકે, ધરોધરસંપનીબીજા, મળે તોગમ્યબવનીછેક.

સત્યામહ સ્તિષે જુલમી સરકારનો વોકો દી બેઠો આવાર, આવારમારપારા, લાગીદરીયામાંઅવારજ દાવ ગરીબોની, સફુથી ભુરી છે,

એથી કસાઈની, ફડી છી છે, જુડીઆખાડાનીપાર, ધારમારપારા, લગી દરાંસવાલીઓને, અખર વહાલી,

હતી તો બેઠા, કંઠમાં ચડી, બુડે તાપીએ અખરમાર પાડ્યો આપરવાળો. આ નંબરની આખા. મારે, મંડળ પ્રયત્નો કરે શીર સાટે, બેખમખેડીને અપારઅપારમારમારલાલી.

મહેતાજ જુલમની માઠી ફના જે, ધર્મ શાસ્ત્રોમાં એની મના છે, બેઠા નસારીને, પાર, પારમારપારા-ગાળી.

નાદારી કાઉન્સિલ નોટીસો વગેરે

(ગ્રેવીન્સીયલ એજેન્સી)

ડરમન પાસન સીટન. દુકાનદાર એમ. એસ. સોલવાની મીલકત ધોમસ બારડો અને સનની અરજી ઉપરથી કચી બામાં લેવામાં આવી છે.

મારિસઅરમના દુકાનદાર આમદ સાહેબની મીલકત નાદાર તરીકે બહાર કરવા તા. ૧૩મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજી કરવામાં આવીશે.

મારિસઅરમના દુકાનદાર મહમદ સાહેબની નાદાર મીલકતના સખાંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટમાં રજુ થયા છે, જ્યાં તે તા. ૧૩મી સપ્ટેમ્બરે સુધી તપાસણીમાટે ખુલ્લા રહેશે.

લોપર ટયુમેલાના ખેડુન વીરાસાખી નતનની નાદાર મીલકતના સખાંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના માર્ટર આગળ રજુ થયા છે, અને તેની નક્કર રેગર માઈસ્ટરેટ આરજી રાખવા માં આવી છે જ્યાં તે તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બરે સુધી તપાસણીમાટે ખુલ્લા રહેશે.

રેગરના દુકાનદાર ઇસપ કુસેન પટેલની નાદાર મીલકત સખાંધમાં ટરગી આલંચરટ એ. સુદર બહાર કરે છે કે લેજુદારોની ખાસ મીલીંગ તા. ૨૫મી આગસ્ટે ડરમન માઈસ્ટરેટની ઓફીસમાં બરાશે.

નામનાર ડયુક એવ કોનોટની નાતાલની મુલાકાત વખતે જેણે માનપત્ર આપ્યું હતું તેણે તા. ૨૮ મી સુધીમાં નાતાલના એડમીનિસ્ટ્રેટરને બહાર કાંડુ એવા ખગર રચાનીક ઇનાઓમાં પ્રતિરૂ થયા હતા. સાથે એવું પણ જાહેર થયું છે કે માનપત્રના મારિસઅરમ તથા ડરમનમાં અપાસી

ટ્રાંસવાલનો રેલવેમાં કાળા લોકોની તકલીફ

જોડાનસબરમના કાળા લોકોમાં મી. શીલીપ રેલવેથી કરીને પ્રખ્યાત પાધરી છે. તેમણે રેલવેડ ચારલસ શીલીપના હાથ નીચે અશ્વખાતામાં બહુ લાંબો વખત થઈ જોડાવવા છે. ગયા માસમાં પ્રારથના કરાવવા અરથે તેઓ રેલમાં બેસી રીડીપોરટ જતા હતા. સેન્ટ્રાલ રેલવેના આગળ ટીકીટ તપાસનારે મી. રેલવેથીવાળા કાળામાં આવી ટીકીટ તપાસી. તેની સાથે ફેટલાક ગેરજો બેઠા હતા તેથી તેને (મી. રેલવેથીને) બીજા કાળામાં બેસવા કુકમ કર્યો. સાથે બેસેલા ગેરજો લોકોએ પણ તે સામે વાંધો લીધો અને તે કાળા માથુસ હોવા છતાં તેઓની સાથે મુસાફરી કરવાને લાપક છે એમ જણવ્યું. પણ ટીકીટ તપાસ નાર માન્યુ નહીં, અને પોતાનો કુકમ અમલમાં મુક્યો. આની સામે મી. રેલવેથીએ ફરિયાદ કરી હતી. રેલવેડ ચારલસ શીલીપે પણ તે વાતને કપાડી લીધી હતી. પરિણામે ચીફ ઇન્સપેક્ટર તરફથી મી. શીલીપને જવાબ મળ્યો છે કે:—“નેટીવ પાધરીના સંબંધમાં બનેલા બનાવ માટે બહુ દીક્ષીર છીએ. ટીકીટ તપાસનારે નવો માથુસ હતો તેની સામે ચાલેલી ફરિયાદથી તેને ખર તરફ કરવામાં આવ્યો છે. કાળા લોકો સાથે ચોખ્ખી રીતે વરતવામાં આવે એવો બનતો પ્રતલ કરવામાં આવશે કે નેથી ફરી આવો બનાવ બનવા નહીં પામે વગેરે”.

જીલ કાપસ કે પમ મુલ પાડવાનું અફવાનીસ્તાનમાં અસાધારણ નથી. બહુલે લગાડ, કે જીલ્લા જેવા મોટા મુલક તે શું પણ જીલ્લા તેલ. ચોરી, વગેરે માટે પણ ત્યાં એજ કિસમની બહુ વધારે સખત સજા થાય છે. એક કાણુલી લડિ યાસાએ જોળા વજનની રાંદી બનાવી પોતાના ગાદોને ગવાથી તેને તેની બહી માંજ ભૂંજ નાખ્યો હતો; જે હાથ વડે નારો ચોરી કરે તે હાથો કાપી નાખવામાં આવે છે; જે કુલ્લાએ રજા તરફ બેવડાકરેલી વાતો ફેલાવે છે તેમના મ્હેં સીવી લેસમાં આવે છે; અને પ્રખ્યાત રાજકન પાને કુશરાએને પોત્રાદના પાંચ રાંઓમાં બંધ કરીને જે પાસીમાં તેઓ કુલ્લાદ યજ્ઞવતી પહોંચ ત્યાં મુખે ખાસી મરના છે. હી રામાં આવે છે.—સરત એ.દ.વર.

નાતાલમાં લાઇસેન્સ કેસ

પોરટ સેપ્ટેમ્બરના જાવ મહમદ નામ ના હજીપદીઅનને લાઇસેન્સ અમલદારે લાઇસેન્સ આપ્યું હતું. તેની સામે આમુજી ઇચાર નામના હીદીએ વાંધો લઇ લાઇસેન્સ પોરટ આગળ અપીલ કરી હતી. પોરટ લાઇસેન્સ અમલદારના ચુકાદાને રદ કરી લાઇસેન્સ અરજીનું પોરટ આગળ ૩૧ સ્કીઓ બાંધે લાઇસેન્સ આપવા વિરુદ્ધ એક અરજી રજુ કરવામાં આવી હતી, તેની સામે લાઇસેન્સ અમલદારના વકીલે વાંધો લીધેલો છતાં તે કાપસ કરાવેલી. પોરટના ચુકાદા વિરુદ્ધ જાન ક્રમ્મદ તરફથી સુપ્રીમ કોર્ટમાં કેસ લઇ જવામાં આવ્યો હતો. પોરટ પાછળથી ૩૧ સ્કીની અરજી કાપસ કરેલ તે ન થઇ શકે એવું કોર્ટે ઠરાવ્યું, અને પોરટનો ચુકાદો રદ કરી અરજદારના લાઇસેન્સ ચુકાદો અપાયો.

વેરલમ રમશાન ફંડ

વેરલમવાળા મી. ધનંજી રામજી તા. ૧૧-૮-૧૦ના મેજ લખે છે કે:—વેરલમ રમશાન ફંડનો કિસાબ મને તા. ૧૦-૮-૧૦ના સોંપવામાં આવ્યો હતો. તે કિસાબ નમ્બર રકમ પા. ૪-૨-૬ અને મળી હતી. તેના ખરચનો કિસાબ નીચે મુજબ છે:

રમશાનની જમીનનો કબજો કરવા સાફ લાકડાના રથલ ૧૩/૮, કોલદાર ૧/૬, પારખવાપર બ. ર ૧-૬-૦, પ્યેનવાપર પા. ૧ ૧૨/૮, કાંદી વાંઠી રા. ૧૫ ૩/૧૧, મજુરી ખરચ ૨/-, ટુળસી રોપાવવાના ૨/-, જમીનમાં પાસ મરાવવાના ૧/૩, તથા પોટલના ઝાડ રોપાવવાના ૩/- મળી કુલ ખરચ પા. ૩-૪-૧૧ થયો છે, અને આજીને બેવેન્સ ૧૮/૪૧ છે. આજીને મુધી આ સોનાપુરસાં બે અગિયાર થયા છે. ફંડ લાઇસેન્સને વિનિતિ કરે છું કે સોનાપુર ના ઉપરાધ્યા લીસ્ટમાં જે લાઇસેન્સ રકમો નોંધાવી છે તેઓ કૂપા કરીને તે રમશાન ફંડના સેક્રેટરીને ભરી દેશે, અને તે માટે રસીદ લેશે. ફંડમાં પૈસા ની બહુ જરૂર છે, કેમકે હજી અર લાકડાં ભરવનું ધર બંધિવાનું છે. તે તે જલ્દી કરવામાં આવશે એવી આશા છે. ફંડ આજીને કાંદી પાસેથી રજા સર્કલ કમિટી માટે ફેડા વખત સર મુલક જવાનું છે.

પરચુરણ ખખરખો

માલિકવરનથી એક લખનાર જણાવે છે કે ખખરના મી. જીનું નામ મહાગાને તાં તા. ૧૩ મીએ કથા પ્રસંગેને મેળા વડે થયો હતો. જે વખતે શીયુત અંગા રામ મહારાજને આશ્રમથી ધરમ ચર્ચા કરવા વારતે બોલાવવામાં આવ્યા હતા. મેળાવડામાં લગભગ ૧૫૦ માથુસ હાજર થયેલા. તેમાં રચનીક ઉપરાંત આશુ બાપુના ધણા મહારથો હતા. મી. કં-દાખ, મી. મંગળ, કાકુરદીન મહારાજ, રામદાસ મહારાજ, તથા ડરબનવાળા કમળનથન મહારાજ વગેરેએ ધણો ભિમ ગ બતાવ્યો હતો. રા. અબારામ મહારાજને ધરમ બોધ આપ્યો હતો. તે દરમ્યાન તેમણે પરોપકારી દેશ લોકોનાં કમો વિષે પણ કેટલુંક વિવેચન કરેલું. ધરમશાઓનાં તથા અનુભવી સાતોની વાણીનાં દ્રષ્ટાંતો આપી તેમણે લાપણુની રસીકતા વધારી હતી. રાત્રીને ધણો ભાગ ધરમ ચરચા માં ગાલો હતો. બોજનાંદિ લઈ રવિ વાલે સુમારે સહ પોત પોતાને રથને વિસ રજ થયા હતા.

રેલવેથીએ એક લખનાર જણાવે છે કે કેપટાઉનવાળા મી. અર્બુસ કાદર ને તેમના જન્મ દિવસની શુભાશીમાં રેલવેથીએ જાણ મી. ડવેર લામજીએ લાં લીમ ની આશીર્વામાં એક મીજલસ આપી હતી.

જરમીસ્ટનથી આગળ ગુલામદાસજી લખે છે કે તા. ૨૮મીએ જનમાણી છે જે કિસાબ જરમીસ્ટનના મંદિરમાં પધા રવા સર્વે હીંદુ જાહેરને આમ ત્રણ છે.

એક લખનાર જણાવે છે કે પ્રેસપેક્ટ હોલ ખાતે હીંદુ સનાતન ધરમના નામથી એક મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે.

થોડા વખતાર જોડાનસબરમમાં બે કક્કરડ જીનનીઆએ ફાડક પરમ પોરટ કોરીસે મુખ્ય રસ્તે ચઢીને જતા હતા. તેમને પોલીસે ન જવાનું હતું. પણ તે તેમણે માન્યું નહીં, તેથી તેમને પકડીને એક એક પાઈડના બેમ ઉપર છોડવા બીજે કિસે તેમણે ૬ વગે ફેસ્ટમાં હાજર થઇ કેટલીક વાર રહ બેઠા, તે તપાસ કરી તો તેમને કહેવામાં આવ્યું કે તેમના બેમ જરૂર કરવામાં આવ્યા છે! આ ખાતલમાં તપાસ કરવા કક્કરડ લોક ના મડળને મુચતા થઇ છે.

ચાલુ વરતમાન

ડરખનાન ટરામ ખાતા તરફથી આઠ દરેકલરો આપવામાં આવે છે.

નાતાલની પ્રેવીન્શીયલ કાઉન્સિલની ચુટણી તા. ૧૨ મી ઓક્ટોબરે થશે એવું જાહેર થયું છે.

યુનિયનફેલોસ લાઇનની સ્ટીમરોએ પુરવ આફ્રિકા રસ્તે યુરોપ જવાની સરખાત કરી છે.

કેપટાઇન સેંટરલ ડીવીઝન તરફથી યુનિયન પાર્લામેન્ટના ઉમેદવાર તરીકે મી. જે. ડબ્લ્યુ. જેમર બહાર પડેલ છે.

સ્થાનિક છાપામાં એક ખબર ઉપરથી જણાય છે કે ડરખનાનમાં એક એરપોર્ટની સીધવાનો કલાસ છે, જ્યાં દર સોમવારે સાંજે મુક્ત શિક્ષણ આપવામાં આવે છે.

દક્ષિણ ધરણી શાંતિમાં જનાર કેપ્ટન રોકેટ જે દક્ષિણ આફ્રિકા આવી પહોંચે છે તેણે લોક એવરસ્ટનની મુલાકાત લીધી હતી.

સ્ટીમર કવારામાં એકસીક જવા ૭-૦૦૦ ગુણ મહાન નાતાલથી લઇ જવા માં આવી છે.

સાઉથ આફ્રિકન લેગર પાર્ટીની ડરખનાની શાખાએ પોતાની રાજનીતિના વિચારો બહાર પડ્યા છે. તેમાં એશીઆટીક સંબંધ માં જણાવ્યું છે કે સરકારી ખરચે મજૂરોને લાવવાનું જન્ય કરવું. કલરક લોક સંબંધમાં જણાવ્યું છે કે જેના માખપ માંથી એક ગોરી ઓલાદના હશે તેવા કલરક લોકોને દરેક બાબતમાં સરખા હકો આપવા.

હનીવારે રાત્રે ડરખનાન વેરલ સ્ટીટમાં છુપી રીતે જુગાર રમતા ૪૩ ગોરાઓને પકડવામાં આવ્યા છે.

નાતાલ સુપ્રીમ કોર્ટવાળા સર હેનરી બેલ મહીર નાદુરસ્તી બોલવે છે, અને તેથી તેઓ જે માસની મુદત માટે પિશ્ચાત જનાર છે.

રેડ ગરમાં યુનિયનની ચુટણી માટે બહાર પડેલા જ. એ. જનર નામના ઉમે

દવારે પોતાના અપજમા હોદી વિશે જણાવ્યું હતું કે જ્યાં સુધી અરજાપાત્ર મજૂરો અને નહીં ત્યાં સુધી હોદી મજૂરો દાખલ કરવામાં ફેરફાર કરવાની સામે મવા હું મારાથી બનવું કરીશ.

ડરખનાન સેંટરલ ડીવીઝન તરફથી સર ડેવીડ હંડર યુનિયન પાર્લામેન્ટના ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડેલ છે.

મારિસબરગની જેલમાં એક હોદીપર બીજા હોદીએ હુમલો કરી મરજુતોલ માર માર્યો હતો. મજૂર હોદી મજીર હટામાં ધરપીતલમાં છે.

યુનિયન પ્રેવેન્શન એવી નોટીસ પ્રસિદ્ધ થઇ છે કે મેની ૩૧ મી સુધી જન્ય જુદા કોલોનીમાં આલતા રેવન્યુ અને પોસ્ટલ સ્ટેપ કોલોનીના એક વખર દક્ષિણ આફ્રિકા ના ગમે તે બાતમાં વાપરી શકશે. એવું પણ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે યુનિયનના રેવન્યુ અને પોસ્ટલ સ્ટેપ હટતે વખતે કાલવામાં આવશે.

સ્થાનિક છાપમાં એવા તારો પ્રસિદ્ધ થયા છે કે યુરોપથી કેપટાઇન રસ્તે ડરખનાન આવતી બેહીવ નામની જરખન લાઇનની સ્ટીમર ઇસ્ટ લાઇનથી ૩૦ માઇલ દુર કેપ મોરગન આમળ ખરાબે ચડી નાશ પામી છે. તેની ઉપર ભાર એ તહોતા. ખલાસીઓ તથા અમલદારોમાંના એક સિવાય બધા બચી શક્યા છે. એક ઇન્જીનીયર કુખીને મરજુ પામેલ છે.

કેપની પ્રેવીન્શીયલ કાઉન્સિલના ઉમેદવાર તરીકે બહાર પડવા માટે ફોર્ટ બ્લુ ફર્ટ વિલાયના કલરક અને નેટીવ વોલ્ફરો તરફથી જણાવતા નેટીવ આગેવાન મી. ટે ગો જણાવેને અરજ કરવામાં આવી છે.

નાતાલ સુપ્રીમ કોર્ટવાળા જસ્ટીસ જવ વીન્સને એક હોદી કેસ દરમિયાન એવી દીક્ષા કરી હતી કે હોદી શક્તી કોર્ટમાં જુદું કામાટે બોલે છે તે હું સમજી શકતો નથી.

ગયા શુક્રવારે ડરખનાનમાં બીરીયા ઉપર એક કાફર ગાડવાળો ટરામની સાથે અથડાતાં તેનો પેડો માફથી છુટીને પછાક પડ્યો હતો, તથા હાંકનાર હડીને બેલાન રિયનિમાં દુર છડી પડ્યો હતો.

વિવિધ વિષયો

ખોટાં ઇમોગ્રેશન સર્ટીફિકેટ કાઢનાર સ્થાનિક છાપામાં જણાવવામાં આવે છે કે એશિઆટ લોકોમાટે ટ્રાંસવાલમાં દાખલ થવાનાં ખોટાં સર્ટીફિકેટોનો વેપાર કરવાના સંકપર એક ગોરાને તથા એક પકાણને ડરખનાની કુખી પોલીસે પકડેલ છે; અને તેનો કેસ સ્થાનિક ફાજલારી અદાલતમાં કુક મુદતમાં ચાલશે. પોલીસે સંખ્યાબંધ કોરાં તથા બરેલાં સર્ટીફિકેટો હાથ કરેલ છે, જે અમલને બહુજ મળતાં આવે છે.

લાંચનો કેસ !

ત્રાંસવાલ લીડરમાં પ્રસિદ્ધ થએલા વોલ કરસ્ટના એક તારમાં જણાવ્યું છે કે ગોવન નાના નામના હોદીને ખોટા રજીસ્ટ્રેશન સર્ટીફિકેટથી ત્રાંસવાલમાં દાખલ થયા માટે તથા ઇમોગ્રેશન અમલદારને લાંચ આપવા માટે કોર્ટમાં ખડા કરવામાં આવ્યો હતો. વીંદર બોમર નામના અમલદારે પોતાની જુખનીમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપીએ જેલાન બરખમાં તેને જવા દેવા માટે મને પા. ૩૦ની લાંચ આપવા કહ્યું હતું. પાલ આરોપીપર કેસ ચલાવવા કહ્યું હતું.

સ્ટીમરપર જવામાં મફતિતલું રજા

ઇમાલીમ ગુલામ નામના એક હોદી વેપારીને, ડરખનાન બારમાં આવેલી સ્ટીમર કરોનપ્રીન્સ ઉપર ૧ વાવટો ચડ્યો હતો તે દરમિયાન તેમાં દાખલ થવાના વાક માટે, કોર્ટે તકમીતવાર હારી, પા. ૩ ના ફાઇ અથવા એક માસની જેલની સજા કરી હતી. એવું જણાવવામાં આવે છે કે કામ ચલાવવાની ચેતરણી આપ્યા છતાં તેણે સ્ટીમરપર જવાનો આમ્રક કર્યો હતો. આથી ઉતાર ખાતા ના અમલદારે તેને પકડાવી પા. ૧ ના બેઝ ઉપર છોડેલ, આ મારાથી જેલ માહિતમાર ન હોય તેમને નીમેની હડીકલ ઉપર ખ્યાન આપવા જેવું છે:—ઇમોગ્રેશન રીક્રીકલન કાયદાની ૩૬ મી કલમમાં લખ્યું છે કે જ દરપર આવેલી સ્ટીમરના ઉપરીએ ઇમોગ્રેશન અમલદારે ફરમાવ્યું હોય ત્યાં સુધી પોતાની સ્ટીમરપર, ૧ નીસાનીનો વાવટો ચડાવે. (આ વાવટો પીળો અને મરચમળો કાળો હશે) સ્ટીમર પના મજુરોની કાયદાની ૩૭૯ તપાસ માફ ત્યાં સુધી તેનો વાવટો શામવાની

અમરદર ફરજ પડશે. તે વાગે ઉડતો હોય તે દરમ્યાન બંદર ખાતાના અમલદારો, તફરતીના અમલદારો, હાથ ઉપ રાતનાર અમલદાર મિત્રાય કેમ તે બોટ પર ખાસ પરવાના વિના જઈ શકશે નહીં. આ કાયદાનો લાગ કરનારને પા ૫૦ કે એવો ૬૩ અથવા ૧ માસ સુધી ની સખત મજુરીની અમર વગર મજુરી ની જેટની સખત થઈ શકશે.

ફરતીમાં ગેરરાને હુકમનારે હાથો મધ્ય અમેરિકામાં અલદારના ખાતે એક રોલર નામના અમેરિકાના પ્રખ્યાત ફરતીયાજ, અને ગામા નામના એક હોદી ફરતીયાજ વચ્ચે તા. ૭ મી આગસ્ટે મહાફરતી રમાઈ હતી. તથા પખનમાં જે વધુ ૧૨ ચન કરવામાં આવે તેને પા. ૨૦૦ મળે એવી સરત હતી. ગામાએ રોલરને બે વાર ચત કરીને છત મેળવી હતી. રોલર એક વખત ચત કરી શકેલ નહીં. રોલરની ઉંચર ૩૪ વરસની અને આખાની ૨૬ વરસની કહેવાય છે. ગામા પાખનને રહીશ છે. રોલર આગે એ પ્રખ્યાત ફરતીયાજો સાથે લેડેલ પશુ તેમાં બધી રગજગ કરવા છતાં કેમ તેને હરાવી શકેલ નહીં. ગામા આ બેમાંના એકની સાથે સપ્ટેમ્બરમાં લડશે એવું નકરી ચ્યું છે.—૬૨૨.

સાવરકરે આખત વધુ ખર્ચરે

વિશાલની છેલ્લી ટપાલપરથી જણાય છે કે સાવરકરને પકડીને પોલીસ હોદ્દાના લખ જતી હતી ભારે તે રીમરના એક બકારામાંથી દરિય માં ઢેકડા મારી માર સેલસના કાંઠાપર પહોંચેલ સાથી એક ગાડીવાનને બેલાવી ઉપડી જવા તેણે કાશીસ કરેલી. તેવામાં ફરેચ પોલીસે તેને પકડેલ. અને તેના ગુન્હાની હકીકત જણવા વિના તેને હોદ્દાના લખ જનાર અમેજ પોલીસના હસ્તકમાં પાછો સોંપી દાખેલ. પાછળથી ફરેચ સરકારને ખબર પડી કે સાવરકરનો ગુન્હો ફોજદારી નહીં પણ રાજકારી છે એટલે પ્રજાએના કાયદા સુચ્ય ફરેચ સરકારે તરફથી સાવ રકરની પાછી માટેથી કરવામાં આવી હતી.

દેશની ટપાલપરથી જણાય છે કે સાવ રકર કેપ્ટન પોલીસ સુપ્રાન્ટેન્ડન્ટના કમળ નીચે 'સાલસની' રીમરમાં તા. ૨૨ મી જુલાઈએ મુજબ પહોંચેલ છે. રીમર આરામાં આવતાં કેદાએક હયાવારગ્ય પોલીસ અમલદારોને લખને પોલીસ મેંચ

તેને ઉતરવા મંડ હતી. ત્રીજ વરગના ફેલીઓના કામાં બેસાડી તેને નાસીક પહોંચાડેલ છે. બધું કામ સુખ રીતે કરવામાં આવ્યું હતું.

સફેદ હાથી

જરમાની સરકારના હાથીઓ પકડનારા ખાતા તરફથી થોડા વખત ઉપર સફેદ હાથીનું એક જમ્યું પકડવામાં આવ્યું હતું, જે હાથીને જરમીસ જુહોરોતે બેઠ આપવામાં આવ્યો છે. જુહોરો આ હાથીને એક પવિત્ર જનવર તરીકે ગણે છે ને તેને મંદીરમાં રાખવા તેમણે ફસવ કયો છે. એ હાથીને મંદીરમાં મુકવી વખતે બારે કાંઠ સહીત મોટી કીચા કરવા માં આવશે. આવો સફેદ હાથી કવચિત જ મળી આવે છે.

હોદ્દાનામાં સાધુ બીખારીઓ

સાધુના વેશમાં બીખ મારીને ગુજરાતે કરનારાઓની સખ્યા આજકાલ હોદ્દાના માં બહુ વધી ચક છે. તે સામે કેદલાક જાપા પોકાર કરી રહ્યા છે. આ દશા તો અટકાવ કરવાને ખંગળામાં એક મંડળી થક છે. તેવી બીખ બાગેમાં વધી જોઈએ એવી બકામજો પશુ ચક છે. જાપાઓ જણાવે છે કે આ બીખારીઓ માં સાધુપશુ લવલેશ હોયું નથી. તેઓ સંસાર ભોજવે છે: પોતાના બાળ જમ્યાં એને જલથી જોઈ અપંગ બનાવી તેનાવડે દવા ઉપગવી સહેલાઈથી બીખ મેળવે છે. કેદલીક વખત તો -દદ્યબેદક દેખાવ તેઓ કરી મુકે છે. જનસમાજ આથી ક્રોધ છે. અને પરિણામે હોદ્દાના આવા બીખારીઓથી ઉલરાઈ ગયો છે. એક બીજો વરગ વળી એવો છે કે તે રોળાને રોળામાં ગામે આમ ફરે છે. આમજાઓની વસ્તી પાસેથી જખરદરતી થી બીખ કઢાવે છે. નાના બળકોને ફેસ લાવી સાધુ બનાવે છે. કાંઈ કાંઈ વાર તો આમ જોઈએને બગાડી લખ જખ દુર દુર દેશમાં તેને વેચી નાખવામાં આવે છે. આવા નામધારી સાધુ રાક્ષ સોની સખ્યાને આજળ વખતી અટકાવવા માટે ખાસ પ્રયત્ન કરવાની માંમણી ચક રહી છે.

આસામના હયાજંગ પેરા વિશાલમાં જિગતા પાનના કાંઠાપર એક જતનો કાંઠા થાય છે તે કાંઠા બે પાનમાં ખચાઈ જાય છે તો ખનારના ધરીર ઉપર મુજબનાં ફેરક બીન્ક જખાઈ આવે છે.

કેપમાં એશીઆટીક ચરચા

વેપારી એચરનો કરાવ

તા. ૧૫મીએ કેપગાઉનથી રૂટર જણાવે છે કે કેપના વેપારી મંડળે સખત સખ્તોમાં કરાવ પસાર કયો છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં એશીઆટીકને આવતા સર કરે અટકાવવા, અને જે અહીં વસવાટ કરી રહ્યા છે તેને વધુ વેપારી પરવાના ન મળે એવા કાયદા કરવા, તથા તે આખા સવાલમાં તપાસ કરવા સરકારી કમિશન નીમ્યું.

સ્વીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડન્ટ—ગુરવારે ઉપડી જવાની હતી.
[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]
અમરતોટી—તા. ૧૩મીએ કાલ બેચી નાતાલ આવવા ઉપડી છે. ૧
—તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.
અમલાહી—તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[હોદ્દાના આફ્રીકન લાઈન]

ડીન્ક—તા. ૧૮મી આગસ્ટે કરાવ પહોંચતા વકડી હતી.
સેન્ટ નીનિયન—તા. ૧૩મી આગસ્ટે કલકત્તાથી પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાના બદરોમાટે ઉપડી છે.
કાટંગા—તા. ૨૭મી આગસ્ટના અરસા માં કલકત્તા જવા ઉપડશે.
ડનેરીક—સપ્ટેમ્બરની શરૂઆતમાં કલકત્તા થી ઉપડશે.

હોદ્દાનાની ટપાલ

તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બરના અરસામાં અમરતોટીમાં આવવા વકી છે.
તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરના અરસામાં અમરતોટી તથા અમલાહીમાં જવા બધ થશે.
તા. ૨૭મી આગસ્ટના અરસામાં કાટંગામાં જવા વકી છે.

તાર સમાચાર

તા. ૧૨ મીએ એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે હજારો મેસીડોનિયન લોકો તુરકોના જુલમથી કુદીને બલગે રીતે અને ગ્રીસમાં દાખલ થવા લાગ્યા છે. આ જુલમ કરનારાઓને સળએ પહોંચાડવાની હીલચાલ થઈ રહી છે.

ડૅક્ટર નામનો હવાઇ વહાણ ઉડાડનાર ૧૭૫૦ ક્રીટની ઉંચાઈએ ઉડ્યો હતો, જે દુનિયામાં સફળી વિશેષ ઉંચાઈએ ઉડવાનો બનાવ ગણાય છે.

એક સ્વીસ જહાનનગરોએ ઉતારાઓ સાથે આદેસ પરવત ઝોળાંથી મળે હતો.

બરબીન તરફ એક ઉડતું વહાણ સળગી ઉઠ્યું એવામાં આવ્યું હતું. પાછળથી તે વેરાન જંગલમાં પડ્યું હતું, જ્યાંથી તેનો પતો લાગ્યો નથી.

જાપાનમાં લપકર રેલ આવેલ છે જે થી એક પ્રમણમાં ધણી ધરો નાસ પામ્યાં છે તથા કેટલોક બાલ ઉગડ થઇ ગયો છે. એકલા ટોચીઓમાંજ ૩૦૦૦૦ ધરો કુળી ગયા છે.

તા. ૧૨ મીએ લંડનમાં માંદીની પાટ નો ભાવ આઉસના ૨૪૬૬ પેની લેગે હતો.

તા. ૧૩ મીના તારમાં જણાવ્યું છે કે ટોચીઓમાં આવેલી રેલ વધતી જાય છે, અને હજારો માણસો ધરનાર વિનાના થઇ પડ્યા છે, અને મંદિરો અને નિસાંઓમાં આશરો લીધે છે.

૧૯૧૧ નો એપ્રિલર ડેનો તહેવાર લંડનમાં અસાધારણ ધામધુમથી ઉજવવા મોટા પાયા ઉપર આજથી તકવારીઓ ચાલી રહી છે. હીંદી વિભાગની દેખરેખ તુ કામ લોરડ મોરદીએ આવે લીધું છે.

બેલજીયમમાં બસેસ આતેના પ્રદર શનમાં આમ લાગવાથી મોટું દુકાન થયું છે.

ફ્રાન્સમાં બે દોહતી રેલગાડીઓ સામ સામે અથડાઇ પડતાં કેટલીક ગાડીઓ આંખી પડી હતી તથા ૩૨ માણસો માર્યા મર્મોં હતાં, અને ૫૦ જખમી થયાં હતાં.

ફ્રાન્સના લડાયક ખાતા તરફથી ૫૦ હવાઇ વહાણોનો એક કાર્યો બનાવવા કુકમ થયો છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં ઓરેન્જસ તથા નામીસના લંડનમાં હાલ સરસ આવ લેખને છે, અને હજુ થોડો વખત તેમ જ રહેશે એવું જણાવવામાં આવે છે.

આખા યુરોપમાં મજૂરોની અશાંતિને નંધે ભારે ચીંતા પ્રસરી છે. બ્રિટનમાં વહાણ બાંધકામ તથા રેલવે ખાતા વિશે મુશીબતોનો બપ ભાગી રહ્યો છે. જરૂરીમાં વહાણ બાંધકામના મજૂરોની હડતાળ સખત થતી ચાલી છે. ફ્રાન્સમાં દરેક ધધામાં મજૂરોનો ઝોળામાં એકો એકકસ દર બાંધવાની લડત ચાલી રહી છે. સ્પેનમાં બીદ્યાઓ ખાતે મજૂરોના કલાકો ઝોળા કરવાની દિલચાલ હોસત આપી રહી છે. સંકુચી મંબીર વાત તો એ છે કે માણસો પોતાના આંખે વાનની સલાહને ચલુકારતા નથી; અને વેપારની સંરખાઓના હાથની લગામ દીલી થતી જાય છે.

જાપાનમાં રેલથી કુલ ૧,૧૧૨ માણસ મરણ પામ્યાં છે, રેલ ઉતરી ગઇ છે.

ઇંગ્લેન્ડમાં આલેક્ઝાંડ્રીઆ ખાતે ૪૦૦ કેદીઓએ બળવો કર્યો હતો. એક કેદી તુ મરણ, અને ૬ ને ઇજા થયા પછી તે દાખી દેવામાં આવેલ છે.

યુરોપની જુદી જુદી પ્રજાના ખલાસી અને આગીઆ (ફાયર મેન)ની એક કોન ફ્રેસ ડેનમારકમાં જરવાનો વિચાર આવે છે. કુઃખદાયક સ્થિતિમાં કામ કરતું પડે તેની સામે થવા આખા યુરોપમાં ખલાસીઓએ હડતાલ પાડવી એવી મુશ્કેલી થઇ છે.

ન્યુ યોરકના મેયરે બે બેલાડીઓને ઇનામ માટે લગાઇમાં ઉતરતાં અટકાવ્યાં છે.

લી. બ્લેક નામના ફરેચમેને પારીસથી બેલજીયમ સુધીની હવાઇ વહાણની ચરત માં ફોટો મેળવી પા. ૫૦૦૦૦૦ ઇનામ મેળવ્યું છે.

હીંદમાં પોલીસનો દેર ?

બાણુ કરજી કુમારના ધરપર દરોડો

તા. ૧૬ મીએ કલકત્તાના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે પોલીસે અમલ દેશપાર થયેલા બાણુ કરજી કુમારના ધરપર દરોડો પાડ્યો હતો, અને કેટલાંક લખતો તથા કાગળો કબજે કરવા હતા. વધુમાં જણાવ્યું છે કે કેસ દુધિઆર હાથ લાગ્યાં નથી, તેમજ કોઇની ધરપકડ કરવામાં આવી નથી. બાણુ કરજી કુમારના પુત્ર જણાવે છે કે પડકારોલા કાગળોમાંના કેટલાક તેના પર તેના પિતાના દેશવટા દરમીયાન લખાયા હતા. આ કાગળોમાં અમાઉના પારલામેન્ટના મેમ્બરો, તથા હીંદી નેસનાલીસ્ટ લીલચાલ તરફ દિલસોજી ધરાવતા બીજા બિટીશ મિત્રોના કાગળો પણ છે.

ઉપર કહેલા કાગળોથી જે પારલામેન્ટના મેમ્બરોપર આક્ષેપ મુકાય છે તેની સામે તેમણે શરસો મતાવ્યો છે. તેઓ કહે છે કે બાણુ કરજી કુમારના દેશવટા સંબંધમાં તેના પુત્રે અરજી મોકલેલી તેની પહેાંચ સ્વીકારવા ઉપરાંત તેમણે કયું વિશેષ લખ્યું નથી.

હીંદમાં ફિતુરસામે ધરજરો

“લડાઇ કરવાનું કાવતરું”

૪૨ હીંદીસામે કેસ

તા. ૧૮ મી આગસ્ટે લંડનથી રૂટરને નીચે મુજબ તાર પ્રસિદ્ધ થયો છે:—

કલકત્તાથી રૂટરના સંદેશમાં જણાવવામાં આવે છે કે લાકા (પુરવ બગાળા) ખાતે એક કેસ શરૂ થયો છે, જેમાં ૪૨ હીંદીપર ક્રીમ સામે લડાઇ કરવાનું કાવતરું રચવાનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો છે. સરકારી વકીલે કેસની શરૂઆતમાં જણાવ્યું હતું કે આખા ઇલાકામાં કાવતરું ફેલાયેલું છે, અને વધુ ધરપકડ થવાની વકીલે છે.

થવા અલ્લાહીઆના બેલા-સખરમ ખજરપતમાં ભેટમાં વેરવેળા મી. રાધ વજ તરફની ચીજોમાં ૫ ગજ ફલાલીન હાથાયું છે લા ૨૫ ગજ બેઇએ. —અ. ઇ. ઓ.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેનાઃ
શાક રાખશે તો તેઓના પત્રો જરૂર તુરત
આવ મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચળની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર એકા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં
તે હમીકાં બહાર પાડવા સાર નહિ
પણ અમારી જાણને સાર.
૪. મંચલવારની સાંજ સુધીમાં. મહેલ
લખાણો તેજ અહવાલોમાં હાજલ
કરી શકાશે.
૫. રજ કરેલાં ચરચાપત્રો બહારી રાખવા
અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી
આપવાને અમે બંધાતા નથી.
૬. લખાણ હમીકાં ઠીક અને સ્પષ્ટ
કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

“ખરી હકીકતનો ચાહનાર”—તમે
લખેલી બીના બધી વાંચે મળા છો.—
અ. ઇ. ઓ.

પરચુરણ ચરચા

ઇન્દ્રામણેનથી એક ચરચાપત્રી તા. ૮
મી આગસ્ટના કાગળમાં લખે છે કે:—
અત્રેની એકીઆટીક ચર્ચા સંબંધમાં
જણાવવાનું કે પરમીટ સંબંધી જે ધારતી
વેષે કહેવામાં આવેલું તે બનવું મારા
રત પ્રમાણે મુશ્કેલ છે. અત્રેથી કેપ્ટન
જન તરીકે જિ. વાહસ જાનસલ લીરજન
લેલ છે, જેમાં એકીઆટીકનો બચાવ
પણ સભર છે. પરમીટ પર જીનીને
પરદુગીક ધારો છે તે કદાચ બંધ થાય,
મહે ન્યારે અત્રે પરમીટ સેક્રેટરીટમાં
કેળવતી ત્યારે એ મરો હતો, પણ હાલ
હા માસ થયાં બરડીસમાંથી નીકળવી
૩ થયા બાદ એ મરો બંધ થયો છે.
જર એટલી છે કે કેમે આંખ વીંચી
સી રહેતું ન જોઈએ. ગયા વરસમાં
ત્રે દોઢી (જેલી?) ની બોરાડી ખાખત
જનથી તાર આવેલ, અને પુછપરછ
રહ, પણ કેપ્ટન તરીકે કોઈ ગએલ
હી કે કોઈ ખુલાસો કરવાની પુરતી મહે
૧ લેવામાં આવેલ નહીં. આખરે
૧૧ માંજુને તાર કરવામાં આવેલ,

તે પણ નકામા જવો. મતલબ કે કેમે
જાહેર કામમાં વિશેષ ધ્યાન આપવું
જોઈએ.

સ્ટેલનબોલથી એક ચરચાપત્રી જણાવે
છે કે આ કાગળમાંથી યુનિયન પારલામેન્ટ
ની ચુક્રણીમાં કેને વોટ આપવો એ
સંબંધી ચર્ચા કરવા કલરડ લેકો મીટીંગ
બરી રહ્યા છે. જે દોઢીઓને આ તરફ
વોટ છે તેમજ કેને આપવા એ સંબંધ
માં આ તરફના દોઢી આગેવાનો પોતાની
કેમને માહિતગાર કરવાનાં પગલાં લેશે.

વિવિધ વિચાર

કુરેપમાં વિદ્વાન લેખકોની કમાણીના
કામલા આપતાં એક લેખમાં જણાવવા
માં આવે છે કે ‘નીઅરરટના પેપર’ ના
અધિપતીનું કામ કરનારા શ્રી. આરથર
પ્રીસનેનને વરસ દહાડે દોઢ લાખ રૂપીયા
મળે છે. આફ્રીકાનો હેવાલ લખવા
માટે પ્રેસીક્ટ રજવેસ્ટને ફર આર સ્પન્ડ
ના ૧૫ રૂપીયા લેખે મળ્યું હતું. એક
અમેરીકન માસીકમાં હાલરડુ લખનાર માટે
કવિ ટેનીસનને એક લીટીના ૩૦૦ રૂ.
મળ્યા હતા. ગ્રેડરડનું જીવન ચરીત્ર
લખવા માટે શ્રી. મોર્લી (હાલના દોઢી
પ્રધાન) ને દોઢ લાખ રૂપીયા મળ્યા
હતા. ઉત્તર ધરવનું માત્ર વરજન
આપવા માટે શ્રી. કુકને એક રાત્રીના
બાપજુ માટે ૬ હજાર રૂપીયા આપવા
માં આવતા.

દોઢી માસીક “સરસ્વતી” માં શ્રીમતી
સાવિત્રી દેવી નામતી સ્ત્રી લેખક “ઓ
ઓની સ્વતંત્રતા” ના વિષય પર લખતાં
જણાવે છે કે:—અમારો અભિપ્રાય નથી
કે અમને એવી સ્વતંત્રતા અપાય કે
જેવી આજકાલ સુધારક કહેવાકાવતાઓની
મેદીઓને આપવામાં આવે છે—અપાયલી
છે. નહીં. કદાચ નહીં. અમારો અભિ
પ્રાય કેવળ એજ છે કે અમને એવીજ
સ્વતંત્રતા મળે કે જેવી પ્રતાપ રાણાના
સમયમાં લક્ષણીઓને તથા પુરવ સમય
માં ઋષિ-પત્નીઓ મા રાજકુમારિકાઓને
મળતી હતી, કે જે પોતાનું કરતવ્ય
પાલન બરાબર કરતી હતી, પોતાના દેસ
તથા રાજ્યની રક્ષા કરતી હતી, અતિથી
એનું સારી રીતે સન્માન કરતી હતી,
પોતાના પ્રતિભવના પ્રકાવને સારી રીતે
જાણતી હતી, પતિને કષ્ટપણ પ્રત્યેક

કષ્ટ નહોતી પહોંચાડતી, પતિ તેમજ
પુત્રોને ઉત્સાહિત કરતી હતી, મોટા મોટા
ચાત્રોને પણ આત્મચર્ચમાં હરાવતી હતી,
રાજ્યના કામોમાં પણ ભાગ લેતી હતી,
પુધ્ધમાં સતરંગોને પરાજીત કરતી હતી,
અને પોતાના સંતાનને સુસંતાન બના
વતી હતી.

“મજાં વરસો સુધી આપણા લોકોએ
માન્યુ” છે કે આપણી નજર પશ્ચિમ બાજુ
ફેરવી ત્યાંની રહેણીની વાંદર નજર કરી
એ તોજ આપણી મુક્તિ થાય. હવે એ
મોહ તો એકાએક છુટી ગયો. પણ
આપણી અદ્યપણ્યને જાપાનની લડાઈક
જીતેએ મોહ લગાડી તે તરફ વળી દીધી.
અરે બાહા! અદર, અતરમાં જો. મુક્તિ
તારામાંજ છે, બીજો ક્યાંય બહાર નથી.
બધું જળ ત્યાં છે; બધું જાન ત્યાં છે.
જીંદગીનો ઝરો ત્યાંજ વહે છે. પંજ
તીઓ અને યત્રો મુજ આધારની વસ્તુઓ
નથી. તે તો જોતએ ત્યાંથી શીખાય
અથવા માગી લેવાય. પણ જળ તો
આત્માનુંજ હોયું જોઈએ. ઉત્સાહ લેજી
તો ન લેવાય. જીવનનો ઝરો બહારની
નકલ કરવાથી સતેજ નથી થતો.—
‘મોહન રીબ્યુ’.

લોરડ મોરલીએ એક ઠેકાણે કહ્યું છે
કે:—રોજ અરધો કલાક વાંચવું એ
પણ ન કહેવાય. જેમને પોતાના વખ
તની કીમત છે તેમને એટલો વખત
બચાવવો અશક્ય નથી. રોજના અરધા
કલાક વરસના કેટલા થયા તેનો ખ્યાલ
કરો. એટલા વખતમાં તમે કેટલું ડહા
પણ મેળવી શકો તેનો ખ્યાલ કરો.
વાંચન એ કેવો ખાખતો છે તેનો અનુ
ભવ આ ખ્યાલ કરનારને થશે. તમારા
પાસે ધણી ચોપડીઓ હોય તોજ તમને
જાન મળી શકે એવું નથી. ૩ કે ૪
સારી ચોપડીઓ તમારી પાસે હશે તો
બસ થશે. સાક્ષિપત્રો લગાર, તમામ
જ્ઞાનનાં મુજ બહુજ થોડી ચોપડીઓમાં
સમાયેલ છે એ આશ્ચર્યકારક છે. આપ
જુને જીવ, વર્તમાન અને ભવિષ્ય કાળનું
જ્ઞાન રહે એવાં પુસ્તકોજ સુટી કાઢવાની
જરૂર છે. જેમને જીવકાળની ખબર
નથી અને જેઓ ભવિષ્યની દરકાર કરતા
નથી તેઓ વર્તમાનમાં પણ સુખી થઈ
શકતા નથી. આપજુને વર્તમાન બહુ
કપમોતી છે એ ખરું; પણ વર્તમાન સમ
જવાને જીવકાળના બનાવોની જરૂર છે.
જીવકાળના અનુભવોથીજ આપજુને ભવિ
ષ્યનો પાયો નાખીએ છીએ. જીવકાળ
બાજુના સાર મતિદાસ બાજુવાની જરૂર છે.

પરચુરણ ખબરો

જેફરીઝ જોનસન યુધ વેળા જુદા જાપાન મળી ૨૦૦ પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા. રજા:-જાપાની યુધ વેળા અમેરિકાએ માત્ર ૧૨ પ્રતિનિધિઓ મેદાન પર મોકલ્યા હતા.

મહાભારતનો જરમનીના એક સાહીત્ય વરુષક મંડળ તરફથી તરજુઓ કરવામાં આવનાર છે.

મદરાસની ગવર્નમેન્ટ શીશુરીના કંઈકે કરના ખાનગી કામદાર મી. વી. ગોવીન દન ખી એ. ને વિલાયતની જુઓછકલ સોસાયટીએ તેના એક સલામક નીમેક છે. આવું માન મેળવનાર મદરાસ યુની વરસીડીના મેન્યુએકમાં તે ત્રીજ છે.

મહારાજ ગાયકવાડે આરિએ-ટલ બેડીઝ લીમને ૫૦૦ તથા જાપાન રેડ ક્રાસ સોસાયટીને ૩૦૦૦ ડાલરની બક્ષીસ આપી છે.

૧૮૦૦૦ અમેરીકન મુલાકાતો હાલ અમેરીકાની સફરે નીકળ્યા છે જેઓએ દીકર પાછળ ૭ લાખ પાઉન્ડનો ખર્ચ કર્યો છે.

વિલાયતની શિક્ષણ અધવાની પધ્ધતી નો અભ્યાસ કરવાને રશીઆમાંથી ૨૦૦ શિક્ષકો અને માનિટોમાંથી ૧૬૦ શિક્ષકો થોડાકમાં ટ્રેટીમન્ટની મુલાકાત લેનાર છે.

એન. સી. ચક્રવર્તી નામના સાહસીક બંગાળીને પેર (દક્ષિણ અમેરિકામાં) ની પેરો માધનીય કમ્પનીએ હોદ્દાદારની જગ્યાએ નીમણુક કરી છે. આટલે દુર ના મુલકમાં જઈ આટલી ઉંચી પાવરી પર ચડેલ આ પહેલોજ હોદ્દો રહેવાય છે.

નામદાર ગાયકવાડ તા ૧૯ મી જુલા છકે ચીન, જાપાન, અને અમેરીકા યક ને વિલાયત પહેંચેલ છે.

બંગાળવાળા મોલવી અમદુલ જબરને છેલ્લી માનઅકસમની નવાજેશમાં ખાન બહાદુરનો ઇતકાળ આપવામાં આવ્યો છે.

કેટલાક જાપાનીઓ "દક્ષિણ પેલ" ની સૌથ ચલાવવા રોકાયા છે. તેઓ જુલાઇ માસમાં લેફ્ટેનન્ટ શીરેનની સર સરહારી હેકલ કેટકાક પ્રેક્ટરો સહીત ઉપડી જનાર હતા.

માનવતા હાલ બાઇના પૌત્ર (હીકરાના દીકરા) મી. જલ અરદેશરે મારીરહરની છેલ્લી પરિક્ષા પસાર કરી છે.

અમેરીકાના ઇઓવા પ્રાંતમાં ખેતિવાડી ની કોલેજ છે. આ પ્રાંતમાં ૬૦ ટકા જેટલા લોકો ખેતિવાડીનો ઉદ્યોગ મચાવે છે.

મરહુમ શહેનશાહ એકરડના સમારક માટે, ટેન્સ નદીના કીનારા ઉપર એક હોદી મુજીઅમ ઉજુ કરવામાં આવનાર છે, તે માટે રા. ૯૦ લાખનો ખર્ચ અડ સંદવામાં અ.વ્યો છે. --"સામસ્થાન"

જાપાનની ટોકીઓ યુનિવર્સિટીએ મઘી નામાં એક વખત ઇસલામ ઉપર બાપલુ કરવાની પરવાનગી આપી છે.

અમેરીકામાં આવતે વરસે ૫ લાખ છોકરા જાનુસોની તાલીમ લેશે.

સીમર મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપનીની બાપલુ ૩ કરોડ ડાલરની છે. તેણે ૬૨ રોર દીઠ ૧૦૦ ટકા મુજબની વહેંચણી આપવાનું જાહેર કર્યું છે.

આઓઆના રાજના જન્મ દિવસની ખુશાલીમાં કુલ ૫૦૦ ઇલકાબની નવા જેશ થયેલી જેમાંથી ૧૧૪ ઇલકાબ આરતોને તેમના સખાવતી અને ખીજ સેવાના કામ માટે આપવામાં આવ્યા હતા.

બર્લિન ખાતે આખી દુનિયાની મળ નારી ધાર્મિક કોંગ્રેસમાં બગ લેવા માટે બંગાલના પ્રતિનિધિ તરીકે પ્રી-સીપાલ દરેબચંદ મિત્ર, રેવરંડ પ્રમોથો લાલ અને પ્રો. ડી. એલ. વસવાની આવતા માસની શરૂઆતમાં જનાર છે.

લંડનની ટ્રેડનના વિદ્યાર્થી બાણુ કોખ થોપે મથા મારમમાં લેવાયેલી પરિક્ષામાં ફાજલારી કાયદા તથા તેના વહીવટના વિષયમાં ટ્રેડતા મેળવી છે તે માટે તેને પા. ૫૦ નું ઇનામ મળ્યું છે.

ઉગાંડના નાવીક શીલ્પકળા વધરક મંડળે મુબલના મી. ધનજીભાઈ બમનજી ને, તેમના વહાણ બનાવવા વિષેના બહુ ઉગ્ર અનુભવની કદર કરીને તેના મંડળ ના સલાહક બનાવ્યા છે. મી. ધનજી ભાઈ સરથી મુબલની સુડી મોદી સાથે સંબંધ ધરાવનારા છે. એક હોદીને આવું માન પહેલુંજ મળેલું મથાય છે.

કેમ્બ્રીજ યુનિવર્સિટી રાષ્ટ્ર એન. મી. અખીરઅલીને એસ. એલ. ડી. ની ડીગ્રી આપનાર છે.

જાપાનના હુચુ બેટમાં ઉંદરો અને સાપનો લલો ઉપદ્રવ હોવાથી તેનો નાશ કરવા હાંદુસ્તાનમાંથી બત્રીઘ બીલાડીઓ ને ટોકીયો યુનિવર્સિટીકળા ડા. વાહાસાની દેખરેખ નીચે લઈ જવામાં આવી છે. -- 'આર્થ પ્રકાશ'

ઉમરાવની સલામાં થો. ડનમોરે હાલ માં જાહેર કર્યું હતું કે ઇંગ્લાંડનું વાર્ષિક જાહેર ખર્ચ ૧૬ કરોડ પાઉન્ડનું થઈ જાય છે. બાદશાહી ખર્ચનો ઉમેરો કરતાં કુલ સરવાળો ૩૦ કરોડ ઉપર પાઉન્ડનો થાય. એટલે ઇંગ્લાંડની સરકાર રોજબુ જાહેર ખર્ચ લગભગ ૧૦ લાખ પાઉન્ડ થયું.

"ઇડિમન વીટનેસ" પત્રમાં રેવ. એ. વેસલી કમ્પી જણાવે છે કે અમેરીકામાં સાનફ્રાંસીસ્કો ખાતે એક વિચિત્ર હોર છે જેમાં હોદુ મંદીર, ખ્રીસ્તી દેવળ, મુસલમાન મસીદ, હોદુ મઠ અને અમે રીકન અ.અમ એ સધળાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ દેવળ બાંધવા પાછળ ર. ૧,૮૦,૦૦૦ નું ખર્ચ થયું છે. દેવળનો ખાટ જનારસના દેવળ જેવો છે.

યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં સેન્ટ લુઇસ ખાતે ડેવીડ જે રેન્ડીન કરીને એક પા. ૬,૦૦,૦૦૦ ની ખીલકતવાળા આસામીએ પોતે છવે છે તે દરમીયાન પોતાની મુડીનો સન્મારજે ઉપયોગ કરવાની ઇચ્છાથી માત્ર પા. ૬૦૦ ની વાર્ષિક આવક પોતા માટે લઈ ને બાકીની મુડીમાંથી પોતાને ત્રણે એક હુમર વિદ્યાની શાળા પોતેજ ચલાવે છે. તેની ઉમર ૭૬ વરસની છે, હતાં તે પર લુલ નથી. તે સાદાઇથી રહે છે અને પોતાનો બધો વખત તે નિશાળમાંજ આપે છે.

દુનિયામાં કૌથી વધારે મુબલપક સ્વર્ગ સમાન ટોકિયો (જાપાન) નું 'જેલખાનું' છે. જેમાં હરેક જાતના રૂળ ફુલનાં ઝડ રોપેલાં છે. મરમ તથા મઠા પાણીના સંજોગરમર પટ્ટરના હોજ બનાવેલા છે, સ્વચ્છ હવાદાર ઓરડા અને વિગતોની રોડની યત્ન છે. કપડાં બદલવાના તથા વસ્ત્રમાનપત્રો વાંચવાને માટે પશુ ખાસ જુદા જુદા ઓરડા છે. -- 'આર્થ પ્રકાશ'

હાઈસ્તાનના ખખરો

(હોદી બાપા ઉપરથી)

જીવિતના દરબરી મકાનોમાં દેવદિન ની સગવડ પુરી પાડવાની હીલચલ થાય છે.

અમદાવાદમાં એક નીચી ગણના મકાન ની ઝડતી લેતાં ત્રણ ભોંગ અને બીજાં કેટલાંક સાધન મળી આવ્યાં હતાં. તે ઉપરાંત કેટલાંક ગનાવરી સિક્કાઓ પણ મળી આવ્યા હતા. તે સંબંધમાં કેટલાક માણસોને પકડવામાં આવ્યા છે.

અમદાવાદની મ્યુનિસિપાલિટીને રૂ. ૫૦૦૦૦ની માંટ સરકારે પાછી આપવાની તેના ઠેવી રીતે ઉપયોગ કરવો તે સંબંધી ચોગ્ગ હરાવ કરવાને નીમાવકી કમીટીએ એવો હરાવ કર્યો છે કે સહેરમાં મરફી વધારે આવતી હોય તેના ગીચ લત્તા ખુલા કરવાના ખર્ચમાં એ રકમ વાપરવી અને તે માટે એવા લત્તા કેટલા છે તેની વીગત મેળવવી.

મહીકાંઠા એજન્સીના વડામામ તાલુકા ના તાલુકદાર કોઠારે શ્રી હીપચિંદ્રજી મુલાયસિંહજી ૨૦ વરસની જુવાન વચે મરણ પામ્યા છે.

હાઈસ્તાનના બાણીતા મોહાના અચરક અતી રહિર કરવામાં હુકમ મુદત માટે જતાં તેઓ હરવાગી દીની વાવજ કરવા માં લખા મથકુર હોવાથી તે તકનો લાભ લઈ સુરતના શ્રી નમીનચંદ્ર પ્રવેરચંદ હંસરીટયુટમાં એક બહેર વાવજ "કામો હમદરદી" તેમના તરફથી આપવાની એકવણ કરવામાં આવી હતી.

ખંભાતની હાથોરવાડ તાલિતી ૧૨ વરસની માળાપ વિતાની એક કન્યાનું સગા નેતા વાઘીએ રૂ. ૩૦૦૦ લઈને ૫૦ વરસના જુદા સાથે કર્યું છે.

સરકારી ગેલેટ્સ અમલદારોએ વફાઈ રીતું ડેકલેરેશન કરવાનું છે અને સરકાર તું હેમ ક્વારન્ટર પુણે અથવા મુંબઈ હોય ત્યાં જઈ ડેકલેરેશન ઉપર સહી કરી આપવાની છે એવું મુંબઈ સરકારે બહેર કર્યું છે.

વડોદરાની અંગ્રેજી સ્કૂલમાં હોદી બાપાનું શિક્ષણ હાખત કરવાની પ્રોહવણ થોડા વખતમાં થનાર છે, તે તે અખતરે ફોર્મલે નિવડશે તો પાછળથી પ્રાયમિક શાળાઓમાં પણ એ બાપનું શિક્ષણ હાખત કરવામાં આવશે.

વડોદરા રાજ્યને ના. સરકારે મીયામામ પી સીનાર સુધી ૨૦ માઇલની રેલવે ખાંધવાની પરવાનગી આપી છે.

વડોદરા રાજ્યના લસ્કરી સેક્રેટરીના હોદ્દા પર જાપાનથી પાછા ફરતા એ. ડી. સી. શિવરાજ સિંહની નીમણૂક થઈ છે.

મુંબઈમાં એક અફેડિય અનાયાત્રમ ખોલવાનો હુકમ થયો છે.

મુંબઈમાં મીલુનિતીનું કારખાનું ચલાવના બાણીતા રસાયણશાસ્ત્રી મી. મેતી માલ કુરાગચંદ સાહેને લડેનના રસાયણ શાસ્ત્રીએની મંડળીએ પેતાના સ્વાસદ નિમ્ણા છે. આવું માન મેળવનારા આ પહેલ જાન અદરથ છે.

તા. ૧૫ મી જુલાઈએ સવારે ત્રણ વાગે મુંબઈમાં વડગાદી આગલ પાંચ માળના એક મકાનમાં આમ લાગવાથી રૂ. ૪૦,૦૦૦નું નુકસાન થયું હતું, તથા ૮ માણસો બળીને મરણ પામ્યા હતા. પાંચ માણસો બીજા માળપરથી કુદીને નીચે પડ્યા હતા તેમ કરતાં એક માણસ તેજ લાગે પછાડાને મરણ પામ્યો હતો.

મુંબઈમાં વાલકેચર ખાતે વિધવા જમના માલતી ગઈતા ૨૦ મારચની રાત્રે ખુન કરવા માટે રામદયાળ મોહનલાલ અને તનુ કાળુને જન્મ દેશનિકાલની, લક્ષમણ ગોપાળને ૧૦ વરસની, અવસાન માતા દીનને ૮ વરસની અને રુધાનય શીવદયાળ ને ૨ વરસની સખત કેદની સજા મળે છે.

નાવરસ અને રઝમતી મુસદમાન બાળકોએ વારંતે એક એકબેને મુંબઈ માં ખાંધવા હીલચાલ થઈ રહી છે. તે માટેના ફંડમાં રૂ. ૬૦૦૦૦ ઉપરાંત બરાઈ ગયા છે.

મુંબઈની ઇલાકીક કમીટીની મીટિંગ કોમિસના પ્રમુખની બલામણ કરવા મળી હતી જે વખતે માનવતા હાલકાઈ તરફ નો એવો ઠાવળ વાંચવામાં આવ્યો હતો

કે સર વિલ્યમ વેડરબરની નીમણૂકથી તેઓ બહુ ખુશી થશે. કમીટીએ સર વિલ્યમ માટે બલામણ કરવાનો હરાવ સરવાલુમતે પાસ કર્યો હતો.

ખંભાતની કોમિસ કમીટીએ આવતી કોમિસના પ્રમુખપદ માટે સર વિલ્યમ વેડરબરન, નવાજ સમ્મયદ મહમદ, તથા રાવ બહાદુર મુયોલકરનાં નામ સુચવ્યાં હતાં.

પુના ખાતે તથેગામ ખાતેનું સમરથ વિદ્યાલય રીફુરન્સ નવા કલ્હાની રૂએ ખંધ કરવામાં આવ્યું છે જેથી તેમાં અવપાસ કરતા ૨૦૦ વિદ્યાર્થીઓ રખડતા થઈ ગયા છે. આ વિદ્યાલયમાં ધર્મિક તેમજ ઉદ્યોગ કુનરનું શિક્ષણ આપવામાં આવતું હતું.

મુંબઈના કેટલાક આમેવાન વેપારીઓ હાઈસ્તાનના એકલ ભાગમાં ખનિજ પદાર્થોની શોધખોળમાં પડ્યા છે, અને તેઓને માણેકની ખાણ હાથ લાગી છે. આ ખાણોવાળી જમીન હાથ કરવાને એક બેઈન્ટ રેટોફ કંપની ઉભી કરવાની એક વણ થાય છે. ખાણમાંથી નીકળેલ ખનિજ પદાર્થની તપાસ કરાવતાં તે કીમતી માણેક જણાયા છે. માણેકની આ ખાણ હાથ કરવા પછી એ વેપારી કંપની હાઈસ્તાનના જુદા જુદા ભાગમાં ખાણોના ઉદ્યોગને ખીલવવાના પગલાં બરનાર છે.

ડીસેન્ટલકાઠએશન કમીટીને કરેલી બલામણ મુજબ બંગાળની સરકારે ત્યાંની ૧૭ નાની મ્યુનિસિપાલિટીઓને રૂ. ૪૦૮લા સબા સહો સુદી કાઢવાનો હુકમ આપ્યો છે.

કલકત્તાનીમહાકાળી કન્યાશાળાને શ્રીમતી ચારદાસી નામની બંગાળી બાનુએ એક હબર રૂપીઆ દાન કર્યા છે.

સરલા અને ચપળા નામની બે ખાન દાન બલામણ બાનુએ ઉપર એક બદમાસે નીચ જુમલો કરતાં બાઈએ મળી બદમાશ તું ખુન કરેલ. તે બંને બાઈએ પર ખુન માટે કેસ ચલાવવામાં આવતો હતો તે સરકારે હાલમાં પાછો ખેંચી લીધો છે.

તા. ૨૦ મી જુલાઈએ ૫૦ બંગાળી બોમ્બર હુટકાટના આરોપચર કેસ ચલાવવાનું કર્યું હતું.

આજ સુધી પોલીસની બળમાં સપડ્યા વગર દેખાવ દઇ રહેલાં "યુવાન" ના ઇલાખાને એક નાનકડા ઇલાખાના સાથે પકડવામાં આવેલ છે. આ સંબંધમાં બીજા કેટલાક બાબતોમાં પાછળથી ધરપકડ કરવામાં આવી છે.

પુરવ બંગાળા તરફ એરી જતવામાં નામરેલનાં પાન આધારી કેટલાંક મરજી નીપજ્યાં હતી.

નામકા ધાડ કેસમાં એક આરોપીને ૭ વરસના દેશનીકાસની સજા થઇ છે.

હાકા જીલ્લાની કોમેર ખાતેની પોસ્ટ ઓફીસ ઉપર કેટલાક હથિયારબંધ ધાડ પાડુઓની ટોળાએ દુમલો કર્યો હતો અને ત્યાંના પોસ્ટ માર્શરને મરજીતોલ માર મારી ધડપાડુઓ નાસી ગયા હતા. પોસ્ટ માર્શરને હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવ્યો છે. ધાડપાડુઓમાંથી કેાઇ પકડાયું નથી.

કલકત્તાના એમ્પાયર પત્રમાં ત. ૩ જી જુન પહેલાં એક અગરપત્રીએ એવું જણાવેલ કે બાલુ અરવિંદ યોસ પોંડી એરી ખાતે ભરાઈ રહેલા છે, અને દુક વખતમાં ફરોસ જવાને ઉપડી જશે.

તા. ૨૨ મી જુલાઈના કલકત્તાના અગરમાં જણાવવામાં આવે છે કે બાલુ અરવિંદ યોસનો પોલીસને પતો મળ્યો નથી. હવે તેણે (પોલીસ) બાલુની જ્હેન સંગેજની યેસનો પીછો પકડ્યો છે, અને તેની હીલચાલ પર બહુ બારીક દેખરેખ રાખે છે. બાલુએ પોલીસની વરતણુંક સામેની પોતાની ફરિયાદો કલકત્તાના ઇલાખામાં પ્રસિદ્ધ કરી છે.

શ્રી. રામમુર્તીના જેમો એક બીજો બીમ સ્વામી નામકુ છે. જે ૪૦ મહુનો ૫૨૨ છાતીપર રખતી હાથોડાર્થી તોડાવે છે અને અર્ધા ઈંચની સડીજને હાથથી તોડી નાંખે છે. તેમજ ત્રીસ માણસોથી ભરેલા ગાડાને છાતી ઉપરથી પસાર થવા દે છે. હિમર વરસ ૨૫ ની છે, અને ૬૬ મધ્યમ છે.

ઓન. મી. કે. જી. મુર્તી ના. વાલસ રાયની કારોબારી કાઉન્સિલના મહેસુલી સભાસદ નિમાનાર છે એમ કેટલાંક પત્રો જણાવે છે.

હીંદના વાહસરાયની કારોબારી કાઉન્સિલમાં કેળવણીખતાના વડાનો હોદ્દો હાખલ કરવામાં આવ્યો છે. આ હોદ્દા માટે સર નારાયણ ચંદાવરકરનું નામ સુચવાયું છે.

હીંદમાં ભોરડ કીચનરનું સ્મારક ઉજવું કરવાને એક હીલચાલ ચક્ર હતી. તેના પરિણામે તેમાં રૂ. ૭૨,૦૦૦ ભરાયા છે. આ પૈસાનો ઉપયોગ લોડેશ્વર આશુ ઉજવું કરવા માટે કરવામાં આવશે.

લાહોરની દયાનંદ હાઈસ્કૂલમાં ૧૨૩૩ વિદ્યાર્થીઓ ભણે છે તે કેલેજના અધ્યાપકોના વિદ્યાર્થીઓ મેળવનાં કુલ ૨૦૬૬ વિદ્યાર્થીઓ તે ખાતાતળે શિક્ષણ લે છે.

પંજાબમાં રોશનસ જગજ સવ બહા દુર લાસા બંધનતાથે નાની હિમરના બાળ ફોન સાધુ બનાવવામાં આવે છે તે સામે પોકાર ઉઠાવી ૧૮ વરસની અંદરનાઓને એલા નહોં મુંડવાનો પ્રયત્નો ધડવાની સર કારને બસામણ કરી છે.

પંજાબની આરપ પ્રતિનીધિ સભાએ હરદાર ખાતેના ગુરુજીમાં મુક્ત કેળવણી આપવાનો હરાવ જીત્યો છે. તેની અંદર વિદ્યાર્થીઓને રહેવા તથા ખાવા પીવાનું મુક્ત આપવામાં આવશે. હાલ એ ખતાં નો લાભ ૨૬૦ વિદ્યાર્થીઓ લે છે, જેમને વારતે આવવા બંનેવારીથી ઉપલી ગ્રાહ વધુ અમલમાં મેલવામાં આવશે.

પંજાબની કાનડી ગુરુજીની કારોબારી કમિટીએ ૧૯૫૧થી વિદ્યાર્થીઓને રહેવા, ખાવા કે કેાઇ પણ જાતનું ખરચ લીધા વગર તંદન મુક્ત બાણાવવાનો હરાવ કર્યો છે. હાલ તે ગુરુજીમાં ૨૬૦ વિદ્યાર્થીઓ છે.

હીંદી સાહિત્ય સંમેલનની એક મહા સભા કાશીમાં થોડા વખતમાં મળનાર છે.

લાહોરની દયાનંદ કેલેજમાં સરકુન સાહિત્યમાં બે વરસ સુધી શોધખોળ કરવા ના કામ માટે માર્સીક રૂપિયા ૭૫ ની સ્કોલરશીપ કેલેજ તરફથી આપવામાં આવી છે.

પતિયાગાના મહારાજ આવતે વરસે ઇંગ્લેંડ જઇ આખા હીંદની કીકેટીમ સુધે જોડાશે. તે નામદાર પોતાના રાજ ત્રા કારોબાર માટે એક કમિટી તીમી છે જેને ધણી સત્તા આપવામાં આવી છે.

અફઘાનીસ્તાન તરફની હીંદની સરહદ તરફ છુટકાટના બનાવો બનતા હોવાથી સત્તાવાળાઓએ સાવચેતીના ઉપાયો લીધા છે. સરહદની લશ્કરી પોલીસને આપનો પહેરો ભરવા, શકમંદ આસામી ઓને પકડવાને તથા કાંઇપણ અબ્બરચીત બનાવ બનતાં તપાસ માટે ટોડી જવા તકલર રહેવાના કુકમો આપવામાં આવ્ય છે.

બરમા ખાતે કાણુ માછલાં ઉછેરી તેમાંથી થોટી કઢાડવા માટે એક કંપની રચન ખાતે ઉબી થઇ છે.

બ્રહ્મદેશમાં સરકારી કેળવણી ખાતેએ એવો કુકમ કાઢ્યો છે કે વિદ્યાર્થીઓએ કેાઇપણ જાતના ઇલાખા મંદક જવું નહોં.

બરમામાં એક ચોખ્ખાની મીલ અને ત્રણ ચોડાઉનોમાં આગ લાગવાથી સગળું બળી જઇ દોઢ લાખનું નુકસાન થયું છે.

પંજાબમાં વસતા અબાલુ અને જંગલી જાડોની એક જાતી કાન્દુર-સ હોશીઆર પુર ખાતે મળી હતી. તેમાં હાર નહોં પીનો, તથા હારખતું નહોં હોડવું, તેમજ નાચવું કુડવું નહોં, અને મરજી તેમજ લગ્ન પ્રસંગે ઓઠો ખરચ કરવો એવા હરાવો થયા હતા.

ઇંગ્લેંડથી "પંજાબી" બ.પ.માં અને "ગુરમુખી" અક્ષરોમાં ઇપેલ્લુ એક ચોખાનીયું પંજાબના સરદારે અને સીપા હજો ઉપર મોકલવામાં આવે છે, જેમાં શિટીસ રાજ્ય વીરદ ઉરકેરણી ભરેલું લખાયું છે.

હીંદી સરકારે ઇલાખોમાં એવી યાદી પ્રસિદ્ધ કરાવી છે કે મરદુમ કીમ એક વરડનું આખા હીંદ તરફથી સ્મારક ઉજવું કરવાની સુચના થઇ હતી તેને કીમ બેરજ ની મજુરી મળતાં ઉપાડી લેવામાં આવી છે. તે ફંડમાં રૂ. ચાર લાખ સુધી એકલ કરવામાં આવશે. ને તેમથી દિલ્લીખાતે મરદુમ શહેનશાહનું એક થોડે સ્વાર બાવજું ઉજવું કરવામાં આવશે. તેમ કરતાં પૈસા વધશે તેમાંથી જાહેર બગીચો કરવામાં આવશે. આ સ્મારક સંબંધમાં વિદ્યાર્થીઓને ઉદયોગ દુનર ની કેળવણી આપવાનું એક જંગી ખાતું સ્થાપવાની સુચના પ્રજાસરમ તરફથી કરવામાં આવી હતી પણ તે પસંદ કરવા માં આવી નહોતી નથી.

અમેરિકાના વેપારને જાપાનની રોક

'સ્ટાર્ડ' પત્રને ન્યુયોરકને ખબર પડી જણાવે છે કે, જાપાનની બહુજ સરતો માલ—ખાસ કરીને વજાટનો માલ નીચળવવાની હકિતથી અમેરિકાના વેપારીઓ ગમગામ રહ્યા છે. આ વિષે જાપાનના હકોળેનો મહીનમાર એક કેલી ફોરનીઓનો વતની ખબર આપે છે કે જાપાનમાં વજાટકામ સંબંધમાં માર જામ પાંચે ધમધોકાર આવી રહ્યાં છે. ફાડીયાને ૧૨ કલાકનાં એક રોજનાં માત્ર શી. ૧/૩ ચુકવવામાં આવે છે. માલ પણ સરસ નીચળાવે છે, એટલે હરીફાઈ માં તે હો તેમ નથી. હીઆઓ ખાતે કાનેમાફુશી નામનું એક મોઢામાં મોઢું વજાટ કામનું કરખાનું છે તેની મુદી ૧૪ લાખ પાઉન્ડની છે, અને તે ૨૨ ટકા નું 'ડીવીડન્ડ' વહેંચી આપે છે. સંચા કામ ઇમેજ બનાવતું છે. ત્યાં મજુરી એક કલાકની ગાથી ૧૦ પેની મુધી અપાય છે; ફાડીયાઓને સુવાને તથા ખાવાને માટે ખાસ મકાનો પુરાં પાડવા માં આવે છે. ખાણુ જાત તથા સાક બજાણુ દેવ છે; અને તથુ ટંકની રજૂ પેની બેસે છે. વહો, દવાખાનાં પણ ખાસ રાખવામાં આવ્યા છે. એક મોટાં નાટક જુવનમાં જાપણુ કર્તા તથા નાટક કારોને બેઠાવી તેઓને માટે ખાસ મમતો કરાવવામાં આવે છે.

આ બધી બચરવાને લીધે પશ્ચિમમાં કામકારો માટે જોડલો ખરચો કરવો પડે છે તે કરતાં કમતી આવે જાપાનમાં માલ પેસ થય છે. ગ્રેટબ્રિટનમાં 'ફ્રી ટ્રેડ' ચાલુ રહે તો ફાલની સરતી મજુરીએ પણ ત્યાંના વેપારના કેવા હાલ થાય તેનું જાણ જાણતાં મુશ્કેલી લાગે એવું નથી. અમેરિકાએ હાલ ૧ દરમાં ફેરફાર કરી જાપાની આયાતમાં અડચણ નાખી તેમ તેની બેચેની મટી નથી. કેમકે જુદી જુદી વેતરણ કરીને જાપાની માલ અમેરિકામાં ખુસી જાય છે, અને હાવી પણ જાય છે. જરમન બનાવટનાં 'પોસ્ટ કાર્ડ' અમેરિકામાં થોડા બંધ આવતાં, તે ન પોસ્ટાઈ રાજે એવી અમેરિકાએ યુક્તિ કરી. પણ જરમન વેપારીઓ પોતાનાં નાણાંવડે જાપાનમાં 'પોસ્ટ કાર્ડ' બનાવી અમેરિકા મોકલવા માંડ્યા. અને હિતદા નો વધુ નફો જુટયા લાગ્યા કેમકે જરમનીમાં ૧/- નાં જોડલા કારક બનાવી

તેટલાં જાપાનમાં અત્યંત સરતી મજુરી થી ૨૦ પેનીમાં બનવાં લાગ્યાં. અમેરિકા બાને ક્યાં પહોંચે?

ફર્સ્ટ કલાસ માલ મોકલનાર ફર્સ્ટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજુ ફર્સ્ટ તથા દરેક જાતનું વેજીટેબલ વર્ણીય સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ. માલ મનાવવા અમારું ખાતી માટે કામજી બચકાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મગાવી લેવી.

જુલાસા માટે લખો નીચેનામાં:—
એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફર્સ્ટર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦
ટેલી. એડરેસ. 'લાજપુરી' જો. ૫૭૦, ૬૨૫૧.
M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durban.

તાજુ ઉમદા ફર્સ્ટ

અને વેજીટેબલ

સફાઈની પેકીંગ; સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નીચમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરશો.

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાબંધ મળશે
પત્ર બચકાર નીચેનામાં કરો:—
ઇસમાઇલ છવા ફર્સ્ટર.
પી. એ. બો. ૪૭૧, ટેલી. એડ 'ઇસમાઇલ'
૧૭૧, ઓ. એ. ટી. ૬૨૫૧

અહર ખબર

યુટિમાર્બી સિકાન્તે, અથવા
શુદ્ધ દેવતાં યજ્ઞતત્વ
ભાગ પેહેલો, કિમન બાર આના
લેખક: પદવારી રજુકેશસ વંદ પનદાસ
બી. એ. એલ. એલ. બી.
મી. મિનિસ્ટર પામણુપર.
મગવનું ટેકણું પારેખ ફ્રેન્ડસ એન્ડ કો.
માંડીની પેળે. અમદાવાદ

રોકડ બગર બાવ

	શી. પે. શી. પે.
ફુધ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
અવલ માંજ ૧ બસ્તાની	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
બીમડીના	૨૫ ૦ ,, ૨૫ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬ ,, ૧૭ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦
મીની સકકર	૨૨ ૦ ,, ૨૩ ૦
ફૂડાના	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
મસુરની	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
મમની	૨૭ ૦ ,, ૨૮ ૦
અડદની	૨૮ ૬ ,, ૨૯ ૦
ચણા મુખમના	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
,, દળી	૨૩ ૦ ,, ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલની	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬ ,, ૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
કડવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૩ ,, ૩ ૪
એરડીનું	૨ ૧૬, ૩ ૦
મીઠું	૩ ૩ ,, ૩ ૪
નાળીએરનું	૪ ૬ ,, ૪ ૬
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬
ખીજી	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૦ ૦ ,, ૧૦ ૬
આરો હાઉસ હોલ્ડ	૧૨ ૬ ,, ૧૨ ૬
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૮ ૧ ,, ૮
મરચાં	૩ ૧ ,, ૪
ધી પેટી, ૪ ટીનના પેક.	૬-૦-૦ ,, ૬ ૫ ૦
પોરખદર	૬-૫-૦ ,, ૬-૧૦-૦
પારશીન કરાઉન	૫ ૬ ૧ ૬ ૦
,, વધારા રામ	૮ ૮
,, ગાલન	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
નાળીપેર	૨૦ ૦ ,, ૦ ૦
ફલી	૧૦ ૦ ,, ૧૦ ૬
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
સાણુ સીલક સ્ટોન	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઈટ	૪૨ ૬ ,, ૪૫ ૦
સાણુ વ્યમ્ ૫૦ ટુકડાના	
બોક્સની ટીમત	૧૨ ૦ ,, ૧૨ ૬
નેફ્ટર ટી	૧ ૮ ,, ૧ ૯
માચીસ લાયન	૩ ૧ ,, ૩ ૩
સોપારી સેવરબની	૧૦ ,, ૧ ૦
નીડક પોષ્ટ સીમારેટ	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
ખરના એકની.	૪ ૬ ૧ ૫ ૦
નીમક (જરમની સ.ક.)	૪ ૬ ૧ ૪ ૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર બજારી પ્રોડ્યુસ તથા ફળો સ્થાનિક હોઈ એકાગ્રેસરત્વથી માર્કેટમાં વેચાઈ આવવામાં આવે છે. પહોળા વસ્તુનું કુલવચમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square
Box 2985, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram 'Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Special and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGERS,

Also at the head Office for S.A.:— And also:—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, મેન્ડીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છો? રસાયન સહાના—મનજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ દહાત માટે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

બાવાસીર બીધરવાના સોમ અને ઘસીત—હરસ મસાનો તાત્કાળીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનામત્રા ઘણા જાણીને ફાવે છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ રીર—જાડુઈ મલમ. સોમ, બાડુઈમડા, વિએરને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિખન વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ કૃમિઓનો અકસીર ઇલાજ. લાલ અને સફેદ કૃમિઓનાં જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વરિકા—જીભપતી અકસીર ગેળીઓ. કબીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

શરીરપર વરિકા—દુઃખસામક ગેળીઓ. અરાજ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક દહાતીની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: 'SULIMAN'

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીટલ મરચાં

દિલ્હીમાંથી મોકલેલી જથ્થાનાં મંગાવી સસ્તે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ ધી પોરખંદરતું તથા કલકત્તાનું—સરસ ચાવલ—‘ગોપુ’ મંધીઆજી—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5937, JOHANNESBURG.

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelunken,
Tel. add. "KHANDARIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "MELO." PORT ENTABLIZ

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gurdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladon." Box 42

BHACONSFIELD

Shahbooddeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tagob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Uhhaganlal Bhawanidasa Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ERRANTH NORODDEN,
24 Frore Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motals, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 88 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ABDI LAIPURI,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposit-
Botanic Gardens).
G. H. MIANAHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 810.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 162 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. THINIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Madwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. O. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Expo. & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 5 G.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HMIDHLBERG

Shoa. Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
K. K. & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mohamed Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2041.
F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Uhhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6368.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADARHOY,
2nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

O. KEVALEAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

C. P. LUOHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE.
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadaraseen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTANNAI & DADOO
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BEABRA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Saleman & Co.,
Box 368.
HORMAJEE IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.
Parahotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LAICHAND Box 92.
Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
WENTA & KRANDERLA BROS.,
Box 100, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 531,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vannali Hario,
Indian Laundry,
Hassan Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 408
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Absham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SOLIMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: Soliman

SALISBURY

Shimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Pathbu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joomankhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befools.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Easop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John 84

UMSINGA

De's Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Hajee Jaffar Munaver Randeria.
Butcher P.O. Box

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર
સસતા નેલા
ખુબઈ જનારા
અમલાડી

તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે ડેલાએ આપે બેરા, મેળાસા અને જાગ્યાર થઈ ખુબઈ
જાય છે. આ કંપનીની આગળોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પ્રેરેપુરી સમવા છે તેમજ
ખલાસી છડીઅન છે, અને જોશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન
જગમતાવાળા તેમજ આપણ છે તેથી પાસેજરોને કોઈપણ વાતે જરા થઈ ખુબઈ
પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આપે કંઈક મુશ્કેલી આપણુ હીંદી ભાષાએ લાંબી મુસાફરીમાં નકામી
વખત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુશનો સુકર છે કે ખરેખર જરૂર મુસાફરી
ના ફાખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગળોટ દર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુદ
મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્ત દેશ જનારાઓએ તમારે થઈ રહેવું.

સરકુ આગળોટ ખુબઈ પહેલેથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારાહેતે ખબર
મળશે તે ઉપરથી સહીની જાણ માટે અતરે જાપામાં નખાવશું તેથી સહી સાહેબો
ને જરૂર ખરેખર આગળોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે.
વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરવગરે હીંદી કોલેજો ધીર કલકત્તા સ્ટીમા નીચે મુજબ ગણી છે.

અમરલોટી તા. ૮ સપ્ટેમ્બર

ગુપ્તલલ્લ કલકત્તા કલકત્તા.

શ્રી. જયસિંહ જયપાલની પ્ર.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમર્સિયલ રોડ ડરબન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

જે. કે. સોન્સ લિમિટેડ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPHILL

May be obtained from

The International Printing Press,

PHENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

The Indians of South Africa

Helots within the
Empire and how
they are treated

BY

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from

The International Printing Press,

PHENIX, NATAL.

Free 1/6

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Porthandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલની દરકી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સસ્તે કાલે મળશે. એક વખત
જાજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ રોબિન્સ વર્ડસ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન

દેશો મોકાઈ

મોખા ધીની સરવે જાતની તાજી મીઠાઈ
અમે જનાવીએ છીએ.

કે. જી. જી.

મસજીદવાળી જોદીની સામે,

૧૬૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Farrow, etc.

HeadOffice: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOUBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેલની દરકીય ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT & DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. દેવજીભાઈ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
દારૂ દેવજી અને બીનામ દવા અપાર્ટીકેટ રમાવ
મારકેટ સીટ, (કાર્લેટન હોટેલની રૂમે)
બોક્સ ૫૩૨૦, જોહાનસબર્ગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Rand No. 432. Corner Kaffir & High Streets,
VREDEDORP, JOHANNESBURG
Box 4140. Tel. Add.: "YAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, and Chinde.

about Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius, :—

about August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
1 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 372, LOUENCO MARQUE.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

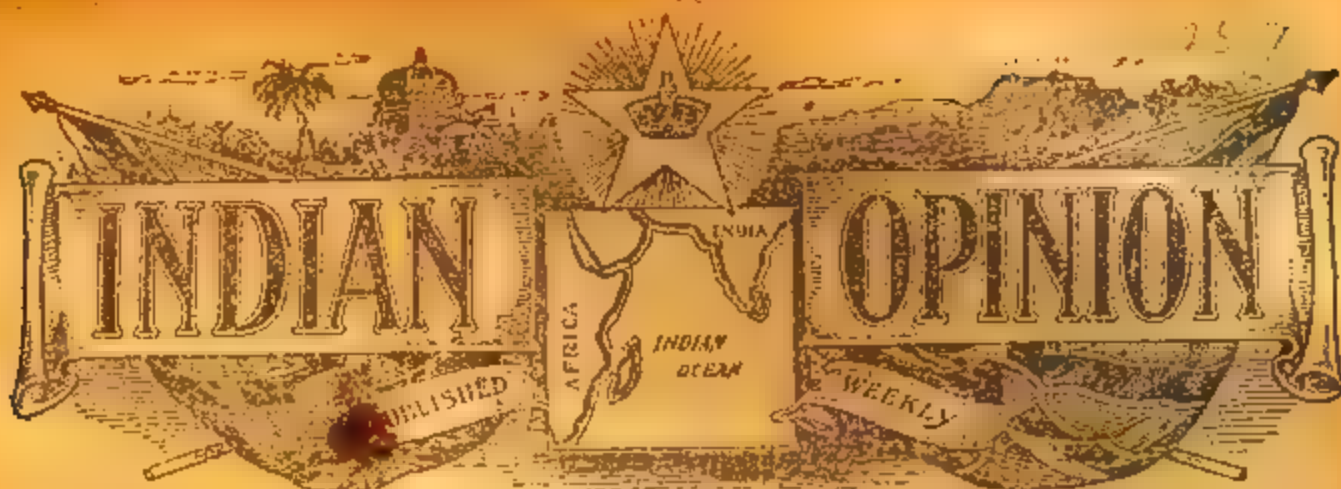
એમ. પો. ફેનસી

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોસેસરી જથ્થાબંધ હીંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે કામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ આવલ-ચોખુ મધીઆલુ-જથ્થા
બંધ અજમાયેશ કરી લુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશાર લી
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 35—Vol. 8.

SATURDAY, AUGUST 27TH, 1910.

Registered at a Newspaper
Press, Transvaal.

SIR CHARLES SAUNDERS' PROUD BOAST

HOW HE KEPT INDIAN STOREKEEPERS OUT OF ZULULAND

SIR CHARLES SAUNDERS, late Chief Commissioner of Zululand, when speaking at Malvern, Natal, on the 18th instant, dealt with the Indian question, at the same time not forgetting to remind his audience of what he had done in Zululand in the way of keeping out Indian storekeepers. The local press reports Sir Charles' speech as follows:

One of the questions next in importance, so far as the Province of Natal is concerned, is that of Indian immigration, and as I have said before, I am in favour of bringing this to an end, as soon as this can reasonably be done, or, at any rate, restricting it as much as possible. At the same time, any policy which is adopted in this direction must be such as to ensure that all concerned are justly and fairly treated. The fact cannot be lost sight of that many of our largest industries—not only the sugar industry—but many other industries on the coast, as well as in the up-country districts—are not only dependent on this class of labour, at the present time, but these industries have been built up to what they are now, on a reasonable assurance that there would, at least, be no sudden stoppage of the labour upon which their very existence at the present time depends. We must all admit, I think, that these industries are

The Backbone of the Country.

and that nothing could do more harm to this Province than the sudden crippling or sacrificing of these industries. It would destroy confidence in this Province, and throw a large number of Europeans out of employment, many of whom, through having spent the most of their lives in these industries, would find it most difficult, if not impossible, to start life afresh in any other sphere. The whole question is one which requires as careful and deliberate consideration as any problem with which the Union Gov-

ernment is likely to be faced, and I am convinced that the only satisfactory manner of dealing with it will be with the assistance and co-operation of those who are the largest employers of Indian labour, who realise just as much as any of us that to continue indefinitely the introduction of Indians must enormously add to the difficulties which have to be faced in dealing with the already complex native question throughout the Union. That the stoppage of this Indian immigration, even in the case of labourers, can and will ultimately be brought about I feel little doubt. But there is another and, in my mind, far more serious and dangerous phase of the whole question, a phase which should be coped with and settled with the least delay possible. I refer to those Indians who have settled in this country and are generally known as

Arab Traders.

It would be difficult for any of us to discover what possible use these people are in the country. In most instances they have not even served indentures as labourers, but have simply come here to say what they can out of the country, and, in doing so, deprive a large number of Europeans of the means of earning a legitimate livelihood in the spheres these Indians have usurped. They are certainly no ornament, as every village or township they settle in is at once made hideous by their filthy hovels.

I am strongly of opinion that if it is possible to get rid of these people they

Should be Got Rid of at All Costs.

There is no necessity to do them any injustice, and they should be treated fairly, but even were it to cost a million of money to free the country of them the money would be well spent. Anyone with the slightest knowledge of the true state of affairs must realise that the continuance of Indian settle-

ment in this Province in any sphere where they come into serious competition with Europeans must eat into the very existence of the European population, and unless we are satisfied to sit and watch this Province of the Union become an Indian and Native settlement, immediate steps must be taken to check and remedy the evil. We have to protect not only ourselves but those who will follow us. Little or no responsibility devolves upon the Arab trader section of the community in respect of the present or future government of the Province; it is upon the European portion of the community that this will, and, for a long time to come, must rest; and in dealing with the question of the settlement of this alien black population in our midst, surrounded as we are by the enormous masses of aboriginal races, it must be clearly borne in mind that it is nothing but

A Question of Self-preservation.

In support of the strong views I have held for a long time on this question I may say—and I hope without laying myself open to a charge of egotism—that I can honestly claim to have done more than any man living to keep Indian traders or settlers out of Zululand. For many years I controlled the issue of all new licences, as well as the transfer of existing licences, and persistently refused to allow the issue or transfer of any trading licence to an Indian. The question of the issue of licences was absolutely in my discretion, and there was nothing to prevent my authorising the issue of licences to Indians, had I been so disposed, but up to the time I relinquished office, about eighteen months ago, there was not a single Indian storekeeper in Zululand, and I do not know that there are any now. That class of Indian has been

Kept Out of Zululand

and as it has been possible to do so there it ought to be equally possible

to apply a similar rule here—at least in respect of the issue of new licences, or transfer of existing ones, ■ Indians. It may be more difficult to deal with Indians already established in trades, but that a means can be devised by which they would be perfectly fairly treated I have little doubt. Any such measure would have my cordial support, as the future existence ■ this Province as a European settlement depends upon this burning question being satisfactorily coped with, and the sooner the better for all concerned.

The Expulsion of Jews from Russia

Further Details

The unfortunate situation of the Jews in Russia still remains acute. The *Jewish Chronicle* (Johannesburg) publishes further details from which we make the following extracts:—

The flying column despatched by the Governor to "hunt" for Jews in the province of Smolensk, to which we referred a fortnight ago, is still "operating" against our brethren. A number of unauthorised persons have also organised bands who, in their turn, imitate tactics of the gendarmes and police and search for Jews in various localities. The local Press is disgusted with the scandalous proceedings, more especially as the flying column is allowing crime to spread under its eyes without any attempt to arrest it. Several members of the nobility, headed by Prince Chovansky, are doing all in their power to shelter the Jews from the brutality of the police.

The Tomsk authorities are exiling large numbers of Jews, including those who have the right to reside there. The ministry has been approached on the matter by the local deputy, but the latter has not received a reply. The Governor of Tambov exiled from the city all the Jews who had arrived there for the local fairs. His action resulted in a collapse of the fairs.

The time given to our co-religionists at Kieff to liquidate their affairs and leave the city having expired, the police began to expel by force all those Jews who lingered there in the hope that the English Conjoint Committee, the *Hilfsverein*, and the Jewish Colonisation Association would alter all press the Government to recall the exile order. The villages and summer resorts in the neighbourhood are being searched, in case any Jews sought shelter there in the stormy days. The Committee, formed with the object of rendering financial and judicial assistance to the exiles, is working energetically. In the case of the Dnieperka Jews, it has succeeded in obtaining the repeal of 221 expulsion orders. A delegate of the Ica has arrived at Kieff to examine the situation.

We have again this week to report the outbreak of large fires, doing great damage to Russian Jews. The Black Hundreds have invented a new method of combating the Jews. Instead of organising pogroms they now practise incendiarism. One by one vast Jewish communities are deprived by conflagrations of all they possess. At Mohileff (on the Dnieper), as a result of their work, 600 houses were demolished in the flames. Not finding that sufficient, they caused a second conflagration, which destroyed another hundred houses. A Jewish woman and her six children were burnt ■ death. The local Jews have formed a civil guard to patrol the streets at night. At Seislotz (Grodno), 400 houses were burnt down and over 1,000 families were left without shelter. Large portions of Vastrozomb (Radom), Sumova (Lomza), Mierzitch (Siedlce), Bismovitch (Podolia) and Derazchno (Zitimir), were destroyed through conflagrations. When a fire caused serious damage ■ Radziwilo (Lomza), the Jews from the neighbouring villages sent bread to Russian peasants. The kindly act was greatly appreciated, more especially as it induced the Russians to come to the assistance of the sufferers.

We learn that a great State trial will shortly take place at Smolensk, where the entire tragedy of the struggle of the Russian Jews for their right of residence in various parts of the Empire will be illustrated. A few Russian officials and three hundred Jewish bankers, merchants, writers, students and commercial leaders will be tried for conspiring to enable certain Jews to live outside the Pale.

Dealing with the abolition of the Pale Bill the *Russkoe Viedomosti*, the organ of the Russian intellectuals, states:—"The Pale was never created by law. It has only been established by circulars, orders and declarations of the Senate, which contradict each other. Every policeman, who wishes to obtain an increase of salary, has only to begin to revise the right of residence of Jews, and his promotion is assured. The Jews are fighting now for their rights as men. Even in China each honest citizen, who works for the benefit of his fellow-men, has the privilege of residing where he finds it convenient and in Russia that right has been granted to Tartars and other wild tribes, but refused to the Jews." The *Scout* suggests that the Pale Bill should be submitted to a national Referendum whereas the *Russkoe Znamya* argues that the Duma ought to pronounce itself in favour of exiling all the Jews from Russia. M. Gutchkoff, who has resigned his post as President of the Duma, in order to undergo a sentence of imprisonment for fighting a duel, stated that he believed that the Duma would only relax the Pale restrictions, but not abolish them entirely. "I know," he said, "that the abolition of the Pale will not solve the Jewish problem, but the

existence of a kind of ghetto, where people are ready ■ swallow one another in their fight for a living, is the chief cause of the economic misery amongst the Jews. Should the Pale be abolished, the Jewish question will cease to be acute."

The burning of Jewish houses and property still continues unabated ■ Russia. Large portions of Kadin (Mohilev), Dubosary (Hessarabin) and Krasnoluk (Minsk) have been destroyed by conflagrations. At Vetka (near Homel) incendiaries set fire to a ■ synagogue. A number of books and scrolls of the Law were destroyed. The *Russkoe Znamya* is accusing our co-religionists of setting their own houses on fire in order to obtain insurance money. In reality, however, a very insignificant number of the sufferers had their property insured.

At Pensa, a Jew suffered exile because he leant on the table whilst addressing a police officer. The Superintendent of the Police in one of the Saratoff districts has invented a new method of banishing our co-religionists. He invited several of them to his house, gave them a sound beating, and ordered them to leave the district. Another official of the same province has exiled several commercial representatives to the Pale, because their certificates bore the signatures of duly accredited lawyers, and not of their principals. At Kieff, a notice has been issued ■ the Jewish exiles that the authorities will not consider further petitions from them. The state of affairs in the Caucasus is also very unsatisfactory. An officer of the Army has been placed at the head of the commission entrusted with the examination of the ailing Jewish visitors, and he is using all the means at his disposal to keep our brethren out of the local spas. The recommendations of the greatest medical authorities of the country are ignored by him, and the sufferings of our ailing co-religionists are grievous. Two doctors who were attached to the commission have resigned their positions on account of the irregularities exercised by the officer. The authorities have also exiled all the Jewish visitors from Vilyukva (Poltava), although the village has been used by them as a summer resort for over twenty years. Here, too, the pleas of the peasants on behalf of our co-religionists have proved unsuccessful. Four hundred and twenty-five Bokhara Jewish families have received the final notices to leave the Sirdarja district. The *Zemstchina*, however, was not satisfied with the achievements of the police, and it published the names of a hundred and fifty forlorn Jews, advising the police to banish them from Kirsanoff (Tambov). The *Novoe Vremya* is also distressed at the fact that a number of Jewish converts in Siberia have, through the nominal change of their religion, received full liberties, and yet they remain true to their old faith and are observing the Jewish holidays.

The Government is strangely anti-Zionist as well as anti-Territorialist as the following incidents will show. The Governor of Poltava has refused to confirm the election of M. Friedenberg as Crown Rabbi of Kremenchuk, on the ground that the latter participated in the last Zionist Congress. A number of National Fund boxes were also confiscated by the police at Opole (Radom). At Ekaterinoslav the authorities have closed the local Ito branch. At Minsk, they refused to legalise a new literary-scientific society, because the organisers intended to conduct the debates in Yiddish in addition to the Russian language.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Miss Florence Winterbottom, writing to the *Morning Leader* under date the 20th of July, says:—

The *Times* has reported a telegram from Johannesburg, in which Mr. Smuts, the Union Minister of the Interior, is said to have "expressed the view that South Africa must increase the stringency of her anti-Asiatic legislation."

As against any such anti-Imperialist course of action, may I lay before your readers two quotations as to how the "stringency" of existing legislation in the Transvaal is viewed in Madras and in Natal respectively. Writing on the matter of the Transvaal deportations, the *Madras Times* says:

"The men are admitted to be passive resisters who are deliberately resisting a law and are willing to undergo punishment for doing so until better times come. But that gives the Transvaal no right to deport them. Mr. Smuts is treating them as if they were dangerous Anarchist conspirators; in fact, he is treating them worse, for the Indian Government provides for the families of those whom it deports. But no hint of disloyalty or nefarious practices has ever been brought against the South African Indians, and the treatment to which they are being subjected is beyond all bounds of right and reason."

Says the *Natal Mercury*:

Mr. Smuts originated the Asiatic trouble in the Transvaal by riding rough-shod over the rights and susceptibilities of our Indian fellow-subjects, and the Transvaal Government has always dealt superciliously with Natal interests.

These quotations speak for themselves.

Miss Maud E. Polak, writing on July the 23rd, to the *Morning Leader*, remarks:—

Amongst the Prison Reforms now advocated I am particularly struck with the suggested abolition of the ticket-of-leave system for criminals. This will be welcomed by all classes,

but why retain a similar system in South Africa amongst British Indians of spotless reputation, many of whom possess the highest educational attainments?

The Registration certificates demanded from all Asiatics in the Transvaal, to all intents and purposes constitute a ticket-of-leave system similar to the one it is now proposed to abolish for criminals in England. Cannot prompt measures be taken to stop this humiliation of British Indians who are in no sense criminals?

From the Editor's Chair

REPORT OF THE PROTECTOR OF INDIAN IMMIGRANTS

THE Report of the Protector of Indian Immigrants is just now a seasonable publication, and should be studied by every well-wisher of South Africa, especially the candidates who are bidding for Parliamentary honours, whether for the Union Parliament or the Provincial Councils. In self-governing states, as has been so often well said, there can be no room for servile labour. The recently-issued Immigration Commission Report would justify us in using the term "slave-labour." The Commissioners, in tracing the history of the institution of indentured labour, have shown conclusively that the system was established immediately upon the abolition of slavery, and it was intended to replace the slaves who had become free men. Indentured labour had, therefore, inevitably to assume many of the incidents of slavery, the chief of which was that the employer had control over the body of the indentured servant. This incident, as well as other incidents, of slave-labour are reproduced in the indenture laws of this Province, and no matter what may be said against Mr. Polak as regards the cases of ill-treatment (of which more anon) cited by him with a view to ending the system, the fact that indentured labour in this Colony savours of slavery justifies his condemnation of the system, and the sooner it is ended the better it will be for this Province as well as the whole of South Africa, and that alike from the European and the Indian standpoints.

The Report under review shows that 2,487 men, women, boys and girls were introduced into the Colony during last year, and, though it shows a falling-off on the previous year, it is still a formidable number. Of these introductions, 1,501 were men, 611 women, 121 boys, 108 girls, 55 male infants and 87 female infants. It is satisfactory to note that the death-rate still continues to decrease, tuberculosis and pneumonia having claimed the large number of victims. Death from the two diseases show that mine labour is not suited to the Indian

constitution. There were 34 suicides. In our opinion it is still an alarming number, the cause of which will never be found out unless there is an independent and impartial inquiry. The Protector is still concerned about the abnormal death-rate among the children. "This matter," he says, "is still receiving such attention as will probably help to a considerable improvement, notwithstanding the fact that this is a most difficult problem for solution." We venture to think that it will cease to be a difficult problem the moment the relations between the employers and the employed become changed to those of an ordinary master and servant, either party being only civilly liable for breach of contract. "Only 2,487 indentured Indians," states the Protector, "have been introduced against 10,598 who have finished their indentures; but against this, 6,479 men, women and children have re-indentured." The Protector elsewhere admits that this re-indenture is due partly to the high annual poll-tax that indentured Indians are obliged to pay as the price of freedom. Hitherto, for the past few years, labour has been imported only from the Madras Presidency, but the Board has now decided to fall back upon Calcutta also. We note that, in spite of the protest of the Protector, the position of Indian medical officers is not yet to be changed, and that they are still to be appointed and controlled by the Indian Immigration Trust Board. We trust, therefore, that Mr. Polkinghorne's efforts to have the desirable change brought about will be successful. The Protector throws a curious side-light on the Poll Tax Act of 1895. He says that "it was never intended that it should apply to women, but the wording of the Act in regard to Indian immigrants was such that payment could not be avoided. It is presumed that only those women who are in a position to pay without undue strain will now, (i.e. under the Amended Act) be compelled to do so." This coincides with our comments upon the Act of 1910 when it was passed, to the effect that it practically gave little relief to women, and that they still remained subject to harassment and needless inquiry. It is a manifest breach of faith for the Government not to have abided by their original intention, as we now learn that the Act of 1895 was never intended to apply to women. Mr. Polkinghorne has endeavoured but, in our opinion, has completely failed to refute the charges made by the Editor of this journal in connection with the treatment of indentured Indians in his pamphlet published in India. The Protector seems to consider that, because, of the 17 cases of ill-treatment quoted by Mr. Polak, two were fully noticed in the Natal papers, and the employers in both cases were debarred from giving further allotments and had their Indians removed, they are no proof of ill-treatment,

The other cases quoted by Mr. Polak, he conveniently says, call for "no special remark." Moreover, he begs the question when he hides himself behind magisterial decisions when every Indian knows that except in rare cases an indentured Indian stands little chance of securing justice before a Magistrate. Mr. Polkinghorne concludes his refutation by stating the fact that many Indians offer themselves for re-indenture, inferring therefrom that, if they were ill-treated, they would not do so; and then triumphantly adds: "this provokes me to say that one ounce of fact is better than one pound of fiction." Now the facts are that not a single case quoted by Mr. Polak can be controverted. That many Indians accept re-indenture is sufficiently explained by stating that they cannot live in India after having once been indentured and crossed the *Katapa*. Mr. Polak has not denied that comparatively Natal is a better place for indentured Indians. What he has persistently stated is that the system itself is bad, and that under such a system any body of employers, no matter to what nation or race they may belong, would treat their men just as the Natal employers and other employers of such labour do. Mr. Polkinghorne is concerned with defending the employers. Mr. Polak is concerned only with attacking and showing the inherent rottenness of a system which is totally indefensible, and, if he quotes instances of gross ill-treatment, he quotes them not to show the inhumanity of the masters, but to show that ill-treatment under indenture is inevitable and that, therefore, the system itself should be stopped and the employers as well as the employees should be protected against themselves. In another issue we propose to show how barbarous this wretched indenture system is, and how it stands condemned from certain glaring omissions in the Protector's report.

Servants of India Society

The following gentlemen have recently joined the Servants of India Society:—

Syed Haidar Hussain, Aged 32, educated up to the Intermediate Standard in Behar. Acted as a regular correspondent of the *Amrita Bazar Patrika* for about five years. Afterwards started a religio-social Urdu monthly in 1904 which is still in existence. Started also an English fortnightly, *The Muslim Herald*, in 1908. Joined the Servants of India Society on the 12th of June, 1910.

R. M. Ananda Rao. Born in 1889. A native of South Canara in the Madras Presidency. *Alumnus* of the Mangalore College, Central College, Bangalore, and the Presidency College of Madras. Graduated in December, 1904. Admitted into the Servants of India Society on the 12th of June, 1910.

Items from the Report of the Protector of Indian Immigrants

We extract the following from the Annual Report of the Protector of Indian Immigrants (Natal) for the year ended 31st December, 1909:—

The arrivals during 1909 (from Madras only) numbered 2,487, comprising 1,501 men, 611 women, 121 boys, 108 girls, 55 infants (boys), 87 infants (girls) and 4 boys born on the voyage.

The births reported during the year number 3,659—1,813 boys and 1,846 girls—being an increase on last year's return of 227.

In regard to deaths, the comparison between the years 1908 and 1909 are as follows:—

	Men	Women	Boys	Girls	Total
1908	627	399	470	459	1,955
1909	532	354	409	392	1,687

The increase in the population being only 678.

Deaths During 1909

Tuberculosis	215
Pneumonia	222
Suicides	34
Other Causes	1,216

1,687

The following return shows approximately the number of Indians who have arrived in Natal under indenture, and the descendants of such Indians born in the Colony, since immigrants landed in November, 1860, to 31st December, 1909:—

	Men	Women	Boys	Girls	Total
	86,426	34,988	10,820	9,493	141,727
Died in Colony	11,924	5,846	1,402	1,308	
Returned to India	19,708	7,519	1,748	1,699	
Left Colony otherwise	11,317	2,143	278	168	
	42,949	15,508	3,428	3,175	65,060
					76,667

Of those born in the Colony:—

	Males	Females	Total
	23,141	22,717	45,858
Died in the Colony	5,008	4,903	
Returned to India with parents	2,970	2,942	
Left otherwise with parents	1,727	1,139	
	9,705	8,984	18,689
			27,169
			103,836

The Indian Immigration Commission have unanimously reported against the stoppage of Indian Immigration, native labour being unreliable, and so many industries therefore dependent upon indentured Indian labour. This has long been my own view (see previous reports), and is emphasized by circumstances attending the labour supply in the year under review.

Only 2,487 indentured Indians have been introduced against 10,598 who have finished their indentures; but, against this, 6,479 men, women and children have re-indentured, and largely made up the leakage of the indentured supply.

The Madras Agents being able to supply only a limited number of Indians, the Board have decided to re-open the Calcutta Agency for about six months from 1st January, 1910, when the Demarara Agency commences operations.

The Real Object—Poverty

While this Act 42, 1905, was specially passed to enable Indians who had taken out licences to again assume their right to a free return passage to India, only 16.93 per cent. of them have this year availed themselves of the privilege. Last year the percentage was 35.37. This is somewhat remarkable and seems to prove that the immediate object of re-indenturing was not return to India, but, probably, because they were penniless and in debt and had not saved enough to return to India with, a point that can only be settled next year.

Altogether there are 3,637 Indian men employed in the coal mines of the Colony.

Mr. Polak's Charges

At times, charges have been made against the treatment of indentured Indians in Natal, and notably by the Editor of *INDIAN OPINION*, who has recently published in India a pamphlet whose one avowed object is to induce

the Indian Government to stop the emigration to Natal of Indians under indenture.

Seventeen cases of alleged ill-treatment are quoted; but of these two were fully noticed in the Natal papers at the time, while the employers of both had their Indians removed and were debarred from having any further allotments. One case, specially quoted for excessive ill-treatment, was nothing more than a technical assault, the employer being fined 10s., while the man returned to the Estate and has worked well ever since. No other case calls for special remark.

It is sometimes thought that a Magistrate does not inflict an adequate punishment. But, after all, he hears the evidence and sees the witness, and is better able to decide on the merits of the case. Indeed, it is very seldom that I have even to comment on any judgment.

I advisedly say, so far as I am able to judge, there is not anything even approaching the ill-treatment and cruelty the writer of the pamphlet referred to would have the public to believe. Complaints there are, no doubt, and always will be, but I rejoice to say that employers are more than ever inclined to assist me in rectifying abuses.

Apropos of these charges, note that every ship load of Indentured Indians has not less than 5 per cent. of Indians returned to Natal for a further period of indenture, and every man, almost, brings with him either friends or relatives, the proportion by the last shipment to arrive being over 20 per cent. Indeed, notwithstanding the annual licence required to be paid by those who choose to remain in Natal, the number of Indians returning to Natal under indenture is increasing so much as actually interfere with the regular allotment: so many Indians desiring to re-enter the service of their former master. This provokes me to say that an ounce of fact is better than a pound of fiction.

There are still two matters affecting the relationship of employer and employed that I am not yet satisfied about.

One is the number of hours the Indians are compelled to work during about six months of the year. It is impossible for me to say in the absence of any complaints, and I cannot myself watch the Indians turn out of a morning and wait until they return; and if I attempted it it is more than probable that a guilty employer would make a special exception on the day in question. But overwork is evidently on the decline, and men of reasonable merit can easily overtake such task work as is given between noon and 3 p.m. Although I have dealt with a few cases, no complaints under this head have been made.

The other point is the working of women whose condition may affect the death rate among children born on the estates. But this matter is referred to elsewhere.

The Commission gave it as their opinion that it would not be wise to change the position of the Indian Medical Officers (who are appointed and controlled by the Indian Immigration Trust Board).

This decision is to be much regretted in the interests of the indentured Indians. It is the system which is at fault, and the more I see of its working the more I become convinced that it is not the one which should prevail under the circumstances.

Legislation

Acts affecting Indians and passed in the Session of our Legislature immediately preceding the advent of the Union of South Africa, number no less than three.

They are:—

Act 10, 1909, which authorises charges to be made for administering Estates of Deceased Indians, but as the minimum charge of £7 for every Estate under £100 in value is bound sometimes to act harshly, I am trying to bring about something in the form of mitigation here.

Act 22, 1907, Section 2, provides that rejected applications for renewals of Trading Licences can now be the subject of an appeal to the Supreme Court. Hitherto, the final appeal has been either to the Licensing Board or to the Town Councils of the several boroughs.

This will afford a distinct measure of relief to those who conduct their business in a proper and bona fide manner. The proportion of Indian Immigrants, however, to the other section of the Indian community who are engaged in commerce is small.

Act 19, 1910, gives the Magistrates of the Colony power to relieve deserving Indian women of the annual licence of £3, paid under Act 17, 1895, and also suspends the payment of annual licence in the case of men and women who re-indenture, and, further, should they elect to return to India, the arrears of suspended and *ipso facto* cancelled.

This legislation is a distinct relief to the Indians brought here under indenture. When the Act 17, 1895, was passed, it was never intended that it should apply to women, but the wording of the Act "Indian Immigrants" was such that payment could not be avoided. It is presumed that only those women who are in a position to pay without any undue strain will now be compelled to do so.

(To be Continued).

Commenting on the Protector's Report, the *Natal Mercury* said, in the course of a leading article:—

Be this as it may, however, there is a general consensus of opinion that a limit should be imposed on the importation of indentured labour from India. There are some who would be quite satisfied if an arrangement could be come to by which the indentures of all Indian labourers could be made to terminate in India, but we think it is quite futile to expect the Indian Government to agree to anything of the kind, and when all the circumstances are considered we should be very much surprised if they did. From their point of view, the immigration of Indians to South Africa is very undesirable, and is the cause of a good deal of embarrassment to the Indian authorities, and India is becoming a difficult enough country to govern, without external sources of trouble and friction. The Indian Government, indeed, have gone the length of passing an Act to give them power to prohibit at any time the recruiting and indenturing of Indian labourers for work outside India, and those who are dependent on such labour for their industries should take cognisance of the fact, and be prepared for the enforcement of the Act at any time. Apart from the Indian Government, however, it is practically certain that the Union Government, at a very early date, will bring forward legislation having as its object the stoppage of further Asiatic immigration, and if the Government do not move in the matter it will be forced upon them by the Union Parliament. We believe it would be a mistake to summarily put an end to a system that has been going on for fifty years, and in support of this there is the report of the recent Commission, in which pronounced opponents of Asiatic labour in every shape and form felt themselves compelled to admit that serious injury to many important industries would be sustained if the supply of indentured labour were suddenly cut off. It would be unwise, however, not to be prepared for the possible stoppage at very short notice, and we consider the late Natal Government were guilty of great neglect in not doing much more than they did for the organisation of native labour.

The high licence of £3 per annum has certainly had an effect in encouraging re-indenture, as, out of 10,598 who finished their indentures, 6,479 re-indentured. At the end of 1909 the number of Indians under indenture in the Province was 40,931, including re-indentured Indians. The free Indians numbered 62,905, and of these, of course, a very large number have been born in Natal, and know no other home. Those who talk about repatriating all Asiatics "lock, stock, and barrel" have to take into account the fact that a very large number of the population of Indian descent

belong every whit as much to South Africa as, say, the Malays of the Cape, and many others whose parents made South Africa their home, and it would be an act of the grossest injustice to seek to compel them to leave the country in which they were born, and in which they have grown up. The South African-born Indian has acquired rights which cannot be lightly set aside, and any attempt to perpetrate such an injustice would, sooner or later, recoil upon the heads of those responsible.

Indian Government and Indentured Labour

Union Government Given until End of Year to Decide

Mr. Moor, Minister of Commerce in the Union Government, addressing a meeting at Estcourt this week, is reported to have said, referring to the Indian question, - that the Indian Council had declared there would be no more indentured Indians if their rights were interfered with, and the Union Parliament had been given until the end of the year to decide. He was not prepared to mince matters. South Africa could say: We are not going to allow these Indians to come to this country to inundate South Africa and to have all these so-called rights granted to them, because of the industries that were in Natal at the present time. That was going to be the reply South Africa would make to the demand by the Indian Council. They, however, had got to see to it that their industries were absolutely guarded by the Union Government, and this would be done, because they had millions of money at stake in these industries, and these industries had been started on the understanding that labour would always be supplied.

Commenting on Mr. Moor's speech, the *Natal Mercury* of the 14th instant says:—

There are a good many people who are prepared to be frankly unjust in dealing with this vexed question, and some of the acts of the late Transvaal Government would not bear scrutiny by any just tribunal: but it would be idle to ignore the prejudice that exists, and we think there is very little doubt that the decision of the Indian Council to stop further indentured labour at the end of the year will become operative, owing to the refusal of the Union Parliament to agree to the terms laid down. We do not in any way blame the Government of India for the action they propose. Indeed, we think they are quite right, as the situation which has been created in South Africa is the source of great embarrassment to them in their difficult duty of governing such an immense population.

Cannot England Dictate to a Self-Governing Colony?—Yes

[By MR. RATANSHAW KOVAJI, SOLICITOR, BLANTYRE, NYSALAND]

For over three years, Indians in the Transvaal have been harried by the Transvaal Government for the simple offence of trying to uphold India's honour. They have undergone some 3,000 sentences of rigorous imprisonment as Passive Resisters against that blot on the statute book of the Transvaal, the Asiatic Registration Act; nearly two hundred men have been deported with the assistance of the truckling alien neighbouring colony; hundreds of them have been financially ruined: and yet the Imperial Government—a Liberal Government—have not lifted their little finger to stop this even flow of tyranny there.

All India, official and non-official, is up in arms against the unjust treatment that is meted out to them: Indians from all parts of the world have repeatedly requested the Secretary of State for the Colonies to protect those oppressed people against the oppressors; and what is the reply? Even this, that the Imperial Government cannot interfere with the affairs of a self-governing colony? Is this a correct reply? Cannot the Imperial Government dictate to a self-governing colony? Let Major Seely— is he not the same man as the Under-Secretary of State? reply. What did he say in his speech on the debate on the Address to the Throne in the House of Commons on the 10th February, 1906? He is reported to have said that "he supported His Majesty's Government in the action which they had taken, and he was grateful for the reforms announced by the Prime Minister; but one thing more he would ask, and that was that they should not say that this thing was intolerable and wrong and in the same breath should say that they would leave it to the Responsible Government of the Colony to decide whether the wrong should be continued. (Cheers.) He was glad that the Prime Minister said yesterday that when he declared that the question of Chinese labour or no Chinese labour was to be referred to the Transvaal he by no means inferred that the question of the conditions under which that labour was to be allowed was a matter of indifference to the people of this country and to the Empire at large. (Cheers.) That was what they asked, and he took it that that was what his right hon. friend meant. He only asked that it should be stated clearly and emphatically, and, if possible, before the close of the debate, that the principle on which the British Empire rested was that those who came under the flag, if they were to come under it at all, must be free. (Cheers.) It might be said that

they could not dictate to a self-governing colony, but they had done it again and again in far less important matters. (Hear, Hear.) This must be done at once, because delay would only do great harm and continue the uncertainty which now existed."

In face of this and the like utterances, it is difficult to absolve the Government of the responsibility for all the hardships that Indians have been, and are undergoing in the Transvaal.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

On the 17th instant, at Volksrust, Mr. U. M. Shelat was sentenced to three months' hard labour or a fine of £50. Mr. T. Chetty received sentence of six weeks' hard labour or a fine of £25. Both went cheerfully to gaol.

Mr. A. E. Chhotabhai, the well-known merchant of Krugersdorp, appealed to-day against the Registrar's decision not to grant registration to his son who has just attained the age of majority, i. e., 16 years. Mr. Jordan heard the appeal. Mr. Benson and Mr. MacIntyre appeared for Mr. Chhotabhai, and the Government was represented by Mr. Van Hoytema, instructed by Mr. Grimmer.

The facts brought before Mr. Jordan are as follows:—Mr. Chhotabhai has been domiciled in the Transvaal since 1888. He has considerable assets in this Province. Many of his relatives are settled here. Mr. Chhotabhai wanted to bring his minor son. So, during his last visit to India, he sent his son in advance. The lad was then about 15 years old. As he could not enter the Transvaal alone, although a minor, he was landed in Natal. Mr. Ervine, of Messrs. J. W. Jagger & Co., who has known Mr. Chhotabhai for years, intervened. He went to Pretoria; interviewed Mr. Chamney and vouchsafed the bona fides of Mr. Chhotabhai's case. Mr. Chamney admitted the truth of the statements but said that he could not grant a permit to the son unless he was accompanied by his father. He, Mr. Chamney, therefore suggested that a cable should be sent to Mr. Chhotabhai to return and bring his son into the Transvaal before he came to 16 years. Accordingly a cable was sent and Mr. Chhotabhai came and brought his son into the Transvaal whilst he was yet a minor. Mr. Chamney had assured Mr. Ervine that if the son so entered on his attaining majority he would get his separate registration certificate.

After the entry of the son, considerable correspondence took place between Mr. Chamney and Mr. Chhotabhai.

bhai with a view to getting the lad separately registered. Mr. Chamney said that could not be until he had attained majority. Application was therefore renewed on the boy attaining majority, but now Mr. Chamney said that the boy could not be registered as he was advised by the Law Department that Asiatic minors who were not resident in the Transvaal at the commencement of Act 36 of 1908 or who were not born in the Transvaal could not be registered although they entered the country with their parents whilst they were yet minors.

Poor Mr. Chhotabhai was paralysed. Was his own son to be expelled although he had meekly submitted to the Asiatic Act and was prepared to make his son do likewise? He began to look about himself and found that other parents were in the same predicament. Mr. Chhotabhai began to envy passive resisters their freedom. Was he to become a passive resister and tear his own certificate to pieces? His wealth, his age, his position, however, proved too strong for him and he began to seek the advice of lawyers.

The result was this appeal. Mr. Benson, after having proved the facts narrated by me, contended that Mr. Chhotabhai's son was entitled to registration (1) because he was already registered on his father's certificate, (2) because his father's Peace Preservation Permit was enough protection for him also, and (3) the son's residence was in the place of the father's domicile, i.e. the Transvaal.

I have given the Government's contention already. The case is of great importance and of interest even to Passive Resisters. Mr. Jordan has adjourned the Court and will deliver his judgment on Saturday next, the 27th instant. Apart from the legal aspect of the question, the Government's credit for ordinary honesty is at stake. More, however, of this wretched business hereafter.

The current week has brought the following gifts to the Passive Resistance Farm: 3 cans, blinds, basins and some fruit from Mr. Mahomed Sionji of Johannesburg; a bag of beans, 6 hoes, and 30 yards length of print from Mr. A. A. Gandhi; Tongant; four cakes Sunlight soap from Mr. M. Suliman, Tongant; a pair of boots from Mr. A. E. Chhotabhai; Hindi copy books from Mr. Diwan; 3 cases of fruit and vegetables from Mr. Rawji Bhula; a bag of monkey nuts and mango, orange and other trees from the Habibia Garden Company, Warabaths; 7 blankets, 2 shirts, 2 pieces print, 1 piece flannel, 20 lbs (about) white beans from Messrs. Amod & Ismail of Ermelo.

Mr. Mahomed Ibrahim Kunke and Mr. Amod Sahab visited the Farm last Sunday.

Messrs. Kanapathy Pillay and Govindasamy Pillay, who were among the 20 deportees that returned from India, have now entered the Transvaal from East London. They were arrested at Vereeniging on the 22nd instant. Their case has been postponed to the 24th instant. It will be remembered that two Indians are still at East London their cases still being under consideration.

Wednesday.

The Johannesburg Municipality intends to bring in a bye-law fixing the minimum period for issuing a hawker's licence to be six instead of three months.

The case of Messrs. Kanapathy and Govindasamy Pillay which came on to-day was further adjourned to the 27th instant.

Proposed Hindu Organisation

An organisation is in process of formation at Calcutta (says *India*) for the double purpose of promoting loyalty and a spirit of national co-operation, and also of safeguarding the interests of the general community of Hindus. The Maharaja of Durbhanga is acting as President, and Mr. Saroda Charan Mitter, retired judge of the High Court, and Mr. Bhupendranath Basu have jointly undertaken the duties of secretary. A suitable office is shortly to be opened, and steps taken to constitute provincial organisations throughout India, with vice-presidents and secretaries. Sir Gurusdas Banerjee, another retired High Court judge, Mr. Surendranath Banerjee, of the *Bengalee*, Mr. Motilal Ghose, of the *Amrita Bazar Patrika*, Rai Bahadur Surendranath Sen, of the *Indian Mirror*, and Mr. A. Chaudhuri are actively associated with the movement which is meeting with influential support. A London society on similar lines is also, we understand, to be constituted. His Highness the Maharaja of Cooh Behar has consented provisionally to accept the post of President, and Mr. K. G. Gupta, C.S.I., that of Vice-President. Major N. P. Sinha, I. M. S. (retired), 24, Florence Road, Ealing, W., a National Liberal Club, S.W., is undertaking the duties of Honorary Secretary, and Mr. S. M. Mitra, 47, Warrington Crescent, Maida Vale, W., is acting as Honorary Correspondence Secretary until other definite arrangements have been decided upon. The object of the Society is to afford a centre to which the Hindus in England and London might rally whenever co-operation might appear to be required; to supply opportunities for the collective expression of the views of Hindus; and to facilitate the advancement of causes in which Hindus are concerned.

Happenings in India

The latest list (the seventh) to hand, published by the Madras South African League, brings the total subscriptions for the Transvaal Fund, collected in the Madras Presidency, to Rs. 8,334.

The following letter has been received by the Hon'ble Mr. P. Kesava Pillai, from the Government of India, dated Simla, the 12th July 1910.

Sir—I am directed to acknowledge the receipt of your letter, dated the 27th June, 1910, addressed to the Home Department, with which you forward a copy of the resolutions passed at a public meeting held at Bellary, under your Chairmanship, on the 23rd, June 1910, protesting against the deportation of British Indians from the Transvaal. I am to say that the matter is receiving the attention of the Government of India, and that a copy of the resolutions is being forwarded to His Majesty's Secretary of State for India, as requested.

The fourth batch of Transvaal Deportees, 17 in number, arrived by the S.S. *President* at Bombay on the 11th (says the *Indian Patriot*, Madras, dated the 12nd of July). It would appear that they were received by the Commissioner of Police, Bombay, landed at the expense of the Bombay Government, their wants such as food, etc., supplied them at the cost of the Government. They were sent to Madras by train, the Bombay Government paying all the deportees their trainage besides giving them in addition Rs. 2 each to purchase their food on the way. Since their arrival in Madras, these new deportees together with those already here are lodged in a building specially rented by the Indian South African League and are being maintained by funds collected by that body. The total number of the Deportees to be looked after is now a hundred and the cost of sending them back to South Africa in itself comes to Rs. 12,000.

The Bombay Presidency Association has recently sent the following telegram to the Governor of Bombay, the Government of India and the Secretary of State. The telegram runs as follows:—"The Council of the Bombay Presidency Association desires to place on record its profound sense of indignation at the arbitrary action of the Transvaal Government in deporting to India, in a destitute condition, sixty-one Indian residents of that Colony, of whom the large majority were born or are domiciled in South Africa; the Council deplores continuance of the unhappy circumstances that have resulted in so much undeserved hardship to these inoffensive British subjects whose only fault has been that they have preferred conscience to

comfort and the honour of India to personal gain. The Council further desires respectfully to urge upon the Government of India and the Home Government, at a time when the Union of the South African Colonies is imminent, the need once more to make the most emphatic representations to South African statesmen in order to bring about the cessation of a condition of affairs, in a portion of the British Empire that amounts to public scandal and a negation of the fundamental British policy; the Council is emphatically of opinion that no settlement will be of a satisfactory or permanent nature that does not preclude the South African Union from passing or retaining legislation discriminating against Indian subjects of the Crown by reason of race and colour alone."

Items of Interest

Capetown, August 23.—By the *Gazette*, to day, some 80 Russian Jews arrived, mainly from Grodno, about 300 miles from Warsaw. Most of them intend making their way to Johannesburg for the first time. An examination was made on shore by the Immigration Department.—Reuter

London August 22.—The Committee of the Pan-Anglican Congress Thanking-Offering Fund reports that that about £184,000 has been paid to the Colonies and abroad, and it has been agreed that £24,000 shall be invested by provisional trustees in South Africa for educational purposes—half of which amount is to be applied for the benefit of coloured people and Asiatics. It is hoped thus to establish a fund which will grow increasingly strong.—Reuter.

Asked about the Indian question, Sir David Hunter, the Unionist candidate for Durban Central, said that the time had arrived when Indian immigration must cease, but they must be sure they had some other source of labour available before they stopped it.

Mr. Hyslop, candidate for the Union Assembly for the Klip River Division, speaking at Ladysmith, said in regard to Indian storekeepers:—No further licences should be granted to them under any consideration, and existing licence holders should be allowed to gradually die out as breaches of the law or insolvency occurred. He had no desire to be unfair to these men, but the law of self-preservation necessitated that there should be no extension of this undoubted evil. As for the indentured Indian, he (the speaker) had never been able to see what harm he had done since the law was passed imposing a high licence, and thus preventing him from settling in the Colony. If these thousands of Indians were removed, it was obvious that the

sugar planters would become formidable competitors for native labour. Then the Rand mines, on the one hand, and the sugar planters on the other, would be drawing off supplies of labour by the offer of wages which the ordinary man could not give. He warned his hearers that farmers, housekeepers, and other employers of native labour would have to pay more for their services.

An interesting address was delivered by Mr. V. R. R. Moodaly, the President of the Hindu Young Men's Society at one of the meetings recently on the sublime character of the Vedas. Before the compilation of the Vedas by the ancient Rishis he said, the ideas existed, and they were practised and repeated as *Shruti*. The ideas and doctrines were transmitted from generation to generation by memory long before the art of writing was known to the world.

Curiously enough, while many of the papers are writing the most absurd drivel about the native question in America and elsewhere (writes the London correspondent of the *S.A. News*), it has suddenly been found that there is a real native question in England as well. This concerns the question of mixed education. It has been found that the colleges in Oxford and Cambridge which admit coloured students, have steadily been declining in prestige and income: the reason given for this decline is that the admission of coloured students has driven away the majority of white students, who prefer to go to those colleges where no natives are admitted. The term "native" is applied to everyone who is not (as Mr. J. M. Robertson would term it) "the colour of old red and sandstone," and apparently no distinction is drawn between the coal-black negro from the east coast of Africa, the dusky native from Bengal, and the almost white Egyptian. They are all classed as "niggers," and the feeling against them appears to have increased of late years. In London the educational problem has chiefly affected the legal and medical professions, since few coloured students come over to England to qualify in other departments.

Madame Hanako is a Japanese actress now appearing in London. "There is much in England that appeals to me," she said to an interviewer, "but even my joy at being in London cannot lead me to the lengths of praise common with most foreign visitors to your country. Your visitors seem to say that everything is 'charming.' Nothing they encounter, animate or inanimate, is anything less than the finest! I am sorry I cannot agree with them. You have many marvels here that make my little Japan quite insignificant. But there is one thing that Japan can show you—delightful, beautiful, unspoiled, natural, lovable, womanly woman!"

I may be wrong, but you do not seem to possess such a thing in England—at least, not in any quantity. Your young women seem to be too old, and your old women too young."

In its editorial notes on the South African Union, the *Wednesday Review* (Tippakulam, Trichinopoly) says:—"May we hope that His Royal Highness the Duke of Connaught will bring with him a message of encouragement to British Indians and tell Mr. Botha and his friends that no Union in South Africa will be fair or complete if it sought to perpetuate the indignities and ill-treatment to which British Indians have been subjected so long?"

Under the Prison Reform scheme submitted to the Imperial Parliament, it is proposed to abolish imprisonment for persons under the age of twenty-one except for grave crimes. A kind of defaulters' drill is substituted, which will save about five thousand lads every year from making the acquaintance of prison life. Several alterations are also to be put in force in prison discipline itself. Special treatment is to be given to prisoners whose offences "involve no moral turpitude"—surely a strange definition of political crimes, remarks the *Spectator*. Solitary confinement is to be reduced in length to a single month, and music and lectures are to be provided four times a year. Most important of all, however, is the abolition of the absurd system of ticket-of-leave. Under the new plan those who have left prison will cease at once from all connection with the police, though they will be supervised by a properly organised system of prisoners' aid societies.

A special telegram to the *Mercury* from Ladysmith, dated the 25th instant, states:—This morning, a special meeting of the Town Council considered the appeal of Goga, an Indian storekeeper, against the decision of the Licensing Officer on July 28 not to grant a transfer of licence on the ground that the application was practically for a new licence. After Advocate Janion had pleaded, the Councillors retired, and on returning the Mayor announced that the Council had decided unanimously to dismiss the appeal.

Contents

	Page.
Sir Charles Sammers' Proud Boast	279
The Expulsion of Jews from Russia	280
Activity in England	281
From the Editor's Chair	281
Servants of India Society	282
Items from the Report of the Protector of Indian Immigrants	282
Indian Government and Indentured Labour	284
Can't England Dictate to a Self-Governing Colony?—Yes	284
Transvaal Notes	284
Progress of Hindu Organization	285
Happenings in India	285
Items of Interest	286

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

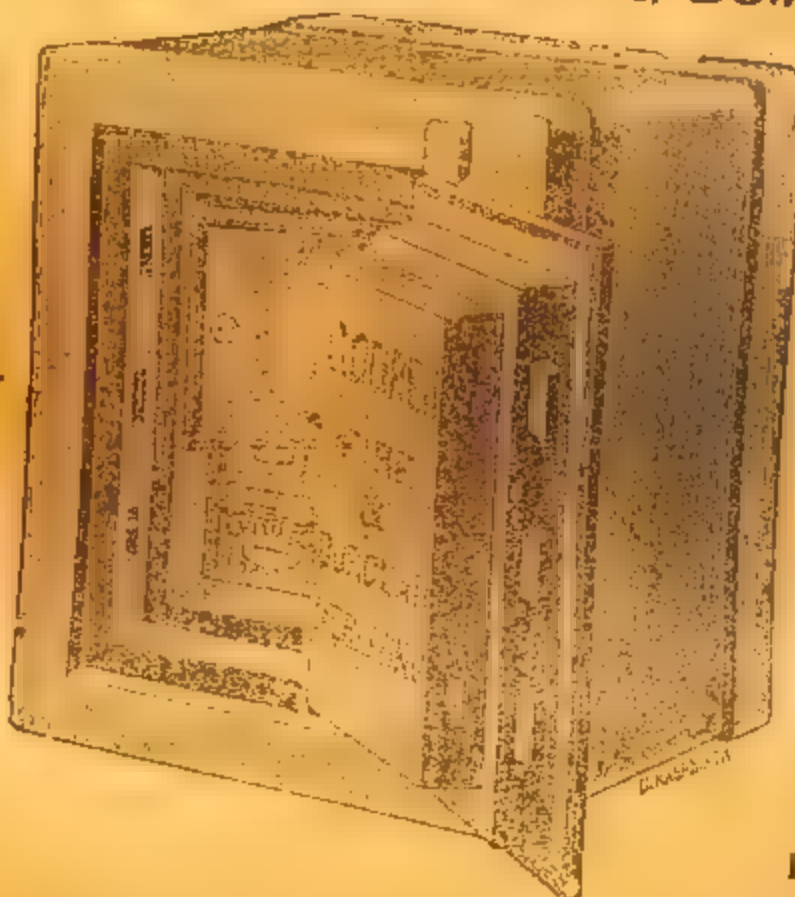
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ranji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M.'s Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 22 safes—Alliance Bank of India, 5 safes—Indian Special Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Mil !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનીવાર, તારીખ ૨૭ મી આગસ્ટ ૧૯૧૦

અંક ૩૫.

અઠવાડિક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૭ આગસ્ટથી, તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હિંદુ-આવળ્ય વહ ૭ થી આવળ્ય વહ ૧૪ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.
મુસલમાન-તા. ૨૧ સાવાનથી તા. ૨૭ મી સાવાન સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર	ખ્રીસ્તી તારીખ	હિંદુ તીથી	મુસલમાન તારીખ	પારસી સુર્યોદય	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્ય અસ્ત. ક. મી.
શની	૨૭	૭	૨૧	૧૯	૬ ૧૮	૫ ૩૬
રવિ	૨૮	૮	૨૨	૨૦	૬ ૧૭	૫ ૩૭
સોમ	૨૯	૯	૨૩	૨૧	૬ ૧૬	૫ ૩૭
મંગલ	૩૦	૧૦	૨૪	૨૨	૬ ૧૫	૫ ૩૮
બુધ	૩૧	૧૧	૨૫	૨૩	૬ ૧૪	૫ ૩૮
ગુરુ	૧	૧૨	૨૬	૨૪	૬ ૧૩	૫ ૩૯
શુક્ર	૨	૧૩	૨૭	૨૫	૬ ૧૨	૫ ૩૯

અનુક્રમિકા.

ગીરમીટીયાના પ્રોટેક્ટરનો રીપોર્ટ ... ૫૪૧
ઇંગ્લાંડમાં રંગદ્રવ્ય
સુન્દરના કમેન્ટવારનાં વાપણો ... ૫૪૨
યુનિયન અને હિંદી સરકાર
કેન્ટુલ ફેલોશીપનાં ટ્રાંસવાલની લડત ૫૪૩
કર્મી. લડતપર એન. મી. ફેરાવ પોલે ...
વિલાયતના હાપમાં ટ્રાંસવાલની લડત ૫૪૪
બ્રિટીશ રહેનરાહતમાં હિંદી અમુલ્યતા ...
નેહાનસાબરમ ૫૪૫
હરબન ઇન્ડિઅન યુનિસીપલ મારકેટ ...
પોર્ટ ઇન્ડિઅનમાં એશી. ચર્યા ... ૫૪૬
રશીયનમાં હિંદી સામે ધખાસો ... ૫૪૭
કેપટાઇનમાં એસિઆટીક સામે હુમલો ...
ગ્રીસીયમાં લાઈસેન્સનો કેસ
પાલ્લુ વરતમાન
વાર સમાચાર ૫૪૮
નાદારી કોર્ટની નોટીસો વોગરે
હિંદમાં અસાંતિ ૫૪૯
વિવિધ વિષયો
પરચુરુ ખબર પત્રો ૫૪૯
સુલેહ નળવવાનો (લડાઈની તકવારીનો) ...
યુરોપમાં ખરેશો
કાલેલ મદદેશો ૫૫૦
સાપવિષે દોહરા
આમેલીયામાં એસિઆટીક લોકો
પહેલા મુસલમાન એરોનેટ ... ૫૫૩
ગીરમીટીયાના 'પ્રોટેક્ટર' નો રીપોર્ટ ૫૫૪
હિંદુસ્તાનના ખબરો
વિંધ્યા હુલ્લર સંબંધી વિષયો ... ૫૫૬
રોકડા જનરેશન

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૨૭ મી આગસ્ટ, ૧૯૧૦.

ગીરમીટીયાના પ્રોટેક્ટરનો રિપોર્ટ

ગીરમીટીયાના કહેવાતા પ્રોટેક્ટર એટલે રક્ષકનો વાર્ષિક રિપોર્ટ બહાર પડ્યો છે. તેની મુખ્ય નોંધ અમે બીજી જગ્યાએ આપીએ છીએ. એ રિપોર્ટ ને હિંદી સમજી શકે તેને શરમાવા નેવો છે. કેટલા હિંદી અ.બ.ા. કેટલાં મરણ થયાં, મરણનાં સા કારણ હતાં એ અધુરું બહુનાં જેવું છે તે રિપોર્ટની નોંધમાંથી મળી રહેશે.

મી. પોલાકે ગીરમીટીયાના દુખનો જે ઓએદુખ ચિતાર આપ્યો છે તેની સામે આ 'રક્ષક' લખે છે તે વાંચી જવા જેવું છે. 'રક્ષક' નો જવાબ તે જવાબ નથી. 'રક્ષક' તે 'અક્ષક' બન્યા જેવો મામલો છે. આમ ફરીયામાં આગ લાગે તેને ક્યા પાશુપી ઓલવાય?

પણ અમને જે મળીર વિચાર આ વેળા આવે છે તે તો આ છે. ગણસાલ માં ૨૪૮૭ ગીરમીટીયા મદાસથી દાખલ થયાં. તેમાં નાના મોટા મળી ૧૭૬ છોકરા ને ૧૯૫ છોકરીઓ હતી. વળી તેમ રિપોર્ટ જણાવે છે કે ૨૭૦૦૦ ઉપરાંત હિંદીની જન્મશુભિ નાતાલ છે. આ બધાં છોકરા છોકરીનું શું થયું? તેનો કારણ સરકારે નથી પુછ્યો. રક્ષક એક હિંદી સરખી તેને વિવે નથી લખી. ગીર મીટીયાના શેઠો તેઓને સાર કશું નથી કરતા. તે છોકરા પણ ગીરમીટીયામાં ખપે છે. આ મીસાલ દેરની છે.

આપણાં દેશને આપણે આમ રાખીએ ખરા? આ નિશાની શુભામગીરીની છે. જે બાળક અને બાળકીઓ મહા સાલમાં આવ્યાં તે ન રક્ષાં ધર્મતા, ન રક્ષાં કર્મ નાં. તેની ઉપર મમે તે હરામખોર પોતાની કરદી નંજર કરી શકે. માઆપ રહેલી સવારથી ગધા મંજુરી કળ્યા ચહે ત્યારે આ કુમળાં છોકરાં રાંજે, ને કાન કરવાને જરાએ લાયક હોય તો પાંચ

શીર્ષીંગ જેટલા પંચારથી કામે લાડે. આમ ગીરમીટીયાના લોકોની બનેલી શકર કિલેરે આપણે ખામ મોજ કરી એ છીએ. ને આપણાંના કેટલાક સાની એ છીએ કે ગીરમીટીયાના આવવાથી તે એને લાજ થાય છે; ને છુપતે બહારે તેઓ નાતાલમાં આવી કુખ મોમવે છે! આવી હીલ આપણે આપણા પોતાના ઉપર લાગુ નહીં પાડીએ. આપણે તો છુપે મરવાનું કણુલ કરશું પણ ગીરમીટીયા શુભામી નહીં કણુલ કરીએ. આપણાં છોકરાં ને આવી શુભામીમાં નહીં ઉછેરીએ. આમ ઉપર જણાવેલા છોકરા છોકરીનો છરવર સિવાય કાંઈ આધાર નથી. જે હિંદી કે ધર્મી હિંદી હશે તે તો જાણી શકશે કે આવી શુભામીમાં લાજ લેનારા આપણે પણ છીએ ને તે પાપની સજામાં આપણે પોતાને સ્વતંત્ર માનતા હિંદી પણ જુલમના ભોગી થઈએ છીએ. જે અમારી કલમમાં શકિત હોય અથવા અમારા સમજવામાં શકિત હોય તો અમે સુતેલા હિંદીને તેની ધોર નિદ્રામાંથી જગાડીએ અને ગીરમીટ એકદમ બંધ થાય તેવા આંપતા પગલાં કામ પાસે લાવીએ. તે પગલાં લાવવાનો આ કારે વખત છે. જેટલા મેમ્બર યુનિયન પાર લામેટમાં દાખલ થવા માગે છે તેઓને આગેવાનોની સહીના કાચળ મોકલી શકે છે કે ગીરમીટ તો એકદમ બંધ થવી જોઈએ. અને અમે ખમુસ જણાવીએ છીએ કે ત્યારે ગીરમીટ બંધ થશે ત્યારે હિંદીનાં દુખનો અંત આવતાં વાર નહીં લાગે.

ઇંગ્લાંડમાં રંગદ્રવ્ય

એક વરપ પહેલાં એમ કહેવાઈ હતું કે ઇંગ્લાંડમાં આમદીનો ખાર નથી. ત્યાં તો કાળા માણસને સજીવશુ માત મળે છે. આ વાત હજુએ કેટલેક દરજ્જે ખરી છે પણ જે બતાવે બનવા લાગ્યા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ગેરાર કંઈ દિશાજી આફરિકામાં આવીનેજ રંગદ્રવ્ય શીખે છે એમ નથી. તેઓમાંના બધાનો જે સ્વભાવ છે તે તો ઇંગ્લાંડમાં પણ તેવોજ

માન તે રાજ્ય પ્રમુખવાદી હોવાને મળતો નથી એટલે તે નજરે નથી પડતો.

એમ કહેવાય છે કે ઓકસફર્ડની કેટલીક કોલેજમાં જ્યાં ધણી દિંદી ને પીળા કાળા કે ધઉંવરણા માણસો જાય છે તેમ જ વિદ્યાર્થી જતા બધા પડ્યા છે તે તેથી તે કોલેજની આવક ઘટી છે. ઉદ્યોગ જતા અટક્યા છે તેવું કારણ એમ કહેવાય છે કે તેઓને કાળા કે ધઉંવરણા માણસોની સાથે રહેવું બહુતું પસંદ નથી. આમ થવાથી ઓકસફર્ડ કોલેજના ઉપરીઓ પગલાં બરવા માટે છે એમ ખબર છે.

વિદ્યાર્થીની કસ્ટોડિયોમાં પણ દિંદી વિદ્યાર્થીઓને લેવામાં અડચણ લાવવામાં આવે છે.

આ બધાનો અર્થ એકજ થઈ શકે. તે એ કે સાધારણ ઉદ્યોગને અપણી છીટ રહેલીજ છે. તે છીટ જ્યાં તેનો સ્વાર્થ હોય ત્યાં અને જ્યાં આપણા પ્રસંગમાં બહુ આવડું ન પડે ત્યાં બપોલ રહે છે.

આ છીટનાં કારણો ધણાં છે. ને તેમાં આપણે પણ કંઈક હોય છે તે કારણો કેટલાં જીને વખતે તપાસશું.

યુટણીના ઉમેદવારોનાં ભાષણો

એશિયાટીક સવાલપર તેમના વિચારો

તા. ૨૩ મીએ લેડીસ્મીથના યુટનારા આ આગળ ભાષણ આપતાં મી હીસ્લોપે એશિયાટીક સવાલપર નીચે મુજબ વિચારો જણાવ્યા હતા:—

એશિયાટીક સવાલ બે વિભાગમાં વહેંચાયેલ છે. આરબ વેપારી, અને ગીરમીટીઆ હીંદી. આરબ દુકાનદારથી લેલોનીના ગોરા વેપારીપર બપકર અસર થઈ છે એમાં શંકા નથી. તેમને આગળ પોતાં અટકાવવાનાં પગલાં નથી લેવામાં આવ્યાં એ અપસોસની વાત છે. તેમને કંઈ પણ કારણસર વધુ લાઇસેન્સ ન આપવાં જોઈએ. તથા જે લાઇસેન્સ પ્રદાન થાય તેને કાયદાની કસ્ટ સાથે સુરક્ષિત રાખવા નહારીની તક મળે તોરે ધીમે ધીમે ટળી જવા દેવાં જોઈએ. આ લોકોના તરફ ગેર ઇન્સાફી થવા મારે, કોઈક કસ્ટોડી નથી (!) પણ પોતાની પોતાના બચાવ ખાતર જરૂરી છે કે આ કાને પીકકુલ વધવા ન દેવે. જોઈએ. ગીરમીટીઆ હીંદી સંબંધમાં કહેવાનું

કે એ લોકોને કેલોનીમાં વસવાટ કરીને રહેતાં અટકાવવા માટે બારે કર નખાયા પછી એ લોકોથી કેલોનીને શું નુકસાન થાય છે એ હું સમજી શકતો નથી. ગીરમીટીઆ રીરાજ આજુ રાખવા ન રાખવા વિષે મારે ફત્વા કરવાનું કામ નથી, કેમકે હીંદી સરકાર ગીરમીટીઆ મજૂર અટકાવવા નિશ્ચયપર આવેલ છે. છતાં હું જરૂરે રાખું છું કે એવી ગ્રેટ રજુ કરવામાં આરો કે જેથી કરીને મજૂરની આવક એકાએક અટકાવવામાં નહીં આવે, નહીં તે નાતાજા કિંમતી ઉદ્યોગો સુધારા જવા જેવું પરિણામ આવે. ચીનીનો ઉદ્યોગ જે કેલસાના ઉદ્યોગથી ખીજે નજરે છે તેનો અધાર હીંદી મજૂરી ઉપર છે. જો આ હમરો મજૂરો જાય તો શેરડીની ખેતીવાળાઓ કાફર મજૂર માટે હરીદામાં જીતે. તેઓ તથા રેની ખેતીવાળાઓ કાફર મજૂરોને જે દરમિયાનો આપી શકે તે સાધારણ માણસ ન આપે. તેથી હું ચેતવણી આપું છું કે ખેડનો, ધરજારીઓ, તથા નેટીર મજૂરી વાપરનારા પીળાઓએ પોતાના મજૂરો વાસ્તે વધારે કર બરવા પડશે.

મી. હીસ્લોપે પોલટેક્સ સંબંધમાં જણાવ્યું હતું કે વગર સુધરેલાં લાગુ પાડતાં પોલટેક્સ મને તેટલો બધો ભેસતો હોય, છતાં ગીરાઓને માટે તો તે ગેર વાજબી કર છે. એ તો ચોક્કસ છે કે નજીકના કવિષ્પમાં પોલટેક્સ, ખાસ કરી ને ગોરાની ખાતમાં, રદ કરવામાં આવશે.

હરમન સેન્ટરલ ડીવીઝન તરફથી બહાર પડેલા એક ઉમેદવાર સર ડેવીડ હાંટરે યુટનારા આગળ એક ભાષણ કરવાનું જણાવ્યું હતું કે “હીંદી ઇમીગ્રેશન બધા થવાનો વખત હવે આવી લાગ્યો છે, પણ અપણે તે બંધ કરીએ તે પહેલાં પુરતા મજૂરોનું સાવન હોવા વિષે ખાતરી કરવી પડશે.”

હારરક્સડોરપમાં યુટણીના ભાષણમાં એક ઉમેદવારે જણાવ્યું હતું કે એશિયાટીક કાને બહોળો આપીને કાઢી મુકવાનું તે પસંદ કરે છે.

જેકાન્ડરપમાં વુલ્સ સેમ્પસન નામ ના ઉમેદવારે પોતાના યુટણી સંબંધી ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે જો યુનિયન તીવ્ર પક્ષ “કુલી ઇમીગ્રેશન” ને ઉત્તેજન આપશે તો હું એ પક્ષમાં સામેલ નહીં રહું.

યુનિયન અને હીંદી સરકાર

ડીસેમ્બર સુધીની મુદત

પ્રધાનમંડળના મેમ્બરનું ભાષણ

નાતાજના માણ મુખ્ય પ્રધાન, અને સાક્ષના યુનિયન પ્રધાન મંડળના એક મેમ્બર મી. મુરે પોતાના વીનન વિભાગના યુટનારાઓ આગળ એસ્ટેટકાર્ટ ખાતે પોતાની રાજનીતિ વિશે ભાષણ આપ્યું હતું, જેમાં તેઓ હીંદી સવાલપર નીચે મુજબ બોલ્યા હતા:—

“હીંદી કાઉન્સિલે બહાર કર્યું છે કે જો તેમના હક્કમાં વચ્ચે પડવામાં આવશે તો ગીરમીટીઆ હીંદી હવે પીલકુલ મળશે નહીં; અને વરસની આખર સુધીમાં નિરશ્ચય કરવાને યુનિયન પાર્લામેન્ટને મુદત આપવામાં આવી છે. હું આ ખાતમાં સહુકામ ખતાવવા તકવાર નથી. દક્ષિણ આફ્રિકા કહેશે કે: હાલમાં નાતાજમાં જે ઉદ્યોગો છે તેના સારૂ થઈ ને આ હીંદીને દક્ષિણ આફ્રિકા બરી દેવા માટે દાખલ થવા અને તેમને તેમના મ.જેલા હક્કો આપવા અમે હઈશું નહીં. હીંદી કાઉન્સિલની માગણીનો દક્ષિણ આફ્રિકા એ પ્રમથો જવાબ આપશે. છતાં આપણા ઉદ્યોગનું રક્ષણ યુનિયન સરકાર કરે તે એવાનું કામ આપણું છે. કેમકે આ ઉદ્યોગોમાં આપણા લાભો પવન ઘોરાએલા છે, અને આ મજૂરી હમેશાં પુરી પાડવામાં આવશે એ સમજ થી તે (ઉદ્યોગો) ઉભા કરવામાં અ.વ્યા હતા.”

“મરકુરી” ની ટીકા

ઉપરના ભાષણપર ટીકા કરતાં ‘મરકુરી’ લખે છે કે:—

હીંદી સરકાર કયા હક વિષે કહેવા માટે છે તે અમે જાણતા નથી, પણ દક્ષિણ આફ્રિકાનો મીનગ હક તો એ હકના વધારાથી કે તેમાં ફેરફારથી ચોખ્ખી રીતે વિરુદ્ધ છે. ઘણા માણસો એવા છે કે જેઓ આ આકાશ સવાલના નિરાકરણમાં ખુલ્લી રીતે અન્યાયી થવા તકવાર છે; અને ટર્ગેસવાલની આગલી સરકાર ના કેટલાક કાયદા કેટલાક પણ ઇન્સાફી પાંચ આગળ ટકી શકે તેવા નથી. છતાં લોક લાગણી વિરુદ્ધ છે તે સુધી જઈ શકાય તેમ નથી. અમને લાગે છે કે વરસની આખરે ગીરમીટીઆ મજૂરી બંધ કરવાનો હીંદી કાઉન્સિલનો કાવ અમલ માં મુકાનો એમાં ચોડાજ શક છે. હીંદી

સરકાર એ પગલું ભેગા માને છે તેમાં અમે તેને કાંઈ રીતે વાંક કાઢના નથી. ખરે કહીએ તો અમે ધારીએ છીએ કે હિંદી સરકાર તદ્દન વાળખી છે, કેમકે દક્ષિણ અફ્રિકામાં ઉભો થયેલ મામલો એને છે કે જેથી તેમને લાંબી બહેળા વસ્તીપર કારભાર ચલાવવાના અવસર કામ માં બહુ હાથ નડે છે.

કરનુલ કેનફરન્સમાં ટરાંસ વાલની લડત

પ્રમુખની દીકાઓ

મદ્રાસ હવાકાના કરનુલ ખાતેના છતા કોનફરન્સમાં પ્રમુખ શ્રીવુત પી. આર. સુદર આપરે ટરાંસવાલની લડત પર નીચે મુજબ દીકાઓ કરી હતી.

આ આફ્રિકાનો મામલો રાજકીય અને નીતિ સંબંધી ગંભીર સવાલો ઉભા કરે છે. બ્રિટીશ રાજતંત્રના કોલોનીયલ બ્રિટીશ પ્રજા સામે પેટાનાં બારણાં સાવ બંધ કરવાનો હક છે? એર કમારા કે દુરાચારીઓને દુર રાખવા ખાતર નહીં, તેઓના સ્વાસ્થ્ય રક્ષણ કરવા પણ નહીં, પણ 'બસ અમારી ખુશી' એવું કહીને શું તેઓ અમુક કોમનીપર અટકાયત મુકી શકે ખરા? કેળવણી હિંદીઓમાં ટોળાખંધ બધ પહેંચશે અથવા ધર કરી રહેશે એવી ધાર્તી કે વહેમ રાખવાનું કારણ કાઢતે છે નહીં. ખાલી કોમીએકા કારણસર અમુક વરગતી બ્રિટીશ પ્રજાને નહીં આપના દષ્ટિએ એમ કાંઈ બ્રિટીશ સરકાર કહી શકે છે? એ ચાલ રાખવાનું છે કે જો એક વખત એવું ધોરણ કબુલ કરવામાં આવ્યું તો પછી બીજાં સંસ્થાનોને એ ધોરણ પકડી ભેતાં અટકાવી શકાશે નહીં. ટરાંસવાલના દાખલા ઉપરથી તેઓ પણ સ્વચ્ચાએ જો તદ્દન સંભરિત છે. સ્વરાજ્ય વગર નાં સંસ્થાનો પણ પછી કાળા માણસો સામે શું કરવા વાધા નહીં લેય? તેઓ પણ કહેશે કે તેઓનો મુલક ગોરા લોકોને વસવા યોગ્ય છે અને કાળા લોકો વિના તેઓ ચકલી લેય તેમ છે! એમ ચાલ તો પછી બીજાં રાજ્યોને અહોના (હિંદના) લોકોના માન મરતબા માટે કેવી જાપ મેસે?

ટરાંસવાલના હિંદી સ્વીકૃતિની બીજી હાડમારીઓ બહુ સખત છે એમાં શક નહીં પણ ઇમીએશન કમિટીએ તો આખી

પ્રજાને ઝાપ ભેગાઓ છે. કાંઈ કે 'અમે બ્રિટીશ શહેરી છીએ' એમ તેવા કાવલોઓની હથેલી હોય ત્યાં સુધી આપણે કહી શકીએ નહીં. બ્રિટીશ શહેરીપણનો અમરા પોતાના મુલકની બહાર કંઈ અરથ નથી. એટલું જ નહીં પણ બ્રિટીશ સંસ્થાનો કરતાં પરરાજ્યનાં સંસ્થાનોમાં અમારો ભોલો વિશેષ છે! શહેનશાહનાં ક્યાંય એકવતા થય એટલે અમારે એમ સમજવું રહ્યું કે નોખાં નોખાં સંસ્થાનોએ અમારી સામે થવા દોસ્તી બાધી. કેળવણી હિંદી ટરાંસ વાલમાં જવા મારે છે એટલા માટે અમે બળતરા કરીએ છીએ એમ નથી. આવા અવિવેકી ને તોજા દક્ષિણ આફ્રિકાવાસીઓની મધ્યે વસવાની કોઈ જાતીઅબ્દી માનવાળો હિંદી દરકાર કરે નહીં. પણ અમે બ્રિટીશ શહેરી છીએ; એટલે બિટ નની પ્રજાના હકો અમને ન મળે તે અપમાન અમે નિરાંતે સહન કરી લઈએ એવું ન બને. આજકાલના ટરાંસ વાલોઓની સાંકડા દીલની અને આપમત બળી વાતોમાં બહુ સુધરેલી બ્રિટીશ પ્રજાના મુલકોદીઓ હાથેલા ભણે તે દીલ ગીરી બરેલું છે. દક્ષિણ અફ્રિકા અત વારે એક પ્રજા બનવાની મહેનત કરી રહ્યું છે; એવે શુભ પ્રસંગે પણ તેઓના બ્રિટીશ પ્રજાના બાપઓ માટે જરા લાગણી તેઓમાં કંપન થાય એવી આશા તદ્દન નકામી જશે? પશ્ચિમના દુન્યવી સુધારાનો આ અધમ દેખાવ છે એવું લાગી આવ્યા વિના રહેવું નથી. જે પ્રજાઓ જીસસ ક્રાઈસ્ટના શિક્ષણને અનુસરવાનો દાવો કરે છે, તેઓ આખી દુનિયામાં એમેર પોતાના વરણ સિવાયના બીજા વર્ણો સામે ધાતકી જુએસ ઉઠાવી રહી છે. ખ્રિસ્તી ધરમના મોટા મોટા પયોને આમાં કંઈ કહેવાપણું નથી દેખાતું? હસ પ્રીસ્તના મતનો ઉપદેશ કરવામાં, તથા પરધર્મીઓમાં તે ધરમનો દેશવો કરવામાં જેઓ પોતાની જાંઠી તું કરતમ્મ સમજે છે, તે બધાને હું (આપણકર્તા) વિનવું છું કે તેઓએ ખ્રિસ્તી ધરમમાં જતાવેલી માનવ દયાનો ઉપદેશ સ્વધર્મીઓમાં જ કરવો કે જેથી કરી આ ચામરીના રંગની લડાઈનો અંત આવે.

સીકાડેકે, અમરેની ઉપર આવેલાવિષ્ણુ મંદીરમાં સ્વિવારે (તા. ૨૮ મેએ) મધ્ય રાત્રીએ અમ.કમી ઉગવવામાં આવશે.

ટરાંસવાલની લડતપર ઓન. મી. કેશવ પીલે

ગોરાઓના સુધારાનું રહસ્ય આવું છે?

મદ્રાસ હવાકાના કીબ્જા-મંત્રર પ્રમુખ ની પેટા કેનફરન્સમાં મદ્રાસની ધારા સમાવાળા ઓન. મી. કેશવ પીલેએ પ્રમુખ તરીકેના પોતાના બાપણમાં ટરાંસ વાલના સવાલપર નીચે મુજબ દીકા કરી હતી:—

સંકેતના 'ટાઇમ્સ' એવી દીકા કરી હતી કે આંસની કાવતખી રાજની એકતા ના વિચારને પુકી તથા નીન બળવતા મળી છે. આવી આંસની કાવત આપણા લોકપ્રીય કોમના મરણથી ગયા માંસમાં મળી છે. શું તેની અસરથી ગોરા કોલોનીસ્ટો, તથા ખાસ કરીને દક્ષિણ આફ્રિકાના કોલોનીસ્ટો, તથા તેમાંએ મુખ્યત્વે કરીને આપણા બોયર સહપ્રજાજન (ફિલો સમજેક્ટસ) ની રાજ માટેની પ્રીનિમાં વધારો નહીં થાય? શું તેઓને આપણા દેશીબાપ્તઓ તરફ મિત્રાઈ અને બલમન સાધ બતાવવાનું નહીં મુકે? આ સવાલો તો જવાબ આપવાનું મુકેકે છે. જુલમ અને પગવણીની કહાણી આપણને રોજ રાજ પહોંચતી બાપ છે. ગેરાઓના ધર્મ માં એક એવું ફરમાન છે કે "તારે તારા પાડોશીને આહવો." આ ફરમાન ને બદલે "તારે એશીઆડીકને મિકકારવો" એ સુત્ર હાથ હાખલ થયું છે. એક વિદ્વાન ગોરાએ એક ઉઠાણે એવી દીકા કરી છે કે "આપણા સુધારાનું રહસ્ય સમજી શકવાવાળા માણસો હજુ દીંદમાં મુકીબરજ છે." હિંદને આવો તાને, કાચ પાડતાં આવા લેખકો બ્રિટીશ દબરો દોરાય છે એ તેમને ખબર નથી. પણ આપણે એ ઉપરથી એવું માનીએ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના કોલોનીસ્ટો જેઓ ગોરા છે તેઓ તો સુધારાનું રહસ્ય સમજતા હોવા જોઈએ. પોતાના રાજની વસાહત પ્રજામાંના એશીઆડીક બાપઓ (કે જેમાંના કેટલાક તેમનાજ ધર્મના છે) તરફ તેઓ જતાવે છે તે વરતણું કે આ તેમના સુધારાનું રહસ્ય સુચવનારી છે કે શું? જો એમજ હોય તો આપણે એમ કહીશું કે નેમના સુધારાનું રહસ્ય સમજવા આપણા એશીઆડીક મન અસહત છે! વિચેર.

વિભાગીયતા છાપામાં દર્શાવવાની હકીકત

મીસ મોડ પોલાકનો કાગળ

વિભાગીયતાની રચના સેવક દુકાનીમાં દિલો જનીથી લાગ લેનાર મીસ મોડ પોલાકે સાંતા 'મોરનોંગ લીડર' માં નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:—

હાલ જેલના સુધારાની હિમાયત થઈ રહી છે તેમાં મુન્હેજારોને ચોર ચીંટી કદાવવાની રીત નાબૂદ કરવાની વાત ચાલે છે તે બાબત ઉપર મારું ખાસ ધ્યાન ખેંચાયું છે. જ્યાં લોકોને એ વાત પસંદ પડશે. પણ દક્ષિણ આફ્રિકાના ખિટીશ દીંદીઓ કે જેઓની આબરૂમાં કામ કરેલા ન મળે, તેમજ જેઓમાંના ઘણા ઉચી કેળવણી પામેલા હોય તેવાને માટે એવી ચોર ચીંટી કદાવવાની રીત શા માટે કાયમ રાખવામાં આવે? દર્શાવવાના એશિયાઇઓને જે રજીસ્ટ્રેશન સર ટીરીફ્ટ કદાવવાં પડે છે તે એવો એવો ચોર ચીંટી છે કે જે ઇંગ્લાંડના મુન્હેજારોને માટે નાબૂદ કરવાની દરખાસ્ત થઈ છે ખિટીશ દીંદીઓ જેઓ કોઈ પ્રકારે મુન્હેજાર નથી તેને આવા અપમાનમાંથી બચાવવાને આપતા કલાજ લેવાતા ન બેઠેએ?

મીસ ફોર્સેન્સ વીંટરબોર્નનો કાગળ

મીસ ફોર્સેન્સ વીંટરબોર્નને 'મોરનોંગ લીડર' માં નીચેનો કાગળ લખ્યો છે:—

"દક્ષિણ આફ્રિકાના એશિયાવાસી" એવા મથાળા નીચે 'ટાઇમ્સ' જેલોન્સ બરબોને એક તોર પ્રમટ કર્યો છે. તેમાં જણાવેલું છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાએ પોતાના એશિયાના લોકો આમેના કામદાર વધારે સખત કરવા બેઠેએ એવો વિચાર જન રથ સમટસે બતાવ્યો છે. સહેનશાહતને તુકશાન પહેંચાડનારી આવી દર્શાવવાના કાવલાની સખતાઈ વિષે મદરાસમાં તથા નાતાલમાં શું માનવામાં આવ્યું છે તે જણાવવાની હું રાજ લઉં છું. દર્શાવવાના દેશપંરીઓ વિષે લખતાં 'મદરાસ ટાઇમ્સ' લખે છે કે:—

"જ્યારે કામદારની સામે થવાને અને શક્તિ મેળવવાને સખ ઉઠાવવા માણસો તમ્બાર ધાય તેઓને સખ કરી સકાય પણ તેવા લોકોને દેશપાર કરવાનો દર્શાવવાત સરકારને જરૂર છે કહ નથી. દીંદીઓ બપર એતાઈટ અથવા તે કાવતરાંબોર હોય એમ મણી જનરલ

સમટસ તેઓને સખ કરે છે. ખરી રીતે તો તેમાં જનરલ સમટસ હદ એળંગી જાય છે; કેમકે દીંદી સર કાર એવા મુન્હેજારોને દેશપાર કરે છે. આરે તેઓના કુટુંબનું પેરણું કરે છે. દર્શાવવાના દીંદીઓ સામે તો એવો કાંઈ આરોપ મુજી થકાયો નથી, અને તેઓને સખ કરવામાં આવી છે તે હદ એળંગી જાય તેવી છે."

નાતાલ મેરક્યુરી લખે છે કે:—
"દીંદી પ્રજાના હોમ તથા લામણીન દુકાનીને દર્શાવવાત સરકારે નાકકની પીડા ઉભી કરી છે. નાતાલ પ્રત્યે પણ દર્શાવવાત હોમમાં બેઠકાને રહેલું છે." ઉપલા બે ઉતારાથી આમ તેની મેજ અમુમાન વાંધી શકશે કે જનરલ સમટસ શું કરવા માગે છે.

ખિટીશ શહેનશાહતમાં હીંદીનો અમુદ્યતા

લોરડ કરજનના વિચારો

'નેર્થ અમેરિકન રીવ્યુ' ના હાલના એક અંકમાં 'હીંદુસ્તાનમાં ખિટીશ રાજ્ય' એ વિષય ઉપર લો. કરજનના બે લેખો પ્રમટ થયા છે. અમે તેમાંથી જણાવવા કાયક સાર અહીં આપીએ છીએ:—

ખિટીશ રાજ્યને હીંદુસ્તાન શું કાયદો કરે છે તે જણાવું બેઠેએ. ખિટીશ રાજ્યના વ્યવહારીક અને રાજદવારીક લાભોનો હીંદુસ્તાન પ્રદો છે એમ હું માનતો આવ્યો છું. શહેનશાહતના હાં દુરના સુકોનો કસ લેવાને હીંદુસ્તાને ઇંગ્લાંડને મજુરો પુરા પાડેલ છે. આ બાબતમાં કેટલી કેટલી મદદ કરતા તે થઈ પડેલ છે તેનો ખરી ખ્યાલ લાગેજ કોઈને હશે. વેરડ મુન્હેજાર ટાપુઓમાંથી ગુલામી નાબૂદ કરવામાં આવી સાર પછી જે દીંદી મજુરો મળ્યા ન હોત તો તે ટાપુઓ આવ મુખી અણખેડ રહેત, અને જણી બેઠેને અથવા પરાણે પરરાજ્યને તે આપી દેવાં પડત. કીનીકાડમાં હાલ ૮૬,૦૦૦ હીંદીઓ છે. જનમેકાળ ૧૦,૦૦૦ છે. પનામાની નહેર ખુલ્લે આ ટાપુઓ વ્યવહારીક તથા રાજદવારીક આર અગત્યતા ધરાવનારા બનશે; અને તેનો જનથુનો બોગવડો ખિટીશ રાજ્ય પહેલા નંબરની પુછ ૩૫ થઈ પડશે. મેલીશીયમાં ૨,૦૧,૦૦૦ હીંદીઓ છે. તે આ ટાપુ વસાવવાને હીંદીઓ ન મળે તે કાવતરાંબોર હોય તે જણી જનરલ

ની તાબામાં ચાલે અથો હોત, અને હોદી મહાસાગરમાં ખિટીશના ઉપરીપણાને મંબીર બેબમ આવત. હીંદી મજુરો વિના દક્ષિણ અમેરિકાનું ખિટીશ ચીવાના તું સસ્થાન આપણને કદી પણ કાલ દેનાર નિવંધુ નહોત. સાંની કુલ ૨,૭૮,૦૦૦ની વસ્તીમાં ૧૦૫,૦૦૦ માત્ર દીંદીની વસ્તી છે. બીજાં રાજ્યોને પણ આપણે મજુરો પુરા પાડી શકીએ છીએ. જેમકે ફ્રેંચ લોકોને ફ્રેંચીયનમાં, અને ડચ લોકોને ડચ ગીવાનામાં. દુર પાસીશીક મહાસાગરમાં પણ હીંદી મજુરો પહેંચી ૧૦૫ છે. ત્યાં શીજના ટાપુઓમાં ૧૭,૦૦૦ હીંદીઓ છે. આફ્રિકા હીંદુસ્તાનની નજીક હોવાને લીધે તે મુલક કુદરતી રીતે હીંદી મજુરોને માટે ચોખ્ખું સ્થાન થઈ પડેલ છે. ત્યાં પણ એ મજુરો પહેંચી મળ્યા છે. તેઓની મદદ વિના નાતાલના જમીનદારો આજની આજાદીમાં નાતાલને લાવી શક્યા નહોત. હાલમાં ત્યાં ૧,૩૧,૦૦૦ હીંદીની વસ્તી છે, અને તેઓ ગોરા કરતાં સખ્યામાં વધી જાય છે. ૨૦,૦૦૦ અથવા વધારે હીંદી મજુરો હતા ત્યારે મુગાન્ડા રેલવે બંધાઈ છે. મરકુમ સેરીલ રોડસે પણ પછીવાર મારી (લોરડ કરજન લખે છે) પાસેથી હીંદી મજુરોની માગણી કરેલ. દર વરસે ૧૫ થી ૨૦ હજાર હીંદી મજુરો હીંદુસ્તાન ખાતેથી દુર દેશવર માટે ઉપડે છે. આમાં બેવડો લાભ થાય છે. હીંદુસ્તાનની હથેલી વધારે વસ્તી માટે નિકાસ થાય છે. અને મોટી સખ્યા ના ગરીબ લોકોને રાજ મળે છે. બોપર વિમલ વખતે મેં હીંદુસ્તાનના ખિટીશ લશ્કરમાંથી ૧૩,૨૦૦ નું (ખિટીશ સૈન્ય અને ૮,૦૦૦નું હીંદી સૈન્ય (મુખ્યત્વે કરીને કામ કરનારાઓનું) મોકલ્યું હતું. ચીનમાં ૧,૩૦૦ ખિટીશ સહનિકો, ૨૨,૦૦૦ હીંદી સહનિકો અને ૧૭,૫૦૦ હીંદી કામ કરનારાનું સૈન્ય હીંદુસ્તાનમાં થી મોકલાયું હતું. વળી આ પગારદાર લશ્કરને તેની મરજ વિરુદ્ધ દુરના રાજ્ય માં લડવા મોકલેલ એવું કંઈ નહીં હતું. ખિટીશ રાજ્યમાં એવી એકે લડાઈ નથી બની કે જેમાં હીંદી રાજ્યોએ સામેલ થવાની માગણી નથી કરી. ૧૮૯૯ માં નાતાલ ઉપરની બેચરની ચડાઈ પાછી હાવાવામાં અંગ્રેજ લશ્કર સાથે હીંદી લશ્કરને સામેલ નહોતું રાખ્યું તેની બાબતમાં હીંદી સરકાર ઉપર ફરીવારો થઈ છે. એટલે કે લડાઈમાં હીંદીઓને લાક મળે એ બાબતમાં એટલી બધી બેકાસીથી ઉદ્દેશ હોવી.

જોહાનસબરમ

[અમારા ખાસ પ્રતિનીધી તરફથી.]

સોમવાર

મી. શેલત

મી. શેલત જેને કેસ ગમે અઠવાડિયાએ વેલકરરટમાં ચાલ્યો તેમને ૩ માસની સખત મજુરીની જેલની સજા થઈ, જે તેમણે ઉપરના કાયદે ઉઠાવી છે.

મી. ડી. ચેડી

તેા કેસ પણ મી. શેલતની સજા થઈ હતો. તેને ૬ અઠવાડિયાની જેલ મળી છે. અને હવે તેને જેલમાં સીધાવ્યા છે.

બે સત્યાગ્રહી

મી. મણુપત્રી અને મી. ગોવિંદલાલ પીત્રે બન્ને લાઇ ઇસ્ટ લાડનથી ટરાંસ વલમાં લાખલ થયા છે ને વીરીનીમીમાં માં પકડાયા છે. આ બન્ને લાઇ ૨૬ દીદી જે હાલુસ્તાનથી આવેલા તેમાંના છે. તેઓ કેસ તા. ૨૪ મી સુધી મુલ્કાની રહ્યો છે. [આ કેસ તા. ૨૭ પર ફરી મુલ્કાની રહ્યાના બચાર પાછળથી મળ્યા છે. અ.પ.ઓ.] બીજા બે દીદીની તપાસ હજી ઇસ્ટ લાડનમાં ચાલી રહી છે.

બેટા

ચાલુ અઠવાડિયામાં નીચે પ્રમાણે બેટા સત્યાગ્રહી કેસમાં મળ્યા છે:—

૩ પાણી પાવાના ઝરા, બારીના પડદા, એનામીત્ર બેસન, થોડો મેવો જોહાનસબરમના મી. મહમદ સાબુજી તરફથી; બીન્સનો કાયજો; ૩૦ વાર છોટ અને ૬ કોદાળી મી. એ. એ. માંધીની કુ તરફથી; સનસાઇટ સોપ ચાર મી. મહમદ સુલેમાન તરફથી; એક જોહાની બેડી મી. હોટાલાઇ તરફથી; હોદી કાપી ખુકા મી. દીવાન તરફથી; ત્રણ કેસ મેવા તથા હીલોતરીની મી. રવજી શુભા તરફથી; અને આંગા, આરેજીલ વિગેરેનાં છોડ અને હાથોના બસતો હાથીબીયા ગારડન કમ્પની તરફથી; ૭ કમલ, ૨ ખમીસ ૨ તાકા છોટ, ૧ તાકો ફેદાનલેટ, ૨૦ રંગલ આશરે સફેદ બીનીસ, અમલોના મી. આમદ એન્ડ ઇસમંજલ તરફથી

મુલાકાત

મી. મહમદ ઇબ્રાહીમ કુન્ડે તથા મી. આમદ સાહેબ રવિવારે હારમમાં મુલાકાતે આવ્યા હતા.

મી. હોટાલાઇના કેસ

મી. જોરડન આગળ સોમવારે અમલ ના કેસની સુતાવણી થઈ છે. હાલુસ્તા

નીચે મુજબ ક્રાંત આગળ રજુ થઈ. સાક્ષીઓ મી. હોટાલાઇ, તેની તરફથી મી. જોરડના મેનેજર મી. અરવીન રેન હતા. મી. હોટાલાઇ તરફથી વકીલ મી. બેનસન તથા મી. મેટનટાવર અને સરકાર તરફથી મી. વેન હોપટમા અને મી. મીમર હતા.

મી. હોટાલાઇ સને ૧૮૮૮ થી ટરાંસ વલમાં વતની થયા છે. તેના ઘણાં સગા વંદાસા આ દેશમાં વસે છે. તેની પાસે આ દેશમાં બહેણી મીલકત છે. તેની આગળ પીસ પ્રેરરેશનના કાયદાની પર મીટ હતી. તે પોતાના ૧૬ વરસની અંદરના છોકરાને લેવા તથા મુલાકાતે બે વરસ પહેલાં ગયેલા. પોતાના છોકરાને અગાઉથી દક્ષિણ આફ્રિકા મોકલી આપ્યો. પણ તે પોતાના બાપ વિના ટરાંસવાલમાં લાખલ થય તેમ ન હોવા થી તેને નાતાલમાં ઉતાર્યો.

પછી મી. અમની પાસે અરજી થઈ. ની. અમનીએ કહ્યું કે હોટાલાઇ વિના છોકરો ટરાંસવાલમાં ન આવી શકે. આ ઉપરથી મી. જોરડના મી. અરવીન પ્રીટો રીલા થયા. તેને પણ મી. અમનીએ તેવો જવાબ આપ્યો અને કહ્યું કે જો છોકરો ૧૬ વરસનો હોય તે દરમિયાન મી. હોટાલાઇ દેશથી આવી તેને ટરાંસ વલમાં લાવે તો તે છોકરો આવી શકે ને તેને મોટી ઉમરે પહોંચનાં રજીસ્ટર પણ મળે. મી. હોટાલાઇને કેબલથી બેલાવવાની મી. અમનીએ બળમણ કરી. આથી કેબલ ગયો. મી. હોટાલાઇ અ.વ.પ., છોકરાને ટરાંસવાલ લાવ્યા. છોકરાનું નામ મી. હોટાલાઇના રજીસ્ટર પર ચાલ્યું. મી. હોટાલાઇએ નોખા રજીસ્ટરની અરજી કરી. મી. અમનીએ તે છોકરો ૧૬ વરસે પહોંચે ત્યાં સગી ચેન્સવા કહ્યું. મી. હોટાલાઇ ચેન્સવા છોકરો ૧૬ વરસનો ગયો. વળી અરજી કરી પણ મી. અમનીએ અરજી કહાડી નાખી. પોતાનું આગેલું વચન બરબાદ કર્યું ને બેજાલુકા કે તેને સરકારી વકીલ તરફથી હુકમ મળ્યો છે કે જે છોકરા નાં ૩૬ ના કપડાંની વખતે ટરાંસવાલમાં ન હોય અથવા જેની પેદાશ ટરાંસવાલ માં ન હોય તેને રજીસ્ટર ન મળે. મી. હોટાલાઇ તો બપોલીત થયાં. સત્યાગ્રહી ની અદલાઈ કરવા લાગ્યા. તેઓ કેવા સખત છે એમ તેણે વિચાર્યું કે શું પોતે પણ સત્યાગ્રહી બને? પણ પોતા નાં પૈસા, રિસર્વિટ, હૈમર રિસર્વિટના વિચારથી પાછા હીના થયા, ને વકીલની ધર

હુંવા લાગ્યા. ને છેવટે મી. જોરડન પાસે બપોલ આવ્યો. મી. હોટાલાઇ તરફથી ત્રણ દલીલ છે. (૧) તેના સરડી શીફ્ટ ઉપર તેના છોકરાનું નામ છે એટલે છોકરો હકદાર મળ્યા. (૨) મી. હોટાલાઇની પોળા પરમોટથી છોકરાને પણ હક મળ્યો ગણ્યો એમ (૩) જ્યાં બાપનું વતન ત્યાં છોકરાનું રહેણ મળ્યું એમ.

સરકારી દલીલ તો ઉપર કુ જણાવી ગયો છું. આવા કેસ બીજા છોકરાના પણ છે. કેસ કોમને અમલમાં છે. સત્યાગ્રહીને નોંધવા જેવો છે. મી. જોરડને પોતાનો ઠરાવ સનીવાર સુધી મુલતવી રાખ્યો છે. સરકારની સંચાઇ જો કંઈ રહી હોય તો તે પાછામાં જવા બેઠો છે એવો આ સવાલ છે. તેના અંતરમાં નાં વચન ધુળપાણી થવા બેસે તેમ છે. હવે જોઈશું. ચાક ઉપર પેણા છે. ધડો ઉતરે છે કે ગામર તે ખમર પડી રહેશે. આવી દલામાં સત્યાગ્રહી સિવાય બીજા કોણ નિર્ભય દલામાં સુધી શકે છે?

ફરીની લાઇસેન્સ

આ લાઇસેન્સ પણ માસની નહીં પણ બોલામાં બોલી છે માસનીજ દેવાય એવો સુધારો મ્યુનિસિપાલિટી કરવા માગે છે.

ડરખન મ્યુનિસિપલિટીન મારકેટ

તા. ૨૨ મીએ [વક્ટોરીયા કોલેજના] મારકેટ બાગળ હોદી બેસુતો અને મારકેટ વાપરનારા બીજા હોદીઓની એક મોટી મીટિંગ મેવરના કહેવાથી બેલાવવામાં આવી હતી. રોજાનું હોદીઓ તે વખતે હાજર હતા. મેવરે તેમની આમળ બાવજ કરી નવી મારકેટ કેવી રીતે બંધાઈ તેનાં હેવાલ કહ્યો, અને નવી મારકેટમાં જવા બહુ સમમળ્યાં. એ પણ કહ્યું કે તેઓએ એ મારકેટમાં જવું, અને કાંઈ ફરિયાદ હોય તો પાછળથી રજીસ્ટ્રાર કરવી. તેમ કરવાથી ચેતે જઈને હાલ આપણે એવું વચન આપે છે એમ હામેર્યું. મેવરનું બાવજું તોમીલ અને હોદી સંબિળનારોએને સમર્પવવામાં અ.વ.પ. પછી મેવરે વિદાય થયેલ. પાછળ થી દે-ડીઅન હારમર એસોસિએશનવાળા એ કે જેઓ મારકેટના ધારા સુધે ફરિયાદ કરવાને બદલે મારકેટ પોતાને મળવી થટે એમ કહે છે તેમણે હાજરીન બેઠાને પોતાના પક્ષની સમજ પડી હતી. છેવટે સંજીવિતવાર હતી.

શુક્રવાર સુધી મેવરેટ બાવજું જેવો ચાલું હોવાનું જણાવવામાં આવે છે.

પેરટ ઇન્ડીયામેયમાં એશિયા ટીક ચરચા

‘ચીના વેપારીઓની ઉત્તરવાની રીત’

પેરટ ઇન્ડીયામેયની કચરાપટ્ટી આગળ આના સહેર સુધરાધ ખાતાના અમલદારે એશિયા સંસ્થાના સંબંધમાં એક બીજો દેવાલ રજુ કર્યો છે. તેમાં નીચે મુજબ ફેલ્ડીક ચીનાઓની ઉપક્રિતો છે:—

૧૯૦૩ની સાલમાં ગોરાકીનો વેપાર કરનારાઓમાં ૧૧૧ ગોરા, ૧૭૯ ચીના અને ૫૩ હોંદી હતા. ૧૯૦૬માં ફરેક ની સંખ્યામાં ઘટાડો દેખાયો છે. એટલે પર ગોરા, ૯૪ ચીના અને ૧૬ હોંદી હાલ તેઓ વેપાર કરે છે. ચીનાઓના ઘરાણામાં ખાસ અસર ૧૯૦૪ના ‘ચાઇ નીચ એકસકલુલન એક્ટ’ તથા ૧૯૦૬ના ‘જનરલ ડીલરસ લાઇસેન્સિંગ એક્ટ’ કરી છે અને તે છતાં એ ગોરાઓમાં જે પ્રમાણમાં ઘટાડો થયો છે તેઓ તેઓમાં નથી થયો. હોંદીઓમાં જે ઘટાડો થયો છે તેનાં બીજાં ફેલ્ડીક કારણો છે. પણ મુખ્ય તો એ કે જનરલ ડીલરના કાયદાથી ગોરાની હાજમાં દુકાનો બંધ કરવાની તેઓને ફરજ પડી એટલે તેઓ હાથ નહીં; અને મળ્યાએ જનરલ ડીલરનાં લાઇસેન્સ બદલાવી તમાકુ વગેરે વેચવાનાં લાઇસેન્સ લીધા કે નેથી તેઓ સંસ્થાનની પેદાશ મને તેટલા વખત સુધી વેચી શકે. પરિણામે પેદાશના લાઇસેન્સ ૧૯૦૩માં ૭૦૦ હોંદીઓ ધરાવતા હતા તે હાલમાં ૩૨ હોંદીઓ ધરાવે છે.

ચીના વેપારીઓ વરીને ૯૪ થઇ ગયા છે તેમાં માત્ર ફોરક જણુ ધરખટવાવાળા છે. આ સંબંધમાં જણુવાત્તેગ વાત એ છે કે તે લોકો કુટુંબવાળા થાય છે એટલે તેઓનો વેપાર તેઓને પોસાતો નથી. ખરચળેગી કમાણી તેઓ કાઢી શકતા નથી. એટલે વેપાર છોડી બીજા કામે કરવા મંડી જાય છે. નામાંકીત ચીના વેપારીઓ જેઓ અગાઉ સરસ વેપાર કરતા હતા તેઓએ પરદયા પડી વેપાર છોડી દીધો છે, અને હાલ બીજાં કામે વળગેલા છે. વેપારમાંથી તેઓ ખરચો ન કાઢી શકે એટલો કસાકસીનો વેપાર તેઓ કરે છે. તેઓ બહુ કંજુ સહથી રહે છે. ૧૯૦૨માં ૬૦ ચીનાઓને તેઓની દુકાનમાં સુતેલા પકડેલા આવી રીતે સામે કાપડની અટકાવતો

કરી પણ હવે તેઓ વાઝમાં એકાદ કેટલી હબી કરી તેમાં સુત ખાવાનું રાખે છે, અને કાપડમાંથી બચી જાય છે. ૭ કે ૮ પાઉન્ડને નફે તેઓ રાત બની જાય છે. ગોરા વેપારીઓ તેઓના થી પાંચ કે ૭ રજો વેપાર કરે સારે માંડ રહી શકે.

વેપારમાં કેમ ઉતરે છે

વળી ચીનાઓ વેપારમાં બહુ ઉતરે છે. ખાસકર તેઓની શીશીઓ વેચે તેમાં પાણીનો ભેગ હોય. આમ બધા દિવસ સુધી ચાલ્યું. અને તે ફરકને લાંબે જ ફરીકત જેવામાં આવે. બાનો કલાજ કરવાને કાયદેજ નથી. ગોરાકી વગેરે ના કાયદા આ બાબતને કાયુ પડી શકતા નથી. કાણુ સુલેગાર છે એ સાબીત કરવું પણ મુશ્કેલ થઇ પડે છે. ચીનાઓની એક બીજી પાણુ ઉતરવાની કળા છે. ટુલી બેલાં ખેરાકવાળા કાપા આ સામે ફેલ્ડેક વખત પહેલાં બારે પોકાર ઉઠ્યો. કનો તે સદુ જાણુ છે. અદરના ગોરાકના સડાથી કનો ટુલી જાય છે એ વત જાણીની છે. ફેલ્ડીક વખત પુલેલા કાપાનો ખોરાક નજરે ખરાબ નથી લાગતો પણ તેમાં બમડો થયો હોય તે તો એકસ. ચીનાઓએ જાણ્યું કે પુલેલ કાપા દુકાનમાં રાખવા સહીસકામત નથી. એટલે તેઓ તેમાં કાણુ પાડી અંદરનો પવન જવા દઇ પછી રેણુ દબને મુકી રાખે. આ પક ડાવું બહુ મુશ્કેલ છે. છતાં એ વાત પકડાઇ ગઇ અને ફેલ્ડીક સળઓ પણ થએલ. વળી રેણુ દાંધેલા કાપા પણ ટુલી જતા એટલે તેઓએ બીજી યુક્તિ કાઢી. એક ટાંચણી જેટલું કાણુ કાપામાં રહેવા દેવ કે જે જેલ સકાય નહીં. તેમાંથી સડાનો પવન નિકળ્યા કરે એટલે કનો પુલેજ નહીં. આકુ અવળું કરવાથી તેની અંદરનો પ્રવાહી કદાચ હોળાય તો તેને અટકાવવા ફેરેરી કામળનો દડો દબાવીને રાખે આ કુડ પણ એક વખત એક અમલદારે પકડી કાઢ્યું. કેટલો વખત આમ ચાલ્યું ફરે તે કહેવું મુશ્કેલ છે. જ્યારે અમલદારે ખુલાસો માગેલ ત્યારે પેટા પકડાઇ ગયેલા ચીનાએ જવાબ આપ્યો કે એમાં કાંઈ ખોટું થતું હોય એવું પોતે નથી જાણુ. વળી પાછા બેલેલો કે પોતે બહાર ગયો હશે ત્યારે નોકરે એમ કર્યું હશે. આ શુન્દા માટે તે ધણીને સળ થએલ. ચીનાઓ વજનમાં ઉતરે છે એ વાત પણ જમ જાહેર છે. આ બાબત

માં મને (સુધારા ખાતાના અમલદારને) જાતીઅનુસાર થએલ છે. એક વખત એક ચીનાની દુકાનમાં ૨૦૦ પડીકાં જોખવામાં આવેલ તેમાંથી અગેજ ૫૭ પુરાં વજનનાં નીકળેલ. એક વખત એક ગોરા છે.કરા પાસે ૧ રતલ આવલ ખરીદાવી તે આવલ દુકાનના બારણા આગળ જોખ્યા તો દોઢે આઉસ ઓછા થયા. દુકાનમાં જઈ બીજા પાકેટો જોખ્યા તો બધાં ઘોડાં ધણાં કમતી નીકળ્યાં. આનો ખુલાસો માગ્યો તો ચીનાએ કમીને જવાબ આપ્યો કે ખુલ થઈ હશે. જોખતી વખતે તજવા તો તેજ રત આઉસના આંકાપર રાખે છે. આ આંકા સારી રીતે લસાઇ ગએલો હોય છે. ૧૬ આઉસનો આંકા બીજકુલ લસારા વગરનો હોય છે. આ માં ખુલ થઈ એમ કહી તે લોકો છટકી જાય છે. તેનો ધનસાહ થઈ શો એવું છેજ નહીં. તોફાનો કાપેલ છે તેથી ખોટાં તોલાં કે તાજવાં રાખવાને સળ કરી સકાય, પણ લેવું આપનારને સળ તેથી નથી થઈ શકતી. અઠાના ૨૦ રતલના ખરતામાંથી તેઓ ૧૦ થી ૧૫ રતલ આટો કાઢી લઇ ગોરા વેપારીઓ થી એક શીશીય કરને હામે વેચે છે. ધરાકો આથી ચીનાઓ પાસેથી લેવા લલ ચાય છે. પણ તેઓ ઉલટાના વધુ હેત રાખ છે. ચીનાઓ સરતા લાટ લેવામાં પણ ખાસ ચીવટ રાખે છે. આ જો કે કાયદા વિરુદ્ધ નથી, તોપણ જાણુવા જેવી વાત છે. ચીનાઓ અને હોંદીઓમાં એકંદરે બધામાં છોકરાંઓને મીઠાઇની ‘બસેલા’ આપવાનો રિવાજ હોય છે તે વાત પણ જાણુવા જેવી છે. આથી છોકરાઓ તેઓને ત્યાં ખરીદી કરવા જાય છે. ફેલ્ડીક વખત ગોરા છોકરા આ ચીના વેપારીઓ સાથે બહુ હમકી રીતે બેલાયાલી કરતા જોવામાં આવ્યા છે. ગોરાઓની દુકાનમાં એમ બનવું અસંભવિત છે. ચીનાઓને તો તેમાં કાંઈ નહીં પણ તેમાં પ્રખતો લખુ વળે છે. ૧૯૦૬ને જનરલ ડીલરસ લાઇસેન્સિંગ કાયદો થયો ત્યારથી ચીના વેપારીઓ પોતાના પરવાના બીજના નામપર કરવામાં બહુ લુચ્ચાઇ કરે છે એ વાત પણ પ્યાન બહાર ન જવી જોઇએ. ધણુઓએ આમ ખોટી રીતે પરવાના મેળવ્યા છે એ ફેલ્ડીક વાર પકડાઇ પણ ગએલ છે.

સ્પ્રીંગમાં હોદીસામે ધખારો

ગેરાઓની પ્રોટેક્ટ મીટીંગ

હોદી ભાડુન રાખનાર કાઉસી-૨

ન્યાયને ચાહનાર પાઠરીની લાગણી

“નો એશીઆટીક” ની ભુમો

સ્થાનિક છાપામાં તા. ૨૫નો જોહા ન્યૂઝગેઝે એવો તાર પ્રસિદ્ધ થયો છે કે :—

એશીઆટીક વેપારની સામે સ્પ્રીંગે દત્તાથી કમ લેવા માંગ્યું છે. સહેર ના મુખ્ય રસ્તા પર એશીઆટીકને માટે પોતાના મકાનમાં કાઉસીવર ને છ. ડેવીસે બેઠે રાખવાથી ગુસ્સો દેખાડવા એક જુરસાદાર મીટીંગ મળી હતી. જેમાં ઘણા લોકો દાખર થયા હતા. ચેરમેને જણાવ્યું કે કુશી વેપારનું તત્ત્વ એક વખત સ્પ્રીંગમાં હજુજ રમવા તોપછી ગોરી જાતમાટે ભખાઈ વાત થઈ પડે. ખીજા મીલકતદાર ગેરાઓએ કુલીને પોતાના મકાન બાંહે ન આપવાનું કહી પશુ વાપર્યું છે; આરે કાઉસીવર ડેવીસે શમાટે આ જુરી બાજનમાં દાખલો આપવો જોઈએ ?

કાઉસીવર ગુરમેને નીચેનો હરાવ રજુ કર્યો હતો “આ મીટીંગ કાઉસીવર ને. ડેવીસને રાજનામું આપવાની માગણી કરે છે, કેમકે જે લોકોનો રોકા તેને આપવામાં આવ્યો હતો તેને તેણે હોદી દીધો છે. આ મીટીંગ જાહેર કરે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાને ગેરા બનાવવાના કારણમાં તે દુસ્મન તરીકે વરને છે.”

૨૧. વિધીયમ મેકડુલેકે કહ્યું કે હું કુશી વેપારીની વિરુદ્ધ છું તે સહ જાણે છે; પણ હું ‘હનસાફી’ રાહ જોવા માગું છું. એક બાઇબલ કાઉસીવર પર હીયકારો અને અદાવત બરેલો હુમલો કરવા બસપર આ મીટીંગને ગણું છું. અને જાહેર કરું છું કે તકસરી મોલ કલ કાઉસીવર ડેવીસની માલેહીની હવે નથી; અને આવા એક હજાર હરાવ પાસ થાય તોપણ તે રાજનામું આપવા ના પાડશે એવો સંજય છે.

સ્મીથ નામના બેલનારે કહ્યું કે મી. મેકડુલેકની ટીકા નમાવી છે.

બાદ કાઉસીવર ડેવીસના હરાવ પર મત લેવામાં ૧૬ વિરુદ્ધ ૧૨ મતે તે પાસ થયો હતો. હાજરીનમાંના કેટલાકે

વોટ આપવા ના પાડી હતી...

મેયુસ નામના માણસે એવો હરાવ રજુ કર્યો કે “આ મીટીંગ કાઉસીવર ને. ડેવીસને સુચના કરે છે કે મી. ડેવીસને પોતે જે મુનીસીપલ એશીઆટીકને છે તે ખાલી કરી દેવા હરમાવણું.” આ હરાવ પર ચરમા ન થતાં ખીજો હરાવ રજુ થયો કે “સ્પ્રીંગમાં એશીઆટીકને ખીલકુલ લાઇસેન્સ આપવા નહીં.” આ હરાવ પર થોડાજ મતબેદ હતો અને તેથી “નો એશીઆટીક” (એક એશીઆટીક ન જોઈએ) એવી મોટી ભુમો વચ્ચે હરાવ પાસ થયો હતો.

ઈસ્ટ લંડન ગએલા દેશપારો સત્યાગ્રહોએ

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

ગાંધીવાલની દેશપારી કુકડીમાંથી અને ઉતરેલા ત્રણ સલામહીમાંના મેસરસ એવીંસામી પીલે તથા ગણપતી પીલે કે જેઓ અને સ્ટીમર ‘વોધુક’માં આવ્યા હતા અને જેમને દરેકને પૌંડ ૨૦ ના બેડ ઉપર તા. ૧૭મી જુન ૧૯૧૦ને દિવસે ઉતારવામાં આવ્યા હતા, તેઓ આજરોજ સવારે હા ની માડીમાં જોહા ન્યૂઝગેઝ વિદાય થયા છે. તેઓની ટીકાટ વીરીનીર્મીન સુધીની યરડ કસાસની લખ આપી છે. મજકુર હોદીના હીરાઓ ઉમેજી બજેલા હોવાથી અનેના ઇમીગ્રેશન કાયદાની રૂએ કે.ઓનીમાં વસવાટ કરી લેવાનો પરવાનો મેળવવા સક્રિયમાન થયા છે, ત્યારે ત્રીજા મી. સી. કે. પીલેને તેમની ડીપરલી જનમજુમી તરીકે સાખીત ન થવાથી દેશ પાછા મોકલવાનો હુકમ મળી ચુક્યો છે, જે દિવસીર થવા જેવું છે. તેમને સ્ટીમર ‘વોધુક’ કે જેમાં આવ્યા હતા તેમાંજ તા. ૨૯-૮-૧૦ના પાછા જવું પડશે. દરમ્યાન કોસીસ કરીએ છીએ. હજી મી. જેવીંસામી જેની ઉમર માત્ર ૧૧ વા ૧૭ વરસની છે અને જેની મુન્યાની તેની માગુમીની સાથે મળતી ન આવી તેને ચૂકદો હજી મળ્યો નથી. મુનિયન થવાથી એશીઆટીકને જે લાભો મળવાની ઉમેદ હતી તેનો એક દાખલો એ છે કે દરેક સુચના પ્રીટારીએથી જનરલ રમટસ આપે તે મુજબ અમલ થાય છે. જોહાન્યરમના બેલીસ કમીશનરે જણાવેલ છે જે ઉપર થી ડીપોરટેશન થાય છે. સ્ટેશન ઉપર

મેસરસ એસ. કાસુઇ, હાશમ દંસપ, ત્રીકમદારા, એમ. એમ. દેશાન, વી. આર. ફરેક તથા ખીજા મદારસી મુદરથો પશુ હીરાઓને માન અ.પી વળાવવાને આવ્યા હતા. હજાર તેમને સલામ થાઓ.

કેપટાઉનમાં એશીઆટીક સામે મુબેશ

ગેરાઓની પ્રોટેક્ટ મીટીંગ

(૨૨૨)

તા. ૨૪ મીની રાત્રે એશીઆટીક વેપાર ની સામે પેટેરડ કરવા ગેરાઓની એક જાહેર મીટીંગ કેપટાઉનમાં મળી હતી. તે વખતે એવો હરાવ પાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે મુનિયન તજે બધા એશીઆટીકનું ઇમીગ્રેશન, ખસ કારણ સિવાય, બંધ કરવું જોઈએ. નવા વેપારી લાઇસેન્સ ન આપવા, તથા આ વિચારોને રોકા આપે તેવાજ પારલામેન્ટના તથા પ્રેવીન્સીયલ કાઉસીવરના ઉમેદવારોને વેટ આપવાના હરાવો પણ પાસ કરવામાં આવ્યા હતા.

લેડીસ્મીથમાં લાઇસેન્સનો કેસ

મી. ગાગાની અપીલ

બોરડ કાઢી નાખી

તા. ૨૫ મીએ લેડીસ્મીથના ‘મરકયુરી’ માં પ્રસિદ્ધ થયેલા તારમાં જણાવ્યું છે કે :—

હોદી દુકાનદાર ગેરાની અપીલ સાંભળવા આજરોજ ટાઉન કાઉસીલની મીટીંગ મળી હતી. તેની અરજ નવો લાઇસેન્સ માગવા જેવી હોવાથી તા. ૨૮ મી જુમાઇએ લાઇસેન્સ અમલદારે કાઢી નાખી હતી. એડવોકેટ જેનીયને અરજ દાર વતી રજુઆત કર્યા પછી કાઉસીલરો એકત્રિતમાં વિચાર કરવા મળેલ, અને મેવરે આવી ચુકદો આપ્યો કે કાઉસીલે સર્વિનમતે અપીલ કાઢી નાખવાનો નિર્ણય કર્યો છે.

આહુ વરતમાન

હારકા નામના કુધરાજાને અને રાજ કુમાર નામના તેના નોકરને પાણીના બેળ વાળું કુધ વેચવા માટે ડરખાન બરો કારટ માં ખડા કરવામાં આવતાં હરકને પા પ ના દડની સળ ચઢ હતી.

સમસ્ત દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી કીંગ એડવર્ડની યાદગીરી રાખના સંબંધમાં ગોરાઓની એક મીટીંગ જોહાન્નસબર્ગમાં મળી હતી, જેમાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે એ ઠામમાં સહાયતા મેળવવા જુદા જુદા પ્રેસીડેન્સીનાં મુખ્ય શહેરોના મેયરો ને લખવું.

યુનિયન પાર્લામેન્ટ માટે ઉમેદવારી કરનારાનાં નામો જાહેર કરવાનો દિવસ તો. ૧૯ મીએ હતો. તે દિવસે કેપ દરજિસવાલ તથા ગોરેજીઓમાં જુદા જુદા વિભાગ માટે ઉમેદવારોનાં નામો બહાર પડ્યાં છે. કેટલાક વિભાગ માટે એક જ ઉમેદવાર બહાર પડેલ. એટલે કે તેઓની સામે કોઈ હરીફ ન હોવાથી તેઓ ચુંટાઈ ચૂક્યાં છે. આ પ્રમંથે ચુંટાઈ ચૂકેલામાં ડૉ. જેમીસન, મી. મેરીમેન તથા મી. ને. કવરુ સાથે મુખ્ય છે.

ન્યુકાસલ પાસેની એક ખાણમાં કામ કરતા એક હીંદી મજૂરપર કુમલો કરવા માટે તેના એક ઉપરી ગોરાને કારટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. પા. ૫ ના દડની અથવા ૧૪ દિવસની જેલની સજા થતાં આરોપીએ જેલમાં જેલનું પચાદ કર્યું હતું.

મી. મેરીમેન પોતાના મુદનાસએ આગળ બાપલુ આપતાં હાલની સરકારને પોતે અધિક રિપોર્ટમાં ટેકા આપેલે એવા વિચારો જણાવ્યા હતા:

યુનિયન તંત્રે જેઓના એક સરખા પીંચા ધડના માટે જેલના સ-તાવાળાઓનું એક કેનફરન્સ તા. ૨૦ મીએ પ્રીટોરીયા ખાતે મળ્યું હતું. કેનફરન્સનો રીપોર્ટ પાર્લામેન્ટ આગળ રજૂ કરવામાં આવશે.

ચુંટણીની ખુબી સંબંધમાં જનરલ એથા ડરખાન આપવાના હતા, પણ જન રલ સમિતીની માંદગીને લીધે તેમને પોતા

ની સફર આહુ માસની આખર અથવા સપ્ટેમ્બરની સરખાત સુધી મુલતવી રાખવી પડી છે.

એલુ જણાવવામાં આવે છે કે જનરલ સમિતીને ગોરી નીકળેલ છે.

તા. ૨૨ મીએ ૧ વાગે પોર્ટ ઇલીઝા બેથમાં બપોરે આજનીજ સાથે ધોધમાર વરસાદ પડ્યો હતો, જેથી રસ્તાઓપર ફેંક વખતમાં પાણીનું પુર થઈ ગયું હતું. એક મીને તથા ૫ મુઓ છે. ૧ કલકર્મા રાત્રી ૪ થી પાણી પડ્યું હતું.

નાતાલ ક્રીસ્ટમસ કારેટવાળા સર હેનરી એથ નાટરસ્ટીના કારણસર વિલાયત થયા છે.

ખાણમાં ઉડતી કાલસાની ધુળ સામે ખાણીયાનું રક્ષણ કરવનું એક યાંત્રિક સમ્પન જોહાન્નસબર્ગની પાસેની બુલકાટર ખાણમાં એક ઇન્જનીયરે શોધી કાઢ્યું છે.

રશિયામાંથી ૮૦ જેટલા રશિયન જનુ લોકો તા. ૨૩ મીએ કેપટાઉન પહોંચ્યા હતા. તેઓ જોહાન્નસબર્ગ જવાનો ઇરાદો રાખે છે. તેમની ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી પરીક્ષા લેવામાં આવી હતી.

એલુ જણાવવામાં આવે છે કે લંકામાં માટે અને કુશાન માટે જોઇતા કાર્ટ નેકરો નાતાલથી દરજિસવાલ તરફ હાલ બહુ મોટા પ્રમાણમાં જવા લાગ્યા છે, અને તેથી હાલ ડરખાનમાં તેમની બહુ એકત્રિત જણાય છે.

ડરખાનના હીંદી કૃષ્ણભાઈ મી. નેક મુડે જે થોડા વખતપર હોંડવાન અથવા તે હાલમાં લાંબી સફર કરીને પછા કરેલ છે. તે જણાવે છે કે હોંડમાં તેની સામે લંકા દરેક ટેકલે તેણે માનણી કરેલ પણ કેટલાક ટેકલે કાઢ તેની સામે મુકા પાંછીમાં ઉતરેલ નહીં ડરખાનના કેટલાક સમત મેમના રોખીન કોલોનીયલ દોહાઓ તરફથી તેને એક કીટીંગ બેરીને માંતે આપવામાં આવેનાર છે.

મરિસબર્ગમાં એક દારૂ એ પોતે પ્રીટોરીયા ખાતાની બાણીસ હોવાનું સમ જાવી બીજા હીંદી પાસેથી પા. ૪-૯-૦ ની રકમ પડેલી. આરોપીને વરસ થઈ રહેલો જાહે ૮-૫૦ હીંદુ બાણીસે કંઈની જેલની સજા થઈ છે.

દરજિસવાલ લીડરે કરેલા ઉપરાજાવડે ૧૧૫ ગોરાં છેકરાંએને દરજિસવાલથી ડરખાન જોવા માટે લાવવામાં આવેલ છે. તેમના માટે બનતી સહયતા આપવા ડરખાનના ગોરાઓએ પણ કેટલીક તમ વીગ કરી છે.

નાતાલના એટીખાતાપર વિલાયતના એલ્યુએ એક લખાણ (ના. ૨૦-૫-૧૦) માં જણાવ્યું છે કે જેટલી સ્ટીમરમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના બંદરેથી કુલ ૨૦૦૦ પેટી ગોરેજીસ, અને ૧૫૦૦ પેટી અને દરે નાચીસ આવેલા. આ બંને વારતે બહુ માનણી થઈ રહી હતી. કેપમાં વેલીંગટનથી આવેલા નેવલ ગોરેજીસનો આવ ડહનના રી. ૩ થી ૪ લેખે ઉપજ્યો હતો. નાતાલનાં ૫૦ થી ૮૦ ગોરેજીસ વાળાં કેસ લી. ૬ થી ૭ નાં હામે વેચાય છે. કેપમાં ગોરેજીસનો પણ લગભગ તેટલો જ આવ છે. નાચીસની મેટી પેટીઓ (૧૩૮ યાળી) નો રી. ૯ થી લી. ૧૦ સુધી આવ ઉપજ્યો હતો.

મયા રવીવારે ડરખાન હીંદુ યંગ મેન્સ સોસાયટીમાં મી. વી. આર. આર. મુડેએ 'હેલ થુ છે' એ વિષય ઉપર બાપલુ આપ્યું હતું.

મયા રવીવારે ડરખાનના કેટલાક હીંદુ બાણીસે મળી બળેવનો તહેવર ઉજવવા નોરમડીન ગયા હતા. જ્યાં મી. દીવાન ની જર્મીનપર જનોઇ બહાવવાની ફીયા થઈ હતી. તેમાં ડરખાનના તથા લાંબા કુલ મળી ૧૫ બાણીસે લાગ લીધી હતો જેની કરીયા મી. આગળ મહેતાજી એ કરાવી હતી. બાદ તે ઉત્સવની ખુશાલીમાં મી. દીવાને કુધપાક પુરીનું જમણું ૨૫-૭૦ માણસોને આપેલ હતું. બીજે દીવસે રવીવારે ખુશાલીના અંગે મી. હામણ કરમનદસે તે બાણીસેને રોજી જમણું આપેલ હતું.

મયા રવીવારે કેપેરેડનાં મંદીરમાં બળે વનો ઉત્સવ ઉજવવામાં આવેલો હતો. જે વખતે ૬૦-૭૦ હીંદુ બાણીસે જનોઇ બહાવવી હતી, તથા હવનની કરીયા પણ રવંકર મહારાજને હાથે કરાવવામાં આવી હતી. આ ઉત્સવમાં રંગમીણ એ પણ લાગ લીધો હતો. હવનાદી કરીયા સં જોજન લીધું હતું.

તાર સમાચાર

પુરકની દક્ષિણે આવેલા કીડના ટાપુ માં પ્રચલિત અને પ્રસારી લોકો વચ્ચે વેરલાય વધતો જાય છે. કેટલાક ગામ ખાતે કુમલા અને રમખાણ ચલાવે છે. એક દેશી માલદાર પ્રસાદજીને બાળી કુમલામાં આવેલા છે. પ્રસાદજીને બોમ્બેમાં કરવામાં આવેલા તજવીજ કરી રહ્યા છે.

માત્ર ધાતુવડે બનાવેલું હવાઈ વહાણ એક ગેરજોડે તપાસ કરવામાં છે.

તા. ૧૬મીએ લંડનમાં ચાંદીની પાટ નો ભાવ આઉટના ૨૪ રૅફ લેખે હતો.

ઇંગ્લાંડમાં ખુન કરી નાશી જવાના આરોપમાં અમેરીકામાં પકડાએલા કીપન અને તેના સાથચાળી આરતને કેસ ચલાવવામાં અમેરીકાથી વિલાયત આવવામાં આવે છે.

આફ્રિકાની ઉત્તરે આવેલા અલજીરીયા ના મુલકમાં ખંદરની ગોદીપર કામ કરતાં લાંબા વતનીઓને ખાતલ ન રાખવાથી ખીજ વરગત કામદારોએ હડતાલ પાડી છે.

બેંગ્લોર નામની બ્રિટીશ લડાયકખાતા ની રદીમર જાપાનના દક્ષિણના દરિયામાં ખસીને મંડી નાશ પામી છે. તેની ઉપરના ૧૮ ખલાસીઓ કુખી મુઆ છે.

ઇંગ્લાંડમાં જાહેર કામ કરનાર એક મજૂર પોતાના હંડમાંથી પા. ૨૪૦૦૦ દક્ષિણ આફ્રિકા ખાતે કુળવણીના કામમાં વાપરવા કરાવ કર્યો છે, જેમાંની અરેબી રકમ કલરડ અને એશીઆટીક લોકનાં દિતમાં વપરાશી એવું રદરના એક તાર માં જણાવ્યું છે.

મેક્સિકોનીઆના લોકોપર જુલમ કરનારને પુરોપની જુદી જુદી સરકારોની પોરટે નામની કમોટી તરફથી સજા કરવામાં આવશે એવું જાહેર થયું છે.

સોમાલીલેન્ડ તરફ બ્રિટીશ સરકારની સામે ૮૫૧ રહેલું મુશ્કા નામના લાંબા વતનીઓના સરદારે ફરીથી દેખાવ દોષે છે. જેથી બ્રિટીશના મિત્રો (તાબાની દોષો)ને નાણાવાની કંચર થઈ છે.

જરમનીમાં હવાઈ વહાણમાં જાહેર મુસાફરી કરવાનું ફરીથી શરૂ થયું છે.

મુકતિ ફાળ (સેલવેશન આરમી) નામ ના જુદા જુદા મુલકમાં જુદી જુદી જાતોને ખિસ્તી બનાવીને પૈલાની તથા બીજી મંદક કરેમારે મંડળના વડા જનરલ જુલે વિલાયતમાં એવું જણાવ્યું હતું કે દોષની મુન્દેમાર જાતોને હમરવામાં મુકતિ ફાળ ફેરિલે કરશે. તે માટે જનરલ જુલે લેરડ મેરલીની મુલાકાત લીધી છે, અને તેઓ આ બાબત માટે ઉત્સાહ ધરાવતાં જણાયા છે. એવી મજુરી કરવામાં આવી છે કે હુન્ડાટપર રોજી ચલાવનાર ૩૬ લાખ લોકો દોષમાં છે તેને મુકતિ ફાળ કમળમાં લેશે. તેમજ એવી માંમળી કરી છે કે એ લોકો ને અલગ રાખવામાં જમીન હોદી સર કારે પુરી પોકવી.

પોરતુઆલ ખાતે એક બળેરા ફાટી નીકળવાનાં મિન્દો જણાયાં હતાં, જે કપાટાબેર દાખી દેશમાં આવેલ છે.

વિલાયતનાં લડાયકખાતા તરફથી મોદરેબજી હજારનારી અને હુમાડાના જુગળાવમરની એક રદીમર બાંધવામાં આવનાર છે.

અમેરીકાનાં અંગલમાં એક મોટી આથ લાંગી છે, જેથી મોટા વિસ્તારમાં જમીન ઉજડ થઇ ગઇ છે, તથા એક સોં નેટલાં માલુસનાં મરજો થયાં છે. અંગ ને કાલુમાં લેવામાં લરકરને રોકવામાં આવ્યું છે.

કુખીનની ફેરિયરને એવું જણાવ્યું છે કે એન્સન જેરીસ યુદ્ધની સીનેગેટો ગ્રાફનાં મિત્રો અટકાવવાની તેને સત્તા નથી.

એશીઆલ તુર્કીમાં સંખ્ત ધરતીકંપનાં આંચકા લાગ્યા છે.

ડેનમાર્કમાં કોપનહૅગનખાતે અંધાસી લોકોની એક કાનફરેન્સ તા. ૨૩મીએ મળી હતી, જે વખતે ૧,૫૦,૦૦૦ વૅપારી મૅર, ૩૫,૦૦૦ મોટીનાં કામદાર, ૨૦,૦૦૦ ખંદસીઓ, અને ૫૧,૧૩,૦૦૦ રહેવાં નોકરો હાજર હતા. અંધાસી લોકોનાં ખગેરોએ જણાવ્યું હતું કે

એ લોકોને જે સ્થિતિમાં કામ કરવું પડે છે તેની સામે થયાં ૧૫ દિવસમાં બધા મેરા ખલાસીઓએ હડતાલ પાડવી એવો ફરોવ તે કાનફરેન્સ બાગળ રહ્યું નાર છે.

અમેરીકાનાં એક લંકાધિપતિની આરતે સરખાવમાં મળતાપણું ન હોવાના કારણસર પોતાની ધણીથી જુદા ઉઠા કરેલ છે !

યુનિયન પારલમેન્ટ જુલ્હી મુકવાની કીયા વખતે હાજર રહેતા દક્ષિણ આફ્રિકાના વિલાયત ખાતેના હાઇ કમીશનર સર રીચર્ડ સેલોમન થોડા વખતમાં વિલા વતથી ઉપડવાના છે.

ફેરીયાને સનાવાર રીતે જાપાન સાથે એડી દેશમાં આવ્યું છે. ૧૮૬૫ની સાલથી ફેરીયાપર જાપાનનો કાજુ દિવસે કિવસે વધતો ગયો હતો. હાલ ફેરીયા ૫૦ લડાયક લરકર, તથા પેલીસખાતું જાપાની લમામ તથા છે. લાંબા નાણાં સંબંધી, કારોબારી, ટપાલનો, તારનો વગેરે બધી વહીવટ જાપાનના હાથમાં છે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રાવીન્સીયલ એજેન્ટમાંથી)

ફીયરના જી. રામપ્રસાદની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૬મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

ડરખનના બાગીઆ વેપારી ફરીમ ખોજ અને આગત ખાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨મી સપ્ટેમ્બરે ડરખન સરકોટ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

ડરખન કાઉટીમાં જોતરપુરદનાં બંધ હુલ વાહેદની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨મી સપ્ટેમ્બરે ડરખન સરકોટ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

કોટા મેનરના હીરા જીવજીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૩મી સપ્ટેમ્બરે ડરખન સરકોટ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

કે પરકાડના કુકાનદાર ઇશ્વરીય સુલે માન વધતી એસાઇન્ડ મીટિંગ સંબંધમાં લેખકારોની ખાસ મીટિંગ તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે કરવાનું આજીવે આમજી બાંધે.

હોદ્દમાં અશાંતિ

“બ્રિટીશ રાજસામે કાવતરું”

હાકાવાળો કેસ

તા. ૨૩મીએ હાલકતાન રૂટરના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે બંગાળના ‘લોકો’ના પાન હાલ આવે ચાલી રહેલા કેસ તરફ એવાં રહેલું છે. તે કેસમાં સંખ્યાબંધ હિંદીઓ પર કાવતરાનો આરોપ છે. સરકાર તરફથી એક બંગાળના એજન્ટને શાહી તરીકે હાજર કાંવામાં આવેલ છે. તે શાહી કુખા મંડળસુધી પહોંચી શકેલ છે. અને તેની યુક્ત સલાહથી પણ હાખલ થયેલ છે તે શાહીએ પોતાની જુવાનીમાં મંડળના બંધારણનું વરણન કર્યું, તથા ધારોની ચેલના કેવી રીતે કરવામાં આવે છે અને હથિયારો કેવી રીતે મેળવાય છે તે જણાવ્યું. તેણે જાહેર કર્યું કે નારાયણ મંજી ખાતે ટેલકાઠ ગોરાઓ, જેમને બ્રિટીશ રાજ રહે કે અથ તેની પરવા નથી, તેઓ હથિયારો લોકોને વેચે છે.

તા. ૨૪મીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે હાકાવાળો કેસ એવા વિષય રાજીઓ ટોળાબંધ એકાં થાય છે. તેઓ કોરટમાં હાખલ થાય છે, અને વીર પ્રદેશની કુચ થતી હોય એમ મળે છે. આરોપીઓ બેદિફરાઈથી એક બીજાના મળમાં હાથ નાખીને તથા હસતા હસતા અને મસ્કરી કરતા જોતામાં આવે છે. સરકાર તરફથી શાહી તરીકે બીજા એક એજન્ટને ખડો કરવામાં આવેલો હતો. તે પણ (રૂટર કહે છે) કાવતરાની યુક્ત સલાહ સુધી પહોંચી શકેલ છે. તેણે એવી મતઘડાને પુરાવો આપ્યો કે પાંચ વરસમાં બ્રિટીશ રાજનો અસ્ત થશે, અને તેને બહાર એક દેશી રાજ રાજ કરશે એમ તેને કહેવામાં આવેલું. તેણે વધુમાં એવું જણાવ્યું કે હમદા ગોરાઓ અને યુરોપીયનો હોદ્દાએને બાંધેલો વેચાતો આવે છે.

વિવિધ વિષયો

બંગાળના સંખ્યાબંધ કેટલાક આંકડા

બંગાળનો વિસ્તાર ૧,૬૦,૦૦૦ માઇલ છે. જે ટ્રાંસવાલ અને એન્ડામાના એકત્ર વિસ્તાર કરતાં થોડો વધારે છે. ૧૯૦૮ની આખરે બંગાળની કુલ વસ્તી ૫,૨૮,૬૫,૨૫૬ માઇલની હતી. તે સંખ્યામાં અન્યત્રથી વાન એ કહેવાય છે કે કેટક પ્રમણમાં એવરેલો કરતાં પુરેની સંખ્યા વધારે છે. બંગાળમાં અરધા લાખ કરતાં વધારે મોટી વસ્તિ વળાં રહ શકેલ છે. બે શહેરોની વસ્તિ ૧૦ લાખથી વધારે છે. ટોકીંગની વસ્તિ લગભગ ૨૨ લાખ માઇલની છે. સારે બીજા નજરના શહેર એસાઇન્ડની વસ્તિ ૧૨ લાખ ઉપરાંત છે. ઉલ્લાં પંદર વરસમાં બંગાળનું મહેસુલ ૧૦ કરોડ થેન ઉપરથી વધીને ૫૦ કરોડ પર પહોંચ્યું છે.

ધાતુનાં કપડાં

રૂનાં, ઉતનાં, રેશમનાં અને કાડની ઝાડનાં કપડાં બને છે, પણ ધાતુનાં કપડાં બનાવવાનું આપણે બંધાવતા નથી. આજે વિદ્યાએ એવાં કપડાંની પણ શોધ કરી છે. એલ્યુમિનિયમ ધાતુ બીજા બધી ધાતુનાં હલકી છે, એટલે જ નહીં પણ બીજાઓ કરતાં તે વિવેક અને ટકાઉ છે. અત્યારથી જ આ ધાતુનાં બોડા, કમરબંધ, નેટાઇ, શાલ અને ટોપીએ વગેરે બનાવવા લાગ્યાં છે. યુદ અને શુની દારીયો પણ તેની બને છે. ચાળી અથવા “સ્કરીન” આ ધાતુનાં બનાવવા લાગ્યાં છે, જે ખાંડ બનાવતી વેળા વપરાય છે. વળી બીજા ઉપયોગો માટે જેમ કપડું વણાય તેમ એલ્યુમિનિયમ એકલી વણાય છે. એ ધાતુનું સુતર બનાવે છે, અને તેના વાણા સાથે રમીન રેશમના દોરાને તથા હાખલ લઈને કપડું વણવામાં આવે છે. —“શરત એ રૂતાર”

એક બંગાળીની કુરાજતા

બંગાળમાં જેસોર ખાતેની નદીના પાણી લગભગ સુકાઈ ગયાં હતાં. આમ હોવાથી તે નદીના પ્રવાહને સુધાવા વાસ્તે ઇંગ્લાંડ ખાતેથી એક મોટા ડરેનેજને મંગાવવામાં આવ્યું હતું. પણ ધૂનરસીએ આજે આવીને લીધે તે કામ કરી શક્યું નહીં. ડીઝેલ એન્જિન તેનાં સમ રકામ રકેસની સરકારે કાપેલો હતો.

પાછળ બહોળા ખર્ચ કર્યો. સમજા મળ્યા નવ યુરોપીયન મીકેનિકાએ બધી કોસીસ કરી, પણ તેઓ તેનું સમારકામ કરવામાં નીમણ થતાં. છેવટે બંગાળની નેશનલ કોલેજવાળા મી. એન. રક્ષીત નામના ૨૨ વરસના એક બંગાળી મીકેનિકને બોલાવવામાં આવ્યા, જેણે એ ડરેનેજનું સમારકામ કરી આપ્યું. આ પ્રપાણે જ્યાં નવ યુરોપીયનો શાલ્યા નહીં, ત્યાં એક દેશી કારીગરે પોતાની કુશળતા દેખાડી આપી છે. —“બંને જમશેદ”

પહોંચ

ડરજનથી મી. એશમાન અહમદ તરફથી “મરવામી પાલતખન મસ્જીદની કેલીક નામાંકીત મસ્જીદોનો નકશો” અમને મળ્યો છે જેની પહોંચ આખાર સાથે સ્વીકારીયે છીએ. આ નકશામાં જુદી જુદી મસ્જીદના ૧૨ દેખાવો છે, જે બહુજ સુંદર અને બચ છે. તેથી મજૂર મસ્જીદની અંદરની તથા બહારની દિશાઓ અને રોનકદાર બાંધણીનો સારો ખ્યાલ આપી શકે છે.

પરચુરણ ખખરે

તારીખ ૨૬ના જુલાઈના લગ્નના “મિત્ર” માં સર વિલ્યમ વેરનરન જણાવે છે કે તેમની કોંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે જેવટની ચુટણી થઈ ચુકી નથી. બધી પેશ કમીટીએ તેમની નીમણ કરી બ્રહ્મચર્ય કરી છે, અને જે રીસેપ્શન કમીટી તેમને ચુકે તો તે પદ સ્વીકારવા તેમણે કા પાડી છે એ કરતાં વિશેષ બન્યું નથી.

ન્યુયોરકમાં ૨૦ લાખ પાઉંડ ખર્ચાને ૨૨ મજલાવાળી એક હોટેલ બાંધવાની છે. આ મહાન કુનિયામાં સજીયી જગ્યા માં હિંદુ ખનશે. હાલમાં ત્યાં ૧૮ માળ ઉચી પ્લાઝા હોટેલ છે તે સજીયી જગ્યા કહેવાય છે. તેની ઉચાઈ ૨૬૨ ફીટની છે.

મહાસાગરપર યુસાફરીએ જતી રહી મરોપર દોરડાંવરના સંદેશાનું સંચાલન કરેલુઆન રાખવાસંખ્યામાં યુનાઇટેડ સ્ટેસની સરકારે કાપેલો હતો.

પરચુરણ ખમરપત્રો

ફેપટાઉનથી હાથીખીયા મુસલીમ સોસાયટીના સેક્રેટરી લખે છે કે—આ સોસાયટીના મેંબરોની એક જનરલ મીટિંગ સોસાયટીના હોલમાં તા. ૧૪ મી આગસ્ટના રાત્રે ૮ વાગે ઓર્ગેનાઈઝેશન યુનિટ કરવા બોલાવવામાં આવી હતી. મી. વજીરખાં દુસેનખાને તે મીટિંગના ચેરમેન યુનિટ કલવામાં આવી હતી. સેક્રેટરી મી. એસ. એમ. રહીમે ગયા વરસમાં થયેલા કામેનો દુક રીપોર્ટ વાંચી સભા બાવતા તે સરવે અને પાસ થયો હતો. ત્યાર પછી નીચે પ્રમાણે ઓર્ગેનાઈઝેશન યુનિટવા હતા. મી. અહમદ એ. મલેક ચેરમેન, મી. મુજરાહીમ એચ વાંઝા વાહસ ચેરમેન, મી. એસ. એમ. રહીમ એન. સેક્રેટરી, મી. હલીમ અહર સેક્રેટરી, મી. અલીબાદ ઇસ્માઈલ દરજર, મેસરસ એ. આમ. મખર અને જી. એમ. એચ. મુલ ઓર્ગેનાઈઝેશન અને મેસરસ આમ. એમ. મગેરા, એફ. એચ. ચે. યીઆ, ઇ. એમ. ચે. યીઆ, મેલવી બદી ઉલમાન, એચ. એ. મુલ મોહમદ, ઇસ્માઈલ એમ. કડોદ, આમ. એમ. કડોદ, મોહમદ બમરા, સુલેમાન હાન્સ, હાફેઝ સાલેહ, અબ્દુલ મની, શીરાઝખાં, અબ્દુલ કાદર, વજીરખાં દુસેનખાં, મોહમદ કાસમ (સેક્રેટરીવર) કમીટી.

એલ્ફાન્સબરગથી એક લખનાર જણાવે છે કે—તા. ૧૪ મી એ અનાવિલ મહરથાનું મંડળ વીડીડરોપમાં મોટી સંખ્યામાં મળ્યું હતું, જે વખતે અનાવિલ રાજિની ઉગનિ અરથે નિકળતાં “અનાવિલ હીતેન્દુ” માસીકને સંગીન હતે જન આપવા વિચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો. અને તેજ વખતે પણ મેંબર મોટા ઉમંગ સાથે લવાજમ કરી આપ્યું હતું. તથા “અનાવિલ સમાજ” માં પણ પાંચ મહરથા વર્ધિત મેંબર થયા હતા. લાઇફ મેંબર થયા લણા મહરથા તરફથી અર્થા યજ રહેલી છે. આગેવાનો આશા રાખે છે કે થોડા વખતમાં તેનું પણ મુખ્ય પરિચય બહાર આવશે. ઉપર મુખ્ય આવેલા લવાજમનો મની ઓડર પા. ૧૦-૦-૦ અંકે દરને તા. ૧૭-૮-૧૦ ના મુજબ મળકુર માસિકના તંત્રી ઉપર મોકલી આપ્યો છે. વધુ મુલાકા માટે ઇચ્છા રાખનાર અનાવિલ મહરથાને મી. મોલાબાદ મુલાકાતમાં પી. એ. બો. ૪૫૫૩ એલ્ફાન્સબરગ એ શીર નામે લખવા બહામણ કરવામાં આવે છે.

ડરબનથી મહેશીસે રાનકલ ઇસ્લામ, કોરના સેક્રેટરી મી. એ. ડી. વાહેદ લખે છે કે હવે અમારા કરમાના મુતી વહેરા બાઇઓની આંખ ઇલમ વિષે કંઈક ખુલવા માંડી છે. સાંકળવા પ્રમાણે ફેટ સાક પેતાના છેકરએને અલીયહ કહેજ માં ઇલમ શીખવવા સાર મોકલવા પારે છે. અમારા કોર કરમાના અલમાલ કંડ બના એક નખીરા જવાન મી. દુસેન કાનુક વિલાયત ઉચી ફેગવણી લેવા મોકલ તેઓ દુક મુલત માટે અત્રે આવવાના છે તો ઉમેદ છે કે ડરબનમાં વરતા કોરવાસી બાઇઓ તેમને લેવાને પોઈટપર જવા મુકશે નહીં.

તા. ૨૪ મીએ ખીખ કાગળમાં મી. વાહેદ લખે છે કે કોર જીનતોલ ઇસ્લામના માજી એડીટર મી. અહમદ હાજ ઇસપ હા બર જુવાનવયે કોરખાને મરજી પામ્યાના માઠા ખજર અત્રે તાર સારકત આવેલ છે. મરદુમને ખુદા જનતનશીન કરે, અને તેનાં માયાપને સખર દીએ એવી દુઆ મુખર છું.

વેડ્ડેસમથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રેના એક કલકતીઆ રહીશને તમ તેની પરજીતર ઓરતને પેસા સખમમાં તથા ખીખ કારણસર તકરારો થતી હતી. જેનો નીવેડો લાવવા આજી તાલેવંતસિ હ ની આગેવાની તળે એક પંચ મળ્યું હતું અને બે પક્ષની સમાધાની થાય એવી રીતે તકરારનો નીવેડો કર્યો હતો. પાછળથી બેનેએ મળી વેડ્ડેસમના ધર્મસ્થાનમાં પા. ૭-૧૦-૦ બેટ આપ્યા હતા. ૨૧ ફેબ્રી બપુઓ પેતાની તકરારમાં કોરટ બને વજીરખાં પેસા બગાડે તે કરતાં આવી રીતે તકરારનો નીકાલ કરે અને પેસા સખમરગે વાપરે તો કેવું સારું ?

ટાંગાટથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રેથી મી. સી. આર. નાઇકુ જે ઓર મીટના સચાલ માટે ઇડિયન નેશનલ કોંગ્રેસમાં ડેલીગેટ તરીકે ગમેલ, તથા હોંદુરાનના આગેવાનોને મળેલ તેઓ હતેલ મંદી સાથે પેતાની ફરજ બજાવી પાછા ફરેલ છે. તેને આવકાર આપવા એક મીટિંગ બરવાની છે.

સાઉથ ફોર્ટ જકશનથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રેના સોની હંસરાજે શીમત બાગવત મીતાનું વાંચન કરાવેલ તેની પુણીકુનિ તેમણે અખીસો રોડપર ધામધુમ સાથે કરી હતી.

સુલેહ બળવવાનો (લડાઇનો તઇયારોનો!) યુરોપમાં ખરચો

હાલ યુરોપમાં સુલેહ ખાતામાં કુલ ૩૫ લાખ માણસનું સરકાર રોકાયેલું છે. લડાઇ ખાતાનું સરકાર ૧ કરોડ માણસનું થાય છે. અને નવી યોજનાઓ પાર પડે તો ૨ કરોડનું થાય. તેના નિભાવ તો ખરચ ૨૦ કરોડ પાઉડનો લેખાય છે. બે કે ખરી રીતે તો તેથી કયાંય વધારે છે. ઉપર જણાવેલા ૩૫ લાખ માણસને કામે લગાડવામાં આવે તો સરેરાશ અરેક જણની કમાણી પા. ૫ ની મળાય. એટલે તે દિસાળે સાડીસતર કરોર પાઉડ ની ખોટ હાલ બચ છે એમ થયું. તે મુજબ લડાયક ખાતાનો કુલ ખરચ વરસ ના સાડાત્રોસ કરોડ પાઉડનો મળાય.

પણ એટલું જ નથી. યુરોપનાં રાજ્યો ના કરગ પણ વધે બચ છે. ઉત્તા ૨૦ વરસમાં ઇટાલીનું કરજ ૪૮ થી ૫૨ કરોડ જેટલું, આસ્ટ્રીયાનું ૩૪ થી ૫૮ કરોડ જેટલું, રશિયાનું ૩૪ થી ૭૫ અને ફ્રાંસનું ૫૦ કરોડથી ૧ અબજ અને ૩૦ કરોડ પાઉડ જેટલું વધી ગયેલ છે. વળી આ બધો પૈસો એટલે કુલ મળી ૬ અબજ પાઉડકોઠ મીચકતમાં ખરચાયો છે એવું કાંઈ નથી. તે બધો ખરચ પાણીમાં મયો છે. લડાઇઓમાં અને કાંતો લડાઇની તઇયારીઓમાં તે નાખી દીધો છે. અને તે છતાંએ આજ યુરોપ માં સુલેહ છે એવું કશું નહીં મળે. ખરી રીતે લડાઇની દશમાજ તેઓ રહેલ છે. સારા બાગે ખુનખાર લડાઇએ નથી થતી, પણ તેને ઠેકણે તાસદાયક હાડમારી વધી છે. ઇંગ્લાંડમાં પણ લાંબી ઉપજનો એક બાગ પાછલી લડાઇનું કરજ સુરવામાં, એક બાગ બલિષ્ઠની લડાઇએ માટે તઇયારીઓ કરવામાં, અને બાકીનો એક બાગ રાજ્ય ખરચમાં બચ છે. કેવી તાસદાયક દશા ? આને સુલેહનો જમાનો મળવામાં આવે છે !

ડરબન ડેપુટી મંદીરના સેક્રેટરી મેસરસ બગવતીદીન અને રાજકુમાર લખે છે કે તા. ૨૭ મી આગસ્ટ અને શનીવારે રાત્રે મંદીરમાં મખરાની ના સમયે શી કુણુ જ-મોતસવ કરવામાં આવશે, જે વખતે દર્શનાર્થે પધારવા સર્વ હોંદુ લાઇઓને આમંત્રણ છે.

હાબેલ મદ્રેસા

આ મદ્રેસાનું સ્થાનિક નામ મદ્રેસા એ તાલીમુદ્દીન છે તેને વિષે વડોદરા રાજના કેળવણીખાતાના ઉપરી મી. મસાનીએ સરદારીફટ આપ્યું છે તે અમને મોકલવામાં આવ્યું છે. તેનો આવક નીચે મુજબ છે.

મેં મદ્રેસાએ તાલીમુદ્દીનની સુલા કાત આજે ફજરમાં લીધી અને એક નાના ગામના મુસલમાનો કેળવણીમાં ભાગ લીધે છે તે બેઠા રાજ થયો. આ મદ્રેસાને સરકારી મદદ તથા. અને તેને ફતેહમદ મુકવા સાર તેના કારખાનીઓને સાચાથી બંદ છે.

ફારસી, આરબી, ને ઉરદુ જુદા જુદા મુતથી શીખવે છે. ઉમેદજી જુદી જવાબુ નથી, જે મહીના પછી તે પણ શીખવવામાં આવે છે.

જે મદ્રેસા સરકારી હેખરેખ ત્રીં મુકવામાં આવે તો વધારે સારું પરિણામ ખતાવે. આ મદ્રેસામાં ગુજરાતી પણ શીખવવામાં આવે છે તેથી તેને એમ ચક્રાવી શકાય કે તે એક ઉરદુ નિશાળ ગણાય. નિશાળનું મકાન બહુ નાનું છે. ખાસ નોંધ લીધા જેવી જ્ઞાત એ છે કે ગુજરાત પ્રાંતનાં કેટલાક માયાપ વિનાનાં છેલ્લાને ખાવાનું રહેવાનું ને શીખવવાનું સાધન આ મદ્રેસામાં છે. સરકાર તરફથી વાળખી મદદની આરજી કરવામાં આવે તો તે રક નહીં જાય. જે કબોજ તથા સીમલકને સારું મુજબ નિશાળ હોય તો તેનો લાભ ખાતે મામના પ્રસ લાખી છેલ્લા લખ શકે.

લેડા ફૂતલાદી છે તેથી આજી રાખી સકાય છે કે તેઓ સારું ઉછરાણું કરી ને સરસ મકાન બાંધી. આમાં સરકાર પોતાનો ભાગ આપશે.

૯મી જુન ૧૯૧૦.

અમને જોગ છે કે ઉપરનો રિપોર્ટ વાંચી હાબેલ સીમલક તરફના હિંદી આ ના કેળવણીખાતાના ઉપરીએ ખતાવેલી ખોડ પુરી પાડી કેળવણીનું સાધન વધારશે. આવા કામમાં વાપરેલો પૈસો વાવેલા ખીજની જેમ જીમી નીકળશે.

કચ્છતાના હીતવાદી પત્ર ઉપરથી એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે બાણ અરવીંદ પોસને સૌધવા બ્રિટીશ સરકાર તરફથી દુનિયાના જુદા જુદા ભાગમાં હિંદીનો મહેનત કરે છે.

સંપ વિષે દોહરા

વીણુ ભાગિ રંધામ નહીં,
ખતે ન જગમાં પાક,
મંડપ મંજ મજલુત બંદે,
ટકી શકે તહીં આક.
એક વહાણમાં બેસીને,
કાણું પાડે કેલ,
આખર સરવાળે પછી,
પોકે પોકે રામ.
કરતખંડ મદા વહાણ છે,
સવં દેશમાં એક,
સંપ સજે તહીં જે જનો,
તેને ગણવા નેપ.
મંજ સાચાં તે ગણો,
કરે સર્લ પ્રકાશ,
મજ મંજથી વિજમાં,
નહીં સુખમાં આજ.
તામ માત્ર ધારણુ કરે,
કામ કહી નવ થાય,
કામ ધરી હેવા વિષે,
સમજુ કરી હરખાણ.
સ્વતંત્ર સરવે ખત છે,
સમરય માથે એક,
મજે ન માંખું જ્યાં સુધી,
ખરી રાખવી ટેક.
ફાંખ ફેણું નહીં કાપને,
સલ એજ સમરોર,
ધરે ટેક જે અંતરે,
અરા જગતમાં શેર.
હાખો બાપણુ કાંબળે,
લકમાં—પડીત પાક,
ધરે ન ઉરમાં એક તો,
છે કેવળ ઉપકાશ.
સાચાનો બેલી સંકા,
સમરય જુલુક—રામ,
નાસ જુડાં એક રપ છે,
સિદ્ધ કરે સો કામ.
પ્રજુ ધમ્મી પુરી કરો,
જય ભારત બુઝાત,
કુક કપડ ધરવા કુસમ,
કાદે જમનો તાત.
સસામકમાં સદાય સી,
પુરે કરા પંચ,
સદાય કરે નહીં સલને,
ઓળખાશે કુપંચ.

અખાસમ મહારાજ.

વિશાલતથી ફારસીઅર કેનેડા સહેલા મોકલવાની મેહરજી અવાથી કેવલથી સંદેશ મોકલવા કરતાં મોકલવા સહેલા મોકલવાનું મોંઘું પડવા લાગ્યું છે.

આસ્ટરેલીયામાં એશિયાના લોકો

મી. પોલાકે આસ્ટેલીયા ખાતે માલ ખોરવના એક બારીસ્ટર મી. એચ. ડબલ્યુ. હન્ટને ત્યાંની એશિયાઈ વસ્તીના પ્રમાણની તથા કિશતિની ખબરો પુછાવેલ. તેના જવાબમાં મી. હન્ટ મી. પોલાકને લખે છે કે :—

આસ્ટેલીયાનાં જુદાં જુદાં સરખાનોમાં ૧૯૦૧ તા વસ્તીપત્રક પ્રમાણે કુલ મળી ૪૭,૦૧૪ એશિયાઈઓ છે. તેમાંથી ૧૪,૨૦૮ ન્યુસાઉથ વેલ્સમાં, ૮,૭૩ પ્રિક્ટોરિયામાં, ૧૩,૮૭૮ ક્વીન્સલેન્ડમાં, ૪,૬૭૬ સાઉથ આસ્ટેલીયામાં, ૪,૮૧૦ વેસ્ટ આસ્ટેલીયામાં, અને ૬૪૬ ટાસ્માનીયામાં છે. આ લોકોનું પ્રમાણ સવા ટકા જેટલું છે. કેટલા હિંદી, કેટલા ચીના, જપાની એમ જુદા જુદા આંકડા આપી શકાય તેમ નથી. પણ ચીના લોકો ખીજા કરતાં વધુ પ્રમાણમાં છે એટલું કહી શકાય.

૧૯૦૧ તથા ૧૯૦૫ નો ધર્મશ્રેણ કાયદો તથા તેને લગતા ધારાની નકલ હું આ સાથે મોકલું છું. તે ઉપરથી જોઈ શકાશે કે પરીક્ષા લેવામાં ઉતાર ખાતાનો અમલદાર મુરોપની ગમે તે બાબતા પાંચ સપ્તેહ લખાવે એવો કાયદો છે. એટલે કાંઈ હિંદી જતલું ઉમેદજી જાણુતો હોય, અને કદાચ ફરેય અને જરમન બાપા પણ સારી રીતે શીખ્યો હોય તો તેની રેસિડન બાપામાં પરીક્ષા લખને તેને નાપાસ કરી શકાય છે. અહીંની રાજનીતિ એવી છે કે ખધા કાળા લોકોને બહાર રાખવા. પછી તે બ્રિટીશ રાષ્ટ્ર હોય કે ગમે તે હોય. વસી રહેલા એશિયાઈઓ માટે ખાસ ખીજ કાયદા નથી. માત્ર ચીના લોકોથી ખના વેલા સરસામાન (ફરનીયર) વિષે, એટલે કે વગર ખેરી પ્રખતે લાવે ખતેલા સરસામાન વિષે કેટલાક ધારા છે. તે સિવાય વિશેષ કંઈ નથી. ઉતાર ખાતા તા અમલદાર તરફથી અને ખખર મળ્યા છે કે વેપારી, વિદ્યાર્થી કે મુલાકારીએ નીકળેલા એશિયાઈને એક વરસ રહેવા નો પરવાનો મળી શકે છે. પણ બાધુ વસવાટ કરવા હેવાની તો સાવ ખંધી છે.

દક્ષિણ ધરતીની સૌધમાં જનારે કેપટન સ્કોટને યુનિયન સરકારે પા. ૫૦૦ ની મદદ આપી છે.

પહેલા મુસલમાન બેરોનેટ

સર કરીમભાઈ ઇમરાહીમખાનું હુકમ
જીવન વૃત્તાંત

હજેનશાહ બેરોનની ૪૬ મી વરસગાંઠ ની ખુશાલીમાં અપાએલ માન અમદાવાદ માં મુજબના વૃણીતા સુહેરી સર કરીમ ભાઈ ઇમરાહીમખાનું બેરોનેટનો ખેતાબ આપવામાં આવ્યો છે. આ ખેતાબ વશપર. પરા વારસામાં આવે એવી ગતનો છે. સર કરીમભાઈ મુસલમાન કામના પહેલા બેરોનેટ છે. તેઓની જીંદગી વેપારી સાહસો તથા કામી અને પ્રમુખીય સખા વતોના કીસ્સાથી બરેલી છે. તે બધુવા લાયક હોઈ દેશના યાપાઓ ઉપરથી અમે તે હુકમાં બહોળી આપીએ છીએ:-

સર કરીમભાઈનો જન્મ સને ૧૮૪૦ માં એક ખોળા કુટુંબમાં કરજ ખાતે થયો હતો. તેઓના મરહુમ પિતા મી. ઇમરાહીમ સાહસીક વેપારી હતા. તે સાથે માંડવી, અરબુરતાન, જર્મણીય વગેરે ચાલતી સ્ટીમર કંપનીની ખાલેકી ધરાવતા હતા. તેઓ ૧૮૫૭ માં ત્યાર બેટા મેલી મરજુ પાંખા હતા.

સર કરીમભાઈ નાનપણથીજ વેપારી કુનેહદાર, આલાહ જવાન દેખાયા હતા. ૧૬ વરસની વયે તેઓએ મુજબમાં પુદી પહેડી ખોલી. તેઓએ જોયું કે યીન અને જાપાનમાં હોંદને વેપારનું બહોળું ક્ષેત્ર મળે તેમ છે; એટલે ૧૮૭૫ માં હોંકોંગ ખાતે તેમણે એક પહેડી ખોલી. આમાં હોંકોંગ યવાથી, કાંપી, સાંચાં, સીંગાપોર, કલકત્તા અને પ્રુવના ખીજાં બારોમાં વેપારની પહેડીઓ ખોલી. આથી તેમનો વેપાર બહુ વધી પડ્યો, અને વેપારી આલમમાં તેમનું નામ મશહૂર થયું. હીંદ અને યીન વચ્ચે સુતર નો વેપાર મોટે પાયે ચાલે એવું જોવા થી તેમણે મુજબની પ્રીન્સ એન્ડ વેલ્સ મીલની આજ્ઞા હાથ કરી. ૧૮૮૬ મહી પોતાની માલીકીવાળી મીલો ધરાવતા થયા. હાલમાં તેઓની મીલોમાં કુલ ૧,૬૦,૦૦૦ તરાકની ગચ્છતરી ચાલ છે, ૫,૦૦૦ મજૂરોને તે કામે લગાડે છે. તેમાં કુલ થાપણ ૮૫ લાખની છે. આ ઉપરાંત ચોતમાલ, પ્રોજેક્ટ, ખીસાર, છોડાર અને મધ્ય પ્રાંતની કેટલીક જગ્યાઓમાં જીર્ણોદ્ધાર કેટરી, પ્રેસ વગેરેની સ્થાપના કરી છે. નવા જાંચકામવાળી ફાળવભાઈ મીલ પણ તેમની પહેડી તરફથી ધૂમ ધોતાર ચલે છે. આજ્ઞા બહોળા વેપાર

માં પણ જતાં સર કરીમભાઈ બહેર ફરજમાં પહોંતેલા નથી. કામી સેવા માં પણ તેઓ એવેજ કામ લેતા આવ્યા છે. મુજબ સરકારે તેમની બહુ બાબતોની સેવાઓની કદર કરી ૧૮૮૩ માં સુલેહના અમલદારનો ખેતાબ આપ્યો. તેમ જ મુજબના પોર્ટ વરંટના એક સભા સદ નરીકે તેમને નીમ્યા હતા, વરસો સુધી પોર્ટ વરંટી તરીકેની સેવા બજાવી તેઓ તેમથી ફારગત થયા હાથે તેમની જગ્યાએ તેમના મોટા બેટા મી. મહમદ બાઈની નીમણૂક થઈ હતી.

સર કરીમભાઈ મુજબની અંજુમને મરશામત પ્રમુખ અને એલ છડીયા મોસ્લેમ લીમના ઉપપ્રમુખ છે. કેળવણી માં પોતાની કામને પહોંત ન પડી રહેવા દેવા તેઓએ બનતી સેવા બજાવી છે. ઉચી કેળવણી કરતાં પ્રમુખીક કેળવણી પોતાની કામમાં વધુ સારા પાયાપર આવેલી જોવા તેઓ હમેશ આગુર છે. તેઓની તે તરફની લીલચાલથી મી. મોખમે જેવા આગેવાનની જાહેર લડતને પુરેપુરો ટેકો મળે છે. તેઓએ પોતાના પિતાને નામે કરજમાં માંડવી ખાતે એક કન્યાશાળા સ્થાપી છે, જે તેઓની મદદ થી આગળ વધતી ચાલે છે. એક મદદેસા પણ તેઓએ ત્યાં સ્થાપેલ છે. એક લાખ રૂપિયાને ખરચે મુજબમાં ખોળા બોરફોર્ડ તેઓએ સ્થાપ્યું છે; અને તે ને ચાલુ મદદ કરી રહે છે. માંડવીમાં પોતાના બાઈઓ સાથે મળીને અને બુજ માં પોતે એકલે મોટી ધરમશાળાઓ બંધાવી છે.

સર કરીમભાઈએ પોતાના બેટાઓને ઉચી કેળવણી આપી છે. અને તે બધા તેઓને સંપૂર્ણ રીતે મદદનાર થઈ પ્રડયા છે. તેઓના વડા બેટા, બરિખના બેરોનેટ મી. મહમદભાઈ તેમજ એ. મી. ફાળવભાઈ તેમને મુખ્ય મદદ કરતા છે. તેઓ બન્ને કરીમ સેવા માટે પણ બળીતા છે.

એ. મી. ફાળવભાઈ મુજબની કોર પોરેશનની 'સ્ટેન્ડીંગ કમિટીના' પ્રમુખ, તથા 'મીલ બોર્ડરસ એસોસીએશન'ના પ્રમુખ તરીકે સારી સેવા બજાવી રહ્યા છે. તેઓએ પણ બહોળી સખા વતો કરી છે. ખોળા બોરફોર્ડ તથા ખોળા રુકુલો ઉપરાંત, મુજબ સમ્રાટ સ્થાનમાં રા. ર લાખ, સાય-સ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં આપેલા રા. રા લાખ મળી તેમની કુલ સખાવત ૧૫ લાખની થાય છે તેઓની જ્ઞાનગી સખાવત પણ મળી છે.

સર કરીમભાઈના વારસ તેમના મોટા ફરજન મી. મહમદભાઈ છે. તેઓ તેમના પિતાના બહોળા વેપારમાં જમણા હાથ બરોબર છે. તેઓ વમર પાંધલે મુખ્યુપ પોતાના પિતાને પગથે ચાલી બહેર તેમજ કામી ફરજ બજાવે જાય છે. તેઓ સુલેહના અમલદાર અને મુજબ મ્યુનીસીપાલિટીના સભાસદ છે. પોર્ટ વરંટના તેઓ સભાસદ છે. તેઓ ની ઉમ્મર હાલ ૪૨ વરસની છે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

સુલતાન—તા. ૨૩ મીએ મુજબ પહેંચીએ. કેનકલર—તા. ૨૪એ બીએ આવી પહેંચવા વહી છે.

તા. ૫મીએ મુજબ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમકુડી—તા. ૨૧મીએ કલકત્તાથી ઉપડીએ. અમસ્લોડી—તા. ૧૩મીએ કલકત્તા નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

તા. ૧૩મી સપ્ટેબરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલાડી—તા. ૮મી સપ્ટેબરે મુજબ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફરીકન લાઈન]

ડીન્હાઉ—તા. ૩૦મીએ કલકત્તાથી ઉપડવા વહી છે.

સેંટ નીનિપન—તા. ૧૩મી આગસ્ટે કલકત્તાથી પુરૂર અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બંદરોમાટે ઉપડી છે.

કાટંગા—તા. ૨૭મીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે. ફેને લોન્ગ—તા. ૮મી ડીસેબરે કલકત્તા થી ઉપડશે.

હીંદુસ્તાનની દપાલ

તા. ૨૪ સપ્ટેબરના અરસામાં સ્ટીમર અમસ્લોડીમાં આવવા વહી છે.

તેજ અરસામાં સ્ટીમર કેનકલરમાં આવવા વહી છે.

તા. ૪થી સપ્ટેબરને રવિવારે બપોરે ૪૦ વાગે કેનકલરમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૮મી સપ્ટેબરે અમકુડીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૩મી સપ્ટેબરે અમસ્લોડીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૧મી સપ્ટેબરે અમકુડીમાં આવવા વહી છે.

ગીરમીટીઆના 'પ્રોટેક્ટર' નો રીપોર્ટ

ગીરમીટીઆ મહુરોના 'પ્રોટેક્ટર' ના વારસીક રીપોર્ટમાંથી કેટલોક ભાગ અમે નીચે આપીએ છીએ:—

૧૯૦૬ ની સાલમાં ૧૫૦૧ મરદ, ૬૧૨ ઓરત. ૧૨૧ છોકરા, ૧૦૮ છોકરીઓ, ૫૫ ધાવણા છોકરા અને ૮૭ ધાવણી છોકરીઓ મળી કુલ ૨૪૮૭ ગીરમીટીઆ મહુરાસથી આવ્યા હતા. ૪ છોકરાં મુસાફરી દરમ્યાન જનમ્યાં હતાં.

મજૂર સાલમાં ૧૮૧૩ છોકરા અને ૧૮૪૬ છોકરી મળીને ૩૬૫૯ જનમ ગીરમીટીઆઓમાં થયા હતા, જે અમારેની સાથે કરતાં ૨૨૭ વધારે છે.

૧૯૦૮ અને ૧૯૦૮ માં ગીરમીટીઆમાં થએલાં કુલ મહુરાનો કોઠો નીચે મુજબ છે.

સાલ.	મરદો.	ઓરતો.	છોકરા.	છોકરીઓ.	કુલ.
૧૯૦૮	૬૭	૩૬૬	૨૭૦	૪૫૯	૧૬૫૫
૧૯૦૯	૫૩૨	૩૫૪	૪૦૬	૩૬૨	૧૬૮૪

જેથી વરિતમાં કુલ વધારો માત્ર ૧૭૮ નો થયો હતો.

૧૯૦૮ નાં કુલ ૧૬૮૭ મરદોમાંનાં ૨૧૬ ટ્યુનરકુમોસીસથી (મરદોને મળતું ૬૨૬) ૨૨૨ ન્યુમેનીઆ તારથી, ૩૨ આપવાતથી, તથા ૧૨૧૬ બીજાં દારણોથી થયાં હતાં.

૧૮૧૦ ની સાલમાં ગીરમીટીઆ આવના મહુરા ત્યારથી તે ૧૯૦૬ ના ડીસેમ્બરની આખર સુધીમાં આવેલા કુલ માણસો, અને તેમના વશનેના આંકડા નીચે ના કેહાથી સમજાશે.

૧૮૧૦ થી ૧૯૦૬ સુધીમાં આવ્યા.	મરદો.	ઓરતો.	છોકરા.	છોકરીઓ.	કુલ.
	૮૬,૪૨૬	૬૪,૯૮૮	૧૦,૮૨૦	૬,૪૬૩	૧,૪૧,૭૨૭
કોલોનીમાં મરદો પામ્યાં.	૧૧,૯૨૪	૫,૮૪૬	૧,૪૦૨	૧,૩૦૮	
હીંદ પાછા ગયા.	૧૯,૭૦૮	૭,૫૧૯	૧,૭૪૮	૧,૬૯૯	
કોલોની છોડ્યું.	૧૧,૩૧૭	૨,૧૪૪	૨૭૮	૧૬૮	
કુલ ...	૪૨,૯૨૯	૧૫,૫૦૬	૩,૪૨૮	૩,૧૭૫	૬૫,૦૩૮
					૭૬,૧૧૭

કોલોનીમાં જન્મેલાંમાં

મરદો.	ઓરતો.	કુલ.
૨૨,૧૪૧	૨૨,૭૧૭	૪૪,૮૫૮

કોલોનીમાં મરદો પામ્યાં.

૫,૦૦૮	૪,૯૦૩
-------	-------

માત્રાપ સાથે હીંદ ગયાં.

૨,૬૭૦	૨,૬૪૨
-------	-------

માત્રાપ સાથે બીજે ગયાં.

૧,૭૨૭	૧,૧૩૯
-------	-------

૬,૭૦૫	૮,૬૮૪
-------	-------

૧૮,૬૮૬

૨૭,૧૬૬

નેટીવ મહુરો લઘુસાધન ન હોવાથી અને મહુરા કલેક્ટરનો આધાર ગીરમીટીઆ હીંદી મહુરો ઉપર હોવાથી ઉચિત્ત્વન પ્રતિષ્ઠા કમીશને ગીરમીટીઆ મહુરો બંધ કરવા સામે સરવાનુમતે મત આપ્યો છે. અને પ્રોટેક્ટરનો પોતાનો મત પણ લાંબો વખત થયાં એવોજ છે.

મજૂર સાલમાં ૧૦,૫૬૮ ગીરમીટીઆ પુરી થઈ, ત્યારે નવી ૪૨૨,૪૮૭ જ થઈ. પણ આની સામે ૬,૪૭૬ મરદ ઓરત અને છોકરાં ફરીથી ગીરમીટીઆ જોડાયાં જેથી ગીરમીટીઆ ખુદ મોટા ભાગે પુરી પડી.

[અનુર.]

હાંદુસ્તાનના ખખરો

(હાંદી જાપા ઉપરથી)

સંજોગેટ સ્ટેટ તરફથી રક્ષાજેટ ઉપર ના મહાનમાં લોકોને નાજાની ધીરધાર કરવા એક શરાશી દુકાન ઉપાડવામાં આવી છે.

ઝોરખી ખાને એક એક સ્થાપાયેલી છે જેના ડીરેક્ટરોમાં મેસરસ બાણજી કાવજી, કલ્યાણરાય જી.બા.બ. બક્ષી અને એવિંદ દાદા વમેરે છે.

બાવનગર રાજ્યના લોકપ્રિય દીવાન મી. પ્રભાસ કર દલપતરાય પટ્ટણી સી. આઇ. ઇ. ના રાજ્ય કારોબારની પીછાણ કરવા માટે રાજ્યની પ્રખ્ય તરફથી તેમની કાયમની યાદગીરી જળવવા માટે એક ફંડ ઉભું થયું છે. ને તેમાં શ. ર. લાખની મોટી રકમ બેગી કરવાની જોઈ વણ રાખી છે, જેમાંથી બાવનગર ખાતે એક ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ સ્થાપી તે સાથે મી. પટ્ટણીનું નામ જોડવામાં આવશે. મહારાજા સાહેબ તરફથી ફંડમાં સારી રકમ આપવામાં આવશે.

વડવાણની માહી બાજતમાં નામદાર મવર નર સાથે મસલત ચલાવવા મરદુમ ઠાકોર સાહેબના જમાઇ અને ત્રીકમચંદ ના મહારાજા પુણે ગયા હતા. રાજકાર બાર એજન્સી હેઠળ મુકાયો છે. અને દીવાન મી. બળવંતરાવ હરજીવન તથા ન્યાયધીશ મી. વીલ્લહાસ સામલકાસને નોકરીમાંથી રજા આપી છે. કુમાર શ્રી જામસજિંદજીની સ્ટેટ ઉપર દરગારી મેનેજમેન્ટ મકુ' છે. દરગારનું શ. ૧૫૦૦૦૦ તું દેવું નીકળ્યાનું કહેવાય છે. સ્ટેટના વહીવટ વિરૂદ્ધ બક્ષી અરજીઓ એડમીનીસ્ટ્રેશને થઈ છે.

અમદાવાદ ખાતે થી ઠાકીયાવાડ અને અમદાવાદ બેન્કીંગ કોરપોરેશન લિમિટેડ નામની એક રજીસ્ટર થઈ છે.

વડોદરા રાજ્યના ડેવળવણી કમીશનની સુચના ઉપરથી વડોદરા ખાતે એક સરકારી પાઠશાળા ઠાકવામાં આવી છે.

વડોદરા રાજ્યના અમલદારોને રાવ પદાધિકારીની જે એલકાએ લખાડવા

માં આવવા દતા તે અંધ ચક્રથી મહાલ
કારીના દરજ્જાના અમલદારને રાજેશ્વી,
સુઆના દરજ્જાને રાજમાન રાજેશ્વી, સુઆ
અને તેથી અદીનાતા દરજ્જાના અમલદાર
ને મહેરબાન સાહેબ અને દીવાન સાહેબ
ને નેક નામદાર લખાઈ કર્યું છે.

ચીનમાં મટોડીનાં વાસણો બનાવવા
(પોટરી) નું કામ શીખવા એક જુવાનને
જાપાન મોકલવા તથા બે જુવાનને રસા
મયુ સાથે શીખવા જરૂમની મોકલવા
વડોદરા સરકારે હાલ કર્યું છે.

લાલચના એક પારસી મહારથ મી. બમ
નજી આરેસર પોતાના પિતાની વડગીરી
જાળવવા માટે રૂપ હાનર રૂપિયા અર્ધા
ખરીબો માટે એક હેરપીટાલ અધાવવાના છે.

મુઅમ્મદના એક કાપડના વેપારી મી.
હારકશાસ છેતાલાસે પેટલાદની નાગરી
વધીક ન્યાતાના અંગ્રેજી લખવા વિદ્યાર્થી
ઓને લખવા, રહેવા, ખાવા પીવા વગેરે
ની મદદ મળે તે હેતુથી રૂ. ૫૦૦૦ ની
રકમ બાજ વાપરવોની ચરતે આપી છે.

જાણીતા હોંદુ સુધારક મરુમ મી.
કરચનદાસ મુળજીના બેઠા મી. મંમળદાસે
મુઅમ્મદની સેશીવલ રીફોર્મ એસોસીએ
શન તરફથી દર વરસે થતા મેળાવડા દર
મ્યાન સારું ભાષ્ય કરનાર હોંદુ બાબુને
દર વરસે રૂ. ૫૦૦ નું મનામ આપવાનું
કર્યું છે.

કાલકાપુરની અદલાખામ કન્યાશાળામાં
અંગ્રેજી બીજા ધોરણ સુધીનો અભ્યાસ
મરાઠી કારાંત કરાવવાનો હુકમ કાલકાપુર
ના મહારાજાએ કર્યો છે.

યવલા ખાતે દરજી બેઠાની પહેલી
કોન્ટ્રેન્સ ધુળીયાવાળા મી. બાલજી કમળ
લાલના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી.
સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ મી. દયાનાથ
નારાયણકસ યવલાવાળાએ આપણું કરતાં
જેળવણીની કાલની સ્થિતિ, ભોરેની નબળી
હાલ તેમજ ન્યાતમાં ચાલતાં તર્ક અને
દાર જેવા બેઠા બસનો વિશેષ વીવેચન
કર્તા પછી પ્રમુખે બાલજી કરતાં સંપત્તી
જરૂર રાખી જેળવણીના ફેલાવા માટે
રૂ. ૩ હજાર કરવાની જરૂર દર્શાવી હતી.

હોંદીની સરકાર ટેકરીશો ઉપર સેહેલ
માટે ઉપડી બંધ છે તેની ચાર માસની
મુદત કરાવવાનું બીલ મહારાજાની સભામાં
જુલનર છે.

હોંદી દુકાળના સંકટ નિવારણ માટે
નહેરોના બંધકામની આવડા વરસની
આન્દ વધારી રૂ. ૧ કરોડની હોંદી વજરે
કરી આપી છે અને મોમાસું સારું નીવ
ડશે તો ટીકુવાની નહેરની યોજના માટે
પણ વધારાની આન્દ આપવામાં આવશે.

બંગાળની પડેનસિન ઓએએ વિદ્યા
ઓની સ્થિતિ સુધારવા માટે એક રકૂમ
કાઢી છે જેમાં તેમને ભરવા શીખવાનું
તથા રેશમ અને લેક્ઝુ કામ શીખવવા
માં આવે છે.

કલકત્તા, રંગુન, કરાંચી વગેરે ટેકણે
બાહોશ જાપાની શિક્ષક ૫૩ દરેક પોલીસ
ને જીજીસ નામની જાપાની કક્ષરત શીખ
વવામાં આવે છે. એવું કહેવામાં આવે
છે કે બંગાળીઓ આ વિષયમાં ફરમા
હોવાથી તેને પહેાંચી વળવા આ રસ્તો
લેવામાં આવેલ છે.

જુજાઈનું " મોરનરીવુ " પત્ર જણાવે
છે કે કાર્મી બજારના મહારાજા મણીન્દ
ચંદ્રનંદી બહાદુરે " હોંદી વધરક રોપાઓ " નામનું
પુસ્તક પ્રગટ કરવા માટે રૂ. ૧૦
હજાર આપવાનું વચન આપ્યું છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે હોંદી
સેન્ડા મી. રામમુન પોતાની ટીમ સાથે
ગુજરાત જવા વિચાર રાખે છે.

મહારાજાના પદમણ કરવામાં આવેલા
રાગ ધીમેતે રાતગીરી ખાતે રાખવામાં
આવ્યા છે તેમના ઉપર દેખરેખ રાખવા
માટે યાએટમે ખાતેના વધારાના મદદનિશ
કમિશનર મી. એચ. જે. ધનમાનને નિય
વામાં આવ્યા છે.

બનારસના રહેવાસીઓની એક સભા
મરુમ ના. શહેનશાહ એડવરડ સાતમ,
ની યાદગીરી જાળવી રાખવાને મુદ્દા તા.
૨૦ મી જુને મળી હતી તેમાં એવો હાલ
થયો હતો કે બનારસમાં એડવરડ મેમો
રીયલ બાબુવેલિક ફોસેજ અને મેડીકલ
સ્કૂલ સ્થાપવી. તેમાં આબુવેલિક શસ્ત્ર
સુધરેલી દબ ઉપર તથા તે સાથે પશ્ચિમ
ની તમીખી વિદ્યાનાં મુળતત્વો શીખવામાં
આવશે આ સંસ્થામાં શારીર, શસ્ત્રવિદ્યા,
પ્રતિશિક્ષા, સારવાર વગેરેનું શિક્ષણ
આપવામાં આવશે. ભારતમાં મહામંડળ
સાથે આ સંસ્થા બેઠી દેવાનો હાલ
કરવામાં આવ્યો છે.

ફેરેગહુન ખાતે રૂ. ૨૫૦૦ ખરચી
એક પાણીની મેટી ટાંકી ના. શહેનશાહ
ની બાગીચીમાં અધાવવામાં અવર છે.

નામદાર વાઇસરાય લોરડ મીન્ડેની યાદ
ગીરી જાળવી રાખવા માટે અગાધવાદ
ખાતે " મીન્ડેપારક " ની મોકલણ થાય
છે અને નામદાર વાઇસરાય નવેમ્બર માસ
માં સીમકાથી કલકત્તા ખાતે જતાં અગા
ધવાદ ખાતે એ પારક ખુલ્લો મુકવાની
હોવા કરશે.

એક છાત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે
હેલ્થ બે માસ જેટલી મુદતમાં ૩૦૦
પંજાબી વિદ્યાર્થીઓ ઇંગ્લેન્ડ અભ્યાસ
કરવા માટે ઉપડી ગયા છે, જેમાંના ધણા
ખરા બેરીસ્ટરને અભ્યાસ કરશે.

લાહોર ખાતે વડા જડજની ચેમ્બરમાં
અંગ્રેજન શહેરીઓની મળેલી સભામાં
નામદાર શહેનશાહની યાદગીરીના હંડમાં
રાય બહાદુર રામશરણરાસ તરફથી રૂ.
૨૫૦૦, શેખમગના રાગ તરફથી રૂ.
૨૦૦૦, નવાય ફોદઅલીખાન તરફથી
રૂ. ૧૦૦૦૦ તથા બીજી રકમો મળી રૂ.
૪૦૦૦૦ ની રકમ ભરાઈ હતી.

લાહોર મુનિસિપાલિટીએ પ્રાથમિક
ફળવણી મહત્ત આપવાનો હાલ કર્યો હતો.
પણ પંજાબની સરકારે તે કરાવને એવું
જણાવી મંજુરી આપવા ના પાડી છે કે
મુનિસિપલ આવકનું કાંઈ પણ સાધન
ઓછું થાય તેને મંજુરી આપી શકાતી
નથી.

પંજાબની હોંદુ સભાના પ્રમુખ તરીકે
સર. પી. સી. મેટરજી નિમણા છે અને
રાયબહાદુર લાલચંદ તથા જોન. મી.
ફરીચંદ ઉપપ્રમુખ નિમણા છે.

બંગાળમાં કાકુએતો ત્રાસ વધતો
જાય છે. પોલીસ બંધેજ કાંઈ કેસ
પકડી શકે છે. સિંહગઢ અને હાવરા
ખાતેની ઘાટમાં એક લાંબા જમીનદારને
તથા ખુલ્લાના ૪ બંગાળી જુવાનોને
પકડવામાં આવ્યા છે. જેસોર-ખુલ્લાની
ઘાટના સંબંધમાં કાલીઘાટના જમીનદાર
ના જુવાન ફરજન વિસ્વેસર ભટાચાર્યના
ધરનો ઝડપે લેતાં કેટલાક યુવાનનેના
પાનીયાં તથા બીજા કેટલાક યુવાન સંબંધ
કરે તેવા કાપળીના દાય લાગ્યા છે.
તહેમતવારે દાય આવેલ નથી. નાશી
મળેલ હેમ એમ કહ પડે છે.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

કપાસીઆને હળી તેને લોટ ધઉના લોટની જગ્યાએ વાપરી શકાય છે એવું અમેરીકન સાયન્સિસ્ટોએ અખતરા કરી બતાવ્યું છે. તેઓ જણાવે છે કે કપાસીઆમાં સેદી વધારનારાં તરેા મોટાં પ્રમાણમાં છે, અને ધઉના કરતાં દામમાં તે રૂરતા પડે છે.

* * *

ફાન્સ સાથે ઇંગ્લેન્ડને ટેલીફોનથી જોડવાની યોજના હાલ અજમાવવામાં આવે છે, અને જો તેમાં ફતેહ મળે તો એ યોજનાવડે લંડન અને અમેરીકાનાં શહેરો વચ્ચે વાતચીત થઈ શકે એવી મોઠવણુ કરી શકાશે.

* * *

જરમનીમાં જુના કાગળોમાંથી બનાવી દતિા બનવા લાગ્યા છે. એવું કહેવાય છે કે તે રામ સરસ રીતે જાળવી રાખે છે, અને બીજા બનાવેલી દતિોની પેઠે જાંગી અથ તેમ નથી.

* * *

હાલ સ્વીટ્ઝરમાં સંદેશાના પત્રે રાખવામાં આવે તે સાથે છીછરાં પાણીની ચેતવણી મળે એવું પત્ર પછુ રખાય એવી મોઠવણુ થઈ છે. આ નવી શોધ છે. સ્વીટ્ઝરમાં મોઠવેલી એક વાળાની રસી સાથે વળગાડેલ ધંટ દરીયામાં માપ સરની લાખાખ્યે લટકતી રાખવામાં આવે છે. તેને ખરાબાને સ્પર્શ થવાથી આજ સ્વીટ્ઝરપર પહોંચે છે, અને પાણી છીછરાં છે એવી ચેતવણી મળી શકે છે.

* * *

જરમની દર વરસે રૂ. ૭૫ કરોડનાં રમકડાં બનાવે છે. કુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ રૂ. ૨૧૦ લાખના રમકડાં બનાવે છે. અમેરીકનો રમકડાં માટેનું લાકડું બીજા કામ માંથી નકાસુ પડેલ હોય તે વાપરે છે.

* * *

ફ્રાન્સના પરમજ્ઞાના એલેન્સ મામમાં એક જુવાન સ્ત્રી ૧ વરસની હામરથી હાલના દરથી ખાટમે હતી. હાલમાં તેના પર મથે વીજળી પાવાથી તે બાક કોને હલમ મારી બીજાના પરથી નીચેના માળપર નક્કી મળી. બીજે દિવસથી તે ન શરીરમાં દરદનું નામ ન રહ્યું. વીજળી એ બીજારી મધ એમ મનાય છે.

તાજું ઉમદા ફરેટ

અને વેજીટેબલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. જોરડર મોકલી ખાત્રી કરશો.

નાતામનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે. પત્ર વ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઈસમાઈલ છવા ફરેટર.

પી.ઓ.બો ૪૭૧. ટેલી. એડ 'ઈસમાઈલ' ૧૭૧, એ સીટ, ડરબન

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ જોરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મમાવવા અમારું ખાત્રી માટે કામજ વ્યવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

જુલાસા માટે જાણો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી, ફરેટર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦

ટલી. એડ્રેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri, Fruiterer 40, Cathedral Rd., Box 570 Durban.

નાતાલ ટાઇમ્સમાં સુપ્રીમ ફોરટ આમળના ફેસોમાં જણાવવામાં આવે છે કે આમદ નામના હાંડી ડોકરને પકડીને ઇમીગ્રેશન અમલદાર દેશપાર કરવા મામતો હતો. ડોકરનો બાપ કોલોનીમાં હતો. તેના કેલ વાલીએ અરજ કરેલી કે ડોકરને બે વખત માજરત્રેડ આમળ ખડો કરવામાં આવેલો, અને માજરત્રેડે તેને નિરદેશ દરાવી ડોકી મુકેલો. માટે ઇમીગ્રેશન અમલદાર જો ડોકરને દેશપાર કરવા મામતો હોય તો તેજો માજરત્રેડના મુકાદા વિરુદ્ધ અરજી કરવી એજ રસ્તો છે. દેશપાર કરવા બીજકુલ કારણ તથી એમ જણાવી કારેડે ડોકરને દેશપાર કરતાં અદલામતાં દુષ્ક્રમ કારણે હતો.

રોકડ બખર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફૂધ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦	
આવલ માંગ ૧ ખરતાની	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦	
બીમડીના	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬ " ૧૭ ૬	
એફ. ડી. આર.	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦	
ચીની સકકર	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦	
ફુડાના	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦	
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦	
મસુરની	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦	
મગની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬	
અડદની	૨૮ ૬ " ૨૯ ૦	
મપ્પા મુ'બકના	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦	
" દળી	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬	
મકાઈ	૮ ૬ " ૯ ૦	
બીનીસ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	
કડવું તેલ ૧૨માસન	૩ ૩ " ૩ ૪	
એરડીનું	૨ ૧૧ " ૩ ૦	
મીઠું	૩ ૩ " ૩ ૪	
નાળીએરનું	૪ ૬ " ૪ ૬	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦	
પીચી	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
તીરકુળ નાનાલ	૬ ૦ " ૬ ૬	
આટો હાઉસ હે.દ.	૧૨ ૬ " ૧૨ ૬	
અઢાસી સોપારી ૧ રતમ	૮ " ૮	
મરચાં	૭ " ૭	
ધી પેટી, ૪ ટીનના પૈડ.	૯-૦-૦ " ૯ ૫ ૦	
પોરમદર	૯-૫-૦ " ૯-૧૦-૦	
ખારીન કરાઉન	૫ ૬ " ૬ ૦	
" વ.બદ રાસ	૮ ૮	
" " માલ ૧	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	
નાળીએર	૨૦ ૦ " ૨૦ ૦	
ફૂથી	૧૦ ૦ " ૧૦ ૬	
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	
સાણુ સીફ્ટ રટોન	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
સાણુ સનલકટ	૪૨ ૬ " ૪૫ ૦	
સાણુદામચ ૫૦ ટુકડાના		
બોક્સની ડીમન	૧૨ ૦ " ૧૨ ૬	
નેકટર ટી	૧ ૮ " ૧ ૯	
માચીસ લાપન	૩ ૧ " ૩ ૩	
સોપારી સેરરધની	૧૦ " ૧૦	
નીલ પોલ્ટ સીપારેડ	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
ખરતા એકની.	૪ ૬ " ૫ ૦	
નીમક (ખરમની મારુ)	૪ ૬ " ૪ ૦	

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર
સસતા નેલા
ખુબઈ જનારા
અમલાઈ

તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે દેશાભિવ્યક્તિ બેરા, મેંજાસા અને જામખાર સહ ખુબઈ જામ છે. આ કંપનીની આમલોટમાં ફરેક વરજના પાસેજર માટે ખુરેખુરી સજવડ છે તેમજ નલાઈ ઇડીઅન છે, અને ઓફીસરો ખીલ કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન લખતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કાંઈપણ વાતે જરા પણ મુઝાવું પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુદતથી આપણા હીંદી ભાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નકામે જમત માળી હોરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાને શુકર છે કે અરધા અરધ ખુસાફરી નાં દુઃખનો ફરક પડી ગયો અને મુલકોથીઓમાંથી મુકત થયા.

આ કંપનીની આમલોટ દર મહીને ખુબઈ સારું જાય છે. માટે આ કંઈક મુદતની મુસાફરીને ખરો સાબ નહીં મુકતાં દેશ જનારાઓએ તકમાર થઈ રહેલું.

સરદાર આમલોટ ખુબઈ પહેંચીથી તેજ દીવસે અતરે તાર ખારફતે ખબર મળશે તે ઉપરથી સઘની જણ માટે અતરે જાપામાં ન'ખાવશું' તેથી સહી સાહેબો ને જમર ખરેખે આમલોટ પહેંચી જવાની ખબર પડશે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

હરજનને સીધે કોલંબો થીર કલકત્તા સ્વીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમરહોટી તા. ૮ સપ્ટેમ્બર

ગુલામ અલી અલી અલી.

બી. ધનરાજીય ધનરાજીયની મુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમર્સીઅલ રોડ ૪૨-૧

Telegraphic Address: Kathorian,
P.O. Box 125.

મહારાજ ઓમ એન્ડ સન્સ
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

Sutton, Flack & Co.,
ESTABLISHED 1868.

MORRISSON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.
P.O. Box 23. Telephone 821

આમણાં ખીદીએ છીએ.

ઉન, ચામણાં, સીંગણાં, થેટાં ખચવા
ખકરાનાં અમણાં, વેલની જાસ વગેરે
ખીદવા માગીએ છીએ.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 150 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 150 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 150 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude
Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

184 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS.
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Forbandar."
Telephone 254.

ઉંચા ફેંકનાં કરફી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહેંચીછે.
અમારે ત્યાં સસ્તે થાને મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન બેન્ડ કોમિશન વર્ડસ.
૧૧૪ એ સ્ટ્રીટ, ડરબન

દેશો મોકાઈ

ચોખ્ખા ધીની સરવે જાતની તાજ મોકાઈ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. છવણ,
મસજીદવાળી મોહલીની સામે,
૧૧૨ એ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

* BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Parow, etc.

Head Office: 24 Froese St., Woodstock

P.O. Box 441, Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉંચા ફેંકની ટરફીય ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,
109 Queen Street, Durban.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Kh. tsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsay" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Loda." Box 42

FRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheswala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NORODIEN,
24 Frore Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1038, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motale, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. AR D LAFORT,
43 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street Box 580,
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 810.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TIPSIE, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street
JAMES JEKWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St.

EAST LONDON

S. Cassoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Nadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. O. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 108.
V. A. Dose, Box 110 Tel. Dosa
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naloo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding, &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. B. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abon Mia Camroudeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Hattersburg, Box 24; Nigel, Box 42.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Week & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Jhhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHOY,
2nd St. Mahay Location, Box 2382.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDDER,
Box 3755
D. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kankay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. Taveria,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE.
P. O. Box 5931.
Ishharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tel Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Eruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarnsen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

MOOSA AMOD WAJA & Co.,
Box 222.

CHOTABHAI & DADOO
Box 33.

HASSAN AMOD,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

A. F. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 338.

HOSHAJAY IDOLAY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 112.

VERJAS & LAUREN: Box 62.

Nanjee Dalalhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MENTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street. Box 131,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.

I. A. Purdy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. H. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmsoo,
64 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
158 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 493

Two Branches: Standerton, Box 88
Mungalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Kerom & Val 271 Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL, SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Pa bhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEM
(TRANSVAAL)

Kesavji Giga, Betoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadce,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

VITENHAGE C.O.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naideo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naideo & Co.,
Fruit Exporters, Box 17

WINDSORTON C.C.

Hajeejass Munay, & Randeria
Butcher P.O. Box

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

જાણી નવની પ્રાપ્તિ તથા ફરિયાદો સંબંધિત હોય તો જોઈને સુવર્ણવાળી માર્કેટમાં જઈ
આપવામાં આવે છે. પછીના વસ્તુનું મૂલ્યવાનમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE :—Beckett's Building, Market Square
Box 2988, Tel. Address : TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still farther.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.:— Andlau—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
58 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેસી, ડરબન.

‘વહે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરેછો? રસાયન સહુના—મનજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા, કિંમત ૩ હરત આલે એટલી દવાની શીલીએ પ.

આવાશીર બીધરવાના સોમ અને ઘસીત—હરત મસાનો તાકાણીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં ઇલાજ બધું હાથે યથા ચુકવે છે. કિંમત ૩. ૩.

મરહુમ શીર—ગાદુક મલમ. સોમ, ઘા, ગુસ્સા, વિવેરને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિજન વરિકા—પેટનાં અને અને અંતરડાનાં તમામ જીવંતો સ્વચ્છિત ઇલાજ, લાલ અને સફેદ જીવંતો સાફ બુદ્ધિજીવી દવા. કિંમત શીલીએ ૧.

તવાના વરિકા—જુલાબની અકસીર ગેળીઓ, ડબ્બીની કિંમત શીલીએ ૧/૧.

શરીરવર્ધ વરિકા—દુઃખસામક ગેળીઓ. મરજી સ્વપનામાં ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબ્બીની શીલીએ ૧/૧.

Ismail Saliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SALIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

NATAL;

Zeerust Box 77

TRANSVAAL;

Lindley'spoort

Dis. RUSTEN

Steenbokfontein

BURG.

Rietfontein

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં

દિલ્હીમાંથી ઓસરી જમાવે મંગાવી
સરતે આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ ચાવન—બોખું મંધીઆણું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97

Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "MELON,
PORT ENTABLIZES

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add. "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. ભવશંકર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હીરો રેલમ અને મીડલ સ્ટ્રીટ નજીકના રૂબાસ
મારેટ સ્ટ્રીટ, (કોર્નર ડેલગોવા બેય અને મીડલ સ્ટ્રીટ)
પોસ્ટ બોક્સ ૫૩૨૦, ડુરબન.

A. G. TIPNIS;
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and 4.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432, Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBORG, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add: "FAJANDAR"
HEAD OFFICE: VANDERKOP COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, and Chinde.

about Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay, Beira and Mauritius, :—

about August 26th Gascon 6288 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Camay"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LORENCO MARQUES,

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હાલસેલ અને શીશ મરચાં.
ઇન્ડિયન પ્રોડુસની જગ્યાએ હીંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કચકતા
નું સરસ માવજ-ચોખુ મધીઆણું-જવા
બંધ અજમાએક કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBORG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશાર શી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "FORHANDAR."
Telephone 86

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Detroit

No. 36—Vol. 8.

SATURDAY, SEPTEMBER 3RD, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

THE GRAND OLD MAN OF INDIA

A BRIEF BIOGRAPHICAL SKETCH OF THE HON. DADABHAI NAOROJI

THE first Indian to become a member of the British Parliament was Mr. Dadabhai Naoroji. Born on September 4th, 1825, in the city of Bombay, he was educated at the Elphinstone School and College, and was, at the age of 19, made Professor of Mathematics and Natural Philosophy — being the first Indian to receive that honour. In 1855 Mr. Naoroji visited England as partner in the first Indian business to be established in that country. The University College, London, did him the honour of appointing him Professor of Gujarati; and one of the benefits gained for India by Mr. Naoroji was the admission of Indians to the Civil Service in 1870. He was made Prime Minister of Baroda in 1874, and a year later was elected a member of the Corporation and Municipal Council of Bombay, to which body he gave five years' valuable service. Mr. Naoroji was a member of the Bombay Legislative Council from 1885 to 1887. The Indian National Congress honoured him by electing him President in 1886, 1893, and again in 1906. Mr. Naoroji sat in the House of Com-

mons from 1893 to 1895 as Liberal member for Central Finsbury, London, and he did good work for his country as member of the Royal Commission on Indian Expenditure, etc., and, in

1897, gave evidence before the Welby Commission. From the very commencement of the British Committee of the Indian National Congress, he was a diligent member and hard worker. Among the publications from the pen of Mr. Dadabhai Naoroji are: "England's Duty to India," "Admission of Educated Natives into the Indian Civil Service," "Financial Administration of India," and what is, perhaps, the best known of his many writings, "Poverty and Un-British Rule in India." In 1906, the venerable Dadabhai journeyed to the Motherland to preside over the Indian National Congress, a task which was a tremendous strain upon even his iron constitution and indomitable spirit. Since the Calcutta Congress of 1906, Mr. Dadabhai has practically retired from public life, and in 1907 he went to reside at Varsova, a small fishing village in the Bombay Presidency where he still watches with a keen interest the progress of events in India which go to make or mar its future. Truly has he earned for himself the honoured title of

Photo by ELLIOT & FRY.

Dadabhai Naoroji

THE GRAND
OLD MAN OF INDIA.

Great Demonstration in London

Enthusiastic Proceedings

In response to an invitation that was issued to hold a meeting of protest against the treatment of British Indians in the Transvaal, a great meeting took place on the 3rd ult., at the Westminster Palace Hotel, under the Chairmanship of Sir Mancherji Bhownagree, who has advocated the cause of the British Indians in South Africa in season and out of season. Letters of sympathy were received from Sir Charles Bruce, the Rt. Hon. Justice Ameer Ali, Dr. Thornton, Mr. Ramsay MacDonald, M.P., the Rev. Mr. F. B. Meyer and others. Sir Charles Bruce wrote to Mr. Ritch as follows:

"It does seem inconceivable that a British Government should declare itself impotent to advocate successfully a cause which it admits to be just and of great Imperial concern. The claim of the British Indians in the Transvaal that they should not be barred from the code of civilisation affects the honour and dignity of over 300 millions of the King's subjects—three fourths of the population of the Empire and one sixth of the human race."

The Rt. Hon. Mr. Ameer Ali wrote to Sir Mancherji as follows:

"Owing to absence from London I shall not be able to attend to-morrow's meeting of which you have sent me a notice. I heartily sympathise with its object. I deplore the treatment to which the British Indians are being subjected in the Transvaal not only as a discredit to humanity and civilisation but also for its effect on the prestige of British Rule in India."

The following Resolutions were adopted unanimously at the meeting.

The Resolutions

1. "That this meeting views with regret the attitude of the Transvaal authorities towards the small British Indian population lawfully domiciled within its borders in respect of (a) The civic disabilities imposed upon Asiatics irrespective of nationality or class, by the Government of the late Transvaal Republic and adopted by the Crown Colony and Responsible Governments; (b) The Registration Laws of 1907 and 1908 which degrade the community to the level of criminals by requiring them to carry on their persons tickets-of-leave procurable on demand and alternately deprive them of their right to remain in the colony; (c) The Transvaal Immigration Law of 1908, which read together with the registration laws above referred to excludes all British Indians not already domiciled in the colony as undesirable and for this purpose classes them with criminals and the morally and physically unfit; and enters its emphatic protest against the deportations of the hundreds of British Indians lawfully domiciled in the

Transvaal, which deportations have been carried out with the assistance of the Portuguese authorities of Mozambique and at the expense of the Transvaal Government and have resulted in the breaking up of homes, the ruin of businesses, and the destitution of families left behind. It especially desires to call attention to the fact that virtually all of the deportees are men of long residence (in some cases 30 and 40 years) in South Africa while not less than 33% of those transported to India are South Africans by birth."

Proposed by Major Syed Hossen Bilgrami, and seconded by Mr. Dube; Mr. Bhedwar and Mrs. Despard.

2. "This meeting appeals to the Secretary of State for the Colonies to interfere and protect this small and unrepresented community from further suffering and indignity at the hands of the Transvaal authorities, and ventures to remind his Lordship of the statement he made last year in the House of Lords that Indians domiciled in South Africa were not being deported to India, and of the view expressed by Colonel Seely that Indians already living in the Transvaal should be fairly and honourably treated."

Proposed by Mr. C. E. Maurice, and seconded by Mr. J. M. Parikh, Mr. W. E. Byler, M.P., and Sir R. K. Wilson.

3. "This meeting respectfully urges the Secretary of State for India and the Indian Government to take steps to prevent the further emigration to South Africa of Indians under indenture until and unless the treatment of those already living in the Transvaal is substantially improved and the insulting imputation in the Immigration law against the people of India is removed."

Proposed by Mr. G. S. Khaperde, and seconded by Mr. Kaderbhoy and Mr. Herbert Herrova.

4. "This meeting sends to its brave authors and sisters in the Transvaal who are carrying on the selfless struggle for the recognition and treatment of Indians as civilised men and women a message of gratitude, admiration and encouragement and an assurance that it feels with them heart and soul in their sufferings and sacrifices, and that advantage should be taken of the impending visit of Mr. Ritch to convey the message through him."

Proposed by Mr. Bepin Chandra Pal and seconded by Lala Lajpat Rai.

5. "That copies of these resolutions be forwarded to the Colonial and India Office, and to the Transvaal British Indian Association."

Proposed by Mr. Dolgado and seconded by Mr. Monse.

Surgeon-Major Syed Hossen Bilgrami, in proposing the first resolution, said that all parties and sections were united, as they must be, on this question. It concerned the honour of the 300,000,000 inhabitants of India. Great Britain was ready to interfere in questions affecting Russia, Turkey

and other countries. Was she now to disregard the grievances of British subjects in the Transvaal? During the Dutch régime there had been more active intervention. Lord Lansdowne had declared himself to be much touched by their grievances. Was the responsibility now to be shirked because the Transvaal was a part of the British Empire? That with the help of a foreign power, namely, Portugal, the Transvaal should be able to send away those Indians who were born and bred in South Africa was the height of tyranny. Dr. Bhednar, who seconded the first resolution, remarked that the British traditions of justice and fairplay were being fast given up. Mr. Dube spoke of the treatment in scathing terms. Mrs. Despard, who received a rousing reception, said that she spoke as a British woman, she could not as a British citizen. Whether they were treated as a subject-race or as a subject-sex and deprived of ordinary citizen rights, they were bound to protest against such deprivation. No taxation without representation was a cardinal principle of the British Constitution. The treatment of her fellow subjects in the Transvaal showed that the profession of "love thy neighbour as thyself" was simply hypocrisy. If the English had a right to go to China, Japan and other countries, British Indians had a much greater right to be in the Transvaal. Britain had in days gone by fought for individual freedom. She could not now be inconsistent and tolerate the ill-treatment of her own subjects no matter in what part of the Empire they might be. Mr. Ritch also speaking to the same resolution said that, immediately on establishment of British rule in the Transvaal, the pre-war hardships ought to have been removed. On the contrary, they had increased. The speaker illustrated his remarks by giving instances. Many Indians had lost their all in fighting against this tyranny. Several had gone to gaol over six times. Women had been deprived of their natural protectors. Even lives had been lost during the struggle. And now the Transvaal Government were deporting Indian youths born in South Africa, who had been brought up in European traditions and to whom India was merely a geographical expression. He declined to accept the statement that because South Africa enjoyed complete self-government, Imperial responsibility had ended. He hoped that General Botha would settle the question before the Union Parliament met. Delay in a matter of this kind, he held, was dangerous. Mr. Byler, who seconded the second resolution, said that he had at one time been an admirer of General Botha, but he was sorry to say that he had had to change his views after the treatment of British Indians in the Transvaal. They heard a great deal about the discontent in India, but instances like the ill-treatment of their

fellow-subjects in the Transvaal almost justified their discontent. This struggle was a blot upon the fair English name. He felt ashamed to stand before an Indian audience. It seemed to him to be inconceivable that any man should be debarrd from any part of the British Empire simply because of the colour of his skin. Messrs. Bepin Chandra Pal and Lala Lajpat Rai appealed to the authorities to end the struggle, and asked the meeting to support the struggle with funds. Mrs. Dube, Mrs. Polak, Miss Bennett, Miss Polak, Miss Howes, Miss Florence Winterbottom, Messrs. Suresh Bhoose, Harold Cheesman, Hoosen Dawad and C. K. Gandhi assisted Mr. Ritch very materially in making this meeting the great success it was. They made collections also in the Hall. Several Indian visitors gave from £5 to £10 each. The proceedings were throughout enthusiastic. Sir Mancherji has forwarded the resolutions to Lords Crewe and Morley with a covering letter.

The Indentured Labour Problem

The *Rand Daily Mail*, in a leading article on indentured Indians says, in its issue of the 13rd ultimo:—

Electors in the Transvaal would be well-advised to obtain from every candidate for the Union Assembly a clear and definite statement of his views on the question of Asiatic immigration in Natal. There is an undoubted disposition in some quarters to make excuses for not dealing with the subject promptly and drastically. One hears once more of the danger of "ruining" the industries in the Garden Colony. The obvious reply is that if these industries cannot live without continuing to import indentured Asiatics, when Natal already contains 120,000 Indians and about a million natives, then they are a danger to South Africa. Every Indian brought into Natal is entitled to remain in the country on complying with certain conditions. What then is the use of spending large sums of money to eject a few Asiatics from one part of the Union, when we are bringing in Asiatics into another part of the Union at the rate of two thousand or more a year? The system is absurd. The Natal Indians cannot be confined to Natal for all the time. And even if we could make a watertight compartment of Natal, and allow it to go on importing Asiatics, what chance would the industries of the Transvaal, the Free State, and Cape have, when similar industries in Natal were being run by the cheapest of cheap indentured Asiatic labour?

One part of the Union has refused to allow its mines to be worked by indentured Asiatics. Another part has its coal mines worked by 2,906 indentured Asiatics in addition to free men who were origin-

ally brought in under indenture. Could anything be more inconsistent? If the withdrawal of the right to import Asiatics is going to "wreck" industries in Natal, it is still more certain that the importation will wreck industries in every other part of South Africa, and concentrate all our manufactures in that corner of the country in which the employers would have the right to bring in unlimited coolie labour.

From the Editor's Chair

LONG LIVE THE GRAND OLD MAN

To-morrow is the 86th birthday of Mr. Dadabhai Naoroji, the Grand Old Man of India and the Father of Indian Nationalism. Every year brings us nearer the day when we must part with him in the flesh. The best honour that we can render him is to imitate him in his noble career and dedicate our all to the service of the Motherland. On the first page we give a brief biographical sketch with portrait of the aged patriot.

GREAT LONDON MEETING

The report of the great meeting held in London on the 3rd of August last has now arrived. It was fitting that Sir Mancherji Bhownagjee, who has taken such a prominent part in the struggle since its commencement, should have presided. The success of the whole gathering was due to the untiring efforts of Mr. Ritch and his helpers. A glance at the names of the speakers shows what a representative gathering it was. Sir Mancherjee has forwarded the resolutions to Lords Crewe and Morley. Reuter has informed us that the Imperial Government is still in correspondence with the Union Government. Mr. Ritch has appealed General Botha to close the struggle before the Union Parliament meets. It now remains to be seen what the next month has in store for passive resisters. We confess that before the elections are over, General Botha, whose own fate and that of his fellow ministers hangs in the balance, could take no definite action. Meanwhile, passive resisters may take additional courage from the fact that their cause is being very vigilantly watched by Lord Ampthill and his Committee and that the opinion of the Metropolis of the Empire is behind them.

INDENTURED LABOUR

The *Rand Daily Mail* has made a most excellent suggestion to the effect that the voters should ask every candidate to pledge himself to the immediate stoppage of indentured labour from India. So long as that blot remains, it is very much like straining at a gnat and swallowing a camel to persecute a few Indians out of the

Transvaal Province. Whatever may be the motives of the *Rand Daily Mail* in urging total prohibition of indentured labour, no Indian can have any difficulty in agreeing with its conclusions.

A REPROACH

Mr. HAGGAR, who found himself appointed a member of the Commission that recently sat to examine the question of indentured labour, thus writes in the course of a letter to the *Rand Daily Mail*, in reply to that paper's leading article urging entire prohibition of indentured labour:—

"One fact was forced upon the attention of the Commission, namely, the Natal-born Indian is useless as a worker: he will play football, sell newspapers or do low-class office work but he will not undertake anything of the nature of labour. It was admitted by educated Indians that primary education made the Natal-born Indian useless in the labour market. Agriculture had nothing to hope from him." Indians know Mr. Haggard too well to take him seriously. His unproved charges against the community have not yet been forgotten. But sometimes we do learn a great deal even from our avowed opponents. The statement that we have quoted above is not without a modicum of truth in it. Curiously enough, we have just received from a correspondent a letter inviting us to open our columns regularly for Indian sporting news. We have nothing against sport as such. And, our columns were not almost solely devoted to the cause of the Indian struggle in South Africa, and if we had enough support from the sporting Indians, we would not be unprepared to set apart a portion for regular sporting news. But we ask our young friends whether sport should occupy so much of their time and attention as it does now. Indeed, those Indians who know what is going on around them, cannot afford to be in a sporting mood. Our forefathers did wonderfully well without the fashionable sport of to-day. Sport indulged in for the sake of developing the body is of some use. But we venture to suggest that agriculture, the inherited occupation of Indians—indeed of the human race—is better sport than football, cricket and all other games put together. And it is useful, dignified and remunerative. Football and cricket may be well for those who have the drudgery of the desk work to go through from day to day. But no Indian need undertake that task. We therefore advise our young sporting friends to take Mr. Haggard's remarks in good part and leave the contemptible work of clerks, newspaper sellers, etc., for the independent and manly field-work. They have before them the brilliant example of Mr. Joseph Royeppen who, though a barrister, took up hawking and latterly did manual work on the Passive Resistance Farm.

Imperial Parliament

HOUSE OF LORDS,

British Indians in South Africa

We take the following from the Official Report (26th July, 1910):—
 LORD AMTHURST rose to call attention to the present position of the question of British Indians in South Africa: and to ask the Secretary of State for the Colonies—

1. How many Indians have been deported from South Africa.
2. Whether he still maintains that none of those deported were domiciled in South Africa.
3. Whether it is not a fact that about a third of those deported are of South African birth.
4. What is the precise nature of the arrangement made by the Transvaal Government with the Portuguese authorities at Mozambique for carrying out these deportations.
5. Whether it is not unprecedented in the annals of the Empire that British subjects should be handed over for punishment to a Foreign Government.
6. Whether the punishment of transportation is not as obsolete in British law as those of the pillory and the stocks.
7. Whether the speech made by the Governor-General of the Dominion of South Africa at Johannesburg on the 8th July may be taken to indicate that His Majesty's Government have adopted a more decided policy in regard to their Imperial obligations towards His Majesty's Indian subjects: and to move for Papers.

The noble Lord said: My Lords, I have not troubled your Lordships with the question of the British Indians in the Transvaal since November last. I understand that the noble Earl the Secretary of State for the Colonies, who is obliged to be absent now, has been good enough, rather than postpone the Questions, to entrust the answers to my noble friend opposite, the Lord President of the Council. The reason why I have not troubled your Lordships or the noble Earl with Questions during this long period is that I had sincerely hoped that the negotiations with the Transvaal Ministers which were begun about this time last year would have borne fruit, and would have resulted in some satisfactory settlement of this deplorable question. But so far from there being any signs of settlement at the present time, matters have gone from bad to worse, and I should feel ashamed of myself if I kept silence any longer. I must let your Lordships know what is going on, for the unfortunate difficulty in this matter is that it seems impossible to get either House of Parliament, or

to take any interest in a matter which is really one of vital Imperial importance.

The ex-President of the United States, Mr. Roosevelt, when speaking at the Guildhall on May 31st, made a remark which struck me as singularly true and appropriate. He said—

"You are so very busy at home that I am not sure you realise just how things are in some places at least abroad."

My Lords, that is absolutely true of this question, and I feel that not only should I be lacking in duty, knowing the facts as I do, if I refrained from pressing them upon your Lordships on every possible occasion, but also that no excuse is necessary for trying to bring home both to Parliament and to the people of this country the very great risk which they are running if this matter is not going to be settled. Now what is going on at the present time? The Indians who have been contending so bravely all these years and with such devotion and self-sacrifice, not for any personal or political privileges or rights but for the honour of their race, are now being deported from the country. They are being tricked out of the Transvaal by administrative action, and in a manner which allows them no appeal to the Courts of law.

The process, as I understand it, is this. These Indian gentlemen are asked whether they have registered. They reply that they have. The next question is, "Where is your certificate?" The answer is, "I have destroyed my certificate as a protest against the action of the Government when they failed to carry out the promise which we believe they made." Thereupon they are put into the train and carried across the border. As soon as they are across the border of the Transvaal they are told that they are at liberty, but that is only a way of speaking, for while the train is going at forty miles an hour, it is obviously impossible for them to alight and take advantage of the liberty which is said to be given to them. Thus they are conveyed to Delagoa Bay, and there the Portuguese authorities arrest them as undesirable aliens and put them on board ship and send them off to India. I imagine—and this is one of the points that I want information upon—that the Transvaal Government pay the bill of the Portuguese Government for doing this dirty work. When these unfortunate men arrive in India they are met by friends and sympathisers who have been collecting funds all over India in order to relieve the suffering of their fellow-countrymen in the Transvaal, and who arrange to have them shipped back again. When they arrive back they are forbidden to land, and the shipping companies are, of course, placed in great difficulty. Your Lordships will see that this process of shipping these men backwards and forwards between South Africa and India cannot go on indefinitely.

I believe—and here again is a point on which I want positive official information for the public—that altogether nearly 300 of these people have been deported since this policy was instituted about a year ago. Certainly within the last two months something like 120 or 130 have been so shipped off to India, and of this last lot all were domiciled and identified: that is to say, all of them had their homes in South Africa and had voluntarily registered themselves. When in November last I asked the noble Earl the Secretary of State for the Colonies whether any of those who had been deported were South African born, he said he thought that none of them were, and he said it in a manner which implied that if any of them were domiciled in South Africa he would take a very different view of the question, and that it would be a matter which would demand instant and vigorous protest from himself. But the fact which I think is now established beyond doubt is that one-third of these people are actually South African born, and it follows that many of them have never seen India. South Africa is their home. They have never been anywhere else, and when they arrive in India they are naturally completely at a loss what to do. What makes matters worse is that their wives and families are left behind in South Africa, and your Lordships can well imagine what the privations and sufferings of these poor people must be.

I want your Lordships particularly to note the effect of all this in India. We learn very little about it from the newspapers, because, for reasons which I have been unable to fathom the subject is one which is not favoured by the Press of this country. But I know, as a matter of fact, that nothing is creating greater discontent or stronger resentment among those in India than the treatment of their fellow-countrymen in South Africa at the present time. At the meeting of the Indian National Congress held at Lahore in January there was only one point which gave occasion for a general demonstration of feeling, and that was when Mr. Bannerji appealed for funds for their fellow-sufferers in the Transvaal. That was the one appeal at that Congress which met with a sympathetic and really feeling response. Now, my Lords, will any one maintain that this is not a genuine grievance, or that it is not a grievance for which we as a nation have to reproach ourselves? The people of India regard the Queen's Proclamation as the great Charter of their rights and their privileges, and it is to that that they are constantly referring, and when they say in this matter—

"Our rulers and Ministers and Governors have departed from the letter and spirit of the Queen's Proclamation,"

I, for one, should be unable to deny that that was the case.

But there have been more definite and more explicit promises made actually in reference to these grievances, and I hold that a promise is a promise and must be kept. If our promises, made through the mouths of responsible Ministers, are not kept, surely we must expect that our credit and our reputation for honour and justice must suffer in India. Besides the general declarations of Statesmen of both Parties in this country and of Statesmen in South Africa, there was Lord Milner's very definite assurance given to the Indians in the Transvaal in 1903 when he assured them that once they registered themselves their domicile was established and no further registration would be necessary, and that that registration gave them the right to be there and the right to come and go. I have repeated over and over again in this House that that promise, which nobody can deny was made, has not been kept. This question is no tad of mine, although, unfortunately, I cannot get any one else to take it up and support me in it. I should like to remind your Lordships of what has been said by some of the leading men in this country. The noble Marquess the Leader of the Opposition himself said, as far back as 1899—

"A considerable number of the Queen's Indian subjects are to be found in the Transvaal, and among the many misdeeds of the South African Republic I do not know that any fills me with more indignation than its treatment of these Indians. The harm is not confined to the sufferers on the spot, for what do you imagine would be the effect produced in India when these poor people return to their country to report to their friends that the Government of the Queen Empress, so mighty and irresistible in India with its population of 300,000,000, is powerless to secure redress at the hands of a small South African State."

My Lords, that referred to the grievance of the Indians at the time of the South African Republic. But that statement applies with even greater force at the present time. If it should have been a matter of surprise and resentment to the people of India that the Government of the Queen Empress could not secure such redress at the hands of a small South African State, how much more must they feel it when the Government cannot secure redress for them at the hands of what is now a British Colony?

There is not only Lord Lansdowne's fear of these people returning to India and spreading indignation in the country. I could quote Mr. Lyttelton and Lord Selborne. The noble Earl, Lord Selborne, put it to us whether it was not our duty to see that our dusky fellow-subjects in the Transvaal, where they had a perfect right to go, should be treated as the Queen in our name had promised that they should be treated. Recently there has been a declaration on the part of the new Governor-General of South Africa. Lord Gladstone, at Johannesburg a short time ago, said he recognised that the Mahomedan (and

British Indians had claims on his attention, and he could not forget His Majesty's Imperial responsibility or ignore his own. Yes, but why has the duty arising out of these Imperial responsibilities not been discharged during the past ten years? Surely we have had enough of brave words on this subject without corresponding action. As I have said over and over again in this House, there have been many opportunities for settling this question. I fully admit that the noble Earl the Secretary of State for the Colonies found this question infinitely more difficult of solution when he came into office. The opportunity of the Transvaal loan, and other occasions, had been lost. But the noble Earl, too, has had his opportunities. He had a great opportunity last summer when the Transvaal Ministers were here on the business of the South African Constitution, when he was able to talk the matter over with them face to face, and I must say I am intensely disappointed that nothing has thus far come out of that opportunity.

I cannot help feeling that in this matter, as in other matters, it is a case of where there is a will there is a way. I quite admit that the noble Earl has secured a certain improvement in small matters. The British Indians at the present time are better treated on the railways, and their treatment in the gaols has certainly been improved. But those are not the real grievances. The real grievance is that arising on the point of honour, the grievance which results from the insulting and humiliating manner in which the policy of restricting Indian immigration is carried out. The restriction of immigration is necessary and justifiable. I have admitted that over and over again, and so have the British Indian community in the Transvaal. But what is not necessary and not justifiable—and I defy any one to say that it is—is that the Indians should, for the purpose of this policy, be classed as criminals, and that we as a nation should be dishonoured and discredited in India by the action of a Colonial Government.

This is a big Imperial question. *The Times* remarked a short time ago that there was no truly Imperial question of greater complexity, and at the same time of more vital urgency. I quote *The Times* because when I have said in this House that this is an Imperial question which is both urgent and vital and which is going to produce difficulties far greater than any of us can foresee it has only provoked a smile, but the time will come, I feel certain, when circumstances will arouse the British public to a sense of the harm that is being done, and when they will demand full information on the subject and require to know why these grievances have remained unredressed and why this deplorable state of affairs has been allowed to continue all these years.

EARL BEAUCHAMPEL: My Lords, my noble friend the Secretary of State for the Colonies is unfortunately unable to be present this evening, and I desire on his behalf to express his regret for his absence, which I am sure I regret as much as any noble Lord, because naturally he has a much more intimate knowledge of this subject than I can possibly have. I will endeavour to answer the Questions of which the noble Lord has given notice, but I am sure he will recognise that it is impossible for me to answer any of those various points he has mentioned but of which he has given no notice.

To the first Question, as to the number of Indians deported from South Africa, the answer is 257 since March 11, when the deportations commenced. In the last three months the numbers are—May, 39; June, 11; July, 4. The noble Lord next asks whether it is still maintained that no Indian domiciled in South Africa has been deported. It is stated by the Union Government that every opportunity was afforded to individuals of proving their domicile, but all failed to do so. In many instances persons ordered to be deported refused absolutely to give any information, while some stated that they desired to go to India. Whenever it appeared that a person had been resident or born in any other part of South Africa, he was returned thither. In every case where a person to be removed claimed to have a wife and family, he was allowed facilities to take them with him at the public expense, but only in one instance was this taken advantage of.

Next the noble Lord asks whether about a third of those deported are not of South African birth. Particulars of all these cases are not available. Particulars of sixty-nine cases have been submitted to the Colonial Office, and fifty-six of these have been reported on by Ministers through the Governor-General. It is stated as an illustration of the difficulty of dealing with the question that no trace can be found of twenty-three of the names given. Twenty-five of the fifty-six were stated to have been born in South Africa, and it is reported by the Union Government that eleven of these twenty-five cannot be traced, that twelve of them refused to give any means of identification, ten stating that they did not claim South African domicile. The same statement was made by six of the others in the list who were not alleged to have been born in South Africa. In only one case outside the lists is there independent evidence in the Colonial Office records tending to establish domicile in Natal, and in that case the man was removed to Natal and not to India.

In reply to Question 2, I have to say that the operative document in this matter is a by-law of the township of Lorenzo Marques, issued on July 15, 1909, which is as follows:—

"All Asiatics entering the district by land, no matter from whence they have come, who are not provided with official documents authorizing them to reside in the district or in the neighbouring colonies shall be obliged to leave this port by the first boat immediately after their entry into the township."

The noble Lord asks whether it is not unprecedented that British subjects should be handed over for punishment to a foreign government. Might I, in the first place, say that I am not quite sure, that I agree with the noble Lord in his use of the word "punishment." The actual fact is that under the Transvaal laws these Indians are put over the border of the Transvaal province and are then dealt with under the laws either of other provinces of the Union or of Mozambique. The position of Mozambique *vis à vis* the Transvaal is without precedent, as it contains, though a foreign country, a part—namely, Lourenço Marques—which is becoming to an ever increasing extent the port of the Transvaal. So long as Portuguese legislation is not differential and applies to all Asiatics alike, it is difficult for His Majesty's Government to protest.

As to Question 6, "transportation" is, I think, in this connection something of an attempt to raise prejudice, and the question of British law hardly affects the case. The deportation of persons who are held to be undesirable by reason of transgression of the laws or otherwise is a recognised part of the Colonial law, not only in South Africa, but in other parts of the British Empire—Canada, for instance. With regard to Lord Gladstone's speech and the policy of His Majesty's Government, I have to say that His Majesty's Government have always recognised the gravity of the situation, and have steadily and continuously tried to find a solution. They have brought allegations of the ill-treatment of prisoners immediately to the notice of the Transvaal and Union Governments. Endeavours to effect a settlement were made when the Transvaal Ministers were in England in connection with the Union Act. Almost as soon as the Union was inaugurated the Governor-General was requested to urge on his Ministers that a happier commencement could not be made than by arranging a settlement acceptable to all parties. The present position is that the Union Government are carefully considering the question of policy in respect of Indians lawfully resident, though they cannot agree to unrestricted immigration, and hold themselves bound to enforce the law in every case where Indians not resident with proper authority endeavour to enter or reside. As to the publication of Papers, Papers will be laid if the Union Government agree, and they will be pressed by His Majesty's Government to agree. I think that covers all the points which have been raised by the noble Lord.

(To be Continued)

Items from the Report of the Protector of Indian Immigrants

(Concluded)

Employee's Savings

The 3,614 Indians who left the Colony during 1909 declared their savings to be as follows:—

	£	s.	d.	£	s.	d.
Cash	17,977	0	0			
Jewellery	7,369	0	0			
				25,346	0	0

Of this amount the Calcutta Indians owned:—

	£	s.	d.	£	s.	d.
Cash	5,124	0	0			
Jewellery	2,431	0	0			
				7,555	0	0

The Madras Indians owned:—

	£	s.	d.	£	s.	d.
Cash	12,853	0	0			
Jewellery	4,938	0	0			
				17,791	0	0
				£25,346	0	0

The classification of the savings in the Colony of the immigrants who returned during the year is under:—

Savings		Madras	Calcutta	Total
Under	50 Rupees	212	79	291
"	100	224	105	329
"	200	300	109	409
"	300	153	48	201
"	400	63	29	92
"	500	38	13	51
"	600	22	6	28
"	700	14	3	17
"	800	16	3	19
"	900	5	1	6
"	1,000	4	2	6
"	1,200	1	...	1
"	1,500	2	...	2
"	2,000	1	2	3
Above	2,000

[The above table shows that, out of 3,614 returned to India, 2,163 had absolutely nothing saved.—Ed. I.O.]

The average savings declared by adult Indians before embarking are for the following years as under:—

	£	s.	d.
1904	16	7	7
1905	11	16	0
1906	14	2	10
1907	8	5	2
1908	8	10	10
1909	8	12	8

But, says the Protector, if the sick and their families be excluded, the average is higher, as witness the following supplemented figures:—

	£	s.	d.
1908	10	4	10
1909	9	17	7

Poverty of Free Indians

So far as I am able to judge there are not nearly so many Indian tenant farmers as there used to be, owing, amongst other things, perhaps, to short rain-fall, poverty of soil through want of manure, to make no mention of the £3 charge for annual licence and £1 for Poll Tax. Of course, the effect upon the labour supply has been absolutely beneficial, since no less than 648

men have returned to the indenture system since Act 42 came into force, the majority of whom, presumably, formerly worked on their own account.

Marriages and Divorces

The marriages registered for the year are 1,202, compared with 1,553 last year.

Of these 455 were registered on arrival, before allotment, and 747 in the Colony.

Only 10 divorces were obtained by Indian Immigrants during the year under the provisions of the 76th Section of Law 25, 1891. It may be that the expense attending the prosecution of divorce suits operates to make the applicant pause.

Information Required by the Government of India

The following returns supply the required information:—

1. Died during the first year of indenture:—

Men	Women	Boys	Girls	Boys	Girls
14	9	...	1	1	4

Died during second year:—

64	33	5	11	...	1
----	----	---	----	-----	---

2. The Indian population for the year 1909 was 103,836, and the death rate 15.28.

3. Emigrants to Natal, before leaving India, engage, for five years at the following rate of wages:—

Male adults, 16 years and upwards, 70s. per month, increasing 1s. per month up to 1.1s.

Minors, 10 to 11 years of age, 3s. per month for first year, increasing as above.

12 to 14 years of age, 6s. per month for first year, increasing as above.

15 years of age, 8s. per month for first year, increasing as above.

Women, 13 years of age and upwards, 5s. per month, increasing 6d. per month up to 7s.

In addition to wages, Immigrants are provided with rations, lodgings, medical attendance, and medicine free of charge.

Maximum wages for adult male	...	14s. per month,
Minimum	...	10s. "
Average	...	12s. "
Maximum wages for women	...	7s. "
Minimum	...	5s. "
Average	...	6s. "

Under the provisions of Act 17, 1895, the wages to be paid to the Indians who re-indenture is a matter of arrangement, but the minimum is:— For male adults, 16s. up to 20s. per month, and women one-half the wages of men.

4. Complaints by Employers against Immigrants, and their nature:—

No. of Complaints	Nature	Convicted	Withdrawn	Discharged
961	Absence from roll-call and disobedience of orders	817	34	100
75	Insolence to Employers and injury to property	65	1	9
	Assaults by Indians on Employers	9
	" " Indians	14	3	4
	Leaving Estate in a body	70
	Other charges against Indians, not necessarily made by Employers, without passes	515
	Theft	75

Complaints of Immigrants against Employers, and their nature:—

33	Assault by Employers	19	4	10
7	" Managers	6
12	" Overseers	5	1	7
1	" Drivers	1
6	Neglect to provide medicine and keep registers or ill treatment	4

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

The *Rand Daily Mail* publishes a paragraph to the effect that "the passive resistance movement of the Indians is fast dying out. I gather that many of the ring-leaders have been to the Government offices and have been registered, but they take care that the rank and file do not get to hear of it. Even the business that was done in forged permits has been stopped."

The wickedness and the impudence of the writer of this paragraph are unbounded. I am in a position to give the lie direct to the wicked statement that the "ring-leaders" have been registered, i.e., that they have taken out duplicates. The "ring-leaders" are Messrs. A. M. Cachalia, Coovadia, Fancy, Aswath, Bawazcer, Nagdee, Thambi Naidoo, Sorabjee, A. M. Bhayat and several others I can name besides Mr. Gandhi. Some of these are in gaol. The others are still guiding the movement and await arrest.

Mr. Joseph Royce, from his place in Diepkloof, is still advising his countrymen not to surrender India's honour. Messrs. Dawood Mahomed and Parsee Rustonjee have not made any overtures to the Government that they were prepared to submit.

The names of those leaders who have fallen are not unknown to the community. But the best test would be for the Government to publish the names of those who have been considered as ring-leaders, if they have taken out duplicates, so that the rank and file may no longer labour under deception. The fact, however, is that every passive resister now in the field is equal to a leader.

The impudent suggestion underlying the remark that even the forged permit business is now stopped carries its own refutation. There never has been, there can be no connection between traffic in forged permits and passive resistance. The latter is an enemy of such traffic. Passive resisters do not care to possess even their own permits *bona fide* obtained. Much less will they have anything to do with forged permits. Forgery, fraud and such shady dealings can be indulged in only by those who want to submit to the Asiatic Act. And then it will be a libel to state that such methods are common among those who have by reason of their weakness surrendered. No passive resistance will not be crushed by such dirty weapons as used by the *Rand Daily Mail* journalist.

Mr. Jordan has decided against Mr. Chhabhai's son. The Magistrate ruled that the placing of the son...

name on his father's certificate was meaningless and did not give him any right to apply for registration, or to say he was a person in respect of whom a certificate was issued. This only applied to children born in the Colony. With regard to the second ground of appeal, that his father's Peace Preservation Permit also covers him, this, too, was ruled out, and the appeal was therefore dismissed. I do not comment upon it, as the matter is likely to come before the Supreme Court very shortly.

A time piece has been donated to the Farm by a donor who is to remain unknown.

Messrs. Amod & Ismail inform me that the following were the donors of the articles I have already acknowledged:—Messrs. Amod & Ismail, 1 bag 203 lbs. peas, 2 blankets; Mr. Ismail Moosaji, 150 lbs. potatoes; Mr. E. E. Bhayat, Flannellette; Mr. Ibrahim Moosa, 2 blankets; Mr. Bhimabhai Desai, 1 shirt; Mr. Cassim Tayob, Flannellette; Mr. Hassim Fakir Moorgat, 1 shirt; Mr. J. Haiyat, 2 blankets; Mr. Dip Nagji, beans; Mr. Ramsamy, 1 blanket; Mr. Goolam Sahib, Flannellette.

Mr. K. N. Bhagat writes to me from Port Elizabeth that the sender from that Port was the Ved Dharma Sabha. It seems that a general collection was made. The Sabha holds some funds, too, to buy food. In order to save carriage, they propose to send cash to a merchant in Johannesburg for food to be supplied by him.

Messrs. Kanapathy and Govindasamy Brothers have been to the farm. A very happy incident happened when they entrained for Vereeniging in order to meet their sentence on Saturday last. They were entertained by the settlers and there was little time left for them to catch the train. All the male settlers were going to see the brothers off. Before the party was half way to the station, the train was sighted. All began to run. The brothers, who are fine sportsmen, outstripped everyone and got into the train just as it began to move. And they were going to face imprisonment! Of such stuff are passive resisters made. The brothers, however, received an order of deportation. Their destination is still unknown. They are, therefore, again at large, awaiting further orders from the Court.

Their two companions, too, have now been admitted to possess domicile at the Cape. They will, therefore, be soon crossing the border.

Mr. Runherry, having received a wire as to the illness of his wife, suddenly left for Durban on Monday last. He expects to return soon. Mr. Runherry was the handiwork worker at the Farm.

Mr. Polak Returning

Farewell Dinner in Bombay

London, August 27th.—A Reuter message from Bombay states that the Hon. Mr. Gopal K. Gokhale, a representative of the non-official members of the Bombay Legislature on the Viceroy's Legislative Council, in presiding over a farewell dinner to Mr. Polak, said the latter had raised over a lakh of rupees (£6,666 13s. 4d.) for the Indian sufferers in the Transvaal.

The Government of India, he continued, had done all that was possible and he advocated the immediate application of the Emigration Prohibition Act, and the appointment of a Commission to inquire into the conditions in South Africa, where the treatment of the Indians was an affront to the whole of Asia.

He presented a silver tea-set to Mr. Polak.

The latter and Quinn, a prominent Chinese passive resister from Johannesburg, and many Indians, return to South Africa on August 30th.

Items of Interest

A Reuter cablegram from London, dated the 30th ultimo, states that Mr. Ritch, the secretary of the British Indian Committee, sails for South Africa on September 16. He will discuss with Messrs. Gandhi and Polak the position of Indians in the light of the Government's policy as indicated by General Botha, Mr. Smuts and others. Mr. Ritch emphasizes that the whole matter can be settled by little more than a harmless and graceful concession.

Mr. Parsee Rustumjee has received a cablegram from India stating that his brother Cowasjee is dead. The sympathy of the whole Indian community will go out to Mr. Rustumjee and family in the loss they have suffered.

Mr. Hoosen Dawad, son of Mr. Dawad Mahomed, returned to Durban on Sunday last by the *Kenilworth Castle*, and was met at the Point by an enthusiastic gathering of friends numbered about 500. Four special trams took the party to Congella where a reception was held at Mr. Dawad Mahomed's residence. Congratulatory speeches were made and hearty words of welcome spoken in praise of the young student who is such a credit to his father. In reply to the various speeches, Mr. Hoosen Dawad thanked the friends gathered there for their kind expressions of good feeling and hoped that he would soon be able to return to London to continue his studies.

Speaking at Weenen, Natal, on the Indian question, Mr. Moor (Minister of Commerce) said that in the same way that labour had been found to substitute the Chinese on the Rand, so native labour would be obtained to meet the demands of the coast industries in Natal. They had to face the position that the Indian Government put before them. That Government had told them that unless they were prepared to free the Indians in this country from disabilities they were in with regard to trading, they would stop the supply of coolies from India. This they would not agree to, and had no intention of agreeing to and there was no doubt about it that that source of labour would be cut off. It was a position which they would have had to face in Natal, but now, with the strength of all the States of South Africa behind them, they were in a position such as they would never have been without Union. He did not think the resources of labour supply had been anything like tapped in this vast Continent, and this was what the Union Government had to do to combat this difficulty.

Mr. Booker Washington, the famous negro writer of America, in his book, "The Story of the Negro" gives an amusing instance of negro ingenuity in the matter of the "colour line." This man was very anxious to reach the railway train, and had only a few minutes in which to do so. He hailed, naturally enough, the first hackman he saw, who happened to be a white man. The white man told him that it was not his custom to carry negroes in his carriage. The coloured man not in the least disturbed, at once replied "That's all right; you get in the carriage and I'll take the front seat and drive you." This was done, and in a few minutes they reached the depot in time to catch the train. The coloured man handed the white man his fare and departed. Both were satisfied and the colour line was preserved.

"In his home and in his village the Indian villager is exceedingly truthful. I have hardly ever known a man lie when surrounded by his fellows," says Sir Banphylde Fuller in his "Studies in Indian Life and Sentiment." The reason why the native of India adopts a different code in our Courts, adds the *Christian World*, is not difficult to explain. The experience of the English Divorce Court is in point to the same effect.

Contents

	Page
The Grand Old Man of India	287
Great Demonstration in London	288
The Indentured Labour Problem	289
From the Editor's Chair	289
Imperial Parliament	290
Items from the Report of the Protector of Indian Immigrants	292
Transvaal Notes	293
Mr. Polak Returning	294
Items of Interest	294

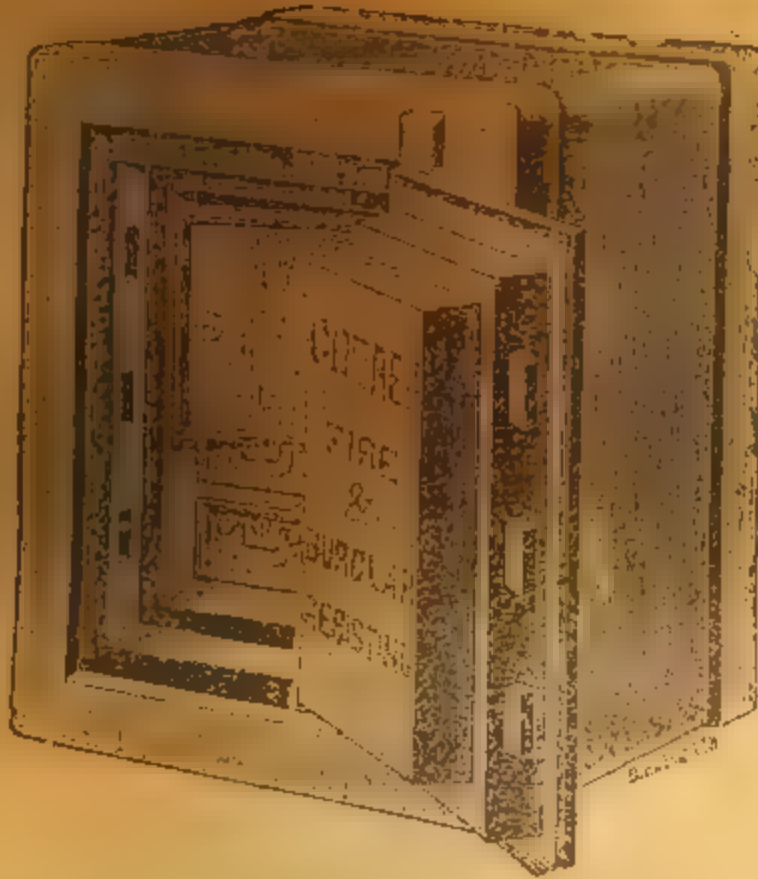

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંટલાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. ખીજા કારખા
નાઓમાં ૬૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
સુકવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીફાઈ
માં ખીજાને આમણથી
હથકા ચાંદ મળ્યા છે.

આપે નામદાર પ્રીન્સિપલ
આફ વેલ્સ હોંટલામાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દસ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા આફ ગોદ
રેજની તીજરી રાહવામ
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવા
સાચા કામથી અલાવવામાં
આવે છે. માલેકે ઇંગ
લાંડ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અમલો
કર્તા છે.

હોંદી થાપણ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજે યુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
ખાતમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ યુરોપીઅન પેઢી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને આ ચેલેન્જ પ્રુવ્થો છે.

ફેલ્ડાક પ્રુવ્થો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેના આગ સામે રક્ષણ કરવાનો પ્રયત્ન જાણે છે તેથી હોંદીમાં તેમજ
ઇન્ડિયામાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક યુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હરતકના માલના બજારમાં જુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખર્ચનાના રક્ષણ
સાર તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુખ્યમંત્રી મોટા કંવેરીઓ—રામજી બગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કોમ્પો માલનો વીધો ઉતારાવે માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી ક્યાં વપરાય છે :—

મુખ્યમંત્રી ટ્રાન્સાકામાં, સાત સખત લોખાંડી દરવાજાવાળી, કરંસી (પરધર) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. થોડોહોમ
બેંક ૩. ૪૦૦૦ નો મળજીત ઓરડો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાવસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિઅન રીપીસી બેંક, ૬ તીજરી.
સરવટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાનખને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
જરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ ક્રાફ્ટની કુ, રાલી અધર્સ, મદ્રાસની કુ, મારશલ સન્સની કુ, મીવસ કોટનની કુ, શો. વોલેસની કુ
એ. એન્ડ જે. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ, ૩૩ તીજરી. સર કરીમલાઇ ઇબ્રાહીમ, ૧૮ તીજરી સર આદમજી પીરબાઇ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી અધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ધણીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને હેલ્ડીને થોડાક માસજ થયા છે.

ચિત્રવાળી લાવના ચોપડી મંગાવો.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड

(१९२४ ई. क्रि. : 19, Saville St. Durban.)

तमने धड्याणो मुक्त जेठजेठे ?

नातालीया मील्कना इरेक केसमा ओके कुपों (चीटी) राखपामा आवे छे. ओ चीटीकोना मावेदाने नीचे मुक्त मुक्त धड्याणो आपपामा आवेशे :-

३०० कुपों ओकेही करनारने सुंदर सेनातु धड्याण.

१२० " " " इपातु धड्याण.

५० " " " ओकसोडाइफ्ड धड्याण.

धड्याण "मेजवानी" पीछे पक्ष तक ।

जधरे तमे नातालीया मील्कनु टीन अरीहा आरे तेनु "लेज" काटीने सत्यपी राखतु. ५००० लेज मेगा करी तो तमने सुंदर सेनातु धड्याण भणेशे. जे २५०० लेज मेगा यरी तो इपातु धड्याण भणेशे. ओहवा पक्ष न जने जने मात्र १००० लेज ओकेही यक्ष रावे तोपक्ष ओकसोडाइफ्ड धड्याण तो जर भणेशे. हवे लेज सत्यपी राखतु भूषणो नही. नातालीया दुध भणेशे पीछे अरीहामा ओट छे. ताणु जने सरस जने भवाधवाणु. जधी दुकाने भण छे.

होवसेव भणवाणु "हकाय".

नातालीया मील्क कु. लि.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुफ्त घड़ी हानो ?

नातालीया दुधके इरेक केसमें एक चिठी रहती है. वह चिठी ३०० जीसकी फॉसमें होती है, उसको एक अच्छी सुनेकी घड़ी बक्षीस दी जाती है. १२० चिठीवालोंको चांदीकी और ५० चिठीवालोंको ओकसोडाइफ्ड घड़ी मिलेगी.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टिनकी उपर जो लेबल रहता है, ५००० इकडे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुफ्त दीया जायगा. २५०० लेबलवालोंको चांदीकी घड़ी, और १००० लेबलवालोंको ओकसोडाइफ्ड घड़ी मुफ्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकि अच्छा और स्वादा है, और लेबल बचाकर जमा करनेसे घड़ी मुफ्त मिलती है. लेबल और चिठी नीचे लिखे पत्तेपर होल्से ओफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेवील स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, સનીવાર, તારીખ ૩૭ સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૦

અંક ૩૬.

અઠવાડિક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૩ સપ્ટેમ્બરથી, તા. ૯ સપ્ટેમ્બર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-આવૃત્તિ ૪૬ થી આદરવા સુદ ૧ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૨૮ સાબાનથી તા. ૪ થી રમઝન સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

ગ્રામ.	પ્રાંતીક તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી તારીખ.	સુર્યોદય.	ચંદ્ર.
સુની.	૩	૩૦	૨૮	૨૧	૬ ૧૧	૫ ૪૦
રવી.	૪	૧	૨૯	૨૨	૬ ૧૦	૫ ૪૦
સોમ.	૫	૨	૩૦	૨૩	૬ ૫	૫ ૪૧
મંગ.	૬	૩	૧	૨૪	૬ ૮	૫ ૪૧
બુધ.	૭	૪	૨	૨૫	૬ ૭	૫ ૪૨
ગુરુ.	૮	૫	૩	૨૬	૬ ૬	૫ ૪૨
શુક્ર.	૯	૬	૪	૨૭	૬ ૫	૫ ૪૩

અનુક્રમણિકા.

દાદાભાઈ જયંતી ...	૫૫૭
વિલાયતની મીટીંગ ...	"
શીજી પોકાર ...	"
હીંદીને મેલુ ...	૫૫૮
એક રોકબનક મરજી ...	"
સ્વરાજ્યવાળાં સરકાર ઉપર ઉગ્રાંતીસતા ...	"
યુનિયન અને હીંદી સરકાર ...	"
ઉમરાવની સભામાં ટરાંસવાલનો હીંદી ...	"
સવાલ ...	૫૫૯
લંડનની છેલ્લી પ્રેટિસ્ટ મીટીંગ ...	૫૬૦
એક્સપ્રેસ ...	૫૬૨
'એમ્પાવર રીલુ' માં હીંદી વેપારી સામે ...	૫૬૩
હીંદી વેપારીઓનાં હુમલો ...	"
કેપ્ટાઇનના હીંદીઓનું એડમીનીસ્ટ્રેશન ...	"
માનવ ...	૫૬૪
પ્રેમમાં હીંદી સામે ધરબારો ...	"
મી. હુસેન દાઉદ ટરબનમાં ...	"
હમીદીયા ઉસ્માનીક સોસાયટી ...	૫૬૫
ભાંગરમાં હિંદુ બાઈઓને વિનંતી ...	"
નાદારી કમિટીની નેહીસો વાગેરે ...	"
સત્યાગ્રહની શુભ અસર ...	૫૬૬
ઉરદુવાદ અને સત્યાગ્રહીઓ ...	"
આલ્ફ વરતમાન ...	"
તાર સમાચાર ...	૫૬૮
મી. રીચની હીલચાલ ...	"
મી. પોલાકની હીલચાલ ...	"
હિંદમાં અસાંતિ ...	"
ટરબનમાં એક શાહીનો મેળાવડો ...	૫૬૯
મી. કેર હારડીનું જીવન ચરિત્ર ...	"
ગીરમીડીઆના પ્રેટિસ્ટર નો રીપોર્ટ ...	૫૭૦
હિંદુસ્તાનના અબરો ...	"
પરચૂરણ ખબર પડે ...	૫૭૧
રોકડ બંધનવાવ ...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

સનીવાર, તા. ૩૭ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૦.

દાદાભાઈ જયંતી

હીંદના દાદાનો જન્મ દિવસ આવતી તા. ૪ થી સોમવારે છે. દાદાભાઈ નવ રોજીનું નામ હીંદી બાળક પણ મળે છે. હીંદમાં તે નામ દક્ષિણમાં કેપ કોમોરીનથી ઉત્તરમાં કાશ્મીર સુધી અને પુરવ માં બંગાળથી પશ્ચિમમાં સિંધ લગી મજા દુર છે. દાદાભાઈએ પ્રજાના જીવસાને જન્મ આપ્યો છે. અને તેમનાં કામની યાદી કરવા બેસતાં દરેક હીંદીને આવેશ આવે છે. તેમનાથી જુદા પડવાના દિવસ નજીક આવતા બધા છે. ત્યાં સુધી આપણામાં તેઓ સાહેબ ખીરાજે છે ત્યાં સુધી આપણે જેટલું માન આપીએ તે થોડું છે. ખરે માન તો એજ કે તેમના વરતનની આપણે નકલ કરીએ, એટલે કે આપણું સરવર-તન, મનને ધન-હીંદ માતાને અરપણું કરીએ.

અમારા રિવાજ મુજબ અમે દાદાજીની જગી આ અંક સાથે અમારા વાંચક વરગને અર્પીએ છીએ ને ઉમેદ રાખીએ છીએ કે જયો સપ્ટેમ્બર સા હીંદી ઉજવશે.

વિલાયતની મીટીંગ

વિલાયતમાં ટરાંસવાલની લડત વિષે જે મીટીંગ યથેલી તેના હેવાલ હવે આવી ગયો છે. તેમજ લોરડ એમ્પટીને ઉમરાવની સભામાં જે ચર્ચા ઉઠાવેલી હતી તેના હેવાલ પણ મળ્યો છે. આ જાને બનાવ આપણને બહુ ઉત્તેજન આપનારા છે. મીટીંગના પ્રમુખ સર મચેરજી બાવ નમરી હતા. તેઓ સાહેબે સરવાળાથીજ આપણને બારે મદદ કરેલી છે. એટલે તેમને પ્રમુખપદ વટવું હતું. તે મીટીંગ તે જરૂરીજ અમીર અંધીએ તથા સર ચારલસ બર્સે જે સદેશ મોકલ્યા તે બધુજ એવા છે. વિલાયતની મીટીંગ માં દરેક પક્ષના નેતામતા આગેવાનો

હાજર હતા. તેમનાં આપણ પણ અમકા વનાર હતાં. આ બધા ઉપરથી આપણે જાણી શકીએ છીએ કે વિલાયતમાં લડત ને ધુબકળ જોર મળી રહ્યું છે. પણ આપણા પોતાના જોરની આગળ તે જોર કાંઈજ નથી અને જો આપણામાં જોર ન હોય તો વિલાયતનું જોર તે આપણી નબળાઈ સુચવનાર થઈ પડે. ખરે જોતાં આપણે દુઃખ ભોગવીએ છીએ; આપણે દેશને ખાતર બેખ શીધો છે; આપણે માનને ખાતર મરણીયા યમા છીએ એવું માનીને લોરડ એમ્પટીની લડે છે, સર મચેરજી મથી રહ્યા છે, અને મી. રીચ અધાગ મહેનત કરી રહ્યા છે. આ મીટીંગની ફતેહમંદીને સાર મુબારકબાદી તો મી. રીચ અને તેના લોકોનીયર લોકોનેજ ઘટે.

શીજી પોકાર

શીજી ત્યાંના એક હીંદીનો અમારી ઉપર કાગળ છે તેમાં ત્યાંને વિષે પોકાર કરે છે. સાધારણ રિતે આપણે માનીએ છીએ કે શીજીમાં હીંદીને દુઃખ નથી પણ પોતાનાં દુઃખનું લાંબા લોકોને બાન નથી અથવા તો તેઓ પોતાનું દુઃખ બહેર કરી શકતા નથી.

શીજી લખનાર જણાવે છે કે ત્યાં મોરારાએ ખીલકુલ દાદ દેતા નથી. મોરાર વડીલો પણ કુતરાની જેમ હીંદીને ગણી તેને ટુછકારી નાખે છે. પૈસા આપીને અપમાન સહન કરવું પડે છે. લાંબી સ્ટીમરો હીંદીને કેક ઉપરાંત ખીજી દીકીટ આપતી નથી. તેઓ કહે છે કે 'કુલી ને ખીજી દીકીટ હોય નહીં' આવી ભત નાં દુઃખનું નિવારણ કરવા કોઈ કુશિયાર ઉમેજ બાલેલા સ્વદેશીમાની હીંદીને તેડાવે છે. એવો હીંદી અમે ક્યાંથી શોધી શકીએ? પણ કોઈ સાહસિક કુશિયાર હીંદી લાંબી મુસાફરી કરે તો આપણા બાઈઓની હાલત વિષે કાંઈક જવાબ આવી શકે. શીજીનો હાખલો ખતાવે કે રંગ દવેજ બધી જગ્યાએ પ્રસરી રહેલો જ છે. માત્ર તે દવેપનાં રૂપ દેશની રિયતિ પ્રમાણે જુદાં જોવામાં આવે છે

હોદ્દાને મેણુ

મી. હેમર કે જેણે યોગ્ય વરસ પહેલાં હોદ્દા કામની ઉપર લાયક આપવાનો જીલ્લા આરોપ મુક્યો હતો તે હાલ જોલ્લા નસબરગમાં છે. તે થોડી સુદત પહેલાં મીરમીટીયા કમીશનના મેમર નીમાવા હતા. તે સાહેબે 'રિડેલીમેન્ટ' ને કામળ લખ્યો છે તેમાં જણાવે છે કે "કમીશન ની પાસે એક વાત તો બરબર સામેલ થઈ. તે એ કે નાતાલમાં પેદા થયેલ હોદ્દા કામદાર તરીકે નતન નકામા છે. તે ટુટીએલ રમશે, છાપા વેંચશે, હથકું ઓપીસનું કામ કરશે, પણ મજુરી કરવા જેવું કામ તો જરાએ નહીં કરે. કેળ વાએલા હોદ્દાએ કબુલ કરેલું કે પ્રાથમિક કેળવણી લઈને હોદ્દા જવાન મજુરીના કામને સાર નાલાયક બનેલા છે. તેઓ ખેતીતો કરશેજ નહીં." પોતાના કામળ માં આવું બીજાં મી. હેમરે પણ એ લખ્યું છે. પણ ઉપરનો ભાગ જણાવ્યા જેવો હોઈ અમે આપ્યો છે. મી. હેમરે હોદ્દા કામના કદા કુખન છે પણ તે બોલે છે તે મિત્યા બકવાદ હોય છે. પણ કેટલીક વેળા કુખન પણ કાપદો કરે એવું બોલે છે. મી. હેમરનું ઉપરનું લખાણ નતન બજબી નથી છતાં તેમાં કંઈક સાચ રહેલું છે. અમારા ગુજરાતી વાંચક વરમને રમત બાખતનો તેનો તાનો લાગુ નથી પડતો. પણ ગુજરાતી જવાનને બીજી બાજત લાગુ પડે છે. ગુજરાતી જવાન મજુરી કરતાં શરમાય છે. હાથમાં કેલણી ભેતાં શરમ અને બાળક બન્ને આવશે. કુળજેવો વેપાર કરવાનું મને અથવા તો મહેતાગીરી મને એટલે સતેવ માની બેસે છે. આમ કરતાથી ગુજરાતી જવાને દુર રહેવાનું છે એટલુંજ કહેવાની આ લખાણની મતલબ નથી. અમે બધા ગુજરાતીપાસે બીજે વિચાર મુકીને છીએ તે આ છે. નાતાલ ની પેદાસના હોદ્દાને કામલો ખેસારે તેવું તેવું વરતન હોવું જોઈએ. જે ગુજરાતી હોદ્દા રવતન મજુરી તરફ બાન આપે તો નાતાલના પેદા થયેલા હોદ્દા તે કામ લાની નકલ તુરં કરશે. મી. હેમર તો એવું કહે છે કે આપણે ધા ગીર બીરમાં મેસી જઈએ. તે વિચાર બલે તેને મુશ્કેલ રહે. પણ અમે એમ કહીશું કે આપણી સ્વતંત્રતાને ખાતર આપણે મીરમીટીયા જેકાપા વિના આપણા તે ભાષના એટલી મજુરી કરતાં શીખવા ની જરૂર છે.

એક શોકજનક મરણ

મી. રસ્તમજી પારસીને તેમના ભાઈ મી. કાવસજી દેશમાં તા. ૩૨ મી આગસ્ટે મજુરી જવાના ખેડકારક સમાચાર કેમલ થી મળ્યા છે. આ માહ સમાચાર જણી અમે કિશ્તગીર થયા છીએ, અને મી. રસ્તમજી તરફ અતઃકરણ પુરવક દિવસ સોજી ખતાવીએ છીએ. મી. રસ્તમજીની કેમની સેવા એટલી જાણીતી છે કે આ કુખ દાયક બનાવમાં સફ હોદ્દાની લાગણી તેમના તરફ જશે. અમે મરહુમના આત્માને શાંતિ ચાહીએ છીએ, તથા તેમ ના શુકરગ લાઇ અને કુટુંબને વિલાસો મળે એવું ઇચ્છીએ છીએ.

સ્વરાજ્યવાળાં સંસ્થાન ઉપર ઇંગ્લાંડની સત્તા

[લખનાર: મી. રતનજી કાપાજી સોલીલીટર બેન્ડ-વર, ન્યાસાલેંડ]
પણ વરસથી વધુ વખત થયાં, ખાલી હોંદુસ્તાનની આખર સાચવવાના વાંક માટે દરંસવાલના હોદ્દાએને ત્યાંની સરકાર હેરાન કરી રહી છે. એશિયાટીક રજીસ્ટરેશન એક્ટ ૩૫ી ગ્રામ દરંસવાલના હકતરમાંથી જી સાડી નાખવાને તેઓ સત્યાગ્રહી તરીકે ૩, ૦૦ જેલની સજાઓ બોજવી સુધા છે. પકોશમાં આવેલા હાજીકા કરનારાં પરદેશી સંસ્થાનની મદદ થી લગભગ ૨૦૦ હોદ્દાએને દેશપાર કરવામાં આવ્યા હશે. સેંકડો તો ખુતાર થઈ ગયા છે. છતાં વડી સરકાર, અને તે પછી વળી 'લીગરલ' સરકારે આ જુલમ બંધ કરવાને જરાએ તરદી લીધી નથી. હોંદુસ્તાનમાં પ્રગ્ત તેમજ સરકાર આ અન્યાયની સામે પોકાર ઉઠાવી રહી છે. કુનિયામાં જ્યાં ત્યાં હોદ્દાએ રહે છે ત્યાંથી હોદ્દા વજરને આ જુલમમાંથી હોદ્દાએતું રક્ષણ કરવા અરજીઓ થઈ છે. અને જવાબ શું મળ્યો છે? સ્વરાજ્યવાળાં સંસ્થાનની વચમાં ન પડી શક્ય એટલુંજ કહેવામાં આવે છે. શું વડી સરકાર આવાં સંસ્થાનેને હુકમ કરી શકે નહીં? મેમર સીટી (મદદનીશ કાલોનીયલ વજર તે તેજ નથી?) પેતે જ બલે તેનો જવાબ આપે. ૧૯૦૬ ની ૨૦ મી ફેબ્રુઆરીએ આમની સભામાં તેઓ સાહેબ શું બે કમા હતા? તેઓએ કહ્યું હતું કે: "પણ એક વધારે વાત હોવાની છે તે છે કે આપણે આપણા સંસ્થાનનું અમુક કામ ખેડું છે તે અલવી લેવાય તેવું નથી, અને વડીમાં કહીએ કે તે સંસ્થાને બલે પેતાની મેલે મારજી પડે તેમ ફોડી લેવ, એમ બનવું ન જોઈએ (તાળીઓ). મુખ્ય પ્રધાન કાલે કહી મયા કે 'ચીના મજુરો બોલાવવા કે ન બલાવવા તેનો વિચાર દરંસવાલને કરવા હેરો એનો અરથ એમ નથી સમજવાનો કે મજુરો ને મમે ને શરતોથી બોલાવવામાં આવે તે સાથે આ દેશના લોકોને કે આખી શહેન શાહતને કાંઈ લાગતું વળગતું નથી.' પ્રધાનના આ વચનોથી હું રાજી થયો છું (તાળીઓ) આપણે એજ પેરણ જોઈએ છે. આપણે માત્ર એટલુંજ કહે વાનું છે—અને તે પણ ચોખ્ખું પણ હોઈને સંબળાવવાનું છે કે બિડીક શહેન શાહતનો મુગ મુદો એ છે કે જો કે.૫ પણ લોકોને તેના વાવટા તથા લાવવાના હોમ તો તે તેનાં રક્ષણ તથા આપા એટલે સ્વતંત્ર હોવા જોઈએ (તાળીઓ). કંદાથ એમ કહેવામાં આવશે કે આપણે સ્વરાજ્યવાળાં સંસ્થાનેને હુકમ કરી શકીએ નહીં, પણ એક નહીં પણ અતેકવાર આથીએ થાહો અમત્યનો બાખતોમાં હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. (લાંબળો, એવા પોકાર). આવો અમલ એકદમ થવો જોઈએ, કેમકે દીલ કરવા થી મોટું તુકસાન થાય તેમ છે."

આવાં આવાં વચનો સંબળાવવાને પછી દરંસવાલના હોદ્દાએની હાડમારીના સંબંધ મંદ વડી સરકારને હવે જવાબદારીમાંથી છુટી જવું મુશ્કેલ છે.

યુનિયન અને હોદ્દા સરકાર

મી. મુરનો વધુ ખુલાસો

તા. ૨૪ મીએ બીજા એક બાપજીમાં યુનિયન પ્રધાન મંડળવાળા મી. મુરે જણાવ્યું હતું કે:—

જેમ દરંસવાલમાં ચીનાઓના બહલા માં મજુરો મળી રહ્યા, તેમ નાતાલના કીનારાના ઉકેરોએ માટે પણ નેટીવો મળી રહેશે. હોદ્દા સરકારે રજુ કરેલી સ્થિતિ આપણી સામે આવી પડી થઈ છે. તે સરકાર કહે છે કે આ જુલમમાં વરતા હોદ્દાએને તેમના પરની વેપારને લગતી હાડમારીમાંથી છોડવા આપણે

કુચી પુરા માડવાનું જ બ કરશે. આ આપણે કહ્યું કરી શકીએ નહીં, અને એ ઠેકાણેથી મજૂરી મળવાનું જ બ કરશે એમાં કાંઈજ શક નથી. નાતાલમાં એ રિયાતની સામે આપણે ખડા થવું પડશે, પણ હવે આપણી પછવાડે દક્ષિણ આફ્રિકાના ખીજા ભાગોનું જળ છે.

ઉમરાવની સલામાં ટરાંસવાલ નો હીંદી સવાલ

લો. એમ્પટીસની ખતીલી દિમાયત

લોર્ડ એમ્પટીસે તા. ૨૬ મી જુલાઈએ ઉમરાવની સલામાં ટરાંસવાલના હીંદીઓ (વર્ગે ઉભી કરેલી ચચાને વિષયવાર હેવાલ અમે નીચે આપીએ છીએ:—

સરમાં લો, એમ્પટીસે પોતાના સવાલો સારવાનોના વજરને કારણે: (જે સવાલો અથા અંકમાં વોલ્ટીયરના ખબરપત્ર તથા અપદ્ધ થયા છે.)

લો. એમ્પટીસ પછી જોવા કે: નવે બર માસથી ટરાંસવાલના હીંદીઓ ખાખત મેં સલાને તરતી આપી નથી. સરચાન ના વજરને મેર હાજર રહેવું પડ્યું છે છતાં આ સવાલોને મુકતવી ન રખાવતાં તેના ખુલાસાએ પ્રમુખ સાહેબને આપવા તું સોંપી ગયા છે એવું મારા સમજવા માં છે. આ તેમની બધાઈ છે. મેં આટલો લાંબો વખત આપ ન.મદારોને તરતી ન આપી તે એમજ સમજીને કે અથા વરસના જુલાઈ માસથી શરૂ થયેલી સમાધાનીની દિલ્લમાલતું પરિણામ હવે આવી ગયું હશે, અને આ બેદકરક સવાલનો સતે.પદાયક ફાયો થઇ ગયો હશે. પણ તેવાં કર્યા વિ-દ હજી નથી દેખાતાં, એટલુંજ નહીં પણ મામલો વધુ બગડ્યો છે. એથી વધારે લાંબો વખત ચુપકાદી પકડવી તે મને શરમાવ નાર બાખ્યું. ત્યાં શું ચાલે છે તેથી મારે સહુ સાહેબોને વાકેફ કરવા જાઈએ. કેમકે આ બાખતમાં એક બેદકરક મુશ્કેલી બત એ છે કે પારલામેન્ટને, બાખાને કે આમને આ સવાલમાં—જે આખી સહેન સહતને અસર કરનારો છે તેમાં કાળજી પેકા કરવી અસંભવિત લાગે છે.

કુનાઇટેડ સ્ટેટના માજી પ્રધાન મી. રૂઝવેલ્ટે તા. ૩૨ મીએ ગીલ્ડ હોલમાં બાખજી કરતાં એક વાત કહી હતી તે મને અસાધારણ રીતે વાજગી અને બાખ

એસતી લાગી છે. તેમજે કહ્યું હતું કે: 'તમે તમારી જમિમાં (ઇન્ડિયામાં) એટલા બધા યુવાય પડ્યા છે કે તમારા નજીક ના દરિયાપાર મુલકોમાં શું ચાલે છે તેની તમને ખબર હોય એવી મને ખાતી થતી નથી. "

આ મામલામાં તે તદન બધ એસતી વાત છે. હું જે હકીકત બાખ્યું છું તેથી વખતો વખત આપ સાહેબોને વાકેફ કરવામાં જો હું પછાત રહું, તો મારી દરજ્જા જીવું, એમ મને લાગે છે. આ મામલાનો નિકાલ ન થાય તો આપણે દેશ કેવા ભારે જોખમમાં આવી પડે તેનો ખ્યાલ પારલામેન્ટને કે આમને આપવામાં વધુ જાના બતાવવાની જરૂર નથી. હમણાં શું ચાલે છે તે વિશે હવે કહું છું. જે હીંદીઓ, નહીં પોતાની જાનના હક માટે કે નહીં રાજકારી હક માટે, પણ પોતાની સમસ્ત કામ માટે આટલા બધા વરસો થયાં બહાદુરીથી, દુલ્લતથી તથા આત્મબોજથી લડી રહ્યા છે, તેઓને હવે દેશપાર કરવામાં આવે છે. મુકિત બરેલા કારોબારથી તેઓને એવી રીતે ટરાંસવાલની બહાર કાઢવામાં આવે છે કે તેની સામે અદાલતમાં જઇ શકવાની બારી રહેતી નથી.

તે રીત આ છે: આ હીંદી ગ્રહસ્થો ને પુછવામાં આવે કે રજીસ્ટર થયા છે કે નહીં. તેઓ કહે છે હા. પછી પુછવામાં આવે છે કે ક્યાં છે તમારું સરટીફિકેટ. આનો જવાબ તેઓ આપે છે કે "ટરાંસવાલ સરકારે જે વચન આપ્યાનું અમે માનીએ છીએ તેનો તેણે ભગ ક્યાંથી તેની સામે ફરીયાદ દાખલ અમે તેનો તાલ કયો છે." આ ઉપરથી તેઓને રેલ ગાડીમાં ચડાવી સરહદ બહાર લઇ જવામાં આવે છે. સરહદ આવે છે ત્યારે ગાડીમાં તેઓને કહેવામાં આવે છે કે તેઓ છુટા છે. પણ એનો ખાલી બોલવાની રીત છે. ગાડી કલાકના ૪૦ માઇલના વેગમાં હોય ત્યારે આ લોકો તે છુટના લાલ લાલ લિતરી બાપ તે દેખીતું અસંભવિત છે. આમ તેઓને કેસાગે આમે લઇ જવામાં આવે છે. ત્યાં પોરદુ મીઝ સરકાર તેને ખીન હકદાર રહીશ ગણી પકડે છે, અને સ્ટીમર પર ચડાવી હીંદુસ્તાન રવાના કરી દે છે: હું મારું છું કે પોરદુ મીઝ સરકારના આ નીચ કામના ખરચનો આંકડો પછી ટરાંસવાલ સરકાર બરી આપે છે. ત્યારે આ કમ નશીબ લોકો હીંદુસ્તાન પહોંચે છે. ત્યારે તેના અંતિ અને દિલ્લોજી પુરે તેઓને

આવકાર આપે છે. આખા હીંદુસ્તાનમાં થી તેઓ આ ટરાંસવાલના પોતાના દુ:ખી ભાઈઓને મદદ કરવા ફાળે ઉઠવાયે છે, અને તેઓને પાછા દક્ષિણ આફ્રિકા જવા સ્ટીમર પર ચડાવે છે. દક્ષિણ આફ્રિકા પહોંચે તેઓને ત્યાં ઉતરવા દેવામાં આવતા નથી. આથી સ્ટીમરના માલીકો મોટી મુંઝવણમાં આવી પડે છે. હીંદુસ્તાન અને આફ્રિકા વચ્ચે આ લોકોને આમ તેમ હકેશવામાં આવે તે વધુ વખત ચાલવું ન જોઇએ એમ આપ સાહેબોને સમજાશે. હું માતું છું કે બધા મળી લગભગ ૪૦૦ હીંદીઓને એક વરસમાં દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે. છેલ્લા બે માસમાંજ કમ નહીં તો ૧૨૦ થી ૧૩૦ હીંદીઓને હીંદુસ્તાન ચડાવી દીધા છે. આ ઉડતી દુકડીમાંના બધા હકદાર રહીશ તથા પોતાની જાળખ પુરી આપેલી હોય એવા છે. એટલે કે તેઓમાંના બધા દક્ષિણ આફ્રિકામાં ધર કરી રહેલ છે તથા મરજ્યાત રજીસ્ટર થયેલ છે. અમા નવેમ્બરમાં મેં સરચાનના વજરને પુછ્યું હતું કે જેઓને દેશપાર કરવામાં આવે છે તેમાંના કોઇ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલ છે કે નહીં. તે વખતે તેઓએ જવાબ આપેલ કે તેઓના ધારવા મુજબ કોઇ તેવા દેશપાર નથી થયેલ. વળી તેમના જવાબ પરથી જો લાલ પજુ સમ જાતો હતો કે જો તેવા લોકોને દેશપાર કરવામાં આવે તો બહુ અનરથ થાય અને તેના ઝડ પગલાં લેવામાં આવે. પણ હવે તો હકીકત પુરવર થઇ છે કે દેશ પારીઓનો ત્રીજો ભાગ દક્ષિણ આફ્રિકા માં જન્મેલાનો છે, અને હજીએ તો હીંદુસ્તાન કહી જોવું પણ નથી. દક્ષિણ આફ્રિકા તેઓનું ઘર છે. ખીજે ક્યાંય તેઓ ગયેલા પણ નથી. વધુ ખરાબ વાત તો એ છે કે તેઓનાં બાળખચ્ચ દક્ષિણ આફ્રિકામાં મુકી જવા પડે છે. આ બરીબ લોકોના દુ:ખમાં શું ખાખી હશે તે આપ સાહેબો રહેજે વિચારી સકશો.

[અધુરું.

સ્ટેમરમાં ચુડનારાઓ આમજ બાખજી આપતાં મી. કલેરને બાખ્યાનું હતું કે જે હીંદી સરકાર ઉવટની માગણી કરી ગીરમીટ બાખ કરવા કહે તો આપણે પણ તેના જોવું ચડું. અને કેમપણ હીંદીને દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઉતરતા અટકાવવા.

લંડનની છેલ્લી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

૧૯ ગ ત વા ર હે વા લ

જર્મનીસ અમીરઅલી અને સર ચાર્લસના કાગળો

લાલા લજપતરાય અને બાબુ વિપીનની હાજરી

જુસ્તાફર સાયલો અને ઠરાવો

(૬. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

તા. ૩ જી આગસ્ટે ઉપરની પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ લંડનમાં વેસ્ટમીનસ્ટર પેલેસ હોલમાં મળી હતી. મીટીંગ માટે ખાસ આમંત્રણો મળવામાં આવ્યાં હતાં. જે ઉપરથી આ ગંભીર સવાલપર પોતાની લાગણી દર્શાવવા સંખ્યાબંધ અંગ્રેજો અને હિંદીઓ હાજર થયા હતા. સર મંજેરજી બાવનમરીને પ્રમુખપદ આપવામાં આવ્યા પછી મીટીંગમાં હાજર ન થઈ શકવા માટે આવેલા કાગળો સભામાં વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા.

જર્મનીસ અમીર અલી

સાહેબે લખ્યું હતું કે :—લંડનની બહાર હોવાથી હું કાબની મીટીંગમાં હાજર થઈ શકીશ નહીં. મીટીંગના હેતુ તરફ મારી અંતઃકરણની દિલસોજી છે. દરેક સવાલમાં હિંદીઓ તરફ ચલાવાતી વસ્તુઓ માટે મને અપસોસ થાય છે. તેવી વસ્તુઓથી આદમજનતા અને સુધારાનું અપમાન થાય છે એટલું જ નહીં પણ હિંદમાં બિંદીય રાજના મોહાને તુલસાન પહેંચે છે.

મોરોશીયસના માણ અવરનર

સર ચાર્લસ જુસે પોતાના કાગળમાં લખ્યું હતું કે :—તા. ૩ જીની મીટીંગમાં મારાથી હાજર નહીં થઈ શકાય તે માટે હું અત્યંત દિલગીર છું. આપણા દરેકસવાલના મિત્રો તરફ મારી દિલસોજી છે એ વાતની મારે તમને ખાતરી આપવાની સાબિતી જરૂર છે. દરેકસવાલના હિંદીના મુદ્દાને વાળખી અને ચહેનશાહી અમલતા ભરેલા તરીકે બિંદીય સરકારે પ્રયત્ન રાખે છે. છતાં તેનો ફતેદમંદ રીતે નીવેડો ભાવવા તે કેમે જિંદગીનું ચાલ તેની જ કલ્પના કરી શકતા નથી.

પોતાને વગર સુધરેલા ન ગણવાનો દરેકસવાલના હિંદીનો દાવો તે ચહેનશાહ તરીકે ૩૦ કરોડની વસ્તી—એટલે કે બિંદીય રાજની વસ્તીને પોણા ભાગ અને અને આખી આદમ જનતાનો ૧૬ ભાગ—ને લાગુ પડે છે.

આ ઉપરાંત ડૉ. થોમસન, મી. રમંજી મેકડોનલ્ડ એમ. પી., રેવરંડ એફ. બી. મેયર અને બીજા કેટલાકના કાગળો પણ વાંચવામાં આવ્યા હતા.

૧ લો ઠરાવ

(અ) માણ (ફૂગર) સરકારના વખતમાં નખાએલી શહેરી ખાતાને લગતી અટકાયતો જે મજબૂર સરકારના જવા પછી હોલોની સરકારે કાયમ કરી છે.

(બ) ૧૮૮૧ અને ૧૮૮૮ ના રજીસ્ટ્રેશન કાયદાઓ કે જે વડે હિંદી કોમને પાસ રાખવાની ફરજ પાડીને, અને તેમ ન કરે તે કોલોનીમાં રહેતાં અટકાયતોને ચુલેગા રની હારમાં લેવારી પાકવામાં આવે છે ;

(૩) ૧૮૦૮ નો દરેકસવાલનો ઇમીગ્રેશન કાયદો કે જે ઉપરના એ કાયદાની મદદ

■ બધા હિંદીને 'અનડીઝાઇનલ' ઠરાવીને અટકાવે છે, અને તેમ કરતાં તેમને ચુલેગાર અને બદમાસોની હારમાં મુકે છે. આ આજતોમાં દરેકસવાલમાં કાયદેસર વસી રહેલા હિંદીઓ તરફ જે વસ્તુઓ લાંબી સરકાર બતાવે છે તે માટે આ મીટીંગને અપસોસ થાય છે ; અને દરેકસવાલમાં વસી રહેલા સેકડો હિંદીઓને હિંદુસ્તાન દેશનાર કરવામાં આવે તેની સામે સામત રીતે પ્રોટેસ્ટ કરે છે. તે દેશવાસી મેકડો વર ઇનિશીયલ થયાં છે. રાજગાર પથમાલ થયા છે, અને રાજગાર મેકડો કુટુંબી કુખી

મીટીંગ ખાસ એ બ્યાન બેંગ છે કે દેશવાસીઓમાંના બધા દક્ષિણ આફ્રિકામાં લામો વખત થયાં (કેટલાક દાખલામાં ૩૦ અને ૪૦ વરસ થયાં) વસેલા છે, અને ૩૩ જેટલા દેશવાસીઓના તે જન્મ પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં થયેલા છે.

સરજન-મેજર સમિયદ હુસનએ કમામી એ ઉપરનો રાવ રજુ કર્યો. તેમ કરતાં તેમણે જણાવ્યું કે આ સવાલપર બધા પક્ષ અને બધા વર્ગ એકમત છે. આમાં હિંદીના ૩૦ કરોડની આબજનો સવાલ સમાયેલો છે. રથ, ટર્કી અથવા ખીજ પ્રગ્તના સવાલમાં બિંદીય પ્રગ્ન દાય નાખે છે તો હિંદીઓના દુખ સામે અખાડા કરશે ? તેમને જ્યારે ૩૫ દુખ આપતા ત્યારે આ દેશના જવાબદાર રાજકારી—લોરડ લેન્સડોન—અળબળી ઉઠ્યા હતા. હવે દરેકસવાલ સ્વરાજ્ય બોમ્બે છે એવું કહી જવાબદારીમાંથી ખસી શકાવું નથી. દરેકસવાલમાં જન મેલા, ઉછરેલા અને લાંબા વખત થયાં રહેલાને દેશનીકાલ કરે અને તે પોરચુ ગીઝની મદદથી ?—આ અસંત મોટા શુભ છે.

૩૧. બેઠવારે

ઉપરના ઠરાવને ટેકા આપતા. તેમણે પોતાના સાયલમાં જણાવ્યું કે આપણે "ચોર ચીફી" વડે જ દાખલ થઈ શકી એ એ શરમ ભરેલું કહેવાય. છઠ્ઠાંડની પ્રગ્ન ઉપર દરેકસવાલના હિંદી જેવું યુગરે તો બિંદીય સરકાર એ "નોન સેન્ટ" ૨૪ કલાકમાં અટકાવે, તો તેનાથી હિંદીઓની છુમ સામે કાન બંધ કરી કેમ બેસી શકાય ? અંગ્રેજ પ્રગ્ન ન્યાય આપવાને માટે પ્રખ્યાત છે તે ખ્યાતી હવે ક્યાં ગઈ ? બિંદીય પ્રગ્ન અંગ્રેજ રાજ્યમાં પણ જાપથી ન બેસી શકે તે તેના દરજ્જાને હાનીકર્તા છે.

મી. કુમે

એ જુજ પણ આકરા સંબોમાં બાપણ કરી દરાવને ટેકા દીધો. ત્યાર પછી સફ રેજેક્ટની આગેવાન બાબુ

મીસીસ ટેમ્પરે

તાળીઓ વચ્ચે બાપણ દરજ્જા. તેમણે કહ્યું કે કોમને તાળાની પ્રગ્ન કે તાળાની ગતિ તરીકે રાખવામાં આવે, અને શહેરી તરીકેના સાધારણ લોકો ન અપાય તેની સામે આપણે પ્રોટેસ્ટ કરવો જ જોઈએ. અમુક પ્રગ્ન કે બાબી (ઓ જાતી) ના પ્રતીનાથીઓ તરફથી જે કાયદા બંધાવા નથી તે તેમને કમ માન્ય હોય શકે ? કદાચનારા તરફ પોતાનો અવાજ નાખ

જાવવાને આતુર હોય છે. તેમને માટે કુએ દષ્ટ રાજ કરવું તે જુલમ છે. પ્રતિનીધિત્વના હક વગર વેશ ઉપરાવાવ નહીં. દરેક ચરચમાં અને ધાર્મિક સીદાતોના પ્રતીપાદનમાં અગ્રેજ પ્રજા 'તારા પાડોશીને તારીપેડે આંધ' એમ કહે છે પણ આ અધો દોગ છે. અગ રેજ આધના, જાપાન, વગેરે દેશોમાં શુ કરવાને જાય છે? જવાબમાં કહે છે કે 'સુધારો કરવને.' તેનો અર્થ કું કહું છું કે 'પેસે કમાવાને' બીજાના મોં માંથી રોટી લઇ લેવાનું આ શું ન મળ્યું? અંગ્રેજ-ગેરજ-પેસી પેસે. હાલે જીવે જો દોડી અંગ્રેજ રાજ્ય માં શા માટે નેકાની કમાણી કરી શકે નહીં? અજાત કરી શકે. આ દેશ રાજાજતાને માટે લહે છે. તેની પ્રજા ના સુલામીના દીવસો મવા. હવે અંગ રેજ પ્રજા બીજાને સુલામીમાં રાખવા જેવું નથી કરી શકતી. મને આ કસા વને ટેકા આપતાં ખરી ખુશલી થાય છે. વગેરે વગેરે.

મી. રોચે

હવેનો ટેકા આપતાં કહું કે અંગ્રેજ રાજ્ય થયા પછી લગાઇ પહેલાંની કાડ મારી નાખુક થરી જોતી હતી તે તો ન થયું પણ વધારે થઇ. (તે જોર વિસ્તારથી હાખલા સાથે જાળવ્યું કર્યું.) આની સામે લડતાં કેટલાંક પાયમાલ થઇ મવા. ચાર ને છ છ વખત જોલ મવા. અંગ્રેજોની નીરાધર હોવાથી દેરી દેરી મુશરન કરવા લાગ્યા. કેટલાંક છંદગી ના પશુ મવા. તેમની હાડમારી સીનમ છે. ટરાંસવાલમાં જ-પેસા વસેલા અને હજોલાને હોંદ દેશપાર કર્યા, બ્યા તેઓ દેશથી, રીત રીવાજ વીગેરેથી અજાન છે. તેઓ હોંદ વિષે ભુભેગના રાખ કરતાં વિશેષ જાણતા નથી. તેઓને તો ટરાંસ વાલ પોતાનો દેશ છે. વડી સરકાર આ મામલામાંથી નીકળી શકત. રકરાજ્ય આપુ' એટલે શું જવાપદારી આલી મહ? છતાંડતી પ્રજા સરચાતોની આવી એવકુરી સાંખી રહેશે? હવે શું રસ્તો કરવા તે અંગ્રીની સરકારે વીચર વાનું છે. યુનીઅન પાર્લામેન્ટ મળતાં પહેલાં જનરલ બેલા નીવેરા લાવશે એમ કું કહું છું અને નહીં તો આ સવાલ આપા દક્ષિણ આફ્રિકાનો થઇ પડશે. અને પછી રિયાત અસધારણ મંબીર થઇ પડશે. અને મી. બેલાને તેમજ કોલોની અને હોંદી સરકારને વધારે મોટા મ મલ,માં પડ્યું પડશે.

આદ પહેલો દગવ સરવનુમને પાસ થયો હતો.

ર. જી. ઠરાવ

રેવરડ એચ. મેરીસે નીચેનો કસાવ રજુ કર્યો :—

"ટરાંસવાલમાં અમારા વોટ વમરનાં દેશી બાઇઓ અને સહપ્રજાજન (દેલો સખલેકટસ)ની નાની કોમને ટરાંસવાલ ની સરકારના હાથે ખમવાં પડતાં કુખો અને જુલમમાં વચ્ચે પડ્યા આ મીટીંગ કોલોની ખાતાના પ્રધાનને આજ કરે છે; અને તે નામદારે ઉમરાવની સભામાં જણાવેલું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસેલા હોંદીઓને દેશપાર નહીં કરવામાં આવે એ તેમના બેલ, તથા આમની સભામાં કરનજ સીવીએ જણાવેલું કે ટરાંસવાલ માં હાલ પહેલાં વસી રહેલાં લોકોને સારી રીતે રાખવા જોઇએ એ બેલ ને યાદ આપે છે."

મી. બાર્ડવેલ એમ. પી.

એ ઉપરના કસાવને ટેકા આપતાં કહું કે જનરલ બેલા માટે અજાઉ કું સારો વિચાર ધરાવતો પણ કું વખતમાં મારે વિચાર બદલવો પડ્યો. હોંદની અશાંતી વિષે આપણે બહુ સાંભળીએ છીએ. ટરાંસવાલનો મામલો તે અશાંતી વધારે છે એટલુંજ નહીં પણ વાજખી સાખીત કરે છે. છતાંક રતતંતના માટે મશકૂર છે, પણ તેની રતતંતના વાવડા ઉપર આ કમે કાજ છે, આ જાળત મંબીર છે, અને મંબીરપણે પગલાં નહીં લેવાય તો પરીક્ષામ મંબીર આવશે. અંગ્રેજ તરીકે તમારી સમક્ષ ઉભો રહેતાં કું લાલુ' છું. હોંદી બાઇઓ અધમાણીક પણા ક અનીતીને માટે નહીં, પણ બદ નના રંગને વાંકે હલકા મળ્યા ને કુખો બોમને એ દરેક ગેરી પ્રજાના આજુપને સરખ ઉપજવનાર છે. મારો આ કસા વને સપુરણુ ટેકા છે

મી. જી. એમ. પારેએ ઉપરના કસાવ ને વિશેષ ટેકા આપ્યો, અને હોંદીઓને હોંદ દેશપાર કરવામાં આવે તે ઉપર સખા રીતઓ કરી.

સર રોબર્ટ વિલ્કિસને

પેનાના બાપચુમાં કહું કે મી. ચેંબરલેને નતાજમાં સતેપકારક નીવેરા આપ્યો તેમ ટરાંસવાલ પણ લાવી શકે છે. વડી અને હોંદ સરકારની સ્થિતિ જોઇને ટરાંસવાલની સરકારે કામ કરવાનું છે. વીગેરે હોંદને હરજ બખવડાની હરજ પાડી આપણે આપણી હરજમાં આખ મીંગાએ તે ટીપખાની હક છે. વિશેષ

આદ કસાવ સરવનુમને પાસ થયો હતો. ડી. જી. ઠરાવ

"હોંદી પ્રધાન તથા હોંદી સરકારને આ મીટીંગ માનપુરવક અમલ કરે છે કે ટરાંસવાલમાં જેઓ હાલજ વસી રહેલા છે તેમની સ્થિતિમાં વજુદદાર સુધારો કરવામાં ન આવે, અને હમીએ કન કાપદમાંથી હોંદને લખણ અપલાવ કાઢી નાખવામાં ન આવે આ સુધી અને તે સિવાય દક્ષિણ આફ્રિકાને વજુ રીર મીટીંગ મજુરો આપવાનું બંધ કરવાના પગલાં લેવાં જોઇએ."

મી. જી. એમ. આપરડે

નામપુરવાળા નેચનાલીસ્ટ આમેવાન મી. જી. એમ. આપરડેએ રજુ કર્યો, ને કહું કે ટરાંસવાલનો મામલો જોઇ મને એક દરદીનો કીસ્સો યાદ આવે છે. દરદીને દરની ડેવ હતી, વધે તે છોડી શેરી પીવા બળામણ કરી. દંદીએ લો ખન્ને પીવા માંડ્યું. આ બને છોડી વાઇનની બળામણ કરી પણ દરદીએ તો તણે પીવા માંડ્યું. અકરંસા થઇ ખાનારનો હાખલો આપ્યો. દક્ષિણ આફ્રિકાના જુલમ કરનારાની વરતણને ઉપ રનની સાથે સરખાવી તેમણે સાંભળના રાખોની મોટી હસાહસ વચ્ચે પોતાનું બાપચુ પુર કર્યું હતું.

મી. હરખરડ બેરો, તથા મી. કાદર બાઇએ કસાવને ટેકા આપ્યાબાદ તે સર વાનુમતે પસાર થયો હતો.

ક થા ઠરાવ

"ટરાંસવાલના બહાદુર બાઇઓ અને બહેનો જેઓ હોંદીઓને સુધારવા મળ્યા વગર માટે આ ઉમદા લડત ચલાવે છે તેમને આ મીટીંગ આજાર, લાખાશી, અને ઉત્તમનને સંદેશો મોકલે છે, અને ખાતરી આપે છે કે તમારાં સંકટો અને આપજોગમાં અમે અતઃકરણથી લામ લઇએ છીએ; ને મી. રીચની સાંખી મુલાકાત વખતે તેમના મારહત સંદેશો મોકલવા સુચવીએ છીએ."

જ. જી. વિપીનચંદ્ર લે ઠરાવ રજુ કરતાં કહું કે હરદ જખજ છે. હોંદની અશાંતી ની વાતો કરે છે પણ આવી વરતણકમાં અશાંતી કેમ દુર થાય? હચરને ઉપકાર કે આ મહાન લડતની સરકારી હોંદના એક ગ્રેજ પુત્ર મી. માંધી-પાસે છે, જે 'મરી રીચેલીકમ' અને શરીર બળની સામે અખાંડ અને અમર આત્મબળથી લડે છે. આત્મીક બળ હખર હરજે ચડી થાતું છે. (આ ઉપર તેઓ મળ્યા જુરજા થા બેલ્યા) ટરાં-વાલના દરેક હોંદી

હીંદુમંત્રમ, દરેકામીજમની કીર્તિ અમર કરે છે. મારા બહાદુર ભાઈઓ, નમે લોકો, અને તમારામાં કુખે સહન કરવાની વધારે તાકાત આનો, તમારે માટે અમે મમર છીએ. વીગેરે કહી કહીને મદદ આપવા બલામથુ કરી.

લાશા લજપતરાયે

કરાવના ટેકમાં કહ્યું કે—કરાવના સબ્જો કરાવની લાજપતરાયે બતાવવાને પુરતા નથી. આપણી લાજપતરાયે બતાવવાને શબ્દો નથી. તે બહાદુર દુકડીને માટે આપણે મમર છીએ. આ સલામતુ અર નીરાકણ હીંદમાં આવી શકે છે. હીંદમાં હીંદીને સત્તા હોય તો લેજરમેટીવ કાઉન્સિલની એક જ બેઠકમાં આખા સવામનો નીવેડો થઈ જઈ શકે છે. પણ અહીંસા! વીગેરે.

ઉપરના કરાવોની નકલો કોલોનીયલ પ્રધાન, હીંદી પ્રધાન, તથા ટ્રાંસવાલ બિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનને મોકલવાનો છઠ્ઠો ઠાંવ મી. દેવગાદુ (ગોઆ નીક)ની દરખાસ્ત તથા મુખ્યમંત્રી પારસી સોલીસિટર મી. મુસના ટેકાથી પાસ થયે હતો.

અતની હીંદમંત્ર કરનારી વેલંડીયર દુકડીના મેબરે મીસીસ કુખે, મીસીસ પોલાક, મીસ બેનેટ, મીસ પોલાક, મીસ હાઉસ, મીસ વીન્ટર બેટમ, મી. સુરેશ બોઝ, મી. હેરાલ્ડ ચીસમેન, મી. હુસેન દાવુદ તથા મી. સી. કે. ગાધી વગેરેએ મીટીંગ ફોરમમાં કરવામાં મી. રીચને ખુબ મદદ કરી હતી. તેઓમાંથી મીસીસ કુખે, મીસીસ પોલાક, મીસ બેનેટ, વગેરે ઉપ રાજ્યની પેટી સભામાં લઈને જ્યાં હતાં, અને એક સારી જેવી રકમ એકઠી થઈ હતી. બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

સર મેચરેજ બાવનગરીએ કારાની નકલો મોકલતાં લોરડ કરીયુ અને લોરડ મેચરેજીયર કાજીયા લખ્યા છે.

ના. માયકવાડ સરકાર પેતાની મુસા ફરી દરમિયાન બધારે વાનકુવરમાં હતાં ત્યારે તેમને એક માનપત્ર આપવા ત્યાંના હીંદી વસનારાઓ તરફથી એક મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. માનપત્રમાં ના. માયકવાડના રાજકારોબારની તારીફ કરવામાં આવેલી હતી, જેનો તેમણે ખટતો જવાબ આપ્યો હતો. હાજર બનારાઓમાં ૨૦૦ જેટલા વડેદાના વતની હતા.

જોહાન્સમરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

સોમવાર

જુહાપુર

‘રાંડ કેલીમેલે’ એક ફકરો છે. તેમાં જણાવે છે કે ‘આમેવાનો પરમીટ લઈ બેઠા છે પણ તે વાત તેઓએ કુપાવી છે. સલામતુ-લગભગ પડી લાગ્યું છે ને જુડી પરમીટનું પણ બંધ થયું છે.’ આ માત્ર જુહાપુરની ને ઉદ્ધતાઈની વારતા છે. આગેવાન પરમીટ લઈને બેઠા નથી એ કું ખાસ જાણું છું. મી. કાજીયા, મી. ફેનસી, પ્રમામ સાહેબ, મી. કુવાડીયા, મી. અસ્વાથ, મી. નગદી, મી. તાલુક, મી. સોરામજી વિગેરે હજુ બેઠેલા છે. તેમાં ના ફેટલાક જેલમાં છે. જે જેલમાં નથી તે લડતની દેખરેખ રાખી રહેલા છે. જે પડી ગયેલા છે તેનાં નામ કામથી અમળ્યાં નથી. પણ લોકોને બતાવવા ખાતર ઉપરનો ફકરો જાણો છે. જો સરકારમાં દમ હોય તો બલે જેણે ડુપ્લીકેટ કદાવ્યાં હોય તેનાં નામ બહાર પાડે. મી. જોસફ રાયપન તે જેલમાં પોકારી રહ્યા છે કે લડન લડવી. મી. હાઉસ મહમદ તેમજ મી. ફત્તમજીયે સરકારને શરણુ થવાનું કહેણું નથી મોકલ્યું. બહી સરકાર હમણાં માણસોને પકડતી નથી તેમાં સલ્કમ્બી શું કરે? વખત આવ્યે પરાણે પકડાવાની પણ મુક્તિ કરશે.

મી. ઇરાબાકનો કેસ

મી. ઇરાબાકના દીકરાના કેસમાં માલમેટે વિરુદ્ધ કારાવ આપ્યો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે માત્ર બે રકમના બાળક ને સાર કાયદામાં બચાવ છે. એક તો જે કાયદા અમલમાં આવવાની તારિખે ત્રીસવાલમાં હતા તે, ને બીજા જે ત્રીસ વાલમાં જન્મ્યા હોય તે. મી. ઇરાબાકનો દીકરો હીંદુસ્તાનમાં જન્મેલ છે ને કાયદા પછી આવ્યો એટલે તેનો બચાવ નથી. વળી મી. ઇરાબાકની પરમીટ. તેનો તો ઉપયોગ થઈ ચુક્યો એટલે તે ઉપરથી પણ ઇરાકાનો બચાવ ન થાય. ઇરાકાનું નામ રજીસ્ટરમાં છે તે વગર કામનું છે. એટલે ઇરાકાને હાપર થવનો દુકમ કર્યો છે. આ કેસ સુપ્રીમ કોર્ટમાં જવાનો છે તેથી હાપર થવાનો દુકમ મુલતવ્યો છે.

સત્યાગ્રહી તે કેવા?

મી. નચુપતી તથા મી. ગોવોંદસામી જે વીરીનીર્મિતમાં પકડાએલા તેનો કેસ મુખ્યતરી રહેતાં તે કારમપર આવેલા. તેને વળાવવા બધા રહેવાસી જતા હતા. આ જવાનોને વીરીનીર્મિતની ત્રેન લેવાની હતી. વખત ડુંકો રહ્યો તેથી બધાને હોઠનું પડ્યું. પોતે સફૂથી પહેલા દોડીને પાલતી ગાડીમાં બેસી ‘વા. આમ જેલ જવાનો ઉત્સાહ તેઓએ બતાવ્યો. તેઓ ને હાપરનો દુકમ થયો છે. ક્યાં મોકલવા તે નકી નથી તેથી પાછા ઊડ્યા છે.

એક વિષે

આ વેગા બેઠમાં એક બહીઆળ આવ્યું છે. મોકલનાર ડરખતના મી. એ. જી. દીપનીસ છે. મી. આમદ અને મી. ઇરમાલક લખે છે કે નીચેના બાધ ઓએ અરમીલોથી જે સામાન વિષે કું લખી ગયે છું તે મોકલેલો:— મેસરસ અહમદ અને ઇરમાલક વટાણા યુ. ૧ રા. ૨૦૩, કમલ ના. ૨; મી. ઇરમાલક મુસાજી આલુ બા. ૧ રા. ૧૫૦; મી. ઇ. ઇ. બાવાત ફલાનલેટ; મેસરસ હાજીય મુસા એન્ડ બ્રધર કમલ ના. ૨; મી. બીમાબાઈ દેસાઈ સમીસ ના. ૧; મી. કાસમ તહમજી ફલાનલેટ વા. ૨૦; મી. હુસેન ફકીર મુર મન સમીસ ના. ૧; મી. જોહાનીસ ઇરીયાન કમલ ના. ૨; મી. હીપ નાગજી બીનીસ રા. ૧૮; મી. મુલામ સાંખી હા. મામદ અલી ફલાનલેટ વા. ૧૫; મી. રામસામી મધરાજી કમલ ના. ૧. મી. કે. એન. બમત પોરટ કલ્લીયા એથથી લખે છે કે લાંબો સામાન મોકલનાર વેદ ધરમ સભા હતી. જુદા જુદા મેબરોએ સામાન આપેલો. ખાવાના સામાનને સાર તે રેલ ખર્ચ બચાવવા શકડા પૈસા જોહાન્સમરમના વેપારીને મોકલવા માગે છે.

મી. રામહોદરી

તે પોતાની ઓરતની બીમારીનો તાર માળવાથી તે એકદમ કરબન ઉપડી ગયા છે. તેમણે કારમમાં બહુ સરસ ક.મ કર્યું છે.

કેપ્ટન ચતરજી ન.મતા બ.માળીએ કાંસમાં હવાઈ વહાણમાં ઉડવાનો પ્રયોગ કરી બતાવ્યો હતો. બાધી કલકત્તાના જાપાઓમાં તેનો ફેરો પ્રથમ કરવામાં આવ્યો છે. એણે કહેવામાં આવેલ છે કે આહામ ંહાઈટ સાથે તે રોજ હવાઈ મુસાફરી કરે છે.

‘એમ્પાયર રીવ્યુ’ માં હીંદી વેપારો સામે ટીકા

દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી વતી મી. કીચનેર જવાબ

વિલાયતના ‘એમ્પાયર રીવ્યુ’ નામના પ્રખ્યાત મસીક ચોપાનીયામાં મી. રોજ નામના એક ગોરાએ ‘કેપ ટાઇમ્સ’ માં કરેલી ટીકાઓ જાપાદ છે. તેનો રદીઓ આપતાં મી. રીચ તેજ જાપામાં લખે છે કે:—

કલેરમાઉટ (કેપ કોલોની) ના કુલ ૬૪ વેપારીઓમાં ૪૨ એશિયાઈ વેપારી હોય, એટલે કોલોનીનો વેપાર એશિયાના લોકોના હાથમાં ચાલ્યો જાય છે, એમ ભડકવાની જરૂર નથી. આ આંકડા સાચા છે એ માનીએ તો ‘પશુ એટલું’ તો ખરું કે હીંદી વેપારીઓ ખરીબ અને રાંક મોકોની જરૂરીયાતો પુરી પાડે છે; અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં સાધારણ મોઢી ખાનાની જગ્યા સાંચવે છે.

સુચરી જેવો ધંધો, કે જેમાં સ્વચ્છતા ની ખાસ અમલ હોય, તે ‘પશુ એશિયા’ ના લોકોના હાથમાં ચાલ્યો જાય છે, એમ મી. રોજ બળાપો કરે છે. તે ધંધામાં સ્વચ્છતાની બહુ જરૂર છે, એ બરોબર, ‘પશુ બમુક આખા’ દેશપર અસ્વચ્છતાનો આરોપ હજી કોઈ સાબીત કરી શક્યું નથી. કોઈ દેશના લોક—યુરોપના લોક ‘પશુ સ્વચ્છતાનું’ ઘર થઈ બેઠા હોય એવું કંઈ નથી. સુચરી અને સુચરની દુકાનો માટે આ દેશમાં (વિલાયત માં) ‘પશુ સખત ટીકાઓ’ થઈ છે. સુસ લખાનેનો માટેનું મેસ્ટ હવાલ થએલું હોયું જોઈએ તથા તેને સ્વચ્છ અને નાપાક ન થાય એમ રાખવું જોઈએ છે. કેપ કોલોની કે બીજી કોઈ જગ્યાએ જે સ્વચ્છતાના નિયમનો તેમાં અંગ થતો હોય તો તેનો પ્રજાજ્ઞ યોગ્ય ધારાઓ તથા ખારીક તપાસથી થઈ શકે છે. મી. રોજે સાચું રહેલું જોઈએ કે તેનો પોષાર રખેને વેપારની અદેખાઈ અથવા કોમી દુરમનાવટના ઉભરા હોય એવું દેખાઈ આવે નહીં. લાઇસેન્સ નવાં આપવાં, બહાલી આપવાં કે કાઢના નામપર કરી આપવાં તે ડીલરસ લાઇસેન્સીસ હાથમાં રહે થાય છે. અને તે કાપદાનો અમલ ગોરા લોકોની એક બેરડ વડે થાય છે. હીંદી હરીદાશુનું મુજબ હિંદી નાખવાને એ કાપદાનો અમલ વરસો થઈ થતો

આવ્યો છે. લાઇસેન્સ તાબું ન કરી આપવાના કારણસર જુના જુના વેપારીઓ ને તેઓના વેપાર બંધ કરવા પડેલ છે. એક એવો ‘પશુ આરોપ’ મુકવામાં આવ્યો છે કે: “કેપકોળી ધંધો કરી કમાઈ ખાનારા, તથા અવિધ્યમાં લાયક પ્રજા અને એવાં બાળબચ્ચાને ઉછેરનારા લોકોને હાલી તેની જગ્યાએ પરદેશીઓ આવી બસાયા છે, કે જેઓ સંસ્થાનના નિભાવમાં જરાએ લાજ લેનારા નથી તેમજ તેની જાતી ખારતથી લાયક શહેરી ‘પશુ કદી બનનારા નથી.” ‘પશુ આ “નકામાં” હીંદીઓએજ નાતાલને દિવાળીમાંથી બચાવેલ છે. હીંદી વેપારી, ખેડુન, વેટર, રસ્તાઓમાં કાકુ કાઢનાર એ બધા કેપકોળી ધંધો નથી કરતા એમ લાગ્યેજ કદી લકાય. આ લોકો ‘પશુ બાળબચ્ચાં પાળે પેપે છે. તેઓ સંસ્થાનના શહેરી નથી બનતા તે ખરી વાત છે; ‘પશુ તેનું’ કારણ એજ કે તેઓને શહેરી બનતા અટકારવામાં આવે છે. હીંદી બાળકોને કેળવણી બહુ થોડી આપવા દેવામાં આવે છે. હીંદી માળાપો ને પોતાના છોકરાને તેથી વધારે કેળવણી આપવી હોય તો દેડ અહીં (વિલાયત) સુધી તેઓને મોકલવા પડે છે. હીંદી જુવાનીવાઓ અહીંથી ખારીસ્ટર કે ડાહટર થઈને તેઓને ઘેર જાય ત્યારે ત્યાં—તેઓ ની જન્મભૂમિમાં—તેઓને હલકા લોકોની દારનાજ ગણવામાં આવે છે. તે લોકો સામે અટકાયતો મુકીને ‘પશુ કહેવું’ કે તેઓ કાં કેપકોળી બનતા નથી, એ ખરે ખર ઉદારપણું નહીં કહેવાય. વળી બ્રિટીશ સંસ્થાનમાં જન્મેલી અથવા તો રહેવાને હકકાર થએલ બ્રિટીશ પ્રજાને પરદેશી કહેવી તે તો પરદેશી ‘જાનનો’ અર્થ ન સમજવા સરખું છે. સંસ્થાન ના નિભાવની બાબતમાં નાતાલના હીંદી ઝોને બધાની સાથે કર બરવો પડે છે, એટલુંજ નહીં ‘પશુ તે ઉપરાંત તેઓને ખાસ કર બરવો પડે છે. વળી મી. રોજ કહે છે કે: “હીંદી લોકોના ધસારા સામે જે અશુભ છે તે માત્ર આપ સલામતી બળવવાના કુદરતી સ્વાભિમાન ને લીધે પેદા થયેલો છે.” ‘પશુ હીંદી લોકોએ ધસારો કર્યો છે એ વાતજ પાયા વિનાની છે. હીંદીઓનો મોટો કારણ તો નાતાલના લાલ માટે નાતાલ સરકારેજ બોલાવેલ છે. અને હાલના આંકડાઓ બતાવી આપે છે કે હીંદી વસ્તીમાં લગ્ન લગ્ન બીલકુલ વધારો થયો નથી. ‘આપ સલામતીના સ્વાભિમાન’ વાળી વસ્તીનું ક

નાતાલને કંઈ શેક્ષ આપતી નથી. એ વાક્ય બહુ બળીતું થઈ ગયું છે અને હાલમાં ચાલતાં તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. નાતાલ જાતીઅભિમાનવાળું હશે, ‘પશુ તે જરા વધારે શહેનશાહતાના અભિમાનવાળું નથી તે ખેંચી વાત છે.

હીંદી વેપારીઓપર હુમલો

નાતાલના એક ઉમેદવારની બકાઈ

જુલુલેડના માજી ચીફ કમિશનર સર ચારલ્સ સોન્ડરસે તા. ૧૮ મી અગસ્ટે માલવરન ખાને હીંદી સરાલપર એક ભાષણ આપ્યું હતું તેમાં તેમણે હીંદી વેપારીઓની નીચે મુજબ સખત ટીકાઓ કરી હતી:—

હીંદી ગીરમીટીયાને સવાલ તે એક નાતાલનો મોટો સવાલ થઈ પડેલ છે. તેનો નિવેડો લાવવાની દૃઢ તરફેણમાં છું. ‘પશુ તેમાં બધા પક્ષને ન્યાય થાય એ સંબાળવાનું છે. એ સુલવાનું’ નથી કે નાતાલના ‘પશુ ઉદ્યોગોનો’ આધાર આ ગીરમીટીયા મજૂરો ઉપર છે. એટલુંજ નહીં ‘પશુ તેની ચરખાત ‘પશુ મજૂરો સદાય પુરા પાડવામાં આવશે એવા ભરોસા પર થયેલી. આ ઉદ્યોગો ઉપર કોલોની નહીં રહેલ છે એ ‘પશુ આપણે’ કયુસ કરવું જોઈએ. એટલે એકદમ તે ઉદ્યોગો તોડી ન અવધી નાતાલને અલંત વુકસાન થાય. ધણી ગોરાઓ તેમાં શુભરો કરે છે તે રજાગી પડે. આ સવાલને બહુજ સંબાળથી હાથમાં લેવાનો છે, અને આતે મજૂરો બંધ કરવા એમાં તો શક નહીં. ‘પશુ આ સર્વોક્ષમાં એક વધારે જાળીર વાત છે તે આરખ વેપારીઓની છે. અને તેનો તો વચર દીલે પ્રલાજ કરવો જોઈએ. આ લોકો આ દેશને શું કામ ના છે તે સમજાવું નથી. તેઓએ ધણે બાજે ગીરમીટમાં મજૂરી ‘પશુ નથી કરી હોતી. માત્ર આ દેશનો કસ સુસવાને તેઓ અહીં આવ્યા છે. અને જે જે ધંધામાં તેઓ પેસે છે તે તેમાંથી ધણી ગોરાઓને પોતાની શેજ કમાતા અટકાવી દે છે. તે લોકો આ દેશના શયજાર રૂપ હોય એવું ‘પશુ કંઈ નથી. તેમકે જે જે ગામમાં તેઓ વસ્યા છે તે તે ગામને તેઓનાં મંદા જ પડાંથી બીલામણું કરી મુક્યાં છે. આ લોકોનો એકદમ નિકાલ આપવો એવો મારો મત છે. આપણે

આપણી પોતાની અને આપણી પાછળના જોતી સલામતી જાળવવાની છે. આર્ય વેપારીઓને માથે આ દેશની હાલની તથા ભવિષ્યની દશા માટે કશી જવાબદારી નહીં મળે.

આ સંબંધમાં હું પ્રમાણીકપણે દાવો કરી શકું છું કે હુલુલે'ડમાંથી હોદ્દી વેપારીઓને દુર રાખવામાં મારા જોડાણે કંઈક નહીં હોય. ઘણાં વરસ સુધી લાઇ સેન્સની સજા મારા હાથમાં રહેલી. અને મારા અમલની ફરમીયાન કોઇ પણ હોદ્દી ને લાઇસેન્સ મેળવવા દીધા નથી. જે કે હું તેમ કરું તે મને કોઇ પુછતાર નહીં હોય. હુલુલે'ડમાં જેમ બની શકે તેમ બહોળું કેમ ન બની શકે? આમાં કોઇને અન્યાય ન થાય તે જોવાનું છે. છતાં તેનો જેમ અને તેમ રહોલો હોયે લાવવો તે જરૂરનું છે.

કેપટાઉનના હોદ્દીઓનું એડમીનીસ્ટ્રેટરને માનપત્ર

ઇમ્પીરિયલ કાઉન્સિલ ઓફ મેનેજમેન્ટ તારીખ

કેપટા કોલોનીઅલ સેક્રેટરી યુનિયન નીચે લાંના ઓમીનીસ્ટ્રેટર નિમાવાથી કેપટાઉનની હોદ્દી કામના આગેવાને એ તેને નીચે મુજબ માનપત્ર આપ્યું છે:—

“ધી કોન્ટ્રેબલ નીકલસ ફેરેટીક ડી વાલ એસ્કવાયર, દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનિયનના કેપ સરચાનના કારકારી જોડ,

“આપ નામદારને રોચન થાય જે, અમે નીચે સહી કરનારા કેપની હોદ્દી કામના પ્રતિનિધિઓ તથા સિટીસ હાઉ અન લીમિટ્ડ હોદ્દીઓ આપ નામદારને આ હવાકાતા પહેલા કારભારી નીમાવાની તકે માન પુરવક મુજારકાદી આપવા માગીએ છીએ.

“કેપ સરકારના કોલોનીઅલ સેક્રેટરી તરીકે તમારા હાથ તથા ઇમ્પીરિયલ કાઉન્સિલ નો અમલ ન્યાય બરેલો અને તદન અપક્ષપાતપણે ચલેલો છે. જે જે આપત તમારી પાસે રજુ થએલ તે તેમાં ખર્ચા પહેલે તદન સંતોષ મળે એવો હોયે કરવામાં આવ્યો છે.

“અમને કહાના આભાર તથા મુકતાર તમારા નિષ્ઠાપાતી અને ઉદાર અમલ માટે આ વેગાએ અમે તમારે ઉપકાર આપીએ છીએ. તમારા કારભારના વિષય

કર્વમાં તમને કોઇ મળે એવું હવેલીએ છીએ; અને ખાતો રાખીએ છીએ કે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી તરીકે દર્શાવેલું વલણ આપની હાલની કારકારદીમાં પણ જાળવી રાખવામાં આવશે.

“(તહીઓ.) મેસરસ આદમ એમ ઇ. ગ્રામ પ્રમુખ ધિ. ઇ. લીમ, એમ વીતુસ વાઇસ પ્રેસીડેન્ટ ધિ. ઇ. લીમ, એ. કદર સેક્રેટરી ધિ. ઇ. લીમ અને પ્રમુખ મહેલુખીયા દસ્તામીક સોસાયટી, એમ. જમાલ વાઇસ પ્રેસીડેન્ટ દસ્તામીક સોસાયટી, ઇ. ડી. બુલી સેક્રેટરી દસ્તામીક સોસાયટી, જે. અબ્દુલ મદદનીશ સેક્રેટરી ઇ. સોસાયટી, હુમેનખીયા મદદમ ત્રેકરર ઇ. સોસાયટી, પી. એ. જોશી સેક્રેટરી યુનાઇટેડ હોદ્દી એસેસીએસન, એસ. એ. આખીન, હમુસ ઉમર અને અબ્દુલમાન બાલા.”

એવું જણાવવામાં આવે છે કે માન પત્રને તેમાં આગાના તજ મહેલનો દેખાર આપી બહુ જામકાદર ખતાવવામાં આવ્યું હતું.

મી. ડી. વાલનો જવાબ

મી. ડી. વાલે જવાબમાં કહ્યું કે:— “માનપત્ર અને તેમાં બતાવેલી લાગણી થી હું બહુ આભારી થયો છું. કેપટા પ્રધાન તરીકે તમારા સંબંધી કાવલાનો અમલ પાકામેટે તે મહત્તી વખતે રાખેલી તેમ મુજબજ એ કરેલો છે; અને હું જાણીને ખરેખર બહુજ ખુશી થયો છું કે તે કાવલાના મારા કારેખાર તથાના અમલથી તમને સંતોષ થયો છે એમ તમને લાગે છે. મારા હાલના કારેખાર સંબંધમાં, અને અમલનાં જેવું જ વલણ મારે રાખવું એવી લાગણી સંબંધમાં હું એટલું જ કહી શકીશ કે મારી લાગણી અમલ હતી તેવીજ તમારી કામ તરફ રહેશે, અને જ્યાં સુધી હું એડમીનીસ્ટ્રેટર હોઉશ ત્યાં સુધી ના. કીંગની પ્રમુખને, કોઇપણ જાતના તકરાર વગર, એક સરખો ન્યાય આપીશ. ફરીથી હું માનપત્ર માટે બહુ આભાર માનું છું.”

ત્યારબાદ કેપ્ટેઇન પક્ષે કંઈક હતું.

કેપટાઉન એક રિસનના ઉમેદવાર મી. કનોમહામે જણવ્યું હતું કે માણસાઇ કારણ સારંગ ગીરમીડીઆ મજુરી દમેશને માટે ખર્ચ થી જોડાયે, જે હોદ્દી મજુરને આદી લાવેલો હોય તે પછી તેને કાઢી મુકવો એ માલસંપત્તી

કેપમાં હોદ્દી સામે ધરખરો

સીટી કાઉન્સિલનો જુલમ

સંખ્યાત્મક અંશઓ આપવી

તા. ૨૬મી આગસ્ટના કેપટાઉનના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે:—

વેપારી લાઇસેન્સ માટેની હોદ્દીઓની સંખ્યાત્મક અંશઓ અટકાવવાનો હવાય કાઉન્સિલમાં પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

રટર ઉમેરે છે કે આ પમહું હાથમાં એશીઆટીક નિર્ણય ચાલી રહેલી ચળવળનું પરિણામ છે.

મી. હુસેન દાહુદ ડરખનમાં

મી. હુસેન કેનીલવરથ કેસનમાં મળા રવિવારે બેરોરેડરખન આવી પહોંચ્યા છે.

તેમને લેવાને મોટી સંખ્યામાં માણસો પોઇન્ટપર એકઠા થયા હતાં. સહુમાં મી.

હુસેનને મળવા ઉત્સાહ દેખાઇ રહ્યો હતો. મી. હુસેન રડીમર હાથથી હિતપૂર્વ પછી

જાહેર મળ્યા. અને મી. હાઉડ મદમદે આગળથી તક્યાર રખ વેલી ૪ દરામગાદી

એમાં ખર્ચા બાઇઓ સાર્થે પ્રગિલા તેમના મકાનપર મળ્યા. લાં સહુને આ નસ્તો

આપ્યા પછી મી. હાઉડ મદમદને મુજારક આદી દેનારાં તથા મી. હુસેનને તાંદુરતી

ચાહનારાં કેટલાંક બાવલો થયાં હતાં. મોલવી સાહેબ અહમદ હયાલીમ સીત્તલી,

મોલવી સાહેબ ફતેહ મદમદ, મી. ઓસમાન અહમદ એન્ડી, મી. વાહેદ વગેરેએ દુવા

તથા નસીહતનાં બાવલો આપ્યાં હતાં. મી. હુસેને નખાળી તખીવતને લીધે

ચેકા શબ્દોમાં સહુ હાજરીન બાઇઓનો પોતાને આપેલા માન માટે ઉપકાર માંગ્યો,

અને ફરી પોતાના બાઇઓને જોઇ શકવા માટે ખુદના સુકરીવાના અઢા કર્યો, તથા

પોતાની તખીવત સુધરી પાછા હુવત અબ્બાસમાં સમાવેલ ચક જવા તથા લાઇ

ઓની સેવા કરવા આવેલ ખતાવી સર પછી તક્યાર રાખેલી દરામ ગાદીઓમાં

સહુ રહેરમાં રિદય થયા હતા.

હમોદોયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

જોહાન્સબર્ગના હોંદુ બાઇઓ ને વિનંતિ

તા. ૨૮ મીએ હમોદોયા ઇસ્લામીક સોસાયટીના હોદ્દામાં બે વાગે હમોદોયા મદરેસાનો જલસો મી. મહમદ ઇબ્રાહીમ પટેલના ઓકરા ઇસ્માઇલે કલામે શરીફ ખાતમ કરેલો હોવાથી મુઆ રકબાદી આપવાને મળ્યો હતો. હોલ સરતાજનોથી બરાબ મળ્યો હતો. પ્રમુખ સ્થાન મવલાના મોલવી સહયદ અહમદ ખાન સાહેબને આપવામાં આવ્યું હતું. શરૂઆતમાં મોલવી સાહેબે ઇસ્લામી હકુક અને અમાનતપર જવાબુ વાઅઝસરીફ કરાવી. મી. મુસા ઇબ્રાહીમ પટેલના ફરજી ઇસ્માઇલે ખુશ હલ્દાનથી કલામે શરીફની આશતો પડી સંભળાવી હતી. બીજા પક્ષ કંઈક ઓકરાઓએ આવતો પડી હતી. મી. હમીદ મોટનનાં ફરજીએ ખુશ હલ્દાનથી અરબી તેમજ ઉર્દુ કુસીદા પડી સંભળાવ્યા હતા. બાદ ચેરમેન સાહેબે જવાબુથી ઇબ્રાહીમ મુજ રમીપર તેમજ માબાપની ઓકરાઓ પ્રત્યે ની ફરજપર બાપજી આપ્યું હતું, અને મી. મુસા ઇબ્રાહીમ પટેલને તેમના ફરજીની ચાકાકીપર મુખારકબાદી આપી હતી. ઇમામ સહેજ અગદુલ કાદર ખાવા ઝીરે ઇલમપર જવાબુ વીવેચન કરી મુસલમાનોને પોતાનાં અગ્યાઓને ઇલમ પકારવાપર અપીલ કરી હતી, અને મી. મુસા ઇબ્રાહીમ પટેલને સોસાયટી તરફથી મુખારકબાદી આપી હતી. તેમજ મવલા ના મોલવી અહમદ સીમલમી સાહેબે ઓકરાઓ પાછળ લીધેલી કાશીપતી તારીફ કરી હતી. વળતો જવાબ મી. મુસા ઇબ્રાહીમ પટેલ તરફથી વાળતાં મોલવી સાહેબે સોસાયટીનો તેમજ હાજરીનો આભાર માન્યો હતો, અને સોસાયટીને પા. ૧ બેટ આપ્યો હતો જે આભાર સાથે સ્વીકાર્યો હતો. બાદ મેસરસ ઇબ્રાહીમ કુવાડીઆ, બો દુસેન દાવજી માલ તરફથી વંખતને અનુકરણ ઉપજા વિષય પર બાપજી થયાં હતાં. મોલવી સાહેબ ને મી. મુસા ઇબ્રાહીમ પટેલ તરફથી એક ઉમદા શાઝ અને બીજી કપડાં બેટો આપવામાં આવી હતી. અને મદરેસાનાં ઓકરાઓને મોલવી સાહેબના હાથે છનામે વહેંચવામાં અગ્યા બાદ પાન મુજાજ અને શીરની જઇ મેજાસરકો સ્વામગ પાંચ વાગે અરખારા થયો હતો.

આપજી આર્ય સનાતન ધર્મમાં ધણી પ્રાચીન કાળથી વેદના આધારે મનુષ્ય દેહને જામીદાહ કરવાનો પવિત્ર નિયમ છે. અને તે પ્રમાણે પોતાની માતૃભૂમી ભારત વર્ષમાં તો સહાએ પરંપરાથી ચાલુ છે. પણ કેટલાક આપજી આર્ય બંધુઓ હોંદુ અહારના મુલકો જેવા કે આરિષ્ટા, અમે રિષ્ટા, ચીન, જાપાન, અરબસ્થાન, મોરીસ, માડાગસ્કર વિગેરેમાં પોતાના ધંધા અરથે ધણો વખત નિવાસ કરી રહ્યા છે, ને રહે છે. પરંતુ નિમીત કાળે મોતના સપાટામાંથી કેાઇ પણ પ્રાણી બચતું નથી, ત્યારે તેજ સમયમાં આવા દુરના દેશોમાં કેટલીક જગ્યાએ યુરોપીયન રાજ્ય કતમિ અને સીદી લોકો વિગેરે બીજાઓ લુપ્તીદાહ કરે છે. એટલે હોંદુઓના અગ્નીદાહ માટે તેઓ દરકાર કરતા નથી. તો પણ અગ્નીદાહ કરવાના રમસાનો આપજી હોંદુ બાઇઓએ દરેકે દરેક જગ્યા એ મેળવ્યા છે. કેપટાઉન, ડરબન, કેલા બોઆમે વિગેરે ધણી જગ્યાએ છે. વળી આજથી આશરે ૫૬૨ વરસ ઉપર આજ ટરાંસવાલના પ્રીટોરીઆ સહેરમાં એક જીવન યુજરાતી હોંદુનું મૃત્યુ થયું તે વખતમાં અત્રેના પોતાની કામમાં આમળ પડતો કામ લેનાર મરહુમ મી. ઉજમશી મુળજી શેઠે માનવંતા પ્રેસીડેંટ કઠગરને પોતાની કામવગ લગાડી ધણું સમજાવી મરનારના શબને અગ્નીદાહ કરાવ્યો. અને તેજ પ્રમાણે પછીથી બીજા યમોને પણ અગ્નીદાહ કરવા માટે એલાઇદી ધર્મીદા બૂમી તરીકે રમસાન મેળવ્યું. ત્યાર પછી યત ૧૬૦૫ની સાલમાં તે રમસાનને ફરજી દીન પતરાં (વિગેરે) કમપાઉન્ડ અત્રેના ધર્મીદા અને ક્યાળુ મી. નારજીદાસ વીકલદાસ કમણીવાએ પોતાના એકલાના પદરથી પાઉન્ડ ૫૦ મી ૧૦ ને આગરે ખરચીને બાંધ્યું જેનો અમુલ્ય લાભ આજે પ્રીટોરીઆમાં રહેતા સરવે હોંદુ બાઇઓ લીએ છે. તેજ મહક આ એકલાજ સહેરે જોહાન્સબર્ગ રહેનારા હર હમેક એ દાખરને આશરે હોંદુ બાઇઓ છે છતાં અગ્નીદાહ કરવાનું રમસાન ઉજ નહો. અને અકાળ મૃત્યુ ના ભેગ થનાર હોંદુ બાઇઓને બીજા ધરમેની માફક લુપ્તીદાહ મળે છે એ કેટલું શ્રેયનીય છે. માટે અમે નીચે સહી કરનારાઓ અત્રેના રહેનારા- દરેકે

દરેક હોંદુ બાઇઓને નમ્ર વિનંતિ કરીએ છીએ કે પ્રીટોરીઆમાં જેમ મરહુમ શેઠ ઉજમશીએ અમામ મહેનત લઇ પુનઃ કામ કર્યું, તેજ માફક જોહાન્સબર્ગ ખાતે કેટલાક આગેવાન હોંદુ બાઇઓ આણું સસ ધર્મનું કામ શું પોતાની ઉપર નહીં ઉપાડી લીએ? અને બનતી તરારથી અત્રેની સરકાર પાસેથી રમસાન ની ધર્મીદા જગ્યા મેળવી પોતાના પુરાણુ ને પવિત્ર ધરમ અને જ્ઞાતી બંધુઓને માટે આટલું પરમારથનું કામ શું નહીં કરશે? અને કરશે તો તે કાંઈ અકુળ જનાર છે? હજુ આ વખત છે. પછી ત્યારે યુનિયનનો અમલ થઇ જશે ત્યારે અને ના જોરાઓ આના આપજી હોંદુ બાઇઓના પવિત્ર કામની બીલકુલ દાદ સાંભળશે નહીં માટે એક ધડીની પણ દીઝ અને આળસ નહીં કરતાં રમસાનની જગ્યા મેળવી આપજી પવિત્ર આરવ વેરેકલ ધરમનું ખરું નીશાન રાખો તો ઇશ્વર આપજી જમ કરશે. તથાસ્તુ

(સહીઓ) C. P. Lucheram
V. D. Maharaj
C. Kevlram
Gokaldas Kanji Patel,
મણીલાઇ એ. દેસાઇ,
મકનજી કુમલ ખાસ્તર,
ખત્રી જોષાળ બગવાન, હરતે
વલસ જમા,
કલ્યાણ લખુ દરજી,
મનજી નથુલાઇ વેસાણી.

જોહાન્સબર્ગ, તા. ૨૯-૮-૧૯૧૦.

નાદારી કાર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેચીનીયક એગ્રેટમાંથી)

ન્યુ હોલીક્રના કુલાનકાર અલાહનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા ૨૭ મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

ડરબનના વેપારી એમ. સી. કમરૂદીન ની નાદાર મીલકતના સબ ધર્મ પહેલી વહેચણીના બાંકિયા સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્તર આગળ રજુ થયા છે, જ્યાં તે તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શબ્દ સમજો તેો તેમના પત્રો ઉપર દુરુદ્ધ ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

1. કાનગી બેઠન બાલુએ લખ્યું.
2. અક્ષર મામા સાહીબી લખવા.
3. નામ તથા કેટલાક બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ પણ અમારી ભણે સાર.
4. મંગલવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ લખાણો તેજ અગાધીયામાં દાખલ કરી શકાયો.
5. રા. હરદાં ચરચાપત્રો બનવી સખવા અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અમે જવાબ નથી.
6. લખાણ હમેશાં દુકાં અને સુસાર કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

“મ. અ.”—નનામા કાગળ પર ધ્યાન આપવામાં આવતું નથી.

“એક મુસલમાન”—સરકાર સોસાયટી ના કારેબારીને લખો.

અ. ઇ. ઓ.

સત્યાગ્રહની એક શુભ અસર

દરસંવાલની રહેલે મુસાફરીમાં

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

મહ તા. ૨૨ ના રોજ ૧૦ વાગ્યાની આડીમાં રૂડીપુર જવાને મેં ફેરડાસખર્ચા થી સેકન્ડ ક્લાસની ટીકેટ લીધી. બધું જાણે જતી જેનમાં હોદીઓ તથા ક્ષરડા લોકોને માટે ‘રીઝર્વ’ હોય છે. તેનું જનનની પાસે જ હોય છે. હું અને એક છુટ્ટો કસકતીઓ છુટ્ટનની પાસેના જાનામાં ચડ્યા. તે આખો હોય સોસરવી ચાલી વાળો હતો. ગીરદી બહુ હોવાથી ચાલી માં ગોરાઓ ચીકાર ઉભા હતા અમારે પણ ઉભું રહેવું પડ્યું. જેન ચાલુ થય એટલે કન્ડક્ટર ટીકેટ તપાસવા આવ્યો. તેને ચાલીની બીડમાં થઈને આવવું પડ્યું હતું. અમારી ટીકેટ તપાસી સવાસ કર્યા કે કેમ ઉભા હો?

મેં કહ્યું કે તમે નજરે જુઓ છો છતાં કેમો વિચિત્ર સવાલ કરો છો. આ લખતે મેં બારીમાંથી બહાર જોયું તો તે બારણાપર રીઝર્વડું પાટીયું ન હતું. કન્ડક્ટર કમી ઉતાર નહીં વાગતાં ચાલી માંથી ગોરાઓને ખસેડી મહા મુશીબતે અમને બીજે છેડે લઈ ગયો. ત્યાં ચાલી થી આવું ઉભાડી અમને તેમાં બેસાડ્યા. એક છુટ્ટો ગોરી રોસી ઉભી ઉભી ધાડી મહ હતી તે પણ અમારી જોડે આવી બેઠી અને બીજા કેટલાક ગોરા પણ જેને આમડીની મુગ ન હતી તે આવી બેઠા. આમાં જેવાતું એજ કે હોદી તરફ આટલી કાળજી બતાવવા એ સલામતી લડતનાજ પ્રતાપ છે. નહીં તો હોદી કમી કેડ સુધી ઉભા રહે એમાં ક્યાં કન્ડક્ટરના પત્ર દુખવા આવતા હતા. ગોરાઓ પણ ઉભા હતા તેમાં કાંઈ દનીઅનો પણ ઉભા રહે તો શું? સત્યાગ્રહી લડતથી સરકારી દરેક ખાતા ના અમલદારો હોદી કમથી ચેતીને ચાલવા માંડ્યા છે. એ શું એકી વાત છે? મારા હોદી બાકાઓને હું બસા મળ્યું કરું છું જે આપણી ચાલુ મહાન સત્યાગ્રહી લડતને જેનાથી જેવી બની શકે તેવી રીતે પૂરતી મદદ કરવી જોઈએ. યાદ રાખવાનું છે કે ધણા માણસોએ સ્વતંત્રતા મેળવવાને ખાતર ધણાં જોગો આપેલા છે. તેનો ઉપકાર આપણા ઉપર ચાલુજ છે.

નારણાસ વી. દમણીયા.

જે.એ. તા. ૨૪-૮-૧૦.

ઇસ્ટલંડન મએસા સત્યાગ્રહીઓ

(એક ખચરપત્રી તરફથી)

અત્રે જે ચાર સલામતીઓને મુદતી પરમીટ ઉપર ઉતારવામાં આવેલ હતું તેમાં જે તો લાંબો વખત થયાં હકદાર હરી છુટ્ટા થયા હતા, અને તેઓ દરસં વાસમાં દાખલ થઈ ચુક્યા છે. હવે લખવાને ખુશી ઉપજે છે કે બાકી જે જે રહેલા તેઓ બંને પણ છુટ્ટા થયા છે. તેમાંના એક મી. કે. સી. પીલેને જે અઠવાડીઆપર દેશપાર કરવાનો ફક્ત મળી ગયો. જે ઉપરથી તેમને માટે પુરાવા મંગાવવામાં આવેલા. તે મળી ગયા છે, અને પરિણામે તેને છુટ્ટા કરવામાં આવેલ છે એવું અમેના માધ્યમ ગોરીસરે મહ રાત્રે (તા. ૨૬-૮-૧૦) આવી અમેને જાહેર કર્યું છે.

ચાલુ વરતમાન

—:—

હા. જેમીસને કેપટાલનમાં એક બાપ જુમાં જણાવ્યું હતું કે હક્ષિણ આફ્રિકા માં કાળા લોકોની વસતિ હજારો પ્રમાણ માં વધતી જાય છે, અને તેથી એવડી મોટી વસતિપર કાણ રાખવા માટે આ મુશ્કેલી બહોળા પ્રમાણમાં ગોરાઓને દાખલ કરવાની જરૂર છે.

જનરલ રમટસની જે માંડમીના ખખર મથે અઠવાડીએ બહાર આવ્યા હતા તે માંડમી હવે સુધરી મહ જણાય છે. તા. ૩૦ મીએ પ્રીટોરીયામાં તેમણે પોતાના મુંદનારા આગળ બાપજી આપું હતું.

કરનરટાડથી નાતાલ આવતી જેનના કેટલાક ડાખ તા. ૨૯ મીએ બેચમેદાસ રેસન છેડ્યા પછી ઉંચા વળી ગયા હતા, ને જેનનો વહેવાર કેટલોક વખત અટકી પડ્યો હતો. સારે નસીમે ઉતાર એવાએ કોઈ ડાખો ઉધો વળી જવા પામ્યો નહોતો.

મયા સ્ત્રીવારે બેચમેદાસમાં એક ગોરા ની દુકાન બળીને સાવ નાશ પામતાં ખા. ૬૦૦૦ નું તુકસાન થયું હતું.

મોલીદીન સાહેબ, અને સમુવા નામ તા હોદીઓને ગોરીના આરોપસર ડરખત સરકાર કેરટમાં ખા. કરવામાં આવતાં પહેલાં નિરદોષ કરાવી છુટ્ટા કરવામાં આવ્યો હતો, સારે બીજાને ૩ વરસની સખત મજૂરીની સજા થઈ હતી.

નાતાલ તરફથી યુનિયન પારલામેન્ટ માટેના ઉમેદવારોનાં નામ બહાર પડી ચુક્યાં છે. તેમાંના કેટલાક જાણીતા નામો નીચે મુજબ છે. કંડી: મી. ટી. વેલ્ટ તથા વજુ બીજા. ડરખન (સેન્ટલ), સર ડી. હન્ટર, મી. કમલુ. ડી. કનીંગ હામ તથા બીજા. કલીપરીવર, મી. ફીરોપ તથા મી. વીલ્ટસાપર; મારિસ બરમ (નારથ), મી. પામર તથા મી. ઓર. ન્યુક્સસ મી. બોશમન તથા મી. નોઇસ. અમલોટી મી. ડીન તથા મી. લુચાર્સ. અમલાગી સર ચારલ્સ સોન ડરસ તથા બીજા વજુ. વીક્ટોરીઆ મી. જી આરમ્સોન તથા મી. સી. હેનલુડ. વીનન મી. એફ આર. મુર તથા મી. મેયર.

તા. ૩૧ મીએ નાતાલમાં કેટલોક ઠેકાણે વરસાદ થયો હતો.

ચુટણીના એક ઉમેશ્વર મી. સી. હેનરુડે વેરસમ ખાતે પોતાના બાપજીમાં જણાવ્યું હતું કે મજૂરી માટે બીજા મેકવણ થાય ત્યાં સુધી ગીરમીટીઆ મજૂરી બંધ ન થવી જોઈએ.

જનરલ એચએ એક બાપજીમાં જણાવ્યું હતું કે જ્યુ લોકને ધર કરવા દેવા આવકાર આપનારો કેઈ મુલક દુનિયામાં હોય તો તે દક્ષિણ આફ્રિકા છે.

ચોમા વખતપર જનરલ રમટસે ઓક, ઇટાલીઅન, આસ્ટ્રીઅન વગેરે ઉત્તરતા ગણતા જેરા ચુટનારાની એક નાનકડી મીટીંગમાં બાપજી આપણું હતું તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે નેશનાલીસ્ટ (એવર) પણ તમારા મિત્ર તરિકે રહેશે. હું તમને પરદેશી તરિકે મળુનો નથી. ગુનહેમાર કે રોમી હોય એ શિવાયના બીજા બધા ગોરાને અત્રે દાખલ થવા દેવામાં આવે છે. ત્રાંવણમાં આખી દુનિયા કરતાં સહીયા વધારે પ્રમાણમાં ગુનહાઓ થાય છે. એટલે ગુનહેમારોને અટકાવવા પડે એ સ્વભાવીક છે. ગરીબ અને પિકારાએલા રાહિઅન જ્યુન પશુ હું આવકાર આપીશ.

સ્વીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

કેનઝર—તા. ૫મીના અરસામાં મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમરોટી—તા. ૨૭ના અરસામાં કલકત્તાથી આવી પહોંચવા વડી હતી.

—તા. ૧૩મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલાગી—તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

અમકુગી—તા. ૧૪મી સપ્ટેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઈંડિઅન આફ્રીકન લાઈન]

સેંટ નીનિયન—તા. ૨૩મી આગસ્ટે પુર્વ અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બંદરો માટે ઉપડી છે.

ફેરેગોજ—તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે અરસામાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

આવતા વરસની હાયરી

' ઈંડિઅન ઓપિનિયન ' ની આવતા (૧૯૧૧) વરસની હાયરી હાપવાનું કામ શરૂ કરી દેવામાં આવ્યું છે. દીવાળી પછી તુરતજ એ માહિતીએ લવાજમ કરી દીધું હતું તેને તે જોટ આપવામાં આવશે. જેમણે લવાજમ ન કરી દીધું હોય તેમને તે ઉતાવળે કરી દેવા લવાજમ કરવામાં આવે છે, કે જેથી મોડેથી કરનારને હાયરી વગર રહેવાનો સભર ન રહે. હાયરીમાં જાહેર ખર્ચ નાખવા ઇચ્છનારા એને તે તુરત મોકલી દેવા વિનંતિ કરીએ છીએ. જાહેર ખર્ચના બાવ અગાઉના જેટલાજ રાખ્યા છે. વિશેષ વિગત મેળવવા ચાહનારે મેનેજરને સીરનામે લખી પૂછાવવું. હાયરી મધ સાલને લગભગ મળતીજ બનાવવામાં આવશે. તો પછી લગભગ ૬૦ પાનાં (રવિવારનાં, જે મધ સાલ નહોતાં અપવાદ) વધારે દાખલ કરવાનો તથા બીજા જુજ ફેરફાર કરવાનો ઇરાદો રાખવામાં આવ્યો છે. કેમકે કાંઈ સુધારા સુચવવા હોય તો વેળાસર લખી જણાવવા થી તેપર ધ્યાન આપશું.

મુંબઈમાં કાપડની મીલનો ઉદયોગ

તા. ૧લીએ મુંબઈના રૂટરના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે રૂના બાવ બહુ ચડી ગયેલ હોવાથી, અને સાધારણ મીલીને લીધે રૂના વેપારી મેલ રસ ઓગળ અને કુ.એ પોતાની આડત ની ૭ મીલો તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બરથી બંધ કરવાનો ઇરાદો રાખ્યો છે. આ મીલો બંધ થવાથી ૭ હજાર મજૂરોની રોજ બંધ થશે. એવી વાત મહાર પડી છે કે બીજા ૩૩૦ એક મીલો હવે પછી બંધ પડશે.

ચેરીસન્ટુ એક જાણું કહે છે કે ઇરાન માં ઓરતો રાજદારી બાબતમાં ઉત્સાહ બતાવવા લાગી છે. પરદેશની લોન ઇરાનમાં ફરી ચર્તા અટકાવવા તેઓ લડત લીએ છે. તેહેરાનના પોલીસ ખાતાના વડાની બાલુ તેમની આગેવાન છે.

પરચુરણ ખંખરો

મરદુમ કીમ ઓરવરડની મરણ કીયા ના ખરચનો સ-તાવાર આંકડો પારલા મેંટ પાસે રજુ થયો છે, તે ઉપરથી જણાય છે કે બાહરાલી અને બીજા પર દેથી મહેમાનો વગેરેની સમવક કરવાનો, વેસ્ટમીનીસ્ટર હોલ, સેંટ જોસેફસ ચેપલ વગેરે તકવાર કરાવવાનો અને બીજો તમામ ખરચ મળીને ૪૦ હજાર ને પાંચસો પાંચ-ડોનો થયો છે.

મી. સામરકરને ફરેચ કીનારાપર ઉતરી ગયા પછી પછીને સ્ટીમરઉપર લાવવામાં આવેલ તારપછી વાતચીતના પ્રસંગમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે નાસી છુટવા મેં અગાઉથી વિચાર કરી રાખ્યો નહોતો, પણ અકસ્માત હતકવાની તક મારા જોવામાં આવી, અને તેથી મેં તેનો લાભ લીધેલ. તેનો કેસ નાસીકના કાવ તરાના કેસ સંબંધમાં પકડાએલા બીજા આરોપીઓ સાથે ચાલશે.

એક ખબરમાં જણાવવામાં આવે છે કે કેનેડામાં રહેલે બ્રિટિશમાં માટે મજૂરો ની તંગી હોવાથી ઇમીગ્રેશન ખાતાના ધારાને હીલા સુધી શારીરીક ખામી વગર ના મજૂરોને દુનિયાના ગમે તે મુલકમાં થી દાખલ થવા દેશે, માત્ર એકીઆઇ મજૂરોની સામે અટકાયત કરવામાં આવશે.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બરના અરસામ અમ રોટીમાં આવવા વડી છે.

તા. ૫મીએ કેનઝરમાં આવવા વડી છે તા. ૨૧મી સપ્ટેમ્બરે અમકુગીમાં આવવા વડી છે.

તા. ૨૬મીએ કાટંગામાં જવા બંધ થઇ હતી.

તા. ૫મી સપ્ટેમ્બરે કેનઝરમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૮મી સપ્ટેમ્બરે અમલાગીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૩મી સપ્ટેમ્બરે અમરોટીમાં જવા બંધ થશે.

તાર સમાચાર

જરમનીના ક્રીસ્ટાઓના નકસા લઇ લેતાં કેટલાક અંગ્રેજ પકડાએલ છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આવી રીતે બીજા અંગ્રેજો પણ જરમનીની લડાયક બાળતો સંબંધમાં દેખરેખ રાખે છે. પકડાએલા માણસોને સખત સજા કરવા જરમન કાપામાં બલામણુ થઇ છે.

જરમનીમાં અંગ્રેજ ખાતમીદારોને પકડવા તજવીજ ચાલી રહી છે તેવા અરસામાં ફ્રાંસના ક્રીસ્ટાઓના નકસા લેવા માટે એક જરમન પકડાએલ છે.

કેરીબા ખાતેના જાપાની રેસીકન્ટ જનરલે એવું જણાવ્યું હતું કે જાપાની રાજકારણ સુખદાયક છે એમ કેરીબનો ને અને ફિનિયાને બતાવવા જાપાન બનવું કરશે.

એથેલાના પોરટુગીઝ સંસ્થાનમાં એ મુલકના વનની ભોજીએ એક અમલદારનું ખુન કર્યું છે.

તુરકી અને ગ્રીસ પોતાનો હાર્મોનિયા અને લડાયક સરખામ વધારવા લાગ્યાં છે. તુરકી તરફથી બે વધુ લડાયક રટી મરે બાંધવામાટે વરધી આપાઇ છે.

કેરીબાને જાપાન સાથે બેડી દેવાની સંધી અમેરીકામાં જાહેર થઇ છે તેમાં જણાવ્યું છે કે કેરીબાના રાજાએ હમેશા ને માટે એ મુલક જાપાનના રાજાને શરણે કર્યો છે.

કેરીબાના મુખ્ય સરકારે સ્વયંસ ખાતે કેરીબાના રાજાએ પોતાની સત્તા હેડી દેતાં એવું જાહેર કર્યું હતું કે સુધારા કરવાનું તેને માટે તકન અસંબધિત હતું, તેથી તે કામ જાપાનીના કાયમાં મુકવાનું તેને હાથપણ બરેલું લાગ્યું.

પાછળથી રૂટર જણાવે છે કે કેરીબા ને જાપાન સાથે બેડી દેવાનું કામ સંપૂર્ણ થઇ ચુક્યું છે. તે મુલકનું નામ જાહીને "સુસેન" એવું નામ આપવામાં આવ્યું છે.

અમેરીકા ખાતે હવાઇ વહાણમાં ૫૦૦ શીટની ઉચાઇએ એકલા માણસે દોરડાં વગરનો સડેલો મોકલ્યો હતો.

સ્વીટઝરલ્ડનો એક હવાઇ વહાણવાળો ઉડતો ઉડતો જીનોવાનું સરોવર ઓળંગી મર્યો હતો.

ખુનના આરોપસર અમેરીકાથી પકડા એલા કીપન અને તેની સાથી ઓરતપર વિલાયતમાં કેસ શરૂ થયો છે. કીપનના સ્ટીમરના સામાનમાંથી નીકળેલા કારડમાં તેણે એવું લખેલું માલુમ પડ્યું છે કે તે દરીયામાં પડી આપધાત કરનાર હતો.

અમેરીકાના કાળા લોકોનો નાખોએ આગેવાન બુકર વેશીંગટન વિલાયતની મુલાકાતે જતાં દક્ષિણ આફ્રિકાના નેટીવ સવાલપર રૂટરે તેની સાથે વાતચીત કરી હતી. તે જરમન તેણે જણાવેલું કે નેટીવોને કેળવણી આપવાથી એ સવાલનો નીવેડો થઇ જશે. આ નેટીવની કેળવણીનું કામ કાયમાં લઇ શકવામાટે કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકાના નેટીવ વિદ્યાર્થીઓ અમેરીકામાં પોતાના હાથ તથા અભ્યાસ કરે છે એમ મી. બુકર વેશીંગટનને જણાવ્યું હતું.

ક્રીટના મેન્ચરો મીસની પાર્લામેન્ટમાં હાજર થવાથી તુરકી ગુસ્સે થયું છે, અને જુદી જુદી સરકારોને એ બાબત માં શુ ધરકો છે તે જાણવાની માગણી થઇ છે.

મી. રોયની હીલચાલ

તા. ૧૬મીએ ઉપડશે

તા. ૩૦મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે સા. આ. બિ. ઇ. કમીટીનાં સેક્રેટરી મી. રીચ તા. ૧૬મી સપ્ટેમ્બરે દક્ષિણ આફ્રિકા જવા ઉપડશે. જનરલ બોથા, મી. સ્મટસ અને બીજાઓએ જણાવેલા વિચારોના સંબંધમાં તાંસવાલ ની લડત વિશે મી. રીચ મી. ગાંધી અને મી. પોલાકની સાથે ચર્ચા કરશે.

મી. રીચ બાર કલાકે જણાવે છે કે થોડીએક રાહતની વિવેક બરેલી હિંદારતા બતાવવાથી આખા સવાલનો નીવેડો આવી જાય તેમ છે.

મી. પોલાકની હીલચાલ

દેશથી પાછા ફરશે

સુખદમાં તેમને વિદાયગીરીનું મન

મી. ગાંધીની હાજરી

તા. ૨૭મીનો લંડનથી રૂટરનો નીચેનો

તાર સ્થાનિક કાપામાં પ્રસિદ્ધ થયો છે:—

સુખદથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે મી. પોલાકને વિદાયગીરીનું મન આપવા સુખદમાં એક મેળાવડો થયો હતો. એન. મી. ગાંધી પ્રમુખ હતા. તેમણે પોતાના કાપણમાં જણાવ્યું હતું કે મી. પોલાકે તાંસવાલમાં હાડમાર થતા હીંદીઓ માટે એક લાખ રૂપિયા ઉપરાંતનું ફંડ ઉજી કર્યું છે. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે હીંદી સરકારે તેનાથી બને તેટલું બધું કર્યું છે. ગીરમીટીયા મજૂરી અટકાવવાનો કાયદો તુરત અમલમાં મુકવાની, તથા દક્ષિણ આફ્રિકા કે જ્યાં આખા એશિયાને સરમાવે એવી રીતે હીંદીઓને રાખવામાં આવે છે ત્યાં હીંદીઓની સ્થિતિમાં તપાસ કરવાનું કમીશન નીમવાની તેમણે હીમાયત કરી હતી. તેમણે મી. પોલાકને ચાંદીનો ટી-સેટ ભેટ આપ્યો હતો.

મી. પોલાક, મી. કવીન (સલામતી મીનાઓના આગેવાન) અને બીજા ધણા હીંદીઓ તા. ૩૦મીએ દક્ષિણ આફ્રિકા માટે ઉપડવાના છે.

હીંદમાં અશાંતિ

રાજ સામે કાવતરોનો કેસ

૧૧ બંગાળીઓ જન્મદેશનિકાલ

તા. ૩૦ મીએ કલકત્તાના રૂટરના તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે ખુશના ના રાજ વિરુદ્ધ કાવતરોના કેસ સંબંધ માં ૧૧ સદતા દરજ્જાના બંગાળીઓને આજે જન્મ. દેશનિકાલની સજા થઇ છે, તથા ૭ બીજાને ૩ વરસની કેદની સજા થઇ છે.

હરખનમાં એક સાહીનો મેળાવો.

(એક અમરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૭ એપ્રિલ ૧૯૧૦ની રાત્રે મેં સ્કીટમાં મોલરી ફોર્મામ્બની સાદી મી. હાજી બેગની દીકરી સાથે થઈ હતી મી. જલસમાં ત્રણેક હજાર માણસો હાજર હતા. મંડપની શોભા પણ સારી બનાવી હતી. નીકાલ કરવા ખાસ જોહાનસઅરમ થી દેવજી મદરેસાના મોલરી સહજ અહમદ હજારાદીમ સુરતી સીમ્મકી આવેલા હતા. મી. એશમાનમાં રમતમાં એ આ જલસમાં ખરા અંતઃકરણથી ભાગ લીધો હતો. નીકાલ બહાર સેંકડો સ્ત્રીઓ, તથા બેંગલ, વીડીઓ, અને બીજી જુવેલરીની મોલરી સાહેબને બેટ આપવામાં આવી હતી. મેઘન લાઇન તરફથી એક એકરેસ સુદર ફરેમમાં મઢી બેટ આપવામાં આવી હતી. હાજી બેગ સાહેબના ઘરમાં ઓરતો તરફથી એક જુવેલરીની બરેલી થેલી પણ એનાયત કરવામાં આવી હતી. બાદ મેસરસ દાવિદ મહમદ, હાદા એશમાન ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, લાખાત વિગેરે થઈ અહરથેએ મુજારક્યાદીનાં ધણાં આપણો કર્યાં હતાં. કેટલીક કવિતાઓ પણ ગવાઈ હતી. મોલરી સાહેબને જે બીબી મળેલ છે તે ઉરદુ ફારસીનું પણ સારું જ્ઞાન કરાવે છે, અને કેટલાક સાપણકર્તાઓએ આજ્ઞા બતાવી હતી કે જેમ મોલરી સાહેબ દીની કામમાં ઉત્તેજન આપે છે તેમ તેઓનાં બીબી સાહેબ કોખી ઓરતોમાં તેવીજ મદદ કરતાં રહેશે. બાદ રાત્રે ૧ વાગ્યે જલસો મીકાલ લઈ વીખરાયો હતો.

નાસીકનાં કલેક્ટરની વિધવા મીસીક જેહસને પા. ૪૮૦૦ અને મરહુમ કલેક્ટરની માને પા. ૨૦૦૦ વરસાદન મળે છે. ૧૮૭૨માં લો. મેગાનુ આગ્રામાનના ટાપુમાં ખુન થયેલું, તેની વિધવાને પા. ૨૦,૦૦૦ની સામરી રકમ આપેલ તથા પા. ૧,૦૦૦ વરસાદન આપવામાં આવે છે. ૧૮૭૬માં કાણુલના મિશન વાળા સર હુપનુ ખુન થયેલું તેની વિધવાને પા. ૫૦૦૦ વરસાદન મળે છે. આ બંને બાનુઓ ૩૦ કરતાં વધારે વરસ થયાં વરસાદન મેળવે છે. આ બંનેઓ હાલની તેજીમાંથી છે.

મી. કેર હારડીનું જીવનચરિત્ર

ખાણમાંથી પાલ્લીમાં પહોંચનાર

ઉજ્જાંના લેખર પહેલા આગેવાન અને હાલના એક દિવસો ૧ મિત્ર મી. કેર હારડીનું જાણુવા લાયક જીવન ચરિત્ર અને એક અગ્રેજ લેખ ઉપરથી કુકમાં નીચે આપીએ છીએ:—

જેમ્સ કેર હારડીનો જન્મ ૧૮૫૬ ના આગસ્ટની ૧૫ મી તારીખે રોકાસ્ટમાં એક ખાણના બારકસની અધારી કુકમાં થયો હતો. પોતાને જાંસુ પહેલાં તે તેનો પહેલો અનુભવ હતો. રીલવનારા હાથરડાને બદલે તેણે પહેલો કુકમાંનો અવાજ સાંભળેલ માટીની બોંબકાળી, કસના હાપરાંકાળી, એક સરીવામ રસ્તાપર આવી રહેલી આ ફેટડીમાં કેર હારડીએ તેનું બાળપણ ગુજારેલું. તે તેની દાદીની સંભાળ નીચે હતો. તે બીચારીને ખેતરમાં કામ કરવા આખો દહાડો બહાર રહેવું પડતું. તેનો બાપ બલાસીનું કામ કરતો એટલે તે ઘેર ન રહેતો. તેની માને પણ નોકરીએ જવું પડતું; એટલે દિવસે તે એકલોજ રહેતો. કેર ૩ વરસનો થયો તે વખતે તેના બાપે બલાસીનું કામ છોડી દીધું; અને ગ્રામગો પાસે જોવનમાં તે કુકમાં રહેવા ગયું. તે દિવસથી તેની મા તેની સિક્ક બની. સિક્કજી નિશાળના જેવું કે જેટલું તો કંઈ હતું નહીં. ગામડાંની નિશાળમાં એક દિવસની હાજરી આપવા જેટલો વખત તે માંડ બપોલો હતો. તેની મા તેની મિત્ર થઈ પડી. તેણી એક અસાધારણ બાઈ હતી. જેવી મા તેવોજ દીકરો હતો. માની નજીબી તબીયતમાં તેને મદદ કરતાં તેણીની પાસેથી તે કોશીએલો. અને બાળકો સારું સચિત્ર ચોપડીઓ જે કુકમાંના ખુદશી મુકવામાં આવી હોય તેમાંથી તે વધુ જ્ઞાન મેળવતો. આ વખતેજ તેનો બાપ જે શીપયાઈમાં કામ કરતો હતો તે મરણ પામ્યો અને તેનાપર અક્ષત આવી પડી. આજ્ઞામાં પુરી તે વખતે પડેલી હજારોજ તેઓના કુખમાં આવી રાખી નહીં. કેર આ વખતે ૭ વરસની ઉમરનો હતો. પણ દસા એવી આવી પડી હતી કે બાળક મઢી જઈ તેને પેટ ભરવાની જાનબમાં મુકાવું પડ્યું. એક પછી એક ધણાં કામો બદલતાં ઉપર આઠ વરસની ઉમરે તેને ખાણમાં દરવાનનું કામ મળ્યું. આટલી વયમાં તેનાં કારિગ્યનાં ચિન્હ સુમેદ

નારા ધણા બનાવો બનેલા, પણ એ બનાવો ખાસ નોંધ લેવા જેવા છે. એક તો ખાણીયા લોકોને જાણના સાધારણ અકરમાતો નડે છે તેની વાત છે. દરવાનના કામ માંથી નાના કેરને ટુક સંભાળવાનું કામ સોંપવામાં આવેલું. કુક મુદતમાં કેર અને ટુક એક બીબી સાથે બહુ હળી ગયા હતા. એક દિવસ ખાણમાં પીમા મરમગટની સાથે ગુંજાવી નાખનારો સુસ વાટ નીકળ્યો. બીબીઓ જુગાઈ બધા લાગી અને ખાણીયા લોકો હમેશાં જે ધારતીમાં હોય છે તે ધારતીવાળો બનાવ— અકરમાત બન્યાનાં સરવે ચીનહે દેખાયા. તરતજ દોડના અને અધારામાં લથડતા માણસોનાં પગલાં સબળાયાં, બીબીઓ ને નાશી છુટવાની ચેતવણી આપનારી જુઓ પણ સાંભળાઈ. બાળક કેર પણ મજરાયો અને ટુકને લાઇ નાહો. સારા બાગ્યે ટુક તેની કુદરતી પ્રેરણાથી તેને તમેશમાં ધસી ગયું. તપાસ કરતાં છેકરો ગુમ થયાની બાજુ થઈ. તેનો બચાવ કરવાને ખાણમાં ફેટલાઈ કંતરી પડ્યા તો તમેશમાં ટુક અને છેકરો બંને સુતેલા નજરે પડ્યાં. મેટ બિટન ના એક જોશવર રાજદારી પક્ષનો પાયો નાખવા કારિયે તે બાળકને આમ મરતો અચાવી લીધો. ઘેર પરચુરણ કલાકોમાં હમેશાં પોતાનો અપાસ વધારે જતો હતો. તેણે સદુથી પહેલી જે પેનીઓ બચાવી હતી તે વડે કારલાઇલ તથા રુદ્ધ અરટ મીલનાં જુનાં પુસ્તકો ખરીદ્યાં. કારલાઇલનાં પુસ્તકોમાંથી તે કાળને ધિક્કા રવા શિખ્યો. અને મીલનાં પુસ્તકોમાંથી રતત જતાને આજ્ઞા શિખ્યો. વિદ્યા મેળવવાનું તેનું મકકમપણું તે તેનું કારિયે સુચનનાર બીજું ચિન્હ હતું. પરંપરની ચીપને ખાણીઆઓના દીવાપરથી મક્ક લમાવી તે ઉપર ટાંચણી વડે તે લખસનો અપાસ કરતો. અને એવીજ રીતે કુકા ફરી પણ સંપુરણ રીતે શિખ્યો. આવા ખતીલા સ્વભાવ સાથે કેળવણી આપવા ની શક્તિ તથા બંધાવાને તેને સંપુરણ બનાવ્યો. “ફરેમ સરહુમ કુ સોસીયા લીરમ” (ગુલામીમાંથી સામાજિક સરખા પણ) જે પુસ્તક તેની પડીતાઇનો નમુનો છે.

[અધર.]

તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બરે જનરલ બેથા હરખન આવી ચુકેલી સંખ ધર્માં બાળક આપવાના છે.

ગીરમીટીઆના 'પ્રોટેક્ટર' નો રીપોર્ટ

(ગયા અઠધી ચાલુ.)

મહારાજના ગીરમીટ મેળવવાનું કામ કરતા એવડાં અમુક સંખ્યામાંજ મજુરો મેળવી શકતા હોવાથી ૧૯૧૦ ના જુન સુધીના ૬ માસ માટે જોરડે કસ કરાવી એમની પ્રુવી મુકાવી છે.

ફરીથી ગીરમીટમાં જોડનારાની સંખ્યા દર સાલ વધતી ગઈ છે તે નીચેનાં આંકડાથી જણાશે. ૧૯૦૪ માં ૩૩૬ ફરી જોડાયા; ૧૯૦૫ માં ૬૧૬; ૧૯૦૬ માં ૨૦૨૧; ૧૯૦૭ માં ૨,૨૨૬; ૧૯૦૮ માં ૩,૩૦૪; ૧૯૦૯ માં ૩,૫૧૧.

દેશ પાછા જતાં રાની સંખ્યામાં ૧૧૭૮ ટકાનો ઘટાડો થયો છે; ત્યારે ફરીથી ગીરમીટમાં જોડનારાની સંખ્યામાં ૩૧૬ ટકાનો વધારો થયો છે.

પા. ૩ નો વેરો જરૂરના દીંદીઓ ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાય તે તેમને મુક્ત દેશ પહોંચવાનો હક મળે છે એ કાયદાનો લાભ માત્ર ૧૧૬૩ ટકાએજ લીધો છે. મહ સાલ ૮૫૨૭ એ લીધેલ. આ ઉપરથી એવું સાબીત થતું જણાય છે (પ્રોટેક્ટર કહે છે) કે દેશ પાછા જવાના હક સાથે તેઓ ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાતા નથી, પણ ધણું કરીને તેનું કારણ એવું છે કે તેઓની પાસે એક પેની સરખી હોતી નથી, અને તેઓ દેવાદાર હોય છે, અને દેશ જવા જેટલું તેમણે બચાવેલું હોતું નથી.

૩૬૩૭ દીંદી મજુરો કાલસાની ખાણેપર કામ કરે છે.

ખાણમાં અકસ્માતથી ૬ દીંદીનાં મરણ નીપજ્યાં હતાં.

દીંદીઓ એપિનિયનના અધિપતિ મી. પોલાક જે ગીરમીટીઆ મજુરી બંધ કરાવવા હિંદુસ્તાન મએલ છે તેમણે ગીરમીટીઆ વિષે એક ચોપડી હિંદુસ્તાનમાં છવાવી છે, તેમાં ગીરમીટીઆ માજુરોપર જુલમ થાય છે એવા ૧૭ આરોપના દાખલા આપ્યા છે. આમાંના બે કેસમાં માલીફાને સજા થઈ હતી, અને ગીરમીટીઆ પાછા તેમને ત્યાં નહોતા સોંપાયા, અને એ કેસની જાપાઓએ પણ નોંધ લીધી હતી. ત્રીજા એક કેસમાં નામના કુમલા બરાબર હતું, ને માલીફાને થી. ૧૦ નો દંડ થયો હતો. બીજા કાંઈ કેસમાં દીકા કરવા જેવું નથી. [જુલમના ૧૭ દાખલામાંથી બે દાખલામાં માલીફાને સજા થઈ હતી અને જાપાઓએ નોંધ લીધી હતી એમ કહેવું એથી જુલમ નહોતો થયો એવો બીજાકુલ પૂરાવો નથી રહ્યો થતો એ વાત પ્રોટેક્ટર જુલો જતા લાગે છે; અને ખુબીથી પતાવી દીએ છે કે બીજા કેસમાં દીકાની જરૂર નથી. — અ. ઇ. એ.]

હિંદુસ્તાનથી ગીરમીટમાં આવનારાઓમાં ૫ ટકા ફરીથી આવનારાઓના હોય છે.

ગીરમીટીઆ માટેના દાકતરી અમલદારની નીમણુક ઇમીગ્રેશન ટ્રસ્ટ જોરડે કરે છે, તેમાં ફરફાર કરવા વિરૂદ્ધ કમીસને મત આપેલો એ ગીરમીટીઆના લાભ ખાતર દિલગીર થવા જેવી વાત છે.

મજુર સાલમાં દીંદીને લગતા તથા કાયદાના ફેરફાર થયા હતા.

મરફુમ ગીરમીટીઆની મીલકત પા. ૧૦૦ થી ઓછી હોય ત્યારે પા. ૨ જેટલું બચાવ કરનારનું ખર્ચ કપાય છે તે આકર્ષ લાગે છે; અને તેથી તેમાં ઘટાડો કરવા કું કાચીસ કરું કું.

૧૯૦૯ ના ૨૨ મા કાયદાથી વેપારી લાઇસેન્સ નવેસર કઢાવી આપવાની (રી-નુ અક્સની) અપીલો સુધીમ કોરટ સુધી લઈ જવાની છુટ આપવાની છુટ અપાઈ છે. જો કે હોદી વેપારીમાં ગીરમીટીઆ હીંદીનું પ્રમાણ નાનું છે.

૧૯૧૦ ના ૧૯ મા કાયદાથી જોરડો પા. ૩ નો વેરો જરૂરના અશક્ત હોય તેને માફ કરવાની સત્તા માજુરોને આપવામાં આવી છે. હવે જે જોરડો એ કર જરી શકે એવી હોય તેને તે જરૂરનાની ફરજ પાડવામાં આવશે એવું ધારવામાં આવે છે.

[અનુર.]

હિંદુસ્તાનના ખખરો

(હોદી જાપા ઉપરથી)

સીહોર પાલીતાણા રેલવે આરતા નવે મ્મર માસમાં ખુલ્લી મુકાવાની વડી છે.

દસથી કુડલા સુધી મીટરગેજ ધાંચ લાખન ખાંચની બાવનગર રેલવેના સત્તા ધાળાઓને હોદી સરકારે ચાલુ અઠવાડીયામાં રીતસરની પરવાનગી આપી છે.

અમદાવાદ રેલવે સ્ટેશન ઉપર પોતાની મેજ પ્લેટફોર્મ ટીકટ પુરી પાડે એવું એક વંત મુકાવામાં આવનાર છે. અ. વંતની પેટીમાં બે પૈસા—૬૫૫ નાખવા થી ટીકટ બહાર આવે છે. ૬૫૫ સિવાય તેમાં બીજો કાંઈ સીકકો આવી શકે તેમ નથી.

જનન કોમના લાભારથે જનન પત્રના અધીપતિ શ્રીયુગ બચાબ રતેલ્યક કારભારી પુરોપ ગય છે.

સુરતના જાણીતા વડીલ મી. ગુલામ દાસ બાઈદાસે રૂ. ૩૦૦૦ ની રકમ એલ રીન્સ્ટન કોલેજમાં ઇન્ટરમીડીયેટમાં અભ્યાસ કરનાર અનાવિલ વિદ્યાર્થીને સ્કોલરશીપ આપવા અને રૂ. ૪૦૦૦ ની બીજી રકમ પુણાની ખેતીવાડી કોલેજમાં અનવિલ વિદ્યાર્થીને સ્કોલરશીપ આપવા સુરતના કલેક્ટર મારફતે આપી છે.

મુખ્ય ઇલાકાના કેળવણી ખાતાના વડા તરફથી સરકારી મદદ મેળવતી અને રજીસ્ટરડ થયેલી સ્કુલોને જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈપણ સ્કીલકે હેડ માસ તરની રજા સિવાય વિદ્યાર્થીને ખાનગી ટ્યુશન આપવું નહીં.

મુખ્યમાં ડો. સર બાલચંદ્રને ખંખે મળેલી વધારાની સલાએ એવો ફરાવ કર્યો હતો કે મુખ્ય ખાતે ત્રીજી વર્ષક સામે લન તથા બીજી વર્ષક મદરશન તા. ૧૫ મી જુન-જુલાઈ ૧૯૧૧ પછી અનુક્રમ પડતા ફરફાઈ નજીકના દીવસોપર જરૂર, અને સામેલના ખર્ચને પહોંચી વળવા રૂ. ૩૫૦૦ થી રૂ. ૪૦૦૦ સુધીનું ફંડ ઉજી કરવું.

તા. જાહેનશાહ જ્યોરજ ધાંચમાંનો આવતે વરસે રાત્રિલિપેક થાય ત્યારે

લાંબા જવાને મુખથી ૪૦૦ હોંડુઓ તથાપર થનાર છે જેમાં મુખ્ય બાંટીયા મહરબો છે અને એક ખાસ આમબેટ રોકવામાં આવનાર છે.—'રાજસ્થાન.'

મી. લાલશંકર લક્ષ્મીદાસે મુખ્યમંત્રી કારપોરેશનને અરજ કરી છે કે મુખ્યમાં ચીતળાનો મરજ દાલ ચાલતો હોવાથી ચીતળા કલાવમાં તુલસાન થાય છે એમ માનનારી લીમતા પ્રકારને લાંબાથી બોલાવી એ સવલમાં તપાસ કરાવવી જોઈએ.

મહાસ ખાતે એક રાજકુમાર કેલેજ સ્થાપવાની બોલીલીના મહારાજાની મદદથી બેઠકથી થઈ છે.

સર વિશ્વમ વેડરજનનું જીવનકાલ અને તેમની હોદ્દાની સેવા સંબંધમાં એક પુસ્તક મહાસવાળા મી. નાલેસનની દ્વારા પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

ઉમરાવતીવાળા હોદ્દા આવેવાન રા. મધેલકરના પૌત્ર રા. તેલ, વારનીય અને સાચુ બનાવવાનો કુન્નર શીખવા જરમની મથ છે.

સીમલા ખાતે સરકારી વસવાટનું મથક હોવાથી ત્યાંની મુનીસીપાલ હદમાં મોટાર ગાડીમાં બેસી ફરવાની મનાઇ કરવામાં આવી છે.

જલ્દાવાદના સ્વરાજ્ય પત્રના અધિપતિ નાદેશપાળને શીતુરના વાંક માટે બેઠકી ૧૦ વરસની સજામાંથી ૫ વરસની સજા અપીલમાં માફ થઈ છે.

એક ઇન્જનેરી હોદ્દા પત્ર જણાવે છે કે હોદ્દામાં હવાઇ વીમાન કાઢી આવી પુખ્ત નથી, પણ હુક વખતમાં કલકતે કે મુખ્ય તેના સાહસને અનુસરી ટાઇ તરફથી જરૂર મંજૂરવામાં આવશે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે એલ હીડીઆ મુસ્લીમ લીગની આરતી વારસીક બેઠકો નામપુર ખાતે ભરવાનું નકકી થઈ ચુક્યું છે.

બરમામાં શીવેલો ખાતે મોટી ઘાડ પડી છે. ૧૪ ફરીઆરખાં મજાસેની કુકડી રાત્રે એક ગામગાપર હુકો કરી ૩૦ ૨૦૦૦ જેટલી રકમ છોડી ગઈ હતી.

પોતાની બંદુકોવડે ગામડીયાઓના હાથમાંથી તેઓ છટકવા શકિમાં થયા હતા.

બીજે દિવસે જરમામાં પ્રેમ ખાતે ઘાડ પડતાં ૨૦ મજાસે ૩૧. ૫૦૦૦ રોકડ તથા માલ મળીને છોડી ગયા હતા. બંમણામાં કેટલીક ઘાડો પડી છે, અને વધુ ધરપકડો મથ છે. પણ કેમ ઘાડનો હજુ મુદત માલ હાથ લાગ્યો નથી. જાપો પોકર કરે છે કે બિટીશ રાજતળે જનમાલની સહી સલામતી હતી તે કયાં ગઈ ?

બંમણામાં છેલ્લા એક માસમાં ૩૦ મુટા પડી છે. લોપાતા બચાવ માટે પોલીસ અને માજીસ્ટ્રેટ સખત પગલાં ભરે છે.

કલકત્તામાં એવી મજાસુત અફસા આવી રહી છે કે કેટલાક આખરફાર બંમણી મહરબો સામે કહેવાતી રાજકારી ઘાડના આરોપ માટે કામ ચલાવવાના કિયા લેશની તજવીજ મહે છે. "બંમણી" પત્ર જણાવે છે કે તેમનાં તામો નકકીપણે જણાવવામાં છે પણ તે બંને પ્રસિદ્ધ કરી શકતા નથી.

મામલપુર ખાતે બેતીવાડીની એક કેલેજ સ્થાપન થનાર છે.

ફતેહગઢ સેનસ બેલમાં થયેલા છેલ્લા કુલ્લના સંબંધમાં સરકાર એક ઠરાવ મારફતે જણાવે છે કે ગયા જાનેવારી માસમાં એક નીચલા હોદ્દાના કુરુપીઅન અમલદારે જેલી તરફ ખરાબ વરતણું કરતાવવાથી તેને હોદ્દાપરથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો છે.

જાણુ સુરેન્દ્રનાથના બંમણી બાપાના વાજા "હિતવાદી" ના અધિપતિ જાણુ પંચોદરી બેનરજીએ હોદ્દા બળાના ઇતિહાસ વિષે એક પુસ્તક લખ્યું હતું. તે નો ફેલાવો કરવામાં સરકાર તરફથી અટકાવવામાં આવ્યો છે. જાણુ બેનરજીએ છે. જવરનરને અરજ કરી હતી કે તેનો વાંધાવાળો બાગ અંધકારને જણાવવો. જેથી તે રદ કરી નવું પુસ્તક તથાપર કરાવી શકાય. પણ આ અરજના ઉત્તર માં એવો કંઈ જાગ બતાવવાના અખાડા કરવામાં આવ્યા છે.

કલકત્તા ખાતે એક બાડીઆએ ૧૬ લાખ રૂપિયાનું 'દિવાળુ' મહુવું છે. તેણે

કેટલીક રકમો દમલબાજીથી ગુમ કરેલ જણાવવાથી તેના સામે કામ ચલાવવામાં આવનાર છે.

દિલ્લોજ અંગ્રેજ મિત્ર મી. મેકકાર નેસનું હોદ્દા પોલીસના અધેર વિષેનું ચેતપાનીકુ હોદ્દા સરકારે ફિતુરી કસતવાથી મી. મેકકારનેસવતી કલકત્તા હાઇકોર્ટમાં એ ચેતપાનીના ફિતુરી કરાવી શકાય કે કેમ એવો કેસ માંડવામાં આવ્યો છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે જાણુ અરવીદના સમા જાણુ રાજનારાયણ બેઠક ના આખા કુટુંબને તેઓ એક ગામથી બીજે ગામ ગયા તેની હીંચચાલથી સરકારને વાંકુ કરવી એવી ચેતવણી પોલીસે આપી છે.

સરકારની દાબી દેનારી રાજનીનિના કારણસર મથ આગરતની જમીએ કલકત્તામાં બેઠકેટ કે ઉજવવાનું બંમણી બેઠકે મોકુફ રાખ્યું હતું.

મરહુમ ના. શહેનશાહના સમારકદ્ડમાં દરજગાના મહારાજાએ ર. ૧ લાખ અને કુશિંદાળદના નવાબે ર. ૫૦ હજાર આપ્યા છે.

પંખળના પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન સ્વામી રામ તીરથ એમ. એ. ના સમરણાર્થે, -હરીદેશ અને લખમન જુહાની વચ્ચેમાં ૪૦૦૦ ર. ખરચ કરીને એક આશ્રમ બનાવવામાં આવ્યો છે. જેનો ઉદ્દેશ વિદ્યા, ધરમ, અને અભિમંદિયારની ઉન્નતિ કરવાનો છે. આશ્રમમાં હોદ્દા, સરકુત તથા અંગ રેણના ઉપયોગી ગ્રંથો રહેશે. અને અખાસ કરનારા સાધુ, સંન્યાસી, તથા વિરકોને અન્ન વચ્ચે પણ આપવામાં આવશે. આશ્રમની વ્યવસ્થાને માટે કેટલાક રૂપિયા એકઠા કરવામાં આવ્યા છે. આ આશ્રમના સ્થાપક રામ ખડાફર બહજનાથ ખી. એ. છે.

પંખળમાં કાંગ એડવરકની માહગીરી માં મશુ વમદકની કેલેજને વધારીને ઉંચા દરજગાની કરવામાં આવશે. તે માટે ના હાડમાં બાવલપુરના નવાબે ૧૦ લાખ ઝીંદના મહારાજાએ ૧ લાખ, તથા ફરીદ કોટના રાજાએ ૫૦ હજાર રૂ. આપ્યા છે. કુલ ૧૩ લાખ રૂપિયા બેગા કરવામાં આવનાર છે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

હાથીયા મહામેડન હામેટીન સોસાયટી ના સેક્રેટરી લખે છે કે :—સોસાયટીની અઠવાડીક મીટીંગ તા. ૨૭મીએ હાજરી નમોઝ બાદ સી. મહમદ નાખુદાવા પ્રમુખ પશ્ચા હેઠળ ભરાઈ હતી. સર કરીમે બાઈ હાસાલીમને એરોમેટો પેતાન મળવા માટે તેમને મુનારક ખાદીનો કાગળ લખવા હાજર થયા ત્યાર બાદ જુદા જુદા પ્રદરોએ બાપણ કરવા પ્રમુખ સહેમે નશીખનરૂપી બાપણ કરવા ત્યાર બાદ સભા વિસરખન થઈ હતી.

સાઉથ ફોર્ટ જ કશનથી એક લખ નાર જણાવે છે કે હીલરીમાં આવેલા હાંદુ મંદિરમાં જનમહમીનો ઉત્સવ ધાળવા એક મેળાવડો થયે હતો. તેમાં આશરે ૧૫૦ માણસો હાજર હતા. આજુબાજુના વસનારામાંના મેસરસ મ મળ, જનડી, રાસ રતન મહારજ, કન્દાઈ, જડુનંદન મેહારાજ વગેરેએ સારો ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો. ટોચાટથી માતા પ્રસાદ અને બટરીથી બીદાર મહારાજ પશ્ચ આવેલ હતા. અખરાજ મહારાજ એએ હાકુરદીન મહારાજના આમ ત્રણથી હાજર હતા તેમણે ધરમ ચરયા કરી હતી. જન્મ સમયે આરતી થયા બાદ પ્રસાદ લઈ સહી લખનમાં પ્રવેશ થયા હતા, અને બીજો દિવસ પોતાને અશ્રમે વિદાય થયા હતા.

હાંબરલીથી એક લખનાર જણાવે છે કે તા. ૨૯-૮-૧૦ના રોજ ડો. અમ દુમ રહેમાન અને આવેલ હતા. અને બુનિયન એસેમ્બલીને માટે બે હિમેદવાર છે એક ભેખર પાર્ટીનો અને બીજો બુનિયાતીરક તેમાંથી કચરક સોડાએ હોને વેટ આપવા તે બાખનમાં સજાદ આપ વામિ મટે ટાળીન હોલમાં રાત્રે ૮ વાગે મીટીંગ ભરેલી હતી. જેમાં ડો. અમ દુમ રહેમાને લખનમ દોઢ કલાક સુધી બપણ કરવા હવું. અને બુનાઇટેક સાઉથ આફ્રિકાની ત્રણે પાર્ટીના પ્રેમામ ઉપર સારી ચરયા કરી હતી. છેવટમાં પ્રેક્ટરે જણાવ્યું કે આપણી માગણી પ્રમણે પુરેપુરો ન્યાય મળે એવું એક પાર્ટીમાં નથી, છતાં બુનિયતીરક પાર્ટી બીજા બંને પાર્ટીઓની માફક આપણે જ્યાં જ્યાં છીએ ત્યાંથી વતારી પાડવા માગતી નથી એટલું સારું છે. એટલે કેવરક સોડાએ બુનિયતીરકને વેલ આપવે,

તેજ બાજુથી છે. વિષે બાપણ કરવા પછી રક્તના ૧૫ વાગે નેલમલ મીત મવાઈ મીટીંગ વીખેગઈ હતી.

ગહેર ખખર

પ્રજિમાર્ગીવ સિદ્ધાન્ત, અચર્યા શુદ્ધ હૈતવો મુખતત્વ બાઈ પેહેસો, કિમત તાર આના લેખક : પટવારી રણજીદાસ વંદાવનહીએ બી.એ.એલ.એલ.બી. નીફ મિનિસ્ટર પાલણપુર. મળવાનું ઠેકાણું પારેખ ફ્રેન્ડસ એન્ડ કો. માંડવીની પોળ, અમદાવાદ

તાણું ઉમદા ફરટ

અને વેજીઅલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રાકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. આરડર મોકલી ખાતરી કરીએ.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે પણ અવહાર નીચેને શીરનામે કરો :—

ઇસમાઇલ ઇવા ફરટર

પી.એ.બો. ૨૭૧. ૨૩ી. એડ 'ઇસમાઇલ' ૧૭૨, એ સીટ, ડરખન

ફરટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરટર

અમે ફરક જાતનું ઉમદા અને તાણું ફરટ તથા ફરક જાતનું વેજીઅલ ધણીજ સફાઈની પેકીંગ સાથે રાકડેથી ફરક જગ્યાએ આરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ. માલ મળવાવા અમાઈ ખાતરી સારે કાગળ અવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મળાવી લેવી.

બુલાસા મટિ લેવો બીજાને શારતીએ :—
એમ. એ. આમેદ લાજપુરી,
ફરટર, પી. એ. એકિસ ૫૭૦
૨૩ી. એડરસ 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરખન.
M. A. Amed Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570, Durba

૨૧૬૬ ખખર ભાવ

શી. પે. શી. પે.	
ફુધ નાત.લીયા	૧૭૬ થી ૧૮૬
ચાવલ માંગ ૧ જરતાની	૧૮૬ ૧ ૧૮૦
બીમડીના	૨૪૬ ૧ ૨૫૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૭૬ ૧ ૧૭૬
એફ. ડી. આર.	૧૬૬ ૧ ૧૭૬
ચીની સકર	૨૨૦ ૧ ૨૩૬
ફુડાના	૧૮૬ ૧ ૨૦૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૭૬ ૧ ૧૮૦
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮૬ ૧ ૧૮૦
મસુરની	૧૮૬ ૧ ૧૮૦
મગની	૨૭૬ ૧ ૨૭૬
અડકની	૨૮૬ ૧ ૨૮૬
મરવા મુખાઇના	૧૮૬ ૧ ૧૮૦
દાળ	૨૩૦ ૧ ૨૩૬
વટાણા નાતાલના	૧૭૦ ૧ ૧૭૬
મકાઈ	૮૬ ૧ ૮૬
બીનીસ	૧૩૬ ૧ ૧૪૦
કડવું તેલ ૧૫માલન	૩૩ ૧ ૩૪
એરડીનું	૨૧૬ ૧ ૩૦
ખાંડુ	૩૩ ૧ ૩૪
નાળાંએરનું	૪૬ ૧ ૪૬
ખાંડ સહેદ નાતાલની	૧૬૬ ૧ ૧૭૦
પીંગી	૧૫૬ ૧ ૧૬૦
તીરકુળ નાતાલ	૬૦ ૧ ૬૬
ખાંડો હાલિલ હેલ	૧૨૬ ૧ ૧૨૬
મદાસી સોપારી ૧ જરતા	૮૦ ૧ ૮૦
મરચાં	૩૦ ૧ ૪
ધી પેટી, જડીનના પેડ.	૮૦૦ ૧ ૮૫૦
પોરખાંદર	૮૫૦ ૧ ૮૫૦
પારાશીન કરાઈન	૫૮૬ ૧ ૬૮
વજાટ રોસ	૧૮૬ ૧ ૧૮૬
માલવ	૧૩૬ ૧ ૧૪૦
નાળાંપેર	૨૦૦ ૧ ૨૦૦
ફેલી	૧૦૦ ૧ ૧૦૬
જાઈથેડ સોપ	૧૩૬ ૧ ૧૪૦
સાણુ સીડક રેટાન	૧૫૬ ૧ ૧૬૦
સાણુ સનલકટ	૪૨૬ ૧ ૪૫૦
સાણુકાંવચ ૫૦ ફુડાના	
બોકસની રીમત	૧૨૦ ૧ ૧૨૬
નેક્ટર ટી	૧૬૬ ૧ ૧૬૬
માચીસ લાયન	૩૧ ૧ ૩૬
સોપારી સેવરધની	૧૦ ૧ ૧૦
નીડલ પોઈટ સીગારેટ	૧૫૬ ૧ ૧૬૦
નીચક (લીવરપુલ)	૪૬ ૧ ૪૬
બરલા એકની	૪૬ ૧ ૫૦
નીચક (જરમની સુક)	૪૬ ૧ ૪૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

માર્કેટ નવરતી પ્રાપ્તિ કરવા હરેલો સમીક્ષક હવે એકાદેક વસ્તુની મારકેટમાં જેવો આવવામાં આવે છે. પાંચકા વસ્તુના કુપરવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેસીટ, ડરબન.

‘વેદે’ માનરમ

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરેછો? રસાયન સહાના—મનજ અને કરીરને તાકત આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત ચાલે એટલી દવાની થીલીંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરત મચાનો તાકાબીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં ધણી જાણે કાપડો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત ૩. ૩.

મરહુમ શીર—જીવન મલમ. સોમ, બા. યુથમાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કુમિન્ન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંની અકસીર ઇલાજ, લાલ અને ક્રોડ, જીવડાંમાં જુદીજુદી દવા. કિંમત થીલીંગ ૧.

તથાન્ન વટિકા—જુલામની અકસીર જેલીઓ. ડબ્બીની કિંમત થીલીંગ ૧/૬.

શરીરપર્ન વટિકા—દુઃખશામક ગોળાઓ. બરાબ રૂપનાનો ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ડબ્બીની થીલીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL.
Zeerust Box 77 TRANSVAAL.
Lindley'spoort } Dis. RUSTENBURG
Steenbokfontein }
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

હિંદુસ્તાનની મોઢાશો જથ્થાબંધ મંગાવી સરને લાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખોસ થી પોરખાંદરતુ તથા કંલકતોનું—સરસ ચાવલ—મોખુ ગંધીઆણું—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

114 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES LOWER FIFTH STREET.

P. O. Box 352. Telegrams: "MELON."

PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.O.

Mohamed Sartie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110

Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Jadoo." Box 42

BHACONSFIELD

Shahbodeen Dowry,
Robinson Street

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

ERHARIM NORODZEV,
24 Frere Street, (Woolstock).
D. Mancharjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL.

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOOBAKER AMON & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhans Parshotam,
357 Pine Street

Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.

EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).

A. E. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.

M. A. AND LAFURI,
49 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
157 Grey Street Box 530,

B. A. Maghrajhi, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 810.

N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

A. G. TRINIS, watch Repairer
120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

ISMAIL JEEWA
Fruiter, Box 471

NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Madwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.

V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit

Export & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.

M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112

N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 5 G.

V. S. Thakora, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abdo Mia Camroodeen,
Market Square,

A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.

Branches:

Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekb & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2362.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MORIDZEV,
Box 3755

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAYARI,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

O. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMAJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SANY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Mooss Amod Waja & Co.,
Box 222.

CHOTARPAL & DADOO
Box 33.

Haseen Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Saleman & Co.,
Box 368.

HORMAJOI IDOLY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

V. J. JAS & LALCHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTEDENE

Davjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEP

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MENTA & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 431,

Adnan Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderly Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Groceries,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Wahner Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Haseen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
158 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 408

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Str.

RUSTENBURG

ISMAIL, SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Saliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik, Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kattledorp,
Icoosakh Khan Kalkhan,
17 Market Street,

SPELONKEN

(Transvaal)

Kasavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John St.

UMBINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Itaghujee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Hajelaffar Munaver,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.,
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 35.

શ્રી. દેવશ્યમ
વેનારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
દરેક રેકમ અને ચીજો તથા નવાની જમાવ
મારકેટ સીટ, (કાર્બન હોટેલની બેમે.)
બોક્સ ૫૨૨૦, બેન્ગાલુરુ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
TREDERDOP, JOHANNESBURG
Box 4749 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VAKOOR COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 130, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3155
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24
Nigel, Box 43
Tel. Add: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, and Chinde.

about Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons

MAURITIUS SERVICE.

Steamers sail from Durban, as under, for Delagoa Bay,
Beira and Mauritius, :—

about September 24th Tintagel Castle

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACON'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 8504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 372, LOURENCO MARQUES,

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હાલસેલ અને સીડલ મરચાં.
ઈન્ડિયન પ્રોસેસરી જથ્થાબંધ ફીલ્ડસ્ટાન
થી મંગાવી સસ્તે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કમકતા
નુ-સરસ ચાવલ-ચોણું ગંધીઆણું-જથ્થા
બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street TREDERDOP
Box 6037, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશર વી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેલા

ખુબઈ જનારા

અમલાઝી તા. ૮ સપ્ટેમ્બર

અમલાઝી તા. ૨૩ સપ્ટેમ્બરે ઉલાગેઆમે બેસા, મોંવાસા અને જાખાર યહ મુખમ જય છે. આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે મુરેપુરી સવવા છે તેમજ પલાસી છીડીઅન છે, અને જોરીસરો બીબન કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન કામચલાણા સેમકે આવાળુ છે તેથી પાસેજરને તોષપણ વાતે જરા પશુ મુખમ પાસે નહીં એ ખાતરી રાખશે.

ખરેખર આજે કંઈક મુક્તથી આપણા હીંદી ભાષામાં લાંબી મુસાફરીમાં નહીં મુક્ત મોળી હેરાન મતા હતા, તે હવે ખુદાનો મુકર છે કે ખરેખર અરખ મુસાફરી ની મુખમો દરેક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ દર મહીને મુખમ સાર જાય છે. માટે આ કંઈ મુક્તથી મુસાફરીનો ખરો સાબ નહીં મુક્ત દેશ જનારાઓએ તખ્તાર યહ રહેવું.

સરકુ આગમોટ મુખમ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારકતે અખર મવશે તે ઉપરથી સહની જાય માટે અતરે છાપામાં નંઆવણું તેથી સહ સાહેબો ને જગર ખરચે આગમોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે.

વધુ લગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરજતે સીવે કોલંબો ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમરોટી તા. ૧૩ સપ્ટેમ્બર

தெட்டாவ் கட்டாகம் கல்கத்தா.

જાલું, જાલું, અમરોટી, સપ્ટેમ્બર 13

શ્રી. પ્રવસદિત જવાબદારી મુ

111, 111, 111 મોસાંબલ રોડ કરમન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

દેશ જોમ જોમ જનારા.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, કરમન.

King & Sons,
West Street, Durban.

The Indians of South Africa

Helots within the
Empire and how
they are treated

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from

The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Free 16

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CH. ROOTS.
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, Etc.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 85. Tel. Address: "Pobandar."
Telephone 864.

ઉંચા ફેરના દરકી કેપ, અને જેંગ
લોર ટાપીઓ આવી પહોંચી છે.
અમારે ત્યાં સરતે ભાવે મલશે. એક વખત
અજાણી જુઓ.

જન મંદ ટાપીઝ વડેસ.
૧૧૪ મે સ્ટ્રીટ, કરમન

દેશો મોકાઈ

મોખા લીની સરવે જાતની તાજ મોકાઈ
અમે બનાવીએ છીએ.

કે. જવાહર,

મસજીદવાળી મોઢીની સામે,
૧૧૨ મે સ્ટ્રીટ, કરમન.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory
Mowbray, Claremont, Wynberg,
Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉંચા ફેરના દરકી કેપ ટાપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,
109 Queen Street, Durban.

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 37—Vol. 8.

SATURDAY, SEPTEMBER 10TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

A COROLLARY OF MODERN CIVILIZATION

THE CRIME OF COLOUR IN THE TRANSVAAL

WE take from the *Rand Daily Mail* the following report by Mr. S. C. Steil, Chairman of the West Rand Board, on the working of the Education Act regarding the admission of coloured children to the public schools:—

He says: "The necessity for obtaining, if possible, a consistent manner of dealing with this involved and important question throughout the Witwatersrand West is my object in laying before you the difficulties connected with the subject as they appear to me. More frequently than formerly the Board will be called on to exercise the authority granted, under Section 29 of the Act, to exclude or receive certain children for education. If this be so, it is imperative that a definite line of action should be determined and followed in all instances. Several statutes exist in the Transvaal which deal with the status of "white" and "coloured" persons, but in the majority, if not in all instances, a definition of this all-important point is conspicuous by its absence, the onus of interpretation falling upon the unfortunate individual or lady called upon to administer the Act. If, therefore, those responsible for the drafting or framing of the laws find their task too difficult to attempt, it follows that "colour" as "colour" unreservedly is not to be taken as a test—pure and simple—therefore I would not create a precedent if the School Board accepted circumstances as it finds them in many instances, which are undoubtedly that a taint of colour does not constitute a "coloured man." The following of this course might be considered as shirking the issue, which is undoubtedly is, and it may be argued that as the Education Act deals with the children on whom the future of the country will greatly depend, Section 29 of the Act was designedly drafted in such simple and unambiguous language as to leave

no middle course open to those responsible for its administration. This position would have been accepted if such a definition had been included in the preamble of the Act. The section referred to (29), which is the only one dealing throughout the Act with this thorny question, is: "No child or person shall be admitted to or allowed to remain a pupil of any school, class or institution mentioned in chapters III. or IV. of this Act, and the duty of carrying out the provisions of this section shall be with the Board or with the governing or managing body established under Section 73." The circumstances which bring this question before the present Board were considered by their predecessors in office. Attempt was made to obtain a definition of the term "colour" from the Department, but this was not forthcoming, and no effort appears to have been made to assist those who are endeavouring to faithfully carry out the administration of the Education Act. Boards are to be left to rely entirely upon themselves in deciding this question, with the result that a child may be considered "white" in one school district, and coloured in another, a truly happy state of affairs in which I have one of the most important social problems of the country. I would suggest that if it be not possible to lay down any general principle suitable for the whole Province, an attempt should be made by the three Witwatersrand Boards to lay the foundation for concerted action as far as the Witwatersrand is concerned. As previously mentioned the wording of section 29 is particularly clear as far as the actual words are concerned, but a doubt is bound to arise in the mind of anyone who has lived in South Africa any time, whether it is intended that a liberal interpretation shall be placed thereon. It should not be overlooked, however, that no

authority is given to the Board to require the parents to appear before it, nor is the Board entitled to enter upon any premises or question parents as to their mode of living. Its decision must be based on the child itself. It, therefore, seems it was the deliberate intention of the framers of the Act to constitute "colour" as the determining factor, irrespective of the parents or respectability of the child, manner of living, etc. Not only will the child be placed under a certain stigma, but its present educational future may be jeopardised, and future social position affected by reason of the interpretation placed on a certain clause of the Act by a purely local body. It should not be overlooked that the "white" is originally responsible for the presence of the "coloured," and any disabilities imposed fall on one absolutely irresponsible for its existence. It is, moreover, beyond question that a coloured child may be born of parents who personally are beyond reproach in this respect, and worse again a coloured child may be found in a family, the other members of which are absolutely white. Are you, under the circumstances, prepared to enforce clause 29 literally? Dealing with the every day life of South Africa, it is evident that the presence of colour does not debar the individual from social intercourse with "whites," therefore the Board would not be creating a precedent if it departed from the actual wording of clause 29, and endeavoured to ascertain before it decided that the primary schools of the district should be closed to a child where the home life and surroundings were white. If the Board decides that such an interpretation would be beyond its powers, and that it will during its term of office, undertake to literally enforce the Act, it will be necessary for it to ascertain that no child remains on the rolls with a taint of colour, however slight, and of my personal knowledge I know

that this strict interpretation will result in the removal of children from many schools. Neither the absence of complaint nor the delegation of its authority to committees, principals or others will be sufficient to exonerate the Board, in the eyes of the public, for the existence of any coloured child in our schools. One of three courses appears to be open: Firstly, to decline to accept responsibility for carrying out clause 29 of the Act and to leave it to the inspectors of the Department to draw the attention of the authorities in Pretoria to our shortcomings in this respect. Secondly, to take such steps as will ensure the due and consistent literal application of clause 29 in an impartial manner throughout the schools in our district. Thirdly, to accept the responsibility of not literally carrying out the provisions of clause 29 and permit certain children to remain on the rolls and allow others to be accepted as scholars in our primary schools."

The report of the sub-committee who visited the school on certain specific complaints states: (1) The daughter and son of Mr. — were by invitation sent to the school to meet the committee. (2) In the judgment of the committee the trace of colour in the female child is so slight as to be negligible. In the case of the male child it existed in a slightly greater degree. (3) The children were intelligent, well mannered, clean and well clad. (4) Their presence in the school might be considered a contravention of clause 29 of the Act if it be determined to attach a very strict literal interpretation to this clause. The moral tone of the school would not, however, be affected by their attendance, and it is questionable whether, from a social aspect, their inclusion would be detrimental to the general welfare of the school. (5) From a superficial examination, during a recreation recess, of the features of other children on the roll it would appear that in a few instances a trace of colour to an equivalent if not greater degree than the children of Mr. — is noticeable. The committee did not endeavour to ascertain the names of these children. (6) That in view of the far-reaching effect which the decision of the Board will have on this important matter the committee does not feel justified in adding any definite recommendation to this report.

A correspondent to the *Times of Natal* calls attention to the state of roads in the Indian's quarter of Martizburg. To the Christian Indians who attend St. Paul's Indian Mission Church much inconvenience is caused by the almost impassable state of the roads in wet weather. On one occasion His Lordship the Bishop sank in the mire almost half-way up to his knees. The lady organist and the European schoolmistress have also to face the mud on rainy days.

Minor Asiatics

Transvaal Ministers' Declarations

In view of the gravity of the cases of the sons of Messrs. Chhotabhai and Tayob Haji Khan Mahomed, we give the following extracts from the Bluebook dated October, 1908, containing "correspondence relating to legislation affecting Asiatics in the Transvaal":—

Extract from Colonial Secretary's Speech on the second reading of the Asiatics Registration Amendment Bill, August, 1908.—"The third difficulty that they felt against Act 2 of 1907 referred to children. That Act provided machinery under which it was necessary that not only the adult males but also minors between the ages of 8 years and 16 years should register. There was no special reason really for that provision that minors of those ages should be registered, and, as a matter of fact, in the voluntary registration that had taken place I had adopted an alternative procedure which was just as effective, viz., where the parent had been registered, the names, ages, and description of the children up to the age of 16 were inserted on each certificate, so that if a parent at any future date said he had five children it would be quite easy from the certificate to identify these children. That was all that was thought necessary, and that I embodied in the voluntary certificates, and therefore there was no trouble in meeting the Asiatics and embodying them in the law. Hon. members will see that is the third innovation made in the Bill—that minors below the age of 16 shall not be required to have certificates of administration, but shall be taken up in the certificates of their parents."

Extract from the Prime Minister's Minute to the Governor, dated the 5th September, 1908.—"Nine points were raised by the Asiatics, and these were recorded in writing as representing their final demands; and, after a discussion lasting some hours, it was decided to meet their views as far as possible and to allow no opportunity for any reasonable men to say that such views had not been met in the widest possible spirit. The objections met were as follows:—

- (1) Alteration of the definition of the term "Asiatic" so that Mahomedan subjects of the Turkish Dominions should not as expressed in Law 3 of 1885 be specially described as Asiatics.
- (2) Unregistered Asiatics domiciled in the Transvaal for three years prior to the 11th October, 1899, should be allowed to return and register themselves, provided they made their applications within one year of the coming into force of the new Act.
- (3) The names of male minor Asiatics to be recorded on their

parents' certificates and their registration not to be required until they reached the age of sixteen years.

- (4) Thumb impressions should not be required from applicants for trading licences who could sign their names in English in formed handwriting.
- (5) An appeal from the decision of the Registrar of Asiatics refusing to register an applicant for registration should be allowed to a Magistrate specially appointed to hear all such appeals.
- (6) The provision in Act 2 of 1907 allowing Asiatics under certain circumstances to acquire liquor should be deleted on the grounds that it was contrary to the religion of the majority of the persons concerned to consume the same.
- (7) While Act 2 of 1907 was to remain on the Statute Book all Asiatics holding Certificates of Registration under the Validating Act were to be specially exempted from the provisions of the Asiatic Law Amendment Act.
- (8) Transfer of certain property in Pretoria to be allowed in favour of the heirs of a deceased Indian named Aboobaker Amod who had acquired the property before the passing of Law 3 of 1885.

"The ninth subject of discussion was the fresh demand made for the immigration of Asiatics not claiming previous domicile in the Transvaal but who could pass an educational test. This is a claim which Ministers had previously decided was inadmissible, and, even had it been otherwise, it is difficult to see by what means a Bill providing for the immigration of Asiatics of the class in question could be passed through either of the Houses of Parliament in view of the almost universal feeling of the white Colonists on the subject. The Asiatic leaders were informed that, in this single respect, their wishes could not be met, and this was distinctly understood by them. A Select Committee representing all parties in the Legislative Assembly was then appointed to re-draft the Bill in accordance with the arrangement come to. The Committee consisted of Sir Percy Fitzpatrick, Messrs. Jacobsz, Chaplin, Wybergh, and the Colonial Secretary and a copy of their report, dated the 20th ultimo, submitting a new draft Bill, is attached."

Extract from the Report of the Attorney-General, dated 9th September, 1908.—"IV. The minor Asiatic (i.e., a boy under sixteen) will be included in the certificate of his parent or guardian. Under Act No. 2 of 1907, it was the duty of the parent or guardian, if the child was under eight, to furnish the necessary particulars relative to him, and when such child attained the age of eight to apply for registration on his behalf.

Under the New Act the child, when he attains the age of sixteen, will have to apply for registration, and, if he attained that age while he was outside the Colony and he desires to take up his residential rights (if any) in it, he will have to apply from a place outside the Colony but in South Africa."

Supreme Court Judgment

Mr. H. H. Jordan delivered the following judgment in the appeal case brought by Mr. Mahomed Ahmed Chotabhai, against the Registrar of Asiatics:—

His Worship said: In this case the appellant relies on two grounds of appeal—(1) that his registration is already included in his father's registration certificate, No. 10,073, and validated under Section 2 of Act 36 of 1908; and (2) he claims to fall under Sub-section (a) Sub-section 3 of Section 4 of Act 36 of 1908, in that the permit issued under the Peace Preservation Ordinance of 1902 to appellant's father covered appellant also. Now, Act 36 of 1908 was passed to validate the voluntary registration of certain Asiatics who had failed to comply with the provisions of Act No. 2 of 1907, and to make further provision for registration of Asiatics, and it deals only with two classes of minors—viz, under Section 3 Sub-section (c) a minor resident in this Colony at the commencement of this Act, and who had entered this Colony with an adult Asiatic, who was his guardian, and who was registered under Act 3 of 1885, or any amendment thereof, or is registered, or entitled to registration under the Act; or Sub-section (d), a minor who was born in any part of South Africa which was at the time of his birth within the boundaries of the Transvaal. Now, it is perfectly clear from the evidence that the appellant was neither in the Colony on September 21st, 1908, the date Act 36 of 1908 came into force, nor was he born in the Transvaal, and therefore he does not come within cases of minors mentioned in the Act. It has been argued by the learned advocate for appellant that, his name appearing on his father's certificate, he is registered, and is a person in respect of whom a certificate was issued. I do not agree with this interpretation of the section: a certificate is a personal thing issued only to the person whose name appears thereon, and he must give his thumb impression on it for purposes of identification, and he may be called upon at any time by a European police officer to produce such certificate, and satisfy him he is the lawful holder thereof. A lawful holder is defined in the Act as the person (other than a minor named therein) whose registration is thereby certified. Now, under Section 5 Sub-section (1), which applies only to minor Asiatics born in this Colony, it is necessary that the minor's name, etc., shall be included in his guardian's certificate of registration, but as the appellant does not

come under the definition the placing of his name on his father's certificate was meaningless, and does not give him any right to apply for registration, or say he is a person in respect of whom a certificate was issued. With regard to the second ground of appeal, that his father's Peace Preservation permit also covers him, I would point out that any rights appellant's father obtained under that permit are now governed by Act 36 of 1908, as it was through being in possession of that permit he was entitled to register. To my mind, the intention of the Legislature is quite clear; only two classes of minors were to be included in Asiatics entitled to registration, and as appellant does not fall within either of these classes his appeal must fail. The appeal is dismissed, and the appellant is ordered to be deported from the Colony.

From the Editor's Chair

OMISSIONS IN THE PROTECTOR'S REPORT

In our issue of the 27th ultimo, commenting upon the report of the Protector of Indian Immigrants (indentured) in this Province, we stated that we would deal with some serious omissions in the Report in question. In going through various reports dealing with the moral and material progress of a people or a community, one notices a statement showing the progress made in matters (educational, social, etc.). The Protector's Report is or should be intended to give an idea of the moral and educational advancement of those who are under his care and about whom he writes. But the Protector is satisfied if he can show that the masters of these unfortunate countrymen of ours do not physically ill-treat them and that they have saved more money in they could in India. This reminds us of a report that a cattle-master may draw up in order to show that the cattle under his charge were never beaten by him and that, after they came into his possession, they received more fodder than before, and that they were the fatter for being under him. So, no doubt, would the Protector's report, too, be considered satisfactory, if indentured Indians could be looked upon as so many cattle. Indeed, they are, in reality, considered to be of no greater moment. What have the masters or the Protector done for their moral, spiritual or educational advancement? Do the masters in any part of the world where indentured labour is in vogue, take a human interest in their employees? What is being done for the hundreds of boys and girls, the children of indentured men? Why is there no mention of these matters in this Report? Our readers are aware that, if the Protector were to mention these matters, he would have

to state that the masters would be glad to get rid of the men from the Colony so soon as they became free, that the masters are not in any way interested in these men's moral or such other progress, and that the general public in Natal would not tolerate the idea of these men being so treated as ultimately to fit them for the exercise of civic (let alone political) rights. In view of these facts, we hold that Mr. Polak was fully justified in moving for complete stoppage of emigration of Indians from India as indentured labourers. We decline to consider their problematical financial betterment under indenture as any compensation at all for the loss, almost permanent in most cases, of cultured and social and moral surroundings which these men had in India.

"What shall it profit a man if he gain the whole world and lose his own soul?"

MR. CHHOTABHAI'S CASE

The case of Mr. Chhotabhai's son, already reported in these columns, is a most important one. It affects the well-being of the whole Indian community in the Transvaal. Analogous to it is also the case of the son of Mr. Tayob Haje Khan Mahomed. If their sons, who entered the Transvaal as minors, cannot remain in that Province, hundreds of Indian parents may be obliged to leave the Transvaal. For we cannot imagine these Indian parents in the Transvaal would be inhuman enough to remain in that country if their sons, artificially declared to be majors at the age of 16, are to be deported to India without their natural protectors. Parents have taken their babies to the Transvaal but, after the passing of the Act of 1908, assuming that these babies are never sent to India until after they have reached the age of 16, and that both the parents are in the Transvaal, where is the lad now 16 years to be deported to? Assuming further, that a child is born to Transvaal Indian parents on the high seas, where is this child, if male, to be deported after he reaches the Transvaal age of majority? One would have thought that the Transvaal Government would have stood appalled by the highly probable consequences of their interpretation of the Act.

But, apart from the purely humanitarian standpoint suggested above, we quote elsewhere General Smuts' speech on the introduction of the then Asiatic Bill, General Botha's minute on the Asiatic conference and Mr. De Villiers' (the then Attorney-General's) report on the Asiatic Act. All these documents show that there was then not a word said about the exclusion of minor Asiatics not born in the Transvaal entering after the commencement of the Act. Indeed, they all say that the Asiatic demand in this respect has been completely met. The Asiatics never suspected that their minor children might be treated as prohibited immigrants on reaching

the age of majority. Whatever may be the interpretation of the Act, there is the pledged word of three Ministers at stake.

The question is too important to be left where the Supreme Court may leave it, assuming that its decision is adverse. We have no desire to anticipate its judgment, but this we cannot help saying, that it is a matter of life and death for the Indians in the Transvaal. We wish we could say that it would be a matter of honour with the people of the Transvaal, indeed of the whole of South Africa. Will the humanity of the South Africans tolerate what is a war against infants?

MESSRS. RITCH AND POLAK

ACCORDING to the cables published in the Press, Messrs. Ritch and Polak will soon be among us. These two friends of the community in South Africa have worked, laboured and slaved for us as few of our own countrymen have. They have identified themselves entirely with our cause. They have indeed been friends in need. It is difficult, if at all possible, to compare the work of the two. Each has done his best in his own special department. Mr. Ritch is the soul of Lord Amphill's Committee. Mr. Polak's magnificent work received a public recognition at Bombay when Professor Gokhale presented him with a silver tea-set. It was no exaggeration when the honourable gentleman attributed to Mr. Polak the memorable collection of over £6,000 for assisting passive resisters. We trust that both Messrs. Ritch and Polak will receive from the community such receptions as no other men have received at our hands. They deserve it.

Collections in London

In Aid of Passive Resistance Funds

The following were the donors at the Westminster Palace Hotel meeting already reported:—

	£	s.	d.
Mr. Noos of Bombay ...	10	0	0
Archdeacon Potter of Cyprus ...	10	0	0
Mr. Y. A. Karimjee of Zanzibar ...	5	0	0
Mr. Tayabali Alibhai of Karachi ...	5	0	0
Miss Winterbottom ...	2	2	0
Major Syed Hoosen Bilgrami ...	1	0	0
Mr. C. E. Maurice of the Peace and Arbitration Society ...	1	0	0
Anon. ...	0	10	0
Do. ...	0	10	0
An earnest opponent of the colour bar ...	0	10	0
Mr. S. M. Bose ...	0	5	0
Mrs. H. P. Cobb ...	0	5	0
General collection ..	5	17	0

Total £11 19 0

Imperial Parliament

House of Lords Debate

We were compelled last week to hold over the remainder of the speeches on the Transvaal Indian question in the House of Lords. We now give Viscount Middleton's speech and Lord Amphill's counter reply:—

VISCOUNT MIDDLETON: My Lords, I only rise to say a word on behalf of those who sit on this Bench, because my noble friend behind me has a little assumed that he speaks alone in this House, and he regretted that he had almost a monopoly of feeling on this subject. I cannot allow that to pass on behalf of my noble friend who is not present, Lord Lansdowne, because he has spoken himself with great sympathy and feeling on this subject in previous debates. My noble friend addressed a very eloquent appeal to the House, but he stopped short of the point of telling His Majesty's Government what it was exactly that he would desire them to do, and what course he would recommend them to take. I think he must recognise that this is a subject of very great difficulty for any Government, especially having regard to the present situation in South Africa.

I do not rise to do more than press this upon the Government, that the whole of the Papers which have been published are very uncomfortable reading to many of us, and I should think probably to the Government themselves. We cannot help feeling that there is force in what has been urged by my noble friend behind me that an opportunity of obtaining some permanent assurances on this question was lost at the time the Union was granted, as also at the time when the very large sum of thirty millions for which the Transvaal was indebted was remitted, and a further loan of five millions was granted to them. I think that that would have been an opportunity to bring before the Government of the Transvaal the very serious feeling there is with regard to these Indian subjects of the Crown, and to press upon them that some regulation which would prevent these undoubted cases of hardship should be adopted.

I know that it is at this moment almost impossible for His Majesty's Government to give any pledge except that which the noble Earl has given on behalf of the Secretary of State for the Colonies. But I am sure my noble friend will remember that in the case of these questions of races of different colour the difficulty is not confined to South Africa. Questions have arisen in other Colonies and in other Dominions of the Crown, where a position has been taken up by the local Government as which His Majesty's Government may not find themselves altogether in accord. But if they have not taken steps in those cases, as in this, it may, I think, be

reckoned that there is no question of want of sympathy, but that any attempt to impose on a people to whom you have given free institutions any law or regulations of this character might, and probably would, be deeply resented. From the office which I had the honour to hold I personally had the opportunity of becoming specially aware of these questions which the noble Lord has so admirably voiced in this House with regard to the feeling which exists in India, and I do hope that His Majesty's Government will go as far as they reasonably can to secure to the full extent the observance of the pledges which have been given in the past, and that they will take care that what I think my noble friend is right in saying may become a dangerous state of feeling in India should not be accentuated by any apparent remissness on the part of His Majesty's Government. I do not wish to detain your Lordships further, but I hope it will be clearly understood that if we do not speak in any more vehement fashion on this subject it is only because we do not want to make more embarrassing an already very difficult situation, and that it is from no want of sympathy with those who have suffered an undoubted hardship.

LORD AMPHILL: I hope your Lordships will allow me to say two or three words in reply. In the first place, I want to correct a slight misapprehension on the part of the noble Viscount who has just spoken. The last thing I had in my mind was to make any complaint that the noble Marquess the Leader of the Opposition had not taken an interest in this question. I may say that he is the only member of your Lordships' House who has taken notice of it. What I complain of is that there is not a much more general interest taken in this question, such as, for instance, is taken in the management of the island of Vatersay. The noble Viscount reproached me for not suggesting a solution of the difficulty. It was not my province on this occasion to do that. I was merely asking for information in order to ascertain what the present position of affairs was. I have on many occasions had the privilege of acting as negotiator between those interested in the case of the Indians and His Majesty's Government, and I have made suggestions; and if there were occasion, and I had the opportunity, I should be able to make other suggestions again for settling this matter finally.

The noble Earl said that it was a hopeless difficulty to try and settle this matter, because we should cause resentment in the Colony. If that be a sound argument it follows that we may allow not only any Colony but any foreign nation to inflict a vital injury on us without our being able to do anything to defend ourselves, or to prevent an injury, for fear of raising resentment. That surely is a view which your Lordships

cannot accept. With regard to the answers which the noble Earl was good enough to give me, I only want make this remark. The Transvaal Government apparently have reported that those who were deported have failed to prove, or refused to prove, their identity. That is one way of putting the case. But what actually happens is this. All these men are registered. The Transvaal Government know exactly who they are. They have got all the particulars on record, so that it is a mere pretence to say that they are not identified, and that they do not know who they are. The Transvaal Government say they do not know who they are, and therefore they must turn them out of the country. The Indians say, "You have got us registered, and you know perfectly well who we are, and therefore it is unnecessary for us to produce these certificates;" and the certificates they do not produce because they have burnt them as a protest against what they regard, rightly or wrongly, as the violation of a promise on behalf of the Transvaal Government. I thank the noble Earl for his courtesy in reply to my Questions.

Chinese and Japanese in California

A Marconigram in *The Times* from Washington, dated May 30th, states that the Californian Government has made public a highly interesting report on Japanese immigration. Prepared since the anti-Japanese agitation in 1908, the report appears to disprove practically all the charges brought against the Japanese, and to substantiate the theory always advanced in this correspondence that the agitation was largely fomented to serve the ends and ambitions of local politicians and other selfish interests.

There are about 40,000 Japanese in California out of a total population of some 2,000,000. Sixty-five per cent. of the Japanese are engaged in agriculture and 15 per cent. as domestic servants. Their number is rapidly shrinking under the present regime. Yet cheap agricultural labour is imperative and cannot be supplied by whites. Next perhaps to the Chinese the Japanese make the best labourers. They are stated to be more efficient than white men and just as trustworthy. The deduction is obvious—no less obvious than the folly of a movement which would appear to be threatening the prosperity of California's important industry, and which has at time threatened to disturb relations between Washington and Tokio. The investigators do not, however, offer any specific solution of the difficulty, to the roots of which they probably go when they point out that the only trouble with Japanese labourers is that they are so less ambitious than whites of the same class. As soon as he begins to try to emerge

from "mere servility" the Japanese "ceases to be an ideal labourer."

According to Press telegrams the Chinese Chamber of Commerce in San Francisco decided to try to establish a boycott of American goods in China. The immigration authorities in San Francisco are said to burden Chinese travellers with unnecessary and humiliating regulations. Washington has been appealed to in vain. A boycott, therefore, "is the only way in which we can demonstrate that, if we are not treated with equality and justice in this country, the American merchant can expect no better treatment in ours."

An Outburst of Anti-Asiaticism

Indignation Meeting at Springs

The Springs correspondent of the *Rand Daily Mail*, writing on the 24th ultimo, says:—

The inhabitants of Springs are determined to keep their township "all white" and consistently turn the "frozen face" to any pushful Asiatic desirous of obtaining a foothold there. Hitherto they have succeeded in maintaining their ideals, but recently one of the members of the Council broke away from the principle and let premises in one of the principal streets to an Indian trader, the consequence being that the Council came down with a heavy hand on the offender, and a crowded meeting in the Springs Masonic Hall this evening was the outcome to call upon the erring property-owner, the Rev. J. E. Davies, to resign his membership of the Town Council.

Mr. J. P. Stark took the chair, and was about to speak when his chairmanship was challenged by Rev. Wm. McCulloch. Mr. Stark said it was necessary for some one to preside until a chairman was elected. He would do so, and asked for nominations. The various gentlemen nominated having declined, with the exception of Mr. J. P. Stark, the latter took the chair, and explained the object of the meeting. He declared that if the principle of coolie trading were once admitted into Springs, then it would be an awful thing for the white race. (Applause.) Other East Rand property-owners had had the good taste to refrain from letting their properties to coolies, why should Councillor Davies give such an evil lead?

Councillor L. M. Goodman moved the following resolution:—

"That this meeting call for the resignation of Councillor J. E. Davies as he has betrayed the public support which was accorded him, and declares that he is acting as a traitor to the cause of white South Africa in so far as the Springs community understands the phrase."

Mr. H. H. Smith seconded.

The Rev. Wm. McCulloch said that everyone knew he was opposed to coolie traders, but he spoke in the interest of fair play. He characterised the meeting as a cowardly and malicious attack on a fellow-Councillor, and stated that the property in dispute did not now belong to Councillor Davies, who, however, would probably refuse to resign even if a thousand similar resolutions were passed.

Mr. H. H. Smith said that Mr. McCulloch's remarks were "piffle."

On being put to the vote, the motion was carried by 69 votes to 16, a number of those present declining to vote.

Mr. Mathews proposed:—

"That this meeting instruct the Town Council to call upon Councillor Davies to vacate the municipal offices occupied by him."

This was not put to the meeting, which went on to discuss a further resolution—"That no licences be granted to Asiatics in Springs."

Very little difference of opinion existed on this subject, and the resolution was carried amid loud cries of "No Asiatics."

A vote of thanks to the chairman brought the meeting to a close.

The Tragedy of Women's Work in Japan

Kiyoshi Kawakami, writing in the *Orient*, on the factory system in Japan, says that children under ten—children of scarcely five or six years—are largely employed in factories, and rapidly disfigured and demoralised by injuriously-excessive hours of labour. Women often work fourteen, fifteen, sixteen, and even eighteen hours a day!

There is a noted muslin manufacturing firm in Tokyo employing 1850 hands. Of these 150 only are male; the rest are girls from thirteen to twenty-two, who have been recruited from country districts. Each girl comes under a contract for three years. She gets a wage of 12 sen a day, or 3d. in English money. She stays at one of the factory dormitories, and has to pay 7½ sen a day, thus practically keeping only 4½ sen or a penny farthing a day. For this pittance she has to work twelve full hours day or night, as the factory is worked in two shifts, and the change from day to night is effected weekly.

There are 1,400 girls kept in dormitories. The space of each room is 24ft. by 2½ft., in which forty-four or forty-five girls are packed day and night in two equal shifts. In winter all windows are closed. Readers may imagine how filthy and suffocating these dirty and low-ceilinged rooms become. As for the food, it must be the coarsest sort, since a day's meals cost less than 7½ sen. One pound of bread costs 7 sen in Japan. Thus these girls are fed on something less than one pound of bread a day!

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

A case similar to Mr. Chhotabhai's has happened in Pretoria. It is that of the son of Mr. Tayob Hajee Khan Mahomed who has been domiciled in the Transvaal before 1885. Needless to say, the Magistrate has decided against Mr. Tayob. Both the cases will, I understand, shortly come before the Supreme Court. Both the young men are under order of deportation. Hitherto, passive resisters have come in for deportation. Now the sons of registered Indians who are willing to abide by the Registration Laws are to be deported!

Mr. N. Rahim, of the Hindustani Association, writing from Vancouver, Canada, in eulogistic terms of the passive resistance struggle in the Transvaal, says: "Please publicly announce the full sympathy of Indian Colonials in Canada and the United States in the cause of our countrymen in South Africa and that they have their unqualified and practical support at their disposal."

As usual, a cablegram of birthday congratulations was sent to the G.O.M. of India. The message was sent through Mr. Polak, and Mr. Naoroji has cabled thanks through the same source.

The Passive Resisters at the Farm have received during the week a case of bananas from Mr. Desai of Germiston and a box of Indian cakes from Mr. Maharaj of Pretoria. Mr. Bhagat of Port Elizabeth writes, saying that the food-stuff contributed by the members has been converted into money and that the amount is being sent to Mr. Fancy, with instructions to send certain articles of food to the farm.

The Boksburg Indians have sent the following letter to the Government, addressed to the Minister of the Interior, Pretoria:—

Sir,—We, the undersigned, have been residing in the Old Location at Boksburg for several years. There being no arrangements in the Location for a supply of water for the residents, we approached the Boksburg Municipality in the matter, and the reply given to us from the Town Engineer through the Location Superintendent dated the 25th August last, and read as follows:—"Please advise Petitioners that the Government will lay the water mains in the old Location on payment of £630, cost of laying water-supply plus £4.10/- for service each. Stand pay for water consumed." Formerly water was supplied through a pipe at a stated rate per quantity, but this has now been stopped, and we

have to convey the water from a small stream ■ a very great sacrifice of time and convenience. We fear that the health of the inmates is in danger if they have to continue to be in want with reference to water-supply, and to use water which may not be from a sanitary standpoint pure. We, therefore, request the intervention of the Government, and hope that suitable arrangements will be made for a water-supply to the Location. We are prepared to pay the ordinary charges that stand-holders have to pay in townships.

Colour Prejudice in London

Feeling in the Medical Schools

In London medical schools the feeling against native students is, writes a correspondent to the *S.A. News*, singularly acute. One such school—St. George's—recently threw its doors (hitherto closed against non-European students)—open to all comers, with the result that there was a falling off in the total entry, although several coloured students augmented the number of those who entered. A native medical student is heavily handicapped, since it is practically impossible for him to obtain any house appointments or to hold any major post in a London hospital, partly because—although this is an objection which does not carry much weight—it is alleged that the patients do not care to be attended by a black doctor, and partly—an objection which is much more serious and which certainly has the greatest influence with a school that must necessarily look for its finances ■ the entry of English students—because it is alleged that white students object to being taught by a native. The student who holds a major post at a teaching school ■ in a sense a teacher ■ has so many junior students immediately under his supervision, and therefore in a sense this latter objection appears to be ■ well-grounded one. In the circumstances it is useless to protest against the discrimination on colour lines. The schools cannot help themselves. They are already struggling and they must do their utmost to keep up their prestige and influence. At the same time thoughtful educationists recognise that the problem is a great and a growing one, and it is difficult to see any solution, so long as the prejudice against the native continues. And there does not appear the slightest reason to hope that this prejudice is dying out in England. On the contrary, there is every reason to fear that it is increasing hugely every year, and that it may yet create mischief of a kind that most of us had hoped would be limited to the American States.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Mr. Ritch has addressed the following to the *Empire Review* of the 28th of July:—

Mr. Rose's remarks reproduced in these columns last month from the *Cape Times* call for a word or two of comment.

The forty-two out of sixty-four general dealers at Claremont, C.C., whose licences are held by Asiatics need excite no alarm that the trade of the Colony is passing into Asiatic hands. Accepting the figures at their face value, the Indian trader caters almost wholly for the poorest and humblest and keeps the South African equivalent of the homely chandler's shop.

Mr. Rose laments the falling into the hands of Asiatics of "the trade like that of a butcher in which special cleanliness is imperative." Agreed as ■ the latter part of the proposition. But nobody has hitherto successfully framed an indictment against a whole continent. No people possesses a monopoly of cleanliness, not even Europeans. The condition of butcheries and butchers' shops even in this country have before now called for strong criticism. Mohammedans require their meat to be ritually killed and to be kept clean and free from contamination. The obvious remedy for abuses in the Cape Colony as elsewhere is efficient legislation and inspection. Mr. Rose should beware lest the outcry he echoes be mistaken for an outburst of trade jealousy and racial antagonism. It is a mistake to say that "in Natal the white trader in the country districts have disappeared, driven out by the Indian trader." The Dealers' Licences Act which governs the issues, renewal and transfer of trading licences is administered by a Board of Europeans, and for years past the Act has been employed systematically ■ eliminate Indian competition. Even old-established Indian businesses have had to close down because of refusals to renew licences.

The imputation contained in the sentence "the man who carried on a useful occupation and reared a family to become citizens of the State has been supplanted by an alien who contributed little or nothing to the maintenance of the State and who by reason of his habits and inherited instincts can never become a useful citizen" is contrary to ascertained fact. The "useless" Indian admittedly rescued Natal from bankruptcy. Indian traders, agriculturists, waiters and even scavengers can hardly be said to carry on other than useful occupations. These people do rear families, which, it is true, do not become citizens of the State, but that is because citizenship is denied to them. Education beyond the most elementary has to be found by Indian parents for their children in this country. The young men who return to their homes qualified barristers or doctors, find them-

selves pariahs in the land of their birth. It is surely a little ungenerous to reproach a community for not being what you forbid them to be. To speak of British subjects, born and domiciled in a British colony, as aliens is surely an abuse of term. As to their contribution to the State, Natal Indians are subjected to special taxation in addition to the general taxation which they share with European colonists. "The prejudice against the Indian invasion is at the bottom founded on the imperious instinct of self-preservation," says Mr. Rose. The suggested invasion has, however, no foundation in fact. The majority of the Indians were brought to Natal by Natal in the interests of Natal and the returns show that of recent years there has practically been no increase in the resident population. "The imperious instincts of self-preservation" is not putting the conduct of the Colony on a very high plane. The phrase has a familiar ring and has before now covered a multitude of things. Natal's instinct may be imperious. Pity it is not more Imperial.

Items of Interest

The Natal Indian Congress and the Durban Zoroastrian Aojuman sent cablegrams of congratulation to the Hon. Dadabhai Naoroji on his 86th birthday.

Mr. Parsee Rustomjee wishes to thank all those friends who kindly sent messages of sympathy on the death of his brother.

The "Shri Krishna Janam Astami" was celebrated at the Veda Dharma Sabha, New Guelderland, on the 31st ultimo for the first time, and about 700 Hindus were present. The ceremony was performed by Pandit Bhanuprakash Upadaya. Afterwards the guests were feasted, and dancing, etc. were kept up till the early hours of the following morning.

Mr. Smuts, while in Durban this week, has, says the *Mercury*, been specially interesting himself in Indian immigration affairs, for he had long interviews with both the Protector and the Chief Immigration Officer.

At the last meeting of the Durban Indian Society, Mr. T. M. Naicker delivered an address on "Caste, its Origin and the Present Practice." He said that Caste was an ancient social order of the Hindus based upon moral and spiritual laws. The ancient Rishis, foreseeing that the population of India was a vast one, and as there was a necessity to allocate certain duties to different classes of people, who by their qualities were fitted to undertake such tasks as were necessary for sustaining the life and vigour of a nation, divided the people according to their tendencies, so that order might be maintained and labour properly organ-

ised. Character and duty were demanded as a test of one's caste and not birth alone. Men were equal according to the Divine laws, and caste would ever remain to differentiate mankind according to their merits and qualifications, but modifications and reforms were needed on ancient lines.

Many in Durban will hear with regret of the death of Sirdar Roopnath Singh, which occurred at the Turkish Baths, Durban, shortly after eight o'clock this morning (says Wednesday *Advertiser*). The sirdar, who was the chief shampooist at the Baths, had been ailing for some two months, but he daily put in an appearance at the Baths though doing no active work. He had been some eighteen years in the employ of the Municipality—practically since the Baths were opened. Many accustomed to using the Turkish Baths will miss the quiet old man, whose dignified bearing was irresistible.

Mr. Singh was one of the trustees of the Hindu Temple, Depot Road, Durban and was about 50 years of age. The body was cremated at Umgent Crematorium, when the leading Hindus were present to pay their respects.

The leaders of the Cape Indian community have paid a compliment to the Administrator (the Hon. N. F. De Waal) by preparing an address congratulating him on his appointment and expressing appreciation of his services as Colonial Secretary in the last Cape Government. In reply Mr. De Waal said he was exceedingly indebted to them for their kind presentation of this address, and for the sentiments which it contained, and that whilst he administered the Government of the Cape Province he should always try to do equal justice to all of His Majesty's subjects, regardless of any considerations whatsoever.

We learn with pleasure that the four passive resisters who landed at East London, on their return from India, were kindly entertained and lodged during their stay of two months by Mr. V. R. Frank, who also collected funds for their railway fare to Johannesburg. Mr. M. M. Desai also assisted materially.

Capetown, Aug. 26 (Reuter).—The City Council last night past a resolution refusing *en bloc* a number of applications for trading licences by Indians. This is a sequel to the anti-Asiatic agitation.

Mr. W. T. Clayton, addressing a meeting at Stanger, said that if the Indian Government presented an ultimatum, and stopped the immigrants, then they should do the same thing, and prevent any Indians at all from landing in South Africa.

"Measures of repression" is the term used by the *Natal Mercury* in regard to the treatment meted out to the Transvaal Indians.

Questioned as to whether he was in favour of Asiatic immigration, Mr. J. G. Maydon, candidate for Greyville Durban, said that just before he left office four years ago the Ministry was engaged in some measures which were to increase the utility of the native, so that he might replace the Asiatic, but they left office shortly afterwards and it was one of his regrets that this important question had not been tackled since. As for the continuance of Indian immigration the Indian Government had settled that by saying there should be no more of it.

Mr. A. M. Jeewanjee, Indian member of the British East Africa Legislative Council, gave a luncheon at the Hotel Metropole in London on the 5th August, to meet the Right Hon. Syed Ameer Ali and other friends. Amongst the guests were Mr. Ameer Ali, Sir Dunlop Smith, Sir George Birdwood, Sir George Mackenzie, Mr. Ratan Tata, Mr. T. Kaderbhoj (Secretary of the All India Moslem League) and others.

Mr. Robert Blatchford writes in the *Clarion*:—"I would teach children (or rather enable them to learn) to read and write. Nothing else is necessary. The next step in education should be practical. The child should learn to make or do things. As for book learning, let each individual seek that which its own nature needs. Give the child a good home, and a good example, and all the liberty it desires. If a boy or girl likes to draw, buy some paper and paints, and fortify them with a little encouragement. Let those learn Latin who need Latin. But I beg to say again that fresh air, and love and sympathy, are more needful to children than any kind of scholarship."

To fight force by force is merely to replace the old violence by a new one.—TOLSTOY.

"Expediency is man's wisdom. Doing right is God's."—GEORGE MEREDITH.

Contents

	Page.
A Corollary of Modern Civilization	295
Minor Asiatics	296
From the Editor's Chair	297
Collections in London	298
Imperial Parliament	298
Chinese and Japanese in California	299
An Outburst of Anti-Asiaticism	299
The Tragedy of Women	300
Japan	300
Transvaal Notes	300
Colour Prejudice in London	301
Activity in England	301
Items of Interest	301

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co.

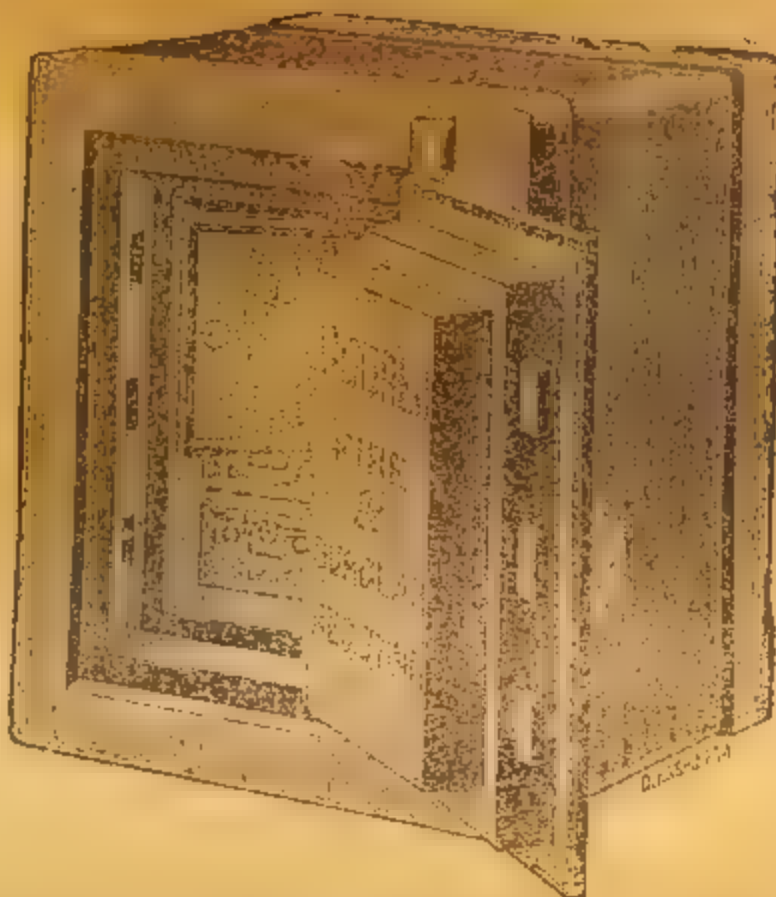
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 3 safes—Indian Special Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !
Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

તમને ઘડ્યાળો મુફત બોઈએછે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપો (ચીટી) રાખવામાં આવે છે. એ ચીટીઓના માલિકાને નીચે મુજબ મુફત ઘડ્યાળો આપવામાં આવશે :—

૩૦૦ કુપો એકઠી કરનારને મુફત સોનાનું ઘડ્યાળ.
 ૧૨૦ " " " રૂપાનું ઘડ્યાળ.
 ૫૦ " " " ચોકસોડાઝરું ઘડ્યાળ.

ઘડ્યાળ મેળવવાની બીજી પણ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું "લેબલ" ઠાઠીને સાચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ એકઠા કરશો તો તમને મુફત સોનાનું ઘડ્યાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ એકઠા થશે તો રૂપાનું ઘડ્યાળ મળશે. એટલા પછી ન જાને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તોપણ ચોકસોડાઝરું ઘડ્યાળ તો જરૂર મળશે. દરેક લેબલ સાચવી રાખવાનું ભૂલશો નહીં. નાતાલીયા દુધના ભાગને બીજી ખરીદવામાં એટ છે. તાલુકા અને સરસ અને મલાઈવાળું. બધી દુકાને મળે છે.

ફોલોસેલ મેળવવું કેટલું ?

નાતાલીયા મીલ્ક કુ. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, આપનો મુફત ઘડી દાનાં ?

નાતાલીયા દુધને દરેક કેસમાં એક ચીટી રહેતી છે. વહ ચીટી ૨૦૦ જોડકી પાસમાં હોતી છે, તેને એક અચ્છી મુનેકી ઘડી વક્સીસ દી જાતી છે. ૧૨૦ ચીટીવાળોકો વાંદીકી આર ૧૦ ચીટીવાળોકો ઓક્સોડાઝરું ઘડી મીલેંગી.

ઘડી મીલેનેકા દુસરા રસ્તા !!

નાતાલીયા દુધને ટીનકી ઉપર જો લેબલ રહેતા છે, ૧૦૦૦ ફકટે કરનેવાળોકો મુનેકી ઘડી મુફત દીયા જાયગા. ૨૫૦૦ લેબલવાળોકો વાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાળોકો ઓક્સોડાઝરું ઘડી મુફતમાં મીલેંગી.

ફોલોસેલ નાતાલીયા દુધની સ્થાના ક્યોકો અચ્છા ઓર ફાલા છે, ઓર લેબલ વચાકર જમા કરનેસે ઘડી મુફત મીલેતી છે. લેબલ ઓર ચીટી નીચે લિલે પતેપર ફોલોસેલ ઓફિસમાં વતલાનેસે ઘડી મીલેતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવિલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧૦ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૦

અંક ૩૭.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૦ સપ્ટેમ્બરથી, તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બર સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૧૦.

હીંદુ-ભાદરવા સુદ ૬ થી ભાદરવા સુદ ૧૨ સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૫ રમઝનથી તા. ૧૧ રમઝન સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ચાર.	પ્રતિષ્ઠા દિવસ.	હાલ તીથ.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી શબ્દ.	મુસલમાન મ. મી.	મુસલમાન અ. મી.
શનિ.	૨૦	૬	૫	૨૮	૬	૫૪૩
રવિ.	૨૧	૭	૬	૨૯	૭	૫૪૪
સોમ.	૨૨	૮	૭	૩૦	૮	૫૪૫
મંગ.	૨૩	૯	૮	૧	૯	૫૪૬
બુધ.	૨૪	૧૦	૯	૨	૧૦	૫૪૭
ગુરુ.	૨૫	૧૧	૧૦	૩	૧૧	૫૪૮
શુક્ર.	૨૬	૧૨	૧૧	૪	૧૨	૫૪૯

અઠવાડીક મહત્ત્વ.

હિંદીને સુખના ...	૫૭૩
દરેકવાલમાં અચ્ચાએ ઉપર ધાડ ...	૫૭૪
મી. રીચ તથા પોલાક ...	"
મી. મેરીમેનના લાપણમાં હાંદી ...	"
હાંદી છાપમાં દરેકવાલની લડત ...	"
મી. ઇ. એ. નટિસનની લડત ...	૫૭૫
ઉમરાવની સલામાં દરેકવાલનો હાંદી સવાલ ...	૫૭૬
લંડનની છેલ્લી પ્રેટિક્ટ મીડિય ...	૫૭૭
વિલાયતના છાપમાં દરેકવાલની લડત ...	"
લેહાસનર ...	૫૭૮
દરેકવાલની નીસાળોમાં રાંચની બહાવત ...	૫૭૯
હાંદીમાં અસાધિ ...	"
વિનિમ વિચાર ...	"
નાદરી દારૂની મોટીસો વાગે ...	૫૮૦
છેલ્લા ખબરો ...	"
આલુ વરતમાન ...	૫૮૧
કેપની હાંદી બાબતો ...	"
બાવલકન ...	"
દરબનવાળા મી. રામનાથસિંહજીનું મરણ ...	"
પરચુરણ ખબરપત્રો ...	૫૮૨
મી. રમીડીઆના 'પ્રેટિક્ટર' નો રીપોર્ટ ...	૫૮૩
રશિયામાં ચલ્લીઓપર કેર ...	"
લંડનમાં એક મીળવસ ...	૫૮૪
મી. કેર દારૂકીડું છપન અવિષ ...	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૫૮૫
હવે તો આંખ ઉઘાડો ...	૫૮૬
રેલ્વે બંધાવવા ...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૧૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૦.

હિંદીને સુખના

તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બરે જણાવ્યું રહેશે કે દક્ષિણ આફ્રીકામાં કેટલું સત્ય હાલ ઘુરતા કરશે. જનરલ બોયા, મી. મેરી મેની કે કાકતર જેમના. સંભવ તો એવો છે કે જનરલ બોયા સત્ય કરશે. અમે માનીએ છીએ કે હવે દરેક હાંદી સમજતા હશે કે ખુશામતથી જનરલ બોયાનો રીઝવી નહીં થકાય.

હિંદીની ચોતરફ આગ સળગી રહી છે. અમેરીકાના કેટલાક ભાગમાં જંગલો સળગી લે છે. તે આગ ખુશામતથી ચકાતી નથી. લોકો તે ખુશવા નીકળી પડે છે. ને તેમ કરતાં પણ મહા સુકેલી પડે છે. સી હોઝ માણસો બળી નરે છે. આસપાસનાં ગામડાં ઉગ્ગરડ થઈ જાય છે. આવીજ આગ દક્ષિણ આફ્રીકામાં હાંદી ની આસપાસ સળગે છે. છતાં આપણે એલા નથી. એ આપણા એકીપણાની અને એકલપેકપણાની નિશાની છે.

કેપટાઉનમાં આજ લગી કાકતર અબડુ રહેમાનની મહેનતથી ને તેમના બાપ બપોની તજવીજથી હાંદી વેપારી પરવા નાને અડચણ નહોતી આવતી. પણ હવે તે બદલાયું છે. અમુક ભાગમાં લાઇસેન્સ આપવાની ટાઉન કાઉન્સીલે તદ્દન ના પાડી છે. તેની સામે માત્ર મી. એલેક્ઝાન્ડર થયા. મી. લીબરમેન એ એક વેળા આપણી પક્ષમાં હતા તેણે કહ્યું કે એમર એફ કેમર્સના રિપોર્ટ પછી તેની આંખ ઉઘડી છે. આવાં ભાવણ બીજાએ પણ કર્યા ને લાઇસેન્સ ન મળી.

નાતાલના કલ્પમાં ફેરફાર થયો છે છતાં લેડીરમીયામાં મી. મેગા જવાને પોતાનાજ મકાનમાં લાઇસેન્સની ના પાડી છે. એરેક્ટોરટમાં પણ તેવોજ જીલમ જેવામાં આવે છે.

દરેકવાલનું તો કહેવું થાય ત્યાં હજુ જેઓ કાવલને લાચુ થયા છે તેવા

ને પરવાના મળ્યા કરે છે. પણ તે લાંબો વખત નીકળવાનું નથી. જેસેનેરી ભાગ અણખ ત્યાં તો પરવાના નથીજ મળતા. ખીજ જગ્યાએ ખીજ રિતે અડચણો લાવીને પણ ન અપાય તેવું હોય તો લાઇસેન્સ નથી આપતા. યુનીયન પારલામેન્ટ થયા પછી વેપારી પરવાના ઉપર બહુજ કટાક્ષ થશે એ હાંદી વેપારીએ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે.

દરમિયાન આપણે શું કરીએ છીએ? દિલ્લીની સાથે અમારે કહેવું નેહએ કે એક તો આપણે આજસને મોજમજ માં વખત મમલોએ છીએ. ખીજ પોતાંકિ સ્વાર્થ સર્વો એટલે ખીજની દર કાર નથી. ત્રીજું એકખીજનો ખાર કરી મહિમહિ લાડીએ છીએ. ચોથું કોઇ કોઇ વેળા હાંદુ મુસલમાન વચ્ચે ઝીણી કે મોટી તકરારો જોવામાં આવે છે; ને તે ન હોય તો હાંદુ હાંદુમાં, ને મુસલમાન મુસલમાનમાં લડે છે. આમ કોઇને કોઇની પરવા નથી.

જો આપણી આસપાસ આગ ન હોય તો અમારે આવી સ્વાર્થ ને ખીજ રિતે કદગી દયા બાબત બહુ કહેવા જેવું વખતે ન મળાય—અમારું કહેવું કોઇ સાંભળે પણ નહીં. જરા વિચાર કરતાં હાંદી જોઇ શકશે કે દરેક માણસ માત્ર પોતાનો આજનોજ સ્વાર્થ જોવા જશે તો દરેકને થોડી મુદતમાં તકલીફ આવી પડશે. કેમના સ્વાર્થમાં દરેક હાંદીને સ્વાર્થ છે એ સમજવવાની જરૂર નજ હોવી જોઇએ.

પહેલો હાથ વેપારી ઉપર પડશે એવું અમને જણાય છે. કેટલાક હાંદી વિચારતા હશે કે ખીજ હાંદીથી અલગ થવાય તો વેપારીને હરકત ન આવે. આ તદ્દન ટુંક શુદ્ધિ છે એ ઘુરત દેખાઇ આવે તેમ છે. બપારથી હાંદીની સામે લડત ચાલુ થઇ છે ત્યારથી હાંદી વેપાર ની ઉપર ગોરાની નજર પડી છે. અને પજવણી માત્ર વેપારીને કરે છે. અલખત કેટલીક વેળા આપણે હાથેજ આપણે પગ કાપવા સારું કેટલાક આપ મતલબી ગેરા સલાહ આપે છે કે વેપારી નોખા પડે તો તેને હરકત ન આવે. વળી કેટલાક એમ કહેશે કે જો આપણે

બીજીની બાજુ વચમાં ન પડીએ તો આપણને હરકત ન આવે. આવી જાતનું બંધાને કહેવામાં આવે છે. ત્યારે શું બંધાને હરકત ન આવે એમ આમથી સાબિત કરવું? હકીકત તો એજ છે કે આપણને ફેરવવાની, જુદી લાલચો દેખાડી બે આપણે નાશ કરાય તો તે કરવા માગે છે. બે તેમ ન કરી શકે તો પછી બીજી રિતે.

આવી જાળમાં સીધો રસ્તો એકજ છે. તે એ કે આપણે સાવધ રહેવું, અજાણ તળની, સ્વાધે છોડવો, માંહેમાંદેની તક શરો છોડવી ને ઘટતા ઉપાયો લેવા.

ઉપાયોમાં અરજીઓ કરવી, પૈસા હોય તો કારે ચલવું, વિભાગમાં લગાય તેલું લડવું. આ બધું હીકજ છે. પણ જાડી છુટી ને એકજ છે. સત્યાગ્રહ ત્રદ વિના બધું નકાસું છે. સત્યાગ્રહ તે આપણ છે. ને આપણ વિના શ્રીમ ના બળથી આપણે લાંબી મુદત દર શકવાના નથીજ.

ટરાંસવાલમાં બચ્ચાંઓ ઉપર ધાડ

મી. જોડાજાઈ જેવો કેમ મી. તકળ હાજીખાન મહમદનો છે એમ અમારા બેદાન્સજરમના અચરખ ઉપરથી માલમ પડશે. આવા બળીતા માણસના છોકરા એને ટરાંસવાલમાં રહેતાં મુશીબન પડે છે ત્યારે ગરીબના છોકરાનું તો શું? આ કેસ મુશીબ કોરટમાં જશે. પણ મુશીબ કોરટ એ તે સુકાદો આપે તેથી કેમ બેસી શકતી નથી. છોકરા દેશપાર થાય ને માળાપ બેઠા રહે એ બનવા જેવું નથી. આ બે છોકરા તો કંઈક મોટા છે. પણ તદન બચ્ચાં ટરાંસવાલ માં આપ્યાં હશે તેને શું મોઢા ચતાં હીંદુ રતાન મોઢા દેવામાં આવશે? સ્ટીમર માં જ-મેલાં છોકરાને ક્યાં મોઢાશે? આ સવાલ આમ તપાસતાં બારે છે એટલુંજ નહીં પણ તેમાં અમારો અચર પતી જતાવે છે તે પ્રમાણે જનરલ બોધા, જનરલ સ્મટલ તથા મી. ડીવીલીયરસના વચનની વાત રહેલી છે.

અમારી ખાતિ છે કે હીંદી કેમ બેદાન્સ પ્રમલાં લેશે તો ઉપર પ્રમાણે આવેલાં છોકરાને કદી આંચ નહીં આવે.

તા. ૭ મી સપ્ટેમ્બરથી "એસ. એ. પબ્લીક ઓપીનીયન" નામનું જાણુ ડરબનમાં પ્રગટ થવા લાગ્યું છે.

મી. રીચ તથા મી. પોલાક

કામના આ બંને મિત્ર ઘોડી મુદતમાં દક્ષિણ આફ્રિકા આવી પહોંચશે. મી. રીચ અને મી. પોલાક જે સેવા કામની બળવી છે તે આંકી ચકાય તેમ નથી. તેના જેવું શેકાજ હીંદીએ કર્યું હશે. તેમણે આપણે સારું મહેનત કરેલી છે તેને સારું જેટલો ધન્યવાદ અપાય તેટલો આજો છે.

બેડના કામની સરખામણી થઈ શકતી નથી. બંનેએ પોતાની જાતનું બધું કર્યું છે. સા. આ. વિ. છ. કમીટી મી. રીચ વિના હોય નહીં. મી. પોલાક વિના હીંદીમાં રા. ૧,૦૦,૦૦૦નું ઉચ્ચાણું ન હોય. મી. પોલાકને ચાંદીનો ચંદ બનાવવાનો સરંજામ આપતાં પ્રેસિડેન્ટ બોર્ડે એ કહ્યું કે મી. પોલાકને તે રકમ જમા કરી છે. આ વાત તદન બ્યાજબી છે. મી. પોલાકને મુજબમાં જાહેર માન મળ્યું તે બીજાકુલ વધારે પડતું નથી.

અમને હમેશ છે કે આ બંને ત્રદસ્થો ને દક્ષિણ આફ્રિકાની હીંદી કેમ સંપૂર્ણ માન આપી પોતે માન લેશે.

મી. મેરીમેનના બાપણમાં હીંદી

તા. ૬ મી રહેનબોસમાં એક મેરી મીટીંગમાં બાપણ કરતાં મી. મેરીમેન બધુંનું હતું કે :-

પ્રેસિડેન્ટ ઉપરથી "વોટ ચિરીશ" ની પુત્રો પાડતાં ઘણાએક સંભળાએલ છે, પણ આમાં હુમ્યાઈ સિવાય બીજું શું છે? "વોટ ચિરીશ"નો અરથ શું થાય છે તે હું કદી સમજી શક્યો નથી, પણ તેનો અરથ "એક્ટ ચિરીશ" (ચિરીશ ને જાળતી રીતે વરતો)ની જુદો થતો હોવો બોધ્યો. કેમકે બે કોષ સવાલપર (પ્રગ્ગાંડના) ચિરીશ લોકોને વધારે લાગી આવતું હોય તો તે આ મુલકના કલરડ અને નેટીવ લોકોની સ્થિતિસંબધમાં છે. હવે જે લોકો અહીંયા "વોટ ચિરીશ" ની જુમ પાડે છે તેજ લોકો એટલા બધા વધુ પડતા ચિરીશ છે કે મતમુખીને લપ ડાક લમાવી થીએ. કારણકે કલરડ અને નેટીવ લોકો પાસેથી હક પડાવી લેનાર આજ લોકો છે. (આ પ્રસંગ ઉપરથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલપર બેઠતાં મી. મેરીમેને કહ્યું કે) તેમના તરફની વર તણકથી હીંદીમાં અર્થાંત અને તોફાન ઉછું કરાય છે. જ્યારે એ બોધનારાઓ

"વોટ ચિરીશ"ની વાતો કરે છે, અને પાછળથી આ લોકોને (હીંદીને) કાત અને ધક્કા મારવાનો ઇરાદો કરે છે ત્યારે તેઓ ચિરીશને જાળતી રીતે નથી વર તના. ચિરીશને વોટ કરવાની આ બધી વાતો તે બોખે બોખી હુમ્યાઈ સિવાય બીજું કંઈ નથી, અને તે ભયંકર છે.

હીંદી છાપામાં ટરાંસવાલની લકત

"ગુજરાતી પંચ"

ટરાંસવાલના હીંદીઓને માટે મી. પોલાકને કાળમાં મદદ કરવા આમને અરજ કરતાં અમદાવાદનું "ગુજરાતી પંચ" તેના અગ્રેજ વિભાગમાં લખે છે કે :- દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓની સિધ્ધિ આ દેશના સ્વદેશભિમાનીઓના મનમાં બારે ચિંતા પેદા કરનાર થઈ પડેલ છે. એકિ આના લોકો વિરધ્ધના તેમજ રામ બેડના જુલમી કાયદાઓનો લાંબુ જોરથી અમલ થઈ રહ્યો છે. પોતાને સુધરેલ ગણતા બોયરોને અને તેના રાજપાધિકારીઓને આ કાયદાઓ કંઈક બેસાડનારા છે. બીજી લોકો કે જેઓ જાહેર મતથી કાયદાઓ નાશ કરાવી શકે, શુમાન ધરાવે છે તેને પણ તે કમક આપનાર છે. હીંદીઓને તો કાયદાઓ મદદ અપ માનકારક છે. હીંદીને મન લાગે છે કે, પોતે ચિરીશ પ્રજા છે, અને ચિરીશ શહેરી કહેવાયનારના સરખાજ હકના પોતે સરખી રીતે દિસ્તાદાર છે, એ વિચારો નાખી દેવાના છે. દુનિયાના કોઈ રાજ્ય માં હીંદીને જવા આવવાની અને રહેવાની છુટ, પણ ચિરીશ રાજ્યમાં નહીં! વડી સરકાર કહે છે કે સ્વરાજ્ય બોમવનારા સરધારની વચ્ચેમાં પડી ન શકાય પણ તે દલીલ માલ વિતાની છે. અગ્રેજો ઉપર બે જુલમ ચતો હોય તો એવી દલીલ ધડીબર ચલવી લેવામાં આવે નહીં. વગેરે.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બરે અમરમેટીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૧ મીએ અમરમેટીમાં આવના વધી છે.

તા. ૨૪ મીના અરસામાં અમરમેટીમાં જવા બંધ થશે.

મી. જી. એ. નાટેસનની હાલત

મદ્રાસના છાપામાં

દેશપારી સત્યામહીઓ માટે

મદ્રાસના "ઇન્ડિયન રીવ્યુ" ના અધિપતિ અને સાહિત્ય આદિના લીગના સેક્રેટરી મી. જી. એ. નાટેસને દરંસવાલની હાલતના આશમાં આંતર આપમાં એક લખાણ પ્રસિદ્ધ કરાવ્યું છે. દેશપારી હિંદીઓના નિભાવનું કામ હિંદીની સરકારનું છે, કે જે દેશપારીઓની "માખાપ સરકાર" કહેવાય. મુળ સરકારે પાછળથી આ વાતનો ખ્યાલ કર્યો છે, અને છેલ્લી એક દેશપારી હુકમીને તેના તરફથી ફેદલીક મદદ આપવામાં આવી હતી. બ્યારે મુળ સરકાર આ પ્રમુખ પોતાની ફરજ તરફ મોડેથી પણ કાંઈક જાગી છે ત્યારે મદ્રાસની સરકાર ઉચ્ચમાજ ધોરાતી રહી છે. પોતાના ઇલાકાની સરકારના તેવા ન જાગતા વલણથી મી. નાટેસનને સ્વભાવીક રીતે યુરોપી ઉપજોલ છે, અને તેથી તેમણે પોતાના આ લખાણમાં સરકારને તેની ફરજ તરફ જાગતા થવા મજબુત રીતે આગ્રહ કર્યો છે. મી. નાટેસનના લખાણનો અણુવા લાપક ભાગદુડમાં અમે નીચે આપીએ છીએ:—

છેલ્લાં ત્રણ વરસ થયાં દરંસવાલમાં અતિમેદે ભયંકર સ્વરૂપ પકડ્યું છે. દરંસવાલ સરકાર વફાદાર એશિઆટીકોને તેઓ એશિઆટીક છે એટલાજ કારણ સાર દરંસવાલમાંથી હાંકી કાઢવા માગે છે. તેમના પર ઉતરતાપણની નામોથી ભરેલી ખાપ મારવા સિવાય તેથી બીજે કાંઈ હેતુ સરતો નથી. તાર, હમારા અને વેસ્તાઓ સાથે તેમને (એશિઆટીકોને) એક સરખા ગણવાનો કાયદો કણુક કરવા તેમને કહેવામાં આવ્યું છે. સારા નસીબે ઉદાર વરમતા અંગ્રેજો પણ આવી વરત છુંકને દેકા આપના નથી.

હિંદીઓએ હાલતનું સામાધાન કરવા અનેક સુલેહબરી કરાશો કરી છે. પણ દરંસવાલ સ્વરાજ એમરે છે એવા અચ્ચ તબે વડી સરકાર છુપાય છે. તેને (વડી સરકારને) નીવેડો કરવાની એક કરતાં વધારે તકો હતી, પણ તે શુમાવી નખાઈ છે. જે વડી સરકારની અશક્તિની દલીલ ખરેખર સાચી હોય તો તે દુનિયાં આગળ પ્રેટ જિંદનને બહુ યરમાવનારી પાત છે. તેનો અરથ એટલોજ થય કે

શિદીસ રાજની ઇજ્જત, હિંદના ૩૦ કરોડનું માન, અને, સા કરનાં વધારે. ૧૫૦૦૦ હિંદીના હક તે દરંસવાલની સોનું શે.વતમાં હાકાઈ થએલી ચંડાળ ચોકડીના હાથમાં છે! તેવી હાલ સંખ્યામાં દરંસવાલના હિંદીઓ પુછશે કે "શિદીસ વાવટો ઉઠો હોય ત્યાં ત્યાં શિદીસ શહેરી પણના હોય" હિંદીઓને મળવા વિશે સર વિલ્યમ હંટરે કહ્યું હતું તે ખરું છે કે નહીં? તેઓ પુછશે કે "પરદેશીઓ જે કોલોનીઓમાં સ્વરાજની સપાટી હિંદીઓને અટકાવે, તેઓ શું હિંદમાં રાખલ થઈ શકે, અને હિંદમાં શહેરીપણના હોય ભોગવી શકે, કે જે હક કોલોનીમાં હિંદીઓને ભોગવવા દેવાની તેઓ ના પાડે છે?" આખા મામલાનો સાર આ છે, અને શિદીસ મુસદ્દીઓએ (રેટરસમેન) તેનો તેમના મોભાને ઝાળતી રીતે નીવેડો કરવાનો છે. જે આમ ન કરવામાં આવે તો કવિએ ગાયું છે તેમ રાજમકરણી પુછશે ન્યાય અને દંસાદની વાતો કરે છે તે બધું પોષકપોષ છે એમ દુનિયાં કહેશે

હાલ મદ્રાસમાં ૧૦૦ ઉપરાંત દેશપારી સલગ્રહીઓ છે. તેમને ગેર કાયદે દરંસવાલથી દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે. તેમને આ મુલકમાં નથી સગા કે નથી સંખ્યા કે જે તેમને સહાયતા આપે. હાલ ઇન્ડિયન સાલિથ આદરિકન લીગ તેમનું પોપણુ કરે છે, પણ તે આવડો મોટો ભાર વધુ વખત ભોગવવા અશક્ત છે. તેમને દુઃખમાંથી ઉગારવા લીગ મદ્રાસ સરકારની મદદ માગે છે એમાં કશું ગેરવાજબી છે? આ લોકોને જુએ મરતાં બચાવવાની કુખ્ય ફરજ સરકાર ની છે. જે દિવસ દેશપારીઓના અંગે આલખાની તેને ખબર પડી તે દિવસેજ તેણે તે જપાડી લેવાની જરૂર હતી. મને લાગે છે કે આ હમનશીય લોકોને દરંસવાલ જવાનું સાધન મળે ત્યાં સુધી તેમનું પોપણુ કરવું એજ સમજીપણું અને ઇન્સાનીયત છે.

સરકારે (મદ્રાસની) આ મામલામાં શું પગલાં લીધાં છે તે અણુવાને હું ખુશી થઈશ. મુળ સરકારે પગલાં લીધાં છે તેમ મદ્રાસે નથી કર્યું. આ લોકના પોપણુનું કામ લીજે હાથમાં લીધું તેથી સરકારને કાંઈજ લેવા દેવા નથી એમ તે નહીંજ ધારતી હોય. જે સરકાર નહીં મદદ કરે તો પછી આ પોતાના સો ઉપરાંત નિરાધાર લાકાઓનું પોપણુ કરવા જેટલી યરમ અને ઇજ્જત મારા દેશી લાકાઓમાં તો છેજ. આજ સુધી લીજે

તેમનું પોપણુ કર્યું છે, અને અમે તેમ કરીને જેવટ સુધી પણ તેમને નિભાવશું: છતાં દેશપારીઓ અને આ ઇલાકો આ કદી જુધી જશે નહીં કે સરકાર જે દેશ પારીઓના માખાપ સમાન ગણાય તેણે તેમના સંકટના દિવસોમાં કાંઈ મદદ કરી નહોતી.

મારા હાલરો દેશી લાકાઓને જે કમ કમારી ઉપજાવનારાં દુઃખો પડે છે તેનો હેવાલ છેલ્લા ત્રણ મહિના થયાં હું રોજ સાંભળું છું. મી. માધી, મી. જ્નેસહ દોયપન, મી. રસ્તમજી પારસી અને બીજા બહાદુર સંભાળીઓને જે નિરદયતા ભરેલાં દુઃખો જોવામાં દેવામાં આવે છે તે હું અણુતો થયો છું. છેલ્લા ત્રણ મહિના થયાં રાત અને દિવસ મારા સત્યામહી લાકાઓના અહેસા હું જોઉં છું કે પોતાનાં કુટુંબથી અખરખરતીથી વળોડાવા માટે તેમના હલકમાં શોક છવાયો છે, અને છતાં તે બધું તેઓ બહાદુરીથી સહન કરે છે. આ દેશપારીઓને કેવી રીતે દેશપાર કરવામાં આવે છે, અને કેવાં સંકટ મુસાફરીમાં પડે છે તે પણ મેં અણુયું છે. લીગને આ લોકોને પહેરવા નાં જુમમાં પુરાં પાડવાં પડે છે, અને હાલ તરને તેઓ સારવાર પણ કરાવવી પડી છે. આ મેં મારી જાતે જોયું છે, અને તેથી હું કહું મીજાજ રાખી શકતો નથી. વળી હું ખાતરીથી કહું છું કે આ મામલાની શરૂઆતના બાજમાં વડી સરકાર ડમમગતી રહી, અને મારા દેશી લાકાઓ પણ નરમ નરમ સખો મોલીનેજ બેસી રહ્યા તેથી ફેદલેક દરબજે, આ મામલો આવી ભયંકર સ્થિતિએ પહોંચી શક્યો છે. હિંદી માટે અને આડકતરી રીતે રાજની કિર્તી માટે બહાદુરીથી લડતા મદાન અને ઉદાર અંગ્રેજ લોરડ એમ્પ ટીલના મોલમાં કહું તો હવે વડી સરકારે દલતાથી કામ લેવાનો વખત આવી લાગ્યો છે. હવે એવો વખત આવી લાગ્યો છે કે મદ્રાસ સરકારે તેની નરમ લખાણો એક ફેકાણેથી બીજે ફેકાણે મોકલવાની દીલી રહીએ છોડી વધારે માણસાઈ બરેલું વળણુ લેવું જામએ. હવે એવો વખત આવી લાગ્યો છે કે આખા મુલક પોતાના દેશી લાકાઓપરના જુલમ સામે સખત સખોમાં પોતાનો પ્રોટેસ્ટ દર્શાવે, અને સરકારને ખતાવવું કે સખથક બેલઆમીએ કહ્યું છે તેમ દરંસવાલનો જુલમ એ હિંદની અશાંતિ કરનાં વધારે ભયંકર ખાખત છે. તેમણે સરકારને જાણવું હતુંએ કે લોરડ કરજને કહ્યું હતું તેમ

હોદી મનુષ્ય કમાણી કરે છે તે કાલેની
ઓ હોદીને દેના કુતરાની પેઠે નહીં
રાખી શકે.

ઉમરાવની સભામાં ટરાંસવાલ નો હોદી સવાલ

લોન્ડો એમ્પાયોલની ખતીલી હિમાયત

(અથ અંકથી ચાલુ)

આ બધા બનાવની હોદીમાં શું અસર
થતી હતી તે તરફ હું સભાસદોનું ધ્યાન
ખેંચવા માગું છું. આ વિષે જાણમાં
થી આપણને બહુ થોડું જાણવાનું મળે
છે. કેમકે કેમકે કારણથી આ દેશના
જાણને તે વાત આવતી નથી. પણ
હું ખસુસ જાણું છું કે દક્ષિણ આફ્રિકા
માં હોદીઓની પચવણી જેટલી ખીજ
કેમકે જાણત હોદીસ્તાનમાં બારે અસ-તોપ
બધવા ગુસ્સો ફેલાવનારી થઇ પડી નથી.
છેલ્લી સાહોરની હોદી નેશનલ કોંગ્રેસમાં
બધાઓની ભાગીદારી સૌથી વધારે ઉચ્ચે
રનાર માત્ર એક જ બાબત હતી. અને
તે ટરાંસવાલના તેઓના હુખી સાહચર્ય
માટે ફકતી પ્રાર્થના મી. બેનરજીએ કરી
હતી એજ. તે કોંગ્રેસમાં ખરેખરી
ભાગીદારી ઉત્પન્ન કરનાર તે એક જ વાત
હતી. સાહેબો! કેમકે એમ માનશે
ખરા કે આ હાડમારી કંપી કાઢેલી છે;
અથવા તો એવી જાતની છે કે જેને માટે
આપણે આખી પ્રજાને નીચું જોવાનું
નથી? મહારાષ્ટ્રના કહેવાને હોદીસ્તાનના
લોકો પોતાની સ્વતંત્રતાનો દસ્તાવેજ
માને છે. આજ દરનારેજબણી તે વાર
વાર આપણું ધ્યાન ખેંચે છે. અને
જ્યારે તેઓ કહે છે કે “અમારા રાજ્ય
કર્તાઓ અને અમલદારો આ હોદીને
અને તેની નેમનો જાગ કરે છે.” ત્યારે
હું પોતે તો તેમ નથી મતું એમ કહી
શકતો નથી.

પણ તે લોકોને એથી પણ વધુ સ્પષ્ટ
વચનો અપાયાં છે; અને હું માનું છું
કે જે વચન અપાયાં તે પળાવું જ નહોત
એ. જે આપણા જવાબદાર કારભારી
ઓતે મોટેથી આપવામાં આવેલાં વચનો
પાળવામાં આવે નહીં, તો આપણે ખચીત
એમ માનવું જોઈએ કે હોદીસ્તાનમાં
આપણી સાથ તથા આપણે ધરપા વિના
રહેજ નહીં. આ દેશના બાળને પંક્તિના
રાજ્યદારોનો તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકા

ના રાજ્યદારોઓએ તેમને વચનો
આપેલાં તે ઉપરાંત લોન્ડ મીલનરે
૧૯૦૦ માં ટરાંસવાલના હોદીઓને ખાત્રી
આપેલી હતી કે એક વખત તે
ઓ રજીસ્ટર થઇ જાય એટલે હકદાર
રહીસ ગણાઇ ચુક્યા હોવાથી, અને ફરી
રજીસ્ટર થવાની જરૂર તેઓને નહીં રહે;
અને આ રજીસ્ટરની સત્તાથી તેઓ ત્યાં
રહી શકે તેમજ છુટથી જ આવ કરી
શકે. હું આ સભામાં વારંવાર બોલી
ગયો છું કે આ વચન અપાયાં છે એમાં
કોઈથી ના પડાય તેમ છે નહીં; અને તે
પાળવામાં આવ્યું નથી. આ સવાલ
મારા શોખની વાત છે એવું કાંઈ નથી.
કમનસીબે આ બાબત કાંઈ ઉપાડી લેય
અને મને ટેકો આપે એવું મને કાંઈ
જણતું નથી. આ દેશના એક આગેવાન
શું કહી ગયા છે તે વિષે હું અહીં યાદી
આપું છું. નામદાર મારક્વિસ, (લોન્ડ
લેન્સડાઉન) ‘ઓપોઝીશન’ પક્ષના આગે
વાન પોતે ૧૮૯૯ માં કહી ગયા કે:-

“ટરાંસવાલમાં મહારાષ્ટ્રની હોદી પ્રજા
મોટી સંખ્યામાં જોવામાં આવે છે.
દક્ષિણ આફ્રિકા રીપબ્લીકની ઘણી
ગેરવરતણકમાં આ હોદીઓના સંબંધ
માં તે જે ગેરવરતણક બતાવે છે તે
થી તો મને બહુ જ ગુસ્સો લાગે છે.
તેની ખરાબ અસર ત્યાં દુઃખ સહન
કરતા હોય તેઓમાં થાય છે એટલું જ
નહીં પણ ખીચારા લોકો તેઓને દેશ
જઈ વાતો કરશે કે મહારાષ્ટ્રની સર
કાર જે હોદીમાં ૩૦ કરોડપર મજબુત
સત્તા ધરાવે છે, તે દક્ષિણ આફ્રિકા
ના એક નાનકડાં સંસ્થાન પાસેથી
રાહત મેળવી શકતી નથી.”

ઉપરના ચમ્પેડ રીપબ્લીકના વખતની
હોદીઓની હાડમારી વિષે બોલવામાં
આવ્યા હતા. પણ આજે તે વધારે
સખત રીતે લાગુ પડે છે. એક સ્વતંત્ર
સંસ્થાન પાસેથી મહારાષ્ટ્રની સરકાર
રાહત અપાવી નહોતી શકતી ત્યારે હોદી
સ્તાનના લોકોને ગુસ્સો થાય, તો તે પોતા
ના તાજાનાજ સંસ્થાન પાસેથી રાહત ન
અપાવી શકે ત્યારે તેને કેટલો ગુસ્સો
થવો જોઈએ? વળી હોદીસ્તાનમાં અસ-
તોપ ફેલાવા બાબત લોન્ડ લેન્સડાઉન
ધારતી બતાવી હતી એવું નથી. મા.
લીટલટન અને લોન્ડ સેલ્મરનનાં વચનો
પણ હું કાંઈ શકું છું. લોન્ડ સેલ્મરન
બોલ્યા હતા કે “આપણી કાળી પ્રજા કે
જેને ટરાંસવાલ નેમનો સંપ્રદાય લે
તે મહારાષ્ટ્રને આપેલા વચન મુજબ

તેની સાથે વરતવામાં આવે છે કે નહીં
તે જોવાની આપણી ફરજ છે.” હાલમાં
દક્ષિણ આફ્રિકાના નવા ગવર્નર જનરલ
લોન્ડ એડરટન તરફથી એવું જાણવા
માં આવ્યું છે કે “મુસલમાન અને
ખ્રીસ્તી હોદીઓ મારી નિમાલનો હાલો
કરી શકે છે, અને શહેનશાહતની તથા
મારી પોતાની જવાબદારી હું શુદ્ધી જઈ
શકું તેમ નથી.” આ બંને રહે, પણ,
છેલ્લા દશ વરસ દરમિયાન આ
જવાબદારી વિષેની ફરજ કેમ અદા કર
વામાં આવી નથી? ખચીત, આ બાબ
તમાં આપણે બહુ મોટી વાતો કરી છે
પણ કાંઈ કરી દેવાયું નથી. હું આ
સભામાં ઘણીવાર કહી ગયો છું કે, આ
સવાલની રૂઝો લાવવાની ઘણી તક
આપણા હાથમાં આવી ગઈ છે. હું એ
ખરાબર સમજું છું કે સંસ્થાન ખાતા
ના વજરે તે હોદી લીધા ત્યારે આ
સવાલની મુશ્કેલી તેઓએ જાણી હતી.
ટરાંસવાલને લેત આપવાની અને ખીજ
તકો ગુમાવી દેવામાં આવી છે. મને
વરસે દક્ષિણ આફ્રિકાના કાયદા સંબંધે
ટરાંસવાલના અધિકારીઓ અહીં આવ્યા
હતા ત્યારે એક મોટી તક હાથ આવી
હતી. તે વખતે તેઓની સાથે મોટામોટ
વાત કરી શકાય એવું હતું; પણ હું
અત્યંત નાઉમેદ થયો છું કે તે તકનું
ફળ કુછ કાંઈ આવ્યું નહીં.

મને લાગી આવ્યા વિના રહેવું નથી
કે ખીજ બાબતોનીપેટે આ બાબતમાં
પણ ‘મન વિના માખે ન જવાય’
એ કહેવત બંધ બેસે છે. હું કબુલ
કરું છું કે નામદાર વજરે કેટલીક શ્રીષ્ઠી
બાબતોમાં રાહત અપાવી છે. ખ્રીસ્તી
હોદીઓ સાથે રેલવેમાં વધારે સારી રીતે
વરતવામાં આવે છે. જેલમાં પણ કેટ
લીક રાહત મળી છે; પણ કંઈ મુળ
હાડમારીઓ આ નહીં હતી. ખરેખરી
હાડમારી તો તેઓની આખરની બાબત
માં છે. હોદી કિતાબોની અટકાયત કર
વામાં જે અપમાનકારક અને નામોશી
બરેલી રાજનીતિ અપસાર કરવામાં આવી
છે તે હાડમારી તો ખરેખરી છે. ઉત્તર
રૂઝો ઉપર અટકાયત મુકવી તે જરૂરની
અને વાજબી છે, પણ તે હું ઘણીવાર
કહી ગયો છું અને ખ્રીસ્તી હોદીઓ પણ
એ કબુલ કરે છે. વગર જરૂરનું અને
ગેરજાજબી છે તે એ કે એવી રાજનીતિ
ની હાખ હોદીઓને ચોરસી પરિતમ
મુકવામાં આવે છે, અને એક સંસ્થાન
ના પગદંથી આખી પ્રજાનું અપમાન
અને ગેરઅન્યાય થાય છે.

આ બહુ શહેનશાહતને અસર કરનારો સવાલ છે. ચોડા વખત પહેલાં 'ટાઇમ્સ' દીકા કરી હતી કે આખી શહેનશાહતમાં આથી વધુ અમવાજા બરેલો તેમજ તેથી વધારે અમલનો સવાલ ખીજો એક નથી. હું 'ટાઇમ્સ' ના આ વચનો અહીં ટાંકું છું તે એટલા માટે કે ત્યારે મેં કહ્યું કે આ સવાલ બહુ અમલનો અને ભારે મુશીબત ઉભી કરે તેવો છે ત્યારે કેટલાકે મ્હોં મલકાવેલ. પણ ચોકકસ, એવો વખત આવશે કે આવી કરીને કેટલું નુકસાન થાય છે તે તરફ બિટીસ લેકે ની કાંબા ઉરડશે અને આ સવાલ વિશે બધી હાકલોથી વાગે યાદ સવાલ કરવા માંડશે કે કેમ તે હાડમારીઓને અંત હજી આજુવામાં આવ્યો નથી, તથા કેમ આટલા બધા વરસો થયાં આ બેહકારક મામલો ચલાવ્યો રાખવામાં આવે છે.

[અધુરું]

લંડનની છેલ્લી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

તે વખતે થયેલો ફાળો

છેલ્લી લંડનની પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ વેળાં એ નીચે મુજબ રકમો ફાળામાં બરાબ છે:—

પા. શી. પે		
મી. મુલ (મુ બધવાળા)	૧૦	૦
અર્ચીકનપોટર (સાધક)	૧૦	૦
મી. વાઇ.એ હરીમજી (ગાંઝી)	૫	૦
તકવળ અલી અલીભાઈ (કરંચી)	૫	૦
મીસ વીટર બોટમ	૨	૨
મેજર સમયદ પુમેત બેલગ્રામી	૧	૦
મી સી. ઇ મોરીસ (પીસઅને અર્ચીકનસોસાડીવાળા)	૧	૦
નનામી	૦	૧૦
"	૦	૧૦
"કોમી બેલનો હરો ફુરમન"	૦	૧૦
મી. એસ. એમ બોઝ	૦	૫
મીસીસ એમ. પી કોબ્ડ	૦	૫
પરચુરણ	૫	૧૧
કુલ સરવાળો	૫૧	૧૮

લીસમોનથી વિલાયત ગએલા કેબલ ઉપરથી એવી વાત બહાર આવી છે કે કરગનથી વે.એમ.કની લાઇન પ્રાંધવાનો હિંમન સરકાર પાર ફે ગમે છે.

વિલાયતના છાપામાં ત્રાંસવાલ નો લડત

"મિનિસ્ટર ગાર્ડિયન" ની હિમાયત

વિલાયતના નામીયા અને અને મોલા દાર શાહદા છાપા "મિનિસ્ટર ગાર્ડિયન" એક બેરાવર મુખ્ય લેખમાં સત્યાગ્રહીની લડતની મનુશુરતી હિમાયત કરી છે, અને ત્રાંસવાલ સરકારના વલણને સખત રીતે વખોડી કાઢ્યું છે. અમે એ લખાણનો કુંકાર નીચે આપીએ છીએ:—

હિંદીઓ તરફથી મુકાબેલા આરોપો નો દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારે કન્કાર કર્યો છે, છતાં એમાં તો કાંઈજ સાંકા નથી કે નિરહોષ બિટીસ પ્રખતરફ તે અન્યાયી રાજનીતી ચલાવે છે. તેવી રાજનીતીથી વડી સરકારના મોલાને નુકસાન થાય છે, અને હિંદમાં આપણા રાજને માટે બધા બિપન્ન થાય છે. માછ બેરાવર સરકાર તમે હિંદીઓ જે સ્થિતિમાં હતા તેની સામે આ મુકાબાં ગુરુએ પેલા થયેલો, છતાં આજે તેઓ વધારે ખરાબ દશામાં છે. તે વખતમાં બેપરે: પર વડી સરકારની કાંઈક પણ વગે હતી પણ હાલ તેથી પણ ઓછી વગ તેને રહી છે.

(લડતના હતીકાસમાં ઉતરતાં અને રજીસ્ટરેશનનો જીલમ તથા હિંદી લડતનું વાગળીયણું બતાવતાં તે કહે છે કે) હિંદીઓ કહે છે કે મસારા સામે સાવ ચેતીના હેટ કરતાં રજીસ્ટરેશન કાયદા બહુજ આબળ વધી બધા છે; અને કે સાક ત્યાં જન્મેલા હોઇ, અને બીજા વરસો થયાં ત્યાં વસવાટ કરી રહેલા હોઇ, તેઓને એ મુકાબાંથી કાંકા કાઢવાના આ પતનમાંથી તેઓ બચવા માગેજ, કેમકે ત્રાંસવાલ સરકાર જે કામ કરી રહી છે તે ખરેખર તેમને હાંકી કાઢવા નુજ છે. રજીસ્ટરેશન કાયદો થયો ત્યારે થી લગભગ ૬૦૦૦ હિંદીઓને કોલોની ડાઇયુ પકડ્યું છે, અને આશરે ૩૦૦ ને એકદમ દેશપાર કરી દેવામાં આવ્યા છે. આમાંના કેટલાકે ત્યાંના જન્મેલા અથવા વસેલા હોઇ પણ ક્યાં છે ત્યારે તેમને ફરીથી દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે. આજે હિંદીઓ બિટીસ પ્રખ કહેવા શકિતમાન છે તેટલા માટે તેને આટલો બધો લાભ છે!

દેશપાર કરવાની રાજનીતિ જેટલી ખરાબ છે, તેટલીજ દેશપાર કરવામાં

વપરાતી રીત પણ ખરાબ છે. જે સરકાર હિંદીઓને હાંકી કાઢે છે તે તેમને પરખારા તેમના મુલકમાં નથી કાઢતી પણ પોરદુગીઝ સરકારની હકમાં છોડી મુકે છે. ત્યાં તેમને—આ બિટીસ પ્રખને, જેઓ આપણા મિનિસ્ટરના મોલા જેટલાજ બિટીસ પ્રખ છે—પોરદુગીઝ સરકાર પકડીને હિંદુસ્તાન ચડાવી દીધે છે. એટલેકે પોરદુગીઝ સરકાર દેશપાર કરે છે, અને ત્રાંસવાલ તેને ખરચ આપે છે. આપણે આપણા વડપણની બેખમ ફારીઓ આવી રીતે સંભાળીએ છીએ તે વાત હિંદમાં ફેલાય ત્યારે કેવા ફળ નીપજે તે સાદામાં સાદો માણસ પણ સમજી શકશે. જે રાજનીતિ ગોરાઓ કહી સકે ન હરે તેવી રાજનીતિ સામે પાસીવ રીઝીસ્ટન્સથી થનારાઓને આવી નામોશી બરેલી રીતે દેશનીકાલ કરવાની સખ થાય છે!

વડી સરકાર મુશીબતમાં છે એ સહ કશુંજ રાખે છે, છતાં તેમાં કાંઈ આશા નથી એમ કહી તે સવાલ છોડી દેવાશે નહીં. યુનિયન સરકાર હિંદી સવાલ તરફ વિશાળ દ્રષ્ટીથી જોશે, અને વધારે માણસાઈ વાપરશે એમ હિમેદ રાખવાને સારાં કારણો છે. રજીસ્ટરેશન કાયદો પાસ કરતી વખતે ત્રાંસવાલ સરકાર કહેતી હતી કે તેનો હેટુ ઇમોશનના વખરાપર અટકાવ મુકવાનો છે, નહીં કે હિંદીઓની પળવણી કરવાનો. જો આ સત્ય હોય તો હિંદીઓથી કબૂલ થાય એવીજ અટકાવતો રહે એવા ફેરફાર સરકારે કરવા બેઠાએ. તેમાં સરકારની નબળાઈ નહિ, પણ સખળતાજ મળ્યારો. એવું જણાય છે કે જો હાલની રાજનીતિ આજુ રાખવામાં આવશે તો દક્ષિણ આફ્રિકાને ગીરમીટીવા મળ્યારો પુરા પાડવાનું બાધ કરીને હિંદી સરકાર જવાબ વાળશે. એકજ રાજનીતિ અંદર લડાલડીનો આ દેખાવ કેવો બેહકારક લાગશે! છતાં હિંદી સરકારનું પગલું તેના લોકોના હિતમાં આવ જવાવનું મળ્યારો. નહિતો, ત્રાંસવાલમાં છે એવા કાયદા તમે પોતાની પ્રખને હિંદી સરકાર કેમ સોંપી શકે, અને બીજો શું બચાવ કરી શકે!

મી. શીમ્નોના કાબળ

ઉપલા લેખમાં "મિનિસ્ટર ગાર્ડિયન"નો આબાર માનતાં મી. રીચ તેજ છાપામાં લખે છે કે:—

તા. ૬મીના તમારા ગળકલા લખાણ માટે ત્રાંસવાલના હિંદીઓ તો શુ પણ

આખી બિદીયા પ્રજા આહારી છે. હોદીઓ કહે છે કે આપણે તેમને ઘાતકી રીતે દબાવે છીએ. રીપબ્લીકન વખતમાં તેઓની હાડમારી સંખ્યા આપણા મોટા મોટા રાજકીયારીઓનાં સ્પષ્ટ અને ગર્ભિત વચનો આપવા છે; અને મુઠ મી. લીટલરને સત્તાવાર જાહેર કરેલું કે હોદીઓની હાડમારી એ બોયર વોરનું એક કારણ છે. આવી સ્થિતિમાં આપણે આપણી ઉપરના દગાના આરોપ સામે કાંઈ બોલી શકતા નથી. ખરી રીતે તો હોદીઓની ખપી હાડમારીઓનો તે કાલોનીના કાયદામાં સમાવેશ થાય છે. પણ રજીસ્ટ્રેશન તથા ઇમીગ્રેશન કાયદા એ ખાસ અપમાનકરક હોય મામલો બહુ મંબીર બની ગયો છે. તેમ જ બોયર સરકારની વખતના રજીસ્ટ્રેશન વિષે કહ્યું તે તો સરખામણીમાં હરકત કરતા નહીં હતું. માત્ર પા. ૩ લખને તેની રસીદ આપવામાં આવતી. તેમાં હાલના બિદીયા હકુમત તથા કાયદાની માફક અપમાનકરક નિશાનીઓ આપવા નું નહીં હતું. હાલની માફક માત્ર હોદીઓને જ તેઓ અને તેવા સુધરેલા હોય છતાં રજીસ્ટ્રેશનના ખાતર ખાતલ રાખનારો ઇમીગ્રેશન કાયદો પણ તે દિવસ નહિ હતો.

તમે કહ્યું છે તેમ લોડ. મીલનરે વચન આપ્યું હતું કે "હવે આ સંસ્થાનમાં રહેવાનો હક સાંખીત કરવાને બીજી વખત રજીસ્ટ્રેશન કઠાવવાની જરૂર નથી તેમજ નવી પરમીટિની પણ જરૂર નથી." હવેનો નવો રજીસ્ટ્રેશન કાયદો અહીં જેને ચોર ચીંટી કહીએ તેવું રજીસ્ટ્રેશન નહિ કઠાવનારને ખીનહકદાર મણી દફતાર કરવાની સત્તા ધરાવે છે. હોદીઓની જાગ્યે જ જરૂર હોય કે ત્રાંસવાલના હોદીઓની હાડમારી હોદી 'એક્સ્ટેન્ડેડ' ના હાથમાં એક મજબુત હથિયાર થઈ પડેલ છે. પોતાના જ રાજની હકુમત તથા જ્યારે પોતાના જાણ બાંકુઓ સ્થાવર મીલકત ન ધરાવી શકે, ચોરી નિશાળોમાં પોતાના ઊકારને ન બચાવી શકે, જાહેર ગ્રામમાં કે પોસ્ટ ઓફીસમાં છુટ થી આવજા ન કરી શકે ત્યારે તે રાજ્યની પ્રજા કહેવામાં હોંડ શાની હોય.

હોદીઓનામાં આપણી આંતરે ધકકો પહેલે છે એમ કહી આપણે ત્રાંસવાલના વરતનને ચિકકારી કાઢીએ છીએ; પણ ખરું જોતાં તો તેની અસર એમીએ વેલુ ખરાબ થાય છે. કેમકે સંસ્થાનોની વચર ચોરી પ્રજા તરફની અને ખાસ

કરીને પુરવતી પ્રજા તરફની ખરાબ વર તજ્જકને આપણે ટેકા આપીએ તેથી આખી દુનિયાપર એક મોટો કુસંપ ઉભો કરીએ છીએ. પુરવતી પ્રજાને પશ્ચિમની પ્રજા સામે એક જ થવાનું તે જોય હતું અને કરે છે; અને મનુષ્ય જાતની જે મોટી સાખાઓ કે જે કુદ રતી રીતે એક બીજા વિના ચલવી શકે તેમ નથી તેની વચ્ચે દુસ્મનાવટ ઉભી કરે છે.

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

સોમવાર

બાળક ઊકારાઓ

જેવાં મી. ઊટાબાઈના ઊકારાનો કેસ થઈ ગયો છે તેવે જ લગભગ મી. તજ્જક દાજ ખાન મહમદના ઊકારાનો કેસ પ્રીટોરીયામાં ચાલેલો. તેમાં પણ માજીસ્ટ્રેટ વિરુદ્ધ ચુકાદો આપ્યો છે. આ બંને કેસ સુપ્રીમ કોર્ટમાં જશે એમ સંભવ છે.

જનરલ યોથા વિ. ના વચન

આ બાબત જનરલ સમટસ, જનરલ યોથા તથા મી. ડીવીલીયરસના બેલો છે તે મેં અગ્રીજ વિલામને સાડ મોકલ્યા છે. તે ત્રણે જણે ઊકારાની બાબતમાં બાળક કરવું છે અથવા લખ્યું છે. પણ કાંઈએ એમ નથી જણાવ્યું કે બાળક ઊકારા મોટા થાય એટલે તેને કઢાડી મુકાય. જનરલ યોથાએ લખાણમાં જણાવ્યું છે કે ઊકારાઓ બાળત એશીઆટીકની માનણી કમુલ રાખી છે. આમજ જનરલ સમટસે લખણ કર્યું. એશીઆટીકે રૂપને પણ પોતાના ઊકારાને કઢાડી મુકાય એવી વાત કમુલ નથી કરી. અને ઉપરના ત્રણ જણમાંથી કાંઈ એવું કહેતા પણ નથી. કાયદાનો અણુ ઘટતો અરથ તો હવે ટ્રાંસવાલની સરકારે કર્યો છે.

હોદીના દાદા

હોદીના દાદાને રીત મુજબ મુખારકબાદી નો તાર અહીંથી મોકલવામાં આવ્યો હતો તે મી. પોલાક ત્યાં હોવાથી તેની મારફતે મોકલાયેલો. તેનો જવાબ ઉપકારનો મી. પોલાક મારફતે તેમણે મોકલ્યો છે.

હોદીથી આવતા સત્યામહી

મી. પોલાકનો તાર છે કે તે ૮૩ સત્યા મહીને લખે તા. ૧ એ ચડ્યા છે.

તા. ૨૬ મીએ સુલતાન રટીમર ડરબન આવવા વધી છે. આમાં લગભગ ૨૫ મીના છે. તેમાં મી. કવીન પણ છે.

ફારમમાં લેટ

જરમીસ્ટનથી મી. દેસાઈએ બનાનાનું એક કેસ મોકલ્યું છે ને મી. મહારાજે પ્રીટોરીયાથી માલપુડા તથા મંજરીની એક પેટી મોકલી છે. મી. લમત પોસ્ટ ઇન્ડીકેપેથલી લખે છે કે વેદ હરમ સલા ખાવાની વસ્તુ મોકલવા સાડ મી. ફેનસી ને પેસા મોકલશે. ખાવાની વસ્તુ એકડી કરી પણ મોકલતાં વધારે કામ ભેસે તેથી તેના પેસા કાંઈ વેપારી ઉપર મોકલી તેને માલ મોકલવાનું લખવાનું વધારે સવળ માન્યું. આ રસ્તો બહુ ઠીક લેવાયો છે.

વાનકુવરથી દિલસોજી

વાનકુવર (ફિનેડ) થી મી. એન. રહીમ લખે છે કે ફિનેડમાં વસતા હોદી સત્યા મહતી લડત ખ્યાન પુરવક જેઠ રહ્યા છે ને તેમની પુરી દિલસોજી લડત તરફ છે.

બોક્સબરગના હોદીઓ

બોક્સબરગના હોદીઓ તરફથી નીચેની અરજ સ્થાનીક સરકારપર મોકલવામાં આવી છે:—

"કેટલાંક વરસો અર્ધાં અમે જુના લોકેશનમાં રહીએ છીએ. લોકેશનમાં પાણીની સમસ્યા નહીં હોવાથી અમેએ તે બાબત અહીંની મ્યુનીસીપાલિટી પાસે અરજ કરી. આનો જવાબ તા. ૨૬ મી આગસ્ટે ટાઉન કમિટીએ એક મેમોરેન્ડમપર પેન્સીલ વડે લખી લોકેશનના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ મારફતે નીચે મુજબ વાળ્યો છે.

"અરજ કરનારાઓને બાળક થાય જે લોકેશનમાં પાણીના નળ લાવવાને પા. ૬૩૦ નું ખરચ થાય તે આપવામાં આવે તો સરકાર નળ નાંખશે, તે ઉપરાંત દરેક સ્ટેડમાં પાણી પુર પાડવાનો ખરચ પા. ૪-૨૦-૦ આપવો પડશે." પહેલાં વપ રાસ ઉપર અમુક દર લખેને નળ વડે પાણી પુર પાડવામાં આવતું તે હવે બંધ કરવામાં આવ્યું છે. હવે અમારે એક નદાના વહેણમાંથી પાણી લાવવું પડે છે તેમાં વખત બહુ જાય છે અને અજવડ પણ બહુ પડે છે. પાણીની તળી ચાલુ રહેશે અને નાળાનું અરવજ પાણી વપ રાખા કરાશે તો લોકેશનમાં રહેનારાઓની તંદુરસ્તી બચમાં આવી પડે એવી દહેશત રહે છે એથી સરકાર વચમાં પડી ઘટતો બંદોબસ્ત કરાવશે એવી અમે આજ રાખીએ છીએ. સ્ટેડના ઘણીઓને કહેર માં જેટલો દર આપવો પડે છે તેટલો અમે આપવા તજ્જક છીએ. ! !

દરાંસવાલની નીશાળોમાં રંગની અદાવત

પશ્ચિમના મુધારાની ખતી

સરકારી નીશાળોમાં કલરડ ઓકરોએને દાખલ કરવા સંબંધમાં ગેરડ રેડ એરડ માં થયેલા જણના લાખક કામકાજનો દુક હોવાલ 'રેડ ડેલી ગેલ' ઉપરથી અમે નીચે આપીએ છીએ:—

ચેરમેને પોતાનાં લાખકુ દરમ્યાન જણાવ્યું કે કલરડ ઓકરોને સરકારી નીશાળોમાં દાખલ ન થયા દેવાં એવો સરકારે કાયદો બાંધ્યો છે. પણ 'કલરડ' કોને કહેવા તે ખીલકુલ સમજાવ્યું નથી. આમ કરવામાં કાયદો બાંધનારે પોતા ઉપરથી જોખમદારી ઉતારી નાખીને, કાયદાનો અમલ કરનારાઓને માથે (ગોરડને માથે) ઓઢાડી છે. તેના નીચેગમાં ધણી કુસ્કેલી સમાજેલી છે. થોડો રંગનો આભાસ જણાતો હોય તેથી કોઈ માણસને 'કલરડ' ઠગવી શકતો નથી. વળી એમ માન દેખાવ ઉપરથી ઠગવવા જતાં એક રીતીકટમાં એક ખાળક કલરડ મણાય, અને ખીલ રીતીકટમાં 'ગોરો' મણાય એ બનવા જોય છે. વિચાર્યોના માખાપ ને પોતાની પાસે બોલાવવાની સત્તા ગોરડ ને આપવામાં આવી નથી, તેમજ તેમને ઘેર જઈ તેમની રહેણી વિષે સવાલો પુછવાનો પણ ગોરડને આધિકાર નથી. આ સ્થિતિમાં માત્ર ખાળકના ચરીર ઉપરથીજ તેનો રંગ નક્કી કરવાનો રહેયો. એટલે કાયદો બાંધનારાઓનો હેતુ એવોજો એવો જણાય છે કે મખાપ સંબંધી અથવા ખાળકની લાખકાત સંબંધી વિચાર ક્યાં વચર માત્ર 'રમ' ઉપરજ બધો આધાર રાખવો. આમ થવાથી ખાળક ઉપર કાય મુકાય છે એટલુજ નહીં, પણ તેની અવિધ્યની કારકીરદીને પણ અસર કરાય છે. જુલો ન જવું એમએ કે "કલરડ" ઉત્પન્ન થવા માટે મુજમાં જોખમદાર "ગોરો" છે. અને જે રંગની હાંધારી એ નડે છે તે તદન ખીનજોખમદારપર પડે છે. વળી એવું બને છે કે સાધારણ રીતે કોઈ પણ દોષ વચરનાં ગોરાં માગાપને ત્યાં કલરડ ઓકરો આવે છે. તેથી આગળ ચાલતાં કોઈ વખતે એવું પણ હોય છે કે એક કુટુંબમાં ખીલ બધાં મણસો ગોરાં હોય છે ત્યારે એક ઓકરો કલરડ આવે છે. આવી સ્થિતિ માં શું તે આળકને નીશાળમાંથી ગોરડ

ખાતલ રાખશે? દક્ષિણ આફ્રિકાની રહેણી એવા પ્રકારની છે કે રંગના માણસોને ગોરાના સહવાસમાં આવવાની બંધી નથી.

અમુક ગોરાનાં એ ઓકરોને રંગના કારણસર નીશાળમાંથી ખાતલ કરવાં કે નહીં તેનો વિચાર કરવા ગોરડની સખ કમીટીએ નિશાળની મુલાકાત લઈ રીપોર્ટ કર્યો હતો કે ઓકરોમાં રંગનો અંશ સહેજ છે અને તેથી તે ખ્યાનમાં લેવા જોય નથી, છતાં તેના લાખમાં રંગ વિશેષ જણાય છે. ઓકરો સમજી, સખ અને મુકડ દેખાતાં હતાં. એ ઓકરોને નિશાળમાં રહેવા દેવાથી ખરી રીતે કાયદાનો લાગ થાય છે, છતાં તેમનાથી નિશાળના દરજ્જાને નીચીની રીતે નુકસાન થાય તેમ નથી. વળી વચરમાં બધાં ઓકરોએને તપાસતાં કેટલાંક ખીલ માં પણ રંગનાં ચિન્હ જણાતાં હતાં. ઉપરે ઓકરોએને નિશાળમાં દાખલ કરવાનો ગોરડે ઠરાવ થયો હતો.

હીંદમાં અશાંતિ

ગુનની વધુ કોરોશ

તા. રજીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે લાકાખાતે પોલીસ ઇન્સપેક્ટર સરત ચંદ્ર ઘોસાપર એ જુવાનીઆઓએ બંદુક વતી બહાર કરવા હતા, જેથી તેને કાન, હાથ, તથા છાતીમાં જખમેા રમા છે. ગોળીઓ જખમમાંથી બહાર કાઢવામાં આવી છે, અને જખમીની તબિયત સારી હોવાનું જણાવવામાં આવે છે. જે કોરડમાં ફિટુરી કેસ ચાલે છે ત્યાં આગળ આ બતાવ બન્યો હતો.

ગુનકોરોને પકડકમાં આવ્યા છે. એક લાકાના પકીલનો અને ખીલે લાંબા કાકતરનો ઓકરો છે.

તા. ૮મીએ રૂટરનો ખખરપત્રી કલ કતામી જણાવે છે કે લાકામાં એક ઘરની ઝડતી લેવામાં આવતાં ૧૦ બોંબ અને ૪ તલવર મળી આવી હતી.

કા. આરવ મડળની એક મીટીંગ તા. ૧૧મી ને રવિવારે શીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં મીચી દામજી કરસનદાસના મકાનમાં મળશે, જે વખતે મડળના સેક્રેટરી મી. વીરજી દામોદર મહેતા "રોકડીઓ પરમ" એ વિધય ઉપર લાખલુ આપશે.

વિવિધ વિચાર

"વેટસ ફોર વીમેન" નામના ઓરતો ના લાખમાં વિદ્વાન હોંદી ડો. એ. કે. કુમાર સ્વામી લખે છે કે:—પુરવ હમેશાં કહેતી આવી છે કે પુરુષ અને સ્ત્રીનાં બંધારણ જુદા પાયા ઉપર થયેલાં છે. આ તફાવતને વિસારવાની અથવા કિતારી પાડવા તી કોઈ તદખીર હવેદમદ થાય એમ હું માનતો નથી. પુરુષો અને સ્ત્રીઓ બિન બિન (જુદા) છે એટલા વારને તો તેમને એક ખીનની અમલતા છે. હાલના જમાનાની જરૂર છે તે એ કે ઓરતોએ પોતાને વાસ્તે કામનું કયું ક્ષેત્ર છે તે બતે શોધી કાઢવું. આજ સુધી ઓરતોને મરદોએ (સમજીને કે સમજ્યા વગર) જે ક્ષેત્ર માં કામ હીધું તે ક્ષેત્રને તેઓ ફરજયાત વળગી રહી છે. આ જરૂરીઆત બેટલી પશ્ચિમને તેટલીજ પુરવને લાગુ પડે છે.

ડો. કાય નામના વિદ્વાન શાસ્ત્રવેત્તાએ એક પ્રસંગે જણાવેલા વિચારો પુસ્તકના આકારમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવનાર છે. તેમાં તેણે એવા મતનું પ્રતિપાદન કરેલ છે કે મનુષ્યનાંનિત્ય જન્મ પ્રમાણુ ક્રમે ક્રમે ઘટતું જશે, અને આખરે તે નાશ પામશે. તે કહે છે કે સુધારો જ્યારે અમુક હદે પહોંચશે એટલે જ્યારે ધણુ ખરા લોકો સુખબોયમાં પાડશે ત્યારે જન્મ નો વ્યાંકડો વધતો જતો મદી સ્થિર થશે. તે નાશની એકસ નિશાની છે. ઓરતો ઓકરો ઉછેરવા નાશજ બને ત્યારે મનુષ્ય બત નાશ પામવીજ જોઈએ. કાખલા તરીકે પોલીનેશીયન આર્યાપેલેગોમાં સુખી લોકો વસતા હતા. તેમને સુધારાની અસર લાગી, ત્યારથી પ્રજોત્પત્તિ તરફ તેનામાં તિરસ્કાર વધવા લાગ્યો, અને તેથી આખરે તે વસ્તિ નાશ પામી છે. ડો. કાયે જણાવ્યું હતું કે છગ્રાંડ, ફ્રાંસ, અમેરીકા વગેરે ઠેકાણે જન્મ પ્રમાણુના વ્યાંકડા હાલજ ઘટતા ચાલ્યા છે.

"સેટરડે રીવ્યુ" માં લોરેન્સ જનીયન નામનો એક લેખક લખે છે કે:—આ સુધરેલી ઓગણીસમી સદીમાં ધણી ખામી છે. વિદ્યાના શોખીન મનુષ્યને તો દુનિયાના ઇતિહાસમાં આ સદીથી અદ્યત જમાનો લાગશે; પણ વિદ્યા એજ જીવન નથી. ખીલ ખાણુએ જેતાં તો અવિનાશકારક સદી છે એવું દેખાય છે. સંચાકામ તથા વેપારની હરીફાઈએ જે

પાસ વંતાવ્યો છે તેની અસર માત્ર વિદ્યા હુન્નરવાળા વિદ્યાર્થીઓમાં થાય છે એમ સમજવાનું નથી. આખી પ્રજાનાં કાળજી સોંપીને તેની અસર ફેલાય છે. એ પાસ કારીગરોના હિસાબો જે કામ કરવાનો રકમ હોય છે તે હુડી લેવ છે. અજ કાલ જે હુડી મેઝમજા અને ધ્યાન બહેરાપણ બહુ વધી પડ્યાં છે, અને નીચલા વરણની જે અધોગતી વિશે જાણમાં સખા રીકાઓ થયા કરે છે તેનું મુળ કારણ તે આમાં જ છે. કામમાંથી રકમ ઉઠી ગયો, તેનું ગઈર વધી પડ્યું, એટલે તેની સાથે જ મનની શાંતિએ શીખ લીધી એમ સમજવું. સારાંસ કે પ્રવૃત્તિ રસહીન થઈ એ નિઃસંદેહ. આ માણસ, હરી લેનારી દશા, એજ આજનો બહુ ગંભીર સવાલ થઈ પડ્યો છે. અને તેની સામે આપણે ચલાવું છે.

"કાન્ડેરેરી રીબુમાં" એલ. મર્સી શ્રીશીસ નામનો એક ગોરો લખે છે કે:— જ્યારે કોઈ બંધ પુરાણ દેવાલયની અંદર ગંભીર હબદબા કર્યાં વાતાવરણમાં આપણે ઉઠ્યા હોઈએ છીએ, ત્યારે અંતરમાં કંઈક ઉઠી પવની ઉત્પન્ન થાય છે, આપણા વંશના બહુ પુરાણ ઇતિહાસના બલકારા વાગે છે, કે આપણે પણ પુરવના છીએ, અને જો કે હુધીયજ વિદ્યા બળના આજીવી નવું 'બોળીકું' ધારણ કરવું છે છતાં અંતરની ઉઠી બાવનાઓ ના બરા સાવ સુકાઈ ગયા નથી; એથે નીચોના વખત કરતાં પણ, પુનરોદ્ધારના વખત કરતાં પણ કંઈક જુની ઉઠી બાવનાઓ આપણા અંતરમાં જાન કરાવે છે; તે બધા પુરવના પડ્યા છે. જે પુરવના આપણે એક વખત હતા તેનાજ તે પડ્યા છે. તે બહુ જુનો વારસો (પુરવની ઉઠી ઉઠી બાવનાઓનો વારસો) આપણે સાવ ખોઈ ખોઈ નથી, તે વારસો હજી આપણે ધરાવીએ છીએ. પણ તે અંતરની ખીજ ઉર્મીઓમાં દટાયેલો પડ્યો છે. પશ્ચિમમાં કહી તેનો પ્રકાશ સ્વતઃ પ્રગટયો નથી. જ્યારે જ્યારે કળાકૃતિસ્થતામાં આત્માના બાવની ઝંખી થઈ હશે, તેની બહારની આકૃતિમાં નહીં પણ તેની રસીકતામાં ખુબી જોવામાં આવી હશે, ત્યારે ત્યારે પુરવની પ્રેરણાનો રંગ તેમાં સ્વપ્નપણે દેખાયો હશે.

નાદારી કાર્ડનો નોટીસો વગેરે

(ત્રેવીન્શીયલ ગેજેટમાંથી)

હેવીકના સાલીઆખાન ઉરદે સાહે ખાનની મીલકત એનેક મુબ અને કા. ની અરજ ઉપરથી મુખીમ કાર્ટના માર્ગર ના હુકમથી કાચી જપતીમાં મુકાઈ છે.

હરખનના વેપારી એમ. એસ. સોલ વાલે તેના લેણદારો સાથે સમજુતી કરી છે, જે સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૫મી સપ્ટેમ્બરે હરખન માહરદેઈ આમળ બરાશે.

સાહિય કાર્ટ જાડશનના અલીબાઈ ઇસ્માઈમ કથરડાની એસાઈન્ડ મીલકત સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૫ મી તથા ૨૨મી સપ્ટેમ્બરે હરખન માહરદેઈ આમળ બરાશે.

પહેંચ

નીચેના પહેંચ અમે આજાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ.

"હુલાહુ": જેનો અર્થ.

"શી જમન રેતાંયર કોનફરન્સ હેર હુ": મે અને જુનના અર્થ.

"હુલાહુ મિત્ર": વધશાખ અને જે ના અર્થ.

"ગુલશને હદમ": મે નો અર્થ.

"હી દરપણુ": જુનનો અર્થ.

છેલ્લા ખખરો

(૫ ઓ. માટે ખાસ તાર)

જોહાન્સબરગ, શુકરવાર.

મી. સોરાબજી પેતાની જોશની મુલત પુરી કરી છુટ્યા છે. હમામ સહેજ તથા ખીજ સત્યાગ્રહીઓ તેમને વધાવી લેવા ગયા હતા.

હરદ લાંડનથી આવી પહેંચેલા મી. કના પથે, અને મી. એલીસામી વજી મુસની સખત જેલમાં ગયા છે.

પરચુરણ

મી. રસ્તમજી લખે છે કે તેમના વાહ ના મરણ માટે તેમને જુદા જુદા હોડી મિત્રોએ દિલસોજીના કાગળો અને તારો મોકલ્યા છે જે બધા સાહેબોનો તેઓ જાણ દવારા આજાર મને છે.

એક લખનાર જણાવે છે કે જન્માખતી ને દિવસે ન્યુગીરહરલાં વેદ ધરમ સભા તરફથી ઉત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો. તે વખતે ત્યાંના મદરાસી લોકોએ કુબુ લીલા ભજવી બતાવી હતી. દરજનારથે ૭૦૦ જેટલા માણસો આવેલો. સધળા બીજે દિવસે સવારે સાદુ ભોજન લઈ વિસર જન થયા હતા. બાપુ જોદારસીમ, મી. બી. પી. દેસાઈ વગેરેએ મેળાવડાના તથા જમણના કામમાં સારી મદદ આપી હતી.

જાહેર ખખરના ખાનાઓમાં મી. રાવન ની નવી જાહેર ખખર તરફ અમે વાંચ નારાઓનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. તેમ ના અમજજુધી અમારા પ્રતિનિધિએ તેમના હરખનના કારખાનાની મુલાકાત લીધી હતી અને જાહેર ખખરમાં બતાવા થઈ દરેક લાખનમાં કામ સતોપ કારક માણસ પડ્યું હતું. આવા દેશી કારખા નાઓને અહીંની હોડી પ્રજાએ હિતેજન આપવું પડે છે.

હરદ લાંડન ગયેલા સત્યાગ્રહીઓ વની એક સત્યાગ્રહી અંગ્રેજમાં લખે છે કે:— અમે હરદ લાંડન પહેંચ્યા ત્યારે અમને ઉતારવાના કામમાં મી. વી. આર. ફરેક, મી. એમ. એમ. દેસાઈ તથા ખીજ હોડી લાખઓએ અમારે વારતે પુષ્કળ મહેનત લીધેલી તે માટે અમે અતઃકરણ પુરવક તે સરવે લાખઓનો આજાર માનીએ છીએ. વળી જે બધી મુલત અમે અહીં રહ્યા તે દરખાન મી. વી. આર. ફરેકે અમેને રહેવાનું અને ખાવનું પુર પાડેલું તે માટે અમે તેના ખાસ આજારી છીએ. અમારા મુજરાન ખરચ માટે એક ઉધનાણું કરવાનું હતું પણ તે મધુ નહીં, અને તેથી મી. ફરેકે તાપીત કામ માંથી થેડું ઉધરાણું જાતે કરેલ, તથા બીજે બધે બે.એ તેમને પેતાને માથે પડેલ. તેજો અમારા હમીયેશન કેસ સંબંધમાં પણ પેતાનો રોજગાર વીગેરે જોડીને અમને પુષ્કળ મદદ કરેલી.

જરમન લાખનની હીરણીકપર દેસ પહેંચવાને કમતી સ્વીકરની જાહેરખખર તરફ વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

ચાલુ વરતમાન

તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે પ્રધાન મંડળ વાળા મી. મુરને મદદ કરવા વીનન વિભાગના સુદનારાઓ આગળ જનરલ રમટસ આપણુ આપશે.

તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બરે સુદેણી હોવાથી તે દિવસે તહેવાર પળાવાની ક્યુના થઇ હતી. જેથી દરસવાસની વેપારી એવરે સરકાર પાસે જુલાસાની માગણી કરેલ. જવાબમાં સરકારે જણાવ્યું છે કે તે દિવસે તહેવાર પળાવાની અરજ તદ્દન ખોટી છે.

પોસ્ટ ઇલીઝાબેથની રેલ ગાડીનો એક ભાગ ખીંગ ભાગ સાથે આબરહીન રેલેશન ખાતે અચકાવોને અકરમાત તા. ૨ જીએ થયે હતો.

વિક્ટોરીયા કન્ટીના ઉમેદવાર મી. હેનરુએ એક ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે નાનાસને ગીરમીટીઆ વગર આવે તેમ નથી.

એક કુતરાપર ધાનકીપણુ ગુળરવા માટે એક હીંદીને મારિતસખરમની કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં થી. ૧૦/-ના દડની સજા થઇ હતી.

એક ખમર ઉપરથી એવું જણાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી ૪૦૦ જેપરાંત નેટીવ વિદ્યાર્થીઓ પરદેશમાં અભ્યાસ કરે છે.

તા. ૫ મીએ મરકુરીનો મારિતસખરમનો ખખરપત્રી લખે છે કે થોડો વખત રૂપા હીંદીઓ કેટલાક તહેવારો ઉજવે છે. મથા સનીવારે રાત્રે એવા તહેવાર ઉજવતાં તેઓ ફટકડા તથા ખીનું દારૂખાતું વછીડતા હતા તે હરખાન એક મીટી હરાઇ વછોડવામાં આવી જે સીધી હાથી ચડવા ને બહારે આડી ચાલી જતાં એક પોલીસ ખાતાના અમલદારના કાન આગળથી સરકી પાસેના એક ગોગના મકાનની આરી ફોડી ધરતી અંદર દાખલ થઇ હતી, અને પીઆનાની પાછળ જઇ પડી હતી. આ મથાએ હવાઇ વછોડવાની વૈષલ્યથી એક ઇન્સપેક્ટર સખત સજામાંથી બચ્યો તથા ગોરાના ધરમાં ફેટલીક રંગાડ થઇ મજકુર માણસને તુકસાની કરવામાં આવનાર હોવાથી હરાઇ વછોડનારપર કામ ચલાવવામાં આવશે નહીં.

ડરબન ઇન્ડિયન સોસાયટીની ઉલ્લી મીટીંગમાં મી. ડી. એમ. નાઇકરે "વરણ" (સાતિએ) એ વિષયપર એક સરસ ભાષણ આપ્યું હતું.

તા. ૮મીએ સંજરે જનરલ મેથા તથા જનરલ રમટસે ડરબનમાં ગોરાઓની એક જામી મીટીંગ આગળ પોતાની રાજનીતિ વિષે ભાષણ આપ્યું હતું.

સ્થાનિક છાપામાં એક ખખરમાં જણાવવામાં આવે છે કે જનરલ રમટસ જેઓ જનરલ મેથાસાથે સુદેણીના કામ સંબંધમાં ડરબન આવેલ છે તેઓ હીંદી ઇમીગ્રેશનના સલાહકાર આસ પ્યાન આપતા લાગે છે, જેમકે તેમણે મીરમીટીયાના પ્રોટેક્ટર અને મુખ્ય ઇમીગ્રેશન અમલદાર સાથે એ સંબંધમાં લાંબો વખત વાતચીત કરી હતી.

ડરબન મ્યુનીસીપલ ઇન્ડિયન અસોસિયેશન સંબંધમાં મ્યુનીસીપાલિટી તરફથી જીય કોટ કરનારાઓ સામે આકરા જુગલ લેવાતાં જણાવવામાં આવે છે. દરેક જગ્યાએ ફરદવાજાને પોલીસ પુછે છે ને મારકીટની ટીકોટ ખતાવવાતું કહે છે. ને ટીકીક ન ખતાવે તો મારકીટમાંથી ટીકીક લાવવાતું ફરમાવે છે. ફરટની આડીત્રાળાઓને કોઇ ટેકાણું ઉભા રહેવા પોલીસ ફેટી નથી, અને જરા વાર ન થઇ હોય છતાં માલતા થવા કહે છે, અને સખતાઇથી કામ લેવ છે.

ફુકાનના કલાકે પછી માલ વેચવા માટે એક હીંદીને તા. ૬મીએ ડરબન બેરે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં થા પ ના દડની સજા થઇ હતી.

કાકાને સુખમરકખાલો

નાનાલ ઇન્ડિયન કોમિસ તરફથી માનવંતા હાદખાઇને તેમના ૮૬મા જન્મ દિવસની મુખારકખાલોનો સંદેશો કેમલથી મોકલવામાં આવ્યો છે. તેમજ ડરબન ઇન્ડિયન અસોસિયેશન પશુ મુખારકખાલોનો કેમલ મોકલ્યો છે.

જરમીમાં નકશા લેવા માટે પકડાએલા અજેનખરનો આરોપ કાખીલ થએલો જણાવવામાં આવે છે.

ચરચા પત્ર.

ખખારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શરૂ રાખશે તો તેઓના પત્રો જેપર તુરવ ખ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચગલી એકલ બાલુએ લખ્યું.
૨. અજર મેથા કાલીલી લખવા.
૩. નામ તથા ટેકાણું બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સાફ નહિ પણ ખમારી ભણને સાફ.
૪. મંચળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અડવાડીયામાં દાખલ કરી ચકાસો.
૫. ૧૬ ફરેલાં ચરચાપત્રો બખલી રાખવ અથવા લખનારાઓને પાછાં મેથલી આપવાને અમે બખતા નથી.
૬. લખાણ હમેશાં ફકડ અને સુદાસર કરવું. - અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મી. મહમદ છખાલીમ પોહટવાળા— કોઇ માણસપરના ખ્યાનગી કાગળમાંથી મને તે માણસથી કરાએલા ઉતારા અમે દાખલ કરી ચકતા નથી.

અ. ઇ. એ.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઇન]

સુવર્તાન—તા. ૨૯ મી સપ્ટેમ્બરે મુખક જવા ઉપડશે.

[નીતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમકુલી—તા. ૫ મીએ કલકત્તા પહોંચી હતી.

" —તા. ૬૮ મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા થી ઉપડશે.

અમકુલી—તા. ૧લી સપ્ટેમ્બરે મદરાસ થી નીતાલ માટે ઉપડી છે.

અમરથોરી—તા. ૧૩ મીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રીકન લાઇન]

સેંટ નીનિયન—તા. ૨૩ મી આગરે પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં બક રા માટે ફોસ મેથી ઉપડી છે.

ફેનેસોન—તા. ૮ મીએ કલકત્તાથી જવા જવાની હતી.

કેપની હોદી બાબતો

મી. અબદુલ કરીમ કાસમ લાબાણી તા. ૨૯મીએ લખે છે કે :—

કેપનો ઇમીગ્રેશન કાયદો જેમ જેમ સખત થતો જાય છે તેમ તેમ હું કેપના આગેવાન હોદીને દોષીત મણું છું. અને હાલ આપણા ઉપર જે મહાભારત દુઃખો પડે છે તેનું વાજન કરતાં કેપ કોલોનીની અગેવાન મંડળીઓને કલંક લાગે છે. યુનિયન પહેલાં ઇમીગ્રેશન કાયદાવડે કેપ હોદીને કેપમાંથી હોદી સ્તાન થયા પછી ૩ વરસની સુદતમાં પાછા ફરવું પડ્યું હતું. તેટલી સુદતમાં દેશ જનારા પાછા ન ફરે તો તેનો કેપમાં દાખલ થવનો હક રદ કરવામાં આવતો હતો. તેમ કરતાં તેનો રોજગાર કે કુટુંબ કેપમાં હોય તેની દરકાર કરવામાં આવે નહીં, અને વળી ૩ વરસની સુદતમાં પાછો ફરે તોપણ તેને પરમીટ રજુ કરવી પડતી હતી, કે જે પરમીટ તેને કોલોની છોડતી વખતે લેવી પડે છે. પણ હાલ યુનિયન થયા બાદ તે પરમીટ ની સુદત ઘટાડીને ફક્ત ૧૨ માસની કરેલ છે જે રસ્તામાં આવજીવ ને પંથ બાદ કરતાં થોડી સુદતનીજ રહે છે અને કમભાગે તે દરમિયાન ખીમાર પડ્યો તો પોતાની માલમીલકત અને કેપનો હક મુમાવી આપે છે. અને જે કોઈ મારી તોડીને ખાસ કારણો બતાવે તો તેને મદદ મહેનતે ૧૮ માસની સુદત મળે છે તે એવી સરતે કે કોલોનીમાં ફરતી વખતે પરમીટમાં જણાવેલ કામ ખાસ સાબીત કરી ન આપે તો તેને પાછો મકેલવામાં આવે છે. આટલાં દુઃખો પડતાં છતાં કેપમાં હોદીઓ વગર પ્રોટેક્ટે એવી નામેશી પોતાના ઉપર મુકવા દે છે તે અનિચય દિલગીરીબરેલું છે.

ખીજ એક કાગળમાં કેપટાઉનથી એક ચરમાપત્રી લખે છે કે :—તા. ૨૦-૮-૧૦ ના ઇ. ઓ. માં કેપના હોદીને ચેતવણી આપી છે તે વાજખી છે. આપણા હોદી બાઇઓમાં સડો ન હોય તો ગોરા ઓની સામે થવાય. કમનસીબે હોદીઓ ના દરેક કામમાં સડો જોવામાં આવે છે. તેઓ માન અપમાનની દરકાર રાખતા નથી. કેટલાકતો તોછડાઇથી જવાબ આપે છે કે સરકાર કાદી મુકશે તો ચાલ્યા જશે, પણ પોતાની રહેણીમાં સુધરો નહીં કરે. રવિવારે ચોરીથી વેપાર કરેલો, તોલ એ. યુ. આપડું, દિલ્લામાં થાય દેવી, તેટલાથી પુરું ન

થાય તો ફગાવતો માલ ખસેડી ખીજ જગ્યાએ ફગાવે એવી લાઇસેન્સનું નામ બદલી કદતુઃ આ એવી બાબતો છે કે ગોરા લોક ન જોયા કરે. એટલે કેપમાં હોદીની અદેખાઇ આવી છે તેનું મુળ કારણ આપણા હોદી બાઇઓજ છે. કેપ માં મ્યુનીસીપલ તથા પારલામેન્ટરી વોટ છે તેના ઉપયોગનું જ્ઞાન નથી, તેથી ખોટા દોરવાકને અમુક માણસોના ખાનગી કાજની ખાતર કહેણે વોટ અપાય છે, અને પરિણામે કામને તુક સાન થાય છે. હોદીઓના વોટ હોદીના જ દુશ્મનોને ફેવડાવવામાં આવેલા છે, જે સુટાયા પછી હોદીનાજ પમ કારે છે. ઇમીગ્રેશન બાબતમાં પણ સડો એમને એમ ચાલે છે. કેપમાં ધીમે ધીમે પણ મકકમપણે ગોરા વેપારીઓ કામ કરી રહ્યા છે, અને આફતનું વાદળું એકદમ હોદીઓ ઉપર આવી પુટી પડ્યું. માટે આ આફતમાંથી બચવાને જલદી પગલાં લેવાં જોઈએ.

અવલોકન

“પુણીવાર્ગીય સિધ્ધાંત અથવા સુધ્ધા દવધતનાં મુળતત્ત્વ, જ્ઞાન પહેલો” આ નામનું અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત પ્રેસમાં પ્રગટ થયેલું પુસ્તક (ડીમિત શ. ૦-૧૨-૦) તેના કર્તા રા. રણજીડાસ વંદાવનદાસ પટવારી તરફથી કેટલોક વખત થયાં મળ્યું છે જેની પહેલેય આભાર. સાચે રવી કારીએ છીએ. પુસ્તકમાં તેના નામ મુજબ શ્રી વલ્લભાચાર્ય સંપ્રદાયનાં સિદ્ધાંતોનું સંક્ષિપ્ત દિગ દરજન કરાવાયું છે. લેખક જેવા મુરત અને વિદ્વાન વધુજીવનું બનાવેલું આ પુસ્તક એ સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ તેમજ અન્ય જ્ઞાતુઓ માટે આવકારદાયક લેખારો. કરતાએ કહ્યું છે તેમ આ સંપ્રદાયપર ખીજ સંપ્રદાયવાળાઓ તરફથી અનેક આલોચો મુકવામાં આવ્યા છે. તે ખોટા છે તે બતાવી પુષ્ટિમારના તમામ સિધ્ધાંતોનું વેદ, મીતા, લક્ષમુત્ર અને ખીજ મથેના પ્રમાણથી પ્રતિપાદન કરવા કોશીસ કરવામાં આવી છે; અને જે કે પુસ્તક ખંડન મંડનના વિચારો અને દલિલોથી ભરેલું છે, છતાં, સાધારણરીતે સંપ્રદાયીક ચરમાઓમાં બને છે તેમ, કટુતા ઉત્પન્ન થવા ને કારણ ઉત્પન્ન થવા દીધું નથી. હોદી ધરમમાં જુદા જુદા સંપ્રદાયના મતમતાં તરમાં ઉતરવા માગનાર અથવા તેમાં રસ જોનાર માટે તે ખાસ કામનું છે.

કરબનવાળા મી. રૂપનારાયણ સિંહેનું મંથન

કરબન, કાકુરદાર મંદીર કમીટીના સેક્રેટરી મી. અમવતીદીન તા. ૭ મીએ લખે છે કે :—

“જ્યુલવાને દિલગીરી થાય છે કે આ મંદીરના એક ટરસ્ટી બાણુ રૂપનારાયણસિંહ મઠ કાલે હાલના દરદશો ગુજરી ગયા છે. મરદુમના શરીરને અમગેનીના સ્મશાનમાં હોદી ધરમની કીવાઓ સાથે અગ્નિદાહ કરવામાં આવ્યો હતો, જે વખતે શહેરના આગેવાન હોદીઓ હાજર હતા. મરદુમ મહરથ મંદીરની સ્થાપના ના વખતથી તેના કામમાં ઉત્સાહભર્યા ભાગ લેતા હતા, અને બધા તેને ચાહતા હતા.

તેઓ દેશમાં જીવાનપુરના એક કાઠી વ સમાં જન્મેલ હતા. આશરે ૪૨ વરસ ઉપર તેઓ અહીં આવીને વસ્યા હતા. તેઓ પોતાની પાછળ એક વિધવા મુકી અમેલ છે, જેના તરફ અત્યંત દિલસોજી થાય છે.”

અમે મરદુમના આત્માને શાંતિ ઇચ્છી એ છીએ, તથા તેની વિધવા ભારત તરફ દિલસોજી બતાવીએ છીએ.

આવતા વરસનો કાયરી

“ઇલિયન ઓપિનિયન” ની આવતા (૧૯૧૧) વરસની કાયરી જાપવાનું કામ શરૂ કરી દેવામાં આવ્યું છે. દીવાળી પછી તુરતજ જે માહકોએ લવાજમ ભરી દીધું હશે તેને તે બેટ આપવામાં આવશે. જેમણે લવાજમ ન ભરી દીધું હોય તેમને તે ઉતારને ભરી દેવા લલામણુ કરવામાં આવે છે, કે જેથી મોટેથી ભરનારને કાયરી વગર રહેવાનો સંભવ ન રહે. કાયરીમાં બહેર ખબર નાખવા ઇચ્છનારા ઓને તે તુરત મોકલી દેતા વિનંતિ કરીએ છીએ. બહેર ખબરના આવ અમાઠિના જેટલાજ રાખ્યા છે. વિશ્વેષ વિચિત્ર મેળ વવા ચાહનારે મેનેજરને શીરનામે લખી પુછાવવું. કાયરી મઠ સાક્ષે લગભગ મળતીજ બનાવવામાં આવશે. તો પણ લગભગ ૬૦ પાનાં (રવિવારનાં, જે મઠ સાક્ષ નહોતાં અપાયો) વધારે દાખલ કરવાનો તથા ખીજ જુજ ફેરફાર કરવાનો ઇરાદો રાખવામાં આવ્યો છે. કામને કાંઈ સુધારા સુચવવા હોય તો વેળાસર લખી જણાવવા થી તેપર ખ્યાન આપશું.

પરચુરણ ખખરપત્રો

હાંદીથી મહોમેડન ડીપેટીંગ સોસાયટી ના સેક્રેટરી લખે છે કે—સોસાયટીની મીટીંગ તા. ૩૦ મીએ હાજરી નમાજવાદ મળી હતી. સર કરીમખાન પર મુખ્યત્વે ખાદીનો કામળ લખવાની જુદી જુદી નકલો મળી હતી તેમાંથી ફકીર ખસ્ત્રા ઇલુ જુલતની નકલ સરસમજવામાં આવી તેને તથા ખીજ નખરવાળાને શી. ૨/૬ અને શી. ૨ નાં હતામ અપાયાં જે પાછળથી સોસાયટીનેજ બેટ આપવામાં આવ્યાં. પછી સર કરીમખાનને લખવા ના કામળ સંબંધમાં ત્રણ ઠરાવો પસાર થયા. ખેલવડની સવકુલ ધરભાગનો રીપોર્ટ આવેલ તેની પહોંચ અને આભાર લખવાનું કર્યું. ખીજ પરચુરણ બાખતો ચરખાવતાં મી. અહમદજી બેમાતે સુલેમાન અહમદજી તરફથી રમ જન મહીનામાં મસજીદના મદરેસામાં પઠના એક ગરીબ મુસલમાનના છોકરાને આવું પહોંચાડવાની ઉદારતા બતાવી હતી. ત્યારબાદ કોઇ સાહેબ એ છોકરા ને ખવડાવે તેને ૪ માસ સુધી દરમાસે શી. ૫ પાંચ લેખેની મદદ દેવાની મી. કાસમખીરે ઉદારતા બતાવી વામદો કીધો હતો, તેમજ મી. ઉશમાન અહમદખીજ એ એક આવલનું ચરખું તેની મદદ અરથે દીધું હતું જે આભારની સાથે સ્વીકાર વામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ મી. કાસમખીર તરફની દીપારટી લીધાબાદ મીજલસ બરખાસ્ત થઇ હતી.

માલિવરનથી એક લખનાર જણાવે છે કે હીલરીના જે કલકત્તામાલમજો વચ્ચેની તકરારનું સમાધાન કરવા અને એક પંચ તા. ૪ થી સપ્ટેમ્બરે મળ્યું હતું. તેમાં જહુનુદન મહારાજ, મરર કન્હાઇ, જલધારીસીંહ વિગેરે મુખ્ય હતા. અંબારાજ મહારાજને અખ્યક્ષ નીમવામાં આવેલ. તેમણે મળી તકરારનો સંતોષ કારક રીતે નીવેડો કોર્ટે હતો. બાદ અંબારાજ મહારાજે ધરમ ચરચા કરી હતી અને સ્વદેશોન્નતિ વિષે બાપજી કર્યું હતું. માનવતા દાદાબાઇની ખી 'ઇ. એ.' માંથી બતાવી તેમની દેશસેવા વિષે વિવેચન કરવામાં આવ્યું હતું, અને તેમને દીરખાપુષ અને સખચાતિ ચાહવા માં આવી હતી.

કીબરલોથી એક ખખરપત્રી લખે છે કે—તા. ૩૧-૮-૧૦ ને જુલવારના રોજ પાંચ વાગે પર ચુટકીની રોજવા મકાનમાં ઇન્ડીઅન મંચ મેન્સ નેશનલ યુનિયનની મીટીંગ મળી હતી. જેમાં સોસાયટીને સારા પાયા ઉપર કામ કરતી કવને માટે શુ' ઉપાય કરવા તે સંબંધે ચર્ચા ચર્ચા ચાલી હતી. છેવટે તા. ૧૪-૮-૧૦ના રોજ ફરી સભા બોલાવવા નિશ્ચય થયો હતો, તથા ચાર માસથી એક પછી મીટીંગ બોલાવેલી નહીં તથા મેન્ચરો ખરોખર હાજર રહેતા નથી, તેથી ચાર માસુસને દરેક મેન્ચરની મુલાકાત લઇ તેમને આવતી મીટીંગમાં આવવાની બક્ષા મજુ કરવા નીમવામાં આવ્યા હતા. જે પછી ચુટકીમાં હાંદીઓએ કોને પોટ આપવા તે સંબંધી ચર્ચા થઇ હતી. તેમાં એવો નિશ્ચય કરવામાં આવ્યો કે ઇન્ડીઅન પોલીટીકલ એસોસીએશનના પ્રમુખને ચુટકી સંબંધી વિચાર કરવા હાંદીઓની બહેર મીટીંગ બોલાવવાની બક્ષામજુનો પત્ર લખવો. ઠરાવ મુજબ સેક્રેટરીએ પત્ર લખ્યો. જે ઉપરથી તા. ૭-૯-૧૦ ના રોજ ત્રણ વાગે હાંદી ઓની બહેર મીટીંગ બોલાવવા ઇન્ડીઅન પોલીટીકલ એસોસીએશને નોટીસ બહાર પાડી છે.

વીન્ડસરટનથી એક લખનાર જણાવે છે કે—અનેના ચુટકીના ઉમેદ વાર મી. એકમસને તા. ૩૭એ ટાઉન હોલમાં એક બાપજી કર્યું હતું. બાપજી પછી જુદા જુદા મજુસોએ તેને કેટલાક સવાલો, પૂછ્યા હતા. મી. હસન પ્રસાદ પટેલે હાંદી સંબંધમાં સવાલ પૂછ્યો હતો તેના જવાબમાં ઉમેદવારે કહ્યું હતું કે જેઓ અહીંયા જુના વસી રહેલા છે તેને હાલની માફકજ રાખવામાં આવશે. પછી ગોરા સોકો હાંદીની વિરુદ્ધ બહુ હોવાથી નવા આવનારને હાખલ ચવાનુ બંધ થશે.

ઇન્દામજેનથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રેથી બેરા તરફ જવાનો રસ્તો બંધાય છે. તે ઉપર ૬૦૦ માણસો કામ કરે છે. કામ આફ દિવસના રસ્તા ઉપરાંત પહેલેલ છે. બેરા તરફથી રેલ્વે પહેલી લાગુ પડે એમ જણાય છે. હાલ તો અત્રે લાઇસેન્સ વિગેરે બાબતમાં વેપારીને સુખ છે. કસ્ટમ વિગેરેનું પછી ખીલકુલ દુઃખ નથી. વેપાર મહાર છે, ખરમી સખત પડે છે. વરસાદનાં ચિન્હ નથી.

કરખન પોંછટ મહોમેડન સોસાયટીના સેક્રેટરી લખે છે કે :—

તા. ૪-૮-૧૦ના રોજ સોસાયટીની મીટીંગ રખેતા મુજબ સોસાયટીના મકાનમાં મી. શેખ કાસેયાના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. માસીક શી લેવાયાબાદ સેક્રેટરી એ મીનીટ છુક વાંચી સંજાગાવી જે પાસ થઇ. મી. મદમદ ધાસની દરખાસ્તથી દરેક રવીવારને બહલે દર મહીના માં બેજ મીટીંગ બરવા ઠરાવ થયો. સેક્રેટરી મી. શેખ હમામની દરખાસ્તથી સોસાયટીના ધારાઓમાં કેટલોક ફેરફાર કરવા સાર કમીટીની એક ખાસ મીટીંગ બોલાવવા નક્કી થયું. મી. મુસા જીવા એ નમાઝની ફરજોમાં હકીકત, તરીકત, મારફત વગેરેની સમજ પાડી તેમજ "કુરાન શરીફ" ની કેટલીક આવતો પઢી. ખીજ સાહેબો વખતને અનુસરણ બોલ્યા પછી ચા પાણી લઇ સાંજના સાડાસાતે મીટીંગ બરખાસ્ત થઇ હતી.

પેરટ ઇલીઝાબેથથી વેદ ધરમસબા ના સેક્રેટરી લખે છે કે તા. ૨૮-૮-૧૦ ને રોજ વેદ ધરમ સજાની મીટીંગ સજાના હોલમાં ત્રણ વાગે મળી હતી. માસીક શી લેવાયાબાદ વેદ ધરમ સજા તરફથી પુસ્તક પા. પાંચના મુખ્યથી મ ગાયવાને ઠરાવ પસાર થયો હતો. વન માળી લાલાને પા. ૧૦ મદદ વાસ્તે અપ્યા હતા તે પૈસા આજ રોજે આવી મથા છે. ચંદ્રકાંતનું પુસ્તક વાંચવાબાદ ધરમ ઉપાસના કરી સભા વીસરજન થઇ હતી.

કરખનના મીનીલ વિમાનના ચુટકારા ઓની એક મીટીંગ આગળ ચુટકીના ઉમેદવાર મી. જે. જી. મેડને એશીઆટીક હમીએટન વિગે સવાલ પુછતાં જણાવ્યું હતું કે ચાર વરસ ઉપર જ્યારે હું નાતાલ ના પ્રથમ મંડળમાં હતો ત્યારે નેટીવને વિશેષ ઉપયોગી બનાવવા અને એશીઆટીકની જગા લેવા માટે લામુક કરવા કાંઈક પગલાં લેવા વિચાર આવતો હતો, પછી હું મુદતમાં પ્રધાન મંડળનો અંત આવેલ અને બા સવાલનો નીવેડો કરવા નું રહી મથું. હવે મીરમીટીઆ મજુરી ચાલુ રાખવાના સવાલનો હાંદી સરકારેજ નીવેડો કરી નાખ્યો છે; કેમકે તેણે કહ્યું છે કે તે વધુ વખત ચાલુ નહીં રાખવામાં આવે.

ગોરમીટોઆના 'પ્રેટિક્ટર' નો શીપાટ

(୨ୟା ଅଂଶରେ ଯାଉ.)

પ્રજાકુર સાક્ષર્મી ૩૬૧૪ ગીરમીડીયા દેશ મથા તેમની કમ્પાણીના બાંકકા
નીચે મુજબ છે :-

	খা.	খা.	খা.
১৯৬১ ...	১৩,৬৬৬	০	০
১৯৬২ ...	১৩,৬৬৬	০	০

24,341 • •

આમના કલક-તાવળા પાસે,

३१४४	५,१२४	...
३१४५	२,४४९	...

8,444

મદ્રાસવાળા પાસે.

1184	12,443	0	0
1185	8,826	0	0

919,947 0 0

41. 24,385 • •

કેટલા કેટલા માણસોએ કેટલી કેટલી રકમો બચાવેલી તેનું અમાણે નીચેના કાઠાથી જાણશે :—

				મહારાણી.	કલકત્તા-લીઆ.	કુલ..
રૂ.	પૃ	પી	ચોટી કમાણીવાળા			
૨૧	૧૦૦	૩૧	૩૨	૨૧૨	૭૬	૨૬૧
૨૨	૨૦૦	૩૨	૩૩	૨૨૪	૧૦૫	૩૨૯
૨૩	૩૦૦	૩૩	૩૪	૩૦૦	૧૦૬	૪૦૬
૨૪	૪૦૦	૩૪	૩૫	૧૫૩	૪૮	૨૦૧
૨૫	૫૦૦	૩૫	૩૬	૬૩	૨૬	૬૨
૨૬	૬૦૦	૩૬	૩૭	૩૮	૧૭	૫૭
૨૭	૭૦૦	૩૭	૩૮	૨૨	૨	૨૪
૨૮	૮૦૦	૩૮	૩૯	૧૪	૩	૧૭
૨૯	૯૦૦	૩૯	૪૦	૧૬	૪	૧૬
૩૦	૧૦૦૦	૪૦	૪૧	૫	૧	૬
૩૧	૧૨૦૦	૪૧	૪૨	૪	૨	૬
૩૨	૧૪૦૦	૪૨	૪૩	૨	૦	૧
૩૩	૨૦૦૦	૪૩	૪૪	૨	૦	૨
				૧	૨	૩

३६ १४५१

ક્રમ ૧૪૫૧
[ઉપરના ક્રમાંથી એટલું જ ખતાવાય છે કે ૧૪૫૧ માણસને તોષ લેવા જવા
કમાંથી હતી; પણ ૩૬૧૪માંની ખીજાં ૨૧૬૩ માણસોને શું કમાંથી હતી તે કહ્યું
નથી, ને તેથી તે ખાખીનાં માણસોની પાસે કંઈ પૈસા સાથે લઈ જવા નહોતા એવું
જણાઈ આવે છે—ખ. ૫, એ.]

દરેક કિમ્બર પહેલિયા કોઈની દેશ માટે કપડાં પહેલાં જાહેર કરેલ કમાણીની સરાસરી આગમાં વરસોમાં કપડાનારાની સાલવાર કમાણીની સરાસરી આગમાં નીચે મુજબ છે :—

	५१.	५२.	५३.
१६०४	११	७	१
१६०५	११	११	०
१६०६	१४	२	१०
१६०७	८	५	२
१६०८	८	१०	१०
१६०९	८	१२	८

રશિયામાં યહુદોઓ પર કેર

શિયામાં કામી અદાવતને લીધે લાંબા
યહુદીઓપર જે કેરૂં પ્રસી રહ્યો છે તેની
કેટલીક હકીકત અમે આગળ આપી ગયા
છીએ. હાલમાં તે વિષે વધુ ખબરો
'ન્યુપ્રેસ કૌન્સીલ' માં છપાયા છે.
તેમાં એવું જણાવે છે કે રમેલ્ડક્સખાતે
યહુદીઓને તમડનારી દુકાડીઓની ધાડ
હજી ચાલુ છે. સગાવિનાના લોકો પણ
એવી દુકાડીઓ ખનાવી નીકળી પડ્યા છે.
કેટલાક ઉમરાવો પોલીસના જુલમથી તાસ
પામેલાં યહુદીઓને આશરો આપવા બનવું
કરી રહ્યા છે. મોહીલેડ ખાતે એકજ
સત્તામાં ૬૦૦ યહુદી ઘરો એક સામટા
બળી ગયાં છે. તે હતો બળી રહ્યો
એટલે એક બીજા સત્તામાં આગ લાગી
અને ૧૦૦ ઘરો ત્યાં પણ યહુદીઓ
નાં બળી ગયાં. બીજા એક ગામમાં ૪૦૦
ઘરો બળી ગયાં, અને ૧૦૦૦ યહુદીઓ
આકરા વિનાના થઈ પડ્યાં. એક વખત
શિયન ખેડૂનોમાં આગથી ભારે હોના
રત થઈ હતી ત્યારે યહુદી લોકોએજ
તેઓને ખોરાક વગેરેથી આશરો આપ્યો
હતો. પણ તેઓનું આજે કાંઈ નથી.
કેટલાક છાપાઓ ઉલટાના એવું લખે છે
કે તે લોકો વિમાની રકમો મેળવવા સારૂ
પોતાનાં ઘરો બાળી મુકે છે. અરુ જોતાં
વિમાનાનાં ઘરો તેમાં કાપકળ હોય છે.
પોલીસ અમલદાર પગાર વધારવાની ધારણા
રાખે ત્યારે યહુદીઓના રદીશ તરીકેના
હક તપાસવા મંડી પડે. આમ કરવાથી
પગાર જરૂર વધે છે. પેન્સા ખાતે પોલી
સને જવાબ આપતાં એક યહુદી ટેબલને
અટ્ટેલીને હલો રહેલ તેટલા વાંકે માટે
તેને રેશપાર કર્યો હતો. સહખીરીયામાં
ખ્રીસ્તી ધરમ મહજ્જ કરનારો યહુદીઓને
ખુરતી છુટ હોવાથી કેટલાક છાપા બળાપો
કરે છે અને કહે છે કે તેઓ નામનો
ખ્રીસ્તી ધરમ પાળે છે. અને અંદરખાતે
થી પોતાના ધરમને વળગી રહે છે. સર
કાર પ્રુદ ઝાયોનીસ્ટ (યહુદીધરમની છાપા)
ધરમથી વિરુદ્ધ છે. એક ઝાયોનીસ્ટ પરિ
પત્રના પ્રમુખ ચવાનાજ વાંકે સારૂ અમુક
સરકારી પાંદરીની ચુંટણી રદ કરવામાં
આવી હતી. તે લોકોના બહેરે ફરિયાદી
સમજાવ્યું કે પેરીઓ પણ જપ્ત કરવામાં
આવી હતી. આવો અને આથી પણ
વિશેષ જુલમ યહુદીઓપર શિયામાં વરતી
રહ્યો છે. એવું સાંજળવામાં આવ્યું છે
કે રમેલ્ડેન્કમાં એક સરકારી તપાસ
થવાની છે. અને તેમાં યહુદીઓના રહે
વાના હક વિષે પણ તપાસ કરવામાં આવ
નાર છે.

મી. એ. એમ. જીવજીની તારીફ

ખાણમાંથી પાલમિટમાં પહોંચનાર

બ્રિટીશ ઇસ્ટ આફ્રિકા લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના જોન. મી. એ. એમ. જીવજી જેઓ હાલ વિદાયતા મેલ છે. તેમના તરફથી રાષ્ટ્ર જોન. જરડીસ અમીર અલી તથા ખીલ મિત્રોને મળવા તા. ૫ મી આગસ્ટે લંડનમાં એક ખાણની મીજલસ આપવામાં આવી હતી. હાજર થનાર જોનમાં સર જોન બરડુલ્ડ, મી. રતન તાતા, જોન. મી. મીરઝા અબાસ અલી મેમ, મી. એલ. ડબ્લ્યુ રીય, સર મંચેરજી આવનગરી વગેરે વગેરે હાજર હતા. જરડીસ અમીર અલી એ પોતાના કાપણમાં જણાવેલું કે મી. જીવજીને હું ૨૫ વરસ ક્ષેત્ર કરામીમાં મળ્યો હતો. તેમની અચળતાને લીધે તેઓ ઇસ્ટ આફ્રિકા, આલેક્સીઆ અને બ્રિટીશ રાજના ખીલ ભાગ સુધી ગયા છે, અને જ્યાં જ્યાં તેઓ ગયા છે ત્યાં ત્યાં ખીલવણીના કામમાં તેઓ ઉપયોગી થયા છે. પુરવ આફ્રિકામાં એટલા બધા કામ તેઓ પોતાના હાથ તળે રાખે છે કે તે બધાને તેઓ કેમ પહોંચી શકતા હશે એ સમજાવું નથી. તેમણે કામની જે જે આદત મેળવેલ છે, અને પોતાના વસવાટના મુલકની જે સેવા બજાવેલ છે તે જોતાં તેમની બ્રિટીશ ઇસ્ટ આફ્રિકાની ધારા સભામાં સરકારે નીમણુંક કરવા થી યોગ્ય થયું છે. વગેરે.

સર જોરજ બરડુલ્ડે પોતાના કાપણમાં બ્રિટીશ રાજના જુદા જુદા ભાગમાં વેરા કેમે વેપારી આક્રમણી બજાવેલી સેવાની તારીફ કરી હતી, તથા મી. જીવજીનાં વેપારી સાહસ અને અચળતાનાં વખાણ કર્યાં હતાં.

મી. જીવજીએ પોતાના કાપણમાં જરડીસ અમીર અલીની વિદ્વતા અને તેમના શુભોની તારીફ કરી હતી, અને પુરવ આફ્રિકાની દોડી વરતી વિષે હાજરીને સહેજ ખ્યાલ આપ્યો હતો.

બાદ ખાણ સહ મીજલસ બરખાસ્ત થઈ હતી.

ઇન્ડિયામાં પોરટસમાધિ પાતેના કીલ્લા જોના નકશા લેતાં એક જરમન હરકરી ખાતાનો માંલુસ પકડાયો છે.

(મયા અંકથી આશુ)

તેની ૨૧ વરસની ઉંમરે ખાણના એક ખીલ ખારીક મામલામાં તેને સામેલ થયું પડ્યું. ખાણીયાઓએ પોતાની અધેર હક્કામે માથું ઉંચું કર્યું. કામ કરવાની વધારે સારી શરતોની તેઓએ માગણી કરી. કેર હારડીને તેઓના આગેવાન તથા વકીલ તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યો. ઉચ્ચેરથી કરનારને સજા કરવાનો તે જમાનામાં એક જ રીવાજ હતો. તેને બરતરફ કરવામાં આવે અને આખા પ્રજામાંથી તેને માટે રાજીના સાધન બંધ કરવામાં આવે. કેર હારડી તે નશીમે એમજ બન્યું. પણ આ જુલમનું પરિણામ અદ્ભુત આવ્યું. કોલોનીએ કમાઈ ખાવાનું તેને માટે બંધ થયું, એટલે કસમથી કમાઈ ખાવાનું તેને સુઝ્યું. તેમાં તેણે એવી ફતેહ મેળવી કે તે પોતાના મંડળનો સેક્રેટરી બન્યો એટલુંજ નહીં, પણ 'કમનોક ન્યુસ'નો વ્યવસ્થાપક બન્યો. ૧૮૮૦ માં તેનાં લગ્ન થયાં. રાજદ્વારી ચળવળ કરનારાઓને જે આત્મભોગ આપવો પડે છે તે કેર હારડીને પણ આપવો પડેલ, અને તેના કુટુંબે તેમાં ભાગ લીધો હતો. બ્રિટનનું પ્રજાસત્તાકપણું આવાં કુટુંબોના આત્મભોગને આકારી છે.

તેણે અનુભવથી જોયું કે તે જખત ના બેમાંથી એકે રાજદ્વારી પક્ષની કિંમત કરવેલીવ અને લીબરલ) મદદથી દારીયાં જોની સ્વતંત્રતાનો સુરજ ઉઠે તે આજ રીકત હતી. ટોરી (કિનજરવેલીવ) તે માત્ર જુલમી બગીરદારનો પક્ષ હતો; અને લીબરલ પક્ષ તે વેપારી પક્ષ સર ખોજ હતો. મજુરોની મુશ્કેલીને આમક પુરવક ઇચ્છનારો તે પક્ષ હતો. આ અનુભવના પરિણામે ૧૮૮૧માં મીડલે નારકખાને મજુરોવતી આમની સભાના ઉમેદવાર તરીકે તે પહેલ વહેલો. હાર પડ્યો. તેની અસર જે કે અદ્ભુત થઈ, પણ પરિણામ તરત ફતેહમંદી બરેલું ન આવ્યું. સુંદરીમાં હારડી હાર પામ્યો. મજુરો હજી સમજતા થયા નહોતા કે તેઓ જે ધારે તો બને મુખ્ય પક્ષેલું. રાજપુ પોતાના હાથમાં રાખી રહે તેમ છે, અને તેઓની ફતેહની લગામ તેઓ નાજ હાથમાં છે. તરતમાં ફતેહ ન

મળી જતાં તે પ્રસારે આશાનો એક નવો રસ્તો ખુલ્લો મુક્યો, અને એવાં બી રાખ્યાં કે હવે તેનો શોકબંધ પાક ઉતર વાનાં—ખરી રાજદ્વારી સ્વતંત્રતાનાં—ચિન્હો નજરે પડે છે. તેણે જોયું કે મજુરવરગને તેની ખરી ફરજ તરફ આંખ ઉઘાડવા માટે પોહારની જરૂર છે. એટલે હારડીએ 'માઇનર' છાપું કઢાડ્યું ચર કર્યું. જે પાછળથી 'લેબર લીડર' કહેવાયું. આ સમયમાં 'કેર હારડી' એ નામ તે પરમણીની અંદર તેમજ બહાર પ્રખ્યાત થઈ ગયું હતું. તેનાં કાપણો સાદા, સીધાં અને ફતેહની આસ્થાને જુરસાથી પ્રેરનારાં હતાં. જેને રાજી નહિ મળતી હતી એવા વોટ વમરના એટલે મુંગા જન સમુદાયની નિડર દિમા યતથી તે આખરે 'અન એમપ્લોયડ'ના પ્રતિનિધિનું પદ પામ્યો. આ તેની સહ થી વઢાલી નેમ હતી. આ પછી કેટ લોક વરસો સુધી બારે મુશ્કેલીઓમાં વિશ્વ પક્ષોની સામે તેને હાડતોડ લડત લેવી પડી હતી. બ્રિટીશ આમની સભામાં 'ઇન્ડિયાના મદદથી' વગેરે એકલા ઉભા રહી વેરતહામના પ્રતિનિધિ તરીકે તેનાતે મુદ્દાઓ રજુ કરવા, એવું મુશ્કેલ કામ કોઇકેજ માથે લીધું હશે. પણ આ નિડર સ્થાય ખાણીઓ રખેલ. ને સીધા રાખેમાં પોતાના મુદ્દા રજુ કરતો અને સંબળનારાઓને તે કડવા લાગતા. માણસો તેને વારંવાર સમજાવતા કે આમની સભામાં નીમાએલા સલાહદની આ રીત ન કહેવાય. બને પક્ષના છાપાઓ ઇતિહાસમાં મશહૂર થયેલા પોત પોતાના પક્ષનું રક્ષણ કરવા સદા તત્પર જ હતા. તેઓ રાષ્ટ્રનો પરવત તો કરતા પણ રેતી હોય ત્યાં સમુદ્ર પણ ખતાવતા, એટલેકે જુલમીની રાખતા નહોતા. 'સોશીયલીસ્ટ' અને મજુર વરગને કેર હારડીના આમની સભામાં કાપલ થવાથી બેસક અમલ કહી નહીં અનુભવેલું હોય એવું જોર મળ્યું. હારડીએ જાણ્યું કે હવે ખરેખર કામ કરવાની પડી છે. કેટલાક વિશ્વ સુ સોજનીઓને જમાવ કરીને ૧૮૮૨ની ગ્રેડસ મુનિયન કોંગ્રેસમાં તેણે મજુર વરમની રાજદ્વારી સ્વતંત્રતાનો ઝુંકા કઢાવ્યો. આ બનાવી આપે છે કે માત્ર બોલવાથીજ નહીં પણ સાથે ખમવવાથીજ 'સોશીયલીસ્ટ'નો મજબુત રીતે અને ઝડપથી ફેલાવો થઈ શકે તેમ છે એવી તેને પુરેપુરી ખાતરી થઈ ગઈ હતી.

હોંદુસ્તાનના અખબરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

પોરબંદર રાજ્ય ખાતે તાજાની કાયદો તા. ૧ હી આગસ્ટથી અમલમાં આવવા વધી હતી.

પોરબંદરના સિનિયર એડમીનીસ્ટ્રેટરના પરસનલ આસિસ્ટન્ટના હેડાપર જસદણ ના કુમાર શ્રી રાવત ખાચરની માસીક રૂ. ૧૫૦ ના પગારથી નીમણુક કરવામાં આવી છે.

મધ તા. ૨૧ મી જુલાઈએ પોરબંદર ના સગીર રાજા શ્રી નટવરસીંહજીના જન્મોત્સવની ખુશાલી નીમિત્તે પોરબંદર રાજાવાવ અને માધવપુરમાં લેવાતો ખારી આરણનો કર કાઢી નાખવાના, જેવા કુટુંબની નિરાધાર બાળકોને દરેકને જરૂર પ્રમાણે માસિક રૂ. ૩ સુધીની મદદ આપવાના અને જેવા વિદ્યાર્થીઓ માટે એક હોસ્ટેલ સ્થાપી તેમાં ખર્ચ ન આપી શકે એવાઓને તેનો લાભ મફત આપવાના ઠરાવો થયા હતા.

ઝોડખના યુવરાજ શ્રી જોગરાજજી પોતાના કુટુંબ સાથે જુલ રહ્યા છે. તેમને દર મહીને રૂ. ૨૦૦૦ આપવામાં આવશે.

મયા જુલાઈ માસમાં વડવાજી અને જામનગરની દુકડીઓ વચ્ચે ફીફ્ટનો મેચ રમાયો હતો. વડવાજીની દુકડીએ પહેલો દાવ લીધો હતો અને તેણે ૩૫૩ રન લીધા હતા. જામનગરની દુકડીએ ૩૭૧ રન કર્યા હતા. વડવાજી તરફના મુખ્ય રમનારાઓમાં જોધણલાલ, સામતસીંગ, ચીધામ, અને હરીસીંગ હતા. તેમણે અનુક્રમે ૧૨૫, ૪૯, ૪૫, અને ૧૮ રન કર્યા હતા. જામનગરના મુખ્ય રમનારા એમાં જામ સાહેબ, સીમ્સ, મેરુલા અને શીવલાલ હતા. તેમણે અનુક્રમે ૯૩, ૬૭, ૫૮ અને ૩૧ રન કર્યા હતા. જામ સાહેબ ખુબીથી રમતાં રમતાં હેમુથી 'કોટાઉટ' થયા હતા.

રાજકોટ રેલે કાઉન્સિલનું કામ કરવા ના ધારાઓ પસાર થયા છે અને પહેલી કાઉન્સિલની એક હાજર સાહેબના પ્રમુખ પદે હેડમે મળી હતી. એ રેલેમાં હજી

વીઝેરે ખેતીના કામના ઓળસો માટે ખેતુને બાવળ મફત આપવાનું ઠર્યું છે.

નામદાર રહેનશાહ પાંચમાં જ્યોરજ રાજમાદી ઉપર આવ્યા તેની ખુશાલીમાં જુનાગઢ રેલે ૭૮ ટેલીઓને સળમાં વટાડો કર્યો છે.

જામનગર રેલેના દરેક મહાલમાં એ રાજ્યના ખાસ વસુલાતી અધીકારીએ મેહેસુલ લેવાની નવી રીટી કાલમાં દાખલ કરી છે.

કાઠીઆવાડમાં ચીતલ ચાણીથી ૧૦ કેસ દુર ઇજોરાળા ગામે વીજળી પડવા થી મેરામાં બેઠેલા ૯ માણસો મરી ગયેલા હતા તથા ૨ જણાને સખત ઇજા થઇ હતી.

પેટલાદ તાલુકાના સોજીના ગામે કેલે રાના કેસો થાય છે અને દોરામાં એક જતનો રોગ ફાટી નીકળ્યો છે જેથી દોરાને ગળે માંઠો નીકળીને મરણ પામે છે.

વિધવા વિવાહના કાયદાની તથા સ્વ. સુધારક કરસનલાલ મૂળજીની જયંતી ઉજવવા બેળાનાથ લેડીઝ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં મુંગળ ખાતે એક મહેર બેળાવડો થયો હતો.

અમદાવાદવાળા સર ચીનુભાઈને મળેલ નાઇટહુડના ખેતાખ માટે ખુશાલી દરવા વવા અમદાવાદમાં એ મેળાવડા થયા હતા અને તેમને માનપત્ર આપવામાં આવ્યા હતાં.

તા. ૨૪ થી આગસ્ટનું નવસારીનું એક જાણું જણાવે છે કે 'સેગનું' બેર દીન પર દીન વધે છે. શહેરના લણા મોટા કાજમાં ઉંદરો પડી ચુક્યા છે.

નવસારી ખાતે ચાણુક નામનું નવું અદવાદીક જાણું નીકળવા લાગ્યું છે.

તા. ૨૪-૭-૩૦ ના 'સુજરાત મિત્ર'માં સુરત છલ્લાના કેટલાક ગામોમાં મરડી નો રોગ ચાલે છે અને તા. ૧ હી જુલાઈએ પુરાં થયેલાં અઠવાડીઆમાં પારડી કર્યામાં ૧૨ કેસો અને ૮ મરણો, મંદી રમાં ૧૫ કેસો અને ૭ મરણો, પનારમાં ૫ કેસો અને ૫ મરણો, કારડીમાં ૨ કેસ અને ૧ મરણ, સાલેજમાં ૧ કેસ, હાંસા

પોરમાં ૧ કેસ, વલસાડમાં ૧ કેસ અને ૧ મરણ તથા કરાડીમાં ૨ કેસો અને ૧ મરણ નોંધાયા હતાં.

ભરૂચમાં અલગ વણકરોએ એક સુધા રક સમાજ સ્થપી પોતાની નાતને સુધા રવાને માટે કેટલાક નીયમો કર્યા છે. જેમાં દારૂ-માંસ-તાડી વગેરેનો ઉપ યોગ કરનાર તથા જુગાર રમનારને સજા કરવાનું ઠર્યું છે.

મુંબઈમાં 'વીરશાસન આનંદ સમાજ' નામનું એક નવું જનન મંડળ હાલમાં ઉજુ થયું છે જેના મંત્રીઓ તરીકે પંડીત લાલન તથા શ્રીકુલ શીવજી દેવશી હાલ માં બહાર પડેલા છે. આ જનન મંડળ નો હેતુ જનનેનું આધ્યાત્મિક જ્ઞાન ખીલ વધારો અને ધર્મશિક્ષાને લગતી જે પર પરા ચાલી આવેલી હોય છે અને જેમાં સમયતા વહેવા સાથે કેટલીક ગેરરીતિઓ પેસી ગઇ હોય છે, તેને દુર કરી તેને યોગ્ય સ્વરૂપમાં જનન સમાજમાં ફેલાવ વાનો છે.

મુંબઈના નામદાર ગવરનર સર જ્યો રજ કલાર્ડ આવતા નવેમ્બર માસમાં મીસીસ રેનેડસની સાથે લગન કરનાર છે. તે બાદ મરકુમ લેડી કલર્ડની બતીજ થાય છે.

મુંબઈના ધુરંધર નામના નામીયા ચીતારાને અલ્લાખાઈ ખાતે બરાનારા પ્રદ રશન માટે સહુથી સરસ આંદો નમુનો પુરો પાડવા માટે રૂ. ૧૦૦ નું ખાસ મનામ મળ્યું છે.

વરાડના પવતખાળના રા. વીકાજ બ્યં હટેસ પ્રીડે કેકન એન્ડુકેશન સોસાયટી ને રૂ. ૮ હજાર આપી તેના બ્યાજમાંથી ફરમુસન કોલેજ અને ન્યુ ઇંગ્લીશ રક લમાં રકોલરશીપ અને ઇનામ આપવા જણાવ્યું છે.

રાજ મહેદીના રામમંદીર ઉપર પોલીસે દરેક પાકો દતો, મંદીરના દીગ બોલવી નાંખ્યા હતા અને બજન અટકાવ્યાં હતાં. પોલીસ તાજુરા, મંજુરા વીગેરે ઉપાડી ગઇ હતી. જે સામે લોકો એ મજબુત વાંધા ઉઠાવ્યા હતા. પોલીસે પંદર જણાઓને ગેરકાયદેસર મંડળીમાં

સામેલ થવા માટે એક્ટ-૨ એક્ટએટ રૂબરૂ નોંધા છે.

નાવલુકારની સગરે વરતમાનપત્રો ઉપર અંકુસ મુકનારા કાયદાનો ખરડો થયો છે.

સંયુક્ત પ્રતિભા જેનપુર જીલ્લાના મહાવીરસીંહજી નામના એક રજપૂત ફાતી એ પોતાની લક્ષ્મી નામની ૧૪ વરસની એક કન્યાના લગન ૫૮ વરસના હાંધર રૂપસીંહજી સાથે કરવાની તકવારી કરવા થી કન્યા તે સામે વાંધો લમ આસબદાર ચાલી મધ અને ન્યારે તેના મોટાભાઈએ તેને લાયક બીજો વર શોધી લાવવાનું વચન આપ્યું ત્યારે જ તે પાછી મામમાં આવી હતી.

અદલાખાદના પ્રદરશનને વડોદરા રાજ્યે રૂ. ૧૫૦૦ ની મદદ આપી છે.

બનારસ ખાતે મળેલા સોશીયલ ફોન ફરન્સ સાથે જુદી જુદી રાત્રિઓ વચ્ચે ખાણા વહેવાર વધારવા માટે એક જમણુ કરવામાં આવ્યું હતું, જે વખતે હોંડુ મુસલમાન, ખ્રિસ્તી વગેરે સાથે બેસી જમ્યા હતા. આ બનાવથી બનારસમાં અને બીજે ઠેકાણે મોટી ચરચા ઉભી થઈ છે.

હીસનમદના ડા. બદુનાથ કે જેની રીવોલ્વર ચોરવાનું બહેર થયું હતું તે ના ધરની ઝડપી લેવામાં આવી છે. તે બામના એક બંગાલી પોલીસ ઉપરીના ધરની પછી ઝડપી લેવાની તકવારી ચાલે છે એવું સંભળાયું છે. ન્યાયાધીશ વગેરેના ધરની ઝડપી લેવાનો દિવસ પછી બંગાળમાં આવશે એવું ખોલવામાં આવે છે.

હરેટ ઇડીઆ રેલ્વેના જમાણપુરે રેલે શને બીના વેશમાં એક અચંગ ચોરને પકડવામાં આવ્યો છે. જેણે સ્ત્રીઓના હાથમાં હાથલ થઈ એક બંગાલી બાલુ નાં તથા છોકરાને ખારીમાંથી ફેંકી દઈ તેને લાપલ કરી તેના ધરણાં ઉતારી લીધાં હતાં.

કલકત્તા "સંજીવની"માં એવું જણાવવામાં આવે છે કે એલ ઇડીઆ હોંડુ એલોસીએલન હાલમાં સ્થાપવામાં આવ્યું છે તે અકાળ મૃત્યુ પામી જશે. કેમ કે એક અમલદારે આવા મંડળની સ્થાપના સામે પોતાનો વિચાર જણાવવાથી બચી આવેલોએ તેની સાથેનો સંબંધ તોડી નાખ્યો છે. "સંજીવની" પોને મંડળ ના મૃત્યુના વિચારથી નારાજ થતું નથી.

હોંડી સરકારે કેળવણી ખાતાના પ્રધાનને નવો હોદ્દો લેવો કર્ષો છે તે સામે "દિતવાદી" મંજુર થઈ રહ્યું કરે છે. પ્રાથમિક કેળવણી ઉપર ખર્ચ કરવામાં નાણાની તંગી પડે છે ત્યારે બોનેરહનર રૂપીઆના વારસિક ખર્ચે નવો અમલદાર નીમવાનો વિચાર ગેરવાજબી છે. એ ખાતું સ્થાપવાથી તેના ચમાર ઉપરાંત પંચથી છ લાખનું તેનું ખાતું નીશા વધુ પડશે. આટલા નાણાંની રકમથી એક પ્રાંતની પ્રાથમિક કેળવણીમાં બેઠતો સુધારો ખુશીથી થઈ શકે.

ડેરા ઘાઝખાં તાલુકામાં બહોવા ખાતે તા. ૧૭મી જુલાઈએ જળરી ધાડ પડી હતી. હુંદારએએ તથા હુકડીમાં વેંચાઈ ને સીખ ગુરદાર તથા કેટલાક હોંડુ લાકુદારોનાં ધર હુટમાં હતાં અને સ્ત્રી એ ઉપર જુલમ કરી ફેટલીકના કાન કાપી નાખ્યા હતા. રૂ. ૨૫,૦૦૦ની હુટ લઈને હુંદાર નાશી ગયા છે.

એક છેલ્લી ટીપમાં એવું જોવામાં આવે છે કે બાલામાં ગાંડપણના કિસા વધતા ગય છે. તેનું મુળ કારણ ગાંડો દાર, ઉડાઉપણ, અતિશય મહેનત, કંગા લીપત વગેરે ગણવામાં આવેલ છે. કેટલીક ગાંડની ધરપીતાલ બંધાવાની જરૂર પડે એવું લાગે છે. રાજદારી મુન્દાઓ ને લીધે પછી ગાંડની સંખ્યામાં ઉમેરો થયો છે.

મીસીસ જ્યોતીરમોઈ મુન્ડલી બી. એ. બંગાળની કન્યાશાળાઓના ઉપરી નીમા નાર છે એવું સંભળાય છે. બંગાળમાં એ કેળવણીમાં ઝમટાબેર આગળ વધે છે.

હોંડી સરકારના કેળવણી ખાતાના સમાસદ તરીકે મી. એચ. એચ. બટલર અને વ્યાપાર ખાતાના સમાસદ તરીકે મી. કલારકને નીમવામાં આવ્યા છે. કેળવણી ખાતાના મેન્બર તરીકે જરૂરીય મંજૂર કરે અથવા બીજા હાથ વિદ્વાન

હોંડીને નીમવાની પ્રગતી આજે ફાકટ મા છે.

મરહુમ ના. રહેનશાહ મારેના એલ ઇડીઆ મેમોરીયલ ફંડમાં ના. નીકમ અને બેમપુરના ના. મહારાજાએ દરેક રૂ. ૫ હજાર સર્પા છે.

હોંડીના બાટ-ચારણોનાં કવિતો વગેરે નો સંગ્રહ બનાવવા સાર બંગાળની એશિયાટીક સોસાયટીની આગેવાની હેઠળ મારવાડમાં એક વગવાળી કમિટી ઉભી કરવામાં આવી છે, જેના પ્રમુખ તરીકે એ રાજપના દિવાન રાવ સુખદેવ પ્રસાદ બહાદુર સી. આઈ. ઇ. ને નીમવામાં આવ્યા છે.

બરમાની પોલીસના જે અન્ડરેજ ઇન સ્પેક્ટરો હોંડીવાન સીએને પરપમા હતો તેમને હવે પછી ડેપુટી સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટના આધ્યા ઉપર ચલાવવામાં આવશે નહીં એવું બહેર થયું છે.

લાહોર ખાતે શીતુરી હીલચાલ સંબંધમાં પકડાએલા લાલચંદ ફલકને રૂ. ૫૦૦ ના દંડની અને અહી વરસની કેદ ની સજા કરવામાં આવી હતી તે અપીલ થતાં થડીને રૂ. ૫૦ ના દંડ અને આઠ માસની કેદની થઈ છે.

પંજાબ યુનીવર્સીટીની એફ. એ. ની પરીક્ષામાં એક બાહ સલુશી પ્રથમ નંબરે પસાર થઈ છે.

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28.

Telephone 829

આમમાં ખરીદો છો.

ઉન, ચામડાં, રીંગડાં, શેટાં અથવા બકરાનાં ચમડાં, વેદવની બાલ વગેરે ખરીદવા માગીએ છીએ.

‘ હવે તો આંખ ઉઘાડો ’

(મહત્ત્વ ક્ષણી)

ખતા બહુ ખોદના ખાધા,
હવે તો આંખ ઉઘાડો,
સુતા શુ ખવાવના ખાધા!
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
શુમારી છંદમાની ને,
ખપાવી સિદ્ધિઓ સધળી,
સળવી કુખ માતાની,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
ભરી છે વાસના ખોટી,
કમાણી શી કરી મેટી?
રહી નહીં અમ લાંબોડી,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
રહી છે બીખની ઝેણી,
સળગતી અંતરે દોળી,
હસો શુ ખાખને ઝેણી,
હવે તો આંખ ઉઘાડો,
[તર્તિ પ.ણીમાં ખોળી,
ભરી પાખડની ટોળી,
ધ્રુમે છે નાશની ઝોળી,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
વટો પો શું કામ ભાષથી,
બની છુસ કસાઈથી,
ભરાઈ પુરા સુરાઈથી,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
પડ્યા છે ધર્મમાં કાણાં,
અર્ધા છે નામ ને નાણાં,
ન જનમ્યા હાય શું પાણાં!
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
શુમારું નામ પુર્વજનું,
ન કારણુ ખ્યાન કારણનું,
વગોણું સાંભળુ જનનું,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
અરે ઓ! ધર્મનાં ટોંઘી,
અરે ઓ! ભોજના રોગી,
અરે દુર્ભિચના ભોગી,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
રૂનો છો ને સદા રોશો,
વિચારોને જરા દોષો,
અમુઓ જન્મ શું ખોશો?
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
વિવિધતા તીય સેતાનો,
ઝીંઝે છે અંતરે તાનો,
જુઓ! જાગો! જરા માનો!
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
મહો કર્તવ્ય મેદાને,
ધ્રુમીને ધર્મના તાને,
રમો કંઈ મોક્ષના માને,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.

તરીને તારને જમને,
ભરી નવ ઠંડકથી ડરમને.
ટકાવી પ્રવચના પમને,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.
‘હૃદયનુ’ નીર લેવાને,
કર્ષાં કુકર્મ લેવાને,
પ્રજુની જ્યોત જ્વેવાને,
હવે તો આંખ ઉઘાડો.

રેવકૂત.

† રકત = લોહી. † રમ = નસ.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેજીટેબલ

સફાઈની પેઠીય, સારો માલ બધી
જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાળીદથી
મોકલીએ છીએ. એરડર મોકલી ખાત્રી
કરેશો.

નાતાપતે સારો તમાકુ જમાવે મળશે.

પત્ર વ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ધસમાઈલ છવા ફરેટરર.

પી.આ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ. ‘ધસમાઈલ’
૧૭૧, શ્રે. અીટ, ૩૨મન

ફરેટ કલ્સ માલ મોકલનાર
ફરેટરર

અમે ફરેટ જાતનું ઉમદા અને તાણું
ફરેટ તથા ફરેટ જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ
સફાઈની પેઠીય સાથે રોકડેથી ફરેટ
જગ્યાએ એરડર મોકલવાથી નીચમસર
તાળીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મ.માવના અમાઈ ખાત્રી માટે
કાગળ વ્યવહાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ
મ.માવી લેરી.

ખુલાસા માટે જાણી નીચરે શીરનામે:—

અમ. એ. આબેડ લા. ૪૫૨૧,

ફરેટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટેલી. એડરસ. ‘જાગપુરી’ બો. ૫૭૦, ૩૨મન.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durba

રોકડ બખર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
કુખ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
માવલ માંગન ૧ અસ્તાની	૧૬ ૦ „ ૧૬ ૬
મીમડીના	૨૫ ૬ „ ૨૬ ૦
એફ.એફ.ડી.આર „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
એફ. ડી. આર. „	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મીની સકકર „	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
કુડાના „	૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦
ટેશી તુવેર દાળ „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી „	૧૬ ૦ „ ૧૬ ૬
મસુરની „	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
મગની „	૨૭ ૦ „ ૨૭ ૬
અડકની „	૨૮ ૬ „ ૨૯ ૦
મવ્યા મુંગાઈના „	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
„ દાળ „	૨૪ ૦ „ ૨૪ ૬
વટાણા નાતાલના „	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મકાઈ „	૮ ૬ „ ૯ ૦
ખીનીસ „	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
કકડુ તેમ ૧૦માલન	૩ ૬ „ ૪ ૧૦
એડીનું „	૨ ૧૬ „ ૩ ૦
મીઠું „	૩ ૩ „ ૩ ૪
નાળીએવનું „	૪ ૬ „ ૪ ૬
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬ „ ૧૭ ૦
ખીજી „	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
તીરકુળ નાનાસ	૬ ૦ „ ૬ ૬
આટો દાઉસ હેડ	૧૨ ૬ „ ૧૨ ૬
મદાસી સોપારી ૧ મતલ	૮ ૧ „ ૮
મરચાં	૩ ૧ „ ૪
ધી પેરી, ૪ ટીનના પૌંડ.	૬-૫-૦ „ ૬-૧૦-૦
પેરખંદર „	૬-૫-૦ „ ૬-૧૦-૦
પારાઈન કરાઈન	૫ ૬ „ ૬ ૦
„ વ.કટ રોસ	૮ ૬
„ „ માલન	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
નાળીરેર	૨૦ ૦ „ ૨૦ ૦
ફૂલી	૧૦ ૦ „ ૧૦ ૬
કાંઈમંડ સોપ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
સાણુ સીફક રોટન	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
સાણુ સનધાઈટ	૪૨ ૬ „ ૪૫ ૦
સાણુદાપમ ૧૦ દુકાના	
બેકસની ડીમત	૧૨ „ „ ૧૨ ૬
નેટર ટી	૧ ૮ „ ૧ ૬
માચીસ લાયન	૩ ૧ „ ૩ ૩
સોપારી સેવરધની	૧૦ „ ૧૦
નીડલ પોઈટ સીપારેટ	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
બરના એકની.	૪ ૬ „ ૫ ૦
નીમક (જમની કાકે)	૪ ૬ „ ૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી નવની પ્રાપ્તિ તથા ફરી નક્કી કરેલ નિયમોના અંગેના માહિતી અને અવગતિ આપે છે. આના ઉપર કુલપતિ આપે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

62 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPE TOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, મેન્ડેટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો? રસાયન સહાનુભૂતિ—મનજ અને હરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હાલ તાલે એટલી દવાની શીલિંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મંચાનો તાલકાળીક અને મોક્ષ ધવાજ. નાતાલમાં પચા બધુને શાપદો યજ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહમ શીર—ગરુડ મલમ. સોમ, બાદુમ્બા, વિગેરેને દુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિન વટિકા—પેટના અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવજનિ અકસીર ધવાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંસાર બુદીબુદી દવા. કિંમત શીલિંગ ૧.

તવાના વટિકા—જીવાળની અકસીર ગેળીઓ, ડબ્બીની કિમત શીલિંગ ૧/૬.

શરીર પર્વ વટિકા—કુખશમક. ગેળીઓ. અસાધ્ય રોગોનો આસ ધવાજ કિંમત એક ડબ્બીની શીલિંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL.
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

હિંદુસ્તાની ઝોલરી જથાબંધ મંગાવી સરતે આપે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—સરસ માવલ—ગોધુ ગંધીઆણું—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES LOWER PIER STREET.

P.O. Box 353, Telephone: "MELON."

PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damedar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBERG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.

Importers
ESRAMIM NORODIEN,

24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parahotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).

A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 130 Grey Street

Hossen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

M. A. ANED LAJPURI,
40 Cathedral Road.

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 580.

B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 87, 125 Field Street.

Odhav Kanji, Box 610.

N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.

K. JIVAN, 102 Grey Street

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.

M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.

A. G. TIRNIS, watch Repairer
120 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,
100 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.

ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471

NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St.

EAST LONDON

S. Cusoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwn,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent. Box 106.

V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit

Expo 'or & Commission Agent

S. N. San y, Wholesale Forwarding
& Commission Agent. Box 110.

M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent. New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent. Box 112

N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Aboo Mia Camroodeen,
Market Square,

A. M. BEYAT,
Market Street, Box 44.

Branches:
Pietersburg, Box 24; **Nigel,** Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Arekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Ohhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADASHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANOT,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

G. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Pully St.

A. MAHOMED HOSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SANY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & DADOO
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL)

A. E. BEARNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Suleman & Co.,
Box 308.

HOMARAJ DOOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VARJAS & LALCHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Bawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MESTA & KRANDERIE BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Pickamdas Bros.,
Main Street. Box 531.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
84 Walmer Road

Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 1. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik, Box ■
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Toosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEN
(TRANSVAAL)

Kosavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Rauchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhagu Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Bahn Thilwanteng
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Jonbert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Munaver Racin.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA," P.O. Box 35,

શ્રી. દેવલશમ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાર્ટ રેકમ અને શીશાઈ વગેરે અપનાવીને કમાલ
મારકેટ સીટ, (કાર્બન ડાયોક્સાઈડની જેમે.)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેન્ગાલ-સુખા: બ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 39
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432 Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEDORP, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add.: "MAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:—Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, and Chinde.

about Sept. 11th Dunluce Castle 8114 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

about Sept. 24th Tintagel Castle, 5531 tons
For Delagoa Bay

about Sept. 24th Cawdor Castle, 6235 tons
For Beira & Mauritius

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIRTY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,
KUILS RIVER STATION, C.C
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલિસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોસેસરી બચાવના હીંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરને હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પેરબંદરનું તથા કચકતા
નુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ ગંધીઆણું-જથ્થા
બંધ અજમાએય કરી સુખો.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પેરબંદરનું ખુશખોદાર શ્રી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "FORBANDAR,"
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોહા

ખુબઈ જનારા

અમલાઝી તા. ૮ સપ્ટેમ્બર

અમલાઝી તા. ૨૪ સપ્ટેમ્બરે ડેલાઓઆએ બેરા, મોંખાસા અને જનારા થઈ મુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગળોટમાં દરેક વરખના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી છડીઅન છે, અને ઓશીસરો ખીબન કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન ભખતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણુ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આને કંઈક મુશ્કેલી આપણા હીંદી ભાષીઓ લાંબી મુસાફરીમાં નકારી પખત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી નાં ફાખનો દરેક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગળોટ દર મહીને મુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુશલતની મુસાફરીનો ખરો લાજ નહીં મુશ્કેલી દેશ જનારાઓએ તખ્ખાર થઈ રહેલું.

સદરહુ આગળોટ મુબઈ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે છે તે ઉપરાંત સહીની જાણુ માટે અતરે જાપામાં નખાવણું તેથી સહી સાહેબો તે જર ખરચે આગળોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડે છે.

વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકે છે.

દરખતે સીધે કોલંબો મોર કલહતા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમરલોટી તા. ૧૩ સપ્ટેમ્બર

જાણી જાણી જાણી જાણી.

જાણી જાણી જાણી જાણી.

શ્રી. અમરલોટી જાણી જાણી.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મોમર્સીઅલ રોડ દરખન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

જાણી જાણી જાણી જાણી.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરખન.

King & Sons,
West Street, Durban.

Ismail Amod Kalee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron

Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશો મોકાઈ

મોખા લીની સરવે જાતની તાજી મોકાઈ
અમે બનાવીએ છીએ. કે. જાણી,

મસજીદવાળી મોકાઈની સામે,

૧૬૨ મે સ્ટ્રીટ, દરખન.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHIROOTS.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Fountain."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલનાં દરકી કેપ, અને બિંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે લાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન બેન્ક ટોમ્સોન વર્ડસ.

૧૬૪ મે સ્ટ્રીટ, દરખન

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOUBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેલની દરકીય ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

હીંદી કારોગરીની ટુકો

અમારે ત્યાં સાદી ટુકો, કેપીન ટુકો,
મુસાફરીની કેપીન ટુકો તેમજ બારે રડીલ
ની ટુકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી
ને સગવડો ખીબે સામાન પણ જોરડર
મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચંપુ)

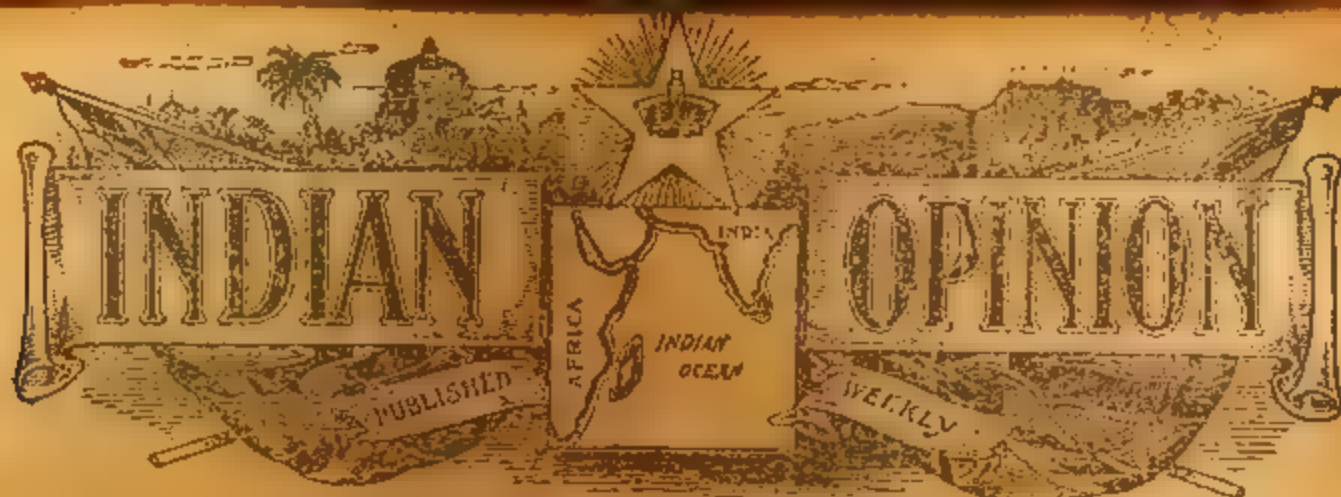
સાદા તથા ઉંડાં લાંબાવાળાં દરેક સાઈ
નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત ખોરાક રાખવાની પેટીઓ
પાણીના ઝારા, ટોપી રાખવાના ડબાઓ
વગેરે દરકેઈ સાઈકના બનાવી દઈએ
છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇસલીસ્ટ
મંગાવો અથવા જાતે આવી મળે.

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 103 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

No. 38—VOL. 8.

SATURDAY, SEPTEMBER 17TH, 1910.

Registered as a Newspaper
No. 28 THIRUPUR

THE TRUTH ABOUT THE DEPORTATIONS

FULL INFORMATION GIVEN.

SECRET METHODS OF OFFICIALS

MR. Polak addressed the following letter to the *Indian Patriot* (Madras), dated 30th of July last:—

Sir,—The telegraphic report of Lord Ampthill's interpellation regarding the treatment of the Transvaal Indians, indicates that the Transvaal authorities are persisting in misinforming the Imperial authorities as to the real facts of the situation, and that the Imperial Government themselves do not appear to be well acquainted with those facts in regard to whose manipulation the Transvaal administration have no control.

It has been represented that "every opportunity was afforded to Indians to prove domicile in South Africa, but many absolutely refused to give information." Admitting, for the moment, the correctness of the statement, what of those who (it is implied) did not refuse, and who have nevertheless been deported to India? But the statement is untrue. In almost every instance where a South African born or domiciled Indian was ordered to be deported he gave evidence that he was so born or domiciled. But the Transvaal administration in most instances, did not even take the trouble to investigate the facts brought to their notice, and in others, although they were quite satisfied as to the truth of the statements they nevertheless ordered the removal to India of men whom they knew to be born South Africans, in order to bring pressure to bear upon them and cause them to accept the anti-Asiatic laws out of fear of the consequences to their unprotected families. Moreover, the law does not require the production of complete legal proof of birth or domicile. The magistrate, who issues the order, does so, not in a magisterial, but in an administrative capacity. The moment a presumption is raised in favour of the person subject to the order, the onus is

placed upon the authorities to satisfy themselves that the allegations are or are not sustained. But in some instances, men have been deported to India whose cases were still being investigated. The best *prima facie* evidence that these Indians were born in South Africa is the fact that they all speak English fluently, it being, practically, their mother-tongue. This is not the case with any other Indians of their class, and this fact is very well known to the officials of the Asiatic department. The Transvaal Government, or, as it is now, the Union Government, cannot lightly ride away on the pretence that no information was submitted to them. All such information has been systematically disregarded.

But another most important issue has been carefully avoided. The Transvaal Supreme Court has decided that a man who has been registered under the law is not liable to be deported. Yet almost everyone of the deportees was so registered. The mere fact of non-production of the registration certificate is not evidence of non-registration, nor does destruction of the certificate nullify the fact of registration, for a duplicate may be obtained for a few shillings. The legality of the action of the Transvaal authorities in deporting these men is directly in issue. They cannot hide behind the pretence that they have no knowledge whether the men were registered or not, and that they cannot therefore identify them. For, in that case they were equally bound to deport Mr. Gandhi and several other equally prominent men who still are left unmolested in the Transvaal. Moreover, in the case of Mr. Quin, the Chairman of the Transvaal Chinese Association, who is also one of the deportees, he is personally known to General Smuts and to every official connected with the administration of this legislation. He was, one of the signatories, in 1908, on behalf of the

Chinese community to the compromise then effected, and was the first Chinese to voluntarily register. Then, too, on their own admission, the Transvaal authorities are aware that at least nine out of every ten Asiatic residents of the Transvaal are registered, and the presumption is thus in favour of the deportees. Moreover, and this is the wickedest part of the whole business, it is within my knowledge that these men are secretly urged, by the police, the magistrate who issues the order of deportation, and the officials of the Asiatic department, to apply for duplicates of their registration certificates, which can only be issued to those who are known to be already registered, and who alone are entitled to receive them. By implication, therefore, the Transvaal authorities are well aware of the identity (additional evidence of which can be easily traced in the finger-impression records of the Transvaal gaols where most of these passive resisters have been incarcerated) of these deportees, and they have wilfully committed a breach of the law, knowing that there is no appeal to the Courts against the injustice of an administrative order.

Then we are told that the "local by-law," under which the Portuguese authorities of Mozambique affect to act, applies to "all Asiatics alike." Now, as a matter of fact, it does not, for it exempts Asiatics of Portuguese nationality. Moreover, here, too, the question is begged. The Portuguese act at the instance of the Transvaal authorities, who pay all charges. It is urged, too, that the local regulations provide for deportation by land as well as by sea, and the deportees claim the right to be deported back to the Transvaal as is allowed by the Natal law, especially in view of the fact that they were never willing entrants of Portuguese territory, but were forced over the border whilst the train conveying them was travelling

at high speed. This excuse, therefore, is somewhat disingenuous.

Lastly, we are reminded that the Union Government cannot "agree to unrestricted immigration." It is the same old bogey as of yore. Nobody asks them to do so. Lord Amthill has, in terms, suggested a means which, I have reason to believe, the Imperial authorities are satisfied, will amply safeguard the Transvaal from being "overwhelmed" by Asiatic immigration, whilst, at the same time, removing the racial insult imposed by the Transvaal anti-Asiatic legislation. Natal does not possess such a race-bar on its statute book, nor does Cape Colony, yet these provinces have secured themselves most effectively against "unrestricted immigration," and it may well be demanded that the Transvaal shall follow the excellent lead of these territories. It is quite plain that once more General Smuts is trying to draw a red herring across the trail, and it is to be trusted that your readers will not be misled by this transparent ruse.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London 20th August.

At a great Meeting in Hyde Park on Sunday evening the 14th August, where the subject of the treatment of British Indians in the Transvaal was discussed at considerable length by Dr. Charles Garnett, M.A., and James J. Bynner, Esq., under the auspices of the League of Universal Brotherhood, the following Resolution was adopted by a unanimous vote:—

"That this mass meeting emphatically protests against the policy of the Authorities in South Africa in continuing to treat large numbers of British Indians with great injustice—

- (a) by enforcing obsolete pass-laws and degrading regulations.
- (b) by driving some of them into the Native locations,
- (c) by depriving most of them of political rights and civil privileges, or
- (d) by deporting them without cause and to their serious loss;

and expresses its deep sympathy with our loyal and industrious fellow-subjects in their brave and persistent struggle for justice and liberty."

Copies of these were forwarded to the Colonial Office, Sir Edward Grey, and the Prime Minister.

Sir M. M. Bhowaggee as Chairman of the public meeting of the 3rd instant has received the following from the Colonial Office in reply to his letter forwarding the resolutions adopted at the meeting:—

"I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 4th August, transmitting a copy of certain resolutions on the subject of British Indians in the

Transvaal which were passed at a public meeting at the Westminster Palace Hotel on the 3rd of August."

Mr. Ritch as the Secretary of the South Africa British Indian Committee has received the following replies from the Colonial Office to his communications on the subjects referred to therein:—

"I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge receipt of your letter of the 4th of August stating that your Committee have received the intelligence that 19 more British Indian deportees arrived in India on the 11th July from the Transvaal.

"A copy of your letter has been sent to the Governor-General of the Union of South Africa for the consideration of his Ministers.

"I am to add that it is proposed shortly to publish further correspondence on the subject of the position of British Indians in the Transvaal."

"I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 4th August, transmitting a copy of a telegram from Johannesburg on the subject of the deportation of Mr. Royce and others and the alleged refusal of the Transvaal Government to register minors.

"Lord Crewe is sending a copy of your letter to the Governor-General of the Union of South Africa for the consideration of his Ministers."

Empire's Greater Unity

Deported Indians Appeal to the King

London, Sept. 11.—Renter's correspondent at Madras states that the following message has been cabled to His Majesty the King:—

"The South African deportees have embarked on the steamer *Sultan* to seek re-admission to the land of their adoption, relying upon their equal rights as British subjects, on Queen Victoria's proclamation, on Emperor Edward's message, and depending on your Gracious Majesty to remove unjust laws. The Indian South Africa League at Madras pray for your Gracious Majesty's intervention."

Col. Seely Appeals to Journalists

London, Sept. 10.—Addressing the Conference of the Institute of Journalists, Colonel Seely, Under Secretary for the Colonies, referred to the difficulties of the Indian problem. While discussing the inclusion and exclusion of goods, they should have discussed the inclusion and exclusion of their fellow-subjects. Discussion by the statesman and journalist of the Empire made it easier to find a solution making for the greater unity of the Empire.

The Newfoundland dispute, he added, had lasted more than a hundred years, and well nigh led to war. Now the difficulties were removed by ap-

peal to the Arbitration Court, and a permanent sore had passed into the region of history.—Renter.

Australians Appeal to Arms

"All means of defence must be of the very best, and there must be no makeshifts, while there should be a margin on the side of safety," said Mr. Pearce, Minister of Defence of the Australian Commonwealth, when the Australian Defence Bill was read a second time in the Senate. Mr. Pearce also attacked those who relied on arbitration, and declared that Australia would refuse to arbitrate about Asiatic exclusion, and must be prepared to maintain her own laws against attack.—*Spectator*.

Mr. Natesan Appeals to Anglo-Indians

Mr. G. A. Natesan, the public spirited Editor of the *Indian Review*, and Secretary of the Indian South Africa League, Madras, wrote as follows in the *Indian Patriot* of the 8th of August:—

Sir,—In forwarding herewith for publication in your paper, copy of a letter (enclosing a cheque for Rs. 100) received from the Right Rev. The Lord Bishop of Madras, may I avail myself of the hospitality of your columns for appealing to the European residents of this Presidency to extend their hand of sympathy to their suffering Indian fellow subjects. Without in any way entering into a discussion of the merits of the present struggle in the Transvaal, I would only content myself by stating that the hard case of the Transvaal Indians has won the sympathy of His Majesty's responsible advisers and also of the Government of India which has only the other day given a practical proof of its sympathy to the Transvaal Indians by passing an Act giving the Government the power to put a stop to indentured immigration to Natal. Englishmen, Scotsmen, Irishmen and Indians in India, we are all fellow-subjects of the British Empire and I feel I am not asking anything unreasonable in appealing for financial help for alleviating the distress caused to the Indians in the Transvaal by the treatment afforded to them by the white residents there.

The Bishop Appeals to the "Union"

The Right Rev. The Lord Bishop of Madras has addressed the following letter to Mr. G. A. Natesan, one of the secretaries of the Indian South Africa League, and sent at the same time a cheque for Rs. 100 towards the Transvaal Deportees' Fund:—

Dear Mr. Natesan,—I am very sorry indeed to hear of the distress of the Indians who have been deported from the Transvaal and of the cruel treatment they have received. I have just read your letter in the Madras Mail of the 4th instant. Will you kindly pay the enclosed cheque (for Rs. 100) on my behalf into the Fund for their support? I earnestly hope that better counsels will prevail in the Union

Parliament. The treatment of the Indians in the Transvaal has been a disgrace to the British Empire, and I can fully sympathise with the indignation and resentment which it excites throughout India.

"The Times" Correspondent's View

The London correspondent of the *Star* (Johannesburg) sends the following cablegram, dated the 10th instant, to his paper:—

The Times special correspondent in India devotes the thirty-third article of the "Indian Unrest" series, which appears this morning, to "The Position of Indians in the Empire." He declares that no Englishman can have listened without deep humiliation to the denunciation by Mr. Gokhale in the Viceroy's Legislative Council of the continued ill-treatment of Indians in South Africa, which the Government has not attempted to controvert. After pointing out the indignation and resentment which the subject arouses in every community and class in India the writer says: "The questions of the status of Indians in the Empire and the Imperial responsibility to ensure their humane and equal treatment, and how far the self-governing dominions are bound thereby cannot be allowed to drag on indefinitely without grave danger to the Empire, and they cannot be solved without the co-operation of the Colonies." The writer suggests that the Imperial Government at the next Imperial Conference should introduce proposals by which Indians could be admitted as indentured labourers or permanent residents; also a scheme by which Indians accredited by the New Zealand (Indian?) Government should be permitted to travel unhindered.

Negro Homes In New York

Sir Harry Johnstone, in "The Negro in the New World," writes thus of the homes of Negroes in New York:—

As regards the houses of the well-to-do Negroes or Mulattoes, everything was in good taste. The houses were clean. The furniture was solid, well designed, and tasteful. The appointments of the dining-table were such as the most fastidious Englishman or woman could not object to. There were well-furnished libraries and all the new appliances of civilisation at their highest perfection—such as telephones, bathrooms, dinner-lifts, electric fans, heating apparatus—in regard to which New York is so much in advance of London. The poorest part that I visited, in what was declared by the police to be the worst existing tenement in the negro quarter, was clean, wholesome, and attractive as compared to the dwellings of many respectable, hard-working Londoners.

From the Editor's Chair

A PRAYER TO THE KING-EMPEROR

THE Indian South African League has taken a bold step in sending a cable to the King-Emperor praying for his Majesty's gracious intervention on behalf of the passive resisters in the Transvaal. The cablegram, as also Mr. Natesan's spirited letter to the *Madras Mail*, extracts from which we reproduce elsewhere, shows that the feeling on the question runs high in that Presidency. Indeed, Mr. Bennett, the Proprietor of the *Times of India*, said that no question stirred the people of India so much as the question of the sufferings of Indians in South Africa. Now *The Times* writer confirms the statement. It is on rare occasions that personal appeals are made to the sovereign. We shall not have to wait long before we learn what answer has been returned to the prayer of the League. Whatever the answer, it is most satisfactory to learn that the passive resisters have the full and active sympathy of those for whose honour they are fighting.

INDENTURE SYSTEM

"Freedom of contract implies that both parties to it are really, and not nominally, free. There can be no free contract between a slave and his owner; none with a little child, none where one party to a so-called contract can impose, and the other party to it must accept, its terms, however inherently unjust."

But what is free will in a contract—not in the legal or metaphysical language, but in plain sense and according to common understanding? Not surely where a man is, in the old Homeric phrase, with free will but unwilling mind, a state of mind as ancient as Homer and as modern as Lord Tennyson. Aristotle has collected a number of instances in which, though the will is nominally free, the action cannot in any sense be called voluntary; and Aristotle might have taught us that a contract nominally free may be a cruel instrument of tyranny and oppression to be denounced by moralists and summarily set aside by fair and just laws.—Lord Coleridge, the late Lord Chief Justice of England.

Thus wrote Lord Coleridge in *Macmillan's Magazine* in 1888, in his article on "The Laws of Property," and in justification of his plea for setting aside private ownership of land when the welfare of the state demanded it. In the light of these remarks, we propose to examine the conditions under which contracts of indenture are made in India and ratified in Natal. Labourers are recruited from those parts which are supposed to be congested and where people are living from hand to mouth. The recruiting agent draws, even though it may be honestly, a fanciful picture of the prospects in Natal. He certainly insures a tolerably fair livelihood. The labourer has never gone beyond his little village. He very likely cannot read and write. He is

taken to the recruiting Depot where all kinds of formalities to which he is an utter stranger are gone through. Here he signs the contract of labour when his mind has become half confused on seeing himself surrounded by officials, police and others. He arrives in Natal. He does not know where he is to be "allotted." He irresistibly follows the rest of them. Whereas his master has all along known everything. He has known from past experience, even what kind of a slave he would get in the new labourer. We contend that here there may be free will but there is not a willing mind. A contract made under the circumstances we have mentioned and extending over a period of five years can only be "an instrument of oppression and tyranny." And the sooner the Union Parliament wipes out the sin, the better it will be for all concerned.

The "Manchester Guardian" on the Transvaal Situation

In the course of a leading article, the *Manchester Guardian*, in its issue of 9th August last, comments as under on the Transvaal Indian question:—

Although the South African Government denies the specific acts of injustice to British Indians which are charged against it, there can be no doubt that it is pursuing a policy which is unjust to a body of inoffensive British subjects, injurious to the credit of the Imperial Government, and even dangerous to our position in India. The Indians in the Transvaal are in a worse position to-day than they were when their disabilities under the old Boer Government excited the indignation of many people in this country, but if the Imperial Government had little influence with the Boers it has so far had even less with the Transvaal Government. To understand the origin of an unhappy dispute in which none of the parties involved, at any rate none of those of a white complexion, can be said to have shown those qualities of an Imperial race which we often ascribe to ourselves, we must go back to 1904. In that year, at the request of Lord Milner, the Indians resident in the Transvaal voluntarily agreed to register themselves, although they had already been registered under the Boer Government. They were informed that if they consented to this second registration they would be free to go, or to stay, or to move about in the Transvaal as they wished. Two years later a fresh demand was made upon them. On the plea that fresh immigrants were creeping into the country, a Bill was introduced for the purpose of obtaining a third registration and making it compulsory. Not only so, but it ordered the Indians to furnish evidence of identification—by means

of thumb prints—and of domicile; in the words of the protesting Indians, it "set up a system of passes and espionage unknown in any other British territory; it branded the communities to which it is applied as criminals and suspects." The Indians decided to meet this measure by a policy of passive resistance, on the ground that it was a degradation to which they, as British citizens, could not honourably submit. They did not, and they do not, question the right of the Transvaal or the South African Government to maintain a white man's country; they are quite willing to agree to the restriction of Asiatic immigration. But they maintain that the Registration Acts go far beyond any precautions that are necessary for this purpose, and some of them having been born in South Africa, some of them having lived there for between ten and thirty years, they claim immunity at least from what seems like a deliberate effort to get rid of them altogether. For that is what the Transvaal Government has really been doing. The Transvaal Immigration Restriction Act renders all Indians who do not comply with the provisions of the Registration Act liable to be deported. Since the Registration Act some 6,000 Indians have left the colony, and about 300 have been summarily deported. Of these a certain number, insisting on their South African birth or domicile, have returned, and have been again deported to India. Such an advantage is it for an Indian to-day to be able to say *Civis Britannicus sum*.

The manner of these deportations appears to be almost as unfortunate as the policy of which it is a part. The Indians are not actually sent back to their own country by the Government which expels them. They are put over the Transvaal border into Portuguese territory. Once there, they are seized by the Portuguese authorities—British subjects, be it remembered, every one of them; just as much as we in Manchester—and shipped off to India under the by-law of Lorenzo Marques:—"All Asiatics entering the district by land, no matter whence they have come, who are not provided with official documents authorising them to reside in the district or in the neighbouring colonies, shall be obliged to leave this port by the first boat immediately after their entry into the township." So the Portuguese deport the Indians, and the Transvaal Government pays the Portuguese for their assistance. The dullest imagination may realise what a harvest we may be sowing for ourselves in India when the story is spread abroad of this method of discharging our Imperial responsibilities.

There is, indeed, no question that deportation of the most humiliating kind is the penalty for passive resistance to a policy the infliction of which on themselves would not be tolerated by white men.

Everyone recognises the difficulty of the problem which faces the Imperial Government, and yet we surely cannot abandon it as hopeless; both justice and expediency urge that some solution should be found. So far nothing has availed to change the policy pursued against the Indians. Lord Beauchamp tells us that efforts were made to bring about a settlement when the Transvaal Ministers were in this country in connection with the establishment of the Union, and that the Governor General was instructed to urge on the Union Government, when it came into office, that no better start could be made than by bringing the dispute to a peaceful end. There have been good grounds for hoping that the Union Ministry would take a broader and humaner view of the Indian no less than of the native question, and we shall not abandon that hope lightly. Its fulfilment depends, of course, on the object which the Transvaal Government really had in view in passing the Registration Act. If, as they said at the time, it was merely to take effectual steps to prevent excessive immigration, and not to persecute the Indian community out of the country, then they would show strength and not weakness in so far modifying their policy as to impose on the Indians only such restrictions as they may reasonably accept.

We are told that if the present policy is continued the Indian Government will reply by forbidding the emigration to South Africa of all indentured labour. It would be a sorry sight to have such an instance of retaliation within the Empire. But it would really be an act of defence on the part of the Indian Government and in the interest of those whom it rules. For how, it might be said, could the Government of India permit its subjects to trust themselves freely to a country where such legislation is in force as that to which the Transvaal Indians are subjected, and what defence could it offer to their fellow-countrymen if it did?

A Letter from Mr. Ritch

The Secretary of the S. A. British Indian Committee wrote to the *Manchester Guardian* as follows:—

Sir,—Not only the Transvaal Indian but the British public also are indebted to you for your luminous leading article of the 9th instant. The Indians plead that they are the victims of a cruel betrayal at our hands, and in face of the pronouncements before the war of responsible British statesmen, of the promises explicit and implicit in regard to the disabilities imposed upon them by the late Republic, and of Mr. Lytton's official admission that those grievances formed part of the British case against the late South African Republic (C.D. 239), it is difficult for us to repudiate the charge. Virtually the whole catalogue of those disabilities imposed upon British

Indians by reason of their race and colour and with the object of reducing them in the eyes of the law to the level of the aboriginal natives has been incorporated into the statute law of the colony—now Dominion. The registration and immigration laws have, by reason of their pointedly insulting character, considerably aggravated the situation. The registration under the Boer Government, which you refer, was comparatively harmless. It consisted merely of the payment of a £3 fee, for which a receipt was given, and was innocent of the insulting identification particulars characteristic of the later British legislation. Nor was there, as there is to-day, an immigration law excluding would-be Indian immigrants, however highly cultured, as undesirables on the score of their race and colour.

The promises referred to were, as you have correctly pointed out, supplemented by an undertaking given by Lord Milner in 1904, when for the first time, at his Lordship's request, the Transvaal British Indians voluntarily took out registration certificates containing identification particulars. Lord Milner promised "that no further registration would be necessary nor a fresh permit required" to secure them in their titles to remain in the colony. The new registration laws make them prohibited immigrants and liable to deportation as an alternative to re-registration after a manner associated in this country with ticket-of-leave criminals. It can hardly be a matter for surprise that the treatment of British Indians in the Transvaal constitutes one of the surest weapons of the Indian agitator. Citizenship of the Empire can have but a sorry meaning to men whose brothers and cousins may not own fixed property, send their children to European schools, use the municipal tramcars or the post-offices frequented by whites within the Empire itself.

It is customary to condemn the conduct of the Transvaal on the ground of its effect upon our prestige in India. That our good faith has suffered badly in that quarter for our sins of omission and commission is beyond question, but the consequences are in my humble opinion much further reaching. Our endorsement of the colonial attitude towards the non-white peoples, more particularly towards Orientals, is making for human discord on a large scale. It is tending to drive non-Westerns into coalition against us; to estrange the two main branches of the human family which are naturally complementary of each other.

Mr. Keir Hardie is a lover of the simple life. In Japan he was greatly impressed with the simple life as it is lived in the country districts, and he sometimes dreams, if ever he retires from politics, of a retreat to Japan and a settling down in an inland village.

The Essence of Religious Teaching

By Count Tolstoy

The *Christian Commonwealth* for the 29th June last gives prominence to a letter from Leo Tolstoy, an extract of which we print below:—

From the knowledge of other religions such people will see that in all great religions, as also in the one they possess, there are two kinds of religious maxims: one kind which endlessly differ and vary according to the time, place, and character of the people in which they appear, and others which are always, in all religions, one and the same; and that in these maxims common to all religions one not only must believe; but it is impossible not to believe, because these maxims, besides being one and the same in all religions, are written also in the heart of every man as undoubted, joyful truths. And therefore I think that with us, and especially in our times, the communication to the people of the principal elements of all the great religions of the world is an affair of the very first importance.

Now for the results of such ignorance upon the second class of people—the so-called intellectuals. This ignorance among that class of people is especially striking. However strange it may be to say so, not only the young, but also old, honourable people, considered to be highly educated—professors, scholars—have for the most part either a very confused—or, most often, an entirely wrong—conception of this subject of first importance—I allude to the essence of the religious teachings of other nations. These people, even if they know that Zoroaster once existed, that there is a Veda, that Buddha and Confucius once lived, have for the most part not the slightest notion of what is the essence of all those religious teachings. Having no notion of the essence of the great and ancient religious teachings, these so-called educated people, in exactly the same manner as the lower classes, failing to distinguish between the fundamental truths common to all nations and these perversions and deformities peculiar to the propagation of religious teaching, do one of two things; either they, for the sake of propriety, vanity, or covetous aims, pretend that they believe in everything taught by the Established Church, in which it is already impossible for people, knowing all that they know, to believe, or they declare that religion in general is a psychological state which humanity has outlived, and that science will answer much more clearly and exactly those questions which in their opinion are so inadequately answered by religion. These people, for the most part journalists, literary men, teachers of all kinds, and, in general, people considering themselves educated, de-

clare that religion is already completely useless, because all the vital questions of life are quite satisfactorily answered by science, by means of the theory of evolution so beloved by them—i.e., that man, with all his spiritual qualities, manifesting himself over endless space, through endless time, is only the result of the movement of infinitely tiny particles of matter in the continuation of endless time and in endless space. Therefore, and this cannot be otherwise, in the place of Buddha, Confucius, Christ, Augustine, Pascal, Rousseau, Kant, Emerson are put Darwin, Haeckel, Marx, and so on; and in place of the moral teaching of love and self-sacrifice is put the teaching of struggle and violence.

However pitiful the condition of the working people may be, deprived of the blessings of religious guidance as a result of their incapability or even the impossibility of distinguishing the most essential from the unessential in the religion taught to them, the so-called educated people are, in this respect, in a far more pitiable condition. The simple people cannot distinguish the essential from the unessential in religion, because they have not sufficient knowledge for that; while the people considering themselves educated are not only unable, but do not wish, to distinguish the essential from the unessential, and either pretend that they believe in what is impossible to believe, or, not being in a condition to understand the higher human spiritual activity, they, with the unassailable assurance of ignorance, deny it.

Chinese Travellers' Troubles

Some Chinese gentlemen write to the *Straits Times* (issued at Singapore) that they desire to "call the attention of the directors of the Straits Steamship Co. to the unjust treatment that Chinese first-class passengers by the company's boats have invariably suffered at the hands of some of their captains. Chinese first-class passengers, even when they have been known to the skippers to be gentlemen of good breeding and education, have invariably been relegated to the lower deck cabins, while the topmost deck seems to be exclusively reserved to Europeans. This rule has been so rigidly imposed by some of the captains, without any exceptions whatever, that it has given us the impression that they desire to indicate that even the best of us are not worthy to be accommodated in the best berths available on the ship. Things are sometimes aggravated to an intolerable extent by the fact that the ships' 'boys,' seeing that the captains consider us inferior people, behave towards us with studied insolence and rudeness, as if to imply that we are allowed on the ship merely on suffer-

British Indians in Mauritius

Recommendations of the Royal Commission

India's correspondent at Port Louis (Mauritius) writes that the Royal Commission of 1909 has recommended a number of changes, of which at least six are framed in the interests of the Indian settlers in that colony, and he enumerates them as follows:—

1. Marriages entered into before Hindu and Mahomedan priests are to be considered legal without registration at the "Civil Status" office.
2. Hindus and Mahomedans are to be emancipated from the French law of succession.
3. Inasmuch as two-thirds of the population of the Colony are Indians a proportionate number of them should sit on the local legislative council, although, owing to want of education, no steps can at present be taken in this direction.
4. The establishment is advocated of an agricultural bank on the Bengal system to help the smaller planters, who are mostly Indians.
5. Schools should be opened where Indian boys can be taught agricultural subjects in their own tongue, with the addition of some knowledge of English or French.
6. The Protector of Immigrants should be made Poor Law Commissioner to enable him to look after Indian paupers, who should be set to work on Government waste lands, and be finally settled upon them at nominal rents.

From the Heart

Mr. Natesan's Letter to the "Madras Mail"

In the course of a letter to the *Madras Mail*, Mr. G. A. Natesan, writing of the Deportees, says:—

Within the last three months it has been the rarest privilege of my life to be of some little service to these unfortunate countrymen of mine who have been cruelly torn away from their homes. Day after day I have had to look after men who have their wives in the Transvaal weeping for the return of their husbands, children crying after their father daily, helpless widowed sisters depending for their life and existence on brothers deported to India, traders whose business has been ruined, and whose large outstandings from the white customers in the Transvaal can never be collected and hawkers arrested in the streets and spirited away to India with no opportunity allowed to them to collect their outstandings. I have heard with- in the past three months harrowing tales of the oppression to which thousands of my countrymen in the Transvaal have been and are being subjected, I have heard of the wicked and

wantoo ill-treatment by the Transvaal Gaol authorities to such brave passive resistors as Mr. Gandhi and Mr. Joseph Royceppon, two Indian Barristers, and to Mr. Parsee Rustomji, and others, who would occupy any position of respect and confidence in any other part of the world where such oppression does not exist. I have heard of the destitution of several homes and families in the Transvaal consequent on the struggle, and within the last three months, day after day, and night after night, it has been my misfortune to some extent to see among these deportees faces indicative of the sorrow which certainly is within their hearts caused by the forcible separation from their wives and children, but yet bearing everything bravely like men. I have heard accounts from them of the way in which they were being deported by the Transvaal Government into Portuguese territory by an infamous combination which the Imperial Government could certainly put a stop to if they cannot do anything else in this matter. I have heard from these deportees accounts of the difficulties and hardships to which they were subjected on the steamer on their way to Bombay and to Colombo, and it has been my misfortune to see them arrive in Madras, many of them ill clad and with tattered clothes, some attacked seriously with malaria, others suffering from the effects of a pestilential fever which seems to be peculiar only to Delagoa Bay, where these deportees are first handed over to the Portuguese authorities. The Indian South African League has had to clothe these people, buy shirts, *dhooties*, etc., and take several of the deportees to the Doctor every day for treatment. Having been a witness to these things it is not possible for me to speak with any feeling of restraint on this matter, more so, as I have firmly come to believe now that vacillation on the part of the Imperial Government, humble representations, sweet words and soft expressions on the part of my own countrymen in regard to this matter at an earlier stage of this controversy are to some extent responsible for the sufferings which several of my countrymen are at present undergoing in the Transvaal. The time has come for the Imperial Government to take a more "decided policy" in regard to this matter, to use the language of Lord Amthill, that singularly great and noble Englishman who has been gallantly fighting for the cause of the Indians and indirectly for the honour of his countrymen and for the prestige of the Empire to which he belongs. It is time for the Madras Government to set aside for the moment the huge machinery which every question has to pass through and take a more humane attitude in regard to this matter. It is also time for the whole country to express in indignant language its protest against the manner in which their countrymen in South

Africa are being treated and to make the authorities understand that this question of the ill-treatment of British Indian subjects in the Transvaal is, to use the words of Syed Hassan Bilgrami, late Member of the India Council, "more dangerous than the unrest," and, to use the words of Lord Curzon, that an Indian subject who is sent to a British Colony "which he enriches by his labour" "should not be treated" "as if he were a parish dog."

The Great Word "Civilisation"

An extraordinary number of people regard the word "civilisation" as being equivalent to modernity. Because they live here, in England, and can read and write, put on decent clothes once a week, and use a knife and fork without disaster, therefore they are the heirs of all the ages, they must be within the pale. The word gives them the same kind of comfort as "that blessed word Mesopotamia" did to the old lady whom one does not like to regard as legendary. Even so recently as Dr. Johnson's time the word was not used in our connotation of it; it appeared in the latest edition of his dictionary, which received his own corrections, only as a legal definition. What burdens we have put upon it since, what travesties of meaning, what nebulous and distorted interpretations! I turn up the word in my dictionary and read: "Civilisation consists in what may be broadly called culture in a nation; and a nation may be considered as civilised when a large proportion of those belonging to it have their intellectual and moral faculties, and all their higher nature, in large measure developed, and becoming increasingly so with the advance of years. Before this can take place a considerable amount of material prosperity must have been achieved, between which and the culture already described there are continual action and reaction." "Culture in a nation," you will observe.

"It is mainly of externals that people think when they pronounce the great word. When you have induced a 'savage' to forswear his old religion and put trousers on him, you have civilised him! You have, as a matter of fact, done nothing of the kind. If civilisation had increased in proportion to our material prosperity we should have a race leavened with an angelic morality and urbanity. But the material prosperity part of the definition will hardly do, for it brought with it the half-timer, and women nailmakers, and the seething slum; and out of the mouths of babes we heard our own condemnation. But this is not the place to discuss the vast and baffling economic side of civilisation; I want for a moment to consider that part of the definition I have

quoted in which the words occur "culture in a nation." Now, though true civilisation will, of necessity, to some extent express itself in those things which appeal to the eye and the senses, the true root and essence of it are in the mind and in the soul. It is inherent in the true spirit of humanity, and there only can find its fullest expression, because that spirit includes all. It is knowledge of the humanities that is the herald of civilisation, and you can only gain that knowledge through the emotions. You can never become civilised merely through the head.

"It is time that we abandoned the superficial use of the word, or coined a new one to represent what most people seem to mean by it. It is plain to anyone that County Council Schools and Universities are not necessarily civilising agents. I am not prepared to say that they do not do their best according to old traditions that at least had dignity, and out of our new experimental fumbling something wise and salutary may eventually be evolved. The primary mistake lies in the lack of recognition by the individual of the fact that he has to civilise himself. You cannot drink this finer culture like wine or a doctor's potion; you cannot take a bath of it, and by some magical process emerge a new man. It is a process of slow development, of here a little and there a little—piece, as it were, of delicate goldsmith's work of the soul. I verily believe that our modern use of the word is not only foolish and insincere, but that it has done actual harm, while the "blessed word Mesopotamia" never did anything but good. With us it has become largely a meaningless shibboleth associated only with externals. To look respectable (which some of us, by no exercise of ingenuity, can succeed in doing); not offend against the law; not, publicly, to slander your neighbour—this according to the new code, is to be civilised.

"If civilisation has no vital meaning for us, then let us drop the word and the cant with it. It is bad enough for one generation to throw dust in the eyes of another, but it is inconceivable folly to throw it in our own; the spectacle of the blind leading the blind is one of benevolent optimism compared with that. Yet this is precisely what so many of us are doing; we have entered into a conspiracy of dust-throwing. Because we do as others do, we thank God, and recline upon "civilisation" as upon a pillow. It would be better, perhaps, if now and then we could confidently adopt the boast of the Pharisee. You cannot civilise people by labels, or nostrums, or free lecture tickets, or even free libraries; you cannot civilise them in crowds at all. In this, as in everything else, you must begin with the individual, and that individual should be yourself.—Condensed from *T. P.'s Weekly* (10th of June 1910)

Arglo-Indian Paper on S.A. Union

Writing on the question of the South African Union, the *Madras Times* of the 21st June says:—

To us in India the consolidation of the four Colonies has much significance, because upon the policy of the new administration it will depend whether the racial question which has embittered our relations with Natal and the Transvaal is to receive an amicable settlement, or if the Government of India will be obliged to retaliate in the manner it has been authorised to do by its own Legislature. And it must be admitted that recent happenings do not augur well for the evolution of a satisfactory arrangement, for the deportations that have occurred in the closing days of the Transvaal's career as a separate Colony have naturally aroused much indignation in India, as evidenced by the protest meetings in Madras and Bombay. But Mr. Smuts, who holds the portfolio for interior affairs and defence in the new Cabinet, promised some months ago that the Union would symbolize its advent by the production of a scheme which would be acceptable to all parties, and that he was then exchanging correspondence with the London Colonial Office with this object. Its character will probably be disclosed as soon as the new administration settle down to work, but meanwhile we may hope that it will find an equitable solution of a difficulty which is not lessened by delay.

Empire Builders' Plea

An interesting gathering took place at the National Liberal Club on Tuesday the 16th August when The Eastern Question Association entertained the Hon. Alibhoy Mulla Jeevanjee on his appointment to the Legislative Council of British East Africa, when Mr. Jeevanjee said:— "I feel I cannot better respond to the remarks of the distinguished president of the Eastern Question Association than to state my views as to the reasons why British East Africa should encourage immigration and capital from India, the country of my birth. British East Africa is one of the youngest and fairest of the Colonies of the Empire, with enormous latent wealth within its vast compass but which is only being developed spasmodically, and that in a very minor degree. What is the reason therefor? It had been assumed in the past that this vast tropical region would be the home of a large European population, that its fertile plains and wooded slopes would prove an ideal region for the surplus of the crowded people of the British Islands. With the advantage of the finest harbour on the East African coast and a railway traversing its

entire length, ten years have seen the influx of but a handful of European settlers, with no prospect of any considerable addition thereto. If British East Africa is ever to prove of any great value to the Imperial Family of States its resources must be developed. The fact of the matter is, British East Africa is not, nor will ever be, even in the judgment of many Europeans residing there, what is termed "a White Man's Country." Granted this premise, and its truth is undoubted, why not remove the many, and I may say onerous and even odious restrictions, now curtailing the immigration of Indians. Even with these drawbacks, the bulk of the business, interests and wealth of British East Africa is controlled by Indian merchants. Whilst these restrictions, however, remain, I cannot encourage either the emigration of my countrymen or the influx of Indian capital into a country where no encouragement is shown to either. I am very sure this is a "dog-in-the-manger" policy and greatly retarding the best interests of this Colony. British India can supply thousands of the best and most industrious agricultural labourers in the world and numbers of them, were they assured that they could make a permanent home, with a further assurance of continuity of tenure to their families, would settle there. Very few of the European settlers who possess farms have developed them in any degree, while many of those who have attempted to do so have relinquished them or are willing to sell. If the land produces nothing, there will be no business, no export trade, no money to spend on imports, no revenue to carry on the administration of the country beyond the Grant-in-aid. On the other hand, abolish the restrictions now lying like a millstone around the neck of the Indian immigrants, give facilities for taking up larger areas of land than is now allowed them, open up the country to them for legitimate trading and agriculture, and I am very positive that a good class of Britain's Indian loyal subjects would be attracted with the capital necessary to change the whole aspect of the country in the course of a very few years from its present quiescent, stagnant condition, to one of prosperity and importance amongst Britain's Colonies. As a matter of Imperial policy alone, leaving aside matters of business and things allied thereto, the encouragement of a large and loyal population from India would vastly strengthen the hands of the Imperial Authorities politically in case of International difficulties, for the weak Colonies would be the first to suffer on account of their weakness. Again, as to the old and yet ever present matter of colour prejudice, it is a remarkable fact that in business there is none, one naturally desires and does purchase in the cheapest market. Indian merchants have for centuries traded along the

East African coast and in the Hinterland and self-reliant and determined traders have done more to add to the wealth and increase the area of Britain's numerous possessions than all the power of the sword. The Indian is a loyal British subject, why should he not be given a fair chance with no undue restrictions so as to develop and add wealth and prestige to a country now virtually stagnant and more particularly so when its natural position, its contiguity to the Indian Peninsula, its climate and therefore its natural adaptability as an annex to the richest jewel in the British Crown be taken into due consideration? To make of British East Africa a land "smiling with milk and honey" it only requires the "Call of the East."

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

The *Transvaal Leader* quotes the following from Mr. Merriman's recent speech:—

If there was one thing on which people felt more than another, it was the proper treatment of the coloured and native races of this country; and the very people who were crying "Vote British" were so extremely British that they would give a slap to the Mother Country, for they were the very people who were for keeping all rights away from the coloured and native races. In this connection also Mr. Merriman referred to the position of British Indians in South Africa, whose treatment was used as a lever for stirring up disturbance and unrest in the Indian Empire. When they talked about voting British, and then proposed to kick and knock about these people, they were not acting British.

The *Leader* then comments upon the above as follows:—

It is hardly necessary for us to reiterate our respect for these truly Imperial sentiments. The *Transvaal Leader's* record speaks for itself. The blame for the British Indian position lies at the door of a politician whom until recently Mr. Merriman besmeared with laudatory adjectives, namely, General Smuts. If Mr. Merriman does not know this he is guilty of gross ignorance, equal with that which leads him to sneer at all Jews because he jumps to the conclusion that they are all Unionists. We do not hold our own community guiltless about the British Indians. We are delighted that at long last one of the most influential statesmen in South Africa has taken up their cause, and we shall do our best to the end that in Parliament he does not forget it, but tries to get it placed on a footing of justice and fairness. But Mr. Merriman

has wilfully or ignorantly overlooked the fact that not the Progressive Party but the Het Volk Party has been in power here during the Indian struggle, and that the gentleman who was until about May 31 his pet statesman and political protégé, General Smuts, has had charge of the whole transaction. Our belief, as our readers know, is that the terms offered by the Indians—namely, the admission of not more than six Indians in any one year and the removal of clauses from the Act which are unworkable and imply a racial slight—are terms that any other British Colony in like circumstances would have jumped at. General Smuts, with cynical indifference to the claims of India and the Empire on a country which but for the British Empire and the British Navy would not have a month's independent life, has shown from first to last a spirit worthy of Mr. Merriman's most scornful epithets. But why does Mr. Merriman fling those epithets at the Unionists of the Reef, as if they had formed the Transvaal Government?

Mr. Sorabji Shapurji Adajania was discharged from Diepkloof last Friday and was met by Imam Abdul Kadir Bawazeer and others. Mr. Sorabji visited the Passive Resistance Farm the same day and returned the following evening.

Messrs. Kanapathie and Govindsamy Pillay were sentenced at Vereeniging on Friday to a fine of £10 each or three months' rigorous imprisonment.

Mr. Rajkumar went to Durban on Monday last. He expects to return shortly.

Mr. Chhotabhai has presented the Farm with 4 pairs of knickers for children, two pairs of boots and a jacket. Babu Talwantsing has sent blankets and a piece of flannel. Mr. S. Pillay has sent a bag of cabbages.

Messrs. Narandas Dadamia and Lala came specially on Sunday to help with additional buildings.

The two young Pillays—the brothers-in-law of the brave Thambi Naidoo, it is expected, will soon join Mr. Naidoo. It is noteworthy that his son has already served imprisonment. So that Mr. Naidoo's example has infected the members of his family. Nor are such instances during this great campaign by any means rare.

Mr. Gopal Naidoo who had gone to Pretoria for a brief visit returned on Monday.

Mr. Sorabji states that the authorities do not permit the passive resisters to read Tolstoy's works such as "My Confession," and that they do not

allow the prisoners to talk to the visitors in any of the Indian languages.

[BY TELEGRAPH]

Friday

The case of Mr. Chhotabhai's son was heard before Mr. Justice Vessels, judgment being reserved. The Judge remarked that, if the Government's contention about minors be true, it were a monstrous and cruel injustice and there would be a howl against it throughout the civilised world.

The Indentured Labour Problem

At one of Mr. L. H. H. Greene's political meetings at Maritzburg, Mr. A. Blanchard, the Chairman, spoke on the Indian question and said:—

Let them ask themselves the question whether it was feasible or right or reasonable to ask the Indian Government, or any other Government for the matter of that, to allow them to go into their country and take out of it labourers, at between 18 and 20 years of age, use them as common labourers for a series of years, and then return them to their country practically worn out and paupers? It was an impossible proposition for any Government, and especially the Indian Government, to entertain.

The *Rand Daily Mail* again refers to the subject as follows:—

The hope that the contracts can be terminated in India is founded upon nothing substantial. All the evidence is against the granting of such a concession by the Indian Government save upon terms to which South Africa could not agree. Several times the Indian authorities have been approached by Natal with a view to arranging for the indentures to terminate in India, and upon every occasion there has been a flat refusal. To dilate upon the possibility of such a change is merely to hoodwink the public. The Indian Government, under the pressure of opinion in India, is more strongly opposed to the system than it has ever been. British Guiana, Jamaica, Trinidad, Fiji, and other countries recruit Indian labour, but only upon the Natal terms. India will never make an exception in the case of South Africa. Postponing the termination of the system until a substitute is found may mean never. For over half a century no substitute has been discovered, for the simple reason that whilst cheap coolies could be obtained for the asking no effort has been made to train the Natal natives to more industrious habits. Whilst there is the smallest chance of getting Indians, the local labour will continue to be neglected. Even the fixing of a period of five years for the ending of the system would be dangerous. It would lead to enormous efforts to bring in coolies by tens of thousands before the date for ending the importation arrived.

Items of Interest

In reporting the Magistrate's judgment in the case of Mr. Chhotabhai's son, last week, we wrongly described it as a "Supreme Court Judgment."

At Tongaat on the 11th instant Mr. Latchmansing presided over a reception to Mr. R. C. Naidoo, who recently returned from India and who spoke at the last National Congress on behalf of the indentured Indians of Natal. Mr. Kalidas Gandhi and others spoke of the good work done in India on behalf of the poor Indians by Mr. Naidoo.

The following is a paragraph taken from the *Volkstem*, being part of a speech made by one Jozua Joubert, Nationalist candidate for Wakkerstroom:—

"The black danger is greater than we can imagine. The Kaffir is advancing rapidly, and the matter requires the immediate attention of Parliament. In Cape Town a Coolie [Dr. Abdurahman] is standing as a candidate for the Provincial Council. Here in this Colony (Transvaal) a black "F.A." has been admitted as an attorney. Black gentlemen are preaching in our midst that Africa belongs to the Kaffir. It is my opinion that the Government must take steps to deport such blacks," etc.

Mr. Armstrong, candidate for Victoria County, Natal, speaking at Greenwood Park on Wednesday is reported to have said that Indians' trading licences should cease with the death of the holder and that there should be no transfers.

According to the Superintendent of Education's report for the period from the 4th August to the 14th September, the attendance at Indian Schools in Natal was 491 against 504 last year. Mr. Swamikhan Nallathambi has been granted an Indian Junior Teachers' certificate without examination.

If men do not regard each other religiously, they will always for their own personal advantage ruin each other's lives.—TOLSTOY.

Contents

	Page.
The Truth about the Deportations	303
Activity in England	304
Empire's Greater Unity	304
Negro Homes in New York	305
From the Editor's Chair	305
The "Manchester Guardian" on the Transvaal Situation	305
The Essence of Religious Teaching	307
Chinese Travellers' Troubles	307
British Indians in Mauritius	307
From the Heart	307
The Great Word "Civilisation"	308
Anglo-Indian Paper on S.A. Union	309
Empire Builder's Idea	309
Transvaal Notes	309
The Indentured Labour Problem	310
Items of Interest	310

મુખ્યમંત્રીના અવરતારના

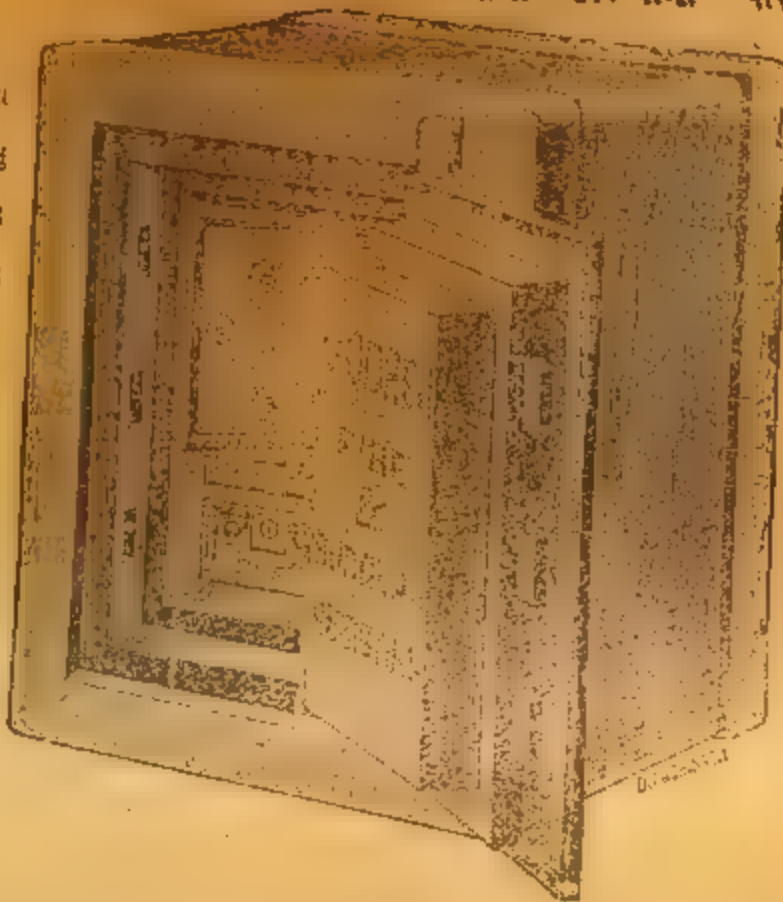
ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોધસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હીંદુસ્તાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
મુકાબામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત હરીફાઈ
માં બીજાને આશરોથી
હલકા ચાંદ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર પ્રીન્સેસ
આફ વેલ્સ હીંદમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમણે હા
લાખ રૂપીઆનું જરી
આન સાચવવા સારૂ ગોદ
રેજની તીજરી રોકામ
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિઆ રોકી નવામાં નવા
સવા કામથી ચલાવવામાં
આવે છે. માલેકે છત્ર
લાંક અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અભ્યાસ
કર્ષે છે.

હીંદી થાપણ—હીંદી માલેકી—હીંદી કામ.

ગોદરેજે સુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આગમાં મુકવાની હરીફાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજી સુધી કોઈપણ સુરોપીયન પેદી તેમ કરવાને બદલ પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સારૂ ચેલેન્જ પુલ્યો છે.

કેટલાક મજનિરો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરાવનાર થયું બળે છે તેથી હીંદમાં તેમજ
અંગ્રેજીમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક સુરોપીયન તીજરી વેચનારા પોતાને હરતકના માલના બજારમાં કુદે છે તેઓ પણ પોતાના ખર્ચનાના રક્ષણ
સારૂ તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુખ્યમંત્રી મોટા કવેરીઓ—સમજી ભગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો વીચો ઉતારવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી ક્યાં વપરાય છે :—

મુખ્યમંત્રી ટકશાળમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાખવાળી, કરસી (પચ્ચર) બેંક, ૨ દરવાખવાળી. થોડોહોમ
બેંક ૨. ૪૦૦૦ નો મળ્યુત ચોરસ. ૩. ૨૨૫૦ ની બેંક તીજરી. ૪ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક બોર્ડ છાંડીઆ,
૪ તીજરી. પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી. બલાપસ બેંક બોર્ડ સીમલા, ૫ તીજરી. છાંડીઆ રૂપીશી બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાળબને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક બોર્ડ અપર છાંડીઆ, ૩ તીજરી. બેંક બોર્ડ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કાકસની કુ, રાલી બધર્સ, ગદામની કુ, મારશલ સન્સની કુ, ગ્રીવસ કોલનની કુ, શા. વેલેસની કુ
એ. એન્ડ એ. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ, ૩૩ તીજરી. સર કરીમભાઈ કલ્હીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરભાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી બધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ઘણીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા જારી છે અને હેલીને થોડાક માસજ થયા છે.

ચિત્રવાળી આવના ચોપડી મંગાવો.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

૩૬૩

પુસ્તક ૮.

ફ્રીડમ, શનિવાર, તારીખ ૧૭ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૦.

અંક ૩૮.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શ્રીસ્તી-તા. ૧૭ સપ્ટેમ્બરથી, તા. ૨૩

સપ્ટેમ્બર સુધી, ૬૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-બાદરવા સુદ ૧૩ થી બાદરવા વદ ૫ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૧૨ રમજાનથી તા. ૧૮

રમજાન સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

વર.	શ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	પારસી સુર્યોદય રોજ.	સુર્યોદય ક. મી.	કુર્ચ અસ્ત. ક. મી.
શનિ.	૧૭	૧૩	૧૨	૫	૫	૫
રવિ.	૧૮	૧૪	૧૩	૬	૫	૫
સોમ.	૧૯	૧૫	૧૪	૭	૫	૫
મંગ.	૨૦	૧	૧૫	૮	૫	૫
બુધ.	૨૧	૨	૧૬	૯	૫	૫
ગુરુ.	૨૨	૩	૧૭	૧૦	૫	૫
શુક્ર.	૨૩	૪	૧૮	૧૧	૫	૫

અનુક્રમણિકા.

લડતનું જોર	૫૮૬
મી. સોરાબજી છુટયા
કોલોનીઓમાં હિંદીના હક
ઉમરાવની સલામાં દરજીવાલની લડત	૫૮૦
કોલોનીઆતાના પ્રધાનને જવાબ	૫૮૧
બેહાનસબર...	૫૮૨
વિદ્યાવતમાં લડતની દિવસાવ...
ગીરમીડીઆ મહારાજેના સલામ	૫૮૩
નાદરી કોમટીની નોટીસી વીઝેર...
ફેરકામાં હિંદીઓની હાલમારી
પુરન આફ્રિકામાં હિંદી	૫૮૪
મી. કેર હારડીનું જીવન અરિત્ર	૫૮૫
હુનિઆની ચડતીપર લડાઈની અસર
બલ કેળવણી	૫૮૬
હાઈઆવડ આરથ મ'ડળ
હીંદીઓ	૫૮૭
ચુ'ટીનું પરિણામ
તાર સમાચાર
દેશથી આવતા સત્યાગ્રહીઓ	૫૮૮
ચાલુ વરતમાન
પરચુરણ ખબરો
વિવિધ વિષયો	૫૮૯
ઈન્દામબેન
પરસુરણ ખબરપત્રો	૧૦૦
ગીરમીડીઆના 'પ્રોટેક્ટર' ના રીપોર્ટ
વિદ્યા હુનર ગ્રંથની વિષયો...	૧૦૧
હિંદુસ્તાનના ખબરો.	૧૦૨
વિવિધ વિચાર	૧૦૩
રેલ્વે બંધનબાદ...

શનિવાર, તા. ૧૭ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૦.

લડતનું જોર

દરજીવાલની લડતમાં હાજર નથી રહ્યું એમ કહ્યુંને મુખે આપણે સાંભળીએ છીએ. અમે તો કહ્યું વખત કહી મયા છીએ કે એક પણ સલામતી હશે ત્યાં સુધી લડતમાં જોડાણ છીએ એમ માનવું. સત્યાગ્રહની એજ કસોટી છે.

અમારી વાતને ટેકા આપનારા બે તાર ચાલુ હતામાં મળ્યા છે. એકમાંથી જોવામાં આવે છે કે મહાસતી આપણને મદદ કરનારી છીએ બાદમાંને જે દેશ પારીઓ આવે છે તેને વિશે તાર ક્યો છે ને દાદ માગી છે. વિલાયતના ટાઇમ્સ છાપામાં દાલ હિંદીની અસાંતિ વિશે લખાણ આવે છે તેમાં જણાવ્યું છે કે હિંદીની ઉપર પડતી છાજ હિંદી રાજ્યને અસાવ તારી છે. આ બંને મનાવો પરથી આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે દરજીવાલની લડત 'તુ' તેજ હતું તેવું છે. અને આપણુ ને સાર જુદે જુદે ટેકાણે પ્રયાસ ચાલ્યા કરે છે. મી. મેરીમેન જોવાને પણ આ ખાખતની ટીકા કરતાં આપણી તરફથી બોલવું પડ્યું છે. તેની ઉપર ટીકા કરતાં વળી 'દરજીવાલ લીડર' ન્યાયની માગણી કરે છે.

આવી મદદ મળે છે એ આપણને જ-તેજન આપનારી વસ્તુ છે. અને નમળા ને સખળા બનાવનારી છે. પણ અમે એમ પણ સાચે જણાવી જણવું કે સલામતો આપારે બીજાના જ-તેજન ઉપર નથી. એતો તલવારની ધાર છે. તેની ઉપર ચાલનાર બીજાની મદદનો વિચાર કરવા નહીં બેસે.

મી. સોરાબજી છુટયા

મી. સોરાબજી છુટયા તે શા સાર? તેમણે તો આપણી લડતનો બીજા જાણને પામે સપાયા કરતી પ્રજા વખત તે

જેલમાં જાવો છે. પાયા ઉપરજ મોટો બોલો હોય તેમ મી. સોરાબજી ઉપર મોટો બોલો પડ્યો છે ને તે ઉપાડતા ચાલ્યા છે. સ્વાર્થ વિના, મુજે મહોડે લડનાર મી. સોરાબજી જેવા રત્ન હિંદી કામમાં ચોડાજ છે. પણ તે રત્નથી કામ શોરો છે ને અજાકે છે.

કોલોનીઓમાં હિંદીના હક

લડન ટાઇમ્સમાં લેખ

જુલમપર સખત ટીકાઓ

લડનના ટાઇમ્સ પત્રમાં એક નામીય માણસના હાથે હિંદીની અસાંતિ ઉપર વિદ્વાતકર્તા લેખો પ્રસિદ્ધ થાય છે. આ માનો તેત્રીસમો લેખ તા. ૧૦મીના ટાઇમ્સમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે તેનો સાર રૂઢે મોકલ્યો છે. તારમાં જણાવવા પ્રમાણે મજબુર લેખમાં લખનાર જાહેર કરે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદીઓની ચાલુ પજવણીનું મી. જોખલેએ હિંદીના પાર સજામાં જે બપાન કરવું હતું તે વાંચતા કોઇપણ હિંદીને જાણ અરમ આવશે. મી. જોખલેના આરોપોનો રહીઓ આપ વાને સરકારે કોરીય કરી નથી. આ સવાલથી હિંદીમાં ફરેક કામમાં જે યુસ્તો અને બાગધી ઉત્પન્ન થાય છે તે બતાવી ને લેખક જણાવે છે કે 'બિટીશ રાજન જુદા જુદા ભાગમાં હિંદીના હકના, અને તેમને વાજખીરીતે અને સરખાવણથી રાખવાની વડી સરકારની જોખમદારીના, અને તેથી સ્વરાજ્યવાળા મુલકો કેટલેક દરજ્જે બંધાએલા છે તે સવાલોને હાથ માં લીધા વખર એમને એમ પડ્યા રહેવા દઇ ચકાતા નથી. તેમ કરવાથી રાજ બચકર જોખમમાં આવી પડશે. આ સલાહોનો નીવેડો કોલોનીઓની સહાયતા વખર થઈ શકે નહિ."

લેખક સુચના કરે છે કે ફરીથી બપારે હમીરીયલ કોન્ટ્રેન્સ કરાય ત્યારે હિંદી એને ગીરમીડીયા મહારાજ તરીકે અથવા સ્વતંત્ર વસવાટ કરીને રહેનવાઓ તરીકે જાખલ કરવાની સારતો વડી સરકારે રજૂ કરવી જોઈએ.

ઉમરાવનો સલામાં ટરાંસવાલ ની હાલત

લોરડ એમ્પ્રોસની ખંતીલી હીમાયત

(મયા અંકથી ચાલુ)

અર્ધ બોશીમ્પના જવાબ

અરજ બોશીએ જવાબ આપતાં કહ્યું કે:—સરચાનખાનાના વજીર કમનશીએ આજે હાજર રહી શક્યા નથી. તેઓની એર હાજરી માટે તેઓના વતી હું 'એડ દસ્તાવુ' છું. મારા કરતાં તેઓને આ સલાહ વિષે ઘણી વધારે મહત્તી હોય તે સ્વભાવીક છે; તો પણ હું પુછાએલા સવાલોનો જવાબ દેવા પ્રયત્ન કરીશ; એ કે જે કેટલાક સવાલો વિષે આગળથી નોંધીસ અપાછ નથી તેવાનો જવાબ દેવા તું મારાથી ન બની શકે તે આપ સરને સમજી શકશો.

પહેલો સવાલ દેશપાર કેટલા હોદ્દાને કરવામાં આવ્યા તેની સંખ્યા વિષે છે. આનો જવાબ એ છે કે ૧૯૦૬ ના મારચ ની તા. ૧૧ મીથી, એટલે કે ન્યારથી દેશપાર કરવાનું સર કર્યું તરથી તે આજ સુધી કુલ ૨૫૭ દેશપાર થયા છે. હવેના ત્રણ માસમાં તે સંખ્યા એમાં ૩૯, જુનમાં ૧૧, જુલાઈમાં ૪, એમ બનુકમે છે. બીજું એ પુછવામાં આવ્યું છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હકદાર રહીશોને દેશ પાર કરવામાં આવતા નથી એમ હજી પણ માનવામાં આવે છે શું? આ બાબતમાં યુનિયન સરકાર જણાવે છે કે દરેક જણને તેનો હક સાબીત કરવાને તક આપવામાં આવી છે, પણ કોઇ સાબીત કરી શકેલ નથી. ઘણા દાખલા માં તો એવું બન્યું છે કે દેશપાર થનારા એએ કેશી ખુલાસો કરવા સાદા ના પાડેલી છે. કેટલાક એમ કહેવું છે કે તેઓને હોદ્દાસ્તાન જવાની મરજી થઇ છે. ન્યારે ન્યારે એવામાં આવ્યું છે કે કોઇ રાજ્ય દક્ષિણ આફ્રિકામાં બીજા કપાલ જન્મેલો છે કે ત્યાંનો હકદાર રહીસ છે. સારે તેને તે તરફ હદપાર કરવામાં આવેલ છે. દરેક કિસ્સામાં ન્યારે દેશપારીએ પોતાની પાછળ બાળ બચ્ચાં હોવા જણાવેલું છે ન્યારે તેને સરકારને અરજી સાથે લઇ જવા સમર્થ આપવામાં આવેલ છે. પણ આવી સમજનો ઉપયોગ થયો હોય એવો એક જ દાખલો બન્યો છે.

તા. લોરડ એમ્પ્રોસ પુછે છે કે દેશ

પારીઓનો કે બામ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલાનો હતો કે નહીં. આ બાબતમાં બધા કિસ્સાઓની વિગત મળી નથી માત્ર ૧૧ કિસ્સાની વિગત મળી છે, અને તેમાંથી ૫૬ વિષેની વિગત ટરાંસવાલ સરકાર તરફથી મળી છે. આ સવાલમાં કામ લેવું કેટલું કઠણ છે તેના દાખલા બતાવતાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે આમાંના ૨૩ જણનો તો કંઈ પ-તો મેળવી શકાયો નથી. ૫૬ માંના ૨૫ જણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા છે એવું કહેવામાં આવ્યું છે પણ યુનિયન સરકાર જણાવે છે કે આ ૨૫ માંથી ૧૧ નો તો કંઈ પ-તો લાગી શકાયો નથી, અને ૧૨ જણે તો કશી એળ ખાણ સાબીત કરવાની ના પાડેલી. બીજા ૧૦ જણે કહેવું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હકદાર રહીશોને તેઓ લાવી કરતા નથી. ૫૬ સિવાયના ૬ રજા તેણે પણ એજ હકીકત કહી હતી. ઉપલી ટીપમાં નથી આવેલો એવો એક જ દાખલો બન્યો છે કે જેમાં તે રાજ્ય નાતાલનો હકદાર રહીસ છે એવું કોલોનીના દફતરમાંથી માલુમ પડ્યું છે; અને તે ઉપરથી તેને નાતાલ હદપાર કરવામાં આવેલું છે.

બીજા સવાલના સંબંધમાં કહેવાતું કે દેશપારના કુકમનો અમલ લોરડે મારકસ ના ૧૯૦૬ના ૧૫ મી જુલાઈના ટાઉન શીપ સંબંધી એક 'બાય-તો' ની રજે થાય છે. તે 'બાય-તો' નીચે પ્રમાણે છે.

"આ તાલુકામાં કોઇ પણ ભાગમાંથી જમીન વારે વગર પરવાનેથી હાખલ થના એશિયાઇઓને, આવતાંનીવાર પકડીને અહીંથી જતી પહેલીજ સ્ટીમર માં રવાના કરી દેવામાં આવશે."

એવું પુછવામાં આવ્યું છે કે બ્રિટીશ પ્રાન્તે સગા કરવા પરરાજ્યને સોંપવાની રાજ્યનીતિ આ પહેલીજવાર અખતવાર થઇ છે એ બરોમર છે કે નહીં. આ સંબંધમાં પહેલાં મારે કહેવું જોઈએ કે "સગા કરવા" એ શબ્દો વાપરવામાં આવે છે તેને હું મળતો થઇ શકતો નથી. વાસ્તવિક હકીકત એ છે કે ટરાંસવાલના કાપદાની રજે આ હોદ્દાઓને હદ પાર કરવામાં આવે છે; અને જે કોલોનીમાં તેઓ હદપાર થાય છે તે કોલોની પોત પોતાના કાપદા મુજબ તેઓની સાથે કામ લેય છે. પછી તે યુનિયનના કોઇ પ્રાંત હોય કે મોઝાંબીકનો તાલુકો હોય. વળી મોઝાંબીક અને ટરાંસવાલ વચ્ચેનો સંબંધ બુદ્ધિગત બનેલો છે. કેમકે મોઝાંબીક પરરાજ્યની હદ હોવા છતાં લોરડે

મારકસ નામનો તેનો તાલુકો ટરાંસવાલના પોતાનાજ બંદરની માફક આજકાલ બની ગયેલ છે. છતાંએ આ પોરદુગીઝ કાપદો કુલ એશિયાઇઓને લાગુ પડતો હોવાથી હોદ્દા કામ પ્રત્યે ખાસ એક લેખન કરનારો નથી એટલે બ્રિટીશ સરકાર તેની સામે કશી લાઇ શકતી નથી.

દેશપારની રાજ્યનીતિ સંબંધી જે ૬ ઠા સવાલ છે તે જરા બદાવત વધારવાના પ્રયત્ન સરખો આ સંબંધમાં બાંસે છે. અને બ્રિટીશની રાજ્યનીતિનો સલાહ આ બાબતમાં લાગુ પડે એવું જણાવવા નથી. કોલોનીના કાપદાની સામે થવા માટે કે એવા બીજા કોઇ કારણ માટે ના લાયક મણુવામાં આવનાર માણસને દેશપાર કરવાની કોલોનીની રાજ્યનીતિ હમેશાં અપણે સ્વકારેલી છે; અને તે માત્ર દક્ષિણ આફ્રિકાના સંબંધમાંજ નહીં પણ આખા બ્રિટીશ રાજ્યના સંબંધમાં; દાખલા તરીકે કેનેડામાં પણ તેવુંજ ધોરણ આપણે સ્વીકાર્યું છે. લો. એડ સ્ટનના બાપણ સંબંધે તથા બ્રિટીશ સરકારની રાજ્યનીતિ વિષે પુછવામાં આવ્યું છે તે સંબંધમાં જણાવવાતું જે વડી સરકારે આ સવાલની મબીરતાનો સદા સ્વીકાર કર્યો છે, તથા તેનો નિવેડો લાવવા દર રીતે નિરંતર પ્રયાસ કર્યા છીએ છે. જેથીયોની પળવણી સંબંધે તુરતજ તેણે ટરાંસવાલ સરકારનું તથા યુનિયન સરકારનું ખ્યાન એમ્યું છે. તે સવાલનો ફેસલો કરવાને મહેનત પણ યુનિયન કાપદા સાર ટરાંસવાલના પ્રતિનિધિઓ અહીં આવેલા ત્યારે કરવામાં આવી હતી. લમલમ યુનિયનની ચરઆતમાંજ ગવરનર જનરલને અરજ કરવામાં આવી હતી કે બધા પક્ષ તે મંજુર થાય એવો હકો લાવીને યુનિયનની ચરઆત બહુ સુખાકારી કરવાનું કારભારીયોને સમજાવવામાં આવે. હાલ રિયલિ એ છે કે હકદાર રહીશોને કેવી રીતે રાખવા તેનો વિચાર યુનિયન સરકાર સંજાળ પુરવઠ કરી રહી છે. છતાં પણ તે વગરઅટકાવતણું ધમીમેશન ચાલુ રાખવા કબૂલ થઇ શકતી નથી. અને હક વગરના હોદ્દાઓ આવે અથવા ત્યાં વાસો કરે તે સામે કાપદાનો અમલ કરવા તે બધાએથી છે, એમ તે સમજે છે. કામજો રજુ કરવાની બાબતમાં તો જે યુનિયન સરકાર સંમતિ આપશે તે તે બહાર પાડવામાં આવશે. વડી સરકાર તે વિષેની સંમતિ લેવા સાર યુનિયન સરકાર પર દબાવ કરશે. હું માર' છું કે

હવે બધા સવાલનો જવાબ આપાઇ ચુક્યો છે.

[અધૂરું.]

દેસોની ખાતાના પ્રધાનને જવાબ

મો. પોલાકનો કાગળ

હિંદી છાપામાં

ઉમરાવની સભામાં લોરડ એમ્પીલે ઉપરેલા સવાલના જે જવાબો આપ્યા છે તે તરફથી હિંદુસ્તાનમાં પ્રગટ થતાં તેનો રહીઓ મી. પોલાકે હિંદુસ્તાનના છાપામાં આપ્યો છે. ઉમરાવની સભાવાળા જવાબો આજના અંકમાં વિગતવાર અમે આપ્યા છે. તે સાથે મી. પોલાકનો જવાબ વખતસરનો થશે. મી. પોલાકના લખાણનો સાર નીચે મુજબ છે:—

ટરાંસવાલના હિંદીઓ વિષે લોરડ એમ્પીલેની હિમાયતના તારો પ્રગટ થયા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ટરાંસવાલ સરકાર હજી પણ વડી સરકારને ખોટી દફતરો રજુ કરવાનું બરી રાખી રહી છે, અને વડી સરકાર પણ ટરાંસવાલમાં અંદર ખતે આવી રહેલી આલાકોથી વાહેર હોય એવું જણાવું નથી.

ઉમરાવની સભામાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે “દેશપાર કરવામાં આવનારા દરેક હિંદીને દક્ષિણ આફ્રિકાના રહીશ તરીકેનો હક સંપાદિત કરવા તક આપવામાં આવી છે, પણ ધણાઓએ કંઈ ખબરો આપવાની સાફ ના પાડેલી છે.” આ વાત સાચી છે એમ ધડીબર માની લઈએ તો પણ કેટલાકે ખબર પુરી પાડી છે તેને પણ દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે તેનું શું? પણ તે વાતજ સાચી નથી જમજમ દરેક દેશપારનો ફકમ પામેલા હિંદીઓ, જે પોતે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હોય તો તેની, અને હકદાર રહીશ હોય તો એવી જુગાનીઓ આપેલ છે. પણ ટરાંસવાલના સત્તાવાળાઓએ જગજગ દરેક હાખલામાં તેની આમળ રજુ થએલી હકીકતો તપાસવાની તસ્દી લીધી નથી. કેટલાક હાખલાઓમાં તો દેશપાર થનાર હિંદીની હકીકતો સાચી છે એવું જણાતાં છતાં પણ, એટલે કે તે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલ છે એવું જણાતાં છતાં પણ તેને દેશપાર કરેલ છે; અને તે એટલાજ ખાતર કે તેના પર કપાશ કરવાથી પોતાના કુટુંબની તિરાધાર દહા

યજ પડે તેના કંઠમાં પરાણે તેઓ ખુની કાયદાનો સ્વીકાર કરી લેય. જન્મ હક ના કે રહીશ હકના બધા પુરાવાઓ રજુ કરવાનું કાયદો કંઈ હરમાવતો નથી. માછલેટ દેશપારના ફકમ કાઢે છે તે કારોબારી સત્તાની રૂએ, નહીં કે ન્યાના ધીસની સત્તાની રૂએ. દેશપારના ફકમ તળે આવેલા માણસના જવાબમાં કંઈ હકીકત રજુ થાય ત્યારે તે સાચી છે કે ખોટી છે તે તપાસવાનો જુઓ સરકાર પર પડે છે. પણ કેટલાક દિરંગમોમાં તો જેઓના કેસની હજી તપાસ ચાલે છે તેઓએ પણ દેશપાર કરી દેવામાં આવ્યા છે. આ હિંદીઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હોય છે તેનો સકંઈ સરસ દેખીતો પુરાવો એ હોય છે કે તેઓ ઉમેજી બાપા છુટથી બોલી ચકતાર હોય છે; કેમકે તે તેઓની માતૃભાષા જેવી બની ગયેલી હોય છે. બીજા હિંદીઓના સંબંધમાં અમ નથી હોતું. આ વાત એશિયાટીક ખાતાના અમલદારો સારી રીતે જાણે છે. ટરાંસવાલ સરકાર—હવે યુનિયન સરકાર—પોતાને કંઈ હકીકત પુરી પાડવામાં આવતી નથી એવા બદલા તળે પોતાનું ટકુ ચલાવે રાખી શકશે નહીં.

પણ એક બીજા અત્યંત અગત્યના સવાલમાં સંબંધ પુરવંક અખાત કરવા માં આવે છે. ટરાંસવાલની વડી અદાલતે એવો ચુકાદો આપેલ કે કાયદેસર રજીસ્ટર થયેલા માણસને હદપાર કરી શકાય નહીં. છતાં જગજગ દરેક દેશપારી રજીસ્ટર થયેલ છે. રજીસ્ટર ન રજુ કરવામાં આવે તેથી એમ સિદ્ધ નથી થતું કે તેઓ રજીસ્ટર થયેલજ નથી. તેમજ રજીસ્ટર નો નાશ કરવામાં આવ્યો હોય તેથી રજીસ્ટર થયા તે નહીં થયા થનાર નથી. થોડીએક લીલીંગો ખરચવાથી રજીસ્ટર મળી શકે છે. આ લોકોને હદપાર કરવાનું ટરાંસવાલ સરકારનું પગલુ ચોખ્ખી રીતે વાંધા બરેલ છે. તે એવું બદાતું કાઢી બચી જઈ શકતી નથી કે આ માણસો રજીસ્ટર થયાની ખબર ન હોવાથી તેઓને ઓળખી શકાય તેમ નહોતું. કેમકે એમજ હોય તો મી. ગાંધી અને બીજા કેટલાક નામીયા માણસોને પણ હદપાર કરવા તેઓ બંધાવ્યા છે. પણ તેઓને તો ટરાંસવાલમાં વગર અડચણે રહેવા દેવામાં આવે છે. ટરાંસવાલની મીનાઇ એક્સેસરીએશનના પ્રમુખ મી. કરીન ને દેશપાર કરવામાં આવેલ છે, તેઓ અતે જનરલ રજીસ્ટરના તકમ આ બંધાવેલો

અમલ કરનારા દરેક અમલદારના બાણીતા છે. 1860 ની સુમેલ વખતે તે સંબંધ માં મીનાઓ તરફથી સહી આપનાર તેઓ હતા. અને મરજીવાત રજીસ્ટર બેનારા તેઓ પહેલા મીના હતા. વળી ટરાંસવાલ સરકારે પોતે કબુલ કરેલું છે કે ટરાંસવાલના હિંદીઓમાંથી સંકેટે ૯૦ ટકા રજીસ્ટર થએલા છે. આ વાત પણ દેશપારીઓની તરફથી ઉભે છે. આ બધા જુલમમાં સઢેથી વધારે ફુટ વાત એ છે કે આ લોકોને પોલીસ, માછલેટ તથા બીજા અમલદારો તરફથી સરરી શીકેટોની નવી નકલો કઢાવવાનું સમજાવવામાં આવે છે. આ વાત હું જાણું છું. નહીં નકલો તો જે એક વખત રજીસ્ટર થએલો જણાયો હોય તેનેજ કાઢી દેવામાં આવે; અને હકદાર પણ તેમ કહેવાય. એ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે ટરાંસવાલ સરકાર આ લોકોને ઓળખે છે, (વધારે ઓળખ કાઢી હોય તો આ લોકો સત્યાગ્રહી તરીકે જગત ઓમવતા જેલમાંથી આંગળાં આપીને નીકળે છે તે ઉપરથી મળી શકે એમ છે). પણ તેઓએ (સરકારે) જાણી જોઇને કાયદાનો જામ કર્યો છે. કેમકે તેઓ સમજે છે કે આ કારોબારી અમલના જુલમની સામે વડી અદાલતમાં ફરીવાર થઈ શકતી નથી.

એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે પોરડુ ગીઝ સરકાર જે ‘બાય-લો’ ની રૂએ કામ લે છે તે કુદ્ધ એશિયાઇઓને સરખી રીતે લાગુ પડે છે. પણ ખરી રીતે તેમ નથી કેમકે પોરડુગીઝ એશિયાઇઓને તે લાગુ પડતો નથી. છતાં અહીં પણ સવાલને મારી મચરડી નાખેલો છે. પોરડુગીઝ સરકાર ટરાંસવાલ સરકારના કહેવાથી તથા ખરચ આપવાથી આવે અમલ કરે છે. વળી તે ‘બાય-લો’ માં દરિયા રસ્તે કે જમીન રસ્તે હદપાર કરવાનું કહેવામાં આવેલું છે; અને દેશપારીઓ તો પાણી તેઓને ટરાંસવાલ મોકલવામાં આવે એવો દાવો કરતા રહ્યા છે, કેમકે તેઓને પરાણે પોરડુગીઝની હદમાં ધકેલવામાં આવેલા હોય છે. એટલે આ બદાતું પણ અમ માણીક છે.

એટલે એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે યુનિયન સરકાર અત્યંત વગરનું છતાં એકન કબુલ કરી શકે નહીં. એ પણ ધુતારાપણું છે. એવું કબુલ કરવાનું કાંઈ તેને કહેવું પણ નથી. લો. એમ્પીલે જે સુચના કરી છે તેથી હું માનું છું કે વડી સરકાર સતેય ખાચી છે.

એકિવાઈઓના ધસારાની સામે ટરાંસવાલ તેથી સારી રીતે રક્ષણ મેળવી શકે તેમ છે; અને તેથી કોમી બેઠના કપડાનું અપમાન પણ જરૂર રહે તેમ છે. નાતાલ કે કેપકોલોનીના કાપડાઓમાં કોમની સામે સખ્તાઈવાળા કાપડાઓ નથી જતાં તેઓ સત્ત્વર રીતે પર કોમના ધસારા સામે પોતાનું રક્ષણ કરી શકે છે. ટરાંસવાલ પણ આ સંસ્થાનાના સરસ કાપડાનું જાનુકરણ કરે એમ માગણી થાય તો ખોટું નહીં. દેખીતું છે કે જનરલ સ્મટસ ફરી પોતાની જળ પાલકવાનો પ્રયત્ન કરે છે, અને જાપાના વાંચકો તેના આ કાવાદવાથી ભોળવાશે નહીં એમ કુ' બરોસો રાખુ છું.

એક્સ-સપરમ

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી.]

સોમવાર

લીડરની હિમાયત

મી. મેરીમેનના બાપણ ઉપર ટીકા કરતાં લીડર નીચે પ્રમાણે ટીકા કરે છે :
“આ ખરેખર સહેનસાહતની ભગણી વાળા ઉદગારોની હિમાયત ફરી ફરી કરવા ની અમારે બારોજી જરૂર હોય. ‘ટરાંસ વાલ લીડર’ ની કારકીરદી ઉપરથી જે છે તે જણાઈ રહે એવું છે. હીંદીઓને હલાક કરવાનો વાંક તો જેને વિષે મી. મેરીમેન હજી હમણાં સુધી મોટાં મોટાં વિશેષણો લગાડી બોલતા તે જનરલ સ્મટસને કપાળે છે. જો મી. મેરીમેન એ વાત ન જાણતા હોય તો ખરેખર તેઓ અત્યંત અજ્ઞાનતાના અપરાધી હરે છે. અમારો પોતાનો પણ બિંદીશ હીંદીઓની બાળતમાં દોષ વચરનો છે એમ જામે કહેવા નથી માનતા. અમે હરખ પામીએ છીએ કે આટલા લાંબા વખત પછી અમે દક્ષિણ આફ્રિકાના એક જનરલ સ્મટસ વચવાળા રાજદારીએ તેઓનો પણ કષ્ટ છે. અમે અમારાથી બનતી મહેનત કરશું કે પાર્લિમેન્ટમાં આ વાત તે સુધી જાય નહીં અને ન્યાયસર તથા બાળખી રીતે તેનો કડવો લાવવા પ્રયત્ન કર્યા વગર રહે નહીં. મી. મેરીમેન જાણી જોઈને અથવા અજ્ઞાન દશામાં એક બાળખ વિષે જોયું ન જોયું કર્યું છે. તે એ છે કે હીંદી લોકો દરમ્યાન રાજ્યની ભગામ હેટવેક પહોંતા કાચમાં હતી પણ પ્રોફેસી પહોંતા કાચમાં નહીં. અને મે

માસની તા. ૩૨ મી સુધી તેના (હેટવેક ના) લોકો સુસ્તી તથા રાજદારી હીમાયનદાર ગૃહસ્થ ને જનરલ સ્મટસ હતા. અને તેના કાચમાંજ તે વિષેનો (હીંદી સવાલનો) બધો કારભાર હતો. અમે માનીએ છીએ કે—અને તે અમારા વાંચકો જાણે છે—રસમાં જ હીંદીઓને કામલ થવા દેવા અને કાચમાં જે કલમે કોમી અપમાન ઉત્પન્ન કરનારી અને વગર જરૂરની છે તે કાઢી નાખવી, આ હીંદીઓની માગણી એવી છે કે હરકોઈ બિંદીશ કોલોની તે તરત સ્વીકારી લેય. જનરલ સ્મટસે પોતાના દેશની અંદર (ટરાંસવાલમાં) હીંદુસ્તાનના અને સહેનસાહતના હોકા વિષે દરેક બરેલી બેરબારી દેખાડી છે; અને પહેલેથી છેલ્લે, સુધી તેણે એવું વલણ પકડી રાખેલું છે કે મી. મેરીમેનના તિરસ્કાર બરેલા ઉપનામો ને તે લાયકજ અનેલ છે. પણ મી. મેરીમેન ત્રાંસવાલના યુનિયનીરેશને એ મહેલો સા માટે મારે છે? તેઓ કહ વાંસ વાલના રાજ ન હતા.”

મી. સોરાબજી

જુદયા તેજ દશાડે કારમમાં ગયા હતા. વળતી સાંજે પટેલીના તહેવાર હોવાથી પાછા એક્સ-સપરમ ગયા. મી. સોરાબજી ની તબિયત ગંધા વખત કરતાં ટીક રહેલી છે. તેઓ સાહેબ જણાવે છે કે મહાન ટોલસ્ટોયનાં પુસ્તકો હવે સલામતી ને વાંચવા નથી દેતા અને મળવા આવ નારતી સાથે હીંદીમાં બોલવાની રમ પણ નથી આપતા.

મી. રાજકુમાર

પોતાના સગાને મળવા ડરબન ગયા છે. તે થોડા રોજમાં પાછા ફરશે.

લેટા

મી. એ. ઇ. ઇટાલાઈ તરફથી ૪ જાન્યારી ની ઇગર, ૨ જોડાની જોડી અને એક જાડીક મળ્યાં છે.

બાણુ તામેવતસીંગ તરફથી કમળ તથા કલાલીન મળ્યાં છે.

મી. નારણદાસ દમણીયા તથા મી. લજુ બાંધકામમાં મદદ કરવા ખાસ રવિ વારે પાછા આવેલા. તેની સાથે મી. ખુશાલદાસ વીગેરે હાથ જોવાને આવેલા, સાથે તેઓ એક કાચળો કેમેજ લાવેલા.

મી. થાંબી નાઇકુ

જોતે જેલમાં છે એટલુંજ નહીં પણ તેના એ સાળા હવે કામલ થયા છે. મી. નાઇકુને એક તેના સગાંબોને પણ બરોસો વચવાળો છે. આ નાજુખીની રાત

નથી. કેમકે આ મહાન લડતમાં એવું થયું હોય તો મળી આવે છે.

મી. ગોપાળ નાઇકુ

જે થોડા રોજ સારૂ પ્રીટીય ગયા હતા તે સોમવારે પાછા કારમ ઉપર આવી પહોંચ્યા છે.

વિલાયતમાં લડતની હીલચાલ

(એક વોલન્ટીયર તરફથી)

યુનિવર્સલ અપરજુડ લીમ નામના મંડળ તરફથી ટરાંસવાલના હીંદી સવાલપર ચરચા કરવા એક મોટી મીટીંગ તા. ૧૪ મી આંબરેટ હાઇપારક માં મળી હતી. ડૉ. ચારલ્સ બરનેટ એમ. એ., અને મી. જેમ્સ. જે. બાઇનર તથા બીજા ગ્રહસ્થોએ ટરાંસવાલની સત્તાગૃહની લડતપર લાપણો આપ્યાં હતાં. બાઇ નીચેનો ઠરાવ સરવજુમને પાસ થયો હતો :—

(અ) પુરાણ કાપડાઓ અને અપમાન બરેલા ધારાઓ અમલમાં મુકાને, (બ) લેકેશનમાં હાંડી કાઢીને (ક) રાજદારી અને સહેરી તરીકેના હોકા લઇ લઇને તથા (ડ) વિનાકારણ દેશપાર કરીને અને એ પ્રમાણે મોટા ખર્ચામાં ઉતારીને હીંદીઓ તરફ બહુ અન્યાય બરેલી રાજ નીતિ દક્ષિણ આફ્રીકાના સત્તાવાળાઓ ચલાવે છે તેની સામે આ માસ મીટીંગ બાર હઇને પ્રોટેસ્ટ કરે છે, અને આપણા વક્તાદાર અને મહેનતુ હીંદી ભાઇઓ તરફ તેમની ન્યાય અને જુદ વારતેલી બહાદુરી બરેલી અને હડ લડત માં ઉડી દિલસોજી બતાવે છે.”

ઉપલા ઠરાવની નકલ દોલોની ખાતા ના પ્રધાન તથા વડા પ્રધાનપર મોકલવા માં આવી છે.

તા. ૩ જાન્યારી બરોસેલી મીટીંગ ના ઠરાવો સર મેરજી બાવનગરીએ મીટીંગના પ્રમુખ તરીકે દોલોની ખાતાના પ્રધાનપર મોકલ્યા હતા તેની પહોંચ પ્રધાન તરફથી તેમને મળી છે.

તા. ૧૬ મી જુલાઇએ ૧૯ હીંદીઓને ટરાંસવાલમાંથી દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા તે સંબંધમાં મી. રીચે સા. આ. કમીટીવની કોલોની ખાતાના પ્રધાનપર લખાણ કર્યું છે. તે લખાણની પહોંચ સ્વીકારતાં લેટર કરીલુના સેક્રેટરીએ મી. રીચેને લખ્યું છે કે મજબૂર કારણ પર દક્ષિણ આફ્રીકાના પ્રધાનો વિચાર

કરે તેટલા માટે મરનર જનરલપર મેઠશી દેવામાં આવ્યો છે.

મી રામપત તથા બીજાઓને સરકારે હદપર કરેલા તે સંબંધમાં, તથા હોક રાઓને સરકાર રજીસ્ટર કરવા ના પાડે છે તે સંબંધમાં મી. રીએ તા. ૧૧ મી આગસ્ટે લેરડ કરીપુર લખાણ કર્યું હતું તેની પહેલેથી સ્વીકારતાં લેરડ કરીપુના સેક્રેટરી લખે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રધાનો વિચાર કરે એટલા માટે તે કાગળ દક્ષિણ આફ્રિકાના ગવર પર મોકલવામાં આવ્યો છે.

ગીરમીટીયા મજુરોનો સવાલ

‘શંક ડેલી મેલ’ ના અલુ પેકાર

નાતાલના હોદી ગીરમીટીયાના સવાલ પર વધુ દીકા કરતાં જોવાનું મરનર નામીયુ ‘શંક ડેલી મેલ’ કહે છે કે :— દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજદારી આગેવાનો બે.પર બે.ર ‘સહેલાની રાજ્યનીતિ’ સંબંધમાં લડાઈ કરી રહ્યા છે, પણ આ દેશપર બે ચોખ્ખી આફરો છે તે સમજી જોતા નથી. તેમાંની એક એ છે કે કેપના રાજદારીઓ નેટીવને ત્યાં પેદા આપવાનો હક છે તે આખા યુનિયન તળે દેવાવવાનો મત ધરાવે છે; અને બીજી એ છે કે નાતાલના લોકોનો મોટો ભાગ હોદી મીરમીટ હમેશને માટે ચાલુ રાખવાનો મત ધરાવે છે. (ના સંબંધમાં નાતાલના ઉમેદવારોના બપોજોમાંથી કેટલાક હકરા ટાંકી ‘મેલ’ કહે છે કે) નાતાલની પ્રજાનો મોટો ભાગ ગીરમીટ ચાલુ રાખવા છાટે છે તે ચોખ્ખું. હોદીસ્તાનમાં ગીરમીટ પુરી થાય એવી ચરતની આશા થાયા વગરની છે. અત્રી હરત હોદી સરકાર કબુલ કરે એવું માનવાને એકે પુરાવો નથી. જે ચરતે તે વાત કબુલ કરવા તે બાંજે છે તે દક્ષિણ આફ્રિકા કબુલ કરી શકે તેમ નથી બીજા મજુરો મળે નહીં ત્યાંસુધી ગીરમીટ બંધ ન રાખવી એનો અરથ એજ કે તે બીલકુલ બંધ રાખવીજ નહીં. કેમકે ૫૦ વરસ થયાં હજી બીજા મજુરો મળ્યા નથી. સમય એજ કે સસ્તા ‘કુલા’ મજુરો માગ્યા મળે છે, એટલે નેટીવને કહેવાગી બતાવવાની મહેનત કાણ કરે! અને હોદી મજુરો મળવાને સમય બહુજ ઓછો છે છતાં સ્થાનીક મજુરો તરફ નો પેદાશરીજ રહેવાની.

આ સ્થિતિ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા વિભાગોએ સમજવાની છે. નાતાલના મેજુરો ૧૦ શીડીંગના કરતાં અને સંખ્યા બંધ હોદી મજુરોથી કામ ભેય તેવી સ્થિતિમાં બીજા વિભાગના મેજુરો તેની સાથે કેમ હરિશાષ કરી શકે! એથીવા છએ મંત્રાવના દરાંસવાલમાં બંધી છે, ત્યારે સરકાર તેઓને નાતાલ કેલીપરીમાં, શરખાનાવાળાઓમાં તથા જમીનપરોમાં મંત્રાવવાની કેમ જુરી આપે છે? એક વિગતમાં સસ્તામાં રસ્તા મજુરો ભાવના દેવામાં આવે અને બીજામાં તેની બંધી થાય તો મોડા વરસમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના બંધા ઉદ્યોગો નાતાલમાંજ ધસાઈ જાય. વિચરે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગર

(રેવી-શીયમ એજેટમાંથી)

અમ ટિની અગાઉની જુલા હાસમ અને કુખીના થોડા વખતપરના ભાગીદાર હાસમ સુધેમાને તેના લેલુદારો સાથે સમજુતિ કરી છે, જે સંબંધમાં લેલુદારો ની મીટીંગ તા. ૨૨ મી સપ્ટેમ્બરે કરવાન માહજેટ આગળ બરાશે.

કરવાનના મરદમ સીંગની મીટકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૦ મી અક્ટોબરે સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

મલિકસપરગના રોટરકીપર પી. એન. નાજુની એસાઇન્ડ મીટકત સંબંધમાં લેલુદારોની મીટીંગ તા. ૨૨ મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટના મરદમ આગળ બરાશે.

વેશમના રોટર કીપર ઇબ્રાહીમજી મુસાજી વાવડાની એસ ઇન્ડ મીટકત સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના મરદમ આગળ રજુ થયા છે, જ્યાં તે તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બરથી ૧૪ દિવસ સુધી તપાસથી માટે ખુલ્લા રહેશે.

જાણનામાં શીતુરનો પગપેસારો થયો છે અને રોકીયોખાતે આતારકીરોની અંક બીમાંથી ૭ જણને પકડવામાં આવ્યા છે. જેમાં એક બી પણ છે. બોબ જતાવવાના કારણનાગી પણ હાલી જણાઈ છે.

કેનેડામાં હોદીઓની હાડમારીઓ

કેનેડામાં ઇમીગ્રેશન કાયદાથી હોદીઓ ઉપર ખાસ સખ્તાઈ થતી હોવાથી ત્યાં ના હોદી રહીશોએ વાનકુવર ખાતે લાં ના ‘સ્વદેશી સેવક મહર્મા’ એક જાહેર મીટીંગ મોઘલી કેટલાક ડરાવો પસાર કર્યા હતા. તેમાં ખાસ નીચલી આખતો પર ત્યાંની સરકારનું બંધન બેચવામાં આવ્યું હતું :—

૧. આ રાજ્યનો કાલનો ઇમીગ્રેશન કાયદો યહેનશાહી રાજ્યનીતિથી વિરુદ્ધ જાય છે. કેમકે તે હોદીઓ કે જે બ્રિટીશ પ્રજા છે તેની સામે બેદખાવ રાખે છે; અહીં કાખજ થવા મામતા હોદીને ૨૦૦ કાલરની રકમ સાથે રાખવી પડે છે, ત્યારે બીજી બ્રિટીશ પ્રજાપર તે દરજ મુકવામાં આવતી નથી.

૨. તે કાયદો હોદીસ્તાનની પ્રજાને નામોશી આપનારો છે કેમકે પરરાજ્યના જાપાનીઓને સંધીના કરારનાબેરે માત્ર ૩૦ થી ૫૦ કાલર સુધીની રકમ દેખાડવાથી કાખજ થવા દેવામાં આવે છે. અને અમે જે બ્રિટીશ પ્રજા છીએ તેને બ્રિટીશ રાજમાં ગમે લાં દરવાનો જન્મ હક બોગવના દેવામાં આવતો નથી.

૩. આ કાયદો હોદી ઉતરને હોદીસ્તાનથી અહીં સુધીની સળગ દીકીટ લેવાની દરજ પાડે છે, કેમકે કાયદામાં એમ જણાવેલું છે કે હતાશમે તેની જન્મસુમિથી અથવા તો રહેકાણુની જગ્યાથી પરખાઈ આવવું જોઈએ. અમે બ્રિટીશ પ્રજા હોવાથી કોઈપણ બ્રિટીશ પ્રદેશ અમારી રહેકાણુની જગ્યા મણાય. પણ સરકારની કુંઠી નજરવાળી રાજ્ય નીતિથી અંકન કે સાંગહાયથી ચડેલા હોદીને અહીં ઉતરવા દેવામાં આવતા નથી.

૪. આ કાયદો એમજ રવીકારી લેવામાં આવે તો પણ બ્રિટીશ હોદીને અહીં આવવાનું અસંભવિત બને છે, કેમકે અહીં સુધીની હોદીસ્તાનથી કોઈ પરખારી રવીકારની લાઈનજ નથી.

૫. આ કાયદો અમલ લેજે બાંજે મહુર વરમપર અંકુલ રાખવા ખાતર થાય છે, (કેમકે યુનાઈટેડ સ્ટેટમાં ચીન, મજુરોને તદન ખાતલ રાખવામાં આવે છે છતાં ચીના વિદ્યાર્થીઓ કે વેપારીઓ ને છુટકા આવવા દેય છે) પણ હોદી વિદ્યાર્થીઓ કે વેપારીઓ જે જાણ,

ચીન, યુરોપ કે ખીજા કોઇ મુલકમાંથી આવે છે તેને પણ સધારણ હીંદી મજૂર ને લીજ મુશીબત સદન કરવી પડે છે.

૬. આ કમદાનીરો, અહીં માલ મીલકત ધરાવતો હીંદી પણ ને પોતાના જાળખચાને અહીં હમેશ માટે રહેના સાર હીંદુસ્તાનથી લાવતો હોય તો તેને જાણ હીંદી ૨૧૦ ડાલર રેકડા બતાવવાની ફરજ પડે છે.

૭. આ મુલકના કાયદા મુજબ ૬ માસના રહેઠાણ પછી કોઇપણ બરિદીશ પ્રજા મજૂરો રહીશ સહેરોની હક મેળવી શકે છે; પણ બરિદીશ હીંદીઓને આ હકથી ખાતલ રાખવામાં આવેલ છે. અમે તે અન્યાયની સામે સખ્ત વાંધા દરજાવીએ છીએ, અને બરિદીશ પ્રજા તરીકે ને હક અમેને મળવા જોઇએ તેની બાર દબને માંગણી કરીએ છીએ.

ઉપલા ઠરાવોની નકલ વહી સરકાર, હીંદી સરકાર તથા સ્થાનીક સરકારને તેમજ વિલાપતમાં પ્રેરેલો તેમજીક, હીંદી માં પ્રો. ગે. બે. વગેરે આવેલોને મોકલવામાં આવી હતી.

પુર્વ આફ્રિકામાં હીંદી

મી. એ. એમ. જીવજીવના વિચારો

બ્રિટીશ ઇસ્ટ આફ્રિકા પ્રોટેક્ટોરેટની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલવાળા એન. મી. એ. એમ. જીવજીવના માનમાં લડનની ઇસ્ટરન ક્વેલ્સ એસેસીએશન તરફથી એક ખાખા ની મીલકત કરવામાં આવી હતી, જે વખતે મી. જીવજીવે પોતાના બાપણમાં નીચેના વિચારો જણાવ્યા હતા.

બ્રિટીશ પુરવ આફ્રિકામાં દાખલ થવા આવનારા હીંદીઓને તથા હીંદી મુડીઓને શામાટે વધારે ઉત્તેજન દેવું જોઇએ તે રિપે મારા વિચારો હું બતાવીશ. બ્રિટીશ ઇસ્ટ આફ્રિકા સહેનશાહતમાં સદુધી નવું અને સુદર સરચાન છે. તેના વિજાળ હેતુમાં યુક્ત દોલત સમાવશી છે પણ તેને ખીલવવાને જોઇવું કરવામાં આવવું નથી તેવું કારણ શું હશે? એવું માનવામાં આવેલું છે કે આ ઉજ્જકડીબંધ વાળો વિજાળ પ્રદેશ ગોરાઓના વસવાટ લાપક જગ્યા થઇ પડે તેમ છે ને લાંનાં રસાળ મેદાનો તથા કાઠીવાળા જંગલો; બ્રિટીશ હાથુઓની વધારાની વસ્તીને માટે

સરસ ભુમિ નીરડે તેમ છે. પણ પુરવ આફ્રિકામાં સરસમાં સરસ બારાંની સગ વડ છતાં, અને તેના અંદરના બાગમાં રેલવે પણ બધે પથરાયેલી છતાં, છેલ્લાં દશ વરસમાં માત્ર બેજ ગોરાનું લાં આદરેલું થયું છે. અને હાલની તેઓની સંખ્યામાં કંઈ બદલો થયો નથી. કંઈ દેખાવું નથી. સહેનશાહતના સરચા નેમાં આ સરચાને પણ કિંમતી બનાવવું હોય તો તેને પણ ખીલવવું પડશે. તે બાબતમાં એક બાબતમાં લેવાની વાત એ છે કે લાંનાં ધણુ ગોરાઓ માને છે તેમ તે ગોરાને મુલક છેજ નહીં, અને કદી થવાનો પણ નથી. આ વાત માની લેવામાં આવે તો તેનું પરિણામ સક વિનાનું છે. હીંદી ઉતાડો સામે ને ધણુ જીવજીવનાર અને અદાવતખોર સખ્તના ધના ધારા છે તેને શા માટે નાખુદ કરવા માં આવતા નથી. આટલી સખ્તના છતાં પણ લાંનાં વેપાર, નાણું તથા ખીજા કેટલાક લાભોને ધણુખરો કાણુ હીંદી વેપારીઓના હાથમાં છે. છતાં લાંનાં સુધી આવી સખ્તના આલુ રહેલાં સુધી વધારે હીંદીઓને લાવવાનું તથા ખીજા વિશેષ હીંદી આપણોને લાં ઉત્તેજન આપવાનું બની શકે નહીં. હું એકલ માનું છું કે આ ખીડનો કુતરો ને પોતે ખાનો નહીં ને ખીજાને ખાવા દેતો નહીં તે ઘણી રમત છે. અને સરચાનના લાભોને તેથી બદુ હરકત પહેંચે છે. હીંદુસ્તાત હજારો જીવજીવ અને બહુજ હાથેગી એકુતો દુનિયાને પુરા પાડી શકે તેમ છે. અને ને તેઓને તથા તેમના વંશજોને સ્થાયી વસવાટની ખાતી આપવામાં આવે તો તેઓ પર મુલકમાં ધર કરી રહે તેવા છે. જેતરો રાખવાવાળા થેડાજ ગોરા રહીશો એવી જાનની ખીલ વધી કરી શક્યા છે. અને તેમાંના ધણુ એએ તો મહેનત કરી કરીને જેતરો છોડી દીધાં છે અથવા તેને વેચી નાંખવા તકવાર છે. ને જમીનમાંથી પેદાશ નહીં થાય તો વેપાર ચાલશે ક્યાંથી? પરદેશ માલ મડાવવાનું બનશે નહીં. બહારના માલની આવડત માટે નાણું પણ પછી રહેશે નહીં એટલે રાજ્ય કારભારના ખરચ જોગી આવક પણ મળશે નહીં, અને બહારની મદદ ઉપર આધાર રાખવો પડશે. પણ ને તેને બદલે હીંદીઓના મળામાં ધટીરૂપે થઇ પડેલ હાલની સખ્તી નાખુદ કરવામાં આવે અને વેપાર તથા જેતીને માટે તેઓ તાર દેસ ખુરસો મુકવામાં આવે, તો અને ખાતી છે કે વધાર

હીંદી પ્રજાનો એક સરસ વરમ આ મુલક માં આવી, પોતાની મુડી તેમાં રાખી તેને એક આખા અને અમલનું બરિદીશ સરચાન બનાવી દેશે. પણ આખાની વાત એક કારે રાખીએ તો સહેનશાહત ની રાખવનીતિ સામું જોઇને પણ હીંદુ સત નની વધાર પ્રવર્તે મેડું ઉત્તેજન મળવાની જરૂર છે કેમકે રાખવોની અંદર અંદરની મુશીબતો વેળાએ સહેનશાહતના હાથ તેથી મજબુત રહેશે. નહીં તો નબળાં સરચાનો તેની નબળાઈને લઇને પહેલાંજ દુઃખી થશે. વળી રાખના અદાવતની હમેશની બાબતમાં જોવા જેવું છે કે વેપારની અંદર તે આડે આવતી નથી. સ્વાભાવીક રીતે હરકોઇને સસ્તી બજારમાંથી ખરીદી કરવાનું મન થાય અને તેમજ કરે. હીંદી વેપારીઓ સક કાઓ થમાં લાં વેપાર કે છે. બરિદી શનાં રાખ્યાખંધ સરચાનોમાં તલવારના કુલ જોરથી બની શકે તે કરતાં ધણુ દરજા વધારે આખાની આવા આપખળ પર આધાર રાખનારા તથા આમલી વેપારીઓએ દેશવારી છે. હીંદીઓ બરિદીશ ની વધાર પ્રજા હોવાથી ચોખે સખ્તી એ રહેવા દબને પણ તેને શા સારું તક ન આપવામાં આવે? તેઓને તક આપવાથી હાલ એમને એમ પડી રહેલો દેસ ખીલશે, બનવાન બનશે, અને આખરુદાર થશે. તે કુદરતી રીતે હીંદુસ્તાનને અડો અડ આવી રહેલો મુલક હોવાથી, તેના સમાન હવા પાણીને લીધે સ્વાભાવીક રીતે બરિદીશ રાજ્યની અમુલ્યતામાં વધારો કરનાર થઇ પડશે. બરિદીશ પુરવ આફ્રિકાને કુલ નથા મધથી દ્રવતો મુલક કરવાને માટે પુરવના લોકોનીજ તેને જરૂર છે.

જાપાકારની એક મીટીંગમાં બાપણુ આપતાં કોલોની ખાતાના મદનીય પ્રધાન કરનલ સીલીએ હીંદી સવાલની મુશીબતો પર ઇશારો કર્યો હતો. તેમણે કહ્યું કે માલને દાખલ કરવા અને ખાતલ રાખવા વિશે વિચાર કરવાની સાથે આપણા સક પ્રજાજન (ફેલો-મનજેક્ટસ) ને દાખલ કરવા અને ખાતલ રાખવાના સવાલપર પણ વિચાર કરવાની જરૂર છે. જાપાકારે આ વિષય ચરચવાથી રાજ્યની એકજ તાને ઉપયોગના આ સવાલનો નવેકો કરવાનું (વિશેષ કહેણ) લાય.

મો. કેર હારડીનું જીવનચરિત્ર

આજુમાંથી પાસાંમેટમાં પહોંચનાર

(૫મા અંકથી ચાલુ)

૧૮૯૫ માં તદ્દામતેનો તથા અપચસ નો વરસાદ તેનીપર વરસ્યો. વેસ્ટહામ નું પ્રતિનિધિપણ તેના હાથમાંથી ચાલુ ગયું. પણ તેથી 'સોશીયલીસ્ટ' ના હેતુને કાપદો થયો. આમની સજાના આધારીયા કમથી તે છુટો થયો એટલે આરે તા' હ સતકીને દાડીયાએને રાજદારી સ્વતંત્રતાની નવી આજ્ઞાએ તરફ જાગ્રત કરવાની તેને તક મળી. તે પછી અમે રિક્કના લેખર પક્ષના આમંત્રણથી ત્યાંની સફર કરવાનું બન્યું. કેટલીક પેટા ચુટણીમાં પણ ભાગ લેવો પડ્યો. આ જ્યાં વખત દરમીયાન જે ઇન્ડીપેન્ડન્ટ લેખર પક્ષ તેણે સ્થાપ્યો હતો તેને તે ખરાબર દ્રઢ બનાવતો જતો હતો. હાર ડીની વેસ્ટહામમાં હાર થએલી ત્યારે બધા વિભાગમાં લેખર તથા સોશીયલીસ્ટ પ્રતિનિધિઓની હાર થઈ હતી. પણ ૧૯૦૦ માં પ્રેસ્ટન અને માર્શીરડીડવીલ એ બે જામની એક સાથે ઉમેદવારી કરતાં પ્રેસ્ટનમાં તેની હાર થઈ અને માર્શીર તરફથી તે ચુટાયો. તે દિવસથી આજ સુધી માર્શીરના લોકો તેમજ તેનો પ્રતિ નિધિ અરસપરસ ચુરત રીતે વફાદાર રહેલ છે. તે એટલે સુધી કે ૧૯૦૬ ની મોટી હુબેસમાં લીખરલ કરતાં ૨,૦૦૦ વોટ હાર્દાને તે જતામાંથી વધુ મળેલ. તે પછી ઝાકતરની બહામજીથી આરામને માટે પૂચ્છીની પ્રદક્ષણએ તેનું નીકળવું થયું. તે દરમીયાન તે કેનેડા, જાપાન, ચીન, સ્વેડેસ સેટલમેન્ટસ, સીલોન, હીંદુસ્તાન, પશ્ચિમ અને પુરવ આમેલીયા, ન્યુસાઉથ વેસ્ટ, ન્યુઝીલેન્ડ અને ઉવેટ હિસિય આફરિકા પણ ગયેલ. તે જ્યાં જ્યાં જતો ત્યાં ત્યાં આગળથી જાપાએ તેની નીંદાનો હંદેરો પીટવાનું કામ બજાવતા એ બંધાવર છે. પણ દરેક રથણે તે પોતાના મિત્રો અને 'સોશીયલીસ્ટ' બનાવતો ગયેલ છે. અને તે ખાસ કરી ને હીંદુસ્તાનમાં; જ્યાં એક ખરી બીના ના જગાસુ તરીકે માણ્યો તેને માન આપતા હતા, ત્યારે જાપાએએ તેના બપણેને કીતુરી કરાવી તેને ઉતારી પાડેલ હતો. હીંદુસ્તાનની પ્રજાએ જો કે એવાં બપણો તેનાં મોદમાંથી કદી સાંભળેલ નથી. પૂચ્છીની પ્રદક્ષણથી તેને

બહોળો અનુભવ મળ્યો કે જેનો ઉપયોગ બીજા મુશ્કોની જુલમ સહન કરતી કોમો ના લાભની ખાતર કોમોને કે રંગનો બેદ જોયા વિના તેણે કર્યો છે. હીંદુ સ્તાનથી પાછા ફરતાં રોપલ આલખરટ હોલમાં તેને અસાધારણ માન મળ્યું હતું. તે પછી ૧૯૦૬ માં મોટી ચુટણી થઈ. બ્રિટનના ઇતિહાસમાં એક નવો ફરફાર કરનારી આ ચુટણી સદાને માટે વાજાર રહેશે. આટલા વખત સુધી લેખર પક્ષ લીખરલ પક્ષનું પુણ્ડ હતું. હવે સંખ્યાના બળે 'ઇન્ડીપેન્ડન્ટ લેખર' પક્ષ આમની સજામાં પોતાનું અલગ જોર ધરાવતા થયો. ખરેખર, આ એક રાજદારી અવનવો ફરફાર કહેવાય. હાથમાં ટોપી લઈ આમની સજાની લોખી માં જઈ પ્રજાના પ્રતિનિધિઓને મદદ માટે આજ્ઞા કરવાને બદલે હવે તેઓ ના હકનું દમાણ કરવાને તેઓના પોતા ના પ્રતિનિધિઓ તેઓને મળ્યા છે. આ હાર્દીની વરસો સુધીની નીમકહલાલ મહે નત અને આગેવાનીનું પરિણામ હતું એ જાગ્યેજ કોઈ ઇનકાર કરશે. સરવા નુમતે તે પક્ષનો તેને આગેવાન મુકરર કરવામાં આવ્યો હતો, અને તે સાવ સ્વાભાવિક હતું. આગેવાન તરીકે નિમ્માસ પછી પણ તેના દુરદેશીપણાથી તેમજ તેના સરળ કારખારથી તે પક્ષને વધારે મજબુત પાયાપર લાવવામાં આવ્યો હતો. એક નવો 'સ્વતંત્ર પક્ષ' ઉભો કરવો તે મુશીબત વચરનું કામ નહોતું. તેના હેતુઓને તેમજ તેના મુદ્દાને સખત રીતે વજોવવામાં આવતા. પણ ફરકોઈ પ્રમાણીકપણે તપાસવાવાળાન એટલી તો ખાતરી થયેજ કે તેના હેતુઓ નિર્દોષ હતા. તે એમજ માનતો કે મજૂર વચરના પક્ષા લોકો છે, એટલે તેઓના હાથમાં વોટ પણ પડ્યા છે, અને તેઓનું વારતવીક બહુ કરવાને તે વોટનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તેજ તેઓને શીખવવાનું છે. ૧૯૦૬ ની સાલે એ બોધ શિખર્યો કે ઇતિહાસમાં પ્રખ્યાત થએલા બે પક્ષો (લીખરલ અને ઇનકારવેદીય) હવે કદી એકહથ્થું રાજ્ય ચલાવી શકશે નહીં. મજૂર વચર સમજતાં શિખર્યો કે તેઓ ના હાથમાં કેટલી સત્તા છે અને તેઓ શું કરી શકે તેમ છે. સોશીયલીસ્ટમની આખતમાં, મોમન કેથોલીક જેમ પોતાના ધર્મને શીરસાટ વફાદાર રહેલ છે તેમ તે પોતાના સોશીયલીસ્ટ

વિચારોને વફાદાર હોય. તે એમ માનતો કે એજ બ્યવસ્થા આંતે માણસ જાતની સ્વતંત્રતાને બહુનારી છે. મોટાક મેળવવાનો તેનો કદી ઉદ્દેશ ન હતો. આમ ની સજામાં પોતાના પક્ષની આગેવાની તેણે એવી બાહોશીથી બજાવી કે બીજે વચરે પણ તેનેજ આગેવાની લેવા આમ રહ કરવામાં આવ્યો. પણ પ્રજાસત્તાક ધોરણનીરથે એકજ માણસની આગેવાની ની વાત તેને પચાંદ આવી નહીં, તેથી તેણે એવી શરતે બીજા વચરની આગેવાની સ્વીકારી કે પછીથી તેને તેમાંથી ફરામત રહેવા કેવામાં આવે. તેને વિશે મમે તે બોલવામાં આવે પણ એટલું તો ચોક્કસ કે તેના જેવો સાચો, દીલદાર, લાંબી નજરવાળો અને બહાદુર આગેવાન બીજો મળવાનો નથી. નિમકહલાલ કામ કરનારાઓ બહુએ થઈ ગયા છે અને છે, પણ તે ગધામાં બ્રિટિશનની 'સોશીયલીસ્ટ' દિલચાલના એક શાણા આગેવાન તરીકે જે. કે. એમ. (જેમ્સ કેર હાર્ડી) તો એક "જી. ઓ. એમ." (જેન્સ ઓલ્ડ મેન) તરીકે સર્વદા મનાવલો રહેશે. વચરો જતાં જાય છે તેમ તેનાપરની અઢામાં વધારો થતો જાય છે; અને તેથી વધારે અઢાને બીજે કે.ઈ પાત્ર પણ નથી.

સંપૂર્ણ.

દુનિઆનો ચડતોપર લડાઈની અસર

વેવરડ જે. ડી. સંડરલાંડ એમ. એ. નામના વિદ્વાન અમેરીકનના ઉપરના વિષયપરના એક લેખનો ટુક સાર નીચે મુજબ છે :—
દુનિઆના સૌથી વધારે ડાલા અને વિચારવત માણસો કહેવા લાગ્યા છે કે દુનિઆની ચડતીમાં આડે આવનાર મુખ્ય દુરમન લડાઈ છે. લડાઈ એવો દુરમન હોવાનું કારણ એ છે કે માણસ જાતની પ્રતિભા અને દુનિઆની આગેવાન પ્રજા ઓની દોલત પોતાના પંજમાં તે રાખે છે. એ પ્રતિભા અને દોલત માણસ ના બધા માટે નહીં, પણ પાપમાંથી અને નાશ માટે વપરાય છે. આ બતાવવાને ચોક્કસનાર, ખ્યાલ પણ ન કરી શકાય એવા, આંકડાઓ આપણી સામે આવીને ખડા થાય છે. ધુનાછેડે રોટસના કુલ મહેસુલમાં ૧૧ ફેબ્રુઆરી બાગ (૧૨ ૧૦૦

માંથી (૩૦) લગાડને લગતી બાબતો પાછળ ખરવામાં આવે છે. બીજી પ્રજાઓમાં પણ આટલી જ ખરાબી છે. આ બહોળા દોષત લોકોમાંથી આવે છે, લોકોની માલિકીની છે, અને લોકોના મલકા માટે, તેમને સારા ખેડાઈ સારા ધરો સારી કેળવણી આપવામાં ખરવાથી જોઈએ, લોકોનું ધન યા માટે આમ હુરી લેવામાં આવે? જ્યાં સુધી માણસ તત્ત આમ પ્રીય છે અને લગાડન આરતજો વાંકી વળા રહી છે ત્યાં સુધી તે કેમ ચડી શકે?

પણ લગાડના અધી વધારે ગેરફાયદા છે. અમણીત પૈસો અને ખેડુમાર મનુષ્ય શક્તિ ખરવાવા ઉપરાંત બીજા પણ ગેરફાયદા તેથી થાય છે. દુનિયાની નીતિને તેથી ઇજા થાય છે, અને દુનિયાની નૈતિક ચડતીમાં વધો આવે છે. આખી કોમો અને પ્રજાઓના નીતિ સંબંધી વિચારો તેથી ઉતરતા પ્રકારના થઈ જાય છે. પ્રજાકીય વિચારો તે બગાડે છે. જુવાન માણસોના વિચારોને તે (લગાડ) અધમ બનાવે છે. કેમકે તેઓ પોતાના મનમાં જે હમદાપણ છે તેને બદલે જે દેવનપણ છે તેને, તથા બીજાને લાભ કરવાને બદલે ઇજા કરવાના ચત્તને માન લેસ ગણે છે. જીવ હમા રવાને બદલે જીવને મારવા તેમાં માન લેખાય છે. વિવેચી બાબતોનું જગલી પણ, નિરહયપણ, અને માંડપણ જુલ્મી જવાબ તે સારું અણખ; પણ લગાડથી તો એવી બીનાઓ સદાય તાજ રહે એવું બને છે.

દુનિયાના શરૂઆતના જમાનાઓ કે જે પશ્ચિમમાં અધારવાળા જમાનાઓ કહેવાય છે તેને વખતે તે માટે જોઈતો મારમ હતો. પણ એ જમાનાઓ હવે માલ્યા ગયા છે. કામદા વગર માત્ર માણસની ચરજથી બીજાના જાન લેવા ની અથવા તો સામમાત્રા લડીને તકરારો પતાવવાની રીતની હવે સુધરેલા મુલકમાં જરૂર રહી નથી. પીરતોલ અને લોકોને બદલે રચાનીક અને પ્રાંતીક કોરડો આવે છે. હવે આપણી તોપો અને મનવારો ને બદલે પ્રજાકીય કોરડો પૈસાના બગાડ વગર વાજબી અને ઇન્સાનીયત ભરેલી રીતોથી ફડકા કરી શકે, અને ખરા પછને ન્યાય મળવાની પણ ખાતરી રહે.

અત કેળવણી

કેશવિભાની હોંદીનું રહણ કેવું હોવું જોઈએ?

ઉપરના વિષય ઉપર પ્રસિધ્ધ 'મોહરન રીબ્યુ' માં નીચેના મનન કરવા લાયક વિચારો પ્રગટ થયા છે:—

આપણે માણસ તરીકે તેમજ પ્રજા તરીકે આપણને કેળવવાની જરૂર છે. આપણે સમજવું જોઈએ કે આપણે માત્ર કુટુંબરૂપી સેવમાં પુરુષ ન રહેતા પ્રજારૂપી સેવમાં, એટલે કે પ્રજાકીય કિતઅરથે કામ કરવાનું છે. આપણે કુટુંબથી વિખુટા પડ્યા, તેના પ્રેમનો ભોગ આપવા અને જરૂર પડે તો તેના બચ્ચો તોડકા તકવાર થવું જોઈએ, અને બીજાઓ જે પોકાર કરીને આપણી સેવાની મામણી કરે છે તે ઝીલવી જોઈએ. પ્રજાકીય કેળવણીના કામ માટે દર કુટુંબ દીક એક માણસને સોંપી દેવા પુણી હોય એવાં કેટલાં કુટુંબો છે? કુટુંબજન માંથી મુક્ત હોય તેવા માણસો જોઈએ. ગામનાં બાળકોની માતા બની શિક્ષણ આપે એવી સ્ત્રીઓ જોઈએ.

વળી આપણે પોતે પણ કેળવણી પામવાની છે. જીવન ચૈતન્ય જુની નવું ચૈતન્ય ધારણ કરવાનું છે. પ્રજાએ આમ કરવું જ પડે. મુકાન જન્મ માટે પ્રસવ વેદના પણ તેટલી જ મહાન જોઈએ. જીવ મેળવવાની છે તે પોત પોતાના અતરાતમા ઉપર મેળવવાની છે. માણસે દરેક બાબતમાં પહેલાં 'મારા દેશ વરને શું લાભકારક છે' એનો વિચાર નિરતર કરવો પડે છે. ઇતિહાસ, ભુગોળ, વિજ્ઞાન શાસ્ત્ર (સાયન્સ) વગેરે તો માત્ર તેનાં હથિઆરો છે. હોંદ એજ આપણું રહણ થવું જોઈએ; અને આપણી દવા પણ હોંદનાજ વિચારોથી હોવી જોઈએ, જે દરેક કાર્યમાં અસે. અસની પેટે કામ કરે નાના મોટા દરેક કામમાં, દરેક પ્રયાસમાં ઉવરનો હેતુ તે હોંદના કલ્યાણનો હોવો જોઈએ, કે જેમાં તે બહિષ્કારક મચી રહે. દરેક વખત, જગ્યાએ જગ્યાએ, તે પોતાનું મનુષ્ય ફરેવે લા. રે માથાપર દર કતી ધબને પહેંચી શકવું જોઈએ. પોતાની જાતને સાવ વિચારી, કાંઈ મહાન કાર્યમાં પ્રેરણા તે સંપુરણ જાત કેળવણી પામવા માટે જરૂરી છે. જ્યાં સુધી આપણે આડે આવતો હોય, પછી બસે તે અને તેજ ઉપર મારગો સધાવો

હોય તો પણ, ત્યાં સુધી બધું ઝાંઝવાના જળ સમાન છે. જાત કેળવણી એ નીતિ સંબંધી વાત છે, અને તે ભોગ વડે, પોતાની જાતને વિચારી દેવાથી સધાઈ શકે.

કાડીઆવાડ આર્ય મંડળ

સેક્રેટરી લખે છે કે કાડીઆવાડ આર્ય મંડળની મીટીંગ ગયા રવીવારે ૪ વાગે મીઝી દામજી કરસનદાસના મકાન માં મળી હતી. શરૂઆતમાં દામજી સારી હતી. નીચમ મુખમ મજ મીટીંગ ની મીનીટ વંચાયા પછી મી. વીરજી દામોદર તરફથી "નગદ—રોકડો ધરમ" નામનો વીવય વાંચવામાં આવ્યો હતો બાદ તે વીવય ઉપર મી. દીવાન તથા મી. પરશોતમદાસ દેશામ તથા મી. અંબા રામ મહારાજે બહુ સારું વિવેચન કરવું હતું. મી. અંબારામ મહારાજે એક કીતા તેના સંબંધમાં ગાઈ સંબળવી હતી. ઉપલા વિષયથી શરૂઆતમાં ઉપર સારી અસર થઈ હતી. બાદ મી. દીવાને સત્યાગ્રહની લગાડ સંબંધી થે. વીવેચન કરી જણાવ્યું કે આજનો દીવસ "સત્યાગ્રહ જયંતી" નામનો પવિત્ર દીવસ છે. કારણ કે તા. ૧૨ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૬ ના રોજ તેની શરૂઆત થઈ છે, જેથી આપણે આજે તે દીવસને પવિત્ર ગણી "સત્યાગ્રહ જયંતી" તરીકે માનશું. આ બાબત સરેવે એકમન થયા હતા. બાદ ઇશ્વર સ્તુતી કરી પાન સોપારી લઈ મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી.

હોંદમાં અશાંતિ

બગાડમાં વધુ બોંબ

બચો ગએલ જમીનદાર

તા. ૧૧ મીના કલકત્તાના તારે ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે બારીસલ પ્રમણ્ડ માં એક જમીનદારના બારણા આમળથી બોંબ મળી આવ્યો હતો. જો એ બોંબ તેના જોવામાં ન આવ્યો હોત તો બારણા ઉપરનાં બોંબ પુરીને જમીનદારનું મરણ થઈ સંભવ હતો.

કીમરલી

એક ઉમેદવારના લક્ષ્ય વિચારો

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૭-૬-૧૦ને કુલવારના રોજ હોદી
ઓની એક જાહેર મીટીંગ સેલ્ફી ઓફ
હોલમાં મળી હતી, જેમાં દરેક કોમના
માણસો હાજર હતા. મી. ઓલીવર
યુનિયનીસ્ટ ઉમેદવારે પોતાની હોદી કોમ
સંબંધીની રાજનીતી દર્શાવનાર લગભગ
એક કલાક સુધી બાણ્ય કર્યું હતું.
તેમાં તેણે જણાવ્યું કે જેટલા હોદીઓ
આ દેશના હકદાર રહીશ હોય તે દરેકને
મારા લોકના જેટલાજ હક હોવા જોઈએ.
ગ્રીમીટીયા મ રી પહેલી તકેજ બધ
કરાવવા હું પ્રયત્ન કરીશ. યુનિયન નીચે
હોદીઓને એક કોલોનીમાંથી બીજામાં
જતાં જે હરકત નડે છે તે દુર કરવા
પ્રયત્ન કરીશ. હોદી અને તે એક કોલો
નીને હકદાર રહીશ હોય તે આખા સાઈય
આફ્રિકાને હકદાર રહીશ. અણી સકાય
અને દેશમાં અને લાંબી શરૂ તથા રહી
શકે તેવું કરવા મારો પ્રયત્ન કરીશ.
યુનિયન નીચે કેપ, નાતાલ, અગર ટરાંસ
વાલના હકદાર હોદીને આદેશીવર કોલો
નીમાં વસવાટ કરવાનો હક હોયજો જોઈએ.
કેપના ઇમીગ્રેશન કાયદાને સુધારી મુક્ત
બીલડુલ કાઢી નાંખવાનો પ્રયત્ન કરવા
સુચીક નહીં. સાથે જ માણસ પોતાની
સહી કરી શકે તેના અનુકાની નીલાનીની
પણ જરૂર નથી. ટરાંસવાલના હોદી
સવાલનો નીચેના લાવવાનો પ્રયત્ન કરવાની
પહેલી તક કાયદામાં લખાય. હું કામાં
યુનિયન નીચે હોદી કોમનો કારભાર એક
કાયદાથી થવો જોઈએ, અને તે કેપના
કાયદાથી, એટલે કે હવે આફ્રિકાના હક દરેક
જગ્યાએ હોવા જોઈએ, અને તેવી રીતનો
અમલ કરવાનો પ્રયત્ન કરીશ અને મારી
આખી પાર્ટિને તે મતમાં દોરવવા હું
મારી પુરેપુરી સામગ્રી વાપરીશ. વિગેરે
બાણ્ય કરી રહ્યા પછી મી. ડોસને ઉમેજ
માં તથા મી. વેદીઅમપીએએ ટામીલ
માં તથા મી. અલમદ મહમદે મુજરાતી
માં, મી. એલીવરને વોટ આપવા વિશે
બાણ્યો કર્યા હતા. જે પછી મી. વી.
જી. પીલેએ વોટ આફ્રિકાની
દરખાસ્ત કરી હતી જે સરવાલમતે પાસે
થઈ હતી. પછી મી. ઓલીવરે ઉપકાર
નું બાણ્ય કર્યા બાદ બધા માણસો સાથે
સેક્રેડેન્ડ કર્યા હતા, અને મીટીંગ અવધાસ્ત

રહ હતી. વળજે જોતાં હોદી વર્ગનો
મોટો ભાગ લેખર ઉમેદવાર તરફ અભાવ
ની સામણી ધરાવે છે, એટલે મી. ઓલી
વરને વોટ આપશે.

યુટાણીનું પરિણામ

જાપણ જતી વખત સુધીમાં અમને
મળેલ પરિણામ મુજબ કુલ ૭૩ યુટાણી
જાહેર થઈ છે, જેમાંનાં ૩૪ યુનિયનીસ્ટ,
૩૩ નેશનાલીસ્ટ, ૨ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ, અને
૨ લેખર મેંબરો છે. આ પરિણામમાં
યુનિયનીસ્ટ પક્ષનું અધુરાર્યું વિશેષ બળ
દેખાયું છે. ડરબનના બહુખરા મેંબરો
યુનિયનીસ્ટ છે. ડરબન સેન્ટલ ડીવી
ઝન તરફથી સર ડેવીડ હંટર (યુનિ
યનીસ્ટ) ચુંટાયા છે. ડરબનના એ વિભા
ગના હોદીઓએ પોતાના વોટ સર ડેવીડ
ને આપ્યા હતા. પ્રીટોરિયા ઇસ્ટ ડીવી
ઝનમાં જનરલ બોથાની દાર થઈ છે.
અને યુનિયનીસ્ટ આલેવાન સર પર્સી
શીટ્ઝ પેટ્રીક ચુટાએલ છે. ટરાંસવાલ
તેમજ કેપમાં બીજે ઘણે ઠેકાણે બહુમતી
નેશનાલીસ્ટ મેંબરપર યુનિયનીસ્ટને
મળેલી છે જનરલ બોથાના પ્રધાન
મંડળવાળા મી. હલની સાથે ચનાર સર
જોરજ કરારની જીત થઈ છે. પ્રીટો
રીયા વેસ્ટ તરફથી જનરલ બોથા ચુટા
એલ છે. ચુટાએલનાં બીજાં ઠેકાણે
બહુમતી તામે નીચે મુજબ છે :

ડરબનના જુદા જુદા ભાગો તરફથી
સર ડેવીડ ઉપરાંત મી. સીસઅરન મી.
મેડન તથા મી. સી. પી. રોબીનસન
ટરાંસવાલમાંથી મી. એસ. ડબલ્યુ સેમ્સ
સન, મી. ક્વીન, મી. કમીલી નેશન
(જેઓ રાંડ ડેલી મેલના અધિપતિના
હરીફ હતા), ડો. મેકનીલી (બેકસઅરમ),
સર એ ગુલ્સ સેમપસન, મી. ડી. નેપ
લીન (જરમીસ્ટન), મી. ડાકન, મી.
હેમર મી. લેમરમેન વગેરે.

કેપમાંથી કરનલ ક્રીમુ (ઇન્ટરવેન),
ડો. હ્યુવેટ (વુડસ્ટોક), ડો. જેમીસન
(કેપટાઉન કારબર), મી. ઓલીવર (કો
બરલી) મેસરસ જસ સરસ અને વોટ
સન (પોર્ટ ઇલીઝાબેથ), મી. જી. ડબલ્યુ.
જેમર (કેપટાઉન સેન્ટલ), મી. ડાકન
બક્સટર (કેપટાઉન મારાન્સ), વગેરે.

બીજાં ૪૮ પરિણામ શુકરવારે જાહેર
રનાં હતાં.

તાર સમાચાર

એક ફ્રેંચ હવાઇ વહાણવાળાએ
૮,૭૯૦ શીટની ઉંચાઈએ ચઢી ઉંચાઈની
બાબતમાં દુનિયાના ઉડનારાઓમાં પહેલો
નંબર મેળવ્યો છે.

તા. ૬ મીએ લંડનમાં ચાંદીની પાતળે
લાવ બાઉસના રજા પેની લેખે હતો.

અમેરીકામાં ૭૨૦૦૦ ખાણીઆઓએ
હડતાલ પાડી હતી. ૨૩ અકવાડીઆ
સુધી ટકી રહ્યા પછી તેમની જીત થઈ
છે, અને વધારે દરમાયા મેળવી તેઓ
કામે ચડ્યા છે.

જરમન લશ્કરને તથા ફરીયાદ તેમજ
હવાઇ કાફલાઓને જરમનીના શહેનશાહ
કેસરની દેખરેખતલે કાયમ કરાવવામાં
આવી છે. આ કવાવનમાં ૮૫૦૦૦
માણસોએ ભાગ લીધો છે. તથા તાર,
ટેલીફોન, અને દોરડાં વગરનાં સંદેશનો
તેમાં ઉપયોગ લેવામાં આવ્યો છે. મને
ત્યારે લડાઈ થાય તો જપાટાખંધ લશ્કર
ને લડાઈમાં ઉતારવામાં વાંધો ન આવે
એવા હેતુથી આ કરાયતો પ્રજા મોટા
પાયા ઉપર કરાવવામાં આવે છે.

તા. ૧૨ મીએ ઉગલાંડના લડાઈ ખાતા
ના હવાઇ વહાણને કવાવનમાં ઉતારવામાં
આવતાં તે ઉપરથી દોરડાં વગરનાં સંદે
શાઓ સહેલાઈથી થઈને ઠેકાણે પહોંચાડી
શકાયા હતા.

અમેરીકામાં બોસ્ટન અને મેડિસન
વાઇટ નામનો હવાઇ વહાણમાં ઉડનાર
પા. ૬,૪૨૦ નું ધનામ જીતી ગયો છે.

છેલ્લા ખબરો

(‘ધ. ઓ.’ માટે ખાસ તાર)
બેલ્ગિયમનરમ, શુકરવાર.
મી. હોટાબાઇનો ફેસ જરટીસ વેસલસ
આમળ સાંભળવામાં આવ્યો હતો.
મુકાદો મુજતબી રહ્યો છે. જડને એવી
ટીકા કરી હતી કે જો હોટાબાઇ રિજેક્શની
દલીલ ખરી હશે તો તે લયાબલ અને
નિરદય અન્યાય છે ; અને તેથી આખી
સુધરેલી દુનિયામાં તેની સાથે મેડર
થશે.

આવતા વરસનો ડાયરો

“ઈડિયન ઓપિનિયન” ની આવતા (1893) વરસની ડાયરી જાપવાનું કામ કર કરી દેશમાં આવ્યું છે. દીવાળી પછી તુરંતજ જે માહિતીએ લવાજમ કરી દીધું હશે તેને તે જોડ આવવામાં આવશે. જેમણે લવાજમ ન કરી દીધું હોય તેમને તે જિતાવે કરી દેવા બકામણ કરવામાં આવે છે. કે જેથી મોડેથી ભરનારને કપરી વગર રહેવાનો સમય ન રહે ડાયરીમાં બહાર ખર્ચ નાખવા ઇચ્છનાર એને તે તુરંત મોકલી દેવા વિનંતિ કરીએ છીએ. બહાર ખર્ચના બાર અગાઉના જોડલાજ રાખ્યા છે. વિશેષ વિગત મેળવવા માહિતી મેનેજરને શીશનામે લખી, પુછાવવું. ડાયરી ગણ સાલને લગભગ મળતીજ બનાવવામાં આવેલ. તે પછી લગભગ ૬૦ પનાં (રવિવારનાં, જે ગણ સાલ નહોતાં અપાયો) વધારે કામ્ય કરવાનો તથા બીજા જુજ ફેરફાર કરવાનો ઇરાદો રાખવામાં આવ્યો છે. જોઈને કાંઈ સુધારા સુચવવા હોય તે વેળાસર લખી જણાવવા થી તે પર ધ્યાન આપશું.

દેશી આવતા સત્યાગ્રહીઓ

મદરાસ લીગની લડત

કીંગને સદેશો

રૂઠરનો મદ્રાસનો ખમરપત્રી જણાવે છે કે નીચેનો સદેશો કીંગના ઉપર વિકાસ મોકલવામાં આવ્યો છે :—

“પોતાના બરિદીસ પ્રજા તરીકેના સરખા હકપર, કપીન વિકટોરીઆના હદેશપર, કીંગ એડવરડના સદેશપર, તથા આપ નામદારના અન્યાયી કાયદા નાણુદ કરવાના વચનપર આધાર રાખીને દક્ષિણ આફ્રિકાના દેશપારી દીંદીઓ પોતાની જન્મભૂમિમાં અયથા પોતાના વસવાટના મુલકમાં દાખલ થવાને રીતર સુલતાનમાં ઉપડ્યા છે. મદરાસની ઇડિઅન સાઉથ આફ્રિકા લીગ અરજ કરે છે કે આપ દયાળુ નામદાર આ મામલામાં વચ્ચે પડશો.”

એકાદ પપ્પાટીયામાં દક્ષિણ આફ્રિકા ના ખવરનર લોરડ એલ્ફ્રેડ ડરબનની મુશાકાત લેનાર રહેવાય છે.

ચાલુ વરતમાન

—:—

મારિત્તખરમની નાતલ ઇડિઅન રેડ રસ કુને થોડી મુદતમાં મળેલી અસાધ્ય રજુ ફોલ ઉપરથી પા. ૧૦૦૦ની સાપણ થી લીમીટક કુ.માં ફેરવી નાખવામાં આવનાર છે.

તા. ૬મીએ બેન્કાન્સખરમમાં ધરતી કંપનો આયોજી લાગ્યો હતો, જેથી મોટા મકાન ધરણ મચેલ, પણ કાંઈ તુકસાન થયું નહોતું.

કવીન્સટાઉનમાં મુરનારાની એક મોટી મીટીંગ પ્રધાન મંડળવાળા મી. સાવરના કાપણ માટે બરાબ હતી, પણ હાબર થયેલાએ લોંધાટ મચાવી મુખી મી. સાવરને બોલવા નહોતા દીધા, તે અરધી કલાક રાહ બેસા પછી એક પણ શબ્દ બોલવા સિવાય પાછા જવું પડ્યું હતું.

ડરબન પોસ્ટ ખાતે એક ૧૩ વરસની દીંદી છોકરીનું કામ બદમાશે પાલકોરીતે ખુન કર્યું હતું. આરોપી યક ઉપરથી પકડાયેલ છે.

પોલ ટેક્સ ન લાવવામાટે એક દીંદીને તા. ૧૩મીએ ડરબન બરો કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં શી. ૧૦/- ના ફંડની સજા થઈ હતી. બીજા તથા બેસાએ તે પછી તેજ ગુન્હામાટે તેટલીજ સજા થઈ હતી.

કુકાનના કથાકો પછી વેચવા માટે એ. બી. માપત નામના દીંદી કુકાનદાર ને તા. ૧૩મીએ ડરબન બરો પોલીસ કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૪ના ફંડની સજા થઈ હતી.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૭ મીએ અમરસોટીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૪ના અરસામાં અમરુછીમાં આવો પહોંચશે.

તા. ૨૬ મીએ અમરુછીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૮ મીના અરસામાં સુલતાનમાં આવી પહોંચવા વધી છે.

પરચુરણ ખબરો

સર વિલ્યમ વેડરબરને કોમિસના પ્રમુખ તરીકે મુદવાનો સદેશો સત્તાવાર રીતે મળ્યો હતો જે તેમણે આભાર સાથે સ્વીકાર્યો છે.

જરફયાના હિમાયતી રા. લાલજીંદર જેઓ વિભાગમાં છે તેમણે મુખ્ય પ્રાણીઓ પર થતો જુલમ અટકાવવાના કાર્ય સંબંધમાં કીંગ બેન્કની સુલાકાત લીધી હતી.

લંડન પાછા ફર્યા બાદ લોરડ અને લેડીમીટી થોડો વખત રોકેટલાડમાં આરામ લઈ કેનેડાખાતે અરસ બેને કાઉટેસ બેના પરોણા તરીકે જઈ રહેશે.

અમેરીકાના ન્યુ યોરક સહેરની વસ્તીની ગણતરી કરવામાં આવતાં ૪૭,૬૬,૮૮૩ માણસ નોંધાયા છે. આ આંકડો છેલ્લાં ૧૦ વરસેના આંકડા કરતાં ૧૩,૨૬,૮૮૧ નો વધારો બતાવે છે.

મી. ફેરફારડીના વિષે એક ઠાણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે સાદી જાંઘ ગીતે માહનાર છે. જાપાનમાં જ્યારે તે મચેલ તારે લાંબા મામડાઓની સાદી જાંઘની નકુ હંદી જાપ તેનાપર પડી હતી. પોતે બહુવાર એવા ખ્યાલમાં મગ્ન બને છે કે જે હરી તે રાજદારી જાંઘીમાંથી ફરામત થાય તે જાપાનમાં કામએક મામડામાં રહી બાહીનો કાળ વિખાંતિમાં ગાળે.

સ્વીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૮ મીએ મુખ્ય પહોંચી છે. સુલતાન—તા. ૨૬ મીએ મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમરુછી—તા. ૨ જીએ મુખ્ય પહોંચી છે. અમરુછી—તા. ૧૭ મીના અરસામાં મુખ્ય જવા ઉપડવાની છે.

અમરુછી—તા. ૧ થી સપ્ટેમ્બર મદ્રાસ થી નાતાલ માટે ઉપડી છે.

[ઇડિઅન આફ્રિકન લાઈન]

સેન્ટ નિનિયન—તા. ૧૬ મીએ ડરબન આવી પહોંચવા વધી હતી.

ફેનેલેજ—તા. ૧૪ મી સપ્ટેમ્બર કમકા થી ઉપડવાની હતી.

વિવિધ વિષયો

અપાનમાં ગરીબાઈ

અપાનમાં કેટલાએક મરીમ લોકો પોતાની સ્થિતિ નીચાવી રાખવાને ખાતર પોતાની પુત્રીઓને શુભામગીરીમાં વેચે છે. થોડા દિવસ પહેલાં એક ઓએલીઅન મહારથ કે જે ટેકાપોના સારા હોટેલમાં રહેતો હતો તેને આવી જાતના શુભામો બતાવવા લાઇ જવામાં આવ્યો હતો. તે જોતાંજ તેનું મન બરાબર આવ્યું અને પેલાવળો હોવાથી એક તરત આવેલી ડોક્ટરીને પાંચસો વેન બરીને ડોક્ટરી ટાઇપોમાં લઇ ગયો અને તેની માને પાછી સોંપવા માટે બંદોબસ્ત કર્યો.

બાદશાહી કુટુંબનું વરસાસન

સીરીસ લીસ્ટ કમિટીને રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે અને તેણે એક યોજના પસંદ કરી છે. તે યોજનાનીરૂએ બાદશાહી કુટુંબમાં વિધવા શહેનશાહ બાબુને પા. ૭૦ હજારનું, કવીન મેરી વિધવા થાય તો તેને પશુ પા. ૭૦ હજારનું, પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ પરજી સારે તેની બાબુને પા. ૧૦ હજારનું, ના. શહેનશાહના બીજા દરેક પુત્રને પા. ૧૦ હજારનું, અને પર પવા પછી પા. ૨૫ હજારનું, અને રાજ કન્યાઓને પા. ૬ હજારનું વરસાસન આપવામાં આવશે. આખું સુધારેલું સીરીસ લીસ્ટ ૬,૩૪,૦૦૦ પાઉંડ છે જે મરદુમ શહેનશાહના વખતમાં પા. ૬,૨૧,૦૦૦ તું હતું.

લંડનમાં હીંદુ હોટલ

મેજર એન. પી. સીંહ જેઓ હાલ હિંદુવાંડ ખાતે છે, તેઓએ કલકત્તાની એક હીંદુ એસોસિએશન ઉપર લંડનમાં હીંદુ હોટેલ સ્થાપવા સંબંધે યોજનાઓ લખી મોકલી છે. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ હોટેલમાં હીંદુઓને પોતાના આચાર-વિચારો સાચવવાની સજ વડતા કરી આપવી, હીંદી પ્રજાને આમજ વધારવાના ઉપાયો શેવા કારોજ કરવી, અને હીંદી પ્રજા વધારવાની કીમે તે માટે પશુ અહીં પ્રવર્તન કરવો. કુચબીહારના મહારાજાને પ્રમુખસ્થાને તથા મી. કે. જી. મુખ્યને ઉપપ્રમુખસ્થાને નીમવાની દરખાસ્ત મુકવામાં આવી છે.

સાવરકર કેસ

મીસીસ બીખાજી રત્નમ કે. આર. કામાએ હુરોપથી મુખબના મી. જોસફ બેપટીસ્ટા મેરીસ્ટર ઉપર એવો તાર મોકલ્યો છે કે તમારે મી. સાવરકરને

બચાવ કરવો, અને કમ્પેન્સર પગલાં બારવાં. આ ઉપરથી મેસર્સ દક્તરી, ફરેરા અને દીવાન સોલીસીટરોએ સાવર કરના સંબંધમાં પોલીસ કમિશનર, ફરેસ કોનસલ વગેરે ઉપર મુલાકાત માટે કામગીરી લખ્યા હતા. ઉપલા સોલીસીટરો ને પોલીસ કમિશનર તરફથી એવો જવાબ મળ્યો છે કે સાવરકર મુખબની પોલીસના કેબલમાં નથી માટે હું વચ્ચે પડતો નથી. ફરેસ કોનસલે જણાવ્યું હતું કે મને ફરેસ સરકાર તરફથી કંઈ પશુ કહ્યું મળ્યા નથી.

સરકારે અછતસોંહ ધરાનમાં

કલકત્તા ખાતે ધરાનીઓના વાજાંત રૂપે ગજાતું હાથથી-ધમાડીન પત્ર જણાવે છે કે ધરાનથી મળેલી ઉલ્લી અમરો મુજબ, હોંદમાંથી નાસી છુટેલ સુરી અંબાપ્રસાદ અને સરદાર અછતસોંમ હાલમાં શીરાજ ખાતે રહે છે. તેઓ આગા મીર ધખરાહીમ મુજબહીતના આશરતળે રહે છે. તેઓએ હવા નામ તું હુરેલીઅનો અને સમાન્ય ખીસ્તીઓ વિરુદ્ધ કીધયાલ કરનાર એક વરતમાનપત્ર શરૂ કર્યું છે જે અંગ્રેજોમાં ચલાવવામાં આવે છે. ખીસ્તી કોન્સલે, તેમને પકડવા ધરાનની સરકારને અરજ કરી હતી, પણ મુખબનાહોતની કાશીચને લઇને ખીસ્તી કોન્સલ તેઓને પકડવામાં નીકળ્યો થયો હતો. મુખબનાહીને એવો વાંધો લીધો હતો કે હવે ટરફીયા આગે વાતોએ પોતાનો સન્તાવાર રાજ્ય અમલ સ્થાપ્યો છે. એટલા માટે તેઓએ પડેલના રાજ્યના રાજકવારી કેદીઓને આજ રમ આપવાનું માથે લીધું હતું. તેઓ ની ફરજ છે કે સન્તાવાર સ્થપાયેલા રાજ્ય દાખલ ધરાને તેમાં નહાસી આવેલા રાજકવારી હીંદીઓને આશર આપવે.

બાગતું એશીઆ

ચીનાઓ જાગ્યા છે. જાપાન પછી ટરફી, ટરફી પછી ધરાન, અને ધરાન પછી ચીનને સ્વરાજ્ય જોઇએ છે. જાપાન એકવ પ્રજા હોવાથી કાવ્યું છે, એટલું જ નહીં પણ પોતાના શહેનશાહ તરફના આરે ભકિતભાવને લીધે તે વધારે કાવ્યું છે. ટરફીની પ્રજાનો તેના સુલતાન તરફનો ભકિતભાવ એકો ન છતાં સુલતાન ની સરકારે પ્રજાને હથેળીમાં રમાડવા કીધાથી જ્યારે એકવાર પ્રજાને મળેતો સ્વરાજ્યનો હક શુન્ય જેવો થઇ પડ્યો ત્યારે બીજાવાર સુલતાનને પડબદ કરીને તેણે આ હક પાછો હાથ કર્યો છે. ધરાને પણ એક રીતે પોતાના શાહને પડબદ

કર્યો છે. ચીનાઓ હજી તે સુલતાન સમ જતા નથી એમ ગણીને ચીનાઇ સરકારે તેમને તવ વરસ સુધી થોભાવ્યા છે. સ્વ રાજ્ય મેળવવા માટે પ્રતિ પ્રાંતની નવી પ્રજા માને જાપાન ચીનાઓ જાગરત થઇ પોતાની મંડળીઓના પ્રતિનિધીઓ સાથે તેમજ આલેક્સીઆ. શીલીપાઇન, ઈડો ચાઇના અને બીજા જે જે મુકાદમાં ચીનાઓ વસે છે ત્યાં લાંબા પ્રતિનિધીઓસાથે એકમત થયા છે અને તેઓએ ચીનાઇ શાહનશાહ નાં તખ્ત આગળ પોતાની અરજ મુકીને સ્વરાજ્યની માંગણી કીધી છે.—'સરત મેઘતાર.'

હન્ડામખેન

(એક ખખરપત્રી તરફથી)

મધ તા. ૧૩મીએ ડેલાઓઆખેની સુન્નત જમાત તરફથી સુરી સાહેબ તથા તેમની સાથે બીજા ૯ માણસો આવવા વિશે મી. ઇસમાહમ મંગા ઉપર તાર હતો. મી. મંગાએ મીટીંગ બેલાવી આ ખખરપત્રી સજીને વાંકું કર્યા. સુરી સાહેબ તથા તેમની સાથેનાં માણસો પાસ વચરના હોવાથી તેમને ઉતારવાને મીટીંગ તરફથી અરજ થતાં મી. મંગા એ તે કામ પોતાને માથે લીધું હતું, ને જો કે બીજા દિવસે રવિવાર હતો છતાં મી. મંગાએ ખુબ મહેનત લઇ દશે માણસોને ઉતારવાની ખરસનગી મેગવી રાખી હતી. પછી સ્ટીમર આવી પહોંચતાં મી. મંગા જમાતના માણસો સાથે સ્ટીમર પર ગયા હતા અને સુરી સાહેબ તથા સાથેના માણસોને ઉતારી લાવ્યા હતા. તે દિવસે મી. બાવાબાઇ ઇબા હીમની કુલને લાં તેઓ સાહેબોને તથા મામવાળાઓને હાવત હોવાથી લાં ૫૦-૬૦ માણસોએ બપોરનું ખાણું લીધું હતું. તે બાદ બે દિવસના અરસામાં તેઓ સાહેબને જુદે જુદે ટેકાણેથી હાવતો આપવામાં આવી હતી, અને તેમ ની અને તેમના સાથરાળાઓની ખરસલ સારી રીતે કરવામાં આવી હતી. સુરી સાહેબ આફરિકાના બધા કીનારે ફરી હીંદુસ્તાન વીગેરે ટેકાણે જવાના, હોવાથી અંગ્રેજી જમાતે એક માટીય બેલાવી હતી, અને તેમને માટે એક કાળો કરતાં ગરીબ વસ્તીની નખળી ફાલતના પ્રમાણ માં પા. ૨૫ દશ મીનીટમાં ઉધરાવી જમાત તરફથી તેમને એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા.

બાદ તા. ૧૮મીએ તેઓ સાહેબ બેર ખાતે જવા ઉપડી ગયા હતા.

પરચુરણ ખખરપત્રો

હાંથી મહેમોડન કોલેજીય સોસાયટી ના સેક્રેટરી લખે છે કે સોસાયટીની મીટીંગ તા. ૩૩એ મી. મહમદ સુલેમાન સરખ ના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. કેટલાક પરચુરણ કામ ઉપરાંત ધંધા દિવસે ખાસ મીટીંગ બોલાવવા અને ધંધા મુખ્યારકબાદી ૫૦ સરસ મજબુત લખી લાવનાર માટે જુદા જુદા મહમદો તરફથી ધનામો આપવા કર્યું હતું. તે મીટીંગમાં મી. ફકીર હરમામલ હુલુલ દેશ જનાર હોવા થી તેમને માનપત્ર અપાશે. પ્રમુખ સાહેબ તથા ખીજાનાં ભાવણે બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

વીંડસરદનથી એક લખનાર જણાવે છે કે મી. પડી નામના એક ઉમેદવારના સાથે વખતે મી. હસન ખસાકે સવાલ પૂછવાથી મી. પડીએ, હાંદીએને ગોરા જેવા મજબુત બોધે અને તેમને ધટતા હક આપવા બોધે એવા પોતાના વિચારો જણાવ્યા હતા, તથા વધુમાં ઉમેર્યું હતું કે હાંદુસ્તાનને લીધેજ ધિરીશ શહેનશાહત છે, અને હાંદ વગર બિદન ખીલકુલ ચરી શકે નહીં.

ટાંગાદથી તા. ૧૩ મીએ એક લખ નાર અગ્રેજમાં લખે છે કે—મી. સી. આર. નાઇકુને આ વિભાગના લોકો તરફથી ગીરમીટીઆ સંખ્યાથી હાંદ માં હીલચાલ કરવા નેચનલ કોંગ્રેસની તકે હાંદુસ્તાન મોકલવામાં આવ્યા હતા. તે કામ હાંદુમંદ રીતે કરી મી. નાઇકુ કેટલાક વખત ચર્ચા પાછા ફરેલ છે. તેમને આવકાર આપવા એક મીટીંગ તા. ૧૧ મીએ અગ્રે મળી હતી. મી. લખ મજસીદ પ્રમુખ હતા. જુદા જુદા બોલ નારાએએ મી. રાજગે પાળ નાઇકુની સેવાની તારીફ કરી હતી. પ્રમુખના આમંત્રણથી મી. જી. પી. માંધીએ ભાષણ કરતાં મી. નાઇકુના મુજબનાં વખાણ કર્યાં, તથા ગીરમીટીઆપરના પા. ક ના જુલમ વિષે વિવેચન કર્યું. મી. નાઇકુએ ધટતા શબ્દોમાં જવાબ વાળ્યા બાદ સભા વિસ રજન થઈ હતી.

ધરાનહું નવું પ્રધાનમંડળ બોલાવ્યું છે અને મુસ્તાફે એલમા મલીકને વડા પ્રધાન તથા પ્રીન્સ હરમાનને સ્પેક્ટ્ર આતાના પ્રધાન નીમ્યા છે.

ગીરમીટીઆના 'મેટ્રિકલર' નો રીપોર્ટ

(મયા અઠવી ચાલુ.)

અમારો જમીન બાંડે લખને ખેતી કરનારાની સંખ્યા વધારે હતી, પણ કાલ તે ઘટી ગઈ છે. તેનાં કારણ પા. ક નો વારસીક કર અને પા. ૧ નો પોલ ટેક્સ બરવો પડે તે ઉપરાંત એણે વરસાદ અને ખાતરની તંગીને લીધે કસ વિના ની જમીન થઈ ગઈ છે એ હોવા બોધે. અલખત આની અસર મજબુરની અગર ઉપર સરસ થઈ છે, અને ૧૪૮ માણસો પોતાની સ્વતંત્ર ખેતી છોડીને ગીરમીટમાં ભેગાયા છે.

રીપોર્ટવાળી સાલમાં ૧૨૦૨ લગન નોંધાયાં હતાં, જ્યારે ગ્રહ સાલ ૧૫૫૩ નોંધાયાં હતાં.

આમાંના ૪૫૫ લગન એ લોકો હાંદુસ્તાનથી આવતાંજ, અને ગીરમીટમાં સોપાયાં તે પહેલાં, નોંધાયાં હતાં, ત્યારે ૭૪૭ કોલોનીમાં આવ્યા પછી થયાં હતાં. મજબુર સાલમાં માત્ર ૧૦ જુદા હોવાના કેસ નોંધાયા છે.

૧૯૦૬ની સાલમાં હાંદીની વસ્તી ૧,૦૩,૮૩૬ની હતી. તેઓમાં મરણ પ્રમાણ ૧૫,૨૮૩ હતું.

હાંદ છોડતી વખતે નીચેના પગારની શરતે તેઓ પાંચ વરસની ગીરમીટમાં ભેગા છે :—

૧૧ વરસ અને તેથી વધુ ઉમરના પુરુષોને માસીક શી. ૧૦ ને વરસે વરસે ૧ હીલ્ડિંગનો વધારો, જેથી છેલ્લા વરસમાં વધારેમાં વધારે માસીક શી. ૧૪ થાય.

૧૦ થી ૧૧ વરસની ઉમરના છોકરાઓને શી. ૫નો માસીક પગાર, અને તેમાં વરસે વરસે શી. ૧નો વધારો.

૧૨ થી ૧૪ વરસની ઉમરના છોકરાઓને માસીક શી. ૬નો પગાર અને વધારો ઉપર મુજબ.

૧૫ વરસની ઉમરના છોકરાનો માસીક શી. ૮નો પગાર ને વધારો ઉપર મુજબ.

૧૩ વરસ અને તેથી વધુ ઉમરની સ્ત્રીઓને માસીક શી. ૫નો પગાર, અને તેમાં વરસે વરસે ૬ પેનીનો વધારો.

ઉપરના દરમાયા ઉપરાંત ગીરમીટીઆને ખોડાણ, રહેઠાણ, દવા, અને ડાકતરી સારવાર મુક્ત પુરું પાડવામાં આવે છે.

જેઓ એકવારની ગીરમીટ પુરી કરી ફરીથી ગીરમીટમાં ભેગા તેઓને દર માસે કરેલી કરત પ્રમાણે મળે છે, છતાં મરહોને ઓછામાં ઓછા શી. ૧૧ થી ૨૦ અને સોરતોને તેથી અરધ આપવાનો કાયદો છે.

માલિકાએ ગીરમીટીઆ સામે કરેલી ફરિયાદોનો કોઠો નીચે મુજબ છે :—

ફરિયાદની સંખ્યા.	કારણ.	સળ લખ. પાછી ખે માલ	છોડી મુક્યા.
૭૧૧	{ હાજરી ટાણે ગેરહાજર રહેવા માટે અને કુકમ ન પાળવા માટે }	૧૧૭	૩૪ ૧૧૦
૭૫	{ માલિકા તરફ તોછાણ માટે અને માલને તુકસાન કરવા માટે. }	૬૫	૧ ૬
૬	{ માલિકાપર ગીરમીટીઆએ કરેલા કુમલા. }	૬	૦ ૦
૨૧	{ ગીરમીટીઆપર ગીરમીટીઆએ કુમલા. }	૧૪	૩ ૦
૭૦	અપ કરી ચાલ્યા જવા માટે. ...	૭૦	૦ ૦
૫૧૫	{ પાસ વમરના ગીરમીટીઆઓપર ખીજા આરોપ (માલિકા કે ખીજા કામને મુકલા.) }	૫૧૫	૦ ૦
૭૫	મેરી ...	૭૫	૦ ૦

માલીકા સામે ગીરમીટીઆઓએ કરેલી હરિયાદો વિષે હકીકત નીચેના કોષાથી જણાશે.

હરિયાદ.	કારણ.	સગ્ર થક, પાણી ખેંચાઇ, છુટા થયા
૩૩	માલીકાએ હુમલા કરવા માટે ...	૧૯ ૪ ૧૦
૭	ઉપરી અમલદારે કરેલા હુમલા...	૬ ૧ ૦
૧૨	દેખરેખ સમ્પત્તિઓના હુમલા ...	૫ ૦ ૭
૧	સરદારે કરેલ હુમલો ...	૧ ૦ ૦
૬	{ હવા પુરી ન પાડવા માટે, અથવા રજીસ્ટર ન રાખવા માટે અથવા ગેરવરતણુંક માટે. }	૨ ૦ ૪

[સંપૂર્ણ]

વિધ્યા હુન્નર સંબંધો વિષયે

કોપરમાંથી જેવી જાતનું માખણ નીકળે છે એવું જણાવવામાં આવે છે. આપના માખણ કરતાં પણ તે વધુ ગુણવાળું ગણાય છે. આ કારણને લીધે આસ્ટરેલીયામાં કોપરનો ખાવ થકુ ચડી મળે છે. સીડનીમાં એક ટન કોપરનું હામ મોતીસ પાઉંડ છે. ફ્રાંસમાં એક કુપતી એક હજાર ટન કોપરેલ માખણ બનાવે છે. ફ્રીજમાં નાળાથેરીની વાવણી સારૂ હજારો એકર જમીન તપાસ કરવામાં આવે છે. જે કોપરેલ માખણના ગુણની વાત સાચી હોય તો હોંદમાં આ નવો હથોથ ખીસવવાને બધાં સાધને છે, એમ એક હોંદી જાણે જણાવે છે.

* * *

રેડીયમ નામની અમુલ્ય ધાતુ સાથે થવા માટે અગ્નિ તીજેરી બનાવનારી કંપનીએ એક અદ્યુત તીજેરી બનાવી છે. આ ધાતુના કિરણો એટલા ભેરા વર હોય છે કે કાચ સોંસરવા જેમ સુર થવા કિરણો નીકળે તેમ પોલાદ સોંસરવા તેનાં કિરણો નીકળે છે. માત્ર સીસું જ એક એવી ધાતુ છે કે જેની સોંસરવા તેનાં કિરણો નીકળી શકતાં નથી. તેથી તે તીજેરીમાં સીસાનું થડ મુકવામાં આવ્યું છે. તે ઉપરાંત બારણું ઢિલા કરી વખતે પણ તે કિરણો નીકળવા ન પામે એટલા સારૂ બે ચાંપ મોઠવવામાં આવી છે, તથા પારાની ભરેલી બે કાચ ની નળાઓ આડી ઉતારવામાં આવી છે કે જે કિરણોના સમુદ્ધનો સચ્ચ કરી રાખે અને તેને બહાર નીકળવા દે નહીં.

* * *

એક બપોરની હુન્નરીએ એવી મુક્તિ શોધી કાઢી છે કે જેથી પારલામેન્ટમાં કે કોઈ બંદેર સ્થળમાં તખ્તાઉપર આવણું

કરનારો જો સરેતાઓને કંટાળે આપતો હોય તો સરેતાઓની ધુન્ધળી તેને બલોપ કરી શકાય. તે એવી રીતે કે દરેક સરેતાની બેઠક નીચે નળાઓ ગોઠવવામાં આવે અને બધી નળાઓ તખ્તા ની નીચે એકઠી થાય. દરેક સરેતાના હાથ માં સીલીમના કદની નળાઓ હોય, જે અમુક માપણુ કરનારને કંદાળો આપનારો માનનાર પોતકિયોતાની નળામાં એકે નાખવા માંડે. આમ અમુક ગોળાઓ બપોરે એક સામાન્ય નળામાં એકઠી થાય ત્યારે તખ્તાની જમીન મારમ દઇ દેવ અને આપણુ કરતા મોટી અભયબી સામે નીચે ગરકાવ થઇ જાય.

ડરબનમાં એક કોમી મીટીંગ

લોહાણા કોનફરન્સને ઉત્તેજન

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

મુખ્ય ખાતે લોહાણા કોમનું કોનફરન્સ થોડા વખતમાં બરાવાનું હોવાથી તે સંબંધમાં નાતાલમાં વસ્તા લોહાણા બાકીઓની એક મીટીંગ તા. ૬ મીએ મી. હીલાનના મકાન ઉપર મળી હતી. મારિ તસરમ તથા ટોંઆટથી પણ ખાસ ડેલી ગેટો હાજર હતા. કોનફરન્સ સંબંધમાં કેટલુંક વિવેચન થયા બાદ કોનફરન્સને વધારી લેવાના, તથા તેના ડરાવેને ટોંઆ ખાપવાના ડરાવ સર્વાનુમતે પાસ થયા હતા. પછી સદરજી કોનફરન્સના ખરયા માટે મિળી કરેલા પા. ૧૦ જેટલી રકમ થઇ હતી. બાદ મોટી રાત્રે આ પાણી લઇ મેળાવડો વિસરન થયો હતો.

હવાઈ વહાણથી શું ભલું થશે ?

હવાઈ વહાણમાં એક પછી એક નીપ જતાં મરણપર ટીકા કરતાં એક વિદ્વાન લેખક વિલાયતના જાપામાં સમે છે કે :—
ઉડવાની કળા ઉપર લોકો રીલા થઇ પડ્યા છે, તે હુન્નરી મોજશોખની વધતી જતી ક્રાંમનાને તાળે દાખલો છે. આત્મિક અને નૃત્યિક વિચારો હવે માણસોમાં રહ્યા નથી. સ્વરમ મેળવવાનાં સાધન એક પાટાવાળી રેલગાડી કે હવાઈ વહાણને મણવામાં આવે છે. પેશ્વેશ્વરે એ વરણવેલું સુખ કલાકે ૮૦ માઇલનો વેગ વધારવામાં હશે એવું માનવામાં આવે છે. ઝડપ એ આપણો પરમેશ્વર થઇ પડેલ છે. સંચા આપણો ધરમ બની ગયેલ છે. વળી ઝડપ વધારવાની શોધ પાછળ આપણને એટલી તાલાવેલી લાગી છે કે તે શોધથી સરવાળે કાપેલો છે કે ગેરકાયદો એનો વિચાર કરવા જેટલો પણ વખત આપણને રહેતો નથી. માણસ ની ધારમીક વૃત્તિની મણતરી નહીં લેનાર તથા સંચા કામનેજ જીવતરની નેમ મણતર આપણું વલણ અપરંપાર જુલ ભરેલું છે. હવામાં નિરભય પણે ઉડવું, જમીનપર કલાકના ૧૦૦ માઇલ જેટલી ઝડપથી મુસાફરી કરવી, હાથ પગને તરફી ન પડે એવી મુક્તિઓ શોધવી એ બધા થી માણસના આત્માને ચાંતી મળનારી નથી. વળી મુક્તિઓ શોધવામાં અનહદ અકસ્તિયા થઇ જવું, તેનાં બધામાં પૂંકવા અને દુનિયાને તેની પાછળ ગાંડી બનાવવાનો ધંધો આદરી બેસવો એ તો જીંદગી ના સત્ય રજતાઓ સામે કુળ ઉઠાડવા જેવું થયું; માણસની કુદરતી ઉન્નતિ ના મારમમાં અધકાર ફેલાવવા જેવું તે થયું. કેમકે માણસની ઉન્નતિ સ આકામ તી કુદરતી તત્વોની સરદારી ભોગવવામાં નથી પણ પોતાની ઉપર—પોતાના મનની ઉપર—સરદારી ભોગવવામાં છે. એટલે હવામાં ઉડવા વિષેનું આજકાલનું ગંડપણ માણસ જાતને માટે હજીકળતા બેખમ ભરેલું છે.

એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે બ્રિટીશ કોલનીયાના હોંદીઓ વોટના હક માટે રચાનીક સરકારને તથા વડી સરકારને પણ સ્પર્ધા કરવાના છે. તે માટે ઉઘાડિ જવા એક ડેમુસ્ટ્રેશન પણ ત્યાંથી ઉપડી ચુકવાની વાત બહાર આવી છે.

હિંદુસ્તાનના ખંખરો

(હાંતી જાપા ઉપરથી)

નવીન હરતુ 'આર' ને થોડાં વરસોથી બંધ હતું તે આ વરસે જાદર નદીમાં મોટી રેલ આવસથી ખુલ્લું થઈ ગયું છે.

રાજકોટમાં મી. ગોરધનદાસ કરમશીને રૂ. ૫૦ થી મેનેજર નીમી એક રેલ્વે એક તેમના હસ્તક ખોલી છે, એ રેલ્વે કોરેટ શી ધારો લાગુ પાડવા હરબુ છે.

ના શહેનશાહની પાદશીનીના કુટુંબમાં ગોંડલના ના હોરે રૂ. ૫ હજાર લખાઈ છે.

ભાવાવરના તાલુકાદાર અને તેમના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી ઉગ્રાંતી મુસાફરીએ જનાર છે.

કાંઠાવાડમાં આવેલા અમરેલી ગામમાં વડોદરા રાજ્યના અમરેલી તાલુકાના સપળા શિક્ષકોનો એક સમાજ બન્યો હતો. વડોદરા રાજ્યનું કેળવણી ખાતું ખીખા દેલી રાજ્યના કેળવણીખાતા કરતાં કાંઈક વધારે દેખતું છે અને હર વરસે એ રાજ્યના જુદા જુદા તાલુકાના શિક્ષકો પોતાના સમાજ બરી કેળવણીને લમતા વિષયો ઉપર ચર્ચા ચલાવે છે.

અમદાવાદના એક જન યુવકને દીક્ષા દેવાના ધરાદારી સુરત લઈ જવામાં આવેલ. તેની સીને તે વાતની ખબર પડતાં પોતાના ધણીને સાધુ થઈ જનો અટકાવવા તેની પાછળ ગઈ, અને તેને સાધુ ન કરવા અવાસરાવાળને આજીજ કરી. પણ તેની આજીજપર ખ્યાન ન આવતાં તેના ધણીને ચાર દિવસ સુધી છુપાવી રાખવામાં આવેલો. ખાખમે પોતાનો પતિ ન મળે ત્યાં સુધી અન્ન પાણી ન લેવાનું પણ લેણી-તેને ચાર ઉપવાસ થયા ત્યારબાદ તેના ધણીને સાધુ કરવા નું માંડી વાળી છુટા કરવામાં આવ્યો. બાદ ગર્ભવાળી હતી, અને તેથી તેને પડેલા કપડો વિચાર ન કરનારા સાધુઓ પર ચુકાવના જાપાઓમાં ટીકાઓ ચઢે છે.

અમદાવાદ ખાતે એચાર બોળ સાથે એનારકોરેને પકડવામાં આવ્યાની વાત પકાર આવી હતી. તપાસ કરતાં જણાયું છે કે તે વાત તદ્દન ખત્રાવટી હતી. અમદાવાદની બોરઁ મીઠાની મુસાફરી વખતે

બોળ ફેંકાયો. તે ફેંકનારનો પનો મેળવવા માટે મોટી રકમનું ધનામ પોલીસ ખાતા તરફથી જાહેર થયેલ. પોલીસે જાહેર કરેલી આવી લાભયથી લક્ષ્યાંકને મળકર માણસોને ખતાવટી રીતે એનાર કોરેટ કરવી બેઠાકાની કોશીલ થઈ હતી એમ ચોકસ રીતે માન્ય પડ્યું છે.

જરૂર વધુકર કેમે એક સમાજ સ્થાપી કરાવે કયા છે. દેશી યા વિલાયતી દારૂ યા તાડી પીનારને રૂ. ૧૦ દંડ થશે, જુગદું રમનાર પાસેથી રૂ. ૧૦ લેવ. માં આવશે, દારૂ પીનાર, માંસ ખાનાર અને જુગદું રમનારને પકડી સાળીવ કરી આપનારને એક રૂપીઆ ધનામ આપવું. હંડની રકમ નહીં આવનારા પાસેથી તે દાવો માંડી વસુલ લેવી. આ કરાવે રદાખના કાગળ ઉપર લખી કેટલાકની સહીએ લેવામાં આવી છે.

વડોદરા રાજ્યની ધારાસભામાં વડોદરા પ્રાંત દક્ષિણ વિભાગ તરફથી પ્રજાકીય સભાસદ મંડાલાવાસી મી. પ્રમજીભાઈ વરધભાઈ પટેલ ચુંટાએલ છે.

વડોદરા રાજ્યના રાજ્યમહેશ વિગેરે મદિરામાં સોના રૂપાની મુર્તિઓ વધી જવાથી તે માળી નાંખવાનો દુકમ થયો છે.

વડોદરા રાજ્યના સાજીવા તથા બાક રોજા મામે કોસેરોનો રોગ ચાલે છે, બનારે વડોદરા, મહેસાણા, હારીજ મહાલો માં પાકમાં કાતરા પડે છે અને દહેગામ માં હોરોમાં મહસુલનો રોગ ચાલે છે.

મુંબઈના પ્રસિધ્ધ મારવાડીમદર જળના રાજ્યદાણીના પુત્રના લગ્નખાતેમાં આવેલા હીસારના એક જમીનદારની પુત્રીની સાથે કરવામાં આવ્યાં છે. હીસારમાં તે વખતે મોટા મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં હોંદ, મુસલમાન, તથા પારસીઓએ ભાગ લીધો હતો.

મુંબઈની મહિરક્ષક મંડળીના કુરડીઓ એક એનારેખલ મી. મોહનદાસ રામજી, સર ડા બાળચંદ્ર દીક્ષા, સર વિલ્હલ્લસ હામોદર હાકરશી વીગેરે આગેવાનો તથા ખીજ ૧૦૦૦ સખસેની સહીઓ સાથની અરજી મોકલી થી, દુધ આપતાં પ્રાણીઓ અને ખેતીવાડીના કામમાં આવતાં પ્રાણીઓનો દિનપ્રતિદિન લટાડો થતો જાય છે તેથી તેના રક્ષણ માટે ઉપાયો બોજવા એક સભા બોજારવાની જરૂર જતાવવામાં આવી છે.

મુંબઈ ખાતે શ્રી અશ્વિન્ય અનાયાલજ અને શિક્ષણ સાળાની બોજના કરવામાં આવી છે, જેમાં હાલ ૧ થી ૧૦ વરસની ઉંમરના ૧૦ છોકરા મળેથી તે શરૂ કરવા માં આવશે. નિરાધાર વિધવાના પુત્રને પણ તેમાં હાખલ કરવામાં આવશે.

મુંબઈમાં "વૈષ્ણવ વૈષ્ણિક બાળાશ્રમ" નામનું અનાયાલજ વૈષ્ણવ ધરમ પાળત વૈષ્ણિક બાળકોના લાભારથે મી. એધવજી હેમરજના શ્રમથી ઉધાકવામાં આવ્યું છે.

પુના ખાતે કલેક્ટરોની એક કેનકરન્સ મળનાર છે, જેમાં કલેક્ટરો ઉપરના હાલ ના કામના બોજમાં લટાડો કરવાને લમતા સવાલ ઉપર વીચાર ચલાવવામાં આવનાર છે.

પુના ખાતે નિરાધાર બાળકોનું રક્ષણ કરનારી એક મંડળી છે. તેના વારસીક રીપોર્ટ દરમ્યાન જણાવ્યું હતું કે એક હાખલામાં જરીખ માળાપે પોતાના પરનું રૂ. ૧૪ તું કરજ શીટાકવા માટે પોતાની ૧૪ વરસની દીકરી રૂપિયા ૮ ની કિંમત થી વેચી હતી !

માણસોરની સરકારે હરાવ્યું છે કે જે મહેમેડન કુટુંબોએ રાજ્યની સેવા જમ્મી હોય તેમના મરીખ છોકરાઓને કેળવણી આપવામાં મદદ કરવી. જે ચાલાક જુવાનો અલીગઢ કેલેજમાં અભ્યાસ કરવા ચાલતા હોય તેમને દર માસે રૂ. ૨૫ ની સ્ટોલરશીપ આપવામાં આવશે. મેટ્રીકમાં જનારાઓને એક વરસ તથા ઇન્ટરમીડીયેટ અથવા ખી. એ. ની પરીક્ષામાં હાજરી આપનારાઓને બે વરસ સ્ટોલરશીપ આપવામાં આવશે.

સંયુક્ત પ્રાંતનું પ્રદરશન જે અલાહ બાદ ખાતે જરાનાર છે, તે આવતી તા. ૧ થી ડીસેમ્બર ખુલ્લું મુકાશે.

સીલ્હેટના સજ ડીવીઝનલ એડીસરની કોરેટમાં ચરનરામ નામનો જાખી સાક્ષી તરીકે હાજર થયો હતો. તેને સાક્ષીના પોજરામાં પાન ખાવા માટે મેલ્હેટ ગાલમાં તમાચા મારવાનો દુકમ કર્યો હતો, અને તે પછી ચપરાસી પાસે તમાચા મારવાથી ચરનરામે વાંધો ઉઠાવતાં તેને કોરેટના તિરકકર માટે દંડ કર્યો હતો, જે અપીલમાં હાલ કોરેટ પાછો અપાવ્યો

હો. તાર પછી ચરતરામે માણજેટ સામે રૂ. ૧૫૦ ની નુકસાની મેળવવાનો કાવો કરેલ છે.

વિવર પક્ષના વાજીવ યુગાંતરનો પ્રીટર પોતાની તપાસમાં જણાવે છે કે હું બુખે મરતો હોવાથી તે છાપવાનું કામ લીધું હતું. જે લખેલી કાપીઓ અને આપવા માં આવી હતી, તે યુગાંતરના મથાળાવાળી નહીં પણ "નોટીસ" એવા મથાળાવાળી હતી.

સીકકાઓમાં શહેનશાહ તાજ વગર હોય એ દીંદી કાગળે પસંદ નથી એવું જાહેર થવાથી નામદાર શહેનશાહ જ્યોર્જ ની તાજ સાથની આકૃતિના નવા દીંદી રીકકા તથા સ્ટાપો પાડવાની ગોઠવણ થાય છે.

કચકતા ખાતે બાળકોમાં મરજતું મોઢું મનાયુ બેળસેળવાળા કુષને લાંબે આવડું હોવાથી ત્યાંની કારપોરેશને બેળસેળ વગર ના કુષના સવાલ ઉપર વિચાર ગલાવવા માટે કમિટી નીમી છે.

ટપાલ ખાતાએ કસબુ છે કે પુરતી ટીકીટ વગરના કાર્ડે તેમને ટેકાણે નહીં પુરાડતાં ટપાલ ખાતાએ એકદમ તેનો નાશ કરવો.

બ્યાબા દેશમાં નીકલના એક આનાના સીકકાની લોકપ્રીયતા વધતીજ જાય છે અને મથા વરસમાં તે સીકકાનો ૧૬૨૫૦૦૦ જેટલો ઉઠાવ થયો હતો, જે બ્યામલા વરસ કરતાં ૫૦૦૦૦૦ વધુ હતો. હજુ ના સીકકા સરકાર પાછા ખેંચી લેવા લાગી છે.

દીંદી સરકારે હજાજ ખાતે હજ કરવા જનારાઓની જાણ માટે જાહેર કર્યું છે કે જેડાના મવરનરે હસબુ છે કે અરિષ્પ માં હાજીએને મહોદવાઓમાં ઉંધવા દેવા માં અવરો નહીં. વળી સધળા હાજીઓએ પાછા ફરવા માટે રીટર્ન ટીકીટ લઈને જવું જોઈશે. જેડાના ડેનસલના જણાવ્યા મુજબ પહેલી ત્રણ રાત પસાર કરવા માટે ઉતારાના ખરચ તરીકે રાત દીઠ ચાર આના અને તે પછીની રાત માટે એ આનાનું બાકું લેવાનું કર્યું છે.

નામદાર શહેનશાહની વાદમીરી જાળવવા ના હંકમાં લાહોર શહેરમાંથી રૂ. ૮૦૦૦૦ ની રકમ ખેંચી કરવામાં આવી છે.

હથવા રાજની મહારાણી પાસેથી, રાજ કુમાર નાની વયનો હોવાથી રાજની સન્તા લગ લેવામાં આવી છે. રાજ્યના દીવાન ને તોફરી ઉપરથી દુર કરવામાં આવ્યા છે, તથા હથવા જોડી જવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. વાલી તરીકેનો મહારાણીને કારભાર લોકપ્રીય ગણ્યો હતો તે છતાં તેને હક કાઢી નાખી એક મોરને રાજકુમારના રક્ષક તરીકે નીમવા માં આવ્યાથી સરકારના પગલાં તરફ અચાની અને દિલગીરીની લાગણી પેદા થઈ છે.

કઠીમાં શ્રી ભારતદર્મ મહામંડળ તરફથી, હાલમાં એક શ્રી વિશ્વનાથ ખલ ચારી આશ્રમ, નામે આશ્રમ સ્થાપવમાં આવ્યો છે.

શ્રી. એમ. સી. સિંહ જેઓ અમેરિકા ની વોરન યુનિવર્સિટીના બી. એ., એમ. એસ., ટેકસો યુનિવર્સિટીના ટેકનીક કેમીસ્ટ અને લંડનના એ. આઇ. એલ. એસ. છે, અને જેમણે દીંદી કેમીસ્ટરીનું પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે તેઓ પોતાના કવિવ્યવસાયી બોગ આપી હરદાર પ્રકૃત મહાવિદ્યાલયમાં શિક્ષક તરીકે જોડાયા છે.

દીંદમાં જરમન વેપારની ખીલવણી મટે જરમન વેપારીઓનું ખસ ખ્યાન ખેંચાયું છે. જરમનીમાં પેદા થયેલી વસ્તુઓના નમુના અલ્ફાબાદ ખાતે કેમીસ સાથે લરાનારા પ્રદર્શનમાં મુકવા માટે જરમનોએ ખાસ ગોઠવણ કરી છે.

એંગ્લો ઈન્ડિયન છાપાના એક લખનારે એવી સુચના કલકત્તા હાઇ કોર્ટ સંખ્યા માં કરી છે કે ત્યાં કેસ સાંભળવા આવ નાર માટે દાખલ રૂ. રૂ. ૧૦, રૂ. ૫ અને રૂ. ૧ એમ રાખવી.

વિલાયતના એક માસીક છાપામાં એક લખનારે એવી સુચના કરી છે કે દીંદના રાજવંશીઓને અમુક સંખ્યામાં વિલાયત ની ઉમરાવની સમાના મેંગરો તરીકે નીમવા.

બનારસની સેન્ટરલ હીંદુ કોલેજના અંગ્રેજના ઓનરરી પ્રોફેસર તરીકે શ્રી. ઇ. એ. પુરહાલિસ જોડાયા છે. ત્રણ દીંદીઓ પણ ઓનરરી શિક્ષકો તરીકે જોડાયા છે. મદ્રાસના માસીસ રાવ

પથુ કોલેજની કન્યાશાળાના ઓનરરી શિક્ષક તરીકે જોડાયા છે. બનારસની સેન્ટરલ હીંદુ કોલેજમાં અસાર સુધી ઓનરરી શિક્ષકો તરીકે ત્રણ યુરોપીયનો અને પંદર દીંદીઓ જોડાયા છે.

લાહોર ખાતે પ્રગટ થતાં "પંખજ એડવોકેટ" પાસે રૂખીઆ બે હજારની જમીનગીરી માંગવામાં આવી હતી. તે રકમ તેઓએ ભરી દીધી છે.

કોડાદની મરજી

કરમનથી મી. મહમદ મુબાલીમ પોષ્ટ વાળા લખે છે કે દેશમાં કોડાદની જમાત તરફથી મી. ઉમમાન યુલામ રસુલ, મદ મદ કાસમ બાંગી, મલેક મુલાબ મલેક મુસતુફા તથા ખીજી ૫૦ જેટલી સદી વાળા તમામ મુસલમાન દીનદાર બાહ્યોએ જેમ લખેલો કાગળ તેમને મળ્યો છે. તેની નકલ મી. મહમદ મુબાલીમે અમને મોકલી છે. તે કામળનો સાર એવો છે કે કોડાદ ગામમાં જુમા મરજીદ પહોં વરસથી છે, જે યુમારે ૧૫ વરસ ઉપર મોટી આગથી બળી ગયેલ. તેથી હથ રાણું કરી તથા મરજીદને નામે કરજ કરી તથા ખીજી બનતી કેશીસ વડે જમાત ખાના ઉપર ફક્ત છપર જાંધી રોકેલ ને આજુ બાજુનાં મરજીદ તાબાના કેટલાંક મકાન ઉભાં કરેલ. હાલમાં ફરી થી ચકતર સુદ જને રોજ જુમા મરજીદ ની પાસેનાં તમામ મકાન આગથી બળી ખાખ થયાં છે, ને રૂ. ૭ હજારનું નુકસાન થયું છે. જે મકાનો બળી મયાં છે તે વડે મરજીદનો નિર્વાહ ચલતો તે હવે બંધ થયો છે. મરજીદની આસપાસ ની કોટડીઓ તથા મરજીદના જમાત ખાનાનું છપર તથા સાર રૂ. ૫૦૦૦ ની જરૂર છે, તે આ સીલવાદ કામમાં બનતી મદદ કરવા વિનંતિ કરવામાં આવી છે.

ઉવટે જણાવ્યું છે કે જે સાહેબોને પૈસા મોકલવા હોય તેમણે મી. મહમદ મુબાલીમ પોષ્ટવાળાપર મોકલવા. એ કાગળો તેમને ત્યાં જમા થશે, ને પૈસા બરબારને તેની રસીદ આપવામાં આવશે.

નવુ ટર્કિસ રાજ્યપદાવજી અમલમાં મુકવાનું એક વરસ થવાથી તેની ખુશતી માં એક જગતી ઉમરવામાં આવી હતી.

વિવિધ વિચાર

હોદ્દા બાપને હોદ્દાની સામાન્ય બાપા કરવાની દિશાવલ કરતાં 'હોદ્દાસ્તાન રીવ્યુ'માં એક લેખમાં જણાવવામાં આવે છે કે હોદ્દાનો મોટો બાપ ઇંગ્લેન્ડ જાણીતો નથી અને હવે ઘણા સમય સુધી જાણવાનો નથી. હોદ્દાસ્તાની બાપા પસંદ કરવાને તે કારણો બતાવે છે કે (૧) આજે પણ તે બાપા હોદ્દાસ્તાનમાં ઘણે ભાગે સામાન્ય બાપા તરીકે વપરાય છે; (૨) તે હોદ્દા અને મુસલમાન બાપને ની સાથે સગવળ ધરાવે છે; (૩) તે સારી અને સરળ બાપા છે, (૪) સર કરી વર્ગમાં પણ તે પસંદ પડેલી છે. (૫) તેની લીધી સહેલી અને યાદાર છે.

* * *

મહાસ યુનિવર્સિટીના એક મેળાવણા આગળ બાપજી દરમ્યાન પ્રમુખ એન. મી. જરૂરીસ અમુદર રહીમે દેશાટજી પિમે નીચે મુજબ વિચારો જણાવ્યા હતા:—દેશાટજી એ કેળવણીનો એક અમત્યનો બાગ છે. માણસે એક મામ માં રહી મને તેવી કેળવણી લીધી હોય, પણ ત્યાંથી બહાર નીકળીને તેણે કંઈ જોયું નથી ત્યાં સુધી તે કેળવણી અધુરી — ખાખીવાળીજ સમજાવી. ઇતિહાસના જોખીઆને ઇતિહાસમાં લખેલી મુઠલ માની તવારીખનો ખરો ચિતાર દીલ્લીના ખડેરામાં મેડા દિવસ માળખાથીજ આવી શકે. રરકીન, વરસવર્થ, શેલી એવા લેખકોએ કહરતી સુદરતા અને બબતા નો રસ ઉત્પન્ન કર્યો હોય તો તે રસ પીવા માટે પુરાતન રૂપિયાના આશ્રમ સ્થાન દિમાલખના પેટામાં પહોંચવું જોઈએ. હોદ્દા બાપની સૈકાઓથી ચલી આવતી અખાડ પરંપરાનો ખ્યાલ કરવો હોય તો બનારસનાં મંદીરો તથા ઘાટો નાં દર્શન કરવો જોઈએ. ઇસ્લામનું ખરું રૂપ જાણવું હોય તો હદને દહડે દીલ્લી ની જુમા મસ્જિદ કે કલકત્તાની મેડી મસ્જિદે જઈ મુસલમાનોની નીમાજનું અવલોકન કરવું જોઈએ. દેશની ઉન્નતિમાં મન ચોટવું હોય તો બાત બાત ની કોમેન્ટો અસલ વતનમાં જાઓ, તે જોના રીત રિવાજ જુઓ, કોણ કેટલી ખાખજ વધેલ છે, શામાં જુદી પડે છે, કુલ તાતમાં મળતાપણું બતાવે છે. કેમ તેમાં સુધારો થાય, શું તેને નક્કર છે, એ રહું ખો જઈ જુઓ. વગેરે.

તાજું ઉમદા ફરેટ

અને વેજીબલ

સહામતી પેકીંગ, સાથે માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાતાલનો સાથે તમામ જથ્થાબંધ મળશે.

પત્ર બ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરે:—

ઇસમાઇલ છવા ફરેટરર.

પી.એ.બો ૪૭૧. ટેલી. એક 'ઇસમાઇલ' ૧૭૧, ઓ. સીટ, કરબન

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજીબલ ધણીજ સહામતી પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંજાવવા અગાઉ ખાતી ચારે કામજ બ્યવહાર જમર પ્રાપ્ત લીસ્ટ મંજાવી લેવી.

ખુલાસા માટે લખો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આયેડ લાજપુરી, ફરેટરર, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટેલી. એડરેસ. 'લાજપુરી.' બો. ૫૭૦, કરબન.

M. A. ABEN Lajpuri, Fruiterer 40, Cathedral Rd., Box 570 Durba

એવું જણાવવામાં આવે છે કે અર જુનસોદ્દ નામનો એક કેળવણીલો અને ધનાઢ્ય હોદ્દા, જે વાનકુવરમાં મીલકત ધરાવે છે તે સીટલ (કિનેડાનું એક બંદર) થી વાનકુવર આવતાં તેને દાખલ થયા દેવામાં આવેલ નહીં. કારણ એવું જણાવવામાં આવેલું કે તે પોતાની માતૃ ભુમીમાંથી પરખારો આવતો નથી. તે હોદ્દા પ્રકરણ ફરી દાખલ થવાનો પ્રયાત કરશે અને રાહત નહીં મળે તો અપીલ લઈ જઈ ટેસ્ટ કેસ કરવામાં આવશે એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

રોકડ બખર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
કુલ નાતલીયા	૧૭ ૯ થી ૧૮ ૦	
ચાપલ માંજા ૧ ખસાની	૧૮ ૦ ,, ૧૮ ૧	
લીમડીના	૨૫ ૧ ,, ૨૬ ૦	
એફ.એફ.ડી.આર	૧૭ ૯ ,, ૧૮ ૦	
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૧	
ચીની સકકી	૨૨ ૦ ,, ૨૩ ૦	
દુડાના	૧૮ ૧ ,, ૨૦ ૦	
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૧ ,, ૧૮ ૦	
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૦ ,, ૧૮ ૧	
મસુરની	૧૮ ૧ ,, ૧૮ ૦	
મગની	૨૭ ૦ ,, ૨૭ ૧	
અડદની	૨૮ ૧ ,, ૨૮ ૦	
ચપલા મુ'જાળના	૧૮ ૧ ,, ૧૮ ૦	
દાળ	૨૪ ૦ ,, ૨૪ ૧	
વરાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૧	
મકાઈ	૮ ૧ ,, ૮ ૦	
ખીનીસ	૧૩ ૧ ,, ૧૪ ૦	
કાલું તેલ ૧૫લાલન	૩ ૧ ,, ૩ ૭.૧	
એરડીનું	૨ ૧૧. ૩ ૦	
મીઠું	૩ ૩ ,, ૨ ૪	
નાળીએરનું	૪ ૧ ,, ૪ ૬	
ખાંડ સરેલ નાતાલની	૧૬ ૧ ,, ૧૭ ૦	
ખીજી	૧૫ ૧ ,, ૧૬ ૦	
તીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ ,, ૬ ૧	
આટો ફાડિસ હોફડ	૧૨ ૧ ,, ૧૨ ૯	
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૮.૧ ,, ૮	
મદયાં	૩.૧ ,, ૩.૧	
ધી પેટી, ૪ ટીનના પૈડ.	૬-૦-૦ ,, ૬-૨-૬	
પોરખાદર	૬-૫-૦ ,, ૬-૧૦-૦	
પારાશીન કરાકિન	૧ ૬ ,, ૧૭ ૦	
વહટ રોસ	૮ ૧	
ગલન	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦	
નાળીપેર	૧૮ ૧ ,, ૧૮ ૦	
ફલી	૧૦ ૦ ,, ૧૦ ૧	
કાંઈમંડ સોપ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦	
સાણુ સીડક રોટન	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦	
સાણુ સનસાદ ૧૦ એ સ ૨૪ ૦	૩.૧ ૧	
સાણુ ૫૫૫ ૫૦ દુકાના		
બોક્સની ડીમન	૧૨ ૦ ,, ૧૨ ૧	
નેકટર ટી	૧ ૮ ,, ૧ ૬	
મત્સીસ લાયન	૩ ૧ ,, ૩ ૩	
સોપારી સેવરધની	૧૦ ,, ૧ ૦	
નીડલ પોઇટ સીપારેટ	૧૫ ૧ ,, ૧૬ ૦	
નીમક (લીવરપુત)		
જરતા એકની.	૪ ૬ ,, ૫ ૦	
નીમક (જરમની સાર)	૪ ૬ ,, ૪ ૬	

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર બજારી પ્રોડ્યુસ તથા ફર્ટિલાઇઝર હાર્ડ વોરનેસવર્થની માલિકીમાં રખા
આપવામાં આવે છે. પછલા વસ્તુનું કુલપણમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 5988. Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also the head Office for S.A.— And all—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

82 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

101, ગ્રેવીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો છો ?
રક્ષાતન સહાનુ—મમજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત
આલે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મશાને તાકતળીક અને
બોડસ ઇલાજ. નાતાલમાં ઘણા જણને ફાલ્ગે યજ્ઞ ચુક્યો છે. કિંમત સી. ૪.

મરહૂમ શીર—જાડુઈ મલમ. સોમ, વા. યુમમાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે
કિંમત ૬ પેની.

કુમિખ વટિકા—પેક્ટા અને બને આતરવાનાં તમામ જીવડાંનો આકસીર ઇલાજ,
લાલ અને સફેદ જીવડાંનાં જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાઈની અકસીર ગોળીઓ. ઈપીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

રાશીપર્થ વટિકા—દુઃખસામક ગોળીઓ. અરામ કરવાનાં આલ ઇલાજ
કિંમત એક ઈપીની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL.
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG,
Rietfontein } Box 15 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

દિલ્હીનાની ગ્રોસરી બધામાં મંગાવી
સરતે આવે વેચવામાં આવે છે. અને
આસ લી પોરબંદરનું તથા દલકતાનું—
સરસ આવજ—ચોખું મંધીઆણું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spaldonken,

Tel. add. "KHANDENIA," Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add. "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES, LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Telegrams: "MELON."
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, O.C.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ludoa." Box 42

BEACONSFIELD

Shanboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cadar 116 Long Street.
Jhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBODIEN,
Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOUBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Eamail Dawjee Motala, Saville St,
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 80 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. AND LAJPURI,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 530,
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 182 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TIPPIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 184 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOUCURT

M. G. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohambhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Saray, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Ahoo Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parakh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Momod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADASHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2338.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDREN,
Box 3755

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIS,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

O. P. LUOHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE.
P. O. Box 5931.
Ishharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarason,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTARBAI & Daboo
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. RHARRA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURINCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 308.

HORMAJEE IDOLAY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJIDAS & LALOHAND Box 22.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEAST

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETING

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KHANDERIA Bros.,
Box 180, Market Street

POTCHEPSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tickandas Bros.,
Main Street, Box 531,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 842.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerum & Vanzyl Str.

RUSTENBURG

ISMAIL, SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman

SALISBURY

Bhimjee R. Naik, Box 59.
Khuehal Parbhu Dbi,
1 Lau Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(TRANSVAAL)**

Kesavji Giga, Refools.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.O.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Munaver Raerin.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands ■
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. add "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ ફેશન અને ચીનાઈ વર્ક લખાવી કપાલ
મારેટ સીટ, (કાર્બન હોટેલની રૂ. મે.)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેલ્ડ-સ્ટ્રીટ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 9th edition and A1

A. Mahomed Hussien & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Head No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBORG, JOHANNESBURG
Box 4149 Tel. Add.: "FAJANDAR."
Head Office: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, and Chinde. Sues Canal, Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

about Sept. 24th Tintagel Castle, 5531 tons

For Delagoa Bay

about Sept. 24th Cawdor Castle, 6235 tons

For Beira & Mauritius

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2, KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 372, LOURENCO MARQUES,

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોડુસરી જથ્થામાં હાઉસ્ટાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ શી પોરન-દરતુ તથા કલકત્તા
નુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ મંધીઆણું-જથ્થા
માં અજમાએશ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBORG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરન દરતુ ખુશબોદાર શી.
100 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "FORHANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેલા

મુંબઈ જનારા

અમકુડી તા. ૨૬ સપ્ટેમ્બર

ના રોજ ઉલાએઆએ ગેરા, મોંઝાસા અને જગબાર થઇ મુંબઈ ગય છે. આ કંપનીની આગ્યોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી છડીઅન છે, અને ઓછીસરે બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન કમ્પતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઇપણ વાતે જરા મજા મુંઝવું પડતી નથી એ ખાતરી રાખો.

ખરેખર આજે કંઇક મુશ્કેલી આપણા હોદી બાકીઓમાંથી મુસાફરીનો નકામો ખર્ચત બાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાનો સુકર છે કે અરધો અરધ મુસાફરી નો ખુખનો દરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગ્યોટ દર મહીને મુંબઈ સાર ગય છે. માટે આ કુદ મુદતની મુસાફરીનો ખરો લાજ નહીં મુકતા દેશ જનારાઓએ તાબામાં રહવું.

સરકાર આગ્યોટ મુંબઈ પહોંચેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફ્ટની મજા માટે અતરે અપામાં નિશ્ચયનું તેથી સફ્ટ સારફેએ ને વગર ખરચે આગ્યોટ પહોંચી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

વરવરતે હીવે કોલ્કો ઓર કલકતા સ્ટીમર નીવે મુજબ જાતી દે.

અમરહોરી તા. ૧૭ સપ્ટેમ્બર

જિલ્લાલં જાલ્લાકં જાલિઅં.

જાલં, જાલં. મુલં, જાલં. જાલં, જાલં. 13

બી. હાસાદિઅ જાલાજાની મુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ ગોમર્હીઅલ રોડ કરમન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

જાલં જાલં જાલં જાલં

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, કરમન.

King & Sons,
West Street, Durban.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KEUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશો માહાદ

એખા થીની સરવે અતલી તાજ માહાદ
અને બનાવીએ છીએ. કે. જયજી,

મસજીદવાળી મેહડીની સામે,

૧૬૨ એ સ્ટ્રીટ, કરમન.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

124 Gray Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Pombandar."

Telephone 864.

હિંચા ફેક્ટરી દરકી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચીએ.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ ડાહ્યા નર્સ.

૧૧૪ એ સ્ટ્રીટ, કરમન

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (૩૨):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

હિંચા ફેક્ટરી દરકી કેપ ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

હોદા કારોગરીની દુકા

અમારે ત્યાં સાદી દુકા, કેપીન દુકા,
મુસાફરીની કેપીન દુકા તેમજ ભારે સ્ટીલ
ની દુકા બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી
ને સગવડ બીજો સામાન પણ ખોરડર
મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલા (ચંપુ)

સાદા તથા હિંડા હાથાવાળા દરેક સાદ
નાં બનાવીએ છીએ.

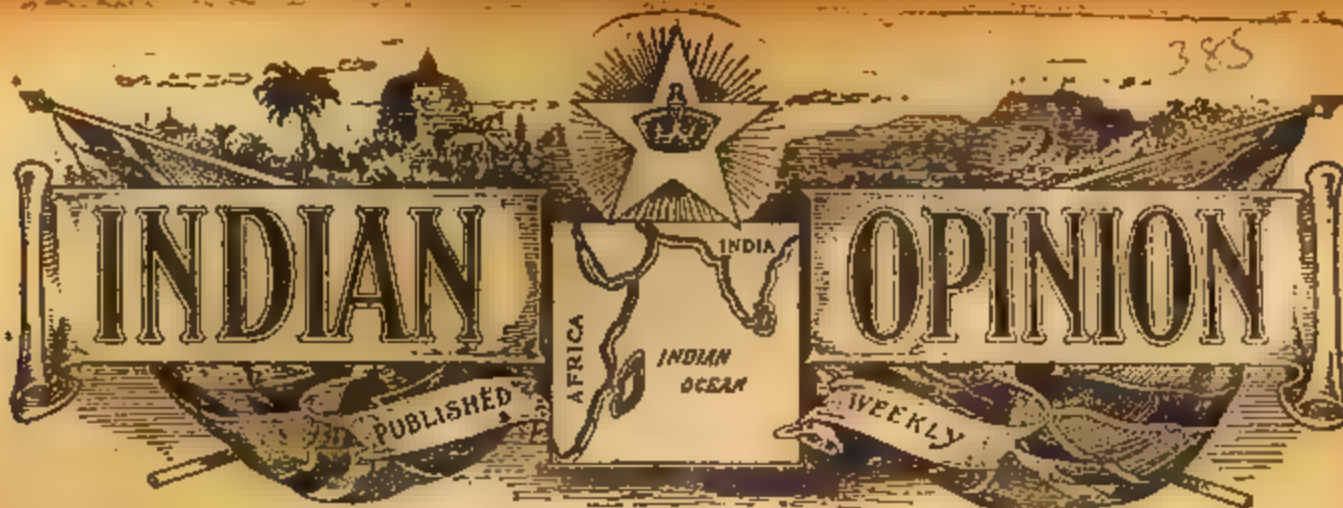
તે ઉપરાંત ખોરાક રાખવાની પેટીઓ
પાણીના ગ્રાસ, ટોપી રાખવાના કપાઓ
વગેરે દરકી કેપ બનાવી દઈએ
છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇસલીસ્ટ
મ માવો અથવા જાતે આવી મળો:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 103 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Nal.

No. 39—Vol. 8.

SATURDAY, SEPTEMBER 24TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

MR. POLAK AND THE DEPORTEES

WHAT DURBAN IS DOING TO RECEIVE THEM

DURBAN, it appears, will give, as it ought to, a royal welcome to Mr. Polak and the 85 passive resisters who accompany him. Of Mr. Polak's wonderful work in India we do not propose to write much. He has worked as no other man could perhaps have worked for the cause which has become part of his being. And he has worked not merely for the Transvaal but the whole of South Africa. Any honour, therefore, that will be done to Mr. Polak will be an honour rendered to ourselves. It was in this spirit that a band of Colonial-born Indians met at Mr. Rustonjee's premises on Tuesday evening at 5-30. They resolved themselves into a reception committee, electing Messrs. Joseph Lazarus and R. Lugunberthy as Secretaries, Mr. Imamally as Treasurer and Mr. Gandhi as Adviser. Subscriptions were collected on the spot and lists were taken by the members. The intention is to collect sufficient for a public address to Mr. Polak, to defray the expenses of keeping the passive resisters during their stay here and of giving a public banquet in their and Mr. Polak's honour.

Later on, the same evening, was held a meeting of the Kathiawar Arya Mandal, which resolved to present Mr. Polak with an address and give a reception party to him and the passive resisters.

A further meeting of the reception committee was held on Thursday when the collectors handed in the results of their work. It was decided by the committee that the address to Mr.

lodging of the deportees during their stay in Durban as guests of the committee, and the balance left should be handed to the passive resistance fund.

Indian Appreciation

Writing to Mr. Polak, a prominent Indian publicist gave expression in the following earnest words: "As an Indian, I do not know how adequately to express my gratitude to you for your almost heroic endeavours on behalf of my suffering countrymen. Would to God there were a couple of Indians themselves ready to serve as you have been serving!"

The Oriental Review of Bombay in its issue of the 3rd of August, says:—In the history of South African Indian agitation for the prestige of India in the Motherland the name of Mr. Polak stands out as a shining light, symbolical of noble sacrifice, deep devotion and large-hearted sympathy. He is one of the few Englishmen who have risen above the petty and narrow prejudices of South African Colonials and dared to express their sympathies openly with the righteous struggle of their Indian fellow-citizens. . . . He

has moved from place to place lecturing, writing and working for the cause he has fondly made his own.

How much he has been able to achieve is sufficiently clear to

Photo by

Mr. H. S. L. POLAK

107 Eyre, Johannesburg.

Polak should be signed by all the subscribers; and that the collections be devoted first to the defraying of the expenses of the address, secondly to that of providing for the board and

anyone who has followed his progress. Large subscriptions were collected and sent to relieve the distress in South Africa, deportees were provided for on their arrival in this country and above all mass-meetings were held in many places to show to the British public the deep sympathy of the Indian people of all races and creeds with their brethren in South Africa and their resentment at the treatment which was being meted out to them. Mr. Polak after his long stay in this country is now returning to South Africa and it would be but meet were the public to accord a fitting send-off to this champion of rights and liberties.

The Anglo-Indian and Indian Press on the Transvaal Deportations

Times of India

The meeting held in London to protest against the treatment of the Indians in the Transvaal did well in reminding Lord Crewe of Colonel Seely's statement that domiciled Indians there were not being deported and should be fairly and honourably treated. Colonel Seely gave most explicit assurances in this particular, and the question raised by Lord Amthill as to the undoubted departure from them which has taken place has never been satisfactorily answered. Domiciled Indians have been deported; on that point there can be no dispute. The letter from Mr. Polak which we publish in another column to-day shows that the Transvaal authorities are putting statements into the mouths of the Colonial Secretary and Under-Secretary which are misleading. The problem is brought no nearer to a conclusion by this campaign of prevarication and such tactics are calculated to cause increased bitterness of feeling in India and give ground for charges of breach of faith on the part of the Imperial Government. We were recently informed that Lord Gladstone was devoting attention to this matter afresh, but if no better results are achieved the Government of India had better put in force their powers to restrict the emigration of indentured labourers to Natal.

Bombay Gazette

Colonel Seely's statement that domiciled Indians are not being deported, and his undertaking that they shall be fairly and honourably treated were doubtless made in ignorance of the actual facts. . . . These facts surely cannot be known even to Lord Crewe or his lieutenant.

We need not express astonishment that the Madras Association considers experiences of the kind tend very greatly to increase racial difficulties, or that they feel very strongly that since the Transvaal Indian deportees have been wrong-

fully and arbitrarily removed from this country from their homes, and as they will have to return there at an early date they are entitled to suggest that the cost of repatriation should be defrayed out of public funds. To agree to this proposal would amount to a declaration that the Transvaal Government had acted illegally and would probably open the door to long litigation with the object of recovering damages. So it is not probable the Transvaal Government will admit its mistake. But there can be no doubt whatever that equitably the Transvaal Government should be called upon not only to defray the cost of the repatriation of the men who can prove a South African domicile, but also to compensate them for loss and inconvenience, to say nothing of the mental trouble, its officers have caused to these men and their families. Had they been criminals or sedition mongers they could not have been more cruelly handled.

Indu of Bombay

We earnestly hope that the leaders of the community in every part of this country will take every step to press upon the authorities the urgent need of prompt and decisive action to teach the Transvaal to respect Indian citizenship. Every other question must be held subordinate till this question of supreme national importance is solved once for all. Our very existence as an honourable and civilised nation depends on our vindicating our birth-right here as well as abroad. Our existence will be in vain if we should carry in perpetuity the brand of the outcast and the slave wherever we go into the world. It is also for the British people to decide whether citizenship under their flag shall mean to Indians degradation and suffering, or honour, dignity and happiness.

The Gujarati Ponb

There can be no two opinions on the question of the intensity of feeling in India on the South African question. To tell the truth, on account of the indifference and insouciance of the British Government to the maltreatment meted out to Indians in South Africa people here have begun to lose faith in the justice of the British Government, and unless they move and move promptly, the consequences on their prestige and position in this country, will eventually be disastrous.

The Empire

We imagine that the facts in the case for the South African Indians are known by this time to everyone in this country who can read or write. There is therefore no need to labour the sickening injustice with which these British subjects have been and are being treated in a British colony. Even the Government of India has been roused to a sense of this great wrong. . . . But the recent forcible deportation from South Africa of 60 Indians, who have

been simply put on board ship by the South African authorities, and dumped down in this country to starve or otherwise, for all the South Africans care, introduces a new and insolent example of the impunity with which the colonists imagine that they can play the game of "Heads I win, tails you lose." It is from their point of view a very easy way out of the Indian difficulty; but what about us? The deportees cannot be allowed to starve, and, as the Indian South African League points out in its letter to Government, it is not right that they should be left to depend entirely upon voluntary beneficence. That is to say the taxpayer in this country is called upon to pay because the South African Colonists refuse their Indian fellow-subjects the commonest rights of citizenship. Perhaps it is well that it should be brought home to us in this way. So long as only a few hundred Indians were fined, imprisoned and hoisted across the frontier in South Africa it didn't matter very much to the average well-to-do citizen in India. Now that the question is really seen to touch our pockets, we shall most of us begin to realise how intolerable the situation has become.

Chinese Imperial Authorities Aroused

Prince Regent's Message to Consul-General

The following appears in the Chinese Press:—

"The Prince Regent of China has been informed of the ill-treatment accorded to Chinese subjects in South Africa, and especially in the Transvaal. It has also come to his knowledge that the Chinese Consul-General in South Africa has taken no active steps to protest against such ill-treatment. He has therefore telegraphed to the Consul-General to report at once on the disabilities to which Chinese subjects are obliged to submit, and has directed the Chinese Foreign Office to make the necessary representations to the British Government to secure better protection for Chinese subjects in South Africa." It will be remembered (says the *Times of India*) that amongst the passive resisters deported from the Transvaal recently were 26 Chinese, three of whom were British subjects. Amongst those deported was Mr. Leung (Quinn) the Chairman of the Transvaal Chinese Association, who is now in Bombay. Hitherto the Imperial Government have declared their inability to intervene effectively on the ground of the undesirability of interference in the internal affairs of a self-governing Colony. It is evident however, that international complications are not improbable and it may be that the representations of the Chinese authorities will hasten a settlement of the Transvaal question.

Questions in the Indian Imperial Council

Transvaal Deportees

In the Imperial Council, on the 3th August, the Hon'ble Mr. Robertson, replying to the Hon'ble Mr. Gokhale's question, re the deportation of British Indians to India by the Transvaal authorities, said:—"The Government of India are aware that a number of British Indian subjects of His Majesty, certain of whom claim to have been born in South Africa, have lately been deported to India. These persons have been removed from the Transvaal under the provisions of Section 7 of the Asiatic Registration Amendment Act 36 of 1908, for refusing to produce certificates of registration, and on their arrival in Portuguese territory they have been compelled to leave for India under a local bye law of the Portuguese administration. The Government of India have made representations to His Majesty's Secretary of State on the subject of these deportations, and the matter is still under consideration."

In regard to a further question from Mr. Gokhale regarding the alleged ill treatment of Indians on board ship on their way from South Africa to India Mr. Robertson said:—

Yes, Sir, such enquiries have been made both at Bombay and Madras from returned Indians. The inquiries were made because of allegations as to bad treatment and improper food, more particularly on board the ship. Though we should not minimise the inconvenience and hardship to which the returned Indians have been put, by their summary deportation from South Africa it must be stated that the reports which have been received do not generally bear out the allegation which I have referred. The general tenor of the reports has been that the deported Indians rather gloried in the experience which they had passed through and were prepared to make light of the inconvenience to which they had been put. For the information of the Hon'ble Member, I shall briefly mention the gist of some of the reports we have received. The Commissioner of Police, Bombay, reported regarding the first batch of deported Indians who reached Bombay in May, with regard to whose treatment most complaints were made, that the men were cheerful and showed little sign of having suffered hardship. They did not express anxiety about their families left behind in South Africa. It is true that most of them had no money on arrival in India, and had to be assisted with funds collected "locally," but the one desire they expressed was to return to South Africa to continue the struggle."

A further report had been received about a batch of returned Indians who reached Bombay on the 11th July by the S.S. *President*. They said they had been conveyed by rail second

class to Lorenzo Marques and had been well treated and fed on the railway and at Delagoa Bay, but they complained against the food and accommodation on board the ship.

They had no reports of ill-treatment to make and were cheerful and healthy looking. Of the batch which arrived in Madras early in June via Colombo and Tuticorin the Protector of Emigrants, Madras, was able to record the statements of only four persons, as the remainder had gone to various places of the Madras Presidency. The Protector of Emigrants reported that they were all respectably attired in European style, and that their appearance evidenced anything but a miserable condition or bad treatment on the voyage to India.

From the Editor's Chair

"THE LAW IS AN ASS"

The truth of this expression was never more realised than in the case of Mr. Chhotabhai's son. Sir John Wessels the man considers that, if the interpretation given to the Asiatic Law by the Government be true, it is "monstrous," it is "inhuman," and that it will create "a howl in the civilised world." Sir John Wessels the man considers that if the Minister of the Interior wishes not to molest the youth—Mr. Chhotabhai's son—he can easily manage it. So far, then, as man's judgment is concerned, it is against the threatened action of the Government.

But the Judge in man thinks differently. He can only consider the letter of the law. He, the Judge, is not concerned with the humanity or inhumanity of any Act. No matter how cruel an Act may be, if it is sanctioned by the legislature, the Judge is bound to enforce the intention of the legislature as expressed through its Acts. Sir John Wessels the Judge, therefore, has come to the conclusion, on reading the law, that however "monstrous" and "inhuman" the action of the Government is, it being in accordance with the Asiatic Act, he, the Judge, sanctions it. Under the present system he could not do otherwise. His oath binds him to enforce the laws of the land. He had, therefore, only two courses left open to him, either to give the interpretation of the law according to the letter of it or, it being repugnant to the dictates of humanity, to resign his office. The latter was too heroic a step. Judges, nowadays, do not adopt such a course. We have, therefore, the spectacle of the machinery of the law being prostituted to do a gross and monstrous injustice in the name of "law, order, and good government." And if Indians in the Transvaal sit sepien under the injustice, Mr. Chhotabhai's 16-year-old son will be torn from

him and sent across the ocean for the crime of being an Asiatic youth.

We shall soon know what action the Indians propose to take. But we shall be curious to know what action the people of South Africa wish to take in the matter and how the Imperial Government and the Indian Government propose to discharge their responsibility! Here there is no question of flooding South Africa with an alien population. It is a matter purely of giving adequate protection to parents who have a right to remain in the Transvaal, as to their children, too, remaining with them. This is a question higher than that of the rights of self-governing colonies as against the Imperial Government or that of self-preservation, so-called, of the white races. It is a question that touches the very existence of the Indian community in South Africa.

A NOTABLE EVENT

THE election of the Rev. Dr. Rubusana as a member of the Cape Provincial Council for Tembuland by a majority of 25 over his two opponents is an event of great importance. The election is really a challenge to the Union Parliament with reference to the colour clause. That Dr. Rubusana can sit in the Provincial Council but not in the Union Parliament is a glaring anomaly which must disappear if South Africans are to become a real nation in the near future. We congratulate Dr. Rubusana and the Coloured races on his victory and trust that his career in the Council will do credit to him and those he represents.

Moral Education in China

Mr. Gustav Spiller, in his book on moral instruction and training in schools, writing of primary instruction in China, says:—

No mathematics and no sciences, however rudimentary, are taught; no language aside from the native tongue. Such stray bits of history and geography as are found in the various text books examined are there quite incidentally, and only because they serve to illustrate or enforce some point of far higher importance to the student. This preliminary system of education is wholly ethical—is intended to be and is moral in its entire scope, and application to the young. Not to communicate knowledge or learning, but to mould character, to instil right principles of action and conduct, is evidently the object of the Chinese common school. The boy who has completed the course taught there will, of necessity, be possessed of far less general information than the pupils in any similar Western institution, but he is likely to know better how to behave and carry his head. The ethical training given to them is pure and good.

Supreme Court Judgment

Mr. JUSTICE WESSELS: "If your contention were wrong, we should have this anomalous position: An Asiatic man or woman comes in with a baby who does not happen to be born in this country. The poor child grows up to be 16; his parents are fixed here and entitled to be here, and this poor stray boy of 16 has to be cleared out of the country to fight the world by himself alone outside. That is monstrous."

Mr. GREGOROWSKI: "One half of the family would be entitled to live in the Transvaal but the unfortunate baby would have to go."

Mr. JUSTICE WESSELS: "It is absolutely inhuman."

Before Mr. Justice Wessels, in Chambers, on the 13th instant, who heard the application of Mr. Chhotabhai, the sixteen-year-old son of Mr. A. E. Chhotabhai of Krugersdorp, praying for

(1) An order of Court restraining the Minister of Justice from carrying into effect the order of deportation issued against applicant, and declaring such order to be null and void;

(2) An order of Court authorising and compelling the Registrar of Asiatics to issue to applicant a certificate of registration as an adult Asiatic under Act 36 of 1908.

Mr. Advocate Gregorowski, instructed by Messrs. Lapin & Lapin, appeared for the applicant. Mr. Greenlees appeared for the Government. We take the following from an authorised copy of the verbatim report of the proceedings before the Judge:—

Mr. Justice Wessels: What is your case?

Mr. Gregorowski: That the applicant entered the Transvaal and is here quite lawfully. He entered with his father when he was a minor.

Mr. Justice Wessels: He entered in January, 1910?

Mr. Gregorowski: Yes.

Mr. Justice Wessels: So far, his entrance was perfectly lawful?

Mr. Gregorowski: Yes, and I submit there is no machinery provided by law for the removal of a person under the circumstances disclosed. The point taken up by the Magistrate is that only certain classes of Asiatics can be registered, only certain minors permanently within the provisions of the law. The applicant relies on two grounds of appeal: first that his registration is already included in his father's registration certificate under section 2 of the Act of 1908 and he claims to fall within sub-section (2) of sub-section 3 (pending from Petition). Act 36 of 1908 was passed to validate the voluntary registration of certain Asiatics.

Mr. Gregorowski: This minor has been allowed to enter this colony. There is no question about it; he is lawfully here at the present time. He is willing to comply with the law in every way. He asks for a certificate of registration, and the question is whether the Registrar can refuse. It is only recently that the Registrar has taken that view, that he can refuse a certificate of registration, because it appears from no affidavit that the Registrar told him

Mr. Justice Wessels: What? denied.

Mr. Gregorowski: The Registrar told him

Mr. Justice Wessels: We have only to deal with this one question, whether a minor who has been allowed in this country can, after he becomes of age, insist on remaining here.

Mr. Gregorowski: Will your Lordship allow me to refer to Act 2 of 1907? There it deals much more at length with the cases of minors and it has been held by this Court that there is nothing to show that Act 2 of 1907 is repealed by Act 36 of 1908. That was held by your Lordship in the case of Kaulaia. I refer to sections 4, 5, 6, 7, and 8. The case of Kaulaia is page 65 of 1909, T.S. (Reading from page 69). If it is a question of doubt, then the Court must hold that the Act is not repealed.

Mr. Justice Wessels: If he had acquired any rights under Act 2 of 1907.

Mr. Gregorowski: If Act 2 of 1907 provided for a case for which Act 36 of 1908 does not provide.

Mr. Justice Wessels: Act 2 of 1907 has not been repealed by the Act of 1908 and if there is a case of *omnis* under the Act of 1908, then that case of *omnis* should be solved by Act 2 of 1907. That is your argument?

Mr. Gregorowski: Yes. It is clear in a case of this kind, under Act 2 of 1907, the minor is entitled to be registered. I would like to read three of the sections which are in close connection. Sub-section 2, section 4, (a) and (b); section 6 (1), (2), (2a and b) (reading).

Mr. Justice Wessels: If your contention were wrong we should have this anomalous position: An Asiatic man or woman comes in with a baby who does not happen to be born in this country. The poor child grows up to 16; his parents are fixed here and entitled to be here, and this poor stray boy of 16 has to be cleared out of the country to fight the world by himself alone outside. That is monstrous.

Mr. Gregorowski: One half of the family would be entitled to live in the Transvaal but the unfortunate baby would have to go.

Mr. Justice Wessels: It is absolutely inhuman. But still, that is not the question. The question is one of law. Under this Law it is perfectly clear that the legislature made a provision in Act 2 of 1907 for the case of the children who had come into the country.

Mr. Gregorowski: Then your Lordship will see section 7 says this: (reading section). In this case the Registrar and the Magistrate have absolutely no discretion. I contend that this case first comes under section 6 (b).

Mr. Justice Wessels: How? That I do not understand.

Mr. Gregorowski: This is a case where application was required to be made under this section by the guardian—

Mr. Justice Wessels: This does not apply to children over the age of 8. Section 7 does. It says if a child has come in here and there has been no registration, then the child may, after he attains the age of 16, within one month, ask for a certificate of registration and the Registrar may give it him if he likes. Of course he must use judicial discretion.

Mr. Gregorowski: Section 6 (b) also applies because it says: (reading section). It applies exactly to this case. In that case the Registrar, if satisfied, must register the applicant. In a case of this kind I submit that the Registrar has no discretion, not even under section 7.

Mr. Justice Wessels: He must use his discretion judicially. If the child has been guilty of an offence he may say he will not.

Mr. Gregorowski: In this instance there is no objection. The father is a most respectable man, practically all of whose property is in this country; he has been here since 1888 and the business belongs to the children when the father falls away, and it would be greatly inhuman to separate the child. I submit that the legislature could never have intended that any such thing should happen.

Where there is a doubt the Court will presume that the legislature will proceed upon lines of humanity in dealing with the matter. I submit that the legislature would never have intended that any such thing should happen.

tended for by the Registrar would lead to most extraordinary results.

Mr. Justice Wessels: It would cause a howl in the civilized world; there is no doubt about that.

Mr. Gregorowski: Supposing a father and mother took a trip to India and this child were born at sea during the voyage?

Mr. Justice Wessels: Any child not born here would be outside the law.

Mr. Gregorowski: The Registrar would say this unfortunate child, born during the voyage, could not reside in the Transvaal?

Mr. Justice Wessels: You need not go so far. You need only say that an Indian woman comes in here with a baby; the unfortunate child grows up with his parents until he is 16, and when he is 16 he is bundled out and thrown on to the world without any money.

Mr. Greenlees: My first point is that the procedure adopted here is not a competent one, that the act of the Registrar and of the special Magistrate is a purely administrative act and not subject to appeal to this Court, and therefore, a fortiori, if it cannot be appealed from to three judges it cannot be appealed from to one judge sitting in Chambers. That was decided in the case of Magda, T.S. 1909 p. 397. At page 39 there is a reasoned judgment. The Magistrate is not sitting there as a Court; he is sitting to do an administrative act and as such there is no appeal.

Mr. Gregorowski: The present case is an exceptional case which applies to a minor who had come into the country and who was allowed by the Government to come into the country and who is now in the country, and he does what the law requires him to do, namely, apply for a certificate of registration. Then I appeal to the law, No. 2 of 1907, to show this. First of all I contend this falls under section 6 (b), where the Registrar has no discretion at all, but is bound to give the certificate of registration. If that fails then I contend it falls under section 7, under which the Registrar has to use a discretion, and I am sure if he used that discretion properly he is bound to give a certificate, because there are no special circumstances in this case why he should not get it. The Registrar in his affidavit admits this is not a case where he has any discretion. He says he is bound to refuse it. That is the question the Court has to decide. When an officer, even acting administratively, in a case of this kind, acts wrongfully and illegally, the Court can interfere. I refer to the case of Contalia v. the Murraysburg Licensing Court, 27 S.C. 260.

Mr. Justice Wessels: If a Magistrate acts in his administrative capacity and he deprives any subject of a right that that subject has, then the subject is entitled to come to Court and say "I want my rights."

Mr. Gregorowski: I say that is this case.

Mr. Justice Wessels: Otherwise a Magistrate can be bundling everybody out of the country. That is out of the question.

(The learned Counsel read the judgment.)

Mr. Justice Wessels: If a club improperly eject a member from the club, the Court will restore him to the club. That is a private concern.

Mr. Gregorowski: I do not see how this case can be distinguished. We say we have been bundled out of the country. There is the order of deportation. I do not see how my learned friend can say "You must first be bundled out."

Mr. Justice Wessels: You say in the case of Magda an appeal was noted from the Magistrate to the Supreme Court in the ordinary way. That came before the Supreme Court in the ordinary course as an appeal. Then the objection was taken by the Crown that no appeal lay from the Magistrate's judgment or order, and the Court said that that was so. Here you are not coming by way of appeal; you are making a petition. You say "I have a particular right to be in this country and, contrary to the law, the Magistrate is ejecting me out of the country."

He has got force behind him and may put me out at any moment. Therefore I am not going to wait until I am ejected. I am entitled to say such a deportation order shall not be registered against me."

Mr. Gregorowski: That is so. That is the position. I do not see how my learned friend can say that this Court has no jurisdiction. The subjects of this country would be in a hopeless position if this Court were to close its doors to applications of this kind. It is our only remedy. It is the only thing we can do. We say this is a case where the Court will give us the relief we ask. We make out a clear case that we are entitled to relief. I have got all the cases dealing with points of this kind, in which the Court can interfere inherently, by its inherent power, to prevent an injustice being done.

Mr. Greenlees: In Magda's case it was laid down quite distinctly that no appeal lies. What my learned friend is attempting to do here is to have by way of an application of that kind what he cannot do by way of appeal.

Mr. Justice Wessels: What is to prevent him? What was to have prevented Magda from making an affidavit to the effect that he did not fall under the category of Asiatics that could be ejected and that they had no right to eject him.

Mr. Greenlees: That was his case.

Mr. Justice Wessels: It was set down as an appeal. I said it was unnecessary to enquire whether the common law enabled a person to appeal from an inferior Court; we simply dealt with the one case whether an appeal lay or not and we said no appeal would lie. From that it does not follow that he cannot apply.

Mr. Greenlees: My learned friend wants to bring this into appeal. It is not a review.

Mr. Justice Wessels: Surely you would not contend for one moment that the Magistrate and the Registrar of Asiatics can handle all the Asiatics out of the country?

Mr. Greenlees: If they do it is exercise of their judicial discretion, as has been done here.

Mr. Justice Wessels: If it is a judicial act of the Magistrate then it is appealable.

Mr. Greenlees: It is an administrative act in which he must use a judicial discretion.

Mr. Justice Wessels: Take the case of any alien who is in this country. Nobody has any right to turn him out. He has a right to come with a *habeas corpus* to this Court.

Mr. Greenlees: If my learned friend had come in this way.

Mr. Justice Wessels: That is what he is doing. He is setting out facts and he says there is an order of deportation against him and he is asking the Court for an order restraining the Minister of Justice from carrying into effect the order of deportation.

Mr. Greenlees: The whole thing depends on the certificate. If he gets a certificate, then of course he is entitled to stay. If he does not, then he cannot. What has happened is that the Magistrate, sitting in an administrative way, has used his discretion.

Mr. Justice Wessels: The Magistrate does not say "I use my discretion and I will not grant it him." The Magistrate says distinctly he holds it because he has no other course open to him.

Mr. Greenlees: The Magistrate says "I read the law in this way: that is my view of the law and in my view of the law I cannot grant a certificate."

Mr. Justice Wessels: That is not discretion.

Mr. Greenlees: That is the exercise of a judicial discretion. He considers the law. He reads the law and he says "I exercise my discretion; can I or can I not under that law grant a certificate."

Mr. Justice Wessels: It would be rather an invidious position if a Magistrate read the law wrongly and sent people out of the country, and when they are sent out, for no earthly reason, he says "That is the way I read the law." That is not judicial discretion.

Mr. Greenlees: With deference, my Lord—yes, in an administrative way. If there is no gross irregularity.

Mr. Justice Wessels: The very fact of reading the law entirely wrong is a gross irregularity.

Mr. Greenlees: Not the kind of gross irregularity contemplated by section 18 of the Administration of Justice Proclamation, which may bring the case under review. Take the case of a Magistrate having refused the certificate without hearing the applicant. If he had done something grossly irregular in that way, if he had heard the Registrar here and had refused to listen for one moment to the applicant, then of course my learned friend could come by way of review. Anything short of that brings this case under Magda's case where there is no appeal from an administrative act.

Mr. Justice Wessels: The Court can always call upon the Registrar to say why he will not issue this certificate. Then the Registrar can answer "Because I do not think I am entitled to by law." Then the Court can say "There you are wrong; you are entitled by law to give that certificate."

Mr. Greenlees: Then the whole procedure seems to be wrong. Then the Magistrate should be sitting as a Court, not as an Administrator.

Mr. Justice Wessels: He is sitting as an Administrator, but still we have only to do with the Registrar here. If the case falls under section 7 of the Act of 1907, then we have nothing to do with the Magistrate, but only with the Registrar. The Registrar may refuse a certificate in his discretion but he must use a judicial discretion. If he says the reason why he does it is because the law does not allow him the Court may correct him and say the law does allow him: "Now re-consider your decision." If he then says "This man has been guilty of a crime" this Court would never interfere. If he says he has information that he is a man who is disturbing the peace or who is likely to be seditious, or something of the kind, then the Court would not interfere, but if he says if the law allows him, he will give a certificate and he is under the impression he cannot give a certificate, then the Court would point out to him that he has used his discretion wrongly.

Mr. Greenlees: I submit if the Magistrate is to give a judicial decision, or the Registrar, then he ought to have sat as a Court and the law should have provided on that that an appeal would lie.

Mr. Justice Wessels: I think it would have been infinitely better.

Mr. Greenlees: That machinery is not there.

Mr. Justice Wessels: Still we cannot allow any officer to do an act—we must contrive some remedy to prevent an officer from doing an act which is illegal.

Mr. Greenlees: I do admit that my friend can bring an *habeas corpus* application. Nothing of the sort has been done. It is a question of asking for a certificate.

Mr. Justice Wessels: If, for instance, a man who is not entitled to a registration certificate comes here and asks for a registration certificate, the Court will send him to the proper officer. If the proper officer says he cannot have a certificate and he comes to the Court and says "I have asked for a certificate but they will not grant me a certificate" the Court will say "We are not going to grant a certificate." But if a person is entitled to be here who cannot by law be deported and he comes here and says "I am about to be deported by an officer who is reading the law wrongly, who is interfering with my rights" then the Court is bound to protect him. That is what the Court is for. It is the most sacred function that this has—to protect the liberty of the subject against everybody—officers and Government included.

Mr. Greenlees: The view that the legislature has taken is this, that an Asiatic shall be deported unless he has a certificate at a particular stage, and unless he can show that he must not go. He cannot get a certificate unless he can go to the Registrar in a legal way and say he has a legal claim to it.

Mr. Justice Wessels: Has not this man got a legal claim?

Mr. Greenlees: No, my Lord. In the first place, my contention is this, that this is a matter purely of the Act of 1907 and not of the Act of 1907 and the applicant himself recognises that because he does not refer in any way in his application to the Act of 1907; the whole application is brought on this being a validated registration under the Act of 1908, and the form of application and the form of certificate granted to the father form—

Mr. Justice Wessels: It is a question of whether he does or does not fall under the law.

Mr. Greenlees: This applicant says that he holds a certificate under the Act of 1908 by the inclusion in his father's certificate. If that is so then the Act of 1907 falls away, as far as he is concerned, because sub-section 3 says—

Mr. Justice Wessels: As a matter of fact he is not.

Mr. Greenlees: I am assuming for the moment that he is.

Mr. Justice Wessels: You need not assume that. He has no certificate. By the way there is no copy of that certificate. I shall want that. It must be on the record.

Let us assume now he is a minor who is coming here, being a minor, under 16. He came in here without objection from the authorities; he has no certificate other than an ordinary minor would have; an ordinary minor is allowed in with his family. What happens when he becomes 16?

Mr. Greenlees: Then he has to apply and he can get a certificate in two cases and in two cases only. That is the distinct policy of the law. It is not a question of *omnes* but a thing which is meant. He can get a certificate if he came in with his guardian, if he were either born in the colony, or if he were in the colony at the date of the 1908 Act coming into force. Section 5 does not apply at all. That is the case where he is born here. If your lordship will look at section 3:— "Registration of Asiatics after the commencement of this Act." He claims to be registered. He is entitled to registration under this Act if he satisfied the conditions mentioned in sub-sections 2 and 3 of section 4: that he was three years in the Transvaal prior to October, 1899. That does not apply. And that he applied within one year after the commencement of this Act. That does not apply. That he was duly authorised to enter and reside by a Peace Preservation certificate, or by some indemnity or that he was resident and actually in the colony on the 31st May, 1902. None of these apply to this youthful all. Your Lordship knows the policy is to limit this—to stop immigration.

Mr. Justice Wessels: This speaks of an unregistered adult Asiatic. What about the minor?

Mr. Greenlees: I am coming to that. The next possibility is being a lawful holder of a certificate which he desires to exchange. He does not fall under that. That is (b) of section 3. Then (c) having been a minor resident in this colony at the commencement of this Act. He first entered the colony with an adult Asiatic who was his guardian, registered under Law 3 of 1885 or an amendment thereof, or who was born in any part of South Africa which was at the date of his birth within the boundaries of the Transvaal.

Mr. Justice Wessels: You say there is no *omnes* because they are actually dealing with a minor.

Mr. Greenlees: Yes, and the policy of the law is only to admit these minors whom the Registrar of Asiatics can have some control and be able to say "That is a genuine son of this man," otherwise nothing would be easier than having supposititious children coming in from all parts and to every coolie in this country if that restriction were not made, and it is on account of that danger, and it is a big danger I am informed by the Registrar, because there are thousands of applications which have to be very closely scrutinised. If it were not for that the whole policy of the law would fall away because the country would be flooded with some thousands of minor Asiatics whom he would be sure to take on the evidence of the

Mr. Justice Wessels: It says "who are immigrants which are not allowed in." Then it says it shall not include people who are under the Asiatic Restriction Act entitled to come in. I do not see how you can read the Restriction Act into the Asiatic Act at all.

Gregorowski: In L. 's case it was under this section it was decided, (T.S. 1908, 624).

Mr. Justice Wessels: Because there it says an Asiatic who has obtained a certificate of registration cannot be considered as a restricted immigrant. He cannot fall under the Act at all. But that does not say that the Indian or Asiatic who comes in here under Act 15 of 1907. He does not because he has special legislation as to when he may come in and when he may not.

Mr. Gregorowski: His minor child comes in under that Act. L. 's case was decided under the Immigration Act. (reading head note.) It shows that the Court considered that was applicable to Asiatics and so it is.

Mr. Justice Wessels: It says you cannot consider as an immigrant a man who has got these qualifications.

Mr. Gregorowski: It holds that a minor is entitled to come in under that section so that the Immigration Law does really apply to Asiatics as well, and sub-section (g) specially applies to Asiatics. In Ishmael's case T.S. 1908, 1088, an Asiatic was prosecuted under the Immigration Law, so that the general Immigration Law applies to Asiatics as well, and sub-section (g) stands. In Ishmael and others v. the King an Indian was prosecuted under the Immigration Law. The legislature would never have introduced a section by which a man can bring his family, leave the man under the impression all the time that his family can remain with him, and, as soon as his children grow up, wrench the children away from him. Surely one cannot attribute such an intention to the legislature. They say "When you come in you can bring your wife and family with you." As soon as they attain the age of 16 then they are handled out of the country. The legislature could never have intended that unless they said so in plain and distinct words. I can quite understand about a child being born in the immigrant. There the legislature puts it on record that that child is entitled as a matter of law to its certificate and it cannot be deprived of that certificate. This is the country of the birth of the child, the country of origin and this country has no right to send that child out under any circumstances at all. That is quite a different thing to say because it gives this child the inherent right to a certificate that therefore it is under the family of a man who is entitled to remain here. The ordinary principle of law is that the children follow the father. They are a kind of accession.

Mr. Justice Wessels: Up to their 16th year.

Mr. Gregorowski: It does not say so. If anywhere it said so in so many words that when the child becomes 16 it is to be handled out of the country then I would say we cannot get out of that interpretation, but it does not say so distinctly anywhere. Everything in the legislation leads one to the contrary conclusion. The very fact that it allows the children to come in shows that it never intended that the children should be sent out when they attained the age of 16.

In this case of Ishmael and others v. the King the Asiatics was prosecuted under sub-section 4 of section 2 of Act 15 of 1907. Ishmael and 53 other appellants were all charged under the Immigration Act showing that he came under the Immigration Act as well as anybody else, and that it was present to the mind of the legislature when the Act was passed, that Asiatics would come under it. I think that is also clear from the fact that under sub-section (g) of section 2 Asiatics are expressly mentioned. It is in this judgment also that the Chief Justice said that it did not appear at all that Law 2 of 1907 was repealed by the subsequent Act 36 of 1908.

This Court has now decided it at when a father comes into the country he brings his

child. I say there is no provision at all in the law, as one would expect, which states distinctly that although the law allows the child to come in, yet, when the child becomes 16 it must be sent out of the country. I say that is not to be understood. My learned friend really asks this Court to read into the law a provision that although the legislature has allowed a child to come into the country the child has to be handled out when he becomes 16 years of age; it is to be separated from the father and sent upon the wide world. I say there is nothing whatever to justify the Court in coming to such a conclusion. The child is perfectly lawfully in the country during its minority. The father may have no other home. We may take it that his domicile of choice has been fixed in this country. He has lost all right to go to any other country. This child would, a coming in the International Law, and of course the Court in considering the matter would consider the principles of International Law - would be cast out of the Transvaal and would have no right to go to any other country.

Full Text of the Judgment

Mr. Justice Wessels: In this case the applicant, an adult Asiatic, asks the Court to declare that he is entitled in law to a registration certificate, and that the respondent has no right to order his deportation.

Mr. Gregorowski has made a preliminary objection to this application on the ground that the whole procedure is a *quasi* appeal, and that no appeal will lie from a decision of the Magistrate or the Registrar of Asiatics to this Court, as decided from Magda's case. This application, however, is entirely different from Magda's case. In that case an appeal was noted from the decision of the Magistrate as if it were an ordinary Magistrate's judgment delivered in the course of judicial proceedings. The Court held that the Magistrate did not act as a Judge but as an Administrative Officer, and that his decision was not *sententia iudicis*. In this case the applicant asks for a *mandamus* on the ground that his expulsion would be an illegal act inasmuch as he is by law entitled to remain in this Province.

This Court has an inherent right to prevent the Government, or any official, from interfering with the liberty of any resident within its jurisdiction. The person who claims the right to interfere with the liberty of a citizen must show that he has been given that right by the legislature. If he can show that he possesses that right this Court will not interfere with his action, but every person resident within the jurisdiction of this Court is entitled to bring any official before the Court to justify his act of interfering with the applicant's liberty. To deny to the Court that right would be equivalent to the establishment of bureaucratic tyranny.

This however does not mean that this Court can be appealed to from the decision of an Administrative Officer as if he had pronounced a judicial decree. Magda's case decided there was no appeal, but cannot be cited as an authority that an Asiatic cannot ask this Court to restrain the Registrar of Asiatics from illegally interfering with his rights. The Court will therefore have to enquire (1) whether as a right the applicant can demand a registration certificate, and (2) whether an order of deportation can be made against him and carried out.

The applicant was born in India, lived in India, and accompanied his father into this Province in January 1910, when he was about 15½ years old. The applicant's father has been resident in the Transvaal for many years, though he stated in his application for registration that his residence was at Kolwad near Surat. The Petitioner's mother has never left India, and the present applicant grew up in that country.

Mr. Gregorowski argues that the applicant is entitled to a registration certificate and can resist expulsion (1) because his father is domiciled here and therefore the applicant's domicile of origin is the Transvaal (2) because by the Immigration Restriction Act No. 15 of 1907, the minor child of a person who is not prohibited

immigrant is not himself such and (3) because by Law 2 of 1907, which has not been repealed, the applicant is entitled to be in this Province.

The first argument is not satisfactory. I am not at all sure that the applicant's father is domiciled here, but even if he were I do not think that his child, born in India, and resident there until this year, can claim as of right to remain in the Transvaal because his father has established a domicile here. The mere fact that his father is domiciled here is not enough. He must know that there is no statute which prevented him from remaining here after he has attained the age of 16.

It is true that by a fiction of law a minor is considered to have the same domicile as his father. But it is after all a fiction and cannot make a child born in India and resident in India *de facto* a resident of this country. If the law speaks of children resident in this country when an Act of Parliament comes into force, it refers to children *de facto* resident, and not to those who by a fiction of law are considered to have the same domicile as their parents.

The respondent relies on the statute law and claims that by virtue of Act 36 of 1908 directly the applicant reached the age of 16 he became an adult Asiatic and could as such be expelled unless he possessed a registration certificate.

It lies with an adult Asiatic to show that he does not fall under section 7 of the Act of 1908. It is not enough for him to say "I came here with my father as a minor and am therefore entitled to stay," because Act 36 of 1908 makes special provision with regard to what minors may remain here after attaining the age of 16. It provides that a minor born in this colony, not being the child of a labourer introduced into this country under the Labour Importation Ordinance of 1904, is entitled, by following a certain procedure, to obtain a registration certificate. The Act also provides that minors resident in this colony at the commencement of the Act, whose guardians were registered under Law 3 of 1885, are qualified to get a certificate. Hence we see that two classes and only two are permitted by the Act 36 of 1908, (a) minors born in this colony, and (b) minors resident here at the commencement of the Act.

No provision is made under this Act for minors not resident here at the commencement of the Act but introduced later by their parents or guardians. Therefore argues Mr. Gregorowski, we must treat them as *cassa omnia* and extend the same privileges to them as to those resident.

I must concede that very many extremely hard cases may arise. A very young child introduced by its parents after Act 36 of 1908 came into force, may find himself at 16 years expelled and so cut adrift from his parents. Still, if this was the intention of the legislature, however harsh we may consider that law, the Court must give effect to it.

Mr. Gregorowski has argued that by reason of the Immigration Restriction Ordinance the child was legally entitled to enter the colony. That may be so, but that Ordinance cannot hold the Asiatic child who becomes an adult Asiatic and is found in this Province. I do not think that we have to do here with a *cassa omnia*. It is not though the legislature had omitted to consider minors and had left the Court to deal with them under the common law and under the Comity of Nations. Minors are specially dealt with, and only two classes are regarded as privileged when they become adults, and therefore I take it the legislature intended Act 36 of 1908 to regard all others as unprivileged when they reached the age of 16 years.

The maxim *expressio unius est exclusio alterius* seems to me to apply to a case such as this. We are not dealing with a statute which is only declaratory of the common law, or which merely mentions certain classes of persons by way of example, but the whole tenor of the law is restrictive and therefore intended to exclude from privileges all classes of persons which are not specially enumerated.

But, argues Mr. Gregorowski, if they do not fall under Act 36 of 1908, and if minors like petitioner receive no protection from that Act they are assisted by Act 2 of 1907. Act 2 of 1907 has not been repealed by Act 36 of 1908, except by implication.

Assuming that Act 2 of 1907 does apply, let us see how it will help the applicant. This Act provided that Asiatics lawfully resident in the Colony shall be entitled to be registered if they belong to the following classes (1) Asiatics authorised to enter under the Peace Preservation Ordinance 1902, (2) Asiatics resident on May 31st 1902 and (3) Asiatics born in this Colony after May 1902.

The applicant belongs to none of these classes. But then Act 2 of 1907 also makes provision for minors. It provides that if a child is under 8 years the guardian may cause it to be registered and if he fails to apply for registration the child may himself apply one month after he becomes 16 years old. In such a case the Registrar of Asiatics may, in his discretion register the applicant.

Does this apply to children of all Indians resident or only to those who are in the country when the Act was passed? Let us assume in favour of the applicant that it applied to all. Even then the applicant in such a case is not *ipso jure* entitled to a certificate and, in order to succeed, he must show that the Registrar is not exercising his discretion properly. The Registrar has discretion under the Act to give a certificate to an Indian who has reached the age of 16.

Now there is no such allegation in the Petition. It is true that the Registrar relies on Act 36 of 1908 but I am not prepared to say that he is not right in doing so. Before the applicant can succeed he must show that he has an unqualified right to a certificate or that the Registrar has not exercised a judicial discretion and this in my opinion he has failed to do.

But Mr. Greenlee has argued that Act 2 of 1907, as regards the registration of minors, has been repealed by implication by Act 36 of 1908, for the legislature did not intend to confer any privileges upon minors who were not born here and not resident here at the commencement of the Act, and I am inclined to think that that is right.

It is true that rights acquired by Act 2 of 1907 will not be taken away by implication, but a minor who was resident in India, and for whom no application for registration was made prior to Act 36 of 1908 does not appear to me to have acquired any rights which compel the Registrar of Asiatics to grant him a certificate.

None of the cases cited at the Bar will help us in this application. I am therefore of opinion that the application must be dismissed with costs.

Mr. Gregorowski: This matter is of great importance to my client and also to the whole Indian community. We would like to carry the matter further and I would ask your Lordship to suspend the order of deportation until we have had an opportunity of doing so.

Mr. Justice Wessels: When can we bring it before the full Court?

Mr. Gregorowski: It will go to the Provincial Division from Chambers.

Mr. Justice Wessels: The Appeal Court is sitting and you may still be able to apply and they might be able to take it as an urgent matter.

Mr. Gregorowski: I would refer to section 9 of the South Africa Act.

Mr. Justice Wessels: (reading section) It is only except in cases of orders or judgment given by a single Judge upon applications by way of motion or petition or on a summons for provisional sentence or judgment as costs only.

Mr. Gregorowski: This is a judgment on a petition.

Mr. Justice Wessels: That is only a qualification. It is not an illiquid case. It must be from motion or petition or summons for provisional sentence or judgment as to costs only. As far as I am concerned it does not matter to me where it goes. The only difficulty I have is if I am going to suspend this order for a long period I will not be able to grant it.

Mr. Gregorowski: We will not lose any time; we will at once proceed.

Mr. Justice Wessels: Does it not follow from the appeal? How can I make such an order? The very fact of your appealing stays the execution. Logically how have I the power to stay execution?

Mr. Gregorowski: I take it the Court has an inherent power under circumstances like this to prevent for instance an order of deportation until the applicant can go to Court and if your Lordship has power and can stay it until the applicant can go to Court your Lordship has power to stay execution pending appeal.

Mr. Justice Wessels: I think you have that naturally on the appeal. Everything must remain in *statu quo* as soon as you appeal.

Mr. Gregorowski: If your Lordship expresses that opinion I am satisfied.

Mr. Justice Wessels: That is so. There is no doubt about that; everything must remain in *statu quo*. As soon as you lodge an appeal it is as though the application were made to the Higher Court direct and everything remains in *statu quo* unless I give an order to the contrary.

Mr. Gregorowski: Then of course there can be no harm in your Lordship giving the order.

Mr. Justice Wessels: I think you are entitled to it. But I must mention the time. That is my difficulty.

Mr. Gregorowski: "Pending appeal to the superior Court, such appeal to be forthwith prosecuted."

Mr. Justice Wessels: With leave, if you do not go on with the appeal, to reverse the order if the other side apply.

Mr. Gregorowski: If your Lordship pleases.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

The Passive Resistance Farm has received the following presents:—Tools from Mr. Chhotabhai; a case of bananas from Mr. Bhanabhai of Johannesburg; from Somerset East, through Mr. Keshavlal Trikumdas Gajjar, £1/1/3; Mr. Lalubhai Trikumdas Gajjar £1/1/3; and Mr. Daji Parshotam £1/1/3. These friends have sent cash with instructions to buy food with.

Young Manikun Pillay has been paying a brief visit to the Farm.

Last Saturday Mr. Gandhi left for Durban in connection with Mr. Polak's and the 85 passive resisters' impending arrival from India.

Arrangements are being made to give Mr. Polak a rousing reception on his arrival in Johannesburg.

Mr. Ritch left London on Saturday last en route for South Africa. Mr. Ritch will land at Capetown on the 31st of October.

The cases of Messrs. Chinsamy and Govindsamy Pillay will be heard at Vereeniging on Saturday next, the 24th instant.

[BY TELEGRAPH]

Friday

Messrs. R. M. Sodha, S. B. Medh, and Harilal Gandhi were discharged

yesterday and met the gaol gates by Imam Abdul Kadir Bawazeer, Messrs. A. M. Cachalia, Tavadia, Solomon Ernest, Sorabji and Gopal Naidoo.

Mr. G. S. Francis was arrested at Boksburg on Wednesday and was ordered to be deported.

Items of Interest

A Reuter cablegram from London, dated the 20th instant, states that Mr. Ritch, Secretary to the British India Committee in London, in the course of an interview with a representative of Reuter's Agency to-day, prior to leaving for South Africa, said that the most astounding development in the Indian problem in the Transvaal was the deportation of Indians born in South Africa. That, he said, amounted to transportation. Many of these had never set foot in India, and were ignorant of the language. The method of operation was disgraceful. The release of deported Indians in Portuguese East Africa, where they were re-arrested and deported by the Portuguese, entailed the handing over of British subjects to a foreign Power for punishment for not producing registration passes, which was degrading and unnecessary, because the registration books could fully identify them. The deported Indians, he continued, were landed in a destitute condition in India, but the fate of their families was worse, as they were left penniless in South Africa.

Mr. P. K. Naidoo, the brave passive resister, returned on Wednesday by S. S. *Umkhal*. He has returned as advance guard of the Resisters who are coming with Mr. Polak. Mr. Naidoo is looking well and speaks in enthusiastic terms of the work done by Mr. Polak. Mr. Naidoo has not sufficient words for thanking Mr. Natesan for his indefatigable attention to the Deportees. Mr. Naidoo, who had never been in India before, says he loves the motherland. Mr. John has returned with Mr. Naidoo is going to join the struggle. Mr. Naidoo was received at the wharf by Messrs. Rustomji, Virji and Gandhi.

London, Sept. 17.—Reuter's correspondent at Peking states that Liu Yulin, who formerly was Consul-General for China in the Transvaal has been appointed Chinese Minister in London.

Contents

	Page.
Mr. Polak and the Deportees	311
The Anglo-Indian and Indian Press on the Transvaal Deportations	312
Chinese Imperial Authorities Aroused	312
Questions in the Indian Imperial Council	313
From the Editor's Chair	313
Moral Education in China	313
Transvaal Indian Minors	314
Transvaal Notes	318
Items of Interest	318

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड

(२९२४ ई. आर्डीस : 19, Saville St. Durban.)

तमने घड्याणो मुक्त न्हेछे ?

नातालीया मील्कना हरेक केसमा ओके कुपो (चीडी) राखवामा आवे छे. ओ चीडीओना भाषेकाने नीचे मुक्त मुक्त घड्याणो आपनमा आवेछे:—

३०० कुपो ओकेडी करतारने सुहर सेनातु घडियाण.

१२० " " " इपानु घडियाण.

५० " " " ओकसोडाइड्ड घडियाण.

घडियाण भेजवानी थोळ पणु तक !

ज्यादे नमे नातालीया मील्कनुं दीन भरीहा तारे तेतुं "सेनातु" कानीने सायनी राखनुं. ५००० सेनातु भेजा हरथो तो तमने सुहर सेनातु घडियाण भणरो. ओ २५०० सेनातु भेजा थरो तो इपानु घडियाण भणरो. ओकसा पणु न पने अने मात्र १००० सेनातु ओकेडी यध शो तोपणु ओकसोडाइड्ड घडियाण तो नहर भणरो. हवे सेनातु सायनी राखवामा भूखछो नही. नातालीया मील्क भाषेकाने थोळु भरीहामा भेट छे. तासुं अने सरस अने मवाभवाणु. थधी हुकाने भणे छे.

होमसेव भणवनुं ठेकाणु.

नातालीया मील्क कु. ली.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपका मुक्त घडी हानां ?

नातालीया दुधके हरेक केसमें एक चिठी रहती है. वह चिठी ३०० जोसकी पासमें होती है, उसको एक अच्छी सुनेकी घडी बक्षीस दी जाती है. १२० चिठीवालोंको चांदीकी और ५० चिठीवालोंको ओकसोडाइड्ड घडी मिलेगी.

घडी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टिनकी उपर जो लेबल रहता है, ५००० इकडे करनेवालोंको सुनेकी घडी मुक्त दीया जायगा २५०० लेबलवालोंको चांदीकी घडी, और १००० लेबलवालोंको ओकसोडाइड्ड घडी मुक्तमें मिलेगी.

हमलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकि अच्छा और स्वादा है, और लेबल बचाकर जमा करनेसे घडी मुक्त मिलती है. लेबल और चिठी नीचे लिखे पत्तेपर होलसे ओफिसमें बतलानेसे घडी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेवील स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

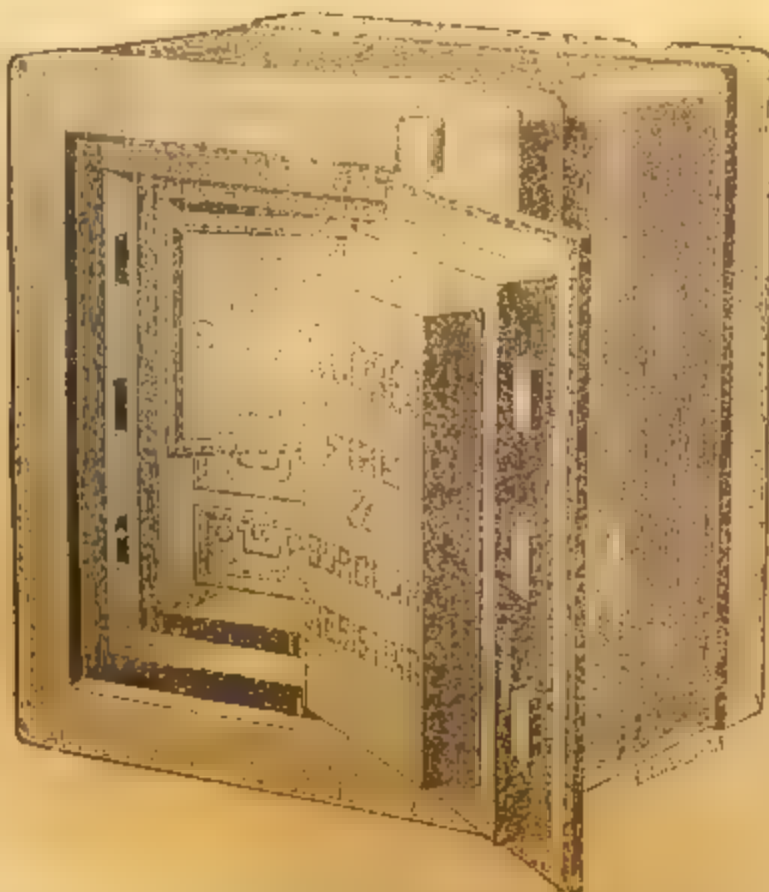
Godrej & Boyce Mafg. Co

MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Punjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c. Messrs. Tata, Sons & Co., 11 safes—Sir Cuttimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

395

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૨૪ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૦

અંક ૭૮૦

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૪ સપ્ટેમ્બરથી, તા. ૩૦ સપ્ટેમ્બર સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૧૦.
હિંદુ-ભ.દરવા ૧૬ ૧ થી ભાદરવા ૧૬ ૧૨ સુધી, સંવત ૧૯૧૧.
મુસલમાન-તા. ૧૯ રમઝનથી તા. ૨૫ રમઝન સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

માસ.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	હિંદુ સંવત.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	ખ્રીસ્તી સંવત.	મુસલમાન સંવત.
શનિ.	૨૪	૧	૧૯	૧૨	૫ ૪૭	૫ ૫૧
રવિ.	૨૫	૭	૨૦	૧૩	૫ ૪૮	૫ ૫૨
સોમ.	૨૬	૮	૨૧	૧૪	૫ ૪૯	૫ ૫૩
મંગ.	૨૭	૯	૨૨	૧૫	૫ ૫૦	૫ ૫૪
બુધ.	૨૮	૧૦	૨૩	૧૬	૫ ૫૧	૫ ૫૫
ગુરુ.	૨૯	૧૧	૨૪	૧૭	૫ ૫૨	૫ ૫૬
શુક્ર.	૩૦	૧૨	૨૫	૧૮	૫ ૫૩	૫ ૫૭

અનુક્રમિકા.

છોકરાના કેસનો ચુકાદો...	૬૦૫
મી. રીચ ...	"
મી. પોલાકના કામની પીછાન ...	"
હિંદી છાપામાં ટરાંસવાલની લડત ...	૬૦૬
હિંદી ધારાસભામાં ટરાંસવાલની લડત ...	૬૦૭
દેશપારીઓ પ્રત્યે એન્ગ્લો-ઈન્ડિયન ...	"
સાંજ વરતમાનમાં મી. પોલાકનો ઉદરજી ...	૬૦૮
ટરાંસવાલના ચીનાઓની મદદમાં ...	"
કમરાવની સભામાં ટરાંસવાલની લડત ...	૬૦૯
ઉદ્ધવા ખબરો ...	"
એલ્ફાન્સબર ...	૬૧૦
કરબામાં દેશપારીઓને માનવાનની તરફપારીઓ ...	"
સત્યાગ્રહના હિંદીઓને આવકાર ...	૬૧૧
નાદારી કારદની મોટીસો વીરો ...	"
મી. પોલાકની છબી ...	"
રશીમશની આવજા ...	"
છોકરાઓ ઉપર ધાડ ...	૬૧૨
મેરીશીયસમાં હિંદીઓ ...	૬૧૩
યુનિયનની ચુકાદો પરિણામ ...	૬૧૪
૧૦૦ વરસ પછીનું દક્ષિણ આફ્રિકા ...	"
તાર સમાચાર ...	૬૧૫
મી. રીચ વિદાયતથી ઉપડવા ...	"
એક કાફર મોઢર ઉપર જીવન ...	૬૧૬
હિંદીઓ ...	"
અમરી બેઠ ...	"
નવરત્ન જનરલ નાતાલમાં ...	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૬૧૮
ઇસ્ટ ઇન્ડિયન સત્યાગ્રહીઓ ...	૬૧૯
દેશાલોક યુનાઇટેડ એસોસિએશન ...	૬૨૦
રેલ્વે બળવો ...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનિવાર, તા. ૨૪ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૦.

છોકરાના કેસનો ચુકાદો

મી. છોકરાના દીકરાની બાબતમાં જરૂરી વેસલસે હરાવ વિરુદ્ધમાં આપ્યો છે. જો આ હરાવ કાયમ રહે તે હિંદી કામની સ્થિતિ એકદમ કફોડી બને, અને કામની જડ થોડી મુદતમાં ઉખડી જાય. આ હરાવની સામે પાછી અપીલ થએલી છે. તે અપીલમાં શું બનશે તે આ ટીકા બહાર પડ્યા પછી બે તજ્જ દિવસમાંજ માલમ પડશે. અપીલ કોર દેનો હરાવ ગમે તેવો આવે છતાં આપણે તે તેની સાથે એકાદ સંબંધ છે. જરૂરી વેસલસની પાસે આવેલા કેસ નો રિપોર્ટ અને બીજા જગ્યાએ આપ્યો છે. તે તપાસી જવા લાગ્યો છે. જરૂરી વેસલસ કહે છે કે તે સરકારનું કામ અન્યાયી છે; હનસાનીપતથી વિરુદ્ધ છે. અને જો તે કામ કાયમ રહે તો સુધરેલી પ્રજા તરફથી તે બાબત જંગી બરાડો પડશે. સુધરેલી પ્રજા શું કહે છે તે આપણે જોઈશું. પણ એટલું તો ચોક્કસ છે કે જજના વિચાર પ્રમાણે સરકારે ભુલમજા કર્યો છે. આમ છે તો તેણે હરાવ કેમ વિરુદ્ધ આપ્યો છે? આવો સવાલ બધાને ઉઠશે. આ દાલની કોરદોની અધમ સ્થિતિ બતાવે છે. કોરદો નાબતે બહાર અન્યાય કરી શકે છે. કાયદાનો અસરાર્ય જો શુધ્ધ ન્યાયથી વિરુદ્ધ હોય તો તે પ્રમાણે હરાવ આપે તો એ કોરદોના હનસાક મજાબ છે! એટલે માનવ જાત તરીકે જરૂરી વેસલસ જે પમણાને અન્યાયી હરાવે છે તેજ પમણાને જજ તરીકે બહાર રાખી ન્યાયી હરાવે છે. આવા અન્યાય-કે ન્યાયની તજ્જ આપણે બેસી રહી શકતા નથી. જજો જજોમાં આ બાબત મીટીંગો થવાની જરૂર પડશે, અને હરાવો પસાર થવા જોઈશે. આ બાબત ઠેકાણે ન પડે તો જગી બીજાક નીચાત વાળાને બેસી શકે તેમ નથી.

હરાવ અને રીપોર્ટ વાંચવાથી માલમ પડે છે કે ૧૯૦૭ના કાયદા પ્રમાણે પણ ટરાંસવાલ બહાર જન્મેલા છોકરાને ટરાંસવાલમાં દાખલ થવાની પરવાનગી નથી. આ બાબત મી. મેન્ડેરેસ્ટીએ ધણીજ તકરાર ચલાવી, પણ જરૂરી વેસલસે ચોખ્ખું જણાવ્યું કે ૧૯૦૭ના કાયદા નીચે એવા છોકરાનો બચવ થઈ શકતો નથી.

મી. રીચ

મી. રીચ કેપટાઇનમાં તા. ૪ થી અઠ ટેમ્પરે યુનીયન મેલમાંથી ઉતરશે. મી. રીચની સેવા વિષે અમે આગળ જોઈ ચકા છીએ. અમને ઉમેર છે કે મી. રીચને કેપટાઇન હિંદી કામ પુરતું મન આપશે; તે તેમ કરી પોતાને સાર માન લેશે એવી આશા રાખીએ છીએ.

મી. પોલાકના કામની પીછાન

એક હિંદી છાપાની ટીકા

યુનિયનનું બહીરું અઠવાડીક ઉમેશ પત્ર "એ.રીએન્ડસ રીડ્યુ" લખે છે કે:— હિંદીની હિંદીમાં માતૃભૂમિમાં પોકાર ઉઠાવવાની દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની હિંદીમાં મી. પોલાકનું નામ જગતના તારા તરીકે પ્રકાશે છે. આ તેમનો ઉદાર આપબોમ, ઉડી ભકિત અને મોડું દીલ બતાવે છે. હલકી કામો અદાવતો તજનારા, અને પોતાના હિંદી પ્રજાના ભાઈઓની નીતિની લડતમાં ખુલ્લીરીતે દિલસોજી બતાવનારા ભુજ દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરાઓમાંના તેઓ એક છે. તે લડતને તેમણે હેલ્થથી પોતાની માની કીધેલી છે. તે માટે આપણે આપતાં, લખાણો કરતાં, અને બીજા હિંદીમાં કરતાં તેઓ હિંદીમાં એક ઠેકાણેથી બીજા ઠેકાણે જાય છે. તેઓ કેટલું કરવા શક્તિમાન થયા છે તેનો ખ્યાલ તેમના કામ તરફ નજર કરનાર કોઈપણ માણ અને પુરતી રીતે બાવી શકશે. દક્ષિણ

આફ્રિકામાં સકટ નિવારણ માટે મોટું
ફંડ ઉઘડી કંપામાં આવ્યું છે. દેશપારી
ઓ આ મુલકમાં પહોંચતાં તેમના વાર્તા
રહેણાંઓ ખોલવાનું થયું છે. તથા
દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાના શાકભાજીને
જે રીતે રાખવામાં આવે છે તેની સામે
શુરસો અને પોતાના કામઝો તરફ
લાગણી બતાવવાની માસ મીટીંગો દેશમાં
બહુ દેકાણે બરાબ છે. આ મુલકમાં
લાંબા વસવાટ પછી મી. પોલાક હવે
દક્ષિણ આફ્રિકા પાછા ફરે છે. આ
દેશમાં હક અને છુટની હિમાયત કર
નારને ઘટતું નિદાયગીરીનું માત્ર અપારો
તો યોગ્ય કહેવાશે.

હોંદી છાપામાં ટરાંસવાલની લડત

દેશવટા સામે એન્ડ્રો ઇડિયન છાપા
નો પેકાર

બહુવા લાયક રીકાઓ

‘શાંતિ આદિ ઇડિયા’

“વસવાટ કરી રહેલા હોંદીઓને દેશ
પાર નથી કરવામાં આવતા અને તેમને
તો સારી રીતે અને મરતબા સાથે રાખવા
જોઈએ એવાં લોકો કરીયુ અને કરનલ
સીલીનાં વચનો તેમને યાદ આપીને, ટરાંસ
વાલના હોંદીનાં દુઃખો સામે પ્રોટેસ્ટ કરના
લાંડનમાં મળેલી મીટીંગે સારું કર્યું છે.
આ બાબતમાં કરનલ સીલીએ બહુ
ચોખ્ખે ચોખ્ખી રીતે ખાતરી આપી
હતી. અને તે ખાતરીને પડતી મુલકમાં
આવી છે એવાં લોકો એમ્પરીને ઉકામેલા
સવાલનો કદી સંતોષકારક રીતે જવાબ
આપી શકાયો નથી. વસવાટ કરી રહેલા
હોંદીઓને હુદપાર કરવામાં આવ્યા છેજ,
અને હજુ પણ તેમજ થાય છે. મી.
પોલાકનો કાગળ [‘હોંદી’ ના ગયા
અંકમાં તે અપાઠ મળે છે.] જે અમે
છાપ્યો છે, તે બતાવે છે કે ટરાંસવાલ
સરકાર વડી સરકારના પ્રધાનોને એવી
વાતો કહે છે કે જે જુલમ ખવડાવનારી છે.
આવી છેતરનારી રીતથી આ સવાલનો
નીવેડો થઈ શકશે નહીં. આવા પ્રપંચ
થી હોંદીમાં લાગણી વધારે ઉદ્દેશ્ય છે.
અને વડી સરકાર પર વચનજાગતો આગેય
મુલક કારણો મળે છે. લાંબામાં આપણ
તે ખબર મળ્યા હતા કે લોકો એન્ડ્રો

આ બાબતમાં નવેસરથી બંધાવ આવે છે;
પણ જો તેનું પરિણામ વધારે સારું ન
આવે તો બહેનર છે કે હોંદી સરકારે નાવાલ
ને ગીરમીટીયા મજૂરો પુરા પાડવાનું
બંધ કરી પોતાની સત્તાનો અમલ
કરવો.

“એન્ડ્રો ઇડિયા”

“વસવાટ કરી રહેલા હોંદીઓને દેશ
પાર નથી કરવામાં આવતા અને તેમને
સારી રીતે અને મરતબા સાથે રહેવા
દેવામાં આવશે એવું કરનલ સીલીએ પોતે
માથે લીધું હતું, પણ તે હકીકતના
અજાનપણથીજ કહેવાયું છે એમ માન્ય
પડે છે. આવા અનુભવથી કમી લાગણી
દુખાય એમ મદ્રાસની સીપ કહે છે તેમાં
અમને અચ્છો લાગતો નથી. વળી એ
લોકોને પોતાના ઘરખાદ છોડીને ગેરકાયદે
દેશપાર કરવામાં આવે છે તેથી લાંબાં તેમને
પાછા જવાનું ખરચ સરકાર ન આવે
તેથી લીંગની લાગણી બહુ, દુખાય તેમાં
પણ અચ્છો નથી લાગતો. આ ખરચ
ઉપાડી લેવાની વાત કમલ કરવાથી એ
ખુદલું ધાય કે ટરાંસવાલ સરકાર જે
કાયદે વરતે છે. તેથી નુકસાની મેળવવા
ના હેતુથી લીંગ કેસ ઉઘો થવાનો મારગ
પણ ખુલ્લો થવાનો સંભવ છે. તેથી

સંજવ નથી કે ટરાંસવાલ સરકાર પોતા
ની જુલમ કમલ કરે. આ દેશપારીઓમાં
ના જોડો દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાનું
વતન સાંપીત કરી રહે, તેમનો મુસાફરી
ખરચ ભરવા, તેમજ તેમને નુકસાની
અપાવવા ટરાંસવાલ સરકારને કહેવું
જોઈએ એમાં કાંઈ શંક નથી. ટરાંસ
વાલ સરકારના અમલદારોના વરતનથી
આ લોકોને (દેશપારીઓને) અને તેમનાં
કુટુંબોને જે દુઃખ પડેલ છે તેની તો
વાતજ કરવું નહીં. બદમાશ રાજદરોહી
એ તરફ પણ એ કરતાં વધારે નિરદય
પણ બીજું શું કોણ ?”

“એમ્પાયર”

ઉપરનું કસક-તાનું નામાંકીત એન્ડ્રો-
ઇડિયન છાપું લખે છે કે:—

“અમને લાગે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકા
ના હોંદી સવાલ સંબંધી કડીકતો તો
આ મુલકમાં લખી વાંચી શકે છે તેજ
બધા માણસો અજુના થઈ ગયા છે. તેથી
આ બિટીશ લોકોને બિટીશ કોલોનીમાં
જે કમકમાડી ઉપજાવનારાં દુઃખો પડે છે
તે વિષે વધુ લખવાની જરૂર નથી. આ
મેટા જગતના હોંદીની સરકારે પણ
જાણ કરેલું છે. પણ હીંચી બીજા
દેશોના લોકોને જોડેલી રાજપાર કડીને

આ દેશમાં કાંઈ મુલકવાળાં આવ્યા છે.
તેઓ જુએ મરે કે તેમનું મરે તે થાય
તેની દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકોને પરવા
નથી. કોલોનીઓ પોતાની મરજી મુજબ
સ્વારથમાં અંધ થઈને વરતે તેનો આ
અપમાન ભરેલો અને તાલે કાપ્યો છે.
દેશપારીઓને જુએ મરવા છંદ ચકાશે નહીં.
ઇડિયન સાઉથ આફ્રિકન લીગ સરકારને
લખાણ કરીને બતાવે છે તેજ આ લોકો
ને પ્રગમાંથી કરેલા ઉધરાણા ઉપર આધાર
રાખવો પડે તે ગેરવાજબી છે. આનો
અરથ એ થયો કે દક્ષિણ આફ્રિકાના
કોલોનીરો હોંદીને સાધારણ સહેરી તરીકે
હક ખજ ન આવે. અને પરિણામે આ
મુલકના હોંદી વેરા ભરનારાને બાર ઉઠા
વવો પડે. કદાચ આ રીતે આપણી
આંખ ઉઘડે એજ હીક છે. એકાદ એ
સો હોંદીઓને હંડ થતો કે જેક મળતી,
અથવા દક્ષિણ આફ્રિકાના અમુક લાજ
ની હક ઉપર મુકતા ત્યાં સુધી આ મુલક
માં સાધારણ રિયનના માણસો કાંઈ ન
મજુતા પણ હવે તો આ સવાલથી
આપણને ખરચમાં ઉતરવાનો વખત
આવ્યો છે, અને તેથી મામલો કેટલો
મબીર થઈ પડ્યો છે તે વિષે આપણી
સહુની આંખ ઉઘડવા માંડશે.”

“હંડ પ્રકાશ”

મુખ્યત્વે ‘રોચેસપેક્તુ’ વાજન મજબુત
આ રોજંદુ અંગ્રેજી છાપું લખે છે
કે:—“અમે ઉત્સાહપુરવઠા આશા રાખીએ
હીએ કે હોંદીના સહેરીપણને માન
આપતાં ટરાંસવાલને સીખવવાને કાયથી
અને મજબુત રીતે કામ કરવાની અગલ
સરકારને બતાવવા માટે આ મુલકના
દરેક ભાગમાં બનના પગલાં લેવામાં
આવશે. આ સહુથી વધારે પ્રગતીય
અગલતાના સવાલનો ઉઘડતો નીવેડો
આવી જાય નહીં ત્યાં સુધી ખીના બધા
સવાલને ઓછા કમના ગણવાજ જોઈએ.
બહીઆ તેમજ દેશવટમાં આપણા જન્મ
હક પુરવાર રાખવામાં ન આવે તો
આપણે આખરદાર અને સુધરેલી પ્રાજ
તરીકે બીલકુલ નહીં શકશું નહીં. દુનિ
આમાં જ્યાં જઈએ ત્યાં દેશનો અને
ગુલામનો ટીકો આપણને ચોટવેલા રહે
તો આપણું જીવતરું જીવ છે. વળી બિટીશ
વારંગતમે સહેરી થવાનો અરથ હોંદીઓ
માટે નામોશી અને હાડમારીઓ બોમવરી
એવો થશે. અથવા આખર, દરજ્જો અને
જગત મળશે. એ થશે, એ બિટીશ
પ્રગતિ પગ નહીં કરવું પાશે.”

“ પ્રજા બંધુ ”

ઉલ્લા એક અંકમાં અગત્યવાનું
“ પ્રજા બંધુ ” દરોસવાલની લગતપર
નીચે મુજબ દીકા કરે છે:—

દરોસવાલવાસી ગોરાઓની હદપારની
નીચતા બહાર આવતી જાય છે. જે હીંદી
વાસીઓ દરોસવાલમાં કાયમના વસેલા
હોય અને જેઓ દરોસવાલમાં જન્મેલા
હોય તેમને દરોસવાલમાં ગણીને માટે
વસવા દેવાની કષ્ટવત તેઓએ આપી
હતી. પરંતુ હાલમાં તે સ્વાર્થીઓ સ્વ.દે
ની પશ્ચ કદ કુદાની જવા લાગ્યા છે અને
ગણીકના વસેલા હોદ્દાપરથીએ કે જેમને
દેશનિકાવ કરવાનો તેઓ બિલકુલ અધિ
કાર ધરાવતા નથી, તેમને પશ્ચ દરોસવાલ
ની હદમાંથી કાઢી મેલવાના દ.ખવા બન્યા
છે. સ્વાસ્થ્યપતાતું આ એક અતીચ
પ્રમત્ત છે, અને પોતાની ફરજની રૂએ
તે પગલાંની વિરુદ્ધ થવા સિવાય બિટીશ
સરકારને ચાલશે નહીં એમ અમે માનીએ
છીએ. આ સવાલ એવો છે કે જેમાં
હાય લાભવાથી દરોસવાલના શબ્દ કાર્ય
ભારની વચ્ચે આવવાનો હોય બિટીશ
સરકારને લાગી શકશે નહીં. દરોસવાલ
ના ગોરાઓ કે જેઓ શહેનશાહતના
બંધારણને માટે બેઠકાર બન્યા છે,
તેઓ બપોરે પોતાની કષ્ટવતોનો ભાગ
કરીને બિટીશ શહેનશાહતને હીજીપત
લગાડે તેવું કાર્ય કરે તારે તેમને તેમ
કરતાં અટકાવવાને બિટીશ સરકારે વાજબી
પગલાં લેવાં અને પોતાનો કમ સાચવવો
તે એક અગત્યનું કાર્ય છે. કાયદાના
શબ્દોને આડે અરથ ઉકારીને દરોસવાલ
વાસી ગોરાઓ ગણીકના વસેલા હોદ્દાવાસી
ઓને પશ્ચ બીજાઓની સંધે દેશપાર
કરવા લાગ્યા છે, તે બીજા તેમનું પોતાની
કષ્ટવત પાળવા માટેનું બેઠકારપણું
સુચવે છે.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

ચાલુ અકવાલીઓમાં સેઠ નીનિવન
તથા અમકુટીમાં આવી પહેંચી હતી.
સોમવારના અરસામાં મુલતાનમાં
આવવા વધી છે.
તા. ૨૦મીએ ફરેરીક અને એઆ
મીનમાં જવા બંધ થવાની હતી.
અમકુટીમાં જવા સોમવારે સવારે હા
વાએ ઉરબનમાં બંધ થશે.
સુલતાનમાં જવા મુલવારના અરસામાં
બંધ રહેશે.

હીંદી ધારા સભામાં દરોસવાલ
ની લગત

પ્રેસિડેન્ટ ગોખલેના સવાલો

તા. ૫ મી આગસ્ટે હીંદુસ્તાનની વડી
ધારા સભામાં પ્રે. ગોખલેના સવાલોનો
જવાબ અપતાં એન. મી. રોબરટસને
દરોસવાલના દેશપારીઓના સંબંધમાં
નીચે પ્રમાણે બોલ્યા હતા:—
હીંદુસ્તાનની સરકાર મને છે કે દેશીક
દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હીંદીઓને
હીંદુસ્તાન હદપાર કરવામાં આવ્યા છે.
આ લોકોને ૧૯૦૮ ના ૩૬ માં એશિયા
ટિક રજીસ્ટ્રેશન અમેન્ડમેન્ટ કાયદાની ૭ મી
કલમથી સરેલીરીકેટ ન બતાવવા માટે
હદપાર કરવામાં આવેલ છે; અને પોર
દુગીજની હદમાં આવતાં ત્યાંના બાપ-લો
ની રૂએ તેઓને હીંદુસ્તાન આવવાની ફરજ
પડી છે. હીંદી સરકારે આ બાબતમાં
હાલખાતાના વજીરને રજુઆતો કરી છે.
અને તે વિષે હમુ વિચાર ચલાવવામાં
આવે છે.

એન. મી. રોબરટસને વધુમાં જણાવ્યું
કે દેશપારીઓને સ્ટીમરમાં ખોરાકની તથા
બીજી તકલીફ પડે છે એવી ફરીયાદને
લોકો મદદાસ અને મુખ્ય બંને રથને
દેશપારીઓમાં એ વિષે પુછપુછ કરવામાં
કરવામાં આવી છે, અને જે કે તે લોકો
ની હાડમારીને નજીવી મણવી ન જોઈએ,
છતાં એટલું તો ખર કે જે બપોર પુરા
પાડવામાં આવેલા છે તેથી થજેલી ફરીયાદો
પુરવાર થતી નથી. મળેલી બપોરે
પરથી એમજ જોવામાં આવે છે કે આ
લોકો તેઓનીપર પડેલી તકલીફોને વુઝ
મણી તેમાં મગરૂરી માનતાં પસંદ
કરે છે. એન. સભાસદની મથુ માટે
દેશીક બંધારણના સાર અહીં કહું છું.
મે માન્યમાં પહેંચી દુકડી મુખ્ય બંને
તે વિષે ઘણીખરી ફરીયાદો થઈ છે.
ત્યાંના પોલીસ કમીશનર તે વિષે કહે છે
કે “ આ લોકો મુશ મીનજમાં હતા,
અને કાંઈ મુશીબત તેઓને બોગવવી
પડી હોય એવાં ચીન્હ દેખાતાં નહોતાં.
દક્ષિણ આફ્રિકામાં તેઓનાં કુટુંબ સ્ટી
મનેલાં તે વિષે કાંઈ ચિંતા તેઓએ બતાવી
નહોતી. એ વાત સાચી છે કે પશ્ચાત્ર
પાસે કંઈ પૈસા નહોતા અને તેઓ
અહરે હાડતો આસરો તેવો પડ્યો હતો.
તેઓની મુશ, એક જ હતી કે કારે પાછ
ફરીએ અને લગતમાં મેલખો.”

મુખ્યમાં તા. ૧૧ મી જુલાઈએ સ્ટી
મર ‘પ્રેસિડેન્ટ’ માં આવેલી બીજી દુકડી
વિષે બપોર મળ્યા છે કે તેઓને લોકો
મારકસ સુધી બીજા વરગમાં મેસાડી
લઈ જવામાં આવ્યા હતા, અને રેલગાડી
માં તથા ઉલાગોઆખેમાં ખાવા વગેરેની
સારી સમજ આખવામાં આવી હતી.
પશ્ચ સ્ટીમરપર ખોરાક તથા બીજી સમ
વડ વિષેની તેઓ ફરીયાદ કરતા હતા.
બપોર વરતણુંક વિષેની ફરીયાદ તેઓ
એ કરી નથી. તેઓ તંદુરસ્ત અને
મુશ મીનજ દેખાતા હતા. કોલમ્બો
તથા મુલકોરીન થઈને જુન માસમાં મદ્રાસ
માં આવેલી દુકડીના સંબંધમાં ત્યાંના
પ્રેસિડેન્ટ એવ હમીઅન્ટસ બપોર આપે
છે કે આ દુકડીના માણસો જુદી જુદી
જગ્યાએ મળેલા હોવાથી મદ્રાસમાં માત્ર
૪ હીંદીઓની રજુઆત સાંભળી શકાય
હતી. આ લોકો મુશ મીનજ મદ્રાસ
મરેલા ખોરાકમાં હતા, અને તેઓના
દેખાવ ઉપરથી તેઓએ મુસાફરી દરમ્યાન
હાડમારી કે પગવણી સહન કરી હોય
એવું કંઈ દેખાતું નહોતું.

દેશપારીઓ પ્રત્યે એન્ડો-ઈડિ
અનોની ફરજ

મી. નાટેસનેના કાગળ

મદ્રાસના એન્ડો-ઈડિઓને દરોસવાલ
ના દેશપારીઓને મદદ કરવા વિષેની ફરજ
સમયવારે કાગળ મી. નાટેસને મદ્રાસના
જાપા ઉપર લખ્યો છે. તેમાં તેઓ
જણાવે છે કે:—

“ મદ્રાસના રેવ. બિશપે દેશપારીઓની
મદદમાં રા. ૧૦૦ ની એક મોકલી જે
કાગળ મને લખ્યો છે, તે આ સાથે
મોકલું છું; અને તમારા જાપાદાર
આ ઇલાકાના ગોરાને તેઓના આ દુઃખી
પ્રબલોધનો પ્રત્યે મદદનો હાય જોડવા
અરજ કરું છું. આ લગતના મુશ્કેલ
વિષે ચરચા ન કરતાં હું એટલું જ કહીશ
કે દરોસવાલના હીંદીઓએ શહેનશાહતના
જવાબદાર સહકારોની તેમજ હીંદી સર
કારની વિલસોજ સંપાદન કરી છે.
નાતાલમાં મીરમીટીયા જતા અટકાવવા
વિષે એક કાયદો પડી હીંદી સરકારે તેની
વિલસોજનો વજીરહાર પુરાવો આપ્યો છે.
હીંદુસ્તાનમાં રહેતા ઇંગ્લીશમેન, એઅમેન,
આફ્રીકમેન, હીંદીઓ એ બધા આવજો

એક બિટીસ શહેનશાહની પ્રજા છીએ, તેથી જો દરંસવાલના ગેરના જીવનથી દુઃખી થતા હોદીઓની મદદ માટે પૈસાની મદદની હું માગણી કરું તો તે જરૂરે અશ્વપદનું કહેવાશે નહીં.

મદદાસના રેવેનુ પ્રિશપનો કાગળ

મી. નાટેમન ઉપર મદદાસના રેવ. પ્રિશપે જે કાગળ લખેલો તે નીચે પ્રમાણે છે:—

દરંસવાલના હોદીઓ સાથે ધાતકી રીતે વરતવામાં આવેલ છે. તથા તેઓને દેશપાર કરવામાં આવેલ છે એ હકીકત સાંભળી હું ખરેખર બહુ દિવસોથી થયો છું. તા. ૪ થીના 'મદદ સ મેલ' માં પ્રગટ થયેલો તમારો કાગળ મેં હાથમાં લીધો. તે લોકોની મદદ માટેના ફાળામાં આ સાથેની રૂ. ૧૦૦ ની એક રૂપા કરી બરેશો કે હું આતંકરણ પુરવઠા ઉમેદ રાખું છું કે સુનિયમની પાલનિદે તે તે બાબત વધારે સારી સલાહ આપવામાં આવશે. દરંસવાલના હોદીઓની પજવણી આખી બિટીસ રાજ્યને કલકે આપનારી છે. અને હીંદુસ્તાનમાં તેઓ જે ગુરુત્વ અને બેદરબી દેખાઈ છે તેની સાથે હું દિવસોથી ધરાવું છું.

‘સાંજ વરતમાન’ માં મી. પોલાકનો ઉદ્દેશ્ય

તા. ૮ થી આગરના અંકમાં સાંજ વરતમાન લખે છે કે:—

બિટીસ શહેનશાહની પ્રજાઓમાં અણવા પડતાં પશુ બોટીસ વાવડા હેડળના એક સંસ્થાનમાં ભાષ્યમાં પ્રગટ ને હવે હાડમાર ચતા કમનશીય દરંસવાલના હોદીવાનોના સંકેતોના હજી પશુ નીચેના થયો નથી. અને એનામોશી અર્થાં મામલાને પુર જોડથી આજુ રાખવાની ધારણાથી સંકેતો દરંસવાલમાં જનમેલા યા લાંબો વખત સુધી વસેલા આપણા દેશજી હુઓને દરંસવાલની આપણુક સરકાર એકાંક આપણા દેશમાં લે.બી પર દેશી રીટીમરની બોતજાકાથી ધકેલી આવે છે. હવે આ બારીક ચતા મામલા બાબે દરંસવાલના એ કમનશીય દેશ પારીઓના ખેરખાહો તરફથી શું પત્રલા બરવામાં આવનાર છે, તથા તેઓ આ સવાલ બાબે શું વિચારે લખે છે, તે ધારણાથી અમારા એક પ્રતિનિધીએ દરંસવાલના હોદીવાનોના મનથીત ખેર

ખાહ મી. એચ. કેસ. એલ. પોલાકની મુલાકાત લીધી હતી. મી. પોલાકે અમારા પ્રતિનિધીના સવાલના જવાબમાં જણાવ્યું કે હમપીરીઅલ ગવર્નમેંટ માને વીલાયતની સરકારને પુર મંબીરતાથી અને જણી જોડને આ દેશપારી ઓના સંજ ધમાં આડે મારગે દોરાવવામાં આવતા જોવામાં આવે છે. એક વરસની વાત ઉપર જે વેળાએ કરનલ સીટીએ આખની સભામાં એવું કહ્યું કે હકીકત આફ્રીકાના કે હમપીરીઅલ સુધી વસવાટ કરેલા હોદીને દેશપાર કરવામાં ન આવે. હવે તે વેળાએ પશુ તેને દરંસવાલની સરકારની તરફથી આડે મારગે દોરાવવામાં આવ્યા હતા. દરંસવાલની સરકારની આવી કહાડી બાજીઓ પછીના લાંબા અનુભવ ઉપર એક મ.જી.સ કાંઈ નહીં તો એટલી આશા રાખી શકે કે હમપીરીઅલ સત્તાવાળાઓ પોતાની એકરી ઉપર રહેશે અને આવા મારગથી આવતા ખુશાશા ઉપર બારે શકની નજરથી જોશે. લે.રક કર એમ મંબીરતા સહીન માની શકતા નથી, કે હકીકત આફ્રીકામાં જનમેલા અને ઉછરેલા જનનમંથ આદમીઓ, કે જેઓએ પોતાની જીદમાનીમાં હોદી કહી જોડું ન હોય, તેઓને એમ એપડક દેશપાર કરવામાં આવે તે વેળાએ તેઓ પોતે હકીકત આફ્રીકામાં જનમેલા હોવા બાબે એક શબ્દ પણ નહીં બોલે એટલા અરથ વીનાના અને મુરખા હોય. જોતનેવાર જ આ નહીં માની શકાય એવી એક બીના છે, અને હમપીરીઅલ અમત્વતાની એક બાબતમાં તાજને એક પ્રધાન આવી નજીવી હમે વરને એ એક આદમીને અમત્વ કરનારી બીના છે.

દેશપારીઓને પાછા આફ્રીકા ચડાવવા પછીની મુશ્કેલીઓ બાબે બોલતાં મી. પોલાકે ગુરુત્વા સહીત જણાવ્યું કે જે વેળાએ થોડા વખતની વાત ઉપર પેલા ૨૬ દેશપારીઓને પાછા હકીકત આફ્રીકામાં મોકલવામાં આવ્યા તે વેળાએ હુઆ હમી કામ લેવામાં આવ્યું હતું, તેઓ માંના નવ જણાઓ કે જેઓમાં આદમીઓ નાતાલ ખાતે જનમ્યા હતા, તેઓને લાંબા આવી લાગતાં કીનારે ઉતરવા દેવામાં આવ્યા નહોતા. તે વેળાએ તેઓ માટે નાનાકની કોરડને અપીલ કરવાતું રીટીમર થોડો વખત ચે.આવાના સબમેસર લખાર અસુર થઈ ગયું હતું. આ વેળાએ વધુ સંપુરણ મોકલવો કરવામાં આવશે, એમ મી. પોલાકે ઉમેર્યું.

અને જણાવ્યું કે આ પશુ બાવાબેમ છે કે મારી સાથે આવનારાઓમાંના કેરકો તે ઉતરવા દેવામાં આવે નહીં અને તેઓને અત્રે પાછા મોકલવામાં આવશે. તેમ થતાં જ હોદીની મહેર આવશે એક બળવાન કોશિશ કરીને હમપીરીઅલ સત્તાવાળાઓને પોતાની આ બાબતની ગંબીર દરજે માટે પુરતા જગરત કરવા જોડશે.

ઉપર તેમણે એવી અપીલ આપત મારફતે બાહર પાડી છે કે હુખીસકકી મોદની દીલસોજી નહીં દેખાડતાં મી. જહાંગીર પીટીટ ઉપર મદદ માટે નાણાં મહેરબાની કરી મોકલી આપી જનરલ રમટસને એવેજ કરવી.

દરંસવાલના ચીનાઓની મદદમાં

જાગેશી ચીનાઈ સરકાર

કેનસલર પર સરેશો

ચીનાઈ જાપાઓનો નામોનો ઉતારો 'ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા' માં પ્રગટ થયો છે:—

“દક્ષિણ આફ્રીકામાં અને ખાસ કરી ને દરંસવાલમાં પોતાની પ્રજાને (ચીનાઓને) દુઃખો પડે છે એવું ચીનના બાદ શાહને માહુમ પડ્યું છે. તેના જણવામાં એ પશુ આવ્યું છે કે એ દુઃખો સાથે પોકાર ઉઠાવવા દક્ષિણ આફ્રીકાના ચીનાઈ કેનસલર લટનાં પત્રલાં બરવાં નથી. તેથી ચીનાઈ પ્રજાને શું હાડમા રીઓ દક્ષિણ આફ્રીકામાં પડે છે તે ઉપર ગુરત રીપોર્ટ કરવા તેણે લડન ખાતેના પોતાના એલચીપર કેપલ મોકલ્યો છે; તથા ચીનાઈ પ્રજાને સારી રીતે રખાવવા માટે બિટીસ સરકાર આમળ રજુઆત કરવા પોતાની પરદેશ ખાતાની ઓરીસને દરમાવ્યું છે.”

ઉપરના જણવા લાયક ખબરો આખી તે ઉપર 'ટાઇમ્સ' ટીકા કરે છે કે દરંસવાલના ૨૬ જેટલા ચીનાઓને દેશ પાર કરવામાં આવ્યા છે એ લાદ આવશે. તેમના આવેવાન મી. હ્યુઅમ કનીન હાલ મુજબમાં છે. આજ સુધી વહી સરકાર કહેતી કે સ્વરાજ્ય બોમવતા કોલોનીની વચ્ચે પોતે આવી શકતી નથી. પણ હવે દેખાઈ આવે છે કે આમાં પર રાજ સાથે વાંધાનો સવાલ ઉભો થાય તેમ છે; અને તેથી સજા છે કે દરંસવાલના મામલાનો નીકાલ કરવામાં ઉતાવળ થાય.

ઉમરાવની સભામાં ટરાંસવાસ ની લડત

લોરડ એમ્પટીલની ખંતોલી હીમાયત

(ગયા અઠથી માણુ)

વાઈકાઉન્ટ મોડસ્ટનનું આપણું

સાહેબો, આ સભાના સભાસદો તરફ થી મારે બોલવાને હું યુગ્મ પડે છે કેમકે મારા મિત્ર (લોરડ એમ્પટીલ) જરા તાનો મારી લીધો છે કે આ સવાલ માં કોઈ તેને ટેકા દેનાર નથી, અને તેઓને એકલાનેજ એ વિષે સામળી થાય છે વગેરે. આને ચેર દાખર રહેલા મારા મિત્ર લો. લેન્ડાઉન પ્રત્યે હું આ તનો સાંખી ચકું તેમ નથી. કેમકે તેઓ આ સવાલપરની ચરચાઓમાં બહુ દિલ સોજીયા આ સભામાં બોલેલ છે. તેઓ એ આ સભામાં બહુ અસરકારક દિમચન કરી છે; અને તે ગાખતમાં સરકાર શું પગલાં લેશે, અથવા પોતે કેવાં પગલાં લેવાની બાજામણુ કરે છે તે કહું નહીં. એટલુંજ માત્ર બાકી રાખેલ ગમે તે સરકાર માટે આ સવાલ બહુ મુશ્કેલી બરેલો છે—અને તે ખાસ કરીને દક્ષિણ આફ્રિકાની હાલની સ્થિતિમાં—એ તેઓ એ બહુવું બોલ્યો. આ બાબતમાં જે કાગળો પ્રગટ થયા છે તે આપણા વચ્ચાના તેમજ છુદ સરકારના દિલ દુખવાના છે એવી સરકારને ખાતી કરવા હું ઉભે થયો છું. મારા મિત્ર (લો. એમ્પટીલ) ખ્યાન ખેંચ્યું કે આ સવાલનો સાવ ફડચો કરી નાખવાની તકો યુમાવી છે તે વાત વળનદાર છે એમ અને કાગળા વિના રહેવું નથી. કેમકે યુનિયન મંજુર કરવાની, ૩ કરોડ પાઉંડનું લેણું માંડી વાળ્યની, તથા ૫૦ લાખ પાઉંડની લેન આપવાની તકો હાથ ધરી ચકાય- તેવી હતી. છતાં આ પડીયે કાલોનીયસ સેક રેટરી વતી ના. અરસ યુગેએ જે વચન આપ્યું છે તે સિવાય બીજું સરકાર આપી શક તેમ નથી. રંગના સવાલની મુશ્કેલીએ એક દક્ષિણ આફ્રિકા માંગ છે એમ નથી. શહેનશાહતાનાં બીજાં સંસ્થાનોમાં પણ એનો એજ સવાલ ઉઠેલો છે. ત્યાં પણ તેઓની સામે તેઓની સરકારે જે વલણુ લીધાં છે તે વડી સરકારને નદન પસંદ આવે એવાં નથી. ટરાંસવાસના સંબંધમાં ઉપાય લેવા માં આવેલ છે તેમ બીજાં સંસ્થાનોનાં

સંબંધમાં કદાચ ઉપાય લેવામાં નહીં આવ્યા હોય, છતાં તેઓ તરફ દિલસોજી ની ખાખી છે એમ તો નહીંજ કહી શકાય. જેને સ્વરાજ્ય આપ્યાં છે એવ. બોની ઉપર અંકુશ મુકવાથી તેઓમાં વચ્ચો યુગ્મો પેતા થાય એવું છે. હોંદુ રતાનની કામળી વિષે ના. લોરડ એમ્પટીલે જે સરસ ચિત્ર આપ્યો તેનો હું ખાતી અનુભવથી માહેતગાર છું. હું ખચીત ઉમેદ રાખું છું કે જે જે વચનો હોંદુ રતાનનાં લેવાને આપ્યાં છે તે સંપુર્ણ પણે પાળવાને ના સરકાર બની શકે તેટલુંજ કરશે, અને આપણી રેખાંતી બુલોથી હોંદુસ્તાનના બાયકર ખગલગાદ ને વધુ જુરસો મળે નહીં એ વિષે પુરતી સંજાળ રાખવામાં આવશે. હું આપ સાહેબોનો વધુ વખત લેવા નથી માંગતો, પણ એટલુંજ છેલ્લે જણાવવાની રમ લઈ છું કે આ બાબતમાં ખીચઓ તરફ થી વધુ જુરસાથી બોલવામાં નથી આવતું તે માત્ર મુશ્કેલીમાં વધારો નહીં કરવાને અરથેજ, નહીં કે એખખી દાડમારી બોજવી રહેવા લોકોની પ્રત્યે દિલસોજીની ખાખી છે એટલા માટે.

લોરડ એમ્પટીલનો પ્રત્યુત્તર

મને થોડું બોલવાની રમ આ રશે એવી હું આશા રાખું છું. પહેલાં તો ના. વાઈકાઉન્ટે પેતાના કાપાણુમાં જે ગેર સમજુતી બતાવી છે તે સુધારવા હું માણું છું. 'એપોઝીશન' ના અંગેવાન ના. મારકવીસે આ બાબતમાં મન આપ્યું નથી એવી ફરીવાર કરવાનો મારો હેતુ જરાએ નહીં હતો. આ સભામાં તે વિષે ખ્યાન આપનાર તેઓ એકજ હતા એમ કહીએ તો ચાલે. મારી ફરીવાર એજ છે કે આ બાબતમાં સામાન્ય રીતે કાંઈ રસ લેવામાં નથી આવતો જેવો કે વોટ રસી ટાપુના કારખાર વિષે લેવામાં આવે છે. આ સવાલનો નીવેડો ન સુચવવાનો કપકો ના. વાઈકાઉન્ટ મારે માથે મુકે છે. આ વખતે એમ કરવાનું મારું કરતબ નથી. હું તો માત્ર આ સવાલની શું સ્થિતિ છે તેની ખાતી કરવાને સવાલ પુછતો હતો. હોંદી સવાલમાં જેને લાગવું વળગવું છે તેની અને ના. સરકારની વચ્ચે કરાર કરાવવાને મને કેટલાક પ્રસંગો મળેલા અને તે વખતે મેં સુચનાઓ પણ કરેલી. હજી પણ પ્રસંગ પડશે તો તક મળ્યે આ સવાલનો હમેશને માટે ફેસલો કરવાને બીજી પણ સુચનાઓ કરવાને સક્તિવાન ચકાય. ના. અરસે કહું કે આ સવાલનો નીવેડો લાવવામાં

નિરાશા બરેલી મુશ્કેલીઓ નડે છે કેમકે તેથી કાલોનીને યુરસે કરાય એવી ફેસલ છે. આ બે બરાબર ફલીલ હોય તો પછી એમજ થયું કે આપણું સંસ્થાન તો શું પણ પર રાજ્ય પણ આપણને મળીર વુકલાન કરે ત્યારે તેને યુરસો ઉત્પન્ન કરવાને બધે આપણું રક્ષણ ક્યાં વગર બેસી રહેવું. પણ ખચીત એ ફાંલ સ્વીકારી શકાય એમ નથી. ના. અરસે જે જવળો આપ્યા છે તે સંબંધ માં મારે થેડું કહેવાનું છે. ટરાંસવાસ સરકારે એવા ખખર પુરા પાડ્યા છે કે દેશપાર ચમેલા લોકો એજખ પુરી પાડી શક્યા નથી અથવા તો તેઓએ એજખ આપવાનીજ ના પાડી છે. તે એક કહેવાની રીતજ છે. પણ ખરેખર બને છે તે એ છે કે આ માણસો બધા રજી રટર ચમેલા હોય છે, અને ટરાંસવાસ સરકાર તેઓને બરાબર બજે છે. તેઓ ની બધી હકીકત સરકારી ફરતરમાં હોય છે, તેથી તેઓની એજખ નથી મળી શકતી અને તેથી તેઓને બાંધી શકાતા નથી એ માત્ર બહાનાં છે. ટરાંસવાસ સરકાર કહે છે તેઓ કાણુ તેની તેને ખખર નથી, અને તેથી તેઓને દેશપાર કરવા બોલ્યો. હોંદીઓ કહે છે કે અમેને રજીરટર કરવામાં આવ્યા છે, એટલે સર રીડકેટ નથી બતાવી શકતા, કેમકે તેઓ ના મનથી ટરાંસવાસ સરકારે કરેલા વચન બગની સામે થવા તેઓએ તે બાજી નાખેલાં છે. છેલ્લે મારા સવાલોના બવાબ આપવાની તરફી લેવા માટે હું ના. અરસ નો આભાર માણું છું.

[સંપૂર્ણ]

છેલ્લા ખખરો

(મ. બો.) માટે ખાસ તાર બેહાનસખરગ, મુકરવાર મી. સોહા, મી. મેક, તથા મી. દરિલાલ કલે છુટયા છે. તેમને વધાવી લેવા હમામ સાહેબ, મી. કાજીઆ, મી. તવાડીઆ, મી. સેલોમન અરનેરટ, મો. સેરાળજી તથા મી. ગોપાલ નાઈડુ વિગેરે ગયા હતા. બેહાનસખરમમાં મી. જી. એસ. ફરાન સીસ પકડાયા છે. તેમને દેશપાર ફરવાનો ફકમ થયો છે.

જોડાન્સ'મરૂઝ

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી.]

श्रीम ३१२

મી. ગાંધી

શ્રુત્ય મુદ્દીયા જે ડરબન ઉતારવા ॥ છે
તેની આગળમાં ગોઠવણ કરવા તથા તેઓ
ને અને મી. પોલાકને મળવા રાનીવાર
ડરબન જવા કુપડી ગયા છે. તેની સાથે
મી. કેલનમેક પણ ગયા છે. જાનોએ
મુસાફરી ત્રીજા વરચમાં કરી.

ભરૂ.

મી. હોટલાઈ તરફથી કેટલાંક હથીયારો,
મી. અબદુલ મની તરફથી એક બરમ
અને મી. બહાબાઈ તરફથી એક બનાના
ની કેસ મળેલ છે; તથા સમરસેંટરલ
થી મી. દેશવજાલ ત્રીકમદાસ મળજર
મારફતે ત્રીએ પ્રમાણે રોકડ નાણાં ખોરાઈ
લેવા મળેલ છે.

श्री. विश्वनाथ श्रीमहास गजगर्भ पा.
१०१-३.

શ્રી. અશ્વમેધ પ્રીતમદાસ ગઝલર પા.
૧-૧-૩.

મી દાજી પરશોતમ પા. ૧-૧-૩.

મી. શ્રીરામભટ્ટને કેમ

આ ઈસમાં હાર થઇ છે. તેમ જીત
પણ થઇ છે. હરાવ વિરુદ્ધ મળ્યે
પણ જીત્યાની સખત ટીકા એ લાભના ફાવ
ની ગરજ સારવા સંભવ છે. તેમ યશ
કે નહીં તેનો આધાર આપણી ઉપર છે.

ઉદઘાતિ હોતી એવી ચર્ચા કરી રહ્યા હતા કે ૧૯૦૭ ના કાયદાથી તો એવા ઊંઘરાના હક સંચવાના હતા પણ ૧૯૦૮ ના કાયદાથી તે હક માર્યા ગયા. આ સવાલ મી. એવરોડરનીએ ખાસ ઉઠાવ્યો, તે બહુ ચોખ્ખો પણ જડતે ચોખ્ખું બતાવ્યું. છે કે ૧૯૦૭ ના કાયદામાં તે હક જળવાયા નથી અને જો તે કાયદામાં તે હક રચા હતા તો મી. ઊદામજના ઊંઘરા નો બચાવ મજબૂત. વળી એમ પણ આ દરમ્યાનમાં જણાવ્યું છે કે ૧૯૦૭ ના કાયદાથી જો હક રહેતા હોય તેનો લાભ જોને લેવો હોય તે લઈ શકે છે.

ਮੀ. ਸਿੰਘ

તા. ૧૭ મીએ લાડન છોડી ચુક્યા છે.
તા. ૪ થી અકટોળરે મગળાવારે કેપટાઉન
પહોંચશે. કહ તારાંખે જોહાનસબરમ
આવશે તે હવે પછી જણાવીશ. મી.
રીચને કેપટાઉનમાં દોઢી ડાય વગાવી
દેશે એવી ઉમેદ રાખું છું.

કરબનમાં દેશપારીઓને માત્ર

પાનના તૃયારીઓ

મહાલોના મેળાપડા

કેલેબનીચલ બેર્ન હિંદોઆની

એક સત્તા મળ્યા મળવાયારે સાંજે પા
વાગ્ધે હાંદુસ્તાનથી આવનારા દેશપારીઓ
તથા મી. પોલાકને માનપાન આપવા
સંબંધે ચિન્ચાર કરવા મી. રત્નમજીને ત્યાં
મળી હતી. હાજર રહેનારાઓમાં મેસ
રસ ની લોરેન્સ, વેન્સડે લેઝરસ, આર.
બી. એડી, લેઝરસ ગેઝીઅલ, ગરી
પાંડે, હમામ અલી એ. ડી પીપે, ડી.
એમ. નાયકર, રામચંદ્રાદર લગનપર્ધી
હીરટેપર વગેરે મળી લગભગ ૫૦ કોલો
નીયતો હતાં. મી. કેશનમેક તથા 'મી.
ગાંધી પણ હાજર હતા. શરૂમાં મી.
ગાંધીએ લડતની હાલની રિથિત સમ
જાવી. એ કે મુઝીતર હાંદીઓ લડી
રહ્યા છે છતાં લડત કેવી વજનહાર છે તે
નો ખ્યાલ સંભળનારાઓને આપે.
દેશપારીઓ આખરે હાંદી કામને માટે લડ
નારા મોઢાઓ હોવાથી તેઓ ડરખન
હિતરે ત્યારે ડરખનના બધા હાંદીઓએ
તેને કસ્ટ બર્થે આવકાર દેવાની તથા
તેની પરીણામત કરવાની અમત્વતા સમ
જાવી. મી. પોલાકે પણ હાંદુસ્તાનમાં
મહાન કામ કરેલું હોવાથી તેને વધારા
લેવાની ફરજ પડતી. વારેવારે હાજરી
નેમાંથી સવ સો પુછતા હતા તેપરથી
સ્પષ્ટ માનુષ પડતું હતું કે તેઓ મી
પોલાકને તથા પોતાના દેશપાર ચએક
બાકીઓને આવકાર આપવા તજવાર બની
રહ્યા હતા. આ અવકાર આપવાને કામ
કાજ કરવા તથા ફડ એકલું કરવાને એક
અ.સ રીસેપ્શન કમિટી નીમાઇ, અને
મી. ફારટેફરની દરખાસ્તથી તથા મી.
એલ. ગેઝીઅલ અને મી. લોરેન્સના ટેકા
થી મેસરસ લેઝરસ અને લગનપર્ધી
ગોડાયા સેફરેટરીઓ નીમાયા, તથા મી.
હમામ અલી ત્રેઝરર નીમાયા ફો
તેજ વખતે શરૂ થયો અને એક સાર
રકમ જમા થઇ. વિશેષ ફળી માટે
નીકળી પડવા કમિટીના મેમ્બરોની દુકડ
ઓ બંધાઇ.

બદ મી. ઝેમ્લીએ મી. કેનનેકેટની
હાજરી માટે બહુ આનંદ પામ્યો અને
તેઓની અસાધ્ય મદદ માટે અ.ખી.
ની યોગ્ય તેની આજારી હોવાનું જણાયું.

બા. મી. હોરેન્સે મી. ટેલનમેડનના
માનમાં નબળાઈ દૂર રહે જોડાવી. મી.
ટેલનમેડે આ લાગણી મારે સદ્ગતો
અત્યાર મળે અને હા વાગે સખા
વિસરગન થઇ.

આ કમીટીની મીટીંગ પછી તા. ૨૨
મીએ સુરવારે મળેલી, તેમાં ઉચ્ચરાવનારા
એ પે.તે ઉચ્ચરાવેલા નાણાંની તેમજ
અ.પી. મી. પેન્સાફને આપવાના માનપત્ર
માં સહી બધા પૈસા બારનારની યાવ
એમ હરાવ કર્યા અને જે પૈસા અકા
યાવ તેની બપરથા નીચે પ્રમાણે થય
એમ હરાવ્યું. માનપત્રના ખર્ચમાં પૈસા
આપવા. કમીટીના પદેથી તરીએ જતાં
સુધી સત્યાગ્રહી રહે ત્યાં સુધી તેઓના
રહેવા ખાસના ખર્ચમાં વાપરવા અને
આકી વધે તે પૈસા સત્યાગ્રહી કુળામાં
બરવા.

કાઠીઆવાડ અર્થે મ કાળની

હોવા ઉપલી સત્યા પદ્મી તરતજ દેસ
પારીઓ તથા મી. પોલાકને આવકાર
આપવાનો વિચાર કરવા શીલ્ડ ઓટમાં
મીત્રા હામજી કરસનદાસને ત્યાં મળી
હતી. મી. ગાંધીને પણ આમ તથા
કરવામાં અવ્યુ' હતું. હાજર રહેનાર
એમાં મેસરસ વસનજી, પી.વી. સંઘવો,
જે. બી. મેતા, એમ. એમ. દીવાન, દીપ
નીસ, શાણા પરશોતમ વગેરે મળી ૨૦
મહરથો હતાં. મી. ગાંધીને પ્રમુખપદ
આપવામાં અવ્યુ' હતું. કોતેનીઅલ
દોહાએની સત્યામાં જે સમજૂતી આપી
હતી તે મુજબ અહીં પણ મી. ગાંધીએ
સમજૂતી આપી અને દેસપારીઓ તથા
મી. પોલાકને હરખનની આખી દોડી
પ્રજા ઉત્સાહ ભર્યાં આવકાર આપે તે
સાથે દરેક મંડળને પોતપોતા તરફથી
સ્વતંત્ર માનપત્ર અને જ્યાફતો આપવા
ની તથા પરીણાગત માટે ફંડ એકત્રી કર
વાની ફરજ સમજાવી. તે પછી મી.
દિવાને તે વિષે આપણ કર્યુ' અને કા.
આ. મંડળ તરફથી સત્યાગ્રહીઓને જ્યા
ફત આપવાની તથા મી. પોલાકને માન
આપવાની હરખારત કરી. મી. સંઘવી
તથા મી. વસનજીના ટેકાથી તે પસાર
થઈ અને તરતજ એક કમિટી નીમણ
હાજો સરે થયો. ત્યાજ એક સારી
રકમ જમા થઈ હતી. અને વિસેય
હાજો ઉપરાવવા ટુકડીઓ નીમાઈ હતી.
ઉપરો હામજી મીત્રા તરફથી ચા પુરીને
નારનો લખ આસરે ૧૦ વાગે હોવા
વિરુદ્ધતા થઈ હતી.

સત્યાગ્રહના હોરાઓને

આવકાર

લાવણી

ચાલો લેવા પેદાશ પરમજી, પોલાક આવેલે,
લાવ કરકર સત્યાગ્રહીઓનું લાવે છે.
જે દુખના કુંજર લમ માલે ખેડે છે,
તેઓ તમારા દેશને કરવાને તોડે છે.
આકરી આકરી કરી બીજારી હાલે,
શ્રમ ગયા બીજારા, જતાં વાતને પાલે.
ટેક રાખી ખુશના કારંસાપર ચાલે છે.
ચાલો

જે પોલાકે હીંદુસ્તાન જગાવી દીધું,
હવે મજુર વર્ગે નહોં આવે નીકળીકીધું.
એક કીલ્લો ફેલે કરી આવે મારા વહાલા,
પહેરાવો કંઠમાં શુધ્ધી પુત્રની માળા.
આપો મુખરકબાદી, વધામણી લાવે છે.
ચાલો

જે કીધું તેણે સફળ થયે હોવા જેવું,
નથી અજસુધી કોઈએ પશુ કીધું એવું.
વ દેશાતરમ અલગલગ અકબરનાં ગીત ચાલે,
મોતીની ઝામે, ખેળા કરી વધાવો.
શાલ ફસાયા, તુર્કી ટોપીવાળા હીંદી,
સાંપરૂપી બાજુ લાક, કુસંપ નાખો વીંધી.
ચાલો

ઠગલાંકથી રીચ સહેજ, રવાના થઈને,
આવે કંઈપણ દીલખુશ બજારો લાકને,
અધારના બીજાને, મુકી દીક્કસો દાકને,
હશે જ દમાની બાકી તો મળજી ફરીને.
પરદેશી થઈને જીવે કંઈક કીધું,
તમે દેશી થઈને કરવા બેસા જીકું,
એવા નરોને મગવા મહેતાબ દીલ ચાલે છે.
ચાલો

(બા હોમ કરીને પડે ફેલે છે બાએ એકમ)
અંતરે લગવાં ધરનાર સંચાસી આવ્યા.
કહો ભરતખંડના હાલ પ્રિય શું લાવ્યા.
એ ટેક

પોલાક સલતી હાક જમતમાં મારી,
કર્તવ્ય બળભું ખુશ થન્ય મા તારી.
અંતર.

સત્યાગ્રહની સમશેર, ટેક નહોં ખોટા,
માધે તે શુરવીર જન, જમ સો ખોટા.
અંતર.

શ્રુ સમરવની જમ સાન વીરલા રાખે,
સહે કબ, અંતર નવ મામ મધુર રૂળ ચાખે.
અંતર.

અતિ કઠિન સેવા ધર્મ રાખ વખાણે,
ખારા પ્રજાના જે હોય અંતરે બાણે.
અંતર.

સ્વધર્મે સમજ આવરે વિશ્વ તપ મોહું,

બને દેવલોક પશુ કાલ તને હર ખોડું.
અંતર.

પરદીન છે મોટો ધર્મ જમતમાં ભાક,
સાધે વીર સજ્જન લોક થન્ય કમાક.
અંતર.

પામર પૃથ્વીના કાર સલ શું નાણે,
ખુલો મરચે શો લાલ મુકે ને ટાણે.
અંતર.

તક મળે ન વારવાર કલમ મુખ આવી,
સજ્જન ખારા મીજમાન લીધો વધાવી.
અંતર.

અંતર પ્રેરક જમનાથ નમન કરખાક,
જમ જમ સત્યાગ્રહ સર્વે ભરતજી માક.
અંતર.

નીલ દિન હેયે ધોળાથ હોક મુખ આવે,
અખારામ અનુભવ જામ કલ્પ દરશાવે.
અંતર.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વખેર

(ગોવીન્દીયથ મેજેસ્ટ્રાટી)

મારિસખરમના મારકેટ ડીલર કંઈકર
સાહેબની નાદાર મીલકત સંબંધમાં
લેજીસલેશનની મીટિંગ તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બરે
સુપ્રીમ કોર્ટના મસ્ટર આમળ બસાશે.

ડરબનના વેપારી એમ. એસ. સોમવા
ની એસાઇન્ડ મીલકત સંબંધમાં ટરસ્ટી
ઇસ્માઇલ બાયાત જાહેર કરે છે કે લેજી
સલેશનની મીટિંગ તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બરે
તથા તા. ૧૩મી ઓક્ટોબરે ડરબન રેસી
ડંડ માજીસ્ટ્રેટ આમળ બસાશે.

લેજર ડુબેલાના ખેડુત વીરસામી
નાતનની નાદાર મીલકત સંબંધમાં ટર
સ્ટી એચ. સી રમીથ જાહેર કરે છે કે
લેજીસલેશનને વહે ચણીના પોતાના હીસ્સા
માટે અરજ કરવી.

મી. પોલાકની છબી

મી. પોલાકની છબી આ અંકની સાથે
અને આખીએ છાંયે તે જમને ખાતી છે
કે અમારા વચિક વરવને પસંદ પડશે.
મી. પોલાક તથા સત્યાગ્રહીઓ મંજબ
વારે અમવા મુખવારે ડરબન પહોંચવા
વહી છે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઇન]

સુલતાન—ચોડા દિવસમાં આવી પહોંચ
વાની વહી છે.
" તા. ૨૬ના અરસામાં મુખજ
જવા ઉપડશે.

[નાતાલિ હીરેકટ લાઇન]

અમકુશી—તા. ૨૨મીએ કલકત્તાથી
આવી પહોંચી હતી.
" તા. ૨૬મીએ મુખજ જવા
ઉપડશે.

અમકુશી—તા. ૨૦મી અક્ટોબરે કલકત્તા
જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફરિકન લાઇન]

દીનહાઉ—કાલ કલકત્તામાં માલ બ
છે, અને અક્ટોબરની શરૂ
આતમાં પુરવ અને દક્ષિણ
આફ્રિકાનાં બંદરો માટે
ઉપડશે.

ફેનેસોજ—તા. ૧૬મીએ કલકત્તાથી
ઉપડી છે.

અરવાપત્રીઓને જવાબ

"મુસ્લીમ"—તમારા નામ સાથે નાખી
સકાશે.—અ. ઇ. ઓ.

ડરબન વીકેટોરીયા કોર્ટમાં અમુક
ટેકણે ખુલ્લી જગ્યામાં ગેરકાયદે મરખાં
ખતમાં વેચવાનું કામ કરવાનો લલુચીક
નામના હીંદીને બરો કોર્ટમાં ખડો કર
વામાં આવ્યો હતો. બીજા સાત હીંદી
ને પણ તેજ આરોપસર ખડા કરવામાં
આવેલ. હરેકને શી. ૧૦/-ના દડની
સજા મળી હતી. આરોપીવતી એવી
દલીલ કરવામાં આવેલ કે છેલ્લા પંદર
મહીના થયાં તે પ્રમાણે ખુલ્લામાં વેપાર
કરવાની તેને છુદ મળેલ; તથા વીકેટો
રીયા સીટવાળા મકાનમાં તેવી રીતે
વેપાર ચતો અટકાવવા ટાકન કાર્ગિસીલે
કુકમ મામેલ તે આરોપીને વજનદાર
ખચાવ હતો. કોરપેરેશન તરફના વહીલે
જણાવું કે જર્મનિથી કોરપેરેશને માર
કેટ નહેતી બધેલ લાંસુથી છુદ આપવા
માં આવેલ, પણ કોરપેરેશને મળતી
મારકેટ બંધાવ્યા પછી તેવી રીતે રોજ
માર કરી સકાય નહિ.

છોકરાઓ ઉપર ધાડ

સુખીમ કોરડામાં કેસ

બાળકોના લાયક હોવાની

મી. છોડાલાખના કેસમાં જજ વકીલ વચ્ચે જે તકરાર ચાલી છે, અને છેવટે જે સુક્રોએ અપાયો છે તેમાંથી જાણવા લાયક બીના કુટુંબમાં અને નીચે આપીએ છીએ. મી. ગ્રેગોરોસ્કી અરજદારના વકીલ હતા, તથા મી. ગ્રીનલીફ સર કારી વકીલ હતા.

વકીલ અને જજ વચ્ચે ફક્તીલો

મી. ગ્રેગોરોસ્કીએ બાળકોને અરજદાર દરેકવાલમાં હાથ ધર્યો અને અહીં કાયદાપુરવક રહે છે. તે પોતાના બાપ ની સાથે નાની ઉમરે દાખલ થયેલ. તેણે દાખલ થયું કાયદાપુરવક હતું. આવા મામલામાં તેને હકપાર કરવાનો કોઈને હક નથી. જે માજીસ્ટ્રેટ હકપાર નો કુટુંબ ક્યો તેનો એવો મત છે કે અમુક વરસનાં એક્ષિઆટકને રજીસ્ટર આપી શકાય અને તેઓજ કાયદા મુજબ આ કોલોનીમાં જન્મીને વસવાટ કરી શકે. અમારી અરજી એ મુદ્દા ઉપર આધાર રાખે છે. અરજદારનું નામ તેના બાપના રજીસ્ટર ઉપર દાખલ કરેલું છે. તેનો બાપ ૧૯૦૮ના ૩૬ માં કાયદા મુજબ રજીસ્ટર થયેલો છે. ૧૯૦૮ નો ૩૬ મો કાયદો ફેટલાક એક્ષિઆટક ના મરજીબત રજીસ્ટરને કાયમ કરવા સાર પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ છોકરાને કોલોનીમાં આવવા દીધો હતો એમાં તો કંઈ વાંધો નથી. એટલે હાલ માં તે અહીં કાયદાપુરવક રહે છે. તે કાયદાને દરેક રીતે અનુસરના માગે છે. તે રજીસ્ટર મળે છે. રજીસ્ટર રજીસ્ટર આપવાની ના પાડી શકે કે નહીં એ સવાલ છે. રજીસ્ટર આમ ના પાડવા નો છુટો કમિયુંબ ઉઠ્યો છે.

મી. જરડીસ વેસલસ—હારે આપણે નિરજીવ કરવાનો એ છે કે જે નાની ઉમરે રહે છે છોકરા આ દેશમાં વગર વાંધે આવ્યો હોય તે ત્યારે હિમર લાયકનો થાય ત્યારે પણ અહીં રહેવાનો હક ધરાવે છે કે નહીં.

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—હા જી, ૧૯૦૭ના ૨૦ કાયદામાં નાની ઉમરના છોકરાઓ

આખત બધી કસમો છે. તે કાયદો ૬૭ ૨૬ થયેલો નથી. તેથી જ્યાં જ્યાં વાંધો પડે ત્યાં આ કાયદો વાપરી શકાય. મી. જરડીસ વેસલસ—જે ૧૯૦૭ના ૨૦ કાયદા મુજબ અરજદારે કંઈ હક મેળવ્યા હોય તો.

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—જે ૧૯૦૭નો કાયદો કોઈ મુદ્દાને ટેકો આપતો હોય છતાં ૧૯૦૮ના કાયદામાં તે આખત રહી ગઈ હોય તો.

મી. જરડીસ વેસલસ—તમારું કહેવું એમ થાય છે કે ૧૯૦૭નો કાયદો ૧૯૦૮ના કાયદાથી રદ નથી થતો. તેથી જે ૧૯૦૮ના કાયદામાં કોઈ મુદ્દો રહી ગયો હોય તો તે મુદ્દાને સુક્રો ૧૯૦૭ના કાયદાની મદદથી આપવો ?

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—હા. ૧૯૦૭ના કાયદા મુજબ નાના છોકરાઓને રજીસ્ટર લેવાનો હક છે એ ખુસ્તુ છે.

મી. જરડીસ વેસલસ—જે સરકારી ફક્તીલ ખોલી કરે તો આવો વિચિત્ર સંગેહ ઉભો થાય છે. એક એવીઆ દીક મરદ અથવા ઓરત, આ દેશમાં જન્મ્યો નથી એવા નાનાં બાળકો સાથે દાખલ થાય. ગરીબ બાળક ૧૬ વરસ સુધી અહીં રહી શકે છે. તેના માતાપિતા તે અહીં રળા બાપ છે તેથી મુલક છોડના નથી. તેમને રહેવાનો હક પશુ છે. અને આ ૧૬ વરસના ગરીબ અનાથ બાળકને એકલે હાથે પોતાનું ફાટી લેવાને આ દેશની બહાર કાઢી મુકી સંસારમાં રજીસ્ટર કરી દેવામાં આવે છે. આ કામ શક્ય નથી.

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—અરજી કુટુંબ દરેક વાલમાં રહેવાનો હક ધરાવે પણ આ કમનસીબ બાળકે હકપાર મળ્યું નેહ્યો !

મી. જરડીસ વેસલસ—આ તો અત્યંત બાળકીપણ થયું. પશુ મુદ્દો એ નથી. વાત આ રહી તે કાયદાની છે. આ કાયદામાં જે છોકરાઓ કોલોનીમાં આવ્યા છે તેને માટે કાયદામાં ખુલાસો કરવામાં આવ્યો છે.

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—(૧૯૦૭ના કાયદાની) ૭મી કસમ આપ નામદાર તપાસશો તો જાણશે કે આ કેસમાં રજીસ્ટર અને માજીસ્ટ્રેટ પોતાનો અખતવાર વાપરી શકતાજ નથી. કસમ ફક્ત મુજબ નાની ઉમરના છોકરા માટે તેનો વાલી રજીસ્ટર ની અરજ કરી શકે છે.

મી. જરડીસ વેસલસ—એનો આક વરસની અંદરના છોકરાઓને લાગુ પડે છે. જે કોઈ છોકરો આ કોલોનીમાં રહેતો

હોય અને તેને માટે રજીસ્ટર ન લેવામાં આવ્યું હોય તો તે ૧૬ વરસની તેની ઉમર થયા બાદ એક માસની અંદર રજીસ્ટર માટે અરજ કરે અને રજીસ્ટર ને વામબી લાગે તો તે રજીસ્ટર કાઢી આવે. અલબત્ત તેણે પોતાની સન્ન ઇનસાફની રૂએ વાપરવી નેહ્યો.

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—કસમ ફક્ત પ્રમાણે જે રજીસ્ટરની ખાતરી થાય તો તેણે અરજદારને રજીસ્ટર આપવું નેહ્યો. આવી બાબતમાં રજીસ્ટર બીજી બાબતની વિચાર નજ કરી શકે.

નામદાર જજ—એ પોતાની કાયદા પુરવક સન્નાનો ઉપયોગ કરી શકે છે. અરજદારે કોઈ મુદ્દો ક્યો હોય તો તે રજીસ્ટર આપવાની ના પાડી શકે છે.

મી. ગ્રેગોરોસ્કી—આમાં તો એવો વાંધો છે નહીં. તેનો બાપ બહુ આગરદાર માણસ છે. તેની લગભગ બધી મીલ કત આ દેશમાંજ છે. તે ૧૮૮૮ની સાલથી અહીંઆ રહે છે. તેના મરજી પછી તેના ધંધાનો વારસો તેના છોકરાને મળે છે. તો તેના છોકરાને દેશપાર કરવો એ તો બહુજ નિર્દોષ છે. કુ આતીથી કહું છું કે આવો બનાવ અને એવી કાયદાની મતલબ નહીં હોય. જ્યાં શકા હોય ત્યાં કોરડે માનવું નેહ્યો કે કાયદો હયાતો ધોરણેજ રચાયો છે. અને સુધારેલી રીતિથી તે વિરુદ્ધ નથી રજીસ્ટરના મત પ્રમાણે અને કબુલ કરી એ તો બહુ વિચિત્ર પરિણામ આવે.

નામદાર જજ—તેવો અરથ નીકળે તો સુધારેલી દુનિયામાં મોટો પોકાર ઉઠે એમાં કંઈ શંકા નથી.

મી. ગરેગોસ્કી—એમ માનો કે કેઈ માખાપ મુસાફરીએ નીકળ્યા, અને દરિયા ની મુસાફરી દરમિયાન આ બાળકનો જન્મ થયો તો ?

નામદાર જજ—જે બાળક આ દેશમાં ન જન્મ્યો હોય તેને બહાર કાઢી મુકવા માં આવે.

મી. ગરેગોસ્કી—રજીસ્ટર તો કહેશે કે મુસાફરી દરમિયાન જન્મેલું આ કમ નરીબ બાળક દરેકવાલમાં રહી શકે નહીં.

નામદાર જજ—એટલે દુર સા માટે જવું નેહ્યો ? એક હીંદી ઓરત પોતાના બાળક સાથે અહીં આવી ; તે ૧૬ વરસનો થાય ત્યાંસુધી પોતાના મા બાપ સાથે મોજ કરે. પશુ જેવાં ૧૧ વરસ પુરાં થયાં કે કંઈ દયા વગર તેને ઉગ્રીને દુનિયાને હવાલે કરી દેવામાં આવે.

મી. મીનલીસ (સરકારી વકીલ) ની દલીલ

પહેલી દરકત હું એ લઉં છું કે આ કેસ કોરટ સાંભળી શકતી નથી. કાયદો તપાસતાં માહિતીના ઠરાવ ઉપર અપીલ છેજ નહીં. રીવ્યુ પણ આવા કેસમાં ન થઈ શકે. અરજદારે જે અરજી કરી છે તે અપીલ અથવા તો રીવ્યુ જેવી તે આ કોરટને સાંભળવાનો અખતાર નથી.

મી. મેગેન્ડો—આ અરજી તે અપીલની રીતે કરી નથી તેમ રીવ્યુની રીતે પણ નથી કરી.

ના. જડજ—જ્યારે જ્યારે કોઈ અમલદાર દેખીતો અન્યાય કાયદાની વિરુદ્ધ કરે ત્યારે ત્યારે આ કોરટને વચમાં આવવાનો અખતાર સદાય છે. જો રજીસ્ટરર કહે કે અમુક માણસને રજીસ્ટરર કરવાનો તેને અખતાર નથી અને તે માણસને તે કાયદાનો ખીજો અરથ જોવા આ આવે તો ખરો અરથ શું છે તે ઠરાવવા આ કોરટની પાસે માણસ અરજી કરી શકે છે, અને તેથી અરજી આ ગણાય છે.

મી. મીનલીસની કાયદાના અર્થ ઉપરની દલીલ

૧૯૦૮ના કાયદામાં અમુક પ્રકારના ઊકારાને સાથે રજીસ્ટરર કરવાની રીત બતાવી છે તેથી આપણે એમજ અનુમાન કરવું જોઈએ કે ખીજી જાતના ઊકારાને રજીસ્ટરર નજર કરાય. જે ઊકારાને રજીસ્ટરર કરવાનું બતાવ્યું છે તે ઊકારા કંતો આ દેશમાં જન્મેલા હોવા જોઈએ અથવા તો કાયદો શરૂ થતાં અહીં હાજર હોવા જોઈએ. તેવી સિધ્ધિ અરજદારની નથી. વળી ૧૯૦૭ નો કાયદો તપાસતાં માણસ પડે છે કે જે બાળકો અહીં જન્મેલા ન હોય તેને રજીસ્ટરર કરવાનો હક નથી. તે કાયદાની કલમ પ્રમાણે જે કેસ તેવા ઊકારાને હામલ કરે તે શું-હેતુ કરે છે. કાયદા કરનારનો એવો એવજો મત દેખવામાં આવે છે કે બહારથી ઊકારા ન આવવા જોઈએ, કેમકે તેમ દરવાજો ખુલ્લો મુકવાથી કુડ વધે. આ કેસમાં અરજદારનો કેસ હયા ઉપજાવનાર હોય તેથી કેસ કાયદાને અરથ ફેરવી શકાય નહીં.

નામદાર જડજ—એમ કહી કેટલાક ઊકારા હામલ થાય તો પણ શું? પણ તમે કહો છો એ તો ધણી કડાહી ફાલત ગણાય છે.

મી. મેગેન્ડો—મી. મીનલીસ જે દલીલ કરે છે તે પાયા વિનાની છે. કાયદા કરનારનો ઇરાદો આવા ઊકારાને રજીસ્ટરર કરવાનો છે એવું હું કહી માનતો નથી. એવું કહેવું તે તેઓની ઉપર તહોમત (લાઇબેલ) મુકવા જેવું છે. કાયદાવાળા એવા નિરદય હોયજ નહીં. શું તેઓ આવા બાળકને ૧૬ વરસ સુધી રહેવા દીધે પછી કહાડી મુકે?

ના. જડજ—હું તમારા અસીલ તરફ બહુજ લાગણી ધરાવું છું. સરકારનું પમલું બહુ મેર બાળખી છે.

મી. મેગેન્ડો—ઇમીગ્રેશન કાયદાથી હકદાર બાપ પોતાના ઊકારાને હામલ કરી શકે છે. આ હક કોઇ કાયદાથી રદ થયો નથી એટલે એમજ અરથ કોરટ કરવો જોઈએ કે અરજદારનો હક આ દેશમાં રહેવાનો છે ને તેને કોઇ કહાડી મૂકી શકે નહીં.

સુકાદો

જરૂરી વેસ્ટે સુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે—આ મુદ્દામાં અરજદાર ઉમરે પુગેલો એસીમાટિક છે. પોતાને રજીસ્ટર મેળવવાનો કાયદાપુરવક હક છે તેટલા સાથે તેને હકપાર કરવાનો હક ફરિયાદીને નથી એવો હકમ મેળવવાની તેની અરજી છે.

સરકારી વકીલ મી. મીનલીસ દલીલ કરે છે કે અરજદારને આ કોરટમાં અપીલ કરવાનો હક નથી. માહિતી મનસાથે કરનાર અમલદાર તરીકે સજા કરવાને બદલે કાયદાનો અમલ કરનાર તરીકે સજા કરી હોય તો તેવા અમલદારના હકમ ઉપર આ કોરટ વિચાર ન કરી શકે એવી તેની દલીલ છે. તો પણ જે અમલદાર કેસપણ વતનીની સ્વતંત્રતામાં દરકત નાખે તેણે પોતાની તેમ કરવાની કાયદાપુરવક સત્તા છે એવું આ કોરટ પાસે સાબીત કરી દેવું જોઈએ. એટલા સાથે કેસપણ અમલદારને તેને રહેલી સત્તાનો પુરાવા સબબમાં આ કોરટ પાસે જવાબ આપવા લાવી શકાય છે. કોરટને એવો હક નથી એમ કહેવું એવો જુલમી અમલની રથાપના કરવા બદલાર છે.

એમીનીસ્ટ્રેટીવ અમલદારના સુકાદાને મનસાથેની અકાલતનો સુકાદો મળી આ કોરટને અપીલ થઈ શકે નહીં. તેથી રજીસ્ટર કોઇ પણ વતનીની સ્વતંત્રતામાં જેરકાપે દરકત નાખતો હોય તો કોઇ અસીમાટિક આ કોરટને અપીલ ન કરી શકે એમ સમજવાનું નથી.

અરજદાર દ્વીધમાં જન્મેલો હતો. મયા જાનેવારીમાં પોતાની સાઠ પંદર વરસની ઉમરે તે પોતાના બાપ સાથે ટ્રાંસવાલ આગે હતો. તેનો બાપ ટ્રાંસવાલમાં ધણી વરસનો જુનો રહીશ છે. પોતાના રજીસ્ટરની અરજીમાં તેણે પોતાને બાલ વાડનો રહીશ જણાવ્યો છે. અરજદાર ની મા હીંદની બહાર કદી નીકળી નથી.

અરજદારના વકીલ મી. મેગેન્ડોની દલીલ એવી છે કે (૧) અરજદારનો બાપ અહીંનો વતની છે તેથી તે પોતે પણ અહીંનો વતની ગણાય. (૨) જે 'ગ્રેટી બ્રીટિશ ઇમીગ્રેશન' નથી તેવા વતનીનો દીકરો પણ ૧૯૦૭ ના ૧૫ મા કાયદા મુજબ 'ગ્રેટીબ્રીટિશ ઇમીગ્રેશન' ન ગણી શકાય. (૩) ૧૯૦૭ નો ખીજો કાયદો જે હજી રદ નથી થયો તેની મદદથી અરજદાર આ દેશમાં રહેવાનો હક ધરાવે છે.

પહેલી દલીલ સંતોષકારક નથી. અરજદારનો બાપ અહીંનો વતની છે એનો પાકો પુરાવો પડ્યો નથી. પણ કદી એ પુરવાર કરી દેવામાં આવે તોપણ તેનો હીંદુસ્તાનમાં જન્મેલો અને ત્યાં ૧૬ વરસ સુધી રહેલો દીકરો અહીંનો હકદાર વતની ગણાય એમ મને નથી લાગતું. ૧૬ વરસની ઉમર થઈ મયા જાની પણ તે અહીં રહેવાને હકદાર છે એવા કાયદાનો પુરાવો રજી કરવો જોઈએ.

આટલું ખરું છે કે કાયદાની બારીકીમાં માની ઉમરનો ઊકારો તેના બાપની સાથેજ હકદાર વતની ગણાય છે. પણ બારીકી એ તો બારીકીજ છે. દ્વીધમાં જન્મેલો અને હીંદનો વતની આ દેશને પણ વતની મળી શકાય નહીં. પારલામેન્ટમાં રજી થતા ઠરાવમાં દેશમાં વસતા ઊકારાઓ વિશે લખવામાં આવ્યું હોય ત્યારે તે વખતે ખરેખર વસતા ઊકારાઓ સમજાવા. કાયદાની બારીકીથી ઊકારાં એના હક બાપના જેવાજ છે એમ મળી બપાને એ કાયદો કાચુ પાડી શકાય નહીં.

૧૯૦૮ ના ૩૬ મા કાયદાથી કેસ એસીમાટિક ૧૬ વરસનો થાય કે તે ઉમરે પુગેલો ગણાય. તે વખતે જો તેવા પાસે રજીસ્ટર ન હોય તો તેને હકપાર કરી શકાય છે. આ કાયદો તેને નથી લાગુ પડતો તે પુરવાર કરવું તે એસીમાટિકની ફરજ છે. જે બાળક આ દેશમાં જન્મેલો હોય તે અને જેઓ ૧૮૮૫ ના ૩ જી કાયદાનીરૂએ રજીસ્ટર થયલા હોય આ કાયદાનો અમલ થતી વખતે અહીં હાજર હવા એવાના ઊકારાં એનેજ રજીસ્ટર મેળવવાનો હક છે.

મી. ગ્રેગોરિયસ કહે છે કે આ કાયદાનો અમલ થયા પછી જે છોકરાઓ આ દેશમાં આવે તેમને વારં વારં કંઈ ખુલાસો નથી કરવામાં આવ્યો તેથી તેમને હકદાર વતની ગણવા જોઈએ. હું કબૂલ કરું છું કે આ બાબતમાં ઘણી ચુંચવણો હતી થાય એવું છે. ૧૯૦૮ નો ૩૬ મો કાયદો અમલમાં મુકાય પછી તુરંતજ એક બાળક પોતાના બાપની સાથે આ દેશમાં દાખલ થાય; તે બાપે ૧૬ વરસની ઉંમરનો થાય ત્યારે તેને તેના માતાપિતા વીંછુટો પાડી કંઈ એકલો કરી દેવો પડે. આ કાયદો બહુ જીલમી મણુપ છતાં ત્યારે સમજીને એવો કાયદો કરવામાં આવ્યો હોય તો તેનો અમલ થયેજ છુટકો.

ઇમીગ્રેશન રીક્લેકશન એક્ટની સંજોગે છે કરાં કોલોનીમાં આવવા હકદાર છે એવી મી. ગ્રેગોરિયસની બીજી દલીલ છે. કોઇ એશિયાટિક છોકરો ઉમરે પુખ્ત પછી તેને એ કાયદો લાગુ પડી શકતો નથી. છોકરા ઉમરે પહોંચે તે વખતે શું કરવું તેની ખાસ ચરચા આ કાયદામાં કરવામાં આવી છે. માત્ર બે વરસનાજ છોકરાઓને હકદાર મણુવામાં આવ્યા છે એટલે એ બે સિવાયના બીજાઓને હક નથી એમ હું માનું છું.

૧૯૦૮ નો ૩૬ મો કાયદો સામાન્ય કાયદાના ખુલાસાપે નથી. તે કાયદાની નેમજ એવી છે કે જે જે વરસ એમાં નથી ગણાવ્યા તેમને કોલોનીમાં રહેવા હક નથી એવો અંકુસ મુકવો. પણ મી. ગ્રેગોરિયસ કહે છે કે જે ૧૯૦૮ નો કાયદો એમને લાગુ નહીં પડે તો ૧૯૦૭ નો ૨ જો કાયદો જે હજી રદ નથી થયો તેની રૂએ અરજદાર અહીં રહેવાનો હક ધરાવે છે. (૧) જે એશિયાટિક ૧૯૦૨ ના "પીસ પ્રીકરેવેશન એક્ટની" ની રૂએ હકદાર છે તે; (૨) જે એશિયાટિક ૧૯૦૨ ની ૩૧ મી મેને દિવસે ટર્સવાલમાં રહેતા હતા તો, અને (૩) ૧૯૦૨ ની ૩૧ મી મે પછી આ કોલોનીમાં જન્મેલા એશિયાટિક ૧૯૦૭ ના કાયદા મુજબ હકદાર છે. અરજદાર ઉપર જણાવી મથકા એક વરસનો લાજ લઇ શકતો નથી. જો કોઇ એશિયાટિક બાળક ૮ વરસની અંદરની ઉંમરનો હોય તો તેના વાલીએ તેને સાર ૨૪૨૨ ની અરજી કરવી જોઈએ પણ તે જો ૨૪૨૨ ની અરજી ન કરે તો છોકરો પોતે ૧૬ વરસની ઉંમરનો થયા પછી એક માસ પછી પોતાને વરસે ૨૪૨૨ ની અરજી કરી શકે

છે એવી બારી પણ ૧૯૦૭ ના કાયદામાં છે. આવે વખતે ૨૪૨૨ પોતાની ખુશી હોય તો અરજદારને ૨૪૨૨ આપી શકે છે. આ બારીનો લાજ પણ ચાલુ મુદ્દામાં અરજદારને નથી મળી શકતો. ૨૪૨૨ પોતાની મુનસફીનો ગેરઉપયોગ કરે છે એવું દેખાડવામાં નથી આવ્યું.

૧૯૦૭ ના કાયદા મુજબ જેને કોઇ હક મળ્યા હોય તે ૧૯૦૮ ના કાયદાથી રદ નથી થઇ શકતા એ વાત ખરી છે પણ જે છોકરો હીંદમાં રહેતો હતો અને જેને સાર ૧૯૦૮ નો ૩૬ મો કાયદો પસાર થયો તે પહેલાં ૨૪૨૨ ની અરજી નથી થઇ તેવાને ૨૪૨૨ મેળવવાને પુરે પુરો હકદાર છે એવું તેણે સિદ્ધ નથી કર્યું, તેમજ ૨૪૨૨ પોતાની સત્તા કાયદા વિરૂધ્ધ વાપરી છે એવું પણ સિદ્ધ નથી થયું. આ અપીલ ખરમ સીમે કાઢી નાખવી એવો મારો મત છે.

મી. ગ્રેગોરિયસ—મારા અસીલને તેમજ આપી હીંદી કોમને આ ચૂકાદો બહુ ઉપયોગી છે તેથી છોકરાને હકદાર કરવા ના હકમને બદલાવીને અમને આગળ પગલાં લેવાની તક આપશો.

મી. જસ્ટીસ વેસ્ટ્સે કૅટલીક તકરાર પછી આ બાબતમાં ચૂકાદો આપ્યો કે બધાં સુધી ઉપલી કોર્ટને અપીલ ન કરવામાં આવે ત્યાં સુધી હકદારનો હકમ અટકાવવામાં આવે છે. પણ જે અપીલ તુરંતજ ન કરવામાં આવે અને સરકારી પણ હકદારના હકમને અમલ કરવાની રજા માગે તો હકમ ફેરવી શકાશે.

મારિસબરમમાં મયા જીન માસમાં વીસેક ઉત્સાહી જીવાન હીંદીઓએ મળીને નાતાલ ઇડિઅન ટ્રેડરસ નામથી એક ફાઇન ખોલી હતી. ઉત્સા નજી માસની મુદતમાં અસાધારણ હોટ મળવાથી મજદુર રોજગારને "નાતાલ ઇડિઅન ટ્રેડરસ લીમીટેડ" એ નામથી લીમીટેડ લાયેબીલીટી કં. માં ફેરવી નાખવામાં આવેલ છે. કં.ની ચાપણ કુલ પા. ૬૦૦૦ની રાખવામાં આવી છે, જે પાઉંડ એક એકના શેરમાં વહેંચાઇ નખાઇ છે. અને શેર પ્રમાણ વેચવાને માટે ખુલા મુકાયા છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે ૧૦૦૦ ઉપરાંત શેરો અત્યાર સુધીમાં વેચાઇ ગયા છે. કં.ના બનરજ મેનેજર મી. આર. એન. મુલે શેરો વેચવાના કામ સંબંધમાં ગ્રામજાઓ (અપ કંટરી) માં ફરવા નીકળનાર હતા.

મેરોશોયસમાં હીંદીઓ

રોયલ કમીશનની બહામણ

મેરીશીઅસના હીંદી વતનીઓના સંખ્યામાં ૧૯૦૬ ના રોયલ કમીશને કેટલાક ફેરફારો કરવા બહામણ કરેલી, તેમાંથી નીચે મુજબની સૂચનાઓ લાય લેવામાં આવી છે :—

૧. હીંદુ અને મુસલમાનમાં સહુ સહુ ના ધરમ ગુરુ સમક્ષ થએલાં સગ્નો સરકારમાં ૨૪૨૨ થયા વિના પણ કાયદેસર ગણાય.

૨. ફરેમ લોકોના વારસા સંબંધી કાયદાઓ હીંદુ અને મુસલમાનને લાગુ પડે નહીં.

૩. કોલોનીની કુ જેટલી વસ્તી હીંદી ઓનીજ હોવાથી પ્રમાણ મુજબ તેઓના પ્રતિનિધિઓ ધારાસભામાં હોવા જોઈએ. જો કે ફેરવણીની આખીને લઈને ફાલ એ બાબતમાં પગલાં નહીં લેવામાં આવે.

૪. ખંજાણામાં નાના ખેડુઓ માટે જેવી બેંક સ્થાપવામાં આવી છે તે મુજબની એક બેંક સ્થાપવી.

૫. એવી નિશાનો સ્થાપવી કે જેમાં હીંદી છોકરાઓને તેઓવીજ મતમાપમાં ખેતીનું જ્ઞાન આપવામાં આવે તે સાથે હાથે અને ફરેમ લાખા પણ શીખવવામાં આવે.

૬. 'પ્રોટેક્ટર' ને કંગાળ લોકો વિશે ના કાયદાનો અમલ અનાવવામાં આવે કે જેથી કંગાલ હીંદીઓની સલામત રાખવાને તે શક્તિવાન બને. તેણે સરકારી પડતર જમીનમાં આ લોકોને વસાવવા અને પછી નામના પોતાથી તે જમીન તેઓને સોંપવી.

માઉ ટએન્કાંમની પાસે આવેલા ધમેલામાં એક ગીરમીટીઓ હીંદી આપવાત કરી મરણ પામેલ છે. આપવાતનું કારણ કે બીજી કાંઈ વિશેષ હકીકત તે સંબંધમાં બહાર આવી નથી.

નાતાલની પ્રેવીનશીવલ કાઉન્સિલની મુદ્દણી માટે કરવાના જીલ્લા બાગો તરફથી બહાર પડેલા ઉમેદવારોમાં નીચેના છે : મી. બરમેન, મી. મે. પી. અન, મી. વાઇલી, મી. ફેલો રમીથ, મી. સોટન, મી. ડાન ટેસર, તમામ મી. જે. પી. વાઇટ.

યુનિયનની ચુંટણીનું પરિણામ

જાણુવા લાયક ખબરો

જુદા જુદા પ્રેવીન્સમાંથી ચુંટાએલા કેટલાક ખબરો મેળવેના નામ નીચે મુજબ છે:—

નાતાલ

મેસરસ ડી. ચોટ (ડી), એચ. વીલ્ટ શાયર (કલિપ રીવર), એચ. જી. બોચ મોન (ન્યુકાસલ), સી. ફોક્સ (અમસાપ્રી), સી. હેનલુડ (વિક્ટોરીયા કાંટરી), એમ. ડબલ્યુ. માધવરમ (વીલીડ), મેઇસર (વીનન), કલેટન (સુલુલેડ).

નાતાલના કુલ ૧૭ મેળવેનામાંથી ૮ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ, ૫ યુનિયનીસ્ટ, ૨ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ યુનિયનીસ્ટ, ૧ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ નેશનાલીસ્ટ, ૧ નેશનાલીસ્ટ છે.

ટ્રાન્સવાલ

કુલ ૨૬ મેળવેનામાંથી ૨૦ નેશનાલીસ્ટ, ૧૨ યુનિયનીસ્ટ, ૩ લેબર, ૧ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ લેબર એ પ્રમાણે સંખ્યામાં જુદા જુદા પક્ષના મેળવે છે.

કેપ

મેસરસ જે. ડબલ્યુ. સાવર (અલી વાલ), ડી. હેરીસ (વેન્સરીડ), એમ. અલેકઝાંડર (કેપટાઉન કેસલ), જે. ડબલ્યુ. જેગર (કેપટાઉન સેન્ટરલ), એચ. સ્પીન્હારડીન (કેપટાઉન), સી. પી. કરીયુ (ઇસ્ટ લાંડન) ટી. સ્મારટ (ફ્રેટ બોક્સ્ટ), મેકર (લેડીસમીથ), એફ. એસ મલ્હાન (માલ્ડેનરી), જે. શુમેન (બાઉટશરન) નીચલોંગ (બેક્સ્ટેરેટ), એ. એલ. ડી. જેગર (પારલ), સર ડબલ્યુ. બીસેટ બેરી (કવીન્સટાઉન), જે. એચ. મેઇસ (સ્ટેલનબોચ), એચ. હ. એસ ક્રીમેનટલ (પુટનહોમ), જે. હ્યુએડ (પુસ્ટોડ), તથા હીલી (પુસ્ટેરટ).

કુલ ૫૧ માંથી ૨૭ નેશનાલીસ્ટ, ૧૬ યુનિયનીસ્ટ, ૨ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ યુનિયનીસ્ટ, ૨ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ, ૧ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ નેશનાલીસ્ટ છે.

ઓરેન્જિયા

ઓરેન્જીવર કોલોનીના કુલ ૧૭ મેળવેનામાંથી ૧૬ નેશનાલીસ્ટ અને ૧ યુનિયનીસ્ટ છે.

પ્રધાન મંડળનું અધ્યક્ષ

કુલ ૧૨૨ મેળવેનામાંથી ૬૪ નેશનાલીસ્ટ, ૨ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ નેશનાલીસ્ટ, ૩૭ યુનિયનીસ્ટ, ૪ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ યુનિયનીસ્ટ, ૧૦ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ, તથા ૪ લેબર એ પ્રમાણે સંખ્યામાં જુદા જુદા પક્ષના

મેળવે ચુંટાયા છે. પ્રધાન મંડળમાંથી પ્રાથમગીનીસ્ટ જનરલ બોચ, તથા ટ્રેસરર મી. હક્ક ઉપરાંત વેપાર ખાતાના પ્રધાન મી. મુરની હાર થઇ છે. મી. મુર વીનન પ્રમુખ તરફથી જેમાં ૨૦ વરસ થયાં હતા, છતાં તેમને બદલે નવો મેળવે (યુનિયનીસ્ટ પક્ષનો) ચુંટાએલ છે. કેટલાક નેશનાલીસ્ટ પક્ષના મેળવે જનરલ બોચ માટે જગ્યા કરવા માટે પોતાના રાજીનામાં આપવાનો વિચાર બહાર કાઢે છે. તેવીજ રીતે મી. હક્ક માટે પણ જગ્યા થાય તેમ જણાવવામાં આવે છે. છતાં નાતાલ વાળા મી. મુર વાસ્તે હાઇ કેકાએ જગ્યા થવાનો સંભવ નથી. જનરલ બોચ ના પ્રધાન મંડળની બંને પક્ષની આવી સ્થિતિ બેતાં મુખ્ય પ્રધાન થવા સંપ્રદેશમાં જનરલ બોચ નિરાશ થએલ, અને પોતાનું રાજીનામું આપશે એમ વાત બહાર આવી હતી. પણ પાંચમી તેમ જ ફરીથી ચુંટાવા અને પ્રધાન તરીકે કાયમ રહેવા નિશ્ચય કર્યો. ત્યારબાદ તેમ ના પ્રધાન મંડળના બધારણ વિરે થઈ થઇ હતી. ટ્રેસરર મી. હક્ક ફરીથી ચુંટાવા ના પાડી છે, કેપવાળા મી. સાવર તથા મી. બરટન એરે જાવાળા જનરલ હરએમ તમા મી. શ્રીધર સાથે મળીને મી. મેરીમેનને ટેકા આપે છે. બે પ્રધાન મંડળમાં મી. મેરીમેન ન હોય તો તેઓનો જનરલ બોચને ટેકા મળે નહીં, અને તેથી તેનું પ્રધાનમંડળ બાંધી પડે. આ કારણથી જન. બોચ પોતાના પ્રધાન મંડળમાં મી. મેરીમેનને હોદ્દા ફેરા આમલ કરે છે પણ મી. મેરીમેન તે સ્વીકારતા નથી. આથી જનરલ બોચ પોતાનું પ્રધાન મંડળ બનાવવામાં પાછા પડે છે, અને જાપામાં એવી વાત બહાર આવી છે કે જનરલ બોચનું પ્રધાન મંડળ રાજીનામું આપશે. તેમ બનશે તો મી. મેરીમેનને મુખ્ય પ્રધાન થવા અને પોતાનું પ્રધાન મંડળ બનાવવા મંજૂર કરે છે. પ્રધાન મંડળની સ્થિતિને ચિંતા ઉપજાવનારી બહુવામાં આવે છે. ટ્રાન્સવાલમાં જનરલ બોચ ઉપર પ્રધાન તરીકે ચાલુ રહેવા કળાણ કરાય છે. નાતાલના જાપામાં જનરલ બોચ કાયમ રહે એવી ઇચ્છા બતાવવામાં આવે છે. જનરલ બોચ ડો. જેમ્સન અને બીજા યુનિયનીસ્ટને પ્રધાન મંડળમાં સામેલ કરે એવી સૂચના થઇ છે પણ તેમ કરે તો તેને નેશનાલીસ્ટ પક્ષ ટેકા આપે નહીં. આ મામલનું શું પરિણામ આવશે તેની રાહ જોવા રહી છે.

૧૦૦ વરસ પછીનું દક્ષિણ આફ્રિકા

એક ગદ્યના વિચારો

“કાફર લોકો રાજ કરશે”

બોહાનસમગમાં તા. ૧૬મીએ “૧૦૦ વરસ પછીનું દક્ષિણ આફ્રિકા” એ વિષય ઉપર બાપજી આપનાં પ્રેક્ષકર આર. બરમ નમના ગેરાએ બોધાવનારી હકીકતો કહી હતી. તેણે કહ્યું હતું કે હાલની રાજનીતિ ચાલુ રહે તો ૧૦૦ વરસ પછી આ મુલક મેડીવોનો થઇ જાય અને હીંદુસ્તાન અથવા ચીનમાં ગેરાનું પ્રમાણ છે એટલું અહીં રહે. તેણે કહ્યું કે લોકોને બાદ રાખી કાફર અથવા બાન્ડે વિષેજ એ કમ બતાવ્યો હતો. યરથી દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગેરાની સંખ્યા એટલીને એટલીજ છે, એટલે કે ૧૨ લાખની છે, અને કાફરની ૭૨ લાખની છે. અને ધરમનું શિક્ષણ મેડીવોને એકન કરી રહેલ છે એ વાત જણવા જેવી છે. લાખજીતિએ કહ્યું કે કેપ કોલોનીમાં કાળા મનુષ્યને વધારેને વધારે કામે લગાડવામાં આવતા જાય છે, અને હંક સુદતમાં મોટો વેપાર પણ તેઓના હાથમાં આવી પડશે. ગોશઓનાં અને મેડીવોનાં સેનમેળ લગન કેપ કોલોનીમાં વધતાં જાય છે, અને આખરે અમેરીકાની મદદ ત્યાંની આખી પ્રજા વર્ધુસ કરવાની જશે. હંવટ દિવસ એવો આવશે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં કાફરનું રાજ્ય થશે એટલે દક્ષિણ આફ્રિકાના ગેરાઓના રક્ષણ માટે કાળા લોકોને તદ્દન જુદા રાખવાની નીતિ બહુજ યોગ્ય છે.

“ઇનસાફ” એવા નામતળે એક મોટો સ્થાનિક જાપામાં લખે છે કે બધા આરમ વેપારીને કહી સુતી તેમની જગ્યાએ ગેરાને લાખક કરવામાં આવે તો વે મુશી થશે, પણ ગીરમીડીઆને બંધ કરવાની ચરચા આસે છે તેથી તે બહુ દિલગીર થાય છે. બે ગીરમીડીઆ બંધ થાય તો મનુષ્ય તરીકે કાફરને મેળવવાનું મુશ્કેલ ન થાય તેટલામાટે કાફરો ઉપર પણ ગીરમીડીઆ હીંદુપર છે તેવો પા. કોનો વેગ નાખવા તે સૂચના કરે છે.

એક કાફર નોકર ઉપર નિર્દય જીલમ

હાડીના માછલેટ આગળ હાથ એક વિચિત્ર કેસ ચાલ્યો હતો. મીસીસ વાર મક નામની એક ક્ષત્રી બાઈ ઉપર તેના એક કાફર નોકરને-જે એક નાની ઉમર નો છે.કરો હતો-ધીમા તાપથી લગ લગ શેડી નાખવા વિષેનો આરોપ મુકવા માં આવ્યો હતો. કાફરે હકીકત રજૂ કરતાં જણાવ્યું કે મયા એપ્રિલની તા. ૨૦ મીએ બતકે સંભાળવાના કામમાં તેણે મદદત કરી હતી અને તે મકાનના ખેતરમાં ચાલી મધ હતી. આ વાંકમાટે તેના શેડ મી. વારમાકે તેને બોલાવી લાગ મારી અને રસોડામાં બેસવનું કહ્યું. તે પછી મીસીસ વારમાકે આવી તેને કપડાં ઉતારવા કહ્યું. તેણે ના પાડવાથી તેણી એ તેનાં કપડાં જળવસ્ત્રીથી લેતાપાં. પછી તેને રોડવ પાસે પકડી ઉભો રાખી ખુબ તપાવ્યો. આદ તેણીએ એક દીંદી આકરડીને બેઠાની તેને પકડી રાખવા કહ્યું. તે આકરડીએ પહેલાં ના પાડવા થી તેને તમાચો માર્યો. એટલે તેણે પકડી રાખ્યો. પછી મીસીસ વારમાકે પટલાવતી તેને માર્યો. ફરી તેનાપર ચરખી ચોપડામાં આવી કે જેથી કરી તે તુરત બળી શકે. આમ કરી તેને મુકા આગળ પાછો ઉભો રાખવામાં આવ્યો, અને તે સખન રીતે બળ્યો હતો. તેના શરીરપર ફોલા ઉપડી આવ્યા હતા. તેની નીચાની કેસ ચાલતી વખતે પણ બેવામાં આવી હતી. આટલો જીલમ કરવા પછી તે શરીરે પારાઈન રેડવા માં આવ્યું હતું. અને ત્રણ ચાર દિવસ સુધી કોઠડીમાં પુરી રાખવામાં આવ્યો હતો. તેના માખાપને તેને મળવા દેવા માં આવ્યાં નહોતાં. અને વ્યારે આખરે તેઓને ખચર પડી ત્યારે એ તો ખાલી રમત કરી છે એવું કહેવામાં આવ્યું હતું. ત્રણ દિવસ પછી પણ તેને એકલો કાંચ બહાર જવા દેવામાં આવતો નહીં. મી. વારમાકે તેને ધમકી આપી હતી કે જો ક્યાંય ફરીયાદ કરીશ તો તારું કાપી નાખીશ. આથી ચરખાતમાં જવારે તે છેકરાને ફરીયાદ કરવા લાગ જવામાં આવ્યો હતો ત્યારે તેણે બીકથી એવું કમુલ કર્યું હતું કે તે રોડવ ઉપર પડી મર્યો હતો. અને તેથી છાત્રી મર્યો હતો. પણ પાડગથી તેણે ખરી હકીકત કહી હતી. કાકતરે એવો અભિપ્રાય આપેલો

કે તે એકલમ કાકયો હોય એવું દેખામ છે. ધીમે ધીમે તેને બાળવામાં આવ્યો હોય એવું દેખાતું નથી. દીંદી ચાકરડીએ કાફરને મળતી જીભાની આપી હતી. મી. અને મીસીસ વારમાકે આરોપનો છન કાર કર્યો હતો. અને જણાવ્યું હતું કે માત્ર તેની અદાવત કરનારાઓએ આ ફરીયાદ કરાવી છે. ઉવટ ઉવટ તપાસ ઉપરથી માછલેટ મીસીસ વારમાકેને યુ-હેન્ડાર કરાવી માત્ર પા. ૧૦ ના દડની સજા કરી છોડી મુકી હતી.

કીંમરલી

(એક ખખરપત્રી તરફથી)

તા. ૧૫-૬-૧૦ ને શુક્રવાર યુનિયન પારલામન્ટની સુટણીનો દિવસ હોવાથી તા. ૧૨ ને સોમવારના રોજથી સરતના થોડાકથી ઉમેદવારોએ પામખુમ કરવા માંડી હતી. મીડીંગો ઉપર મીડીંગો બરાતી હતી, લાપણો થતાં હતાં, અને એજાખીતાઓ મારફત લાગવમ ચલાવ્યા માં આવતી હતી પ્રમાણીક અને ન્યાયી માણસજ પ્રતિનિધિ તરીકે પારલામેન્ટમાં જમ શકે એવું સુટણીના ચાલુ ધોરણથી બનતું અસંભવીન છે. પાલિમાલ સુધા રાત્ર ઉમદામાં ઉમડું ઉઠાકરણ સુટણી પુર પાડે છે, કે જેમાં ખેડાં વચ્ચે આવવા, મનમાં કંઈક હોય અને મોટે કંઈક બેસવું, અને સાંભળનારાઓનો લાભ કરવાનીજ વાતો કરવી. પછી તેમ કરતાં બલે ન્યાય અને નીતિનો જાંચ થાય, એટલે ખેડા પાર અને એમ પી.તું પુંછડ્યું વળગ્યું જ સમજી લેવું. આમ પામખુમમાં સુટણીનો દિવસ આવી પહોંચ્યો. એટલે સવારના પહોરથી જાને ઉમેદવારોના રંગના વાવટા અને સાંધન ખેરડો સાથે થોડી માડીઓ અને મોઠર કાફેની દોડધામ શરૂ થઈ. અને સાથેજ પાલિમાલ સુધરેલી પ્રજાએ વચર પર સેવે પેસાદાર થાને જેમ રેઇસકોરકમાં થોડા ઉપર જુમાર રમે છે તેમજ સુટણીના બને સરતના થોડાઓ ઉપર જુમાર રમતો શરૂ કર્યો. એટલે દશ, દશના સો, શીર્ડીમનો પાઉક એમ સરતો રમવા માંડી, કે જે ખરેખર સુધરેલું જુમારજ છે. પણ પાલિમાલ સુધારામાં તો તે એક માનવંત કરતવ્યજ મનાય છે. પાલિમાલ સુધારો નહીં કરે તે એકાદ, સાંજના ૭ વાગ્યા સુધી ખુબ

દોડધામ મચી. જે પછી પોલીસ રટે ચન બંધ થયાં, અને રાતના દસ વાગ્યે પરિણામ બહાર પડ્યું. તેમાં ૫૩૭ મતે યુનિયનીસ્ટ ઉમેદવાર જીત્યો. બીજો દિવસે એટલે તા. ૧૧ ન રોજ પારકલી વેસ્ટનું પરિણામ બહાર પડવાનું હતું જેથી લેફનાં ટોળાંને ટોળાં એકવર ટાઇઝરની એ.પી.સી. બેમાં થયાં હતાં. પરિણામ ચાર વાગ્યે બહાર પડ્યું હતું જેમાં પણ યુનિયનીસ્ટ ઉમેદવાર જીત્યો હતો.

અમારી ભેટ

અમારી આવના વરસની ભેટ તરીકે એક સુદર ડાયરી આપવાનું નહીં થયું છે. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ આ ડાયરી આપવાનું કામ શરૂ થઈ ગયું છે. મયા વરસની ડાયરી કરતાં તેને વધારે મોટી અને ઉપયોગી બનાવવાને દરેક જાણીક કરવામાં આવશે. ડાયરીને દરેક પાને ઉમેજ તારીખ ઉપરાંત દેલી તારીખ પણ નાખવામાં આવી છે. આથી દરસાલની ડાયરી કરતાં આ સાલની ચડીઆની મયા વડી છે. જે ગ્રહકોએ લવાજમ બરી દીધેલાં હશે તેમને તે ભેટ આપવા માં આવશે. ડાયરીનો લાભ લેવા છંછ નારા ગ્રહકોએ પેતાનાં ચડેલાં લવાજમ ઉનાવળે બરી દેવાં. નવા ગ્રહક થનાર પણ તુરત લવાજમ બરી દેશે તો ડાયરી નો લાભ લેવા ચક્રતિમાન થશે. જાહેર ખખર નાખનારાઓને તે તુરત મોકલી દેવા બકામણ કરીએ છીએ. પેતાની જાહેર ખખર દક્ષિણ અફરિકામાં તેમજ પુરવ અફરિકામાં તથા દીંદ અને દુનિયા ના બીજા ભાગોમાં ફેલાવવા માટે ઇડિ અને એપિનિઅનની ડાયરી એ એક ઉત્તમ સાધન છે.

ગવરનર જનરલ નાતાલમાં

તા. ૨૩મીએ ગવરનર જનરલ મારિ તખતરજ જશે. ત્યાં જાહેર આવકારના મેળાવકા પછી ડરબન જવા ઉપડશે. ધનીવારે સવારે ૧૧ વાગે તેઓ ડરબન પહોંચશે, જ્યાંથી ટાઉન હોલમાં જશે અને મેયર તરફથી માન પત્ર અપાશે. ત્યાર પછી ડા થી પાા સુધી જાહેર આવકાર અપાશે, અને રવિવારે કરબન થી વિદાય થશે.

હાંદુસ્તાનના અખબરો

(હોદી જાણા ઉપરથી)

પોરબંદર રાજ્યની સરકારી મદદ મેળવતી અથવા ખાનગી મદદનાથી સંસ્થાઓ તથા દેવાયથો ઉપર સારી અવસ્થા રાખવા માટે દરબારી અમલદારો તથા સંબંધિત મદદસ્થોની કમિટી નીમવાનું હરખું છે.

પોરબંદર ખાતે સનંદી વહીશાત કરનારા વહીવટી પાસેથી ખીજો દુકમ ચતાં સુધી વારસીક શી રા. ૧૫ ના બદલે રા. ૧૦ લેવાનું હરાવવામાં આવેલ છે.

ભાવનગરનાં મહારાણી સૌ નંદકુંવરબાએ રા. ૧૧૫૦૦૦ એક મુજબના સેવાસહન ઉપર મેકથી એવી ઇચ્છા બતાવી છે કે તે રકમની સરકારી પ્રીમીસરી નોટો લઇને તેના બ્યાગમાંથી સ્વર્ગસ્થ મીસ વાપેલેટ કમારેકના સ્મરણ રથે સેવાસહનમાં શીખતી વિદ્યાર્થીઓમાંની જે સંગીતકળામાં સાર પ્રવિણ મેળવે તેને સોનાનો આંદ આપવો.

રાજકોટ રોડ કાઉન્સિલમાં ના કાઉન્સિલ સહાય કાયમ પ્રમુખ તરીકે ખીરાજશી અને તેઓની ગેરહાજરીમાં બ્યાગમ ચીફ કારબારી પ્રમુખપદ લેશે. કાઉન્સિલમાં જે સુચનાઓ વીધે ચર્ચા થશે તે સંધ્યા રણુ રીતે જેમ હજુર કારટમાં પહેલી આવી હશે તેમ કમતાર થશે તો પણ અગત્યના પ્રમાણમાં કમ ગેઠવણ પ્રમુખ મુખ્યત્વે છે. કાઉન્સિલના કામકામને એન્ડ્રા પેપર મીટીંગ પહેલાં સાત દીવસ અમાક સરકયુલેટ કરવા હરાબું છે. કાઉન્સિલમાં જે ચર્ચા થાય તે તમામ ખાનગી અને ફાનશી-શીઅલ પ્રકારની છે એમ દરેક મેંબરે ખાનમાં રાખવા સુચયું છે.

રાજકોટ ખાતે સાહિલ સમાની એક બેડક મી. હરજીવન કવાળાકા કોટકના પ્રમુખવણા નીચે મળી હતી તેમાં વારસીક રિપોર્ટ વચાયા બાદ નવા વરસના મંત્રીઓ નિર્માણ હતા. સભામાં શીમેલ ટરેનીંગ કોલેજનાં બાળ પનખાઇએ સ્ત્રી કેળવણી ઉપર નિબંધ વાંચ્યો હતો.

રાજકોટ ખાતે લાખાજીજી રોહર હવાવર મીસ કા. લીમીટેડ નામથી એક એક આટાની મીસ સ્થપનાર છે.

અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કમીટીએ જાહેર માં વીજળીક બળ પુર પાવાના સંબંધ માં મેસરસ કીલીક નીકસનની કંપનીને ૪૨ વરસ માટે બોલકસ શરતો સાથે પરવાનગી બાપી છે.

સુરતના ડેટલાક હોરા મદદસ્થોની હેદરી કંપની તરફથી ૬૨ વરસે જુમાત જમાડવા માં આવતી હતી. તેને બદલે એ કંપની તરફથી દેશવરેથી આવતા હોરાઓને બદલે દિવસે એક ટક જમાડવાની ગેઠ કરવામાં આવી છે અને એ કામ માટેના ૬૩માં શેક હરાબાઇ મોટાબાઇ તરફથી રા. ૨૫૦૦ની રકમ આપવામાં આવી છે. એ બોલવણ મુજબ નવાપરાની મુસારાજી ની વાડીમાં જમાડવાનું ટુક વખતમાં શરૂ થશે. — “યુજસાત મિત્ર”

અંકલેષર ખાતે બહાચારી શીતળપ્રસાદ ના મુયાસથી જીવલયા પ્રચારક મંડળ સ્થપના થયું છે.

જુગલ યુતીવરસીટીની સેનેટની સભા માં યુતીવરસીટી તરફથી હાલ લેવામાં આવતી પ્રીવીયનની પરીક્ષા આરટસ લાઇ નવા વિદ્યાર્થીઓ માટે કાઢી નાખવાનો હરાવ થયો છે.

વડોદરાના મહારાજા સાહેબ અક્ટોબર માસ સુધીમાં પછા કરશે.

વડોદરા રાજ્યવાળા શ્રીમંત સંપતરાવ મામકવડ અને રા. બા. વેણીકરના નામે સુખાતી દીપમાંથી કમી કરી તેમને બદલે મે નીખાલકર તમા મે. જે વીંકામણતાં નામે મુકદા દીવણુ થયું છે.

ના. વાલસેલાની કારેબારી સભાવળા દેથી સભાસદ બોન. મી. સિંહ રા. ૧૦ હજારના માસિક પચારે વડોદરાના હવાન નિમાય એટી વહા બતાવવામાં આવે છે.

કાઠીની નામરી પ્રચારીશ્રી સભા એક રોજરની તા ૧૦ થી અને ૧૨ થી એ હીંદ સાહિલ પરિષદ બરશે. બોન. પ્રજિત મહનમોહન માલબ્ય પ્રમુખરથાને બેઠશે.

બનારસ ખાતે હીંદુ રીડીશીની મળેલી સભામાં વરુમ નામદાર સહનસ હતી નામીરી કાયમ રાખવા માટે પ્રી એડવરડ

મેમેરીયલ આપુરેતીઠ કોલેજ અને મેરી કલ સ્કુલ સ્થાપવાનો હરાવ થયો હતો. આ ખાતામાં આપુરેત અને પશ્ચિમાત્મ તખીમી કેળવણીનું બેયું સદાક આપવા માં આવશે. એ પછી કારેબારી કમીટી નીમવામાં આવી હતી.

સાવરકરને ફરેચ સરકારને સોંપવાનું સ્વાક્ષરના સંબંધમાં ઇંગ્લાંડથી હોદી સર કારને કથી સુચના મળી નથી તે હરખાન સવારકરને નાથક ખાતે રેક રાખવામાં આવ્યો છે, જ્યાં તેની સ્ત્રી અને બાઇએ તેની મુલાકાત લીધી છે. મરસેદસ ખાતે સાવરકરે ન્હાસી જવા પ્રયત્ન કર્યાથી દેશ પરદેશના કાયદાને ભગવા સવાસો ઉભા થયાથી તેનો હેરતનો હડ્યો કરવા માં આવે લાં સુધી તેની તપાસ મુલતવી રાખી છે. — “પ્રભ બધું”

સર બાલચંદ્ર કૃષ્ણ દીંદની એ ગ્રેડ ઇન્ડિયન ટેમ્પરન્સ એસોસીએશનનું બોન કરી મંત્રીગણ રીકારયું છે. તેઓ રેક માં વરસથી મુખ્યમતી ટેમ્પરન્સ કાઉન્સિલના પ્રમુખ અને આ.ખા દીંદની મીતાદાર પરિપદના મદદનિશ બોનરરી મંત્રી છે.

મુખાઇવાળા મી. પ્રેમચંદ કેસવજીએ મીનસ હરબમજી ઉપર રા. ૨ લાખની તુકસાની મેળવણા જે કાવો રાજકોટ ખાતે હાવાર પ્રાંનના પેસિડીકલ એન્ડની કોરટ માં માંડ્યો હતો તે એવું જણાવીને કડકી તાખવામાં આવ્યો છે કે આ કોરટને તે મુકદમે સાંભળવાનો અધિકાર નથી.

નામદાર મુખાઇ સરકારે ખાસ હરાવ બહાર પાડી જાહેર કર્યું છે કે, સગ્કારી કારકુનોની જમા ઉપર દરેથી મેટીકને બદલે સ્કુલ કામનકલેજ નીમવા અને તે કુકમનો બરોજર અમલ કરવો.

મુખાઇ ખાતે મળેલી હીંદુઓની એક સભામાં સતિઓની અ.પ.પુદ સભા લેડી પાઠવા દીવાની કોરટએ વચે પડવાનો ઘણો પઠાર કરાવવાનાં પગલાં કારવાનો નિમાર ચાલ્યો હા. તેમાં પ્રમુખ બોન. મી. એ.કળ.દાસ કલનકસ પારેમે અણાણું હડકે યુજસાતમાં મળી ન્યાતો ઇનસાક થી વરતતી નથી. લોકો ખોટી ઘાગવસ વાપરી દવેપલાવથી વરને છે. ન્યાતની વરતણુંક ખીલકુલ શેલરૂપ હોતી નથી. એવી ન્હાતોનાં ખેટાં કામને કેરડે લેડી

પાલવાં જોઈએ. કારણ વચ્ચે પડે તે માટે દરેક ન્યાત પાસે કાયદા ધરાવવા જોઈએ. વધુ ચર્ચા સુલતવી રાખી સભા વીસરજન થઈ હતી.

અલ્લાહાબાદ કોમના શેઠ હરીચંદ રૂપચંદે મુ'બાઈના લેડી નોરથર્સ્ટ હોદ્દા અનામત થયે ને રા. ૫૦ હજારની કિંમતની પરેલ ખાતે જમીનની મીલકત આપી છે.

મુ'બાઈમાં રદુડંટસ અધર કુલને મી. રતન તાતાએ પાંચ વરસ સુધી વાર્ષિક રૂપીઆ એક હજારની કિંમતી મહદ આપવા કચ્છવું છે.

મુ'બાઈમાં નજી અબ્દુલ આજીબ આરકીન રેડ હપર હસ વરસથી મોટા પાયા ઉપર ચાલવું જુમારખાનુ મુ'બાઈના પોલીસ કમિશનરે ધણી ગાહોશીથી પકડ્યું છે.

સતારાના કલેક્ટર ઉપર ધમકી આપ નારો પત્ર લખવા માટે દત્તાત્રય બળવંત નામના એક સાધુને કાવદમાં ફરમાવેલી બધુમાં વધુ યાને સાત વરસનાં સાદાં કેદ ખાનાની સજા કરવામાં આવી છે.

વાલસરાયની કારોબારી સભાવાળા એન. મી. (સંઘ) પોતાના હેઠાનું રાજીનામું આપનાર હોવાથી તે જગા માટે મી. સહયદ અધી ધમામ તથા મુ'બાઈવાળા જરડીસ દાવરનાં નામે સુચવાયાં છે.

કલકત્તાની હાઇ કોર્ટવાળા જરડીસ સુર લોરેન્સ જેનપીન્સ થોડી મુદતમાટે વિલાપત થયા છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે જાંગાળની કારોબારી કંઈસીલમાં જગ્યા લેવા જરડીસ મુકરજને સુચવવામાં આવેલ, પણ તેમણે તે હોદ્દો સ્વીકાર્યો નથી.

કલકત્તાની હાઇ કોર્ટમાં વમર જરડે લેકોને દાખલ થતા અટકાવવા માટેનાં નિવંદો અમલમાં મુકાયા છે.

હોદ્દામાં જોડેતિપશાજના અભ્યાસની જામતી થાય તે માટે કલકત્તા ખાતે એક સંસ્થા સ્થાપવા મી. એલ જી. ટેમ્પ્લીન્સ એફ. આર. એચ. એસ. હંટેરોસર ઇન્ડી અન ટરેક્ટરીના અધ્યક્ષપણા નામે એક સભા મળી હતી તેમાં ઉપલી સંસ્થા સ્થાપન કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

અધીપુરના સેશન્સ જજે અધીપુર બોમ્બ કેસના એક તહોમતધર બાવબુપણ મીત્રને એસેસરોના મતથી જુદા પડી મુન્દેશર દરવી સાકાપાંચ વરસની સજા ફેદની સજા કરી હતી.

મોલવી લીપાકત ફુસેન હવે દુનર ઉદ્યોગ તથા ખેતીવાડીની સુધારણા માટે આપણે આપે છે.

ખીહાર ખાતે સાંની મેરડેમ લીખને મળવું હોદ્દા મંડળ સ્થપાયું છે.

જામખના લેફ્ટનન્ટ ગવરનરના મહેલ માં આવેલા બોલરમમાં ચોરી થઈ છે. તવારીખરૂપી અગત ધરાવનારા રૂપાના બારે વજનના હાથીના ચોરાઈ થયા છે.

હોદ્દાસ્થાનની જમાતના દરોમાં ફેરફાર કરવાના સમયે હેલ્ડા વધુ માસમાં રા. ૫૮,૦૦,૦૦૦ની વધુ ઉપજ થઈ હતી.

હોદ્દામાં નીમકની મહેસુલને લગતા સુધા રેલા આંકડા બહાર પડ્યા છે. તે ઉપર થી જણાય છે કે ગામ તા. ૩૦ મી એપ્રિલે પુરા થયલા ૧૩ માસમાં નીમકનો ખર્ચ અડસટા કરતાં ૪૫૫ લાખ મળ્યું જેટલો વધુ થયો હતો જેથી મહેસુલ અડસટા કરતાં ૩૧ ૪૫૫ લાખ જેટલી વધુ ઉપજ હતી.

છાજુ જે ખાતર માટે ઉપયોગી છે તે બળતણ નરીકે બોલું વપરાય એવું કરવાના ઇરાદાથી થોડા કાલસા વડે દેશી રોટલી ખતાવી સકાય એવો ચુલો શોધી કાઢવા માટે કલકત્તાવાળા મેસરસ યુક્તી કંપનીએ રા. ૧૦૦૦નું ઇનામ કાઢ્યું છે.

જામખના એક છાપા ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે સરદાર અજીતસિંહ અને સુશી અંબા પ્રસાદ ઇરાનમાંથી પુરજી પહોંચેલ છે.

જામખનું ખીજુ વારસીક હોદ્દા ફેન ફરન્સ તા. ૧૦ મી અક્ટોબરે મુલનાત ખાતે મળશે.

પેલવર શહેર ઉપર લેકોને ખરચે એક વરસ માટે વધારની પોલિસ રાખવાનો કુદમ થયો છે.

કેપટાઉન યુનાઈટેડ હોદ્દા એસોસિએશન

એક અબરપત્રી લખે છે કે:— તા. ૧૧ સપ્ટેમ્બરે ના. ૧૦ એસપેલીટ ઓટમાં એસોસિએશનની મીટીંગ મળી હતી, જેમાં સંખ્યાબંધ હોદ્દા મદરથોએ હાજરી આપી હતી સરઆતમાં પ્રેસીડન્ટ મી. હીરાન દે સારી હાજરી માટે ખુશાલી જણાવી હતી. બાદ ટરેક્ટર મી. યુઝાબબાઈએ મધ મીટીંગનો રીપોર્ટ તથા આવક ખરચનો વિસ્તાર વાંચી સભાગતોએ હતો. જે સભાએ માન્ય રાખ્યો હતો. બાદ સેક્રેટરી મી. સાહેબે ધર્મ પુસ્તકમાંથી ઉપ થોળી વિષયો ટાંકા તે ઉપર કેટલુંક વિવેચન કરી સભાજનોના મન રંજન કર્યાં હતાં. સાર બાદ મી. સાહેબે પોતાના કુટુંબીયો સાંખી કુદત થયાં છુટા પડેલા હોવાથી માતૃભૂમિના દરશન કરવા જવા ની અધિવાસી જણાવી હતી. આથી બધા દરખ અને બેદ પામ્યા હતા. ખતીલા, અનુભવી, અને લોકપ્રીય સેક્રેટરીના જવાથી બેદ અને તેઓને સ્વદેશ ના અને કુટુંબના સંયોગનું સુખ મળે તેથી ખુશી પ્રતી હતી. છેવટ સેક્રેટરીના કામની પ્રશ્ન સાના તથા તેમની સફરને સફળ બચ્છવાના ઇરાદો પસાર થયા હતા. એવો પણ ઇરાવ કરવામાં આવ્યો કે સેક્રેટરી સ્વદેશમાં પોતાના કુટુંબીઓને મળી પાછા જેમ બને તેમ તુરત આ દેશ તરફ પાછા ફરી પોતાનો હોદ્દો સંભાળી લેશે એમ આ સભા ઇચ્છે છે. બાદ મી. પ્રુપોઝિટ આનંદ જોશીને સેક્રેટરી, અને મી. મણીભાઈ પ્રેમજી વશીને જોઈ સેક્રેટરી નીમી, નાબર ૧૫૬ યુપ ઓટમાં પ્રેસીડન્ટ મી. હીરાન દેના મકાનમાં મી. સાહેબ માનમાં ટીપાર્ટિનો મેળાવડો કરવાનું મુકરર કરી હાજર થયેલા મદરથોનો આભાર માની સભા વિસરજન થઈ હતી.

તા. ૧૩ મીએ ટીપાર્ટિનો મેળાવડો કર્યો હતો જેમાં ઘણા મદરથો હાજર થયા હતા. પ્રસાદ વિગેરે લીધા બાદ બજન, ફેનોમિમાં સ્વદેશી ગાયનો વડે હાજર રહેલા મદરથોને આનંદ પમાડ્યો હતો. મી. સાહેબે પોતાને મળેલા માન માટે ખુશાલી જણાવી આભાર માન્યો હતો. છેવટ મી. સાહેબે દાર તોરા આપી અને પ્રેસીડન્ટ સાહેબનો મકાન પહેરે સમય કરી આપવાથી ઉપકાર માની મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

ઇસ્ક્રંતંડનવાળા સત્યામહીએ

(ॐ नमः शिवाय)

તા. ૧૪-૨-૧૯૧૦ ને હીને સવારે
હીંદના હીના મેસરસ ડે. સી. પીટ્ટે તેમ
જ ગોર્લિસામી સત્યાગ્રહીએને સવારે
હા વાગેને મેસ ટ્રેનમાં ટરંકવાણ લાઈ
માં જતા હોવાથી કેટલાક સંભાવિત મુદ્દ
રમે સ્ટેશન પર વળવાના મથા હતા. જે
માં મેસરસ એસ. કામુછ, શુક્રપલ (જ.
દીપાનના ભાગીદાર), ત્રીકમલાસ, હાસમ
હસપ, એમ. એમ. દેસાઈ, મી. હસમ
બલ હાંદેજ, બનેરાસીઆ, વી. આર.
મીઠે, વી. આર. ફરેક, ચીંપારમ, સી.
મીન, ફરેડી. કુસલ રવા પટેલ વીગેરે
આવ્યા હતા. મી. એમ. એમ. દેસાઈએ
ફરેડ તથા રેશમી રમાલો અને મી. ત્રીક
મલાસે રેશમી રમાલો બક્ષીસ આપ્યા
હતા. મી. વી. આર. ફરેક પોતાને ઘેર
થી સત્યાગ્રહીએને કેપમાં બેઠાડી માન
પુરવઠ સ્ટેશને લઈ આવ્યા હતા. દેવાવ
ધણે આકરંક હતો. સત્યાગ્રહીએ
પોતે બહુજ ઉમંગ અને હીંમતમાં છે
તેઓને કુટા થયાજદ લગભગ ૧૦-૧૨
દિવસ રોકાવાનું કારણ મી. કે. સી.
પીટ્ટેની તખીયત સેજ નાકુરંત હતી
એજ હતું. હાલમાં પુરતી તકુરંતીમાં છે.
બીજી અ.પના પત્નમાં એક સત્યાગ્રહી
તંદુથી જે રીપોરટ આપ્યો છે તે બરા
બર નથી. કમીગ્રેશન બાબતમાં મેમ
રસ એસ. કામુછ, જી. દીપાન અને
એમ. એ. દેસાઈએ પા. ૧૧૦ એકસો
હસના અખીનગીરીના ખત પત્ર ઉપર
મેસરસ બહટ એન્ડ કંપ સોશીસી.ને
ત્યાં મનુ મારશું હતું, અને પેતાની ફરજ
બજાવી હતી. તેમજ મી. દેસાઈએ
કમીગ્રેશન ઓફીસમાં ઇન્ટરમીડર તરીકે
તથા ટેમ્પરરી પરમીટ ઉપર પેતાની
સહી જાખ કરી ફરેક બાબતમાં પેતાની
બતલી ફરજ બજાવી છે. ત્યારબાદ
ફક્ત હમેશાં ફરેક હીરાએને ઓફીસ
રીપોરટ કરવા જવાનું કામ હતું.
વીશિષ કાંઈ હતું નહીં. મી. વી. આર.
ફરેકે આધા ખરચ માટે ઉધરાણું કર્યું
જે બરાબર છે. પરંતુ ઉધરાણાનાં
પેસા જમા કરતાં બાંકીના પેસા તેને
પેતાને માથે પડવા સંબંધ નથી. એટલે
મી. ફરેકે તેને પેતાને ઘેર રાખી
તેમની આમતા રાગતા કરી તેને માટે
ને ખરેખર ધન્યવાદને પાત્ર છે. તેમ
જતાં મુખ્યમ પાર્ટીમાં પણ થોડું બાંકી
ઉધરાણું ચમોલ છે, તે પુરું કમીનાદ તે
પેસા પણ મી. ગાંધી ઉપર મેકલવાના છે.

તાણું ઉમદા રૂર

અત્રે વેદરમ્યલ

સકાંતની પેઢીંગ, સારો માલ બધી
જગ્યાએ રોકેલી નિયમસર તાકીદથી
મોકલીએ છીએ. સોરડર મોકલી ખાતી
કરશે.

नातामनो सारो तमाङ्गव्याभवे भणशे
पत्र व्यवहार नीयेने शीरनामे करोः—

ઇસમાઇલ જીવા ૧૩૪૨૨
 પી.એ.એ. ૪૭૧. ટેલી. એડ 'ઇસમાઇલ'
 ૧૭૧, એ સીટ, ૩૨૫૫

इस्टेड क्लास भास मोडलनार
इस्टेडर

અમે દરેક જાતનું ઉમદા ખાને તાજી
ફરફત તથા દરેક જાતનું વેશ્ટેમલ ઘણીજ
સફાઈની પેઢીએ સાથે રોકડેથી દરેક
જગ્યાએ જોરડર મોકલવાથી નીચમસર
તાકીદથી ટાલમસર મોકલીએ છીએ.

भाब म'भावरा अगाई आनी भाटे
अगण व्यवहार कायर प्रसन्न दीरद
म'भावी क्षेत्री.

ખુલાસા માટે જાણે નીચેના શાસ્ત્રાભે:—

એ. એ. આબેદ લા. ૪ પુર,
૬૨૮૨૨, પી. એ. બે. ૫૩૦
૬. એ. એ. એ. 'કાળપુર.' બે. ૫૩૦, ૬૨૮૨૨.

M. A. ABED Lajpuri,
Fruiterer 40, Cathedral Rd.,
Box 570 Durba

હિંદી કારોગરીની રૂઝે

અમારે ત્યાં સાદી દ્રોહો, કેળીન દ્રોહો,
મુસાફરીની કેળીન દ્રોહો તેમજ બાકે રહીશ
ની દ્રોહો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી
ને લગતે ખીજો સામાન પણ મોડર
મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેશવ કેશ (ચાંદુ)

આદર્શ તથા ઉર્જા હંકાર્યાના બરેક સાધક
નાં મનાવીએ છીએ.

તે કુપરાંત ખોરાક રાખવાની પેઠીએ.
પાણીના ઝારા, ટેપી રાખવાના ડગાએ.
વગેરે દરેકોઈ સાધનના બનાવી દહએ
છીએ. વધુ વિગત માટે પ્રાઇસલીસ્ટ
મંગાવો અથવા જાને આવી મળે:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108, Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St. P. M. Burg

રોકડે ખાખર લાવ

	શી પે.	શી. પે.	શી. પે.
કુલ નાત.બીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦	૦
માનસ મોખા ૧ બસ.ગની	૨૦ ૬	૨૧ ૦	૦
બીમડીના	૨૫ ૬	૨૬ ૦	૦
એફ.એફ.ડી.આર	૧૬ ૬	૨૦ ૦	૦
એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦	૧૮ ૬	૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦	૦
કુડાના	૧૬ ૬	૨૦ ૦	૦
દેશી તુરેર દાળ	૧૮ ૬	૧૮ ૦	૦
તુરેરદાળ કાનપુડી	૧૬ ૬	૨૦ ૦	૦
મસુરની	૧૬ ૬	૨૦ ૦	૦
મગની	૨૭ ૦	૨૭ ૬	૦
આડહની	૨૮ ૬	૨૮ ૦	૦
અપ્પા. મુ'અમના	૧૮ ૬	૧૮ ૦	૦
" દાળ	૨૪ ૦	૨૪ ૬	૦
વટાણા નાતાજના	૧૭ ૦	૧૭ ૬	૦
મકાઈ	૮ ૬	૮ ૦	૦
ચીનીસ	૧૩ ૬	૧૪ ૦	૦
કડુ તેલ ૧૦૫ાસન	૩ ૭	૩ ૮	૦
એરડીડું	૨ ૧	૩ ૦	૦
મીઠું	૩ ૩	૩ ૪	૦
નાળાએરડું	૪ ૬	૪ ૮	૦
ખાંડ સફેદ નાતાજની	૧૬ ૬	૧૭ ૦	૦
ખીજી	૧૫ ૬	૧૬ ૦	૦
તીરકુળ નાતાજ	૪ ૦	૬ ૬	૦
આટો દાલિય હેલડ	૧૨ ૬	૧૨ ૮	૦
મદાસી સોપારી ૧ મત્ર	૬	૬	૦
મરચાં	૩	૩	૦
ધી પેડી, ૪ડીનના પોંડ.	૬-૦-૦	૬-૫-૦	૦
પેરમદર	૬-૧૦-૦	૬-૧૫-૦	૦
પારાશીન કરાહિન	૬ ૬	૭ ૦	૦
" વઘટ રોસ	૮ ૬	૮ ૦	૦
" " મલન	૧૩ ૬	૧૪ ૦	૦
નાળાપેર	૧૪ ૬	૧૫ ૦	૦
ફલી	૧૦ ૦	૧૦ ૬	૦
ડાહમડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦	૦
સાણુ સીંક રેટન	૧૫ ૬	૧૬ ૦	૦
સાણુ સનસાટ ૧૦ ઐ સ ૩૪ ૦	૩૪ ૦	૩૪ ૬	૦
સાણુદાળ ૫૦ દુકડાના			
એકસની મોમન	૧૨ ૦	૧૨ ૬	૦
નેકટર લી	૧ ૮	૧ ૮	૦
માચીસ લાવન	૩ ૧	૩ ૩	૦
સોપારી સેવરધની	૧૦	૧ ૦	૦
નીડલ પોષ્ટ સીમારેટ	૧૫ ૬	૧૬ ૦	૦
નીમક (લીવરપુલ)			
બસના એકની.	૪ ૬	૫ ૦	૦
નીમક (જરમની સારું)	૪ ૬	૪ ૮	૦

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી નવની કાપડાના વસ્ત્રો હરો કમીશન હઈ જોડાવેલનારની મારફતેનાં વેચાણ આપવામાં આવે છે. પદ્ધતિ વાંચવા કારકનામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,

Box 2988,

Tel. Address: TOMASSELLI,

Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.:— And at:—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, બ્રિસ્ટોલ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી સુરોગીઅન દવા શા માટે વાપરોછે? રસાયન સહુના—મનજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ દરત આદે એટલી દવાની શીર્ષા ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાલકાળીક અને ચોક્કસ ધવાજ. નાનાસમાં ધણુ જણને કાપલો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહમ શીર—જાડુષ મલમ. સોમ, માદુશુમમાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ■ પેની.

કુમિન્ન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવકાંતો અકસીર ધવાજ, લાલ અને સફેદ જીવકાંસાર બુદ્ધિશુદ્ધી દવા. કિંમત શીર્ષા ૧.

તવાના વટિકા—જીવાળની અકસીર ગે.પી.ઓ. ડબીની કિંમત શીર્ષા ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—દુઃખસામક એ.પી.ઓ. ખરાબ સ્વપનાનો ખાસ ધવાજ કિંમત એક ડબીની શીર્ષા ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL,

Dia. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીરસ મરચાં

હિંદુસ્થાની યોગદો જથ્થાબંધ મંગાવી સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ વી 'ચોરખંદરનું' તથા કલકત્તાનું—સરસ ચાવલ—ચોખું મંધીઆણું—એક વખત મંગારી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and in Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 150

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 355

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES LOWER PIER STREET,

P. O. Box 355. Telegrams: "NELON
PORT ELIZAB."

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gardhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Ananji
General Merchant
Tel. Add.: "Lauloa." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babania,
Fruit supplier in South Africa

ROKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Talob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Ghoewala
Randeris, 21 Roger Street.
Importers
Ebrahim Norodien,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant

DURBAN

E. ADOORAKER ANOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhanna Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 80 371 Pine St
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ABU D LAFORI,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehia,
157 Grey Street Box 530,
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 810.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Bahhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TERNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SOLEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
LEMAI JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTOUCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Export & Commission Agent
S. N. Saray, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abou Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mohamed Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhibha Dujee,
Indian Washerman,
Box 6300.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADARHOY,
2nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANUY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
C. KEVALAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. Tavaris,
324 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

O. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE.
P. O. Box 5931.
Ichbaram Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
Nadarasen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTABAI & Dadoo
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANNA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAJY IDOLGY, Box 332
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDA & LAUREL Box 92.
Nanjee Dulalchand & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERNE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KHANDERIA BROS.,
Box 180, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Doshi,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 631,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
L. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Hoozenkhuu Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(TRANSVAAL)**

Kesavji Gige, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Stereographer, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khinjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Monaver Raoria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 36.

શ્રી. દેવજીભ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ રેલ્વે અને સ્ટેશન ઉપર અપાનીત રવાના
મારકેટ કોર્ટ, (કાર્લેટન હોટેલની બાજુએ)
નોંધણી નંબર ૫૩૨૦, જોહાન્નસબર્ગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, **DURBAN**
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 4th

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Mail No. 432. Corner Esplanade & 11th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4140. Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, **MIDDELBURG, Transvaal**

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, **Fordsburg,**
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, **Box 44**
HEIDELBERG.
Branches:—Petersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, and Chinde. Sues Canal, Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

about Sept. 24th Tintagel Castle, 5531 tons

For Delagoa Bay

about Sept. 24th Cawdor Castle, 6235 tons

For Beira & Mauritius

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE Gaiety Theatre)
8 KORT STREET,

P.O. Box 8604. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 314, **LOURINCO MARQUES.**

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,

KUILS RIVER STATION, C.C

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION,

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

ઇન્ડિયન મેસરી જથ્થાબંધ હાઉસ્ટાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કચકલા
નું સરસ શાવલ—ચોખ્ખું ગંધીઆણું—જથ્થા
બંધ અજમાએશ કરી ભુજો.

STAND 512, 17th Street, **VREDEBURG**
Box 6031, **JOHANNESBURG**
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદરનું ખુશબોદાર વી.

101 QUEEN STREET, **DURBAN.**

Box 88 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેહા

ખુબઈ જનારા

અમકુઝી તા. ૨૬ સપ્ટેમ્બર

ના રોજ ઉસાએઆએ બેરા, મેંગાસા અને જમનાર મહ ખુબઈ બન્ય છે. આ કંપનીની આગમીમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખાસી હીમન છે, અને ઓશીસરા ખીબ કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન કમતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કમપણ વાતે જરા પણ ખુબઈ પડતી નહીં એ ખાતરી રાખાય.

ખરેખર આજે કમક મુલતથી જાપણા હીંદી ભાષામાં લાંબી મુસાફરીમાં નકામે પખત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુબનો સુકર છે કે જરેયા અરથ મુસાફરી ની કુખનો દરક પડી ગયો અને મુસાફરીઓમાંથી મુકત થયા.

આ કંપનીની આગમીટ દર મહીને મુબઈ સાર બન્ય છે. માટે આ કુ મુલતની મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુકતા દેશ જનારાઓએ તખતાર મહ રહેવું.

સરકુ આગમીટ મુબઈ પહેલિથી તેજ દિવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મવકે તે ઉપરથી સફની બન્ય માટે અતરે જાપામાં ન'આવશ' તેથી સફ આદેમી ને જમર ખરચે આગમીટ પહેલિ જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત તીએને સરનામે મળી સકશે.

દરબસે સીધે કોઈનાં મોર કલકતા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમકુઝી તા. ૨૦ અક્ટોબર

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફીસ, અમકુઝી, ૨૦મી

ગ્રેટ બ્રિટન ઓફીસ, અમકુઝી, ૨૦મી

મી. જમરાદિય જમરાદિયની મ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ મેમરીંગલ રોડ ૧૨૧૧

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કેસર કોંબ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ૧૨૧૧.

King & Sons,
West Street, Durban.

Ismail Amod Kejee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mill & Timber Yard,
109 Queen Street, Durban.

દેશી મીઠાઈ

એઆ લીની સરવે અતની તાજ મીઠાઈ
અમે બનાવીએ છીએ. દે. છવજ,

મસજદવાળી મેદાની સામે,

૧૬૨ મે સ્ટ્રીટ, ૧૨૧૧.

Duaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

... BORN TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 85. Tel. Address: "Po. bandar.

Telephone 864.

ઉંચા ફેક્ટરી દરકી કેપ, અને બેંગ
સાર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મવશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ.

જન બેન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ૧૨૧૧

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (23):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેક્ટરી દરકી કેપ ટોપીઓ,

સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISSON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 23.

Telephone 839

આમકાં ખરીદીએ છીએ.

ઉંચા, મામકાં, શીંગડાં, મેટાં અથવા

ખકરાનાં આમકાં, વેલની જાલ વગેરે

ખરીદવા માગીએ છીએ.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 38,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. SULTAN

Will sail from Durban about the 29th September and from Delagoa Bay about the 30th September 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સીધી મુંબઈ જનારી સ્થોમર "સુલતાન"

દીવાળી સારૂ ખાસ સમવડ

તા. ૧લી નવેમ્બરના રોજ દીવાળી છે. અને સ્થોમર સુલતાન તા. ૨૯ સપ્ટેમ્બરના રોજ અહીંથી, તથા તા. ૩૦મીના રોજ ઉલ્ડા ગામ્મા બેથી ઉપડી તા. ૧૬મી ઓક્ટોબરના રોજ મુંબઈ પહોંચવાની વધી છે. દેશમાં દીવાળી કરનારાઓ આ ઉમડા તક ચુકશે નહીં.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

Indian Opinion DIARY 1911

Advertisers should apply at once for space, as the Diary will be published at the end of the October. Prices as usual: Full page, £1; half-page 10/-

Write to the Manager
International Printing Press,
Phoenix, Natal.

ઈન્ડિયન ઓપીનિયન ડાયરી
૧૯૧૧

ઓક્ટોબરની આખરીએ આ ઉપરેથી અને બહોળો ફેલાવો પામેલી ડાયરીએ બહુર પડશે. બહેરખખર આપનારાઓએ તાકીદ કરો પોતાની બહેરખખર મોકલી દેવી. સાવ હમેશ મુજબ :—

૧ પાનું પા. ૧- ૦-૦

અરધું પાનું ,, ૦-૧૦-૦

મેનેજર ઈન્ટરનેશનલ પ્રીટર્સ પ્રેસ,
નીકેસ, નાતાલ.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "St. NINIAN" leaving Durban for Calcutta direct on or about 20th September taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR,
Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

ઇસ. ઇસ. "ફાટંગા" નામકે જહાજ ૨૦ આગસ્ટ ૧૯૧૦ કે હવેના દરને કલકત્તા જાણી.

આર. રાજકુમાર એજન્ટ,
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

એસ. એસ. "સ્ટ. નિનિયન" તા. ૨૦ આગસ્ટ ૧૯૧૦ના બરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર-એજન્ટ,
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાણી. "સેન્ટ નિનિયન" એક જહાજ છે જે બેંગલોરથી દરરોજ રવિવારે કલકત્તા જાય છે. આ જહાજ ૨૦મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ડરબન આવશે અને ૨૯મી સપ્ટેમ્બરે ડરબનથી કલકત્તા જશે. આ જહાજ ૨૨મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ડરબન આવશે અને ૩૦મી સપ્ટેમ્બરે ડરબનથી કલકત્તા જશે. આ જહાજ ૧મી ઓક્ટોબરે કલકત્તાથી ડરબન આવશે અને ૩મી ઓક્ટોબરે ડરબનથી કલકત્તા જશે.

ફોટો ગ્રાફીસ: ૧૦ ગ્રાફીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન

સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલ્ક મરચન્ટ.

૭૮ પ્રેસીડેન્સી સ્ટ્રીટ, બેંગલોર.

એટ આપવા લાયક અનેક તરફની પશુઓ સરસ ચીને, જેવીકે ચાંદીના માલ, દરેક ભવ્ય રથમ, જરીના રેમલ ક્લોથ, કાસમીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. સાવ પશુઓ સરસા આવો અને ખાતરી કરો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE
MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

ફિટ કલબોને સમવડ

કલબ કલર દાખલો આ હેટ બેન્ડ અમારો પાસે જથ્થાબંધ છે. સામગ્રી લેનારને સસતે લાવે આપ શુ.

BISHOP & Co.

387 West Street.

No. 40—VOL. 8.

SATURDAY, OCTOBER 1ST, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

TO WELCOME MR. L. W. RITCH

WHO ARRIVES AT CAPE TOWN ON TUESDAY NEXT

THE remarkable work done by Mr. Ritch as Secretary of the South Africa British Indian Committee renders his impending return to South Africa an event of the greatest importance to the Indian community. Mr. Ritch has laboured in England for the last four years without interruption amid very great domestic difficulties.

Mrs. Ritch was ailing during practically the whole of the time. But Mr. Ritch has a herculean constitution, and though the illness of Mrs. Ritch naturally demanded a great deal of attention from him, it is no exaggeration to say that no committee has had in London a more energetic, more capable, more conscientious secretary than Mr. Ritch has been to his Committee. Mr. Ritch has a mastery over the tangled Indian question

in South Africa very few others possess. His communications to the authorities at Downing Street or Whitehall have always commanded attention. His unflinching tact and courtesy have brought to the Committee many an influential member. The statement made by Mr. Ritch to Reuter, just before he left for South Africa, shows what a masterly grasp he has of the situation. Such is the man whom the

Transvaal Indians purpose to honour upon his arrival in Johannesburg.

On the 27th ultimo a meeting of the committee of the Association was held and it was unanimously decided to present addresses to Messrs. Ritch and Polak on their arrival. A special committee was appointed consisting of Messrs. Cachalia, Imam Abdul

"There are some 150,000 lawfully domiciled British Indians within the Union, from lawyers and doctors to waiters and hawkers whose treatment is different in every one of the former Colonies of the Union. It is probable that the Transvaal question can now no longer be dealt with apart from the larger one involving the status of

British Indians throughout the Union, and, possibly, the still larger question of the future of the civilised non-white population generally. But, if it can, the issues are quite simple, and the solution calls for little more than a harmless and graceful concession by the Government to the proper sentiments of the British Indians concerned. The Government says that its object is to identify those Asiatics who are already domiciled

MR. L. W. RITCH AT HOME.

Kadir Bawazeer, M. P. Fancy, Hajee Habib, V. A. Chelliar, Mulji Patel, N. A. Cama, C. P. Lucherman, and Omarji Sale. A special collection will be made to defray the cost of the addresses and the reception. Mr. Ritch is due to land at Cape Town on the 4th instant per S.S. Saxon.

The following is the statement given by Mr. Ritch to Reuter and referred to in the foregoing:—

there, and to prevent any further influx, and that the present registration and immigration laws are indispensable for the carrying out of its policy.

"The British Indians answer that they are already fully identified; that they have proved their titles three times already by voluntary registration (the last time in 1908), and that they are prepared to do so again voluntarily, but not under statutory

compulsion, for that, they consider, stamps them as a class of undesirables and inferiors in the eyes of the law. Similarly, they agree to an immigration law which shall not specifically brand them as undesirables, but which while general in its terms, may be so differentially administered as to exclude all but, say, six Indians in any one year. There need be no difficulty about this, and Mr. Gandhi has put the proposal into practical shape and submitted it to the Government. The present law is objectionable because it is regarded as a statutory insult upon British Indians as a race whose opinions and susceptibilities are of no consequence. They demand its repeal, and, rather than submit, are prepared to continue the present struggle indefinitely. Some 4,000 have already passed through the gaols, mostly with hard labour, and several hundreds have suffered deportation to India, including a large number who are South African by birth.

"The Transvaal question *per se* will, however, most probably, when it comes before the new Union Parliament, be merged in the larger question. That must almost necessarily resolve itself into a consideration as to whether—

"(1) The present dissimilarities of treatment obtaining in the various parts of the Union are to be continued; or,

"(2) Is there to be uniformity of treatment throughout the Union?

The weight of opinion will most probably favour the latter alternative, and the further question must then arise as to whether the hitherto liberal policy of the Cape, the more restrictive policy of Natal, or the 'steam roller' policy of the Transvaal shall be the one adopted. Up till now the British Indians settled in the Cape have virtually enjoyed all the advantages of British citizenship. The Act of Union has deprived them of the vote for a Union candidate. In this respect they have suffered in the company of other Cape non-whites. As in Natal, would be immigrants to the Cape have hitherto been subjected to a property and educational test—the latter in a European language.

"The Indians resident in Natal labour under a mass of differential and degrading legislation, both politically and socially. The limit has, however, been reached in the Transvaal, where the Indians have been stripped of every right commonly associated with British citizenship, and reduced even below the status of the aboriginal native. The latter may hold land, the Indians may not. I have already indicated the Transvaal attitude towards fresh Asiatic immigration. White opinion throughout South Africa is undoubtedly opposed to further Asiatic immigration on any but the very smallest scale. The British Indians themselves accept the logic of the position. But, while conceding the point, they contend that restriction should and can be effected without

pointedly insulting their race or nationality. They are prepared to acquiesce in a property and educational test being imposed upon Asiatics of as severe a character as the officer administering the law may choose.

"If the policy adopted towards British Indians domiciled in South Africa should unhappily prove to be one framed upon the Transvaal model, the Asiatic and coloured peoples of the Cape and Natal will almost certainly combine with the British Indians and Chinese, who during the last four years have successfully resisted the Transvaal Government over the registration laws and form a solid phalanx against which the Union Government will almost certainly beat itself in vain. The 'kafir' consciousness which within the past few decades has evolved to a degree not generally known, will be further quickened and aroused, while popular opinion in Great Britain, which to day is more closely in touch with South African politics than at any previous time, will systematically be appealed to through literature and upon platform, more especially about election times."

A Transvaal Blue-Book

Dealing with Asiatic Legislation

London, September 27th.—A bulky Blue-book was issued last night, dealing with Asiatic legislation in the Transvaal up to August 8th.

It makes evident the constant watchfulness of the Indian Government and the India Office on behalf of the Indians, and contains various representations made by the Imperial Government to South Africa with regard to the Indians in the Transvaal prisons in the matter of food and clothing, with the result that certain concessions have been made.

Reference is also made to the deportations which the Union Government instituted, and to which the Union Government replied on July 25th, justifying its action with great detail, and pointing out that the cases raised by the British Indian Association are frequently those of Indians who were never resident in the Transvaal, but were entering in pursuance of concerted attempts to defy the law.

The Ministers add that whatever policy may be adopted with regard to Indians legitimately resident in South Africa, whose case is at present under careful consideration, the Ministers cannot consent to unrestricted immigration into the Transvaal, and will continue to enforce the law against all not previously resident in the country or attempting to enter without proper authority.

Lord Morley (Secretary for India) on July 2nd expressed to Lord Crewe (the Colonial Secretary) his profound regret at the refusal of the Transvaal

Ministers to make any concessions as regards the observance of the Ramadan in prison, or to exempt high-caste Hindu prisoners from tasks involving what they regard as religious defilement.

The objection to allow the prisoners to keep the observance of their religious rites is irrelevant to the latter question, and Lord Morley adds:—"The prison population of India is no less cosmopolitan than in the Transvaal, but the Indian gaol regulations meet the religious difficulties without impairing the prison administration."

Lord Crewe, in transmitting the above communication to Lord Gladstone on August 6th, points out that anything offending the religious susceptibilities of the Indians must be a serious and permanent obstacle to the settlement of the question. "I earnestly hope," he wrote, "that your Ministers will reconsider their decision—that the exigencies of prison administration preclude the taking into account of religious beliefs or scruples."

The Blue-book contains no reply to this.—Reuter.

"Natal Mercury's" Comment

Wednesday's issue of the *Mercury* contained editorial reference to the above from which we extract the following:—

Since ever the Asiatic question became acute in the Transvaal, our view of it has been in sympathy with the Government of that Colony, in so far as the main question of restricting immigration is concerned; but in sympathy with the Indians in so far as the administration of the law appeared to violate the principles of equity, and to impose gratuitous indignity upon the people against whom the law was directed. . . . it seems to us that the South African authorities are making an excessive and oppressive use of their administrative powers when they obstinately refuse to make concessions to the religious susceptibilities of Indian prisoners. This may be considered a small matter, but the fact that must impress itself upon the Imperial and Indian Governments is that religious sentiment is at the root of many of the grave difficulties which have to be considered in the governance of our many millions of fellow-subjects in Asia, and that nothing is so likely to provoke the spread of disaffection in India as any real or supposed outrage to Oriental religious sentiment. What seems a trifling matter to the Western mind may inflame the minds of large masses of the Indian people. If it is thought a trifling matter by European administrators, it should be the easier to make gracious concessions. On this point the Blue-book is calculated to produce the impression that the Union authorities are not so deferential as they might be to the representations addressed to them by the Imperial Government.

A Christian Message

Bishop of Madras writes to the Deportees

The following is a copy of a letter addressed by the Right Rev. The Lord Bishop of Madras to the Indian Christian Deportees from the Transvaal:—

On Tour,
August 14th, 1910.

My Dear Brethren in Christ,

I am very sorry that I am away from Madras and shall not return till you have left. I send you all my blessing and sincere sympathy and good wishes. I have been very sorry to hear of all your sufferings and of the harsh treatment you have received. But do not let these things make your hearts bitter or cause you to lose your trust in your Heavenly Father. Commit your cause to Him and try to overcome those who treat you unkindly by patient perseverance in well-doing.

Be honest, truthful, and temperate in all things: and, above all, be kind and loving and forgive your enemies as you too hope for forgiveness from God. May the Father of Our Lord Jesus Christ grant to you all the guidance and strength of His Holy Spirit.

I am, Your Father in God,
Henry Madras.

To the Indian Christians deported
from South Africa.

The following reply has been sent:—
My Lord,

On behalf of the Indian Christians among the deportees I desire to thank you most gratefully for Your Lordship's paternal letter of sympathy and encouragement. We feel that, in accepting and in showing our capacity for self-sacrifice we are acting in accordance with the highest principles of the Christian faith. We believe that, so long as we continue to act in this spirit, we shall be honouring the sacred precepts that we have been taught and that we shall be raising the dignity of Indians, as Christians and as lovers of the Motherland, in the eyes of our fellow-Christians in South Africa of European descent, for we are certain that our whole future and that of our children depends upon the latter's recognition of our good faith and development of character.

Once more, on behalf of our co-religionists, I thank Your Lordship for the affectionate message that you have sent us, and remain,

Your Lordship's Son in Christ,

"Aaron John,

On Behalf of the Indian Christian
Deportees.

From the Editor's Chair

A RESULT OF INDENTURED LABOUR

MR. POLKINGHORNE, "Protector of Indian Immigrants," has departed from his usual courtesy in connection with the inquiry we addressed to him a few days ago regarding a shipment of indentured Indians that arrived in the beginning of the month. We publish elsewhere the instructive correspondence. We made the inquiry in the public interest. We were desirous of helping the "Protector's" department to avoid a scare, but we received an evasive reply in response to our effort. When we ask definite questions, we are referred to a statement appearing after the date of inquiry in a local paper. Discourteous as such a procedure is, we have no desire to dwell upon that part of Mr. Polkinghorne's extraordinary attitude. Let us, therefore, examine the correspondence and the statement in the *Natal Mercury*. It is evident that the "Protector" was reluctant to publish any information at all and, had it not been for our inquiry, the public might never have known anything about the introduction of the deadly disease of spotted fever in the Colony. Notwithstanding the statement now made (and we must conclude that the *Mercury* article is the official statement) the public are in the dark as to how many Indians arrived per *S.S. Umkhosi*, the exact date of the ship's arrival, how they have been allotted, and where the Indians not affected are being detained. The information given to us is far more serious than the *Mercury* statement would lead one to suppose. We have been told, for instance, that several deaths occurred on board, that the disease has proved fatal in almost all the cases, and that the Indians supposed not to have been affected were sent to their respective estates soon after their landing. The Public have a right to know every detail in this very serious matter, and, in spite of the evident disinclination of the "Protector of Immigrants" to impart full information, we will not abandon our inquiry.

It is worthy of note, too, that the "Protector" of the men affected is not concerned so much about the illness of his "protégés" as he is about the welfare of non-Asiatics and their protection from contracting the disease. The manner in which the whole Indian population has been cleverly but quite unjustifiably shown to be specially liable to this and other diseases is too transparent to deceive anybody. The trick (for so we must reluctantly describe the "Protector's" performance, has been resorted to in order to prevent public attention being directed towards indentured immigration and

its evils. The "Protector" might have stated that most of the special "oriental" diseases were confined to the indentured men whilst they were under indenture. We agree with him that these diseases are due to dirt, want of fresh air and sunshine. One may then inquire why, seeing that the men have been entirely under the control of his department and his agents from the time of their being brought to the recruiting compounds in India, they have not been kept clean, and have not had fresh air and sunshine provided for them.

THE ASIATIC BLUE-BOOK

THE Asiatic Blue-book is a seasonable publication. The cruel treatment of passive resistance prisoners has been deservedly condemned by Lords Morley and Crewe. But we regretfully miss any reference to the crux of the question:—Are Asiatics or are they not to be treated by a province of the Union as citizens of the Empire? It is sheer deception to cloud the issue by raising the cry of unrestricted immigration. Asiatics, if their honour be kept intact, are prepared to accept virtual prohibition. But they decline to accept prohibition against them as a race. They decline, for the sake of the Empire and its honour, for the sake of the honour of the race to which they belong and for the sake of their manhood, to be treated as outcasts, to be refused admission on the ground of their being Asiatics. For that principle, the passive resisters will die. Grant that principle, and the passive resisters will assist, to the point of death, the Government in their effort to prevent fraud and deception on the part of individual Asiatics. It is through ignorance or worse that some publicists continue to confuse those who try to enter the Transvaal on false permits and those, like Mr. Royce, who enter on the strength of the inherent right of a British subject. Between passive resisters and false entrants there is as much in common as there is between Truth and falsehood.

THE CAPE IMMIGRATION ACT

It has often been said that the Cape follows a liberal policy regarding Asiatics and coloured people. But we fear that it will be no longer possible to say that if the administration apply the laws of the Colony as they have in a case we report in these columns. An Indian who has been domiciled in that province and has lived in it for seven years, has been refused admission because he overstayed the period granted by his permit of absence by thirteen days. A law that requires a domiciled person to take leave of absence if he wishes to return to his domicile is tyrannical enough, but when it is so strictly administered as in this case, it is tyranny double distilled. We share the fear expressed

by Mr. Merriman that the Transvaal policy is more and more permeating the Union affairs. Well may Mrs. Besant say that "self-government" has been granted to a people unprepared for it.

Arrival of Mr. Polak and the Deportees

Striking Demonstration at the Point

Mr. Polak as Passive Resister

Thirty-two Permitted

S.S. *Sultan*, with Mr. Polak and over eighty passive resisters entered the Harbour at daybreak on Wednesday. Volunteers had already informed the Indian community of the time of arrival of the steamer. A start was made from Mr. Rustonjee's premises at 7 a.m. by a party consisting of Mr. Omar Hajee Amod Johari, Mr. Rustonjee, Mr. P. K. Naidoo, Mr. Gareeb Panday, Mr. Meghraj, Mr. Lawrence, Mr. Gandhi and others. By 9 a.m. there was a crowd of nearly 400 Indians. Mr. Dawad Mahomed came early with his carriage which he placed at the disposal of the committee and which was of very great use in going to and from the Immigration and Health Offices.

It was known to the committee that there was a case of small-pox on board among the Zanzibaris. The patient was removed at Quilimane and the passengers were vaccinated. Mr. Polak had, however, declined to undergo the ordeal on conscientious grounds. Mr. Polak believes that vaccination is not only useless but it is harmful and poisonous to the system. Mr. Polak was therefore confined to his cabin at Delagoa Bay after he had actually been allowed on shore.

Upon arrival, therefore, Mr. Polak was told that he would have to go back if he did not allow himself to be vaccinated. Mr. Polak was ready to go back rather than take in the poison, as he put it, into his system. Representations were, however, quickly made and Mr. Polak was told that he could remain if he consented to be under observation for a period of six days. This he consented to do. Other European passengers were landed after vaccination. But the Indians were not allowed, in spite of vaccination. They too, therefore, remain under detention for six days.

Of the passive resisters the following have had their claims passed after a very strict examination:—

Madaga Muthu Padiachy, Maduray George Paul, Kolandaville, Harry Lazarus, A. D. Isaac, Veera Pillay, Polany Moorgan, Ramsamy, Kathia Ramasamy, Anthony Orappan Lazarus, Willy Lazarus, Chokalingam Pillay, I. K. Robert (Karin), D. Ernest, F. Ernest, Aaron John, D. Moonsamy, Chinniah Moonsamy, Narsoo Appen, Samy Pandiah, Kistappa,

Moonsamy Chelan, Chinniah Joe, Lalbigudu, Chinsamy Paul, Moonsamy Paul, Martin Easton, John Andrew, and Naynah Francis.

The following have gone to Port Elizabeth:—

Messrs. V. Lingam, Lutchman, Louis Gabriel, Subiah, Subramany Padiachy, Veerimuthu Padiachy, Veerasamy Mudaly, Valoo Perumal, V. Durasamy Padiachy, Madrimuthu Pillay, Venkatsamy Kisten, C. Rungasamy Pillay, Peter Moonlight, Sabapathy Krishna, Muthu Muthian, Anthony Thunbopsamy, Arumugam Durasamy, A. John Lazarus, Moorgan, Singaraveloo, Maduray alias A. R. Phillip, Chinnia Govinder, S. Punusamy Pillay, M. Perumal Pillay, Maduramuthu, K. Govinden, A. Narainsamy, V. Krishnasamy, S. Valoo Padiachy, Durasamy Paliam, Muthan Murgan, Ananda Alwar.

In the hope that the passengers would be allowed to land, many of the friends waited practically till 6 p.m., braving the strong gale of wind and rain that came on during the afternoon.

Mr. Polak was deluged with telegrams which we reproduce below.

The reception committee has been sitting practically every day from last Saturday to the day of writing these notes (Wednesday). Helpers have been working very enthusiastically to make the reception a success. Arrangements are now well-nigh complete for the presentation of the two addresses of which we hope to give particulars in our next issue.

The following are the telegrams received:—

From the British Indian Association—Heartiest congratulations and warmest welcome to you and your merry men.

From Hamidia Islamic Society, Johannesburg—Congratulations and welcome to you all.

From the Secretary, Indian Association Potchefstroom—Welcome Mr. Polak. May he be of more service for our cause in South Africa.

From Vereeniging Indian Association—Welcome, congratulations and thanks. Your names will ever live in the memory of the Indian people.

From the Indian Committee, Standerton—We gladly welcome you all back and heartily thank for your magnificent work on our behalf.

From British Indian Committee, Barberton—Welcome, congratulation, thanks. Success must crown your efforts.

From Indian Committee, Pietersburg—Welcome back to you all. Congratulations and thanks for your magnificent work in India.

From the Indian Young Men's National Union, Kimberley—Union heartily welcomes Mr. Polak on his safe arrival and congratulates him for great unselfish work done for Indians in India; also to returning passive resisters for their courage and self-sacrifice for the honour of motherland.

From Rustenburg Assembly—Heartily welcome you and deportees

and congratulate for the best work done.

From the Indian Committee, Germiston—Welcome to you and our deported heroes. May your and their work meet with the success it deserves.

Similar telegrams were received from Indians of Krugersdorp, the Committee of Ermelo, the Chairman, Vogelfontein Committee, and from Messrs. Cachalia, Asvat, Inam Abdul Cadir Rawzeer, Coovadia, Moosa Esankjee, Suliman Mia, Amod Moosajee & Co., Hafejee Abed, Fancy, Ahmed Mia, Momee, Sorabjee, Karodia, of Johannesburg, Mr. E. A. Saloojee, of Belfast, Mr. Abdool Rahmed, of Ventersdorp, and from Mr. Bhyat, of Heidelberg.

Since writing the foregoing, Mr. Polak and the passive resisters have been removed to the detention hulk lying in the Bay. Among those detained are 29 Indian resisters, 3 Chinese resisters, and 62 other Indian passengers, making together, with Mr. Polak, a total of 95.

Mr. Gandhi, who talked to Mr. Polak after he was removed to the hulk, ascertained that no proper arrangements were made for their feeding, and that the fresh water on board was not fit for drinking or cooking. Mr. Polak informed Mr. Gandhi that there was no bread, no butter, and no vegetables. There were no cooking pots and there was very little fuel. For Mr. Polak himself, no arrangements had been made either regarding his sleeping accommodation or his food. The passive resisters were supplied with food on Tuesday by the passive resistance committee and by Mr. Bhana Parshotam on Wednesday for breakfast. Mr. Polak and the resisters have declined to accept any food beyond fruit from the committee or other friends. They hold that it is the duty of those who keep them under detention to feed them.)

It is expected that the embargo will be removed on Tuesday. It has, therefore, we understand, been provisionally arranged to give Mr. Polak and the passive resisters the reception arranged by the committee on Tuesday next which will take place at 8.30 p.m. at Mr. Parsee Rustonjee's premises; and the Kathiawar Arya Mandal function will take place on Wednesday next at 8 p.m.

Mr. Polak desires us to thank the numerous senders of telegrams for their support and kindness.

At the time of going to Press we received a message from Mr. Polak to the effect that Dr. Fernandez, the Port Health Officer, had condemned the hulk as unfit for habitation and that he was transferring everyone to Salisbury Island. Dr. Fernandez has given Mr. Polak permission to stay with Dr. Nanji and to report to him every day till Tuesday. Mr. Polak has, however, declined to avail himself of the permission until he has been to the Island himself and looked after his "flock," as our Durban contemporary

has happily (let us hope) described the passive resisters.

Mr. Polak adds, in his message, that no cooking was done yesterday (Thursday), that no water was sent on board, that no one could bathe, that there was no soap, and that water leaked through everywhere. Mr. Polak states that he and the resisters do not want the committee to supply anything but fruit, and that, if the Government do not supply them with proper food, they will starve. No tea, coffee, sugar or milk has been supplied as yet. Mr. Polak winds up the sorry tale by adding: "The w.c.'s are in a wretched condition and can't be used. There is no light."

The Transvaal Deportees

Farewell Meeting in Madras

Resolutions and Stirring Speeches

Mr. Polak Honoured

A Public Meeting was held on the 23rd Aug. at the Victoria Hall, Madras, to bid farewell to the Transvaal Deportees on the eve of their departure to the Transvaal. The meeting was a very successful and representative one. The Hall was filled to its utmost capacity and every available space whether at door-ways or in the gallery being occupied by eager listeners. Among those present were:—

Mrs. Annie Hesant, the Hon'ble Dewan Bahadur L. A. Govinda Raghava Aiyar, the Hon'ble Mr. T. V. Seshagiri Aiyar, the Hon'ble Mr. N. Subba Row Pantulu, Mr. P. R. Sundara Aiyar, Mr. S. Kasturi Radga Aiyangar, Dewan Bahadur C. Karunakara Menon, Mr. E. R. Osborne, Rao Bahadur M. Admarayanayya, Mr. Cohen, Moulvi Mirza Aziz, Rev. Dr. J. Lazarus, Mr. A. Rangasami Iyenger, Mr. H. S. L. Polak, Mr. T. Rangachariar, Mr. and Mrs. Glynn Barlow, Rev. D. G. M. Leith, Mr. V. C. Seshachari, Mr. V. Ramesam Pantulu, Mr. P. Nagabushanam Pantulu, Mr. Ghulam Mahomed Sahib Mahajir, Mr. G. A. Natesan, Mr. P. N. Raman Pillai, Mr. James Short and Mr. U. Rama Row. Sixty-seven Transvaal Deportees were also present on the occasion.

It was proposed by Mr. P. R. Sundara Aiyar and seconded by Dewan Bahadur L. A. Govinda Raghava Aiyar that Sir S. Subramania Aiyar do take the chair.

Chairman's Speech

Sir S. Subramania Aiyar in requesting the Hon'ble Mr. T. V. Seshagiri Aiyar to read his address for him said:—

It is impossible for me to speak in such a way as to make my voice heard in full. Having regard to the importance of the occasion I thought it right to put down in writing a few remarks which I wish to offer for

your consideration. In order that these remarks may be heard by you all, I have asked the Hon'ble Mr. T. V. Seshagiri Aiyar to read them for me.

The Hon'ble Mr. Seshagiri Aiyar then read the following speech:—

LADIES AND GENTLEMEN,—What the Government of India has recently done with reference to the matter of the treatment of our fellow-subjects in the Transvaal shows clearly that they are desirous of seeing justice done to us. It remains with the authority in the centre of the Empire to come to such a settlement with the Colonial Government as will give satisfaction to all concerned. In the opinion of those who are competent to form a correct judgment upon the point that central authority has not as yet done all in its power to attain the desired end. And until their duty in this respect is effectually and completely discharged, we should, I think, continue to ventilate the subject instead of desisting from doing so on supposed grounds of expediency, as I am told some are disposed to consider. This idea that we should desist from further agitation on the subject seems to rest on the view that such agitation is calculated to strengthen the hands of those who are engaged in the disastrous work of promoting disaffection in the country. I venture to think, however, that that is a mistaken view. It is hard that the mischievous work of the creator of sedition should be made to operate as a check upon the efforts of the peaceful members of the society to secure the removal of a grievance which is felt with equal force and as utterly intolerable by every section of the whole Indian population. One unimpeachable piece of evidence that it is so felt will to-day be furnished by the fact that the Honorary Secretary to the All-India Muslim League will take a leading part in this afternoon's proceedings following the example—as for instance set at the protest meeting held on the 3rd instant, at the Westminster Palace Hotel in London—of some of the eminent members of that great community on the unswerving loyalty of which to the Crown the *Times* dwelt only the other day with evident satisfaction. It seems to me therefore that in pursuing an agitation with reference to the question at hand, begun long before the disloyal movement in this country made its appearance, we are instead of hampering the Government, only strengthening its hands with reference to its treating in the matter with the Colonial Government by making it absolutely plain that a final decision adverse to us in regard to it would result in a feeling of profound disappointment in the minds of all sections of the community throughout this great dependency. They will then have no alternative but to look upon themselves as outcasts among His Majesty's world-wide subjects. Whether such

is to be the end of the struggle long carried on against the greatest odds with indomitable courage and noble self-sacrifice by Mr. Gandhi and the small band of his devoted adherents and supporters, rests with those on whom devolves the serious responsibility of guiding the affairs of the nation to whose care our destinies stand committed. The conviction of those that there is every prospect of a just termination of our longstanding grievance, if only the Imperial Government would take a firmer and decided attitude than hitherto, in dealing with the Colonial authorities receives strong confirmation by the remarkable pronouncement but a few days old and proceeding from no less a quarter than from Sir Wilfrid Laurier representing a part of the Empire which bids fair to be one of its greatest strongholds. That pronouncement, as you know, is to the effect that the days were over when it was politic to treat other races with contempt and harshness and that it was the duty of Canada to follow the Motherland and treat men with fairness and equality. It is spite of the manifest justice of our cause and in the teeth of this latest and noteworthy pronouncement just alluded to, the struggle goes against us, we must reconcile ourselves to such a fate in the belief that we deserve to be treated as the only outcast communities in the whole Empire as the necessary fruit of our past collective Karma. At the same time, it is certain it cannot be well in the future with the members of the race or races who now scornfully refuse fellowship to us ignoring not only that we are children of the one God but also loyal subjects of the same Sovereign though poor, humble and weak. History will repeat itself. Take, for instance, the case of the Aryans who some thousands of years ago settled in this country. They trampled upon the rights of the people instead of respecting them and uplitting the subject population, as the pitiable condition of the depressed classes in our midst to this day testifies. What has been the result? Those Aryans themselves have for centuries been sunk into a state of utter demoralisation and thralldom. If the Teutonic Aryans whose turn now it is to conquer and subdue will act no better, the retribution cannot be very different from what overtook the descendants of their predecessors, the Indo-Aryans whose methods, however, be it said to their credit, apparently did not include deportation.

Telegrams and Letters of Sympathy

Telegrams and letters of sympathy from the Hon'ble Mr. Kesava Pillai, the Hon'ble Kadas Bacheha Saheb, the Hon'ble Khan Bahadur Abdul Badsha Sahib, Mr. J. P. Cotelogan, Mr. P. Narayana Aiyar, and Rao Bahadur Govind Doss Chathurbhuj Doss (with a cheque for Rs. 250) were read by Mr. G. A. Natesan.

Honorary Secretary Indian South African League Madras. He also announced that various sums had been promised by the Hon'ble Mr. Justice Sankaran Nair, the Hon'ble Rajah of Kollengode, Mr. George Romilly (Editor of the *Madras Times*), Mr. Arthur Davies, Revd. D. G. M. Leith, Mr. A. Rangaswami Aiyangar of Mysore, Mr. C. P. Ramaswami Aiyar, and Mr. A. E. Lawson.

Mrs. Annie Besant

Mrs. Annie Besant then rose amidst deafening cheers and moved the following Resolution:—

First Resolution—This Meeting places on record its deep sense of appreciation of and admiration for the sustained and patriotic self-sacrifice displayed by the Transvaal Indians during their long and difficult struggle to secure civil emancipation in that portion of His Majesty's Dominions and for the honour and good name of India.

This Meeting hereby recognises with heartfelt gratitude, the patriotic labours of the Transvaal Indians who have been deported arbitrarily to this country to which very many of them are strangers by birth, warmly sympathises with them in the sufferings that they have so cheerfully borne for the sake of the Motherland, and wishes them Godspeed on their approaching return to their homes and families.

This Meeting desires to take this opportunity to give public expression to its feeling of gratitude for the indefatigable and self-sacrificing services of Mr. H. S. L. Polak, for the cause of the Indians in South Africa.

In doing so, she said:—

Before South Africa as a whole was part of the British Empire, the Indians had suffered under the heavy yoke of the Dutch. Among other matters their sufferings were resented, indignantly spoken of and helped to lead up to the war between Great Britain and the Republic of the Transvaal. In that war, Indians were not thought unworthy to go where bullets were flying, where death was holding sway in order that they in their cold-blooded courage—so much more difficult than the courage to fight—might pick up the wounded, succour the dying and carry back the mutilated where surgical aid and nursing awaited them. Indian after Indian volunteered for that service. Indian after Indian was wounded in succouring the English and yet the Indian who was worthy to suffer is not now in times of peace, held worthy to walk at the very place where he worked. When the war was over, while still its incidents were bright in the memories of the public, many a word of thanks and gratitude were spoken to the Indians who had risked their lives and had served and helped the soldiers. Where is that gratitude now? Where is the brotherhood which they showed and which is now trampled under foot? What is the reward for their service and

what is the reward for their sacrifice? To be ruined in business, to be separated from wife and child, to find their children excluded from schools and from the playground and then to be deported from the land that they have served, where they have made on British faith their homes! The position we occupy to-day is this, that no Asiatic there is safe either in person or in property. That he is not safe in person is shown by the fact of the numberless cases of Indians being imprisoned without crime and without wrong. That they are not safe in property is shown by many instances of commercial wrong on their property which has been the result of frugality, of industry, prolonged and honest labour. Let me give you one instance which has come under my own eyes. . . . Our revered Chairman has spoken of the possibility of reproach for, in speaking for our brethren in South Africa, we might be thought as strengthening the hands of the dishonour and the seditious. My answer is that this treatment has rather strengthened injustice under the British flag. Do you want to strengthen the evil of sedition? If you want to make sedition doors strong where now they are weak, then go on treating Indians unjustly in South Africa and you give them a weapon against the Government which we ought to break in their hands by justice.

We know that the Imperial Government of India is in favour of the work in which we are engaged. This is not the first meeting that has been held on behalf of the suffering Indians in South Africa. They have been held up and down all through the country. When I was in Benares, a public meeting was held and a petition was sent to the Viceroy. We know the Government of India is alive to all this and the difficulty lies not in Calcutta or in Simla, but in Whitehall and it is there that this battle has to be fought. I know there are difficulties in giving self-government too soon to a people who do not realise their duty of justice and of equal liberty. There is no use in giving power to those who are not yet fit to wield it, because they are not just. In doing that, a blunder was made which is now lettering the hands of the Government. But inasmuch as the error was theirs, inasmuch as they made the mistake, of letting South Africa pass out of their control into so-called Colonial Self-Government, the fault is theirs, and it is their duty to find the remedy and to see that wrong is not done under the British flag and in the name of England—for no Imperial nation can venture to permit any of its subjects to be unjustly treated by the rest. The evil that can be done to a great empire is to make some of its subjects feel that they are not fit to be ruled by the Government. The evil that can be done to a great empire is to make some of its subjects feel that they are not fit to be ruled by the Government. The evil that can be done to a great empire is to make some of its subjects feel that they are not fit to be ruled by the Government.

It was thought at first that by sending these men to prison to herd with criminals that these were unworthy of citizenship and were a disgrace and that honourable and upright men would not face the scandal of being committed to the common prison like an ordinary prisoner. But where a great principle is concerned, men have gone to prison and have been honoured, not disgraced—for disgrace lies in crime and not in imprisonment. Disgrace lies in lack of courage but not in courage carried to the uttermost possibility of heroism. And those men who have suffered are men whose names will live for ever, for they have fought for others and not simply for themselves. They are suffering for India—India as a whole—for the Indian is treated in that way in one part of the Empire, what security has he anywhere else? Only a little more pressure is wanted to be put on His Majesty's ministers in England and they will be grateful to be forced to do that which is right and just. We send our good will to those who are suffering for the good name of India, for if they gave way, it would mean that the Indian could be treated on a level with the criminal. They suffered that all of you may have your name preserved. Then, we recognise with gratitude the labours of those who have been deported. We sympathise with them in their suffering. We pity them and wish them God speed on their return. But would to God that in wishing them well, we are not sending them back to suffering, to continued separation perhaps from wife and child—it may be to the suffering of the prison. Is it not a pitiful thing that we assembled here, law-abiding citizens, quite respectable members of society, are bidding God-speed to those who in any other part of the Empire may find themselves branded as criminals whom here we honour as our friends? This question is drawing us all together on a common platform, Hindus and Mussulman, Christians and Parsees, all gathering together as one to ask for justice. It is uniting India as perhaps no other question could have done, for here we are of one heart, mind and soul, I am asked to say at this meeting something about one who has been travelling up and down through India, which is not his own motherland, for the sake of others. I refer to Mr. Polak. Himself of a persecuted race, whose blood has been shed in every country in Europe, coming of that ancient Hebrew people who are outcasts in the so-called civilised countries of the West, this gentleman has not allowed himself to be soured and embittered by the suffering of his kinsfolk. He has shown himself to possess a heart softened, not embittered, by suffering and he finds in the suffering of others a reason for taking the cause of the other. And so I would ask you to be such. He has addressed large audiences in India in every city in

the land, about the sufferings of your fellow-countrymen and not his, and pleaded for their liberty and justice. He is going back to South Africa. With the warmth of this land he is going back into the chill of the country where he will be looked upon as an enemy. It is a hard and bitter work. Let him then carry back with him the warmth of India, the thanks and love for the service he has rendered. Then, when he faces unfriendly people, let him feel India's love is his protection. India's heart is beating in gratitude for his work and let him know that suffering is short and the glory which is gained by it is long, for a man can only suffer during the brief life of a body, but the glory of helping the suffering, of being a martyr will live long, for remember that is a glory that lives in history and shares the immortality of a nation. (Loud Cheers).

(To be Continued)

Shut Out from his Home

Indian Immigrant Exceeds his Permit

On the 10th ultimo, an urgent application was made by Mr. Alexander on behalf of an Indian named Harom Mirdu, for permission to land in Cape Town.

Mr. Alexander said his client sailed from Bombay or Cape Town, and had previously been in this country for seven years and of course was domiciled here. He obtained a permit to visit India, which granted him the usual privileges of such a permit, conditionally upon his return in two years' time. He arrived back about 13 days after the expiration of the time stipulated by the permit, but owing to the fact that vessels for South Africa from Bombay only sailed every 21 days, he had to wait 20 days for a steamer to convey him to Cape Town, and his contention was that the conditions of the permit were not to be construed literally, but allowance must be made for an unavoidable delay such as that his client had experienced.

Mr. Justice Pawkes dissented from this view, and without calling upon Mr. Howel Jones, K.C., who represented the Crown, pointed out that the applicant had received a permit which exempted him from a certain provision of the Act that required immigrants to sign an application in a European language on arrival at Cape Town. The Applicant had on arrival put in this permit which was granted to him on September 2, 1908, and which required him to return within two years from that date, to entitle him to the exemption claimed. The applicant did not return within the time specified, and he was therefore clearly not entitled to the exemption which the permit granted him, and as he could not comply with the section

of the Act from which the permit exempted him that required him to sign an application in the European language, the Immigration Officer was justified in refusing him to land, under the circumstances, and the application would be refused with costs.—S. A. News.

Out-break of "Spotted Fever"

On Board the "Umhloti"

Seven Deaths

Early in September the S.S. *Umhloti* arrived at Durban from India with a batch of indentured Indians. The news leaked out that serious disease had broken out and that several deaths had occurred. No official information, however, was given to the public. On the 22nd of September we wrote as follows to the Protector of Indian Immigrants:—

"Sir,—We are given to understand that the *Umhloti* arrived from India recently with a number of indentured Indians some of whom were specially allotted to Sir Liege Hullett's Estate, and that there was a great deal of sickness on board resulting in the deaths of ten persons. Will you kindly inform us whether this is correct and give us what information you can which we will publish, in order to allay the feeling that exists amongst the Indian community?"

We received from the Protector the following reply dated 24th September:

"Dear Sir,—I am in receipt of the 22nd instant, and beg to inform you that the Indians ex the S.S. *Umhloti* were allotted yesterday, with a few exceptions.

"A number of Indians did come out to work for Sir J. L. Hullett & Sons Ltd.

"There is no need for any alarm in the matter of the detention of the Indians. A few have died, and it is expected now that the disease has run its course."

Not being satisfied with this unsatisfactory shelving of the matter, the Editor of *Indian Opinion* again wrote to the Protector on the 26th September as follows:—

"Dear Sir,—Your reply re *Umhloti* passengers to hand for which I thank you, and am glad to note that you think there is no need for any alarm in the matter.

"I should like to have the following definite information:—

(1) What is the nature of the disease? (2) How many were affected? (3) How many died? (4) How many are still detained?"

On the 27th September the Protector favoured us with this brief note:—

"Dear Sir,—I have yours of the 25th instant, and in reply would refer you to the article appearing in the *North Mercury* of this date under the heading of 'Spotted Fever'."

We give below the article above referred to:—

Spotted fever, or, as it is otherwise known *cerebro spinal meningitis*, has made its appearance in Durban. Although this disease is infectious, and is one of the most fatal known, there need be no public anxiety as to the local outbreak, for all its sources are in the knowledge of the authorities, and the cases involved have been placed under the strictest possible medical surveillance and segregation. It will also be reassuring to state that the only persons afflicted with the disease so far are Asiatics, the infection having apparently been brought into this country by means of a shipment of indentured coolies who arrived at Durban at the commencement of the present month. The cases which have developed from among these people are being watched by the health authorities of the borough.

So far as it has yet gone—and there is no reason to suppose that the rigid precautions which are now being enforced will fail to confine it—there is nothing very unnerving about the outbreak. From the shipment of coolies referred to there were 13 imported cases, and up to the end of last week six deaths had occurred. A seventh death took place yesterday morning. The whole of the coolies landed at the time have been examined, however, and will be kept under the closest supervision until their freedom from the disease has been demonstrated beyond the possibility of a doubt. The cases under treatment have been confined in the Immigration Department's Compound, in Shepstone Street, and, as long as the disease keeps from signifying its presence elsewhere, the best official opinion regards the steps that are now being taken as sufficient. In the improbable contingency of there being a recrudescence, it may become advisable for the public to co-operate with the authorities in preventive measures. But the situation as it is now does not call for any augmentation of the resources at present at the Medical Officer's disposal, and no need has yet arisen for the consideration of a special staff.

Although, therefore, the public mind may be forewarned against the possibility of any "scare" put about by the irresponsible or timorous, it needs to be said that the mode by which *cerebro-spinal meningitis* communicates itself is a matter which has so far defied medical research. While the cases themselves are most rigidly isolated, infection appears to travel by unknown means, and, though primarily it seems to be a dirt disease, manifesting itself largely in overcrowded and squalid areas, the history of previous outbreaks in Europe and the United States show nothing to prove that these conditions are invariable. The epidemic of "spotted fever" which caused such anxiety in England some four years ago will be far

recent remembrance, and there is still a considerable mortality from it in the State of Massachusetts, U.S.A., while there has been another recent outbreak in England. The malignant form of the disease is generally classed as among the tropical group of ailments. This is the third Oriental infection which has been introduced into Natal within less than ten years, commencing with bubonic plague in 1903, the outbreak of ankylostomiasis (hook-worm) among the Indians two years ago, and now "spotted fever," again among Indian patients.

The best precautions against infection are cleanliness, fresh air, and sunshine. The germ which causes the disease has been identified by the name of *diplococcus in tracellularis*, and it attacks the spinal cord and the base of the brain. It has been observed as being especially fatal among miners, from which the fact is deduced that sunlight tends to render the germ less active in the body. Fever, headache, delirium, retraction of the neck, tremor and rigidity of the muscles are the most important signs of the disease, and these are generally accompanied by the outbreak of a rash on the skin from which the malady derives its name of "spotted fever."

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

Mr. Chhotabhai's appeal was heard before the full Bench on Tuesday last. After considerable argument, judgment was reserved.

The Committee of the Association has voted addresses to Messrs. Polak and Ritch on their impending return.

Mr. Jewan Raga has given one guinea to the Passive Resistance Fund.

Mr. A. D. Williams has been arrested as a passive resister.

"It was reported to the Boksburg Town Council," says the *Transvaal Leader* "that communications had been received from the Acting Secretary to the Administrator and Acting Mining Commissioner, drawing attention to the difficulty with regard to Asiatics or natives trading in bazaars and locations situate on proclaimed land. The only way in which trading in such places was permissible was by the granting of a stand under the Gold Law to white persons only; but Section 11 of the Asiatic Bazaar Regulations and Section 30 of the Native Location Regulations prohibited all persons other than Asiatics, natives, or coloured persons of South African origin from trading in a bazaar or location.

"In order to get over the difficulty, it had been suggested that a short Bill should be introduced legalising trading in such places under the control of Municipalities by Asiatics and natives only. The General Purposes Committee considered it desirable to so amend the law, and stated that it was their intention to point out to the Secretary to the Administrator the great difficulties which had been created owing to trading in the old Asiatic bazaar."

The Committee recommended:

"That the Acting Secretary to the Administrator and the Acting Mining Commissioner be informed that it is the desire of the Council that legislation should be introduced to permit trading by Asiatics, natives and coloured persons in Asiatic bazaars and native locations situate on proclaimed ground, provided that such places are under the control of a local authority."

This recommendation was adopted.

The Municipal Council intends to take the census here. Referring to the enumeration of Asiatics the *Leader* says:—

"The enumeration of Asiatics has received special attention in the arrangements for the coming census in Johannesburg. In consequence of representations which were made by a deputation of Asiatics on the occasion of the last census, from which it appeared that there was considerable misunderstanding as to the purpose of the counting, extra provision is made this time. The services of an intelligent educated Indian are being secured, whose duty it will be to take the returns in the Malay location. The British Indian Association promises assistance in obtaining accurate statistics, and no trouble is anticipated."

Mr. David Marie has been arrested and has been ordered to be deported.

The *Transvaal Leader*, reverting to the Asiatic question, says:—

Our readers are aware that some months ago a serious position arose in regard to the King's Indian subjects here. That position continues. Its genesis was due, its continuance is due, we firmly believe, to the incapacity of two men, the present overrated High Commissioner for South Africa in London, Sir Richard Solomon, and the present overrated Minister for the Interior, General Smuts. The latter, mainly owing to the then Progressive Party's patriotic desire not to embarrass the Government during its first, difficult years, succeeded in hypnotising a large section of our English-speaking citizens into temporary forgetfulness of their obligations to the Motherland and the Indian Empire. Knowing that our Empire is a stately fabric which cannot be injured in one part without the whole being injured, and aware that the circumstances here were gravely embar-

assing the King's Government in the Dependency, the editor of the *Transvaal Leader* thought it a duty to accept the invitation of the local Indian leaders and of the then Colonial Secretary, General Smuts, to act as a friend of both sides and try to find a compromise, putting a stop to Indian immigration here, while saving the legitimate racial dignity of our Indian fellow-subjects. Such a compromise he proposed, in the shape of a regulation admitting as of right not more than six Indians in any one year. Such terms would be "jumped at" by any other British Colony faced with the same problem. The offer was rejected by the Transvaal Government, as we believe because of General Smuts's lack of statesmanship or indifference to the interests of the Empire in India. What was done by the editor of the *Transvaal Leader* was not done, it may be added, without the knowledge and approval of those directly representing the King, who had the best right to be consulted. During the whole of that difficult time, the *Rand Daily Mail* for reasons which intelligent men do not need to be told, constantly attempted to inflame public feeling against the *Transvaal Leader* as a journal exciting Indians to sedition and other forms of law-breaking, although those who made the attacks well knew that the charges were unfounded, and that all the *Transvaal Leader* was trying to do was, first, its duty to this part of the Empire and the people in it, and their civilisation, and secondly, other parts of the Empire; which, we contend, is the true political faith.

[BY TELEGRAPH]

Friday

Messrs. Thambi Naidoo and Dhobie Naynah have been discharged. They were met at Diepkloof by Imam Sahob Abdul Kadir Bawazeer, Messrs. Sorabji, Sodha and Cooponsamy and at the Association offices by Messrs. Chettiar, Cachalia, Coovadia and others. Mr. Thambi Naidoo complains bitterly of the bad treatment meted out this time.

[Mr. Thambi is "an old offender," as readers will remember. He is one of the greatest among the passive resisters. Mr. T. Naidoo's complaint is borne out by Messrs. Medh, Sodha and Harilal Gandhi whose communication we have been obliged to put off till next week.]

Contents

	Page.
To Welcome Mr. J. W. Ritch	319
A Transvaal Blue-Book	320
A Christian Message	321
From the Editor's Chair	321
Arrival of Mr. Polak and the Reporters	322
The Transvaal Deportees	323
Shot Out from his Home	325
Outbreak of "Spotted Fever"	325
Transvaal Notes	326

મુખ્યના ગવર્નરના

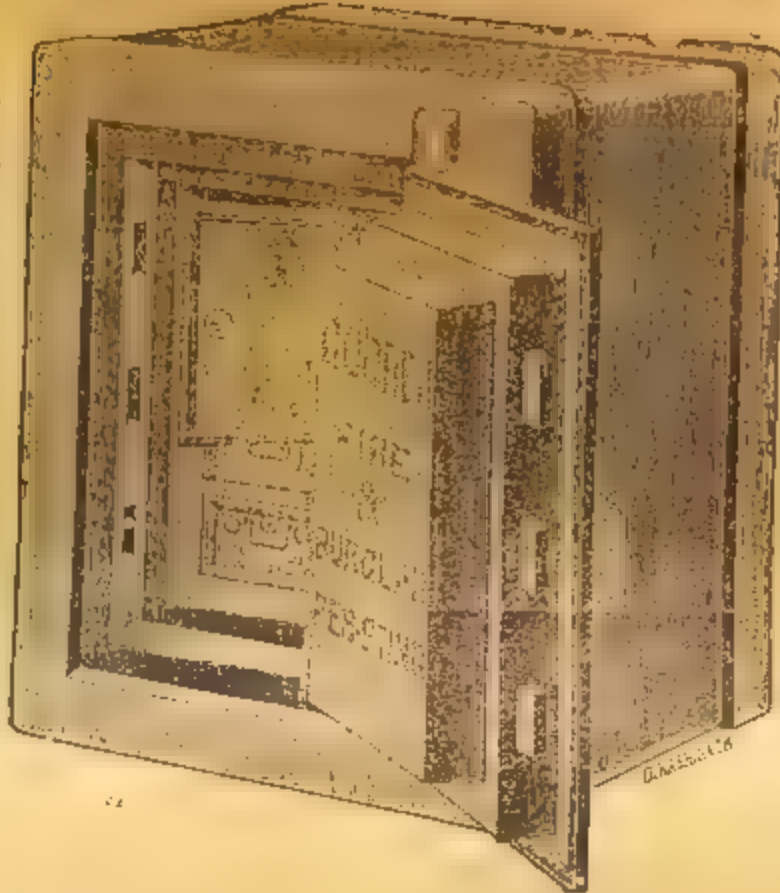
ખાસ આશરો હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કા ખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંદસ્તાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું આજુ
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
જીવવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત ફરીફાઈ
માં બીજાને અમારાથી
હલકા ચાંદ મળ્યા છે.

જ્યારે નામદાર પ્રીન્સિસ
આફ વેલ્સ હોંદમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દશ
લાખ રૂપિયાનું જરી
ખાન સાચવવા સારું મોદ
રેજની તીજરી રાકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવા
સમય કામથી બલાવવામાં
આવે છે. માલેકે હવે
લાંડ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અવધાન
કર્તા છે.

હોંદી ચાપણ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજે યુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
ખાગમાં મુકવાની ફરીફાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ યુરોપીઅન પેદી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સારું ચેલેન્જ મળ્યો છે.

કેટલાક ઇંગ્લેન્ડના તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાને શુભ બલ્લે છે તેથી હોંદમાં તેમજ
ઇન્ડિયામાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક યુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હસ્તકના માલના બજારમાં પુરું છે તેઓ પણ પોતાના ખર્ચનાના રક્ષણ
સારું તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુખ્યમાં મોટા ઝવેરીઓ—રામજી બગવાન અને સુન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
હીમતી માલનો વીમો ઉતારાવવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુખ્યની ટંકચાળમાં, સાત સખત લોખાંડી દરવાજાવાળી, કરંસી (પરચર) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી, ચોકોહોમ
બેંક ૩, ૪૦૦૦ નો મળ્યુત ઓરડો, ૩, ૨૨૫૦ ની બેંક તીજરી, ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી, બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી, પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી, અલાપ્પાસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી, ઇન્ડિઅન રીપબ્લિક બેંક, ૬ તીજરી,
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી, પંજાબને સીધ બેંક, ૪ તીજરી, બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી, બેંક ઓફ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કુ, રાલી બ્રધર્સ, મદ્રાસની કુ, મારચલ સન્સની કુ, રીવસ કોલ્ટનની કુ, રી. વોલેસની કુ
એ. એન્ડ જી. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ, ૩૩ તીજરી, સર હરીમલાલ બખ્ષીમ, ૧૮ તીજરી, સર આદમજી પીરબાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી બ્રધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી ધણીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને છેલ્લાં થોડાક માસજ થયા છે.

ચિત્રવાળી ભાવના ચોપડી મંજાવે

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

427

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧લી અક્ટોબર ૧૯૧૦

અંક ૪૦.

અઠવાડીક પંચાંગ.

શ્રીસ્તી-તા. ૧લી અક્ટોબરથી, તા. ૭
અક્ટોબર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

હોંડુ-બાદરવા ૧૬ ૧૩ થી આરો. શુક્ર ૪
સુધી, અંક ૧૯૧૧.

શુસલમાન-તા. ૨૬ રમજનથી તા. ૩
સવાલ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ચર.	શ્રીસ્તી તારીખ.	હોંડુ લીબો.	ફ્રીનીક્સ તારીખ.	પુરસ્કાર રકમ.	કુલોત્તમ ક. મી.	કુલ અસ્ત.
શની.	૧	૧૬	૧૩	૨૧	૧૯૫	૪૮
રવી.	૨	"	૧૪	૨૭	૧૦૫	૩૭
સોમ.	૩	"	૧૫	૨૮	૨૧૫	૩૫
બોમ.	૪	૧૬	૧	૨૯	૨૨૫	૩૪
શુક્ર.	૫	"	૨	૩૦	૨૩૫	૩૩
શુર.	૬	"	૩	૩૧	૨૪૫	૩૨
શુક્ર.	૭	"	૪	૩૨	૨૫૫	૩૧

અનુક્રમણિકા.

શ્રીમી. રાને માન ...	૬૧૧
ગીરમીટીયા હોંડીની દશા ...	"
કપનો ઈમીમેશન કાયદો ...	૬૨૨
બોહાનસખરમ ...	"
લડત સાબરમાં છેલ્લી બુદ્ધિ ...	"
કપમાં ઈમીમેશનનો બુલમ ...	૬૨૩
નાદારી કોમિટી નોટીસો વગેરે ...	"
મી. પોલાક તથા સત્યાગ્રહીઓ ...	૬૨૪
આવકાર અને સુખારકબારીના સંદેશ ...	૬૨૫
સફેદ દક્ષિણ આફ્રિકા ...	૬૨૬
યુનિયન પ્રધાન મંડળ ...	"
ફ્રીનિઅની ચલતી પદ લગાડતી અસર ...	૬૨૭
પાલુ વરતમાન ...	"
તાર સમાચાર ...	૬૨૮
પરસુરુ ...	"
મદરાસમાં લડતનો પોકાર ...	૬૨૯
હોંડમાં દેશપારીઓની ઘડત ...	૬૩૦
ખિરિત સત્યાગ્રહીઓને દિલ્લસો ...	૬૩૧
મેલ્બોર્ન સંવત્સર દરબાર ...	"
ડેલાગોઆએ લુદાણા ધરમ હતો. સવા ...	૬૩૨
હોંડુસ્તાનના ખબરો ...	૬૩૩
પરસુરુ ખબરો ...	"
રેલ્વે બંધ થવા ...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૧ અક્ટોબર, ૧૯૧૦.

મી. રીચને માન

મી. રીચને માનપત્ર આપવાનો હસવ
ખિટીકા ઇડીઅન એસોસીએશને કર્યો
તે બહુ ઠીક કર્યું છે. મી. રીચને લીધે
કમિટીનું કામ સરસ થયું છે. મી. રીચે
પોતાની ફૂંશીઆરી, પોતાની ખાત તથા
પોતાની નેકપી કમિટીનું નામ મચકુર
કરી મુક્યું છે, અને કમિટી જે કહે તે
વડી સરકારે સાંભળવું પડે છે. મી. રીચ
ની મહેનતને વિષે બધા એકજ મોટે તારીફ
કરે છે. મી. રીચ કેપટાઇનમાં પહેલા
ઉતરશે. ત્યાં મી. રીચ કોમના મહેમાન
થશે. કોમ તેને સંપૂર્ણ માન આપી
પોતે માન ખાટશે એવું અમે ધારી લઈ
એ છીએ. આજના અંકમાં મી. રીચ
ની છબી અમે છાપીએ છીએ.

ગીરમીટીયા હોંડીનો દશા

અમે માનીએ છીએ કે જો અમે
સાવધ ન રહ્યા હોત અને પોકાર ન
કર્યો હોત તો જે વાત મરકપુરી છાપા
માં "પ્રોટેક્ટ રીવર" ના નામથી પ્રસિ-
ધ થઈ છે તે ન થવા પામત.
કમિટી આ પ્રમાણે છે : આ માસ
ની શરૂઆતમાં અમરવોટી સ્ટીમરમાં
ગીરમીટીયા હોંડી આવ્યા. આ હોંડીને
હોંડુસ્તાનથીજ સર લીજ લુલેટને સાર
લાવવામાં આવ્યા હતા. તેઓમાં રતવાને
લગતો સખત તાર ફાટી નીકળ્યો. તેમાં
કેટલાક હોંડીનાં મરણ થયાં સાંભળાય છે.
આ વાત અમારે કાને આવતાં અમે
હોંડીના રક્ષક 'પ્રોટેક્ટર'ને કાગળ લખી
ખબર પૂછવા તેનો જવાબ ઉઝાડે
મળ્યો. અમે ફરી કાગળ લખ્યો. તેનો
જવાબ એ મળ્યો કે 'મરકપુરી' અમારે
જોઈ લેવું. 'મરકપુરી' વાંચતાં પણ
અમને સંતોષ ન થયો. ખરે જોતાં
'રક્ષક' સાહેબની દરજ્જા હતી કે અમને

પુરા ખબર આપે. તેની અસંખ્યતાનો
વિચાર અહીં નહીં કરીએ. 'મરકપુરી' નો
રીપોર્ટ કે જે 'પ્રોટેક્ટર'ને રીપોર્ટન
મળ્યા તે ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે
'પ્રોટેક્ટર' સાહેબને પોતાના રક્ષિતની
ચિંતાજ નથી. ચિંતાજ માત્ર એ છે કે
યુરોપીઅનને કદી રતવા નીકળી પડશે તો
ઠીક નહીં. તેથી તેઓ સાહેબ જણાવે
છે કે તેવી ઘસિલ રાખવાનું કંઈજ
કારણ નથી. વળી ગીરમીટીયા હોંડીમાં
જ આવાં દરદ ફાટી નીકળે છે એમ
ખબર ફેલાય તો વખતે ગીરમીટીયામાં
આવતા હોંડી બંધ થાય; એવી ઘસિલ
થી તેમણે એવી ખુશીથી લખાણ લખા
વ્યું છે કે તે બધા હોંડીને લાય પડે.
ખરી વાત એ છે કે ગીરમીટીયા ચિવાલ
ના હોંડીમાં એવાં દરદ આવેજ ફાટી
નીકળે છે. કેટલા ગીરમીટીયા આવ્યા,
કાને સાર આવ્યા, તેમાં કેટલા મોંઠા
પડ્યા, મોંઠા નહોતા તે ક્યાં છે વિગેરે
ખબર ખીસકુલ આવ્યાજ નથી. આ
વાત અમે છોડવાના નથી. તેનો અંત
લાવવાની જરૂર છે. અમે કમેલ રાખીએ
છીએ કે કોંગ્રેસ પણ વાત ઉપાડી લેશે.
વળી 'પ્રોટેક્ટર' કહે છે કે મંદહીનું
જ્યાં ધર હોય તે જ્યાં સુરજ અને કવા
બંધ હોય ત્યાંજ આવું દરદ થાય છે.
હવે આ દરદ તો સ્ટીમરમાં થયું. સ્ટીમર
માં દેખરેખ ને જવાબદારી પ્રોટેક્ટરની
અથવા તેના એજન્ટની રહી. શા સાર
તેણે લોકોને મંદહીમાં, અધારામાં, ને
હવા ન મળે તેવી જગ્યાએ રહેવા દીધા ?
આ બાબતમાં હોય તદ્દન 'પ્રોટેક્ટર' નો
છે એમ ચોખ્ખું જણાઈ આવે છે.
આવી દશા તો માત્ર ગીરમીટીયા—ગુલામી
માં—હોય તેનીજ થઈ શકે. આવી
સ્થિતિમાં મુશ્કાવો જે હોંડી ન માને તેણે
આ ગીરમીટીયા બંધ કરાવવા સંપૂર્ણ પ્રય
ત્ન કરવાની જરૂર છે.

કેપનો ઇમોગ્રેશન કાયદો

કેપમાં રહેલ છે એમ સાધારણ રિતે રહેલી માન્યતા દુર કરવાની જરૂર છે. ન્યાં માણસો રાવ ન ખાધ ત્યાં દુખ નથી એમ નથી માનવાનું, પણ ત્યાં દુખ ને લેઈ મણકારતા નથી એમ વખતે હેઠ શકે. કેપમાં સવારમાં રહી આપણે ઇલાજ નથી લેતા એમ જોવામાં આવે છે. બે વરસના પરવાના બહાર જવાના હોદીને દેવામાં આવે છે. પરવાનાની મુદત દરમિયાન અગર હોદી ન આવી શકે તો તેનો પાછા ફરવાનો હક રદ થાય છે. આ કંઈ થોડી જુલમની વાત નથી. આવી જાતનો કેસ કેપમાં હમણાં યથા મયો છે. તેનો હેવાલ અમે બીજા જખાંએ આપ્યો છે. તે હોદી ૧૩ દિવસ ગોડો પહેાંચે તેથી તેનો હક કેપનો રદ કર્યો છે ને આ કાશવને સુપ રીમ કારટે બહુ લા રાખ્યો છે.

માણસને હાજરો પાડવો વેપાર હોય તો નાણુદ યથા જાય પણ મુદત ઉપરાંત એક દહાડો મયો એટલે હક મયો! આનો જુલમ કેપી કે સહી સકાય તેના નથી. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે કેપમાં હોદી જમશે ને ચાંપતા હલાજ લેશે. અમે માનીએ છીએ કે હજુ વખત છે. વખતસર ચેતવું તેમાં કામ ની શોભા મણશે.

એલાન્સખરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીતી તરફથી.]

મદદ

મી. જીવણુ રજાએ એક મીની મદદ તરીકે આપી છે.

પકડાયા

મી. એ. ડી. વિશ્વેશ્વર સત્યાગ્રહી તરીકે પકડાયા છે.

મો ઇરાલાખના કેસની અપોલ

અપીલ કોર્ટના દુલ જેવ આમળ મયા મંજૂરવારે સાંજળામાં આવી હતી. જે વખતે વકીલ તથા જડને વચ્ચે ધણી તકરાર આવી હતી ચુકાદો મુદતથી રહેયો છે.

મો. રીચને માન

મો. રીચ તથા મી. પોલકને કમ રીતે માન આપવું તેનો વિચાર કરતા તા. ૨૭મીએ એસોસીએશનની મોટીમ જીત થઈ છે.

થઈ હતી. તેમાં આ બંને ગૃહસ્થાને માન પર આપવાં એવો ઠરાવ સરવાનુમતે પસાર થયો છે. તેને સાર મી. કાછડીયા, ઇમામ સાહેબ, મી. ફનસી, મી. હાજી હખીમ, મી. વી. એ. ચેટ્ટીવાર, મી. મુળજી પટેલ, મી. એન. એ. કામ, મી. સી. પી. લખીરામ, અને મી. હમરજી સાહે એટલાની કમિટી નીમાઈ છે. આ કમિટી ખાસ ઉપરાણું માનપત્ર વગેરેનું ખરચ કાઢવા કરશે.

મ્યુનીસીપલ સેન્સસ

મ્યુનીસીપાલિટી વસ્તીની ગણતરી કરવા માગે છે હોદીની ગણતરી સ્થાપના કામ કરવા સાર હકતર પોરટરે કોમની મદદ માંગેલી. મી. કાછડીયા વગેરે મદદ માંગેલી. તેને મળવા ગએલા ને મદદ આપવાની સંમતી આપી છે. મી. કામ ને ગણતરી કરવા સાર નીમવામાં આવ્યા છે. ગણતરી કરતી વેળા જે કંઈ ખચર પડે તે ખાનગી રાખવામાં આવશે એવી મ્યુનીસીપાલિટીએ બંધણી કરી છે.

લોકેશનમાં વેપાર

સોનેરી કાયદામાં એવી જુમ રહી ગએલી છે કે 'માઈનીંગ એરીયામાં' (તે હકમાં) આવેલા લોકેશનમાં પણ હોદી વેપાર ન કરી શકે. આવો કાયદોનો અરમ નીકળાયથી અન્યથા થાય છે, તેથી તેમાં સુધારો કરવો એવી સુચના સ્થાનીક સર કાર કરે છે. તે સુચના બોક્સખરગની કાઉન્સિલ કજુમ રાખે છે. તે એવી રાતે કે લોકેશનનો ઇખલે ને તેની વ્યવસ્થા માત્ર કાઉન્સિલના કમળમાં રહે.

ફાર્મની મુલાકાતે

એલાન્સખરમથી મી. નસરવાનજી, મી. અરદેશર મી. મહમદખાન, તથા મી. તચાડીયા અને તેમના પુત્ર કંવરજી ટોસ રોલ્ય ફારમની મુલાકાતે રવિવારે મયા હતા. સેમવારે વીરીનીમંજી મી નસર વાનજી નરીમાન શેહના પણ જોવા મયા હતા, અને ખાસ એક રાત રોકાણા હતા. સલામતીઓએ તેમની સાથે ફરી ખુદ ફારમ બતાવ્યું હતું, તથા રહેવાની રીતખાત વગેરે સમજાવી હતી. સહુ ફારમ જોઇને તથા તેની રહેણી વિષે જાણીને ખુશી થયા હતા.

કેપની પ્રેવીન્શીયલ કાઉન્સિલ માટે ટેલુકેડ વિભાગ તરફથી રેવ. ડબ્લ્યુ. રજુસાના જે એક નેટીવ છે તેમની કુનિ મનીસ્ટ તથા નેચનાલીસ્ટ હરીફ સામે જીત થઈ છે.

લડત સંબંધો છેલ્લો ખુલુ ખુલુ

બહાર પડેલા પત્ર વહેવાર

વડી સરકારની કાજી

લોર્ડ મોરલો અને લોર્ડ કરીયુનાં લખાણ

તા. ૨૬મી સપ્ટેમ્બરે લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે ટરાંસવાલના એશીઆટીક કમિટીને લગતી ખુલુ-ખુલુ બહાર પડી છે. તેમાં તા. ૮મી આગસ્ટ સુધી થએલ પત્ર વહેવાર દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. તે સંપરથી દેખાઈ આવે છે કે હોદીની વડી હોદી સરકાર અને લેરડ મોરલીની ઓરીસ ફરી ફરીને જાગતી રહેલ છે. હોદીઓની સ્થિતિ સંબંધમાં, તથા ટરાં સવાલની જેમમાં હોદીઓના ખોશક અને કપડાંની તાંબી સંબંધમાં વડી સરકારે કરેલાં જુલાં જુલાં લખાણો તેમાં આપ્યાં છે. તેના પરિણામે કેટલીક રાહતો આપાઈ છે. વળી તેમાં ડીપોરટેશન વિષે પણ લખાણ છે. તે સંબંધમાં તા. ૨૫મી જુલાઈએ મુનિયન સરકારે તે વાજખી છે એવું જતાવવા વિમતો પુરી પાડી છે; અને જણાવ્યું છે કે જે હોદીઓ કહી ટરાંસવાલમાં વસના નહોતા, પણ જેઓ માત્ર કાયદોનો જામ કરવાની સત લસ કરીને કોલોનીમાં દાખલ થયા હતા તેવા લોકોના સવાલ (બ્રીટીશ ઇન્ડિઅન એસોસીએશનને વારંવાર ઉભા કર્યા છે.

કાયદેસર દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસી રહેલા લોકો કે જેમની બાબત પર હાલ મુનિયન સરકાર સંભાળપૂર્વક વિચાર કરી રહી છે, તેમના સવાલમાં જોઇએ તેવી રાજનીતી ધારણ કરવામાં આવે; પણ ટરાંસવાલમાં વગર અટકાયતે ઇમોગ્રેશન થયા દેવાની તો મુનિયન પ્રધાનો કદી હા પાડશે નહિ એવું તેઓ જાહેર કરે છે; અને તેથી અગાઉ એ મુશકમાં ન વસી રહેલા હોય એવા, અથવા તો જેઓ ઘટના હક વગર લાં દાખલ થાય એવા લોકો સામે કાયદે અમલમાં મુકવાનું તે ચાલુ રાખશે.

જેલમાં રમઝાર પાળવા દેવા સંબંધમાં તેમજ જેલમાં જેઓ ધરમની લાગણી દુખાવાના કારણસર અમુક મહા રતું કાપ ન કરતા હોય તેમના સંબંધ માં રાહત આપવાને ટરાંસવાલના પ્રધાનો એ ના પાડી તે માટે હોદી પ્રધાન લેરડ મોરલીએ, કોલોનીઆતાના પ્રધાન લેરડ

ઉપરના લખાણમાં પોતાનો મેટો અફ
સોસ બહેર કરેલ છે. ધાર્મિક ભારણી
સાચવવા દેવા સામેના (સરકારના) વાંધા
ને નકામો ગણવામાં આવ્યો છે. લોરડ
મોરલી જણાવે છે કે દરોહવાલના હોદ્દો
જેવીએ કરતાં હોદ્દા જેવીએમાં મનિ
એડ થોડા હતા નથી, ને તે છતાં જેલ
ના કારોબારમાં ખામી આવવા દીધાવર
હોદ્દો જેવીએમાં ધાર્મિક ભારણી સાચ
વવામાં આવે છે.

લોરડ મોરલીનું ઉપરનું લખાણ દક્ષિણ
આફ્રિકાના મવરનર જનરલ લોરડ ઝેડ
સ્ટન ઉપર મોકલી દેતાં જોવાની ખાતાના
પ્રધાન લોરડ કરીયુ પોતાના તા. ૧૬
આગસ્ટના લખાણમાં જણાવે છે કે
હોદ્દોએની ધાર્મિક ભારણીને દુખાવે
એવું કાંઈ પણ કરવાથી આખા સવાલ
ના નીવેડમાં મળીર અને જળરી મુશ્કે
બત પડશે. તેઓ ઉમેરે છે કે "હું
આતુરતાપુરવક આજ રાખું છું કે જેલ
ના કારોબારની ખાતર ધાર્મિક ભારણીએ
મળવવાનું બનતું નથી એ હાવપર
તમારા પ્રધાનો દૂરી વિચાર કરશે."

આ હેતુ લખાણનો જવાબ બહુ
છુટકામાં નથી.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઇન]

મુક્તાન—તા. ૨૮મીએ સવારે આવી
પહોંચી હતી; અને તા ૨૯
મીએ ઉપડી ગઇ હતી.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમદાવાદ—તા. ૨૭મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા
થી ઉપડી છે.

અમદાવાદ—તા. ૨૦ મી અક્ટોબરે
મુંબઇ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રિકન લાઇન]

ફેનેલોન્—તા. ૧૬મી સપ્ટેમ્બરે પુરવ
અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં
બંદરોમાં કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ડી હાઉ—અક્ટોબરની શરૂઆતમાં કલ
કત્તાથી ઉપડશે.

ડેનેરીક—તા. ૧૫મી અક્ટોબરના અરસા
માં કલકત્તાથી ઉપડશે.

મુમ્બઇના અને આવકારના બુદા
બુદા તાર મોકલનારા સાહેબોનો મી.
પોલાક પોતા તરફથી તથા સવામી
એ તરફથી આભાર માને છે.

કેપમાં ઇમીગ્રેશનનો બુદ્ધમ

બુના રહીશના હકપર ધાડ

૧૩ દિવસ મોટા આવવા માટે

કેપટાઉનમાં ઉતરવા દેવા માટે ક્રીમીનલ
સેશન્સમાં મી. જસ્ટીસ કાવરીય આમળ
હેરમ મરદુ નામના હોદ્દોની અરજ
સાંભળવામાં આવી હતી. સરઆતમાં
એવું જણાવવામાં આવ્યું કે જે આરોપી
ને સ્ટીમર ઉપરથી ઉતરવા દેવામાં ન
આવે તો તેને લાવનારી સ્ટીમર તેને
બનાંચી લાવેલ હેય ત્યાં લઇ જવાને બંધા
એલ છે. પણ જે તે માણસને કિનારે
ઉતરવા દેવામાં આવે અને પાછળથી
તેની અરજ નાકસુલ રાખવામાં આવે તો
તે માણસને પાછો લઇ જવા સ્ટીમર
બંધાએલી નથી. આવા કારણસર કેસને
ઉત્તરવા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.
અરજદારના વકીલે જણાવ્યું કે મારે
અસીલ મુંબઇથી કેપટાઉન આવવા ઉપ
ડ્યો હતો. અમારું તે આ મુકદ્દમાં સાત
વરસ રહી ગયો છે અને તેથી અત્રે
વસી રહેલ તેને મળવો જોઇએ. દેશ
જવા માટે તેણે યત્ન કરી પરમીટ મેળવી
હતી, અને તેથી એ વરસની મુદતમાં
પાછો આવવાની શરતે તે અત્રે ઉતરવા
હકદાર છે. હાલેલી મુદતથી આશરે ૧૩
દિવસ તેનાથી મોટું અવાધું છે, અને
તેથી તેને ઉતરવા દેવાની ઇમીગ્રેશન
અમલદાર ના પાડે છે. મારા અસીલે
હાલેલી મુદતની અંદર દાખલ થઇ જવા
માટે દરેક ફાસીસ કરી છે, પણ મુંબઇ
થી દક્ષિણ આફ્રિકા માટેની સ્ટીમરે ૨૨
૨૧ દિવસ સિવાય મળતી નથી, અને એ
કારણસર તેને સ્ટીમર મળવાની શક
એતાં ૨૦ દિવસ સુધી બેસી રહેવું પડ્યું
હતું. તેથી મારી હાલ એવી છે કે
કાવરીયી શરતનો અરથ બેલેબેલ કરવા
નો હોય નહીં, અને જે લાચારીએ ટીબ
લઇ હોય તો તે માટે છુટ મુકવી જોઇએ.

મી. જસ્ટીસ કાવરીયે મુકદ્દો આપતાં
કહ્યું કે અરજદારના વકીલની દલીલથી
હું જુદો પડું છું, અને તેથી સરકારી
વકીલનો જવાબ સાંભળવાની મારે જરૂર
રહેતી નથી. અરજદારની પરમીટ ૧૯૦૮
ના સપ્ટેમ્બરે કાઢી હતી. તે દિવસથી એ
વરસની મુદતમાં પાછું આવવું જોઇએ
એવી શરત હતી. અરજદાર હાલેલે
જખતે પાછો હરમે નહીં, અને તેથી

પરમીટથી તેને મળતો હક રદ થાય છે.
યુરોપની ટાઇ બાપમાં ફારમ પણ તે
બરી શકે તેમ નથી. તેથી અરજી અરથ
સાથે કાઢી નાખવામાં આવે છે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રોવીન્સિયલ મેજેસ્ટ્રાટી)

ડરબનના ખાટકી સુલેમન કાસમની
મીલકત જે. ડબલ્યુ. સ્પારક અને કુની
અરજ ઉપરથી સુપ્રીમ કોર્ટના માર્ટરે
કાચી જપ્તીમાં લીધી છે.

ડરબનના ખાટકી જેમ મુકદ્દમની મીલક
કત જે. ડબલ્યુ. સ્પારકની અરજ ઉપર
થી સુપ્રીમ કોર્ટના માર્ટરે મુદતી
જપ્તીમાં લીધી છે.

મારિસબરગના વેપારી આમલ સાહેબે
તેના લેણદારો સાથે સમજુતી કરી છે.
જે સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ સુપ્રીમ
કોર્ટના માર્ટરે આમળ બારાશે.

ન્યુ હોલીકના હોદ્દો દુકાનદાર બલા
દીનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણ
દારોની મીટીંગ તા. ૧૬ અક્ટોબરે સુપ્રી
મ કોર્ટના માર્ટરે આમળ બારાશે.

વેરવલ પાસે રેડકલીફના બમન મહા
સંજની મીલકત નાદાર તરફે જાહેર કર
વા તા. ૧૪મી નવેમ્બરે ડરબન સરકાર
લોકલ ડીવીઝનની કોર્ટને અરજ કરવામાં
આવશે.

મારિસબરગના વીરાસામી બેવર્ડેસામી
ની જીનવારસ મીલકત સંબંધમાં વહેંચણી
ના અંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના માર્ટરે આમળ
રજુ થયા છે, જ્યાં તે તા. ૧૩મી અક્ટો
બર સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

એક લખનાર જણાવે છે કે અમદાવાદ
ના એક હોદ્દો વેપારીની દુકાનમાં ઇમ્પર
લીમ હુસેન અમરા નામના હોદ્દોનું
બજાર રીતે મરજુ થયું છે. તેણે આપ
વાન કર્યો છે કે ખુન થયું છે તેની
ખબર પડતી નથી. લખનાર મરદુમના
લાગતા વળગતાઓને તપાસ કરવા બલા
મજુ કરે છે.

મી. પોલાક અને સત્યાગ્રહીઓ.

ઉત્તરવાની તકલીફનો હેવાલ

ડરમનમાં આવકારની ગોઠવણ

મુખ્યારક્ષાદીના સંદેશાઓ

(૪. ઓ. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

તપાસીઓ

મી. પોલાક અને સત્યાગ્રહીઓના આવવાનો બનાવ કેટલાક દિવસ થયાં ડરમનની હોદ્દી કામમાં પુખ્ત વિષય થઈ પડ્યો હતો. આવનારા સત્યાગ્રહીઓના ઉતારા માટે તથા તેમને માન આપવા માટે તપાસીઓ ગયા અહવાદીઓથી યથ રહી હતી. તે કામ માટે એક રીસેરશન કમીટી નીમાઈ છે, જે સમગ્ર રાજ રાજ પોતાની મોટી જાગી કામ કરી રહેલ છે. તેમણે આવકાર માટે અને મી. પોલાકને માનપત્ર માટે સંપૂર્ણ તપાસીઓ કરી રાખી હતી.

પુરાવાઓ

વિગેરે કામમાં કરવાનું બની શકે તે માટે આવનારા બધા દેશપારીઓના નામ કામ વિગેરે વિગત અગાઉથી આપી પહોંચી હતી. વાંચનારને થાક આરંભે કે છેલ્લી વખતે દેશપારીઓને ડરમનના બંદરેથી પાછા જવું પડેલ તે વખતે તેમને સહાયતા આપવા માટે મી. પી. કે. નાઇકુ તેમની સાથે ચડી ગયેલ. તેઓ આ આવનારા દેશપારીઓની અગાઉ મદ્રાસથી ઉપડેલી એક સ્ટીમરમાં ગયે અહવાદીઓ આવી પહોંચ્યા હતા, અને આવતા કાફલા સંખ્યામાં બનતી વિગતો પોતાની સાથે લાવ્યા હતા. આથી કેટલીક એડીટરીયો વગેરે તપાસાર રાખવામાં આવ્યાં હતાં. હરમ્યાન મંમળવારે

ઉલાડાઆએથી તાર

મળ્યો. તેથી જણાયું કે સ્ટીમર પર પુરવ આદરિકાનાં બંદરનો એકાદ શીતળાનો કેસ મળેલ. આ દરહી કવીલી મેનને મંદર ઉતરી ગયેલ. ત્યાર પછી ઉતારાએ શીતળા કાઢવામાં આવ્યાં હતાં એ સમાચાર પણ મળ્યા. બીજા સવારે સ્ટીમર આવે ત્યારે સુ. સુ. અને હ તે વિષે જાણ થઈ.

બંદર ઉપર

મુખ્યવારે સવારના સાત વાગે એક પાર્ટી મી. રુસ્તમજીને ત્યાંથી બંદર ઉપર જવા ઉપડી. તેમાં મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, મી. રુસ્તમજી, મી. પી. કે. નાઇકુ, મી. ગરીબ પાંડે, મી. મેથરાજ, મી. વી. લોરેન્સ તથા મી. મોંધી અને પોલાકદીપરેમાંના બીજા કેટલાક હતા. તેઓ ૯ વાગે બંદરે પહોંચ્યા. મી. કાજુલ મહમદ પોતાની માડીમાં ત્યાં આવી પહોંચ્યા હતા. બીજા હોદ્દીઓ પણ સવારથી બંદર ઉપર જારાવા લાગ્યા હતા, અને તેથી જોન જોતામાં ૪૦૦ ઉપરાંત માણસો એકઠા થઈ ગયા હતા.

સ્ટીમરે

સતના ૧૧ વાગે આવી બંદાર લાગર નાખ્યું હતું; અને સવારે ૭ વાગ્યા પહેલાં તે બારમાં કામચલાઉ શીતળાના કેસને લીધે તેને કોરન્ટાઇનમાં લેવામાં આવી. આથી કરીને કીનારાથી દુર તે જઈ હતી. કીનારાને અડીને ડરમન લાઇનની સ્ટીમર ઓફ રીજન્ટ હતી, અને તેની પહેલી બાજુએ સુલતાન હતી. માણસો દુરથી દેખાતા હતા. ખુબો પાડીને બોલાવ તોજ વાત થઈ શકે તેમ હતું. પ્રમીએશન અમલદાર સ્ટીમર પર આડ વાગે પહોંચી ગયેલ.

મી. પોલાકે

એક કામચલાઉ પ્રોસીજરના એક અમલદાર મારફત મોકલી આપ્યો હતો. સ્ટીમર પર કેટલા હોદ્દી તથા ગેરા ઉતારા આ હતા તે વિગેરે જણાયું. બધાએ શીતળા કાઢાવેલ હતાં. શીતળા કાઢવા સંખ્યામાં મી. પોલાક સરસ્વીય વિચાર ધરાવનાર છે. શીતળા કાઢવાથી કાંઈ કમલો પડે નથી એમ મતવાળામાંનું તેઓ છે. બીજા દરમિયાન મેડા ૩.૨૨

એક બંદરનું વિગતિયે, ને હેરી તત્ત કામચલાઉ એમ તેઓ કહે છે. અને તેથી પોતાના શરીરને બચાડવાની તેઓ સામે થાય એ સ્વભાવિક છે. તેથી તેમણે શીતળા કાઢવાની ચોખ્ખી ના પાડી અને સત્યાગ્રહ ધારણ કર્યા. આ કારણથી સ્ટીમરમાં તેમને નોખા રાખવા નો બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.

તપાસ

અમલદારની તપાસ શરૂ થઈ ગયેલ પણ પરિણામ કાંઈ જણાયું નહોતું, તેમજ કાંઈ ઉતરી શક્યું નહોતું. આથી બંદર પર એકઠા થયેલા હોદ્દીઓમાં અળવળ થઈ. સ્ટીમર પર જવાને કેટલીક તજવીજ કરવામાં આવી પણ તે કામ લાગી નહોતું. આખરે આવેશનોની એક ટુકડી મી. હાવુડ મહમદની ગાંધીમાં મેસીને પ્રમીએશન અમલદારની ઓફીસે ગયેલ. કેટલીક મહેનત બાદ રજા મળવાથી મી. ગાંધી તથા મી. ફલનમેકને સ્ટીમર પર જવાની પરવાનગી મળેલ. તેથી તેઓ ત્રી. પોલાકની સાથે વાતાવિત કરવા સક્તિમાન થયેલ. છતાં

ઉત્તરવા સંખ્યામાં

કાંઈ સતોષકારક સ્થિતિ જણાઈ નહોતી. ૮૦ જેટલા સત્યાગ્રહીઓમાંથી એક પણ માણસ પાંચ વાગ્યા સુધી ઉતરી શક્યો નહોતો. તેને બદલે એવા બંધાર મળ્યા કે ૩૨ જેટલા સત્યાગ્રહીઓને કેપના બંદરે પર મોકલશે. આવી ટુકડીમાંના ૬૦ જેટલાએ કેપના બંદરની દીકીટ લીધી હતી, કે જેથી કરીને ડરમન ન ઉતરવા દીધે તો કેપનો હક સાબીત કરવાની તક મળે. આ માણસોને

પ્રીન્સ રોજ ટમાં

ફેરવ્યા. ૪૧ વાગ્યાના મુમારે એ સ્ટીમર ઉપડી. તે વારે તેના ઉપરના સત્યાગ્રહીઓ માટે એક, તરકારી, બનાના તથા રૂળ પહેંચાડવામાં આવ્યાં હતાં, તથા લોકોએ અરસપરસ પુરાવીના પોકારો કર્યા હતા. પ્રીન્સ રીજન્ટ ખરી જવાથી સુલતાનને કીનારાની લગોલગ લાવવામાં આવી. મી. પોલાક સેના દેખવામાં આવતાં હવેના નાદથી મોટી મર્જના કરી મુકવામાં આવી હતી. આખરે મી. પોલાક રજા દીધી સત્યાગ્રહીઓ અને ૩ મીના સત્યાગ્રહીઓને ઉતરવાની છુટી મળી છે.

ઉત્તરનારાનાં નામ

મેસરસ મદુરા મુયુ પડીઆચી, મદુરા મેસરસ પેલ, કુલદીપ, હેરી લેન્ડ, એ ડી. અલમક, ત્રીસ પીલે.

431

પસાની મુગન, રામસામી, કામીઆ રામ
સામ, એનથોની એલવા લેકર, વીથી,
ચોકગોમ પીસે, એસ. કે. રામરસ,
(કરે કરીમ), ડેવીઝ અરનેસ્ટ, ફરેઝ
અરનેસ્ટ, એરન એન, પી. મુનસામી,
ચીનીઆ મુદુસામી, નરમ આપન, સામી
પાડીઆહ, કીરદાસ, મુનસામી મેસન,
ચીનાએ, હમીયુડ, ચીનસામી પેલ,
મુનસામી પેલ, માર્ટીન એરેન, એન
એકરસ, તથા નામના ફરેસીય.

હકકમાં

ઉપરની નેપ જાણા પડી મી. પેલક
અને તેના સાથીઓને દલ(પોપેશ વહાણ)
માં સ્થળ મળ્યા છે. હકકમાંથી મંગળારે
છુટશે. મી. પેલાકનો વિચાર છે કે સુધી
પણ શીતળા કદાવવાનો ન થયો. આ કંઈ
ઓછું તારિફ કરવા જેવું નથી. પેલાને
હાલ સ્થળ અપ તેની પે તે દરકાર ન કરી.
કેદ કરે તો પણ બંધે, પણ શીતળા તો
નજ કદવું. આપણે શીતળા દહાવવા કે
નહી તેને તકવી પ. ન ગણીએ છીએ.
તેથી કારે વાન પણ આપણી અગત્ય
દુર કરે આપણે કરશું, પણ મી. પેલાકે
એમાં બાધ મળી તે નજ કદવું. આમ
જ સુલગમી સ્થળ લેનારને હાલ. મી.
પેલાકને પણ હવે તો સલામતીની પંક
નિર્માજ મુકવા જોઈએ.

મી. પેલાક ઉપરાંત હકક ઉપર હપ
જણ છે. તેમાં ત્રણે ચીના ને રદ હોદી
સલામતી છે. બાકીના કરમનના કાલ
હિત છે. તે બધાને મી. પેલાકની સાથે
પુરેલા છે, કે કેદ કરેલા છે એમ કહો.
તેઓને

આવા પીવાનો

બદોમરન હજી થયે નથી. મળવારની
સાંજે રીસેપશન કમિટીએ આવતું મેક
લુ. મુખ્યારની સવારે મી. બાણુ પર
સાંજે દલ્લે આપણ કાળ ને આચાર
તથા રોડી પુન પાડ્યા હતાં. ત્યારપછી
આવાનું બહારથી ન લેવું, ને સરકાર ન
મેકે તો જુએ રહેવું એવો નિશ્ચય
સલામતીઓએ કર્યો છે. મી. પેલાક
પણ તેમજ કરવા માગે છે. હકક ઉપર
પામી પણ જરૂર નથી આ જાળવ ડા.
મ્યુરીકન તથા ડા. ફર્નન્ડીઝની પાસે
સવ મોકળી આપી છે. એવો સંભવ છે
કે તેનો નીકાલ તુરંત આપી જશે.

માનપત્રોના મેળાવણ

મી. પેલાક તથા સલામતીઓને સલા
મતી રસેપશન કમિટી તરફથી માન
આપવાની સલામી. રસેપશનને લાં
મળવારે રાતના સાડા ૧૨ થી, અને

કાડી તાક આપ મંગળી સગા કુધવારે
રાત્રે આઠ વાગે બનામે એમ સંભવ
છે.

મી. પેલાક તથા મી. રીય બન્ને
રસેપશન તા. હમીએ એલા-અરમ પહો
મસે એવો સંભવ છે.

મરકુચીની હિવાલ

કાપાળાઓ અને તેવી હમીકત વમર
તપાસે સખી મારે છે એનો હાપસો મર
કુચીએ પુરો પાડ્યો છે. સુલતનના ઉતર
નામનો વિષે સખતાં તેનો બખનાર કહે
છે કે મી. પેલાક વેલમ પાસે જમીન
મગરે છે. વળી કહ્યું છે કે તેમણે દોઢ
સ્તાનમાં પા. ૩૨,૦૦૦ (૨) કરેલા. સેલીક
ના ટાપુથી કેટલાક ઉતાર આવેલ હશે
તે બખતાં બખનારને સેલીકના ટાપુના
નામની બચર નથી એવું બખતી આપુ
છે.

લોકોનો ઉત્સાહ

કરમનમાં સલામતીઓના આવવા
સંબંધમાં મેડે. ઉત્સાહ ફેલાઈ રહ્યો છે.
સલામતીઓને ઉતરવા દેશે એવી આશા
થી કેટલાક દોદીઓ સાંજે જ વાગ્ય
સુધી બંદરપર હતા, અને એકે સખત
પગ પુકનો હતો, અને વરસાદ પણ
અદેજ આવતો હતો તો પણ બધો વખત
ત્યાં રહી રહ્યા હતા.

આવકાર અને મુખારકબાદીના તારે

મી. પેલાક ઉપર નીચે મુજબ આવ
કાર અને મુખારકબાદીના તારે મળ્યા છે :

હમીદીયા હરકામીક સેલામતી : તમને
બધાને મુખારકબાદી આપીએ છીએ, અને
વધવી સ્થળે છીએ.

મી. સેરાબજી : તમને બધાને આવકાર
આપીએ છીએ. તમારું નામ હમેશાં
દોદીઓની વહાલતમાં બખાઈ રહેશે.

(મ. ઇ. એસ. સીએચ. : તમને અને
સાથીઓને અંતઃકરણ પુરવક મુખારકબાદી
અને આવકાર આપીએ છીએ.

પેચેરદરમ ઇડિઅન કમિટી : તમને
બધાને પાછા ફરતાં હરખથી આવકાર
આપીએ છીએ, અને કાપરતી બખલેલા
કામ મટે અંતઃકરણ પુરવક આકાર
કાનીએ છીએ.

મી. અખદુશ રહેમાન (વેન્ડરસોરપ) :
હાલમાં ફનેલમંદીથી કામ બખરી પા. ૭.
ફરતાં મી. પેલાકને અંતઃકરણ પુરવક
આવકાર આપીએ.

વેગલકેનલીન કમિટીના ચેરમેન :
તમારા હાલ ઉપકારમાટે પુરો આકાર
દરકાની જાણ તેમ નથી. હાલ નામ
વજાવા મારે કાળારા દેલી કાકાની

બહાદુર દુકડીને મુખારકબાદી. એ વહાલા
દેલી બાકાઓને અમારી અંતઃકરણ પુર
વકની દિલસોજી બખાવતો. તેમની સાથે
કામેલ થવા દરકાવાલની બધી હોદી
કામ તકવાર છે શાખાલ છે તેમને, બન્ન
છે તેમને.

કરમરકોરપના હોદા : તમને બધાને
પાછા ફરવામાટે અંતઃકરણ આવકાર
આપીએ છીએ. તમારું કામ કામ બખ
વવા માટે મુકા તમને લાંબી કાંઈમી
પણે.

મી. ઇ. એ. સાલુજી (વેલદાર) : કમ
સો છે કે તમારું કામ ફનેલમંદ નીવડશે,
અને તમને જીન મળશે. તમને બધાને
મારી અંતઃકરણી મુખારકબાદી ને આવ
કાર.

હેડબચરમથી મી. બાવાત : તમને
બધાને આવકાર આપીએ છીએ તથા
તમારા કામની તારીફ કરીએ છીએ.

મી. કરેડીઆ (એલા-અરમ) : તમને
બધાને આવકાર આપીએ છીએ. તમારા
કામની તારીફ કરીએ છીએ.

પીટરસમરમ ઇડિઅન કમિટી : તમને
બધાને પાછા ફરતાં આવકાર આપીએ
છીએ. તમે દોદમાં કરેલા કામ કામ
માટે મુખારકબાદી અને આકાર.

બારબરન બિટીક ઇડિઅન કમિટી :
આવકાર, મુખારકબાદી, અકાર. તમારા
કામને જીન મળવીજ જોઈએ.

અરમેસેની કમીટી : આવકાર, મુખારક
બાદી, આકાર. તમારા કામને જીન
મળવીજ જોઈએ.

મી. ફેનલી (એ'બરમ) બહુજ આકારી
થવા છીએ. દેલના નામ પાટે ફજ
ઉઠાવનારો તરફ દિલસે.જી.

મી. કુવાડીઆ (એ'બરમ) : ગીરમીદીયા
સજુરી બંધ કરાવી તેથી અસંત પુશી
થવા છીએ. ફનેલ માટે મુખારકબાદી.

મેસરસ આમદ મુસાજીની કંપની
(એ'બરમ) : તમે જે કામ બખલું છે
તેથી અકારી થવા છીએ. કાક પણ
દેલી બાક કરતાં વધારે સરસ કામ તમે
બખતી ચકા છે. તમને અને દેલ
પારીઓને વધારી લેવ પોઈટ પર રહી
ચકારી નહીં તે માટે દિલમીર.

મી. મુકા હમીકજી (એ'બરમ) : તમારું
કાલું નામ દોદીઓમાં સલા માદગાર રહેશે.
તમારા કાપથી ખુશ થવા છીએ. દેલ
પારીઓને મુખારકબાદી.

મેસરસ કાકલીઆ, અસવાત, અને
કમમ રહેજ અખરી અંતઃકરણી
મુખારકબાદી સ્વીકારતો. તમારા કાપથી

બહુ ખુશી થયા છીએ. દેશપારીઓને તેમની બહાદુરીમાટે આભાર દર્શાવજો. મી. હોલ્ડ આભેદ (જે'બરમ): તમારી હતેક માટે મુખારકબાદી. તમને દેશ પારીઓ સાથે અને એટલા આતુરતાથી સહ જોઈએ છીએ.

મી. સુલેમાન મીયા (જે'બરમ): તમારે આવી પહેલવાના સમાચારથી ખુશી થયા છીએ. નવું બળ પ્રાપ્ત થયું છે. હતેક ધડીએ છીએ.

મી. અહમદ મીયા (જે'બરમ): તમારે કામનાં વખાણ કરીએ છીએ. દેશપારીઓને અંતઃકરણની મુખારકબાદી દર્શાવજો.

પેએસ્ટરમ ઇડિઅન એસોસીએશન ના સેક્રેટરી: મી. પોલાકને આવકાર. આપણા દક્ષિણ આફ્રિકાના સવાલમાં તેઓ હજુ પણ વધારે ઉપયોગી નીવડે એવું ધડીએ છીએ.

વીરીનીર્મિ ઇડિઅન એસોસીએશન: આવકાર. મુખારકબાદી, અને આભાર. હિંદી લોકોની શાંતિ તમારે કામ સદાય રહેશે.

મી. મેમી (જે'બરમ): હિંદને જમાડવા માટે મુખારકબાદી. આપણી કિલિની ઘડતમાં માણુ મદદ (દીંદની) મળ્યા કરશે એવી આશા છે.

સોલ્સબરીના ઠાપુમાં

જાણવા જતી વેળા અમને ખબર મળ્યા છે કે હાકતર ફરમાનડીએ હલક રહેવાને લાલક નથી એમ કહી ના પાસ કર્યું છે. તે બધાને સોલ્સબરીના ઠાપુમાં પચ્ચની નજદીક લઈ જવાનો કુકમ કર્યો છે. મી. પોલાકને હાકતર નાનજીને ત્યાં અથવા એવી બીજી જગ્યાએ રહી હલકાં ખબર આપવાની કરતે છેડી મુકવાનો કુકમ પણ આપ્યો છે. સોલ્સબરી ઠાપુમાં જોવાને તમા તજવીજ કરવાને ખાતર જવાનો ધરકો મી. પોલાકે બતાવ્યો છે. તેથી તુરત મુકત થવા મામતા નથી. મી. પોલાકે વળી જણાવે છે કે હલકમાં પાપ ખાનાં ધણાં ખરાબ છે. ખતિ બીલકુલ નથી. સાથુ નથી. પાણી ખરાબ છે. કાશી, ટી, દુધ કે શકર નથી. સવાર સુધી ખેરાક બીલકુલ પહોંચેલો નથી.

સેફ્ટ દક્ષિણ આફ્રિકા

મી. મેરીમેનના વિચારો

કેપમાં એક બાપજી દરમ્યાન મી. મેરીમેને નીચેના વિચારો ઉપરના સવાલ પર દરજાબા હતા:—

આપણા આ યુનિયનતમે ૫૦ લાખ કાળા લોકો અને ૨૨ લાખ ગેરા લોકો છે. આપણી સામે આવી રહેલો ખરો સવાલ એ છે કે નેટીવોને નીચે પાડવા વિના અને તેને કચર્વા વિના કેમ ગેરાઓને તેઓના ઉપરી તરીકે રાખવા. તેઓને કચરવાના હલકાં હવે ચલ્યા મયા. તેઓ હવે આજળ વધતા ચાલ્યા છે. આ દેશની ખરી આબાદીમાં તેઓનો મોટો ભાગ છે. સેફ્ટ દક્ષિણ આફ્રિકાની જ્યારે આપણે વાત કરીએ ત્યારે મુશ્કેલી એજ કે આ ૫૦ લાખ કાળા લોકોનું આપણે શું કરવાના છીએ? કેટલાક લોકો આ વિષયમાં જેમ તેમ બોલે છે તે નાખી દેવા જેવું છે. આપણે જે કરવાનું છે તે એજ કે જે સારા સારા માણસો છે તેમાંથી એટલે કે જેઓ કેળવાયેલા છે અને સુધારામાં બહુ આજળ વધેલા છે તેઓમાં એક ગેરા ઉપરાંત જેવો વરમ ઉભો કરવો; અને આ વરમને મોખરે રાખવો. એજ વિમારવાની ખાતર છે. બધે અને ખાસ કરી ઈંગ્લાંડમાં એમ માનવામાં આવે છે કે એન્ડ પક્ષ નેટીવોને દુરમન છે. પણ તાજુખીની વાત છે કે ગરીબ એન્ડ તેઓ ના દુરમન નથી પણ જોહાન્સબર્ગના ગેરા તેના ખરેખરા દુરમનો છે જોહાન્સબર્ગ અને નાતાલ બન્નેના ગેરા લોકો નેટીવોના કટલા થાડ્યો છે. કાળા લોકોને કહી ફરેચાઇઝ ન આપવાની તેઓ હાલતાં ચાલતાં વાતો કરે છે તેમાં તેઓ બહુ જુલ કરે છે. એવી જાનના મતને પકડી રાખવામાં આવશે તો આ મુલકને તમે રાખી ચકવાના નથી. તમે થોડાંક વરસો સુધી અથાબે રાખશો, પણ વહેલા મોકું કુદરત પોતાનું કામ કરશે રહેશેજ; અને આ લોકો સુધારામાં અને સમ્રદિમાં આજળ વધવા લાગ્યા છે તેને તમે હકો વિનાના નહીં રાખી શકો. એવો પણ ખ્યાલ રાખવો ખોટો છે કે માણસ બધા સરખા છે, કેમકે એવું કશું નથી. મારો મન એવો છે, અને હું ધારું છું આ દેશના બધા સમજુ માણસોને પણ એવોજ મત છે કે "માણસોને હલકા પામે નહીં, પણ

સુધારામાં અને સમ્રદિમાં જોડવા તે અમળ વધવા હોય તે મુજબ તેને આપો. એકની ચામડી બીજા કરના કાળી હોય માટે તેને તક આપવાની મના કરો નહીં. જે લોકો કાળા લોકોને વોટ ન આપવાની વાતો કરે છે, તે આ દેશમાં બસતા હુમ્યાઓ કે જે ટર્સિવાલમાં ગેરીથી હાર વેચવાનો અથવા એવો બીજો ધધો કરે છે તેને વોટ આપે છે. આ શું હીક કહેવાય? પ્રજા બાંધવાનો આ રસ્તો છે? તમે ખાતરીથી માનજો કે આ કામને સંભાળપુરવક અને ડહાપણથી હથ લેવાનું છે, અને જેમ કેટલાક લોકો બાંધેલ કરે છે તેમ કરવાની નથી. કાળા લોકો ગેરા લોકોના સરખા છે એમ વાત કરનારાઓ તેઓને પેતાને બહુ નુકસાન કરનારા છે. તેવાઓની સામે બળવાનું હું કહેવા મામતો નથી; પણ જ્યારે કોઈ માણસે ઉદ્યોગવડે પેસો પ્રાપ્ત કર્યો હોય, અને જગ્યાએ સુધારો પ્રદણ કર્યો હોય ત્યારે જે હકો બીજાને આપવામાં આવે તેનાથી તેને ખાતલ રાખવો ન જોઈએ."

યુનિયન પ્રધાન મંડળ

યુનિયન પ્રધાન મંડળની યોજના છેવટેની નકકી થઈ જણાતી નથી. તો પણ જનરલ બોધા નથી યોજના કરવા તજવીજ કરી રહેલ છે. ગોરેજીઆ, વાળા મી. શીશર અને મી. હાંગેમ મી. મેરીમેનને ટેકા ન આપનાં જનરલ બોધા તે ટેકા આપે એટલા માટે મી. દરજેમને કેળવણીના પ્રધાન નીમસે એવી વાત બદલ આવી છે. નાતાલના મેબરો વતિ કરનલ લુથારસને અથવા મી. વોટ ને પ્રધાન મંડળમાં દાખલ કરવાની તજવીજ પણ ચક રહી છે. આ લખતી વખત સુધીમાં મે કસ પરિણામ બહાર પડેલ નથી

ડરબન ઇ મારકેટના ધારાઓ સંખ્યામાં ટાકન કાઉસીલે એક એવો ધારો હાલમાં ધડ્યો છે કે મારકેટને સમતા કાપકમાં શીના જે દર રાખ્યા છે તેટલા દર વધારે માં વધારે રાખી ચકાવ; ને જ્યારે જ્યારે પોતાને યોગ્ય લાગે ત્યારે ઓછા દર રાખવા કાઉસીલ મુખાવાર છે. આ ધારો પાસ કરક માટે એડમીનીસ્ટ્રેટર પર મેકમવામાં આપ્યો છે.

તા. રજીને રવિવારે કાઠીઆવાક આરમ મંડળની અઠવાડીક મીટીંગમાં મી. અ. પા. રામ મહાસજ "મહા વાકપતે વિચાર" જે વિષય ઉપર નિર્ણય લાંબવાના છે.

દુનિયાની ચડતીપર લણાઈ ની અસર

(તા. ૧૭-૬-૧૯૦૦માંથી ચાલુ)

એવી કારણે થોડા વખતમાં ૨૫૫વી જોડાએ, ૬ જાંબા જુદી જુદી પ્રજાઓ વચ્ચેની તકરારના નીચે કરી શકાય. સમજી પ્રજાઓ વચ્ચેના ઝગડાનો નીકાલ કરવા લણાઈની રીત કામે લગાડવી તેન જેવું બીજું શું જાણી, અને ૧૯૦૦ લણાઈનારે હોય છે? લણાઈમાં અમરે નહામે ખરેખે ચાપ છે તેની તો આપણે વાત કરશું નહીં, પણ ધન્ય હોયેલા નીચેના લણાઈ માટે તો લણાઈ કરતાં બીજી વધારે અણપડતી રીત હોય છે નહીં.

પણ આખરે ખિસ્તી દુનિયાની પ્રજાઓ દુનિયાની ચડતીના ઇતિહાસમાં એવી પાપરીએ પડેલી છે કે, જો તેઓ ધારે તો, જુદી જુદી પ્રજાઓ વચ્ચે સમાધાન કરનારી, દુનિયાના સદુષ્ટી છુદ્ધિમાન અને કામેલ જડોની "ઈસ્ટ નેશનલ કોર્ટ ઓફ આરબીવલ જર્ડીસ" જનાવી શકે. તેથી કોર્ટમાં પ્રજાઓ પોતાની તકરારોને પોતાના દરજ્જામાં આપી આવ્યા વગર નીકાલ કરશે.

હોદ્દામાં હોય ખાતે મળેથી જો કોન દર-સોથી આવી કોર્ટ માટે મારમ ખુલે શયો છે. હવે જરૂર એ છે કે અમારી પોતાની (અમેરીકન) પ્રજામાં તેમજ બીજી વચ્ચે ચાર મુખ્ય પ્રજાઓમાં ભેદ મત લેવો શયો જોઈએ. તે કોર્ટમાં અને મજબુતીથી પોકાર કરે કે "એ બનવું જોઈએ, એ અવરજ ચલું જોઈએ." અને પરિણામ એ આવશે કે મનુષ્ય જાતને અમણીન લાગ આપનાર આ મહાન કામ પાર પડશે.

એવો બનાવ મનુષ્ય જાતના ઇતિહાસ માં અસાધારણ ગણાશે. એક વખત પ્રજાઓની બનેલી આવી કોર્ટ પાછી રીતે સ્થાપી એટલે પછી ધીમે ધીમે લણાઈના કારણે પડતા જવાની, અને પાછળથી તે બહુ જોડા થવાની, તથા લણાઈના વિચાર ધીમે ધીમે પડવાની આપણે વધી રાખી શકીએ. લણાઈ કરી ને કોર્ટ પામવાના વિચારોને પાછો મુલેદ અને શાંતિના વિચારો દેશાંત્રી આપણે વધી રાખી શકીએ. વળી જે મુલકના ધન લાંબા વખત સુધી લણાઈના કામ માટે હુલાવેલું તેને શુભ ઉપયોગમાં લેવાના વિચારોની વાત રાખી શકીએ.

તે વખતે દુનિયાનો ઉદાર ચલ જશે એમ હું (લેખક કહે છે) નહીં કહીશ. કેમકે હજી દુનિયા તે દિવસથી ઝાંઝી દુર છે; અને તેના પરિણામોની એકાદ પાપરીએ પડેલીવા પહેલાં મનુષ્ય જાતને હજી ઘણા વિદ્યુત કુચરો ઓળખવા પડશે. પણ હું એટલું તો કહીશ કે મુખ્ય પ્રજાઓ એક વખત લણાઈના વિદ્યારણ અને માંડ રાક્ષસને હલપાર કરે તો પછી મનુષ્ય જાતની ચડતીને એક મોટા માં મોટા દુરમન નાશ પામશે; અને દુનિયાના કલ્યાણના કામમાં મજબુતી સક્રિય રોકવાનો મારમ ખુલશે થશે.

[સંપૂર્ણ]

ચાલુ વરતમાન

—:—

કોર્ટ કમીટીએમાં એક હોદી ઓર તનું સકારેલી રીતે મરણ નીપજવું છે. બીજી હોદી ઓરતના જણાવ્યા પ્રમાણે મરદમના ઘણીએ તેનું મરણ નીપજવું હતું. પોલીસ તપાસ કરે છે.

તા. ૨૫મીએ લુડરીય ખાતે આમ લામતાં ગોરાઓના ૧૦ રોટર બળીને નાશ પામ્યા છે.

મયા શનીવારે મારિસબરગમાં ત્રણ હોદીઓને ખોટા સીકકા વાપરવાની કાશીશ કરવા માટે સીટી માઈગ્રેટ આજળ ખડા કરવામાં આવ્યા હતા. એક કામલામાં પારો લગાડેલ પેનીને રપાના સીકકા તરીકે વાપરવાની કોર્ટમાં ચલ હતી. રથાનીક જાપાનો ખરપરતી જણાવે છે કે સીટીમાં આવા સીકકાઓ અમુક સંખ્યામાં એકથી બીજા કામમાં ફરતા જણાયા છે. પકડાએલા આરોપીઓને ૧૦ હટકાની સજા થઈ હતી.

ડરબન ટાઉન કાઉન્સિલની છેલ્લી મીટીંગમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પીકેટરીઆ ઓટીવળી મારકીટ હાલ બંધ કરાવવા સંખ્યામાં ટાઉન કાઉન્સિલના લાકમાં મુકાદો મળે છે.

યુનિયન પ્રધાનવાળા મી. મક્કાને જોડા નજરમાં તા. ૨૫મીએ એક બાપણ માં જણાવ્યું હતું કે હાલ દુનિયાના મેમ્બરો કામ નેટીવ અને કમશ્ક મેમ્બરો

કામમાં સોંપવામાં આવેલ છે. ગોરાઓ એ તે કામ ચીખવું જોઈએ. હું દક્ષિણ આફ્રિકાના કલંડર કે નેટીવ લોકોને કામી દેવા મામતો નથી. તેઓ પણ ગોરાઓ જેટલાજ સાહ્ય આફ્રિકન છે. ('નહિ, નહિ' એવી સુમો). ત્યારે હું એમ કહીશ કે એ લોકોને દક્ષિણ આફ્રિકા સિવાય બીજા મુલકનો આશ્રય નથી. (નાળીઓ). ગોરાઓએ તેમના તરફ ધન-સારી ચલું જોઈએ. નહિ તો તેઓ અધુરની આખાદીની આશા રાખી ચકશે નહિ.

જોડાનસબરગમાં એક બાપણીઓ ૧૧૭૦ રીડની ઉંમરની પડી જવાથી એક લાલ્લા મરણ પામ્યો હતો.

કપટાકિનના મેવર તરીકે સર ફરેડરીક રમીથ ચુટાએલ છે. એક પછી એક એમ ત્રીજી વાર તેમની એ હોદામાટે ચુટણી થઈ.

તા. ૨૭મી સપ્ટેમ્બરે જનરલ બોધા નો ૪૮ મો જન્મદિવસ હતો.

ચુટણીનાં બાપણ દરમીઆ ૧ એક વેળા મી. મેરીમને કહ્યું હતું કે કેટલાક લોકો કલંડર લોકોને ફેલવાવતા ફરે છે અને તેને નામે ઉકેરણી કરી રજા છે. સાંમળનારામાંથી કામ બોલ્યું કે કલંડર લોકો પોતાનો હકનો દુરપયોગ કરે છે. મી. મેરીમને જવાબ આપ્યો કે તેમ છેજ તરફ. આ દેશના નેટીવ કે કલંડર લોકો તેઓના હકનો દુરપયોગ કરે છે એમ કહેનાર બંને મારી સામે ફલીલ કરવા આવી બંધ. કેટલાક કલંડર લોકો તો પુટબોલ બનાવી માત્ર પદા જોરાવર કરવાની રમત રમે છે. તેઓ આ લોકો ના કટા દુરમનો છે.

યુનિયનની સેનેટ સભા (જે એલે બધી અથવા લોકોથી ચુટાએલા મેમ્બરોની સભાથી જુદી છે) માં સરકારથી નીચેના મેમ્બરો ચુટારો એવી વાત બહાર આવી છે :—કેપ તરફથી મી. ડબલ્યુ. પી. શરા હનર, માઈ પ્રેસીડન્ટ રીઝ, કરનલ રેટન ૧૨૬ અને મી. સુધલી. તે ઉપરાંત માઈ પ્રેસીડન્ટ રીટન, મી. હમ કરાઉકર, તથા મી. મેલ. આર. મુર, અને એડવોકેટ જી. બી. નેડ.

ફાનના કમીઠા પછી માલ વેચવા માટે એક ગેરતને ડરખાવ બને. કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યો હતો. આગેપીએ ગુન્હો કબુલ કર્યો, ને સજા જોડી થવા ના કારણમાં જજ બચુ કે તેણે નોકરને એકાદ મનાઈ કર્યા હતાં નોકરે તેની જરૂરજરીમાં માલ વેચ્યો. આગેપીને પા. ૧ ની સજા થઈ હતી. માજીસ્ટ્રેટ સજા કરતાં હવે પછી ચેતવાને જાણમણ કરી હતી.

સ્થાનિક છાપામાં એક ખબરમાં જણાવવામાં આવે છે કે વાલકરરટની સરકાર કોરટમાં એક દીદીને ખોટી પરમીટથી ટરાંચવામાં લખલ થયા માટે પા. ૭૫ ના દંડની અથવા ૬ માસની જેલની સજા થઈ છે. ખીજા એક દીદીને તેની પાસે ખોટી પરમીટ હોવાના કારણસર ૬ માસની જેલની તથા પા. ૧૦૦ ના દંડની અને ૬૩ ન કારે તો એક માસની વધુ જેલની સજા થઈ છે. ત્રીજા એક દીદીને તેની પાસે ખતાવડી સરટીફિકેટ હોવાના કારણસર પા. ૭૫ ના દંડની અથવા ૬ મહીનાની જેલની સજા થઈ છે.

નાતાલ ઇન્ડિયન ગેઝેટ ક્રા. લીબીટડ ની સેરા સ બંધી બહેરખખર તરફ અમે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

ડરખન મ્યુનીસીપલ મારકેટ

ડરખન મ્યુનીસીપલ પ્રાંટિયન મારકેટ બે.પકેટ કરનારાઓએ મ્યુનીસીપાલિટીને હાથવવા માટે આમળ પમલાં કરવા માંડ્યાં છે. તેમણે એવી જોડવણ કરી છે કે જેથી ૧૮ દિવસ સુધી દોડી ફેરીયાઓ ફેરીનું કામ બીજાકુલ કરશે નહીં. આથી સહેરના મોશઓમાં ચાક માછની ત ની જણવા વધી છે. આ બે.પકેટ છેલ્લા બે ત્રણ દિવસ થયાં શરૂ થઈ ગયેલ છે. વિક્ટોરીયા સીટવાળી મારકેટ બંધ કરવા કોરપોરેશને ને કુકમ મેજિસ્ટ્રેટ તેની સામે અપીલ કરવામાં આવી છે.

વિલાપતના લડાયક ખાતાના એક મોટા અધ્યક્ષને છાપામાં જાણ કરીને મામણી કરી છે કે જો જાત નવી મન વારો બાંધવાને ઇન્કાંડ કુકમ ન આવે તો ૧૯૧૩ સુધીમાં બીજાં રાજ્યો કરનાં મિડીયન મનવાર બળ ઉતરણ મણુ થી.

તાર સમાચાર

થેડા વખતપર ખુનના આરોપસર અમેરિકા ખાતેથી પકડાઈલા ક્રીમનની સામે કેસ ચાલતાં જુરીએ તેને ખુન માટે ગુન્હેગાર ઠરાવ્યો છે.

પેપ્લટ નામનો દરેક ૧ કુવાઈ વહાણવાળો ઉડતાં ઉડતાં પડી જઈને મરણ પામ્યો છે.

આયરલેન્ડ માટે સ્વરાજ્યની હીલચાલ કરનારા બે પક્ષ છે. એક પક્ષના આગેવાન મી. જોન રેડમન્ડ એમ. પી. છે. તે એ સ્વરાજ્યની હીલચાલ માટે ફડ એક ફડ કરવા અમેરિકા ગયા છે. બીજો પક્ષ તેમની સામે ચાલેલ છે. તેણે મી. રેડમન્ડ ની હીલચાલને વખોટી કાઢી છે. અને તેના ફડમાં પકડા ન કરવા જણાવ્યું છે.

હાથી તમા ઘુરખીમાં કોબેરાના કેસો ચલા છે.

જરમનીમાં કોલસાના મજૂરોએ હડતાળ પાડી છે. બરલીનમાં એ હડતાળી આંધો અને પોલીસ વચ્ચે તોફાન થયાં હતાં. અને ઉવટે એક લડાઈ થઈ હતી લોકોનાં ટેળાંએ પોલીસ સામે પથરાઓ અને ખાટલીઓ ફેંકી હતી. અને ડેટલક બંદુકના બહાર કરવા હતા. આખરે પોલીસ ઉઘાડી તલવારે સોફાપર પડી ગઈ હતી. ૪૪ પોલીસના માણુ થયાં, અને સંખ્યાબંધ હડતાળીયાઓ ધાવલ થયા છે. લડાઈ ૧૨ કલાક સુધી ચાલી હતી.

પેરુમાંલેના રાજા ને લોકો વખત પહેલાં ઈમ્પ્રાઇની મુશકાત લઈ આવેલ તેને હાલમાં ફેરે જરમનીની મુશકાત લેવા આમ તણુ કર્યું છે.

તા. ૧૭મીએ જરલીનમાં કોલસાના હડતાળીયા મજૂરોની લડાઈ ચાલુ રહી હતી. થેડો હડતાળીયાના પક્ષમાં બળા થયા હતા ૨૦૦ માણુસોને છાન થઈ છે. પોલીસે હાડી તલવારોની મદદ વડે લોકોનાં ટેળાંને વીખેર્યાં હતાં.

તાર પછી રાજે ફરીથી લડાઈ ચાલુ હતી. લોકોએ ખાંડોખાંડો પોલીસ પર પનો વરસાદ વરસાવ્યો હતો. પોલીસે

દરેક ટેકાણે બંદુકોના બહાર કર્યાં હતા. ૬૦ માણુસો ધાવલ થયા છે. હડતાળી આમાં એક ઓરત આગેવાન તરીકે બામ લેતી હતી.

આયરલેન્ડની સ્વરાજ્યની હીલચાલ માટે પા. ૨૦,૦૦૦ની રકમ અમેરિકા ખાતે બે વરસમાં ઉઘી કરવાનો ૬૨,૬૦ રાખવા માં આવ્યો હતો. પછુ ત્યાંના લોકોના હિત્સાદને લીધે પા. ૩૦,૨૦૦ની રકમ અરખી કલાકમાં બરાબ ગઈ હતી.

પરચુરણ

એરકોરટથી મી. એમ. સી. દેસાઈ બને છે કે એરકોરટ અને મુછ રીવર ની દીદી ટીમે વચ્ચે મેચ રમાયો હતો. જેમાં એરકોરટની ટીમે ૬ ગોલ કરેલ, અને મુછરીવરનો એક ન થતાં એરકોરટની ટીમની જીત થઈ હતી.

કેપટાઇનથી મી. એસ. એમ રહીમ લખે છે કે આખા સાઉથ આફ્રિકામાં દરેક કામનું મુનિયન થવા લાગ્યું છે પણ દીદી જેરી બોળી કામમાં કંઈ ખળ બડડ સબળવામાં આવતો નથી. તોફ દરેક મોલેનીયાં સુખતી દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. મુનિયન પારલામેંટ ઉઘડવા પહેલાં આખ સાઉથ આફ્રિકા ના વેપારીઓની એક કોનફરન્સ બરી હાલ પડતી અને અંગ્રેજીની સખતીઓ સામે બચાર કરતા એક ડેપુટેશન બવર નર જનરલ પાસે મોકલવું જોઈએ.

ઉલ્લા ખખરો

(ક જો. મટે ખાસ તાર)

જોહાનસબરગ, સુકરવર. મી. ચખી નામકુ તથા મી. નાવના છુટલા છે તેમને લેરા હમામ સાહેબ, તથા મી. સેરામજી, મી. સોદા, અને મી. કુપુસામી ડીપકુલ થયા હતા. એથીસે તેઓ પહેલવા ત્યારે તેમને વધારી લેવા પકડે ગયા. મી. કાજીખા, મી. દુરા ડી. તથા બીજાઓ હાજર હતા.

મદ્રાસમાં લડતનો પોકાર

ગાંધીજી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

નામાંકીત નરોની હાજરી

મી. પોલાકની તારીફ

સત્યાગ્રહની લડતની કહર

મદ્રાસના ટાઉન હોલમાં તા. ૨૩ મી આગસ્ટે મી. પોલાક અને હદપાર મહેલા સત્યાગ્રહીઓને માન આપવા સાર મોટી મીટીંગ ભરવામાં આવી હતી. એમ કહેવાય છે કે, આવી બારે મીટીંગ મદ્રાસમાં આગાહી બાગેજ થયેલી. હાજર રહેલામાં મોનરેપલ દીવાન બહાદુર મોર્વોદા રાધવા આચર, મો. શીશમીરી આચર, મો. સુખારાવ પંડુલુ, મો. મુદર આચર, મો. ભાવની મીરજા અગ્રીહ, મી. કરતુરી રંગા અગ્રા, દીવાન બહાદુર કર્ણાદર મેનન, મી. સીસ એનિબીસેન્ટ, મી. ઇ. આર. મોસબર, રા. બા. આદી નારાયણ, મી. કોહેન, રેવરન્ડ ડાક્ટર લેક્સ, મી. રંગસામી આચર, મી. રંગાચાર્ય, મી. અને મી. સીસ ગ્રીન બર્ડ ડેવો, રેવરન્ડ લીધ, મી. શીસાચારી, મી. રામેશ્વર પંડુલુ, મી. નાગજીવણ પંડુલુ, મી. ગુલામ મહમદ સાહેબ માહાશ્વર, મી. નારેસન, મી. રામન પીલે, મી. જેમ્સ શોર્ટ, મી. રમારાવ, વીગેરે નામાંકીત શહેરીઓ હાજર હતા. મી. પોલાક અને ૬૭ ટરાંસવાલના સત્યાગ્રહી પણ મીટીંગમાં હતા. સર મુખામતીય આચર નામક પ્રમુખરજાને બીરબળા હતા. સર મુખામતીય આચર બહુ જુદા થયા છે, અને બાગેજ કોઈ મીટીંગમાં બામ લે છે, પણ આ વિષયમાં તેમને બહુ લાગણી થવાથી પોતે મીટીંગમાં હાજર રહેવાનું અને પ્રમુખપદ લેવાનું કબુલ કર્યું. તે પોતે પોતાનો અવાજ બહુ કઠો ન થઈ તેથી તેમનું બાપણ મી. શીશમીરી આચરની પાસે વંચાણું. તેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે.

પ્રમુખનું બાપણ

આ મહાન વક્તવ્યે વિષે બહુ કુદીયાર બોલનારા સિરેચન કાઢી, તેથી સારે

વધારે કહેવાની જરૂર નથી. ટરાંસવાલ માં આપણા ભાણેયો પસે છે તેને વિષે હોદી સરકાર દાદ મેળવવા માગે છે એમ આપણે જોઈ કહીએ છીએ. એ બાબત વધારે કરવાનું વડી સરકારના હાથમાં છે, પુરતી માહેતી ધરાવનારા માને છે કે વડી સરકારે જોઈએ તે દાદ કર્યું નથી, અને જ્યાં સુધી વડી સરકાર દાદ નહીં ત્યાં સુધી આપણે બાંધી હીમચાલ ચલાવી રાખવાની વધારે જરૂર છે.

ચરચાની જરૂર

કેટલાક એમ માને છે કે આપણે આ બાબત જાહેર ચરચાથી તોફાની માણુ સોના હાથ મળજીત કરીએ છીએ, અને હોદીની અસાંતી વધારીએ છીએ. આ વિચાર જુદા બરેલો છે. જે બાબતની અંદર આપણું હોદી કુખી થાય છે અને લામણી ધરાવે છે તે બાબતમાં ન્યાય મેળવવાને સાર સાંતી હમ્મનારા હોદીએ અસાંતી કરનારની ધાસ્તીથી મુઠા રહેવું એ તો અલુપ્તની સચના છે.

દરેક કોમ એકમત છે

આ બાબતમાં હોદીની દરેક કોમની લામણી એકસરખી રીતે દુઃખાગેલી રહે છે, એમ એલ છડીઆ મેસ લેમ લીમના સેક્રેટરી સાહેબ આગળી મીટીંગમાં બામ લેવાના છે એથી દેખાઈ આવે છે. તેજ પ્રમાણે વિલાયતમાં પણ બામ લેવાયો હતો. એટલે હું તો એમ માનું છું કે આપણે હીમચાલ કરીને વડી સરકારને મળજીત આપીએ છીએ. જે છેવટનો ઠરાવ આપણી વીરક જાય તો આપણે હિંદી રાજ્યમાં હિંદી રહ વત હોવા છતાં પારીઆ (ટેડ) મજાઈ જઈએ. આ મહાન અને લાંબી મુદત થયાં ચાલતી આવેલ લડત કે જેની અંદર બહાદુર હોદીએ આપણે આપી

ને હીમચાલી લડી રહ્યા છે તેનું પરીણામ છેવટે શું આવશે તેનો આધાર વડી સરકાર પોતાની ફરજ પરી રીતે બજાવે છે તેની ઉપર છે.

વડી સરકારની ફરજ

આપણામાંથી બહુ માને છે કે વડી સરકાર જરા મળજીતી પકડશે તો આ લડતનો અંત થોડી મુદતમાં આવશે. એવું થશે એમ માનવાનું કારણ કેનેડાના મુખ્ય પ્રધાન સર વીલહરીડ લોરી અરના બાપણ ઉપરથી જોવામાં આવે છે. સર વીલહરીડ લોરીઅર એમ બોલી ગયા છે કે બીજી કોમના માણસો તરફ તીવ્રકાર જણાવવો એ કેનેડાના લેકાથી થઈ શકે તેમ નથી. તેઓની ફરજ હમ હાંની પાછળ ચાલવાની છે, અને બીજી કોમના માણસોની સાથે ન્યાયથી વરતવાની છે. પણ આપણી મામણી ન્યાયી છે તે છતાં અને ઉપરના સર વીલહરીડ ના બાપણ છતાં, આપણે હારી જઈએ તો આપણે એમ માનવું પડશે કે આપણે

હિંદી રાજ્યના પારીઆ

બનીએ તે આપણાં કરેલા કર્મનું ફળ છે ! પણ એવું પરીણામ આવે તો તે કાલો નીઓને સારું જાણ્યમાં હીતકારક નહોં મળ્યા. આપણે આ દેશમાં પારીઆ વર્ગ બનાવ્યો છે તેને પરીણામે આપણે કેટલાક સમકા થયાં અધમ રિયતિમાં રહીએ છીએ, અને જે હવે ઉમેળે કે જે આપણાજ કંદુ બની શાખા મળ્યા છે, તેઓ આપણી માફકજ વરતશે તો જે દેશ આપણી થઈ છે એવી તેની થશે. વળી આપણે પારીઆને હદપાર કરવાની સખ રાખી ન હત વગેરે. ત્યારપછી

કાગળો અને તાર

મી. નારેસનને મળ્યા હતા તે વાંચવામાં આવ્યા હતા તે તાર અને કાગળો મોન. મી. કેશવ પીલે, મોન. કુડુસ બાદસાહ સહેબ, મોન. ખાન બહાદુર અબદુલ બાદસાહ સાહેબ, વીગેરે તરફથી આવેલા. રા. બા. મોર્વોદાસ તરફથી ૨૫૦ રૂપીઆનો ચેક અને જસદીસ કાંકરનેર, મદ્રાસ ટાઇમ્સના એડીટર મી. રેમીસી, તથા મી. આરધર ડેવીસ, મી. લીધ વીગેરે તરફથી પૈસા આપવાના વચ નોની અગર મીટીંગને આપી હતી.

૧ હોડા ટરાંસ

મી. સીસ બીસેન્ટે નીચેનો ઠરાવ રજુ કર્યો. "આ મીટીંગ ટરાંસવાલના હોદી પોતાના દીવાની (સીરીસ) હક મેળવવાને સાર અને હિંદીતાઓના માન અને સન્માનને સાર કાંઈ મુદત થયાં મુસીબતી

બરેલી લડત આપબોમ બરેલી રીતે ચલાવ્યું. હૈં છે તેને સારૂં એઓની તરફ માનની નજરે જુએ છે, અને તેઓના કામની તારીફ કરે છે.

“આ મીટીંગ ટરાંસવાલના હોદીને આપબુદીથી હદપાર કરવામાં આવ્યા છે અને જેઓ હોદ્દાસ્તાનથી અભણ છે તે બાહ્યદુરનો આભાર માને છે. તેઓ એ દેશને આતર પુશીથી દુઃખ સહન કર્યા છે તેને સારૂં તેઓની તરફ લાગણી ધરાવે છે, અને પોતાના ધર કુટુંબ તરફ તેઓ પાછા જવાના છે તેઓને હૈંતેકમંદી મુઠે છે.”

“મી. પોસાક, જેણે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીને સારૂં જમવડો ભોમની અધ્યક્ષ મહેનત કરેલી છે તેની તરફ ઉપકારની લાગણી બતાવવાની આ તક લે છે.”

મોસોસે બોસેન્ટુ સાપણ

આ કસબને રજુ કરતાં મોસોસ બોસેન્ટ બોલ્યા કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બ્રિટીશ રાજ્ય થયું તેના પહેલાં ડચની કુસરીતબે હોદી દુઃખ ભોગવતા હતા. તેથી વડી સરકાર લખણો કરતી અને ડચ ઇમેજની લગાવતું આ એક કસરણું પશુ મણવું હતું.

લગાવ વખતની સેવા

એ લગાવમાં જ્યાં મોળીઓની સુસવાટી મેલતી હતી ત્યાં હોદીને જખમીને ઉપાડવાનું કામ કરવા લાઇ જવાને લાયક મણવામાં આવતા હતા. તેમાં મણ્યા હોદીઓ લાયક થએલા હવે જે હોદી એમ દુઃખ ભોમવવાને લાયક મણવાતા હતા, તે હોદી તેજ જગ્યાએ ચાલવાને લાયક નથી મણવાતા. લગાવની પાદનીરી તાજી હતી ત્યારે હોદીને ઉપકાર પશુ માનવામાં આવતો હતો. હવે આ ઉપકાર ક્યાં ગયો? તેઓએ કરેલા કામનું

કન્યામ શું મળ્યું?

તેઓની દુકાનો પાપમાલ માપ, તેઓ ખપરાં છોકરાંથી અલગ પડે, તેઓનાં છોકરાં નિસાળોમાં ન જઇ શકે, રમતમાં ભાગ ન લઇ શકે અને જે છુપીની તે એએ નોકરી કરેલી છે, અને બ્રિટીશની ઉપર છતવાર રાખી જ્યાં તેઓએ ધર કર્યું છે ત્યાંથી તેઓને હાંધી કાઢવા એ કન્યામ મળ્યું છે. હકીકત તો એ છે કે એ મુલકમાં તેઓની જન અને તેઓને માલ સહીસલામત નથી. તેઓની જન સહીસલામત નથી, એ તેઓને યગર ચુન્દે હેઠ કરે છે તે ઉપરથી જોઇ જાય છે. અને તેઓએ મહેનતથી

કરકરતાથી અને પ્રમણીપણે મેળવેલો પૈસો સુમાવવો પડે છે તે ઉપરથી સાખીત યજ્ઞ શકે છે કે તેઓની મીલકત સહીસલામત નથી. આપણા માનવતા પ્રમુખે ઇસારો કર્યો છે કે કાષ આપણી હીલચાલને સારૂં નારાજ બતાવતા જણાય છે. તે એમ કહીને કે તેથી તોહાની અને બેવહાદાર માણસોને ટેકા મળે છે. મારો જવાબ એ છે કે ટરાંસવાલમાં ચાલતી ત્યાંની સરકારની વરતણુંથી બ્રિટીશ વાવરાતને

અન્યાયને ટેકા મળ્યો છે.

શું તમે અશાંતિનો ફેલાવો કરવા માંગો છો? જો એમ હોય તો દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદી ઉપર જુલમ ચુગરવા દેવો! આપણે જાણીએ છીએ કે આપણે દિલચાલ ચલાવી રહ્યા છીએ તેની વીરહ હોદી સરકાર નથી. આ તાબ તમાં આ કંઇ પહેલી મીટીંગ નથી. હું બનારસમાં હતી ત્યારે ત્યાં પશુ મીટીંગ થઇ હતી. અમલ્ય હોદી સરકાર તરફથી નથી પશુ વડી સરકાર તરફથી છે. અને તે સરકારની સાથે આપણે લડવાનું છે. જે લોકોને ન્યાય પુષ્પિ નથી આવી તે લોકોને સ્વતંત્રતા આપવી તે જુલમ ભરેલું છે. દક્ષિણ આફ્રિકાને સ્વતંત્રતા આપવામાં જુલમ થએલી છે. હવે તે જુલમ સુધારવી એ વડી સરકારની ફરજ છે. જે રાજ્યની ખંદર જેલખાનું એ આખરહાર મણાય છે અને જ્યાં રહવાના અમુક ભાગને ન્યાય નથી મળી શકતો તે

રાજ્ય સહીસલામત નથી.

ટરાંસવાલની સરકારે એમ માનેલું કે હોદી હેદખાનાની બરદાસ નહીં કરી શકે, પશુ નામેથી તો ચુન્દામાં રહેલી છે, કંઇ હેદખાનામાં નથી. જ્યાં માણસો અમુક રોકને સારૂં જેલમાં જાય છે ત્યાં તેઓ માનના પણી થાય છે. જેઓએ દુઃખ ભોમ્યા છે, તેઓ અમર થઇ જશે, તેઓની કીમત મોટા પ્રકારની મણારી. તેઓ બીજાને સારૂં લડે છે, તેઓ આખા હોદીને સારૂં દુઃખ ભોમવે છે. કેમકે જો એક બામમાં હોદીની સાથે ગેરવરતણું ચાલે તો બીજા બામમાં તેમ નહીં થાય તેના ભરેસો શો છે? જરા વધારે જોર વડી સરકારની ઉપર બજાવવામાં આવે તો લડતનો નીવેડો આવી જશે અને તેના જોરને સારૂં વડી સરકાર તાજી થશે. આપણે હોદીના સારા નામને આતર જેઓ દુઃખ ભોમ્યા રહ્યા છે તેઓની તરફ લીજોજી બતાવીએ

છીએ. કેમકે જો તેઓ પાછા હટે તો તેનો અરથ એમ થશે કે હોદીને એક ચુન્દેમારની સ્થિતિમાં રાખી લગાય. તમારા બધાનું નામ આખા રહે એટલા સારૂં તેઓ દુઃખ ભોમવી રહ્યા છે. જેઓ ફરી પાછા દક્ષિણ આફ્રિકા જાય છે તેઓનો આપણે આભાર માનીએ છીએ, અને હમરની પાસે મામીએ છીએ કે તેઓને હવે પોતાનાં બાઇડી છોકરાંથી નિરોગ ન થાય તે તેઓને ફરી જેલ જવું ન પડે. એ તો હયા ઉપજવનારી વાત છે કે જેને આપણે બહોં આખરહાર સહેલી તરીકે વધાવી લઇએ છીએ, તેઓને આ રાજ્યના ખીજાં ભાગમાં ચુન્દેમાર તરીકે મણવામાં આવશે. આ સવાલ આપણને બધાને હોદી, મુસલમાન, ખ્રિસ્તી અને પારસીને એકઠા કરે છે. જે પ્રમાણે આ સવાલથી આપણે એકઠા થઇએ છીએ તે પ્રમાણે બીજો કાષપણ સવાલ આપણને એકઠા કરી શકે તેમ જોવામાં આવતું નથી. જે માણસ આ છુપીને નથી અને બીજાને ખતર આપ્યા હોદ્દાસ્તાનમાં જતરથી તે દક્ષિણ સુધી ભમ્યા કરે છે તેને વિષે મારે હવે જે બોલ કહેવાના રહ્યા છે. તે

મી. પોસાક

છે. પેતે જુલમની નીચે કચરામણી કામ ના માણસ છે. પોતાની કામના દુઃખોને લીધે પોતાની લાગણી જુલમી નથી થઇ. તેનું દીલ દુઃખ જોઇને નરમ થએલું છે. આપણે તેનો ઉપકાર માનવો પડે છે. તેણે આખા હોદ્દાસ્તાનમાં દક્ષિણ આફ્રિકાનાં દુઃખો મજવી યુધ્યા છે. તે હવે ત્યાં પાછા જાય છે. આ દેશનો આવકાર છોડીને દક્ષિણ આફ્રિકાનો તીરસ્કાર લેવા જાય છે. તેનું કામ કહણુ અને કડવું છે. તે બંદે આપણો ઉપકાર સાથે લઇ જાય અને પછી જ્યારે તેને વિરોધી અંગેનેને મળવાનું કામ ત્યારે હોદ્દાસ્તાનની બીજા બચાવ કરશે. અને બંદે તે એટલું યાદ રાખે કે દુઃખ તે તો બે હાંધી છે, પશુ તેને અતે બીજાને સારૂં સહન કરેલાં દુઃખની કીમત, તે તો અમર રહેશે.

મોસોસે અહમદ અલીજી મીસા સાહેબનું સાપણ

મોસોસ એનીબોસેટ પોતાના હાથદાર બાણમાં જે કસાવ રજુ કરેલ છે તેને હું ટેકા આપું છું. મારે તો એટલું જ કહેવું રહે છે કે જ્યારે મી. નારેઓ આ મીટીંગમાં ભાગ લેવાનું અને આમ

મજા મોઢાનું તમારે મેં તે તુરતજ સ્વીકારી લીધું. કેમકે

આ સવાલ બહુ અગત્યનો છે. તેમાં હિંદુસ્તાનની બધી કામના એજ સત છે. સહુ એમ માને છે કે આ બાબતમાં આપણા હિંદીભાષી ઉપર જે મુશ્કેલી પડે છે તે બિટીશ ધારણની વીરુદ્ધ છે; અને બિટીશ બંધારણ જે ની ઉપર બધાએલું છે તેની ઉપર કુળ વળે છે. આ બાબતમાં સુધરેલી પ્રજાઓમાં નાઉમેદી થએલી છે. અને હિંદુ સ્થાનમાં વડી સરકાર અટકત મધ પડેલી છે તેથી અસાંતિ વધી છે. તમે જાણો છો કે આપણે કંઈ ખાસ મામણી કરતા નથી. આપણે તો એટલુંજ ઇચ્છીએ છીએ કે આપણી સાયકાત મુજબ આપણી તરફ વરતે અને દરેક બિટીશ રાજ્યતનો જે હક હોવો જોઈએ અને જે હક ૧૮૫૭ના ઠંડેરામાં કાયમ રહ્યો છે તે હક નહુદ ન થયો જોઈએ. આપણે જોઈએ છીએ કે દરસવાલમાં અન્યાયી કાયદાઓને લીધે આપણા ભાઈઓમાં

સત્યાગ્રહરૂપી જોર

પેલ થએલું છે. અને તે જોરની તારીફ દરેક સમજી માણસ કરે છે. તેઓએ આ બહાદુરી બતાવી છે તે પોતાના સ્વારથને સારૂ કે પોતાની કીર્તિની સારૂ નથી. અને તેઓએ જે કામલો બેસાડ્યો છે તે કામલો બલિષ્ઠની પ્રજાને ઉમદા વારસા તરીકે કામ આવશે. આપણા બહાદુર ભાઈઓ જે જે દુઃખ પોતાની ઉપર પડે છે તે ખુદને નામે અને દેશની પ્રીતિને ખાતર સહન કરે જાય છે, અને કેટલીક વખત તો પોતાની ઉપર મમે તેટલું દુઃખ પડે છે તે છતાં હક જાળવવાને ખાતર તેઓ વખતો વખત જેલ જાય છે. તેઓએ આટલાં દુઃખ છતાં પોતાની વફાદારી જાળવી છે, તેથી

તેઓને શાખાશી થટે છે

પોતાની હિંમતથી, દેશના પ્રેમથી, જુલમ છતાં ધીરજથી, દુઃખમાં પણ રાજ રહેવાથી, તેઓની વફાદારીથી, અને તેઓની ઉમદા વરતણકથી, તેઓએ સાબીત કરી આપ્યું છે કે તેઓ દુઃખની સરસમાં સરસ પ્રજા કરતાં પણ, પોતાની આમદી કાળી છતાં, કોઈ રીતે ઉતરતા નથી. તેથી તેઓને ઉત્તેજન આપવાની આપણી ફરજ છે અને હવેપાર જોઈએને મદદ કરવાને પણ આપણી ફરજ છે. મી. પોલાકે પોતાની બીનરવાઈ ઘણિતથી જે ઉમદા કામલો બેસાડ્યો છે તેની તરફ

દુઃખમાં જવાન બેનું છું. માણસ જાતની તરફના તેના અત્યંત પ્રેમને લીધે તેણે આ મુશ્કેલ કામ પાર ઉતારવાને સારૂ કંઈજ બાકી નથી રાખ્યું; મુજબ ત્વે કરીને તેની મહેનતથી હિંદીવાનો જાગી ઉઠ્યા છે અને તેઓએ નાત જાતના એક રાખવા વિના કામ ઉઠાવ્યું છે. અને આપણે એકલા મધ તેમજ ઉપકાર માનવો એ આપણી ફરજ છે.

મી. કોહેનનું બાપણું

દુઃખિટીય વાવટાની તીચે દુમેલા સ્વતંત્રતા રહેલી છે એમ થીએલો છું. તેથી બિટીશ રાજ્યમાં જુલમી અને જંગલી રીતીઓ ચાલ્યા કરે છે એ માનવું અને મુશ્કેલ લાગે છે. જે હાલત દરસવાલમાં છે તેવી હાલત જે ટીમ્મકટુમાં હોત તો વડી સરકાર જુદી રીતે વરતત. તો આપણે હાલક પારકમાં જન્મવર મીટીંગોની વાત સાંજળન, અને વળી તોફાનોની વાત પણ સાંજળત દરસવાલના હિંદી પોતાનાં દુઃખ મુજે મોઢે જોયા કરે છે. જે ઉમેજી પ્રજા આ દુઃખોની કહાણી ખરેખરી રીતે સમજી શકે તો તેઓ આ જંગલી હાલત બંધ કરવાને સારૂ તુરત પમલાં લે. દરસવાલને પુરી છુટ મળેલી છે, પણ તે છુટની સાથે જવાબદારી હોવી જોઈએ. જ્યાં સુધી આ બાબતમાં ન્યાય નથી મળ્યો ત્યાં સુધી આપણે સાતીથી બેસી શકતા નથી. હવેપાર જોઈએની હિંમત ને સારૂ તેઓને સાબીતી થટે છે. મદરાસમાં વસતી ઉમેજી પ્રજાએ આ બાબતમાં પુરી મદદ કરવી થટે છે. પછી તે કાવ સરવાનુમતે પસાર થયો.

સત્યાગ્રહીવતી જવાબ

ત્યારબાદ મી. વીરમા પીસે અને મી. જોન એન્ડ્રુઝ, જે બને હવેપાર જોઈએનીવતી બોલ્યા, અને મીટીંગો બાબતર માન્યો. તેઓએ જણવ્યું કે જ્યાં સુધી તેઓના પોળીઆમાં માણુ હશે ત્યાં સુધી હાલત ચલાવશે.

મી. પોલાકનું બાપણું

મીસીજી બીસેટે કહ્યું છે તે મુજબ વાકુલી કામનો હેલકુને કંઈ કરે તેમાં નવાહ નથી. કેમકે વાકુલીની ઉપર તેવાં જ દુઃખ પડ્યાં હતાં. છસસ પોતે જોશીઆટીક હતો અને જે દુઃખમાં જોશીઆટીકની બાણુએ બેસું તો તે માત્ર મારી ફરજ જાળવ્યા બરોબર છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં મોસા હાસ હિંદી ઉપર પુત્રમં કરી રહ્યા છે. ગરર કે વીસ વરસ પછી એવો પણ વખત

આવે કે, મોસાઓને પોતાને એક બીજાને હાથે તેવો જુલમ સહન કરવો પડે. કેમકે જે માણસ અથવા પ્રજા એક વખત અનિતીનું પમણું બરે ત્યારપછી તે બેચી લેવું એ મુશ્કેલીની વાત છે. દરસવાલમાં તો માત્ર દસ હજાર હિંદીની વસતી મણી શકાય, પણ નાતાલમાં એક સાખ વીસ હજારની વસતી છે. તેમાંના મણા તો નાતાલમાંજ જન્મેલા છે. એવાને કેમ હિંદુસ્તાનમાં મોકલી શકાય? દરસવાલના હિંદી તો આજળ જતાં સુંદર મકાન બાંધી શકાય તેટલા સારૂ પાચો મણી રહ્યા છે. તે હાલતથી તેઓની કીમત બાંધી શકાય છે. તેમણે પણ અંગ્રેજોના મન હરણ કર્યાં છે. તે ઉમેજીને પુરુષ મદદ કરવા રાજી છે. પરિણામને વિષે હવેપાર ક્યાં વિના દરસવાલના હિંદી પોતાની ફરજ જાળવે જાય છે. આમાં આખા હિંદુસ્તાનની ફરજ તેઓને મદદ કરવાની છે. વડી સરકારને અહીંની પ્રજા આ બાબતમાં હીલચાલ કરે એ વાત પસંદ છે. મોળા જેટલા દરસવાલના હિંદી હિંદુસ્તાનના નાકને સારૂ લડી રહ્યા છે. જોલ છનડીઆ મોસલીમ લીમના સેક્રેટરીઓએ બતાવી આપ્યું છે કે આ હાલતમાં બવ જેવું કંઈજ નથી કેમકે તે ન્યાયી હાલત છે અને ન્યાયનો સાથી સદાય કંઈર રહેલો છે. ઉડિયન સાઉથ આફ્રિકા લીમ અને મુખ્યરે મી. નાટેસનનો મારે આભાર માનવો થટે છે. આ મીટીંગથી જ મદાસની પ્રજાએ આ સવાલ પડતો મુકવાનો નથી. દરસવાલમાં લગનારોએ ની પ્રજા જુમે મરવાની રિયલિટમાં આવી ન પડે એવી સંજાળ તમારે રાખવાની છે. હિંદુસ્તાનનું બલિષ્ઠ દક્ષિણ આફ્રિકાના બલિષ્ઠની સાથે જોડાઈ મયું છે.

૨ જો કરાવ

“આ મીટીંગ સખત રીતે બાજિમાય બતાવે છે કે હિંદી સરકાર તેમજ વડી સરકારે દરસવાલના હિંદીના દુઃખને વિષે વધારે સખત જાણ લેવા થટે છે. ત્યાં ના હિંદી તરફ ચાલતી એવરતણક વડી સરકારને એમ લગાડનારી છે. તેવી વરતણક ચાલ્યા કરશે તો હિંદીની લામણી અત્યંત દુખારો, તેનું અપમાન થશે, અને અસાંતિમાં વધારો થશે. તેથી હિંદી સરકારને આ મીટીંગ અરજ કરે છે કે જે કમીએશન એકટ પસાર કરવામાં આવે છે તેનો અમલ દક્ષિણ આફ્રિકાની સાથે તુરતજ કરે અને એમ થાય છે તે પમણું બતાવી આપશે કે હિંદી

સરકારને હોદી રમવાન ઉપર મનો લુભમ પસંદ નથી.

“આ મીટીંગ મદ્રાસની સરકારનો આજ્ઞાર માને છે કે તેમણે ટરંસવાલથી આવેલા અને હરપાર થએલા હોદીને પણ સાની મદદ કરવાનો કુદમ આપ્યો છે. પણ આ મીટીંગ માને છે કે તેથી મદદ પુરતી નથી, અને જે હોદી મે માસથી ઇન્ડિયન સાઉથ આફ્રિકા લીગની સંભાળમાં રહ્યા છે તેઓને કંઈજ મદદ તેથી મળતી નથી, અને મીટીંગ જણાવે છે કે આવા વિષયમાં વધારે ઉદારતા અને લાગણી જરૂરી વરતણું હતી જરૂર છે.

“આ મીટીંગ ગુણમત્તી સરકારને આજ્ઞાર માને છે કે તે સરકારે મદ્રાસ આવતા હરપારીઓને વખતસર મદદ આપી હતી.”

રેવ. લીથલુ આપણુ

આ ઠરાવ રજુ કરતાં મને ખાત્રી થાય છે કે આમાં નીતીનો મોટો સલાહ રહેલો છે. એક કોમ ખીજી કોમની સાથે વીરધ્ય મધને રહી શકે એ બનેજ નહીં. એ દેખીતી અનિતી છે અને તેને પરીણુમે જે કોમ ખીજીની ઉપર લુભમ કરશે તેને નુકસાની બોચવવી પડશે. સરેક ફક્ષિયુ આફ્રિકા એ વાક્ય બેકુડુ છે. તેનો કંઈજ અરથ નથી. હમરે પુરવીનો કંઈપણ જામ રંજબેદ પાડીને કાઢને સાદું આંતર રાખેલ નથી. આ સવાલ મંબીર છે, તેમજ નાલુક છે, છતાં આપણે બતાવી દેવું પડે છે કે આમાં આપણું હીંદુસ્તાન લક્ષતની પછ વાડે છે.

ખીજાં આપણુ

પછી ઝોન. ઝેન. સુખારાવ, મી. ઇ. બાર. ઝોસબરન, રેવરંડ ડ. લેકરજ, મી. પી. રામન પીલે, અને મી. જી. એ. નાટસન જુસાબેર બોલ્યા. અને ઠરાવ જે કમતે પસાર થયો. છેલ્લો ઠરાવ એ હતો કે ઠરાવની નકલો મદ્રાસ, ગુણમ, હોદી અને વડી સરકારને મોકલવી. બાદ મીટીંગ જરૂરસત મધ હતી.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

સુલતાનમાં જવા આ અઢવાડીઆમાં બંધ થઈ હતી.

અક્ટોબરની તા. ૨૦મીના અરસામાં અમરુલીમાં આવશે.

તેજ અરસામાં અમરુલી અને અમ સંજામાં જવા બંધ થશે.

હિંદમાં દેશપારીઓની લક્ષત

દેશવાદની હાકમારીઓ વિષે કાગળ

સત્યાવાળાઓને મરતો જવાબ

મી. ડેવીડ અરનેસ્ટ, મી. ચોક્કીસમ પીલે, તથા મી. એરન. એને દેશપારી સત્યા મહીઓ વતી હોદના છાપામાં એક કાગળ લખ્યો છે, જે ગુજરાતીમાં અમે નીચે આપીએ છીએ :—

“સત્યામહીઓ તરીકે અમે અમારી ટેકને ખાતર અમે તેટલું દુઃખ લેવાને તરપર છીએ, તોપણ હોદી વડી ધારા સભામાં મી. રોમરટમને તથા લિમરાવની સભામાં લો. બોલેએ જે હમા રહીત ખુલાસા કર્યા છે તેથી અમને ફક્ષિયરી ઉપજે છે. સરકારી અમલદારના માનને ખાતર અમે સારાં કપડાં પહેરીને તેની પાસે કાજર થયા અને શોખક દિવસના વિસામને લીધે અમે કાંઈક તાગ થયા હતા તેથી દેશપાર થયાવું દુઃખ અમને નથી થયું એમ કહેવું તે અમને યોગ્ય નથી લાગતું. અમારા લાચાર કુટુંબીઓ થી વિભોન ઠરાવવા બાબત અમે બાકરી ફરીયાદ ન કરીએ, અથવા આ અને આવાં બીજાં પણ બેજાએ તેવાં દુઃખ પડે તો પણ અમારું બેજ નરમ નથી પડવાનું એમ જાહેર કરીએ, તેથી અમારાં મનમાં દુઃખની અસર નથી થઈ એમ માની લેવું, એ અમને વાળખી લાગતું નથી. ખરી કહીશત એમ છે કે પહેલી વખતની દુકાદીને અત્યંત દુઃખ પડ્યું, અને તેની સામે તેમણે સખત લક્ષત લીધી તેથી પાછળ આવનારને યોદીક રાહત મળી હતી. મોરેકા મારકસમાં ૨૦ દિવસ સુધી અમારે બહુરા ખોરાકપર ચલાવવું પડ્યું હતું અને તે બાબત બિટીસ કોનસલ જનરલ ની મદદ લેવી પડી હતી. વળી ત્યાં અમ ને મહેરીઆ લાગુ પડેલો હતો જેથી એક જણુ તો મરણુ પણ પામ્યો હતો. સ્ટીમર પર પણ ખોરાક સારો ન હોવાથી અમારે એક બે દિવસ લાંબુ પડ્યું હતું. અમે હીંદને કાંઈ ઉતર્પા ત્યારે પણ ખરા પાસે તો પુરાં કપડાંએ નહોતાં. સત્યામહીઓ દુઃખમાંએ આનંદી જણાય છે તેથી તેમ ને દુઃખ પડ્યુંજ નથી એવા સરકારના ખુલાસા સામે અમે વાંધો લઈએ છીએ. લો. બોલેએ કહે છે કે અમે ડેમી સાઇનના પુરાવા બતાવવાની ના પાડી. એ વાત ખોટી છે. અમારામાંના લગભગ

બધા રજીસ્ટર થએલ છીએ અથવા રજીસ્ટર થવાનો હક ધરાવીએ છીએ. અમારી ખીજાન પણ અમે એકથી વધુ વખત આપી છે. ટરંસવાલ સુપ્રીમ કોર્ટે રોરો માર્યો છે કે કાંઈ પણ રજીસ્ટર થએલ હોદીને દેશપાર કરવો નહીં એ વાત વડી સરકારે જુલવી ન બેજાએ. અમે ફક્ષિયુ આફ્રિકામાં હકદાર વતની છીએ એવું કહેલ તે સાંભળવામાં ન આવ્યું. એ અમે ખોટા પડીએ તો નાતાલ કે કેપ કોલોની અમને સખ કરી શકે, પણ ટરંસવાલને તો એમાં જરાએ લેવા દેવા નથી. પ્રથમ માણસે પોતાના લતાના ધરમચુડની ઝોળખાણુ આપી તોય તેને હરપાર કર્યો. મી. વીરા પીલે બોચર સરકારના એક અમલદાર હતા તે પણ તેમનાથી ન ઝોળખાયા શું?

પોરચુગીઝ સરકારની મદદથી અમને હરપાર કરવામાં આવે છે એ વાતનો જવાબ તો બહુજ ચમકાવનાર છે. કામે જતા અમને પકડીને માજીસ્ટ્રેટપાસે ખડા કરી હરપારનો કુદમ કઢાવે છે, તેની સામે અપીલ મધ શકે નહીં. પ્રીટી રીજે અમને લક્ષ જાય છે, ત્યાં કહે છે કે અમને હોદ મોકલી દેવામાં આવશે. અમારા ફક્ષિયુ આફ્રિકાના હકને તો કાંઈ સાંભળવુંજ નથી. હમણું અમને બાયડી છોકરાં સાથે લક્ષ જવાની રજા આપી હતી. પણ ફક્ષિયુ આફ્રિકા અમારું વતન છે, અમારાં બાળકો ત્યાંજ જન્મેલાં છે, હોદ તો અમને અભયુ છે, ત્યાં અમે તેમને છુપે મરવા કર્યાં લક્ષ જઈએ? પોલીસના જપતા સાથે અમને રેલ માડીમાં ચઢાવે છે. છેલ્લા ટરંસવાલના રેલને સરકારે આગળથી કરી રાખેલા બહોળસત મુજબ માડીમાં પોરચુગીઝ પોલીસ ચડી બેસે છે. પોરચુગીઝ હકમાં માડી પુર વેગથી ફોડતી હોય છે ત્યારે ટરંસવાલ પોલીસ કહે છે કે તમે હવે છુટપડ. પણ માલતી માડીએ અમારાથી ઉતરાય તો નહીં એટલે માડી ની સાથે અમારે પહેલા પોરચુગીઝ રેલને તણાઈ જવું પડે છે. અહીં અમને ખબર થાય છે કે અમારી ટીકીટ તો ટરંસવાલ ની હક સુધીનીજ હતી. ટીકીટ ઉપરાંત ખુલાસી કર્યાના વાંકસર પોરચુગીઝ પોલીસ અમને પકડીને અમારી મરજી વિરધ્ધ ડેલાઓઆને લક્ષ જાય છે. પરવાના વિના અમે પોરચુગીઝ રાજ્યમાં લખલ થયા તેથી અમને હોદ મોકલી દેવામાં આવશે એવું ખોટી કહેવામાં આવે છે. લો. બોલેએ જે લારાની વાત

કરે છે તે ઉદાગોવાને સિવાય બીજો કયાંય લાગુ પડતો નથી. ઉદાગોવાનેમાં અમને તેઓ જોર કરીને લઇ જાય છે તેમાં અમારો શું વાંક? અમારી મરજી વિરુદ્ધ હાથ માથામાં પોતાની જમીનમાં લઇ જઈને પછી મુદ્દમરદોનો અમારી ઉપર આરોપ મુકી શકે ખરો? લો. બેશેમ્પ કહે છે કે એ ધારો મધ સાથ ની રૂપથી અમલમાં આવ્યો છે. પણ એ તારીખની પહેલાં હુદપાર થયા નો શું ખુલાસો? વડી સરકાર આવાં બધા નાં કાંઠે એ બહુજ સરમ બરેલું છે. કરાંસવાલ અને પોલીસ સરકાર અમારા જેવા કાંત અને બેગનાં લોકો તરફ આમ લાલકીપણે વરતે, ને લો. કરીયુ અને લે. બેશેમ્પ તેનો બચાવ કરે એ સિદ્ધિયને લખવાનાં છે. અમારા હોદી બાઇએને અમે અરજ કરીએ છીએ કે નામદાર ચહેનચાહના પ્રધાનોની આવી માલકી રીતબત સામે તેમણે પ્રેરેલ કરવો કારણ કે અમારી લડત હોંઠના નાકને સાર છે.

ફખતા ઉપર કમ દેવો હોય તેમ મદરાસ સરકાર અમારી ઉપર આરોપ મુકે છે કે સિદ્ધિય સંસ્થાનતા કાયદાની સામે થવા સારજ અમે દરારસવાલ પાછા કરીએ છીએ. અમારાં બાપડી હોકરાં, ધંધાધાપા બધું ત્યાં છે. સુતેલ બરેલી રીતે રહેવાનો હક મન અમે માગીએ છીએ. હોદી સરકાર અને વડી સરકાર પણ કબુલ કરે છે કે અમારી સામેના કાયદા અન્યાયી છે. ત્યારે શું અમારે પોતાને ધેર જવામાં પણ કંઈ મુન્દો છે કે એ વિચાર કરવાનું જ કામ મદરાસ સરકારનું નથી. અમારા બાપા ખરચ ખાતલ મદરાસ સરકારે જે કરાવ કર્યો છે તે સારુ તેનો અમે આભાર માનીએ છીએ તેપણુ આટલું કહ્યા વિના ચાલતું નથી કે અમારે એ, આવાડીઆમાં ઉપડવાનું મશે એટલે એ કુદમ અમને મદદકાર નીવડી શક્યો નથી.

આવતી તા. ૧લી તથા ૨જી અક્ટોબરે જેલ્ડાન્સબરગમાં વિસ્તી મથુત્રી કરવામાં આવનાર છે, જે માટે બરવાનાં ફારમ સહેરમાં દરેક ધેર પુરાં પાડવામાં આવ્યાં છે. ફારમમાં ધરનાં બધાં માથુ સોના નામ, જાતિ (સી કે પુરુષ). ઉમર, તથા જાત (મોરા, કે સાઉચ આફરિકન કલરડ, અથવા એશીઆટીક, કે મસાઇ અથવા નેટીવ.) વગેરે વિગતો સરવાની છે.

ખિસ્તી સત્યાગ્રહીઓને દિલાસો

મદરાસના વડા પાલ્લીના કાગળ

સત્યાગ્રહીઓનો લાયક જવાબ

મદરાસ ખાતેના વડા ખિસ્તી ધર્મ ગુરુ રેવરંડ બીશપે મદરાસ ખાતે ખિસ્તી દેલ પારીઓ પર નીચે મુજબ કમળ લખ્યો હતો:—

તા. ૧૪ ઓગસ્ટ, ૧૯૧૦.

“મારા બહાવા બાઇએ,

મને દિલગીરી થાય છે કે તમે મદરાસમાં રહેશો સાંસુધી હું તમને નહિ મળી શકું. તોપણ હું તમને તમામ નેક દુઆ અને અંતઃકરણની દિલસોજી મોકલું છું. તમારી ઉપર પડતાં દુઃખો થી તમારાં દિલમાં કડવાસ ઉત્પન્ન થવા દેશો નહીં, અને સર્વના માલીક ઉપરનો વિશ્વાસ કમતી કરતા નહીં. તમારી લડત નેને હવાલે કરી દેજો, અને જેઓ તમારું ધુરં કરે છે તેનું બહુ કરવામાં અંતથી પ્રયત્ન કરીને તેને છૂતજો.

પ્રમાણિક, સત્યશીળ અને શાંત થજો. તમારા હુદયમાં ક્યાને સ્થાપજો, અને પ્રભુની પાસ તમારા પાપોની ક્ષમા માગો છો તેમ તમારા દુરમનને પણ ક્ષમા કરજો. આપણા પ્રજા ધસુ ખિસ્ત તમને પવિત્ર આત્માનું બળ આપે એવી મારી આશિષ છે.

લા. તમારો ધર્મ પિતા
હેનરી, મદરાસ.”

જવાબમાં દેલપારી ખિસ્તીઓ વતી મી. એરન. જેને નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:—

“દેલપાર મએલા હોદી ખિસ્તીઓ તરફ આપે બાપની જેમ દિલસોજી અને ઉન્નત દેખાડમાં છે તે માટે હું તેમની તરફથી આપનો અંતઃકરણપુરવક આભાર માનું છું. આત્મબોજ આપવાની મે.અ. તા દેખાડવો અમારો પ્રયત્ન ખિસ્તીના શિક્ષણના ઉચારમાં જે ચા ધોરણને અબુ સરનો છે. અમે માનીએ છીએ કે જ્યાં સુધી અમે આ ધર્મને વળગી રહેશું ત્યાં સુધી અમન મએલ પવિત્ર શિક્ષણ મુજબ અમે અમને ચાલતા મરુશું. વળી સાચા ખિસ્તી તરીકે તેમજ મરુ શુભિના બહત તરિકે શિક્ષણ આપવાના પુરોષીઅન ખિસ્તીની નજરમાં અમે હોડીનો દરજ્જો ઉમેરીએ છીએ. અમે વિશ્વાસ યોગ્ય અને ઉત્તમ અરિત

વન છીએ એવી ખતી કરી દેશ ઉપર જ અમારું અને અમારા બાળકનું ભવિષ્ય આધાર રાખે છે.

આપના માયાળુ સંદેશમાટે આપણા ધર્મ બાઇએની વતી હું ફરીથી આપનો આભાર માનું છું.

લા. આપનો ધર્મ મુત
એરન જેન.”

ઉપરના કાગળો દેલના ધણા છાપાઓ માં પ્રસિદ્ધ થયા છે.

મેદરીલે સયપુલ ઇસ્લામ ખેલવડ

ખેલવડથી તા. ૨૭મો ઓગસ્ટના કાગળમાં એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે મધ કાલે અંગ્રેજી મેદરીલે સયપુલ મસ લામના મેંબરો તરફથી ટરાંસવાલની સદરે જતા અનેના વતનીઓ મેસરસ મયાલીમ સુલેમાન બાઇલા તથા મહમદ મમુજ સલુજ સાહેબોને મેદરીલના હોલ માં ચા પારટી આપવામાં આવી હતી. મી. હાજી મુસા હાજી અહમદ દીનદારને પ્રમુખની ખુરસી આપવામાં આવી હતી. પ્રમુખે યોગ્ય શબ્દોમાં સદરે જનાર સાહે બોનાં વખાણ કરી સફળતા સાથે પાછા રવરેલ ફરવાની માયના કરી હતી. મેસરસ મુસામ અહમદ બીહારી, અહમદ હાજી મમુજ પટેલ અને અહમદ હાજી મુસાજ સલુજએ સદરે જનાર સાહેબોની મેદરીલ તરફની સ્તુતિ અને અવુકરણ કરવાનું લામણીનાં, દરેક લેહિપયોગી કામોમાં આગળ પડતો લામ લેવાનાં, અને તેમના સાહ અને શાંત સ્વભાવનાં વખાણ કરી તેમની સદરની દરેક લાલી આશાઓ પુરી પાડવા ખુદા આમળ પ્રારથના કરી હતી, જેમાં આખી મીજ લસે સામેલગીરી બતાવી હતી. વળતા જવાબમાં બંને સાહેબોએ સલામતોનો આભાર માન્યો હતો. મી. મયાલીમ સુલેમાન બાઇલાએ આભાર રૂ. ૫૨ની કીમ તનાં પુસ્તકો મેદરીલને બેટ આપ્યાં હતાં, અને મી. મહમદ મમુજ સલુજએ કેટલીક રોકડ બહીસ આપી હતી.

મી. મહમદ અહમદ બાબાની ગ્રહ કાલે શાદી મએલી હોવાથી તેમને શાદી ની મુજારબાદી આપવામાં આવી હતી. જાદ મોરેથી આ વગેરે લામ સલા વિસર જન થઈ હતી.

ડેલાગોઆબે લોહાણા ધર્મ ઉતે જક સભા

સેક્રેટરી લખે છે કે :—આ સભાની એક બેઠક મયા ૨૧નારે અને બીજી આજે ત્રણ વાગે શેઠ નરસીંહ જીજ્ઞાસા કુના મકાનમાં યજ્ઞ હતી. સરખાતમાં મી. પરમાણુદાસ દેવચંદ રતનાકર તથા નિરભવરામ શ્રીજીભાઈ બદીવાણીએ હરવર રતનન કરવું. મી. પારથી દેવચંદ રતનાકરે આજ દિવસ સુધીને રિપોર્ટ વાંચી સંજાળાવ્યો, અને મી. પ્રમાણુદાસે સંપ અને કેળવણીથી થતા ફાયદા તેમજ લોહાણા ગામીની ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને હાલના વરતાન સંબંધે હાખલા દર્શાવો સાથે એક અસરકારક બાવણ આપ્યું. ત્યાર પછી સરવાનુમતે નીચે પ્રમાણે કામ કરવામાં આવ્યું :—

(૧) શેઠ કુરજ વસનજીની પ્રેસીડેન્ટ તરીકેની ખાલી પડેલી જગ્યાએ શેઠ હીરજ મુળજીને નીમવામાં આવ્યા. (૨) શેઠ રબલદાસ કુરજની વાઇસ પ્રેસીડેન્ટની ખાલી પડેલી જગ્યાએ શેઠ ગોવરધન દાસ કુરજને નીમવામાં આવ્યા. (૩) શેઠ હીરજ મુળજી આ સભાના ટ્રેઝરર તરીકે હતા, પણ આંહી ખાતે તેઓ સાહેબે પેતાનું બીજનેસ બંધ કરેલ હોવાથી તેની જગ્યાએ શેઠ નેચુશી હરીભાઈને નીમવામાં આવ્યા. (૪) આ સભાના પારાધોરણ પ્રમાણે દર માસે લેવાતી શી ઉપરાવવા માટે પારથી દેવચંદ રતનાકર તથા પ્રેમજી મેખજી હંડરાલને નીમવામાં આવ્યા. (૫) આ સભાની સીલીકમાં આજ દિવસ સુધીમાં પા. ૩૭-૨૪-૨૫ છે. તેમાંથી પોરબંદર, જામનગર, અમરેલી તથા મહીરવાઠા આ ચાર રચણના ખોરડીંગ હાલિસોને દરેકને રૂ. ૧૦૫ મોકલવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો. (૬) લોહાણા કેનફરન્સ સંવત ૧૯૧૭ના માંગેથી વડમાં મુજબમાં બરાવાની છે, જેથી શેઠ નાનજી મુળજી, વલભદાસ કુરજ, તથા નરસીંહ શ્રીજીભાઈ જેઓ હાલ સ્વદેશમાં છે, તેઓને આ સભા તરફથી ડેલીગેટ તરીકે હાજર રહેવા સખવામાં આવ્યું. (૭) લોહાણા ગામીમાં લગ્ન તથા મરણ પ્રસંગમાં ટેલકાક કુઆલો પર કરી રહ્યા છે, તેમજ સારથન લોકોની બતી ઠગડમત છે, તે દુરચવા વગેરે બાબત ટેલકીક સુચનાઓ મળનાર મેનફરન્સના સેક્રેટરીઓ ઉપર લખી મોકલવામાં આવી. (૮) આ સભા

ના પારાધોરણ પ્રમાણે સ્વદેશ જનાર પસેથી લેવાતી શીમાં અમુક પડાકો કરવામાં આવ્યો.

શેઠ કરસનદાસ હરીભાઈને ત્યાં પુનઃજન્મ થવાના ખર્ચે મળવાથી તેની ખુશલીમાં આ સભાને ભેટ હાખલ હતી. ૧૦ આપવામાં આવી છે, જેનો આભાર સાથે સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો છે. છેવટમાં ચહપાણી લઈ સાત વાગે સભા વિસરજન કરવામાં આવી હતી.

હાંદુસ્તાનના ખખરે

(હોદી જાપા ઉપરથી)

રાજકોટ સહેરમાં ઉંદરો પડવા લાગ્યા થી તેને મરજાથી દુપાત તરીકે મજબૂમાં આવ્યું છે.

રાજકોટના નામદાર ડોક્ટર સાહેબની પરવાનગી અને પેમેન્ટ નીચે વેલા ઉન્નેજક લોટરી નામની એક યોજના મી. રંગીચદાસ ઉમીયાજીકરે તકવાર કરી છે.

ખંભાળીઆમાં લુહાણા બાબેવાનોએ મળી ગોર લોકોની જજમાન તરફની ટંકાખોર વરતણુપર અંકુસ મુકવા કેટલાક ઠરાવો પસાર કર્યા છે.

જામનગર સ્ટેટની અરકામતમાંથી અખરજ દરખાસને હાલમાં છુટા કરવામાં આવતાં તેમનો તાલુકો જપ્ત કરવામાં આવ્યો છે. દરખાસ રવાજના કુડબના ખરચ માટે માસિક રૂ. ૫૦૦ ની જવાબમાં આપવામાં આવી છે. આખરજ ના દરખાસ મયા આમરથી રાજકોટ જઈ રહ્યા છે.

જુનાગઢના માછ નાવળ દિવાન મી. મુખોત્તમરાવ સુદરજી ઝાલાના બંધ મી. નરસીંહપ્રસાદને તેમનાં હરખાર અને મીલ કત ના. નવ.એ પાછાં સોંપ્યા છે.

જાવનમરના દીવાન મી. પ્રભાસંકર પટ્ટણી સી આઇ. ઇ. ની પદમીરી કાયમ રાખવા એક રૂંડ એ રાજની પ્રખ તરફથી કરવામાં આવ્યું છે, જે સંખધી પહેલીજ માર્ચમાં રૂ. ૨૪૦૦૦ બરાબર હતા.

જામદાવડના મુ. મી. ઓરીશર મી. નરમદાસંકર દેવચંદરના નાનાભાઈ મી. સુરમચંકર દેવચંકર હોદી સીવીલ સરનીસની પરીક્ષા માટે અબ્યાસ કરવાને ઉગ્રાંક ઉપરી મયા છે. તેઓ સાહેદરા નાગર કામના છે.

વડોદરા ખાતે હરમ શીક્ષણનાં તત્વે પું મનન કરવાના હેતુથી એક સનાતન ધરમસભા રચપાઈ છે.

પાલણપુર તેમજ મેરણી રાજ્યના માછ દિવાન રા. બા. દુલભજી હરમશી વેડ જેસલગીરના દીવાન નીમાયા છે.

પાલણપુરના નત્રાળ સર શેરમદમદખાન બહાદુર જી. સી. એસ. બાઇ. ઇ. એ આખા હોદના એરલામીઓ મારેના કેળવણીના હંડમાં રૂ. ૧ હજાર આપવા કજુ લાત આપી છે, જેમાંના રૂ. ૫૦૦ બરી દીધા છે.

મુજબ હાલકોટના એક જડજી લાંબી મુહતની રમજો જવાથી એ હોદાપર અમ વાદવાળા સેથન જડજી મી. દયારામ ગીડુ મજ નીમાયા છે. તેમની સાથે બીજા જડજી મી. જરડીસ ચંદવરકર છે. 'લુહાણા મિત્ર' આ સંખધમાં લખે છે કે જરડીસ ચંદવરકર સારસ્વત સાતિના છે, અને મી. દયારામ ગીડુમજ લુહાણા સાતિના છે, જેથી ગોરજજમાનને એક ચાનિ હાલ કોટના મેંસપર જોખને લુહાણાઓને શુભાથી થવા વગર રહેશે નહીં.

મુજબમાં ઉજરતા લુહોએ ટેલકીક મુહતથી એક 'સલ્ય શોખક મેંડગ' સ્થાપ્યું છે. એ મેંડગનો ઉદ્દેશ રાજકીય વીપવથી તદન વીરકત રહી માત્ર સલ્ય નીતી અને સામાજીક સુધારણા પરવે અરચા કરવાનો, અરસપરસના વીચારોની આપ લે કરી બ્યાખ્યાનકળા ખીલવવાનો, મેંડગના પ્રત્યેક મેંબરને અરસપરસ મદદ કરવાનો, દુખી મનુષ્યોની બરદાશ કરવાનો, અને પોતાના નહતીક વરતનની નોધ રાખવાનું કરતબ કરમ બખવવાનો છે.

નામપુરનું દેચલેવક જાપુ જાખાન નવા કાયદાને લીધે બંધ પડ્યું છે. તેના અધિપતિ શીયુત અમુત બખવંત કોલ્લા ટકરે રાજીસાતની સનદ માગી હતી, પણ તેમને તે મળી નથી.

પરચુરણ ખખરો

ધરાનના સાદના રક્ષક તરીકે નસીર અલમુલક નામના ઓકસકરડા ખાતે કેળાવાએલા ઝેન્યુએટ, અને બ્રિટીશ તરફ દિલસોજી ધરાવતા ગુરુચંદ્રની નીમણુંક થઈ છે.

'આરમ પ્રકાશ' જણાવે છે કે મોરી રવસ હીપમાં આરમ સમજાવની રથાગના થઈ છે.

વિદ્યાવતમાં રમતો પાછળ દર સાત પા. ૪,૫૨,૪૮,૦૦૦ અરચામાં આવે છે.

તા ૧૦મી સપ્ટેમ્બરે મહાન નર કાઠિંદ ટેલરટેલનો ૮૨મો જન્મ દિવસ હતો.

મોરા લોકોને બ્યારટેલીઆમાં વસવા આવવાને લક્ષ્યાવવાના સાધન તરીકે વિદ્યાવતમાં ગધે ઢેકાણે આગ્રેલીઆને લગતું એક નાટક લખવાનો કરાવ અરટેલીઆની સરકારે કર્યો છે. તેના તરફથી પા. ૪૦૦૦ની રકમ મજૂર નાટક લખાવવા માટે કાઢવામાં આવી છે.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે ધરાન માં ઓરતોને પશ્ચિમની રૂઢી પ્રમાણે કેળવણી આપવાની યજ્ઞવળ થઈ રહી છે.

જાપાનમાં એક વાંસની બનાવેલી દીવા દોડી છે. તે દીવાદોડી વિષે એવું કહેવાય છે કે હરિયામાં મને તેટલું તોફાન હોય છતાં તેને કાઢ પશુ પ્રકારનું તુલ સાન થતું નથી, અને સાધારણ લોકો પેટે તે વાંસ કોલી પશુ જતા નથી.

આમની સજાના રૂપીકરને વરસે રા. ૭૫ હજારનું લવાજમ મળે છે અને રીટાવર થયા પછી તેને વરસે રા. ૬૦ હજાર અને ઉમરાવપદ મળે છે.

સત્તાધાર રીતે જણાવવામાં આવે છે કે છઠ્ઠાંકમાં લેસ બનાવનારા સારા કારીગરો રા. ૨૦૦ નો મહીનો કમાય છે.

રૂઢીઅમ નામની ધાનુની કિંમત ૪૬ લાખ રૂપીએ તોમો એટલે ૧ વાલના ૮૦ હજાર રૂપીએ થાય છે.

મેટ્રિટન વરપ દહોડે ૧,૪૦,૪૦,૦૦૦ પોંડ સીમારેટ અને પાછપ ઉપર ખરચે છે

હીંદી લોકોના ખાવાના પદારથો ખના વવામાં પ્રતીયુ મજાતા અને તે માટે અ નેક હીંદી રાજ્યોના સર્ટીફિકેટ મેળવ નાર એક ગૃહસ્થે લંડનમાં ચેન્સરી લેનમાં એક મોટું "હીંદુ ઉપહાર મઠ" ખુલ્લું મુક્યું છે.

મહારાજા શાયકવાડને અમેરિકન છાપા વાળાઓએ હીંદના "રૂવેલ્ટ" ની ઉપમા આપી પરતમાન પત્રોમાં પ્રશંસા કરી છે.

ધરાની અખાતમાંથી આવતાં ઉતાડાઓ પાસેથી વગર પરવાને છુપાવેલા કવિ આરો પકડાવાના હવે ધણા દાખલાઓ ખનવા લાગ્યા છે.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેશ્વરબલ

સદાશની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકેથી નિયમસર તાડીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરીએ.

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાબધે મળશે પત્ર બ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઇસમાઇલ છવા ફરેટરર પી.ઓ.બો. ૪૭૧, ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ' ૧૭૧, મે. ઓડ, ડરબન

ફરેટ કલસ માલ મોકલનાર ફરેટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાણું ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેશ્વરબલ ધણીજ સદાશની પેકીંગ સાથે રોકેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીચમસર તાડીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ. માલ મનાવવા અમાક ખાત્રી માટે કાગળ બ્યવહાર અગર પ્રાઇસ લીસ્ટ મનાવી લેવી.

ખુલાસા માટે લખો નીચેને શીરનામે:—
એમ. એ. આબેદ લાજપુરો, ફરેટરર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦ ટેલી. એડર. 'લાજપુરો' જો. ૫૭૦, ડરબન.
M. A. ABED Lajpuri, Fruiterer, 40, Cathedral Rd., Box 570, Durban.

રોકડ ખખર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
કુલ નાતલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
આવલ માંજ ૧ બરનાની	૨૦ ૧ " ૨૧ ૦
બીમડીના	૨૫ ૧ " ૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર	૧૯ ૧ " ૨૦ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦ " ૧૮ ૬
ચીની સકર	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦
કુંડાના	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
દેસી વુવેર દાળ	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦
વુવેરદાળ કાનપુરી	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
મસુરની	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬
અડની	૨૮ ૬ " ૨૯ ૦
ચણા મુખધના	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦
" દાળ	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬ " ૯ ૦
બીનીસ	૧૭ ૬ " ૧૪ ૦
કડલું તેલ ૧ આલન	૩ ૭૫ " ૩ ૮
એરડીનું	૨ ૧૧ " ૩ ૦
મીઠું	૩ ૩ " ૩ ૪
નાળાંએરનું	૪ ૬ " ૪ ૮
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦
પીળી	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
લીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ " ૬ ૬
આટો હાઉસ હોલ	૧૨ ૬ " ૧૨ ૮
મદાસી સોપારી ૧ ગલ	૮૫ " ૮
મરમાં	૩૧ " ૩૧
ધી પેટી, ૪ ટીનના પોંડ.	૬-૦-૦ " ૬-૫-૦
પોરખાદર	૬-૧૦-૦ " ૬-૧૫-૦
પારાશીન કરાઉન	૬ ૬ " ૭ ૦
" વાઇટ રોસ	૮ ૬
" " માલન	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦
નાળાંએર	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૦ " ૧૦ ૬
કાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦
સાણુ સીફા રટોન	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઈટ ૧૦ ડોસ ૩૪ ૦	" ૩૬ ૬
સાણુ ટાયમ્સ ૫૦ કુકડાના	
બોક્સની હીમત	૧૨ ૦ " ૧૨ ૬
નેકટર ટી	૧ ૮ " ૧ ૯
માચીસ લાપન	૩ ૧ " ૩ ૩
સોપારી સેવરધની	૧૦ " ૧૦
નીમક પોઇટ સીમારેટ	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
જસા એકની.	૪ ૬ " ૫ ૦
નીમક (બરમની ઘાઉ)	૪ ૬ " ૪ ૮

सत्यमेव जयति ॐ तत्सत्परमात्मने नमः

नाताल इंडियन ट्रेडर्स लीमीटेड.

(लीमीटेड लाइबेलीटीड नाटालक, कायदानुसार रजिस्टर होगी.)

केपीटल पा. ६००० दर एक पौंडके ६००० शेरोसे होगी.

एक हजार शेर रीसर्वड और पांच हजार जाहेर बीकरीके लीए.

पैसा भरनेकी सीमत :—अरजीके साथ दर शेरकी रुपय की. ५/-, शेर मीलनेके बाद की. २/६-और पीछे ५ महिने तक दर मास की. २/६.

कार्यभारी (डायरेक्टर्स.)

मी. जी. रामचंद्र, (रिजि. डायन)

मी. गोपालजी एम. देशाद, (जी. बी. इंसगज एन्ड को.)
मार्चेंट, डायन.

„ सी. बी. देशाद, (बी. के. पटेल), मार्चेंट, डायन.

„ एस. एस. पवार, प्रोपर्टी ओनर, पी.एम.वर्ग.

„ टी. परशोतम, एजेंट, डायन.

„ सतीशराजु चट्टी, टेबिकोनिसट,

„ टी. बीरेण पवार, फारमर, डायन.

„ आर. बी. चेट्टी, (ई. सींगार मेन्थु. को.) डायन.

„ पी. एस. पवार, सोनार, पी.एम.वर्ग.

„ एम. पी. नायक, बुककीपर, पी.एम.वर्ग.

„ जी. पीटर, प्रोपर्टी ओनर,

„ ए. एम. पटोभाषी, प्रोड्यूस डीलर, डायन.

„ बी. आर. पटोभाषी, प्रिन्टर, पी.एम.वर्ग.

„ बी. एस. भाईरु, प्रोपर्टी ओनर, पी.एम.वर्ग.

„ बेनी माधु, फारमर, पोर्नविल अंकन.

„ एम. बी. भाईरु, मार्चेंट न्युकेजल.

सीक्रेटरीस :—मेसर्स होमलीन्स एन्ड स्वरूप, पी.एम.वर्ग.

बैंक :—भाकिफन बैंकिंग कॉरपोरेशन ली., पी.एम.वर्ग.

बोर्डिंग :—बी. रोबर्ट ए. डीकन, (इन्फोर्पोरेटेड एकाउन्टेन्ट) पी.एम.वर्ग.

सिफेटरीस.

मेसर्स आर. एन. मुबळे एन्ड परमु मकनजी, मेनेजर्स नाताल इंडियन ट्रेडर्स, पी.एम.वर्ग.

कंपनीका उद्देश :—नाताल इंडियन ट्रेडर्सके नामसे मारितसर्वमे बेपार कारती हुइ पेरीका उद्योग, माल, फरनीचर माल सबनिका सामान, मकानका लीस, उपहंदाह मुख्य (गुब्बिल) बिगरे खरीद करके यह सबका उपयोग करना और होटसेल और सिटेल बेपार करना, ए यह कंपनीका हेतु है.

यह कंपनी अपनी पासकी मुबळे नातालमे अच्छे स्थानपर साराकायें खोलेगी और हिंदुस्थानमें एतंधीये जावेगी.

इसका मुख्य मथक मारितसर्वमें होगा.

डीलोनीके हितचिन्त हिंदी भाषी कहते रहेयके मजबुत पायेपर एक कोओपरेटिव स्टोकी जरूर है. और यही सब जानते है के एक आहमीसे ऐसा कंपनी बहोत बडा बेपार का सकती है.

यह कंपनी नगद मुबळे बेपार का करेगी और इसमे हिंदीयोंकी उपयोगी सब चीसे नियमित और रसिफकारक मिला करेगी.

कंपनीके भाषीबारोंकी आस्ती नफा मीले इस लिये नगद दामसे माल खरीदा जायगा और नगदसे बीकरी कीया जायगा. इसके हायके पेसे बहुत कीमते रहेगा और पोंड नफेसे बहोत बेपार होगा.

व्यापारमें कंपनी कीमतना नफा करेगा इसका खयाल अभीसे नहीं दे सकते. लेकिन नाताल इंडियन ट्रेडर्सने ता. ६ जुनसे ता. २१ जुलाइ तक १००० पौंडका नगद बीकरी कीया. इससे अच्छा फायदा पाया होयगा.

शरीर और संचंगर सब इस कंपनीका भागीदार हो सके इस लिये हरेक हिस्साकी किमत एक पौंड रखी गई है. हिस्साकी अरजीके साथ पौंडमें पांच सीडींग नगद देना. अजी मंजुर होनेसे बाद अदाइ सीलींग देना और बाकीके पेसे पांच महिने तक अदाइ सीलींगके हफतेसे भरना होगा.

यहां हुइ मुबळे न जमा होनेपर मुबळेकी रकम डायरेक्टर कामती क सकते है.

आशा है के अपने बंधुओं यह हम कायमें उत्साहपूर्वक भाग लेंगे और अपनी प्रशानुवात तनमन ओर धनसे अपने बंधुओंकी बेपारकी सहायती सुधारने लिये प्रयत्नके सब सहायता करेंगे.

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

બધી જાતની ફળપત્ર તથા શરૂના કમીશન હેઠળ વેચાણના વ્યવસ્થામાં આપણાં અમે છે. પછલા-પછલા કુલવચામાં અમે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
62 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, મેમીટ, ડરબન.

‘વેદે માનરમ’

સાચી રવદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરો? રસાયન સહ્યાના—મનજ અને હરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત આલે એટલી દવાની શીશીમ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના સોમ અને મરીત—હરસ મસાનો તાકદાળીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાલમાં ઘણા જલુને હાપદો યદ્ય મુકયો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—અદુષ્ટ સલમ. સોમ, કાફીશુમાં, વિએરને તુરતજ સાદ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃતિમ્ન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરકાંનાં તમામ જીવકાંનો અકસીર ઇલાજ, લાલ અને અરેદ જીવકાંસાર લુદીજીવી દવા. કિંમત શીશીમ ૧.

તવાના વટિકા—શુલાળની અકસીર મેળીએ, હાનીની કિંમત શીશીમ ૧/૬.

શરૂપર્વ વટિકા—દુઃખસામક મેળીએ, અરણ શરૂપર્વનાં પાલક ઇલાજ કિંમત એક ડબી ૧ શીશીમ ૧/૧.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: 'SULIMAN

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL;

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 12 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

દિલ્લિયાતની મોહરો જથ્થામાં મંગાવી સરતે ભાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—સરસ આવક—મોખું મંધીઆણું—એક વખત મંગાવી આવરી કરો.

P.O. Box 5931. JOHANNESBURG.

Webb & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDARIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN.

Telephone No. 835

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Welmar Road,

Forwarding and Commission Agent.

57/58, LOWER PIER STREET.

P.O. Box 353. Telegrams: "NIDON"
PORT ELIZABETH.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsay,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsay" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodien Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Talob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EBRAHIM NOROOTEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1080, 14 Wight Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Orman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Metals, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. ARAB LADY, 40
Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 580.
B. A. Magharajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 162 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TUNNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULPMAN BROS.,
100 Queen Street.
SON BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiters, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Cascojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essoo, Adva,
Property & Land Agent,
Box 223.

ESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. Doss
Wholesale Produce & Fruit
Export & Commission Agent
S. N. Saty, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thekore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Abu Mis Camroodeen,
Market Square,
A. M. Bryat,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
P. K. K. & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mohamed Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2041.
F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHAY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915

M. P. FANOT,
Box 6031.
GOOLAN MOHIDEEN,
Box 3755
O. KEVALAN,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSEIN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. TAYLOR,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5031.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarason,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTANNAI & DADOO
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BHAMIA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.
HORMAJY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDA & LALCHAND Box 92.
Nanjee Dulahdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERNE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KHANZULI BROS.,
Box 180, Market Street.

POTCHEKSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nekamdas Bros.,
Main Street, Box 531,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. H. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery.
45 Princess Street,
V. B. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasson Street, The Hill.

PRETORIA

Chota Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
T. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 542.

RICHMOND

Forbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerou & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULAMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik, Box 59.
Khusmal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

Kesavji Gige, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSBORTON C.C.

Hajo J. Har Munover Ruerin,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgini Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. add "BHABHA." P.O. Box 30.

શ્રી. કેવલસખ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલે રેલ્વે અને પીનાક વળા અપાનીત રૂપાલ
મારેટ કોર્ટ, (કાર્બન હેડલેટરી કો. મે.)
બોક્સ ૫૩૨૦, બોહા-જાનમ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussain & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Road No. 412, Corner Kaffir & 14th Streets,
VEREDORP, JOHANNESBURG
Box 414 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
a Crown Road, Fordburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 14,
Nigel, Box 43.
Tel. Add: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, and Chinde. Sues Canal, Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIOUS SERVICE

about Oct. 7th Dover Castle, 8260 tons

" Oct. 21st Avondale Castle, 5531 tons
For Delagoa Bay

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET.

P.O. Box 8504. Tel. add. "CAMA"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 319, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
પ્રિન્સિપલ ઓસરી જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે કામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પેરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ-ચોખુ મંધીઆણું-જથ્થા
બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc., etc.
પેરબંદરનું ખુશખોશર શી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા મેલા

ખુંબઈ જનારા

અમસીંગા તા. ૨૦ અક્ટોબર

ના રોજ દેશજોગ્યાને બેરા, મોંખાસા બને જગજાર થઈ ખુંબઈ
જાય છે. આ કંપનીની આગવોટમાં ફરક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સચવાઈ નેપજ
કાંચી ફીડીઅન છે, અને આરીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન
જગજતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરને કામપણ વાતે જગ પણ મુજબ
પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આને કંઇક મુશ્કેલી આપણા હોદી આગવોટમાંથી મુસાફરીમાં નહીં
જખત ગાળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સાર છે કે બરેબર બરખ મુસાફરી
ના મુખને ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગવોટ ફર મહીને ખુંબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુંક
મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરે બાબ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તખ્તાર સહ રહેજ.

સદરજુ આગવોટ ખુંબઈ પહેલિથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારજોતે ખખર
મખસે તે ઉપરથી સહની જાણ માટે અતરે અખામાં નંઆવજુ તેથી અહીં સાહેબો
ને જમર ખરમે આગવોટ પહેલિથી જવાની ખખર પડશે.
વજુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરખતે સીધે કોઈલો ઓગ કલકતા હોમર નીચે મુજબ લાતી દે.

અમફુલી તા. ૨૦ અક્ટોબર

ગ્રાન્ટલ્ડલ્ડ ગ્રાન્ટલ્ડલ્ડ ગ્રાન્ટલ્ડલ્ડ.

જાલો, જાલો, ગ્રાન્ટલ્ડલ્ડ, ગ્રાન્ટલ્ડલ્ડલ્ડ 20

બી. અમરજીવ અખાવની મ.

૧૧૪, ૧૧૧, ૧૧૨ હાથસીઅલ ૧૧૪ હરખન

Telegraphic Address: Kathorlan,

P.O. Box 125.

કેપ્ટન કોમ કોમ કોમ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, હરખન.

King & Sons,

West Street, Durban.

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 15.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશી મીઠાઈ

એખા લીની સરવે જાતની તાજ મીઠાઈ
અમે બનાવીએ છીએ. દે. જાણ,

મસજીદવાળી મોરડીની સામે,

૧૬૨ જી સ્ટ્રીટ, હરખન.

Duaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOW TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 28.

Tel. Address: "P.O. bandar."

Telephone 554.

હિંચા ફેડની દરદી કેપ, અતરે બેજ
લોર ટોપીઓ આવી પહેલિયો.

અમારે ત્યાં સરતે સાવે મલશે. કોઈ વખત
અજમાવી જુઓ.

જન મેન્ડ ડાઉન્ડ વડે.

૧૯૪ જી સ્ટ્રીટ, હરખન

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parson, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOLAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

424, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

હિંચા ફેડની દરદી કેપીઓ,

અસતી અને સારી.

ખાતરી કરો.

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1842.

MORRISON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: F. M. BURG.

P.O. Box 22.

Telephone 229

આખાં ખીડીએ છીએ.

લેન, આખડ, સીવડ, રેડાં અખવા

ખરડાં આખડ, વેડલની જાલ વગેરે

ખરીદવા માગીએ છીએ.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via East Coast

S. S. PRASIDENT

Will sail from Durban about the 17th October and from Delagoa Bay about the 18th October 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
સીધી મુંબઈ જનારી રીમર "પ્રેસીડેન્ટ"

વિષયી આગમોત તા. ૧૭મી ઓક્ટોબરે ડરબનથી અને ૧૮મી ઓક્ટોબરે ડેલગોબાઈથી ઉપડી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઇ મુંબઈ જશે. દીર્ઘત ખોરાકી અથવા વર ખોરાકની મળશે કેક પાસે જરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. એ વરમ સારૂ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ગુણવત્તા, ભજર વગેરે બાબતમાં સરસ બંદોબસ્ત રહે છે. શાકાહારી કેક અને વીજળીની બતી છે. ખલાસી દેશી છે. રીમર મુંબઈ પહોંચે કેમલથી ખખર આવે છે, જે ડાપાઓમાં છપાય છે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 3657 Johannesburg.

હેડ ઓફીસ: ૧૦ ચોરસન સીટ, કેપટાઉન

સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલ્ક મરચંટ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સીટ, બ્રેડાન્સબરગ.

બેટ આપવા લાયક અનેક વરેહની મહાજ સરસ ચીને, લેવીકે ચંદીનો માલ, દરેક ભત્તુ રેશમ, જરીના ટેબલ ક્લોથ, કાચગીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે. લાવ મહાજ સરસા. આવે અને ખાતી કરે.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

sand Street, Malay Location

P.O. Box 3388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

ઈડીઅન એપી. ડાયરો

૧૯૧૧

અક્ટોબરની આખરીએ આ ઉપયોગી અને બહોળો ફેલાવો પામેલી ડાયરીઓ બહુર પડશે. બહેરખખર આપનારાઓએ તાકીદ કરી પોતાની બહેરખખર મોકલી દેવી. લાવ હમેશ મુજબ:—

૧ પાનું..... પા. ૧- ૦-૦

અરધું પાનું..... ,, ૦-૧૦-૦

મેનેજર ઈન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "St. NINIAN" leaving Durban for Calcutta direct on or about 30th September taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR.

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

एस. एस. "काटंगा" नामके जहाज २७ अगस्त १९१० के लगभग दरबंदे कलकत्ते जाएगी.

आर. राजकुमार मेजेंट,

१ एलीस स्ट्रीट, दुरबन.

એસ. એસ. 'કાટંગા' તા. ૨૭ અગસ્ટ ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર—એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાણ. 'સેન્ટ નીનિયન' જહાજ ૩૦ સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા માટે દરબંદે જશે. ડેક પાસે બેસીને ગઈએ. ગઈએ ૨૨ દિવસ લાગશે. આજે ૩૦ સપ્ટેમ્બરે ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. આજે ૩૦ સપ્ટેમ્બરે ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. આજે ૩૦ સપ્ટેમ્બરે ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

હાદી કારોગરીની ટ્રકો

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકો, ટ્રીપ્લિન ટ્રકો, મુસાફરીની ટ્રીપ્લિન ટ્રકો તેમજ બારે રડીસ ની ટ્રકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને લગતો બીજો સામાન પણ ખોરડર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચપુ)

સાદાં તથા ઉડાં લોકલાંબાં દરેક સામગ્રી નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત ખોરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ઝારા, ટોપી રાખવાના ડબ્બાઓ વગેરે હરકોઈ સામગ્રી બનાવી દબાએ છીએ. વધુ વિગત માટે પ્રાઇવેલીટ મંજાવે અથવા ભતે બાતી મળે:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., F. M. Burg.

Printed and Published by M. K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 41—VOL. 8.

SATURDAY, OCTOBER 8TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

PRISON TREATMENT OF PASSIVE RESISTERS

SHORT RATIONS, INSULTS, AND INHUMAN CONDUCT OF WARDERS

MESSRS. R. M. Sodha, S. B. Medh and H. M. Gandhi write to us as under, concerning the treatment meted out to them during their last incarceration:—

We have suffered imprisonment as passive resisters over five times, and we have had experience at Volksrust, Houtpoort, Johannesburg and Diepkloof, oftenest in the last mentioned place. But the pin-pricks that we were subjected to at Diepkloof this time made life more unbearable than on other occasions. The Chief Warder and the Hospital Orderly considered themselves to be little kings, and we were as slaves to them. Truly, slavery has not yet been abolished under the British flag! It is our deliberate opinion that, in order to cow the prisoners, innocent men are brought before the Governor of the Gaol, on a trumped up charge, with the result that such men are punished with solitary confinement and put upon spare diet, i.e., eight ounces of rice and water *per diem*. The Chief Warder does not hesitate to use bad language. The first undersigned wanted to fetch some fresh water to drink and he was asked why he did not fetch it from a latrine pipe. On one occasion the Chief Warder said that he had gone to Gaol in order to live and fatten upon Government food. He often remarked that we were fools, that we belonged to an inferior race, and once he even stated that if he had the power, he would put us all in separate cells and would not care a straw if we all died, and that, by so doing, he would so break us down as to make us, unwilling to court imprisonment again. He declined to let one of us use Tolstoy's work, called "My Religion," adding that Tolstoy was an agitator. The Head Warder, who serves out rations, often underweighs them. On the 21st ultimo, instead of 8 oz. of rice, about 6 oz. were served. The cook

complained to another Head Warder. The latter said too, that the complaint was well-grounded, but he did nothing. It was then taken before the Chief Warder, who weighed the rice. He appeared to be satisfied as to the truth of the complaint, but he took no notice; on the contrary, he threatened the cook, and told him that he was the instigator of the complaint, and that if he repeated it, he would be brought before the Governor. In order wantonly to insult us, we have been called upon to remove slop-pails, even after lunch-time, although this is totally unnecessary and was not formerly required of us. This practice was only stopped after we complained strongly about it, and after it was found, in effect, to be well-nigh impossible to continue, without depriving the department of the services of a large number of passive resistance prisoners. Again, for vegetables, magogolds, a well known cattle-food, were constantly served to us for vegetables, and we had to resort to passive resistance before we could secure a change of vegetables.

We are almost the whole of Sunday and the afternoon of Saturday kept to the line and hardly allowed to move, with the result that we are at times obliged to disregard threats and to take some exercise. In spite of complaints made upon transfer from Johannesburg to Diepkloof, on the day of transfer, contrary to regulations, we get only mealie-pap served for all the meals, a diet which is ill-adapted for Indian constitutions, and which has undermined the health of not a few passive resisters. When we make any complaints in the Gaol, the result is greater severity, rather than relief, and we are not sure that the ventilation of our grievances in the public press will not result in more severe treatment on our return to Diepkloof, which must come about as soon as the Asiatic Department wishes to lay hands upon us.

Messrs. Thambi Naidoo and Joseph Royeppen were kept in separate cells during the last ten days of our imprisonment, and we believe that this was done upon the complaint of a real criminal. Messrs. Royeppen and other prisoners were ordered by the assistant Medical Officer to strip in public. This they declined to do and they were punished with solitary confinement and spare diet for 24 hours. The Gaol regulation in the matter is to the effect that prisoners are to be stripped so far as possible in privacy; that these passive resister's objection was reasonable and that privacy could have been observed without difficulty is borne out by the fact that, in spite of the punishment, their objection was upheld and they were stripped for examination in private, by the senior Medical Officer. Once Mr. Desai, who has never done spade work before, and who has a very delicate constitution, was punished for not driving his spade wholly into the ground. Mr. Desai protested against the Governor's sentence, saying that he was innocent and that he did his best with his spade, but the Governor told him that he (Mr. Desai) had no right of appeal.

The third undersigned had a violent stomach-ache at the commencement of his last incarceration. He complained to the Hospital Orderly, who gave some medicine, made light of the pain, and dismissed him. His pain, not having subsided, he went again, and asked for a hot-water bottle, to which he was used. The Orderly said there was no need for it. The undersigned could hardly speak for pain. He was told to go back and take rest. He did so and expected that a hot-water bottle would be sent. Minutes passed by and there was neither relief nor a hot-water bottle. Mr. Thambi Naidoo saw that tears of pain were trickling down his face and he therefore ran to the Chief Warder,

who realised that the patient was in great agony and ordered a hot-funnel fomentation. Ultimately, the latter had to be carried to the Hospital, before appreciable relief could be obtained. We consider treatment of this nature to be inhuman. Nor is the above incident an isolated case. The same officer would pooh-pooh patients' complaints and charge them with malingering. Often he asks patients how frequently they send for doctors at their homes.

Mr. Shelat, another passive resister, who is still serving imprisonment, was compelled, although he had a boil on his foot, to go with one of the spans and do spade work. The boil was so large that he was obliged to limp. On the Sunday following, Mr. Shelat brought the matter to the notice of the visiting Magistrate, who after examining him, ordered that he should not be sent with the span, and that the Doctor should examine it again. We ought to say that, since then, Mr. Shelat has not been taken with the span.

Sir, we can indefinitely prolong this tale of our woes, but we do not desire to trespass unduly upon your attention. We are aware that many of the complaints narrated above, taken singly, may be considered trivial, but it should be remembered that a prisoner's happiness whilst he is undergoing incarceration, is largely dependent upon some measure of goodwill and sympathy from his gaolers, mis-called warders. Bearing this in mind, it must not be difficult for you and your readers to realise how miserable our lot must be under treatment such as we have described and the truth of which we are prepared to establish before any independent tribunal.

In conclusion, we may state that, if the higher authorities wish to connive at such treatment, with a view to break our spirit, their hopes are doomed to disappointment. We will complain and seek relief; but whether through public pressure, or otherwise, it be vouchsafed to us or not, we shall abide by our solemn declaration, and, for the sake of our own and our country's honour, continue to suffer imprisonment, with all its consequences.

The Deportees at Cape Town

Mr. Ritch's Action

[SPECIAL TELEGRAM FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Cape Town, Thursday.

Upon the instructions of Mr. L. W. Ritch, an application will be made to a Judge in Chambers to-morrow for an order to restrain the Chief Immigration Officer from deporting the returned Transvaal Indians pending appeal to the Supreme Court on the merits of their cases.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

London, Sept. 2nd.

Mr. Ritch, as Secretary of the South Africa British Indian Committee, wrote the following to the Colonial Office:—

"Sir,—I am desired by my Committee to refer you to my letter of the 4th August acknowledged by you in your favour of the 13th August (Ref. No. 24007/1910) and to enclose for the kind attention of the Secretary of State the accompanying copy of a telegram just received from the Honorary Secretary of the Transvaal British Indian Association.

"I am also to send you the cutting from *INDIAN OPINION* of July 30th, which indicates the view taken of this matter by the Transvaal British Indian community.

"My Committee regard it as particularly unfortunate that the Government of the Union should have adopted this attitude in regard to those British Indians desirous of complying with the Registration Law of the Transvaal and they desire me to emphasise the hardship it involves upon lawfully domiciled parents and guardians as well as upon the children and wards who lawfully joined their natural protectors subsequent to the passing of the Act of 1908.

"My Committee feel sure that when His Majesty's Imperial Government sanctioned that law, they could not have contemplated that the class of children referred to were, when they had attained their legal majority, to become prohibited immigrants and as such to be refused registration and be deported to India.

"My Committee, therefore, confidently rely upon the Earl of Crewe taking such steps as will remedy this unforeseen result and will remove the impression which undoubtedly exists in the minds of the Transvaal British Indians that the Government of the Union is anxious to avail itself of every pretext to expel British Indians from the Transvaal."

We note with interest that *The Times* has once more opened its columns to the grievances of British Indians in the Transvaal. The following appeared in their issue of 31st August:—

Sir,—South African politics are nowadays attracting no little measure of public interest, and you will therefore, I trust, permit me to draw your attention and that of your readers to an item of news that has just reached me from Johannesburg by telegram. It is to the effect that the local Magistrate has decided that the Registration Law does not protect minors who are British Indians and who were not born in the Transvaal, but joined their parents or guardians (who are lawfully domiciled in the Colony) since the commencement of the Act of 1908.

This means of course that, not being entitled to registration, those Indian children will upon attaining their 16th birthday become prohibited immigrants, and as such liable to deportation ■ India and forcible separation from their parents and guardians.

It is safe to say that the Imperial Government when it sanctioned this law could not have contemplated ■ extraordinary and inhuman a consequence; and it is significant that even those British Indians who have complied with the requirements of the law are feeling that the policy of the Government is directed less to effecting the identification of lawfully domiciled Indians than their expulsion upon any pretext which may present itself.

Thanking you in anticipation,

I am, Sir, yours,

L. W. RITCH, Hon. Sec.

S. A. British Indian Committee,

17, Bouverie Street, E.C., Aug. 30.

The same letter was published in *The Manchester Guardian*, ever a friend to those suffering from injustice, and *The Morning Leader*, another trusty friend.

Our weekly meetings are still being held although the holiday season makes rather a gap in our band. New members are recruited from time to time and we anticipate a good autumn campaign.

Correspondence

Mr. Ritch's Appeal to the Persecuted

To the Editor *INDIAN OPINION*

Sir,—You have done well to remind a certain not inconsiderable class of the "coolie" baiters that our battle is one for principles and not individuals or any particular aggregation of individuals. You have done well in protesting impartially against racial persecution whether it be persecution of Jews in Russia or of Asiatics in South Africa, aye, even though it be persecution of a people that weakly lends itself to the persecution of others! It is good that a persecuted race should rally to the defence of its persecutors when the latter are made to eat the bitter fruit of jealousy and prejudice and themselves to feel the cruel heel of the oppressor. For only thus can be proved the impersonal, unselfish, character of the struggle in which we are engaged: only thus our devotion to the abstract reality—to righteousness wherever and whenever righteousness is assailed. Who that is a Jew can fail to know the heart-ache of sympathy with his Russian brothers? Who that loves India and reverences the spiritual truths for which the name of Aryavarta stands can witness her children's hour of trial and humiliation unmoved? Who that is a man and knows mankind to be linked each unit to every other by

the kinship of brotherhood—by that common fatherhood wherefore we are bidden to love one another—can ought but ache for the woe that bears upon both Jew and Indian, for the blindness that makes man his brother's cruellest oppressor? "There appears to be a conspiracy to harass even Jews who possess full domiciliary rights to such an extent as to make them prefer leaving of their own accord." (L. O. 13th August). How fittingly might this *mutatis mutandis* have been written of the Indians of the Transvaal. And yet my brother Jews of the Transvaal remain blind to the folly of swelling the hue and cry against my Transvaal Indian brothers—and theirs. Still they assist to foster the "rihus" which in Russia they denounce, to ignore the lessons of history they have paid so dearly to learn—and will not. The folly of it! The pity of it! Yes, Sir, you have done well ■ show the better road.

Yours, etc.,

L. W. Ritch.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Monday.

The *Pretoria News* of Friday last had the following paragraph:—

"We understand that the Government, yielding ■ the earnest solicitations of the Imperial authorities, has decided—now that the elections are over—to make further concessions to British Indians legally resident in the Transvaal and to those Indians who have been unfairly deported. It is thought that these concessions will be acceptable to Mr. Gandhi and that the passive resistance movement will ■ brought to a close. The concessions will be based upon the Unionist principle of treating the Indians in the country well, while preventing any more coming in."

Mr. Gandhi, however, declares that he knows nothing about this.

Publication of this news has been followed by the arrest of Mr. Sorabji, the stout-hearted passive resister. Mr. Sorabji has been busily occupied in assisting with the arrangements being made for receiving Messrs. Ritch and Polak.

Both these friends of the community are due on Sunday next, but Mr. Ritch has found himself occupied immediately on his landing. Having received a wire from Durban about the 32 passive resisters who have been taken to Capetown, he has been busying himself over the matter. It is therefore uncertain when Mr. Ritch will reach Johannesburg. Mr. Polak arrives at Park Station on Sunday morning by the "Kaffir Mail." The Committee here is making a great

effort to give Mr. Polak a rousing reception. The passive resisters, it is expected, will be arrested on the way.

Tuesday.

Messrs. Thambi Naidoo and Dhobi Naidoo have gone to the farm. Mr. Vaghji K. Patel, Mr. Joshi and their companion have been visiting at the farm. The former has sent a case of fruit for the people and Messrs. Odhav Kanji, Makan Vala and Valji Hari have sent a case of fruit, green peas, and ginger. Mr. V. Lawrence has given a parcel of Tamil primers.

According to later news from Durban, Mr. Polak and the deportees, if not arrested, will reach Park Station on Sunday evening by the mail train.

From the Editor's Chair

THE DEPORTEES

SOME of the passive resistance deportees have landed: some are still undergoing investigation at the Cape, and some (seventeen Chinese) have been sent back to India. We understand that the Chinese produced their registration certificates entitling them ■ enter the Transvaal. Acting, however, upon instructions from Pretoria, the Natal Immigration officer declined to grant transit passes entitling them ■ pass through Natal. We understand that the contention of the Asiatic Office at Pretoria is that these Chinese having once declined to show their certificates, and having been deported under an administrative order, have become prohibited immigrants. If such ■ the contention, it is a travesty of justice. But the most serious part of this affair is not so much the contention of the Asiatic Office as the denial of the right of these Chinese to test the ruling of the Asiatic Office before a Court of Law. The men have been refused a landing even under custody, and have had no opportunity offered them of approaching the Courts of Justice within the Union of South Africa. We trust that the Chinese Association will pursue the matter to the end.

The landing of twenty-six Indians at Durban shows that, out of sixty-three deported to India, at least twenty-six had their domicile in Natal and that, therefore, they should never have been deported to India, in accordance with Col. Seeley's declaration that passive resisters domiciled in any part of South Africa outside the Transvaal were not being deported to India.

Of those undergoing investigation at the Cape, we understand that many still claim Natal domicile as also Cape domicile. ■ whether their claims are accepted or not, this is beyond dispute, that they are registered

residents of the Transvaal. Why should they be driven away to India? But it is useless to address that question to the powers that be in the Transvaal. Their determination is to break passive resistance. They are beating the air. Passive resisters endured to hardship, may be banished to India, or, for the matter of that, to Timbuctoo, but they will still fight on, relying but upon the voice of their conscience.

MR. RITCH IN HARNESS

Nothing can demonstrate so vividly as the fact of Mr. Ritch being in the thick of the struggle immediately on landing, that for the British Indians in South Africa, and those who are connected with them, there can be no rest. One would have thought that Mr. Ritch would be able upon landing to pass a few days in leisure, receiving addresses, etc., from a grateful people in recognition of grand work done for them. But so it was not to be. No sooner had the ship arrived than he found a telegram awaiting and instructing him to attend to the poor passive resisters, who have a right of domicile in South Africa, being driven from one port to another belonging to the same Union. Well may the community be proud of a worker like Mr. Ritch. We trust that his efforts to succour these brave passive resisters will prove successful.

MR. SORABJI'S ARREST

THAT great hero of passive resistance, Mr. Sorabji, is always ■ the forefront. Our correspondent reports that Mr. Sorabji has been re-arrested for the eighth time. His arrest has ever signalled renewed activity on the part of the Asiatic officers. And we are inclined to think that Mr. Sorabji's arrest, this time, means the same thing as before. We can only hope it does. His fellow passive resisters will ill relish the idea of themselves remaining outside the gaol when one of the chiefest among them has been taken away from them.

In the light of this arrest and the extraordinary difficulties that are being placed in the way of the passive resisters who have arrived from India, the paragraph that we have taken over from the *Pretoria News* as to the prospect of a settlement in the near future must be considered to be merely a rumour or a feeler. This must be especially so seeing that Mr. Gandhi denies all knowledge of it.

In any case, no settlement will be acceptable to British Indians that does not carry repeal of the Asiatic Act and the removal of the affront from the Immigration Act of the Transvaal upon Asiatics. We warn passive resisters against putting trust in the rumours about a settlement. They must continue to suffer, and the law of suffering is permanent and immutable. As soon as they have suffered enough, the relief will come—not a moment before.

Transvaal Asiatic Minors

Appeal to the Supreme Court

This appeal from a judgment of Mr. Justice Wessels, in Chambers, reported in *INDIAN OPINION* dated the 24th of September, was heard before Judge President De Villiers, and Justices Mason and Bristowe, on the 27th ultimo.

We take the following from a verbatim report before us of the argument of Counsel for Appellant (Chhotabhai) and Respondents (Minister of Justice and the Registrar of Asiatics):—

Mr. Gregorowski (for Appellant): The appellant is the eldest son of Amod Ebrahim Chhotabhai, an Indian resident in the Transvaal. He completed his sixteenth year on the 25th of June, 1910. He entered the Transvaal, with his father, on 6th January, 1910, and his name appears on his father's registration certificate. On entering the Transvaal his thumb impressions were taken. He asked for a separate certificate of registration and was told he must apply for it when he completed his sixteenth year. When he attained the age of sixteen he applied to the Registrar of Asiatics for the certificate of registration under Act 36 of 1908, and the request was refused. He appealed to the Magistrate, under section 6. The Magistrate confirmed the decision of the Registrar of Asiatics, and issued a deportation order which was suspended pending application to Court.

I submit the applicant is entitled to remain in this Province, because his father has been domiciled in this country since 1888; since then he has been twice to India, for periods of a year or eighteen months. The applicant is also entitled to registration because his father is registered. The applicant was as a fact registered on his father's certificate; that was a provisional registration entitling him to complete registration when he became sixteen. The Magistrate held that, under the statute, he was prohibited from having a certificate; no question of exercise of discretion arose. I submit Act 2 of 1907 is not repealed, and gives the Registrar of Asiatics a discretion. Under the Immigrants Restriction Act the applicant was entitled to enter the country with his father, and cannot now be deported. The applicant was advised that he could only enter the country with his father, therefore his father accompanied him when he came in. The father owns fixed property here, which he intends to be the inheritance of his sons, and is domiciled here as completely as a man can be, notwithstanding the fact that his wife, owing to religious prejudices, resides in India. On the question of domicile, see *Lallu v. Colonial Secretary* (22 S.C. 631).

Mason, J.: There is no question that the appellant's father is resident in South Africa. Does domicile take the matter any further?

Mr. Gregorowski: I contend that the father is domiciled in South Africa, and therefore his children are so also, even though they may temporarily reside in India; therefore the applicant was entitled to enter at any time. His position is strengthened by the fact that under section 2, sub-section 8 (c), of Act 25 of 1907, the child of a person not a prohibited immigrant is entitled to enter with his parents.

De Villiers, J.P.: That sub-section must be read together with sub-section 1 (c).

Mr. Gregorowski: The applicant having once lawfully entered and become an inhabitant of this country, cannot be expelled, in the absence of definite legislative authority to that effect.

Mason, J.: Under Act 36 of 1908 the test is, not lawful entry, but production of a registration certificate. The onus is on the appellant to show that he is entitled to such a certificate.

Mr. Gregorowski: He is, under sections 3, 4 and 5 of Act 2 of 1907. Immediately on attaining the age of sixteen he applied for a certificate, but it was refused. His father comes under section 3 sub-section (a) (i), because he obtained a Peace Preservation certificate: see also sections 6 (1), (2) (a) and (b), and section 7. Act 2 of 1907 is still in force, and the applicant has acquired rights thereunder, because when he came of age he was lawfully resident here: section 8 (2) only refers to an Asiatic minor surreptitiously introduced into the Colony. The legislature cannot have contemplated that the children of a domiciled and resident Asiatic should be deported as soon as they become of age. By coming to South Africa they abandon their domicile of origin, and acquire a domicile of choice here. Section 6 (1) of Act 2 of 1907 states the procedure in regard to provisional registration of minors.

Mason, J.: It cannot apply to the appellant, because he was over eight years of age when the Act came into force.

Mr. Gregorowski: Section 6 (2) shows that the entry of the appellant's name on his parent's certificate was done with an object—namely, subsequently placing him on the register.

De Villiers, J.P.: Does not section 6 (1) refer to a child already in the country?

Mr. Gregorowski: The child might not be actually resident, but might have been sent away to be educated. These sections are all for purposes of identification of children, so that when they attain sixteen they may receive complete and independent registration.

Bristowe, J.: It is very difficult to construe these sections; but does not section 6 (1) refer to sub-section (a) of section 4 (2)?

Mr. Gregorowski: Yes. All these sections are for the purpose of providing for inchoate registration of the minor children of resident Asiatics; they show that the legislature never intended that such minors should be deported upon attaining sixteen. The Court must give a favourable construction to the Act, and rights must not be taken away unless expressly taken away by the legislature. A child born of parents domiciled in the Transvaal, during their temporary absence elsewhere, is really to be considered as born in the Transvaal, according to international law. Under section 6 (1) the Registrar must register; under section 7, he has a discretion; but neither he nor the Magistrate exercised a discretion: see *Thompson v. Anderson* (1909 L.L.R. 101). The learned judge's view—that no Asiatic child is entitled to registration under Act 36 of 1908 unless actually born in the Transvaal, or resident in the Colony at the time of the passing of the Act—is really outrageous under the circumstances, and would lead to inhuman and revolting results. It would mean that upon attaining a majority a child would be cut under from his parents, and thrown out into the world entirely unaided. Having lost his domicile of origin he would not be able to return to India.

Bristowe, J.: It is not a question of domicile, but of nationality. The country of his race would be bound to receive him. That was decided in Hong Kong's case.

Mr. Gregorowski: The case of *Enter v. Rex* (1907 T.S. 910), lays down the rules for the interpretation of statutes such as these; an analogous mode of interpretation must be adopted as regards Act 36 of 1908. An Asiatic child born in the Transvaal can always claim registration as of right, on attaining majority, wherever he may happen to be at that time. In *Rex v. Ebrahim* (1906 T.S. 405) it was held that an Asiatic minor, living with his father, did not require to register under Law 3 of 1885, but was entitled to be in the country by virtue of his parent's domicile here.

Mason, J.: Do you say the appellant is entitled to register under Act 36 of 1908?

Mr. Gregorowski: Yes—or under the Act of 1907.

Mason, J.: Under what section of the Act of 1908?

Mr. Gregorowski: He is entitled to be registered because his father is registered.

Mason, J.: What section of the Act bears out that contention? It may be that he ought to be entitled to be registered.

Mr. Gregorowski: He is entitled to it under section 3 (c).

Mason, J.: Therefore, if he is not a minor who was resident in the Colony at the commencement of the Act, he is not entitled to it?

Mr. Gregorowski: Taking the Act as a whole, I submit it is clear he is not excluded from registration.

Mason, J.: This section provided that certain definite persons can be registered. If the appellant does not fall within the class indicated by the section, he is not entitled to registration.

Mr. Gregorowski: "Resident" does not mean physically resident. It would lead to most absurd results if children born in the Transvaal, who left the country for the purpose of being educated, could never come back. In *Randall v. Rex* (1907 T.S.), the Court inclined to the view that Act 2 of 1907 was still in force; so also in *Small v. Rex* (1908 T.S. 1038). If (as he was entitled to do) the appellant's father had registered him under the Act of 1907, the Act of 1908 could not take away that vested right. Sub-section (a) of section 3 of Act 2 of 1907 speaks of "any Asiatic resident and actually in the Colony."

Mason, J.: The sole question is, can a child have a residence apart from his parents? If he cannot, the language of section 3 (c) of Act 36 of 1908 is rather curious.

Mr. Gregorowski: The father being resident here, the irresistible conclusion is that the children are also resident here. It is natural that, the mother being unwilling to cross the ocean, the children should remain with her until they attain sixteen.

Bristowe, J.: "Residence" is not a technical word, like "domicile." As a fact the child never has been resident in this country.

Mason, J.: I have never heard it contended that a man could be "resident" in a country in which he had never set foot. "Residence" has not a technical legal meaning, divorced from what ordinary people understand by it.

Mr. Gregorowski: If the appellant had been brought here by his father, say in 1894, and had left shortly afterwards and remained away ever since, he would still be resident here, because his father was domiciled and resident here. All the circumstances show that the father always intended to have his children with him here, and therefore they must be considered to be resident here.

Mr. De Wet: (for Respondents): The Court is not concerned with the policy of the law; but the converse of the picture drawn by counsel for the appellant is equally harrowing—viz., that every Indian in this country, most of them having one or more wives in India, should be able to import freely all their children from India, over whom the Government cannot possibly have any check. The Appellant's family is in India; only his father is here. I do not admit that the father is domiciled here. It is denied upon affidavit, and his own application states his place of residence to be Surat.

Bristowe, J.: Mr. Chamroy's affidavit does not carry any weight, because he knows nothing about it.

Mr. De Wet: The general rule is, *ubi ius, ibi domicilium*.

Bristowe, J.: It is far more true to say, *ubi maritus, ibi domus*, because the husband really carries the home with him.

Mr. De Wet: The sole question is the construction of section 2 of Act 36 of 1908. The applicant having failed to produce a certificate of registration is liable under that section to be deported. There is no question of the Registrar having refused to exercise his discretion; that was never in issue in the application. The appellant claims to be registered as of right.

Mason, J.: Supposing the Registrar wrongly came to the conclusion that he had not registered.

Mr. De Wet: That might be a ground for revocation—though it has been held that

ignorance of the law is not "gross irregularity" entitling to review. The Court would not then exercise his discretion for him, but would send the case back to him, and order him to exercise his discretion. This application is based on two grounds: (1) The applicant's right to registration; and (2) the right of his father. The machinery for registration provided under Act 36 of 1908 applies to all Asiatics, except those who had acquired vested rights under Act 2 of 1907. The appellant's father is registered under Act 36 of 1908, section 4 (3). A certificate such as that possessed by the appellant's father incorporates the particulars of his minor children, or wants; but such incorporation gives the minors no rights to registration. The father cannot claim any right under Act 2 of 1907, because in 1907 he was absent in India. The definition of "lawful holder" in section 2 of Act 36 of 1908 excludes minors. No right is conferred on any minor by reason of his name appearing in his father's certificate. Section 3 (2) of Act 2 of 1907 which defines "lawfully resident," does not apply to the appellant.

Bristowe, J.: Is that definition exclusive? Does not it mean that certain classes of persons not actually resident shall be deemed to be resident, for the purposes of the Act? At the moment the applicant attained sixteen years of age, was not he lawfully resident in this country?

Mr. De Wet: I submit not.

Bristowe, J.: He was resident, and his residence was lawful.

Mr. De Wet: He was never lawfully resident; he was illegally brought in, under section 5 (2) of Act 2 of 1907.

De Villiers, J.P.: Do you contend that that sub-section refers to a minor brought in by his father?

Mr. De Wet: Yes.

Bristowe, J.: A minor could be introduced by his parents under the law of 1885. If the intention was to reverse that principle, one would expect the legislature to have done so in plain language.

Mr. De Wet: The words of the sub-section are both wide and plain.

Bristowe, J.: How do you reconcile this contention with section 4 (3)?

Mr. De Wet: That covers the case of Asiatics who had been living in this country with their children, left the country, and afterwards returned. The whole policy of the law is to exclude an Asiatic who has never been in the country before.

Bristowe, J.: How do you explain the different phraseology in section 3 (2), "resident and actually in the country," and section 4, which says merely "resident"?

Mr. De Wet: On 31st May, 1902, not less than 100 per cent. of the inhabitants of South Africa were actually in the places of their residence. The privilege conferred by section 3 (2) of Act 2 of 1907 was extended only to persons actually in the country at that date. There is no provision in the Act for the registration of any Asiatic who comes to this country for the first time after the date of the Act.

Bristowe, J.: Assuming an Asiatic gets over the Immigrants Restriction Act, and actually enters the country, then he cannot remain here unless he obtains a certificate of registration, and section 5 of Act 2 of 1907 appears to indicate that the Registrar has a discretion whether to grant such a certificate or not. Is not there a *casus omissus* under the Act of 1908, which allows a minor to enter the country with his parent, but makes no provision in regard to him when he attains sixteen?

Mr. De Wet: I submit not. The legislature has allowed such minors to visit their parents, but has advisedly made no provision for their registration.

Mason, J.: Surely the rights of the children are not taken away by the Act of 1908?

Mr. De Wet: No, but they are absolutely incidental to and dependent upon the rights of their father.

Mason, J.: If "first entered" in section 3 (c) of Act 36 of 1908, refers to an entry prior to the Act, how could the minor enter the Colony, before the Act, with a guardian

who was registered under the Act? If you read the sub-section as follows—"Having been a minor domiciled in this Colony at the commencement of this Act, he first entered the Colony with a guardian registered under the Act," then its meaning is plain.

Mr. De Wet: However unintelligible the sub-section may be, I submit the confusion is rendered greater by reading "resident" as meaning "domiciled."

Mason, J.: It may mean that the minor is protected if he entered with a guardian who held an old registration certificate, or thereafter obtains a new one.

Mr. De Wet: On the question of *casus omissus*, I have nothing to add to the remarks of the learned Judge in the Court below. The provisions of Act 2 of 1907, even if still in force, do not apply to the appellant, because no application was made under that Act.

Mr. Gregorowski (in reply): The Court will not regard too strictly the exact terms of the petition. If the Court considers that the Registrar had a discretion, it should remit the matter to him.

Mason, J.: Speaking for myself, I am quite satisfied that if the Registrar has a discretion we ought to direct the matter to go back to him.

Mr. Gregorowski: Law 3 of 1885 is still partly in force; Act 2 of 1907 is also still in force; and so is Act 36 of 1908. Rights expressly created under Act 2 of 1907, and not expressly taken away, have not become obsolete by reason of Act 36 of 1908. Only one section—section 13—of the Act of 1907 is expressly repealed, by section 14 (3) of Act 36 of 1908. The fact that the applicant's father was absent in India in 1907 does not place him outside the provisions of the 1907 Act. When he returned the two Acts of 1907 and 1908 had been passed, and he had to answer certain questions for purposes of registration under those Acts; but no stress can be laid on the fact that he gave his place of residence as Sotat.

Mason, J.: Apparently he would not say he was resident in the Transvaal because then he would come under section 4 (1), under which he had to apply within a certain limited time.

Mr. Gregorowski: If he had been asked, "What is your actual place of residence," he would have replied, "Krugersdorp, where I have my business." The legislature has never placed any restriction upon an Asiatic resident bringing his wife and family into the Transvaal. The argument based upon section 5 (2) of Act 2 of 1907 is a *reductio ad absurdum*; the Government, instead of warning the father, was really an accomplice, and encouraged him to commit the offence of introducing his son. A wide interpretation must be given to "resident" in section 3 (c) of Act 36 of 1908, because clearly the section contemplates the case of a minor who was resident in the colony at the commencement of the Act but only physically entered at some subsequent date.

The *Pretoria News* publishes the following from the report of the Durban Chamber of Commerce:—

"In connection with an attempt that is being made by the committee to ascertain the number of Asiatics now holding trading licences in South Africa as compared with the number some years ago, the Chamber is informed by the Natal Provincial Secretary that steps are being taken for the printing of a complete list of the names of all Asiatic licence-holders in the Province, and that as soon as the list is ready a copy will be forwarded for the information of the Chamber. The Chamber is in communication with the Union Government with a view to obtaining similar information regarding the other Provinces."

We come to Mr. Polak And the Passive Resisters

A Unique Address

600 Signatories

We reported last week that Mr. Polak and the Passive Resisters were to be taken to Salisbury Island as the hulk in which they were detained was declared unfit for habitation. In accordance with this information, Mr. Polak and his companions were taken to the Island. Mr. Polak, however, was discharged with instructions to report himself on Monday. The others were detained till Tuesday morning. They declare that on the Island they had nothing to complain of. They were supplied with proper food and were generally well looked after. On Tuesday morning they were discharged and met by an enthusiastic crowd. Among those who went to the Point were Messrs. Dawad Mahomed, Parsee Rustomjee, Omar Hajee Amud Johari, Luchman Panday, P. K. Naidoo, Mahomed Koosen, H. S. L. Polak, M. K. Gandhi, and others.

The Passive Resisters have been accommodated at Mr. Dorasamy's Restaurant where they are being treated as the guests of the committee. They are all looking cheerful and as determined as ever to see the thing through.

Mr. Polak and they have been receiving much attention from the community. Mr. Rustomjee's premises presented a scene of animation throughout Tuesday. The open yard adjoining his premises was turned into a *shamiana* for receiving Mr. Polak and the resisters. It was well decorated with flags and bunting. Four powerful petrolite lamps illuminated the yard. A special platform was erected to seat the Chairman (Mr. Dawad Mahomed), Mr. Polak and the Secretary (Mr. J. Lazarus). On the strike of 8.30 p.m. an enthusiastic audience of over 1,000 Indians greeted Mr. Polak as he walked to the platform escorted by Messrs. Dawad Mahomed and Mr. Lazarus.

The Chairman's Speech

Mr. Dawad Mahomed's speech, which was delivered in Hindustani, was read in English by Mr. Lazarus as follows:—

Friends and Gentlemen,—We have met this evening to meet Mr. Polak and the brave Passive Resisters who have come from India. Of Mr. Polak's magnificent work I am unable to speak with sufficient justice. Our distinguished countrymen and countrywomen in India have spoken and written of his services in glowing language. Hundreds of meetings addressed by him in all parts of India, the magnificent collection made by him for furthering the cause of Passive Resistance, the passage of the Immigration Bill, are a much more eloquent testimony of Mr. Polak's work than any words of mine can be. Mr. Polak has earned our undying

gratitude. His work in India and the equally brilliant work done by Mr. Ritch in London have enabled our countrymen throughout South Africa to meet our difficulties with greater ease.

The condition of the Indentured Indians who arrived last month per *S. S. Umhlazi* which was brought to light through the journal edited by Mr. Polak shows how necessary it is to stop indentured labour. We do not ascribe to the employers of that form of labour any ill-treatment of their men in any special degree. But we hold that the system itself is bad and no master, however humane he may be, can possibly do justice to his humanity and retain under him men over whom and whose bodies he exercises extraordinary control. We condemn it because it is a remnant of slavery. Mr. Polak, therefore, deserves our gratitude for his notable work in this connection. To the cause of the Passive Resisters in the Transvaal, Mr. Polak has dedicated his life with rare selflessness. He has shown the people in the motherland the inner meaning of the great struggle. He has shown that the struggle is for our country's honour and that with the result of that struggle is bound up the welfare of the Indians throughout South Africa. We have noticed with pain and consternation the latest outrage by the Transvaal authorities, namely, the attempt to banish from the country children of tender age who have lawfully entered it with their parents. The matter is at present before the Supreme Court. But should the result be unfortunately adverse, it will be the duty of the Indians throughout South Africa to demand, for the sake of the Empire, a removal of the inhuman outrage.

An address will be presented to Mr. Polak this evening for his great work. It is, I venture to say, a unique memento. It bears the names of over 600 subscribers, and is the result of the efforts of a special committee formed for the purpose and whose members have worked zealously for the cause. Mr. Polak will, I doubt not, appreciate the fact that the address has been inscribed by our own Volunteers, Messrs. Solomon Roycepen and A. Christopher, with whom it was a labour of love.

To our Passive Resistance friends—our own kith and kin—I will as a fellow Passive Resister say only this: You have done noble work. You have sacrificed much and you have gained much. You have done noble work. You have sacrificed material wealth, ease, comfort and luxury. You have accepted banishment from your own land of adoption, and in many cases even of birth. You have been separated from wives or mothers as the case may be. Parents have been torn from children and our own. But you have gained as against all this an immortal name; you have gained the love of your countrymen; you have proved yourselves worthy

custodians of our country's honour. We are all proud of you. We hope and pray that you will retain your courage to the last. Thus and only thus it is possible for us to live in this continent with any honour and self-respect. You are the hope of our community.

I do not know what awaits those who have been driven away from here to the Cape ports. These laws, and their administration we do not understand. They are too subtle for us. That the British flag should mean for us freedom in one place and slavery in another, that it should mean in the same place for one class of British subjects liberty bordering on license and for another humiliating subjection is a state of things incomprehensible to our simple minds. The absence of those whose fate is still hanging in the balance at the Cape mars this reception. But I derive comfort from the thought that the struggle in the Transvaal consists in suffering joyfully undergone. In the name of this great meeting I would appeal to General Botha and his fellow Ministers: "You have now a much greater responsibility on your shoulders. You have sufficiently tried us in the Transvaal. We accept your policy that there should be no unrestricted immigration or influx of Asiatics into your province. And it behoves you to accept the prayer of the Indians throughout South Africa that you do not wound our susceptibilities, that you do not insult a whole nation, and that to that end bring in legislation repealing the Act of 1907 and bring your Immigration Law into harmony with British traditions so as not to make an Asiatic a prohibited immigrant on the ground that he is an Asiatic." No man has yet said that these demands are unreasonable. Let us hope, then, that the Union Government will listen to our prayer and end a struggle that has been going on now for over three years and that has brought ruin upon many a peaceful home.

This meeting will perhaps allow me to add a personal touch. It is a matter of special pleasure to me that the committee has given me the privilege of presiding over this function. I owe a personal debt of gratitude to the Polak family. My son, who has just returned from England, tells me that Mr. Polak's parents and his sisters simply adopted him as a member of the family and left no stone unturned to make my son as comfortable as possible. This incident will perhaps show you to what extent the Polaks have shown their sympathy towards us.

Mr. Lazarus then read the following address to Mr. Polak:—

"Dear Sir,—We the undersigned welcome you and the brave Passive Resisters to South Africa.

"Before you undertook your great mission to India, your name was unknown to us here. But now, through your noble and self-sacrificing work

has given you a unique place in the hearts of Indians residing in this country. You have identified yourself with our troubles and sorrows in a manner in which very few Europeans or Indians have.

"The magnificent collection made in India through your zeal and industry is in itself a record of which any worker may well be proud. But those who have followed, as we have, your career in India, have noticed many other enduring results of your labours. The chief among them is undoubtedly the passing of the Emigration Bill through the Viceregal Council which brings us nearer to the time when we shall no more have in the body politic in South Africa the festering sore in the shape of Indentured Indian immigration.

"Your battle against the Transvaal Asiatic Acts is, in our opinion, an Imperial service. We trust that, if it be possible, you will soon be enabled to return to India and resume your labours until the goal has been reached. But we hope, too, that your return to India will be rendered unnecessary by the Union Government granting the just demands of our countrymen in the Transvaal."

The address is contained in a neat little brown leather pocket-case with a silver plate fixed to it. It has been inscribed by Mr. Solomon Roycepen who gave a great deal of time to it and with whom it was a labour of love. The lettering is very fine and delicate. The whole of it does not occupy more than two pages of the little pocket-book. Mr. Solomon Roycepen, assisted by Mr. Christopher, has written very neatly the names of over 600 subscribers. The committee have been assured that, if the subscription list had been kept open for a few days longer, several thousand signatures could have been obtained. As it was, the whole arrangement had to be made on very short notice. The committee has collected nearly £55 of which the balance, after paying expenses of the reception and the feeding of the passive resisters, will be given to the passive resistance fund.

Mr. Dawad Mahomed, on presenting the address to Mr. Polak, garlanded him amid thunderous applause. The garland was made by Mr. Lazarus Gabriel. The little daughter of Mr. P. K. Naidoo presented Mr. Polak with a button-hole. Then, amid continuous cheering, every passive resister, including the 3 Chinese resisters, received a delightful rose button-hole each.

Mr. Polak then rose to reply. After the cheering which greeted him had subsided, Mr. Polak said that he had not words to adequately thank the audience for the great reception they had given him. His children would shed tears of joy when they, as they grew old, were able to see the address. He did not claim to have made any self-sacrifice. As a matter of fact, when a man sacrificed his lower nature on the altar of the higher, he did

no more than his duty. Such sacrifice could not deserve any recognition. If a man sacrificed his higher nature, he evidently deserved nothing but censure. The real work in India was done by the Hon'ble Mr. Gokhale and the other noble patriots of India. He was but the community's mouth-piece. He was, however, glad that, as a result of the effort made in India and representations made by the Indian Government, some slight amelioration was made in the Natal laws. The little alteration made in the Licensing Law of Natal was due to the threat used by the Indian Government that, unless the Colony did substantial justice, indentured emigration from India would be stopped. There was, however, yet a great deal left to be desired. It was wrong if a Colonial-born Indian could not get a new licence, and it was also wrong if an old established trader could not realize the full value of his stock by transferring his business to another. It was, he believed, the first time that the Indian Government had taken powers to stop emigration to a particular colony or state by way of retaliation. He was in a position to state that the Government of India had given notice to the Union Government that emigration to Natal would be stopped if Indians throughout South Africa had not their just demands granted. The speaker did not hesitate to call indentured labour a thinly-disguised form of slavery. The sooner it was stopped the better—better for the Englishmen and their fair name, and better for the Indians as they would, on its stoppage, rise in the social scale. He (the speaker) could not take any credit for the collection made in India for helping the passive resistance struggle. It was due to the generosity of Mr. Ratan Tata and the efforts made by Mr. Jehangir Petit, Mr. Natesan and other public men. The real canvassers were the brave deportees. It was men like Mr. Sorabji—one of the greatest Passive Resisters—who secured subscriptions to enable them to continue their work. The Speaker had a message for them from India. They in India wanted the Passive Resisters to continue unwavering; they in the motherland knew the nature and the importance of the struggle; they were behind them. In conclusion the speaker asked the Indians of South Africa, who were a mere handful, to stand shoulder to shoulder and fight on. (Loud Applause.)

Mr. R. C. S. Pillay then spoke in Tamil and Mr. Aaron John in English on behalf of the passive resisters. The speakers thanked the audience for the reception, given to them, described Mr. Polak's great work and declared that they would fight on regardless of hardships, for they knew that the struggle was for India's honour.

The proceedings terminated at 9.45 p.m.

Wednesday's Proceedings

The Kathiawar Arya Mandal held a reception at Mr. Rustonjee's place in honour of Mr. Polak and the Passive Resisters. Mr. P. V. Sanghavesi presided. The attendance which was over 500, included the leading men of the community. The following is the text of the address which was illuminated by Messrs. Singleton and Son and beautifully framed:—

"Dear Sir.—We, the undersigned, on behalf of the Kathiawar Arya Mandal, extend to you and the brave Passive Resisters who have returned with you, a hearty welcome to South Africa.

"You have endeared yourself to every Indian in South Africa by your single-minded devotion to the cause you have made your own. Your magnificent work in India and the grand collection of one lac of rupees made by you for relieving the distress among Passive Resistance families and for helping that struggle is a monument to your industry, devotion and self-sacrifice.

"Your splendid advocacy has brought within sight the termination of the barbarous system of Indentured Indian Labour. You have succeeded in rousing India to a sense of the national and imperial importance of the struggle in the Transvaal.

"As a slight token of our gratitude for all you have done, we beg to present you with this address and pray to the Almighty Ruler that He may long spare you to continue the grand work you have begun."

The address was read by Mr. C. B. Mehta. Mr. Polak was garlanded and applause. Verses were specially composed and recited by Messrs. Shaik Mehtab and Ambaram Maharaj and speeches were delivered by Mr. R. C. Pillay, Mr. John Andrew, Mr. Dawad Mahomed and Mr. Gandhi.

Telegrams were received from the following, containing congratulations and sympathy with the cause:—Kimberley Indian Political Association, Ventersdorp community, Stanger Hindus, Mr. Khimjee and others of Maritzburg, Mr. Naik of Verulam, and Messrs. Raghavji, Paruk and Morarjee of Verulam.

Refreshments were served at the close of the meeting.

Mr. Bhana Parsholem sent sweetmeats for the Passive Resisters. The greatest credit is deserved by Mr. Joseph Lazarus for his energy and devotion to the work of the committee. He was ably assisted by volunteers. Thanks are due also to Mr. Rustonjee who placed all his resources at the disposal of the committee.

An Afternoon Party

Mr. Parsee Rustonjee entertained Mr. Polak and the deportees on Thursday afternoon at his premises. Refreshments were served at 3.30, Mr. Omar Haji Amad Johari presiding. Amongst the other guests present were Messrs. Dawad Mahomed, H. Kallenbach, M. A. Gandhi, Ismail Dora, Abdul Ray and Mutsa.

Mr. Rustonjee said, in the course of a speech, that it was not at all strange that Indians should work to remove Indian wrongs, but it certainly was wonderful that men like Messrs. Polak, Ritch and Kallenbach should have done so and he thanked them with all his heart for their work.

The Chairman eulogised warmly Mr. Polak's services and Mr. Dawad Mahomed briefly supported the previous speakers' remarks.

Mr. Gandhi, on behalf of Mr. G. A. Natesan of Madras, thereupon presented to each deportee a photograph of the 60 deportees who first arrived in Bombay, a group portrait taken in Madras, and a copy of the Drama Harischandra, the Immortal Lover of Truth.

On behalf of the deportees, Messrs. Veera Pillay and John Andrew replied in suitable terms, the latter reminding their hosts that however bitter their cup might be, they would drink it cheerfully to the dogs. So long as they were true to conscience and to God, they would in the long run win. The meeting broke up with three hearty cheers for Mr. Rustonjee.

Mr. Polak Interviewed

In the course of an interview with a *Natal Mercury* representative, Mr. Polak was asked what he regarded as the principal influence at his command, to which he replied:—

"The spirit of the people. We have concentrated our resolve upon obtaining as our irrevocable minimum the repeal of the Transvaal Act of 1906, the whole spirit of which is degradation and affront to the Indian, no matter what his place in society merely because he is an Asiatic. We want this intolerable racial oppression removed. We are willing to be differentiated against, even if this were to place a higher restriction against the Asiatic than against the European, but all our demand is for legal equality—legal equality and administrative differentiation, if you like, but the Indians refuse to be treated as criminals merely because of their colour."

Mr. Polak wished to correct a misapprehension which he said had occurred with reference to the recent reported outbreak of "spotted fever" among some indentured Indians landed here at the beginning of September. Mr. Polak first of all characterises it as inaccurate to designate cerebrospinal meningitis as an Oriental disease, pointing to the epidemics of the malady which have broken out in England and the United States, but asserts decisively that the infection, did not originate in India. At Madras he explains, the whole of the coolies included in the shipment in question underwent a period of medical supervision extending over three to four weeks, and the authorities there—Mr. Polak has just come over from Madras—are positive, he asserts, that there was no disease among them when they sailed.

Mr. Ritch at Capetown

Mr. Ritch whose arrival from England was expected on Tuesday last by *R.M.S. Saxon*, duly arrived that day. He received a sheaf of congratulatory messages from various parts of South Africa. From Durban Messrs. Dawad Mahomed, Parsee Rustomjee, Oniar Hajee Amod Johari, Hoosen Dawad, H. S. L. Polak, M. K. Gandhi and others sent messages of welcome. Official telegrams were sent on behalf of the Congress and the Kathiawar Arya Mandal.

Mr. Ritch was received on landing by the leaders of the community at Capetown. He is the guest of the community, and Mr. Adam H. Gool Mabomed has placed "Noor Bagh" at Mr. Ritch's disposal.

Mr. Ritch asks us to thank the numerous senders of messages of welcome.

An Interview

A Reuter telegram from Capetown, states that, in the course of an interview by the *Argus*, with reference to his mission to endeavour to effect a solution of the Asiatic question, said that neither the Indians nor his Committee were desirous of flooding South Africa with Asiatics. The Indians here have conceded the position that Asiatic immigration is undesirable, and they contend that the other dominions within the Empire have succeeded in keeping out any such influx, without passing futile anti-Asiatic legislation, and particularly such an Act as the Transvaal Immigration Law, classes all British Indians, irrespective of educational and property qualifications, as undesirable.

Mr. Ritch pointed out that such legislation not only insulted British Indians here, but was racial and class legislation of the worst kind. He declared without hesitation that nothing had done so much to inflame feeling and to sap the old loyalty of India as this legislation.

Items of Interest

Owing to great pressure on our space, we are compelled to hold over a great deal of matter, including the continuation of the Madras Meeting.

In his report to the Synod of the Anglican Church, the Rev. Arthur French says:—"But the coolies on the sugar and tea estates call for something both morally, spiritually, educationally, and socially to be done in their favour. They are wretchedly housed, and (save Col. Addison's splendid little school) nothing seems to be done for them in any way by the estate owners. Misery is written on the faces of the people. They are ostracised, oppressed aliens, and the one bright spot is that this accursed system is sinking rapidly down to its ignoble end."

An indentured Indian employed on the Natal Estates, Mount Edgecombe, is reported to have committed suicide by hanging on the 11th ult. mo. The Protector of Indian Immigrants, in reply to our inquiries, states, on the 24th ultimo, that he had not received any information.

Mr. Vafuh Hussain, Secretary of the Indian South Africa League, Madras, entertained the Transvaal deportees, previous to their departure, to a tea-party, to which a select circle of friends were invited. The deportees expressed their appreciation of the kindness shown.

London Sept. 21.—Mr. Strauss, the United States Ambassador in Constantinople, has abandoned his visit to Russia owing to being refused a privileged passport because he is a Jew, and, therefore, received only the usual authorisation issued to Jewish merchants. The Tsar subsequently ordered the issue of a special permit, which Mr. Strauss declined.

The Union-Castle Mail Steamship Co. sent us an illustrated booklet giving particulars of their two newest mail steamers, *Balmoral Castle* and *Edinburgh Castle*. The accommodation provided for first, second and third class passengers is all that could be desired.

We have received the "Rosh Hashona" Annual of the *S. A. Jewish Chronicle*, Johannesburg. The reading matter is, of course, specially interesting to Jews. A "Christian Journalist" gives his impression of "My Friend the Jew," which is exceedingly frank and honest. The illustrations are numerous and well produced, and the issue is a credit to the printers.

Col. Harris, at Kimberly, said that if Nature had endowed the coloured man with brains, ability, intelligence and industry to acquire a trade, why should he not be allowed to follow that trade and earn sufficient to keep his wife and family? They could not always be hewers of wood and drawers of water.

Messrs. Hodder and Stoughton will publish shortly a new book by Mr. J. Ramsay MacDonald, M.P., entitled "The Awakening of India."

The *Glasgow Evening News* states that the sum of £45,248,000 in one year is spent on sport in Britain.

Out of 189 Indian emigrants returned to Madras by the *Umsinto* seven had died before the ship's arrival at Madras on the 26th June last.

We have received the Annual Report of the Lovedale Missionary Institution for Natives in South Africa. There are 135 pages dealing with the many departments of education carried on at this busy institution, and

illustrations showing the large and lofty dining halls for boys and girls. We are glad to note the practical side of the education given to Natives at Lovedale.

The *Indian Review* for August is now to hand and contains many interesting features. The Transvaal Indian question claims a goodly share of space, containing as it does several letters—by the Editor, the Deportees, The Bishop of Madras and Mr. Polak—as well as resolutions and speeches. Lord Ampthill's speech in the House of Lords appears in full. A portrait of Lord Ampthill appears as a supplement at the front.

Among the magazines to hand we notice a new one, *The Vedantin*, a magazine of oriental philosophy conducted under the auspices of Shri Shankaracharya, Kohlapur. It is a neat little octavo magazine of 48 pages. It is issued at the end of every second month and the yearly subscription is twelve shillings.

The Observer, a new weekly South African newspaper, would be best described as "smart." This applies all round—to the leading articles, the "specials," the paragraphs, the cartoons and the jokes. In regard to the Asiatic difficulty, *The Observer* thinks that Mr. Smuts "made a mess over the details," and suggests that "a new Asiatic Expulsion Act must, therefore, be General Botha's first care." "Expulsion Act" would, in the opinion of the Deportees, be a suitable title for the Registration Act.

Dr. George G. Findly, in the *London Quarterly Review* (July) says:—"Formerly the mechanic, with his bag of tools and his little shop, was complete in himself, like the feudal knight on horseback and armed cap-à-pie—labour and capital and exchange all vested in a single person, a picture of sturdy independence! Now he is a cipher in the industrial army, able only to move with the crowd and seeking his work where capital and engine-power provide a place for him. There is no creature on God's earth more pitifully helpless than the modern operative, while he stands singly in the face of the monster engine which wealth commands."

Tolstoy celebrated his eighty-second birthday on Sept. 10th.

Contents

	Page.
Prison Treatment of Native Registers	327
The Deportees at Cape Town	328
Activity in England	328
Correspondence	328
Transvaal Notes	329
From the Editor's Chair	329
Transvaal Asiatic Minors	330
Welcome to Mr. Polak and the Passio-	
Registers	331
Mr. Ritch at Capetown	334
Items of Interest	334

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk! 457
Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड

(१९२५ ई. आ. : 19, Saville St. Durban.)

तमने घड्याणो भुक्त जेईयेछे ?

नातालीया मील्कना हरेक डेसभा ओक कुपो (गोडी) राखवामा आवे छे. ओ गोडीओना भाबेने नीचे मुजब
 भुक्त घड्याणो आपवामा आवरो:—

३०० कुपो ओकही ठरनारने सुकर सोनानु' घडियाण.

१२० " " " " २५०० घडियाण.

५० " " " " ओकसोडाइड घडियाण.

घडियाण भेजवानी पीछ पछ तक !

अबारे तमे नातालीया मील्कनु' टीन परीहा तारे तेनु' "लेमल" काहीने सयपी राखनु'. ५००० लेमल जेमा
 करेता तो तमने सुकर सोनानु' घडियाण भजरो. ओ २५०० लेमल जेमा करेता तो २५०० घडियाण भजरो. ओटला पछ
 न जने जने मात्र १००० लेमल ओकहा पछ सके तोपछ ओकसोडाइड घडियाण तो जरर भजरो. हवे लेमल सयपी
 राखवानु' भुक्तो नही. नातालीया "दुध" भागको पीछु' परीहवामा भेट छे. ताछु' जने सरस जने भवाभवानु'.
 जधी कुडाने भवे छे.

होवसेल भगवानु' ठेकाछु'.

नातालीया मील्क कु. लि.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुफ्त घड़ी दानो ?

नातालीया दुधके हरेक केसमें एक चिठी रहती है. वह चिठी २०० नीसकी पासमें होती है, उसको एक
 अच्छी सुनेकी घड़ी बर्खास्त की जाती है. १२० चिठीवालोंको चांदीकी और ५० चिठीवालोंको ओक्सोडाइड घड़ी
 मिलेगी.

घड़ी मिलनेका दुसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टीनकी उपर जो लेबल रहता है, ५००० इको करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुफ्त दीया
 जायगा २५०० लेबलवालोंको चांदीकी घड़ी, और १००० लेबलवालोंको ओक्सोडाइड घड़ी मुफ्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकी अच्छा और इकाला है, और लेबल बचाकर जमा करनेसे
 घड़ी मुफ्त मिलती है. लेबल और चिठी नीचे लिखे पत्तेपर होल्से ऑफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलती है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेवील स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk! Natalia Milk! Natalia Milk!

सत्यमेव जयति ॐ तत्सत्परमात्मने नमः

नाताल इंडियन ट्रेड्स लीमीटेड.

(लीमीटेड लाइसेलीटी नाटालका कायदानुसार रजिस्टर होगी.)

केपीटल पा. ६००० दर एक पौंडके ६००० शेरोसे होगी.

एक हजार घेर रीसर्व्ड ओर पांच हजार जाहेर बीकरीके लीए.

पैसा भरनेकी बीगत :—अरजीके साथ दर शेराकी ३५/-, ओर मीलनेके बाद की. २/६ ओर कीछे ५ महीने तक दर मास की. २/६.

कार्यभारी (डायरेक्टर्स.)

मी. जी. रामचंद्र, मरचंट, बरबन.

मी. गोपालजी एम. बेसाह, (जी. की संलग्न एन्ड को.)
मरचंट, बरबन.

॥ जी. बी. बेसाह, (जी. के. पंडेल), मरचंट, बरबन.

॥ एम. बी. नायक, बुकबीयर, पी.एम.बर्ग.

॥ एस. एस. पवार, प्रोपार्टी ओनर, पी.एम.बर्ग.

॥ जी. पीटर, प्रोपार्टी ओनर, " "

॥ टी. पराशराम, एजेंट, बरबन.

॥ ए. एम. एडीआधी, प्रोपर्टी ओनर, बरबन.

॥ ततीरामु कडी, टेलेकोमिस्ट, " "

॥ बी. आर. एडीआधी, प्रोपर्टी ओनर, पी.एम.बर्ग.

॥ टी. वीरेषा पथर, फारमर, बरबन.

॥ बी. एस. नाइडु, प्रोपार्टी ओनर, पी.एम.बर्ग.

॥ आर. बी. बेटी, (ई. सीमार मेन्सु. को.) बरबन.

॥ बेसा माधु, फारमर, प्रोपर्टी ओनर.

॥ बी. एस. पवार, सोनार, पी.एम.बर्ग.

॥ एम. बी. नाइडु, मरचंट न्युकेसल.

सोलिसीटर्स :—मेसर्स टॉमलीन्सन एन्ड स्माइथ, पी.एम.बर्ग.

बैंक :—आफ्रिकन बैंकिंग कॉरपोरेशन ली., पी.एम.बर्ग.

ओडीटर :—मो. रोबर्ट ए. रीकट, (इन्कॉर्पोरेटेड एकाउन्टेंट) पी.एम.बर्ग.

सेक्रेटरी.

मेसर्स मार. एन. मुकले एन्ड परभु मछनभा, मेनेजर्स नाताल इंडियन ट्रेड्स, पी.एम.बर्ग.

कंपनीका उद्देश :—नाताल इंडियन ट्रेड्सके नामसे मारिस्बर्गमें बेवार करती हुए पैदाका उपालाना, माल, फरनीचर माल सत्रानेका सामान, मकानका लीस, उपहार मूल्य (शुद्धील) बिधेरी करके यह सबका उपयोग करना और होल्सल ओर रिटेल बेवार करना, ए यह कंपनीका हेतु है.

यह कंपनी अपनी उसकी मुर्दासे नातालमें अच्छे स्थानपर कारवायें सोलेनी ओर हिंदुस्थानमें एजेंसीमें ओकेगी.

इसका मुख्य मकसद मारिस्बर्गमें होगा.

कीलीनीके इतिविक हिंदी भाइओ कहते रहियेके मजबुत पायेपर एक कोओपरेटीव स्टोरकी जरूर है. ओर यहभी सब जानते है के एक आइसीसे ऐसा कंपनी बहुत बड़ा बेवार कर सकते है.

यह कंपनी नगर मुर्दासे बड़ा बेवार कर सकेंगी ओर इससे हिंदीयोकी उपयोगे सब चीझे नियमित ओर सतोंधिकारक मिला यरेंगी.

कंपनीके मागिदारीकी आली नफर मीछे इस लीये नगर बामसे माल खरीदा जायगा ओर नगरसे बीकरी किया जायगा. इसके हावके ऐसे बहुत फीछे रहेंगा ओर येमे नफेले बहुत बेवार होगा.

व्यापारमें कंपनी कांतनर नफा करेगा इसका उगल अभीसे नहीं है सकता. लेकीन नाताल इंडियन ट्रेड्सने ता. ६ जुनसे ता. २१ जुलाई तक १००० पौंडका नगर बीकरी किया. इसमेंसे अच्छा फायदा पाया होयगा.

नरीब ओर तपंगर सब इस कंपनीका मागिदर हो सकें इस लीये हरेक हिस्साकी किमत एक बीब रकी गई है. हिस्साकी भरतीके साथ पौंडमें पांच कीलींग नगर देना. अरजी मजुूर होनेसे बाद अगल कीलींग देना ओर बत्तीके ऐसे पांच महीने तक अगल कीलींगके इफतेसे करना होगा.

बताइ हुए मुर्दा न तथा होनेपर मुर्दाकी रकम डायरेक्टर कमती कर सकते है.

आशा है के अपने बंधुओ, यह इस कार्यमें वस्ताहपूर्वक भाग लेंगे ओर अपनी प्रयत्नानुसार तनमन ओर चतुर्ते अपने बंधुओंकी बेवारकी स्वीर्ती मुकामिलमें लेंगे उनके साथ सहायता करेंगे.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

459

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, રાનીવાર, તારીખ ૮ મી અક્ટોબર ૧૯૧૦

અંક ૪૧.

અઠવાડીક પંચામ.

પ્રોસ્ટો-તા. ૮ મી અક્ટોબરથી, તા. ૧૪
અક્ટોબર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

હોફ-આરો. શુદ્ધ પથી આરો. શુદ્ધ ૧૧
સુધી, સંવત ૧૯૧૬.

મુસલમાન-તા. ૪ સવાલથી તા. ૧૦
સવાલ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

ચાર.	પ્રોસ્ટો તારીખ.	હોફ તારીખ.	મુસલમાની તારીખ.	પ્રોસ્ટો તારીખ.	મુસલમાની તારીખ.	સંવત.
શની.	૮	શુદ્ધ ૫	૪	૨૧	૫ ૨૬	૧ ૦
રવી.	૯	" ૬	૫	૨૨	૫ ૨૮	૧ ૦
સોમ.	૧૦	" ૭	૬	૨૩	૫ ૨૯	૧ ૧
બોમ.	૧૧	" ૮	૭	૨૪	૫ ૩૦	૧ ૧
બુધ.	૧૨	" ૯	૮	૨૫	૫ ૩૧	૧ ૨
ગુરુ.	૧૩	" ૧૦	૯	૨૬	૫ ૩૨	૧ ૩
શુક્ર.	૧૪	" ૧૧	૧૦	૨૭	૫ ૩૩	૧ ૩

અનુક્રમણિકા.

ઈદ મુબારક...	૧૩૩
સમાધાનીની ચરચા...	"
મી. રીચ કામે વળગ્યા...	"
મી. સોરાખજી...	"
દેશથી આવેલા સત્યાગ્રહીઓ...	૧૩૮
દેશપારીઓ કેપટાઉનમાં...	"
મી. રીચ કેપટાઉનમાં...	"
છાત્રાઓપર ખાડનો ફેસ...	"
હિંદુસ્તાનની ટપાલ...	૧૪૬
ભેદાન્સવરમ ખબરખત...	૧૪૭
સત્યાગ્રહી નેહીનાં સંકેતો...	"
ફીલ્ડી...	૧૪૧
મી. પેલાક ને દેશપારીઓ ઇસ્તનમાં...	૧૪૨
કાઠીઆવાડ આરમ મંડળ...	૧૪૬
સત્યાગ્રહીઓને ચાપાડી...	૧૪૭
અમનેનીમાં મીજવસ...	૧૪૮
પોરબાગમાં ખજોવા...	"
નાલારી કોરટની નોટીસ...	"
નેપાલમાં હિંદુસ્તાન માટે મીડીય...	૧૪૯
ફરબન ઇન્ડિયન સોસાયટી...	"
આમળ વખતું ચિત્ર...	"
તાર સમાચાર...	૧૫૦
ચાલુ વરતમાન...	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો...	૧૫૧
મોહાવરાજાની મહેરીલ...	૧૫૨
રેડ્ડ બબર શાવ...	"

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

રાનીવાર, તા. ૮ અક્ટોબર, ૧૯૧૦.

ઈદ મુબારક

મયા ધુધવારે મુસલમાન બાઇઓનો
મંદુલ હિતરનો તહેવાર હતો. તે દિવસ
મોટા ઉત્સાહથી પાળવામાં આવ્યો હતો.
કેટલાકે તે આનંદમાં ગાળ્યો હતો. કેટ
લાકે તે બંદગીમાં ગાળ્યો હતો. કેટલાકે
આવતા વરસમાં કામની શુદ્ધિ સ્થિતિ હતી,
અને કામ માટે પોતે શુદ્ધ કરી શકે છે
તેનો વિચાર કરવામાં તે નહીં ગાળ્યો
હોય? જેમ નવા વરસે પોતાનાં પાપ
પુન્યનો ખ્યાલ કરવાનો હોય છે, તેમ
કામની જરૂરીઆતો અને સેવાઓ વિષે
પણ વિચારવા જેવો બેસતા વરસનો
દિવસ છે. આવતા વરસમાં ખુદા કામ
નાં સંકેતો ઓળા કરે એવી અમે દુઆ
માગીએ છીએ, અને ઇસ્લામી બાઇઓને
મુબારકબાદી આપીએ છીએ.

સમાધાનીની ચરચા

પ્રોટેસ્ટાન્ટ ન્યુસમાં જે ખબર સમા
ધાની વિષે આવેલા છે તેના તાર બધે
ફટકે છપાઈ છે. તેમાં લખેલું છે તે ઉપ
રથી તો એમજ જણાય છે કે સમાધાની
કરવાની હવે સરકાર હઠના રાખે છે.
આ વિષે મી. ગાંધીની સાથે વાતચિત
થવાનું પણ જાણવાળા લખે છે પણ
તેનું તો કંઈજ નથી એમ મી. ગાંધી
જણાવે છે. એટલે આનો અર્થ શું
કરવો? ટરાંસવાલની સરકારે તે બાબત
ઇનકાર નથી કર્યો. એ ઉપરથી એમ
પણ મનાય કે વખતે ટરાંસવાલની સર
કારનું વલણ સમાધાની કરવા તરફ હોય.
તેમ ન માનવાનાં બહુ કારણ છે. એ
સમાધાની કરવી હોય તો મી. સોરાખજી
ને કેમ પકડ્યા છે? એ સમાધાની
કરવી હોય તો દેશી આવેલા સત્યાગ્રહી
ને કેમ દબાવ કરે છે?

આ સમાધાનીની વાત ઉપરથી અમે માન આપીએ તેટલું થોડું છે. માન

તો એટલેજ મેજ કાઢીશું કે સત્યાગ્રહ
ની અસર હજુએ થવા કરે છે, અને
ન્યાયસુધી સત્યાગ્રહ માટે છે સંસુધી
હાલમાં જીતજી છે એમ સમજવાનું છે.

મી. રીચ કામે વળગ્યા

મી. રીચ જેવા બંદરે ઉતર્યા તેવાજ
કામે વળગી ગયા છે. ઉતર્યા બાદ તેઓ
પોતાનું કામ ભેંધ સકે, કંઈ મળે હશે
એમ ધારી રાખ્યો. તેને બદલે મી.
રીચ મહા કામમાં ઉતરી પડ્યા. સત્યા
ગ્રહીઓને કેપમાં ન ઉતારે તેથી તેઓની
ખરદાસ કરવી ને તેઓને સાર પ્રજાજ
લેવા એનો તાર મળતાં તેઓ સાહેબ તે
કામમાં ગુંચાઇ ગયા છે. આ વાત મી.
રીચને શોભાવનારી છે ને મી. રીચ કેવું
કામ કરનારા છે એ કામ હવે આ દેશ
માંજ પુરત નબરે જોતી જઇ ગઇ છે.
આવા પુરુષને સાર કેપના હીંદીએ માન
ની તબક્કીજ કરી છે ને તેમને કામના
મેમાન ગણ્યા છે એ બહુ સંતોષકારક
વાત ગણાય.

અમને ઉમેદ છે કે ડરબનના હીંદી
પણ મી. રીચને આમંત્રણ આપશે ને
પટ્ટું માન આપશે.

મી. સોરાખજી

સત્યાગ્રહની લડતમાંના મુખ્ય લડવા
માં મુખ્ય એવા મી. સોરાખજી બાઇમી
વખતને સાર પકડ્યા છે. મી. સોરાખજી
હાલમાં પડમા સારમી મોખરેજ રહ્યા
છે. તેણે લડતમાં કાપલ થવા પછી લડત
ચિવાંચ બીજો કંઈજ વિચાર કર્યો નથી.
પોતાનાં બીજાં કામો પડતાં મેલ્યા છે,
અને માત્ર મહત્વજ રટણ કર્યું છે.
જ્યારે જ્યારે સરકારે મી. સોરાખજીની
ઉપર તેના અપવિત્ર હાથ નાખ્યા છે ત્યારે
ત્યારે આપણે જોયું છે કે બીજાઓને
પકડવાની પણ તકવારી ચમકેલી છે. તે
મર્થે તેવું હોય. એટલું તો એકલ છે
કે મી. સોરાખજી જેવા લડવાને જેટલું
આ સમાધાનીની વાત ઉપરથી અમે માન આપીએ તેટલું થોડું છે. માન

આપણે એટલે તેના હાખલો લેવા એ ખરેખર છે. હોદી કામ મી. સોરા બજારો હાખલો હાખ પોતાની ફરજ બજારો એવું અને માગીએ છીએ. મી. સોરા બજારો તેમની હોમત સાર સુખારકબાદી આપીએ છીએ. તેમના કુખે કુખી થઇ એ છીએ. વળી તે કુખમાં સુખ છે એમ બધી સુખી પણ થઇએ છીએ.

દેશથી આવેલા સત્યામહી

દેશથી આવેલા સત્યામહીઓમાંથી યોગ્ય ડરબન ઉતર્યા ને બારીના કેપ ચલા તેને ઉતરતાં અડચણ આવી છે. અને મીનાઓમાંથી સતર પાછા મળ્યા. આ બધું બતાવે છે કે સત્યામહીની હડત હડવી જેમ સહેલ છે તેમ મુશ્કેલ પણ છે. જે હોદી અને મીના પાછા મળ્યા અથવા જરો તેને સાર અને તેઓ ને મુખારકબાદી આપીએ છીએ. છતાં આમ થતાં પૈસા નકામા બપ છે એમ પણ બેઠા ચકાપ છે. મીનાઓએ તે પોતાનાં સરદીશીકેટ બતાવ્યાં પણ કહે વાપ છે. છતાં તેઓને ઉતરવા હીધા નથી. આ ગેરકાયદેસર કામ સરકારે કર્યું છે તેમાં સક નથી. મીનાઓ તે બાબત અપીલ કરી રહે છે અને કરશે એમ અને માનીએ છીએ.

દેશપારીઓ કેપટાઉનમાં

ઉતરવાની અપી

મી. રીચે ઉપાડલું કામ

જે દેશપારીઓને ડરબનથી કેપનાં બંદરો માટે ચકાવવામાં આવ્યા હતા તેમ ને પોરટ ક્લીકામેથના બંદરે ઉતરવા દેવામાં ન આવતાં કેપટાઉન મોકલવામાં આવ્યા. કેપનાં બંદરે ઉતરવાનો તેમનો હક કબુલ રાખવામાં આવ્યો નથી.

અમને મળેલા ખાસ તારમાં જણાવવા માં આવ્યું છે કે આ સત્યામહીઓને પાછા મોકલવાની કમીશિયન અમલદારના કુકમ સામે સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ કરવામાં આવેલું. સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો મળે ત્યાંસુધીમાં દેશપારીઓને પાછા મોકલતાં કમીશિયન અમલદારને અરજીવા મારે મી. રીચની સુચનાથી જડજો અરજ કરવામાં આવી છે. અરજ ચકરવારે સંબંધવામાં આવનાર હતી.

મી. રીચ કેપટાઉનમાં

તેમને મળેલા આવકાર

કેપના હોદીના મીજબાન

મુખારકબાદીના સંદેશા

છાપામાં ઉદ્ભવ

મી. રીચ તા. ૪થી અક્ટોબરે કેપ ટાઉન પહોંચ્યા છે. તેમને વધાવી લેવા તાની હોદી કોમના આવેવાનો હાજર હતા. તે ઉપરાંત તેમને દક્ષિણ આફ્રિકાના બુદા બુદા બાજમાંથી મુખારકબાદીના સંદેશો મળ્યા હતા. ડરબન થી મી. હાવુડ મહમદ, મી. ફસ્તમજી, મી. હમર હાજી આમદ ક્રેરી, મી. ફુસેન હાવુડ, મી. પેલાક, તથા મી. માંથી અને બીજા કેટલાક તરફથી તારો મળ્યા હતા. નાતાલ કોંગ્રેસ અને કાઉન્સિલ આરંભ મંડળ તરફથી પણ તારો મળ્યા હતા.

કેપટાઉનમાં મી. રીચ હોદી કોમના મીજબાન છે. મી. આદમ યુલે પોતાના નુરખાજમાં મી. રીચને ઉતારો રખાવ્યો છે. તારો તથા આવકારના સંદેશોએ મારે મી. રીચ સરવે બાકીઓનો તારથી 'કોમી' દ્વારા બાબાર માને છે.

રૂટર જણાવે છે કે ચુરવારે મી. રીચ ને માનપત્ર આપવાનું છે.

તા. પચીસે રૂટર જણાવે છે કે મી. રીચની 'આરંભ'ના પ્રતિનિધિએ બુદા કાત લીધી હતી. તે દરમ્યાન મી. રીચે જણાવ્યું કે હોદીઓ અથવા તો મારી કમિટી દક્ષિણ આફ્રિકાને એશીઆટીકાથી બરી દેવા માગતી નથી. એશીઆટીક કમીશિયન ન બેઠાએ એ વાત હોદીઓ સ્વીકારે છે. તેઓ કહે છે કે રાજના બીજા રિભાગોએ પણ આવો ધસારો અટકાવ્યો છે, છતાં તેમણે (તે બાગેએ) નકામા એન્ડી-એશીઆટીક કાયદા કરવા નથી. તેમાંએ ટરાંસવાલના કમીશિયન કાયદા જેવો કાયદો તો કોઇએ નથી કર્યો. તે કાયદો અને રજીસ્ટ્રેશન કાયદો મળીને મને તેમ જગતએલા અને ફર બાબદાર હોદી હોય તેને પણ "અન ડીકાયરેબલ" તરીકે અટકાવે છે.

મી. રીચે કહ્યું કે આવા કાયદાથી હોદીઓનું અપમાન થાય છે એટલુંજ નહિ, પણ તે અરબમાં અરાબ બાત ની કોમી અને ગેરકાયદેસરની રાજનીતિ

છે. કું અમકાવા વમર કહું છું કે હોદીની વફાદારીને ઉમેદી નાખવા અને લોકોને ઉશ્કેરવાનું કામ આ કાયદા જેટલું બીજા કશી નથી થયું.

છોકરાપર ધાડનો કેસ

સૌથી વડી અદાલતમાં અપીલ

બાબુવા લાયક ફલીલો

મી. જરદીય વેસલ્સના હાવની સામે મી. છોટાબાઇએ દક્ષિણ આફ્રિકાની સહુ થી વડી અદાલતમાં ત્રણ જડજો અમળ અપીલ કરી છે તેમાં જે ફલીલો થઇ તે નો સત્તાવાર રિપોર્ટ અમારા કામમાં આવ્યો છે. તે ઉમેજી વિભાગમાં અને આવ્યો છે. તેનો સાર અને નીચે આપીએ છીએ.

અપીલ તા. ૨૭ મી સપ્ટેમ્બરે સંબંધ બંધામાં આવી હતી. તેમાં જડજો ડી. વીલીવર્સ, બીરટો અને મેસન હતા.

મી. ક્રેમરેન્ડીનો ફલીલ

અરજદાર, આમદ કપાલીમ છોટાબાઇ નો મોટો દીકરો છે. ૧૯૧૦ ના જુનની ૨૫ મી તરિખે તેણે ૧૬ વર્ષ પુર્ણ કર્યાં. તે ૧૯૧૦ ના જાનેવારીમાં ટરાંસવાલમાં કામલ થયો. તેણે નામ તેના બાપના સરદીશીકેટમાં જોવામાં આવે છે. તેણે તેણું સરદીશીકેટ માગ્યું. ત્યારે તેને કહે વામાં આવ્યું કે તે મોટો થશે ત્યારે મળશે. મોટો થતાં બપારે તેણે માગ્યું ત્યારે રજીસ્ટ્રારે ના પાડી. તેથી માજસ દરેક આગળ અપીલ કરી. માજસદરે રજીસ્ટ્રારનો કુકમ બહાલ રાખ્યો, ને કદ પાર કરવાનો કુકમ કર્યો.

કું કહું છું કે બાપના રજીસ્ટર ઉપર છે.કરાતું નામ હોવાથી તેને કહ છે. બાપ ટરાંસવાલના વતની છે. બાપના રજીસ્ટરમાં નામ આવ્યું એ બતાવે છે કે તેને ચરતી રજીસ્ટ્રેશન હતું; નેપુર' રજીસ્ટ્રેશન લેવાનો તેનો હક હતો. વળી ૧૯૦૭ ના કાયદા પ્રમાણે પણ તેનો રજીસ્ટરનો હક છે. તે કાયદો રદ નથી થયો કમીશિયન કાયદાથી છોકરાને કામલ થવાનો હક હતો. હવે તેને દફતાર કરી નથી ચકાતો. અરજદારને સલાહ આપ વામાં આવી કે તે તેના બાપનીજ સાથે આવી રહે. તેથી તેનો બાપ તે છોકરા ને સાથે લાવ્યો. બાપની પાસે જમીન છે. બાપ તે વારસો તેના છોકરાને

આપવા માગે છે. તેની મા આ દેશમાં નથી તે માત્ર મના વહેમને લીધે છે.

જન મેસન :—આપનું વતન હિંદુ આફ્રીકામાં છે એમાં તો શક નથી. પણ તેથી આપણને કંઈ મદદ મળે છે?

મી. ગ્રેગો :—આપનું વતન હિંદુ આફ્રીકામાં હોય છે તેમજ પણ તેમજ મધ્ય. ઓકરાનો હક ઇંગ્લેન્ડના કાયદાથી વધારે મજબૂત થાય છે. કેમકે તે કાયદાથી ઓકરા પોતાના આપની સાથે કાયદા થઈ શકે એમ ખાસ જણાવેલું છે. ઓકરા એક વેળા દરારસવામાં કાયદેસર આવી શક્યો પછી તેને ઉપર પહેલતા કાઢી શકાતો નથી. જો તેવા ઓકરાને કાઢવાનો હક તે. કાયદામાં આપું તેમ કહેવામાં આવત.

જન મેસન :—પણ ૩૬ મા કાયદા પ્રમાણે તો સરદીરીફ્ટ હોય તેમ રહી શકે તેમ છે. એટલે અરજદારને તેવું સરદીરીફ્ટ મળવાનો હક છે એમ ખાસ વચની જવાબદારી અરજદાર ઉપર છે.

મી. ગ્રેગો :—તેવો હક અરજદારને છે. તે હક ૧૯૦૭ ના કાયદાથી, પીસ ગ્રેગરવેચનની પરમીટથી તેમજ ૧૯૦૮ ના કાયદાથી છે.

જ. મે :—પણ ૧૯૦૭ નો કાયદો આવા ઓકરાને લાગુ પડતો નથી.

મી. ગ્રેગો :—પણ ઓકરાનું નામ તેના આપના રજીસ્ટરમાં લાવવાનો હેતુ હોવાનું જોઈએ.

જન ડી. વીલીયર્સ :—પણ ૧૯૦૭ નો કાયદો જે ઓકરા દરારસવામાં હોય તેવા નેજા સાદ નથી?

મી. ગ્રેગો :—ઓકરા થોડી મુદતને સાદ ગેરહાજર હોય તેથી તે રહીશ મહી શકતો નથી.

જ. બોટો :—આ બધી કસમો ગુચ વાડા બરેલી છે. તેનો અર્થ કરવો મુશ્કેલ છે.

જ. મે :—તમે એમ કહો છો કે ૩૬ મા કાયદા મુજબ રજીસ્ટર થવાનો હક તે ઓકરાને છે?

મી. ગ્રેગો :—હા, જી. હું તો એમ કહું છું કે ૧૯૦૮ ના કાયદા પ્રમાણે છે, ને ૧૯૦૭ ના કાયદા પ્રમાણે પણ છે.

‘રહીશ’ નો અર્થ એવો નથી કે તેનું સરીર દરારસવામાં હોવું જોઈએ.

જ. મેસન :—સારે સવાલ તો એ આપ્યો કે ઓકરા આપનાથી જુદે કેમકે રહીશ છે એમ કહી શકાય?

મી. ગ્રેગો :—જ. પ દરારસવાનો

રહીશ એટલે ઓકરા પણ તેમજ એમ ચોખ્ખો વાત છે.

જ. મે :—જે માણસ અમુક દેશમાં કહી આવેલો નથી ત્યાં તે રહીશ ગણાય એ તો મેં સંજોગનું નથી.

મી. ગ્રેગો :—પણ ગંધી હકિકત ચોખ્ખી રિતે બનાવે છે કે ત્યાં આપનું રહેલાનું ત્યાં જ ઓકરાનું ગણાય.

સરકારી વકીલ મી. ડીવેટ :—કાયદાની પોલીસી—નીતિ—ની સાથે કારતને કંઈજ સંજોગ નથી. પણ મી. ગ્રેગો શરતી કહે છે તેનાથી વિરુદ્ધ વિરોધ પણ આવી શકે છે. જે હોદ્દાની ઓરતો હોંફુસ્તાનમાં છે, ને જોઈને એકથી વધારે ઓરતો છે તેઓ પોતાના બચ્ચાં ને લાવી શકે એ કેરી જુલમની વાત ગણાય? તેની ઉપર સરકાર અમુક કેમ મુકી શકે? અરજદારનું કુટુંબ હોંફમાં છે, માત્ર તેનો આપ અડી છે. આપનું વતન આ દેશમાં નથી. મી. ચમની તેનો ઇનકાર કરે છે.

જ. બી :—મી. ચમનીના સોજન નામા ઉપર કંઈ વજન હક શકાયું નથી. મી. ચમનીને તે ખાખત કંઈ ખબર નથી. ૧૯૦૮ ના ૩૬ મા કાયદાની ૭ મી કલમનો શું અર્થ છે એજ સવાલ છે. રજીસ્ટરના ઇરાવની વચમાં આ કારત નથી આવી શકતી.

જ. મે :—કરો કે રજીસ્ટરના ઓટી રીતે ઇરાવ આપે કે ઓકરાને હક નથી તો શું આ કારતને વચમાં પાવવાનો હક નથી?

મી. ડી. વેટ :—એમ થાય તો વખતે રીન્યુ થઈ શકે. અરજદારને નથી હક ૧૯૦૮ ના કાયદાથી અને નથી ૧૯૦૭ ના કાયદાથી. ૧૯૦૭ ના કાયદા પ્રમાણે તે ઓકરા કાયદેસર રહીશ ન ગણાય.

જ. બી :—પણ તે કાયદેસર કાયમ થયો એટલે કાયદેસર રહીશ ગણાવે જોઈએ.

મી. ડી. વેટ :—તે તો મેરકાયદેસર કાયમ થયો ગણાય. કેમકે સગીર ઓકરાને કાઢ કાયમ કરે તે ૧૯૦૭ ના કાયદામાં તો ગુન્હો ગણ્યો છે.

જ. બી :—પણ જે ઓકરાને તે કાયદા પહેલાં હક હતો તે હક ચોખ્ખી રીતે ખાતલ નથી થયો ત્યાં લગી કેમ ખાતલ થઈ શકે? અને તો લાગે છે કે ૧૯૦૮ ના કાયદામાં આવા ઓકરાની વાત રહી ગયેલી રહી ગયું. જે કાયદે

ખાતલ ઓકરાને કાયમ થવાની પરવાનગી આપે છે પછી તેને કહાલી કેમ ગણાય.

મી. ડી. વેટ :—કાયદામાં તેવા ઓકરા ને મળવા આવવાની છુટ આપી છે પણ રહેવાની નહીં.

જ. મે :—૧૯૦૮ ના કાયદાથી શું ઓકરાઓના હક છીનવી લેવાયા છે? તેમ તો હોયજ નહીં.

મી. ગ્રેગો :—જો કારત એમ માને કે કાયમ પણ કાયદાથી તે હાકરને હક છે તો તે હક અરજની કંઈ પણ ખામીને લીધે રદ નહીં કરે એમ કું માનું છું.

જ. મે :—હું તો કહું છું કે રજીસ્ટરને રજીસ્ટર આપવાની સત્તા છે એવું જોવામાં આવશે તો હું તો બેઠક ફરી તપાસવા કેસ તેના પર પાછો મોકલીશ.

મી. ગ્રેગો :—૧૮૮૫ નો કાયદો હજી કાયમ છે. તે કાયદામાં ઓકરાના હક કાયમ હતા. ૧૯૦૭ ના કાયદામાં પણ તેમ છે અને તેજ પ્રમાણે ૧૯૦૮ ના કાયદામાં છે. જે કાયદાનો તેથી ઉપરો અરથ થાય તો તેનું પરિણામ એ આપું કે સરકારે ઓટાલાકને ગુન્હામાં મદદ કરી કેમકે તેને અંદર આવવા દીધો. આપો અરથ તે તદ્દન બેફાળું ગણાય. જે નીચી કારતને ઇરાવ બદલ રહે તો તે જમ્મીપણું ગણાશે, અને કાયદાના તેવા અરથનાં પરિણામ વિપરીત અને માણસ ખાતલે ન જાણે તેવાં તથા અત્યંત ખરાબ આવશે.

આટલી તકરાર ચાલ્યા પછી કારતે વિચાર કરી મુકરો આપવાનું જણાવું છું.

હોંફુસ્તાનની ટપાલ

તા ૪થી અક્ટોબરે ફેમદુરમમાં જવા બંધ થવાની હતી.

તા. ૧૫મીના અરસામાં પ્રેસીડન્ટમાં આવવા વધી છે.

તા. ૧૬મીના અરસામાં અમદુલીમાં આવવા વધી છે.

તા. ૧૭મીના અરસામાં પ્રેસીડન્ટમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૦મીના અરસામાં અમદુલીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૫મીના અરસામાં અમદુલીમાં જવા બંધ થશે.

જોડાન્સખરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

સમાધાની!

‘પ્રીટોરીઆ ન્યુસ’માં સત્તાવાર અખર મળી છે એમ કહી તેના અધિપતિ જણાવે છે કે સુટણી પુરી થઇ ગઇ એટલે વડી સરકારના દયાલુથી અહિંની સરકારે હિંદી કોથને રાહત આપવાનો હુકમ કર્યો છે તે જ સુધારા કરવાના છે તે મી. આર્થિને પસંદ છે. અખનાર વળી એવું જણાવે છે કે આમ થવાથી લડત બંધ થશે.

આ વાત સત્તાવાર કહેવાય છે છતાં ખાસ વિનાની જણાય છે. મી. આર્થિને તે વિષે કશી ખબર નથી અને સરકારે પકડા પકડી બંધ નથી કરી એ તો બધા જોઇ શકે છે.

મી. હિંદાલાખના કેસ.

આ કેસની અપીલની સુનાવણીનો રી પેરડ હવે હાથ આવ્યો છે. તેમાં દલીલ ધણીજ થઇ. જજ મી. ડીલીવીયરસ, મી. મેસન અને મી. પ્રિટો હતા. મી. પ્રિટો વસ્તીએ સખત દલીલ કરી. અને જજ જોની સાથે તેમને જે વાદવિવાદ થયો તેમાં જડજોની લાગણી મી. હોટાખાઇ તરફ જોવામાં આવી. આ વખતે પણ ૧૯૦૭ ના તેમજ ૧૯૦૯ ના એમ બંને કાયદાની ચરખા ચાલી હતી. જજ મી. મેસનને તો ત્યાંસુધી જણાયું કે જે છોકરાના હક ૧૯૦૭ ની પહેલાં હતા તે હક કાયદો આડકતરી રીતે લઇ શકે નહિ.

જજ પ્રિટોએ મી. ચમનીના સોગવ નાચા ઉપર દીકા કરતાં જણાવ્યું કે મી. હોટાખાઇ ત્યાંસવાલના વતની ગણાય કે નહિ તે વિષે મી. ચમનીના ખત ઉપર બદસો રાખી શકતા નથી. મી. ચમની તેમાં શું સમજે?

હારમની સુલાકાત

હારમમાં સુલાકાતે મી. વાધજી પ્રજાલ પટેલ, મી. જોશી અને તેના સાથી આવી હતા.

લેટા.

મી. વાધજી પ્રજાલ પટેલે બનાના ત્યા પટેલની એક સાક મોકલી છે. અને મી. જોધવ કાનજી, મી. મકન વાલા, તથા મી.વાલજી હરીએ બનાના, આદુ અને વઢાણાં એક કેસ મોકલ્યું છે. મી. લો કેસે હામીલ માઈમર મોકલી છે.

મી. થાળી નાઇકુ

તથા મી. થાળી નાઇકુ હારમમાં આવી ગયા છે.

પહોંચશે

મી. પોલાક અને દેવપારીઓ જો પકડાય નહિ. તો રવીવારે સાંજે મેલ જેન માં પારક રેલેસને પહોંચવા વકી છે.

જેલમાં પડતાં સંકેટો

ત્રણ સત્યાગ્રહીઓના હરિયાદ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આ વખતની અમારી જેલ ધણી સખત હતી. ધણું સફળ કરવું પડ્યું. જેલના ઉપરીઓની નીરવતા અસલ જેવી થઇ પડી હતી. ખોરાક કે જે જેલની મોટામાં મોટી તકલીફ ગણાય છે એ સંબંધમાં અમે કશું કહેવા નથી પારતા. જે ઉપરીઓના હાથ નીચે અમને રાખ્યા હતા તેને બદલે જાલે ખોરાકની તકલીફ હોય; પણ સારી જેલમાં મનુષ્યની વરતણું ક અલવતા હોય તે ઉપરીઓની નીચે રહેવું અમે વધારે પસંદ કરીએ.

ચીફ વોરડર અને ઇસ્પીતાલનો ઉપરી એ બન્નેને તે જેલની દુનીઆના રાજા કહીએ તો વધારે પડતું નહીં ગણાય. તેઓ તેમની મરજીમાં આવે તેમ વરતે છે. કેદીઓ તો એમના ગુલામ છે એમ મગરૂરી રાખે છે. અમને તો એવી અસર થઇ કે હરિજન રાજામાંથી સુલામી તો હજી મંડ નથી. બીનગુન્હેગારને ગવરનર આગળ ઉભા કરવામાં આવે છે અને પરિણામે અધારી કોટડીમાં આક આઉસ ચોખા અને પાણીપર નિર્વાહ કરવો પડે છે. ઝોરીસરો ગાળો આવે છે. મી. સોદને એક વખત પીવાનું પાણી લેવા જતાં કહ્યું કે પાપખાનાના નળમાંથી પાણી શું કામે નથી લેતા? બીજી વખત અમને કહે કે ‘તમે લોકો જેલમાં આવતા આવો છો. રરકારના ખોરાક ઉપર ભડા યાઓ છો. તમે કલકા છો, યુરખ છો.’ એક વખતે એમ પણ કહી દીધું કે ‘મારા હાથમાં સત્તા હોય તો તમને જુદી જુદી સજા ની કોટડીમાં પુર; અને મરી જાઓ તો પણ દરકાર ન કર, કે જેથી વારંવાર પાખા ન વ્યારો.’ મહાન રાજા-દાખના ધરમ ઉપરના પુરતો માગતાં એમ

જવાબ મળ્યો કે ‘તે તો એક એટલેકર છે મારે નહીં મળે.’ હેઠ વોરડર ટોક અમારું સીધું ધણુંખરું ઓછું આવે છે. મધ રાત્રી તારીએ બપોરે અમારા ચોખા આક આઉસને બદલે જ આઉસ હતા. વચન કરતી વખતે અમારો રસોયો પાસે નહીં હતો. તેણે રાંધતાં પહેલાં હેઠ વોરડર રાજાએ હરિયાદ કરી હતી કે આવસ આજે અને ચોડા મળ્યા હાગે છે, તેને પણ એ ખરું લાગ્યું, પણ કશું કર્યું નહીં બપોરે અમે ચીફ વોરડરને હરિયાદ કરી. તેણે ધણી વાત ચીત પછી આવસ એપવા અને મને સંતોષ થયો છે એમ કહી અમને કાઢી મુક્યા, અને રસોમાને બીક બતાવી કે ‘આ હરિયાદ તારા કહેવાથીજ ચાલ છે; હવે થશે તો મવરનર આવજા તને ઉભો કરીશ.’ પાપખાનાની બેટ એક વખત બપોરે અમને અંદર રાખી અમારી પાસે ખાસ ઉપડાવે છે. અમને શાકમાં મત્ર મેનમલજ આપવામાં આવતાં. અમે જે ત્રણ વખત હરિયાદ કરી પણ હાક મળી નહીં. છેવટે અમે મેનમલ પાતાં મુકવા માંડ્યાં. જાતીવાર રવીવારે અમને આખો દીવસ લાઇન ઉપર બેસાડી રાખવામાં આવે છે. દરવા દરવાની બીલકુલ છુટ નથી અપાતી. કોઇ વખત અમે છુટ લઇ લઇએ તો દરવા આવે છે પણ વાર વાર લાઇન ઉપર બેસાડી રેવાની કરા મણી અપાયા કરે છે.

જોડાન્સખરમથી ડીપકલુક જઇ એ છીએ ત્યારે, અમારે તે આખો દીવસ અને બીજો દીવસ સવાર સુધી પુપુજ ખાવું પડે છે, જે કે જેલીઓની કુકડી ૧૧૫ થી તો લાગ્યેજ ત્યાં મોટી પહેંચે છે. કદાચ બપોરે હમેશનો ખોરાક અપવાની અમલક પડે, પણ સાંજે તો મળવુ જ જોઇએ તે પણ નથી મળતું.

આ બધી હરિયાદો જેલમાં અમે કરી એ તો અમે દુઃખજ માગી લીધા બરે બર ચાલ છે. અમારા તરફ અમલદારો અત્યંત સખ્તાઇથી વરતે છે. આપની પાસે હરિયાદ કરીને પણ અમને કાંઈ કે અમારે સફળ વધારે કરવું પડશે.

મી. થાળી નાઇકુ તથા મી. રાયપનને ૧૦ દીવસ થયાં એકલાજ રાખે છે અને આ એક ખરા ગુન્હેગારની હરિયાદ ઉપર થી મળેલું.

મી. રાયપન, મી. કેસાઇ, મી. મોર ગન, અને મી. હરાનસીસે હરિયાદ કરવા જણાવ્યું છે કે અમને કંઈક વખતે વધા

કાકતર સેલમાં તપાસતાં છતાં આ વખતે નાના કાકતરે એવો દુકમ કર્યો કે પારકામાં કપડાં બધા ઉતારો. અમે તેમને સમજાવવા પ્રયત્ન કર્યો કે એ અમે નથી કરી શકતા પણ તે બર્બર હતું. આખરે અમને બવરનર આમળ ઉભા કરવામાં આવ્યા. જ્યાં સુધી બની શકે ત્યાં સુધી કપડાં નહીં ઉતારવાં એમ જોલોનો ધારો હોવા છતાં અમને એક એક દીવસની અંધારી કેટડીની સગ કરવામાં આવી હતી. મી. મેક્લાઉડ દેસાઇ ઉપર બીજા એક વખતે પાવડો આપે: જમીનમાં નહીં નાખવા માટે આરોપ મુકામાં આવ્યો હતો. મી. મેક્લાઉડ કે જેણે તેમને બવરનર આમળ ઉભા કરેલા તેનાથી પણ, મી. દેસાઇને ખતાવતાં, પાવડો જમીનમાં નહીં છુટ્યો હતો, અને તુડી મર્યો. છતાં મી. દેસાઇને તેમ નહીં કરવાના મુદ્દાની સગ કરવામાં આવી હતી. તેમણે બવરનરને અંન્યાય થયો છે એમ જણાવી માછલેટ આમળ અપીલ કરવા મરજી ખતાવી પણ તે તેને દર નથી એમ કહેવામાં આવ્યું, અને માછલેટને પુછતાં અપીલના તેને દર છે એમ તેમણે જણાવ્યું. મી. હરીલાલને તેની જોલની શરૂઆતમાં એક દીવસે પેટમાં અત્યંત સખન ચુક આવતી હતી. તે છવારે ૧૦ વાગે ઓરપીટલે મથા. તેણે અમલદારને જણાવ્યું કે મને અસહ્ય ચુક આવે છે. તેણે તેને દવા આપી, અને "કાંઈ નથી, મરી જશે" એમ કહી રળ આપી. તે આલ્યા આવ્યા. તેને બહુ દરદ થવાથી તે ફરી તેની પાસે મથા ને તેને કહ્યું કે મને મરમ પાણીની શીશી પેટ રાખવાની ટેવ છે. તો એ બોલ્યો શીશીની જરૂર નથી, અને કીક થઈ જશે. મી. હરીલાલથી બોલી પણ કહાણું નહોતું. તેને કાંઈક દરદ તો છે એમ લાગવાથી કહ્યું કે "જાજરા સ, એટલે મરી જશે." તે મથા ને સુતા એમ આશા રાખીને કે તે હમણા આવી મરમ પાણીની શીશી આપશે. બહુ વાદ બેસ પણ કોણ આવે? તે મુ. ૧૫. તેના થી આ વખતે તો તબીબ બોલાય તેમ નહોતું. મી. નાયડુએ તેની આંખમાં આંસ બેસ ચીકને કહ્યું. ચીકને નસીન બેસે લાગ્યું કે મી. હરીલાલને દર છે, તેથી તેણે તેને સેલમાં નાખ્યા, અને તે ના પેટ ઉપર મરમ પાણીમાં બોળાને ફલાલીન મુક્યું. આખરે મી. હરીલાલ ને હસ્પીતાલમાં લઈ ગયા. એ ગરમ પાણીની શીશી તેના પેટ ઉપર મુકી ને બીજા અમે એરડા તેમને પહુ. ૧૫.૫૦

૧૦ મીનીટમાં દરદ નરમ પડ્યું. મે દીવસ હસ્પીતાલમાં રહી તે બહાર નીકળ્યા. બીજા એક વખતે મી. હરીલાલને સમજાવવા ઉપર ફેડલા થએલા હતા તે તેના અમલદાર પાસે બધા. એક મે દીવસ તેને દવા આપી. ત્રીજે દીવસે તેને પુકે છે કે તારે ખરેખર દવા બેસે એ છે, કે દવા પીવા ખાતર આવે છે? મી. હરીલાલે કહ્યું કે દવા પીવામાં મને કશો રસ નથી, મને દરદ છે, ને કાકતરે કહ્યું છે એટલે બહોં આવું છું. છતાં મારે દવા ન બેસે, હું તો આ મર્યો. ત્યારે તો તેણે તેને જવા નહીં દીધા, અને દવા આપી. બીજે દિવસેથી દવા લેવા જવું બંધ કર્યું. તેની કાલજ બેસે શું અસર થઈ કે નો દીવસે કાકતર આવ્યા ત્યારે તેની પાસે તેને લઈ ગયા. કાકતરે જોયું, કાકતરને લાગ્યું કે આ દરદ તો વધતું ચાલ્યું એટલે તેણે એક દવા લખી આપી. આ દવાએ દરદ મટ્યું.

અમે તે દીવસે દરદી પહેલાં હસ્પીતાલે જાય ત્યારે તેને અમલદાર સલાહ કરે છે કે તમારે થેર તમે ફેડલી વખત કાકતર તેડારો છો? મી. શેલતને પગે ફેડલો મર્યો હતો. પહેલે દીવસે તેમને અંદર રાખવામાં આવ્યા. બીજે દીવસે અમલદારે કાકતરની આમળ તેમને ઉભા કર્યા, ૧૨ જોયો, અને કાંઈ નથી એમ કહી રપેનમાં જવાને કુકમ થયો. મી. શેલત રપેનમાં જવા લાગ્યા. રપેનમાં પાછળ લસડતા ચાલતા. આક કીવસ સુધી અમલદારને ખતાવ્યા કર્યું કે ફેડલો વધે છે. પણ તેમને તો એમજ લાગ્યું કે રપેનમાં ચાલીને જવાય, અને પાડાથી કામ થાય રવીંગરે મી. શેલતે સાજી રસ્તેને ફિરિયાદ કરી. માદરેટે પણ જોઈને દુકમ કર્યો કે તેમને અંદર રાખવા. અને કાકતરને ફરીને ખતાવ્યું.

લી. ૦. ૦. ૦. ૦.

કકર રતનથી મુળજી સે. ૦.

સુરેંદ્ર બાપુભાઈ મે. ૦.

હરીલાલ મોહનદાસ બંધી.

જો. ૦. ૦. ૦. ૦. ૦. ૦. ૦. ૦.

નાતાલથી રહીમર અમલીટામાં રદક ગીરમીટીઆને પાછા લઈ જવામાં આવ્યા હતા. મદ્રસ પહેલવા ત્યારે તેડી નાની સંજ્યામાં રતનામાં કમરજી નીચેલે એ મદ્રસ પડ્યું છે.

કોબરલી

(એક ખખરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૧-૬-૧૦ના રોજ હિંદીબન પંચ મેન્સ નેશનલ યુનિયનની વ્યવસ્થાપક કમિટીની એક સભા નં. ૫૨ યુનિયનની રાડવાળા મહાનમાં મળી હતી. તેમાં મી. પોલાકને ડરખન આવી પહોંચતાં મુખ્યાર્થજાહીનો તાર કરવાની સુચના સેક્રેટરીને આપવાનો સરવજીમતે કરાવ થયો હતો. તેમજ આવતા અકવાડીવામાં તા. ૫-૧૦-૧૦ને મુખ્યાર્થ યુનિયનની જનરલ સભા બેલાવવી, અને તેમાં આફરિકા નાં બીજા મંડળી મી. પોલાકને માન આપવાને માટે જે ગેઠલે કરે તે મુજબ યુનિયન કાંઈ એકવચ્ચ કરી શકે કે કેમ, તે ઉપર વિચાર ચલાવવાનો કરાવ થયો હતો. આ એક હાથ ઉપર મંડળ છે. અને વળી તે માટે જામે સુચાન વફમના પ્રયત્નથી જ ઉજી થયેલું છે. દિલ્હીથી સાથે જણાવવું પડે છે કે મેં ખરમાં મુજ રાતી વરમ બીજકુલ નહિ બેલોજ છે. કોબરલીમાં પહેલાં મેં ધાર સુધાં સુધાં મંડળી ઉત્પન્ન થયાં હતાં, પણ તે કોબર બેડને આધારે આલતાં હતાં ને હાથ તો મુખ્યા બેવાંજ થઈ મળેલાં છે. ત્યારે કોબર બેડને રાજદારી ખાખતમાં અલમ રાખવાનો મત મતાવનાર મુવાન વરમ તરફથી આ મંડળ ઉજી કરવામાં આવેલું છે. મેં ખર થવામાં તેમજ કોબર પણ બીજમાલમાં કોબર બેડ નહિ રાખવાનો આ મંડળનો મુખ્ય હેતુ છે. સાથેજ આ મંડળનો હેતુ કોબરલીના જુવા મંડળી માફક પૈસા ભેગા કરવાનો પણ નથી. પણ મુખ્ય હેતુ કોબરલીના જુવા આતું જાન ફેલાવવાનો છે. જેથી દરેક મોટીમમાં પ્રજાકીમ વિષયે ઉપર સંવા દીક મંડળીની રદીએ વિષદ કરવામાં આવે છે, તેમજ મંડળના વ્યવહાર ખરથ માટે મેં ખર શી ફક્ત ખજિનાની છ પેની રાખવામાં આવી છે, છતાં દરેકને મેં ખર મુજબ જોઈએ તેમ નથી. અમે તે મદ્રસ ચાલતા સંવાદમાં લાગ લઈ શકે છે. પછી બેસે તે મેં ખર હોય કે ન હોય. હાલ વ્યવસ્થાપક કમિટીજ મેં ખર કિવામના મદર્યોનો મત મેં થમાં આવતો નથી. એટલે ખંધારજી એક દર ઉપર છે. તો આજ છે કે યુજવાતી મદર્યો કહાંપી મેં ખર થવાની કમજા ન હોય તોપણ સભાકીમાં લામ મેં થા તરફી દેશ. પરંપર વિચારનો વિનીમય કરેલો તે હવે જ પાકીન કરવાનું કમજા આપન છે.

મી. પોલાક ને દેશપારી ડરખનમાં

માનપાનના મેળાવડાઓનો દરોડો

૧૦૦૦ ઉપરાંત માણસોનો જમાવ

મી. પોલાકનું છટાદાર બાપણુ

સત્યાગ્રહીઓનો મોટો જુસ્સો

(૭. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

કેરળાખનમાંથી ખુલ્યા

અમે અહવાડીએ જણાવ્યું તે પ્રમાણે હવેને અમલદારે નાપાસ કર્યું, ને તેથી દેશપારીઓને સોલસપરી ટાપુમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા. ત્યાં તેમને માટે ખોરાક પાણી વગેરેનો સારો બંદોબસ્ત થયો હતો. તેઓ મનજવારે કેરળાખન માંથી છુટ્યા. તેમને મળવા બંદરપર પહોં દોડીએ હાજર થયા હતા. તેમને જિતાગે મી. કેરાસામીના રેસ્ટોરામાં રાખવામાં આવ્યો હતો. રીસેપ્શન કમિટીએ તેમની સમગ્ર બળવવાને બનતી કાબજી રાખી છે. મી. બાણુ પરસો તમે તેમને માટે મીઠાઈ મોકલી હતી. સત્યાગ્રહીઓ પોતે બાનદમાં દેખાય છે, અને લડતને છેવટ પર લાવવા મજબુત છે. મી. પોલાક અને સત્યાગ્રહીઓ પર કામ તરફથી માનપાનની મોટી નવાબેશ થઈ રહી છે. પહેલી

મીટીંગ

મનજવારે રાત્રે બરાસ. તેમાં ડરખનની દોઢી કામ તરફથી માનપન આપવાનું હતું. મી. રસ્તમજના કપાઉડને પાવણ, તોરણો, અને 'વેલ કમ'થી ડાપેલા પક ઢાંચો વડે તથા મોટા લેપ વડે પ્રાસ સજ્જારવામાં આવ્યું હતું. બરાબર સાડા આઠ વાગ્યાં મીટીંગનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું. મી. પોલાક સભામાં હાજર થતાં તેમને તાલીઓની મોટી ચરજનાથી વધાવી લેવામાં આવ્યા. ખાસ ઓળેલા પ્રેટકેરમ ઉપર મી. ડાવુદ મહમદે પ્રમુખની ખુરસી લીધી. તેમની જમણી બાજુએ મી. પોલાક અને ડાબી બાજુએ રીસેપ્શન કમિટીના સેક્રેટરી મી. જી. એમ. ભેલરજા બીસબા હતા.

પ્રેટકેરમની ડાબી બાજુએ સત્યાગ્રહીઓ વાસ્તે બેઠકો રાખવામાં આવી હતી જે ઉપર તામીલ તથા ચીના હીરાઓ બેઠવાઈ ગયા હતા. કુલ હજાર ઉપર માણસો હાજર હતા. બહાર ગામથી કેટલાક ડેલીવેટો પણ હાજર હતા.

પ્રમુખનું બાપણુ

પ્રમુખ સાહેબે ખુલાના નામથી મીટીંગનું કામ શરૂ કર્યું. તેમણે એક જુસાદાર બાપણમાં મી. પોલાકના કમની તારીફ કરી, અને તેમણે ઉઠાવેલી તકલીફનું વરણન કર્યું. સત્યાગ્રહીઓને ખાતર કરણપુરવક લાખાથી આપી. છેવટમાં કહ્યું કે મી. પોલાકે કામની એવી સરસ સેવા બજાવી છે કે તેમને માનપન તો થયું, પણ આપણી ચામડીના બેડા કરાવીને પહેરાવીએ તોપણ પુરતું નથી (નાળાઓ). ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબનું

ઉચ્છેદ બાપણુ

મી. લેઝરસે વાંચી સંબળાવ્યું. તેમાં જણાવ્યું હતું કે—મી. પોલાક અને સત્યાગ્રહીઓ જેઓ દોડુસાનથી આવેલા છે તેમને મળવાને આપણે સફળ અને બેસા થયા છીએ. મી. પોલાકના મહાન કામ વિષે તેમને ન્યાય આપવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ તેમ નથી. તેમની સેવા વિષે અપભ્રંશ સ્વદેશી ભાષામાં અને

બહેનોએ

અજાણતા સંબોધમાં બ્યાન કર્યું છે. તેમણે દોઢના બધા ભાગોમાં સેક્રેટરી મીટીંગ કરી છે; સત્યાગ્રહના નિભાવને માટે એક માત્ર ઉપરાણું કર્યું છે; દોઢના પારસામાં ગીરમીટ અટકાવવાનું બીલ પાસ કર્યું છે. આ બાબતો જો પોલાકના કામની એવી કદરૂકી થતી જાય

પુરે છે, કે મારા સંબોધી તેનું વરણન નહીં મળે શકે. મી. પોલાકે આપણે સહાનો આભાર મેળવ્યો છે. દોઢમાં તેમના કામવડે બને વિલાસતમાં મી. રીચના તેવાજ સંદર કામવડે આપણા દેશી ભાષાઓની દક્ષિણ આફ્રિકાની હાડમારીઓ સામે આપણે સહેલાઈથી થઈ શક્યા છીએ. ગયા માસ માં સ્ટીમર અન્ડરલોડીમાં જે

ગીરમીટીયા

આખા તેમની દલા મી. પોલાકના અધિપતિ પણાનીએ પ્રગટ થતા છાપાદારા બહાર આવી છે. તે દલા બતાવે છે કે ગીરમીટીયા મજુરી બંધ કરવાનું કેટલું જરૂરી છે. ગીરમીટીયાના માલીકો તેમના ઉપર ખાસ જુલમ કરે છે એવું આપણે કહેવા માગતા નથી, પણ આપણે એમ કહીએ છીએ, કે ગીરમીટ મોતેજ ખરાબ છે. પછી માલીકો અને તેટલો દયાળુ કેવ તોપણ તેનું દયાળુ પણ કામ બાવી સફળ નથી. આપણે તેને વખોડીએ છીએ, કેમકે તે ગુલામીનું ચીન્હ છે. એટલે આ બારમાં મી. પોલાકે જે કામ બજાવ્યું છે તે માટે તેમનો આભાર માનવો પડે છે.

સત્યાગ્રહ

ની લડતને તો મી. પોલાકે અસાધારણ આપભોગ બતાવી પોતાની છંદગી અર પજી કરી છે. તેમણે લડતનું ઉડું રહસ્ય દોઢને સમજાવ્યું છે. તેમણે બતાવ્યું છે કે આ લડત તે આપણા સ્વદેશની કીર્તી માટે છે, અને તેમાં આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના દોઢીઓનું હિત સમામેલું છે. પોતાના માળાપની સાથે કાપદેશર લખલ થએલા કુમળી વધના છોકરાઓને આ મુશ્કેલીમાંથી હાંકી કાઢવાની કોશીશથી દરસવાલ સરકારે જે મજબૂત આદર્શ છે તેથી આપણને દુઃખ થયું છે, આપણે દોગ થયા છીએ. જે બાબત હાલ સુપ્રીમ કોર્ટ આગળ છે. પણ કહાય તેનું પરિણામ અવળું આવે, તો આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના દોઢીઓની દુરંજ છે કે બ્રિટીશ રાજની ખાતર એ હેવાનીઅત દુર કરવા માગણી કરવી. મી. પોલાકના મહાન કામ માટે તેમને આજે

માનપન

આપવાનું છે. કું કહેવાને દોઢત મહં છું કે તે એક અનુપમ યાદગીરી છે. તે ઉપર ૬૦૦ ઉપરાંત સહીઓ છે. માનપન માટે ખાસ રથપાઓથી કમિટીની મહેનતનું એ હળ છે. તેમણે તે માટે ખાતરી મહેનત બાંધી છે. અને શક નથી કે મી. પોલાક નાળીને ખુશ થશે કે માનપન

આલેખવાનું કામ આપણા પેલંડીયરે મેસરસ સોલોમન રોયપન અને એ. હરીરોદાસે કર્યું છે. આપણું

દેશપારી ભાષાઓ

જેમાં આપણા રનેદીઓ અને આપણા સમાજો છે તેમને એક સત્યાગ્રહી તરીકે હું આટલું જ કહીશ કે : તમે ઉમદા કામ બજાવ્યું છે. તમે એમ બહુ આપ્યો છે. તેમ જાણ પણ થયું આપણા છે. તમે તમારા પદ્ધતિ, વિદ્યાતી, મુખ્યત્વે ને. એમ આપ્યો છે. તમે તમારા વતનના અથવા જન્મના મુલકમાંથી દેશવરે ગયા છે. તમે માન્યોથી તેમજ એ રોયથી વિપ્રુટ પડ્યા છો. માખા પાસેથી છેક રાઓ છીનવી લેવાયા છે. હાહરાઓ પાસેથી માખાપ વિપ્રુટ પડ્યા છે. પણ આ બધાના બદલામાં તમે અમર નામ મેળવ્યું છે. તમે તમારા દેશીભાષાઓનો પ્યાર મેળવ્યો છે. તમે આપણી મતૃભૂમિની જાળના રક્ષક બન્યા છો. જ્યારે બધા તમારે માટે મગર છીએ. જ્યારે આજ રાખીએ છીએ, અને વિનવિએ છીએ કે તમે ઉચ્ચ સુધી તમારી કિંમત ટકાવી રાખશો. અમ હરવાથી જ આ મુલકમાં આપણને માટે જરા પણ ધન્યજન અને દરજ્જા સાથે રહેતાનું બની શકશે.

કેપના બંદરે હાંધી કઠાએલાઓ તું હું બનશો તે હું બહુતો નથી. આવા કાયદા અને તેનો અમલ આપણે સમજી શકતા નથી. આપણને તેની ગમ ન પડે એવા તે છે. આપણે માટે બિટીશ વાવટાનો અરથ એ થાય છે કે એક કામમાં છુટ અને બીજા કામમાં મુલાખી. આપણે દિસાએ બિટીશ હોવાનો એ અરથ થાય છે કે એક કામને જુલમ કરવા જેટલી છુટ, અને બીજાને અપમાન અને નામોશી. આ એવી વિચિત્ર વાત છે કે અમારી સાદી અકલને તેમાં કંઈ સમજ પડતી નથી. કેપના બંદરેએ શેકાઈ પડેલા હાંદીઓની ગેરહાજરીથી આ આવકારની ધોજણનો ઉદ્દેશ જતો રહે છે છતાં હું એમ વિચારીને દિલસો લઉં છું કે ટર્સિસવાલી સડતનો મુદ્દો જે સી ડુઝ ઉદ્ધારવામાં સમાયો છે. આ જંગી મીટીંગના નામથી હું જનરલ એ.સા અને તેના પ્રધાનોને

અરજ

કરે છું કે તમારા ખજાપર હવે વધારે મોટી જવાબદારી આવી છે. તમે ટર્સિસ વાલમાં અમને પુરતી રીતે કર્યા છે. તમારા પ્રેસિડેન્સમાં એસિઆટીકનો ધવાનો અમલ અટકાવત વમરનું ઇમીગ્રેશન ન

હોવું જોઈએ એ તમારી રાજનીતિ અમારે કબુલ છે. તમને જાણમ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હાંદીની અરજ કબુલ રાખી તેમની લગણીઓ ન હુઆવવી, એક આખી પ્રજાનું અપમાન ન કરવું. અને તેટલા સાર ૧૬ ડોને એસિઆટીક કાયદો રદ કરવો, અને તમારા ઇમીગ્રેશન કાયદાને બિટીશને જાજતો કરવો, કે જેથી એસિઆટીક તેની જાતના કારણસર "પ્રેસિડેન્ટ ઇમીગ્રેન્ટ" ન બને. કાંઈકે કદી કહ્યું નથી કે આ મામણીઓ ગેર વાજબી છે. તેથી આપણે આજ રાખી છું કે મુનિયન સરકાર આપણી અરજ સાંભળશે, અને આ સડત કે જે તણ વરસ કરતાં વધુ વખત થયાં આવી રહેલ છે, અને જેથી ધણું સુખી ધરગારમાં પામ્યાથી આવી પડી છે, તેનો અંત લાવવામાં આવશે.

છેલ્લું

માં એક અમિત બાબત ઉમેરવાની હું રજા લઉં. આ મેળાસડતું પ્રમુખપદ મને આપવામાં આવ્યું તેથી મને ખાસ હરખ થાય છે. મી. પોલાકના કુટુંબનો હું જાને આભારી છું. મારો દીકરો જે હમણાં જ વિદાયતથી પાછો ફરેલ છે, તે કહે છે કે મી. પોલાકનાં માખાપ અને બહેનોએ તેને પેતાના કુટુંબનાજ એક માણસ સમાન મણી લીધો હતો, અને મારા દીકરાને બને તેટલી સવગતા આપવામાં કાંઈ ખામી રાખી નહોતી. આ કામલાથી તમે કદાચ સમજી શકશો કે પોલાક કુટુંબ આપણા તરફ કેટલી બધી મમતા ધરાવે છે.

આદ તાળીઓ વચ્ચે પ્રમુખપદ આપણુ પુરું થયું. પછી મી. લેન્ડરસે મી. પોલાક તું માનવત વાંચી સંભળાવ્યું :

માનવત

માનવતા એમ. એસ. એલ. પોલાક, વહાલા સાહેબ, આપને અને બહાદુર સલામતીઓને દક્ષિણ આફ્રિકા આવતાં. જ્યારે નીચે સહી કરનારાઓ આવકાર આપીએ છીએ. આપે હાંદ જવાના મહાન કાર્યને માથે લીધું તે પહેલાં આપનું નામ આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના હાંદીઓમાં સરવત્ર બમણીવું હતું. પણ આપના હાંદમાં બળ વેસા ઉમદા અને આપભોગ બરેલા કામ થી તો આ મુલકમાં વસતા હાંદીઓના હૃદયમાં આપ માનીતા યથા પાયા છે. અમારા સંકટો અને હાડમારીઓને આપે જ રીતે આપના પોતાનાં જરી લીધાં છે, તેમ બીજા પેલાજો મોઝાએ કે હાંદી બોલે કરકું છે.

આપનાં ખત અને ઉદ્યેગથી આપે હાંદમાં જે માતૃગર ઉપરાણું કર્યું છે, તેજ આપના કામનો અગ્રેષ્ઠ ખ્યાલ આપે છે, અને તેવા કામ માટે કાંઈ પણ માણસ મગર રાઈ શકે. પણ અમારી પેટે જેવું આપની હાંદની કામગીરી ઉપર નજર રાખી છે તેમને આપની મહેનત નાં બીજાં ધણું મીઠાં જળ જોરામાં આવ્યાં છે. બેશક તેમાંનું મુખ્ય જળ તે વાઈસરોયની કાઉન્સિલમાં ઇમીગ્રેશન બીલ પાસ થયું તે છે. તે વડે ગીરમીટીના હાંદી ઇમીગ્રેશન ફપી ગેરી જખમ દક્ષિણ આફ્રિકાની રાજનીતિમાંથી નાબુદ થવાનાં વખતની નજીક આપણે આવી પહોંચ્યા છીએ. ટર્સિસવાલી એસિઆટીક કાયદા સામેની તમારી મુખેસને જ્યારે બિટીશ રાજની-સેવા મણીએ છીએ. અમે બારે સો રાખીએ છીએ કે, જે બને તો સડતનો અંત આવતા સુધી આપનું કામ ફરી ચાલુ કરવા હાંદ પાછા જવાને આપ તુરત શકિતવાન થશો. પણ અમે એવી પણ આશા રાખીએ છીએ કે ટર્સિસવાલી અમારા ભાઈઓની વાજબી મામણીઓ મુનિયન સરકાર કબુલ રાખશે અને પરિણામે આપને ફરી હાંદુસ્તાન જવાની જરૂર નહીં રહે.

ડરબન, તા. ૪-૧૦-૧૦

અમે છીએ, આપના

(૬૦૦ ઉપરાંત સહીઓ)

પછી પ્રમુખ સાહેબે માનવત મી પોલાકને બેટ કર્યું, અને તેમને કુલને હાર પહેરાવ્યો. આ વખતે લોકોએ કેટલીક મીનીટ સુધી તાળીઓ અને હરખન અવાજોથી મોટી ગરજના હરી મુગી હતી, અને હાજરીનમાં મોટા આનંદ ફેલાઈ ગયો હતો. પછી સલામતીઓને પુર આપવાની ગરજાત કરવામાં આવી. મી. પી. કે. નાઇડુની દીકરી જે સુદર પોલાક માં પ્રેટકોરમ ઉપર હાજર થએલ તેને હાથે મી. પોલાકને બટનહોલ પહેરાવવા માં આવ્યું. લરે સલામો હરપ બીલકુલ સમાધ રાગ્યો નહીં, અને લગભગ ૫ મીનીટ સુધી તમામ હાજરીને તાળીઓ અને હરપના અવાજોથી જાગો નાહ કરી મુક્યો. સલામી તે વખતની લાગણી જ્વાન ન થઈ શકે તેવી હતી. આખરે કેટલીક વારે મુખકીલી થતાં એક પછી એક સલામતીઓને બટનહોલ પહેરાવવા માં આવ્યાં. જેમ જેમ તેઓ પ્રેટકોરમ ઉપર આવતા જતા હતા તેમ તેમ યોગ્ય તેમને વધારી બેસાડે હતા.

કુલો વડે આપ રહેતાં

મી. પોસ્ટાક

માનવત્વનો જવાબ આપવા લેખા સ્વાભાવી રીતે થોડાં ઉત્કર્ષા બહાર આવવા માંડે છે. અને તેથી કેટલીક બીનીટ બધા બાદ મી. પોસ્ટાક પોતાનું જાણીતું સર કરવા સક્રિય થયા. પ્રેમ અને આભારની બામધૂતીથી ચોક્કસ અવાજે તેમણે ઉમેર્યું છે કે—મારી સાથે તમે સહુ મળતા થશો કે મારાથી આ સુદર માનવત્વ અને પ્રેમ બંનેના અવકાશ માટે થકો આભાર માની રહો છો નહીં. તમારા આ પ્રેમની જગ્યાએ મારાં ઉત્કર્ષાને ખચકાવવાને ત્યારે તેમને સરવાળાં આંસુ આવશે, અને તે આંસુ શેષ છે. મેં કહ્યું તેમ ખરેખર હું તમારા માનવત્વનો જવાબ આપી સહુ તેમ નથી. તમે મારાં જે વખાણ કર્યા છે તેને હું સાચું નથી. તે વખાણ બીજાઓને થઈ છે—મને નહીં—એ સાર સુધી જવાયું છે. તમારાં વખાણ વડે હું અને પોતાને ઓળખી શકતો નથી. જે સદ્ગુણો તમે મારામાં જોવાં છે, જે કામ માટે તમે મારા અભાર માન્યો છે તે માટે હું પાત્ર નથી. મેં શું કામ કર્યું છે? હું તો આપું વરસ માત્ર બોલ્યો છું. અરુ કામ કંઈ બોલવાથી નથી થયું પણ કામ કરવાથી થાય છે. હક્ષિણ આફ્રિકાની હોદી કામ માટે બેસવાનો વખત હવે રહ્યો નથી. મામલો જાણીર છે. માટે

કામ કરો,

કામ કરો, કે જે તમને તમા તમારી ઓલાદને સાબકારી નીવડે માનવત્વમાં એક ચાંદ એવો છે કે જેથી હું દીસ ગીર થયો છું. તેમાં આપણે વિશે સમ્યુ છે, પણ તેનો આપણે મેં આપ્યો નથી. બેગ એ જાતનો થાય છે. એક દુનવી અને બીજો આત્મિક. એ દુનવી મીઠોનો બેગ મેં આપ્યો હતો, તો આત્મિક બાબતમાં મેં અને હાવડો કર્યો હતો, આત્મિક બાબતમાં હું સામ ખાલ્યો હોશ. એકને મરો આ બાર માનવાની જરૂર નથી. હું હોઉં

જ્યાં મીરમીટ વિશે બોલ્યો છું, વેપારના પરવાના વિશે બોલ્યો છું, અને તે ઉપરાંત સલામતીનો વિશે બોલ્યો છું. આ કામ મેં મારી સક્રિય પ્રમાણે કર્યું છે. હું તમારા મોઢા તરીકે,

તમારા બોલવાના તરીકે

હાં હો. મેં જોયું છે કે લાઇસેન્સની બાબતમાં સહન મળી છે. સુપ્રીમ કોર્ટ ને અપીલ કરવાનો હક મળ્યો છે. હું અપીલ કરું છું કે હોદી સરકારે દગાણ કર્યું ન હોત તો આ પરિણામ ન આવી શકત. પણ હવે હું જાણું છું કે નવા પરવાના અને ટ્રાંસફર સંબંધમાં તકલીફ આણ છે. ને તે તકલીફ તમારા માથે રહે તે મારા દેશીસાહ્યો (ઉમેરો) માટે અતિ સરમ અને નામેશીની વાત છે. પછી મેં તમારા પ્રિયીન્સમાં

ગોરમીટ

વિશે જે જોયું તે હાં કહ્યું. હું જુલેજુલુ કહીશ કે મને તે રીવાજ ગુલામો જેવો લાગ્યો, ને મેં તે પ્રમાણે કહ્યું, તમા તે સદાતર જાંબ યરાની હીમાયત કરી. હોદી સરકાર મીરમીટની સામે થયેલ છે, પણ તે બીજા ધોરણ ઉપર. તેણે બીજા હોદીઓની હાકમારીઓ સંબંધમાં પોતાના હથીમારે તરીકે તેનો (ગોરમીટનો) ઉપયોગ કર્યો. હક્ષિણ આફ્રિકાને સુધરવા માટે તેણે એક વરસ ની મુદત આપી છે. અને જો હક્ષિણ આફ્રિકા તે ઉપર બહાવ નહીં આપે તો હોદી મીરમીટના ચડવા દેવાનું જાંબ થશે. તે રીવાજ જાંબ થશે તો તેમાં મોરને પણ ફાયદો છે. ઉમેરના નામ ઉપરથી કામ દળશે. હોદીના ફરજનામાં તેથી વધારો થશે. વળી મીરમીટ જાંબ થવાથી હક્ષિણ આફ્રિકાને ખચકાવવા કે

હોદીને હાલ મારશે

તે પોતાને સાચી સાત ખાતી પડશે એક જ રાજ(મીટીસ)ના જુદા જુદા બાબતો અંદર અપડામણનો આવો બનાવ પહેલી જ વાર છે. તે મટે માલે દેશીસાહ્યોને નીચું મંડુ થશે છે. હવે આ બીજો

મેં પાસ નથી કર્યું.

તેનું માન મારે લઈ લેવું તે અન્યથા છે. જે હોદીના દેશીસાહ્યો પ્રત્યે એ કામ ન ઉપડ્યું હત તો તે (મીલ પાસ થવા નું) બનત નહીં. તે મદાન નરોને તમારે માટે જાણ હાલ છે. તેઓ તમારા દુખે દુખી છે. બોન. મી. એ.એ. (તાળીઓ નીચરજના) અને બીજા એવા થયા દેશ બકતોએ મહેનત લીધી છે, કે જેમનાં નામ હું જણાવી રહ્યો નથી. જેમ બીજ પાસ કરવામાં થયું તેમજ ફડ ઉણ કરવામાં પણ થયું છે. તે પણ તેમની દેશીસાહ્યો ઉપરાવાયું છે. મેં કંઈ જ નથી કર્યું. મો. રતન તાતાએ (તાળીઓ)

ફડની શરૂઆત

કરી અને મી. જહાંગીર પીટીટ (તાળી ૧), મી. જી. એ. નાટેસન (વધુ તાળીઓ) મી. એ.એ. (ફરીથી તાળીઓ) તથા બીજા માતૃશ્રીના પ્રત્યે તે કામ કર્યું. વળી ફડ જે કાંઈ ઉણ કર્યું હોય તો તે આ (પાણુ પર બેઠેલા સત્પામલી કાફલા તરફ અમિણી ચીંધીને) બહાદુરોએ કર્યું છે. જેમાં બીજાજતા સત્પામલીઓએ તે કર્યું છે. મી. સેરામજી તે તે કર્યું છે. કે જે આઠની વાર જેટલ જવાને પકડાયા છે (સરમ, સરમની જુએ). વળી આ ફડ થયું છે કેમકે સત્પામલીની હાલત

ઉત્તમ પ્રકારની

છે. જે હાલ તેની સરેખ ન હોત તો એક આનો, એક પાક, પણ ન થવા પામત એ વાતની હું તમને ખાતરી આપું છું. સત્પામલીની ઉમદા લાલતુ એ હજ છે. મિત્રો તમે મારે માટે માનવત્વ અને પ્રેમ લઈ આજે હાજર થયા છો, ત્યારે હું કાંઈ ખાતરી હાથે તમારી પાસે આપ્યો નથી. હું તમારે વારસે એક બીજા લાવ્યો છું. તે

હોદી મોકલેલા સરેખો

છે. મારી તે બેઠ છે. તેમણે કહ્યું છે કે તેઓ હક્ષિણ આફ્રિકાના બહાદુર દેશીસાહ્યો માટે અમારુ છે. તેઓ

શુરવીર સત્યાગ્રહીઓની દેશભક્તિ માટે મગર છે. તેઓ કહે છે કે હિંદની કીર્તિ, હિંદની ઇજ્જત હિંદનું નાક તે તમારા હાથમાં છે. હિંદનો સવાલ તે દક્ષિણ આફ્રિકાના સવાલમાં સમાઈ ગયો છે. તેઓ કહે છે કે હિંદનું નામ અમર કરવાનું તમારા હાથમાં છે. માટે તેમને આગરહ છે કે લડતમાં હાર ન પામતા, હિંદનું નામ ન બોળતા. હિંદનું સુધારણું અપમાન ન થવા દેતા. શું એ મજબૂની વાત નથી કે એક વાહન રાખની કાંઈકીકના મેન્જર, કે એવાજ બીજા મકાન હિંદી ટર્મિનલમાં કાપલ ન થઈ શકે? તેઓ શું બીજારી, ખદમારા, કાઠીયા, આંડા, વેસ્પાની સમાન "પ્રોહી બીટ્સ પ્રીન્ટર" ગણાય? (સરમ સરમ ના પોકારો) માટે દીદે કહ્યું છે કે

તમે કહી શકો છો ન થતા હિંદનું નામ તમે નીલાવજો. હેરી કાયદો તમે જરૂર રદ કરાવજો. તમારું કામ હિંદની કીર્તિ વિપાવજો, ફનીયામાં હિંદને ઝળકતી કરી સુકશી તેઓ કહે છે કે આજ સુધીમાં તમે તે કરી ચુક્યા છો, અને હજુ પણ કરજો. આજ સુધી તમે સાંપનો દાખલો એસા કર્યો છે. હિંદ સાંપનો દાખલો તમારી પાસેથી લીધો છે. હવે તે સાંપને તમે બળતરી રાખજો કુસાંપને તમારી પાસે ન આવવા દેજો. તમે નાની કામ હોવાથી કુસાંપથી એકદમ ધરણાઈ જશો.

તમારા હાથ અને ફરજ

વળી એ પણ ખ્યાલમાં રાખજો કે તમે હવે માત્ર નાતાલના નથી, તમે હવે દક્ષિણ આફ્રિકાના છો. તમારામાંના જે ઓ દાલોનીમાં જન્મેલા છે તેઓ જેવડા સહિય આફ્રિકન છે. તમારા વારસો આંહી છે. તમારો રોજમાર આંહી છે. તમને આમંત્રણ કરીને બોલાવ્યા છે અથવા વડી સરકારના ભરસાથી તમે આવેલ છો. તમને કાંઈપણ સાહ્ય આફ્રિકન, પછી તે ગોરા હોય કે બીજા હોય, તેના જેટલોજ હક છે. તમે બધી જાતના હક માટે હકદાર છો. શું એ

ભયંકર વાત

નથી કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં તમારી સામે દીવાલો હોય? તેને દક્ષિણ આફ્રિકાના નામપર કલંક ગણ્યું છું. તમે આપભોજની વાત કરો છો. હું પુછું છું કે તમે પોતે આપભોજ માટે શું કરવા તૈયાર છો? તમારી ઉન્નાત બીજા કરે એ આજ તમારે ન શક્યથી જોઈએ. તમારે

માટે બીજા શું કરો? બીજાથી તમારું કલ્યાણ નહિ બને. તમારે તે જાતે કરવું જોઈએ. તમે તે કરો, કે બીજાને માથે નાખો! દુનિયાનો કાયદો એવો છે કે કોઈથી રિપર રહેવાનું નથી. કં તો તમે અડો, અને કં તો પડો, માટે તમે આમજ વધવાનો સિદ્ધાંત રાખજો તેમ કરો તો

સાન ગોરા તમારા પક્ષમાં આવશે. માર વરસ પહેલાં જેમ હતું તે બદલે ધણા ગોરા આજે તમને માન આપવા લાગ્યા છે. આજે તમને કુલી કહેતા કુલી બોયર (વડીલ), કુલી કાકતર, કુલી મરચંટ, અને બીજાં જે જે કહીએ તે સંજોગવાતા. આ આજે નથી સાંભળતા. હવે તેઓ તમને પ્રિટિય ઇન્ડિયન કહેવા લાગ્યા છે. બેરક ધણા લોકો તમારાથી જુદા પડે છે. પણ તેઓ તમને માન આપે છે. કેમકે તમે પ્રમાણિક (ઓનેસ્ટ) કર્યા છો. તે માત્ર તમે ટકાવજો. તે કામ તમારે હરેક ઉદ્યોગવાળું છે. તમારે એકને વારતે નહિ, પણ આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના—ગોરા, નેટીન, તેમજ હિંદીના—બધા વારને કામ કરવાનો બોલો તમારે માથે છે. મને ભરંસો છે કે

રસ્તે ચડેલા

તમે હવે રસ્તા ઉપરથી નહિ ઉતરી જાઓ. તમે પોતાને જાણ્યો ખસેડાઈ જવા નહિ દીધો. તમારા રસ્તામાં સિંદ અને બીજાં વિકાળ પ્રાણીઓ આવશે. તેમને તમે હાંકી કાઢજો. તેમને તમે નરમ કરજો. તમે તેનાથી ધણા સારા છો. પ્રમાણિક, પરજી, કરકસરીઆ, કાબેલ તમે થજો. તે તમારો આદરહ (જોષ જોષને શીખવા માટે નમુનો) હોવો જોઈએ. આ

આદરહ

હિંદે તમારે માટે જાતબો છે. અને હું તે તમોને તમારા આશર તરીકે કહું છું. ધણા જુરસાબેર બેલાવજા આ ઉમદા સંદેશ વડે મીં પોલાણનું બાપણ પુરં થયું. લાગણીને લીધે જે શાંતિ છવાઈ રહી હતી તે મટી, અને ફરીથી એકવાર જોરથી લાગીઓની ટુટિ થઈ.

સત્યાગ્રહીઓ વતી

મીં આર. સી. પોલેએ તામીલમાં રસીક અને હતાકાર બાપણ કર્યું. પોતાને નડેલાં ચંકટો વરણ્યાં, અને દરેકમાં રાહત અપાવવામાં મીં પોલાકે ભાગ બળવો છે, એ દરેક વખત તેમને બતાવીને કહ્યું.

મીં એરન બને

અમેરિકામાં હું પણ ગુસ્સાવાર બાપણ કરતાં કરેને બોલાવે માંગ્યો. હિંદમાં

દેશપારીઓ તરફ મીં નાટકન બાપના જેટલી માયા જતારતા હતા તે કહ્યું. પોતે બધા તરત જાતમાં જશે અને બીજા કુલ વખત ગુમાવશે નહિ, તથા મરણ સુધી લડવા તૈયાર છે એમ કહ્યું. તેમના મોવાળ મીં પોલાકેને માન આપવા માટે આજાર માંગ્યો, અને હેરદ સુધી લડવાનો પોતાનો દંડ નિશ્ચય બહેર કરી પોતાની બેઠક તાળીઓ વચ્ચે લીધી. મીં સુખની તથા સહાની ઇચ્છાથી

મીં ગાંધી

બેલાવા ઉભા થયા. તેઓ અમેરિકામાં બેલા જતા હતા તેવામાં "તામીલ" એમ લખામાંથી આવેલો આવતાં કહ્યું કે એ પણ વખત જતાં બનશે, ચરત એટલી છે કે જો જનરલ રમટસ મને જોઈમાં મોકલશે તો, પછી તેમણે મેળાવણી કરી હમંદી માટે કામ કરનારા મીં જે. એમ. લેક્સ, મીં રહતમજી વગેરેની તારીફ કરી, અને લડતમાં સામેલ થવા જુના સત્યાગ્રહીઓને આમંત્રણ કર્યું, તથા લડતમાં હેરદે જીત મેળવવાની છે એ વાત હસાવી. ફરીથી પણ દેશપારીઓ આવે ત્યારે તેમની બરકાસ કરવાની લલામણ કરી. મીં રીએ કેપ્ટાઇનમાં કામ ઉપાડી લીધું છે તે જણાવ્યું, તથા મીં રીએને કામે માન આપવા આમંત્રણ કરવાની જરૂર સૂચવી. પછી પોતાનું બાપણ ગુજરાતીમાં કરી કરવાના ધ્વનિ વચ્ચે પોતાની બેઠક લીધી.

બાદ ત્રણવાર વંદેમાતરમના તથા મીં પોલાકેને માટે અને સત્યાગ્રહીઓને માટે ત્રણવાર દુરંદેના પોકાર કરી સભા બરખાસ્ત કરવામાં આવી.

સવારથી તે મોડી રાત સુધી મીં રજ તમજના મકાન પર આ મેળાવણને લીધે અને સત્યાગ્રહે જગાડેલા ઉત્સાહને લીધે કામ કરનારાઓની ધમાલ ચાલી રહી હતી. રીસેપચન કમીટીએ કરેલાં ઉપરજામાં લગભગ પા. ૫૫ ની રકમ થઈ હતી, જે માંથી સત્યાગ્રહીઓના મોરારાનું ખર્ચ કાઢતાં બાકી રહેલી રકમ સત્યાગ્રહ ફંડમાં ઉમેરવામાં આવી છે.

મીં પોલાક અને સત્યાગ્રહીઓના મીં નમાં કરવામાં આવેલા મેળાવણમાં દાખલ રહેવા વેરુદમથી બાપણ તાલેવંતસિંહ અને મીં સંધ્યાજી રૂઝનાથ તથા રેખાદેવી મીં જી. મીં માંથી બાકી રાખવા આવેલા હતા.

કાઠીઆવાડ આર્ય મંડળ

જાણવા લાયક મેળાવડો

મી. પેલાકને માનપત્ર

કવિતાઓ અને લાયકાત

(‘મ. ઓ.’ માટે ખાસ રીપોર્ટ)

ઉપરના મંડળે મી. પેલાકને માન આપવાની તકવારીઓ કેટલાક દિવસ થયાં કરી રાખી હતી. બધું કામ છુપ વારે સંજે સંપૂર્ણ થઈ ચુક્યું હતું. આઠ વાગ્યાના શુભરે મી. રત્નમજીના કંપાઉમાં જામી મીટીંગ બેસી. જે કો આમલી રાત્રે મી. પેલાક, મી. માંધી, તથા સત્યાગ્રહીઓને સંબોધવાની તક લેવાને મળી ચુકી હતી, છતાં એકો મોટી સંખ્યામાં હાજર હતા. કુલ સંખ્યા ૬૦૦—૭૦૦ ની હતી. રોંગાટ વેડફમ વગેરે ઠેકાણેથી ડેલીવેર આવવા ઉપરાંત રોંગાટ, રેડેમર, નેરથડીન, વેડ લમ, મારિસપરમ વગેરે ઠેકાણેથી કાઠી આવાડી અને બીજા ગૃહસ્થો તરફથી મી. પેલાકને વંધાવી લેવાના અને મેળાવડાને ફતેહ હઝરના તારો હતા. મી. પી વી. સંધવી પ્રમુખ હતા. તેમણે પુરસી લીધા પછી આવેલા તારો અને કામને વાંચી સંબોધ્યા. મી. શેખ મહેતાને વહે માત્ર મનુ ઝીત માધ સંબોધ્યા.

પ્રમુખનું આપણું

પ્રમુખ સાહેબે ગુજરાતીમાં આપણું કર્યું, અને પછી તે અંગ્રેજીમાં વાંચી બતાવ્યું. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે આ મેળાવડામાં હાજર થએલા લોકો ને જોઈ મને મોટી ખુશાલી થાય છે. અમારા મંડળના આમંત્રણને સ્વીકારવા માટે હું મંડળવતી આભાર સનું પૂ. મી. પેલાકના મહાન કામને આપણે કાલ જનરલ મીટીંગ બેસીને વધાવ્યું છે. મી. હાનુદ મહમદે તે વખતે જે વિચારો બતાવ્યા છે તેને આપણે ટેકા આપીએ છીએ. મી. પેલાકને અને સત્યાગ્રહીઓને માન આપવામાં આપણે પોતે માન ખાટવા જોડાવે છે. મી. પેલાક કાઠીઆવાડમાં રૂપાં હતા, અને ત્યાં તેમને ઉપરાણામાં સારી મદદ મળી હતી એ જણીને આ મંડળના મેંબરોને ખાસ હર્ષ થાય છે. વગેરે.

પછી મી. હમીદસ મહેતાએ પ્રમુખની સુચનાથી માનપત્ર તથા તેનો ગુજરાતી તરજુઓ વાંચી સંબોધ્યા.

માનપત્ર

‘મનરતા’

એચ. એસ. એલ. પેલાક,
બહાલા સાહેબ,

આપ અને આપની સાથેના બહાદુર સત્યાગ્રહીઓ દક્ષિણ આફ્રિકા ખાતે પાછા ફરતાં કાઠીઆવાડ આર્ય મંડળનીવતિ અમે નીચે સહી કરનારાઓ હવે અર્થે આપ કાર આપીએ છીએ.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંદીની લડતને આપે આપની જ કરી છે અને તેને માટે એક તાર થઈ ફરજ સમજી આપે કામ કર્યું છે તેથી દરેક હોંદીને આપ બહાલા થઈ પડ્યા છે. હોંદીમાં આપે મહાભારત કામ કર્યું છે, અને દુબી થતા સત્યાગ્રહી કુટુંબોની મદદને કાર તથા સત્યાગ્રહી લડતમાં મદદ કાર એક લાખ રૂપી આની મોટી રકમ ઉધરાવી છે તે આપનાં ઉદયોગ, ચુસ્તતા અને આપણે મને આપણે પુરાવો છે.

આપની અસાધારણ મહેનતથી હોંદી એને ખીરમીટમાં લાવવાનો જાગલી રીવાજ બધાં જવાનાં ચિન્હ નજરે પડે છે. દરસવાલની લડત હોંદીનાં નાક જળ વચની છે અને કહેનસાદનના લાભની છે એ જાન હોંદીમાં ફેલાવવામાં આપ ફતેહ મંદ થયા છે.

જે બધું આપે કર્યું છે તેનો આભાર માનવાની એક નજવી નિશાની તરીકે અમે આપને માનપત્ર અરપણું કરીએ છીએ અને જે મહાન કાર્યનો આપે પ્રારંભ કર્યો છે તે આજ રાખવા સર્વ કલિતમાન કમર આપને દીર્ઘાયુક બહે એવી અમે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

હી અમે છીએ આપના તાબેદાર
(સહી) વી. દેવશી, (સહી) વીરજીભોજાર
પ્રમુખ. મંત્રી.

કરબન, તા. ૫-૧૦-૧૦
કાઠીઆવાડ આર્ય મંડળ

લેટ

માનપત્રને સુદર ઠેતરથીચાળા ચોકકા માં જહીને તકવાર કરવામાં આજું હતું. પ્રમુખે તે તાળીઓ વગ્ગે મી. પેલાકને બેટ કર્યું, તથા તેમને પુછ્યો કાર અને બટન હોલ આપ્યાં. સત્યાગ્રહીઓને પણ એક પછી એક બટન હોલ પહેરાવવામાં આવ્યાં હતાં. જમજમ ના કાકા સુધી આ કામ ચાલ્યું તેટલા વખતમાં સવા આનંદ અને હર્ષનું જીવન થઈ પડી હતી. મી. જોન એન્ડ, મી. એન્ડ જોન, મી. ટેકલે પડું છે. એન્ડ

કરબન (મીના) મી. પી. કે નાપકુ વગેરે ને જોતાં તાળીઓની ધ્રુમ જમતી હતી. સત્યાગ્રહીઓ પણ પ્રેમથી ડાકું નમાવી સલાતું એ માન સ્વીકારતા હતાં.

મી. માંધીને પુછ આપવામાં આવ્યા તે વખતે આપી સલાએ તાળીઓ વર સાવી ચુકી. ઉવટે મી. પેલાક તાળીઓ વગ્ગે જવાળ આપવા ઉભા થયા.

મી. પેલાકનું આપણું

મી. પેલાકે કારખાતમાં માનપત્ર અને કરમ્પ ભર્ષા આવકાર માટે અંતઃકરણ પુરવક આભાર માન્યો. તેમણે કહ્યું કે તમારા પ્રેમનો હું પુરેપુરી રીતે આભાર માની રહતો નથી. જે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોંદીના દીધમાં મને જમા મળી હોય તો તે જમા કાઠીઆવાડીઓના દીધ માં બીજા કરતાં ઓછી નથી. પછી મી. પેલાકે કાઠીઆવાડની પોતાની સફર પર વિવેચન કર્યું, અને રાજકોટ પોર બંદર વગેરે ઠેકાણે તેમને મળેલ આવકાર અને પ્રેમનાં વખાણ કર્યાં. પોર બંદરમાં પરાણાતના કારવડે તેમને કમરી નાખવામાં આવ્યા હતા તે કહ્યું, તથા કાઠીઆવાડમાં લડતના ફંડને ઉઠાર રીતે આવકાર મળેલ તે જણાવ્યું. પછી

લેટ

પર આવતાં કહ્યું કે જમાઈ દક્ષિણ આફ્રિકાનાં કુખો હોંદીમાં જણીતાં કરવાનાં સાધન નહોતાં. તે સાધનો રજા પવા મને સુચવવામાં આવ્યું હતું. તે મુજબ મુંબઈમાં એક કાર્ડ આફ્રિકન કમીટી સ્થાપવામાં આવી છે. જેના પ્રમુખ તા. આમાખાન છે. બીજા મેમ્બરોમાં એન. મી. જોખલે, ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયાના અધિપતિ મી. રેટલી રીડ જેવા છે. મી. હીજા બેરીસ્ટર, અને મી. નાનાજન તથા મી. જહાંગીર પીટીટ તેના સેક્રેટરીઓ છે. મદરાસ માં પણ આવું જ મંડળ સ્થપાયું છે. તે ના પ્રમુખ મદરાસના સફરી વડા ખિસ્તી ધરમજી છે. તેના સેક્રેટરીઓમાં મી. યાકુબ હસન છે, જે એલ—ઇન્ડિયા ગ્રેસીમહીમની મદ સની કાખાના સેક્રેટરી છે. તે ઉપરાંત મી. નારેસન (તાળીઓ) છે. તેજ પ્રમુખે કલકત્તામાં લીમ રજા પાછ છે જેના પ્રમુખ ખાન બહાદુર મોલવી અબદુલ જબર છે, અને તેની કમિટીના પ્રમુખ ડો. રાસ નિહારી પોસ છે. તેમજ જોડિયા પ્રતો તથા બીજે ઠેકાણે પડું છે. એન્ડ

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં દુઃખો
હૈંમાં દરેક ક્ષણમાં, દરેક શહેરમાં
અને દરેક માનમાં ફેલાય એવી થોળના
કરી છે. માટે દક્ષિણ આફ્રિકાના ગેર-
ઓએ ચેતવણું છે કે હિંદીયર નાખેલું
એક પણ દુઃખ હૈંમાં ખુલ્લું ખુલ્લું ને
ધેર ધેર જણાયા વગર રહેવાનું નથી.
કોઈપણ અન્યાય અત્રે થાય તો તે હિંદ
માં જ મલની આગનીપેઠે પ્રસરવા સંજવ
છે. તેથી બિટીશ રાજને નુકસાન થાય
એ અહીંના રાજકર્તાઓએ વિચારવાનું છે.

એમ્પાયરના દરેક ભાગ
ની દુરજ છે કે એમ્પાયરને કાંઈ બીજા
ભાગમાં નુકસાન થાય એમ વરતવું ન
ભેદજો. તેથી વરતણુથી બિટીશ રાજ
ને નામોશી લાગે છે. તેથી આપણે
એક છે કે કેનેડાએ ઉદાર વલણ ધારણ
કરવું છે. એમ્પાયરને નુકસાન થાય તેવું
ન કરવા ત્યાંના પ્રધાન સર વીલક્રીક
લોરીયરે કાળજી બતાવી છે. તે તેની
શોભા વધારનાર છે. શું માટે દક્ષિણ
આફ્રિકા આમ ન કરી શકે? કેનેડાના
શામલાનું દક્ષિણ આફ્રિકાએ અનુકરણ
કરવું પડે છે. તેજ તેણે એમ્પાયર
તરફની દુરજ બજારી કહેવાય. વગેરે.

મી. પોલાકે ફરીથી માનવન અને
આવકાર માટે આભાર માની ખુશાલીની
મોટી દૃષ્ટિ વચ્ચે પોતાની બેઠક લીધી.
દેશપારીઓવતી મી. આર. સી. પીને
એ તામીલમાં, તથા મી. જોન એનડ્રુએ
અંગ્રેજીમાં સુરસાદાર અને લાગણી ઉચ
કેરનારાં બાવણે કપાં હતાં. તેમાં મરતાં સુધી
લગનાનો પોતાનો દ્વંદ નિઃશય બહેર કપેઈ હતો.
મી. અંબારામ મહારાજે તીખું બાવણ
કરી પોતાની કવિતા માઠ સંભળાવી.
(જે આવતા અંક પર મુદતવી રહેલ છે.)
સાર પછી મી. રોબ મહેતાએ પોતાની
કવિતા માઠ સંભળાવી, જે નીચે મુજબ છે:-

કવિતા

(નસર)

એ તાર્કિક આમ, જુઓવે કહાં કહાં,
થેહ દીવ બીચારા, એક હવ બવે કહાંકહાં.
કાઠિયાવાડ આર્થ મંડલ, કરતી હેરજી અદાં,
એક કાચસે દો તાલી, પાડે કહાં કહાં.
થેહ વેલીહે પેલાક, છસને જા શીયા હિંદમે
પ્રકાર,
ખુદાકે દુજમે કરમસે, આજ દુવે ઉસકેદીકાર
છસને અપની કામકે, ખાતર ઉઘાયેરં જોમમ
વેલી નરકે આજ, હિંદીયોમેં મુજારકહે કદમ
છસને હિંદુસ્તાનકા, બેહાર મહલતસે કીયા,
એર મજુર આપે નહીનાતાલમે, અંકકાદીવા
પરદેશી કીતના કામ કરતે, ગેરહો દેખો જરા,

ગેરહો ગેરોંકી નહીં, અપને લીયે પરવાશીયા
દ્રોષવાલકે સખત કાનુન, છીડીવનેકે વસ્તે,
લાત, મુઠ્ઠી, ઢેલ, હકકક, એર પક્કા મારતે
કતેકાકીકો અમરતો, થેહ જુલમ પેલા નહો
મેઈ-તેકાકીકે લીયે, શતે હે અપને આપકો
આજ હેતે એકતો, દુસ્મનકી છાતી તેડતે,
મુમસે બહેતર બીલાયતમેં લેયેવાલીએરતે.

(માવન)

દેશબાહોને બેખ પુરા લીયા હમ,
અમર નામ દુનીયામેં અપના કીયા હમ.
દેશ

જેસી દેશકી સેવા જાપાન વાલે,
કીયે સપસે શીરમોંદા રૂશીયા હમ. દેશ
(દોકરો)

રામ નામકી છુટ હમ, છુટ શકે તો છુટ,
અંતકાલ પસતાઇમા, જળ તન જાવે છુટ.
માવન.

હકકે લીયે લગનમેં એરતેને,
જા જેલમેં કાન પક્કા કીયા હમ. દેશ
છવા તાછવા જમમેં વેહ નરતો કયા જમ,
લીયે કામકે છસને, કુચ ના કીયા હમ.
દેશ

દોકરો.

રામ જરૂમે બેહાર, મુજરા સખકા લેત,
જેસી છનકી આકરી, વેસા ઉનકા દેત.
માવન.

દશંસવાલસે દેશ, બહર હો હિંદુસ્તાન,
જા આમચે, કામકા નાક રમા હમ. દેશ
હિંદુસ્તાનમેં શેર નર, દેશ ખાતર,
બન. જોગી જમલ કા, રસ્તા લીયા હમ.
દેશ

દોકરો.

મરના લાકાં હો ઉસકા, જે અપને લીયે છયે
છતા હવ વેહ જો, મરમુકા છનસાનકેલીયે.
માવન.

જેસા દીપકપર, પતંગ જાન દેતા,
નામાપનને વેસી દેહ, અરપન કીયા હમ.
દેશ

દેખે ચીન મહા ચીનકા, કવીન લીડર,
જાને જેલખાને, ફરીથી લીયા હમ. દેશ
કંકા રવેહકા, જામે જાળઓ,
મહેતાખ મહમાર, સખકા ખુદા હમ.
દેશ

પ્રમુખ સાહેબની માનવણી

મી. ગાંધીએ

થોડા બોલ બોલતાં મંડળ તરફની પોતા
ની ગ્રામ્યા (વેરે કહ્યું, ને કમેરકું કે મેળા
વડા કીક છે, પણ ખરું કામ તે લગતમાં
સામેલ થવાનું છે. મી. રીચ, આરામ
લાંબા વગર કામે અહીં મ્યા છે ને હિંદી
ને માટે લખતો પુરા પાડે છે. મી.
સેરવજી આદમી વખત પકડવા છે, ને

જરાવાર માટે પણ લગતથી આવે ખસતા
નથી તે પણ તમારે અનુકરણ કરવા જેવો
લાખતો છે. જ્યાં સુધી ખરા સત્યાગ્રહી
જાતે બનતાં તમે શીખ્યા નથી ત્યાં સુધી
લગતમાં છત થાય તેથી તમને પુરા
લાભ થઈ શકતો નથી. લડવા આવ
નાર છોએ છે, ને છોએલા પણ તેજ છે.

મી. દાવુદ મહમદે એ ચળો કલા.
પછી સજીને મીઠાક, ગેરકો, અને ફળ
વગેરે વહેથી આપવામાં આવ્યાં, અને
મેળાવડો વિચરજન થયો.

સત્યાગ્રહીઓને આપાર્થી.

મીં રસતમજી તરફથી.

પ્રસ્વારે મીં રસતમજી પારસી તરફથી
સત્યાગ્રહીઓ તથા મી. પોલાકના માનમાં
એક આપાર્થીનો જલસો કરવામાં આવ્યો
હતો. સત્યાગ્રહીઓ અને મી. પોલાક
ઉપરાંત મી. કેલનબેક, મી. ઉમર હાજી
આમદ જવેરી, મી. હાઉદ મહમદ, મી.
હસમાઇલ ગોરા, મી. અપદુલ દક, મી.
મુનસામી તથા મી. મધી હાજર હતા.
મી. ઉમર હાજી આમદ જવેરીને પ્રમુખ
પદ આપવામાં આવ્યું હતું. ખરાબર સા
ડા પણ વાગે રીફરેન્સેટ આપવામાં આ
વ્યાં. તેમાં ચા. બીસ્કીટ, ફ્રેશ વીગેરે
હતાં. નારંગો લેવાયા પછી આપણે ચ્યાં.

મી. રસતમજી

એ સત્યાગ્રહીઓની તારીફ કરી અને તેમનાં
હકમાં દુઆ માગી તેમણે પોતે લગતમાં
અત્યારે પોતાથી જોડાવાનું ન બનવાની
મુશ્કીલત વિષે કહ્યું, છતાં વચન આપ્યું
કે, એ મુશ્કીલતો દુર થતાં પોતે તુરત
સામેલ થયા વગર રહેશે નહિ. તેમણે
કહ્યું કે હિંદીની હાડમારીઓ દુર કરવા
હિંદીઓ મહેનત લીએ તેમાં કાંઈ નવાઈ
નથી; છતાં મી. પોલાક, મી. રીચ, તથા
મી. કેલનબેક જે ગેરાઓ છે, તેઓ લક
ત માટે જે મહેનત લીએ છે તે તાલુખી
પમાડે તેવી છે. તેઓનો તેમણે અંતઃકર
ણથી આભાર માન્યો.

ચેરમેને

સત્યાગ્રહીઓની હિંમતનાં વખાણ કર્યાં.
તેમના કામથી હિંદના કંઈ કંઈ કિર્તી
વધી છે તે જણવ્યું, તથા મી. પોલાકની
ઉમદા સેવાઓની તારીફ કરી.

મી. હાઉદ મહમદે

પોતાની પહેલાં બોલનારાઓનાં વચનોને
રોકી આપ્યો, અને સત્યાગ્રહીઓને લગતમાં
જોવા માટે પાળા દરવા માટે મુજારક
ખાદા આપી.

મી. ગાંધી

એ દરેક સત્યાગ્રહીને મી. જી. એ. નાટ સનવતી ૧૦ દેશપારીઓની મુળમૂર્તિ લેવાએલી છબીની એક એક નકલ આપી, તે જલ્પવાદી રાજા હરીશંકરના નાટકનું પુસ્તક ભેટ કર્યું.

દેશપારીઓ વતી

મેસરસ વીરાસામી પીસે અને જોન એ નડરમે જલ્પાવ્યું કે તેમના કામગીરી ખાસી મને તેટલા ઝેરી વિષથી કારેલો હશે તોપણ તેઓ તે પુરેપુરે પીતાં અમ કાવાના નથી. જ્યાંસુધી તેઓ અંતરાત્મા અને પ્રુદાને વફાદાર છે, ત્યાંસુધી પરિણામે તેમનોજ જન્મ છે.

મી. રસતમજી વાસ્તે ત્રણગર ખુશાલી ના પોઠારો કરી સભા વીસરજીન ચક્ર હતી.

અમરેલીમાં મીજલસ

સત્યાગ્રહીઓના આનમાં

મી. પોલાક તથા સત્યાગ્રહીઓના આનમાં એક વધુ મીજલસ ખીટલ લીધે મારકસમાં કુરુચારે સચારતા અપાવાની હતી. મી. સી. કે. ડી. પીલેએ તથા મી. સી. વી. પીલેએ એ કામની આજેવાની પોતાને માથે લીધેલી છે. સત્યાગ્રહીઓ (હાંદી અને ચીના) તથા મી. પોલાકને ખાસ આમમાં બેસાડીને મીજલસમાં લઈ જવાના હતા.

ઠાકરડોય હારમની મુલાકાત લેનાર એક મહત્ત્વ લખે છે કે—આ હારમ મેં મારા મિત્રો સાથે જતે જોયું છે. તે જોઈને મને ધણી ખુશાલી થઈ છે. બધી મેઠવણ ધણી સરસ છે. ખુલ્લા મેદાનનાં ચોખ્ખાં હવાપાણીથી તદુરસ્તી ને સુખાકારી વધે એવું છે. ત્યાંનો ખોરાક પણ એટલો લો સારો, સુતરો, અને તાલ ધરાવનારો છે કે તેની ખુબી ને સમજે તેજ સમજે, ધડેનો ખોરાક મુખ્ય છે, કે ને હાંદમાં ઉત્તમ ગુણાય છે. મહાત્માઓનો વપરાશ નથી તે પણ બહુ સારી વાત છે. આપણે કાંઈ પીએ છીએ તે ગુલસાનકરતા હોય છે. હારમ માં ને કાંઈ વપરાય તેમાં કંઈ ગુલસાન નથી, પણ ઉલટાવું તે તદુરસ્તી માં કાપડો કરનાર પીણું છે. હું મારા ધરમાં પણ તે કાંઈ દાખલ કરવા ઉમેદ રાખું છું.

પૌરદુગાલમાં બળવો

(રટર)

તા. ૪ :—પૌરદુગાલની રાજધાની લીસ્મોન ખાતે બળવો ફાટી નીકળ્યો છે. મનવારો રાજાના મહેલપર તોપનો મારો ચલાવી રહી છે. હરિયાણ મરકર તેમજ પ્રુક્ષી (જમીન પરનું) મરકર બળવા ખોરના પક્ષમાં બળી ગયું છે. કીમ મેન્ડુઅલને ફેદી બનાવવામાં આવેલ છે. પૌરદુગાલ અને ઇંગ્લેન્ડ વચ્ચે સંદેશાઓ મોકલવામાં અડચણ આવી છે જેથી તારોનાં કોરડાં તોડી નાખવામાં આવ્યાં હાલે છે.

પાછળથી—બળવાવાળાઓ રાજા મહેલ કબજે કર્યો છે. રાજાનો વાવડો છતારી પાડવામાં આવ્યો છે. તેને બદલે પ્રજા સત્તાક વાવડો ચડાવાયો છે.

તા. ૫ :—પ્રજાસત્તાક પક્ષવાળા પર ફેલોસ વખત મધા જીલમ રાજરતો તેવું પરિણામ બળવાને મળવામાં આવ્યું છે.

લોરેન્સ મારકસમાં બળવાનું ઉપલું કારણ માનવામાં આવતું નથી. લોરે પ્રધાનોથી વિરુદ્ધ છે તેને મુખ્ય કારણ ગણવામાં આવે છે. લોરેન્સ મારકસમાં ભયે સ્થિતિ છે, અને બળબળાટ સાંજ બાજો નથી.

સ્પેનની રાજધાની માડ્રીડ અને લીસ મોન વચ્ચેની રેલ્વે તોડી નાખવામાં આવી છે.

કીમ મેન્ડુઅલ ક્યાં છે તે વિશે જુદી જુદી વાતો આવે છે. ૮૦૦૦ ખેડુતો જલ્પવા બનીને લીસ્મોનમાં દાખલ થયા છે.

લીસ્મોન ખાતે પ્રજાસત્તાક રાજાની સ્થાપના બહેર કરવામાં આવી છે.

કીમ તથા તેવું કુટુંબ ક્યાં છે તેના ચોક્કસ ખબર બહેર થયા નથી. એક ખબર એવા છે કે કીમે ગાદી છોડી દેવા નિમ્મ કર્યો છે, અને એક મનવારમાં બેસી ઇંગ્લેન્ડ ઉપડી ગયેલ છે.

પ્રજાસત્તાક રાજાની સ્થાપનાને લીસ મોનના લોકોએ વધારી લીધી છે.

પ્રજાસત્તાક પક્ષના વડાએ બાપજી કરી જાનમાલની સલામતી બળવવાના પોતાના પક્ષનો વિચાર બહેર કર્યો હતો. જુરટને એક પણ દાખલો બન્યો નથી.

ઇંગ્લેન્ડ પોતાની કેટલીક મનવારો લીસ મોન તરફ મોકલી છે. પોતાની પ્રજાના રક્ષણ બરથે તે મોકલી છે એવું કારણ જણાવ્યું છે.

બળવાના તારો લોરેન્સ મારકસના ડાખાએ પ્રસિદ્ધ કર્યા નહોતા, પણ ઈંગ લીસ કબજા મારફત બળરો પ્રસિદ્ધિ પામ્યા હતા.

નાદારી કંઈનો નોટીસો વગેરે

(શ્રેણી-શીયત એજેન્ટમાંથી)

ડરમન પાસે બોવરપૌરટના રેસ્ટોરા કીપર મકા મુનુએ તેના લેણદારો સાથે સમજુતી કરી છે. ને સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૩ મી અક્ટોબરે ડર બન મેજિસ્ટ્રેટ આમળ બરાલે.

મારીસખરમના બામક સાહેબે તેના લેણદારો સાથે સમજુતી કરી છે. ને સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૩ મી અક્ટોબરે સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્ટર આમળ બરાલે.

વેરલમ પાસે રેડલીફના બજન ઉરફે બમન મહારાજની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૨૦ મી અક્ટોબરે સુપ્રીમ કોર્ટને બરબ કરવામાં આવનાર છે.

કુરનકુના સ્ટોરકીપર ઇસમાઇલ ઇસપ મોટાલાના લેણદારોની ખાસ મીટીંગ તા. ૧૦ મી અક્ટોબરે સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્ટર આમળ બરાલે.

મારીસખરમના મુનુસામી નીદુની વાર સદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણદારોએ પોતાના દાવા તા. ૪ થી અક્ટોબરથી ૭ અક્ટોબરની મુદત સુધીમાં કારોબારી ને. વેરવીક ટેકનટન આમળ નોંધાવવા, અને લેણદારોએ તેને મુદતમાં પોતાનાં બરવાં.

કરજનથી એક લખનાર જણાવે છે કે તા. ૨૯મી સપ્ટેમ્બરે સક્ષમીનારાયજીના મંદિરમાં બાકજી સમુદની એક મીટીંગ થયેલી. પ્રથમ પ્રહમબોજન થયા પછી "સનાતન પ્રહમસમા" નામની સભા સ્થાપવામાં આવી છે. સિવનાથક મહારાજને તેના પ્રમુખ, અ. આસમ મહારાજ ને તેના ઉપ પ્રમુખ, પંડિત રામસુંદરને લેકરેટી, તથા કન્હાઈ મહારાજને ખબર નથી નીમવામાં આવ્યા છે.

જેહાન્સામરમ હીંદુ રમશાન મોટી મોટી

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૫મીએ દિવસના ૪ વાગે માર
કેટ સીટ પર નં. ૧૧૫ વાળા મી. સી.
પી. લક્ષ્મીશામરમ મહાનર્મ હરેક હીંદુ
કેમના આગેવાન બાઈઓની એક નાની
મીટીંગ ભરવામાં આવી હતી. જેમાં
આગે ૪૦ મહરોએ એકઠા મળેલા હતા.
મેસરસ. મી. કેવળરામ, જી. રામચંદ્ર,
મધુભાઈ ખંડુભાઈ દેસાઈ, જી. કે.
પટેલ, લલુ મારતર, મકનજી મારતર,
એમ. એ. લાલા, જીવજીભાઈ દેસાઈ
પટેલ, રણજીડ વાલજી પટેલ, ખરી
રણજીડ, ખરી રતનજી, મોરારજી દેસાઈ,
મનજી લેલાણી, બીખા કરજન, નરોત્તમ
પટેલ વિગેરે હાજર હતા.

બાદ મી. મધુભાઈ દેસાઈની દર
ખાસતથી ને મી. મકનજી મારતર,
મી. લલુ મારતર, તથા મી. મનજીના
દેશથી મી. સી. પી. લક્ષ્મીશામરમ પ્રમુખ
ચુંટવામાં આવ્યા.

બાદ સમજા હાજર થયેલા આગેવાન
હીંદુ બાઈઓ અને માનવંતા પ્રમુખ
સાહેબની સમંતીથી નીચેના કરાવો
મંજુર કરવામાં આવ્યા હતા.

કારાવ ૧લો—આ હમશાનની જગ્યા
૧૫૦×૧૫૦ ફીટ તથા સીમેન્ટરીની પાસે
મેળવવા માટે કોલોનીઅલ એકરે. રી, રજી
આર, મ્યુનીસીપાલિટી વિગેરે ઠેકાણે જ્યાં
જ્યાં પીટીયન એપ્પીકેશન કરવા પડે
ત્યાં કરવા.

કારાવ ૨લો—આ હમશાન તમામ
જમીનો વિગેરે મી. ગાંધી સાહેબના
હાથથી કરાવવા. પરંતુ કદાચ ચાલતી
સલામતની લક્ષ્ય બાબતમાં મી. ગાંધી
સાહેબને અવકાશ ન મળે તો પંદર
ફાહા તેમની રાહ જોવા બાદ એ તે
સોલીસીટર પાસે એકવચ્ચ કરવી.

કારાવ ૩લો—આ જમીનોના કામ
બાબત તેમજ પ્રિટોરીઆ જવા બાબતમાં
પા. ૧૦ સુધીના ખર્ચે કરવા પ્રમુખ
સાહેબને સત્તા આપવામાં આવી છે.

કારાવ ૪લો—હમશાનની જગ્યા મુકરર
થવા બાદ સમજા રહેતા હીંદુ બાઈઓની
તુરંતજ એક જહેર મીટીંગ બોલાવી
ફક્તુ વખતે જરૂર કરવામાં આવશે,
અને તે વખતે આ કામમાં જોડતા બધા
સ્થાપકો પણ ચુંટી કાઢવામાં આવશે.

ઉપરના કારાવે સંબંધી નહીં કર્યા
બાદ પ્રમુખ સાહેબે મીટીંગ બરખાસ્ત
કરી હતી.

હરખન હિંદિઅન સોસાયટી

વારસીક મેળાવડો

આ સોસાયટીનો વારસીક મેળાવડો
જ્યા રવિવારે એ સીટમાં થયો હતો.
૨૫૦ જેટલાં માણસ મીટીંગમાં હાજર
હતા. મી. જે. એમ. લેક્ઝરને પ્રમુખ
પદ આપવામાં આવ્યું હતું. હીંદના
પ્રજાકીય ગીત વડે મેળાવડાના કામકાજ
ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી જેકર
ટરીએ રીપોર્ટ વાંચી સંબંધીઓ તેમાં
જણવ્યું હતું કે મી. એસ. આર. પથર
જેઓ હાલ ઇંગ્લેન્ડમાં અભ્યાસ કરે છે
તેની આગેવાની તળે મંડળની સ્થાપના
થઈ હતી. જ્યાં વખત હરખાન મંડળે
ઈસ્ટાલિશ્મન્ટ કામ બજાવ્યું હતું. આખા
વરસમાં ૪૪ જનરલ મીટીંગ, ૨૦ કમિટી
મીટીંગ, તથા ૪ અસાધારણ મીટીંગ
ભરાઈ હતી. મી. રાયપતના માનમાં
તથા સલામતીઓના માનમાં જુદે જુદે
વખતે એટ હોમની મીનક્સે કરવામાં
આવી હતી. મંડળની એક કાખા માર્કિ
સખરમ ખાતે સ્થાપવામાં આવી છે.
મંડળના મુખ્ય કામ કરનારાઓ મેસરસ
જે. એમ. લેક્ઝર, ડી. એમ. ન. ઇકર,
એ. ફિરોઝ, જે. એમ. ફરાંસીસ, અને
સુલમનીય મેડીબારનો ખાસ આભાર
માનવામાં આવ્યો હતો. પછી મંડળના
હોદ્દોરો ચુંટાયા હતા, તથા બાપજો
થયા હતાં. છેવટે નારતો તથા ચા બધને
સહ વિસરજન થયા હતા.

જ્યા રવિવારે ઉપરની સોસાયટીની
અઠવાડીક મીટીંગમાં હીંદની સજ્જારી
સ્થિતિ પર ચર્ચા થઈ હતી.

તા. ૩૦ મીએ સ્થાનીક છાપામાં પ્રસિદ્ધ
થયેલા કેપટાઉનના ખબરમાં જણાવવા
માં આવે છે કે સોલ્ટ રીવર ખાતે એક
હીંદના વાડામાં ઇસ્માઇલ મુર નામના
હીંદીનું હેરાનીવત ભરેલી રીતે ખુન કર
વામાં આવ્યું છે. મરદુમની લાલ લોહી
ના એક બાળેથીવામાં પડેલી હતી. તે
ને છરોએ લોંબાએથી દેખાતી હતી,
અને નિરદય રીતે આડા અડા જખમો
કરવામાં આવ્યા હતા. મરદુમને ઇસ્પી
તાલમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં
તે મુશ્મિમાં બાળવા વગર મરણ પામેલ
છે. ખુની પકડાયેલ નથી.

આગળ વખતું ચીન

પારલામેન્ટની સ્થાપના

તા. ૩૭એ લંડનથી રૂટર જણાવે છે
કે પેકીંગના તાર પ્રમ.જે ચીનની પહેલી
પારલામેન્ટ જેને ઇમ્પીરીયલ એસેમ્બલી
કહેવામાં આવે છે તે આજ રાજ પ્રીન્સ
રીજન્ટના હાથે ખુલ્લી મુકવામાં આવી છે.
ખુલ્લી મુકતી વખતે ના. પ્રોસ રીજન્ટે
જણાવ્યું હતું કે સમા તે લોકોને
અવાજ સુચવે છે. જે કે પ્રજાસત્તાક
રાજ્યનું એ માત્ર પહેલું પગથીલું છે છતાં
આ મુશ્કેલ માટે મળકતું બનિય છે એમ
બતાવનાર એ આસાનનક ચિન્હ છે.
વળી તે એમ પણ બતાવે છે કે ચીન
દુનિયાની ચડતીની કુશમાં સામેલ છે.

એસેમ્બલીનું કામ હાલ માત્ર સલાહ
આપવાનું છે, અને કાયદા ઘડવાનું નહિ.
છતાં પ્રજાના પ્રતિનિધિઓ પોતાની પાર
લામેન્ટ સ્થાપવાની ઉમેદોને કેટલેક દરજ્જે
મળેલી રહેલ માટે ખુશ થયા છે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૭મી અક્ટોબરના બર
સામાં મુંબઈ જવા ઉપડશે.
ફેનકલર—તા. ૫મીએ મુંબઈ પહોંચી
હતી.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

જમખુલી—તા. ૨૬મી સપ્ટેમ્બરે કેલ
લેથી ડેલાઓઆમે અને
કરખન આવવા ઉપડી છે.
.. તા. ૨૫મી અક્ટોબરે કેલ
કતા જવા ઉપડશે.
અમલીંગા—તા. ૨૦મી અક્ટોબરે મુંબઈ
જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિઅન આફરિકન લાઈન]

ફેનેલોન્—તા. ૧૬મી સપ્ટેમ્બરે કેલ
બોયર દક્ષિણ અને પુરવ આફ
રિકાના બંદરો માટે ઉપડી છે.
ડીનહાઈ—તા. ૩૭ અક્ટોબરે કેલકતાથી
ઉપડવાની હતી.
ડેનેરીક—તા. ૧૫મી અક્ટોબરના બરસા
માં કેલકતાથી ઉપડશે.

જરખન લાલાઈ ખાતા તરફથી દવાઈ
વહાણને એક કાઠેથી બાંધવામાં આવ
નાર છે.

તાર સમાચાર

અરબીનમાં ફરીથી લેણા અને પોલીસ વચ્ચે લાઠી મુઠા હતી. પોલીસે ઉધાડી તલવારે ધમકાવે કરી મજબૂત કાયદા કરી રસ્તા પર સુવાડ્યા હતા. રૂઢનો પ્રતિ નિધિ અને વિલક્ષતાના જાપાના ખર્ચ પરીક્ષા ઉપર પણ હુમલો કરામાં આવ્યો હતો. રતનાવાળાઓએ પોલીસને ચાંપતી રીતે કામ લાગેને હુલ્લડને દાખી દેવાની ભલામણ કરી હતી.

૧૫૦ શીટની ઉચાઈએથી પડીને એક મેન નાખતો હવાઈ વહાણવાળો મરણ પામ્યો છે.

તા. ૩૦મીએ અરબીનમાં પોલીસ અને લેખ વચ્ચે ફરીથી હુલ્લડ થયું હતું.

વિધાયતની પારલામેન્ટના મેંબરોને વારસીક પા. ૩૦૦૦ સાક્ષીઓએ આપવા ની સુચના થઈ છે.

રૂઢ કહે છે કે તુરકીને હાથે અજ રેલ બાતકીપણું અને નિરહયતાના કમ કમાડી ઉપજાવે એવા હાખલાઓ બહાર આવ્યા છે. એક આખું મામડું એવી નિરહયતાના પરિણામે જીવજલ થઈ ગયું છે.

લેક્ષામરમાં તા. ૧૬મીએ ૩૦૦ કપાસ ની મીસો બધ થઈ છે, અને ૧,૫૦,૦૦૦ માણસો ધંધા વગરના થઈ પડ્યા છે. મજૂરો અને માલીકો વચ્ચે તકરારને લીધે આ હતાલ પડેલી છે.

વિધાયતમાં મોટર ગાડીની ઘરતોમાં ઉતરનાર એક માણસ તેની મોટર રસ્તા થી બહાર નીકળી જઈને લાંગી જવાથી મરણ પામ્યો છે.

એક હરાઈ વહાણવાળો હવામાં ઉડે મડતો હતો ત્યારે પીએ માણસ તેજ રથને નીચે ઉતરતો હતો. તેઓ બરા બર એક ખીજની ઉપર હોવાથી એક ખીજને દેખી ચકાસ નહોતા, અને તેથી તેમનાં વહાણુ જોરથી સામસામાં અથડાઈ પડ્યાં હતાં. નીચેનો વહાણુ વાળો બેશુદ્ધ થઈ મરણુતોલ દશમાં પડ્યો છે.

તા. ૩૭એ સીમકાના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે પંચનની સર

હા પત્ની અદમ્યેશ નામની કેમમાં અસાંતી દેવાઈ છે, જેથી હુમલા સામે બચાવ માટે રૂકે જાતની તકમારી રાખવામાં આવી છે, અને સોધુ પરના પુલો ના રક્ષણ માટે ખાસ માણસોને રોકવા માં આવ્યા છે.

સુખમાં મી. સાવરકરનો કેસ ચર થઈ ગયે છે. તે દરમિયાન સાક્ષીઓની ફરિયાદ તપાસ લેવાની તેમને તક આપવા માં આવી હતી. પણ તેમણે તેનો લાભ લેવા ના પાડી છે, અને એવું જણાવ્યું છે કે તે કોરટને તે કેસ સંભળવા દેક નથી, તથા ફરિયાદના રક્ષણ માટે પોતે હકદાર છે.

જાણીતી સ્ટાન્ડર્ડ ઓઇલ કંપની તેના હરીફોને હંફાવવા સાર તેના તેલના આવે જતારી નાખનાર છે.

તા. ૪થીએ લીરબોનમાં રાજદારી કારણસર એક નાખીયા માણસનું મૃત થયું છે.

દક્ષિણ અમેરીકામાં મોટી આગ લાગી છે. જેથી પા. ૨,૫૦,૦૦૦નું નુકસાન થયું છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાને યુનિયન પારલામેન્ટ ની સ્થાપના માટે સુનારકમાદીનો સંદેશો મોકલવાનો હરાવ આરટીવીઆંની પારલા મેન્ટે કર્યો છે.

જરમનીમાં હડતાલીઓએ હતાલ ન પાડનારાઓ પર સખત હુમલો કરેલ, જેથી પોલીસને ઉધાડી તલવારે વચ્ચે પડવાની જરૂર પડી હતી.

જરમનીમાં જાપાનનાઓ પર પોલીસે હુમલો કરેલ તે માટે જરમન પ્રધાને પોતાનો ખેદ જતાવ્યો છે.

એક સીદો આગેવાનને માન

મી. જુકર વોર્શિંગટન ડેનમારકમાં

અમેરીકાનો નામીયો સીદો આગેવાન ડો. જુકર વોર્શિંગટન યુરોપમાં ડેનમારક ખાતે પહેલેલ છે. લાં તેને કોઈ ફરે દરીકની મુલાકાત થઈ છે, અને કોઈ અને કચીનની સાથે તે ખાણ લેનાર છે.

ચાલુ વતમાન

એવું જણાય છે કે સલામટી ચીના એક દેશપાર થઈને મુખ્ય પહેર્યા હતા ત્યારે હાંદીઓની દિલસેજ ઉપરાંત તેમના દેશ બાહ્યોની દિલસેજ તેમના તરફ ખાસ ખેંચાઈ હતી. સુખના ચાંચનીક એસોસીએશન તરફથી એ લોકોને માટે ઉતારાની, તથા ખાવા પીવાની મોકલણ થઈ છે. તેમને પાછા મોકલવાના ફંડ માં પણ ચીનાઓ મદદ કરનાર હતા.

વેરલમમાં મોસ ઓટમાં એક હાંદી એ લાઇસેન્સ માટે અમલદારને અરજ કરી હતી, અને તેણે તે ન આપ્યો ત્યારે તેણે ખોરડને અપીલ કરી હતી. આ અપીલ મયા મંજૂરવારે સંભળવામાં આવી હતી, જેમાં અમલદારના સુકાદાને કાયમ રાખવામાં આવ્યો હતો. આ એક લીકેશન મી. સી. ઇ. મોટાલાએ રેલ, તેઓ વેરલમમાં મોટી મીલકત ધરાવે છે.

જનરલ બોથા માટે જગા કરવા ટરાં સવાલમાં લેસબરમ તરફનો મેંબર રાજ નામું આપશે અને તે જગા તરફથી જનરલ બોથા સુટાઈ.

યુનિયન કેબીનેટવાળા મી. હલ જેઓ સુટાઈમાં નિબંધ થએલ તેમણે ફરીથી સુટાઈનો ધરાઈ બહેર કર્ષે છે. ટરાં સવાલમાં આરબરટનનો મેંબર પોતાની જગાનું રાજનામું આપશે, અને તે જગા માટે મી. હલ સુટાઈ.

મી. માંધી ગુરુકરે સંજરે કરબનથી ટરાંસવાલ જવા ઉપડી મયા છે. તેમને વળાવવા હાંદીઓનું એક મોટું ટેળું હાજર હતું. તેમાં સત્યાગ્રહીઓ તથા મી. પોલાક પણ હતા. જેથી વેન ઉપડી કે તરતજ દુરરા અને વેદમતરમ ના પોકારો કરવામાં આવ્યા હતા.

હાંબરલી અને વેન્ટરસોરપથી મી. પેલાકને મુખ્યરકવાદી અને આચારના તારો મળ્યા છે.

અસ્થાપત્રીઓને જવાબ

“એક પરમચુરત” :—તમારા નામ સાથે જાણી સહાય.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંદી જાંપ ઉપરથી)

“હોંદી પંચ” જણાવે છે કે ખીજી જરોયેતી કોનકર-સ બરવાની તપપારીયો હાલ ચાલી રહી છે.

ખીરબદા મોટા મીયા સાહેબ સચીન રાજ્યના નાયબ દિવાન નીમાયા છે. તેમણે બી. એ. સુધી અભ્યાસ કર્યો છે.

નાસીકના મીપર વામન નગરકરે દોરણ અને પ્રતિદ કરેણું ચિત્ર જેમાં દુરમા દેવી રાક્ષસ મહીપનો વધ કરે છે, અને જેમાં થીકુત તીલક, તથા ખીજા દેશમકતોની કમીઓ છે તેને રાજદરોહી ક્રિડેરણી કરે એવું છે એમ કરાવી સર કારે જરૂર કરેણું છે.

મદ્રાસ તરફના “પ્રનોદ” પત્રના માધી કને રાજદરોહના આરોપ માટે દોહ વરસ ની સળ ચએલી તે બોગવી છૂટયા છે તેઓ જેલની હાડમારીઓને લીધે અક્ષ કત થઈ ગયા છે.

કલકત્તા હાઈ કોર્ટમાં પદર જડનેની કાયમની નીમણુંક કરવાની હોંદી પ્રધાને બહાલી આપી છે.

ખંભાળના “દેશભારત” નામના એક રથાનીક પત્ર તરફથી નવું ડેકાણું નોંધા વવાની અરજ કરવામાં આવતાં સ્વીકૃત ના ડેપુટી કમીશનરે રૂ. ૫૦૦ના જામીન માગ્યાથી તે પત્ર બંધ પડ્યું છે.

બાણુ દરકુમાર શાહ નામના વકીલે પોતાનું અપમાન થયેલું જણાવી બદલા તરીકે રૂ. ૧૦૦ મેળવવા કાકાના પહેલા વરથના મુનસફ દેવન્દ્રકુમાર પાલ સામે દાવો નોંધાવ્યો હતો. મુનસફે મારી માગ્યાથી મુકદ્દમો પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો.

બાણુ દુષ્કાકુમાર મીત્રના ધરની લેવા માં આવેલી ઝડતી વેળા પોલીસે હત્ય કરેલી ૨૩ વસ્તુઓ તેમને પાછી સોંપવા માં આવી છે.

વાહરસચની કારોવારી કાઝીસીધમાં મોન. મી. મીલવાળા કોલેજ પર જરૂરી

સર લોરેન્સ નેત્રી-સને નીમવામાં આવશે એવી વાત જાણમાં પ્રગટ થઈ છે.

કલકત્તાની પ્રજાકીય ફેળવણીને હમતા મંડળ તરફની રોકાસરથીપોથી સાત બંગાળીઓ અભ્યાસ માટે અમેરીકા જવા માટે લેપડી મળ્યા છે.

હાકાની હેલ્થી ધરપકડમાં સડોવાએલા માં બાબુ પુશીન વીહારીદાસ પછી છે. તેઓ ૬ દેશપાર થએલ બંગાળીમાંના એક હતા, અને તત્કાલ દેરવવાની તથા ૬ જાનની બુમદ વગાડવાની વીગેરે કળા બાજી માટે તે જાણીતા-છે.

આવતી ફેબ્રિસ વખતે તેના બંધારણ સંબંધી નીચેમાં ૧૫ સુધારા બંગાળાની ફેબ્રિસ કમીટી તરફથી મુકવામાં આવ નાર છે. આ સુધારાઓની નકલો બુદ્ધ જુદા પ્રલાકાની ફેબ્રિસ કમીટીઓપર મોકલી દેવામાં આવી છે, અને જેતેઓ તે પાસ કરશે નહીં, તો ફેબ્રિસમાં તે સુધારાઓ મુકાને તે ઉપર ચરચા કરવા માં આવશે, અને બંગાળી પક્ષ તે સુધારાને ફેબ્રિસ આમળ પાસ કરાવવા તજ વીજ કરશે. તેમાંની એક કથમ એવી છે કે કોનરેસની કીડ ઉપર લખીતવાર સહી માગવી નહીં, પણ કોડ કબુલ કરી છે એમ માની લેવું.

લાહોરમાં એક મારવાડી સેડીઆની ૬ વરસની છોકરીને મારીને ઘરમાં દાદી દેવા માટે એક ઓરત પકડાય છે. છોકરીનું લેણું વેચવા જતાં ખુનનો પતો લાગ્યો હતો.

લાહોરની સનાનન ધરમસમાતા એક સેકરેટરી પડિતે હેમરાજ જેના સામે થીવર માટે કામ ચાલતું હતું તેને લાહોરના વધારાના જલ્લા માજરેટ મી. ફરગુસને ઊઠી મુકયા છે.

દીલ્હી સ્ટેશન ઉપર પોતાના મીત્રને મળવા ગયેલા વકીલ બાલા મોતીસામર પાસે પ્રેક્ટેરમ પાસ બદલ ૭ પાઇ મળ્યા જાનેવારી માસમાં દીકાટ કલેક્ટરે લીધેલી જે ૭ પાઇ પાછી મેળવવાનો દાવો બાલા મોતીસામરે લાંબી સ્મોલકાઝ કોર્ટમાં કરેલો તે કામમાં એકનોત્ર પાના ના હરાવથી વાહીને ખરસ સચે રૈસા (૭ પાઇ) પાછી દેવાને ફરવતમાં આવ્યું હતું.

ડીલેન્ડર માસમાં સમુક્ત પ્રાંતોના પ્રદરશન વખતે એલ ઈડીઆ પોલો દુર નામેન્ટની મેચો થનાર છે, જેમાં સફથી ઉલ્લી થનારી મેચ માટે એક કામની ૪૫ બેટ આપવા માટે પાલજુપુરના માદી વારસ નવાબકાદાએ રૂ. ૭૫૦ આપ્યા છે.

પતિયાળા ખાતે કન્યાશાળામાં કનામો આપતાં લાંનાં મહારાણીએ તાંદુરતી, ધર સંબંધી કરકસર, ભરતકામ વગેરે માટે ધણી કાળજી બતાવી હતી, અને ના. મહારાણીએ જણાવ્યું હતું કે વિધવા એને છૂટથી ફેળવણી આપવી જોઈએ.

મરકુમ ના. શહેનશાહની માદમાં કાચ ખીરના ના. મહારાણીએ જામુ ખાતે રૂ. ૨ લાખને ખરચે એક જનાના હોસ્પી પલ રથાપવાનું કરાવ્યું છે.

પંજાબમાં વેપારની ખીલવણી અરથે દેશી વેપારી મંડળ રથાપવામાં આવ્યું છે.

અલદાળાદ ખાતેનું પ્રદરશન જે પહેલી ડીસેમ્બરે બુલ્લુ મુકવામાં આવશે તેમાં મોમલ શહેનશાહની તસખીરો રજુ કરવામાં આવશે, તથા ફરા-સેના પીમાન વાળાઓ એ. આર. રેલ્વે સાથે દેડવાની હરીફાઈ કરશે.

મડરની પ્રજા ઉપર લાંના મહારાણીએ તરા કરો અને નીચમે દાખલ કયાંથી લાંની પ્રજામાં બારે ચીતા ફેલાઈ રહી છે, અને હમતલ પાડવામાં આવી છે.

બોપાળના શાહેબખદા કરનલ અબ દુલાખાને અલીમદ કોલેજને રૂ. ૫૦૦૦૦ ની મદદ આપી છે.

કાઠિયાવાડના મેમજી કામના એક વેપારી હાલિદ હાજ મુલ્લા એન્ડ સન્સ જેઓ રાંચન ખાતે કેટલાક વરસથી મોટા વ્યાપાર ચલાવે છે તેમણે જરમામાં મોટા વિસ્તારમાં જમીન રાખી છે તેમાંથી કેશ સીન તેલના ઝરા નીકળ્યા છે. આ જમીન હાથ કરવાને કેટલાક યુરોપીઓ એ ધણી તજવીજ કરી હતી. હાલમાં એવી ગોઠવણ થઈ છે કે ઇંગ્લાંડની એક પ્રસિદ્ધ પેટીમે કપડા વેપારી સાથે કામ માં રૂપીઆ સગાએ કરેલની વાપણુ સાથે એક લીમીટેડ કંપની ઉઠી કરવી જન

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

બધી જાતની ફળપત્રો તથા શીંગડા કબીરો જેને કમિશન પર વેચવામાં આવે છે તેને સારા ભાવે વેચવામાં આવે છે. ખાસ કરીને ફળપત્રો અને શીંગડા.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE :—20, Simmonds Street, Market Sq.,

Box 1988,

Tel. Address : TOMASELLI,

Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGERS,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,
51 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, બ્રેમીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સરેશી દવા મળતી હોય, તે પછી મુરોગીઓ દવા સા માટે વાપરેછો? સલામત સહાનુભૂતિ—મનજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા, કિંમત ૩ હાલત માટે એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાત્કાલિક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં ઘણા જણને કામદો યજ્ઞ યુક્તો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—જડુક મલમ. સોજ, ફાઈનમાં, વિવેરને તુરતજ આજ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કુખિયા વરિકા—પેટનાં અને અને આંતર્યાનાં તમામ અવરોધો આકરીર ઇલાજ, દાઢ અને સફેદ અવરોધાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તપાના વરિકા—જુલાયની આકરીર બેળીઓ. ૩ પેનીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

શરીરપર વરિકા—ફાઈનમાં જોળીઓ. અત્યંત સફળતાને ખાસ ઇલાજ કિંમત એક ૩૦૦-ની શીલીંગ ૧/૬.

Ismail Sullman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: 'SULLMAN'

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL;

TRANSVAAL,

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER ■ GENERAL

MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીરક મરચાં

હિંદુસ્તાનની શ્રેષ્ઠો અમલદાર મંગળી સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ વી પોરખંદર તથા કલકત્તા—સરસ ચાવલ—ગોધૂન અંધીઆણ—એક વખત મંગળી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and in Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA," Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN,"

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES, LOWER PINE STREET.

P.O. Box 353. Telegrams: "MELON" PORT ELIZABETH.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladca." Box 42

BEACONSFIELD

Shahbooddeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers

EMERSON NORODDEN,
24 Frere Street, (Woodstock).
D. Mancherjee,
Box 1036, 14 Wicht Street.

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. AMORAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhama Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
118 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala, Saville St.
(near Surti Masjid).
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. ABUL LAJJINI,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

J. B. Mehta,
157 Grey Street Box 530.
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Odhav Kanji, Box 610.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

Lala Bebbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TUNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SIX BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
LEMAI JETWA
Fruiters, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD.,
19 Saville St.

EAST LONDON

S. Cascojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Sadva,
Property & Land Agent,
Box 223.

HESTCOURT

M. C. Desai,
Fruit & Produce Dealer,
Harding St., (oppo. Plough Hotel)

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohambhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. Doss
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Saury, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

P. S. Pillay,
Produce, Forwarding and
Commission Agent, Box 112
N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 58.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Aboo Mia Camrooddeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Patekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amud Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.

F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

Chhāba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2338.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVERTIN,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharan Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N SANY
Eruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
B. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTABHAI & DADOO
Box 33.
Hasan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BEAMAN,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Salaman & Co.,
Box 308.
HORMAJY ISLOOTY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
VRAJDA & LAICHAND Box 92.
Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTEDDENE

Davies Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEP

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MUSTA & KHANDARIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 123

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 531,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Nameco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasson Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Forbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keston & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
1 Ian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoozenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPRINGER

(Transvaal.)

Kesavji Gigs, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchani Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhagn Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Ohbitha Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Bahu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ruganith,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Munavar Rania.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 35.

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હીંદી સ્થાન અને સ્થાનિક વસ્તુ અપાવવાના કારણે
મારેક્ટ સીટ, (કાર્બન કોલેક્શન સે. મે.)
નોંધ ૫૩૨૦, બોમ્બે-સુબાન.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mohamed Hussain & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432, Corner Kaffir & 14th Streets,
TRADEMARK, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLANA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAYAT."

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Port Said, Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons
DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

about Oct. 7th Dover Castle, 8260 tons
For Delagoa Bay only

" Oct. 21st Avondale Castle, 5531 tons
For Delagoa Bay only

" Oct. 22nd Comrie Castle, 5167 tons
For Delagoa Bay, Beira, and Mauritius.

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
1 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Gama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હાઈસેલ અને સીટલ મશીન.
ઈન્ડિયન ચોસરી જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ થી પોર્સનલરતુ તથા કલકત્તા
તુ-સરસ ચાવલ-ગોપુ મંધીઆણું-જથ્થા
બંધ બજામાંથી કરી જુએ.
STAND 312, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોર્સનલરતુ ખુશખોશ થી
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 88

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via East Coast

S. S. PRASIDENT

Will sail from Durban about the 17th October and from Delagoa Bay about the 18th October 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
સીધી મુંબઈ જનારી રીમર "પ્રેસીડેન્ટ"

ઉપરથી જાણવેલ તા. ૧૭મી ઓક્ટોબરે ડરબનથી અને ૧૮મી ઓક્ટો. ૧૨ે ડેલગોઆથી ઉપરી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઇ મુંબઈ જશે. ટીકીટ ખોરાદી અથવા વન ખોરાદીની મળશે કેક પાસે જરોને ખાસ સમવડ કરી આપવામાં આવે છે. એ વરમ સારૂ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેમજ બાળ બચ્ચા સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ચુલ્લખાનુ, બજાર વગેરે જાનતમાં સરસ બંદોબસત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની ખતિ છે. ખલતરી દેશી છે રીમર મુંબઈ પહોંચે કેબલથી અખર આવે છે. જે જાપાઓમાં જપાય છે

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
117 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

હેડ ઓફીસ: ૧૦ ચોરસ સીટ, દરબન

સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલ્ક મરચંડ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સીટ, એલાન્સબરગ.

હેડ આપના લાયક અને હરેકની મજાજ સરસ થીએ, જેવીકે ચાહોગે માલ, દરેક બલનુ રેશમ, જરીના દેવલ કલોથ, કાચીરી બનાવ વિગેરે વિગેરે, લાવ મજાજ સરસા આવે અને ખાતરી હો.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

ઈંડીઅન ઓપી૦ હાયરો

૧૯૧૧

અક્ટોબરની આખરીએ આ ઉપયોગી અને બહોગો ફેલ્લવો પામેલી હાયરીએ બહુર પડશે. બહેરખખર આપનારાઓએ તાકીદ કરી પોતાની બહેરખખર મોકલી દેવી. લાવ હમેશ મુજબ:—

૧ પાનું..... પા. ૧- ૦-૦

અરધું પાનું..... ૧૦-૧૦-૦

મેનેજર ઈંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "St. NINIAN" leaving Durban for Calcutta direct on or about 20th September taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR.

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

एस. एस. "सेंटनीनीयन" नामके जहाज २० अक्टोबर १९१० के लगभग दरबन के कलकत्ते जाएगी.

आर. राजकुमार मेजंड,
१ एलीस सीट दरबन.

એસ. એસ. 'સેન્ટનીનીયન' તા. ૨૦ અક્ટોબર ૧૯૧૦ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર-એજંટ,
૧ એલીસ સીટ, ડરબન.

જાન. 'સેન્ટનીનીયન' નામક જહાજ ૨૦મી ઓક્ટોબરે દરબનથી કલકત્તા જશે. ટિકીટ ખોરાદી અથવા વન ખોરાદીની મળશે કેક પાસે જરોને ખાસ સમવડ કરી આપવામાં આવે છે. એ વરમ સારૂ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેમજ બાળ બચ્ચા સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ચુલ્લખાનુ, બજાર વગેરે જાનતમાં સરસ બંદોબસત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીજળીની ખતિ છે. ખલતરી દેશી છે રીમર મુંબઈ પહોંચે કેબલથી અખર આવે છે. જે જાપાઓમાં જપાય છે

હાદી કારોગરીની ફકો

અમારે ત્યાં સાદી ફકો, કેપીન ફકો, મુસાફરીની કેપીન ફકો તેમજ બારે રીસની ફકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને લખતો બીજો સામાન પણ ખોરડર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેપ કોલ (ચપુ)

સાદા તથા ઉડાં લોકજાવાળાં હરેક સામન નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત ખોરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ઝારા, ટોપી રાખવાના ડબાઓ વગેરે હરકેક સામનના બનાવી દઈએ છીએ. વધુ વિગતમાટે માલમશીર મ માવે અથવા ખતે ખાવી મળે:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

Printed and Published by M. K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 42—VOL. 8.

SATURDAY, OCTOBER 15TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

THE POSITION OF INDIANS IN THE EMPIRE

THE TRANSVAAL TROUBLE A CAUSE OF INDIAN UNREST

THE special correspondent of *The Times* in India contributes the following important article to his paper in London:—

"I think," said Mr. Gokale in moving his resolution for the prohibition of indentured labour for Natal, "I am stating the plain truth when I say that no single question of our time has evoked more bitter feelings throughout India—feelings in the presence of which the best friends of British rule have had to remain helpless—than the continued ill-treatment of Indians in South Africa."

Every Indian member of the Viceroy's Legislative Council who spoke during that debate, whatever race or creed or caste he represented, endorsed the truth of Mr. Gokale's statement, and had a vote been taken on the resolution it would have had—what no other resolution moved during the whole session would have secured—the unanimous support of the whole body of Indian members and the sympathy of every English member, official and unofficial. The Government of India wisely averted a division by accepting the resolution. Not a single attempt was made either by the Viceroy in the chair or by other representatives of Government to controvert either Mr. Gokale's statement or the overwhelming array of facts showing the nature and extent of the ill-treatment of Indians in South Africa, which was presented by the mover of the resolution and by every Indian speaker who followed him. The whole tone of the debate was generally dignified and self-restrained, but no Englishman can have listened to it without a deep sense of humiliation. For the first time in history the Government of India had to sit dumb whilst judgment was pronounced in default against the Imperial Government upon a question which has stirred the resentment of every single community of our Indian Empire. It was the one question which called forth very deep feeling in

the Indian National Congress at Lahore last December, where subscriptions and donations flowed in freely to defray the expenses of a campaign throughout India, and it figured just as prominently in the proceedings of the All-India Moslem League, which held its annual meeting there in the following month. In fact, Mahomedans have the additional grievance that the laws of the Transvaal discriminate by name against those of their faith. There is scarcely a city in any importance in India in which public meetings have not testified to the interest and indignation which the subject arouses in every class of Indian audience.

The Indian Grievances

This is a very grave fact. I need not enter into the details of the question. They are well known. There may be some exaggeration. Indian immigrants may not always be drawn from desirable classes, there may be differences of opinion as to the wisdom of the attitude taken up by some of the Indians in South Africa, and Englishmen may sympathize with the desire of British and Dutch colonists to check the growth of another alien population in their midst. But that the Indian has not received there the just treatment to which he is entitled as a subject of the British Crown, and that disabilities and indignities are heaped upon him because he is an Indian, are broad facts that are not and cannot be disputed. The resolution adopted by the Imperial Council with the sanction of the Government of India was formally directed against Natal because it is only in regard to Natal that India possesses an effective weapon of retaliation in withholding the supply of indentured labour which is indispensable to the prosperity of that colony. But the Indian grievance is not confined to Natal; it is even greater in the Transvaal. Still less is it confined to the particular class of Indians who emigrate as indentured

labourers to South Africa. What Indians feel most bitterly is that however well educated, however respectable and even distinguished may be an Indian who goes to or resides in South Africa, and especially in the Transvaal, he is treated as an outcast and is at the mercy of harsh laws and regulations framed for his oppression and often interpreted with extra harshness by the officials who are left to apply them. This bitterness is intensified by the recollection that before the South African War the wrongs of British Indians in the Transvaal figured prominently in the catalogue of charges brought by the Imperial Government against the Kruger régime which precipitated its downfall. In prosecuting the South African War, Great Britain drew freely on India for assistance of every kind except actual Indian combatants. Not only was it the loyalty of India that enabled to be embarked hurriedly at Bombay the British troops that saved Natal, but it was the constant supply from India of stores of all kinds, of transport columns, of hospital bearers, etc., which to a great extent made up throughout the war for the deficiencies of the British War Office. There are monuments erected in South Africa which testify to the devotion of British Indians who, though non-combatants, laid down their lives in the cause of the Empire.

Yet as far as British Indians are concerned, the end of it all has been that their lot in the Transvaal since it became a British colony is harder than it was in the old Kruger days, and the British colonists in the Transvaal who were ready enough to use Indian grievances as a stick with which to beat Krugerism, have now joined hands with the Dutch in refusing to redress them. The Government of India have repeatedly urged upon the Imperial Government the gravity of this question, and Lord Curzon especially pressed upon his friends when they were in office the vital importance of

effect ■ some acceptable settlement whilst the Transvaal was still a Crown Colony, and, therefore, more amenable to the influence of the Mother Country than it would be likely to prove when once endowed with self-government. Yet the Imperial Government after a succession of half-hearted and ineffective protests have now finally acquiesced in the perpetuation and even the aggravation of wrongs which some ten years ago they solemnly declared to be intolerable.

The Discredit to British Rule

Apart from the sense of justice upon which Englishmen pride themselves, it is impossible to overlook the disastrous consequences of this *gran rifiuto* for the prestige of British rule in India. One of the Indian Members of Council, Mr. Dadabhai, indicated them in terms as moderate as they were significant:—

"In 1899 Lord Lansdowne feared the moral consequences in India of a conviction of the powerlessness of the British *raj* to save the Indian settlers in the Transvaal from oppression and harsh treatment. That was when there was peace all over this country, when sedition, much more anarchism, was an unheard-of evil. If the situation was quieting then, what is it now when the urgent problem of the moment is how to put down and prevent the growth of unrest in the land? The masses do not understand the niceties of the relations between the Mother Country and the Colonies; they do not comprehend the legal technicalities. The British *raj* has so far revealed itself to them as a power whose influence is irresistible, and when they find that, with all its traditional omnipotence, it has not succeeded in securing for their countrymen—a admittedly a peaceable and decent body of settlers who rendered valuable services during the war—equal treatment at the hands of a small Dependency they become disheartened and attribute the failure to the European colonists' influence over the Home Government. That is an impression which is fraught with incalculable potentialities of mischief and which British statesmanship should do everything in its power to dispel. The present political situation in India adds special urgency to the case."

No comments of mine could add to the significance of this warning.

The Larger Issue

The measure contemplated by Mr. Gokhale's resolution may have some direct effect upon Natal, whose leading statesmen have repeatedly acknowledged the immense value of Indian indentured labour to the Colony, and may indirectly affect public opinion in the Transvaal. But behind the immediate question of the worse or better treatment of Indians in South Africa stand much larger questions, which Mr. Gokhale did not hesitate to state with equal frankness:—

"Behind all the grievances of which I have spoken to-day three questions

of vital importance emerge to view. First, what is the *status* of us Indians in this Empire? Secondly, what is the extent of the responsibility which lies on the Imperial Government to ensure to us just and humane and, gradually, even equal treatment in this Empire? And, thirdly, how far are the self-governing members of this Empire bound by its cardinal principles, or are they to share in its privileges only and not to bear their share of the disadvantages?"

These issues have been raised in their most acute form in South Africa, but they exist also in Australia and even in Canada, where many Indians suffered heavily from the outburst of anti-Asiatic feeling which swept along the Pacific Coast a couple of years ago. They involve the position of Asiatic subjects of the Crown in the self-governing Dominions and indirectly in many of the Crown Colonies, for they affect the relations of the white and coloured races throughout the Empire. Here, however, I must confine myself to the Indian aspects. I have discussed them with a good many Indians, and they are quite alive to the difficulties of the situation. Though they resent the colour bar, they realize the strength of the feeling there is in the Colonies in favour of preserving the white race from intermixture with non-white races. It is, in fact, a feeling they themselves in some ways share, for in India the unfortunate Eurasian meets with even less sympathy from Indians than from Europeans. Indian susceptibilities may even find some consolation in the fact that Colonial dislike of the Indian immigrant is to a great extent due to his best qualities. "Indians," said Mr. Mudholkar, appealing to Lord Minto, "are hated, as your Lordship's predecessor pointed out, on account of their very virtues. It is because they are sober, thrifty, industrious, more attentive to their business than the white men that their presence in the Colonies is considered intolerable." Educated Indians know how little hold the Mother Country has over her Colonies in these matters. They know that both British and Anglo-Indian statesmen have recognized their grievances without being able to secure their redress, and it is interesting to note how warm were the tributes paid in the Imperial Council to the energy with which Lord Curzon had upheld their cause by some of those who were most bitterly opposed to him when he was in India. They know, on the other hand, that though the British Labour Party can afford to profess great sympathy for Indian political aspirations in India, it has never tried, or, if it has tried, it has signally failed, to exercise the slightest influence in favour of Indian claims to fair treatment with its allies in the Colonies, where the Labour Party is always the most uncompromising advocate of a policy of exclusion and oppression, and they know the power which the Labour Party wields in all our Colonies.

They are, therefore, I believe, ready to reckon with the realities of the situation, and to agree with Lord Curzon that "the common rights of British citizenship cannot be held to override the rights of self-protection conceded to self-governing colonies"—rights which, moreover, are often exercised ■ the detriment of immigrants from the Mother Country itself. They will, on the other hand, urge the withholding of Indian labour if the Colonies are unwilling to treat it with fairness and humanity, and they argue, rightly enough, that India, to whom the emigration of tens of thousands ■ her people is not an unmixed advantage, will lose far less than the Colonies whose development will be starved by the loss of labour they cannot themselves supply. An influential Indian Member stated in Council that they have accepted the view that complete freedom of immigration is beyond the pale of practical politics, and is not to be pressed as things stand. All that they ask, he added, in the Transvaal is for the old Indian residents ■ be allowed to live peaceably, as in Cape Colony for instance, without being treated like habitual criminals, and for men of education and position ■ be allowed to come in, so that they may have teachers, ministers of religion, and doctors for themselves and their people. In Natal they ask for the maintenance of the rights and privileges they have had for years and years. On such lines a practical working arrangement with the Colonies should not be beyond the bounds of possibility. But what Indians also demand is that laws and regulations of an exceptional character which may be accepted in regard to immigration shall not be applicable to Indians who merely wish to travel in the Colonies. An Indian of very high position whom every one from the King downwards welcomes when he comes to England, wished a few years ago to visit Australia, but before doing so he wrote to a friend there to inquire whether he would be subjected to any unpleasant formalities. The answer he received discouraged him. These are the sort of difficulties which Indians claim should be removed, and one practical suggestion I have heard put forward is that on certain principles to be laid down by mutual agreement between the Imperial Government, the Government of the Dominions, and the Government of India, the latter should have power to issue passports to Indian subjects which would be recognized and would exempt them from all vexatious formalities throughout the Empire.

Question for the Imperial Conference

The whole question is one that cannot be allowed to drag on indefinitely without grave danger to the Empire. It evidently cannot be solved without the co-operation of the Colonies. Next year the Imperial Conference meets again in the capital of the Empire. If in the meantime the Im-

perial Government were to enter into communication with the Government of India and with the Crown Colonies, so many of whom are closely interested in Indian labour, they should be in a position to lay before the representatives of the Dominions assembled in London next March considered proposals which would afford a basis for discussion and, one may hope, for a definite agreement. A recognition of the right of Colonial Governments to regulate the conditions on which British Indians may be allowed admission as indentured labourers or for permanent residence ought to secure guarantees for the equitable and humane treatment of those who shall have been thus admitted or have already been admitted, and also an undertaking that Indians of good position armed with specified credentials from the Government of India, travelling either for pleasure or for purposes of scientific study or on business or with other legitimate motives would be allowed to enter and travel about for a reasonable period without let or hindrance of any sort. That is the *minimum* which would, I believe, satisfy the best Indian opinion, and it is inconceivable that if the situation were freely and frankly explained to our Colonial kinsmen they would reject a settlement so essential to the interests and to the credit of the whole Empire in relation to India.

South Africa's Voice In India

How our Grievances are Made Known

In replying to the address presented to him last week by the Kathiawar Arya Mandal, Mr. Polak said that one of the most important results of his mission to India had been the formation of bodies specially organised for the purpose of disseminating throughout India accurate information as to what was transpiring in South Africa. When he arrived there, he had found it a somewhat difficult task to circulate news as to what was going on in this country in a rapid manner, but now there was no important province without its special organisation under the direction of responsible people. For instance, there was the Bombay Committee, presided over by H. H. the Aga Khan, and of which the Hon'ble Professor G. K. Gokhale was the most active member. Its secretaries were Mr. Jehangir Petit, Hon. Mr. M. A. Jinnah, and Mr. K. Natamjan, the Editor of the *Indian Social Reformer*. In Madras, there was the League presided over by the Bishop of Madras, the secretaries being their energetic friend Mr. G. A. Natesan, of the *Indian Review*, Mr. P. N. Raman Pillay, Editor of the *Madras Standard*, and Mr. Yakoub Hoon, the local Secretary of the All India Moham League. In Bengal, Nawab Maulvi Abdul Jabbar, C.I.E., was the President, Dr. Rashbehari Ghose being the Chairman

of the Executive Committee. And there were similar bodies in the United Provinces and the Punjab, in the last of which the organisation was presided over by Sir David Masson. Mr. Polak thought he owed it to his fellow countrymen here to make these things plain, since it was right that they should know that in future, no injustice could be done to Indians in South Africa without news of it being immediately disseminated throughout the length and breadth of the Indian Empire.

From the Editor's Chair

IMMIGRATION LAW

We have it on high authority that the new South African Immigration Law has been drafted, and that it will be one of the first measures brought before Parliament at its initial session.

A COURTEOUS REPLY?

In reply to our further inquiry regarding the indentured Indians who arrived by the *S. S. Umhloti*, the "Protector" of Indian Immigrants has seen fit to send a reply which, we have no doubt, will astonish our readers as it has astonished us. Mr. Polkinghorne is hyper-sensitive. By omitting to give information in a public matter, he laid himself open to adverse criticism. By his reply under consideration, he has betrayed impatience of criticism such as is often shown by those who are in charge of men that are not free — not actually slaves. Why any remarks made by us should prevent a public officer from supplying to us information on matters connected with his Department we are unable to understand. In any case, Mr. Polkinghorne has confirmed our suspicion that he was for some reason or other reluctant to inform the public of sickness among the indentured Indians that arrived by the *S. S. Umhloti*, and that he is still withholding material information from them. We venture to suggest to him that he is quite mistaken if he considers that his refusal to give us the information we have sought from his Department ends all attempt at investigation of the mystery that surrounds the outbreak of spotted fever amongst the unfortunate indentured Indians. This matter is too important lightly to be passed over.

THE "SOUTH AFRICAN NEWS" AND MR. RITCH

The *S. A. News* devotes over two columns in its issue of the 28th ultimo to an examination of Mr. Ritch's statement to Reuters made in London before his departure for South Africa. The article, we are sorry to write, is full of ignorance and idle threats. Perhaps the greatest stumbling block in the way of an honour-

able settlement of the great Asiatic trouble is gross ignorance on the part of responsible leaders of public opinion on this matter. The *S. A. News*, for instance, states that voluntary registration was offered in the Transvaal and rejected. The writer does not even know that voluntary registration was accepted and gone through by the Indians and that passive resistance was revived because the Transvaal Government failed to perform its part of the compact. The writer again argues in the hypothesis that Indians desire unrestricted immigration, forgetting that in the very statement it criticises, it is made clear that Indians accept the principle of restricting Asiatic immigration almost to the point of prohibition so far as the Transvaal is concerned. The writer again very politely suggests that it is for South Africa to dictate terms on which Asiatics may be admitted. We can only say that, if it is dignified for a self-Governing and "civilized" South Africa to dictate such terms, let her try. We deny that the pioneer work was done exclusively by the white races in South Africa. Indeed, without the natives and the coloured, the white races would have perhaps been non-existent in South Africa, and many parts of Natal would certainly have remained a wilderness without Indian labour. We believe that, if all coloured and native labour were withdrawn from the state-owned railways, trams, etc., these undertakings would collapse like a house of cards. It is therefore somewhat of a tall order to talk of pioneer work having been done by white men alone.

Mr. Ritch is charged with having used insolent and menacing language in the paragraph referring to the Kafir consciousness. Mr. Ritch is now in South Africa and well able to defend himself. We fail to find either insolence or menace unless the stating of an unpalatable home-truth amounts to such language. He who runs may read the wonderful evolution that the Kafir consciousness has undergone during the past decade. The gratuitous insult incorporated in the South Africa Act has certainly quickened it. Dr. Rubusana would not have bothered about a seat in the Cape Provincial Council but for the colour-bar in that Act. Indian passive resistance has certainly not escaped the quick-witted Kafir. Mr. Ritch, as an avowed imperialist of a high order, utters the warning note. It passes understanding why such a warning, instead of being gratefully received, is resented as insolence. British Indians have nothing to do with the movements of South African Native Organisations. They have enough special troubles of their own to look after. Mr. Ritch is bound by no such limits, and he has, from his own viewpoint, rightly drawn attention to the grave danger of indefinitely prolonging the passive resistance struggle. As for the threat used against America in this concluding paragraph of the article,

it cannot perturb the Asiatic mind. Almost the worst has already been attempted or done by the governors of South Africa, especially in the Transvaal. When honour is at stake, no self-respecting Asiatic will worry about any threatened injury to his material interests. And, so long as the British flag waves over South Africa, the Imperial Government must be looked up to as the arbiter in case of differences between the different sections of the people residing in South Africa.

INTERVIEWS AND THE PUBLIC

There have appeared in various South African papers recently important interviews with Messrs. Ritch and Polak. Their importance consists in the fact that they are evidence that the general South African public whose name the Transvaal atrocities are being perpetrated, are still almost utterly ignorant of the points in dispute and the attitude adopted thereon by the Indian community. Those points and that attitude are very simple to understand—the repeal of the old Act of 1907 and removal of the statutory insult to the whole of India by excluding Indians from the Transvaal *qua* Indians, on the one hand; and, on the other, full recognition of the peculiar circumstances and prejudices of white South Africa, and the acceptance of the principle of close restriction of immigration based, not upon legislative enactment, but upon administrative discretion. One would have thought that after a four years' closely contested struggle, with all its attendant misery, something appreciable would have been done to enlighten the public mind on this subject, but it appears—and we should not be surprised at it—that the public does not care to digest the facts, whilst at the same time, clamouring for the moon. In view of the great probability of the introduction into Parliament, very shortly, of a new draft Immigration Law, with its almost certain strong bias in favour of the Transvaal's racial type of legislation, we cannot view the near future with any special degree of hopefulness. It is as well to be prepared for the worst and to gird up our loins in time. We believe that the Indian struggle for freedom in South Africa has only now commenced, and that the community has many an anxious hour before it, ere it can achieve its goal.

On the 13th instant, the Rev. Chas. Phillips, of the Ebenezer Congregational Church, Johannesburg, and Dr. Rubusana, the Native member of the Cape Provincial Council, arrived by the mail, in Durban, to take part in the Congregational Conference. A number of representative members of the Indian community met them at the station to greet them. Amongst those present were Messrs. Parsee Rustonjee, V. Lawrence, Lutchman Panday, J. M. Luthrus, P. K. Naidoo and Gareeb Panday.

Mr. Polak's Arrival in Johannesburg

An Enthusiastic Crowd

Address from the Association

Mr. Polak returned to Johannesburg, after fifteen months' absence, from his mission to India to receive a welcome which, as he expressed, he could never forget. The Natal train was due at six o'clock at Park Station last Sunday, but it was 2½ hours late. Indians, however, who had commenced to assemble from 6-15 remained waiting patiently the whole of the time. The crowd must have numbered over 2,500. A party had left for Germiston to receive Mr. Polak, among whom was Mr. Isaac, who went specially to take care of Mr. Polak's luggage. Local Indians mustered at Germiston Station in strong force, and gave him a warm welcome. At Jeppe Station, Miss Schlesin and about half-a-dozen passive resisters joined the train. On the platform, at Park, besides the great crowd of Indians, were to be seen Mr. Kallenbach, Mr. and Mrs. Vogl, Mr. MacIntyre, Miss Knudsen and others. As the train steamed in at 8-30, the station rang with shouts of "hurrah," and, on alighting from the train, Mr. Polak was literally besieged. He was garlanded by Mr. Cachalia, on behalf of the Association, by Imam Abdool Cadir Bawazee, on behalf of the Hamidia Islamic Society, and by Mr. V. A. Chettyar, on behalf of the Tamil Benefit Society. Mr. Polak's lundau was unhorsed, and enthusiastic Volunteers dragged it the whole way from the station to the Mosque compound—a distance of over 1½ miles—amidst continuous shouts of "hurrah," "bange mataram," "three cheers for the hero of passive resistance," and "our hero, Mr. Polak," varied by cheers for Mrs. Polak. At the entrance to the compound, Mr. Polak was not allowed to walk on the platform, but was chaired. The whole of the company that greeted the hero of the evening at the station formed the procession. On arrival at the meeting-place, Mr. Cachalia rose amid deafening cheers, and briefly recounted the many services rendered to the community by Mr. Polak, and then called upon Mr. Sorabjee to read the Association address, signed by Messrs. Cachalia and Gandhi, the text of which is as follows:—

"Dear Mr. Polak,—On behalf of the Association, we heartily welcome you back among us. We have closely watched your mission in India, and every Indian recognises that the magnificent work done by you in India shows that no better choice could possibly have been made. You have with unexampled energy informed the whole of India of the true position in this Province. The collection made in India for the relief of indigent passive resister families and for helping the passive resisters' struggle generally is a magnificent record.

"The whole of the Indian community in South Africa is interested in the stoppage of indentured labour. Your work in that connection fills us with hope that the cruel system will soon cease.

"We shall never forget the sacrifice that you and Mrs. Polak have made in accepting separation from each other for the sake of the cause. We trust that both you and yours will be long spared to continue the humanitarian work that you have been doing."

Mr. Polak replied to the address, saying that he had done nothing to deserve the splendid welcome that the community had thought fit to give him. The real heroes were the deportees who had returned with him, and who had, not minding the hardships of a prison life, gone to gaol in furtherance of their common object. At the conclusion of Mr. Polak's speech, three cheers were given for Mr. and Mrs. Polak and for the returned deportees.

The Police exercised admirable self-restraint, and allowed the processionists to do much as they liked.

It reflects the greatest credit on the organisers and also on the Indian community that, in spite of the wild excitement and the large numbers of the processionists who pushed through the traffic, there were no accidents or mishaps.

The "Protector" and the Spotted Fever Affair

Information Refused

In continuation of the correspondence which appeared in our issue of the 1st instant, the Editor of this journal wrote as follows to the Protector of Indian Immigrants, Durban:—

"Sir,—With reference to the correspondence regarding the recent arrival of indentured immigrants per s.s. *Umkhosi*, I regret the manner in which you have deemed fit to treat the matter.

"May I ask you kindly to favour me with definite information on the following points:—(1) How many indentured Indians arrived by the s.s. *Umkhosi*? (2) How many were attacked with spotted fever? (3) How many of these have died? How many have recovered? (4) How many are still in the Depot? (5) When did the disease first break out?"

Mr. Polkinghorne replied as under on the 7th instant:—

"Dear Sir,—I am in receipt of yours of the 6th instant, asking for certain information with reference to the arrival of the Indians by the s.s. *Umkhosi*.

"In view of the remarks made about 'the Protector' in your issue of the 1st instant, I am not prepared to forward you any further information on matters connected with Indian Immigration."

[We refer to this matter in our editorial columns.]

The Transvaal Deportees in Madras

Caranatic Studio

Together with

MR. SELAVARAJU MUDALIAR, DR. KRISHNASWAMI AYYER, MR. G. A. NATESAN, MR. KRISHNASWAMI CHETTIAR,

(In front rank but one)

(Mount Rd., Madras.)

મદ્રાસ ખાતે દેશપારખીની લેવાયેલો છબો

દેશપારખીની અગ્રણ્ય મુખનારા શ્રી. સેલવરાજુ મુદલીયાર, ડૉ. ક્રીષ્ણસ્વામી આયર, શ્રી. જી. એ. નાટસન,

The Deportees at Cape Town

Supreme Court Application

Eleven Allowed to Land

The *Cape Times* of the 8th instant has the following report:—

In the Cape Provincial Division of the Supreme Court yesterday, Mr. Justice Fawkes was occupied for some hours in hearing an application brought by the local president of the British Indian League, in consequence of the action of the immigration authorities in refusing leave to land to a batch of Indians who desire to proceed to the Transvaal.

The party have been kept at sea for a considerable time, and it transpired, in the course of the hearing, that it is hoped to get them ashore for the purpose of testing the right of the Transvaal to deport these men, as, it is alleged, has been done.

Mr. Alexander appeared for the applicant, Adam H. G. Maloney (president of the British Indian League); Mr. Howel Jones, K.C., appeared for the Minister of the Interior.

The notice of motion called upon respondent to show cause why he, or any persons acting under his authority, should not be restrained from having the Indians deported, or from causing their deportation from this Province, or from refusing to allow them to remain within the jurisdiction of this Court (upon such terms and conditions as the Court might impose), in order that their claims to be allowed to reside in this Province or in any part of the Union of South Africa might, during such period, be investigated on their behalf, and that application may thereafter be made to the Court to compel the Minister to allow the Indians to land, and reside in the Union of South Africa.

Applicant's Affidavit

The applicant, in his affidavit, stated that the 32 Indians concerned arrived at Durban from Bombay on the S.S. *Sultan*, and on being refused permission to land there were transferred to the S.S. *Prinsengut*, and came to Cape Town. Here they were also refused permission to land. He then applied to the Chief Immigration Officer for permission to interview the Indians, with a view to investigating their claims to land here, but that official declined to grant him permission. Dependent stated that these people had just claims to be allowed to enter the Province, that they are British subjects, who had acquired a domicile in this and other Provinces of the Union, and were, therefore, entitled by law to pass through the various Provinces of the Union to the Transvaal, or elsewhere. Owing, however, to the refusal of the Chief Immigration Officer to allow him to interview them, he was unable to submit their claims for the consideration of the Court. The applicant added that the British Indian League, of which he is president, was prepared to arrange for the necessary maintenance of the Indians until their claims could be investigated, and to find security for their appearance should investigation prove that they were not entitled to remain here.

Mr. Ritch's Activity

Mr. L. W. Ritch (barrister-at-law, of London, and hon. secretary of the South Africa British Indian Committee), in an affidavit, stated that he is on a visit to South Africa for the purpose of investigating certain matters relative to the interests of His Majesty's Indian subjects. On the 4th inst. he received certain telegrams from Mr. M. K. Gandhi, in consequence of which he waited on the Chief Immigration Officer, and applied for leave to proceed on board the steamer, in order to interview the deportees and to investigate their claims. The Chief Immigration Officer, however, declined to grant such permission. While standing on the quay at the Docks, opposite the steamer,

he conversed with certain British Indians who were on board the vessel, and they informed him that they were some of a number of British Indian subjects on board, who had been refused permission to land, and asked him to endeavour to obtain the intervention of the Court with a view to the Government being restrained from deporting them in order that their claims might be duly investigated. He had been given to understand by Mr. Gandhi that several of them had for years been domiciled in South Africa, and had just claims to remain, and unless they obtained relief from the Court, a great injustice would be done them if they were deported.

Counsel read one of the telegrams from Mr. Gandhi, which was as follows:—

"See 32 deportees. They have Cape rights under Immigration Act. According to old Act persons born or domiciled any part South Africa entitled enter Cape. If this contention not accepted, advise moving Court allow registered Indian's pass through Union to Transvaal."

In a second telegram Mr. Gandhi said that some of the men had domiciled Cape rights, and some were born in South Africa, and advised Mr. Ritch to see them, and inquire whether they would apply for duplicates of the registration papers.

Another affidavit, which was read, was that of Thomas Chetty, of 39, Rose-Street who also stated that he was not allowed to go on board the vessel to interview the Indians.

Mr. C. C. Silberbauer, the applicants' attorney, gave evidence on affidavit as to an interview with the agents of the German East Africa Company in Cape Town.

Statement by the Officials

Mr. Jones read the affidavit of Mr. C. W. Cousins, Chief Immigration Officer, who stated that the Indians were all unable to meet the requirement of the Immigration Act with regard to knowledge of a European language, and means of subsistence, except one who satisfied the first requirement, but not the second. One Indian satisfied him that he was born in South Africa, and he (Mr. Cousins) informed him that he could land if he wished, but he preferred to remain with the others and go on to Durban. Five of them stated that they were born in South Africa, either in the Transvaal or Natal, but had no evidence to support their statements. He informed these that they wished to land he was prepared to grant a temporary permit and institute inquiries as to the truth of their statements, but they all intimated that they preferred to return to Durban with their friends. The remainder of the Indians were born in India or Mauritius, and had no legal claim to enter South Africa. All the Indians said they had no desire to land at Cape Town, as they had no friends here or means of subsistence, and they wished to renew their application for leave to land at Durban. Mr. Cousins added that under the regulations steamship owners were obliged to convey the Indians back to India at their cost, and the necessary arrangements had been made to do so by the S.S. *Gertrud Weermann*, which calls at Durban.

The statements of Mr. Cousins were confirmed by affidavits made by Mr. Van Oudtschoorn, the Assistant Immigration Officer, and Dr. Roscoe, the Port Medical Officer.

Mr. Justice Fawkes asked Mr. Alexander during the reading of the affidavits whether an order was required to go on board and interview the applicants?

Mr. Alexander said the position was that the regulations assumed that every facility would be given to men to get advice, but these men were in custody; they were under compulsion.

Mr. Howel Jones: Not at all.

Mr. Alexander: They are on the steamer and are not allowed to land. If anybody wants them to land he will be committing a criminal offence, and if they land they are committing a criminal offence. As a matter of fact, a police constable is standing there and any one coming on board they will be seized and put into custody with these men.

Mr. Howel Jones said that there was no objection that he might take in *limine* that the applicant had no *locus standi*.

Mr. Justice Fawkes: I take it you would not press that point?

Mr. Howel Jones: Not if the Court thinks that they really have had no opportunity of making application themselves, and that they wish to do so.

Mr. Justice Fawkes said he supposed these men looked for Durban, which was the natural port for the Transvaal, their destination.

Mr. Alexander: Yes, but they were refused permission to land at Durban.

Mr. Justice Fawkes: Why did they not make an application at Durban?

Mr. Alexander: That does not appear. Mr. Gandhi's telegram does not indicate.

In the course of Mr. Cousins's affidavit it was stated that when applicant asked him for permission to see the Indians, he (Mr. Cousins) told him that he had no authority to grant the permission, but would refer his application, if he desired, to the proper authorities.

Mr. Justice Fawkes: I suppose the proper authority was the captain of the ship?

Mr. Howel Jones: He is the only person who could give that permission.

Mr. Alexander: Mr. Cousins does not take orders from the master of the ship. The proper authorities that he meant could only have been the Government at Pretoria. In the course of argument, counsel said the difficulty was that they had not got an affidavit from the men themselves. Every attempt on the applicant's part to see them had been refused.

To be Continued.

The "S.A. News" and Mr. Ritch

The South African Press has widely noticed Mr. Ritch's statement given to Reuter prior to his departure from London. The *S. A. News* has a two-column article on it from which we take the following excerpts:—

We may as well be quite frank about the matter. South Africa has already had sufficient experience of the Asiatic, British and non-British, to convince her of the undesirableness of further adding to the numbers already in the country, so that whatever policy be adopted, it will certainly not be in the direction of relaxing the restrictions that already exist in any Province, but rather towards absolute exclusion. Public opinion, as we have frequently demonstrated, is unanimous on the point, and any attempt to bring outside pressure to bear on South Africa, as is evidently contemplated by these agitators, would not only stiffen the backs of Europeans in this country, but might raise serious and regrettable reprisals against those Indians already resident here. We have had some recent indications of this tendency in Cape Town and elsewhere in the matter of refusing licences to Asiatics solely because they are Asiatics, a policy with which, we hasten to add, we have absolutely no sympathy, and must unreservedly condemn, as being opposed to all the canons of justice and fairplay. It cannot be too strongly emphasised that while South Africa is resolutely opposed to further Asiatic immigration on any terms at all, voluntary

registration, if we mistake not, was offered in the Transvaal and rejected by the Indians themselves. As to the terms on which Mr. Ritch says Asiatics will condescend to be admitted to South Africa, we must respectfully point out that it is our province to dictate terms. We have done the pioneer work in South Africa, opened up the country and built the towns, and it is for us to say on what terms we will admit Asiatic immigrants, if we admit them at all.

Not even the "mass of differential and degrading legislation" that Mr. Ritch asserts exists in Natal has prevented that little section of South Africa from being invaded by an Asiatic army of 120,000 who outnumber the European population by some 30,000.

Mr. Ritch's rhodomontade about the four thousand who "have already passed through the goals, mostly with hard labour, and the several hundreds who have suffered deportation to India, including a large number who are South African by birth," is a characteristic evasion of the crucial point at issue. Not one of these people need have gone to gaol at all or "suffered deportation to India" had they been content to abide by the laws of the country in which they dwelt or to which they sought admission.

Surely these facts and what has transpired since should warn Mr. Ritch and other responsible leaders of the British Asiatic community of the folly of threats of combination by Indians and Chinese with the coloured peoples to "form a solid phalanx against which the Union Government will almost certainly beat itself in vain." Mr. Ritch further used the following insolent and menacing language with regard to the natives which is sure to arouse fierce resentment throughout the length and breadth of South Africa:

"The Kafir consciousness which, within the past few decades has evolved to a degree not generally known, will be further quickened and aroused, while popular opinion in this country, which to-day is more closely in touch with South African politics than at any previous time, will systematically be appealed to through literature and upon platform, more especially about election times."

We assure these Indian agitators that there could be no more certain or effective method of inflaming European opinion in South Africa, and precipitating hasty and possibly extreme anti-Asiatic legislation, than language of this kind. The people of this country have already had their loyalty and patience strained to the utmost by ignorant criticism and ill-timed interference in the past. It will be quite a different matter dealing with the Parliament of United South Africa.

Should it appear that there is any danger of this being

seriously attempted by these Asiatic agitators, South Africa will have to consider whether she will not be justified in taking rigorous measures to place an effective check on their movements here, as Lord Morley has had to do with a similar propaganda in India itself. Let the British Asiatic community be advised in time: (1) That South Africa is firmly and unanimously opposed to the open door for Asiatics—British or un-British; (2) that British Indians have nothing to hope for from Imperial interference with this determined purpose; and (3) that any attempt to foment racial feeling either here or in Great Britain, or to tamper with the native or coloured population, will bring swift and sure retribution, and may even seriously prejudice the vested rights of all Asiatics in the country. Once they realise these three points the Asiatic community can depend on the Government and people of South Africa to treat them as fairly and equitably as their own Government in India, if not more so.

[We refer to the above in our leading columns.]

Mr. Ritch's Arrival in Johannesburg

Enthusiastic Scenes

[SPECIAL TELEGRAPHIC REPORT]

Johannesburg, Thursday.

Mr. Ritch arrived from Capetown last evening. At Vereeniging, he was met by the whole Indian community. A crowd of over two thousand awaited his arrival at Park Station and, on alighting from the train, Mr. Ritch was received amid showers of flowers and vociferous cheering. Among the crowd were several European friends. Representatives of the British Indian Association, Hamidia Islamic Society and Tamil Benefit Society performed the pretty ceremony of garlanding, and Mr. Ritch was then escorted to his carriage when the horses were taken away and the enthusiastic crowd took charge and pulled their hero along the streets towards the Mosque at Fordsburg where a meeting was held in the grounds, presided over by Mr. Cachalia. Mr. Sorabji read the address to Mr. Ritch, the text of which is as follows:—

"Dear Mr. Ritch,—On behalf of the British Indian Association, we extend to you a hearty welcome to the Transvaal.

"We have followed your brilliant work as Secretary of the South Africa British Indian Committee with close attention. You have earned the gratitude of the Indians of South Africa by your humanitarian and Imperial work on that Committee.

"That, in spite of the prolonged ill-health of Mrs. Ritch, you continued your work on the Committee,

demonstrates your earnestness and zeal for the cause with which you have identified yourself.

"We rejoice that Mrs. Ritch has recovered from her serious illness, and pray that you and Mrs. Ritch will long be spared and that you will be able to continue your noble work."

Mr. Ritch made a lengthy reply in the course of which he defended the Indians' position, adding that the rulers were responsible for the defects of Indians such as insanitation, etc., where they existed. As civilised men, Europeans could not raise objections to Asiatics on the monstrous illogical ground of colour. Character alone counted. Indians could challenge comparison with others. The speaker warned Indians that they would only get what they deserved. The rights of manhood could only be asserted and gained by acting like men and not cringing for personal gain. Their manly action during the past four years had gained them many friends and advanced their cause. They must continue to suffer and exercise self-restraint even under grave provocation. The people at Home were with them. Lord Amphill and other distinguished statesmen were nobly championing their cause, and the Colonial and India Offices, too, were friendly. Their cause was a just one and must prevail. For himself Mr. Ritch said he did not deserve the great honour done to him. He would, so long as breath was left in him, continue to advocate their cause. The deportees and other passive resisters were real heroes. They deserved all honour. They were the backbone of the community. The speaker sat down amid deafening applause. Three lusty cheers for Mr. Ritch, Mrs. Ritch, Lord Amphill and the Deportees, the latter led by Mr. Ritch, brought the proceedings to a close.

Mr. Ritch will leave for Capetown next week to attend the hearing of the applications of the ten deportees, five of whom claimed educational ability to enter the Union and the balance South African birth.

Mr. Ritch says that the sight of the deportees was pitiable. He considers the action of the Immigration Officer harsh and high-handed. Neither he nor anyone else was allowed on board the steamer before the intervention of the Supreme Court. The men would have starved but for the charity of the local Indians. Mr. Ritch saw the men returning to Durban in rags, shivering on the open deck. They had lost some of their clothing at Algoa Bay.

Mr. Ritch speaks highly of the assistance rendered by Mr. Adam H. G. Mahomed, Mr. Yusuf Gool and others at Capetown.

Before leaving Capetown on Monday Mr. Ritch was presented with an illuminated address amid much enthusiasm. Mr. Ritch urged all Indians to close up their ranks and support the passive resisters.

Telegrams were received by Mr. Ritch at Capetown from the Natal Indian Congress, Kathiawar Arya Mandal, and Messrs. Rustomjee, O. H. A. Johari, Dawad Mahomed, Hoosen Dawad, and Gandhi, Durban; the British Indian Association, Hamidia Islamic Society, Tamil Community, Chinese Community, and Messrs. Cachalia, Fajandar, Lucheram, Karodia, Thambi Naidoo, Fancy, Camay, Coovadia, Amod Moosajee & Co., Suliman Ismail Mia & Co., Sorabjee, Bawazeer, Hafeji Abed, Moosa Essackjee, Muljee, Moosa Bayat, Moosajee, Baya, Ahmed Mia, and Sardee, Johannesburg; Messrs. Pillay, Joshi, Vyra, Gordandas, and Pandya, Pretoria; British Indian Community, Barberton; Mr. E. A. Saloojee, Belfast; Indian Community, Krugersdorp; Assembly and Mr. Suliman Bhyat, Rustenburg; Indian Association, Messrs. Aswat, Patel and Soojee, Vereeniging; and Mr. Nagdee, Warmbaths.

The Passive Resisters at Durban

On Friday last, Mr. Polak and the passive resisters were entertained to dinner at the Umgeni Betel-Leaf Gardens by Messrs. S. D. Pillay, S. D. Moodaly, V. S. D. Chetty, C. V. Pillay, M. S. Pillay, S. C. Pillay, and K. R. Padiachy on behalf of the Durban Tamil Hindu community. The guests were first taken round the fruit-gardens. After the repast, on behalf of the hosts, Mr. C. N. Pillay briefly addressed the passive resisters, thanking them for their splendid work, and pointing out that they had maintained the name and integrity of the Tamil community. He also warmly thanked Mr. Polak for his services to the cause. On behalf of all, Mr. Polak responded, saying that they had only done a simple duty which they would continue to perform. The guests subsequently returned to town, as they had come, by special tram engaged by the hosts.

They then proceeded to the residence of Mr. Moodaly, where they were entertained by the Durban Indian Women's Association. Tea and fruit were served, after which a number of musical items were rendered by several of the members of the Association. Miss Moodaly, the Secretary, then read the following address:

Mr. Polak, Passive Resisters, Ladies and Gentlemen,

I, on behalf of the Indian Women's Association, tender our cordial welcome to our sympathetic worker, Mr. H. S. L. Polak, and the stalwart Passive Resisters, who have bravely returned from our Motherland.

I do not think it is necessary to recall the various matters accomplished by Mr. Polak as most of you are well aware of them, but we tender our warmest thanks for the noble services rendered by him and sincerely hope

that he will continue his good work till the end of the struggle.

Now referring to the patriotic work of the Passive Resisters, I have no words to express our appreciation. It is our duty to defend the honour of our country and countrymen, and we should never allow any government to brand us as criminals.

You know why the struggle is being carried on, and it devolves upon us to render the necessary support to encourage the Passive Resisters so that the struggle may be carried on with renewed vigour.

I would like to make particular mention of the important part our Transvaal sisters have taken in this arduous battle.

You all know that many a family has been separated—and dear and near ones have been torn away from their kith and kin. It is a matter of congratulation how our Transvaal sisters—the wives, sisters and mothers of our Passive Resisters—faced the struggle, although parted from their guardians and entrusted to the mercy of God.

Mrs. Gandhi, Mrs. Thambi Naidoo, and Mrs. P. K. Naidoo have considerably suffered, and these incidents are sufficient to make even the boldest heart feel the injustice of the Transvaal Government.

It is regrettable that the Transvaal Government should treat British citizens in such a shameful manner, and it is equally shameful that the Imperial Government should be indifferent to the sufferings of our people.

Our thanks are also due to our venerable leader, Deshbandhu M. K. Gandhi, who has won laurels for his love for and his devotion to the well-being of our people.

In conclusion, we sincerely hope that the brave Passive Resisters will continue their zeal and earnestness and continue the struggle to the end for the honour of India.

On behalf of those present, Mr. Polak, in thanking the members of the Association, said that he did not feel that any cause, certainly not this cause, could prosper if it did not have the blessing of the women of the community. It made matters easier to know that the women of the families were encouraging so warmly their natural protectors to prosecute a struggle so intimately bound up with the welfare of all. Those who were their hostesses on that occasion were the upbringers of the next generation, and they could teach their successors what the honour of India meant. Since he had been in India he had addressed a number of women's meetings in various parts of the country, and everywhere he had found for the South African Indian women, and particularly those in the Transvaal, the utmost sympathy and admiration. So much so, that special subscriptions by Indian women had been organised, and at a meeting specially held by them in Bombay, he had been presented with a purse of £100 contributed

by the Bombay ladies. After Mr. John Andrew had also briefly returned thanks, the gathering broke up.

At 4 o'clock, Mr. R. B. Chetty entertained Mr. Polak and the passive resisters at Mr. Durasamy's restaurant in Grey Street. Amongst those present were Messrs. Abdulla Hajeer Adam and Omar Hajeer Amod. After tea was finished the chairman addressed a few words of welcome, to which Messrs. Polak and Veera Pillay replied in suitable terms.

The whole party thereafter proceeded to the station where they entrained. A large crowd of Indian and some few European sympathisers were present to give Mr. Polak and the passive resisters a warm send off, and the train steamed slowly northward amidst hearty cheers and cries of "Bande Mataram."

At Maritzburg, several members of the local Kathiawar Arya Mandal met the train and presented Mr. Polak with a quantity of choice fruit.

On arrival at Ladysmith the following morning, the local leaders met the train and invited Mrs. Gandhi, Mr. Polak, and the passive resisters to breakfast and all proceeded to Mr. Amle's vacant store for that purpose. Mr. A. M. Kharwa presided and subsequently addressed the guests, pointing out how proud they all were of their splendid work and urging them to continue it. Mr. M. A. Moolla specially thanked Mr. Polak for his services. Mr. R. Singh pointed out that the garland that had been presented to Mr. Polak was intended as a special token of their esteem for him and admiration for his work. Mr. Polak, replying, thanked the Ladysmith Indians for their warm welcome, and said he was glad to see all sections of the Indian community, in all parts of the country, were following the Transvaal struggle so keenly and encouraging them in their work, which was intended for the benefit and advantage of all. The train left amidst the good wishes of the hosts.

At Charlestown the local leaders met and welcomed the passive resisters.

When the train arrived at Volksrust, the Immigration Officer, upon instructions from Pretoria, demanded production of registration certificates, and this being refused, he arrested the passive resisters, who were taken to the Charge Office and thence to the Gaol. Mr. Polak visited them there on Sunday morning, subsequently proceeding to Johannesburg by the mail. The following is the complete list of passive resisters:

Messrs. David Ernest, John Andrew, Harry Lazarus, Frank B. Ernest, Anthony Arulappan Lazarus, Aaron John, Kistappa Rameegoo, Moonsamy Balan, Willy Lazarus, Chinnah Joe, Moonsamy Scenan, Geo. Madurai Paul, A. D. Isaac, C. C. John, Pentick Samy, Chinnasamy Paul, Moonsamy Paul, Naminou Appan, Madurai Methu Padiachy, V. Veera Pillay, Luchiga-

doo, R. M. Mudaly, Palani Moorgan, Nayanah Francis, Moonsamy Paul, and Martin Easton. These returning deportees were joined at Durban by the following:

Messrs. A. Perumal, John Edward, D. Marian, A. Veerasamy, Francis Veerasamy, Percival Charles, G. Annasamy, A. John, Francis John (son, aged 10), R. Rajkoomar, K. Nurrugas, Samuel Joseph, H. M. Gandhi.

Te Transvaal Deportees

Farewell Meeting in Madras

Resolutions and Stirring Speeches

Mr. Polak Honoured

(Continued.)

We continue below the report of the meeting held in the Victoria Hall, Madras, on the 23rd August, the former part of which appeared in our issue of the 1st instant:—

Moulvi Aziz Mirza

In seconding this Resolution Moulvi Mahomed Aziz Mirza Saheb, Honorary Secretary of the All-India Muslim League, said:—Mr. President and gentlemen.—It is my pleasant duty to second the proposition which has been so ably moved by Mrs. Annie Besant. After the eloquent and illuminating address delivered by the mover my task has been considerably lightened, and it only remains for me to say by way of personal explanation that when the energetic Secretary of the South African League, Mr. G. A. Natesan, asked me to associate myself with this movement I accepted his proposal with alacrity, as this is a question of Imperial importance and one in which all communities in India, without any distinction of race and creed, think alike. The cruel treatment which our Indian brethren are receiving at the hands of South African colonists has been acknowledged to be inconsistent with the best traditions of the British race and is calculated to reflect upon the human principles of political liberty upon which the whole magnificent fabric of British Dominions over-sea is based. It has not, as may have been expected, failed to excite feelings of dissatisfaction among the civilized nations of the world and so far as our own country is concerned a general feeling of discontent has been aroused at the failure of the Imperial Government to exercise its undoubted supremacy to secure for us the enjoyment of our constitutional rights within the lands of the British Empire itself. But as every cloud is known to have a silver lining so we are rejoiced to find that the unjust measures adopted by the Transvaal Government to deprive our brethren of the rights and privileges hitherto enjoyed by them and to reduce them to the level of coolies have only served to arouse in them

the spirit of passive resistance which has won the unstinted admiration of all right-thinking men. They have adopted this noble attitude not in any spirit of self-glorification or to serve any selfish ends of their own, but only to keep the honour of the Indian name untarnished by sticking to their rights as British subjects. Gentlemen, there is a very sacred duty—the duty of guarding our national character from the attempts that have been made to blacken it, and how nobly they have discharged this duty is patent to you all, and it has gone a long way to set an example which will be looked upon as a precious legacy by our future generations.

Before I conclude I wish to draw your attention to the noble example of unselfish devotion to the cause of our countrymen set by Mr. Polak, the delegate of the Transvaal Indians. With a heart burning with the passionate love of his fellow-men he has spared no pains to bring to a successful issue the difficult task which he has undertaken. It is due to him more than to any one else that Indians have risen up like one man, without any difference of race or creed to take up the cause of their fellow-countrymen in the Transvaal; and it is but just that we should associate ourselves to thank him, however insufficiently, for the invaluable services he has rendered to us.

Mr. Cohen

In supporting the resolution Mr. Cohen said:—

Nurtured as he had been in the idea that the British flag was a symbol for freedom, it was difficult for him to realise that such iniquities and barbarous practices should survive in the British Empire (cheers). If such a state of affairs had broken out at Timbuctoo or Patagonia, (cheers) the matter would be different. They would have heard of mass meetings and demonstrations in Hyde Park and disturbances, too. The Indians of the Transvaal were silent in their sufferings and the great voice of the English public in England was also silent. He was sure that if those sufferings reached the hearts of the British people, they would rise in thousands and demand the British Government to take immediate steps to put an end to that barbarous state of affairs. Transvaal was given full liberty. But liberty had its own responsibility as well as its duty. They all must make one great effort and they must not rest until justice was done. They must put an end to the system of oppression and persecution which was little short of international crime. They should all admire the spirit of the deportees whom they were all assembled to wish God-speed, but also to their wives and families suffering in silence. The Englishmen of India would come to their aid with devotion.

The Resolution was put to the meeting and carried unanimously.

Mr. Virappa Pillai and Mr. John Andrew, two of the Transvaal Deportees, thanked them all for the kind assistance they had rendered and said that they would continue the struggle so long as there was breath in their body and until the matter came to a successful end.

Mr. H. S. L. Polak

Mr. Polak then spoke as follows:—

As Mrs. Besant reminded them a few minutes ago, he himself came from a persecuted race and regarded the Indians in South Africa as occupying the place of his own co-religionists in Europe. Why should it be strange if a Hebrew should take part in the struggle? Jesus of Nazareth was an Asiatic. He the speaker, therefore ought to sit on the side of all other Asiatics.

Turning to the other part of the Resolution Mr. Polak said it might be that 15 or 20 years hence, an Englishman, a German, a Dutchman or anybody else might be subject to that miserable persecution in South Africa which the Indians are now suffering, for it was very difficult for any people to pull themselves up when they were on the downward path. The struggle might or might not finish shortly. Supposing it would continue, they must remember that in Transvaal there were only about 10,000 Indians, but in Natal there were 120,000 of whom many thousands were born there and could not possibly go to India. The Transvaal Indians few in number were fighting for the honour of this country. It was a thousand fold the duty of the people of India to appeal to the authorities and try to help them. The Honorary Secretary of the All India Muslim League representing a very large proportion of the inhabitants of the Indian Empire was present on the platform, a descendant of the Prophet Mahomed, who told his few followers not to fear, for God was with them and with Him they must win. The act of the Transvaal Indians was a righteous act and must be acceptable to God and they must win in the end.

In conclusion, he thanked the Indian South African League, Madras, for the invaluable help it had rendered to the Transvaal deportees and for its active efforts. But for that help and those efforts, he said it would not have been possible to do one hundredth part of the work of creating public opinion in this Presidency. His especial thanks were due to Mr. G. A. Natesan for the enthusiasm he had shown in the work. They should not go away from the Hall with a feeling that they had done all that there was to do. There were starving women and children in the Transvaal. The struggling Transvaal Indians depended entirely upon the help, encouragement and support from the people of India. Their future was bound up with the future of South Africa.

(To be Continued)

Transvaal Notes

Johannesburg, Tuesday.

Mr. Ritch left Capetown last night, and is expected at Park Station at 8 to-morrow evening. In all probability, he will return to Capetown in connection with the cases of the eleven passive resisters who have been permitted to land pending investigation of their claims. The Indian community at the Cape has undertaken the feeding and housing of the passive resisters, and Mr. Adam Gool has been most attentive to Mr. Ritch and the passive resisters.

The Indian Young Men's National Union of Kimberley has sent addresses to be presented to Messrs. Ritch and Polak.

Special collections are being made for defraying the cost of addresses, etc., to be presented to Messrs. Ritch and Polak by the various Societies here. The Tamil Community will present addresses on Sunday next, as also the Hanuldia Islamic Society.

The passive resisters were tried at Volksrust on Monday last. Messrs. David Ernest, Aaron John, Harry Lazarus, Nyanah Francis, C. C. John, Samuel Joseph, Martin Easton, Rajecumar, Rama Moodaley and Hari-lal Gandhi, were sentenced to three months' imprisonment with hard labour and the other thirty to six weeks' imprisonment with hard labour. Francis John, a boy aged ten, who accompanied his father, has not been sentenced by the Magistrate though his father has. The boy's case is still being investigated by the Immigration Authorities.

Messrs. Thambi Naidoo, Sodha and Meoh were arrested on Monday, and their cases were remanded, so that at the time of writing the position is that Mr. Thambi Naidoo's case will be heard on the 19th and the other three on the 25th.

Mrs. Gandhi is now living at Tolstoy Farm. On her arrival at Park Station she was met by about a dozen representatives of the Johannesburg Indian Women's Association, who were exceedingly kind to her.

The following letter has been addressed by Mr. Gandhi to the Minister of the Interior, dated the 8th instant, in connection with the landing of the deportees:—

"Sir,—I have just returned from Durban, where I had gone in connection with the British Indians and Chinese who were deported from this Province to India, and who had returned again to claim entry. I am aware that the Chinese produced registration certificates, but that, as they were deported under an administrative order, your Department de-

clined to recognise the right of those Chinese to re-enter the province, and that, therefore, the Immigration Officer at Durban declined to issue visitors' passes enabling these Chinese to proceed to the Transvaal. May I know whether the information given to me was correct, and whether it is the intention of the Government to treat these men who produce the certificates as prohibited immigrants because of an administrative order of deportation against them? May I know also whether, in the event of the Government holding that these people are prohibited immigrants, they will afford facilities to aggrieved parties to test their right before a Court of Law by granting them permission to land in South Africa? As the matter is urgent, and as cases like the above may arise in Durban very shortly, I shall be obliged if you will favour me with an early reply."

Mrs. Phillips has kindly presented the settlers at Tolstoy Farm with about 45 pounds of marmalade lovingly made by her and her children. Mr. Narotam Ratanji has sent one bag of flour, and Mr. S. Pillay one bag of cabbages, Mr. Bhana Chhana, an assortment of vegetables, Mr. Dava Rama, coconuts, and Mr. Nathu Dava, vegetables and tomatoes.

Wednesday.

Mr. Harrysingh was arrested to day for non-compliance with the Asiatic Registration Act.

The Johannesburg Town Council has adopted the following resolution:

"That Sanitary Inspectors in uniform be authorised under section 13 of the Johannesburg Ordinance, 1904, to arrest and detain coloured persons found committing nuisances, when the conditions are such, that in the opinion of the Sanitary Inspector, it is not reasonably possible to make the offender otherwise answerable."

The Returned Deportees

Arrival Again in Durban

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The S. S. *Gertrud Woermann* arrived on Thursday evening, about 7 o'clock, in Durban, bringing with her the 21 Transvaal Indians returned from the Cape. During the afternoon, Mr. Polak, as the men's legal representative, applied to the Principal Immigration Restriction Officer for permission to board the steamer so soon as possible after her arrival. The reply sent was that no exception to the flag rule could be made in favour either of himself or of Mr. F. A. Laughton, K. C., the counsel engaged. Upon inquiry, Mr. Polak learned that the flag rule was to the effect that no one was permitted to go aboard a vessel so long as the Immigration Department's flag was flying. He was therefore somewhat astonished to learn

from the police on duty at the wharf that all Europeans were permitted to go aboard except himself, special instructions to that effect having been received—and this in spite of the fact that the Immigration flag was still flying! It was quite plain that the Principal Immigration Officer's rule held good in regard to one person only, whilst the exceptions included all the rest of the European community apparently.

[BY TELEGRAPH]

Maritzburg, Friday

In regard to the deportees who arrived yesterday evening per s.s. *Gertrud Woermann*, upon application to the Supreme Court to-day by Mr. Laughton before the full bench, the Court ordered that the applicants should have free access to legal advisers, and also interdicted the Principal Immigration Restriction Officer from deporting, and ordered the Captain of the steamer to remove their bedding. Further application to be made to the Court in ten days, subject to security being given; meanwhile the deportees to be detained.

Is the Struggle Coming to an End?

Some Views from the Transvaal Press

Under the heading "Closing a Bad Chapter," the *Transvaal Leader* of the 4th instant has the following leading article:—

We are glad to see that the British Indian difficulty is about to be adjusted on a satisfactory basis—that, namely, of giving decent treatment to domiciled Asiatics, while forbidding the ingress of any more. The phrase "decent treatment" brings a reminiscence of a speech not long ago delivered by Mr. Merriman, who expressed his want of sympathy with the "harrying tactics" hitherto adopted by the Transvaal Government. The correspondence on this subject between the Transvaal and the Imperial Governments, as disclosed in the lately published Blue-book was such that any man of humanity or honour would prefer—had he participated therein—that his contribution should have been on the Imperial Government's side. Considering the wholly reasonable proposal which was made long ago by Mr. Gandhi, on behalf of the British Indians, the wonder is that a solution has come so slowly. That proposal was that Government should adopt the method of the Australian Commonwealth for keeping out undesirables, who are excluded from that country under conditions fixed from time to time by Governor's regulations. For some occult reason this proposal did not find favour with General Smuts in his late capacity of Colonial Secretary. He insisted on excluding the Asiatics by special statute as a race. The discor-

tion is obvious: every race may have its undesirables against whose immigration any external Government may justly protect itself: no race deserves to be branded "undesirable" as such.

We are bound to say that our fellow British subjects from India who are resident here would have been wanting in self-respect had they not protested against the gratuitous humiliation of General Smuts's law. To the principle of limiting Asiatic immigration they agreed, asking only that the legally domiciled community of Indians might have the right to import in any one year not more than half-a-dozen Indians, being members of the learned professions. To this request General Smuts saw essentially no objection, though he fenced his consent with the odious limitations that the persons to be admitted should live here under "ticket of leave" conditions, becoming liable to summary deportation, without appeal or compensation, at the whim of the official in charge of the Asiatic office. Such a condition the British Indians could not possibly accept, but the point here to be observed is that they did not contest the right of the local Government to limit Indian immigration; they objected only to the unnecessarily insulting manner in which the Government exercised that right. The average European in the Transvaal still probably thinks that the passive resisters have been enduring the severities of our prisons during the past three years with the hope of compelling the Government to open the floodgates to an Indian influx. No idea could be remoter from the truth. The passive resisters have preferred to suffer rather than register under a law which banned their race because of its country of origin, and classified all its members as "undesirables." We have tried several times to give the British Indian viewpoint in these columns, but any such effort was necessarily uphill work when the Government and the rest of the press strove to blind the public to the real issue, by deliberately inflaming race prejudice. The inclusion of some Cape members in the Union Cabinet has evidently brought us powerful allies. Persecution of self-respecting men owing to misunderstanding on the part of the country is now, apparently, to cease. The British Indians whose right to reside in this country we made a *cusos belli* with the late Republic, and whose fortitude in the war we have commemorated by a monument on the highest point of Johannesburg, will shortly get "decent treatment." The culminating irony is that the terms which the Indians want will make us safer than ever against the intrusion of undesirables. Their scheme will keep out not only undesirable Asiatics, but undesirables of any race. It is not to the credit of General Smuts and his Government that they stuck to their own worse way of protecting the European community against undesirable

immigrants, when the British Indians suggested a better way. It is difficult to understand the conduct of the Government, unless they wanted to humiliate the British Indians as well as exclude them—that is to say, unless they took pleasure in inflicting unnecessary pain.

There is one effect of the Act—an effect which Mr. Justice Wessels holds to have been its deliberate intent—that we do not believe the Government ever foresaw. We refer to the compulsory deportation of minor children on their attaining the age of 16. In the case of Chotabhai, above referred to, it was held by the High Court that no Indian parents resident in the Transvaal could claim, as regarded any of their children born outside this country, to keep them here after completing their sixteenth year. Such offspring would have to be deported as undesirables. This sentence, says Mr. Justice Wessels, is "absolutely inhuman," but the state of the law compels him to pronounce it. Our readers will remember the dictum of the American humourist, that "the lawyers made the laws and the laws in the laws." But we are certain that the able lawyer (General Smuts) who had the chief hand in the law now in question, did not intend the flaw which has caused the injustice of the Chotabhai judgment. The flaw seems to be as follows: Under the Asiatics Act of 1907 minor children of domiciled Asiatics had a right to be registered on attaining sixteen. This provision has been superseded, according to Mr. Justice Wessels, by an Act of the following year, which limits the right of registration to minors actually in the Transvaal when that Act took effect. Young Chotabhai, the son of domiciled parents, was born in India, and did not enter the Transvaal until after the date mentioned; consequently his appeal against the deportation order of the Registrar of Asiatics has been set aside. The speech of General Smuts in the Assembly in 1908 showed that no such consequence was in his mind. As a concession, he allowed the registration of Asiatic minors to be covered by the certificates granted to their parents. His idea evidently was that these minors would be entitled to personal registration at 16, regardless of the date at which they might previously have entered this country. But the working of the law does not support what was clearly his meaning. The question arises: Did General Smuts know that the Crown was going to oppose the appeal of Chotabhai? He owes it to his character for good faith to say that he was ignorant, because the appeal merely claimed what his speech conceded. Mr. Greenlees, the representative of the Crown in the case, seems to have pleaded his disgraceful brief with great gusto. He even argued that no order of deportation, whether legal or illegal, could be appealed against, seeing it was an ad-

ministrative act. The contention, worthy of the most grivelling lawyers of the Stuart period, or of the Tsar's bench, the Court set aside remarking that if they allowed it we should all be living here on sufferance of the officials. The law, of course, will have to be altered, when there will be opportunity to revise its whole subject. Meantime, the Government, as decent men, will cancel Chotabhai's deportation, and see that there is no more "administrative action" on similar lines. Moreover, a "settlement" having been reached, or being in process of arrival, would it not be expedient to relieve the passive resisters of the unexpired portions of their sentences? The public would not object, seeing there is to be no further immigration of Asiatics. And it is high time we began to have some regard for the difficulties of the Imperial Government in India.

Items of Interest

Mr. S. Dorasamy Moodley is to be congratulated upon the excellent manner in which he looked after the passive resisters during their stay in Durban.

The fifth anniversary of the Hindu Young Men's Association, Maritzburg, will be held in the Association Hall, 481 Church Street, to-morrow (Sunday) commencing at 9 a.m.

The question whether or not alcohol keeps out the cold when exploring in Arctic regions has many times been answered in the negative by famous travellers. It will be remembered that Dr. Nansen, when on his remarkable expedition, would not allow any alcohol to be taken by any of his party, and the following letter from Lieutenant Shackleton once more denounces the theory that alcohol is useful as keeping out the cold. Writing to an Eastbourne lady, Sir Ernest Shackleton says:—"Dear Madam,—In reply to your letter, I beg to say that alcohol in any form in the Arctic or Antarctic regions is most injurious, and is never used. The less alcohol is used in any part of the world, the better it is for the community.—Yours truly, E. H. SHACKLETON."

Contents

	Page.
The Position of Indians in the Empire	335
South Africa's Voice in India	337
From the Editor's Chair	337
Mr. Bolak's Arrival in Johannesburg	338
The "Protector" and the Spotted Fever Affair	338
The Deportees at Cape Town	339
The "S.A. News" and Mr. Ritch	339
Mr. Ritch's Arrival in Johannesburg	340
The Passive Resisters at Durban	341
The Transvaal Deportees	342
Transvaal Notes	343
The Keweenaw Deportees	343
The Boreas Coming to an End?	343
Items of Interest	344

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

તમને ઘડિયાળો મુફત મેઈએ છે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપો (ચીટી) રાખવામાં આવે છે. એ ચીટીઓના માર્કેટને નીચે મુજબ મુફત ઘડિયાળો આપવામાં આવશે:—

૨૦૦ કુપો એકઠી કરનારને સુર સોનાનું ઘડિયાળ.

૧૨૦ " " " " રૂપાનું ઘડિયાળ.

૫૦ " " " " ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડિયાળ.

ઘડિયાળ મેળવવાની બીજી પથ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું ટીન ખરીદો ત્યારે તેનું "લેબલ" કાઢીને સાચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ ભેગા કરશો તો તમને સુર સોનાનું ઘડિયાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ ભેગા કરો તો રૂપાનું ઘડિયાળ મળશે. એટલા પછી ન બને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તો પણ ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડિયાળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું જાણશો નહીં. નાતાલીયા મીલ્કના આગળે બીજી ખરીદવામાં ખોટ છે. તાજું અને સરસ અને મલાઈવાળું. બધી દુકાને મળે છે.

હોથસેલ મળવાનું ઠેકાણું.

નાતાલીયા મીલ્ક કં. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, આપકો મુફત ઘડી-યાનો ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક ચીટી રહેતી છે. વહુ ચીટી ૨૦૦ ચીટી પાસમાં હોતી છે, તેમાંથી એક અછો સુનેકી ઘડી નક્કી કરી દીધી છે. ૧૨૦ ચીટીવાળાંકો ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચીટીવાળાંકો ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડી મીલેંગી.

ઘડી મીલેનેકા દુસરા રસ્તા !!

નાતાલીયા મીલ્કના ટીનની ઉપર જો લેબલ રહેતા છે, ૫૦૦૦ ચીટી કરનેવાળાંકો સુનેકી ઘડી મુફત દીધા જાયગા. ૨૫૦૦ લેબલવાળાંકો ચાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાળાંકો ઓક્સોડાઇઝ્ડ ઘડી મુફતમાં મીલેંગી.

આમલિયે નાતાલીયા મીલ્કના ટીનના ક્યોંકી અચ્છા ઓર હવાલા છે, ઓર લેબલ બચાકર નવા કરનેસે ઘડી મુફત મીલેતી છે. લેબલ ઓર ચીટી નીચે લિખે પત્રેપર મોકલે ઓફિસમાં બતલાવેસે ઘડી મીલેતી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવિલ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

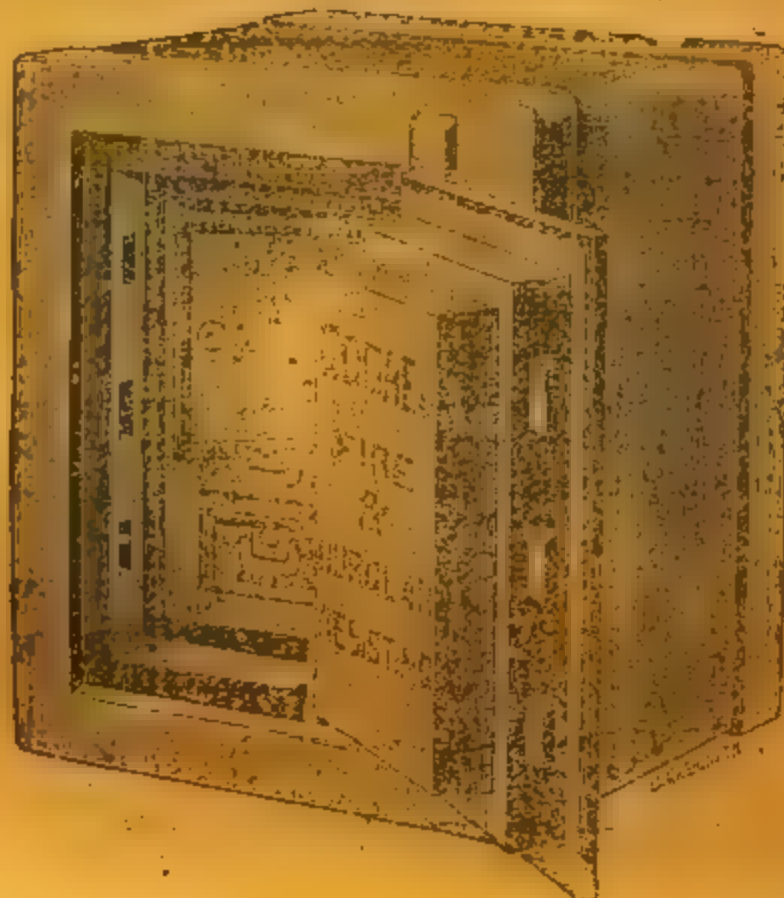
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Vol. Lassa Bank, 4 strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 12 safes—Alliance Bank of India, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Kaili Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sims & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 11 safes—Sir Cuntimhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros, 14 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

नाताल इंडियन ट्रेड्स लीमीटेड.

(लीमीटेड लाइवली नातालका कायदानुसार रजिस्टर होगी.)

कैपिटल पा. ६००० दर एक पौंडके ६००० शेरोसे होगी.

एक हजार शेर रीसर्वेड और पांच हजार जाहेर बीकरीके लीए.

पैसा भरनेकी कीमत :—अंग्रेजीके साथ दर शेरकी दफा बी. ५/-, शेर मौलनेके बाद बी. २/६ और पीछे ५ महिने तक दर मास बी. २/६.

कार्यभारी (डायरेक्टर्स.)

मी. जी. रामचंद्र, मरचेंट, बरबन.

मी. गोपालजी एम. देशाह, (जी. बी. ईसाज एन्ड को.)
मरचेंट, बरबन.

„ सी. बी. देशाह, (डी. के. पटेल), मरचेंट, बरबन.

„ एम. पी. नायक, बुककीपर, पी.एम.बर्ग.

„ एस. एस. पथर, प्रोपर्टी ओनर, पी.एम.बर्ग.

„ जी. पीटर, प्रोपर्टी ओनर,

„ टी. परशोतम, एजेंट, बरबन.

„ ए. एम. फकीआची, प्रोड्यूस डीलर, बरबन.

„ सतीशराजु चटी, टेबेकोनिस्ट,

„ बी. आर. पदीआची, प्रिन्टर, पी.एम.बर्ग.

„ टी. बीरेषा पथर, फारमर, बरबन.

„ बी. नाइडू, प्रोपर्टी ओनर, पी.एम.बर्ग.

„ आर. बी. चटी, (ई. हीगार मेन्सु. को.) बरबन.

„ बेनी माधु, फारमर, पोर्नविल जंकशन.

„ पी. एस. पथर, सेनार, पी.एम.बर्ग.

„ एम. पी. नाइडू, मरचेंट न्युक्सेल.

सोलिसिटर्स :—मेसर्स टोमलीन्सन एन्ड स्माइथ, पी.एम.बर्ग.

बैंक :—आफिकन बैंकिंग कोरपोरेशन ली., पी.एम.बर्ग.

ओबीटर :—मी. रोबर्ट ए. डीक्स, (इन्कोरपोरेटेड एकाउन्टेंट) पी.एम.बर्ग.

सेक्रेटरीस.

मेसर्स आर. एन. मुडले एन्ड पार्थु मकनजी, मेनेजर्स नाताल इंडियन ट्रेड्स, पी.एम.बर्ग.

कंपनीका उद्देश :—नाताल इंडियन ट्रेड्सके नामसे मारित्सवर्गमें बेपार करती हुई पेडीका बघराबा, माळ, फरनीचर माळ सज्जानेका सामान, मकानका लीस, वषर्स 11 मुख (गुदवील) बिगरे खरीद करके यह सबका उपयोग करना और होल्सेल और रिटेल बेपार करना, ए यह कंपनीका हेतु है.

यह कंपनी अपनी पासकी मुहूर्ति नातालमें अच्छे स्थानपर स्थापनाये खोलेली और हिंदुस्थानमें एजेंसीये जौडेली.

इसका मुख्य मयक मारित्सवर्गमें होला.

कौलोनीके हितचिह्न हिंदी भाषामें कहते रहेंगेके मजबुत पावेपर एक कोओपरेटीव स्टोरकी जवर है. और यहनी सब जानते है के एक आहमति ऐसा कंपनी पहोत बडा बेपार कर सकती है.

यह कंपनी नगद मुहूर्ति बडा बेपार कर सकेली और इससे हिंदीयोकी उपयोगी सब चीसों नियमित और सतीषकारक भिला रेवी.

कंपनीके मागीदारोंको जास्ती नफा मीले इस लीये नगद रायसे माळ खरीदा जायगा और नगदसे बीकरी कीया जायगा. इसके साथके ऐसे बहुत फीजमे रहेगा और छोटे नफेसे बहोत बेपार होला.

न्यायारमें कंपनी कौतना नफा करेला इसका ख्याल अभीसे नहीं दे सकता. लेकिन नाताल इंडियन ट्रेड्सने ता. ६ जुनसे ता. ३१ जुलाइ तक १००० पौंडका नगद बीकरी कीया. इसमेंसे अच्छा फायदा पाया होयगा.

गरीब और तर्गवर सब इस कंपनीका मागीदार हो सके इस लीये हरेक हिस्साकी किमत एक पौंड रखी है. हिस्साकी अरजीके साथ पौंडमें पांच शीलींग नगद देना. अंग्रेजी मंजुर होनेके बाद अगद शीलींग देना और बाकीके ऐसे पांच महिने तक अगद शीलींगके इफतेसे मरना होला.

बताइ हुई मुदी न समा होवेपर मुदीकी रकम डायरेक्टर कमती कर सकते है.

आशा है के अपने शीओ यह नाम कावेये जसाइसके भान लेग और अपनी अध्यापुसार तनमन आरि धनसे अपने धंधाओकी बेपारकी स्थिती सुधारने लीये एक साथ सहायता दौने.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનિક્સ, શનિવાર, તા. ૧૫ મી અક્ટોબર ૧૯૧૦

અંક ૪૨.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ગ્રીસ્મી-તા. ૧૫ અક્ટોબરથી, તા. ૨૧ અક્ટોબર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હીંદુ-આશ્વિન શુક્ર ૧૨ થી આશ્વિન વદ ૩ સુધી, અંવત ૧૯૧૧.

મુસલમાન-તા. ૧૧ સવાલથી તા. ૧૭ સવાલ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

ચાર.	મિત્રી વારી.	હિંદુ વારી.	મુસલમાન વારી.	પુરસ્કાર.	મુલ્ય.	કે.	જી.	અ.
શનિ.	૧૫	શુક્ર ૧૨	૧૧	૩૫૨૧	૬	૪		
રવિ.	૧૬	" ૧૩	૧૨	૪૫૨૦	૬	૪		
સોમ.	૧૭	" ૧૪	૧૩	૫૫૧૯	૬	૫		
મંગલ.	૧૮	" ૧૫	૧૪	૬૫૧૮	૬	૬		
બુધ.	૧૯	વદ ૧	૧૫	૭૫૧૭	૬	૬		
શુક્ર.	૨૦	" ૨	૧૬	૮૫૧૬	૬	૭		
શુક્ર.	૨૧	" ૩	૧૭	૯૫૧૫	૬	૮		

અન્યકથાઓ.

ફરી જેલ ભરી	૬૫૩
છાકરાઓ માટે વિભાગમાં લડત	"
હીંદીના બધા મિત્ર મી. રીચ...	૬૫૪
આરમસમાં મી. હીચને ઇસ્તિફા	૬૫૫
કેપ્ટાઇનની હીંદી કામ	૬૫૬
મી. રીચ એલાન-સરકારમાં	"
વિભાગમાં મી. રીચને છેલ્લા બહાર	૬૫૭
મહી વચ્ચેના બરિદીસ (૧) હીંદીઓ	૬૫૮
હડતને અંત લાવવાની મુશ્કેલી	૬૫૯
ગીરમીની ગુલામી	૬૬૦
એલાન-સરકાર અવરજવર	"
મી. પોલાને ને સત્યાગ્રહીઓ	૬૬૧
આલુ વરતમાન	૬૬૨
હીંદી વેપારીનો કચેર કરવાનો	૬૬૩
નાહારી કારકની નોટીસો વિ.	"
હીંદીઓ	૬૬૪
એલાન-સરકારમાં ઇંદ મુલાકાત	"
પરચુરુ ખબર પત્રો	૬૬૫
પેરુનામાં બળવો	"
વાર સમાચાર	૬૬૬
કેપ્ટાઇનની કામ	"

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

શનિવાર, તા. ૧૫ અક્ટોબર, ૧૯૧૦.

ફરી જેલ ભરી

આઝાદી સત્યાગ્રહીઓએ ડરખાસ્તની જમ રસવાલની જેલ ભરી છે. અને કસાએલા મરવેલા એવા મી. નાહક, મી. સોરાજી, મી. સોદા તથા મી. મેદ હવે થોડા દિવસમાં ફરી પાછી જેલ પરિત્ર કરશે. ફક્ત પાંચ રસવાલની જેલમાં લગભગ ૫૦ સત્યાગ્રહી રહ્યાં ગયા.

તે-જેલમાં શું ને કેવી જાતનું કુખ પડે છે તે આપણે મી. સોદા વિગેરેના મને અઠવાડીએ છપાએલ કામળ ઉપરથી જોઈ ગયા. એવું કુખ વેઠતાં છતાં જેલની બરદાસ ઉઠાવી રહ્યા છે એવા સત્યાગ્રહીઓ શું નહીં જીવે?

સમાધાનીના પડખા પાછા પડે છે. મુનીયન પારલામેન્ટ પાછી મળે છે. તે શું કરશે તેની ઉપર હજારો હીંદી નજર નાખી રહ્યા છે. તેને બદલે આપણે શું કરીએ એની ઉપર જો હીંદી નજર નાખે તો કામમાંના આમળાની જેમ જીત આપણી હથેળીમાં પડી છે.

જેઓ નિર્બળ છે તેઓ દર વર્ષે એક એક વખત પશુ જેલમાં પહોંચે તો તેઓએ ઠીક મદદ કરી ગણાય. દક્ષિણ આફ્રિકામાં કેમ વસવું એ જેને જાણવું છે તેને સારા આ ઇલાજ અઠસીર છે. જેઓ જેલમાં પહોંચ્યા છે તેઓમાંના પશુ વખતો વખત જેલમાં મળેલા છે. આ હીંદી જાણ છે ને આપણે કેમ ન જાણીએ એ સવાલ દરેક હીંદીના મનમાં કેમ નથી ઊઠતો? નાતાલમાં રહેલા હીંદી પશુ સરકાર કામ કરી રહે છે, તેઓને ફરી કામ બીજાની નજર છે.

છાકરાઓમાંટે વિભાગમાં લડત

કેલોનીયલ પ્રધાનપર લખાણ
'દામસ્' માં કામળ
મી રીચની મહેનત

[એક વાલંટીયર તરફથી]
સા. આ. બિ. ઇન્ડિયન કમિટીના સેક રેટરી તરીકે મી. રીચે કેલોનીયલ ખાતા પર નીચેનો કામળ મોકલ્યો છે :—

"મારી કમિટીના ફરમાનથી મેં આપને તા. ૪ થી આગરે લખેલ કામળ કે જેની પહોંચ આપે ૧૩ મી આગરે સ્વીકારી છે, તેની યાદી આપુ' છું, અને રસવાલની બિ. ઇ. એસોસીએશન તરફથી હમણાજ મળેલા તારની એક નકલ કેલોનીના પ્રધાનનું ખ્યાન ખેંચવા મોકલું છું.

૪૦ મી જુલાઈના "ઇન્ડિયન ઓપિનીયન" ની કાપલી પણ હું મોકલું છું. તે ઉપરથી જણાઈ રહેશે કે રસવાલની હીંદી કામે તે જાળતમાં કેવો અભિયાન બાંધ્યો છે.

મારી કમિટીને લાગે છે કે રજીસ્ટ્રેશન કાયદાને ચરણે થનારાઓ સાથે પણ મુનિયન સરકાર આવું વલણ પકડે એ ખાસ ધનનશીલ વાત છે. હકદાર રહીશ માળાંગે તથા વાલીઓના તેમજ ૧૯૦૮ ના કાયદાની પછી તેઓના મુરખીઓ સાથે રસવાલમાં દાખલ થએલા ખાલ કાના આથી થા કાલ થાય છે તેનો આપને બાર દહને ખ્યાલ આપવા મારી કમિટી મને સુચવે છે.

મારી કમિટી એકદમ માને છે કે ન્યારે વડી સરકારે તે કાયદો મંજૂર કર્યો, ત્યારે તેણે કદી ધારવું નહીં હોય કે મજૂર બાળકો કાયદો લાગુ પડવાની વયે પહોંચતાં બીનહકદાર રહીશ ગણાશે અને તેઓને હિંદુસ્તાન દેશનિકાલ કરી શકાશે.

મારી કમિટી તેથી બરેસો રાખે છે કે અર્થ કર આ નહીં પારલામેન્ટ પરિણામ નો પ્રતિ ઉપાદા ભરી, અને રસવાલના હીંદીઓના મનમાં જે કાપ બેઠી છે કે

મુનિયન સરકાર તેઓને ટરાંસવાલમાંથી હાંકી કાઢવાને હરકોઈ બહાનું શોધવા તકવાર છે તેને નાબૂદ કરશે.”

‘ટાઇમ્સ’ તેના જાપમાં ટરાંસવાલના હિંદીઓની હાડમારીની ચરચા ફરી ખેલી છે. તા. ૩૧ મી આગસ્ટે તેમાં નીચેનો કાગળ મી. રીચ તરફથી પ્રગટ થયો છે:—

“હિંદુ આફ્રિકાની રાજ્ય નીતિનો સવાલ આજકાલ બહેરમાં કાઢ થોડું ધ્યાન ખેંચનાર મુદ્દા પડેલ નથી. તેથી હમણાં જ લેહ-સાગરથી તાર મારફત મને એક ખબર મળ્યા છે તે વિષે તમારું અને તમારા વાંચકોનું ધ્યાન ખેંચવા અને રજા આપસો. તે ખબર એ છે કે ત્યાંના એક સ્થાનિક માણસે એવો મુકાદો આપ્યો છે કે રજાએકાદા કાવદો ટરાંસવાલમાં જનમ્યા ન હોય અને ૧૯૦૮ ના કાયદા પછી તેઓના માખાપ કે વાલી (જેઓ હકદાર રહીશ હોય છે) ની સાથે ટરાંસવાલમાં કામલ થયા હોય તેવા હિંદી છોકરા રજાસ્ટર ચલાવે હકદાર ગણાના નથી.

આનો અરથ એવો છે કે રજાસ્ટર ન મુકાય તેવા હિંદી છોકરા ૧૬ વરસના થાય એટલે તેઓ બીનહકદાર રહીશ ગણાય, અને તેઓને તેઓના માવિતરોથી જનમસ્તીથી વિખુટા પાડી હિંદુસ્તાન દેશનિકાલ કરી શકાય.

વડી સરકારે આ કાયદો મંજૂર કર્યો ત્યારે આપું વિચિત્ર અને નિરદય પરિણામ આવશે એમ તેણે કહી પારખું નહીં હોય. અને એ જોવા જેવું છે કે કાયદાને ચરણે થએલા હિંદીઓને પણ કાળ્યા વિના રહેવું નથી કે સરકારની કાનૂન હકદાર હિંદીની ઓળખ મેળવવા ની નથી, પણ મને તે બહાનું શોધી તેઓને ટરાંસવાલમાંથી કાઢી મુકવાની છે.

ઉપરનો કાગળ ‘માન્ચેસ્ટર ગાર્ડિયન’ તથા ‘મોર્નિંગ લીડર’માં પણ પ્રગટ થયો હતો.

અમારી અકબાડીક સલાહો બરાબર છે. રજાના રહસ્યોને લઈને કેટલાક ચેરલેન્જર હોય છે, છતાં તવા તવા સ્વયંસેવકોને જેમણે થવાથી થોડા વખત પછી એક સરસ દુકાની જમા થવાનો અંશ છે.

હિંદીના ભલા મીત્ર મી. રીચ

મુખારકબાદીના સંદેશાઓનો હરોડો

જાપમાં અગત્યનો ઈંટરવ્યુ

અણુવા લાયક સમાચારો

(ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

આવકાર અને મુખારકબાદીના તારો મી. રીચને કેપટાઉન પહોંચતાં નીચે મુજબ આવકાર અને મુખારકબાદીના તારો મળ્યા હતા:—

ડરબન

કેમિસ્ટ : નાતાલ છીડીઅન કેમિસ્ટ તમને આવકાર આપે છે; તમારા કીતવંત કામને મુખારકબાદી.

મી. હાલુદ મહમદ : અંતઃકરણથી આવકાર આપીએ છીએ, અને વધારી લઈએ છીએ.

મી. હાલુદ મહમદ : તમારી સહર મુખારક નીવડી હશે. તમે સરસ તંદુરસ્તી સાથે આવી પહોંચ્યા હશો. હુસૈન તરફથી પ્યાર.

મી. હમર ઝવેરી : તમારા કાળ્ય કામ માટે મુખારકબાદી. તમારો આભાર માની એ છીએ.

મી. રસ્તમજી : તમારા હેરત બરેલા કામ માટે મુખારકબાદી. તમે ખુશીમાં હશો. તમારા પરીપકારી કામને ખુશ બહલો આપો.

કાઠીઆવાહ આર્થ મંડળ : અંતઃકરણથી આવકાર આપીએ છીએ. તમારી કાળ્ય સેવા માટે હંમચથી આભાર માનીએ છીએ, તમને દીર્ઘાયુ હજીએ છીએ.

મી. ગાંધી : તમારે માટે મનરૂચીવાળા હૃદયે તમને આવકાર આપું છું.

જોહાનસબર્ગ

મી. હમામ અ. કા. બાવાઝીર : તમને આવકાર અને મુખારકબાદી. તમારું નામ હિંદીઓની યાદગારમાં અમર રહેશે.

મી. સોરાબજી : તમને આવકાર અને મુખારકબાદી. તમારા પ્રયત્નોમાં તમને ફતેહ મળે.

મી. સુલેમાન હસમખાલ મીયા : તમને દીલોબનીથી આવકાર અને મુખારકબાદી. તજની જોડીને ખુશ ફતેહ બહો.

મેસર્સ આમદ મુસાજી એન્ડ કો. : તમે સહીસલામત પહોંચ્યા તેથી અમે બે હૃદયથી થયા છીએ. અમારી કામની દીલ તાલમાં આવેવાની લાખ તમે માખ ખતાવો છો. તે માટે અમારો ધન્યવાદ સ્વીકારશે.

મી. કુવાડીયા : અમારા વીલાયતના દીરા લલે પધાર્યા. તમારા કાળ્ય કામ માટે દીલોબની બરેલી મુખારકબાદી.

મી. કામો : તમારું કાળ્ય કામ કદી વીસરાશે નહિ.

દસીદીવા હસ્તામીક સોસાયટી : તમને આવકાર, મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ. તમારા ઉમદા કામ માટે તમે લાંબી છંદગી મેળવો.

(પ્રતીય છીડીઅન એસોસીએશન : તમને આવકાર, મુખારકબાદી, ધન્યવાદ. અમારે માટે તમે કરેલું ઉમદા આત્મલોભવાળું કામ કદી વિસરાઈ નહિ.

મી. કાલલીવા અને મી. અસવાત : તમને દીલોબનીથી આવકાર અને મુખારકબાદી દેવાને પુરતા રાખો નથી. ખુશ ની રહેમથી ફતેહ આપણી છે.

મી. થાંબી નાઇડુ : તમને અંતઃકરણથી આવકાર અને મુખારકબાદી. હિંદી લોકો માટેના તમારા ઉમદા કામ માટે તમને ધન્યવાદ. તમારા કામમાં તમને ફતેહ મળે.

તામીલ રામ : હિંદીઓની ભારે સેવા માટે તમને અંતઃકરણપૂરવક મુખારકબાદી આવકાર અને ધન્યવાદ.

મી. કરોદીયા : ત્રાંસવાલમાં તમને આવકાર આપીએ છીએ.

મી. ફેરેસી : તમને ખાજા હરનાં દીલોબનીથી આવકાર આપીએ છીએ; અમારે માટેના તમારા કાળ્ય કામની આભાર સાથે કહર કરીએ છીએ. તમારા જેવા પ્રયાસો માં સદા ફતેહજ મળવી જોઈએ.

મીં મુગલ : તમને અંતઃકરણપુરવક વધારીએ છીએ, તમારો તમારું કુટુંબ સુખમાંથી બેગેવે કેવી પ્રથેના છે.

એરમેન, કેનેડીનીક કદબ : અમે તમને અંતઃકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ. લંડનમાં તમારા ઉમદા કામ માટે અત્યંત દીલોગનીથી તમારો આચાર માનીએ છીએ. તમને તંદુરસ્તી હમ્મીએ છીએ.

મીં ફર્નહાર : અંતઃકરણપુરવક આવકાર, તમારા ઉમદા કામની આચાર સાથે કદર કરીએ છીએ.

મીં મુખા કમન : મુખારકબાદી અને આવકાર વિચારવતમાં કરેલાં કામની કદર કરીએ છીએ. ફતેહ હમ્મીએ છીએ.

મીં હાફેશ આબેદ : તમને મુખારકબાદી અને આવકાર. તમારું નેક નામ દિંદીએની યદ્દારતમાં અમર રહેશે.

મીં મુખા હમ્મીકલ : તમારા અવી પહેલવાયી અનુદદ પુશી ઉપજે છે. તમને ફતેહ હમ્મીએ છીએ.

મીં મુસાહ બાબા : તમારી હાવરી મારે આગરતાથી રાહ લેએ છીએ. ઉત્સાહથી આવકાર આપીએ છીએ. ફતેહ આપી બાબુએ છે.

મીં અહમદ મીયા : તમને મુખારકબાદી અને આવકાર. વિચારવતમાં તમારા લાભ કામ માટે તમને ધન્યવાદ.

મીં માર્ગ : અંતઃકરણથી મુખારકબાદી ઉત્સાહપુરવક આવકાર. તમારા કલ્પ કામથી હક ઉપારત એલીયાળા છીએ.

લેહનરતરવથી ઉપર મુજબ તરો મલેત તે સાથે નીચે મુજબ હિંમતમાં એક કામગીર પચ મળેલ હશે :

મીં સી થી બહીરમ : ઉમ્મીકાંથી આફરિકાને કિનારે તમને આવકમન સંખળી કું પુશી ધસે છું તે કહેવાની લાગેજ જરૂર હેવ. આ તમારી નિવાસ જુમિમાં તમને અને તમારા કુટુંબને પબો હાં કરેશે. આવકાર આપતા રમ્મ બઉ છું કેપટાકિનામાં તમારું બધું કામકામ સતોષકારક રીતે પ્રાપ્ત પડશે એમ હું બાઈસે રાખું છું. આ નમૂના લેગે તેમો મારેના તમારા પ્રયાનો તરફ ખુબ સામજીથી નજર માંડી રહ્યા છે. હું તમને આત્મીયી કહી છું છું કે અમારા લેદા તમે કરેલા કામની ખુબજ કદર કરે છે.

મીંટાસીયા

મીં પીરે : અંતઃકરણપુરવક આવકાર, મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ. તમારું નામ દિંદીની યદ્દારતમાં અમર રહેશે.

મીં મેશી : મરીબ દિંદીએ માટે તમારા સખ્ત મહેનતવાળા આત્મબોલ સાર તમને મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ.

મીં બાસ : તમારા રખાણવા જેમ કામે માટે તમને અંતઃકરણપુરવક મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ.

મીં મેરધનદાસ : તમને આવકમન વેળા તમને મુખારકબાદી અને આવકાર, તમને ફતેહ હમ્મીએ છીએ.

મીં પંખા : અંતઃકરણપુરવક મુખારકબાદી, દિંદીએ માટે તમારા મ.યાળુ કામ માટે ધન્યવાદ.

બારબરકન

મિરીશ ઉદીઅન કમીટી : આવકાર, મુખારકબાદી, ધન્યવાદ. તમારા પ્રયાનેને ફતેહ મળવીજ લેએ.

બેલકાસ્ટ

મીં હ એ સાહુજ : દક્ષિણ આફરિકામાં પાછા ફરતાં તમને અત્યંત દિલોગનીથી મુખારકબાદી અને આવકાર. હું અંતઃકરણપુરવક આપતા રાખું છું કે અમારી લડનને માટે તમે કરેલાં સારાં કામની કદર હેક સાથે દિંદી કરશે.

કરગાસડોર્ષ

દિંદીએ : આવકાર મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ. તમારું નામ દિંદીએની યદ્દારતમાં અમર રહેશે.

ફરતનખરગ

મીં સુલેમાન બખસ : માન સાથે તમને આવકાર આપીએ છીએ, તમારી કીમતી મદદની કદર કરીએ છીએ. અમારા બાહ્યોના હક લળવવા માટે ખુબ તમેને દિગ્મત અને ફતેહ બહે.

એસેએમી : તમને આવકાર આપીએ છીએ. ફુખી યના અમર કામઓ માટે તમારી હમ્મ મદદની કદર કરીએ છીએ. એમાં કમને મટે ખુબ તમને બાઈસે આપે તમારા પ્રાંતે અમાને માન છે.

બીરીનીગોંગ

મીં સુજ : તમે જે કામ કરેલું છે તેને માટે મુખારકબાદી, આવકાર અને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

ઉડીઅન એસે.સીએશન : આવકાર, મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ. તમારું નામ દિંદીએમાં અમર રહેશે.

મીં પટેલ : હું તમને હરખથી માન આપું છું. અને અમારો મારેના તમારા બલ્લ કામ કાર તમને અંતઃકરણપુરવક ધન્યવાદ આપીએ છીએ. ફતેહ રતે વને કમ દિરસે પસાર થશે તેનો તાર કરશે.

મીં અસ્વાત : આવકાર, અંતઃકરણપુરવક મુખારકબાદી અને ધન્યવાદ.

વે.અબાદક

મીં નમદી : ઉમ્મીકાંમાં અમારે માટે જે અદ્ભુત કામ કર્યું તે માટે અંતઃકરણપુરવક તમને મુખારકબાદી, આવકાર, અને ધન્યવાદ હમ્મીએ છીએ.

આરગસમાં મીં રીચને ઇન્કરબુ

કેપતા આરમસ પત્રના પ્રતિનીધિને આપેલા ઇન્કરબુ હરમાન મીં રીચે નીચે મુજબ વિચાર જણાવ્યા હતા : —
યુનિયન સરકાર જે આ સલાહ (કે જે જનરલ રમટસના કારણથી તેણે હાથે કરીને ઝેરી લેધો છે) નો ફત્તો નાંદ કરે, તે આજ સુધી જે મળવળ આનેથી છે તેના કરતાં બહુ મોટા પ્રમાણમાં આ દેશમાં તેમજ વિંદ અને વિલાયતમાં ખગલળાટ હોવા થવાનો છે. પણ એક જે સમજદાર છે તેને દુર કરવા હું મારું છું. દક્ષિણ આફરિકાના દિંદીએ અથવા મારી કમીટી, એ એમાંથી કેટલું પણ આ દેશને

એશિઆઈએથી બરો દેવા

માગતું નથી

અટલાવત વિનાયું એશિઆઈક ઇમિગ્રેશન હમ્મીએ જેમ નથી, એ વાત અદિના દિંદીએ કજ્જલ કરે છે. બીજા દેશમાં આવા ધસારા સામે જખો રાખી રહ્યા છે, પણ તે માટે વમર જરૂરના, ખારીલા, અને ઠં કરોડ મિરીશ રમખને અપમાન આપનારા કાયદા પડવાની જરૂર તેઓને પડી નથી. નસિરાલનો કાયદો તે ખરાબમાં ખરાબ કોમી અદાવતવાળો કાયદો છે. દિંદીએને યુરસે કરવાનું, અને તેઓની પુરાણી વફાદારી નાજુક કરવાનું કામ આ કાયદાથી થયું છે તેનું બીજા કસાથી નથી થયું. મોરી પ્રાંતને મત સાચવવામાં મુરદલી કંઈ નહેતી. તેમ કરવામાં ત્રાંસવાલમાં છે તેવા છમી એશન કાપદાની જરૂર હેવળ નાંદ. કાયદો એવો હોઈ સારો છે કે જેમાં એશિઆઈએ અને યુરોપીઓ સરખા દરજ્જામાં રહે; પછી તેને અમલ કરવામાં, મીલકત અને જમણીની પરીક્ષા લેતાં રેશિ આટીકના સંખલમાં બસે મમે તેટલી સખ્તાઈ કરવામાં આવે. મુખ્ય મુદ્દાની વાત એ છે કે કાયદામાં દિંદીએ અપમાન પહોંચાનારા રેજીમમાં મુકાયા ન હોએ.

જીવનનું વરણન

મીં રીચે રજીસ્ટ્રેશન કાયદા સામે વાંધા સમજાવતાં સમાધાનીની વાત કાઢી અને જનરલ સમટીએ વચનમાંથી છટકી જવા કેવી તકનીક કરી તે કહ્યું. તે સમજાવતાં કહ્યું કે આ કાયદો હિંદીઓને જમણી પ્રજાની દારમાં મુકે છે. આની સામે થતાં હિંદીઓને આશરે ૪૦૦૦ સખત જેલની સજાઓ થઈ મુકી છે. બહુઓ જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હતા અને જેઓએ હિંદુસ્તાન કહી જોયેલ નહિ તેઓને ત્યાં દેશનિકાલ કરવામાં આવ્યા છે. આ ઉપરથી તેઓએ એજ સાર જોયો છે કે જનરલ સમટીએ તેમને તે પ્રકારે તેઓને આ દેશમાંથી સજા કરી નાંખવા માગે છે. એવા હેતુથીજ ત્રાંસવાલ સરકારે મોઝામ્બીક સાથે કપટ ભરેલી સંતલસ કરી છે, કે જેથી તે હામાં હાસેલી હાથેલા હિંદીને પોરચુ ખીસ સરકાર પરમીટ વિના દાખલ થનાર મણી પકડી લે છે. બ્રિટીશ સરકાર પોતાની પ્રજાને શિક્ષા કરવા પરરાજ્યને સોંપી દેવ એવો દાખલો અગાઉ કહી બન્યો નથી.

યુનિયન સરકાર કેવી રાજનીતિ પ્રદર્શ કરશે?

એવો ભય રહે છે કે યુનિયન સરકાર ત્રાંસવાલની રાજનીતિ રખે પ્રદર્શ કરે કેપની આજ સુધીની રાજનીતિ કીક કીક ઉઠાર કહી સકાય. હવે સવાલ એ રહેયો છે કે કેપ અને ત્રાંસવાલ, એ બેમાંથી કય નીતિ યુનિયન સરકાર પ્રદર્શ કરશે. ચિન્હો એવાં દેખાય છે કે કેપ કરતાં ત્રાંસવાલની નીતિ વધારે પસંદ કરવામાં આવે.

હિંદી અને નેદીય એક થવાનો ભય
એટલું તો જોખનું સમજાવ રહેવું જોઈએ કે જ્યારે ખાલી મુઝવણુ હતી કરવા માગતા નથી, પણ આ સવાલનો કસો આજુબામાં મદદ કરવા માગીએ છીએ. જ્યાં કેટલાક કહેનજાહતના મુખ્ય મુદ્દાઓ છે તે જળવાવા જોઈએ. કોયો નીજલ અને ઇડિઆ ઓશીસ સાથે હું બહુ નિકટ સંબંધમાં રહેયો છું, એટલે કે કહી સકું છું કે આ બંને ખાતાઓને ત્રાંસવાલના પગલાંથી જે મુઝવણુ ઉભી થય છે તેવી કસાથી નથી થય. આ સવાલમાં કાંઈ માણસના હકની વાત નથી પણ એક પ્રજા અથવા તેા અમુક રાજના લોકોના હકની વાત આવી રહી છે. એટલે જે રાજે કોઈ કાળા માણસો એક જ કાયદેથી રાજનીતિ બનાવે એવો તે

જો બધા આવે તે જોઈ શકતા નથી? તમે જેળવાયલા હિંદીઓને તથા જેળવાયેલા નેદીયોને અને પછી તેની પછવાડે વગર જેળવાયલા નેદીયોને પણ તમારી સામે એકત્ર થવા દેવા માગો છો? જો તમે રમ ભેદનોજ સવાલ ઉઠો કરવા માગશો તો પછી વહેલા મોડા આ લોકો એકઠા થવા વિના રહેવાનાજ નથી.

હિંદીની વાજબી માંગણી

કેપટાઉન આવેલા દેશપારીઓને ઉતરવાની મનાઈ કરવાના સંબંધમાં મીં રીચે કહ્યું કે આ કર જજીઓ જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના હકદાર રહીયા છે તેને શા માટે ઉતરવા દેવામાં ન આવે? તેઓ માંતા કેટલાક ત્રાંસવાલમાં રજીસ્ટર થયા છે. જો આ લોકોને નહિજ ઉતરવા દેવામાં આવે તો વડી સરકારને અને તેના પક્ષનાઓને તેથી વાંકે કમવાની મારી ફરજ થય પડશે. એ યાદ રાખવાનું છે કે આજો સેવર પક્ષ, અને લીબરલ તથા યુનિયનિસ્ટનો કેટલોક જોરાવર પક્ષ અમો ને ટેકા આપે છે. જ્યારે આ સવાલને કંઈ એકજ તરફથી વળમટા નથી. હિંદીઓ તલન સમજી સકે એવા છે કે આ દેશમાં વમર અટકાવને એશિઆઇ મસારો થવા દેવો ન જોઈએ. પણ તેઓની માંગણી તો એજ છે કે આ મુલકના હકદાર રહી શકે આજસર રહેવા દેવામાં આવે. આ સંબંધમાં વચ્ચેજાળેનો રસ્તો શા સાર લેવામાં નહિ આવતો હોય? મીં માંધીએ મામળીને ચોખ્ખ રૂપમાં મુકી ત્રાંસવાલ સરકાર આજળ રજુ કરી છે; પણ અને દેહસત રહે છે કે જનરલ સમટીને જીતવાની ખાતર પણ નમરું મુકવું અમરું નથી. જનરલ સમટીની સમતિ દરો તો હું તેમની મુલાકાત કરવા માગું છું. જેળવણીના વડા મીં મહાનને પણ મળવાનો મારો ઇરાદો છે.

કેપટાઉનની હિંદી કોમ

મીં રીચને માનપત્ર

માસ મીટીંગ

દેશપારીઓને કેસ ચલાવવાના કામમાં મીં રીચ તથા હિંદી આવેવાનો રોક્ક એસ. તે કામ પુરું કરવા પછી તા. ૧૦ મી આક્ટોબરે મીં રીચને માનપત્ર આપવા હિંદી કોમની એક માસ મીટીંગ મળી હતી. તેના બળે રજાનીક જગ્યામાં

રટરે મોકલેલા છે. તેમાં જજીવવામાં આવે છે કે મીટીંગમાં મોટો ઉત્સાહ ફેલાઈ રહેયો હતો. માનપત્રને બધી સુધર રીતે જડીને તકપાર કરવામાં આવ્યું હતું. માનપત્રની બેટ થયા પછી મીં રીચે સત્યાગ્રહ ઉપર એક જુરસાદાર બાપજી કર્યું. તેમણે સત્યાગ્રહીઓની અતઃકરણથી તારીફ કરી. હિંદીઓને બધાને જોડાઈને એકત્ર થઈ જવા તેમણે આમદ કર્યો. કેપટાઉનથી પાછા ફરેલા હિંદીઓના કેસ સંબંધમાં ટીકા કરતાં હિંદીઓને યાદ આપ્યું કે તેમની સામે કોમી હયા અને અઢાવતે ઊંડા મુળ ધાત્યાં છે. તે મુળને જલદી ઉખેડીને નાશ નહિ કરવામાં આવે તો તે આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં ફેલાઈ જશે, વગેરે.

મીં રીચે જોહાનેસ્બર્ગમાં

પાર્ક રોડને સારે આવકાર

મસજીદ મુઝો સરથસ

માનપત્ર અને લાખજી

(ઉ. ઓ. મારે ખાસ તાર)

મીં રીચ કેપટાઉનથી ઉપડેલા જુથ વારે સાંજે પાર્ક રોડને પહોંચ્યા. પીરી નીર્ગમના રોડને આખી હિંદી કોમ તેમને મળવા હાજર રહેલી. અને મીં રીચને પુલના હાર પહેરાવવામાં આવ્યા હતા. પાર્ક રોડને ઉતરતાં એકઠા થયેલા લોકોએ મોટી હરપની ગરજના કરી મુકી, તથા મીં રીચના ઉપર પુલોનો વરસાદ વરસાવવામાં આવ્યો. ૨૦૦૦ ઉપરાંત માણસો જમા થયા હતા. હિંદીઓ અને ચીનાઓ ઉપરાંત કેટલાક મોરા મિત્રો પણ હાજર હતા. તેમાંથી ઉતર્યા પછી બિ. ઇ. એસોસીએશન, હમી દીયા પ્રસામીક સોસાયટી, તથા તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી હાથે પહેરાવવામાં આવ્યા. પછી મસજીદે જવાને સઉ એકવાઇ ગયા. મીં રીચની માડીના ઘોડા ઊંડી નાખવામાં આવ્યા, અને ઉત્સાહી હિંદીઓએ તેમની ગડીને જેચી. સરથસના આકારમાં મસજીદે પહોંચતાં મીટીંગ ભરાઈ. મીં કાઝીદીઆ પ્રમુખ હતા મીં સોરાયજીએ એસોસીએશનનું માનપત્ર વાંચી સમજાવ્યું.
મીં રીચે જજીવવામાં આવતાં બાપજી આપજી કર્યું. તેમણે તેમણે

હિંદીઓ પર ગોરાઓથી સુકતા મંદકી વિચેરને લખતા આરોપોને રહીઓ આપી તેમણે કહ્યું કે ગોરા લોકોએ માત્ર રંગના ન ટકી શકે એવા અને નીચ કારણસર એથી આદર સામે વાંધા ન ઉઠાવવા એ ઇચ્છે. માણસની આલસ્યસતતની બાબતમાં કાઠની પશુ સાથે સરખાવણમાં ઉતરતા હિંદીઓ તકપાર છે. હિંદીઓને ઉદ્યોગને બોલતાં મીંડ રીચે કહ્યું કે જેટલી લાખ કાત બતાવશે તેટલુંજ તમને મળશે મરદાનગીના હોલો લેવા હોય તો તે તમારે જાતે લડીને મેળવવા પડશે. પોતાના આપ રવારથને બાઝી રહેવાથી નહિ. પણ મરદો તરીકે વરતવાથી તે મેળવી શકશે દેહલા ચાર વરસની તમારી બહાદુર લડનથી તમને બધા મિત્રો મળ્યા છે, અને તમે આગળ વધ્યા છો. મંજીર સખતાઇ તમે રહેવા છતાં પણ જડતલું દુઃખ ભોગવવા તું ચાલુ રાખ્યો, અને ટેક રાખતાં થી ખળે. વિલાયતના લોકો તમારા પક્ષમાં છે. સોરડ એમ્પટીલ અને બીજા નામીયા રાજદારીઓ તમારે માટે ઉમદા લડત ચલાવી રહ્યા છે. કેલોનીયલ પ્રધાનની ઓરીસ, અને હિંદી પ્રધાનની ઓરીસ પણ તમારી તરફેણ કરે છે. તમારો કેસ વા જાણી છે, અને તે જીતાવેજ જોઇએ.

મીંડ રીચે પોતાની જાત વિષે બોલતાં કહ્યું કે તમે જે મેંડુ માન મને આપ્યું છે તેને હું લાવક નથી. જ્યાંસુધી મારા બેળાઓમાં થસ છે ત્યાંસુધી તમારી જડતની હીમાયત હું ચાલુ રાખીશ. દેશ પારીઓ અને બીજા સત્યાગ્રહીઓ ખરે ખર હીરાઓ છે. તેમને મોટા ધન્યવાદ મટે છે. કામતું નાક તેઓજ છે. વગેરે શબ્દો કહી મીંડ રીચે પોતાનું લાખણ પુર કર્યું જે વખતે તાણીઓના મોટા બવાળે થઇ રહ્યા હતા.

પછી મીંડ રીચ, મીસીસ રીચ, લોરડ એમ્પટીલ, અને દેશપારીઓ માટે તથા ત્રણ વાર ફરતાના મોકાર કરવામાં આવ્યા અને મેળાવડાનું કામ પુર થયું.

મીંડ રીચની હાલિયાલ

આવતે બહારીએ ૧૦ દેશપારીઓના કેસ વખતે હાજર રહેવા મીંડ રીચ કેપ ટાઇન જવા ઉપડશે. હાલમાંના પાંચ કેળ વણીની રૂપે હકકાર છે. બીજા દક્ષિણ અફરિકામાં જન્મેલા છે. મીંડ રીચ જણાવે છે કે આ દેશપારીઓનો દેખાવ બહોળ દયાજનક હતો. ઇમીગ્રેશન અમલદાર ના વરતનને મીંડ રીચ જીલમી અને વિરમ ગણે છે. જે કેપટાઇનના હિંદીઓએ ઉદારતા બતાવી હતી તો દેશપારીઓ

જુએ મરવા હોત. ડરબન ખાજા ફરનારા લોકોને શરતીયું લુગડામાં અને ખુશ્તા કેકપર ચરચરતા મીંડ રીચે જોવા હતા. અલગેઆ ખાતે તેમના કપડાં ગ્રમ થયાં હતાં. મીંડ આદમ મુલ અને મીંડ યુસુફ યુને બાળવેલા કામનાં મીંડ રીચ વખાણ કરે છે.

વિલાયતમાં મી. રીચનો છેલ્લો બહાર.

ફરને આપેલો ઇન્ટરવ્યુ

વિલાયત છોડતાં ફરના પ્રતિનિધિને મીંડ રીચે જે મુશ્કાત આપેલ તેનો વિશ્લેષણ હેવાલ નીચે મુજબ છે:—

યુનિયન તમે હિંદી

યુનિયન તમે બધા મળી દેહ લાખ હકકાર હિંદી રહીશોની વસ્તી છે. તેમાં વળી અને કાકટરથી તે હાઈ અને ફેરી આ સુધીનાનો સમાવેશ થાય છે. આ બધાની સ્થિતિ યુનિયનના હરેક કોલેનીમાં જુદી જુદી છે. એવો સંભવ છે કે ત્રાંસ વાલના હિંદી સવાલનો આખા યુનિયનના હિંદી સવાલમાં સમાવેશ થઇ જાય અને કદાચ એવો પણ સંભવ છે કે તેથી પણ મોટો સવાલ, એટલે કે બાંધબંધની વગર ગોરી પ્રજાના સવાલમાં તેનો સમાવેશ થઇ જાય. પણ જો એમ ન થાય તો તો સરકારને હિંદીઓની સાચી લામણી સંતોષવા જરા રહેમ હોયથી નમતું મુશ્કું પડે એટલીજ જરૂર છે. સરકાર કહે છે કે તેનો ઇરાદો જે એસિઆઇઓ હકકાર રહીશ છે તેની ઓળખ મેળવવી, અને નવાને આવતા અટકાવવા એ છે; અને આ ઇરાદો અમલમાં મુકવાને રજીમેશન તથા ઇમીગ્રેશન કમિશનરના આલે તેમ નથી.

હિંદીનો જવાબ

હિંદીઓ આનો જવાબ એવો આપે છે કે તેઓએ તથા વખત મરજીઆત રજી ફર થઇ તેઓનો હક સાબીત કરી આપ્યો છે. (છેલ્લી વખત ૧૯૦૮ માં રજી ફર થયેલ) અને હજી પણ હક સાબીત કરવાને તકપાર છે; પણ તે કાપડા (ફર જ્યાં) થી નહિ. કેમકે તેથી તેઓ પર હલ કાઢની જાપ બેસે છે. તેમજ તેઓ ઇમીગ્રેશન કમિશનર પણ એવો કબુલ કરવા તકપાર છે કે જેથી તેઓ પર ઇમીગ્રેશન ની જાપ ન પડે, પણ તે આખા જો

છતાં એવી રીતે તેનો અમલ થાય કે જેથી દર વરસે ૬ ફરતાં વધારે હિંદી ત્રાંસવાલમાં કાપડા ન થઇ શકે. આ સંબંધમાં મુશ્કેલી આવે એવું નથી. મીંડ મંજીમે માંગણીને યોગ્ય રૂપમાં સરકાર પાસે રજુ કરી છે. હાલનો કાપડો નાપસદ એટલા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે તે હિંદીઓની આખી કામને તેઓની લામણીની ફરકાર રાખવા વિના અપમાન પહોંચાડે છે. તેઓ તે કાપડા નાજુક કરવાની માંગણી કરે છે; અને તેમ ન થાય ત્યાંસુધી હાલની લડત ચાલુ રાખવા માંગે છે. આશરે ૪,૦૦૦ સખત જેલની સખતો થઇ ચુકી છે, અને સેંકડો હિંદુ સ્થાન દેશ નિકાસ થયા છે; જેમાંના બધા દક્ષિણ અફરિકામાં જન્મેલા છે.

યુનિયન પારલામેન્ટનું કામ

આમ છતાં ત્રાંસવાલનો સવાલ જ્યારે યુનિયન પારલામેન્ટની પાસે રજુ થશે ત્યારે બધું બાંધે પોતાની મેળે તે મોટું રૂપ ધારણ કરશે; અને તેમ થયે નીચથી જે બાબતોનો નિર્ણય થશે જોઇશે.

૧. હાલમાં યુનિયનના જુદા જુદા વિભાગમાં જે તકાવત બરેલા કાપડાઓ છે તે ચાલવા દેવા? કે

૨. આખા યુનિયનમાં એક સરખુંજ ધોરણ સાચવવું?

બધું બાંધે વધારે મત બીજા સવાલની તરફેણમાં પડશે. તો પછી સવાલ એ ઉઠશે કે કેપતું આજ સુધીનું ઉદાર વલણ અથવા તો નાતાલનું સખતીવાળું વલણ અથવા તો ત્રાંસવાલનું એકદમ કાળી દેનાર (સ્ટીમ રોલર જેવું) વલણ, જે તથાથી કહું વલણ યુનિયન સરકાર ચક્રણ કરશે આજ સુધી કેપતા હિંદી ઓએ રહેરી તરીકેના સંબંધો હોવા બળ્યા છે. યુનિયનના કાપડાએજ યુનિયન માટેના ઉમેદવારને ચુટવાના વોટમાંથી તેમને બાતલ કરવા છે. આમાં તેઓને કેપતા બીજા કાળો લોકોની હારમાં સહન કરવું પડ્યું છે. નાતાલની માફક કેપમાં નવા ઉતાડેઓને મીલકત તથા કેળવણી (જે ખાસ કરી ઇંગ્લેન્ડ બાપા વિષેજ હોય છે) સંબંધી તપાસ આપવી પડે છે.

નાતાલની હાલમારીઓ

નાતાલના હિંદીઓને રાજદારી તેમજ સમાજિક બેદવાળા તથા અપમાનવાળા કાપડાઓની નીચે હલાક થવું પડે છે. ત્રાંસવાલમાં તો આ હલાકીની હલ વળી છે. ત્યાં હિંદીઓને સાધારણ પ્રિસીસ કહેરીને હોવા તેજીએ જોવા દેડે દરેકી બાતલ રાખવામાં આવે છે અને જાણી

નેત્રીએથી પણ તેઓને હમણાં દરબાર પર રાખવામાં આવે છે. આ લોકોને જમીન ખરીદવાનો હક છે, પણ દિંદીઓને નહિ નવા દિંદી ઉતારીએનું તાંસવાલનું વલણ તે હું વરણુવી મેળો છું. અત્યંત જીજ્ઞાસુ કરતાં વધારે નવા દિંદી આવનારા ઓ મટે આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરાઓનો વિરોધ મન છે. બ્રિટીશ દિંદી ઓ પોતે આ સિમિતિ સમજી શકે છે. પણ આ મુદ્દો હજુ ચક્રવાતમાં છે તેઓ વધારે લેવ છે કે રજીસ્ટ્રેશન અમુક કામ અથવા તો પ્રજાનું તીક્ષ્ણ અવમાન પહોં ચાકવા વિના યથા શકે છે; અને તે એમજ થવું જોઈએ. તેઓ મીલકત અને જોગવાઈની તમે તેવી સખત પરીક્ષા તળે મુકાવા તકવાર છે.

એશીઆઈ અને નેદીવ એક થવાનો ભય

એ યુનિયન તાંસવાલની પદ્ધતિ ઉપર પોતાની સખતીતિ મદદ કરશે, તો કેપના અને નાતાલના એશિઆઈઓ તથા બીજા કાળા લોકો જરૂર તાંસવાલના દિંદીઓ અને સ્ત્રીઓ, કે જેઓ હવેમગ આર વરસ થમાં ફોટોગ્રાફ રીતે રજીસ્ટ્રેશન કાયદાની સામે યુદ્ધી રહેવા છે, તેઓની સાથે જોડાશે; અને પછી એક એવી ફોજ ઉભી થશે કે યુનિયન સરકારને તેની સામે થવું મર્યાદા યથા પડશે. હાલ સેકોમાં આદરખાનેથી છેલ્લા કાયદાઓમાં જે જમતી પેદા થતી ચાલી છે, તેન તેથી વધુ જોડ મળશે; અને વિલાપતનો પ્રજા મત જે આજકાલ દક્ષિણ આફ્રિકાના મામલા પર આજગ કરતાં વધારે નજર રાખી રહેવા છે તેને વધુ જમત કરવાને લખાણોથી, ભાષણોથી અને ખાસ કરી ચુટકીની તક હાથમાં લઈને સતત મરેન કરવામાં આવશે.

ધણી વગરના બ્રિટીશ (I) હિંદીઓ

હું—દરબાર—ને કેપટાઉન વચ્ચે!

બહાદુર સલામતીઓ પોતાને માથે શુ રતાં હુઓ વડે ઇતિહાસમાં કદી ન બન્યા હોવા એવા હાખત્રાઓ એક પછી એક પુરા પાડવા લાગ્યા છે. દિંદી છેલ્લે આવી પ્રહોયેત્રા કાઢવામાંથી ૩૨ સલામતીઓને દરબાર ન હાલવા દેતાં કેપના બહોરે માટે આવી મુકવામાં આવ્યા

હતા. આમાં અમલક મુખ્યથી ૩૨૫૫ આવી ફરીથી દિંદીતાન મોકલાયેલ એવા પણ કેસમાં છે. તે ખ્યાને પોરટ ઇવી ક્રોયેલ બહ જવાના હતા, છતાં લાં ઉતરવાની મનાઈ યથા. ત્યાંથી કેપટાઉન બેકવામાં આવ્યા. મુખ્યવાળી સ્ટીમર 'સુલતાને' તેમને 'પ્રીન્સરીજન્ટ'માં નાખેલા. 'પ્રીન્સરીજન્ટ' તેમને 'ફ્રેડા વોરમેન'માં, અને તેણે પાછા 'વરદુક વોરમેન'માં એમ આમથી તેમ અકાળવામાં મજૂ રહી ન હોતી. જોકે કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા, અને બીજા દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસેલા હતા, અને તેથી હરેક ઉતરવને હકદાર હતા છતાં કેપટાઉનમાં તેમને ઉતરવા દેવાની હામિયેશન અમલદારે બંધી કરી. તેણે જણાવ્યું કે પ્રીન્સરીજન્ટી મુલકી ખાતાના પ્રધાન (જનરલ રમટસ) નો તે પ્રમણે તેને ડુકમ હતો. મીં રીય, મીં આદમ હાજી મુલ મહમદ (જિ. ઇ. લીગ ના ચેરમેને) તથા બીજા દિંદી આજેના નોએ તેમને સ્ટીમર પર મળવા કે.શીશ કરી, પણ તે બધી નિબંધન મહ બધાને પાછા હિંદ મોકલવાનો ડુકમ હામિયેશન અમલદારે કર્યો. આની સામે

કેપટાઉનમાં કેસ

માંડવામાં આવ્યો. એ કોર્ટને પોતાના હક સાખીત કરવા તક મળે તેટલા માટે કેપટાઉનમાં ઉતરવા દેવા, અને તે રીને હામિયેશન અમલદારના ડુકમના અમલને અટકાવવા કોર્ટ પાસે માગણી કરી. દેશપારી એ વતી કેપટાઉન જિ. ઇ. લીગના ચેરમેન મીં આદમ હાજી મુલમહમદને નામે કસ ચલાવવામાં આવ્યો. મીં રીય પણ કેપટાઉનમાં હાજર હતા. દિંદી તરફથી મીં આલેક્ઝાંડરને વકીલ તરીકે મોકવામાં આવ્યા હતા. તેની મદદમાં મીં સી. રી. સીલ્વરવોર પણ હતા. સરકાર તરફથી મીં હોવીકએન્સ હતા.

મીં આદમ એચ જી મહમદની એફીડેવીઃ

માં જણાવ્યું હતું કે આ લોકો આંદી ઉતરવાને હકદાર છે, તેઓ બ્રિટીશ પ્રજા છે, તેઓ યુનિયનના આ અથવા તો બીજા વિભાગના હકદાર રહીશ હોવાથી તાંસવાલ અથવા તો બીજા કામમાં બંધી થઈને જવા હકદાર છે. છતાં તેઓને મળવા જવાની અમલદારની મનાઈથી તેઓના હક આ અદાલત આજગ રજુ કરી શકાય તેમ નથી. બ્રિટીશ ઇન્ડિયન લીગ કે જે નો હું પ્રમુખ છું તે તેઓની રાહન કર મૂકવા તેઓનું બરણ પોપણ કરવા તક વર છે, અને તેઓની તપાસ સામે તે

દરબીયાન કે.રટમાં તેઓ હાજર રહે તેની જમીની આવવા પણ તે તકવાર છે.

મીં રીયની એફીડેવીઃ

માં જણાવ્યું હતું કે પોને ન મહાર શહે નસ હની દિંદી પ્રજાના સવસની બાબત માં દક્ષિણ આફ્રિકાની મુલાકાતે આવે છે. ત્યાં ૪ થીએ મીં એમ કે. ગાંધી તરફથી તેને તાર મળતાં ઉતારના અમલદારની તેણે મુલાકાત લીધી અને મજકુર દિંદીઓના હકની તપાસ કરવા સ્ટીમર પર જવા રજા માંગી. રજા આવવામાં આવી નહિ; પણ મજકુર સ્ટીમર પાસે ડોકપર લેવા રહી તેણે દિંદીઓ સાથે વાત કરી હતી; અને તેઓએ હદયુ હતું કે તેમને ઉતરવા દેતા નથી, તેથી કોર્ટને વચમાં પાડવાનો પ્રયાસ કરવામ આવે, કે જેથી તેઓની તપાસ થતાં હમી તેઓ અહી રહી શકે. મીં મારી તરફ થી તેને (મીં રીયને) એવા ખબર છે કે તેમાંના કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકામાં વરસો સુધી વસેલા છે, અને રહેવાને તાજગી હક ધરાવે છે; અને જો કોર્ટ વચમાં નહિ પડે ને તેમને પાછા કાદવામાં આવશે તો ભારે અન્યાય ચૂગરશે.

મીં થાંદા એ

નામના કેપટાઉનના એક દિંદી મદદથી એફીડેવીઃ પણ ચક્ર હતી; જેમાં સ્ટીમર પર જવાની રજા ન મળવા વિષે જણાવ્યું હતું.

અમલદારની એફીડેવીઃ

અતિવાદી તરીકે હામિયેશન અમલદારની એફીડેવીઃમાં જણાવ્યું હતું કે: મજકુર દિંદીઓમાંથી કોઈ કપડેપર ઉતરી શકે તેમ નથી. તેઓ નથી કેમ યુરોપી બાપા જણતા તેમજ નથી તેઓની ખાસે પુગતું નાણું. માત્ર એકજ જણ બાપામાં નસ થાય તેમ છે પણ તેની પાસે પુરતું નાણું નથી. એક બીજે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલ હાંદી ઉતરી શકે એમ હતો, પણ તેણે બીજા દિંદીઓની સાથે દરબાર જવાનું પસંદ કર્યું. બીજા પાંચ જણાએ દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હોવાનું જણાવ્યું પણ તેઓની પાસે પુરાતો નહોતો. તેઓને મુદતી પરમીટ ઉતરવા દેવા જણાવ્યું; તેઓએ પણ બીજા દિંદીઓ સાથે દરબાર જવા પસંદ કરી બહાની. બીજાએ હિંદ કે મોરીશીયસમાં જન્મેલા હતા અને તેઓ કોઈ હક ધરાવતા નથી. બધા દિંદીઓએ જણાવેલું હતું કે અહી તે એનું પોપણ કરનાર કોઈ ન હોવાથી તેઓને ઉતરવાની મરજી નથી, અને હર જગ્યા ઉતરવા ફરી પ્રમત કરવા તેઓએ

પરોહો ખતાવેલ. સ્ટીમરના ધારાની રહે
આ લોકોને કિંદુરતાન પોતાને અરમે
પાછા લઇ જવા ક પની બાધાએલ છે
તેથી તેઓ બે હાથપર કરવામાં આવે છે.

તકરાર

એશીયેટીક રજુ થવા પછી જડજી,
મીં આલેકઝાંડર, મીં રીમ, તથા સર
કારી વજીલ વચ્ચે, કેટલીક બાબતો પર
તકરાર ચાલી હતી. જડજી કહે કે તમારે
સ્ટીમર પર જઇ એ લોકોનું મુખત્યાર
નાશુ મેળવવું જોઈએ. મીં આલેકઝાંડર
કહે કે સ્ટીમર પર બીલકુલ જવા દેવામાં
આવતા નથી. જડજી કહે કે કેપટનને
મળવું. મીં આલેકઝાંડર કહે કે સ્ટીમર
પર પહેરેગીર રહે છે. જે સ્ટીમર પર ચા
વાજ હીએ નહિ. પછી કેપટનને ક્યાંથી
મળાય? સરકારી વજીલે કેસ ચલાવનારા
ઓને પોલીસીકલ એજીટેટર કહેવાથી મીં
આલેકઝાંડર વચ્ચે પડીને કહ્યું કે પોલી
સીકલ એજીટેટર કહેવાની સામે હું વાંધો
ઉઠાવું છું. એશીયેટીકમાં તે વિષે કાંઈ
નથી કહ્યું. સરકારી વજીલે કહ્યું કે :
હા, તેઓ દેખીતા તેવા છે. મીં આલેક
ઝાંડર કહે કે તમારે તેવાં વાગ્ય બોલવા
નહિ, તેઓ મિત્રીશ પ્રજા છે. કેટલીક
તકરાર પછી સ્ટીમર પર જવાને રજા
મળી હતી.

મીં રીમની જીખાની

સાર પછી મીં રીમે જીખાની આપી
તેમાં તેમણે જીખાનું કે તે લોકો અહીં
ઉતરવા ખુશી છે. આ બાબત પર સર
કારી વજીલ અને જડજી વચ્ચે કેટલીક
તકરાર થઇ. મીં આંધીના કહેવા પછી
સત્યાગ્રહીઓએ ઉતરવાનો વિચાર કર્યો
એમ જીખાનું. મીં રીમે પોલીસીકલ
એજીટેટર જીખાવતાં તેમણે સખત વાંધો
લીધો. સત્યાગ્રહીઓ વારંતે "ગુ-દેગાર"
ચબ્બ વાપરતાં પણ મીં રીમે ગંધો
લીધો, અને કોરટમાં કેસ ચાલ્યા વગર
માત્ર અમલદારની મુનસૂરી ઉપરથી લો
હાને "ગુ-દેગાર" કરાવીને મોકલી દીધે છે
એ જીલમખર દીકા કરવાની તક લીધી.

પરીણામ

પછી જે લોકોને ઉતરવા દેવામાં આવે
તે દરેકને ગુજરાનના સાધન તરીકે પા.
૨૦ ની રકમ, તે તેમને મુક્ત આપી
દેવામાં આવ્યા છે, એવી ચીડી સાથે,
આપવામાં આવશે કે નહિ તે ખુલ્લું. તે
રકમ આપવાની વાત કબુલ કરવામાં
આવી. ત્યારે જડજી સુક્રોહો આપતાં કહ્યું
કે એક માણસ અત્યાર પહેલાં ઉતરી
હાથે છે. પાંચ માણસોને જામીનમીટી

ઉપર મુક્તી પરમીટ આપવામાં આવી છે.
ખીખ પાંચને દરેકને પા. ૨૦ ની રકમ
મળતાં ૧૪ દિવસમાં પોતાનો હક સંપીત
કરવા માટે ઉતરવા દેવામાં આવશે. આ
લોકોના ઉતરવા સંબંધમાં કાંઈક મુશી
ખત તો હતીજ એમ જણાવી કેસનું ખર
મ અપાવવાની જડજી ના પાડી હતી.

બાકીના

ઉપર પ્રમાણે ૧૧ સત્યાગ્રહીઓ કેપ
ટનને ઉતરી છે. બાકીના ૨૧ સ્ટીમર
ગ્રુટરક વેરમનમાં ડરખત માટે ઉપડ્યા
હતા. તેમને ઉતરવા સંબંધમાં ગેડવલ્ડ
કરવા મીં પોલકાં ખુધવારે જોહન-સપરમ
થો ડરખત ખાસ આવેલા છે.

કરખતના બદલે

આ ૨૧ સત્યાગ્રહીઓ ગુરુવારે સાંજે
૭ વાગે ડરખત આવી પહેંચા છે તેમને
ઉતરવાના કામ માટે વજીલ મીં લોટ
નને રોકવામાં આવ્યા છે. મીં પોલકાં
એ લોકોને સ્ટીમરપર મળવા જવાની
માંગણી કરી હતી, પણ તેમને રજા આપ
વામાં આવી નહોતી. ઇમીગ્રેશન અમલ
દારનો વાવટો સ્ટીમરપર ચડેલો હોય ત્યાં
સુખી ઠાપને પણ તે ઉપર જવાની બાંધી
છે, એ કારણે તેમને જીખાવવામાં આવ્યો.
પણ તપાસ કરતાં જીખાનું કે ગોરાએને
સ્ટીમર પર જવાની છુટી હતી. મીં
પોલકાંનેજ ગોરા હોવા છતાં કિંદોના
પ્રતિનિધિ હોવાના કારણસર અટકાવવામાં
આવ્યા હતા.

છેલ્લા અખરો

ગુરુવારે મેરીસખરમથી અમને અમા
રા પ્રતિનિધિ ખાસ તારથી જીખાવે છે કે:-
ગરુડક વેરમેનમાં કેપટનમી આવી
પહેંચેલા દેશપારીઓના સંબંધમાં સુખીમ
કોરટની કુલ બેચને મીં લોટન મારફત
અપીલ કરવામાં આવી હતી. કોરટે કુલમ
કર્યો કે અરજદારોની મુદ્દાકાત લેવાની
વજીલેને પુરેપુરી છુટ હોવી જોઈએ. તેમ
જ ઇમીગ્રેશન અમલદારના (દેશપારીઓને
પોતાનો હક કોરટમાં સંપીત કરવાની
તક ન આપતાં પાછા મોકલી દેવાનો)
કુલમને પણ અટકાવ્યો છે. દેશપારીઓના
બીજાનાં લેવા દેવાની કેપટનની અટકાવત
પણ રહ જાવી છે. કોરટમાં હક સંપીત
કરવાને અરજ કરવા માટે ૧૦ દિવસની
મુદત આપવામાં આવી છે, જે ૧૨મ્યાન
દેશપારીઓ વખતમીટી આપીને છુટી થશે.

લડતનો અંત લાવવાનો સુચના

કાંસવાલ લીડરની જગરી હોમાયત

અજીવાલાયક રીકાઓ

"એક કહેડા પ્રકરણનો અંત" એના
મધ્યાગા નીચે એક બજારના મુખ્ય લેખ
દરમીયાન દરોસવાલનું કુનિયનીસ્ટ પુર
ધર પત્ર "કાંસવાલ લીડર" પ્રીટોરીઆ
ન્યુસમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા ખખર પર ટીકા
કરતાં લખે છે કે:-

હીંદી મુરકેલીની રતેપકારક રીતે
ગોઠવણ થવાની છે એ જાણી અમે ખુશી
થયા છીએ. સંતોષકારક એટલે કે વસ
વાટ કરી રહેલા એશીઆટીકને રીતસર
વાજખીરીતે રાખવા, અને નવા આવનારા
ઓને બંધ કરવા. હીંદીઓવતી મી. આંધી
એ અલગ વાજખી દરખાસ્ત મુકી છે
તે જોતાં અમો એટલોજ થાય છે કે
નીવેડો ચતાં આટલી બધી વાર લાગી છે,
તે સુચના એવી છે કે ન હજીવા જેવા
લોકોને અટકાવવા. આલેલીઆના જેવી
રિત કારણ કરવી, કે જેથી અવરનર
તેમ લોકોને, અટકાવવા વખતો વખત
ધારા બાંધી શકે. આ દરખાસ્તને જન
રલ રમટસે શું જેવી કરણસર ન સ્વી
કારી તે સમજાવું નથી. તેણે એશીઆ
ટીકાને તેમની જાતના નામ તથા ખાસ
કાપકાપડે અટકાવવાનો આમદ કર્યો.
એમાં તકાવત દેખીતો છે. દરેક જાતમાં
ન હજીવા જેમ માણસો તે હે.વ. તેથી
આખી જાતને ન હજીવા જેમ કહી
શકાતી નથી. અમારે કહેવું પડે છે કે
જનરલ રમટસના નકામા અપમાન બરેલા
કપડા સામે હીંદી લોકોએ વાંધો ન ઉઠા
વ્યો હોત તે તેઓમાં જાન અસિમાનની
ખામી મળ્યાન. એશીઆટીક ઇમીગ્રેશન
પર અટકાવત મુકવાની વાત તેઓએ કબુલ
રાખી, ને માત્ર એટલીજ માંગણી કરી કે
કાપકેસર વસી રહેલી કામ કેમ પણ એક
વરસમાં અરથો કમન હોમી કેવરલ્ડી
પામેલા હીંદીને કાપકેસર રીતે લાખલ
કરી શકે. આ માંગણીની સામે જન
રલ રમટસને કાંઈ વાંધો ન દેખાયો.
છતાં તેણે એવી દરકત નાખવા કહ્યું કે
લાખલ લનારાઓ એર ચીડી જન આવી
શકે, અને તેમને અમે સારે કાઢી મુકી
અથવા નુકસાની રાખ્યા વગર હજીવા
કરી શકાય. આવી વચ્ચે હીંદીઓ નજ
લગાવી શકે. ખતાં જોવાનું એમ છે કે

કમીશનર અંકુશ મુકવાની સામે તેમણે વાંધો ન લીધો. અંકુશ મુકવામાં નકામું તેમનું અપમાન કરવામાં આવે તેનીજ સામે તેમણે વાંધો લીધો. ટર્ગસ વાલમાં સંધારણુ મારો એમજ પારતો હશે કે હીંદીના ધસારામાટે દરવાજા ખુલ્લા મુકવા સાર સમાજની લડત ચલાવવા માં આવે છે. આના જોટલી ખીણ એકે વાત સત્યથી વેગળી કહેવાય નહીં. અમે ધણી વાર આ સત્ય વાત આ જાપાદાર જાહેર કરવાને કોશીસ કરી છે; પણ સરકાર અને જીલ્લા જાપાઓ લોકોને સત્ય જોવા ન દેતા તેથી અમારું કામ મુશ્કેલ થયું. મુનિયન પ્રધાન મંડળમાં કેમના મેંજરો આવવાથી હવે ઠીક થયું જણાય છે. મેરસમજને લીધે ધન્યજત દર માથુસો પર જુલમ ચુનરવાનું હવે બંધ થશે. હીંદીઓના આ મુશ્કેલ વસવાના હક એ તો લડાઈનું કારણ હતું. લડાઈમાં તેમણે ખતાવેલી બહા દુરીની વાદગીરીમાં જોહાન્સમરમની સઉ થી ઉચાણવાળી જગા પર કીર્તિસ્થંભ ઉભો કરેલ છે. વળી વિશેષ મજબની વાત એ છે કે હીંદીની શરતો વડે આપણે ન ધન્યજા એમ લોકો સામે હમેસ કરતાં વધારે સહી સલામતીમાં મુકા છએ છીએ. તેમની મેળનાથી ન ધન્યજાએમ એકીઆરીક બહાર રહેશે એટલુંજ નહીં, પણ કોઇ પણ જાતના ન ધન્યજા એમ માથુસો બહાર રહેશે. હીંદીઓએ સારો રસ્તો ખતાવ્યો. છતાં જનરલ સમટસ અને તેની સરકાર ખરાબ રસ્તાને વળગી રહે તેમાં તેમની શોખા નથી વધી. જો સરકારનેજ ધરાદો હીંદી ઓને બટકાવવાનો તથા સાથે અપમાન કરવાનો નહોતો, એટલે કે નકામું દુઃખ દેવામાં તેઓ ખુશાલી નહોતા માનતા, તો પછી તેમના વલણનો શો હેતુ હોય તે સમજવાનું મુશ્કેલ છે.

કાવડાની એક અસર એ થઇ છે કે ઉત્કરાઓને ૧૬ વરસ થતાં દેશપાર કરી દેવામાં આવે તેમ છે. તેના પરિણામને મી. જરડીસ વેસલસે "તદન હેવાનીયત બરેલુ" જણાવ્યું છે. છતાં કાવડાને લીધે દેશપારનો કુકમ આપ્યો છે. પણ અમને ખાતરી છે કે કાવડામાં આ અન કાય રાખવાનો જનરલ સમટસનો ધરાદો નહિ હોય. ૧૯૦૮માં જનરલ સમટસે કરેલું કાયમુ ખતાવે છે કે તેનો એ ધરાદો નહોતોજ. પોતાના ધરાદા પ્રમાણે વરતવા માટે, અને પોતાની સાખ પર જીકા ન થવા દેવા જનરલ સમટસને

લાજમ હતું કે ઉત્કરાઓની અપીલ સામે સરકારે ન ચડું. સરકારી વડોને આ નામેશી બરેલા કેસમાં ધણીજ ન શોજાતી દલીલો કરી છે. રશિયાના આરના રાજમાં શોમે એવી તેની કેટલીક દલીલો કરે છે બાબુએ મુકી છે, અને એવી ટીકા કરી છે કે જો તેવી દલીલ કમુક રાખ વામાં આવે તો આપણે બધા સરકારી અમલદારના પંખમાં જઈ પડીએ. અલગત તક મળતાં કાવડો બદલાવવાને પડશે. દરમીયાન સરકારે અખરકાર આકમી તરીકે ઉત્કરાઓના ઉકરને દેશ પાર કરવાનો કુકમ રદ કરાવવો, અને ફરીથી એવી જાતના કુકમ ન કાઢવા વળી લડતનો નિરણય હવે થયો છે. અથવા થવા ઉપર છે તો સત્યાગ્રહીઓને તેમની જાકીની મુદતની સજાઓ માફ કરવી એ ચોખ્ખ નથી શું ? તેની સામે લોકો વાંધો નહીં લીએ, કેમકે હવે વધુ કમીશન નથી થવનું. અને હીંદીમાં વડી સરકારના દુઃખનો પવાલ કરવાનો વખત ક્યારનો થઇ ગયો છે.

ગોરમીટનો ગુલામી

કામ કરતાં મરી ગએલો હીંદી
સાઉથ ઈસ્ટ જાકસનમાં સર લીજ લુલેટની ખેતી પર કામ કરતો એક હીંદી થોડા દિવસ પર કામ કરતો કરતો મરી જઇને પડી ગયો હતો. આ મર જુમાં હજુ સુધી તપાસ થઇ નથી. થોડા વખત પછી તપાસ થવા સંભવ છે એમ સ્થાનીક જાપામાં જણાવવામાં આવે છે.

ડરખતથી મી. આદમજી અરમાજી મુદ્દાં તા. ૧૨મીએ જણાવે કે આજ મે દિવસ થયાં આપણા લોકોને જહોની કમીશનર ઓશીસમાંથી ડેમીસાઇલ સર ટીરીકેટ આપવાની બીલકુલ મના થઇ છે. કહે છે કે કોઇ પણ એકીઆરીકને પાસ ન દેવાને મી. સમીથે દરમાવ્યું છે. આથી કેટલાક લોકો બીચારા ઓશીસે જઇ ને પાછા આવે છે. આવો જનાવ જોઇ આપણા કાઇઓને બર ઉપમાંથી જમવા બહામથુ કરે છું. ટર્ગસવાલની લડતમાં જીત નહીં મેળવાય તો ટર્ગસવાલનો જુલમ અહીં પણ કાપલ થશે. આ સરડીરીકટની આખતમાં પંચમાં લેવા કેમીકને અરજ કરે છું.

જોહાન્સમરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

મંજળવાર

‘ટર્ગસવાલ લીડર’ ની હીમાયત

‘ટર્ગસવાલ લીડર’ ધણો સખત લેખ લખ્યો છે. હવે તો સમાધાની ધવાનીજ એમ ધરીને તે લેખ લખ્યો છે એમ જોવામાં આવે છે. તેમાં અખનારે જણાવ્યું છે કે જનરલ સમટસની બુધધીજ લડત લંબાઇ છે. હીંદીની મામણી આ જમી છે એમ ખતાવ્યું છે. મી. ઉત્કરા બાઇના કેસ બાજત ધણી સખત ટીકા કરી છે. અને કાવડામાં ખામી હોય તો તે પહેલી તો સુધારવી જોઇએ એમ સખત બલામથુ કરી છે. સરકારી વડો લની ધુળ કઢાડી નાખી છે.

મી. રીચ

મી. રીચ સોમવારે કેપાઇનથી ચાલી નીકળ્ય છે. બુધવારે જોહાન્સમરમ ખાવી પહોંચશે. ને પાછા જ્યારે ૧૧ હીંદીને કેસ મલશે ત્યારે જશે.

કેપમાં સત્યાગ્રહી

કેપમાં મી. રીચ હતા તેથી કરમાંથી ૧૧ સત્યાગ્રહી ઉતરી રાખ્યા છે. તેઓને કાજ તો તેઓનો હક સાખેત કરવાને ખાતર ઉતારવામાં આવ્યા છે. તેઓના હક સાખેત કરવાના રવા છે. તેની તજવીજ થઇ રહી છે. સત્યાગ્રહી હીંદી કોમના મીજબાન છે ને તેઓની તેમજ મી. રીચની મી. આદમ જુલ ખરકાસ બહુ કરે છે. મી. રીચને તેમજ મી. પોલાકને આપવાને સાર કીંયરલીના હીંદી મુનિયન તરફથી માનપત્ર આવ્યાં છે.

માનપત્ર સાર ઉધરાણું

માનપત્ર સાર તથા ઉધરાણું ચાલી રવાં છે. એક એસોસીએશન તરફથી. તેમાં મી. કાજલીઆ, મી. સોરાગજી, મી. મેડ, તથા મી. સોદા ઉધરાવી રવા છે. તામીલ માનપત્ર સાર મી. થંખી નાઇકુ ઉધરાણું ચલાવે છે, અને હીંદુ મંડળ તરફથી પણ માનપત્રને સાર ઉધરાણું ચાલી રહ્યું છે. હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનાં માનપત્ર તથાવર થઇ મયાં છે. જો મી. પોલાક સ્તીવાર સુધીમાં પહોંચી જશે તો તામીલ માનપત્ર અને જ્યોત્સવ રવિવારે આપવામાં આવશે.

ફાદરમાં બેઠ

જોહાન્સમરમની કામગીરી

રત્ન મારમલેઝ બનાવીને ફારમવાસીને મે.કલ્પે છે.

મી. નરૈતમ રતનજીએ એક બરતો આપે મે.કલ્પે છે. મી. ડાયા રામાએ નાળીએર, મી. નાથા દેવાએ શાક દમાડાં, અને મી. ઝીણા જનાએ શાક મે.કલ્પે છે. મી. એસ. પીલેએ એક બરતો કેબેજ મે.કલ્પે છે.

મી. ચ. બી નામક,

મી. સોડા ને મી. મેઠ પાછા પકડવા છે. મી. સોરાજી તથા આ ત્રણ સત્યાગ્રહી હીરાઓ એટલું જુલું કામ કરી રહ્યા છે કે તેઓ તુરત સન્તાવાળાની આંખે ચડવા ને તેઓને પકડી લીધા છે. આ બધાના કેસ રૂપમીએ ચાલવા સંભવ છે. મી. નામકનો કેસ ૧૬મી સુધી ચાલતો છે.

ફારમમાં બારતી

મીસીઝ ગાંધી સત્યાગ્રહી ફારમમાં પહોંચી ગયેલ છે. મીસીઝ ગાંધીને વોક સરસ્વતીમાં ઉતારી ચુક્યા અમલદારે પ્રમત્ન કરેલ, પણ મી. પોલાકે અંબર આપ્યા કે જેને અમલદાર રોકવા માગતો હતો તે મીસીઝ ગાંધી છે ત્યારે તેને જવાની રજા આપી. ગાડી ચુકાવી મીસીઝ ગાંધી મો. ગાંધીની પછી એક દિવસે ચાલેલ.

ઉપર પ્રમાણે બનાવ બનવાથી મીસીઝ રામ મુલ્લી તથા ટાપમા ડરબનથી પાછા ફરવાના હતા તેને સાર મુમીએશન અમલદાર ઉપર તાર કરવામાં આવ્યો. તેણે જવાબ આપ્યો છે કે જાને બાહ્યોને પસંદ કરવાનો કુકમ વોકસરસ્વત મે.કલ્પ વામાં આવ્યો છે.

બન્ધાને રોકવા

સત્યાગ્રહીઓ જે ડરબનથી પાછા ગયા તેમાં એક હસ વરસનો બાળક પણ હતો. તેને સન્તાવાળાઓએ રોક્યો છે. તેનું શું થાય છે તે એક મે દિવસમાં માલમ પડી રહેશે.

જનરલ રમકસ ઉપર નોટીસ

જે મીનાઓને હક હતો ને જેઓએ પોતાનાં સરટીરીકેટ બતવ્યાં હતાં જેને નાતાલ અથવા ડેલાઓઆએ ઉતરવાની રજા નથી આપવામાં આવી તેને શા આધારે આમ કર્યું, ને હવે પછી તેવા માણસોએ કોરટમાંથી કેવી રીતે શા મેળવવી એવો સવાલ જનરલ રમકસને મી. ગાંધીએ નોટીસ આપી પુછ્યો છે. જવાબ આજ કાલમાં આવવાની વહી છે.

મી. પોલાક અને સત્યાગ્રહીઓ.

ફરબનના છેલ્લા મેળાવડાઓ

સત્યાગ્રહીઓ જેલમાં બોરાળ્યા

મો. પોલાકને જોખરમાં મોડું માન

રેલેશનથી મરજી સુધી સરવસ

(મ. ઓ. ' માટે ખાસ રીપોર્ટ)

અમરેલીવાળી મીજલસ

ફરવામાં તામીલ હીંદુ કામવતી મેસરસ એસ. ડી. પીલે, એસ. ડી. મુડે, વી. એસ. ડી. મેટી, સી. વી. પીલે, એમ. પીલે, એસ. સી. પીલે, એન. કે આર. પડીઆમીએ મુખ્ય ભાગ લીધો હતો. મીજબાનેને ખાસ ટરામમાં બેસાડી લઈ જવામાં આવ્યા હતા. પહેલાં તેમને બમીયામાં ફેરવવામાં આવ્યા પછી સફેદ નારતો આપવામાં આવ્યો. તે લીધા પછી મી. સી. વી. પીલેએ લાપચુ કર્યું. તેમાં તેમણે સત્યાગ્રહીઓની ઉમદા સહત પર વિવેચન કર્યું, અને તામીલ કામે જે રીતે નામ રાખ્યું છે તેનાં વખાણ કર્યાં. મી. પોલાકને તેમની સેવા માટે આભાર માનવામાં આવ્યો. મી. પોલાકે અને સત્યાગ્રહીઓએ વળતો જવાબ આપતાં તેઓ પોતાનું કામ જરી રાખશે એવી ખાતરી આપી, અને મીડીંગ બરખાસ્ત થઈ. મીજબાનેને ખાસ ટરામમાં બેસાડી સહેરમાં પાછા આવવામાં આવ્યા હતા.

એરેલેના મંડળનું મનપત્ર

ડરબન ઇડિઅન લીગેન્સ એસોસીએશન તરફથી સત્યાગ્રહી અને મી. પોલાકના માનમાં એક જલસો મી. વી. જ્યાર. આર. મુડેના મકાનપર ગયે અઠવાડિયા શુકર વારે બપોરના ફરવામાં આવ્યો હતો. પહેલાં આ અને ડુળો નારતો આપવામાં આવ્યો હતો. મંડળની એનર બાહ્યોએ જે કેટલાક માલો વાજી'સ સાથે માછ સંભળાવ્યા હતા. મંડળની સેક્રેટરી મીસ મુડેએ મી. પોલાકને આપવાનું મનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું. મી. પોલાકે તથા સત્યાગ્રહીઓએ પટ્ટી 'કેબેજ' આપતાં હતાં.

જવાબ આપ્યો. તેમાં હીંદીમાં એરતોએ બનવેલા કામ વિષે તેઓ ખાસ બોલ્યા હતા. પછી મેળાવડો વિસરજન થયો.

મી. આર. જી. મેટી

જે પોતા તરફથી સત્યાગ્રહીઓ તથા મી. પોલાકના માનમાં આ પાર્ટી આપી હતી. મીજબાને ઉપરાંત મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી તથા મી. અબદુલા હાજી આદમ હાજર હતા. આ લીધા પછી આવકારનાં લાપચુ થયાં. મી. પોલાકે ઘટતા સબ્જેમાં જવાબ વાળ્યો. સત્યાગ્રહીઓવતી મી. વીરા પીલે સમપને અનુસરતું બોલ્યા. અને મેળાવડો બરખાસ્ત થયો. લાંથી

રેલે ઉપર

બધી પાર્ટી આવી. હીંદીઓનું એક મોડું ટોળું રેલેશનપર એકઠું થયું હતું. કેટલાક ઝોરામિત્રો પણ હાજર થયા હતા. જેવી વેન ઉપડી કે વંદે માતરમના પોકારો ફરવામાં આવ્યા હતા.

માલિસખરગ

વેન પહોંચતાં ત્યાંની ઠાકીઆવાડા આવે મંડળની યાખાના મેંબરો મી. પોલાક તથા સત્યાગ્રહીઓને મળવાને રેલેશનપર હાજર થયા હતા. તેઓ પોતાની સાથે કેટલુંક ફળ વગેરે લઈ ગયા હતા તે બેટ કર્યું.

લેડોરમીથ

માં બીજી સવારે વેન પહોંચતાં ત્યાંના હીંદી આવેવાને રેલેશનપર હાજર થયા હતા. મી. પોલાક, મીસીસ ગાંધી (જે એ પોતાના નાના પુત્રને લઈને શીનીકસ થી ટેલરટોય ફારમ ઉપર રહેવા માટે જતાં હતાં) તથા સત્યાગ્રહીઓને નારતો

લેવાનું આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું. આખી પાર્ટી મી. અમલના સ્ટેશનમાં મળી. મી. એ. એમ. ખારવાતા પ્રમુખ પક્ષ નીચે મીટીંગ કરાતાં સત્યાગ્રહીઓ ની સેવાનાં અને મી. પોલાકે બળવેલા કામ વિષે બાપલો ચર્ચા. મી. પોલાકે જવાબ વળતાં નાતાલના દરેક ભાગમાં હીંદીઓ ઘડત તરફ ઉત્સાહ બતાવે છે તે કન્ટેનર આપે છે તે માટે ખુશાલી જાહેર કરી. સંઘની દુનિયા વચ્ચે સત્યાગ્રહી પાર્ટી સાંધી વિદાય થઈ.

ચારેકસાઉન

ના સ્ટેશને પક્ષ સત્યાગ્રહીઓને આવકાર આપવા હીંદી કામચો હાજર થયા હતા. અરસપરસ આમાર અને આવકારની લાગણી બતાવવામાં આવી હતી. આખરે

વોલકરસ્ટ

આખું હીંદી સરે જઈ આવેલા સત્યાગ્રહીઓની લાંબી સફર પુરી થઈ. મુખ્યમેશન ખાતાના અમલદારે આવી સર ટીપ્પીટ માગ્યાં. તેને અગાઉથી તેમ કરવા પ્રીયોરીટી સુચનાઓ મળી હતી. સર ટીપ્પીટ તો કોઈને બતાવવાનાં હતાં નહીં. જેથી તેમને પકડવામાં આવ્યા. તેઓનાં નામ નીચે મુજબ છે.

દેશથી આવેલાઓ

મેસરસ ડેવીડ અરનેસ્ટ, જોન એડર, હેરી લેક્સ, ફ્રેડ અરનેસ્ટ, જોનથોની અરમુચન લેક્સ, જોન જોન, હીરનપા રામજી, મુનસામી બાલન, વીલી લેક્સ, ચીના જો, મુનસામી સીમન, જોર્જ મુક રાજ પોલ, એ. ડી. આધ્યાક, સી. સી. જોન, પેનટીઆ સામી, ચીનાસામી પોલ, મુનસામી પેલ, નારાયણીઆપન, મદુરા મયુ પડીઆમી, વી. વીરા ખીલે, લચી મકુ આર. એમ. મુડલે, પલેઇન મુરમન, નાથના હરાનસીસ, મુનસામી પોલ, તમા મારડીન એસ્ટન.

દરખાસ્તી બેઠકોએથી

એ. પેરમલ, જોન એડવર્ડ, ડી. મેરી વન, એ. વીરાસામી, હરાનસીસ વીરાસામી, પરસીવલ આરસ, જી. અનાસામી, એ. જોન, હરાનસીસ જોન, આર. રાજકુમાર, કે. મુરવાસ, સેમ્યુઅલ જોસફ તથા હરિ સાલ એમ. ખીંધી.

મી. મહમદ અરમાલ પટેલ પક્ષ સત્યાગ્રહી તરીકે પકડાએલ છે.

જેલમાં

[આ સત્યાગ્રહીઓનો કેસ સોમવારે ચાલ્યો હતો. તેમાંના મી. એરન જોન, મી. જોન, મી. અરનેસ્ટ, મી. નાથના હરાસીસ મી. લેક્સ, મી. હસ્ટન, મી.

સેમ્યુઅલ જોસફ, મી. રાજકુમાર મી. રામસામી બને, મી. હરીદાસ ખીંધી એમ નવ જણને ત્રણ માસની, અને બાકીના ને છ હફતાની જેલ મળી છે.]

મી પોલાક

સત્યાગ્રહીઓથી વિખુટા પડેલા આમળ વખા.

જેહાનેરવરમાં કાગ્યેજ કોષને હીંદી કામે આપ્યું હશે તેવું બારે માન મી. પોલાકને આપવા હીંદી કામ તથાપર થઈ રહી હતી. જરમીસ્ટન સ્ટેશન સુધી હીંદી લેવાને સાથે ચલા હતા. જરમી સ્ટેન બોક્સઅરન વિગેરેના હીંદી જરમી સ્ટેન સ્ટેશન ઉપર મી. પોલાકને વધાવવા હાજર થઈ રહ્યા હતા. મી. આલ્ફ્રેડ પક્ષ ખાસ મી. પોલાકના સામાન વિ. ની સંભાળ રાખવા જરમીસ્ટન ગએલા. જે. પી. સ્ટેશન ઉપર મી. સ. રેસીન તેની સાથે ચર્ચા.

પાર્ક સ્ટેશને

મોડી બી. કલાક મોડી પહોંચી છતાં લોકો ત્યાં ઉભાજ રહ્યા. આશરે ૨૫૦૦ હીંદી હાજર થયા હોવા જોઈએ. મી. કેલનબેક, મી. સીડ ને મી. ચેમલ, મી. સ. કનકુસન, મી. મેકીનટાઇર વિગેરે પક્ષ હાજર હતા. જ્યારે જોન સ્ટેશન ઉપર આવી ત્યારે જખરસ્ટ પોકાર દુરનો થઈ રહ્યો. સ્ટેશનપર એસોસીએશન વતી મી. કાચલીઆએ, હમીદીયા મુસ્લામીક સોસાયટી વતી હમામ સાહેબે, અને રામીક સોસાયટી વતી મી. ચેટીયારે પ્રુલ ના હાર પહેરાવ્યા. બીડ એટલી હતી કે સ્ટેશન ઉપર કોઈ તેમના હાથ મીલાવી શકે તેમ ન હતું. મી. પોલાક ગાડીમાં બેઠા કે તુરત યોગા છોડી લેવામાં આવ્યા હતા. અને સેંકડો હીંદીઓ વારા ફરતી ગાડીને ઘસડી. માથુસો બધા સરખસ ના આકારમાં બેઠાથઈ ચલા હતા. આખા સ્ટેશન ઉપર દુરેના, વહે માતરમના, તથા અમારા હિસ મી. પોલાક, એવા પોકાર થઈ રહ્યા હતા. મી. સીડ પોલાકને વિષે પક્ષ પેકારે ચલા હતા. રસ્તામાં કુખ્ય સ્થળે ગાડીને રોકવામાં આવતી હતી, તે વિશેષ પોકાર ચલા હતા. આમ લગ બચ એક કલાક રસ્તામાં ગયેલો. જ્યારે મસ્જીદના ફળીયા પાસે ગાડી પહોંચી ત્યારે મી. પોલાકને બધા ઉપર બેસાડી સજ્જ જવામાં આવ્યા હતા.

માનવતા

મી. કાજલીઆએ બોડા શબ્દોમાં મી. પોલાકની તારીફ કરી મી. સોરાબજી

તે માનવતા વાંચવાનો હુકમ કર્યો. તે માનવતાની મતલબ નીચે પ્રમાણે છે.

માનવતા

એમ. એસ. એલ. પોલાક,

અમારી વચ્ચે પાછા હાજર થતાં આપને અમે એસોસીએશન વતી ખાત: કરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ. હીંદીમાં તમારા કામ તરફ અમે ખ્યાન પુરવક નજર રાખી છે; અને આપે બળવેલું મહાન કાર્ય, તે કરવા ખીજ કોષ વધારે સરસ પસંદગી થઈ શકત નહીં એમ બતાવે છે એ વાત દરેક હીંદી સ્વીકારે છે. આ પ્રગણાની ખરી સ્થિતિથી હીંદીને વોઈ કરવામાં આપે કોષથી ન પહોંચી શકાય એવી ખાત દેખાડી આપી છે. નિરાધાર સત્યાગ્રહીના નિર વાદ માટે અને ઘડત ચલાવવા માટે હીંદીમાં જે ઉપરાણું થયું છે તે આપણું માતબર કામ બતાવે છે.

ઝીરમીટીઆ મજુરી બંધ કરવા માટે હિંદી આફ્રિકાની આખી કામ ઉત્સાહ બતાવે છે. તે બાગનું તમારું કામ અમ ને આશા આપે છે કે એ વાતકી રીવાજનો તુરત અંત આવશે.

ઘડતની ખાતર મી. સીસ પોલાકે અને તમે વિશેષ ઉદ્દાવવામાં જે આપસોમ બતાવ્યો છે તે અમે કદી વિસરશું નહીં. અમે બરસો રાખીએ છીએ કે આપ તથા આપના કુટુંબીઓ આપે ઉપાડેસ પરેવકારી કામ લાંબા વખત સુધી બળ વ્યા કરશે.

અમે છીએ, તમારા વિશ્વાસ (સહીઓ) એ. એમ. કાજલીઆ, ચેરમેન.

„ એમ. કે. મીંધી, સેક્રેટરી. ”

વળતો જવાબ

મી. પોલાક પછી જવાબ દેવાને ઉભા થયા. સારે તાલીના અરાજકી ફળી બાજુ રહ્યું હતું. મી. પોલાકે જણાવ્યું કે આપણું માન પોતે કદી છંદગીમાં જીલનાર નથી. પોતે કંઈ દુખ્ય બોગવ્યું નથી. દુખ્ય બોગવનાર તો જોએ જોસમાં થયા લેખ હતા. તેઓ માનને લાલક છે. મી. પોલાકના બાપલુ પછી મી. પોલાકે ને તથા મોસીક પોલાકને સાર દુરેના પોકાર થયેલા. પછી મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ.

એસોસીએશન તરફને હાર મી. લાજી રામની દેખરેખતે તથાપર કરવામાં આવ્યો હતો. ત્રણ ચાર મુલતાનીબાઈ

જો એક આખો દહારો તે બનાવવા પાછા પેઢાયા હતાં.

મી. પોલાક ડરખનમાં

મી. પેલાક માનને લાવક હતા તે ચોખી રિતે સામેત કરવાનેજ કેમ જાણે બન્યું ન હેય તેમ મી. પોલાકને ખીતે જ દહારો કેપટાઉનમાં દારી પાછા ફરે છે તેને સાર પાછા ડરખન જવાનું થયું છે.

મી. જોન જોનડરનું લાપણું

કા. ૦ આ. ૦ મંડળના મળા આકાશીઆના મેળાવડા વખતે દેશવારીઓવતી મી. જોન જોડરમે અંગ્રેજીમાં બા.પણ કર્યું હતું તે યુજશતીમાં અમે તીએ આપીએ છીએ :—

“હું મારા દેશવારી બા.પણો તરફથી અ.પ સરવેનો આજાર માનું છું. ૨૧ માય. ૭ આવકરથી અમે બહુ હરખ પામીએ છીએ. અમે દેશનાકાલ કેવી રીતે થવા અને હોંદુસ્તાનમાં અમારી કેવી માયાળુ અને ઉદાર પરીસ્થિતિ થઇ તે વિષે તમેએ અચીત સાંભળ્યું હશે. અમને હોંદુસ્તાનમાં મી. નારેસને પિતા સમાન પ્યારથી અને કાળજીથી પાળ્યા અને પેળ્યા છે. આ માટે તેમનો ઉપકાર વેળા રીતે કેમ દરજાવશે એ અમને સુઝતું નથી. હોંદુસ્તાનના છાપાએ જે અમને મદદ કરી છે, તથા દરસિ વાલનાં કુર્મને ખુશમાં પાડ્યાં છે, તેથી અમે તેના પશુ આભારી છીએ. હવે તો અમે અહીં આવી પહોંચ્યા છીએ અને થોડા રોજમાં દરસિવાલમાં ફરી દાખલ થવાને નાતાલથી વિદાય થયું. અમારો કશો વાંક નહીં હતો છતાં ત્રીસ વાલ સરકારે ચરમ જરેલી રીતે તથા કરેતાથી અમને અમારા કુટુંબકીસાથી વહેલી નાખ્યા છે. અમારાં બાળ બચ્ચાંઓ અસારે કમરને ખેંચે છે. કેવી અજબેજ વાત છે કે જે જગ્યાએ હાનરો હોંદી રીપાલીએએ ઇંગ્લાંડનું નામ રાખવા માટે લડીને પોતાના પ્રજા આપ્યા છે, તેજ જગ્યાએ, તેજ ઇંગ્લાંડની સરકાર, તેજ પ્રજા આપનારી પ્રજાની સેવાની કરી કદર કરતી નથી! એકલું જ નહીં, પણ તે હવે તેની દુરમન થઇ બેઠી છે!! માણસ જાતના બહેળા અનુભવવાનું બિટીશ રાજ્ય એક નાનકડું, તથા જન્મેલાં દરસિવલ જેવાં સંસ્થાનને ૩૦ કરોડ પ્રજાની વફાદારી તરફ નાદાનીયત કરવા દેય તે બેદની વાત છે. તે મરેખર અત્યંત દુઃખ દાયક છે. શાહજો, લહત વિષે લખાણ

માં ઉતરવાની જરૂર હું જોતો નથી. કેમકે દરસિવાલ સરકારના કુર્મને વિષે બહુએ જાણ્યું છે, જોયું છે, અને વાંચ્યું છે. પણ એક વાત કહવા વિના મરણી રહેવાનું નથી. તે એ છે કે મળાવ વિનાનો એક બિરતી બાળક હોઇ હું તે મદાન નેરેથના બહુલી, જેને બિરતી લોકો બહુ પ્રેમથી જીવસ કહે છે, તેના બધા દ્રવ્યાંતને સદા અનુસરીશ. તેના પતકી દુરમનોને હવે અવધૂનીય દુઃખ સહન કરતો હતો; અને છેવટ જ્યારે તે દુરમનોએ તેને હાથ પગમાં ખીલા મારી લાકડે લટકાવ્યો ત્યારે પણ તેણે તો તેઓપર પ્રેમજ જાળવી રાખ્યો, અને પ્રાર્થના કરી કે જે લોકો તેના લેહી ના તરસ્યા સુધી તેનો પ્રજા લે છે તેના પર ખુશ રહેમ કરે. એ પશુ એકાંત માં એવી પ્રાર્થના કરી છે, અને હવે જાહેરમાં પ્રાર્થના કરે છું કે ‘હે સ્વર્ગેશ પીતા! દરસિવાલની સરકારને સમા કરજે, કેમકે તે શું કરવા બેઠી છે તેનું તેને જ્ઞાન નથી.’

કેટલાક વધુ તારો

મી. પોલાકને આવકાર અને સુખારક માદી આપનારા તીએના વધુ તારો મળ્યા હતા :—

વેન્ડરસકોરપની હોંદી કામ : અમારી વતી તમે બજારેસ કારે કામની અમે તારીફ કરીએ છીએ, અને તમે પાછા ફરતાં અમે આવકાર આપીએ છીએ.

હોંધરલી ઇડિઅન પો. એસોસીએશન : આપણા દુઃખી દેશી બહુઓવતી મી. પોલાકે હોંદમાં જે ઉમદા અને આપણેજ બરેલુ કામ બજાવેલું છે તે માટે અમારો અતઃકરજીપુરવકનો અને હરખ બરેલો આવકાર મી. પોલાકને બહુવખો.

કાડીઆવાડ આર્થ મંડળના મેળાવડા વખતે મડળ ઉપર તીએના તારો આવ્યા હતા :—

મેસરસ રાધજી પારેખ અને મેરા રજી (વેરકમ) :—અતઃકરજીપુરવક સુખારક માદી આપીએ છીએ, અને તમને અને તમારા જ્ઞાનદી સાથીઓને ખરા દિલથી વધાવીએ છીએ.

મી. ખીમજી અને ખીજીઓ (મારિસ ખરમ) :—મંડળની મીટીંગમાં આવવાનું બની શકશે નહીં. અતઃકરજીપુરવક સુખારક માદી આપીએ છીએ. કહત તરફ અમારી દિલસોજ છે.

મી. નાથક (વેરકમ) :—મી. પોલાક તથા સલામદીઓને કમરનો આશીર્વાદ મળે.

મી. દેવજી લાલજી (નોરચડીન) :—દાખર ન મધ સકવા માટે દિલગીર. મી. પોલાક તથા સલામદીઓને સુખારક માદી આપજો.

હોંદી કામ (રેગર) :—મીટીંગના કામમાં તમારા તરફ અમારી દિલસોજ છે.

મી. અખાશમ મહારાજો

કાડીઆવાડ આર્થ મંડળના મેળાવડામાં માધ સંભળાવેલી કવિતા તીએ મુજબ છે :—

નિઃકામ કરે જમ કામ પ્રજા રહે રાજી જાણે અંતરમાં સુઝ પડિતને કણ એ રેક. નર રેક ધરી ઉપકાર પરામા કરવા મારે અંતરમાં એખ ખરાબર તરવા. નિં જે હોય અને જમ થાય તારી નર સુતાં સમજાય અંતરે વાત પુન્ય હોય પુરાં. નિં પોલાક સલામદ કાંક જમતમાં મારી ખરી ફરજ બજાવી વીર ધન્ય બલિહારી. નિં ધન્ય રીચ કીચ સમ સ્વાર્થ મર્યો સંસારે, અકલથી સો સમજાય તરેલો તારે. નિં વલ વીર બડા બાહોશ કરે બહુ સેવા, મહારાજ જ્યોર્જ હવે કરો દયા હક દેવા. નિં મનુ કે છે કેવો આઠ રાખને અંજે બરે સત્યામદ સમરીર સદા નૃપસ જે. નિં ગણે નઈ રૂપ જે દેહ, યોગીએ સાચા કરે પરમારથનું કામ, કમ મન વાચા. નિં ધન્ય ધન્ય એવા અવતારે જમતમાં જાણે સો હળીમળીને જ ત સલ સુખ માણે. નિં પુન્ય પાપ અપારે જાપ નથી કાઇ વેરી સમજે નહીં અંતરજેજ મોહમતિ ધેરી નિં ધન્યજો અંતરમાં સજ, સદા સાચાનો કરી નિમક મનમાં સત્ય કામ વાચાનો. નિં હમરનો અનુમદ થવ રહે શું કાંચુ જમ કામ કરે ઉપદેશ ધરો ઉર સચુ. નિં સો ધર્મે બણે છે ધણી જમત એક સાચો, અંતરથી તજીને કુડ સલ સુખ જાણે. નિં જમ પરમ દયાળુ નય જરત જુમાતા, જમ સત્યામદીઓ સાથ મદુ કુસલતા. નિં અખાશમ કર્તવ્ય ખરે સલ સુખ આવી સુખ કરણીને જમ માન લીયો વધાવી નિં

નોકરીના કામ દરખાન એક લાકડાનો કટકે કાપતાં એક ચીપ લડીને આંખમાં જવાથી આંખ ખોઇ બેસવા માટે બેઠા નસખરમાં એક ગેરાએ તેના રીડ ઉપર પા. રૂપ નો દાવો માંડ્યો હતો. ચુકાદો ખરે સાથે તેના લાભમાં આપવામાં વળ્યો છે.

આલુ વરતમાન

એક હોદ્દાનું પુન કરવા માટે મહાવીર અને નનાસીંગ નામના હોદ્દાપર મારિત્સપરગની કોરટમાં કેસ ચાલતાં મહાવીરને ફાંસીની, અને નનાસીંગને પાંચ વરસની સખત મજુરીની સજા થઇ હતી.

જપલોજ કોરટમાં નાતાલ નેવીમેજન કાલીવરી પાસે એક હોદ્દા ઓરતપર પુત્રી કુમલો કરવા માટે રતજીઆ નામના હોદ્દાને પાંચ વરસની સખત મજુરીની સજા થઇ છે. જડજે દીકા કરેલી કે હોદ્દાઓએ પોતાનો ગુરસો કાણમાં રાખતાં શીખવું જોઇએ.

ત્યાર પછી ડેવીડ રામસામી નામના હોદ્દાપર બે નાની છોકરીઓ જેમાંની એક ગોરી હતી તેમનીપર કુમલો કરવા માટે સાત વરસની સખત જેલની સજા થઇ હતી.

બીજા એક જેલી હોદ્દાપર પોતાના સાથી જેલીનું પુન કરવા માટે કેસ ચાલતાં તેને ફાંસીની સજા થઇ હતી.

યુનિયન પ્રધાનમંડળમાં જનરલ બોલા માટે જગ્યા મેળવવા લાડિસપરગના ઉમેદવારે રાજીનામું આપ્યું હતું, અને તે જગ્યા માટે જનરલ બોલા બહાર પડેલ. બીજો કેસ ઉમેદવાર બહાર ન પડી શકે વાળી જનરલ બોલા ચૂંટાઇ ચુક્યા છે. સરકારે ઉમેદવાર તરીકે નામ આપવા માટે માત્ર બેજ દિવસની મુદત આપવા થી સામે ઉમેદવાર રજુ કરવાને પુરતો વખત મળેલો નહીં. તેની સામે યુનિયનીસ્ટ પક્ષે પ્રેટેસ્ટ કર્યો હતો. બારબર દન તરફથી મી. હલ બહાર પડેલ છે, અને તેની સામે મી. ડરીયુ કિતરેલ છે. સુટશ્ચી તા. ૧૫ મી અક્ટોબરે થશે.

વિલાયતથી મજબૂત અને પુરવ આદરિંગનાં બંદરો કરતી ડરબન સુધી આવનારી રેલીમરો યુનિયન કેસલ લાઇન તરફથી લખલ કરવામાં આવનાર છે.

કેપટાઇનનું 'આરમસ' જણાવે છે કે યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકાવા પછી ૪ થી ૬ અઠવાડિયા સુધી ખુલ્લી રહેશે, અને ત્યારબાદ થોડા મહિના માટે તે બંધ રહેશે.

ડરબન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના રીપોર્ટમાંથી નીચેનો ફકરો 'પ્રીટોરીઆ ન્યુસ' માં પ્રસિદ્ધ થયો હતો. "થોડાં વરસ ઉપરની દક્ષિણ આફ્રિકાનાં એશીઆટીક લાઇસેન્સની સંખ્યાને હાલની સંખ્યા સાથે સરખાવવા માટે એશીઆટીક લાઇસેન્સની મજુતરી કરવા સંબંધમાં નાતાલ પ્રેવીન્સીયલ સેક્રેટરી જણાવે છે કે આ પ્રેવીન્સના જણ એશીઆટીક લાઇસેન્સ ધરાવનારાઓનાં નામનું લીસ્ટ તૈયાર કરવામાં આવે છે. તૈયાર થઇ ગયેલી ચેમ્બર તે મોકલવામાં આવશે. ચેમ્બરે યુનિયનના બીજા પ્રેવીન્સમાંથી પણ તેવાં જ લીસ્ટ મેળવવા માટે યુનિયન સરકારપર લખાણ કર્યું છે."

પોતે ડીટેક્ટીવ ખાતાનો માણસ છે એવું જણાવી એક જુદી હોદ્દા ઓરત પાસેથી, પકડવાની ધમકી આપીને, શી. ૧૬ ની લાય લેરા માટે પરીઆસામી નામના હોદ્દાને ડરબનની કોરટમાં ખડે કરવામાં આવતાં પા. ૧૦ ના દંડની, અથવા ૪ મહિનાની સખત મજુરીની જેલની સજા થઇ હતી. આરોપી અને હરિયાદી કોરટમાંથી કેસ પુરો થયા પછી પસાર થતાં હતાં તેનામાં આરોપીએ પાછા ફરી ફરીવાર ઓરતને માથાપર સખત રીતે ઠોસો માર્યો. તુરંતજ તેને પકડીને કોરટમાં ખડે કરવામાં આવ્યો. માછ છેટે જણાવ્યું કે આવી બેહુદી વરતણક મેં દહી અગાઉ જોઇ નથી. આરોપીને ચાલુકરડે ૮ દંડમાં મારવાની સજા થઇ હતી.

તા. ૩૧ મી અક્ટોબરે ૧૨ વાગે કેપ ટાઇનમાં યુનિયન પારલામેન્ટ બોલાવવાની નોટીસ યુનિયન મેજેટમાં પ્રસિદ્ધ થઇ છે.

બોલસપરગના એશીઆટીક લોડેસનમાં રહેવા માટે ચાર ગોરાને કોરટમાં ખડે કરવામાં આવતાં પા. ૩ ના દંડની અથવા ૨૧ દિવસની જેલની સજા થઇ હતી. હર નેટીવોને પણ તેજ કારણસર પકડવામાં આવ્યા છે.

ડરબનના એન્જીકન મીક્સનવાળા રેવ રાંડ એ. ફ્રેન્ચ એ મીશનના વારસીક રીપોર્ટ કરમીયાન બીરમોટીયા મજુરો સંબંધમાં લખે છે કે—બીની અને ચાની જેતી પરના મજુરોની નીતિ, ધરમ, અને કળવણી માટે ઘણી આમીઓ છે.

તેમને રહેવાનું સ્થળ ઘણું જ ખરાબ હોય છે. માલીકો તેમને માટે કંઈ કરતા નથી. મજુરો મુંઝ જોવા બની ગયે છે. તેઓ સાવ જુદા પડી રહે છે; અને તેમના પર જીલમ મુજરે છે. આ બીર મીટનો અધમ રીવાજ હવે તેના અંતની નજીક પહોંચી ગયો છે.

દેશપારી સત્યાગ્રહીઓના ડરબનના વસવાટ કરમીયાન તેમની બરદાસ કરવા માં મી. એસ. દેરાસામી મુલકેએ વખાણવાલાક કાળજી ખતાવી હતી.

મ.રિત્સપરગ હોદ્દા પંચ મેન્સ એસોસીએશનનો પંચો વારસીક મેળાવડો રવિવારે (બાવતી કાલે) સવારે ૯ વાગે ચર્ચ ચીટમાં મજુર એસોસીએશનના હોલમાં થવાનો છે.

મદ્રાસ ખાતે દેશપારીઓની લેવાએલી છબી આજના અંક સાથે આપીએ છીએ.

ચરચા પત્ર.

જમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના લઈ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર ઉચ્ચ ખાત્ર મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એક જ વાલુએ લખવું.
૨. અક્ષર શોખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા રોકાણ બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ જમારી બજારે સારું.
૪. મંજૂરવારની સાલ સુધીમાં મલેલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં ફાળવ કરી લેવા.
૫. ૨૬ હરેલાં ચરચાપત્રો બહારી સખત અથવા લખનારાઓને પાછાં મોકલી આપવાને અમે બંધાતા નથી.
૬. લખાણ હમેશાં હું અને મુદ્રાલખ કરવું.—અધિપતિ.

મી. મહમદ આબેદ તા. ૧૦ મીએ ડરબનથી લખે છે કે—ધી સુરતી રેલ મહમદન કુા. બોલાનસપરગના વરસી સાહેબોને જણાવવાનું કે, તમેએ આ રેલની સ્થાપના સને ૧૯૦૨ માં કીધી, ને લોકોએ સર લીધા, ને સરતી કેટલાક ખરીદદારને તો રસીટ સુધાં પણ લખી મળી નથી. તેમજ આજ દીન સુધી ને જે હમારો ખાંધી તેના ખરચનો આંકડો પણ બહાર પડ્યો નથી તેમજ આજસુધી શું ખોટ કે નફો છે તેની પણ કશી ખબર પડતી નથી તો તે બહાર પાડવાની હું ચરચા કરું છું.

હોદો વેપારીનો હવેષ કરનારા

નાતાલના કેટલાક ઉમેદવારો

તેમનાં આપણોના સાર

મો. ફેલો રમીથ

પ્રેવીન આતે જાણ્યું આપતાં મી. ફેલોરમીથે કહ્યું હતું કે :—પુલી છમીએ સનના સંબંધમાં બહુ મોલવમાં આવે છે, પણ તેઓની જગ્યાએ બીજા મજુરો ને મોલવના વિના તેઓને પાછા મેં કહી શકાય નહિ. જે ખાસ લેકેથી વેનતા રહેવાનું છે તે તો આરબ અને બનીયન વેપારીઓ છે કે જેઓ માત્ર દુકાન ખાતે છે. ગેરાની માફક તે રહેતા નથી; રહી શકતા પણ નથી. એટલે આવા લોકોને વધુ લાઇસન્સ આપવા નજર નોંધ્યો. અને જે લાઇસન્સ રદ થાય તેને તાબાં કરવા ન નોંધ્યો. આથી કરીને ગેરા માજકોને બહુ હાથેલ થયાનો. આરબો ખાલી આ દેશને ચુસવાને આવ્યા છે. વળી મારો એવો પણ મત છે કે એક ખરાબર બેઠેલો ફેક્ટરી કામદો આ લોકો ને કારીબરીના કામમાં ધુસતાં અટકાવશે. જેઓ આ લોકોને કામે રાખે છે તેઓ એ સરમાવું નોંધ્યો.

મો. લેસન

પ્રેવીનના વિચારમાં મી. લેસને આપણું આપતાં કહ્યું હતું કે :—મહત્ત કેળવણી ના કામદાનું પરિણામ એ આવશે કે હોદો અને કારોને પણ મહત્ત કેળવણી આપવી પડશે. કારણ કે આપણે કેમી બેઠવાળા કામદા કરી શકતા નથી. હોદો અને કારો આ પ્રાંતની ઉપજમાં ધણે વિરસો આપે છે, અને તે બધી ઉપજ માંથી ગેરાનાજ છેકરાને લાજવાવા, અને હોદો તથા કારોને નહીં, એમ કેમ કહી શકાય? આ વખતે સમામાંથી એક અવાજ નીકળ્યો : “પણ હોદોઓ ને તો લાત મારીને કાઢી મુકવાના છે.” મી. લેસને કહ્યું કે આ પ્રાંતમાં જન્મેલા હોદોઓને આપણે કાઢી મુકી શકતાં નથી. બીજી વાત એ છે કે હોદો છમીએન એકદમ અટકાવવાના મતનો ફૂલું, કેમકે તેઓ આ દેશને બાપરૂં છે.

લેડીસ્મીથના ઉમેદવાર

મી. એન્ડરસને કહ્યું હતું કે હોદો (ગીરમીટીઆ) ને કાઢવા હું પારતો નથી. તેના બદલામાં લાયક મજુરો મને ત્યારે જ તેને કાઢી શકાય. છતાં આરબને ગેરાની આપીને કા મટે કાઢી ન મુકી

શકાય તે હું બીલકુલ સમજી શકતો નથી. મોલકત અને માલ માટે બહોલે અપાય તો પછી ડીકન થયું કહેવાય. હું પરાણીનો બહોલો આપું નહીં, પણ આરબને માલની નુકસાની લખને જવા થોડા વરસની નોટીસ આપું. (તળીએ) આવા બદલાથી પ્રેવીન-સને ફેટલું પરચ થાય, પણ તેવું પરચ થાય તે ઉપયોગી છે.

કેમિડા ડીવીઝનના

એક ઉમેદવાર મી. પેટરીએ પોતાના જાણણમાં જણાવ્યું હતું કે ગીરમીટ મજુરો લાવવાનું બંધ કરવાની જરૂર છે. હું તુરંતો તુરંત તે બંધ કરવાનું કહેતો નથી, છતાં વરસ એકની મુદતમાં તે બંધ કરી શકાય. જે રિયનિમાં આ પ્રેવીન-સના હોદોને રહે છે તેમાં સુધરા થાય તો પછી તેઓ વધારે સારી રીતે રહેવા લાગશે.

પોર્ટલ તાફના ઉમેદવાર

નોલરે જણાવ્યું હતું કે એશીઆટીક છમીએશન બંધ થવું જોઈએ. આ પરિણામ લાવવા મારાથી બનતું કરવા હું તૈયાર છું.

ઉપરના મી. એમ્પીયને કહ્યું હતું કે મેં મારી જીંદગીમાં કદી ગીરમીટીઆ મજુર રાખ્યો નથી. ફક્ત આફ્રિકા માંથી ગીરમીટીઆ લખશે એવી હું આગ રતાથી રાહ જોઉં છું.

બીજા કેટલાક

પીપર્સ નામના નાતાલ પ્રેવીન-સીઅલ કાઉન્સિલના એક ઉમેદવારે એક મીટીંગમાં જણાવ્યું હતું કે હોદોને તમા લાઇસન્સ બીલકુલ આપવા નહીં, જુના ટરાંસફર કરી આપવા નહીં, ને હાલના માલીકના જવા સાથે લાઇસન્સ પણ બંધ કરવા કે જેથી થોડા વખતમાં એ વરસ નાશ પામે.

ડોના ઉમેદવારે મુલ્કીના આપણમાં જણાવેલું કે ગીરમીટીઆ બંધ કરવા ને સારું નથી. પણ વેપારીને તો નાણુ કરવાજ પડશે.

લેડીસ્મીથના ઉમેદવારે જણાવેલું કે નેટીવ લોકોને કેળવણી બીલકુલ આપવી નહીં તેમને તો મજુરો તરીકે રાખવા તે વધારે સારું છે.

ડ્યુક પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન કેપ ના હસ્ટન પ્રેવીન-સમાં ન જનાર હોવાથી તેને માન આપવા સંબંધમાં કામ ન ગેરાનો મુલ્કદારની રજીવ કાઉન્સિલે કાયમ કર્યું છે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેવીન-સીઅલ એજેન્ટમાંથી)

ડરબનના ખાટલી રોબ મકફમની નાદાર મીલકત સંબંધમાં બેજુદારોની મીટીંગ તા. ૨૦ મી અક્ટોબરે ૧૦ વાગે ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આમળ બરાસી.

મારિસબરમના દુકાનદાર પી. એન. નામકુની એસાઇન્ડ મીલકત સંબંધમાં ત્રીજી અને છેલ્લી પહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટના મતર આમળ રજુ થયા છે, જ્યાં તે તા. ૨૮ મી અક્ટોબરે સુપ્રી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

અમલાશી ડીવીઝનમાં ફેટો મેનરના હોદો મુરલીની ઓરત સાહેબમલદીની ના વારસ-મીલકત સંબંધમાં પહેંચણીના આંકડા અમલાશી ડીવીઝનના માજીસ્ટ્રેટ આમળ રજુ થયા છે, જ્યાં તે તા. ૨૭ મી અક્ટોબરે સુપ્રી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

ડ્યુકની મુસાકાત

ડ્યુક એવ કોનોટ તા. ૩૧મી અક્ટોબરે કેપટાઉન પહોંચશે. સવારે ૧૧ વાગે ઉતરશે, ૧૧૦ વાગે તેમને માનપત્ર અપાશે. ૧લી નવેમ્બરે તેમની પાર્ટી કેનરેટેનથી બાની મુલાકાત લેશે. તા. ૨ જીએ ૧૦ વાગે સીટી હોલમાં કી મેસ નોતું માનપત્ર અપાશે. તા. ૩જીએ સાઇમન્સટાઉનની મુલાકાત લેશે. તા. ૪થીએ ૧૨ વાગે યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકશે. તા. ૫મીએ કેપટાઉન સીટી હોલમાં મેયર આવકર અપાશે. તા. ૭મીએ બેન્ગેલોનતીન જવા ઉપડશે. ત્યાંથી રોડેસીઆ જવા વડી છે. તા. ૨૫મી નવેમ્બરે પોલોટરમ જશે. તા. ૨૬મીએ પ્રીટોરીઆમાં માનપત્ર અપાશે. ને યુનિયન સરકારના મકાનોનો પાયો નાખશે. તા. ૨૮મીએ લરકરની ક્વાલિફિકેશન ને ૪ વાગે બેન્ગેલોનતીન જવા ઉપડશે. ત્યાં તા. ૨૯મીએ માનપત્ર અપાશે. તા. ૧લી ડીસેમ્બરે મારિસબરમ પહોંચશે, તા. ૨જીએ ડરબન પહોંચશે, અને ત્યાંથી તા. ૪થીએ ૪ વાગે વિલ્હામ માટે ઉપડી જશે.

કોબરલો

(અમારા અમરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૮-૯-૧૦ના રોજ વચ મેન્ડ નેશનલ યુનિયન (ઈડિઅન)ની મીટીંગ ભરાઈ હતી. સો સવાસો મહરથો હાજર હતા. પ્રમુખે મીટીંગ શરૂ કરતાં મી. પોલાકે કરેલા કામની તારીફ કરી હતી સેક્રેટરીએ કમીટીના કાર્યનું મુજબ મી. પારસી રસમજીના સરનામથી મી. પોલાકે કને બંધવાઈને તાર કરેલો તે વાંચી સંખ્યાઓ હતા. સેક્રેટરીએ લગભગ એક કલાક સુધી તાબીબ કાપામાં મી. પોલાકની તારીફનું કા.પ.ક કર્યું હતું. જેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના દોહીએની અથવા ક્વિટી સુધીની હાડમારીઓનું તથા મી. પોલાકે કરેલી અહા તેમજ દોહીસ્તાન માં ઉદ્ધારેલી અથામ મહેનતનું અસર કરેલ જ્ઞાન કર્યું હતું. જેથી શરૂતા વચ ઉપર બહુજ સારી અસર થઈ હતી. મી. પી. એમ ડાહને ઇંગ્લેન્ડમાં કા.પ.ક કર્યું હતું, તથા બીજા પછા મહરથોએ મી. પોલાકની તારીફ કરી હતી. જોહાન્સબર્ગ પ્રિટીયા ઇડિઅન એસોસિએશન જ્યારે માનવજ આપે ત્યારે એક માનવજ યુનિયન તરફનું પછુ મેન્ડ કમી આપવાનો સરવાળામતે કાર્ય થયો હતો. તે કામની અવસ્થા માટે પાંચ મહરથોની કમીટી નીમવામાં આવી હતી. પછી વાહસ પ્રેસીડેન્ટની ખાલી પડેલી જગ્યા ઉપર મી. મોપાલ નાઇડુની નીમણુંક કરવામાં આવી હતી. સરવે મહરથોને આ તથા કુરુદની રીફરેન્સ આપવામાં આવી. કેટલાક મહરથો તરફથી વહેંચાતરમનાં મીતે ગવાયાં. મી. પોલાકે તે માટે વહેંચાતરમનાં ત્રણ પોલાકો કરી સભા વિચરજન થઈ હતી. સભામાં ઉત્સાહ સારો હતો. જે તે ઉત્સાહ કામમાં બને તો દોહીએને લાગકરતા થાય તેમાં કંઈ શક નથી.

જોહાન્સબર્ગના રેવરંડ ચારલસ રીલીય, તથા કેપના પ્રેસીડેન્ટ અલ કાઉ સીય માટે સુદાએલા નેટીવ મેન્ડર ડે. રજુઆના તા. ૧૭મીના મેઘમાં કરબન આવી પહોંચ્યા હતા. તેમને મળવા માટે હાજર થયેલાએમાં મેસરસ હરતમજી પારસી, વી. લોરેન્સ, લગ્નમન પાંડે, જે. એમ. લેક્ષ્મી, મી. કે. નંદકુ, તથા અરીય પો વગેરે હતા.

જોહાન્સબર્ગમાં ઇદ મુબારક

એક લખનાર જણાવે છે કે :-
અને તા. ૪ ઓક્ટોબર મંગળવારના સાંજના રમજન મહીનો અશ્વાસ થવાથી ઇદનો મુબારક ચાંદ જોવા મુસલમાન લોક ટોળાખંધ ખુલ્લા મેદાનમાં નજરે આવતા હતા. બરાબર વખતે મુબારક ચાંદ નજરે પડ્યો, જે વખતે સઉ દરતે ચહેરે આવડી કાઢે ઇદ કરવાની ખુશાલીમાં પોત પોતાના ઘર તરફ રવાના થયા હતા. તા. ૫ મીના સવારમાં તમામ મુસલમાન કામઝો તથા નાનાં નાનાં બચ્ચાંએ બજારમાં પોલાક પહેરી દરતે ચહેરે મુબારક ઇદના દિવાસની વાદમાં ખુશીની જાડગી કરવા સાર સેક્રેટરીનાળી, મલાઇ મસ્જીદ, તંપા ફારકમગરનાળી કમીટીના મસ્જીદ બને દાઉતનાળી મસજીદમાં જતાં નજરે પડતા હતા. મુકરર વખતે સંદૂ પક જમાઓ (મસ્જીદ) માં જોવા થયેલા જણાતા હતા. ત્રણે મસજીદે ચીકાર ભરાઈ મઠ હતી. મવસના સહયદ અહમદખાન (કમીટીના મસજીદ વાળા) નયાજ અદા કરવા ઉભા થયા તે વખતે જવે સાંતિ પથરૂ હતી. ખુદની વાદ મઠ રજા બાદ જનાય મવસના અહમદખાનને કામે અને રમલેની ભેટો થઈ હતી. કુમેનમીયા જીન્ડે પટેવ રાંદેર વાસી જેમણે રમજન મહીનામાં સાંજના રેખ ખોલતી વખતે લીજતદાર ખાલુ વગેરે પદારી લાવી તમામ રોજનારોની ભારે ખીજમત કરી હતી, તેની કદર છુટ્ટ. [ખ. ઇ. એ. ના ચેરમેન મી. એ. જી. મહમીયાએ એક સાલ બેઠા આપી હતી. મજકુર કુમેનમીયા કંટ રાક રાખી દર વરસે પેતાની જાત મહે નતે લીજતદાર ખાલુ પકાવી લોકોને ખુશ કરે છે. બદ એક ખીજની મુલાકાત કરી દરતે ચહેરે લોકો પોત પોતાના ઘર તરફ રવાના થયા હતા.

વિક્ટોરીયા સ્મીટનાળી મારફતે જાંબ કરવા કરબન મુનીસીપાલીટીએ કુકમ મેળવ્યો હતો તેની સાથે ઇડિઅન ફર મસં એસોસિએશને અપીલ કરી હતી. તેમાં મુકાદો ખરચ સાથે કારપેરેશનના લાભમાં આપવામાં આવ્યો હતો. મારફતનો બેવકાઈ હવે તદ્દન તાજા દેવાયો છે, અને મુનિસીપલ ઇડિઅન મારફત તેનાં વેચવા બેસનારાઓથી ઉભરાઈ રહ્યો છે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડેન્ટ—તા. ૧૪ મીએ કરબન આવી પહોંચ્યા વડી છે.

" તા. ૧૭ મીએ મુબારક જવા ઉપડશે.

કે. જલર—તા. ૧૦ મી નવેમ્બરે મુબારક જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમરુલી—તા. ૨૬મી સપ્ટેમ્બરે કાલબો થી ડેક્.એ.આએ અને કરબન આવવા ઉપડી છે.

" તા. ૨૫મી ઓક્ટોબરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલીયા—તા. ૨૫મી ઓક્ટોબરે મુબારક જવા ઉપડશે.

અમલીયા—તા. ૧૬ નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[ઇડિઅન આફ્રિકન લાઈન]

કે. નેલોજ—તા. ૧૭મી ઓક્ટોબરે કરબન પહોંચ્યા વડી છે.

ડીન્દાકે—તા. ૮મી ઓક્ટોબરે કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ડનેરીક—તા. ૧૭મી ઓક્ટોબરે કલકત્તા થી ઉપડશે.

ડીનકેરેમ—તા. ૭મી નવેમ્બરે કલકત્તાથી ઉપડશે.

હોહુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૪મીએ પ્રેસીડેન્ટમાં આવી પહોંચી હતી.

તા. ૧૬મીના અરસામાં ફેનેલોજ તથા અમરુલીમાં આવી પહોંચ્યા વડી છે.

તા. ૧૭મીના અરસામાં પ્રેસીડેન્ટમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૫ ના અરસામાં અમલીયામાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૫ના અરસામાં અમરુલીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૬ નવેમ્બરના અરસામાં અમલીયામાં આવી પહોંચ્યા વડી છે.

નવો કમીશિયન કાયદો

વજનદાર ડેકલેરી એવી વાત જણવા માં આવી છે કે નવા સાઉથ આફ્રિકન કમીશિયન કાયદોના મુકાદો ધરાય મુકાદો છે, અને યુનિયન પારલામેન્ટની આપડી બેઠકો વખતે પ્રથમ રજુ થનાર આપો સમે તે રજુ થશે.

પરચુરણ ખમરપત્રો

કરમનથી પોઈટ મહોમેડન સોસાયટી ના સેક્રેટરી લખે છે કે સોસાયટીની માસીક મીટીંગ સોસાયટીના મકાનમાં મી. રોષ કાલેજના પ્રમુખપણુ નીચે મળી હતી. માસીક શી લેવાનું અને મીનીટ પાસ કરવાનું કામ થયા પછી પીરના રોજ મદરેસાનાં બચ્ચાંઓનું હમતેદાન લેવાનો, અને બચ્ચાં માટે છનમ સાર ચીમી લેવાનું કામ મી. જુસુબ જુમાને સોંપવાનો કાયમ કરી મી. રોજ બરખાસત થઇ હતી. પીરના મગરેયની નમાજ બાદ નવા ઉસ્તાદ મોસાના ઇસમાઇલ સાહેબ બધાં બચ્ચાંઓને લઇ મદરેસામાં આવ્યા, જે વખતે મી. રોષ મોમદીન સાહેબ તથા બીજા પક્ષ સાહેબો હાજર હતા, અને બચ્ચાંઓનું હમતેદાન લઇ તથા વરમ પાડી પહેલાં વરમવાળાઓને કીમતી રૂમાલ તથા સકરને બદલમ આપ્યા બીજા તેમજ ત્રીજા વરમમાં પડનારાઓ ને દરજ્જા પ્રમાણે બનામો વહેંચી બચ્ચાં ઓને રાજી ક્યાં હતાં. બચ્ચાંઓ સાફ સકર મી. હુસેન હરીર મામદ તરફથી આપવામાં આવેલ. દબવો તથા ચામી નથુ કાસમ તરફથી આપવામાં આવેલ. ઉવર લખમગ રાતના નવ વાગે મોસાના ઇસમાઇલ સાહેબે ફાતેહા પઢી જીલ્લો બરખાસત કર્યો હતો.

છનહામખેનથી એક લખનાર જણાવે છે કે—અત્રે ચર્ચામાંના નાકાપર લોકેશન બંધિવાની વાત ચાલી રહી છે. વાઘન ની નવી લાઇસેન્સ નીકળથી બંધ થઇ છે. દરેક દુકાનેનાં આપણાં, વાઘાની જગ્યા, વગેરે જોવા પોલીસ નીકળેલ. કેટલાકના વાઘા મંડા હોવાથી તથા દિવસમાં સાફ કરવા કુટમ ચએલ. આપણા બાંસત બેચાર જણાનો બમે પાઉક જેટલો ફંડ ચએલો હતો. મરનર પાસે થી બએલેએ પા. રૂ. ૫૦૦૦ માં ફેટલીક જપીન ખરીદી છે. રખરખું જાગલ અએલેએ ખરીદેલ છે વેપાર મકાન છે.

અમએની પી એક લખનાર જણાવે છે કે રેસન પાસે આવેલા સોની વાલજીના મકાનપર મહામા નથુરામજીનો જન્મ મહોત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો, અને અમારામ મહારાજે ધર્મબોધ કર્યો હતો.

પોરટ ઇલીઆબેચને સુદર બનાવવાની યોજના માટે પા. ૧૦,૦૦૦ નું ખર્ચ કર વતે લાંબી કાઉસીસે કરાવ કર્યો છે.

પોરટુગાલનો બળવો

(રુદર)

તા. ૭—પ્રજાસત્તાક પક્ષને આખા મુલ કમાં બધે છન મળી છે. રામના પક્ષ નાં માણસો પ્રજાસત્તાક ઘરડરને શરણે આવ્યાં છે.

આખા પોરટુગાલમાં પ્રજાસત્તાક રાજ ની સ્થાપના બહેર કરવામાં આવી છે.

કીમ મેનુઅલ રાણી તથા તેના કુટુંબ સાથે જીસાદરના બિટીશ ટાપુમાં પહેલેલ છે. તેને લહીસલામતીથી ચાલ્યા જવાની પ્રજાસત્તાક વડાએ છુટ આપી હતી, અને તેટલા માટે એક રફીમર તેના કમળમાં સોંપી હતી.

પોરટુગીઝ કોલોનીઓને જરમની અને ઇંગ્લેંડ મળીને પોતા વચ્ચે વહેંચી લેવા ની એક જરમન છાપાએ સુચના કરી છે

લોરેન્સો મરકસ ખાતે પ્રજાસત્તાક રાજ તરફ લાગણી જોવામાં આવી છે મવરનરે તેના હોદ્દાનું રાજનામું આપેલ છે. અગાઉના એક મવરનરને પ્રજા સત્તાક વિચારો ધરાવતા માટે હોદ્દાપરથી રાજનામું આપણુ પડેલ તેને મવરનર તરીકે નીમવા માગણી થઇ છે. બધે શાંતિ બળવવામાં આવી છે.

નવા પ્રધાનોએ રાજનો બધો કારોબાર પોતાના હાથમાં લઇ લીધો છે. આખા મુલકમાં રામના પક્ષના ઘરડરનાં હાથ પારો લઇ લેવામાં આવ્યાં છે.

પોરટુગાલનો બળવો કરનાર આજેવાને પોતાના પક્ષની હાર છે એવું સમજી આપવાત કર્યો છે.

તા. ૮—બળવાનો કાંત આવ્યો મજબૂતમાં આવે છે. માત્ર ૩૦૦ જેટલા ઘરજીંદીજ આટલો જખરો ફેરફાર કરી ચકાવો, અને પાછળથી રાત્રિ ફેલાવવામાં આવી તે માટે તાજુબી બતાવવામાં આવી છે.

કીમ મેનુઅલ અને કવીન એમીલી જી રાફદરના મવરનરના મીજબાન તરીકે રહ્યા છે વિધવા રાણી મેરીઆ પીઆ અને છનહાનટે આલેજાનસો ઇટાલી થયા છે.

ડેલાગોઆબે ખાતે પ્રજાસત્તાક રાજ ની સ્થાપના બહેર કરવામાં આવી છે. તથા લીરમનથી હાલના મવરનરને મવર નર તરીકે કાયમ રાખવાનો કુટમ અ.વ્યે છે. મવરનરે તે રજીસ્ટ્રાં છે. છતાં એવી વાત બહાર આવી છે કે એ પ્રજા જીના રીપબ્લીકન (પ્રજાસત્તાક) જરડે

સીકાર મરથીઆ મારકવીસની મવરનર તરીકે નીમવું કરવા માગણી કરી છે.

તા. ૯—પ્રજાસત્તાક ઘરડરે એક મક (પોરટુગાલમાં) ઉપર કુમલો કરી તે તોડી પાડ્યો છે, મકમાં આવેલા ગુપ્ત રસ્તાઓથી રામના પક્ષકારો નાથી જવા શકિતમાન થએલ એમ ધારીને એકુમલો કરવામાં આવ્યો હતો.

કીમ મેનુઅલ જીસાદર પહેલમાં તેને મોટો આવકાર આપવામાં આવ્યો છે. કીમ મેનુઅલે પોતા તરફથી બિટીશની વિશ્વસી છ માટે આભાર માન્યો હતો.

બેરા ખાતે પ્રજાસત્તાક (રીપબ્લીક) રાજની સ્થાપના તા. ૧૦ મીએ બહેર કર વામાં આવી છે.

તા. ૯—પોરટુગાલમાં પ્રજાસત્તાક રાજ સ્થાપવા માટે તહેવાર પાળવામાં આવ્યો હતો.

કીમ મેનુઅલે લીરમન છોડતી વખતે એક કાગળ રીપબ્લીક પ્રેસીડેન્ટ ઉપર લખ્યો છે. તેમાં લખ્યું છે કે તેણે હમેશાં પોતાની ફરજ બજાવી છે, અને તે હમેશાં પોરટુગીઝ રહેશે. તેણે હમે રખું છે કે તે લીરમન છેડી જાય છે તે થી બાહી છેડી જાય છે એમ ગણવું નહીં.

પોરટુગાલમાંથી કેટલાક ધરમચુરઓ, અને તેજ વરમની ઓરતોને હાંકી કાઢ વામાં આવી છે, તથા તેમની મીઠકલ જપ્ત કરવામાં આવી છે.

તા. ૧૦—મીનની દક્ષિણે આવેલા પોરટુગીઝ તાળાના મકાન નામના ટાપુ ખાતે પ્રજાસત્તાક રાજની સ્થાપના સત્તા વાર બહેર કરવામાં આવી છે.

તા. ૧૧ મીએ સાજરે ડેલાગોઆબેમાં બળજબાટ મચી રહ્યો હતો. ઘરડર ખ.તાના કેટલાક માણસોએ ઉરકેરાસ જઇ ઉપરી અમલદારો સામે લડાઇ કરી બ કુ કના બહારો કર્મી હતા, અને અમલદારો ને રખેન પોઇ.ની ઓશીસ તરફ ન શય ની જરૂર પાડી હતી.

થોડા દિવસપર પોરટ ઇલીઆબેચમાં મરજી પામેલી હોંદી ઓરતની લાકપર જુરી બરાએલી. તે રખને બે નનામા કાગળો વાંચવામાં આવ્યા હતા. તેની અત્સખ એવી હતી કે મરનારના પક્ષીએ તેનું ખુન કરેલ છે. છતાં હાંદરી પુગ વાલો એવા પડેલ કે લહાના તરફી અને તેમાં હાંડની જેમ બજારથી મંદુ નીપળું હતું.

તાર સમાચાર

તા. ૭મીએ લંડનમાં અંદોની પાટનો આવ આઉંસના ૨૫ ૧/૨ પેની લેખે હતો.

તા. ૭મીએ લંડનથી રૂઢ જણાવે છે કે મી. સાવરકર જે રીતે ફરસના કીનારા પર છુટી ગએલ, અને ફરી પકડા એવ તે સ્થિતિનો વિચાર કરીને ફરસ અને ક્ષિત્તની સરકારોએ એવો ઠરાવ કર્યો છે કે આ કેસમાં પ્રજાએ વચ્ચેનો સવાલ સમાજેએ છે, અને તેથી પંચાન વડે તેનો નિરણય કરવામાં આવશે હોંદમાં મી. સાવરકરનો કેસ ચાલતાં જો સજા થશે તો, જ્યાં સુધી ઉપર કલ્પા પ્રમાણે પચાવત (આરબીટરેશન) નો ઠરાવ જણાશે નહીં ત્યાં સુધી તેની સજા અમલમાં મુકાશે નહીં.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હાઇ કમિશનર સર રીચર્ડ સોલોમન પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકવાની કીયા વખતે હાજર રહેવા માટે વિશાવતથી દક્ષિણ આફ્રિકા આવવા ઉપડેલ છે.

સ્પેનમાં બારસીયોના ખાતે મરહુમ વિદ્વાન નર ફેરરની કબર પર ૬૦૦૦ માણસો હાર ચઢાવવા મયાં હતાં. મધ સાથે ફેરરને તેના સ્વતંત્ર વિચારોના કારણસર એનારફીસ્ટ આગેવાન ઠરાવી ફરિશ્તીની સજા કરવામાં આવી હતી.

ડમેશ્કેમાં વસ્તા કેપ નેટીવોએ બળવો કર્યો છે. ૧૨ માણસો લડતા લડતા મરણ પામ્યા છે, અને ૧૦ને હજા મરણ છે.

ડયુક ઓફ કોનૅટ અને તેમનાં બાલુ તા. ૧૧મીએ વિલાવતથી કેપટાઉન આવવા ઉપડ્યાં હતાં. વોટરસુ રોયને તેમને વળાવવા આવનારાઓમાં હોંદના વાઇસરાય લોરડ હારડીંગ પણ હતા.

ડયુકે વિદાય થતા પહેલાં લોરડ કરીસ સાથે કેટલોક વખત ઉત્સાહપુરવક વાત ચિત કરી હતી.

તા. ૧૧મીએ લંડનમાં દક્ષિણ આફ્રિકાનાં એરેન્જમેન્ટો આવ કેસના શી. ૧૪/- લેખે ઉપજશે હતો. શી. ૧૭/- ના ૩૦૦, અને ૨૪/- ના ૪૦૦ લેખે વેચાયાં હતાં.

ફરસમાં રહેવા ખાતાના ૪૦,૦૦૦ માણસોએ વધુ પગાર મેળવવા માટે હા તાલ પાડી છે.

કેનેડાના પ્રધાન સર રીચર્ડસ લોરી પર આવરલેડને સ્વરાજ મળવાની હીલ ચાલને ટોકા આપ્યો છે. તેમણે જણાવ્યું હતું કે કેનેડા અને દક્ષિણ આફ્રિકાની પેટે આવરલેડને પણ સ્વરાજ અપાવું જોઈએ. તે નથી અપાવું તેથી ઇંગ્લાંડ ના નામ પર કળો કાપ કાઢ્યો છે. તે કાપ જલદી ફર કરવામાં આવશે એવી હું વહી રાખું છું.

તાણું ઉમદા ફરેટ

અને વેશ્ટેબલ

સફાઈની પેટ્રોલ, સાથે માલ બધી જગ્યાએ રોકેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી આપી કરશે.

નાતાલનો સાથે તમામ જમાવડે મળશે.

પત્ર બવહાર નીચેને શીરનામે કરા:—

ઇસમાઇલ છવા ફરેટરર.
પી.ઓ.બો. ૪૭૧. રેલી. એડ 'ઇસમાઇલ'
૧૭૧, એ. આર્ટ, કરબન

ફરેટ કલેસ માલ મોકલનાર ફરેટરર

અમે ફરેટ બલતું ઉમદા અને તાણું ફરેટ તમા ફરેટ બલતું વેશ્ટેબલ ધણીજ સફાઈની પેટ્રોલ સાથે રોકેથી ફરેટ જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મનાવવા અમારું ખાતી માટે કામળ બવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મળાવી લેવી.

ખુલાસા માટે લખો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,
ફરેટરર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦

રેલી. એડરેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, કરબન.

M. A. ABED Lajpuri,

Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,

Box 570, Durban.

રોકડ બખર બાવ

	શી. પે. શી. રે.
દુધ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
માવલ માંજા ૧ બરનાની	૨૦ ૬ ,, ૨૧ ૦
બીમડીના	૨૫ ૬ ,, ૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦ ,, ૧૮ ૬
ચીની સકકર	૨૨ ૦ ,, ૨૩ ૦
કુંડાના	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
ટેક્સી ગુવેર હળ	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
ગુવેરદાળ કાનપુરી	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
મસુરની	૧૯ ૬ ,, ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ ,, ૨૭ ૬
બડકની	૨૮ ૬ ,, ૨૯ ૦
મરવા મુંબના	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
,, હળ	૨૪ ૦ ,, ૨૪ ૬
વંટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬
મકક	૮ ૬ ,, ૯ ૦
બીનીસ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
કકડું તેલ ૧ માલન	૩ ૭ા ,, ૩ ૮
એરડીતું	૨ ૧૧, ૩ ૦
મીઠું	૩ ૩ ,, ૩ ૪
નાળાંએરડું	૪ ૬ ,, ૪ ૬
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬ ,, ૧૭ ૦
પીળી	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
લીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ ,, ૬ ૬
આટો હાલિસ હોફ	૧૨ ૬ ,, ૧૨ ૬
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૮ા ,, ૯
મરવા	૩ા ,, ૩ા
ધી પેટી, ૪ ટીનના પૌડ.	૬-૦-૦ ,, ૬-૫-૦
પોરબંદર	૬-૧૦-૦ ,, ૬-૧૫-૦
પારાશીન કરાઉન	૬ ૬ ,, ૭ ૦
,, વાઇટ રોસ	૮ ૬
,, માલન	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
નાળાંએર	૧૪ ૬ ,, ૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૦ ,, ૧૦ ૬
કાકમડ સોપ	૧૩ ૬ ,, ૧૪ ૦
સાણુ સીટક રટોન	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઈટ ૧૦ ઓંસ ૩૪ ૦	,, ૩૪ ૬
સાણુ ટાપમ ૫૦ કુંડાના	
બોક્સની ડીમત	૧૨ ૦ ,, ૧૨ ૬
નેકટર ટી	૧ ૮ ,, ૧ ૯
માચીસ લાવન	૩ ૨ ,, ૩ ૩
સોપારી સેવરધની	૧૦ ,, ૧ ૦
નીલ પોઈટ સીપારેટ	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
બસ્ટા એકની.	૪ ૬ ,, ૫ ૦
નીમક (બરમની માક)	૪ ૬ ,, ૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર નોંધણી મેલબોર્ન તથા હાર્ટો સ્પેસિયલ ઓફ એક્સપ્રેસનારની માર્ગદર્શી વચ્ચે આપવામાં આવે છે. અહીંના ટરસર સુવિધામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.:— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
88 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૨, મેન્ડીટ, હરબન.

‘વહે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી યુરોપીઅન દવા ત્યાં માટે વાપરેલો રસાયણ સહીના—મમળ અને કરીરને તાકદ આપવાની દવા. કિંમત ૩ હરત માલે એટલી દવાની શીલીય ૫.

ખાવાસીર બીધરવાના સોમ અને ધરીત—હરત મસાનો તાકાળીક અને એકસ હલાળ. નાતાબમાં ધણી જણને હાવકો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત શીલી ૩. મરહુમ શીર—જલુષ મલમ. સોન, ધાતુમજા, વિચેરેને તુરતજ સાફ કરે છે કિંમત ■ પેની.

કુમિખ વરિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ શ્વર્ગને આકસીર હલાળ, લાલ અને સરેક શ્વર્ગસાર લુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીય ૧.

તવાના વરિકા—લુલાબની આકસીર એળીઓ. ડબ્બીની કિમત શીલીય ૧/૬. શરીરપર્વ વરિકા—દુઃખકામક એળીઓ. મરાળ રૂપવાનો ખાસ પ્રધાન કિંમત એક ડબ્બીની શીલીય ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ બચ્ચટ

હિંદુસ્તાનની શ્રેષ્ઠો જ્યાંય મંગાવી સરતે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ લી પોરખંદરજી તથા કલકત્તા—સરસ ચાવલ—ચોખુ મંધીઆણું—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5937, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries
64 Walmer Road,
Forwarding and Commission Agent.
STORES: LOWER PIER STREET.
P. O. Box 353. Telegrams: "MELON"
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.C. Mohamed Surtie Merchant, Box 87	DURBAN B. Ebrahim Ismail & Co., 118 Commercial Road. A. S. FERNANDEZ, High Class Tailor, 120 Grey Street Hossen Cassim & Co., Box 88 371 Pine St., IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co. 171 Umgeni Road. M. A. ABED LAJPMI, 40 Cathedral Road. Mahomed Ebrahim, Commission Agent, Point. J. B. Mehta, 157 Grey Street. Box 580, B. A. Maghrajh, Photographer, Sydenham Road (Opposite Botanic Gardens). G. H. MIANKHAN & Co., Box 97, 125 Field Street N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St. K. JIVAN, 162 Grey Street S. Peerbhoy Butler, 506 West Street. Lala Babhai, Fruit Agent 86 Queen St., Box 636, M. A. Simon, Jeweller, 120 Grey Street. A. G. TIPSIE, watch Repairer 120 Grey Street. E. SULEMAN BROS., 109 Queen Street. STY BRAND TOBACCO WORKS, Box 88, 164 Grey Street. ISMAIL JEWWA Fruiterer, Box 471 NATALIA MILK CO. LTD., 19 Saville St.	GRAHAMSTOWN C.C. N. S. Samy, Wholesale Produce & Fruit Merchant, Forwarding & Commission Agent. V. Rangasamy, Wholesale Produce and Fruit Dealer, Forwarding and Commission Agent, Box 56. V. S. Thakore, Indian Laundry Box 122, High Street.
BEIRA Gerdhandas Khetsey, General Merchant Tel. Add.: "Khetsey" Box 110 Damodar Anandji General Merchant Tel. Add.: "Ladoa." Box 42	HEIDELBERG Aboo Mia Camroodeen, Market Square, A. M. BHAT, Market Street, Box 44. Branches: Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.	
BRACONSFIELD Shahboodeen Dowry, Robinson Street.	BELFAST Abdul Latif Khamisa, Meintjes Street, P.O. Box 34.	INHAMBANE E.A. Manjee Mandan & Co., Box 37 Tel. Add.: "Manjee." Manjee & Co., P.O. Box 38
BELLAIR D. A. Rabenia, Fruit supplier in South Africa	BOKSBURG H. R. Desai, Box 255 Branch: Market Street.	JOHANNESBURG Mohamed Moosajee & Co., 27, Market St., Box 2941. A. F. CAMAT & Co., Box 3504, 2 Kort Street. Chhibha Dujee, Indian Washerman, Box 6369. M. B. Coovadia, 45 Market St., Box 270. E. E. DADABHOT, 22nd St. Malay Location, Box 2382. Tel. 1915 M. P. FARCY, Box 6031. GOOLAM MOHIDEEN, Box 3755 C. KEVALRAM, Box 5320, Market Street. Mahomed Ebrahim Kunkay 182 Market St. Corner Polly St. A. MAHOMED HUSSAN & Co., Stand 432 Corner Kaffir and 14th St., Vrededorp, Box 4140 J. E. TAVARIA, 224 Market Street.
BUTHA BUTHE Tarob Adam.	EAST LONDON S. Cusoojee, Merchant, Box 270. Ebrahim Essop, Adwa, Property & Land Agent, Box 223.	
CAPETOWN A. Cader 116 Long Street. Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala Randeria, 21 Roger Street. Importers EBRAHIM NORODIEN, 24 Frere Street, (Woodstock).	GRAHAMSTOWN C.C. Mohanbhai Desai, Fruit & Produce Dealer & Commission Agent, Box 106. V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss' Wholesale Produce & Fruit Exporter & Commission Agent S. N. San y, Wholesale Forwarding & Commission Agent, Box 110. M. J. Naidoo, General Dealer, Central Cafe, Forwarding & Commission Agent, New Street.	
DARNALL Narayan Maharaj, Produce Dealer and General Merchant.		
DURBAN E. ABOUBAKER AHMED & BROS., Box 441, 434 West Street. M. C. Anglia & Co., Box 59, 339 Pine Street. Bhana Parshotam, 357 Pine Street Dada Osman, Box 88, 139 Queen Street. EAST INDIAN TRADING Co., Box 88, 102 Queen Street. Ebrahim Abdul Tyeb & Co., 113 Field Street.		

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHKRAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5031.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp.
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTABHAI & DADOO
Box 33.
Haasan Amod,
Indian Location, Stand 10,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANEA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 308.
HOMRAJY IDOLAY, Box 332
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parahotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LAICHAND Box 92.
Nanjee Dulalchdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rowat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
METHA & KHANDERIA Bros.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

S. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Niskandas Bros.,
Main Street. Box 131,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
L. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. B. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Haasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
J. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Koorom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 7. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee B. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Loomen Khan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

Keevji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Haasen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bhaga Koooverjee Endholvale,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moes Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Manavver Raria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgent Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. 400 "BHABHA." P.O. Box 24.

શ્રી. કેવલશમ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
હાલે રેલ્વે અને ઓટોમોબાઇલ નવખરીદી માટે
માર્કેટ બીડ, (કાર્બેટન ટેરેસની ને મે)
નોંંક ૫૩૨૦, એલ્ફા-રોમિયો.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Gray Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 433. Corner Kafir & 14th Streets,
FREDERSBURG, JOHANNESBURG
Box 4140 TEL. ADD: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VARDOO COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHA"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Port Said,
Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons
DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

about Oct. 21st Avondale Castle, 5531 tons
For Delagoa Bay only

,, Oct. 22nd Comrie Castle, 5167 tons
For Delagoa Bay, Beira, and Mauritius.

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO
Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJGY IDOLGY.
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 332, LORENCO MARQUES,

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.
હાલસેલ અને શીરસ મરચાં.
ઈન્ડિયન ગ્રોસરી જનરલ ટ્રેડિંગ સ્ટાન્ડ
શી મંગાવી સરતે હાલે વેંચવામાં આવે
છે. ખાસ શી પોરબંદરનું તથા કચકતા
નુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ-મંધીઆણું-જથ્થા
બંધ અજમાએક કરી લુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશર શી
100 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોહા

ખુંબઈ જનારા

અમસીંગા તા. ૨૫ અક્ટોબર

ના રોજ ડેલાઓઆમે બેરા, મોબાસા અને જામખાર થઇ ખુંબઈ આવ્યો છે. આ કંપનીની આગમીટમાં દરેક વસ્તુના પાસેજર માટે ખુશીથી સરવડા છે તેમજ ખાસી છીડીઅન છે, અને જોશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના કમ્પતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઇપણ વાતે જરા પણ ખુંબઈ પડશે નહીં એ ખાતરી રાખો.

ખરેખર જાને કંઈક કુદરતી આપણા દીડી બાતમી લાંબી મુસાફરીમાં નહીં જમત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાનો સુદર છે કે અરધી અરધ મુસાફરી ના કુખનો દરક પડી ગયો અને મુસાફરીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમીટ દર મહીને ખુંબઈ સારૂ જાય છે. માટે આ કુદરતી મુસાફરીનો ખરો લાજ નહીં મુક્તિ દેશ જનારાઓએ તાપ્તાર થઈ રહેવું.

સરદાર આગમીટ ખુંબઈ પહેંચીથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારણતે ખબર મળશે તે ઉપરથી સફતી બાજુ માટે અતરે જાપામાં નંખાવણું તેથી સહી સાહેબો ને વગર ખરચે આગમીટ પહેંચી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી યકશે.

દરવનસે સંચિ કોલેજી મોર કલકતા સ્ટીમા નીચે મુજબ જાતી છે.

અમફુલી તા. ૨૬ અક્ટોબર

தெட்டாவ் டைரக்ட் லைன்.

கா.க. அம்புலி, அக்டோபர் 25

બી. અમલદાસ શંખાવલની કુ.

112, 111, 112 મેમસીંગલ રોડ દરબન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

જાણક કૌમિ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 17.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mill & Timber Yard,
109 Queen Street, Durban.

દેશી મીઠાઈ

ચોખ્ખા લીની સરને જાતની તાજી મીઠાઈ
અમે જનાવીએ છીએ. દે. જીવજી,

મસજીદવાળી ગોદડીની સામે,

112 ક્રે સ્ટ્રીટ, દરબન.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

154 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CEYROOTS.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેક્ટરી દરકી કેપ, અને બેંચ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં મુક્તિ લાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી લુઓ.

જન કોન્ડ ટાબીકા વર્કસ.

154 ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

ઉંચા ફેક્ટરી દરકી કેપ ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

Indian Opinion
DIARY 1911

Advertisers should apply
at once for space, as the Diary
will be published at the end of
November. Prices as usual:
Full page, £1; half-page 10/-

Write to the Manager
International Printing Press,
Phoenix, Natal.

No. 43—VOL. 8.

SATURDAY, OCTOBER 22ND, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

DEATH OF ANOTHER PASSIVE RESISTER

THE LATE MR. NARYANSAMY'S CAREER

ON Monday morning, the community was shocked to receive a telegram from Mr. Peter Moonlight, one of the deportees on board the *Gertrud Woermann*, at Delagoa Bay, to the effect that Mr. A. Naryansamy, a fellow-deportee, had died the previous night. This news was supplemented later by a message from the company's agents that the unfortunate man had died of enteritis, and was buried at Lourenco Marques on Monday.

Mr. Naryansamy carried on the business of a hawker in the Transvaal. He entered that Province during the war with the British troops, with whom he served in a non-combatant capacity, and after the war, he was admitted to residence and was duly registered. He was one of those who voluntarily registered, during the compromise of 1908, and he subsequently destroyed his certificate upon the discovery of General Smuts's repudiation of his obligations. Later, he went to goal as a passive resister. About the beginning of July last, Mr. Naryansamy was arrested again and illegally deported to India by Portuguese agency and at the instance of the Union Government, and he arrived in a destitute condition at Bombay, whence he was despatched, at the expense of the Bombay Government, to Madras, where he was the guest of the Indian South Africa League, (Madras). He accompanied Mr. Polak from Bombay for Durban, on the 31st August, by the s.s. *Sultan*, together with 82 fellow-sufferers. During the voyage he suffered from slight ailments, but easily recovered, and at the time of his arrival at Durban, after a 28 day's voyage, he apparently enjoyed good health. He was not permitted, at the time, to land in Durban, and as his claims had not been sufficiently investigated, he decided to proceed to Port Elizabeth, owing to the speedy departure of the steamer *Prins Regent* to that port.

and of the *Sultan* on her return voyage. At Port Elizabeth, he was refused a landing, and proceeded to Capetown. Here, with his fellow-deportees, thirty-two all told, he was obliged to remain, segregated from the rest of his kind, and unable to communicate with his legal advisers. The condition of these deportees has been described most graphically by Mr. L. W. Ritch in a letter addressed to the *Cape Times*. Being unable to land at Capetown, he was put on board the s.s. *Gertrud Woermann*, which left for Durban, arriving there on the evening of the 13th inst. Here again he was unable to communicate with his friends, and owing to the lawless action of the immigration authorities, the vessel bearing him was allowed to proceed to Delagoa Bay. The illness must have culminated during the voyage there.

Mr. Gandhi writes to the Press as follows under date the 17th instant:—

Sir,—Most of the newspapers published a telegram from Pretoria some days ago to the effect that at last the Asiatic question that has agitated the Colony for the last four years was about to be satisfactorily settled. This news was supposed to be officially inspired, but was immediately followed by the arrest of one of the staunchest and best-respected of Indians in this Province, namely, Mr. Sorabji, and his arrest was followed by that of three of his co-passive resisters equally brave, that is, Messrs. Thambi Naidoo, Sodha and Medh.

I should, however, not have trespassing upon your courtesy and the attention of the public in order merely to give the above information. But, in my humble opinion, it is due to the public to know something of the trials of those Indians and Chinese who, although lawful residents of the Transvaal and some of them born in South Africa, were deported to India, and returned per S. A. *Sultan* about

the end of last month. The tragedy has culminated in the death of a most inoffensive and law-abiding Indian named Naryansamy. When he left this Province for India as a deportee, he possessed a healthy constitution, but over six weeks on the decks of different steamers exposed to all sorts of weather evidently proved too severe even for his constitution. Mr. Ritch has pointed out that he and his fellow-deportees were not allowed to see friends or legal advisers almost for a week while their steamer was in Table Bay, and ultimately he had to obtain an order from the Supreme Court before he could see them. He has stated in a letter to the Cape papers that he found these men bootless and hatless and in some cases even without sufficient protection for the body, shivering on the open deck of that steamer. They were refused landing first at Durban, then at Port Elizabeth, then at the Cape, and again at Durban, the last time in defiance of an order of the Supreme Court restraining the Immigration Officer from removing them from the jurisdiction of the Provincial Division of Natal. The Officer, acting under instructions from the Minister of the Interior, and in his over-zeal to please his Chief, gave a meaning to the order of the Court which no common-sense man would give, and in indecent haste sent these men to Delagoa Bay with the result that, as above stated, Naryansamy is no more. I have not hesitated to call the death of the late Nagappan legalised murder, and I fear that the death of Naryansamy must be classed in the same category. I have the warrant of our own Court for stating that deportation such as Naryansamy's under an administrative order, described by Mr. Loughton, K. C., as "Star-Chamber procedure," is illegal. Naryansamy and his fellows, very properly, as I think every lover of justice and fair-play would say, disregard such deportation, attempt to return to the country

of their birth or adoption and, in the attempt, are driven from pillar to post. Inconceivable difficulties are placed in their way. Is such treatment necessary? Passive Resisters are told that they must not complain if they find their lot to be hard whilst they are defying the law of the land. Passive Resisters appreciate the advice. They have no desire to avoid the ordinary consequences of the breach they deliberately commit of laws which they consider to be repugnant to their conscience. But I make bold to say that the public will never endorse the infliction of what amounts to a sentence of death as in the cases to which I have just drawn attention. I doubt not that the people of South Africa wish to see general rejoicing and goodwill among all the communities residing under the Union, on the approaching visit of a representative of the King, and on the eve of the opening of the first Parliament of the Union. Is the Indian community in any part of South Africa to be expected to share the rejoicings that will take place at the end of the month, and to partake of the goodwill that should permeate all classes?

Arrangements are being made to hold a memorial meeting in Johannesburg on Wednesday next, at the Olympia Theatre, Market Street, at 3.30 p.m. sharp. All up-country Indians are requested and expected to attend.

From Pillar to Post

Deportees Driven from Place to Place

Interdict Against Deportation

Supreme Court Order Ignored or Defied

The developments regarding the Deportees from India become more scandalous as the time passes. The facts are briefly as follows: The *Swiss* arrived at Durban from Bombay on the 28th ultimo with Mr. Polak and the deportees on board. Twenty-eight Indians and one Chinese were allowed to land after strict examination; thirty-two were sent to the Cape and seventeen Chinese sent back to India. After being refused a landing at Port Elizabeth, the thirty-two men were taken on to Capetown where they were again refused. After much trouble eleven of them landed on temporary permits and the remaining twenty-one were shipped back to Durban where they arrived late on the 13th instant. Application was made to the Supreme Court on Friday and an interdict against deportation obtained in order to allow the men to have access to a solicitor and prove their right to proceed to the Transvaal. The Immigration Officer, instead of immediately transferring the men from the steamer, waited to hear from the Circuit Court

regarding the deposit for their maintenance during detention. Not having received the money nor even asked the solicitor concerned in the matter, he allowed the steamer to sail away on Saturday morning with all the men except one on board. On hearing of this strange conduct on the part of the Immigration Officer, Mr. Laughton, K.C., asked the Supreme Court for a rule nisi calling upon Mr. H. Smith, the Principal Immigration Restriction Officer, to show cause why he should not be proceeded against for contempt of Court. Mr. Justice Dove Wilson asked Mr. Bird, who appeared for the Immigration Officer, if he was prepared to send to the agent at Delagoa Bay a telegram to the effect that the men had been forwarded contrary to the order of Court and instructing him to take passages for such of them as were willing to return, by the first steamer to Durban. Mr. Bird asked for time to consider the matter. In reply to his enquiries, the Union Government refused to bring the men back to Durban, even though extra security be given by Mr. Laughton. The Judge confessed his inability to order Mr. Smith to bring back the men and all he could do was to direct the Immigration Officer to permit the entrance into Natal of any of these Indians who cared to return.

Whilst these proceedings have been going on, the news has arrived that one of the deportees named Naryansamy, has died.

A friend of the passive resisters endeavoured to send a note written in an Indian language to one of the men on board the boat, regarding the food requirements, but the police on duty refused to take it as it was not written in English. This same friend writes to us saying:—"I know no such procedure against the passive resisters in previous instances; and the keeping of these men in a row on the deck in such bad weather as existed at the Point on that day, and in heavy dust created by coaling, made one to shed tears—indeed they appeared worse than criminals."

In a letter to the *Cape Times*, Mr. Ritch states that, during his brief visit on board the *Gertrud Wermann* at Capetown, on the order of the Court, he was able to take down the particulars of 16 of the 21. They were all old residents of the Transvaal—one man of 30 years' residence, others of 21 years', 15 years', 30 years', 8 years', and so on—and nearly every one of them produced for his inspection old registration certificates and other documents of identification.

Mr. Ritch adds a note saying:—"I should like to make it quite clear that throughout this unhappy business Messrs. Poppe & Co. (the shipping company's agents) extended to me every courtesy and consideration, and that thanks are due to them (not the Government) for having supplied such food as the Indians did receive during their detention in port."

Mr. Gabriel Isaac, who was sent to Delagoa Bay in order to look after the deportees, writes that the men have been landed through the kind intervention of the British Consul, and that they will be sent to Durban by the first steamer.

From the following report in the *Natal Witness* of Saturday last, our readers will gather the details of the case:—

An interesting echo of the Transvaal Indians' passive resistance agitation came before the Supreme Court yesterday, when Mr. E. A. Laughton, K.C., asked the Court to hear an urgency application for an interdict restraining the Principal Immigration Restriction Officer at Durban, Mr. Harry Smith, from deporting Indians who had arrived on Thursday from Capetown by the s.s. *Gertrud Wermann*.

The Indians in question were sent out of the Transvaal some time ago, and shipped to Bombay. An affidavit now placed before the Court by Mr. Polak, solicitor, Johannesburg, said that the Indians returned from Bombay on August 31st by s.s. *Syllan*, which arrived at Durban on September 28th. The vessel was boarded by Mr. Dick, and witness (who had travelled with the Indians) asked him to accept their application, under Section 10 of the Transvaal Act, for the renewal of their registration certificates, which had been destroyed. Mr. Dick replied that he had been instructed from Pretoria to refuse to accept the applications. Mr. Polak said that the Immigration Officer of Natal was authorised by the Minister of the Interior to receive such applications on behalf of the Registrar of Asiatics in the Transvaal.

The Indians were not allowed to land in Natal, but were transferred to the s.s. *Prigat* *Regent*, which sailed for Capetown; and there they were transhipped to the *Gertrud Wermann*, by which they returned to Durban at seven o'clock on Thursday. While at Capetown they applied to Mr. Justice Fawkes in Chambers for permission to land and proceed to the Transvaal. His lordship gave it as his opinion that Durban was the natural port for landing for passage to the Transvaal, and as the Indians had expressed a wish to land there he left them to apply for their remedy in the court of the Province.

On Thursday, in his capacity as solicitor to the Indians, Mr. Polak applied to Mr. Harry Smith, asking that he and Mr. Laughton could board the *Gertrud Wermann* on its arrival, and see the men. The reply was that no exception could be made to the "flag rule." As, however, he saw Europeans going to the vessel, he enquired to board, but was informed by a police sergeant at the gangway that he knew him, and had been instructed not to permit him to go aboard. He (Mr. Polak) understood that it was the intention to refuse the men landing, and to send them to some Indian or foreign port without giving them an opportunity of laying their grievances before the court. As the *Gertrud Wermann* was to sail last night or early this morning application was now made for an interdict to prevent their deportation until they had had an opportunity of placing their grievances before the court with a view to their deportation being cancelled.

Mr. Laughton said that the 21 Indians (eight of whom were of Natal domicile) were registered in the Transvaal under Act 36 of 1908, which gave them continuance of domicile in the country and re-entry at any time. This notwithstanding, these men were some time ago brought before the Magistrate in the Transvaal, without summons—a kind of *Stat Chamber*—because they would not apply for new certificates, and they were ordered out of the country. Counsel mentioned that the Indians had burned their own certificates—there was a sort of public burning at the time—in connection with the Asiatic agitation which the Court would remember, and they had applied refused to take out duplicates.

Mr. Justice Dove Wilson said the burning of the certificates was a foolish act. Why did they refuse to take out duplicates?

Mr. Laughton said he did not want to go into the whole history of the case, which was mixed up with the question of finger prints, and was connected with the Indian agitation. The Government knew of all the circumstances. Counsel argued that the Transvaal authorities had exceeded their powers, inasmuch as the penalty for not showing the registration pass when called upon was a fine of £100 or imprisonment, and not deportation, yet these Indians were sent out of the country without judicial order, and simply on an administrative order.

Mr. Justice Dove-Wilson: Were they removed from the register?

Mr. Laughton: They cannot do that under the Act. When once registered they are entitled to remain in the country and to re-enter it at any time.

Counsel asked the Court, as a matter of fair play and justice, to give the men a chance of putting their case before the Court. If the Court would give them an order for their passage through the Colony, they would give security that they would go straight to the border and into the Transvaal. He asked to be allowed to have access to the men as counsel. The authorities had what some people called a yacht and others termed a hulk where such persons were lodged pending transhipment, and there the men could stay.

Mr. Justice Dove-Wilson said that without expressing any views on the merits of the case, the Bench thought the applicants were entitled to the opportunity of consulting their legal advisers, and therefore it was necessary they should not be compelled to sail on the ship where they were now lodged. The Court would therefore issue an order interdicting any person from removing the Indians out of the jurisdiction of the Court until further notice. The application would be granted on the understanding that the applicants were to be detained on the hulk or yacht in the meantime, and that security found in the satisfaction of the Registrar, Circuit Court, for the costs of their detention should their detention be determined to have been unnecessary. The applicants must also move the Court within ten days from the present, and three days' notice be given of the motion to the Government.

The terms of the interdict were wired to the authorities at Du ban.

We are compelled to hold over the report of the further proceedings till next week.

In the course of an interview with the *Cape Argus*, Mr. Ritch said:—

"Now will you allow me to correct one or two misapprehensions. The point usually taken in this country is that certain, as I consider, degrading legislation is necessary in order to prevent South Africa being flooded by a certain class of Asiatics, and that we in England who are protagonists of these people here, are indifferent to that consideration. Now, neither the Indians here nor my committee are desirous of flooding South Africa with Asiatics. The Indians here have conceded the position that Asiatic immigration unrestricted is undesirable, and they contend that other Dominions within the Empire have succeeded in keeping out any such influx without passing futile anti-Asiatic legislation, and particularly such an Act as the Transvaal Immigration Law, which, read together with the Registration Laws, classes all British Indians irrespective of educational and property qualifications as undesirables in the same category. Now we may say that legislation of that kind is insulting to 300 millions of British subjects

From the Editor's Chair

LEGALISED MURDER

NARYANSAMY is dead. Another legalised murder has been committed in the name of a "white South Africa." "Legalised murder" is, no doubt, a strong expression, but it fits the deed. If a deliberately brings about a state of things under which it dies, it is, we imagine, guilty of murder. We know that it was due to instructions from the Minister of the Interior that the deportees who arrived by the *S.S. Sultan* were refused a landing at various South African ports. We know that they were prevented even from seeing their legal advisers, and were reduced to a state of helplessness. And we know, too, that these rigid instructions which prevented the men from temporarily landing at any of the ports were not supplemented by others as to their care and good treatment during the period of enforced detention. Matters being thus, at whose door shall we place the death of Naryansamy? Such death caused by the act of a private individual would be termed murder; caused by the deed of a Government, acting under ostensible legal authority, we can but term legalised murder.

And thus to-day we mourn the death of Naryansamy, cruelly done to death, and offer our humble condolences to his unknown relatives. But there is a feeling of joy, too, for we feel that Naryansamy has died well. He has died as befits a true soldier—he has died fighting for the principles he held so dear. And it may be said of him, as it cannot of even the bravest and greatest of living passive resisters in the Transvaal, that he has completed his work. He has remained true to his oath. The honour of the Motherland has been safe in his keeping. And though the community to-day mourns an irreparable loss, it has gained in another direction. The supreme sacrifices offered by Naryansamy and Nagappan cannot but add to the sanctity of the struggle. The community must feel with added force that it dare not abandon its pursuit, but must press onward to the goal, regardless of the difficulties that beset its path. And thus Naryansamy and Nagappan have died, as they lived, doing their duty. And so, dead, they live in the memory of their mourning countrymen.

We give Mr. Naryansamy's portrait as a supplement with the present issue.

FOUL PLAY

THE Supreme Court of South Africa, Natal Provincial Division, has let down Mr. Harry Smith, the Principal Immigration Restriction Officer, very gently, accepting his statement that it was through a misunderstanding on his part that he sent away the Indian deportees on board the *S.S. Gertrud Hoernemann*, notwithstanding the order of Court to the contrary. With all respect, however, to the Honourable Judges, we are unable to absolve Mr. Smith from a charge of gross criminal negligence, if not worse. It is with very great regret that we have to write in this strain of an officer whom we have hitherto known to be carefully just, if also strict in the discharge of his duties. But after having weighed the action of the Principal Immigration Restriction Officer, we are forced to the conclusion that, when, in indecent haste, he shipped off the poor Indian deportees, his sense of duty was paralysed by orders received from the Minister of the Interior. Mr. Smith suggested that he understood that it was part of his duty to see that security, contemplated by the order of Court, was lodged. The order, however, is perfectly plain. It was the Registrar of the Circuit Court of Durban to whose satisfaction security had to be given. But assuming that it was Mr. Smith's function to require security, why did he not tell the applicants' solicitors that, unless they promptly complied with the terms of the order, as interpreted by him, the men would be sent away? In failing to take such a simple precaution, Mr. Smith omitted not only to perform an act of courtesy that one has a right to expect from an officer of his standing, but he also failed to realise the importance and the binding nature of an order of the Supreme Court of South Africa. So much for Mr. Smith. When we come to consider the action of General Smuts, we shudder to contemplate the future. It leaked out, during the hearing of the application before Mr. Justice Fawkes, at Cape Town, in connection with these same unfortunate men, that the action of the Immigration Officer there, in refusing all access to them, and in thus preventing them from proving their rights of domicile or South African birth, was dictated by the Minister. The same Minister controlled the actions of the officer at Durban, when he refused similar facilities to the men. We had fondly hoped that, in British Dominions, Courts of Justice were equally open to the meanest, as well as the highest, of British subjects, if not also to aliens. In the miserable business before us, however, the ends of justice have been defeated with partial success, by a Minister of the Crown, through an unscrupulous abuse of his powers, and it is this Minister who, if the Indians of South Africa permitted it, would hold their destiny in the hollow of his hand. "Who sups with the devil, needs a long spoon."

The career of General Smuts, under the more extensive powers vested in him, demonstrates, if any demonstration were needed, what a serious injustice the Imperial Government have done to the unrepresented races residing in South Africa by granting to Colonies complete autonomy for which, in the words of Mrs. Besant, they are unfit and unprepared. The outlook before our countrymen under the Union is not very cheerful. It is well, however, that they are forcibly made to realise, by injustice such as we have described, that they are not to rely so much upon the Imperial Government or even the Court of Law, as upon their own resources, their own strength, and their own powers of suffering as exemplified by the stubborn passive resistance which they have been so strenuously and successfully offering during the past four years.

Cape Indians honour Mr. Ritch

An Address of Welcome

Cape Town has given a most hearty reception to Mr. Ritch, as the following report, printed in the *Argus*, will show:—

A mass meeting, representative of the entire British Indian community of Cape Town and district, was held on Sunday afternoon (8th inst.) at the Masonic Hall to present a beautifully illuminated address of welcome to Mr. Ritch, the honorary secretary of the South Africa British Indian Committee, of London, who is at present on a visit to this country with the object of endeavouring to promote a settlement of outstanding differences between the Government and the British Indians. The Hall and annexe were crowded.

Mr. Adam H. G. Mahomed was unanimously voted in the chair, and amongst those who supported him on the platform were Messrs. J. M. H. Gool, A. G. Ghansar, A. I. Gabru, Ferz Khan, Cassim Ali, M. Halim, Yusuf Patel, and several other leading members of the community. Some European sympathisers were also present.

Mr. Mahomed, in presenting the address, assured Mr. Ritch that the hearts of all the Indians went out to him in admiration of the great work he had done, and was still doing, and that his self-sacrificing labours were appreciated by every member of the community. He hoped that Mr. Ritch's visit to the Transvaal would result in some good being effected for the Indian community. It was time that some finality should be reached in the long struggle in which Ministers had brought more humiliation upon the Government of the country than upon those who had so nobly suffered for conscience' sake.

Mr. Cassim Ali then read the address, which was signed by Adam H.

G. Mahomed (president British Indian League), A. G. Ghansar (president S. A. Indian Association), J. M. H. Gool and A. I. Gabru, and was as follows:

To L. W. Ritch, Esq., Honorary Secretary, South Africa British Indian Committee.

Sir,—We, the undersigned, representing the entire British Indian Community, resident in Cape Colony, having the great privilege conferred upon us of welcoming you to our shores, desire to extend to you our heartiest greetings and to proffer you our warmest congratulations on your arrival in our midst. We are not unmindful of the great services rendered by you and the honourable members of your committee to South African British Indians. You have untiringly and ungrudgingly devoted your abilities and energy to the safeguarding of our rights and interests. We are confident, and we desire to assure you of that confidence, that in your onerous and responsible work you will receive loyal and dutiful co-operation from all South African British Indians. We fervently pray that your efforts may be richly blessed and may prove of the greatest value in the development of the life and wellbeing of this new nation. We hope that through your valuable advice and guidance something may be accomplished that will enable British Indians resident in this portion of His Majesty's dominions to play an honourable and loyal part in the development of the new country, which we trust will prove one of the brightest ornaments of the British Crown. The hardships and struggles which our people have already endured, and are still enduring, will, we hope, be brought to a speedy termination by means of your noble intercession on our behalf. The time is ripe for the amelioration of the lot of our Indian brethren in the Transvaal, who will, we pray, ere long enjoy the same liberties and privileges as we have always enjoyed in the Cape. May our loftiest conceptions and fondest hopes for the peace and prosperity of our people materialise, so that there may come into being a South African nation founded on righteousness, truth, honour, freedom, and justice, and characterised by unswerving loyalty to God, the King and Empire. May it be our privilege, as it is our desire, to cheer your heart and say God speed your work. Deeply appreciating your good qualities, your self-sacrificing labours and the powerful feeling of the brotherhood of humanity which have prompted you to take up our cause, and wishing you and your family many happy years and blessings of peace and good health, we are, sir, your ever grateful friends.

The Tendency in the Cape

Mr. J. M. H. Gool, who was received with loud cheering, urged the necessity for solid and united action

in the Cape in order to stem the growing tendency towards reactionary legislation affecting the British Indians, and he warned his hearers that unless they kept on the alert they would sooner or later find themselves under the same harrow as their Transvaal brothers. Mr. Gool drew attention to what he described as the obvious signs in the Cape of the sinister influence of the Transvaal anti-Asiatic policy, particularly in respect of Indian trading licences, and the increased difficulties placed in the way of permits to leave and return to the Colony or to import servants for those already there. He paid a warm compliment to the work done by their chairman of that afternoon in the interests of the community at large, and hoped that the future would find their ranks unbroken, and an increased measure of solidarity characterise their attitude.

Mr. Ghansar, Mr. Cassim Ali, Mr. Halim, and Mr. Ferz Khan, head of the Afghan community and several others, contributed a measure of praise of Mr. Ritch's work, and endorsed the views of the previous speakers.

The Real Heroes

Mr. Ritch rose to reply amid great applause. While thanking the chairman and the other signatories to the handsome illuminated address, for their warm welcome and kindly expressions of appreciation, he felt that their thanks and the thanks of that large and representative gathering were more properly due to the small but brave band of deportees from the Transvaal, who had sacrificed all that people ordinarily prized most for the maintenance of their own and their fellow-countrymen's respect and the nation's honour. These men, these "undesirables," who had passed through the Transvaal gaols, who had sacrificed their livelihood, who had accepted exile from homes and families, rather than betray their national and racial honour and accept the degradation of the Transvaal's laws—they were the true heroes who deserved their brethren's homage and gratitude, and he doubted not that some day in the future, when saner counsels came to prevail and present prejudices and jealousies had disappeared, those humble passive resisters would be revered for the noble work they were now doing, just as their purblind persecutors would come to be ashamed of the part they were now playing in this drama. Mr. Ritch then outlined the history of the Transvaal struggle since 1885, when the late Republic first figured so prominently in the *cassus belli*. He showed how the disabilities against which they had then protested were still on the Statute Book, and how others of a much more severe character had since been added, culminating in the Indian passive resistance movement against the Registration Law of 1907. Some 4,000 of their countrymen had passed

through the gaols. Hundreds, including many of South African birth, had been forcibly separated from their wives and families, and boys of tender years torn from their homes. The treatment in the gaols had been such as to call for strong protests from the British Government. Yet these brave men and lads were still carrying on the fight, not for any selfish end, but because principle was dearer to them than their personal well-being. The speaker referred to the case of the deportees recently rejected by the Immigration Officer. He reminded his audience that the prejudice and jealousy that had taken such strong root were weeds which would spread throughout South Africa unless speedily checked and killed out, and concluded with a strong appeal to them to close up their ranks and determine that, North, South, East, and West they were one community, the interests of the least of which must be held to be the interests of the whole.

The speaker sat down amid loud and prolonged cheering.

The proceedings concluded with the usual votes of thanks and cheers for Mr. Ritch and the chairman.

Transvaal Notes

Johannesburg, Tuesday.

The Public Health Committee has made the following recommendation:

We have in report that the Medical Officer of Health has brought to the notice of this Committee the necessity for some more effective machinery for getting in touch with Asiatics and other immigrants coming to Johannesburg from plague or smallpox-infected ports or ships. The Committee will remember that the last epidemic of smallpox, which cost the town £6,000, was introduced by Indian pilgrims returning from Mecca. Indians are also constantly returning from plague-infected ports in India and Mauritius, and it frequently happens that the Johannesburg addresses, which they give to the Health Authorities at the South African ports, are quite useless for the purpose of tracing them.

We propose, therefore, that the following draft bye-law should be added to Chapter III, Section 1, of the Public Health Bye-laws:—

"5A. Every person who shall arrive within the Municipal Area of Johannesburg within 21 days of landing in British South Africa, Portuguese East Africa or German West Africa, from any ship in which smallpox or plague or cholera or yellow fever has occurred during the voyage, or which has, during the eighteen days prior to its arrival, cleared from or called at any port infected with smallpox or plague or cholera or yellow fever, shall, within 24 hours of his or her arrival in Johannesburg, present himself or herself personally at the office of the Medical Officer of Health, Municipal

Buildings, Johannesburg, during ordinary office hours, or, in the alternative, shall notify the Medical Officer of Health in writing of the address in Johannesburg at which he or she can be found during ordinary office hours, and such notification shall not be deemed to have been made, unless it be sent by registered post, or unless a receipt therefor be obtained from the office of the Medical Officer of Health.

The following address has been forwarded to Mr. Polak, in Johannesburg, by the Indian Young Men's National Union, Kimberley:—

"Dear Sir,—We, the undersigned, on behalf of the Indian Young Men's National Union, Kimberley, bid you and the accompanying deportees welcome back to these shores again, and wish to place on record our sense of deep obligation and appreciation of the great and noble work you have performed for the Indian community in their righteous struggle.

"Your unrelenting zeal and energy and great patience, your noble sacrifice, deep and unselfish devotion, and large-hearted sympathy for the seemingly hopeless cause, merit the highest trust and honour, and your name, Sir, will ever stand forth alone, without parallel, as a shining light. And indeed, Sir, we cannot find words to adequately express our gratitude for the heroic endeavour on behalf of our suffering countrymen in the Transvaal.

"We beg to offer our heartfelt congratulation on your safe arrival here and for what you have achieved in India, and we pray that Almighty God may pour his blessings on you, to continue the struggle to a successful issue.

"We are, Yours,
President: V. G. PILLAY.
Secretary: T. VEDIA PILLAY."

Wednesday.

An important appeal has been heard in the Supreme Court against a judgment of the Magistrate at Germiston, in which Mr. Kalasingh was the accused on a charge of having traded without permission in a native location. Mr. Kalasingh held a hawkers' licence granted by the Municipal Council. It was proved, at the hearing of the case, that, under authority of the Council, many Indians were living in the location at Germiston. It was, therefore, contended by Mr. Benson, for the accused, that the location was not a native one in terms of the by-law, and that, therefore, his client was not under any obligation to obtain special permission. The Magistrate, however, disallowed the contention, and fined the accused £1. The Supreme Court quashed the sentence, upholding Mr. Benson's reading of the law.

Mr. Polak returned from Maritzburg last Saturday evening, and Mr. Ritch proceeded to Capetown by the Imperial Mail on Monday. In

order to attend the Court proceedings in connection with the ten deportees provisionally landed there.

Mr. Jeevanjee has presented the Tolstoy Farm settlers with a cricket-set.

The Deportees at Cape Town

Supreme Court Application

Eleven Allowed to Land

(Continued.)

Ask the Captain

Mr. Justice Fawkes: It seems to me that the whole difficulty has arisen from your not taking your proper course, and that was to go on board the ship and ask the captain.

Mr. Alexander said that he could produce further affidavits to show that policemen had been stationed on the gangway to prevent them from boarding the ship.

Mr. Justice Fawkes: Apart from this, if these affidavits are true, the men now want to return to Durban.

Mr. Alexander: There is a conflict. Mr. Ritch has talked to these men, and they have told him that they do not want to return to Durban, but to land here.

Mr. Justice Fawkes: What I would do if there were time, would be to suggest that some means be taken to allow you to go on board.

Mr. Alexander said that if the Government had not given instructions that people were to be prevented from going on board, they would have been able to ascertain the wishes of the Indians.

Mr. Justice Fawkes: Surely the latter course would be, in the interests of the Indians themselves, to make the application at Durban.

Mr. Alexander said that the question was whether there would be time. Mr. Mahomed was refused leave to see them, and so also was Mr. Ritch. Mr. Chetty also wanted to see the men, but was not allowed. It was, therefore, ridiculous to suggest that all they had to do was to walk on to the steamer.

Mr. Justice Fawkes said that the difficulty was that some of the men wanted to land here, and that there were certain men who would be allowed to land, but they said that unless they could land with their fellows, they would rather go back to Durban.

Mr. Alexander: The only difficulty that we have at the present moment is that we have not been allowed to see the men, and we cannot say which of them would prefer to go to Durban until we do see them. If their case had not been brought to the Court to-day, they would be taken out of the jurisdiction.

Mr. Justice Fawkes: They would be going back to the jurisdiction. They are going back to Durban; Durban is the proper place to apply at.

Mr. Alexander: They have not been allowed to communicate with their friends.

Mr. Justice Fawkes: As the papers stand, I could not possibly grant an order. You have not got authority from the Indians themselves.

Mr. Alexander: We have authority from some of them, because Mr. Ritch, in his affidavit, says he conversed with certain of the Indians, and they asked him to use every endeavour to obtain the intervention of the Court, with a view to preventing their being deported before their claims had been investigated. Counsel added that the most satisfactory method would be to ascertain the wishes of the men from their own lips.

Mr. Justice Fawkes: There is no difficulty in allowing access to them now; the only difficulty is as to time.

Mr. Alexander said that there was still time enough before the ship sailed, and he

suggested that the matter should be postponed until the afternoon, so that the wishes of the men could be ascertained in the meantime by personal interview.

Mr. Justice Fawkes: In reference to the men who come under sections 3 and 4, I cannot help you.

Mr. Alexander: I do not wish to go into the merits to-day. We want a postponement, so that they may place their case before the Court.

Registered Indians

Mr. Justice Fawkes: There is no question if they cannot read or write a European language. It is no use bringing them ashore and keeping them here if that is the case.

Mr. Alexander: They do not require to answer the requirements of that section if they are registered Indians of the Transvaal.

Mr. Justice Fawkes: If they are registered Indians of the Transvaal, there is no objection to their landing.

Mr. Alexander said that the most important point at present troubled the applicant was this alleged desire on the part of the Indians to go to Durban.

Mr. Justice Fawkes (to Mr. Howel Jones): If I adjourn this case, I suppose you have no objection?

Mr. Howel Jones: I have no objection to that being done, in order to ascertain the wishes of these men, but this matter is brought forward by men who are practically political agitators on behalf of the Indians, and they were trying to get an order of Court.

Mr. Alexander (interposing): I object to this statement of my learned friend that they are "political agitators." There is nothing on the affidavits.

Mr. Howel Jones: Yes, it appears on the face of it.

Mr. Alexander: You must not make statements of that kind. They are British subjects, and you must not make statements about "political agitators."

Mr. Justice Fawkes said that he would adjourn the hearing until the afternoon, so that these men could be seen in the meantime and their wishes ascertained. Those who were born in South Africa or could read and write a European language should make an affidavit as to whether it was their desire to land here.

Mr. Alexander said that he would ask that the Indians who claimed to be registered in the Transvaal should be included.

Mr. Justice Fawkes: I cannot, as a bench of the laws here, allow a man who cannot read or write to land here, or who has not been born here.

Mr. Alexander: Durban is not the port of the Transvaal.

Mr. Justice Fawkes: No, but there are arrangements made there. You will find that if they are registered in the Transvaal, that is the proper port of entry, but I should be flying in the teeth of the statute if I allowed these men, because they are registered in the Transvaal, to land here.

Mr. Howel Jones submitted that the fact of registration in the Transvaal did not affect the question of their right of admission in this Province. They were prohibited immigrants, and the Act said they should not be landed.

Mr. Alexander submitted that, if they were entitled to go to the Transvaal, facilities would be granted for their passing through the Cape to their destination.

Mr. Justice Fawkes: Is not that a matter of grace?

Mr. Alexander: No, it is a matter of right.

Mr. Justice Fawkes: How many Indians are there who would be allowed to land?

Mr. Jones said that he had their declarations. There was one who could read and write, and of the rest four or five said they were born in South Africa. Those were the persons whom the Immigration Officer was prepared to allow to land on temporary permits. The rest had no qualification whatever. Mr. Jones asked that it was useless to go into the question of these men being allowed to pass through the Cape to the Transvaal, because the Minister had

telegraphed to say that none of these people would be allowed to enter the Transvaal.

Eventually the hearing was adjourned until three o'clock, so that the Indians concerned might be interviewed, and their claims and wishes ascertained.

After the Interview

On the resumption, Mr. Alexander applied for leave to put Mr. Ritch in the box, as they had not had sufficient time to prepare affidavits embodying the results of the interview with the men on the *Frieda Hermann*.

Mr. Howel Jones objected, and submitted that Mr. Ritch could only give hearsay evidence.

Mr. Alexander mentioned that the question was put to the men as to whether they wished their case to be brought before the Court, and they all assented. He added that since the morning's proceedings one man had been allowed to land, and the authorities had consented to release five others on security.

Mr. Justice Fawkes said he did not see any objection to Mr. Ritch being allowed to give his evidence before the Court.

Mr. Ritch, in his evidence, said that he had been in the steamer, and had seen the Indians concerned, and spoken to them through an interpreter. When he questioned them, they said they wanted to get to the Transvaal, and that that was the reason why they wanted to go to Durban. They understood that that was the only way to get to the Transvaal. Everyone of them was willing that this application should be made. In reference to the question of whether steps had previously been taken to get aboard the steamer, witness said he applied to the ship's agents, and was told that nobody would be allowed aboard. Mr. Ritch went on to describe five of the Indians, who, he urged, should be allowed temporary permits to land, in addition to those already granted by the Immigration authorities. One had been, he said, in the Transvaal 33 years, and spoke some English, a second spoke English fluently, and was a registered Indian of the Transvaal; a third said he had been in the Transvaal 15 years, and held a permit; a fourth had been 15 years in South Africa; and a fifth had been 12 years in South Africa. These four, several of them, wrote a little English. If they were allowed to land on temporary permits, proper security would be found pending the investigation of their cases.

Mr. Howel Jones: They all expressed a desire to proceed to Durban, and not to land in Cape Town. Mr. Ritch then addressed them, and urged that Mr. Gandhi advised them to try in Cape Town, and they acquiesced.

Witness said that the question was put in a misleading way to the Indians by Mr. Cousins, and what they understood was that their going to Durban was the only way of getting to the Transvaal.

Mr. Howel Jones: Did Mr. Cousins tell them that?

Witness: No, but when they understood that they might be landed here and proceed to the Transvaal, they wished that their case should be heard here, and that they should be allowed to land.

Mr. Howel Jones: It is really a political question?

Witness: No, I prefer not to introduce politics at all.

Have you not done so? No.

Mr. Ritch's Mission

What are you here for?—I do not think I am here on a political mission; I think I am here on a humanitarian mission.

Mr. Justice Fawkes: Are they not the same? Are not politics working for the good of your fellow creatures?

Witness: Yes, my lord, they ought to be; but I am afraid that is hardly the sense in which my friend Mr. Jones used the term.

Mr. Howel Jones: You are here to try and get every Indian you can into the Transvaal?

Witness: Oh, dear, no.

Mr. Justice Fawkes: The point you put is this, until these men knew what Mr. Gandhi advised them, until they had got

his advice, they were anxious to go back to Durban?

Witness: No, may I put it this way, until they knew that by landing here they had a chance of getting to the Transvaal, they were anxious to go back to Durban? That is what they made clear to me.

Mr. Howel Jones: You did not put it to them that they might go to Durban and try to be permitted to land there?

Witness: I think there is a little misapprehension. Up to yesterday there was some danger that they would have to go to Europe from the shipping company.

Mr. Howel Jones: I don't think you know that.

Witness: Forgive me, I do. I was told by the shipping company that the ship on which these men were was to go to Europe.

Why do you say these five cases ought to be investigated?

Inasmuch as these men certainly are able, in my humble opinion, to comply with that portion of the immigration law which requires them to write in the English language.

Then there is some provision as to means?

I submit with regard to that, the discretion of the Court can still be exercised, in view of the months that these men have been away from home or their friends.

Mr. Justice Fawkes: Don't you see, the object of that provision is that they shall not become a burden on the country. If they lost their money through no fault of their own, one is sorry for them, but there is the provision of the Statute, and the judges are bound to administer it.

Witness said that their compatriots would undertake that they did not become a charge on the community.

Mr. Justice Fawkes: Do I understand that these people have been here before and gone back again to India, and that they were previously refused permission to land and that they have come back here, knowing full well that the Courts would not allow them to land?

Witness: I do not know what experience of the Courts they have had in this matter.

Mr. Justice Fawkes: At any rate, the immigration authorities would not allow them to land.

Witness: As to whether this particular set of Indians have already been rejected, I do not know. That they were originally deported from the Transvaal I do know. That was under the immigration law.

Mr. Alexander: Under the registration law.

Mr. Justice Fawkes: The object of their coming back now is not to come into this colony merely, but to get a passage to the Transvaal?

Witness: That is the point, and the object really is to test the right of the Transvaal Government to have deported them at all. They were deported, not magisterially, but administratively.

Mr. Justice Fawkes: There have been cases in the public courts, in the Supreme Court, with reference to that law.

Mr. Howel Jones: In the Transvaal.

Witness: I think there was a judgment of the then Chief Justice Rose-Innes, in which he pointed out that men who had been registered, even if they could not produce their registration certificates, were not to be deported. These men cannot get to the courts; they are on the sea.

Mr. Howel Jones: These five persons have all been convicted under the Transvaal Asiatic Law?

Witness: May I submit that the word "convicted," which has one meaning to you and me, has not got the same meaning to them? These men were arrested in the Transvaal for not holding or producing registration certificates. They had not been tried before a Magistrate; they have been deported administratively. They have not been convicted in any of His Majesty's Courts.

Mr. Howel Jones: Quite possibly; there may have been some misunderstanding.

No Means of Support

The point was afterwards raised that these men had no means of support, and the applicants were asked whether they would

he prepared to furnish each of them with £20 as his own property, so as to enable the men to satisfy the requirements of the Act in that respect. After a consultation on the part of his clients, Mr. Alexander said that they were prepared to hand over £20 to each of these men as his own property.

Mr. Justice Fawkes said that he would make no order as to costs in this case. His reason for taking that course was because he was not altogether satisfied that there was not some difficulty about people getting on board, the police being on the gangway. One man had already been landed, and there were five who had been given temporary permits, subject to security being furnished. Then there were the other five, who would be given a temporary permit on the requirements of section 3 (b) being complied with by their being provided, as their own property, with the sum of £20 each. In the event of the money being handed over by the persons suggested by Mr. Alexander in the presence of the Chief Immigration Officer, with a note that the money was a free donation without any qualification, the matter would be postponed further for 14 days.

The Transvaal Deportees

Farewell Meeting in Madras

Resolutions and Stirring Speeches

Mr. Polak Honoured

(Concluded)

Rev. D. G. M. Leith

The following Resolution was moved by Rev. D. G. M. Leith:—

Second Resolution.—“This Meeting is strongly of opinion that the Government of India and the Home Government should adopt a firmer and more decided attitude regarding the grievances of the Transvaal Indians, whose unjust treatment amounts to an Imperial scandal, the continuance of which is calculated to increase unrest and dissatisfaction in this country, and urges upon the Government of India the necessity of enforcing against South Africa immediately the provisions of the recent Emigration Act, as an earnest of the intensity of Indian indignation at the oppression and ill usage meted out to His Majesty's Indian subjects in that part of the Empire.

“This Meeting while thanking the Madras Government for the order it has issued in connection with the appeal of the Indian South African League for financial help to the Transvaal Deportees is of opinion that it is inadequate to meet the demands of the situation, affords no relief to the Deportees who have been in the City since May last under the care of the Indian South African League; and it urges that a more liberal and sympathetic attitude should be adopted in regard to a question of this exceptional nature.

“This Meeting takes this opportunity of placing on record its grateful thanks to the Government of Bombay for the timely assistance rendered by them to the Madras Deportees who were landed in Bombay in a destitute condition.”

In moving this resolution he said: I am profoundly convinced that this problem which is engaging our attention to-night there is involved a great moral issue. There is involved, I believe, an issue which is going to be one of the supreme issues before the world in the course of this twentieth century. I refer to the great problem of race, of race prejudice and of race difference, and it seems to me at this present time that we are in what I may call the storm centre of this struggle, one aspect of which is to be seen in the Transvaal. Now when two races are to be found living in one and the same country, there are two possibilities before them. One is that the one race may co-operate with the other and that there may be established brotherhood and peace and co-operation. That I venture to say is largely the position in India. But there is another possibility, and that is that the one race may take to repression, to oppression and suppression of the other race that is left. Where the second alternative is adopted moral failure is the inevitable result, and that for two reasons. First of all, that to adopt such a policy of repression is to adopt a policy that is entirely artificial. We have now come to such a period in the world's life that we cannot isolate race from race and nation from nation. We cannot say this part of the world is sacred to one race and that part is sacred to another. That has become for ever impossible, and if any State whatsoever ventures to adopt that policy the result that is bound to follow is this, that because it is endeavouring to limit the movements of world population, because it is endeavouring to act contrary to what we see to be the course of world development, that the race that attempts to do so will land in moral disaster, and that for the second reason that wherever we discover this policy of repression, of suppression and of oppression there we also discover a great growth in selfishness in the nation that oppresses. Moral degradation, moral deterioration is the inevitable result. The whole life of the community becomes tinged with selfishness which it is absolutely impossible to eradicate as long as that particular line of policy is continued. Surely common-sense and common humanity tell you this, that you must instead of driving them hence, use for ever all your life to educate, to elevate and to sanctify them so that they may be able to take their part with you in the common civilisation of the world.

There is one word more I should like to say. You have heard the cry of a white South Africa and a white Australia. Believe me, Sir, the man who adopts that as his battle cry, the party that adopts that as its policy is not fit to be a member of a civilised State. A white South Africa, a white Australia! Does not the world belong to God? Why then should man declare this is mine, this land is ours

and no one dare set his foot upon it. Nay, it must be distinctly declared that the British Empire stands not for self-aggrandisement, not for gaining as much as it can for itself, not for achieving a cheap glory before the eyes of the world; but for the elevation of our common humanity (hear hear). May I say that I believe that this problem of our Transvaal brethren has tarried far, far too long. There has been far too great a delay in its settlement. One cannot but feel that a great moral issue like that ought to have been settled and done with years ago. One cannot but feel that if only the moral sense of the Empire had been stirred, as it ought to have been stirred, these things we are witnessing to-day would never have taken place to the shame of our Empire. I know that this question is very difficult. I know that the duty of the Government is very delicate. We know that South Africa has been declared a self-governing Colony. We know that race hatred and prejudice are rife in that land. But while we know these things and while we appreciate the difficulty and delicacy of the task of the Government, yet we do want to say this that the whole force of Indian public opinion will be behind any and every courageous action that is taken by the Government (cheers). We want to say this that the best thought of Great Britain will endorse that same action. We want to say that every consideration of policy, morality and of humanity demands that the Government of India should take a vigorous and prompt action for the removal of these grievances which we all deplore.

Hon'ble Mr. F. Subba Row

In seconding the Resolution the Hon'ble Mr. N. Subba Row said that the matter had become an Imperial scandal. The whole difficulty arose out of the fact that the Transvaal Government was permitted to pass the Act in 1907 shutting out all Asiatics from getting into Transvaal. The British Empire was displaying a humiliating spectacle to the whole world.

Mr. E. R. Osborne

In supporting the Resolution Mr. Osborne said that he was on the platform because the question was not one which could possibly be confined to any community or any one particular creed in India, but one which concerned every person in India and which should be fought out by mutual support amongst the Indians. The second reason was that though it might seem strange that a lawyer should possess a heart, still he had some little remains of one left and those relics were stirred to the utmost depths by the sufferings of wrongs and injustice of their fellow-subjects in South Africa. He thought that many of those who were responsible for the Asiatic Immigration Act did not know the meaning of the

phrase "Live and let live." The time for academical discussion of the wrongs suffered and of measures adopted had passed. He would therefore gladly associate himself with the words of the Resolution which urged that the Government of India and the Imperial Government should use all the endeavours in their power to put an end to the existing state of things. It was time for action. The Government should use every weapon in their armoury to prevent one portion of the Empire from bullying and harassing another portion of that same great Empire.

Rev. Dr. J. Lazarus

In further supporting the Resolution Revd. Dr. J. Lazarus said that at the time of the Bulgarian atrocities, Gladstone stirred the hearts of the English people. On this occasion they had a Gladstone in Mrs. Besant, who stirred them to their responsibilities and to the wrongs inflicted upon their countrymen. Race prejudice must be eradicated and righteousness and altruism should be practised.

The Resolution was put to the meeting and carried unanimously.

Mr. P. Raman Pillai

The following Resolution was moved by Mr. Raman Pillai—

Third Resolution.—"In view of the prolongation of the Transvaal struggle and realising that it is but one aspect of a wider problem, affecting the very existence of the Indian community in South Africa, this Meeting urges that funds should be collected as rapidly and as widely as possible, in order to enable the resident Indians to maintain and advance their civil and political status."

In doing so he said that the Resolution was a very important one. The Imperial Government had been rather too hasty in granting self-government to the Transvaal. He referred to the recent refusal of the Governor-General of South Africa to receive a deputation from the Indian residents in the Transvaal. The struggle in which the Transvaal Indians were engaged was a prolonged one. The controversy must be kept alive until the grievances were redressed. The public opinion of England should be roused and the heart of England should be appealed to effectively. It was necessary to have funds.

Mr. G. A. Natesan

Mr. Natesan, in seconding the proposition, said:—

Mr. Polak has warned you that some of these deportees, perhaps all of them, may be refused permission to land in South Africa and may return back to our city. On your behalf I, as one of the honorary secretaries of the Indian South African League, wish to assure them that whatever happens, we shall extend our warm welcome once again. It has been my most pleasant duty to house these men and look after their wants and needs. I have regarded

them from the very beginning not as destitute Indians or paupers who have to be fed and clothed from collections doled out as an act of charity and I protest against any one, whatever his position may be, who regards these men as destitute Indians. I have been regarding them and shall continue to regard them and I am sure you all approve of what I have done, as the guests of our city. They have been fighting for the honour of their motherland, they have sacrificed their health, their wealth, their fortune, their business, their wives, their children, their mothers, their sisters, and all that man cherishes as most dear and near not for a cause that is personal but national in the truest sense of the term. I regard them as the custodians of the honour of India and the trustees of the self-respect of this ancient land of ours. They are now returning to the Transvaal, and to place themselves in conflict with the law and administration of a British Colony but they are returning to the land of their adoption, to their place of business, to their families, to their wives, to their children, in short to their homes. I ask you to wish them God speed.

The Chairman asked those present to respond to the Resolution by sending donations.

The Resolution was carried.

The following Resolution was formally put from the Chair and carried:—

Fourth Resolution.—"This Meeting authorises the Chairman to forward copies of the above Resolutions to the Governments of Madras and Bombay, the Government of India and the Imperial Government."

With a vote of thanks to the Chair the meeting terminated.—From *The Hindu*, 24/8/10.

The Thanks of the People

Addresses to Messrs. Ritch and Polak

Last Sunday was a big day for the Indian community and for Messrs. Ritch and Polak. As if the grand reception given to them on their arrival in Johannesburg and the presentation of illuminated addresses by the British Indian Association, which represents all sections of the community, were insufficient, the various sectional organisations thought it to be their duty to show their particular appreciation of the work done by Messrs. Ritch and Polak, as apart from the general tribute from the communal Association. The Hamidia Islamic Society, accordingly, presented, in the morning, the following illuminated addresses, which were enclosed in velvet-covered, silver-mounted cylinders, suitably engraved:

To L. W. Ritch, Esq., Johannesburg.

Dear Mr. Ritch,—On behalf of the Hamidia Islamic Society, we beg to heartily welcome you to this province and to thank you for your magnificent work on the South Africa British In-

dian Committee. Your great work will ever live in our memory.

We, as representing the Mohammedan section of the Indian Community of the Transvaal, feel specially grateful to you for your efforts regarding the religious scruples of the Mohammedan passive resistance prisoners.

The sympathy of every Indian went out to you at the time of Mrs. Ritch's illness. We are glad that she has recovered.

May Allah long preserve you and yours.

To H. S. L. Polak, Esq., Johannesburg.

Dear Mr. Polak,—On behalf of the Hamidia Islamic Society, we welcome you on your return, and congratulate you upon the brilliant success of your mission in India.

The Society is deeply grateful to you for the manner in which you commanded the support of all the great communities in India. Your great and noble work has materially advanced the cause for which hundreds of Indians belonging to all sections have suffered and are still suffering.

May Allah bestow on you and yours His choicest blessing.

The Chairman, Imam Sahab Abdool Cadir Bwazeer, and Messrs. Hajee Habib, Cachalia, Coovadia and Patel delivered laudatory speeches.

In the afternoon, the Transvaal Tamil Community presented the following illuminated addresses:—

To L. W. Ritch, Esq., Secretary South Africa British Indian Committee.

Dear Sir,—We the undersigned on behalf of the Transvaal Tamil Community heartily welcome you back to Johannesburg.

We venture to congratulate you upon your great work on the Committee led by Lord Ampthill.

Your noble and self-sacrificing work will ever live in our memory. We are well aware that by your energy and zeal the passive resistance struggle has become widely known in Great Britain and Ireland.

By your great tact you have commanded the sympathy of all parties for the cause you have made your own.

We are glad that Mrs. Ritch has recovered from her serious illness. Our prayers went out to the Almighty for her recovery. That in spite of her illness you continued your work with undiminished zeal shows your devotion to the cause of British Indians in South Africa.

We ask you to accept this as a token of our gratitude. We hope that the Lord will grant you and yours a long life of happiness.

To H. S. L. Polak, Esq., Transvaal British Indian Delegate to India.

Dear Sir,—The Transvaal Tamil community extend to you their cordial welcome on your return among us from the Motherland, whither you have proceeded in the interests of Truth and Justice, and heartily congratulate you on the phenomenal success achieved by you there. Words are inadequate to express our deep appreciation of your generous and self-sacrificing work.

Your name will ever live in the memory of ourselves and our children. May the Almighty long spare you to continue your noble course, and may He shower His choicest blessings upon you and yours.

The illumination of these beautiful addresses was carried out by Mr. Solomon Ernest, to whom it was a labour of love. There were nearly three hundred signatures attached. The addresses were enclosed in velvet-covered, silver-mounted albums. Mr. V. A. Chettiar presided. Light refreshments were served after the ceremony.

In the evening, at the Olympia Theatre, the United Hindu Association presented the following illuminated addresses in albums, silver-mounted and velvet-covered:—

L. W. Ritch, Esq., Johannesburg.

Dear Sir,—We, the undersigned, on behalf of the United Hindu Association, extend to you a hearty welcome. The magnificent work done by you as Secretary of the South Africa British Indian Committee has endeared you to all sections of the community. Your splendid advocacy of the passive resistance cause has assisted materially to make the struggle for the honour of the British Indians of the Transvaal well known throughout the British Dominions.

As a slight token of gratitude for the great and noble work done by you on behalf of British Indians in South Africa, we beg to present you with this address. Our sympathy was always with you during the serious illness of Mrs. Ritch. We wish both you and her a long life.

H. S. L. Polak, Esq., Johannesburg.

Dear Sir.—We, the undersigned, on behalf of the United Hindu Association heartily welcome you to Johannesburg. The brilliant campaign conducted by you with so much success has commanded the admiration of all sections of the community. The collections made by you in the Mother Country for helping the passive resistance struggle has greatly relieved the anxiety of those intimately connected with it, and materially alleviated the sufferings of many passive resisters. It is due to your efforts that we are within a measurable distance of the stoppage of indentured labour that has been hitherto supplied to Natal from India.

As a slight token of our gratitude for the great and noble work done by you on behalf of British Indians in South Africa, we beg to present you with this address. We wish you and yours a long life and every happiness.

Mr. Lecheram presided, and Messrs. Cachalia, Mulji Patel, Lalubhai, Morarji Desai, Sodha, and others addressed the large audience. Mr. Lecheram expressed regret that, owing to his own engagements and other occupations, he was not able to do justice to the occasion. This apology, however, was quite unnecessary in view of the admirable organisation that was displayed. Those functions

were attended by several European friends and sympathisers, among whom were Mr. and Mrs. Vogl, Mrs. Goldstone, Mrs. Van Weenen, Miss S. Schlesin, and Messrs. T. R. Had-don, G. Isaac and W. J. MacIntyre. Letters of apology were received from Canon Berry, Rev. John Howard, Mrs. Duke and others.

The guests were heavily garlanded and liberally besprinkled with flower-petals and rose-water. Messrs. Ritch and Polak, replying to these various addresses, said that they did not deserve the honour that was done to them, for they considered it to be their duty to do what little they could for the cause of the British Indians of South Africa, which they knew to be just. Mr. Ritch described the great work done by Lord Amthill and the other members of the London Committee. Mr. Polak similarly described the activities of various organisations in India, several of which had been specially founded for the purpose. Both exhorted passive resisters to continue the struggle, and advised them to rely more upon their own strength than upon outside help, and they considered the deportees and other passive resisters, who had suffered imprisonment again and again, worthier to receive honour than themselves.

There can be no doubt that these friends of the community occupy an unique place in its affections.

In the death of their daughter, twelve years of age, the result of severe burns received by her clothing catching fire from a stove. The accident occurred on Wednesday, last week, and on Friday the poor child succumbed to her terrible injuries. Much sympathy is felt for the parents by the Indian community, and we, too, add our condolences. Mr. Anglia wishes to thank all those who have so kindly expressed and shown their sympathy to them in this great trial.

A general meeting of those interested in a reception being given to Mr. L. W. Ritch will take place at Mr. Parjee Rustomjee's premises, 110 Field Street, at 3.30 p.m. to-day. There are one or two other important matters to be discussed, and all are cordially invited to be present.

Mr. Ritch desires to thank all those who have sent to him good wishes, and especially the members of The Indian Political Association and The Indian Young Men's National Union for the addresses that they forwarded to him.

The Compensation for injustice is that in the darkest ordeal we gather the worthiest round us.—GEORGE MEREDITH.

Items of Interest

Mr. Dadabhai Naoroji offers his most heart-felt thanks to all friends in South Africa who sent congratulations and good wishes for his 86th birthday.

We regret to learn of the loss sustained by Mr. and Mrs. M. C. Anglia

Content

	Page.
Death of Another Passive Resister	345
From Pillar to Post	346
From the Editor's Chair	347
Cape Indians honour Mr. Ritch	348
Transvaal Notes	349
The Deportees at Cape Town	349
The Transvaal Deportees	351
The Thanks of the People	352
Items of Interest	354

Durban Passive Resister's Reception Committee

Receipts			Expenditure		
	£.	s. d.		£.	s. d.
Collected by			Alidavits, Provisions,		
Mr. V. Lawrence	11	1 0	Hire of Chairs, Hire		
" Parjee Rustomjee	10	2 1	of Lights, Stationery,		
Verulam Indians	9	16 2½	Telegrams, Board &		
Mr. S. Emmanuel	8	13 6	Lodging, etc.	19	0 10
Messrs. Koobair & Bhag-			Handed over to Pas-		
watdeen	4	8 10½	sive Resistance Fund	41	13 8
Mr. K. B. Chetty	3	13 3			
" S. D. Royeppen	3	10 6			
" D. K. Patel	2	13 6			
" A. D. Pillay	2	0 3			
Tongant Indians	1	16 0			
Mr. G. D. Lalla	1	1 4			
Messrs. Mackanjee Bros.	0	18 3			
Mr. Darjee	0	8 6			
A Friend	0	5 0			
Mr. Geo. Martin	0	3 0			
" B. L. E. Sielemoney	0	2 6			
Total	£60	14 0	Total	£60	14 0

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ

(રજીસ્ટર્ડ ઓફીસ : 19, Saville St. Durban.)

તમને ઘડ્યાળો મુક્ત જોઈએ છે ?

નાતાલીયા મીલ્કના દરેક કેસમાં એક કુપો (ચીટી) રાખવામાં આવે છે. એ ચીટીઓના માલિકાને નીચે મુજબ મુક્ત ઘડ્યાળો આપવામાં આવશે:—

૩૦૦ કુપો એકઠી કરનારને મુંદર સોનાનું ઘડ્યાળ.
૧૨૦ " " " રૂપાનું ઘડ્યાળ.
૫૦ " " " ઓક્સોડાઈડ ઘડ્યાળ.

ઘડ્યાળ મેળવવાની બીજી પથ તક !

જ્યારે તમે નાતાલીયા મીલ્કનું દીન ખરીદો ત્યારે તેનું " લેબલ " કાઢીને સચવી રાખવું. ૫૦૦૦ લેબલ ભેગા કરશો તો તમને મુંદર સોનાનું ઘડ્યાળ મળશે. જો ૨૫૦૦ લેબલ ભેગા થશે તો રૂપાનું ઘડ્યાળ મળશે. એટલા પથ ન બને અને માત્ર ૧૦૦૦ લેબલ એકઠા થઈ શકે તોપણ ઓક્સોડાઈડ ઘડ્યાળ તો જરૂર મળશે. હવે લેબલ સાચવી રાખવાનું ભૂલશો નહીં. નાતાલીયા દુધના માગણે બીજી ખરીદવામાં જોડ છે. તાલુકા અને સરકાર અને મહામંત્રાણ. બધી દુકાને મળે છે.

હોલસેલ મળવનું ઠેકાણું,

નાતાલીયા મીલ્ક કુ. લી.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ.

ક્યો, આપકો મુક્ત ઘડી-દાનાં ?

નાતાલીયા દુધકે દરેક કેસમાં એક ચીટી રહેતી છે. વહ ચીટી ૩૦૦ ચીટી પાસમાં હોતી છે, તેને એક અચ્છી સુનેકી ઘડી મળી શકે છે. ૧૨૦ ચીટીવાળાંકો ચાંદીકી ઓર ૫૦ ચીટીવાળાંકો ઓક્સોડાઈડ ઘડી મળેલી.

ઘડી મીલકેના દુસરા રસ્તા !!

નાતાલીયા દુધકે ટેનકી ઉપર જો લેબલ રહેતાં છે, ૫૦૦૦ ફકટે કરનેવાળાંકો સુનેકી ઘડી મુક્ત દીવા નાચના. ૨૫૦૦ લેબલવાળાંકો ચાંદીકી ઘડી, ઓર ૧૦૦૦ લેબલવાળાંકો ઓક્સોડાઈડ ઘડી મુક્તમાં મળેલી.

ફસલિયે નાતાલીયા દુધની લાના ક્યોંકી અચ્છા ઓર ઇલાજા છે, ઓર લેબલ નચાકર જમા કરનેસે ઘડી મુક્ત મીલકી છે. લેબલ ઓર ચીટી નીચે લિસે પત્રેપર હોલસે ઓફિસમાં બતલાનેસે ઘડી મીલકી છે.

નાતાલીયા મીલ્ક કંપની લીમીટેડ,

૧૯, સેવીલ સ્ટ્રીટ, દરબન.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

527

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૨૨ મી અક્ટોબર, ૧૯૧૦

અંક ૪૩.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૨ અક્ટોબરથી, તા. ૨૮
અક્ટોબર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-આરો. વ. ૪થી આરો. વ. ૧૧
સુધી, સંવત ૧૯૬૬.

મુસલમાન-તા. ૧૮ સવાલથી તા. ૨૪
સવાલ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	પુરસ્કૃત ક. મી. ક. મી.	મુર્તિ ક. મી. ક. મી.	કર્મ ક. મી. ક. મી.
શનિ.	૨૨	વ. ૪	૧૮	૧૦	૧૪	૬ ૮
રવિ.	૨૩	"	૧૯	૧૧	૧૩	૬ ૯
સોમ.	૨૪	"	૨૦	૧૨	૧૨	૬ ૧૦
માંગ.	૨૫	"	૨૧	૧૩	૧૧	૬ ૧૦
બુધ.	૨૬	"	૨૨	૧૪	૧૦	૬ ૧૧
ગુરુ.	૨૭	"	૨૩	૧૫	૯	૬ ૧૨
શુક્ર.	૨૮	"	૨૪	૧૬	૮	૬ ૧૩

અનુક્રમણિકા.

નારાયણસામી	૬૬૯
હિંદીનું શું થશે?	"
દરંસવાલમાં વેપારના પરવાના	૬૭૦
મી. નારાયણસામીનું જીવન વરતાવ...	"
ધણી વગરના બરિદીસ (!) હિંદીઓ...	"
જેઠાન્સજી...	૬૭૨
મી. રીજ તથા પેલાકને વધુ-માન	"
એક ખેડકાર મરણ	૬૭૫
દેશપાત્રો આભાર માને છે	"
સ્ત્રીમરો અને કપાલ	૬૭૬
ચાલુ વરવમાન	"
છેલ્લા ખખરો	"
કેપમાં મી. રીજને માન	૬૭૭
મી. પેલાકને મુખર્જી વિદાયગીરો	૬૭૮
હિંદી છાપામાં દરંસવાલની લડત	૬૭૯
વાર સમાચાર	૬૮૦
પહેલું અને અવગણન	"
નાદારી કોરન્ટી નોટીસ વિષે	"
પરચુરણ ખખરો	૬૮૧
વીરીનીર્મી	"
હિંદુસ્તાનના ખખરો	૬૮૨
પરચુરણ ખખરો	૬૮૩
દોઢ ખખર લાવ	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનિવાર, તા. ૨૨ અક્ટોબર, ૧૯૧૦

નારાયણસામી

નારાયણસામી મુલે પણ તે મુલે જીવતો છે. પોતાનું નામ અમર રાખીને પોતે શરીર ત્યાગ કર્યો છે. મરણ જનમનું એ તો સફળ રહેલું છે. આજળ મરીએ કે પાછળ તેમાં કતરીને બેઠયે તો જરાએ હરપ શોક કરવા જેવું નથી. પણ કોમી સેવા કે એવો બીજો પદોષકાર કરતાં મરણ તે મરણ જીવવા બરોબર છે એવો કયો દેશદિગ્તેષ હિંદી હશે કે જે દેશને ખાતર મરવા તથાપર નહીં થાય? આવો સવાલ કરતાં અમે માની લઈએ છીએ કે બધા દેશદાક્ષિણા દિદી દેશને સારૂ મરવા તથાપર જોય. જ્યાં લગી તેવું આપણામાં ન હોય ત્યાં લગી આપણે સ્વદેશભિમાની ગણાઈ શકતા નથી.

નારાયણસામીએ બહુ દુઃખ વેઠ્યું. ૨૬ી મરની કેક ઉપરની મુસાફરી બહુ કઠોડી છે. તેમાંએ જ્યારે આપણી પાસે પુરતાં કપડાં ન હોય, તે બીજી અડચણો હોય ત્યારે તે મુસાફરી બહુ કઠોડી થઈ પડે છે. આવી મુસાફરી નારાયણસામીએ દેશના જિવને સારૂ કરી. નારાયણસામી દુઃખ હેઠળ વતો ચાલ્યો મર્યો છે. અમે નારાયણસામીને ખરો સત્યાગ્રહી મળ્યો. મોટામાં મોટા સત્યાગ્રહીને વિષે જે આપણે નથી કહી શકતા તે નારાયણસામીને વિષે લાગુ પડે છે. નારાયણસામી પકકા સત્યાગ્રહી તરીકે મુલે છે. બહાદુર સત્યાગ્રહીનાં પણ માત્ર નીવડયે વખાણ કરી શકાય.

નારાયણસામીનું નામ અમર કરી ચાલ્યો મર્યો. તેમજ નારાયણસામીએ કર્યું. તેને સારૂ તેના કુટુંબને સારૂ આપણે શોક કરીશું, તેમજ તેઓને મુખારકપાદી હાથ. નારાયણસામી અને નારાયણસામીને જામે તેમની માતાએએ જીવ્યા.

આમ જો કે નારાયણસામીનું મોત પવિત્ર-મજીરે છીયે તોપણ દરંસવાલની સરકાર ઉપર તો કાયદેસર પુનઃ નહીં

મત મુકી શકાય છે. જો કોઈ માણસ બીજા માણસને એવી સ્થિતિમાં મુકે કે જેથી બીજો માણસ મરી જાય તો પેલા માણસે બીજાનું પુન કરવું કહેવાય. આવુંજ નારાયણસામીને વિષે થયું છે. નારાયણસામી અને તેના સાથીઓને કદ જનથી પેશદ કહીએએ ત્યાંથી કેપટાઉન, કેપટાઉનથી પાછા ફરવાનું આમ રખડાબ્યા રહેવાની, પહેરવાની અને ખાવાની તક કીધી પુરતી હતી. પહેરવાનું અને ખાવાનું હિંદી કોમે આપ્યું ન હોત તો બીજા હિંદીની પણ એવીજ દશા થાત. આમ કરવામાં દરંસવાલની સરકારે બહુ કઠોરતા રાખી છે, અને તેની કઠોરતાને લીધે નારાયણસામીનું મરણ નીવડ્યું છે. તેથી અમે સરકારની ઉપર પુનઃ આરોપ મુકીએ છીએ. પુન કરતાં છતાં તેની ઉપર કાયદેસર કાયદા ન લઈ શકાય તેથી તેને અમે કાયદેસર પુન મજીરે છીએ.

આમ નારાયણસામી અને નારાયણસામી મર્યા. તામીલ કોમને બેળે બીજા હિંદી ઉપર વધતો જાય છે. તામીલ કોમ દિવસે દિવસે ક્રોધવળ થતી જાય છે. તામીલ કોમે કરેલી સેવાનો બદલો દેવે કેમ વાળી શકશે? બીજા હિંદીને લાજમ છે કે તામીલ કોમને કદાચ લેવો તેની નકલ કરી દેશને ખાતર મુકે મોકલે દુઃખો સહન કરવાં. કોમ આમ નહીં કરે તો પોતાની આજર શુભાવશે.

હિંદીનું શું થશે?

અમે અમે અઠવાડીયે અમર આવી મર્યા છીએ કે આવતી પારલામેન્ટમાં આખા દક્ષિણ આફ્રીકાને લાગુ પડે એવો એક બીલિયન કાયદો પસાર થશે. આ ખખર અમને સત્યાગ્રહ મળ્યા છે તેની ઉપર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ રાખવામાં હારણ નથી. છતાં એટલું તો ચોક્કસ છે કે હિંદી કોમે ચેતતા રહેવાનું એવો સંભવ છે કે બીલિયન કાયદો કેટલીક લઘુવાવનારી બાબતો નાખી કાઢે ને ઉતરી કાયદો પસાર કરશે. કદાચ એવી દક્ષિણ નાખવામાં આવે કે દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદી વતની જેને પસાર કરે

આજથી ૧૦ દિવસમાં અરજદારે એ

કેરતને અરજ કરતી અને તેની સંકાર ને નેડીસ આપતી.

કુકમનો અનાદાર

આ કુકમ છત્રીચિહ્નન અમલદારને શુકરવારે સંજરે તરથી મોકલ્યાં મુખ્યો હતા, જ્યાં તેણે ઉતર્યો અને રોકરની પેતની હરજ બાળતી નહીં, અને સ્ત્રી મર બીજે દિવસે બધા સત્યાગ્રહીઓને લઇને ઉપડી ગઇ, માત્ર એક દોદી થોડા વખત માટે ઉતરેલ, તે સ્ત્રી ગયેલ જિલ્લા કલેક્ટરના હોદીઓની જિલ્લા રાજના ડામે તીઓમાં થતી આ દશાથી તેમને 'સુ' કાગ્યુ' હશે તેના વિચાર સહેજે કરી શકે. આ લોકોને પાછા લઇ જવા દેવાથી છત્રીચિહ્નન અમલદારે કોરત ના કુકમનો અનાદાર કરવા અરજી કરી. તેથી તે માણસોને પાછા મંગાવી દેવાનો છત્રીચિહ્નન અમલદાર પર કુકમ મેળવવા મી. લોહન મારફત સુપ્રીમ કોરતને અરજ કરવામાં આવી હતી.

સ્ત્રીથી કેસ

કેસ કરમીયાન મી. લોહને જણાવ્યું કે કોરતના કુકમ તારથી મોકલ્યાં ઉપરાંત શુકરવારે રાત્રે ૬૮૬ ના અમલે અમલદારને લેલોશનથી પશુ કુકમની મતજન જણાવવામાં આવી હતી. જ્યાં ૨૦ દેશપારી હોદીઓને લઇને બીજી સવારે સ્ત્રીમરને ઉપડી જવા દેવામાં આવી. જામીનગીરીની રકમ નહોતી પુરી પાડવામાં આવી એવું કારણ તે જણાવે છે. મી. લોહને કહ્યું કે અમલદારને જેટલી જામીનગીરી જેણે તેટલી મળી શકે તેમ હતી, પણ તેણે કહી તે માગી નથી. વળી અમલદારે કોર્ટ કે તેણે કોરતના કુકમનો અરજ માન નહીં. હવે સ્ત્રીમર કેસોએ એમ છે ત્યાં તેણે તાર કરીને આ લોકોને પાછા બોલાવી પેતાની સુખ સુધારવી. અટકુ તે નહીં કરે તો તેની સામે કામ ચલાવવામાં આવશે.

મી. લોહને વધુમાં જણાવ્યું કે હોદી આ ઉપર જુલમ કરવામાં આવે ન, આપણે રજિઆમાં રહેતા હોઈએ એવું દેખાય છે. અમારે કોરતે એવો કુકમ અમલદાર પર કરેલ કે ઉતાવળોને પકીર ને મળવા દેવાની છુટ આપવી જોઈએ, અને તેટલા માટે લોકોને કોરતની મદદની જરૂર ન પડવી જોઈએ. છતાં પણ મી. રંગેલે વડીલને સ્ત્રીમર પર જવાની અટક કરાવ કરી. જો સે કોર્ટ પેટની જામીન મીરીની જરૂર હો તો પણ તે આપવામાં આવત ત્યારે અહીં તો માત્ર મા. ૨૦ ને

સમજાવે. આ હોદીઓને સુખ મે. કલેશ, ત્યાંથી કેપ્ટન, ત્યાંથી કરમન. આ વાળથી કે? જિલ્લા પ્રમુખને આવી રીતે માખવામાં આવે તે જિલ્લા રાજમાં કાંઈ સાંભળ્યું છે? જો મી. સ્ત્રીમરમાં સમારણ મદરજ જેટલી અમલ હોય તો કોરતના કુકમનો તે આવો અરજ કરે એ અનુભવીના વાત છે. જામીનગીરી તે શરત છે એવો અરજ કરવાને બીજકુલ કારણ નથી. જામીનગીરીની વાતો મારી સુખતાથી દાખલ કરવામાં આવેલી જરૂર અને સરકારી વકીલ વચ્ચે તકરાર.

સરકારી વકીલના સવાલથી અસ્તીજ ૩૫ વીસલને કહ્યું કે મી. સ્ત્રીમરે કુકમનો અનાદાર કરે છે એમ કુ કહી શકતો નથી, પણ તેણે કાગ્યુ તો બતાવી નથી. જો તેને કુકમ વિરે શકા હતી તો સરકારી અમલદાર તરીકે તેની ફરજ હતી કે અરજ સમજવા તેણે આગમન ખાતાલ કેસાવત જેટલી મહેનત કરવાની જરૂર હતી.

સરકારી વકીલ: તેમાં જામીનગીરીની શરત હતી એમ મી. સ્ત્રીમરે કાગ્યુ.

મી. જ. ૩ વી: કુકમમાં તેમ કહ્યું નથી.

સ. વકીલ: શરત હતી તે પહેલાં પગાની જેણે એમ જણાવ્યું.

મી. જ. ૩ વી: કુકમમાં તેણે કાંઈ વાધે નાખેલ નથી. પૈસા મળે તેજ ઉતરવા એવી શરત કુકમમાં છે નહીં. જામીનગીરી ન આવે તેટલા સારું થકને એ લોકોને દેશપાર કરવામાં આવશે એવી મેં કહી વકીર રાખી નહોતી.

સ. વકીલ: કેસ ૧૦ દિવસમાં પુરે ન થાત, પણ ઘણા દિવસ લાગ્યા.

મી. જ. ૩ વી: માણસોના હક સામી કરવાની તક આમળ તે વાત ન છોડી છે. શા માટે તેણે મી. લોહને ન પુછી જેણે?

સ. વકીલ: તે કામ અરજદારે કરવું હતું.

ના. જડજ: કુકમની મી. સ્ત્રીમરને ખતર હતી. અરજદારે એ આ ખાતલ કેસ ચલાવવા જેટલું કર્યું, ને જામીન ગીરી જેવી ખાતલ સારું તેણે પાછા પડે નહીં.

સ. વકીલ: અમલદાર મુશીબતમાં હતો. કાવલાના અમલમાં આડે આવે તેવા કુકમને તેણે બારીક રીતે તપાસવો જોઈએ.

મી. જ. ૩ વી: કોરતના કુકમને અમલમાં આડે આવનાર કહેવાય નહીં. તે કોરતનું ફરજાન છે તેમાં આડે આવવા કેમ કહેવાય? કોરતને કુકમ પગામ

અને તેના સંપન માવ તેમ કરવાની અમલની ફરજ હતી. બીજ કામ પણ બીના કરતાં તેની સુખ ફરજ તે હતી.

સ. વકીલ: અમલના અમલ સંપની તેની એક ફરજ હતી, અને તેથી કુકમ તેણે બારીકથી તપાસવો જોઈએ.

મી. જ. ૩ વી: (પેતા તરફથી સરકારી વકીલના બોલમાં ઉમેરો કર્યો કે) અને પેતાને લાગે તેવા અરજમાં સંતોષ પામી ન બેસી હેતુ જોઈએ.

સ. વકીલ: તેને પણ વખત નહોતો ના. જડજ: માટે તેની ખાતલ ફરજ હતી કે સુખ સારવેતીથી પગમાં બાંધવું.

સ. વકીલ: મને લાગે છે કે કુકમમાં તેને મજે રસ્તો ન રહેતો હોય તો કામ લાગી ખાતલ આ લોકોને મોકલી દેવાથી મી. સ્ત્રીમરની ફરજ હતી.

ના. જડજ: પણ ખાતલ; એ તેને કાંઈ શકા હતી તે મી. લોહને તેણે કહી જોવું હતું.

સ. વકીલ: મી. લોહનનું ને કામ હતું.

મી. લોહન: મુશીબત હતી કે જામીનગીરી આપવાનો આધાર રજાખાર પર હતો.

ના. જડજ: મી. લોહને જામીનગીરી કરી દેવાય છે કે નહીં તે બાબત રાખ્યું હત તો હીક થાત.

સ. વકીલ: સવાલ એટલોજ છે કે મી. સ્ત્રીમરને અરજ પર જરૂરમજ મજબૂત એ ખર કે નહીં.

મી. લોહન અને જડજ વચ્ચે તકરાર

મી. જ. ૩ વી: મી. સ્ત્રીમરે કોરતના કુકમનો જણી જોઈને અનાદાર કરવા હોમન કરે એમ કુ મનવો નથી. કુ નથી સમજી શકતો કે કામ પણ સરકારી નોકર એટલો સુરખ હોય, અથવા પેતાને જ નુકસાન કરવા માગતો હોય કે જે એવું કામ કરે. વાત એટલી છે કે તેણે વતર વિચારને અરજ લાગુ પાડ્યો.

મી. લોહને કહ્યું કે જણી જોઈને તેમ કરવું હોય તો કોરતનું કાગ્યુ આપ માન કરવું કહેવાય. પણ તે નહીં કરવાનું કામ કોરતનું છે. મી. સ્ત્રીમરને સમજ કરવાનું મારું કામ નથી. પણ કુ તો કોરત પાસે જેટલું માણ કુ કે જે જુમ તેણે (અમલદારે) કરી છે તે સુધારવાને તેને કુકમ કરવો.

મી. જ. ૩ વી: તેનાથી તે બની શકેલ મી. લોહન તેણે કાગ્યુ કરવાનું છે કે આ લોકોને પાછા મોકલવા માટે

ઉધારોઆને તેણે તાર કરવો, ને પહેલી સ્ટીમરમાં તેમને મોકલી દેવા કહેવું.

ના. જ. : તે તેનાથી કેમ થઈ શકે?

મી. લોટન : કેમકે એ લોકો પાછા આવવા તૈયાર છે.

મી. જ. ડ. વી : તેણે એટલું કરવું જોઈએ કે એ લોકો પાછા આવવા માગતા હોય તો આવી શકશે એમ કહેવું.

મી. લો : અને સરકારના ખર્ચે નહીં? જ્યાં તે માણસો હતા ત્યાં તેમને તેમણે પાછા મોકલ્યા જોઈએ.

મી. જ. ડ. વી : માણસો પાછા આવવાની ખાતરી તે ન આપી શકે.

મી. લો : તે ખાતરી કું આપીશ.

મી. જ. જીમ : (સરકારી વકીલને) મને લાગે છે કે તમારે કાંઈક કરવું જોઈએ.

સ. વ. : હું લોકોને આવવાને તાર કરવાને તૈયાર છું.

મી. જ. ડ. વી : તેનું ખર્ચ આપવાને તમ્યાર છે? તે લોકોનાં સરીર કાળજી કરવાને અમે હુકમ કરી શકતા નથી.

સ. વ. : તેમના બધા ખર્ચની જામીન મીરી મળવી જોઈએ.

મી. લોટન : વાળખી જામીનગીરી આપવા કું તૈયાર છું.

મી. જ. ડ. વી : (સરકારી વકીલને) એ ૨૦ જણાને કારંટના હુકમ વિરૂધ્ધ મોકલવામાં આવ્યા છે, માટે તેમને ટીકીટ લઈને પાછા ડરબન મોકલો એવો તાર સરકાર વતિ ઉદાગોઆએના એજન્ટ પર કરવા તમ્યાર છે.

સરકારી વકીલે મુદત માગવાથી રા. વાળા સુધી કેસ મુલતવી રહ્યો. ફરી કેસ ચર્ચ થયો ત્યારે સરકારી વકીલે કહ્યું કે મને પ્રીટરીએથી સુચના મળી નથી. તેથી હા. વાળા સુધી ફરીયા મુલતવી રહ્યો.

તે વખતે કામ ચાલતાં સરકારી વકીલે કહ્યું કે કારંટે સુચવ્યો છે તેવો હુકમ સરકાર કયુલ કરી શકતી નથી.

મી. લો : મી. સ્મીથ સામે પગલાં લેવા કારંટને સન્તા છે. તેને ઉદાગોઆએના એજન્ટ પર આ લોકોને નાતાલની સ્ટીમર પર ચઢાવી દેવાનો તાર કરવા સિવાય વિશેષ કરવાનું નથી.

મી. જ. ડ. વી : એજન્ટ પર તેને તે સન્તા ?

મી. લો : સન્તા વિષે કહેતો નથી. પણ કાંઈ પણ માણસ તેટલું કરી શકે છે.

મી. જ. ડ. વી : મુશ્કેલીત એ છે કે સરકાર કારંટના હુકમને માન આપવા કાંઈ કરવા માગતી નથી.

મી. લો : અમલદારે જાણી જોઈને કારંટના હુકમનો ભંગ કર્યો છે, ને તેથી તેની સામે અમને હુકમ મળવો જોઈએ. મેં કારંટને બતાવી આપ્યું છે કે કોઈ સમજી માણસ ન વરતે એમ મી. સ્મીથ વરતેલ છે.

સ. વકીલ : એ માણસો લાવવાનું મી. સ્મીથના હાથમાં નથી. તેના તારને અમલ થાય કે ન થાય.

ચુકાદો

છેવટે ચુકાદો આપનાં મી. જસ્ટીસ ડવ વીઝસને કહ્યું કે મી. સ્મીથ અમલદારે જાણી જોઈને કારંટના હુકમનો ભંગ કર્યો છે એમ કારંટને સંતોષ થાત તો કામદાના હાથની તેને ખર્ચ પડત. પણ હું નથી માની શકતો કે કોઈ સરકારી અમલદાર એટલો મમતી અને મુરખ હોય કે કારંટના હુકમને ખાલુએ મુકવા ની હોમત કરે. તેણે જામીનગીરીની ચાલને ઉતારવાની શરત મણેલ. જે જામીનગીરી લીધા પછીજ ઉતારવા એવી શરત હતી તે હુકમમાં તેમ કહેવામાં આવત. હુકમના અરથમાં કાંઈ શંકા નથી. છતાં જે તેને શંકા હતી તે હોદીએના પ્રતિનિધીએને વાંકે કરવાનું બહુ સહેલું હતું. તેણે પોતાનો અરથ કરીને બેસી રહેવું નહોતું. સાચે અરજ દારના વકીલે જામીનગીરીના પૈસા ભરી દેવાની કાળજી રાખવી હતી. રકમ નજવી હતી, અને તેમાં કાંઈ મુશ્કેલી નહવાની નથી એમ મી. સ્મીથે મણવું હતું. હવે કરવું શું એ શોધી કાઢવાનું મુશ્કેલ છે. કારંટ કેટલેક દરબને ઉપાય વિતાની છે. હોદીએ પરદેશી વહાલુમાં પરદેશી બંદરે ગયા છે. હવે તેમનાં શરીર મેળવવા મી. સ્મીથને હુકમ કરવા ની મામણી થઈ છે. કારંટ એવો હુકમ કેમ કરી શકે તે હું સમજી શકતો નથી. ખરચની જામીનગીરી અપાય તોપણ એ લોકો હતા ત્યાં મુકવાને સરકાર તમ્યાર નથી. સરકારના વહાલુ પર કું ટીકા કરીશ નહીં. સરકારને પગલાં લેવાનો હુકમ કરવાની અમને સન્તા હોય એ હું જાણતો નથી. અમે કરી શકીએ તે એટલું કે જે હોદીએ પાછા ફરે તો તેમને ઉતારવાની અને હુકમમાં રાખવાની અને વકીલને મળવા દઈ શુકરવારે જે સ્થિતિ હતી તેમાં પાછા મુકવાની સુચના આપી શકાએ. અમે તે કરતાં વિશેષ કરી શકીએ કે કેમ તે અમે જાણતા નથી. જે હોદીએ પાછા ફરે તો ઉપર કહેવા પ્રમાણે ડરબનમાં તેમનું ઘરો એમ હોદી

એને જણાવવાની મી. લોટનને છુટ છે.

મી. જસ્ટીસ જીમ અને મી. જસ્ટીસ કોચ ઉપલા ચુકાદાને મળતા થયા.

મી. લોટને કેસના ખર્ચ માટે મામણી કરતાં તે સવાલનો નિરણય મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

રસ્તામાં અરજી

ડરબનથી ઉપડ્યા પછી રસ્તામાં નારા ચલુસામી નામન સત્યામહીનું મરણ થયું. તેની લાસ ઉદાગોઆએમાં ઠેકાણે પાડવા માં આવી છે. દેશપારીએને ઉદાગોઆએમાં ઉતારવામાં આવ્યા છે, અને ત્યાંથી સ્ટીમર મળતાં તેઓ નાતાલ પાછા ફરશે.

મી. ગાંધીનો કાગળ

મી. ગાંધીએ ટરાંસવાલના જાપામાં નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે :—

ફેટલાક દિવસ પહેલાં ધણાક જ. પ. એ એ પ્રીટરીએનો એક તાર જાણ્યો હતો. તેમાં જણાવેલું કે આ પ્રાંતમાં છેલ્લાં ૪ વરસ થયાં બળબળાટ કરી રહેલા એસિ આટીક સવાલનો હવે અંત આવવાનો છે. આ બબરો અમલદારો તરફથી બહાર પડેલા હોવાનું ધારવામાં આવ્યું હતું. છતાં તે બહાર પડતાંની સાથેજ આ પ્રાંતના હોદીએના એક સદુધી ચુરત અને માનીતા હોદી—મી. સોરાજ છને પકડવામાં આવ્યા. અને પછી તુરંતો તુરંત તેના તથા બહાદુર સત્યામહી સાથીઓ—મેસરસ થંખી નાઇકુ, સેદા અને મેદને પણ પકડવામાં આવ્યા.

છતાં આટલાજ ખબર આપવાની ખાતર હું આપને અને આપના વાંચકો ને તરડી આપત નહીં. પણ દેશપાર ચએલા ટરાંસવાલના હકદાર સ્ટીસ, અને ફેટલાક તો દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા હોદીએ તથા મીનાએ ગયા મહિનાની આખરીએ સુલતાનમાં પાછા ફર્યા ત્યારે તેમને ફરી કસેટીમાં આવવું પડ્યું તે વિષે આમને વાંકે કરવાની જરૂર છે એમ મને લાગે છે. નારાયણસામી નામ ના એક અલંત રાંક અને સાલસ હોદી નું આમાં મોન નિષજવાથી આ દવા જનક મામલાની હલ વળી છે. જ્યારે તેને હોદુરતાન દેશપાર કરવામાં આવેલ ત્યારે તેને બાધા તંદુરસ્ત હતો. પણ જ અઠવાડીયાં થયાં જુદી જુદી સ્ટીમરો માં કેસના ઉતાર તરીકે તેની અથડા અપડી થવાથી દાદ તડકાની અસર તેના બાંધાપર દેખીતી રીતે બહુ મહી થઈ. મી. રીચ બબર આપે છે કે સ્ટીમર કેપ કાઉનતા નારામાં હતી તે ડરબીવાલ લગ બચ એક હતા સુધી તેને અને તેના

સાથીઓને કોઈને મળવાની મનાઈ કરવા માં આવી હતી; અને આખરે જ્યારે પડી અદાલતનો કુકમ મેળવ્યો ત્યારેજ તેમને મળી શક્યા. કેવળા છાપામાં બહાર પડેલ તેમના એક કામળમાં એવું જણાવેલું છે કે આ લોકોને નહેતાં મળવાના કે નહેતાં રાખી. કેટલાક તો પુરતાં કપડાં વિનાના કેકપર મથરતા હતા તેઓને પહેલાં ડરખન, પછી પોરટ છત્રી કામેય, પછી કેપટાઉન, પાછા ડરખન એમ એકથી બીજે બદલે ધરેલવામાં આવ્યા. અને છેલ્લી વેળા ડરખનથી તેમને પાછા ન કાઢવા વિષે સુપ્રીમ કોર્ટ નો કુકમ મળવા છતાં પણ તેમને ઉતરવા દેવામાં ન આવ્યા. મુલકી ખાતાના મધાનના કુકમ તળે, હમીયેશન અમલ દારે પોતાના ઉપરીને રાજી કરવાના આવેલમાં અદાલતના કુકમનો કોઈ સાધા રજુ અકરવાળાને જાણે નહીં એવો અરજ કર્યો, અને અગ્રેજ ઉતારા કરી તેમને કેલિફોર્નિયાને કાઢ્યા. પશ્ચિમ એ આબુ કે તેમાંથી ઉપર જણાવેલા એક નારાયણ સામીનો અંત આવ્યો. મરકુમ નામ પાના મોતને કુ કામદેસર ખુન કહેતાં અમલોલ નથી; અને મને લાગે છે કે આ નારાયણસામીનું મોત પણ એવીજ રીતનું ગણવું જોઈએ. નારાયણસામી અને તેના જેવા બીજાને કારોબારી કુકમ તળે દેશનિકાલ કરવા તે મી. સોલનના સબ્-દોમાં કહીએ તો પુરાણા અધેરના દિવસો જેવો જીલમ છે. આમ કહેવાને મારી પાસે આપણીજ અદાલતને અધાર છે. દરેક ન્યાયને આદનાર તથા સરલ માણસ સમજી શકશે કે નારાયણસામી અને તેના મિત્રો આ દેશવટાની દરકાર નહીં કરી પેતાની જન્મભૂમિ અથવા તો રહેઠાણની જુમિમાં પાછા ફરવા પ્રયત્ન કરે એ સ્વભાવીક કહેવાય.

પણ આ પ્રયત્નમાં તેમને અહીંની તહીં મહેલવામાં આવે છે; અને વરજીન ન થઈ શકે એવી તકલીફો તેઓને આપવામાં આવે છે. આવી કનડમતની જરૂર છે ખરી? સત્યાગ્રહીઓ કામદાની સામે થાય તેમાં તેમને જે દુઃખ પડે તેથી તે ઓછે જમડુ ન જોઈએ એમ કહેવામાં આવ્યું છે. આ કિષ્કામણુ સત્યાગ્રહીઓ ને માન્ય છે. તેઓના આત્માને દિલ્લપત લગાડે તેવા કામદાની સામે થતાં સાધારણ રીતે જે સજા થય તેમાંથી તેઓ બચી જવા માગતા નથી. પણ કુ દિગ્મત ધરીને કહું છું કે ઉપર જણાવ્યા મુજબ સત્યાગ્રહીનું મરણ નિષ્ફળ

એટલે સુધીનો જીતમ કરવામાં આવ્યો હતો તેથી આપણે નહીં. શરેનસાદના પ્રતિનિધિ ડ્યુક એન્ડ કોનોટના આવા મમન સમયે તથા મુનિયન પારલામેન્ટ ઉપડવાના સમયે મુનિયનની બધી પ્રજા સુખચેનમાં રહે એવું હમ્દવામાં આવે એ દેખીતું છે. દ્વિતી પ્રજા પણ તેની આવી દલામાં બીજી કોમોના આનંદમાં તેવે સમયે બામ લેવ એવી વકી રાખવામાં આવે છે ખરી!

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

મંગળવાર

મી. કાલાસીંગની અપીલ

જરૂરીસ્થનના લોકેશનમાં પરવાનગી વિના ફરી કરવાના તહોમતથી મી. કાલાસીમ ઉપર કેસ ચાલેલો. તે લોકેશન નેટીવોનુ જ છે, અને તેથી મી. કાલાસીમને ફરી કરવાનો હક નહિ એમ જરૂરીસ્થનની મ્યુનીસીપાલિટીની દલીલ હતી. તેની સામે મી. કાલાસીમના વકીલ મી. બેનસનની એવી દલીલ હતી કે તે લોકેશનમાં હીંદીને મ્યુનીસીપાલિટી જેવું રાખેલા. એટલે માત્ર નેટીવ લોકેશન ન ગણાય, અને તેથી મ્યુનીસીપાલિટીનો કાયદો લાગુ ન પડે. માજીસ્ટ્રેટ આ દલીલ ન સ્વીકારતાં મી. કાલાસીમને હક કર્યો. આની ઉપર મી. કાલાસીમ અપીલ કરી, ને અપીલમાં મી. કાલાસીમની તકરાર વજાજી કરાવી નીચલી કોર્ટનો કુકમ રદ થયો છે.

હાંદી વેપારના પરવાના

વોલક્રેસ્ટની મ્યુનીસીપાલિટીએ એવો ઠરાવ કર્યો છે કે હાંદી વેપારને તુકસાની નો બદલો આપી તેને હોંદુસ્તાન એકથી આપવાનો કાયદો પસાર કરવો જોઈએ આ બધામણુ મંજુર થયા બધે મોકલવામાં આવી છે. કર્મચરકોરવની મ્યુનીસીપાલિટીએ આ ઠરાવ બદાલ રાખ્યો છે. હાંદીકામે ચેતી લેવાનું છે.

મરકુમ નારાયણસામી

આ ખુન વિષે મી. ગાંધીએ અહીંના છાપામાં કામળ મોકલ્યો છે તે છાપાએ છે. તેમાં ખતબ્યું છે કે સુલેક થવાની અથવા ખોટી દોષી જોઈએ, કેમકે સરલ માં સરલ સત્યાગ્રહીને તે અથવા પછી પકડવામાં આવ્યા છે. નારાયણસામીના મોતને સાર સરકારને જવાબદાર ગણેલ છે.

કનીવારે સાંજે મારિતમખરમથી પરનાર પાછા ફર્યા.

મી. રીચ

સોમવારે સત્યાગ્રહીના કેસ બાબત ૩૫ ઉપડી ગયા.

ડેલાઓઆએમાં

સત્યાગ્રહી જે ગયા છે તેને સાર મી. આઈડેક ત્યાં પહોંચી ગયા છે ને તેની મહેનતથી દેશવારી દીંદીને ઉતારી લેવા માં આવ્યા છે. દેશવારીઓ પહેલી રડી મરે ડરખન જશે.

સેરા

મી. જીવજીવે શર્મમાં કીકેટ સે:ની એટ મોકલી છે.

મી. રીચ તથા પોલાકને વધુ માન

જોહાન્સબર્ગમાં મેળાવકાએ

જુદાં જુદાં માનપત્રો

કુલોનો વરસાદ

(‘ધ. ઓ.’ માટે ખાસ રીપોર્ટ) જોહાન્સબર્ગમાં ગમે રવિવાર દીંદીને રવિવાર ગણી સકાય. આખો દહાડો મી. રીચ તથા મી. પોલાકને માન આપવાના મેળાવકાએમાં મળેલો.

સવારના સાડા દસ વાગે હુમીદીઅર ઈસલામીક સોસાયટી નો જલસો હતો. હમામ સાહેબ અગ્ર દુલ કાદર બાવાઝીર પ્રમુખ હતા. મી. રસુલખાને માનપાન વાંચી સંજગાવ્યાં ને હમામ સાહેબે મી. રીચ તથા મી. પોલાકને ભેટ કર્યા.

માનપત્રનો તરજુમો

માનવંતા એલ. ડબ્લ્યુ. રીચ જોમ, ખારા સાહેબ,—અમે હુમીદીઆ ધરલા મીક સોસાયટી વતી આપને આ સરલ નમાં આતઃકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ, અને સા. આ. ધિ. ઇ કમિટીમાં તમારા ઉમદા કામ માટે તમને ધન્યવાદ દહએ છીએ. તમર મહાન કામ અમારી વદદારતમાં સદા બખર રહેશે. મુલક લમાન સલામતી કેદીઓની પરમની કાગણી સચવાવના સંબંધમાં આપના પ્રયત્નો માટે ધરસવાલના મુલકમાન દીંદી: ઓ આપના ખાસ બાબારી જે: મીડીસ

રીચની માંદગી વખતે હરેક હોદ્દાની દિશા સોજી આપના તરફ હતી. તેવણુ સર્જાં થયાં તેથી અમે ખુશી થયા હીએ, ખુદ આપને અને આપના કુટુંબને લાંબી સુદત સુધી આબાદ રાખે.

અમે હીએ, આપના વફાદાર, હમામ એ. કે. બાવાઝીર, ચેરમેન; એમ. પી. ફેનસી, એન. સેક્રેટરી; ઇ. એસ. કુવા હીયા, ટ્રેઝરર; એ. સાલુજી, વાઇસ ચેરમેન; મહમદ સાલુજી, બેઇટ સેક્રેટરી. બેઠાનેરખરમ, અક્ટોબર ૧૯૧૦.

માનવંતા એચ. એસ. એલ. પોલાક,

પ્યારા સાહેબ,—આપ પાછા પધારતાં હોમીયા હરબામીક સોસાયટી વતી અમે આપને આવકાર આપીએ છીએ, તથા હોંદુસ્તાનમાં આપનું કામ સરસ રીતે પાર પાડવાથી મુબારકબાદી દબાએ છીએ. હોંદુસ્તાનની બધી મોટી કામોના આપે જે રીતથી ટેકા મેળવ્યો છે તેથી આ સોસાયટી અત્યંત આભારી થઇ છે. જે લડત માટે હરેક કામના સેંકડો હોદ્દાઓ કુખ ઉઠાવી રહ્યા છે અને ઉઠાવે છે તેને આપના મહાન ઉમદા કામથી વજુદદાર ટેકા મળ્યો છે. અદલાહ આપની અને આપના કુટુંબની મુરદા હાંસલ કરો.

અમે છીએ, આપના વિશ્વાસુ હમામ એ. કે. બાવાઝીર, ચેરમેન; એમ. પી. ફેનસી, એન. સેક્રેટરી; ઇ. એસ. કુવા હીયા, ટ્રેઝરર; એ. સાલુજી, વાઇસ ચેરમેન; મહમદ સાલુજી, બેઇટ સેક્રેટરી. બેઠાનેરખરમ, અક્ટોબર ૧૯૧૦.

આ માનપત્ર મખમલની ચાંદીની પ્લેટવાળી સીલોડરમાં નાખી આવવામાં આવ્યાં હતાં.

માનપત્ર અપાયા પછી મી. કાઠલીયા, મી. કાજી હુબીબ, મી. પરેલ, મી. કુવા હીયા વિગેરેએ બાપણો કયાં ને મી રીચને તથા મી. પોલાકને હમામ સાહેબે પુલના તોરા આપ્યા પછી સભા બરખા રત થઇ.

તામીલ કામને મેળાવડો

ખપેરના ત્રણ વાગે તામીલ કામ તરફથી મારકેટ સીટમાં માનપત્રે આપ્યાં. મી. ચેટીયાર પ્રમુખ હતા. મી. સોલો મને માનપત્ર વાંચ્યાં. આ માનપત્રે બનાવેલાં પશુ મી. સોલોમને. તેની પાછળ તેને લમલમ આર દિવસ ગાળ્યા હતા. ચિત્તાર કામ સરસ છે. તેમાં હોંદો નકસો રમેલો છે. અને બન્નેમાં વરદ સહીઓ છે. માનપત્રેને મખમલ ના આલખમાં મહેલાં છે ને તેની ઉપર ચાંદીની પતરી જડી છે તેમાં પોલ્ય લેખ

ચીતર્યો છે.

માનપત્રના તરબુએ

માનવંતા એલ. ડબલ્યુ. રીચ, સા. આ.

બિ. ઇ. કમીટીના સેક્રેટરી જોગ, પ્યારા સાહેબ,—ટરાંસવાલની તામીલ કામ વતી અમે નીચે સહી કરનારા આપ બેઠાનેરખરમ પાછા પધારતાં આપને અંતઃકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ. લો. એમપીસની આગેવાની તમે કમીટી માં આપે જે મહાન કામ કર્યું છે તે માટે આપને મુબારકબાદી આપીએ છીએ. તમારો ઉમદા આત્મજોગ અમારી વાદ દારતમાં સદા અમર રહેશે. અમે સારી રીતે જાણીએ છીએ કે તમારી મહેનત અને ઉત્સાહથી સત્યાગ્રહની લડત શ્રેષ્ઠ બિનન અને આયરલાંડમાં મશહૂર થઇ છે. તમે આ લડત તમારી પોતાની કરી લીધી છે, અને તેને સાર તમારી મહાન સુદ્ધિથી તમે બધા પક્ષની દિશાસોજનું આકરપણ કર્યું છે. મીસીસ રીચ મંબીર માંદગીમાં થી સર્જાયાં તે જાણી અમે ખુશી થયા છીએ. તેણીની તદુરસ્તી માટે અમે તે સરવસકિતમાનની પ્રારથા કરી હતી. તેણીની માંદગી છતાં આપે હમેશના ઉત્સાહથી કમીટીનું કામ ચાલુ રાખ્યું તે આપની દક્ષિણ આફરિકાના હોદ્દા સવાલ તરફની ચુરતતા બતાવે છે. આ આભારનું રિન્ક સ્વકારવા અમે આપને વિનંતી કરીએ છીએ. તમને ને તમારા કુટુંબને હમ્બર લાંબી જીંદગી બહે એવી હમેદ શાખીએ છીએ.

(સહીઓ ઉપર મુખ્ય)

માનવંતા એચ. એસ. એલ. પોલાક,

બહાલા સાહેબ,—ટરાંસવાલની તામીલ કામ માતુભુમિમાંથી આપ પાછા પધારતાં આપને દિલોખની ભરપો આવકાર આપે છે. સલ અને ન્યાયની ખાતર આપનું ત્યાં જવું થયું હતું, અને તેમાં અદ્યુત ફતેહ મેળવી આવ્યા તેથી અપને મુબારકબાદી આપે છે. આપના ઉદાર અને પરીપકારી કામ માટે જોડો આભાર હર શાયવા શબ્દો પુરતા નથી. આપનું નામ અમારી અને અમારા વંશની વાદદારતમાં અમર રહેશે. આપનું ઉમદા કામ ચાલુ રાખવા હમ્બર આપને ચીરંજીવી રાખે, અને આપની તથા આપના કુટુંબની ઉપર શુભ આશિરવાદ વરસાવે. અમે છીએ, સાહેબ, આપની હીલદાર તામીલ કામ, (રહજ સહીઓ)

બેઠાનેરખરમ, અક્ટોબર ૧૯૧૦.

માનપત્ર અપાઇ રસાયાહ લગભગ ૪૦૦ માણસને નાજોતો આવવામાં આવ્યો હતો. નાજોતમાં બરફી માંદગી, ખાખાં, પુરી, લીલો મેવા, ફળી આ કુખ, કોમનેડ

સોડા વિગેરે હતાં.

યુનાઇટેડ હિંદુ એસોસીએશન

રાતના સાડા સત વાગે યુનાઇટેડ હિંદુ એસોસીએશન તરફથી માનપત્ર આપવા માં અ.બુ. તે મીટીંગ ઓસીપીયા થીમે ટરમાં મળી હતી. મી. લજીરામ પ્રમુખ હતા. ચીએટર ચીકાર ભરાયું હતું. મી. લજીરામે પોતાને ખાતરી કામનો ભરાવો વમેરે હોવાથી તે બીજી અગ્યણો થી પુરો સત્કાર ન કરી શક્યો એમ કહી મારી માંગેલી. હજીકતમાં તેવી મારીની જરૂર ન હતી, કેમકે બધી જોડવણુ સરસ હતી. માનપત્રે આલખમાં મદમાં દતાં, ને તેને મખમલનું પુકું તથા ચાંદીની પતરી હતાં. માનપત્ર એક મી. પરેલ, ને બીજી મી. દેસાઇએ વાંચેલું. મી. રીચ તથા પોલાકને હારતોરાથી સજી મારવામાં આવ્યા હતા, ને પુલના વરસાદ પશુ વરસાવવામાં આવ્યા હતા. પોલ્ય લાપણો મી. પરેલ, મી. મોરારજીએ, મી. કાઠલીયાએ, મી. લણુભાઇએ, ને મી. ગાંધીએ કરેલાં.

ત્રણે માનપત્રના જવાબ મી. રીચે તથા મી. પોલાકે લખાણમાં આપ્યા હતા. તેની મતલબ એ હતી કે સત્યાગ્રહને વળગી રહેવું એ જરૂરનું છે. તેઓ પોતે માનને લાયક ન હતા, પણ સલામદીઓ છે.

માનપત્રના તરબુએ

માનવંતા એલ. ડબલ્યુ. રીચ જોગ,

પ્યારા સાહેબ,—યુનાઇટેડ હિંદુ એસોસીએશન વતી અમે નીચે સહી કરનારા આપને અંતઃકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ. સા. આ. બિ. ઇ. કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે આપે જે ભવ્ય કામ કર્યું છે તેથી કામની બધી બંતોને આપ બહુ પ્યારા મધ પડ્યા છે. સત્યાગ્રહની આપની સરસ હીમાયતથી ટરાંસવાલના હોદ્દાઓની આખર માટેની લડતને આખા બિટીશ રાજમાં મશહૂર કરવામાં વજુદ ભરેલી મદદ મળી છે.

દક્ષિણ આફરિકાના હોદ્દાઓ માટે આપે જે ઉમદા કામ કર્યું છે તેના આભારની એક નજીવી નિદાની તરીકે આ માનપત્ર અરપણુ કરવા અમે રજા લઇએ છીએ. મીસીસ રીચની મંબીર માંદગી વખતે આપની તરફ સદા અમારી હીલસોજી હતી. આપની અને તેણીની અમે લાંબી જીંદગી હમ્બીએ છીએ. અમે જઇએ આપના વિશ્વાસુ.

(સહીઓ) સી. પી. લજીરામ, મુળજી

બાઇ પટેલ, મોરારજી દેસાઇ, તથા જે. પટેલ.

જેહાનેરખરમ, તા. ૧૧-૧૦-૧૯૧૦.
માનવંતા એસ. એસ. એલ પોલાક,

બહાલા સાહેબ, — પુનાઈટ હીંદુ એસોસિએશન વતી અમે નીચે સહી કરનારા આપને જેહાનેરખરમમાં અંતઃકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ. આપે આ પ્રતાપી સુએસને બહુ કૃતેદશી બાહુ રાખી હોવાથી કામની બધી જલો તરફથી આપ માન ખાટયા છે. સત્યાગ્રહની લડતની મદદમાં માતૃભૂમિમાં આપે જે ઉપરાષ્ટ્ર એકલું કરવું છે, તેથી તેમાં ભોમ થઇ પડેલાઓની ચિંતા બહુ દુર થઇ છે, અને સત્યાગ્રહીઓના દુઃખમાં બહુ રાહત મળી છે. હિંદુસ્તાનથી નાતાલ આવતા મીરમીડીઆઓ બંધ થશે તે આપની મહેનતના પ્રતાપ છે.

હિંદુ આફ્રિકાના હીંદીઓ માટે આપે જે ઉમદા કામ કરેલું છે તેની તજવી નિશાની તરીકે આ માનપત્ર અરપણ કરવાની અમે રજા લઇએ છીએ. આપને અને આપના કુટુંબને અમે લાંબી આયુષ્ય અને સુખાકારી ઇચ્છીએ છીએ. અમે છીએ, આપના વિશ્વાસુ.

(સહીઓ) સી. પી. લક્ષ્મીરામ, મુળજી

બાઇ પટેલ, મોરારજી દેસાઇ, તથા જે. પટેલ,

જેહાનેરખરમ, ૧૧-૧૦-૧૯૧૦

તમીલ કેન્દ્ર તરફથી મી. રીય તથા મી. પોલાકને પા. ૧૭-૧૦-૧૦ ની મેથી, હીંદુ એસોસિએશન તરફથી પા. ૧૦ ની, ને મી. ઇ. એ. તરફથી પા. ૨૫ ની એમ આપવામાં આવેલ છે.

માનવંતામાં ને તકામી બેટમાં પૈસા નાખી દેશ કરતાં ઉપરાષ્ટ્રમાંથી વધેલા પૈસાને ઉપયોગ ઉપર પ્રમાણે કરવો એમ સર્વને ઠીક લાગવાથી આમ થેલીએ ની બેટ કરવામાં આવી છે. મીડેંગોમાં મોરા મિત્રો પણ હાજર હતા. જે રવિ વારને દિવસ ન હતો તે વખતે હાજર રહેત.

એસોસિએશનનું માનપત્ર

મે એકાદીએ મી. રીય જેહાન-ખરમમાં પહોંચતાં એસોસિએશન તરફથી ચએલા મેળાવકામાં એસોસિએશનનું નામે નું માનપત્ર તેમને આપવામાં આવ્યું હતું.

માનવંતા એસ. ડબલ્યુ. રીય,

૨૨ સપ્તાહ આવતાં આપને અમે બિડી શ ઇન્ડિયન એસોસિએશન વતી આવકાર આપીએ છીએ. બાહ્ય આફ્રિકા બિડી

ઇન્ડિયન કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે આપ નું મળકલું કામ અમે ધ્યાનપુરવક જેતા આવ્યા છીએ. તે કમીટી પર રહીને બંધ વેલા પરોપકારી અને સહેનસાહતના હીત ના કામથી આપે હિંદુ આફ્રિકાના હીંદી ને આભાર મેળવ્યો છે.

મીસીસ રીયની લાંબા વખતની મંદગી છતાં આપે આપની કમીટીનું કામ બાહુ રાખ્યું છે, તેથી જે લડતને આપે પોતાની કરી લીધી છે તે માટેની આપની કાળજી અને અંત કાળીત થાય છે.

મીસીસ રીય પોતાની જાલીર મંદગી માંથી સાળાં થઈ છે તેથી અમે હરપ પામીએ છીએ, અને કુઆ ચાલીએ છીએ કે આપ અને મીસીસ રીય લાણુ આયુષ્ય ભોજવો, અને આપનું ઉમદા કામ બાહુ રાખવા શક્તિમાન થાઓ.

અમે છીએ, તમારા વિશ્વાસુ,
(સહીઓ) એ. એમ. કાલ્લીલા,
રમેન.

એમ. ડે. માધી,
સેક્રેટરી.

એક બેઠકારક મરણ

ડરખનના એક હીંદી બાજેવાન અને નાતાલ ઈ. કેમિસના જેઈટ સેક્રેટરી મી. એમ સી. આંગલીઆની બાર વરસની ઉમરની એક દીકરી તા. ૧૪ મીને શુક્રવારે મુજરી જવાને બેઠકારક બનાવ બંધ્યો છે. ૪૫૬ અકસ્માત પાંચાસીવના સુધાની જાળથી સળંગી ઉઠતાં બાઇ આપે શરીરે ટાંચી ગયેલ, અને કેટલાક દુઃખકાયક કલાકોગાળી મરણ પામેલ છે. તેના જના જામ્માં ડરખનની સમસ્ત મુસલમાન કોમે લાગ લીધે હતો, તથા વેરલમ વગેરે રથ બેથી કેટલાક બાઇઓ હાજર થયેલ. તે મંત્રા અને બીજા દિલકેજના સદેશા મોકલનારાઓનો મી. આંગલીઆ આ છાપા હારા આભાર માને છે. અમે મરનારના રૂઢને શાંતિ ઇચ્છીએ છીએ, તથા મી. આંગલીઆ તરફ અંતઃકરણપુરવક દિલસોજી બતાવીએ છીએ.

મર્યાપતીઓને જવાબ

બારકલી વેરના મર્યાપતી — એ ખબર જાહેર કામના નથી.

“હેવાને ખુ. જો. ઉમેદવાર” —

તમારા કામગીરી તમારે જાણ્યું કરમે

દેશ પહોંચે લેમ નથી. — અ. ઇ. આ.

દેશપારીઓ આભાર માને છે

વોલકરરરર જેલથી સદેશ

તા. ૬ મીએ વોલકરરરની જેલમાંથી દેશપારી સલામદીઓ વતી મી. જોન એન ડર ખમેજમાં લખે છે કે : —

“નાતાલમાં અમારી હેલ જાહેરી પદે જામત કરવા માટે ત્યાંની હીંદી કામને અને ખાસ કરી બલા મી. રસ્તમજી તથા બીજા માયાણુ સુખ્ય અમેવાનેનો મારા દેશપારી બાઇઓ તરફથી તથા મારા પેતા તરફથી આભાર માનવાની કું રજા લઉં છું. બારડન કોલોનીમાં અમારે વાસ કું ક મુદતનોજ હતો, છતાં તે બહુજ સુખદાતા નિવાસો હતો. જળી નાતાલના હીંદી આ મંડળે પણ એક કામી મેળાવડો કરી મી. પોલાકને તથ અમેને માન આપ્યું હતું તે માટે તેને તથા મીસીસ મુડલેને પણ અમે આભાર માનીએ છીએ. અમને તેમાં બહુ આનંદ મળ્યો હતો. ન્હાના બાળક અને બાળકીઓએ માએલાં વડે માતરમના સુંદર ગીતથી અમારામાંના બહાનાં દિવ ને અસર થઇ હતી. તેનો સુર અમારી યાદદારતમાં સદા તેલેલેજ મધુર અને તાજે રહેવાનો.

વેલ આડીની મુખકૂરી પણ આનંદ દ વક હતી. અમે સાંજને વખતે વોલકરરરર આવી પહેંચ્યા. તરતજ અમને પકડવામાં આવ્યા હતા. પણ આપ સરવે જાણો છે કે અહીં રહેવાનપર આ આવકાર સ્વીકરવા અમે તે પ્રથમથીજ તકવારીમાં હતા. અમને સીધા ચારજ એ. શીસમાં લઇ જવામાં આવ્યા. ત્યાં અમારાં નામ, કામ, ઉમર, ધર્મ, લખી અમને જેલપર લઇ ગયા. રસ્તો ચડાણ વાળો હતો, અને તે જરાબર અરધા કલા હતો હતો. અમે ૮ વાગે જેલપર પહોંચ્યા. ૨ કોટડીમાં અમને વહેંચી દેવા માં આવ્યા. આ કોટડીએ તદન રવચ્છ અને હવાવાળી હતી. અમે અહીં સુખે નીંદર કરી. સવારે ઉઠતાં અમે તદન તાગ મનલા લાગ્યા. અને આ જેલ વિરે જે કોઇને કંઈ કહેવાયું હતું તેને એમ કે રડીમરોમાં આવવા કરતી વખતે સુધાની જે સમગ્ર તેમાં હતી તે ના કરતાં આ જેલમાં બહુ સારી હતી. અમારી કામે અહીં વિનયથી વરતવામાં આવી છે. અમને કામ સીમતારે ૩૧૬ માં ખમ કરવામાં આવશે અને મળ

પણ થશે; અને ધણે ભાગે દુરતજ ડીપ કલુકમાં અપરે જવાનું થશે.

હવે, નાનાલના આમારા હોદી ભાષ્યો અને હોદોનો આપેને હેન ભરેલો આવ કાર આપવા માટે ફરી આમાર માની કુ કામગીર પુરો કરે છું. વહે માતરમ વગેરે, વગેરે.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન હાઈન]

કેનકલર—તા. ૧૦મી નવેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

સુલતાન—તા. ૧૭મી અક્ટોબરે મુંબઈ પહોંચી છે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ હાઈન]

અમપુલી—બુધવારે ડરબન આવી પહોંચી હતી.

" તા. ૨૫મીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમસીઆ—તા. ૨૫મીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

અમકીરિ—તા. ૧૭મીએ કાલ ખેલી નાતાલ માટે ઉપડી છે.

" તા. ૬મી નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફરિકન હાઈન]

ડીન્ડાઉ—તા. ૧૫મી અક્ટોબરે કાલ ખેલી પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાના બંદરો માટે ઉપડી છે.

નાતાલ પ્રેવીન્સીયલ કાઉન્સિલની મુદ્દતથી જે તા. ૧૨મીએ મધ હતી તેમાં નીચેના મુદ્દાઓ છે:—મેસરસ એફ. ટી. પાણીરી (ડરબન, કેપ્રીયા), એફ.એ. લેટન (ડરબન, કેપ્રીયા), ડાન ટેલર (ડરબન, પોર્ટ), જે. પી. વાઇટ (ડરબન, વેસ્ટ કોસ્ટ), લુઇ બાઇસ (ડરબન, અપીસો), એ. જે. મેક ગીબન (સીડી, વનકોપ ડી વીઝન) જે. મેક ઓસલીન (સીડી, અમ કોફ્રસી ડીવીઝન), પીપરસ (ડરબન કાઉંટી), એનરેટ કોહરસ (અમવેડી), ચારલ્સ હ્યુક લનડ (અમવેડી), એ. સેમ્પી સ્ટર (અમકીરિ), કોમરેન (સેડીસીય), ફ્રેંચ મીન્સ (ન્યુકાસલ), કારલ વાનડર મરવ (વોલીક), જે. ડબલ્યુ. મુર (વીનન), જે. ડબલ્યુ. (ડી), જી. એચ. હ્યુલેટ (નોરથ કોસ્ટ ડીવીઝન), જે. એ. મુલર (મેડમથ), તથા જેમ્સ રોકીસ (કેપ્રીયા).

શહેનશાહતમાં હોદીનો દરજ્જો

ઇન્ડિયામાં પ્રસિદ્ધ થતા અધીના રીબુ ઓફ રીબુટના અધિપતિ મી. ડબલ્યુ. ટી. સ્ટેડ શહેનશાહતમાં કાળા મેરાના ઉભા થમલા સવાથ આવત નીચે મુજબ લખે છે:—

અંગ્રેજ શહેનશાહત નકસા ઉપર તો રૂડી લાગે છે, પણ કસોટી કરતાં તે ખરેખર શહેનશાહત જેવું લાગતું નથી. જે શહેનશાહતના જુદા જુદા ભાગો સામાન્ય જમાવને છાર પોતાનો હીસ્સો આપે નહીં તેને સાચા શહેનશાહતને બદલે તેનો પડ જાયો કદી સમજાવ. પણ મામલો તો એથી પણ મજીર છે. એકજ રાજની પ્રજામાં સુધાને એક સરખો છનસાદ નહીં અને તેના આખા રાજ્યમાં જ્યાં પોતાને હીક લાગે ત્યાં વસવાનો એક કરખો હક નહીં. પરદેશી જાપાનીઓ પાસે પા. ૩ થી ૧૦ ની રકમ હોય તો તેઓ કેનેડાના અંગ્રેજ સરકારમાં દાખલ થઇ શકે; પણ હોદી, અંગ્રેજ રાજ્યની પ્રજા હોવા છતાં, પા. ૪૦ ની રકમ ધરાવતો હોય તે હોદી સીધી સ્ટીમરમાં આવ્યો હોય તો જ વસવા આવી શકે. હોદી સીધી સ્ટીમર મળવી મુશ્કેલ છે, એટલે હોદીનું કેનેડામાં જવું પણ અસંભવિત છે. ત્યાં ના હોદીઓ રાજને અરજ કરે છે કે જરમની, જાપાન અને આફ્રિકાના પરદેશી રાજ્યોમાં પણ અમારી સામે જાવા કામદા નથી. મને (મી. સ્ટેડને) લાગે છે કે હોદીની આ અરજ ઉપર જમીન (જ્યાં કદી બી નહિ) માં વાવેલાં બી જેવી છે. દક્ષિણ આફ્રિકા, આમેલીઆ કે કેનેડામાં શહેનશાહતની વફાદાર હોદી પ્રજાને શહેનશાહતમાં ભાગીદાર મજબૂતામાં આવતી નથી!

હેલ્લા ખબરો

(‘ધ. ઓ.’ માટે ખાસ તાર)

નોહાન્સપરમ, ગુરવાર.

ન રાજસામીની શાદગીરી કામમ કરવા સંબંધમાં બુધવારે, ચારકેટ સીટ, એલે મપીઆ મીએટરમાં બપોરના બરાબર કા વાગે મીટીંગ થશે. બહાર મામતો બધા હોદીઓને હાજર થવાને વિનંતી કરવામાં આવે છે. બધા હાજર થશે એવી આશા છે.

આલુ વરતમાન

યુનિયન સરકારની આજમુખીની વરત બુકથી નાતાલમાં એટલો અસતોષ ફેલાયો છે કે એકાદ દેઝલે યુનિયનથી જુદા પડવાની હીલચાલ ઉભી કરવાની સૂચના મળે છે.

પોરમુખીના રાજ બંધારણના ઉદ્દેશ દ્વારાથી ઉભાઓઆએમાં કામ તોફાન આવ તો બિટીશ પ્રજાનું રક્ષણ કરવામાં આવે તેટલામાટે સાધન-સાધનથી એક મન વારને ઉભાઓઆએ ખાતે મોકલવામાં આવી હતી.

એરેજમાની પ્રેવીન્સીયલ કાઉન્સિલ ની મુદ્દતથી ૧૭ મેંબરોની સામે કાઇ ન થવાથી એમજ મુદ્દાઓ હતા, જ્યારે બીજા ૮ મેંબરો સામે યુનિયનીસ્ટ (બિટીશ) ઉમેદવારો બહાર પડ્યા હતા. તેમાંથી ૨ યુનિયનીસ્ટની જીત થઇ છે, જે બાકીના ૬ મેંબરો મુદ્દાઓ છે. એટલે કુલ ૨૫ મેંબરોમાંથી ૨૩ ૬૫, અને ૨ યુનિયનીસ્ટ થયા.

ડરબનમાં માખણ (પટર) ના ભાવો એકદમ ચડી મયા છે. અમે સનીચા શી ૨/૬ થી ૩/-નું રતલ લેખે વેચાતું હતું. એવું જણાવવામાં આવે છે કે એરેજમા તથા બીજા ભાગમાં પણ હાલ માખણની બહુ તંગી જણાય છે.

મી. રીચ પોતાને આવકારના અને દુખાના સંદેશ મોકલનારાઓનો ‘ઈ. ઓ.’ દ્વારા આભાર માને છે. તેમજ કોન્ટ્રીના ઇન્ડિયન પોલીટીકલ એસોસીએશન તેમજ ઇન્ડિયન યંગ મેન્સ એસોસીએશનના મેંબરોનો પણ તેમજ મોકલેલા માનવરો માટે ખાસ આભાર માને છે.

હોદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૫મીના અરસામાં અમપુલી તથા અમસીઆમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૬મી નવેમ્બરે અમકીરિમાં આવવા વધી છે.

તેજ અરસામાં અમકીરિમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૧૦મી નવેમ્બરના અરસામાં કેનકલરમાં આવવા વધી છે.

કેપમાં મી. રીચને માન.

કેપટાઉન અને આસપાસના પરમણુઓની બધી હીંદી કામના પ્રતિનિધિવાળી એક માસ મીટીંગ મી. રીચને માનપત્ર અરપણું કરવાને ટાઉનના પ્રેસીડીંટ હોલમાં તા. ૧૦ મીએ બરાબર હતી. હોલ અને કમ્પાઉન્ડ ચીકાર બરાબર મચ્છેલ હતાં. સરવજીતે મી. આદમ ચુલને ખુશી આપવામાં આવી હતી.

પ્રમુખનું બાપણું

મી. ચુલે બાપણું કરતાં મી. રીચને ખાતરી આપી કે તેમણે જે બારે કામ અગળ્યું છે અને હજી બચ્ચે છે તેની તારીફ કરવા બધાના હીલ આકરવાય છે; તથા તેમના જાતીબોગની દરેક હીંદી કહર કરે છે. તેમણે આજ્ઞા બતાવી કે મી. રીચની ટરાંસવાલની મુશ્કાલત દિંદીઓને લાભકારક નીવડશે, અને આ લાંબી લડતનો હવે અંત આવશે. વળી કહ્યું કે આ બાબતમાં ત્યાંના કારબારીઓએ, ટકને ખાતર ઉમદા રીતે દુઃખ બોચવનારા લોકો કરતાં ખુદ ત્યાંની સરકારને વધારે નામો શીમાં લિતારેલ છે, વગેરે. પછી તેમણે મી. રીચને એક સુંદર બબકાદાર

માનપત્ર અરપણું કર્યું

જે મી. કાસમ અલીએ વાંચી સાંભળાવ્યું. તે નીચે મુજબ હતું: -

“માનવંતા એલ. ડબલ્યુ. રીચ, સા. આ. બિ. ઇ. કમિટીના એન. સેક્રેટરી એમ,

સાહેબ,—અમે નીચે સહી કરનારા કેપ કોલોનીની સમસ્ત હીંદી કામના પ્રતિનિધિઓ, આપને આ કિ રા પર આવકાર આપવાનો દહાવો લઈ દિલોએનીથી વધાવી લઈએ છીએ અને ઉત્સાહપૂરવક મુખ્ય રજવાદી દહાવે છીએ. દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓની આપે અને આપની કમિટીના માનવંતા સલાહદોએ જે બારે સેવા બજાવી છે તેથી અમે અગળ્યું નથી. અમારા હોલમાં તથા બાબોનું રક્ષણ કરવામાં આપે અમકાયા વિના આપની બધી સહિનો ઉપયોગ કર્યો છે. અમને આરથા છે, અને તે આરથા વિશે ખાતરી આપવા માગીએ છીએ કે આપના બારે અને જવાબદારી બરેલા કામમાં દક્ષિણ આફ્રિકાની સમસ્ત હીંદી પ્રજા વહાદારીથી સામેલ રહેશે. અમે આતુરતાથી પ્રારથના કરીએ છીએ કે તમારી મહેનત અજળ થાયો અને અહીંની નવી પ્રજાના બંધા રણ માટે તે કીમતી નીવડે. અમને હરે છે કે આપની મુદ્દપવાન સલાહ અને આ

જેવાનીથી સહેનસાહનને કીમતી નીવડે એવા આ પ્રદેશની આબાદીમાં અમે વહાદારી બરેલો. તેમજ મોબાવલો બાગ બગ વવાને શક્તિમાન થઈશું. અમારા લોકોએ જે હાડમારીઓ સહન કરી છે અને હજી કરે છે, તેનો આપની ઉમદા મદદથી વહેલો અંત આવશે એવી અમને હરે છે. અમારા ટરાંસવાલના હીંદી બાઇઓની સિયલમાં સુધારો થવાનો વખત હવે પાકી ગયો છે; અને અમે જાણીએ છીએ કે તેઓ પણ અમે કેપના હીંદીઓની મદદ હુંક મુદ્દમાં છુટ બોચવના થઈ જશે. અમારા લોકોની સુખશાંતી માટે અમારી ઉચ્ચ બાવનાઓ અને વહાલી મુશ્કો સહ જાયો, કે જેથી અંતે સત્યતાવાળો, આખરદાર, રાત્ર, ન્યાયી, અને ખુદા, સહેનસાહ તથા સહેનસાહન પ્રત્યે અડમ વહાદારી ધરાવનારી પ્રજા દક્ષિણ આફ્રિકામાં હસ્તી ધરાવે. આપનું હૃદય ઉમંગમાં રહ્યો અને આપનું કામ નિરવિરતે સંપૂર્ણ થાયો એવું હૃદયવાની અમે રજા લઈએ છીએ. આપના સદયુક્તો, આત્મ બોમ બરેલી મહેનત, અને માણસંજાતના બાઇમાર. વિધેની દંદ લાગણી, કે જેને લીધે આપ આ લડત ઉપાડી લેવા પ્રેરાયા છે, તેની અતઃકરણથી કહર કરતા તેમજ આપને તથા આપના કુટુંબને સુખશાંતિ બરેલા વણા વરપણું આપુપ હૃદયતા,

અમે છીએ, સાહેબ, આપના સદાના આભારી. મત્રો: આદમ એચ. ઇ. મહમદ (પ્રેસીડેન્ટ, બિ. ઇ. લીગ), એ. ઇ. ધનસાર (પ્રેસીડેન્ટ, સા. આ. ઇ. એસોસીએશન), જે. એમ. મુલ અને એ. આઇ. મખર.

બક્ટોબર, ૯ ૧૯૧૦

મી. મુસુક ચુલનું બાપણું

આ પછી મી. મુસુક ચુલે સાંભળનારાઓની ખુશાલી વચ્ચે ઉભા થઈ બાપણું કર્યું હતું. તેમણે કહ્યું કે: કેપમાં હીંદીઓ પ્રત્યે જુલમી થતા જતા વલણને મુજમાંજ લાખી દેવાને મજબુર રીતે એકત્ર થવાની આપણને જરૂર છે, અને જે એતતા નહિ રહીએ તો ટરાંસવાલના હીંદી બાઇઓના જેવા દાલ થવાના છે. ટરાંસવાલનો એવ કેપમાં લાગવો સર થયો છે, અને તેના ચિન્હો ખાસ કરીને હીંદી વેપારી પરવાના અને કેપમાં આવવા કરવાની પરમીટની વધતી જતી તકલીફમાં જોવામાં આવે છે. મી. મુલે અંતમાં હીંદી કામના કાજ માટે પ્રમુખની તે દિવસની મહેનતનાં વખાણ કર્યાં હતાં, અને એક

થવા ફરી અસરકારક સંજોગો કહ્યા હતા.

મી. ધનસાર, મી. કાસમ અલી, મી. ફલીમ અને અને અહવાન કામના મુખી મી. ફેરકખાને પણ મી. રીચના કામની તારીફવાળાં બાપણું કર્યાં અને બધાએ આગલા બાપણું કરતાંએના મતમાં મળ તપણું બતાવ્યું.

મી. રીચના બાપણું

બારે ખુશીના પોકારો વચ્ચે મી. રીચ બાપણું આપવા હજી થયા. હરપ બરેલો આવકાર તથા સુંદર માનપત્ર આપવા માટે તેમણે હાજરીનોતો આભાર માન્યો અને કહ્યું કે તેઓએ જે ધન્યવાદ આપ્યો છે તેને માટે વધુ હકદાર તો ટરાંસવાલના દેશપારીઓની બહાર દુકડી છે. આ લોકોએ પોતાની કામની તથા દેશી આખર રાખવાને ખાતર સામારણ રીતે જે બહુ પ્રીય મણાવ તે વસ્તુઓનો ભોગ આપ્યો છે. ધિકારાવલા અને ના લામક મણુમાં આવેલા આ લોકોએ ટરાંસવાલની જોલો બરી, પોતાની આજીવીકા જતી કરી, ધરખારથી દેલવડો ભોગવ્યો, પણ પોતાના દેશની અને કામની આખર ટરાંસવાલના કાવલાને શરણે કરી નહિ.

તેઓજ અરેખરા હીંદી છે

તેઓજ તમારા માનને અને આભારને પાત્ર છે. ખાતરી રાખવી કે એવો એક દિવસ આવશેજ કે જ્યારે સરકાર સમજશે અને તમારા તરફની અદાવત દુર થશે. તે દિવસ આ નસ જત્યાશીઓ તરફ તેઓના હમદ કામ માટે સહુ માનથી જોશે, અને તેઓના જુલમમારો શર ખીંદા બનશે. પછી મી. રીચે ટરાંસવાલની હાડમારીઓનું બચથી પ્રતિજ્ઞા બધાન કર્યું. અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઊંડા મુજ નાખતી જતી અદાવત સામે અરેખરથી હીંદીઓએ એકત્ર થવા વિશે લાગણી દહાવે તેવાં વચનો કહ્યાં. ખાદ તાળીઓ ના બારે મકમડાટ વચ્ચે મી. રીચે જગ્યા લીધી.

હેવટે મી. રીચ અને ચેરમેનના આ બારનો હાથ પસાર કરી તેઓના માનમાં હુરેના પોકારો રાચે સજા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ડરબન ખાતે મચેલી કવરક લેલોના પારીઓની એક મીટીંગમાં એવો હાથ રણ થયે હતો કે કવરક લેલોને ફરે ચાલકના હક આપવાનો વખત હવે અ. જાણ્યો છે.

મી. પોલાકને મુંબઈની વિદાયગીરી

ખાણનાં કંલસા

મી. પોલાકને વિદાયગીરીનું માન આપવા મુંબઈમાં પ્રમુખ ખાણના જલસાનો વિષયવાર હેતુ આમે નીચે આપીએ છીએ:—

તાજમહલ હોટેલમાં તા. ૨૮ મીની રાત્રે ખાણ અધ્યક્ષ હતા. એમ મી. જોખલેને પ્રમુખપદ અપવામાં આવ્યું હતું. હાજરીમાં મુખ્ય જોન. મી. પ્રમોદીય રહીમપુલા, મી. જમશેદજી એ. વાઘીયા, મી. જે.સ. મેડોનલ્ડ, જોન મી. એમ. ઝીલ્ડા, મી. એમ. એમ. કામા, મી. જહાંગીર ખમનજી પીટીટ, મી. એમ. જે. કામા, મી. એમ. એમ. સમરમ, મી. ફાજલખાન જુમલાખાન લાલજી, મી. રશમજી કે. દાદાચાવડા, મી. જાદરખાન રહીમપુલા, મી. ડી. વી. બહદુરજી, મી. જે. જે. વીમાદલાખ, મી. જોન. એમ. સાહેર, મી. કપીન, (દરંસવાલ ચીનાઈ એસોસીએટના પ્રમુખ), મી. સી. એમ. ખરસેદજી, વમરે હતા.

જહેનસાહેબો ટોરટ લેવાયા પછી જોન. મી. જોખલેની દરખાસ્તથી મી. પોલાકનો ટોરટ લેવાયો હતો. આ પહેલાં મી. જોખલેએ માનવંતા દાદાખાન નવરોજીને કામગીરી વાંચી હતો, જેમાં તેમણે ખાણ વખતે હાજર ન રહી શક્યા માટે બે વતવો હતો, અને મી. પોલાક તેઓના જવાર માટે હકાર છે, એમ જણાવ્યું હતું.

જોન મી. જોખલેનું આપણું પછી મી. પોલાકની તાદુરસ્તી હાજરી જોન. મી. જોખલેએ નવે મુખ્ય આપણ કરેલું હતું: મી. પોલાક ગયા વરસમાં જામસેટ મોસની હાજરાતમાં અહીં આવી હતા. દરંસવાલની હોદી કોમી હોડુ રત ન માટે ડેલીગેટો નીચેલ તેમાંથી તેઓ એકજ, જોરા હોવાથી, અહીં આવી શકેલ છે. બીજા ત્રણ ડેલીગેટો જેઓ હોદી હતા, તેઓને તો તેઓ નિમાયા કે તરત જ પકડવા અને જેલમાં પહોંચાડી દેવામાં આવ્યા. મી. પોલાકને અહીં ૧૩ મહિના થયા અને તે દરમિયાન તેમણે કેવું ઉમડા કામ કર્યું તે આપણે નજરે જોઈ છે. જ્યારે તેઓ અહીં આવ્યા ત્યારે તેમનું કામ આ દેશમાં અગત્યનું હતું. પણ આ નીચેના બરા સગરના, બીનસાક્ષી અને અમારા કામને લીધે આપણા દેશમાં તેમને

જેવું પ્રજાની તથા માન ઉત્પન્ન કરનાર નામ મી. પોલાકને નથી, એમ કહેવામાં જરાએ અતિશયોક્તિ નહિ કહેવાય. મી. પોલાકે જ્યારે આ દેશમાં પોતાનું કામ કર્યું ત્યારે થોડી મુશ્કેલીનો ત હોતી. એ વાત સત્ય છે કે આપણા બાઇઓપર દરંસવાલમાં જે હાડપારી પડે છે તેથી મી. પોલાકના અગાધ અમાલિકા આ દેશના લોકોમાં ખુસ્સો પ્રસરી રહ્યો હતો, અને અહીં તરી જાહેર સભા બેલાવી પ્રજા પોતાના ઉદગાર નતાવી રહી હતી. પણ તે વખતે દક્ષિણ આફ્રિકા સંબંધે અહીંના લોકોને એકમત તથા એકમે તેનું માન નહોતું. વળી તેઓના દરંસવાલના બાઇઓને તેઓ કેવી રીતે મદદ કરી શકે તેની પણ તેઓને ખબર નહોતી. પણ મી. પોલાકની મહેનત, ઉત્સાહ અને એકાગ્રતાથી તે બધું ફેરવાઈ ગયું છે. હવે ખરેખરી રીતે કહી શકીએ છીએ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓની હાડપારી સમાન બીજાને એક એકે સલામ નથી કે જેણે વધારે હોદી લાવ્યું તથા સરદારભિમાની ખુસ્સો ઉત્પન્ન કર્યો હોય. છેલ્લા ૧૩ માસમાં જે કોડો સજાઓ આ દેશમાં બરાબર ચુકી છે, જેમાં દરંસવાલ સરકારની વરતણકને વખેડી હાડપારી આવી છે, અને તેને દેશમાં લાવવાને મદદતાં પક્ષમાં લેવાનો હોદી સરકારને આમલક કરવામાં આવ્યો છે. આ આપણા સવાલપર વાઇસરાયની ધારા સભામાં એક અગત્યની મર્યાદા ઉભી કરવામાં આવેલી હતી, અને પરિણામે બિટીયા કોલેનીમાં ગીરમીટીયા મજુરો જતા બધા કરવાની સત્તા હોદી સરકારે હાથ ધરી છે. તે ઉપરાંત સલામતની લડતની મદદ માટે એક લાખ રૂપિયા ઉપરથી ૬૩ એક હોદીને મોકલી દેવામાં આવ્યું છે. આમાંથી ૬૦ હજાર ઉપર તો હકત મુંબઈમાંથીજ બરાબર છે એક વરસની મહેનતનું આ સરલ પરિણામ કહેવાય. મી. પોલાકે જે કાર્ય સાધ્યું છે તેને માટે તેને મમર યરાનું સમર્પ કરવું છે. મી. પોલાકે ઉગ્રાંકના વગની તથા દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસનારા જોરા હોવા છતાં આ લડતમાં તેમણે તન મન અરપણ કરેલ છે, એનું કારણ કદાચ એ હતું કે તેઓ મદદી જાતમાં જન્મેલા છે, અને તેઓને ધરમ પણ મદદી છે; તેથી દેશને માટે દુઃખ ઉડાવનારા તરફ દિવસોજ દેવી તે તેમને રાત્રે નવાઈની વાત નથી. આ ૧૩ માસ દરમિયાન જે અગત્યની કરવામાં આવેલ છે તેમાં એક કોડીની કમલ વાત છે કે તેને દક્ષિણ

આફ્રિકા તથા ઉગ્રાંકમાં લેવાતી લડત સાથે બંધ બેસતી કરામાં આવી છે. આમ બની શક્યું તેનું કારણ ફક્ત એજ કે લડાઈમાં મેદાનમાં આવણું મદદન અને માનીતા દેશીજાત મી. મ.વી. હીલચાલ કરી રહ્યા છે, જ્યારે ઉગ્રાંક જાને હોડુ રનાનમાં તેના એ દિવસોજ મિત્રો અને સલામકો—મી. રીસ અને મી. પોલાક કામ કરી રહ્યા છે. મી. પોલાક હવે દક્ષિણ આફ્રિકા પછા જાય છે એટલે આપણી દુરજ એ રહી કે આ લડતમાં ફોલેડ મળે ત્યાંસુધી અહીંની લડત જારી રાખવી. મી. જોખલેએ દક્ષિણ આફ્રિકાના હાલના મામલાનો ટુંક ચિતર આપ્યો, અને આવતજાનવેખરની ચરખાતમાં બુનિયત પારલામેન્ટ બેસે ત્યાંસુધી રાહ બેવાની જરૂર પડતી. છતાં તે દરમિયાન હોડુરનાને ત્રણ જવાબદારી અદા કરવાનું સમજાવ્યું. એક તો લડત જારી રાખવા મયા વરસની પેઠે પૈસાની મદદ આપ્યા કરવી, બીજી એ કે લડતથી પ્રજા વરસને હમેશ માહેતગાર રાખતા રહેવું; અને ત્રીજી એ કે હોદી સરકાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓને બને તેટલો દેશ આપ્યા કરે એવું જણાવ્યું તેના ઉપર કર્યે રહેવું. મી. જોખલેએ હોદી સરકાર તથા હોદી રજીરના આ બાબતમાં દિલસોજ બરેલા વલણ માટે ખુશી જાહેર કરી, દેશ પારીઓની હુકડીઓને મુંબઈની સરકારે જે મદદ આપી હતી તેને માટે આભાર માન્યે; અને કદ્યું કે હવે હોદી સરકારે દરંસવાલના હોદી દેશપારીઓને આ દેશ માં બીસકુલ રાહકરે નહીં. એવો આમલક કરવાનું મુખ્ય કામ તેઓનું છે. વગી ગીરમીટીયાઓની રિયલિટિ તપાસ કરવા હોદી સરકાર પોતાનો એક અમલદાર દક્ષિણ આફ્રિકા મોકલે એ પક્ષ જોરાની જરૂર છે. આ લડતમાં બે મુદ્દાઓ સમાવેલા છે. એક તો એ કે અંકિશાઇ તરીકે આપણા આપણા ખંડને અપમાન લાગે તેની સામે યત્ન. આમાં આપણી સાથે સામેલ રહેનારા કેટલાક ચીનાઓ પણ છે. તેઓના આગેવાન આજે સાંજે અહીં હાજર છે એ ખુશીની વાત છે. બીજો મુદ્દો એ છે કે બિટીયા હોદી તરીકેના તેઓના દરબાજા માટે તેઓએ લડ્યું. મી. જોખલેએ છેવટમાં મી. પોલાકની તાદુરસ્તી બરેલી લીધી હતી હવેજી અને હિંદસ્તાનના લોકો તરફથી નીચેના સંદેશ દરંસવાલ લઈ જવા કહ્યું. ત્રીજી રહીઓ તથા હુડી મજુરોને બહુ શુચિત સેલ જરૂર બેસતી કહ્યો.

સહન કરીને જે લડન લડી રહ્યા છે તે માટે અમે મનઃકર જીએ. સલામતીઓએ હુનિયાના મુશ્કેલીમાં દિવસતાનની કીરતિ વધારી છે અને તેજ તેઓના કામનો સહયોગ કરસ બદલો છે" પછી મી. એ.પી.એ.એ. મી. પોલાકનો સુબખન મિત્રો તરફથી તેમને એક ચાંદીનો ચાનો સહ ભેટ આપ્યો.

મી. પોલાકનો જવાબ

મી. પોલાકે જવાબ આપતાં મુરોપમાં મહુદી લોકોપર જે શુભમ હતો તેની સાથે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓના શુભમની સરખામણી કરી. તેમણે કહ્યું કે મે જમાના અગાઉ જેના આપદાદા (મેસોપોટેમીયામાં) હતો તે આજે મુરોપનો રહીશ મવાથી દરંસવાસના દાખલ થઈ શકે, પણ મુબમમાં વસનારો તેનાજ વંશનો કોઈ પુરુષ ખાસ કરીને તેના પુરાણ લેખાસમાં ત્યાં દાખલ થવા જાય તે તેને ન થવા દે. હાલનો દરંસવાસનો કાયદો એશિયાના ખોસ્તી પેશાબર જસસને, અથવા તો શુદ્ધ, અથવા તો મહમદ, કે કનકુશીયસ એમાંના કેઈને પણ તેની હદમાં દાખલ થવા ન દે. દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓને જે બહુ હડી અસર કરે છે તે આ ધરમનું અપમાન છે, અને તેથીજ આ કાયદો નાબુદ કરાવવા ખાતર જનમાલની હરકોઈ અડત સહન કરવાનો નિમજ તેઓએ કર્યો છે તેઓએ કરાવ કર્યો છે કે લડતનું પરિણામ તે આશુયુજ નીકળે; પછી બસે તે દુઃખ ઉઠાવીને મરી અથવા હોદીઓના રમરણ રતંબ તરીકેજ હોય. દક્ષિણ આફ્રિકામાં પણ માણસાઈવાળા કેટલાક ગેરાઓ છે, કે જેઓ હોદીઓની માગણીમાં સત્પતા જોઈ શકે છે. છતાં દરંસવાસ સરકારનો આજાર માનવો જોઈએ, કેમકે હોદીઓ કેવા છે અને તેઓ શું કરી શકે છે એ દેખાડવાની તક તેણે આપી છે. એ પ્રશ્ન ન બન્યો હોત તો ઉમરાવની સભામાં જે સવાલ જવાબ થયા તે કહી ન થયા હોત, મદાસના માણ અવરનર હો. એમ દીવ જેવાની હીમાયત મેગરી રાકવા ન હોત, અને વિલાયતનો પ્રજામત આજે કેળવી શક્યો છે તે ન બન્યું હોત. હોદીસ્તાનમાંથી પણ દરંસવાસના હોદીઓને તેઓ સંતોગ પામે લેવો કેટલું મુશ્કેલ છે. લડતના કારિય તરિ કહેવાનું કે તેઓ લડત જારીજ રાખશે. વળી વધારે પુથી થવાનું એ છે કે હું જવાનો છું, ત્યારે મારી સાથે બીજા પણ દેશપારીઓ પાછા ફરવા નકરી કરવું છે. આમાંથી

જેઓને ત્યાં દાખલ થવા દેશે તેઓ પોતાના કુટુંબ કમીયાને મળી પાછા એનાં એજ દુઃખો ઉઘાવવામાં સામેલ થઈ જશે. તેઓ ફરી જેલ જવાને, દેશપાર થવાને, અથવા તે જેલમાં મરી જવાને પણ તકવર છે. જેઓને લાંબી પાછા કાદશે તેઓના સખમાં મુબમના હોદીઓ પાસેથી માગી હડ છું કે તેઓ દુખરો ના દેખામાં તેઓને વધાવી લેશે, અને ખતાવી આપશે કે તેઓના દેશની આજર માટે માલતી બસતમાં તેઓની ઉત્સાહ બેઠી વિશ્વોજ તથા રોકા છે.

છેવટમાં મી. પોલાકને કુશનોદાર પહે રાખ્યો, અને તેનો દેહક બધ જલસો બ રખાસત થયો.

દેશપારીઓના માનમાં એક મુસ્લીમ જલસો

મી. ચાકુબ હસન તરફથી

મદાસની ઉદ્ધિગન સાથે આફ્રિકન લીમના મી. નાટેસન સાથેના જોડીયા સેક્રેટરી મી. ચાકુબ હસન તરફથી દેશ પારી સત્પામતીઓના માનમાં એક ચા પાર્ટનો જલસો પોતાના મહાન ઉપર કર વમાં આવ્યો હતો. નામીયા માણસોને આમંત્રણથી ખેલાવવામાં આવ્યા હતા. સમયનુસાર ભડત સાંજ થી બાપજો તથા મર્ચ થઈ હતી. મી. ચાકુબનાં મામાળ કામથી દેશપારીઓ બહુ ખુશ થયા હતા, અને તેમણે તેનો આજાર માનતાં જણાવેલું કે "જે બધું તમે અમારે વારતે કરવું છે તે અમે કદી જુલો જઈશું નહીં."

જારખરડનમાં બેઠેલી પેશા મુદ્દણીમાં પ્રધાનમંડળવાળા મી. દલની જીત થઈ છે. તેની સામેના ઉમેદવારે એક જુસ્સા હાર કાપણમાં જણાવું હતું કે બેલરો એ ઉમેદ વિરુદ્ધ રાખીતિ ધારક કરી છે, અને બવિખમાં મોટી ખરાબી થવાની છે એ વાતની કું ચેતવણી આપું છું. જ્યાંસુધી ઇંગ્લાંડનું સરકાર આ મુલકમાં છે ત્યાં સુધીજ ઉમેદને સહીસહમત છે. પોલીસ ખાતામાંથી ઉમેદને કાઢીને બેલરોને રાખવામાં આવે છે; અને આવી સરકારના હાથમાં રાખ્યા બચાવ તું કમ આવશે ત્યારે શું પરિણામ આવશે તે સહ કળા કહ્યો. વગેરે.

હોદી છાપામાં દરંસવાસનો લડત

"ટીબુન"

વિલાયતમાં થોડા વખત ઉપર જે મહાન મીદીશ મધ હતી તે (વપે દીકા કરતાં કાઠોરનું "ટીબુન" થવ લાગે છે કે:—જ્યારે સર મચેરજી ભાવનમરી અને બાણ બીપીનયકપાલ એક તખ્તા (પરીકોર્મ) પર એમા થાય ત્યારે રોર ખેર થવાની ખાતરી સમજવી. દરંસવાસની સરકારે ત્યાંના હકદાર હોદીઓને હોદીસ્તાન દેશનિકલ કરવાથી જે તોફાન પ્રવવાઈ રહ્યું છે તે દરંસવાસના બધા કામોનું સદુથી અશુભ ચિન્હ છે. દરંસવાસના અધિકારીઓના કૃતથી જે રાજ દારી ભવ ઉભો થવાનું અમે ખતાવી અથા તે વડી સરકાર અને હોદી સરકાર એમાંથી કોઈ એકદમ સમજ સફી નહીં તે બહુ તાણખીની વાત છે. અમે તેમ હોય, પણ હવે હોદી સરકારને પોતાનો હાથ સકોચેલો રાખવાને જરામિ કારણ નથી. દરંસવાસ સરકારના કૃતથીજ ઉપનન થએલા પુરેપુરા બધની સન્મુખ તે હવે આવી ઉભેલ છે. હોદી સરકારે ગીરમીદીયા અટકાવવાની સત્તા અખલર કરી છે એટલે હવે નાતાલને ગીરમીદીયા પુરા પાડવાનું બંધ કરીને બદલો લેતાં તેણે અચકાવું ન જોઈએ. સળગેલાં અજાડીયાં હોદીસ્તાનમાં ફેંકાય અને પછી અમે લાઈ બડકા ઉઠે તે સર કાર જાખી શકે નહીં.

ટવીડ કેસ નામની ડરખનના બારમાં આવેલી રહીમર પર મીના ખલાસીઓ હતા. તેમને સફેર જેવા ઉતરવા દેવાની હમીમેશન અમલદારે મના કરવાથી રફ જેટલાએ એકસ'પ થઈ જખર જસ્તીથી ઉતરવાનો કરાવ કર્યો હતો. તેઓ એક હમ જવા માંડ્યા ત્યારે અમલદાર તેમને અટકાવી શક્યો નહીં, પણ તેણે શીશાદી વમાડી બીજા પોલીસને બોલાવ્યા. તેમણે મળી જકને પકડ્યા ત્યારે બીજા ઉટકી માલવા મધ મથા. આ લોકો થોડા કલાક જમીન પર ફરવા માટેજ ઉતરવા માગતા હતા એ વાતની પાછળથી કેપટને આપેલી ખાતરી કપ્પલ રાખી, અને પા. ૧૦ ના હરેક માટે જમીન મધ તેમને બધાને ઉતરવાની છૂટી આપવામાં આવી હતી.

તાર સમાચાર

પારીસમાં મંદિરામાં ફેલાયેલી અગ્નિ નિના સંઘમાં એક બોલ પુર્યો હતો. વીજળી ખાતાના કમદારોએ હડતાળ પાડવાથી શહેરમાં વીજળી વગર અંધકાર મંડ પડ્યો હતો.

કોંગ્રેસ મેમ્બરની માલમતા લીસ્ટન ના પ્રિટીશ એલમીને સોંપવામાં આવી છે.

મીમલાના તાર ઉપરથી જાણવામાં આવે છે કે લોરડ મીટો પોતાના માનમાં આપવામાં આવેલા ખાણ વખતે ખાણ કરતાં પોતાના કારોબારના વાજબી પચાવિએ બેઠા હતા. જે સુધારા તેમણે દાખલ કર્યા છે તેનો તેમણે બચાવ કર્યો હતો. તેમણે જેવડે જાણ્યું હતું કે રીપુર અને ખુન બંધ પડ્યાં નથી, પણ અંધારું મટવા માંડ્યું છે અને પ્રકાશ વધવા લાગ્યો છે. જે લાજ સરકાર લેલ છે તે લોરડ માટેના મત પ્રમાણે જતાં જુદી છે.

વેલ્સન નામનો અમેરીકન પોતાના હવાઈ વહાણમાં બેસીને અમેરીકાથી યુરોપ પહોંચવા હકેલો છે.

ધરાનની દક્ષિણમાં શાંતિ નહીં પથરાવામાં આવે તો ઇંગ્લાંડ સરકાર મોકલી પસંદા લેશે, અને તેનું ખરચ "પરદી થન બદલ" ની જગત વધારીને કાપી લેશે, એવી નોટીસ ઇંગ્લાંડે ધરાનની સરકારને આપી છે.

પોરટુગીઝ બજવાના આગેવાને આપ માત કર્યાં હતાં એવી વાત બહાર પડી હતી તેને ખોટી ઠરાવવામાં આવે છે. મજદૂર આગેવાનનું ખુન થયેલ કહેવાય છે.

ઇજીપ્તની રેલ્વેના કામદારોએ વધારે પગાર મેળવવા હડતાલ પાડી હતી.

અમેરીકાથી યુરોપ જવાને હવાઈ વહાણમાં નીકળનાર કેટલા સ્ત્રીઓને એવામાં આંખો નથી.

પોરટુગીઝમાં ઉમરાવ સભા અને ઉમરાવની પદવીઓ નાબૂદ કરવાનો કાયદો થશે. તેમજ રાજકુટુંબને પોરટુગીઝમાં દાખલ થવાની બંધી કરવામાં આવશે.

કોંગ્રેસ મેમ્બર તેની ઓરત સાથે ઇંગ્લાંડ જવા ઉપડેલ છે.

અમેરીકામાં જમલોમાં લાગેલી આગ ને લીધે એક હજાર માણસોનો ખતો મળતો નથી.

પહોંચ અને અવલોકન

મુખ્યમંત્રીના "સાંજ વરતમાન" તરફથી પારસી બેસના વરસનો અંક જેને પટેલી નો અંક કહેવામાં આવે છે તેની એક નકલ અમને દેશની છેલ્લી દપાલમાં મળી છે. આ હજાર પુસ્તકના બહાર નો અંક પોતાના આકારને આપવા શકિત માન યશ મટે આ રોજ દા જાના સાહસીક માલિકાને મુજારકનારી બટે છે. આ અંકમાં સંખ્યાબંધ અંગ્રેજી તથા મુજારતી લેખો અને ચિત્રો આપવામાં આવ્યાં છે. મુજારતી લેખોમાં મુખ્ય ભાગ ટુન્ડી વારતાઓનો છે. પુઠાવરનું ચિત્ર એક જોડી ચિતારાની કળાનો નાદર નમુનો છે. મો. રીય, મી. ગેરીપાર, મી. રોપન વગેરે સત્કામકી લડત લેનારનાં ચિત્રો ઉપરાંત મી. પોલાક તથા મી. રીય તરફથી અંગ્રેજી લેખો પણ છે. અમદાવાદના "રાજકથાન" તરફથી તા. ૪ થી સપ્ટેમ્બરનો ખાસ અંક કંઠ વામાં આવ્યો છે તેની એક નકલ અમને મળી છે. આ અકાદ્રીક પત્ર તરફથી સવા રૂપિયાના મુજાર લવાજમમાં દર સાત એકાદ નાનું પુસ્તક બેટ આપવામાં આવે છે, જે હવે ખાસ અંક કાઢવાનો રીવાજ શરૂ કર્યો છે.

મુખ્યમંત્રીના રોજ દા જાના "અખમારે સેદાગર" તરફથી પટેલીની ભેટ તરીકે પારસી ધરમની બાવનાવાળું એક પથ્થર જ સુદર ચિત્ર આપવામાં આવ્યું છે, જેની એક નકલની પહોંચ અમે અમાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ.

તે ઉપરાંત તીએનાની પહોંચ અમે આજાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ.

"સુદાહા મિત્ર": આવલુનો અંક.

"મણપદ સમક": આશદ તથા જાવલુના અંકો.

"વધઃ કલતર": આચરનો અંક.

મી. મુરે પ્રધાનમંડળમાં પોતાના હોદ્દાનું રાજીનમું આપ્યું છે, અને સેનેટ સભાના મેમ્બર તરીકે તેમની નીમણુંક થઈ છે.

અનાવીસ હિતેચ્છુને મદદ

જોડા-સગરમયી મી. મોહાબહ યુવાન બાઇ લખે છે કે:—તા. ૨૭-૮-૧૦ ના 'ઇ. એ.' માં મી. અનાવીસ હિતેચ્છુના સંબંધમાં પ્રગટ થયેલા લેખા પછી મજદૂર સંસ્થાના ખતીલા આગેવાનો તથા ઉચ્ચારણ કરતાને લકિતમાન થયા છે. તા. ૨૫-૧૦-૧૦ ના બીજો એક મતી ઓરકર પા. ૧૫-૨-૬ અંકે પદર પાઉન્ડ નવ શીર્ષક છે પેતીને મજદૂર માસીકતા તર્જો રા. રા. દોલારાથ રતન જ હેસાઇ ઉપર મુજાર રતના કર્યાં છે. ઉપતી રકમમાં અગ્રીપર વધુ મદદથી માસીકતા માફક થયા છે. એટલે અમે ના માફકની કુલ સંખ્યા ૧૮ થી યત છે. એક મદદથી સમાજમાં વર્ગિક મેમ્બર નીમાયા છે, જમરે નીચેના ચાર મદદથી રા. પા. અંકે એકાવન રૂપિયા બરી જુદગી પર્વતના મેમ્બર તરિકે જોડાયા છે. (૧) રા. ઝીલાબાઇ નરજીજ વેરમા હા. હોદુબાઇ રતનચરમ. (૨) રા. લલુભાઇ ગણાબાઇ નાપક વારમગાથ. (૩) રા. મુજારમાઇ દુલમમાઇ વેરમા, હા. લલુભાઇ જોડા-સગરમ. (૪) રા. ખંડુભાઇ હાજીમાઇ વેરમા, હા. મમી બાઇ જોડા-સગરમ. ઉપર જાણ્યા પ્રમાણે બે માસની અંદર દરેકસંવાદના અનાવિલ બધુઓએ મંજૂરને સંગીત મદદરૂપે એકંદર પા. ૨૫-૮-૬ મોકળી આપ્યા છે. જે ઉપરથી આજા રખપ છે કે નાતાલ તથા કેપ કોલોનીય સ્ત્રી બધુઓ પણ થયેલા કામનો થડો લઇ તેમનાથી અંતો પ્રવલન કરશે.

નાદારી કાર્ડનો નોટીસો વગેરે

(શિવી-શીવલ મેજેટમાંથી)

સાકેય કોર્ટ જ હસનના મુરદહસીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૭મી અક્ટોબરે ડરમન માલ્હેટ આમળ બરાશે.

ડરમનના ખાટી સુમેમાન કાસમની નાદાર મીલકત સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૭મી અક્ટોબરે ડરમન માલ્હેટ આમળ બરાશે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

કલાકંસરૂપથી એક લખનાર જણાવે છે કે ખખરની મેસર્સ મહમદ હસમખાનની કુ. ના બાગીદાર મી. મહમદ દેશ જતા હોવાથી તેમના માનમાં કલાકંસરૂપના હોદી તરફથી એક ઇવનિંગ પાર્ટી આપવામાં આવી હતી. કલાકંસરૂપના તમામ હોદીઓ હાજર હતા. પોએસ્ટરમ તથા હાર બીકફેનદીનીથી મુખારકખાદીના તારો આપ્યા હતા. ફીરદીઆના તથા વેલમન્સ રતાકથી હોદીઓ હાજર હતા. મીટીંગમાં મી. મહમદના કામની તારીફ થઈ હતી, તથા તેમનાં બાલબચ્ચાં સાથે સહીસલામત દેશ પહેલે એવી દુઆ આહવામાં આવી હતી. બાપણો થઈ રહ્યા પછી ખાન મુલામ લઈ સલા વીસરજન થઈ હતી.

મી. એ. ડી. વાહેદ તા. ૧૬ મીએ ૩૨ ખનથી લખે છે કે:—મધ પરમ દીને રટીમર પ્રેસીડેન્ટમાં અમારા એક કઠોર વાસી મી. મુસા મસુજ ઉમરજી મેટાફન વાળાએ પોતાના એકના એક દોકરાને અલીમદ કોલેજમાં હસમ શીખવા સાર મોકલ્યો છે. પોતાની ગરીબી હાલત છતાં પેતે આ ખરચો ઉપાડીને અમારા કઠોરવાસીઓમાં પહેલ હાંપી છે. હજુ ખીજા કેટલાક સાહેબો પણ પોતાના ઊંઠ શઓને મોકલવા તકવાર થએલા છે. ઉમેદ છે કે તેઓ પણ તાકાદિ મેલકાવી દેશે.

૩૨ખનથી એક લખનાર જણાવે છે કે મયા મુરવારે વિજયાદશમી હોવાથી બાહ મલોની એક સલા લક્ષ્મીનારાયણના મંદીરમાં મળી હતી. ન્યાં ધરમ ચચ્ચા કરવામાં આવી હતી. ઉપરના લખનાર જણાવે છે કે અમરેની રૈડપર આવેલા મી. હાકરથી ખનીના મકાન પર બાવિક વિખુવોને એક નાનો મેળાવડો શનીવારે રૂત્રે થયો હતો. જેમાં રા. અખારામ મ હારાજની આજેવાતી તબે બજન ફીરતન થમાં હતાં. જેમાં આશરે સો સવાસો માણસો હાજર હતા. શીનાયદાર મોકલવાને આશરે છબીસ પાઉંડ એટ થયા હતા. મી. વસ્તા સોનીએ સારી ઉદારતા બતાવી હતી.

રેસનબોસથી એક ખખરપત્રી જણાવે છે કે લાંની જિ. ઇ. લીમની શાખા તરફથી લીમના સેક્રેટરી મી. અબદુલ હાદ

રને તેના મયા જન્મ દિવસની ખુસાહી માં એક મેળાવડો કરી ચાંદીનું મોટીનું જડેલ હાથાવાળી એક ડગી એટ આપવામાં આવી હતી.

વીરોનાર્મોગ

(એક ખખરપત્રી તરફથી)

મી. રીચ અહીંથી પસાર થનાર હતા તેમને માન આપવા સંબંધમાં વિચાર કરવા અમરેના હોદીઓની એક મીટીંગ તા. ૧૨ મીએ મી. એમ. એસ. કુવાડીયા ના મકાનમાં મળી હતી. સરવાનુમતે મી. કુવાડીયાને પ્રમુખપદ આપવામાં આવ્યું. તેમણે મી. રીચને માન આપવાની હોદી કોમની હરજ વિશે બાપણુ કર્યું, તથા મી. રીચ રેસનથી પસાર થાય સારે દુકાનો ખંધ કરી વખતસર બધાએ પુલ તોરા લઈને રેસનપર હાજર રહેવા, તથા દરેક દુકાન તરફથી એક એક માણસ જોડા-સખરમ તેમની સાથે જવા સુચવ્યું. આ સુચનાના રેકામાં મી. એ. ડી. બરૂચી મી. અમાત તથા ખીજા મહરથો બેઠ્યા. તેથી મી. રીચ ની સાથે જોડા-સખરમ જના નીએના સાહેબોનાં નામ પાસ થયાં: મેસરસ મુસાજી સાલેજી કુવાડીયા, ઇ. એમ. પટેલ, મહમદ અરવાત, અમાત, મહમદ પ્રસપ મહુ, મહમદ મુનારા, સુલેમાન મુજ, તથા બાદમ પ્રસપ. પછી ચેરમેન સાહેબે સહુને આભાર માન્યો અને આ પાણી લઈ મીટીંગ ખરખારત થઈ.

બીજો દિવસે મી. રીચને માન દેવા સારાં કપડામાં હાથમાં હારતોરા લઈને તમામ હોદીઓ રેસનપર હાજર થઈ મયાં હતા. સહુમાં મેટા ઉત્સાહ ફેલાઈ રહ્યો હતો. જેન આવતાં મી. રીચના શોધી કહી તેમને સહુએ પુલથી વધાવી લીધા, તથા હારતોરા એટ કર્યા, અને દુરરેના પોકારો કરી મુક્યા. તુરત તેમની સાથે જનારા સાહેબો ઘટવે ઠેકાણે બેસી મયા, અને માડી ઉપડી. બાદ સરવે બાપણો હરપ વચ્ચે વિખુરાયા હતા.

એડવરટાઇઝરના એક ફેકરામાં જણાવવામાં આવે છે કે હોદી મરદો અને મોરતોને આવા કોલોનીમાં ઠેકાણે ઠેકાણે રૂડના મોદામાં પોતાનો પેસો અને વખત અને સરિર ખરાબ કરતા હતાં અને આરોગ્ય ખરાબ થઈ જાય છે એ નોંધપાત્ર સંદેશ છે.

હોંદુસ્તાનના ખખરો

(હોદી બાપા ઉપરથી)

એવું જણાવવામાં આવે છે કે પોર ખંડરમાં ટ્રાન્સે બાંધવાનો વિચાર ચાલે છે.

રમતમમતનાં સાધન પુરા પાડવાની એક કલમ હોંદુ મુસલમાન માટે પેરાજી ખાતે રચાવવામાં આવી છે.

મોરબીના કાકોર સાહેબે ઘણા મોટા ખરચથી સધગા ધરમના દેવાલયોનું બંધાવેલું મહિમંદીર કુંડ વખતમાં ખુલ્લું મુકવામાં આવનાર છે.

જમનગરના જમ સાહેબ કુંડ વખતમાં જપાનના પ્રવાસે જનાર છે.

અંતકનિઝકની દવા માટે જાણીતા થએલા જમનગરના વધદ મણીય કુંડે મેર્વીદજી મરણુ પામ્યા છે.

ધંપુકા ખાતે અલાવાડી દરજી કોમન વીરજી કેશવજી નામના ગૃહસ્થે એલ.એ. બી. ની પરીક્ષા ફેનહમંદી સાથે પસા કરી છે. આ બનાવ સમસ્ત દરજી કુંડમાં પહેલો જ છે.

સીધમાં રેલ્વે ખાતાના એક સુબ કલાકં ઉપર ઉંઠ્યાં દસ વરસની મુદત કુંડ મળીને રૂ. ૫૦,૦૦૦ ની સાર્ય ખાતે આરોપ મુકાયો છે.

અમદાવાદવાળા સર ચીતુભાઈને પત્ર આપવા લાંના રદુઅન્ટસ અધક તરફથી એક જાણવા લાવક મેળાવ જરૂરી સ્વ હાવરકરના પ્રમુખપણા ન થયો હતો.

વડેદરાના મહારાજ ગાયકવાડે જા સહેરની લીધેલી મુસાહાત પછી જ એક હોદી રાજપતી હાલ ત્યાં જઈ આ છે. તેઓ બંગાળની ઓરીસામાં આવેલા મેરકાજના રાજા છે. જપાન ખાતે રહેતા વાનો તરફથી તેઓને સારો આપવામાં આવ્યો હતો. તેઓ થી અમેરીકા જવા ઉપડનાર હતા.

સુરતની બહારની મિલને લીલામથી વેચી નાંખવાનો સુરતના કલ્લા જાળે કુકમ કર્યો છે.

ઝોરપાડ તાલુકાનાં સેહુત, સીમાદલા, સોમારસવારી અને શેરડી ગામોમાં બેઠકી નિશાળ ખોલવા માટે ઝોરપાડ તાલુકા લોકલ બોર્ડે કરેલી બધા મજુ ઉપરથી સદરકુ ગામોમાં બેઠકી નિશાળ ખોલવામાં આવનાર છે.

મુન્શના પારસીઓ અને મેરાઓ વચ્ચેની પ્રેસીડન્સી મેચમાં પારસીઓએ મેરાઓને એક છનાંમ અને ૧૮૧ રને હરાવેલ છે. પારસી કેપ્ટન આર. પી. મહેરકોમણ હતો જેણે ૬૫ રનનો શુક્ર થી વધારે શુભલે આપ્યો હતો. ટીમ ના કુલ રન ૩૮૬ થયા હતા, ત્યારે મેરાઓના પહેલા દાવમાં ૧૧૬, અને બીજામાં માત્ર ૮૧ થયા હતા.

છતનારી ટીમ હીંદુ ટીમ સામે હારી કાષમાં ઉતરી હતી. વરસાદને લીધે રમત બગડી મજ હતી. આઠ વીકેટના લીગે પારસી ટીમના માત્ર ૭૬ રન થયા હતા. ત્યાર પછીનું પરિણામ ઉલ્લી દેખાવમાં મળેલ નથી.

મી. સાવરકરને કેસ બારીકના વિરુદ્ધ લેને કાયદારાના કેસની સાથે ચાલવાનું શરૂ થયું છે. તેમના બચાવ માટે મી. જોસફ બેપટીસ્ટા રોકાવેલ છે. મી. સાવરકર પર અનેક આરોપો મુકવામાં આવ્યા છે. તેને ૫૦ પેલીસના ચોક્કા હોરા સાથે કોર્ટમાં હાજર કરવામાં આવેલ.

મુન્શમાં "હીંદ નાટક સમાજ", જે "ધી રોક્રાપીયર થીએટ્રીકલ કંપની" નામી બે ગુજરાતી બેચો કરનારી નાટક કંપનીઓ હોવી મજ છે. એક સરકુમ એક અત્રત કેસ નામકવા સાથે તરફ હોવી મજ છે. બીજી કંપની એલ્યુ ટ સેલેસિયોએ હોવી કરી નાટક સાથે અલ્યુને સામેલ કરી નવું તત્વ દાખલ કર્યું છે.

મીસુત લીલકના કેસરી પત્રને તેનાથી લત લખાણ લખવામાં આવે છે એવું જાણી મુનાના કલેક્ટરે ચેતવણી આપી કે એમાં લખાણ ફરીથી પ્રસિદ્ધ થશે જાપાના નવા કાયદાનો તેના પર અમલ

લેઈ મીટો વિચારત જવા હોઈથી ઉપરે લારે તેમને મુખ્યની ટાઇપોગ્રાફી તરફ થી માનપત્ર આપવા સર આમચ દ કીબ્યા ની દરખાસત અને એ. મી. હાયાકીમના ટેકાથી હરાવ થયો હતો. નવા વાઇસરાય લોરડ હારડીંગને પણ મુખ્ય આવતા માનપત્ર આપવાનો હરાવ થયો હતો.

૫ ટકરુર ખાતે બેંચ સંબંધમાં આઠ માણસો પકડાયા છે.

રતનાગીરી ખાતે "અભિનવ ભારત વાંચનાલય" નામની પુસ્તકશાળા રાખ નાર વિકલ્પ લક્ષમણ મુળે ગામના મહસ્થ ને રા. ૨૦૦૦ ના હાથ મુચરકા અને એટ લીજ રકમના બે બીન આવક પડ્યા છે.

પુનાના એક સ્થિતપાત્રન બાકુમણ વામન વીરુતે કરાંમીમાં એક ફકીરના વેશમાં બહારનો પોલીસે પકડ્યો હતો. તે પોતાનાં ગુજરાતનાં સંબંધો બાંધે સંતોષ કરેક પુલાસે આપી નહીં રાખવાથી કરાં સ્થિતા વધારાના સીદી માણસો તેની પાસે થી ૧૨ માસ માટે રૂ. ૨૦૦ ના બે બીન આવક હતા, જે તે તરફ આપી રાખવાથી તેને ૧૨ માસના સખત કેદ ખાતાની સજા કરવામાં આવી છે, આરોપી ઉમેછ જાણે છે અને તે એક વખત સર કારી નોકરીમાં હતો એવું તેણે જણાવ્યું હતું.

મદ્રાસ પ્રલોકા માટે રાજકુમાર કાલેજ સ્થાપના સંબંધમાં તપાસ ચલાવવાને નિમાયથી કમિટીએ તે માટેની ચોજનાનો ખરડો તકમાર કરી સરકારને એકલો છે, જેમાં રૂ. ૮,૫૦,૦૦૦ ના ખરચનો અડસટો થયો છે. એપીલીટ મહા રાજાએ રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ તથા મદ્રાસની સરકારે રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ ની રકમ આપવા કમિટી છે. બાકીની રકમ જમીનદારો તથા મીલકતદારોમાંથી ભેગી કરવામાં આવશે.

કુંઠાકરી બાસમાં લામીલ બાસા લખી સકનારઓની પરીક્ષા મદ્રાસની સરકાર તરફથી લેવાઈ હતી, જેમાં ઉમેદવારોએ એક બીનીટમાં ૮૦ થી ૬૦ બોલ લખી દેખાડ્યા હતા આર જુવાનીઓએ રૂતેક મંદ નીલકા હતા, જેમાં માહેલા ત્રણે રૂ. ૪૦, રૂ. ૩૦ અને રૂ. ૨૫નાં પનામ સરકાર તરફથી આપવામાં આવ્યા હતા.

દરબંધના મહારાજાએ ઠીમ એવરડ ટુ આવડું પોતાને ખરમે ઉજા કરવાની માગણી કરી હતી, અને ઠીમ બેરને તે બહાલ રાખી હતી. પણ હાલમાં મહા રાજાને એ કામ કરવાની હોંડી સરકાર થી મનાઈ કરવામાં આવી છે.

અંગ્રેજ સરકાર સામે ફિરુનો દેવાનો કરનાર યુગાંતર પત્રના જાપનારને ૪ માસ ની સખત જેલની સજા મજ છે.

મુસલમાનોને હોંડની અંગ્રેજ સરકાર વિરુદ્ધ બળત કરવાને ઉકેરનારી અનલ પ્રજા નામની ચોપડી જાપવા માટે એક બ માળીને બે વરસની કેદની સજા કરવા માં આવી હતી.

કલકત્તાની હાઈ કોર્ટના કામ ચલાઉ એડવોકેટ જનરલના આધ્યા ઉપર મી. સમ્પલ હામઅલી બારીસ્ટર નીમાયા છે. મુસલમાન એડવોકેટ જનરલ તરીકે આ નીમણુક પહેલ વહેલીજ છે, અને તેઓ જ એ આધ્યા ઉપર કાયમ પ્રચની વધી છે.

થીએસોસીકલ સોસાયટીના પ્રેસીડન્ટ મીસીસ એની મીસનરે સમજા થીએસો રીસ્ટો બેચ એક અપીલ બહાર પાડી હોંડી રાજદારી અર્થાતિ દુર કરવા અને કાષપણ નાલાયક બેચો દાખી દેવાના સરકારના કામમાં અતઃકરુણુરવક મદદ કરવાની અરજ કરી છે.

એલ ઇડિઆ મહેમેદન એલ્યુકેશનલ કાન્ફરન્સ તથા એલ ઇડિઆ મુસલીમ લીગના વાર્ષિક મેળાવડાના આ વરસે પ્રમુખ તરીકે રાષ્ટ્ર એનરેબલ સમ્પલ અમીરઅલીને બોલાવવાની કોસેસ કરવા માં આવી છે.

કરનલ સાહેબ જાહા એમેઇડુલાખાન જેઓ ના. વાઇસરોયના અંગરક્ષક તેમણે અલીનહ કાલેજના ફંડમાં રૂ. ૫૦ હજાર આપ્યા છે.

મરકુમ સહેનશાહની આખા હોંડની વાહગીરીના ફંડમાં કાલમીરના મહારાજા, નામદાર નીજામ, માહસોરના મહારાજા, બેધપુરના મહારાજા, બોપળના બેચમ તથા એ. મલીક મેબારાજ ખાતલીવાળા એ દરેક રૂ. ૫૦૦૦ અને એ. મી. કેર રૂ. ૧૦૦૦ લખ્યા છે.

પરચુરણ ખખરો

અમેરીકામાં જોનસન જેફરીસવાળી મુઠ્ઠાયાશ થઈ હતી તેના દેખાવ અને એલો સીનેમેટોગ્રાફમાં જતાવતા નહીં એવો કુકમ મુખપના પોલીસ કમીસનર મી. એસ. એમ. એડવર્ડસે કાઢ્યો છે.

લંડન "ટાઇમ્સ" જણાવે છે કે વહેતમાં હબસીઓની એક કોમ ડચ ન્યુગીનીમાં શાંધી કઢાડવામાં આવી છે.

કેન્ઝીજ બુનિવર્સિટીમાં મી. એફ. એ. મેકેન્ઝી નામનો જન્મથી મુજો ને બહેરો ખી. એ ની પરીક્ષામાં પાસ થયે છે.

પોરબુલાલના રાજના તાજની કીમત રૂ. ૩ કરોડની છે, જ્યારે રાજધાનિ અરના તાજની કીમત રૂ. ૨૫ કરોડની અંકાય છે. ના. સહેનશાહ જ્યોરજ ૫ માન તાજમાં નાના મોટા ૧૩૬૦ હીરા, ખીજા ૧૨૭૩ રંગીન હીરા, ચાર મેટાં મોતી, ૧ લાલ, ૧ મોટું નીલમ, ૧૬ નાનાં નીલમો, ૨૬૯ નાનાં મોતી તથા ૮ મોટા અને ૪ નાનાં પાનાં છે. તેની રૂ. ૨ કરોડની કીમત ગણવામાં આવે છે, જેમાં મોટા હીરાની કીમત મણી નથી.

વિદ્યાવતમાં વિદ્યાર્થીઓમાં નિશાનજાણી હરીદાષમાં એ. ઇ. બેનરજી નામના હીંદી વિદ્યાર્થીએ ચાલકા ખતવી નેચનથ રાષ્ટ્રકલ એસોસીએશનમાં દાખલ થવાનો હક મેળવે છે. આ મેળવનાર એ પહેલોજ હીંદી વિદ્યાર્થી છે, અને તેની ઉંમર બધા મેળવેલાં સહૃદયી નાની છે.

ખી. સિંઘ નામનો બંગાળી વિદ્યાર્થી વિદ્યાવતમાં મેટરિકાર બનવાનો ઉદ્દેશ્ય રાખે છે. ખી. સી. બાસુ નામના વિદ્યાર્થીએ બંગાળમાં વઢાણો બતાવવાનો અવસર પ્રેર્યો હતો. સી. સી. સેન નામનો બંગાળી ન્યુયોર્કમાં એક મોટા કારખાનામાં મેકેનીકલ ઇન્જીનીયર તરીકે કામ કરે છે. માનચેસ્ટરના એક વીજળીના કારખાનામાં સી. સી. રોય નામનો વિદ્યાર્થી કામ શીખતો હતો. હાલમાં તે તે કારખાનાનો મેનેજર થઈ પડે છે.

કેરોના એક ખખર ઉપરથી જણાય છે કે ત્યાંના નેશનાલીસ્ટ પક્ષના વાજન શીવા (હાલ અરવિંદ) પતના અધિ

પતિ રોય સાવીસ ઉપર રાજકોટની લખાણ કરવાના આરોપસર કામ ચાલનાર હતું. આરોપી મુખ થઈ ગયેલ છે. એ પક્ષના વડા હરીદાષે ઉપર કામ ચાલનાર હતું. તે પણ છજમાં નથી.

હીંદના નેશનાલીસ્ટ આગેવાન સાલા લજપતરાય અને ધીયુત છ. એસ. બાપરે, જેઓ કેટલોક વખત થયાં વિદ્યાવત હતા તેઓ સપ્ટેમ્બરમાં વિદ્યાવતથી હીંદુ રસન પાછા જવા ઉપકરના હતા.

ઓહામાં ઓઝા ૬ પેનીના હરે વિદ્યાલયથી દક્ષણ આફ્રિકા કેમ્પે મોકલી યકામ એવી મોકલણ કરવાની હીલચાલ એડીનબરોની વેપારી એનરે ઉપાડી છે.

અમારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ જેલનાં કાવેલું પુસ્તક મુજબ સરકારે એવું જ જણાવે છે કે તેમાં નામદાર સહેનશાહ તરફ અસતોષની લામણી ઉત્પન્ન કરે એવા ચન્દો છે.

કેપટાલિના સાથે આફ્રિકન ન્યુસમાં લડત વિરુદ્ધ ટીકાઓ પ્રસિદ્ધ થઈ હતી, જેનો મી. રીચે લડતો જવાબ વળ્યો છે.

ડરમનના બળીતા વેપારી મેસર્સ પી. વી. સંપત્તીની કા. વાળા મી. કારકરી સંલવી તેમના કુટુંબ સહીત ગયે સનીવારે સ્ટીમર પ્રેસીડેન્ટમાં ડરમન આવી પહોંચ્યા છે.

મી. હરીશંકર જોશી જેઓએ સત્તા મદમાં ઉત્સાહ બરેલો બાપ લીધેલો છે તેઓ પણ તેજ સ્ટીમરમાં ગયે સનીવારે ડરમન આવી પહોંચ્યા છે.

જરમન લાઇનના હીંદી પાસેન્જર એ જટ મી. એસમાન અદમદ એફેન્દી કામ પ્રસંગે ચોક્કસ દિવસ માટે સ્ટીમર પ્રેસીડેન્ટમાં બેરા રવા છે.

અમદાવાદી કારકના ધોખી ખાનડન નામના ઇસ્ત્રીકરને લાય આપવાની કમીશ કરવા માટે સુમદી નામની હીંદી એસ્ટને તા. ૧૭મીએ ડરમન ફરસ્ટ હરી મીનલ કારકમાં ખડી કરવામાં આવી હતી. અને માછલેરે મુન્દેમારે દુરાવી માસ બેની મજુરી આલેની જેલની સળ કરી હતી.

રોકડ બખર ભાવ

	શી. પે. છી. પે.
કુલ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
આવલ માંગ ૧ બરમાની	૨૦ ૬ " ૨૧ ૦
બીમડીના	૨૪ ૬ " ૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૯ ૦ " ૧૯ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦
ચીની સકર	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦
કુડાના	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
દેલી પુરેર દાળ	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦
પુરેરદાળ કાનપુરી	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
મસુરની	૧૯ ૬ " ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬
અડદની	૨૮ ૬ " ૨૯ ૦
અરવા મુખપના	૧૮ ૬ " ૧૯ ૦
" દળ	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬
મગાઇ	૮ ૬ " ૯ ૦
ખીનીસ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૭૫ " ૩ ૮
એરડીનું	૩ ૩ " ૩ ૦
મીઠું	૩ ૩ " ૩ ૪
નાળાંએરનું	૪ ૬ " ૪ ૯
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦
ખીજી	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ " ૬ ૬
આટો દાઉસ હોલ્ડ	૧૨ ૬ " ૧૨ ૯
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૮૫ " ૮૬
મરમાં	૩ " ૩૫
લી પેટી, ૪ દીનના પોંડ.	૯-૦-૦ " ૯-૫-૦
પોરબાંદર	૯-૧૦-૦ " ૯-૧૫-૦
પારાશીન કરાજીન	૬ ૯ " ૭ ૦
" વાષટ રોસ	૮ ૬
" " ગાલન	૧૩ ૯ " ૧૪ ૦
નાળાંપેર	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦
હલી	૧૦ ૦ " ૧૦ ૬
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૯ " ૧૪ ૦
સાણુ સીન્ક સ્ટોન	૧૫ ૯ " ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઇટ ૧૦ ઓંચ ૩૪ ૦	" ૩૪ ૬
સાણુ કાપમ્ ૫૦ કુડાના	
એકલની રીમત	૧૨ ૦ " ૧૨ ૬
નેકટર ટી	૧ ૮ " ૧ ૯
માચીસ લાખન	૩ ૧ " ૩ ૩
સોપારી સેવરધની	૧૦ " ૧ ૦
તીડલ પોઇટ સીગારેટ	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
બરતા એકની.	૪ ૬ " ૫ ૦
નીમક (નરમની સાક)	૪ ૬ " ૪ ૬

ધી યુનાઇટેડ હીંદુ એસોસીએશને, મેસરસ રીચ અને પોલાકને,
માન આપવા માટે કૌંધલા ઉધરાણાનો હીસાબ.

૪૮ ૫ ૦	જોહાનનગરનું ઉધરાણું.	૬ ૦ ૦	એલીમ્પીયા પીએટરનું કીરાયું
૪ ૧ ૬	જરમીરન તરફથી હા બચાવ	૧૧ ૦ ૦	મેસરસ રીચ અને પોલાકનાં એડવૅન્સ પાછળ.
૮ ૧૧ ૦	ન્યુકલેર ખાતે ઉધરાણેલા હા. કીચુઆઈ અને જીવજી	૨૦ ૦ ૦	મેસરસ રીચ અને પોલાકને પર્સપાં
(રોકડા ૫-૧૩-૬ બાકી રહેલા ૨-૧૭-૬.)		૪ ૦ ૬	પરચુરજી ખરચ ખાતે.
		૮-૧૩-૦	રેલ રેર, જેમરેર.
		૦-૧૦-૦	કાંડે જામણી
		૨-૮-૬	કુચ, વ.વડા, વીમેર.
		૦-૬-૦	ડાઈપરને.
		૪-૦-૬	

૬ ૧૬ ૬ બાકી સીલક રીડ લક્ષીરામ પાસે.

૫૦ ૧૭ ૬

૫૦ ૧૭ ૬

ઉપર જતવેલી પાંત પૈડ ૬-૧૬-૬ માં, પૈડ ૨-૧૭-૬ ન્યુકલેર ખાતે ઉધરાણા બાકી રહેવાનો સમાવેશ થઈ ગય છે.

જોહાનનગર,
તા. ૧૮/૧૦/૧૯૧૦.

શી.
C. P. Lucheram.
ચેરમેન.

ધી યુનાઇટેડ હીંદુ એસોસીએશન.

ડરબન પેસીવ રેકોર્ડર્સ રીસેપ્શન કમિટીનો હિસાબ.

ખા. શી. પે	ઉધ. મી. વી. લોરેન્સ.	૧૯ ૦ ૨૦	એડીટરીટ, ખેરક, ખુર
૧૧ ૧ ૦	મી. પાં રસમજી.		શીનું કીરાયું, બતી, રે
૧૦ ૨ ૧	વેરલમના હીંદીઓ.		કનરી, તારો, વીંથી ખર્ચ
૬ ૧૧ ૨૧	મી. એસ. પ્રમામજી		વર્ષેર થકને.
૮ ૧૪ ૬	મેસરસ કુમેર અને કમવતીદીન.	૪૧ ૧૩ ૮	સલામત હાંડમાં અર્પણ થયાં.
૩ ૧૩ ૩	મી. આર. પી. ચેટી.		
૩ ૧૦ ૬	મી. એસ. ડી. રાયપન		
૨ ૧૩ ૬	મી. ડી. જે. પટેલ.		
૨ ૦ ૩	મી. એ. ડી. પીટે.		
૧ ૧૬ ૦	ટોંગાટના હીંદીઓ.		
૧ ૧ ૪	મી. જી. ડી. લાલા.		
૦ ૮ ૬	દરજી.		
૦ ૧૮ ૩	મે. મકનજી પ્રમર્થ.		
૦ ૩ ૬	મી. જી. માર્ટીન.		
૦ ૫ ૦	એક મિત્ર.		
૦ ૨ ૬	મી. પી. એસ. હ.		
	સીમામની.		

૧૦ ૪ ૬

૧૦ ૧૪ ૬.

ઈંડીઅન ઓપીન ડાયરી
૧૯૧૧

નવેમ્બરની આખરીએ આ ઉપયોગી અને બહોળો ફેલ વો પામેલી ડાયરીઓ બહુર પડશે. બહેરખખર આપનારાઓએ તાકીદ કરી પોતાની બહેરખખર મોકલી દેવી. ભાવ હમેશ મુજબ :—
૧ પાનું.... પા. ૧- ૦-૦
અરજી પાનું.... ૦-૧૦-૦
મેનેજર ઈંટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

તાનું ઉમદા ફરેટ

અને વેલ્ટેબલ

સહાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાતી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જથ્થાબંધ મળશે.

પત્ર બંધાર નીચેને શીરનામે કરે :—

ઈસમાઈલ જવા ફરેટર.

પી.ઓ.બો. ૪૭૧, ૨લી, એડ 'ઇસમાઈલ'

૧૭૧, મે આર્ટ, ડરબન

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર
ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉપદ્રા અને તાનું ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેલ્ટેબલ પ્રણીજ સહાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અગાઉ ખાતી માટે કાગળ બંધાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

ખુલાસા માટે લખે નીચેને શીરનામે :—

એમ એ આબેલ લાજપુરી,

ફરેટર, પી.ઓ. બોક્સ ૫૭૦

૨લી, એડવેલ 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABEL Lajpuri.

Fruiterer 40, Cathedral R.L.,

Box 570

Durba.

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાણી નવની પ્રોડ્યુસ તથા ફ્રુટ્સ ઇમીડિયટ લઈ એક્સિસનારના પારોમાં રજૂ
આપવામાં આવે છે. પછલા લાઇન કારખામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE :—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 4988, Tel. Address : TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for E.A.S. and A.S.—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

88 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એમીટ, કર્ણાવ.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા થા માટે વાપરોછો.
રસાયન સહુના—મરજ અને કસીને તાકડ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હકત
આથે એટલી દવાની શીલોંગ ૫.

બાવાસીર બીથરવાના રોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાલકાળીક અને
ચોકસ હલાજ. તાનાલમાં મધ્ય જથ્થે ફાપડો સ્વ યુકયો છે. કિંમત શી. ૩.

મરજીમ રીર—અદુષ્ટ મલમ. સોળ, ઘા, ગુમમાં, વિગેરેને તુરતજ સાફ કરે છે
કિંમત ૬ પેની.

કુમિબ વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ અવડાંને અકસીર હલાજ,
સામ અને સહેજ અવડાંસાર લુદીચુડી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વટિકા—લુલાવની અકસીર ગેળીઓ. કળીની કિંમત શીલોંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—ફાગથમક ગેળીઓ. ગરમ કરવાનાં આસ હલાજ
કિંમત એક અંબી ૧ શીલોંગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53

Zeerust Box 77

Lindley'spoort

Steenbokfontein

Rietfontein

NATAL

TRANSVAAL

Dis. RUSTEN

BURG.

Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને રીટલ મરચાટ

દિલ્હીનાં બેસરો અથવા મંચ મંગાવી

મરચે ભાવે વેચવામાં આવે છે. અને

ખાસ લી પોરબંદર તથા કલકત્તા—

સરસ આવજ—બોખું મંધીઆજી—એક

વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET,

P. O. Box 253. Telegrams: "MELON
PORT ELIZAB."

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtis
Merchant, Box ■

BEIRA

Gerdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodien Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Ta. ob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ERMAHIM NORDDIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. AMOORAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
HOOSSEN CAMMIM & CO.,
Box 88 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Umgeni Road.
M. A. AB & LALPURI,
49 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 530,
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Bahhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TIPPIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 184 Grey Street
ISMAIL JERWA
Fruiter r, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Cascojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 108.
V. A. Dose, Box 110 Tel 'Dose'
Wholesale Produce & Fruit
Expo. or & Commission Agent
S. N. Sar y, Wholesale Forwarding
& Commission Agent. Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent. New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

■ S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry,
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

Aboo Mia Camroodeen,
Market Square,
A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Mod Monesjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kori Street.
Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

S. E. DADABOY,
2nd St. Malay Location, Box 2382.
Tel. 1915

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAN MOHIDEEN,
Box 3755

C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavaris,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5031.
Jehharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION
N. SAMY.
Eruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Boers Road,

KRUGERSDORP

Moosa, Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABAI & DADOO
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELSBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJES & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURINCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HOMAJAY IDOLAY, Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRJIDAS & LALCHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHERN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

WYLETROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MARTA & KRANDIELA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tickamdas Bros.,
Main Street. Box 531,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road

Vanmali Hario,
Indian Laundry,
Hasan Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
158 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhai V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 842.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
I. Ian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Alfie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELUNKEN
(Transvaal.)**

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vapmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Ghita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Munaver Ramin.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દક્ષિણ અને પશ્ચિમ તથા અપાર્લિડ રૂબલ
માર્કેટ ફીટ, (કાર્બન હોટેલની & મે.)
બોક્સ ૫૩૨૦, બોક્સ-અનુવં.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA"
Codes used ABC 4th edition and A

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Shop No. 432. Corner Laing & 17th Street,
TRINIDAD, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add: "FAJANDAR"
HEAD OFFICE: VANDER COLOMB, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, T'VAAL

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
a Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAY"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Port Said, Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons
DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

about Oct. 22nd Comrie Castle, 5167 tons

,, Nov. 4th Durham Castle, 8217 tons

For Delagoa Bay, Beira, and Mauritius.

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Gama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હાલસેલ અને ફીટલ મરચાંદ.
ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જમાવણે દીલુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કમકતા
દુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ મંદીઆલુ-જવા
અંધ અજમાએક કરી ભુજો.

STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદરનું ખુશબોદાર વી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 89 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 80

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોલો

ખુબઈ જનારા

અમસોંગા તા. ૨૫ ઓક્ટોબર

ના રોજ ઉદાને આને બેરા, મેળાસા અને જગનાર પણ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગમોટમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેજજ ખબાલી છડીખન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન જીવતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કમપણ વાલે જરા પણ મુબઈ પડતો નહીં એ ખાતરી રાખો.

ખરેખર આજે કંઈક જીવંતથી આપણા દીંદી બાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નહીં પચત ગાળી હોરાન ચતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરેબી અરબ મુસાફરી નાં ફુખનો દરક પડી ગયો અને મુકેલીઓમાંથી મુકત થયા

આ કંપનીની આગમોટ ૨૨ મહીને મુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુક જીવંતથી મુસાફરીનો ખરો સાલ નહીં મુકતાં દેશ જનારાઓએ તખ્ખાર પણ રહેવું.

સરકુ આગમોટ મુબઈ પહેલેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારેલે ખબર મળે તે હિપરથી સહીની ભણ માટે અતરે જાપામાં ન'આવશું તેથી સહી સાહેબો ને ખબર ખરચે આગમોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરવનઈ સીધે કોઈલંકા ઓર કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમસોંગા તા. ૬ નવમ્બર

ગ્રાન્ટ્સ એન્ડ કમ્પાનિ લિમિટેડ.

અ.સ. જ.સ. એન્ડ કમ્પાનિ લિમિટેડ, મલેશિયામાં ૬૦

બી. હમસાદિન જવાહરની મુ'

જેકરમ મેન એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

King & Sons,
West Street, Durban.

૧૧૪, ૧૧૧, ૧૧૮ ટેલિગ્રાફિક રોડ દરબન

Telegraphic Address: Kathorlas,

P.O. Box 125.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 21.

KRUGERSDORP

Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશો મોઝક

મેળા લીની સરવે જાતની તાજી મીઠાઈ

અમે જનારીએ છીએ. કે. જવાહર,

મસજીદવાળી મોહડીની સામે,

૧૬૨ એ સ્ટ્રીટ, દરબન.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

25/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention Indian Opinion, otherwise orders will not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

. BORN TOBACCO .

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 22. Tel. Address: "Pobander."

Telephone 264.

હિંચા ફેલની દરકી કેપ, અને બેંગ ડોર ટોપોઓ આવી પહેલેથી.

અમારે ત્યાં સરતે શાલે મલશે. બિડ વખત જાજમાવી જુઓ. જન એન્ડ કમ્પાનિ લિમિટેડ.

૧૧૪ એ સ્ટ્રીટ, દરબન

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Fraser St. Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add.: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

424, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods and Best Silks

હિંચા ફેલની દરકી કેપ ટોપોઓ,

જસતી અને સારી. ખાતરી કરો.

BOOT MAKERS

OR GENERAL MERCHANTS

Here is a chance to hire a Boot-store as a going concern, which has been years in existence. Stock to be taken over at low prices and easy terms, no charge for goodwill, fine position. Letters to be addressed A. W., Office of this Paper.

ખુટનું કારખાલું

ખુટ જનાવનાર જતરલ ખરચડને અમુલ્ય લાભ. ખુટની દુકાન સરતે વેચવાની છે. બધા વરગની જુની. માલ સરતે હવે લખી દેશું. ખુટ સારી આપશું. સારી જગ્યા વહેલે તે પહેલે. લખો A. W.

c/o International Printing Press, Phoenix, Natal.

Printed and Published by - M. K. Gandhi,
International Printing Press, Madras, Natal.

No. 44—VOL. 8.

SATURDAY, OCTOBER 29TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

AN IMPERIAL EMBARRASSMENT

MR. RITCH INTERVIEWED ON THE INDIAN QUESTION

A REPRESENTATIVE of the *Cape Argus* recently interviewed Mr. L. W. Ritch, the following being the essential part of the published report:—

Mr. Ritch is no stranger to South Africa—indeed, he has spent 17 years of his life here, mostly in the Transvaal. He only left 5½ years ago, and is now practising at the English Bar.

"I am, as you know," he said, "secretary of the South Africa British Indian Committee. Lord Amthill is the president, and Sir Charles Bruce, the Bishop of Southampton, and a large number of the members of the Houses of Lords and Commons form the committee. We are principally concerned at the moment with the case of the Transvaal Indians.

"Now will you allow me to correct one or two misapprehensions. The point usually taken in this country is that certain, as I consider, degrading legislation is necessary in order to prevent South Africa being flooded by a certain class of Asiatics, and that we in England who are protagonists of these people here, are indifferent to that consideration. Now, neither the Indians here nor my committee are desirous of flooding South Africa with Asiatics. The Indians here have conceded the position that Asiatic immigration unrestricted is undesirable, and they contend that other Dominions within the Empire have succeeded in keeping out any such influx without passing futile anti-Asiatic legislation, and particularly such an Act as the Transvaal Immigration Law, which, read together with the Registration Laws, classes all British Indians irrespective of educational and property qualifications as undesirables in the same category. Now we say that legislation of that kind is insulting to 300 millions of British subjects. It not only insults British Indians here, but it is racial and class legislation of the worst kind.

Effect in India

"To-day, this thing is known throughout India, and I receive weekly communications from India both from the vernacular Press and the Anglo-Indian Press, as well as from friends of my own, and I say without any hesitation at all that nothing has done so much to inflame Indian feeling and to sap the old loyalty of India as this legislation. It is quite a new feature in the Empire. There is no country that has passed legislation of this kind before.

"As you remember, Lord Morley admitted that this constituted what he terms a bar sinister, practically placing these men in the position of illegitimates. I would like to say this: there is no difficulty at all in meeting the requirements of the white community here, but there is no need for such an Immigration Law as exists in the Transvaal. Administratively, further Asiatic immigration can be wholly restricted, if necessary. The law itself can ostensibly place Asiatics on the same footing as Europeans, but administratively the officer admitting immigrants may set a higher educational and property test, the highest conceivable, if you like, when an Asiatic presents himself; and the important point about that is that it does not place Indians on a footing of insulting inferiority by statute."

Transvaal Protest

Turning to the question of registration, Mr. Ritch proceeded: "The objection to the registration law is that it penalises lawfully domiciled British Indians, men who have proved their right to be in the Transvaal. These men are all registered. They registered voluntarily of their own accord—the last time in 1908. They claim that they did this under an arrangement with General Smuts. They did this, every man jack of them, and when General Smuts found some way to wriggle out of his undertaking,

Well, now we say that this law places the Indians on a par with the aboriginal savage, requires him to carry a pass to show it to any constable who may demand it of him, and places him on the same footing as a ticket-of-leave man. It makes no distinction at all between men of education and property qualifications, and the Indians regard it as making them a community of suspects; and by way of protest, something like 4,000 of them have passed through the gaols, most of them with hard labour and many of them have been deported to India, including a large proportion who have never seen India in their lives, being born in South Africa. For that, I contend there is no excuse at all. The Government and its officers know that these men have a right to be in the country. The conclusion that we have been driven to is that General Smuts wants to clear these people out of the country at any price.

"And you see the way in which he has done it. He has entered into a collusive arrangement with the Government of Mozambique. These men are caught in the streets, and a Magistrate administratively—not as a Magistrate, but administratively—orders them to be turned out of the country, and as soon as they are in Portuguese territory they are arrested for being there without permits, under a Portuguese bye-law, and are shipped off to India. I venture to say that there is no precedent for handing over British subjects to a foreign Government for punishment, and the Transvaal Government, I understand, pays all the expenses of the deportation."

Policy of the Union

"The danger that I perceive," he said, "is that this policy inaugurated in the Transvaal may spread throughout the Union. The policy pursued hitherto in the Cape has been of a

fairly liberal character, and the real issue seems to be: Shall the Cape policy or the Transvaal policy be adopted throughout the Union? I am sorry to say that there are indications that it is rather the Transvaal policy than the Cape policy that will be adopted, judging from the men who are at the helm.

"I do want to make this clear: that our desire is not to embarrass, we want to help to a solution of this problem; but there are certain Imperial principles, and I may go to this length—I am in very close touch with the Colonial and India Offices, and I can say that there is nothing that has yet been done which has so thoroughly embarrassed the Colonial and India Offices as this Transvaal legislation with regard to respectable British Indians."

"May I point out, too, another danger? It is an extraordinary thing how very quickly Cecil John Rhodes's old dictum: 'Equal rights for all civilised subjects of the Empire' should have been forgotten. To-day the test is not one of individual qualification, it is one of race and colour. Now if you are going to pursue this policy of forcing into a coalition every man of colour and of non-European origin, can't you perceive the danger here? Do you want to force into a coalition the educated Indian and the educated native, and probably too a following of uneducated natives? If you are going to make the issue one of colour, sooner or later you will force these people together."

"My people," he continued, "are feeling very keenly about this matter; and you may be interested to know that the whole of the British Labour Party is with us, as well as a strong section of the Unionist Party."

"Please understand that I am not holding, as it were, a brief for one side. We can see both sides of this case, and there is much to be said on both sides. There is an honourable way and a decent way of doing this thing and the Indians themselves are quite amenable to reason. I quite admit that this country cannot stand an unrestricted influx of Asiatics, but what we do say is that those men who are lawfully in South Africa should be treated in a decent, respectable manner."

"I cannot understand," said Mr. Ritch, in conclusion, "why a middle way has not been found. It is really an easy matter. Mr. Gandhi has put before the Transvaal Government a really practical suggestion, but I am afraid that General Smuts does not like to stoop to conquer."

There is at the present time a great dearth of native unskilled labour in Southern Rhodesia. At a meeting of the Small Workers' Association, recently, it was suggested that the deficiency might be made up by the importation of Chinese or Indians under contract.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

Mr. Abdool Rahman, of Potchefstroom, contributed an interesting letter to the *Transvaal Leader*, this week, in which he animadverted strongly upon the consequences that would result if the Government's contention, in the Chhotabhai case, were enforced. He quoted Mr. Merriman's assertion that the Unionists were responsible for what had transpired. Accordingly, the Editor appended the following note to Mr. Abdool Rahman's letter:

"The statement that the Unionists instigated the Asiatic policy is utterly untrue. The policy and the responsibility for it belong wholly to the Boer Government, and especially to General Smuts."

Mr. Ratanshaw Koyaji, of Blantyre, telegraphs that the Nyasaland Indians heartily thank Messrs. Ritch and Polak for their heroic fight on behalf of their suffering countrymen; and congratulate the passive resisters on their continued fight. Messrs. Ritch and Polak desire to convey their grateful acknowledgment of the compliment.

The General Purposes Committee of the Krugersdorp Town Council reports and recommends as follows:

"A letter has been received from the Town Clerk of Volksrust transmitting copy of a resolution which has been adopted by his Council, and stating that a copy has been forwarded to the Administrator of the Transvaal, all Municipalities, and the Transvaal Municipal Association. The resolution reads as follows: 'That in view of the steady increase of Asiatic businesses throughout the Transvaal and the eventual diminution of the small white trader thereby, urgent representation be made to the Premier of the Union of South Africa, through His Excellency the Administrator, to consider the advisability of repatriating all Asiatic traders not born in the Transvaal Province, giving fair monetary compensation to those entitled to same, and that the necessary legislation to give effect to the policy be introduced into the Union Parliament at an early date.' We recommend that this Council support the resolution set forth above."

The girl pupils of Mrs. Vogl daughters—mostly children of passive resisters—paid a visit to Tolstoy Farm under the care of Miss Schlesin last Sunday. They enjoyed themselves thoroughly on the farm and seemed to relish the simple repast that was placed before them. Much regret was expressed that Mr. and Mrs. Vogl were not present. Miss Knudsen, too, visited the Farm the same day.

Messrs. Thambi Naidoo and Hari-sing were, to-day, each sentenced to six weeks' imprisonment with hard labour under the regulations of the Asiatic Act. Mr. Thambi Naidoo, who is one of those who are foremost in sharing the sufferings of others, is looking forward to meeting his fellow-sufferers. He has always latterly received three months. One wonders why he should now get only six weeks. Your readers may not remember that this is Mr. Naidoo's ninth term.

Messrs. K. M. Sodha, S. B. Medh, and Sorabji Shapurji surrendered to their recognizances to-day and have been ordered to present themselves to-morrow morning at Park Station for Pretoria *en route* for—? Who can say? The vagaries of the Registration Office are fearful and wonderful things as a rule. The officials may actually decide to do the right thing this time!

Mr. G. A. Nateaan has cabled to the British Indian Association that H. H. the Maharaja of Mysore has donated Rs. 2,000 to the fund raised for the relief of families rendered destitute during the Passive Resistance struggle in the Transvaal.

A Chinese passive resister named Lai Tomaji, was sentenced on the 19th instant at Volksrust to a fine of £25 or six weeks' hard labour. Another resister, Hajee Adam Khan, received a similar sentence.

Wednesday.

On Monday morning, Messrs. Joseph Royeppen, D. Morgan, Veera Francis, and Praggi Desai were discharged from Diepkloof. They were met by Messrs. Kallenbach, Imani Sahib, Sorabji, Medh, Sodha, Cama, and Govindsamy. Mr. Desai has since been laid up with fever. Mr. Royeppen, who now has half-a-dozen relatives in gaol, complains of the brutality of the doctor. He says that young Albert Veersamy complained to the doctor that he was subject to convulsions, and the latter rudely retorted that that would soon disappear on the "farm." The boy was sent to hard labour, and, shortly before Mr. Royeppen's discharge, he had a severe attack of convulsions. Mr. David Moorgan, too, complained to the doctor of pain and swelling in the ankle. The doctor refused to deal with the matter, but the chief warder took it seriously enough to remove him from the labour spans for a fortnight.

The settlers at Tolstoy Farm desire to thank Mrs. Vogl for the gift of home-made gingerbread, which was much appreciated.

Messrs. Sorabji Sodha and Medh were deported to Natal to-day. Mr. Sodha has gone to Tongaat to take his wife and son to Tolstoy Farm. Messrs. Sorabji and Medh are re-embarking immediately.

Treatment of Prisoners

Mr. Thambi Naïdoo has addressed the following letter to the press, dated the 24th instant:—

As I am shortly to serve a further period of imprisonment as a passive resister, I shall, I hope, be absolved from the charge of making complaints as to the prison-treatment when it is safe for me to do so; and as this will be the ninth time of imprisonment, and seeing that I have never before made a public complaint, I shall also, I trust, be acquitted of the charge of complaining for the sake of doing so.

About a month after my last sentence commenced, whilst I was at the Diepkloof Goal, I was in great agony from pain in a very sensitive part of the body. The doctor was not available, and I was obliged to apply simple remedies easily available, resulting in the abatement of the swelling that had taken place and some lessening of the pain. When, eventually, the doctor came, he examined me, and told me at once to go to the hospital orderly if I became worse. The pain and swelling, however, eventually disappeared. About seven weeks afterwards, they re-appeared, and the pain was so great that I was obliged to apply to the hospital orderly for relief, who supplied me with a suspender. A day or so later the doctor came, and I went to him, explaining the circumstances. He examined me and, in so doing, caused me great agony, at which I winced. He roughly told me that I was lying, because, as the swelling had somewhat diminished, he told me there should be no pain. He also ordered the removal of the suspender. As I was naturally the best judge as to whether there was pain or not, I resented his insult, and immediately laid a complaint with the Chief Warder, laid down in the regulation, for transmission to the Governor. The Governor next day came, but appeared to have believed the Doctor's version. I, however, pointed out that I had, during the whole fifteen months of my incarceration at Diepkloof, never once been reported for shirking work, or idling, or neglect of duty, or refusal to obey lawful orders, nor had I any desire to see the doctor unless I was absolutely forced to do so. So far as I am aware, no further notice of the circumstances was taken.

I mention these facts because mine was not an isolated instance of studied rudeness and brutality on the part of the goal medical officer. He is constantly telling sick prisoners that they are lying, or, if he cannot tell them that, when the contrary is obvious even to his prejudiced mind, he tells them that he is not going to furnish any remedy as they will soon get better. The health and comfort of prisoners is largely in the hands of the medical officer, and your readers may well imagine what a hell a doctor of the type of the Diepkloof Medi-

cal Officer can make of the lives of sensitive or delicate men who may happen to be the victims of his ministrations. One may not unjustly draw one of two conclusions with regard to him—either he does not know his business and tries to cover the fact by a cynical self-assurance or, knowing it, he fails to perform it, in heartless indifference to the misery that ensues to the unfortunate prisoners who have been sentenced to hard labour, but not to torture.

P.S.—I have read the letter recently appearing in your columns over the signatures of Messrs. Soda, Medh and H. H. Gandhi, and I generally endorse their statements.

From the Editor's Chair

MYSORE'S DONATION

REUTER has informed the public in South Africa that His Highness the Maharajah of Mysore has donated Rs. 2,000 in aid of the struggle now going on in the Transvaal. The amount is of little consequence compared with the fact that the donation is from one of the greatest and most enlightened princes of India. It demonstrates, as nothing else can, how deeply India has been stirred by the sufferings of passive resisters. Mr. Valentine Chirol, the *Times* special correspondent, knew what he was writing when he wrote that no event had agitated India so much as the Transvaal struggle. Well may the Rajahs and the Maharajahs support a struggle in which their own honour is concerned. To-day the Maharajah of Mysore is a prohibited immigrant in the Transvaal and is classed among criminals, lepers, and prostitutes. Passive resisters are suffering so that the Maharajah may not be so classed. Let us hope that the message of Mr. Dawad Mahomed to General Botha will bear fruit and that he who has often boasted of his loyalty to the British Crown and who has declared himself grateful to the Imperial Government, will hasten to allay the deep feeling that the Transvaal Indian question has generated in India.

PAINTED LATHS AND URIAH HEEP

WE are at last in possession of the latest Blue-book on Transvaal Asiatic affairs. It covers a period of eighteen months, from February, 1909, to August, 1910. The volume is disappointing, pitiful, humiliating reading, and it is not difficult to imagine what will be the probable effect upon Indian public opinion when thoughtful men realise how inexplicably weak the Home Government have been throughout those dreary and unproductive negotiations. The document is a colossal business and inefficiency. H. W. indeed, should be the author of

His Majesty's Ministers appear no longer to be imbued with lofty moral purposes or conceptions of justice, and expediency is obviously the inevitable stand-by of modern statesmen. The despatches reveal almost terrifying anxiety on the part of Imperial Ministers to secure something that they could dignify by the name of "compromise," no matter at what cost of honour to those vitally concerned. They seemed to think that, if they could dub a foul-smelling weed a rose, it really was a rose, and they could consequently overcome the scruples of people whose eyes were wide open to the real issues, relying upon the general ignorance of the public and the anti-imperial apathy of the press.

One must bow the head in shame to observe how eager British statesmen have been to secure improvement in details and how carefully they have skirted the all-important principles to which these details were subsidiary. We ought, no doubt, to be grateful for small mercies. It is good, for instance, to know that Lords Crewe and Morley are angry at the refusal of the Transvaal authorities to consider the religious susceptibilities of Indian passive resisters in prisons, but is it not supremely humiliating and deeply disturbing to find the rulers of the great British people bending the knee to a few obstinate neo-Britishers who appear to be utterly indifferent to British interests outside South Africa? Imperial Ministers may well be anxious to see the end of the present controversy. They have every reason to remember that each day of its continuance, as Lord Minto's Government significantly indicates, makes more difficult the task of ruling India. Indians have hitherto been told that they should be proud to share equally with other subjects of the Crown in the benefits of the Empire. The contents of this latest Government publication are calculated to make them wonder whether all this is not, at the very least, a polite fiction, and the facts entirely opposed to this beautiful and entrancing theory. The real weakness of the Empire is not to be found in India or in South Africa, but in Downing Street. Once Ministers of the Crown cease to build upon fundamental principles of right and wrong, and fail to satisfy the natural instinct of justice of the unrepresented peoples of the Empire, the doom of that Empire is not far distant. Bismarck once described the late Lord Salisbury as a lath painted to look like iron. Indians may well come to regard modern British statesmen, and the Cabinets of which they are ornaments, in much the same light.

One criticism that we have to offer as to the methods of controversy adopted in the Blue-book is that, whilst the complaints urged by the Indian community are at once handed to the Transvaal authorities, generally the comments of the latter are not available to the community or deserving analysis for months afterwards.

and a grave injustice is thereby perpetrated. If there is one person, however, more than another, that comes out of the ordeal of analysis with discredit, it is that unctuously righteous person, General Smuts. He early appears as a censor of morals, and describes the compromises which are so effective in other British territories, regarding the admission of Indians under the immigration law, as "dishonest and immoral." We wonder what the Canadian and Australian Premiers have to say about it all, not to speak of the worthy General's present Ministerial colleagues from Natal and the Cape Province! And all this from the man who deliberately (we say it advisedly) and unscrupulously refused to perform his share of the compromise of 1908, after having solemnly promised to repeal Act 2 of 1907! Could hypocritical effrontery go further? Yes, unfortunately, it has gone further. General Smuts has actually charged Mr. Polak, when in India, with grossly misstating the facts and the policy of the Transvaal situation. There are some strange seekers after Truth if one may judge from the Minister who has wantonly, wilfully, and persistently stated what is false and suppressed what is true in his communications to the Imperial Government on the subject of the treatment of Indian passive resister prisoners, and of the fraudulent deportations to India of men known to have been registered in the Transvaal or to have been born or domiciled elsewhere in South Africa. And, apparently, it is not we alone who have found out General Smuts. Even Lord Crewe is, seemingly, chary of accepting his statements of "fact," for the Secretary of State does not hesitate to press for more information where the Minister of the Interior has done his best to "convince." "Slimness" is not always a virtue, and even South African Ministers in charge of Asiatic affairs, guilty of "Oriental duplicity," may overreach themselves, if unhampered in the exercise of the gentle art of employing language to disguise thought. How nice it is to realise that Uriah Heep is installed in the Ministry of the Interior!

INDIAN LABOUR FOR SOUTHERN RHODESIA

THE suggestion has been thrown out that Southern Rhodesia may be tempted to solve her pressing labour difficulties by resorting to the old, easy expedient of importing contract labour from India or China. Frankly, we disbelieve that Southern Rhodesia will do anything so foolish or that she will be allowed to do so. The feeling in South Africa against the further introduction of this class of labour into the country is almost overwhelmingly strong. It is sheer folly to imagine that, whilst every effort is being made to deprive Natal of her lien upon Indian labour supplies, South Africa will tolerate the transfer

of the lien to what may one day be the Northern Province of the South African Union. Moreover, we cannot imagine that, once having set its face against the affording of facilities to South Africa in the way of recruiting labour, the Indian Government will for one moment sanction the re-opening of the sources of supply to Southern Rhodesia, especially in view of the fact that this territory has only recently distinguished itself by its sudden accession of anti-Asiatic frenzy. It is most unlikely that the Government of India has forgotten so soon the story of the Southern Rhodesian Registration and Immigration Ordinance, now defunct, but of unregretted memory. Nor have they forgotten the licensing measures that have worked so harshly against the small Indian trader and hawker. No, we believe that Southern Rhodesia will not, under any circumstances, obtain labour supplies from India, and if she is wise in time, she will refrain from asking favours of the Government of India.

IN THE NATURE OF A WARNING

THE resolution of the Krugersdorp Town Council, accepting the Volksrust suggestion that the Indian trade licences should be cancelled and the licensees compensated is significant. We have reason to believe that the Transvaal Indians are face to face with the beginnings of a new campaign. We have never ceased to warn our countrymen in that Province, or, for that matter, throughout the Union, that even sullen acquiescence in the existing Transvaal legislation was bound to be fatal to the well-being of the community. Everyone who has eyes to see and ears to hear knows that, had the community displayed, of late, a strength comparable to that with which it initiated this historic struggle, the Chhotabhai affair could never have occurred. And we are equally certain that the European community would have thought twice before returning to the attack. But this whispering of the coming storm affords us some misgivings. Mr. Ritch, the other day, urged his hearers to respond to the demands made upon them, if not from the highest motives, at least from the lower one of self-interest. Well, here is threatened an attack upon the pocket of the community, upon its very means of livelihood. What "compensation" means we may gather from the tenour of the disallowed Natal law of 1908. And it must still be within the memory of our readers that compensation for destruction of Indian rights in the old Johannesburg Location did not include "goodwill." We cannot believe that such an attack upon Indian vested interests will be confined to the Transvaal Province. The whole of the Union will be affected. It is true that the Imperial Government refused to sanction the Natal measure, but will

its strength be sufficiently great to withstand all the influence that the Union can employ? Only, we believe, if the Indians of South Africa stand shoulder to shoulder, co-operate intelligently, and take preventive measures. If the coming struggle acts as a unifying force for South African Indians, we shall welcome it as a blessing in disguise, as we have long since welcomed the splendid struggle now being carried on in the Transvaal.

LIQUOR FOR ASIATICS

OUR views on the subject of the supply of liquor to members of the Indian community are too well known to need reiteration here. We must confess to great disappointment at some of the recommendations of the Transvaal Liquor Commission, which has just reported. Amongst other non-native coloured people, Asiatics, it is suggested, should have special canteens opened for them, where they may consume and whence they may carry away any liquor except spirits. An ugly and dangerous principle has now been laid down, and the suggestion is none the less pernicious by reason of the fact that Asiatics who desire liquor are certainly not likely to stop short at non-spiruous beverages. An attempt has been made to drive in the thin end of the wedge, and the coloured peoples are to be made the victims of the white man's lack of self-control in matters alcoholic. It is a sad commentary upon latter-day methods of civilisation.

The Transvaal Blue-book

Regarding the Asiatic Question

We give the following extracts from the Blue-book containing "further correspondence relating to legislation affecting Asiatics in the Transvaal, which covers a period from the 2nd of February, 1909, to the 2nd of August, 1910:—

The Secretary of State to the Governor:—

23rd March, 1909. No. 2. Your telegram No. 2, 17th March. In view of questions in Parliament it is important that I should be informed under what specific law or decree Government of Mozambique is empowered to deport Indians from its territories in circumstances stated. Can your Ministers inform me?—
CREWE.

The Governor to the Secretary of State:—

27th March. No. 1. In answer to your telegram 23rd March, No. 2, Ministers state that they have no definite information as to specific law or decree under which Government of Mozambique is empowered to deport Indians from their territory, but they understand that Portuguese authorities act under their general immigration regulations, which apply

equally to white and to coloured persons.—SELDORNE.

Telegram to Foreign Office from Consul Maugham (Lourenço Marques), No. 4 Africa, dated July 13th, 1909:—

My despatch of September 23th, 1908. Portuguese authorities at Lourenço Marques in the habit of compelling British Indians expelled from Transvaal immediately to embark and proceed to India. Latter have protested, asserting right to return to Transvaal, submitting to penalties for passive resistance. Have requested practice might be suspended pending enquiry into question of legality, but Portuguese authorities at Lourenço Marques, in view of arrangements with Transvaal cannot comply. Lawyer has been sent by Association of British Indians to test matter, and I am expecting trouble. What course am I to adopt?

Colonial Office to Foreign Office:—

Downing Street, 20th July, 1909.

Sir,—I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 15th instant, enclosing a copy of a telegram from His Majesty's Consul at Lourenço Marques calling attention to the practice of the Portuguese authorities at that port in compelling British Indians expelled from the Transvaal to embark immediately and proceed to India.

I am to transmit to you, for Sir E. Grey's information, copies of telegraphic correspondence with the Governor of the Transvaal. I am also to refer to Colonel Seely's reply to the question on the subject asked in the House of Commons by Mr. O'Grady on the 30th of March and to state that Consul Maugham should be instructed to decline to interfere in the matter.

I am &c,

H. W. JUST.

Foreign Office telegram to Consul Maugham, No. 1, Africa, dated July 21st, 1909.

Your telegram, No. 4, Africa (of July 13th). Understand deportation takes place under general immigration regulations.

You should decline to interfere.

Mr. J. C. Smuts (Colonial Secretary of the Transvaal) to the Earl of Crewe:—

Hyde Park Hotel, Knightsbridge, London, S.W., 26th August, 1909.

Dear Lord Crewe,—Since our conversation of the 5th and 14th instant, in reference to the Transvaal Indians, I have had time to go into the points which you raised with a view to the final settlement of this question. These points were:—

- (1) The repeal of Act 2 of 1907.
- (2) The admission into the Transvaal of a limited number of educated Asiatics, not exceeding six per annum, under per-

manent certificates of registration instead of temporary permits; and

- (3) The question of a uniform education test for European and Asiatic immigrants alike, subject, however, to differential administrative application as between the two classes.

I shall now deal briefly with each of these points.

(1) The Asiatic Registration Amendment Act—No. 36 of 1908—was so framed as to render Act 2 of 1907 unnecessary, and since it came into operation, Act 2 of 1907 has practically fallen into desuetude. I therefore can see no strong objection to its repeal.

Its repeal would necessitate only one very small alteration in the Immigrants Restriction Act—No. 15 of 1907—of a consequential character, viz., a deletion in paragraph G, of Section 2, of the words "is eligible for or." These words refer to the provisions of Act 2, whereby Indians are allowed to come into the Transvaal and to apply within eight days for a certificate of registration. During those eight days they are nominally "eligible for" a certificate. In the subsequent Asiatic Registration Amendment Act—No. 36 of 1908—it is, however, provided that Indian immigrants with claims to reside in the Transvaal should apply from outside the Transvaal border for certificates of registration, and they would only be entitled to enter the Transvaal after having actually obtained a certificate or some special permit.

Under this Act the above words, therefore, become meaningless, and have to be deleted. Act 2 of 1907 is repealed. It would also be necessary in the same paragraph G, after the words "Act 1907" to insert the words "or the Asiatic Registration Amendment Act, No. 36 of 1908, or any amendment thereof." Against these consequential amendments of paragraph G I do not anticipate any objection. There is, however, another amendment to this Act, not absolutely necessary but certainly desirable which I would submit to your favourable consideration if Act No. 2 of 1907 is repealed.

You will notice that the provision which now prevents the entry of Asiatics not provided with certificates into the Transvaal is Sub-section 4 of Section 2 of Act 15 of 1907. This sub-section does not mention Asiatics, but was deliberately framed for them, and has been interpreted in the Courts in that sense. Its language is, however, unnecessarily involved and awkward, and I would suggest that this sub-section be repealed and the following substituted, therefore:—

"Any Asiatic as defined in the Asiatic Registration Amendment Act, No. 36 of 1908, who has not obtained a certificate of registration under that Act, or under the Asiatic Law Amendment Act of 1907, or 3 per annum under Section 16 of the

first-mentioned Act, or any amendment thereof."

The effect of this amendment would be identical with that of the present Sub-section 4, but the phraseology would be simple and direct.

(2) The second point raised by you would be met by an addition to Section 16 of Act 36 of 1908, whereby the Governor-General in Council would be authorised to issue certificates of registration to a limited number of approved Asiatics, not exceeding six in any one year. The power of granting temporary permits should be retained, as that has been found very useful in cases where expulsion of prohibited immigrants in accordance with the strict requirements of the law would involve unnecessary hardship.

I believe that these two points, which include the substance of what the Indians have been contending for, might fairly form the basis for a final settlement of the Indian trouble in the Transvaal. Act 2 of 1907 they have unfortunately come to look upon as derogatory to their national dignity, and, besides, they want the introduction under permanent certificates of residence of a limited number of educated Asiatics, who are necessary for the spiritual and social needs of their compatriots already legally resident in the Transvaal. If both these contentions are conceded in substance they should have every reason to be satisfied.

(3) However, the advocates of extreme views among them desire a further alteration of the law, which was raised by you as the third point in our discussions. This point is that there should be no differential provision in the immigration law for European and Asiatic immigrants, that the statutory provisions for immigration should be the same for both alike, but that the law should leave an opening for such administrative differentiation as will close the doors to all except, at most, six educated Asiatic immigrants in any one year. This proposal is, in my opinion, open to the gravest objections, and would be most strongly resisted by the white people of the Transvaal and of South Africa.

In the first place, we cannot recognise in our legislation the equal rights of all alike to emigrate to South Africa. Under our special circumstances we leave the door as wide as possible to white immigrants, but we could never do the same to Asiatic immigrants. In the second place the proposal recognises the force of this contention and attempts to suggest that there shall be differential treatment, but of an administrative, as distinct from a statutory, character. The refinement and subtlety of this distinction would scarcely appeal to the common sense of the people of South Africa, who would think, as I submit, rightly think, that if equality is conceded in principle the practice would ultimately have to conform to

the principle and in the end the Asiatic immigrants would be on the same footing as the European. ■ there is to be differentiation (and the friends of the Indians concede that in practice it is necessary) surely it is better to be quite honest and candid about it rather than to resort to dodges which savour strongly of dishonesty and immorality. Besides, there are other practical difficulties in the working of differential administrative tests in South Africa, which I pointed out to you in conversation, and need not repeat here.

On these and other grounds it is impossible to expect from the Transvaal, and indeed any South African Legislature, legislation which would satisfy the aspiration of some extreme Indians for equal rights of immigration. I would therefore advise that the this third point be abandoned, and that action be taken, as indicated above, in connection with the first and second points raised by you, and that a settlement with the Indian people of the Transvaal be secured along those lines. It may, and no doubt will, be argued in the Transvaal that it is better to let well alone and not to re-open the Indian question by a fresh attempt at a solution which runs every risk of proving abortive. It will be also pointed out that on the whole the vast bulk of the Indian community in the Transvaal have acquiesced in the legislation which was passed last year after full consultation with their leaders, and that any tinkering with this problem may have the effect of unsettling the minds of those who actually submitted to the law.

At the same time, there are many South Africans who appreciate profoundly the complex and far-reaching character of the questions at issue and the difficulties of His Majesty's Government as the custodian of the most widely divergent Imperial interests, and I believe that on the whole, South African public opinion would approve a solution of the trouble along the lines above sketched.

If these lines are generally approved by His Majesty's Government, I think it will be possible to secure some such solution by legislative action in South Africa. It is not possible for me to say whether the necessary amendments of the law would be made by the Transvaal Parliament. Our ordinary Session for the present financial year, which ends 30th June, 1910, is already past, and in the ordinary course the Transvaal Parliament will not meet again except for the election of Senators to the Union Parliament. It however no opportunity can be afforded to the Transvaal Parliament of dealing with this question, I have little doubt personally that the first Union Government will show at least the same anxiety to meet His Majesty's Government in this matter as the Transvaal Government have done in the past. — J. C. SMITH.

(To be Continued)

The Deportees Return

Mr. Isaac's Work

The End in Sight

(SPECIAL TO INDIAN OPINION)

The deportees who were, in defiance of the Court's order, sent away to Delagoa Bay, returned on Sunday last about 4 p.m. and were immediately landed and taken to Salisbury Island. Mr. P. K. Naidoo met them. They report that it was through the efforts of Mr. Isaac that they were able to land at Delagoa Bay. They speak most highly of Mr. Isaac's kind attention to their wants as they complain bitterly of the comparative apathy of the local Indians. Mr. Isaac, it appears, interviewed the British Consul and the Administrator and, through their good offices, he was able to ensure their landing. Mr. Laughton had wired to the British Consul as also had the British Indian Association from Johannesburg. Passage was secured for them per s.s. *Guelph*.

Mr. Gandhi, who came down to Durban on Tuesday in connection with the men, met them the same day and as a result of the interview with them as also Mr. Harry Smith, the following correspondence passed between Mr. Chamney (who was in Durban) and him:—

110, Field Street, Durban.
25th October, 1910.

M. Chamney Esq.,
Registrar of Asiatics,
Durban Club.

Sir,—With reference to Mr. Perumal Pillay and 18 other British Indians who are at present being detained at Salisbury Island under order of Court, I have the honour to inform you that all of them claim to have been voluntarily registered in the Transvaal and that 15 of them intend to apply for duplicates of their Registration Certificates.

I interviewed Mr. Harry Smith, the principal Immigration Restriction Officer, this afternoon, who, I understood, is the officer appointed by you under Section 10 of the Regulations passed under Act of 1908 to receive applications, etc. Mr. Smith informs me that he cannot receive the applications in respect of these men as they have been once deported. The contention of the men is that they have not been deported within the meaning of the Section and that, even if they are, you are bound under the Act of 1908 and the Regulations to receive their applications, and if they apply in terms of the Act, to grant them.

I beg, therefore, to ask on behalf of my clients whether you are prepared to advise Mr. Smith or any other Officer or person to receive their applications for duplicates of their certificates.

I am addressing this letter to you in Durban as the matter is one of

great urgency and as, within the time allowed by the Supreme Court, it is my clients' intention, in the event of your decision being unfavourable, to apply to the Transvaal Provincial Division of the Supreme Court in the matter.

I have the honour, etc.,
M. K. GANDHI.

Durban Club,
26th October, 1910.

M. K. Gandhi Esq.,
110, Field Street,
Durban.

Sir,—Your letter of yesterday's date reached me at 6.20 p.m., previous to which I had, in company with Mr. Magistrate Jordan, interviewed the nineteen deported Indians now confined on Salisbury Island. I was informed that, although the Indians had expressed the wish to take out duplicate Registration Certificates on the previous day, they now stated that they had changed their minds and had decided to await the result of a petition or application to the Supreme Court.

I have given your letter careful consideration and regret to inform you that, unless the deported Indians undertake to abide by the provisions of Act No. 36 of 1908 and produce, on demand, at Volksrust, their duplicate Certificates, I shall be unable to advise the Minister to authorise the Immigration Restriction Officer to receive application from them for duplicate certificates which, in any case, would only be granted as an act of grace.

I have the honour, etc.,
M. CHAMNEY,
Registrar of Asiatics
(Transvaal)

110 Field Street,
Durban.
26th October, 1910.

M. Chamney, Esq.,
Registrar of Asiatics (Transvaal)
Durban Club,
Durban.

Sir,—I have the honour to acknowledge your letter of even date regarding the Indians on Salisbury Island.

I am unable to say what the men will do at Volksrust in the event of their reaching there. They have been advised that they have a legal right in terms of Act 36 of 1908 to apply for duplicates of Certificates of Registration and to receive duplicates if their applications are in order. I shall be obliged if you will be good enough to reply whether you are prepared to afford them facility to make their applications in terms of Act 36 of 1908 and the Regulations.

I have the honour, etc.,
M. K. GANDHI.

As time was of the greatest value, in anticipation of the Registrar's unfavourable reply, affidavits were prepared, signed and deposited to the Pretoria for making an application for an order directing the Registrar

to receive applications for duplicates of certificates of registration and for issue of duplicates of certificates in the event of the applications being in order. But at about 5 p.m. on Wednesday Mr. Chamney informed Mr. Gandhi that he had received instructions to receive applications and if the same were in order to grant duplicates. At the time of writing these notes therefore I am in a position to state that the men will be able to leave very shortly for Johannesburg. Needless to say the application to the Supreme Court will be stopped.

The passive resisters at the Island inform me that they are receiving every consideration at the hands of the officials who are in charge of them. Mr. Rustonjee superintends the sending of all the foodstuff for them.

Later.

The deportees made their applications on Thursday morning and Mr. Smith, having offered to give them visitors' passes, they have all come ashore, looking well and cheerful. Mr. P. K. Naidoo accompanied Mr. Smith to the Island.

The late Mr. Naryansamy

Memorial Meetings

Printed notices, signed by the Secretaries, of the Natal Indian Congress, were circulated on Sunday and Monday informing the Indian public of Durban that a memorial meeting to pass resolutions of sympathy over the death of Martyr Naryansamy and to request the Union Government to grant the just demands of the Transvaal Indians, would be held at Mr. Rustonjee's premises on the 23rd instant at 7.30 p.m. And so the meeting was held. Mr. Dawad Mahomed, the President of the Congress, presided. The attendance was not as large as the organisers expected. The threatening rain was no doubt a contributory cause. The proceedings were solemn and impressive. No speeches were made except a short one from the Chair. Mr. Dawad Mahomed's speech was read in English by Mr. V. Lawrence as follows:—

We have met this evening to perform a simple duty namely, to express our deep sorrow over the death of a beloved Countryman. Naryansamy died in harness. He was one of the brave passive resisters of the Transvaal who have made the name of the motherland famous throughout the world by their plucky perseverance and capacity for suffering. Naryansamy came to South Africa as an indentured Indian and this fact makes us doubly proud of him, and it causes greater sorrow to us to have to remember that had Naryansamy not been ruthlessly and cruelly sent away from the Natal shores he might perhaps still be among us. Every Indian still holds the Union Govern-

ment responsible for this death as he holds the late Government of the Transvaal responsible for the death of the late lamented Nagappan. You will be asked this evening to pass another resolution requesting the Government to stay its hand. What our Countrymen ask for is so just from every point of view that it is a matter of surprise that it has not yet been granted. Let me hope that their humanity will dictate to the Ministers a wise course resulting in a settlement of the vexed question that will be honourable to both sides.

The following resolution was then moved from the Chair which was carried, the whole audience standing:—

"This Meeting of the Natal Indian Congress hereby places on record its deep regret for the loss the Indian community throughout South Africa has sustained in the death of Mr. A. Naryansamy who died while fighting the Transvaal Indian struggle now going on for close on four years and tenders its sympathy to the relatives of the deceased."

The second resolution, as follows, was duly proposed by Mr. Omar Haji Amod Jhari, seconded by Mr. Lawrence, and supported by Mr. Abdoola Haji Adam and carried unanimously by a show of hands:—

"This Meeting of the Natal Indian Congress hereby respectfully requests the Union Government to close the painful and prolonged struggle by conceding the just demands of the Transvaal Indians and by such a graceful act make it possible for the Indian Community of South Africa to take its share in the forthcoming celebrations."

The third resolution authorising the Chairman to forward the resolution to the proper quarters was proposed by Mr. Imam Ali, seconded by Mr. P. K. Naidoo, and supported by Mr. H. I. Joshi, was also carried.

Mr. Dawad Mahomed has telegraphed the purport of the resolutions to General Botha and has sent a letter enclosing the text to Lord Gladstone.

In Johannesburg

On Wednesday afternoon at 4 o'clock, a memorial meeting, in memory of the late Mr. A. Naryansamy, was held in the Olympia Theatre, Johannesburg. Mr. A. M. Cachalia presided, and amongst those present were Rev. Canon Digby Berry, Rev. John Howarth, Mrs. E. D. Van Weenen, Mr. and Mrs. W. M. Vogl, and Messrs. Kelsey, A. Silver, C. E. Nelson, H. Kallenbach, and C. F. J. Frank, Chairman of the Chinese Association, who presented a bouquet of white flowers on behalf of the Chinese community. Messages of sympathy and support came from Mrs. Chas. Phillips, and the Indian committees of Vereeniging, Ermelo, Germiston, and the Tamil community of Capetown. Delegates were present from Pietermaritzburg, Kimberley, Bloemfontein, Mafeking, Vereeniging, Heidelberg, and Mid-

The portraits of Messrs. S. Nagapan and A. Naryansamy were prominently displayed, that of the latter being surrounded by the following legend in English, Tamil, Urdu, and Gujarati: "A Martyr to the Cause; Died for his Country." Below was an inscription as follows: "Sweet and glorious it is to die for one's Native Land."

The Chairman delivered the following presidential address in Gujarati, which was rendered into English by Mr. N. A. Cama:

Ladies and Gentlemen,

We have met here in order to mourn over a very great loss that we have sustained in the death of our brother Naryansamy, who died a martyr to duty. His death is a loss, I venture to believe, not only to the Indian community, but to all the communities residing in South Africa, for Naryansamy lived and died a man. Let me briefly touch upon the incidents that led to his death.

He was an indentured Indian. Subsequent to his indenture he joined one of the columns of the British army at the time of the late war. He came to the Transvaal with the British forces. After the conclusion of hostilities, he settled here as a laundryman. He became a duly registered resident of the Transvaal, and when, owing to the breach of faith by the Transvaal Government, the second passive resistance movement began, he joined it. He was imprisoned as a passive resister, and when the unfortunate and illegal administrative deportations commenced, he found himself as one of the deportees. He was forcibly sent to India, apparently enjoying good health. He returned with sixty other deportees to reclaim his rights in the Transvaal. At Durban, he was refused a landing, together with several other Indians. He went to Port Elizabeth, to meet with the same fate. Here he and his fellow-deportees found that some of their clothes were stolen from them. Nothing daunted, these brave men proceeded to Capetown. There, too, with the exception of those among them who could prove South African birth or educational qualifications, they were rejected. Naryansamy was amongst the rejected. Mr. Ritch has graphically described how, when a south-easterly gale was blowing (and only those who have lived in Capetown know what a terrible ordeal that is) he saw these men standing on the open deck of the steamer *Prins Regent*, hatless and bootless, and in some instances even without sufficient covering for their bodies, shivering with cold. It should be remembered that these men were deck-passengers, a mode of travelling by no means conducive to comfort and health even at its best. It should further be remembered that, whilst they were in Table Bay, although British subjects, they were denied even access to their friends and legal advisers except upon Court order within a few hours before the departure of the steamer, and, for aught we know, but

for the charity of our Capetown brethren, they would have remained without proper clothing and food. Our beloved countryman, together with his fellows, thus driven from pillar to post, therefore had to resume his voyage to Durban. Many a constitution would be broken under trials such as I have described. Naryansamy, from that time forward, kept indifferent health. At Durban, this little band of stalwarts fared no better. They were kept in a row on the deck in the bad weather that existed at the Point on that day and in the heavy dust created by coal-ing; and not only were they not allowed by the authorities to see their friends or legal advisers, but they were, in defiance of an order of the Supreme Court, prohibiting their removal from its jurisdiction, sent away to Delagoa Bay, with a view to their being driven back to India. Naryansamy, during this brief but usually stormy voyage, became much worse, and, according to a telegram received from the agent of the steamship company, died suddenly of enteritis. The narrative of facts I have given is sufficient for me, and, I have no doubt, for this great meeting, to hold the Government of this Province, and, indeed, of the Union, responsible for this sad and untimely death of a man of whom the State could have made a much better use.

When I come to think of the cause of this studied, slow and cruel persecution, it makes me ashamed of being a British subject, despondent about the well being of the great Empire, ashamed, too, of being a citizen under the Union. I am aware that many indeed, would gladly rid themselves of me and my countrymen from South Africa, and the laws of this country deny me and them the right of full citizenship, but the struggle that we have been engaged in for the past four years is one for freedom and therefore for citizenship, so far as our civil rights, personal liberty, and national honour are concerned. Naryansamy was engaged in such a struggle.

Whilst, therefore, we mourn his death and tender our condolences to his relatives, who are unknown to us, we also rejoice that he was privileged to die in so noble a cause. We have every reason to be proud of such a countryman, and doubly so, as we realize that he was born humbly. I may note, in passing, that, in the lately received Bluebook on Transvaal Asiatic affairs, which bristles with misrepresentations about our aims as also the facts which we have felt compelled, from time to time, to bring to the notice of the Imperial Government, General Smuts states, in one of his disingenuous despatches, to which we have by this time become accustomed, that the vast majority of the Asiatics have accepted the Asiatic Act and the degradation that it casts upon the whole of Asia. This great gathering gives the lie direct to the state-

ment. At the same time, I am free to admit that all those Indians who are present on this occasion are not passive resisters, and that many have submitted to the Act which is no less hateful to them than it is to the passive resisters. But General Smuts has no right to deduce from their reluctant submission to the Act that they are satisfied with it, and that they are not just as eager for its repeal as the passive resisters are. You will be invited to consider and pass two resolutions, the one of sympathy and condolence, and the other urging the Union Government to close this struggle by conceding our very just demands, and thus enable us to partake in the rejoicings that are to take place during the month of November and to associate ourselves with a freer heart in the welcome to the King's representative. Our demands are very simple. We ask the repeal of an Act which the Government themselves are prepared to treat as a dead-letter, and we desire that, so far as future immigration of British Indians is concerned, we should enjoy legal and theoretical equality; in practice, we do not mind if only enough cultured Indians, say six in any one year, are allowed to enter this Province, and this can be regulated, as in many parts of the British Dominions, administratively and with the greatest ease.

Before concluding, I wish to thank our European friends and sympathisers for their presence on this solemn occasion. Their continued sympathy and support are a great consolation to us, and fill us with hope for the future.

Inam Sahab Abdool Cadir Bawazeer, Chairman, Hamidia Islamic Society, then moved the following resolution:

"This meeting of British Indians held under the auspices of the British Indian Association, mourns the death of Mr. A. Naryansamy who died doing his duty in the struggle of the British Indians of the Transvaal for conscience and national honour, and tenders its sympathy and condolence to the relatives of the deceased."

It was seconded by Mr. A. E. Chotabhai (Krugersdorp) and supported by Messrs. E. S. Coovadia (Treasurer, Hamidia Islamic Society), N. A. Cama, Rev. John Howard, Canon Digby Berry, C. E. Nelson, W. M. Vogl, and H. S. L. Polak. The resolution was passed in silence, all standing.

The second resolution, as follows, was moved by Mr. E. J. Azwat (Vereniging):

"This meeting of British Indians, held under the auspices of the British Indian Association, in view of the forthcoming opening, by H. R. H. the Duke of Connaught of the Union Parliament respectfully urges the Union Government to close this painful struggle, which has been going on for the last four years, has caused great hardship

amongst the Asiatic communities and has resulted in two deaths, by granting our just demands.

It was seconded by Mr. E. M. Saloojee (Middelburg), and supported by Messrs. V. A. Chettiar (Chairman, Tamil Benefit Society), Mulji G. Patel, and Habib Motan. The resolution was carried unanimously.

The last resolution, as follows, was moved from the Chair and adopted: "This meeting of British Indians, held under the auspices of the British Indian Association, authorises the Chairman to forward copies of the preceding Resolution to the proper quarters."

The meeting was then declared closed.

The Fate of the Deportees at the Cape

Mr. Justice Searle, in giving a considered judgment, has decided that those Indians who did not avail themselves of the provisions of the Cape Act of 1903 could not now receive its benefits, and that, therefore, they were guided by the more restrictive measure of 1906. The Judge also held that those Indians who wished to take advantage of the education test, were not sufficiently qualified. The points raised are of great importance to the Cape Indians. They are of comparative insignificance so far as the deportees are concerned. Appeal has, however been noted and the permits of the deportees are extended to the 18th of November.

Miss A. A. Smith, M.R.A.S., whose name is well known to readers of this journal as a sympathiser with the cause of our distressed brethren in the Transvaal, announces the forthcoming publication, by Messrs. John F. Shaw & Co., London, of a book from her pen entitled "Our Sailor King." Sir Geo. Birdwood, K.C.I.E., C.S.I., L.L.D., M.D., supplies a preface, and there will be eight coloured illustrations by Mr. Alfred Pearce. The price of the volume, containing about 300 pages, will be 3s. 6d.

Mr. John Andrews writes on behalf of himself and fellow passive resisters thanking the Durban Indians for their hospitality and saying that the officials at Volksrust who carried out the arrests were kind and considerate and that the cells were clean and airy.

Content

	Page.
An Imperial Embarrassment	355
Transvaal Notes	356
Treatment of Prisoners	357
From the Editor's Chair	357
The Transvaal Bluebook	358
The Deportee's Return	360
The Late Mr. Naryansamy	361

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk Company Limited.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड

(रजिस्टर्ड ऑफिस : 19 Saville St. Durham.)

तमने घडआणो मुक्त जेईयेछे ?

नातालीया मील्कना हरैक डेसमां ओके रुपो (मीली) राखवामां आवे छे. ओ मीलीजोना माओने नीचे मुक्त
मुक्त धडिआणो आपवामां आवेछे:—

३०० रुपो ओकरी हरनारने सुहर सेनातु धडिआण,
१२० " " " इपातु धडिआण,
५० " " " ओकसोडाइड धडिआण.

धडिआण भेजवामां धीछे पछे तह !

ज्यारे तमे नातालीया मील्कना टीन भरीहो त्वारे तेलुं "सेनातु" जदीने सखी राखतुं. ५००० सेनातु भेजा
करैछे तो तमने सुहर सेनातु धडिआण भजैछे. ओ २५०० सेनातु भेजा यरो तो इपातु धडिआण भजैछे. ओकदा पछे
न अने अने माव १००० सेनातु ओकदा यछे तोपछे ओकसोडाइड धडिआण तो करैछे भजैछे. हवे सेनातु साखी
राखवामां भजैछे नही. नातालीया मील्क माओने नीचे भरीहवामां ओक छे. ताखुं अने सरस अने भवाइवातु.
ज्याही दुकाने भजे छे.

होमसेव भजवामां ठेकाव.

नातालीया माएके दु. ली.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड.

क्यों, आपको मुफ्त घड़ी-दाना ?

न तालीया दुधके हरैक केसेम एक-चिठी रहेती है. वह चिठी ३०० जोसकी पासमें होती है, उसकी एक
अच्छी सुनेकी घड़ी भर्सा दी जाती है. १२० चिठीवालोंको चांदीकी और ९० चिठीवालोंको ओक्सोडाइड घड़ी
मिलेगी.

घड़ी मीलनैका दुसरा रस्ता !!

नातालीया दुधके टीनकी उपर जो लेबल रहेता है, ५००० इकटे करनेवालोंको सुनेकी घड़ी मुफ्त दीया
जायगा. २५०० लेबलवालोंको चांदीकी घड़ी, और १००० लेबलवालोंको ओक्सोडाइड घड़ी मुफ्तमें मिलेगी.

इसलिये नातालीया दुधही खाना क्योंकी अच्छा और स्वादा है, और लेबल नचाकर नया करनेसे
घड़ी मुफ्त मिलती है. लेबल और चिठी नीचे लिखे पत्तेपर होलसे ओफिसमें बतलानेसे घड़ी मिलेगी है.

नातालीया मील्क कंपनी लिमिटेड,

१९, सेवील स्ट्रीट, डरबन.

Natalia Milk ! Natalia Milk ! Natalia Milk !

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their sales publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Vakshana Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Ratli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Cuttimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Adamji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Ratli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૨૬ મી ઓક્ટોબર, ૧૯૧૦

અંક ૪૪.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ગ્રીસ્મી-તા. ૨૬ ઓક્ટોબરથી, તા. ૪ નવેમ્બર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.

હિંદુ-આસો વડ ૧૨ થી કારતક શુદ્ધ ૨ સુધી, અંત ૧૯૧૦.

મુસલમાન-તા. ૨૫ સવાલથી તા. ૧ ઇલાહ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ગ્રીસ્મી તારીખ.	હિંદુ વીસ.	મુસલમાની તારીખ.	પારસી સં.	મુસલમાન સં.	ક્રમ.
સની.	૨૬	૧૬ ૧૨	૨૫ ૧૭ ૫	૭	૧૧૩	
રવી.	૩૦	" ૧૩	૨૬ ૧૮ ૫	૮	૧૧૪	
સોમ.	૩૧	" ૧૪	૨૭ ૧૯ ૫	૯	૧૧૫	
બુધ.	૧	" ૩૦	૨૮ ૨૦ ૫	૧૦	૧૧૬	
શુક્ર.	૨	શુદ્ધ ૧	૨૯ ૨૧ ૫	૧૧	૧૧૭	
શનિ.	૩	" ૧૩	૩૦ ૨૨ ૫	૧૨	૧૧૮	
રવિ.	૪	" ૨	૩૧ ૨૩ ૫	૧૩	૧૧૯	

અનુક્રમણિકા.

દીવાળી	૬૮૫
નવેનવામાં હિંદીની ફરજ	"
ટેલાગોઆલોના હિંદીને બે બેલ	૬૮૬
માહસોરના મહારાજ	"
એક આબારનો કામળ	"
બેહાનસબરમાં આવતા હિંદી ઉત્સવો	"
મરહુમ સત્યામહી મી. નારાયણ રવામી	૬૮૭
સત્યામહી પાછા આવ્યા	૬૮૮
ફેપકોલોનીમાં સત્યામહી...	"
બેહાનસબર	૬૮૯
ડા. ગુણસાગર દરબારમાં...	"
કરમચંદરમાં હિંદી લઘુસેન્સ	૬૯૦
વિલાસતમાં લડતની હોલચાલ	"
હિંદી દક્ષિણ આફ્રિકા	"
'દાહમ્સ'માં લડતનો પોઠાર	૬૯૧
મી. પોલાકને કોબરલીનું માનપત્ર	૬૯૨
સત્યામહી ચોખાનાં સંકટ	"
એક સત્યામહીનો કામળ	૬૯૩
ટાલરટોઈ ફરજ	"
ચાલુ વરતમાન	૬૯૪
વાર સમાચાર	૬૯૫
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૬૯૬
ફરીમરોની આવજવ	૬૯૭
કોબરલી	૬૯૮
શહેરની અનુભવને ઉરલામ	"
પરશુરુ ખબરપત્રો	૭૦૦
રેલવે ખબરો	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૨૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૧૦.

દીવાળી

આપણે પશ્ચિમના સુધારામાં એટલે દરજ્જે બેવવાઈ ગયા છીએ કે હિંદુ, મુસલમાન અથવા પારસી નવા વરસને આપણું નવું વરસ આપણે નથી કહી શકતા. અમે ઉપરને મથાણે નવું વરસ એમ લખીએ તો તેનો અર્થ કંઈ ન થાય. પણ જાનેવારીના આકાશ અમે નવું વરસ લખ્યું ત્યારે સદુ સમજશે કે નવું વરસ તે ૧૯૧૧ ની સાથ છે. આમ હોવાનું કાળ સમજા કરેલું નથી. આપણે જે આપણું જ્ઞાન ન જુલ્યા હોઈએ તો આપણે ત્રણે નવાં વરસ પાળીએ અને મરજી હોય તો વળી પશ્ચિમનું નવું વરસ પાળી ચાર પાળીએ. મુસલમાનની સાથ બદલાય ત્યારે હિંદી માત્ર તે વરસ પાળે. પારસી વરસ બદલાય ત્યારે પણ પાળે ને હિંદુ વરસ બદલાય ત્યારે પણ પાળે. આ જાણના નાતાની નિશાની મળ્યા. આ એક પ્રજા જ્ઞાની નિશાની મળ્યા. હાજીતમાં તો એમ જોઈએ છીએ કે એક ખીજના નના વરસને વિષે અરસપરસ દરકાર બહુ નથી રહેતી. હિંદુના વતની એક પ્રજા છે, એવો જાવ ઉપજવવાને સાફ કંઈ મહા પ્રયાસો ની જરૂર નથી. એક પ્રજા ને એક જાણ તો છીએજ, માત્ર આપણું મન સરળ થઈ જાય અને દેહી અસ્મિમાન છોડી દઈએ તો અત્યારેજ તે જ્ઞાન આપણને પહોંચાય.

દીવાળી મંજળવારે આવે છે. હિંદુનો તે મોટો તહેવાર છે. અમે તે વખતે ફરકે હિંદુને સુખશાંતિ ઇચ્છીએ છીએ. પણ અમારી ઇચ્છા ફળીજીત થાય એવું અમને સુઝી શકતું નથી. હિંદુના પાંડો કીને સુખશાંતિ ન હોય તો હિંદુ પોતે તે જોખવી નજ શકે. નવું વરસ સારું તેનેજ નીવડે કે જેણે ગયા વરસનો સારો ઉપયોગ કર્યો હોય. એમાસુ ફિક ન મળું હોય ને આપણે શિયાળામાં કાસ પાકવી

ઉમેદ રાખીએ તેવો હવામાં મહેલ બાંધ્યા પરીખર મળ્યા. હવે નિયમ એવો નથી કે આપણે ઇચ્છીએ તે મળે. એ નિયમ તો એવો છે કે આપણને જે ઘટે તે મળે. એટલે કે આપણી ઇચ્છાની શાંતિ આપણે તેવી કરજીનું પણ હોય તોજ તે પાર પડે.

એટલે અમે ઇચ્છીએ છીએ કે જે હિંદુએ સત્કર્મની પુણ ચાલુ વરસમાં એકાદી કરી હોય, જેણે હિંદી માત્રને પોતાના બાઈ સમજી પ્રેમ રાખ્યો હોય, જેણે સાચી દાનતથી પોતાની આજીવિકા પેદા કરી હોય, જેણે દુઃખી માતા દુઃખમાં બાળ લાધો હોય, તેજા હિંદુને દીવાળી ફળો અને નવું વરસ તેની સહવાવનામાં તેને ફડ કરો એવું અમે ઇચ્છા પાસે માગીએ છીએ. જે હિંદુએ જ્ઞાનથી, મજા અભ્યાસે પોતાની ફરજ અદા ન કરી હોય, પોતાનો સ્વયં માત્ર સાધવામાં વખત ગાળ્યો હોય, જેણે હિંદી સાથે પ્રેમવાતને બદલે દેવભાવ રાખ્યો હોય તે હિંદુને પશ્ચાત્તાપ છુદ્ધિ આવો અને નવા વરસમાં તેને સદ્બુદ્ધિ નાની તેને પોતાની ફરજનું જ્ઞાન થાઓ એવું અમે ઇચ્છા પાસે માગીએ છીએ. આવી અમારી ઇચ્છા ફળે એમ કરવામાં અમારા વાંચક વરમની અમે સદાયતા માગીએ છીએ.

નવેમ્બરમાં હિંદીની ફરજ

મી. હાફેદ મહમદે જનરલ બેલા ઉપર તાર મોકલ્યો છે કે તેમણે હાલનો અત્ત લાવવો ઘટે છે, અને જે અત્ત ન લાવે તો નવેમ્બરમાં ધુનીયન પારલામેન્ટ મળતી વેળા જે રામરામ થશે તેમાં હિંદી કામ લામ લઈ સકતી નથી. આ વાત બરા બર છે. નવેમ્બર માસમાં જે હાલનો અત્ત ન આવે તો આપણે તો સોમ પાળવાનો છે. સમજી હિંદી સમજે છે કે નારાયણ સ્વામી મરનાં આપણે કૌકમાં રહેવું જોઈએ. આપણે તેઓના રામરામમાં બાળ ન લઈએ, આપણે તેઓના તમાસા જોવા ન જઈએ, આપણે રામરામ વખતે બર જાલી બેસી રહીએ, આપણે આપણી કુકાનો ન ચણ્યારીએ, તો તેની અસર રાજપૂતો ઉપર થયા વિના રહેવાની નથી. આપણે આમ કરીને તેઓને બતાવી શકીએ છીએ કે હાલનો અત્ત નથી આવતો તેથી દક્ષિણ આફ્રિકાની આખી હિંદી રામ મચીત છે ને નારાજ છે.

ડેલાગોઆખેના હીંદીને બે બોલ

સત્યાગ્રહીઓ ડેલાગોઆખેમાં ઉતર્યા અને તેની બરહાસ ત્યાંના હીંદીઓ ન કરી એટલું જ નહીં પણ તેઓને પિકારી કહાડ્યા, એવી રાવ સત્યાગ્રહીઓ કરે છે, એમ અમારો ડરખાનનો ખબરપત્રી જે તેઓને મળ્યો છે તે જણાવે છે. અમારી પાસે જેટલી રાવ આવી છે તેમાંથી અમે માત્ર થોડો જામ જાપ્યો છે. પણ જાપ્યું છે તે ખરું હોય તો ડેલાગોઆખેના હીંદીઓએ શરમાવા જેવું છે. ડરાંસવાલની હાલત આખા હીંદીની છે એટલે તેમાં ડેલાગોઆખેના હીંદીઓ આવી ગયા. વળી કમચ આ હીંદીઓ લડનારા ન હતા, તો પણ આપણા અસલી હીંદીના રીવાજ પ્રમાણે આપણે આપણા બાપજોની બરહાસ કરવા બંધાએલા છીએ. ત્યારે સત્યાગ્રહીઓને વિશે તો આપણી બેવડી દરજ્જા થઈ. છતાં તેઓને કોઈ હીંદીએ પુછ્યું પણ નહીં, તેઓને ખાવા અને રહેવા સરખું પણ આપ્યું નહીં. બે આપવાનું કહ્યું તો તે જેમ આપણે કુતરાને કુકડા નાખીએ તેવી ટપમાં. આ બધું અમારે લખવું પડે છે તેમાં અમને શરમ ઉપજે છે. છતાં અમારી કષ્ટવાની દરજ્જા છે એમ સમજી અમે લખીએ છીએ.

ધણી સુગરાતના હીંદીના મનમાં મદાસના હીંદીને વિશે દલકા વિચાર અમે જોયેલા છે. તે બધા હીંદીને અમે વિનવીએ છીએ કે આવા વિચાર તેમને પોતાને દલકાષ બતાવનારા છે. આપણે જેઓ ગોરાની સામે આવી ખાબતમાં થઈએ છીએ, તેઓ કેમ આપણા બાપજોનેજ દલકા મળીયું. આમ આપણે વરતીએ, તે આપણી પડતી દશા સુચવે છે. આપણે જે દશા ભોગવીએ છીએ તેવું આવી વરતણું કે એક દારણ છે.

દરેક હીંદીએ યાદ રાખવાની જરૂર છે કે મદાસના હીંદીએ આખા હીંદુ નામ અને નાક સાચવ્યું છે. તેઓએ લકત મુઠી ફીધી હતી તો આજે ધણી હેરાન મતી બોજવવી પડત. અમે તો એવી ઉમેદ રાખીએ છીએ કે મદાસના હીંદીઓએ જે આપભોગ આપ્યો છે તેને લીધે મદાસના દરેક હીંદીને ખીજા હીંદી માનપુરવક વધાવી લીએ, તેમાં આપણી દોષા છે. તેથીજ આપણે એક પ્રજા સ્થાપીએ.

માઇસોરના મહારાજ

માઇસોરના મહારાજ સાહેબે લડતને ઉત્તેજન આપવા રૂ. ૨૦૦૦ આપ્યાનો તાર મળ્યો છે. રૂપીઆની રકમ તો હીજળ છે. પણ માઇસોરના મહારાજએ આપ્યા એ બારે વાત છે. આ ખબરની અસર બહુ મોટી થવાનો સંભવ છે. પણ તે પછી આપ્યા તેમાં અમે નવાજ નથી માનતા. આ હાલત નાના મોટા બધા હીંદીની છે. મોટાની વિશેષ છે. આ હાલતમાં માઇસોરના મહારાજનો ભાગ છે. હીંદી તેને સારું પણ લડે છે. કમદા મુજબ તેઓ સાહેબને પણ આવવાનો ફક નથી. હીંદીની મામણી કહ્યું થાય તો તેઓ સાહેબનો કાપડે તો ફક રહે છે. અત્યારે માઇસોરના મહારાજની મથુરી રમતપીતીઆ, વેસ્વા વિગેરેમાં છે. તેમાંથી બાદ થવાને સારું આપણે હાલત લઈએ છીએ. [ને સાદું નામાપને અને નારાયણ સામીએ જીવ આપ્યા છે, તેને સારું સેંકડો હીંદી જોલ ગયા છે, અને તેને સારું જ્યાંસુધી દાદ નહીં મળે ત્યાંસુધી ચી. સોરાબજી જેવા નર જોલ જશે.]

એક આભારનો કાગળ

માનવંતા દાદાસાહેબે નીચે મુજબ કાગળ બહેર જાપાને લખ્યો છે :—
હૈંદુસ્તાન, ઉગ્રાંડ અને દક્ષિણ આફ્રિકાથી મારા મિત્રોએ મારી ૮૬ મી જન્મ નિધિ પર મને માયાળુ મુઆરકબાદી અને બધી ઇચ્છાઓના સંદેશ મોકલ્યા છે તે માટે હું તેમનો અંતઃકરણથી આભાર માનું છું.

મને ખેદ માય છે કે મધુ વરમ પણ ખુની કુસલાઓ વિનાનું પસાર થયું નથી. હું ફરી વિનવું છું કે જખર દરતીતો રસ્તો ન પકડો. હું કહી ગયો છું કે "આપણી દાડમરીઓ ધણી છે, અને તે વાજળી છે." સુબેદથી, ધીરજથી અને ખંતથી, સતત મહેનત અને આત્મ ભોગ આપીને મુખ્ય સુધારાઓ માટે હાલત ચલાવે રાખો, અને બ્રિટીશ પ્રજાના મમાન તથા નેહીવર આસ્થા રાખી નિડર અને બેધડક સ્થિતિમાં રહો માગો.

વર્તમાન બનાવોથી તથા બહેર ધએલાં વચનો ઉપરથી મને લાગે છે કે આપણી આવી માગણીઓ ફળદાત્ત નિવડશે; અને આપણા હક્કો અને ઉમેદો ખર આને એવા સુધારાઓનાં પગલાં લેવાશે, એવાં સારાં ચિન્હો દેખાશે.

બેલાન્સમરમમાં આવતા હીંદી ઉતાર્યો

બેલાન્સમરમની પચ્ચીક દેવ્ય કમિટી એ નીચે મુજબ બચામચ ત્યાંની કેરવો રચના કરી છે :—

દાકતરી અમલદારે આ કમિટીનું પ્યાન બે મધુ છે કે પ્લેમ અથવા શિત બાવાળા બદરથી અથવા ઝાઝપરથી બેલાન્સમરમ આવતા ઉતાર્યોની ઉપર દેખરેખ રાખવા વધારે સખ્તાધવાળા ધારાઓની જરૂર છે. એ વાત વદ હશે કે મધ વેળા જે શિતજનો રોગ ફાટી નીકળ્યો હતો અને જેને દાખી દેનાં પા. ૬,૦૦૦ નો ખરચ આ શહેરને સોસવો પડ્યો હતો તે મકકાર્યા હજુ પડીઆવતા હીંદીઓથી ફેલાયો હતો. હૈંદુસ્તાન અને મેરીશીયસથી પણ પ્લેમવાળી જગ્યાએ થી હીંદીઓ અવારનવાર આવ્યા કરે છે. વળી બને છે એવું કે બહારોપર ઉતરનાં તેઓ બેલાન્સમરમના પોતાના રહેઠાણનાં જે સરનામાં આપે છે તેથી તેઓને શીધી સહતાજ નથી. તેથી હાલના તંદુરસ્તી સંબંધના ધારામાં નીચેનો ધારો ઉમેરવાની જરૂર છે :—

"મરજી, શિતજા, કોલેરા કે પીજા તાવ એ રોગોનો જે ઝાઝમાં કેસ થયો હોય, અથવા તો જે ઝાઝે તેવી છેલા ૧૮ દિવસની સફરમાં એવા રોગોના એવ વાળા કોઈ બદરે લંબર કર્યું હોય, તે ઝાઝમાંથી દક્ષિણ આફ્રિકાના, પોર્યુ ગીજ ઇસ્ટ આફ્રિકાના અથવા જરમન પશ્ચિમ આફ્રિકાના કોઈ પણ બદરે ઉતરવા પછી ૨૧ દિવસની અદર બેલાન્સમરમની મ્યુનીસીપાલીટીની હદમાં જે દાખલ થાય, તેણે ૨૪ કલાકમાં બેલાન્સમરમની મ્યુનીસીપલ બીલીંગમાં આવેલી દાકતરી અમલદારની કચેરીમાં હાજર થવું. હાજર થઈ શકાય તેમ ન હોય તો દિવસના કલાકોમાં જ્યાં તેને મળી શકાય એવા પોતાના રહેઠાણના અખર રજીસ્ટર કરેલા કામળથી આપવા. રજીસ્ટર નહીં કરેલા કામળથી અખર અપવામાં આવ્યા હશે તે પ્યાનમાં બેામાં નહીં આવે."

અમરસોટીના ગીરમીટીયા હીંદીમાં જે તાવ ફાટી નીકળે તો ખાબત નાતાલ હીંદીન કોલેરાના સેકરેટરી મી. દાદા ઓસમાન તથા મી. આંમલીયાએ પ્રોટેક્ટ ઉપર કામળ લખ્યો છે ને તેમ પ્રોટેક્ટરની પાસેથી બધી ખબર મગાવી છે.

મરહુમ સત્યાગ્રહી મો.

નારાયણ સ્વામી

યાદગીરીના મેળાવડા

(ઉ. ઓ. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

જોહાન્સબરગ

મયા ધુધારે ૪ વાગે જોહાન્સબરગ થી એટલાં મરહુમ મો. નારાયણ સ્વામી ની યાદગીરી માટે સભા ભરાઈ હતી. મો. એ. એમ. હાજરીઆએ ખુરશી લીધી હતી. હાજરીનોમાં રેવ. જેનન ડીબી જેરી, રેવ. જેન હાવરડ, મીસીસ ઇ. ડી. વાનવીનન, મી. અને મીસીસ વોમસ, અને મેસરસ કેલસી, એ. સીટર, સી. ઇ. નેલ્સન, એચ. કેલનેક વગેરે ગોરા મહ સ્થો હતા. ચીનાઇ એસોસીએશનના ચેર મેન મી. સી. એફ. હરેક સહેત કુલનો મજરો ભરપણ કરવા સહ આવ્યા હતા. મીસીસ આર્લ્સ શીલીસ તરફથી તેમજ વીરીનીમીઝ, અરમીસો, જરમીરદન, કેપ ટાઉનની ટામીલ કેમ વગેરે સ્થળેથી દિલસોજના અને ટેકાના તારો આવ્યા હતા. પ્રીટોરીયા, હરમરસોરપ, રેડેપુરટ બોક્સબરગ, વીરીનીમીઝ, હેડલબરગ અને મીડલબરગથી પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા. મરહુમ મો. નાગાપનની અને મરહુમ મો. નારાયણસામીની હબીઓને અવ્યતાથી દીધી હતી. મો. નારાયણસામીની હબીને મથાળે નીચેના સ્પષ્ટો ઇમેજી તામીલ, ઇરદુ અને ગુજરાતીમાં લખેલા હતા "ટેકને માટે મરનાર; દેશને માટે જીવ આપનાર. હબીની નીચે લખેલું હતું કે: "સ્વદેશને ખાતર મરવું સુખ કર અને આપર બારેલું છે."

મરહુમ મો. નારાયણ

મરહુમે નીચે પ્રમાણે લખેલું કર્યું હતું. મો. કામાએ તેનો ઇમેજી તર જુઓ કરી સંભળાવ્યો હતો:—

આપણે આજે આપણા મરહુમ બાપ નારાયણ સ્વામી જેમણે ટેકને ખાતર જીવ આપી છે તેમનો આરોસ કરવા એકા થવા છીએ. તેમની ખોટ એકલી હીંદી કામનેજ તહીં પણ ખરી રીતે દક્ષિણ આફ્રિકાની આખી પ્રજાને પડી છે. કેમ કે નારાયણસામી એક મરહુમી જીંદગી છવી મયા છે.

મરહુમે આ સુલકના તેમના જુતાંતરું કુંક વરણન કર્યું અને કહ્યું કે તેઓ રીતસર રજીસ્ટર થયેલ છે; અને હા

સવાઈની સરકારે વચન બાંધ કરવાથી ફરી સત્યાગ્રહની લડાઈ શરૂ થઈ ત્યારથી તે તેમાં જોડાયા હતા. તેઓ જેલ જઈ આવ્યા હતા અને વ્યારે ગેરકાયદેસર દેશપાર કરવાનું શરૂ કર્યું, ત્યારે તેમને પણ દેશપાર કરવામાં આવ્યા. તેમને જખરહસ્તીથી હીંદુસ્તાન મોકલવામાં આવેલ ત્યારે દેખીતી રીતે સારી તંદુર સ્તીમાં હતા. હાલમાં ૧૦ દેશપારીઓ ની સાથે તેઓ દીલ્હી પાછા ફરેલ. ૩૨ જાન, પહેલાંનાં કેટલાકની સાથે તેમને પણ કિતરવા દેવામાં ન આવ્યા. તેઓ પોર્ટ ઇલીઝાબેથ ગયા, ત્યાં પણ એજ હાલ થયા. ત્યાં તેમના તથા કેટલાક તેમના જાથીઓના કપડાં ચોરાઈ ગયા. હીંમત ન હારતાં તેઓ કેપટાઉન પહોંચ્યા. ત્યાંથી પણ થોડા સિવાયના બધા તે પાછા ફર્યા. આમાં નારાયણસામી પણ હતા. તેઓ કેપટાઉનના બંદરે પ્રીન્સ રીજન્ટ સ્ટીમરપર હતા ત્યારે ત્યાં ના સખત હાડા પવનમાં ટોપી કે જોડા વિનાના અને કાંઈ તો પુરાં કપડા વિના કેવા બેઠાલ હતા તેનું વરણન મો. રીચે આજેકુજ આપેલ છે. ટેબલબેમાં તેઓ હતા ત્યારે બિટીશ સંપત્તિ હોવા છતાં પણ તેઓને વડી અદાલતના વચ્ચે પડ્યા વિના તેઓના મિત્રોને કે વડીલોને મજરા દીધા ન હતા! મળવા દીધા તે પણ સ્ટીમર ઉપડવાને થોડાક કલાક હતા ત્યારે જ. કેપટાઉનના આપણા બાપજોની ઉદારતા વિના તેઓ ત્યાં અન્નવચ્ચ વગર ના રહ્યા હોત. આપણા આ વહાલા દેશીબાહને પણ તેના બીજા સાથીઓની સાથે અહીં તહીં અચડાતા પાછા ડરખન આવવું પડ્યું. આવી હલાકીમાં મજા જીવત આંખોનો માણસ પણ લશ્કરી પડે નારાયણસામીની તખીયત લાંબી સારી ન રહેવા લાગી. ડરખનમાં પણ આ બહા દુરોની નહાની દુકીલું કાંઈ ફાવ્યું નહીં. લાંબાવ્યા ત્યારે તે દિવસની તેજાની કલામાં તેઓને કેપર હારખા રાખવામાં આવ્યા હતા. સ્ટીમરોમાં કેલસા લદાતા હતા તેની ધુમ ત્યાં જીવ હડતી હતી. અહીં તેઓ ને તેઓના મિત્રો કે વડીલોની સુલાકાત કરવા ન દીધી એટલુંજ નહીં, પણ તેમ ને પાછા ન કાંઠવા વિષે વડી અદાલતના કુકમની વિરૂધ્ધ તેઓને પાછા હીંદુસ્તાન હાસેલવામાં આવ્યા. નારાયણસામીની તખીયત વધારે લશ્કરી, અને સ્ટીમરના એજટે તારથી ખબર આપ્યા કે તે ખાતરના વરમથી મરણ પામ્યા. મો. જે હડીતકનું બાન કર્યું તે ઉપરથી

હું તો એમજ માનીશ અને બેઠક આ સભા પણ એમ માનશે કે આ હલાકાતી તો હું પણ યુનિયનની સરકાર પણ રાજ્યને બહુ કામમાં આવે એવા એક માણસનું બેઠકારક બકાળ મરતુ નિપ જાવવા માટે ગુન્હેગાર છે.

આ બધી જોધને આદરેલા ધીમા હરર જીલમના કારણેનો ત્યારે હું વિચાર કરું છું, ત્યારે બિટીશ પ્રજા હોવા માટે મને શરમ ઉપજે છે. કહેનશાહતની સલામતી માટે મને નાહિમેદી ઉપજે છે. વગી યુનિયન રાજ્યનો શહેરી હોવા માટે પણ મને શરમ ઉપજે છે. હું બધું છું કે બધાઓ એક છુટે છે કે હું અને મારા દેશી બાપજો આ દેશમાંથી ટળીએ તો સારું. હું એમ પણ બધું છું કે દેશના કાયદાઓ આપણને સરખા હોની બંધી કરે છે; અને એટલાજ સાર, એટલે કે સ્વતંત્ર શહેરીના હો મેળવવાને સાર અને આપણા દેશના નાકને સાર આપણે સાર વરસ થઈ લડીએ છીએ. આવી લડતમાં નારાયણ સામી સામેલ હતા, એટલે તેમના મરણથી આપણે અફસોસ કરીએ છીએ. તેમના કુટુંબને લામણી ખતાવીએ છીએ. આવા કિમ્મત કામમાં તેણે જીવ આપ્યો તેથી તેઓને મજર થવાનું કારણ છે. આપણે પણ તેને માટે મજર છીએ. તે ગરીબ કુટુંબમાં જન્મેલ હોવાથી વધારે મજર છીએ. આ વખતે હમણા બહાર પડેલી ખુલ્લું છું છું જે પાર વગર ની જુદી હકીકતો વડી સરકાર પાસે રજુ થઈ છે તે વિષે મારે ઇશારો કરવો જોઈએ. જનરલ સમટસે તેમાં એક ટેકણે કહ્યું છે કે બધા એક્સિઆટીફોને નામોહી બરેલો કાયદો મજામાં આવે છે તેને શરણે થઈ ગયા છે. આજનો મેળાવડો તે વાતને સજ્જ રીતે જુદી પાડે છે. હાજરીનોમાંના બધા સત્યા ગૃહીઓ રહ્યા નથી એ હું કહ્યું કરું છું પણ તે કાયદાને બધા એક સરખો બિઠકાર છે તેમાં શક નથી. હમણાં એક મરહુમ મો. નારાયણસામી માટે દિલગીરીનો હરાવ તથા બીજો યુનિયન સરકારને આપણી વાજખી માગણીઓ કહ્યું કરી લડતનો અંત આણવા આમક કરવાનો હરાવ આપની પાસે રજુ કરવામાં આવશે તેને આપ એક મતે પસાર કરશો. આપણી માગણીઓ સાદી છે. મરેલા કાયદાને નાશ કરવા આપણે માગીએ છીએ અને કાયદેસર ઇમીગ્રેશનને મરણી કરે માગીએ છીએ. પછી તેનો અમલ

બલે એવી રીતે કરવામાં આવે કે જેથી દર વરસે એકાદમાં એકાદ ૭૪ ફેળવા યજ્ઞ હોદીઓ દાખલ થઈ શકે. આ માગણી કબુલ કરીને સહેનસાહન પ્રત નિધિના આવાજમન વખતે બધાઓની સાથે આનંદમાં ભાગ લેવા આપણને પણ શક્તિમાન કરશે એમ માગીએ છીએ. ભાવલુ પુર કરતાં પહેલાં આપણા મોરા મિત્રોની કાજરી માટે કું આભાર માનું છું. શરૂથી તેઓની દિલ સોજ વડે આપણને દિલાસો મળતો આવ્યો છે.

૧ હોડા હરાવ

પછી મી. ઇમામ અમુલ કાદર ખાવાહીર સાહેબે નીચેનો હરાવ રજુ કર્યો હતો.

“શ્રી. ઇ. એસોસીએશનનો આ મેળ વડો મરદુમ મી. નારાયણસામી જે દર સવાલના હોદીઓની ટેકની અને સ્વદેશ ની આખરની લડતમાં લડતાં યુજરી મથા તેને માટે અફસોસ કરે છે અને તેમનાં અર્માંઓ તરફ લાગણી બહેર કરે છે.”

આ હરાવ મેસરસ. એ. ઇ. હોડાખાઇ, ઇ. એસ. કુવાડીયા, એન. એ. કામ, રેવ. જોન હાવરડ, કેનન ડીગ્લીમેરી, મેસરસ. સી. ઇ. નેલસન, હાવડુ. એમ. વોલ્ટ અને પોલાકાગ ટેકા પછી સરવેએ ઉભા થઇ ગંબીરતાથી પાસ કર્યો હતો.

૨ ને હરાવ

મી. ઇ. આઇ. અસ્વાતે નીચે મુજબ બીજો હરાવ રજુ કર્યો હતો:—

“યુનિયન પારલામેન્ટ પુલ્લી મુકવા નાં ૩૫૦૦ એવ ફોનોટના આવાજમનની તક લઇને આ સભા યુનિયન સરકારને માનપુરવક આગ્રહ કરે છે કે છેલ્લા ૪ વરસ સુધી ચાલી રહેલી લડત કે જેમાં એશીઆટીકાને પછી આફ્રો બે.ગતી પડી છે, અને જેથી બે જણના તો મરણ પછી નીવળ્યા છે તેના વિવેકથી અત આજુશે.”

આ હરાવ મેસરસ. ઇ. એમ. સાલુજી, વી. એ. મેડીઆર, મુળજી જી. પોલ અને હબીન મોટંજુના ટેકા પછી સરવાળામતે સુસાર થયો હતો.

છેલ્લે, યોગ્ય સ્થળે દર વેળી નકલો મોકલવાની પ્રમુખને સન્તા આપવાનો હાથ ક' સભા વિસરજન થઇ હતી.

હરખન

નોતાલ ઇડિઅન કોંગ્રેસ

નોતાલ ઇડિઅન કોંગ્રેસના સેક્રેટરી ઓની કહીવાળી નોટીસો વાંચીરીનો મેળાવડો મેળાવવાને કહાડવામાં આવી હતી. ને મુજબ મેળાવડો મી. રસમજના મહાન ઉપર મેં મંગલવારે સાંજના ૭-૩૦ વાગે મળ્યો હતો. કોંગ્રેસના પ્રમુખ મી. હાઉડ મહમદે ખુરશી લીધી હતી. મેળાવડામાં માણસો જોઇએ તેટલા ન હતા એ દેખાઇ આવતું હતું. આવે અવસરે તો હાઉડે હોદીની કાજરી હોવી જોઇતી હતી.

મેળાવડામાં કામ બધું યોગ્ય મળી રહ્યું હતું. ઉલ્લાસમાં આવ્યું હતું. પહેલો હરાવ લામણી બતાવનારો સહુ હોદીએ ઉભા થઇ પસાર કર્યો હતો. પ્રમુખ સહેળના બાપણુ ઉપરાંત કંઈ કાપણું કરવામાં નહોતાં આવ્યાં.

પ્રમુખ સાહેબે થોડાં માણસો હતાં તેની દીક્ષીરી બતાવી, મી. નારાયણ સ્વામી મરતાં છતાં જીવે છે એમ સુચવ્યું અને યુનિયન સરકારે હવે આ મહાન લડતનો અંત લાવવો જોઇએ, એમ આશા બતાવી.

પહેલો હરાવ નીચે પ્રમાણે હતો. દર સવાલના હોદીની લડત જે લગભગ ચાર વરસ થયાં ગયાં કરે છે તે લડતમાં મી. નારાયણ સ્વામી યુજરી મથા તેને સારું કોંગ્રેસનો આ મેળાવડો બહુ દીલ મીરી બહેર કરે છે અને તેના સર્માંઓની તરફ લાગણી બતાવે છે.

બીજો હરાવ—આ દુઃખદ ને લાંબી લડતને હોદીની વાળખી માગણી સ્વીકારીને બંધ કરવા યુનિયન સરકારને કોંગ્રેસનો આ મેળાવડો અરજી કરે છે અને અવા વિનવવાન કામથી આવતા માસમાં ચવાની ખુસાલીમાં હોદીથી ભાગ લેવાનું બની શકે એમ આશા રાખે છે.

આ હરાવને રજુ કર્યો મી. ઉમર હજી આમદ ડેવેરીએ, ને ટેકા આપ્યો મી. લોરેન્સે તથા મી. અમુલ કાદર સાહેબે.

ત્રીજો હરાવ ઉપલા હરાવો પડતી જગ્યાએ મોકલવાનો હતો. તે હરાવ રજુ કર્યો મી. ઇમામ અલીએ ને તેને ટેકા આપ્યો મી. નાહકુ તથા મી. જોશીએ.

ઉપરના બે હરાવની મતલબનો તાર જનરલ બોયાને કર્યો છે ને હરાવની તકલ્લ લોરડ કોંગ્રેસન ઉપર પણ મોકલી આપી છે.

કાઠિયાવાડ આરવ મંડળ

કાઠિયાવાડ આરવ મંડળના સેક્રેટરી લખી જણાવે છે કે:—કા. આરવ મંડળની એક ખાસ સભા મથા રવિવારે શીલ્ડ બીટમાં આવેલા કામજી મીઠીના મહાનર્માં, હરખનથી પાછા ફરતા સભા પ્રદીઓમાંના મી. નારાયણ સ્વામીના દેહ હિત માટે મએશા શ્રુત્યુ માટે દિલગીરી બહેર કરવા મળી હતી. મંડળના સભા સદો તરફથી મરદુમના કામની તથા હોમતની તારીફ કરવામાં આવી હતી. મરદુમે પોતાની અમુલ્ય જીંદગી દેહ સેવાના લાભ અરથે અરપણુ કરી છે, અને પોતાનું નામ હોદીસતાનના ઇતીહાસમાં અમર રાખી ગયેલ છે તેને માટે લગ્નવાદ આપવામાં આવ્યો હતો. મરદુમને શોક બહેર કરવાને તેના સંજમાં દિલગીરીનો કામજી લખી પડતે ટેકાણે મોકલવાના હરાવ સરવાળામતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. મરદુમ મી. નારાયણ સ્વામીના શ્રુત્યુ વિષે ખેદ બતાવવા નીચેની કવિતા રા. અંબારામ મહારાજે ગાઇ સંભળાવી હતી:—

દેહરો

દુઃખ ખમી દરિયા વિષે બોલો પ્યારો પ્રાણુ, દેહ હિત માટે શ્રુત્યુ તું સ્વામી નારાયણ. ૧ સ્વારથ ખાતર સરવદા રચી પચી છે જહાન, પરીપકારને કારણે બોલો પ્યારો પ્રાણુ ૨ અતિ કંઠણુ સેવા ધરમ જલ્લે સજ્જન લોક, પરની પીડા ટાળવા જનમે જનમાં કોક. ૩ શાંતિ પામે આતમા ઇશ્વરને હરખાર, મંડળ આ સંઘરાજી હમણે વારંવાર. ૪

આદ મરનારના આત્મને શાંતિ હમણે રા. અંબારામ મહારાજે પ્રજા પ્રારથના કરાવી હતી. અને પછી સભા વિસરજન થઇ હતી.

દર સવાલની જુદી પરમીરે વેચવા ના આરોપસર આરથર ડોનડી અને મહ મહાન નામના સખસો ઉપર મેં જુલુ વારે હરખનની સંકીટ કોરટમાં કેસ ચાલતો હતો તે હરખીવાન એક હોદી સાક્ષીએ એરી ફરીવાદ કરી હતી કે બહારના હોદીઓએ જુઝાની આરવા માટે તેને ખારની લમણ આપી હતી. ન્યાયાધીશ મી. મેથુસે આ બાબતમાં આકરી ટીકા કરી ચેતવણી આપી હતી કે હવે કોઇ સાક્ષીએને લમણી આપનાર માણુમ પડશે તો તેને તરતજ સાજા પહેલાડવામાં આવશે.

સત્યાગ્રહો પાછા આવ્યા

મો. આઈઝાકની મહેનત

તેઓની સ્થિતિ—છેવટ પરિણામ

(ઇ. એ. ગાર્ટે ખાસ)

મી. ફેરી સ્મીથના બેઠકા કામને લઈને જે સત્યાગ્રહીને ઉસાગેઆમે જનું પડ્યું તે પાછા આવી પહોંચ્યા છે. તે માંના એકનું મરણ નીચલું એજ ખેડની વાત છે. ઉસાગેઆમેમાં તેઓ ઉતરી ચક્યા તેને સાર મી. આઈઝાકનેજ માન ધટે છે. જે મી. આઈઝાકે ઉસાગે આમે ન જઈ પહોંચત તો આ મરદો ઉતરી નહીં જત. મી. આઈઝાકે જે દહાડે પહોંચ્યા તેજ દહાડે તેણે બિટીરા કોનસલની તથા એડમીનીસ્ટ્રેટરી મુલાકાત લીધી. તેઓને ઘેર પણ રાતના પહોંચી વળ્યા ને એડમીનીસ્ટ્રેટરને સાથે સહ જઈ હોદીને ઉતરાવ્યા. તેઓ રાતે ઉતર્યા. હોદીઆને પુછતાં માલમ પડે છે કે મી. આઈઝાક તેઓની બધું ગરદાસ કરી. તેઓને સાર જોઇતો સામાન લઈ આપ્યો. દવાઓ લીધી, તેઓને હળમત વિગેરે કરાવતો સામાન લીધો અને એક બાજુ જેમ સંજાળ રામે તેમ તેઓની સંજાળ રાખી. હોદીઓ જેમ મી. આઈઝાકના વ ખાણ કરે છે તેમજ ઉસાગેઆમેમાં વસતા હોદીને વિષે રાત ખાવ છે. તેઓ કહે છે કે ઉસાગેઆમેના હોદીએ તેઓની સંજાળ તો ન લીધી, એટલુંજ નહીં પણ તેઓનો તિરસ્કાર કર્યો. તેઓને હજીક મળી કહાડ્યા અને મી. આઈઝાક ન પહોંચ્યા હતા તો તેઓનો કોઈજ થણી નહોં યાત. તેઓ ઉસાગેઆમેના હોદી વિષે બહુજ કડવાં વચન વાપરે છે. એ ઉપર દુ' ઉસાગેઆમેના હોદીનું ખ્યાન ખેંચુ છું. આ હજીકત આટલેજ રાખુ છું.

લોકોને ઉતાર્યા પછી મી. આઈઝાક તેઓને ડરન મોકલવાની તજવીજમાં પડ્યા ને છેવટે સુનીયત કેસલની સ્વીમર એટલમાં તેઓને લેવામાં આવ્યા ને ગયા સ્વીવારે સાંજના ચર વાગે તેઓ ઉતર્યા. તેઓને સોલસપરીના ટાપુમાં લઈ ગયા. આ ટાપુમાં બધી સમય સારી છે ને લોકો સુખી છે. તેઓને ખાવાનું સત્યાગ્રહી કાળામાંથી પહોંચાડવામાં આવે છે. સ્વીવારે મી. પી. કે. નાઇડુ તેઓને મળ્યા હતા.

તેઓને મળવા તથા જ દે રત કરવા મી. માંધી મંજરાયે આવી પહોંચ્યા છે.

આવીને ટુરન મી. સ્મીથની પરવાનગી મેળવી ટાપુમાં તેઓને મી. નાઇડુને લઈ મળી આવ્યા. લોકો ખુબ દીમતમાં હતા. તેઓએ ખપર આપ્યા કે તેના પહેલાં મી. જોરન પણ તેઓની મુલાકાત લઈ ગયા હતા. મી. ચમની પણ ત્યાં પહોંચેલા.

આમાંથી માત્ર ચર માણસને નાતાલ ના દર છે. બાકીનાને નાતાલના દર નથી તેથી મી. માંધીએ સલાહ આપી કે તેઓએ પોતાના બાળકો સરડીકેટની કુર્ચીકેટની અરજ કરવી, અને કુર્ચીકેટ મેળવી છુટા થવું તથા પોસ્ટરસ્ટ પહોંચવું. પોસ્ટરસ્ટ પહોંચી જેવ જવું. લોકોએ પ્રથમ તો આતાકાતી કરી અને જણાવ્યું કે તેમ કરવામાં તો તેઓએ કાયદો કબુલ કર્યો મળ્યા. મી. માંધીએ સમજાવ્યું કે જે તેઓ રજીસ્ટરનો ઉપયોગ ટરંસવાલમાં પોતાના લાભને સાર ન કરે તો કાયદો કબુલ કર્યો નજ મળ્યા. રજીસ્ટર કાયદાની સામે ચલા સાર લેવામાં કશો બાધ નથી. તેઓ આવી સ્પર્ધામાં કુર્ચીકેટ લેશે તેમાં કોઈ કંઈ કહી શકે તેમ નથી. તેઓમાં ખર જોર છેવું જોઈએ, એ પહેલી ચરત છે. આમ સમજ્યા પછી લોકોએ કુર્ચીકેટની અરજ કરવા કબુલ કર્યું. પછી મી. માંધી તથા મી. નાઇડુ કીનારે આવ્યા. મી. માંધીએ મી. ચમની ઉપર નોટીસ મોકલી કે લોકો કુર્ચીકેટ લેવા રાજ છે. તેઓ દેશપર ચલા છે તેના જરાએ બાધ નથી આવી શકે તો અને જે તેઓને કુર્ચીકેટ નહીં આપવામાં આવે તો સુપ્રીમ કોર્ટમાં કેસ જશે. આ નોટીસના જવાબમાં મી. ચમનીએ મી. માંધીને મળવાની ઇચ્છા જણાવી. શુધારે સવારે મી. જોરન (માઇએટ), મી. ચમની તથા મી. માંધીની મુલાકાત થઈ. મી. માંધીએ જણાવ્યું કે લોકો અરજ કરશે છતાં સત્યાગ્રહી મદવાના નથી તેઓને કાયદેસર દર કુર્ચીકેટ મળવાનો છે. તેજ દર તેઓ અજ માવવા માંગે છે. પછી વિચાર કરી જવામ આપવા મી. ચમનીએ જણાવ્યું. ૧૨-૩૦ વાગે લખીતરાર જવામ મોકલ્યો કે જે લોકો કાયદાને તાબે થવાની કબુલત આપે તેજ કુર્ચીકેટની અરજ લેવામાં આવશે અને તાબે થાય તથા પોસ્ટરસ્ટમાં રજીસ્ટર ખતાવાની કબુલત આપે તેજ રજીસ્ટર મહેરમાની હાખ આપવામાં આવશે.

આને જવાબમાં, માંધીએ મોકલ્યો કે લોકો પોસ્ટરસ્ટમાં રજીસ્ટર ખતાવવા

બંધાએલા નથી, એ તેઓની મરજ ઉપર છે. રજીસ્ટરના કુર્ચીકેટની મંજૂરી મહેરમાની રાહે નથી કરી પણ કાયદાની રૂયે કરેલી છે. તે કાયદેસર અરજ લેવા માંગે છે કે નહીં, તેજ સત્યા છે. એક તરફથી આ કામળ મોકલ્યો, ને બીજી તરફથી લોકોની એડીકેટ સુપ્રીમ કોર્ટમાં જવાની કરી ને કામળા આ પ્રીટરીઆ અરજ કરવા મોકલ્યા. સાંજના ૭ વાગે મી. ચમની મી. જોરનમળે ત્યાં આવ્યા ને તેણે ખપર આપ્યા કે લોકોની અરજ કબુલ કરવામાં આવશે અને જે તેઓ રજીસ્ટર મોકલસ્ટમાં નહીં ખતાવે તો તેઓને પકડવામાં આવશે. આ તો જોઈશું. દર ને વહે ખતાવ્યું એમ થયું. એટલે આ બાબત મહા મુસ્તીગત ઉકલી એમ મળી ચકાવ. છતાં સારાં કામમાં શો રિસ્ક આવે છે. મુસીબતો બહુ પડી છે એટલે બંધાલુધી આ સત્યાગ્રહીઓ જેલમાં નથી પહોંચ્યા, ત્યાંથી આપણે કંઈ વિશેષ આશા બાંધી શકતા નથી.

લોકોની વરદાસ કરવામાં મી. પી. કે. નાઇડુ ખુબ મહેનત કરી રહ્યા છે. મી. લોરેન્સની પણ ચરસ મદદ છે. બધો સામાન વેચાતો સહ એકઠો કરવો અને તક્યાર કરાવવો તેમાં મી. રસ્તમજી પુરતી તજવીજ કરી રહ્યા છે.

પાછાંથી

સુરતારે સવારે સત્યાગ્રહીઓએ કુર્ચીકેટની અરજ કરી. તેઓને સાર મી. સ્મીથ ટાપુ ઉપર મોકલ્યા. મી. પી. કે. નાઇડુ પણ સાથે હતા. તેઓને વીઝીટરસ પાસથી કીનારા પર લાવવાનું મી. સ્મીથે કહેવાથી તેઓને કીનારા પર લાવ્યા છે. બધા મળ્યાં છે. ચારેક દિવસમાં જે ખરમ રવાના થઈ શકશે, એમ જણાય છે.

કેપકોલોનીમાં સત્યાગ્રહો

આ કેસને સાર મી. રીચ ખાસ કેપ ટાઉન ગયા છે. તેના તરફથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્યાંના જડને હોદીના દર ૨૬ કર્યા છે. જડને સાહેબે એવો દરાવ આપ્યો છે કે ૧૯૦૦ ના કેપના કાયદાના દર જે હોદીએ વાપર્યા ન હોય તેના ખચતા નથી; તેના દર તો ૧૯૦૧ ના નવા કાયદા મુજબ જે હોય તેજ રહે. આ ઉપરથી તેણે ઉમેજ બહુજ જુજ અજાસવાળા હતા તેના દર ૨૬ કર્યા છે. આ દરાવની અસર સત્યાગ્રહી ઉપર બહુ થતી નથી કેમકે તેને કંઈ કેપમાં રહેવાની દરકાર ન હોય. તેઓ તો બીજી રીતે ટરંસવાલમાં હાખલ યશે. પણ આ દરાવની અસર કેપના હોદી ઉપર બહુ થાય છે. એટલે તેઓએ એકજ સહ અપીલ લાવી પડે છે. મી. રીચે અપીલ ની નોટીસ આપી છે અને તેથી તેઓને ૧૮ મી નવેમ્બર સુધીનો વખત મળ્યો છે.

એહાન્સ મરમ

[અમારા ખાસ પ્રતિબંધી તરફથી.]

સૌમગર

હાજર થયા

મી. કેનનબેરી ને યુગ્મીપતન કમિટીના મેમ્બર છે તેણે મુલાકાત ગમે સનીવારે લીધી. મી. કેનનબેરી ૧૦ વરસની સમરતા હશે છતાં સખત વરસાદમાં ફારમ સુધી ચાલ્યા તે તેજ ફાંજ પાછા ગાડી ઉપર ગયા. તેઓ બધું જોઈને બહુ રાજ થયા હતા.

રવિવારને દિવસે મી. સી. કે. વોમલ જે ઓકરીઓને બરત વિગેરેનું કામ શીખવે છે તે ઓકરીઓને લઈને મી. સ. રેસીન આરેસ. સાથે મી. સ. કનુડસન કરીને ગાડી બાઈ છે તે પશુ આવેલા. ઓકરી યો આખો દિવસ મમત કરી સાંજની ગ્રમમાં પાછી ગયેલ.

હાજર થયા

મી. રામા, મી. હરી મોરાર, મી. એલ્બર કાનજી, મી. હા. હા. હા. હા. મી. મંકન લક્ષ્મીદાસ, મી. એસ. હા. મી. હા. રામા, મી. વલ્લભ રામજી, અને મી. હીરા નારજી તરફથી શાક, બનાના વિ. મળ્યા છે ને મી. જી. કે. પટેલ તરફથી માખીજ અને મી. ઉમરજી સામે તરફથી આદુ એમ મળ્યા છે. મી. સી. કે. વેમલ તરફથી તેમની પોતાની બનાવેલી જીંજર જેડ મળી હતી.

મી. અબ્દુલ રહેમાનને કાગળ

પે. એલ્ડર મવાળા મી. અબ્દુલ રહેમાનને એક કાગળ 'ટર્સલાલ લીડર'માં તા. ૨૦ મીએ પ્રમટ થયો છે. તેમાં તેમણે ઓકરાના કેસ સંબંધે સરકારની દલીલો અમલમાં આવે તો કેવું પરિણામ નીપજે તે વિષે સખત ટકા કરી છે. તેમણે મી. મેરીમેનના સંબંધે ટાંકી આ બુલમ મટે ફુનિશનીસ્ટ પક્ષને જખખદાર બહુવાથી તેમના કમખની નીચે બહિષ્કારની નીચમાં 'લીડર' બહુવે છે કે એથી આટીક પેલીસી માટે ફુનિશનીસ્ટ પક્ષને જ ખખદાર મહુવાની વાત નહમ ખેડી છે. એવા સરકારજ તેની પુરેપુરી જખખદાર છે, અને ખસ કરી જનરલ રમટસ.

મી. રતનરામ કાયાજીને

એન.કે.કે. તાર મળ્યો છે કે ન્યાસા લેડના હોદીઓ તેઓના બાપ્તિમા માટેની મી. પોલાક તથા મી. રીયની બહુદરી કરેલી લખત માટે તેઓ સાહેબને ખત.

કરજી પુરવક ધનવાદ આપે છે; અને સત્યાગ્રહીઓને લખત ચાલુ રાખવા મટે ધનવાદ આપે છે.

રોડથીયામાં હોદી મળુરે

રોડથીયામાં નેગેવ મળુરેની બહુ જોય જહુવા લાગી છે. આથી હાલમાં ત્યાંના કામદારોની એસેસીએસનની એક સલામાં એવી સુમના થઈ હતી કે આ બધા તો હોદી ગીરમીડીઆઓ મંચાતી ને એ ખોટ પૂરી કરતી!

મી. જી. એ. નાટેસન

તરફથી મિ. જી. એસોસીએસનને તાર મળ્યો છે કે મંદીકુના નામ મદરાજ એ સત્યાગ્રહીઓના નિરધાર કુકળને નિભાવ કરવાના હંડમાં રા. ૨૦૦૦ મળ્યા છે.

હાજર થયા

આજ સવારે મેસરસ જોન્સ રાયપન, હી મુરમન નરસુ, કન્સીસ અને પ્રામજી દેસાઇ હાજર છે. તેમને લેવા મેસરસ કેલનબેક, પ્રમામ સાહેબ, સોરાખજી, મેડ સેડા, કામા, અને મે. વોડસામી ગયા હતા. મી. દેસાઇ તવથી બીમર છે. બધા કેક તરના બુલમથી ફરીઆદ કરે છે.

હાખલ થનાર હોદીને સુચના

બહારની આવનાર હોદીએ જોયું ફરી તેઓને પોતાના વરવાના વિગેરેની સાથે એક ટાઇપ કરેલી નોટીસ મળે છે. આ નોટીસ જોઈ-પ્રમરમના ડાકનરની હેમ છે. તેમાં જહુવે છે કે હાખલ થનાર હોદીએ ડાકનરની ઓરીસે જહુ પોતાની નખીયત બતાવવી અથવા તો પોતાનું ટેકાણું તેને લાં મુખી જવું. આ નોટીસને માન આપવાની જરૂર છે. આ પ્રમાણે હાજર રહેવાની હાલ તો કાયદેસર હરખ નથી પણ જો તે પ્રમાણે આપણે નહીં ચલીએ તો છેવટે તે કાયદો યશી ને લે. કોને હેરાનમતી બોગવણી પડશે હાલ માત્ર નોટીસ મળે છે તેને બદલે અમલ હારો જન ઉપર આવી આપણને કામમાંથી રોડી ઓરીસે લખ જશે. આ નોટીસને હેતુ એ છે કે જેઓ મરજીવાળા કે બીજા રાખવાળા મુલકમાંથી આવ્યા હોય તેઓ ખામમાં ચેપ હાખલ ન કરે. આ નિયમ મોરારને તેજ કાળાને લાગુ પડે છે.

મંગળવાર.

સખ મળ

મેસરસ થંબી નાઇડ અને હરીકીપને હેલ માસની સખત જેવની સખ આજે થઈ છે. મી. નાઇડને આ હમી જેલ છે. બને પોતાના બુતા ધરમાં પહેલો જવા ઉપગવા છે.

હાજર થયા

મી. સો. ગાખજી, મી. સેડા, અને મી. મેડ તેઓને આપવામાં આવેલી મુલત પૂરી થવાથી બજે હાજર થયા હતા. તેમને કલે સવારે જેપી રેલેને પ્રાટોરી વાની ગાડી પર હાજર થવાનો ફકમ મળ્યો છે.

બુધવાર

હાજર થયા

મી. સોરાખજી, મી. મેડ તથા મી. સોડાને આજે હાજર કર્યા. મી. સોડા પોતાના કુકળને લેવા ટેમ્પાટ ગયા છે ને આવતા બહારાડીઆમાં પાછા જેલ જવા સીધાવતે.

જીંજી બચત

ડેકાઓઆબેના પોગટ ડાકટરે મી. આમજેકને કલયુ કે એ મી. નારાખજી રવામોને ડાકનરની મદદ મળી હત તેની જીંજી બચત, એવો સંલવ હતો.

વહુ પકડાયા

લાઇટોમાઇ નામના એક દેશપારી મીન મયા મંગળવારે વોકસરુટ રેલેને ૧૩ ડાયા અને આજે તેને પા. ૨૫ હાડ કે દોલ માસની સખત જેવની સુખ થઈ છે. હાજી આદમખાન નામના એક બીજા સત્યાગ્રહી પણ પકડાયેલ છે.

ડા. રજુસાના હરખનમાં

જેપની પ્રોવીન્સીયલ કાઉન્સીલના નેટીર મેમ્બર ડા. રજુસાના હરખન આવી પહોંચતાં તેમને બાવકાર આપવાને તા. ૧૫ મીએ મી. પારસી રૂમમજને લાં મી. લક્ષમજી પાંડે વગેરેએ જોડવજી કરી હતી. મી. જોરે-સે હાજરીનેવતી ડા. રજુસાના ને દક્ષિણ આફ્રિકામાં પહેલાજ નેટીર મેમ્બર સુદારા માટે મુખારકજાદી આવી અને કલડ લાકિને કેપમાં જુડ છે તેની આખા ફુનિપનમાં થાય એમ આશા બતાવી હતી.

ડા. રજુસાનાએ આજર માનતાં મધી કાળી પ્રખળને એકજ થવાની જરૂર બતાવી અને એક હોદીપેન્ડન્ટ મેમ્બર તરીકે ગોરા કાળાને સરખા ફક હોવાને પોતાનો અવ બહેર કર્યો. હોદી સવાલ વિષે બેલતાં તેમણે ટર્સલાલની સલામતી લખતને મળતાપણુ બતાવ્યું અને કહ્યું કે જખાર પોતે વિશાખતમાં હતા ત્યારે મી. માંખી ની મુલાકાત થઈ હતી અને તેઓ તે સવલમાં સાથે મળી કામ કરતા હતા. તેમણે એવી આશા બતાવી હતી કે બધી બતાની કાળી પ્રખળોની એક સરખા બધાય તો ચારે

કરમરસોરપમાં હીંદી લાઇસેન્સ

કરમરસોરપની ટાલિન કાઉન્સીલને ત્યાં ૧ ઇલાહીમ મુસા લખાત નામના એક હીંદીએ ખાદકીની કુશનના પરવાના માટે અરજ કરી હતી. કાઉન્સીલે એવું કારણ બતાવીને ના પાડી હતી, કે કરમરસોરપના એક્સિઆટિક લોકેશન સંબંધમાં તપાસ કરવા જે સરકારી કમીટી નીમાઇ હતી, તેણે પોતાનો રીપોર્ટ સરકાર પાસે રજુ કર્યો છે. એવું જણાયું છે કે કમીટીએ તે લોકેશન ફેરવવાની સમત બતાવવાની હતી; અને તેથી સરકાર તે જગ્યાની ખીલકોતોને બદલે આપી લોકેશન ખીલ એવું જગ્યાએ લઇ જવાનો કુકમ કરે એવી વકી રાખવામાં આવે છે. સરકાર તે ખાતલ વિચાર ચલાવતી હોય તે ફરમીઆન તેને અડચણ ન આપવી એવા વિચારથી લાઇસેન્સ આપવું હીક નહિ વળી એમ પણ જણાવ્યું હતું કે એક્સિઆટિક પેપારીઓ વિષેના કાઉન્સીલના મતથી આપું લાઇસેન્સ આપવું તે વિરુદ્ધ છે.

કાઉન્સીલના આ સુકાફા વિરુદ્ધ ત્યાંના માણસોને અપીલ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર હીંદીના વડાએ જણાવેલું કે કાઉન્સીલે બતાવેલું કારણ કામદેસર નથી.

માણસોટ મી. બેમલીએ તે મતને મળતા યદ લાઇસેન્સ આપવા કાઉન્સીલને કુકમ કર્યો. ખરેખર પણ કાઉન્સીલ પર નાખવામાં આવ્યો છે.

વિલાયતમાં લડતની હીલચાલ

મીસ પેલાકને કામળ

મીસ પેલાકે વિલાયતના છાત્રાનીએ નો કામળ લખ્યો છે :—

દક્ષિણ આફ્રિકાના એવા તારો છાત્રામાં પ્રસિદ્ધ થયા છે કે મી. પેલાક સાથે રીમર સુઘતાનમાં પાછા ફરેલા દેશપારીઓમાંથી ૨૮ ને નાતાલમાં ઉતરવા દેવામાં આવ્યા હતા, અને ૩૩ જણાએ ટરંચિવલ હાખત ચવાના સંતોષકારક હક બતાવ્યા હતા. આ ખમરો બતાવે છે કે તેમને દેશપાર કરવામાં એક મંજીર પ્રકારની શુક કરવામાં આવી છે. આ લોકોના હકની સામે કાંઈપણ કહીજ સકાય તેમ નથી. છતાં તેમને બળાતકારે હીંદુસ્તાન મોકલી દઇ તેમના કુટુંબથી તેમને વિખુટા પાડવામાં આવ્યા છે, એટલે

કે તેઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહેવાને હક દાર ન હોય એવી વરતણી ચલાવવામાં આવી છે. તેમને હદપાર કરનાં જે ભુલખી રીત અખતપાર કરવામાં આવે છે તે અત્યંત વખેડી કાદવા લાયક છે. વળી જેમને દેશપાર કરવામાં આવ્યા છે તેમનાં કુટુંબ પાછળ તલન ગુજરાનનાં સાધન વધરનાં હતાં. હવે આમાંના ૨૮ ને નાતાલના હકદાર તરીકે કશુંલ રાખવામાં આવ્યા છે, તથા ૩૩ ના હક ટરાં સવાલ મટે સંતોષકારક માનુષ પડ્યા છે. આથી ચોખ્ખી રીતે સાચીત થાય છે કે ટરંચિવલ સરકારને આ લોકોને હીંદુસ્તાન દેશપાર કરીને મોકલી દેવાનો કાલકાનીકો બીલકુલ હક નહોતો. એ દેશપાર કરેલા હીંદીઓ તો ટરંચિવલમાં જન્મેલા હતા, કે જેમના વંશની નોંધ પણ સરકારી દફતરમાં હોવી જોઈએ. છતાં પણ સરકાર એવું કહેવા માગતી હતી કે તેમના હક વિષે તેની પાસે કાંઈ પુરાવો નથી! સરકારના આ ગેરકાયદે કામથી આ લોકોને ધમ્મલ બચાવેલું હક સાની વળી આપવા બુનિયત સરકાર શું કરે છે તે જણવા હું ઉત્તેજિત છું.

હીંદી દક્ષિણ આફ્રિકા

રસ્તામાં મી. પેલાકને માન

(ઈ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

મી. પેલાક તથા દેશપારીઓને લઈ આવેલી રીમર સુઘતાન, રસ્તામાં કેક લાઇ જઈરે કરતી આવી હતી. જે દરેક ઠેકણે વખત મળે તેનો લાભ લઇને લાં ત્યાંની હીંદી કેમે મેળાવકાઓ કર્યા હતા. હીંદી પ્રજાકીર (મેલાલીકમ) ને સુરસો કામ કામ કેવો જામત માંડ્યો છે એ બતાવનારા હોવાથી એ મેળાવકાઓ ખાસ જણવા લાયક છે. આવી જાતનો પહેલો જલસો.

એઆસા

ખાતે મી. એ અમીદીના વિચરત તરફથી કરવામાં આવ્યો હતો. દરેક કામના આગેવાનો હાજર હતા. બાપણો થયા પછી સહુને ચાપણી આપવામાં આવ્યું હતું. મી. અમીદીના તરફથી દેશપારીઓને માટે તાલુકા સાકમાલ પણ પુર પાડવામાં આવ્યું હતું.

હાંડીખાર

માં મેસરસ કવચજી દીનસાહ અને કા. વાળા મી. દીનસાહ મી. પેલાકના માનમાં એક જલસો કર્યો હતો. હીંદી કામના કેટલાક આગેવાનોને મી. પેલાકને મળવાને આમંત્રણ મેલાવવામાં આવ્યું હતું. મી. પેલાકને તેમણે બળવેલી સેવા માટે આભાર માનીને કહ્યું કુદા પડ્યા હતા.

મુંદામજીન

માં મી. હરમાઇલ મંચાના પ્રતિનિધિએ મી. પેલાકને આમંત્રણ આપીને બેઠા બ્યા હતા.

ડેલાગીઆબે

માં મી. પેલાક તથા સલાયુલીએને મળવા મી. અ.કાકા રીમરપર જઈ પહોંચ્યા હતા. તેમની સાથે ટપાલ તથા ખીજ ખમરો પણ મોકલવામાં આવ્યા હતા. મી. પેલાક મેસરસ નાનજી કુલકાલસ અને કા. ના મીજબાન હતા. તા. ૨૫ મી સપ્ટેમ્બર ના રોજ ડેલાગીઆબે ઉડિઅન લાઇનવેરીના મંજળ તરફથી એક આવકારનો જલસો કરવામાં આવ્યો હતો. રમાનીક આગેવાનો ઉપરાંત મેલાવી મુખતાર સાહેબ હાજર હતા. મી. આઈ કકને પ્રમુખપદ આપવામાં આવ્યું હતું. બાપણમાં અત સુધી લઈ રહેલ મેળાવાની જરૂર બતાવવામાં આવી હતી. લડતના પરિણામપર બિડીસ તેમજ પોરકુ ગીઝ દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીના હકને આધાર છે એ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું. મી. પેલાકના બાપણનો તરજુમે મેલાવી સાહેબે હીંદુસ્તાનીમાં કરી બતાવ્યો હતો, તથા એક સુરસાદાર બાપણ આવ્યું હતું. મી. કાંડરે મુજબતીમાં બાપણ કર્યું હતું. ત્યાર પછી મી.કાકા અને પુલો વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં, તે ઉવરે સહુ કુદા પડ્યા હતા.

મેસરસ માધવજી જેઠા અને કા. તથા મેસરસ વરંદાસ લાલચંદ તરફથી દેશપારીઓ માટે રૂબ તથા સાકમાલ પુર પાડવામાં આવ્યાં હતાં.

જેઠાનંદનંદથી મી. બહુમાઇ દેલાઇ લખે છે :—નવેમ્બર તા. ૧ લીને મંજળવારે દિવાળી છે અને તા. ૨ છને શુક્રવારે હીંદુઓને સહુ વરસ છે. મારી સહુ લાઇઓ પ્રત્યે આજીજ છે. કે દિવાળી ના દિવસે દરેક હીંદુ લાઇ પોતાને મંચી રોજમાર ખીલકુલ બંધ રાખશે.

‘ટાઇમ્સ’ માં લડતનો પોકાર

એક અણુવા લાયક લેખ

જાનના નામીયા ‘ટાઇમ્સ’ પત્રમાં તે ના ખાસ ખબરખતી તરફનો જે લેખ પ્રસિદ્ધ થયો છે, અને જેનો જુજ સાર તારથી જણાવવામાં આવ્યો હોય, તેનો મુખનેસર તરજુમો નીચે મુજબ છે :—

નાતાલમાં ગ્રીસ્મીટીઆ મોકલવાનું બંધ કરવાનું બીજા રજુ કરતાં મી. ગોખલે પોતાના કાપણ દરમ્યાન એલ્યા હતા કે ‘દક્ષિણ આફ્રિકામાં નિરંતર દોહી એની થતી પગવણીથી જે ગુસ્સો આખા દોહુસ્તાનમાં ઉત્પન્ન થયો છે, તેવો આપણા વખતના કોષપણ સવાલથી થયો નથી.’ મી. ગોખલેના આ શબ્દોને વાંચ સરાયની ધારસભામાં બેસનારા દરેક દરેક દોહી મેંબરે ટેકા આપેલો. આ દરખાસ્ત વોટ લીધા વચરજ પસાર થઇ હતી. પણ જો કહી વોટ લેવાયા હોત તો મોરા કે દોહી, સરકારી કે પ્રજાપીય, એમાંના સદુ કોષ મેંબર તેની તરફેણમાં જ માનુમ પડત. અને આવો એક મત તે જેવી તેવી વાત નથી. કેમકે કાઉન્સિલની છેલ્લી આખી બેઠક દરમ્યાન જે બીજ રજુ થયાં છે તેમાં એકમાં આવે, એકમત જેવામાં આવેલ નથી. મી. ગોખલેએ જે જે દક્ષિણ કહેલી, અને આંગ્રેજો અને ઉતારાઓ આખી જુલમ નું જે વરણન કરેલું, તેનો કાંઈપણ જવાબ આપવાની સરકાર પણ તરફથી કોષએ કાશીય કરી નહોતી. અને જો કે બાપણે તોજાં બીલકુલ નહોતાં, છતાં જુલમનું વરણન એવું હતું કે કોષ પણ અંગ્રેજને તે સાંભળીને નીચું જોડું પડે. વડી સરકારના દેખે કલાય અને દોહી સરકારને મુખે મ્હોડે તે સાંભળવા પડે એવો, ઇતિહાસમાં આ પહેલોજ અવસર હતો. અને આ સવાલ એવો છે કે આપણા દોહી એમ્પાયર (સામરાન્ય) માં દરેક દરેક કોષ તેથી ખીજવાઇ છે. મળા ડીસે બરેમાં મળેલી લાહોરની કોંગ્રેસ : આ એકજ સવાલથી મેટી લાગણી ઉત્કેરાએલી, અને લડત ચલાવવા આટે આખા દોહીમાં છુટથી અને મોટા પાયા ઉપર ઉધરાણું ચએલાં. બીજે મહિને એલ ઇડિઆ સુરથીમ લીજ ની બેઠક થતાં લાં પણ આ સવાલને એટલીજ અગત્યતા મળેલી. ઉલટાવું મુલવમાનેન તો પધારાની એક એ હરિ વાદ છે કે તેમના ધરમની સામે પણ

દરાંસવાલના કાયદાથી તફાવત લખાય કરાય છે. દરેક વરમના લોકોમાં આ સવાલથી કેટલો ગુસ્સો થયો છે તેની સાક્ષી પુરવા દોહના કોષપણ મોલાદાર ચહેરમાં મીટીંગ બરાવા વચર રહી નથી. આ

ધણી ગંજોર બાબત

છે. દુ (‘ટાઇમ્સ’નો લખનાર કહે છે) તેની વિમતવાર બીનામાં ઉતરવા મામતે નથી. તે વિમતો સારીપેઠે બણીની થઇ ચુકી છે. કદ્ય તેમાં કાંઈક વધુ પડતું દરો. પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં દોહીને બિટીસ લાગતી પ્રગ્ન તરીકે જે રીતે રાખસા બેઠ્યો તે રીતે રાખવામાં આવતા નથીજ; અને તેમનાંપર અપ માનો અને દાડમારીઓનો એક પછી એક ઉમેરોજ કરવામાં આવ્યો છે. આ દક્ષિણ સરવન બણીતી છે, અને તેનો પ્રકાર થઇ શકે તેમ નથી. દોહીઓને જે અસત દુખદાયક લાગે છે તે એ છે કે મમે તેટલો કેળવએલ અને આબર દાર દોહી પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં અને ખાસ કરીને દરાંસવાલમાં, દેડ સમાન મણાય તેને પગવવ વારતે ખાસ ધોસા કરે કાયદાઓ અને ધારાઓને તે કાયદું પાત્ર થઇ પડે. કેટલીક વખત તો આ જુલમી કાયદા અને ધારાઓને કહી ન ધાર્યો હોય એવો જુલમી અરથ અમલ કરનારાઓથી થાય છે. દોહીઓ ની દાડમારીઓને લડાઇનું એક કારણ મણવામાં આવેલ તેથી કરીને દોહીઓની દાલ થતી આ દશા વધરે દુઃખદાયક લાગે છે. લડાઇ વખતે ગ્રેટબ્રિટને દોહી માંથી મમે તેટલી બધી મદદનો ઉપયોગ કરેલો. નાતાલને જમાવનારા બિટીસ લડકરને મુખપથી મોકલી ચાકએલું તે દોહીની વફાદારીને લીધેજ. તે ઉપરાંત બધી જાતનો માલ, બારની લાવનનાં સાધનો, ધવાએડાઓની સારવાર કરનારા ઓ વગેરે પુરાં પાડવામાં આવેલાં તેથી (બિટીસ લડાઇ ખાતાને ધણીજ અનુકુળતા થએલી. દોહીઓ જો કે ખુદ લડાઇમાં ઉતર્યા નહોતા છતાં તેમણે પોતાના જાન આપેલ હતા. અને તે તેમની બિટીસ રજ તરફની બાકિતની પાલગીરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં રમારકચિન્હો ઉભાં કરવામાં આવેલ છે.

છતાં આ બધાનું દોહીઓને તો એટલુંજ ફળ મળ્યું છે કે દરાંસવાલ બિટીસ કોલોની બન્યા પછી તેમની દશા કરગર ના સમય કરતાં વધારે ખુરી થઇ છે. કરગરની રાજનતિને દટકા લગાડવા માટે

જે જુલમી કાયદાઓ, કાયદા તરીકે દરાંસવાલના બિટીસ લોકો અતાવતા, તેજ કાયદાઓનાં દુઃખ દુર કરવાની ના પાડવામાં, તેજ બિટીસ લોકો, આજે લાંના કચ લોકોની સામે સામેલ થઇ મવા છે। આ સવાલની મંજીરતા ઉપર દોહી સરકારે ફરી ફરીને વડી સરકારનું ખન એવું છે. દરાંસવાલને બારે સ્થાન નહોતું આપ્યું ત્યારે આ સવાલનો નીચેકો કરવાને લોરડ કરકને તેના મિત્રો ને બાર દધને આમદ કરેલો. તે જત દરે વડી સરકાર થોડાક ઉપરએલી આ અને અસર રિનાના ગ્રેટેસ્ટ કરીને બેસી થઇ છે, અને દશ વરસ ઉપર જે જુલમ ને તેણે અંતઃકરણપુરવક ન સહન થઇ શકે એવો કહેલો તેજ જુલમને, તેથી પણ આકરા જુલમને, કાયમ કરવાનું તેણે આજે કમુધ કરી લીધું છે.

બિટીસ રાજને નામોશી

જે ન્યાયીપણા વિશે અંગ્રેજને મજરી ધરાવે છે તેની વાત બાબુએ મુશીએ તોપણ, દોહમાં બિટીસ રાજના મોજાને જે બપર ધોકા પહેલેવા લાગ્યો છે તે તરફ આંખથીયાંમણું થઇ શકશે નહીં. દોહી ધારસભાના એક મેંબર મી. લાલ બાઇએ (જેઓ મધ્ય પ્રાંત તરફના પ્રગ્ન કીય મેંબર તરીકે મજકૂર સભામાં ખીરાજે છે) ઉચ્ચારેલા નીચેના શબ્દો જેટલા જાણીર તેટલાજ અર્થસુચક છે :—

“દરાંસવાલની જુલમી અને નિરદય વરતણકમાંથી દોહીઓને ઉભારવા બિટીસ સરકાર અચકત દેખાવતો તેની જેવી માહી અસર દોહમાં થાય એ વાતની લોરડ લેન્સડાઈને ૧૮૯૯ માં બીક લાગેલી. તે વખતે દોહમાં બધે કાંતિ પથરાએલ હતી, અને ફિતુર, કે ખુનામરડી તો, સંભળાયેલ પંજુ નહોતી. જો તેવા વખતમાં દરાંસવાલના મામલાથી એટલી ચીંતા થતી હતી, તો હાલ દેશમાં અશાંતિ કેમ વધતી અટકાવવી તેનો વિચાર થઇ પડ્યો છે તેવે વખતે દરાંસવાલના મામલા વિષે કેટલી શીકર થવી બેઠ્યો ? છઠ્ઠાં અને તેના કોલોનીઓ વચ્ચે કેવો સંબંધ છે તે દોહના સામાન્ય લોકો બાણતા નથી. તેઓ તો મત્ર એટલું જાણે છે કે બિટીસ સરકારની સામે કોષપી ન મવાય એવી તે બળવાન છે. બ્યારે આ લોકોને ખચર પડે કે કોલોનીઓમાં વસ્તા તેમ ના બાઇઓનાં દુઃખો દુર કરાવવા બિટીસ સરકાર એક નાનકડા તાપેદાર (મિલેની) ને કાંઈ કહી ચકતી નથી લારે તેઓ નિરાશ થાય અને કોલોની આમળ વડી

સરકારનું કાંઈ નથી ચાલતું એમ તેઓ સમજે. આવી જાણ પડવાથી બેશુમાર માઈ પરિણામ આવવાનો સંભવ ઉભો થાય, અને તેથી બ્રિટીશ રાજદારીએ એ તે દુર કરાવવા પોતાથી અને તેટલું કરવું જોઈ એ. હિંદની હાલની રાજદારી સ્થિતિથી આ કેસને વિશેષ અમત્યતા મળે છે."

ઉપરના ચેતવણી આપનારા સંપ્રદેની મળીરતામાં મારી ('દાહમ્'ની લખનાર કહે છે) કાંઈ પણ દીકાથી ઉમેરો થઈ શકે તેમ નથી.

મો. પોલાકને કોબરલીનું માનપત્ર

કોબરલીના "ઈ.કે.એન. પંચમેન્સ યુનિ અને" મો. પોલાકને બેઠા આપવા નીચે નું માનપત્ર જોડાવવાનું મોકલી આપ્યું હતું:—

વહાલા સાહેબ,

આ મુદ્દક આવતાં આપને અને આપની સાથના દેશપારીઓને જાણે નીચે સહી કરનારાઓ કોબરલી પંચમેન્સ નેશનલ યુનિયન વતી આવકાર આપીએ છીએ, અને હિંદી કામની નીતિની સહતમાં આપે હિંદમાં જળવેશા ઉમદા કામ માટે અમારા આગાર અને તારીફની લાગણી ની નોંધ લઈએ છીએ.

દેખીતા આશા વિનાના કાર્યમાં આપની અપ્રુદ ખત અને કાળજી, અને એટલી ધીરજ, આપનો ઉમદા આપને, અને હિંદી અને નિરવાર્થ મહિત, તથા વિશાળ દિશાઓની જોડલી તારીફ કરીએ અને તે માટે જોટલું માન આપીએ તેટલું આપું છે; અને આપનું નામ, સાહેબ, કાંઈ ન મહોંથી કહે એવા સળ પ્રકાશનીપેઠે સહાય કામમ રહેશે. અને સાહેબ, ખરું કહીએ તો અમારા દર સવાલમાં દુઃખ જોમવતા બાઈઓ વારને આપે જે બહાદુરી ભરેલો પ્રવાસ કરેલો છે તે માટે પુરતો આમાર માનવા અમરી પાસે સંપ્રદો નથી.

આપના અગ્રે સહીસલામત આવી પહોંચવા માટે, અને હિંદમાં આપે જળવેશા કાર્ય માટે અમે આપને અતઃકરણપુરવક મુતારકબાદી આપીએ છીએ, અને દુઆ આદીએ છીએ કે હાલને કિતેદમદ રીતે ઉતારતાં સુધી ચાલુ રાખવા સાથે ખુદ આપને નેક હીલાવત બહે.

અમે છીએ, આપના

(સહીએ) વી. એસ. પીલે, પ્રમુખ.

ડી. વી. પીલે, સેક્રેટરી.

સત્યાગ્રહી યોધાનાં સંકટો

મી. ચંપી નાઈડુનો કામળ

તામીલ સત્યાગ્રહીઓના આગેવાન અને અગ્ર દુઃખો વેળીને હીરાસ કરેલા મી. ચંપી નાઈડુએ દરસવાલના જાપા ઉપર નીચે મુજબ કાળજી લખ્યો છે:—
ચેડાજ વખતમાં મારું ફરીથી જેલ જવાનું થયું. આ વખત મારી નવમી જેલ થયું. મેં અગાઉ કદી જાહેર રીતે વાદ કરી નથી. અને તેથી હું આસાં રાખું છું કે જેલના દુઃખ સામે હું ન કામી ફરિયાદ કરું છું એવો આદેશ મારાપર નહીં મુકવામાં આવે

મારી હેરંશી સજનો એક મહિનો પીતેલ તે અરસામાં મને સરિરના બહુ નાચુક લામમાં દરદને લીધે ઘણી વેદના થતી હતી. કાકટર મળી શકે તેમ ન હોતો. અને તેથી પોતાની જાતે બની શક્યા એવા મેં છલાજ કરવા. તેથી સોળે ચડેલ તે જોડો થયાં, અને વેદના મટી. આર બાદ કાકટર આળ્યો. તેણે અને તપાસ્યો, અને દરદ વધે તો ઇસ્પી તાલના કારકુન પાસે જવા કહ્યું. પણ હેવટે સોળે અને દરદ એમને એમ મટી મયાં. સાર પછી આસરે સાત અંક વાડીમાં પછી તે ફરીથી શરૂ થયાં, અને વેદના એટલી બધી થતી હતી કે છલાજ માટે ઇસ્પીતાલના કારકુનને અરજ કરવાની મારે જરૂર પડી. તેણે મને પાટો બાંધવાને આપ્યો. એકાદ બે દિવસ પછી કાકટર આળ્યો. હું તેની પાસે ગયો, અને દરકોત સમજાવી તેણે મને તપાસ્યો અને તપાસતાં કેટલીક પીડા થાય એમ કર્યું, જેથી મેં આચકે આધે. તેણે મને અતઃકાલથી કહ્યું કે હું જુદું બોલે છે: સોળે કાંઈક ઉતરેલ છે, ને તેથી બીસકુલ પીડા ન હોવી જોઈએ. તેણે પાટો પછુ રાખવાની મનાઈ કરી. મને દરદ છે કે નહિ તે કુદતી રીતે હું જ પારખી શકું, અને તેથી તેની આ અપમાન. ભરેલી વરત જુકથી મને ધરસો લાગ્યો. મેં ધારા પ્રમાણે મુખી દરોમાને ફરિયાદ કરી, અને તે મવરનરને પહોંચાડવા જણાવ્યું. મવરનર બીજે દિવસે આળ્યો, પણ કાકટરની વાત તેણે માની લીધી હોય એમ જણાયું. છતાં મેં તેને કહ્યું કે હવે પંદર માસ થયાં હું કીધકુદમાં જેલ જોમવતો આળ્યો છું, પણ તે બધા

વખત દરમીવાન મેં કદી કામની એરી કરી હોય, અથવા તો મારી ફરજ ન જાળવી હોય, અથવા ધારાસર દરમન ન ઉકાવેલ હોય એવી મારે માટે કદી પણ ફરિયાદ થઈ નથી. વળી સાત નિરપાધ ન થયો હોત તો કાકટરને મળવાની હું મરજી પણ કરત નહિં. આટલું બન્યા પછી મવરનરે કાંઈ કર્યું હતું કે નહિ તે વિશે તે દિવસથી આજસુધી હું કંઈ જાણતો નથી.

જેલનો કાકટરી અમલદાર આમ જણી જોઈને તોછડાઈ અને નિરપતા વાપરતો; ને તે મારા એક જ તરફ વાપરતો હતો એમ પણ નથી. તે વારંવાર આમરી જેલીઓને કહે છે કે તેઓ જુદા છે. અને ભરમાએલ છતાં પણ જ્યારે તેને દરદ ચોખ્ખું દેખાય ત્યારે કહે છે કે હું કાંઈ ઉપચાર કરવા માગતો નથી, અને તમે જલદી સારા થઈ જશો. જેલીઓની તફુરસી અને સુખનો આધાર એટલે જ મેં કાકટરી અમલદારના હાથમાં છે. ઉપર કહ્યા તેવા કાકટરના હાથ તમે આકરા સ્વગાવના અથવા નાચુક તબિયતના માણસોને જેલ કેવી નરક સમાન લાગતી હશે તેનો વાંચનારને સારો ખ્યાલ આવી શકશે. તેવી વરતજુકથી દેખીતાં બે અનુમાન થાય છે. ■ તો તેને પોતાનું કામ આપડું નથી, અને તેથી દરદ નથી એવી પોતાને ખાતી હોવાનો દેમ કરે છે. અને નહિ તો જેમને સખત મજુરીની સળ થઈ છે, તેવા કમલાબ્ય કેદીઓને જે દુઃખ પડે તે વાતથી તે પાતકી રીતે બેદરકાર રહે છે. મેસરસ સોદા, મેક, તથા હરિલાલ ત્રાધીની સહી સાથે જાપમાં પ્રસિદ્ધ સમેલો કામળ મેં વાંચ્યો છે, અને તેમાં કહેલી બીનાને હું રોકા આપું છું.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૮મીએ જામસીમાં બંધ થવા ની હતી.

તા. ૨૯મીએ જામસીમાં બંધ થવા પડે છે.

તેજ અરસામાં અમરીટમાં જવા બંધ થયું.

તા. ૫મી નવેમ્બરે ફેરેકોમાં જવા બંધ થયું.

તા. ૧૨મી નવેમ્બરે જામસીમાં બંધ થવા પડે છે.

એક સત્યાગ્રહીનો કામળ

મી. રતનશી સોલંકી સંકિત

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનના અધિપતિ,

સાહેબ,—મારા કેટલાક બાઇઓ તરફથી પ્રશ્ન પુછવામાં આવે છે કે તમે જેલમાં જઈ શું કરાયા? જેલમાં જઈ આટલું કુખ સહન કરી શકો તેમજ મેળવી દીધી? આપણે નવશીઆતી સીનેવાઈએ, નમાલાની આંત્રી સહુ ભોળાં કહે તેવી આપણે જિંદગી પ્રજા છીએ. એટલે જીવું માથું કરવાની આજ્ઞા ન રાખવી. વળી મારા એક બાઇએ તો કહ્યું કે મીસ્ટર શુ કામ કર્યાં મારો છે, તમે જેલ જશો, કે જેલમાં મરશો તોપણ કાંઈ વળવાનું નથી. ઘેર જાઓ શરીર સંભાળો, અને છોકરાંઓની સંભાળ લો. આવા ઉદ્દેશો સાંભળતાંજ મને તો અત્યંત ખેદ થયો અને મારા બાઇઓની અસાનતા મારે મને લાગી આવ્યું અને લખવાનું મન થયું.

અમે જેલમાં શામટ્ટે મચા?!

આ પ્રશ્નને જવાબ એજ કે અમે અમારી માતૃભૂમિના મામની ખાતર, અમારી માતૃભૂમિ પ્રત્યેની અમારી દુર જતી ખાતર અને તેવીજ કરોડ દીકરીઓ કે જે પ્રથમજીવ કુળવાન અને ધણુ ભુના વખતથી સુધરેલી પ્રજા તરીકે મધ્ય યેલ પ્રજા અને જે હોંદની પ્રજાની કેજ વણીને કણુ તો પશ્ચિમના સોડા પહેંચી કહ્યા નથી, એટલુંજ નહીં પણ કણુ તેના તત્ત્વજ્ઞાનનો એક અંશ પણ જે પ્રજા ભણુવાને શક્તિમાન થએલ નથી તે પ્રજાને ખાતર; અભિમાની ગેરાઓને જતાવી આપવાને કે અમે કલહ નથી.

જેલ જઈ અમે શું મેળવ્યું?

જેલમાં જઈને અમેએ ધણુ મેળવ્યું. પ્રથમ તો અમેએ પરાધિનતાને મહણુ કરી કે તરતજ અમને સહન શક્તિ મળી. સહન શક્તિ મળવાથી અમારો સ્વભાવ શાંત થવા માંડ્યો અને તરતજ અમારો કેટલોક મરવ મળ્યો. અમેને જેલનાં કપડાં પહેરવા મળ્યાં કે તરતજ અમારા પુરવળેની કારીગીરી યાદ આવી, અરે અરે દહાણ, બાંડાં અને સાદા કપડાં પહેરવાથી કેટલો લાભ છે તે જણાવું, અને સાદા શીખ્યા.

જેલમાં તવંમર, ગરીબ, બારીકદર કે બારકેટ કરવાવાળાને સરખાંજ કપડાં મળ્યાં એટલે તરતજ લાસ થયો કે પર માતમાએ સરવ મળ્યું અને સરખાંજ બના

વ્યાં છે અને સરવને સમાન મળવા જે મહત્ત્વાઓની પદ્ધતિ છે તે સાચી છે. જેથી અમારો ખીજ વરણુ તથા ગરીબો તરફનો દવ્યતલાવ હતો તે દળ્યો અને જેલમાં તમામ સરખા છીએ તેવી જામણી થઈ. વળી થોડા વખતમાં અમેને ખાવાનું મળ્યું, જે ખાવાનું ગરીબ અને તવંમરને સરખાંજ હતું. તે ખાવું સાદું અને પોષણુ કરે તેવા પ્રકારનું હતું. તે ખાવું પ્રથમ તો િક ન લાગ્યું પણ તે ખોરાક પણ સુગમ થયો કે તરતજ ખીજ, લીખા, ખાશ, ખાટા અને એવા અનેક પ્રકારનાં સ્વાદિષ્ટ પદારથો કે જે કહેસા ખાવામાં આવતા હતા તેમાં અને અમાં કંઈ વધતાં એણું ન લાગ્યું, અને તે સાદો ખોરાક પણ પ્રિતિપુરવક ખાતાં શીખ્યા. સાદો ખોરાક ખાવાની ટેવ પડવાથી કેટલાક શરીરના રોગનો નાશ થવા માંડ્યો, એટલે શરીરની તદુરસ્તી મળી. વળી થોડા વખતમાં સખત મળુરી પણ મળી. પ્રથમ તો તે અધરી લાગી, પણ આજત પડતાં તે સુગમ થઈ પડી અને ધણુ વખતની ખોટી પ્રહસ્યાષ (પ્રમાદીપણું) આજસી મછ, શરીરને કસરત મળી, મહેનત કરતાં શીખ્યા, અને જે પોપલા પછું હતું તે આજસી ગયું. હવે ગમે તે પ્રસંગે પણ શરીરથી મહેનત કરી કંઈ કામ કરી શકીએ તેવી શક્તિ આવી. વળી માથે દરોજો હોવાથી તેના અંકુશમાં રહી સહન શક્તિ મળી. નિયમસર ખાવાનું નિયમસર સુવાનું, અને નિયમસર કામ કરવાનું હોવાથી નિયમીત થયા. ભોંવર વિજાનું અને કહણુ પચારી મળવાથી શરીરને પણ કહણુ થવાનું મળ્યું. ઘેર જે સુગાળી પચારી ઉપર સુવાથી પ્રમાદ તથા નિંદ્રાનો વધારો થતો તે આજસી નિયમીત ઉઠવાનું શીખ્યા, એટલે નિંદ્રા પણ નિયમીત થઈ.

જેલમાં દલકું કામ જેમ કે ટીની બાઈક ઉપાડવાથી સુમ પણ મછ. અમારે આત્મભજન વધ્યું અને આત્મભજન વધવાથી અમેને પરમાત્મા તથા અમારી માતૃભૂમિ પ્રત્યેની અમારી દુરજનું જ્ઞાન થયું. જે જ્ઞાન અબદાંજ યોગ સાધતાં પણ અમેને પ્રાપ્ત ન થાત.

ધન એજ કમાણી નથી

જેલમાં જઈ શું મેળવ્યું તેવા પ્રશ્ન કરતા હશે તે તો ફક્ત આ સંસાર ચક્રની અંદર અદાર જાતના પાપ કરાવનાર, તથા ધણુખરા મનુષ્યને લામાવનાર ધન મેળવવું એજ કમાઈ સમજતા હશે. પણ તે ખરી કમાઈ નથી. તે કમાઈ તે

ફક્ત દેશીક છે. તે કમાઈ સાથે આવવાની નથી અને તે તો ઉલટી મોઢમાં નાખી અનેક પાપ કરમે કરાવનારી તીવડે છે. જો કે કોઈક કપી ગુહરથો પાસે આવવાથી સહિષ્ણુ થાય છે, પણ તેવા તો થોડાજ જાણલા બને છે. વળી આ લડતમાં થોડાજ જણાએ દુઃખ ભોગવી સહન કરી, આ લડત વધારે લખાવાથી અમેએ વિશેષ તો એ મેળવ્યું છે કે અમારી માતૃભૂમિમાં રહેલા અમારા તમામ બાઇઓએ જાણ્યું કે આ લડત ખરી છે, અને તે લડત-દિંદને પણ એક વખતે ઉપયોગી થશે. આખા હોંદને આ લડતે જાગૃત કર્યું છે અને જેનાં ખીજાં ફોજો આપણા બાઇઓ એક વખત આપશે.

રતનશી મુળજી સોલંકી.

ટાલ્સટોઈ દારમ

(મી. રતનશી મુળજી સોલંકી તરફથી)

મારી આ વખતની જેલમાં મચા પહેલાં ખસીવ રેઝીસ્ટરોને મી. કેલનએક તરફથી ત્યાં સુધી લડત ચાલે ત્યાં સુધી તેઓને વગર કીરાયે રહેવા માટે જે સમજ કરી આપી મોટી જિદારતા બતાવેલ તે માટે વિચાર કરતો હતો અને મનન કરતો કે સત્યાગ્રહીઓ દારમમાં જઈ રહેશે તો નહીં કામના કેટલાક પદ્ધતિઓ બચાવ થશે. પણ બ્યારે કું જેલમાંથી છુટી અંહી રહેવા આવ્યો કે તરતજ મને તે દારમ જેલ અપુરવ આનંદ થયો અને તે દારમમાં મારા થોડા વખત રહેવાથી મને તો વળી વિશેષ આનંદ થયો કે આ દારમમાં રહેવાવાળા માથુસોના ખરેખર ભાવજ છે. આ દારમમાં રહેવાથી ધણુંજ શીખવાનું મળે છે. પ્રથમ તો સાદી છંદગી ભોગવવાનું શીખાય છે. મોજ શોખ વીસરાય છે. સ્વચ્છ હવા મળવાથી તદુરસ્તીમાં પણ બાળ થાય છે. વળી કુટુંબવાળાને તો તેની સ્ત્રીઓ પણ કેટલીક રીનજાત શીખી શકે છે. તેના બાળકોનું જ્ઞાન વધે છે, ભણવાનું પણ શીખે છે, અને થીવેક તથા સદ્યજો શીખી શકે છે. વળી તોખાં તોખાં કુટુંબ એક સાથેજ રહેવાથી બાઇચારો વધે છે અને તોખી તોખી કામે હોવા છતાં પણ જાણુ એકજ કુટુંબ હોય તેવા બને છે.

આ દારમ આપી તથા કેટલુંક ફરની ચર વિગેરે વાપરતા આપી મી. કેલનએક જે હોંદી કામની સેવા કરી છે તે કુંજ બોધી વાત નથી.

આણી વરતમાન

નાતાલના ચીફ જરડીસ કર હેનરી બેલ તખીયત સુધરવા વિચારત મએલા તે હવે તખીયત સુધરવાથી આરમાડેલ કેસમાં પાછા આવવા નીકળ્યા છે.

ધોવા આવેલા કપડાં રાખવાના એર ડામાં સુવા માટે સુખીઆ નામના ધોળી ને કરબન બરો કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૨ ના ફોની સળ ચક્ર હતી.

અંખીલો ખાતે સા. આ. ફે. કા ના કામપર રહેને શાંદીનું કામ કરનાર એક હીંદી મજૂર પડી જતાં તેના પગપરથી એક ભારનો ડબો પસાર થઈ ગયો, અને પગ ચોંટી પડી કમકમાટી ઉપજાવે એવી રીતે છુંદાઈ ગયે હતા. માણસને ઇસ પીતાલે લઈ જવામાં આવેલ છે જ્યાં તે મરજીતોલ સ્થિતિમાં છે.

રેલવે રોડના ફેચર્સ બધરસે પોતાનો લાઇસેન્સ ગ્રેવીલમાં ઠરાંસદર કરાવવાને માગણી કરેલ. અરજદાર એસીઆડીક હોવાના કારણસર અરજી કબુલ રાખવા માં આવી નહીં. એરડ આગળ અપીલ લઈ જવામાં આવી ત્યારે પણ લાઇસેન્સ અમલદારના કરાવને કાયમ રાખવામાં આવ્યો હતો.

તા. ૨૨ મીના 'મરકુરી'માં 'રીપબ્લિક' નામથી એક લખનારે નિરાધાર હીંદી એરતો માટે પા. ૩ નો માથા વેરો માફ કરવાના કાયદા સંજ્ઞામાં એવી અરજી મુજરી છે કે કરબનનાં પરાં અને એવી બીજી જગ્યાએ જ્યાં મળી નિરાધાર હીંદી એરતો નજરે પડે છે તેને પોલીસે શોધી કાઢી આ કરમાંથી મુક્ત કરનારાં સરદારીકો આપાવવાં જોઈએ : કેમકે તેઓને તે કાયદા વિશે કંઈ ખબર હોવાનો સંભવ નથી.

તા. ૨૪ મીના 'મરકુરી'માં 'એ વર્ક મેન' ના નામથી કાષ્ઠ ગોરા લખનારે મી. એફ. એ. બોટને પ્રેવીન્ટીવલ કોર્ટ સીલ માટે મુદતનાસએને લેખીતી ટીકા કરી છે કે મુદતથી દરમીયાન હીંદી કમી ગ્રેસન વિરૂદ્ધ વિચારો બતાવવા છતાં ૧૪ વરસ પહેલાં હીંદીએને ઉતારવામાં મદદ કરનાર પશુ તેજ હતા અને હાલમાં

થોડા દિવસ અગાઉ કેટલાક હીંદીએને (હીંદી રેલપારીએને) કરબનમાં ઉતારવા માં મદદ કરનાર પશુ તેજ હતા. કેમ બાગે અવા મેબર મુદતપાથી મુદતનાર ને તો નુકસાન થાય તે ઠીક પણ બીજા એને પણ નુકસાન થાય છે. અધિપતિ તે કામજા નીચે ટીકા કરતાં કહે છે કે એક વડીલ તેના અસીલનો બચાવ કરે તેથી તે પોતાનો સજદારી મત મુજી દઈ અસીલનો મત અકબી કરે છે એવું સમજવું નથી.

બોમ્બેઈનીમાં તા. ૨૨ મીની આંબે ટાને સુમારે ૧૦ થી ૨૦ મીનીટ સુધી ધરતીકંપના આંચકા લાગ્યા હતા.

તા. ૨૨ મીના કેપના તારોમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કુનિયન પારલામેન્ટ ની તકવારી ચાલી રહી છે. મવરનર જન રસ તથા કેટલાક મીનીસ્ટરો કેપ આવી પહોંચ્યા છે. પારલામેન્ટ ૧૫ કે ૧૬ મી ડીસેમ્બરે ઉઠી જશે અને એક માસ પછી પછી બેસશે એવું સંભવાય છે.

મુદતથી અરબનો આંકડો અમુક દિવસે સરકારને જાહેર કરવાનો કાયદો છે. તે દિવસ મયા જનીવારે હતો. તેમાં મી. હેનરે પોતાના મુદતથીના અરબનો આંકડો રજુ કરેલ નથી. તેથી તેની મુદતથી રદ થાય છે. જો તેના બચાવમાં કોરટ થી માફી મેળવે તોજ મુદતથી રદ થતી અટકી શકશે.

લોકાન્સઅરગના પોલીસ ડેપુટી કમી યતરને અચાનક રજા મળી છે. આ બનાવને હરબોમની કમીએલવાળી સંજ્ઞા નીતિને એક વધુ લખનો મજવામાં આવે છે.

લોકાન્સઅરગમાં એક નવી મારકેટ બાંધવાનો કરાવ થયો છે. તે આખા હક્ષિયુ આફરિકામાં સફળી મોડું મકાન થશે મકાન ૬૬૦ ફીટ લાંબુ અને ૧૨૮ ફીટ પહોળું એટલે ૨ એકરના ઘેરાવાનું થશે. તેની એક બાજુએ રેલવે આવી શકે એવી પણ મેકવલુ થવાની છે. ૧૯૧૨ ની સત્ત પહેલાં તે પૂરું થશે એવી વડી રાખવામાં આવી છે.

તા. ૨૩ મીની મપોરે લોકાન્સઅરગ

એક બારે કરતું તોફાન થયું હતું. લગભગ ૬૫ મીનીટ સુધી ઘડાં જેવડા કરા પડ્યા હતા. કુતરાં, શાહજી, મરખા બતકાં વગેરે ઘણાં પ્રાણીઓનો તેથી નાશ થયો હતો. સેકડો બારીઓના કાચનું કુકા ચક્ર ગયા હતા. કોઈ ક્ષણે તે દીનના બપોરો સોસરવા કરા પડ્યા હતા આશરે પા. ૫૦૦૦ ના નુકસાનનો અંક સડો થયો છે.

પ્રીટેરીઆની ટાઉન ક.ગિસીલ કમુક એવર કોનોટને એક કીમની સોનાના ડબા માં બીટેલું માનવત્ર અપવાની છે. તે એક લાંબા જમણા શીટપીને બનાવવા સેપિલું છે. તેમાં ૧૨ સ્તંભ સોલું વપ રાવાતું છે. બધું નકર કામ થવાનું છે. હાંકણપર બેઠેલો સીફ કોતરવામાં આવ નાર છે.

પેએરરકમમાં એક દફના થઈ રહેવા ને આવનાર અને કોલસેલ ફરતો વેપાર કરનાર કોઈ એ. જી. પટેલ નામના હીંદી નું રાગ તેના રહેઠાણની નજીકના કુવા માંથી મળી આવેલું છે. તેને હાંસો નાખી મારી નાંખ્યાની નીચાની મહુમ પડી છે. તે આવલી રાત્રે મે કાફરો સાથે લડતો હોવાની બાજુ થવાથી એક કાફર આકરને પકડવામાં આવ્યો છે. એક ખાલી પેટી પણ મરનારના રહેઠાણ થી થોડે દુર મળી આવેલ છે.

બારકલી વેસ્ટમાં તા. ૨૨ મીએ એક થોમસ નામના હીંદીએ રીવોલવરવડે એક નાઇફ નામના હીંદીનું ખુન કર્યું હતું અને એમ. સામી નામના હીંદીને ધાવલ કચેરી હતો. એવું જણાયું છે કે તે દિવસ રાત્રે ૮૧ વાગે આ બંને જણ એક ઘરમાં સુતા સુતા થોમસની સાથે વેપારની ચતો કરતા હતા. નાઇફ તેવા માં ઉઠીને ધરના પાછલા બાગમાં ગયો ત્યાં થોમસે જઈ તેના માથામાં થોળી મારી કાર કચેરી, અને પાછા આવી એમ સામી તરફ પધારીમાં મજુ બહાર કપા જે તેણે આડો હાથ ર.ખીને ઝીલી લીધા હતા. રરતે આલનાર કેઈ બાઇએ અરાજ સાંભળી પેલીસને જાહેર કરવાથી થોમસને પકડવામાં આવેલ છે. પાછળ થી એક કલરડને પણ તેમાં સામેલ હોવા માટે પકડેલ છે.

જરબન વેસ્ટ આફરિકામાં કેપમાંથી

લક જવામાં આવેલા કેટલાક નેદીન મજૂરોનાં ખુન થવાથી એ બાગમાટે ફરીથી મજૂરો લઈ જવા દેવાનું બંધ કરવાની હિલચાલ થઈ છે.

નીચેનાની યુનિયન સરકારે સેનેટ સભામાં નીમણુંક કરાવું સત્તાવાર રીતે બહેર થયું છે : મેસરસ જી. જી. સી. બેરબનર, જી. સી. ક્રોગ, એસ મારકસ, એફ. આર. મુર, એફ. ડબલ્યુ. રીટ, ડબલ્યુ. પી. સરાઇનર, અને સી. સુધી, તથા કરનલ રેનફ્રેડ.

નાતાલની કાઉન્સિલની સુટબીપર દીકા કરતાં એકવરતાકરમાં એક લખાણમાં જણાવવામાં આવે છે કે મેંબરોએ એક ફેક્ટરી કાયદો બંધાવે ખાસ ખાનમાં રાખવું કે જેથી ડરબનમાં ફેક્ટરીક કુલી દુકાનો (હોદી ફરજી) રાતના કામ કરે છે તે હમેશને માટે બંધ થાય.

ડરબનની નવી હોદી મારફેટના મુખી તે પા. ૨-૧૦-૦ ના પત્રારે એક વધારે હોદી કારકુન રાખવાની સત્તા ટાઉન કાઉન્સિલે આપી છે.

ડરબનના વીજળીના પાવર સ્ટેશન આગળની મ્યુનીસિપલ હોદી બરાબ અરાબ રિશ્તિમાં હોવાનો સુધરાઈ ખાતાના અમલદારે રિપોર્ટ કરવાથી તેને સમારવા બાબત ઇન્જનેરને યોજના બંધવાનો કાઉન્સિલની કમિટીએ કુદમ આપ્યો છે. આ અને બીજી હોદી બરાબની જવાબદારી માથે લેવાની બરાબ ઇન્જનેરને કમિટીએ બહામણ કરી હતી.

સુધરાઈ ખાતાના અમલદારે ડરબનની હોદી મારફેટ તપાસતાં તેમાં સમાસની બહુ સાંકડ હોવાનો રિપોર્ટ કર્યો હતો તે કાઉન્સિલની કમિટીએ બહાલ રાખ્યો છે. બરાબ ઇન્જનેરે રજૂ કરેલ વધારાની યોજના પણ બહાલ રાખવામાં આવી છે, અને તેના ૨૩૨૦ માંબમાં આવ્યાં છે.

દક્ષિણ રોડેસિયામાં ગીરમીટીયા હોદી લાવવાની બહામણ ત્યાંની એક મંડળી થે કરેલી છે. તે બહામણ પ્રમાણે ત્યાંની સરકાર ચાલે અમલ તો હોદી સરકાર તે ડબલ રાખે એવો અંબર નથી.

તાર સમાચાર

સીયામના રાજા તા. ૨૩ મીએ ગુજરી ગયા છે. ને તેના વારસદાર આદીનશીન થયેલ છે.

હાઈના નવા વાઇસરોય લો. હારડીંગ તથા તેમના બાનુ અને સ્ટાફ તા. ૪ થી નવેમ્બરે મારસેલ્સથી સ્ટીમર પરથીવામાં હાઈફ્રેસ્ટાન માટે ઉપડશે.

ફ્રેન્સો 'કેમ્પી મેલ'નો અમરપત્રી બહેર કરે છે કે આરતા કિયાળામાં લો. કીયનર છુટા અને સુદાનની ખાનગી મુલાકાત લેનાર છે.

સ્કોટીશ લીનરલોની એક સભામાં સ્કોટલેન્ડને સ્વરાજ્ય આપવાનો સરકારને આમલ કરવા વિશે ઠરાવ થયો છે.

ફ્રાન્સમાં રેલવેની હડતાલ વખતે જે કામદારો વફાદાર રહ્યા હતા તેઓની કદર કરી તેઓમાં એક લાખ પાઉન્ડ વહેંચી આપવામાં આવ્યા હતા.

ડો. કીપન જોનાપર તેની સ્ત્રીનું ખુન કરવાના આરોપસર ફેટલોક વખત થયાં કેસ ચાલતો હતો, અને જેને વિશે છાપાઓમાં બહુ ચર્ચા થઈ રહી હતી, તેને લાંબી તપાસને અંતે મોતની સજા થઈ છે.

લો. હારડીંગને હાઈના વાઇસરાય નીમાવા માટે માન આપવા વિલાયતમાં કેન્ટ ખાતે એક મીનલસ થઈ હતી. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે લો. મોર્લી તથા લો. મીટિએ કરેલા સુધારાને મજા ખુલી મળે અને હાઈની બધી નાત બનો એકત્ર થાય એવો કારોબાર કરવા પોતે માહે છે.

આમની સલાના આયરીશ પક્ષના વા. મી. જોન રેડમંડે એવો મત બતાવ્યો છે કે આલતા નવેમ્બરની ૧૫ મીએ પારલામેન્ટ મેસરો તમારે આયરલેન્ડને સ્વરાજ્ય આપવાનું નક્કી નહીં થાય તો દેહુતહંડની સજા પામનાર કીંગ ચાર્લ્સના વખત પછી કદી નહીં થયેલ એવી રાજદ્વારી હડત ઉભી થવાની.

ઇરાનની દક્ષિણે સાંતિ પાસરવા વિશે ઇંગ્લાંડે તેને આપેલી નોટીસના જવાબમાં ઇરાની સરકારે જણાવ્યું છે કે જે હાલ

લાંડ પોતાને ખર. તે સુધારો કરે તો ઇરાની અખાતની જકાતમાં ૧૦ ટકાનો વધારો કરી અરમ કરી આપવા તે તક માર છે. છતાં તે માટે ઇરાનમાં ખરિદીશ અમલદારોની હાજરી કમુમ થાય તેમ નથી.

આવડું ઇમ્પીરીયલ કોનફરન્સ મળે તે વખતે ખરિદીશ રાજના બુદા બુદા બામ ના લેવર પકડવું એક કોનફરન્સ લંડનમાં બરવાની ખરિદીશ લેવર પાર્ટી ધારીશ કરે છે.

કીંગ મેન્ડુબલ તેની રાણી સાથે તા. ૧૮ મીએ ઇંગ્લાંડ પહોંચ્યો હતો અને વર સાદ અને અંધારાતલે કીનારે ઉતરેલ. તે કાં જમાએ ઉતરેલ તે બહેર થવા દેવામાં આવ્યું નહોતું, તથા હીડેકરીને નો પહેરો રાખવામાં આવ્યો હતો.

ટોકીયોનો રૂટરનો અમરપત્રી જણાવે છે કે જાપાનના વડા પ્રધાને લેવારીઓના એક ખાણ વખતે બાબલુ કરતાં જાપાનનું દરીઆઈ સહન્ય વધારવા માટે નવા બજેટમાં ૭૦ લાખ યેનની (આશરે ૭ લાખ પાઉન્ડની) લેનનો સમાવેશ કરવા નો ઇરાદો જણાવ્યો હતો.

કાઉન્ટ ટોલસ્ટોયે 'નોબલ પ્રીસ પ્રાઇઝ' નામનું પા. ૮,૦૦૦ ની કીમતનું વાર્ષિક ઇનામ બીજી વખત નામ બૂર કર્યું છે. અને તે કુબોયોર નામની રાજ્યાની કામ કે જે પશુબળ વાપરવાની મસદૂર વિરોધી છે તેને આપવામાં આવે એવી બહામણ તેમણે કરી છે.

બરલીનમાં ૩૦૦ જણાએ હડતાલનો અંત કરવાથી તેમના ઉપર હડતાલીઓએ પથરા અને પુરેલ લીલીઓનો વરસાદ વરસાવ્યો હતો. પોલીસ ઉધાડી તલવારે હડતાલીઓપર ધસી મઈ હતી. હડતાલી એએ બંદુકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ૫૦ માણસો ધાયલ થયાં છે.

અમેરીકાથી મુરોપ જવા ઉડેલો મોરો ફેટલેક દુર ગયા પછી મુશીખતમાં આવી પડ્યો હતો. તેનું વહાણ પવનના ભેર ને લઇને આડે મારને (કિતર તરફ) ધસાઈ ગયું હતું. જો કે તેણે ૮૫૦ માણસ કાપ્યા હતા, પણ આડે રસ્તે ખેચાઈ જવથી અમેરીકાના કીનારાથી તે ૩૫૦ જેટલું દુર પહોંચ્યો હતો.

લક જવામાં આવેલા કેટલાક નેદીન મજૂરોનાં ખુન થવાથી એ બાગમાટે ફરીથી મજૂરો લઈ જવા દેવાનું બંધ કરવાની હિલચાલ થઈ છે.

નીચેનાની યુનિયન સરકારે સેનેટ સભામાં નીમણુંક કરાવું સત્તાવાર રીતે બહેર થયું છે : મેસરસ જી. જી. સી. બેરબનર, જી. સી. ક્રેગ, એસ મારકસ, એફ. આર. મુર, એફ. ડબલ્યુ. રીટ, ડબલ્યુ. પી. સરાઇનર, અને સી. સુધી, તથા કરનલ રેનફ્રેડ.

નાતાલની કાઉન્સિલની સુટબીપર દીકા કરતાં એકવરતાકરમાં એક લખાણમાં જણાવવામાં આવે છે કે મેંબરોએ એક ફેક્ટરી કાયદો બહાને ખાસ ખાનમાં રાખવું કે જેથી ડરબનમાં ફેક્ટરીક કુલી દુકાનો (હોદી ફરજી) રાતના કામ કરે છે તે હમેશને માટે બંધ થાય.

ડરબનની નવી હોદી મારફેટના મુખી તે પા. ૨-૧૦-૦ ના પત્રારે એક વધારે હોદી કારકુન રાખવાની સત્તા ટાઉન કાઉન્સિલે આપી છે.

ડરબનના વીજળીના પાવર સ્ટેશન આગળની મ્યુનીસિપલ હોદી બરાબ અરાબ રિશ્તિમાં હોવાનો સુધરાઈ ખાતાના અમલદારે રિપોર્ટ કરવાથી તેને સમારવા બાબત ઇન્જનેરને યોજના બહાને કાઉન્સિલની કમિટીએ કુદમ આપ્યો છે. આ અને બીજી હોદી બરાબની જવાબદારી માથે લેવાની બરાબ ઇન્જનેરને કમિટીએ બહામણ કરી હતી.

સુધરાઈ ખાતાના અમલદારે ડરબનની હોદી મારફેટ તપાસતાં તેમાં સમાસની બહુ સાંકડ હોવાનો રિપોર્ટ કર્યો હતો તે કાઉન્સિલની કમિટીએ બહાલ રાખ્યો છે. બરાબ ઇન્જનેરે રજૂ કરેલ વધારાની યોજના પણ બહાલ રાખવામાં આવી છે, અને તેના ૨૩૨૦ માંબમાં આવ્યાં છે.

દક્ષિણ રોડેસિયામાં ગીરમીટીયા હોદી લાવવાની બહામણ ત્યાંની એક મંડળી થે કરેલી છે. તે બહામણ પ્રમાણે ત્યાંની સરકાર ચાલે અમલ તો હોદી સરકાર તે ડબલ રાખે એવો અંબર નથી.

તાર સમાચાર

સીયામના રાજા તા. ૨૩ મીએ ગુજરી ગયા છે. ને તેના વારસદાર આદીનશીન થયેલ છે.

હાઈના નવા વાઇસરોય લો. હારડીંગ તથા તેમના બાનુ અને સ્ટાફ તા. ૪ થી નવેમ્બરે મારસેલ્સથી સ્ટીમર પરથીવામાં હાઈફ્રેસ્ટાન માટે ઉપડશે.

ફ્રેન્સો 'કેમ્પી મેલ'નો અમરપત્રી બહેર કરે છે કે આરતા કિયાળામાં લો. કીયનર છુટા અને સુદાનની ખાનગી મુલાકાત લેનાર છે.

સ્કોટીશ લીનરલોની એક સભામાં સ્કોટલેન્ડને સ્વરાજ્ય આપવાનો સરકારને આમલ કરવા વિષે ઠરાવ થયો છે.

ફ્રાન્સમાં રેલવેની હડતાલ વખતે જે કામદારો વફાદાર રહ્યા હતા તેઓની હદર કરી તેઓમાં એક લાખ પાઉન્ડ વહેંચી આપવામાં આવ્યા હતા.

ડો. કીપન જોનાપર તેની સ્ત્રીનું ખુન કરવાના આરોપસર ફેટલોક વખત થયાં કેસ ચાલતો હતો, અને જેને વિષે છાપાઓમાં બહુ ચર્ચા થઈ રહી હતી, તેને લાંબી તપાસને અંતે મોતની સજા થઈ છે.

લો. હારડીંગને હાઈના વાઇસરાય નીમાવા માટે માન આપવા વિલાયતમાં કેન્ટ ખાતે એક મીજલસ થઈ હતી. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે લો. મોર્લી તથા લો. મીટિએ કરેલા સુધારાને મજા ખુલી મળે અને હાઈની બધી નાત બતો એકત્ર થાય એવો કારોબાર કરવા પોતે માહે છે.

આમની સલાના આયરીશ પક્ષના વા. મી. જોન રેડમંડે એવે મત બતાવ્યો છે કે આલતા નવેમ્બરની ૧૫ મીએ પારલામેન્ટ મેસરો તમારે આયરલેન્ડને સ્વરાજ્ય આપવાનું નક્કી નહીં થાય તો દેહુતહંડની સજા પામનાર કીંગ ચાર્લ્સના વખત પછી કદી નહીં થયેલ એવી રાજદ્વારી હડત ઉભી થવાની.

ઇરાનની દક્ષિણે સાંતિ પાસરવા વિષે ઇંગ્લાંડે તેને આપેલી નોટીસના જવાબમાં ઇરાની સરકારે જણાવ્યું છે કે જે હાલ

લાંડ પોતાને ખર. તે સુધારો કરે તો ઇરાની અખાતની જકાતમાં ૧૦ ટકાનો વધારો કરી અરમ કરી આપવા તે તક માર છે. છતાં તે મારે ઇરાનમાં ખરિદીશ અમલદારોની હાજરી કબુલ થાય તેમ નથી.

આવડું ઇમ્પીરીયલ કોનફરન્સ મળે તે વખતે ખરિદીશ રાજના બુદા બુદા બામ ના લેખર પક્ષનું એક કોનફરન્સ લંડનમાં બરવાની ખરિદીશ લેખર પાર્ટી ઘણીસ કરે છે.

કીંગ મેન્ડુબલ તેની રાણી સાથે તા. ૧૮ મીએ ઇંગ્લાંડ પહોંચ્યો હતો અને વર સાદ અને અંધારાતલે કીનારે ઉતરેલ. તે કાં જમાએ ઉતરેલ તે બહેર થવા દેવામાં આવ્યું નહોતું, તથા હીડેકરીને નો પહેરો રાખવામાં આવ્યો હતો.

ટોકીયોનો રૂટરનો અમરપત્રી જણાવે છે કે જાપાનના વડા પ્રધાને લેવારીઓના એક ખાણ વખતે બાબલુ કરતાં જાપાનનું ફરીઆઇ સહન્ય વધારવા માટે નવા બજેટમાં ૭૦ લાખ યેનની (આશરે ૭ લાખ પાઉન્ડની) લેનનો સમાવેશ કરવા નો ઇરાદો જણાવ્યો હતો.

કાઉન્ટ ટોલસ્ટોયે 'નોબલ પ્રીસ પ્રાઇઝ' નામનું પા. ૮,૦૦૦ ની કીમતનું વાર્ષિક ઇનામ બીજી વખત નામ બૂર કર્યું છે. અને તે કુબોયોર નામની રાજ્યાની કામ કે જે પશુબળ વાપરવાની મસદૂર વિરોધી છે તેને આપવામાં આવે એવી બહામણ તેમણે કરી છે.

બરલીનમાં ૩૦૦ જણાએ હડતાલનો અંત કરવાથી તેમના ઉપર હડતાલીઓએ પથરા અને પુરેલ લીલીઓનો વરસાદ વરસાવ્યો હતો. પોલીસ ઉધાડી તલવારે હડતાલીઓપર ધસી મઈ હતી. હડતાલી એએ બંદુકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ૫૦ માણસો ધાયલ થયાં છે.

અમેરીકાથી મુરોપ જવા ઉડેલો મોરો ફેટલેક દુર ગયા પછી મુશીબતમાં આવી પડ્યો હતો. તેનું વહાણ પવનના ભેર ને લઇને આડે મારગે (વિતર તરફ) ધસાઈ ગયું હતું. જો કે તેણે ૮૫૦ માણસ કાપ્યા હતા, પણ આડે રસ્તે જે ચાઇ જવ થી અમેરીકાના કીનારાથી તે ૩૫૦ જેટલે દુર પહોંચ્યો હતો.

એક બહુન ૧૮૦૦૦ શીટની ઉચાઈ ઉડતા નાસ પામવાથી ઉડનાર તખાવમાં પડ્યો હતો, અને એ કે પોતાનો એક હાથ ભાંગી મયો હતો તોપણ તરીને સહીસલામત ડીનારે નીડ્યો હતો.

તે એવા મારગ ઉપર હતો કે આફ્રિકા માં તેને કોઈની મદદ પણ મળવા સંભવ નહોતો. સારે નશીબે ઉતરના ટાપુઓ તરફ દાખલ થનારી નવી સામનની એક સ્ટીમર તેના રસ્તામાં મારુમ પડી. તેણે દોરડાવરના સહેસાથી મદદ માટે માગણી કરી, તેનું હવાઈ વહાણ પવનના બળે આડે નકામું થઈ પડ્યું. તે એકદમ પાણીની સપાટીની નજીક આવ્યો અને પોતાનો મજબો ઉતાર્યો.

મજબો ઉતરતાં તેનું હવાઈ વહાણ હિંદુ વળી મયું અને તેથી પાણીમાં ઊતરવાના મજબામાં કાણું પડ્યું. દરમ્યાન મદદમાં આવનારી સ્ટીમર નજીક આવી પહોંચી અને તેને તથા તેના માણસોને ઉતાર્યા.

આ જોરો નિષ્ફળ થઈ ન્યુયોરક પાછો ફરતાં તેને મોટો આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો.

હાલીમાં ધોધબધ વરસાદથી તથા વાહનના હાટવાથી નેપલ્સ અને સેલ્નેર નો પ્રદેશ ખેદાનમેદાન થઈ પડ્યો છે.

વીસવીઅસના જવાબદારી પદમાંથી કાઢવનો ધોધ ધસી આવવાથી આસ પાસનાં મામડાંનો વધતો એકો નાશ થયો છે.

ઈસ્ટીઆ ટાપુમાંથી નાથી છુટેલા માણસો કહે છે કે ત્યાં ૨૪ શીટ ઉડી કાઢવ જમા થયો છે. અને કેસેમીસીઓ લામાં કાઢવની નીચે ધણા માણસો દટાઈ મુવાં છે.

કેસેમીસીઓના ૪,૦૦૦ની વસ્તીવાળું ગામડું છે. ૧૮૮૧ માં તે ધરતીકંપથી લગભગ સાવ નાશ પામ્યું હતું અને ૧૮૮૩ માં ધરતીકંપથી લગભગ ૨,૦૦૦ વસ્તી દૂન થઈ મૃત હતી.

આ વખતે ત્યાં બચાવ માટે કાનૂનો, ખોરાક સરકાર વગેરેથી સજ થએલી ર મનવાર તે રથજો મદદ માટે ઉપડી છે.

વિલાયતમાં પ્રેસ્ટન અને સહેકમાં કેટલાક હિંદુ મરેલા માણસ પડ્યા હતા તે મરડાના દરદી મુખાળુ જાહેર થયું છે.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંડી જાપા ઉપરથી)

જામનગરના ના. જમ સાહેબની ટીમ અને જોધપુર ટીમ એકત્ર કરી મુખના પારસી છામખાના સાથે આવતી તા. ૨૬ અને ૨૭ મીએ એક હરીફાઈની મેચ રમવામાં આવનાર છે.

રાજકોટમાં મરદુમ સહેનચાહ એડવરડ સાતમાનું એક ખાનગું ઉજ્જ કરવા વિશે કઠીઆવાડના રાજાને તરફથી હાથમાં વિચાર ચલાવવામાં આવે છે. આ યોજના પાર પાડવા માટે ૧૧ સરદારોની એક કમીટી નીમવામાં આવનાર છે. તે કમીટીમાં પહેલા વરમના રાજ્યોના ૭ સરદારો, બીજા વરમના રાજ્યોના બે, ત્રીજા વરમના રાજ્યોના બે, અને ચોથા વરમના રાજ્યોના એક સરદારને નીમવામાં આવનાર છે.

કા. વીલીઅમ એલ્સન મોર્ડને નામ દાર માયકવાડે વડોદરામાં ની લાઇબ્રેરી એ રચાવવાના સંબંધમાં તેમજ પશ્ચિમના સઉથી સરસ સાહીત્યનું હોંદુસ્તાનમાં બાષાંતર કરવાની યોજનાના સંબંધમાં નીમ્યા છે. તેઓ ન્યુયોરકથી દોડ આવવાને તા. ૧૨ મીએ નીકળનાર છે.

એલગામમાં કશકરની એક ટુકડી દીવાલ પાડવાના કામમાં રોકાઈ હતી, ત્યાં દીવાલ તુટી પડવાથી ૧૪ માણસ કચરાયા હતા.

હંમ્મીડમાં સર શીરોજસાહની તખી પત સારી રહેતી નથી, એમ જણાવવામાં આવે છે.—ગુજરાતી પંચ.

મુંબઈમાં એક પારસી મદરસને રટે સનપરની મુતરડીમાંથી નીકળતાં વાર લાગી તેથી એક દાજતવાળા જોરાએ ખીજાને તેને છાત મારી હતી! તેનો કેસ ચાલતાં માણસ પડ્યું હતું કે તે મોરી ખાસ જોરાઓ માટે હતી. જતાં છાત મારવા માટે તે જોરાનો રૂ. ૧૦ દંડ થયો હતો.

મહોમેદન કામની માખાપ વમરની મરીળ બાળકોના અનાયાસ માટે મરદુમ મી. અબ્દુલા દાદા હાદિના તરફી એકે બે લાખ રૂપિયાની જાન્યર ૨૮મ એકલ સરતોએ આપવા રજુ થયું છે.

‘ખાનદેહ વધમવ’ પત જણાવે છે કે મી. તીલક સમ જડજના મે પુત્રો તથા તેનો બચિબો અને બાણેજ કે જેઓ પાસે સારી ચાલના જમીન મામલામાં આપ્યા હતા, તેઓ જમીન નહીં આપી શકવાથી કેદમાં મથા છે.

તમેશામ ખાતે પહસા રૂ. ૩ ગ્રાસ વર્લસ નામનું સ્વદેશી કાચ બનાવવાનું જે કારખાનું છે તેની મુલાકાત થોડા વખત ઉપર નામદાર અવરનરની કાઉન્સીલના સભાસદોએ લીધી હતી અને તેઓએ કારખાનાનો માલ જોઈ પોતાનો સંતોષ જાહેર કર્યો હતો. એ ખાતાના સુધી-ટેન્ડન્ટને સરકારના સેક્રેટરી તરફથી ખબર મળી છે કે સરકારી કામ માટે કાચની વસ્તુ જોઈતી હશે ત્યારે બની શકે ત્યાંસુધી આ કારખાનાની વસ્તુઓ ખરીદવામાં આવશે.

જોધપુર, આવનાર અને સંચાના મહારાજાએ અદ્દાખાદ ખાતે મોરડ મીટિની વાદમારીમાં મીટિ ખાત બનાવવાને લગતી યોજનાના ચેટરનો થયા છે. બનાવસના મહારાજાએ તેને લગતા રૂ. ૩માં રૂ. ૫૦૦૦ અર્પા છે તથા ખીકાનેરના મહારાજાએ રૂ. ૮૦૦૦ અર્પા છે.

લખનો ખાતે નામદાર વામસરાયની વાદમારીમાં મીટિ પારક બનાવવાની સુચના બહાર પડી છે. એ કામ માટે સંજીન મદદ આપવાની મોરદાખાદના રાજાએ ખહેસ દેખાડી છે.

પ્રેદેસર રામચુર્તીએ બનારસ ખાતે બાળક આપતાં બાળકજન પર દીકા કરી બાળકોને યોગ ઉમર સુધી બહમચર્પ પળાવવાની જરૂર જણાવી હતી.

નોરથ વેસ્ટરન રેલવે ઉપર પોલીસે ધકો મારવાથી એક ત્રીજા વરમના છતા રેલ્વે મરણ નીપળ્યું હતું, તેના સંબંધમાં ચાલતી તપાસ પુરી થઈ છે અને ધકો મારનાર પોલીસ ઉપર તેના બેદરકારી વાળા તથા અવિચારી કામ માટે કામ ચલાવવાનું ઠર્યું છે.

હરદાર ખાતેના ગુરુજીમાં વિચાર્થીઓને ખાદ્ય ખરચ તેઓના માખાપ પુરો પાડતા તેને બહેન હવે તે ખરચ ગુરુજી તરફથી પુરો પાડવાની બેઠવણ થઈ છે.

કલકત્તાની બહાર એક મોટી ટુરમ પાંચવાની મોજના ચલાવવામાં આવે છે.

હીંદી સંસ્કૃત સ્મૃતિઓના બહારમાં સુધારો કરવા માટે રૂ. ૫૦ લાખની વધુ માત્ર આપવા કરાવ્યું છે.

મુનશીજી મના લલિત મોધરીના ધર માંથી ૧૧ મોંઘ, ચાર લલવાર, ચાર મસાલો, તથા કેટલાક લલમ'ક કામલીઆ હ.મ આવેલા છે. મોંઘ બનાવવાની વીગત તથા છુપી મ'ડળીના સભાસદોની દીપ પશુ મળી આવ્યાનું જાહેર થયું છે. જેને આધારે ૬ ગૃહસ્થોને પકડવામાં આવ્યા છે.

હિનાજીપુરના સેન્સસ હેડક્વાર્ટર બાજુ હેમમસાન રોયની મોરાવણી પેટી પોલી સને હાથ લાગવાથી તપાસ કરતાં તેમાંથી એક રીવોલ્વર તથા બે બેન્ડ તથા બીજી ચીજો મળી આવી હતી. જે સંબંધી બાજુ કલારના ધરની ગડતી બેવામાં આવતાં યુદ્ધમાં સરોવનારી કોષ્ટપણ ચીજ હાથ લાગી નહોતી. બાજુ કલારક તથા તેના ભરીજી પ્રેક્ષકમદ રોયે ત્રણ માંથી મળી આવેલી ચીજો માટે છનકાર કર્યો હતો. પ્રેક્ષકમદને રૂ. ૨૦૦૦ ના બંધીન ઉપર છોડવામાં આવ્યો છે.

કલકત્તા ખાતે મળનારી વડી ધારા સભામાં પેરટ ખાતાના કામદારમાં એવો ફેરફાર કરવામાં આવનાર છે કે લેટરીના સરકાર અને બીજા સભાઓ પેરટ મારફતે ફેલાવા દેવા નહીં, અને વેસ્પેએબલની એ જી તેના ધણીને પહેલો આડવા પછી તરતજ તે કમાણની ફરી પકડ કરે તો તેના નાણાં તેના મોકલનાર ધણીને નહીં પહેલાંનાં અટકવવામાં આવે.

મદ્રાસના હાથ ફેરફારના હોંડુ જડજી આ. મી. યાકર નામરે રૂ. ૧૦ ની એક બજારાએમ માસિક સોલારીય સમાપ્ત છે. આ સોલારીય અગ્રીમદ કોલેજમાં વોરર તરીકે રહેનાર એક હોંડુ વિદ્યાર્થી માટે છે.

ત્રણજીના ના મદારાજએ તેમની હદમાં જપ્તતા 'સ્વદેશીમાતી' જાપાના અધિ પતિને રેલનીકાલ કરી પ્રેસ જપ્ત કર્યો છે આ હદમાં કીટુરીનો ફેસ આ પહેલો બંધાવ્યું માનવામાં આવે છે.

'હોંડમ' લીમરજ રાજઅમલની નામોલી એ નામનું ચોપનીયુ જે હાથમાં છુપા કરી સોશીઅલ ડેમોક્રેટીક પાર્ટી તરફથી જાપવામાં આવે છે. તે બિટીક હોંડુતા નમાં આવત કરવાની મનાઇ કરવામાં આવી છે.

પતીઆલાની કન્યાકાળાની કન્યાએને છનામો આપવાની કિપા ત્યાંની રાણીએ કરી હતી અને ત્યાંના શિક્ષણ માટે સંતોષ બતાવ્યો હતો. (વધવાઓને લિમ્બી કેળવણી આપવાની મદારાણીએ કન્યા દરજાવી હતી.

જાપાના અને વરતમાન પત્રોને લમતો હીંદી સરકારને જે રીપોર્ટ હમણાં બહાર પડ્યો છે તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે હોંડુતાનમાં રજીસ્ટરડ જાપાનાની સંખ્યા છેલ્લાં ૬૪ વરષમાં ૨૧૫૪ થી વધીને ૨૫૬૪ પર ગઇ છે. વરતમાન પત્રે ની સંખ્યામાં ૬૩ જેટલો વધારો આવમ પડે છે, જ્યારે બીજા પાસિક, માસિક, દ્વિમાસિક અને ત્રિમાસિક ચોપનીઆમાં ૬૨૪ ટકા વધારો થયો છે.

અગ્રેજ અને બીજી યુરોપી લાવાઓ માં જપાતાં પુસ્તકો કરતાં ચારગણાં વધુ તોફા હીંદી લાવાઓમાં જપાયા છે. ૧૯૦૮-૦૯ માં બંગાળમાં ૨૮૬૪ ચોપડીઓ બંગાળી અને નાગરીમાં અને ૭૭૧ ચોપડીઓ અગ્રેજમાં જપાઇ હતી મદ રાસ છલકમાં ૧૭૦૨ ચોપડીઓ એ હલા કાની લાવાઓમાં અને ૬૩૬ અગ્રેજમાં જપાઇ હતી.

જાગી પ્રાણીઓએ માણસોના શીષલા લોગને લગતા વારસીક દેવાલ પરથી જણાય છે કે સને ૧૬૦૬ ના વરસમાં આમલા ચર વરસના આંકડાઓ સાથે સરખાવતાં ૨૧૦૦ જેટલે આંકડો વધી ગયો હતો. સહીયી વધારે મરણુ વાધ મરફતે નીવળ્યાં હતાં અને તે મંજુરો મોટો લાખ મદ્રાસમાં હતો. ત્યાં સને ૧૬૦૮ માં ૧૭૦ હતાં, તે ઉપરથી વધીને સને ૧૬૦૯ માં ૨૬૧ જેટલી સંખ્યા થઇ હતી.

એક નવો હીંદી સીકો નીકળનાર છે. તેની પાછળી બાજુનું ડીકાઇન કલકત્તાની રમુલઓએ આદેશ વડા મી. પરસીસ ઉન તપવાર કરનાર છે. આ જાતનું કામ પહેલી જ વેળાએ એક કારીગરને આ દેશમાં સોંપવામાં આવ્યું છે, આ પાછલા ભાગમાં બેળાકારમાં ઉમેજમાં તેમજ દેશી લાવામાં લેખ આવશે.

નાદારી કદનો નોંધી ગે વગેરે

(ગ્રાવી-ટીપ્સ મેટેમ'ગી)

કલકત્તાના વેપારી એમ. સી. કપરદીની નાદાર મીલકત સંબંધમાં લેણદારોએ વહે ચણીના પોતાના વિરુદ્ધ માટે ટરસ્ટી છ. મેકમુરદને ૩૦૬ રમીય સોટ કર બન એ ટેકાએ ખરજ કરવી.

ન્યુસેલના વેપારી હસનમીયાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહે ચણીના આંકડા આ મારીત્સખરમમાં સુપ્રીમ કોર્ટના મારનાર પાસે રજુ થયા છે. તેની નકલ ન્યુસેલના માજીસ્ટ્રેટ પાસે પણ રજુ થઇ ર. ત્યાં તે નવેમ્બરની તા. ૧૦ થી સુધી તપાસણી માટે ખુલા સમય માં આવશે.

સ્ટીમરોની અવબજ

[જર્મન લાઇન]

કનકર-તા. ૧૦ મી નવેમ્બરે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ કીરેક્ટ લાઇન]

અમમીયા-તા. ૨૮ મીએ મુખ્ય જવા ઉપડવાની હતી.

અમમીટી-તા. ૧૭ મીએ કે.લેમોથી નાતાલ મટે ઉપડી છે.

.. તા. ૧૬ નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[પ્રિન્સિપલ આફ્રિકન લાઇન]

ફેનેમેન-તા. ૫મી નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

ડીનહાઉ-તા. ૧૫ મી અક્ટોબરે કોમ એ થી પુરવ અને દક્ષિણ અફ્રિકાના બંદરો માટે ઉપડી છે

•

તા. ૨૫ ના તારમાં હવાઇ વડાજીમાં ઉડનાં એક જરમન લેફ્ટેનન્ટ મરજુ પામ્યાના ખબર છે, અને તા. ૨૬ ના તારમાં એક પેરીકમાં ઉડનાર ૧૦૦ મીટની ઉંચાઈ પડી મરજુ પામ્યાના ખબર છે.

કોંબરલો

(ખમારા ખમરપત્રી તરફથી)

તા. ૧૧-૧૦-૧૦ ને મંગળવારના રોજ અત્રે ચાર વાગે પેલીટીકલ એસોસીએશનનાં સેક્રેટરીને મી. ચટ્ટી નામના મહત્વ તરફથી કેપટ હિનચી તાર મળ્યો હતો કે મી. રીચ મધ્ય કાગ રાત્રે જોઈ ન્સખરમ જવા ઉપડી ચુક્યા છે તેમને રેશન ઉપર મળે. સેક્રેટરીએ તરતજ સોફિમાં ખમર ફેલાવી દીધી અને સઠા જ વાગ્યાની મેલ ત્રેન ઉપર લમખમ ૨૦૦ થી ૩૦૦ હોદીઓ પુરો વીગેરે વસ્તુઓ સાથે રેશન ઉપર જઈ પહોંચ્યા. પણ મી. રીચ ને માડીમાં નહોતા, જેથી બીજા માડી પુલવારના સવારમાં જ વાગે આવે છે તે માડીમાં આવશે એમ ધારી રાતના હોદીઓએ ઉતારા વીગેરેની તેમજ મીટીંગ બોલાવવાની અને એડ્રેસ આપવાની ગોઠવણ કરી દીધી. કારણ કે તે માડી અત્રેથી આવળ જતી નથી. જેથી બીજા માડી આવતાં સુધી અત્રે રોકાવું પડે તેમ છે. તેનો લાભ લેવા હોદી કામ આવતુર હતી. સવારમાં માડી આવતાં અમાઉ રેશનનું જથ્થું પ્લેટફારમ હોદીઓથી ભરાઈ ગયું હતું, પણ તે માડીમાં પણ મી. રીચ નહોતા. જેથી હોદી કામ તદ્દન નિરાશ બની ગઈ, અને તરતજ કેપટ હિનચી મી. ચટ્ટી ઉપર તાર કર્પે પણ જવાબ મળ્યો નહીં. તે દરમ્યાન છેવટનું મંગળવારે ઉપડેલી ફાર્ટ ત્રેન આવે છે તે વખતે પણ હોદીઓએ હાજર રહેવું ફરજ કર્પે અને ફરત જુલબ હોદીઓ રેશન ઉપર હાજર થયા. પણ તેમાં મી. રીચ નહોતા, અને હોય પણ નહિ કારણ કે તે માડી મંગળવારને દિવસે કેપટ હિનચી ઉપડેલી હતી. એટલે મી. ચટ્ટીએ કોઇપણ જાતની ચોકસ ખમર સિવાયજ તાર કર્યો સાથે છે. જો ચોકસ ખમર હોત કે મી. રીચ પ્લોમફ્ટનટીન મધને જનાર છે તો એવો તાર ફરત નહીં. જેને પરિણામે અત્રેના હોદીઓને નાહકના મળ રાટ, ઉત્સાહ, અને નિરાશાના ભોગ બનાવ્યા. તો અવિચ્છમાં આવી ખમરો આપનાર મહરજો ચોકસાઈથી ખમરો આપશે, તેજ કંઈક લાભ કરતા થશે. નહીં તો સો વખત બોટી રાધની જુઓ પાડનાર ભરવાડના ઊકારને ખરા વાવના લખ વખતે જુઓ પાડવા છતાં મદદ મળી શકી નહોતી તેમ કેટલા વખત ખરા ખમર રોને પણ બોટા ધારી લઈ લોખ મહત્તમાં રહે તો તે રવજાવિક છે.

[આવી જુઓ કોઇ વેળા થાય છે. મી. ચટ્ટીએ તાર પુરી ખમર કહાડ્યા વમર કરેલો જણાય છે. તેને ખમર નહીં હોય કે કેપટ હિનચી જોઈના-ખમર જવાના બે રસ્તા છે. મી. રીચ કોંબરલીને રસ્તે નહીં આવતાં પ્લોમફ્ટનટીન મધ આવ્યા કેમકે તેમ રસ્તો સમવડ બરેલો હતો. વળી મી. રીચ કેપટ હિનચી છે ને પાછા જવારે જોઈના-સખરમ ફરે ત્યારે તેમને કોંબરલી જવાનું આમંત્રણ કોંબરલીના દીંદી આપી શકે છે.—અ. ઇ. એ.]

રહેરની અનુભવને ઇસ્લામ

કન્યાશાળાનો મેળાવડો

રહેર કર્મણી અનુભવને ઇસ્લામ તાબેની કન્યાશાળાનો ધનામનો મેળાવડો તા. ૨ જી સપ્ટેમ્બરે અત્રે રહેમાન સાહેબના પ્રમુખપણા હેઠળ થયો હતો. પ્રથમ સેક્રેટરી સમવડ અથી અત્રે રીપોર્ટ વાંચતાં જણવ્યું કે :—

સદરહુ મદરેસાની સ્થાપના તા. ૯ મી જુલાઈ, ૧૯૦૮ ના રોજ માત્ર ૭ વિદ્યાર્થીની સંખ્યાથી થઈ હતી; જે હાસીક પરીક્ષા વખતે વધીને ૩૨ છે.કરા અને ૧૬ છોકરી મળી ૪૮ વિદ્યાર્થીની થઈ હતી. પરિક્ષા જનામ મુનશી દાદામીયા સહેબે લીધી હતી, અને પરિણામ ૬૦ ટકા આવ્યું હતું.

વારસીક પરીક્ષામાં ૮૨ માંથી ૬૫ પાસ થયા ને ૮૦ ટકા પરીણામ આવ્યું. સુરત જીલ્લાના થરડા અ. ડે. એ. ઇ. મી. કુરેશી સાહેબ તથા સુરત મવરમેન્ટ હાઇ સ્કુલના પરસીવન ટીચર મી. દીજ આસપાસ સાહેબે પરીક્ષા લઈ ત્રણે સાહેબોએ લમદા રીમારક સાથે સતોપ બહેર કર્યો હતો. જી માસીક વખતે જીનેજન ખાતર તમામ બચ્ચાંઓને ધનામ વહેંચવામાં આવ્યું હતું, તેમ વારસીક વખતે પણ જનામ માલમ ફુસેન મીયા સાહેબ તરફથી તમામ બચ્ચાંઓ ને ધનામ વહેંચવામાં આવ્યું હતું.

કેળવણી ખાતાના અમતદાર સાહેબોની સુચનાથી સદરહુ મદરેસાના છોકરો અને અત્રેની મુનીશીપાલ તાખાની હરહુ સ્કુલમાં તા. ૧ થી આમરત ૧૯૦૯ થી લાખલ કર્યા, ત્યાં તેમને શેર રહીમ ખાં સુલખાં અટોદરાવાળા તરફથી અનુભવની રેખરેખ મુજબ લીની નાલીમ કુરઆન શરીફ પાવવામાં આવે છે.

સદરહુ મદરેસાની મુખકાળ ફરત

જીલ્લાના મદરેસાના ડે. એ. ઇ. મી. શાહી સાહેબે તા. ૫ આમરત ૧૯૦૯ ને રોજ લખ મજકુર મદરેસાને માંટ છત એલકમાં લાખલ કરી હતી. મજકુર ક-પાસાગામાં મધ તા. ૩ અક્ટોબર ૧૯૦૯ થી સીવણ મુંચચુનુ કામ સીખ વત્રમાં આવે છે.

હાલ મદરેસામાં ૬૮ છોકરીઓ કેળવણીનો લાભ લે છે. મદરેસાનો માસીક ખરચ રૂ. ૪૦ થી વધુ થાય છે. તેમાં રૂ. ૧૦ સેલસફત તરફથી તથા રૂ. ૧૦ મે. શેડ હાઇ આજમ મુત્રામ ફુસેન મીપારડી સાહેબ તરફથી ફર માસે મળે છે. મવા વરસની મંદતના રૂ. ૯૩ સરકાર તરફથી મળ્યા છે. મી. કુરેશી સાહેબે વીત્રીટ જુકમાં તા. ૧ થી આમરતને રોજ લખ્યું છે કે હું ઘણી ખુશી સાથે કહું છું કે મજકુર મદરેસાએ શીસસુનુ જે કામ બાળવ્યું છે તે તરફ હું મારે પુરતો સતોપ બહેર કરું છું. મને લખતાં ખુશી હપતે છે કે આ જીલ્લામાં જેની જાતની મદરેસાની હું ખાલેસ થરાવું છું તેનો મજકુર મદરેસા ખરે ખરો નમુનો છે. અત્રે કુરાન શરીફની નથીમ સાથે મુજાલી જરહુ તથા વર લારીક મરૂની (કી પ્રામ કી પ્રામ) શીસમ અપાય છે.

આ ઉપરાંત મુખ્ય મેળવણીકેશનમ માન ફર-સના સેક્રેટરી જવાબ મોલની લમ દાની સાહેબે, સુરત જીલ્લાના આરડી. કનેકટર મી. હેન્ડરસન સાહેબે, વડોદરા વાળા નચમ મીર સદરહીન ફુસેનખા સાહેબે, નવસારી પ્રાંતના વહીવટદાર મી. મહમદઅલી ખી. એ. સાહેબે, રહેર મુનીશીપાલ સ્કુલ કમિટીના ચેરમેન મી. મમનલાલ એમ. એલ. બી. હાઇ કોરટ પીડર સાહેબે આ મદરેસાની જુદે જુદે વખતે મુલાકાત લઈ શિક્ષણ રિપે તથા કારોબાર વિષે પોતાના સરલ અભિપ્રાયો વિલીટ જુકમાં નોંધ્યા છે.

મદરેસાની જામુકની કોઇ આવક નથી માટે સખી મદરેસાની હાજુરમાં મારી ન્સ અરજ છે કે એને નીમાની રાખવી એ આપ સાહેબોની સખાવત ઉપર આધાર રાખે છે.

મેળાવડાના ધનામના ખરખ માટે પ્રમુખ અરમ અમદે રહેમાન સાહેબે રૂ. ૧૦૦ તથા શીવરાના બે મશીન માટે રૂ. ૧૨૦ તથા શેડ રહીમખાં સુલખાં અતોદરાવાળાએ રૂ. ૨૫ આપ્યા હતા.

રીપોર્ટ વંચાયાગાઇ છોકરીઓ નીની કેટલીક કવીતા બોલી હતી તથા દીની ખાતતા કેટલક મસલા સામગ્રીમાં મુજબ હતા. આખાઓને ધનામો રહે આપવા મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

પરચુરણ ખમરપત્રો

હરખનથી મી. જે. એમ. લેક્ષરસ
લખે છે કે :—કપથી પાછા ફરેલા રેલ
પારીઓ હરખન અ.વ.પા. ભારે તેઓને
મળવા અને ખેરાક વચેરે બીજો પુરી
પડવા પેતે તથા બીજા કેટલાક હિંદીઓ
મયા હા. પશુ રડીમર પર ફોલેલા
પેલીસે મળવા તો ન દીધા પશુ ઉઠેથી
વાતચિત કરવા પશુ દીધી નહીં. મીઠી
પહોંચાડવામાં પશુ વાંધો નાખ્યો કે તે
હોજીમાં લખાયેલી જોડાએ કે જેથી
પેલીસ તે વાંચી શકે. આ પ્રમાણે
સહાયકોએ અનેક આપણ પડી. પરિ
ણામે હરખનથી ડેલાઓએ જતાં નારા
વધુસાથી નામના સહાયકોનું મરણ
થયું. તેની સાચ કે જોઆએ ખાતે
ઠેકણે પાડવામાં આવી છે.

હરખનથી મી. સમવતીદીન લખી
જણાવે છે કે :—તા. ૧લી નવેમ્બર ને
મંગળવારે ડેપે રેલવાળા થી કાઠરામાં
લક્ષ્મી પુજન તથા દિવાળી ઉત્સવ કરવા
માં આવશે. જાંની પાડાળાના વિદ્યાર્થી
એને મનામ વહેંચવામાં પશુ આવશે.
સરવે હોંદુ બાઇઓ આ ઉત્સવમાં પધારી
બાજ લેશે એવી વિનંતી છે.

પોરટ રોપરહનથી મી. પીરમાલ લખી
જણાવે છે કે :—અહીંના જુવાન હરથા
મીઓ તરફથી તા. ૨૩મીના આતવારે
મોહુદ સરીફનું ખાણું કરવામાં આવ્યું
હતું. વરસાદ અને હવાનું જોરે હોવા
જતાં હકત મી. હાઉદ કઠવા શિવામ
સરવે બાઇઓએ ઉત્સાહ બરોએ ખરડતી
ખાણમાં બાજ લીધે હતો. વધારે ખુશી
ની વાત એ હતી કે અચાનક હરખન
વાળા મેસરસ અબ્દુલ હક એન્ડ આમ
દની કા વાળા મી. અબ્દુલ મહમ્મદ તથા
મી. એ. એમ. હાદર, અને લેડીરમીશ
વાળા મી. અબ્દુલ વાહેદે હાજરી આપી
મેળવડાને સુશીલી કર્યો હતો. જે
વખતનું ખાણું થઇ સાંજે સાત વાગે
એક બીજા મહોબતની લામણી કરાવાની
સફૂ છુટા પડ્યા હતા.

મયીજઅમર (૩૫) થી મી. ડી. બી.
સુરતી લખી જણાવે છે કે અહીં તા.
૨૨મીને રોજ રતના ૮ ને ૫૦ મીનીટ
ખરતીક પ થયો હતો. એકદમ જરે
પ્રજ્વળી થઇવા હા. મોજી હરીને જર
જોવી બહાર નીકળી પડ્યા હતા.

ડીડરપથી મી. મોખાલ બાબા લખે
છે કે :—સીરીઅન નેશનના મોરા લોકો
તુરંત ડીડરમાં વગર લાઇસેન્સથી
કપડાં બેચરી વગેરેની ડેરીનો ધ પે કરે
છે તેને અરકાર પકડતી નથી.

જોહાનસપરગથી એક લખનાર જ્વાન
ખેચે છે કે :—'હ. એ.' ના મુખ અંક
માં હજરમે પને 'હમીદીયા' દરમીક
સે.સાધીનાં માનવજો મી રસુલખાને
વાંચી સબળવ્યા એમ છે ત્યાં 'મી
જોખ રસુલ સરફુદીને વાંચી સંભળાયા'
એમ જોઇએ.

તાણું ઉમદા ફરટ

અને વેજીપલ

સહાઇની પેડીંગ, સારો માલ બધી
જગ્યાએ રોકેથી નિયમસર તાજીદથી
મોકલીએ છીએ. ઓરકર મોકલી ખાતી
કરશે.

નાતાલનો સારો તમામ જમાવણ મળશે
પર બવહાર નીચેને શીરનામે કરે :—

ઇસમાઇલ જવા ફરકરર.

પી.એ.એ. ૪૭૨. ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ'
૧૭૧, મે. સીટ, હરખન

ફરટ કલાસ માલ મોકલનાર

ફરટપર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાણુ
ફરટ તથા દરેક જાતનું વેજીપલ લખીજ
સહાઇની પેડીંગ સાથે રોકેથી ફરક
જગ્યાએ ઓરકર મોકલવાથી નીયમસર
તાજીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવના અમાક ખાતી માટે
કામજ બવહાર જમર પ્રાઇસ લીસ્ટ
મંગાવી લેવી.

ખુલાસા મટે હવે નીચેને શીરનામે :—

એમ. એ. આબેદ લાજપુરી,
ફરટરર, પી. એ. મોકલ ૫૭૦
ટલી. મોકલ. 'લાજપુરી' જા. ૫૭૦, હરખન.
M. A. ABED Lajpuri,
Fruitdwar, 40, Cathedral Rd.,
Box 570. Durba.

રોકડ બખર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
ફુધ નાતલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
ચાવલ માંગ ૧ બરનાની	૨૦ ૧ " ૨૧ ૦
બીમડીના	૨૫ ૧ " ૨૬ ૦
એફ.એફ. ડી.આર.	૧૮ ૧ " ૧૯ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૧ " ૧૮ ૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦
ફુડાના	૧૬ ૧ " ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દળ	૧૮ ૧ " ૧૯ ૦
તુવેરદળ કનપુરી	૧૮ ૧ " ૨૦ ૦
મસુરની	૧૮ ૧ " ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૧
અડની	૨૮ ૧ " ૨૯ ૦
ચણા મુંબળના	૧૮ ૧ " ૧૯ ૦
" દળ	૨૪ ૦ " ૨૪ ૧
પટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ " ૧૭ ૧
મકાઇ	૮ ૧ " ૯ ૦
બીનીસ	૧૭ ૧ " ૧૮ ૦
કડવું તેમ ૧ ગાલન	૩ ૭ ૧ " ૩ ૮
એરડીનું	૩ ૦ " ૩ ૩
મીઠું	૩ ૩ " ૩ ૪
નાળીએરનું	૪ ૧ " ૪ ૬
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૧ " ૧૭ ૦
ખીણી	૧૫ ૧ " ૧૬ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ " ૬ ૧
આટો હાલિસ હે.ક	૧૨ ૧ " ૧૨ ૬
મકાસી સોપારી ૧ ગલ	૮ ૧ " ૮
મરચાં	૩ " ૩ ૧
ધી પેડી, ૪ ડીનના પેક.	૬-૦-૦ " ૬-૫-૦
પોરખંદર	૬-૧૦-૦ " ૬-૧૫-૦
પારાશીન કરાજીન	૧ ૬ " ૭ ૦
" વ.કદ રોસ	૮ ૧
" " માલન	૧૭ ૬ " ૧૪ ૦
નાળીપેર	૧૪ ૧ " ૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૦ " ૧૦ ૧
ડાઇમંડ સોપ	૧૭ ૬ " ૧૪ ૦
સાણુ સીક રોટન	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઇટ ૧૦ ઓં સ ૩૪ ૦	" ૩૫ ૧
સાણુ ૫૦ ફુડાના	
મોકલની ગીમન	૧૨ ૦ " ૧૨ ૧
ફરટ દી	૧ ૮ " ૧ ૬
માચીસ લાખન	૩ ૧ " ૩ ૩
સોપારી સીરકની	૧૦ " ૧ ૦
નીડલ પોઇટ સીગારેટ	૧૫ ૧ " ૧૧ ૦
નીગક (લીવરમુખ)	
બજતા એડની.	૪ ૬ " ૫ ૦
નીગક (નરમની કાક)	૪ ૧ " ૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

પણી નવ-કે પ્રોડ્યુસ તથા ફરૂટો સ્વીટ્સન ઈફ નેટરેસનલમન-કે માર્કેટમાં વેચી આપવામાં આવે છે. પછી તરફ જુલવાઈમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, પ્રેસીડ, હોબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીઅન દવા શા માટે વાપરોછે? સ્વાસ્થ્ય સહાનુભૂતિ—મનજ અને શરીરને તાકત આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત આલે એટલી દવાની શીલોંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને શરીર—હરત મલામી તાત્કાલીક અને ચોક્કસ ઇલાજ. નાનાંકમાં ધણી જણને ફાવેલો ચક્ર મુકયો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—નબુધ મલામ. સોમ, માંડુમાં, વિગેરેને તરતજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કુમિન્ન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તથામ અવડાનો અકસીર ઇલાજ, લાલ અને સફેદ અવડાસાર નુકીનુકી દવા. કિંમત શીલોંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાયની અકસીર એવીકા. અપીની કિંમત શીલોંગ ૧/૧.

શરોપર્વ વટિકા—જુલવાઈ, ગાળાકા, અંગેલે રૂપનાનો આલે ઇલાજ કિંમત શીલોંગ ૧/૧.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: ISMAILIAN

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને શીરક અરચન

હિંદુસ્તાનની શાસનો જ્યાંયે મંગાવી સરને આવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ ઘી પોરબંદર તથા કલકત્તા—શરક આવક—ચોખ્ખું મંધીઆલું—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.
STORES, LOWER CITY STREET.
P.O. Box 151. Telephone: 11872
FORT ELIZAB.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAU NORTH, C.O.

Mohamed Surtio
Merchant, Box 87

BEIRA

Gerdhandas Khetsay,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsay" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladca." Box 42

BRACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLARY

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Ta'ob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Uthaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ESRAHIM NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Product Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 130 Queen Street
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ABD LAFURI,
40 Cathedral Road.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 530.
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 162 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TRENIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BRO.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
LIMAJ JEEWA
Fruiterer, Box 471
NATALIA MILK CO. LTD,
19 Saville St

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

KNIDELBERG

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Parekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amud Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. OAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Corradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABOY,
32nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAN MOHIDEEN,
Box 3755
O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

O. P. LUCHKRAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEK SALEJEE.
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp,
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
-45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTARHAI & DADOO
Box 33.

HASMAN AMOD,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BEAVER,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMADY IDOLAY, Box 332.

Madhavjee Jotha & Co.,
Box 140.

Noor Muhammad & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VEAJDAS & LAICHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET REEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MUSTA & KHANDELA BROS.,
Box 100, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

PORT ELISABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 531,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. B. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nmsoo,
64 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496

Two Branches: Standerton, Box 89
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Booms St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL, SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Suliman."

SALISBURY

Rhimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allis,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Toosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKEM

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadco,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Munaver Baeria.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT & DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 34.

શ્રી. દેવદાસ
વેનારી અને પ્રાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દેવદાસ અને શ્રીમતી તથા અપનાની રમાલ
મારકેટ સીટ, (કર્મન હોટેલની બાજુએ)
મેલ્બ ૫૨૨૦, બેન્ગલુરુ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 41

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 422. Corner Kaffir & 14th Streets,
VEREDORP, JOHANNESBURG
Box 4740 TEL. ADD: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER KOLLA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Portsburg,
JOHANNESBURG

R. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Add: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa Port Said Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons
" Nov. 21st Goth, 4738 tons
DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE
For Delagoa Bay only

about Nov. 4th Durham Castle, 8217 tons
" Nov. 18th Braemar Castle, 6280
For Delagoa Bay, Beira, and Mauritius
" Nov. 19th Cluny Castle 5146 tons
For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 2504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 313, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇમ્પોર્ટર ગ્રામ્ય અને હીડુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે હાથે વેચવામાં આવે
છે. આસ લી પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ તથા કમ્પોઝીટ
ગ્રુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ-ગંધીઆણું-જથ્થા
અર્થ અજમાએસ કરી જુઓ.
STAND 513, 17th Street VEREDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ અને અન્ય
103 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 38 Tel. Add: "FORBANDAR"
Telephone 86

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા મેલા

ખુબઈ જનારા

ઉંમોના તા. ૨૩ નવેમ્બર

તા રેન્ડે ડેસાએઆમે ખેરા, મેળાસા અને જગનાર મહુ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગમોદમાં દરેક વરસના પાસેજર માટે પ્રેરણુરી સુવધા છે તેમજ ખાસી છીડીખન છે, અને યોશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન જામતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કામપણુ વાતે જરા મજા કુબઈ પામે નહીં એ ખાતરી રાખશે.

ખરેખર આજે કંઈક હુલતથી આપણા દીદી બાપુઓ શાંખી ખુસારીમાં નહીં જાયત માળી હેરાત મતા હતા, તે હવે ખુદાનો સુકર છે કે જરેમો અરધ ખુસારી ની કુખનો દરક પડી ગયો અને મુસોલીઓમાંથી મુકત મયા.

આ કંપનીની આગમોદ દર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક હુલતની ખુસારીનો ખરો લાભ નહીં મુકતાં દેશ જનારાઓએ તકપાર મજ રહેજુ.

સરકુ આગમોદ ખુબઈ પહેચિથી તેજ દિવસે જ્યારે તાર મારાતે ખબર મળે તે કિપરથી સફ્ટી મણુ માટે અતરે જાપામાં નંખાવજુ તેથી સફે કાહેઓ ને જરૂર ખરવે આગમોદ પહેચિ જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

દરવનસે સીવે કોલંબો ઓર કલકત્તા સ્ટીમા વીંધે મુજબ જાતી દે.

અમરિંટો તા. ૬ નવમ્બર

જિલ્લાલ્ જાલ્ પ્રકાંડ કમિશ્ન.

જાલં. જાલં. ગુલેશ્વરીકોલંડ, કલકત્તામાં ૬૫

બી. કમરુદ્દિન ખાનખાનની મુ

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ ડાયમીંબલ રોડ ૩૨૧૧

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

કિંગ & સોન્સ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ૩૨૧૧.

King & Sons,

West Street, Durban.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Box 101 & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશો મોહાઇ

એઆ બીની સરવે જાતની તાકત મોહાઇ
અમે જનારીએ છીએ. કે. જુવજુ,

ચમકાવવાળી એદલીની આમે,

૧૧૨ એ સ્ટ્રીટ, ૩૨૧૧.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

High Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CHIROOTS.

SOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88, Tel. Address: "Pohandar."

Telephone 864.

ઉંચા ફેલતા દરદી કેપ, અને બેમ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે કાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ જન મેન્ડ રાખો વડે.

૧૧૪ એ સ્ટ્રીટ, ૩૨૧૧

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 34 Frore St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOOBAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

494, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉંચા ફેલતા દરદી કેપ ટોપીઓ,

સસતી અને સારી. ખાતરી કરો

BOOT MAKERS

OR GENERAL MERCHANTS

Here is a chance to hire a Boot-
store as a going concern, which has
been years in existence. Stock to be
taken over at low prices and easy
terms, no charge for goodwill, fine
position. Letters to be addressed
A. W., Office of this Paper.

ખુટતુ કારખાતુ

ખુટ જનાવનાર જનરલ મરચાંદને
અમુલ્ય લાભ. ખુટની કુશલ સસતે
વેચવાની છે. મણુ વરસતી છુની. મામ
સરતે હવે જામી રહેજુ. ખુટત સારી
આપજુ. સારી જગ્યા વહેલો તે પહેલો.
સખો A. W.

International Printing
Press, Phoenix, Natal.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabe

S. S. KANZLER

Will sail from Durban about the 10th November and from Delagoa Bay about the 11th November 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
૧૭ નવેમ્બર સીધી મુંબઈ જનારી રીમર "કેન્ઝલર"

બકરી ઇલ સાઈ ખાસ સમવડ

તા. ૧૨ થા ૧૩ ડીસેમ્બરના રોજ બકરી ઇલ છે. અને રીમર કેન્ઝલર તા. ૧૦ નવેમ્બરના રોજ અહીંથી, તથા તા. ૧૧મીના રોજ રેલ જોખા બેથી ઉપડી તા. ૨૮મી નવેમ્બરના રોજ મુંબઈ પહોંચવાના વધી છે. બકરી ઇલ કરનારાઓ આ ઉભા તક ચુકશે નહીં.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 31 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

હૈડ એજીસ્ટ: ૧૦ એલફન બીટ, કેપટાઉન
સી. પી. લાહીરામ.

જનરલ સીલક મરચંડ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાન્સબર્ગ.

લેટ આપવા સાચા અનેક તરફની પછાત સરમ ચીજો, જેવીકે ચાંદીના માલ, દરેક જાતનું રીસમ, જરીના ટેબલ ક્લોથ, કાચબોરી બનાવેલ નિર્મિતિઓ, જાવ પશુઓ સરતા. આવા અને અન્ય વધી વધી.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

Grand Street, Malay Location

P.O. Box 2358

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG

Transvaal Tamil Community

Collections and Expenses connected with Messrs. Ritch and Polak's Reception

Receipts	£	s	d
J'hurg and Suburbs	40	5	0
Pretoria	15	0	6
Germiston	7	1	6
Melrose	4	15	0
	£67	7	0

Expenses	£	s	d
Travelling expenses re collection, Addresses, Tea-party, etc from 9/10/10 to 18/10/10	32	7	0
Purses	35	0	0
	£67	7	0

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "FENAY LODGE" leaving Durban for Calcutta direct on or about 5th Nov. taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAE.

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

एस. एस. "फेनैलोज" नामके जहाज ५ नवेम्बर १९१० के लगभग दुबई फलकते जाएगी.

आर. राजकुमार मेजंड,
१ एलीस स्ट्रीट, दुबई.

એસ. એસ. 'ફેનલોજ' તા. ૫ નવેમ્બર ૧૯૧૦ ના અરસામાં કરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર-એજન્ટ,
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, દુરબન.

જાણી, 'ફેનલોજ' નામક જહાજ ૫ નવેમ્બર ૧૯૧૦ ના અરસામાં કરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. આ જહાજ ૨૨ દિવસ લગત કરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. આ જહાજ ૨૨ દિવસ લગત કરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે. આ જહાજ ૨૨ દિવસ લગત કરબનથી કલકત્તા જવા ઉપડશે.

હાઈ કારોગરીની ટ્રકો

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકો, રેબીન ટ્રકો, મુસાફરીની રેબીન ટ્રકો તેમજ બારે રીસ ની ટ્રકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને સરવો ખીન્ને સામાન પણ જોડાડ મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચપ્પુ)

સાદા તથા ઉડા હાંથાવાળાં દરેક સાધનાં બનાવીએ છીએ.

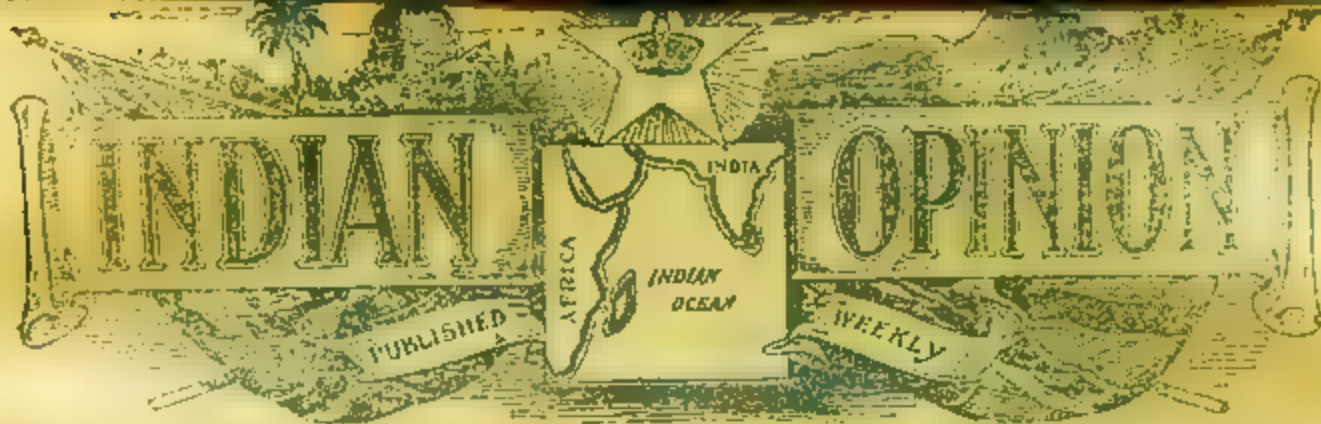
તે ઉપરાંત ખેરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ઝારો, ટોપી રાખવાના ડબ્બાઓ વગેરે હરકાઈ સાધના બનાવી દઇએ છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇસલીસ્ટ મ માને અથવા જાતે આવી મળે:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St, Durban;

Branch: 1 Dean St, P. M. Burg.

Printed and Published by J. K. Gandhi.
International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 45—Vol. 8

SATURDAY NOVEMBER 5TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

THE CAPE IMMIGRATION RESTRICTION

IMPORTANT SUPREME COURT JUDGMENT

WE take the following from Justice Searle's judgment in the matter of five deportees. As the judgment is a weighty pronouncement on a matter of law we copy it from the *Cape Argus* :—

The lordship, in giving considered judgment, said :

On October 3 application was made to this Court by one Adam Gool Mahomed, styling himself President of the British League, on behalf of 32 Indian British subjects on board a vessel in Table Bay to restrain the Minister of the Interior, as representing the Union Government from deporting them or refusing to allow them to remain within the jurisdiction in order that their claims to reside in this Province or in any part of the Union may be investigated, and application was there-after made to allow them to land and reside. The application was then opposed on the ground that the Indians could not comply with section 3, subsection (a) and (b) of the Immigration Act, 1906, inasmuch as they could not

South Africa at the date of promulgation of the Immigration Act 30 of 1906, namely, early in 1907, they are entitled, under section 1 of that Act, to claim that they must be treated as though Act 17 of 1902 was the law in force in regard to them, and not the Act of 1906; and therefore that the educational restrictions imposed by section 3 of the Act of 1906 do not apply to them at all; secondly, that even if this be not so, the application tarps, which they have signed as provided by section 3, sub-section (a) of the Act of 1906, should have satisfied the Minister, and that the Court can inquire into the applications and decide whether he ought or ought not to have been satisfied.

There is little dispute as to the actual facts. All the five Indians, whose cases have been brought before the Court, are British subjects, and have been for many years in South Africa, and appear to have been domiciled in the Transvaal, when they were deported therefrom last year to India under the registration laws in force in the Transvaal. They have now come back from India, and seek to enter here in order that they may proceed to the Transvaal and contest the legality of their deportation, they alleging that according to the Transvaal laws they should not have been so deported. Mr. Jones, for the respondents, raised the point that they were not entitled to claim that they were domiciled in South Africa, seeing that they admitted that they

casts at the previous hearing, and now forms part of the record, that the applicants contend that the deportation was illegal; and it also appears that they have never been convicted or sentenced by any Court. They have not acquired any other domicile since deportation. I think under these circumstances that it cannot be said that they are disentitled to raise the question of their domicile. They have resided in the Transvaal and, in some cases, wives and families. Mr. Jones also took the point that the question of the effect of section 1 of Act 1906 upon the cases of these Indians was not raised on the previous occasion before Mr. Justice Hawkes; that appears to be so, and it may be an afterthought, but, even so, I do not see how the Court can decline to deal with the contention, and I proceed now to do so. Section 1 of Act 1906, which is the latest Act regulating immigration into this Province, provides that Act 17 of 1902 shall be repealed, but such repeal shall not affect any acts or things done or commenced, any rights, privileges or protection acquired, any penalties or liabilities incurred, any disability or disqualification existing, any offence committed, or any proceedings taken at the commencement of this Act. Under the 1902 Act a certain definition was given in section 2 of a "prohibited immigrant," and one of the classes of persons included therein was stated in sub-section (a) to be "any person who when asked to do so by any duly authorised officer shall be unable through deficient education to himself write out and sign to the characters of any European language an application to the satisfaction of the Minister." Section 3, however, provides that the Act shall not apply to certain classes of persons sub-section (1) being: "Persons domiciled in South Africa." Such persons, therefore, were allowed to

Educational Qualifications required, and were not possessed of £20 each. Mr. Justice Fawkes, before whom the application came, granted temporary permits on condition that £20 was provided to each Indian by certain persons, who offered it through applicant, and the matter was then postponed till October 21. It would appear from the record of the proceedings that the point then left over for decision was the question as to whether the Indians could satisfy the requirements of section 3, sub-section (a) as to a written application. It is admitted that no question now arises as to section 3, sub-section (b). Five of the 32 now apply to this Court for permission to reside in the country, and two grants are urged on their behalf; first, that inasmuch as they were persons who were domiciled in

Had Been Deported

under the Transvaal law, and in support of that argument he quoted the case of *Randeria v. Rex* (1909 T.S. 65); that was a case of residence, and the Court expressly refrained from saying anything as to domicile. It seems clear from the sworn testimony of Mr. Ritch which was taken and admitted on behalf of the appli-

enter free of all restrictions until the promulgation of the 1906 Act.

Question of Domicile

Under the Act of 1906, however, it was provided that only persons born in South Africa or certain Europeans domiciled in South Africa should be freed from the provision of the educational test, which the Act of 1906 re-enacted in practically the same terms as were contained in the 1901 Act. The argument for applicant is that these Indians, being all domiciled in South Africa at the date of the repeal of the 1902 Act and promulgation of the 1906 Act had acquired rights, privileges and protection under the earlier Act, within the meaning of section 1 of this later Act, and therefore were entirely freed from the necessity of satisfying the educational test. If this contention were supported, all persons who were domiciled in any part of South Africa early in 1907 would be able to claim admission into this Province without any restriction whatever. I, however, cannot accept this construction of section 1. I consider that in order to have acquired a right, or privilege, or protection, a person should have done something under the earlier Act towards availing himself of the benefits conferred. And the Privy Council case of *Abbot v. Minister of Lands* (1895, App. Cases, p. 425) supports this view. The terms of the section of the statute in question in that case were somewhat similar: the word "accrued" being used instead of the word "acquired"; the word "acquired" seems to indicate even more clearly that the advantage must be one which has already been taken hold of and exercised in some way. At page 437 of that case the Court said: "Their lordships 'think that the mere right (assuming it to be properly so-called) existing in the members of the community, or any class of them, to take advantage of an enactment without any act done by an individual towards availing himself of that right, cannot properly be deemed a 'right accrued' within the meaning of the enactment." Upon the facts in that case, which I have not adverted to, the present seems to me to be

A Stronger Case

against the applicants here. As pointed out in Mr. Cousins' affidavit, there were other cases in which rights had actually been 'taken advantage of, to which the terms of section 1 would be applicable, e.g., cases under section 7 of the act of 1902, where temporary and special permits had been granted, and were in existence at the date of the 1906 Act, and, as which, protection would certainly be acquired. And upon these lines the case of *Chaffiker* (14 C. T. R., page 451), quoted in argument, was, I take it, decided. There the applicant, an Indian domiciled in the Cape Colony at the date of the 1906 act, was out of the country when the act came into force. He applied to be admitted

without having to satisfy the requirements of section 3 of the Act, and the Court granted the application, quoting section 1; the Court however, appears to have been careful in the judgement to found its decision on his domicile in the Colony; at all events, the case is not an authority for the very wide construction of section 1 now contended for. Bapa's case (14 C. T. R., page 270) is also on the same lines, but takes this present matter no further. It is admitted that none of these five applicants are domiciled in this Province at the present time.

There remains, therefore, the second ground as to whether these persons ought to be regarded as prohibited immigrants under section 3 (a), for failing to satisfy the Minister as to the educational test. It appears that under the regulations issued under section 8 of the Act, the Chief Immigration Officer is, in effect, appointed to carry out the terms of the Act, and in practice it is his "satisfaction" alone that is considered. In the present instance, Mr. Cousins, who holds that office, deposes that he is not satisfied with any of the applications. The way that he applied the test was to dictate to the applicants shortly after they had been allowed to land, a simple form of application to land, and he appends what they wrote. This was done, I understand, after the temporary permits had been granted by the Court, all the applicants having stated previously in their landing, that they could not write English, or any European language. With regard to four of them, it appears to me that their application forms, thus written, show that they have an exceedingly

Crude And Rudimentary Knowledge

of the English language, which was the only European language they professed any acquaintance with: and it is not easy to make out what is the tenor of their application. It is true that other specimens of their handwriting are put in, which, at all events, in one case, that of Veerasamy Moodalay, are an extraordinary improvement upon what Mr. Cousins annexes; these documents were written at a later date. The clerk of their attorney states that applicants were these applications in his presence, without being prompted in any way, and I am prepared to accept that, but assuming it to be so, it is what they wrote when asked by the Immigration Officer, just after landing, to apply in writing, that should principally be looked to, because that is what the Act requires, otherwise people might be "coached" or educated up to write a few sentences, and the object of the Act may be defeated by this evasion. Mr. Cousins, in fact, says that the applicants told him that during the ten days that elapsed between their writing the application at his instance and these put in by the attorney, they had been regularly prac-

ticing writing to qualify themselves; one of the applicants seems to have done this with marked success, but that is not what I think the Act contemplates should be done. The fifth applicant, Team, certainly has a better knowledge of the language than the others, but his application form, written in Mr. Cousins' presence, shows a number of mistakes both in spelling and grammar, at least seven or eight, among them "understand" for "under-signed," "send" for "signed," "sined" for "signature"; mistakes of this kind show that he can hardly be said to have a sufficient "working knowledge" of the language, to use the expression employed by the Court in a recent case (*Verbrugge's*), as the Act apparently requires. The instances I have quoted show that his knowledge must have been acquired phonetically to some extent, and these mistakes are more important than errors in spelling. All that the man himself now states is that he can write

"A Little In English"

It is true that he filled up the Form of Declaration asked for from immigrants in a fairly good manner (see annexure B Mr. Cousins' affidavit) and it is stated and not denied that he speaks English fluently, and is a respectable man who has had a definite occupation in the Transvaal. Mr. Cousins, however, who seems to have gone into this matter very carefully, deposes that he is not satisfied, and that all these Indians are unable, through deficient education, to write out and sign in the characters of a European language an application to the Minister's satisfaction, and the question is, is there a clear mistake here, and will the result be an act of injustice, so that the Court should now interfere? It is argued for the Government that the Court has no discretion at all, and that if once the Minister says he is not satisfied, the Court can do nothing; that view was not, however adopted by this Court in the case of *Verbrugge* (22nd June, 1910), for in that case the Minister represented by the Chief Immigration Officer, said that he was not satisfied with the application form, but the Court ordered that the immigrant should be admitted. There is a limit in the Minister's discretion.

The Court's Jurisdiction

It is contended that there are no such words as "without appeal or review," or the like. In the case of *Duke of Beaufort v. Crawshaw* (14 L.T.N.S. 729), the Court of Common Pleas held that under the Statute of William IV, c. 22, s. 10, which provides that no disposition thereunder "shall be read in evidence unless it shall appear to the satisfaction of the judge that deponent is unable from permanent sickness . . . to attend the trial," the Court held that it could review the Judge's decision, but would only do so in a case where it was clear that injustice would other-

wise be done—and the Court instance cases where it appeared that the judge had been misled. I am not prepared to adopt the view urged that the Court cannot interfere when once the Minister has refused to be satisfied. I think it can, if it is clear to it that the discretion has been wrongly exercised. Now, in the present case I am not convinced that the Chief Immigration Officer was clearly wrong in his view that there was a deficiency in education was such as to defer him, and looking at the whole circumstances of the application, I do not think it is one in which I should be justified in interfering with the discretion which he has, I believe, exercised carefully and bona fide with regard to all these cases. The result is that the application fails and must be dismissed, but as important legal questions were raised, and I notice that in the former application no order as to costs was made as was apparently also the case in *Ripud's* application, I shall make no order as to cost.

Activity in England

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Every newspaper in London and the *Evening Standard* has been eager to publish the *Leader's* news of London with regard to the return of the deportees, but hardly any has realised the significance of the news that many were admitted to Natal. The true meaning of the above statement was forcibly brought before the public by Archdeacon Potter in a letter to the *Press* of the 1st October. Archdeacon Beresford Potter writes as follows:

"With reference to the information given on this subject in your issue of Sept. 29th it seems evident that over 60 Indians have been recently illegally deported from South Africa, or else they would not have been re-admitted on their return. May one ask who provided for the families of these men, during their enforced absence? And who has looked after their businesses during these three months?"

Some of these Indians were actually born in South Africa, others established themselves, 10, 20, 40 even 50 years. Among the 79 deportees in May and June, a large number were born in South Africa, others had both parents born in, or living in the country.

This deporting of free Indians, and importing of indentured Indians whose suicides are 12 times more numerous than those of their compatriots in India does not seem exactly what English men and gentlemen shed their blood for in the Boer war which many of us believed was undertaken largely to deliver Asiatics and Natives from the tyranny of the Boers.

In reply to a letter to the Colonial office commenting on the fact that

over 60 people were allowed to land in South Africa and pointing out that it would appear that these men had been wrongfully deported, we have received the following:

Sir,—I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 30th of September relative to the cases of certain deported Indians who have now been re-admitted into South Africa on their return from India, and to state that the Government of the Union of South Africa have been asked to furnish a report on the matter. I am, Sir, Your obedient servant,

(Sd.) C. P. LUCAS.

The Secretary,
S.A. British Indian Committee.

Arrangements have been made to give 3 lectures in London on the Transvaal question during the winter months and it is hoped shortly to extend the series.

From the Editor's Chair

PROPOSED NEW IMMIGRATION BILL.

The *Transvaal Leader* of the 1st October published the following telegram from its Cape Town correspondent:

"I hear that the Colonial Secretary will early in the week submit a bill which, in addition to amending the existing Transvaal conditions will make considerable changes in the consolidation of the immigration laws of the Transvaal."

So far as the Transvaal is concerned, I understand it is the intention to make some fairly important concessions to British Indians, which, without weakening the attitude of South Africa, will make the law more workable and sensible than the regulations now are. Among these concessions will be the admittance of a limited number of specially qualified Indians per annum, the number suggested in the past was six per year, but it may be made even greater than that. This and other modifications are among those which have been pointed to in the past by the "Leader" as necessary to make the immigration restrictions more satisfactory to all concerned in respect of the consolidation of immigration laws.

This naturally does not imply uniformity of measures in all the Colonies, the position of Natal being a specially difficult problem. A great deal of anxiety is felt in Natal about the restrictions which will be imposed there, as the existence of the sugar industry is stated by the majority of representatives from that Province to depend on the ability of planters to rely on a continuous supply of indentured Indian labour. The suggestion has been made from some quarters in Natal that this form of labour should be allowed within an area bounded by a strictly limited distance from the coast, which will include the sugar and other plantations. What will actually be proposed by the Government will probably not become known till General Smuts brings in his bill, but it will occur to everyone that, considering the difficulties the country was plunged into as the result of former Indian immigration, it is not likely that any new measure should be laid before either parliament or

Parliament and the public in time for them to consider it very carefully.

We do not know whether the *Transvaal Leader* correspondent has given a correct forecast. If he has and if the provision for the new entrants made on the lines suggested by Lord Amthill and if no statutory colour bar is created, passive resistance struggle will end, assuming of course that Act 2 of 1907 will be repealed at the same time.

But Indians all over South Africa are nervous regarding the proposed consolidation of the Immigration Laws of the other provinces. Indians of the Cape and Natal cannot accept the Transvaal registration act, as registration is totally unnecessary for provinces with a sea border. Nor can they accept the unnecessarily rigorous educational test which will be acceptable for the Transvaal under the peculiar conditions availing there. British Indians have accepted the policy of restriction throughout South Africa but they cannot be expected to become party to making legislation for the Cape and Natal more severe than it already is. Indeed as recent judgments of the Supreme Court at the Cape and Natal have shown it is severe enough in all conscience.

BIKANIR'S DONATION

When the Princes of India give donations for the support of the passive resistance movement or of the distressed passive resisters and their families as apart from the general movement, two things of the greatest significance come out prominently before the British Imperial world:—that the movement has no connection whatsoever with the insane propaganda of violence that has of late infested India and that the grievances of Indians in South Africa have created a profound impression on the Indian mind.

Just at this juncture it is necessary to emphasise the two facts, because an important public man like Mr. Hay has been ignorantly writing to the *Transvaal Press* connecting the movement with the propaganda of violence and telling the public that "the alleged insult to three hundred millions of Indians in India is all moonshine." His Highness the Maharaja of Bikanir like H. H. the Maharaja of Mysore has given the lie direct to Mr. Hay's charges.

WHAT IS A PASSIVE RESISTER?

Mr. Merr who has gone to gaol for the eighth time for the sake of his honour and conscience has partly answered the above question. Mr. Valli Perudhai who always attends to the comfort of passive resisters passing through Charlestown writes to us as follows: "The day that Mr. Merd was arrested, he had received three letters. After reading the letters, he performed ablutions (the ceremony of mourning among Hindus) and pro-

sented himself for arrest. It appears that Mr. Medh received news of his sister's death, the sister having left three children behind her. Had I been by Mr. Medh's side when he read those letters, I would not have allowed him to court arrest so soon. But I know that a passive resister has to be indifferent to pleasure or pain. In order to realise the full significance of Mr. Medh's sacrifice and staunchness as a passive resister, it is necessary to recall the fact that Mr. Medh had been deported together with Messrs. Sorabji and Sodha and that he had re-crossed the border in order to challenge re-arrest and to know that the bereavement such as her Medh's often means suspension of one's ordinary vocation of life and return even to India. Mr. Medh, however, a good passive resister that he is, would not think of suspending the work immediately before him and went to gaol. We well remember how (and rightly too) the whole world sympathised with Lord Roberts when he lost his only son bravely fighting at Colenso and when in spite of the cruel blow, he remained at the post of duty. In so far as such spirit of self-sacrifice is concerned, the passive resistance struggle has produced many an Indian Lord Roberts of whom India has every reason to be proud. And in our opinion these warriors in passive resistance are better soldiers in that theirs is *only* to die.

INDIAN COMMERCIAL MORALITY

We hear, now-a-days, frequent charges against Indians on the ground of trade immorality. We are told, so often, for example, that, so soon as Indians get into difficulties, they become insolvent. Now this particular charge happens to be easy of refutation or confirmation, for the *Government Gazette* of South Africa contain periodical lists of insolvencies, from which it is a simple matter to deduce the facts. The *Transvaal Provincial Gazette* of the 28th ultimo, contains two interesting tabular statements. The first is a list of unrepaid insolvents whose estates have been sequestrated since the 1st June, 1902, until the 30th September, 1910, the accounts and plans of distribution of whose estates have not been confirmed. Out of a total of about 400, no more than fourteen names are those of Indians, or about 3½ per cent. The second list contains the names of those insolvents, within the same period, the accounts and plans of distribution of whose estates have been confirmed. Out of a total of about 1450 names, not more than 75 are those of Indians, or a little over five per cent. These figures speak for themselves, and the financial reliability of Indian traders in the Transvaal is further vouched for by the confidence that is reposed in them by their European suppliers.

CALLING A SPADE A SPADE

SIR EDWARD GREY, the Secretary of State for Foreign Affairs, recently received a deputation on the subject of Portuguese Slave Labour in San Thome. Amongst those present was Mr. J. St. Sirachey, the Editor of the *Spectator*. Mr. Sirachey did not beat about the bush. He did not, apparently, at all agree with the conclusions of the signatories to the report of the Commission on Indian Emigration to Crown Colonies, but roundly declared that "a man did not cease to become a slave because he was called an indentured labourer." Now, of course, the particular circumstances of the Indian indentured labourer of Natal are not so shocking, at least in the matter of recruitment, as those of the *serfs* of the Portuguese *prazos* islands. But the spirit of the system is certainly the same. Sir Edward Grey laid great stress upon the need for re-engagement to be voluntary. That is exactly what it really is in Natal. The labourer is often too poor to return to India at the expiry of his contract, or social reasons may prevent him. He cannot possibly enjoy *liberty* as freedom that a British Colony imposes on him, and he is thus forced to re-engage. A question was recently put in the House of Commons, on the subject of alleged slavery in Java, where a Dutch company advertised, as one of the particular reasons for subscribing to its share issue, that it had the power to make the natives work. The employers of indentured Indian labourers in Natal have the same power. If the labourer does not work, he is liable to be dealt with criminally by the Magistrate. Indeed, indentured labour has all the essentials of slavery, with very few of the redeeming features of the older form, and the sooner the system is abolished, the better for all parties concerned.

LEGAL PERSECUTION

THE summary we reproduce in our columns, of the judgement of the Supreme Court regarding the case of a twelve-year old Indian lad shows how legal machinery can be set in motion to persecute a poor man and how the legislation is intended to curtail the jurisdiction of the courts of Asiatic districts. Here is a boy who comes with a man who claims to be his father. The boy is admittedly too young to be thrown on the mercy of the world. The Immigration officer suspecting the *bonafides* of the reputed father declines to recognise the right of the boy to remain in the Colony. Instead of giving the youth the benefit of the doubt, the Immigration Officer has acted upon mere suspicion in condemning the boy. If the boy is actually deported (and the feverish zeal with which the authorities have acted in order to secure the boy's removal warrants the supposition that unless prompt action is taken, they will, in spite of the Court's severe strictures,

hound the poor boy out of the Province) what would happen to the boy in India? His father is here. To whom is he to go? If the father wants to go with his son, his burden is most sure. We hope that the authorities will even at this late hour be humane enough to suspend the boy's removal and his father enough to take care of him. We hope too that the Natal Indian Congress will take action in the matter.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

Messrs. Sodha, Medh, and Sorabji were deported last Thursday to Natal, whence Messrs. Medh and Sorabji returned immediately and were at once arrested. They were lodged in the prison, pending trial. Mr. Sodha proceeded to Tongaat, it being his intention to take Mrs. Sodha to the same place.

Mrs. A. R. Philip, who is well known, is among those deportees who were last week landed at Durban, came to Polstoy Farm on Monday last, with her family.

Messrs. Royeypen and Desai are now at the farm. They complain of unfeeling treatment by the junior prison doctor. Mr. Desai has made a statement on oath to the visiting Magistrate concerning what he feels is an unjust sentence of solitary confinement awarded to him by the Governor for inability to perform an impossible task.

Mr. Thambi Naidoo who was sentenced a few days ago to six weeks' hard labour, has, apparently been detached at the Port, instead of being sent to Diepkloof.

Mr. Abdool Rahman, of Potchefstroom, once more, in the *Transvaal Leader* emphasises that the Unionists are equally to blame with the Government for the Transvaal immigration, warning that Mr. Mermin, a member of the Unionist party, is responsible for the Asiatic trouble. The Editor of the *Leader*, in a footnote again denies that any one besides General Smuts is responsible for the Asiatic trouble.

There seems to be a big anti-Asiatic campaign being organised again now that Parliament is about to open. The local press has this week contained columns of turgid correspondence, full of weird and wonderful lies by men hopelessly ignorant of their subject but not modest enough to realise the fact. The former Lord Minto's Government enforced against South Africa the new Emigration Act, the better it will be for all parties.

say that he day would see the end of the matter; it might have been protracted for months.

Their Rights

Mr. Justice Dove-Wilson: That is a matter of the smallest importance compared with their having the opportunity of knowing what rights they may have. When could he not have put himself in communication with Mr. Laughton?

Attorney-General: The action rested with them and not with Mr. Smith.

His lordship said Mr. Smith took it on order, and he would not suppose the parties, having briefed counsel in the matter, would stick at the small matter of security.

The Attorney-General said the authorities were faced with difficulties. There was a law calculated to create a good deal of opposition. They had seen it already, and they anticipated a good deal more. The Immigration Officer was faced too with his duty under the law. If the people were prohibited Indians it was his duty to keep them out of the country. Naturally he would look very closely at any order interfering with the ordinary administration of the law.

Mr. Justice Dove-Wilson: I don't call it interference. It is the order of the Court; that is not interference with his duty. His primary duty was to see the order of the Court was carried out and not defeated. That was his primary duty apart from any thing else.

The Attorney-General said that having his duty to do under the Act Mr. Smith would look very closely at an order.

Mr. Justice Dove-Wilson: And not be satisfied with his own interpretation.

Attorney-General: He had not much time.

His lordship: All the more reason for him to proceed with more caution.

The Attorney-General said he thought Mr. Smith was justified in looking carefully into the order, to see whether he had any choice at all, because if he had not, his duty under the Act would compel him to send the men away.

His lordship: Surely he could have communicated with Mr. Laughton if he had any doubt.

Attorney-General: I take it it was Mr. Laughton who should have approached him.

Mr. Laughton said the difficulty was the security was put upon the approval of the Registrar.

His lordship said he thought Mr. Laughton would have been well advised to have seen that the security was provided.

A Misunderstanding

The Attorney-General said the question was it there had been a general misunderstanding on Mr. Smith's part. It was upon the order for attachment would not be allowed.

Mr. Justice Dove-Wilson said he did not suppose Mr. Smith would dare to wilfully go against the order of the Court. He could not imagine any Government servant so foolish or led to his own interests to do such a thing. The only thing was that he had jumped to conclusions.

Mr. Laughton said Mr. Smith knew security would be forthcoming, because on a previous occasion he had told him that he himself would be responsible for £500 or as much more as he liked.

The Attorney-General said that Mr. Smith took the references to security in the order as a condition.

Mr. Laughton said that it was contempt of Court, and that it was contempt of gross character, because it had been done deliberately. That was for the Court to decide. The punishment of Mr. Smith he was not interested in, but he asked the Court to make an order for him to make good the mistake he had made.

Mr. Justice Dove-Wilson: Can he?

Mr. Laughton: Yes. All he has to do is to cable to Delagoa Bay giving instructions for these men to be returned, and they will be returned.

His lordship: You mean it is better that the object of their landing is removed?

Mr. Laughton: Not only that, but to see

they are returned by the first ship coming to Durban.

His lordship: How can he do that?

Mr. Laughton: Because they are willing parties.

Mr. Justice Dove-Wilson: All he wants is to inform these men if they choose to return they will be permitted to return.

Mr. Laughton: And I am entitled that the Government shall bring them back at their expense? Mr. Smith had recklessly sent the men away, and he must make good his mistake. He would say nothing about his being punished if he made good his mistake. He was able to do it, as men were constantly going and returning by Delagoa Bay. There was not the slightest difficulty in getting the men back. Let him place the men where he found them. It was for the Government to send them back.

Mr. Justice Dove-Wilson: He cannot create the men coming back.

Mr. Laughton: I will ensure that.

The Attorney-General said he left the matter with the Court, feeling that the Court would do what was right.

Mr. Laughton: I think you ought to do so.

The Attorney-General: I am willing to telegraph to inform the men.

Mr. Justice Dove-Wilson: Are you willing to pay their cost in returning to Durban? I don't think we can make an order to put on their backs. They are outside the jurisdiction of the Court. They may be willing to return, but it is not for the Government to produce them as a matter of fact they are not in the custody of the Government.

Mr. Laughton: No, it is against the person I want an order. He can cure it.

The Attorney-General said he would suggest the security in the former order should be extended so as to include all the costs which the Government might be put to in connection with their detention.

Mr. Laughton: I am ready to give security for anything reasonable.

In reply to Mr. Acting Justice Koch, the Attorney-General said he was appearing for the Union Government in this matter.

Mr. Justice Dove-Wilson asked Mr. Bird if he would be prepared, on behalf of the Government, to send to the Government agent at Delagoa Bay a telegram to the effect that 20 Indians had been deported from Durban contrary to the order of the Court, and asking him to take passages for their return by the first steamer for Durban?

The Attorney-General: Will you allow me time to take instructions?

His lordship said he was prepared to say the security must cover those costs. There should be no difficulty seeing that Mr. Laughton said that security up to the cost of passage could be given.

There had evidently been an attempt to inform the men, and it had failed, with the result that the order of the Court had been defeated and it might be that the men might be sent back. He could not think that the Government wished to deal harshly with the men. There had been a misunderstanding on the part of a Government official. It might be there was some small error in the order not being quite explicit or clear. He could not suppose the Government wished to deal arbitrarily in the matter, or would take advantage of any misunderstanding.

Mr. Acting Justice Koch said he personally thought the order should be accompanied by a note to the effect that security should be given by the Indians for the cost of their passage back from Delagoa Bay.

Mr. Laughton observed that the *Gordale* was a phantom ship.

Mr. Justice Dove-Wilson: In what way?

Mr. Laughton: I have seen her. (Laughter.)

Mr. Laughton said he meant she was a quick vessel, and if the Court did not hurry up they could not catch her at Delagoa Bay.

The Attorney-General suggested that security for costs could be helped before the cable was sent to Delagoa Bay.

Mr. Laughton: My friend knows I will be responsible.

The matter was adjourned until 2.15 to enable the Attorney-General to telegraph to the Government Department for instructions. At the hour mentioned Mr. Bird said he had had no answer, and at his suggestion the matter again stood down until 3.45.

When the matter was mentioned again, the Attorney-General said the Government could not consent to the order which the Court had suggested should be made.

Replying to the Bench, Mr. Laughton said the Court had power against Mr. Smith. He had nothing to do but to tell the agent at Delagoa Bay to put the Indians on a vessel coming to Natal.

To be Continued.

Madras Government and Transvaal Deportees

The following is the full text of the Order of the Madras Government in reply to the appeal of the Indian South African League for financial help on behalf of the Deportees:—

In dealing with the request from the Indian South African League for pecuniary assistance to the persons who have been deported from the Transvaal, the Government wish to make their position clear.

Firstly, questions connected with the deportation of Indians from South Africa are of an Imperial nature and the Madras Government can take no independent or isolated action in that connection. Nor can they, as a Government, make grants from public funds in order to assist men who, judging by the statements which have appeared in the public press, intend to return to South Africa to put themselves into conflict with the law and administration of a British Colony.

Secondly, the action of the Government of Bombay referred to in the League's representation is not relevant as regards the request made on the Madras Government. The Bombay Government sent on the deportees who claimed to belong to this Presidency to Madras at the public expense, as the Madras Government would do in the case of destitute persons landed here who appeared to belong to some other Province; but to send men of this description to the Province to which they appear to belong and support them within their Province, are quite different matters.

Thirdly, the Madras Government cannot accept the proposition that the deportees, regarding whom representations have been made, can, as a class, claim to be citizens of Madras. It appears from a list which has been prepared by the South African League that a very considerable number of these persons were born outside India and had never set foot there until they were deported from South Africa. There is no reason to regard such persons as having any special claim on the Madras Government.

Fourthly, the Government cannot undertake to maintain these deportees for an indefinite period of time. Most of them appear to belong to trades for which there is a demand in

this country, and there is no reason why they should not attempt to earn their living here.

2. The Government, however, recognise that the circumstances in which these deportees find themselves are altogether exceptional, and they are accordingly prepared to give pecuniary help to those who can show that they are destitute until they can find work for themselves.

For this purpose the deportees may be divided into three classes:—

(a) Those who have homes or family connections in this Presidency.

(b) Those who have homes or family connections in any other part of India.

(c) Those who have no homes nor family connections in India.

The Government will be prepared to send destitute men belonging to class (a) to their own homes or relations and to give them subsistence for a limited period in order to allow them an opportunity of finding work; the period will in each case begin on the day on which the deportee is informed that the Protector of Emigrants or Collector has sanctioned the grant of subsistence and will cease as soon as the Protector or Collector is satisfied that the deportee has sufficient means of subsistence and in any case the period will not exceed one month.

The Government will be prepared to send destitute men belonging to class (b) to headquarters of the District or state to which they belong, i.e., to bear the cost of their railway fares and to give them batta for the journey, sending information to the Government's action to the head of the District or Resident or Political Agent of the State as the case may be.

The Government will be prepared to allow destitute persons belonging to class (c) to choose whether they will remain in Madras or go to any other place in the Madras Presidency in search of work and to give them subsistence as in the case of men belonging to class (a) either in Madras, if they elect to remain in Madras, or in such other place as they may select (to which they will be sent by the Government, as soon as possible).

The Government will further be ready to provide destitutes in any class with a suitable amount of clothing if necessary.

3. Applications on the part of destitute deportees for assistance within these limits should be made to the Protector of Emigrants, Madras, who will satisfy himself as to their condition, and give what he considers suitable relief within the scope of the Government orders, granting subsistence allowance, where this is necessary, at a rate not exceeding what he considers absolutely necessary, having regard to the circumstances of the deportees. In the case of men sent to the mofussil, he will inform the Collector concerned and the latter will take the necessary supplementary action.

The cost will be debited to Head 32, Miscellaneous "Donations for charitable purposes."

The Protector of Emigrants should send an early report showing what action has been taken with reference to these orders.

Natal Immigration Restriction

Supreme Court Judgment

With reference to the case of a young Indian who entered the Province with his reputed father we take the following summary of the Supreme Court Judgment from the *Natal Mercury*:—

Judgment was given in the Supreme Court of the Province on the 31st ult. in the matter of the Principal Immigration Restriction Officer v. Amod, in which the former asked for an order, setting aside two interdicts granted in favour of Amod, and preventing his deportation from the Colony.

Amod, a boy of about 12 years when he arrived in Natal, has now been in the Colony for several years. On his arrival the Immigration Officer declared him to be a prohibited Indian, but granted him a visiting pass. The pass was overruled and proceedings were taken against the boy by the authorities, all of which were overruled on technical or other objections. Two interdicts had been obtained by Amod preventing the Immigration Officer from deporting him, and the present application was the result.

The Court held that they would not be justified in interfering with the Immigration Officer's decision unless they were certain that he had arrived at his finding by an improper process, or that his decision was manifestly unreasonable. In their opinion it could not be said that the procedure was improper or irregular.

The judgment continues: It might be enough if we were simply to discharge the interdicts, leaving the Immigration Officer to take such action as he may think the law allows. In order, however, to avoid further application to the Court in this and similar cases, we think it right to state our view of the law as regards the manner in which a person remaining in the Province may be dealt with after he has been found to be a prohibited immigrant. We think that Act 30 of 1903 makes distinct provision for deportation irrespective of any criminal proceedings under paragraph 7. Section 12 of the Act is more precise in its terms. It empowers the Government to authorise the Immigration Officer to make a contract with the master, owners, or agent of any vessel for the conveyance of any prohibited immigrant found in Natal to a port in or near to the place of such immigrant's birth. Any such immigrant with his personal effects

may be placed by a police officer on board such vessel, provision being made for his maintenance, if destitute, for one month after disembarkation.

Section 31 is also applicable. By its provisions any prohibited immigrant remaining in Natal beyond the time allowed by his visiting pass shall be deemed to have contravened the Act, and shall suffer forfeiture of his deposit, and render himself liable to punishment.

From the material before us we do not feel justified in holding that the Immigration Officer has wrongly used his discretion. We cannot be influenced by the elements of hardship in the present case, but we think it right to say that in our opinion the repeated criminal prosecution of this child was an unnecessarily harsh course of action.

Our order is that the interdicts of the 15th of January, 1909, and 24th of August, 1910, must be discharged.

Mr. Cordes' Departure

Mr. John H. Cordes who threw in his lot with the settlers at Phoenix and who has proved himself a true friend of Indians and of great service to the settlers, is due to leave for Adyar per S. S. Umfali which sails on the 6th instant. Mr. Cordes left a lucrative post to join the Phoenix Scheme. He has voluntarily reduced himself to poverty and is therefore travelling as a deckpassenger. He wishes to gain experience by so travelling. Mr. Cordes had come to be known to the settlers as also the people living in the surrounding districts as a doctor. He gave medicines freely to those who needed and himself nursed those who required nursing. Mr. Cordes is an ardent theosophist and a great admirer of Mrs. Besant. He thinks that he should know theosophy much more intimately than he does now. And he expects to do this by going to Headquarters and remaining there for sometime. He wishes to have a year's course of study and then to return. As he puts it himself, he is going in order that he may return a better and more useful man. Mr. Cordes carries with him the best wishes of the settlers for a happy voyage, a nice time in India and a safe return. Mr. and Mrs. West held a tea party to bid Mr. Cordes bon voyage. Suitable speeches were made by all the settlers present.

Miss Devi West returned last Sunday from England whither she had gone in order to visit her people at Louth. She received a hearty welcome back from her fellow settlers.

Mr. Purshottomas Desai being desirous of taking a more active part in the Transvaal Struggle has now thrown in his lot with passive resisters and is proceeding to the Transvaal on the ground of his educational qualifications. Mr. N. B. Naik has offered to replace Mr. Desai during his absence.

A CORRESPONDENT fromstadock C.C. writing under the name of 'A British Indian' says "Mr. Ritch in his *Argus* interview says that the Cape policy regarding Indians is more liberal than the Transvaal policy. But allow me to tell you that we in the Cape Colony are no better off than our brethren in the Transvaal. Only we are not in gaol. We are not allowed to earn our living in a fair and honourable manner. We are debarred from entering several of the native territories such as Transkei, Griqualand East etc. These places are reserved for European traders only who suck the poor natives. Sometime ago a Colonial-born Indian went to an amusement for a day at the Hotel de Transkei, a place of pleasure and recreation. He travelled to the place leaving his wife and family behind him. On entering the Transkei territory he was, much to his surprise, arrested on the railway platform. He was brought before the Magistrate on the charge of having entered the territory without a permit. His ignorance of the permit regulations, his knowledge of English, his Colonial birth availed him not. He was ordered to return by the returning train. What must the poor fellow do now? He had borrowed money for the journey to Transkei. Not having any cash upon his person, he had to perform the return journey on foot. How must he look for a British Indian to be thus kicked about like a dog? Where are equal rights under the British flag?

It it was not for the strong passive resistance in the Transvaal our position would have been 'entirely rotten'."

[We have considerably condensed our correspondent's letter and modified the picturesque language in which it is written. We trust that the Indian Associations at the Cape will investigate the matter and seek relief. —L.O.]

A Protest Against Government Misrepresentations

How Indians are Deported

Messrs. David Ernest, Chockalingam Pillai and Aaron John write to the *Indian Review* as under:—

Although we, as passive resisters, are prepared to suffer to any extent for the sake of the cause we have so dearly at heart, it was with much pain that we read the replies given by the Hon. Mr. Robertson, in the Imperial Legislative Council, and by Lord Beauchamp, in the House of Lords, for we feel that the humane side of our struggle has been lost sight of. We do not think that, because, out of respect to a Government which, we consider, is a powerful nation, we should be silent about the wrongs done to us, it is at all follows that we were not subjected to much needless inconvenience and hardship as a result of this deportation. Nor is it fair, we think, to suggest that, because we do not express our bitter sense of injury in having been dragged away from our helpless families, and because we say that even these things and the trouble to which we have been put can not damp our zeal to return to the Transvaal and take our places in the struggle again, we do not feel the injury that has been done us. If the later batches of deportees have been somewhat better treated than the earlier ones, it is chiefly because of the latter's intense sufferings and the protests that they raised at the time. Many of us were kept in the Lourenco Marques gaol for over twenty days, during the first four of which we had to starve owing to insufficient diet and were obliged to call for the help of the British Consul-General. There, too, several of us were attacked by a specially bad form of malaria, of which one man died. On the voyage to India, most of us had to starve for the first day or two in order to get proper rations, owing to the bad quality of food given to us. The majority of us arrived in India almost without clothing, some with no more than what they wore when they landed. We protest against our cheerfulness being used as an argument against our complaint of improper treatment.

Then, as regards Lord Beauchamp's statements it is quite untrue that

most of us refused to give evidence of domicile. To begin with, we nearly all are registered, or entitled to registration, in the Transvaal, and are all therefore identified more than once. And the Home Government ought not to forget that the Transvaal Supreme Court has ruled that no registered Indian should be deported. Almost all of us, who are domiciled in South Africa, gave evidence as to domicile, but our statements were not listened to, although it was for Natal or the Cape Colony we proceed against us if we could not prove our claims, and not the Transvaal at all. The Hon. signatory, for example, gave references to his parish priest in Durban, but he was nevertheless deported. And how can the Transvaal Government pretend that they can not identify Mr. Veera Pillay, who was a Boer Government official before the war? And so with most of us.

But we feel most shocked at the reply given as to the help of the Portuguese authorities. It was officially announced, early in 1909, that an arrangement had been come to, to deport Indians direct to India, by the help of the Portuguese. What happens in this. We are arrested as we go about our work, brought before the Magistrate who issues an administrative order of deportation against us, and while the case is pending, and we are then sent to Pretoria, where we are told that we are to be sent to India. Most of us are never asked about South African domicile, and our statements are ignored. Only recently have any of us been asked if they wished their families to accompany them. But in South Africa our home, and our children have really all been born there, why should we bring them to India, which is a strange land to most of us, and where we may starve? Then, we are put in a train under police escort. At the last Transvaal station, Portuguese police, who have already entered the Transvaal at the invitation of the Transvaal Government, board the train. As the train crosses the Portuguese border at full speed, we are told by the Transvaal police that we are free, but we, of course, can not get down from the train, and are carried on to the first Portuguese station. Here we learn that tickets have been purchased only as far as the border, and we are taken in charge by the Portuguese police for being without proper tickets, and then against our will taken to Lourenco Marques, where we are told that we have entered Portuguese territory without authority and will be sent to India. The local by-law referred to by Lord Beauchamp can not operate outside the township limits, and we are brought into the township by main force. How have we broken the Portuguese laws? If we are forced on to another man's land against our will, can he charge us with trespass? But as we can not go to the Portuguese

Courts, we have no redress. Lord Beauchamp says that this by-law came into force on the 15th July last year. How then does he account for deportations in this way before that date? For deportations have been going on not only during the last few months but for more than eighteen months.

We feel that a shameful injustice was done to us by the excuses of this treatment by the Home Government. Lord Beauchamp and Lord Cromer must know as well as Lord Amthill how utterly un-British the whole thing is. Why, then, do they attempt to defend the Transvaal and the Portuguese authorities who, they know, have acted most inhumanly towards us, who are British subjects, innocent of any crime, law-abiding men, only anxious to live decent, peaceful, honest, self-respecting lives? We appeal to our brethren in India to protest against the King-Emperor's Ministers treating this matter so lightly, and to help us to get our grievances removed, for we are struggling not only to secure peace for ourselves, but to prevent India's honour being dragged in the mud.

Since writing the above, we have seen with great surprise and regret the order of the Government of Madras, in which they practically refuse us of returning to the Transvaal in order to put ourselves in "conflict with the law and administration of a British Colony." We are returning to our homes in South Africa, our wives and families, our businesses, our future, are there. The Madras Government itself repudiates our right to Madras citizenship. As the above has to show, we are only claiming our rights to live as decent, self-respecting men in the Transvaal. The Government of India and Home Government admit that the laws for the removal of which we are striving are unfair and unjust, and are themselves trying to secure the same thing. Are we not even to make an attempt to return to our homes? How we may conduct ourselves on our arrival in South Africa concerns, we think, only the Transvaal administration. So far as the Madras Government are concerned, we are returning to the land where we all possess domicile and where very many were born. Whilst thanking the Madras Government for their decision regarding our maintenance, we would like to say that it comes too late, as we are returning, as at present arranged, within a week, to South Africa, and the order can therefore be of no immediate assistance to us.

Mr. T. M. Naicker has sent us a copy of the fifth annual report of the Higher Grade Old Boy's Association in which he as Secretary regrets that the activities of the Association have been greatly limited owing to adverse circumstances.

Transvaal Asiatics and Liquor

The following are the pertinent portions of the Report of the Transvaal Liquor Commission regarding the supply of liquor to Asiatics:

In the case of the Asiatic, the whole ground upon which the restrictions on natives and coloured people are based falls away, since he is not less but more temperate than the European. The only ground we find for interfering with him is that, both in the Transvaal and elsewhere, he is very often the intermediary employed to convey liquor to prohibited natives. This objection is sufficiently met by allowing sale to Asiatics for consumption on the premises only, which can most easily be done by placing him on a level with the coloured man; logically, he should be allowed spirits if he wants them, but this would mean setting up a third class of canteen, since it is essential, in evasion of the law is to be avoided that the presence in any licensed premises of any liquor of a class other than that licensed to be sold there should be prohibited under a heavy penalty. We do not think that the desire of the Asiatic community for spirits is strong enough to necessitate this complication. We therefore suggest that Asiatics be classified with coloured persons. After reciting the recommendations (already published) in details, the report proceeds:—

There are always exceptions to every rule. We think it would be reasonable that the Governor should have authority to grant or withhold in his absolute discretion, letters of exemption to any of the prohibited classes which should have the effect of relieving them from the liquor law. We recommend that this power should be limited to the Governor because we think it should be exercised only in very exceptional cases. Such letters should be revocable at will.

We submit that the scheme above outlined offers many advantages. It provides both natives and coloured people with an opportunity of exercising self-restraint, while it confines them to liquors to which they are accustomed, and which they are therefore less likely to abuse. It discourages the illicit liquor traffic by giving the restricted classes, when they feel a desire for alcohol, an opportunity of satisfying that desire in moderation and under a certain amount of supervision and also by limiting the opportunities of coloured persons and Asiatics to remove liquor for purpose which cannot be traced. It gives no private person any interest in the sale of liquor to natives and thereby leaves opportunity for such improvements as experience shows to be desirable, at the same

time removing any temptation to adulterate.

It also provides a basis upon which it may be possible for the Colonies to meet. The Transvaal is asked to concede to the natives in towns the use of kaffir beer, to the coloured man and Asiatic the use of malt liquors and wine, all these under supervision. Per contra, limitations which have worked well in South Africa, are put upon beer parties. The Orange River Colony is asked to accept even less change, since limitations on beer parties are already enforced there but it has to give up the existing restrictions under the Innes Act which amount virtually to total prohibition, the only change proposed in the law as to natives is the abolition of the exemption in favour of registered voters, as to coloured persons and Asiatics, the Cape Colony can attain uniformity by cutting off their spirits and restricting them to consumption on the premises of such liquor as we propose to allow them.

In dealing with this question, there are three factors to consider—the interests of European races, the interest of non-European races and the necessity for uniformity in South Africa. The scheme set forth above appears to us the best resultant of these three conditions.

Transvaal Persecution Condemned

The *Natal Mercury* of the 28th ultimo in the course of a leading article dealing with the recently received Asiatic Blue-book says:—

When we come to the question of the alleged harshness of the Transvaal Government towards Indians legally in the country, or claiming legal domicile, we touch upon different ground. On this branch of the subject, our sympathies can hardly go fully in favour of the authorities. When the Asiatic difficulty first became acute in the Transvaal under the Botha Government, we strongly expressed our view that the administration of the law was marked by unnecessary harshness. The conscientious scruples and susceptibilities of our British Indian fellow-subjects were in various ways, as we thought, rather arrogantly disregarded. The correspondence now published confirms the impression that the execution of the law has not been tempered with due consideration for those who have come under its operation. While the policy of restricting Asiatic immigration is firmly maintained, it does seem that there are non-essential points in regard to which the Government of South Africa could show a livelier disposition to defer to Imperial wishes than has been shown by the Transvaal Government in the past.

Britain holds India not by the Sword but by Consent

If the creeds and races of India will not accept these terms, let them turn us out. They could easily do so if they were enough to earnest to unite. If they cannot, as they certainly cannot, unite for that purpose, it is a proof that they are unable to get on without us. What we must not do is to hand over our trusteeship to any one section of the people. It is a case of carrying out our trust fully or of resigning it altogether. We have spoken of laying down our trust when the people of India, unanimously or with a virtual unanimity, demand it. But nothing is clearer than at the moment that they make no such demand. On the contrary, a vast majority of the population practise an acquiescence in our rule which is equivalent to demand no us to stay. They may not like us individually or racially, but at any rate they want us to rule. As Thiers said of the Republic, ours is the form of government which divides them least, and gives them internal security and happiness and peace which they desire, but can obtain in no other ways.—*The Spectator*

Latest telegram of the passive resistance party that left on Wednesday Messrs. P. K. Naidoo, Sadia, Muduramuthu, Coopooosamy, Valou Padiachy, Govinden, Veeramethu, Subiah, Kisten Moodley, Pernal Lutchman and Kungasamy, were sentenced to three months hard labour and thirteen others six weeks.

In sending us a copy of the annual report by Mr. Rajpaul the school master of Shri Thakurdwara School Mr. Bhagwatidin the Hon. Secretary says:—Amidst a large gathering on Tuesday evening the annual festival of Dipawali, and offering of prayers to Shri Maha Latchmi, was celebrated here, and on this occasion prizes were distributed to the pupils of the day-school. An India Vitha Natak was performed by the Shri Bhajan Mandal.

Content

	Page.
The Cape Immigration Restriction	261
Activity in England	305
From the Editor's Chair	305
Transvaal Notes	306
From Pillar to Post	307
Mandates Government and Transvaal	
Deportees	308
Natal Immigration Restriction	309
Mr. Gopal Deshpande	309
The Proposed Exemption	309
Booth's Letter to Mr. J. D. D. D.	310
The Cape Immigration Restriction	311
Transvaal Notes	312
Transvaal Government and Transvaal	312

CITATION

addressed to KALAMHAI NICHAMHAI DESSAI, formerly of Durban, Natal, Storekeeper, whose present whereabouts are unknown, issued by leave of this Honorable Court granted on the 24th day of October, 1910.

TAKE NOTICE that you are hereby called upon justly and without delay to render to NORA CREINA OLLIHAN, wife of, and duly assisted by Charles Augustus Ollihan, of Durban, Accountant, the sum of ONE HUNDRED AND FORTY-TWO POUNDS SIX SHILLINGS AND FOUR PENCE (£142 6s. 4d.) INTEREST, being 4% to ONE HUNDRED POUNDS (£100) PRINCIPAL, Principal, FORTY POUNDS FOUR SHILLINGS AND EIGHT PENCE (£40 4s. 8d.) Interest, and TWO POUNDS ONE SHILLING AND EIGHT PENCE (£2 1s. 8d.) Corporation Rates paid by the Plaintiff on your default, which amounts you owe and unlawfully withhold from her under and by virtue of a certain Mortgage Bond for the sum of One Hundred Pounds (£100) Sterling, dated the 19th October, 1905, passed by you in favour of the Plaintiff, together with further interest on the said Principal Sum at the rate of Ten per centum (10%) from this date to date of payment; the said amount being due by reason of your default in payment of the Principal Sum, and of interest and corporation rates in terms of the said Bond; and unless you shall do so then you are summoned to appear before our Supreme Court, Durban and Coast Circuit, Local Division, sitting at Durban on the 23rd day of November, 1910, at ten o'clock in the forenoon, to show whether you have not done it; and also to acknowledge or deny the signature to the said Mortgage Bond, or the authenticity or signature of your Agent, or the validity of the said debt.

AND you are also summoned to plead to the provisional claim of the said NORA CREINA OLLIHAN for payment thereof under security of *restitutio* with costs, and to join issue thereon, and at the same time to show cause if any why the property hypothecated under said Bond shall not be declared executable.

WITNESS: HIS HONOUR JOHN CANNON, DOVE-WILSON, Acting Chief Justice of Natal, at Durban this 1st day of November, 1910.
Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court.

CLEMMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors,
312, Smith Street Durban.

NOTE: Take notice that if the amount due, that is to say: £100 Principal, £2 1s. 8d. Corporation Rates, and £40 4s. 8d. interest on said Principal at the rate of Ten per centum to this date, and further interest to date of payment, together with the sum of £..... for costs be paid to CLEMMANS & MAYSTON, 312, Smith Street, Durban, Plaintiff's Solicitors, before ten o'clock on the 23rd day of November, 1910, this application will not be proceeded with.

You will sufficiently appear for the purposes of this Summons by appointing an Attorney of the Court to act for you, and who shall so act, or by causing to be entered with the said Registrar an address in Durban for the service there in this action of notices or the like to you. But provisional sentence may be given against you without further notice than this Summons.

Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court.

Signed CLEMMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors.

CITATION

addressed to DANIEL DUBANNAY, formerly of Natal, Storekeeper, whose present whereabouts are unknown, issued by leave of this Honorable Court granted on the 24th day of October, 1910.

TAKE NOTICE that you are hereby called upon justly and without delay to render to WILLIAM PETER ALTON, of Durban, Clerk in Holy Orders the sum of TWO HUNDRED AND FORTY POUNDS EIGHT SHILLINGS AND SEVEN PENCE (£240 8s. 7d.) STRAIGHT, being 4% to ONE HUNDRED AND FIFTY POUNDS (£150) Sterling Principal, SIXTY TWO POUNDS THIRTEEN SHILLINGS AND TWO PENCE (£62 13s. 2d.) Sterling Interest, and TWO POUNDS FIFTEEN SHILLINGS AND FIVE PENCE (£2 15s. 5d.) Sterling Corporation Rates paid by the Plaintiff on your default, which amounts you owe and unlawfully withhold from him under and by virtue of a certain Mortgage Bond for the sum of One Hundred and Fifty Pounds (£150) Sterling dated the 15th day of August, 1905, passed by you in favour of NORA CREINA OLLIHAN, and by her ceded to Plaintiff under Cession dated 6th November, 1906, together with further interest on the said Principal at the rate of Eight per centum (8%) from this date to date of payment; the said amount being due by reason of your default in payment of the principal sum, and of interest and Corporation Rates in terms of the said Bond; and unless you shall do so then you are summoned to appear before our Supreme Court, Durban and Coast Circuit, Local Division, sitting at Durban on the 23rd day of November, 1910, at ten o'clock in the forenoon, to show whether you have not done it; and also to acknowledge or deny the signature to the said Mortgage Bond, or the authenticity or signature of your Agent, or the validity of the said debt.

AND you are also summoned to plead to the provisional claim of the said WILLIAM PETER ALTON for payment thereof under security of *restitutio* with costs, and to join issue thereon, and at the same time to show cause if any why the property hypothecated under the said Bond shall not be declared executable.

WITNESS: HIS HONOUR JOHN CANNON, DOVE-WILSON, Acting Chief Justice of Natal at Durban this 1st day of November, 1910.
Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court.

CLEMMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors,
312, Smith Street, Durban.

NOTE: Take notice that if the amount due, that is to say: £150 Principal, £62 13s. 2d. Corporation Rates, and £62 13s. 2d. Interest on said Principal at the rate of Eight per centum to this date, and further interest to date of payment, together with the sum of £..... for costs be paid to CLEMMANS & MAYSTON, 312, Smith Street, Durban, Plaintiff's Solicitors, before ten o'clock on the 23rd day of November, 1910, this application will not be proceeded with.

You will sufficiently appear for the purposes of this Summons by appointing an Attorney of the Court to act for you, and who shall so act, or by causing to be entered with the said Registrar an address in Durban for the service there in this action of notices or the like to you. But provisional sentence may be given against you without further notice than this Summons.

Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court,
Signed CLEMMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors.

મરદના દેસ, ઘેટ, પાટલુન, સમીસ,
હેટ, કેપ્સ, દુરાક, કીરયાન, રેસમી

રમાથ વગેરે પરચુરણ માલ મળશે.

આવો, જુઓ અને ખાતરી કરો.

નેતુ' મહત છે.

ઈંદીઅન મારકેટ, સ્ટોલ નં. ૫૮

વેસ્ટ કોટ, બેલા-સપરમ.

નોંધ એ છે.

અનહાઉઝરની દુકાનમાં અમેલુ ખુડા
રાખવાને છુકકી પર નોંધ એ છે. સુસલમાન
ને પહેલી તક મળશે, હોકુ બે ખાતરી પીચા
તું સ.થે રાખી રહે તો માલી રહે. સારા
માણસને માટે જગ્યા હમેશની થશે.

લખો, શેખ અમીર,

જનરલ મરચંડ, અનહાઉઝર.

NATAL LEAF TOBACCO

Always in stock, all qualities, in any quantity, lowest prices. Country orders immediately attended. Trial solicited. Apply:

Abdul Caadir & Son,

139 Grey St., Durban.

Tel. Address, "TOBACCO"

નાતાલનો તંબાકુ.

દરેક સ્વીજ જથાબંધ, સસ્તા ભાવે મળશે.

બહારના એરડર ઉપર તુરંત ખાત અ.પ.વ

માં આવશે. એક વખત અજમાવી જોશો.

લખો, અબ્દુલ કાદર એન્ડ સન્સ,

૧૩૯, ગ્રે સ્ટ્રીટ.

The "Bala Bharata"

A Monthly Review of Indian
Progressive Thought.

Highly spoken of by Eminent Thinkers
and Patriots.

Annual Subscription Rs. 1 8 0

3 Months Rs. 1 0 0

Foreign Subscription 1 Year 4/-

Apply to:—

The Manager "BALA BHARATA"
PONDICHERY

Advertisement Charges for Indian Opinion.

NETT, QUARTERLY IN ADVANCE.

SPACE	WEEK			MONTH				SPACE	
	One	Two	Three	One	Two	Three	Four	Six	Twelve
INCHES	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.	£ s. d.
One...	0 2 0	0 3 0	0 4 0	0 5 0	0 8 6	0 12 0	0 15 0	1 1 0	1 15 0
Two...	0 4 0	0 6 0	0 8 0	0 9 9	0 17 0	1 4 0	1 10 0	2 2 0	3 10 0
Three...	0 6 0	0 9 0	0 12 0	0 14 6	1 5 6	1 15 0	2 3 0	3 0 0	5 0 0
Four...	0 8 0	0 12 0	0 16 0	0 19 0	1 12 6	2 2 0	2 15 0	3 10 0	5 12 6
Five...	0 10 0	0 15 0	1 0 0	1 0 6	2 0 0	2 15 0	3 7 0	4 7 4	6 15 0
Six...	0 11 6	0 17 0	1 2 6	1 7 6	2 3 0	3 3 0	4 3 0	5 5 0	7 15 0
Eight...	0 15 0	1 2 6	1 10 0	1 15 0	3 0 0	4 3 6	5 0 0	6 10 0	10 0 0
Ten...	0 18 6	1 7 0	1 17 0	2 3 6	3 15 0	5 0 0	6 0 0	8 8 0	11 0 0
One Column	1 0 0	1 10 0	2 0 0	2 7 6	4 0 0	5 10 0	6 10 0	10 0 0	15 0 0
Half Page	1 7 0	2 3 6	3 15 0	3 5 0	5 15 0	8 0 0	9 10 0	12 10 0	18 0 0
Full ..	2 10 0	4 0 0	5 10 0	6 0 0	11 0 0	15 0 0	20 0 0	22 10 0	34 10 0

These rates are calculated on the following basis:—2½ per inch; and 1½ for repeats.

To make equivalent allowances for both Time and Space, however, the following deductions have been incorporated in the above scale of advertisement charges:—Under 3 inches a rebate of 7½%; above 3 inches a rebate of 10%; and 10% month has been duly deducted.

To encourage large advertisements the following special allowances have been included in our quotations:—An extra 5% for 6 inches and over; 10% for a column and more; and 15% for a full page advertisement.

It is to be noted, therefore, that our prices are strictly nett cash in advance, all possible deductions and discounts having been foreseen and fully taken off already.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીડેસ, શાનીવાર, તારીખ ૫ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૪૫.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

ખ્રીસ્તી-તા. ૫ નવેમ્બરથી, તા. ૧૧ નવેમ્બર સુધી, ૪૦ સં. ૧૯૧૦.

શાનીવાર, તા. ૫ નવેમ્બર, ૧૯૧૦.

હિંદુ-કારતક શુક્ર ૩ થી કારતક શુક્ર ૯ સુધી, સંવત ૧૯૧૭.

‘મુઆરક તમેને નહું સાલ આજે’

મુસલમાન-તા. ૨ જલ્દાદથી તા. ૮ જલ્દાદ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

વાર.	પ્રાર્થના તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	પ્રાર્થના ક. મી. ર. મી.	સુવેચન.	કુર્બાન.
શાની.	૫	શુક્ર	૩	૨૪૫	૧૬૧૬	
રવી.	૬	"	૪	૨૪૫	૦૬૧૬	
સોમ.	૭	"	૫	૨૪૬	૫૬૧૬	
બોમ.	૮	"	૬	૨૪૭	૫૬૧૬	
બુધ.	૯	"	૭	૨૪૮	૫૬૧૬	
ગુરુ.	૧૦	"	૮	૨૪૯	૫૬૧૬	
શુક્ર.	૧૧	"	૯	૨૫૦	૫૬૧૬	

અનુક્રમશીલકા.

‘મુઆરક તમેને નહું સાલ આજે’ ...	૭૦૧
કેપતા હિંદીની હિતચાલ સારી	
ન કહેવાય ...	૭૦૨
સત્યાગ્રહી જેને કહીએ ...	૭૦૩
મી. પ્રામદ દેસાઈની રજા ...	૭૦૪
બીકાનેરના મહારાજા ...	૭૦૫
દેસાઈનીએની છેલ્લી દુકાન ...	૭૦૬
તાતાલના હિંદી ઉત્ક્રાંતિ ...	૭૦૭
લોકાન્સપરગ ...	૭૦૮
‘રાઈસ’માં લડતનો પેઢા ...	૭૦૯
મી. પેલાકને હિંદમાં વિદાયગીરી ...	૭૧૦
મદ્રાસની સા. આ. ઇ. લીગ ...	૭૧૧
વિદ્યાવતી કમિટીનું કામ ...	૭૧૨
હિંદુસ્તાનનાં બાપામાં ટ્રાંસવાળી ...	૭૧૩
દીવાળીનો ઉત્સવ ...	૭૧૪
વિદ્યા કુવર સખી વિષય ...	૭૧૫
‘સુધારો’ (સીનીલાઈસર) એટલે ...	૭૧૬
હાલીફાનીઆમાંચોનાઓ અને નખાનીઓ ...	૭૧૭
આજી વરતમાન ...	૭૧૮
યુનીયન પારલામેન્ટ ...	૭૧૯
સત્યાગ્રહ વિષે કવિતા ...	૭૨૦
તાર સમાચાર ...	૭૨૧
હિંદુસ્તાનના બખરો ...	૭૨૨
કાકીઆવાડ આર્ય મંડળ ...	૭૨૩
યુનીયન ટપાલના દરમાં ફેરફાર ...	૭૨૪
બાપાનાં રવી મલ્લેની દયાબળક ...	૭૨૫
દશા ...	૭૨૬
સ્વીમરની આવલવ ...	૭૨૭
એક સત્યાગ્રહીના કામ ...	૭૨૮
પરચુરણ બખરપત્રો ...	૭૨૯
રોડ બલર બાપ ...	૭૩૦

રજા સાથ રોજ બલી નિલ પામી, વધારે તમે કામની નેક નામી! થાને મુસ્લિમો સર્વ આસાન સૌની! પેરાને ખુલા પાક અરમાન સૌની!

તમેને થાને હમ ખારો મુઆરક! અને એક સંપી વિચારો મુઆરક! બરકત કયા રોજગરે, મુઆરક! સદાને પ્રાર્થના કિલગરે, મુઆરક! તમેને કામને તમેને બરકત! દુવા હાદિદી રે, તમેને, મુઆરક! ખુશી, ખુશી, વર તમેને, મુઆરક! મુઆરક તમેને નહું સાલ આજે!

હિંદુને હિંદુ સાલ મુઆરક કમલે, એ તાને કમલે અજવરતુ મારે નેમ છે. હિંદુ ને કમલે રે તમેને નહું પરર સદા થાને. નવા વરસને હાલકે નાના મેરાને તમસ્કાર કરે અને મોટા નાનાને આશિર વાદ દે. આપણી બાપા યુજરાતી છે અને સાંજ વરતમાનમાંથી અમે ઉપલા મયાળના કાળમાંથી જે લીડીએ લીધી છે તે પણ યુજરાતી બાપા છે. મી તારા પેરાવાળાની કલમ બહુ તેજ છે. જે વિચારો તેમજે ઉપલા કાળમાં બતાવ્યા છે તે સરસ છે તેથી હિંદુના નવા વરસને સાર પણ અમે મી તારાપેરાવાળાનું કાળ લેતાં અચકાયા નથી.

પણ તે કાળ લેતાં અમારો ખીજે હેતુ પણ છે. શુદ્ધ યુજરાતી બાપા કેને કહેવી, એ હાલ મુસ્લિમોનું કામ યજ પડ્યું છે. પારસી અને હિંદુ લેખકો વચ્ચે અજાણ્યો હરીફાઈ ચલી રહી છે. મી તારાપેરાવાળા હિંદુ-યુજરાતી લખવા ધારે તે લખી શકે એમ અમે માનીએ છીએ. પણ યુજરાતી બાપાના સહભાગ્ય એવાં છે કે તે બાપા થોડા વરસ પછી જુદા પ્રકારે શુદ્ધ મનાશે એમ અમને હામે

છે. પારસી-યુજરાતી હાંડી દહાડવું એ દરિયાને ઉત્તેચવા જેવું છે. પારસીઓની કલમ એટલી બધી તેજ છે. તેઓ સમ રત યુજરાતી કામને સાર એટલાં બધાં જાણીએ અને પુસ્તકો લખે છે કે તેઓએ લખેલું યુજરાતી બાવબની યુજરાતી પ્રમાણે શુદ્ધ યુજરાતી તરીકે કબુલ કરવું પડશે.

દરમીયાન પારસી અને હિંદુ એ બંને લેખકોની ઉપર યુજરાતી બાપાની મીઠાસ ને અને તેની અસરને આધાર રહેશે. અમે મુસલમાન લોકોને આ વિચારમાં નથી મણુતા, કેમકે મુસલમાન લેખકો બધારે યુજરાતી લખે છે ત્યારે શુદ્ધ યુજરાતી જે મનાય છે તેજ શેલી રાખે છે. પારસી-યુજરાતી વચ્ચી વેળા જાપાઓમાં પણ જાણી જોઈને જોડણીના ચાલતા નિયમની બધાર લખવામાં આવે છે; અને તે યુજરાતી સ્વતંત્ર વિચાર પ્રમાણે પણ અસરનું કામે છે. હિંદુ લેખકો કેટલાક યુજરાતી બાપાને નદન સંસ્કૃત બનાવી દેતાં પ્રયત્ન કરતા બિવામાં આવે છે. આમાં બાપાના એક પગડે છે, અને જાણતી કમિત થઈ છે. વળી બાપાને આંધર મોઢાની નીતિ ઉપર બહુ રહે છે. યુજરાતી લોક જે સાંકડા મનનાં, પછસા નાજ લેખીને બોમી, સ્વાર્થા, કુન્યવી લાલ સિયાબ બીજું નહીં જોનારા બની જાય તે યુજરાતી બાપા ઉમેજ બાપાના જેવી કહાં બની જવાનો સંભવ છે. ઉમેજ બાપામાં પણ અંદો છે. તે બાપા દુનિયામાં ઘણે ઠેકાણે બોલાય છે. તેમાં ઘણાં કીમતી પુસ્તકો છે, એ બહુ સરવ માન્ય છે. પણ તે બાપાની એકંદરે અસર લોકોને સ્વાર્થા અને અત્યંત કુન્યાદારી બનાવવાની ધમેલી જેવામાં આવે છે. તેમાં આત્મા વિષે, પરલોક વિષે, કશ્વર વિષે વિચારો પ્રમાણમાં ઘણા જુગ છે. જે છે તે બીજા બાપામાંથી કરેલા તર જુગ છે. પણ મુજ ઉમેજ લેખો કુન્યવી સાથે ઉપર બહોળા વિસ્તારમાં અપાએલા છે. તેથીજ વચ્ચી વેળા ઉમેજ કેળવણી લેનારા નાસ્તિક મની જાય છે. ઉમેજ કેળવણીની સાથે કુપડ બહુ રહેલું છે. ઉમેજ બાપામાં ફરી અને સન્યાસને લગતા અંદો જે મળી આવે છે, તે જુદોજ

ખ્યાલ આપે છે તે ખ્યાલ કરનારના હિતને
કેટલાક વિસ્તારથી ત્યારે સમજાવીએ ત્યારે
જ તે સમજી શકે (એ સમજી શકે તે)
કે ફરીથી અથવા સંતોષ એ કેવા શુદ્ધ
અર્થ છે. બાપા એ બાપા બોલનારનું
દરપણ છે. બાપામાંથી બોલનારા શા શુભ
હોવા બોલ્યે તે શોધવું મુશ્કેલ નથી
પણ. આજથી પાંચસે વરસ ઉપર તો
હુનિયામાં કંઈક રાજ્યો દટાઈ ગયાં હશે
ને કંઈક નવાં રચનામાં હશે. તે વેળા
જે કંઈ હિંમેશ પુરતો રહી જશે તે
ઉપરથી તે પ્રગળે વિશે દુનિયા ઉત્સાહ
ધોઈ હોવો બોલ્યે એમ કહેવાશે. તેમજ
શુભરાતી પ્રગળે વિશે છે. હિંમેશ બાપા
ધડાઈ ગઈ અજાય. તેનું વલણ આક
રિષ્ટ બનાવે બન્યા સિવાય ફરે એમ
મનાવું નથી શુભરાતી બાપાનું ધડાવું
બાકી છે. અમે જેમ હિંદુને નવું વસ્ત્ર
સજા થાઓ અથવા 'સાલ મુચારક થાઓ'
એમ ઇચ્છીએ છીએ તેમ શુભરાતી બાપા
પણ શુભરાતી લેકોના સદ્વર્તનથી શુદ્ધ
રાતને અને હિંદુસ્તાનને શોભાવે એવી
થાઓ એમ ઇચ્છીએ છીએ.

કેપના હિંદોની હાલત સારો ન કહેવાય

આમ એક દીંદી કરેડાકથી અમને
હિંમેશમાં લખે છે. તે જણાવે છે કે
દરેકકાંઈ વિશે ફરી તાલુકા જે કેપના
તાલુકામાં છે તેમાં હિંદોને પેસવાજ નથી
દેતા. તેમાં માત્ર ગોરા વેપારીઓનેજ
જવા દેય છે. ગોરા વેપારીઓ કાફર
ઓને છુટે છે. એક હિંદી વેટર તરીકે
દરેકકાંઈમાં ગએલો તેને કુતરાની પેઠે
મેજસ્ટરેટ કહાડી મુક્યો. તેની પાસે
ખરબીટ માગી તે તો હતી નહીં. પર
બીટ થું તે પણ તેને ખજાર ન હતી
કેમકે તેણે તો માનેલું કે કેપમાં અમે તે
જગ્યાએ હિંદી ફરી શકે. આ લખનાર
જણાવે છે કે દરેકસલામમાં લડન ચાલી
રહી છે તેથી હજુ કંઈક થોભાઈ રહેલું
છે, નહીં તો કેપમાં સિપાઈ તદ્દન સહેલી
અજાત.

આ લખાણ ઉપર કેપના દીંદીએ
વિચાર કરવાનો છે. કેપના મંડળે તે
ખાખત સરકાર ઉપર લખાણ કરવાની
જરૂર છે. સરકાર આ આધારથી આમ
ફારી મુશ્કેલી નથી જવા દેતા તે પુછવું
જોઈએ.

આટલેથીજ બેસવાનું નથી. યુનીયન

પરલામેન્ટની હીલચાલ તપાસી થઈ
સત્યાગ્રહવક કામ ચલાવવાની જરૂર
રહેશે. મી. રીચ કેપમાં છે એટલે તેમની
મદદ કેપના હિંદોને મળી શકે તેમ છે.
તેનો લાભ લઈ ધટનાં પગલાં ભરવા
જોઈએ.

અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે
રજીસ્ટર કાયદો આખા દક્ષિણ આફ્રિકા
માં કરવા માગે છે, અને આખા દક્ષિણ
આફ્રિકામાં માત્ર જ હિંદી દર વરસે
ગાખત થાય એમ કરવા ઇચ્છે છે. આ
પ્રમાણે કેપ અને નાતાલ દરમિયાન કબુલ
નહીં કરે એવું અમે માનીએ છીએ.

સત્યાગ્રહી કેને કહાએ?

મી. વલ્લી પીરભાઈ જે હમેશાં સ્વ
મદની બરદાસ કર્યા કરે છે તે લખી
જણાવે છે કે: "મી. મેડ જે રોજ પક
કાયા તેજ રોજ તેને ક કાળગા મળ્યા
હતા. તે વાંચીને તુરત વેકસરસ્ટમાં
જઈ મી. મુલાની દુકાન ઉપર રનન
કરવા બેસી ગયા અને પછી પકકાવા
સાર ગણાઈ થઈ કરીને મી. મેડની બેન
વધુ અચ્છાં છી મુકીને શુભરી થયાં છે.
જે મારી પાસે એ કામજ વાંચાયા હતા
તો મી. મેડને કું નહીં જવા દેત. પણ
બેર. સત્યાગ્રહીઓને ખુશી તથા ગમી
બેઠે સરખાં છે." મી. વલ્લી પીરભાઈ
જે પોતાને ખજાર હતા તો મી. મેડને
રોકત એ તેમને શોભાવનારી વાત છે.
પોતાની બહેનના મરણના સમાચાર
મળતાં જા જરાપણ રોષાઈ જવાનો
વિચાર ન કરતાં પોતે ફરજ સમજી જે
માં ચાલ્યા ગયા તેમાં મી. મેડે પોતે
ખરા સત્યાગ્રહી છે એવી વિશેષ સાખીતી
આપી છે. મી. મેડ એ બહુ દર યથેચ્છા
ને વકાઈ ગએલા સત્યાગ્રહીઓમાંના એક
છે. તેણે જેલનાં દુઃખ ઘેળાને પીઈ
લીધાં છે. તેમને અમે જેટલી મુચારક
બાદી આપીએ તેટલી ઓછી. મી.
સુરેન્દ્રગપ મેડે કેમને ઉત્તરવર કરી છે.

અમે અગાઉ બતાવી ગયા છીએ કે
સત્યને ખાતર જે માણસ 'અધુ' છોડે—
ધન જવા દે, માંસ જતો કરે, જમીન
હરણ થવા દે, સમાં છોડે, મા બાપ
છોડે, દીકરા છોડે, ઝિ છોડે, પોતાનો
ખારો જાત જતો કરે—તેજ સત્યાગ્રહી.
આમ જે સત્યને ખાતર જતું કરે છે તે
પણ મેળવે છે. પ્રહલાદ સત્યને ખાતર
પોતાના બાપના હુકમનો અનકાર કર્યો

તેમાં તેણે સત્યાગ્રહ જાળવ્યું એટલું જ
નહીં પણ દીકરા તરીકેની પોતાની ફરજ
સુધા જાળવી—સત્યાગ્રહી બની પોતાને
તેમજ આપનો ઉદાર કર્યો. પ્રહલાદ
જેવી દલના ન હોય તેવાથી સત્યાગ્રહની
ટેક છેવટ સુધી જાળવવાજ નહો.

મી. પ્રાગજ દેસાઈનો ટેક

મી. પ્રાગજ દેસાઈ લખે છે કે આ
વખતે જેલમાં અમલદારોએ જુલમ
વિશેષ કર્યો છે. 'પણ જેમ જેમ
જુલમ મુજરે છે તેમ તેમ ખાર' દિલ
દ્રઢ થતું જાય છે.' હાલ જેલમાં નજી
માસની અદરના કેદીને ધી-તદન બંધ
કર્યું છે. તેથી બધાએ જે ખાણને સાર
થી આપવામાં આવતું હતું તે ખાણ
લેવાનું બંધ કર્યું. આમાં મી. પ્રાગજ
જેજ છેવટ સુધી પોતાની ટેક નીકાતી
તે બોરાક ન લીધો. અને લીધે તેમની
તખીયત બગડી તેની તેણે દરકાર નહીં
કરી. આવી પોતાની ટેકને સાર અમે
મી. પ્રાગજને મુચારકબાદી આપીએ છીએ.
મી. પ્રાગજ વળી જણાવે છે કે મી.
શેલતને મેલાની બાકીટ ન ઉઠાવવા
ખાખત એ વખત સભ કરવામાં આવેલી.
હાલ મી. શેલતને રસોઇના કામ ઉપર
રાખવામાં આવ્યા છે.

મી. પ્રાગજને જેલમાંથી નીકળતાંજ
તેમની બહેન શુભરી જવાના સમાચાર
મળતાં બહુ દિલગીર થયા. પણ પોતે
તેમ છતાં લડતમાંથી નહીં નીકળી જવા
નો નિશ્ચય બતાવ્યો છે. તે લખે છે કે
"જ્યાં સુધી આપણી લડતનો નીકાલ
થયો નથી ત્યાંસુધી બીજું કાંઈ પણ નિર્ધ
સત્યાગ્રહીથી હાથ લાંબી શકાય નહીં."

બોકાનેરના મહારાજા

જેમ મેસુરના મહારાજાએ સત્યાગ્રહની
લડતને મદદ કરી છે તેમ બોકાનેરના
મહારાજાએ પણ મદદ કરના સમાચાર
મળ્યા છે. આ મદદની અસર થઈ
કિમતી છે. આખું હિંદુસ્તાન નીચેથી
ઉંચે લગી દરેકસલામમાં થું ખપમાન
થાય છે તે સમજવા લાગ્યું છે. આમ
થવાથી લડતનો અંત રહેશે આવવાનો
સંભવ છે. પણ આમ થવાથી દક્ષિણ
આફ્રિકાના હિંદી ઉપર બોલે રહે છે

દરાસવાદની હાલતની કિમત ખરી સમજી
ધણી હોઈએ અમવાની જરૂર છે તે હાલ
તમા માન રહ્યું છે એટલું જ નહીં પણ
અહીંના હોદ્દાને અગતિ સ્વાર્થ પણ રહ્યો છે.

દેશપારીઓની છેલ્લી દુકાડી

હરખનમાં આવકાર

હરખનમાં વિદાયગીરી

૧૯ સત્યાગ્રહીઓ સાક્ષ્યપરી દાખમાં
થી છુટા થયા પછી એક દિવસ મી.
દેરાસામી મુલેની વીશીમાં રહી બીજે
દિવસ મી. માંધી સાથે શીનીકસ આવ્યા
હતા; અને દરાસવાલ માટે ઉપડ્યા ત્યાં
સુધી શીનીકસમાં જ રહ્યા હતા. શીનીકસ
વાસીઓએ તેઓની આગતા સ્વાગત
કરી હતી. મી. બાણુ પરશોતમે મીદાહ
ની પેટી તથા મોખાની ગુણી મોકલી
હતી. બાણુ તાલેવતસીદે સાક તથા
જળ મોકલ્યા હતા. શીનીકસમાં એનથી
રહી છુપવારે તેઓ ડરખન ગયા હતા.
અને તેજ દિવસે તેઓએ જે સરરીફોટ
કલાવેલા હતા તે મી. ગાંધીને સોંપી
કાફર મેલમાં વેલકસરરટ રવાના થઈ
ગયા. ડરખનમાં મી. આર. પી. ચેટ્ટીએ
તેઓને નોતરવા હતા મી. રતમજીએ
તેઓના માનમાં આપાર્ટીનો મેળાવડો
કર્યો હતો. જે વખતે મી. હાલુદ મદ
મહે પુરથી લીધી હતી. દરેક સત્યા
ગ્રહીને ખટનહોલ પહેરાવવામાં આવ્યા
હતાં મી. હાલુદ મદમહે દુકા બાણુ
દરમીયાન કહ્યું હતું કે આવી આગરદાર
હાલ હાલનારા બહાદુર માણસોની સાથે
હાથ મીલાવવામાં દરેક હોદ્દા માન
સમજશે.

દરાસવાલ માટે ઉપડેલા સત્યાગ્રહીઓ
નાં નામ નીચે મુજબ છે:—

મેસરસ મરદમુલ પીલે, એસ. વાલુ
પડીઆચી, પીરમલ પીલે, સી. રા
સાની પીલે, ચીનીયા ગોવીંદર, કુપુસામી
સુખામતી, વીરાસુથુ પડીઆચી, ડોરા
સામી પડીઆચી, સુખીયા નાઇકુ,
હીરના મુલે, ગોવીંદન કુપુસુલ, મુલ મુતી
વન, હાલમન અરન.ચેથન, ડોરાસામી
મુથુ વેલુ, વેગટસામી કીરટન, મરદમુલ,
મુલ મુરમન, પીંટર મુનલાલ, આર
એસ. સી. પીલે, આનંદ અમવાર

તેઓની સાથે મેસરસ પી. કે. નાઇકુ,
આર. એમ. સોહા, સુકદ્યાલ, રામચંદ,
પી. વાલુ ત્યાગરાજન પીલે, અને મુલ
વેલુ દોરાસામી એટલા ડરખનથી બેઠ્યા
હતા. મીસીસ પી. કે. નાઇકુ અને તેની
દીકરી તથા મીસીસ મીનાલાલ મુરમન,
તેની દીકરી અને તેના બે દીકરા પણ
ઉપલી દુકાડી સાથે ટોલરોય દરમ પડે
જવા સાફ ઉપડ્યા હતા. તેમને વળા
વવા દેવો નેટલા હોદ્દાઓ રેશન પર
હાજર હતા.

લેડીસમીય પહેંચતાં સત્યાગ્રહીઓને
હોદ્દા કામે વધાવી લીધા હતા. તેઓને
ઉતારી એક મકાનપર લઈ જવામાં
આવ્યા હતા. ત્યાં તેઓને સાફ નારતો
તકવાર કર્યો હતો. મી. હસપ મુલા,
મી. આર. સીંગ, મી. ગોખા, મી. મુલ્લી
વાર, મી. એસ. એમ. નાઇકુ, વિગેરે
રેશન ઉપર ગયા હતા. મી. ખારવ,
પ્રમુખ હતા. તેણે બાણુમાં જણાવ્યું
કે તે હાલને ખરાબર સમજતા હતા.
આ વખતે બધાને એકત્ર થયો છે
અનિ દુઃખ પડતા છતાં બહાદુર હાલ
દેવા ખુશાલીમાં જોવામાં આવતા હતા એ
બહુ કીર્તિ વાન છે. મી. સોંગ, મી.
પીલે, મી. હસપાલ આરવા, વિગેરે
બાણુ કર્યા. મી. નાઇકુએ સત્યા
ગ્રહી વતી જવાગ દેતાં જણાવ્યું કે
પરિણામનો વિચાર કરવા વિના સત્યા
ગ્રહીએ તે હાલુજ રહ્યું છે. પરિણામ
તેની મેળે આવશે. બાકીના રસ્તાને સાફ
મી. હસપ મુલાએ રોટી પહેંચાડી હતી.
લેડીસમીયા હોદ્દાને સત્યાગ્રહીઓએ વધુ
ચીઝ આપી મેળાવડો બરખાસ્ત થયો.

રૂઝવેટે એક સમય પર બાણુમાં
કહ્યું હતું કે ભુદિ કરતાં સદવરતન
ધણું જ અગલનું છે, તેટલા માટે ભવ્ય
પાઠશાળામાં તે અમજની તિલકાત કાળ
વવાનાં સાધનો કરતાં ઉંચ વરતનના
સાધનો હોવાં જોઈએ. કાલ માણસ
ભુદિશાળી નહીં હોય અથવા તેને ભુદિ
પુરવક વિશ્વજ્ઞ આપવામાં આવ્યું નહીં
હોય તો તે જુઓ પાવરીએ પહેંચી ચકતો
નથી એ ખરું, પણ ઉત્તમ નહયમજ તથા
દિમ્બત વિનાની એકલી ભુદિ નકામીમાં
નકામી ચીજ છે. એક પ્રજા બનાવવામાં
કાલ પણ માનસીક ચાતુરી કરતાં નીતિ,
વિનય, પવિત્ર જીવન, દિમ્બત, મરદાનગી
અને રવમાન એ ગુણો વધારે જરૂરના
અને ઉપયોગી છે.

નાતાલના હોદ્દા ઉતાડ્યો

ઉકરા સખધો એક અગત્યનો કેસ

તા. ૨૧ મી અક્ટોબરને શુપવારે આમદ
નામના હોદ્દા ઉકરાને દેશપાર ન કરવા
નો શરતી દુકમ થોડા વખત પહેલાં
કોરટે કરેલો તે રદ કરવા સરકારી વડીલ
મી. બરડે નાતાલ પ્રોવીનશનની સુપ્રીમ
કોરટેને અરજ કરી હતી. આ ઉકરા
ઉપર બે વરસ થયાં છમીએથન ખતા
તરફથી ધણી કેસો કરવામાં આવ્યા છે.
કેટલાક કેસોમાં કાપદાની બારીકાથી
છમીએથન અમલદાર પાછો પડેલ. એક
કેસમાં તો તે ઉમર લાયક નથી એમ
જણાવી માજીસ્ટ્રેટે તેને ખીનથુ-હેમાર
કરાવ્યો.

છમીએથન અમલદાર એમ માને છે કે
તે એ. એ. મરચીનો ઉકરો નથી; અને
વળી આમદ કાપદામાં જણાવેલી પગિલા
આપવાને અમલકત છે.

જવાગદારના વકીલ મી. કુશલની
દલીલ એવી હતી કે આ પ્રોકરાની સામે
તે કેસો છોડી દેવાની સુપ્રીમ કોરટે
બંધામણ કરી છે. એક માણસ બંદર
ઉપર હિનરે કે નહીં તે જાણતો નર
જીવ કરવામાં છમીએથન અમલદારને બે
લક્ સન્ના છે પણ તેને ઉતરવા દીધા
પછી તેને પાછો કાદવાની જાળમાં કોર
ટવા દુકમ સિવાય છમીએથન અમલદાર
ને કંઈ ક્ષમા નથી.

જજીસ ડવ વીલસને ટીકા કરી કે
એક વખત આ ઉકરાને ઉતરવા દીધો
તો પછી હવે તેને આટલો બધો કા
માટે સતાવવામાં આવે છે તે સમજાવું
નથી.

કોરટે ચુકાદો આપ્યો કે છમીએથન
અમલદાર ગેરકાયદે વરતે છે એવું ન
જણાય તો તેના હાવની વચ્ચે આવવા
ની કોરટ જરૂર જોતી નથી. આ કેસ
માં છમીએથન અમલદાર ગેરકાયદે વરત્યો
હોય એમ જણાવું નથી. આમદ ઉપર
બહુ તકલીફ પડી છે એ જાણત ઉપર
અમાસથી પ્યાન હાથ ચકાપ એમ નથી.
પણ જમે એટલું તો કહીશું કે ઉકરા
ની ઉપર વખતો વખત ફાજદારી ચલાવી
તે લુલ્લમ થયો છે. એટલા સાફ છમી
એથન અમલદાર ઉપર આ ઉકરાને દેશ
પાર કરતો અટકાવવા માટે જે મનાઇ
દુકમે કાઢવામાં આવ્યા છે તે અમે રદ
કરીએ છીએ.

જોહાન-સંબરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

મેસરસ સોહા, મેટ અને સોરાબજી દંડ પાર થયા. તેમાંના મી. મેટ અને મી. સોરાબજી તુરત પાછા ફર્યા. મી. સોહા પરવાનગી લઈને પોતાના કુટુંબને લેવા ટેંકાટ ગયા. હવે મી. સોહા પાછા ફર્યા ના સમાચાર આપી ગયા છે.

મી.સી.સી.એ. આર. શીર્ષીપ ટોલસટોય ફારમમાં પોતાના હીકરા સહીત આવી ગયા છે.

મી. રાયપન

તથા મી. દેસાઈ બંને જોલ રિંગની ધાણી રાવ લાવ્યા છે. મદદનીસ હાકતર પણ ધણેજ હિલત માણસ છે, એમ તેઓ જણાવે છે. મી. દેસાઈએ માછલેટની પાસે સોમનનાથું પણ કર્યું છે. મી. રાયપન તેમની માને મળવા સાર મંગળ પારે ડરબન ઉપડી ગયા છે.

મી. નર્મદકુલો બીંધા!

અંધા સલામતીને ડીપકલુક મોકલી દીધા છે, પણ મી. થંપી નામકુને તે નેહાનેસબરમમાંજ રાખ્યા છે. તેના અપાટથી જેલના સતાવાળા ખીંધા લાગે છે શું?

મી. અખડ રહેમાને

ફરી દરાંસવાલ લીડરમાં કાગળ લખ્યો છે તેમાં યુનીવર્સીટી પક્ષને પણ યુની કાયદા આપત જવાબદાર ગણેલ છે.

જાપામાં ચરચા

જાપામાં ફાલ આપણા સરાલ ઉપર લણી ચરચા થઈ રહેલી છે તેમાં મુખ્ય મી. હે છે. તે પૈસાદાર છે ને લોડા હાડા હીંદુસ્તાન જઈ આવ્યા છે. તેથી માને છે કે તેને આપણને ગળો કદાચ વાનો છુટ પરવાનો મળ્યો છે એકું ખેડુંદુજ લખાણ તેણે કર્યું છે. તેમાં ધણી ખોટી દહીકતો પણ લખી છે. આનો અહુ તીખોને ચોટકુક જવાબ મી. પોલાકે આપ્યો છે.

નવો કાયદો

દરાંસવાલ લીડરને કેપનો ખગરપત્રો જણાવે છે કે યોડીજ મુદતમાં યુનીવર્સન પારલામેન્ટમાં રમટસ સાહેબ નવો કાયદો રજુ કરશે. તેમાં હીંદી માગણીઓને ધબન આપવામાં આવશે તેમ જણાવે છે. વળી એકું પણ તેણે લખ્યું છે કે

જયોગેશનનો એકજ કાયદો બનાવવામાં આવશે. આ કાયદો એમ જાણત રખાય કે યુનીવર્સન સરકાર અધે દરાંસવાલના જેવી સખતી કરે. એટલે કે કેળવણીને વિશે વધારે સખતી વાપરે અને અધાને રજીસ્ટર કરે. આવા કાયદો નાતાલ અને કેપને માન્ય ન થયો જોઈએ. નહીં માન્ય કરે એવી મને ઉમેદ છે. દરાંસવાલની સિધ્ધિ જુદી એટલે ત્યાં જે કબુલ થાય તે નાતાલ અને કેપમાં જા સાર કબુલ કરવામાં આવે? વળી દરાંસવાલ તે અખીનની સરદાર હોઈ જા બંને રજીસ્ટરન નેષ્ટએ પણ કેપ અને નાતાલને પાણીની સરદાર હોઈ તેવા રજીસ્ટરની ગરર નજ હોવી જોઈએ.

ફારમમાં બેટ

મીનાઈ પ્રમુખ મી. કુર્મી ફારમમાં પાંચ દહન ખાલા રકાળી ને ચમગ મોકલ્યા છે. મી. પી.કે. મી. મકન લખ મી.લસ, મી. ગોર્વિંદ પ્રેમજી, મી. મદમદ હરાક, મી. ગદયા દાજી, મી. જેરામ ગોસ્વામી, મી. ગદયા રામજી, મી. કાનજી, મી. હીરા નારજી, મી. બી. મીનાબાઈ, મી. રામા ફૂરીર અને બીજાઓએ મેવો શાકભાજી મોકલ્યા છે. મુખ્યથી મી. ધનજી લક્ષ્મીદાસે મી. દીવાન મારફત એક પાઉંડ મોકલ્યો છે.

મી. સોરાબજી

તથા મી. મેટને તા. ૨૯ મીએ ત્રણ માસ ની સજા થઈ છે. મી. અલમખાનને તા. ૨૦ મીએ ત્રણ માસ મળ્યા.

જરમીરનના હીંદો

જરમીરનમાં કેટલાક ફેરીવાળોને પોતા ની રાખાની નીચેના ને નીચેના નીચેના સજા થયેલી ને નીચેના નીચેના નીચેના મેતવણી આપ છે કે કાલે દીન પાસે ખરીદી ન કરવી જોઈએ. આવી આખ તમાં આપણે ખરેખરા દોષવાન છીએ એ કહુલ કરવાની જરૂર છે. તેવી કમાણી કરવાને લોક છોડી દીધી તે સહાયથી નહીં રહે અને સહાયથી વેચ વાનો સામાન નહીં રાખે તે પછી અ.વ.ન દુપા બેગવીએ તેમાં શી નમક છે?

વધુ કાગો

વિદીલ છરીઅન ને સોરીએજનને હીંદુ સનાતની તર મળ્યો છે કે બીજાનેરના મહારાજાએ દરાંસવાલ છરીઅન સીલીફ દંડમાં કે. ૩.૦૦ કર્યા છે.

પ્રીટોરિઆમાં કાગો ઇનસાફ

વીલીઅમ નામના એક કાફરને પ્રીટોરીઆન. રસ્તાની કરસખાંધી પર ચાલતો જા. ફરસન નામના ગેરાએ જોયો. તેણે કાફરને તે પરથી ઉતરી જવા કહ્યું જા. ફરસન કહે છે કે તે ઉતરવાને બદલે હસતો હસતો ચાલ્યો ગયો. આથી તેણે તેને પકડીને પોલીસને હવાલે કર્યો કાફર કહે છે કે હું જા. ફરસનની પાસેજ આવેલા બરમાં નોકરી છું. મને તેણે કહ્યું કે તુરતજ હું નીચે ઉતરી ગયો. કાફરનો શોક કહે છે કે તે બહુ ભયો છે અને ગેરાનું અપમાન કરે એવો નથી. આટલી જુવાની પડ્યા ઉપરથી મેજર ડાસન માછલેટરેટ જા. ફરસનની વાતમાં શાક રાખવનું કારણ નથી એમ જણાવી કાફરને પાંચ શીર્ષીંગ દંડ અથવા સાત દિવસ કેદખાનની સજા કરી.

પ્રીટોરિયા ન્યુઝ

ઉપર કસ ઉપર ટીકા કરતાં સખે છે કે કાળા માણસો મ્યુનીસીપાલિટી વેરો ભરે છે. રસ્તા ઉપર ફરસખાંધી બાંધવામાં થતા ખરચમાં તેમનો હિસ્સો ખરો, પણ તે વાગરવાનો કક તેમને, નહીં! મી. રતારદક નામનો એક ગાડી એનો માલીક જે આવી રીતે મ્યુનીસીપાલિટીને પુકળ વેરો ભરે છે છતાં તે કલરા છે એટલા સાફ તેને ફરસખાંધી પર ચાલવા માટે દસ શીર્ષીંગનો દંડ કર્યો. તેના કુપમાં સ્વચ્છ હતો, તેના ચાલચલણ ખરાબ નહોતી, તેણે કાલને હરકત કરી નહોતી. વીલીઅમ નામના કાફરનો કેસ તો એથી પણ નવાઈ જોવો છે. જા. ફરસને પોલીસનું કામ કર્યું. કાફરની વાત માછલેટરે ન માની તેને સજા કરી તમને હરેક ગેરો પોલીસ ક કામ કરવા નેડી ના. તે પ્રીટોરીઆમાં મેવુ મુદત થઈ પડે. પ્રીટોરીઆમાં લખા મોખદાર કલરા લોક વસે છે. કાલેએક ગેરાને અહુક કાળાની અદેખાઈ થઈ આવે એટલે તુરતજ તેની ઉપર ફરસખાંધી પર ચાલવાનો આરોપ મુદ્રી પડે તો શું એવા અંધા દેસો મેજર ડાસન કબુલ કરશે? ખરો રસ્તો તો એ છે કે તેણે જા. ફરસનને પોતાનાજ કામમાં ચિત રાખવાની શીખામણ દઈ કાફરને છોડી મુકવો હતો. આ દેસમાં લેવાએ કાયદો પોતાના લીધમાં લેવાની જરૂર નથી.

‘દાઘમ્સ’માં લખનાર પોકાર

એક અણુવા લાયક લેખ

(ત્રયા અંકથી માણુ)

‘દાઘમ્સ’નો લખનાર પોતાનો લેખ આગળ ચલાવતાં કહે છે કે:—

શીઁ ગોખલેના ઠરાવમાં સુચવેલા (ગીર મીટ બંધ કરવાના) કાયદાથી નાતાલ ઉપર કંઈક સીધી અસર થાય ખરી કેમકે નાતાલના આજેવાન રાજદારીઓએ વારંવાર કહ્યું છે કે ગીરમીટીયા એ કોલોનિયલ અત્યંત હાનિ છે. આવી આકતરી રીતે ટરાંસવાલના લોક મતને અસર પહોંચી શકશે. પણ દક્ષિણ આફ્રિકાના દ્વીદીઓની હાડમારીઓના હાલના સવાલની પાછળ બહુ મોટા સવાલો ઉભેલા છે. શી. ગોખલેએ તે નીચેના સ્પષ્ટોમાં જણાવેલા હતા:—

“જે બધી હાડમારીઓ વિષે હું આજે બેલેલો છું, તેની પાછળ ત્રણ મોટા અગત્યના સવાલો નજરે મટે છે. પહેલો, આ (વિદીશ) રાજ્યમાં અમે દ્વીદીઓની પાવરી કંઈ ખીનો, અ: (વિદીશ) રાજ્યમાં અમને ઇનસારી અને માણસાલ કરેલી રીતે રખાવવા મટે, અને બીજો એક સરખાપણું પણ અપાવવા મટે કેટલી જોખમદારી પડી સરકારના શીરપર છે? અને ત્રીજો, આ (વિદીશ) રાજ્યનાં સ્થંભરૂપ મણાતાં સિદ્ધાંતો તેના સ્વરાજ્યવાળા વિજાગોને કેટલે દરજ્જે બાંધી મકે છે? શું તેઓ રાજ્યના વડપણના કાયદા ઉઘવશે, અને તેની જોખમદારીઓ નહીં ઉઘવે?”

આ સવાલો (‘દાઘમ્સ’નો લખનાર કહે છે) તેના અત્યંત તિક્ષ્ણ સ્વરૂપમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઉભા થયાછે, તેમજ તે અ.એ લીઆ અને કેનેડામાં પણ હાલવાતી બોગવે છે. કેનેડામાં આદારે એક વરસ ઉપર તેના પશ્ચિમ કાનારા ઉપર જ્યારે એન્ડી-એગ્રિઆટીક ધખારો ફાટી નીકળ્યો હતો, ત્યારે ધણા દ્વીદીઓને અત્યંત ખમતુ પડ્યું હતું. રાજ્યના બધા કે.લોનીઓમાં તાજ તામેની ઓરિયાટીક પ્રજાઓના દર જાનને સવાલ આમાં સમાયે છે; કેમકે તેમાં આખા રાજ્યની કક્કરડ અને ગોરી પ્રજા વચ્ચેના સંબંધની વાત છે. પણ અહીં હું (દાઘમ્સ’નો લખનાર કહે છે) માત્ર દ્વીદી સવાલ વિષે જ બોલીશ. એ વિષે મેં ધણા દ્વીદી સાથે ચર્ચા કરી છે, અને તેઓ સગલની મુઝવણો પુરે પુરી રીતે સમજી શકે છે. રાજ્યની અડ

કાયનથી તેમને ચુરસો થાય છે, છતાં ગોરી પ્રજાઓ, વગર ગોરી પ્રજાઓની સાથે મિત્ર ધર્મ જવાના કોલોનીઓના બચને તેઓ સમજી શકે છે. ખરું કહીએ તો દ્વીદીઓમાં પોતામાં એ બચની લાગણી કેટલેક દરજ્જે રહેલી છે. કેમકે દ્વીદીમાં યુરોપીયન (કક્કરડ) ને ગોરા કરતાં દ્વીદીઓ પાસેથી ઓછી દિવસોજી મળે છે. દ્વીદી એ ને એટલો દિવાસો રહી શકે છે કે પરદેશવાસી (અમીગંટ) દ્વીદીઓ કાલો નીઅજ ગોરાઓને અણુમમતા છે તે મોટે ભાગે તેમના સદયુચને લખને, પણ ખામીને લખને નહીં. કારણકામાં કોરડ મીટીને અરજ કરતાં શી. મધોલકરે કહેલું કે “આપની અચાકના વાઇસરાયે બતાવેલું છે તેમ દ્વીદીઓને તેના સદયુચની ખાતર, ધિધારવામાં આવે છે. તેઓ હાડ નહિ પીનારા, કંકસરીઆ, મહેનતુ અને રાજ્ય મારમાં ગોરા કરતાં વધારે ખાન આપ નારા છે, તેટલા સારું તેમને કોલોનીઓમાં અળખામણા ગણવામાં આવે છે.” પોતાના પ્રતોનીઓ પર ઇંગ્લાંડનો કેટલો કાણુ છે, તે કેળવાયલા દ્વીદીઓ જાણે છે. તેઓ એક કક્કરડની પેઠે એટલું સ્વીકારે છે વિદીશ કૌહેરી તરીકેનું સરખાપણું કેલો નીઓના પોતાના અમાવ કરવાના હકને આડે આવી શકે નહીં. તેઓને આ હક જળવવા દેતાં છુદ ઇંગ્લાંડથી પરદેશ જના રાએને પણ ધણી વખત ખમતુ પડ્યું છે. છતાં બીજી તરફથી તેઓ (કેળવા યલા દ્વીદીઓ) અચક કરે છે કે જો કોલોનીઓ દ્વીદી મજુરોને ઇનસારી અને માણસાલ કરેલી રીતે રખે નહીં, તો તેમ ને દ્વીદીમાંથી મજુરો મેળવવા દેવાજ નહીં. તેઓ દલીલ કરે છે—અને તે દલીલ સાચી પણ છે—કે દર દર હાનરની સંખ્યામાં દ્વીદીની બહાર મજુરો જાય, તેમાં દ્વીદીને ફાયદો નુકસાન જાને છે, પણ કોલોની ઓને તો તે મજુરો વગર મોટી હેરાન ખતી થય તેમ છે. કેમકે તેમની પોતાની પાસે મજુરો ન હોવાથી એ મુઝકને ખીસ વવતું કામ બંધ પડી જાય. એક વગ દાર દ્વીદી મેમ્બરે મારસબામાં જણાવેલું કે ઇમીગ્રેશનની સંપુરણ છુટ મેળવવાની વાત તે ન યાતી શકે એવી છે, અને તેથી દાઘની રિ. વિમાં તેવી મામણી કર વાની નથી. તેણે ઉમેર્યું કે અમે ટરાં સવાલ મટે મ:ગીએ છીએ, તે એટલું કે જુના વસી રહેલા છે. તેમને સુખ શાંતિમાં વસવા દેવા,—દાખલા તરીકે જેમ કેપમાં છે—અને બદમાસોની જોમ રાખવા; અને મેળદાર તથા કેળા

વાવલા માણસોને આવવા દેવા, કે જેથી કરીને વસનારાઓને પોતાના શિક્ષકો, ધરમ ચુરઓ, અને કાકટરો વગેરે મળી રહે. વરસોનાં વરસો ધમાં દ્વીદીઓ બોગવતા આજ્યા છે તે હકો નિભાવી રાખવા એટલું તેઓ નાતાલ પાસે માગે છે. આ સર તેઓ તે અમલમાં મુકાય એવી મોકવણ કોલોનીઓ સાથે કરવાનું કામ ચક્ર ચક્રે તેવું છે. વળી દ્વીદીઓ એ પણ માગે છે કે વસવા આવનારની બાબતમાં જે કાયદા તથા ધારા તેઓ સ્વીકારે તે માત્ર મુસાફરી અરથે નીકળનારા દ્વીદીઓને લાય પડે નહીં. ધણા મોટા દરજ્જાના એક દ્વીદી અદરથ જેને ઇંગ્લાંડ આવતાં કોંગથી ઉતરતા બધા માન આપે છે. તેણે થોડાં વરસ પહેલાં આંગ્રેલીઆ જવા ઇસાદો કરેલ, અને તેણે એક મિત્રને કાગળ લખીને પોતાને ઉતરતાં કંઈ ખુશી બતો પડે કે નહીં તે પુછાવેલ. જવાબ એવો મળ્યો કે તેણે નાસજ થઇ ત્યાં જવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો. દ્વીદીઓ કહે છે કે આવી જાનની અડચણો દુર થવી જોઈએ. આ સંબંધમાં એક એવી સુચના મુએલી મેં સાંભળી છે કે વડી સરકાર, કોલોનીઓની સરકાર, તથા દ્વીદી સરકારે મળીને અરસપરસ એવી સમ જુતી કરવી કે જેની રૂએ દ્વીદી સર કારને દ્વીદી મુખને પાસ પોરટ કાઢી આપવાનો હક મળે, અને એ પાસ પોરટ દરેક કેડાણે કણુલ રાખવામાં આવે, તમા તે બતાવનારને આખા રાજ્યમાં કેઈ પણ ખતની ખુસીયાત ન નડે.

આખો સવાલ એવો છે કે તેરે લંબા બે જવા દેવાથી રાજ્યને ગંબીર પ્રકારનો બપ છે. કોલોનીઓની સલાવતા વગર તો તેનો નીવેડો નજ થઇ શકે. આવતી સાલ રાજધાનીનાં શહેરમાં ઇમ્પીરીઅલ કોનફરન્સ બરાપ તેમ છે. દરમીયાન વડી સરકારે કોલોનીઓ સાથે વગ વહેવાર શરૂ કરી દેવો જોઈએ, કે જેથી ચોક્કસ નીવેડો આવે એવી દરખાસ્તો કોલોનીઓના પ્રતિ નીધિઓ કોનફરન્સમાં આવે સારે તેમની આગળ રજુ કરી શકાય. ગીરમીટીઆ મજુરોના અથવા બાથુકના વસનારા દ્વીદી ઓને દાખલ થવા દેવાના નિયમો બાંધ રાનો દર હોવો જોઈએ, અને સાથે તેમણે

(કોલોનીયોએ) એ પ્રમાણે દાખલ થવા દીધેલા, તેમજ અભાર પહેલાં દાખલ થયેલા હોદ્દાને ધનસારી અને મજબૂત બનેલી રીતે રાખવાની કબુલના આપવી જોઈએ. એ પણ કબુલ થવું જોઈએ કે દરજ્જાદાર હોદ્દાએ હોદ્દા સરકારના પાસાં લઈને, મુશ્કારી અથવા અજવાલ, અથવા રોજમાર કે તેવાજ બીજા યોગ્ય કારણ સર અમુક મુદત માટે દાખલ થવા માગતા હોય તો વખત અડચણે દાખલ થઈ શકે. ઓછામાં ઓછું આટલું મળે તેજ સારામાં સારા વિચારના હોદ્દાઓને સંતોષી શકાય, એમ મને લાગે છે, અને આ સ્થિતિ આપણા કોલોનીયલ સગાં ઓને છુટથી અને પુરેપુરી રીતે સમજાવવામાં આવે તો હોદ્દા સંબંધી લાગેલાં આટલા બધા ઉપયોગી ફરિયાદો સ્વીકાર કરવા માટે તેઓ ના પાડી શકે નહીં.

[સંપૂર્ણ]

મો. પોલાકને હોદ્દામાં વિદાયગીરી

કેટલાક વધુ મેળાવણા

એન. મી. ગોખલે

એ પુનામાં રથપેલા "સરવ-ટસ ઓવ ઇડીઆ સોસાયટી" તરફનો એક મેળાવડો તા. ૨૫મી આગસ્ટે મી. પોલાકના માનમાં કર્યો હતો. મેળાવડામાં ઉપરના મંડળના મેંબરો ઉપરાંત દરજ્જાસન કેલેબના કેટલાક પ્રોફેસરો પણ હાજર હતા. પહેલાં સભાએ ખાણી લીધું હતું. ત્યાર પછી લાઇબ્રેરીના હોલમાં મોરિંગ ભરાઈ મંડળના મુખ્ય મેંબર મી. કાન્હીએ મી. પોલાકને હોદ્દાની તેમજે જમણેલી સેવાઓ માટે આભાર માન્યો, અને જણાવ્યું કે કોઈ પણ હાજર થયેલ હોદ્દા જેટલાજ મી. પોલાક હોદ્દા સાચા સેવક બનેલ છે. પછી મંડળના મેંબરો તરફથી એક સુંદર કારીગરીવાળી ચાંદીની રમણી, અને ચાંદીની પડી (જુક-મારકર), અને એક કામળ કાપવાની છરી એટલી ચીજો પ્રેમની નીશાની તરીકે મી. પોલાકને અરપણ કરવામાં આવી. મી. પોલાકે થટતા શબ્દોમાં આભાર માન્યા બાદ મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

મુખ્યમંત્રી આતુઓ

તરફથી જે કેડ ટરંસવાલની લડત માટે કરવામાં આવ્યું હતું તે પૈસા મી. પોલાકને સોંપવા એક ખાસ મેળાવડો - મુજ રાત્રી હોદ્દા બેઝીંગ એસોસીએશન ના આશરે તમે ચંદા રામચંદ્ર મરદમ હાઇ સ્કૂલના મકાનમાં કરવામાં આવ્યો હતો. આતુઓ ઉપરાંત કેટલાક પ્રદરશી પણ હાજર હતા. મી. મીરમા મહમદ શીરા ઝીની કરખારનથી, અને લેડી દોરાળ જે. તાતાના રેકાથી મીરસીસ જહાંગીર ખમનજી પીટી પ્રમુખપદ લીધું હતું. મીરસીસ સીરીન માણેકજી ખરસેજી, મીરસીસ લક્ષ્મીબાઈ રાનડે, મીરસીસ મોતી વાલા, દીલશેદ ગેમમ, અને સેવાસદન વાળા મોસીસ જમનાબાઈ સકકમએ લાગણી ભરેલા શબ્દોમાં આપણો કર્મા, અને લડતનો નીવેડો કરવા શહેનશાહે પોતાની વગ વાપરવી જોઈએ એ જણાવ્યું. ત્યાર બાદ ઉપરાણામાં થયેલા રા. ૨,૩૫૩ અંકે એ હમર વજુસો ચેપન મીસીસ જહાંગીર પીટી મી. પોલાકના હાથમાં સોંપ્યા.

મોસીસ પીટી

મુજરાતીમાં દાખલ કરતાં જણાવ્યું કે આ રકમ ઓરતોએ ઉપરાવેલી, અને જો કે રકમ જુદી મોટી નથી, છતાં જે લાગણી તે રકમ લઈ કરવામાં દેખાઈ આવી છે એ લાગણીથી મગર થવા જેવું છે. ખાસ કરીને ઉપરાણા સંબંધમાં મોસીસ જમનાબાઈ સકકમએ જે મહેનત લીધી છે તે માટે તેમને મુજારક બાદી થઈ છે. લડતમાં હતિહાસ વિષે વિવેચન કરતાં મી. પીટી કહ્યું કે આ લડતમાં ઓરતોએ જે ભાગ બજાવ્યો છે તે કાંઈ નહોતો નથી. પોતાના ધણીએ અને પુત્રોને જેવમાં મોકલતાં ઓરતોને કેટલું દુઃખ થયું હશે? વળી તેઓ પોતાના રક્ષકોથી વિખુદા પડ્યા છતાં હિંમતથી રહેતી અને રહે છે; એટલુંજ નહીં, પણ આ ઇન્જન્ટ માટેની લડતને ટકાવી રાખવા તેઓ પોતાના વહાલાઓને હિતેજન આપતી અને જુરેંગ બજાવતી. કોઈ કોઈ દાખલામાં ઓરતોએ પોતાના ધણીઓની ગેરહાજરીમાં તેમને ધણી ચલાવી પોતાનાં નાનાં બાળકોનું મુજરાત ચલાવેલ. આ બધું તેમને માતૃભૂમિના પ્રેમને વારતે કર્યું. તેમની આવી સદા થતા વગર મરદોનું કામ બાબુજી મુકેલ થાત. ઓરતો હમેશાં પોતાની સમજ કઠિત, નરમાસ, અને મિરજથી મરદોને બધી મદદ કરી શકે છે. વિલાયતમાં

અને હોદ્દામાં આ લડત વારતે થઈ થઈ કામ થઈ રહ્યું છે. તેથી આપણે આ સંજોગમાં બનતો ઉન્નાદ બનવામાં મરજુજ કર્યું છે. તેના કામ વડેજ આપણે ખરી રીતે લાપક કહેવાઈએ.

ત્યારબાદ મી. પોલાકે થટતા શબ્દોમાં જવાબ વાળ્યો, અને લડતમાં રોકાયેલા ઓતી ઓરતોનાં સંકેતના કેટલાક દાખલા આપ્યા.

મી. પોલાક તથા સગાના પ્રમુખ માટે આભારના ઠરાવો પાસ કરી સભા બર ખાસત થઈ હતી.

નવા વર્ષની એક કવિતા

હરીગીત હંદની ચાલ.

ધન્ય ધન્ય મુખારકબાદી આપુ,
ધન્ય દીવાળી આજ છે.
નવું વર્ષ જેસે કાલથી,
ઓગણીસો સડસડ લાલ છે.

ધેર ધેર હીનાળીનાં હીરા,
પ્રમટાપ મંગળદાર છે.
આબાદ છે દીલ સાદ છે,
વર્ષ જેસનાં છુધવાર છે.

આ ખુશાલોના શોખમાં,
વળી શોગ અમને માદ છે.
દેશભક્ત તારજુસામીને,
સુમાળ્યો એ પણ કાલ છે.

જેણે અમારું નાક રાખ્યું,
આખા હોદ્દાતાનું.
વીસ કરોડ, હોદ્દા, પારસી,
ઇસાઈ મુસલમાનનું.

સુખ શાંતી એના આતમાને,
આપે એવું માગ્યું,
ટાંસરાજ બાતે ખુન બે.
ગોળી ફેંકે રાખ્યું.

નહીં જુલસુ આ જુલમ,
અલીગો તમારા જોરનું,
એક ટેક રાખી સલતાથી,
જેલ ઝાંપા તોડ્યું.

જખમ નાગાવનું તાજું,
હજુ રજાયું નહીં.
બીજું ખતવવાયુ મને,
લેવી પડી ખાતાવહી.

શ પાળીએ તહેવાર સુખે,
અહીં તો દુઃખો કર છે,
મહેનાખ આ સાઉચ આસીકાની,
નગરીમાં અધેર છે.

મદ્રાસની સા. આ. ઇ. લોગ

અગત્યના ઠરાવો

ઉપરના નામીયા મંડળની કારોવારી કમીટીની એક સભા તા. ૬ થી સપ્ટેમ્બરે બેસેલ છે. એ. નાટેસન અને કુ. ના મકાન ઉપર મળી હતી. રાય બહાદુર એમ. આદીનારાયનીઆ પ્રમુખ હતા. સર્વાનુમતે નીચેના ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા :—

(૧) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે મદ્રાસની સા. આ. ઇ. લોગ તરફથી નીચે પ્રમાણે તાર ના. ડીંગ એમ્પરર ઉપર મોકલવો :

દક્ષિણ આફ્રિકાના દેશવાસીઓ પોતાના જન્મના અથવા વતનના મુશ્કેલીમાં ફરીથી દાખલ થવાને મુશ્કેલી ફરીથી ઉપડી ચુક્યા છે. ક્વીન વિક્ટોરીઆના હાથમાં તથા ડીંગ એમ્પરરના સદેશમાં બહેલા બ્રિટીશ પ્રજા તરીકેના સરખા હોવાને કારણે રાખીએ છીએ. તેમજ દુનિઆમાં પથરાયેલા રાજના બાળીદાર તરીકે દક્ષિણ આફ્રિકા પોતાની જોખમદારીઓ સમજશે એમ સમજીને જે મુશ્કેલી આપના વિનાએ શાંતિ અને સુલેહ બક્ષી છે તે મુશ્કેલી અન્યની કાયદાઓથી થયેલા ધા આપ નામદાર રૂબરૂએ એવા આધાર રાખીએ છીએ, અને પ્રારથના કરીએ છીએ કે આપ દયાળુ નામદાર વર્તી પડશે.

(૨) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે મી. પી. કીપ્લિંગમાં એડીઆર, મી. જી. એ. નાટેસન, મી. સી. સેલાવ રાજુ તથા મો રતનાવેલુ મુકાલીયરે તા. ૩૧ મી આગસ્ટ સુધીનો રજુ કરેલ લીમનો દિસાજ બહાલ રાખવો અને પાસ કરવો.

(૩) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે મટતો બદલો આપીને હિંદુઓને એક લીમીટેડવાળા મી. શ્રીનીવાસ ચરીઅરને લીમનો ડીસેન્સર સુધીનો દિસાજ લખવા કહેવું.

(૪) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે મદ્રાસ સરકારે આપેલા જવાબનો લીંગે જવાબ વાળવો.

(૫) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે હીંદી સરકારને લીમ તરફથી અગાઉ જે રજુઆતો કરવામાં આવેલ છે તેમાં કોમર તરીકે મદ્રાસ સરકારપર કરવામાં આવનાર લખાણની નકલ પસંદ પસંદ પસંદ મોકલવી.

(૬) લીમને મદ્રાસ સરકાર તથા હીંદી સરકાર સાથે ચાલેલા પત્ર બપહવારની નકલો હીંદી પ્રધાન (લોરડ મોરલી) તથા કોલોનીઅલ પ્રધાન (લોરડ કર) પર મોકલવી.

(૭) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે તા. ૨૩ મી આગસ્ટે રિફોર્મીઆ પત્ર લીક હોવામાં મળેલી અહેર મીટીંગનો હેવાલ છપાવવો અને તેની નકલો વિદ્યા યતમાં, દક્ષિણ આફ્રિકામાં, તથા હીંદીમાં ફેલાવવી.

(૮) એવો ઠરાવ કરવામાં આવે છે કે આખા હીંદીમાંથી ઉધરાણું કરવા માટે લીમના સેક્રેટરીઓ તથા બીજા ઇલાકાના આગેવાન મદરસોની સદીઓ સાથે અરજીઓ છપાવવી અને છાપાઓદાર મફત વહેંચાવવી.

વિલાયતની કમીટીનું કામ

[એક વોલંટીયર તરફથી]

દરોસવાલની હાલ વિષે ચરચા થયું છાપાઓમાં થઈ રહી છે. તેમાં દેશપાર થયેલા મી. પોલાકની સાથે આવ્યા તેના તાર છપાયા છે. તે ઉપરથી આરમ્બ ડીકન પોટરે છાપાઓમાં કામળ લખ્યો છે તેની મતિજન નીચે મુજબ છે :—

“છાપાઓમાં તાર આવ્યા છે તે ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે જે ૧૦ હીંદીને દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા તે ગેરકાયદેસર દેશ પાર થયેલા એમ દાવે સાબિત થયું છે કેમકે તેઓમાંના થણા દક્ષિણ આફ્રિકામાં દાખલ થઈ શક્યા છે. આમ ગેરકાયદેસર દેશપાર થયેલાના કુટુંબોની સારવાર તેઓની ગેરકાયદેસરમાં કાણે કરી? તેઓનાં કામ કાણે સંભાળ્યાં? આમાંના કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મ્યા હતા. કેટલાક ૧૦, ૨૦, ૩૦, ૪૦ વરસના જુના વતની હતા. આમ સ્વતંત્ર હીંદીને કદાહી મુકવામાં આવે છે. ત્યારે ગીરમીટીયાને દાખલ કરવામાં આવે છે. ગીરમીટીયામાં આખલાતની સંખ્યા છુટાના કરતાં બાર ગણી છે. આવી રીતે બ્રિટીશ રાજ્યતને પગવધી કરવાને સારૂ ઇમેજને બોર લગાડમાં પોતાનું લોહી નથી રેડયું. આપણે તો એમ માનતા હતા કે તેનું કારણ બ્રિટિશરિક અને નેટીવ ઉપર હુલામી પડતી હતી ને હતું.

મીસ મોડ પોલાકે પણ છાપામાં કાગળો આજ વિષય ઉપર લખેલા તે મદાર પડ્યા છે. તે વિષે લોરડ કરયને પણ કામળ લખવામાં આવ્યો છે, અને લોરડ કરયને જવાબ મોકલ્યો છે કે તેની તપાસ કરશે.

હીંદુસ્તાનના છાપામાં દરોસ વાલનો હાલ

—૨૦—

ઉપરના મુખ્ય ખાતે પ્રસિદ્ધ થતા મોલાદાર અંગ્રેજી છાપાએ તા. ૧૭ મી આગસ્ટના તેના અંકમાં સત્યાગ્રહની બડ તની નીચેના શબ્દોમાં દિમામત કરી છે :—

બ્રિટીશ રાજના થણા નામાંનીત માણુ સોએ બહુઅનુ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસનારા હીંદીઓ તરફ જે વરતણક ચલાવવામાં આવે છે તે રહેનશાહતના ઉપર કળો કાય છે. હીંદીની કોરોડોની વરતીએ ફરી ફરીને પ્રોટેસ્ટ કર્યા છતાં, દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી કોલોનીયલો હીંદી પ્રજાના પોતાના બાઈઓ તરફ ફોર્ગીવાજ, બ્રિટીશને ન બાજતી અને જુલમનાર વરતણક ગતાવી રહ્યા છે. આથી બ્રિટીશ રાજના મિત્રોને બહુ દુઃખદાયક ચોંટા અને મોટો અપસેસ થાય છે. અલગત હીંદીને પોતાની સાથે એકજ પ્રજાના બાઈઓ મળવાને ના પાડતા હોય એવા પશુ કેટલાક મોરા પડ્યા છે. તેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાને રૂબ તંત્ર ‘રાજ’ કહીને તેની વરતણક વાજખી મળે છે. પણ અમે દક્ષિણ આફ્રિકાને તેનું રતનતંત્ર મળુકા ના પાડીએ છીએ. રાજના હિતને નુકસાન કરે એવી વરતણક ચલાવવાનું બંધ કરવા તેને કહી શકાય છે. સવાલ એવો છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાને એવી વરતણક રોકટલાંક અથવા આવરકાંડના લોકો તરફ ચલાવવા દેવામાં આવશે ખરી કે? જો તેમ તે કરે તો તુરત તેને તેની જવાબદારી એ વાદ કરાવવામાં આવશે. હરીફાઈના કારણોસર તેઓ તેમની હીંદી વિરુદ્ધની રાજનીતિ ચલાવે છે એમ કહેવું તે માલ વિનાનું બહાનું છે. કદાચ આ કારણ હોય તોપણ તે પેટાનું કારણ છે. ત્યારે મુખ્ય કારણ તો જાતિભેદની અદાવત છે. હાલનો સુધારો જુદી જુદી જાતિ વચ્ચે ના તફાવત દેખાડી આપે એવી જાતને છે, તે છતાં મનુષ્યની બધી જાતોને એક કરવાની હીલચાલ ન જણાય એવી રીતે ચલી રહી છે. આ હીલચાલની ફોટો માટે જરૂરી છે કે મનુષ્યની દરેક જાતો સરખાપણું મેળવે. આ જાતો વચ્ચેના ગમમાં, જવારે કાળા અને કલરડ લોકો

તેમની સાદી ટેવો અને રહેણીતે લીધે ગેરસાહેબોને હાજર રહેવાની ખીંચી જાય છે. ત્યારે કમરોડો દક્ષિણ આફ્રિકાની પેંડ વધારે સખત અને દુષ્કારી થાય છે. બ્રિટીશ પ્રજાની એક સફળતા મોટામાં મોટી મજૂરી એ છે કે તેમણે સ્થાપેલા શત્રુઓ અનેક બિન-બિન-મન અને ધરમના લોકો એક સરખી રીતે રહી શકે છે. ખરે કહીએ તો બ્રિટીશ રાજ નું રક્ષક એજ ગણાય છે કે તેમાં મન કે ધરમના ભેદ નથી. આ બધા સિદ્ધાંતોની અને રાજના જાણેલી વિશિષ્ટ યજ્ઞ ને દક્ષિણ આફ્રિકાના કોલોનીયલો દ્વારા આ તરફ જુલુઓ રાજનીતિનું ધરમ ચલાવી રહ્યા છે. તેમનો ધરમો દ્વારા એને દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી દાંડી કાઢવાનો છે. તેમ કહીને તેઓ એક દબ્યો વેપાર અને પાણી નહીં મેળવવા માગે છે. દ્વારા પ્રજા તેમની ધીરજ વાસ્તે જાણીતી છે. અને તે ધીરજ આ સવારમાં જ દેખાઈ આવે છે. જાણમાં અનેક દુઃખો છતાં તેમણે અંશા છોડી નથી, તેમજ બ્રિટીશ પ્રજાના નયનીયતાપરથી વિશ્વાસ દેવાની લાંબી નથી. બ્રિટીશ રાજદારીઓએ પાનમાં રાખવાનું છે કે આ વિશ્વાસ અમર રહે; કેમકે તે બ્રિટીશ રાજ્યના એક સ્થાપક છે. શું દક્ષિણ આફ્રિકા થી દેશપારીઓ બહોં આવ્યા કરે છતાં ઉપર કહેલો તે વિશ્વાસ ટકી શકશે એમ કોઈ માની શકે છે? લોકો કુદરતી રીતે ખુલ્લો કે જે સરકાર માગ્યા કહેવાય તે શું આવા બનાવો તરફ આંખોમાં મણી કરી શકે? દેશપારીઓ સંજ્ઞામાં ઇસા ધાની તથા વડી સરકારે મહેનત લીધી છે એ અમારે કબુલ કરવું જોઈએ. પણ તેમની દુરજ તેજલેથી પુરી થતી નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારથી એક પણ દ્વારાને બચત વાંકે સખ ન થાય કે દેશ પડે ન મળે તે જોવાનું કામ તેનું (દ્વારા તથા વડી સરકારનું) છે. એક એવી કદી પ્રજાએ વચ્ચે હોય છે કે એક પ્રજાના કોઈ એક માણસને ખીંચી પ્રજા વચર વાંકે જગમાં કે દેશવટે મોકલે તો મોટો ક્રોધાવલ થયા વચર રહે નહીં. દ્વારા પ્રજાને જે રીતે રાખવામાં આવે છે તેથી બ્રિટીશ સરકારમાં આવો કોળાદલ સા માટે ઉત્પન્ન ન થવો જોઈએ? હવે સરકારે તેની આજ્ઞા સાથે તજવાનો વખત થય મળે છે. તેણે યુનિયન સરકારને કહેવું જોઈએ કે બ્રિટીશ રાજમાં દ્વારા પ્રજા બધા લોકો સાથે એક સરખીજ રહેશે છે; અને જો તેમને કનડામાં

આવશે તો તે માટે આકરી સખ ભેગ વધી પડશે. સરકારની દુરજ ઉપર પર માણે છે, ત્યારે દ્વારા લોકોની દુરજ એ છે કે તેમના બહાદુર બાઈઓની સત્તાની પીઠાનમાં તેમનાં લાચાર માણસો, મોરતો અને લોકોઓને ગુજરાનનાં સાધનો પુરાં પાડવા પુરત; પૈસા મોકલવા.

દિવાળીનો ઉત્સવ

રૂબન

એક ખબરપત્રી લખે છે કે : -રૂબન માં દિવાળીનો ઉત્સવ પ્રતિ વરસ વધુને વધુ ઉજવવાનો દેખાય છે. દ્વારા બાઈઓ એ પોતાના મકાનો વાવટા, તોરણ અને દિવાળીથી શણગારેલાં હતાં. જેમાં મુખ્ય મેસરસ મકનડા એન્ડ સન્સ, જે. પી. મહેતા, એમ. એમ. દીવાન. ડી. હંસરાજ, ડી. કે. પટેલ, પી. વી. સમવી વિગેરે હતા. અંગ્રેજોએ મહેનત લઈ દિવાળી ઉત્સવને મટે મહેર ખબર કહાને મીડિંગ બેલાવી હતી. જે વખતે હર્ન વગેરેની કરીયા થઈ હતી, અને મીડિંગ તથા રૂબનને આપવામાં આવ્યાં હતાં કેપોલ્ટાવાના મહિરને પણ થઈ પતાકા બત્તીથી શણગારવામાં આવ્યાં હતાં. અને રાત્રે લક્ષ્મીપૂજન થયું હતું. પછી ત્યાંની નિશાળના વિદ્યાર્થીઓને ધનામ આપવાનું કામ શરૂ થયું હતું. શરૂમાં વહેમાતરમનું ગીત તમોલ બાપમાં ગવાયું હતું. હેડ માસતરે નિશાળનો રિપોર્ટ સંભળવો હતો તે પછી વિદ્યાર્થીઓમાં ધનામો વહેવામાં આવ્યાં હતાં. કેટલીક જગ્યાએ ખુશાલી મનાવવાની ખાતર ફોનોગ્રાફ ગોઠવી સડે બાઈઓને સંભળાવવામાં આવતા હતા. કેટલાક નાના જલસા પણ થયા હતા. તે દિવસે દ્વારા વેપારીઓએ ખાસ દુકાનો બંધ રાખી હતી. લોકો આનંદમાં એક બીજાને ભેટા હતા. મેસના વરસની ખુશાલીમાં સુરત દ્વારા એસેરોએયનની તથા કાંકિયાવાડ આર્ય મંડળના વાર્ષિક ઉત્સવની ખાતર મીડિંગો ગોઠાવવામાં આવી હતી. જેમાં સડે બાઈઓને મીડિંગ, આ તથા હરદ આપવામાં આવ્યાં હતાં. અને દિવસેએ હાજરના પછી સાદા ફેડવામાં આવ્યાં હતાં.

વેરુલમમાં

એક ખબરપત્રી લખી જણાવે છે કે દિવાળીના તહેવારને લીધે શ્રી બેપાસ શાળાના મદીરમાં સંમિતના ૭ વાગેથી

આસપાસના સહેરમાંથી માણસોની હાજરી ભરાવા લાગી હતી. અને ઘણા માણસો એકઠા થયા હતા. સંમિતના આતસ બાજુ કોઠવામાં આવી હતી. બાદ સખત થડગી આવી હતી તેણે સતના ૧ વાગતા સુધી જનન દીરનન હારેઓની યમની સાથે કરવા હતા. તુળપ્રીદાસ શમલજીના ઉતરકાંડમાંથી ૫૬ વાંચી સંભળાવેલો હતો. મદીરમાં દીરમાળ શોભતી હતી. સરવે આવનાર બાઈઓને સાદું ભોજન આપવામાં આવ્યું હતું.

ચિંચા હુન્નર સંમંધો વિષયે

એકીમ્પીક નામની ૪૫,૦૦૦ ટનની સ્ટીમર પહેલીવાર હરીઆમાં ઉતારવામાં આવી છે. તે દુનિયામાં સફળતા મોટામાં મોટી સ્ટીમર ગણાય છે. તેની લંબાઈ ૮૪૦ ફીટની છે. તેના ઉપર માથારણ ક્ષિતિમાં ૫,૦૦૦ ટનનાં મુસાફરી કરી શકશે. ફક્ત ૬૦૦ પેસા સીઓ તેના પર રાખવામાં આવશે. તેમાં મોટા કાંઈનીચરૂમ, એનટરન્સ હોલ, રમો કીંગ રૂમ, લાઇબ્રેરી, મોરતોને બેસવાનો રૂમ વગેરે ફરનીયર સાથે છે. જમવાના એ.રૂમમાં એકી વખતે ૬૦૦ માણસો બેસી શકે તેમ છે. ઉપર ઉકેલે બંધ કરીને રાત્રે બોલ રૂમ બનાવી શકાય તેમ છે. ખુશા કેક પર બગીચો રાખવામાં આવ્યો છે.

મધ્ય એશિયામાં મુસાફરી કરનાર એમ. કાસ નામના એક મોન્ડીનીએ પ્રદરથને લાંબી જુની બાપમાં હાથના લખાયલાં કેટલાક પાનીઆ મળી આવ્યા છે, જે તેણે કલકત્તે આવતાં બંગાળ એશિયાટીક સોસાયટીને શેષ બોળ માટે ભેર કરેલાં છે. એવું મનાય છે કે આ કાગળો ઉકેલવાથી લાંબા પુરાણો હિતદાસ વિગેરે કેટલીક જાણવા સાધક બીના બહાર આવવાનો સંભાર છે.

જરમન હરેન્ડેટ નેનરદાનીની ૩૬૫ કલાકે ૨ નોટરની મજાન છે. એટલે કે દુનિયાના ૩૬૫૫ પારકેસોમાં સફળતા વચર તે ૩૬૫ છે.

દેરડાં વગરના તારમાં એક નવી શેષનો ઉમેરો થયો છે વીજળીનાં મોજાં પ્રદક્ષ કરનારા સંચાલકો એક સ્ટીમરમાંથી મધ્ય દરિયે એક જગ્યા પતંગ ઉડાવવામાં આવી હતી. આ પતંગનો દેર વાળાનો રાખવામાં આવ્યો હતો અને તે વાળાને વિજળના સંચાલક સાથે જોડ્યો હતો. પતંગ બધું ઉડે ઉડે જોવાથી ૩ થી ૪ હરતર માંડલના અંતરથી કાંદેશાઓ લઈ શકાયા હતા.

‘સુધારો’ (સીવીલાઇઝેશન) એટલે શું?

વિશ્વાયતના ઇલાખમાં એક લખનાર કહે છે કે :—મહા માણસો ‘સુધારો’ ને યશુ જમાનાની ખાસીયત તરીકે જ ઓળખે છે. લખના વાંચતા આવે, હકીકતમાં એક વખત ફક્ત કપડાં પહેરી શકાય, વિના સુશિષ્યતા છરી કાંટા વાપરી શકાય, એટલે તેઓ એમજ સમજે છે કે આજ સુધીના જમાનાએ કદરવી કમાણીનો જાણે તેઓને વારસો મળ્યો, અને તેના મોઝામાં તેઓએ રહેવું જોઈએ. કાંઈ વારતાના બપોરના પ્રસંગ સંલગ્નવાથી જેમ આનંદ આવે એમ આ ‘સુધારો’ શબ્દ સાંભળતાં તેઓને આનંદ મળે છે. પહેલી ઉમેછા ડીક્ષ નેરીના બતાવનાર કા. જોનસને પણ તેનો કાંઈ બપોરો સુચકજ્ઞ અર્થ આવેલો હતો. પણ તે પછી તેને નામે શું નથી થયું? કેવો હાંસી ભરેલો તેનો અર્થ કરવામાં આવ્યો છે! કેવો મગ વખરનો, અને મથરડીને તેનો અર્થ કરવામાં આવ્યો છે! તેનો ખરો અર્થ તો એજ માણસ પડે છે કે ‘સુધારો’ એટલે ઉન્નતિ. એક પ્રગ્ન સુધારેલી ત્યારે કહેવાય કે ત્યારે તેના મોઝા ભાગમાં સુદિવ્યજ્ઞ, નીનિવ્યજ્ઞ, અને બીજા સદૃશ્યો ખીલેલા હોય, અને વિવેકે વિવેકે તે વધારે ખીલતા જતા હોય. આવી દશા પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં બ્યવહારિક આખાદી તો અલગત હોવીજ જોઈએ. પણ તે આખાદી મેળવતાં ઉપર વરણવેલી ઉન્નતિ તો ચાલ્યાજ કરતી હોવી જોઈએ. આ ઉન્નતિ બધારે સમસ્ત પ્રગ્નમાં જોવામાં આવે ત્યારે તે ‘સુધારો’ કહેવાય. સાધારણ રીતે માણસો બહારના ચળકારને ‘સુધારો’ કહે છે. એક જગથી માણસને તેનો જુનો ધર્મ સેવન ખપ રાવીને ઊઝાવી દેવો, અને પાટલુન પહેરતાં તેને શીખડાવી દેવું, એટલે જાણે તેને સુધારી દીધો, એમ ગણવામાં આવે છે. પણ ખરી રીતે એમ કંઈ નથી. જો આપણી દુન્યવી આખાદીના પ્રમણમાં આપણામાં સુધારો આવ્યો હોત, તો નીતિ અને સુજનતાથી ઉન્નત થતી પ્રગ્ન આપણે બની મચેજ હોત. પણ દુન્યવી આખાદીને ‘સુધારો’ લાગ્યેજ કદી શકાય. કેમકે એ આખાદીની સાથે ગધામજુરી અને કંગાલીયતનોજ વધારો થયો છે. ખરો સુધારો થોડે જાણે અંશે તો બહાર દેખાઈ આવેજ જોઈએ, પણ તેવું ખરું જુળ તો મન અને આત્મામાં હોય છે.

માણસાઇના ખરા ખવાસમાં તેનો વાસો છે. એજ ખવાસમાં તેનો સંપુરણ વિકાસ થઈ શકે તેમ છે. એ ખવાસમાંજ સધળું સમાયલું છે. માણસાઇનું જાન એજ સુધારાનું પ્રથમ ચિન્હ છે. આ જાન દેવતા ઉમળકથીજ ઉત્પન્ન થાય છે. કુદિના બળથીજ સુધારેલા કદી કહેવામાં શકાય નહિ. આપણે ‘સુધારો’ એ શબ્દનો ઉપરજો અર્થ ઊઠી દેવો જોઈએ, અથવા તે દશા સુચવનારો એક બીજો શબ્દ શોધવો જોઈએ. હરકાં ખરાખર સમજે છે કે નિરાળ કે પાકસાળા જે કાંઈ ‘સુધારો’ શિખરવાનાં ખાસ સાધનો નથી. જોકે એનો અર્થ એવો નથી કે તેમાંથી કાંઈ ફાયદો થતો નથી. પ્રથમ ખામી તો એ છે કે પોતાને સુધરવું છે એવો ખવાસજ માણસમાં નથી હોતો. ‘સુધારો’ એ કાંઈ શરૂાની જેમ અથવા તો કાકતરની દ્યાની જેમ પીવાની વસ્તુ નથી. તેમ નથી તે કાંઈ નહાવાની વસ્તુ કે જેના મધુથી માણસ નવું રૂપ ધારણ કરી લે. ‘સુધારો’ એ તો સોનીના નાજુક નકશી, કામની મારક ધીમી ધીમી હાલની હીયા છે. હું ખચીત માતું છું કે ‘સુધારો’ તો આપણે આજે જે અર્થ કરીએ છીએ તે મુરખાઈ ભરેલો તથા અપમાણીક છે. અને તેનાથી બહુ તુડશાન થએલું છે. આખરફાર દેખાવું (કે જે ધણ લોકોને બહુ સહેલ થઈ પડે છે); કાચકનું અપ માન ન કરવું; જાહેરમાં કામની બલેજ ન કરવી; એ બધું આજના અર્થ પ્રમાણે ‘સુધારો’માં ખરે છે. જો ‘સુધારો’નો ખરો અર્થ આપણે ન સમજી શકતા હોઈએ તો બહેતર છે કે તે શબ્દ અને તેનો દબ ઊઠી દેવો. બીજા માણસની આંખમાં ધુળ નાખવી તે બહુ ખરાબ વાત છે, પણ પોતાનીજ આંખમાં ધુળ નાખવી એના જેવું તો એક ખરાબ નથી. આંધળો આંધળાને દોરે એ જોકે ખરાબ વાત છે, છતાં સરખામણીમાં, તે પણ આના કરતાં સારું કામ કહેવાય. ઇ.પા. એથી, જડી છુટીથી, બાપણેથી કે લાઇ બરેરીથી માણસોમાં ‘સુધારો’ કામલ કરાઈ શકતો નથી. વળી માણસોના રોળાને રોળામાં ‘સુધારો’ ઉતારી શકતો નથી. બધી આજતોની માફક આમાં પણ એક જાણથી શરૂઆત કરવી જોઈએ, અને એ એક જાણ પણ આપણે પોતેજ.

કાલીફોર્નિયામાં ચીના અને જપાનીઓ

એવું જણાવવામાં આવે છે કે હુતાઇ ટેડ રોડ્સની સરકારે તેની જપાની વસ્તી ના સંબંધમાં એક ખ્યાન ખેંચાય એવો રીપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે. કાલીફોર્નિયામાં જપાનીઓ સામે જે સખ્ત ઉત્કેરણી ૧૯૦૮ માં થઈ હતી તે સંબંધમાં તેથી સાખીત થાય છે કે જે ઉત્કેરણી માત્ર સ્વાર્થોદ્ધારોની તથા લેકપ્રીયતા મેળવવા તો લોક રાખનારા આગેવાનોની મુશાહ હાંસલ કરવા ખાતર હતી.

કાલીફોર્નિયાની કુલ ૨૦ લાખની વસ્તી છે તેમાં ૪૦ હજાર જપાનીઓ છે. આ જપાનીઓનો ૬૫ ટકા જેટલો ભાગ એલીવું કામ કરનારો છે, અને ૧૫ ટકા જેટલો ભાગ ધરમણ તોફરોનું કામ કરનારો છે. હાલમાં તેઓની સંખ્યા એકદમ ઘટતી જાય છે. ચીનાઓથી જપાનીઓ બીજો નંબરે સરસ મજુરો તરીકે લેખાય છે. તેઓ મોટા મજુરો કરતાં વધારે દુંશીમાર ગણાય છે, અને તેઓ જેટલાજ વિશ્વાસપત્ર છે. જે ઉપરથી દેખીતું છે કે કરવામાં આવેલી ઉત્કેરણી મત કાલીફોર્નિયાના અગ્રણ્ય ઉદ્યોગોને પાલમાંમાં લાવી મુકવા મુરખાઈ ભરેલું પગલું હતું. વળી તે ઉત્કેરણીથી વોશિંગટન અને ટોડોએ વચ્ચેની મિત્રાચારી પણ જોખમમાં આવી પડવાનો ભય હતો. આવા વિચારો રીપોર્ટમાં ખતાવ્યા છે છતાં કાંઈ પ્રકાર નો ફરો સુચવવામાં આવ્યો નથી. જો કે એવી દીકા કરવામાં આવી છે કે જપાનીઓ મોટા કરતાં દુંશી નેમવાળા હોય છે. એટલે કે જરાક ગરીબીમાંથી ઉલા થવા એટલે મજુરી કરતા બંધ પડી જાય છે.

જરમનીરતથી મી. રામલાલ સોંદ લખે છે કે :—ટર્સકાસની લડતને આજ વાર વરસ થયાં, પણ હજી તેનો અંત આવ્યો નથી. આ લડાઈ એવી નથી, કે જેવી બંબાદા અને નાતાલ સરકારને ૧૯૦૬ માં થઈ હતી. તેમજ નથી તે ૧૮૬૯ ની બોમ્બેર વેર જેવી. સુનિયન સરકાર જે તેને નિવેડો નહિ લાવે તો પરિણામ શુર આવશે. ઇંગ્લાંડની સરકારને મુશીબતમાં પડી જવું પડશે. કેમકે જાણેલી હોંદના પુત્ર હવે સુવાતા નથી. જો હોંદીઓને આશરિકામાં લઈ નહીં મળે તો મુશીબી અનેક હોંદમાં મળવા મુશ્કેલ છે. વગેરે

જરમનીના પાટવી કુંવર અને તેના મહેરદાર હોંદુસ્તાન અને પુરવની મુસા ફરી માટે તા. ૨ જી નવેમ્બરે ઉપડ્યા છે.

ચાલુ વરતમાન

ડ્યુક અને ડ્યેસ ઓફ કોનોટના ૩૨ બન આવવા માટે ડરબનની ટાઉન હાઉસીંગની એક ખાસ કમિટી મીટિંગ યથ રચા થઈ હતી છે. તે મુજબ તેઓ નામદાર કોમેન્ડરની તા. ૨૭એ ડરબન આવી પહોંચશે. જે વખતે તેમને ધામ ધુમથી આવકાર આપવામાં આવશે.

અમરેલી રોડ પર બેદરકારી બરેલી રીને બાઈસીકલ દોડાવવાથી એક હીદીએ એક છોકરીને ઘટન કરી હતી. ગયા ધનીયારે બરે કોરટમાં તેને પા. ૫ ના દંડની અથવા દોઢ માસની જેલની સજા કરી હતી. તે ઉપરાંત ન્યાયાધીશે તેને સખત કપડો પણ આપ્યો હતો.

ટરાંસવાસમાં એક નેટીવ મીઠુ માટી બીનું અચાનક મૃત્યુ થવાથી તેનું ખુન થવાનો શક બેવાયો છે; અને તે સંજ્ઞામાં પ્રીતિરીવાતા એક જન ફોરીને પકડવામાં આવેલ છે.

બેદાન-સખરમમાં એવી વત ચાલી છે કે ૭૦ માણસના ઘેરાવાનો એક જમીનનો દુકાનો તપી સોનાની ખાણો ચાલુ કરવ એક કંપનીએ ખરીદ્યો છે.

માધવરમાં એક ગોરા બેનુની ઓરત પર એક ૫ વરસના નેટીવ છોકરાને મારી નાંખવાનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો છે. એવું જણાય છે કે આ છોકરાને મરવાંતી સંજ્ઞાજ રાખવાનું સોંપેલ. કેટલાંક મરવાં મકામના બેતરમાં આવ્યાં ગયાં હશે તેથી ગુરૂએ થઈ તે ઓરતે એવી મારપછાડ કરી કે જોથી છોકરો મરણ પામ્યો.

મુલકી ખાતા તરફથી જાપામાં નોટીસ અપાઈ છે કે મરદુમ શહેનશાહ એડવરડની જન્મતિથિ તા. ૬ મી નવેમ્બરે રજા પાળવામાં આવશે.

યુનિયનના પોસ્ટ અને ટેલીગ્રાફ ખાતામાં ફેરફાર કરવામાં ખાસ નાતાલ અને ટરાંસવાસના રજામાં વધુ કાપકુપ થવાથી તે સ્થળોમાં બેચેની પ્રસરી છે.

રેડમાં કાળા કડીયા, સુતાર વગેરે કામ કરેને દિવસે દિવસે વધુ ઉત્તેજન મળતું જનું હોવાથી તેના ગોરા હરીદામાં બારે

ખગલવાટ ચાલ્યો છે. કેટલેક ટુકડે સભાઓ બરી ચોરી પ્રબળે વિનંતિ કરી છે કે જે દુકાનદારો કાળા મજુરો પાસે થઈ ખાંધકામ કરાવે તેને ત્યાંથી તેઓએ માલ લેવો નહીં.

યુનિયનની સેનેટ સભાના પ્રમુખ તરીકે જે નામો સુચવાયાં હતાં તેમાં એક મી. ચરાઈનરનું હતું.

કોંબરલીમાં નાછડુ નામના હીદીનું ખુન કરવા માટે પકડાએલા સેમ્યુઅલ વીનસેન્ટ થોમસ નામના હીદીને તથા એક બીજા કલરને ધરાધપુરવક ખુન કરવાના તક સીરવાન કરાવવામાં આવેલ છે.

લેરકા મારકસમાં ૨ જરમન ગોરા અને ૧ જરમન સ્ત્રી કાપ્યા વગરના હીરાની ચોરી માટે પકડાયા છે.

મોઝામ્બીકના 'ઓ રેપરટાર ડી અફરીકા' નામના જાપામાં એક લેખ પ્રગટ થયો છે તેમાં લાંબા કાલસાની હાંદુરનાન અને ક્રીગાપોરમાં અથાથ નિકાસ કરવા માટે દર દન દીઠ ૨/૬ ની કીમત ઘટાડવાની જાહેરાત કરી છે. આટલી સસ્તી કીમત થવાથી ત્યાં ૧ લાખ દનને બદલે ૧૦ લાખ દન કોલસા નિકાસ થઈ શકશે એવી આશા બતાવવામાં આવી છે.

કેપટાઉનના હારબર વિભાગમાંથી ડા. જેમીસને રાજતામું આપ્યા પછી તે જગ્યાએ સર હેનરી જુડા નામના યુનીયનીસ્ટ સભાસદ ચુંટી પડ્યા છે.

યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલવાની યાદીમાં શુક્રવારે ખાસ સ્ટેપો બધી પોસ્ટ ઓફીસમાં વેચાશે એવું સત્તાવાર જાહેર થયું છે.

તા. ૩ નવેમ્બરના રોજ સામનસ ટાઉનમાં સેલબોરન ડોક નામની ગોદી ખુલ્લી મુકવામાં આવી છે. આ ગોદી ખાંધતા કુલ ખરચ ૨૨ લાખ પડ્યું થયો છે. આ ગોદીમાં હાલમાં બધા પક્ષી મોટામાં મોટી સ્ટીમરો હાખલ થઈ શકે છે.

ટરાંસવાસમાં તમામ માછલેટની કોરટમાંથી હવેથી ૩૫ અને અગ્રેજ એમ બંને જાપામાં સમન્સ કાઢવામાં આવશે. બેદાન-સખરમનું 'રેટાર' આ ખાખત બહુ સખત ટીકા કરે છે.

કેપ કોલોનીના કમીશનર ઓફ નેટીવ અફેર્સ તેમજ નાતાલ તથા બાસુટોલેન્ડના અમલદારો ટરાંસવાસની ખાણોમાં નેટીવ મજુરોની સ્થિતિ તપાસવા ગયા હતા. તેઓ મજુરોની સ્થિતિથી સતોષ પામ્યા છે. આ તપાસને અંતે કેપના નેટીવ મજુરોની સંખ્યા ત્યાં વધતી ચાલી છે.

યુનીયન પારલામેન્ટ

કેપટાઉન તા. ૩૧ અક્ટોબર નામદાર ડ્યુક અને ડ્યેસ ઓફ કોનોટને લઈને આરમેરલ કેસલ આવી પહોંચી છે. ધારી ઝાકળને લીધે બંદર ઉપર ઉભેલા માણસો બહુ છેડે દેખી શકતા નહોતા. સભામતી સારૂ તોપના અવાજે અને અધીસુચક સીટીઓ સંજ્ઞામાં કરતી હતી. અગ્રેજ તથા જરમન મન વારમાંથી ૫૨૨ કલાકે બાહરાની સભામતીની ૨૧ તોપો છોડવામાં આવી. બરે બરે ૧૧ વાગતે નામદાર ડ્યુકે સ્ટીમર છોડી. તે વખતે યુનિયન પ્રધાનમંડળ, આલેલીઅન વડો પ્રધાન, કેનેડા તથા ન્યુ ઝીલંડના પ્રતિનિધિઓ તથા બીજા આગેવાન મહારથો સાથે ગયા હતા. ત્યાર પછી સરવસના આકારમાં સફુ સીટી ફોલ બધી વળ્યા. ત્યાં કેપટાઉનના મેયર તરફથી નામદાર ડ્યુકને માનવજ આપવામાં આવ્યું હતું. તેના ઘટો જવાબ ના. હકુકે વાળ્યા પછી મેજાવડો વીસરજન થઈ હતો.

પારલામેન્ટ ખુલી ચુક્યા

પારલામેન્ટનું સાધારણ કામ તે જ શરૂ થઈ ચુક્યું. ૧૨ વાગતે ના. મવરનર જનરલે આવી સેનેટમાં પોતાની બેઠક લીધી. ત્યાર પછી ડ્યુક ઓફ કોનોટને નામદાર કીંગ તરફથી પોતાના પ્રતિનિધિનીમવામાં આવ્યા છે એવું બાહરાની દર માન અગ્રેજમાં તેમજ ૩૫ જાપામાં વાંચવામાં આવ્યું. તે બાદ મવરનર જનરલે પારલામેન્ટના સભાસદોને જણાવ્યું કે ના. ડ્યુક શુક્રવારે આ સભા મહારાજ તરફથી ખુલ્લી મેલશે અને તેમ નો સંદેશો વાંચી સંજ્ઞાપશે. હવે ફોરડ ડી વીલીયર્સને સભાસદોને સોજ દ આપવાની કીયા કરવાનું સોંપું છું. એટલું બોલી તેમણે વીલાયતીરી લીધી. ફોરડ ડી વીલીયર્સે સોજનામા ઉપર સભાસદોની સહીઓ લીધી તેમાં અગ્રેજ ગાજુ નારાઓ સારૂ અગ્રેજ સોજનામાં તથ

ખીનઓ સારે ડચ સોજાંદનામાં તેવારે
હતાં. જનરલ બોથા, જનરલ સ્મટસ
મી. સુવાર અને મી. મહાન વિગેરેએ
ડચ સોજાંદનામાં ઉપર સહી કરી હતી.
તા. ૧ નવેમ્બર.

એસેમ્બલીના પ્રથમ પ્રમુખ યવાનું
માન સીરીસવાળા મી. એ. ટી. મોલ્ટેનો
ને મળ્યું છે. તેમજ સેનેટના પહેલા
પ્રમુખ મી. રીટજ નીમાયા છે. મી.
રીટજ આમણા ડચ રાજ વખતે ફાલોની
અત્ર સેક્રેટરી હતા અને ૧૮૬૬ની સાલ
માં અંગ્રેજોને લડાઈનું અલ્ટીમેટમ તેની
સહી સાથે મળ્યું હતું.

ના. ડ્યુક અને ડચેસ તથા પ્રિન્સિસ
પેત્રીસીઆએ સરકારી કાલના ખેતરની
કુશાગ્રત લીધી હતી. સ્વારપણી લશ્કર
ની ઠવાપત જોવા મળ્યા હતા.

તા. ૨ નવેમ્બર.

આજરોજ નામદાર ડ્યુકે કેટલાક આગે
વાનોને ખેતાળ આપવાની ક્રિયા કરી
હતી તથા ડચેસે આર્ટસ એકઠીબીજન
ખુશું મુક્યું હતું. ફરી મેસનો તરફથી
તેમને માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું
અને એમ્બુડાન્સ એસેસરીએશનની વાર
સીક સમાના પ્રમુખરથાને ખીરાળ્યા હતા.

સત્યાગ્રહ વિષે એક કવિતા

સલામતીબાઈ રતનશીના પ્રસિદ્ધ પત્રથી
અંતર ઉદ્ધારમાં : દોહરો.

તેવરીક હરોડનું છે સત્યાગ્રહ નાક
રતના કાચળ વાંચતાં પ્રગટી ઉરમાં હાંક
પાંચ જૂતનાં પુતળાં જનમાં તે જનનાર
દુઃખ સહે પરકારણે એજ અમર નરનાર
સુખ દુઃખ શુઃ વસ્તુ છે અમર આતમા આ
સાચે રસ્તે ચાલતાં જાણે સધળાં પાપ
હરિઅંક આદિ જગત વિક્રમ જેવા વીર
અઘાપી વખણાય છે સમજે મનમાં ધીર
ન્યાય નસરવાં જીવતો ઉદાર ક્ષાત્રમ આપ
જાણે નીતિ ધર્મ જમ સહે કરે નહીં પાપ
ખરા મક્કત છે હૈદના સલામતીઓ તાત
જાણે જનતાએ જપવા કાણુ ન જાણે રાત ?
મહા કલિન સેવા ધરમ જોલ જુલમનું પામ
પરાધિનતા કદ અતિ સહન કરે કેમ રામ ?
સલ ગૃહ જગ વહાણુ છે અસત્ય સીલા રૂપ
સમજે સળંગ લોક સહુ બહુ રોગીવર જુપ
મોઝા વેલું મોત છે કાં ન આવે આજ
જીવ્યા જમમાં એજ છે, જેની કાયમ લાજ
પરમારથ સાથે સળંગ રહે અવિચળ નામ
નિશ્ચય નાથ પ્રતાપથી ઉચરે અખ્યારામ.

તાર સમાચાર

હામબરગથી નાતાલ માટે ઉપડેલી
જરમન મેલ સ્ટીમર શીફ મારકલ સુવેઝ
ની કેનલ આગળ ખરાબે ચડી ચક છે.

સ્કોટીશ નેશનલ કનિટીએ એક જાહેર
નામું કાઢ્યું છે તેમાં સ્કોટલેન્ડને માટે સ્વ
રાજ મેળવવા દુનિયાના દરેક ભાગમાં રહેલા
સ્કોટીશોને ફાળો ભરવા અરજી ચુભરી છે.

ન્યુ યોરક ખાતે બધી જાતના ઉડનારા
ઓની ૧૦૦ ક્રાફ્ટમેટરનું અંતર ઉડના
ની એક સરત ચક હતી. તેમાં હંચિજ
ઉડનાર એકામ બહાદરે ૧ કલાક ૪૦
મીનીટમાં તે અંતર પુરું કરી કનામ
મેળવ્યું હતું.

ઉપલી સરતમાં બેઠે નામનો ઉડનાર
કલાકે ૭૦ માઇલની ઝડપે ઉડ્યો હતો.
લગભગ શેઠે પહોંચતાં તારના ચાંલસાં
સાથે તેનું વહાણ અથડાવાથી તેના હુકડા
ચક મળ્યા હતા.

અમેરિકાના એક અખંકર એનાર્કિસ્ટે
કેઝર માર્ટે એક બોંબ તકવાર હોવાની
ત્યાંના રાજ મહેલને સરનામે ખીડેલા
કામળમાં ધમકી મોકલી હતી. આથી
કેઝર ત્યાંથી વિદાય થયેલ ત્યારે તેની જન
ને બરોખર રક્ષણ તળે રાખવામાં આવી
હતી.

વિલાયતના ફોરિન સેક્રેટરી મી. એડ
વર્ડ એ અને ફ્રેન્ચના વિલાયત ખાતેના
એલમી મી. કેબોએ એક તકનામું
બહાર પાડ્યું છે. તેમાં મી. સ્વાવરકરનો
કેસ ફેગની ઉદરનેશનલ ફોરટ પાસે ચાલે
એમ ઠરાવ અમેલો છે. કેસની મુક્ત
આવતા ફેબ્રુઆરીની તા. ૧૫મીએ રાખ
વામાં આવી છે.

પરાનમાં લીમાક બંદરે ૪૦૦૦ લોકો
નો કુમલો થવાની દહેશતથી પરદેશીઓ
ના રક્ષણ સાર બ્રિટીશ મનવારમાંથી કેટ
લોક લશ્કર ત્યાં ઉતારવામાં આવ્યું છે.

અમેરીકાનો એક હવાઇ વહાણમાં ઉડ
નાર ૮,૭૧૪ શીટ એટલે લગભગ ૨
માઇલની ઉંચાઇ સુધી ઉડ્યો હતો
આટલે ઉંચે હજી કોઇ ઉડી શક્યું નથી.

લોરડ મોરહેએ છાપા ઓશીસમાંથી
ફરાગત થવાની હમ્મજ બતાવી છે.

'આયરીશ ટાઇમ્સ' કહે છે કે લારક
કરીયુ તેની જગ્યાએ આવે એવો સંભવ છે.

જાડનમાં મુસલમાન વિદ્યાર્થીઓ દિવસો
દિવસ વધતા જતા હોવાથી ત્યાં એક
મસ્જીદ બાંધવાની કીતચાલ ચાલે છે. તે
માટેના ફાળામાં પૈસા ભરાવા લાગ્યા છે.

આ મસ્જીદની જોડે એક પુસ્તકાલય
તથા બાપજી કરવા સાર મોટા ઓરડાઓ
બાંધવામાં આવનાર છે. જેમાં રાજ
દવારી સિવાય બધા વિષયો અરયાઇ
ચકાસે.

મયે સનીકારે બર્લિનમાં સહી વધારે
ઝનુની દુલ્લહોડા થયાં હતાં. બરેમાંથી
બકેટો, લાકડાંના કટકા, બોટલો વગેરેનો
વરસાદ પોલીસો પર પડ્યો હતો.

સ્કોટ કાલ્સો જે દક્ષિણ ધરવની શેષે
નીકળ્યો છે તેને સીડનીના એક ગૃહરથે
પા. ૨,૫૦૦ ફાળામાં આપ્યા છે.

મીસની પારલામેન્ટના એક પક્ષને અ
સંતોષ થવાથી તે આખા પક્ષે નવી
ચૂંટણી વખતે તેમાં જરાએ ભાગ ન લેવા
કરાવ્યું છે.

ગુરકસ્તાનમાં ગ્રીક સામેનો બોયકોટ
કીમો થવા લાગ્યો છે.

જાડનમાં તા. ૨૬ મીએ ફાલોનીના
વેપારી મંડળોના પ્રતિનિધિની એક પંચા
યત બેઠી હતી તેમાં એવો ઠરાવ પસાર
થયો હતો કે જુદાં જુદાં દેશના માલથી
અલગ જોળખાઇ આવે એટલા સાર
બ્રિટીશ રાજ્યમાં ઉત્પન્ન થયેલા માલ
માટે ખાસ 'ટરેડ મારક' રાખવો.

હંગ્સાંડની પારલામેન્ટમાં કેટલીક ખાલી
પડેલી બેઠકોમાં લીબરલોનેજ હોલ મળી
છે. કેનકરવેટીવો ઉપર પ્રગળો વિશ્વાસ
દિવસે દિવસે કમતી થતો જાય છે.

સાઉથ વેલ્સની કોલસાની ખાણોમાં જે
હડતઃ પાડવામાં આવી છે, તેમાં હડતા
લીઆઓએ રેલવે માડી પર હલ્લો કરી
તેની બારીઓ બાંગી નાખી છે તથા
અમલદારોના ઘરને ખુબ તુકશાન કર્યું
છે.

મોરબર અને ઝાર યથી નવે ખરે એક
ખીખની મુલાકાત લેનાર છે.

વેલ્ડની કોલસાની ખાણના મજૂરોએ
હડતાલ પાડી છે. લગભગ ૨ લાખ
માણસો કામે નહીં ચડ્યા.

પાછળના તારોમાં એવા ખખર છે કે
લોરડ મેરલીના રાજીનામોની પાત સાચી
છે, અને લોરડ કમ્યુ તેની જગ્યાએ જાય
તો પછી કોલોનીયલ ઓફીસમાં ફાલના
કમીશનર એવ વરકસ મી. હુધ હારકોટ
અથવા આયરલેન્ડના સેક્રેટરી મી. ઓમ
રડાઇન પીરેસ આવે એવો સંભવ છે.
કરનલ સીલી કેપીનેટમાં જોડાય એવો
સંભવ છે.

હોંદના નવા રાષ્ટ્રસભા લોરડ હારડીંગ
અને તેના બાબુ તા. ૩૭ નવેમ્બરના
રાજ મુબ્બ જવા સાફ લંડનથી ઉપડ્યા
છે. તેમને વળાવવા સાફ લોરડ મેરલી,
લોરડ અને મેડી લેન્ડાઉન તેમજ ખીખ
મણા આગેવાનો ફાજર ચલા દતા.

લીમીટેડ કંપનીના ડીરેક્ટરોની સત્તા
બાબત હમણાં લંડનમાં એક બહુ અમ
લના કેસનો સુકાદો મળ્યો છે. ડીરેક્ટ
રો જનરલ મીટીંગની સમતી વિના
અસલ કેપીટલમાં વધારો કરવા નવા
શેરો ન ફાલી શકે એવી મતલબનો
સુકાદો કોર્ટ ઓફ અપીલે કથે છે.

બ્રિટીશ પ્રધાન મંડળમાં બહેળા ફેર
ફાર ચલાવું સત્તાવાર જાહેર થયું છે. હોંદી
ઓફીસમાં લો. મેરલી હતા તેઓ લોરડ પ્રેસી
ડન્ટ ઓફ ધી કાઉન્સિલ નીમાયા છે. તેમની
જગ્યાએ લોરડ કરમ્યુ હોંદ ખાતાના પ્રધાન
નીમાયા છે. લોરડ કરમ્યુની જગ્યાએ મી.
હારકોટ સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ફોર ધી
કોલોનીય નીમાયા છે. લોરડ બોરોમ્પ
કમીશનર ઓફ વરકસ નીમાયા છે.

લંડનની ગોદીમાંની કેટલીક સ્ટીમરો
માંથી મરકાથી પીગત ઉઠેરા નીકળ્યા છે.
સેનીટરી કમીટી ઉઠેરાને નાથ કરનારી
દવા દરેક સ્ટીમરને આપવાની ઓફવણ
કરે છે.

ફ્રાન્સમાં ત્યાંના પ્રમુખ, પોલીસનાં
વડા અને સરકારી વકીલના પુનની
ધમકી આપનારા સરકમ્યુલેર જહાર પડ
વાથી તેના પ્રગટ કરનારની શોધ કરવામાં
આવે છે.

હોંદુસ્તાનના ખખરો

(હોંદી જાપા ઉપરથી)

પોરબરની મ્યુનિસિપાલિટીમાં ફાલ
માં રોટ તરફના પ્રેસીડન્ટ સુધ્યા ૮ અને
પ્રજા સુટણી તરફના ૮ મેમ્બરો છે તેને
બહેલે રોટ તરફના ૩ અને પ્રજા સુટ
ણીના ૧૦ મેમ્બરો નીમવાને કરમ્યુ છે.
અને પ્રજાકીય સુટણી માટે શહેરનાં
વીલાયો પાઠવા વમેરેનું કામ ફાલ તરત
મુલતવી રાખ્યું છે.

પોરબર રાજ્ય તરફથી વિદ્યા તથા
ઉદ્યોગ કુનરને ઉત્તેજન આપવા માટે
ખેતીવાડીનો અને શીવીસ એન્જનીયરીંગ
કોલેજમાં એલ. સી. ઇ. નો અભ્યાસ
કરવા માટે તથા મીકેનિકલ તથા ઇલેક
ટ્રીક એન્જનીયરીંગનું અને રંગવા તથા
વણવાનું કામ શીખવા માટે માસિક
દરેક રૂ. ૧૨૧૧ની, બી. એ. ના અખ
ધાસ માટે રૂ. ૧૦ ની અને રોટની સસ
ફત પાઠશાળામાં સરકારના અધ્યાપક માટે
દરેક રૂ. ૫ ની સ્કોલરશીપો આપવાનું
કરમ્યુ છે.

રાજકોટ શહેરમાં સખ્ત મરકી દાખલ
થવાથી શહેર લગભગ ખાલી થઈ ગયું છે.

ગુજરાતી હોંદુ ઓફીસની એસોસીએ
શન તરફનું એક કેમ્યુટેશન મીસીસ જમ
નાબાઇ સકલકાનાં પ્રમુખમણા હેલજા મી.
દાદબાઇ નવરોજીજીને તેમની ૮૭મી વરસ
માં ઉપર મુબારકબાદી આપવાને ખાસ
વેસાવા મ્યુ હવું.

મુબ્બ, કસકતા અને મદાસના મેડી
કલ રોટરકાપરો અને હોંદી તખીમી નોક
રોનું એક કોન્ફરન્સ સીમલા ખાતે મળ
નાર છે.

વરતમાનપત્રોની સંખ્યામાં મુબ્બ
પહેલે નખરે છે. મુબ્બમાં ૧૭૭, બંખા
ળમાં ૧૨૪, મદાસમાં ૧૨૩, પંખબમાં
૧૨૧, અને સમુકત પ્રતિમાં ૬૦ પત્રો
જાયા છે.

ગરીબ જરથોસ્તીઓ માટે સરતા બાઝા
નાં રહેઠાણોનાં ફંડમાં માણેકબાઇ ફોર
મજા મોદી તરફથી રૂ. ૨૨,૦૦૦ ની વધુ
રકમ મળી છે. ખતમ થયેલાં પારસી વર

સમાં આ ફંડને રૂ. ૬૨,૦૦૦ ની કુલ રકમ
મળી છે.

"ધી ટાઇમ્સ" પત્ર જણાવે છે કે
હોંદી વજરની કાઉન્સિલના દેલી સભા
સદ મી. ગુપ્તાને બંગાળની એકજીયુડીર
કાઉન્સિલમાં ઓફીસ આપવાની મોંગણી
થમ્બ હતી પણ તે તેઓએ નહીં સ્વીક
રતાં વજરની કાઉન્સિલના સભાસદ દાખ
લના ઓધ્યાને વળગી રહવાને કારણ
જણાવ્યો છે.

મુબ્બ અને ગુજરાતના બહુના
શરાહ મેસરમ જેઠાલાલ પ્રેમાનંદની પેઢી
તરફથી જરમનીના હેમ્બરમ શહેરમાં ૨,
૪ પાસીઆ, એરડી, અળસી, સરસી વગેરે
બીયાં તથા કમીશન એન્ડ તરીકે વ્યા
પાર કરવા પરીખ બધર્સ નામની પેઢી
ખોલવા મી. લલુભાઇ પ્રેમાનંદલાલ પરીખ
એલ. સી. ઇ. પોતાના નાનાભાઇ મી.
મનુભાઇ સાથે યુરોપ જવાને ઉપડી ગયા
છે. મી. લલુભાઇ સરકારી તોફરીમાં
હતા.

લાહોર ખાતે હોંદી વેપારી સભાની
સ્થાપના કરવામાં આવી છે, અને તેના
પ્રમુખ તરીકે લાલા કરમીસનલાલ
નીમાયા છે.

કાશ્મીર દરબારે કુકમ કથો છે કે
એ રાજ્યની કુનર અને સીદપ કળાને
લગતી જે એવા લાયક જગાઓ હોય તે
ની આસપાસ બગીચાઓ ખનાવવા, અને
એ પ્રાચીન કુનરોને જળગી રાખવાને
નાનાં નાનાં મ્યુઝીયમો લેવાં કરવાં.

રાવલપીંડી ખાતે વેદ પ્રચારણી સભા
તરફથી "ઋષિ દયાનંદ" નામનું માસીક
પ્રગટ થવું હતું તેની પાસે રૂ. ૧,૫૦૦
ના જમીન ભાગવામાં આવવાથી તે બંધ
પડ્યું છે.

દેરાગાઝીખાન શહેર પાણીમાં નાણુદ
થવા લાગ્યું છે. તહેલીલદારના મકાનો
તથા ચાણુધી સીંધુ નદી માત્ર ૧૫૦
ફીટ દુર છે. ગામનો દક્ષિણ તરફનો
ભાગ પાણીમાંજ છે. નદીમાં એક રાત
માં ૨૦૦ કુટ પાણી વધ્યું હતું.

સરદાર અજીતસીંદના બાઇ સરદાર
હીસનસીંદ લાંબી મુદતની કેક બોગવીને
લાહોરની જેલમાંથી છુટેલ છે.

સરદાર અણ્ણતસીંહના એક ભાઈ નામે સુવરણસીંહ જે પશુ પોતાના બીજા ભાઈ એનીપેઠે હિંદ રાજદારી નેચનાલીસ્ટ હીલ ચાલમાં મોટા ભાગ લેતો હતો તે હવે રામથી મરણ પામેલ છે.

આમાના "મુલાહર" પતના માલીક પંડીત બેજનંત પાસે જીલ્લા માજીસ્ટ્રેટ રા. પં. ની જામીનગીરી માગતાં તે નહીં આપી શકવાથી પત બહાર પડ્યું નહેવું.

હીં અને ઇસક વચ્ચે મોટા પાપા ઉપર લેખાંનો વેપાર ચલાવવાને અટકા આદ ખાતે એક મંડળી ઉભી થઇ છે.

હારખાના જીલ્લાના પોલીસ સબ ઇન સ્પેક્ટર મહમદઅલીને એક સમ્પત્તના ઉપર ગોળી છોડી તેનું મરણ નીપળવવાના વાંક માટે સકકરનાં સેક્સન્સ જડજી મી. મારશીએ ૫ વરસની સખ્ત કેદની સજા કરી છે.

રંમપુરના માજીસ્ટ્રેટ રંમપુર 'હારતલા' પતના અધિપતિ જયચંદ સરકારને રીતુરી લખાણ માટે નણ વરસના સખ્ત કેદની કરેલી સજા સામે આરોપીએ કલકત્તાની હાઇ કોર્ટમાં અપીલ નોંધાવી હતી. જેની તપાસ ચાલી જડજીએ સજા ઘટાડી માત્ર ૭ માસની કેદની સજા કરમાવી હતી.

કલકત્તાના ડૉ. સુંદરી મોહનદાસના પુત્ર મી. પ્રેમાનંદ અમેરીકાના કેળવણી આતાના સન્તાવાળાઓમાં લેકઝિય થઇ પડ્યા છે. જે વરસ કરતાં ઓછી મુદત માં તેમણે આયોવા રેટેડ યુનિવર્સિટીની જીનીવર બી. એસ. અને પી. એચ. સી. ની પરીક્ષાઓ ઉપે નજરે પસાર કરી છે. તેઓ હાલમાં મીચીગન રેટેડ યુનિવર્સિટીમાં જોડાયા છે.

બંજાળની એક ટપાલ ઓફીસમાં એક લેક્ટેનન્ટે જઈ ત્યાંના હેડ ક્લાર્કને ટપાલ સંબંધી હોદી બાબમાં પુછપરછ કરી હતી, જેનો જવાબ હેડ ક્લાર્કે અગ્રેજી બાબમાં આપતાં લેક્ટેનન્ટે તેને લાત મારી હતી. આ બીના ઉપર ટપાલ માસ્તરે તે લેક્ટેનન્ટના ઉપરીનું બ્યાન ખેંચવાથી તેણે એને જવાબ લખી મોકલ્યો કે લેક્ટેનન્ટ હેડ ક્લાર્કને લાત મારવા માટે દીલગીર છે પણ હોદી બાબમાં વાત કરવા છતાં હેડ ક્લાર્કે

ઇન્ફેજમાં જવાબ આપવાની નાલાયકી બતાવી તે બધો હપકો દેવા જેવું છે. હેડ ક્લાર્કને -યોગ્ય નરીયત મળી તે વિચારમાં તમે પણ મારી સાથે મળતા થશો. અને હવેથી તેમ નહીં કરવાની તમારા કારકુનોને જલામણ કરશો.

ત્રાવણકોરની હાઇ કોર્ટના નવા વડા જડજી તરીકે એક આગેવાન કોંગ્રેસવાળા મી. હીંજા નેયરને નીમવામાં આવ્યા છે.

એવું માલુમ પડ્યું છે કે મીરજાપુર માં પીળો રંગ દોરના મુતરમાંથી બનાવવામાં આવે છે. દોરને આપનાં પાંદડા ખુબ ખરડાવીને ખુબ પાણી પાવામાં આવે છે. આથી કરીને મુતરનો રંગ સખ્ત પીળો થાય છે, અને તેનો રંગમાં ઉપયોગ થાય છે. આથી જો કે દોરોને થણું તુકશાન થાય છે એવું જોવામાં આવેલ છે.

ઇરાનમાં યયેલી નવા અમલની સ્થાપનાને સખ્તમે થોડાક સાહસીક પારસીઓ પોતાનાં એ પુરાતન બાપીમાં વતનમાં પાસી કામ માટે વેપાર ઉદ્યોગનાં નવાં સેનો હાથ કરવાના સવાલ વિષે વિચાર ચલાવી રહ્યા છે.

હીંદુસ્તાનમાં આજકાલ સુખુઓ રસ્તા માં રમતાં નાનાં બાળકોને દોસલાવી લઇ જાય છે, અને તેઓને એસા ખુડી સદાને માટે સંસારથી બદ કરે છે. તે વિષે જાપાઓમાં બદ્દ દીકા થઇ રહી છે.

સાંજ વરતમાનના પટેલીના ખાસ અંક નાં ૨૨ મે પાને 'હાલ ધડીની અગત્યતા' એ મથાળાથી મી. રીચનો તથા ૩૦ મે પાને 'દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓની હાલત' એ મથાળાથી મી. પોલાકનો, એમ બે ઇન્ફેજ લેખો પ્રગટ થયા છે. ૧૬૦ મે પાને મી. રીચ, મી. રાયપન, મી. ચેટીયાર અને કેટલાક નામાંકીત હેસપારી સત્યાગ્રહીઓની છબીઓ આપી છે.

છેલ્લી ટપાલમાં મળેલ ૬ મી અકટો બરના હોદીપંચમાં ટાંસવાલની હોદી લગત સંબંધી એક કારકુન આપ્યું છે, તેમાં ટાંસવાલ સરકારને એક કુકકરના સ્વરૂપમાં હોદી ઉપર ઘસી બદ્દ ચીતરેલ છે. પંચ સાહેબ હોદી સરકારને ગીર મોટનો કાયદો અમલમાં મુકવારૂ પી ગોળીથી કુકકરનો ચીકાર કરી હોદીને તુરત ઉગારી લેવા મુચરે છે.

વારસીક ઉત્સવ

સેક્રેટરી લખી જણાવે છે કે :—આ બેસતા વરસને દીવસે કા. આ. મંડળનો પ્રથમ વારસીક મંદોલસવ હોવાથી બુધ વારે રાતના સાત વાગે રીંદા ઓટમાં આવેલા મીચી દામજના મકાન ઉપર ખાસ મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. ડરબનમાં રહેતા મેન્મરો, બહાર ગાયથી આવેલા કેલીંગેટો અને મંડપ સીવાયના અન્ય મુદ્દરો વીગેરેની હાજરી સારી હતી. પ્રથમ સેક્રેટરીએ આવનાર મંદ સ્થાનો ઉપકાર માન્યો; બહાર ગાયથી આ મંડપને ફોલ ઇચ્છનારા તાર અને કામળો આવેલા તે વાંચી સંભળાવ્યા; અને મધ સાલમાં મંડપમાં ૭૮ મેન્મરો દાખલ થયા હતા તે, મંડપની મીટીંગ, સત્યાગ્રહીઓના માનમાં મેળા વડા, જેકવેટ, માનપત્ર, અને ફરદ પાર દીના બહેર જલસા, બાવણો તથા બીજા કામેનો ટુક હેવાલ વાંચી સંભળાવ્યો. પ્રથમ વરસમાંજ આ મંડળે બધા ઉપ થોગી કામે કર્યાં તે સંબંધી, તથા મંડળના કારભારીઓએ પોતાની ફરજ ખાતથી બજાવી તેનો સંતોષ બહેર કરવા બેસરસ પદમસો સંઘવી, પી. કે. વાચા, જી. પં. બાંધી, એમ. એમ. દાવળ, અંબારામ મહારાજ, સી. પ્રતાપર વીગેરે મંદરોએ સારું વીવેચન કરેલું હતું. રા. અંબારામ મહારાજે ખુશાહીમાં કાળ્ય પશુ માલ સંભળાવ્યા હતા, જેનો વડતો જવાબ મંડળના પ્રમુખ રા. વી. દેવસી તરફથી વાંચવામાં આવ્યો હતો; તે મંડપને લગતું કેટલુંક કામ ખજાસ થયા બાદ કા બાકીઓને ઉત્સવની ખુશાહીમાં મંડપ તરફથી ટી પાર્ટી દેવામાં આવી હતી. જેમાં મીહાજ, સેવ, આ તથા ફરદ હતાં. બેસરસ પી. વી. સંઘવી, તથા જે. બી. મહેતા તરફથી તેનું ખરચ આપવામાં આવેલ હતું. બાદ મુશર રતુતી કરી મેળાવડો વીસરજન થયો હતો.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૫ મી નવેમ્બરે ફેનેલોજમાં જવા બંધ થશે.
તા. ૭ મી નવેમ્બરે અમરજીટમાં જવા બંધ થશે.
તા. ૯ મી નવેમ્બરના અરસામાં કેન્ડલરમાં આવવા વડી છે.

છેલ્લા ખબરો

(‘ધ. ઓ.’ માટે ખાસ તાર)

થુકરવાર

મી. પી. કે. નામદુ તરફથી અમને તાર મળ્યો છે કે જે સલામતીથી છુટી વારે રવાના થયા તે બધા પોસ્ટરસ્ટમાં પકડાયા છે. તેઓને કેસ આજે ચાલવાનો છે. એમ મી. નામદુ જણાવે છે.

સાંચે ૫ વાગે.

સાચામલીમાંના મી. નીકેટ. સોલ. માદરશુવિયરે ૧૨ જાણને ૩ માસની સજા મળી છે, તે બાકીના ૧૩ જાણને ૬ મહિનાની સજા મળી છે.

યુનીયનના ટપાસના દરમાં ફેરફાર

કાગળો

નોરથ ઇસ્ટરન અને નોરથ વેસ્ટરન રેલવેની આ ખાતે ટપાસની દર અરધ મીલિસે પેની હતી તેની હવે ૧ પેની કરવામાં આવી છે. ટ્રાંસવાલ અને ઓરેન્જિયાથી મુંબઈ જતાં પારસલો ઉપર સ્વેડે ૧ મીલિંગને બદલે ૬ પેની લેવામાં આવશે, તથા બેચુનાના લેડ જતાં પારસલો ઉપર શી ૧/૬ ને બદલે શીલ્ડિંગ ૧ લેવામાં આવશે.

તારો

કેપ અને ઓરેન્જિયામાં રવિવારે દેવામાં આવતા તારો ઉપર બેવડો દર હતો તે રદ કર્યો છે. લાંબે અંતરે પહોંચ્યા કાના હાલના દરમાં પણ વધારો કરવામાં આવ્યો છે.

મની ઓરડર

મની ઓરડરના દરમાં પણ આખા યુનીયનમાં એક જ ધોરણ હાથલ કરવામાં આવ્યું છે.

ન્યુસપેપરના દરમાં પણ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

દીનામાં જાણવી રાખેલો ખોરાક જેટલો ખીચાડ કરતા છે, તે કરતાં એનામલના વાસણોને ઉપયોગ કરવામાં નહીં જરાખી રહેલી છે. એનામલનાં નવાં નવાં વાસણો સુંદર અને ચળકતાં જણાય છે, પણ તેમાંથી એનામલ ઉપડી જાય ત્યારે તેનાં રજાઓ ખાતારના પેટમાં જવાથી બહુ ખરાબી થાય છે.

જાપાનમાં સ્ત્રી મજૂરોની દયા જનકે દર્શાવે

એક જાપાની ‘ઓરીએન્ટ’ નામના જાપામાં જાપાનના કારખાનાઓની અંતર અંતર વિશે લખતાં જણાવે છે કે—દર વરસની અદરના, અને ઘણા ભાગે માંડ પાંચ જ વરસનાં બાળકોને મોટા પ્રમાણમાં ત્યાં કામે લગાડવામાં આવે છે. મજૂરોના હૃદ ઉપરાંત કંકારો થી તેઓનાં બાંધા બેડોગ બની જાય છે, અને નીતિ બ્રહ્મ યજ્ઞ જાય છે. સ્ત્રીઓ દિવસમાં ૧૪, ૧૬ અથવા ૧૮ કલાક સુધી કામ કરતી હોય છે. ટોચીઓના એક પ્રખ્યાત મૂર્ચીનના કારખાનામાં ૧૮૫૦ મજૂરો કામ કરે છે. આમાં મત્ર ૧૫૦ મરદ છે, બાકીની બધી આત્મ પામનાં ગામડામાંથી લાવવામાં આવેલી ૧૩ થી તે ૨૨ વસ સુધીની વયની છોકરીઓ છે. તેઓ ત્રણ ત્રણ વરસની બાળકોમાં આવે છે. દરેકને ૧૨ સેન અથવા ૩ પેનીનું રોજ મળે છે તેઓને રહેવાનું કારખાનાની ફોડીઓમાં હોય છે. તેનું બહુ રોજનું જા સેન હોય છે. એટલે દરેક છોકરી રોજની જા સેન અથવા ૧૫ પેની જાયવી શકે. આઠથી રોજને માટે તેને દિવસે કે રાત્રે મળીને આખા ૧૨ કલાકો કામ કરવાનું હોય છે. સુવાના ઓરડા ૨૮x૨૪ ફીટના હોય છે; અને તેમાં ૪૦ કે ૪૫ છોકરીઓને સુવાનું હોય છે. સ્ત્રીઓમાં બારી બારણા બાંધ રાખવામાં આવે છે, એટલે મદી દવાની વાતજ શી કરવી! ખોરાક પણ બહુ દુર્લભ અપાતો હોયો બેઝએ. કેમકે જાપાનમાં એક રતલની રોટીના ૭ સેન બેસે છે. હવે જો એક છોકરીના આખા દિવસના ખોરાક માટે જા સેન લેવામાં આવતા હોય તો એક રતલ રોટીથી પણ આખા દિવસમાં તેને એક જ ખાવાનું મળે છે એમ થયું!

અરચાપત્રીઓને જવાબ

એક મુસલમાન (લેડીરમીથ):—નામ હામ વિનાના કાગળ ઉપર અમે ખ્યાન આપી શકતા નથી
એક મુસલમાન (ડરખાન):—તમે આપેલા નામદામ દરેક કાગળ લખેલ તે પાછો કર્યો છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે નામદામ ખરાં આપવામાં આવ્યાં નથી. ક્યારેક કાગળો ઉપર અમે ખ્યાન આપી શકતા નથી.

સ્ત્રીમરોની આવજવ

[જર્મન લાઇન]

કેન્સર—તા. ૧૦ મી નવેમ્બરે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડિવેક્ટ લાઇન]

અમ્મીટો—તા. ૭ મી નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[પ્રિન્સિપલ આફ્રિકન લાઇન]

ફેનેલોજ—તા. ૫ મી નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

ડીનફાઉ—તા. ૧૫ મી અક્ટોબરે કેપટો ધો પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાના ગાદો માટે ઉપડી છે.

નાદારી કાર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેવીન્સીયલ મેજેસ્ટ્રાટો)

મારીત્સખરમના વેપારી પી એન. માઈડની સોંપાએલી મીલકતના સંબંધમાં જેલ્લો લીસ, મંજુર થયો છે, અને ૧૨ ડિસેમ્બર સુધી, મારીત્સખરમ મુકામે વસી છે. અરસકીન કાને અરજ કરવાથી કોઈ કંડ મળે તેમ છે.

હાવીકના કુશનદાર મદમદ અને સલીયા ખાનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં આવજવ એ. શુદ્ધ વસી નીમાયા છે, અને તેના કામકાજ માટે ડરખાન માછ એટની આરીસમાં બીજી અને ત્રીજી મીટીંગ નવેમ્બરની ૧૦ મીને શુરવારે ૧૦ વાગે કરાવાની છે.

નનેલીમાં હાલ વેપાર કરતા આમદ વાડીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેને નાદારીમાંથી મુક્ત કરવાની અરજ મારીત્સખરમની સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે ડિસેમ્બરની તા. ૧૫ મીને શુરવારે સવારે ૧૦ વાગે થનાર છે.

લીકન્સનની બેરીસ્ટરીના મા. વી. વી. એસ. આયર નામના વિદ્યાર્થીએ તે શાળાની બધી પરિક્ષાઓ પસાર કર્યા છતાં તેમાંથી પોતાની મેગ્નરશીય માટે રાજી નામું આપ્યું છે. તેના કારણમાં જણાયું છે કે પોતાના દેશીબાઈઓની નેશનેલીસ્ટ દિલચાલને મળતા થવાથી પોતે કોઈ પણ પ્રગ્રેજ સંસ્થાના હલકામ લેવા હચ્છના નથી. તેમણે રાજીનામા સાથે લીકન્સનના પા. ૫૦ પાછા મંગેતા છે.

એક સત્યાગ્રહીનો કામગી

મ. એ. ના અધિપતિ,

સાહેબ,--હૈંદુઓની ૧૯૧૬ ની સાલ પ્રકર થયું છે અને ૧૯૧૭ ના વરસની શરૂઆત થઈ છે. કામગીર ચક્રી ગતી નીચેતર ચાલુ છે. અને તેમાં મનુષ્યનું આયુષ્ય દીવસે દીવસે ઘટતું જાય છે. મએલી પણ પાછી મળતી નથી, જે વખત જાય છે તે ફરી જોવા મળતો નથી. આપણા પવિત્ર દેશ પ્રત્યેની યજ્ઞ વચાની કુરબાનીથી આપણે કેટલી બળ વળા પામ્યા છીએ તેનું તારણ નવા વરસની શરૂઆતે કહી, આવના વરસ માટે શું કરવું આ પીપર દરેક હૈંદુઓનાં અતઃકરણમાં આવશે જોઈએ. દક્ષીણ આફ્રીકામાં વસી રહેલા અને ખાસ કરી ટરાંસવાલના હૈંદુના આગેવાને ૧૯૧૬ ના અઘાસ થતાં વરસમાં જે જે હાડમારી જોઈ જુલમ, અને અનેક પ્રકારની વીર બળામાંથી પસાર થયું પડ્યું છે તેથી અત્રેના સરવ હૈંદુ ભાઈઓ વાકેફ છે. એ શા માટે પડી છે એ જાણવાની દરેક હૈંદુને અને ખાસ કરી દક્ષીણ આફ્રીકામાં વસતા હૈંદુની કુરબા છે. સત્યાગ્રહની લડત લગભગ ચાર વરસ થયાં આપણે ટરાંસવાલમાં લડીએ છીએ એટલે આપણી લડત શું છે એ દરેક હૈંદુ હવે સારી રીતે સમજે છે. બ્રીટીશ શહેનશાહતમાં આપણી સ્થિતિ શું છે? બ્રીટીશ શહેનશાહતમાં આપણા સરખા હોઠો આપણને કેટલે દરજ્જે મળ્યા છે? ૧૮૫૭ ના દરેકમાં આપણને આપવામાં આવેલાં વચનો કેટલે દરજ્જે પાળવામાં આવ્યા છે? હૈંદુ પ્રજાને ખુદ બ્રીટીશ રાજમાં જેવી રીતે રાખવામાં આવે છે? આપણને બ્રીટીશ રાજમાં કહેરી તરીકે ના સરવ સરખા હોઠો આપવાનું બ્રીટીશ રાજપત્ર વચન કયાં ગયું? આ સરવ સવાલ દરેક હૈંદુ પોતાના મનને નવા વરસની શરૂઆતના દીવસે પુછશે. એ સવાલો પુછવાથી ઘુરતજ આપણને એમ થઈ આવશે કે ટરાંસવાલની લડત શું છે? દક્ષીણ આફ્રીકા કે જે એક બ્રીટીશ સત્તાતંત્રનો ભાગ છે તેમાં વસવાના અને કહેરી તરીકેના સરવ હોઠોની છુટ આપણને છે. તે આપણને આપવામાં બીજ કુલ આવી નથી પરંતુ હૈંદુઓ પ્રત્યે દક્ષીણ આફ્રીકાના અન્યાયી જોરાઓ એવી મહાન હીલચાલ કરી રહેલા છે, કે હૈંદુઓને દક્ષીણ આફ્રીકામાંથી જ

મુળથી દાંડી કાઢવા. કારણ શું? કારણ એજ કે હૈંદુ મીતાહરી છે. સદશુણી છે. મેજશોખ ઉડાવવાની છદ્મીને ઇશ્વરાતની વીરુધ્ધ લેખે છે. વેપારની દરીદ્રાઈમાં હૈંદુ સાથે અને ઉતરી શક્તા નથી આવા આરોપો મુખે આપણને આ દેશમાંથી હાંસી કાઢવા માટે છે. આ એક સુધરેલા જમાનાના સુધરાની નીસાની છે. આપણે આ અન પંત સંકટે ચાર વરસ થયાં સહન કરી એ છીએ છતાં હજી હાંસી નીવડેલા અન્યો નથી. તો હવે આપણી ફરજે શું છે એ હૈંદુ ભાઈઓ આ શુભ વરસની શરૂઆતે સમજી તે પ્રમાણે વરતવા નીકળવાન થશે? બહુએ એક સાધારણ રીતે ખ્યાલ કરી જુઓ કે ઉદાર સહમદરથ ની. પોલાક તથા મી. રીચે હૈંદુસ્તાન તથા ઇંગ્લેંડમાં આપણે મટે કેટલું બહુ કર્યું છે? એમની અમુદય સેવનો બદલો વાળવા હૈંદુ કામની શક્તિ નથી. મી. કેલનમેક કે જેમણે પોતાનું હારમ સત્યાગ્રહીઓના કુદુખોના વપરાસ માટે આપી પોને પણ હૈંદુ તરીકેનીજ છદ્મી યુગ્મરે છે. આ દાખલાઓ શું આપણા હીસને કંઈજ અસર કરતા નથી? એ ભગ શુદરેથી આપણને ન્યાય થાય એ સાર આપણા તરફ થતા અન્યાયની સામે પેઢાર કરે છે. તો ખુદ આપણે જે અન્યાયના ભોક્તા થઈ પડે છીએ તેને કેટલી બધી દરજ્જા બળવવાની હોવી જોઈએ. આપણને જમણી તરીકે લેખે છે. આપણને હેવાનની માફક રાખે છે. અને રાખવા પ્રયત્ન થાય છે. ટરાંસવાલ માં ન એસાય. કેટેસમાં ન જઈ શકાય. કુટપાયપર આવી ન શકાય. આ સખળા આપણા સામાન્ય હોઠો ઉપર તલાવ પડે છે. છતાં આપણે તેનો ખ્યાલજ નથી કરતા એ કેટલું શરમ ભરેલું કહેવાય? આપણામાંના જેને પૈસાની તહીં પણ રવ માનની દરકાર છે તેઓ સામી જાતીએ રહી સરકારને કહેશે કે તારાથી અને તેટલા સખત કયા બનાવ પરંતુ અમે તેની પરવા રાખીશું તહીં. અમે પરમ દયાળુ પીતા કે જે સરવને ન્યાય આપે છે તેના પવિત્ર કાયદાને માન આપીશું. સહીમાં અમે તેજ રાજની દરકાર કરશું. તે રાજની તમે પણ પ્રજા છો, અને અમે પણ છીએ. તેનો કાયદો અમે બગ કરીશું તો અમને ડર છે. તેના કાયદાનો ભંગ તો તમેજ અજીમાનના મહમાં છડી જઈ કરો છો. માટે તમા રાધી અને એવા સખત કાયદા પડેલા

અને એટલાં અધમ આચરણો અમારાપર યુગ્મરો. પરંતુ અમે અમારા સ્વમાન ખાતર અમારા પવિત્ર દેશની ઉજ્જવળ કીર્તિને ખાતર અમારી લીધેલી ટેક ન ઊઠાશું. પરંતુ ટરાંસવાલની જેતમાં મરીશું. આવું પણ લેનાર હૈંદુ ટરાંસવાલમાં જીવેલો છે. નવા વરસની શરૂઆતના દીવસે દરેક હૈંદુ પોતાના દીધમાં આવે જુરમે ઉત્પન્ન કરી પોતાના અત કરણ સાથે સમો રહેશે. જેવટે લડવાના ભાગ થઈ પડેલા હીપેટા નારણસાથી મારે ઠશર પામે દરેક જણ પ્રાર્થના કરે કે પ્રજા નેના અમર આત્માને શાંતી આપો. આપણા પવિત્ર આર્ય દેશ માટે પ્રજા પ્રત્યે પ્રાર્થના કરે કે અનેક તરેહના સંકટોમાં ઘેરાએલો આપણી મનુષ્યોના તે ઉદ્ધાર કરે.

હી. સેવક

મોગજ ખંડુભાઈ દેશાઈ.

પરચુરાણ અમરપત્રો

શ્રીકમલચંદ્ર મો. એ. એ. ખાતર લખે છે કે : -અમરોજીજી મુસલમાન ભાઈઓ તરફથી જુદાજુદીમાં હયાલતગાહ બાંધવા સાર એ વરસ થયાં સરકાર પાસેથી જમીનની માગણી કરવામાં આવી હતી. પણ તેનું કંઈ પણ છેવટનું પરિણામ આવતું તહીં તેનું કારણ માત્ર આજસજ્જ હતું એમ કું સમજી કું. બ્યારે સુસ્તપણુ છોડી અને એક સપ કરી "ઈડીઅન મહેમોડન મરચટ" નામે કમિટી ઉભી કરવામાં આવી, અને હયાલતગાહની જગ્યા સાર સર કારને ફરીથી અરજ કરવામાં આવી, ત્યારે તે અરજ ઉપર સરકારે ધ્યાન આપી હયાલતગાહ બાંધવાની રજા આપી. જેનું બાંધ કામ ચાલુ કરવામાં આવેલ છે. કમીટી ઉભી કરવામાં તથા હયાલતગાહની રજા મેળવવામાં "ઈડીઅન મહેમોડન મરચટ" ના ચેરમેન હજી હીપ ગુરમાખડ તથા સુપરવાઇઝર દાદા જુમા તથા સેક્રેટરી તખતજ હાજ અહમ તથા જેઝર હજી જુસજ હાજ હજાક તથા

એસ. મદમદ વગેરે જે સાહેબોએ તો મન, અને ધનથી મહેનત લીધેલ છે તે માટે હું તેઓને ધન્યવાદ આપું છું. ઉપરનું શુભ પરિણામ આવેલ છે તે સ'પ હરીજ એમ હું સમજું છું.

ડરખાની મી. એ. ડી. વાહેડ તખી જણાવે છે કે:—મહ તા. ૨૬-૧૦-૧૦ ના રોજ ન્યુક્સન વાળા મી. મદમદ મુસા પારખના હોકરા પુસેનની સાદી રીયમડના મી. મુસાલીમ શહેમાન પારખની હોકરી હવાળીની સાથે રીયમડમાં યજ હતી. ડરખન, મારિસખરમ, ન્યુક્સન વગેરે રહેલોથી ધણા માણસો દાખર થયા હતા. રાત્રે ૬ વાગે નીકા ખાનીનો જલ્લસો સરે મોદમદી પ્રમાણે થયો હતો; અને પરણેલા બેઝાને તેમજ હોકરીના આપને મુગારખાદી દેવામાં આવી હતી. બાદ નીચે પ્રમાણે પેલાની રકમ મી. મદમદ પારખે પેતાના હોકરીની શાદીની ખુશાલીમાં આપી હતી: હોકર મેદરીએ ૧૦૦૦ રૂ. મરલામને પા. ૪-૦૦, હોકર મેદરીએ ૧૦૦૦ રૂ. મરલામ ને પા. ૪-૦૦, અને પરણેલી હોકરીના ઉરતાદને પા. ૧-૦૦. પછી પરણેલા બેઝાના આપને લેણા તરફથી સાલો બેટ આપવામાં આવેલ. મી. હમ્મલીમ પારખે બરતીઓની સારી ખીજમત કરી હતી ખીજે દિવસે ઇતવારના બે વાગે ત્યાં ની (રીયમડની) મરજદ બાગત ત્યાંના મુસલમાનોમાં લાંબી મુકત થયાં કુસમ ચાલતે હતો તેને ખુલાસો કરવા એક મીટીંગ લગાડ હતી. તેમાં હોકરીક ચર્ચા થયા પછી મી. હરમામલ બાગત મરિ તસખરગતખાને મુતવલી નીચા હતા; અને દરેક દુકાનદારે માસીક શી શી ૭/૧, ૫/-, કે ૨/૬ કરવી અને ૧ પેસ છમામ રાખવો એવા ફરાવ થયા હતા. ત્યાર બાદ ડરખનથી મએલા સાહેબે-મી. મી. એમ. એસ. રાંદેરીએ પોતાના દેસત ની શાદીની ખુશાલીમાં મરજદમાં એક ગીની આપી હતી તથા મી. દુસેન પટેલે એક સુદર ગીતાક બેટ આપ્યો હતો અને મી. એમ. એ. પારખ રીયમડ વાડાએ મરજદ પાસે નીકળના પોતાના પા. ૧૦) હતા તે માફ કરી દીધા હતા. એક પેસ છમામ પશુ તેજ વખતે નીમ વામાં આવ્યા હતા. દાખરીનો મી. પારખે આપણી આપ્યા હતા. બાદ અરસપરસ મુગારખાદી છવ્વી સંજના ૫/૭૧ ૬ રસના મમા હતા.

ઈડીઅન એપી. ડાયરી

૧૯૧૧

નવેમ્બરની આખરીએ આ ઉપયોગી અને બહોળા ફેલ.વો પામેલી ડાયરીઓ બહાર પડશે. બહેરખખર આપનારાઓએ તાકીદ કરી પોતાની બહેરખખર મોકલી દેવી. ભાવ હમેશ મુજબ:—

૧ પાનું..... પા. ૧- ૦-૦

અરધું પાનું..... ૦-૧૦-૦

મેનેજર ઈન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ, ફીનીકસ, નાતાલ.

તાળુ ઉમદા ફરેટ

અને વેલ્ટીઅલ

સદામની પેકીંગ, સારો ખાલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જમાખ મળશે પત્ર બવહાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ઇસમાઇલિ હવા ૧૩૬૨૨.

પી.ઓ.એ. ૪૭૧. ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ' ૧૭૧, એ સીટ, ડરખન

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટર

અમે દરેક જનનું ઉમદા અને તાળુ ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેલ્ટેઅલ વધુજ સદામની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ. માલ મમાવવા અગાઉ ખાત્રી મારે કામગ બવહાર અખર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

ખુલાસા મટે જો નીચેને શીરનામે:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી, ફરેટર, પી. ઓ. એડસ ૫૭૦

ટેલી. એડસ. 'લાજપુરી' નો. ૫૭૦, ડરખન.

M. A. ABED Lajpuri,

Fruiterer, 40, Cathedral Rd.,

Box 570. Durban.

રોકડ બખર ભાવ

શી. પે. શી. પે.

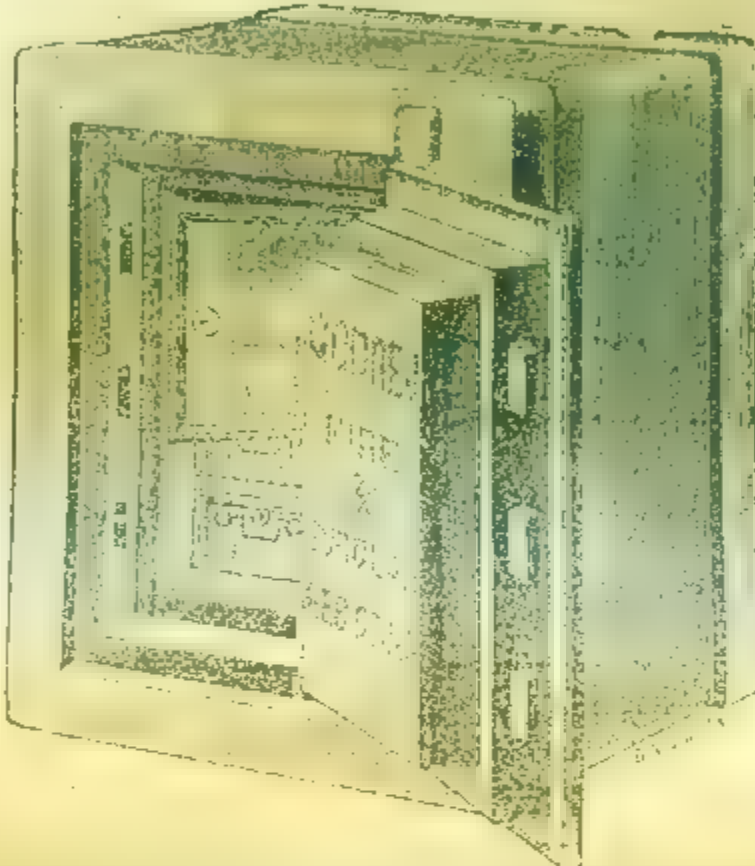
ફા. નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮	■
આવલ માંગના પસતાની	૧૬ ૧ .. ૨૦ ૦	
બીમડીના	૨૫ ૧ .. ૨૬ ૦	
એફ.એફ.ડી.આર.	૧૮ ૧ .. ૧૯ ૦	
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૧ .. ૧૮ ૦	
ચીની સકર	૨૨ ૦ .. ૨૩ ૦	
ફાંડાના	૧૬ ૧ .. ૨૦ ૦	
ટેશી વુવેર દાળ	૧૮ ૦ .. ૧૮ ૧	
વુવેરદાળ કાનપુરી	૧૯ ૦ .. ૧૯ ૧	
મસુરની	૧૯ ૧ .. ૨૦ ૦	
મગની	૨૭ ૦ .. ૨૭ ૧	
અડદની	૨૮ ૧ .. ૨૯ ૦	
ચવવા મુ'મડના	૧૮ ૧ .. ૧૯ ૦	
દાળ	૨૪ ૦ .. ૨૪ ૧	
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ .. ૧૭ ૧	
મહાઇ	૮ ૧ .. ૯ ૦	
બીનીસ	૧૭ ૧ .. ૧૮ ૦	
કડવું તેલ ૧૦ પાલન	૩ ૧ .. ૩ ૭	
એરડીનું	૩ ૦ .. ૩ ૩	
મીઠું	૩ ૧ .. ૩ ૬	
નાળાએરનું	૪ ૬ .. ૫ ૦	
ખાંડ અફેડ નાતાલની	૧૬ ૧ .. ૧૭ ૦	
ખીજા	૧૫ ૧ .. ૧૬ ૦	
તીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ .. ૬ ૧	
આરો દાઉસ હે.દા	૧૨ ૦ .. ૧૨ ૧	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૭ ૧ .. ૮	
મરચાં	૩ ૧ .. ૩ ૧	
ધી પેટી, ૪ ટીનના પીંડ.	૬-૦-૦ .. ૬-૫-૦	
પોરખદર	૬-૧૦-૦ .. ૧૦-૦-૦	
પારલીન કરાઉન	૭ ૩ .. ૭ ૬	
વહટ રોસ	૮ ૧	
ગાલન	૧૩ ૬ .. ૧૪ ૦	
નાળીયેર	૧૬ ૦ .. ૧૭ ૦	
ફલી	૧૪ ૧ .. ૧૫ ૦	
કાઇમડ સોપ	૧૩ ૬ .. ૧૪ ૦	
સાણુ રાંદેર રોન	૧૫ ૬ .. ૧૬ ૦	
સાણુ સનલાહટ ૧૦ ઓન્સ ૩૪ ૦	૩૫ ૧	
સાણુ ૫૦ દુકાના		
બોક્સની રીમત	૧૨ ૧ .. ૧૩ ૦	
નેહર ડી	૧ ૮ .. ૧ ૯	
માચીસ લાયન	૩ ૧ .. ૩ ૩	
સોપારી સેવરધની	૧૦ .. ૧ ૦	
તીલ પોઇટ સીમારેટ	૧૫ ૧ .. ૧૬ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બરતા એકતી.	૪ ૬ .. ૫ ૦	
નીમક (બરમની સાર)	૪ ૬ .. ૪ ૬	

સુખાર્જના ગવરનરના

આસ આશરા હેઠળ.

ગોદરેજ અને બોઇસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કા ખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હિંદુસ્તાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૬૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
મુકાવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત દરીદ્રાઈ
માં બીજાને અમારાથી
હથકા ચાંદ મળ્યા છે.

આપે નામદાર પ્રી-સંસ
આફ વેટસ હિંદમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દસ
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા સાર ગોદ
રેજની તીજરી રોકામ
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રોકી નવામાં નવા
સા આ કામથી અસાધ્યમાં
આવે છે. માલોદે કમ
લાંડ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગ્રાસ
કર્યા છે.

હિંદી થાપણ—હિંદી માલેકી—હિંદી કામ.

ગોદરેજ બુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સ.યે
આમમાં મુકાવાની દરીદ્રાઈમાં ઉતારવાને તૈયાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ બુરોપીઆન પેદી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજુ પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર ચેલેન્જ ખુલ્લો છે.

ફેટલાક બજારે તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આગ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ ભલે છે તેથી હિંદમાં તેમજ
ઇંગ્લાંડમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક બુરોપીઆન તીજરી વેચનારા પોતાને હરકત માલના બજારમાં પુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખજાનાના રક્ષણ
સાર તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા કદેરીઓ—રામજી બગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માલનો વીંધો ઉતારાવે માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

સુખાર્જની ટકાણમાં, સાત સખત લોખંડી દરવાજાવાળી. કરંસી (પથ્થર) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી. થોકોહોમ
બેંક ૩, ૪૦૦૦ નો મજબુત ઝોરડો. ૩. ૨૨૫૦ ની બેંક તીજરી. ૩ ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાપસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિયન રીપીસી બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાંચાળને સીધા બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
અરોજા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોક્સની કુ, રાલી અધર્સ, ગ્રહામની કુ, મારચલ સન્સની કુ, ગ્રીવસ કોટનની કુ, મો. વે.લેરની કુ
ઓ. એન્ડ ને. મેનની કુ, વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ, ૩૩ તીજરી. સર કરીમભાઈ ઇબ્રાહીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરલાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી અધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

જમણી બધીજરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને છેલ્લીને થોડાક માસગ થયા છે.

ચિત્રવાળી ભાવના ચોપડી મંગરવો

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, Brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

જામી નવની પ્રાપ્તિ તથા ફાર્મા સ્ટોકનું વર્તે એકાદેકવરવતી વાર્તાઓ વેચી
આપવામાં આવે છે. વધુમાં વધુમાં આપવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 5988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાટ

દિલ્હીમાંથી પ્રાપ્ત થતાં મંગાવી
સરવે આપે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પેરવેરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ ચાવલ—ચોખું મંધીઆણું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5951, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Speikoben,
Tel. add. "KHANDERIA," Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmar Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 353. Tel. Add: "MELON"
PORT ELIZABETH

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the Head Office for S.A.:— And at—

Reuter's Agency,

Devis Buildings,

53 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એન્ડીટ, ડરબન.

‘વહે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા શા માટે વાપરોછો?
રસાયન સહુના—મનજ અને કરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત
આને એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

ખાવાસીર બીધરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકદાણીક અને
ચોક્કસ ઇલાજ. નાતાલમાં ઘણા જગુને હાથો યાદ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહમ શીર—જલ્દી મલમ. સોજ, વાંધુમડાં, વિએરને તુરતજ સાફ કરે છે
કિંમત ૬ પેની.

કૃમિખન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવાંતો અકસીર ઇલાજ,
લાલ અને સફેદ જીવાંસાર જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તપાના વટિકા—જુલાઈની અકસીર જેળીઓ. ડબીની કિંમત શીલીંગ ૧/૬.

શશીપર્વ વટિકા—ડુખચામક ઝોળીઓ. ખરાબ સ્વપનાનો ખાસ ઇલાજ
કિંમત એક ડબીની શીલીંગ ૧/૬.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Latha," Box 42

BEACONSFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rahenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. B. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tajob Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBHOIEH,
24 Frero Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOGBAKER AMON & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hosoon Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ABDU LAJPORT,
P. O. Box 570
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 530.
B. A. Magbraji, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANEHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. THINIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULFMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
JAMAL JEEWA
Fruiterer, Box 471

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop Madwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN C.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Expor. & Commission Agent
S. N. Saun y, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

N. S. Saun y, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.

V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.

V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street.

HEIDELBERG

A. M. RIVAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 21; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Sarekh & Co., P.O. Box 33

JOHANNESBURG

Amod Moosjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Chhila Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2368.
Tel. 1915

M. P. Fancy,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDDEEN,
Box 3755

C. KEVALAN,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkny
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HESAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. Tavnria,
224 Market Street,

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N. SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarsen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

MOOSA AMOD WAJA & Co.,
Box 222,

CROTANDAI & DADA
Box 33.

HASSAN AMOD,
Indian Location, Stand 18,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BARNES,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 308.

HORMAJY IDOLGY, Box 382.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VEAJDAS & LALCHAND Box 92.

Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHENDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. BAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEETA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. DESAI,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tickaradas Bros.,
Main Street. Box 531,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
67 Adderley Street.

M. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
15 Princess Street,

V. H. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nitoo,
61 Walmer Road

Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hassen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhshi V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4 Tel. Add.: "Suliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
J. Jan Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kulekhan,
17 Market Street,

**SPELONEKEN
(Transvaal.)**

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moes Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Juffar Munaver Ruerin.
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add: "BHABHA." R.O. Box 33.

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર
દરેક રેકમ અને મીનાઇ તથા બપાનીક રૂપાલ
મારેટ સ્ટીટ, (કાઉન્ટન હોટેલની ૨ મે)
બોક્સ ૫૩૨૦, બ્રેડાન્ક-સ્ટ્રીટ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Esplanade & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4190. Tel. Add: "FAJANDAR."
Head Office: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Cronin Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Add: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa Port Said Naples and Marseilles:—

about Oct. 31st Guelph 4917 tons
,, Nov. 21st Goth, 4738 tons
DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE
For Delagoa Bay only

about Nov. 4th Durham Castle, 8217 tons
,, Nov. 18th Braemer Castle, 6280
For Delagoa Bay, Beira, and Mauritius
,, Nov. 19th Cluny Castle 5146 tons
For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
7 KORT STREET,

P.O. Box 5504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડા.
ઈન્ડિયન પ્રોડક્સ જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કચ્છના
નુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ મંધીઆલુ-જથ્થા
બંધ અજમાએક કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખોશાર લી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add.: "PORBANDAR."
Telephone 86

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Add: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને પુરા ખબર

સસતા મેલા

મુંબઈ જનારા

ઉંમેના તા. ૨૩ નવેમ્બર

ના રોજ ડેલાઓએ ખેરા, મેંબાસા અને જાગ્યાર થઈ મુંબઈ જાય છે. આ કંપનીની આગેવાઈમાં દરેક વરગના પાસેજર માટે પુરેપુરી સગવડ છે તેમજ ખલાસી છડીઅન છે, અને ઓશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ સ્વભાવન સમ્પતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેજરોને કોઈપણ વાતે જરા પણ મુંઝાણ પડશે નહીં એ ખાતરી રાખશો.

ખરેખર આજે કંઈક મુશ્કેલી આપણા હૈંદી ભાઈઓ લાંબી મુસાફરીમાં નહામી થયાત આળી હોરાન થતા હતા, તે હવે પુછાનો સૂકર છે કે અરસા અરધ મુસાફરી નાં દુઃખનો દુરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીનો આગેવાઈ દર મહીને મુંબઈ સાર જાય છે. માટે આ કંઈક મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુક્ત દેશ જનારાઓએ તકવાર થઈ રહેશે.

સદરદ આગેવાઈ મુંબઈ પહોંચેથી તેજ દીવસે અતરે તાર મારાતે ખબર મગશે તે ઉપરથી સહની નિશ્ચ માટે અતરે કાપામાં નંબાવશું તેથી સહ સાહેબો ને જરૂર ખરેખે આગેવાઈ પહોંચી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત ત્રિચેને સરનામે મળી શકશે.

દરમનસે લંધે કોલંબો ઓફ કલકત્તા સ્ટીમર નીચે મુજબ જાતી છે.

અમરૂટો તા. ૬ નવમ્બર

ઉત્તર ભારતીય સ્ટીમર નેવિગેશન કંપની.

જા. જા. જા. મુંબઈ કોલંબો, કલકત્તા પાસે છે.

કિંગ & સન્સ ઓફ ડુબાઈ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડુબાઈ.

King & Sons,
West Street, Durban.

શ્રી. પદ્મસિંહ પદ્મસિંહની પુ.

૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૮ કોમર્સિયલ રોડ ડુબાઈ

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mill & Timber Yard,
109 Queen Street, Durban.

દેશો માંડાઈ

ચોખ્ખા લીની સરવે મલતી તાણ મીંઠાઈ
અમે બનાવીએ છીએ. કે. જી. જી.
મસજીદવાળી મોડીની સામે,
૧૧૨ એ સ્ટ્રીટ, ડુબાઈ.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb.

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BEIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

104 Grey Street,
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "P. Standard."

Telephone 864.

ઉંચા ફેરના દરદી કેપ, અને બેંગ
લોર ટોપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સસ્તે બાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ. કન. જી. જી. ડાહ્યાજી વડે.

૧૧૪ એ સ્ટ્રીટ, ડુબાઈ.

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (22):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 117, Durban. Ebrahim Norodien

E. Abonbaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉંચા ફેરના દરદી કેપ ટોપીઓ,
સસતી અને સારી. ખાતરી કરો

BOOT MAKERS

OR GENERAL MERCHANTS

Here is a chance to hire a Boot-
store as a going concern, which has
been years in existence. Stock to be
taken over at low prices and easy
terms, no charge for goodwill, fine
position. Letters to be addressed
A. W., Office of this Paper.

પુટનું કારખાનું

પુટ બનાવનાર જનરલ મરચાંને
અધુરો લાભ. પુટની દુકાન સસતે
વેચવાની છે. ઘણા વરસની જુની, માલ
સસ્તે હામે લખી દેશું. મુક્ત સારી
આપશું. સારી જગ્યા. વહેલો તે પહેલો
લખો. A. W.

c/o International Printing
Press, Phoenix, Natal

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Noida.

No. 46—Vol. 8

SATURDAY, NOVEMBER 12TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

AN ANTI-SLAVERY CRUSADE

"LEAGUE OF HONOUR" FORMED IN ENGLAND

ARCHDEACON B. POTTER, of Rake Manor, Milford, is the prime mover in the formation of the "League of Honour," which has just been founded. The aim of the League is to educate the people, especially Parliamentary voters, on questions affecting the country's honour, and, in united action, to combine the sentiment thus aroused so as to make it effective in influencing the Government of the day. Associates of the League are being enrolled daily, for Archdeacon Potter is receiving letters by every post on the subject. Associates promise to read books recommended by the Council of the League, whilst members, who will be enrolled after the first associates have had a course of reading of the books recommended, promise to be guided in their voting for Members of Parliament by the principles of the League, so long as they continue to be members, those principles to take precedence of all party considerations.

The Work of the League

A *Surrey Times* representative had an interview with Archdeacon Potter, who explained the objects of the League. "The first work of the League," he said, "will be to do all it can to put down all forms of open or veiled slavery. The flagrant cases abroad and the apathy existing at home made imperative the establishment of a League, which will awaken in the people a keener feeling in regard to questions which affect our national honour."

Rule VI. of the League reads:—"The object of the League is that Great Britain shall act in Home and Foreign affairs according to the principles of honour, and in accordance with the instincts of civilisation and Christianity; that she shall not make war for a cause opposed to those principles, and that she will be willing to use the resources of the Empire in defence of them."

"I want to get a band of people together," said Archdeacon Potter to the interviewer, "who are anxious for the preservation of the country's honour above all things. I want the British ideal of honour to be upheld, politically and otherwise, and I want it to be recognised that in France, in Germany, and even in Belgium itself—which is largely concerned in the atrocities in the Congo—there is a large band of men who are fighting for the principle of honour. We want to extend this principle over the British Empire at first, and afterwards over other countries. The League, I believe, will be one of the greatest safeguards against war, because the cause of war is the greed of the nations. Once the nations feel that an Empire is not going to draw the sword except in the case of what is honourable, upright and just, then they will not be very likely to interfere with one another."

Alluding to the Congo question, Archdeacon Potter said: "Attention was drawn in the House of Commons to the ill-treatment of British subjects in neighbouring portions of South Africa by the Congo State officials, and it was after that was known that we went into the Boer War. Consequently the argument which is put forward that if England touches this question we shall be forced into a war with Germany is not tenable. England knew what was going on before she went into the war with the Boers. She had to pass the mouth of the Congo to get to South Africa, and one single man-of-war at the mouth of the Congo sent there to block the trade and insist on the treaty rights being fulfilled, would have broken up the whole of the trade in the Congo Free State. We spent 250 millions of money, and we laid down 20,000 lives, in South Africa. I don't say whether it was right or wrong, but the people in the Congo were lying up their hands to Heaven and crying for justice, yet

practically nothing was done. What amelioration in the condition of the natives has taken place is due entirely to the arduous efforts of Mr. Morel and the Congo Reform Association."

Members and associates of the League over 21 years of age are required to read books dealing with the problems referred to, and the books at present on the list are Sir A. Conan Doyle's "Crime in the Congo," Mr. E. D. Morel's "Red Rubber," and "Great Britain and the Congo," and Mr. H. S. L. Polak's "The Indians of South Africa." Each member and associate will be provided with a ribbon in the shape of a heart, with the words: "League of Honour" written in white across it, on joining the League. Members who obtain 20 Parliamentary voting members will receive a badge surmounted by a brass crown; a silver crown will be a reward for bringing in 100 members; and a gold crown for 250 members.

Archdeacon Potter has received many letters expressing approval and support of the scheme. The Archbishop of Canterbury in showing his interest in the proposal, wrote that it was one well worthy of consideration. "I am certain," added the Primate, "that there is real need for public education on these subjects, but whether it can best be secured by a new League is less certain." Sympathetic letters have also been received from Lord Lamington G.C.M.G., the Bishop of Rochester, the Bishop of Southwark, Mr. J. C. Wedgwood, M.P., Mr. Noel Buxton, M.P., Mr. H. E. Duke, K.C., M.P., Dr. Clifford, Canon Scott Holland, Mr. E. D. Morel (Hon. Secretary Congo Reform Association), Mr. Travers Buxton (Secretary Anti-Slavery Association), Sir A. Conan Doyle, Archdeacon Sinclair, Mr. W. H. Lever, Mrs. Sharpe (Theosophical Society), Sir Charles Bruce, K.C.M.G., Mr. H. N. Brailsford, the Rector of Haldenre (The Rev. G. H. Aitken), and others.

Mrs. Sodha Arrested

Mr. Desai Sentenced

(SPECIAL TO INDIAN OPINION)

Volskrust, 7th November.

Accompanied by Mrs. Sodha and her three children and Messrs. Purshotamdas Desai, Poonosamy Subramany and Rughnandan, Mr. Gandhi reached Volskrust on Sunday evening on his way from Durban to Tolstoy Farm. Mr. Sodha, being reduced to poverty during the struggle, broke up his home near Tongaat and decided to send Mrs. Sodha to Tolstoy Farm. Mrs. Sodha's eldest child is a boy about 12 years old, and the other two are boy and girl respectively, 3 years and 18 months. By way of precaution, Mr. Gandhi had telegraphed to the Immigration Officer at Pretoria saying he would be accompanied by Mrs. Sodha and her children. That officer had telegraphed to the Police to stop Mrs. Sodha and her children. This was so, presumably, because Mrs. Sodha is the wife of an unregistered Indian. It may be mentioned in passing that Mr. Sodha is a pre-war resident of the Transvaal. Anyhow Mrs. Sodha and her children were stopped. Mr. Gandhi, therefore, decided to get down and look after them.

Needless to say, Mr. Desai and his two companions were promptly arrested. They were locked up at the Police Station for the night.

Mrs. Sodha was informed at the Police Station that she should appear at the Court the following morning. And so Mrs. Sodha, with her baby in her arms, walked to the Court-House in Mr. Gandhi's company. There was complete silence as she stepped into the prisoners' dock. Mr. Menz, who prosecuted, applied for a remand for seven days. This was extended to 14 days on Mr. Gandhi's request. Mrs. Sodha was released on her own recognisance of £10.

Since the celebrated Poonia case, this is the first case of its kind. No one is able to understand this prosecution, and every one wonders what the Government will do, in the event of a conviction, with the babies.

Meanwhile Mr. Gandhi had addressed a telegram to the Immigration Officer saying that he had no desire to further complicate a situation that was already sufficiently complicated, that Mrs. Sodha did not seek the right of permanent residence in the Transvaal, that she would be looked after at Tolstoy Farm and that she would retire on the close of the struggle. To this Mr. Gandhi has received the following reply:—"Mrs. Sodha cannot be allowed proceed Transvaal. She will be treated as prohibited immigrant unless she returns Natal immediately."

It will be remembered that Mr. Sodha is suffering 3 months' imprisonment with hard labour in a Transvaal gaol.

Messrs. Desai, Raghunandan and Poonosamy were also tried. They all pleaded guilty to the charge of non-production of certificates of registration and they were all sentenced—the first two to 6 weeks' imprisonment with hard labour each and the last one, being admitted previous conviction as a passive resister, 3 months' imprisonment with hard labour.

The funniest part of this whole business is that Mr. Gandhi, who is admittedly responsible for the entry of these passive resisters and Mrs. Sodha, is not being touched by the authorities.

Transvaal Notes

(FROM OUR OWN CORRESPONDENT)

Johannesburg, Monday.

An English visitor to Tolstoy Farm, in the course of a letter to the *Transvaal Leader*, writes—"The visit suggested many reflections, some of them far from pleasant. In the walk across the veld in the evening, through darkness and pelting rain, I was preceded by a guide with a lantern, who most carefully warned me of all the ant-hills and other obstructions in the way. This grave, quiet, benevolent man was about to go to prison for the ninth time, leaving his wife and children and grand-children under the care of friends at the farm. And why is he going to prison, and that the most rigorous prison in the Transvaal? Because he disobeys the law. Well, why can't he obey the law, then? Because the law brands all Indians, without distinction, as "undesirables." Suppose we had been resident for 10 years in a foreign country, and after 10 years the Government of that country framed a law which implied that we and all Britishers were "undesirables": would we submit to that law? I think our resistance to it would take the form, not of passive resistance, but of resistance, sufficiently active to arrest the attention of the world."

In a footnote to an envenomed attack upon Asiatics by "Crookshank", the Editor of the *Transvaal Leader* says:—"It is untrue to say that the *Leader* has espoused the cause of the Asiatics against the whites. The *Leader*, stands, as it has stood, absolutely against further immigration, and would even support the expropriation of the Asiatic traders already here, but that this would appear a senseless use of public funds in view of the fact that the same competition will arise from other (African) coloured races before long. But the *Leader* certainly cannot see how, with any pretence of justice, Asiatics born here or lawfully resident can be deported. And since the Asiatic leaders offer to co-operate in restricting immigration, provided that the race stigma is removed from our laws, and not over six or even one or

two, Indians are allowed in yearly as of right, so as to preserve Indian race-dignity, it certainly appears as that the white resident would be well advised to support such a settlement, which represents terms unprecedentedly favourable to white Colonists. We cannot and ought not to forget that we are a nation of the same kind and morally bound to recognise reciprocal obligations to India of the same kind."

The *East Rand Express* states that, at a recent meeting of the Boksburg Town Council, it was reported that the Honourable the Administrator wrote forwarding a petition from the residents in the old Indian Bazaar, requesting the intervention of the Government with regard to the Council supplying water there. A petition to the Council was recently received from them, and they were informed that if they paid the initial cost of carrying the main, plus the usual charges, the work would be carried out. They were, however, unwilling to agree to that. The Asiatic Bazaar under the Council's control was properly supplied with water, and in view of this the Work's Committee stated they were unable to recommend the Council to bear the expense of laying the main to the Bazaar mentioned, over which the Council had no control, and which might be removed at any time.

It was decided to reply to the Administrator in terms of the above.

A Chinese exchange states that in reply to a petition from the Chairman of the Chinese Chamber of Commerce at Hong Kong, regarding the treatment of Chinese in the Transvaal the Governor of the Chinese Province of Kwantung has sent a sympathetic communication in which he asks for further particulars regarding the anti-Asiatic legislation complained of, and promises, upon receipt thereof, to take steps to intervene.

Canon Digby Berry visited the Farm on Saturday week. He passed the afternoon there and expressed himself satisfied with what he saw.

Mr. Ho Yung, a young Chinese passive resister who was deported, and who returned to South Africa with Mr. Polak, has just been sentenced to three months' imprisonment with hard labour at Vereceniging, where he crosses the border specially for that purpose.

The following well-wishers have presented fruit and vegetables to Tolstoy Farm, for the use of the families resident there:—Messrs. Dulabh Odhav, Veeran (Germiston), Daya Daji, Mahomed Issa, Narsing, Makan Lakhndas, Jafar, Vahab Ratanji, Daya Ratanji, O. K. Raji, Hari Narao, Bhano Siva, Rama Fakira, Khushal Vasa, Naba Dava, Ramu

Naran, Kanji Kesay, H. D. Patel, and Gavind Promji. Mr. Vallabh has given sweetmeats; Mr. Omariji Saleji, milk; and Messrs Goolam Hoosen and Mahomed Cassim, tea.

Tuesday.

"Englishman," writing in the *Transvaal Leader*, in reply to an anti-Indian correspondent, says:—Could there be a more complete acknowledgment than that of your correspondent, that the legislation of the past three years to restrict Asiatic immigration into the Transvaal has been a failure? Assuming the truth of his statement that "large numbers manage to enter surreptitiously, and their ranks are constantly being replenished in this way," what does it prove? It proves the truth of the warning given from the first, that the new law would persecute honest people and would not keep out rogues. Pharaoh, Rameses or Thothmes, whichever it was, thought himself wise in attempting to stop Asiatic immigration into this country by harassing the lives out of Asiatics already domiciled there, and his fatuous and cruel policy has been copied, in principle, by our Government. Apparently they can devise no better way of protecting the Transvaal against India than that of making India as a nation, and making the lives of Indians here, unendurable. Leading Indians resident here for many years have been obliged to leave the country, and others are driven to emigrate, and we are left in our case, and should be asking what they have to say?

In a further letter, "Englishman" says:—All our opponents assume that we, who sympathise with the passive resisters, are in favour of Indian immigration into South Africa. This is an entire mistake. Speaking for myself, I could wish there were no Indians in South Africa. I think what first roused us to look into the question at all were the terrible cases of hardship and suffering which came to our knowledge. Here are a few recent examples: A mere boy, punished with hard labour, falls in a fit and is carried to the chief warder in that condition; a prisoner, suspected of having made known to his fellow-prisoners that they had a right of appeal to a Visiting Magistrate, is isolated from them for 30 days; an Indian, resident for 17 years in the Transvaal, is arrested when on his way to obtain assistance for his wife at a critical moment. In spite of explanations and entreaties, he is detained for hours at the Court, with the result that two infants die within 24 hours of birth, and the mother's life is for a while despaired of. When such facts, attested by the best authority, come to our knowledge, ordinary human feeling stirs us to ask why these things are so. Once more, I have seen no reference in any of your correspondents' letters to a most weighty article in the London

Times from one of its special correspondents in India. I am sorry I cannot give the exact date, but it must have been shortly after the middle of September, and it supports every word that you, Sir, have ever published in behalf of the suffering passive resisters. "Onlooker" contends that the Transvaal has a right to regulate its own affairs. Granted; but the Transvaal must not forget that it is an integral part—or, as it is now, a function of an integral part of the British Empire, and must not claim all the advantages of this position while ignoring its responsibilities.

Mr. Thanbi Naidoo, who is now at the Fort, segregated from his compatriots (a high tribute to his energy and force of character) has been sentenced to 24 hours' solitary confinement for refusal to obey the doctor's order to undress completely before a number of fellow-prisoners. As the punishment is contrary to regulations, Mr. Naidoo complained to the visiting magistrate, who told him to complain to him again if it occurred another time.

From the Editor's Chair

WOMEN ON WOMEN

THE *Transvaal Leader* has published a letter from Mrs. Sodha, a woman who has been persecuted in the Transvaal for her anti-imperialist and her anti-passive resistance being in India, and having become reduced through the struggle to poverty. She has gone to the Transvaal with a view to remain at Tolstoy Farm. She has a baby in arms and another child under three years of age. All the facts were before the Immigration Officer. And yet the word has gone forth that Mrs. Sodha must be persecuted—we will not call this affair a prosecution—as being a prohibited immigrant. Why are these proceedings being taken? Not because Mrs. Sodha is an undesirable woman. Probably no puer-souled woman has trod the unholy soil of the Transvaal. Not because she competes with white traders. She knows nothing of trade. She wants to pass her time in peace at Tolstoy Farm. She has offered no opposition to the all-powerful Union Government, for she has entered after due notice. Nor is she the wife of an Indian who has never resided in the Transvaal. Mr. Sodha is a pre-war resident of the Transvaal. The only reason for warring on women is, so far as we can see, the vanity of Government officials who cannot brook anything like a dignified attitude on the part of Indians. Mrs. Sodha has not gone to the Government begging abjectly for a permit to stay temporarily in the Transvaal. Neither did Dr. Abdurahman, on a

well-known occasion, when he paid a temporary visit to the Transvaal. But Captain Hamilton Fowle, who was a taciturn officer, did not get angry and prosecute the Doctor. He promptly sent him a permit without his asking for it, and spared the Transvaal the humiliation of having to prosecute him. Those who are at present in charge will not perform a graceful act, even with reference to a woman whose condition would excite sympathy and pity in any other part of the world.

There is an Indian saying that the days of an individual or a government that would persecute innocent women are numbered. Will not the Union Government see to it that its infant career is not tarnished by the persecution of Indian women such as Mrs. Rambhabai Sodha?

A LEAGUE OF HONOUR

We publish in another column an interesting interview, in the *Surrey Times* with Archdeacon Potter, of Cyprus, to whom is due the credit of the idea of forming a League of Honour, in England, whose members are to bind themselves to do their utmost to remove the taint of slavery within the Empire, and in those lands where Britain is in a position to exercise diplomatic pressure. They also undertake not to vote for any member of Parliament who fails to satisfy them that he is in sympathy with the objects of the League, and who is not prepared to promote the League to the best of his ability. There are many League Associations, and Organisations of different kinds in England, but it is doubtful whether any of these is capable of doing greater and more valuable work than this, for it aims at the removal of those ancient allies, politics and ethics. The Indians of South Africa have every reason to greet such an organisation cordially, for they must realise daily, with more and more force, that they owe their present unhappy position largely to the doctrine of expediency which the present Imperial Cabinet have developed almost to its utmost limits. There is no doubt, to our mind, that Indian interests, in this country, have been sacrificed in order to make an "Imperialist" holiday. The new League, which is being inaugurated under favourable auspices, has its eye on the Indian situation in South Africa, particularly in that aspect of it which relates to indentured labour. We note that one of the text-books that the League recommends for the perusal of its members is Mr. Polak's "Indians of South Africa." We think that the careful reading of this book will do not a little to help to bring about a solution of a problem whose difficulty seems to increase the more attempts are made to elucidate it. We shall watch the progress of the League of Honour with the greatest interest, and hope that its members will always bear in mind the fact that

their own honour is just as much involved in the perpetuation of injustice in their name, as is that of the Empire. If the League succeeds in developing a greater sense of individual political and moral responsibility, it will have more than served its purpose.

MR. SMITH

We find it difficult to understand Mr. Harry Smith at times. At other times he is quite easy to see through, he is so transparently obstructive. He has seemed, lately, entirely to forget that he is a servant of the public, including the Indian community, who pay his salary. He does not feel the need to explain, for example, why he declines to issue domicile certificates. It is "unusual," we are told, to explain administrative action. A few days ago Mr. Laughton described Mr. Smith's as "Star Chamber" tactics. The Principal Immigration Restriction Officer is obviously burdened with the serious responsibility of not divulging State secrets, and he as carefully surrounds the normal workings of his office with a veil of mystery as the cuttle-fish disguises its own movements by the discharge of sepia. We prefer the cuttle-fish, because it acts according to its nature. We should be sorry to believe the same of Mr. Smith.

INDIAN TRADING AT THE CAPE

THE Cape City Council is once more being rabidly anti-Asiatic in regard to the Licensing question. Mr. Sauer, one of the Members of the Union Ministry, when he was a Minister in the Cape Colony, condemned in unmeasured language the Cape Licensing Act, describing it as a measure that created a bench of biased judges, a thing outside of his experience in the administration of civilised states. It is due to Mr. Abdurahman that an Indian trader has not been ruthlessly robbed of his licence by his trade rivals, at the stroke of a pen. The unfortunate man, against whom nothing was alleged as regards the sanitation and the conduct of his business, was in danger of having his application for the renewal of his licence rejected unread. He had been in the Province fourteen years, and had held a licence for nine. He was a married man. The application has been held over for further examination, and it is to be hoped that he will have better fortune at the next meeting of the Council.

It is a marvel how any Indian gentleman can be found to exchange his flowing garments, so full of character and grace, for horrid frock coats and dillies or any Indian lady her wholly charming sari for English dress. Is it too late for a society for the preservation of national costumes?—*Times of India*.

Events at the Cape

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

Memorial Service

The Cape Madrassi community met together on Sunday, the 30th ult., in Capetown, and held an impressive and interesting service to commemorate the death of the late Naryansamy. The service itself was conducted by Mr. Pandit. Representatives of the different Mahomedan Societies attended, and, after the conclusion of the service itself, each addressed a few words to the people assembled, expressing his strong admiration of the noble part played by the deceased in the cause of South African Indian liberty. Mr. Ritch, who was also present, read some verses from the Gita bearing upon the performance of duty, and pointed out how the deceased, although not one who would ordinarily be regarded as an educated man, had amply proved his manhood and sustained the teachings of his religion by giving his life in the performance of his duty. Refreshments were served after the meeting, to the delegates of other Societies.

A New Society

On Sunday, the 30th ult., the adjourned general meeting of the South African Madrassi Association was held at the premises of the South Africa British Indian Association, to receive the report of the provisional committee that had been appointed to draft a set of rules and to complete the constitution of this new Society. Thirty or forty members of the community, several travelling from the country, put in an appearance, Mr. L. W. Ritch presiding. The following officers were elected:—President, Mr. K. M. Naidoo; Vice-Presidents, Messrs. T. G. Chetty, S. I. Chetty, G. Sany; Hon. Secretary, Mr. Benjamin; Assistant Secretary, Mr. V. C. Moodaly; and Treasurer, Mr. N. Sany; additional members of committee, Messrs. R. Moodaly, E. Padiachy, S. H. Ishmael and S. Naidoo. A good working set of rules were duly adopted, and the South Africa British Indian Association kindly placed its commodious room at the disposal of the new Society for its future gatherings.

Union of Indians

A considerable gathering of the South Africa British Indian Association met at the Association rooms in Hanover St., on the 30th ult., to consider certain proposals to be submitted to them by Mr. L. W. Ritch in regard to the uniting of the Association under one banner with other Indian organisations in the Cape, for the purpose of forming a united front against the encroachments already made and threatened upon Indian rights in the Colony. The meeting unanimously resolved to accept Mr. Ritch's proposals, which were to the

effect that the Association should affiliate itself to a central political organisation about to be formed, to which delegates from the different existing Societies should be sent, and which should act in the interests of the whole community. The Association further resolved to raise subscriptions for the prosecution of the appeal case now pending in regard to the construction of the Cape Immigration Law. Matters were fully explained to the meeting by Mr. Ritch, and translated by Mr. Cassim Ali. The proceedings which were enthusiastic, were characterised by much discussion.

The Duke's Arrival

Dignified Attitude of Indians and Coloured People

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

The reception in Capetown of His Royal Highness the Duke of Connaught was characterised by an incident which is sufficiently unique to be recorded and reflects no small credit upon the British Indians concerned. The community were painfully conscious that circumstances were such as forbade their participating in the rejoicings indulged in by their white neighbours. As affecting themselves, they were smarting under the discriminatory treatment in the matter of Indian trading licences and of the harsh administration of the law touching the issue of permits to visit India. As affecting their brethren in other parts of South Africa the startling case of the Transvaal deportees (culminating in the death of Naryansamy) aroused, as they were calculated to do, their deepest feelings.

Some time back the South African League and the Association had both tendered and submitted Addresses for presentation to His Royal Highness. The Addresses were duly approved, accepted, and engrossed. On previous occasions of a similar kind, presentation had been made in person by the leaders of the community. On this occasion the dignified canon was adopted of refraining from taking any personal part in the proceedings, but instead, of forwarding the Addresses for presentation. The unusual spectacle (for Capetown) was witnessed of the reception platform being quite bare of any Indian "dressing."

The Malay and the Cape coloured communities co-operated with the British Indians and the function was therefore in every respect a "white" one.

This is perhaps the first occasion upon which solidarity has been manifested in this way by all sections of Indians, Malays and the Cape-coloured people, and the incident occasioned no small measure of remark and comment on the part of observant Europeans.

The Organisation of the Cape-Coloured community, that is so ably led by Dr. Abdurahman, submitted an Address for approval, but a reference to liberties which it was hoped would in the near future be extended to the Cape-coloured community under the Union was found too unpalatable by the Censor and excised. Dr. Abdurahman's community thereupon took up the manly stand that the Address must be accepted as submitted or not at all. He very properly declined to be party to the creation of a false and misleading impression as all is peaceful and harmonious from the non-white's point of view. It was therefore decided to transmit the address in its original form direct to the Duke on his arrival in Cape Town. This was done and the secretary of the A. P. O. received a gracious acknowledgment from the Duke's Private Secretary, that his Royal Highness was pleased to accept what General Smuts deemed unfit for presentation.

Cape Asiatic Traders

The Colour Bar Again

There were six applications at the last meeting of the Cape City Council for certificates to trade as general dealers—five from Europeans and one from an Asiatic (says the *Rand Daily Mail*).

Mr. Van der Byl moved, and Mr. Purcell seconded, that the applications from the Europeans be granted, and that from the Asiatic be refused.

Dr. Abdurahman strongly disapproved of the proposal to refuse to issue a certificate simply because the applicant was an Asiatic, and for no other reason. He asked whether that was fair, and whether that was the spirit of justice which was to prevail in the Council Chamber. If they did not go into each case on its merits they were doing an intolerable thing—refusing permission to a man to gain an honest living merely because the applicant had been born in Asia. He moved that the European applications be granted, and that the Asiatic's application be referred to a committee for report as to whether he was or was not a desirable person to whom they could entrust a licence.

The Mayor thought it well that the application should be read.

The applicant, a married man, it appeared, had been here for 14 years, and had had a licence for nine years. The police report was satisfactory.

Dr. Abdurahman said he withdrew his motion, as the Council now had the requisite information before it.

The M.O.H.'s second report was that the premises (in Chiappini Street), where the applicant proposed to trade, were suitable for the purpose. The first report was unfavourable.

Dr. Forsyth moved that the application from the Asiatic be held over. This was seconded by Mr. Bean.

The motion was carried.

The other applications were then granted.

An Astounding Assault

£10 For Toasting Native Boy at a Fire

An Inadequate Sentence

Under the above headings the *Natal Advertiser* prints the following communication from its Dundee correspondent, dated the 17th of September:—

A most interesting case was decided in the Magistrate's Court here, after a two days' hearing. The charge was one of assault preferred against Mrs. C. M. Vermaak, of Helpmakaar, and was heard by the A. A. M., Mr. T. Macdonald. Mr. W. Dalzel-Turnbull prosecuted for the Crown, and the defence was in the hands of Mr. C. A. de R. Labistour.

The first and principal witness for the prosecution was an umfaan named Mtshiyeni, on whom the assault was alleged to have been made.

The story told by the boy, and amplified by other witnesses, was the effect that he had neglected his duties as goose herd and allowed the geese to get into the mealie land on the 20th of April last. Mr. Vermaak called him into the house and kicked him. He was then told to sit down in the kitchen. Mrs. Vermaak came in and told him to take off his clothes. He refused, and then Mrs. Vermaak took them off.

She then held him in front of the fire in the kitchen stove and toasted him. After this Mrs. Vermaak sent the Indian cook, a woman named Minchee, for a strap, and when it was brought she ordered the Indian to hold him down. The woman refused at first, and Mrs. Vermaak smacked her. Then the Indian held him down and Mrs. Vermaak also sat on his neck whilst she strapped him, the Indian holding his legs.

After this Mrs. Vermaak had him rubbed with lard, as he said, so that he would burn quickly, and then held him in front of the stove again. The result of this was that he was severely burnt. The marks were still there. He was badly blistered but had been treated for it.

At this stage the Court examined the burns on the boy's body, which were still rather bad, especially one at the back of the right thigh, and a photograph of the sores taken a little time back was also put in.

Rubbed with Paraffin

Continuing, the boy stated that Mrs. Vermaak was present when her husband kicked him, but he had then gone out to the kraal. After roasting him Mrs. Vermaak shut him up in a room. She rubbed him over with paraffin, but did not treat him otherwise. He was kept there four days, and was not allowed to leave the

house unless accompanied by the Indian woman Minchee.

The witness admitted having made a different statement previously to the effect that he had fallen into the fire, but at that time Mr. Vermaak had told him that he would cut his throat if he said those sort of things. He was only a child, and he was afraid. He had told the truth afterwards when he came in to see the Magistrate; he could not walk before. Whilst he was confined to the house natives were not allowed to come into the kitchen.

Cross-examined by defending counsel, Mtshiyeni admitted that he had made his first deposition under police protection, but he had preferred to tell a lie as he was too much afraid of Mr. Vermaak. He knew Dr. Abraham, and remembered telling him that the burns were the result of a pure accident. His father and mother had come to see him when they heard that he had been burnt. When they came Mr. and Mrs. Vermaak were in the house, but not present when he told his parents. The Vermaaks would not allow him to return home with his father when the latter asked, and when his father asked Mrs. Vermaak about it she said that she was only playing.

Dr. Abraham, in his evidence, stated that in his opinion the sores were caused by a sudden burn, and he did not see how they could have been caused by being held in front of the fire for seven minutes.

The Indian woman Minchee, Troopers Graham and Parkhouse, and the woman's father were also examined in the witness box, and their evidence was more or less corroborative of the umfaan, although the Indian's ideas of time seemed rather puzzling, as according to her the boy was thrashed for an hour and held in front of the stove for seven minutes.

Trooper Parkhouse, in his evidence, said that he was present when the first deposition was taken before Mr. W. W. Strydom, J. P. In this deposition the boy ascribed his injuries to accident. Mr. Vermaak was also present, and the boy seemed so frightened that he could hardly articulate his words.

The Defence

The witnesses called by the defence were Mrs. and Mr. C. M. Vermaak and Mr. W. W. Strydom. The latter, as J. P., had taken the boy's deposition on May 6th, and said he did not notice that he was frightened at all. He had nothing to gain by appearing for the defence. During the war he had remained loyal, and had incurred the enmity of many of his fellows. He was not friendly with the Vermaaks.

Mr. Vermaak stated that the boy did not wear trousers, only a mutsha, shirt and short black coat. The boy stood in front of the fire warning himself. The next morning he asked the boy what was the matter, and the umfaan replied that he must have burnt himself. He and Mrs. Vermaak left

have rested content with his own unaided interpretation of the order if he thought there was room for doubt. At the same time the applicants' counsel would have been well advised to have taken steps to see the security was given. The amount was an inconsiderable one, and Mr. Smith might have assumed there would have been no difficulty. He appeared to have taken far too much for granted with the result that the order had been defeated.

The difficulty was really to know what was now to be done. He was afraid that to a certain extent the Court had been rendered helpless. The Indians were abroad a foreign vessel in a foreign port, and they were asked to make an order upon Mr. Smith to produce their tickets at an early date. It would be his inability to see how that could be done which was the real difficulty. They were willing to believe—and it was well for Mr. Smith they were in a position to believe it—that his permitting the Indians to leave the jurisdiction of the Court was due to a misunderstanding, and they were not prepared, under the circumstances, to order that their return should be accomplished at Mr. Smith's expense.

The Government, he understood, were unwilling, even upon security being given to refund the money, to do anything which would enable matters to be restored to the position in which they were on Friday. He would make no comment upon that action. He did not know that they had power to order the Government to take any steps to deal with the matter, and all they could do was to say there could be directions that if the Indians returned they would be permitted to land and be detained in the yacht or hotel, and that access would be allowed to their legal advisers, so that as far as possible the position should be the same as on Friday. He thought that was all that could be done. If they could do more than that, it was well for Mr. Smith, but he did not believe that it could be done.

Mr. Justice Smith, in his judgment, stated that any order of detention of the Indians in the yacht, or in a hotel, or in any other place, would be a breach of the law, and that the Indians should not be detained away from the Colony with their own property upon them.

Mr. Acting Justice Koch concurred.

Mr. Loughton asked for costs, and this question was reserved.

Union Parliament

In his speech at the opening of the Union Parliament at Cape Town on the 4th instant, H. E. the Governor-General said:—

The legislation of the various South African Colonies which have entered the Union differs materially in many important respects, and imposes varying unequal rates of taxation in the several Provinces. In all such cases it will sooner or later be necessary by alteration and consolidation to substitute uniform laws applying to the whole of the Union. Among the measures which will be submitted to you will be Bills dealing with audit, naturalisation, railways and harbours, posts and telegraphs, immigration, and stock and plant diseases.

Asiatic Licences

In the Senate on the 4th instant, Dr. Viljoen gave notice to move, on Nov. 16th "That it was undesirable that licences for the employment of natives outside the Union should be renewed after the expiration of those now issued and that no further coolie licences should be granted."

Indentured Labour

In the House of Assembly on the 8th instant, in reply to Mr. Haggard, Mr. Smuts said that the question of prohibiting the further introduction of indentured Asiatic labour into South Africa was engaging the serious attention of the Government.

Chinese Passive Resisters

Honour Messrs. Ritch and Polak

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Thursday.

An enthusiastic meeting of the Chinese community was held yesterday to present illuminated addresses to Messrs. Ritch and Polak. The Cantonese Club hall was filled. Canon Digby Barry, Rev. Chas. Phillips, and other European sympathisers, together with the principal Indians of Johannesburg, were present. Canon Barry and the Rev. Phillips exhorted the passive resisters to continue the struggle which was for principle.

Natal Indians and Domicile Certificates

Interesting Correspondence

Mr. M. M. Diwan wrote to the Principal Immigration Restriction Officer, on the 18th ulto., to the following effect:—

I have heard that Indians who apply for Domicile Certificates are not granted same. Will you kindly state the cause of refusal. If the rumour is a fact, please let me know, that I may duly inform Indians, so that they can save the legal expenses of affidavits for the domiciles. If you have published any notice as to this in the *Gazette* or any other paper, please let me know, so that I may inform them.

To which Mr. Harry Smith replied as follows, on the 20th ultimo:—

I beg to acknowledge the receipt of your letter of the 18th instant and to say in reply that it is the case that I am at present refusing to issue certificates of Domicile to anyone.

Mr. Diwan, on the 21st ulto., wrote again inquiring the reason for not issuing the Domicile certificates. The reply received was as follows:—

I am in receipt of your letter of the 21st instant asking for reasons for my refusal to accede to applications for Certificates of Domicile and beg to say in reply that it is unusual to publish reasons for administrative acts affecting matters within the discretion of the officer performing them.

Items of Interest

A grand popular entertainment, comprising Gramophone selections in English, Hindustani and Tamil; rare magic lantern views, club swinging, vocal and instrumental music, etc., will be given under the auspices of the Catholic Indian Young Men's Society, in St. Anthony's Hall, Victoria Street, Durban, to-night (Saturday) at eight o'clock, in aid of Charity. The prices are 2/- and 1/-, and children half price.

Mr. S. Esuph of Sydenham writes as follows. "Mr. Medh has gone to gaol for the eighth time, for the sake of his honour and conscience, having lost his sister who has left behind three children. I desire to express my very high appreciation of the splendid work done by Mr. Medh for the honour of our sacred motherland, and tender my keenest and most heartfelt regret in Mr. Medh's late sad bereavement."

Among the press views cabled to South Africa by Reuters, the *Daily News* says: "The world looks to South Africa to solve the colour question and we are persuaded that our confidence will be justified." The *Times* comments on the fact that the Dutch leaders have often, and with justice, recalled the names of Liberal statesmen with gratitude, and says that South Africa cannot make a better return than by following the example of Liberalism in its dealings with the black and coloured races.

One of the passive resisters who re-crossed the border with the deportees last week, writes that, after they had been to the Charge Office, they were told to call the next morning. Sleeping accommodation for the party was provided at the railway station. "The officials at the station," he writes, "were very kind to us. They cleared a large room and left it entirely at our disposal."

We have received the Pateti (Parsi New Year) number of *Sanj Vartman*—a Bombay Daily. It is a beautiful production and contains much readable matter both in English and Gujarati. Among the English articles we notice one by Mr. Ritch entitled: "The Need of the Hour," and one by Mr. Polak, both dealing with the position of Indians in South Africa.

Contents

	Page.
An Anti-Slavery Crusade...	373
Mrs Sodha Arrested ...	374
Transvaal Notes ...	374
From the Editor's Chair ...	375
Events at the Cape ...	376
The Duke's Arrival ...	376
Cape Asiatic Traders ...	377
An Astonishing Assault ...	377
The Transvaal Blue-Book ...	378
From Pill to Post ...	378
Union Parliament ...	379
Chinese Passive Resisters ...	379
Natal Indians and Domicile Certificates ...	379

IN THE SUPREME COURT OF SOUTH AFRICA,
DURBAN AND COAST CIRCUIT,
LOCAL DIVISION,
PROVINCE OF NATAL.

CITATION

addressed to KALASHAI NICHOLSON, formerly of Durban, Natal, Storekeeper, whose present whereabouts are unknown, issued by leave of this Honourable Court granted on the 24th day of October, 1910.

TAKE NOTICE that you are hereby called upon justly and without delay to render to NORA CHREKA OLIPHANT, wife of, and duly assisted by Charles Augustus Oliphant, of Durban, Accountant, the sum of ONE HUNDRED AND FORTY-TWO POUNDS SIX SHILLINGS AND FOUR PENCE (£142 6s. 4d.) STERLING, being as by ONE HUNDRED POUNDS (£100) STERLING, Principal, FORTY POUNDS FOUR SHILLINGS AND EIGHT PENCE (£40 4s. 8d.) Interest, and TWO POUNDS ONE SHILLING AND EIGHT PENCE (£2 1s. 8d.) Corporation Rates paid by the Plaintiff on your default, which amounts you owe to and unlawfully withhold from her under and by virtue of a certain Mortgage Bond for the sum of One Hundred Pounds (£100) Sterling, dated the 19th October, 1905, passed by you in favour of the Plaintiff, together with further interest on the said Principal Sum at the rate of Ten per centum (10%) from this date to date of payment; the said amount being due by reason of your default in payment of the Principal Sum, and of interest and corporation rates in terms of the said Bond; and unless you shall do so then you are summoned to appear before our Supreme Court, Durban and Coast Circuit, Local Division, sitting at Durban on the 24th day of November, 1910, at ten o'clock in the forenoon, to shew wherefore you have not done it; and also to acknowledge or deny the signature to the said Mortgage Bond, or the authority or signature of your Agent, or the validity of the said debt.

And you are also summoned to plead to the provisional claim of the said NORA CHREKA OLIPHANT for payment thereof under security *de restitendo* with costs, and to join issue thereon, and at the same time to shew cause if any why the property hypothecated under said Bond shall not be declared executable.

WITNESS: His Honour JOHN CARMICHAEL DOVE-WILSON, Acting Chief Justice of Natal, at Durban this 1st day of November, 1910.
Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court.

CLERMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors,
312, Smith Street Durban.

NOTE: Take notice that if the amount due, that is to say: £100 Principal, £4 1s. 8d. Corporation Rates, and £40 4s. 8d. interest on said Principal at the rate of Ten per centum to this date, and further interest to date of payment, together with the sum of £..... for costs be paid to CLERMANS & MAYSTON, 312, Smith Street, Durban, Plaintiff's Solicitors, before ten o'clock on the 23rd day of November, 1910, this application will not be proceeded with.

You will sufficiently appear for the purposes of this Summons by appointing an Attorney of the Court to act for you, and who shall so act, or by causing to be entered with the said Registrar an address in Durban for the service there in this action of notices or the like to you. But provisional sentence may be given against you without further notice than this Summons.

Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court.

Signed CLERMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors.

IN THE SUPREME COURT OF SOUTH AFRICA,
DURBAN AND COAST CIRCUIT,
LOCAL DIVISION,
PROVINCE OF NATAL.

CITATION

addressed to DMITRI RUDAKOV, formerly of Natal, Storekeeper, whose present whereabouts are unknown, issued by leave of this Honourable Court granted on the 24th day of October, 1910.

TAKE NOTICE that you are hereby called upon justly and without delay to render to WILLIAM TUZO ALSTON, of Durban, Clerk in Holy Orders the sum of TWO HUNDRED AND FIFTY POUNDS EIGHT SHILLINGS AND SEVEN PENCE (£215 8s. 7d.) STERLING, being as by ONE HUNDRED AND FIFTY POUNDS (£150) STERLING, Principal, FIFTY AND FORTY POUNDS (£94) STERLING AND TWO POUNDS (£2) STERLING Interest, and TWO POUNDS (£2) STERLING Corporation Rates paid by the Plaintiff on your default, which amounts you owe to and unlawfully withhold from him under and by virtue of a certain Mortgage Bond for the sum of One Hundred and Fifty Pounds (£150) Sterling dated the 18th day of August, 1905, passed by you in favour of NORA CHREKA OLIPHANT, and by her ceded to Plaintiff under Cession, dated 6th November, 1906, together with further interest on the said Principal at the rate of Eight per centum (8%) from this date to date of payment; the said amount being due by reason of your default in payment of the principal sum, and of interest and Corporation Rates in terms of the said Bond; and unless you shall do so then you are summoned to appear before our Supreme Court, Durban and Coast Circuit, Local Division, sitting at Durban on the 24th day of November, 1910, at ten o'clock in the forenoon to shew wherefore you have not done it; and also to acknowledge or deny the signature to the said Mortgage Bond or the authority or signature of your Agent, or the validity of the said debt.

And you are also summoned to plead to the provisional claim of the said WILLIAM TUZO ALSTON for payment thereof under security *de restitendo* with costs, and to join issue thereon, and at the same time to shew cause if any why the property hypothecated under the said Bond shall not be declared executable.

WITNESS: His Honour JOHN CARMICHAEL DOVE-WILSON, Acting Chief Justice of Natal at Durban this 1st day of November, 1910.
Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court.

CLERMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors,
312, Smith Street, Durban.

NOTE: Take notice that if the amount due, that is to say: £150 Principal, £25 15s. 5d. Corporation Rates, and £62 13s. 2d. interest on said Principal at the rate of Eight per centum to this date, and further interest to date of payment, together with the sum of £..... for costs be paid to CLERMANS & MAYSTON, 312, Smith Street, Durban, Plaintiff's Solicitors, before ten o'clock on the 23rd day of November, 1910, this application will not be proceeded with.

You will sufficiently appear for the purposes of this Summons by appointing an Attorney of the Court to act for you, and who shall so act, or by causing to be entered with the said Registrar an address in Durban for the service there in this action of notices or the like to you. But provisional sentence may be given against you without further notice than this Summons.

Signed W. H. D. Goss,
Registrar of the Court,
Signed CLERMANS & MAYSTON,
Plaintiff's Solicitors.

ખુશાલભાઈ બુલાભાઈ

ભગતની દુકા.

જનરલ સ્ટોલ મશવટસ

મરદના કેસ, કેટ, પાટનુન, સમીસ.

કેટ, કેસ, દુવાલ, કીરખાન, રેશમી

રમાલ વગેરે પરચુરણ માફ મળશે.

આવે, બુલો અને ખાતો કરો.

બેનુ મફત છે.

ઈંદીઅન મારકેટ, સ્ટોલ નાં. ૫૮

વેસ્ટ સીટ, બેલ્કન-સમરગ.

NATAL LEAF TOBACCO

Always in stock, all qualities, in any quantity, lowest prices. Country orders immediately attended. Trial solicited. Apply:

Abdul Caadir & Son,

139 Grey St., Durban.

Tel. Address, "TOBACCO"

નાતાલનો તંબાકુ.

દરેક સીઝ જમાખંધ, સરતા ભાવે મળશે.

બહારના એરડર ઉપર તુરન ધ્યાન આપવું

માં આવશે. એક વખત અજમાવી જોશો.

લખો, અખબુલ કાદર એન્ડ સન્સ,

13૯, ગ્રે સ્ટ્રીટ.

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28.

Telephone 826

ચામડાં ખરીદીએ છીએ.

ઉત્ત, ચામડાં, શીંગડાં, ચેટાં અથવા

બકરાનાં ચમડાં, વેલની કાદ વગેરે

ખરીદવા માગીએ છીએ.

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

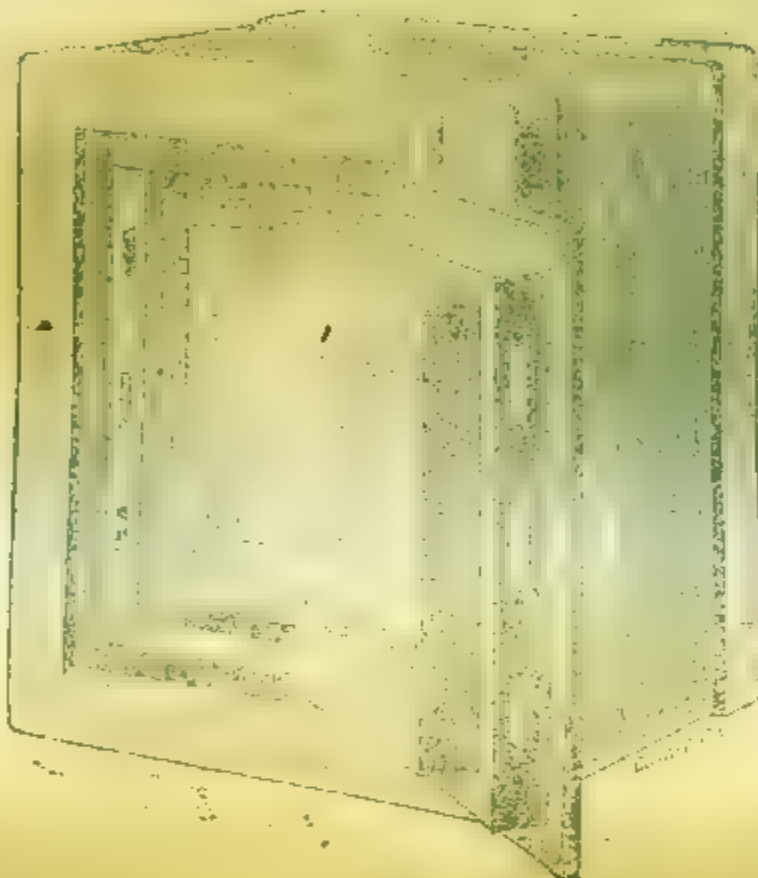
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their sales publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

■ M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of India, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., ■ safes—Sir Currimbhoy Ibrahim, ■ safes—Sir Adamji Pceerbhoy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., ■ safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, રાનીવાર, તારીખ ૧૨ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૪૬.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૨ નવેમ્બરથી, તા. ૧૮ નવેમ્બર સુધી, ધ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-કારતક શુક્ર ૧૦ થી કારતક વદ ૨ સુધી, સંવત ૧૯૬૭

મુસલમાન-તા. ૬ અબકાદથી તા. ૧૫ અબકાદ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાન તારીખ.	પારસી રોક.	સુર્યાસ્ય ક. ધી. ક. યો.	કુલ અંક.
રવિ.	૧૨	શુક્ર ૧૦	૬	૧૫	૫૬	૬૨૪
રવિ.	૧૩	" ૧૧	૧૦	૨૫	૫૬	૬૨૫
સોમ.	૧૪	" ૧૨	૧૧	૩૪	૫૫	૬૨૬
બોમ.	૧૫	" ૧૩	૧૨	૪૪	૫૫	૬૨૭
બુધ.	૧૬	" ૧૪	૧૩	૫૪	૫૫	૬૨૮
શુક્ર.	૧૭	૧૬	૧૪	૬૪	૫૪	૬૨૯
શુક્ર.	૧૮	" ૨	૧૫	૭૪	૫૪	૬૩૦

અનુક્રમણિકા.

આરતોપર ધાડ	૭૧૭
અખરપત્રો
વેકસ્ટરસ
વેકસ્ટરસ	૭૧૮
ફેપટાઇન	૭૧૯
દક્ષિણ આફ્રિકાના જાપામાં હાંદી સવાલ.	૭૨૦
હાંદીસવાલના જાપામાં ટ્રાંસવાલની લડત.	૭૨૧
ફેપમાં એશિઆફ્રિકાની અદાવત.
હાંદીની નેરનેલીરટ દિલચાલ	૭૨૨
હાંદીના ગુલુની પીછાત	૭૨૩
કુનિયત પારલામેન્ટ.	૭૨૪
ચાહુ વરતમાન	૭૨૫
વાર સમાચાર	૭૨૬
મી. રીચ અને મી. પોલાકને માન.	૭૨૭
હાંદીસવાલના અખરો
નાતાલમાં ડેમીસાઇલ. સરદારીકેટની
તકશીફ	૭૨૮
સ્ટીમરોની આપખબ
મહાન અમેરિકન મારફીકડ	૭૨૯
ટ્રાંસવાલ લીડરનું વલમ.
એડ મોરનો કામળ.
ટેલીફોન વગેરે સંબંધી કૌશીક માહિતી.
વિલાયતમાં ઓએની દરજા	૭૩૦
વિવિધ સમાચાર
પોંછટ મહેમોડન એસોસીએશન
પરશુરમ અખરો	૭૩૧
દીવાળીનો ઉત્સવ
હાંદી ગીવા દેવાનું "દવાળુ પાકું"	૭૩૨

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૧૨ નવેમ્બર, ૧૯૧૦.

આરતોપર ધાડ

ધામે ધામે સરકારી સાપ હાંદીના ગળાને વીડતો જાય છે. અમારી તો એટલીજ ઉમેદ છે કે તે સાપથી ૩૨ માઇને હાંદી વગર મોતે નહીં મરે.

આજ સગી મરદોની ઉપર સરકારે ચઢાઈ કરી. મરદોએ તો તેને ધડતો જવાય આપ્યો. ન ક્યાં. હજુ પકડાય છે તે હજુ જેલ જાય છે. આજે જેલ માં લગભગ સીનેર સત્યાગ્રહી રહે છે, તે ઓને જુએ મારે છે. દુરા વગર રાખે છે. તે અધાની દરકાર નહીં કરતાં મરદો ને છે તે કહેવું જાય છે.

પછી ધાડ પાડી ઓકરાઓ ઉપર. મી. છેડાખાઇના ઓકરાના કેસનો અંત હવે સુધી આવ્યો નથી.

તેડકામાં હવે આરતો ઉપર ચઢાઈ કરી છે. જે રાજ્ય કે માલુસ આરતો ઉપર ચઢાઈ કરે તેને દત્ત્યા લાગ્યા વિના રહેલીજ નથી. તે રાજ્યના વિવસ ગરબ જ કહેવાય. રાજાખાઇ સેદાને પકડીને સરકારે પોતાની નામરદાઈ જાહેર કરી છે. મીસીઝ સેડા ઉદતાઇથી હાખલ નથી થયા. તેણે જેટલો વાપરવો જોઇએ તેટલો વિનય ટ્રાંસવાલની સરકાર પાસે વાપર્યો છે. તેણે જણાવ્યું છે કે તેનો વિચાર પોતાના ધણીના જેલ હોવાપણા સગીજ છે. એમ છતાં રાજાખાઇ ઉપર કેસ તો ચાલશેજ એમ ધર્મીએશન અમલદારે જણાવ્યું છે. કેસ ભલે આવે. ભલે આરતોની સાથે સરકાર ખાચ બીડે. આ લડાઇમાં જેટલું ન થાય તેટલું ઓછું છે. આ લડાઇ અિ પુરૂષ અધાની દાખરી લે છે. અધાની કસોટી પાડે છે. આમાં સાફ જ છે.

હાંદી કેમ શું કરવા માગે છે? એ ખરો ને મોટો સવાલ છે. ખોખા જેટલા લડનારાને ખાત કરીને શું હાંદી બેઠા ટગર ટગર જોવાજ કરશે? આરતોને પશુ જેલ જવા દેશે ને પોતે બેસી

રહેશે? બેસવનું કારણ પણ માત્ર પેસોજ રહ્યો. પેસો મળેથી ઉતરતો નથી તેથી લોકો જેલ ભરી રાતા નથી. નાના મોટા નોકર શેઠ સામ સામુ જોવા કરે છે. આ હાંદી પ્રાપ્તને જોવાનું નથી. અમે તો ઉમેદ રાખીશું કે મીસીઝ સેડા નો દાખલો લઇ હાંદી જાયશે. વિચાર કરતાં આ જુલમ કામ જોવો તેવો નથી. તે જોઇ જે બેઠા રહેશે તેની ઉપર જુલમ માત્ર કાપડા થાય તેમાં નયમ શી ખજાશે?

અખરપત્રો

વેકસ્ટરસ

મીસીસ સેડા પકડાયા

મી પુરુષોત્તમદાસ દેસાઈને જેલ

[ખાસ અખરપત્રો તરફથી]

મી. ગાંધી મધે રાનીવારે નીકળી રવી વડે વેકસ્ટરસ આવી પહોંચ્યા. તેમની સાથે રાજાખાઇ સેડા તે મી. રતનસી સોદાની ધણી આણી, તેનાં ત્રણ ઓકરા, મી. પુરુષોત્તમદાસ દેસાઈ, મી. પુતસામી સુલમની, તથા મી. રજુવંદન દત્તા. છેલ્લા ત્રણને તો પેલીસે તુરતજ વિવેકપુરવડ ઉતારવાનું કહ્યું. રાજાખાઇને વિવેકે તેને શું કુકમ છે તે જોવાનું પેલીસે કહ્યું. મી. ગાંધી તેની સાથે ગયા. પેલીસે તાર વાંચ્યો, તેમાં રાજાખાઇને અટકાવવાનો દુકમ હતો. મી. ગાંધીએ અમલદારી છત્રી મેશન અમલદારને તાર કપેઈ હતો કે રાજાખાઇ તથા તેના ત્રણ ઓકરાને લઇને પોતે ડરખત છેડશે. ખીજી બાજરીને પસાર કરી છે અને મીસીસ સેડાને પસાર નથી ક્યાં, તેનું કારણ એ જણાય છે કે મી. સેડા રજરટર થએલ ટ્રાંસવાલના રહેવસી નથી. રાજાખાઇને ઉતારવાં એટલે મી. ગાંધી પશુ ઉતરી પડ્યા ને તેમને હાઇને પેલીસ એસીસે ગયા. સામા નની સગવડ મી. ઇસમાઇલ મમદુએ કરી તેથી હરકત એ.જી પડી. પેલીસ એસીસમાં મી. દેસાઈ વીગેરેની ઉપર

ચારજ મુકા તેઓને તો કોટડીમાં પુર્ણ. મીસીસ સોદાને ખીજે દહાડે સવારે સાવ વાતું કહી તેને મી. ગાંધીની સાથે જવા દીધા. સવારમાં રંગાખાને લઈ પાછા પોલીસ ઓફીસે ગયા. ત્યાં સાવજીને વિચાર એમ જણાયો કે મી. ચમનીને કુકમ આવતાં લગી રાહ જોવી ને દરમીયાન મીસીસ સોદાએ પેકસરદારમાં રહેવું. મી. ગાંધીએ વાંધો લીધો ને જણાવ્યું કે મીસીસ સોદાને એમ પેકસરદારમાં રાખવાનો તેનો વીચર નથી. પણ કોટડીની પરવાનગી લઈ દેહલદાઈ દારમ પર લઈ જવાનો વિચાર છે. તેથી તેને કોટડીમાં મોકલવાની જરૂર છે એમ જણાવ્યું. આથી રંગાખાને કોટડી લઈ ચડવા કોટડીમાં પ્રથમ તો મી. દેસાઈનો ને તેના સાથીના કેસ ચાલ્યા. બધાએ સરડીથી કંઈ નહીં ગતિપતા જાખત ગુ-ફેગાર છીએ એટલું કહી ખીજ જુખાની દેવાની ના પાડી. મી. દેસાઈ તમા મી. મુનશીને છ અઠવાડીઆની જેલ ગણી અને પુનઃ સામીને વધુ માસની. મી. મુનશીએ આમીડી જેલ મળેલા તે તેણે કહ્યું કર્યું.

રંગાખા પીજરામાં

પછી મીસીસ સોદાને કેસ પેકસરવામાં આવ્યો. મીસીસ સોદા પીજરામાં દાખલ થયા. સરકારી વજીએ તુરનજ કેસ મુદતવી રાખવાની પરવાનગી માગી. તેણે સાત દિવસ માગ્યા. મી. ગાંધીએ ચક્રિ દિવસની માગણી કરી, અને કોટડી તે કહ્યું રાખીને કેસ રૂઝ મી મુદતવી રાખ્યો. મીસીસ સોદાને પોતાનાજ પા. દરના મુચરકા ઉપર હેલ છે.

કોટડીક વીગત

મીસીસ સોદાની ઉમર ત્રીસ વરસની છે. તેને ત્રણ છોકરાં છે. મોટાની ઉમર આર વરસની છે. ખીજાની ઉમર ત્રણની છે. છોકરીની ઉમર આઠ માસની છે. મી. સોદા હાલની અંદર ગુલામ જવાથી તેણે પોતાનું મેંસાઈ નજીકથી ખરે સંકેલી મીસીસ સોદાને દેહલદાઈ દારમ ઉપર મોકલી આપવાને નિશ્ચય કર્યો. તેથી મીસીસ સોદા નીકળ્યા. રસ્તામાં કે કોટડીમાં મીસીસ સોદાએ જરા પણ ખીજ આથી ન હતી. કોટડીમાં પણ હોસત પુરવક પીજરામાં હતાં રહેલ.

પોતાના ધણીની મુલાકાત

મીસીસ સત્યાગ્રહીની કુકડી હજુ પેકસરદારમાં છે. એમ જણાવાથી મીસીસ સોદાને મી. ગાંધી જેલપર લઈ ગયા ત્યાં જેલરની પાસે મીસીસ સોદાની

પોતાના ધણીની મુલાકાત થવાની માગણી કરી. તે સજુર રહેતાં ધણી ધણી આણીની ભેટ ચક્ર અને જોલી પોતાકમાં પેતાન. ધણીને જોવાની તક મીસીસ સોદાને મળી.

રંગાખા તેનાં છોકરાં અને મી. ગાંધી મી. કાજીને ત્યાં રાત રહવા હતા ને ત્યાં જ ખાવાનું રાખ્યું હતું.

ફારમ તરફ રવાના

સોમવારની સાંજની ગાડીમાં રંગાખા, તેમનાં છોકરાં, મી. ગાંધી તથા મી. નેનને ખાર વરસનો બાળક જેને પેકસરદારમાં પેલીસે રોકેલા હતા તે બધા રવાના થઈ ચુક્યા છે.

મી. ગાંધીએ ઉગ્રવેશન અમલકર ઉપર તાર કર્યો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે મીસીસ સોદા દેહલદાઈ દારમ પર જશે ને લગત પુરી થશે પાછા જશે આ તારતો જ્યોત્સ અવધો છે કે મીસીસ સોદાની ઉપર પ્રેમીગીરેડ હમીયન્ટ તરીકે નો કેસ ચાલશે

તા. ૨૭ નવેમ્બરને છુતવારે દેહપા રીઓની હેન્ડી કુકડી દરોસવાલમાં દાખલ થવા ડરમનથી ઉપડી હતી. તેમાંના એક પેકસરદારથી લખે છે કે :—

અમે ૨૫ જણ ગુરવારે પકડાએલ. રવે મેડું થઈ જગથી અમેને જેલમાં નહીં લઈ ગયેલ અને ચારજ એડીસમાં બસાવેલ સગવડ ન હોવાથી પોલીસની મદદથી રેલવે સ્ટેશનની અંદર સ્ટેશન માસ્ટરે સારી ગોઠવણ કરી આપેલ. સવારે ખોરડર ઉપર આગા બેઠીને ત્યાં ગયા. ગઈ કાલે મી. તાલ અગને તેનાં છોકરાની ઉમર વધારે હોવાથી તથા મી. ચમનીની જુઝ થવાથી તે આપને પણ રોકવામાં આવેલ. તેને લઈને મી. પી. કે. નાઇડની પત્ની પણ રોકાએલ. સવારે આઠ વાગે અમારે હાજર થવાનું હતું તેમજ મીનતાઇને પણ હાજર થવું હતું તેથી ચંગા બેઠીને ત્યાં કારી તથા નાસ્તો કરી અમે પોલીસ સ્ટેશને ગયા. મી. નાઇડની આ તમાખીજ બે ઓરતો તથા ડોકરોએ રહેવાના હોવાથી મી. બેદાતને ત્યાં ગયા. બધાં મી. બેદાતે સાથે સત કાર કર્યો. તેમજ અમેને જોડતી મદદ જુદીથી આપી. મી. બેદાત અહીં સારી મદદ કરે છે તેથી તેને આભાર માનીએ છીએ. મી. ગાંધી બેઠીએ પણ હીઠ મદદ કરી છે.

જોડાનસમરમ

[અમારા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

પેકસરવારના હીંદીઓ

પેકસરવારના જુના લોકેશનના લોકો જોળે પાખીના નામ માટે અરજ કરી હતી તેનો જવાબ દાહન કાઢાવીને આપેલ હતો કે હીંદીઓ ખરેખે આપવા તકવાર હોય તો તે નવા નાખવા રાજ છે. હીંદીઓએ તે વાત ન સ્વીકારતાં એડમીનીસ્ટ્રેટરને વચ્ચે પડવા અરજ કરી હતી. તેના જવાબમાં કાઉન્સિલે જણાવ્યું છે કે નવા લોકેશનમાં પાણી પુર પાડવામાં આવેલ છે. પણ જુનું લોકેશન કાઉન્સિલની હકમત તળે તદ્દો હોવાથી તેમાં પાણી માટે ખરચો કરવા ને રાજ નથી.

ચીનાઈ સરકારની જાણતી

એક ચીનાઈ કાળે જણાવે છે કે :— હોમોગીની ચીનાઈ એ જરૂર એવું કામસંધા એરમેને દરોસવાલમાં ચીનાઈઓપર પાળી કાઢમારીના સજા થમાં કવાલ મના ચીનાઈ ચવરનરને અરજ કરી હતી, તેના જવાબમાં એક દિલસોજ ભરેલા કમળ દર મીયાન આ એસિઆટીક કાવલા વિષે વધુ વિગતો માગવામાં આવી છે; અને તે મળે પોખ પગલાંઓ લેવાની ખાતી આપવામાં પણ આવી છે.

ચીના સત્યાગ્રહી જેલમાં

એક જુવાન ચીનાઈ સત્યાગ્રહી મી. હેટલ જે મી. પોલાકની સાથેની દેશ પારીઓની કુકડીમાં સામેલ હતા તે વીરી નીમીંગ આગળ દરોસવાલની સરહદમાં દાખલ થઈને પણ માસની સખત જેલ માં પહોંચી ગયા છે.

ફારમમાં ભેટ

નીચેના મદદથીએ દારમ ઉપર રાક બાજી તથા મેરો ભેટ મોકલેલ છે :— મેસરસ દુલકા સોધવ, વીરન (જરમાં રહનથી), તરસીંગ, વલગ રતલજ, તાયા દેવા, એમ ડી. પટેલ, મી. વલ્લભે મીકાઈ મોકલી હતી. મી. ઉમરજ સાથેજ તરક થી દુધ અને મેસરસ ગુલામ દુસેન અને મહમદ કાસમ તરફથી આ મળેલ.

એક ગોરાની હીમાયત

‘દરોસવાલ લીડર’ સાં ‘ઓનજુર’ નામથી કોઈ ગોરાએ હીંદી લડતની વિરુદ્ધ લખાણ કરેલું તેનો જવાબ આપતા ‘ઇન્ડીસમેન’ નામથી ખીજે પાસે લખે છે કે :— પોતા એસિઆટીક એડીથી આવી મંત્ર છે એ લખ કહ્યું કરીએ ને

તેન આગેવાનો કહેતા આવા છે કે આ કાવદાથી 'રી' કરીને હાથ ધરાવવામાં આવેલા નથી એ વાત સાચી છે. દરેક સરકાર સરકાર એવિઅર્થિકો પર નાખેલા શાખામાં નિષ્ફળ થાય તેથી એક આખી પ્રત્યક્ષ અપમાન પહેલાં આવાની નીતિ અપનાવવા કરવી એ કેવી નામોશી કહેવાય! અહીંના દોઢી આગેવાનોએ વારં વાર જતાવેલો રસ્તો દરેકવાર સરકારે ધ્યાનમાં લેવો એ હકાવણી બરેલું છે.

મી. ધર્મો નામક

ને આ વખત પીગળ રાજામદી જેવીઓ થી અત્યંત નેદાન્સગરગની જેવમાં રહેલ છે, ત્યાં બધા જેવીઓની વચ્ચેમાં કપડા ન કાઢવા માટે તેમને રજા કાઢીને એકાંત જેવ મળી છે. આ સભા કાવદા વિરુદ્ધ હેવાથી તેમણે જેલની મુલાકાતે આવવા નાર માછરોટને ફરિયાદ કરી હતી. માછરોટને એવું ફરી અને તે પાછી ફરિયાદ કરવા કહ્યું હતું.

મીસીસ સોદા

મીસીસ સોદા દારૂપર જવાં છે. તેમને લેવા મીસીસ નામક વગેરે અગાં હતાં વોકસરથી જોડાન્સગરગ બાંધ્યા સમાચારી જેવીએને વોકસરથી જોડાન્સગરગ લાવ્યા છે.

કેપ્ટાઇન

(‘કે.એ.’ માટે ખાસ રીપોર્ટ)

કુચકને માનપત્ર

કેપ્ટા દોઢીએ કુચક સહેવને માનપત્ર મોકલ્યાં છે. તેમાં બ્રિટીશ ઇન્ડિયન લીમ તરફથી એક અને સાઉથ આફ્રિકન એસોસિએશન તરફથી બીજું. પણ કેમ મી. નાગજીસામીના મૃત્યુને લીધે તથા આપણી હિંદ પાછી ઇંગ્લેન્ડે લીધે તથા બીજામાં હોતાની કાંઈ પણ દોઢી માનપત્ર આપવાને તરીકે તથા, પણ માનપત્ર માત્ર મોકલી આપ્યાં. આવી વસ્તુકથી કેપ્ટા અમલદારો ગજરાયા અને આશ્ચર્ય પામ્યા. કેપ્ટા દોઢીએ આમ જુસ્સો બતાવ્યો. તેની અસર કેપમાં રીક થકેડી જોવામાં છે.

કેપ્ટા અમલદારોએ કલરડ લોક તરફથી માનપત્રનો મુસ્તહો મોકલાવેલો. તે મુસ્તહો આંતર એડમીનીસ્ટ્રેટર પસાર નહીં કર્યો. કલરડે તેની દરકાર નહીં કરી તેજ મુસદ્દા માનપત્ર કુચક પર મોકલી આપ્યું; અને તેની સંતોષકારક પહેલો પણ આવી ગઈ છે.

મરદુમ સત્યાગ્રહી મી. નારાયણ સ્વામીની યાદગીરોના મેળાવડાં

કેપ્ટા મદ્રાસી દોઢીઓની એક સભા મળી તા. ૩૦ મીને રવિવારે મરદુમ સત્યાગ્રહી મી. નારાયણસ્વામીની યાદગીરી માટે કેપ્ટાઈનમાં મળી હતી. કામ મળી રતાથી અને જાવ પાડે એવી રીતે ઉકેલવામાં આવ્યું હતું. મી. પંડિતે પ્રાર્થના કરવી હતી. જુની જુની મુસલમાની મોસામદીઓના પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા. પ્રાર્થના સંપૂર્ણ થયાબાદ પ્રતિનિધિએ એ ભાષણ આપ્યાં હતાં; જેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના દોઢી સ્વતંત્રતાની યુએસમાં મરદુમે ભજવી જતાવેલા ઉમદા પાકની તારીફ કરવામાં આવી હતી. મી. રીચ પણ હાજર હતા; અને તેમણે મીનાઈ માંથી ફરજ સંજ્ઞાથી કેટલાક રજોદો વાંચી સભાગળા હતા. તેમણે જતાવ્યું કે મરદુમ સાધારણ રીતે જોતાં કેળવણી પામેલ માથુસ મળી શકાય નહીં. જતાં ફરજ જાગવતાં પેતાની દમી અરપણ કરી પેતાના ધર્મેનું ફરમાન બરેબરી રીતે અડા કરવું અને પેતાની મરદાનગી સાંપીત કરી. મીટીંગ ખતમ થયા પછી તદ્દાર મામતા જેલોએ કેનેનાસના પાણી આપવામાં આવ્યા હતા.

મ હળો એકત્ર થવાનો ઠરાવ

સાઉથ આફ્રિકન બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનની એક મળવર મીટીંગ દનેવર સ્પીટવાળા એસેસીએશનનાં હોલમાં મળી તા. ૩૦ મીને રવિવારે મળી હતી. કેપ કેલે.તીના દોઢીઓના હક ઉપર તરાવ પડી રહી છે તે સામે એક કુંડા નીચે ઉભા રહેવા કેપમાં બધા મંડળેને એકત્ર કરવાની મી. રીચની યોજનાપર વિચાર ચલાવવા આ સભા ખોલાવવામાં આવી હતી. એક નવા, હવે પછી બધવાના રાજદારી મંડળમાં આ એસોસિએશને જાળી જવું એવી મી. રીચની સૂચના સરકારવાનો ઠરાવ સરવાતુમને પસાર થયો હતો. આ નવા મંડળમાં બધી એસોસિએશને પોતપોતાના પ્રતિનિધિઓ મોકલવા, અને તે આખી દોઢી કોમેના કાળ સાચવવાનું કામ કરે એવો મત બહુર કરવામાં આવ્યો હતો. બીજો એ ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો કે કેપ્ટા ઇમિગ્રેશન કાયદાના અર્થ સંજ્ઞાથી અપીલ કરવામાં આવનાર છે તેને માટે એસોસિએશને હંડ ઉલુ કરવું. મી. રીચે સભાને સંપૂર્ણ રીતે રિથિત સમજાવી હતી. મી. કસમ અલીએ તે

નો તજુમો કરી જતાવ્યો હતો. સભામાં ખુબ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી અને ઉત્સાહ સારો જોવામાં આવતો હતો.

સાઉથ આફ્રિકા મદ્રાસી એસોસિએશન

આ મંડળની મુસતવી રહેલી મીટીંગ મળી તા. ૩૦ મીને રવિવારે બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનના મકાનમાં મળી હતી. આ નવી મોસામદીના ધારા તથા અધ્યક્ષ બડવાને નીમાપલી કમિટીનો રીપોર્ટ વાંચવામાં આવ્યો હતો. આળા સેક મદ્રાસીએ હાજરી આપી હતી. મી. રીચ પ્રમુખ રહ્યાને હતા. નીચે પ્રમાણે અમલદારો નીમાપા હતા:—પ્રેસીડેન્ટ, મી. કે. એમ નામક; વાઇસ પ્રેસીડેન્ટ, મેસરસ ડી. જી. ગેરી, એસ. આઇ. ગેરી, અને જી. સામી; એન. સેક્રેટરી, મી. બેનગમીન; મદદનીશ સેક્રેટરી, મી. વી. રી. મુડે; ગેજર, મી. એન. સામી; ઉપલા અમલદારોની તથા બીજા નીચેના સભાસદોની એક કમિટી પણ નીમાઇ હતી:— મેસરસ આર મુડે; ઇ. પાડી આગી, એસ. એસ. હરમાઇલ અને એસ. નામક. તે પછી ધારાઓ મંજુર થયા હતા. આ એસોસિએશનની બિવિવની મીટીંગો બરવા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશને તેનો હોલ વાપરવા છુટ આપી હતી તેથી તેનો ઉપકાર માનવામાં આવ્યો હતો.

પ્રોટેક્ટર ઓવ ઇન્ડિયન ઇમિગ્રેશન

કોમેશનો પત્રવ્યવહાર

સ્ટીમર અમલદારીમાં આવેલા ગીર મીટીયા દોઢીમાં જે તત્ત્વ ફાટી નીકળેલો તથા કેટલાક મરજી નીપજેલાં તે વિષે નાતાલ ઇન્ડિયન કોમેશન સેક્રેટરીઓ એ પ્રોટેક્ટરને હકીકત પુજાવી હતી, તે નો જવાબ આપતાં પ્રોટેક્ટર જણે છે કે જે અગર પુરી પાડવામાં આવે તે ‘ઇન્ડિયન એસોસિએશન’માં હાથવસી નહીં, એવી શરતે તેઓ ખતર પુરી પાડવા તબક્કર છે. આ બેદુર કાગળના જવાબમાં મળતા. ૩૧ મીએ કોમેશન સેક્રેટરીઓ તરફથી ફરી તેને કામળ સંજ્ઞામાં આવ્યો છે કે, કોઇ આબરુદાર મંડળ આવી શરત કબુલ કરી શકે નહીં. આ કામળ માં ખતરો પુરી પાડવા ફરી માગણી કરવામાં આવી છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના છાપામાં હિંદી સવાલ

‘મરકયુરી’

હાલમાં છાપાઓની ખુબી છુટકા ઉપર ટીકા કરતાં નાતાલ ‘મરકયુરી’ તા. ૨૮ મી અક્ટોબરે એક મુખ્ય લેખ દરમીયાન લખે છે કે :—

હાલમાં હિંદી રહીશોની ઉપર દરરોજ વાલ સરકારે કરાવેલું ખતાબ્યાની વાત આવે છે, તેનો વિચાર કરતાં અમે લાંબી સરકારથી છુટકા મન ધરાવ્યા વિના રહી શકતા નથી. જનરલ ખેલાની હકુમત તમે લાંબા એશિયાઈઓની હકુમત પહેલી કરે યહ ત્યારથીજ અમે કાપડાની અણ પટ્ટી સખ્તાઈ સામે અભિપ્રાય ખતાવતા રહ્યા છીએ. અમારા માનવા મુજબ, આપણા બ્રિટીશ હિંદી પ્રજા ભાઈઓની સાગણીની ઉદ્ધતાથી અવગણના કરવા માં આવી છે. જે લખાણો ખુબી છુટકામાં પ્રગટ થયા છે તે ખતાબી આપે છે કે તેમને પનારે પડેતા આ લોકોપર કાપડાનો અમલ કરતાં હકુમતો વિવેક બળવાવા માં આવ્યો નથી. નવા એશિયાઈઓ સામે જાપતો રાખવાની નીતિ બળવાતાં તેમાં કેટલીક વખત જરૂરની બાબતો છે એમાં શક નથી. તે બાબતમાં દરરોજ વાલના કરતાં બુલખન સરકાર વધારે ઉદારતા બતાવી શકે તેમ છે.

‘વીટનેસ’

મારીસજરમનું ‘વીટનેસ’ છેલ્લા દેશ પારીઓની હાલકી વિષે ટીકા કરતાં તા. ૫ મી નવેમ્બરના મુખ્ય લખાણમાં એવો અભિપ્રાય ખતાવે છે કે :—

અમે આ હિંદીઓની હિમાયત કર નારા નથી. તેઓની હકમાલીથી ઘણી મુશ્કેલીઓ નડે છે એ વાત પણ બરે બર છે; પણ એટલું કહીશ યહુ જોઈએ કે તેઓ બ્રિટીશ પ્રજા છે, અને તેથી તે એને પોતાનો બચાવ કરવાનો હક છે. હિંદીઓ અને નેટીવો સાથે આપણુદીથી ચરનવામાં આવે છે એ વાત કાઢી નાખવા એવી નથી એમ અમને લાગે છે. ઘણી વખત આમાં અમલદારની બેદરકારીનો દોષ હોય છે. એશિયાઈઓ પોતાના હકો છુટકા છે તે સમજે છે. અને એ કુદરતી છે કે બ્યારે તેઓના હકોમાં માથું મારવામાં આવે ત્યારે તેઓને કુખ્મ થવા વિના રહેજ નહીં ખુબી છુટકામાં

સાથે આફ્રિકાની સરકારને એવવણી આપી છે કે યહુ માણુઓને દેશપર દર રાથી મળીર રાજદારી મુશીબત ઉભી થાય તેમ છે. તે રાથે એવી પથ્ય સુચના અપાઈ છે કે આ બેદરકારક કાપડાનો અત આણુવર્થી બુનિયતનું મળવા ચરખુ ખુબી સુખકારક યહુ મળ્યાશે. જન રહ બોલ્યા અને તેના પ્રધાન મંત્રી બુનિયત રાજ્યના મુખીએસનર સામાન્ય જાપતો રાખવાનો કાપડો કરતાં સાંજા બધું પડે તેમ છે. કેમકે આ મુશીબતો થી બરેલા સવાલમાં રખેરે જોઈું પમણુ બરાબ ગમ્ય એ રોવાતુ છે હાલની હકુમત હિંદુસ્તાનના લોકો બહુ બારીકાથી તપાસી રહ્યા છે. અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાના હકો જાળવવા એશિયાઈઓ એ મહકમપણું બતાવી રહ્યા છે. તેને હિંદુસ્તાન બધી રીતે મદદ કરવા તરફાર રહેશે એ પણ દેખીતી વાત છે. એશિયાઈઓ અનદદ કરકસરીયા છે અને તેથી નાલાયક છે વગેરે મગે તેમ તેઓ વિષે કહેવામાં આવે; પણ એટલું તો જાણુજો જોઈએ કે બ્રિટીશ પ્રજા છે; અને દેશપર કરવા જેવા આકરં પથમાં તેની સામે લેવામાં આવે તે બહેલાં તેના હક તે સાંજાથી તપાસવા જોઈએ.

‘સા. આ. ન્યુસ’

કેપટાઉનના ‘સોશીયલ ડેમોક્રેટીક હોલ’ માં એશિયાઈક સવાલ ઉપર મી. રીચે બારણુ આપુ હણુ, તેપર ટીકા કરતાં ‘સાથિય આફ્રિકન ન્યુસ’ નવેમ્બર તા. ૨ છુટકા લખે છે કે :—

મી. રીચની એક વાતને તો અમે અતઃકરણપુરવક દેશ આપીએ છીએ. તે વાત નાતાલના ગીરમીટીયાનો ઉપાય કરવા વિષે છે. મી. રીચે સજાસ-કર્થો હકો કે “જુલામગીરીના પુરાણા રિકાજ માં અને હાલની ગીરમીટીની રસમમાં શુ તફાવત છે?” (જાપાનો લેખક કહે છે) ખરેખર બહુજ થોડો; અને એક તો એજ કારણુસર દક્ષિણ આફ્રિકા તેનો જેમ બને તેમ અત આણુવા તરફાર ગતી રહુ છે. મી. રીચે ટીકા કરી છે કે ખા. કની કર નાખીરે અત એવા બીજા પ્રયત્નો કરીને નીચેવાઈ રહેલા હિંદીઓને ગીરમીટ પૂરી થયે પાછા દેશ જવાની ફરજ પડે એવું પમણુ નાતાલ સરકારે પકડયું છે. અમે (ન્યુસ લાંબ છે) એ ટીકાને તદન મળતા છીએ. વેપારીઓ સામે તફાવત રાખવાનો દાવજા એ કરવામાં આવે તેની સામે પણ અમે વિરહ છીએ. વિચેરે,

‘બુનિયત સીટીઝન’

કેપટાઉન ખાતે પ્રસિધ્ધ થતા ‘બુનિયત સીટીઝન’ નામના નવા મારીક પત્રના છેલ્લા એક આકમાં એશિયાઈક વેપારીના સવાલના સંજ્ઞામાં નીચેના વિચારો પ્રગટ થયા છે :—

ખાતે બાણુઓના આગેવાનોની સાથે આ સવાલની ચરચા કરવાની તક અમને મળેલ છે, અમે એમ અરથ કરીએ છીએ કે એશિયાઈક વેપારને ઘણી દેવાની પધ્ધતિ કાંઈક ભયંકર રીતે બ્રિટીશ પથ્યને અણબાજતી છે. એ ખુલ્લી રીતે કહીશ કરીએ છીએ કે એ સવાલ સંકટ બારેલો છે. હતાં હાલની પધ્ધતિ ઘણી પ્રીકારવા જોગ છે. આપણા ટાઉન કાઉન્સીલરો એશિયાઈક નજરથી એ સવાલને જોઈ શકતા નથી. એક હિંદી ખાખો એ સવાલ વિષે હિંદી બાવથી લખે છે કે “ખુનીસીવાલ કાઉન્સીલરોની સરચા કે જે ઘણે બાજે તદન વેપારીઓની અને કાંઈ વખતે તેઓના હિમાયતીઓની બનેલી હોય છે, તેને દરરોજમાં ઉતરતાર પર કામના વેપારીઓને લાઇસેન્સ દેવા કે નહીં દેવાની સત્તા હીમ્મતી છે! ખરી રીતે જોતાં પરવાના મેજવવાની લાયકાત આમડીના રંજખર આધાર રાખે છે. આવી દશામાં ચેરાને પણ લાઇસેન્સ અટકાવ વામાં આવે; કારણ કે કાઉન્સીલરોને પોતાના વેપારમાં હરીફા મમતા નથી. આ અન્યાય બ્રિટીશપથ્યને બાજે એવો નથી.” આ બીના આખી મુદ્દેલીતુ મુજા પ્રગટ કરે છે. સરકારની બેદરકાર રીતથી ખુનીસીવાલ સરચાના હાથમાં એ જોખમદારી આવી પડી, અને તેથી ચેરંજ હોયસ્ત થયો. જે માણુસ ન્યાય ખાસ કરીને બ્રિટીશ ન્યાયની રીતી જાણુતો નથી, તે એશિયાઈકને કાઢી મુકવા ખાણ પીને મચ્યો રહે તેની વાત છુટકા છે; પણ અમે સમજી શકતા નથી કે શા માટે જોઈએ બ્રિટીશ જનમેલા હોય અને બીજી રીતે પ્રમાણિક અને ન્યાયમાં સિયર થયેલા હોય એવાઓને આ જાગલી રીતમાં બેગાણું જોઈએ! આફ્રિકાની હવામાં એવું કાંઈ હોયું જોઈએ કે જેથી માણુઓ રંજખેદમાં આંખળા બની જાય છે, કેનેડાને સર વીતકરેક લોરીઅરની મદદથી ઉપાય મળ્યો છે. થોડાક વખત ઉપર કેનેડીઅન પ્રધાને વાનકુવર આખળ બેલતાં પોતાની રાજનીતિ બહાર ગાડી હતી કે “અરસપરસ સમજુતી એ અરસ રીત છે, જગુની રીતો હમેશાં યુરખાઈ બાળી હોય છે.” સર લોરીઅરે કહેલ છે

કે "ત્યારે આપણા સમયના દિવસો વિચાર કરતા હોઈએ ત્યારે સહેનશાહના લાભો માદ સમયના નોંધએ. મિત્રભાવની સુચનાના પરિણામે કેનેડાની સરકાર એક આદીકાને કેનેડામાં નહીં આવવા દેવાને ધારા બંધી ચડી. જાપાન પરશાળ્ય હોવા છતાં મિત્રભાવથી કેનેડાની સ્થિતિને કમ્બુલ કરવા તકવાર થયું; અને એ સવાલ મુતકાળનો થઈ ગયો." તેમણે એક અડીક વિરુદ્ધતા બધા માણસોની વચ્ચે માં કહ્યું હતું કે "તમે એ સવાલને મજબૂતની હરીફાઈના કાવથી જુઓ છો. મેં એ સવાલને આખી બિટીસ કહેન શાહનની તજરૂથી વિચાર્યો છે. મી. લેન્ડુ કે જે આપણી પારલામેન્ટ. ખોલવાની ક્રિયામાં સામેલ થવા ઉપડી ચુક્યા છે, તેમણે જાપાનમાં એકથી તરીકે જઈ ને ધમીશ્ચેન સવાલનો ફરિયા સતોપકારક બધો છે. અને એ ફરિયા અત્યાર સુધી બસાવર પળાયો છે જાપાને પોતાના બોલો પાળ્યા છે. હોઈ રિયે નવા ધમી શ્ચેન કાવથી નવો સવાલ ઉત્પન્ન થયો છે. હોઈઓ દોઢની સમય છે તોપણ તેઓની કરકસરની રીતથી અરેખક કરવામાં આવે છે. જે બિટીસ સમય હવામાં યાન ધરવે છે તે એ માણસોને નિરકારથી કાઢી શકે નહીં. તેઓની આમલીના રંગમાં ફરક છે પણ તેઓ બિટીસ સમય છે. તેમાંના બધાએ લશ્કરી પેરવેશવાળા અને બિટનને માટે લાઇઓ લડેલા હોય છે. મારા મળતી આ મી. કિંગે હોઈ સરકાર સાથે એકવચ્ચ કરવા કલક-તે એકવચ્ચ, તે પછી કે.ઇ. મ'ચુસ હોઈથી આલો નથી. હવે ખુલ્લું છે કે સારી રીત કઈ?" "યુનીયન સી ડિઝન" રાપો ઉપરનો હાખરો આપી કહે છે કે: યુનીયન સરકારને અમે એટલું જ કહીશું કે "તમે પણ જાઓ અને એ રહો સીગો."

સીડનહામથી મી. એસ. ઇસપ હાસમ કોચેજ કમળ દરમીયાન જણાવે છે કે મી. મેડ પોતાની ટેક તેમજ આપણને ખાતર પોતાની કહેનના મુત્યુના ખખર સહાયવા છતાં પણ આઠમી વાર જોસમાં પહોંચી ગયા તેથી તેમને મનપાક થતે છે. હું મી. મેડ પ્રત્યે અતઃકરુણપૂર્વક કિરસોજી થરાવું છું વચેર.

હોંદુસ્તાનના છાપામાં ટરાંસવાલની લડત

‘હોંદુસ્તાન રીવ્યુ’

અલ્હાબાદ ખાતે પ્રમટ થયું પ્રસિદ્ધ માસીક ‘જાપુ’ ‘હોંદુસ્તાન રીવ્યુ’ તેના છેલ્લા અંકમાં લખે છે કે:—

બિટીસ કોલોનીઓમાં હોંદીઓની સ્થિતિનો સવાલ હજુ બિટીસ સરકારીઓની બુદ્ધિની કસોટી કરે એવો મુસવાડા બારેલો ચાલ્યા કરે છે. કેનેડામાં હોંદીઓને પહોંતાં ફરિયા પર ‘રીવ્યુ’ એક રીવ્યુના અધિપતિએ સખત ટીકાઓ કરેલી છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં—આસ કરીને ટરાંસવાલમાં—મામતો એથી પણ મંજીર છે. લાંબી સરકારે કેટલાક હોંદીઓને દેશપાર કરી અને એકવચ્ચ દતા. તેમની હાજરીને લીધે મુંબઇ અને મદ્રાસ ઇલાકા ખુબ કસોટી રહેલા છે. મી. પોલાકે પોતાનું કામ દરોહની માફક ઉમદા રીતે અને બહાદુરીથી બજાવેલ છે. મી. પોલાક અને દેશપારીઓ હવે દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસા ઉપડ્યા છે, અને અમે આદા રાખીએ છીએ કે તેમના તરફ આ વખત વધારે સારી પરલાયક ગતાવચમાં આવશે. એ સવાલના સખધમાં કામ કરનારાઓ આ મુતકમાં જેટલું કામ કરી શક્યા છે, તેના અરધા ભાગનું કામ પણ તેઓ. મી. પોલાક અત્રે ન હોન તો ન કરી શકત. તેમની હાજરી આપણને વડો જુરસો યાગવારી નીવડી છે. મી. પોલાક એક સંપુરણ વેજેરીઅન છે અને તેમની આદતો અત્યંત સાદાઇવાળી છે. તેમની જીંદગી “સાદુ” જીવન અને ઉચ્ચ વિચાર” એ કહેણીના ઉત્તમ નમુનારૂપ છે; એટલું જ નહીં, પણ તે ઉપરાંત તેઓ અત્યંત ઉપયોગી કામમાં પોતાનો વખત ગાળાતા છે. તેમની ખંત, તેમની સહનશક્તિ, તેમની અયાગ મહેનત અને અડગપણ એ બધા યુલો વડે જોની જોની તેમને ઝોળખાણ થઈ છે તે બધાને તેમની તારીફ કર્યા વગર રહી શકાય નથી. વળી તેમની ધીરજ અને ભવિષ્યમાં આદા રાખવાની ટેવ એ એટલાં બધાં બજાવાન છે કે આપણે સહ્યે તે ઘડો લેવા જોઈ છે. આપણા બધા માટે તેમણે બતાવેલ આપખોજ અને પ્રેમ બારેલી કલિત નોંધને આપણમાંના મહાને પોતાની આજસાઇ, જે કરકારી, અને નિદાસાદીપણા માટે કર

માનું પડ્યું છે. મી. પોલાકના નિવાજા હામ કોનારાઓની આપણને ખોટ છે. અને તેથી અમે બહારો સખીએ છીએ કે તેમના ખીજ વતનરૂપ બનેલ હોંદમાં તેઓ ફરીથી આવવા શકિતમાન થશે.

કેપમાં એશીઆટીકની અદાવત

વેપારી લાઇસેન્સનો અર્થ

ડા. અમદ રહેમ ને ઉઠાવેલ અવાજ

કેપ સીટી કાઉસીડની છેલ્લી મીટીંગ માં જનરલ ડીલરનાં સરટીફિકેટ માટે જ અનુજો થઈ હતી. તેમાંની પાંચ મોરો ઝોની હતી, તથા એક એશીઆટીકની હતી. મોરોઓની અરજીઓ કમ્બુલ રાખવી અને એશીઆટીકની કાઢી નાખવી એવી દરખાસ્ત મી. વાનડર બાઇલે કરી. અને તેને મી. પરસેવે ટેકા આપ્યો.

ડા. અમદ રહેમને બધાઓ કે એક અરજદારનો ખીજે કાંઈ વાંક નથી, પણ માત્ર તે એશીઆટીક ને તેટલા આર તે ને લાઇસેન્સનું સરટીફિકેટ ન આપવું તે થોડું મજબૂત રીતે વિરુદ્ધ છે. હું ખુલ્લું છું કે આ કાળમાં જે કાંઈ સીડનું આ વડળ્ય મનસારી છે તે હવે અરજ સંખધમાં વાજળીપણાનો વિચાર ન કરવામાં આવે તો તે મજબૂતી વાત કહેસય. અરજદાર એશીઆમાં જનમ્યો હોય, તેટલાજ કારણસર હું તે ને પ્રમાણીક રોજ મેળવવાની ના પાડવી! હું દરખાસ્ત કરું છું કે મોરોઓની અરજીઓ કમ્બુલ રાખવી, અને એશીઆટીકની અરજ એક કમીટીને સોંપવી, તે કમીટી તે માણસ લાઇસેન્સ રાખવા લાઇક છે કે નહીં તેમાં તપાસ કરીને રીપોર્ટ કરે.

મેવરને લાગ્યું કે એ અરજ પણ વંચાવી જોઈએ. તે ઉપરથી દેખાયું કે અરજદાર કુદું બજાવો છે, અને ૧૪ વરસ થયાં કેપમાં વસે છે. ૬ વરસ થયાં તે લાઇસેન્સદાર છે. પોલીસનો રીપોર્ટ સતોપકારક હતો. બાદ એશીઆટીકની અરજ પર વિચાર કરવાનું મુલતવી રાખવામાં આવ્યું હતું.

વેલ્સમાં ખાણીઆઓની હડતાલને લઈ ને લાઇસેન્સ મેદાન જોડી દસ થઈ ગઈ છે. કેટલાંક મુખ્ય નામનાં વેસલ અધ્યક્ષ છે.

હિંદની નેશનાલીસ્ટ હીલચાલ

એક નામાંકીત ગેરાના વિચાર

છગંદાના લેખર પદ્ધતિ એક આગેવાન, અને હિંદના હિતસેવક મિત્ર તરીકે જાણીતા થયેલા, મી. રામસે મેકડોનલ્ડ એમ. પી. એ પોતાના હિંદના અનુભવ વિશે કેટલાએક જાણવા લાયક લેખો પ્રસિધ્ધ કર્યા છે. તેમાંના એક છેલ્લા લેખનો મુખ્યત્વે તરજુમો નીચે મુજબ છે:—

હિંદનું અગ્રતંત્રપણ એ તેનું ખજાણું છે. હુમલા, લડાઈઓ અને બળવાઓ તેમાં ઘણાં થયાં છે, અને તોપણ તે (હિંદ) જાણેજ બદલાયું છે.

કલકત્તાના યુરોપી જણાતા દેખાવેથી મુખ્યત્વે ધુમાડા કાઢતી ચીમનીઓથી, એ જાને ઉદ્યોગી બંદરો જોઈ અત્યંત જોઈ માણસ જુલાવામાં પડશે, અને એમ માનવા લાગશે કે આખરે નવું હિંદ પેદા થવા લાગ્યું છે, કે જે હિંદ યુરોપી કબજામાં થશે. અને એક નવું હિંદ પેદા થશે ત્યારે તે અત્યંત જ પમાડે તેટલું બધું જુના હિંદને મળતું જ હશે. કારખાનાઓ રહેશે, ખેતર વરમ કાપે નહોતો થઈ જશે, જલ યોમનાં મથકોમાં મજૂરી કરીને રોજી કમાતો પરમ ઉભો થશે; પણ તે બધા જતાં હિંદ તે હિંદ જ રહેશે.

પોતાની દરેક દરેક પ્રવૃત્તિઓમાં હિંદ પોતાની જુની શેરી મઠકું કરે છે. પોણા સપ્તકા ઉપર જ્યારે હિંદી યુવક પશ્ચિમના સુધારાથી લલચાયેલ ત્યારે તે દરેક બળવાના પોતાના જાન માટે મથકરી આવતો. પોતે સુધરી મથેલ છે, એવો નીશો ચડેલ, રસ્તાઓમાં પોતાના વડીલો જાગળ તે નાચતો અને જુમ પાડતો કે યુરોપી બનેલો છું. છગંદાના લેખકાના વિચાર તે જણાવતો અને પોતાના દેવો પર દીકાઓ કરતો. જો ધરમ સંજોગથી વિચારો તેમનામાં રહ્યા હોય તો ખ્રિસ્તી થતો અથવા તો એવો ધરમ પાળતો કે જે હિંદી કરતાં ખ્રિસ્તી વધારે હોય.

આ બધું પસંદાઈ ગયું છે, આપણે (અંગ્રેજોએ) તેને આપણા (અંગ્રેજોના) સંસ્કરણમાંથી તરછોડી કાઢ્યો. તેને ઉદ્ધતાઈ માટે આપણે વગેરે. તેની મુરખાઈથી આપણે હસ્યા. આપણે તેને પાછો પોતાની જાત ઉપરજ પાડ્યો. પરિણામ એ આવ્યું કે આજે તે પોતાના જ યુરોપી જીવન પર દોરવા લાગ્યો છે.

આજે તેના (હિંદીના) ધરમના જે જે નવા ફાંદાઓ ચાલે છે તે બધા હિંદી વિચાર પર રચાયેલા છે. વેદ, ગીતા, તથા ગ્રંથો તરફનું વલણ તેણે પકડ્યું છે. હિંદી કળા, હિંદી તત્ત્વજ્ઞાન, હિંદી કરીગીરી—આ બધાનો તરફ તેણે પોતાના ઉત્કર્ષ માટે પોતાનું લક્ષ્ય દોરેલ છે.

આજે હિંદ વિશે વિચાર કરતાં, તેને તેની સમાન લેખતાં, તેને અત્યંત મોટો હરમ થાય છે. તેનું વંદેમાતરમ તે ચાલ એક માવાની કવિતાજ તેને મન છે એમ નહીં હિંદ તેની માતા છે તે અકરે અકાર સાચું છે. પશ્ચિમના લોકોને આની કવિતા પણ આવી લાગશે નહીં. પણ જો કોઈ નેશનાલીસ્ટ વિચારવાળો તેનું અંતઃકરણ તમારી (અંગ્રેજી) વાંચકને ઉદ્દેશીને કહે છે) આગળ ખોલવા માટે તો મેં ઉપર કહેલી બાબતો પર તમને ચળકતો પ્રકાશ એવામાં આવશે. તેના વિચારોનું ખાલ પુનઃજીવે હિંદ છે. નિષેધ તરીકે અંતરનો પ્રેમ જેને આપવાનું છે તે દેવ પણ તેજ (હિંદ) છે. તેને મન તેની કેળવણી, તેનો સુધરો, તેનો ધરમ તે હિંદ જ છે. પોતાના મુલકને પોતાની માતૃમુશિરથી દેવી તરીકે ગણવામાં આવે છે. તેનો ખ્યાલ મેળવવામાં આવે નહીં ત્યાંસુધી હિંદની નેશનાલીસ્ટ હીલચાલના અરથ અને બળનો ખ્યાલ કોઈ પણ તાલીન માણસ મેળવી શકશે નહીં.

હિંદથી અગરવા માણસને ખીજ એક એ બાબત માલુમ પડશે કે હિંદીઓ—મેશક હિંદુઓ, અને મુસલમાનો પણ થોડા નહીં—હિંદનો એક આખા મુલક તરીકેજ વિચાર કરે છે. તેની ૬૦-૭૦ લાખાઓ અને ખીજ બોલીઓ, તેની જુદી જુદી જાતો અને વાતો તેના એક બીજા ભાગ વચ્ચે લાંબું અંતર એ બધું જતાં પણ હિંદને સીલોન સહીત એક જ મુલક તરીકે સમજવામાં આવે છે. તેની યુરોપી વારતાઓ અને કંતકથાઓમાં, તેની દેવતાઓ સંજોગથી કથાઓમાં હિંદ વિશે બોલતાં દિમાલવની દક્ષિણે આવેલા આખા મુલક વિશે બોલાયલું હોય છે. ત્યાં જવાણુઓ મુલકના એક ખુણાથી કે બીજા ખુણામાં પહોંચે છે. એક હિંદુ જને તેનાં ખેતરો જેટલી કુન્યાતુંજ માત્ર જાન હશે તે પણ કહેશે કે “અંગ્રેજ ગંગા, જમના, ગેદાવરી, સરસ્વતી, નરમદા, સિંધુ, કાવેરી, તને અંગ્રેજો, અને આ પાણીને પરિવ કરો.” તેના અંતરમાં રહેલું આ એકતતાનું જ્ઞાન તે હિંદને જડનારે એક મહાન બળ છે,

અને નાન જડના બેઠો તે બળ આડે આવા શક્તિ નથી.

આ રીતે હિંદની નેશનાલીસ્ટ હીલચાલ તે મુખ્યત્વે પાર્શ્વિક હીલચાલ સમાન છે. વિચારવતના ખુરીંગની નીચવણમાં તેનાં ખ્રિસ્તી ધરમ મુલકોએ જેમ મોટા ભાગે અત્યંત જોઈ, તેમ હિંદના એક જોમોરોની હીલચાલમાં ગીતા મોટે ભાગે બળવે છે. અથી આપણને (અંગ્રેજોને) માનુમ પડે છે કે હિંદુસ્તાન આજે અગત્ય થયું છે, તેટલું આપણા રાજ તથા કદી નહોતું. આજે હિંદ પોતે નવાજ છે એવો વિચાર નથી કરતું. તે પોતે જગવાન છે એવા વિચારમાં તેની કિર્તી તેઓ માય છે. આજે આજુબોજમાં દેવની માનતાઓમાં, અને તહેવારોમાં—આ દરમ પ્રસંગે હિંદીના મનમાં હિંદ ખડું થવા લાગ્યું છે.

આ જગેજ હિંદ પશ્ચિમની અત્યંતી સત્ત્વ નિરુપણ રહ્યું નથી. હિંદની કોન-વિનનતાઓ અને તેની તથા રહેલી એક તાઓ શોધી કાઢી તે હિંદની રાજનીતિ નું રહસ્ય છે. પશ્ચિમે હિંદના સમા ક બંધનો લાડ્યાં છે, અને માણસ માણસ વચ્ચેના સરખાપણા અને છુટ વિશે કંઈક શીખવ્યું છે. એથી જન સમુદાયમાં એક જાં પ નળવા દેનાર તત્ત્વ દાખલ થયું છે. તે મુખ્યત્વે કરીને આપણી (અંગ્રેજી) રીતસાતનું શિક્ષણ પામેલા માણસો છે, જેમને આપણે કહ્યું છે કે દુનિયામાં તમે વાસ્તે ક્યાંક મારગ નથી. કેળવણેલ વરમ જે અમલદારોને આટલું બધું કટ દેવ છે તે પોતે પછસા સંજોગથી બરીબાઈથી રાજદારી હોય પામવાની કમ્બા પાર ન પડવાથી, પોતાની જાતીના અભિમાનથી અને એંગ્લો ઉડીઓના નિરસારથી પીડાયેલ છે.

તેથી જો ચીજો મને ધોળા દિવસ જે ટલી રખા દેખાય છે. પહેલી એ કે હિંદના આત્મા અને જુદિએ આપણી (અંગ્રેજોની) સામે મોરચો નાખવા માંડ્યો છે બીજી એ કે આપણે આપણી કેળવણી અને રાજનીતિનું શિક્ષણ આપીને હવે તેનાં કુળ બોગવવામાંથી જટકરા માગીએ છીએ. પુરવના મુલકના રાજ કાં તરીકે આપણામાં એટલું દબાવ નથી કે આપણે તેમને પાર્શ્વિક રીતે આપણા તાપમાં રાખી શકીએ, તેમ તેમને આપણી રાજનીતિની હાથ ઉપર પીકવા દેવાની પણ અડકમાં હિંદવ નથી. રાજ કરનારી જાતીમાં પાર્શ્વિક બળ અને ત્રાજબીપણાનું જ્ઞાન એ જે

શુભો હોય તો હિંદુસ્તાનને કબજામાં રાખી રહાય. આપણામાં તે બેમાંથી એક નથી. તેથી આપણે મારજ કાઢીથી પથરાએલો છે.

મામલાની એક મુશીબત એ છે કે હિંદીમાં પોતામાં કારકાર ચલાવવાની સક્તિ નથી. જ્યારે હિંદીને તેની મુખ ત્યારી મળી હોય, ત્યારે તે લખે છે સાહ, બોલે છે સાહ, તથા હાલીયો પણ સારી રીતે કરી શકે છે. હિંદીની આ ખામીમાં અપવાદરૂપ પણ દાખલાઓ છે. પણ સામાન્ય રીતે કહેતાં, જમાનાઓ મુધી પારકાઓના કબજામાં રહેવાની કોઈપણ પ્રજામાં જે ખોડ આવે તે ખોડ હિંદીમાં છે. પોતાના છતનારની સમક્ષ તે ખોડ ચક્રને તેને મોટે ચોખ્ખે ચોખ્ખી વાત તે કરતો નથી.

આની સાથે બીજી અમલની ખામી છે. હિંદીના જનસમુદ્ધ જેવું બોલું મન ખીલ કાઢવું દુનિઆમાં નહીં હોય. જેમ ચંદની અંસરથી પાણી હાથે છે તેમ તે પણ હાથે છે. અતુરતાથી તે ઉછળવું ચક્ર ભય છે. દર સાલ કાઢને કાઢ "મહાન પુરુષ" તેને મળી આવે છે. એવા આવનારને પધારવામાં તેઓ કચસ રાખતા નથી. તે પૃથ્વી સારે ભાંધેલી કેષ રરુ હોય તેવું નથી, પણ કાષ દવામાં ઉછડું હોય તેના જેવું છે. દરેક દરેક પવનના મેળાંથી તે આમ તેમ હાથે છે. અંદરથી તે સમજનાર પણ છે.

આ મામલામાં સરકારે એવી રાજ નીતિ અખત્યાર કરવા માંડી છે કે જેથી એક બીજી કોમેમાં જુદાક્ર આય, અને ખાસ કરીને હિંદુ મુસલમાન વચ્ચેના તફાવત વધારે પ્રદ અને. તેથી (વિશેષમાં સરકાર કરે છે તે એ છે કે હામ હામ લોકોની બધી લીલચાલો કાપી દેવી. હિંદી સ્વભાવે અતિશયોક્તિ કરનારો છે. તે બોલે છે તે "અલ્લાહ અને તદન" નો ઉપયોગ કરીને, અને લખે છે પણ તેમજ.

તેથી તેમનાં બાપણો અને લખાણોમાં આકર હેવજ. તેવા કારણોસર જાપાના, કાપલાના અને મીડીઓના કાપલાનો સર કાર ખચાવ કરી શકે છે. પણ દરેક વખત આપણે ધરકર વધારે ચકાવીએ છીએ તેથી આપણે લોકોને આપણા રાજની સામે ચલા એકવ કરીએ છીએ. એટલુંજ પરીણામ આવે છે. ચોડે વખત (કરકર અગવતી વખતે) ચુપકાઈ જાય છે, પણ ખરી રીતે લોકોનો ગુસ્સો

મટેલો હોતો નથી. એટલે લોકોના ગુસ્સા ને આપણે ખાતે ખેડમાં જમા કરાવીએ છીએ.

માટે હિંદીમાં શાંતિ પથરાવાનો રસ્તો એજ છે કે હિંદીનો મહાન રાજદારી સલાહ આપણે આપેલી કેળવણી અને સુધારાને લીધે ઉત્પન્ન થયો છે એ વાત કબુલ કરવી તે કેળવણી અને તે સુધારો તેને આપવાં નહોતાં; પણ જો તે આપ્યાં છે તો હવે તેનાં પરિણામોથી આપણે જટલી શકતા નથી. તેથી હિંદીમાં કાર કાર કરવા જનારાઓ આપણુક નહીં, પણ પાર્લામેન્ટની પદ્ધતિ પ્રમણે નમન તાઈ રાખેલા હોય તેવા જોઈએ. હિંદીને આપણુક દોર નથી જોઈતો; તેને કાળી દેનારા કાપલા નથી જોઈતા, તેને હાપણુ બરેલી રાજનીતિની જરૂર છે.

હિંદીના ગુણની પોછાન

અંગ્રેજ મારીક "પરટ એન્ડ વેસ્ટ" માં એક અંગ્રેજ લેખક અંગ્રેજીઆના અભિમેદના સવાલ ઉપર લખતાં જણાવે છે કે :—

"આજ કાલના કેળવણીકે મિરીતે સમા જીક અને રાજદવારી દોષ મેળવવામાં શા માટે કાંઈ અડચણ નથી આવતી? તેને અવકાર દેવામાં આવે છે, સારે હિંદીને, જો કે તે વધારે સુધા, વધારે પવિત્ર, અને બહાંજ વધારે સુધરેલ છે, તેપણુ મુશીબત નરે છે, એવું શું કારણ? આનો જવાબ અંગ્રેજ લોકોના સ્વભાવની અંદરથી મળે તેમ છે, જો કે અંગ્રેજોને પોતાને એ વાતની ખબર નથી. અંગ્રેજ હમુ પણ "સુધરેલો જ ગલી" છે. અને બીજી જાતોમાં જ્યાં સુધરેલા જંગલીપણનો શુભ જણાય તેનાથી તે ખેંચાય છે. જાપાને લગાઇમાં છત મેળવ્યા પછી તેના તરફ કેવી રીતે ગીરી ખતાવવામાં આવે છે તે જુઓ. જે પ્રજા સારી રીતે રહે છે તેની સાથે નહીં, પણ જે પ્રજા સારી રીતે લડે છે તેની સાથે તેને (અંગ્રેજોને) વધારે ખતે છે. અખલસ દુરશુલ્કથી તે જટલો ડર છે, તેટલોજ અખલસ સદશુલ્કથી પણ તે ડરે છે. તેથી હિંદીનું નમ્રપણું અને સહનશક્તિ તેને કાંઈ મમતા નથી, અને તેના પોતાના સુધારા કરતાં જુદો સુધારો જોવામાં આવે, તે મમે તેટલો ઉચા પ્રકા રતો હોય છતાં તેમાં તેને કાંઈ સુધરતા દેખાતી નથી.

યુનિયન પારલામેન્ટ

પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકવાની ક્રિયા ના. કબુલ આવે કાનોહને હાથે તા. ૪ થીએ થઇ હતી. મવરમેન્ટ હાઉસથી પારલામેન્ટના મહાનપર આવતાં રસ્તાઓ બપ કાદાર સજીવારેલાં હતાં બરકરી હરોળ વચ્ચે બંધને તથા ખુશીના પોકારો કરતા, જનસમુદ્ધ વચ્ચે ના. ડ્યુક પારલામેન્ટનું પર પહોંચ્યા હતા.

સરઘસમાં પહેલી ગાડી લેરડ અને લેડી ગેડરડનની હતી, બીજી પ્રીન્સેસ પેટરીસીયાની અને ત્રીજી ના. ડ્યુક અને ડ્યેસની હતી.

ના. ડ્યુકે પારલામેન્ટમાં જગ્યા લીધી ત્યારે રૂ તેપો તેમના માનમાં ફાડવામાં આવી હતી.

ના. ડ્યુકે પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકતાં કાપણ કર્યું હતું. તેમાં તેમણે મરદુમ સહેનશાહ એડવરડની આ મુલક પ્રત્યે પી કામચાળીનું ખ્યાન કર્યું અને કાલના સહેનશાહને આ પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકવાનો જોગ પડી બાંગવાથી સહેનશાહના પ્રતિ નીધિ તરીકે પોતાની મારફત જે સદેશો ના. સહેનશાહે મોકલ્યો હતો તે વાગી સંભળાવેલા તે સદેશો નીચે પ્રમાણે હતા :— "આ મહાન પ્રસંગપર આવેલાં કાળર ન રહેવાનું નિરમણ થયું છે. જ્યાં અમારા વિચારો અને અમારી પ્રારથના એ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાનું એકવપણું સફાને માટે કામચ રહો. અમે આતુરતા થી બરસો રાખીએ છીએ કે સમરન પ્રજાના લાભને ખાતર તમારો મહાન દેસ ખુલ્લી રહેમથી દિવસો દિવસ આખાની બેગવતો રહો, અને હાપણુ બરેલી આગે વાની તમે તેનાં સુખ શાંતિમાં વધારો થવા કરો."

ના. ડ્યુકનું બાપણુ પુરું થયા પાદ મરનર જનરલે બાપણુ કર્યું હતું. તેમાં એવું જણાવ્યું હતું કે યુનિયનમાં કાપલ થનારા લોકોનીતા કર સંખ્યા કાંપલાઓમાં વધ થટ કરીને સઘળે એક સરખો કાપલો કરવામાં આવશે. તે ઉપ શાંત રેલવે, હારબર, પેરટ, રેલીમાફ, ખમીએચન વગેરે કાપલાઓ પણ એક સરખા કરવામાં આવનાર છે.

ડા. લીસએને તા. ૧૬ મએ નીચેના સલાહો કરવાની નોટીસ આપી હતી. "યુનિયનની બદાર નેટીન મજુરોને વજુ બારસેન્સ આપવા અગેજ્ય છે, તથા 'કુલી' બાઇસેન્સ વધુ આપવા એ અગેજ્ય નેચ નથી."

ચાલુ વરતમાન

—:—

વિક્ટોરીયા સ્કીટના અમુક હીટીઓને પેતાના મકાનપર ગઈથી રાખવા માટે ડરબન બેરો કોર્ટમાં ખડા કરવામાં આવતાં દરકને ધી. ૩૦/-ના દંડની સજા થઈ હતી. કોર્સ સ્કીટના એક હીટીને તેજ ચુન્દામાટે ધી. ૨૦/-નો દંડ થયો હતો.

—

તા. ૩૭એ સાબમન્સટાફન ખાતે "સેલ્ફપોરન ટેક" નામની નવી ગોદી નાં ડ્યુકના હાથે ખુલ્લી મુકવામાં આવી હતી.

—

ડા.માં પેક કરીને આવતા થતી કેટલીક ખોરાકની વસ્તુઓ ટ્રાંસવાલમાં વેચાય છે, તેનો અટકાવ કરવાનાં પગલાં લેવાં બોધએ એમ ટ્રાંસવાલના સરકારી એનાલીસ્ટે જાહેર કર્યું છે.

—

અખીસોના હીંદુ મંદીરની સમારકામ માટે સોપિલી ચીજ વેચી દેવાના વાંક માટે એક હીટીને ડરબનની કોર્ટમાં ખડા કરવામાં આવતાં બે માસની સજા થઈ હતી.

—

તા. ૬ઠીએ કરાંચીથી ઉપડેલી એક રીમર ડરબન આવી પહોંચી હતી, જેમાં હીંદીના લગભગ ખાતાનાં ૫૦૦ ઉપરાંત મજૂરી હતી.

—

ના. ડ્યુકે પારલામેન્ટ ઉપડતાં, કોંગ્રેસને "દાલને માટે" અને આવી સહે તેમ ન હોવા વિષે જણાવેલું. આ ઉપર થી કેપટાઉનના જાપાઓ એવી ટીકા કરે છે કે કોંગ્રેસ થોડા વખત પછી દક્ષિણ આફ્રિકાની મુલાકાતે આવવા બોધએ.

—

પોસ્ટલકમ ખાતે થોડા દિવસ પર થયેલા હીંદીના જુન સંજ્ઞામાં બે કાકરાઓ પર કોર્ટમાં કેસ ચાલતાં એવી જુનાની પડી હતી કે મરનારે મદદ માટે મોટી ચીસો પાડી હતી, અને આસપાસના કાફરાઓએ તે સાંભળી હતી પણ કોઈ મદદમાં મથું નહોતું. મરણીયા થઈને લડતાં તે (મરનાર) આખરે થાકી નયોમ, અને સારે તેને મારીને ઘોચ કરી દુનમાં તાપ્તી દેવામાં આવેલ.

સ્થાનિક મનીઓરડર સાથે હીંદુસ્તાન મનીઓરડર મોકલવાના બાવમાં પણ ફેર ફાર થયો છે. ૧ થી ૪ પાઉંડ સુધીની ધી. ૧ - રાખવામાં આવેલ છે. તેમાં ૧ થી ૪ પાઉંડ સુધીના દરેક ઉમેરા માટે ધી. ૧/-નો ઉમેરો રાખવામાં આવ્યો છે.

—

મરકુરીમાં એક ચરચાપત્રી લખે છે કે વસ્તીવાળા લોકોમાં પણ રાત્રે ઉઘાડી ખારી રાખવાથી ૩ થી ૪ શીટ સાંખો સાપ તેના જરમાં ખારી વાટે પેટા હતો. આ જખનાર તેથી ખારી ઉઘાડી રાખીને સુનારાઓને ચેતવણી આપે છે!

—

કેપટાઉનના ખાતે ગેલેટમાં યુનિયન પારલામેન્ટમાં પહેલાં લખક થનારા ખીસે ત્રી દીપ આપી છે તેમાં આખા યુનિયન માં રળના દિવસો મુકરર કરવાના, તથા ૧૯૧૧માં વસ્તિપત્રક કરવા વિષેના ખીસ નો પણ સમાવેશ થાય છે.

—

રળના દિવસો ૧૦ મુકરર કરવામાં આવશે એવું સુચના થઈ છે; અને તે થયે બાજે નીચેના દિવસો હશે: બેસતાં વરસનો દિવસ, મુક ફરાંકો, હરટર મન્ડે, એસેન્સન્ડે, (ઇસ્ટ પ્રોવિન્સના રવરમવાસને દિવસ), વિક્ટોરીયાડે, ચહેનશાહની જન્મ તથિ (૨૪મી મે), યુનિયન ડે (૩૧ મી મે), ડીવાન્સડે (૧૬મી ડીસેમ્બર), કીસ્ટ મસ ડે અને બોક્સીંગ ડે (૨૬મી ડીસેમ્બર).

—

બેલ્ડ-સજરગના પેલીસ ખાતામાંથી જુના પેલીસો રાજનામાં આવતા જાય છે તેથી લાંબા અંશો દેશયો છે. તેની ભરતી કરનારા પેલીસો સરીરે નાલાયક તથા સાધારણ સમજવધરના હોવાનું જણાયું છે. નવા પેલીસો સંજ્ઞાથી જાપામાં બહાર પડેલી કેટલીક હડીકત તલન કાંતીકારક છે.

—

કરમરસડોરપના એક મોરાને રીવોલ્વર તથા તેના કારતુસની ચોરીના વાંક માટે કોર્ટ પાસે ખડા કરતાં તેણે એવી જુનાની આપી હતી કે તેણે તે વાંક આપવાન કરવાનો ઇરાદો રાખ્યો હતો; પણ તેનો કાથ ધરજોતો હોવાથી તે ઇરાદો પાર પડ્યો નહોતો. પેતે છાંદગી થી કંટાળી ગયેલ છે એમ તેણે જાહેર કર્યું હતું.

—

રેલવેમોડમાં એક મોરો વાજાને મારો તાખવા જતાં એક બળકે તેને

ધીક મારી હતી જેથી તે બચાંકર ધન પામી થોડીવાર પછી મરી ગયો હતો.

—

તા. નવેમ્બરની ટાઉન કાઉન્સિલ ની સભામાં ડરબનની નવી મુનીસીપલ કોર્સ મારકેટના ઉપરીનો રીપોર્ટ વાંચવામાં આવ્યો હતો. તેમાં હીંદી ફારમરો મારકેટને થોડા ઉત્તેજન આપે છે એમ જણાવ્યું હતું. નવો વધારો થવાનો છે તેને પણ થોડા ટેકો મળવા વડી બતાવી હતી.

—

ના. ડ્યુક એક કોનોટ કરબનમાં આવે તે વખતે બહાર ચોસની કરનારને મદદ લીજળી પુરી પાડવાનું ટાઉન કાઉન્સિલે જાહેર કર્યું છે. તે સંજ્ઞાથી તુરત અરજીઓ થવા ખબર આપી છે.

—

સેનેટના કલારક તરીકે મી. કલર (ટ્રાંસવાલ લેટરસેડીવ કાઉન્સિલના કલારક હતા તે) ની દરખાસ્ત ડા. મળીને કરી હતી; અને જણાવ્યું હતું કે ખીજ કોલોનીઓના કલારક કરતાં તે વધારે લાયક છે. મી. ચરાઇનરે તે સામે વાંધો લીધો હતો કે બધા કલારકોની અરજીને ચેપ્પરીને તપાસી નીમણુક કરવી બોધએ. પણ વધુ મતે ડા. મળી-સની દરખાસ્ત મંજૂર રહી હતી.

—

યુનિયન કેમીનેટની ખાલી જગ્યાપર તાતાલના વિક્ટોરીયા વિભાગના સભાસદ મી. કલેટન નીમણે એવું સંજ્ઞાવ્યું છે.

—

મીડલવરમનો તા. ૮મીનો એક તાર જણાવે છે કે ડીનીયુડુ તેના પુનાઓ સાથે આવી પહોંચેલ છે. અને ચહેરની નજીકના રીટફોન્ડીનના ફારમ ઉપર તેણે મુકામ રાખ્યો છે.

—

મી. વિલ્યમ ફોર્સેન જોએ ટુંક મુદત માટે વિસાવત મળ્યા હતા તે મધ્ય મેલ મોટમાં પાછા ફર્યા છે.

—

અમળેની હીંદુ મંદીરમાં તા. ૩ જીએ મહાજુ મંડળની એક સભામાં હીંદી સ્ત્રીઓને પા. ૩ના કરથી મુક્ત કરવા વિષે, ને સત્ય-મદની લડતને આન આજીવા વિષે યુનિયન સરકારને અરજી કરનારા ફરાવો પસાર થયા હતા.

—

કેપટાઉનના 'એ. પી. ઓ' નામનું કલરક બેકાનું કમ્પુ જણાવે છે કે

કેપટાઇનમાં હમણા રોડની તથા રાજ્ય
મારની પા. ૨૦,૦૦૦નો ખર્ચ
કરવામાં આવ્યો હતો. ડુબકને આવકોર
આપવાની રાજે વધુ ખર્ચ થયો હશે
તે જુદો.

અથા મજબૂરને કેપટા કરવારીઓએ
૮૦ ધનાઢય મદદથીને આજુપર તોતરવા
હતા: તેઓ ગમ્મા પોત ગોતનું ખર્ચ
આપી રાજે એકા હતા. મરીખ એરાઓ
જુએ થરે છે અને કાંતો તેડીવો કે કાળા
લોકોની કમાણ ઉપર નમે છે, ત્યારે
ધનાઢય લોકો પારકે પેકે મળ મળે છે.

અથા માસમાં ડરખન ખાતે બરાબસ
કેમિયેશનસ યુનિયનમાં કસરડ સવાલપર
રેવરડ આરલસ શીલીસે કહ્યું હતું કે
નવા બંધારણમાં જોમી બેઠા રાખવામાં
આવેલ છે તેને લીધે જ ઘણીખરી ઉશ્કે-
રણી ઉભી થઇ છે. અજબજબ જેવી
વાત એ છે કે કળા લોકો પ્રત્યે બેઠા
રાખેલો છે જતાં યુનિયનના કારજારી
મંજૂમાંથી અરધો અરધ વધવા એકા
કસરડ વસતા મેંજરો છે.

રેડ સાર કાફર મજૂરો લઇ જવાને
નાતાલના અમુક લતામાં મનાઇ દુકમ
કાલવામાં આવેલ છે. આ ઉપરથી
'શીડર' જણાવે છે કે નાતાલની કાલસાની
ખાણોમાં કાફર મજૂરોની અપની હોય
એવું જોવામાં આવે છે. વિશેષમાં તે
જણાવે છે કે મજૂરોને નાતાલની કાલ
સાની ખાણમાં કામ કરવા કરતાં રેડની
ખાણોમાં કામ કરવું વધુ પસંદ છે.
કેમકે ત્યાં તેમને પા. ૪ જેટલો દરમાયો
મળે છે અને વધુ વખત કામ કરવાથી
તે મહીનાના પા. ૬ સુધી પાડી શકે છે.

તા. ૨૬મી આક્ટોબરના 'રોડ ડેલી
મેલ'માં હીલી સવાલપર એક કારણ
પ્રસિદ્ધ થયું છે. તેમાં એક જૂખમરો
બોતરતા બંધારણી વાંધને (વાંધને માથે
તુરખી ટેપી પહેરાવી છે) નાતાલને ખાણ
જમને તેના જુદ ને ટેપી (તેનું બોખું)
રહેવા દીધેલ હોય એવી રીતે ચીતરેલ
છે. તે જનરલ રમટસ સામે ધુરકાવીને
કહે છે કે "સંભળજે મે લોહી ચાખ્યું
છે." જનરલ રમટસ પોતાની હદમાંથી
ચીવડ કહે છે કે "સીધો ચાલ્યો જ,
મારી પાસે (કાપકાપી) બંધુક છે."

તાર સમાચાર

શિવોશ હરદ આફરિકાનો અમાઉનો
એકમીનીએટર સર જોરજ સધરલેડ મેકે
નહી તા. ૩ જુએ વિલાયતમાં મરણ
પામ્યો છે.

આવરસાંડ મારે રરજાજની હીલચાલ
ના આગેવાન મી. રેડમંડ તથા મી.
એકોનરે પોતાની હીલચાલ મારે અમેરી
કામાંથી પા. ૪૦,૦૦૦ ઉપરલખા છે.

વિલાયતના પ્રધાનમંડળમાં થઇ રહેલા
ફેરફારોની તકે એવી સુચના થઇ છે કે
કોલોની ખાતાની ઓરીસના વિજાગો કરી
રરજાજ બેઠાવતા કોલોનીઓ (જેને ડોમે
નીયન્સ કહેવામાં આવે છે) ની ઓરીસ
ને રરજાજ વગરનાં કોલોનીઓના ખાતા
થી જુદીજ સ્થાપવી.

લેરડ કીચનર મજૂરોની મુકાકાતે
જવા નીકળેલ છે.

હીપને તેને ધએલી મોતની સજા સામે
અપેલિ કમી હતી, જે નિષ્ફળ ગઇ છે.

કરાની અખાતને રરને પુરવ એકીઆ
ના અફકાનીરતાન, અલુચીરતાન વગેરે
ખાણોમાં હથિઆરો દાખલ થતાં હોવાથી
તેના અરકાવના પગલાં શિટીસ સરકાર
લઇ રહી છે. આથી અફકાનો ખીખવા
છે, અને અલુચીરતાનના બંદરે ઉતરનારા
અંગ્રેજો ઉપર હુમલો કરી મુખ્ય અમલ
દારને ધાવલ કર્યો છે.

યુનિયન પારલામેન્ટની સ્થાપના સંબંધમાં
વિલાયતના જાપામાં લેખો પ્રસિદ્ધ
થવા છે. દક્ષિણ આફરિકાના યુનીયનથી
યુનિયાની સુલેહ ઉપર સારી અસર થવા
નો સંભવ ગણવામાં આવે છે. 'ડેલી
ન્યુસ' કહે છે કે રજના સવાલનો નીવેડો
કરવા માટે દક્ષિણ આફરિકા તરફ દુનિયા
એક રહી છે.

તા. ૪ તા તારમાં જણાવવામાં આવે
છે કે તુરકીના અજી સુલતાન અમદુલ
હમીદ મંજીર મદદગી બોગવે છે.

લો. કરના સંબંધમાં વિલાયતનો
જાપો એવો અગિયારવ યતાયે છે કે તે
નવી રાજ્યનીત દાખલ કરવા કરતાં
અગ્રજા અધિકારીની રાજ્યનીતિ જળગી
રુખે એવો વધુ સંભવ છે.

આવરીસ યુનિયનીસ્ટ પહે એવું મહેર
કર્યું છે કે તે કોઇપણ જાતનું હોમરલ
સ્વીકારનાર નથી.

શિટીસ હરિઆઇ કાફલામાં નવી ૧૩૫
ઇચવાળી તોપો દાખલ કરવામાં આવી છે
તેથી ખીખ રાજ્યના કાફલાઓમાં ફેર
ફાર કરવા પડે એવી સિધ્ધિ થઇ પડી છે.

ઉપસા ફેરફારથી અક્કીઆમાં જે લડા
યક ખારકસો બંધાય છે તે પુરાં થતાં
પહેલાં તેને વીખીને ફરીથી ખતાવવાં પડે.
અને તેથી ભરે ખરચામાં ઉતરવું પડે
એવો સંભવ યતાવવામાં આવ્યો છે.

વેડસની ખાણોના મજૂરોએ હતાલ
ચાલુ રાખી છે. તેઓમાં ખીખ ૬,૦૦૦
મજૂરો સામેલ થવા છે.

આ વરસે હીસમસ કે રવીવારે હોવા
થી તા. ૨૭ મી ડીસેમ્બરે બેંક હોલીડે
પાળવામાં આવશે એવું શહેનશાહની સહી
વાળું જાહેરનામું બહાર પડ્યું છે.

વેડસના ખાણીઓની હતાલે બહુ
જોર પકડ્યું છે. હતાલોનીયાએ તા. ૭
મીએ પોલીસને પચરના વરસાદવડે લોકો
કાઢી હતી.

એક રથએ બુગલના અવાજથી પુરુષો
અને સ્ત્રીઓએ બેગા થઇ ડેટલાક કામ
પર જનારા ડરાઇવરોને અટકાવ્યા હતા.
વેડેસવાર તેમજ ખાણ લોકોર તેઓના
બળ સામે નિષ્ફળ થયું હતું.

હીપને તા. ૨૩ મીએ દેહાંત દેડની
સજા અમલમાં મુકાવાની છે.

લંડન ગેઝેટમાં નોટીસ બહાર પડી છે
કે આવતા જુનની ૨૨ મીએ તખ્તનશી
નીની કોવા કરવાનું મુકરર થયું છે.

તુર્કીએ એક જરમન સીન્ડીકેટ સાથે
૬ કરોડ ને ૧૦ લાખ પાઉન્ડની ૪ ટકા
ની ૮૪ પાઉન્ડ લેખે નવી લોન માટે ગોઠ
વણ કરી છે.

કરાની અખાતમાં સીલીના ટાપુએ
આગળ કુદરિતાન નામની રડીમર ખરાબે
ચડી ગઇ હતી. તેના ૪૬ ખલાસી અને
૩ બી પાસેજરોમાંથી બેજ માણસો
જામવા પામ્યા હતા.

મીડિયોના ખુનતુ' કાવતર' કરવામાટે રૂ. ૫૦૦૦ આપવામાં પકડાએલા હતા. આન-ગી કાર્ટે તેને યુ-હેમાર હાથી બધાને દેહાંત દાંડની સજા ફરમાવી છે.

પોરબુદ્ધી ના સાત થોમ્સ અને એ-એ સાતા કોકોના વાવેતરમાં મળુરોની રિપર્ટ વિશે તપાસ કરાવવા માટે 'એમેરો રીડ-સ પ્રોટેક્શન સોસાયટી' નું એક ડેપુટી કમિશનર વિલાયતથી ફોરબોન ખાતે ઉપડયાનું છે.

મી. રીચ અને મી. પોલાકને માન

મીના કેમ તરફથી

[૬ એ. માટે ખાસ તાર]

ગયા જુલૈયાની રાત્રે ફો-ટેનીસ ક્લબના મેમ્બરોની એક ઉત્સાહ ભરેલી મીડિયો મી. રીચ અને મી. પોલાકને માનપત્રો આપવા બરાબર હતી. હેલ મીડિયો ભરાઈ ગયો હતો. હાજરીનામાં રેવરંડ શીલીપ્સ, રેવરંડ કેનન ડીમ્પી બેરી, અને બીજા કેટલાક ક્રિસ્તીય મેમ્બરો હતા. મુખ્ય મુખ્ય હાજરીઓએ પણ હાજરી આપી હતી.

મીનાઇ પ્રેમીડે-એ મી. રીચ અને મી. પોલાકને સુદર માનપત્રો અરપણ કરતાં તેના દરેકી બાઇબોને અતસુધી લડવા આમદ કર્યો હતો; અને યુનીયન પારલામેન્ટ સરમાં કલેસ હાથે ન કરે તોપણ હિમ્મત ન હારતાં પોતાના બળ પર જુલૈયા સમમળું હતું.

માનપત્રોમાં બિટીશ હાઈબોની સાથે સામેલ હોવાનું જણાવેલું હતું.

રેવરંડ શીલીપ્સે તથા રેવરંડ કેનન બેરીએ ટેકને માટે લડતા સંભાષણોને લડત આડુ રાખવા સલાહ આપી હતી.

મી. રીચ તથા મી. પોલાકે ઘટના જરાબ આપ્યા હતા અને સલામતીએને મહત્તમ રહેવા કહ્યું હતું.

આ ટકાના બાજબી ૪૦ સાખ પાઈ બી નવી હાઈ લોન માટેની મહેનતજર બંધનમાં બહાર પડી છે. જે રકમ માહેલી ૨૨,૬૦,૦૦૦ પાઈક જેટલી રકમ હાઈલેન મિડિયો રેલવે માટે વાપરવામાં આવનાર છે અને બાકીની રકમ ૧૯૧૧ અને ૧૯૧૨ માં પાળબી વાપરવામાં આવશે.

હાઈસ્ટીઆના ખામરો

(હાઈ લોપા ઉપરથી)

પોરબુદ્ધી રેલવેમાંથી નીકાશ થતાં બી હાઈ હર મથે ૧૨ બના જગાત લેવા માં આવે છે તે વધારી રૂ. ૧ કરવામાં આવેલ છે.

મારખી ખાતે મરજીએ દેખાવ હાથે છે, અને લોકો ધરખાર ખાલી કરી ગય છે. ગરીબો માટે રાત્રી તરફથી જાપરાં બાંધી આપવામાં આવે છે.

જુલૈયાની સાંકલ્ય પરિપદ તરફથી રજા ફોટવાળા પ્રો. બળવતર. ૫ કલ્યાણરાય હાકોરે હાઈલના જાપાને કામ્યું છે કે : "બીટીશ સમયનાં જુલૈયાતો આરથીક ઇતીહાસ—વીરોએ કરીને મુખ્ય, સુરત, અમદાવાદ આદી શહેરોને લખતો" એ વિષય ઉપરના કલમ જુલૈયાની નીજબના લખનારને ખરેખર મેડલ મળશે.

ગોંડલના હાકોર સાહેબ તરફથી તા. ૧૪ મી સપ્ટેમ્બરે ગોંડલના દીવાન સાહેબે નીજ પરીપદના પ્રમુખ સાહેબ ઉપર લખેલા અંગ્રેજી કાગળથી જણાવવામાં આવે છે ઉપર જણાવેલા ઉત્તમ નીજબના કલમને હાકોર સાહેબ તરફથી રૂ. ૨૦૦ હનામ પણ આપવામાં આવશે.

બાવનગરના દીવાન સાહેબ મી પ્રતાપ શંકર દલપતરામ પટ્ટણી સી આઈ ઇ. અને તેમના મેટા પુત્ર મી. અનંતરાય તથા રાજપના વસંતરાવી અધીકારી મી. ચીમનલાલ જુલૈયા નામક વિલાયત જવા ને ઉપડતી વખતે વેપારી વરગ તથા હર ખારી બમમજારોએ વિલાયતીનું માન આપ્યું હતું. મી પટ્ટણી અને મી ચીમનલાલ એ કલમ રેલવેના સમયમાં ફેટલી મસજન અલાવવા માટે ઇંગલંડ ગયેલા કહેવાય છે.

મરજી સાહેનશહ એડવરડની યાદ બીરી માટે હાઈવાયામાં રૂ. ૫ ઉપડવામાં આવ્યું છે, તેની કામગીરી એક એક તા. ૧૫ મીએ મળી હતી તેમાં એકા કરાવ થયો હતો કે હાંડે ના. એડવરડ રોકાસરીપ ફાંડુ નામ આપવું, અને તે ના બાજમાંથી રાત્રીએ બરેલી રકમના પ્રમાણમાં તે તે રાત્રીના સામક વિલધી એને ત્રણ વરસ અથવા વધારે મુલત

માટે અહીં કેળવણી મેળવવા માટે મારીક રૂ. ૫ થી વધારે રકમની રોકાસરીપો આપવી.

જુલૈયા જુલૈયા રાત્રીએ ફાંડમાં ભરવાની રકમ કહીવાયાના એજન્ટ હુ થી ગાવર નરને મોકલવા વિનંતી કરવામાં આવી છે. ફાંડમાં મેરખી અને ગોંડલના હાકોરોએ દરેક રૂ. ૧૫ હમર. લીમટીંગ હાકોરે રૂ. ૭,૫૦૦ અને વાંકાનેરના હાકોરે રૂ. ૫ હમર ભર્યા છે.

અમરેલી કોળ બોર્ડી મ રકુમના મેર ડીંગ માટે બહુ જુલૈયા બાકાથી ના સર કરે જમીનનો ફાંડો આપ્યો.

વડોદરા શહેરમાં મેટા રસ્તા ઉપર વિજળીક રેસની પુરી પાડવા માટે રીપણ થયું છે.

વડોદરા રાજપમાં કવીરાજનની ગોળી એ ગરીબોને મદત અને પ્રકરેલોને ચેલા જામની કામત લઈ આપવા કરાવ થયે છે.

કોસંબા વેળાજાવળી સાંકડા મપની રેલવે થોડા વખતમાં ખુલ્લી મુકાશે.

સુરત જુલૈયામાં ૪૦ નવી પ્રાથમીક શાળાઓ ઉપડનાર છે.

સુરતની મ્યુનિસિપાલિટી તા. ૧ કી એપ્રિલ ૧૯૧૧ થી પ્રેમિડેટ શુદ્ધી નીસ મેમ્બરોની બનશે. આમાંના ૨ સુદેશે અને બકીના ને.મીનેટ થશે ને.મીનેટમાં પાંચ સરકારી પગારદાર નોકર હોઇ સરે એમ હરખું છે.

એ નવી મેમ્બરોની સુરતની સર જમ સેલ એંગેલે-વરન.કુલર રકુમની હમ રેજી બા.પ.ની કેળવણી માટે પાંચમા ધિર જુલૈયા વધારીને હાઈ રકુમના અંગ્રેજી સાનમા ધે.રજી યાને રેલવેજીનેશનના રસ નડરડ સુધીની પંકતી ઉપર મુકવામાં આવી છે.

મેમ્બરોમાં ખાતે એક સખ્તે મેટલીના વાળથી ૧૦ થી ૧૨ મળુ વજનનો, એક બીજા સખ્તે પોતાના દાંતથી ૭-૮ મળુ ને, અને બીજા સખ્તે ૨૦ મળુ વજન નો એવા મેટા પડેલા કલકલા હતા.

મરજી નામદાર સાહેનશહ એડવરડ

ની યાદગીરીને લગતા મુખ્ય પત્રકારો આરે ના હાથમાં દુધ રકમ રૂ. ૧,૬૨,૧૩૯ બરાબર મુકી છે.

સર કારસજી જહાંગીરની રૂ. ૩૫ લાખની સંખ્યાવત્તી યુનીવર્સીટી હોલ યુનીવર્સીટી બાગમાં બાંધવાના સંખ્યામાં ઉઠેલા વાંધાનો ના. સરકારે છેલ્લેના દરજ્જા કરી સનાવાર રીને કસબુ છે કે યુનીવર્સીટી હોલ એલરીન્સ્ટન કેલેજ ની હાથખાના મ.કે.કે. કે બાંધવાના સંખ્યામાં હાથખાના હાથખાના આપનાર છે ત્યાંજ બાંધવામાં આવશે.

ધીમુત બાલગંગાધર તીલક માંડસાની જેલમાં તા. ૬-૨-૧૧ છે, અને જરમન બાપા નો અધ્યાસ કરે છે એવા ખબર મિલક થયા છે.

આ કારતીક માસમાં નાશક પાસે દેવ લાલી ખાતે મુખ્યત્વે આર્ય વિદ્યા સભા તરફથી યુરુકુળ સ્થાપવામાં આવનાર છે. તેને લગતા નિવેશો, સુચન.ઓ અને ખબરો મળત રવામાં આવ્યા છે.

પુનાની મિશન સોસાયટીની આલજ વરગની નિલાયનોના દનામનો મેળાવડો દરજ્જામોવા બીલડીંગમાં એન. મી. આર. એ. લેખના પ્રમુખપણા નીચે થયો હતો, જે વેળા થયા હોદ્દા ગુરુથો અને બાતુ એ ત્યાં હાજર હતાં. સોસાયટીના સેક રેટરી મી. એ. કે. સુલેશિવરે પુનાની સ્થાપાનો ગયાં વરસતો હેવાલ વાંચી સંભળાવ્યો હતો. તેપરથી માણમ પડે છે કે એ સભાને હરતક એ રાત્રી રાજા અને એક મુરત પ્રાથમિક કેળવણી આપનારી શાળા આવે રે.

સંયુક્ત પ્રાંતના પ્રદરજનમાં દેશી રાજ ના મંડપમાં કાચમીરના મહારાજાએ હોદી વિલક્ષણ વરતુનો મોટો જથ્થો મોકલી આપવાનું કસુબ કર્યું છે. વડો દરા રાજ્યે પણ પુષ્કળ નમુના મોકલી આપ્યા છે; ઉપરાંત જયપુર, ગ્વાલીયર, બીહાર, કોટા, આલાવાડ, મલાર કોટલા, અને કીશનગઢના રાજ્યે પણ નમુના મોકલી આપ્યા છે.

સીમલા ખાતે મળેલી રેલ્વે કોન્ફરન્સ નીમેલી કમોટી જુઠા જુઠા સવાનો ઉપર ચરચા ચલાવે છે. ચાલતી રેને બદ માસો ૧૯૦૮માં હાથલ થાય છે તેના અદ

કાવ માટે ગાડીના બારણાઓ બંધ કરવાના સંખ્યામાં ખાસ પેટન્ટ તાળા કુચી ની, તેમજ પતીયાલાના રાજ બાબુએ રેનોની અથડાઅપડી અટકાવવા માટે "એટ્રોમેટીક એપેરેટસ" ની શોધ કરી છે તેનો રેલ્વે કોન્ફરન્સ તપાસ ચલાવશે.

પ્રાયમિક કેળવણીના ફેલાવા માટે પતિ યાજ્ઞના મહારાજાએ બજેટમાં રૂ. ૧૦ હજાર મંજુર કર્યા છે.

હિંદીની પેલીસે અસ્તીમજ નામના એક માણસને બનાવડી રૂપીયા પાડવાના શકપરથી પકડાયો છે. કહેવાય છે કે આ માણસે પોતાનો યુ-હો કસુબ કર્યો છે અને પેતાની સાથે જે માણસ હતો તેમ નાં નામ કહેવાયું છે. પેલીસ આ સંખ્યામાં તપાસ ચલાવે છે.

મરહુમ નામદર શહેનશાહની યાદગીરીમાં દીલ્લી ખાતે મુસલમાન ઉતાડેઓ માટે એક મુસાફરખાનું બંધાવવા માટે કલકત્તાની બહુમતી તંબાકુની પેલીના માલેમ મી. બા. હસાહીએ રૂ. ૧૦૦૦૦ આપવાનું જાણની પાંખળની સરકારની તે ઉપર મંજુરી માગી છે અને એ મહાન બાંધવા માટે રેલવેની તજવીજમાં જમીન મફત મેળવવા અરજ કરી છે.

લખનોની કેન્ટોનમેન્ટ પેલીસે "એસ" બેટરીના ગોરા કરાષવરને એક ગ્રીય પંખા કુડીની ઉપર હુમલો કરીને તેનું મરણ નીપજવવા માટે કેદ પકડાયો છે. એ મુકદમાની તપાસ આવતી તા. ૧૪ મીએ સીટી માજીસ્ટ્રેટ હજુર ચાલનાર છે. તહોમતદારને બાંધીન ઉપર છેડાનને ચપલી અરજ માજીસ્ટ્રેટ રદ કીધી છે.

બોરડ મોટો કલકત્તા છેડીને બંધ તે દીવસે સાંજે તે નામદારને છેલ્લું ખાન પત્ર આપવાની દરખાસ્ત કલકત્તા ગેરથો રેલવે સમક્ષ રજુ મંદ ભારે સપળા હોદી સજાસહોએ અતઃકરણપુરવક તેને રોકા આપ્યો હતો. પરંતુ મી. બાહીનફેલ નામના સજાસદે એ દરખાસ્તની વિશ્લેષ માં કલકત્તા કે આ વાહસરોએ કલકત્તાના લાલ માટે કર્યું કર્યું નથી; અને જેણે લોકોની દીલસોજી મેળવી નથી, એવાને માનપત્ર આપી બોટો હાથલો. મિસાડવો બેઠેએ તહો. પરંતુ તેને કાલેએ રોકા ન આપવાથી અસલ દરખાસ્ત રસાર થક હતી.

હિલ ટિપેર અને ફરજાના મહારાજા ના મહેલોમાં ખાતર પાકી ખાતરપાડુઓ પહેલા મહેલમાંથી રૂ. ૬૦૦૦ અને બીજા મહેલમાંથી રૂ. ૧૫,૦૦૦ નું ક્વેરાત ચેરી મચા છે. અગમચ થવા જેવું તેા એ છે કે એ ખાતર એકી વખતે પડ્ય માં આવ્યાં હતાં. એ રિષે પેલીસ તપાસ ચલાવે છે.

એમલેર ખાતેનું તાતા રીસરચ ઇન્સટીટ્યુટ, જેનું નામ 'ઈન્ડીયન ઇન્સટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સ' રાખવામાં આવ્યું છે, તેનું બાંધકામ કાનેલી નદીના પેડથી લેપન કરેલા બીજાથીક પ્રવાહના બળથી ચલાવવામાં આવે છે. લાકડાં તથા અક દીઓ પથર પહેરવાનું કામ આ પ્રવાહ વડે થાય છે.

"ઈન્ડીયન રોટરહેન્ડ જરનલ" નામનું કુઠાસરી પત્ર મી. પી. જી. સુબ્બમણ્યુ આધરે મહાસ ખાતે પ્રગટ કરવા માંડ્યું છે. તેનું વારસીક લગભગ રૂ. ૬ છે.

હોદી પ્રધાને તાંબાકુ ઉપર વધારેલી જગતના સંખ્યામાં હોદી સરકારે સ્થાનિક સરકારોના બહેર મંડોળના અભિ પ્રાય માંખ્યા હતા, જેના જવાબમાં સપળા તરફથી દેશમાં થતી નબળાઈની ખેતી ઉપર કર લેવામાં આવે તે સામે વિરુધ્ધતા બતાવવામાં આવી છે.

આવતા ડીસેમ્બર મહીનાની તા. ૨૧ મીથી બલહાનાહ ખાતે રશ થતી હોદી નેચનલ કોંગ્રેસની તહયારી મોઢા પાયા પર આલી રહી છે. સંયુક્ત પ્રાંતનું પ્રદ રસન ભરાવાનું છે, તેની પાસે કોંગ્રેસ માટે મંડપ ઉભા કરવામાં આવનાર છે, અને પ્રદરજન, કોંગ્રેસ અને બીજા કાન દરસોમાં ભાગ લેવા આવનારને સગ વડતા કરી આપવા માટે રેલવે સંતા વાળાઓએ એક કામ ચલાવે તબુ રટે રાન બાંધવાનું શરૂ કર્યું છે.

આ વરખની કોંગ્રેસના પ્રમુખ સર વિલ્ફ્રમ પેડરજન તા. ૧૬ મી ડીસેમ્બરે મુખ્ય ખાતી પહોંચવાની વડી છે, કોંગ્રેસની પ્રતિષ્ઠા કમિટી મુખ્યમાં એમને તે સમયે મોડું માન આપનાર છે. લાહોર અને મદ્રાસની કોંગ્રેસ કરતાં આ વરસની કોંગ્રેસમાં વધુ માણસની સંખ્યા ભાગ લે એવી વડી છે. હોદી કાઉન્સીલ કાયદાના કાનુનો પર આ વરસે મુખ્યત્વે કરીને વિવેચન કરવામાં આવનાર છે.

નાતાલમાં ડેમોસ્ટ્રાશન સરટી ફીક્ટની તકલીફ

ઈમીગ્રેશન ખાતાં સાથે ચાલેલો પત્ર બ્યવહાર

મી. એમ. એમ. દીવાને મથા માસની તા. ૧૮ મીએ નીચે મુજબનો કાગળ ઈમીગ્રેશન અમલદારને લખ્યો હતો :—
“સાહેબ,—મેં સાંભળ્યું છે કે ડેમોસ્ટ્રાશન માગનારા દ્વીદીએને તે કાઢી આપવામાં આવતા નથી. મહેરબાની કરીને તેનું કારણ જણાવશે. જો તે અધ્યાસાચી હોય તો મને ખબર આપશે કે જેથી કરી હું ડેમોસ્ટ્રાશન માટે સોગંદ નામા કરાવનારએને ખબર આપી શકું, અને તેઓને વરીલતા ખરચમાંથી ખચાવી શકું. આ સમયમાં મેલેટમાં અચર તો બીજા કેમ જાપામાં નોટીસ છપાવી હોય તો મને ખબર આપશે, કે જેથી હું દ્વીદીએને તેથી વાકેફ કરી શકું, વગેરે.”

હાલ કાગળનો જવાબ તા. ૨૦ મીએ આપેલ છે. તેના અમલદાર મી. રમીએ દ્વીદીએને ટ્ય વાલ્યો હતો, કે તમારો કાગળ મળ્યો. કાઢીને સરટીરીકેટો કાઢી આપવામાં નથી આવતા એ વાત સાચી છે.”

મી. દીવાને તે ઉપરથી તા. ૨૧ મીએ ફરી કાગળ લખી તેના કારણે જણાવવા પુછાવ્યું હતું. તેના જવાબમાં તેમને નીચેનો કાગળ ઉતારના અમલદાર તરફથી મળ્યો છે :—

“તમારો કાગળ મળ્યો છે. તમે કારણો પુછાવ્યાં તે સમયમાં લખાવતું જે અમલદારની મુનસૂરી ઉપર રાખવામાં આવેલા કારોબારી કામનાં કારણો આપવાનો ધારો નથી.

સ્ટીમરોની આવબજ

સુલતાન—તા. ૨૮ મી નવેમ્બરે ૧૨૮ કોસ્ટ ગાર્ડ મુજબ માટે ઉપડશે

અમરાલોટી—તા. ૭ મીએ કલકત્તાથી ના તાલ આવવા ઉપડી છે.

ઉમોના—તા. ૨૩ મી નવેમ્બરના રોજ ડેલાગોઆ, ખેરા, મોંબાસા અને ત્રાંચીબાર થઈ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

અમલાત્રી—તા. ૧૫ મી ડીસેમ્બરે કાલ એ યહ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

મહાન અમેરીકન ગારફિલ્ડ

હીખારો કરામાંની રાજ્યાસનપર

(‘મધ્યપ્રદેશ’માંથી)

આ પુરૂષ એનરેબલ જેમ્સ એ. ગારફિલ્ડ છે. પચાસ વરસપર અમેરીકામાં એલિઓના જગલોમાં તે જન્મ્યો હતો. જગલમાં જન્મવું એ મોટાપ મેળવવાની આશા આપનાર ચિન્હ નથી. વળી એ ઉપનામ તે માત્ર અદાર માસની ઉમરનો થયો. ત્યારે તેનો બાપ ગુજરી જવાનું દુઃખ તેને મારો આવી પડ્યું. ગારફિલ્ડ ચાંના કુટુંબવાળી અને પાસે એક હમડી વચરની તેની માએ જન્મ તેમ કરીને દહાડા કાઢી છોકરાનો નિભાવ કરવા માંડ્યો. જેમ્સનમાં બચપણથી રિહાનો શોખ અને શુદ્ધિ જણાતી હતી. જો કે શાળામાં કેળવણી લેવાનો લાજ તેને મળતો નહોતો તોપણ પોતાનું મનજ કેળવવાને નિશ્ચય કર્યો હતો. તે લાકડાં કાપતો, જમીન એડતો, દોર ચારતો અને પોતાની માનું ગુજરાન કરવાને અને પોતાની કેળવણી વધારવાને પૈસા કમાવા સારું જોઈતી થાપ તેટલી મહેનત કરતો. તે ઉદ્યોગી, કરકસરીઓ, ખાતીઓ, ઉમમી અને ચાલાક હતો, અને પોતાની પુરસદની પળે પળ ઉપયોગમાં લેતો. સોળ વરસની ઉમરે ખાડીમાં ચાલતી એક હેડી હંકારવાનું કામ કરવાની નોકરી કરવાનું તેણે કંપુક કર્યું; અને પછર વરસ પછી જે જુરસાથી જગત વખતે રણસેવમાં તે લડ્યો હતો, તે જ જુરસાથી આ હાકી નોકરીનું કામ તે કરતો. તે નો શેડ તેને વિષે કહેતો કે “એના જેવો બહાદુર છોકરો કોઈ નથી. ખરું કામ કરવાને તે હમેશ દિમ્મત કરે છે.” જો કે તેની પાસે એક વેડી કપડાં અને એ બદન હતો તો પણ ત્રણ માસ નિસાળમાં બજીવાનું ખરચ પુરું પડે એટલા પૈસા તે કમાયો કે તરત જ અજ્વાસ કરવાને માટે તેણે નોકરી છોડી દીધી. પણ ઉદ્યોગથી, વખતનો બચાવ કરવાથી, અને જણા દિવસ રાત્રે એકાદ ઉધી અજ્વાસ કરવાથી તે શિક્ષકનું કામ કરવા ને ત્યાક થયો. વધારે જ્ઞાન અને કેળવણી મેળવવાને તે આગુર હોવાથી ‘વેસ્ટ ટરન રીઝર્વ એકલોકિટક ઈન્સ્ટિટ્યુટ નામની જ્ઞાનવરધક સલાની બ્યવસ્થાપક મંડળીને તે મળ્યો; અને પુછ્યું કે ‘આ મંડળીનો હું સલાસદ થઈ શકું અને મારી મહેનતથી મારા હિરવાનું ખરચ

આપું એવો કોઈ રસ્તો છે?’ તેની અરજ મંજુર કરવામાં આવી, અને ઘટ પગાડનાર અને કાઠુ કાઢનારની જગો તે ને આપવામાં આવી. પોતાની ધારણા પાર પાડવાને કોઈ પણ કામ કરવનું તે દલકુ મળ્યું નહીં. થોડા વખતમાં એ સજામાં એ શિક્ષક નિમાયો અને ઘટ પગાડનારની જગા ઈડીને તેને બદલે વધારે પગારની અને માનની શિક્ષકની જગા તેણે લીધી. તેણે કેલેજમાં હાજર થવાને માટે ‘તેપારી કરી અને વિલિઅમ પ્રેજેજમાં એ વરસ અગાડીથી હાજર થઈ આખરે ઘણા માન સાથે ગ્રેજ્યુએટની પદ્ધિ મેળવી. દિસમ કેલેજમાં તેણે વિધાર્થી તરીકે નામ કાઢ્યું હતું; ત્યાં તે શિક્ષક નિમાયો. થોડા વખતમાં એ કેલેજમાં તે મુખ્ય ગુર નિમાયો, અને એથી પણ મોટી અને માનવતી પદવી તે મળી. ખતથી મહેનત કરીને બહાર માં છટાદાર રીતે આપણુ કરતાં તે રીખ્યો. તેણે રવતંગનાનો પક્ષ લીધો અને વકલાતનીકે થોડા વખતમાં ખ્યાલિ મેળવી. આ પછી તેની ચલતી ઝડપથી ચલી મળ; ૨૮ વરસની ઉમરે તે સરથાનની રાજમંડળીનો સલાસદ થયો; ત્રીસ વરસની ઉમરે એલિઓની એતાળીસમી પલટણનો કરનલ થયો; ૩૧ વરસની ઉમરે તે બિગ્રેડીઅર જનરલ થયો, ફાંસે મરણવન્તા હાથ નીચેના ખગરા ખેરેને હરાવ્યા, પીટર્સ પરીસેન્ડોંગ આગળની લડાઈમાં જનરલ બુલ્ડસને મદદ કરી, અને લડાઈઓ તથા ઘેરાઓમાં દિમ્મત અને લડકરી આગુરીને માટે એટલી નામના મેળવી કે ૩૨ વરસની ઉમરે તેને મેજર-જનરલની પદ્ધિ મળી. લડાઈમાં તેમ જ રાત્રિને વખતે તેણે કાંતેલી નામનાથી લેટામાં તે એટલો પ્રિય થઈ પડ્યો હતો, કે જોસા. આલ, ગીલ ડો ની પછી પ્રતિનિધિ તરીકે સુટી કાઢવાને તેને પસંદ કરવામાં આવ્યો. ૩૩ વરસની ઉમરે તે કોંગ્રેસનો સલાસદ થયો. બધા સલાસદોમાં સૌથી નાની ઉમરનો તે હતો. અદાર વરસ સુધી લાગજાગર પોતાના પ્રગણના પ્રતિનિધિ તરીકે તેણે એટલી લુદ્ધિ અને નિપુણતાથી કામ કર્યું કે અડતળીસ વરસની ઉમરે તે યુનાયટેડ સ્ટેટસનો સેનેટર નિમાયો, અને એ જગાને અધિકાર ધારણ કરવાનો વખત આવ્યો તે પહેલાં એ દેસામાં સૌથી ઊંચી યુનાયટેડ સ્ટેટસના પ્રિસિડેન્ટની પદવી તેને આપવામાં આવી. દિસમ કેલેજમાં ઘટ પગાડવા

ની અને તેના એરડામાં જાણ કાઢવાની મોકલી મેળવવાને તે આજીજી કરતો હતો, તેને આ વખતે સન્તાનીસ વરસ થયા હતાં; એટલામાં તે તેના દેશી બાઇઓ એ તેને આ સૈથી ઉંચામાં ઉંચું માન આપ્યું. પોતાની કળવિદ્યા, ઉદ્યોગ, ખેત, હોમલ અને સદાવરતનથી આવી અમળ્ય જેવી હતેહ તે મેળવી શક્યો. એના ચરિત્ર જેવો અનુપમ અને બોધક બીજો હામકો જુવાનોને બાળે જ મળશે. એક કદિએ કહ્યું છે કે "મેટા માણસો જે મેટાઇ પામે છે તે એકદમ કુદકો માનીને પામ્યા નથી; પણ જ્યારે તેમના સોબતી ઉદ્યતા ત્યારે પોતાની ઉન્નતિ કરવાને તેઓ રાત્રે કામ કરતા તેથી પામ્યા છે."

‘દરાંસવાલ લીડર’ નું વક્તવ્ય

એશિયાટીક કાયદા સામની હાલ પર હુમલો કરનારા જેરી કાગળ તથા ‘દરાંસવાલ લીડર’ નીચે મુજબ ટીકાઓ કરી હતી :-

"જોરાઓના લાભની વિરુદ્ધ ‘લીડર’ એશિયાટીકનો પક્ષ કરે છે, એમ કહેવું તે ખોટું છે. તે આજીજી હતું તેમ હાલ પણ વધુ હમીશ્રેયની વિરુદ્ધ છે; અને વળી એશિયાટીકને તુકશાન આપીને કાઢવાની ચાતને પણ તે દેશ આપે. પણ આજીજી ખરચ કરવું તે લોકોના પાછા વગર વિચાર્યે ઉઠાવવા ખરોખર કહેવાય. કેમકે એશિયાટીક જાણ, તે તેના બદલામાં આફરિકાના ખીજા કબરડા લોકોની હરીફાઇ તો ઉભી રહેવાનીજ. પણ અત્રે જન્મેલા અથવા કાયદેસર વસી રહેલા એશિયાટીકને ધનસાધથી કેવી રીતે દેશ પાર કરી શકાય, તે ‘લીડર’ ખરેખર સમજી શકતું નથી. આપણા કાયદાઓ માંથી નાતિભેદનો કામ દુર કરવામાં આવે, અને છથી વધારે નહીં, અને કદાચ એકાદ એ પણ, હોદીને દર સાલ કહની રૂએ આવવા દેવામાં આવે, કે જેથી હોદીનું જાતિ અભિમાન જગવડ રહે—આ શરતે એશિયાટીકો હમીશ્રેયન અટકાવવા તકવાર છે—તો અમને એકલ લાગે છે કે આવી સમાધાનીને દેશ આપવાની જોરાઓને સલાહ આપવી જોઇએ. તે શરતોથી વધારે સારી શરતો જોરા કોલોનીયોને મળશે નહીં. આપણે એક મહા રાજ્યના ભાગીદાર છીએ, અને આ ભાગ્ય તમાં શહેનશાહતની હોંદ તરફની દરજે કણુવ રાખ્યા નીતિની રૂપે બંધાએલા છીએ. આ દરજ આપણે મુલ્કી જમ્મ શકતા નથી.

એક જોરાનો દાગળ

હાલતની હિમચત

"એક અંગ્રેજ" એવી સહી સાથે નીચેનો કાગળ ‘દરાંસવાલ લીડર’ માં પ્રસિધ્ધ થયો છે :-

"મી. કેલનમેકના હારમનું વરણુન તમારા જાપામાં વાંચીને લલચાવાથી મને શનીવારે હું તે જોવા ગયેલો. એ મુલાકાતપરથી મને ઘણાએ વિચારો આપ્યા. હું સર્જરે અધારામાં તેમજ વરસાદમાં ચાલીને જતો હતો. ત્યારે મંબીર ચહેરાનો હોદી ફાનસ લઈને ચાલતો ચાલતો મને દોરતો હતો, અને રસ્તાની દરકતો અને રાહડાથી દુર રહેવા ચેતવતો હતો. આ મંબીર, સંત, અને બલો માણસ તુરતમાં જ મી વાર જેલ જવાનો હતો પોતાના કુટુંબ કપીલાને હારમમાં તે મુખી જશે. તે શા માટે જેલ—તે પણ દરાંસવાલમાં સફથી વધારેમાં વધારે આકરી જેલ—જવ છે? તે કાયદાનો ભંગ કરે છે એટલા સાર. વાર, ત્યારે તે શા માટે કાયદાનો ભંગ કરે છે? કારણ એ કે તે કાયદો દરેક હોદીને, કેમ પણ જાતના વિચાર વગર, ‘અનડીઝાયરેબલ’ ગણે છે. મારો કે આપણે દરેક વરસ થયાં કેમ પરમુત્તકમાં રહેતા હેઇએ. ત્યાર બાદ ત્યાંની સરકાર આપણને ખિટીકાને ‘અન ડીઝાયરેબલ’ ઠરાવનારો કાયદો પડે. હું તો કાયદાને આપણે શરણુ ચંપશું? મને લાગે છે કે તે કાયદાની સામે ધવામાં આપણે પાસીવ રેઝીસ્ટન્સ વાપરી નહીં એસી રહીએ, પણ એવી જાતનું ‘એક ટીવ રેઝીસ્ટન્સ’ (મળથી લડવું તે) વાપરશું કે જેથી આખી દુનિઆનું ખ્યાન ખેંચાય. જેવે હું જોરા વાંચનારાઓને અરજ કરું છું કે તેઓ એકે અવાળે આવા મામલાનો અંત આણવા નિશ્ચય કરશે."

હોંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૦ મી નવેમ્બરે જોરા-સોમાં જવાની હતી.

તા. ૨૩ મી નવેમ્બરે હોંદનામાં જવા થયેલો.

તા. ૨૪ મી નવેમ્બરના અરસામાં સુલ તાલમાં આવવાની વહી છે.

ટેલીફોન વગેરે સંખધો કેટલીક માહિતો

યુનિયન પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકવાની તક ટેલીફોન, મનીઓડર વગેરેની રૂ સંખધો કેટલાક કેરકારો જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. તેની રૂએ કરનનધો નીચેનાં કેલણું માટે ટેલીફોનના દર નીચે મુજબ થયા છે :

અમાર્જિટાટી, બીચેર, હીકરેસ્ટ, હમેરે રીવર, છસીપંગો, કાંતકકકુહ, માલવરન, પાઇનડાઉન, વેરલમ તથા ટેંગાટ માટે વધુ પેની.

અ.લખરડ કે.કપ, કે.પરડાઉન, કે.રીજ, કાલટન, રીચમડ, રેડગર, થોરન વીસ જન્કશન, અમાર્જિટા થોરક તથા મેરિટજનરમ માટે જ પેની.

અમાટીકુ, છરીવે, ગ્રેગડન, નેટીન કામ રોક, તથા સેવન ઓડસ માટે નવ પેની.

ખુતર, એસ્ટકોટ, હારડીંગ, મુક રીવર, તથા વીનન માટે એક શીર્ડીંગ.

ડડી, લાંડસલાગેટ, લેડીસમીય, મોન્ડ વીની, વોરાએક, વેસલસ નેક, તથા વીંદર દન માટે એક શીર્ડીંગ વધુ પેની.

ખરગવીસ, કેનડાકીઝર, મલેકા જન્કશન, હેટીગરપડ, તથા વરાઇડીડ માટે એક શીર્ડીંગ જ પેની.

બોચામપાસ, ઈંગાગેર્ન, ન્યુકાસલ, પોલ પીટરસબરમ, તથા મુટરેકટ માટે એક શીર્ડીંગ નવ પેની.

મારલકાઉન માટે એ શીર્ડીંગ, જેલ ન્સબરમ માટે વધુ શીર્ડીંગ. પ્રોટેરીઆ માટે વધુ શીર્ડીંગ જ પેની.

મનીઓડરના બાવો ઓછા થયા છે તેની રૂએ દર પા. ૪ અથવા તેથી ઓછું સાહિય આફરિકન યુનિયનના કોઇ પણ ભાગમાં મોકલવાની પેની, મોર્ગાનીક અને રોડેશીઆમાં મોકલવાની નવ પેની, અને ખીજા મુલકોમાં મોકલવાની એક શીર્ડીંગ એ પ્રમાણે દરો રાખવામાં આવ્યા છે.

કલકત્તાના "બ.મળી" પત્રમાં પ્રગટ થતાં લખાણો મુજબ લખામાં લખવા માટે મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીને સરકાર તરફથી ચેતવણી મળી છે.

વિશ્વાયતમાં સ્ત્રીઓની દશા

સફરેજસ્ટ આગેવાન મીસીસ
થે કલ્ડવેલની લાડલ

મીસીસ થે કલ્ડવેલ આપરણેકમાં જે સ્ત્રીઓ વેટની જરૂરીયાત નહીં મણતી હોય તેની મુલાકાત લે છે. સ્ત્રીઓને જે વખતે ૩૨૫૦ પડે છે તેની તરફ તે તેઓની નજર ખેંચે છે. બેલફોર્ડના શહેરીઓએ એ આખત વિશે ઘણું જાણ્યા તેમજ છપાયા પછી, દરેક જોરડા એકદ કાલદા પ્રમાણે તે સ્થિતિમાં તપાસ કરાવવાને ગવર્નમેન્ટ પર, એક કરાવ પસાર કરી મોકલ્યો છે તેઓએ સરકારી દાકતરી અમલદારનો રીપોર્ટ વાંચી અત્યંત દીલગીરી દરશાવી હતી. તેમાં દરશાવેલું હતું કે જે માણસો એમ ધારતા હોય કે દુનિયામાં સઘળે જોરસલસા છે અને જોરતો જે સ્થિતિમાં છે તેમાં તેઓએ સતોષ માન્યો જોઈએ, તેઓએ નીચે બતાવેલા થોડા જાણકારો પાનમાં લેવા જોમ છે :—

એક જોરતને એક ડઝન ફેલેનફેલ્ડના જોરતના બહાકિજ બનાવવાને મહેનતાણ્યા માં શી. ૧/૫ મળે છે, દોરો પોતાનો વાપરવો. એક બહાકિજને બનાવતાં ૧ કલાકથી વધુ વખત જાય છે.

જોરતોના રકરટ બનાવવાને ડઝન ૧ ની મજુરી ૧૧ મળે છે અરધી ડઝન સીવવાને એક દીવસ લાગે છે. તેમાં દોરાની ૩ પેની ઘરની દેવી પડે છે. સચો પછુ ઘરનો. ને સ્ત્રીને છ છોકરાં હોય! ઘણી મજુરી કરીને અઠવાડીયાને એક પાઉંડ મેળવતો હોય! અને અઠ રમાતને લીધે કામ કરથી કદાચ ખાતલ થયો હોય!!

એક સ્ત્રીને વજુ બચ્ચાં છે, (વધવા છે, અને છરીને નાજુક છે. રમાલની કાર અને લેસ સીમે છે; જેનું મહેનતાણું નવ પેની એક ડઝન થાકે મળે છે. એક રમાલની કાર સીવવાને પોણું કલાક લાગે છે. કાર સુકવાનું કામ ઘણું જીણું હોય છે!!

આ પીતી વખતે પાયરવાના કપડાની દરેક કારે જરૂર કામ કરે છે; તે કામની હકત ચાર પેની મળે છે. બે કપડાં જોરોવરીએ થઈ શકે!

જોરત તકીઆના ગલેફને દોરાનું જરૂર કામ કરે છે, તે એક ડઝન બનાવવાને ચાર કલાક જોઈએ છીએ, જેની મહેનત એક ડઝનની ચાર પેની પડે છે!

ફેલેનફેલ્ડના ૧ ડઝન ફેનસી લેડી સીમીસ, બનાવતાં અનુભવવાળીને દસ કલાક લાગે છે. મહેનતાણું ૮ પેની એક ડઝનનું. એક ડઝન પાછળ દોઢ પનીનો દોરો પોતાને વાપરવો પડે છે, અને પોતાનો સચો રાજો છે, અને અઠવાડીયાની એક શીલ્ડિંગ દરમિયાને અરધ ચાપ છે.

ધર બેઠાં કાર જોરવાનું કામ કરનારીને અઠવાડીયાની ૪૨ પેની મળે છે, —તેમાં ૧૨ પેની દોરાની દેવી પડે છે; અને તેના જરૂર પોવણને મારે શી. ૩ પાડી રહે છે.

લીનનની શાલેનું કામ કરનારીને અઠવાડીયાના ૫૫ કલાકની મહેનતમાં શી. ૬/૭ મળે છે, અને તેમાં કપડાંની પરિક્ષા કરવાવાળો તેની બુલને મારે શી. ૧ ૬/૩ કરે છે.

ઉપર જણાવ્યા મુજબની મધ્યા મજુરી અને બુખમરામાંથી સ્ત્રીઓને બચાવવા સ્ત્રીઓને મારેજ પોટ મેળવવાની હિજ્યાલ હબી થઈ છે, એમ કહેવામાં આવે છે.

વિવિધ સમાચાર

આવતા જન્મ દિવસે સોરક મોરલીને ૭૨ વરસ પુરાં થાય છે.

પુરવના રાજદારી સવાલોમાં અબ્યાસ કરીને પાછા ફરેલા એક અમેરીકને જણાવ્યું છે કે ચીન, જપાન કરતાં વધારે અડધથી આગળ વધવા લાગ્યું છે.

નેચરલ હિસ્ટરીનાં અમેરિકાનાં મ્યુઝીયમમાં પક્ષી રાખનાર મી. ચેપમેન સેન્ટ પોલમાં મળેલી નેશનલ કોનજેશન કોંગ્રેસમાં ભાવણ કરતાં કહ્યું કે ટોપીમાં પીછાં પહેરવાના વધી પડેલા શોકથી અમેરીકાના જંગલોનો નાશ થાય છે. આવી રીતે પક્ષીના નાશથી અમેરીકાના જંગલ ખાતાને ૨,૭૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડનું દર વરસે નુકશાન થાય છે. ટોપીમાં પીછાં પહેરવાના શોકને લીધે ચાર વરસમાં ૨૦,૦૦,૦૦૦ પક્ષીઓને મારી નાખવામાં આવ્યાં હતાં. એક વરસમાં વેનેઝુ, મુઝા ખાતે ૧૫,૩૮,૦૦૦ બગડાનાં પીછાં નિકાશ કરવાં હતાં.

ટોકીયોમાં પરદેશી લાખા શીખવાની શાળામાં હિન્દુસ્તાની, તામીલ, ને મરાઠાના લાખા શીખવાના વરગ ઉચાડવામાં આવ્યા છે, જેમાંથી આ વરસે તામીલ અને હિંદુ

સ્તાની લાખામાં જે ગ્રેન્ડુએટો બહાર પડ્યા છે.

ડોક્ટર થોમસ જે. મેયર નામના કાયદાના અનુભવી ડોક્ટર અમેરીકાના “જરનલ ઓફ ક્લીનીકલ મેડીસીન” નામના પત્રમાં જણાવે છે કે તેણે રેટલ રનેક બલના સપના જેરમાંથી કાયદર મટાડવાની દવાની શોધ કરી છે. જેરમાંથી અમુત શોધી કાઢ્યું એવી આ વાત કહેવાય.

પોઈટ મહેમુદન સોસાયટી

સેક્રેટરી લખે છે કે :—તા. ૩૦ મી અક્ટોબર ૧૯૧૦, રવિવારને રોજ જોદર ની નીમાજગદ પોઈટ મહેમુદન સોસાયટીની મીટીંગ સોસાયટીના મદ્રાનમાં મળી હતી. મી. શેખ કાલેશ પ્રમુખ હતા. ખાસ આમંત્રણથી મોલવી હાજર હોદ મહમદ સાહેબ, ડરબન મદરેસાના ઉસતાદ હાજર હોદ મહમદ સાહેબ, જનાબ ખાદરશામીયાં, મી. છરમાઈ દાદામીયાં, મી. મહમદ છખરાહીય વગેરે સાહેબો હાજર હતા. શરૂમાં પ્રેક્ટર મી. નયુ કાસમે પ્રેરણાનો આભાર માની તેઓની હાજરી માટે ખુશી જાહેર કરી. સોસાયટીના કારોબારનું બખાન કર્યું, અને હાડની જરૂર બતાવી. મોલવી સાહેબે ખુશાલી વચ્ચે હિમા થઈ સોસાયટીના મેમ્બરોનો ઉપકાર માન્યો અને તેના કામ ની તારીફ કરી. એક બે મેમ્બરો તેમ ની સાથે નીકળે તો ડરબનના વેપારીઓ પાસેથી સોસાયટીના મદરેસા માટે પૈસા લેધરાવવા બનતી મદદ કરવા તેમણે કહ્યું. મેમ્બરો વધારીને મદદ કરવા પણ જણાવ્યું. દેવખંધ મદરેસા તથા બીજા મહેરીમોના જાખલા આપી હિન્મત આપી કે આજે હેરત પમાડનારા મેહરીલો શરૂમાં નબળી હાલતમાં હતા. છેવટ ખતથી કામ કરવા નહીંહત આપી તેઓ મેમ્બર નોંધાયા. બીજા નવા આવેલા સાહેબો પણ મેમ્બર થયા. મી. છરમાઈ દાદામીયાંએ દેશ જતી સ્ટીમરો પર સોસાયટીની પેટી ફેરવવા બહામણ આપી અને તેમાં બનતી મદદ કરવા કહ્યું. છેવટ થેરમેને સમુદો આભાર માન્યો હતો; અને આ, પાન સોપારી બ્રાજ જગજગ ચાર વાગ્યે મીટીંગ બંધ થઈ.

પરચુરણ ખખરો

જોહા-સખરખી મી. કુશીર સાલેજી
લેર લખે છે કે:—તા. રફમો અક્ટો
ખરે ચીખલી તાલુકાના મામ અલીપોરના
રહીશ મી. હસપ કોલાભાઇ દેશ જવાના
હોવાથી તે દિવસ આસપરત ઓટપર
તેમને નિદાવગીરી દેવા એક મેળાવડો
થયો હતો. આસપાસના મામોમાંથી દેઠ
લક અદરથોએ હાજરી આપી હતી. મી.
હસપ કોલાભાઇની તારીફનાં બાવણો થયાં
હતાં; અને દેશ જમ મામની મદદેસા
વમેરેની દેખરેખ રાખવા બલામણુ કરી
હતી. મી. કોલાભાઇએ સફુનો આજાર
માન્યો હતો. પછી તેમને હારનોરા છતા
યત કરી રેઠેછને વળાવવા સફુ ગયા હતા.

હરખતથી મી. એમ. એમ. દીવાન
લખે છે કે:—માહે ડીસેમ્બર ૧૯૧૦માં
મુખબ ખાને લોહાણા મામોની કાન
ફરસ બરાવાની છે. તે વખતે નાનાક
લોહાણા બાઇએ તરફથી ડેલીગેટ તરીકે
મી. ધરમશી દુમશીફાસ જેડીવાળાને
મોકલવાનું નહીં થયું. મી. ધરમશીને
આવારડી આપવાનો એક મેળવડો આજ
રોજ ડેલીગેટ ઉપર નિજા મી. હેમ
રાજ મુખજના મકાનમાં થયો હતો.
સર્વ બાઇએએ મી. ધરમશીને ડેલીગેટ
તરીકે કબુલ નાખી તેની સફર સફળ
ધમ્મી હતી. બાદ કેટલીક બેઠતી
સુચના આપી મી. ધરમશીને ડુમતોરા
આપી આ તથા નરેયો લઇ હમ્બર રજુતિ
કરી મેળાવડો વિસરજન થયો હતો. મી.
ધરમશી આવતી કાલે રટીમર કેન્ડરમાં
મુખબ જવા ઉપકરો.

હરખતથી અમને લખી જણાવવામાં
આવે છે કેયોશીક ઇડિઅન યંગ મેન્સ
સોસાયટીના અશક્ત તથા વિકટોરીઆ
રટીટ, સેન્ટ એનથોનીના હોલમાં તા. ૧૨
મીએ (આજ રોજે) આઠ વાગે પ્રામેફાલ
માં હાંદી તામીશ તથા ઇંગ્લેજ આપને,
મેજક લેટનેના દેખાવો, વાજીત્ર, તથા
કસરતી આખાડ વમેરે તમાશાઓ કરવા
માં આવશે. હાખલ થવાની ફી શી. ૨
તથા શી. ૧ રાખવામાં આવી છે. ઉપ
જના પછસા સખાવતી કામમાં વાપરવા
માં આવશે.

રટીમર ફીલ્ડ મારશલ ખરાબે ચડી
ગએલ એવું તાર સમાચારમાં છપાવું
હતું તે સખ ધમાં જણાવવામાં આવે છે
કે તે રટીપર ચડી ગએલ, અને તથા
માર કતકમાં પાછી તરતી થઇ ડેલ
મે.આબે માટે (સુવેગ્રમી) ઘિરડી ચુકી છે.

દીવાળીનો ઉત્સવ

જોહા-સખરખી

એક ખખરખી લખે છે કે મી. મુના
કટેક હાંદુ એસોસીએશન તરફથી દિવાળી
ના ઉત્સવ સખ ધમાં નોટીસ કાઢવામાં
આવી હતી તે મુજબ તે દિવસે તમામ
હાંદુબાઇએ ધર્મો રોજમાર બધ
રાખ્યો હતો. સાંજ થતાં લોકો ધીએ
દર તરફ આવવા લાગ્યા. અચરે ૨
હત્તર હાજરીનોથી હેલ ચીકર બરાજ
થયો હતો. આસપાસના મામોથી પણ
લોકો આવ્યા હતા. પ્રીટોરીએથી મેસ
રસ મધીમાઇ દેશાઇ તથા રજીડજને
તાર હતો જેમાં દિવાળીને મહોત્સવ નિર
વિધે ઉજવવા, અને નવું વરસ મુખ
શાંતિમાં પસાર થાય એમ હમ્મજામાં
આવ્યું હતું.

હોલ કેળનાં રથાં, સગતા વાવટા,
તોરણો અને ડુકની માળેથી સણગારવા
માં આવ્યો હતો. એસોસીએશનના
પ્રમુખ મી. રી. પી. લખીરામ કરમ્પસર
નહીં આવી શકવાથી પ્રમુખસ્થાન, મી.
અનજી નયુની હરખરત અને મી. નારાજ
બાઇનાં અનુમેદનથી મી. મણીબાઇ ખા.
બાઇ દેશાઇને આપવામાં આવ્યું હતું.
જેમણે મી. લખીરામની મેરહાજરી માટે
દીવાળીની જાહેર કરી, લોકોનો આજાર
માની દુકમાં દિવાળીનું મદતર કમમતવી
કામ ચાલુ કર્યું. પ્રથમ દારમોતીયમ
તયસા સાથે તમામ માણસોએ ઉભા
થઇ હમ્બર પ્રાર્થના કરી હતી. સવાસાત
થી આડાઆઠ સુધી દિવાળીનો દિવસ
અને હાંદુ ધર્મે એ બે વિષય ઉપર
લખણો થયાં હતાં. વચ્ચે રાજ રામ
ચંદ્ર, હરિચંદ્ર, વમેરે મહાતમાનાં નામ
ખોસાતાં તાળીઓનાં ખુબ અવાજ થઇ
રહેતા હતા. મહારાજ ગાયકવાડ, અને
હાંદના રત્નો કાશ, ગોખલે, વીમેરે લાંબુ
આયુષ્ય ભોગવો એમ લખણુકતિએએ
હમ્મજું હતું. સાંજનારાઓ આ નામો
ખોસાતાં ગરજના કરી મુકતા હતા. સલા
ચુદની વારંવાર શેલ્લ થવાતી હતી. મેસ
રસ. મુખાખજાઇ મોરારજી, મનજી નયુ,
મુખજી પટેલ, ઓધવ કાનજી, કાઢવાભાઇ,
દેવાભાઇ, મોખાભાઇ, સત્યાગ્રહી પ્રાગજી,
ઝીણાભાઇ, મુસાખાઇ, મુશુવતરામ,
રજીડજી, જીવજી, મોરારજી વીમેરે
વિષયને અનુસરતું બોલ્યા હતા.

ઉવટે નસ વરસ માટે ખાસ જોડેલાં
હાંધો ગવાયાહદ. તમામને પ્રાયોરકોષ
દેખાડવામાં આવ્યો હતો. મેળાવડો
મોડી રાતે વિસરજન મએલો.

મી. રાવપન તેમજ બીજા સત્યગ્રહી
એને ખાસ આમંત્રણથી ખોલાવ્યા હતા.
પણ તેઓ નહીં આવી શક્યા, તે માટે
દીવાળીની ખતાવવામાં આવી હતી.

મી. આલજી, મી. જટલર વીમેરે
થોડાક યુવોપીઅન પણ આવેલા હતા.

હેલ સણગારવાનું તથા તેને લખણુ
ખીનું કામકાજ મેસરસ બચુભાઇ,
મીખાજી પટેલ, રજીડજી વલામજી વીમેરે
ને આજારી હતું. સણગારવાની વરણુ
એ મી. કાઢવાભાઇ રામજી તરફથી
મફત મળેલ, દિવાપ તપામ ખરસ મેવ
રસ રજીડજી દેશાઇ તથા જીવજી
પટેલે આપ્યો હતો.

કીબરલી

એક ખખરખી લખે છે કે તા.
૧-૧૧-૧૦ મંગળવારના રોજ દીવાળી
નો તહેવાર હોવાથી હાંદુ વરમનો ધર્મો
રોજમાર બધ હતો. જતાં બે તથા
સદ્યદરથો અપરાદર થયા હતા કારણ
કે તેમને બીજા કોઇ પોતાના જાનિબઇ
સાથે કંઈક અણખનાવ દશે તેથી તેમણે
વિચાર કર્યો કે કુલાણો ધર્મો રોજમાર
બધ કરે તો હું નહીં કરું એવડે
અંગત અણખનાવને મનદેર તહેવારોમાં
પણ આરંગ ધરવામાં આવે ત્યાં
હતા અને ઉનતીની આજ્ઞાજ ક્યાં રહી.

અદોસા પરમો ધર્મો એ હાંદુ ધરમ
નું મુખ્ય સુત્ર છે પણ દિવાળીની એટલી
જ કે તહેવાર નીમીતે હાંદુઓને હાથેજ
તે સુતનો લગ થાય છે અને સાથે સાથે
મઘપાન કે જેને માટે માદવારથળી જેવું
પ્રથમ દ્રષ્ટાન્ત પુરાણમાં-મુખ્ય શ્રીમદ્
ભાગવતમાં મોજુદ છે જતાં તેનો લગ
કરવામાં વિચાર કરીને જેવાવું જ નથી.
આ ખામીઓના મુખ્ય અપાવદાર આજ,
રોજ અને બાદમણો છે એમ કહીએ તો
ખોટું નથી. જે પ્રમ્મના ગુરુ લોબી
અને સ્વાર્થી બન્યા તે પ્રમ્મનો અપઃપાત
થય તેમાં નરામજ નથી જતાં અન્ય
હાંદુઓ પણ જો જાહેર તહેવારોને દિવસે
ધરમનાં તહેવારો રક્ષણ કરવાનું પણ લેવા
તો રીવાજ રાખશે તો તેથી કંઈક પણ
ફાયદો થાય એમ લાગે છે. તેમજ તહે
વારોને દિવસે હાંદુ સમાજને સામાન્ય
જાનુઆરની લામણીથી એકત્ર કરવાની
યોજના થાય તેજ તહેવારો સરથક થય
નહીંતર તો પછી તહેવારોને નામે મોજ
શોખ અને તે દાસ આત્માની અધેગતિ
સિવાય અન્ય ક્ષા મળે તેમ નથી.

દારૂ પીવા દેવાનું "દયાળુપણું"

"પ્રીતિરીઆ ન્યુસ" ની સંખત
ટીકાઓ

દરમિયાનમાં દરના ઉપયોગ સંખત
માં તપાસ કરવા નીમણીલા કમીશનના
રીપોર્ટમાં કલરડ અને બીજી વગર ગોરી
બનો તરફ દયાળુપણની લાગણીનો ટોંગ
કરવામાં આવ્યો છે. આ પ્રયત્નો વલણ
થી 'પ્રીતિરીઆ ન્યુસ' નીચેના તીખા
શબ્દોમાં તેને વર્ગીકૃત કરે છે :—

આગળ કલરડ અને નેટીવ લોકોની
છુટ માટે દારૂ કમીશન જે કાળજી
ખતાવે છે તે અજબ છે. રીપોર્ટના
હદમાં પારીત્રમાં કહ્યું છે કે :—

"કમીશનને સારીપેઠે ખબર છે કે
આગરદારને મિત્રદારી કલરડ લોકોનો
એક વર્ગ છે કે જેને બીજા કોઈપણ
શહેરી જેટલી છુટ (દારૂ પીવાની)
મળવી જોઈએ, અને તેજ વાત
નેટીવ રિપે જે કે કાંઈક એકા પ્રમ
જીમાં, કહી શકાય."

હવે ('પ્રીતિરીઆ ન્યુસ' કહે છે) જે
જામ કલરડ કે નેટીવ લોક બીજા શહેરી
જેટલીજ (દારૂ પીવાનાં) છુટ માટે હક
દાર છે, તે ખચીત તેઓ ત્રામ અને
પગથી ચાપરવા કલરડ છે, કે જે માટે
તેઓ વેરા ભરે છે. તેઓ એવી માન્યતા
કરવાને કલરડ છે કે વોટ વગર તેઓ
પાસેથી કરવેરા લઈ શકાય નહીં. જ્યારે
દારૂ પીવાની વાત હોય, જ્યારે કલરડ
અને નેટીવના બીજામાંથી કાંઈક કલાવવા
ની વાત હોય, ત્યારે લગભગ હેટવોકવાળા
આ અને નેક્ષાલીરદો પ્રમળની છુટની
કિમિપત કરવા ચીત્તુર બની જાય છે.
પણ જ્યારે આ ધેરણ વોટ સંખતમાં
લાઇ પાડવાનું તેમને કહેવમાં આવે છે
ત્યારે "બની શકે તેવું નથી" એમ કહી
ઉતારાજે તે વાતને તેઓ તજ દીએ છે
આથી વધારે રોગ અને કુતારપણું
બીજું કયું કહેવનું આ કોંગ્રેસો જે
એ માર્ગદર્શકમાં ઉભા લાંબી પ્રથનાઓ કરે
છે, જેઓ માનવીના હક માટે નિરંતર
પ્રેરેસ દરે છે, તેઓ દયાળુ કરે છે કે
કલરડ લોકને "પીધેલા" ખવાતો હક
તો મગવાજ જોઈએ! તેઓ આ લોક
ને તેમના પેસા ખાવા તેમાં મત દેવા
જેટલો અવાજ પથ આપવાની તો નહ
પડે છે! કેપત: વાતને તંદુરસ્ત કહી
પીધા તાપક કલાવમાં આવે છે, અને

વિચારના "સ્પીરીટસ" ને ખાવડર એર
મજુરામાં આવે છે. આ તફાવતો કેવું
કલરડપણું બતાવે છે! શા માટે આ
લોક પ્રમાણિક નથી થતા? શા માટે
તેઓ એમ નથી કહેતા કે :

અમે અમારો દારૂ વેચવા માગીએ
છીએ. તેથી પીનારાઓની અધેગત
ચાવ, તેમને જેર ચડે, કે તે મરી જાય
તેની અમને દરકાર નથી. અમારી
દ્રવ્યની વાડીઓની પેદાશથી મુલકને
લોંગવી દેવાના હકની અમે માંગણી
કરીએ છીએ, કેમકે અમે પેદાશ
યવા માગીએ છીએ, અને અમને
અમારા લાઇઓનું શું ચાવ તેની
પતવા નથી.

તાબું ઉમદા ફરેટ

અને વેજીઅલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માત્ર બધી
જગ્યાએ રોકડથી નિયમસર તાકીદથી
મોકલીએ છીએ. ચોરડર મોકલી ખાતી
કરો.

નાતાલનો સારો તમાકુ જગ્યાખંધ મળશે
પત વ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરો :—

ઇસમાઇલ છવા ફરેટર

પી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ. 'ઇસમાઇલ'
૧૭૨, એ. ઓ. ડરબન

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર
ફરેટર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાબું
ફરેટ તથા દરેક જાતનું વેજીઅલ ધણીજ
સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક
જગ્યાએ ચોરડર મોકલવાથી નીચમસર
તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ માગવા અગાઉ ખાતી માટે
કાગળ વ્યવહાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ
માગવી લેવી.

ખુલાસા માટે જો નીચેને શીરનામે :—

એમ. એ. આર્થર લાજપુરી,
ફરેટર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦

ટલી. એડરેસ 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. Aben Lajpuri,

Fruiterer 40, Cathedral Rd.,

Box 570 Durban.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
ફરેટ નાતાલીયા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ચાવલ માંગ ૧ અસ્ત.ની	૧૬ ૬	૨૦ ૦
બીમડીના	૨૫ ૬	૨૬ ૦
એફ.એફ.ડી.આર.	૧૮ ૬	૧૯ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૬	૧૮ ૦
ચીની સકકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
ફાંડાના	૧૯ ૬	૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૮ ૦	૧૮ ૬
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૬ ૦	૧૬ ૬
મસુરની	૧૬ ૬	૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૭ ૬
અડદની	૨૮ ૬	૨૯ ૦
ચણા મુ'મળના	૧૮ ૬	૧૯ ૦
દાળ	૨૮ ૦	૨૮ ૬
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬	૯ ૦
બીનીસ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
કાનું તેમ ૧૦ પાકન	૩ ૬	૩ ૭
એરડીવું	૩ ૦	૩ ૩
મીઠું	૩ ૬	૩ ૯
નાળીએરું	૪ ૬	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૬	૧૭ ૦
પીણી	૧૫ ૬	૧૬ ૦
લીરકુળ નાનામ	૬ ૦	૬ ૬
અરો દાઉસ હેડ	૧૨ ૦	૧૨ ૬
મકાલી સોપારી ૧ ગલ	૭ા	૮
મરચાં	૩ા	૩ા
ધી પેરી, જડીનના પૌંડ.	૯-૦-૦	૯-૫-૦
પોરખદર	૯-૧૦-૦	૯-૧૦-૦-૦
પારાઈન કરાઉવ	૭ ૩	૭ ૬
વાઈટ રૉસ	૮ ૬	
ગલન	૧૩ ૯	૧૪ ૦
નાળીપેર	૧૬ ૦	૧૭ ૦
ફરી	૧૪ ૬	૧૫ ૦
કામંડ સોપ	૧૩ ૯	૧૪ ૦
સાણુ સીફક રોન	૧૫ ૯	૧૬ ૦
સાણુ સનજાઈટ ૧૦ ઓ.સ ૩૪ ૦	૩૬ ૬	
સાણુ પચ્ચ ૫૦ ટુકડાના		
બોક્સની કીમત	૧૨ ૬	૧૩ ૦
નેટર ડી	૧ ૮	૧ ૯
મ.પી.સ લાવન	૩ ૧	૩ ૩
સોનારી સેવરબની	૧૦	૧ ૦
નાડલ પોઈટ સીયારે	૧૧ ૬	૧૬ ૦
નીમક (લીરપુક)		
અસ્તા એકની.	૪ ૬	૫ ૦
નીમક (અરમની સાથે)	૪ ૬	૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

જાહેર અને ખાસ વાસ્તુ તથા ફર્નિચર અને એકાદેક વસ્તુની મારકેટમાં જેથી મારવામાં આવે છે. પછલા વસ્તુ કુલવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER.

Also at the head Office S.A.— And at—

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેસીટ, ડરબન.

‘વેદે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તે પછી પુરેગીઅન દવા શા મટે વાપરેછે? રૂબાયન સહાનુભૂતિ—મનજ અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ દરત ચાલે એટલી દવાની શીશીએ ૫.

આવાસીર બીધરવાના સોમ અને ધરીત—હરસ મસાનો તાકાળીક અને ચોક્કસ છલાજ. નાવાલમાં વજા જણ્યને હામદો થઇ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—બહુ મલમ. સોમ, બા. બુમડા, વિએરેને ગુરતજ સાહ કરે છે કિંમત ૬ પેતી.

કુમિન્ન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં તમામ જીવડાંનો અકસીર છલાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંસાથે લુદીજીદી દવા. કિંમત શીશીએ ૧.

તવાના વટિકા—લુલાખની અકસીર ગેળીઓ. ડબીની કિંમત શીશીએ ૧/૬.

શરીરમય વટિકા—કુ:ખશામક ગેળીઓ. ખરાબ રાખનાનો ખાસ છલાજ કિંમત એક ડબીની શીશીએ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbakkfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચદ

દિલ્હીમાંથી ગોધરા જથાળાં મંગાવી સરતે લાવે વેચવામાં આવે છે. અને ખાસ શ્રી પોરબંદરનું તથા રવકતાનું—સરસ ચાવન—એળું ગંધીઆણું—એક વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5937, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spekulan,

Tel. add. "KHANDERIA," Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Forwarding and Commission Agent.

STORES: LOWER PIER STREET.

P. O. Box 253. Telegrams: "MELON"
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, O.C.

Mohamed Surtis
Merchant, Box 87

BEIRA

Girdhadas Khetsay,
General Merchant
Tel. Add. "Khetsay" Box 110
Daudar Anandji
General Merchant
Tel. Add. "Ladon." Box 42

BEACONSFIELD

Shahhoodren Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Tayib Adam.

CAPE TOWN

A. Cader 116 Long Street.
Ohhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NORONHA,
24 Frore Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOORAKER AMO & BAO,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
118 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Issaait & Co.,
118 Commercial Road.
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. ADAM LAFERRI,
P. O. Box 570
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 530,
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
56½ West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
88 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TIENTS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN O.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Export & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN O.C.

N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street

HEIDELBERG

A. M. BIVAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandao & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Sarkh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amod Moomjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dajeo,
Indian Washerman,
Box 6369.

M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.

E. E. DADANHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2368.
Tel. 1015

M. P. FANOT,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDREN,
Box 3755

O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.

Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.

A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140

J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KEUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222.

CHOTABHAI & DADON
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. B. B. B.,
Box 36.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suliman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLGY, Box 332.

Madhavjee Jetba & Co.,
Box 140.

Noor Mahamed & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJDA & LALOHAND Box 92.

Nanjoo Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyai, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA Bros.,
Box 180, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nickamdas Bros.,
Main Street. Box 531.

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. S. S. S.,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. H. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Saliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Joosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKERN

(Transvaal.)

Kesavji Oiga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail. Box 44,
Mahomed Wadeo,
Merchant Box 27,
Branch: Halfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Bluga Koverjee Endholwala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haji Jaffar Munaver Raeria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTERS,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 33.

શ્રી. કેવલરામ
વેનારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ રેલમ અને મીનાઈ તથા બપાનીડ રૂમાઈ
મારકેટ બીટ, (કાર્બન હોટેલની સામે.)
બોક્સ ૫૩૨૦, બેલ્ડા-મળગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
126 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Hand No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4140. Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, T'VAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Cronen Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Suez Port
Said, Naples and Marseilles:—

about Nov. 21st Goth, 4738 tons

" Dec. 19th Goorkha 6287 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

FOR DELAGOA BAY ONLY

about Nov. 18th Braemer Castle, 6280

FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

" Nov. 20th Cluny Castle 5146 tons

" Dec. 2nd Dunluce Castle 8114 tons

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડ.

ઈન્ડિયન ટ્રેસરી જથ્થાબંધ હાઉસ્ટાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ શી પેરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ ચાવલ—ચોખુ મેંધીઆલું—જથ્થા
બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પેરબંદરનું ખુશખેદાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 38. Tel. Add: "FORBANDAR."
Telephone 86

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION,

c/o International Printing
Press, Phoenix, Natal.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 28,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI"

KRÜGERSDORP.

German East African Line

S. S. SULTAN

Will sail from Durban about the 28th November and from Delagoa Bay about the 29th November 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

મુખ્યજનારી રહેમર "સુલતાન"

ઉપરી આગમોડ તા. ૨૮મી નવેમ્બરે ડરબનથી અને ૨૯મી નવેમ્બરે ડેલાગોઆથી ઉપડી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઇ મુખ્ય જશે. રીફ્રીઝ મોરાફી અથવા વનર મોરાફીની મજશે કેક પાસેજરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. એ વરગ સાર એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી જાણ બધ્યાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. ગતી, પાણી, ગુણવત્તાનુ, તાજાં વગેરે જામતમાં સરસ બંદોબસ્ત રહે છે. લાકડાની કેક અને વીગળાની બતિ છે. ખઝાસી દેશી છે રીમર મુખ્ય પહોંચે કેમકથી ખજર આવે છે, જે જાપાઓમાં ઉપાય છે

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,

137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

ફેડ એફીસ: ૧૦ એરફન સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન

સી. પી. લક્ષીરામ.

જનરલ સીલક મરચંદ.

૭૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન.

ફેડ આપવા લાયક અનેક તરેહની ધણીજ સરસ રહેશે. જેનાકે બાંદીનો માલ, દરેક ભત્તણ રેશન, જરીના કેબલ કસાય, કારામીરી બનાવ વિગત વિગેરે કાવ પ્રણાજ સરતા. આવે અને ખાસ રહે.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

40-41 Street, Malay Location

Port of Call

101, 103, 105, JOHANNESBURG

Indian Opinion DIARY 1911

Advertisers should apply at once for space, as the Diary will be published at the end of

November. Prices as usual:

Full page, £1; Half-page 10/-

Write to the Manager

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "ORONSAY" leaving Durban for Calcutta direct on or about 10th November, taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR.

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

ઇ.સ. "ઓરોનસે" નામકે જહાજ ૧૦ નવેમ્બર ૧૯૧૦ ને લગભગ રવિને કલકત્તે જાણી.

આર. રાજકુમાર એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

એસ. એસ. 'ઓરોનસે' તા. ૧૦ નવેમ્બર ૧૯૧૦ ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા ઉપડશે.

આર. રાજકુમાર - એજન્ટ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાણી, 'ઓરોનસે' નામકે જહાજ ૧૦ નવેમ્બર ૧૯૧૦ ને લગભગ રવિને કલકત્તે જાણી. આર. રાજકુમાર એજન્ટ, ૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

હાદી કારોગરીનો ટ્રકો

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકો, કેપીન ટ્રકો, મુસાફરીની કેપીન ટ્રકો તેમજ ભારે રીલી તી ટ્રકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને લગતો બીજો સામાન પણ મોરડર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચપુ)

સાદાં તથા ઉંડાં ઢાંકણાંનાં દરેક સામજ નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત મોરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ઝારા, ટોપી રાખવાના ડગાઓ વગેરે હરકોઇ સહજના બનાવી દઇએ છીએ. વધુ વિચતમાટે પ્રાઇસલીસ્ટ મળવો અથવા બતે આવી મળે:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

Printed and Published by M. C. Rawat,
International Printing Press, Phoenix, Natal.

No. 47—Vol. 8.

SATURDAY, NOVEMBER 19TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

FAILURE OF GOVERNMENT'S ASIATIC POLICY

"TRANSVAAL LEADER" CONDEMNS AND "THE STAR" EXCUSES

ON Friday, the 11th instant, the *Transvaal Leader* gave as its first leading article a severe criticism of the Government's Asiatic policy. We give extracts below:—

The letter in another column from our London correspondent shows that trouble is brewing in the Old Country over Indian labour and the general treatment of Indians in South Africa. This time it is not only the "Non-conformist conscience" that is being exercised on the subject, but also that the Church of England, whose leading clergy and bishops are reinforcing the expressions of view by Dr. Clifford and other members of the Free Church Council. Those anti-passive resisters who objected to a common-sense settlement of the British Indian question on the lines proposed by Mr. Gandhi and who mocked at the agitation raised by the Asiatic deportees in India are now provided with food for serious thought. General Smuts may also regret that he has pursued so far a policy of mixed slimness and brutality. For there are indications that the Imperial Government means to put its foot down and virtually compel the Union of South Africa to do what the Transvaal Government missed the opportunity of doing with as much grace as safety. Not only is it becoming clear to the British Government that to suffer South Africa wantonly brand all Asiatics as "undesirables" in the long run to split the Empire, but there exists an immediate exigency which may force from Downing-street representations tantamount almost to intervention. The exigency referred to arises from the change of Government in Portugal. Europe waits to see whether England will recognise the Republic, and Sir Edward Grey, the Minister through whom the recognition must come, declines to give it until he is assured that the slave labour in Angola and San Thomé is become a thing of the past. Sir Ed-

ward cannot, however, press his point while speakers of the standing of Archdeacon Potter are able to say, with unanswerable truth, that the present British Government in the Transvaal is subjecting the Indians to worse treatment than that which moved the British Government ten years ago to go to war with the Boer Republic to deliver them from it. Thus the foreign situation threatens to react on the South African. We cannot take up the attitude that Great Britain's difficulties are her business, and that we South Africans, as enjoying the privilege of self-government, are responsible to none but ourselves for handling our internal affairs. This theory, like a good many other quack notions, has a fine verbal ring, but it will not work. We are not independent, as we should soon feel if England, tired of our unreasonableness, decided to cut the painter at her end, and withdraw the protection of her fleet.

We call the treatment referred to senseless, because it subverts no practical object. The passive resisters are agreeable that we shall regulate Indian or Asiatic immigration; as to the importation of indentured labour, they desire its total prohibition. All the concession they ask as to the number and description of immigrants who may enter is that not more than six professional men of their race—doctors, lawyers, literati or clergy—may be allowed ingress in any one year. On the intrinsic concession, General Smuts has never made any difficulty, only he stipulates that the six immigrants or less must take up their residence under ticket-of-leave conditions—that is to say, they must be liable to deportation at any instant on the order of a Government official and without the right of appeal to the Magistrate. And this spirit breathes through the whole of his Government's policy in regard to the British Indians. Not content with blocking Indian

immigration; they insist on excluding Indians under an Act which brands the whole nation as "undesirables." Our law-book insults under this appellation the rajahs of the Indian States, the Indian members of the Indian Legislative Council, the learned and professional classes of India, the Indian soldiers whose valour has extended and helps to maintain our Empire, and such Indians as those stretcher-bearers whose brave ministry to our troops in the war we have commemorated by a monument on the highest hill overlooking Johannesburg. These classes of Indians are branded by objectionable epithet quite as much as the coolie and trading classes whom we specially wish to exclude. As these classes, the passive resisters say: "Exclude them if you wish, but do it by Governor's regulations applicable to undesirables of all nationalities. Use the non-insulting precaution which the rest of the Empire finds adequate; don't affix a stigma to a particular race whose civilisation, in its different way, is the equal of yours." What the issue between the Government and the passive resisters is cannot be too clearly stated. Both sides agree in the restriction—the virtual total prohibition—of future immigration, but the Government wants the prohibition plus insult; the passive resisters will only submit to it minus insult. They are martyrs who refuse to register under a law which puts a stigma on their manhood and their race. The *Leader* and the chiefs of the Transvaal Progressive Party have sided with the passive resisters and against the Government since the issue narrowed itself as above defined.

The following is the portion of the news letter, referring to Archdeacon Potter's speech, above referred to:—

The Bishop of Madras (he said) had written him a letter in September saying that the treatment of Indians in South Africa was a disgrace to the

British Empire, and that he sympathised with the wave of righteous indignation which is spreading throughout India at the treatment of their compatriots in South Africa. The Archdeacon quoted a remark of the *Manchester Guardian* that the condition of the Indians now in the Transvaal was "worse than it was before the war." He added that he had started a League of Honour, whose members were pledging themselves to read a book on the indentured labour system in South Africa, and then pledge themselves that they would not vote for any Parliamentary candidate who would not "go straight" on this matter, which, he said, concerns the very essence of Christianity and civilisation. "I am a Conservative, and I have always voted Conservative," added the Archdeacon, "but at the next election I shall withdraw my subscription and vote for the other side, unless the candidate promises in the name of Almighty God that he will eat his words and reconsider his opinions on this matter."

[We gave in our last issue the report of an interview with Archdeacon Porter in regard to the recently-formed "League of Honour."—Ed. L.O.]

"The Star"

Referring to the *Leader's* article, the *Star* comments as follows:—

Whether the Asiatic legislation is sound or bad, whether in the ultimate result it secures the greatest good to the greatest number, or whether in its effects it is anti-Imperial and undemocratic, the fact remains that the laws of 1907 and 1908 received the practically unanimous endorsement of all parties in both Houses of Parliament and of 99 per cent. of the section of the public which gave any attention to the question. Whatever credit or odium the adoption of these precautionary measures brought upon their authors must, therefore, be shared by the leaders of all parties and by the public who supported their policy. While admitting this, however, we reiterate that the enforcement of the regulations framed under these laws has left a good deal to be desired. There has been too much of the straining of the letter at the expense of the spirit of the Acts and the regulations. We are, however, far from casting the blame entirely upon General Smuts. In the last two years the Colonial Secretary of the Transvaal and the first Minister of the Interior of the South African Union has been overburdened with important duties; he has in consequence been obliged to trust too much to subordinates whose tact and foresight have not always been markedly profound. We suggest this as the most feasible explanation of the partial non-success of General Smuts' Asiatic policy and of the fact that the Transvaal Government has laid itself open to criticism in certain respects. At the present stage of the game the trump

card the agitators is the treatment of a batch of some eighty deportees, who have been kept moving from port to port along the South African coast. It is quite probable that in reference to these the authorities have committed irregularities, and it may be injurious in the technical sense. At any rate we know too little of the merits to challenge the accuracy of all the counts in Mr. Polak's indictment. We have since been told that many of these men were not only domiciled but had actually been born in South Africa, and this assertion has since been confirmed, for according to Mr. Polak's letter most of them have not only been able to obtain duplicates of the registration certificates they had destroyed but have again found their way into the Transvaal prisons for infractions of the Asiatic laws. At the same time we should be glad to see the controversy intelligibly closed. The passive resisters, though a mere handful, are admittedly a nuisance. We trust that General Smuts and the Union Parliament may be able to devise a solution of the problem that will prove not only satisfactory, but also permanent.

The South African Press and Indian Immigration

The *Cape Argus* writes:—

The problem which the Union Parliament has to solve is to do as much as possible to make the position of the Imperial Government more easy, without allowing a surreptitious influx of Oriental immigrants for whom there is no place in South Africa. The task is not an easy one, but if, as we hope may be the case, it is attempted in the right spirit, we do not believe that it will prove insuperable. One feels that the Indian difficulty would never have reached this acute phase if Lord Milner, with his wide Imperial outlook and habit of looking facts in the face, had remained at the head of affairs in the Transvaal.

The *Capetown Times* say

Here in South Africa we hope the Union Parliament will be able to do something to assist the new Government by devising such a *modus vivendi* with British Indians domiciled in this country, as will satisfy reasonable opinion regarding the economic and political Asiatic invasion, without affording the professional sedition-monger in London a legitimate ground for attack on the Imperial Government. As things are at present, and as they have been for some years back in the Transvaal, the position is creditable neither to the sagacity nor to the sense of justice of South African statesmen.

The Transvaal Blue-book

Regarding the Asiatic Question

We give below further extracts from the Transvaal Blue-book, commenced in our issue of the 14th September.

London Office, Whitehall, London, S.W., 25th September 1908.

Sir,—I am directed by His most Honourable Lord Morley to acknowledge the receipt of Mr. Just's letter of the 7th ultimo with which was enclosed a copy of a letter from the Honourable J. C. Smuts, indicating the position now assumed by the Transvaal Government on the Asiatic question.

It appears that the Colonial Government is in the first place prepared to contemplate the repeal of the Asiatic Law Amendment Act, 1907, for which the Indians in the Transvaal have pressed, making certain consequential alterations in the Immigrants Registration Act, 1907, which, as desired by Mr. Smuts, will not have the effect of depriving any Asiatic of any right which he possesses at present. In the second place the Colonial Government is prepared to allow the admission into the Colony as permanent residents of not more than six approved Asiatics in each year. This object is to be secured by a slight addition to Section 15 of the Asiatic Registration Act, 1908. The desire expressed by the Indian community for the entry of a limited number of their educated fellow-countrymen can thus be met.

On the other hand, the Colonial Government is not prepared to abolish differential provisions between European and Asiatic in the immigration law. Since it is admitted that the Transvaal will in practice refuse to allow the free ingress of Asiatics on the same terms as Europeans, the Colonial Government prefers to keep the distinction a statutory one, and not to resort to the administrative action which would be required if Asiatics were nominally to be allowed free ingress but actually excluded except in special cases.

This view is noted by the Secretary of State in Council.

As regards the second proposal, I am sorry that Lord Morley cannot possibly advance in the direction of amendment made in the proposals of Mr. Smuts and trusts that the Transvaal Government will be able to give them legislative effect.

I have, &c.,
GODFREY.

Telegram from the Secretary of State to the Deputy Governor of South Africa, 25th October. No. 1. Your telegram 25th September (A). I understand from Secretary of State for India that view of technical advisers is not correct. In Parliament, special rules are prescribed for the admission of Mohammedan pilgrims to keep Rajahmundry. Trust that your Ministers

will endeavour to make arrangements to meet wishes of Moslem prisoners in this respect. Month of fasting ends 16th October.—CREWE.

Telegram from the Secretary of State to the Deputy Governor:—
10th October. No. 1. Question of Asiatics in the Transvaal has been discussed by me with Smuts and as a result he has agreed to repeal of Act of 1907 and to admission of six educated Asiatics each year on certificates of permanent right of residence. He is unable to accept claim that Asiatics should be placed in position of equality with Europeans in respect of right of entry and otherwise. I have explained accordingly to Gandhi and his colleague, who state that concessions would mark a real step in advance; that so far as their practical effect is concerned they would be ready to accept them; but that it is not possible for them to abandon claim to be equal before the law, even though equality may be only theoretical, and if that claim is not conceded agitation must be continued. Notwithstanding their attitude it will be, in my view, very advantageous if concessions agreed to by Smuts can be provided for by amendment of law as soon as possible, as they are calculated to conciliate majority of Indians in Transvaal as well as moderate opinion of this country, and in India, and in distinct step in advance. I suggest to me that it will be desirable to see the point of view of the Transvaal Government, and of the Indian League of Home Rule Government, on the matter could be secured before establishment of Union, and your Ministers will, I hope, seriously consider whether it cannot be dealt with at meeting of Legislature which will shortly be held.—CREWE.

'Hair-Splitting Humbug'

Frank Criticism on the Liquor Report

In the course of an ably written leading article on the Transvaal Liquor Commission's Report, the *Pretoria News* says:—

The solicitude the commission displays for the liberty of our coloured and native subjects is remarkable. We are told in paragraph ninety-nine that the commission

"are well aware that there exists a class of respectable, temperate, coloured men who are entitled to as much liberty as any other citizen. But the same may be said, though to a less degree, of natives."

Now, if any coloured people or natives are entitled to as much liberty as other citizens they are surely entitled to make use of tram cars and footpaths for which they pay. They are entitled to demand that they should not be taxed without being represented. Our good Het Volk and Nation-

alists are anxious to uphold the liberty of the subject when it comes to wine drinking and when something can be made out of the coloured man and native, but when they are asked to apply this principle to the question of the franchise they abandon it in haste before the more easy paths of expediency. Sophistry and hypocrisy could go no further. These Pharisees who make long prayers in the market place, who protest unceasingly their devotion to the rights of man, who insist on principle that the coloured people shall have the right to get drunk and refuse them the right to even an advisory voice in the expenditure of their own money! What hair-splitting humbug it is that distinguishes between the fortified Cape wines sold in the Cape Colony, as wholesome beverages and the spirits distilled overseas as dangerous poisons. Why are not these people honest? Why do they not say, "We want to sell our wine, and we do not care whether it demoralises, or poisons, or kills. We demand the right to stretch the country with the products of our vineyards for we desire to grow rich, and we are not the keepers of our brothers."

From the Editor's Chair

THE INDIAN WOMEN INVADED THE LAW

THE GOVERNMENT have evidently taken they say, a great deal of trouble to understand the situation to which Mrs. Sodha is now subjected. We gave the Transvaal authorities undoubted credit when we suggested that they were prosecuting Mrs. Sodha because she had not abjectly applied for temporary permission to enter that Province. Mr. Cachalia even applied for such permission, though under the Immigration, and not the Asiatic, Act; but General Smuts has obstinately declined to grant it, and, as he puts it, to interfere with the course of the law; and so, on the 22nd instant, Mrs. Sodha will be tried for the offence of being a prohibited immigrant. Although the Government know that she is not an immigrant, in the ordinary sense of the term, and that she has no desire to reside permanently in the Transvaal, she is to be tried only because she is an Indian, the wife of a passive resister whom they wish to harass. Without the Indians' seeking it, the struggle has now entered upon a most painful phase. It touches their tenderest susceptibilities. If we are not mistaken, Mrs. Sodha's prosecution will produce far-reaching results. It is the duty, however, of passive resisters to take it as a process of further chastening. Men have suffered more on their own persons. Their wives and other female relatives have also shared their sufferings; but Gen-

eral Smuts has presented the community with a unique opportunity of passing its women through the fire that the men themselves have had, and if, instead of feeling bitter over this petty persecution, the community will take it in the nature of a rare privilege, it will emerge from the ordeal purified and strengthened.

INDIANS IN EAST AFRICA

THE London Branch of the All India Moslem League has not wasted time in acting upon the suggestions of the Hon. Mr. Allibhoy Moolla Jeewanjee. A representation has been addressed to the Colonial Office, urging the early removal of certain grievances that the East African Indian community labour under. Many of these grievances are, in appearance, trifling, but looking beneath the surface, it is plain that they result from an inability, on the part of the European colonists, to appreciate the most elementary principles of Imperial solidarity. No more than in South Africa do they seem to recognise the fact that India is really the only Imperial part of the Empire, and that without it, the Empire will cease to exist. The roots of a tree are the most lowly part of it, but if, as in the fable, the mice are allowed to gnaw at them, it is only a question of time before the tree's death becomes a certainty. On the other hand, we hold that the East African Indians have done a great deal to blame the Government. They have made the country for several centuries a place of refuge for the Moslem population in numbers and the importance of their interests, and they have had every opportunity of seeing to it, by their influence and the extreme need for their services, that legislation and regulations of an invidious character were not put into operation against them. The fact that the contrary has happened is an evident indication that they have proved themselves to be less worthy of consideration than should ordinarily have been the case. They have been lacking, we believe, in that communal unity that is essential for safety. They have not stood up like men for their rights, but have preferred to accept relieving measures as an act of grace. Experience in South Africa shows that Indians will neither deserve nor gain the respect of their European neighbours until they give unmistakable signs of their own capacity for self-respect. The Indians of East Africa, like their brethren in South Africa, must learn this needful lesson, and learn, also, that so long as the mental outlook extends no further than the other side of the counter or the other end of the purse, they will merit no more than they will get—the minimum of tolerance and the maximum of degradation. It is the law of life all the world over. That which strives will one day reach. That which never stirred will never attain.

Mrs. Sodha's Case

Mr. Gandhi has addressed the following letter dated the 14th instant to the South African press:

Sir,—Since the well-known Poona case the Indian community had come to understand that Indian women crossing the border would not be interfered with, and I knew of several cases in which they were permitted to cross the border unchallenged. But after the interference with Mrs. Gandhi, over a month ago, when she was travelling alone, I could see that the spell was broken. Whenever, therefore, wives or other female relatives of passive resisters wanted to enter the Province from Natal I took the precaution of informing the Chief Immigration Officer at Pretoria, who is also the Registrar of Asiatics, of the movement of these families, informing him also of their exact relationship to the respective passive resisters, and until very recently there has been no actual difficulty. I returned from Natal yesterday week in the company of Mrs. Sodha, the wife of a passive resister who is at present serving imprisonment at Diepkloof for the offence of asserting his right of entry as a free-born British subject possessing the qualifications required by the Immigration Law of this Province, as apart from the Asiatic Act. Before leaving Natal I had taken the usual precaution of telegraphing to the Immigration Officer that I was crossing the border with Mrs. Sodha. On reaching Volksrust I learnt that the Police had received instructions to stop Mrs. Sodha. She and I, together with other passive resisters who were in my company, got down from the train. Mrs. Sodha has a baby in arms, another under three years and a boy twelve years of age. I took her and her children to the Charge Office where I was asked to produce Mrs. Sodha the following morning, and on my undertaking so to do I was permitted to take her away. Needless to say, Mrs. Sodha had never in her life seen a Charge Office or been addressed by a constable. An Indian store-keeper kindly provided shelter and food for her and her children. The next day she was charged as a prohibited immigrant and the case was remanded for the first time, she being released on her own recognizance. Thinking that Mrs. Sodha's arrest might have been due to a misunderstanding, I telegraphed again to the Chief Immigration Officer giving him the information about Mrs. Sodha's children and telling him that she was proceeding to Tolstoy Farm, that she would retire from the Transvaal at the end of the struggle and that she was being taken to the above farm only pending her husband's continuous incarceration. I received at Volksrust a reply to the effect that Mrs. Sodha would be tried as a prohibited immigrant unless she immediately returned to Natal. She and I, however, continued our journey as Mrs.

Sodha's case was already adjourned. In order to avoid any further complications, Mr. Cachalia, the Chairman of the British Indian Association, telegraphed to the Minister of the Interior, recounting the circumstances of the arrest and requesting that the prosecution might be withdrawn. The Minister replied in the negative, stating that her husband was a prohibited immigrant. As the British Indian Association was desirous of avoiding importing women into the controversy, it again approached the Minister and requested that a temporary permit should be issued to Mrs. Sodha. He, however, declined to do so.

Mrs. Sodha has entered the Transvaal temporarily as the Sodha family has been reduced to poverty and their home broken up owing to Mr. Sodha's having been in prison almost continuously for the last eighteen months and as passive resistance families are being supported at Tolstoy Farm out of public lands.

I do not propose to go into the legal merits of this case which is *judicial*. Possibly Mrs. Sodha has committed a technical legal offence. If so all the Indian women, who were allowed to enter the country and to whom I have made reference, have also committed an offence, in so far as the Government are concerned, for the latter have undoubtedly contended that all Indians who have ever been deported under the Registration Act are prohibited immigrants. The Government, however, seem to have distinguished between Mr. Sodha, who is an unregistered pre-war resident of the Transvaal, and other passive resisters who are registered residents and whose wives and families, as stated above, have entered the province unmolested.

As the wife of a passive resister Mrs. Sodha has now no alternative but to face imprisonment and deportation if found technically guilty. But why this sudden persecution of Indian women? The Government are at war with Indian males. They are now attempting to hound out of the Province a certain class of Indian boys born of registered parents. The community was, however, unprepared for an unchivalrous attack on its womanhood. Mrs. Sodha is not a competitor in trade. Her character is admittedly above reproach. A meeker woman it will be, perhaps, difficult to find throughout South Africa. She has committed no crime under the Common Law of the country. Every means that could be adopted was taken to placate the authorities, whose only aim now seems to be to punish Indian women, as the punishment hitherto meted out to their husbands appears to have failed in its purpose. I cannot foresee the extent of the terrible effect that must be produced on the minds of the Indians throughout South Africa and of the people of India when the news of this war on women is spread abroad. With this

aspect of the question the Minister of the Interior is, apparently, little concerned; but I cannot conceive that the high-handed, wantonly cruel and unnecessary proceedings against Mrs. Sodha will meet with the approval of the people of South Africa. Here is a question for the Loyal Women's Guild and other similar organisations to consider. Whatever may be their views on Asiatic immigration or on the question of general passive resistance, will not the Christian men and women of this Union rise in unanimous protest against this latest parody of administration on the part of the Government?

I trust that Mrs. Sodha's act will not be construed to be one of defiance. She is as innocent of the curious laws of this country as a new-born babe. If any one is guilty it is the writer, under whose advice and by whose assistance the lady has entered this part of the Union. In any case I wish to recall a graceful act of administration under Crown Colony Government. In 1906 Dr. Abdurahman, of Cape Town, entered the Transvaal without a permit. Lord Selborne came to know of this and without questioning the legality of Dr. Abdurahman's action he instructed the then Chief Secretary for Permits, Captain Hamilton-Fowle, to send him a permit. The mighty and responsible Union Government lacks both the grace and chivalry to refrain from harassing an inoffensive Indian woman.

Telegraphic Amenities

The following are the telegraphic communications between Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, and General Smuts, on the subject of Mrs. Sodha's entry into the Transvaal and her subsequent arrest:

From "Bias" to the Minister of the Interior, Pretoria.

"R. M. Sodha, unregistered resident Transvaal, in gaol as passive resister, after due notice Immigration Officer, Mrs. Sodha, with baby eighteen months, another three years, and child twelve years, crossed border from Natal on way Tolstoy Farm. They were stopped at Volksrust. Mrs. Sodha charged as prohibited immigrant, case remanded. Husband reduced poverty and broke up Natal home. Mrs. Sodha will not stay permanently but only pending continuous imprisonment her husband. Association has no desire further complicate already complicated situation. Either Indian women have been left unmolested. Association trusts prosecution will be withdrawn."

9th November.

From "Interior" to "Bias."

"Yours yesterday. As neither Sodha nor his family are entitled to enter Transvaal, the Minister regrets that he cannot interfere with the provisions of the law, which forbid the entry of prohibited immigrants."

10th November.

From "Bias" to "Interior."

"Referring wire Mrs. Sodha, will Minister please grant temporary permit under Immigration Act and withdraw prosecution? Association sincerely anxious avoid importing women struggle."

12th November.

From "Interior" to "Bias."

"Reference your telegram 10th, Immigration Officer at Volksrust was instructed to give Mrs. Sodha option of returning to Natal instead of having steps taken against her under Immigration Act. Minister regrets he cannot sanction temporary permit."

The Chotabhai Judgment

Appeal Dismissed

In the Transvaal Provincial Division of the Supreme Court of South Africa, on the 12th instant, judgment was given in the case of *Chotabhai v. Minister of Justice and the Registrar of Asiatics*, before the Hon. the Judge President (J. de Villiers) and Justice Bristowe, who gave judgment against appellant with costs. A dissenting judgment of Justice Mason was read by Justice Bristowe.

The Judge President, in giving judgment, said:

The appellant is the eldest son of an Ameer Chotabhai, an Indian, who, since 1888, has been domiciled in the Colony since 1888, and was in the Colony since 1908. The appellant completed his sixteenth year on the 25th of June, 1910. He was born in India, where he lived with his mother until recently, and entered the Colony together with his father on the 6th of January, 1910, by virtue of the registration certificate held by his father, on which his name also appears. On attaining his sixteenth year in June this appellant applied to the Registrar of Asiatics for a certificate of registration under Act 36 of 1908, which application was refused. He appealed to the Magistrate specially appointed to hear such appeals, and the appeal was dismissed and an order of deportation issued against him. Thereupon he brought the present application for an interdict restraining the Minister of Justice from carrying into effect the order of deportation and for an order compelling the Registrar of Asiatics to issue to him a certificate of registration as an adult Asiatic under Act 36 of 1908, before a Judge in Chambers, and from the order refusing the application he now appeals. Mr. Gregorowski, who appeared on behalf of the appellant, maintained that the latter was entitled to a certificate of registration, (1) by reason of his father's domicile; and (2) because he was at the commencement of the Act a minor resident in the Colony, and had entered the Colony with his father, who held a certificate of registration, and he therefore falls under section 3 (e) of Act 36 of 1908. Also (3) that Act 2 of 1907 is not repealed by Act 36 of 1908, and, that being so, the appellant must be considered to be lawfully resident in the Transvaal within the meaning of section 3 of Act 2 of 1907. And (4) in any case he falls under section 4 (a) and 7 of the earlier Act, and the Registrar has a discretion, which he must exercise. With regard to the first contention, there is no sufficient evidence before me to prove that as a member of the appellant's father has been

domiciled in the Transvaal, as alleged. But even if his domicile be taken to be proved, I am of the opinion that it makes no difference to the rights of the appellant to a certificate of registration, which must be decided upon a true construction of the Acts dealing with the subject. Nor is Mr. Gregorowski's second point well founded. The word "resident" in section 3 (e) of Act 36 of 1908 must be taken to mean "lawfully resident," and as the appellant was admittedly not so resident in the Colony at the commencement of the Act he is not entitled to registration under the Act. I therefore remain to consider whether he would fall under Act 2 of 1907, and, if so, whether that Act, in so far as the present case is concerned, is still in force. Now the later Act does not specifically repeal the earlier Act; only section 13 of the earlier Act is repealed in express terms by section 14 (3) of the later Act. Nor would the title of the later Act lead one to infer that the earlier Act is meant to be repealed; it is merely "An Act to validate the voluntary registration of certain Asiatics who failed to comply with the provisions of Act 2 of 1907, and to make further provision for the registration of Asiatics." Nor does the provision in section 2 (3) carry the case any further. On the contrary, that sub-section rather seems to imply that the earlier Act, for some purposes, still remains of force; and the same must be said about section 3 (d). And clearly the Asiatic who has not exchanged his residence obtained under the earlier Act for a certificate under the later Act is still governed by the earlier Act. Can it then be said that the earlier Act, in so far as the provisions with regard to registration are concerned, is repealed by necessary implication? In order to determine this question, we must look at the scope both of the earlier Act and the later Act. Under the earlier Act, a certificate of registration was issued to (1) any Asiatic who had been resident in the Colony since the 1st day of May, 1902; and (2) any Asiatic born in the Colony on the 1st day of May, 1902, and being the child of any laborer introduced into the Colony under the Labour Importation Ordinance, 1904; and upon registration may become entitled to receive a certificate of registration. Section 4 of the Act prescribes the procedure to be adopted. Every Asiatic resident in the Colony at the commencement of the Act has to make application for registration before a certain date, and every Asiatic who enters the Colony after the commencement of the Act, and who has not previously been registered, has to make application within eight days after entering. No application for registration has to be made on behalf of any Asiatic child under eight years, but in the case of a child of eight and under ten years the application has to be made on the child's behalf by his guardian, and, if not so made, has to be made by the child himself within one month after attaining the age of ten. By section 5, the Registrar has to consider every application for registration and register every applicant who is lawfully resident in the Colony, or whose application is approved by him. By section 6, the guardian, in making application for registration on his own behalf, has to supply such particulars and furnish such means of identification in respect of any Asiatic child under eight as may be prescribed by regulation, and that apply to the registration of the child within one year after the child attains the age of eight years. Where these particulars have not been furnished, or a guardian fails to apply within a year, the child himself can apply within one month after he attains the age of 16, but he has to be registered on the 1st day of May, 1902, or on the 1st day of May, 1904, or on the 1st day of May, 1906, or on the 1st day of May, 1908, or on the 1st day of May, 1910, or on the 1st day of May, 1912, or on the 1st day of May, 1914, or on the 1st day of May, 1916, or on the 1st day of May, 1918, or on the 1st day of May, 1920, or on the 1st day of May, 1922, or on the 1st day of May, 1924, or on the 1st day of May, 1926, or on the 1st day of May, 1928, or on the 1st day of May, 1930, or on the 1st day of May, 1932, or on the 1st day of May, 1934, or on the 1st day of May, 1936, or on the 1st day of May, 1938, or on the 1st day of May, 1940, or on the 1st day of May, 1942, or on the 1st day of May, 1944, or on the 1st day of May, 1946, or on the 1st day of May, 1948, or on the 1st day of May, 1950, or on the 1st day of May, 1952, or on the 1st day of May, 1954, or on the 1st day of May, 1956, or on the 1st day of May, 1958, or on the 1st day of May, 1960, or on the 1st day of May, 1962, or on the 1st day of May, 1964, or on the 1st day of May, 1966, or on the 1st day of May, 1968, or on the 1st day of May, 1970, or on the 1st day of May, 1972, or on the 1st day of May, 1974, or on the 1st day of May, 1976, or on the 1st day of May, 1978, or on the 1st day of May, 1980, or on the 1st day of May, 1982, or on the 1st day of May, 1984, or on the 1st day of May, 1986, or on the 1st day of May, 1988, or on the 1st day of May, 1990, or on the 1st day of May, 1992, or on the 1st day of May, 1994, or on the 1st day of May, 1996, or on the 1st day of May, 1998, or on the 1st day of May, 2000, or on the 1st day of May, 2002, or on the 1st day of May, 2004, or on the 1st day of May, 2006, or on the 1st day of May, 2008, or on the 1st day of May, 2010, or on the 1st day of May, 2012, or on the 1st day of May, 2014, or on the 1st day of May, 2016, or on the 1st day of May, 2018, or on the 1st day of May, 2020, or on the 1st day of May, 2022, or on the 1st day of May, 2024, or on the 1st day of May, 2026, or on the 1st day of May, 2028, or on the 1st day of May, 2030, or on the 1st day of May, 2032, or on the 1st day of May, 2034, or on the 1st day of May, 2036, or on the 1st day of May, 2038, or on the 1st day of May, 2040, or on the 1st day of May, 2042, or on the 1st day of May, 2044, or on the 1st day of May, 2046, or on the 1st day of May, 2048, or on the 1st day of May, 2050, or on the 1st day of May, 2052, or on the 1st day of May, 2054, or on the 1st day of May, 2056, or on the 1st day of May, 2058, or on the 1st day of May, 2060, or on the 1st day of May, 2062, or on the 1st day of May, 2064, or on the 1st day of May, 2066, or on the 1st day of May, 2068, or on the 1st day of May, 2070, or on the 1st day of May, 2072, or on the 1st day of May, 2074, or on the 1st day of May, 2076, or on the 1st day of May, 2078, or on the 1st day of May, 2080, or on the 1st day of May, 2082, or on the 1st day of May, 2084, or on the 1st day of May, 2086, or on the 1st day of May, 2088, or on the 1st day of May, 2090, or on the 1st day of May, 2092, or on the 1st day of May, 2094, or on the 1st day of May, 2096, or on the 1st day of May, 2098, or on the 1st day of May, 2100, or on the 1st day of May, 2102, or on the 1st day of May, 2104, or on the 1st day of May, 2106, or on the 1st day of May, 2108, or on the 1st day of May, 2110, or on the 1st day of May, 2112, or on the 1st day of May, 2114, or on the 1st day of May, 2116, or on the 1st day of May, 2118, or on the 1st day of May, 2120, or on the 1st day of May, 2122, or on the 1st day of May, 2124, or on the 1st day of May, 2126, or on the 1st day of May, 2128, or on the 1st day of May, 2130, or on the 1st day of May, 2132, or on the 1st day of May, 2134, or on the 1st day of May, 2136, or on the 1st day of May, 2138, or on the 1st day of May, 2140, or on the 1st day of May, 2142, or on the 1st day of May, 2144, or on the 1st day of May, 2146, or on the 1st day of May, 2148, or on the 1st day of May, 2150, or on the 1st day of May, 2152, or on the 1st day of May, 2154, or on the 1st day of May, 2156, or on the 1st day of May, 2158, or on the 1st day of May, 2160, or on the 1st day of May, 2162, or on the 1st day of May, 2164, or on the 1st day of May, 2166, or on the 1st day of May, 2168, or on the 1st day of May, 2170, or on the 1st day of May, 2172, or on the 1st day of May, 2174, or on the 1st day of May, 2176, or on the 1st day of May, 2178, or on the 1st day of May, 2180, or on the 1st day of May, 2182, or on the 1st day of May, 2184, or on the 1st day of May, 2186, or on the 1st day of May, 2188, or on the 1st day of May, 2190, or on the 1st day of May, 2192, or on the 1st day of May, 2194, or on the 1st day of May, 2196, or on the 1st day of May, 2198, or on the 1st day of May, 2200, or on the 1st day of May, 2202, or on the 1st day of May, 2204, or on the 1st day of May, 2206, or on the 1st day of May, 2208, or on the 1st day of May, 2210, or on the 1st day of May, 2212, or on the 1st day of May, 2214, or on the 1st day of May, 2216, or on the 1st day of May, 2218, or on the 1st day of May, 2220, or on the 1st day of May, 2222, or on the 1st day of May, 2224, or on the 1st day of May, 2226, or on the 1st day of May, 2228, or on the 1st day of May, 2230, or on the 1st day of May, 2232, or on the 1st day of May, 2234, or on the 1st day of May, 2236, or on the 1st day of May, 2238, or on the 1st day of May, 2240, or on the 1st day of May, 2242, or on the 1st day of May, 2244, or on the 1st day of May, 2246, or on the 1st day of May, 2248, or on the 1st day of May, 2250, or on the 1st day of May, 2252, or on the 1st day of May, 2254, or on the 1st day of May, 2256, or on the 1st day of May, 2258, or on the 1st day of May, 2260, or on the 1st day of May, 2262, or on the 1st day of May, 2264, or on the 1st day of May, 2266, or on the 1st day of May, 2268, or on the 1st day of May, 2270, or on the 1st day of May, 2272, or on the 1st day of May, 2274, or on the 1st day of May, 2276, or on the 1st day of May, 2278, or on the 1st day of May, 2280, or on the 1st day of May, 2282, or on the 1st day of May, 2284, or on the 1st day of May, 2286, or on the 1st day of May, 2288, or on the 1st day of May, 2290, or on the 1st day of May, 2292, or on the 1st day of May, 2294, or on the 1st day of May, 2296, or on the 1st day of May, 2298, or on the 1st day of May, 2300, or on the 1st day of May, 2302, or on the 1st day of May, 2304, or on the 1st day of May, 2306, or on the 1st day of May, 2308, or on the 1st day of May, 2310, or on the 1st day of May, 2312, or on the 1st day of May, 2314, or on the 1st day of May, 2316, or on the 1st day of May, 2318, or on the 1st day of May, 2320, or on the 1st day of May, 2322, or on the 1st day of May, 2324, or on the 1st day of May, 2326, or on the 1st day of May, 2328, or on the 1st day of May, 2330, or on the 1st day of May, 2332, or on the 1st day of May, 2334, or on the 1st day of May, 2336, or on the 1st day of May, 2338, or on the 1st day of May, 2340, or on the 1st day of May, 2342, or on the 1st day of May, 2344, or on the 1st day of May, 2346, or on the 1st day of May, 2348, or on the 1st day of May, 2350, or on the 1st day of May, 2352, or on the 1st day of May, 2354, or on the 1st day of May, 2356, or on the 1st day of May, 2358, or on the 1st day of May, 2360, or on the 1st day of May, 2362, or on the 1st day of May, 2364, or on the 1st day of May, 2366, or on the 1st day of May, 2368, or on the 1st day of May, 2370, or on the 1st day of May, 2372, or on the 1st day of May, 2374, or on the 1st day of May, 2376, or on the 1st day of May, 2378, or on the 1st day of May, 2380, or on the 1st day of May, 2382, or on the 1st day of May, 2384, or on the 1st day of May, 2386, or on the 1st day of May, 2388, or on the 1st day of May, 2390, or on the 1st day of May, 2392, or on the 1st day of May, 2394, or on the 1st day of May, 2396, or on the 1st day of May, 2398, or on the 1st day of May, 2400, or on the 1st day of May, 2402, or on the 1st day of May, 2404, or on the 1st day of May, 2406, or on the 1st day of May, 2408, or on the 1st day of May, 2410, or on the 1st day of May, 2412, or on the 1st day of May, 2414, or on the 1st day of May, 2416, or on the 1st day of May, 2418, or on the 1st day of May, 2420, or on the 1st day of May, 2422, or on the 1st day of May, 2424, or on the 1st day of May, 2426, or on the 1st day of May, 2428, or on the 1st day of May, 2430, or on the 1st day of May, 2432, or on the 1st day of May, 2434, or on the 1st day of May, 2436, or on the 1st day of May, 2438, or on the 1st day of May, 2440, or on the 1st day of May, 2442, or on the 1st day of May, 2444, or on the 1st day of May, 2446, or on the 1st day of May, 2448, or on the 1st day of May, 2450, or on the 1st day of May, 2452, or on the 1st day of May, 2454, or on the 1st day of May, 2456, or on the 1st day of May, 2458, or on the 1st day of May, 2460, or on the 1st day of May, 2462, or on the 1st day of May, 2464, or on the 1st day of May, 2466, or on the 1st day of May, 2468, or on the 1st day of May, 2470, or on the 1st day of May, 2472, or on the 1st day of May, 2474, or on the 1st day of May, 2476, or on the 1st day of May, 2478, or on the 1st day of May, 2480, or on the 1st day of May, 2482, or on the 1st day of May, 2484, or on the 1st day of May, 2486, or on the 1st day of May, 2488, or on the 1st day of May, 2490, or on the 1st day of May, 2492, or on the 1st day of May, 2494, or on the 1st day of May, 2496, or on the 1st day of May, 2498, or on the 1st day of May, 2500, or on the 1st day of May, 2502, or on the 1st day of May, 2504, or on the 1st day of May, 2506, or on the 1st day of May, 2508, or on the 1st day of May, 2510, or on the 1st day of May, 2512, or on the 1st day of May, 2514, or on the 1st day of May, 2516, or on the 1st day of May, 2518, or on the 1st day of May, 2520, or on the 1st day of May, 2522, or on the 1st day of May, 2524, or on the 1st day of May, 2526, or on the 1st day of May, 2528, or on the 1st day of May, 2530, or on the 1st day of May, 2532, or on the 1st day of May, 2534, or on the 1st day of May, 2536, or on the 1st day of May, 2538, or on the 1st day of May, 2540, or on the 1st day of May, 2542, or on the 1st day of May, 2544, or on the 1st day of May, 2546, or on the 1st day of May, 2548, or on the 1st day of May, 2550, or on the 1st day of May, 2552, or on the 1st day of May, 2554, or on the 1st day of May, 2556, or on the 1st day of May, 2558, or on the 1st day of May, 2560, or on the 1st day of May, 2562, or on the 1st day of May, 2564, or on the 1st day of May, 2566, or on the 1st day of May, 2568, or on the 1st day of May, 2570, or on the 1st day of May, 2572, or on the 1st day of May, 2574, or on the 1st day of May, 2576, or on the 1st day of May, 2578, or on the 1st day of May, 2580, or on the 1st day of May, 2582, or on the 1st day of May, 2584, or on the 1st day of May, 2586, or on the 1st day of May, 2588, or on the 1st day of May, 2590, or on the 1st day of May, 2592, or on the 1st day of May, 2594, or on the 1st day of May, 2596, or on the 1st day of May, 2598, or on the 1st day of May, 2600, or on the 1st day of May, 2602, or on the 1st day of May, 2604, or on the 1st day of May, 2606, or on the 1st day of May, 2608, or on the 1st day of May, 2610, or on the 1st day of May, 2612, or on the 1st day of May, 2614, or on the 1st day of May, 2616, or on the 1st day of May, 2618, or on the 1st day of May, 2620, or on the 1st day of May, 2622, or on the 1st day of May, 2624, or on the 1st day of May, 2626, or on the 1st day of May, 2628, or on the 1st day of May, 2630, or on the 1st day of May, 2632, or on the 1st day of May, 2634, or on the 1st day of May, 2636, or on the 1st day of May, 2638, or on the 1st day of May, 2640, or on the 1st day of May, 2642, or on the 1st day of May, 2644, or on the 1st day of May, 2646, or on the 1st day of May, 2648, or on the 1st day of May, 2650, or on the 1st day of May, 2652, or on the 1st day of May, 2654, or on the 1st day of May, 2656, or on the 1st day of May, 2658, or on the 1st day of May, 2660, or on the 1st day of May, 2662, or on the 1st day of May, 2664, or on the 1st day of May, 2666, or on the 1st day of May, 2668, or on the 1st day of May, 2670, or on the 1st day of May, 2672, or on the 1st day of May, 2674, or on the 1st day of May, 2676, or on the 1st day of May, 2678, or on the 1st day of May, 2680, or on the 1st day of May, 2682, or on the 1st day of May, 2684, or on the 1st day of May, 2686, or on the 1st day of May, 2688, or on the 1st day of May, 2690, or on the 1st day of May, 2692, or on the 1st day of May, 2694, or on the 1st day of May, 2696, or on the 1st day of May, 2698, or on the 1st day of May, 2700, or on the 1st day of May, 2702, or on the 1st day of May, 2704, or on the 1st day of May, 2706, or on the 1st day of May, 2708, or on the 1st day of May, 2710, or on the 1st day of May, 2712, or on the 1st day of May, 2714, or on the 1st day of May, 2716, or on the 1st day of May, 2718, or on the 1st day of May, 2720, or on the 1st day of May, 2722, or on the 1st day of May, 2724, or on the 1st day of May, 2726, or on the 1st day of May, 2728, or on the 1st day of May, 2730, or on the 1st day of May, 2732, or on the 1st day of May, 2734, or on the 1st day of May, 2736, or on the 1st day of May, 2738, or on the 1st day of May, 2740, or on the 1st day of May, 2742, or on the 1st day of May, 2744, or on the 1st day of May, 2746, or on the 1st day of May, 2748, or on the 1st day of May, 2750, or on the 1st day of May, 2752, or on the 1st day of May, 2754, or on the 1st day of May, 2756, or on the 1st day of May, 2758, or on the 1st day of May, 2760, or on the 1st day of May, 2762, or on the 1st day of May, 2764, or on the 1st day of May, 2766, or on the 1st day of May, 2768, or on the 1st day of May, 2770, or on the 1st day of May, 2772, or on the 1st day of May, 2774, or on the 1st day of May, 2776, or on the 1st day of May, 2778, or on the 1st day of May, 2780, or on the 1st day of May, 2782, or on the 1st day of May, 2784, or on the 1st day of May, 2786, or on the 1st day of May, 2788, or on the 1st day of May, 2790, or on the 1st day of May, 2792, or on the 1st day of May, 2794, or on the 1st day of May, 2796, or on the 1st day of May, 2798, or on the 1st day of May, 2800, or on the 1st day of May, 2802, or on the 1st day of May, 2804, or on the 1st day of May, 2806, or on the 1st day of May, 2808, or on the 1st day of May, 2810, or on the 1st day of May, 2812, or on the 1st day of May, 2814, or on the 1st day of May, 2816, or on the 1st day of May, 2818, or on the 1st day of May, 2820, or on the 1st day of May, 2822, or on the 1st day of May, 2824, or on the 1st day of May, 2826, or on the 1st day of May, 2828, or on the 1st day of May, 2830, or on the 1st day of May, 2832, or on the 1st day of May, 2834, or on the 1st day of May, 2836, or on the 1st day of May, 2838, or on the 1st day of May, 2840, or on the 1st day of May, 2842, or on the 1st day of May, 2844, or on the 1st day of May, 2846, or on the 1st day of May, 2848, or on the 1st day of May, 2850, or on the 1st day of May, 2852, or on the 1st day of May, 2854, or on the 1st day of May, 2856, or on the 1st day of May, 2858, or on the 1st day of May, 2860, or on the 1st day of May, 2862, or on the 1st day of May, 2864, or on the 1st day of May, 2866, or on the 1st day of May, 2868, or on the 1st day of May, 2870, or on the 1st day of May, 2872, or on the 1st day of May, 2874, or on the 1st day of May, 2876, or on the 1st day of May, 2878, or on the 1st day of May, 2880, or on the 1st day of May, 2882, or on the 1st day of May, 2884, or on the 1st day of May, 2886, or on the 1st day of May, 2888, or on the 1st day of May, 2890, or on the 1st day of May, 2892, or on the 1st day of May, 2894, or on the 1st day of May, 2896, or on the 1st day of May, 2898, or on the 1st day of May, 2900, or on the 1st day of May, 2902, or on the 1st day of May, 2904, or on the 1st day of May, 2906, or on the 1st day of May, 2908, or on the 1st day of May, 2910, or on the 1st day of May, 2912, or on the 1st day of May, 2914, or on the 1st day of May, 2916, or on the 1st day of May, 2918, or on the 1st day of May, 2920, or on the 1st day of May, 2922, or on the 1st day of May, 2924, or on the 1st day of May, 2926, or on the 1st day of May, 2928, or on the 1st day of May, 2930, or on the 1st day of May, 2932, or on the 1st day of May, 2934, or on the 1st day of May, 2936, or on the 1st day of May, 2938, or on the 1st day of May, 2940, or on the 1st day of May, 2942, or on the 1st day of May, 2944, or on the 1st day of May, 2946, or on the 1st day of May, 2948, or on the 1st day of May, 2950, or on the 1st day of May, 2952, or on the 1st day of May, 2954, or on the 1st day of May, 2956, or on the 1st day of May, 2958, or on the 1st day of May, 2960, or on the 1st day of May, 2962, or on the 1st day of May, 2964, or on the 1st day of May, 2966, or on the 1st day of May, 2968, or on the 1st day of May, 2970, or on the 1st day of May, 2972, or on the 1st day of May, 2974, or on the 1st day of May, 2976, or on the 1st day of May, 2978, or on the 1st day of May, 2980, or on the 1st day of May, 2982, or on the 1st day of May, 2984, or on the 1st day of May, 2986, or on the 1st day of May, 2988, or on the 1st day of May, 2990, or on the 1st day of May, 2992, or on the 1st day of May, 2994, or on the 1st day of May, 2996, or on the 1st day of May, 2998, or on the 1st day of May, 3000, or on the 1st day of May, 3002, or on the 1st day of May, 3004, or on the 1st day of May, 3006, or on the 1st day of May, 3008, or on the 1st day of May, 3010, or on the 1st day of May, 3012, or on the 1st day of May, 3014, or on the 1st day of May, 3016, or on the 1st day of May, 3018, or on the 1st day of May, 3020, or on the 1st day of May, 3022, or on the 1st day of May, 3024, or on the 1st day of May, 3026, or on the 1st day of May, 3028, or on the 1st day of May, 3030, or on the 1st day of May, 3032, or on the 1st day of May, 3034, or on the 1st day of May, 3036, or on the 1st day of May, 3038, or on the 1st day of May, 3040, or on the 1st day of May, 3042, or on the 1st day of May, 3044, or on the 1st day of May, 3046, or on the 1st day of May, 3048, or on the 1st day of May, 3050, or on the 1st day of May, 3052, or on the 1st day of May, 3054, or on the 1st day of May, 3056, or on the 1st day of May, 3058, or on the 1st day of May, 3060, or on the 1st day of May, 3062, or on the 1st day of May, 3064, or on the 1st day of May, 3066, or on the 1st day of May, 3068, or on the 1st day of May, 3070, or on the 1st day of May, 3072, or on the 1st day of May, 3074, or on the 1st day of May, 3076, or on the 1st day of May, 3078, or on the 1st day of May, 3080, or on the 1st day of May, 3082, or on the 1st day of May, 3084, or on the 1st day of May, 3086, or on the 1st day of May, 3088, or on the 1st day of May, 3090, or on the 1st day of May, 3092, or on the 1st day of May, 3094, or on the 1st day of May, 3096, or on the 1st day of May, 3098, or on the 1st day of May, 3100, or on the 1st day of May, 3102, or on the 1st day of May, 3104, or on the 1st day of May, 3106, or on the 1st day of May, 3108, or on the 1st day of May, 3110, or on the 1st day of May, 3112, or on the 1st day of May, 3114, or on the 1st day of May, 3116, or on the 1st day of May, 3118, or on the 1st day of May, 3120, or on the 1st day of May, 3122, or on the 1st day of May, 3124, or on the 1st day of May, 3126, or on the 1st day of May, 3128, or on the 1st day of May, 3130, or on the 1st day of May, 3132, or on the 1st day of May, 3134, or on the 1st day of May, 3136, or on the 1st day of May, 3138, or on the 1st day of May, 3140, or on the 1st day of May, 3142, or on the 1st day of May, 3144, or on the 1st day of May, 3146, or on the 1st day of May, 3148, or on the 1st day of May, 3150, or on the 1st day of May, 3152, or on the 1st day of May, 3154, or on the 1st day of May, 3156, or on the 1st day of May, 3158, or on the 1st day of May, 3160, or on the 1st day of May, 3162, or on the 1st day of May, 3164, or on the 1st day of May, 3166, or on the 1st day of May, 3168, or on the 1st day of May, 3170, or on the 1st day of May, 3172, or on the 1st day of May, 3174, or on the 1st day of May, 3176, or on the 1st day of May, 3178, or on the 1st day of May, 3180, or on the 1st day of May, 3182, or on the 1st day of May, 3184, or on the 1st day of May, 3186, or on the 1st day

as those of the Indian Government, are known and appreciated. These views are fully shared by the Government in England; whilst to all the people in Great Britain who take an interest in Empire questions it is inconceivable that the Union Government of South Africa should continue to harass British Indians in the manner they do, and to the danger of the Empire." "The importance of the question," added Mr. Hosken, "is in the fact that it is no longer a mere question affecting the Transvaal as a Province, but it has advanced to the position of being an Empire question of the first magnitude."

Wednesday.

Mr. Shelat was discharged to-day. He was met by the Imami Sahib at Diepkloof. Mr. Shelat reports, among other things, that 12 passive resisters, including himself, refused to eat any food unless ghee was supplied. The strike started last Sunday and the Government issued ghee on Tuesday, for the time being.

A cable has been received from Mr. Nathan advising that His Highness the Nizam of Hyderabad has subscribed Rs. 2,500 to the Passive Resistance Relief Fund.

Mrs. Sodha's case will probably be tried at Johannesburg as Mr. Sodha is at Diepkloof. The date is uncertain.

General Smuts and Mr. Polak

The Charge of Misstatements

Mr. Polak addressed the following letter, dated the 24th ultimo, to the Minister of the Interior, Cape Town:

Sir,—In the British Blue Book (Cd. 5363) which has just come to hand and which contains further papers relating to legislation affecting Asiatics in the Transvaal, I observe, at page 76, that in a Minute, No. 12 (Enclosure 2 in No. 113), addressed by you, on behalf of the Prime Minister, to the Governor, you say: "Public opinion in South Africa is at present being affected adversely towards such a course, by reason of the gross misstatements of fact and policy which he (Mr. H. S. L. Polak) has been making in the course of his mission (to India)."

As I am quite unaware of having made any such "gross misstatements of fact and policy," and in view of the fact that your charge against me is contained in a public document, I shall feel greatly obliged if you will be so good as to furnish me with specific instances where, in your opinion, I have been guilty. I need hardly say that, if it can be shown that I have anywhere committed the error that you have attributed to me, I shall unreservedly withdraw anything of the kind I may have said or written.

The Acting Secretary for the Interior replied on the 16th instant as under:—

Sir,—I am directed by the Minister of the Interior to acknowledge the receipt of your letter of the 24th ultimo, and to state that although the statements made by you in India on various occasions as reported in the Press afford ample justification for the strictures passed by the Government on you, it would, in the Minister's opinion, serve no useful purpose to enter into a correspondence on the subject which would likely to have the effect of further complicating the position between the Asiatics in the Transvaal and the Government; more especially as Mr. Smuts is hopeful that it will be possible before long to arrive at a final solution of the difficulties with which the Indian question has hitherto been beset.

Spotted Fever Among Indentured Indians

The Honorary Secretaries of the Natal Indian Congress have addressed the following letter, dated the 26th ultimo, to the Protector of Immigrants:

In view of the importance of the matter to the Natal Indian community, we beg to request that you will be so good as to furnish the Natal Indian Congress with the following information regarding the Indians ex s.s. *Umkhonto*, amongst whom an outbreak of spotted fever broke out:—

(1) How many Indentured Indians arrived by the s.s. *Umkhonto*? (2) How many were attacked with spotted fever? (3) How many of these have died? (4) How many are still in the Depot? (5) When did the disease first break out?

The Protector replies as follows:—

I am in receipt of yours of the 26th instant, asking for certain information with reference to the Indians who arrived by the s.s. *Umkhonto*.

I am prepared to supply you with the information on one condition, that you do not publish the same in the *INDIAN OPINION*.

On the 31st ultimo, the Secretaries again wrote to the Protector as under:

We have the honour to acknowledge your letter of the 28th instant. We are surprised that you have seen fit to impose a condition which no self-respecting public body can accept.

Our Congress has asked for information on a public matter and we certainly intend to hand your reply to the Press.

We are sure you will see that, even if we accepted your condition, we could not prevent *INDIAN OPINION* from taking copy from the local dailies.

We trust, therefore, that, in public interest, you will be good enough to favour us with the information we have sought.

Our London Letter

London, Oct. 14, 1910.

The Departure of the Duke of Connaught

There was special interest attaching to the scene at Waterloo Station three days ago when H. R. H. the Duke of Connaught, accompanied by the Duchess and their daughter Princess Patricia, left for South Africa to open, on behalf of His Majesty King George, the Union Parliament early in November. The King and Queen, who had only reached town two or three hours before, were present at the Station, but they had already devoted much of the intervening time to private conversation with the travellers, and it was noteworthy that King George was in earnest consultation with the Duke up to the last moment before the train moved. There was a smile on all faces as if everyone hoped for the best possible results from the visit. The mourning garb showed why it was that King George and his Consort were unable to fulfil the promise to proceed to South Africa to fulfil the duty first assigned to them. Though they have to be "represented," it is well known that Their Majesties take the keenest interest in the progress of South Africa and, with their personal knowledge of the conditions obtaining there, it is not possible for them to have overlooked the Indian question.

The Blue Book

The recent publication of the Transvaal Blue Book relating to "Legislation Affecting Asiatics in the Transvaal" has served to call attention to the question, and the book was widely commented upon in the Press. One point which aroused special surprise was the fact that among the deportees there were some South African-born Indians. The decrease of the deportation figures is significant, and the Prime Minister leaves himself a loophole for escape from the present strained position when he writes of "careful consideration" of the policy towards "Indians legitimately resident in South Africa," although he puts prominently forward the fact that the Government cannot allow "unrestricted Indian immigration," mentioning, by the way, that Indians have never asked for it. Lord Morley administers a well deserved rebuke when he writes in a communication to the Colonial Office on the subject of prison treatment that Indian jail regulations meet religious difficulties without impairing prison administration and the prison population is no less cosmopolitan than in the Transvaal. The Blue Book will be valuable as a historic document, not only revealing vital facts in the case, but showing the efforts made by the Indian leaders to reach a satisfactory understanding.

The Savarker Case: Arbitration Agreed

Communications between the French and British Government with

regard to the right of asylum claimed on behalf of V. D. Savarkar have ended in an agreement on both sides to submit the case to arbitration. It will probably require nearly three months to get the machinery in working order—the appointment of the Tribunal and the preparation of the case—but early in January it is expected that the Court will sit at the Hague, both Governments having intimated their desire to expedite matters as much as possible. The case has been rather hotly discussed and very different opinions are held with regard to it. On one side there is great indignation with the Officers in charge of the young Indian for letting him slip through their fingers; on the other there is a strong feeling that, pending the Tribunal's decision, the trial at Bombay should be suspended. Whether Savarkar is or is not guilty of the charge brought against him has nothing to do with the question of asylum for political offenders. It is felt that Great Britain has for so long contended courageously for this right that she cannot make excuses when it is likely to turn against herself. But whatever the view taken by the widely differing critics, decision to submit the case to arbitration is welcomed.

An Interesting Visitor

Perhaps one of the most remarkable gatherings London has seen of late was the luncheon given by the Aborigines Protection Society to Dr. Booker Washington, and its significance was apparent in the long reports which appeared in the Press. Men of all shades of political opinion met to do honour to the negro who, set free from slavery, has devoted his life to uplifting his own people by awakening their true humanity, dormant under a slave régime. Prominent members of all religious denominations stood shoulder to shoulder in the welcome; so also politicians; the Prime Minister and ex-Prime Minister wrote most appreciative letters about Dr. Washington while regretting that urgent engagements prevented their presence at the luncheon. His service to his own people was declared to be of great value to Englishmen in their dealings with non-white races. Indeed so eloquent were the tributes paid to the guest that a less well balanced man might have been afflicted by "swelled head;" but in all that Dr. Washington said in reply one could tell that appreciation only served as a spur to more devoted service, and no one could fail to be impressed with the selflessness of his aim. The Tuskegee College is indeed the record of a modern miracle, and its Founder and Principal declared that its greatest single achievement was the change that had come over the millions of his race with regard to the subject of labour. "There is no hope for any race," he declared, "until we have learned that all forms of labour are dignified and all forms of idleness a disgrace."

(To be Continued)

A Character Test

For Entry into the Dominions

Duke of Marlborough's Suggestion

Reuter's London correspondent, cabling on the 9th instant says:—

Continuing his address on "The Imperial Problem" at the meeting of the Royal Colonial Institute yesterday, the Duke of Marlborough regretted that there was such a variety in the political status of natives in the Empire.

Turning to the determination of the Dominions to exclude undesirable, he urged that a character test be substituted for a money test. It was imperative, he said, that the control of emigration should be placed in the hands of a central authority.

In conclusion, his Grace said he looked forward to the day when the King would make regular visits to his overseas Dominions, and instal Princes of the blood as Governors. Such appointments would be divorced from party politics, and he was confident the Dominions would welcome them.

Canada and Asiatics

Sir Wilfrid Laurier on the Treatment of other Races

The *Times* correspondent telegraphs from Toronto that Sir Wilfrid Laurier informed the labour unions at Vancouver that the Government would consider increasing the head tax on the Chinese but was unable to entertain for a moment any proposal to subject Japanese immigrants to the indignity of a head tax, even if it involved the downfall of the Ministry.

Imperial considerations forbade the tax and the days were over when it was politic to treat other races with contempt and harshness. "Let us follow Britain and treat the men with fairness and equality. If for economic reasons distinctions must be drawn let it be done not by harsh mandates but by mutual agreement."

Jews as Asiatics

Considerable astonishment and indignation is manifested over a report from Ottawa on the subject of the status of Jewish immigrants. The immigration officials have issued a notice to the officers at the port of debarkation that immigrants of the Hebrew faith, no matter where they were born, are henceforth to be classified as Asiatics. This regulation will render them liable to be summarily deported in the same manner as Chinese, Japanese, and Hindoos, unless they are in possession of the sum of \$200 per head. Jews are naturally indignant over this decision, and vigorous protest have been forwarded to Sir Wilfrid Laurier. *Jewish World*.

Rumoured Settlement of Indian Question

And a Denial

London, November 14th.

The *Times* correspondent, telegraphing from Livingstone, states that Sir Francis Hopwood has discussed the Indian question in Cape Town with the Union Government. He found the points of difference between the Imperial Government comparatively small, the solution of which is coming into sight, and consists of a repeal of the Act of 1907, and the adoption of a general immigration law on the Australian model based on education and not on race.—Reuter.

The *Natal Mercury's* Parliamentary correspondent at Cape Town says:—

With reference to the message cabled from London yesterday regarding the statement of *The Times* correspondent at Livingstone that the Union Government have decided upon certain important departures in their Asiatic policy, I am informed by the best quarter to which application could be made that the whole particulars given are without authority or foundation.

Correspondence

Count Tolstoy and the Talmud

To the Editor INDIAN OPINION.

Sir,—Leo Tolstoy has asked me to inform you, that the contents of the article "Count Tolstoy and the Talmud" in INDIAN OPINION, No. 25, Vol. 8, is a false report. Leo Tolstoy never intended to translate the Talmud. Tolstoy long ago used the Talmud in the existing Russian translation with view to extract from it for his book "The Cycle of Reading," moral and religious sentences, but found very little of them. The Talmud is already translated and Tolstoy, not knowing the Hebrew language, nor having the time, nor any desire, to undertake such a work, never intended to occupy himself with such a translation.

Yours etc.,

D. P. MAKOVICKY.

12/25 Sept. 1910.

[Note: The report referred to was taken over from a South African Jewish contemporary, in the belief that its contents were true.—Ed. I. O.]

The extravagant language over the consummation of Union (says Socialist L. H. Greene in the *Voice of Labour*) out-Becksniffs Becksniff, whilst the insouciant adulation of men in accidental authority out-wards the world.

Items of Interest

The *Natal Provincial Gazette* shows that, for the quarter ended 30th September last, 2,910 Indian children attended 30 Government schools, as against 2,688 children attending 29 schools for the same period last year.

Capetown, Nov. 17. Senator Sir Liege Muller interviewed by the *Argus*, stated that Indian labour is absolutely necessary for the planting industry in Natal, and he is willing to submit the matter to any Imperial Commission.—*Reuter*

At the last meeting of the Albany Divisional School Board (says a *Reuter's* telegram from Grahamstown) it was resolved that it be brought to the notice of the members of the Provincial Council that, seeing there are many scholars being admitted free to the public and denominational schools throughout the Colony, the School Board Act be so amended as to make education free to all up to Standard V., and that the necessary expenditure be met by a poll-tax.

The result of the election of officers of the Higher Grade Boys Association was as follows: President, Mr. F. B. E. Conolly; Vice-Presidents, Messrs. V. S. C. Pather, T. M. Naicker and A. Christopher; Secretary and Treasurer, Mr. R. L. Moodley; Auditor, Mr. V. N. Thumbadoo; Committee, Messrs. R. L. Moodley, money, K. C. Naideo, S. M. Moodley, M. B. Iyadoo, G. D. Lalla, Wm. Joseph, K. David, J. Jeevananthum and Michael Lazarus.

At the dinner given by the Union Government in the Houses of Parliament on the eve of the opening of Parliament, Mr. Jameson said:—"In Mr. Lemaux they welcomed one of the Canadian Cabinet, and a great and successful diplomatist. They in South Africa had at the present time the cloud of an Asiatic question hanging over them, and it was interesting to know that Mr. Lemaux had been sent by his Government to enter into negotiations as regard to a similar question, and had come back with an agreement in his pocket which had wiped away all troubles. He hoped that Mr. Lemaux would not leave South Africa before General Smuts had had an opportunity of getting his views on this question."

On the late King's Birthday the members of St. Aidan's Literary and Debating Society journeyed to Ispingo Beach to celebrate their Anniversary and their late Ruler's birthday. They spent a most enjoyable day.

An Indian was killed yesterday on the line near Hospital siding (says last Saturday's *Natal Witness*). The unfortunate man was cut to pieces by

a passing train. The mangled remains were left on the scene of the accident for a considerable time, parts of the body being run over by other and subsequent trains. The portions of the body were finally removed after the arrival of a Magistrate. It was altogether a horrible business, and although it may be right and proper to leave *in locus quo* a dead body in the event of accidents, etc., till the arrival of someone in authority, yet it seems incredible that the remains should have been left in such circumstances as the present one presents. An official enquiry seems imperative.

A meeting, under the auspices of the Brahman Mandal, was held at the Ungeni Hindu Temple on Nov. 3rd, of a representative gathering of Hindus and priests of Tongaat, Hillary, Malvern, Northdene, Ispingo, South Coast Junction, Cato Manor, Springfield, Umgeni, and Durban, and a resolution wishing prosperity and success to the Union was passed. A further resolution was passed praying for the abolition of the £3 tax on Indian women, and a third resolution draws the attention of Parliament to the passive resistance struggle in the Transvaal and prays for the repeal of the Registration Act.

During Mr. Ritch's speech at the South Democratic Hall, Capetown, he made the following remark:—"The £3 licence law, which is a barrier to the return of Indians to their own country, is a disgrace to the Union of South Africa. It is a relic of the old chattel system of slavery. Very little indeed, and that is one reason why South Africa is determined to put an end to it at the earliest possible opportunity. We endorse Mr. Ritch's strictures on the £3 licence law, and the other efforts made in Natal to induce Indians to return to their own country after they have spent the best years of their life in the service of Natal employers. We likewise disapprove of differential treatment, by means of the licensing laws, of the merchant class of Indians."

The Krugersdorp Town Council refused to grant a trading licence to an Indian named Ibrahim Moosa on the ground that, as it was contemplated that the Location would be removed, it was not desirable to place any obstacle in the way of the Government, pending their decision. At the same time it was not in keeping with their ideas on Asiatic trading to grant such a licence. The Resident Magistrate, on appeal, agreed with Mr. Blake, the Indian's solicitor, that the reasons given by the Council were not legitimate grounds for refusing the application. He also gave costs against the Council.

Writing on the matter of the deportations, the *Natal Witness* says:—"We hold no brief for these particular Indians, and we agree with many objections to the presence of Asiatics in South Africa, but at the same time it must be recognised they have rights to be admitted and defended. There is, we fear, some ground for the statement that many Indians and natives in South Africa have, in the past, been treated in an arbitrary manner, too often the result of official indifference to their lawful privileges. General Botha and his Ministry, who are contemplating legislation for the 'general control' of immigration to the Union of South Africa, need to be careful lest they make any false move in tackling this thorny problem."

Whatever may be said as to the Asiatic being, on economic grounds, an undesirable in the country, he is a British citizen, and his claims should be carefully enquired into before any extreme measure such as deportation is resorted to.

Remarkably interesting documents from Central Asia have been acquired by the Asiatic Society of Bengal from a Montenegrin gentleman. They consist of five leaves of brownish-yellow paper measuring 8 in. by 5½ in. The true significance of these five leaves, the genuineness of which cannot be doubted (says the *Calcutta correspondent of the Daily Mail*), is that scholars are here confronted with a number of consecutive passages in a language which no one has yet been known of, of which hitherto only fragments have been rescued from the sands of Central Asia. It is quite possible that, by means of these five leaves, an important literary language, of whose existence the world has had no suspicion, may be rescued from oblivion. The paging on the reverse of each leaf shows that they once formed part of an extensive work. M. Zueho Tahhibana, with Count Otani, who has just returned laden with the precious manuscripts from a journey in Central Asia, proposes to start on a second expedition in October to continue the search.

Contents

	Page
Failure of Government's Asiatic Policy	381
The South African Press and Indian Immigration	382
The Transvaal Blue-Book	383
"Hair-Splitting Hamburg"	383
From the Editor's Chair	383
Mrs. Sedha's Case	384
The Chetabadi Judgment	385
Answer to Correspondent	386
Union Parliament	386
Transvaal Notes	386
General Smuts and Mr. Polak	387
Spotted Fever Among Indians	387
Indians	387
Our London Letter	387
A Character Test	388
Council and Asiatics	388
Immigration of Indian	388
Questions	388
Correspondence	388
Items of Interest	389

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ગોદરેજ અને બોઇસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુ. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંદુસ્તાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૬૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદરશનમાં
મુકવામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ સાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત દરીદ્રાઈ
માં બીજાને અમારાથી
હલકા સાંદ મળ્યા છે.

જ્યારે તામદાર પ્રીન્સિપલ
આફ વેલ્સ હોંદમાં પધા
રેલા ત્યારે તેમનું દશ
લાખ રૂપીઆનું જરી
ખાન સાચવવા સારૂ મોઢ
રેજની તીજરી રોકવામ
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ ફુગર
રૂપિઆ રાખી નવામાં નવા
સાચા કામથી અલાવવામાં
આવે છે. માલેકે ઇમ
ગ્રાંડ અને જરમનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગ્નિસ
કર્ષે છે.

હોંદી થાપણ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજે મુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
બાજમાં મુકવાની દરીદ્રાઈમાં ઉતારવાને તકપાર છે. પણ દબ્બુ સુધી કાષ્ઠપણુ મુરોપીઅન પેઢી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. દહી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સારૂ ચેલેન્જ પુરવો છે.

ફેટલાક મળનેરો તીજરી બનાવવાની કળા અને તેને આખ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ જલ્લે છે તેથી હોંદમાં તેમજ
ખાંડાંમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

લક્ષ્મીક મુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હસ્તકતા માલના બજારમાં દુકે છે તેઓ પણ પોતાના ખજાનાના રક્ષણ
સારૂ તો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા ગ્રવેરીઓ—રામજી બગવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કીમતી માસનો વીચો ઉતારવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુંબઈની ટાંકણામાં, સાવ સખત લોખંડી હરવાનવાળી. કરાસી (પથ્થર) બેંક, ૨ હરવાનવાળી. ચોકોહોમ
બેંક ૩. ૪૦૦૦ નો મજલુત ઓરડો. ૩. ૨૨૫૦ ની એક તીજરી. ૩. ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક બોર્ડ છાંડીઆ,
૪ તીજરી. પીપલ્સ બેંક, ૩૨ તીજરી. અલાવસ બેંક બોર્ડ સીમસા, ૫ તીજરી. છાંડીઅન રૂપીશી બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંદસ બેંક, ૮ તીજરી. પાનખને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક બોર્ડ અપર છાંડીઆ, ૩ તીજરી. બેંક બોર્ડ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ ક્રાકસની કુ., રાલી બ્રધર્સ, મદ્રાસની કુ., મારચલ સન્સની કુ., ગ્રીવસ કાટનની કુ., શો. વેમેસની કુ.
એ. એન્ડ બે. મેનની કુ., વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ., ૩૩ તીજરી. સર કરીમબાઈ મજાલીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરબાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી બ્રધર્સ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી બજારી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને છેલ્લીને થેડાક માસજ થયા છે.

ચિત્રવાળી બાવના ચોપડી મંખાવે

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

બધી જાતની ફળપત્રો તથા ફરિયાદો અંગ્રેજી અને સુઆરેસનામાં માર્કેટમાં વેચવામાં આવે છે. પછલા વરતના કુલવચારમાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE :—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg.

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
62, Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ઓરીએન્ટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, એસીટ, ડરબન.

‘વહે માતરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા સા મટે વાપરોછો? રસાયન સહુના—મનજ અને સરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હાલ આલે એટલી જાની સીલોગ ૫.

બાવાસીર બીજરવાના શોમ અને ઘરીત—હરસ મસાનો વાન્કાળીક અને એકસ હવાજ. નાવાલમાં ધણા જળુને કાપદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરદુમ શીર—જાડુઈ મલમ. સોના, બ્રાન્ડિમજાં, વિગેરેને જુલજ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિખન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાંનાં નમામ જીવડાંનાં અકસીર હવાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાંનાં જુલુજુદી દવા. કિંમત સીલોગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાળની અકસીર ગોળીઓ. ડબીની કિંમત શીલોગ ૧/૬.

શરીરપર્વ વટિકા—દુઃખશામક ગોળીઓ. બરણ સ્વપનને બાસ હવાજ કિંમત એક ડબીની શીલોગ ૧/૬.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL,
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચદ

દિલ્હીનાની ગ્રોસરી જથ્થામાં મંગાવી સરતે ભાવે વેચવામાં આવે છે, અને ખાસ ઘી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—સરસ માવલ—મોખું ગંધીઆણું—એક જથ્થા મંગાવી ખાતરી કરે.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA," Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,

Lowland and Durban and Agart.
STOCKS - LOWLAND, DURBAN, AGART.
P.O. Box 150 Tel. Add: "NAIDOO"
FOOT BLAZED TO

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તાક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનિવાર, તારીખ ૧૯ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૪૭.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-ના. ૧૯ નવેમ્બરથી, તા. ૨૫ નવેમ્બર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૧૦.

હિંદુ-કારતક વદ ૩ થી કારતક વદ ૯ સુધી, સંવત ૧૯૧૭.

મુસલમાન-ના. ૧૬ જુલકાદથી તા. ૨૨ જુલકાદ સુધી, ૧૩૨૮ હીજરી.

વાર.	ગ્રેગોરિયન	હિંદુ તીથી.	મુસલમાન તારીખ.	સૂર્યોદય ક. મા.	ચંદ્રોદય ક. મા.
શનિ.	૧૯	વદ ૩	૧૬	૮:૪૫	૬:૩૧
રવિ.	૨૦	"	૪	૧:૦૭	૬:૨૧
સોમ.	૨૧	"	૫	૧:૨૮	૬:૧૩
મંગ.	૨૨	"	૬	૧:૪૯	૬:૦૩
બુધ.	૨૩	"	૭	૨:૦૯	૫:૫૨
ગુરુ.	૨૪	"	૮	૨:૨૯	૫:૪૨
શુક્ર.	૨૫	"	૯	૨:૪૯	૫:૩૨

અનુક્રમશીલ.

સમાધાની ?	૭૩૩
રંભાખાઈનો કેસ	"
રંભાખાઈનો કેસની ચરચા	૭૩૪
મી. પોલાઈનો કાગળ	૭૩૫
'હીદી' હાલેલો પોકાર...	૭૩૬
સીનાઓનો મેળાપરો	૭૩૮
એક દીકરીનો ગોરાનો કાગળ...	૭૩૯
સમાધાનીની ચરચા	"
વિજ્ઞાપના કાપમાં ટરાંસવાસની લડત	"
પદ્મ કુક ઉપર 'રહાર' ની રીકાઓ	"
નેહા-સખરગ ખબરપત્ર...	૭૪૦
આઠ વરતમાન	૭૪૧
તાર સમાચાર	૭૪૨
હિંદની કુળ દીપાવતારીને	"
રહીમરેલી આવખવ	"
હિંદુસ્તાનની ટપાલ	"
પરચુરણ ચરચા...	૭૪૩
ચરચાપત્રીએને જવાબ	"
નાદારી કોરટની મોટીસો વહેર...	"
યુનિયન પારલામેન્ટ.	૭૪૪
પરચુરણ ખબરપત્રો	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો	૭૪૫
વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો	૭૪૬
દેશક ખબરે આવ...	"

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

શનિવાર, તા. ૧૯ નવેમ્બર, ૧૯૧૦.

સમાધાની ?

ટરાંસવાસના હીદીની ખાગણી કથા યશ, એ ત્રિે દવે થેડોજ શક જણાય છે. ટાઇમ્સનો તાર જે અમે ખીજ જગ્યાએ આપ્યો છે તે તેમજ મી. પોલાઈને મળેલો જનરલ રમટસનો કાગળ તેજ દર્શાવત સુચવે છે. વળી એમ પણ જોવામાં આવે છે કે એશિયાટીકનું અપમાન કરનાર કાપદા દવે પછી પસાર નહીં જાય. આ અમારો વિચાર ખરો? હવે તે સત્યાગ્રહની સપુરણ છતાં યજ્ઞેથી ગણાશે. પણ તે છતાંનો અરથ સમજવો દરેક હીદીની ફાજ છે. આમાં જડ નાસતો આંગત સ્વાય નહીં સચવાય અને કાનનો ખરો મુદો વિચારવાનજ સમજી શકશે. એશિયાટીક તરીએ કાપદે સર એશિયાટીકાને અટકાવત નહીં થાય. છતાં આપણે તો હતા તેવીજ રિયતીમાં રહીશું. કંઈ સેંકડો હીદી આવખ નહીં કરી શકે. પરમીટ અને સરટીફિકેટની તકલીફ રહેશે. આ તકલીફ દુર કરવી તેનો આપણી ઉપર આખાર રહેશે. આપણે બોલી નહીં યજ્ઞએ, સાચા રહેશું, રીત સર કામ લેશું, અને સહુ પ્રજાનું માન જાળવે તેમજ પોતાનું જાળવશે તો તે તક હીદી દુર થઈ શકશે. એક સરખા કાપદા રૂપી કાડ આપણને મળશે. તેના છાંયા તળે બેસવું કે નહીં તે તો આપણી મરજી ઉપર રહેશે.

ઉપર પ્રમાણે સારા ખબર મળ્યા છે, છતાં હીદીએ આશા બાંધવાની નથી. બધી નંશાની ઠીક છતાં હજી ૭૮૩. સત્યાવાર તાર બહાર પડ્યા છતાં કાપદો ભુદી ગાતનો હોય. અમે તો જેવું દેખીએ છીએ તેવું જતાવીએ છીએ, તે ત્યારે સમાધાની આવે ત્યારે તેનો અરથ સમજી શકાય એવો પ્રયત્ન કરીએ છીએ. વળી જે કાપદો થવાનો સંભવ છે, તેમાં કેપનાતાલની સ્થિતિ કેવી થશે તેનો વિચાર કરવાનું અમે જણાવી ગયા છીએ.

રંભાખાઈનો કેસ

રાવણની પાસે અમદે બણી વિશ્વિ રામચંદ્રની વતી કરી પણ રાવણ પોતાના મદમાં હોલો રહી માન્યો નહીં. સીતાજીને દેશમાંથી મુક્ત ન કર્યા. ને છેવટે મરવું પડ્યું. તેમ જનરલ રમટસનું થયું છે. રંભાખાઈની વતી મી. કાછલીયાએ જનરલ રમટસને વિનવ્યા. તેમની ઉપર જે કામ ચલાવવાનું છે તે બેચી લેવા આજીજ કરી. પણ તેનો જનરલ રમટસે ઉદ્ઘાટથી પોતાના મદમાં અણપટતો જવાબ આપ્યો છે. રામચંદ્ર જીવે રાવણને સજ્જાએ પહોંચાડ્યા ને સીતાજીને છાડ્યાં. મી. કાછલીયાની વિશ્વિ મી. રમટસે તિરસ્કારી. હવે હીદી કામ શું કરશે? જનરલ રમટસને સજ્જાએ પહોંચાડવાનો હીદી કામની પાસે એકજ ખરો ને સીધો રસ્તો છે. કામ તેમને બતાવી કાઢે છે કે રંભાખાઈની ઉપર જે જુલમ ચુલ્લરવા માગે છે તે સહન કરનાર નથી. અને તે સહન ન કરવાની એકજ રીત છે. રંભાખાઈની નકલ ખીજ હીદી ઓરતોએ કરવી અને જેલ જવાવું શાઈવું. ઓરત જેલમાં જશે ત્યારે મરદોએ શું કરવું એતો સવાલજ નથી રહેતો. મરદોમાં મરદાઈ હશે તો તેઓ ટ્રાંસવાસની જેલ ભરવામાં જરાયે આંચકો નહીં ખાય. ઓરતોની ઉપર સરકાર હાથ નાખશે ને મરદો જેલ રહેશે એ અમે માની શકતા નથી. મરદોનો પૈસો કામ આવવાનો નથી. પૈસો આજ છે ને કાસે નહીં હોય. પણ જે રંભાખાઈની પાછળ મરદો જોર નહીં કરે તો તેઓની લાજ જશે અને આપણી વારે હિંદુસ્તાનનું નાક કપાશે. અમારી ઉમેદ છે કે ત્યારે મીસીસ સોદા દેશમાં જાય ત્યારે દરેક પ્રાંતમાં સજાઓ બરાબ, ફરવો પસાર થશે. તે સરકારને મોકલવામાં આવશે અને દરેક પ્રાંતમાંથી ભણેલા અધવા તો ટ્રાંસવાસમાં અગાઉ આવેલા હીદી દુરત કાપદા થઈ-જેમ મરી શકશે

રસવાલના કેસનો ચરચા

દરાંસવાલના છાપામાં મી. ગાંધીના કાગળ

મી. ગાંધીએ તમારું મુજબનો કાગળ દરાંસવાલના છાપામાં લખ્યો છે :—

"પ્રખ્યાત પુત્રીઆના કેસ પછી દીદી કોમ એમ સમજેલી હતી કે સરકાર પસાર કરતી દીદી કોમને હવે દરકત નહીં કરવામાં આવે. આવી ખાતરી આપ નારા કેટલાક દાખલા પછી હું 'ગાંધી' પછી આચરે એક માસ અગાઉ મીસીસ ગાંધી એકલા દરાંસવાલ જતાં હતાં ત્યારે તેને દરકત કરવામાં આવી ત્યારથી તે રીતમાં બંધ પડ્યો હોય એવું જોઈ શકાય છે. આથી જ્યારે જ્યારે કોઈ સત્યાગ્રહીની ઓરત અથવા તે તેના સગ પછવાળી કોઈ બાઈ નાતાલથી દરાંસવાલ આવવા માગતી હોય છે ત્યારે તે સંખ્યાની ઇમીગ્રેશન અમલદારને અગાઉથી ખાતરી આપવાની મેં કાળજી રાખી છે; અને હજી સુધી કાંઈ અડચણ આવી નથી. એકાદ અઠવાડિયા અગાઉ મી. સોદા કે જે દરાંસવાલના ઇમીગ્રેશન કાયદાની જોડે પ્રજા તરીકે જાણવાથી ના હકથી દરાંસવાલમાં દાખલ થવાનો દાવો કરી દીપકલુમાં જેલ ભોગવી રહેલ છે તેમનાં પછીવાળી સાથે હું નાતાલથી પાછો ફર્યો. માતાલ છોડતાં પહેલાં રીત મુજબ મેં ઇમીગ્રેશન અમલદારને તાર ફોન દોરે કે હું મીસીસ સોદા સાથે આવું છું. પોલકરસ્ટ આવતાં માલુમ પડ્યું કે મીસીસ સોદાને અટકાવવાની પોલીસને મુશ્કેલી મળેલ. અમે સાથે આવનાર બધા ટ્રેનમાંથી ઉતરી પડ્યાં. મીસીસ સોદાને એક ધાવણ બાળક, એક ૬ વરસનું અને એક ૨ વરસનો છોકરો છે. હું મીસીસ સોદાને આરજ ઓફીસ પર લઈ ગયો. ત્યાં બીજી સવારે આવવાનું અમને કહેવામાં આવ્યું. મીસીસ સોદાએ આરજ ઓફીસ કદી જોઈ નથી. તેમજ પોલીસ સાથે વાત કરવાનો વખત પછી તેણીને નથી આવ્યો એ કહેવાની લાગેજ મરૂર હોય. એક દીદી વેપારીએ બલાઈથી તેણીની અને બાઈઓની આગતા સ્થાપતા કરી. બીજા દિવસે હક વચ્ચે દાખલ થવાના વાંકસર કેસ માલ્યો અને તા. ૨૧ મી સુધી મુદત પડી. તેણીને વગર ખેલે છોડી મુકવામાં આવેલ છે. મીસીસ સોદાને એરસમજથી અટકાવેલ હશે એમ ધારી મેં જે દીદી ઇમીગ્રેશન અમલદારને તાર

ફોન કે તેણી અને તેના બાળકો ની સોદા જ્યાં સુધી જેલમાં ગયા કરે છે ત્યાં સુધીજ ટોલરેશય ફારમપર રહેવા માંગે છે અને મુદતને અંતે દરાંસવાલથી જ્યાં પાછા જવા માંગે છે. આનો ઉત્તર મને પોલકરસ્ટમાં મળ્યો કે મીસીસ સોદા તર તજ પાછા નાતાલ નહીં જાય તો તેની ઉપર એરકાન્ટે દાખલ થવાનો કેસ ચાલશે. કેસની મુદત પડવાથી અમે ફારમપર આવ્યાં. આ બાબતમાં વધારે બાંજ ગડ અટકાવવા ખાતર એસોસીએશનના ચેરમેન મી. કાઝલીઆએ મુલકી પ્રધાન તે બધી દરકતનો તાર ફોન, અને કેસ પાછો બેંગી લેવા વિનંતી કરી. મુલકી પ્રધાને તે બાઈના ધણીને બીનદકદાર રહીસ ગણી તે વિંગ ના લાગ્યું. ઓરતો તે લાગણીમાં કુતારવાની એસોસીએશન ના ચેરમેનની કચ્છા નહીં હોવાથી ફરી તેમણે મુલકી પ્રધાનને વિનંતી કરી અને મુદતી પરખાટની માગણી કરી. તેની પછી ના પાડવામાં આવી.

મી. સોદા જેલમાં ૧૮ માસ થયાં ઉપરા ઉપર જેલમાં જવાથી તેમનું કુટુંબ અત્યંત ગરીબીમાં આવી પડ્યું છે; અને સત્યાગ્રહીઓનાં કુટુંબોનું બરણ પોપણ ટોલરેશય ફારમમાં થતું હોવાથી મીસીસ સોદા થોડા વખત માટે દરાંસવાલમાં આવેલ છે.

કેસ ફારટના બાબતને હોવાથી હું તેના બાળકો જેરવાળીપણા વિષે કંઈ કહેવા નથી માગતો. કદાચ મીસીસ સોદા કાયદાની બારીકીમાં આવી થયાં હશે. એમજ હોય તો જે દીદી ઓરતો દરાંસવાલમાં આવે છે તે બધાં કાયદાની બારીકીમાં આવી જાય છે. ફારણ કે સરકાર એમજ કહે છે કે જે દીદીઓને રજીસ્ટ્રેશન કાયદા મુજબ હકપાર કરેલ છે તે બધા બીનદકદાર છે. સરકારે કદાચ મી. સોદાની બાબતમાં તકાવત રાખ્યો જણાય છે; કેમકે તેઓ રજીસ્ટર થવાવના ના લગામ પહેલાંના રહીશ છે. અને બીજા સત્યાગ્રહીઓ, જેઓના કુટુંબો દરાંસવાલ માં દાખલ થયા છે તેઓ રજીસ્ટર થયેલા છે.

સત્યાગ્રહીની ઓરત તરીકે મીસીસ સોદાને મુન્દેગાર કહેવામાં આવેલ છે. રહડ અને કાળા દરખાસ થકી તેણી પછી દીદી ઓરત પર શા માટે આમ અણધાર્યાં જુલમ? દીદી મરદો સાથે સરકારે જુલમ ઉઠાવેલ છે. રજીસ્ટર થયેલા દીદીઓના અનુક પરચના બેકર એવો તમડી મુકવાને પછી સરકાર મળી

રહી છે; પણ સરકાર દીદી કોમને ઉપર આમ નામરસાઈ બરેલો દુઃખો કરશે એમ દીદી કોમે કદી ધારણુ ન હોયું. મીસીસ સોદા કંઈ વેપારની દરી કામ કરનાર નથી. તેણીના વડતળને કામ આંખથી ચીંધી રહે તેમ નથી. તે ના જેવી અસરકારક કદાચ દક્ષિણ આફ્રિકામાં બીજી નહીં હોય. આ દેશ ના સામાન્ય કાયદાને તેણે લગાવે બંધ કર્યા નથી. સરકારને આ બાબતમાં કાંઈ રાખવા દરેક હવાજ લેવામાં આવેલ છે; પણ તેની મુશ્કેલી તે દીદી ઓરતોને કનકવાનીજ હોય એમ લાગ્યું છે. દીદી મરદોને પચવતાં તેનું કાણુ નહીં એટલે તેણે આ રસ્તો લીધો લાગે છે. જ્યારે આ વાતની બધે રચણે જાણુ થશે ત્યારે દક્ષિણ આફ્રિકાના, તથા દીદીરતના દીદીઓ ઉપર આવી કેવી અસર થશે તેનો અંદાજ હું બાંધી શકતો નથી. પણ દીદીરતનામાં થતી અસર સાથે અહીં ના મુલકી પ્રધાનને થોડીજ લેવા દેવા લાગે છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની પ્રજા મીસીસ સોદા ઉપરના આ આપખુદ, અત્યંત કરર અને બીનજરૂરી કામમાં સમત થશે એમ હું મની શકતો નથી. 'સોયલ વીમેન્સ મીટિંગ' અને એવા બીજાં મંડળોએ આ વિચારવા જેવી વાત છે. ઓશિઆટીક ઇમીગ્રેશન બાબત કે સત્યાગ્રહ બાબતમાં તેમના મતો ગમે તેવા હોય, છતાં બુનિયતનેત્રાં દરેક દીસ્ટીપન કહેવાનાં આ પુરો સરકારના આ દાંસી પાત્ર કારવાર સામે એકવ જુડો ઉઠાવશે નહીં.

મને બરસો છે કે મીસીસ સોદાનું 'પગલું ઉઠતાપણું' નહીં ગણવામાં આવે. આ દેશના વિચિત્ર કાયદાઓથી તેણી નવાં જન્મેલાં બાળક જેમ અજાન છે. જે આ બાબતમાં કોઈ પછી હસરવાત હોય તો તે આ કાગળનો લેખકજ છે; કે જેની સલાદથી અને મદદથી તે બાઈ બુનિયતન આ વિભાગમાં દાખલ થયેલ છે. ગમે તમ તા. ૧૫, ૧૯૧૦ના પહેલાંના આ સંસ્થાના ડેપુટી આપનારે ફિરસો વાદ આ છું. ૧૯૦૬ માં ડા. અબદુ ર. પટાઉનથી પર મીટ વિના દરાંસવાલના દાખલ થયા ત્યારે લોરડ મેજમેસ્ટ્રેને તેની બંધ પડતાં તેના દડ વિશે રાજી ઉઠાવ્યો વિના તેઓ સાહેબે ત્યાના પરમીટ એકરેટરીને જ. અબદુ મેદમાનપર પરમીટ મોકલી આપવા દરમાન્ય આગતી જાણરજસ્ટ વાનવન સરકારમાં એક નિરપરાધી દીદી ઓરતને કનકમત થતી અટકાવવા જેટલી રહમ પછી નથી તેમ જાણતા પછી નથી.

મો. પેલાકનો કામળી

દરોસવાલ સરકારનું અધેર

ગોરી પ્રજાને નીચું જોવાવનાર વલણ

હીંદી સત્તાધીશોને હિંદુસ્તાન દેશ પાર કરીને દરોસવાલ સરકારે કેવું આ ધેર ચલાવ્યું છે. તેનો ચીતાર આપનારો નીચે મુજબનો કામળી મો. પેલાકે હાથમાં લખ્યો છે :—

“દરોસવાલના એલિઆઈની દાકમીની ગોરી પ્રજાને ખ્યાલ હજી ન આવ્યો હોય એવું લાગે છે

એ તો યાદ દશે કે આશરે આઠક માસ અગાઉ દરોસવાલના હીંદી અને ચીના રહીશોને રજીસ્ટ્રેશન કાયદાની અમુક ભારીકાથી હિંદુસ્તાન દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા. આ લોકો કાંતો દરોસવાલના રોક, પ્રમાણિક જુના રહીશો હતા, અથવા તો દક્ષિણ અફરિકામાં કે.ક. બી.એ. રમણે જનમથી અથવા વસવાટથી હકદાર રહીશો હતા. આમાં કદાચ ખુદ દરોસવાલમાં જન્મેલા પણ હતા. આ લોકોને દેશપાર કરવા તે કાયદા વિરુદ્ધ છે, એમ જનારમાં આવ્યું હતું. તે સાથે એમ પણ કહેવામાં આવ્યું હતું કે ધારાઓના ભંગ માટે કાયદામાં ભુદીય સજા હજી છે અને આ લોકો તે સજા ઉઠાવવા તકપાર છે. છતાં ધારાધારી સત્તા વડે તેઓને દેશપાર કરવામાં આવ્યા અને વડી અદાલત પાસેથી દાદ લેવાની ભારી ન રહેવા દીધી પહેલા નીચે તેમને પોરચુગીઝ હદમાં મોકલી દેવામાં આવ્યા. અડધા આલતી જેને સરહદ પર પહોંચતાં તેઓને કહેવામાં આવેલ કે તેઓ છુટા છે; છતાં પોરચુગીઝ હદમાં તેઓને પરાણે લઇ જવામાં આવ્યા. દરોસવાલથી સરહદ પર પોરચુગીઝ સીપાઈને બેલવી રાખેલ હોય, તે દરેન પર ચડી તેની સરહદમાં દાખલ થતાં વાર તેઓને વચર પરમીટના વાંકસર પકડી લેતો અને પછી તેઓને ઉમંગિઆએ લઇ જવામાં આવતા. વડી રરકારના કહેવા મુજબ પછી તે લોકોને લોરેકામારકસના ચુન્ટી સીપલ કાયદાનો ભંગ કરવાના વાંકસર હિંદુસ્તાન હદપાર કરવામાં આવતા. મુનીતીપલ હદમાં પરાણે લાવવામાં આવેલા લોકોએ તેના કાયદાનો ભંગ કરેલો કહેવાય કેમ! આ લોકોને દેશપાર કરવાનો કુલ ખર્ચ દરોસવાલ સરકારે આપતી.

અમા આમરતની તા. ૩૧ મોએ ૧૧ દેશપારી હીંદીઓ અને ૨૨ ચીનાઓ મુજબથી ભારી સાથે સુરતનામં ડરખત પાછા ફર્યા. આમાંના ૨૬ ને જનમથી અથવા વસવાટથી નાનાલનો દક ધરાવી તરતજ નાનાલમાં ઉતરી સકયા. તેથી દેખીતું થયું કે આ લોકોને ઝેરકાયદે દક પાર કરવામાં આવ્યા હતા. બીજા ત્રણ સરટીરીકટ કદાવવાની ચરને કદની પર વાગ્યાં ઉતર્વા તેમાંની અરજીઓ રવી કારવામાં આવી જે કુવરથી દેખાઇ રહે છે કે તેઓને પણ ઝેરકાયદે દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા; કેમકે દરોસવાલના રહીશ તરીકેનો તેઓનો દક કબુલ કરવામાં આવ્યો. ૧૬ ચીનાઓ જેમણે પોતાના સાચાં સરટીરીકટો રજુ કર્યાં, તેઓને તરતજ એવું કહીને હિંદુસ્તાન પાછા કદવામાં આવ્યા, કે તેઓને દેશ પાર કરેલા હોવાથી તેઓનાં સરટીરીકટો રવીકારી ચમચ નહીં (આમ કરીને તર કારે દેશપાર કરવાનું કામ કાયદેસરે હોય એમ સમજી કાઢ્યું) થોડી મુદતમાં એમ સજારો કે આ માણસો પાછા ફરશે ત્યારે તેઓને પણ ઉતરવા દેવામાં આવશે; અને તેઓને બીજા વખત દેશપાર કરવા તથા વડી અદાલતનો લાભ ન લેવા દેશનાં પગલાં પણ ઝેરકાયદેસરે હતા, તે નિષ્ક સકાશે.

માફીના ૩૨ માણસો દક્ષિણ આફ્રિકામાં તેઓનો વસવાટ હોવાનો દાવો કરતા હતા. આ લોકો ડરખતમાં ઉતરી શકે તેટલા માટે મે તેઓના પુરૂષીકટો માટે અરજી કરી; પણ મને કહેવામાં આવ્યું કે તેઓને દેશપાર કરવામાં આવેલા હોવાથી પુરૂષીકટ કાઢી દેવામાં નહીં આવે. તેઓને પાછા હિંદુસ્તાન જવું ન પડે તેટલા માટે પોરટ છવીઝા બેથ જવાની સલાહ આપવામાં આવી હતી ત્યાંથી તેઓને કેપતાઉન જવું પડ્યું હતું. તેમાંના એક તો વિના મુશીબતે રહીશનો દક સાબિત કરી આપ્યો. બીજા ૫ પુરૂષીકટ સરટીરીકટની રાહ એમ રહ્યા છે. માફીના પાંચ દક્ષિણ અફરિકામાં જનમ્યાનો દાવો કરે છે બીજા ૨૧ ધણી મુશીબતો સહન કરતા હતા ડરખત પાછા ફર્યા. કદાચ કુરોપ તેઓને લઇ જવામાં આવે એવી પણ ધારતો હતો. ડરખતમાં મેં મો. લોટન સાથે મલાહકર તરીકે તેઓને મળવા માટે અરજી કરી. અમકદારે આપ મુદીથી ના કહી. આથી નાન ત્રણ સુપ્રીમ કોર્ટમાં અરજી કરવામાં આવી. જેણે

રટીવરવાળા તથા ઉતરના અમસદારને કુકમ આપ્યો કે તેઓના દકની તપાસ થઇ રહે લાંસુધીમાં તેઓને ક્યાંક લઇ જા ને તેમના વકીલોની મુલાકાત કરવા દેવા વિષે પણ કુકમ કદ્યો. છતાં કોઇ વિચિત્ર બને ખુલસો ન થા રહે એવી ઝેરસમજુતાથી કે રટનો કુકમ સર કારે અમસમાં મુકયો નહીં, અને ઉલ્લા ઉકપર વધારે દલાક થતા તેઓને સિટીય દદના સમુદમાંથી લોરેકા મારકસના સમુદમાં કાઢ્યા. અહીં તેમનો એક તારણ સાચી આંતરતાનાં વરમથી ચરણ પામ્યો ત્યાંના સિટીય રોનસસની તથા પોરચુગીઝ અમસદારની મદદથી ૧૬ માણસોને (એક તો ડરખતમાં પોતાનો દક સાબિત કરવાથી છેલ્લી ધડીએ ઉતરવા પામ્યો હતો) સુપ્રીમ કોર્ટના કુકમનો લાભ લેવા ડરખત રાજ્ય મોકલી સકાયા.

આટલું દાન નહીં બુનિવત સરકારનું ચમકવનારું વલણ બેસમાં આવ્યું મો માંથીએ દરોસવાલ અંશિવાટીક રજીસ્ટ્રારને આ લોકોની પુરૂષીકટ કદાવવાની અરજી આ રવીકારવા કહ્યું. રજીસ્ટ્રારે કદ્યુ કે અમુક ચરતે તે મહેરમાનીની રાહે અરજી રવીકારશે. મો. માંથીએ તે દકની રાહ સર ચરને આપવા કદ્યું. રજી કારે ના કહેલથી સુપ્રીમ કોર્ટ મરફત તેના પ્રતાળ લેવામાં આવશે એવી નોટીસ તેને આપવામાં આવી. પણ રજ કલા કમાં જગ્યા અપો કે પુરૂષીકટો કદો આપવામાં આવશે. સરકાર તરત પાછાં પગલાં ભર્યાં છે. લગભગ એક માસ અગાઉ આ લોકો દેશપાર પયેલા હોવાથી સરટીરીકટ નહીં કાઢી આપવામાં આવે એમ કહેન. અને કવે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અરજી લઇ જનાની વત આવી ત્યાર તુરત કાઢી આપ્યાં કેપમાં રહેલા ૫ માણસોની અરજી પણ રવીકારવામાં આવી. આ ઉપરથી એક શકાશે કે ભારી સાથે મુવધથી આવેલા ૧૧ માણસોમાંથી ચરીખ બીયારા નારણસામી વિનાના બધા કોઇ પણ જાતની ચરત વિના ઉતરી સકયા છે અથવા ઉતરી સકશે. ૨૨ ચીનાઓમાંથી ૩ તો એ મુજબ ઉતરી નયા છે. બુનિવત સર કારના આ પગલાંથી નીચેની બીના સાબિત થાય છે :—

૧. ૮૦ માણસોને પહેલીવાર દેશપાર કરેલ તે ઝેરકાયદે હતું.
૨. ૧૬ ચીનાઓ જેની પાસે સાચાં સરટીરીકટો હતાં તેને પાછ કાઢ્ય તે ઝેરકાયદે હતું.

૩. ૩૨ દીદીએને માટે હુન્નિટ
કાદી આપવાની મારી અરજી ના
મંજૂર કરી તે કાયદાથી ઉલટું
હયું.

૪. નાતાલની વડી અદાલતના ચુકાદા
પછી પણ ૨૦ દીદીએને ૩૨
બનથી પાછા કાઢ્યા તે કાયદાથી
વિરુદ્ધ હયું.

૫. નારણસામી મારી સાથે આગે
સારે તેને ઉતરવા દીધેલ હત તે
તે વખતે તે તદુરસ્ત દેવાથી
તેનું મરણ નીપજત નહીં, માટે
તેના મોત માટે સરકાર જવાબ
દાર છે.

૬. લોરેન્ડો મારકસથી પાછા ફરેલા
૧૬ માણસો માટે હુન્નિટની
મી. ગાંધીએ માગણી કરી હતી
તેને પહેલીવાર નામંજૂર કરેલ તે
ઝેરકાપદે હયું.

૭. વડી સરકારને સા. આ. વિ. ધ.
કમિટીએ ખર્ચ આપેલ કે દેશ
પારીએ કાં તો દક્ષિણ આફ્રિકાના
દક્કાર રહીશો હતા અને
કાંતો લાં જનમેલા હતા તે સાચી
હતી; અને જનરલ સ્મટસે તેનો
ઇનકાર કરેલ તે તદ્દન અજબ
હયું.

આ માણસો, જેઓ આખરે ઉતરવા
પામ્યા છે, તેઓ બધા સસંમદી તરીકે
દાલમાં દરસિવાલની જેલમાં પહોંચી
ગયા છે. તેઓને જેલની સજા થઇ છે
તેજ બતાવી આપે છે કે તેઓને દેશપાર
કરવાનું કામ સરકારનું તરકટ હતું. કેમકે
તેઓને બીનદક્કાર ઉતાર તરીકે સજા
નથી થયેલ પણ ધારાનો ખર્ચ કરવા
માટે. તેઓને તેઓની જનમજુગિથી અથવા
તો વતનથી નાદક હદપાર કરેલ.

અને આ કાયદા વિરુદ્ધના એક પછી
એક કામેનું પરિણામ એ આવ્યું કે
અસંખ્ય કુટુંબો પામમાલ થયાં, દીદુ
સ્તાનની પ્રજામાં યુરસો ફેલાયો, અને
દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનિયન રાજ્યનું નામ
બદનામ થયું.

સાહેબ, યુનિયનના એક બેરો વનની
તરીકે, મારા નામમા યુનિયન જે કામો
કરેલાં છે, તેથી મને જરાએ મગર થવા
જેવું રહ્યું નથી."

‘લીડર’ ઉઠાવેલો પોદર

એક બળવાન લેખ

તા. ૧૧ મી નવેમ્બરના ‘લીડર’ માં
નીચેના જોશવર લેખ પ્રસિદ્ધ થયો છે:—

અમારા સંકલનના ખર્ચપત્ર ઉપરથી
જણાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં દીદી
મજૂરી અને સામાન્ય દીદીની વસ્તુઓ
સંબંધમાં વિલાયતમાં ખજાસખાટ થયા
લાગ્યા છે. ખગાલિ ‘નોન-ઇન્ફોર્મીટી’
એ તે સવાલ ઉપાડેલો. કાલ ‘અરબ
એવ ઇન્ફોર્મીટી’ ના પહેલે પણ તેપર ખ્યાલ
આપવા માંડ્યું છે. પાસ્ટીવ રીજીસ્ટરના
જે વિરોધીઓ ગા. ગાંધીની સુચના સુજ
બની દીદી સવાલની સમાધાની સામે
વધો ઉઠાવતા, તથા જેઓ દીદીમાં એથી
આડીક દેશપારીઓની મજબજ (એકાદે
શન) ને હસી કાઢતા તેઓને હવે ગંભીર
ચિન્તારમાં પડી જવું પડશે. જનરલ સ્મ
ટસને પણ આજ સુધી પોતે ધારણ
કરેલી નીચતા અને કહરના કારણે રાજ
નીતિ માટે પરતાવો થયો. કેમકે હવે
વડી સરકાર ‘પ્રચાર પગલું’ બરે એવાં
ચિન્હો દેખાય છે. દરંસપાલ સરકારે
જે સંલુકાઈ ન બતાવી તે બતાવવા યુનિ
યન સરકારને ફરજ પાડવા જેવું કરવા
માં આવે એવું લાગે છે. બ્રિટીશ સર
કારને ‘પ્રદક્ષ’ જણાવા માંડ્યું છે કે
પૂંધા એથી આડીકને આપણીથી “અન
ડીઝાયરેબલ” ગણવા, તે

અત્યંતમાં રાજને સુકેશાન પહોંચાડનાર
છે. એટલુંજ નહીં. તેને એવો પારીક
માગલો જણાવવા લાગ્યો છે કે તે જળ
રાહથી વચ્ચે પડવા જેવી રજાઆત કરે.
આ માગલો પોરદુગાલના રાજ્યનારણ
ના ફેરફારથી ઉભો થયો છે. લાં રથપા
એલા પ્રમસનાક રાજ (રીપબ્લીકને)
ઇન્ફોર્મ કલુલ રાખશે કે નહીં તે જણવા
સુરોષ રાહ જોઈ રહ્યું છે. પણ રીપબ
લીક કલુલ કરવાની સત્તા ધરાવનાર
પ્રધાન સર એ. ડી. કહે છે કે પોર
ગીક વાતના કાલેજા અને વાત ધામે
ના વાતના કાલેજા ના વાતના કાલેજા
ને અર્થ ના વાતના કાલેજા ના વાતના કાલેજા
(રીપબ્લીકને) કલુલ કરવા ના વાતના કાલેજા
સુધી દાલની દરંસવાલ સરકારવા દાલ
ને પડતાં દુખોના પોદર આપેલીકલ
પોદર જેવા નામીઆ માણસો વિલાયતમાં
કરી રહ્યા ને તેથી રાજના આલુ છે લાં
સુધી સર એ. ડી. કહે છે પોરદુગાલપર

દાલની કરી સકાતું નથી. દસ વરસપર
વિલાયત ને દુખીમાંથી દીદીને ઉઠાવવા
કલુલ કરવા પોર તે કરતાં દાલનાં તેમ
ના દુખ પોર છે. વળી સર કોનન
ડેવિસ અને તેમના બેલા બાબ ગેટા
માણસોના લેખોથી બ્રિટીશ પ્રમનુ સન
કેમોમાં યુનરતા ફરથી એટલું ઉરેસો
એલુ છે કે આફ્રિકાના બીજા બાગમાં
તેવો જુલમ થયો ખાંધ પાડ્યા વગર તે
ઓ પોરદુગાલનું

રીપબ્લીક કલુલ રાખવા દીએ નહીં.

આ પરપ્રગથી ઉભા થતા માગવાની
અચર દક્ષિણ આફ્રિકાને પહોંચવાની છે.
એટલેકલની મુશીબતો દાળવાનું કામ
પ્રેક્ટિસનનું છે અને આપણે રસાજ
રાખા સાથે આફ્રિકાને બીજા કાલની
સાથે લાવતું વળગતું નથી. એવું વલણ
આપણાથી લઇ સકાશે નહીં બીજી
ધણી જલુલ બાગતોની પોર ઉપરના વિચ
રમાં સુદરતા લાગે છે. પણ તે અમત
માં સુકતાં કામ લગશે નહીં. આપણે
સ્વતંત્ર નથી. જે આપણા ઝેરદનસારી
પણાથી રીસાઇને ઇન્ફોર્મ આપણને તજ
વાનો નિયમ કરે, અને તેનો કાફલો
અદીયો બેચી દીએ તો આ વાતની
આપણને તુરત ખર્ચ પડે. આમ બને
તો આપણા બંદરોપર જરમન વાવડો
ઉઠાવે અને તેને સલામી આપવાને તજ
અકવાડીઆની, એટલે કે જરમન તકેકા
સમન્યને અદી આપતાં લાગે એટલીવાર
લાગે. અને તો પછી તુરતો તુરત કેપ
ટાઉનમાં ગેડાં ચમુક દસ સાહેબો (કાર
ભારીઓ) જે મોટા પગાર ખાય છે તે
સારીયેટ કુલ થઇ જાય. અમે કહેવા
માગીએ છીએ તે આ છે: વડી સર
કારના રક્ષણ વગર આપણને ચાલે તેમ
નથી. પણ જે આપણે

બ્રિટીશ પ્રમની લાગણીને

આતી રીને દુખવીએ અને તેને દીદમાં
તેમજ યુરોપમાં આતી રીને સુચવાડમાં
એટલી દક્ષએ તો પછી વડી સરકાર તેનું
રક્ષણ ચાલુ રાખે એવી વડી આપણે
રાખી સકીએ નહીં. આ મુતકમાં, તેમ
જ કલુલ બીજા કલુલ કે. લોનીમાં,
પોર નાંર હેલ કે બ્રિટીશ કર બરનાર
ના કલુલનીએ. સકેને સંબંધ તુરે ને
વડી પોર પોર કરે છે. આ કલુલ
અને બીજા કલુલ કલુલ મોટા ખર્ચ
તેમને ગળે મુકે છે, અને બદલામાં તે
જો વિલાયતને કાંઈ આપવા નથી. તે
(કલુલનીએ) મોના વળાખરા પોતાના

રોડેલીઆના એક મોટા નેટીવ રીદે
(કાર રાજ્યએ) કલુલની બારે કમામસાથે
લીવંસરદન ખાતે મુજાકાલ લીધી હતી.

વસતીના મુલકમાં પોતાના ઉદ્યોગ ઉભા કરે છે, અને થિટીસ માલની સામે દર છે. આ વરગો વિશે સલામતીઓ કહેવાને બંધ થાય છે. થિટીસ માલની છે કે “તેમને અટકાવવા કન્ઝેન્ટા હો તે સામે કોઈ કોઈએ ઓછી જગત રાખવા માં આવતી હશે; છતાં તે પણ એવી દબાવી કે જેથી કોલોનીઅલ માલને કાંઈ દરકત આવે નહીં. અવિષ્ય માટે દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાની હસ્તીઓ પાર પાડવા સાથે થિટીસથી વચ્ચે ન પડાય, પણ તે

આફ્રિકાથી રીસાઈ જઈ શકે

અને આપણે હિંદી સવાલ તરફ જે અવિચારીપણું બતાવીએ છીએ તેથી આ રીસ અમલમાં મુકવાને તેને (ઉગવાડને) આપણે ઉશ્કેરીએ છીએ. ઉપરની રીસ ને અમે અવિચારીપણું કહ્યું, કેમકે તેથી એક અરથ થતો નથી. હિંદી અથવા એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનને આપણે કાણુતને રાખીએ એ વાત પાસીવ રીમી સ્ટેરો કણુસ રાખે છે. ગીરમીટીઆ મજૂરો નહત બંધ થાય એવું તેઓ કહે છે. તેઓ

માગણી કરે છે તે એટલાજ.

છે કે તેમની બતાવના ડાકટર, વકીલ, શિક્ષક, ધરમશૂર એ વરગના કચી વધુ નહીં એવી સંખ્યામાં કોઈપણ વરસમાં કામગીરી થકે. આ માગણી સ્વીકારવામાં જનરલ સમટીસ કાંઈ દરકત નાખત નથી. માત્ર ને એવી દરકત કરે છે કે તેઓ મોર સીટી તથાજ આવી સ્કે, એટલે કે સરકારી અમલદારના હુકમથી ચહે ત્યારે તેમને દેશપાર કરી શકાય, અને તેમાં મહાજેતને અપીલ પણ થઈ શકે નહીં. આવી પદ્ધતિ જનરલ સમટીસની હિંદી સંજ્ઞાથી આખી રાજનીતિની તથા રહેલી છે. હિંદી ઇમીગ્રેશનની અટકાયતથી સતોપ ન પામતાં, સરકાર તેમ ને એવા કાયદાતે બાતલ રાખે છે કે જેથી એક આખી પ્રગતે “અનડીઝાય રેમલ” નો ડાખ બેસે છે. આવા નામથી હિંદીના દેશી રાજ્યો, ધારાસભાના મેમ્બરો, વિદ્વાનો, અને હિંદી લઘુવધાઓ તું અપમાન થાય છે. હિંદી લઘુવધા થાથી

આપણું રાજ

દેશાતું છે, આ ટકી રહ્યું છે. લગભગ આપણાં લશ્કરની બહાદુરી ભરેલી સરવાર હિંદીઓએ કરેલી તે માટે આપણે બેદાનસપરજમાં બિયામાં બિચી જગા ઉપર પાલગીરીનો સ્થાન ઉભો કર્યો છે. આ બધા વરગના હિંદીઓને કુશી અને વેવારીના જેટલેજ આપણે

આપેલા વાંધા ભરેલા નામથી કામ લાગે છે. આ વરગો વિશે સલામતીઓ કહેવાને બંધ થાય છે. થિટીસ માલની છે કે “તેમને અટકાવવા કન્ઝેન્ટા હો તે સામે કોઈ કોઈએ ઓછી જગત રાખવા માં આવતી હશે; છતાં તે પણ એવી દબાવી કે જેથી કોલોનીઅલ માલને કાંઈ દરકત આવે નહીં. અવિષ્ય માટે દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાની હસ્તીઓ પાર પાડવા સાથે થિટીસથી વચ્ચે ન પડાય, પણ તે

આફ્રિકાથી રીસાઈ જઈ શકે

અને આપણે હિંદી સવાલ તરફ જે અવિચારીપણું બતાવીએ છીએ તેથી આ રીસ અમલમાં મુકવાને તેને (ઉગવાડને) આપણે ઉશ્કેરીએ છીએ. ઉપરની રીસ ને અમે અવિચારીપણું કહ્યું, કેમકે તેથી એક અરથ થતો નથી. હિંદી અથવા એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનને આપણે કાણુતને રાખીએ એ વાત પાસીવ રીમી સ્ટેરો કણુસ રાખે છે. ગીરમીટીઆ મજૂરો નહત બંધ થાય એવું તેઓ કહે છે. તેઓ

માગણી કરે છે તે એટલાજ.

છે કે તેમની બતાવના ડાકટર, વકીલ, શિક્ષક, ધરમશૂર એ વરગના કચી વધુ નહીં એવી સંખ્યામાં કોઈપણ વરસમાં કામગીરી થકે. આ માગણી સ્વીકારવામાં જનરલ સમટીસ કાંઈ દરકત નાખત નથી. માત્ર ને એવી દરકત કરે છે કે તેઓ મોર સીટી તથાજ આવી સ્કે, એટલે કે સરકારી અમલદારના હુકમથી ચહે ત્યારે તેમને દેશપાર કરી શકાય, અને તેમાં મહાજેતને અપીલ પણ થઈ શકે નહીં. આવી પદ્ધતિ જનરલ સમટીસની હિંદી સંજ્ઞાથી આખી રાજનીતિની તથા રહેલી છે. હિંદી ઇમીગ્રેશનની અટકાયતથી સતોપ ન પામતાં, સરકાર તેમ ને એવા કાયદાતે બાતલ રાખે છે કે જેથી એક આખી પ્રગતે “અનડીઝાય રેમલ” નો ડાખ બેસે છે. આવા નામથી હિંદીના દેશી રાજ્યો, ધારાસભાના મેમ્બરો, વિદ્વાનો, અને હિંદી લઘુવધાઓ તું અપમાન થાય છે. હિંદી લઘુવધા થાથી

આપણું રાજ દેશાતું છે, આ ટકી રહ્યું છે. લગભગ આપણાં લશ્કરની બહાદુરી ભરેલી સરવાર હિંદીઓએ કરેલી તે માટે આપણે બેદાનસપરજમાં બિયામાં બિચી જગા ઉપર પાલગીરીનો સ્થાન ઉભો કર્યો છે. આ બધા વરગના હિંદીઓને કુશી અને વેવારીના જેટલેજ આપણે

આપેલા વાંધા ભરેલા નામથી કામ લાગે છે. આ વરગો વિશે સલામતીઓ કહેવાને બંધ થાય છે. થિટીસ માલની છે કે “તેમને અટકાવવા કન્ઝેન્ટા હો તે સામે કોઈ કોઈએ ઓછી જગત રાખવા માં આવતી હશે; છતાં તે પણ એવી દબાવી કે જેથી કોલોનીઅલ માલને કાંઈ દરકત આવે નહીં. અવિષ્ય માટે દક્ષિણ આફ્રિકામાં પોતાની હસ્તીઓ પાર પાડવા સાથે થિટીસથી વચ્ચે ન પડાય, પણ તે

આફ્રિકાથી રીસાઈ જઈ શકે

અને આપણે હિંદી સવાલ તરફ જે અવિચારીપણું બતાવીએ છીએ તેથી આ રીસ અમલમાં મુકવાને તેને (ઉગવાડને) આપણે ઉશ્કેરીએ છીએ. ઉપરની રીસ ને અમે અવિચારીપણું કહ્યું, કેમકે તેથી એક અરથ થતો નથી. હિંદી અથવા એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનને આપણે કાણુતને રાખીએ એ વાત પાસીવ રીમી સ્ટેરો કણુસ રાખે છે. ગીરમીટીઆ મજૂરો નહત બંધ થાય એવું તેઓ કહે છે. તેઓ

માગણી કરે છે તે એટલાજ.

છે કે તેમની બતાવના ડાકટર, વકીલ, શિક્ષક, ધરમશૂર એ વરગના કચી વધુ નહીં એવી સંખ્યામાં કોઈપણ વરસમાં કામગીરી થકે. આ માગણી સ્વીકારવામાં જનરલ સમટીસ કાંઈ દરકત નાખત નથી. માત્ર ને એવી દરકત કરે છે કે તેઓ મોર સીટી તથાજ આવી સ્કે, એટલે કે સરકારી અમલદારના હુકમથી ચહે ત્યારે તેમને દેશપાર કરી શકાય, અને તેમાં મહાજેતને અપીલ પણ થઈ શકે નહીં. આવી પદ્ધતિ જનરલ સમટીસની હિંદી સંજ્ઞાથી આખી રાજનીતિની તથા રહેલી છે. હિંદી ઇમીગ્રેશનની અટકાયતથી સતોપ ન પામતાં, સરકાર તેમ ને એવા કાયદાતે બાતલ રાખે છે કે જેથી એક આખી પ્રગતે “અનડીઝાય રેમલ” નો ડાખ બેસે છે. આવા નામથી હિંદીના દેશી રાજ્યો, ધારાસભાના મેમ્બરો, વિદ્વાનો, અને હિંદી લઘુવધાઓ તું અપમાન થાય છે. હિંદી લઘુવધા થાથી

આનાઆનો મેળાવો

મી. રીચ અને મી. પોલાકને માન

કેનેડીયન કક્ષમાં તા. ૯ મીની સાંજે ચીનન કેમનો એક મોટો મેળાવો મી. રીચ અને મી. પોલાકને માન આપવા લાગ્યો હતો. કેટલાક દિલસોજ મોરા તથા હિંદી આગેવાનોએ પણ દાખરી આવી હતી. તેમ રવ. કેનન ડીપ્પી બેરી, રેવ. ચારલ્સ શીલીસ, મેસરસ વોમલ, કેલસી. અને જાન વીનન, મીસીસ ડેક, મીસીસ વાન વીનન, મીસીસ ગોલ્ડ સ્ટોન, અને મીસ કવુડસન, દમોદીયા ધરમાધીક સોભાપીના રમેન મી. પ્રમામ અન્નુત કાદર ખાત્રીજી, મી. કાઝલીયા, મી. ચાંવી વમેરે દાખરે હતા બધું કામ ઈંગ્લેન્ડમાં ચાલુ હતું. જાણજો પાછળથી ચીનાના ભાવમાં સમ આવકમાં આવ્યા હતાં.

કલમના પ્રમુખ મી. ફ્રેડની આસ પાસ મી. રીચ અને મી. પોલાકે જમ્યા લીધી હતી પ્રમુખે જાણવું આપતાં તે ના કેમો બાહ્યોને અત સુધી દેદ રહેવા કહ્યું, અને યુનિયન સરકાર લડત નો નીવડે ન હાવે તોપણ દીક્ષિત ન દારનાં આપજળપર મુકરા સમજાવ્યું. પછી તેમણે સેક્રેટરીન માનપત્રો વાંચ્યા કહ્યું. જે નીચે પ્રમાણે હતાં:—

માનપત્રો

માનવંતા એલ. ડવલુ. રીચ,

જારીરદર એટ લો લેગ,

આશ સાહેબ,—અમે કેનેડીયન કક્ષ ના નીચે સહી કરનારા સલાસદો આપને એલાન્સઅરમાં અતઃકરણપુરવક આવ કાર આપીએ છીએ. જાડનની કમિટીના સેક્રેટરી તરીકે આપનું કામ અમે સત્યાગ્રહી તરીકે ખાસ તિરખતા આજ્ઞા છીએ. જ્યારે જ્યારે આપને તક મળે છે ત્યારે ત્યારે ચીના સત્યાગ્રહીઓના દક ની દિગાળત દરવામાં તથા બીજી કોઈ રાતે મદદ કરવામાં આપ તકવાર રદવા છે. તેથી અમેને બહુ સંતોષ છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓના સંજ્ઞમાં વિલાયતમાં આપ જે કામ કરી રહ્યા હતા તે અમે જોતા રહીએ તે તકન સ્વભાવિકજ હતું. તેથી અમારા હિંદી સત્યાગ્રહી ભાઈઓએ આપને જે આભારની લાગણી દરશાવી છે તેમાં અમારી સામેલગીરી છે. મીસીસ રીચ ખાત્રીજી અન્નુતમાંથી જાણ્યું તેથી અમે

રાજ થવા છીએ. આપ અને મીસીસ રીચ સાંખા વખત સુધી સુખી છાંદગી ભોગવો એવી અમે હમેદ રાખીએ છીએ તથા છીએ આપના વિશ્વાસુ વમેરે, વમેરે."

"માનવ તા એચ.એસ. એલ. પોલાક લેગ, સાહેબ,—એલાન્સઅરમાં આપનાં અમે આપને અતઃકરણપુરવક આવકાર આપીએ છીએ. હિંદુસ્તાન એલગી તરીકે જાહેરે આપ બહુ માન ખાટવા તે પહેલાંથીજ આપ અમારા એક પુરા દિલ સોજ અને મદદગાર પ્રદરથ તરીકે અમે તે સારી રીતે જાણીના હતા. હિંદુસ્તાન માં આપે કરેલા કામથી વાંદ રહેવાને સત્યાગ્રહી તરીકે અમે અંધાએલા હતા. એટલે હિંદી કેમે આપને જે આભારની લાગણી દરશાવી છે તેથી અમે પણ આપને દરસાવીએ છીએ. હિંદુસ્તાનમાં મેરકપટે અમરા ભાઈઓને દહપાર કરેલ ત્યાં આપે તેઓને પછી મદદ કરી હતી. તેથી અમે આપના ખાસ આભારી છીએ. તેઓ જે સમાચાર કહેવડાવે છે તે ઉપર થી જણાય છે કે આપની દયાળુ મદદ વિના તથા હિંદુસ્તાનની પ્રાણી ઉદારતા વિના અમારા દેશીભાઈઓ હિંદુસ્તાનમાં ખોરાક અને આજારા વગરના રદવા હોત. આથી આપને આ માનપત્ર અરપણ કરવા અમે દહદાર છીએ એમ માનીએ છીએ. આપ અને મીસીસ પોલાક સામે વખત સુધી સુખી આયુષ્ય ભોગવો એમ અમે ચાહીએ છીએ. અમે છીએ આપ ના વિશ્વાસુ વમેરે, વમેરે.

ઉપર મુજબનાં મખમલનાં પુકામાં જરેમાં સુદર માનપત્રો મી. રીચ તથા મી. પોલાકને દાખરીતોના હળવ વચ્ચે અરપણ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

મી રીચનો જવાબ

માનપત્ર મટે આજર માનવાં મી રીચે કહ્યું હતું કે જે લડતમાં જે હેતુ મટે હિંદીઓ જોડાયા છે તેમાં તેજ હેતુ થો ચીનાઓ જેડાયા છે તે માગ મતમાં એક બહુ ભારે વાત લાગે છે. તે જતાવી આપ છે કે તમે મુદ્દાને માટે લડો છો, પણ અંમીત કારણો માટે નહીં. મને પોતાને એ અત્યંત સંતોષની વાત છે કે આજે આ મકાનમાં હિંદુસ્તાન ચીન અને યુરોપના પ્રતિનિધિઓ—એટલે કે જુદી જુદી કામ, પ્રજા અને ધરના માણસો આ મુદ્દાઓને ટેકા આપવા એકલા મળ્યા છીએ. યુનિયનમાં જે ફર દાર થવાના છે તેમાં દરસંજાલનું ચિત્રીશ તે નહીં જાણવું બલજ્ઞ પકડવામાં આશે કે હમારે જકાર વચ્ચે મદદ કરવામાં

આવશે તે સમજી રાકાવું નથી. મમે તેમ થવાનું હોય તેપણ મને ખાત્રી છે કે સત્યાગ્રહીઓની સાથે દિલસોજ ધરાવ નારા દેદ રહેશે. અને એમજ હશે તો પછી ઈંગ્લેન્ડની અંદરના અનુભવપરથી તથા આ દેશના અનુભવપરથી કહી શકાય છે કે તમે તમારા દેશ માટે લાચક છે એમ જતાવી આપશે એટલે તરતજ તમારી જીત છે. આપણી લડત કંઈ વેર લેવાની કે ખારવવાવાની નથી પણ ન્યાય અને સરખાવણનું રક્ષણ કરવાની છે.

મી પોલાકનો જવાબ

મી. પોલાકે માનપત્ર મટે આભાર માન્યો અને હિંદુસ્તાનમાં ચીના સત્યાગ્રહીઓની બેદનુ વચ્ચન કર્યું. તેમણે કહ્યું કે ચીના સત્યાગ્રહીઓની સખાળ રાખવા માટે ખરો આનર હિંદુસ્તાનની પ્રાણનો માનરો છે જે યુનિયન પાર લાએડના સખધમાં તેમણે કહ્યું કે તમારે જે જોડાવે છે તે દુનયા તમે માગશો તો તે મળવા વિના રહેનાર નથી જે તમેને કંઈ નહીં મળે તો એશિયા રીકોનેજ તેથી નુકશાન થશે એમ નથી પણ આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજ્ય તંવને તેથી નુકશાન થશે કેમકે તેમ કરવાથી યુનિયનનો પાયો હીલો રહેશે : અને હીલા પાપા ઉપર મજબુત મકાન બંધાઈ રાકાવાનુંજ નથી. ને તમે મકમ રહેશે તો તમે માગો છો તે મળ શેજ. દક્ષિણ આફ્રિકાન એશિયાઈઓ, વિના ચાલવાનું નથી તેઓમાં એક એવા પ્રકરની રાકિત છે કે જેની દક્ષિણ આફ્રિકમાં તો શું પણ આખી દુનિયા મ જરૂર છે.

રેવરંડ ફ્રેડીસનું જાણવું

રેવ શીલીસ આ મળાના હેતુને ટેકા આપ્યો અને એવી સલાહ આપી કે એશિયાઈઓએ વારંવાર સલાહો કરવી અને તેમાં સત્યાગ્રહની ખુશીઓ ઉપર જાણવું આપવાં. દિલસોજ મોરાઓ તે એ માટે દુઃખ તો ઉઠાવી રાકે તેમ નથી, પણ તેઓને સદા ઉનેજન આપવાનું કામ તેઓ કરવે રહેશે. નેટીવોપર આ લડતની કેવી અસર થાય છે તે વિષે તેમણે કેટલુંક વિવેચન કર્યું. અને કહ્યું કે જે મકમ રહેશે તો યુનિયન સરકારને છેવટ તમારે માગ્યું આપ્યા વિના છુટા નથી.

બીજાં જાણવું

રેવ કેનન ડીપ્પી બેરીએ પણ દેલ સાલ આપનાર જાણવું કર્યું હતું.

મી. ગાંધીએ કહ્યું કે મી. રીચ અને મી. પોલાકની મદદ વિના લડત આટલે સુધી ચલાવવાનું હોદી કામ માટે અશક્ય હતું. તેમણે કહ્યું કે સરકાર એક આશ્ચર્યપૂર્ણ સામે તો તુ પછી તેઓનું છોકરાઓ સામે અને છેવટ સ્ત્રીઓ સામે પણ લડી રહી છે. આથી તેમણે લડત માં વધારે જોર ખાતાવવા જરૂર જતાની. છેવટ ગેરા હાજરીનોતો આભાર માની ને અને મેસરસ રીચ, પોલાક અને ગાંધી માટે ખુશીના પોકાર કરીને સમાપ્તિ આપી હતી.

એક દિલસોજ ગેરાનો કાગળ

લંડનથી મી. ડબલ્યુ. એ. મેકડોનલ્ડ લખે છે કે :—

"દક્ષિણ આફ્રિકામાં અમારા પ્રજાભાષી હોદીઓને જે રીતે રાખવામાં આવે છે તે તરફ મારો અચ્છિ અને નિરંકાર જાહેર કરવાની હું રમ્મ લઉં છું.

સલામતથી લડતની જરૂર પડે તે દુઃખદાયક વાત છે. તેથી જેઓ દુઃખે ઉઠાવે છે તેમના માટે મારું અંતઃકરણ ઉત્તરેશ છે. તમારી લડતનું એકલ અને દશકે કળ મળાએ એવી મને ખાતરી છે. તમારી લડતને અંતઃકરણપૂરવક ફોલ કમ્પ્લેટ છે."

સમાધાનોનો ચરચા

ટાઇમ્સના ખબરપત્રીના સંદેશો

તા. ૧૪ મીએ લંડનથી રહેતો નીચે નો તાર સ્થાનિક છાપામાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો :—

"ટાઇમ્સનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે સર હાર્સીસ હોપ્કિન્સ જેઓ ના ડ્યુકની પાર્ટી સાથે કોલોનીઅલ એશીસ તરફથી આવેલ છે તેણે હોદી સવાલ ઉપર યુનિયન સરકાર સાથે કેપટાઇનમાં ચરચા કરી હતી. તેમને યુનિયન સરકાર અને વડી સરકાર વચ્ચે થોડોજ મતભેદ માહુમ પડ્યો હતો. જેથી આ સવાલનો નીવેડો નજરમાં આવવા લાગ્યો છે. તેની રૂપે ૧૯૦૭નો કાયદો રદ કરવામાં આવશે, તથા જાતિભેદ નહીં, પણ કેળવણીના ધોરણ પર રચાએલ આલેક્ષીઆ ના નમુનાવાળો સામાન્ય ઇમીગ્રેશન કાયદો જાહેર કરવામાં આવશે."

વિલાયતના છાપામાં ટરાંસવાલ નો લડત

'ઇન્ડિયાનર' પત્રમાં મી. ખામ ફાર્ય લખે છે કે :—

ટરાંસવાલમાં હોદીઓને અપાતી વરત કુંક માણસ જાતના આજ્ઞાસાના નિયમ થી તદ્દન વિરુદ્ધ છે, અને વખેડવા લાયક છે. હોદીઓ સામેની ગેરવરતણુંક એ કચ સરકાર સામે લડાઇનું એક કારણ હતું. પણ ઉલટાનું કંરમર રાખ્ય કરતાં ખિરીસ શહેનશાહતની હકુમત નીચે ટરાંસવાલમાં હોદીઓને વધુ મુશ્કેલીઓ નડે છે. લેરેટ અને સદવરતનશાળી પુરુષ મી. ગાંધીએ લડતને ઉત્તમ રીતે અને બહાદુરીયા ચલાવી છે જેનું પરિણામે તેમ ને વિજય મળે એમ ધારી સકાય. એ તો નકકરી છે કે પુરવના લોકોને પશ્ચિમ ના પ્રદેશોમાં મળતી ગેરવરતણુંકને લીધે ગેરાઓને પુરવના પ્રદેશોમાં આવળ જતાં એવીજ વરતણુંક લોચવવી પડશે

લંડનનું અકાડીક પત્ર 'મેટરેડે રીવ્યુ' લખે છે કે :—

'ટાઇમ્સ'ના મુખ્યકના ખબરપત્રીના કહેવા પ્રમાણે ૮૫ એશીઆટીક ફિઝિયુ આફ્રિકા, લડતમાં જોડાવાને માટે મુખ્ય થી કપડવા છે. તેમાંના ૧૦ દક્ષિણ આફ્રિકામાં રજીસ્ટર થએલા હોદીઓ છે, અને એમાંના કેટલાકે ત્યાંના જન્મેલા છે, જ્યાં હાલના કાયદાની મદદથી ટરાંસવાલ સરકારે તેઓને દેશપાર કર્યા છે. ધણું કરીને એ લોકોને ઉતરવામાં અટકાવત પાડશે આ હોદીની દયાજનક સ્થિતિ માં અમે પુરી દીલસોજ ખતાવીએ છીએ. અમારે કહ્યા વિના ચાલતું નથી કે કહે નશાહતને બીજો કાક એવા મુલક છે કે જ્યાં ખિરીસ રખતને સાદા હકમાંથી ખાતલ કરવામાં આવ્યા હોય? હોદીઓ ને વિના કારણ ટરાંસવાલમાંથી હદપાર કરવામાં આવે છે; પણ ટરાંસવાલના ધણી યદ પડેલા કચો પાસેથી હોદીમાં શહેનશાહતની સુશીખતોપર ખ્યાન અપાવ વતે આપણે શા માટે આશા રાખી શકીએ!

સ્થાનિક છાપામાં "અરમાસુર" લખે છે કે યુનીયન સરકારે કોલોનીયલ હોદી ના હક બાળવવા બેઠકે અને તેમને ઉગી કેળવણી આપી આમળ વધારવા જોઈએ.

બહુ બુક ઉપર 'સ્ટાર' નો ટીકાઓ

એશીઆટીક કાયદા સંબંધી બહુ-બુક વાંચીને 'સ્ટાર' ધણું બકયાયું છે. ટરાંસવાલના કાયદા અને ટરાંસવાલની સરકારને નાગેશીમાં આજુબા સલામતની લડતના આમેવાનોએ લીધેલાં પગલાંને તે ખુબીજારેલાં કહે છે.

વળી કહે છે કે ટરાંસવાલના દુઃખોથી હોદીના એજીટેટરો ઉત્તરણી કરી મુકે છે એવી ખાસ્તથી હોદી સરકારને એવેની ઉપખાવવામાં આવી છે. દેશવટા માટે હોદી અને વિલાયતમાં ધણો ખાળખાગાટ કરવામાં આવ્યો છે. લોરડ મેરલીએ એક લખાણમાં જેલમાં મુસલમાનોને રમજન ન પાળવા દેવા માટે, અને જે હાદુની ધાર્મિક લાગણી દુખાતી હોય તેમ ની પાસે મેહું કામ કરાવવા માટે ઉગ્ર બેઠ દરશાવ્યો છે. (સ્ટાર કહે છે કે) ટરાંસવાલ સરકારે શા માટે લોરડ મેરલી ની ઇન્જાએને ન પાળી એ અમે બીલ કુલ સમજી શકતા નથી. તા. ૨ મી જુને કોલોનીઅલ પ્રધાને ગવરનરપર તાર કર્યો હતો કે "ટરાંસવાલના એશીઆટીક કાયદા સંબંધી દુખદાયક નકારાત નીવડ કરવા જેવી બીજી સરસ રીતે મુનિયનની રચાવતા કરી શકશે નહીં; માટે વડી સરકાર બરસે રાખે છે કે આ વાત પ્રધાનો કજીલ રાખશે, અને બધા પક્ષને કજીલ ચામ એવી તરેફનો નીવેડો કરશે." આ ઇન્જામાં ધણાખરા સાથિય આફ્રિકન લોકો બામ લાગે છે, પણ આ સમાધાન કમ રીતે કરી શકાય તે, ૧૯૦૮માં જનરલ સ્મટલ વિલાયતમાં હતા તે વખત કરતાં વધારે સહેલું થાય એમ સુચવ નારે કાંઈ પણ બહુ બુકમાં મળતું નથી એ નિરાશાજરેલું છે.

ગેરા ખાતે ગેરીય મજુરો મેળવવાના ધારાઓ સાથે ગેરા ખેડુતોને અસતોપ ધરાથી તેમણે એક માલ મોટીમ બરી એવા કસાવ કર્યો હતો કે ગવરનરે એ ધારાઓમાં ફેફાર કરવા અથવા પોતાના હોદાનુ રાજનામું આપવું. વળી વહા જડજ માંરહત લીરખોન ખાતે એવે તાર મોકલવામાં આવ્યો હતો કે લોકો માગે છે કે નવા ગવરનરની નીમણુક કરવી. ગવરનરે ત્રિચાર કરીને રાજનામું આપ્યું છે, અને તુરતજ લીરખોન જવા ઉપડી બેઠે.

જોડાસાખરમ

[અમરા ખાસ પ્રતીનીધી તરફથી.]

મીસીસ રામાબાઈ સોદા

આ કેસ ઘણું દરીને તા. ૨૨ મીએ ચાલશે. તેનાં મી. સોદાને જુગાની દેવા સર સાફી સમન્સ કહાયો છે. મીસીસ સોદા કોલોનીમાં તેજી રીતે દાખલ થયા છે એવો સવાલ ન હોય તેટલા સાર અને જનરલ સમટસને કાંઈ પણ ખ્યાલ ન મળે તેટલા સાર મી. કાઝીઆએ તેમને તાર કહેા કે રામાબાઈ લગત પુરી ચરે ચાલ્યા જશે. તેનો જવાબ આપ્યો કે રામાબાઈ અટકાવેલવાળા હોદીની ઓરત છે તેથી દાખલ થઈ શકતાં નથી. આ ઉપરથી મી. કાઝીઆએ તાર કહેા કે લગતમાં ઓરતોને દાખલ નહીં કરવાના ધરાદાયી રામાબાઈને સાર ધર્મશેષન કાયદાની રૂએ સુદનની પરમીટ લેવા પણ તબયાર હીએ. તેનો જવાબ પણ સમટસ સાહેબે નકરતો આપ્યો છે. રામાબાઈએ જેમ જવાબુ પારવું છે અને તેમની પાછળ વધીક તામીક ઓરતો જવાને તબયાર થઈ રહી છે. હવે શું થાય છે, તે જોવાનું છે. તે બાબત જાણમાં મી. ગાંધીએ કાગળ લખ્યો છે.

સમાધાનીની હીલચાલ

સમાધાની થોડી મુદતમાં થઈ જશે, એવી અફવા ઉડવાજ કરે છે. 'રહાર' જાણમાં સોમવારે લાંબુ લખાણ છે, તેમાં પણ સમાધાની થઈ જવાનો અવ સર હોય તેવું જણાવવામાં આવ્યું છે. સમાધાનીમાં હિંદી આગેવાનોને બોલાવે એવા થોડાજ સંભવ છે. જેથી થવાનું હશે તે વડી સરકારની સાથે પરબારી મસલતથી થશે એમ જણાય છે.

સમાધાની કેવી થશે ?

આ સવાલનો વિચાર કાંઈ કરી લેવાની જરૂર છે. એમ જણાય છે કે હિંદીની જે માંગણી અહીં છે, તે કબુલ રહેશે. એટલે કે કાયદેસર તો આવ જાવના દરેક લેવા હિંદીના તેવા જોરાના રહેશે. એટલે કે જાનેને પુરોપની લાખમાં પરીક્ષા આપી આવવાનું રહ્યું. તેની સાથે એવું પણ થશે કે પરીક્ષા પસાર કર્યા છતાં કેમ કેમના માણસની કેટલી સંખ્યા આવી શકે તેનો આધાર ગવર નર જનરલના મન ઉપર રાખવા. ૧૯૦૭ તો ખુની કાયદો રહ ચશે. આટલું કાવ નો હિંદીના સોયનને માન આપશે અને હોદ્દા નાક રાખશે.

પણ એટલું બસ નથી. એમાં બેઠ રહેશે જણાય છે. જેવું ટરાંસવાલમાં તેવુંજ કેપમાં અને નાતાલમાં સરકાર કરવા માગશે એમ જણાય છે. એટલે નાતાલ અને કેપમાં પણ કેળવણીની પરી ક્ષા આકરી કરવી અને બધા હોદીને રહસ્યર કરવા. અને તો લાગે છે કે આ બેમાંની એક પણ વાત નાતાલ તથા કેપના હોદીએ કબુલ કરવી ન થઈ. નાતાલ અને કેપમાં ટરાંસવાલની જેમ રહસ્યર કરવાની વાત હોવી ન જોઈએ કેમકે ત્યાં તેવી જરૂર પણ ન હોય, અને કેળવણીના કાયદો વધારે સખત કર્યો એ દેખીતું ખરાબ જણાય.

વળી છોકરાનું શું ?

છોકરાની ઉપર ટરાંસવાલમાં પાક ચાલી છે તે બાબત ટરાંસવાલે સંજાળવાની છે. તે સલામતને લગતી નથી. પણ છોકરાની વાત એવી છે કે દાદ ન મળે તો સલામત રાઈ કરી શકાય, અને કરવું જોઈએ.

આમ સમાધાનીમાં વિનિ છે. કેમના સોયન પુરા પડે છતાં ખીજી નુકશાની થાય એવો અવસર છે. તેને સર મેલ વધી પહેલેથી લેવાની જરૂર છે.

આના ઉપાય

કેટલાક છે. એક તો એ કે કેપ, નાતાલ તથા ટરાંસવાલના હોદીઓએ હા મળીને લડવું જોઈશે ખીજું એ કે જુદા જુદા પ્રાંતના આગેવાનોએ ઉતાવળ કરી કાંઈ સ્વતંત્ર પગલાં ન લેવાં. ત્રીજું એ કે રહેર રહેર સભાઓ બરી કરાવે કરી સરકારને મોઢબવા. પારલામેન્ટને અરજ કરવી. તેમજ વડી સરકારને અને હોદી સરકારને, આમ છતાં કાંઈ ન બને તો થોડો ધલાજ સત્યાગ્રહ અખત્યાર કરવાનો છે.

મી. પોલાકનો કાગળ

મી. પોલાકે દરેક જાણ ઉપર કાગળ મોકલ્યો છે તે જણવા જેવો છે.

કમંડેસન કેમ બાંધ કરવું ?

કુલક એક મારલખરો એ પ્રસિધ્ધ ઉમેજ ઉમરાવ છે. તેણે જાપણ કરતાં વિલાયતમાં એવી મુચના કરી છે કે કોલોનીમાં નવા માણસની આગાત ઉપર અકુશ મુકવા. અકુશ માણસ પાસે કેટલા પધસા છે તે વાત કરવી, એ બરો બર નથી, પણ અકુશ માણસની વરત પુક કેવી છે તે જણવું જોઈએ. તેઓ સાહેબ વરણુ. મળી કે રાગના બેદની પ્રકૃષ્ઠ છે એમ જણાય છે.

મી. છોટાલાલના કેસ

આ કેસમાં ઘણે દલાડે હવે જાળેએ હરાવ આપ્યો છે. તેમાં પણ જજ દલા. ઘણેએ પોતાનો વિચાર બતાવ્યો છે. એ જાળેએ મી. છોટાલાલની વિરુદ્ધ મત બતાવ્યો તેમાં અખીત તીકળી ગઈ છે. જજ મેસને મી. છોટાલાલના પક્ષના મત બતાવ્યો છે. ઉપલા હરાવની સામે મી. છોટાલાલએ અખીલ તોંધાવી છે તેથી તેમના હીકારને હકપાર કરી શકાય તેમ નથી. હવેની અખીલ તે દક્ષિણ આફ રિકાની વડી અલક્ષતમાં સજાળશે. તેમાં પાંચ જજ બેસશે, અને ઘણે જાણે પણ તો સર હેનરી ટીવીનીયરસ, સર જેમ્સ રોઝ હનીસ અને જજ સોલોમન હશે. સંભવ એવો છે કે અખીલમાં મી. છોટા લાલ જીતશે. જાળેમાં મત બેઠ ચલો છે તે ઉપરથી એમ માની શકાય કે ઉપલી કારટ મી. છોટાલાલના પક્ષમાં હરાવ આપે.

વડો જજ

એમ માને છે કે નાંબર ૪૬ ના કાયદા પ્રમાણે મી. છોટાલાલના છોકરાને બચવ થતો નથી અને ૧૯૦૭ ના કાયદા પ્રમાણે હક રહેતો હોય તોપણ તે ૩૬ ના કાયદાથી રદ થાય છે. તેનો અભિપ્રાય એવો છે કે બને કાયદા એક સાથે નથી ચાલી શકતા.

જજ બ્રીસ્ટો

એમ માને છે કે ૧૯૦૭ ના કાયદા મુજબ મી. છોટાલાલના હીકારને હક મળવાનો સંભવ હતો. પણ ૧૯૦૮ ના કાયદા મુજબ તે સંભવ જતો રહે છે. તેઓ સાહેબ એમ પણ માને છે કે બને કાયદા ખરાબ છે; તેનો અરથ કરવો મુશ્કેલ છે. છોકરાઓને હાદી મુકવા એ દેખીતો અન્યાય છે અને એવો કાયદો હી નહોતો કરવો જોઈતો. પોતે હરાવ આપ્યો છે છતાં પોતાને ખાતી નથી કે એ હરાવ બરોબર છે. જે હરાવ પોતે આપ્યો છે તે હીતગીરીની સાથે આપ્યો છે.

જજ મેસન

જજ મેસન ધારે છે કે છોટાલાલના છોકરાને ૧૯૦૭ ના કાયદાની રૂએ રજ રહાર સરટીરીકટ મહેરબાનીની રાહ આપી શકે છે. ૧૯૦૮ ના કાયદામાં તે દરેક સચવાયા નથી. પણ ૧૯૦૭ ને કાયદો તે બાબતમાં રદ થતો નથી. એટલે તે છોકરાનો કેસ પાછો છરદારે તપાસવો જોઈએ. વળી જજ જણાવે છે કે બને કાયદાના અન્ય કરના તે ગ્રાંથસાઃ બારેજ

છે, અને આવા બાળકોને સોળ વરસની ઉંમરે કાઢી મુકી શકાય એવી સ્થિતિ બીલકુલ સહન ન થાય તેવી છે.

આમાંથી આવી શું ?

મી. પોલાકે હિંદુસ્તાનમાં આવેલા કરેલા તે વિશે જનરલ સમટીસે ચોરસ કરવાને જણાવેલું કે તેણે ખોટી ચતો હિંદમાં કરેલી. આ ઉપરથી મી. પોલાકે જનરલ સમટીસને પુછ્યું કે કઇ જગ્યાએ તેણે ખુલ કરેલી છે. આનો જવાબ જનરલ સમટીસે આપ્યો છે. તેમાં જણાવે છે કે જો કે મી. પોલાકની જુલ તે બતાવી શકે છે પણ તે સવાલ હવે ચરમવાથી કંઇ લાભ નથી થવાનો. તેમનો વિચાર એશિયાટીક તથા સરકાર વચ્ચે ખટાસ વધારવાનો નથી ને થોડી મુદતમાં સુલેહ થઇ જશે એમ તેઓ સાહેબ (મી. સમટીસ) માને છે.

આ વાતને ટેકા આપનાર તાર અહીંના છાપામાં આવે છે. તેમાં જણાવે છે કે સર ફ્રાંસીસ હેપવુડે બુનિયન ગવર્નમેંટ સાથે મસલાત કરી છે અને બધો નીલાસ આવી જશે. ૧૯૦૭નો કાયદો રદ થશે અને ઇમીગ્રેશન કાયદામાં ફેરવશુનો બેદ સખવામાં આવશે. રંગ અને ગ્રન્થ બેદ રદ કરવામાં આવશે.

નીલામની સખાવત

હેડાખાદના નામદાર નં. ૩૨૫ ૦ સલામદ કાળામાં બધા છે, એવો તાર મી. નાટેસન તરફથી મળ્યો છે.

મીસીસ સોહાનો કેસ

મીસીસ સોહાનો કેસ બહુ કરીને જોહા નસખરમાં ચાલશે, કેમકે મી. સોહાને જેની જુબાનીની જરૂર પડશે તે કીપકુટ જેલમાં છે. તારીખ હવે પછી નહીં થશે.

મી. શેલત છુટ્યા

મી. શેલત બુધવારે છુટ્યા છે.

દારૂમાં ભેદ

નીચેના ગદરથીએ દારૂ ઉપર સાક બાજી તથા મેવો ભેદ મોકલ્યો છે :—

મેસરસ જી. આર. મોરીસ, નારણ માહુ, ગદયા દાજી, મકન સદમીદાસ, વી એમ. મુયુ (જરમીસ્ટન), એલવ કાનજી, લાણુભાઈ, હસન આદમ, આર. ફકીરા, રવજી મોરાર, વધી મહમદ, એમરજી સાલે, જી. કે. પટેલ, ગોવીંદ રામજી, એમ. સી. કમરદીન, મકમદ હસા, હરી સીંગ, ઝીરામ, ગદયા રામજી, દેશવ કાનજી, હીરા નારણ, પ્રુથાલ વારા, નાયા દેવા, રામા નારણ, જીવા નયુ, કે. કે. સામી, કેશા એલવ, એચ ગદયા, જી. પી. પટેલ, એ. એફ. કામા એન્ડ કા. તથા એક નામની ખબર નથી તે.

મારયો ગએલ હીંદો મજુર !

રેલ તળે કુદાઇને

કોઈએ સંભાળ ન લીધી

તા. ૧૨મી નવેમ્બરના નાતાલ વીટ નેસમાં જણાવવામાં આવે છે કે ગઇ કાલે (તા. ૧૨મીએ) હેટપીટલ સાઇડીંગ આગળ એક હોદી કચરાઇને મરણ પામ્યો હતો. એક ચાલતી માડી તળે કુદાઇને તેના શરીરના અનેક કટકા થઇ મર્યા હતા. પાછળથી બીજી કેટલીક રેનો પણ શય ઉપરથી હોદી ગઇ હતી સાંસુધી કોઈએ લાસની સંભાળ લીધી નહોતી ! વીટનેસે ઉમેરેલું કે લાસ તરફ આવી બે દરકારી બતાવવામાં આવી તે ન જાણતુ લાગે છે.

આહુ વરતમાન

મોઝાંબીક પ્રમણુનો ગવરનર જનરલ તા. ૧૨મીએ કેપટાઉન યતને ધીરબેન જવા ડેલ. મે. આમેથી ઉપડી ગએલ છે. પ્રમણુનો મારજ કમન્ડર ફરીલાસ રીમે રીને સોંપવામાં આવ્યો છે. ગવરનરને વજીવવા બધા માણસો સ્ટેશનપર હાજર થએલ.

કથુકની પાર્લી તા. ૧૧મીએ બુલવાયો પહોંચી હતી. જપાથી લીર્વિગરટન થઇ વીક્ટોરીયા ફોલ્સ બેવા. ગએલ.

ઓરેન્જમાના સાજી એલયુકેશનલ ઇન્સપેક્ટરો (જેઓ ઇમેજ કોવાના કારણ સર નોકરીપરથી તાતલ થએલ છે) વિષે ઇજ્જતને નુકસાન પહોંચાડે એવા સજ્જો એક બાપજીમાં વાપરવા માટે નુકસાની લેવા મી. હરજોમપર કોરટમાં કામ ચલાવવામાં આવનાર છે.

લોરેન્ડા મારકસના એક બધીતા પારસી વેપારી મી. એફ. ધોડી ૪૪ વરસની વયે મરતુ પામ્પાના ખબર મળ્યા છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે તે એકે તેમની બલમનસાધથી મેરાઓમાં સારી હાથ ખેલાડી હતી; અને તેમની પાવલ્ટમાં બધા મેરાઓએ પણ હાજરી આપી હતી.

‘લીડર’માં કુમરસોરપના એક ખબરમાં જણાવવામાં આવે છે કે બે પીધેલા મેરાઓ બેલાન જેવી અવસ્થામાં રેલવે પ્લેટફોર્મ પર હતા. તેમની પાસેથી પસાર થવાનું કોઇપણ ગુદરપતે મને નહીં. બનેલા હાથમાં એક કાફર આવી જતાં તેને ખુબ મારવામાં આવ્યો હતો. એક જણે કાફરને જમીન પર પછાડી તેના મ્હોંમાં ખુટ ખેસીને લાત મારી હતી. પીધેલો મેરા મરીત કાફર તરફ આવી વરતણક મલાવતો હતો છતાં મેનારા મેરા કે જે રેલવેના સ-તાવાળા થઇ દરજ પ્રમાણે વચ્ચે પડી કાફરને મદદ કરી શક્યા નહીં તેને લખનાર અણુ જાણતું જણાવે છે.

“ટેલુગેન્ડ -યુસ” એક લેખમાં લગત પર ટીકા કરતાં કહે છે કે “અમે અંતઃ કરણુપુરવક આચારા રાખીએ છીએ કે બિટીશ કોલોની માટે નામોશી ભરેલા અને બિટીશ પ્રમુખતા હોદીનું અપમાન કરનારા આ મામલાનો અંત આણવાની જરૂર સરકારને સમજશે.

બુનિયન પારલામેંટ બુલ્લી મુકાવાની ખુલાસીમાં જેલીઓની સજ્જ અમુક પ્રમાણમાં માફ કરવાનો દુકમ થયો છે. તેથી રૂએ જાહેરી સુધીની જેલ વેગવતતા બે હોદી કેદી જેઓ પાંદર વરસની જેલ બોમરી સુક્યા હતા તેમને દરજનમાં છુટા કરવામાં આવ્યા છે. કેટલાક કાફર બળ વાખોરો પણ છુટ્યા છે.

બુનિયન તળે બંને બાપાઓને એક સરખી છુટ આપવાની વાત હતી તેથી દરેક દરેક ખાતામાં તે લખલ કરવામાં આવે છે. તાર અને ટપાલ ખાતામાં બંને બાપાઓને ઉપયોગ લખલ કરવાની સુચનાઓ અપાઇ મઠ છે. પારલામેંટમાં ડચ મેંબરો દરિજ સારી રીતે બોક્ષી શકે તેવા હોવા છતાં ડચ બાપામાં બોલવાનો હક કરે છે. ટરાંસવાલમાં કાપકાને લગતા દરતાવેલે વચેરમાં બંને બાપાનો ઉપયોગ લખલ કરવાની સુચનાઓ કાલ વામાં આવી છે. કેપટાઉનમાં ડચ લોકો એ એવી અરજી થડી છે કે ટરામપર ટેકાણું દરજાવનારાં પાટીયાં હોય તે બંને બાપામાં ચોકાવવાં. હવે આગળ વધીને રસ્તાઓના નામ બતાવનારાં પાટીયાં પણ બંને બાપામાં રાખવાની સુચના કેમ નહીં થાય એવી ટીકા થઇ છે.

તાર સમાચાર

ફિશિઆમાં લગ્નક ખાતા સંબંધી ખાતમીઓ મેળવવાનું કામ કરતાં પકડા એકા ઝોરાને ૪ વરસની સખત મજૂરી ની સખ કરવામાં આવી છે.

પોરબુધી રીપબ્લીકની સ્થાપના કલુલ રાખવાનું જરમનીએ જાહેર કર્યું છે.

ઉમરાવ સભા આમની સભાનાં બીજા ન અટકાવી શકે તે સંબંધમાં વિચાર કરવા પારલામેન્ટના અમેમ્બેલોની એક સભા કેટલોક વખત યથા વિચાર કરતી હતી. તેની મસજતનો હાલમાં કાંઈપણ પરિણામ આવ્યા વગર અત આવ્યો છે. તેથી થોડા વખતમાં ફરીથી ચુનટણી થશે એવું જણાવવામાં આવે છે.

તા. ૧૧મીએ લાડનમાં આંદોની પાટ નો બાવ આઈસના ૨૫ ફે પેની લેખે હતો.

એક સફરેન્ટે ડેપુટેશનને પરદેશ ખતાના પ્રધાન સર એડવર્ડ ઈએ જણાવ્યું હતું કે હાલ ઇંગ્લેન્ડનો રાજદારી મામલો એવી જાતનો છે કે ૧૯૧૧માં ઓરોના બોટ સંબંધી બીજા માટે સર કાર શુ કરશે તે હાલ કહી શકાય નહીં.

ફિશિ કોલોનીઓની મુલાકાત લેવાના વિષય પર લખતાં 'ટાઇમ્સ' જણાવે છે કે થોડા વખતમાં ફિશિ દક્ષિણ આફ્રિકા અને બીજા નજીકના કોલોનીઓની મુલાકાત લઈ શકે તેમ છે.

તા. ૧૨મીએ લાડનથી રૂટર જણાવે છે કે કાઉન્ટ ડેલસ્ટોલ પોતાનું 'વર છોડી અગવડે' કેમકે ચાલ્યા ગયા છે. તેમની પાછળ તેઓ એક કાગળ મુકી ગયા છે તેમાં જણાવ્યું છે કે એવી રીતે આવ્યા જવામાં તેમનો હેતુ બાકીની છાંદશી "એક ખરા ખિસ્તી તરીકે" એકાંતમાં ગાળવાનો છે. તેમનાં બાનુએ એ કાગળ વાંચી બે વખત ડુબીને આપવાન કરવા કોશીશ કરી હતી.

પાછળથી જણાવવામાં આવે છે કે કલુલા નામના પ્રમણમાં એક મહામાં કાઉન્ટ માલુમ પડેલ છે.

લોરડ અને લેડી મીટિને કલકત્તામાં હોદી કામ તરફથી ખાણ આપવામાં

આવ્યું હતું. તે વખતે લોરડ મીટિની બહુ નજીક જનારા બે હોદીને શક વિપરથી પકડવામાં આવ્યા છે. તથા એક હોદીને મોટી રીપાર્ટ જાખલ થવાની કોશીશ કરવા માટે પકડેલ છે.

કાઉન્ટ ડેલસ્ટોલ પોતાની તખીયતના કારણે સાર મદગાંથી રવાન જવા ઉપ દેશ છે.

વાઇસરાયના ખાણ પ્રસંગે જે બહુ જાગીઓને શક ઉપરથી પકડવામાં આવ્યા હતા તેઓ સતોપકારક રીતે ખુલાશો કરી શકવાથી તેમને છોડી મુકવામાં આવ્યા છે.

હોદી પ્રધાન લોરડ કરીશુએ જાહેર કર્યું છે કે ૧૯૧૨ના અનેવારીની ૧ લી તારીખે દિલ્લી ખાતે કોરોનેશન દરબાર લરવા માટે ફિશિ, કવીનની સાથે, હોદીની મુલાકાત લેવાની આશા રાખે છે.

હોદીની કુખ દાખાવનારીને

(સત્યામહી બાઇ રતનશીનાં ધર્મપતિની શ્રીમતિ રંજાબાઇને કુખમાં દિલાસો)

જેકરમ

રાત પછી દીન હોય છે, રાખો રંજા બાઈ, કુખીઆરા હોદીતણી, શુશુરો ઇશ કુપાદિ. સત્યામહીને સર્વદા, સહાય કરે ભગવાન, વાર થાય કુસ પથી, વળી ધરવા અગાન. અંતર અગિ સજીવતા, શી રીતે ઓલાયદી આળક પણ સમજી શકે સને જે ઓલાય અખાને કુખ આપવું, નહીં ભલાનું કામ રંજા રંજાપતિ રંજો, ધાસે વારે રામ. કોપહીની પત રાખવા ધાયા વારે તાય હોય જરોસો જોદને કુખમાં પકડે હાય. કસ બાણ કાવમ તથી, કયાં જુલમીલ દેશક કુખીમજ્જ જે દેશમાં સુખ કેમ બહે નરેશ, નવાય નીતિ જે રાજમાં, બે લોકે સુખ થાય ઉલટે ઉલટું થાય છે, સર્વ શાસ્ત્ર જગ માય. વધ્યા પૂરવીમાં બહુ જુઓ લેયા લાંબા તાડ, ત્યાં ન જાયો શાંતિ સુખ, દેશે લોકો રાડ. જય સરજુ વમુનાજી જયપતિન પાવની ગંગ કુખ કાપી હોદી તણા દર દેને સનસમ

અખાસમ મહારાજ

જ કશ-રાખ્યું. ફિનરેશ-રાખ.

સ્ટીમરોની આવબવ

[જર્મન લાઇન]

સુલતાન-તા. ૨૫ મીએ અત્રે આવી પહોંચ્યા વડી છે.

—તા. ૨૮ મીએ મુળાઇ જવા ઉપડશે.

પ્રેસાડન્ટ-તા. ૧૪ મી નવેબરે મુળાઇ પહોંચી છે.

[નાતાલ ડિરેક્ટ લાઇન]

અમરસોટી-તા. ૧૩ મીએ કાલથોથી ઉસાગોઆમે માટે ઉપડી છે.

અમોના-તા. ૨૩ મી નવેબરે મુળાઇ જવા ઉપડશે.

અમલાલી-તા. ૧૫ મી ડીસેબરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમરુલી-તા. ૧૪ મીએ કલકત્તા પહોંચી હતી.

—તા. ૧૬ મી ડીસેબરે કલકત્તા થી નાતાલ માટે ઉપડશે.

[પ્રિન્સિપલ આફ્રિકન લાઇન]

ઓરોસે-તા. ૧૩ મી નવેબરે પુરવ અને દક્ષિણ આફ્રિકાનાં બંદરો નો માલ લઈને કલકત્તા ઉપડી છે.

ડનેરીક-તા. ૨૬ મી અક્ટોબરે કાલથો થી ઉપડી છે.

ફેનેલોજ-ડીસેબરની સરઆતમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

હોદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૩ મીએ અમોનામાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૫ મીના અરસામાં સુલતાનમાં આવવા વડી છે.

તા. ૨૮ ના અરસામાં સુલતાનમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૨૯ મીના અરસામાં ડનેરીકમાં આવવા વડી છે.

તા. ૧૩ મી ડીસેબરના અરસામાં ઓરોસેમાં આવવા વડી છે.

તા. ૧૫ મી ડીસેબરે અમલાલીમાં જવા બંધ થશે.

સુધવારની રાત્રે બાર વાગ્યા પછી અહણ ચકુ હતું. જે બાર વાગ્યા પછી સાંજ પડ્યું હતું. અને બે વાગે ચંદ્ર પુરો થયો હતો.

પરચુરણ ચરચા

મી. એ. એમ. કાછલીઆ વગેરેના દુકમથી મી. રાખ રસુલ લખે છે કે :—
જોહાનેસ્વરમની દગોહીઆ મસજીદ ઉપર કરજદારી હોવાથી અને એ કરજ અદા કરવાની નેમથી મળકુર મસજીદના વહીવટદાર છે અને અતરેની જમાન તર ફથી નાતાલ ખાતે ઉધરાણુ કરવા માટે મોડાની અદમદ જુઝરોમ, મી. અદમદ કુવાડીઆ અને મી. અદમદ કરોહીઆ, એ ત્રણ સાહેબોને મોકલ્યા છે, જે સાહેબો ઉધરાણુ કરવા તા. ૧૪ મીએ અત્રેથી રવાના થઈ ચુક્યા છે. દર્મીનીઆ મસજીદની દાલત વિશે નાતાલના કેટલાક આગેવાન સાહેબોને પુરેપુરી માહતી છે, જેથી વધારે કહેવાની જરૂર નથી અને ઉમેદ રાખીએ છીએ કે નાતાલના દરેક સહેર અને ગામવાળા સાહેબો એ અદામાં પોત પોતાની મકદુર મુજબ રકમ ભરી આપશે અને ઉધરાણુ માટે આવેલા સાહેબોને એ નેક કામમાં પુરતી મદદ કરી સવાબે દારેન દાંસીલ કરશે.

મી. એસ. એમ. રહીમ કેપટાઉનથી એક કામગીર મી.આન લખે છે કે :—
હ. જો. ના તા. ૫ મીના અંકમાં ટરાન્સવાલમાં એક હોદી પર ગુજરાતી ગેર હનસારી ઉપર અધિપતિએ કામને જે ચેતવણી આપી છે તે માટે આભાર માનવાનો છે હવે લખ્યું જોઈએ કે કેપટાઉન ખાતે જે રાજકવારી મંડળો છે તેમ હોવાથી કોમી ફાયદાને બદલે તુક સાન થાય છે, અને કુસંપ થવા કારણ મળે છે. તેથી આ મંડળને એકત્ર કરી એકજ મંડળ કરવું જોઈએ. બધા હોદીઓએ આમ થવા માટે અવાજ ઉઠાવવો પડે છે. અમલદારોને એડરેસો દેવામાં આવે છે તે “ન્યુ નેશન” ગ્રાપ્સિ હોદી કોમની કમળેરી ગણી સખત ટીકાઓ કરી હતી. જે હોદી કોમનો બચાવ થાય નહીં તે વળી નાહક થોડા માણસોએ સરકાર સાથે થઈ રહેવામાં શું મત લખે છે? જે કામ એક થશે તેજ કામ થઈ ચકશે. સાઉથ આફ્રિકામાં યુનિઅન થયું તો પછી કામ પોતાનું યુનિઅન કરી કામ કેમ નથી કરતી? કોમે યુનિયન વચર રહેવું તે પાખા વચરના ધરમાં રહેવા બેરોબર છે. માટે જરા ચેતો. બહુ વખત વહી ગયો છે, છતાં બચવામાં તુકસાની નથી. ઉમેજમાં કહેવત છે કે “એડર સેટ ધેન નેવર” એટલે કે મોડા તો મોડા, પણ છેક કંઈ ન કરવા કરનાં કંઈ પણ કરવું તે બહેતર છે. મી. રીચને પણ એજ સવાલ થયો છે કે કેપટાઉનના હોદીઓએ એક થવું. અને ત્યાર પછી દાડમારીઓ સામે બંધ બીડી તોજ કોમની તરફથી ચવાની ઉમેદ રાખી શકાય.

પ્રીક્સવરમથી બહોવાસી લખે છે કે :—થોડા વખત થયાં “હોડીઅન હોઠર લાઇસેન્સ” બંધ થયાં છતાં છે આજે ફેરીના લાઇસેન્સ ઉપર ધડ. તો કાલે દુકાનો ઉપર આવશે. તે છતાં પણ ઉદયોગ કરવાને બદલે હોદીબાઇ અધેરી માફક નીકામાં લમથેર પડ્યા ઉધે છે. પણ બાઇઓ હવે બચવાની જરૂર છે, નહીં તો ફી સ્ટેટમાંથી કાઢ્યા તેમજ અહીં પણ મુશ્કેલી દાલ થશે.

જરમીરટનથી મી. રામલાલસીંહ લખે છે, કે ટરાન્સવાલ સરકાર આખી હોદી કામ ઉપર જુલમ કરી રહી છે, અને બધાને જેલની સખત સજાઓ કરી રહી છે, પણ અફસોસ છે કે હોદી બાઇઓમાં એક સંપથી આ જુલમ સામે કરમર બાંધવામાં નથી આવતી.

જરમીરટનથી મી. રામલાલસીંહ લખે છે, કે ટરાન્સવાલ સરકાર આખી હોદી કામ ઉપર જુલમ કરી રહી છે, અને બધાને જેલની સખત સજાઓ કરી રહી છે, પણ અફસોસ છે કે હોદી બાઇઓમાં એક સંપથી આ જુલમ સામે કરમર બાંધવામાં નથી આવતી.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

અમીરા બખરપત્રીઓ અને ચરચાપત્રીઓનું અમે બ્યાન ખેંચીએ છીએ કે છાપાની જમાખર હમેશાં વધારે દયાણુ રહે છે, અને તેથી ચરચાપત્ર કે બખર પત્ર પુરા નાખવાનું બાગ્યેજ બને છે. અમે તેવા લખાણની ટુંક મતલબજ આપી છીએ. વળી લખનારાઓએ બ્યાનમાં રાખવાનું છે કે દુઝાજમાં અને મુદાસર તથા ચોખ્ખા અક્ષરે સખેલ બીના પર વહેણુ બ્યાન આપશે.

મી. પી. એ. પંડ્યા—જમાનો અવકાશ મળતાંજ દાખલ કરવામાં આવશે.

“એસ. એમ.”—કેસનું પરિણામ જણાયા પછી.

અ. હ. જો.

ટરાન્સવાલનું “સન્ડે ટાઇમ્સ” જણાવે છે કે ધણા રીશિઅન લોકોને આ મુલકમાં દાખલ થવા દેવામાં આવતા હોવાથી થોડા વખતમાં તેમની સંખ્યા બહુ મોટી થઈ જશે.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેસી-સીપલ એજેટમાંથી)

ઉમરમીઆ અને દાસીન [કપાના તે બજવામાં આગ્યુ નથી] ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટમાં રજુ થયા છે, તથા તેની નકલ ડરબનના માજીસ્ટ્રેટ આગળ રાખવામાં આવી છે ત્યાં તે તા. ૨૪મી નવેમ્બર સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લું રહેશે.

ડરબનના ખાટકી સુલેમાન કાસમની એસાઇન્ડ એસ્ટેટના સંબંધમાં બીજી મીટીંગ તા. ૧૪મી નવેમ્બર ને ગુરવારે સવારે દસ વાગે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાવાની હતી. અને ત્રીજી મીટીંગ તા. ૨૪ મી નવેમ્બર ને ગુરવારે સવારે ૧૦ વાગે તેજ સ્થળે બરાવાની છે.

ગોવરધેરટમાં વાલી રાખતાર મુકા મુનુનાં હીડ એફ કોપોઝીશનના સંબંધમાં સી. આર. ગર્ન ફરદી નીમાએલ છે; અને તે બ્યાનમાં લેણુદારોની બીજી તમા ત્રીજી મીટીંગ ૧૫ મી નવેમ્બરે સવારે ૧૦ વાગે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાવાની હતી.

ડરબન, જે સીટના મદમદ હુસેન યુવાનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૨૪ મી નવેમ્બરે દસ વાગે ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

મારિસબરગ, ટાઉર ચરમ સ્ટરીટના તાજુદીનની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૨૦ મી નવેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટ ને અરજ કરવામાં આવશે.

તા. ૧૪મીએ જોહાનેસ્વરમથી સ્ટર જણાવે છે કે ફરેશ ટાઉનમાં ચીનાઓમાં માહોમાંહે મારામારી થઈ હતી, જેમાં છુટથી છરીઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. ચાર માણસને સખત ઇન થઈ હતી. તેમને હસ્પીતાલમાં લઈ જતાં એક જણ રસ્તામાં મરણ પામ્યો હતો. મારામારીનું ગુનાર રમતાં થયેલી તકરરનું પરિણામ જણાવવામાં આવે છે.

યુનિયન પારલામેન્ટ

જનરલ રમટસે એક સવાલ ઉપરથી જણાવ્યું હતું કે ગીરમાંથી મજૂરી દક્ષિણ આફ્રિકામાં વધુ હાખસ કરવાનું બંધ કરવાની બાબત ઉપર સરકાર મંજૂરી રીતે પાન આપી રહેલ છે.

મજૂરીનો પારલામેન્ટ બંધરપત્રી જણાવે છે કે એવો જણાવે છે કે જાણીતા કાયદો (જેથી મેયર અને બ્રિટીશ વચ્ચે ની તકરારનું બી રોપાયું છે) રાજના બંધારણની વિરૂદ્ધ છે એવી દરખાસ્ત યુનિયનની રીતે વતી મુકવાનો વિચાર કરવા માં આવે છે.

પરદેશી પ્રજાના લોકોને આ મુલકમાં વસવા પછી અહીંના વતની મજૂરાને લમતું ખીસ હાખસ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં "યુરોપીયન એલાદનો" એવા બોલ હાખસ કરવામાં આવેલ નથી, તથા વતની દરાવવા માટે ને વરસની મુદત રાખવામાં આવી છે. આ ખીસના વાંચન વખતે જનરલ રમટસે જણાવ્યું હતું કે આ પરદેશી લોકોની આ મુલકમાં મોટી આવ છે. તેમને અહીંના લોકો સાથે એક કરી દેવા, અને ઘટની મુજબના વસવાટ પછી કહેરીના હક આપવા એ મધ્યી સારી વાત છે.

ખાણોપરના મજૂરાના મરણ પ્રમાણ સંબંધમાં ચર્ચા થતાં નેટીવ ખાતાના પ્રધાને એવું જણાવ્યું હતું કે સરકારની રાજનીતિ દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી મજૂરો મેળવવાની છે. એશિયા કે બીજાં સ્થળોમાંથી મજૂરો મેળવવાની કોશીસની સામે થવામાં આવશે.

નાતાલનો પોલટેક્સ રદ કરવાની દર ખાસ્ત મી. મેયરે રજૂ કરી હતી. તેમાં તેણે જણાવેલું કે કોસોનીઓ છૂટા હતા ત્યારે વડી સરકારના વીરોની ખીસ હતી, પણ તે હવે નથી. તેથી સરકારને જોઈએ તો ક્યારેક લોકો પર કર નાખે, પણ આ પોલટેક્સ તો ગેરજોઈએ વારે પડતો હોવાથી રદ કરે. તેને બદલે ઇન કમ ટેક્સ વધારે સારો હોવાનું જણાવ્યું. તેજુરી ખાતાના પ્રધાને જણાવ્યાં હતા કે તે કર માટે નાતાલ પોતે જ જોખમદાર છે, ને યુનિયન સરકાર તે કર પસંદ કરતી નથી. જતાં બના દેલો નીના કરો એક સરખા કરવાનો સવાલ

હાથમાં લેવાય લાંમુખી નાતાલની એકની ખાતર પોલટેક્સને હાથમાં લઈ શકતો નથી. બાદ મી. મેયરે પોતાની દર ખાસ્ત પાછી બેચી કીધી હતી.

પરચુરણ ખખરપત્રો

એકસખરપત્રી મી. એન. રામજી લખે છે કે તા. ૧-૧૧-૩૦ ના રોજ દીવાળીનો મેળાવડો મોટા જાબકા સાથે મી. મોરાર જાનાના સ્ટાંડમાં થયો હતો. આખો સ્ટાંડ તથા આખો રસ્તો વાવડા એ તથા ડુલોથી શલ્યગારવામાં આવ્યો હતો. માજીએટોને ખાસ આમંત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું, અને મેટરમાં એસી તેમની બાતુઓ સાથે નીમેરે વખતે હાજર થયા હતા તેમને માન સાથે વધારી લેવામાં આવ્યા હતા. તેમના આવવા પહેલાં દીંદુ, મુસલમાન, તથા તામીલ જામજોયો સભા ચીકાર કરાઈ ગઈ હતી. પહેલાં વાજાંત્રો સાથે પ્રારથના કરવામાં આવી હતી, તે પછી બાપજો થયાં હતાં. માજીએટોએ પણ મુખારકબાદીનાં બાપજો કર્યાં હતાં. મોટા માજીએટ મી. બીટન હાજર ન થઈ શકે વાથી તેમણે દિલ્લીની જતાવી દીવાળી માટે મુખારકબાદીનો સંદેશો માજીએટ મી. ટોમસન સાથે મોકલ્યો હતો. આ પાણી પાન સોપારી વગેરે લઈ મેળાવડો બરખાસ્ત થયો હતો.

મીટીંગમાંથી મી. તાર મામદ હાજર અબદુલા લખે છે કે—તા. ૮મીએ રાતના ૮ વાગે, અહીં સ્થાપેલ "આમદયા કલ ખર્મા" મહેમેડન યંગમેનોની મીટીંગ ખાસ કરી અહીંથી દેશ જનારા આમદયા કલખના ચેરમેન મી. આમદ રેમ તુલા મુકાના માનમાં થઈ હતી. વખત ને અનુસરી બધા મેંબરોએ બાપજો કરેલ. સેક્રેટરી મી. તાર મામદ હાજર અબદુલા મુનશી મી. ઇસમાઈલ હા. ઇમ રાહીમ, મી. અબુ એસમાયુ, મી. તમજ એસમાયુ કચ્છી, મી. અ. કરીમ ઇસ માત્ર હા. અબદુલા, તથા મામદ રેમતુલા વગેરે સાહેબોએ ચેરમેનનાં તેમનાં કરો તાર માટે વખાણ કર્યાં હતાં. છેવટમાં મીટીંગના બધા મેંબરોના કહેવાથી સેક્રેટરીએ ચેરમેનને ડુલોના હાર પહેરાવી "આમદયા કલખ" તરફથી આંદોની લડી યાલ ૧ તથા છેડા ૧ મેટ આપ્યાં હતાં. આ પાન શુભાખ હરૂ વગેરે લઈ બધા

મેંબરો સ્ટેશને બાઇ આમદ રેમતુલાને વળાવવા ગયા હતા. સ્ટેશને પણ બધા મેંબરોએ ચેરમેનના હકમાં બહુ દુવા કરેલ હતી, અને તેને સફળ સફર ઇચ્છી હતી. ચેરમેન સાહેબ બધાનો ઉપકાર માની રેનમાં રવાના થયા હતા.

વેરુલમથા એક ખખરપત્રી લખે છે કે—તા. ૧૪ ના રોજ વેરુલમથા ૬૩૨ ના વેપારી મી. ફલકબાઇને ત્યાં કયા પ્રસંગ હોવાથી ટાઉનથી મી. માયજી પટેલ, મી. દેસાઇ કીકા બુકા, ટોંગાટયો મી. જી. પી. માંધી વેરુલમથા આવેવાન બાબુ તાલેવરસીંહ મી. મેતા હેમરાજ વગેરે હાજર હતા. મી. મેતાએ તથા મી. કીકાબાઇએ સત્યાગ્રહ વિષે સારી ચર્ચા કરી હતી તે બાદ અખાશમ મદા રાજે ધરમ સંબંધી ચર્ચા કરી સત્યાગ્રહનો મુઠ વિષય સમજાવ્યો હતો. પટેલ ફલકબાઇ તરફથી શી. ૧૦ દર વેરુલમથા મંદીરમાં અને એક પાઉંડ મંદીરમાં બેઠ કરવામાં આવી હતી.

ઇનહામબેનથી એક લખનાર જણાવે છે કે—અગેની સીવીલ જેલમાં સરકાર તરફથી ફરજિયાત (વગર અરજીએ) ખોરાકો આપવાનો ખીલકુલ રીવાજ નહીં હતો તે ચાલુ નવેંબરથી સમ શીર્શાંગ જેટલી ખોરાકોનો રીવાજ, એટલે એક દીવસને માટે એ રતલ ચોખ્ખા, બે પાઉં અને ૬૦ રેશ તરકારી માટે, તથા દર અડવાડીએ અરધા રતલીનું દીનતું બટર એક રતલ ખાંડ, ના રતલ ચા અને ૦) મશાલો આપવો શરૂ થયેલ છે.

ઠરખનથી એક લખનાર જણાવે છે કે અમગેની તરફ વસતા મી. શુકદેવ શ્રી જગનનાથજીની જાત્રા કરી આવતાં તા. ૧૧ શુકરવારે એક મેળાવડો તેમને ત્યાં થયેલો. રામજીદર મહારાજે તથા અખાશ રામ મહારાજે પ્રસંગને લગતી ધરમ ચર્ચા કરી હતી. રાતના કયા પ્રસંગે આચરે ત્રણસો માણસ એકઠાં થયેલ.

સ્ટેલનખોશથી મી. ઝવેર રામજી લખે છે કે—તા. ૩૦ અક્ટોબર ને ધન તેરસને દીવસે તહેવાર ખાળી ખાસ મુખ્ય એનડરીમા સીટના મીટીંગ હોલમાં સાંજ ના આઠ વાગે સદજાનમેધ સજાની મીટીંગ કરવામાં આવી હતી અને કયા જાતના કરવામાં આવ્યું હતું. દીવાળી અને ખેસતા વરસના દિવસોએ પણ દીંદુ બાઇઓએ તહેવાર પાળ્યા હતા.

મનુષ્યના નામના નાટકના રચનાર કુજબીદારીને કલકત્તા ખાતે એક વરસની સભા યોજાઈ તેણે ત્યાંના લોકોને નાટક ગવર નરને અરજ કરી જણાવ્યું હતું. કે એ નાટક ૧૯૦૭ માં કલકત્તાના પ્રદરશનમાં બજાવ્યું હતું અને તે નામદાર ગવરનર લીગેરેએ જોઈ હતું. હાલમાં તે નાટક થીતુરી હતું છે. આ અરજ ઉપરથી લોકોને નાટક ગવરનરે તેની ખાતી રહેશે સભા મંજૂરી છે.

હાલમાં યોગા દીવસ ઉપર હાલમાં જનતામાં એક મોટી ધાડ પાડવામાં આવી હતી. હાલમાં જનતામાં નજીક વચ્ચે આ મહાપાલિકાએ આવીને જાણાવી બેઠેલી એક મોટી હોડીને ખાડીમાંથી ચાલી જવાની માગણી કરી. તેમ કરવાને ના પાડવામાં આવતાં જ સુમારે ૩૦ જુલા નીઆએ બનાવડી મહેલ પહોંચીને ત્યાં તેની હેઠળ પોતાનું મહેલ છુપાવીને ગેલા મહાપાલિકા સાથેથી બહાર આવ્યા અને તુરંતજ પેલી મોટી હોડીના બહાસીઓની ઉપર બંધો લાડીઓ અને જાણો વડે દુમકો કરીને તેઓમાંના ચારને ધાપલ ડાખા, જેઓમાંના એક પાછળથી પોતાને ચાલી છત્તથી મરણ પામ્યો છે. તેઓ તે સાથે પેલી મોટી હોડી પરથી ૩ ૧૨૦૦ ફુટી લઇ ગયા હતા.

લાહોર ખાતે દેશી બાપમાં પ્રગટ થતાં 'ફીડર એડવોકેટ' પત્ર માટે નવા પ્રેસ એક્ટ મુજબ ૩ ૮૦૦ ની જમીનગીરી માગવામાં આવી હતી. જેથી એ પત્ર ઉપરાંતના માટે જાહેર પ્રગટને અરજ કરતાં માત્ર ૩. ૬૦૦ ની રકમ ગેળી થઇ રાજવાથી એ પત્ર હાલ તુરંત બંધ પડ્યું છે.

૩. ૧૦ ની નવી નોટ દમજી બહાર પડી છે. તેમાં ૬ લાખમાં ૧૦ ના આંકડા અપરમાર્ગ આવ્યા છે અને પચાસ રૂપીયા ના નોટ રાખ્યા છે. આગલી નોટ ને મરજા કલકત્તામાં આવી હોય ત્યાંજ નોટ નક્કી કરી. જ્યારે આ નવી નોટ લોકોને કલકત્તામાં આવે ત્યાંજ નક્કી કરશે.

ગીત સાથેના હોડી બધીજનો પેલા વધારે જાણથી જાણ કરવાના હોવાને લેવા જવાની પ્રિસ્ટી માટે તરફની અરજનાં દેડા અપવાદી થી દાખલમાં પત્ર સાક નોટ નોટ સંસ્થાના ખાતાના મદદનિશ પ્રવાન કરેલ સીલીએ ઉચારેલા અભિ

પ્રાપને પોતાના દેડામાં દાંડી કલકત્તા છે કે પારકે પક્ષમાં આવશે વરમ કરવા નીકળ્યા છે. વિશેષમાં તે જણાવે છે કે અરીજનો વેપાર દાંડી દીવાથી, હોડીના નવા રજેટસ અને હોંઠામાંનાં સરવાળે નાખી સુધી જે મુશ્કેલીમાં આવી પડે તેમાં તેમને મદદ કરવાની તથાવી જતા વચમાં નહીં આવે ત્યાંસુધી એવી અરજને દેડા નહીં આપવો.

હોડી સરકારે હોંઠામાં જળા યા જમીન મારગે કામપણુ જાતનું ૩, રેશમ યા ખીને વજોતો મલક કે જે ઉપર હોડી સરકારની કરેલી નોટ, પ્રેમીસરી અથવા રેડો નોટની નકલ કરવાની આજુતિ હશે તેની આવાત અટકાવવા હતાવું છે.

નડીયાદના એક પાટીદાર પોતાના એક રાને નીચાળમાં મુકી ખેતરમાં ગયેલો. તે છોકરાને તે પાટીદારના રાખેલા નોકરે તેડી લાવીને તેને એક કુવાવાળા ખેતર માં તેડી જઇ તે કુમળી વપના આળકને મારી નાખી તેની પ.સેથી ર. ૨૧-૨૫ના આધારેની જણુસો કાઢી લઇ નાંધી મથે છે.

બાનુઓને સુંદરનીના હક આપવાના સંબંધમાં વિચાર ચલાવવાને સિમજા ખાતેના ટાઉન હોલમાં કેનન વરખરડનાં પ્રમુખપણુ હેઠળ મળેલી જલામાં મિસ વલિયન અને મિસીસ ડારલિંગે બાનુઓને સુંદરનીના હક આપવાની સીધાસીની તરફેણમાં જણાવવાનેગ આપણો કરવા પછી સમામાં તેના ઉપર વાર્તાવરદ ચલાવીને વધુ મતે એવો હરાવ કરવામાં આવ્યો કે એકસ સંખ્યામાં બાનુઓને સુંદરનીના હક આપવો.

હોંડુ સાહીલનો જપારને ઉદ્ધાર કરવા માટે તથા સંસ્કૃતમાંથી અંગ્રેજી તરફ માઓ કરીને પુસ્તકો પ્રગટ કરવા માટે અદલાબાદ ખાતે ફેરવેલ વખત થયાં પડીતો અને ખીન વિદ્વાન હોંડીઓની બનેલી એક સભા રચવામાં છે.

હોડી સરકારની વખતે જાતની મોર્ડર માટે વિચાર અને લેવાઓ જેવાં બંધીમાં ૧૬ કિલોગ્રામ જેટલા નેચાં એક હોડી (કારસી) એ સરકારને પોરે નબર મેળવ્યો છે.

નવા જાપાના કાપડાની રૂબો મેળવ

નીચા, મે. પડીઓ, જાપીઓ વગેરે મળીને નીચેની સંખ્યામાં બીજેની જુદા જુદા પ્રકારના અટકાવના યજ્ઞ છે : મદરાસ ૭, મુંબઈ ૧૨, બંગાળ ૧૬, બેરીઆ પ્રાંત ૨૨, પંજાબ ૧૫, બરમા ૫૨, પુરુર બંગાળ અને આસામ ૧૮, મધ્ય પ્રાંતો ૧૩, વાવ્યપ્રાંતોની સરહદમાં ૬૦ અને કુરમમાં ૨.

જરમનીના પાટવી કુંવર હોંડની બુલા કાને જશે ત્યારે નાતાલના તહેવારો કલકત્તા ખાતે માળશે. સરળાટ દારજીલિંગ, કુચબીદાર, બનારસ, અરુણાચલ, લખ નૃ, આસા, જેપુર, હેદરાબાદ, ખીડાનર, હોડી અને લાહોરની મુલાકાત લઇ મુંબઈ આવી મુરોષ જવા ઉપડી જશે. આ કુંવરની મુલાકાતીનું અરજ હોંડ તરફથી આપવા સરકારે જાણુવ્યું છે, એના વાત જાપામાં બહાર આવી છે.

ઇંગ્લાંડના સેક્સીઅલ ડીમોક્રેટીક પક્ષ તરફથી હોંડના પ્રિડીસ રજને વખોડી કાઢનારી એક મે. પડી પ્રતિષ્ઠિત થઇ છે. જેને હોડી સરકારે હોંડમાં દાખલ થતાં અટકાવી છે.

પ્રીટોરીઆ ન્યુસ લખે છે કે તા. ૧૩ મીએ ચહાબીદીન ઇસ્માઇલ નામનો માણસ જેને કલકત્તા મેન તરીકે પાસ રાખવામાંથી મુક્ત કરવામાં આવેલ છે તેનું બાળક માંડું દેવાથી બિનાવળે કાકરને બોલાવવા જતો હતો. પછુ કે નરેવને પાસ ન હોવાના કારણુ સર તેને અટકાવી રાખ્યો. એક કલાક પછી, સાર જન્ટ આવતાં માણસ પડ્યું કે તેને પાસ રાખવામાંથી મુક્ત કરવામાં આવેલ છે. તેથી તુરંત તેને છુટો કરવાનો હુકમ થયો હતો. 'પ્રીટોરીઆ ન્યુસ' ટીક કરે કે ક માંદગી જેવી બાબતમાં આ માણસને આવી રોકણ નહાવી કરવામાં આવી. છતાં તેને કાંઈ દાદ મળે તેમ નથી ! તો કામ જોરાને તેમ અન્યુ હોય તે તેથી વરતણુક માટે જુલમ ગણુક. પણ દરોસવાદમાં તો 'બીગડ' અને કલરડને ચડવા દેવા માગતા નથી. તેથી પેલીસ ની આવી વરતણુકને તરત વાળથી કહેવામાં આવશે. તેમ કલકત્તા એક દરવાજામાં જાતી વળ તેમ જાતી ને કાલ તરફનાં અખતે નામની જાત છે કે અખતેનાં અખતે તેને નામને કલકત્તા તરફ કામ સુધી પહોંચ કરે.

વિદ્યા હુનર સંબંધી વિષયો

આંગ્રેજીઆમાં એક કારીગર હવામાં મલાવી રાકાય એવી બાહસીકલ બનાવવા ને અખતરા કરી રહ્યો છે.

રેમના એકી મહેલમાં આરસપહાણ ની બનાવેલી એક ચોપડી છે જેનાં પાનાં અખતરથી પમાડે તેવાં પાતળાં છે.

મધ્ય એશીઆમાંથી કેટલાક પુરાણો લેખો મળી આવ્યા છે, જેની બાબત હજુ સુધી દુનિઆમાં જણાવેલી કોઈ પથ્ય બાબતથી જુદી છે, અને તેથી એવું માનવામાં આવે છે કે જુના વખતની એક ખીલેલી લાવાની આ લેખોથી શોધ થશે.

પેનસીલવેનિયા ખાતેની યુનીવર્સીટી મધેના વીદ્યારથીએની આજસાધ અને ઉમંગ સંબંધી તપાસ લેવામાં આવે છે તેઓના હાથની વચલી આંગળી એક લોખંડના કામગામાં મુકવામાં આવે છે અને નાજુક નાનું પત્ર લખી પાડવામાં આવે છે જે નાનું રનાયુની ચમુડી ઉપર થી વીદ્યારથીની આજસાધ અને ઉમંગ નું પ્રમાણ નોંધાને તે દેખાડી આવે છે.

રેલ્વે સ્ટેશને પાટીઆં વાંચવાનું સહે લાખથી અને તેનું ન હોવાથી, અમેરીકન એક પ્રમુખમાં અજમાવવા તરીકે ક્યાઓ માં સ્ટેશનનાં નામવાળાં પાટીઆં લખાઈ કરવામાં આવ્યાં છે, જેમાં, મારક બટન દાખે એટલે જ સ્ટેશન આવવાનું હોય તેનાં નામ એક પછી એક દીવાલની ને પડી રહે છે.

યુરોપની સેંટ આરથોલોમ્યુમાં એક છોકરી કેટલોક વખત યુવાં કરી તરીકે આવેલ હતી, પણ તેનું દરદ હાકતરોની બારીક તપાસ છતાં સમગ્ર જાણ નહોતું. ત્રણ વરસ અગાળ તખીયતમાં રહીને તે છોકરી મરી મધ ત્યારે તેનું પેટ ચીરવામાં આવતાં તેમાંથી વાળનો એક દોડી નીકળ્યો હતો. એવું જણાયું છે કે તે છોકરી વાળ એળતી વખત અરેલા વાળને હાડી જતાં અટકાવવા તે ના છેડા પોતાના મોઢામાં રાખતી. તે દરમ્યાને તે વાળ મળી જતી હોવી જોઈ એ, અને તેનો વખત જતાં પેટમાં વીંટાળ વધવાને કારણે થયો હોયો જોઈ એવી અટકળ કરવામાં આવે છે.

સમુદ્રની સપાટી નીચેનાં પ્રાણીઓ અને રિયતિ જેવા માટે જાનકરનસીરો તરફ કાચનાં તળીઆંવાળા મજવા બને છે, અને ઘણાં શોખીન ભોધો તેમાં એસી દરીઆની સપાટી નીચેની રિયતિ જેવા નીકળે છે.

ગાળાનીએએ હાલમાં એવા પ્રકારનો મુલાખ જિગડવામાં ફતેહ મેળવેલી છે કે, તેનું કુલ અનેક રંગો બદલાઈ રહે છે, રાત્રીએ એટલે અંધારામાં તે સફેદ માલુમ પડે છે. પરંતુ તડકામાં લાવતાં જ તે રંગ બદલાઈને લાલ થઈ જાય છે. કુલ તડકામાં લાવવામાં આવતાં પહેલાં તેનો રંગ ઝાંખો એટલે હાડી મજેલા બધુ રંગ જેવો થાય છે.

તાજું ઉમદા ફરેટ

અને વેજીટેબલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જવાબદાર મળશે પત્ર બ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરો:-

ઈસમાઈલ જીવા ફરેટરર.
પી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એડ. 'ઈસમાઈલ'
૧૭૧, એ સીટ, ડરબન

ફરેટ કલાસ માલ મોકલનાર ફરેટરર

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફરેટ તથા ફરેક જાતનું વેજીટેબલ ધણીજ સફાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી દરેક જગ્યાએ ઓરડર મોકલવાથી નીયમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મનાવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કામગી બ્યવહાર અગર પ્રાપ્ત લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

ખુલાસા માટે જોવા નીચેને શીરનામે:-
જી.એ. આર્થેડ લાજપુર,
ફરેટરર, પી. ઓ. બોક્સ ૫૭૦
ટબી. એડરેસ. 'લાજપુર,' બો. ૫૭૦, ડરબન.
M. A. ARBET Lajpuri.
Box 570. Durban.

રોકડ બજાર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
કુલ નાતાલીયા	૧૭ ૯ ૫૧ ૧૮ ૦
આવસ માંગ ૧ બરડાની	૧૬ ૧ ૨૦ ૦
બીમડીના	૨૪ ૧ ૨૫ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૧૮ ૦ ૧૮ ૬
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ ૧૭ ૬
ચીની સકર	૨૨ ૦ ૨૩ ૦
કુંડાના	૧૬ ૧ ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૬ ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ ૧૮ ૦
મસુરની	૧૬ ૧ ૨૦ ૦
મમરી	૨૭ ૦ ૨૭ ૬
અડકની	૨૮ ૬ ૨૮ ૦
મણ્યા મુ'બના	૧૮ ૬ ૧૮ ૦
દાળ	૨૩ ૬ ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬ ૮ ૦
બીનીસ	૧૭ ૬ ૧૮ ૦
કડવું તેલ ૧ જાણન	૩ ૫ ૩ ૬
એરડીનું	૩ ૦ ૩ ૩
મીઠું	૩ ૬ ૩ ૬
નાળીએરનું	૫ ૬ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૧ ૦ ૧૧ ૬
પીણી	૧૮ ૬ ૧૫ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૮ ૬ ૮ ૦
આટો લાઉસ હોદડ	૧૧ ૬ ૧૨ ૦
મલાસી સોપારી ૧ રતલ	૭ ૫ ૮
મરચાં	૩ ૫ ૩ ૫
ધી પેટી, ૪ લીનના પૈડ. ૮-૧૫-૦	૬-૦-૦
પોરખાંદર	૬-૫-૦ ૬-૧૦-૦
પારાશીન કસડીન	૭ ૩ ૭ ૬
વઘટ રોસ	૮ ૬
ગાલન	૧૩ ૬ ૧૪ ૦
નાળીયેર	૧૬ ૦ ૧૭ ૦
ફક્કી	૧૪ ૬ ૧૫ ૦
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ ૧૪ ૦
સાણુ સીંદા સ્ટોન	૧૫ ૬ ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઈટ ૧૦ ઓંસ ૩૪ ૦	૩૬ ૬
સાણુ કાયમ ૫૦ દુકાના	
બોક્સની દીમલ	૧૨ ૬ ૧૩ ૦
નેકટર દી	૧ ૮ ૧ ૮
માચીસ લાયન	૩ ૧ ૩ ૩
સોપારી સેવરપુતી	૧૦ ૧ ૧૦
નીમલ પોષ્ટ સીયારેક	૧૫ ૬ ૧૬ ૦
નીમક. (લીવરપુલ)	
બરતા એકની.	૪ ૬ ૪ ૦
નીમક (અરમની કાલ)	૪ ૬ ૪ ૬

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O. Mohamed Surtie Merchant, Box 87	DURBAN B. Ebrahim Ismail & Co., 118 Commercial Road. A. S. FERNANDEZ, High Class Tailor, 120 Grey Street Hossen Cassim & Co., Box 86 371 Pine St. IMPERIAL CROCK MANUFACTURING Co. 171 Umgeni Road. M. A. ABED LADINI, P.O. Box 570 Mahomed Ebrahim, Commission Agent, Point.	GRAHAMSTOWN C.O. N. S. Samy, Wholesale Produce & Fruit Merchant, Forwarding & Commission Agent. V. Rangasamy, Wholesale Produce and Fruit Dealer, Forwarding and Commission Agent, Box 56. V. S. Thakore, Indian Laundry, Box 122, High Street.
BEIRA Gundhandas Khetsey, General Merchant Tel. Add.: "Khetsey" Box 110 Damodar Anandji General Merchant Tel. Add. "Laden." Box 42	J. B. Mehta, 157 Grey Street. Box 530, B. A. Magbraj, Photographer, Sydenham Road (Opposite Botanic Gardens). G. H. MIANKHAN & Co., Box 97, 125 Field Street.	KWIDELBERG A. M. BRYAT, Market Street, Box 44. Branches: Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43.
BEACONSFIELD Shabbodeen Dowry, Robinson Street. BELFAST Abdul Latif Khanisa, Meintjes Street, P.O. Box 34.	N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St. K. JIVAN, 162 Grey Street S. Peerbhoy Butler, 506 West Street. Lala Babhai, Fruit Agent 86 Queen St., Box 636, M. A. Simon, Jeweller, 120 Grey Street.	INHAMBANE E.A. Manjee Mandan & Co., Box 37 Tel. Add.: "Manjee." Carekh & Co., P.O. Box 38
BELLAIR D. A. Rahenia, Fruitsupplier in South Africa BOESBURG H. R. Desai, Box 255 Branch: Market Street.	A. G. THIRIA, watch Repairer 120 Grey Street. E. SULEMAN BROS., 109 Queen Street. SUN BRAND TOBACCO WORKS, Box 88, 164 Grey Street.	JOHANNESBURG Amod Moosajee & Co., 27, Market St., Box 2041. A. F. CAMAY & Co., Box 3504, 2 Kort Street.
BUTHA BUTHE Tazob Adam. CAPETOWN A. Cuder 116 Long Street. Chhaganlal Bhawanidas Cheewala Randeria, 21 Roger Street. Importers EBRAHIM NOBODIEN, 24 Frere Street, (Woodstock).	Ismail JEEWA Fruiterer, Box 471	Chhibra Dajee, Indian Washerman, Box 6369.
DARNALL Narayan Maharaj, Produce Dealer and General Merchant.	EAST LONDON S. Casoojee, Merchant, Box 270. Ebrahim Essop Ladwa, Property & Land Agent, Box 223.	M. S. Coovadia, 45 Market St., Box 270. E. E. DADABHOY, 22nd St. Malay Location, Box 2388. Tel. 1915
DURBAN E. AROOBANEN AMON & BRO., Box 441, 434 West Street. M. C. Anglin & Co., Box 59, 339 Pine Street. Bhana Parshotam, 357 Pine Street Dada Osman, Box 88, 139 Queen Street. EAST INDIAN TRADING CO., Box 88, 102 Queen Street Ebrahim Abdul Tyeb & Co., 113 Field Street.	GRAHAMSTOWN C.O. Mohanbhai Desai, Fruit & Produce Dealer & Commission Agent, Box 106. V. A. Doss, Box 110 Tel. Doss Wholesale Produce & Fruit Exporter & Commission Agent S. N. Samy, Wholesale Forwarding & Commission Agent, Box 110. M. J. Naidoo, General Dealer, Central Cafe, Forwarding & Commission Agent New Street.	M. P. FANCY, Box 6031. GOOLAM MOHDEEN, Box 3755 C. KEVALRAM, Box 5320, Market Street. Mahomed Ebrahim Kunkay 182 Market St. Corner Polly St. A. MAHOMED HUSSAN & Co., Stand 432 Corner Kaffir and 14th St., Vrededorp, Box 4140 J. E. TAVARIA, 224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahob,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

C. P. LUCHERAM,
78 President Street,
Head Office: 10 Orphan Street,
Capetown.

OMARJEE SAJJEE,
P. O. Box 5931.
Ichharan Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUULS RIVER STATION
N. NAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTARBAI & DABOO
Box 33,
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE,
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BHANNA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.
HORMAJOT IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jettha & Co.,
Box 140.
Neor Mahamed & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VAJJDAS & LALCHAND Box 92.
Nanjee Dababhus & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEAST

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekamdas Bros.,
Main Street. Box 531,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Parvy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery.
45 Princess Street,
V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nimoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co., Box 13

ROBERTSON

A. Al-sham, General Dealer,
Corner of Keefom & Vauzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Saliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik. Box 59.
Khusmal Parbhu Dbi,
Indian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kestledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 123
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Easop Amod Vaukar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vaukar,
General Dealer,

UITENHAGE C.O.

Bhagn Koonerjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Munnver Raeria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 337. Tel. add. "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. add. "BHABHA." P.O. Box 33.

શ્રી. કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દી રેકમ અને મીનાઇ તથા અપારિત કમાલ
મારેટ કીટ, (કાર્ટન હોલ્ડર્સની કો.)
બોક્સ ૫૩૨૦, ગ્રેડા-સપા.મ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 132. Corner Esplanade & 11th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4100. Tel. Add. "SAJANDAR"
HEAD OFFICE: VANDER KOLLEN, LYOAL.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 130, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
7 Crown Road, Durban.
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:—Pretoria, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London. Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Suez Port Said, Naples and Marseilles:—

about Nov. 21st Goth, 4738 tons

„ Dec. 19th Goorkha 6287 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

FOR DELAGOA BAY ONLY

about Nov. 18th Braemer Castle, 6280

FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

„ Nov. 20th Cluny Castle 5146 tons

„ Dec. 2nd Dunluce Castle 8114 tons

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3604. Tel. add. "Cama"
Telephones No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 332, LAURENCO MARQUES.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલ્સેલ અને રીટેલ મરચાંદ.

ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જથ્થાબંધ હીંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દાને વેંચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ આપલ-ચોખુ મંધીઆણું જથ્થા
બંધ અલખાએદ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6037, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
વેપાર કરી જુઓએદ શ્રી.
જાણકારી માટે મળી જાય.
Box 25, 17th Street, JOHANNESBURG.
Telephone 86

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer,
KULS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,
KULS RIVER STATION.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address :
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via East Coast

S. S. SULTAN

Will sail from Durban about the 28th November and from Delagoa Bay about the 29th November 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

મુખ્યજનારી સ્ટીમર "સુલતાન"

ઉપરી આગવોટ તા. ૨૮મી નવેમ્બરે ડરબનથી અને ૨૯મી નવેમ્બરે ડેલગોઆથી ઉપરી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઇ મુખ્ય જશે. દીકરી ખોરાઈ અથવા વચર ખોરાઈની મળશે કે પાસેજરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. અવરગ સાફ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, મુસલમાન, જગર વગેરે બાબતમાં સરસ બદોગસન રહે છે. બાકાની કેક અને વીજળીની બતી છે. ખલાસી દેશી છે.

સ્ટીમર મુખ્ય પહેાંચે કેબલથી ખબર આવે છે, જે હાખાઓમાં હપાય છે

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

હેડ ઓફીસ: ૧૦ ચોરફન સીટ, કેપટાઉન
સી. પી. લહીરામ.

જનરલ સીલ્ક મરચાંટ.

૭૮ પ્રેસીડેંટ સીટ, બેલ્ગેન્સબરગ.

સેટ આપવા લાયક અનેક તરેહની પશુજ સરસ ચીજો, જેનીકે ચાંદીનો માલ, દરેક બલ્લુ રેશમ, જરીના ટેબલ ક્લોથ, કાચબીરી બતાલ વિ. વિગેરે શાવ પશુજ સરવા આવે અને ખાતો કરે.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

ખુશાલભાઈ બુલાભાઈ

લખતની કા.

જનરલ રીટલ મરચાંટસ

મરદના કેસ, કોટ, પાટલુન, સમીસ, હેટ, ક્રીસ, કુચાલ, ધીરખાન, રેશમી રમાલ વગેરે પરચુરજ માલ મળશે.

આવો, બુઓ અને ખાતો કરો. જેવું માર છે.

ઈડીઅન મારકેટ, સ્ટોલ નં. ૫૮

પ્રીન્સેસ સીટ, બેલ્ગેન્સબરગ.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. " " leaving Durban for Calcutta direct on or about , taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR.

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

एस. एस. " " नामके जहाज

१९१० के लगभग सर्वन

कलकत्ते जायगी.

आर. राजकुमार भोजंद,

१ एलीस स्ट्रीट, दूरबान.

એસ. એસ. " " ના.

૧૯૧૦ ના અરસામાં કરબનથી

કલકત્તા જવા હિજરી.

આર. રાજકુમાર-ભોજંડ,

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

સં. ' ' નામક જહાઝ
મુંબઈથી કલકત્તા સુધી દીકરી જશે. ડીકરી ખોરાઈ અથવા વચર ખોરાઈની મળશે કે પાસેજરોને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. અવરગ સાફ એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, મુસલમાન, જગર વગેરે બાબતમાં સરસ બદોગસન રહે છે. બાકાની કેક અને વીજળીની બતી છે. ખલાસી દેશી છે.

હાઈ કારોગરીની ટ્રકો

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકો, કેપીન ટ્રકો, મુસાફરીની કેપીન ટ્રકો તેમજ આરે સ્ટીલ ની ટ્રકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને લગતો બીજો સામાન પણ આરકર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચલુ)

સાદા તથા ઉડાં લાંબાવાળાં દરેક સાધન નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત ખોરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ઝારા, ટોપી રાખવાના ડબાઓ વગેરે હરકોઈ સાધનના બનાવી દઇએ છીએ. વધુ વિગતમાટે ગ્રાહકશ્રીસ્ટ મ'માવો અથવા બતે બાવી મળો:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

Printed and Published by M. K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natal.

No 48—Vol 8

SATURDAY NOVEMBER 26TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price 1000/1000

COUNT TOLSTOY AND PASSIVE RESISTANCE

A MESSAGE TO THE TRANSVAAL INDIANS

WE have received for publication the following translation of a recent letter of Count Tolstoy's to Mr. Gandhi:—

Kotchety, Russia, Sept. 7, 1910.
I received your journal, and was pleased to learn all contained therein concerning the passive resisters. And I felt like telling you all the thoughts which that reading called up in me.

The longer I live, and especially now, when I vividly feel the nearness of death, I want to tell others what I feel so particularly clearly and what to my mind is of great importance—namely, that which is called passive resistance, but which is in reality nothing else than the teaching of love uncorrupted by false interpretations. That love—i.e., the striving for the union of human souls and the activity derived from this striving—is the highest and only law of human life, and in the depth of his soul every human being (as we most clearly see in children) feels and knows this; he knows this until he is entangled by the false teachings of the world. This law was proclaimed by all—by the Indian as by the Chinese, Hebrew, Greek and Roman sages of the world. I think this law was most clearly expressed by Christ, who plainly said that "in this only is all the law and the prophets." But besides this, foreseeing the corruption to which this law is and may be subject, he straightway pointed out the danger of its corruption, which is natural to people who live in worldly interests, the danger namely, which justifies the defence of these interests by the use of force, or, as he said, "with blows to answer blows, by force to take back things usurped," etc. He knew, as every sensible man must know, that the use of force is incompatible with love as the fundamental law of life, that as soon as violence is permitted, in whichever case it may be, the insufficiency of the law of love is acknowledged, and by this the very

law is denied. The whole Christian civilisation, so brilliant outwardly, grew up on this self-evident and strange misunderstanding and contradiction, sometimes conscious, but mostly unconscious.

In reality, as soon as force was admitted into love there was no more, and there could be no more love as the law of life, and as there was no law of love, there was no law at all, except violence—the power of the stronger. So lived Christian humanity for 19 centuries. It is true that in all times people were guided by violence in arranging their lives. The difference between the Christian nations and all other nations is only that in the Christian world the law of love was expressed clearly and definitely, whereas it was not so expressed in any other religious teaching, and that the people of the Christian world have solemnly accepted this law, whilst at the same time they have permitted violence, and built their lives on violence, and that is why the whole life of the Christian peoples is a continuous contradiction between that which they profess and the principles on which they order their lives—a contradiction between love accepted as the law of life and violence which is recognised and praised, acknowledged even as a necessity in different phases of life, such as the power of rulers, courts and armies. This contradiction always grew with the development of the people of the Christian world, and lately it reached the highest stage. The question now evidently stands thus: either to admit that we do not recognise any religious-moral teaching and we guide ourselves in arranging our lives only by power of the stronger, or that all our compulsory taxes, court and police establishments, but mainly our armies, must be abolished.

This year in spring, at a Scripture examination in a girls' high school at Moscow, the teacher and the bishop

present asked the girls questions on the Commandments, and especially on the sixth. After a correct answer, the bishop generally put another question, whether murder was always in all cases forbidden by God's law, and the unhappy young ladies were forced by previous instruction to answer, "Not always"—that murder was permitted in war and in execution of criminals. Still, when one of these unfortunate young ladies (whom I am telling is not an invention, but a fact told me by an eye-witness), after her first answer, was asked the usual question, if killing were always sinful, she, agitated and blushing, decisively answered "always" and to all the usual sophisms the bishop she answered with decided conviction, that killing always was forbidden in the Old Testament and forbidden by Christ, not only killing, but even every wrong against a brother. Notwithstanding all his grandeur and art of speech, the bishop became silent and the girl remained victorious.

Yes, we can talk in our newspapers of the progress of aviation, of complicated diplomatic relations, of different clubs and conventions, of unions of different kinds, of so-called productions of art, and keep silent about what that young lady said. But it cannot be passed over in silence, because it is felt, more or less dimly, but always felt by every man in the Christian world. Socialism, communism, anarchism, Salvation Army, increasing crime, unemployment, the growing insane luxury of the rich and misery of the poor, the alarmingly increasing number of suicides—all these are the signs of that internal contradiction which must be solved and cannot remain unsolved. And of course solved in the sense of acknowledging the law of love and denying violence. And so your activity in the Transvaal, as it seems to us, at the end of the world, is the most essential work, the most import-

and of all the work now being done in the world, and in which not only the nations of the Christian but of all the world will unavoidably take part.

I think that you will be pleased to know that here in Russia this activity is also fast developing in the way of refusals to serve in the Army, the number ■ which increases from year to year. However insignificant is the number of our people who are passive resisters in Russia who refuse to serve in the Army, these and the others can holdily say that God is with them. And God ■ more powerful than man.

In acknowledging Christianity even in that corrupt form in which it is professed amongst the Christian nations and at the same time in acknowledging the necessity of armies and armaments for killing on the greatest scale in wars, there is such a clear clamouring contradiction, that it must sooner or later, possibly very soon, inevitably reveal itself and annihilate either the professing of the Christian religion, which is indispensable in keeping up these forces, or the existence of armies and all the violence kept up by them, which is not less necessary for power. This contradiction is felt by all governments, by your British as well as by our Russian Government, and out of a general feeling of self-preservation the persecution by them (as seen in Russia and in the journal sent by you) against such anti-government activity, as those above-mentioned, is carried on with more energy than against any other form of opposition. The governments know where their chief danger lies and they vigilantly guard in this question not only their interests, but the question—"To be or not to be?"—Yours very faithfully,

LEO TOLSTOY.

Translated from the original Russian by Pauline Padlashuk.
Johannesburg, Nov. 15, 1910.

Correspondence

A Word of Sympathy

To the Editor INDIAN OPINION

Sir, Allow me to express my amazement, my abhorrence, in relation to the treatment of our Indian fellow subjects in South Africa.

Much as I deplore the painful necessity for spiritual resistance, much as my heart goes out for those who suffer, yet I am convinced that these tactics only can lead to positive and enduring results.

With my sincerest and most hopeful wishes for the success of your cause,

I am, etc.,

W. A. MACDONALD.

3 Pleydell Street, Fleet Street,
London, E. C.

18th 1910

Our London Letter

(Continued.)

A Notable Congress for Next Year

The thought of what Dr. Washington has been able to do for his own race reminds me that I have on my table the official programme of a great conference to be held in London from July 25-26, 1911. When the sign manual, as it were, of the Congress is a representation of the globe, with the word "Harmony" stretched across, and "A word in Explanation" is by two hands grasping, representing East and West, it will be understood that the aim of the Congress is to promote good will among the nations. It is the first Universal Races Congress and will be held at the University of London. It is pleasant to find the name of M. K. Gandhi among those who are keenly interested in the Congress; a still more pleasant matter would be his presence as a speaker. The fundamental idea of the Congress is to bring the light of modern knowledge and the modern conscience to bear on "the general relations subsisting between the peoples of the West and those of the East, between so-called white and so-called coloured peoples, with a view to encouraging between them a fuller understanding, the most friendly feelings, and a heartier co-operation." It is felt that the old attitude of aloofness is giving way to a general desire for closer acquaintance, and it is expected that the Congress will serve to bring about healthier relations between Occident and Orient. The interest taken in the Congress is world-wide; many notable names are on its list of lecturers; and such questions as "The Meaning of Race and Nation," "Peaceful contact between Civilizations," "Inter-racial Economics," "The Modern Conscience and Racial Questions," "Positive Suggestions for the promotion of inter-racial Friendliness" will be discussed by representatives of all races. Truly the very holding of the Congress is a hopeful sign; London may well be proud that the distinction is hers of welcoming the Congressists.

Town-planning

From the future let us come back to the present, and note that during the Town-planning Conference just concluded in London some very interesting points have been raised as to successful construction of cities. Mr. John Burns, when welcoming the conference, which was international, to London on behalf of the Government declared that cities were not merely emporiums for goods, centres for commerce and trade but that they were places where utility, comfort and beauty could be and ought to be combined. "It is impossible for any cities or the homes to be more than squalid shelters, but the mean street produces the mean man, the lean and tired woman, the unclean children."

Sir Herbert Beerbohm Tree, when opening a splendid Shakespeare exhibition at Whitechapel two days ago, invented a name for a city of such "mean streets" he called it Ugland. But the scientific town-planners would do away with Uglands and strive after beauty as well as utility. A French architect pleaded for all cities to run north and south so that sunlight and free currents of air might enter the houses in the front and at the back. He denounced the usual block dwelling for the reason that it was impossible for the sun to reach lower rooms or the air to circulate in close courts. The Italians have a proverb that "Where there is no sun there is the doctor;" this seems to be M. Rey's thesis. The Greeks of ancient days were more advanced than their successors of to-day; in a Greek city the ideal was private simplicity and public splendour; Crime in remote days had a better system of drainage than to-day, and the Americans, we were told, were not the last to reject chess-board schemes in town-planning. An ingenious proposal was made for the beautifying of London by providing a wide girdle road about ten miles from the centre and sixty miles in extent: lined with trees this broad belt of green would be a great attraction, but in addition would serve the useful purpose of carrying much of the cross traffic which now congests our streets. If only smoke were banished, said Sir William Richmond, grown up England might enjoy roof gardens and the children roof playgrounds.

From Monarchy to Republic

History is being made at express speed in these days; after numerous forewarnings the Republicans of Portugal have overthrown the monarchy. The new Republic is only about a week old, but it promises to show that it is based on the sure foundation of service for the good of the people. Order and work are its watchwords, and it aims to banish the corruption that has so long held Government and Court in its fatal grip. The outburst was not personal against the young King; he was simply the victim of a culmination of evil. And at the root of the revolution were two evils: grinding taxation and ignorance, while the feeling against the clerical party, as retrogressive and superstitious, was very strong.

Paralysed Paris

The interdependence of nations is clearly evidenced by the far-reaching extent of the railway strike in Paris. It used to be said that "All roads lead to Rome;" in these days we may well say "via Paris, everywhere!" The situation is grave: the Frenchman, smarting under a sense of wrong, does not hesitate to take strong measures. The root of the trouble seems to be the rise in the cost of living and no rise in wages with other matters of free time, pensions, etc., as between the railway companies and their servants. It goes without saying that extreme

Supplement to INDIAN OPINION,
26th November, 1910.

THE LATE COUNT LEO TOLSTOY

મરહુમ મહાન નર લીઓ ટોલસ્ટોય.

inconvenience is being caused in Paris and beyond; the city might be in a state of siege. Last night the lights went out in many parts when the electricians joined the strikers. The Government is taking strong measures, and a national crisis is not impossible. But the latest news is more hopeful: it indicates that both sides would be willing to listen to reason and discuss grievances with a certain calmness. It is to be hoped that peace, not revolution, will come.

OBSERVER.

Transvaal Indian Women

And Mrs. R. M. Sodha

On Friday morning last, nearly fifty members of the Transvaal Indian Women's Association met in the offices of the British Indian Association under the presidency of Mrs. Ramji Moodaly, in order to discuss Mrs. R. M. Sodha's case. Mrs. Vogl, Miss S. Schlesin and Mr. Polak were also present. The following resolution moved by Mrs. Tommy, and seconded by Mrs. Williams, was unanimously adopted:—

"This meeting of Transvaal Indian women hereby offers its indignant protest against the prosecution of Mrs. R. M. Sodha, to whom it tender its sincere sympathy, and earnestly appeals to the Union Government to withdraw the proceedings instituted against her.

The following resolution moved from the Chair, was carried with acclamation, those present standing:

"In the event of their appeal to the Union Government being rejected, those present pledge themselves to seek every opportunity of being imprisoned and thus sharing the sufferings of Mrs. Sodha."

These two resolutions were, in substance, subsequently telegraphed to the Prime Minister.

Upon the motion of Mrs. Lawrence, seconded by Mrs. Pillay, and supported by Mrs. Chetty, the following resolution was also carried unanimously and communicated by letter to Mrs. Jehangir B. Petit, who presided over the Bombay Ladies' meeting held on the 26th August last:—

"This meeting of Transvaal Indian women hereby tenders its warm and grateful thanks to the women of Bombay for their generous support and sisterly sympathy given to the families of the Transvaal Indian passive resisters in their time of trial."

Answer to Correspondent

S. ESUPH HASSTH.—Thanks for your explanation regarding the unstamped letter. We also acknowledge receipt of three penny stamp & to defray cost of same.

From the Editor's Chair

DEATH OF COUNT TOLSTOY

On the late Count Leo Tolstoy, we can only write with reverence. He was to us more than one of the greatest men of his age. We have endeavoured, so far as possible, and so far as we understood it, to follow his teaching. The end of his bodily life has put the final touch to the work of humanity that he, in his own inimitable manner, inaugurated. Tolstoy is not dead; he lives through the lives of his innumerable followers throughout the world. We firmly believe that as time rolls on, his teaching will more and more permeate mankind. Though a devout Christian, he truly interpreted not only Christianity, but he likewise gave a realistic presentation of the substance underlying the great world religions, and he has shown, as no other teacher, at any rate in Europe, has shown, how present-day civilisation, based as it is on brute force, is a negation of the divinity in man, and how, before man can realise his manhood, he must substitute brute force by love in all his actions. In the daily walk of life, perhaps his letter to Mr. Gandhi, which we reproduced in the 14th page, was one of the best that the best writing man has produced. It is a model of simplicity and directness, and it is a model of the kind of writing that is needed in the present day. It is a model of the kind of writing that is needed in the present day. It is a model of the kind of writing that is needed in the present day.

THE CHOTABHAI JUDGMENT

ALTHOUGH the Transvaal Division of the Supreme Court has decided by a majority against Mr. Chotabhai, it is a signal triumph for the Transvaal Indians. With all due respect, we must dismiss from consideration the Judge-President's judgment, because, as Attorney-General, he gave quite a different view of the Asiatic Acts. He allowed Lord Crewe to believe that Asiatic minors were protected under the Act of 1903, and that the Acts of 1907 and 1908 ran concurrently. Now the learned judge has decided that the Act of 1908, by implication, practically repeals that of 1907, and that, even if the prior Act could protect Mr. Chotabhai's son, the later Act deprived him of that protection. We are tempted to ask why all the fuss that has been made by General Smuts over a repeal of Act 2 of 1907 was ever made. When we come to Justice Brastow's judgment, it is refreshing to find a touch of humanity about it. Unlike his brother-judge, he has not hesitated to condemn the proposed deportation of Mr. Chotabhai's son. "It is unreasonable," says the

learned judge, "to allow a boy to enter the country at fourteen, and to expel him at sixteen. To have given the Registrar a discretion in such cases could have done no harm, and would have gone far to save the Statute from the appearance of unnecessary harshness." Nor has he spared the Acts themselves, and, therefore, their authors, from condemnation. "I must confess," he says, "that I have experienced so much difficulty in satisfying my own mind as to the true meaning and effect of these obscure enactments that I express the conclusions at which I have ultimately arrived with profound mistrust." Justice Mason, who has allowed the appeal, is also equally strong. "It does seem a terrible thing," says he, "that an Asiatic child of a registered father, who may have been born, for instance, at Durban, whilst his parents were away on a temporary visit, should, though allowed to live in the Transvaal until sixteen, and though free until then of risk of deportation, be then, not only liable but necessarily subjected to expulsion." He adds that, "like so many of the questions that arise under these Acts, the matter is one of very considerable difficulty," and we are glad that he has solved the difficulty in favour of the liberty of the subject. On the legal aspect of the question we need not dwell any further, as the case is being taken on appeal to the Appellate Division of South Africa, but of this we are sure, that whatever may be the ultimate result, it will be a triumph for the Indian community.

WOMEN PASSIVE RESISTERS

NOTHING less was to be expected of the Transvaal Indian women than that they should follow the example of their brave husbands or other relatives and offer to court imprisonment with their sister, Rambhadr Sodha, should she be, as there is very little doubt she will be, imprisoned owing to the prosecution that is pending against her. It is, perhaps, as well that, in the semi-religious struggle that is going on in the Transvaal, the women of the community should have the privilege of taking their full and direct share in it. We congratulate Mrs. Ramji Moodaly and her brave companions on the firm stand they have taken in this matter. It does not seem, to them, a matter, also, of con-

fort and encouragement that they had, at the meeting, the presence of two European lady friends, and we know that they have the silent, but none the less effective, support of many more. Seeing the turn events have taken, we confess that we are not disposed to quarrel with General Smuts for waging war on women, as he has done already on children, for, as we have so often shown in these columns, suffering, rightly understood, is a great purifying and ennobling influence.

WHAT IS AN ASIATIC?

Without entering into the merits of the respective cases of the five deportees at Capetown, and the Syrian, reports of whose appeals to the Cape Division of the Supreme Court we publish elsewhere in this issue, we should, nevertheless, like to remind our readers that British-born subjects of the Crown are excluded from South Africa where they have been domiciled for many years—one of them for more than a generation—while a naturalised alien is admitted without much ado. But what is of more significance, for the moment, is that, in the Cape Colony, a Syrian is held by the administration to be an Asiatic, whereas in the Transvaal, he is accepted as a European. We challenge Mr. Smuts to tell the public how many Syrians are registered in the Transvaal, under Act 2 of 1907 or 36 of 1908. If, as we declare, not a single one is so registered, why is it? Does the Minister regard Syrians as European or Asiatic, according to the Province of the Union wherein they are resident? Or is he bound by past administrative policy at the Cape, whereas he has specifically safeguarded Transvaal Syrians from molestation under the Asiatic laws, undoubtedly aliens and Asiatics though they be, simply because, unlike the vast majority of their British-born fellow-Asiatics, they profess the Christian faith? We recollect that when a certain Turkish subject applied for a Johannesburg Municipal licence, in 1907, he was informed that, if he were a Christian subject of the Sultan, he could get the licence for the asking, and on payment of the fee, but that if, on the contrary, he were a Mahomedan, he would have, first, to produce a certificate of registration under Act 2 of 1907. How is it, we ask again, that General Smuts can regard the so-called Asiatics, and in particular the Asiatics of the Christian faith?

THE INFLUENCE OF THE INDIAN

A recent General Smuts speech to the House of Assembly, dealing with the subject of the Indian, suggested that the Government were not to be won or moved by the Indian, and that the Government should not be influenced by the Indian. This is a very interesting statement, and it is one that we should like to see the Government put to the test. It is a statement that is very much to be desired, and it is one that we should like to see the Government put to the test. It is a statement that is very much to be desired, and it is one that we should like to see the Government put to the test.

of a Bill to consolidate and amend the law relating to the solemnisation of marriages. Section 5 provides that "the Minister (of the Interior) may appoint any other officer in the public service to be a marriage officer for specified races and for defined areas." He may, also, "from time to time, appoint ministers of religion, or persons holding responsible positions in any religious denomination or community, to be marriage officers. An appointment under this sub-section may limit the authority of any such minister or person to the solemnisation of marriages . . . between persons belonging to a specified race, community, congregation or religious denomination." This Bill is to be introduced into Parliament by Mr. Smuts. It carefully avoids the colour or race bar in the phraseology of the law itself, and yet provides for the meeting of racial difficulties, not even by regulation, but simply by notice in the *Gazette* under the hand of the Minister. Not long ago the South African censor of morals became a party to the framing of railway regulations based entirely on the principles laid down in Lord Amthill's proposition. What are we to think of a man who, a year ago, says he will never consent, and yet, to-day, declares he will consent? It is sometimes said that it is a woman's privilege to change her mind at will, and for no definite reason. General Smuts will probably retort that he is a fool who never changes his mind. Well, if he will only admit his follies of the past, the community may even be brought to forgive him the murder of Nagapan and Naryansamy.

The Transvaal Blue-book

Regarding the Asiatic Question

We give below further extracts from the Transvaal Blue-book, commenced in our issue of the 29th October:—

Telegram from the Deputy Governor to the Secretary of State:—16th November. No. 1. Your telegram of 15th November, No. 1. Ministers state from enquiries which have been made it appears that in the Cape Colony which has far larger Mahomedan population than any other South African Colony, over 15,000, no notice is taken in the penal provisions of the Mahomedan fast. Ministers regret, however, that they do not consider it advisable to reintroduce the recent practice in the Transvaal.—MARTINUS.

Telegram from the Secretary of State to the Deputy Governor:—21st November. No. 2. Your telegram of 15th November. I stated in House of Lords, 14th November, that the Government had expressed their regret that they could not introduce legislation if opportunity occurred, which I understood was an

certain, to repeal Act 2 of 1907 and allow entry of six educated Indians as permanent residents. In reply to request for papers I promised to enquire whether Ministers have any objection. Papers would include Mr. Smuts's letter, 26th August, and correspondence regarding treatment of Indians in prison, &c.

Please inform me of Ministers' views, bearing in mind that His Majesty's Government earnestly hope that your Government will see their way to introduce proposed legislation and that they do not wish to prejudice hope of legislation if Ministers think that immediate publication is to be deprecated.—CREWE.

Colonial Office to India Office:—

Downing Street, 23rd November, 1909.

Sir,—With reference to the letter from this Department of the 12th October relative to the position of Moslem prisoners in the Transvaal as regards the observance of the fast of Ramadan, I am directed by the Earl of Crewe to transmit to you, to be laid before Lord Morley of Blackburn, copy of a telegram from the Governor of the Transvaal, from which it appears that the Transvaal Government do not consider it advisable to introduce into their penal institutions a practice differing from that in vogue in the Cape Colony, where no notice is taken of the fast in question.

I am further to draw your attention to the reply given by the Earl of Crewe to the question on this subject put by Lord Lamington in the House of Lords on the 16th instant.

I am, &c.,

C. P. LUCAS.

India Office to Colonial Office:—

India Office, Whitehall, London S.W., 9 December, 1909.

Sir,—I am directed to acknowledge the receipt of Sir Charles Lucas's letter, dated the 23rd November, regarding the observance by Mahomedan prisoners while in jail in the Transvaal of the fast of Ramadan.

In reply I am to express Lord Morley's hope that Lord Crewe will continue to press the Transvaal Government to make concessions on the subject. It may very well be the case that in Cape Colony, as in other parts of His Majesty's dominions, no special provision may have hitherto been made for observing the fast; but now that attention has been called to the matter, Lord Morley fears that a refusal to do so in the Transvaal what is thought unobjectionable in Indian jails (as evidenced by the Punjab rules forwarded to you with my letter of the 6th October last) may have a mischievous effect in India and perhaps elsewhere, and may be seen to stir up a wild by-product of the British Government.

I have, &c.,

R. RICHARDS.

(To be Continued)

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Monday.

On Saturday last, the following, who had served sentences of six weeks' imprisonment with hard labour, were released from Diepkloof Convict Prison:—Messrs. Albert Veerasamy, Francis Veerasamy, Frank B. Ernest, David Marian, George Paul, Francis Paul, Moonsamy Paul, Edward John, Moonsamy Chellan, George Chinn, Moonsamy Seenan, Willy Lazarus, Anthony Lazarus, Veera Pillay, Palani Moorgan, Madaramuthu Padiachy, John Andrews, A. D. Isaacs, Percival Charles, A. John, Luchigadu, Nar-sima Appan, M. J. Patel, Annasamy Naidoo, A. Perumal, K. R. Ramasamy, Moonsamy Balan, Samy Pentiah and Kistapa Ramji. They were met by Messrs. A. M. Cachalia, Imam Sahab, N. A. Cron, Omarji Saleji, M. P. Fancy, Mahomed Karodia, Suliman Casmat, E. S. Coovadia, U. M. Shelat, P. K. Desai, Ibrahim, Solomon D. Ernest, D. Moorgan, and Mahomed Ismail. Outside the gaol the men were served with refreshments generously provided by a number of compatriots. They were then driven into town in trolleys kindly provided by Messrs. Fancy and Camay. After being greeted at the Offices of the British Indian Association, the men dispersed to their homes from which, nearly all of them having been deported to India, they had been absent for about 3 months.

The *Rand Daily Mail* heads a police court report as follows:

LONG SCHOOL HOURS

PASSIVE RESISTER PROSECUTED
The passive resister is a European, but there is no leading article in your contemporary's columns condemning his action—or, rather, inaction.

At a special meeting of the Committee of the British Indian Association held on the 18th inst., in the hall of the Hamidia Islamic Society, the following resolution was unanimously passed:—

That this meeting of the Committee of the British Indian Association, with profound regret, comes to the conclusion that, in view of the death of the deportee, Naryansamy, the tyrannical proceedings against minor children of a certain class, the impending prosecution of Mrs. Sodha, and the continued sufferings of the passive resisters, by reason of the refusal by the Union Government to grant the demands of the Indian community, universally acknowledged to be just and reasonable, it is not possible for the community to be associated in a public presentation of an address of welcome to His Royal Highness, the Duke of Connaught, and thus identify itself with public rejoicings over the inauguration of the Union, which, for Asiatic British subjects, has meant

greater bitterness and increased anxiety for its future; and the meeting hereby authorises the Chairman to address a respectful letter to His Royal Highness, expressing the community's loyalty to the Throne, and tendering a personal welcome to him as representative of the Sovereign.

The resolution was proposed by Imam A. K. Hawazeer and seconded and supported by Messrs. V. N. Bugas, M. P. Fancy and Hajee Habib.

In the course of a letter to the *Transvaal Leader*, on the Asiatic question, Rev. Chas. Phillips says:—Passive resistance will not die out. We may harass some of its members to death and illegally deport others, but though the bodies of some lie in the grave, their souls and the soul of passive resistance, like John Brown's, will go marching on. Men who are forced to take up that movement do not usually suffer defeat. History testifies to that. Four years hence, if the open sore be unhealed, passive resistance will still live.

In the course of an Editorial, the *Leader* says:—

We are bound to add that we do not wonder at the outcry which General Smuts and his late Government have created in England. They have carried out an insulting law in a brutal manner. There has been the spirit in their administration of the Asiatic Act which usually marks the spirit of persecutors towards martyrs. Need less severity was used to the passive resisters in prison: they were kept without blankets and without proper food in bitter weather (one of them succumbed to pneumonia as the result); they were put to tasks beyond their strength; Kafir warders were suffered to flog and otherwise abuse them; studious violence was done to their religious feelings in the matter of their diet; when they were deported they were thrust aboard ships without adequate accommodation, and compelled to make the voyage to India under conditions which suggested to some extent those of the notorious "middle passage." The officials of the Asiatic Department even strained the law so as to procure the banishment of children from the homes of their parents, and the judge who was compelled to utter the decree called it in the same breath "monstrous" and "inhuman." We have even seen the Government commit "a contempt," and deliberately set aside the order of the Supreme Court to permit the landing of certain returning Indians, with the result that one of them died of the hardships of the resumed voyage. These are bad precedents to be established in a supposedly democratic country. The Government that tampers with black or coloured men's rights will next begin to tamper with the rights of white men. As a matter of fact, the Government have manifested in the conduct of the recent elections, as in some other matters where

the rights of the English-speaking section were at stake, the same contempt for constitutional procedure which they have manifested towards the British Indians.

Mrs. Sodha's case has been transferred to Johannesburg. The date of trial will be fixed later on.

Messrs. Doshi and Khandaria have sent £3 for the Tolstoy Farm settlers and Mr. Chhotabhai has sent a box of useful tools and clothing.

After seven days' complete abstention from food, by way of protest against the prison-treatment at Diepkloof, Mr. S. B. Medh has been transferred to the Fort, where Messrs. H. M. Gandhi and R. M. Sodha had already been sent.

Wednesday.

Mr. Ritch sailed from Capetown to-day for London. Six out of the ten deportees at the Cape embarked for the Transvaal to-day.

The Chotabhai Judgment

The following is the text of Justice Brastowe's judgment in the Chotabhai case:

Alimuddin Chotabhai, the father of the appellant, was a native of the district of the Deccan, British India, and was registered in the Deccan as a Hindu. He went on a voyage to India with his wife and the appellant, who was then thirteen years of age, and always lived at home. In December last he returned to South Africa bringing the appellant with him. In the Deccan he applied for and obtained a certificate of Registration under section 4, sub-section (3) of Act 30 of 1908. The certificate was in the form prescribed by the Act and among his sons under the age of sixteen years mentioned in the Schedule to the certificate was the appellant who was described as fifteen years of age and resident in Natal. Under the protection of this certificate the appellant on the 6th January entered the Transvaal with his father and he resided here unmolested until the 25th of June when he attained the age of sixteen years. Immediately after that he applied for a certificate of registration which the Registrar of Asiatics refused to grant. An appeal to the Magistrate, appointed to deal with these cases, failed and an order for his deportation was made. An application was then made to this Court for an interdict to restrain the carrying out of the deportation order on the ground that it was invalid and for a *mandamus* to the Registrar of Asiatics to compel him to register the applicant. The matter came before Justice Wessels who refused to make an order and from that decision the present appeal is brought.

In the Court below counsel for the respondent asked to have the application dismissed on the ground that it was in effect an appeal from the Magistrate's order. This contention was very properly rejected; for it would mean that the property and liberties of His Majesty's subjects could be interfered with without redress by illegal administrative orders—a condition of things for which the phrase "bureaucratic tyranny" used by the learned Judge would not be too strong.

The question in this case is purely one of the construction of two Statutes, Act 30 of 1907 and Act 36 of 1908. But I must confess at the outset that I have experienced much difficulty in satisfying my own

...the Act of 1907 and c
...as if it were unaffected

[illegible]

I have not yet had time to consider separately the two other, it remains to consider the third, which is, what extent it is possible for them to co-exist. It is, I believe, true that the Act of 1905 contains no express repeal of the Act of 1907. It may even be urged that the repeal of its provisions in the case of voluntary registration (see section 2 (3)) points to its not having been intended to be at all events absolutely repealed. But the later Statute must nevertheless be held to repeal by implication all provisions of the earlier one which are inconsistent with itself; and the question therefore arises whether the provisions of the Act of 1905 are inconsistent with the continued existence of any rights of registration under the Act of 1907. I have already observed that I hold that the two systems were intended to co-exist together would nullify the registration classes of the Act of 1905. The provisions of the later Act must therefore have been intended to supersede the earlier one in all events to some extent. But if to any extent, on what ground can a declaration be made in favour of minors coming within such section 2 (b) of section 4? If the registration provisions of the Act of 1907 were intended to be superseded at all, why not their entirety? Minors who become adults are clearly dealt with by the later Act for section 3 applies to all Asiatics whatever their age. It seems to me that the only question is whether Part 2 of the Act of 1905 was intended to be the exclusive retention of the right to registration after the commencement of that Act; and after careful consideration and giving full weight to the presumption to which I have referred I find myself unable to come to any other conclusion than that such was its intention and that such has been its effect. Section 4 covers, as I have said, Asiatics. It is inconceivable to me that the two systems of registration were intended to co-exist. And I can find no ground for selecting a special exemption the provisions of the Act with regard to minors. But for these reasons should be considered inconclusive, then I think the question is clinched by the heading of Part 2 of the Act of 1905 "Registration of Asiatics after the commencement of this Act." It is well settled that such a heading, if it is well settled that it is not of doubtful the heading of a provision like a preamble, may be taken as showing the intention of the legislature.

impliedly repealed by Act 36 of 1908. The appellant is consequently not entitled to registration and the appeal must be dismissed.

[Justice Mason's Judgment will be given next week.—Ed. I.O.]

Prominent Anglo-Indian Interviewed

Transvaal Problem a Matter of World-wide Importance

"A Glorious Opportunity"

Among recent arrivals in Durban, (says the *Natal Mercury*) is the Hon. M. de P. Webb, C.I.E., late member of the Bombay Legislative Council, and chairman of the Karachi Chamber of Commerce, and Mrs Webb, who came from England in the *Armada Castle*, with the intention of touring the sub-continent. Mr. Webb has represented Karachi at four Conferences of the Chambers of Commerce of the Empire—in London, Montreal, Calcutta, and Sydney—and his "India and the Empire" is probably the best-known and most widely-recognised authority on the tariff reform problem so far as India is concerned.

In the course of an interview with a representative of the *Mercury*, Mr. Webb was asked:

Has any notice been taken in India of the agitation of Mr. Gandhi and the other Transvaal passive resisters, or are the reports we hear of considerable disquiet being caused specially "cooked" for South African consumption?—"Undoubtedly the agitation is producing serious results in India. The accounts that have reached there of the treatment of respectable Indian traders in the Transvaal have caused a great sensation in India, and done much to increase the feelings of unrest and sedition which have given the Government so much anxiety. The expulsion of Colonial born Indians has been particularly unfortunate.

"One of the first matters which the newly created South African Parliament will probably be forced to take in hand will be the designing of legislation applicable to the coloured races of South Africa, especially with reference to the general control of immigration into the states of the Union. The subject is one that bristles with difficulties, and involving, as it does, the political status of a class of coloured peoples who form nearly three-quarters of the population of the British Empire, is calculated to call forth the utmost resources of British statesmanship. The problem is not merely of local interest, but a matter of world-wide importance. It involves, on the one hand, the claim of India, on behalf of her educated sons, for social and political equality and complete freedom in all parts of the British Empire, such as other British subjects with white skins already enjoy; and on the other hand, the claim of South Africa

(and, it may be added, of Canada and of Australia), on behalf of the race from which they have sprung, to build up over sea British Dominions wherein white people of British habits, customs, and religion, and of Western civilisation generally, predominate. Never before in the world's history has any Empire been face to face with so momentous an issue. The prayer of every British subject, be his colour what it may, must be that Lord Gladstone and his Ministers may be inspired to find a compromise acceptable to all sides. For compromise is obviously the only solution of the problem. Moreover the compromise which the Union of South Africa eventually adopts will be a work of statesmanship of supreme import in the world's history. It will represent not only the foundation upon which the terms of intercourse between the peoples of India and of Great Britain's self-governing Dominions will rest, but also the guiding star that will for centuries to come determine the relations between the peoples of East and West—between the white races of the temperate zones and the coloured races of the tropics. How glorious an opportunity! May South Africa rise to the occasion!

The Cape Appeal

British-born Subjects Excluded

Whilst Aliens are Admitted

In the Supreme Court (Cape Provincial Division) on Monday, the 14th instant, before the Hon. Mr. Justice Maasdorp (Judge-President), Mr. Justice Buchanan, and Mr. Justice Hopley, the appeal was heard of *Mahomed v. Minister of the Interior* from a judgment of Mr. Justice Searle, sitting as a Divisional Court of the Cape of Good Hope Provincial Division.

Mr. Alexander (instructed by Mr. Silberbauer) was for applicant: Mr. Howel Jones, K. C. (instructed by Messrs. J. H. Reid and Nephew), was for respondent.

Mr. Alexander said that the Acts applicable were Nos. 47, 1902, and 30, 1906. The appeal turned exclusively on a point of law, but it had been necessary to print the whole record, as the Government would not agree to a special case being stated in terms of No. 4 of the Appeal Court Notes. It was admitted that all the five persons concerned were domiciled in South Africa in 1902, and the intervening period until the Act of 1906 was passed. The Act of 1902 excepted persons domiciled in South Africa from the operation of the Act.

Mr. Justice Hopley: Can it be said that they were domiciled in the Transvaal when they were turned out of the Transvaal?

Mr. Alexander: Yes; they were deported long after 1906, and were still

domiciled in the Transvaal. The question is not whether they are entitled to enter the Transvaal, but whether they can enter Cape Colony. A man does not lose his domicile unless he intends to do so. What was done in the Transvaal could not affect rights accrued under Cape Statutes. He contended that there was a right of entry into Cape Colony under section 1 of Act 30, 1906. The rights of domiciled persons under the Act of 1902 were safeguarded by this section of the later Act. He referred to *Bapu's Case* (18 C.T.R., 270). Subsection (g) of section 1 of Act 30, 1906, did not apply to the present case, as the persons were not resident in Cape Colony, and so could not obtain permits.

Mr. Justice Buchanan: Then Asiatics in the Colony are under a greater disadvantage than Asiatics in another Colony, if they want to leave?

Alexander: Only in the sense that they must procure permits before leaving. Continuing, he referred to *Chen v. Colonial Government* (18 C.T.R., 451). On the construction of the section, the case of *Abbott v. Minister for Lands* (1895, P.C.A.C., 425) was relied on by the Court below, but that case was not really applicable.

Mr. Howel Jones said that section 1 of Act 30, 1906, did not give those persons the right to enter the Colony, even if they were still domiciled in the Transvaal. They also could not now domicile in Cape Colony, as they had been deported from the Transvaal. It was not the intention of section 1 to give the wide rights contended for; it was not intended to continue the rights acquired under the Act of 1902. He referred to section 2 (e) of the Act of 1902, and section 4 (c) of the Act of 1906. If other sections of the other Acts were compared, it would be seen the later Act was much more stringent. He compared section 3 (d) of the Act of 1902 with section 4 (d) of the Act of 1906. Section 1 of the Act of 1906 was merely intended to safeguard the rights of those who had come in under the Act of 1902. He referred to *Re v. Gammersbach* (18 C.T.R., 141). Though the case of *Abbott* was not on all fours with the present one, the remarks of the Judges were very pertinent. Even persons of this class leaving the Colony could only return if they obtained permits. On the second point he contended that there could be no domicile without residence (see *Randera v. Rex*, 1909, T.S., p. 65). These persons by their own acts, had debarred themselves from remaining in the country.

Mr. Alexander, in reply, referred to *Randera v. Rex* (1903, T.S.). *Wagn v. Rex* (1910, not yet reported), *Marian v. Rex*, *Imail v. Rex*, in which case 1908, T.S., 1,088, was followed. Judgment was reserved.

It was ordered that the permits of the five they be extended for another year.

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

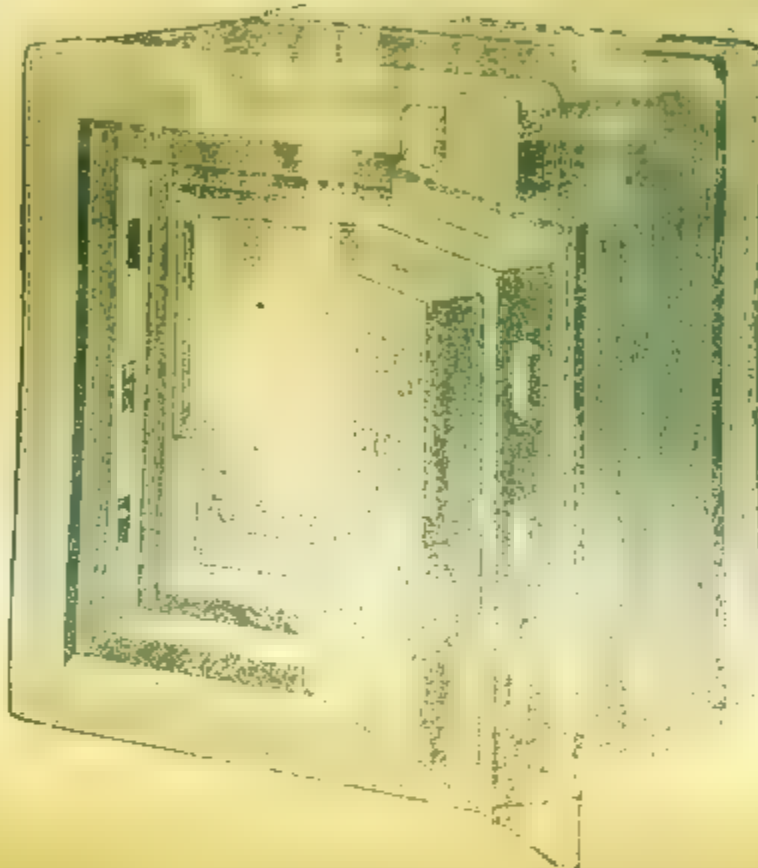
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 30,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire-resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Specie Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.
Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cutton & Co.—Shaw, Wallac & Co.—A. & J. Mann & Co., &c.
Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Curimbhoy Ibrahim, 18 safes—Sir Ajaraj Peethboy, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

Enquiry

Mahomed Khan Ali Khan

Pathan, of Baroda, District Hajara, India, who left India about eight years ago as a servant on a steamer bound for America, and who is now believed to be in Capetown. Any one knowing his whereabouts, is requested to communicate with his brother Hayat Khan, of the Shire Highlands Railways, Limbe, Nyasaland.

તપાસ.

મહમદખાન અલીખાન પઠાણ.

હાલુતાનના હાજરા જીલ્લામાં આવેલા ખેડારાનો રહીશ, આઠ વરસપર અમેરીકા જતી રહીશમાં નોકરીએ ગયેલ તે હાલમાં કેપટાઉન હોવાનું સંભવાય છે. જે કાષ્ટ તે તેની બાળ હોય તો તેના બાળને નીચેને સરનામે લખવા વિનંતિ છે.

હયાતખાન.

હાલે રેલવે, લીખે

-પાસાસેડ

ગુજરાતી પુસ્તકો.

નીચેના પુસ્તકો તે સાથે લખેલા હામ

ગુજન અમારે ત્યાં વેચવાના છે :—

કીમત રી.પે. પેસેજ પે.

આન કાશ્મી.	૧-૬	૩
મહાવનની કપડાનું પુરું.	૨-૬	૩
„ કાશ્મી „	૨-૦	૨
મેયુડીકા	૦-૫	૧
જાગ્યેયુલેમની.	૧-૭	૨
હીઓપેટા.	૨-૦	૩
જનરમુજ વાર્તા સંગ્રહ.	૪-૦	૪
અરેબીયન નાઇટસ.	૩-૦	૬
ફેર લોડ ફોરેસ	૨-૦	૨
પુસ્તકો વગર.	૧-૬	૨
સાંસ્કૃતી સુના.	૨-૦	૩
લિપિ.	૧-૬	૧
દીવસોન કે દીવસાર.	૩-૬	૩
સેન્ટેરી ટેમી.	૩-૦	૧
મુલમા.	૩-૬	૩

ઇન્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ.

ફીનીક્સ, નાતાલ

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE

ALFRED STREET, DURBAN

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28.

Telephone 821

આમણ અનીલીએ હીએ.

ઉન, આમણ, શીંગણ, પેટાં અથવા

અકરાનાં આમણ, વેલની જાલ વગેરે

અરીદવા માગીએ હીએ.

The Indians of South Africa

Helots within the

Empire and how

they are treated

by

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from

The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Free 1 6

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot

in South Africa

by

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPHILL.

May be obtained from

The International Printing Press,

PHOENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

હેડ ઓફીસ: ૧૦ ચોરફત ચીટ, કેપટાઉન

સી. પી. લાછીરામ.

જનરલ સીલ્ડ પ્રેસન્ટ.

૩૮ પ્રેસીડેન્ટ ચીટ, નેટાલનાગરા.

કેટ આપના લાવડ નીક લેઈદની પાળીન સરસ પાંચે, નેપાંકે ચાંચીને માત્ર, હીંપ જાનુરૂ રેલમ, જીવીના રેલમ હીંપ, ધારાપાલી ખડાન વિગેરે. સાવ મહુજ સસ્તા. ચાલે. આવી રહે.

The "Bala Bharata"

A Monthly Review of Indian
Progressive Thought.

Highly spoken of by Eminent Thinkers
and Patriots.

Annual Subscription Rs. 1 3 6

6 Months Rs. 1 0 6

Foreign Subscription 1 Year 4

Apply to :—

The Manager "BALA BHARATA"
PONDICHERRY

Space to Let

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તાક ૮.

ફ્રીનીક્સ, શનીવાર, તા. ૨૬ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૪૬.

અઠવાડીક પંચાંગ.

શ્રીકૃતી-તા. ૨૬ નવેમ્બરથી, તા. ૨
ડીસેમ્બર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હિંદુ-કારતક વદ ૧૦ થી માગશ્વર શુદ્ધ ૧
સુધી, સંવત ૧૯૧૦.
મુસલમાન-તા. ૨૩ શુબહાઠથી તા. ૨૬
શુબહાઠ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	શ્રીકૃતી તા. ૨૬	હિંદુ તા. ૨૬	મુસલમાન તા. ૨૩	પાસં તા. ૨૬	સુર્ય તા. ૨૬	ચંદ્ર તા. ૨૬
શની.	૨૬	૧૦	૨૩	૧૫	૫૨	૬૩
રવી.	૨૭	૧૧	૨૪	૧૬	૫૨	૬૩
સોમ.	૨૮	૧૨	૨૫	૧૭	૫૨	૬૩
બોમ.	૨૯	૧૩	૨૬	૧૮	૫૨	૬૩
બુધ.	૩૦	૧૪	૨૭	૧૯	૫૨	૬૩
શુક્ર.	૧	૩૦	૨૮	૨૦	૫૨	૬૩
શુક્ર.	૨	૩૧	૨૯	૨૧	૫૨	૬૩

અનુક્રમિકા.

મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોય.	૭૪૬
મી. છાટાસાહેબો કેસ	૭૫૦
મી. હમીદ અલ
મોરીશીયસના દુબી બીરમીડીયા
મહાન ટોલસ્ટોયનો મી. ગાંધીપર કાબજ.
વિશ્વાત્મા હાપામાં ટ્રાંસવાલની લડત	૭૫૨
'લીડર' ની સાહુ હિમાયત	૭૫૨
દેવરંડ શીલીપ્સનો કાબજ	૭૫૩
યુનિયન પારલામેન્ટ...
નોનરમમાં બિ. ઇ. એસોસિયેશન બીડી.	૭૫૪
નેહાનુસંચાર અવરપત્ર...	૭૫૫
એક એન્ડો-ઈન્ડિઅનના વિચારો.	૭૫૬
કલરડ સવાલપર પ્રીટોરીયા ન્યુસ
દક્ષિણ આફ્રીકામાં ટ્રાંસવાલની લડત.	૭૫૭
મોરીશીયસના દ્વીપી બીરમીડીયા
હિંદીના જન મત બેઠકકારી
આંધ્રાધિપાલ હાપામાં દિવસરૂઢક સમા.	૭૫૮
વિવિધ વિષયો
અવલોકન
નાદારી કોરટની મોટીસો વગેરે...
તાર સમાચાર	૭૫૯
કેપ ઉત્તરેલા દેશપારીઓ...
સાહુ વડુતમાન	૭૬૦
બાંડનમાં પ્રીટોરીયા બીડી.
પરચુરણ અવરપત્રો	૭૬૧
પરચુરણ ચરચા
નિદ્યા હુલ્લ સંસ્કારી વિષયો	૭૬૨
હિંદુસ્તાનના અવરો	૭૬૩
ફેડક બંધારણ	૭૬૪

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૨૬ નવેમ્બર, ૧૯૧૦.

મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોય

મહાન ટોલસ્ટોયે લગભગ ત્યાંથી વસતી પાડી કેમરે દેહલામ કર્યો છે. 'મરી ગયા છે' એમ કહેવા કરતાં 'દેહલામ કર્યો છે' એ વધારે યોગ્ય વાક્ય ગણાય. ટોલસ્ટોયના આત્મા-રૂઢને મરવાપણું નથી. ટોલસ્ટોયનું નામ તો અમરજ છે. તેનો દેહ માત્ર એ જીવનમાંથી પેદા થયો તે જીવનમાં પાછો મળ્યો છે.

આ ટોલસ્ટોયનું નામ આવી દુનિયા જાણે છે. પંચુ તે દેહ મરવાપણું તરીકે નથી, એ કે તે એક વેળા લગભગમાં કાલેજ માણસ ગણાતો હતો. મોટા ભાગ તરીકે નહીં, એ કે તેની જગતને એક તરીકે બધું મોટી ગણાય. હિમરાવ તરીકે નહીં, એ કે તેની પાસે અત્યંત ધન હતું. તે એક ભરત માણસ તરીકે દુનિયામાં ગણાયો હતો. તેને હિંદુસ્તાનમાં આપણે મહર્ષિ અથવા તો હકીમ કહીશું. તેણે પોતાની દોલત છોડી, સાહેબી છોડી, તે એક મરીજા એકાદની જીવનમાં કારણ કરી. ટોલસ્ટોયનો મોટો શુભ એ હતો કે તેણે જે શીખવ્યું તે પોતે જાતે અમલમાં મુકવા પ્રયત્ન કર્યો. આથી તેના વચનને-તેના લખાણને-દુનિયા માણસો વળગી રહેલા.

અમને જણાય છે કે જેમ વખત જશે તેમ ટોલસ્ટોયનું શિક્ષણ વધારે વખણશે. તેના શિક્ષણનો પાયો ધ મ ઉપર હતો. પોતે ખ્રિસ્તી હોઈ હમેશાં તે માનતો કે ખ્રિસ્તી ધરમ એ સરસમાં સરસ ધરમ છે, જ્યાં બીજા ધરમનું તેણે ખંડન નથી કર્યું. તેણે તો એમ બતાવેલું કે બધા ધરમમાં સત્ય તો રહેલું જ છે. તેની સાથે તેણે એમ પણ બતાવ્યું છે કે ખ્રિસ્તી તેમજ બીજા ધરમોને સ્વર્ગી પાટી, સ્વાર્ગી આકાશો, સ્વાર્ગી મુલકોઓએ બોલું. રૂપ આપેલું છે, અને માણસોને બતાવ્યા છે.

ટોલસ્ટોયનો ખાસ મત એ હતો કે બધા ધરમનું સદસ્ય એ છે કે શરીર બળ કરતાં આત્મબળ વિશેષ સત્યાવાળું છે, અને દુનિયામાંથી દુષ્ટતા દૂર કરવાનો એજ રસ્તો છે કે જુઝાની સામે જુઝા થવાને બદલે બલામ કરવી. દુષ્ટતા એ અધરમ છે. અધરમની દવા અધરમ દોષ નહીં. તેની દવા ધરમજ દોષ. ધરમને આગે તો દયાજ રહેલી છે. ધર્મી માણસ પોતાના સતરનું પશુ પુરું નહીં હવે. એટલે માણસોએ સદાય જો ધરમ પાળતો હોય તો બલાબળ બતાવવી જોઈએ.

આવાજ અરથનો આ મહાન પુરુષે પોતાના છેલ્લા દહાડામાં ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅનની તકલો સ્વીકારતાં મી. ગાંધી ઉપર કાબજ લખ્યો છે. તે રશિયન ભાષામાં છે. તેના હિંદુ ઉપરથી જીવનની તરતરોએ અને આ બધામાં આ બધાં બીજો. તે તરતરોમાં વાંચવા જેવો છે. તેમાં તેણે સલામત નિર્ણય લખ્યું છે, તે સહિતે મનન કરવા બાંધક છે. તે કહે છે કે ટ્રાંસવાલની લડત દુનિયામાં અંકાદ જનારી છે. તે લડતમાંથી બધાને મળું શીખવાતું છે, અને સલામતીએને જીતે જન આપે છે, અને જણાવે છે કે કદાચ રાજ્યકરતા દાદ નહીં આપે તોપણ કપર તો આપશેજ. રાજ્યકરતાને તો પોતાનું બળ વધાવું હોય એટલે સલામત નજરે. જ્યાં સલામતીએ તો ધીરજ રાખી લડેજ જવું હશે. વળી ટોલસ્ટોય રશિયાને દાખલો આપે છે અને જણાવે છે કે ત્યાં પણ દિવસે દિવસે સોલજરો સોલજરી છોડી દેતા જાય છે. તેનો કોરો દાદ વિત્તાસ છે કે હાલ તો આવી રીત માલતું પરિણામ નથી જોવામાં આવતું, પણ છેવટે તે મહાન રૂપ પકડશે, અને રશિયા છુટું થશે.

ટોલસ્ટોય જેવા મહાન પુરુષની આપણા કાર્યમાં દવા છે, એ કંઈ આપણને શ્રેષ્ઠ જીતેજન નથી. તેની જગ્યાએ આજના અંકમાં આપીએ છીએ.

મો. ઊટાભાઈનો કેસ

આ અપીલ મી. ઊટાભાઈની વિરુદ્ધ પડી છે જ્યાં તેમાં તેમની અને હાંદી કેમ ની અમે છત્ર સમજાવે છીએ. જજ ટીવીલીયસનો હુકમ એકતરફી છે. તે જજાવે છે કે ૧૯૦૭ નો કાયદો ધણે ભાગે ૧૯૦૮ ના કાયદાથી રદ થયો છે. અને ૧૯૦૭ ના કાયદામાં પણ મી. ઊટાભાઈના ડોકરનો અચાવ થાય કે નહીં તે વિષે તેઓ સાહેબને શંકા છે. આજ સાહેબે જજારે તે એટરની જનરલ ફતા ત્યારે લોડ કરને એમ જણાવેલું કે ૧૯૦૮ ના કાયદાથી ડોકરઓનો અચાવ થાય છે, અને ૧૯૦૭ નો કાયદો પણ અમલમાં લઈ શકાય છે. જે ૧૯૦૭ નો કાયદો ૧૯૦૮ ના કાયદાથી ધણે ભાગે રદ થયો હતો તો કાં તે કાયદો રમટસ સહજેને આજ લગી રદ ન કર્યો? ખીબા ને જજનો અભિપ્રાય બહુ સરસ છે. જજ ધીરોનો પણ મત તો એવોજ છે કે ૧૯૦૭ નો કાયદો તે ૧૯૦૮ નાથી ધણે ભાગે રદ થાય છે. અને ૧૯૦૭ ના કાયદાથી મી. ઊટાભાઈના ડોકરાનું રક્ષણ થઈ શકતું એમ તેમને લાગે છે. તે વળી બતાવે છે કે જનને કાયદા બેઠકા છે, અને બાળકોનો અચાવ નજ થાય એવો કાયદો તે જુલમાત મજાબ વિશેષે તેઓ એમ જણાવે છે કે પોતે હરાવ આપ્યો છે તે વિષે પોતાને પણ પુરી શંકા છે.

જજ મેસને તો મી. ઊટાભાઈના લાભમાં અપીલ જવી જોઈએ તેમ બતાવ્યું છે. તે એમ પણ જણાવે છે કે ૧૯૦૭ ના કાયદામાં જે ફક સચવાય હોય તે ફક ૧૯૦૮ ના કાયદાથી રદ નથી થતા. ૧૯૦૮ ના કાયદામાં ટર્સવાલ બહાર જન્મેલા બાળકોના હકને વિષે શંકા છે. પણ ૧૯૦૭ ના કાયદાથી રજીસ્ટરને તેવા કેસમાં સરટીફિકેટ આપવા ની સત્તા રહેલી છે અને આ કેસ એવો છે કે તે સરટીફિકેટ આપી શકે છે. રજીસ્ટ્રારે ૧૯૦૭ ના કાયદાથી તેને સત્તા નથી એમ માન્યું છે તેમાં બૂલ કરી છે એમ જજ મેસને માને છે. તેમણે ડોકરાને કાઢી મુકાયા એવો રિપોર્ટને બિઠકારી કઢાડી છે.

આ બધા ઉપગ્રંથી અમને જણાય છે કે વહી અદાલત તો મી. ઊટાભાઈના લાભમાં જ હરાવ આપશે.

જજનેની ટીકા બતાવી આપે છે કે નથી.

કાયદા જનને સુખવાડાવાળા છે અને તેથી તે જવાબ જોઈએ. જજ મેસને હરાવ આપ્યો છે તેટલો જ હરાવ થાય તે બસ નથી. મી. ઊટાભાઈના ડોકરાની રિપોર્ટ વાળા ડોકરાને સરટીફિકેટ આપવું કે નહીં તે રજીસ્ટ્રારની સત્તાની વાત છે. એટલે તે તો રહેમની વાત રહી. ડોકરાઓને સરટીફિકેટ મળે કે નહીં તેનો આધાર હાંદી પ્રજા કોમની રહેમ ઉપર નથી રાખી શકતી. ત્યાં માબાપને ફક છે ત્યાં ડોકરાઓના ફક ફરજિયાત રૂપે સચવાયા જ જોઈએ. અને જે હાંદી કોમમાં દમ ફરી તો સચવાશે જ પછી કાસે અદાલતો અને તેવા હરાવ આપે

મી. હમીદ ગુલ

કેપટાઈનવાળા મી. મુસદ્દ ગુલના ફરજ માં હમીદ ગુલે વિલાયતમાં કાઢ તરની છેલ્લી પરિક્ષા પાસ કરવાના ખબર મળ્યા છે. અમે તે માટે મી. હમીદ ગુલને તેમજ મી. મુસદ્દ ગુલને સુભારક બાદી આપીએ છીએ. એ છેલ્લી પરિક્ષા પાસ કરી તે મી. હમીદની મહેનત તથા ફુરસીઆરી બતાવે છે. અમે પ્રમુખીશુ કે મી. હમીદના જ્ઞાન અને ગુણોનો લાભ હાંદી કોમને મળશે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે તેઓ ફક વખતમાં વિલાયતથી ફક્ષિણ આફ્રિકા તરફ પાછા ફરનાર છે.

મોરારીશીઅસના દુઃખો ગોરમોટાયા

આ રાંક હાંદીના દુઃખનો હેવાલ અમે ખીજ જગ્યાએ આપ્યો છે, તે ધ્યાન દેવા જોયો છે. તેમનાં દુઃખ વાંચી ગોરમોટાયા બધ કરવાની જરૂર ભગે વાંચકને ખાતરી થવી જોઈએ. ગોરમોટાયાને ગુલામી સાથે સરખાવવામાં આવી છે તે તદ્દન ખરુંજ છે, એમ વારંવાર બતતા કાખલાઓ ફરી ફરીને દેખાડી આપે છે. પોતાના દેશી ભાઈઓનાં આવાં દુઃખો વાંચી કયા હાંદીનું હલક નહીં કરે? તેવાં દુઃખો ફર કરાવ્યા વગર હાંદી પ્રજા સુખે સુખ શકતી નથી.

મહાન ટાલસ્ટોયનો મી. ગાંધ પર કાગળ

સત્યામહ પર વિચારો

મહાન ટાલસ્ટોય જેઓ ૧૩ વરસની છુટકા ઉંમરે દેહમુક્ત જવાના સમાચાર આજ અઠવાડીએ મળ્યા છે, તેમણે ત્રીસે મુજબનો કાગળ મી. ગાંધી પર લખ્યો છે:—

કોટોહે રશીયા, સપ્ટેમ્બર ૭, ૧૯૧૦
“તમારું હાથ અને મન” છે. સત્યામહીઓ વિષે તેમાં જે લખેલું છે તે વાંચી રાજ થયો છું. તે વાંચતાં વાંચતાં જે વિચારો મારા મનમાં ઉઠી આવ્યા તે તમારી પાસે મુકવાનું મને મન થઈ ગયું. જેમ જેમ હું છુટો થતો જાઉં છું, તેમ તેમ (ખાસ કરીને ત્યારે મારે ખુબ નજીક છે એમ મને યોજાએ યોજાયા દેખાય છે ત્યારે) મારા મનમાં જે દીવા જોડી અને બહુ અમલની વાત રમી રહી છે તે ખીજઓને કહેવાની મને ઇચ્છા થાય છે. આ વાત જે સત્યામહ એ નામથી બાળખાવ છે તેજ છે. સત્યામહ તે સુદ પ્રેમ સિવાય ખીજું કશું નથી મનુષ્યના આત્માને એક જ જોડવાનો પ્રયાસ તેજ પ્રેમ, અને તે પ્રેમજ માનવીની જીંદગીને દોરનારો ઉચામાં ઉચો એક જ કાયદો છે. દરેક માણસ પોતાના અંતરમાં ઉઠી ઉઠી આ લાગણી અનુભવે છે. બાળકોની અંદર આપણે તે યોજાખી રીતે જોઈ શકીએ છીએ. માણસ ત્યાં સુધી દુન્યાના જુદાં શિલ્પમાં ફસાયેલો નથી લાંસુધી તે લામણી પારખી શકે છે. આ દુરમાન બધાએ—હાંદી, ચીના, પકુદી, ગ્રીક, રોમન અને સંતોએ પોતા રેલ છે. હું માનું છું કે આ દુરમાન હસુધિરતે બહુજ યોજાખી રીતે સમજાવેલ છે. તેણે ખુદખું કહ્યું છે કે આમાં જ બધા કાયદા અને પેગમ્બરોનો સમાવેસ થઈ ગય છે. તે ઉપરાંત ફુનિયાના સ્વારથમાં અને સદેહમાં સપડાયેલા માનવીઓમાં આ દુરમાનનો ઉધો અરથ પણ થઈ શકે એમ છે, તે જોઈને તેનો બધ પણ બતાવી આપેલ છે પરુખળી આપસ્વારથનું રક્ષણ કરવું એવા ઉધો અરથ પણ તેનો કરી બેસાય તેમ છે. તેણે એમજ બોલ્યું છે—અને દરેક સમજ માણસ એમ જણે કે પરુખળને જીંદગીના મુજ દુરમાન પ્રેમ સાથે ભેવા દેવા નથી. જ્યારે જ્યારે પરુખળનો ઉપ

એમ કરવામાં આવે છે ત્યારે ત્યારે તે પાતમાં પ્રેમના કામદાની અપુરુષતા સ્વીકારી લેવામાં આવે છે. આ કામદાની જ રૂપે બહાર એટલે બધા બહાકાર લાગતો આવે છે. ખ્રિસ્તી સુધારે બોલે પછી ત્યારે છે, કેમકે તેનું મંડાણુજ દેખીતી વિચિત્ર મેરસમજ તથા બેઠાપણુ ઉપર રચાયેલું છે. ખરી રીતે પશુબળનો પ્રેમમાં સમાવેશ થાય એટલે પ્રેમને જીંદગીનો કામદો કહી શકાય નહીં. જો જીંદગીનો કામદો પ્રેમ નહીં, તો પછી માત્ર પશુબળજ એક કામદો રહેશે. ૧૯ સમ્રાજ સુધી ખ્રિસ્તી પ્રજાએ આવું જીવન માણ્યું. બધા જમાનામાં માણસોએ જીંદગી બળવવામાં પશુબળનો ઉપયોગ કર્યો છે તે ખરોબર છે. ખ્રિસ્તી પ્રજા અને બીજી પ્રજાઓમાં ફેર એટલો કે તે પ્રજાના કામદામાં પ્રેમ (વને જેટલું) સ્પષ્ટ સમજાવવામાં આવ્યું છે, તેટલું બીજી પ્રજામાં નથી આવ્યું. ખ્રિસ્તી પ્રજાએ આ કામદાનો ખરોબર સ્વીકાર કર્યો છે છતાં પોતાના વસ્ત્રમાં તેણે પશુબળને મારમ આપ્યો છે. તેથી તે પ્રજાના આચાર અને વિચાર એક બીજાથી હલકા થઈ પડેલ છે. પ્રેમ એ તેઓનું દુરમાન છે, પણ જીવરક્ષતીને તેઓ પુજે છે. રાજાઓ, અદાલતો અને લશ્કરોની દાંડને તેઓએ સ્વીકારી લીધેલ છે. જેમ જેમ ખ્રિસ્તી પ્રજા અમળ વધતી ગઈ તેમ તેમ પશુબળની વધારે મુલામ થતી ગઈ. તે એટલે સુધી કે હવે તે આખર દશાએ પહોંચેલ છે. આવી સ્થિતિમાં એજ સવાલ ઉભો થાય છે કે કાંતો આપણે કશુંક ચુકુ જોઈએ કે આપણે ધરમનીતિના શિક્ષણને મજબૂત કરતા નથી, પણ માત્ર બળીઆના બે ભાગ એવીજ જીંદગી જીવીએ છીએ. અને જો તેમ કશુંક ન કરીએ તો પછી બધા દુરજીઆન કરે, અદાલતો, પોલીસ આતાંઓ અને ખાસ કરી લશ્કરો નાશુદ થવાજ જોઈએ, એમ કશુંક કરવું જોઈએ.

આ વરસે મોરકાની એક કન્યાશાળામાં ધરમશાસ્ત્રની પરિક્ષા લેતી વખતે મારતરે અને ધરમચુરએ ખુદાના દુરમાનો વિષે સવાલો પૂછ્યા ખાસ કરીને કે હા દુરમાન વિષે સવાલો પૂછાયલા (હાંસા કરવી નહીં તે બાધાયકમાં કે દુરમાન છે). જવાબો ખરોબર અપાયા પછી ધરમચુરએ સાધારણ રીતે પૂછ્યું કે હરેક વાતમાં હરેક ટાંચે હાંસા કરવી નહીં, એવો તે દુરમાનોનો અરથ થાય છે ખરો? બીજારી કન્યાઓને જે શિક્ષણ આપવામાં આવ્યું

હતું, તેથી પરાણે એવો જવાબ આપવો પડ્યો કે હમેશાં એવો અરથ નથી થતો — લગાઇમાં તથા અપરાધીઓને કતલ કરવામાં હાંસા કરવાની છુટ છે. ઉપર મુજબ જવાબ મળ્યા પછી પણ તેમાંથી એકને કરી પૂછવામાં આવ્યું (આ નજરે જોનારની કહેલી વાત છે) કે હાંસા સદા પાપ છે કે નહીં? તેણી જવાબપૂરે, હર માણસી, જતાં દહતાથી જવાબ આપ્યો કે “તેમાં સદા પાપ સમાવેલું છે.” ધરમ ચુરના હરેક દંભી સવાલોના જવાબમાં તેણીએ એકજ જવાબ દહતાથી આપ્યો કે હાંસાની બુના કરારોમાં તદ્દન મના કરવામાં આવેલ છે, અને કાંઈકે પણ તેની મના કરેલ છે. વળી હાંસામાંજ પાપ છે એમ નહીં પણ હરેકાઇ માણસનું જરા બુરું કરવામાં પણ પાપ સમાવેલું છે, એમ તેણીએ કહ્યું. બધી ચતુરાઈ જતા ધરમચુરને શાંત રહેવું પડ્યું, અને કન્યાની જીત થઈ.

આપણા વસ્ત્રમાં પત્રોમાં આપણે હાંસાની જગા, રાજ્યતાનની ખુખીઓ, મોટાં મોટાં મંડળો, નવી નવી શોષો, અને કોઓની એકત્રતા કરવા વગેરે બાબતોમાં ખુબ બડાઇએ હાંસીએ છીએ; પણ પેલી નાની બાળાએ નિશાળમાં જે જવાબો આપ્યા તે વાત તો દહાયેલી રહેવા દઈએ છીએ. જતાં તે વાત દહાયેલી રહી શકવાનીજ નથી: કેમકે તેનો પડથો ગમે તેટલો જોડા પણ ખ્રિસ્તી ધરમના માણસમાં પડ્યા વગર રહેતો નથી. સોશીયલ લીઝમ, એનાર્કલિઝમ, સાલવેશન આર્મી, વધતા જતા ગુન્હાઓ, આપણાં, પૈસા દાર માણસોની ગાંડપણુ લારેલી મોજ મગ્ગઓ, ગરીબ લોકોની કંગાલીયત, એ બધું દુરમાનોની પાંડૂ વસ્ત્રવાતુજ પરિણામ છે. જતાં તેમાં દુરમાનો મુજબ ચાલવાની કાશીશ તો રહેલી છે. તેનું નીરા કરણુ એવી રીતે થયું જોઈએ કે જેથી પ્રેમના દુરમાનોનો સ્વીકાર થાય અને જીવરક્ષતી નાશુદ થાય. એટલે દરંસવાલમાં તમારી દિલચાલ તે દુનિયાના બધા કામોમાં એક સંજોગી બનું તેમજ અમ ભનું કામ છે, તેમ અમને દુનિયાના આ ઉછા પર રહેનારાઓને લાગે છે. આ કામમાં ખ્રિસ્તી પ્રજાને તો મુ. પણ આખી દુનિયાની પ્રજાઓને સામેલ રહેજો છુટકા છે.

તમે બળીને રાજી થશો કે અહીં રાજામાં આ હીલચાલ અપાટબર ચાલે છે અને દિવસે દિવસ વધતી જતી સંખ્યામાં માણસો લશ્કરમાં જોડાવાની

ના પાઠતા બધ છે. તમે સલામતીઓની સંખ્યા ગમે તેટલી થોડી હોય, અને અહીં રાજામાં પણ તેવા માણસો ગમે તેટલા થોડા હોય, છતાં તે બધા અને તેવા બીજા છાતી ઠોકરી કહી શકે છે કે હમર તેઓની સાથે. અને માણસ કરતાં હમર વધારે જોગવર છે.

એક તરફથી જોઈએ છીએ કે ગમે તેવી સડેલી સ્થિતિમાં હોવા છતાં પણ ખ્રિસ્તી ધરમ ખ્રિસ્તી પ્રજામાં માનવામાં આવે છે; બીજી તરફ લશ્કરોની અને લગાઇમાં સતરંગોનો બને તેટલો વધારે માણુ વળી કઠાય એવા હથીઆરો વાંધવાની જરૂરીઆત વધતી જાય છે એ પણ જોઈએ છીએ. આ બંને વાતથી એમ ચોખ્ખું દેખાય છે કે કાંતો વહેલા મોડા પણ કરીને દુરતમાંજ ખ્રિસ્તી ધરમ મનાતો બાંધ થવો જોઈએ, અથવા તો લશ્કરો તથા જીવરક્ષતીનો અંત આવવો જોઈએ. આ કહેાડી દહાનો બધી સરકારોને અનુભવ થાય છે. તમારી બિટીય સરકારને પણ તેનો અનુભવ થાય છે, અને તેથી અત્રમ રક્ષણની ચીંતામ સરકાર સામેની આવી હીલચાલને દાળી દેવા માટે તેઓ જે બુલમ (જે રાજામાં એવામાં આવે છે, અને જે નમારા છાપામાં એવામાં આવ્યા) કરે છે તેના બીજી કોઇ હીલચાલ માટે નથી કરતા. મુખ્ય બધ ક્યાં છે તે સરકાર સમજી શકે છે અને તે બધ સામે પોતાનું રક્ષણ કરવામાં પોતાના સ્વારથ તરફ નજર રાખે છે, એટલુંજ નહીં પણ પોતાને જીવવા મરવાના સવાલ પર પણ નજર રાખે છે.”

વિલાયતના છાપામાં દરંસ વાલની લડત

‘લડન ઇન્ડિયન કંસીકલ’

દરંસવાલના હાંસીઓનાં લડત વિષે લડન ઇન્ડિયન કંસીકલ લખે છે કે :— જનરલ બોથા પોતાના આપણી દોર વડે દરંસવાલના હાંસીઓને કચરી નાખવા મકકમ બન્યો હોય એવું લાગે છે. તેના મબીર પરિણામોની તેને દરકાર હોય એવું લાગતું નથી. આથી બિટીક પ્રત્યે (જેની સામ કશું કે વરસ પહેલાંજ તે બનુનથી બડથો હતો) દેસ્તી ધરાવવાના તેનાં બજારની સંખ્યા વિષે અમને સંકા આવે છે. દરંસવાલના હાંસીઓ દુઃખ સદન કરી કરીને વડાએકા લડવધાઓ બન્યા છે. મહાન ટેકને માટે લડનારાં માણસોનાં અકમ ધેરંની માગે જનરલ

બોધાને બાથ બીડવી રહી છે. આ જોસ કાષ્ઠી દેવાના આગ્રહમાં તેણે તે લોકોનાં ડોળાને ડોળાં દેશપાર કરવાની બંધન કરી નીતિ અપસાર કરી. પણ તે લોકોએ પાછા ફરીને તેમાં પણ તેનાં હાથ નીચે ગાઢ્યા. માં. રામપત્ર કે જે ઉમી વરત છુકવાળા કેમીજ એવુએટ તરીકે આ દેશમાં બહુલીતા છે તેને કેટલાક હોદીએ આવે નાનાલની હઠમાં હઠપાર કરેલ છે. તેઓ પ્રધા પાછા ટરાંસવાલમાં દાખલ થયા છે અને હવે પણ માસની સખા જોલે બેસવવા થઈ ગયા છે. આમ એક મજૂર રસના હોદીથી તે મોજાદાર અને દેશવાસી હોદી સુધી એક સરખો જુલમી દોર ચલાવવામાં આવે છે. એમાંમાં પુરે હોદી લોકોને ૧૧ વરસની ઉમરે પ્રહોયત્ત સરડીશીકેટો આપવાનું બધ શક્તિ તેઓને બાતલ રાખવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. રજીસ્ટ્રેશન કાયદો જુલમી તો છેજ, પણ તેનો અનર્થ કરીને સરકાર હઠ વાળવા મેલી છે. તે બતાવે છે કે આ બધી સરકારની કીલચાલનો હેતુ હોદીઓની એળખાણ મેળવવાનો વધી, પણ આન તેઓને હાંકી કાઢવાનો છે.

એકવી વાત એ છે કે ટરાંસવાલને સ્વ રાજ્ય આપતી વખતે તથા યુનિઅનને બહાલી આપતી વખતે વચ્ચે પડવાની વડી સરકારના હાથમાં જે તક હતી તે વખતે તેણે હીલાપણું બતાવ્યું છે, અને હોદીઓની સહીસલામતીની શરત માંથી નથી. શહેનશાહતું આજનું પ્રમાણ મંડળ તો કોડા વખતમાં બહાલ જમી પણ તેણે કરેલું જ્યોત અન્યાયનું કામ લાંબા વખત સુધી રહી જવાનું. તેઓમાંના બહાવાં તામે વિવ્રશાષ મર્દા હશે ત્યારે પણ આ કામેનાં ફળ તો મળ્યાજ કરવાનાં. બાધી કરાઉન કોલોનીમાં હોદી ઇમીએલત વિશે મોરદ સેન્ટરસનવાળી કમિટીએ જે ચોખ્ખી શીખામણો આપી છે તેને વડી સરકાર વિના વિશ્વાસે પલા નમાં લેશે એવી ઉમેદ રાખવામાં આવે છે. કે પછી દક્ષિણ આફ્રિકાના જેવો મંચીર સવાલ ફરવ આફ્રિકા કે બીજાં કરાઉન કોલોનીમાં ઉઠવા પામે નહીં. કમિટીએ મીરમીટીયા મજુરોની વાતમરઁ એજ શરતે કરી છે કે મીરમીટ ખલાસ થયા પછી જુદા થયેલા મજુરોને બીજી સ્વતંત્ર વસ્તીના જોવાજ હોય આપવામાં આવે, અને તેઓને માટે કોષ ખાસ કાયદો કરવામાં આવે નહીં, તેમજ રહેવા કે સ્થાયી તેઓની મુલસલી કેપર રાખ

વામાં આવે. હોદીસ્તાનની પ્રગતિએ ત્યાં ત્યાં મીરમીટીયાઓ મોઢમતામાં આવતા હોય ત્યાં ત્યાં તપાસ રાખવાની છે કે સેન્ટરસન કમીટીવાળી બલામણો ત્યાં અમલમાં મુકવામાં આવે છે કે નહીં.

‘સંડરનો’ ચાલુ હિમાયત

નવેમ્બર તા. ૧૭ મીએ એક મુખ્ય લેખ દરમીવાન એશિઆટીક સવાલની હિમાયતમાં ‘સંડર’ નીચે મુજબ લખે છે :—

યુનિયન મધ્યમ મંડળના એક સભા સદે એવ વિચારો વ્યભાવ્યાનું બાલુ થયું છે કે “જે દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકો એશિઆટીક સવાલનું ખરું રહસ્ય સમજે તે તેઓ સત્યાગ્રહીઓની જાણમાં થઈ જાય.” આ વિચારને અમે મળત આવીએ છીએ. અમે એ વાતને ટેકા આપીએ છીએ કે જિંદીચના બીજન ભાગો માં અનુભવથી સાબીત થયું છે તેમ એશિઆટીકની આખી જાત ઉપર નામેશી મુક્યા સિવાય તેઓને અટકાવી શકાય તેમ છે. કાળેસીલની સલાહથી મવરનર એવા ધારા ધરી રહ્યા છે કે જે બે એશિઆટીક તો શું પણ કોષપણ પ્રગતિ અવે. આ માણસોની સામે અટકાવન મુકી શકાય છે. છતાં આવા ધારા એમાં કોષ ખાસ કોલોની નામ હોવાની જરૂર નથી. આલેલીઆ અને કેનેડા આ જ રીતેથી પોતાનું રક્ષણ કરે છે; અને એ રીત ખામીવાળી હોય એવી કશી ફરીવાદ નથી થઈ. એટલે કોષ કામને હાથ જેમ આપણા કાયદાઓ આવે છે એમ નામેશી આપ્યા વિના આપણે આપણું કામ સારી રીતે છીએ.

બધા એશિઆટીકને અયોગ્ય ગણી કાઢનારે કાયદો દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રજા મતને ઓળંગી જનારો છે. જે કોષ રણજીતસીંહ સરખો નામાંધીત કીકેટ ખેલ નારો હોદી ઉઠેલુ દુકડી સાથે આ કિના રાપર આવે તો આ મુલકના એલાડી લોકો, તેને ‘અનડીકાપરેઅલ’ ગણશે નહીં; હમ્બરોવાદના નીકમ, જેણે સત્યા ગદ કડમાં રા. ૨,૫૦૦ લાખ, તેઓ સિદ્ધાંતવાદ કરતાં દક્ષિણ આફ્રિકા નિરૂણી સરખો તો તેમને ‘અનડીકાપરેઅલ’ ગણશે ‘અનડીકાપરેઅલ’ હોદીસ્તાનની વડી કાઉસીલમાંના નામાંકીત વકીલાદ હોદી આગેવાન પ્રેક્ટીકર એમલે વિજયવત મનંદ્રપણા એક જે તરવા કિતરવા અમે તે અભીલ, આપણા પ્રધાનો તથા સરકારી

માણસો તેમને આપકાર આપે. વળી બીજા આણુ તપાસીએ તો મરીમ વરગ ના એટલે ‘ફક્ષી’ વરગના દીલીઓને પણ નાતાલના મેશ જેડુઓ ‘અનડીકાપરેઅલ’ ગણતા નથી. અને તે એટલે સુધી કે આ જાતના મજુરો બધ થશે એ જોઈને નાતાલ યુનિયનમાં બંધનું તે માં હદાપણુ કરયું કે નહીં તેની પણ તે આ શકા કરે છે. જનરલ રમટસ પોતે પણ માનશે કે આપણે હજારો હોદીઓ ને વસવા હીલાથી તેઓની કામણક જરૂર માટે વધારા, વડીલો, પાદરીઓ રમેરે અવારનવાર આવવા દેવા એ જોડું ન કહેવાય. એશિઆટીકની એક ન્હાની કામને આપણે અહીં દેશને માટે રહેવા દેવાની છે તો પછી તે કામને જુદી તથા નીતિમળમાં આગળ વધારવી એવી હમ્બા આપણને થવીજ જોઈએ; અને તેમ કરવામાં તેઓની કામના કેળવણી માણસો વિના ચાલેજ નહીં; કેમકે મોરા કેળવા વડા લોકો તેઓની દરકાર કરતા નથી. આપણે માત્ર એશિઆટીક ફરીકાષ્ટીજ જનવાને માગીએ છીએ. પોતાને વુક શાન પહોંચાડવા વિના વળી આપણે વડી સરકારને પણ મદદ કરી રાખીએ છીએ. એ સવાલ ખુદ કેવા પ્રકારનો છે એની પણ આપણે ચચુતરી કરવાની છે. એશિ આટીક સત્યાગ્રહીને કાયદાનો જાગ કર નારા કહેવામાં આવ્યા છે. પણ એ આરોપ તો ટરાંસવાલ સરકારપર પણ મુકી શકાય છે. કેમકે આપણા ન્યાયાધીશોના બલિપ્રાપ મુજબ તેણે સખ્યા બંધ એશિઆટીકને કાયદા વિરુદ્ધ દેશપાર કરીને શહેનશાહતની પ્રગતિ મુખ્ય દોકા ની અવગણના કરી છે. તેઓએ ધારા મોનો એવો અમલ કરેલ છે કે આપણા ન્યાયાધીશોએ તેને રાક્ષસી ને કરર કહેલ છે. ન્યાયાધીશોની આ રીકાઓ તરફ સરકારે અખાડા કરવા ન જોઈએ. સત્યા ગ્રહીઓએ કયદો તોડ્યો છે તો સાથે તે ઓએ મુપકીદથી તેની સખાઓ સદન કરીને તેને માન પણ આપ્યું છે. ૩,૦૦૦ જેલની સખાઓ તેઓએ સામે થયા વગર ઉઠાવી છે. સહુ જાણે છે કે જેલ એ કાંઈ હોટેલ નથી. સત્યાગ્રહીએ ઓણું સદન કરયું હોય કે વધારે કરયું હોય છતાં એટલું તો યોગકસ ન તેઓ તો હેતુ મોરી પ્રગતિ હિંમમાં માન કિત પાત ક્યાં પિ. ૧ રહે તેનો નથી. પણ આપણા હાલનું વલન તો માત્ર તે વલનને સરખીવ વલનને જે તથા વડી સરકારને મુકવણુવા નામે છે; અને પોતાને તેથી કશો ફાયદો મળો નથી.

રવરડ ફીલીપ્સનો કામળ

એશિયાટીક સવાલની હિમાયતમાં

‘ટરાસવાલ ફીલ્ડ’ના તા. ૧૬ મીના અંકમાં રવરડ ચારલ્સ ફીલીપ્સનો નીચે મુજબનો કામળ પ્રગટ થયો છે:—

“એશિયાટીક સવાલ પર તમારા મુખ્ય લખાણમાં તમે જે વિચારો જણાવ્યા તેથી હું મારો આભાર પ્રદર્શિત કરવાની રજા લઉં છું. તે લખાણમાં એશિયાટીક કોલોનિયલ બતાવવામાં તેમજ ફીલીપ્સની પુરવાર કરવામાં આવી રાખવામાં આવી નથી. જો તે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બધે વચાવ તો આ દુઃખદાઈ સવાલનો નીચેડો લાવવામાં ઠીક મદદગાર થઈ પડે. ૪ વરસ થયાં તે સવાલ ચાલી રહ્યો છે, અને ૨,૦૦૦ થી વધુ સખ્ત જોસની સખ્તમો થઈ ચુકી છે, પરિણામે લાંબા વખત સુધી એશિયાટીકોનાં બધાં છેડાં આધાર વધરનાં થઈ પડે છે. તે લડતમાં આ દેશને ખરેખર કેટલું તુલ્યન થઈ રહ્યું છે તે કહેવું મુશ્કેલ છે. છતાં નાખી દેવા જેવો અદાજ બાંધવું તો પણ પા. ૨૦,૦૦૦ જેટલી રકમ તો થઈ જશે. હવે વળી આપણે તેઓની જીંદગી અને બાળકો સામે જુરે ઉઠાવવા તક પાર થયા છીએ. જો કે તે લડતનો અત કાવત્રા નવો કાપદો ચલાનાં બીજો દેખાય છે, છતાં જોને ખાતો છે કે વીંછીનો ડંખ પુછીમાં હોય છે, તેમ જ બધી વાતોને ઉડે ડેર બરેલું નહીં હોય, અને તેથી છેવટે તેની ખુબી માથે પાછી ફરી ન વળે!

આ સવાલમાં કેવું વિચિત્ર રાજદ્વારી પણું—કાલ્ય તેને રાજદ્વારીપણું ન કહી શકાય—ખતલવામાં આવ્યું છે! પ્રીન્સ બીરમારે એક વખત એક નામાં કીત જાણે મુસદ્દીનું વરણન કરતાં કહ્યું હતું કે તે માત્ર લોહા જેવા દેખાતા બીનરેલા લાકડાની ચીપ સમાન છે. આ એશિયાટીક એક્ટ બનાવનાર દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજદ્વારીઓ માટે પણ એ સિવાય બીજો વધારે સારો ઇલાજ નથી જોઈ શકે ખરો? સ્વતંત્રતા એ કેવો વિચિત્ર દબ્બ છે. બોમ્બે સહ તેના અસરકારક હોવાની ખબર છે; બ્રિટીશ સ્વતંત્રતા માટે ૨૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડ તથા હજારો જનને ખર્ચે ભરે લખાઈ લડ્યા હતા; પણ તે જખને મર્યાબ અને જેવું સુધેક સંપદ સ્વશાસ્ય અપાયું કે તરતજ બને પહેલે એ જગા મળી અજીજાજીવી

ઉતાવળે પોતાના એશિયાટીક પ્રગમન એને સ્વતંત્રતા વિનાના કરવાનો પ્રયાસ કરે, અને આખી પ્રગતે દિશ્વપત લગાડે એવા કાવદા ધડપા, કે જે કાવદા એને તેના ઇનારાઓએજ નકામા રડા છે, અને આપણા ન્યાયાધીશોએ તેને સરમ કરેલા તેમજ રક્ષારી દલા છે. “અરે સ્વતંત્રતા! તારે નામે શું ફર નથી થયો?” સરચાલે તેનો (સ્વતંત્રતાનો) અરથ તો એવોજ લાગે છે કે એક બીજાની પાસેથી પોતાનો કાલ બચાવી પાડી તેના ઉપરી બનવું.

એટલી વાત એ છે કે કેરથી બરેલા આ આખા ચાર વરસ ફરમાન જે જુલમ તેઓના ઉપર થયો છે તે તદન બીનજરૂરી હતો. મી. ઝાંધી અને તેના સાથીઓની જે વાત આજે છે તેજ આ કાવદા ધડપા તે દિવસે હતી. વધુ ખમી એકન અંદકાવવાની વાત તેઓએ માન્ય રાખી એટલુંજ નહીં પણ વગર હકના માણસોને ટરાસવાલમાં આવતા અંદકાવવાની બાબતમાં સરકારને મદદ કરવાને પણ તેઓ તકપાર થયા. અરસપરસ સજાદથી અને મસલતથી નવા આવનારા એને અંદકાવવાનું બની શક્યું હોત; અને તેમ કરવું હોત તો આપણે આ આપણ અને અજીજાજીવા કાવદાઓથી દુર રહ્યા હોત તથા તેના પરિણામોથી બચી જવા માગ્યા હોત.

જરમીસ્ટનનો કોષ હોદ કાઢ્યો માણસ એવી બકામણ કરે છે કે એશિયાટીક બાબી છુટે ત્યાંસુધી તેને આવી ને આવી કનેડાત કરશે રાખવી કેમકે નેદીવે ઉપર ખરાબ અસર કરે એવો સંભવ છે! આ બધું ખરાબ વાત છે, તે તો આપણે જાણ કરીએ છીએ. પણ નેદીવ ઉપર માઠી અસર થાય એજ કારણને માટે આ સવાલનો તરતજ નિવેડો લાવવાની તકેલ કું કરે છું. ૪ વરસ થયાં આ લડત નેદીવેને એક પ્રત્યક્ષ પાઠ શિખવે છે. નેદીવેને નવા વિચારો ગમે ઉતરતાં વાર લાગે છે. અને આપણે તો તેને લડત લખાવવા દઇને તકજ આપીએ છીએ. સત્યાગ્રહ બંધ થવાનો નથી. કેટલાક સત્યાગ્રહીઓને આપણે જીવ જતાં સુધી કાલ્ય સતાવણું, કેટલાકને ચેરકાપદે દેશ તીકાલ કરવું, છતાં કેટલાકનાં મુઠકાં કખરમાં દોરી તોપણ જોન બાલિનના આત્માની પેટે સત્યાગ્રહીઓના આત્મા જગતજ રહેશે. આવી જાતની લડત લેવાની જેઓને હરજ પડે છે તેઓ હાર ખતાજ નથી ખતિયાલ તેના પ્રગણ

આપે છે. ૪ વરસને આખરે હજી પણ વહેતો ધાવ રત્તવામાં નહીં આવે તો સત્યાગ્રહ તો ચાલુજ રહેશે. આપણે પ્રગ્ન તરીકે સુખી થઈશું નહીં; પણ દુઃખીજ થવાના. કેમકે જેની કરણી તેવાંજ ફગ, એ નિયમ બધે ઠેકાણે સરખી રીતે કામ કરે છે. વળી પછી હાંફુસ્તાનમાં શું દશ થવાની, અને જે માતૃશુભિને આપણે ચાહવાનો ડોળ કરીએ છીએ તે માતૃશુભિની થી દશ થવાની!

યુનિયન પારલામેન્ટ

નેચરલાઇઝેશન બીલમાં મી. જેમરે એવો સુધારો રજુ કર્યો હતો કે બ્રિટીશ તાબાના કોઇ મુલકમાં વસેલા માણસની બાબતમાં વતની કરવાને માટે જે વરસ તો વસવાટ જરૂર ન ગણાયો જોઇ એ. આની વિરુદ્ધમાં જનરલ રમલ્સે કહ્યું કે એશિયાટીકને દક્ષિણ આફ્રિકાના વતની થવા હજી એવો સામા પહે બરેલો બનાવ્યો છે તે સંબંધી હું ખુશી થયો છું; પણ આગળ જતાં મુશ્કેલીખાતાનો પ્રધાન કોઇ બીજો થાય, અને તેના વિચર જુદા પ્રકારના હોય તો તે એશિયાટીકને નેચરલાઇઝ કરી શકે નહીં (વતની કરાવી શકે નહીં) એમ કરવાનો બીલનો હેતુ છે. (તાળીઓ.) આ સુધારાને ટેકા મળવાની જરૂર લાગતી હોય તો તમારે નજીક આવેલા મેરી થીઅસને જોઇ જોવું. ત્યાં થજા માણસોને વતની કરાવવામાં આવ્યા; પણ તેવાં લોકો યુનિયનના વતની કરાવવાને ઇચ્છવાળેજ નથી. આ બીલમાં ઉપરનો સુધારો કરવામાં આવશે તો આવા લોક ને વતની થવા દેવા કે નહીં તેની સંપુ રણ સત્તા પ્રધાનતા કાચમાં રહે. આપું કચિઆર પ્રધાનના કાચમાં ન મુકવું જોઇએ.

બાદ મી. જેમરે તેનો સુધારો પાછો એથી લીધો હતો.

મરક્યુરીનો પારલામેન્ટરી ખબરપત્રી જણાવે છે કે આવતી સાલ પોલોલસ ઉપરાવવાનું બંધ કરવાનું પત્રમાં લેવા વાનો સંભવ છે. મી. મેયલર કરેલા પ્રેટેસ્ટ પર પ્રધાનમંડળનું ખ્યાન બેચાણું છે; અને તેથી નાતાલના મહેસુલમાં તપાસ થાય ત્યાંસુધી પોલોલસ ઉપરાવવા ન મહત્વની ગણાયમાં આવશે.

જોખરમ ધિ. ઇ. એસોસા એશનનો મીટીંગ

હયુકને માન આપવાનો અરજી

(‘ધ.ઓ.’ માટે ખાસ રીપોર્ટ)

જો ઇ. એ. ની કમીટીની મીટીંગ ત. ૧૬ નવેમ્બર ૧૯૧૦ ને રોજ બપોરે ૩૧ વાગે હમીદીયા હોલમાં ગળી હતી, જે વખતે મી. કમલસીઆ (ચેરમેન), પ્રમામ અબદુલ કાદર બાવાઝીર, મી. અસવાત, મી. હયાહીમ કુવાહીવા, મી. આમદ ખુસાઇની કુ. વાળા મી. કાસમત, મી. એમ. પી. ફેનસી, મી. હાજી હખીમ, મી. હમરજી સાલેજ, મી. આદમ આકુજ, મી. અહમદ સુલેમાન મીયાં, મી. માલ, મી. સાલુજી, મી. વલી મહમદ બગસ (મી. ઇ. ઇ. કમીટીના ચેરમેન) મી. પ્રભાકર જોશી, (પ્રીટોરીઆવાળા) મી. વાઝા તથા મી. એ. ઇ. છોટાભાઈ (કર મરફોડર) મી. મુસા ડાવા તથા મી. મોઝીક (મોકસબરમ વાળા) મી. મુલજીભાઈ પટેલ, મી. પેલાક, મી. શેખત, મી. મનજી પેલાણી અને બીજા ૬૦ થી ૭૦ મહરબો હાજર હતા.

કરઆતમાં ચેરમેને મીટીંગ મળવાનો હેતુ કહી સંજાવ્યો. મી. માંધી માંદા હોવા થી નહીં આવી શક્યા. તેમને મારીનો કામજ વાંચી બતાવ્યો જેમાં લખ્યું હતું કે ના. હયુક જોઈ કોનોટ જોહાનસબરમ માં આવતાં તે વખતની ખુશાલીમાં મોરા એના રમ રામમાં બાગ લેવો, અથવા તેમને માન આપવું. એ આપણી કાઝ મારી જેવી કે સત્યાગ્રહની લડતનો બા જખી નીકાલ નહીં આણવો, જેલમાં તદન અન્યાય ભરેલી વરતણકારી સત્યા ગ્રહીઓને હેરાન પરેશાન કરવા, નકોરકા અપવાસો કરે સારે લી જેવી બાજખી મીજ મજે, છોકરાઓને ૧૬ વરસની ઉપર થતાં રજીસ્ટર થવાનો હક કોડવી દેવો, અને એઓ ઉપર પણ કાય કયેઈ જેના હાખલા તરીકે અ. સો. રંજાબાઈ સોદા જેનો કેસ આવતા અહવાડીઆમાં થશે, વીએરે કારણેથી આપણે કરી શકતા નથી. આપણી લડત આપણે માન્યું મજે ત્યારેજ આપણે છોડી શકાએ છીએ. વળી નવો થવાનો પ્રમીશન કાવડો આપણી તકલીફો તોડતો હોય તો આપણે લડત છોડીએ, પણ કુતીબન મવ રમેન્ટ હોઈ તે બધા કોલોનીમાં લાજુ પડતાં બીજા કોલોનીના આપણા બાકાએ

ને તુકલાન પહોંચવું હોય તો તેમણે સત્યાગ્રહ ધારણ કરવાનો રહેશે કે જેમાં આપણે આપણો બનતો બોય આપીએ. બાકી તે કારણ ચાલતો સત્યાગ્રહ ચાલુ રાખી ચકાય નહીં. કેપના હીદીઓ હયુ કને માનપત્ર આપવાના ન હતા, પણ તકમાર હોવાથી ટપાલ મારફતે મોકલા વ્યુ અને નાનાલના હીદી આપવાના નથી એમ મારી બજમાં છે. આવા સંજોગોમાં આપણાથી ખુશાલીમાં બાગ પણ લેવાય નહીં. અને માનપત્ર પણ કેમ અપાય? વફાદારી માટે કામજ લખી કુદવી શકાએ છીએ. અ. સો. રંજાબાઈ સોદાને જેલ થાય તો આપણે જેલ ભરવા નીકળી પડવું જોઈએ, અને બે તો દુકાનો બંધ કરી મીટીંગ ભરી હરાવો પસાર કરી તે અન્યાય સામે અણુ મો બતાવવો જોઈએ છીએ.

પીટરસબરમ, સ્ટાન્ડરન અને મીડ લખનજ હીદી કામ તરફથી મીટીંગની ફતેહ માટે તથા તેને ટેકા દેવાના તાર અને મી. અબ્દુ રહેમાનનો પ્રમામ સાહેબ ઉપરનો કામજ પણ વાંચવામાં આવ્યા હતા.

ઇ. અ. કા. બાવાઝીર સાહેબે, મી. વલી મહમદ બગસ સાહેબે તથા મી. શેખત વીએરેએ મી. માંધીના કામજના સારા લખતાં બાપણે કરી સરકારની એકંદર અન્યાય ભરી વરતણકને અતી કાય વખોડી કાઢી હતી, અને અ. સો. રંજાબાઈને જેલ થતાં જેલમાં જવા નીકળી પડવા વીનબ્યુ હતું. કામની ખાતર હાંદુસ્તાનમાં પણ એ જેલમાં ગયાનો આ જમાનામાં હાખલો નય. આ પ્રયમજ છે. જે માટે આ બાઈ એકલી આપણી તોશું પણ આખી ન્યાયી અને કેળવણીથી દુનીઆની પ્રસશાને પાત્ર છે. જો વીરો, આ એ રતની બહાદુરીનો ખ્યાલ કરી તમારું શુર બતાવવા પાછી પાની કરતા નહીં એમ પણ કહેવામાં આવ્યું હતું.

આ પછી ઇ. અ. કા. બાવાઝીર સાહેબે હરાવ મુક્યો કે ના. હયુકને ઉપર ના કારણોને લઈ જાહેર માન ન આપતાં વફાદારીનો કામજ લખી મોકલ્યો. જેને મી. વલી મહમદ બગસ મી. એમ. પી. ફેનસી તથા મી. હજી હખીમે ટેકા આપ્યો; જે સરવાળુમતે ચેરમેન સાહેબે પસાર કર્યો.

મી. હમરજી સાલેજ છોકરાઓ બાગ તમાં જોલ્યા કે તેમના બાપો અને તે છોકરાઓએ સત્યાગ્રહીઓના સામે

જોડાવું જોઈએ અને તેજ બાજખી કહે નાજ. આ બહુ અસરકારક સંજોગોમાં કહ્યું હતું. મી. અસવાત અને ચેર મેન સાહેબે પણ તેમના ટેકામાં સારા વીંચબન કર્યું હતું.

અ. સો. રંજાબાઈને જેલ મળતાં દુકાનો બંધ કરવામાં મતબેદ પડ્યા, પણ સંજોગના માસ મીટીંગ ભરી હરાવો કરવા નું નજી થયું અને ફેટલાક મહરબોએ તો તુરત જેલમાં જવા માટે નામો પણ આપ્યાં હતાં.

અંતમાં ચેરમેન સાહેબે સહુ હાજર મહરબોનો આભાર માન્યો. તા. ૧૬ મી એ ૨૬ હીદીઓ ૧૧ માસની જેલ બોગવી છુટવાના હતા (બધા હીંદુસ્તાન ડીપોરટ થએલા હતા) તેમને લેવા જવા સુચના કરી અને ૧૧ વાગે મીટીંગ બર ખાસ્ત થઈ.

સ્ટોમરેની આવજવ

[જર્મન લાઈન]

સુલતાન—તા. ૨૮ મીએ મુબજ જવા ઉપડી જવાની છે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમરસોદી—તા. ૧૩ મીએ કોલબોથી ડેલાઓઆએ માટે ઉપડી છે.

અમરસોદી—તા. ૧૬ મીએ મુબજ પહોંચી હતી

અમલાઝી—તા. ૧૬ મીએ કલકત્તાથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

અમોના—તા. ૧ લીએ મુબજ જવા ઉપડી.

[પ્રિન્સિપલ આફ્રિકેન લાઈન]

ઓરોન્સે—તા. ૨૧ મીએ કોલબોથી ડેલ ઝોઆએ માટે ઉપડી છે.

ફે ને લો બ—ડીસેબરની શરઆતમાં કલ તાથી ઉપડી.

હાંદુસ્તાનનો ટપાલ

તા. ૨૮ મીએ સુલતાનમાં જવા બંધ થવાની છે.

તા. ૧ લી ના અરસામાં અમોનામાં અવજ બંધ થશે.

તા. ૩૭ના અરસામાં અમરસોદીમાં આવવા વડી છે.

તા. ૧૫ના અરસામાં અમલાઝીમાં આવવા વડી છે.

તેજ અરસામાં અમલાઝીમાં જવા બંધ થશે.

જોહાન્સબર્ગ

[અમારા ખાસ પ્રતીનિધી તરફથી.]

સત્યામહો ફારમ

જાર મેસરસ હોશી અને ખડેરીઆએ ૩ પાઉંડ મોકલ્યા છે અને મી. હોટાબાઈએ ઉપયોગી હથીઆર, ત્રણ કમળી તથા એક ઇબ્બર મોકલ્યાં છે.

ઓસોસ સોદા

મીસીસ રાજાબાઈ સોદાનો કેસ અહીં ચાલશે એમ નહીં થયું છે. તારીખ મુકરર નથી થઈ. તેમની બાબત મીસીસ રામ મુદલીના પ્રમુખપણા હેઠળ હીંદી બાઈઓની મીટિંગ ગમે શુકરવારે મળી હતી. તે મીટિંગમાં લગભગ ૫૦ બાઈઓ હાજર હતી. મીસીસ વોગલ અને મીસ રહેસીન પણ હાજર હતાં. જોરતોએ હરાવ પસાર કર્યો કે મીસીસ સોદાને છેલ્લી મુકવાનો તાર કરવો, અને સરકાર નામ જુર કરે તો બધી હાજર રહેલી જોરતોએ મીસીસ સોદાની પાછળ જોલ જવું. જોરતોએ એવો પણ હરાવ કર્યો છે કે મુજબમાં જે જોરતોએ મદદ કરેલી અને મી. પોલાકને માન આપેલું તે પરસ આપેલી તેઓનો ઉપકાર માનવો. ઊપરના હરાવનો તાર જનરલ બોથાને કર્યો છે. આમ જોરતો જેલમાં જશે તેનો જવાબ મરદો શું આપશે?

હુદયા

હીંદુસ્તાન સુધી હરવાર થઇ પાછા ફરી હોઠ માથની જેલ ભોમવી છુટા થએલા રહ હીંદી હીરાઓ કેસરુ આલખરટ વીરાસામી, ફરાંસીસ વીરાસામી, ફરેક બી. અરનેરટ, ડેવીડ મેરીચન, જોરજ પોલ, ફરાંસીસ પોલ, મુનસામી પોલ, જોડવરડ જોન, મુનસામી મેલન, જોરજ ચીના, મુનસામી સીનન, વીલી સેજેરસ જોનથોની સેજરસ, વીરા પીલે, પલાની મુરમન, મહરા કુશુ પડીઆત્વી, જોન એડક, એ. ડી. આમ્રાકસ, પરસીવલ મારદસ, જોરન જોન, લન્ડીમકુ, નરસીંગ આપન, એમ. જે. પટેલ, બનાસામી નામકુ, એ. પેરમલ, કે. આર. રામસામી, મુનસામી બાળન, સામી પેનટીઆ અને કીસ્તવા રામજી છુટવાના હોવાથી તેમને સેવા માટે આર દરોહી તથા એક ફળ લેઇ વિ. ઇ. એ. ના ચેરમેન મી. કાજ લીઆ, ઇમામ સાહેબ, મી. નાદીરહાદ કામા, મી. એમ. પી. ફેનસી, મી. મહ મહ કહેલીઆ, મી. કુલેઆન પટેલ (વૈદી

નીર્મીતવાળા), મી. સોલોમન અરનેરટ, મી. મેરમન, મી. પ્રાજી દેલાઇ તથા મી. મેલત અને બીજા ૧૫ આદમીઓ ગયા હતા. છુટનારા હીરાઓ માટે આ બીસડેટ. બનાસા, સીમરેટ વગેરે પણ સાથે લીધાં હતાં.

મેટી સંખ્યાને સળખે અથવા તો તપશ્ચી જોઇને પણ આ હીરાઓને બરા બર નવ વાગે ન છેડતાં ૧૧ વાગે છોડવામાં આવ્યા હતા. વહેમાતરમના પોલા રોથી તેમને વધાવી લઇ નારતો કરાવી જોહાન્સબર્ગ લાવવામાં આવ્યા. જ્યાં વિ. ઇ. એ. ની જોરીસે જમા થયેલા બધા મહરથોને મળ્યા. બાદ તેઓ પોતાની ઇનજાનુસાર સહેરમાં જવા નીકળી પડ્યા હતા.

આ હીરાઓને પોલી અથાગ તકલીફ માટે તેઓ જરા પણ ખ્યાલ કરતા ન હતા. પણ સરકારની તેવી મુરખાઇ સામે તેઓ દસતા હતા અને પુરી હીમત બતાવતા હતા.

જેલમાં સત્યામહ

તેઓનાથી ખબર મળ્યા છે કે જેલમાં ૨૨ આદમીઓએ ખાવાનું તજતાં રા. દીવસના અપવાસ બાદ નવો હુકમ ચર્તા સુધી ઘી લો માલુ છે આ અન્યાયી અને હજાહળ લુકુ જોલનારા અમલ કારોના હાથ નીચે રહેવું બ્યાનપી ન માની બીજી જેલમાં બદલી ન કરે ત્યાં સુધી ન ખાવાનો સત્યામહ કેટલાક લઇ જોહા છે. તેઓમાંના મેસરસ સોદા અને હરીલાલની બદલી જોહાન્સબર્ગની જેલમાં ફરી છે. પણ મી. મેદની બદલી ફરી નથી. આથી છેલ્લા ૭ દીવસ થયાં મી. મેટે અનાજનો હાથો પણ ખાધો નથી. સરકારે તેમને એક જોરડામાં નાખી મુક્યા છે. આ બહાદુર મોતની જરા પણ ફરકાર રાખ્યા સિવાય પોતાની ટેક જાળવશે, એમ સહેશે કહાવે છે. સરકાર આ સામે હજુ પણ મેદરકાર છે, અને તેવીજ મેદરકારી શરૂ રાખવા મવર નરે હુકમ કર્યાનું પણ છુટેલા હીરાઓ જણાવે છે. મી. પુરપોતમહાસ દેલાઇ ૧૧ દીવસના અપવાસથી નાંક પડી દવા ખાનામાં ફર્યા. તેઓ તા. ૧૮ મીએ કંકેક શરીર સુધરતાં મી. મેદના ટેકામાં જોડાયા છે.

મી. કાજલીઆએ નીચેના કાજળ જેલ ના ઉપરિને લખ્યો છે :—
મારી એસોસીએશનને ચીંતાવાળા ખબર મળ્યા છે કે હીપકલુક જેલમાં રહેલા

સત્યામહી કેદીઓને ખરાબ રીતે રાખવામાં આવ્યા હરે છે. તેથી તેની સામે પોકાર કરવા ખાતર તથા જોહાનેસ્બર્ગની જેલમાં તેઓની બદલી થાય તે સાર ફેટ લાકેએ અપવાસો કરવા શરૂ કર્યા છે. જોહાનેસ્બર્ગ બદલી કરવાનું તેઓ એમ ધારીને માને છે કે ખુદ મવરનરતી દેખ રેખ નીચે તેઓને વધારે સારી રીતે રાખવામાં આવશે અપવાસ શરૂ કરવાથી મેસરસ હરીલાલ માંથી અને આર. એમ સોદાને તો જોહાનેસ્બર્ગની જેલમાં બદલવામાં આવ્યા છે, એવા મને ખબર મળ્યા છે. વળી એમ પણ ખબર મળ્યા છે કે મી. એલ બી. મેટે પણ બદલી માટે માંગણી કરી છે અને તેના પ્રોટેસ્ટ ખાતર છેલ્લા ૭ દિવસ થયાં તે અપવાસ કરે છે. આ બાબત બહુ બારે હોનાયી તેને ઘુરત ધ્યાન આપવામાં આવશે તો હું આભારી થઇશ. હાલની સ્થિતી ચાહુ રાખવાથી જેલીઓની તંદુરસ્તીને કેવા ફાની પહોંચે છે તથા હીંદી પ્રજામાં કેવી તેની અસર થાય છે તે વિષે તમને થાદી આપવાની બાગેજ જરૂર હોય, વગેરે.

લુધવાર

મી રીચ સીધાબ્યા

મી. રીચ ગમે લુધવારે વિદાયત ખાતે છુપડી ગયા છે. માન્ય માસમાં પાછા આવવાની વડી છે.

કેપટાકિનમાંના સત્યામહી

માંથી ૭ બજા લુધવારે કપથી ચાલી નીકળ્યા છે. બાકીના એક હાતામાં નીકળશે એમ મી. રીચ તરફથી ખબર છે.

ફારમમાં ભેટ

નીચેના મહરથોએ ફારમમાં ગેવો (વગેરે મોકલ્યાં છે.

મેસરસ એ. એચ. ફારદ, એસ. વીંગ સીન, (બને ચીના છે) ગેવીંદ પ્રેમજી, મહમદ હસા, નરસી હીરા, ડાયા હાજ, મકન જમમીદાસ, વલ્લભ રતનજી, જો. કાનજી, હીરા નારજી, બાણા જાનક, આર. ફહીરા, નાથા દેવા, પહીરી, બાવા મન જોર, કેશવ કાનજી, નાથુ રામ, જી. પી. પટેલ તથા કુલ્લભ આદમ.

મી. મેદની છૂટ

મી. મેટે હીપકલુકની વરતણક સામે બાકરો પ્રોટેસ્ટ કર્યો છે, અને તેમાં તેમને છૂટ મળી છે જ્યારે તેમને સાતમે અપવાસ થયો ત્યારે સતાવાળાની આંખ ઉઘડી મઇ, અને તેમને હીપકલુક માંથી જોહાન્સબર્ગ જેલમાં ફેરવવામાં આવ્યા.

એક એંગ્લો-ઈંદીયનના વિચારો

સ્થાનિક છાપામાં ઈંદરજી

એન. મી. ડી. પી. વેળ, જેઓ કરો
ઓડી ગોરા વેપારીઓની એક તરફથી
થોડા વખત પર મુંબઈની ધારા સભામાં
બીજાના હતા, તેઓ હાલ મુસાફરી
અંગે દક્ષિણ આફ્રિકા આવેલ છે. હોદી
સરકાર પર તેમના વિચારો જાણવા માટે
સ્થાનિક છાપાના પ્રતિનિધીએ તેમની
મુલાકાત લીધી હતી. છાપાના પ્રતિ
નિધીએ પૂછ્યું, કે મી. મી. અને બીજા
દરોસવાસના સત્તામંડળીઓના એકત્રીકરણ
તરફ હોદી કાંઈ બાબત એવાયુ છે ?
કે બધી અસંતોષિત વેદા યપાના જે ખબરો
આવે છે તે ખાસ બનાવટી રીતે આદોના
લોકો માટે તણવાર કરેલ હોય છે ?

મી. વેળે જવાબમાં કહ્યું કે એ
એકત્રીકરણથી હોદીમાં ગંભીર પરિણામો
આવવા લાગ્યા છે, એમાં કાંઈ શંકા
નથી. દરોસવાસમાં આખરદાર હોદીઓને
પહેલાં દુઃખનો જે હેવાલ હોદીમાં પહોંચે
છે તેથી ત્યાં મોટા હાલકાર થયો છે;
અને હોદી સરકારને એટલી બધી કનડ
મત કરનારી અસંતોષિત અને શીતરની લાજ
ધીમાં તેથી મોટા વધારો થવા પામ્યો છે.
કોલોનીઓમાં જન્મેલા હોદીઓને દેસવાર
કરવામાં આવે તે ખાસ કરીને એક
કારક છે.

આગળ ચાલતાં મી. વેળે જણાવ્યું કે
હુનિયન પાર્લિમેન્ટને કલરડ લોકો સંબંધી
અને ખાસ કરીને કલરડ ઇમીગ્રેશન
સંબંધી કાયદો બંધાવવા દાયમાં લેવાની
કદાચ સહીથી વહેલી જરૂર પડશે. સવાસ
મુસ્લિમોથી પચરાયેલો છે. કલરડ લોકોને
લાયુ પડતો હોવાથી તે બિડીશ રાજના ચોખ્ખા
ભાગની પ્રજાને લાયુ પડે છે, અને તેથી
તેનું નિરાકરણ કરવામાં હંચામાં હંચી
રાજનીતિની ચતુરાઈનો અપ પડશે. આ
સવાસ માત્ર દક્ષિણ આફ્રિકાને લખતો
નથી; પણ તે આખી દુનિયાને લખતો છે.
એક તરફથી હોદી પોતાના કેળવણેલા
પુત્રો માટે ગોર ઓની સાથે સમાજિક અને
રાજદારી સરખાપણા માટે હાથો કરે છે;
હારે બીજી તરફથી પશ્ચિમના મુધારા
વાળા લોકોની મુખ્ય વસ્તીવાળું દક્ષિણ
આફ્રિકા (અને તેની સાથે કેનેડા અને
આમેલીકાને પણ ઉમેરી શકાય) જુદો
હોય છે. હુનિયાના ઇતિહાસમાં

અગાઉ કદી કોઈ રાજને આવા અગત્યના
સવાસનું નિરાકરણ કરવું નથી પડ્યું.
દરેક બિડીશ પ્રજા, પછી તેનો રંગ ગમે
તેનો હોય, અરજ કરે છે કે બધા પક્ષને
સ તોપ મળે એવું સમાધાન કરવા લોરડ
એકત્રીકરણ અને તેના પ્રધાનો સંકલિતવાન
થાય. જે સમાધાન હુનિયન પાર્લિમેન્ટ
માન્ય કરશે, તે હુનિયાના ઇતિહાસમાં
અગત્યની રાજનીતિ તરીકે ઈમતી લેખાશે.
હોદીના લોકો અને ઇન્ડિયનના કોલોનીઓ
વચ્ચેના સંબંધ સુચવનારી થરોના પાયા
રૂપે તે લેખાશે એટલું જ નહીં, પણ
સહકારો મુધી પુરવ અને પશ્ચિમની
પ્રજાઓ વચ્ચેના સંબંધને દોરનારા નીચાન
સમાન લેખાશે. કેવી એટલક આ છે!
દક્ષિણ આફ્રિકા તે લેવા સંકલિતમાન
થાઓ.

કલરડ સવાસ પર 'પ્રોટેરીઆ ન્યુસ'

કલરડ સવાસ પર 'પ્રોટેરીઆ ન્યુસ'
તેના છેલ્લા અંકમાં લખે છે કે :—

હુનાઈડ રેટરમાં ગુલામોના સવા
સમાં પ્રેસીડેન્ટ લીકને કહ્યું હતું કે તેઓ
માટે આખા રાજ્યમાં એક સરખો કાયદો
હોવો જોઈએ. તેઓ અરધા ગુલામ અને
અરધા સ્વતંત્ર રહી શકે નહીં. પ્રેસી
ડેન્ટનો કહેવાનો એ હેતુ હતો તે અમે
રીકાના હુનિયનવાળા મુલકમાં થોડા જુદા
ઓમાં ગુલામો કાયદો હોય અને થોડાકમાં
ન હોય એમ બનવું ન જોઈએ. દક્ષિણ
આફ્રિકાને પણ આજ સંકલિત લાયુ પડે
છે. અહીં એ કે કલરડ પ્રજાને ગુલા
મીમાં નખવાનો સવાસ નથી, પણ કાય
દામાં તેઓને પુરેપુરા દોષ તથા સરખા
પણ મળવા જોઈએ એ સવાસ
છે. કેપટાઉનમાં કાળ લોકો માટે કાયદો
એવું કાંઈ છે જ નહીં. ડ્રામ, દરેન,
કુટપાથ, કુકનો, રેસ્ટોરાં, હોટેલ, દેવળો
તે બધી જગ્યાએ, ગોરા કાળા અને અધ
વચલા સહુ સરખા છે. પારલામેન્ટના
ફેટલાક મેસેજરો પણ કાળા છે. ખરું
કહીએ તો પારલામેન્ટના ફેટલાક મેંબરો
પણ કાળા છે. કેપ પ્રોવીન્સીઅલ કાઉ
સિલમાં એક સુધરેલ કાળો માણસ રજુ
શાના કરીને છે. તે એએ એમ્પી બાંદ
પ્રજાની છુનીપાદ છે. ત્યાંની ટાઉન કાઉ
સિલમાં એક પહોંચી મહાત્મ મેંબર
છે, તેનું નામ બાબુ રહેમાન છે. તેણે

કલરડની પરિક્ષા પસાર કરી છે અને
બાહોશ આદમી છે. પ્રોટેરીઆમાં કા.
અખદુરહેમાન કે મી. રજુશાના, એમાંથી
એકને પમથી ઉપર ચાલવનો હક નહીં.
તેઓને આપણી દરમો કે દરેનેમાં ખાસ
એલાહેદા રાખેલ કા સિવાય બીજા કયા
ઓમાં મુસાફરી કરવા દેવામાં ન આવે.
કોઈ હોટેલમાં પણ તેને ઉતરવા દેવામાં ન
આવે. દુકામાં તેઓને ગુલામો જેવા
હલકા મણુમાં આવે. તેઓ કુટપાથ
પર ચાલે તો એક તફા મહે, અબજુ,
આળસુ, રેલીઆળ ગોરો તેને પકડી શકે
અને માહુરદરેટ પણ તેને ટેકા આપે.
પ્રોટેરીઆમાં કોઈ કાળો માણસ મ્યુનીસી
પાલીડીના સભાસદ થવા માટે હરીફાઈ
કરી ન શકે એટલું જ નહીં પણ તે વોટ
પણ ન આપી શકે, પછી બચે તે પ્રધાન
મંડળમાં હોય, યાતો ન્યાયાધીશના પદ
પર હોય. એ ખુલી વાત છે કે આજ
વધુ વખત ચાલી શકે તેમ નથી. હુનિ
યનની ભવ્યતાની તથા સ્વરાજ્યની હોદીની
ખડાઈઓ મારવી તે બધું કીક છે. પણ
આપણે વિરલ વાતોને રહેવા દે અને એક
તતા કરી હોય એવું દેખાય છે. નેટીવ
સવાસની બાબતમાં તથા બીજા કેટલીક
બાબતોમાં દરોસવાસ કાંઈ કેપ સાથે જોડા
એલ છે જ નહીં. એટલે કે તે બાબતોમાં
કાનસને જે હાલથી જોડાયેલું હતી એ
તો દરોસવાસ કેપને જોડાયેલું હતી
શકીએ.

કાં તો આ હાલકાઓએ વધારે વધારે
છુટા પડવા જવું જોઈએ, અને કાં તો
તેઓએ વધુને વધુ નીકટ આવવું જોઈએ.
જો તેઓની વચ્ચેની જુદાઈ વધતી જશે
તો હુનિયનની આખરે ફગેલી ચશે અને
તે નથી સકશે નહીં. જો તેઓ એકત્ર
મતા જશે તો એક બીજાની રાજ્ય નીતિ
પણ એકજ થવી જોઈએ.

હુકને અપાએલા કલરડ લોકોના માન
પત્રમાંથી જે વાક્યને જનરલ સમટીસે દેર
ન્યુ હતું તે નીચે મુજબ હતું :
અમે બરસો રાખીએ છીએ કે અમારા
લોકો એવી રીતે વસતો કે જ્યાં સ્વતં
ત્રતા માટેની તેમની ઉમેદમાં આપ નામ
દારના ટેકા અને દિલસોજીની તેમને
ખતરી રહે. ઉપરનામાંથી "સ્વતંત્રતા
માટે" એ જોલ જનરલ સમટીસે કાઢી
નાખેલ. પણ તે ન સ્વીકારતાં કલરડ
લોકોએ હુકને પરખાર તેનું તેજ મન
પત્ર મે.કમ્યુ; અને કહ્યું કે સ્વીકારવું

દક્ષિણ આફ્રિકાના છાપામાં ટરાંસવાલની હાલત

કુખ આરુઘસ'

હાલે છે કે :—અમે આશા રાખીએ છીએ કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જેઓ વસવાટ કરી રહ્યા છે અને પોતાની કરકસરથી એક કુખવાર પદ પડ્યા છે, તે બ્રિટીશ હોદીઓને માટે યુનીયન પાર્ટમેન્ટ નવા વાઇસરાયને મદદ કરવાને કાંઈ ઉપાય શોધી કહાડશે. જેથી હોદ્દામાં કાયદા પ્રવરક રખવાળી કરનાર રાજ્યેનસાહતપર કુખલો કરવાની તક ન મળે, હાલમાં આંહીઆ તેમજ ટરાંસવાલમાં કેટલાક વરસ થયાં હોદીઓની એ સ્થિતિ ચાલુ છે. તેટલા માટે દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજ દારી પુરપોની ન્યાય શુદ્ધિમાં આપી કહે વાય છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં કેશિયટીકાને માટે જમ્યા નથી તેઓને મોટો પ્રવાહ દાખલ થતાં અટકાવવાને યુનીયન પાર્ટમેન્ટ એવી રીતે હાથે લાવેલો જોઈએ કે વડી સરકારની મુશ્કેલી એટલી થાય. કામ શું ચલાવવાનું છતાં ચે.ગ્વે રસ્તે દોરવાનું છે. અમારા ધાર્મ પ્રમાણે કામ બને તો પાકું થયું કહેવાય. એમ પણ જણાય છે કે પોતાની રાજ્યેનસાહત માટેની લાંબી નગરને લીધે, અને સામે આવેલી આખ તને એળખવાના પોતાના અનુભવને લીધે સેવર મીસનર ટરાંસવાલની હકુમત પર હોત તો હોદી સવાલ છેક અણીના મામલા પર આવી ગમે હોત નહીં.

'અરકથુરી'

રાષ્ટ્રસના ખજરપત્રીના મથા અહવાદીયા વાળા તાર પર દીક્ષા કરતાં 'અરકથુરી' લખે છે કે :—માથા કુડીઆ હોદી છમી એકન સવાલનો નીવેડો થવાની વાત બહાર આવી છે, તે ખરી હોય તો આવ કારણવક લેખાશે. યુનિયન સરકાર અને વડી સરકાર વચ્ચે થોડોજ મતભેદ છે, અને અમે તેવીજ વડી રાખી હતી. આ બાબતમાં વડી સરકારને ગંભીર રીતે શીકર થઇ હોય એવું દેખાય છે, કેમકે આ સવાલથી હોદ્દાનામાં બહુ અશાંતી થતી હોય એવું માનવામાં આવે છે. છમી એકન પર કાણુ રાખવા ટરાંસવાલ સર કારને હક છે, પણ ધણા દાખલામાં કાય દાનો જુલમરેલો અરથ ક્યો છે, તેથી નકમી કનડગત કરવામાં આવી છે એમાં સંકા નથી. જે ૧૯૦૭ નો કાયદો રદ કરવામાં આવે તો અસતોપનું પ્રુખ્ય કરણુ દુર થઈ, અને નાતાલના જેવો કાયદો

યુનિયનને લાગુ પડશે; કેમકે આજેલીઆ નો છમીએકન કાયદો તેનાજ ઉપર રચા ચેલો છે. તેથી અમે અંતઃકરણપુરવક આશા રાખીશું કે બહાર આવેલી વાત ખરી હોય, અને જનરલ રમટસ તથા સરકારીસ હોપવુડ આ હોદ્દા અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં પહોં કાંસ જમાડનારા સવાલનો નીવેડો શોધી કહ્યા હોય.

મેરીશીયસના હોદી ગીરમીટીયા

તેમના દુઃખનું રહત

મેરીશીયસના ૧૭ જોટલા ગીરમીટીયા હોદીઓએ પોતાનાં ગીરમીટનાં સંકટો સંબંધમાં રાહત અપાવવા વિલા પત ખાતેની છડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસ કમીટીને એક હાલ્યેલેક અરજી મોકલી છે. તેમાંથી જણવા લાયક કામ અમે નીચે આપીએ છીએ :—

આ મુલકમાં ગીરમીટીયાનાં દુઃખનો પાર નથી. છતાં ગોરાઓ તે વાત છુપાવવા દુઃખનો છન્કાર કરે છે, અને મી. મથુલીલાલ બારીસ્ટરથી મલાવાતા હોદી છાપા "હોદ્દાનાની" પર આરોપો મુકે છે. તેના જવાબમાં અમે અમારો નીચે નો દાખલો આપીએ છીએ.

મી. કરીમજી જીવજીતે ત્યાં ૧ વરસ કામ કરવાની ગીરમીટ અમે ગયા એપ્રીલ માં લીધી હતી. જુલાઇ માસમાં મી. કરીમજીએ પોતાની જમીન એક ગોરાને વેચી દીધી. અમે મી. કરી. જી સાથે એપ્રી એવી ચરત કરી હતી કે જે જમીન વેચી દેવામાં આવે તો અમારી ગીરમીટ બંધ થાય. મી. કરીમજી તેનું વચન પાળવા માથતા હતા. તેણે અમને ધીરેલા પેસા અને આવેલી બક્ષીસો પાછી માગી. અમે તે બરી દીધી. તેથી અમારી ગીર મીટ તદન રદ થવી જોઈએ. પણ નહીં; મી. કરીમજી પાસેથી જમીન ખરીદનાર ગોરા કહે છે કે દોરાના ટોળાનીપેટે અમે પણ જમીન સાથે વેચાયા કહેવાઈએ. માટે અમારે ગોરાને ત્યાં કામ કરવું. આ શુધામી સામે અમે ધણે તો અમારા પર કામ ચલાવવાનો અને બીજા કામ અમને દેખાડવામાં આવે છે.

જે અમે ગોરાને ત્યાં વેચાવાનું કમ્પલ કરીએ તો અમને બીક લાગે છે કે અમ ને વારંવાર માર પડશે, અપમાન થશે, કુખ દેવાશે, ખરાબ ખેરાક મળશે, અને

દરેક તરફનાં સંકટો નડશે. એવાં દુખે હમને દૂરીથી અમને ગીરમીટમાં જોડવાનું પણ બની શકે છે. અમને ન થઈ શકે તેટલાં મોટાં કામ અપવામાં આવશે, તે તે ન થવાને લીધે અમે ગેરહાજર હત એમ ગણાશે. ગેરહાજરીનો આરોપ આવી રીતે તપ્યાર કરી અમારાપર કામ ચલાવશે. જે અમે બીજા વાર ગીરમીટમાં જોડાવાનું કમ્પલ કરીએ તો આ આરોપે પાછા એવી લીએ છે. આ ચોખ્ખો ચોખ્ખી શુધામી છે. માજીરેલો અમારું રક્ષણ નથી કરતા, પણ ગોરા ખેડુતોનું રક્ષણ કરે છે. અમારાજ મજુર બાકાઓ શેઠ ની મહેરબાની મેળવવા અમારી વિરુદ્ધ એપ્રીડેવાટે કરે છે.

તેથી અમે બ્રિટીશ અને હોદી પ્રજાને અરજ કરીએ છીએ કે આ ગીરમીટનો રીવાજ નાશુદ કરવા તમારાથી બનવું કરજો.

હોદીના ખન માટે બેદરકારી

એક વધુ અકસ્માલ

ગોરાં કચરી નાખેલો હોદી

ડરબન, રમીય જોટમાં મંગળવારે કેરપોરેશનની ગીરમીટમાં કામ કરનારો એક હોદી કામે લાગેલો હતો. તેવામાં એક ગોરાની મોટર માડી તેની સાથે અથ ડાવાથી બીમારો એકકમ પડી ગયો હતો, અને તેના પથ તથા માથામાં ગંબીર ઇજા મળી હતી. તેને ઇરપીતાલમાં લઇ જવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં તે મરણુ તોલ દશમાં છે.

આ માણસને ઇજા કરનારને ઘટલી સજાએ પહોંચાડવાને અથવા તેના વાલી જોને ઘટલી તુકશાની મળવાને કાંઈ પગલાં લેવાય એવું જણાયું નથી.

જનરલ હરજોમની બે.વર રાજનીતિ ટરાંસવાલમાં કેટલાક કાગે.માં દાખલ કરવામાં આવી છે. જેને પરિણામે પોલીસ ખાતામાં અને કેળવણી ખાતામયી અંત રજોને દુર કરી બોયરને રાખવામાં આવે છે. કોઇ કેઇ કાગમાં એ ખાતાઓમાં એક પણ અંગ્રેજ રહ્યો નથી એવી વાત લીડર બહાર પાડી છે. તેથી ટરાં સવાલના ગોરાઓમાં બળભગાદ થઇ રહ્યો છે.

શ્રી ચાંચાઈ લુહાણા હિંત વરધક સભા

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

હિંતરના નામની સભા ચાંચાઈ મુકામે બેઠેલી લુહાણા જાતી સમસ્ત તરફથી સ્થાપવામાં આવી છે. તેના પહેલો મેલા વડો તા. ૧૧-૧૦-૧૯૧૦ ના રોજ મક નજી પુરશોતમ કુ. ના મકાનમાં થયો હતો. સભાનું કામકાજ ધણી હિંસાહ તથા આનંદ સાથે શરૂ કરવામાં આવેલ હતું તેમાં કરતા કારવતાઓ નીચે પર માણે નીમવામાં આવ્યા છે. પ્રમુખ કાનજી ખેરાજ; ઉપપ્રમુખ મકનજી પુર શોતમ હા. મોરારજી; તાલી કાનજી પીતાં વર; અને ખજાનચી કાનજી પ્રામજી. શ્રી મુખજી ખાતે સમસ્ત જાતી મેળો શરૂવામાં આવનાર છે જેમાં સદ્યે પોતા ની હકિત અનુસાર ભરવાથી પાછોડ ૨૦ થયા છે જે જાતી મેળાની વ્યવસ્થાક મહલીપર મુખજી મોકલી દેવામાં આવ્યા છે. આ સભાને નીભાવવા ખાતર અને તે શિવાયના જાતી હિંતના બની ચકતાં કાપે કરવાને નાણાં એકઠાં કરવા માટે અને દરેક જાતી બધુ પાસેથી નીચે મુજબ માસીક લવાજમ મેળવવા કરાવવા માં આવ્યું છે. તળપદના ફુકાનદારો પાસેથી રૂ. ૧-૩ ઉપર આલેના ફુકાન દારા પાસેથી રૂ. ૧ નાણું માંડનાર પેની ૬ આલ વેચનાર તેકર પેની ૬ રસોવા પેની ૩ જાતીને મેળા કરનાર પાસેથી રૂ. ૫ દેહ જનાર જાતી બધુ પાસેથી રૂ. ૧૦.

બા. મોરારજી પુરશોતમે જાતી ઉન્નતી ની જાળવમાં એક અસરકારક કાવજી કરી જાતીનાં પત્રોને ઉત્તેજન આપવા, ગરીબ બંધુઓને મદદ કરવા, ખરાબ ગીરાળે દૂર કરવા, વિદ્યા વૃદ્ધિ કરવા બકામજી કરી હતી.

પછી જાતી મેળાના તંત્રીઓ તરફથી આવેલ પત્રીકામાં જણાવ્યા મુજબ જાતી હિંત માટે જરૂરના બંધુઓએ ચરચા ચલાવી હતી. અને તેનાપર એક લખાણ જાતી સમસ્ત કરવા જાળવતી બકામજી નાણું મેળો રચના કરવામાં આવેલ છે. તેની મુજબ જાળવતો નીચે મુજબ છે :
સ્વાયંક્ય અટકાવવા, જાળવત બંધ કરવા, મેળોના મેળોજીની જુલમ સહન નહીં કરતાં પાંડિત સામ્રાજ્ય પાસે શાંતિ મેળો રચના, સહાયતા, વિદ્યાને સંતોષના

આપવું, મરજી પછી રોજી કુટુંબ બંધ કરવું, ગરીબ જાતી બંધુઓને મદદ કરવી, ન્યાત વરના મોટા મોટા ખરચા અટકાવવા, તે શિવાય જાતીહિંતની બીજી કાવજી જાળવતોની સુચના કરવામાં આવેલી છે. હાલ તુરંત સરવ જાતી બંધુમાં હિંતસાહ જોવામાં આવે છે. પ્રમુખને દારોજી આપી મેલાવડો વિસરજ કરવા માં આવ્યો હતો.

વિવિધ વિષયો

શ્રી. એફ. એ. મેન્ડી નામના એક મુંજા અને બહેરા સપ્તે કેન્થાજી બુની વરસીડીની બી. એ. ની ડીગ્રી હાલ મેળવી છે. શ્રી. મેન્ડીએ ડીગ્રી મેળવતાં ત્યાંસુધી આજો વખત પોતાનો નીરવાહ પોતાની જાત મહેનતથીજ ચલાવ્યો હતો. શેડુક ઉપર કાવજી કરતાં શ્રી. મેન્ડી એ પોતાના હાથની આંગળીઓ વડે કસાફ કરતાં પોતાની જીડગીને લગતી બીના કહી બતાવતા જણાવ્યું હતું કે હું જન્મથીજ બહેરા અને મુંજો હતો ૧૩ વરસની મારી જીમર મજ ત્યાંસુધી અને મારી માએ કેળવણી આપી હતી. શ્રી. મેન્ડીએ ૧૭ વરસની વયે રકુલ છોડી અને ત્યારબાદ મીતારા તરીકે પોતા નો ધંધો કીધો હતો જેમાં તેને મોટી હોદ્દા મળી હતી. ત્યારબાદ તેએએ કેક અને કમ્મ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરીકે કામ જાળવ્યું હતું.

હાલિયુ હોંદમાં આવેલા સાંજીના રાજ્યના સરકારે હાલ માં તેની પ્રજાને સ્વરાજ્ય આપવાનું બહેર ચએલ છે. તે રાજ્યનું ક્ષેત્રફળ ૧૧૧૨ ચોરસ માઇલનું છે. તેની વસ્તી ૨ લાખથી કંઈક વધુ છે અને તેના તાલુકામાં ૩૦૭ ગામે છે. તેની આવક ૧૫ લાખની ગણાય છે. સરકારે ત્રણ મહારના મહો સ્થાપ્યાં છે રાજ્ય મહો (એસેંબલી), તાલુકા મહો અને ગામ મહો અથવા પંચાયત. રાજ્યના ૭ તાલુકા જનાવ્યા છે. ગામડાંમાંથી ચુંટાવવા પ્રતિનિધિઓની પંચાયત અમુક ગામમાં મળે છે; અને તે તરફથી જે પ્રતિનિધિઓ તાલુકા મહોમાં મોકલવાને હક હોય છે. આ તાલુકા મહોમાંથી ૩૦ ગામે પ્રતિનિધિઓ રાજ્ય મહો (એસેંબલી) માં મોકલાય છે. આ રાજ્ય મહોમાં અમુક કંઈક કંઈક ગામ પંચાયતો

આપવામાં આવી છે. તેમાં ન્યાયાધીશ, ચહેર સભાનો (મ્યુનીસીપાલિટી) પ્રતિ નિધિ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે દરેક મહોને પોતાની મામણી-લામણી ખતા વવાની તદ્દન છૂટ આપવામાં આવી છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે આ પ્રયોગ પ્રજા તેમજ રાજ્યને સંતોષકારક નીવડે છે.

અવલોકન

“પંજાબની રાણી”—આ નામનું ‘કા રત જીવન’ ના તંત્રી રા. ગદવાખાજી રામ ચંદ્ર મહેતાએ લખેલું ૨૨૫ પાનાનું પુસ્તક અમને મેંટ મળ્યું છે, જેની પહેલેય સાબાર સ્વીકારીએ છીએ. પંજાબના સીંહ રજીજીતસીંહનું નામ ઇતિહાસમાં સુખસદ છે. તેના અસ્ત પછી તેનું રાજ તેની રાણીના હાથમાં ગયું. તે અર સામાં દેશદરોહી કારબારીઓના કારસ્થાન થી રાજ કેવી રીતે છીન બીંબ થયું; અને ડુનવાના એક વીરપુરુષમાં ગણવા લાયક રાજના વંશજોની જડ કેવી રીતે નીકળી ગઈ તેનો આ પુસ્તકથી વાંચકને ઠીક ખ્યાલ આવી શકે તેમ છે. હોંદને એક મુખ્ય જરૂર છે તે હિંમત આદરશીની, તથા તેના જીવનના નરો વિષે અભિ માનની લામણીની. વળી દેશદરોહી હોંદીઓની અધમતાથી દેશનું સત્વાનાચ કેવું વળ્યું છે એ પણ હસાવાની જરૂર છે. આ બંને વિષયમાં આ પુસ્તકથી કેટલુંક શીખવાનું મળે તેમ છે.

નાદારી કેટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રેમીન્શીયલ મેજેસ્ટ્રાટી)

રીઅમંડના કાસમ હરમાઇલ નામથી વેપાર કરતા રોટરહીપરે કાસમ મહમદ અને હરમાઇલ નુર મહમદની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૧૫ મી ડીસેંબરે નાનાલની સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

થોર્નવીલ મહમદના રોટરહીપર કાસમ મહમદની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૧૫મી ડીસેંબરે નાનાલની સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરવામાં આવશે.

તાર સમાચાર

આમની સભામાં મી. એસ્કવીથે જણાવ્યું હતું કે તા. ૨૮ મીએ પાકિસ્તાન વીએરી નામવામાં આવશે, અને નવી ચુંટણી થશે.

લાંચ આપીને પા. ૨૦,૦૦,૦૦૦ જેટલા અમેરીકન સરકારના જપ્તકાતના પૈસા ખોટા કરવા માટે કેટલાક નામીયા વેપારીઓ પર યુનાઇટેડ સ્ટેટસની સરકાર તરફથી ફેરટમાં ફેસો અલાવવામાં આવનાર છે.

એક નામીયો ક્વાઇ વફાજીવાળો ૮૦૦ શીટની હિયાઇએથી પગલાઇને મરણ પામ્યો છે. તેના એકાએક હાડકાના સુરેચ્છા મધ મળ્યા હતા, એવું જણાવવામાં આવે છે.

વિલાયતના છાપાઓએ એવી સૂચના કરી હતી કે કોંગ્રેસ દ્વિતી મુલાકાત લેવા જતી વખતે રસ્તામાં દક્ષિણ આફ્રિકાની મુલાકાત લેતા જવું. આના જવાબમાં સત્તાવાર રીતે જાહેર થયું છે કે એ પ્રમાણે એ મુલાકાતો સાથે કરવાનું ખીલ કુલ ધારવામાં આવ્યું નથી.

યુનિયન કેસલ લાઇનની લખીખરી સ્ટીમરોપર દોરકાં વગરના સંદેશ મોકલવાનું સંભાકામ જોડવામાં આવનાર છે.

૧૧૭ જેટલી સફરજોને તોફાન કરવા માટે પકડ્યા પછી ડોડી ચુકવામાં આવી હતી.

હિંદના નવા વાઇસરોય લોરડ કારડિન્જ તેમના બાળ સાથે તા. ૧૯ મીએ મુબમ પહોંચ્યા હતા.

કીપને છાપામાં કાગળ લખીને જણાવ્યું છે કે જોકે તેને ખુન માટે ચુંદેમાર ફરારીને ફાંસીએ ચડાવવામાં આવનાર છે, પણ ખરી રીતે જ નીરદોષ છે; અને જો તેની પાસે સરકાર જેટલા સાધન હોય તો તે તે વાત સત્પીત પણ કરી શકે.

તા. ૨૦ મીએ કાઉન્ટ ટોલરેટોન ગુજરી જવાના અખર રૂટર આવે છે.

તા. ૨૧ મીએ રૂટર જણાવે છે કે લોરડ કારડિન્જ કબજતા પહોંચતાં તેને લેવાપુરવઠા આવનાર આપવામાં આવ્યો

હતો. રસ્તાઓને જણાવેલા હતા, અને તે લોકાના ટોળાંથી ભરાઇ ગયા હતા.

જરમન પ્રીન્સ તેની બાળ સાથે પોતાની કોઈની મુસાફરી કરીઆન કાગળો પહોંચેલ છે.

તા. ૨૧ મીએ રૂટર જણાવે છે કે નાનકડા ગામડામાં ટોલરેટોન ગુજરી ગયા છે. તે ગામ તેના સાહનારઓ માટે જાણીતું સ્થળ મધ પડ્યું છે. તેના ધરમ ભાઇઓએ તેને જાતિ બદલ કરેલ, અને જેવડ સુધી તેમજ રહેલ. તેની જોરત તથા તેની કીકરી તેના મરણ વખતે તેની બાળુએ હતા. તેમના છેલ્લા બોલ નીચે મુજબ હતા:—“યુનિયામાં કરોડો માણસો દુખી છે; તો પછી તમે આટલા બધાં મારી આસપાસ કેમ એકઠાં થયાં છો?”

ટોલરેટોનના માનમાં રૂશીઆની ક્યુમા બંધ રહી છે. આખા રૂશીઆએ શોક પાળ્યો છે.

કીપનની મોતની સમ ૨૬ કરવાને અરજ ચમ હતી, પણ તે કબુલ રાખવામાં આવી નથી. તેને મરે બુધવારે ફાંસીએ ચડાવવામાં આવેલ છે. તે ખુન કબુલ કરશે એવું માનવામાં આવતું હતું, પણ તેણે કાંઈ કબુલ કર્યું નહોતું.

જોરતાના પોદટું ખીલ પાસ કરવાની સમવા કરી આપવા માટે મી. એસ્કવીથની કેટલીક સફરજોએ મુલાકાત લીધી હતી. તેમને સંતોષકારક જવાબ ન મળવાથી મી. એસ્કવીથની ગાડી પર હુમલો કરી તેની બારીઓ બાંગી નાંખી હતી. તેવામાં પોલીસ જાવી પહોંચેલ, તેની સાથે ગમાલખી થતાં કેટલીક જોર તોએ પોલીસને લાતો મારી હતી. લગભગ ૧૦૦ જણીઓને પકડવામાં આવી છે.

મી. એસ્કવીથ, મી. બીરલ, સર એક વરડ મે. મી. ચર્ચિલ પ્રચેરે પ્રધાન મંડળના મેમ્બરો પર જોરતો હલો લઇ મધ હતી. તેમાં ૧૫૮ ને, પકડવામાં આવી છે.

અલિનીંગ સ્ત્રીવાળા સરકારી મકાન પર હુમલો કરી જોરતોએ બધી બારીઓને તોડી નાખી હતી.

તા. ૨૨ મીએ કાઉન્ટ ટોલરેટોનને હાવાવવામાં આવેલ છે. ખેડુતોનાં ટોળાં તે વખતે હાજર હતાં.

મેક્સીકોના પ્રજાસત્તાક રાજમાં પ્રમુખ પદ મેળવવામાં નિષ્ફળ થયેલા માણસે બળવો કર્યો છે. બળવાખોર પક્ષ કેટલોક મુલક ની લેવાને શકિતવાન થયેલ છે.

બ્રિટીશ છડીઆ સ્ટીમ નેવીએકન કુ. ની રેંજન જતી એક સ્ટીમર ગુમ થવાથી તે સ્પેનના કીનારા ઉપર બાંગીને દુખી મધ હોય એવું ધારવામાં આવે છે. તેના પર કાંઈ ઉતાર નહોતાં.

વિલાયતમાં નવી ચુંટણી કરવાના સંબંધમાં અને ઉમરાવની સભા કાઢી નાખવા અથવા તેની સત્તા કમી કરવાના સંબંધમાં જોસેફ તકરાર ચાલી રહી છે.

કેપ ઉતરેલા દેશપારીઓ

અખીલ રહ

(૨૮૨)

કેપમાં ઉતરેલા ૫ દેશપારીઓએ કેપમાં ઉતરવાના તેઓના હક ગાળન નીચલી અદાલતના ચુકાદા વિરુદ્ધ પ્રોવોશીઅલ સુપ્રીમ કોર્ટને અરજી કરી હતી. તેમાં નીચલી અદાલતનો ચુકાદો કાયમ રાખવામાં આવ્યો છે. પ્રોવોશીઅલ કોર્ટના ન્યાયાધીશ સર જોન બુકાનને નીચલી કોર્ટના અભિપ્રાયને ટેકા આપનારી એવી ટીકા કરી હતી કે ૧૯૦૨માં ટરાંસવાલમાં રહવાથીજ માત્ર કેપના ૧૯૦૨ના ૪૭ મા કાયદાનો લાભ લઇ શકતો નવા. એટલે કે તે કાયદાના અમલ કરવાનું જોણે તેનો લાભ નથી લીધેલો તેને તેથી હક મળી શકતો નથી. એટલે સવાલ એજ રહ્યો કે ૧૯૦૬ના ૨૦મા કાયદાથી તેઓને આ કોલોનીમાં કાયમ થવાનો હક મળે છે કે નહીં. હકીકતો પરથી જણાય છે કે તેઓ તે હક પણ મેળવી શકતા નથી. એટલે અખીલ કાઢી નાખવી જોઈએ.

જરમન વંશ મેન્સ સોસાયટીનો ૫ મે વાર્ષિક મેળાવડો વીક્ટોરીઆ સ્પીટમાં ‘લીસીયમ’ હોલમાં આવતે રવિવારે લવાયાથી શરૂ થવાનો છે.

ચાલુ વરતમાન

નાતાલ દિવસ મેન્સ સોસાયટીના આયોજીત સંઘિષ્ટ કોર્ટ જજન ખાતે એક નિશાળ ખોલવામાં આવી છે.

આવતા માર્ચ માસમાં ઇન્ડિયન કોન્ટ્રેસ વખતે હાજર રહેવા માટે જનરલ બોધા વિલાયત જશે. તે પહેલાં જરમનીમાં તે પોતાની તબીબી સુધારવા અર્થે થોડો વખત રહેશે.

તા. ૨૨ મીએ હાજરશીમાં પોલીસે ચીનાઓના બૂચારખાના ઉપર હરોડો પાડ્યો હતો, અને ૩૦ જાણીને પકડ્યા હતા.

કપડાઈનની વેપારી એન્જરે એવો ઠરાવ કર્યો છે કે આ એન્જરના મત પ્રમાણે એશિયાટીકોને નવા વેપારી લાઇસેન્સ આપવાનું બંધ કરવા યુનિયન સરકારે કાયદા ધડવા, અને આ સંબંધમાં પુરે પુરી વિષયો મેળવવા એક કમીસન નીમવું.

સોંધા કલરક મજૂરીને ટરાંસવાલમાં ગોરા મજૂરીની બાંહે આવતા બંધ કરવાના પગલાં લેવા ટરાંસવાલની વેપારી અને મજૂરીની એન્જરે મંડળોપર લખાણ કરવાને ઠરાવ કર્યો છે.

બોમ્બેનગીનીની વેપારી એન્જરમાં એક મેન્જર એવી પાત બહાર પાડી હતી કે યુનિયનમાં કેટલીક વ્યવસ્થા થવાની છે જેના પરિણામે પાલમેન્ટ પ્રીટરીએ જશે, કેપટાઈનમાં બધી કુનીવરસીટીઓ તથા કોલેજો સ્થપાશે, અને હાજરશીમાં રહેવાને લગતા કારખાના બશે. તેણે કહેલું કે બોમ્બેનગીનીને કાંઈ તફો મળે.

કુલમજાયા નામની ડરબનના બારામાં આવેલી સ્ટીમરનાં માણસોનાં પગરમાં સાંધવાનું કામ મેળવનાર એક હોદીએ પોતાનું કામ કરતાં એક લડીઆળની મોરી કરવાથી તેને કોરડામાં ખડો કરવામાં આવતાં બે માસની સખત મજૂરીની સખ બાંધ હતી.

ને મરજી પામ્યું હતું. તે મરજીમાં માણસને મારફત તપાસ કરવામાં આવી હતી. મરજીને મોખ્ખું અકસ્માતીક ડર વવામાં આવ્યું છે.

ન્યાસાલેડમાં ઉદ્બળના ડરના હ કેસો થવા પામ્યા છે.

‘મરકુરી’ માં એક લખનાર પૂછે છે કે હજમો રાતના બાર વાગ્યા સુધી દુકાનો ખુલી રાખી શકે? જવાબમાં ‘મરકુરી’ નો અધિપતિ લખે છે કે આમારી જાણ પ્રમાણે હજમની દુકાનો રાતીવારે રાતના ૯ વાગ્યા સુધી, અને તે સિવાયના દિવસોએ ૭ વાગ્યા સુધી ખુલી રહી શકે.

સોશીસપરીના બાર પરદેશીઓએ ટાઉન કાઉન્સિલને અરજ કરી છે કે શહેરમાં વધુ વેપારીઓની જરૂર નથી, માટે વધુ વેપારી લાઇસેન્સ આપવાનું બંધ કરવું. કાઉન્સિલે એવો જવાબ વાળ્યો છે કે લાઇસેન્સની સંખ્યા બંધ કરવાની સત્તા તેના હાથમાં નથી.

ટરાંસવાલના બેચર વાજીંગ ‘વાઈસ્ટેમ’ નો કલરકસરકોરપનો ખબરપત્રી ‘કુલીનો કાય’ એ મથાળા તથા એ જાપાને લખે છે કે :—“કુલીઓ સામે જુદો ઉકાવવાને માટે લોકોને કાપણ કરીને સમજાવવા આપણા આગેવાનો મુલકમાં એક મુસા ફરી ન કરી શકે? આ મુલક તે આપણે પવિત્ર વારસો છે. તેમાં જમી જવામાં કુલીઓને ઉત્તેજન આપી આપણા એક રાજ્યોનું કાવિષ્ય ઝેરી કરી નાખવા માટે તેઓ આપણા કુલેલાં સરીરને શ્રાપ આપશે.”

‘રાંક ડેલી મેલ’ નો મરેક્ટગરમનો ખબરપત્રી લખે છે, કે આ લતામાં એકિ આટીકાની સંખ્યા વધી પડવાથી સુધા રાહ ખતાના અસલદારે તેઓને માટે લોકેશનની સુચના કરી છે; અને તે માટે પાકાર્ડિલ ના. ૪૨ વાગા હારમની જગ્યા માટે અરજી કરવાની સુચના મળી છે. મ્યુનીસીપલ લતાના પુરવ વિભાગમાં પણ લોકેશન કરવામાં આવેલ છે. તેને માટે કરવાને ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા બે વિભાગ પસંદ કરવામાં આવે તે હતા. લડત ચલાવવા માટે પેસા એકલા અગાઉથી તપાસવો એવી તંદુરસ્તી ખાતા કરવા સાર, બાજુ કરનારાએએ મળ પુન રીતે અપીલ કરી હતી.

ડ્યુકની ડરબનની મુલાકાત પ્રસંગે ડરબનને સજીગારવા માટે પા. ૨,૦૦૦ નું અરજ કરવા ટાઉન કાઉન્સિલની કમી એકે બહમણ કરી હતી.

ડેલાનેઆએમાં લોકેશી યુટાએલી ટાઉન કાઉન્સિલ સ્થાપવામાં આવનાર છે. એ સંબંધમાં વિચાર કરવા ગવર્નમેન્ટ કાઉન્સિલની એક માર્ટીન તા. ૨૩ મીએ મળી હતી. સેક્રેટરી જનરલે જણાવ્યું કે શહેરનું કામકાજ ચલાવવા એક કમી સન નીમવું. લોકેશી યુટાએલી મંડળમાં પરદેશીઓ આવશે કે જોએ મોટા જથ્થા માં શહેરમાં વસે છે. એ કાપણો કર્યા પછી લોકેશી યુટાએલી ટાઉન કાઉન્સિલ સ્થાપવાનો વધુ મતે ઠરાવ થયો હતો.

કલોવો સુગર એસ્ટેટ પર કામ કરતા એક હોદીને બે હોદીનું પુન કરવાના આરોપસર મી. જી. પી. વોરનરની કોર ટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. કેટલીક જુગાનીઓ લેવાયા પછી આરોપીને નીર દોષ ઠરાવી છોડી મુકામાં આવ્યો છે.

બીરીઆ રોડ અને અંબીલો રોડના ખુણા પર એકિઆટીકોને લાઇસેન્સ આપવા માટે તે વોરડના ગોરા મંડળના સેક્રેટરીએ ડરબન ટાઉન કાઉન્સિલપર પ્રોટેસ્ટ મોકલ્યો હતો, અને કારણ સમજાવવા મામળું કરી હતી. ટાઉન કાઉન્સિલે જવાબમાં એવું લખવા બહામણ કરી કે લાઇસેન્સ અમલદારના સુકાદા સામે અપીલો સંભાળવાને ટાઉન કાઉન્સિલ કોર્ટ તરીકે હોવાથી આ બાબતમાં કાઉન્સિલ પોતાનો મત આપી શકતી નથી.

લંડનમાં પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

સમાધાની માટે તાકીદ

કંઈ માટે અરજ

તા. ૧૮મીએ લંડનનો નીચેનો તાર તા. ૧૬ મીના જાપામાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો :—

આજરોજ કેકરડન હોલમાં હોદીઓની એક મીટીંગ ભરાઈ હતી, જે વખતે ટરાં સચાલનો એન્ટી-એકિઆટીક કાયદો રદ કરવાને ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. લડત ચલાવવા માટે પેસા એકલા અગાઉથી તપાસવો એવી તંદુરસ્તી ખાતા કરવા સાર, બાજુ કરનારાએએ મળ પુન રીતે અપીલ કરી હતી.

ડરબન પાસે જેકપ્સ ખાતે એક હોદી ‘કોલર’ રેલ્વેના અકસ્માતથી ક્યારાહ

પરચુરણ ખબરપત્રો

હિંચથી ધી ધી ધી જનરલ લાઇબ્રેરીના સેક્રેટરી તા. ૩૦-૧૦-૧૦ લખે છે કે:— આ લાઇબ્રેરીનું વરસ તા. ૧૬મીએ પૂરું થવાથી વારસીક મહેલ સવ કરવા એક ખાસ મેળાવડો મોટી ધામધુમ સાથે કરવામાં આવ્યો હતો. મહેલમાં ઉપરાંત કેટલીક બાનુઓ પણ હાજર હતી. ગવર્નમેન્ટ સ્કુલના હેડ માસ્ટર શ્રી. મણીલાલ નિરલાયરામ પ્રમુખ સુદામા બાદ શ્રી હર જોવીંદે રીપોર્ટ વાંચ્યો, તથા શાસ્ત્રી હીરજી રામજી, ડા. શીવશંકર કાનજી પાટણકર વગેરેએ બાણો કર્યા. સાર બાદ સભામાં હાજર મહેલાઓને કુલના હારતોરા અતર ગુલાબ પાન સોપારી વિગેરે આપવામાં આવ્યાં. તેઓમાં અંગ્રેજીના જનન સમ્રાટના મુની મહારાજ શ્રી પૂજ શ્રી ખુલ્લચંદ્રના પ્રતિનિધિ શ્રીયુત જનન લાલજી, તથા પબ્લીક પ્રેસી કમિટી, શ્રી. જે. રાની મુકવાદરસ, આજ કારી અધિકારી શ્રી. ફો-સમકુ. મીલીટરી સંબંધીના વડા અધિકારી શ્રી. ફો-સમકુ. ગવર્નમેન્ટ ટ્રાસલેટર શ્રી. શીવલાલ હીમત રામ, શ્રી. લવચંદ જે. રાજ, શ્રી. નવરોજી એલજી, શ્રી. ડા. શીવશંકર કાનજી પાટણકર, રેવન્યુ ઓફીસર શ્રી. એનોરાતુ કેલીમાંઉ, મુનીસીપલ સેક્રેટરી શ્રી. હંબાક રૂદિમીસ, જજ કોર્ટના સીરસત હર પીંચમજી-તપર, શ્રી. રોહાઉ કાર વાલ્યુ. શ્રી. કમવાનદાસ દામોદર વિગેરે હતા. સભાનું કામ સમાપ્ત થતાં સહ લાઇબ્રેરી જેવા મયા હતા, અને સાર પછી સહ વિદાય થયા હતા.

સુ-અર્ધથી એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે ૧૬ ચાંદનીએ સ્ટીમર સુચતાનમાં આવી પહોંચ્યા હતા, તેમને ઉતારીને શ્રી. જહાંગીર પીટીટ પાસે લઇ જવામાં આવ્યા હતા. શ્રી. પીટીટે સલાહ આપી હતી કે મધ વેળા પોલીસે મદદ કરવા ખુદી જતાવી હતી તેથી તેમને માટે પોલીસ પાસેથીજ મદદ માગવી. તે મુજબ પોલીસ ખાતાને જણાવવામાં આવ્યું છે. જવાબ હજી આવ્યો નથી. શ્રી. કરીન રજુન છે તે આ અકવાલીયામાં આ તરફ આવશે એવા ખબર છે.

ટાંબાટથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે:—અત્રે માલતી લાઇબ્રેરીમાં માસિક મીટીંગ રવીવારે બપોર પછી મળી હતી.

નિયમ પ્રમાણે પ્રમુખે ખુરશી લીધા બાદ સભાનું કામ શરૂ થયું. મેમ્બરોએ જગ્યા મેળવવા બાબતમાં વિવેચન કરવા બાદ એ કામ માટે નીચે પ્રમાણે કારો બારી કમીટી નીમવામાં આવેલ છે. શ્રી. જી. અયોબા સેક્રેટરી, શ્રી. જી. પી. મંધી, શ્રી. દેવચંદ હરખચંદ, અંબારામ મહારાજ, શ્રી. અલકયા નાઇકુ. લાઇબ્રેરીના કાલ રિપોર્ટ શ્રી. સી. આર. નાઇકુ, શ્રી. દેવચંદ, શ્રી. જી. પી. મંધી અને અંબારામ મહારાજે વિવેચન કરવા બાદ પ્રમુખના કાપણ પછી સભા સાંજ ના વખતે વિસરજન કરવામાં આવી હતી.

ડેલાગેમ્બાથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે:—સ્ટીમર મરહુબોરનેનમાં આવેલા એ સલામદીએ શ્રી. આઇએકના પ્રજનથી અને ઉતારવામાં આવેલા તેમને ખાવા પીવાની મોકલણ અંગ્રેની હોદી કામ તરફથી નહીં કરવામાં આવતાં વીરીમાં જમવાનું રાખેલ, અને તેનો ફાળો કરેલ, તેના પા. ૨-૧૦-૦ આશરે થયું હતું. વીરી ખરચ કુલ પા. ૫-૦-૦ને આશરે આવેલ. તે બાદી રહેલ પા. ૨-૧૦-૦ અંગ્રેની હોદી કામે નહીં કરી આપવાથી આઇઆઇની શ્રી કુલકાજી સંપ વરવક સભા દુરેશ્થી આપવામાં આવેલ છે એ માટે તેમનો ઉપકાર માનવો ઘટે છે.

પરચુરણ ચરચા

કાંઠીથી એક લખનાર જણાવે છે કે અંગ્રેની કોરપોરેશન તરફથી ગામમાં ધરો તથા બીજી જગ્યાઓ તપાસવા એક કમીટી નીમવામાં હતી, જે દિવસના નવ વાગ્યે કહેરમાં ધરોધર જેવા મધ હતી. મજુર કમીટીએ બહેર કરેલું હતું કે આ ગામમાં હોદીઓ એકદમ ઘીએથીજ અને અંધારી જગ્યામાં પડેલા છે; ને પોતાની તંદુરસ્તીની દરમર જરાએ કશું નથી. તે ઉપરથી તા. ૧૮ ને રોજ કાંઠીના ઇન્સપેક્ટર તરફથી તમામ હોદી કુલનદારોને નોટીસો મળેલી છે કે અમર ચાલુ માસની તા. ૨૫ ના અરસા દરમ્યાન કાપડા પ્રમાણે રહેવાની સમવડ તથા સફાઈ નહીં રાખે તો તમારા લાઇસેન્સને હરકત આવશે બીજેરે લખાણ નોટીસ મળેલી છે.

લાઇબ્રેરી, આજકાલ જે. રા. લોહી આપણુ ઉપર જે તહેવાર મુકે છે કે હોદીઓ પેસાના હેર છે, પોતાના રહેવા

માટે લાયક મકાનો પણ નથી બનાવતા, ફક્ત કરાંટીન જેવાં ઝુંપડામાં પોતાની છાંટી ગુમરે છે; ને રહેવા માટે કુલ નેનો પડ્યો છેડતા નથી; બનતાં સુધી કુકનોમાં સુવે છે; સુરાની જગો તથા બીજાનાં કુલ મદા રાખે છે. તેમાં પણ પાછાનાં તો એવાં મધે મારે છે કે કોઇ તંદુરસ્ત માણસ તેમાં જાય તો તે જલદી બીમારીને બીજાને પડે; પોતાના રહેવાના ધરોમાં હવાની આવજન માટે જોઇએ તેવાં બારી બારણાં પણ નથી રાખતા. છતાં એવા અનેક પ્રકારનાં તહેવારો આપણુ ઉપર તે લોકો મુકે છે. વાસ્તવિક રીતે તે તહેવારો તબીબ સાચાં છે. માટે લાઇબ્રેરી બાદ રાખીને કે હવે નો વખત મયા વખત જેવો નથી. હવે એનીને ચાલવાનું છે. ધંધામાં અને રહેણી કરણીમાં કામદા પ્રમાણે ચાલવું પડશે નહીં તો કમજબતી આવી સમજવી.

કકસોપોથી એક લખનાર જણાવે છે કે—લાંના એક હોદીને જે. રા. કેસમાં સાક્ષી તરીકે બોલાવ્યો હતો. હોદી કોરટમાં હાજર થતાં તેને ટોપી ઉતારવા જણાવવામાં આવ્યું. તેણે તેમ કરવાની ના પાડી, ત્યારે જોડા ઉતારવાને કહેવામાં આવ્યું. તેમ પણ તેણે ના પાડી ત્યારે માજીસ્ટ્રેટ કહ્યું કે જોડા અથવા ટોપી ઉતારો નહીં તો હજુ થશે. આખરે હોદીએ જોડા ઉતાર્યા. નાતાલમાં કયાંય પણ આમ થયું નથી છતાં આજગ્યાએ આમ કર્યું એ જુલમ ખતાવે છે. માજીસ્ટ્રેટ ને યુજ્યુ તો તેણે કહ્યું કે સુપ્રીમ કોર્ટથી તેવો ધારો નીકળ્યો છે. ધીમે ધીમે આમ હોદીઓપર પીડાઓ વધતી જાય છે. તો હોદીઓને જમવાને કું લલા મણુ કરે છે.

કાઠીઆવાડમાં રાજુલાથી શ્રી. જમાલ ઉમર તથા બીજા ૧૨ જણાની સહીએ સાચેના એક કાગળમાં મરજીદ બાંધવાની બધી જરૂર જણાવી પેસાની મદદ માટે અરજ કરવામાં આવી છે. મદદ કરના રાખીએ પેસા ત્વંના પોસ્ટ માસ્ટર જે. સુની મુસલમાન છે તેમના મારફત મોકલવા જણાવ્યું છે.

અરચાખતીએને જણાવે
"એસ. એમ. આર."—તમે જણાવેલ હોદીનથી અમે વારંવાર મયા છીએ.
અ. ઇ. એ.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

મેટરગ્રાડીનાં પદ્મકામટે રખરના પાટા ને બદલે કાગળના રસાયન મેળવણીથી બનાવેલા પાટા બનાવવાને અખત કરવા માં આવે છે. તેવા પાટા ગજવડ જેટલાજ મજબુત, તથા રખર જેવા ચુશ્કુ ધરાવનારા બનશે.

નેચરલ હાસ્ટરીનાં અમેરીકાના ચુ ગીવમમાં પક્ષી રાખનાર મી. એપેને મેંટપોલમાં મળેલી 'નેચરલ કોનજર વેક્સન કોમિસ'માં કાપણ કરનાં કહ્યું કે ટોપીમાં પીંછા પહેરવાના વધી પડેલા શોખથી અમેરીકાના જંગલોનો નાશ થાય છે. આવી રીતે પક્ષીના નાશથી અમેરીકાના જંગલ ખાતાને ૨,૦૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડનું દર વરસે નુકસાન થાય છે. ટોપીમાં પીંછા પહેરવાના શોખને કીધે ચાર વરસમાં ૨,૦૦,૦૦,૦૦૦ પક્ષીઓને માંડી નાખવામાં આવ્યાં હતાં એક વરસમાં વેનજુલાએ ૧૫,૩૮,૦૦૦ ખમ હાતાં પીંછાં નિકાશ કર્યાં હતાં.

'એન્સી જનરલ' માં એક લખનાર જણાવે છે કે કેટલાક ધારે છે તેમ માણસના વાળનો વેપાર કાંઈ એછો બહેલો નથી. બોહીમીઆના દક્ષિણ-પુરવ ખુણામાંથી આ માણસાઈ વાળ મોટે ભંજે આવે છે. આ ત્રિભાગમાં માણસના માથાના વાળનો વેપારનો દેખાવ સાધારણ છે. તેનો ત્યાં બહેલો વેપાર આવે છે. ચીનથી મોટા પ્રમાણમાં બાલ ની આયાન કરવામાં આવે છે. ચીનાઈ ખાળ મજાજ કાળા આવતા હોવાથી તે કાંઈ કામના નથી હોતા. તેટલા માટે તેનો રંગ પહેલાં બદલાવવામાં આવે છે. તેને સોનેરી રંગનો બનાવવા માટે હાઈ ડ્રેજન પેરેકસાલ્ફના સોલ્યુશનમાં બોળ વામાં આવે છે.

એક જરમન કારીગરે જાવળી ભરણુ ધડીઆળ બનાવ્યું છે જેમાં દરરોજની તારીખો, ચારે, રજુઓ, રાસીઓ, તારા, સુરવ, ચંદ્ર પગેરની આકૃતિઓ પગેરે દેખાઈયું છે આ ધડીઆળ ૨૨૦૦ બાજોથી બનેલું છે. તેમાં આવેલાં ચક્ર રોની સંખ્યા ૧૧૨ ની છે. એ ધડી આળમાં કાપલ, સીક, ઝોખા, મરમા વગેરેની આકૃતિઓ છે. તે દર પદર મિનિટે ગત ગતના રાગોમાં વાગે છે. આ

ધડીઆળ બનાવતાં તેને વીસ વરસ લાગ્યાં છે.

મેડીયમ નામની એક બાનુએ પોતાની સાયન્સ સંબંધી લાંબા વખતની શોધ બોળ મજી એક કીમતી પદારથની શોધ કરી છે. તેણીએ પોલોનીયમ નામનો એક નવો પદારથ શોધી કાઢ્યો છે કે જે રેડીયમ ધાતુ કરતાં ઘણું કીમતી હોવાનું જણાવવામાં આવે છે પોલી નીયમ પદારથ રેડીયમ કરતાં ૫૦૦૦ ગણો પાતળો છે. પણ તે પછી સહેલાઈથી બીજા પદારથો જોડે મળી જઈ નાશ પામે છે તેનો એક નાનો સરખો આમ ઘણી મહેનતે મેળવવામાં આવ્યો હતો. જે ૧૮૭ દીવસમાં ઢીડી મથો હતો. ત્યારે રેડીયમને પુરેપુરી રીતે ઢીડી જવામાં ૧૦૦૦ વરસ લાગે છે. એક શોધક જણાવે છે કે આ પદારથ ખરેખર કીમતી છે પણ તેની જેમ જેમ પેદાશ થતી જશે તેમ તેમ હલો જશે તેવી અનિયમમાં મોટા પ્રમાણમાં ઉપયોગ કરી શકાશે નહીં.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે સમ બીરીયાની ઉત્તરે આરકટીક સમુદ્રના બરે હોની નીચે હાથીદાંતના બેટ માણુમ પડ્યા છે. એક લ્યોફેફસ નામનો બેટ માત્ર હાથીઓના દાંત તથા હાકાંતોજ બનેલો છે એમ કહેવાયું છે. ત્યાં જેડા તથા જંગલી પાડાના કીમતી પશુ પુષ્કળ મળી આવે છે. કીનારાની પાસે દરિયામાં તળીએ રેલી પણ જાણે હાથીદાંતની બનેલી હોય એટલો હાથીદાંત ત્યાં જોવા માં આવે છે એવું અનુમાન બાધવામાં આવે છે કે તે દેસ પ્રથમ હાથી, જેડા, જંગલી પાડા વગેરે જનાવરોથી ભરપૂર હોવો જોઈએ અને કાળે કરી તે દરિયાની સપાટી નીચે જઈ પહોંચવાથી બધાં પ્રાણીઓ મરી જઈ તેના હાકાંતો તે ભુમિ ઊવાઈ મજ હોવી જોઈએ; અને તે ભુમિ પાછાં પાછી ઓ રી જવાથી આજે હાથીદાંત તથા હાકાંતોની જાણે બનેલી હોય એવી નજરે પડે છે.

'મરકયુરી' ને ડરબનના સ-તાવાળા એ તરફથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે ડ્યુકની મુલાકાતના કારણસર તા. ૨૭ ડીસેમ્બરે દુકાનો બંધ રાખવાની હોવાથી તા. ૩ જુને ધનીવારે રાત્રે ૧૦ વાગ્યા સુધી દુકાનો હાથી રાખી ચકરી.

પરચુરણ ખખરો

અપાને આવતા છ વરસમાં દરીઆઇ લગર વધારવા માટે ખા. ૭૦,૦૦,૦૦૦ પરચુરણો ખરાદો કર્યો છે.

લંડન ખાતે સરકારે લેખાડેલું દીંદી વિદ્યારથીઓ માટેનું પ્રકાન વિદ્યારથીઓથી ભરાઈ ગયેલ હોવાનું જણાવવા માં આવે છે.

નાતાલની પીટરમારિસબરમ કાલેજના મી. હોરવુડે દીંદી સીવાલ સરવીસની પરીક્ષામાં પાસ થઇને દીંદમાં મોટા હોદ્દા પર નોકરી મેળવી છે.

મી. માણેકજી નસરવાનજી કુપરે લંડનની પાલમોરન રેસોસમાં "પરસીઆ, અને દીંદના પારસીઓ" એ વિષય પર કાપણ આપ્યું હતું. જેમાં પારસીઓ પરસીયા સાથે વધુ સંબંધ રાખે એવી જલામણ કરી હતી.

સિલોનના કાંઠ પર મોકળાવવું પ્રમાણુ ધણુ વધી પડ્યું છે આ આવ નાળી એરીનાં નાનાં કાઠ ખાઈ છવે છે અને રખરના કાઠ પર જઈ તે નુકસાન કરે એવો ભય છે. સરકાર આ સંબંધી અંપતા ઉપાય લે છે.

ત્રીનીડાડમાં એક ગેરાએ જે ગીરમી ડીઆ દીંદી મજુરોનાં મેળીથી ખુન કર્યાં હતાં, છતાં પોલીસે તેને નિરદોષ જણાવી પકડેલ નહીં. તેથી માણસેદને ખુનીપર કામ ચલાવવા માટે અરજ કરવામાં આવી. માણસેદે પણ, ખુનીને પોલીસે નિરદોષ ઠરાવેલ છે એ કારણ જણાવી ખુનીને પકડવાની ના પાડેલ. આવી ગેરબ-સારી વરતણુક સામે લાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ કરવામાં આવેલ, જેણે દીંદીના કાલમાં ચુકાદો આપ્યો છે, અને માણસેદના હુકમને ફરવો છે.

પ્રજાપતી નેશનાલીસ્ટ કોંગ્રેસની બેઠક બેલજીઅમનાં પાવતખત ઘસેલસ ખાતે થઈ હતી. તે વેળાએ મેટબીટનની રાજ નીતીને વખોડી કાઢનારાં અને મી. રૂઝ વેલ્ટ પ્રમે બોધ બતાવનારાં અનુભવી ભાવજો કરવામાં આવ્યાં હતાં. બેલજી પમની સ્વતંત્રતા માટેની લડતનો ભોગ થઈ પડેલા મુસ્લીમોની પાદમાં કરવામાં આવેલા મેળાવકામાં સામેલ થવાની પ્રજાપ રાન નેશનેલીસ્ટોએ માગણી કરી હતી પણ ઘસેલસના ભેરડ મેવરે તે સ્વીકાર થાને ના પાડી હતી.

હાંદુસ્તાનના અખરો

(હાંદી બાપા ઉપરથી)

શ્રી. ઇ. મેકેનોહીએ હાંદિયાવાડના એન્ટ ડી ગવર્નરનો ચારજ લીધો છે.

જામનગરના આમરણ અને બળાલા મદાસ એકત્ર કરી જોડી દઇ તેનો વહીવટ જોડીયા તાલુકા હેઠળ મુકવામાં આવ્યો છે.

જામનગરના જામ સાહેબના જન્મ દિવસની પુરાણીના મરીમ અનુચાત્રમ માં મીહું ખાજી આવવા, રાજ પાળવા વગેરે અવસ્થા ઉપરાંત તાલુકાઓની ઓરીસ તથા હીરપેનસરીઓમાં જામ સાહેબ શ્રી રણજીતસીંહની છત્રી મુકવાનું હરથું હતું. તેમજ જુદી જુદી ન્પાતોની ૩૮ વિધવાઓને તેમની આખી છ દગી સુધી માસિક રૂ. ૨ ની છવાઇ કરી આપી છે, એકુતોને રૂ. ૩૪૦૦૦ની લહેણી રકમ માફ કરવામાં આવી છે.

બોટાદ (હાંદિયાવાડ) ખાતે કોઝીચરી ને લગતો કેટલાક માસ બનાવનરી કાપની સ્થપાઇ છે. હાંદિયાવાડમાં આ માસ બનાવનારો હારખાનાઓની અછતને લઇને આ કાપની સારી સફળતા મેળવી છત્રી છે, અને તેની સ્થાપના યમાનેમાત્ર બે વરસ થયાં છતાં તેણે જાવનગરના સ્વદેશી પ્રદરજનમાં ચાંદ મેળવીને સ્વદેશી બનાવટને માટે સારું ઇનામ જાપાદત કર્યું છે.

આંજોલીઆની બે વરસ માટે સફરે જઇ આવવાને એક વેચારીના પુત્રે કરાં ચીના સતાવાળાને અરજી કરી હતી. અરજદારે મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા પાસ કરી છે, તેમજ તેનો ખીતા વીસ વરસ થયાં આંજોલીઆમાં વસવાટ કરી વેપાર ચલાવે છે. અને હવે એકાદ બે વરસ માં લાંબો વેપાર સમેટી લઇ કામ અલાસ કરવા માટે પોતાના પુત્રને મદદનાર તરીકે બોલાવવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ સતાવાળાઓ તરફથી તેની અરજીનો એવો જવાબ આવવામાં આવ્યો કે “એક બે વરસમાં આંજોલીઆમાં જઇ આવવામાં કાંઇ ફાયદો નથી” એમ સમજાતાં ત્યાં જવાનો ઇરાદો બંધ રાખ્યા સલાહ આપવામાં આવી હતી.

વડોદરા ખાતેની મદારાજ સાહીત્ય પરિષદ વખતે આખા હાંદમાં નાગરી પ્રચાર કરવાનો હરાવ પસાર થયો હતો. હાલમાં એમ સંભળાય છે કે વડોદરા રાજ્યની ૧૦ કન્પાસાઓમાં નાગરી આપાનું યોગ આવવા માટે વારષિક ખર્ચ રૂ. ૩૦૦૦ નો કરવાની મંજૂરી મળી છે. દરેકની જે કામદાઓ આગાં પત્રિકામાં પ્રસિદ્ધ થાય છે તે પણ વખત જતાં નાગરી અક્ષરોમાં બહાર પડશે. તેમજ રાજના સર્વ નિર્માણ પણ એજ લીધીમાં પ્રગટ કરવાનો હુકમ થયો છે.

વડોદરા રાજ્યના લશ્કરી કેપ્ટન તરીકે એક મુરોષીઅન અમલદારને રૂ. ૩૨૫ ના પગારથી નીમકમાં આવનાર છે.

સુરત છલ્લાના આમદામાં ૩૦ નવી શાળાઓ આવતા વરસથી ઉદ્ઘાટવા ફળ વણી ખાતાના વડાએ પરવાનગી આપી છે.

મરોલી રોશન ઉપર જ્યો રોટરોરમ અને ઉતારોએને આશ્ચર્ય લેવા સારું છાપરું અને ચમાર ગામ રોશન ઉપર તેવીજ મોઢવણો તથા જાળરૂ કરવાનું હરથું છે.

સુરતના ૧૮ વરસની વયના બોકરા ને એક જમાળા દાપ્ટીવેલી રહેલે મારફતે લઇ ગયો હતો અને નામપુરથી ૧૬ કલાકની મુસાફરી પછી એક બીજા રોટરોરને બે અજબવા શખ્સોને સોંપી તે સખ્સ જતો રહ્યો હતો એ પછી બોકરો આજોડી બતાવી છટકી જવા પામ્યો હતો અને તેથીજ તે પોતાને વતન પાછો આવવા સક્તિમાન થયો હતો.

ગોધરા પાસેના કનેલાવ તખ્તવમાંથી ગોધરા મામને પાણી પૂરું પાડવાને બાંધ કામ કરવા વિચાર ચાલે છે.

દેવમદ બારીખના દીવાને પોતાના પતિની યાદમાં જાનવરોનું દવાખાનું સ્થપવા અને પોતાના નામે માણસો માટે દવા ખાનું સ્થાપવા રૂ. ૧૦ હજારની જાખા વત કરી છે.

હાંદુ સનાતન ધર્મનીલિ સિક્કાઈકમીટી તરફથી આઠમો વાર્ષિક પ્રનામ સમારંબ મુબમમાં શેઠ મોરારજી ગેઠજીસ મારફતે કોલમાં જામ બી રણજીતસીંહના

પ્રમુખપણા હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો. ના. જામે સલામી રાજદારી સ્થિતિ તરફ જોતાં ધાર્મિક શિક્ષણની આવરવતા બતાવી પોતાના રાજ્યની શાળાઓમાં પણ મીસીસ એનીમીસેન્ટકૃત જેવાં પુરાતન પુસ્તકો લખાઈ કરવાનો યત્ન કરવા છટકા બતાવી હતી.

મુબમ યુનીવર્સીટીની સેનેટ સભામાં ડો. વીમાસે એવી દરખાસ્ત મુકી હતી કે મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા વરસમાં બે વખત લેવી અને તે માટે ચાલતા નીચેમાં જરૂર જણાતો ફેરફાર કરવો. આ દરખાસ્તને ડેફા નહીં મળવાથી તે ઉડી ચઇ હતી. બાદ સેનેટ વિસરજન થઇ હતી.

મુબમની યુનીવર્સીટી તરફથી એવો હરાવ કરવામાં આવ્યો છે કે એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની બીજા વરસની પરીક્ષા સને ૧૯૧૨ પછી બંધ કરવી અને એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની હીધી માટેની છેલ્લી પરીક્ષા ઉપરમાં લેવડ સને ૧૯૧૫ ની સાલ સુધી લેવી અને સારનાદ તે પરીક્ષા બંધ કરવી.

પુના ખાતે રાનડે ઇલ્સોબલ અને સ્થાનોમીક ઇન્સ્ટીટ્યુટને મુબમના ચરનરના કાર્યે ખુબસુ મુકવામાં આવ્યું છે.

પુના ખાતેની સર્વન્ટસ એન્ડ ઇન્ડીયા સેલારીની એક શાખા મદાસ ખાતે સ્થાપવામાં આવશે.

મહીસુરના નામદાર મદારાજ આવતા વરસની શરૂઆતમાં પુરોષ જનાર છે. અત્યાર સુધી બીજા મહીસુરના કેાપણુ રાજ્ય ઉમલકા ગયા નથી. મદારાજ પોતાની સાથે આમેરાન બાલજોને પણ લઇ જનાર છે. મદારાજ એક વરસ પુરોષમાં ગુજરનાર છે.

બેન્ડોર ખાતે સાયન્સને લગતી કેળવણી આપનાર દેશી ખાતું સ્થાપવામાં આવ્યું છે.

મરફુમ લોરડ રીપનનું બાવણું; તેમ ના બાદગીરીના સમય તરીકે મદાસ પ્રતાકમાં ઉભું કરવામાં આવનાર છે.

જમાળાની ઇસાઈક કોનફરન્સમાં પસાર થયેલા હરાવેમાં હાંદિયા આફરિકા

ના હોદ્દોની દાખલાઓ સામે પ્રોટેસ્ટનો કારણ હતો.

પતીયાળાના મહારાજાએ પ્રાથમિક કેળવણી દેવાવવા માટે કેળવણી ખાતાના બજેટમાં રૂ. ૧૦૦૦૦ આપ્યા છે.

પ્રોટેસ્ટના રાજ્યો ખરદવાનના સમજાવતી દોરડામાં જીલ્લાઈયસ કોલેજ સામે રૂ. ૬૫ આપતો દાવો માંડ્યો છે.

જામનેતા પત્રિકા ડુંગર સમીતરીખરનો કમલે શરૂઆતની સમામીના રૂ. ૫૦૦૦૦૦ બધા અને વર્ષિક રૂ. ૧૨૦૦૦૦૦નું સાલી માણુ આપવાની શરતે દીમમખરી જામનેતાને આપવાનો જાગણની સરકારે કરાવ કર્યો હતો. તે હુકમ હોદ્દી સરકારે રદ કરી સ્વેચ્છાથી જામનેતા પ્રથમ હક જાણવી રૂ. ૫૦૦૦૦ ચાર દકાના બ્યાને દીમમખરી જામનેતાને પાછા આપવા જણાવ્યું છે. આ હુકમ સામે દીમમખરી જામનેતા તરફથી અપીલ ચનાર છે.

હરખરત પ્રાધસ નામના મધ્ય હોદ્દીના ખાણના ફારમેનને તબી નામના ૧૨ વરસના દેથી છેકરને સાત મારી તેનું મરણ નીચળવવા માટે જાંઝારના જીલ્લા માજીસ્ટ્રેટ રૂ. ૨૦ ના ફકતી સજા કરી હતી !

હોદ્દી સરકારના કેમરલીઅસ પ્રોટેસ્ટી જન્સ ડીપાર્ટમેન્ટ તરફથી બહાર પડતા બ્યાપાર સંબંધી આંકડા ઉપરથી જાણવા માં આવે છે કે—ફુલીયાના જુદા જુદા જાગે ખાતે ભાતના જાણ-ગણનાં જાણ નો બ્યાપાર મોટા પ્રમાણમાં ચાલે છે. હર વરસે જાણે દન જાણાં યુરોપ અને યુરવ એશિા તરફ મોકલવામાં આવે છે.

“ અલમાજનદાદ ” પત્રમાં રવામી દયા નાં હિપર દુમતો કરનારે જાણાણ જાણવા થી જાણનાં જાણ મેટ્રેટ તે પત્રની રૂ. ૨૫૦૦ ની જાણનાં પીરી માગી હતી.

જોય હોદ્દીના મેટ્રેસ લીગની મેટ્રે અને મેટ્રેસન દેવાવણી કોન્ટ્રેસ નાગ પુરને બદલે અલમાજનદાદ ખાતે નાગના તહેવારોમાં બરવાનું છેવટનું નકી કર્યું છે.

ખનારસની પ્રોટેસ્ટ હોદ્દી કોલેજના રિપોર્ટ ઉપરથી જાણાણ છે કે કોલેજનું રૂ. ૫૦૦૦૦ ની જાણનાં ફકતે તે

રૂ. ૫,૫૧,૦૦૦ નું થયું છે. ગયે વરસે રૂ. ૨૬ હજારની ખોટ હતી તેથી મીસીસ એન્ટી બીસેન્ટે રૂ. ૩૦ હજાર ખોટા પાસે થી આપ્યા હતા.

દેરાગઝીખાન શહેર સીધું નહીને બોગ અથ પડ્યું છે. મુલતાનના કમીશનરે સનાવાર રીતે જાણાણ છે કે સને ૧૯૧૦ ના વરસની રેલોની મોસમ પુરી થતાં દેરાગઝીખાનનો માત્ર ચોથો ભાગ આપી રહ્યો છે. જ્યારે પોણા ભાગ નહીંએ હજમ કર્યો છે. તે બધો નાસ ગયા જુનની અધવચથી શરૂ થયો છે. ૭ હજાર ધરોમાંના પાંચ હજાર નાસ પામ્યા છે. સરકારે નવું શહેર વસાવવા માટે દસ માઇલ દુર એક સ્થળ પસંદ કર્યું છે અને તેમાં નામના બાવે મકાને લાયકના પીરતાર આવે છે.

તાબુ ઉમદા ફરત

અને વેલ્જાવલ

સરખની પેશીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકેથી નિયમસર તાબીદથી મોકલીએ છીએ. જોરકર મોકલી ખાવી કરશે.

નાતાલનો સારો તમાકુ જગ્યાબધે મળશે. પત્ર બચકાર નીચેને શીરનામે કરો:—

ધંસમાઈલ જવા ફરતર.

પી.બી.બી. ૪૭૧. ટેલી. એડ ધંસમાઈલ ૧૭૧, એ ઓટ, ડરખન

હોદ્દી કારોગરીની ટ્રકો

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકો, કેબીન ટ્રકો, મુસાફરીની કેબીન ટ્રકો તેમજ બારે રટીસ ની ટ્રકો બતાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને લગતો બીજો સામાન પણ જોરકર મુજબ બતાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચાલુ)

સાદાં તથા હોડાં દાકણવાળાં દરેક સાધનાં બતાવીએ છીએ.

તે બપોરે જોરકર રાખવાની પેરીએ પાણીના ખરો, ટેપી રાખવાના જાણે રજેરે દરકેલ સાધનાં બતાવી દરકેલ છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇવેલીસર મ માવો અથવા જાને આવી મળો:

M. RAWAT & Co.,
Head Office: 108 Queen St., Durban;
Branch: 1, Mead St., P. M. Burg.

રોકડો ખજાર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
દુધ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
ચાવલ માંગ ૧ ખરતાની	૧૮ ૧ „ ૨૦ ૦
બીમડીના	૨૪ ૬ „ ૨૫ ૦
એફ.એફ.ડી.આર.	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ „ ૧૮ ૬
ચીની સકરર	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
ફુંડાના	૧૮ ૬ „ ૨૦ ૦
દેશી ટુવેર દાળ	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
ટુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
મસુરની	૧૮ ૬ „ ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ „ ૨૭ ૬
અરહની	૨૮ ૬ „ ૨૯ ૦
ચણા મુખમના	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
„ દળ	૨૩ ૬ „ ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬ „ ૯ ૦
બીનીસ	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
કડકુ તેલ ૧ ખાલન	૨ ૫ „ ૩ ૬
એરડીડું	૩ ૦ „ ૩ ૩
મીઠું	૩ ૬ „ ૪ ૯
નાણ્યએરનું	૪ ૬ „ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૦ „ ૧૬ ૬
પીણા	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૮ ૬ „ ૯ ૦
જાડો દાકિસ હોલ	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦
મદ્રાસી મોપારી ૧ રતલ	૭ ૬ „ ૮ ૦
મરઆ	૩ ૬ „ ૩ ૯
ધી પેરી, જટીનના પેડ	૮-૧૦-૦ „ ૮-૧૨-૬
પોરખાંદર	૬-૫-૦ „ ૬-૧૦-૦
ખારાશીન કરાલિન	૭ ૩ „ ૭ ૬
„ વાઘટ રાસ	૮ ૬ „ ૯ ૦
„ „ માલન	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
નાળીયેર	૧૬ ૦ „ ૧૭ ૦
ફલી	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦
કાષ્ઠમંડ સોપ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
સાણુ સીંક રટોન	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઈટ ૧૦ ઓસ ૩૪ ૦ „ ૩૬ ૬	
સાણુદાયમ્ ૫૦ દુકાના	
ખોડસની ગીમત	૧૨ ૬ „ ૧૩ ૦
તેકર દી	૧ ૮ „ ૧ ૯
માગીસ લાખન	૩ ૬ „ ૩ ૮
મોપારી મેવરવની	૧૦ „ ૧ ૦
નીઝ પોણટ રીમારેટ	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦
નીમક (લીવરપુલ)	
ખરતા એકની	૬ ૬ „ ૫ ૦
નીમક (બરમની સાફ)	૪ ૬ „ ૪ ૮

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેર જનતાને જાણ કરવા હવે આ બજારમાં જે વસ્તુઓની વાસ્તવિક કિંમતો જાણવાની હોય તે માટે આ બજારમાં આવી છે. જેમાં વસ્તુઓની કિંમતો જાણવાની છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGERS.

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
89 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ઓરીએટલ ડ્રગ સ્ટોર

૧૮૧, ગ્રેન્જી, હરબન.

‘વડે માનરમ’

સાચી સ્વદેશી દવા મળતી હોય, તો પછી યુરોપીયન દવા ત્યાં મળે વાપરે છે. જે રસાયન સહુનાં—મન અને શરીરને તાકદ આપનારી દવા. કિંમત ૩ હરત આને એટલી દવાની શીલીંગ ૫.

આવાસીર બીથરવાના સોમ અને ઘણી—હરસ મસાનો તાકાળીક અને એકસ ઇલાજ. નાવાલમાં મળ્યા જ્યુને ફાયદો થઈ ચુક્યો છે. કિંમત શી. ૩.

મરહુમ શીર—બહુ મલમ. સોમ, ઘા, ગુમ્મ, વિવેરને વસ્તુ સાફ કરે છે કિંમત ૬ પેની.

કૃમિખન વટિકા—પેટનાં અને અને આંતરડાનાં તમામ જીવડાનો અકસીર ઇલાજ, લાલ અને સફેદ જીવડાસાથે જુદીજુદી દવા. કિંમત શીલીંગ ૧.

તવાના વટિકા—જુલાયની અકસીર મેળીઓ, ડબીની કિંમત શીલીંગ ૧/૧.

શરીર પર વટિકા—દુઃખસામક મેળીઓ. અશ્વત્થ સ્વપનાને ખાસ ઇલાજ કિંમત એક શીલીંગ ૧/૧.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં

હિંદુસ્તાનની એકમાત્ર જથ્થાબંધ મંગાવી
સરવે બાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ ધી પોરબંદર તથા કલકત્તા—
સરસ ચાવડ—ચોખુ મંધીઆલુ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spicoken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let
124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries

64 Walmer Road,
Forwarding and Commission Agent.
STORES, LOWER PIER STREET.
P. O. Box 153. Telephone: "MELON"
PORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant. Box 87

REIRA

G. rdhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Iadon" Box 42

BEACONSFIELD

Mahabrodeen Dowry,
Robinson Street.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOKSBERG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Isaiah Adam.

CAITENOWN

A. Cader 116 Long Street.
Jhagaulal Bhawanidas Gheswala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
JEWANIM NORODIKH,
24 Frere Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ARORA BAKER AROR & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Rhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. AND LADURI,
O. Box 570
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point
J. B. Mehta,
157 Grey Street: Box 530,
B. A. Maghraj, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAR & Co.,
Box 97, 125 Field Street
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. Jivan, 162 Grey Street:
J. Peerbhoy Butler,
508 West Street.
Lala Bebbai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street
A. G. TINSIE, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN-BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street
LEWIS JEEWA
Fruiterer, Box 471

EAST LONDON

S. Cassoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohambhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 108.
V. A. D. SR, Box 110 Tel. "Dosa"
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Samy, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

N. S. Samy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street

HEIDELBERG

A. M. Bhat,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43.

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amrod Moonjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street
Chhibu Dajee,
Indian Washerman,
Box 6309.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADASHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkny
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. TAYLOR,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Saheb,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3458.

UMARJEE SALEJEE
P. O. Box 5931.

Ichharam Gopal Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp
S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner
45, De Beers Road.

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
ONOTABAI & DADOO
Box 33.
Hasan Amod,
Indian Location, Stand 16.
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJEE
Box 11.

MIDDELSBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BRANNA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
L. A. CAJEE & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street

LOURENCO MARQUES

Hajee Essa Hajee Suliman & Co.,
Box 308.
GORMAJEE IDOLAY, Box 332
Madhavjee Jetha & Co.
Box 140.
Noor Mahamad & Rasji,
Box 329.
Parahotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VIAJAS & JALAN, Box 92.
Naujee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDENE

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

L. M. Bhyat, Box 24,
AGTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHKOPSTROOM

T. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Nekamdas Bros.,
Main Street, Box 131.
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.
L. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vanmali Harie,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Choto Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhaj V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
J. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant Box 240

RICHMOND

Porbandar Trading Co Box 43

ROBERTSON

A. Absham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Soliman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik Box 59
Khushal Parbhu Dbi,
I an Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kertledorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street,

SPRINGS

(Transvaal.)

Kesarji Giga, Befoola

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 122
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer.

VITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Dresser John 4.

UMKINGA

Dada Osman

VEROLAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Heturaj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Munaver Rueria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 587. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Ungehi Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 33.

શ્રી. કેવલરામ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
દાદા રેલમ અને ચીનાઈ તથા અપાનીક ફાલ
મારકેટ સીટ, (કલેન્ટન હોટેલની સામે.)
મેલસ ૫૩૨૦, બેલ્ડ-અન: ૪.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and A1

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No 432. Corner Kaffir & High Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add: "FANJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches:— Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Suez Port Said, Naples and Marseilles:—

about Dec. 19th Goorkha 6287 tons

„ Jan. 16th Gascon, 6288 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE
FOR DELAGOA BAY ONLY

about Dec. 2nd Dunluce Castle, 8114 tons
FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

„ Dec. 17th Alnwick Castle 5893 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલરોલ અને રીટલ મરચાં.
ઈન્ડિયન પ્રાસરી જથ્થામાં હાઉસ્ટાન
થી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ ધી પોરખદરનું તથા કસકતા
નુ-સરસ ચાવલ-ચોખુ-મંધીઆણું-અથા
ખંધ અજમાએથ કરી ભુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરખદરનું ભુચોદાર ધી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 88 Tel. Add: "FANJANDAR."
Telephone 86

No. 49—Vol. 8

SATURDAY, DECEMBER 3RD, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

INDIANS AND THE ROYAL VISIT

NO ADDRESSES PRESENTED. LOYAL GREETINGS AND WELCOME

WE have received copies of letters from the British Indian Association, Hamidia-Islamic Society and the Natal Indian Congress, to the Duke of Connaught, on the occasions of His Royal Highness's visits to Johannesburg and Durban.

The Association's letter, which is signed by the Chairman and addressed to the Duke's Private Secretary, encloses the resolution passed on the 18th ultimo which was published in last week's "Transvaal Notes." The letter goes on to say:—

"It is the misfortune of the Community represented by my Association that, for the reasons stated above, its representatives are debarred from personally tendering to His Royal Highness a respectful welcome to the Transvaal, and the expression of the community's loyalty to the Throne.

"In the absence, therefore, of the presentation of a public address on behalf of my Association, I beg to tender hereby a respectful welcome to His Royal Highness, and to request him to convey to their Majesties an expression of the loyalty of the community represented by my Association."

In reply the foregoing, Major Lowther made suitable acknowledgment.

The Chairman of the Hamidia-Islamic Society writes a similar letter in which the Society associates itself entirely with the reasons expressed by the British Indian Association, and expresses loyalty of the members of the Society and a respectful welcome to His Royal Highness.

A reply acknowledging the letter was received from the Duke's Private Secretary.

The Chairman and Secretaries of the Natal Indian Congress addressed the following dignified letter to the Duke of Connaught:—

"On behalf of the Natal Indian Congress as representing the larger body of enlightened British Indian opinion in this Province, we beg to unburden ourselves before your Royal Highness that in view of the unprecedented state of affairs adversely affecting the rights and interests of His Majesty's Indian subjects within the Union, and by reason of the fact that the Government of the Union has not as yet granted any permanent or temporary relief in the premises, having the while full knowledge that Indian loyalty has been strained to its utmost limits by reason of the increasing harassment of His Majesty's Indian subjects in every walk of life in this sub-continent, one acute phase of which is evidenced by the fact that, in the very midst of the rejoicings over the consummation of the Union of South Africa, a large number of His Majesty's Indian subjects have been and are being incarcerated in the prisons of the Transvaal for venturing to claim their just rights and privileges as loyal and law-abiding British subjects; we the undersigned pray most humbly to convey to your Royal Highness our deep sense of mortification that, in view of our unhappy past, the sad present and the gathering clouds for the future of our life in this part of the Empire, we are unable in our hearts and minds to rejoice with those that rejoice; rather we feel it to be the deep dictates of our conscience to weep with those that weep.

"Wherefore we pray that your Royal Highness may be graciously pleased to convey to His Majesty, the Emperor, our most humble assurance of continued loyalty for the Throne and our unequalled veneration

for the person of His Imperial Majesty and that of his well beloved Consort."

Natal Indian Congress

Protest Against Mrs. Sodha's Prosecution

Under the auspices of the Natal Indian Congress, a Mass Meeting was held on Sunday last at Mr. Parsee Kustomjee's premises in Durban to pass resolutions sympathising with Mrs. Sodha in her suffering, and congratulating her on her courage in undergoing all these sufferings for the sake of the respect and honour of India, and urging on the Union Government of South Africa to stop this cruel and unchivalrous attack on our women, and withdraw the wretched prosecution.

The Chairman, Mr. Dawad Mahomed, spoke in Gujarati, and his speech was afterwards read by Mr. V. Lawrence as follows:—

Friends and Countrymen,—Not very long ago we met here to pass resolutions sympathising with the relatives of the late A. Naryansamy, one of the brave passive resisters, who died a martyr to the cause and requesting the Union Government to end a painful and cruel struggle that has been going on for close on four years in the Transvaal, where scores of our countrymen are still undergoing imprisonment to get the removal of the stigma inflicted by the late Transvaal Government and now perpetuated by the Union Government, under the Immigration and Registration Acts of that Province.

To-day we have met here to perform another duty. The first resolution that will be submitted to you, congratulates Mrs. Rambhadr Sodha on her splen-

did determination to go through the prosecution the mighty Union Government has ordered to be carried on against her. For what? For entering the Transvaal to temporarily reside on the Tolstoy Farm, as they have been reduced to poverty and their home in this Province broken up owing to Mr. Sodha's almost successive imprisonment for the past eighteen months in the Transvaal gaols and as the families of other passive resisters are being maintained at the Farm out of the funds raised in India. The second resolution respectfully urges the Union Government to withdraw the prosecution they have unjustly and unmercifully instituted against her. Our countrymen in the Transvaal are genuinely anxious to avoid importing women into their struggle. They do not wish to further complicate a situation that is already complicated and have pointed out all this to the Union Government and have begged for the withdrawal of the prosecution and the issue of a temporary permit to her to reside on the Tolstoy Farm only pending the continuous imprisonment of her husband. This they have stoutly refused to do and are waging war on our women. This adds a new phase to the Transvaal struggle. Our sisters there have at a recent meeting pledged themselves to seek every opportunity of being arrested and thus sharing Mrs. Sodha's fate, should the Union Government be so reckless as all that to proceed with the prosecution.

Let us hope that when the Union Government learn the effect this arrest and their determination to prosecute Mrs. Sodha have produced upon the minds of our people here, they will even now see their way clear to withdraw the cruel prosecution.

The first resolution, proposed by Mr. Abdulla Hajeer Adam, seconded by Mr. P. V. Sangharye and unanimously passed was as follows —

"That this meeting held under the auspices of the Natal Indian Congress, of British Indians resident in Durban, hereby congratulates Mrs. Ramlalabai Sodha on her determination and courage to go through the prosecution, unjustly and unmercifully instituted against her by the Union Government of South Africa and to face imprisonment for the sake of the honour and respect of our Motherland."

The second resolution was proposed by Mr. Mahomed Cassim Coovadia, seconded by Mr. Parsee Rustumjee and unanimously passed —

"That this meeting held under the auspices of the Natal Indian Congress, of British Indians resident in Durban, hereby expresses its sincere sorrow and indignation over the arrest of Mrs. Ramlalabai Sodha and respectfully urges the Union Government to withdraw the prosecution so unjustly and cruelly instituted by them against her."

The third resolution, proposed by Mr. C. B. Mehta, seconded by Mr.

Jno. Lazarus, and unanimously passed; authorised the Chairman to forward copies of the above resolutions to the proper quarters.

Treatment of Indian Prisoners

A Hunger Strike

The Chairman of the British Indian Association has addressed the following letter, dated the 19th ultimo, to the Director of Prisons, Pretoria:—

"My Association learns with deep anxiety that, owing to continual improper treatment of Indian passive resisters who are at present confined in the Diepkloof Convict Prison, several Indian prisoners have thought it necessary to undertake a fast, by way of protest and in order to secure their removal to the Johannesburg Gaol, where they have reason to believe that, under the more immediate supervision of the Governor, they will be given better treatment. I understand that already Messrs. Harilal Gandhi and R. M. Sodha have been transferred to Johannesburg Gaol. I also learn that Mr. S. B. Medh has also applied for a transfer, and that he has been fasting for the last six days. As the matter is one of extreme urgency, I shall be greatly obliged if you will give it your immediate attention. I need hardly remind you of the serious consequences to the health of the prisoners and the effect upon the members of the Indian community of the continuance of what is alleged to be the present condition of affairs."

In reply to the above the following letter from the Director of Prisons was received:—

"I have the honour to acknowledge your letter of the 19th November, 1910, which was received here on the 21st inst., and to request you to furnish me with some information as to the 'improper treatment' of Indian passive resisters confined in Diepkloof Prison, referred to in your letter."

To which the following reply dated the 20th ultimo, has been sent:—

"In reply to your letter herein of the 21st inst., my Association is advised that strong complaint is made against the insulting attitude of some of the warders who appear to regard Indian prisoners as suitable butts upon whom to exercise their mistaken sense of humour, as for example, calling them 'Coolie,' 'Sammy,' 'Bananas,' and so forth. Complaints regarding this matter and other pin-pricks have constantly been made to the chief warden who either ignores it, or replies in an offensive manner. Complaint is also specially made against the conduct of head warden, McLeod who is in charge of the spans. This officer, my Association understands,

systematically subjects prisoners to every possible form of harassment, requiring them to perform impossible tasks, and seizing every opportunity to report against them to secure their punishment. Frequent complaint has been made to the Governor of this officer's conduct and my Association learns that he has been more than once reported, and on at least two occasions, his charges against the Indian prisoners have fallen to the ground upon examination. Apparently the complaints have not resulted in any improvement in Mr. McLeod's attitude towards the Indian prisoners, who have, it now appears, been exasperated on account of the treatment that has been meted out to them, both by him and the chief warden.

"My Association is quite prepared to learn that these charges are denied by the officers concerned, but, in anticipation of such denial, which has not been infrequent in the past, I would like to point out that no prisoner is likely to refuse to eat for a whole week, as has Mr. Medh, who does not, in his opinion, labour under serious grievances.

"My Association will, accordingly, be grateful if you will be so good as to institute urgent inquiries into this matter."

Union Parliament

Naturalisation of Aliens

In the Legislative Assembly on the 18th ultimo, the House resumed in Committee on the Naturalisation of Aliens Bill. The Minister of the Interior (General Smuts) dealt with Mr. Jagger's amendment to recognise the effect of naturalisation in another British Colony or possession. General Smuts considered that it would be presumptuous in them to deal in this manner with a matter which was to go before the Colonial Conference next year. There would also be a real danger in making this provision. He was gratified in the confidence they all expressed in him that he would not admit, for instance, Asiatics, but there was more to be said on this point. They had not to go far afield to find British Colonies in which Asiatics were naturalised, for they had them in Mauritius at their very doors, and he considered that the discretion was too great to leave in the hands of the Minister of the Interior, for they might at some time in the future have a Minister who did not take his (General Smuts') view of the Asiatic question and would refuse to make distinctions between different members of the human race.

Mr. Jagger (Cape Town) fully accepted General Smuts's first contention, though he thought it was spoilt by his second point. He was quite prepared, in view of the fact that the matter was to go before the Colonial

Conference, to withdraw the amendment.

Prior to the amendment being withdrawn, Mr. Duncan pointed out that if the discretion allowed to the Minister to refuse applications for naturalisation was too great before the motion was withdrawn, it would remain too great afterwards.

The third reading of the Naturalisation Bill was passed in the House of Assembly on the 30th ultimo.

The Transvaal Blue-book

Regarding the Asiatic Question

We give below further extracts from the Transvaal Blue-book, commenced in our issue of the 29th October:—

Colonial Office to India Office,
Downing Street,
20th December, 1909.

Sir,—I am directed by the Earl of Crewe to acknowledge the receipt of your letter of the 9th instant respecting the observance of Muhammadan prisoners while in gaol in the Transvaal of the fast of Ramazan.

I am to observe that it was stated in Lord Methuen's telegram A of the 28th of September, of which a copy accompanied the letter from this office of the 1st of October, the Indians are permitted by their code to keep the fast at some other period of the year in the event of their being unable to keep it at the usual time. This statement was referred to by his Lordship in the debate in the House of Lords on the 19th November, and he would be glad, before making further representations to the Transvaal Government, if Lord Morley would cause him to be informed whether it is accurate or not.

In this connexion I am to point out that it would appear to be only in the Punjab that any special provision is made in the gaols for observing Ramazan.

I am, &c.,
H. W. JUST.

Telegram from the Secretary of State to the Governor:—

9th February. No. 2. My telegram 28th December (1). Are Ministers now in a position to express definite opinion as to proposed Asiatic legislation and publication of correspondence? Question is certain to be raised here soon after Parliament meets.—CREWE.

Telegram from the Governor to the Secretary of State:—

11th February. A. Your telegram of 9th February, No. 2. Ministers consider it would be inopportune to introduce Asiatic legislation in forthcoming session Transvaal Parliament. See my despatch of 24th January.

I will telegraph later regarding publication of correspondence.—SILVERHORN.

(To be Continued)

From the Editor's Chair

THE ROYAL VISIT

In the dignified letter sent by Mr. Cachalia ■ H. R. H. the Duke of Connaught, the Transvaal Indians have but followed the example set by the Cape Indian and Coloured communities, who, ■ a sign of mourning, refrained from attending the ceremony of presentation. Our countrymen in this Province have done likewise. We believe that this is for the first time that Indians throughout South Africa have felt called upon to avoid identifying themselves completely in a public welcome to a Royal representative. We well remember what our countrymen did when the present King visited South Africa. Magnificent arches, costing hundreds of pounds, were erected, addresses engraved on gold plates were presented, and Indian places of business were profusely decorated. Indians were in no way behind the other communities in rendering homage ■ the Royal visitors. The step taken on this occasion, therefore, is a momentous one. But there was no other way of marking the community's sense of the deep grief caused by the protracted struggle ■ the Transvaal, and the uncertainty of its future, engendered by the Union. It was well, however, that Mr. Cachalia and Imam Bawazeer should have emphasised the fact that the community's loyalty to the Union had not suffered by reason of its affliction, and that its personal welcome to the Royal visitor was none the less warm on that account.

SUBTLE SLAVERY

The Sanderson Committee on Indian Emigration to Crown Colonies has, by a liberal use of the sophistry on this subject to which we have become accustomed, declared that indentured labour and slavery are things far apart, and have nothing in common with each other. The article, which we reproduce elsewhere from the columns of the *Daily Chronicle*, does not seem to bear out that view. In Mauritius, it would appear from a letter sent by a number of indentured labourers in Mauritius to our London contemporary, *India*, an attempt is being made to transfer the Indian estate-labourers with the soil, for all the world as though they were inanimate chattels. It is an attempt at a reversion to the old, damnable chattel slavery over again. The island is doomed as an accused land if it persists in its effort to abuse human liberty in this manner. The *Daily Chronicle* writer, who appears to regard the methods of recruitment in India as bound up with slavery, evidently thinks that an improvement therein will remove the stigma. We firmly believe that nothing can do that. It is of the essence of this

evil traffic in human flesh and blood, and misery, suicide, and immorality are the essential products of the system. Nothing less, in our opinion, than a root and branch abolition of indentured labour will suffice to restore to men and women their legitimate freedom of choice and their innate self-respect. We know that the older generation must, in the nature of things, sacrifice itself for the newer one, but we cannot imagine that the children of indentured Indians, however happy their lot may seem to be, can ever look back, except with horror, upon the awful conditions through which, in so many cases, their parents were obliged to pass their lives.

The Chotabhai Case

The following is the text of Justice Mason's judgment in the Chotabhai case:—

The question in this appeal is whether the applicant, an Asiatic, is entitled to be registered or to apply for registration under Act 2, 1907, or Act 36, 1908. He entered the Colony in January last before he was sixteen in company with his father who is registered under the later Act and, within one month of obtaining sixteen, made application for registration. The father has been many years in this Province but the son was born in India and lived there until this year with his mother and the other children who have always remained in that country.

The Registrar of Asiatics and the Resident Magistrate, hearing the appeal from him, held that he was not entitled to be registered under the 1907 Act, but that he was entitled to be registered under the 1908 Act. The Registrar and the Resident Magistrate were of opinion that the applicant was not entitled to be registered under the 1907 Act, but that he was entitled to be registered under the 1908 Act. It will be convenient to examine first the terms of Law 36, 1908, as to the registration of Asiatics. They may be divided into six classes, first, those holding certificates under Law 2, 1907; second, those holding certificates under the voluntary registration referred to in Section 2; third, unregistered adults resident inside the Colony at the commencement of the Act; fourth, unregistered adults resident outside the Colony at the commencement of the Act; fifth, those born in the country, and sixth, minors entering the country with a guardian.

The first class is entitled to exchange the 1907 certificates for certificates issued under the Act of 1908; the first and second classes are to be deemed to be duly registered. With reference ■ the third and fourth classes, adults resident ■ or outside the Colony at the commencement of the Act, Section 3 declares what facts will entitle them to registration and Section 4 provides how application therefor is to be made. The general scheme seems to be this:—

Unregistered adults registered within the Colony must make application within the period prescribed in Section 4 (1) and will be entitled to registration if they come within Section 3 (1) or (2) or Section 4, sub-section 2 (a) and (c) or 3 (a) or (b). Adults resident outside the Colony will be entitled to registration if they come within Section 3 (1) or (2) or within Section 4 sub-sections (2) or (3) and in the latter case comply with the provisions of those sub-sections.

Outside Section 4, sub-section (2) no definite procedure apparently exists directing how or when application must be made by adults who come within the terms of Section 3 (1) or (2) and who are resident outside of South Africa at the commencement of the Act. Apparently they may ask for registration at any time, though probably under

under the age of sixteen and not lawfully resident in the Colony, but makes no mention of any action against the child. The result of these sections then is that children under sixteen may so far as concerns the Act 2 of 1907 enter the Colony without hindrance; this would not of course affect the right of the authorities to deal with them in proper cases as prohibited immigrants, but they are under an obligation and have a right to apply for registration within one month after attaining the age of 16 if their guardians have failed to do so for them and the Registrar under Section 5 has a discretion to grant or refuse such applications as do not come within the provisions of Section 3 (2).

We come then to the decisive question whether these rights and privileges are so clearly inconsistent with the Act of 1908 as to be repealed by necessary implication. The applicant as the minor child of a registered Asiatic was entitled under Act 2, 1907, Section 25 (2) (e) to enter the province and remain during minority without being liable in my opinion on the grounds already mentioned to deportation before the age of sixteen; it does seem a terrible thing that an Asiatic child of a registered father who may have been born, for instance, at Durban whilst his parents were away on a temporary visit should, though allowed to live in the Transvaal until sixteen and though free until then from risk of deportation be thus not only liable, but necessarily subjected to expulsion. The Act of 1908 does not deal with such minors expressly and does not authorize their deportation at any rate during minority; under the Act of 1907 they would have a right to apply for registration through their guardians or personally until one month after they attain the age of sixteen.

I am not satisfied that the Act of 1908 necessarily imposes on such Asiatic minors the hardship to which reference has been made or that in respect of such minors the right of application conferred by Act 2 of 1907 is necessarily repealed.

This view seems to me to render intelligible the distinction under which, by the Act of 1908, adults not entitled to registration must be deported and minors cannot be deported.

Section 6 (1) of Act 30 of 1908 directs the Registrar to refuse the applications not of all Asiatics who do not come within the provisions of Section 3 but of Asiatics who apply under that Section but are not entitled to its benefits; Section 6 (1) would not therefore affect these minors as they would apply under the Act of 1907. Sub-sections (c) and (d) of Section 3 of Act 36 of 1908 do not in my opinion necessarily exclude all other minors in the same way as the general provisions of the Act exclude adult Asiatics not entitled under it to registration.

Like so many of the questions which arise under these Acts the matter is one of very considerable difficulty, but I am of opinion that the applicant was entitled to apply within one month of attaining the age of sixteen for registration under Act 2 of 1907 which confers a discretionary power of approval or refusal on the Registrar.

That discretion the Registrar has not exercised in consequence of his belief that the law gave him no power to do anything, but order the deportation of the applicant.

The appellant in my opinion is entitled to an order directing the Registrar to determine whether or not this is an application which he should grant. It is difficult to conceive of valid reasons for his refusing it, if he has such a discretion and if he is fully satisfied that the facts stated in the petition are correct.

However much we may sympathize in the general economic movements against Asiatics (says the *Observer*) it is quite evident that Jan Smuts has made a mess of it in administration. A Judge has called the results "inhuman," and it is only a small step from that to "unhuman."

Activity in England

[BY A VOLUNTEER]

London, 4th November.

In the absence of Mr. Ritch, Miss Maud Polak has been unremitting in her zeal for the work. She has been writing most regularly to the Press here, on the question. Most of the papers publish her contributions and so the matter remains constantly before the public.

She and Miss Winterbottom are trying to organise, at the Caxton Hall, a public meeting under the auspices of the Emerson Club. Archdeacon Betesford Potter is to speak to the meeting, and Mr. J. H. Polak, J.P., has consented to preside. Printed cards have been widely distributed.

[This meeting was held on the 18th November, according to Reuter's cables.—Ed. I.O.]

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Monday.

Six of the deportees who landed at the Cape some time ago left Cape-town last week for the Transvaal, via Kimberley. They remained at Kimberley for a short time, and left there on Friday night, being arrested at Christiansburg.

Rev. J. J. Duke arrived by the *Kingsland Castle* on Tuesday last.

The Lohana Samp-Vardhak Sabha of Chai-chai subscribed recently the balance of the amount expended at Delagoa Bay recently for the maintenance of the men who were unlawfully deported from Natal after the issue of the injunction of the Supreme Court. The surplus of 4/9 has now been sent to be added to the passive resistance fund.

Mr. K. T. Gajjar, of Somerset East, has sent 5/- to the Farm account, being the amount of his profit made on Divali. Mr. Gajjar writes that ordinarily, he does not work on Divali, but this year, in view of the sad circumstances of the Transvaal trouble, he did not feel like enjoying the holiday, and accordingly decided to work and to devote his profit to the use of those maintained on Tolstoy Farm.

The *Leader* says that, speaking at a public meeting held in the Council Chamber, the Mayor (Mr. A. McDowall) referred to the danger of Asiatic trading in Boksburg. It had come to the notice of the Chamber of Commerce that a store in Union-road, Vogelfontein, had been let to a Greek, and that he had sub-let it to an Asiatic. The people of Boksburg had fought very strenuously in the past

against any invasion of the Asiatic trader in Boksburg, and they were determined to fight as strenuously in the future, to keep that class of trader out. The matter was taken up by the Chamber of Commerce, and Mr. Ginsberg, the owner of the building, was communicated with by telephone. Mr. Ginsberg said that his agent had informed him that the statement was probably correct. He was very indignant indeed, and instructed his agent to give the Greek a month's notice on the spot. However, if this were the case, it would not prevent the Coolie from trading for a month, or possibly two months. A Deputation from the Chamber of Commerce had been appointed to enquire into the matter. Mr. B. Owen Jones, M.P.C., said it appeared that the agent knew nothing about the matter, but the Chamber of Commerce thought the time was ripe to deal with it; therefore the deputation referred to by the Mayor had been appointed. Unfortunately, they did not find the Greek at home, but they were going to see him on the following day. They were determined to leave no stone unturned to keep the Asiatic out, and they were certainly not going to allow one to trade one hour in Boksburg if they could help it. They had the reputation of being a white town, and they intended to continue to justify the title. Within a day or so they would get at the bottom of the question under consideration, and, if possible, hold the door against any Asiatic invasion.

Messrs Tar Mahomed Tayob, H. M. Kala & Co., A. Suliman, E. Rahemtoolla, A. I. Tikdi, J. H. Noormahomed, C. Hajee Jooma, J. C. S. Vally, Ayoob Mahomed & Co., Hassim Moti & Co., Cassim Hajee Moosa, A. Joosab, A. C. Dada, M. Hajee Suliman, Hajee Gani, Bawa, Ayoob Abba, A. G. Hassim, K. M. Tayob & Co., H. P. Mahomed, M. Bhawan, N. M. Dada, H. Tar Mahomed & Co., A. Osman, A. L. Ali, O. T. Jan Mahomed & Co., E. Mahomed & Co., and A. Sale Mahomed have sent from Pietersburg a box of clothing—print, flannel, quilts, undersuits, towels, etc., for the settlers at Tolstoy Farm. Mr. Ambaram Liladher paid the carriage for it.

The Maraisburg correspondent of the *Mail* writes that, owing to the increasing number of Indians in the district the sanitary inspector considers it will be necessary to make provision for an Asiatic bazaar, especially at Maraisburg, where they are living on proclaimed ground. The inspector suggests that application be made to the Mining Commissioner under the Gold Law for a piece of ground situate on the farm Paardekraal 42. A communication has also been received by the Town Council from the beacon inspector suggesting the establishment of a bazaar on the eastern portion of the Municipal area.

and pointing out a suitable site north of the railway between Maraisburg and Delarey. The Public Health Committee recommend that they should inspect the site before coming to any decision on the subject.

The following friends have sent fruit, biscuits, etc., for the Farmers: Messrs. A. H. Fort, E. Wingsin, Govind Premji, Mahomed Issa, Narsa Hira, Daya Daji, Makan Laxmidas, Valabh Ratanji, O. Kauji, Hira Naran, Bhana Sana, R. Packira, Natha Deva, Packira, Bawa Nanger, Keshav Kanji, Nathu Rama, G. P. Patel, Dulabh Adam, Bhana Sana, Rama Fakira, A. Mahomed, Onarjee Valle, Ismail Bukas, Mahomed Suliman, Valle Ibrahim, N. D. Patel, Hira Moras, Rama Naran, Babha Munga, Natha Deva, Dulabh Parag, Valle Mohamed, Kusal Bhana, Jaram Goshie, Nurshijie, Mahomed Issack, Makan Laxmidas, Daya Dajee, L. B. Patel, Sitha Dulabh, Dulabh Udova, D. R. Patel, Govind Rama, A. F. Cama and M. S. Conyadia.

Mr. V. Krishnasamy Naidoo, one of the Transvaal deportees, who was landed at Durban shortly after the application to the Natal Courts and before his companions were unlawfully spirited away to Delagoa Bay, arrived at Volksrust, the end of last week, with his minor son, Perumal. Both were arrested. Mr. Naidoo was sent to gaol under section 9 of the regulations of Act 36, and his son is at present detained at Volksrust.

The six Cape deportees have been remanded till the 5th inst.

The following are the names of the deportees who arrived in the Transvaal last Friday from the Cape and were arrested at Christiana:—

Louis Gabriel, Singaraveloo, Lutchman Moorgan, Armugan, John Paul, and Maduray. Antonio Team, Veerasamy Moodaly, Veloo Perumal, Vithalingam, and Dorasamy (P. Daniel) are still in Capetown awaiting the issue of their duplicates. They should be in gaol in the the Transvaal within the week.

Wednesday.

Mr. Krishnasamy Naidoo was sentenced at Volksrust to three months' imprisonment with hard labour on the 25th ultimo.

Mr. Gandhi has addressed a letter to the members of the Asiatic Conference, held at Pretoria in August, 1908, drawing attention to the results of the Chotabhai proceedings, and reminding the members of the discussion that took place with reference to minors who were to be protected, no matter where born, by their names being inscribed upon their father's registration certificate. The writer suggests that the honour of the members of the Conference is involved in

the principles adopted in the Conference and appeals to the members to publicly declare that they never contemplated a deprivation of the rights of minor Asiatics.

How Indentured Indians are Recruited

Mr. JOHN H. HARRIS contributes the following article on the indenture system to the *London Daily Chronicle*—

The report of Lord Sanderson's Committee upon coolie labour presents the British Government and people with an exhaustive survey of immigrant coolie labour into the whole of our Crown Colonies and Protectorates. The fruits of the committee's labours are contained in three documents—the committee's report, the appendices, and over 15,000 questions and answers, which together provide a mine of information for the student, the politician, and the humanitarian.

Of the eighty-three witnesses examined by the committee, some thirty-one were Government or ex-Government officials, possessing no financial interest in either indentured or free coolie labour. There were also eleven magistrates, "protectors," and immigration agents. This leaves forty-one unofficial witnesses, of whom no fewer than thirty-one—including, unhappily, one Government official—have financial interests at stake.

The Indenture System

With the report and the evidence the Government have ample material to decide whether the existing indenture system for Indian coolies shall be maintained, extended, reformed, or abolished—each of these demands was urged upon the committee. One thing is plain. If the British Government is to keep its administration free from the taint of slavery, it must lose no time in bringing about radical reforms, not only in the Colonies but in the "recruiting" ground of India.

The conditions under which the coolies leave India, the terms of the indentures, and the legislation of the Colonies, combine to wean the coolie permanently from his Indian home. Consequently the "littest" not only survive, but settle down to live in the Colony in their adoption, ultimately competing successfully with both the white and indigenous natives.

The material advantages reaped by the coolies during their period of service may be judged by their possessions in land, moneys in the savings-banks, and remittances to India, also by plantations and other land owned by free Indians. From the Federated Malay States there have been remitted to India something like half a million sterling annually;

and £10,000 a year has gone from Trinidad over and above purchases of land in that Colony to the extent of five thousand acres per annum. In British Guiana coolies have created the rice industry, and now possess 10,000 acres under cultivation, 15,000 head of cattle, and their taxed property is assessed at £1,12,000. The educational advantages received emphasize demonstration in the presence of one witness, the son of an indentured coolie, who announced that he had just been called to the Bar at Lincoln's Inn. These, then, represent the brighter side of the system. Unhappily there is a darker side.

Abuses in Recruiting

The recruiting grounds of India claim first attention, for it is there that some of the most serious abuses are to be found. On this subject the Indian Government is strangely apathetic. It is surprising, having regard to the notorious evils existing, that the Government of India has not closed its ports long ago to the emigration of indentured labour. That such a step would be popular cannot be doubted. The villagers loathe the recruiters, the police treat them as the out-scourings of the earth. Some of the chambers of commerce have appealed to the Government to appoint a Commission to investigate the shortage of labour in India. Mr. Freemantle, a member of the committee, stated that the Indian mines are very short of labour themselves. Sir J. D. Rees, M. P., the Member for Montgomery, who is a director of several commercial concerns in India, "learns with dread any proposal to increase emigration," and Colonel Pitcher deplored the shortage of labour in the Punjab.

Every witness of experience in the methods of recruiting in India, called attention to the unsatisfactory character of recruiters. Mr. Warner, the Emigration Agent for Trinidad, gave the following evidence in reply to Sir George Robertson, who suggested that the recruiters were "rather doubtful people." "Unfortunately they are, very . . . They get so much a head, and that is one of the reasons why we do not get Santals, because the commission for coolies going to Assam is very much higher than the commission for coolies going to the West Indies."

The most impressive evidence under this head was that given by Mr. J. A. Brown, an Indian Civil Servant, of large experience, who appeared before the Committee at the suggestion of the Indian Government. Lord Sanderson asked him to give his impressions of the recruiting system to the Committee.

My impression (said Mr. Brown) is that the recruiting staff is very bad: the recruiters are the worst kind of men they could possibly have. They are generally very low class men, and as far as I understand, they are paid by the results, by the number of emi-

grants that they get. The consequence is that they very often try to entice married women away from their husbands, and try to get anybody they can.

Evidence of deception practised upon the coolies in order to get them to sign an indenture is overwhelming. Mr. G. Fitzpatrick, an East Indian barrister, appointed by his people, in Trinidad to represent them, stated in reply to Lord Sanderson: "I am sorry to say they (the coolies) complain that there have been misrepresentations: that they have been deceived in India; that they are never told that the work will be of that kind but they are told that if they buy a piece of land and they just dig it they will find gold and things of that kind."

Mr. Robert Duff is the Protector of Immigrants in British Guiana, and has had twenty-seven years' experience. He admitted that the people are deceived by the recruiters' stories. The recruiter who tells the most lies gets the most coolies, a great many of whom are naturally discontented afterwards when they arrive in the colony by the contrast between the reality and the anticipation.

"They tell the coolies lots of nonsense I am quite sure," said an estate manager, "because a coolie has often told me he was told so, and, in fact, he thought all he had to do was to be on his back and the coconuts would drop into his mouth, and gold, and everything else."

Recruiters and the Indian Police.

In addition we have the authority of two witnesses possessing incomparable facilities for studying the question of recruiting in its relation to the Indian Police:—

Colonel Pitcher, a gentleman who, "wherever he found such men (returned emigrants), was always in the habit of asking them questions." To this officer Lord Sanderson put the question, "Do you think the recruiters are themselves unpopular?" "Undoubtedly," replied Colonel Pitcher, "particularly unpopular with the police in those days, in certain districts. In Lucknow and Cawnpore the police used to bully the recruiters. I have no doubt where the recruiters squared the police there was no bullying at all."

Mr. W. Bolton, Assistant Emigration Agent, informed the Committee that: "Undoubtedly he (the recruiting agent) suffers from a good deal of oppression at the hands of the subordinate police, and he has to nip them as he goes along."

This, then, represents the position in India, and a very ugly one it is. There are other features almost, if not quite, as serious, and the duty of the Government is to appoint a local committee in India, with terms of reference which will embrace the whole field of the recruiting operations.

A Sensible Letter

What the *S. A. News* is pleased to term a "moderate and suggestive letter," appears in its columns from the pen of Mr. R. Balmforth. We give the essence of it below:—

"The Indians, I understand, wish to arrange for the right of entry of some half-dozen educated Indians each year to attend to the religious and legal wants of their people. You, sir, have more than once said that this might be granted as a matter of grace, but not as a matter of right. But why not as a matter of right? Let us put ourselves in their place. Suppose some thousands of us, English or Dutch South Africans, had emigrated to a country, the people of which were entirely alien to us in language, customs and religion; then after many years, the migration was suddenly stopped, and those of us who were left in the country found ourselves in need of religious and legal advisers who were acquainted with our language, religion and customs. Would not the provision for such need be a moral obligation? And if so, should not the moral right, in this case, be translated into a legal right? It seems to me that Mr. Ritchie is on impregnable ground when he points to Canada and Australia, and he says: 'If these colonies can control and restrict Asiatic immigration (as they do) without imposing degrading and insulting terms which place Asiatics on a level with criminals and barbarians, why cannot South Africa do the same?'"

Modern Civilisation

Writing on the death of Mr. Rolls, the aviator, Mr. Harold Begbie says in the *Daily Chronicle*:—

"This public excitement about flying is only a fresh evidence of the general tendency towards materialism. The ideals of humanity are no longer moral and spiritual. Millenium is to be reached on a mono-rail or in a monoplane, and the prophet's vision of happiness has shrunk to eighty miles an hour. Our god is speed, our religion a machine. And so hot is our quest of speed that we have no time quietly to sit down and enumerate the benefits it will bring or to reflect upon the questions its achievement will still leave unanswered."

"The attitude of Ruskin towards the railway may have been a wrong one, but more wrong, infinitely more wrong, is that attitude towards life which leaves entirely out of count the spiritual nature of man, and sees in perfecting of mechanism the end of existence. Life is greater than its contrivances. To fly through the air without danger, to travel over the earth's surface at a hundred miles an hour, to have no need for hand labour or anybody's toil, will bring no peace to the soul of man. And to seek these ends so earnestly and impatient-

ly, to attach so much importance to them, and to organise a continual public excitement about them, is to cloud the rightful issues of life and to darken the only natural line of man's advance. For the advance of mankind is not towards mastery of mechanism and the elements, but towards self-mastery. The field of inquiry is consciousness, the destiny of the race is spiritual, and the only happiness possible to the sons of men is a happiness of the heart.

"Therefore is all the present excitement concerning aviation a palpable and shameful danger to humanity."

Horrible Conditions in the Baking Trade

One would think that the conditions under which bread—the staff of life—is produced would be given the first consideration by an intelligent community. But it is not so, or else some drastic alterations would surely have been made by now. For bread is made in the majority of cases, under the most horrible conditions. The first annual conference of the Amalgamated Union of Operative Bakers and Confectioners was held at Birmingham and some shocking disclosures were made. Bakers work terribly long hours—frequently averaging from 80 to 100 per week—in small, ill-ventilated bakehouses, in a fearfully hot temperature, for meagre payments. Lack of air, lack of daylight, lack of proper rest, and lack of nourishing food have the most disastrous effects upon their health. Bronchitis and consumption are rampant amongst them. Besides the stale German yeast, alum, potash and poor flour that are consumed in the ordinary loaf, a considerable quantity of human sweat, and sometimes even worse things, are also taken. If only for the public health, sweating in the baking trade should be abolished.—*Justice*.

The well-known London weekly, *Public Opinion*, gives space in its issue of the 30th of September to the case of the Transvaal Indians, and quotes the following from the *Manchester Guardian*:—

"Although the South African Government denies the specific acts of injustice to British Indians which are charged against it, there can be no doubt that it is pursuing a policy which is unjust to a body of inoffensive British subjects, injurious to the credit of the Imperial Government, and even dangerous to our position in India." "The duldest imagination," adds the *Guardian*, "may realise what a harvest we may be sowing for ourselves in India when the story is spread abroad of this method of discharging our Imperial responsibilities."

Items of Interest

The Private Secretary to His Highness the Maharajah of Bikanir (Rajputana) has sent the following message to Mr. G. A. Natesan, Secretary, Indian South African League:

"His Highness Maharajah, out of sympathy for distressed Indians in Transvaal, subscribes Rupees one thousand to League fund."

[We published the news in our columns at the time of the cablegram's arrival.—Ed. I. O.]

The committee of the Capetown Chamber have recently been devoting considerable attention to the subject of Asiatic traders (says the *Cape Argus*). The Chamber of Commerce has been recommended by the committee of management to support legislation prohibiting the further immigration of Asiatics into the Union of South Africa, under all ordinary circumstances. Further, the Chamber has been advised to urge Government to introduce legislation to prevent the issue to Asiatics of any new licenses for trading purposes.

Mr. Parsee Rustumjee has received a cable stating that his son Sornabjee will sail for Natal on the 6th instant.

The opening of the cycle track round the Indian Football Club's ground, kindly granted by the Newcastle Corporation, took place (says the *Times of Natal*, on the King's Birthday. There was a good attendance, including representatives of the Town Council in the persons of Councillor Jones (Deputy-Mayor) and Councillor Dunton. Councillor Dunton declared the track open.

In a leading article welcoming the Duke of Connaught to Bechuanaland, the native paper *Tsola ea Bechana* gave expression to the following:—That our colour is not white may perhaps be our misfortune, but we are sure it is not owing to any fault of ours. Still we are as proud of our colour as we are of our liberty and the King's protection, and no people in the sub-continent has ever had a greater reason to say "God save the King!"

On the 17th ultimo at Pretoria a Malay named Sahabudin Ismail residing at the Cape Location, and exempted as a coloured man from taking out or carrying a pass, was arrested by certain native constables while on his way to Dr. De Coninck, whose services were needed in home for Ismail's little child, who is suffering from epileptic fits (says the *Pretoria News*). Ismail was prevented from fetching the doctor by the constables, who detained him for over an hour pending the arrival of Sergt. Cowley,

who as soon as he saw him ordered his release. Ismail then proceeded to fetch the doctor, who described the child's illness as dangerous, and inquired why he had not been sent for sooner. Ismail has apparently no redress, but if such a thing happened to a white man (adds the *News*) the action of the police would have been described as an abominable tyranny, but Ismail is a coloured man and since it is necessary in Transvaal to "keep the nigger and the coloured man in his place" we shall be told that the police acted perfectly rightly, and if Ismail's child had died, well there—one coloured child more or less would not have mattered very much. How long, we wonder, does the Administration of Transvaal Province imagine that the coloured people will stand this sort of thing?

What sadder illustration of the modern madness for sensation can we have than this? At Denver yesterday, Mr. Ralph Johnstone, holder of the aeroplane record for altitude, fell from a height of 800 feet and was killed. He was attempting to make a sensational dip when the machine turned over. A crowd of souvenir hunters rushed to the scene of the disaster and fought for relics.

A Roodepoort man, visiting Cape town recently, was walking down the street when (says an exchange) he bumped into someone, "I beg your pardon," said he politely, but on turning and seeing that he had bumped a coloured man, he quickly withdrew his apology with a curt, "No, I'm—if I do."

Writing at the time of the Royal visit to Capetown, the *A.P.O.* says:—In Cape Town something like £20,000 have been spent on decorations and illuminations. On Saturday night the Mayor will spend hundreds of pounds in a reception of the Duke. Tuesday the Administrator entertained eighty wealthy gentlemen, who can all afford to pay for themselves, at luncheon at Groot Constantia, and all the time the poor whites are starving or are being fed by Natives and other Coloured persons.

A European writer in *East and West*, writing on the Race Problem in Australasia, says:—"With such a descent, how is it that the modern educated Maori has never had to fight any prejudice in entering social and political life? Why is it that he has been welcomed when the Hindu, more refined, more ascetic, as well as incalculably more civilised, has found difficulty? The answer is to be found in these depths of the English character which are scarcely known to the Englishman himself. The Englishman is still the noble savage, and at

the noble savage in other nations that attracts him. Witness his admiration of Japan when it had achieved a war. It is not the nation which lives well but the nation which fights well with which he is in accord. He is alarmed as much by strange virtues as by strange vices; therefore the meekness and the patience of the Hindu have little attraction for him, while his non-metaphysical temperament sees no beauty in a civilisation different from his own, however great in its own way."

Possibly General Scouts' strong government policy has commenced (says the *Voice of Labour*). At any rate the treatment that has recently been meted out to Indian women is anything but chivalrous, and is likely to alienate the support of many who agree that Asiatic Immigration ought to be kept within limit—for economic reasons. During the late war, it will be remembered that there was a loud outcry against the treatment of Boer women and children, and we agree that there may have been justification in cases. In similar fashion we contend that innocent women, even if their skins be dark, should not be made victims as a means to coerce a little band, who have already fought a good fight and fairly. Strong Government? Pah!

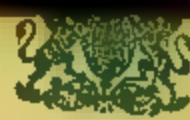
"By desiring what is perfectly good, even when we do not quite know what it is, and cannot do what we would, we are part of the power against evil, widening the skirts of light. And making the struggle with darkness narrower."—GEORGE ELIOT.

"Genius is 2 percent. inspiration and 98 per cent. perspiration."—EDISON.

It must be confessed that the list of industrial diseases, already formidable, is a constantly growing one, and that every new invention carries attendant evils in its train.—*British Medical Journal*.

Contents

	Page.
Indians and the Royal Visit	399
Natal Indian Congress	399
Treatment of Indian Prisoners	400
Union Parliament	400
The Transvaal Blue-Book	401
From the Editor's Chair	401
The Chetabai Case	401
Activity in England	401
Transvaal Notes	403
Non-indentured Indians are Recruited	404
A possible answer	405
Ministry of Education	405
Health of the Indian in the Boring	405
The day	405
Transvaal Forecasts	405

ગોદરેજ અને બોધસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

ગેસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હોંદીસ્તાનમાં મોટા
માં મોટું કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૧૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

જ્યાં જ્યાં પ્રદર્શનમાં
મુકાબામાં આવેલ છે ત્યાં
સરસમાં સરસ ચાંદ મળ્યા
છે. ૭ વખત ફરીફાઈ
માં બીજાને અમારાથી
હલકા ચાંદ મળ્યા છે.

અમારે નામદાર પ્રીન્સિપલ
આફ વેલ્થ હોંદીમાં પદ્મ
રેલા ત્યારે તેમણે હવે
લાખ રૂપિયાનું જરી
આન સાચવવા સાર મોઢ
રેજની તીજરી રેડવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ ફુગર
રૂપિયા રોજી નવામાં નવા
સાધા કામથી અસાધ્યમાં
આવે છે. માલિકે ઇચ્છ
લાંડ અને જરૂરનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અગત્યના
કર્મો છે.

હોંદી થાપણ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજે યુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર ચેલેન્જ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આખા મુકાબાની ફરીફાઈમાં ઉતારવાને વધવાર છે. પણ હવે સુધી કોઈપણ યુરોપીઅન પેઢી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. હજી પણ કોઈ તીજરી બનાવનારને સાર ચેલેન્જ ખુલ્લો છે.

ફેદલાક ઇન્જનેરી તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આખ સાર રક્ષણ કરવાનો ક્ષમ જાણે છે તેથી હોંદીમાં તેમજ
ઇંગ્લેન્ડમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક યુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હસ્તકના માલના બજારમાં ઢુકે છે તેઓ પણ પોતાના અજ્ઞાના રક્ષણ
સાર તો ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા કવેરીઓ—સમજી ભગવાન અને સન વિજેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
કોમલો માલનો વીમો ઉતરાવવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુંબઈની ટંકચાળમાં, સાત સખત લોખંડી હરવાળવાળી. કરસી (પથ્થર) બેંક, ૨ હરવાળવાળી. ચેકોહોમ
બેંક ૨. ૪૦૦૦ નો મજબુત ઓરડો. ૨. ૨૨૫૦ ની બેંક તીજરી. ૩. ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી. બેંક ઓફ ઇન્ડિયા,
૪ તીજરી. પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી. અધાપસ બેંક ઓફ સીમલા, ૫ તીજરી. ઇન્ડિયન રીપ્રીસ્ટિ બેંક, ૬ તીજરી.
મરચાંટસ બેંક, ૮ તીજરી. પાનખને સીધ બેંક, ૪ તીજરી. બેંક ઓફ અપર ઇન્ડિયા, ૩ તીજરી. બેંક ઓફ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિજેરે.

મેસરસ કોક્સની કા, રાલી બધસ, મહામની કા., મારચલ સન્સની કા., ગ્રીવસ કોટનની કા., શો. વોલેસલી કા
એ. એન્ડ ને. મેનની કા., વિજેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કા., ૮૩ તીજરી. સર કરીમભાઈ ઇબ્રાહીમ, ૧૮ તીજરી. સર આદમજી પીરભાઈ, ૧૭
તીજરીઓ. મેસરસ રાલી બધરસ, ૧૨ તીજરીઓ વિજેરે.

ઉપલી ધણીજરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસા પહેલા ખરીદી છે અને હેલ્થીને લેણાક માસજ ચલા છે.

ચિત્રવાળી ભાવના ચોપડી મંગાવો

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીડેસ, રાનીવાર, તારીખ ૩૭ ડીસેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૪૬૯

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૩ ડીસેમ્બરથી, તા. ૯ ડીસેમ્બર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હિંદુ-માગસર શુદ્ધ ૨થી માગસર શુદ્ધ ૮ સુધી, સંવત ૧૯૧૭
મુસલમાન-તા. ૩૦ શુબકાદથી તા. ૬ શુબહજ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર.	પ્રાચીન વર્ષાંશ.	હિંદુ તીથ.	મુસલમાની વર્ષાંશ.	પાસ્ટલ ફેઝ.	ગ્રેગેરિયન ક. મી. ડ. આ.	કુલ અક્ષર.
કની.	૩	શુક્ર	૨	૩૦	૨૨ ૪ ૫૧	૬૪૨
રવી.	૪	"	૩	૧	૨૩ ૪ ૫૧	૬૪૩
સોમ.	૫	"	૪	૨	૨૪ ૪ ૫૧	૬૪૩
મોમ.	૬	"	૫	૩	૨૫ ૪ ૫૧	૬૪૪
શુક્ર.	૭	"	૬	૪	૨૬ ૪ ૫૧	૬૪૫
શુર.	૮	"	૭	૫	૨૭ ૪ ૫૧	૬૪૫
શુક્ર.	૯	"	૮	૬	૨૮ ૪ ૫૧	૬૪૬

અનુક્રમણિકા.

ખેતીની બહોલારી...	૭૬૫
હિંદી અને ડ્યુક સાહેબ...	"
શેઠીશમાં હિંદીઓ...	૭૬૬
વિલાયતમાં જલ્લતની હીલચાલ...	"
સા. આ. ઇ. શીખ...	"
મીસીસ રાજાભાઈપરનો જીવન...	"
મી. પી. કે. નાઇડુનો જીવન અનુભવ...	૭૬૮
જોહાન્સબર્ગ ખનિજો...	૭૬૯
ઉદ્ધારભેદના કેસ સંબંધમાં એક જાણ...	૭૭૦
નામદાર ડ્યુક અને હિંદીઓ...	૭૭૧
આગ્રીશમાં હજાર લોકોનું બળ...	"
હીંદીઓ...	૭૭૨
બાઈસબરનને મેજા બનાવનારાઓ...	"
એક કોમી મેળાવડો...	"
પરચુરણ ખખરો...	૭૭૩
નાદારી કાર્ટની મોટીસો વગેરે...	"
અવલોકન...	૭૭૪
વાર સમાચાર...	"
ચાલુ વરતમાન...	"
રાજનીતિમાં ટોટરમલનું છબન સરિત...	૭૭૫
પોરબુદ્ધીનું બળવાનો આગેવાન...	૭૭૬
ચીન અને તેના લોકો...	"
વિદ્યા જીવન સંબંધી વિષયો...	૭૭૭
વિવિધ વિચાર...	"
હિંદુસ્તાનના ખખરો...	૭૭૮
મદદેસને અનુભવ ઉદ્ધાર કોર...	૭૭૯
પરચુરણ ખખરો...	૭૮૦
રેલ્વે બંધાર સાથે...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

રાનીવાર, તા. ૩ ડીસેમ્બર, ૧૯૧૦.

ખેતીની બહોલારી

ર ખેડુત તું ખરે,
જમતનો તાત ગણાયો;
આ સધળો સંસાર,
પાલતો તું જ જણાયો.
કપાસ ફળ ફલ પાસ,
ધન્યને તું નીપજાવે;
અત્ર ખાવ સહુ છવ,
ધરે જન વસો આવે.
સહે તાપ વરસાદ,
વળી બહુ મેનન કરતો;
રહે શરીરે સફ,
સહા સતેવે કરતો.
ઉત્તમ ખેતી ખરે,
વળી તું પર ઉપકારી;
ખરી ખાતરો દોમે,
જમતને શીખ તું સારી.

આ કાવ્ય અમે બીજી ચેપડીમાંથી લીધું છે. નીચાણમાં આપણામાંના ધણા તે બધી મયા છીએ. પણ બધવા તેવું મરજું કેટલાંકે? ખેડુત તે જમતનો તાત છે તેમાં શક નથી. પણ ખેડુત તે જમતનો નથી એ તેની ખુબી છે. ખરે ખરા સારા કામ કરનાર પોતાની સાર માણસાઈ (વને અગણ્ય હોય છે. કાણે કાણે આપણે માસોથાસ લઈએ છીએ, પણ તે જેમ આપણે બધવા વિના કરીએ છીએ તેમજ સારા માણસ પોતાની સાર માણસાઈ સ્વભાવિક રીતે જ બતાવે બધ છે. તેને માનવું બાન હોતું નથી. તેને માનવી દરકાર નથી હોતી. ખેડુતની આગળ જમતને આપણે ઉપલી કવીતા માફએ તો તે હસી દહાડશે. આપણું બોલવું તે સમજશે પણ નહીં. આવો તે ખરો તાત છે ને ખરો પર ઉપકારી છે. આપણે કવિતા માત્રા શું કરીએ છીએ? ખેડુત ખરેખર તાત હોય અને તેનો ધણ ખરેખરો સર્વોપરી હોય તો આપણે કાં લુગડાંની ચુકા ચુકીએ છીએ? કાં ગરીબોની પાસેથી અને તેણું વધારે

કામ લેવા ધસીએ છીએ? કાં આપણે સુમારતા રહી કાવકાં કપડાં પહેરવામાં માણસાઈ માનીએ છીએ?

આવો આપણો મોઢ છે. આપણને ખેતી માત્ર ગળામાં જ રહેલી છે. કાંઈમાં એવી હસી મઠ છે કે ત્યાંથી હેઠળ જીવ રતીજ નથી.

જો હિંદીઓ આ દેશમાં મુખે વસતા માત્ર છે અથવા હિંદુસ્તાનનું ખરું કલ્યાણ કરવા ઉચ્છે છે તેણે ઉપરની કવિતા ઉપર વિચાર કરી તે પ્રજા આચરણ કરવા પ્રયત્ન કરવો ધટે છે. એક પણ વાંચનારને અગવળ સુઝી આવે કે તેણે તો ખેતીજ કરવી છે તો તેવા માણસે બીજાની સહ નથી જોવાની.

હિંદી અને ડ્યુક સાહેબ

હિંદીઓ આફ્રીકામાં નહોં બનેલો એવો અનાવ બન્યો છે. હિંદી પ્રમુખે હમેશાં બ્રહ્મચારી પરીણાએને માનપત્ર આપ્યાં છે ને બહેર જલસામાં જાગ લીધો છે. આ વખતે તો ડ્યુકની વામનમાં કેરે પહેલ કરી. માનપત્ર મોકલી આપ્યું, પણ જલસામાં હાજર ન રહ્યા.

દરસવાલે તે દાખલાને અનુસરી એક પત્રક આગળ બધું. માનપત્ર નહોં મોકલનારું કારણ બતાવી પડતી પીડા ના. ડ્યુકને બહેર કરી ને કારણ વતી વહાલારી બતાવી. આ પગલું અચ્છરતું નથી એમ ડ્યુક સાહેબે વિનવવાનું જવાબ લખી બતાવી આપ્યું છે. અકબી, સોગમાં પડેલી હિંદી પ્રજા કેમ જલસાઓમાં જાગ લીધે? તે જાગ ખરા કિલથી લીધા ગણાય જ નહોં. પણ મી. કાલ્લીયા તથા ઇમામ સાહેબના કામળ વ્યાખ્યાની છે એમ દરેકે કહ્યું કરવું જ પડે નાતાલ કેમિસે પણ બાને મળતું જ પત્રક કારણ છે. અને તે ચોખ ચુક છે.

આ પગલાની અસર કહુ હવે માલમ પડશે. આપણા પ્રમાણિકપણા વિશે વધારે ખાત્રી થશે અને આપણે જો કાંઈ કરીશું તેવું વળન વધશે. આપણે કાણકા કરનારા નથી પણ આપણા વિચારો ધટિત જગતમાં માહિયતિ આગળ મુકતાં પણ આપણે અચકાતા નથી એવી આવી બેસશે.

[એક પેલોટીયર તરફથી]

હાંદીઓ જ્યાં જાય ત્યાં અળખામળાં પડે. આંધ્રમાં એક વખત પલ્લવાટ પડે, ત્યાં ના ઉદ્દિગ્ધન વેપારમાં અળખા મેના અળખામળાં પડે. એટલે તેના ઉપર ઘાડ આવી જ છે. શેશીલના ટાપુમાં હાંદીની વસ્તી ક્રીડ છે અને હરસાત તેમાં કોમેરો મનો જાય છે. આવારઓનો મોટો આ મહાવારના વનની હોય છે. આ ટાપુમાં દુકાનો ઘણી મરી હાંદીઓની છે. થોડા મીન્ય વેપારીઓ પણ જોવામાં આવે છે. બહાર રથાવર મીલકતનો મોટો ભાગ હાંદીઓએ ખરીદી વસાવેલ છે. અહીંના ખેતીવાડી નાતાલની પેઠે હાંદીઓ ને આભારી છે. આમ હાંદીઓ સંસારીને આભાર કરી પોતે આભાર ધાય છે. પણ તે વાંધે જોડાઓની લાગણી કેવી છે તે તપાસવા જેવું છે. આ ટાપુને અવરનર ગયા વરસના રીપોર્ટમાં ત્યાંના હાંદી વેપારીઓ જમીનદાર અને છે તેની સામે ચેતવણી આપે છે; અને કહે છે કે હાંદીઓ સામન્ય રીતે ખરાબ ખેડુત છે કમકે તેઓ જમીનમાંથી એક સામટો કસ કાઢી લઈ પૈસાદાર બની દેશ ચાલ્યા જવાની ધારણા રાખે છે. આ દેશમાં જમીનની કીમત સરેરાશ એકરદીઠ સો રૂપીઆ છે. જે કે રસાળ જમીન મેળવતાં બહુ મુશ્કેલ પડે છે. આ રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે હાંદીઓ સાધારણ જમીન ઉપર મહેનત કરી દેશને આભાર કરે અને તે અંજો પોતે પણ માળાદ ધાય તેમાં ચેતવણી આપવા જેવું શું હોય? એક અંગ્રેજ કડાએ-ગેલ્ડરનીયે-ત્રપ્પુ છે કે રાજ અને કિમરાવો કરતાં ઉદ્યોગી ખેડુનો દેશનો મોટો અને ખરો ખાનનો છે. આ ખબરનાથી ધારી રાખવાને બદલે તેને જ-રોગન આપવામાં દેશ અને પ્રજાનું નુકસાન છે.

મો. રીચની ગેરલાજરીમાં મોસ મોડ મોકલ લાત માટે ખંતથી કામ કરી રહેલ છે. તેણી નિયમીત રીતે જાપાપર લખાણો મોકલવા કરે છે. અને જાપાઓમાં તે પ્રસિદ્ધ પત્ર ધાય છે. આ પર માણે લડતને યોદ્ધાના ધ્યાન ખેંચવા દેવામાં આવતી નથી.

મોસ પોલાક અને મોસ વીન્ટરમેટમ એમરસન કમળના ગ્લાસરોજો એક પ્રોટેસ્ટ મોટીંગ બોલાવવાને તજવીજ કરી રહ્યાં છે. તે મોટીંગમાં પ્રસિદ્ધ તર આરય કીકન ખીરેસદર પોટર બાપ્તિસ્ટ આપનાર છે. મી. જી. એચ. પોલાક જે. પી. પ્રમુખસ્થાને મીરાજવાના છે. મોટીંગની બહેરાત માટે જાપેક્ષા કારડ છુટકી ફેલાવવામાં આવે છે.

[ઉપરની મોટીંગ તા. ૧૮ મી નવે બરે લરાઇ મનાના ખબર ઉતરના તારથી ગજો અઠવાડીએ આપણે જાણી ગયા છીએ. — અ. ધ. એ.]

સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિઅન લીગ

વિકાસરના મહારાજાનો સંદેશ

દરોસવાલના હાંદીની તકતના નારામાં મદદ માટે મદ્રાસ સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિઅન લીગે કરેલી અપીલ ઉપરના રજુપુ તાનામાં આવેલા એક મોટા દેશીરાગ તરીકે જણીતા વિકાસરના મહારાજાએ તેમના પ્રત્યવેદ સેક્રેટરી મારફત લીગના સેક્રેટરી તરીકે મી. નાટેસન પર જે સંદેશ મોકલ્યો હતો તે નીચે મુજબ છે :—

"દરોસવાલના દુઃખી હાંદીવાનો તરફ દિલસોજીને લીધે ના. મહારાજાએ લીગે ઉભા કરેલાં ફંડમાં રૂપીઆ એક લાખર અર્પા છે."

માદમમ નામના હાંદીને પરવાના વગર બંદૂક રાખવાનું વાંક માટે વાજનટાકેન ડીવીઝનના માજીસ્ટ્રેટે પા. ૧૦ ના હડતી અથવા ૪ માસની સખત મજુરીની જોલની સજા ફરમાવી હતી.

મોલીય રાજાના મેલાપરના જીલમ સામે પ્રોટેસ્ટ કરતા નાતાલ ઉદ્દિગ્ધન કોંગ્રેસની એક મોટીંગ સેક્રેટરીઓની સહી સાથે નોટીસથી બોલાવવામાં આવી હતી, જે મુજબ રવિવારે બપોરના મા. ૧૨૨મજી પારસીના મકાન ઉપર મોટીંગ મળી હતી. મી. ટાપુડ મહમદ પ્રમુખ હતા. તેમણે કહ્યું કે થોડા દિવસપર આપણે મરદુમ મી. નારાયણસુમીના મરણ માટે મળ્યા હતા. આજે સરકાર એક દોઢો આરત-બહાદુર મોસીસ સોદા—પર જીલમ કરવા માગે છે. તેના પર કેસ ચલાવી તેને જેલ મોકલવા ધારે છે. અ.વણી ફરજ છે કે આપણે આપણાથી બનત. ઉપાયો લઈ તેને મદદ કરવી, અને સરકારને ધટતો પ્રોટેસ્ટ કરવો. આ વિષે તેમણે અસરકારક વિવેચન કર્યું. અને પોતાનું ઉગ્રેજી બાપજી વાંચી સંભળાવવા મી. વી. ભોરે-સને કહ્યું.

પ્રમુખનું લાપણું

થોડા વખતપર સલામતી મી. નારજી સમીના સમાજો તરફ દિલસોજીના હરાવ કરવા આપણે મળ્યા હતા. જે ઘડત છેલ્લાં ચાર વરસ થમાં ચાલી રહી છે, અને આપણા દેશ ઉપર દરોસવાલે બેસાડેલું, અને યુનિયને કાયમ કરેલું કલંક દુર કરવા આપણા ઘણા દેશી બાપ્તિસ્ટો જોડા નેમવી રહ્યા છે તે લડતનો અંત આણવા આપણે યુનિયન સરકારને તે વખતે અરજ કરી હતી. આજે આપણી બીજી ફરજ બનવવા મળ્યા છીએ. મોસીસ સોદાએ તેનાપર સરકાર જે કેસ ચલાવવા ધારે છે તે જીલમવા જે વખાણવા સાથેક નિશ્ચય કર્યો છે તે માટે તે બાંધને મુખારકબાદી આપવાનો પહેલાં હરાવ તમારી પાસે મુકવામાં આવશે. શા માટે તેના ઉપર કામ ચલાવવામાં આવે છે? મોસીસ સોદા થોડા વખત માટે ટોલરેટોય ફારમ ઉપર રહેવા માગે છે, એટલા માટે. મી. સોદા છેલ્લા અઢાર મહીના થયાં એક પછી એક જોડાની સગ્ગએ બોમવી રહ્યા છે. આથી તેમનું કુટુંબ લાચાર હાલતમાં આવી પડ્યું છે. તેથી ટોલરેટોય ફારમ કે જ્યાં હાંદીમાંથી અચેલા ઉધરાણાવડે સલામતી કુટુંબોનું પોષણ ધાય છે ત્યાં તે બાક પોતાના કુટુંબ સાથે પોતાનાં શુજ

એવેન્જુઆન ફળવણીના કાયદાને વખોટી કલંકાને કુનીવનીશ્ટ પક્ષ તરફથી કુનીઅન પારલામેટમાં ફરમારન મુકવામાં આવી હતી. પણ બંને પક્ષે અરસ પરસ સમજુતી કરવાથી તે પાછી ખેંચી લેવાઈ, અને એવા હરાવ ચર્ચા કે તે અવા લમાં તપાસ કરવા એક કમીશન નીમવું. આથી આ સલાહના સંબંધમાં મેટી સંતોષના લાગણી ફેલાઈ છે.

રાન આર્યે હાખલ થાય છે. તેટલા માટે સરકાર તેના પર કાય ચલાવે છે! જન ધારી રીતે અને નિરદય રીતે સરકારે જે કેસ મહિયો છે તે પાછો ખેંચી લેવા માટે યુનિયન સરકારને માનપુરવક અરજ કરવાનો હરાવ છે. ભડતમાં ઓરતોને હાખલ ન કરવા આપણા દેશીઓએ મીતાપુરવક કાળજી રાખતા હતા. જે મામલો દાલજ ભયંકર થઇ પડ્યો છે તે ને વધુ ભયંકર કરવા તેમનો હરાવો ન હોતો. આ વાત તેમણે યુનિયન સરકાર ને જણાવી છે, અને કેસ પાછો ખેંચી લેવા પાસીન સોદા તેના ધણીની જેલ ચાલુ રહે ત્યાં સુધી ટોલરેટોય કારમ ઉપર રહે વાને તેને મુક્તી પરમીટ આપવા સરકાર ને વિનંતિ પણ કરી છે. પણ સરકારે આમ કરવા ના પાડી ઓરતો પર હલો કર્યો છે. આ પ્રમણે દરોસવાલની લડતમાં એક નવો ફણો પુટ્યો છે. આપણી ત્યાંની બહેનોએ મીટીંગ કરી પકડવાની દરેક તજવીજ કરવાનો અને જે સરકાર એટલા બધી નિરદય થઇ એ કેસ ચલાવશે તે પાસીસ સોદાની પેટ જેલ જમનો નિશ્ચય કર્યો છે. આપણે આશા રાખીશું કે ત્યારે આ ધરપકડ અને કેસના બજારથી આપણા લોકો ઉપર થએલી અસ ની યુનિયન સરકારને બજાર પડશે ત્યાર તેઓ દણુ દરે પણ આ ધાતકી કેસ પાછો ખેંચી લેશે.

ઉપર પ્રમાણે આપણુ વચાવા પછી હરાવો રજુ કરવામાં આવ્યા.

૧ લો હરાવ

"અન્વાયી રીતે અને નિરદય રીતે યુનિયન સરકારે ચલાવવા માંડેલા કેસમાં ખડા રહેવાને અને આપણી મતભુમિની અગર અને કાનિની ખાતર જેલ ઉઠાવ વાને નિશ્ચય અને હીમત કરવા માટે મીસીસ સોદાને, નાતાલ ઇડિઅન કોંગ્રેસ ના આશયતળે મળેલી ડરખતના દીંદોએ ની આ મીટીંગ મુખારકબાદી આપે છે."

મી. અબદુલા હાજી અમદામે

ઉપરનો હરાવ રજુ કર્યો. તેમ કરતાં લોકાની જેમજો તેવા હાજરી ન હોવા માટે પોતાની દિલગીરી જાહેર કરી, અને સંપ ઉપર કેટલુંક રિવેચન કર્યું. પછી જણાવ્યું કે કોમપર જુલમ થાય તો મરતાં સુધી તે સજામાં લડીને આપણે આપણી દરજ્જા જાળવવી જોઈએ. મીસીસ સોદા ખાનદાન એકાદની અને ખાનદાન કુકુંબની સી છે. તેના ઉપર જે જુલમ થાય તે આપણી મા કે બહેન ઉપર જુલમ જમ જરૂર નથી. આજ કાલ

આપણે આપણાથી બને તેટલું કરી બતાવ્યું. જોઈએ. હવે લોકો આપણા પર જુલમ કરે છે, ને 'ધરીલ સરકાર આંખ લીચીને બેઠેલી છે. તે તેના હકમાં વુક સાન છે. વગેરે.

મી. મી. વી. સંઘવી

એ ઉપરની દરખાસ્તને કુંક આપણમાં ટેકા આપ્યો, અને ઓરત પર આ પહેલો જ હાથ પડ્યો છે તેથી સખ્ત પ્રોટેસ્ટ કરવાની જરૂર જણાવી. બાદ સરવાતુ મતે હરાવ પસાર થયો.

૨ લો હરાવ

"નાતાલ ઇડિઅન કોંગ્રેસના આચરા તળે મળેલી ડરખતના દીંદોએની આ મીટીંગ મીસીસ સોદાની ધરપકડ માટે શોક અને યુક્તિની લાગણી જાહેર કરે છે, અને યુનિયન સરકારને માનપુરવક આમદ કરે છે કે તેની પર અન્વાયી અને ધાતકી રીતે ચલાવવા માંડેલો કેસ પાછો ખેંચી લેવો."

મી. મહમદ કાસમ કુવાડીયા

એ ઉપરની દરખાસ્ત જુજ ચાહે બોલી રજુ કરી હતી.

મી. રસ્તમજી પારસી

એ તેને ટેકા અપનાં અપણુ કર્યું. તે માં તેમણે જોઈએ તેટલા લોકો હાજર ન થયા માટે અબદુલા સેટે દિલગીરી બતાવી હતી તેમ પોતે પણ બહુ દિલગીર થઈએ છે એમ જણાવ્યું. અંતે ફોરવુડ કે આપણે આટલા કુખી-છીએ છતાં આપણે સુધ રહેશું તો અવિધ્યમાં શું થશે તે સમજાવું નથી. હમણાં થયા હકદાર લોકો નાતાલમાં ન ઉતરતાં પાછા જાય છે તેને માટે આપણે કાંઈ કરતા નથી તેથી પણ બહુ સોસણ પડશે. મી. સોદાની ઓરત ઉપર જે જુલમ થાય છે તે આપણી બેન લોકરી કે મા ઉપર જુલમ થાય છે એમ કું માનુ છું. ને તેથી આ દરખાસ્તને અંતઃકરજુપુરવક ટેકા આપુ છું. એ બાદ જેલમાં જાય અને આપણે જે બહાર બેસી રહીએ તો આપણે કેવા કેહે વાઈએ? વિગેરે. બાદ હરાવ સરવાતુ મતે પાસ થયો હતો.

૩ લો હરાવ

આપણેની નકલ થતે ટેકાણે મોકલવાની પ્રમુખને સતા આપવાનો હતો. મી. સી. બી. મહેતાએ તે રજુ કર્યો, અને મી. જે. એમ. બેઝરસના ટેકાથી પાસ થયો.

પછી મી. શેખ મહેતાએ પોતાની નીચેની કમિટી નામ અન્વાયી હતી

શેર
જે સુ લક્ષન હો ચલન,
ઉમદા છુરા કહું કર અને,
જે કવલકા પુલ હો,
સોમદેના કહું કર અને.
પુર્નીમાક ચંદ્રમા,
કાલા તવા કહું કર અને,
જે અમર છુટા બના,
બીસદી બતા કહું કર અને.
ગાયન
રજ ચાહે તો મહી પલમે કામકા,
કરદે બેડા પાર
મીસીસ સોદા બેધક જેલમે,
કુધ બને તેવાર.
કામ ખાતર, રાહે હક પર,
રંજ હીમત પર.
બવેગી જેલમે, સલામદકી,
ધર કરમે તલવાર. રજ ચાહે તો
ચડાને અધાયા બવેગી જેલમે,
બર મોતીકા ચાલ
રંજ બાહ, દેખો બાહ. ફેસી કમાહ,
કરેગી જેલ જા નામદેકા.
મફલતસે ફુશીવાર. રજ ચાહે તો.
ધન્ય જનુની ધન્ય તહારી,
ધન્ય પીતા પરીવાર,
દેવી અવતાર, લીલા સતી નાર,
દુવા ઉપકાર,
નવ મહીનેકા બત નરી.
માતાને ઉડાયા બાર. રજ ચાહે તો.
જલ્લીમ કહો, ખુખાર કહો,
યા કહો કાલીલ સરકાર,
નહી હે ચમખાર, હે બે દરકાર,
હુટે ધરખાર,
બલે રહી સરકાર,
વલે નહી રહે સરજનહાર. રજ.
રાવન જેસે લકા પતીને,
કીય. સીતાકો ફેદ,
રામ આવા, લકા જબાયા, સીતા છુડાયા,
હકાં રહા રાવન જેસેકા,
કહો લલા અદકાર? રજ ચાહે.
ધસી તરેદ જો કરે જુલમ,
સોદાકી રાતી પર,
હોદ જાને બલા લાગે, કહું આવે,
મહેતાજ કરમલા મચેગી,
હલ જુમ આવા દેખો વાર. રજ.
ભારખાદ લલા વિસરજન થઇ હતી.

હવે નઉકા સરકારની સરસમાં સરસ મણગી છીવ પ્રીવીનસીયા નામની મન વાર પોઝા દિવસમાં ડરખતના બાસમાં

મી. પી. કે. નાટકનો જોલનો અનુલવ

સલામતની લાગતના એક દામીલ હીરા મી. પી. કે. નાટક ત્યારે દેશપારીઓ સાથે મદ્રાસમાં હતા. ત્યારે મી. નાટકસંતા આગ્રહથી તેમણે પોતાનો જોલનો અનુલવ 'ઇડીઅન રીયુ' માટે વાળ્યો હતો. તે એ માસીકના અપરેશનના અંકમાં "પાંચવાર દરરોજના જોલનો" એ મથાળા તળે હપાએલો છે. તેમાંથી કેટલોક સાર નીચે મુજબ છે:—

મારી પહેલી જોલ કોમપ્રોમાઇટ થવાથી પુરી થયેલ. ત્યારપછી હું ડરબનમાં હતો. ફરીથી લડત શરૂ થતાં તેમાં જોડાવા મેં નિશ્ચય કર્યો. પણ મારી સા અને મારાં ઘરનાં બીજા માણસોએ મને જે હ-તેજન આપ્યું છે તે ન આપ્યું હત. તો મેં લીધો છે એવો ભાગ હું જોવાને શક્તિવાન ન થાત. ત્યાર પછી બીજા ૨૬ માણસો સાથે હું મધ્ય માસની જલમાં ગયો. ડીપકુલુ જતે "પૂરથી ઉપરનું નરક" કહેવામાં આવે છે ત્યાં ખતાં વરસાદથી અમારાં કપડાં પલળેલાં, અને તેથી અમારે બીને કપડે રત કાઢવી પડેલ. અમને બહુમાંથી ઘંટો સારવાતું કામ કરવા લાગ્યાં જવામાં આવ્યા. એવર હીરે એક નળણા માણસને અમારામાંથી જુદો પાડી તેના પર ઇટ ફેંકી. તે બીજાએ આથો ખસી જવાથી બચી ગયો. તેથી બીજા ફેંકી, જે તેણે હાથે ઝીલવાથી ઉગ્યો. એટલે કહ્યું કે "જલડી પાસીવ રીચીસ્ટર, તું તારી ટેકની ખાતર અહીં આવ્યો છે તે મને ખબર છે, પણ મારી ખાતર હવે સખત મજુરી કર." આ પછી કેટલાક દિવસે આ કામને સહેલું ગણી વધારે અધરા કામ પર અમને મોકલવામાં આવ્યાં. ત્યાં એવી દેખરેખ રાખવામાં આવતી કે કોઇથી ઉપાડવાનો ભાર જરા એલો કરાય કે મીનીટવાર વિચારો લેવા પડતો. આ વખતની જોલમાં અમને તરડાવી જુદી પીરસવામાં આવતી હતી, તે પીરસવા સાથે મેજબીને આપવા વડા અમલદારે દુકમ કર્યો. જો એ આવી સાથે ફરીઆદ કરી, તો જવાબ મળ્યો કે "જો તું જાણે તો તું આવ્યો." આ પ્રમાણે અમારે પહેલાં દનાડક પાડવી પડી, એટલે ખોરાક મેલાતું બંધ કરવું પડ્યું. ત્યારે અમને તરડાવી અને પીરસવા જુદાં મથાળાં લાગ્યાં.

એક વખત અમારી જોલમાં અમને

કામ માટે કાફરાઓની સાથે ચડાવવામાં આવ્યા. કામ જરીન ખોદવાતું હતું. પણ કાફરાઓ તેનાથી રેવાપલા હતા, ત્યારે અમે નહોતા. કાફરાથી અમારે પાછળ ન રહેવું, એવી મામળી થવા માંડી. કાફરાને તો અમારાથી પહેલેથી સકાય તેમ નહોતું. વળી અમને હરાવી કાચર કરવા સાફ ખુબ સખત કામ કરવા કાફરાઓને શીખરી રાખવામાં આવ્યું હતું. પણ બીજા સલામતીમાં દાખલો એસાડવા માટે કાફરાની સાથેજ ખોદતા ચાલવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો. તેમ કરવાથી મરા હાથમાં મોટા ચાકાં પડ્યાં હતાં, અને તે માંથી કોઇ કોઇ ફાટીને લોહી નીકળતું હતું. તોપણ કાફરાથી થોડીક વાર કામમાં આગળ ચાલ્યો હતો. તેવામાં એક કુડ ફેલેલો કુટવાથી મારા હાથમાં લોહી નીકળ્યું. બળતરા એટલી બધી થતી હતી, કે હાથ જોવા એક મેંકર હું કામમાંથી ચોળી ગયો. કમનસીબે વોરડરે તેજ ઘડીએ મને જોયો અને ખુબ પાડી "તું અહીં કામ કરવા આવ્યો છે કે ઉભો રહેવા?" કહેને કહે છે એની ગમ ન પડવાથી મેં આસપાસ જોયું તો મારા તરફ આંખી જતાવી કહે કે "તને, કેમ સાંભળતો નથી?" મેં જવાબ આપ્યો: "હા, સાહેબ, સાંભળું છું." હું કામ કરવા માંડતો હતો તેટલામાં મારી પાસે આવી કહે "લાવ, મને તારી ટીકીટ (ફિસ ચકાવવા) જોવા દે" મેં પૂછ્યું શામાટે?" "શામાટે તેની તને ખબર નથી પડતી? અહીં કામ કરવા આવ્યો છે, વખત શુમાવવા નહીં." મેં મારો હાથ જતાવી વાત સમજાવી તો કહે કે "મારે તેની સાથે કાંઈ લાગે વળે નહીં. બસ, તું તારી ટીકીટ બતાવ." હું ટીકીટ ન બતાવું તો દુકમના અપમાન માટે કામ માંડે. તેથી હું તે બતાવવા જતો હતો, એટલામાં તે કહે 'હા, હું તને બદાર (જેલની) સરી પેઠે જોળાવું છું, તું એછેટર છે. દેમ, તહીં કે?" વળી કહે "બદાર બને તું એછેટરન કરતો હો, પણ અહીં તારું એછેટરન હું તારામાંથી કાઢી નાખીશ." આ મને કાવુ કાવુ મેં જોયો. "હું બદાર શું મેં છું તેવું તર શું કામ છે? અમે કામ કરવાને ફરિયાદીએ કે નહીં. એટલું જોવા માટે તને અહીંયા રાખવા છે. મહેનજાની કરીને મારા અહીંયા કામ કરવા મારા બદ ના એછેટરશને જોવા નહીં." એમ કે, તું કહત છે, નહીં." ત્યાં કહે "હું તારા પર વખત શુમાવવા

માટે, અને ઉદ્ધત થવા માટે આરોપ મુકીશ." આમ અમે વાતો કરતા હતા ત્યારે તેને વ દેકાણે નહોતો, અને જરા વારમાં પોતાના ખીસામાંથી એક રીશો કાઢી ફેલેલો દારૂ ચડાવી ગયો. પછી મને વડા અમલદાર પાસે કામ ચલાવવા માટે ખડો કર્યો. તે કહે "તમારી સાથે ઉદ્ધતાઇનો આરોપ છે." "હા, સાહેબ, બને તેમ હોય. મરે પણ વોરડર ઉપર ને કરીના વખત દરમિયાન પીધેલો ખનરા માટે, અને ઉદ્ધત થવા માટે આરોપ છે." તે કહે "શું કહ્યું? જો તે સાબીત નહીં કરી આવે તો મારે તને ખબર પાડવી પડશે. "મેં" સવારે તેને જોયો હતો ત્યારે તે બીજકુલ પીધેલો નહોતો." "સવારે તેમ નહોં હોય, પણ જ્યારે ખેતર પર હતો ત્યારે પીધેલો હતો, અને અસારે પણ તેની અસર તેનામાં છે." આમ જે બન્યું હતું તેજ મેં કહી સંજળ જાણ્યું. તે દિવસથી આજ સુધી મારા ખરના આરોપવું શું થયું તે મેં કાંઈ બુ નથી, તેમજ એ વોરડરને પણ ફરીથી ડીપકુલુમાં જોડેલ નથી.

પછી અમે છુટવા તે દિવસે બીડ વોરડરે મને તેની એડીસમાં બોલાવ્યો, અને અમને સારી રીતે રાખ્યા હતા, એવો અભિપ્રાય મારી પાસેથી મેળવેલો મીઠા સધી બોલવા લાગ્યો. મેં તેને કહ્યું કે અમને હેવાનની પેઠે રાખવામાં આવ્યા છે. ત્યાર પછી અમારો અભિપ્રાય માંડ્યો નથી. ઉલ્લે દિવસે મને બોલાવીને શીખા મણ આપી કે ફરીથી જોલમાં ન આવજો. મેં કહ્યું "જ્યાં સુધી સરકાર પોતાનું વચન પાળશે નહીં, અને કાવો રદ કરશે નહીં, ત્યાંસુધી હું જોલમાં તારી પાસે આવેલો હોઇશજ, એ વાતની ખાતરી રાખવી."

[અધુરું.]

તા. ૧ લીના 'મરકુરી'માં હળમ એ નામથી લખનાર કહે છે કે હળમોએ દુકાનો ઉઘાડી રાખવા સંજલ વેમાં દુકાનના કલાકના કાવદામાં નીચે મુજબ રાખ્યો છે "જોખવારથી શુકરવાર સુધી રોજ સાંજરે ૭ વાગે અને રાત્રીવારે રાત્રે ૧૦ વાગે દુકાનો ખાલ કરવા પડશે; તથા રત્રીવારે અને જાહેર નદેરે લાવવા નામ સખવી પડશે."

જોડાન્સખરખ

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી, તરફથી)

ફારમમાં બેઠ

મી. રાજેશભાઈ ત્રીકમદાસે મનનર સંમેરસેટ ઇસ્ટથી ૫/- નો મની ઓરડર મોકલ્યો છે. તેમાં તે જણાવે છે કે જામની ઉપર કુખ હોવાને લીધે તેણે હીરાળીનો તહેવાર ન પાળતાં પોતાને પ્રધાન મંત્રી રાખ્યો ને ને નદો તે હજી ડાનો મળ્યો તે ફાર્મને સાર મોકલ્યો.

ચાલ્યાઈની લુકાણા સમાજ તરફથી જાહેર મળ્યા છે.

મી. મોતીલાલ દીવાન તરફથી રૂબી હીસાબની ચોપડી તથા રૂબી કાંઈ મોકલ્યા છે.

રજાખાઈનો કેસ

વળી મુઘતરી રહ્યો છે. તેની મુદત નથી પડી. આવતા અઠવાડીયાના સુધવાર પહેલાં તે મુદત મુમર નહીં થાય એવાં સંભવ છે.

ના. ડયુકને માન

ના. ડયુકને માનપત્ર નહીં આપવાનો હુકમ થવાથી મી. કાઝીઆએ કાગળ લખ્યો છે.

તેનીજ દબોલો દુકમાં કાગળ હાંકીઆ ધરવામીક સોસાયટી તરફથી પ્રમાણ સાહેબે લખ્યો છે.

સમાજની વિષે

વધારે ખર્ચે મળતી બધી છે. સંજવ એવો છે કે દરેકસવાઈની માથળી તો કણુ રહેશે. ડીસેમ્બરમાં મધુ બીલ બહાર ન પડે એવો સંજવ છે. પણ આ બધી અજવા ઉપર મધુ અધાર રાખી લગાય તેવું નથી. જો તે બેઠવું.

હીડરમાં કાગળ

'અઝરીમ' એ નામથી રજીસ્ટરનમાં એક હીડીએ 'દરેકસવાઈ હીડર' ને લખ્યું છે કે :- "હોદાબાહવાળા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે ને સુકાદો આપ્યો છે તેથી બહુ ધારતી ઉત્પન્ન થાય છે. જુલમ સદન કરી રહેનારા હીડીઓ માટે ને એકજ રસ્તો હતો તેથી પણ તેનો બચાવ નથી થતો. અચાજ વખરના આ લોકોપર કેવો દરોહ લગાવવામાં આવે છે ! આ સોકા એ રહેનશાહને માટે પોતાનું ખુન રેકેલું છે. મારા રેશીકાહઓપરનો જુલમ એવું ને હું પાતે તો ધુનિવન નેક વાવડાતલે

રહેવામાં નારાજ છું. હીડીઓને કાદ માટે હવે કોની પાસે જવું રહ્યું તે તમે કહેશો, સાહેબ ?"

જીવણ કાગળની નીચે હીક કરતાં એડીટરે લખ્યું છે કે 'અમને ખીક લાગે છે કે સરકારનું ફિલ પીગમે જ્યાં સુધી તે એવો ધેરથી કુખ ઉઠાવવું એ સિવાય ખીન્ને રસ્તો નથી.'

સત્યામહી કેદીઓની વળવળી

મી. કાઝીઆએ જિલ્લા વડાને લખ્યો એક કાગળ મળે અંતરોડીએ હું આપી ગયો છું. તે ખાતે વિશેષ ખુલાસામી માગણી થવાથી મી. કાઝીઆએ નીચે નો વધુ કાગળ મોકલ્યો છે :-

તમારા તા. ૨૨ મીના કાગળના જવાબમાં લખવાનું કે વોરડોની અવમાન કરક વરતણક સામે સખત ફરિયાદો થયા ની મારી એસોસીએશને બહુ થઈ છે. કેટલાક વોરડો તો હીડીઓ જણે પોતાની મરજી પડે તેમ બેલવાના હજા હોય એમ તેઓની સાથે વરતે છે; અને તેઓ ને 'કુલી,' 'સામી' વગેરે નામથી ગોઠાવે છે. મુખ્ય વોરડોને આ સમય પી ફરિયાદો કરવામાં આવી છે. પણ તે કાં તો તેમ કાન દેવો નથી; અને કાં તો ઉલટાના અવમાનકારેલા જવાબ આપે છે. હું વોરડો મેકલાહડની વરતણક સામે ખાસ ફરિયાદ કરવામાં આવી છે. હીડીઓની દુકડીઓ પણ તેજજ લાયતને કમ કરે છે. મારી એસોસીએશને અખર મળ્યા છે કે આ અમલદાર બાણી જોઈને હીડી કેદીઓને અનેક રીતે વળવે છે, તેઓનાથી ન બની રહે એવા કામ કરાવે છે, અને તેઓને સખાકરાવવાને મમે તે બહાના લીધી તેની ફરિયાદો કરે છે. આ અમલદારની વરતણક ખાતે મંવરતરમે થળી વખતે ફરિયાદો કરવામાં આવી છે અને મારી એસોસીએશને ખખર થયા છે કે વધુ નહીં તો જોજામાં જોછી બે વખતે હીડી કેદીઓ ઉપર તેણે નાખેડાં તહેમતો તપાસ કરતાં જ્યાં પડ્યાં છે. દેખીતી રીતે આ ફરિયાદોથી મેકલાહડની વરતણકમાં કાંઈ ફેરફાર નોવામાં આવ્યો નથી, અને તેથી જેલીઓ દર ઉપરાંત ખીજાક મળ્યા છે. આ બધી વાતનો જિલ્લા અમલદારો ધનકાર કરશે એ તદન સંભવીત છે. એમ હમેશાં ધનકાર કરવામાં આવેલ છે. પણ હું એ વાત ઉપર ધ્યાન એચું છું કે જે કેદીઓને બંબીર મુદતીયતો ન હોય તો તેઓ લાન સાત વિરમ સુધી અપવાસ કરે મહોં જેમકે મી. મેદને કરવા પહેલે

છે, જેને વિષે કહેવામાં બખ્યું છે તેને કાંઈ ખસુસ તકલીફ છેજ નહીં. તો આવી સ્થિતિમાં વગેરે હીડી તે ખાખત વિષે તપાસ અલગશી તો મારી એસોસી એશન આભાર માનશે.

સત્યામહી ફારમમાં વધુ સેટી

પીટર્સજરમંથી નીચેના સાહેબોએ તેમાં બતલ્યા પ્રમાણે બેટા મોકલી છે :-

મેસરસ તારે મહમદ તમુલબ એન્ડ કુ. ૨ કટકા હીડ, અબુલકા સુલેમાન ૧ કટકા મળલીન ઇમરાહીમ રેમંતુલા ૧ કટકા ફલેલમેટ, આમદ મસમાઇલ ડીકડી ૧ કટકા હીડ, બુસબ હાહુ તુરે મામદ ૧ કટકા હીડ, કાસમે હાહુ બુમા ૧ કટકા હીડ, ને. સી. એસ. વલી ૧ કટકા હીડ, અબુલખ મામદ એન્ડ કુ. ૩ મહીડ, હાસમ મોતી એન્ડ કુ. ૬ એપરન, કાસમે હાહુ મુલા ૨ મંછુદરાક અબુમકર બુસબ ૩ કવીરક, અબુલકા કરીમ હાહી ૧ સમીસ, મામદ હાહુ મુલે માન ૬ મંછુદરાક, હાહુ મની ખાવા ૩ મંછુદરાક, અબુલખ અબી ૩ મંછુદરાક અબુલકા મની હાસમે ૨ કેમ્પાક (ગેહડી) ખાન મામદ તમુલબ એન્ડ કુ. ૧૨ મંછુદરાક, હાસમે મારે મામદ ૬ મંછુદરાક, માવલુ ભવાન ૬ મંછુદરાક, તુરે મામદ દદા ૪ સમીસ, હાસમ તાર મામદ એન્ડ કુ. ૧ કટકા હીડ, અબુલખ એસમાહુ ૧ કટકા હીડ તથા ૧ મંછુદરાક, અબુલકા મની ખસાત ૪ ઇમર, એ. ડી. મન મહમદ એન્ડ કુ. ૨ દુવાલ, ઇબ રાહીમ મામદની કુ. ૬ મંછુદરાક, અબુલકા સામે મામદ ૬ મંછુદરાક.

ઉપરના માલતુ રેલેજ મી. અબી સંકર લીલાધર કારેચું દરુ.

હાંડુસ્તાનની ઠપાલ

તા. ૨૬ મીએ અમરેલોડીમાં આવી પહોંચી હતી.

તા. ૧લીએ અમોનામાં જવા બધે થવાની હતી.

તા. ૧૫ મી ડીસેમ્બરના બરેસામાં જમ લાગીમાં આવશે.

તેજ ખાસમાં અમલાગીમાં જવા બધે થશે.

તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરના બરેસામાં એ સીકેટમાં આવશે વળી છે.

છોકરાઓના કેસ સંબંધમાં એક લખાણ

નીચેના મી. ગાંધીને કાગળ 'ટર્સ' વાળ લીડર 'પ્રીટોરીઆ ન્યુસ' વગેરે છાપાઓમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે :—

"સાહેબ, —૧૯૦૮ ના આગસ્ટ માસ માં જે એશિઆટીક કોનફરન્સ મળ્યું હતું, અને જેમાં આપ પણ હાજર હતા, તેના એક સભાસદ તરીકે હું આપ ને નીચેના કાગળ લખવાની રજા લઉં છું :—

આપે છાપાથી જાણ્યું હશે કે ૧૯૦૮ નો એશિઆટીક કાન્ફરન્સ, જેમાં આ કોનફરન્સનો કાયદો, તેનો એશિઆટીક ખાતલો એવો અરથ કરેલો છે કે રજીસ્ટર થયેલા એશિઆટીકોના છોકરા જે એ ટર્સવાલમાં જન્મ્યા ન હોય તથા જેઓ કાયદાના અમલની સરખાત વખતે કોલોનીમાં હાજર ન હોય, તેઓને ૧૬ વરસની વયે પહોંચતાં કોલોની છોડવો પડે તેઓનાં નામ તેઓનાં માતાપિતાં રજીસ્ટરમાં લખાવવાં હોય છતાં, તેઓ કોલોનીમાં રહી શકે નહીં. તેઓ પોતે રજીસ્ટર થયા ખુશી હોય તોએ તે કામ આપે નહીં.

કરમચંદરપના એક નામાંકિત વેપારી મી. એ. ઇ. ઇટાલાકના દોકરાના સંબંધમાં આવે. ખાસ કેસ હોયો થયો છે. આ છોકરાનું નામ તેના બાપના રજીસ્ટરમાં લખાવ્યું છે. ૧૬ વરસની ઉંમરે પહોંચતાં તેણે જુદાં રજીસ્ટરની માંગણી કરી. તે તેના બાપ સાથે નહાની વયમાં આ કોલોનીમાં આવ્યો હતો. તેને કોલોનીમાં આવવાનો સંપૂર્ણ હક હતો અને કમિશિયન ખાતાને તેની ખબર છે. રજીસ્ટર વિષેની તેની અરજી રજીઆરે ના મંજૂર કરી. આથી માણસેને અપીલ કરવામાં આવી, જેણે રજીઆરનો ચુકાદો કાયમ રાખ્યો. અને તેને હાથપાડ કરવા નો હુકમ કર્યો. કપડી અદાલતને અપીલ કરવામાં આવનાર હોવાથી હાથપાડ કરવા નું ચુકાદો રજી. જસ્ટીસ વસંતે તે કેસ નો ચુકાદો આપતાં સરકારના કામને વિરોધ કહ્યું, અને ટીકા કરી કે જ્યારે આ વિષે જાહેરમાં જાણ થશે ત્યારે આખી સુધરેલી પ્રજામાં તે વિષે પોકાર ફેરશે. આમ છતાં ચુકાદો એવો આપ્યો કે કાયદામાં આ છોકરાને રજીસ્ટર કરવાનો હક નથી, અને તેથી અપીલ કાઢી નાંખી. આથી કુલ એક સમયે તે વિષે અરજી

લખવામાં આવી. ન્યાયી પણ વધુ મને તે અરજી કાઢી નાખવામાં આવી. તેથી આખરે કૌથી મોટી અદાલતમાં તે કેસ લખવાની નોટીસ આપવામાં આવી છે. આમ તે કેસ હજી અદાલત ના ખ્યાનનગે છે.

પણ હું નીચેની તાબુખી પમાડનારી ફકીકતોપર આપનું ખ્યાન એવવા માગું છું. જડગેએ એમ કરાવ્યું છે કે ૧૯૦૭ નો કાયદો તે પછીના કાયદાથી રદ થાય છે; અને જે કે મી. ઇટાલાકના દોકરાની દારના એશિઆટીક છોકરાઓ કાયદા ૧૯૦૭ ના કાયદાથી રજીસ્ટર થઈ શકે તોપણ તે હક ૧૯૦૮ ના કાયદાથી રદ થાય છે. જસ્ટીસ મેસન આ મતથી વધાર પડ્યા અને છોકરાના લાભમાં મત આપ્યો. છતાં તેણે પણ એવા મત આપ્યો કે ૧૯૦૮ ના કાયદાથી આ છોકરાનું રક્ષણ નથી થતું; અને ૧૯૦૭ ના કાયદામાં છોકરાઓ સંબંધી કલમ આ કાયદાથી રદ થતી નથી. આમ છતાં જસ્ટીસ મેસને તથા જસ્ટીસ ક્રીસ્ટોએ સરકારના પગલાંને તથા ખુદ કાયદાને સખ્ત સખ્તમાં વખોડી કાઢ્યાં હતાં.

૧૯૦૭ ના ૨ જે કાયદો રદ કરવાવિષે કોનફરન્સના મેમ્બરો, મી. કવીન અને મારી વચ્ચે શું શું ફક્કો થઈ હતી તે બેશક તમે જાણતા હશો. જનરલ રમ ટમે કાયદો રદ કરવાની વાત ખ્યાનમાં લેવા ના કહી હતી. વળી છોકરાઓ ગમે ત્યાં જન્મેલાં હોવા છતાં તેના બાપના સરટીફિકેટમાં તેનાં નામ નોંધી તેનું રક્ષણ કરવા વિષે વાત થઈ હતી તે પણ તમે ને યાદ હશે. ૧૯૦૭ ના ૨ જ કાયદામાં જે ફક્કો હતા તે છોડી દેવાની તો વાત જ નહોતી.

મારે વિશેષમાં કહેવું જોઈએ કે (૧) એસેમ્બલીમાં નવો કાયદો રજી કરતી વખતે જનરલ રમટસે એમ કહી કહ્યું નથી કે કોમપણ જતના છોકરાઓના કોલોનીમાં ૨ વાંતો હક રદ કરવાનો તે માં હેતુ છે. (૨) મી. ડી. વીલીયમસ એટર્ની જનરલ હતા ત્યારે જવરનરપરના તેમના લખાણમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે બીજી કેટલીક ખાખતોમાં એશિઆટીક છોકરાઓને રજીસ્ટર કરવા સંબંધી એશિઆટીકોની માંગણી કમુક કરવામાં આવી છે. અને બન્ને કાયદાઓનો એક બીજાની ખામી પુરી કરે એવી રીતે અમલ થશે. (૩) સિટીસ રાજ્યના કોમ પણ આગમાં દરદાર રહીસ એશિઆટીકોના માગણ તેમના આજ્ઞાપેથી કામ પણ વધે

વિષયમાં કંવામાં આવતાં નથી, તો પછી ૧૬ વરસની ઉંમરવાળાની વાત તો શું કરવી રહી?

હું હીમવળી કહું છું કે જે છોકરા ના કેસમાં એશિઆટીકોને દાર મળશે તો મને લાગે છે (તેમ તમને પોતાને પણ લાગ્યા વિના નહીં રહે) કે ને તદ્દન અણધાર્યા ચુકાદાનું પરિણામ હતું.

કોનફરન્સે જે હેતુ ધારણ કર્યો હતો તે બરાબર સમવાય છે કે નહીં તેમાં મેમ્બરોની આવડનો સવાલ રહેશે છે એમ કહું તો તે બરાબર કહેવાશે તેથી હું કાંઈસો રાખું છું કે જે તમે બીજા કાંઈ ન કરી શકો તો એટલું પબ્લીકમાં ખહેર કરવા જેટલું તો કામ કરશોજ કે આ કાયદામાં બતાવેલા એશિઆટીક બાળકોને કહ લુટી લેવાનો ખ્યાલ તમોને કદી નહીં હતો.

આ ખ્યાલ એટલી અગત્યની છે કે મારા વિચાર પ્રમાણે ઉંચામાં ઉંચી અદાલતના જડગેના ચુકાદા ઉપર પણ તેને પડતી મુશ્કેલી જોઈએ નહીં રાખવ બધા રજીનીરે તેઓ નો ગમે તેવા સખ્ત અને ચુલમી કાળા હોય તે મુશ્કેલ તેના ચુકાદાનો આધાર બાધે. વગેરે."

સ્ટીમરોની આવજવ

[જર્મન લાઇન]

ફેનગ્રાવર—તા. ૨૭ મીએ મુંબઈ પહોંચી છે.
પ્રેસીડેન્ટ—તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અમરેલોટી તા. ૨૬ મીએ કલકત્તાથી ડરબન આવી પહોંચી હતી.
અમસાગ્રી—તા. ૨૨ મીએ કાલંબોથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.
અમકુલી—તા. ૨૦ મીએ કલકત્તા પહોંચી છે.

[મિડલ્સ આફરિકન લાઇન]

ફેતેલોજ—તા. ૧૦ મીએ કલકત્તાથી ઉપડશે.

પોસ્ટ મવીકામેયથી પબ્લીક મ્યુઝી વખતે નડો અમલદાર 'મરકુરી' માં લખે છે કે તેના મ્યુઝીકમાં 'પાઇયેલ' કહેવાતા સરખ નથી, અને તે કેપ તરફ મળતા નથી. માટે ડરબનથી કામ એકાદ એ તેના સરખ લાલમાં પડી પેટી પેક કરી મોકલશે તો તે અમલદાર માનશે.

નામદાર ડયુક અને હોંદીઓ

ટરાંસવાલ અને નાતાલહું વલણ

જોહાન્સબર્ગ એસોસીએશનના

કાગળ

જોહાન્સબર્ગ ખિટીશ ઉડીઅન એસોસીએશન તરફથી મી. કાજલીઆએ નીચે પ્રમાણ કાગળ ના. ડયુકના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી પર તેમની જોહાન્સબર્ગની મુલાકાત વખતે મોકલ્યો હતો :—

“સાહેબ.—ખિટીશ ઉડીઅન એસોસીએશનની કમીટીની એક મીટીંગ હમીદીયા હસ્તામોક સાંસાયદીના હોલમાં તા. ૧૮ મીએ મળી હતી, તેમાં જે ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, તે આ સાથે મોકલવાની રજા લખ્યો છીએ.

ઠરાવ :—ખિટીશ ઉડીઅન એસોસીએશનની કમીટીની આ સલા અત્યંત ખેદ સાથે એવા ઠરાવ પર આવે છે કે દેશ પારી સત્યાગ્રહી નારજીસામીનાં મરણને લીધે, અમુક ઉપર પછી છોકરાઓ પર સરકારના બુલ્ડોઝ વલણને લીધે, મીસીસ સેલ્ડા પંડેર ચલાવવામાં આવનાર હોવાને લીધે, તથા જે દરેનું બ્યાગમીપણું દુન્યાએ ઉજીલ કર્યું છે, તે માટેની અમારી માગણીના મુનિયન સરકાર અટકી કાર કરે છે તેને લીધે નામદાર ડયુક એવ ફેનોદને જાહેર માનપત્ર આપવામાં સામેલ થયેને મુનિયનની સ્થાપનાના જાહેર ઉત્સવમાં બાગ લેવાનું હોંદી કે મધી બની શકે તેમ નથી. ખિટીશ એસિયાટીક પ્રેસ માટે તો મુનિયન વધારે દુઃખદાયક અને બવિધ્યને માટે ચિંતા ઉત્પન્ન કરનાર થઇ પડેલ છે. એટલે આ સમાચાર એરમેનને એવી સન્તા આપે છે કે ના. ડયુકને એક માન કરેલો કાગળ લખી સહેનસાહ પ્રત્યેની કામગીરી વાઢારી જાહેર કરવી તથા સહેનસાહના પ્રતિનિધિ તરીકે તેમને ખાનગી રીતે આવકાર આપવો.”

મારી એસોસીએશનની કામગીરી નસીએ તેના પ્રતિનિધિઓ ટરાંસવાલમાં આપને આવકાર આપવા તથા સહેનસાહ પ્રત્યે વધારાની લામણી બતાવવા ખુદ હાજર થઇ શકતા નથી; અને તેથી જાહેર માનપત્રની ગેરહાજરીમાં હું આપ નામદારને માનપુરવક આવકાર આપવાની રજા લઉં છું. તથા મારી એસોસીએશનના તરફથી સહેનસાહને વધારાની સંદેશ પહોંચાડવા વિનંતિ કરું છું.”

ડયુકનો જવાબ

વિશાળ કાગળના જવાબમાં ના. ડયુકના

ખાનગી સેક્રેટરી તરફથી એસોસીએશનને કાગળ મળ્યો છે કે “તમારો કાગળ મળ્યો છે, અને તેમાં દરજાવેલા વધારાની ઉદ્ધાર માટે અભાર મળ્યો છે.”

હમીદીયા સાંસાયદીનો કાગળ

હમીદીયા હસ્તામોક સાંસાયદી વતી એરમેન મી. પ્રમામ અબદુલકાદર ખાવાઝીરે નીચેનો કાગળ ના. ડયુકના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી ઉપર મોકલ્યો છે :—

“હમીદીયા હસ્તામોક સાંસાયદીની કમીટીની વતી હું વિનંતિ છું કે આપ ડયુક સાહેબને ટરાંસવાલમાં આવતાં માનપુરવક અમારો આવકાર દરજાવેલો, તથા મારી સાંસાયદીના મેન્બરોની વધારાની લામણીમાં ના. સહેનસાહને વધારા કરવા અરજ કરશો.”

ખિટીશ ઉડીઅન એસોસીએશનના એરમેનના કાગળમાં જણાવેલાં કારણો કે જેમાં મારી સાંસાયદી તબ મળતી આવે છે, તેને સહને આ અઠકારીઆના આનંદ ઉત્સવમાં જાહેર બાગ ન લઇ શકવા માટે બહુ હોંદી દીલગીરી અમને થઇ છે.”

ઉપરના કાગળના જવાબમાં પણ, એસોસીએશનને મળ્યો છે એવો પહોંચ્યો કાગળ આવી મળ્યો.

નાતાલ હોંદીઅન કેંગ્રેસનો કાગળ

ડયુક સાહેબ ડરબનની મુલાકાત લેતાં તેમના પર નાતાલ હોંદીઅન કેંગ્રેસના પ્રમુખ અને સેક્રેટરીઓની સહીએ સાથે નીચેનો કાગળ લખી મોકલવામાં આવ્યો છે :—

શીલ્ડ મારશલ હીઝ રોયલ હાઇનેસ ધી ડયુક એવ પાનોલ એન્ડ સ્ટેફરન કે. સી. પ્રસાદી,

આપ નામદારને રોશન થાય જે— આ પ્રતિના હોંદી લોકમતના મોટા બાગના પ્રતિનિધિઓ નાતાલ હોંદીઅન કેંગ્રેસની વતી અમે આપ નામદાર હજુર જાહેર કરવાની રજા લખ્યો છીએ કે મુનિયનમાં વસ્તા નામદાર સહેનસાહની હોંદી પ્રજાના હિત અને હકો સમક્ષમાં અમારો કહી નહીં હોય એવો મામલો ચાલી રહેલ છે; મુનિયન સરકારે હજુસુધી અમને કામચલાઉ કે કામગીરી રાહત કાંઈ આપી નથી; આ બધો વખત તે સંપુરણ રીતે જાણે છે કે આ મુલકની ના. સહેનસાહની હોંદી પ્રજાની હરેક રીતે થતી બધુ પગ વધ્યોને લીધે હોંદી વધારાની કમી થઇ છે; તેને એક દાખલો એ છે કે દક્ષિણ અફ્રિકાના મુનિયનની સ્થાપનાથી વરતી રહેલા અમારો ઉત્સવ-ઉજવ વધ્યો ના.

સહેનસાહની હોંદી મળતાં પણ માણ્યો વધારા અને કામચલાઉ ચાલનાર સહેરી તરીકેના તેમના હકોનો દાવો કરવાના કારણે ટરાંસવાલની જેતોમાં પડ્યા છે, અને નખાતા બધ છે. આમ રાજના આ બાગમાં અમારા દુખદાયક વીતેલા દિવસો, અપસોસકારક હાલના દિવસો, અને બવિધ્ય માટે મડતાં વાદળ જેનાં અમે આપ નામદાર રાજવંશીને અમારું દુઃખ જણાવવાની રજા લખ્યો છીએ કે જેઓ આનંદ ઉત્સવ પાળે છે તેમની સાથે તેમ કરવા અમારાં મન અને અતઃ કરણ અશક્ત છે. અમારું અતઃકરણ નો હોંદી રીતે જેનાં એમ અમને સુચવે છે કે અમારે રહતાની સાથે રહવું.

તેથી અમે જરૂર મુજરીએ છીએ કે ના. સહેનસાહને તેમની માદી તરફની અમારી અખડ વધારાની અને તે નામદાર અને તેમનાં બાનુ તરફની અપુરવ માનની લામણીની અમારા તરફની ખતરી થી વાકેફ કરવા આપ નામદાર મહેરબાની કરશો.

ખાઝીલમાં કલરડ લોકોનું બળ

આ વિશાળ મુલક દક્ષિણ અમેરીકામાં આવેલ છે. પહેલાં તેના પર પોર્ટુગીઝ સન્તા ફેલિએસી, અને હાલ ત્યાં તે પોર્ટુગીઝ કહેવાય છે. છતાં તે પોર્ટુગીઝ ગાલના તાજામાં નથી, પણ સ્વતંત્ર પ્રજાસન્તાક રાજ છે. માત્ર ત્યાંની ગેરી વસ્તિમાં પોર્ટુગીઝ તત્વ વધારે છે. ત્યાંની પ્રમુખ મારશલ ફેનલીયા લીસ્બન આવતાં ખાઝીલ રાજની હોંદી માટે તેને એક ખાણ આપવામાં આવેલ. આ ખાણ પછી પુરતજ પોર્ટુગીઝને બળવો શાદી નીકળ્યો હતો. વિલાવતતા છાપ માં જણાવતા પ્રમાણે ખાઝીલના પ્રજાસન્તાક રાજની હોંદી એ પોર્ટુગીઝ બળવાનુ એક કારણ હતું. આ જેતાં ખાઝીલની હોંદીને ખાસ જાણવા લાયક મણવામાં આવી છે. ત્યાંની વસ્તિમાં એક મોટું પ્રમાણ આફ્રિકન બોલાદના લોકોનું છે. જેઓ ગેરા તરીકે જણાય છે તેમાં ત્રીજા ભાગના લોકોની નસોમાં શીલ્ડ લોકો છે. તેનો હાલનો પ્રમુખ એક કામળા વરણનો અને વાંકડા વાળવાળો આદમી છે, અને કલરડ હોંદીને જેમને એમ મતાય છે. મહેનમાં, દેવળમાં, ચુરણમાં તે લોકો આવેલા તરીકે બાગ જાળવી શકે છે. એક માણસે કલરડ છે. કુલ વસ્તિ જેતાં મેન્બરીટી કલરડની છે, અને તેથી તેઓ ખતરી રીતે કલરડમાં જણાય છે.

કોબરલી

(એક અખરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૮-૧૧-૧૦.

તા. ૨૫-૧૧-૧૦ ને શુકરવારે સાંજના સાડા ૭ વાગે કેપટાઉનથી તા. ૨૪ ના ઉપડેલા ૭ દેશપારીઓ અને આવી પહોંચ્યા હતા. કેપટાઉનથી મળેલ અખરને જાહેર અને સ્વચ્છ સો માણસો રોજના ઉપર તેમને વધારી લેવા હાજર હતા તેમજ આમળના રોજનેથી સ્વચ્છ ૨૫ મહરજો તેમની સાથે ગાડીમાં બેસીને આવ્યા હતા. ગાડી રોજના ઉપર આવી પહોંચતાં સઘળાઓએ ખુશાલીના પોકારો કર્યા હતા. છીંમન પેલીટીકલ એસોસિએશનના સેક્રેટરી મી. નાઇડુએ તેમને અને એક દિવસ રોકાવાની માગણી કરી પણ તે ઉત્સાહી વીરોએ સ્વીકારી નહીં તેમને રસ્તાને માટે ફરતે કેક સીગાર સીગરેટ વગેરે આપવામાં આવ્યાં. દરેક માણસ ઉત્સાહમાં હતા. જ્યારે તેમને અને રોકાવાનું જોવામાં આવ્યું ત્યારે તેમણે જવાબ દીધો કે અમે ધણા વખતથી અમારા ઘરેથી રિપુટા પેડલા છીએ અને અંધારા દીલ હવે અમારા ઘરમાં બીરાજમાન થવા અપીનાં બનેલાં છે. માટે અમે હીલગીર છીએ. (આ તેમનું ઘર તે કોઈ મહેલ છે.) જે કોઈ મહેલમાં જવામાં અમે મોડા થઈએ તો અમારા સુરે શરૂ થાય. શરૂ નામ પુછતાં તેમણે હસીને જવાબ દીધો કે એટલું પણ તમે જાણતા નથી. હોંફુ સ્તાનથી બધી હકીકત પુછતાં મી. નાટે સનના અતીશય વખાણ કરતા હતા.

૧૯-૧૭ માં બી. મી. ગોર્મસીએ કલેક્શનમાં વિશ્વવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ બાંધણું કરતાં જણાવ્યું હતું કે "જેની હાલની સ્થિતિ નિરાશાજનક છે અને નહુ કના કવિવ્યમાં જેને માટે અંશી બાંધી શકાતી નથી એવો સમસ્ત પ્રેસીમાં એક આપણેજ દેશ છે. જેમ સંસ્કારને તમે ફરજિયાત વેરા આપો છો તેમજ મત્તુમિ તમારી પાસે વેરા મોઝે છે. તે વેરા એજ કે સેક્ટરે પાંચ ટકાએ પોતા ના છવન માતૃમુખને અરપણ કરવા. તેમજુ કરતવ્ય પોતાની જાતને ખુશી જાણ તે જગ્યાએ મતૃમુખને સ્થાપન કરવાનું છે. જે આવી રીતે સૌમાં પાંચ મારુસ પોતાનું જીવન અરપણ કરે તો આપણા દેશની સ્થિતિ સુધરતાં વાર જાણે નહીં."

તેજ મુજબ જે દક્ષિણ અફ્રિકામાં પોતા ના બહાસા દેશને ખાતર અને સ્વદેશી બંધુઓને ખાતર જ્વતીઓમ આપવાનો ઉત્સાહ ધરાવનાર આ ૭ દેશપારીઓ જેવા ઉત્સાહી જે પાંચ ટકા માણસો નીચે તો અફ્રિકામાંથી કેમ ઉપર પડતાં દુઃખોતો ક્ષય થયે એ નિઃસંકલ્પ છે.

બોક્સખરગને "ગોર" બનાવનાર, એ.

એશીઆઇ વેપારોઓએ ચેતવાનું

• ટરાંસવાલ લીઝર ના બોક્સખરગના એક અખરપત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે :-

કાઉન્સિલ એજરમાં મળેલી જનરેલ મીટીંગમાં પ્રેસરે બોક્સખરગમાં એશીઆઇક વેપારના કમ તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. વેપારી એજરના જણાવવામાં આવ્યું છે કે કે વોનલ ફનટીન યુનિયન રોડમાં એક સ્ટોર એક ઓફિસ બાંડે આપે છે, અને ઓફિસ તેના એક બાગ એશીઆઇકને બાંડે આપે છે. બગાઉ બોક્સખરગના લોકો એશીઆઇક વેપારીનાં ઘસોંસા સામે જીસે થી લડવા હતા, અને કવિવ્યમાં પણ તેમને વેપળા રાખવા માટે જોરથી લડવા નિઃસંકલ્પ છે. (સંબળો સાંબળોની જુમો) જે ગોસાંનો સ્ટોર બાંડે અપાચો હતો તેને પુછતાં તેના એજન્ટ એજમ દાર જણાવે; અને તેથી તેણે સુસ્તે યજ મીકને મહીનાની નોટીસ આપવા કહ્યું. આમ થયું છે, છતાં 'કુશી' ને એક મહીનો; અને કદાચ એ મહિના વેપાર કરતાં અટકાવી શકશે નહીં. આ બાબ તમાં એક કેપ્ટુરેશનને ઓફીસ મુલાકાત લેશ નીમવામાં આવ્યું હતું; પણ ઓફીસ કમનશીમે મુલાકાત ઘણી સડી નહીં એશીઆઇકને દુર કરવામાં કાંઈ કરવાનું બાકી ન રાખવા આપણે નિઃસંકલ્પ છીએ. જે આપણું મલે તો એશીઆઇકને બોક્સખરગમાં એક કલાક પણ વેપાર કરવા ન દઈએ. આપણું શહેર ગોર હોવાની આપણે આગર મેળવી છે, અને તે આગર જાળવી રાખવા આપણે મારી એ છીએ (સંબળો, સાંબળો) એકાદ એ દિવસમાં આ સવાલમાં આપણે પુરે પુરા ફેલ્ટરી ચક્રા, અને ત્યારે બનશે તો એશીઆઇકના ધમારે સામે કરવાને બાંધ કરશું. (તાળીઓ).

એક કોમો મેળાવડો

કરખનથી સુરત હોંફુ એસેસીએશનના સેક્રેટરી લખે છે કે :- તા. ૨૦ મી નરે બરને સાંજે ચાર વાગે સી વેલ ધરમ સગાના હોલમાં ટરાંસવાલથી દેશ જવા સાર અને પધારેલા કેટલાક ગ્રહસ્થોને શુભ સફર હજીવા ધી સુરત હોંફુ એસેસીએશનની સ્પેશીયલ મીટીંગ બોલાવવામાં આવી હતી. શરૂઆતમાં સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે આજ મુજબ આમળ મણી મીટીંગ થતી હતી, પણ વચમાં બંધ પડી ગઈ હતી, અને હવે પાછી શરૂ થઈ છે એ ખુશી થવા જેવું છે. બાકી બધામાં પણ એવી રીતે મીટીંગો ભગવા દરશે. જેથી કરી ટરાંસવાલવસી અને નાતાલવાસી બાઇઓ વચ્ચે સારો બાંધ ચારે થશે. વળી આ એસેસીએશને કરખનમાં એક "ધરમશાળા" ને માટે મહાન પ્રયાસ કરી, મોટા પાયા ઉપર ઉપકાણું શરૂ કર્યું છે એ બીનાથી પણ પધારેલા ગ્રહસ્થોને વારે કહ્યાં હતા. બાદ જુદા જુદા મેળો તરફથી દેશ જનારાઓને શુભ સફર હજીવામાં આવી હતી. દેશ જતા બાઇઓ તરફથી મી. ઓધવ રવાએ એસેસીએશનનો આભાર માનો, અને એસેસીએશને ઉપાડેલા કામને માટે બારે વખાણ કર્યાં હતાં. અને અમે પણ અમારી શક્તિ મુજબ આ શુભ કામમાં મદદ કરીએ છીએ એમ જણાવી :- પા. ૧-૧-૦ મી. લજુ બાઇ કરસનજી દેલાઇ ખરસાડકર, પા. ૧-૧- મી. એધવ રવા પટેલ, વરાડકર, ૧૦ શી. મી. જુલા નાગર પટેલ, હટા જવાકર, ૫ શી. મી. રજુછોડ ફીર પટેલ પરચાણકર, ૧૦ શી. છીતા એધવ પટેલ વાંકાનેરકર, ૧૦ શી. મી. કારા નારણ પટેલ પારડીકર, અને ૫ શી. મી. રજુછોડ લાલબાઇ સુઠકર તરફથી તેજ વખતે સત્તામાં અરપણ કરવામાં આવેલ. બદ ટી પાર્ટી યજ હતી. છેવટે ઉપ પ્રમુખ મી. ડી. આર પટેલે ફરીથી દેશ જનારા બાઇઓની શુભ સફર હજી, ને ખુશાલીના બારે પોકરો વચ્ચે સભા ખરખાદી કરવામાં આવી.

કરીન આનેકાંડરના જન્મ દિવસની ખુશાલીમાં તા. ૧ કીએ કરખનના ખાસમાં પડેલી એ મનવારોને ચાંદાઓથી ચણ મારવામાં આવનાર હતી; તેમજ ૨૧ તોપો કોડવામાં આવનાર હતી.

પરચુરણ ખબરો

કાન્સમાં દર ૨૦ માણસે એક માણસ કુતરો પાળે છે. સુધાંશની નીકાની !

ઝોરતોને વોટ આપવાનું ખીલ પાસ કરવામાં ન આવે તો કર-વેરા બંધ કરવાની રીત અમલમાં મુકવાનો વિચાર ઇંગ્લાંડની સરકારે ઝોરતો કરી રહી છે.

વાલસરાયની કારોબારી કાલેસીયના કાવવાના પ્રધાન તરીકેના હેદા ઉપરથી મી. એસ. પી. સિંહાએ આપેલા શેઠ નામાને લીધે તે જગ્યા ઉપર મી. સંકપદ અલી હામમની નીમણૂક થવાનું વિલાયતમાં સત્તાવાર રીતે જાહેર થવાના ખબરે લંડનનું 'ઇડીઆ' આપે છે.

જ્યાં વરપમાં પદરીઓએ પોતાની ધરમ પોથી બાઈબલની ૬૬ લાખ પ્રા. હપાવી અને વેચવા સાથે ૬ નવી બાપાઓમાં તેનું આપાંતર કરાવ્યું છે. આમાંથી ૧૫ લાખ પ્રતો ૬૬૧ ચીનમાં, ૩ લાખ બપા નર્મ, અને ૪ લાખ હાઈમાં વહેંચાઈ છે. —આર.૫ પ્રકાશ.

સેન્ટ પોલના દેવળના કમરનાનમાં મરદુમ સર કરગન વાપલીની યાદગીરીમાં એક તખ્તી ખુલ્લી મુકવાની હીરા લોરડ રોજરસે કરી હતી, જે વખતે લેડી કરગન વાપલી, લોરડ મોર્દા, લોરડ કરગન અને બહુ આગેવાન અંગ્રેજો હાજર હતા. સર કરગન વાપલીની સેવાઓ અને ઉત્તમ પરતનના વખાણમાં લોરડ રોજરસે એક લાવણ કર્યું હતું કે હાઈમાં વસતા મીત્રો તરફથી મરદુમની વિધવાને, તેના ખાવીદના કવખતના મોત માટે દિલસોજી દરશાવનારા બે હાજરથી વધુ તારના સંદેશાઓ મળ્યા હતા.

ઇટરનેક્સન આરમીટરેક્સન પીસ એસોસીએશનની કમીટીએ એવો ઠરાવ કર્યો છે કે "સાવરકરને ફરેચ સરહદમાં પકડવામાં આવેલ તેના કાયદેસરપણાપર વિચાર કરવાનું હેગની કોરટને સોંપવામાં આવ્યું છે, તેથી કમીટીને સંતોષ થયો છે; પણ હેમ કોરટનો સુકાદો ન મળે ત્યાં સુધી કેસ ચલાવવામાં આવે છે તેની સામે કમીટી પ્રોટેસ્ટ કરે છે. આ રિપોર્ટ બોતાં કમીટી આમલ કરે છે કે હેમ કમીટીનલ જોમ અને તેમ ઉતાવળે બોજા વળી જોડ્યો."

વિલાયતની સરકાર તરફથી બહાર પડેલા રીપોર્ટ પરથી જણાય છે કે જરમનીમાં ૧૦ ટેકનીકલ મુનીવરસીટીમાં ૧૧૬૦૦ પુરી લાયકાતવાળા વિદ્યાર્થીઓ દીવસેને ૨૩૦૦ પુરી લાયકાત નહીં ધરાવનારા વીદ્યાર્થીઓ રાત્રે અભ્યાસ કરે છે. જ્યારે મુનાટેડ કોંગડમ (ગ્રેટબ્રિટન અને આયરલેન્ડ) માં ૨૩ મુનીવરસીટીમાં ફક્ત ૩૬૦૦ વીદ્યાર્થીઓ દીવસે અને ૧૬૬૦૦ વીદ્યાર્થીઓ રાત્રે અભ્યાસ કરે છે. હાઈક્રિસ્ટાનમાં એક એવું ટેકનીકલ ખાતું, જરમની જેવું તો નહીં, પણ દુગાંડની સરખામણીનું પણ નથી.

ન્યુયોરકની કેમિસના એક સંભાસદ તથા સેનેટરે રેસકોરસ પર રમોતો જુગાર બંધ કરવાના કાયદાની વિરૂધ્ધમાં વોટ આપવા મંદિરાની પંથારીમાંથી કાઢી પાર લામે-કાંઈ હાજર થયેલ. આ સંબંધમાં તપાસ ચલાવનારી એક કમીટી પાસે જુગારની આપતાં તેણે જણાવ્યું હતું કે આ જુગારના કાયદા સામે વોટ આપવા માટે તેને પા. ૨,૦૦૦ ની લાક્ષ્ય આપવામાં આવી હતી, અને પાછળથી તે આંકડો ૧૦,૦૦૦ સુધી વધારવામાં આવ્યો હતો. તેણે વધુમાં જણાવ્યું કે તેના એક સામા પક્ષના સોળતીએ જણાવ્યું હતું કે એક સભાસદે પા. ૪૫,૦૦૦ માટે જુગારના પક્ષમાં વોટ આપ્યો હતો.

સીલોનની કેટલીક પાદરીઓની નિદા બોમાં વિદ્યાર્થીઓ પોતાની મતમાયામાં વોટ કરતાં માણમ પડે તો તેમને સજા કરવાના ધારા છે. આવા ધારાથી સીલોનની પ્રખત પોતાની બાબો જુલવા વખત આવે, અને તેથી તેવી નિશાળ ચલાવનારાઓ વિદ્યાર્થીઓને તેમનો સુધારો જુલાવી પશ્ચિમનો સુધારો શીખવે; એવી ટીકા થઈ છે.

'મોડરન રીવ્યુ' નો અમેરીકનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે નામદાર વડેદાના મહારાણી પોતાની અમેરીકાની મુસાફરી દરમ્યાન એવી અમેરીકન બાનુઓને મેળવવા મેશીય કરતા હતા કે જેઓ હાઈની ઉત્તરના કામ માટે ઉત્સાહ ધરાવતી હોય. આવી કેટલીક ઉચી કેળવણી પામેલી બાનુઓને વડેદા રાજમાં આ કેળવણીનું કામ ઉપાડવા મોડા વખતમાં હાઈમાં બોલાવવામાં આવનાર છે.

આમાના તાજમહાલના અદલાઅદલ નમુના પ્રમાણે એક મહેલ અમેરીકામાં પોતાની જન્મસુમિના શહેરમાં બાંધવા એક ધનાઢ્ય અમેરીકને ઠરાવ કર્યો છે. આ મદરમ મી. સેન્ટ નીહાલસીંગ પર લખતાં જણાવે છે કે 'અમેરીકન વીમેન્સ લીગના મુખ્ય મકાન તરીકે અમે તાજમહાલના નમુના પર મકાન બાંધવાના છીએ. બે કે તેને બાંધતાં ૧૦-૧૫ વરસ લાગશે. દરેક દરેક બીણી કારીગીરી પણ તાજમહાલને મળતી જ બનાવવામાં આવશે.

એવું જણવવામાં આવે છે કે છાનમાં અમેરીકન પાધરીઓએ સી ફેળ વણીનું કામ ઉપાડ્યું, અને બે કે પહેલાં લોકો તેમાં નહોતા જોડાતા, પણ હાલ મોટી સંખ્યામાં ઝોરતો તે ખાતામાં કેળવણી લે છે. તેઓ દહે છે કે તેમને હેતુ કેળવણી પામનારીઓમાં પશ્ચિમનો સુધારો પામવાની સુરદ ઉત્પન્ન કરવાનો છે. ત્યારપછી જરમની, રૂશીઆ, ફરેચ વગેરે કોમો તરફથી પણ ધરાનમાં કેટલીક નિશાળ ચલાવવામાં આવે છે; ત્યારે વિદીય તરફથી આ બારામાં કાંઈ બાગ નથી લેવામાં આવતો તે માટે તાજુબી બતાવવામાં આવી છે.

નાદારી કાંઈનો નોટીસ વગેરે

(પ્રેવી-શીયત એજેટમાંથી)

કરગન કાઉંટીમાં જલદ પાસે કમિસ રેસ્ટની ફાતમા કાલાહીયની ખીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૭ મી અને વારીએ કરગન સરકાર કોરટને અરજ કરવામાં આવશે.

રોંગાટ અને જોડાવાના હાંદી દુકાનદાર કરગન-સને તેના લેણદારો સાથે કરેલી સમજુતીના સંબંધમાં ટરરટી એચ. એલ. કરેકેટ જાહેર કરે છે કે વહે ચણી ના દિલાખ વગેરે મારીસપરમમાં સુમીમ કોરટમાં રજુ કરવામાં આવ્યા છે, તથા તેની નકલ કરગન માજીસ્ટ્રેટ આચળ રાખવામાં આવી છે, બ્યાં તે તા. ૧૫ મી ડીસેમ્બર સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લી રહેશે.

તા. ૨૮ મીએ ટુમ્બેડના માજી નેડીવ સરદાર ડીગુમુએ નોદાન્કરગની પ્રકાશન લખી હતી.

મુખાં હતાં. તથા હરિયાપરનાં ૧૦ વહાણો ફળી ગયાં હતાં. કીનારાપરના ૭ ગામોમાં રેલ આવી હતી.

દિલ્લિ અમેરીકામાં આવેલા આઝીસના પ્રજાસનાહ રાજામાં તરફ લક્ષ્યે બળવો કર્યો છે, અને રાજપાનીનું ચહેરે રીઓ કેળાને રા છતી લીધું છે.

આઝીસની સરકાર સામે બળવો ૧૨ નારાઓ શરૂ થયા છે, અને તેમની માગણીઓ સરકારે કબુલ રાખી છે.

ચીનની દક્ષિણે હોંગકોંગની માથાએ આવેલા મહાકિના પોરટુગીઝ તાળાના ટાપુમાં દરીયાઈ અને ખુલ્લી લસકરની ફકડીઓએ બળવો કર્યો છે વધારે પગાર માટે, ધરમ શુરૂઓની પદવીએ નાણુદ કરવા માટે, એક હાથુ દાખી દેવા માટે બળવાખોરો માગણી કરના હોવાનું જાણવવામાં આવે છે અવરનગ અને અમલદારો સતાવમરના યથ પડ્યા છે, અને છેલ્લી બે માગણીઓ કબુલ રાખવા માં પણ આવી છે.

પરચુરણ ચરચા

ડરબનથી મી. નારણ જમજવન લખે છે કે નાતાલીયા મીલક કંપનીનો હીલાય હેન્ડબીસોમ જણાવ્યા મુજબ બહાર પડ્યો નથી તે પડ્યો નોંધ્યો.

અરચાપત્રોએને જવાબ

મી. સી. મીર—અમારી પાસે એ ફોરમ કે થીરનામું નથી.

મી. આદમ કાસમ—તે ધણીને વોલે કરવાનો રસ્તો ટપાલદારા તેને કાગળ મોકલવાનો છે. અ. ધ. જો.

ડરબન હીંદુ યંગ મેન્સ સોસાયટીનો વારસિક મેળાવડો તા. ૨૭ મીએ વિઠેટો રીઆ અીટમાં આવેલા હોલમાં મોટી ધામધુમ સાથે ઉજવવામાં આવ્યો હતો.

શુકરવારે ૧૨૧ વાગે ડ્યુક ડરબન પહેાં ચવાના હતા, અને ત્યાંથી પરબારા દાઉત હોલમાં જાહેર આવકારના મેળાવડા માટે જવાના હતા. શુકરવારે તથા શનીવારે કેટલાક જાહેર કામકાજમાં ભાગ લીધા પછી મરીન હોટેલમાં કોરપોરેશન તરફનું આજીવનને બાલમેરલ કેસલ સ્ટીમર પર જ્યો. જે તેમને લઇને વિલાપત ગવા લઇકાઈ.

“ ગુજરાતીનો દીવાળીનો ખાસ અંક ” —આ મોટા કદનાં એકેક પૃષ્ઠોને સુદર અંક છેલ્લી ટપાલમાં અમને મળ્યો છે જેની પહેાંચ આઝાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ. જેલમાં જુજ વરસ થયાં ગુજરાતી હાથનાં કેટલાક દમ્પતીક અને વારીક પત્રોએ હીંદુ, પારસી, કે ખ્રિસ્તી ખેસના વચ્ચના પ્રસંગે આહવાને બેટ તરીકે આપવા ખાસ અંક કાઢવાનો રીવાજ શરૂ કર્યો છે. તે તત્વ હાખલ થવાથી ગુજરાતી ભાષાની તેમજ વાંચક વરગની ખરી સેવા થઈ શકે તેમ છે એવું અવ લોકનલેખના અંકથી સ્પષ્ટ દેખાય છે. તેવી સેવા માટે આ અંક અનુકરણીય નમુનો પુરો પાડે છે. સાહીત્યનાં અનેક અંગ ઉપર ઉચ્ચ પ્રતિભા—મનનીય તેમ જ સરસ—લેખાથી તે જરૂર છે. અને ધણાખરા લેખો વિદ્વાન અથવા જાણીતા લેખકોની કલમથી લખાયેલા છે. બીજાં કેટલાંક પત્રોનીપેઠે આજાં નકામાં ચિત્રો નથી, પણ જે એક ચિત્રપટ અંક સાથે આપવામાં આવ્યું છે તે બહુજ આદર લીધે છે. અમે પ્રગટકર્તાએને તેમના પ્રવલ માટે અન્નવાદ આપીએ છીએ.

“ ગુજરાતી યંમનો દીવાળીનો ખાસ અંક ” —અમદાવાદ ખાતે પ્રસિદ્ધ ચતા અહવાલીકપત્ર “ ગુજરાતી યંચ ” તરફથી તેના મળ ઉપરાંત સરસ જણાતો આ અંક કાઢવામાં આવ્યો છે તેની અમને મળેલી નકલનો અમે આઝાર સાથે સ્વીકાર કરીએ છીએ. સો ઉપરાંત પ્રજના આ અંકમાં મલ તથા પવનું પૂબકળ સરસ યાંચન વસ્તુ સમાવવામાં આવ્યું છે. કહરના લેખકોને શોધી કાઢવાની કોશીશ દેખાઈ આવે છે, અને તે હાવાની ઉર્જાત અરથે આવકારદાયક છે. તેમ કેટલાક સાક્ષરોના લેખો પણ છે. તે ઉપરાંત પચાસ જેટલાં જાણીતાં માણસોનાં ચિત્રો અપેલાં છે. આહવા ન હોય તેમને માટે અહીં કીમત આડ આના (પોસ્ટેજ નહું) રાખવામાં આવી છે. કેકાણું ખાસવાદ, સંગ કુવા દરવાજે

એ એક ના રહત ના એક તેડીય પ્રીંગ રાઉસ કીપરને તથા ખીરીયા રોડ ના રહત ના એક હીંદી હુડાનદારને હુકા નના કાકો પછી રોજગાર કરવા માટે ડરબન ખરો કેરટમાં જઈ કરવામાં આવના પહેાંચે ના. ૩ અને યીંગને પા ર ના રહત કળા કરવામાં આવી હતી.

વિલાપતના સ્થાનીક પ્રધાનની ઓશીસ ની પારીઓ ગાંગી નાખવા માટે ૧૬ સફરજેટ એ રોને ના. ૨૫ મીએ પકડ વામાં આવી હતી.

મેકસીકોનો બળવાખોર આમેલાન કાયલ યથ બેકાપરથી પડી મયો હતો. મુખ્ય પ્રધાને દેશ પરદેશ -દેશ મોકલેલ છે કે અળવો તે કેટલાક બળવાખોરોની કોશીશ નું પરિણામ હતું, અને તેને દાખી દેવા માં આવેલ છે.

મોનની સળ સામે ટોલરેટએને ગુસ્સો હતો તે કામણીને અવાજ આપવા તેના હુબરો મેલાઓ એકકા મળ્યા હતા. જરા કરે કવ્રાડી તલવારની મદદવડે તેમને વિખેરી નાખ્યા હતા કોઇને ગંબીર ધળ થઈ નહોતી.

વિલાપતમાં નવી સુરંણી માટે મોટી તકવારી ચાલી રહી છે.

વિલાપતના સ્થાનીક ખાતાના પ્રધાન મી. ચરચીસ ઉપર સફરજેટના પકકારો એ સખત હુમલા કર્યા હતા, જેમાંથી કીરેકટીવ ખાતાનાં માણસોની મદદવડે પ્રધાન ખચી મળેલ.

વિલાપતની આવતી ચુટણીમાં લેખર પાટી તરફથી પગ બેકકામાટે ઉમેદવારો બહાર પાકવામાં આવશે.

કીપને મરતાં પહેલાં એક કામળ લખેલો માહુમ પડ્યો છે જેમાં તે પોતા ને નિરોધ હોવાનું જણાવે છે.

તા. ૨૮ મીએ પારલામેન્ટને વિખેરી નાખવાનું અને તા. ૩૧ જાનેવારીએ નવી પાલમિન્ટ બોલાવવાનું જાહેર કરવા માં આવ્યું છે.

વિલાપતમાં જુદા જુદા પક્ષના આગે વાનો ચુટણીની લડત મોટા પાયા ઉપર ચલાવી રહ્યા છે, અને જુદે જુદે કેકાણે કામણું આપે છે.

અશીઆરીક ગુરુખી અને કરાનની ઉનરે આવેલા ગરેપીચન મી માં મે.દુ. તોશાન થયું છે. જેથી એક ડકા ઉપર પાણી કડી નગનાં ૩૦૦ મળકુઓ ફળી

રાજનાંતિજા ટોડરમલનું જીવન ચરિત્ર

કાગળ દરમ્યાંથી પ્રધાન પદ ઉપર

["સરસ્વતી" ના હાંદી લેખ ઉપરથી]

મહાન ટોડરમલ ક્ષત્રી જાતીના હતા. જ્યવંધ પ્રાંતમાં સીતાપુર જિલ્લાના તારા પુર ગામમાં તેમનો જન્મ થયો હતો. પંજાબી ભોડા રાજા ટોડરમલને પોતાના પ્રાંતના વતની માને છે.

તેમનું થોડું બાલ્યું અરિત મળી આવ્યું છે, તે ઉપરથી જણાય છે કે તેમનું બાળ પશુ બહુ દુઃખી હતું. બાળપણથી જ તેમના પીતા ગુજરી ગયા હતા. તેથી નિરવાહની ફરજ તેમની માતા પર આવી પડી તેમની માતાએ તેને થોડું બાલ્યું શિક્ષણ આપ્યું હોયું જોઈએ. જો કે પાછળથી તે એવું માલુમ પડ્યું હતું કે તેને વાંચનનો અભ્યાસ બહુ જ હોયો જોઈએ એક તો તેનાં માળાપ ગરીબ હતાં; તેમાં વળી બાપ ગુજરી જવાથી તેની દસ વધારે ગરીબ સહ પડી મા પશુ પડે રહેવાવાળી હતી એટલે જન્મતા અનુભવનું જ્ઞાન પશુ પશુ તેને ક્યાંથી જ મળ્યું હોય. એ જરની મહાન શહેનશાહતના મુખ્ય પ્રધાન નું બાળપણ આવી દશમાં વીતેલું. એવું જોવામાં આવે છે કે બહુ ગરીબ દશમાં ધરનો બ્યવહાર જળવવામાં તેની માતાએ જે ચતુરાઈથી કામ ચલાવ્યું હતું, તેની છાપ આ સુશક્ષ્મા બાળકમાં પડી હતી; અને આજે જતાં તે ગુણે તેનામાં ખીલી નીકળ્યા હતા. જરા શક્તિ આવી એટલે પોતાની માતાનો આશીરવાદ સહ નોકરી શોધવા અરથે તેનું દીલ્લી જવું થયું. દીલ્લીમાં કોઈ સરસ ઉદ્યોગ શોધી પોતાની માતાને સુખ દેવાની તેને બહુ ઇચ્છા હતી. દસ પંદર દિવસની મુસાફરી પછી તેનું દીલ્લી પહોંચવું થયું. ત્યાં જ નોકરી શોધતાં અકબરના દીવાન મુજફ્ફરખાંની કચેરીમાં જઈ પહોંચતાં ત્યાં એક કારકુનની જગ્યા મળી.

ટોડરમલ નોકર રહેલો, જે ચાર માસ પશુ ન થયા ત્યાં તો તેણે પોતાની કુશી આરીથી મુજફ્ફરખાંની નજર પોતા તરફ ખેંચી. થોડા દિવસમાં આશીસના બધા કામથી માહેતમાર સહ બધાને તે બહુ મહદમાર સહ પડ્યો. મોટી મોટી જવાબ દારીના હોસબો ટોડરમલને સોંપી દીવાન જેલો નિર્ધારિત થતા હતા. પોતાના રાથી

ઓ સાથે ટોડરમલ એવી સહુકાષ્ઠી તથા નિરભિમાનીપણે વસતા હતા કે ઠાકની બાંધે ચડવાનું તેને બન્યું નહોતું. થોડા દિવસમાં મુજફ્ફરખાંને તેને પોતાના જ હાથ તલે નોકરી આપી; અને તેની નેકી, ચતુરાઈ, અને કૌસલ જોઈને તુરંત જ તે ખાતાના મુખ્ય કારકુનની જગ્યા તેણે મેળવી. ટોડરમલને રાજ્ય દરબારને લાયક પુરૂષ મણીને મુજફ્ફરખાંએ તેને અકબર બાદશાહની એટ કરાવી. તેને જોઈને બાદશાહના મનપર ચારી છાપ પડી. કેટલોક વખત વિત્યા બાદ બાદશાહે તેને પોતાના હાથ નીચે બોલાવી લીધો અને તેના મુલ્યથી તે એટલો તો રીઝી ગયો કે પછી તેને પુછ્યા વિના કાંઈ કામ ન થવા લાગ્યું.

ટોડરમલ ખાલી મહેતાગીરી કરીને બેસી ન રહ્યો. જેટલી તે ધંધામાં તેણે કુશીઆરી મેળવી હતી તેટલી જ તર વારનો ચિપચોમ કરવાની ચતુરાઈ તેણે મેળવી. ટોડરમલ જેવા પુરૂષનાં ચરિત્રે જણવાથી ખાલી કામ છે કે મનસ્વી માણસો જે કામ હાથમાં લેવ છે તેને પુરું કર્યા વિના જ પતા નથી. ટોડરમલે યુદ્ધ અને સેનાની બ્યવસ્થાનો અનુભવ તરત જ મેળવી લીધો. એ સમયે લશ્કરી ખાતામાં તેણે બહુ અંધાધુધી જોઈ આથી તેને બહુ ખેદ થયો. ક્યારે ક્યારે તો કોષ્ટિક સરદારને કામ પડ્યે શોધતાં શોધતાં આઠ દસ દિવસ લાગી જતા હતા. યુદ્ધના સમયમાં લશ્કરો માટે ખોરાકનો પશુ યોગ્ય બંદોબસ્ત રહેતો નહોતો. પદાવની આસપાસનાં ગામોમાં લુંટ કરીને ખોરાક મેળવવામાં આવતો હતો. આથી પ્રજાને અસહ્ય દુઃખ થતું. આમ છતાં અજનામાંથી લાખો રૂપિયા લૂટી જતા. ટોડરમલને આ જોઈ બહુ તાલુખી સહ અને દુઃખી થયો. તેણે એવું કે આટલો પૈસો ખર ચવા છતાં પ્રજા તો છુટાટી જ રહે છે. તપાસ કરતાં તેને માલુમ પડ્યું કે જગ નાનો પદસો વચ્ચેથી અમલકારો છુટા પત કરે છે. ટોડરમલથી આ સહન ન થયું, તેણે બાદશાહની સાથે છકકર કરી અને બ્યવસ્થા કરવાનો હુકમ મેળવ્યો. બાદશાહે તે કામ ટોડરમલને સોંપ્યું. ખારીક તપાસ કરી લશ્કરના બાગ, વિકાગ, અને તેના પશુ પેટા વિકાગ બનાવ્યા. લશ્કરના ખરચ માટે ખજાનામાંથી જે પચારો આપવામાં આવે તે ઉપરાંત પ્રજાને પીડી તેની પાસેથી કાંઈ લેવું નહોતું, એવો સખ્ત બંદોબસ્ત કર્યો.

માણસોને નિયમીત પગાર મળવાથી તેઓ જતોષ પામ્યા, નાણાની કથાપત તેથી બંધ થઈ અને પ્રજા હેરાન થતી તેથી બચી. ટોડરમલની આ ચતુરાઈથી સમજી પ્રજા અને આખો દરબાર દિગ્ગં થયો, અને તેની ચેમર વાહવાક બોલાવા લાગી.

આ કામથી ટોડરમલ વિષે અકબરના દીલમાં પુરો વિશ્વાસ બેસી ગયો. આજ સુધી તો ટોડરમલ દિવાની કામકાજમાં જ લાગેલા હતા, પશુ લશ્કરની બ્યવસ્થા માં તેની ચતુરાઈ જોઈને સહન સંબંધી એક અધિકાર પશુ તેને સોંપવામાં આવ્યો. ટોડરમલ પર અકબરનો એટલો બધો વિશ્વાસ બેસી ગયો હતો કે બહાદુરખાં નામના તેના એક મોટા સરદારે કેટલાક ખીલ સરદારોની સાથે મળી બળવો કર્યો તેની સામે તેને લશ્કર લઈ મોકલ્યો. આ બળવો તેણે બહુ બહાદુરી અને ચતુરાઈથી શાંત કર્યો, અને બહાદુરખાં જરણે થયો તેને બાદશાહ પાસેથી ખાલી અપાવી. ખીજ કેટલીક લડાઈઓમાં અને બડોમાં ટોડરમલની ચતુરાઈથી બાદશાહને કેટલક મળી. આથી વધારે પ્રશંસન થઈ એક બરે તેને એક સ્વતંત્ર સહન્યનો સેનાપતિ નીમ્યો. આ પછી ગુજરાત અને ખીજાર પ્રાંતમાં તેણે સાંતી ફેલાવી હતી. ખીજા રમાં લાંબી કરવા મનસુરખાં નામના સરદારને મોકલેલ, પશુ તે કેટલકમદ ન થવાથી ટોડરમલને ત્યાં મોકલવામાં આવ્યો. તેણે અતી જલ્દી તો સેનામાં બ્યસનું વધી પડ્યું હતું અને અંધાધુધી મચી રહી હતી. તરત જ બ્યવસ્થા કરવી તેણે સહ કરી. પહેલાં તો કરડા મેગલ સીપાહી એજે તેની પરવા ન કરી, પશુ ટોડરમલે વડપણ ખાટવાનો લેહ ન રાખી મનસુરખાં મારફત બધા હેરફેરો તપાસ કર્યા. આથી વીરોધ ન વધતાં સાંતી ફેલાઈ. તેથી સરદારોમાં તેની છાપ સારી પડી. અને બધા તેની આજ્ઞા માનથી સ્વીકારવા લાગ્યા. ટોડરમલ પોતે લડાઈમાં થોડા પર બેસી હાજર રહેતો અને સીપાહીઓ ને ઉતેજન આપતો. આમ ઉપરા ઉપરી તેની બહાદુરી જોઈ અકબરે તેને મુખ્ય દિવાનનું પદ આપ્યું.

[અધુરું]

તા. ૨૫ મીએ કેપટાઈન ખાતે મી. હર એજને તેની રાજનીતિના વખાણનારોએ તરફથી એક ખાણ આપવામાં આવ્યું હતું.

પૌરુષીક બળવાનો આગેવાન

તેનું સાદું જીવન

વિલાસતના ઝાપામાં પૌરુષીક બળવાના અગ્રણી પ્રસિદ્ધ યતાં તેના આગેવાન પુરુષ વિષે નીચે મુજબ હેવાલ પ્રગટ થયેલો હતો.

દાલમાં પૌરુષીકમાં સહુથી સરેશ્વર પુરુષ નવા મુખ્ય પ્રધાન સેહોર જોવા છે. કાંઈપણ અતીશયોક્તિ વિના કહી શકાય છે કે પૌરુષીકની તેમજ બ્રાહ્મણની રાજ્ય ઉચ્છેદનપાલનો પીતા તે છે. તેણે પોતે ઇતિહાસ અને તત્વજ્ઞાનના પ્રેક્ષક તરીકે શિક્ષણ આપતાં બંને હિંસાલોને ઉત્પન્ન કરી.

સેહોર બરેમા ૬૭ વરસની ઉંમરનો ધોળા વાળવાળો એક શાંત, આનંદી, અને અતિશય નમ્ર પુરુષ છે. પ્રજા સન્તાક રાજ્યના પ્રમુખપદ પર ચુંટાયા પછી હમેશની માફક બીજા વરસની આગ આડીમાં બેસી પોતાના ધનાઢ્ય મિત્રોની તેમજ નમ્રમાં નમ્ર મિત્રોની મુગારકબાદી લીધા પછી, પોતાના નાના અને સાદા ઘર પર ગયો હતો. એ દાખલાપરથી તેનું નિરમીચાનીપણ જણાઈ આવે છે. સેહોર બરેમાની સાથે એકજ બાંકીકા પર બેસી પાટલાણામાં અભ્યાસ કરનારા એક પૌરુષીક પ્રદેશને (વિલાસતના ઝાપા વાળાએ) પુછ્યું કે તે એક ગરીબ આદમી છે કે નહીં? જવાબમાં કહ્યું કે તે છુદ્દીના વાતાવરણમાં રહે છે. તેને માણસોમાં સહુથી ધનાઢ્ય કહી શકાય, કારણ કે તેને કાંઈ હાજતોજ નથી, તેથી તેને દોલતની જરૂર નથી. જે હોકો તેને આપવામાં આવ્યો છે તે માટે તેમ નાથી વધુ લાપક બીજો કોઈ નથી. તેના સલવાદીપણા પર સહુને અસંત બરોસો છે.

પ્રમુખતા બાનુ વિષે ઝાપાના ખજાનપત્રી એ એવોજ દાવદાવક આજ્ઞાસ આપ્યો છે. તે કહે છે કે હું નવા પ્રમુખ સેહોર બરેમાના ગામડાના ઘર પર બેઠો હતો. જે ઘર એક મજલાનું છે. અને પહાડ પર ટેમસ નદી પર લીસબનથી સાત માઇલને છેડે આવેલું છે. પ્રમુખ પોતે રાજધાનીએ ગયા હતા. પણ તેમનાં મધુરતા ભરેલા મહેરાંવાળાં જુદા બાનુ ઘરમાં હતાં. તેમણે આગ્રહથી મને આવ બાર આપ્યો, અને પોતાના બહુની ગેર હાજરીને માટે દીલગીરી બતાવી. મેં તેમને તેમના બહુની પ્રમુખપદ મળ્યું તે બદલ મુદતકબાદી આપી, અને કહ્યું કે

તમારે મગર થવું જોઈએ. તેણી શકા થી દસીને બોલ્યાં કે "મગર" ? "કદાચ તેમ હોય", પણ તેમ જતાં ૪૩ વરસનાં શાંતિમય જીવનમાં વિન પડ્યું તે મારે દીલગીરી છું. અમે પ્રેમ થી જીવનમાં જોડાયાં છીએ. અને ગરીબાઈમાં એક બીજા સાથે સુખમાં રહેતાં હતાં. શોક એટલોજ કે અમને કાંઈ પ્રજા નથી. મેં મારા બહુની કહ્યું છે કે મને મારું નાનું કુટુંબ પસંદ છે.

જે મીટીંગને માટે અને લોકોનું સન માન કરવા માટે મોઢાં પર વિના નહીં ચાલે તો રહેવાને માટે તો આ જ નાનું ઘર રાખ્યું. અમારી પાસે અમરું ગુજરાત જેમ તેમ ચલાવી શકીએ એટલું સાધન છે. મારા પતિને પોતાના વિચારોને લીધે દુઃખનો તરફથી બહુ અમરું પડ્યું છે. પણ એ બહુ ન લાગ્યા છતાં કહી તે પ્રધાનપણને લીધે વેર લીધે તેમ નથી.

ચોન અને તેના લોકો

ઉપલા મથાળા નીચે 'ચોન રીવ્યુ' માં બાલુ આદ્યતેય શેષે બોક્સર લગાડ વખતની પોતાની ચોનની મુસાફરીનો કેટલોક હેવાલ આપેલો છે. તેમાં ચોનાં દીવાલ તથા મુખ્ય શહેર પેકીનની બાંધણી તથા બાંધતું વરણન આપેલું છે પેકીન શહેર વિષે લખતાં તે કહે છે કે :-

તેની વસ્તી ૩૦ લાખની હોવા છતાં તેનો ધણે ભાગ ખાલી છે. મુખ્ય રસ્તાઓની પહોળાઈ ૧૦૦ ફીટ જેટલી છે. રાજ દરબારનો ભાગ લગભગ ૨ માઇલ ના ઘેરાવામાં આવી રહેલો હોય છે. તેમાં અદાલતોના મકાનોનો પણ ભાગ આવી જાય છે. સુરમની પુખ્ત માટે પુરુષ તરફમાં તથા મહિલાની પુખ્ત માટે પશ્ચિમ દિશાઓમાં બંધ દેવાલયો પણ લાં છે. એક ખેતીનું દેવાલય છે તેમાં દર વરસે યજ્ઞ કરવામાં આવે છે અને ખેતીની શરૂઆત થતાં પહેલાં રાજને દાંધે સોનાના ફળથી લાંબી થોડી જમીન ખેડવામાં આવે છે. એક બીજું મકાન તપ કરવાનું છે લાંબા યજ્ઞ કરતાં પહેલાં રાજ તથા દિવસ સુધી અપવાસ કરે છે. ખેતીના દેવળની જમીન વરસમાં એક વખત ખેડવામાં આવે છે અને તેની બધી પેદાસ યજ્ઞમાંજ ઉપયોગમાં લેવાય છે. તે

જમીન માત્ર રાજ તથા અમલદારોનાજ હાથથી બેઠાય છે. આ દેવાલયોથી થોડે દુર એક પાણીનું તળાવ છે લાં 'હુલીંગ' એટલે પાણીના દેવતાની સ્થાપના કરેલી છે. અતી વરસાદ થોડો હોય અથવા તો બીલકુલ ન થયો હોય એવે વખતે રાજ લાં જઈ વરસુ દેવની પુજા કરે છે. ચોનના શાહને પ્રજા 'આકાશના સુર્ય' કહે છે. કોઈ પરરાજ્યનો પ્રતિનિધિ રાજની મુલાકાત કરે ભારે નવ વખત તેને જમીનને માથું બકાડ્યું એવો રિવાજ છે.

ચોનની મોટી વસ્તી હોવા છતાં ત્યાંની પોલીસ સરસ વ્યવસ્થા રાખી શકે છે એ તાજુખી એવું છે. ત્યાં દલ દલ પર ના લતાઓ પાડી, તે સો સો લતાઓના એક વિભાગ બનાવવામાં આવે છે; અને પછી જતાઓમાં અને વિભાગોમાં સહુ સહુની જવાબદારી સહુને સોંપવામાં આવે છે. આમ જવાબદારીના ધોરણથીજ ત્યાં બહુ મોટી વસ્તી છતાં સરસ બંદોબસ્ત રહી શકે છે. ઘરખણી તેના કુટુંબીયોની વસ્તણુક માટે જવાબદાર હોય છે. રાત્રે અધારૂં થયા પછી પહેલો ડોકા વાગે એટલે ખાસ કારણ વિના કોઈ બહાર નીકળી શકે નહીં એનો કાયદો (લેખક કહે છે કે) અને ગમેલો ભારે હતો. ફાનસ વિના બહાર નીકળનારને સજા કરવામાં આવે છે.

દરબારમંડળની હદમાં એક બપોલક કારા પ્રકરણ આવેલું છે. આ ૬ ફીટ લાંબું, ૪ ફીટ પહોળું અને ૮ ફીટ ઊંચું છે. બોંયનું તળીયું પેલું છે. તે એરડીની જમીન થોડે થોડે અંતરે ગોઠવેલા કોદના સળીયાઓની બનેલી છે. બહુ મોટા ગુન્હેગારોને ત્યાં લઈ જવામાં આવે છે. ધણે ભાગે દેહાંતકંડની સજા વાળાઓનેજ માટે તે છે. ગુન્હેગારને તેમાં લઈ જઈ ચીતો સુગાડવામાં આવે છે. અને જમીનના સળીયા સાથે તેના પગ કાંકળવડે બાંધવામાં આવે છે. પછી નીચે પોલાણવાળી જમીનમાં તાજ સળાવવામાં આવે છે અને ધીમે ધીમે તેને બાળી નાખવામાં આવે છે. કેટલીક વખત ગુન્હેગારને મરતાં ૨૪ કલાક જેટલો વખત લાગે છે. તે લેખનો લેખક જણાવે છે કે બોક્સર પૌરની વખતે ખાસ વળાવા વીના કયાંય બહાર ન નીકળવાની પરદેશીઓને લગામણ કરવામાં આવી હતી કેમકે લગામ વખતે પકડાયેલા પરદેશીઓને ચીનાઓ ઉપર વરણુવેલા કારામંડળો ભોગ બનાવે છે.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

જાપાનીએ વેશ્ટેપલ મીજી એક જાત નાં કાઠનાં બીયાંમાંથી બનાવે છે. એ કાઠ ઉપર જે ફળ પાડે છે તેનાં બીયાં કાઢી લઈ તેમાંથી કઠા પશુ બીજા બેચ વગર મીજી બનાવે છે. આ મીજી સજી બનાવવામાં તથા મીજીબતી, તેમજ વધુ દક કામમાં વપરાતું ખાસતર અને બીજી અનેક વસ્તુ બનાવવાનાં કામ સાર વપરાય છે. તથા એનો ખાપ દિવસે દિવસે દુનિયામાં વધતો જાય છે.

તાવમાં વપરાતા વિદેશી "કવીનાઇન" ના લાંબા ઉપયોગથી કદાચ તાવ તો મટે છે, પરંતુ તેથી બીજે કેટલોક એરશાલ થાય છે, તે વસ્તુવત્તાં પ્રખ્યાત ડૉ. એ. બી. માર્ક. એમ. ડી. એફ. એસ. લખે છે કે કવીનાઇનથી હૃદયની મનિ ધીમી પડી, બેહોશ જઈતા ધારણ કરે છે, અને વધારે પ્રમાણમાં કે લાંબો વખત લેવાથી કદી મૃત્યુ થવાનો પશુ સંભવ છે. વળી ડૉ. એ. સી. કારકપારમેયેટ જણાવે છે કે "કવીનાઇન સારી રીતે રક્ત પરમાણુ એને એવાં કરે છે. જેથી પાંડુરોમ યથા સરવાળે દુરબળતા યથા પ્રસંગેનજા કમ થાય છે." તેજ પ્રગણે કે કદર એલેએ ક્વાલક એમ. ડી. કહે છે કે "હળાહળ વિષ અથવા એરને અપણે અક્સીર અઉપધી ગણી વાપરીએ છીએ આપણી સરવ દવાઓ વિષજ છે અને તેથી પરિણામમાં ફવાનો દરેક ડોઝ દરદી તું જીવન એણું કરે છે."—'ધ-વતરી'

મી. એડીસનની કોનોટોહાનની શોધ થી સીનેમેટોગ્રાફની લોકપ્રિયતામાં પડાડો યશે. સીનેમેટોગ્રાફમાં પુનઃગતિ બોલતાં નથી તે ખામી કાઢી નાખવામાં તેમણે પોતાની સહિત કામે લગાડી હતી. કેટલાક વરસોની અધાન શોધ પછી તેઓ પોતા તુ' યાત્ર બોલતાં પુતળાં માટે સંપૂર્ણ કરી શક્યા છે. આ માટે કોનોટોગ્રાફ અને સીનેમેટોગ્રાફના યાત્રો કામે લગાડ્યાં છે એ બેના મિશ્રણથી એક નવું યાત્ર ઉત્પન્ન કર્યું છે. સીનેમેટોગ્રાફમાં એક માનારના હોઠ હોઠમાં દેખાય તેની સાથે તેના માથાનો સુર પશુ હવે સંજળાશે. આ માટે તેમણે ન્યુયોરકમાં અખતરો કરી બતાવ્યે હતા. સીનેમેટોગ્રાફથી તેમણે એક ક્રિકેટની જીબી બતાવી હતી તે બેચમાં એક જમીન ઉપર નાંખ્યા

અને જમીન સાથે બોલ અથડવાનો અવાજ થયો તે પશુ તે સાથે જોનારા એને સંજળાશે હતો. બીજા અખતરો માં એક માણસે ટેમલ ઉપર હથોડો અથડાવ્યો તેના અવાજે બરાબર સંજળાયા હતા. એક યાત્રી જમીન ઉપર નાંખી અને તેનો અવાજ પશુ સંજળાશે હતો. છેલ્લું પીકચર તેણે મોટરકારનું બતાવ્યું હતું. તેના અપ્રમણનો અવાજ પશુ સંજળાશે હતો. એવાં એવાં પીકચરો તેણે અવાજ સાથે લોકોને બતાવ્યાં હતાં. મી. એડીસન જણાવે છે કે તેઓ આ શોધથી દુનિયાના દરેક કામના લોકો તે દુનિયાના પ્રખ્યાત લોકોના અવાજથી માહિતગાર કરવા માંગે છે. નાટકના અને બીજા દેખાવો આ યાત્રથી દેખાડવા તેઓ મીથ્યા માને છે. અમેરીકામાં કાલનાં સીનેમેટોગ્રાફનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તેને બદલે હવે આ નવા યાત્રો ઉપયોગ કરવામાં આવશે એમ જણા લોકોનું માનવું છે.

વિવિધ વિચાર

વિશ્વાસથી અપાસ કરીને પાછા ફરેલા બે દોંડીને જાતિમાં દાખલ કરવા ના મેળાવામાં સંબંધમાં બનાવસના મહારાજાએ જણાવ્યું હતું કે—સેંકડો માણસો ઝાંઝીયાર, મોરીશીયસ વગેરે દેશોએ દરીઓ એળગીને જાય છે તેમને સ્તિ બહાર થવાની જગ્યાએ બીક રાખવી પડતી નથી, ભારે વિશ્વાસ બનાવને તેવી બીક રાખવી પડે એ મજબૂતી વાત છે.

ક્રીમ એક્વરસ મેમોરીયલપર લખતાં અગ્રીત બહાર પત્રીકા લખે છે કે—હોંદ મરીબ છે. તેને લોકોપયોગી કામે ની દરેક દિશામાં જરૂર છે. માત્ર ઘટ અને મુનામાં પોતાનો જરા પશુ પેસે ખરમવાતું તેને પેશાષ તેમ નથી. તેથી મગ્દૂમ ક્રીમ-એક્વરસની યાદગીરીમાં એવું કામ કરવું જોઈએ કે જે લોકોને ઉપયોગનું થઈ પડે. આવણું ઉજી કરવાથી આવે અર્થે કદી સરી શકવાનો નથી.

એક બોધકથી કૃષકમાં જણાવવામાં આવે છે કે—સુખ વેચાતું મળતું નથી. થોડા ધનવાળા, થોડી કીર્તિવાળા, થોડી વચવાળા સાધારણ રીતે સુખી હોય છે. સુખનો આધાર આપણી પાસે કેટલુંક

ધન વગેરે છે તેના ઉપર નથી, પણ આપણે કેવા છીએ તેના ઉપર છે. જે આપણે પોતાની પાસે જે કંઈ પશુ હોય છે તેમાં બહુ માની લીએ છે તેજ ખરેખર તરંગર છે. તેની સાથે સરખાવતાં હમણાથી પશુ જેનું મન રીઝતું નથી તે કંબાલ છે. સતોપ એવી મીજ છે કે તેને મને તેટલી હેલતથી, સતોપી કે હેલતથી કમળમાં લઈ શકાતી નથી. સુખ અંતરની રૂતિ છે. જે લોકો હજી પશુથી તે બેચ છે તેને તેની કિંમત કંઈ નથી પડતી. લેખી માણસો મને તેટલી કિંમતે પશુ તેને પામી શકતા નથી.

લોરડ મોર્ફીએ એક લેખ દરમ્યાન કહ્યું છે કે એક પ્રમળી ઉન્નનિની નિશાનીને નિશ્ચય તેના આગેવાનો કેવા છે તેના થી થઈ શકે છે. પ્રમળી લાવકતરું માપ તેના આગેવાનોનાં વચનો તથા કરતબ્ય ઉપરથી થઈ શકે છે. દેશના ઉન્નમ પુરો સાને માટે મહેનત કરે છે, જે કુડો તેઓ હજાવે છે તે વિષયનું મહાન પશુ સમજીને એકડક રહી તેઓ મંડ્યા રહે છે કે ચરચરતા પંખે આંચકો ખાધા કરે છે? આ સવાલોના જવાબ આપવામાં જીવન સંલગ્નો જવાબ સમાધાન્ય છે. એટલી વાત તો સાચ સરખ છે કે એક ઉન્નમ કમ કરતું તે વિદ્યુત અગત્યનું છે તેટલુંજ તે કામ તર પાડવામાં રરતા પશુ તેવાજ ઉન્નમ લેવા એ અગત્યનું છે.

હોંદમાંથી પ્રાચીન લેખો, તથા બીજા પ્રાચીન ક્રીમરી અને વિજ્ઞાને લગતી ચીજો, મુર્તિઓ વગેરે જર્મનીમાં મુનીચ સંગ્રહશાળા માટે મેળવવા એક જરમન વિદ્વાનને ત્યાંની સરકાર તરફથી હોંદુરતાન માં નીમવામાં આવેલ છે. આ પ્રમાણે હોંદના ઉન્નમ અને કિંમતી નમુનાઓ હોંદથી બહાર આવ્યા જાય છે તે માટે બળાપો કરતાં 'મોડરન રીવ્યુ' કહે છે કે હોંદમાંથી આજ સુધીમાં જ હોંદની પ્રાચીન કળા કલ્પલ્પથી બળનો હોંદથી બહાર જઈ લંડન, મર્સીન, કોપનહેગન વગેરે મુરોપનાં જુદાં જુદાં શહેરોમાં બારાવા માંડ્યો છે. ત્યારે આપણે હોંદીઓ પુરો પની માલ વિનાની બાજતેમાં મોહ પામીએ છીએ, અને આપણા પોતાના ખજાનાનો સંગ્રહ કરતા નથી. બધું ચાલ્યું જાય તે પછીજ શું હોંદીઓ બચાશે?

મોતીલાલ ધોસ, અંબેડકર દત્ત, કી શેરી મોદન મોધરી, જુએન્દનાથ બાસુ, એ. એચ. મજનવી, કુબજુકુમાર મીન, રાયચૌધરીન્દનાથ મોધરી, અંબીકાચરણ મજુકુમાર, આનંદ ચંદર રાય, અનાથ બંધુ યુક્તા, અબદુલરસુલ, અને સુરેન્દ્ર નાથ બેનરજીએ સહીઓ કરી હતી.

મી. ધનજીશંક દીનશાહ મહેતા અજ મેરના ન્યુડીશીઅલ આસીરેન્ટ હમિશનર નીમાયા છે.

રચુનના ગરીબોને ફળવણી આપવા માટે ત્યાંના શેઠ બમનજી કાવસજી કેપ દને રૂ ૫૦,૦૦૦ ની રકમ સંપાદનમાં આપી છે.

રજપુતાના માળવા રેલવેની ત્રીજા વરગની હજી બોગી માડીઓમાં નહાવાની ઓરડીઓ બનાવવા રેલવે બોરડે મંજુરી આપી છે.

પુરવ બંગાળ અને આસામની સર કારની સુચનાથી પળના એડવરડ કોલેજ ના પ્રીન્સીપાલ બાબુ સુરેન્દ્રનાથ મીનર જેઓ મજબૂત સ્વદેશાભિમાની હતા તેમને હોદ્દા ઉપરથી ખસેડવામાં આવ્યા છે.

બંગાળ સરકાર તરફથી બંગાળના જીલ્લા સુપ્રાન્ટેન્ડેન્ટ મી. મેહતામારએ વીલ્ટસાવરની પોલીસ ફોજ પાસેથી હોદ્દામાં બેન શોધી કાઢવા માટે બે બ્લડકાઉન્ટ કુતરાઓ ખરીદ કર્યા છે. આ કુતરાઓ તરતજ રવાને થશે. બપોરે ખીબ્બ બે પાછળથી મોકલવામાં આવશે, અને અખ તરો ફોલોઅપ થશે તો પણ મંગાવવામાં આવશે.

ફળવણી બંગાળીઓના પ્રતિનિધિ તરીકે મી. જુએન્દનાથ બાસુ નામદાર સહે નજાહ બચોજ પંચમાના રાજ્યાધિપેના પ્રસંગે હાજર રહેશે.—ગુજરાતી પંચ.

બનારસ ખાતે હોદ્દા સાહીબ પરીવહની એક બેઠક પડીત મદનમોહન માલબાના પ્રમુખપણા હેઠળ થતાં પ્રમુખે બાપચ કરતાં સરકારી ખાતામાં હોદ્દા કાપા વાપ રવા. અને ધારા સભામાં ચાલતું કામકાજ પણ એ કાપામાં જાપવા સરકારને અરજ કરી હતી. એ પછી તે મતલબ ૧ કરાવ કરી હોદ્દા કાપાને પ્રચાર કરવાને પૈસા ૬૩ ઉધાકવામાં આવતાં તેમાં રૂ ૪૦૦૦ બરાબર મળ્યા હતા.

અલ્હાબાદનું 'લીડર' પત્ર જણાવે છે કે છેલ્લા બે વરસથી સર પીરજીશાહ મહેતાના મગજમાં એક અગત્યનો વિચાર રમી રહ્યો છે. આ વિચાર મુજબમાં દેશી માલેકીયુ એક અગ્રેજી વરતમાન પત્ર કાઢવાને લગતો છે. "રેટરસમેન" પત્રના માજી અધિપતિ મી. રેકલીફને તે માટે રોકવાની સર મહેતાએ કાશીયા હાધી હતી. હાલમાં તેઓ આ મેળના પાર પાડવા મોહવણ કરી રહ્યા છે.

બપાનના ટોકીઓ યુનિવર્સિટીમાં દાર માકપુરીકલ દેમીસ્ટ્રીમાં ફળવણી મેળવીને મી. પુરજીસીંગ નામના યુવાન પંચબી મહસ્થ હિંદુસ્તાન પાછા ફર્યા પછી દેહરા દુનની જન્મજ ખાતાની શાગામાં નીમાયા મી. બી. એ. કોવેન્ડ્રી રજા ઉપર ગવાથી તેમની જગ્યાએ મી. પુરજીસીંગ રીસરચ ઇન્સ્ટીટ્યુટ અને કોલેજમાં બાદલાદી જ મલ ખાતાના રસાધન શાસ્ત્રી તરીકે કામ કર્યું. મી. કોવેન્ડ્રી હાલમાં પંચ બમાં નીમાવાના છે અને મી. પુરજીસીંગ કે જેમણે એક. સી. એસ. નો ડીપ્લોમા મેળવ્યો છે, તેઓ તેમની જગ્યાએ કાયમ થશે જન્મજ ખાતાના પ્રમુખીવલ ખાતામાં નીમાનાર મી. પુરજીસીંગ પહેલ મહેલા હોદ્દા મહસ્થ ઇ. મહેરાદુનની પ્રયોગશાળામાં શોધબોધ ચલાવીને મી. પુરજીસીંગે લાખના ઉદ્યોગના સંગ્રહમાં અસલ શોધબોધ કરી છે.

વિભાગલ જમ રચાયણુ શાસ્ત્રી ઉચ્ચ શાન સંપાદન કરવા માટે લાહોરની સરકારી કોલેજના ડેપુટીસુપરેન્ટેન્ડેન્ટ દસમત રાય બી. એ. એમ. સી. ને ૧૫૦ પાઉંડની રેટરેક્ટીકલ સ્કોલરશીપ આપવામાં આવી છે.

હોદ્દા ફેશનથી રાંધવાના નવા પ્રાઇમસ મુલા માટે યુનાઇટેડ પ્રેવીન્સવાળા મી. બગવાનદાસ પોસ્ટ માસલર પેટન્ટ પીપુ છે. તેમજ હોદ્દા અને હમ્પેજ રીત પ્રમણે રાંધી કાઢ્ય તેઓ લોખંડનો ચુલો અને તેમાં કોલસા બાળી શકાય તેને માટે અલ્હાબાદવાળા બેન કોતાલક હાઇ નામના એન્જનીયર પેટન્ટ લીધું છે.

તા. ૧૬ મીએ કલકત્તામાં હોદ્દા સર કારના સેક્રેટરીવટના દહરખાનામાં આમ લામવાથી તેમાંની તમામ ચીજોને બળી ગય હતી. આ દહરખાનું સ્વદેશ ખાતાની ઓફીસને લગતું થવામાં આવે છે.

મદરસાએ અંબુમન ઇસ્લામ કોલેર

ઉપરના મદરસાની ૧૮૨૮ દીજરી જમાદીલ બાપેર સુધીના રીપોરટની એક અમને નકલ મળી છે તે ઉપરથી જણાય છે કે :—

તેમાં દીની ઉપરાંત દુનવી ફળવણી આપવામાં આવે છે મદરસાની સાથે એક મોરડીંગ કાઉસ છે જેમાં ૨૦ છોકરાને તમામ ખર્ચ આપીને રાખવામાં આવે છે. મસ્જીદના નમારા નામે એળ ખાતા વિદ્યાર્થીઓ જેમનું પોષણ તામ તરફથી થાય છે તેમને પણ રહેવાની અને પુરાકોની સમવડ મદરસા તરફથી આપવામાં આવી છે. મદરસો સરકારમાં રજીસ્ટર થવાથી ચાલુ સાલથી તેને રૂ. ૧૦૦ની ગ્રાંટ માલકવાડ સરકાર તરફથી મળશે મદરસાને અંગે એક કમ્પાવરગ ઉધાકવામાં આવ્યો છે, જેનો હાલ ૬૪ કમ્પાઓ લાભ લીએ છે

મદરસાને અંગે એક લાઇબ્રેરી રાખવામાં આવી છે, તેમાં ૬૫૩ અરબી, ૨૬૦ ફારસી, ૫૬૧ ઉરદુ બાપનાં મળી કુલ પુસ્તકો ૧૦૬૬ કોમ્પટ રૂ. ૧૮૫૪નાં છે. એન્ડર મદરસાની રજીસ્ટર સંખ્યા ૧૬૦ પેકી ૧૬૨ પરાકામ મેડા. ૧૦૦ પાસ થયા. પરિણામ તે કોલેજના અંગે અંગુ છે. સરકારી વિદ્યોગ ઉપરાંત છતર અરબી, ફારસી અને ઉરાને તત્તેક નો અબ્બાસ કરનારની સંખ્યા ૧૭૨ હતી. પછકી ૧૮૨ પરીક્ષામાં મેડા, ૧૧૭ પાસ થયા હતા. પરીણામ સેકેડે ટર્ન્ટ ટકા આવ્યું છે.

રીપોરટવાળા વરસની બાપેર જમા ખાતામાં કુલ રૂ. ૭૮૮૯-૨-૬ હતા. તેમાંથી ખર્ચ ખાતામાં રૂ. ૬૪૬૪-૧૨-૩ બાદ જનાં બાકી સીલક રૂ. ૧૪૨૪ ૬ આન ૩ પેક છે. નવા કારભારીઓ તરીકે મી. દસન મમજી વાંકડ (પ્રેસી ડંટ), મી. હાજી યુસફ દસનજી મલ (વાઇસ પ્રેસીડંટ), મી. હાજી મદમદ યુસફ ડીમોલ તથા મોલવી હાજી મદમદ વલી યુલાહ (સેક્રેટરીઓ), મી. હાજી મદમદ હસમાઇલ વાંકડા (બળ નચી) તથા મી. યુસફ મદમદ કાજી, અને મી. હાજી હસમાઇલ મદમદ કાજી (બાઇ ચાચા) ઓફીસર તરીકે નીમાયા છે.

યુનિયન પારલામેન્ટને નાતાલની રજા ઓખાટે તા. ૧૩મી ડીસેમ્બરે બંધ કરવા નો નિયમ સાથે છે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

ટાંગાદથી એક લખનાર જણાવે છે કે —તા. ૨૪ મીએ આંહીની નીચાણમાં ઇનામનો મેળાવડો કરનામાં આવતાં રુકુલના ધણીખરા મેંબરો તથા મેસરસ માનજી મેહરી, જી. પી. ગાંધી, દલપાદસ, રામ કાન પંડીત, દુરબીન, દેવચંદ, વાલજી વગેરે હાજર હતા. મી. જી. પી. ગાંધી તરફથી દુધપાક પુરીતું બોજન અપાયા બાદ રમાલ, કપડાં અને ચોપડીઓનું ઇનામ રા. અ. આરામ મહારાજને હાથે પહેંચાવવામાં આવ્યું હતું. મેસરસ હર બંસ. જી. પી. ગાંધી વગેરેએ ધરીત વિવેચન કર્યા પછી ઇનામ અને પરીક્ષા તીમિનના બોધ સાથે રજા પાળવાનું જણાવી એ વાગતે મેળાવડો વીસરજન કરવામાં આવ્યો. માર્ચરને ઉત્સાહ નીમીતે દસ શીલ્પી ઇનામ આપ્યું હતું.

કરમચંદ (કરમચંદ) થી એક લખ નાર જણાવે છે કે ગામ કુમકોટરનો રહીશ કરમચંદ મજલીમ પ. ડી નામનો ૧૦-૧૧ વરસની ઉમરનો છોકરો પ્રીટોરીયા કીચી કરના ફારમમાં તેના એક સગા સાથે રહેતો હતો અને ફેરીનો પધે કરતો હતો ગયા રેવીવારે તે મધેડુ લઇને નદી પર પાણી પાવા જતો હતો, અને મધેડાની રસી તેની કમ્મરે બાંધેલી હતી. તેવામાં મધેડુ કાંઈ કારણસર બચકું, ને દેડયું. છોકરાથી તેડયું દોડાય તેમ નહોતું, તેમ મધેડાને એવી રેડા લગાય તેમ નહોતું, તેમ ટોરી તેની કમ્મરે બાંધેલ હોવાથી છુટે તેમ નહોતી. આમ છોકરો મધેડાની પગપાડે ધસડ્યો, અને ચેડીવારે મરજી પામ્યો. તેની દફન કોવા વખતે કેટલાક હાંદી બાપઓ હાજર રહ્યા હતા. કેટલાક એ લોકોએ પણ સારી મદદ કરી હતી.

સમરસેટ રટર્ડ (૧૫) થી મુનશી મચેડ મદમદ તમે છે કે તા. ૨૪ મીએ રા. રા. દિનથી ઇમામ સાહેબ અબદુ રહે માન કાંડીન આમીલદીન તથા મેસરસ કાન મુહમ્મદ, ઇબ્રાહીમ, હુસેનમીયા વગેરે વગેરે આવ્યા હતા અને અંગના ઇમામ મુસાના મદદેસાનું ઇમતોડ ન બંધું હતું. રા. રા. દિન શરીફ પદનારામીયા મમતે હાન પણ લીધું હતું, અને ઇલમ માટે વિનતની જુલાલી બતાવી, અરિયામાં વધારે હલમ અપાય એવી જલામણ કરી હતી પછી બાપોગિયાન ઇનામો વેચીને મેળા પડે વીસરજન થયો હતો.

કરમચંદી મી. એ. ડી. વાહેદ લખે છે કે—કોર સુની વહેરા જમાતના એક આગેવાન શેઠ દાજી મદમદ સુરેમાન ૩ દિવસની તાવની બીમારી બોગવી ૮૦ વરસની ઉમરે કોર ખાતે મુજરી જતા ના ખખર મળ્યા છે. ખુદાપાક મરજીમ ના રહેને જનનતનસીન કરે, અને તેમના કેડે બને સખર દીએ.

તાલુ ઉમદા રૂરે

અને વેલ્ટબલ

સફાઈની પેકીંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખાત્રી કરશો.

પત્ર બપવાર નીચેને શીરનામે કરો:—

Ismail Jeeva Fruiterer

ઇસમાઈલ જીવા ફ્રુટરર.

પી.એ.એ. ૪૭૧, ટેલી. એડ 'ઇસમાઈલ' ૧૭૧, ડ્રે આર્ટ, કરમચંદ

હાંદી કારીગરીની ટ્રકો

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકો, કેપીન ટ્રકો, મુસાફરીની કેપીન ટ્રકો તેમજ બારે સ્ટીલ ની ટ્રકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને લગતો બીજો સામાન પણ જોરડર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચપુ)

સાદાં તથા ઉડાં લોકજાણાં કરેક સાધક નાં બનાવીએ છીએ.

તે જપરાંત બોરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ગ્રારા, ટોપી રાખવાના ડબાઓ વગેરે હરકોઇ સાધકના બનાવી દઇએ છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇસલીસ્ટ મ માવો અથવા જાતે આવી મળી.

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

અકરે હંદ મુખારક

હંદ મુખારકના ખુશનુમા કરડો, જેમાં તુરંતી મનપાર, નવા મુજબાન મોઅજનમ ને દિનનજ રેસરે હનજનના ફેટા છે. તે રોરત ખીરાનર રામાયદાસને માકલવા જવડી ગયાને. દા. ૧ ની શી. ૧. મળી. એકમાત્ર અમદા એક્ટી. માલસ ખડક, કરમચંદ.

રોકડ બખર આવ

	શી. પે. શી. પે.
ફુધ નાતાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
સાવલ માંગલ ૧ બરનાની	૧૮ ૬ ,, ૨૦ ૦
બીમડીના	૨૪ ૬ ,, ૨૫ ૦
એફ. એફ. ડી. આર	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦
એફ. ડી. આર.	૧૭ ૦ ,, ૧૬ ૬
ચીની સકકર	૨૨ ૦ ,, ૨૩ ૦
હુંડાના	૧૮ ૬ ,, ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
મસુરની	૧૮ ૬ ,, ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ ,, ૨૭ ૬
અડદની	૨૮ ૬ ,, ૨૯ ૦
અર્યા મુંબના	૧૮ ૬ ,, ૧૯ ૦
,, દાળ	૨૩ ૬ ,, ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ ,, ૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬ ,, ૯ ૦
બીનીસ	૧૭ ૬ ,, ૧૮ ૦
કડવું તેલ ૧૦ પાલન	૩ ૫ ,, ૩ ૬
એરડીનું	૩ ,, ૩ ૪
મીઠું	૩ ૬ ,, ૩ ૮
નાળીએરનું	૪ ૬ ,, ૫ ૦
ખાંડ સરેલ નાતાલના	૧૬ ૦ ,, ૧૬ ૬
ધીળી	૧૪ ૬ ,, ૧૫ ૦
તીરેકુળ નાતાલ	૮ ૬ ,, ૯ ૦
આરો હાઉસ હેલ્ડ	૧૧ ૮ ,, ૧૨ ૦
મદ્રાસી સોપારી ૧ મતલ	જા ,, ૮
મરમાં	૩૧ ,, ૩૧
ધી પેટી, ૪ ટીનના પૌંડ. ૮-૧૦-૬	૮-૧૦-૦
પોરવાદર	૮-૧૦-૦ ,, ૮-૧૦-૦
પારશીન કરાલિન	૭ ૩ ,, ૭ ૬
,, વાહટ રોસ	૮ ૬
,, ,, મલન	૧૩ ૮ ,, ૧૪ ૦
નાળીવેર	૧૬ ૦ ,, ૧૭ ૦
ફલી	૧૪ ૬ ,, ૧૫ ૦
કાઇમ'ડ સોપ	૧૩ ૮ ,, ૧૪ ૦
સાણુ રીફંક રટોન	૧૫ ૮ ,, ૧૬ ૦
સાણુ સનવાદટ ૧૦ ઓસ ૩૪ ૦	૩૪ ૬
સાણુ લયમ્ ૫૦ ટુકડાના	
બોક્સની દીમત	૧૨ ૬ ,, ૧૩ ૦
નેકટરે રી	૧ ૮ ,, ૧ ૯
માનીસ લાયન	૩ ૧ ,, ૩ ૩
સોપારી સેવરધની	૧૦ ,, ૧ ૦
નીસત પોલેટ સીમારે	૧૫ ૬ ,, ૧૬ ૦
નોમક (લીવરપુલ)	
પરતા એકની.	૪ ૬ ,, ૫ ૦
નીમક (નરનાની સાકર) ૪ ૬	૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

બધી જાતની ફળપુલ તથા ફરો કમીશન વર્ક ગ્રેડાઇન્ગનારની પારખવામાં થયે
આપનામાં આવે છે. પછી વસ્તુ કુલપનામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg.

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by (mail or telegraph) to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGER,

Also at the head Office for S.A.:— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

Enquiry

Mahomed Khan Ali Khan

Pathan, of Baroda, District Hajara, India, who left India about eight years ago as a servant on a steamer bound for America, and who is now believed to be in Capetown. Any one knowing his whereabouts, is requested to communicate with his brother Hayat Khan, of the Shire Highlands Railways, Limbe, Nyasaland.

તપાસ.

મહમદખાન અલીખાન પઠાણ.

હોંદુસ્તાનના હાજરા જિલ્લામાં આવેલા
બેકારાનો રહીય, આઠ વરસપર અમેરીકા
જતી રહીયમાં નોકરીએ ગએલ તે હાલમાં
ટ્રેપટાઉન હોવાનું સંભવાય છે. જે કોઈ
ને તેની આજ હેલ તેના બહને નીચેને
સરનામે લખવા વિનંતિ છે.

હયાતખાન
હાલે રહેલે, હાલે ન્યાસાલેન્ડ

ગુજરાતી પુસ્તકો.

નીચેના પુસ્તકો તે સાથે લખેલા કામ

મુજબ આપારે ત્યાં વેચવાના છે:—

ક્રમિક નં.	પુસ્તક નામ	પ્રકાર
૧-૧	આન કાથમ.	૩
૨-૨	મહાકવિ કવિજીવન પુરુ.	૪
૨-૩	" કાથમી "	૬
૩-૪	બેમુદ્રીકા	૧
૧-૭	મ જોસુલેમાની.	૨
૩-૦	હલીઓપેટા.	૩
૩-૦	જનરમુજ વાર્તા સંગ્રહ.	૪
૪-૦	અરેબીયન નાઇટસ.	૬
૨-૦	સૌર લોક દોષ્ટ	૨
૧-૧	પુલાસે બાકુ.	૨
૨-૦	સપલની કુના.	૩
૩-૬	લીલાક.	૧

ઇસ્ટરનેશનલ પ્રોટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચડા

હિંદુસ્તાનની પ્રસિદ્ધી જથ્થાબંધ મંગાવી
સરતે બારે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ થી પેરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવલ—મોખું મંધીઆલું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 150
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add.: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO,

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries
64 Walmer Road,
Forwarding and Commission Agent,
STORES: LOWER PIER STREET,
P.O. Box 153. Tel. Add.: "MELON"
FORT ELIZABETH

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALIWAAL NORTH, O.C.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsev" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Lados." Box 42

BRACONSFIELD

Shahabooddeen Dowry,
Behinder Street.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit-supplier in South Africa

BOKSBURG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Payoh Adam.

CAPETOWN

A. Cador 116 Long Street.
Shabaganlal Bhawanidas (Theewala)
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBODEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
112 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Gray Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.
171 Umgeni Road.
M. A. AHED LAJPURI,
P. O. Box 570
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point
J. B. Mehta,
157 Gray Street. Box 530,
B. A. Maghrajh, Photographer,
Sydenham Road (Opposit
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 102 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636.
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TURNER, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN O.C.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN O.C.

N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street

HEIDELBERG

A. M. BRYAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Marakh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
Ohhiba Dajee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
E. E. DADABHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2386.
Tel. 1915
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDDER,
Box 3755
O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. Tavaris,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sabab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

OMARJEE SALJEKE.
P. O. Box 6931.

Ichharain Gopal, Tailor
corner of 15th & Tel Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.

Nadarasen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTABHAI & DADOO
Box 33.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJKE,
Box 11.

MIDDELSBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BRANNA,
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENSBURG MARQUES

Hajee Eesa Hajee Sulman & Co.,
Box 368.

HORMALJI IDOLY, Box 332
Madhavjee Jetha & Co.
Box 140.

Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.

Parehotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJDA & LALUBANG Box 92.
Nanjee Dulabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHEAST

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16

PIET RETINF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MESTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

POTCHERSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 631,

Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
Adderley Street.

E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nidoo,
64 Walmer Road
Vannali Harie,
Indian Laundry,
Hazen Street, The Hill.

PRETORIA

Chotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496

Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 849

RICHMOND

Porbandar Trading Co Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vunzyl Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Sulman"

SALISBURY

Rhimjee R. Naik, Box 59,
Khushal Parbhu Dbi,
Ian Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hoosenkhan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKHEEN

(Transvaal)

Kesavji Giga, Bafola

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wudee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 122
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller,
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer

UITENHAGE C.C.

Bhaga Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John &

UMSINGA

Dada Osman

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Munaver Bhai,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 33.

શ્રી. કેવલકુમાર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રેલવે અને ધોનાં તથા નવખાનીક રમાલ
મારકેટ બીડ, (કોર્નર ચર્ચ અને મિડલ સ્ટ્રીટ)
મોકસ ૫૩૨૦, બોક્સ-૩૩.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 42

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Kaffir & 16th Streets,
VREDEBORG, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add.: "PAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAYAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 74;
Nigel, Box 33.
Tel. Address: "BHAYAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Aden,
Port Sudan, Suez Port Said, Naples and Marseilles:—

about Dec. 19th Goorkha 6287 tons

,, Jan. 16th Gascon, 6288 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

FOR DELAGOA BAY ONLY

about Dec. 2nd Dunluce Castle, 8114 tons

FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

,, Dec. 17th Alnwick Castle 5893 tons

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 332, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હાલસેલ અને શીટલ મરચાં.
ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જથ્થામાં હીંદુસ્તાન
થી મંગાવી સસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ વી પોરબંદર તથા કલકત્તા
નું સરસ આવલ—ચોખુ ગંધીઆલુ—જથ્થા
માં અત્યંત મહેલ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBORG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Salt Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું ખુશખેલાર થી.
100 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 58 Tel. Add. "EAST INDIAN"
Telephone 26

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નોલો

ખુબઈ જનારા

ઉપલી કાની રીઝરો ડેલાઓઆલે બેરા, મેંજાસા અને જાગ્યાર થઈ ખુબઈ જાય છે. આ કંપનીની આજબોટમાં ફરેક વરમના પાસેંજર માટે પુરેપુરી સમજા છે નેમજ અદાથી છડીઆન છે, અને ઝોશીસરો ખીબ્બ કમદારો વગેરે નરમ સ્વભાવના કમ્પતાવાળા તેમજ માયાળુ છે તેથી પાસેંજરોને કામપણુ વાલે જરા થયું ખુબઈ પડે નહીં એ ખાતરી રાખશે.

ખરેખર જાણે કંઈક કુદતથી આપણા હીંદી સામ્રાજી માંથી ખુશહરીમાં નામી જમત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદનો સુકર છે કે અરધા નરમ ખુશહરી નાં કુખનો ફરક પડી ગયો અને ખુબકેલીઓમાંથી મુકત થયા.

આ કંપનીની આજબોટ ફર ખબીને ખુબઈ સાર જાય છે. માટે આ કુદ કુદતની ખુશહરીનો ખરો સાબ નહીં મુકતાં દેશ જનારાઓએ તકમાર થઈ રહેલું.

સરકુ આજબોટ ખુબઈ પહેલેથી તેજ રીવસે અતરે તાર મારફતે ખબર મળે તે ઉપરથી સફેની જાણુ માટે અતરે જાપામાં નાખાવથું તેથી સફે સાહેબો ને વખર ખરથે આજબોટ પહેલેથી જવાની ખબર પડશે. વધુ વિગત નીચેને સરનામે મળી શકશે.

કરવનઈ હીંથે કોલંબો ઓર કલકત્તા સ્ટીમ નીચે મુકત જાતી છે.

અમલાજી તા. ૨૧ ડીસેમ્બર

જે. સુલેમાન બ્રોઝર્સ લિમિટેડ.

જા. સુ. જા. સુ. ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯ ૧૫૦.

જે. સુ. જા. સુ. ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯ ૧૫૦.

જે. સુ. જા. સુ. ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯ ૧૫૦.

King & Sons,
West Street, Durban.

જી. સુલેમાન બ્રોઝર્સ લિમિટેડ.

૧૧૮, ૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯, ૧૧૮/૧૧૯ ૧૫૦.

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

Ismail Amod Kajee

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશો મોહાઈ

એખા લીની સરવે જાતની તાજી મીઠાઈ
અને જાતની છીએ. કે. છવ્વુ,

મસજીદવાળી મોહાઈની સામે,

૧૧૨ જે સીટ, ૧૨૧૧.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 160 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 160 lb.

BHIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 160 lb.

When placing order please mention
Indian Opinion, otherwise orders will
not be executed at price quoted.

Chas. Manda

Buffalo Road,

KINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 22. Tel. Address: "Forbinder."

Telephone 864.

હિંદી ફેક્ટરી ટરકી કેપ, અને બેંગ
લોર ટાપીઓ આવી પહોંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે બાવે મળશે. એક વખત
અજમાવી જુઓ. ૧૧ જે. સીટ ટા. ૧૧

૧૧૨ જે સીટ ટરકી

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANCHES (as):

Woodstock, Salt River, Observatory

Mowbray, Claremont, Wynberg,

Farrow, etc.

Head Office: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441. Tel. Add: "ABOONAKER"

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN,

Direct Importers of Fancy Goods
and Best Silks

હિંદી ફેક્ટરી ટરકી કેપ ટાપીઓ,

સસતી અને સારી. ખાતરી કરો

NATAL LEAF TOBACCO

Always in stock, all qualities, in
any quantity, lowest prices. Country
orders immediately attended. Trial
solicited. Apply:

Abdul Caadir & Son,

139 Grey St., Durban.

Tel. Address, "TOBACCO"

નાતાલનો તંબાકુ.

ફરેક જીન જાણીએ, સસતા બાવે મળશે.

જાહરના ઓરકર ઉપર તુરત ધ્યાન આપવ

માં આવશે. એક વખત અજમાવી જોશો.

જા. સુ. ૧૧૨ જે સીટ ટા. ૧૧૨, ૧૧૨ જે સીટ.

૧૧૨ જે સીટ.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address:
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

Quick Service to Bombay

Via Delagoa Bay & Mabo

S. S. PRÆSIDENT

Will sail from Durban about the 22nd December and from Delagoa Bay about the 24th December 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સુબઈજનારી સ્ટોમર "પ્રેસીડન્ટ"

ઉપલી આમ્બોટ તા. ૨૨મી ડીસેમ્બરે ડરબનથી અને ૨૪મી ડીસેમ્બરે ડેલાગો બેયમાંથી ઇસ્ટ કોસ્ટ થઈ મુંબઈ જશે. ટીકીટ મોરાલી અથવા વખર મોરાલીની મળશે કે પાસેજરને ખાસ સગવડ કરી આપવામાં આવી છે. એ વખતે સારા એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેમાં બાબત જગ્યા સાથે દેશ જનારને લાભ કારક છે. ખતી, પાણી, ચુલ્હાખાતુ, જળદ વગેરે ખાખતમાં સરસ બંધાયેલ રહે છે. લાકડાની કે અને વીજળીની ખત છે. ખલાસી દેશી છે. રીમર મુંબઈ પહોંચે ફેબ્રુઆરી ખખર આવે છે, જે જાપાઓમાં જપાય છે.

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

To LET

ભાડે આપવાનો છે.

પાઇન્ટાઇનથી ૨ માઇલ દુર ન્યુ જર્મની માં ૬ એકર જમીન દુકાન વેર કાઉસ, બે મજલાનું રહેવાનું કમ્પ્લીટ થઈ રહેલ સાથે. વધુ વિગત માટે નીચે લખો.

પારસી ફરિદમણ.

૧૧૦, પ્રીન્સ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

22nd Street, Malay Location

P.O. Box 2588

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

ખુશાલભાઈ બુલાભાઈ

લગતની ફા.

જનરલ સેરલ મરચાંદસ

મરહના દેસ, કોટ, પાટલુન, સખીસ, હેટ, કુસ, કુવાલ, કીરખાત. રેશમી

રમાલ વગેરે પરચુરસ માલ મળશે.

આવો, બુઓ અને ખાતી કરો. ક્લેવું મફત છે.

ઈડીઅન મારકેટ, સ્ટોલ નં. ૫૮

પ્રોસેસ સ્ટ્રીટ, એલાન્સવરમ.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. "Duneric" leaving Durban for Calcutta direct on or about 5th December, taking deck passengers. Passage about 22 days

R. KAJCOOMAR,

Passenger Agent,

1 Alice Street, Durban.

સસ. સસ. "ડુનેરીક" નામકે જહાજ ૫ ડીસેમ્બર ૧૯૧૦ ના લગભગ રવિવરે કલકત્તે જાણી.

માર. રાજકુમાર એજન્ટ
૧ ફ્લીસ સ્ટ્રીટ ડરબન.

એસ. એસ. "ડુનેરીક" તા. ૫ ડીસેમ્બર ૧૯૧૦ ના અરસામાં ડરબનથી કલકત્તે જવા ઉપડશે.

માર. રાજકુમાર—એજન્ટ.
૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

જાણ. "ડુનેરીક" નામકે જહાજ ૫ ડીસેમ્બર ૧૯૧૦ ના લગભગ રવિવરે કલકત્તે જાણી. આર. રાજકુમાર એજન્ટ, ૧ ફ્લીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફર્સ્ટ ક્લાસ માલ મોકલનાર

ફરિદમણ

અમે દરેક જાતનું ઉમદા અને તાજું ફરિદ તથા દરેક જાતનું વેળેવેળાનું ધણીજ સફાઈની પેકીંગ સાથે રાહડેથી દરેક જગ્યાએ મોરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

માલ મંગાવવા અમારી ખાતી માટે કામળ બચવાર અમર પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવી લેવી.

ખુલાસા માટે જાઓ નીચેના શરતોએ:—

એમ. એ. આબેડ લાજપુરી,

ફરિદમણ, પી. એ. બોક્સ ૫૭૦

ટી. એ. એડેસ, 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri,

Box 570 Durban

Printed and Published by M. K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natal

NO. 50—VOL. 8.

SATURDAY, DECEMBER 10TH, 1910.

Registered as a Newspaper
PRICE THREEPENCE

THE DUTY OF DIRECT PHYSICAL LABOUR

TOLSTOY ON TIMOTHY BONDAREF'S LETTERS

WE give below a remarkable article by Tolstoy in support of our suggestion to the Indian youths—and indeed to all—to follow an agricultural occupation:—

How strange and odd it would have seemed to the educated Romans of the middle of the first century, had anyone told them that the obscure, confused, and often unintelligible letters addressed by a wandering Jew to his friends and pupils would have a hundred, a thousand, a hundred thousand times more readers, more circulation, and more influence over people, than all the poems, odes, elegies, and elegant epistles of the authors of that age! And yet that is what has happened.

Equally strange and odd must my assertion seem to people to-day, that Bondaref's work—at the naïveté of which we condescendingly smile from the height of our mental grandeur—will survive all the other works described in this Dictionary, and have more effect on people than all the other books mentioned in it put together. And yet I am convinced that such will be the case. And the reason of my conviction is, that just as there are an innumerable quantity of false paths that lead nowhere and are therefore unnecessary, but only one true path that leads us to our aim and is therefore necessary, so also there are an innumerable quantity of false, unnecessary thoughts, but only one true and needful thought, or, rather, direction of thought; and that true and needful direction of thought in our time has been expressed by Bondaref in his book, with a force, clearness, and conviction with which no one else has expressed it. Therefore, the many works that now seem so important and necessary may vanish completely and be forgotten; but what Bondaref has said, to which he has called men, will not be forgotten: nor life itself will bring men more and more to see the force of his statements.

All discoveries of truth, whether in science (abstract or applied), philosophy, in morals, or in economics, are reached by people going round the new truths in ever-narrowing circles, drawing nearer and nearer to them, and sometimes slightly touching them, until some bold, free, and gifted man seizes the very centre of the new truth, and places it on a height where it is visible to all. This is just what Bondaref has done for the moral-economic truth which was awaiting discovery and elucidation in our time. Many have said, and are saying, the same thing. Some consider physical labour necessary for health; others consider it essential for a just, economic order; a third group show its necessity for the normal, all-round development of man's capacities; while a fourth group considers it essential for man's moral progress. Thus, for instance, Ruskin—one of the greatest English writers, and one of the greatest authors of our age (almost as little esteemed as our own Bondaref by the cultured crowd of to-day)—notwithstanding the fact that he is a most highly-educated and refined man (i.e., notwithstanding the fact that he stands at the opposite pole of society from Bondaref) in Letter 67 of his *FORS CLAVIGERA*, says:—"It is physically impossible that true religious knowledge, or pure morality, should exist among any classes of a nation who do not work with their hands for their bread."

Many go round this truth (as Ruskin does) with various reservations, but no one else has done what Bondaref does in acknowledging bread-labour to be the fundamental religious law of life. And he has not done this, as it pleases people to suppose, because he is an ignorant and foolish man who does not know all that we know; but he has done it because he is a man of genius, who knows that truth is only then the truth when it is expressed, not with limitations, reservations and inter-nuents: but when it is expressed fully.

As the truth that the sum of the angles in a right-angled triangle is equal to two right angles, loses all meaning and importance if it is expressed thus: that the sum of the angles in the triangle will be approximately equal to two right angles—so also the truth that a man ought to work with his hands, or of an expression of its desirability, or of an assertion that perhaps it may be useful from certain points of view, etc., loses all its meaning and importance. This truth has meaning and importance only when it is expressed as an absolute law, the infringement of which involves inevitable ills and sufferings, and the observance of which is demanded of us by God, or by Reason, as Bondaref expresses it. Bondaref does not demand that every man should absolutely put on peasants' shoes and follow the plough, though he says that that would be desirable and would liberate people sunk in luxury from the delusions that torment them (really, nothing but good would come from exact obedience to that demand); but Bondaref says that every man should consider the duty of physical labour—of direct participation in those labours of which he enjoys the fruits—as his first, chief, and indubitably sacred obligation, and that people should be brought up to recognise that duty. And I cannot conceive how any honest and thoughtful person can disagree with that opinion.

CORRECTION TO TOLSTOY'S LETTER.
In the latter part of Tolstoy's letter, reproduced in our issue of the 26th November, owing to an error, the meaning of one sentence was not clear. We give the sentence below from the translator's copy:—

"However insignificant is the number of your people who are passive resisters, and here in Russia who refuse to serve in the army, these and one others can boldly say that God is with them."

The Transvaal Blue-book

Regarding the Asiatic Question

We give below further extracts from the Transvaal Blue-book, commenced in our issue of the 29th October—

The Rev. Chas. Phillips and Mr. J. C. Gibson ■ High Commissioner—
P. O. Box, 1261, Johannesburg,
7th January, 1910.

Your Excellency,—It formed no part of our intention in our conversation yesterday to mention the Asiatic question, yet we are not sorry that it was brought forward, since it leads us to indulge the hope that if it does not result in a settlement it may at any rate clarify the issue.

We sought an interview with Mr. Gandhi yesterday afternoon, and ■ an outcome we have pleasure in enclosing herewith letter and memoranda from him, which will explain themselves. We presented the difficulties mentioned as our own, and sought explanation.

With the expression of our willingness to place our further services ■ your disposal,

We have, &c.,
CHAS. PHILLIPS,
J. C. GIBSON.

21-24, Court Chambers, Johannesburg,
6th January, 1910.

Dear Mr. Gibson,—I enclose herewith a memorandum, showing what would finally close the bitter and exhausting Asiatic struggle that is now going on in the Colony.

It has been brought to my notice that the Indian Community is being charged with two things: firstly, that British Indians have continually shifted their ground as to their demands; secondly, that the movement here is entirely engineered and controlled from India.

As to the first, here are a few facts. About the month of September, 1907, that is to say, before imprisonments had commenced and the compromise was effected, a public document was addressed to the Colonial Secretary, signed by several thousand Indians, in which occurs the following sentence:—"We respectfully submit that nothing short of total repeal of the Act can meet the difficult situation that has arisen." So that repeal of the Act was the goal always aimed at. Total repeal at the time or at any time before the passing of the Registration Act would have restored legal equality under the Immigration Act.

When the compromise was effected, I contend that repeal against voluntary registration was definitely promised. This promise was alluded to by General Smuts in his Richmond speech two days after the compromise. He stated that the Asiatics had asked for repeal, and that he had told the leaders that, until every Asiatic was registered, he would not repeal the Act.

When I was assaulted a document for publication was drawn as between

Mr. Chamney and myself, to the effect that the Act would be repealed if voluntary registration was completed to the satisfaction of the authorities. At the meeting of the executive Council, after the burning of the certificates, a compromise became impossible because the essential point of repeal, namely, legal equality as to immigration, was not granted; and a final settlement was not arrived at in London only because of this point remaining undecided. The following is Mr. Duncan's testimony—and Mr. Duncan ought to know what he is speaking about—to the effect that we have shifted the ground. Writing ■ the month of February last in the *State*, Mr. Duncan said: "The position of the Indian leaders is that they will tolerate no law which does not put them on an equality with Europeans in regard ■ restriction on immigration. They are willing to see the number of Asiatics limited by administrative action. They insist on equality in the terms of the law itself." In this article Mr. Duncan has examined the charge of shifting, and has come to the conclusion that there has been none.

As to the charge of the movement being engineered and controlled from India, I can only state that it is absolutely devoid of foundation. Indeed, it is common knowledge among those who have at all understood the agitation here that the complaint was that India was not sufficiently awakened to the national importance of the struggle going on here. Hence it was that Mr. Polak was sent. Before the deputation went to England there never was any pecuniary assistance either received or required from India. To-day it is a world-wide fact that the struggle is not only affecting Indian politics, but is being financially supported from there. Every penny received is being publicly advertised. We are receiving similar support now from England also.

In conclusion, I would state that, if my letter or the statement hereto attached are not considered explicit, I shall be prepared to send any other document, so long as it carries out the intention of the statement, which is to secure repeal of the Act and legal equality as to immigration. It has become necessary to mention one point as if there were two points, because of the second Registration Act being in the way, but the point is really only one.

Yours truly,
M. K. GANDHI.

Statement by Mr. Gandhi—

British Indians will be satisfied if Act 2 of 1907 ■ repealed, and the Immigration Act is so amended as ■ enable any Asiatic immigrants of culture to enter the Colony on precisely the same terms as Europeans, and without the necessity for compromise with any Registration Act. This amendment will allow the Immigration Officer the fullest discretion as ■

the mode of setting the education test, and will give the power to the Governor in Council ■ frame regulations limiting the number of immigrants belonging to different classes or races, even though they may have passed the education test. So far as Asiatics are concerned, no amendment of the Immigration Act would be necessary, were it not for the presence of the second Asiatic Act passed in 1908. The amendment giving the Governor in Council the power to make the regulations in the manner above referred to meets the objection that the administration of the law would be so different from its wording. So long as a limited number of (say, up to six) British Indians of culture are admitted into the Colony per year under the education test, British Indians will be satisfied. The granting of these two concessions will finally close the struggle, and remove the question from the arena of Indian politics. The educated Indians who have entered the Transvaal will then retire, and claim to enter, if ■ all, under the general test.

M. K. GANDHI.

Prime Minister ■ Governor—

Ministers have the honour ■ state, with reference to the correspondence transmitted for their consideration by His Excellency the Governor in his minute No. 15/1/10, dated 10th January, 1910, that the terms of Mr. Gandhi's "statement" forwarded by him to a Mr. J. C. Gibson under cover of a letter dated 6th instant are noted.

Ministers, having given the present stage of the Asiatic question their most earnest consideration, beg to request His Excellency to convey to His Majesty's Imperial Government their opinion that it would be inopportune at the forthcoming special session of the Transvaal Parliament and on the eve of a general election in South Africa to legislate in the direction of meeting these further demands ■ British Indians. Public opinion in South Africa is at present being affected adversely towards such a course, by reason of the mission of Mr. H. S. L. Polak to India, the gross misstatements of fact and policy which he has been making in the course of his mission, and the financial assistance which the Transvaal Indian movement is receiving from India. The Union Parliament will have to deal at an early date with the various Immigration Acts now operating in the separate Colonies, and Ministers feel confident that a good opportunity will thus be found for amending suitably existing legislation on the subject of Asiatic immigration.

J. C. SMUTS.

[In reply to a letter addressed by Mr. Polak to General Smuts (published in our issue of the 19th ultimo) the Minister for the Interior declined ■ furnish specific instances of "misstatements of fact and policy"—
Ed. I. O.]

India Office to Colonial Office:—
India Office, Whitehall, London, S.W.,
5th March, 1910.

Sir,—With reference to Mr. Just's letter of the 20th December last, I am directed by Viscount Morley to transmit, for the consideration of the Earl of Crewe, a copy of telegraphic correspondence with the Government of India regarding the observance of the Ramazan fast by Mahomedan prisoners. It will be observed that imprisonment is not regarded authoritatively as postponing the obligation to fast.

I have, &c.,
COLIN G. CAMPBELL.
To be Continued.

Indentured Slavery in Mauritius

The following letter, signed by 17 Indian labourers in Mauritius, who have sworn affidavits as to its truthfulness, is addressed to the Editor of *India* :—

"We had agreed to work for one year with Mr. Curreemjee Jeevónjee in April last. In July Mr. Curreemjee sold his land to Messrs. Leclézio, Koenig and another. There had been an express agreement (verbal though it was) between us and Mr. Curreemjee's representative that in case of the land being sold our indenture should come to an end. Mr. Curreemjee wanted to fulfil his promise, so he asked us to refund the advances and presents (bakshis) made to us on our engagement; we have paid back the money. The contract of service between us and Mr. Curreemjee is thus at an end to all intents and purposes. But Messrs. Leclézio and Koenig apply pressure to Mr. Curreemjee, and the Protector of Immigrants (Mr. Trotter) is too weak to protect us against Mr. Leclézio. So Messrs. Curreemjee and Trotter advise us to work for Messrs. Leclézio and Koenig as if we passed with the land like a herd of cattle. We are threatened with prosecutions and warrants and all sorts of things in case we hold out against his system of slavery. We are even asked to take back the bakshis and advances we have refunded to Mr. Curreemjee in order that the chain of slavery should tighten and that we should have no chance to escape.

"With the advice of our legal adviser, Mr. Manilal, we have stood by each other for the last two weeks. But then we cannot remain in suspense like this very long. We must have our certificates of discharge in order to find work as day labourers elsewhere.

"If we were to consent to our sale to Mr. Leclézio with the land, we are afraid we shall be constantly beaten, insulted, ill-treated, given bad rice and cloth and persecuted in every way to make us re-engage at the end of the present indenture. We shall be set

harder tasks than we can do in a day, and we shall be given credit for the number of tasks that we finish and not for the number of days that we work, thus marking us absent for days on which we have really worked. This furnishes the estate with an opportunity of prosecuting us for illegal absence or not finishing our tasks, etc., which charges are liable to be withdrawn if we consent to re-engage. This is slavery pure and simple, as the stipendiary magistrates, as a rule related to the local planters, protect the planting interest, whilst our fellow labourers betray us or depose against us in order to curry favour with our masters."

From the Editor's Chair

WHAT TO DO

"It may be discovered that the true veins of wealth are purple—and not in Rock but in Flesh—perhaps even that the final outcome and consummation of all wealth is in the producing as many as possible full-breathed, bright-eyed, and happy-hearted human creatures."—RUSKIN.

We fear that the one aim of many of our countrymen throughout South Africa is to amass wealth to the neglect of the finer things of life. This tendency in us naturally reacts upon our children. We wish to turn them into money-making machines. There is perhaps little doubt that in so far as the fault lies with us for the existence of the anti-Asiatic prejudice in South Africa, this neglect of ours is the root cause. It is then by no means inappropriate to recall the words of Ruskin, that the true veins of wealth lie not in Rock but in Flesh. That in India we have attached the greatest significance to these words is proved from the fact that we still speak of our children as our wealth. We often hear parents saying that they possess as many *lacs* of Rupees as they have children. But, alas! we often stop at having children; whereas they represent true wealth only when and if they turn out to be "full-breathed, bright-eyed and happy-hearted human creatures." It is meet, therefore, that Indian parents should direct their attention towards assisting their children to become the type of men described by Ruskin. It is not enough that they send their children to the so-called schools where they forget their mother-tongue and learn nothing of their own land and its people or its history. It is not enough that we beg of the Government to give us better schools. It is absolutely necessary that we give them a proper home training, that we take care that we do not reproduce our vices in them and that, when they reach a self-sufficient age, we send them to schools controlled and managed by ourselves—

schools where they may learn something of the glorious motherland, something of its great and ancient past, and, above all, where they may freely receive heart-culture as distinguished from mere head-knowledge. This, in our opinion, is the imperative duty before every Indian parent who is at all a lover of his own traditions and a guardian of India's honour. We should also like to call the special attention of our readers to the article by Tolstoy, which appears on the front page of this issue. There we have pointed out to us most clearly the duty, to our children and ourselves, of engaging in bread-labour. It is not only honourable, to work with our hands, but it is absolutely necessary in the formation of the highest character. We have every right to claim and fight for citizen rights in South Africa, but it is no less our duty to prove ourselves worthy of them.

London Rumours of a Settlement

Pensions for Indian Teachers

The London correspondent of the *Manchester Guardian*, writing on Tuesday night (November 8th), makes mention of a report which has come to his notice that the Imperial Government have at last come to an understanding with the Government of the South African Union on the question of the grievances of British Indians in South Africa. As the result of representations which Lord Crewe and Lord Morley have for some time been making, the Union Government have decided to introduce soon into the House of Assembly a measure to repeal the Asiatic Act of 1907, and abolish all the objectionable features of the subsequent restrictive legislation. The mere repeal of the 1907 Act would not of itself provide a satisfactory solution of the difficulties, because the Registration Amendment Act of the following year was so framed as to render the previous Act unnecessary, and since it came into operation the 1907 Act has really fallen into desuetude. But it is understood that the settlement which the Union Government now propose is a substantial improvement on that offered on behalf of the Transvaal Government last year, and virtually means that the differential provision in the Immigration Law for European and Asiatic immigrants will be swept away. With this will go the system of finger-prints and other derogatory regulations. It is understood that the promised legislation will also provide for the extension of the ten fits of the Natal Pensions Law to Indian school teachers in that province. This will remove another real grievance.

Health Officer's Report

We take the following extracts from the Report of the Health Officer for the Colony for the year ended 31st December, 1909:—

The population as at June 30th, 1909, is estimated at 98,934.

The total number of Indian immigrants on the Protector's books on June 30th, 1909, was 103,906, as against 104,120, 101,078, 98,049, 97,239, in the preceding four years respectively. Other Indians:—Estimated at 18,122.

Births

3,658 births were registered compared with 3,432 in 1908. The rate was 35.00 per 1,000 living, as against 32.9, 29.6, 27, and 33 in 1908-7-6-5 respectively. The birth rate was adversely affected by the incidence of Malarial Fever in 1906-7. This class is less favourably situated than Europeans for a high birth rate, there being fewer women of child-bearing age. In fact, considering the constitution of this part of the population, the birth rate is relatively high, and is equivalent at least to 40 per 1,000 in Europeans.

Deaths

The European deaths from 1902 to 1909 inclusive were 1,078, 1,187, 1,102, 956, 1,054, 939, 885, 806. The figures for Indian immigrants for the same period were 1,523, 1,692, 1,602, 1,875, 2,601, 3,377, 1,947, 1,672. The crude rate for Europeans ranged from 11.72 to 8.14, whilst that for Indian immigrants ranged from 26.52 to 16.09.

The total deaths, of Indian immigrants registered in year 1909 amounted to 1,687, of which 15 having occurred prior to the beginning of the year 1908 are not included in the table.

The rate amounted to scarcely more than 10 per 1,000 living, far lower than any previously recorded since 1901. The number of Indian immigrants is practically the same as it was in 1908, and there has been an actual reduction in the number of deaths of 275, as against the number registered in 1908.

The rate in 1904 was 18.95, and the reduction has the value of 16 per cent.; but whereas the Europeans one-half of the total savings was shown to have been at ages below five years, in Indian immigrants the advantage has been entirely to adults, or persons over 15 years, while the death rate of children has remained constant at 7. According to the Protector's figures, the number of adults has increased 10 per cent., and of children 10 per cent., while the total deaths have decreased 10 per cent. and the rate per 1,000 living has fallen 10 per cent.

equally with adults, the number of deaths occurring in persons under 15 years would have been 468 only, whereas 803 were actually registered. Allowing for increase in population, there were registered 143 more deaths of children than there would have been had the death rate remained as it was in 1904.

One-sixth of the excess is attributed to Malarial Fever; more than one-third to Wasting Diseases and Convulsions; one-sixth to Pneumonia, and the rest in about equal amounts to Syphilis, Premature Birth, and Disease of the Kidneys. Nearly all these deaths were of children under five years.

It is also notable that the death rate of adults in the group "Free" which, in 1904, was a good deal higher than that of "Indentured" adults, was in 1909 approximately equal. The records which are kept in the Protector's office, however, are not drawn up in a manner satisfactory for use in vital statistics. The death records are kept as of persons over and under 15 years, while the population is divided into "adults" and "children." A male becomes an adult at 16 years, and a female at 13 years. Thus the age groups of the population and of registered deaths do not accurately correspond. An uncertain margin of error is thus introduced which prohibits anything but a very general use of the available figures.

There has been so great an increase in the total of Indian Immigrants, that it is useless to set the alteration in mortality from certain diseases in actual numbers; but reference to Table VI. shows the number of deaths as per 1,000 persons living in the past six years.

Nearly every heading shows a lower mortality, and in the few where it is higher, the increase is insignificant.

Table VI. gives the number of deaths by suicide for the past six years respectively, amongst Europeans as 16, 12, 16, 19, 12, 15, with a rate per 1,000 living per annum of 0.15, 0.11, 0.15, 0.19, 0.12, 0.15; amongst Indian immigrants the figures are 32, 31, 41, 41, 32, 34, and the rate per 1,000, 0.26, 0.37, 0.41, 0.40, 0.30, 0.32.

Table VII. shows the deaths and death rates of infants under one year. For Europeans the total births in the Colony, in Maritzburg and Durban, and elsewhere are 2,694, 1,273 and 1,421 respectively. The total deaths were 153, 08 and 85 for the same districts, and the rates per 1,000 births 5.79, 53.12 and 59.81. Deaths from diarrhoeal diseases were 43, 24 and 19, and the rates per 1,000 births 15.96, 18.84 and 13.37. Amongst Indian immigrants in the Colony the total number of births was 1,016 and the total deaths 137, and the rate per 1,000 births 13.50. There were 22 deaths from diarrhoeal diseases, the rate being 21.66 per 1,000 births.

The deaths per 1,000 births of infants under one year were, according to Table VIII., for Europeans, all causes, 76.7, 113.33, 86.81, 76.50, 78.13, 60.71, 76.64 and 56.79 for the years 1902 to 1909 inclusive, and for the same period the deaths from diarrhoeal diseases were 27.2, 41.96, 31.68, 24.10, 29.58, 21.64, 21.13, and 15.96. In regard to Indian immigrants, information prior to 1907 not being available, the figures for all causes for the last three years were 120.83, 127.33, and 117.82. For diarrhoeal diseases the figures were 14.29, 17.19, and 13.66.

The Indian death rate from all causes is rather more than double that of Europeans, the Diarrhoeal death rate being 2 per 1,000 births lower. Both rates, however, are considerably lower than in 1908. It is thus evident that generally conditions were favourable to a low infantile mortality in 1909.

Age in Months	INFANTILE MORTALITY. RATE PER 1,000 BIRTHS, 1907, 1908 AND 1909.											
	Europeans						Indian Immigrants					
	0—1	1—2	2—3	3—6	6—9	9—12	0—1	1—2	2—3	3—6	6—9	9—12
Diarrhoea	1.08	1.20	1.44	7.80	5.28	3.84	0.39	0.69	3.39	1.19	1.08	1.46
Syphilis	...	0.12	0.12	0.12	0.59	1.09	0.79	0.79	0.50	5.48
Debility & Congenital Defects	6.84	1.44	0.84	1.68	0.72	0.72	2.49	0.19	0.99	1.19	0.80	35.79
Pneumonia	0.60	0.12	0.60	0.84	0.18	0.48	0.59	0.9	2.09	1.19	1.79	8.57
Accidents	0.24	0.24	0.24	1.68	0.36	1.32	1.59	1.49	3.79	1.08	2.89	16.55
Other Causes	0.24	0.18	0.36	0.12	...	0.39	0.59	0.49	0.29	2.09
	3.72	0.72	0.60	1.92	1.80	0.84	1.59	1.19	2.49	1.79	1.49	17.85
All Causes	22.58	3.80	4.14	15.40	11.20	9.12	8.87	7.48	16.26	17.27	13.55	11.65

In each case like 10 per cent. of all deaths were attributed to one or more of the principal causes, and in Europeans diarrhoea has figured as prominently as to account for 35 per

cent. of deaths, but only 12 per cent. of the deaths of Indian immigrants are attributed to it. On the other hand approximately 30 per cent. of the latter are attributed to Debility and Congenital Defects, against 18 of the former. It is probable, however, that the term of pregnancy expired at time of the birth is less frequently ascertained in the case of Indian immigrants, and so Premature Birth should be linked with Debility, in which case the mortality of Indian immigrants from such causes is not much higher. The mortality of the latter again is greater from all infective ailments except Measles and Whooping Cough. In respect to these causes of death again it is probable that the diagnosis is less exact in Indian immigrants; the children come under medical observation later in illness, and the lack of a common language hinders the mother from tendering, and the practitioner from eliciting, much detailed history of the illness. It may well be that deaths from Measles and Whooping Cough are attributed to the terminal illness, such as Bronchitis and Pneumonia, the figures for which are thereby increased.

Nearly seven per cent. of Europeans, and over 12 per cent. of Indian immigrants die in the first year of life. For every 10 white infants dying in the first three months, 25 Indians die, but in the remainder of the first year the chances are nearly equal, namely, 10 and 12½.

The cause of the inequality in the first three months is mainly in such ill-defined conditions as "Debility," etc., that is to say, that a far higher proportion are born without the strength to struggle through the early days of life, but, having once survived that, the Indian children can nearly hold their own with the European. This is due to the fact that mothers work, and to ignorance, and customs born of prejudice.

Twice as many Indians die in the first month of Diarrhea, but are at advantage in practically every other period. With environment and circumstance all against them, one would expect a much higher rate. The only explanation is to be found in the practically universal custom in Indians of natural feeding of infants, of the advantages of which the Tables afford a very useful demonstration.

(To be Continued)

The Campaign against brute force has been in evidence during the past few days. One of the reasons given for the mutiny on board the Brazilian warships was the prevalence of corporal punishment which, now, says Reuter, has been abolished. At St. Petersburg, says another cable, thousands of students held a demonstration in commemoration of Count Tolstoy's Association of capital punishment.

Government's Lawless Proceedings

Story of Recent Events

The following letter has been published by the chief daily papers of South Africa. Owing to great pressure on our space, we have not hitherto been able to reproduce it. We now do so, believing that the true statement of the case contained therein regarding the persecution of the deportees will be of interest to our readers and of use to our friends:—

Sir,—In all probability your readers have not fully realised the significance of recent phases of the Transvaal Asiatic trouble.

It will be recollected that about eight months ago a number of Asiatics, Indians and Chinese, who were lawfully resident in the Transvaal, were deported to India for technical breach of the regulations of the Registration Law. These Asiatics had been either resident in the Transvaal for a number of years, as peaceful, honest citizens, or else were domiciled or had been born elsewhere in South Africa. Among them were a sprinkling born in the Transvaal itself. It was urged on their behalf that their deportation was unlawful, for the Act provides quite a different punishment for breach of its regulations, which they were quite prepared to suffer. These Asiatics were dealt with administratively, and were unable to appeal to the Supreme Court against the deportation orders. They were removed across the Portuguese border in charge of the police, and as they crossed the border, in a train travelling at full speed, they were informed that they were free, but were carried on to the Portuguese frontier station. Meanwhile, Portuguese police, who had been specially invited into Transvaal territory, boarded the train and in Portuguese territory arrested the men for being on the train without proper tickets, as I am told. They were taken down to Delagoa Bay and, as the Imperial authorities have informed us, were deported to India for infringement of the Lourenco Marques Municipal By-Laws, which could not possibly have been broken by men who were forcibly brought within the Municipal limits. The costs of their deportation were entirely borne by the Transvaal administration.

On the 31st August last, 61 Indians and 22 Chinese, who had been so deported, returned with me from Bombay to Durban by the "Sultan." Twenty-nine of these deportees were landed at once in Natal as having Natal domiciliary rights, either by reason of birth or statutory claims. These men, evidently, then, had been unlawfully deported. Three more landed on visiting passes, on an undertaking to apply for registration certificates. The applications were accepted, and it was evident therefore that these men, too, were unlawfully depor-

ted, since their claims to residence in the Transvaal were admitted. Nineteen Chinese, who produced registration certificates lawfully issued to them, were sent back at once to India on the ground that as they had been deported (the very question of the lawfulness of the proceedings being thus begged by the authorities), their certificates could not be recognised. It will later be seen that, when these men return, they, too, will be allowed to land, and that their second deportation, in such hot haste, to prevent access to the Supreme Court, was also illegal.

The remaining 37 men claimed rights of residence in South Africa. On their behalf, I applied for duplicates of their registration certificates to enable them to land in Durban, but was told that, as the men had been deported, duplicates could not be issued to them. In order to avoid their being sent back at once to India, they were advised to proceed to Port Elizabeth. Thence they went on to Capetown, where eleven of them landed. One of these had no difficulty in proving prior domicile, five are awaiting the issue of duplicate registration certificates enabling them to return to the Transvaal. The remaining five claim South African birth.

The other 21 men returned, after terrible hardships and exposure (not to speak of the risk of being carried on to Europe) to Durban, where I applied to the immigration authorities for permission to set the men, as their legal adviser, together with my Counsel, Mr. E. A. Laughton, B.C. We were peremptorily refused, and an application was at once made to the Natal Division of the Supreme Court, which passed an interdict on the shipping Company and the immigration authorities, preventing them from deporting the men until the Court could investigate their claims, and made an order enabling them to confer with their legal advisers. By a curious and insufficiently explained "misunderstanding" the Court's order was not carried out by the Government, and after more exposure, the men were sent away from British waters and carried on to Lourenco Marques, where one of them, Naryansamy, died, of enteritis. Through the good offices of the British Consul and the Portuguese authorities, nineteen of the men (one had previously been landed at Durban, having proved his domicile there) returned to Durban, to avail themselves of a second order of the Supreme Court.

And now comes a startling change of front on the part of the Union Government. Mr. Gandhi demanded of the Transvaal Registrar of Asiatics, that he should accept their applications for duplicate certificates. The latter replied that he would do so as an act of grace, upon certain conditions. Mr. Gandhi pointed out that his demand was "based upon a legal right and not a matter of grace and he once more demanded the unconditional

tional issue of duplicates. The demand was refused, and the Registrar was at once notified that proceedings were being commenced immediately in the Transvaal Division of the Supreme Court. Within 24 hours Mr. Gandhi was informed by him that the duplicates would be issued unconditionally. The Government had completely climbed down and after having, nearly a month earlier, refused to issue the duplicates as the men had been deported, now agreed to do so, so soon as they discovered that an application to the Courts was imminent. The five Cape men's applications were also accepted. Thus, it will be seen that, of the 61 Indians who came with me from Bombay all have been, or will be, landed unconditionally in South Africa, except poor Naryansamy. Of the 22 Chinese, three have similarly landed. The action of the Union Government is thus an implied admission of

- (a). The unlawfulness of the original deportation of 80 men;
- (b). The unlawfulness of the second deportation of 19 Chinese holding lawfully issued registration certificates;
- (c). The unlawful refusal to accept applications made by me for duplicates of lawfully issued registration certificates to those of 32 Indians who had received them;
- (d). The unlawful removal of 20 men from Durban after an order of the Supreme Court requiring their detention;
- (e). Their responsibility for the death of Naryansamy, which would certainly not have taken place had he been landed on his first arrival with me at Durban, when he was in good health;
- (f). The unlawful refusal at first to accept Mr. Gandhi's application for duplicates on behalf of the 19 men who returned from Lourenco Marques;
- (g). The correctness of the information supplied to the Imperial Government by the South Africa British Indian Committee regarding the qualifications of South African birth or domicile of the deportees, and the utter futility of General Smuts's attempt at refutation thereof.

These men, who have at long last landed, are now nearly all in gaol in the Transvaal, as passive resisters, and their sentence in itself condemns the action of the authorities here in originally deporting them. For they have been sentenced, not as prohibited immigrants, but for breach of the very regulations for whose breach they were wrongfully removed from their country of birth or lawful domicile.

And the net result of this series of lawless proceedings is the breaking up of numberless homes, inflaming public opinion in India, imperilling Imperial relations, and disgracing the fair name of the Union of South Africa.

Sir, as a European citizen of this Union, I do not feel very proud of these things done in my name by the Union Administration. Do you and your readers?

I am, etc.,

H. S. I. POLAK.

Union Parliament

In the House of Assembly on the 5th instant the Minister for Native Affairs obtained leave to introduce a Bill to provide for the abolition of compulsory service on public works by natives in Natal.

Mixed Marriages

In his notes on the Marriages Bill the Parliamentary representative of the *Natal Mercury* says—

Mr. Smuts would not have colour mentioned in his Naturalisation of Aliens Bill, but it has become a pretty conspicuous feature of the Marriages Bill, and thus Parliament has not lost any time in giving its attention to probably the biggest question, the concentrated wisdom of South Africa gathered within these walls can set itself to solve. There was nothing about colour in the Bill as it stood originally, and probably the Government rather shrunk from the responsibility of raising the matter specifically in a Statute, and it is just as likely as not that Mr. Pieter Grobler, of Rustenburg, was not acting precisely on his own initiative in proposing his amendment. It is the issue expressed in its most explicit form: "The marriage between a European and coloured person, no matter of what race, is prohibited." The amendment is not so regularly phrased as it might be, and nobody so far has made any reference to the probability, if amended in such a fashion, of the Bill being reserved by the Governor-General, but so far as the indications go to-night, the House is thoroughly in the temper to pass the amendment, and take the chances of the Senate or the intervention of Westminster.

All the Constitutional resources which they can possibly invoke will not fail of employment, however, by the Cape members who so warmly and eloquently opposed the amendment to-night. Mr. T. Schreiner's speech, which can fairly be said to have approached the level of an oration, contained the broadest hint of the line which he and his friends intend to pursue if the amendment passes, by his remark that the Bill with this provision in it would be wrong to the Mother Country. "I wish to God," said Mr. Schreiner earnestly, "that the man whose voice used to sway this Assembly and whose body now lies on the top of the Matoppoos, were still in the world, for he would say, 'Don't inflict this stigma—don't mark the forehead of a man's skin.' It only needs the least reference to Rhodes to set the Cape

benches ringing. "Equal rights to all civilised men"—the historic phrase fell from Mr. Merriman—and once more the Cape members rendered their homage to the memory of the great statesman.

Mr. Merriman was almost passionate. "I'm not a luddist, and I'm not a missionary," he cried, swinging round and shouting his declaration in the face of Mr. Tobias Smuts, sitting on the same bench with him, "but I do claim to be a Liberal." Mr. Merriman, in these moods, is very reminiscent of his eminent contemporary, Mr. Gladstone. The influence which Mr. Merriman exercises over the whole House is always remarkable, but never more so than at times like these. Mr. Merriman went on: "We are asked by this amendment to pass an insult upon five million people."

Natal Poll Tax

In the debate on the Budget on Thursday a discussion took place on the Natal Poll Tax. Mr. Meyer (Weenen) declared, says the *Mercury* man, that the people of Natal were not going to remain quiet under "an insult and imposition of this kind. I want the Treasurer to understand that there will be serious trouble if he makes an attempt to collect the tax next year, and I assure him that the Natal members will arrange that the public of their Province will not pay the tax (cries of order and interruption) until they are obliged to, when the tax becomes due, on February 28th."

Universal Races Congress

The official programme of the First Universal Races Congress which is to be held in July next year is in hand. The first paper, on the Definition of Race, Tribe and Nation, is given by Mr. Brajendra Nath Seal, Principal of the Maharajah of Cochin Behar's College, Cochin Behar, India. Mr. John M. Robertson, M.P., gives a paper on National Autonomy and Civic Responsibility. Sister Nivedita (Miss Margaret Noble), Calcutta, discusses the Present Position of Women; India is the subject allotted to the Hon. G. K. Gokhale; the Governor of Jamaica (Sir Sydney Olivier) will give his views on the Government of Colonies and Dependencies; China, Japan, Turkey, Persia and Egypt are being dealt with by the late Chinese Ambassador at Washington, the President of the House of Representatives of Japan, the President of the Legislative Section of the Ottoman Council of State, M. Hadji Mirza Valiya (Teheran) and Moh. Sourour Beg (Cairo) respectively; Sir Charles Bruce deals with the Treatment of Independent Tribes and Dependent Peoples; Forced Labour is the subject set down for the Right Hon. Sir Charles Lefebvre; the South African Native will be represented by Mr.

Tengo Jabavu; Dr. Edward Wilmot Blyden and Sir Harry Johnston contribute papers on the African Problem; Baron d'Estournelles de Constant (Paris) deals with the Respect Due by the White Race to other Races; and the final paper on the Programme is one by Mr. Edwin D. Mead (Boston), Director of the International School of Peace, on the organisation of a World Association for encouraging Inter-racial Good Will.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Monday.

Mr. Polak has gone to Capetown. He broke his journey at Kimberley. And, although the train reaches there at midnight, he was met by a party of Indians and formally welcomed. He was presented with a bouquet of choice flowers.

Messrs. Thambi Naidoo and Harrysingh were discharged on Monday. Mr. Naidoo was discharged at the Fort. He was met by Messrs. Inam Sahab, Cooradia, Gandhi and others. Mr. Harrysingh was discharged at Diepkloof. Mr. Harrysingh complains that the treatment at Diepkloof is particularly harsh.

Mr. Gandhi delivered to a Socialist audience at the Socialist Hall, on Sunday last, an address on Tolstoy and his message. The address was very much appreciated, but several Socialists could not understand how Tolstoy's message of love could be put into practice in this world of strife and struggle. Several Indians were present at the meeting.

In reply to Mr. Gandhi's letter to the member of the Asiatic Conference Mr. Cartwright has written as follows to Mr. Gandhi:—

In reply to your note of a few days ago, I wish to say that the question of the class of children of Asiatic parents referred to therein was not to the best of my recollection raised at all at the Conference with the Government. I mean, as to such children becoming prohibited immigrants when reaching the age of 16. I agree with you that you never contemplated, at that meeting, giving up any rights which you enjoyed under the Law of 1907. I all along understood that the appearance of the names of minor children on the original certificates of their parents was complete protection for the minors which appears to me the only sensible and humane course.

The following friends sent vegetables, fruits, etc., to the settlers on Tolstoy Farm:—Messrs. Narsingh, Diah Ramji, Jai Ram Goshi, O. Kanji, Hira Naran, Bhanabhai, Dulabh Keoka, R. Peking, A. Bhoop, Sahj-

appa, Moodaly (Germiston): Dulabh Parag, Natha Deva, Valabh, Hira Morar, Bawa Bhika, Rama Naran, Keshav Kanji, H. O. Patel, G. P. Patel, Amod Moosagi & Co., G. K. Patel, Natha Kusan, Omarji Sale, M. A. Karodia, Lala, Anon, Seetha Dulabh, Dulabh Odhav, K. K. Samy, Anon, S. Pillay, G. R. Maurice, S. S. Naidoo (Germiston); Daya Daji, Mukan Lakmidas, M. C. Camroodeen & Co., Govind Premji, Kara Parbhoo, and Essa Mahomed.

Wednesday.

Archbishop Carter, writing to the Press at the Cape on the marriage Bill now before Parliament, and referring to Mr. Grobler's drastic amendment, thus advocates passive resistance by the Church "it can only lead to an increase of immorality, which will be far worse for the country than any mixed marriages can ever be, and moreover, such marriages, however undesirable, are not and cannot be illegal in the sight of God, and hence the Church cannot refuse to sanction them, even if the law of the land renders them illegal." The italics are mine.

Bishop Gaughren, writing to the Transvaal Leader on the question of marriages between Europeans and Coloured persons, says:—"Whatever the new law may enact, it will be the duty of the Catholic clergy, for whom I speak with authority, to bless marriages of the kind referred to if their people call upon them to do so. They must take the consequences of their opposition to the law of Parliament in order to be faithful to the law of God."

The Boksburg Indians have received a letter from the Administrator in which he says that the Municipality will lay water in the Location "provided the residents are willing to pay the capital cost, plus the ordinary charge for water connection." The Administrator then refers to the fact that the residents in the old location can be accommodated in the new Asiatic Bazaar and adds: "In view of this and the fact that the residents of the old location pay no rent or trading licences, it is considered that the attitude which the council has taken up in the matter is not unreasonable."

To this the residents have replied to the Administrator as follows:—

"The Petitioners venture to state that you have been misinformed as to the payment of rents by the residents of the Old Location. They have never refused to pay the rents, nor have they refused to take out trading licences. The authorities have refused to accept payment of rent and to issue licences in the Location. The sanitary fees have always been and are still being paid to the Municipality. In the humble opinion of the Petitioners, it is a cruel injustice that the Municipality

before supplying the residents with water should seek to charge them with the capital expenditure entailed in laying that water. We have been always ready to pay the water-rate."

[BY TELEGRAPH]

Friday

The Indians arrested at Christiana last week were sentenced on Monday to fourteen days' imprisonment.

Mr. Ganpathy Govindsamy was discharged on Thursday.

Mr. Polak in Kimberley

Splendid Reception

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

On Friday night last, Mr. Polak arrived in Kimberley, en route for Capetown. He was met at the station by a large number of the members of the local Indian community, prominent amongst whom were Messrs. S. R. Naidoo, T. Vedia Pillay, K. Kalidas, Ahmad Mahomed, M. V. Desai, M. Dawson, Armugam Padiachy, S. S. Moodaly, Bhimbhai, Karahala, V. G. Pillay, Keshav Vallabh, and Haraladar. On behalf of those present, Mr. Dawson welcomed Mr. Polak, to whom was presented a number of hot pots.

On Sunday afternoon, in the Commemoration Hall, Mr. V. Samy presiding, a meeting was held, under the auspices of the Kimberley Indian Political Association, to offer Mr. Polak a formal welcome. The following address was presented to him:—

Kimberley,

4th December, 1910.

To H. S. L. Polak Esq.,

Assistant Secretary of the British Indian Association, of Johannesburg.

Sir,—We, the undersigned, on behalf of the Indian Political Association, beg to extend to you a hearty welcome to Kimberley, and at the same time desire to place on record our sense of deep obligation and appreciation of the valuable services rendered by you on behalf of the Indian community during the passive resistance campaign.

Your untiring energy and zeal and your unselfish devotion during your tour through the length and breadth of the continent of India deserve the highest praise, as is evident from the magnitude of the amount collected through your sole agency.

We are also sensible of the honour you do to us in Kimberley by breaking your journey to Capetown here.

You have devoted your time and brains to a seemingly hopeless cause expecting no remuneration or reward, but we can assure you that in the history of the South African Indian agitation, your name will stand forth above, and without parallel, as a hero of no mean distinction.

[illegible]

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

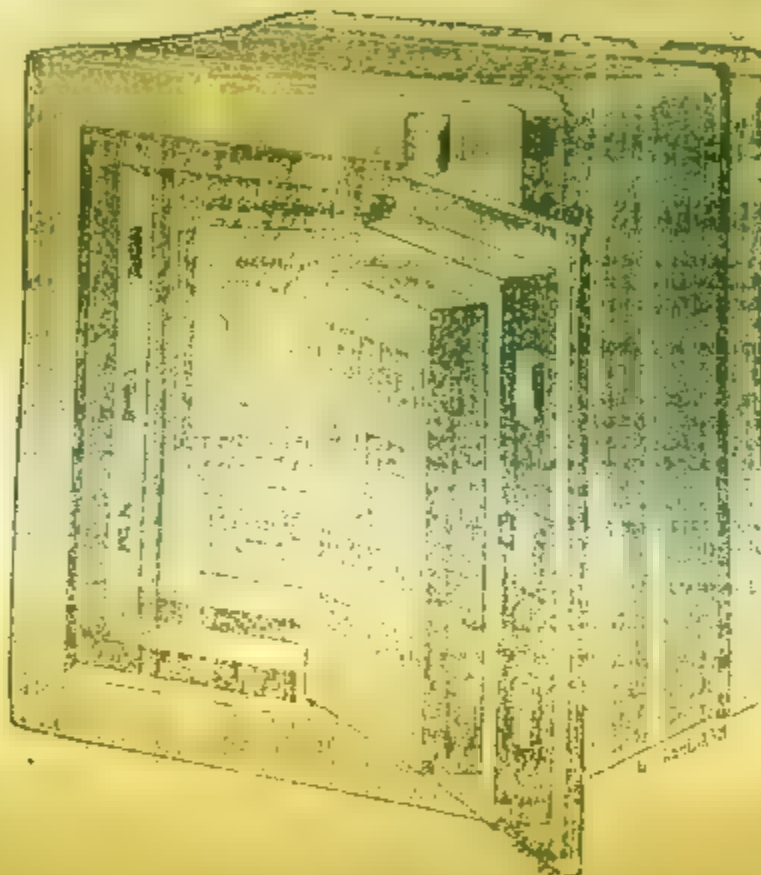
MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY,

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL---INDIAN MANAGEMENT---INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 2 doors—Yokohama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,750 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 33 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Spicery Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Punjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c.—Messrs. Cox & Co.—Rajli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Greaves, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c.—Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Cuttimbhoy Ibrahim, 13 safes—Sir Adambji Peerbhoy, 17 safes—Messrs. Rajli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE,

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

માર્કેટ નવાની પ્રીકરુસ તથા ફરેટી ઇમ્પોર્ટન્ટ હર્લ એડવાન્સેડમાર્કેટના માર્કેટમાં વેચ
આપવામાં આવે છે. પછલા વસ્તુનું કુશળતામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 2988, Tel. Address TOMASELLI, J. Tomaselli

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by (mail) or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MANAGERS,

Also at the head Office S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

Enquiry

Mahomed Khan Ali Khan

Pathan, of Baroda, District Hajara, India, who left India about eight years ago as a servant on a steamer bound for America, and who is now believed to be in Capetown. Any one knowing his whereabouts, is requested to communicate with his brother Hayat Khan, of the Shire Highlands Railways, Limbo, Nyasaland.

તપાસ.

મહમદખાન અલીખાન પઠાણ.

હીંદુસ્તાનના દાક્ષિણ પ્રદેશમાં આવેલા
ગોડારાનો રહીશ, આઠ વરસપર અમેરીકા
ગતી રહીશમાં નોકરીએ ગયેલા તે દાક્ષિણમાં
પ્રેપરાટિન હોવાનું સંભવાય છે જે કોઈ
તે તેની જાણ હોય તો તેના કાફલે નીચેને
સરનામે સંપર્ક વિનંતિ છે.

હયાતખાન,

કાંબેડ રેલવે, લીમ્બો ન્યાસાલેન્ડ

ગુજરાતી પુસ્તકો.

નીચેના પુસ્તકો તે સાથે સમિલિત દાખ
મુજબ અમારે ત્યાં વેચવામાં છે:—

કીમત રી.પે. પોસ્ટેજ પે.		
આનંદપ્રકાશ.	૧-૬	૩
મહાભારતી ઇપિકનું પુસ્તક.	૨-૬	૩
„ કામગી „	૨-૦	૨
મેમુરીકા	૦-૬	૧
ગંગેસુભેશની.	૧-૭	૨
કલીઓપેટ્રા.	૩-૬	૩
જનરમુજ વાર્તા સંગ્રહ.	૩-૦	૪
અંગ્રેજીયન નામદસ	૩-૦	૬
શ્રેષ્ઠ ગ્રંથોત્સવ	૨-૦	૨
પુત્રાસે વાદ્ય.	૧-૬	૨
સપ્તમી સુતા.	૨-૦	૨
લીલક	૩-૬	૬

ઇન્ટરનેશનલ પ્રાઈવેટ પ્રેસ,

હીનીકસ, નાતાલ

Ismail Suliman & Co.

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL.
Zeerust Box 77 TRANSVAAL.
Lindley'spoort } DIR. RUSTENBURG
Steenbokfontein }
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL
MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ

હિંદુસ્તાનની આંતરે જથ્થાબંધ મંગાવી
સસ્તે ભાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવલ—ગોપુત્ર મંધીઆલુ—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonken,
Tel. add, "KHANDARIA." Box 160
PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN."
Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.,

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT
IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

R. R. NAIDOO.

General Dealer & Direct Importer
of Indian Groceries
68 Wilmot Road,
Durban & Cape Town Agents
SPECIAL LOW PRICES ON ALL
Tel. Add: "MELON" Box 144
PORT ELIZABETH

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફોનિક્સ, સનીવાર, તારીખ ૧૦ મી ડિસેમ્બર, ૧૯૧૦.

અંક ૫૦.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

અંગ મહેનતની ફરજ

ઓરેન્ડા-તા. ૧૦ ડિસેમ્બરથી, તા. ૧૬

ડિસેમ્બર સુધી, ૪૦ સે. ૧૯૧૦.

હાઉડ-મામલર શુદ્ધ ૬ થી મામલર શુદ્ધ ૧૫

સુધી, ૪ વાત ૧૯૧૭

સુસાહિબાન-તા. ૭ જાન્યુઆરી તા. ૧૩

જાન્યુઆરી સુધી, ૧૩૨૮ ડાહરી.

અંક	પ્રવચન	દીક	પ્રવચન	પ્રવચન	પ્રવચન	પ્રવચન
સની.	૧૦	શુદ્ધ ૬	૭	૨૬૪	૫૧	૬૪૦
રવી	૧૧	.. ૧૦	૮	૩૦૪	૫૧	૬૪૦
સોમ	૧૨	.. ૧૧	૯	૧૪	૫૧	૬૪૦
મોમ.	૧૩	.. ૧૨	૧૦	૨૪	૫૧	૬૪૦
શુક્ર	૧૪	.. ૧૩	૧૧	૩૪	૫૨	૬૪૦
શુક્ર	૧૫	.. ૧૪	૧૨	૪૪	૫૨	૬૪૦
શુક્ર	૧૬	.. ૧૫	૧૩	૫૪	૫૨	૬૪૦

અનુક્રમિકાં:

સમતાનાં ફળ મીઠાં	૭૮૧
અંગ મહેનતની ફરજ
અવધાન	૭૮૨
મી. પી. કે. નાકુનો એલેનો અનુભવ
એલાન્સવર અવરપત...	૭૮૩
બીરમીની રીતમાં કાંડો કાંડો	૭૮૩
વિલાયતના કાપામાં સમાધાનીની ચરચા
મહાન ટોલરેન્સ અવન ચરિત્ર	૭૮૪
કેપ્ટાઇન	૭૮૫
એક લાલસેન્સ
હીંદીની દુબી પીપાવવારીને
કીંગરલી.	૭૮૭
નાદરી કોરની મેડીસો વમેર...
યુનિયન પારલામેન્ટ	૭૮૮
સુરત હાઉડ એસોસિએશન
તાર સમાચાર.	૭૮૯
ઉલ્લા અવર
વિવિધ વિષય	૭૯૦
વિદ્યા દુન સંબંધી વિષયો
પશુરુ અવર	૭૯૧
પરચુરુ અવર
શળનીતિલ ટોલરેન્સ અવન ચરિત્ર	૭૯૨
અરચાપત્રીએને જગાળ
હાઉડ અને તેના માંડાં પશ્ચિમી	૭૯૩
હીંદુસ્તાનના અવર	૭૯૪
રશીમરોની આપનાવ	૭૯૫
પોરબાલનો ઉલ્લા અવર	૭૯૬
સેકા અવર એવર

સનીવાર, તા ૧૦ ડિસેમ્બર, ૧૯૧૦.

સમતાનાં ફળ મીઠાં

સમાધાનીની વાત ચાલી રહી છે તારથી દીંદી અધીરા બની ગયા છે. હજુ કેમ બીજા બહાર ન પડ્યું? હવે તે કયારે પડશે? શું બનેવારી ઉપર મનુ? ફાસવારી તો નહીં થય? રખેને બીજા ફલ બહાર ન પડે. આવી અધિગત તે બીજા પચાની ને કાયરતાની નિશાની છે. જે આપણને મળ્યું પડે છે તે તો ઘટતે રખતે મળશે. પણ આપણે લાવક ન હોઈએ છતાં જે ચીજ મેળવવાને માગીએ તેને સારૂ અધીરા બનીએ છીએ. આમ આપણે આપણી નાચાવડી પણ સામેન કરી આપીએ છીએ. જે ચીજ આપણને મળવીજ નોંધએ એમ બુધીએ—માનીએ છીએ તે ચીજને વિષે આપણે અધીરા બન્યું નહીં.

બીજા હાથ કે મોડું બહાર પડે અથવા નજ પડે તેથી શું? ખરૂં જોતાં તો જેમ વખત જાય છે તેમ આપણને બેવડા લાભ થાય છે. એક તો એ કે હજુએ ખરા દીંદી છે તેની કસોટી થાય છે. બીજો એ કે જાઓ લક્ષમાં જાત નથી લેતા તે પણ જાણ્યો કે એક પણ લગનારો રહેશે ત્યાં જગી આપણે મામ્યું મેળવવાના છીએ. આમ જે સમજે છે તે દીંદી સત્યામદી હોય ના ન હોય પણ અધીરા નહીં બને. અધીરાઈ કરતાં સમજણ કામ લાગાય એ આપણે સમજવા જેવું છે. સાધારણ મામોમાં પણ જે આપણે ઉતાવળા બનીએ છીએ તો આવરા થાય છે છીએ ને પછી કંઈ સુખ નથી પડતી. તેથીજ આપણે કહીએ છીએ કે ઉતાવળા સો આવરા ને ધીરા સો અધીર. મારે અમે સર્વ દીંદીને અધિક સંખ્યા સુધીએ છીએ

મહાન ટોલરેન્સ એક લેખ હરમાન હપ ના વિષય પર લખતાં જણાવે છે કે કેટલાક અંગની મહેનતને તાકુરસ્તી વાસ્તે જરૂરી મહે છે. કેટલાક તેને દુનિયાદારીની બચરચા સારૂ જરૂરી મહે છે. ત્રીજો વચર તેને માણસની દરેક ક્ષમિતઓની ખીલવણી અરથે જરૂરી મહે છે. ત્યારે એક ચોથો વચર છે, કે જે અંગ મહેનતને માણસની નીતિ સાચ રવા આપર અમલની સમજે છે. હાથલા તરીકે ઉગાડનો એક મોટામાં મોટો લેખક રસ્કીન કહે છે કે "યુજરન વાસ્તે પોતાના હાથ વડે મહેનત ન કરવી હોય એવી પ્રજાના એક પણ વચરમાં ખરૂં ધાર્મિક જ્ઞાન, કે સાચી નીતિ રહી શકે એ બનવુંજ અસંભવિત છે."

આ સત્યમાં કેટલાક જારીઓ દેખે છે. અને તેના અરથને બદલાવે છે. પણ મહાન નર બેનકારે આ સત્યમાં જે કહ્યું છે તેના અરથમાં કાંઈ બીજાવા અથ શકતો નથી. તેણે રાદીની મજૂરી (યુજરન મેળવવાના સાધન તરીકે અંગ મહેનત) ને જીવગીને એક મુખ્ય કાવદો બધ્યો છે. તેણે મુરખતાથી તે કહ્યું છે એમ નથી, તેણે તેમ કહ્યું છે કેમકે તે એક અરેખરો જીવમાન પુરુષ છે. જો કાંઈ સત્ય કહેવામાં આવે, પણ તેમાં અપવાદરૂપે અધુગપણ હોય તો તે સત્ય કામતું નથી. તેજ સત્ય કામતું અને અરથવાળું છે કે જે સત્ય એક સરવજ લાગુ પડતા અચળ નિયમરૂપે હોય; જેનો લાભ કરવો તે પાપ અને દુઃખ લાવનાર હોય; જેનું પાલન તે અધરની જાણ સમાન હોય; જેને અમલ કરવા વગર સમજકિતવાળાથી કદાપિ રહી શકાય નહીં. આપુ' સત્ય સંશિઅન જ્યુ બેનકારે કહ્યું છે. તેણે એમ નથી કહ્યું કે દરેક દરેક માણસે બેડુ નવી જવું, અને હજી બધને બેસવું. પણ તે એમ તો કહે છે કે દરેક માણસ બેડુત બને તે હજીવાળેમ છે. તેથી લોકો મોજશીખની બેડીમાંથી છુટી. બેનકારે કહે છે કે—

દરેક માણસે અંગ મહેનત કે મેળવ

ઉપભોગની વસ્તુઓ પેદા કરવામાં અને મજૂરી કરવી તેનું નામ આમ મહેનત) કરવાની દરજ્જાને પોતાની પહેલી, મુખ્ય, અને પવિત્ર દરજ્જા ગણવી જોઈએ. તે દરજ્જા લોકો સ્વીકારતાં શીખે એવી રીતે નાનપણથી તેઓ ઉછરવા જોઈએ. અને રોલસ્ટોપ કહે છે કે આ મતથી કોઈ પ્રમાણિક અને વિચારવત માણસ કેવી રીતે વિરૂદ્ધ જઈ શકે તે હું નથી સમજી શકતો.

અવલોકન

“નિબંધ સંગ્રહ, જૈન” આ નામ હું ૧૯૨ પ્રાપ્તું પુસ્તક મુખ્ય ખાતે પ્રસિદ્ધ થતાં “જનન” પત્ર તરફથી તે ના માહોને ઈલાખીની બેટ તરીકે આપવામાં આવેલ છે. “જનન” પત્ર ખાસ કરીને જાહેરના સંબંધી વિષયોનું ચર્ચે છે, તે જોતાં આ બેટના પુસ્તકમાં જે નિબંધો સંગ્રહિત છે તે માટે કામને તે કામને કામના હેતુ એ સ્વભાવી છે. તે પછી કેટલાક લેખો સારવ જનીક કામના પછી છે, અને તેથી બધા વચ્ચે વાંચવા લાયક છે. પત્રના અધિપતિ મી. કમુકાઈ દેવેન્દ્ર કારભારીએ (જેઓ નેશનાલીસ્ટ વિચારના જુનુજુવ શાંતીમાંના એક છે તેમણે) તેમની કડક શૈલીમાં જનન પત્રની તેની સ્થાપનાના વખતથી ઇતિહાસ સમજાવે છે, અને પોતે થોડા વખત માટે યુરોપ જનાર હોવાથી જોરદારી માટે વાંચકોની રજા લીધી છે. પુસ્તકની કીમત આઠ આના, ઠે. હાથી બીહીંગ, મુખ્ય.

“ટર્સવાલના હીંદીવાનોનો હેવાલ” —આ નામનું નાનું ચોપાનીનું હીંદીના નામી. લખાઈએ વિ. ડેસાયાઈ શહે મુખ્યના અને બીજાં વરતમાનપત્રોને આધારે જાણી પ્રસિદ્ધ કર્યું છે. ઠે. ૩ આના, ઠે. વળા, કાઠીઆવાડ.

નાતાલના ત્રીજા જરડીસ સર હેનરી એવ જુલરી જતાં પાયદરતમાં ભાગ લેના રાજ્યોને તેમના બાનુએ બહેર કર્યું હતું કે મરદુમની એવી છાંછા હતી કે તેમની ક્ષત્રીયા બહુજ સાદાથી કરવી અને તેમાં પુલ બીસકુલ વાપરવા નહીં. પણ પુલ વાપરવાની છાંછા હોય તેમણે તે બદલનો જેસો કોઈ નિશાંધાર લોકોની મદદ માં વાપર્યો.”

મી. પી. કે. નામકુનો જલનો અનુભવ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

જેસમાંથી છુટવા પછી ૧૭ દિવસ છુટો રહ્યો, અને તે પછી મી. અરવત ના સ્ટોરનું મેનેજરપદ લેતાં પકડાયો. આ વખત અમને પાણીની ગાડીઓ ૪ માઇલ ઉપર અને ચાર માઇલ નીચે ખેંચી લઈ જવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું. આવી ત્રણ સફર રોજના અમે કરતા. અમને થડી બહુ જણાવા લાગી. અહીં અમને થી પછી મળતું નહીં. વીરી નીચીથી અમને “પૂજી ઉપરના નરક” (ડીપકલ્ચર) માં મોકલવામાં આવ્યા તે દિવસે હાડીને લીધે અમારા હાથ એટલા ઠરી ગયા હતા કે અમે કાંતરની પરીક્ષા માટે બટન છોડી ચકતા નહોતા. ઠંડી વાત નહીં એવી પડતી હતી. અમારા હાથ તથા હોઠ તરડાઈને બહુ શરતા હતા. અમે વેસેલીન લેવાડવા મોકલ્યા કરી તે કાંતર કહે કે વેસેલીન લગાડવાથી વધારે શરશે. એટલે આ રજવા માટે થંડા પાણી અને સાબુને ઉપયોગ કરીને સંતોષ માનતા. મારી આખી છંદમાં મેં ઠંડી ન અનુભવી હોય એવી દાદ ૧૯૦૮ ના આગસ્ટની ૧૪, ૧૫, તે ૧૬ મી તારીખે પડી. વેર કરાએ ગરમ કપડાં પૂરતાં પહેરેલા તેમ ને પછી એવી ઠંડી લાગેલી કે ખાસ સળ માલીને તેઓ તાપવા મઠી ગએલા. અમારે તો ત્રીકમ અને પાવડાથી કામ કરવાનું હતું. પણ કોનો ભાર છે કે તે હાથમાં પકડી શકાય? જોખમાં ખુર ૧૬ મીની સાંજે વરસાદ પડવા લાગેલો. ને તેમાં તોફાની પવનથી ઉમેરો મયો. પછી ટાડ વિષે શું કહેવું? બીજા સવારે અમે સેસનો દરવાજો ઉઘાડ્યો તો જમીન સફેદ બરફથી ઢાંકાયેલી હતી. તે જ સાંજે હું છુટવાનો હતો. પછી ઠંડી ને લીધે મેં મોડા ઊડવા માનણી કરી. તો મને એકલો રાખવા કહ્યું. તેથી છુટવાનું જ મેં પસંદ કર્યું. અને જો કે ગરમ પડતો હતો તો પણ હું લાંબુ અંતર ચાલીને જોદાનપરગ પહોંચ્યો તેના કંઈ દિવસે ત્યાં મને પહેલિયો જોઈ ને સદુ જાણ્યો ચક્રીત થવા. આ વખતે મારે મી. ગાંધીની મુલાકાત થવા ને આઠ માસ થયા હતા. જ્યારે હું બહાર હોઉં ત્યારે તેઓ જેસમાં હોય અને હું જેસમાં હોઉં ત્યારે તેઓ બહાર

હોય. આ વખત ત્રણ માસ પછી મને પકડાયો, ને ત્રણ માસની સળ થઈ. તર કારી સાથે વધારતું પાણી ન મળવાથી અમારે બે વખત “અપવાસરૂપી કડ ત્રાળ” પાટવી પડી વારંવાર મરનર ને ફરિયાદ કર્યા પછી દર મળી. હું છુટવા સાર પછી ડરખતમાં મારા કુટુંબ ને અને ખાસ કરીને મારી નાનકડી દીકરીને જોવા આવ્યું હતો. કેટલાક કામનો અને તારો પછી મારી વાટ જોતા હતા. એક મિત્ર અને હું કેરટ વાસમાંથી પસાર થતા હતા તેવામાં તેણે કહ્યું: “મી. નામકુ. મને ખીંક લાગે છે કે તમે ડરખન જઈ ચકશે નહીં. જો પાછળ ફરી છુટાશો નહીં તો હીટેક્ટીવ કસ્ટોડિય સામે ઉભો છે તે તમને જોશે. અને પકડશે. મેં કહ્યું “વર, પકડશે તો પણ શીકર થી. તો વળી ત્રણ માસ પુરા કરીને ડરખન જઈશ, માટે આવો ને.” આ પ્રમણે જેસમાંથી છુટવા પછી ત્રણ કલાકની અંદર હું પકડાયો, ને ત્રણ માસ મળ્યા. મારા મિત્રો મી. રોયપત, મી. ચંપી નામકુ વગેરે મને સળવા માટે ખુશી થયા. પણ હું મારા કુટુંબ પાસે આટો મારી આવી કકરો નહીં તેટલા માટે ફિલ્મીર થયા. અમલકીયેટો ત્રણ માસ આવ્યા - ત્રણ. વધારામાં એટલું બન્યું કે એકવાર જમતી વખતે લાઇન માં વાત કરવા માટે ૨૪ કલાકની એકાંત જેસમાં મને રાખવામાં આવ્યો. જ્યારે બીજા સાથીઓ અને હું છુટવા ત્યારે મી. ગાંધી ટુમેરે અમને લેવા સામે આવ્યા હતા. મારે મી. ગાંધીની મુલાકાત ૧૭ મહીને થઈ. બીજો દિવસે બહેર તહેવાર હતો તેથી પોલીસ મને બોલાવે તેમ નહોતી. એટલે હું ડરખન મારા કુટુંબને મળવા માટે ઉપડી ચકરો. હું ડરખનમાં હતો તે અરસામાં દેશવારી એ આવ્યા, જેમને ઉતરવાની મનાઈ થઈ. તેઓને દિવાસો આપવા તેમની સાથે હીંદ આવવા જોદાનસ રમથી મને સુચના મળી. એ જોડોને જંગમરમાં ઉતારવા મેં કાશીશ કરી પણ તે નિષ્ફળ ગઈ. આ પ્રમણે મારા લાપદાસઓનો મુલક કે જેને હું પ્રેમથી ચાહું છું આં મારે આવવાનું થયું. હું ફરી કહું છું કે મારા લાઇઓ અને મારા દેશના પ્રેમની ખાતર હું આજે અહીં છું. મારી મતુલમિની, સેવાના દરેક અરથમાં સેવા કરવાને, અને દેશવરમાં તેવી પાતિ બળ વચાને મુખર મને પુરતી દીમિત અને બળ આપે.

[સપુરણ.]

જોહાન્સબર્ગ

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

મી. વી. કોષ્ટાસામી નાઈકુ

જોહાન્સબર્ગના સલામતીઓમાંના એક છે તે પોતાના દીકરા સાથે થોડા દીવસ ઉપર દરસવાલમાં દાખલ થયા છે. બંનેને પકડવામાં આવતાં મી. વી. કોષ્ટાસામીને જોલની સજા થઈ છે, ત્યારે તેના છોકરાને થોડકરૂટ ખાતે રોકવામાં આવ્યો છે.

કેપટાઉન સત્યાગ્રહીઓ

કેપટાઉન રસ્તે દેશથી આવી પહોંચેલા સલામતીઓમાંના ૬ જણ દરસવાલમાં દાખલ થયા છે. ક્રીસ્ટીઆના ખાતે તેમને પકડામાં આવતાં કેસ તા. ૫ મી ઉપર મુલતવી રહેશે હતા, તેમનાં નામ નીચે મુજબ છે :—

મેસરસ લુધ મેથીઅલ, ક્રીંગારવેલુ, લયમન, મુરમન, અરમુગન, જોન પોલ, તથા મદુરાઈ. બાકી મેસરસ એનટોની એ. ડીમ, વીરાસામી મુડલે, વેલુ પેરુનલ, વીલીંગમ, તથા દોરાસાઈ (ઉરદે પી. કેનીઅલ) કેપટાઉનમાં તેમનાં કુટુંબિકેટની વાટ જોવા રોકાઈ રહ્યા છે. તેઓ બધા આ અટવાડીઆમાં જોલમાં પહોંચી જવા બેઠાં છે.

મી. ઉમરજી સાહેબ

પોતાની દુકાન મી. આઇ. સી. આબાઇની કા. ને વેચી છે.

મી. થંબી નાઈકુ

તથા મી. હેરીસીંગ છુટયા છે. મી. નાઈકુ જોહાન્સબર્ગની જોલમાંથી છુટયા. તેમને લેવા મી. હમામ સાહેબ, મી. કાઝીયા, મી. ગાંધી વગેરે મુલાકાત હતા. મી. હેરીસીંગને લેવા ડીપકલુક માલી મદદ હતી. મી. થંબી નાઈકુ, મી. સોદા, મી. મેદ, તથા મી. હરીલાલ ગાંધીના હીક સમાચાર લાવ્યા છે. મી. હેરીસીંગ જણાવે છે કે ડીપકલુકમાં હજુ સખત કામ સત્ક્રમ હોવાને સોંપ્યા કરે છે.

મી. કારટરાઇડનો કાગળ

મી. હાતાબાઇના કેસ ઉપરથી મી. ગાંધીએ એશિયાટીક કોનફરન્સના મેંજ રાને કાગળ લખેલો. તેમાંથી મી. કારટ રાઇટ જવાબ આપ્યો છે તેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે :—

“તમે જે છોકરાઓને વિષે લખો છો તે છોકરાને વિષે મારી માદદાસ્ત પ્રમાણે તો કોનફરન્સમાં સચાલ ઉઠ્યોજ ન હતો. એટલે કે તેવા છોકરા ૧૬ વરસની ઉંમરે પહોંચ્યા પછી દરસવાલમાં રહેવાને ના આપક મળ્યું. એવી વાત થઈ નથી.

તમારી વાતને હું મળતો આવું છું કે ૧૯૦૭ ના કાયદામાંના એક પછુ હક છોડી દેવાની તમે કારણ રાખીજ ન હતી. હું તો હમેશાં સમજ્યો હતો કે જોહાન્સબર્ગના સલામતીઓમાંના એક રાતું નામ ચડે તો છોકરાને સંપૂર્ણ જવાબ થઈ હતો. અને આ જ મને તો અકલ્પ કરેલો અને માણસાઈ કરેલો રસ્તો જણાય છે.”

આવી જાતના કાગળો ખીન મેંજરો તરફથી પછુ મળે તો બહુ ફાયદો થવાનો સંભવ છે. આ બધો પુરાવો જનરલ રમટસને ખોટા પાડે છે. અને જે ખબર મળ્યા છે તે ઉપરથી તો જણાય છે કે નવાં ખીલમાં તે ફક્તો થઈ જશે.

હરમીઆન મી. હાતાબાઇની અપીલ જોમમકોનટીન ખાતે જાનેવારીની નવમી તારીખે સંભળાશે. આ અપીલ સાંભળવા પાંચ જજો બેસશે.

રંજાબાઇનો કેસ

આ કેસની સુનાવણીનો દિવસ હજુ મુકરર નથી મળ્યો. એવો પછુ સંભવ છે કે જાનેવારી પહેલાં કેસની સુનાવણી ન થાય.

મી. પોસાક

કેપની આવીજને સારું કેપટાઉન રવાના થયા છે. રસ્તામાં ક્રીંગારડી ઉતર્યા હતા, ત્યાં તેમને માનપુરવક દીદી ક્રેમે વધારી લીધા હતા. રાતના બાર વાગતે ટ્રેન પહેંચે છે તોપછુ લોકો હાજર હતા. મી. પોસાકને કુલનો હાર અને તોરણ આપવામાં આવ્યા હતા.

ફારમમાં ફોટા

નીચેના બાઇઓએ ફારમ ઉપર તરકારી ફોટા વગેરે ચીજો મોકલી છે :—

મેસરસ એ. પ્રસપ, સત્યાજી મુડલે, ફુલજી પ્રામ, નાથા દેવા, વલજ, હીરા મોશર, બાવા બીખા, રામા નારજી, કેશવ કાનજી, એમ. ડી. પટેલ, છ. પી. પટેલ, નાથા કસન, ઉમરજી સાહે, એમ. એ. કરોડીઆ, લાલા, સીખા ફુલજી, ફુલજી બોધવ, કે. કે. શામી, એસ. પોતે, છ. આર. મોરીસ, એસ. એસ. નાઈકુ, કાયા દેવજી, મકન લખમીદાસ, એમ. સી. કમ્મ હીન અને કા., ગેર્વોડ પ્રેમજી, કારા પરજી, હમા મદમદ, નરસી, કાયા રામજી, જોરામ ગોશી, એ. કાનજી, હીરા નારજી, બાજીબાઇ, ફુલજી કીકા, આર. પર્ડીમ.

જોહાન્સબર્ગ લોકેશન

જોહાન્સબર્ગ લોકેશનમાં વસતા દીદીને પાણીની ખાતી ખાતલ એવો જવાબ મળ્યો છે કે તેઓ નવી જગ્યામાં જઈ

સકે છે અને જુની જગ્યામાં બાકું નથી આવતા તેમજ વેપારના પરવાના નથી લેતા તેથી તેઓની પાસેથી મ્યુનીસીપાલિટી પાણી લાવવાનું અરજ માગે છે તે

વાળ્યો છે કે બાકું આવવા તમા વેપારનું પરવાના લેવા દીદી તો તકવાર છે. એટલે તેનો વાંક ન ઠહાડી કમળ. મ્યુનીસીપાલિટી પાણી લાવવાનું અરજ માગે છે તે દેખીતું ચેરવાજી છે. એટલે દીદીને આશા છે કે સરકાર ફાદ મેળવશે. મ્યુનીસીપાલિટીની દાનત રીવાજીને દીદીને નવી જગ્યામાં મોકલવાની છે.

મી. ગાંધીજી વાપણ

સોશીઆલીસ્ટ સોસાયટીની આગળ મહાન ટોલસટોયના શિલ્પજી ઉપર મી. ગાંધીએ અરે રવીવારે બાપજી આપેલું. ગોરા ઠીક હાજર હતા, અને દીદી પછુ આવેલા. ટોલસટોયના આવેલા કમળમાં જે તેણે કહેલો મોકલ્યો છે તેની ઉપર વિવેચન કરેલું હતું.

સત્યાગ્રહી પાદરી

હાલ કેપમાં ચાહી ખાખન કાયદાની ચરમા ચાલે છે. એક ગોરાએ એવી દલીલ કરી છે કે ગોરા અને કાળા વચ્ચે સાદી નજ થવી જોઈએ. આ વિષે મુખ્ય પાદરી આરથ ખીશપ કારટર અને જે કે આવો કાયદો પસાર થાય તો તેથી અનિયંત્રિત વધવાનો સંભવ છે. વળી ખુદાએ કમ રંગમેક રાખ્યો નથી. એટલે જો કાળા ગોરા વચ્ચેમાં ચાહી કરાવવા આવે તો તેવી ચાહી ચેરકાઈસર જણાય. તોપછુ પાદરીની ફરજ તો માલુમી કાયદાનો જમ કરીને પછુ ખુદાઈ કાયદાને માલ આપવાની છે.

આમ સત્યાગ્રહનો પ્રવાહ વધતો જાય છે.

જાનેવારીથી મારમની આખરે પુરા થતા વજુ માસ માટે કરબન, પોરટ કૅપ રટન, અમલીટો, હારડીંગ, ક્રાસોપો, મેપુ મુટુ, એસોવે, રીચમંડ, કોવીક, મુઈ રીવર, એસ્ટકોરટ, વીનમ, એટાઉન, બેડી રમીય, ડાટી, મીલીડ, મ્યુકસલ વગેરે કેકલ્લા માટે મકાઈ, મકાઈને બરડો, તથા મીલીમીલ પુરા પાડવા સરકારી ખતા તરફથી ટેંડરો માંગવામાં આવ્યા છે, જેની નોટીસ મેજેસ્ટ્રા છે. ટેંડર મોકલનારે ૧૦૦ ના લીસામે બાપ સાથે તા. ૨૩ માં ડીસેમ્બર સુધીમાં મારીતજબરમ, એટરની જનરલની ઓફીસમાં ટેંડર ગોરાના ચેરમેનને સમજાવું

ગીરમાં ટીના રીતમાં ઉંડા સડો

વિલાયતના છાપામાં એક મારાનો કામળ

ગીરમાં ટીના સવાલ પર નવાસ કરનારી સેડરસન કમિટીના રીપોર્ટ સંબંધમાં લખનાર 'હેલી કૌનીકલ' માં મી જોન એચ. હેરી લખે છે કે :—

'કુલી લેવર' વિશે લે. સેડરસનની કમિટીને જે રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે તે બ્રિટીશ સરકાર તથા રાજ્યને માટે બહુ વિચાર ઉભો કરે એવી બાબત છે. રાજ્ય દારી તથા માનવકલા વિવેચના અભ્યાસી તે તેમની અત્યંત જોવાનું મળી આવે તેમ છે.

જો બ્રિટીશ સરકાર ગુલામી રાખવાના કલ્પનાથી મુક્ત થવા ઇચ્છતી હોય તો તેણે કોલોનીમાં કે જ્યાં ગીરમાં ટીના રાખવામાં આવે છે ત્યાં તથા ખુદ હીંદુ રતાનમાં જ્યાંથી તે ગીરમાં ટીનાને ચલાવવામાં આવે છે ત્યાં ઉંડા સુધારો કરવામાં જરા વખત ન ગુમાવવો જોઈએ.

મજુરોને જે સરતોથી હીંદુસ્તાન છોડવું પડે છે તથા તેઓને જે સરતોમાં મજુરી કરવી પડે છે તેની અને કોલોનીના કાયદાઓની એવી અસર તેઓના ઉપર થાય છે કે તેઓના મુખ વચ્ચે હીંદુસ્તાનથી તેઓ સડાને માટે વિખુટા પડી જાય છે.

મજુરો અગાધનાશની અધ્યક્ષતા

મુખ સુધારો તો હીંદુસ્તાનમાં જ્યાંથી મજુરો ચડે છે ત્યાં કરવાનો છે. કેમકે ત્યાં બહુ અધાણુ થી ચાલે છે. તાલુખી જેવી વાત છે. આ બાબતમાં હીંદી સરકારને કાંઈ અસર થતી નથી. ચાલુ બદી જેવાં તાલુખી સામે છે કે હીંદી સરકારે મજુરો બહાર જતા કેમ હજી સુધી અટકાવ્યા નથી. આજુ પગલુ લવાયું હોત તો પ્રજા બહુ રાજી આત એમાં શક નથી. ગામડાના લોકો મજુરો લેવાના રાત્રા એજાટથી ત્રાસે છે. પોલીસ પણ એ લોકોને દુનિયાના કિનારે પાડે છે. કેટલાકે વેપારી મજુરોને દીંદમાં મજુરો તરીકે પડવાના કારણમાં તપાસ ચલાવવા સરકાર પાસે ગંજણી કરી છે. કમીટીના એક સભાસદ મી. ફરીમંદેલે એમ જણાવ્યું છે કે ખુદ હીંદુસ્તાનની ખાલિમાં મજુરોની તંગી છે. વડી પારલામેંટના મેમ્બર મી. એ. ડી. રીક જેઓ હીંદુસ્તાનના કેટલાંક વેપારી સહયોગ સાથે સંબંધ ધરાવે છે તેઓ હીંદુસ્તાન

થી વધુ મજુરો ચલાવવાની વાત સામે બહુ અણુમ્મો બતાવે છે. પંજાબમાં મજુરોની ખામી માટે કરનલ પીયર બહુ ખેદ દર્શાવે છે.

ફરેક અનુભવી સાક્ષીઓ, મજુરો એકા કરનારાઓની વરતણક સામે અસતોષ બહાર કર્યો છે. એક બહુ અનુભવી ઇન્ડિયન સીવીલ સર્વન્ટ મી. જી. એ. મોરન જેણે હીંદી સરકારની સુચનાથી કમિટીને સાક્ષી આપી હતી, તેણે આ બાબતમાં બહુ અસરકારક જુલની આપી છે. મી. સેડરસને મજુરો એકા કરનાર વિષે તેનો અનુભવ જણાવવા પુછ્યું ત્યારે તેણે કહ્યું કે :— આ એજાટ બહુ ખરાબ હોય છે. અવમ જાતના લોકોજ આવે—મજુરો એકા કરનારો ધંધો કરે છે. મારી જાણ પ્રમાણે નેએને મજુર દીઠ પૈસા આપવામાં આવે છે. તેનું પરીણામ એ આવે છે કે વધુ વખત તેઓ પરણેલી સ્ત્રીઓને ફોસલાવીને ભગાડે છે અને કોઈ પુરુષ સાથે ચડાવી દેવ છે.

ગીરમાં ટીના ખતમાં મજુરોની સહી લેવામાં જે ઉત્તરપંડી ચાલે છે તેની જુલાની તો કમચાલક રજુ થઈ છે. ટીનીગાડના હીંદીઓ વતી તેઓના નીચેના બેરિટર મી. જી. રીટસપેટરીકે લે. સેડરસનના જવાબમાં કહ્યું હતું કે "હું કહેવાને હિંમતીર છું કે આ લોકો તેઓને જુડી હરીકત સમજાવવાની ક્ષમિયાદ કરે છે. હીંદુસ્તાનમાં તેઓને ઉત્તરવામાં આવે છે. પરંતુ જઈ જી દામ કરવાનું કેવું છે તેની કદી સાચી ખબર તેઓને આપવામાં આવતી નથી. એમ પણ ફોસલાવવામાં આવે છે કે તેઓ જમીન વેચાતી કદ થોડું ખોટી તો તેમાંથી સોનું નીકળશે; અને એવું એવું કહેવામાં આવે છે."

મી. રોપરટ ડૅ. બ્રિટીશ ગીલાનામાં પ્રોટેક્ટર ઓફ હામાઈ છે તે રજ વરસ ના અનુભવી છે. તેણે કહ્યું હતું કે મજુરોને ખોટી વાતોથી ભ્રમવામાં આવે છે. જે એજાટ અત્યંત જુલમ વાપરે છે તે વધારે મજુરો મેળવી શકે છે. અને પરિણામે મોટે ભાગે મજુરો પરદેશ જવાને પડી ત્યાં ઉચકું જોઈને પરતાવ છે.

એક એરેટવાળાએ જુલાની આપતાં કહ્યું હતું કે 'મજુરોને ખાતર જુડી વાતો કહેવામાં આવે છે એ ચોક્કસ વાત છે. કમંકે મજુરો તજવાર ફોગાદ કરે છે કે તેમ અમુક કહેવામાં આવ્યું હતું

તેઓ જાણે એમજ સમજેલા હોય છે કે સુતાં સુતાં તેઓના મોઢામાં આવીને નાળીયર પડશે, સોનું હાથમાં આવી પડશે, વગેરે.'

કરનલ પીયર નામના એક અનુભવી મહારથે જુલાની આપી હતી તેમાં તેણે પણ એમ જણાવ્યું હતું કે આ લોકો—મજુરો મેળવનારા એજાટ—યા માણસો બહુજ નારાજ હોય છે. પોલીસ તો તેઓને એટલી જોળખતી હોય છે કે જ્યાં તેઓ મળે ત્યાં તેઓને પડકાર્યાં (વના) રહેતી નથી.

એટલે (મી. જોન હેરીસ કહે છે) હીંદુસ્તાનમાં મજુરો મેળવવાની આ હાલત છે. આ બહુ ખરાબ સ્થિતિ કહેવાય. હીંદી સરકાર આ સંબંધમાં લોકલ કમિટીઓ નીચી તેની સામે સખત પગલાંઓ લેવાં પડે છે.

વિલાયતના છાપામાં સમાધાનો ના ચરચા

'માસ્ટર માર્ડિન' નો લખનાર ખજરચરી લખે છે કે :—

આખરે ફક્ત આફ્રિકાના કોઈએ ની હાડમારીના સવાલ બાબત ધુનિયન સરકાર સાથે વડી સરકારે સમજુતી કર્યા ના ખબર બહાર થયા છે. લે. કર અને લે. મોરલી જે ભાલામણો કરી રહ્યા હતા તેને પરિણામે ધુનિયન સરકારે ટુરતમાં એવાં પગલાં લેવાને વિચાર ધરાવ્યો છે કે જેથી ૧૯૭ નો એક્ષિપાટીક કાયદો નાબુદ કરવામાં આવે અને તે પછીના ઇમીગ્રેશન કાયદામાંથી વાંધાવાળી બાબત બાદ કરવામાં આવે. માત્ર ૧૯૭ નો કાયદો રદ થવાથી મુશીબતોને અત આવે તેમ નથી, કેમકે તે પછીના વરસમાં એક એવો ઇમીગ્રેશન કાયદો પાસ થયો કે જેથી આમણા કાયદાની જરૂર ન રહી અને આ ઇમીગ્રેશન કાયદાનો અમલ શરૂ થયો ત્યારથી તે કાયદો મરણા જેવો રહ્યો હતો. હવે એવું સમજવામાં આવે છે કે હાલની સમાધાનીમાં મળે વરસે ટરાંસવાલ સરકારે જે સરતો કહ્યું હતી હતી તેમાં વજીરદાર સુધારો કરવામાં આવનાર છે. એટલે કે પુરેણી અને એક્ષિપાટ નવે જે બેઠ મળવામાં આવ્યો હતો તે કાદી ના બવામાં આવશે. આવી સાથે આમણાં સમયે તથા બીજા કેટલાક અપમાન

કારક ધારાઓ પણ રદ થશે. એવું પણ માનવામાં આવે છે કે નવો મતાર સુધારો નાતાલના હોદ્દા સિદ્ધિ માટે પેન શનનો હક પણ આપશે. આથી એક વધુ તકલીફ દૂર થશે.

મહાન ટોલસ્ટોયનું ટુંક જીવન ચરિત્ર

લીથો નીમલાવીય ટોલસ્ટોયનો જન્મ ૧૮૨૮ ની સાલમાં તા. ૯ મી સપ્ટેમ્બરે મોસ્કોની પાસે યાર્સના પોલીયાના ગામ માં થયો હતો. તેના પિતા એક રીટાવર થએલ કરનલ હતા. તેમની મા એક ઉમરાવબદી હતી. એટલે બન્ને બાળુ થી તે અમીર કુળમાંથી ઉતરેલો હતો. ખાસ કરીને તેના પિતાના કુટુંબીઓએ શિશુવન રાન્યની બારે જવાબદારી ભરેલી નોકરીઓ બજાવી હતી. જેમકે કાઉન્ટ પીઓટર એન્ડરેવીચ ટોલસ્ટોય તે કાન સ્ટોડીનોપલ ખાતે રૂશિઆ એલમી હતા. અને ખીન એક કુટુંબી પારીસ ખાતે રૂશિયન એલમી નીમાયેલ. એટલે ટોલસ્ટોયને કુળની બાળવતમાં લીથો ટોલ સ્ટોયને કુટુંબી બહીસની કાંઈ ખામી નહોતી. જે તેણે લશ્કરી ખાતામાં કે દિવાની ખાતામાં ઉચ્ચાવની દરકાર કરી હોત તો તે તેને માટે તકવાર હતો.

તેની બે વરસની ઉંમરે તેની માતા ગુજરી ગઈ. નવ વરસની ઉંમરે તે બાપ વિનાનો થયેલ. ૧૮૪૩ માં ૧૫ વરસની ઉંમરે મીનીસ્ટરીમાં દાખલ થવા નું તેને બંધુ. બાળપણમાંજ પીઠ, તીક્ષ્ણ નજરવાન અને શરમાળ તે હતો. તે બહુ વિચારમાં રહેતો, અને તાસ્તીક મતનો હતો. તે વખતના મુરખ રીવાજોથી કંથળાને પાકાણા તેણે છોડી દીધી. તે પછી પાંચ વરસ યાર્સના પોલીયાનામાં તેના તાબાના ખેડુતોમાં રહ્યાબાદ તેના મોઢા લાકડના કહેવાથી તે લશ્કરમાં ભેડાયો અને ૧૮૫૧ માં કાકે સસની આર્ટિલરીના અમલદાર તરીકે તે ની નીમણૂક થઈ. અહીં તેને જે અનુભવ મળ્યો તેને પરિણામે ૧૮૫૨ માં 'ધી કોસાકસ' વગેરે ઘણાં લઘુ સંબંધી પુસ્તકો તેણે રચ્યાં.

ક્રીમીયન લઘુ વખતે તેને સેનારટ પોલમાં બોલાવી લેવામાં આવેલ અને ત્યાં ના રમણમાં તેને ભાગ લીધો હતો. ત્યાં ની ખુનખારે લઘુની જે યાપ તેના મન ઉપર પડી હતી તેને પરિણામે ૧૮૫૬ માં

રૂશિયાના મુખ્ય ડાપમાં " સેનારટ પોલ સ્ટેમીઝ " નામનાં તેના લખાણો પ્રસિદ્ધ થયાં. તેનું જીવન લખનાર કહે છે કે તે કિવસથી લઘુના બચકર પરિણામ વિશે તથા પ્રજાઓ વચ્ચે નાહક કાપા કાપી કરાવનાર જુદાં સ્વદેશભિમાન વિશે તે ત્યાં ત્યાં બોલતો હતો. થોડા વખત માં પોતાની છુદીવડે તથા જન્મ ના બેભાથી મુખ્ય મુખ્ય શહેરોમાં તેને પ્રખ્યાતી મળી. ૧૮૫૭ માં તેણે જર મની હગન્સ અને ઇટાલીની મુલાકાત કરી. તે વરસેને બચકર કુખદાયક ખ્યાલ વિના પોતે સંભળી નથી શકતો એમ તેના એક પ્રખ્યાત પુસ્તકમાં તે લખે છે. ૧૮૬૨ માં તેનાં લગ્ન થયાં, જે તે ની બાબ જીંદગીનો બહુ બાળવત બનાવ ગણવામાં આવે છે. કુટુંબની જન્મળ, જાગીરની દેખરેખ, માલિકોટ તરીકેની ફરજ અને 'વેર એન્ડ પીસ' તથા 'એના ફરનીના' એ પુસ્તકો રચવામાં તે પછીનાં તેનાં ૧૫ વરસો વિતાવે. 'વેર અને પીસ' માં ૧૮૧૨ ની સાલ ના નેપોલીયનના જન્મના વખતનું તથા તે સમયની રૂશિયન સમાજીક રિવાજોનું આમેલુજ વર્ણન છે. 'એના ફરનીના' તેણે રચ્યું ત્યારે તે સદુચી મોટું અને ઇલ્લુ અનુવામાં આવ્યું હતું. આ નવલ કથાનાં જ્યોર્જ મેરીટીય તથા મેચુ આરનોલ્ડ નામના પ્રસિદ્ધ વિકાસોએ બહુ વખાણ કરેલાં છે. પોતાની બાપુકી જાગીરમાં રથાવી થવા પછી પણ તેના વેલયથી જીંદગીનું રહસ્ય શોધવાની તે ની મુશ્કેલી લીધી થઈ ન હતી પણ ઉલટા ની વધારે તેજ બની હતી. 'એના ફર નીના' પુસ્તકથી રૂશિયાના પડિતોમાં તે ની ખ્યાતી ગવાઇ રહી એટલું જ નહીં, પણ ફુનિયાના લેખકોમાં તેનું નામ અમર થઈ ગયું.

આ પછી તેના વિચારો એકદમ બદલાયા. નવલ કથા કે નાટકો રચવાં તેણે બંધ કર્યાં. આ પ્રખ્યાત લેખકે 'ધર્મ' એ વિષયને પકડ્યો. એટલે પછી ખુદાઇ ફરમાનો વિના કશાની વાતજ કરવી તેણે બંધ રાખી. 'રીસરેકશન' વિષે તે તાજાં પુસ્તકોએ સાબીત કરી આપ્યું કે છુદીની ખીલવણીમાં ઠણ અને ધરમ એ પરસ્પર વિરુદ્ધ બાળતો હોવાની વાત બોલી છે. તે પછી ટોલસ્ટોયની નસતક અને ધાર્મિક ખીલવણીનો આભાસ કમવાર ઉખાએલી એપીસ્ટોમોથી દીક જેવામાં આવે છે. 'ધ ગોસ્પેલ ટુ સલ્વેડેડ કમ્પેરડ એન્ડ અમેનાઇડ' 'વેડ

આમ ખીલીવ' અથવા 'માઇ રીલીજ યન' 'વેડ ઇઝ ડુ બી ડન?', 'લાઇફ', 'ધ ફર્ટ સ્ટેપ', 'ધ ક્રીમીયન જોવ ગોડ ઇઝ વીધીન યુ', 'પેટરીઓટીઝમ એન્ડ ક્રીસ્ચીઆનીટી', 'ધ ક્રીસ્ચીયન ડીવીન', 'વાટ ઇઝ આર્ટ', 'ધ રસે વરી જોવ અવર ટાઇમ્સ', અને મીનીમ જોવ લાઇફ'. આ લખાણો તેની નસતીક અને ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ કેવી હતી તે બરાબર બતાવી આપે છે.

ટોલસ્ટોયે મોટાં પુસ્તકો આશરે ૫૦ જેટલા લખ્યાં છે. તે સિવાય તેના ૫૨ ચુરણ લેખો તો પાર વિનાના છે. આને જે મતને સાધારણ રીતે ટોલસ્ટોયીઝમ કહેવામાં આવે છે, તે બહુવિધ કે ન્યાય વાદ કે અમુક પંથ જે નામથી આજ કાલ ઓળખાય છે તેમાંનું કંઈ નથી તે તો માત્ર અમુક એવા નીતિના કાયદા છે કે જેના સીધા અર્થ મુજબ શાણો માણસ તેને બરાબર અમલમાં મુકી શકે વળી એ કાયદા એવા સાદા છે કે બધા સમજી શકે અને ઝડ મળે ઉતરી જાય પ્રેમ અને વિવેક એ તેના મુખ્ય મુદ્દાઓ છે. આ બન્ને મુદ્દાઓના સંપૂર્ણ રીતે અમલ કરવો એજ ટોલસ્ટોયના શિક્ષણનો સાર છે. આ શિક્ષણમાં અને આજ કાલના પોપટીયાં જાનમાં મોટો તફાવત એ છે કે કહેવું તેવું કરવું, માનવું તેવું બજાવવું, વિચારવું તેવું આચરવું એ વાત ઉપર તે ખાસ ભાર મુકે છે. ટોલસ્ટોયે કંઈ અમુક પંથ કે આજીમ રથાઓ નથી. મરીખ ખેડુતો જે સલાહ માટે તેની આસ્પાસ એકઠા થતા તેજ તેના ચેલાઓ હતા. તેની માફક બહો જલાલીને તજ દેનારા તો થોડા નીકળ્યા છે. તેણે સમૃદ્ધિ તો ત્યામી હતી છતાં તે તબન સુખ અને કાંતિમાં રહેતો. ૭૩ વરસની ઉંમરે પણ થોડાપર કે બાપસી કલપર બેસી શકતો, ટેનીસ રમી શકતો, સંગીતમાં રસ લેતો, ઢુંકામાં વેટર્નિયમરે પણ તેનામાં શાણપણ અને કરીરની એતના ટકી રહેલાં હતાં. પૈસાથી તે સદા અંબજો રહેતો. કેટલાંક પુસ્તકોમાં થી તેને પૈસા મળેલા તેનો ઉપયોગ ધર્મ દામાં તેણે કરેલો હતો.

કમખીઅન કેલીવરીના બાણીઆઓની ખોરાકનો કેટલોક માલ ઉચાપત્તુ કરવાની કાચીસ કરવા માટે એક હોદી પર નુ કાસલમાં કામ ચાલતાં તેને ૧૨ માસની સખત મજુરીની સજા થઈ છે.

કેપટાઉન

સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિયન એસોસિએશનના સેક્રેટરી તા. ૨૬-૧૧-૧૯૧૦ ના લખે છે કે :-

મી. રીચને તા. ૧૯ નવેમ્બરે સલામ દીઓના બહોના સોલિસિટર મી. સી. સી. સીલરમેનને જણાવ્યા આરીસ્ટન ઓન. મી. ડબ્લ્યુ. પી. હારાઇનરને મત અને વીચાર લખી જણાવેલો કે ઉપલી કોર્ટમાં અપીલ કરવી કાયદા કારક છે. તે પત્રની નકલ અને તા. ૨૬ મી નવેમ્બરનો સદરહુ સોલિસિટરનો કાગળ અમારી સાઉથ આફ્રિકન એસોસિએશન બેગ મોકલેલો. તે ઉપરથી અમારે કાગળો લખી તા. ૨૭ મી નવેમ્બરે મીડીંગ બોલાવેલી. જેમાં મુખ્ય મહત્ત્વ અને હાંદી વેપારીઓ આસરે ૧૦૦ હાજર હતા.

પહેલું કામ - હાથ મુલેમાન શાદમદ મદ એકેડેમીનો તા. ૩૧-૫-૧૦ નો ટ્રસ્ટ સંઘળા સાહેબોની રૂબરૂ વાંચી તેનો તરજુમો કરી સંઘળાવ્યો. એ મહત્ત્વે પોતાની ૪ જમીનના ટુકડાઓ વચ્ચે ને ટ્રસ્ટ કરેલું કે જે જગ્યા ઉપર મસ્જદ તેમજ એકેડેમી સ્કુલ જાહેરો. મસ્જદના પ્લાન હાથ તકવાર થયું છે, વગેરે વાંચી મારવે સાહેબોએ પોતાની ખુશી અને નેક દુવાઓ તેવજુ વાસ્તે પ્રાર્થા હતી. અને મી. મહમદ હલીમ, મી. હુરદાનુદીન દેશાઈ, અને મી. અબ્દુલ મની વગેરે સાહેબોએ ઇલમ અને સ્કુલથી થતા કામ હાથો વિષે બાબતો કરેલાં હતાં. આ પહેલી શરૂઆતની મુસલમાન એકેડેમીની ફતેહ અને મુબારકબાદીની દુવાઓ કરેલી હતી.

બાદ સદરહુ સલામદીઓની અપીલ વાસ્તે તેમજ ઇન્ડિયન અને લાઇસેન્સના અટકાવના સરકારી તેમજ મ્યુનીસિપલ બાપતા અને જીલમ સામે બચાવ કરવાને ઉધરાણું શરૂ કરવામાં આવેલું, કે જેના ખાસ ટરેજરર મી. પારસી મચેરજી અને મી. મુસદ્દ બહરને મુકરર કરવામાં આવ્યા છે. નીચલા મદરથોની કમીટી નીમકઃ મેસરસ અબ્દુલ મહુર ધનસાર (પ્રેસિડેન્ટ સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિયન એસોસિએશન) અહમદુદીન સમસુદીન, અબ્દુલ હરીમ મહમદ સાહે, ગુલામહુસેન શમસુદીન, ગુલામહુસેન મોહીદીન માહાને, શેખ હસમખાલ હુરદાનુદીન દેશાઈ, મુસદ્દ અહમદજી ખેટ્ર, ઉસમાન બહાઉદીન, કાસમ મુલેમાન હરનેકર, રતનજી નવરો

જીજી વાડીયા અને પારસી મનચે-જી એમ કમીટી નીમકઃ.

આ ઉપરાંત મીડીંગમાં હાજર થનારા ઓમાં મેસરસ પારસી હોરમસજી મચેરજી સુરતી, અમાનતઅલી અબ્દુલમની ખાન, આદમ અબ્દુલ શેખ હાઉદ હુરદા, બેનઅમીન (સેક્રેટરી મદરાસ કોમ્યુનીટી), ચેડી (વાઇસ ચેરમેન મદરાસ કોમ્યુનીટી), વગેરે મદરાસીઓ અને સાથે મેસરસ મુહમદ હયાલીમ અને હાથ મુલેમાન શાદમદમદ વગેરે હતા.

એક લાઇસેન્સ કેસ

'મરહુરી' નો ન્યુકામલનો અમરપત્રી લખે છે કે :-

એક હાંદી વેપારીને એલન સ્ટ્રીટમાં લાઇસેન્સ વગર દુકાન રાખવા માટે આરબી સ્ટેટ માઇસ્ટરેટની કોર્ટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. આરોપીના વકીલે જણાવ્યું કે તેનો અસીલ ફક્ત કોલોનીઅલ પ્રોડ્યુસ વેચતો હતો, જે વેચવાની રહેપ એકટ પ્રમાણે છુટી છે. પણ જુથથી તેના માલ મોકલનારે એક વીલાયતી ચીજ મોકલેલ, અને તે તેણે વેચવા ખુશી મુકેલ. તેટલા માટે તેણે શું-હો કજીલ કર્યો છે.

સરકારી વકીલે જણાવ્યું કે રેટેમ્પ એક્ટને લીધે કોલોનીઅલ પ્રોડ્યુસ વેચવામાં બુધ્ધિ આવતો નથી, પણ તે મ્યુનીસિપાલિટીએને લાગુ પડતો નથી. આના પુરાવામાં ૧૯૯૬ ની સાલના રીપોર્ટમાં એક કેસ રજુ કર્યો. આરોપીને ચેતવણી આપવામાં આવી હતી કે દુકાન રાખવા માટે તેણે લાઇસેન્સ લેવું જોઈએ; ભારે તે કહેતો કે કોલોનીઅલ પ્રોડ્યુસનો માલ તે લાઇસેન્સ વગર વેચી શકે છે.

મુકદ્દો આપતાં કોર્ટે જણાવ્યું કે કોઇપણ માણસ લાઇસેન્સ વગર દુકાન રાખે તો તે બાપ-લોનો કાંમ કરે છે. પણ તે જે માલ વેચતો હોય તે કોલોનીઅલ પ્રોડ્યુસ હોય અથવા તો બીજો હોય. આરોપીને શું-હેયાર કરાવી પા. ૧ના હાડતી સાત કરવામાં આવી હતી.

આ મુકદ્દા ઉપરથી પોલીસે દુકાન રાખનાર બધા હરદવાળાને ટાઉન કાઉન્સિલમાંથી ઘટવું લાઇસેન્સ લઇ રાખવા ચેતવણી આપી છે, અને નહીં તો તેમના પર કામ ચલાવવામાં આવશે એમ જણાવ્યું છે.

હાંદીની કુખ દોષાવનારીને

લાવણી

ધણી ખમા હાંદ મા, તાની પુત્રી રાખાખાઈ, તારે લીધે મધુ, (ધીરીસનું) નાક કપાઈ, આ વખત મીસીસ સેતાની દીમન અંકલ, જોઈ હોમન તારી, મરહો મયા દરમાઈ. કુખ દોષક દેવી, પેશ લયે મધ આહી.

ધણી ખમા. ૧

તક જોઈ ખરે અવસરે ફરી લીધી, વજુ મકર અચાની, પરવા નહો કીધી. દોમ ખાતે જોલમાં, અકલ કાળજી ચીધી, મીરાંપાઇની અજન, પ્યાલી તે પીધી. હુમ જેની કોઈએ, કીધી નથી કમાઈ.

ધણી ખમા. ૨

અમે મરહો થઈ, મરહાઈ ગુમાવી બેદા, જે કહેવાયા હાંદ મા, તાના વહાલા બેદા. શું કહું સરમ આવે, બાઇયોને કહેતાં, છતાં સુધી સન્દોને, નથી કાન કાં દેતાં. સતી સીતા કે. પદી, થી આ સાત સવાઈ

ધણી ખમા. ૩

મે તો અવધુ અજેજ, બાઇયો ફકત છે બહાદુર,

પણ તારી આજળ, શું મદમેની મકદુર. તારો લઈ ઘડો, મરહોને હવે ચડે સુર, વળી હિંદ આખામાં, ત-ફ જઈ ચમકે હર-ધેર ઘેર મરણીયો, તારી રહી છે મવાઈ.

ધણી ખમા. ૪

આવી હવે કરવાથી રાગ શું રાખી, જુવો બેદા ગુમાવી, લાકા સમ રાખવાની. બહે જાગી રાખાઈ, લુવાણી, સીકજી પેશ મધ, હાંદીમેમાં હાંદવાણી.

તારું નામ જીમરમાં, મધુ બાઈ કોતરાઈ.

ધણી ખમા. ૫

ન જર વન યુનીવન, પારલાંમેટમાં તારું, મધ મધુ નામ જય જમનુ વાગે નમારું. મહેનાઈ હવે તો, કંઈક નવીન થનારું, નથી પારલાંમેટમાં, જે રહેશે અધારું. યુનીવન હાતરમાં, મધુ આ નામ લખાઈ.

ધણી ખમા. ૬

ડબકના માનમાં ડરખન મારડીનર સીટ માં જે મોટી સુદર કમાન બાંધવામાં આવી હતી તે મટેનો કે.ન.ક.ટ. પા. ૧૮૦ નો આપવામાં આવ્યો હતો. ડબક જવા પછી તે મહેર લીલાઉત્તી વેચી નાખતાં એક હાંદી લાકડાના વેપારીએ તે પા ખીનીમાં ખરીદી હતી.

કોંબરલી

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૫-૧૨-૧૦.

તા. ૨-૧૨-૧૦ ને શુકરવારે શ્રીયુત પોલાક રાતના બાર વાગ્યાની ગાડીમાં અમે આવી પહોંચનાર હોવાથી રેલેને ૨૦૦ થી ૨૫૦ હીંદીઓ હાજર રહ્યા હતા. હાજર રહેનારાઓમાં મેસરસ અહ મહ મહમદ, કેશવ વલ્લભ, કરા બાલા, બીમબાઈ, લલુભાઈ છવ્વણ, પંડીત હરીરામ ઉપાધ્યાય, પી. ગોપત, હાહીમ માંજી. હવાલદાર. મહમદ વી. દેસાઈ, રામાજીજી નામકુ, વેદીઅમ પીલ્લે, વી. છ. પીલ્લે, નારાયણસામી વિગેરે વિગેરે મહરથો હતા. ગાડી આવી પહોંચતાં હીંદી કેમી મોટા ઉત્સાહભરે શ્રીયુત પોલાકને વધાવી લીધા હતા. કુલમાં નવરવી દીધા હતા. કોંબરલીના હીંદીઓએ પોતા થી જનીતી રીતે આભારની લાગણી દર સાવધા પ્રયત્ન કર્યા હતા. જે પછી ગાડીઓની આંર મી. અહમદ વી. દેસાઈ કે જેમણે શ્રીયુત પોલાકને માટે ઉતારાની ગોઠવણ પોતાને ત્યાં કરી હતી ત્યાં હાકારી મથા હતા. ઉતારાની ગોઠવણ તેમજ શ્રીયુત પોલાકની હીંદી કમવતી મેમાનગીરી કરવા માં મી. દેસાઈએ અથાગજમ ઉઠાવ્યો હતો તેમજ પંડિત હરીરામ ઉપાધ્યાયે શ્રીયુત પોલાકની બવરસા કરવા વિગેરેમાં મજો ન જમ ઉઠાવ્યો હતો. રાતના દરેક મળી કરી બે વાગે વીખરાયા હતા.

તા. ૪-૧૨-૧૦ ને રવિવારે માનપત્ર આપવાની મીટીંગની ગોઠવણ કરી હતી તે મુજબ રવીવારના સાલગણ વાગે સેલવી બીટમાં આવેલ મેમેરેલન હોલ હીંદીઓથી ઘીમર ભરાઈ ગયો હતો. મી. વી. સામીએ પુરથી લીધી હતી. પેલેટ ફેરમ ઉપર મી. અહમદ મહમદ, મી. નામકુ, મી. ડોસન વિગેરે મહરથો બેસી બેસી હતા. મી. પોલાક આવી પહોંચતાં તાળીઓના મહમદ સાથે સરવેએ ઉભા થઈ માન આપ્યું હતું. જે પછી મી. ડોસને મીટીંગ શરૂ કરતાં મી. પોલાકે અમજ સુધી કરી બતાવેલી હીંદી કેમની નિરપર્યાય સેવાનું વરણન કર્યું હતું. તેમજ દેહની આંદર કરેલા કામની તારીફ કરી હતી. મી. અહમદ મહમદે યુજરા તીમાં મી. પોલાકની તારીફ કરી હતી. મી. વેદીઅમ પીલ્લેએ તામીકમાં બાપણ કર્યું હતું. મી. ડોસને માનપત્ર વાંચી સાંભળાવ્યું હતું અને તે મી. પોલાકને અરમણ કર્યું હતું, તથા કુલ હાર પહે

રાખ્યો હતો. તે વખતે સરવેએ ઉભા થઈ પુરાણીના તથા પોલાકે કીધા હતા. મી. પોલાકે જવાબ આપતાં પોતે આભાર માન્યો હતો, તથા અત્રેની હીંદી કેમમાં કલાસવાર બેઠે છે તે ઉપર સખ ટીકા કરી સરવે હીંદીઓને રાજદારી બાબતો માં એકત્ર પડ્યાં સેવા સુચના કરી હતી પોતાની કેપટાઉનની મુસાફરીનું કારણ કહી બતાવ્યું હતું. તે મુજબ અત્રેના હીંદીઓએ હાં એકત્ર કરવા કમીટી નીમી હતી.

એકંદરે મી. પોલાકની એકત્ર થવાની સલાહ ધણીજ બ્યાજબી છે, અને જે કોંબરલીવાસી હીંદીઓ તે મુજબ અમલ કરશે તો જરૂર ફાપદો મેળવશે તેમાં કંઈ શક નથી. મી. પોલાકની અત્રેની મુસાફરી સંબંધમાં દરેક હીંદી આનંદ ઉત સાહમાં હતા. તેમજ મીટીંગની હાજરી પણ ધણીજ સરસ હતી. બ્યાન બે ચે બેવો બનાવ બે હતો કે કોંકણ પ્રદેશ વાસી કોંકણીઓએ અખંડ નિવરતી પાળી હતી એટલે કે હાજર રહેવાની તસ દિજ લીધી નહોતી.

રાતના મી. પોલાક કેપટાઉન ઉપડી જનાર હોવાથી રેલેન ઉપર હીંદીઓનાં ટોળાંને ટોળાં બેમાં થયાં હતાં તેમજ વીડસરટનથી મી. હસન ઇસાક પટેલ પણ તેજ ગાડીમાં મી. પોલાકની સુવા કાત માટે પધાર્યા હતા. સરવતી સાથે હળી મળી મી. પોલાક ગાડીમાં બેઠા અને ગાડી ઉપડી કે હીંદીઓએ કુરેરેના પોલાકેથી આપુ રેલેન મળવી સુક્યું હતું. મી. કેશવ વલ્લભે પોતાની ગાડી મી. પોલાકની વપરાસ માટે હાજર રાખી હતી.

મધ્ય મસામાં બેલા-સખરમની વસ્તિ ની યએશી મજુતરી ઉપરથી કુલ વસ્તિ ૨,૨૦,૦૧૨ ની માલમ પડી હતી. બે વરસ ઉપર તે ૧,૮૦,૬૮૭ ની હતી. હાલની વસ્તિમાં ૬૪,૪૨૬ એરા મરદો, ૬૧૫૨૨ નેટીવ, ૩,૫૫૭ સાકિય બાહરિકન કલક, ૩૬૫૭ એશીઆટીક છે. કુલ ૧૧૨૬૬૫. તથા ૪૮,૧૪૭ એડી એરતો, ૪૦૦૦ નેટીવ કલકર સાકિય બાહરિકન કલક, ૧૧૮૨ એશીઆટીક. કુલ ૫૭૪૧૭. બે વરસ ઉપર નેટીવ અને સાકિય બાહરિકન કલકરની સંખ્યા ૭૮,૭૦૧ ની હતી. હાલ તે ૧,૦૭,૦૦૦ ની છે. એશીઆટીકની સંખ્યા ૧૬૧૧ નો લગાડે બતાવે છે, કેમકે ૧૯૦૮ માં ૬૭૮૦ હતા ત્યારે ૧૯૧૦ માં ૫૧૧૬ છે.

નાદારી કેટનો નોટીસો વગેરે

(ત્રેવી-લીયલ મેમેરેલમાંથી)

મેમેરેલ રેલ ડીવીઝનમાં આવેલ કોંબરલી અકબરખાનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના મેજીસ્ટ્રેટની મીટીંગ તા. ૧૫ મી ડીસેમ્બરે ૧૧ વાગે મેમેરેલ માલ્સેટ આમળ મળશે.

નાતાલ ત્રેવી-સની સુપ્રીમ કોર્ટના આર્ટીકલ માસ્ટર બહેર કરે છે કે ટર્સ વાલ, કેલમરમ, ઇડીઅન લોકેશનના મુક-કોપર રતીલાલ નરોતમદાસની બીન વારસદાર મીલકત સંબંધમાં મેજીસ્ટ્રેટ પોતાના કાબા ડરબન, રમીષ બીટ, હ એન્સો-બાહરિકન કલિકમાં ઇનવેસ્ટીગેશન એગ્રીસર આમળ તા. ૨ છ ફેબ્રુવારી ૧૯૧૧ સુધીમાં રજુ કરવા.

ડરબન, પોંડના મુરતકા દરવીયની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૧૧ મી જાનેવારીએ ડરબન સરકીટ કોર્ટ દને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

રેલેનના કામેરપા નામકની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૧૦ મી જાનેવારીએ સુપ્રીમ કોર્ટને મારીસખરમ ખાતે અરજ કરવામાં આવનાર છે.

અમલીકી ડીવીઝનમાં ફોર્મનરના ઇસાક હાજીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકિડા સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્ટર આમળ રજુ થયા છે, અને તેની નકલ ડરબનમાં અમલીકી ડીવીઝનના માલ્સેટ આમળ રાખવામાં આવી છે. ત્યાં તે તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બર સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

કુચની મુલાકાતના દિવસે ડરબનમાં ટરામનો ઉપરબો અમાલ કદી ન થયે, હેલ એટલો મથો હતો. ડરબનની વસ્તિ ની મજુતરી કરતાં અને જે દીકરી વપ રાક છે તેની મજુતરી કરતાં બેમાં બેમાં સદેશ નીકળે છે કે ડરબનના મધ્ય માલ્સેટ એકવાર અને અરધાને બીજા વાર ટરામમાં બેસાડવા એટલું કામ તે દિવસે ટરામોએ કર્યું હતું.

યુનિયન પારલામેટ

'મરદમુરી' નો પારલામેટરી ખબર પત્રી લખે છે કે :—

પરદેશીઓને વતની કરાવવાના (નેચર લાઇઝેચન) બીજામાં મી. રમરસ કોમ રીતે 'કલર' શબ્દનો ઉપયોગ કરવા દેતા નહોતા, પણ મેરેજ બીજ (લાદીને કાપડે સર કરાવવાના બીજ) માં કલર (રંગ) ની ખાખત અગત્યની થઇ પડી છે. બીજ અસલ મરદમુરી તેમાં રંગ વિશે કંઈ નહોતું. પણ રસ્તનખરખના મેખરે એવો સુધારો મુક્યો કે "મેરો અને કલર વચ્ચે, પછી તે બંને બંધનતા હોય છાદી કરવાની અટકાવત કરવામાં આવે છે." આ સુધારો આમને આમ પાસ થાય તો મરદમુરી તેને અટકાવે એ સંભવ વિશે કોઈએ પ્રશ્ન કર્યો નથી પણ કેપના મેખરે જુસ્સાથી બને છે. દાર રીતે તે સુધારાની સામે થયા છે, અને તે સુધારાને હામ ન થયા દેવા પોતાથી બનતી દરેક તજવીજ તેઓ કરશે. મી. ડી. શરાહનરે તેના છટાદાર બાવણમાં જણાવ્યું હતું કે આ સુધારો તે માતૃભૂમી (ઇંગ્લેન્ડ) ને હુલ કરવા બરોબર છે. આ શબ્દો ઉપરથી તેના પક્ષે કેવાં પક્ષો લીધે તેના લાવ મુલ્ય વાધ જાય છે. "હું ખુબ પાસે માયુ" હું કે "મી. શરાહનરે જુસ્સાથી કહ્યું "જે માણસ (મરદમુરી મી. રોડસ) નો અવાજ આ સભાને (કેપની પારલામેટને) એક વખત દેરવવાની સત્તા ધરાવે છે, અને જે માણસ આજે મેટ્રોપોલિસ ઉપર (કમરમાં) સુતો છે તે માણસ હાજર હોય. કેમકે તે માણસ આજે કહેલ કે 'આ કામ ન મુકે—માણસની મામડીની ખાતર આ કામ ન મુકે.' " રોડસના નામ સરખાથી કેપના મેખરમાં લામણી છવાઇ રહી હતી. મી. મેરીમેને પ્રતિ દાસીક શબ્દોમાં કહેલું કે "બધા મુલ રેલા માણસોને સરખા દેકા." અને ફરીથી એકવાર કેપના મેખરમાં મરદમુરી રાજદારીની વાદવાસ નાજી થએથી

મી. મેરીમેને લગભગ આવેશમાં આવી ગયા હતા. તેમણે હાવન લટકા સાથે ફરી નમાવીને જોરથી પોકાર કર્યો કે "હું 'ફીલિસ્ટ' નથી, હું મીરાનરી નથી; પણ હું 'મેશક કહું' હું કે હું 'લીબરલ' તો હું." આવા આવેશમાં હોય ત્યારે મી. મેરીમેનથી મી. એક્સ્ટન વાદ આવે છે. આખી સભા ઉપર મી. મેરીમેને જે અસર પધરાવી

રાધે છે તે હમેશાં જાણવા લાયક છે. પણ આ બનાવ જેના દાખલામાં થાય છે તે કરતાં વધારે નહીં. તેમણે આગળ આવતાં આ મુધારા વિષે પોતાની કહ્યું કે "આ સુધારો વડે પાંચ મીલીઅન (૫૦ લાખ) લોકો ઉપર કમ મુકવાની આપણી પક્ષે મામણી કરવામાં આવે છે. હું સુધારો મુકનારને પુછું છું કે બાંધ બંધો વિચાર કરતાં આમ કરવું (આ સુધારો પાસ કરવો) તે કદાપણ બરું છે?" આ ચરચા પાછળથી મુલતવી રહી હતી.

સુરત હાંદુ એસોસિએશન

કરબન તા. ૫-૧૨-૧૦

સેક્રેટરી લખે છે કે—આજરોજ સાંજે ૪ વાગે એસોસિએશનની જનરલ મીટિંગ એસોસિએશને ખરીદેલા ૧૨૭ ચીકોટરીઆ સ્ત્રીવાળા મકાનના કંપાઉડ માં બરવામાં આવી હતી. શરૂઆતમાં સેક્રેટરીએ આજની મીટિંગ બોલાવવાનો હેતુ ખુલ્લાવાર જણાવ્યો, અને કહ્યું જે મકાનમાં આપણે ભેગા થયા છીએ તે મકાન સર બી. ડબલ્યુ. ગ્રીનએકર પાસે થી પા. ૧૧૨૫ ની કિંમતે વેચાતું લીધું છે, અને તેના સાદાપેટ ડીપોઝીટ પાઉડ ૧૦૦ ની ચેક તેમને આપી છે. રસીદ તથા ચાકું કરવા સંબંધી તેમનો કામળને છેલ્લી બે કમીટીની મીટિંગને રીપોર્ટ સભાને વાંચી સંમળાવતાં પાસ કરવામાં આવેલ.

પછી ઉધરાણા તથા જમીનને લગત કામને કાંઈ પુછવું કે કહેવું હોય તે ખુશીથી કહેવા સેક્રેટરીએ સહુને જાહેર કર્યું. તે મુજબ કેટલાક સવાલ થયા હતા, અને તેના સંતોષકારક રીતે ખુલાસા કરવામાં આવ્યા હતા.

ત્યારબાદ નીચે મુજબના બે ઠરાવ પાસ કરવામાં આવ્યા હતા :—

ઠરાવ ૧. મી. હીરા મોશરે દરખાસ્ત મુકી કે—કમીટીએ શ્રમ લઇ અત્યાર સુધીમાં જે કામો કાયાં છે તથા ઉધરાણાની ફરી લેખાત કરી પ્રોપરટી નું સાકું કરવું છે તેને માટે કમીટીને ધન્યવાદ આપીએ છીએ, અને તે કામો આ આજની જનરલ મીટિંગ કબુલ રાખે છે. તે ઠરાવને મી. હીરા મોશર પટેલ તથા પ્રેમજી માસ્તરે ટેકા આપ્યો હતો અને સરવાતુમતે પાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૨. મી. હરી દમાજ પટેલે દરખાસ્ત મુકી કે આપણી એસોસિએશને જે પ્રોપરટી લીધી છે તેના નક્કી નીમવા તથા ટરાન્સફર વીજેર પ્રોપરટીને લગત તમામ કામકામ કરવા કમીટીને પુલ સત્તા આજની જનરલ મીટિંગ આપે છે. તે દરખાસ્તને મેસરસ દાસજી જોવન પટેલ, એન. જમજીવન, મી. રામલાલ દેસાઈ, રામા રજુએડ, માંડા દેડકા, પરબુ ફડીંગ, હરીભાઈ ખુલાલ, જીવજી રતનજી દેસાઈ વગેરે દરેક કોમના માણસો તરફથી ટેકા મળતાં સરવાતુમતે પાસ થઇ હતી.

ત્યારબાદ સેક્રેટરી મી. રામજી બીખાએ આજ દીવસ સુધીનો લીસાળ વાંચી સંમળાવ્યો હતો જે બધા બાઇઓએ માન્ય રાખ્યો હતો, અને ચેરમેને સહી કરી પાસ કર્યા હતા.

મી. વસનજી ગોંસાઈ દેસાઈ કે જેઓ દેશથી હાલમાં અતડે પધારેલા છે તેમણે "પરોપકાર" ના વિષયઉપર બહુ અસર કારક વિવેચન કર્યું હતું અને પરમશાળ ના ઉધરાણા સાથે અતરેથી ટરાન્સવાલ જનારા બાઇઓને ત્યાં પોતાથી બનતી મદદ કરવાનું અને સાથે રહી બીજા બાઇઓને પણ આ ધરમના કામમાં ભાગ લેવા બાલામણ કરવાનું જણાવ્યું હતું. મી. બાબા પરશોતમ તરફથી આ પ્રસંગ ની ખુશાલીમાં સરવ બાઇઓને સાકર વહેવવામાં આવી હતી જેવડે ઉપદ્ર મુખ મી. ડી. આર. પટેલે હાજર રહેલા મદદચોનો ઉપકાર માની મીટિંગ બર ખાસ્ત કરી હતી.

અમરીત બજાર પત્રીકા લખે છે કે—

આમખોટો ચલાવવાના એક કામમાં હીંદી આ નકામાં છે એમ કહેવામાં આવે છે તે ચેરવાળખી છે. હકીકત એવી છે કે એ પંધાર્થ હીંદીને તેની સુદિ અજમા વવાની બીજકુલ તક આપવામાં આવતી નથી. ખુદ યુરોપીયનો જેઓ ચેરાની એલાહના (કલરક) છે તેમને પણ સર કારના નકકા લસકરમાં દાખલ થવા દેતા નથી. જે દાખલ કરવામાં આવે તો હીંદીઓ બતાવે કે તેઓ લામક છે કે નહીં. આ હેતુથી રીમરેની કંપનીઓ હીંદીઓએ ચલાવવા પડે છે, અને તે ચલા વવાના કામમાં હીંદીઓને રોડી કામેલ કરવા બંધાયે છે કે જેથી હીંદી માથેથી આ કામ દુર થાય.

તાર સમાચાર

ચીનની દક્ષિણે આવેલા પેરુગીઝ સંસ્થાન મહાકિના ગવર્નરની બહુલી કરી તેની જગ્યાએ વડા જજને નીમવામાં આવેલ છે. સારમાઝ શાંતી પચરાઈ છે.

૩૧. કુકે અમેરિકાના હાવામાં એક લખાણમાં જણાવ્યું છે કે તે ઉત્તર ધ્રુવ માં પહેલેથી કે નહીં તેની તેને પોતાને ખબર નથી; કેમકે તે ટાંડ અને હેરાન મતીથી અરથો ગાંડો થઈ ગયો હતો.

વિલાયતમાં બે ટરેનો સામસામે અમ કાષ્ટ પડવાથી ૪૬ માણસોને જાંબીર મળ્યો હતો.

તા. ૨ જીએ લંડનમાં માંદીની પાટનો આવ ઓસના રૂપરૂ પેની લેખે હતો.

આવરલાંડની સ્વરાજની લડત માટે અમેરિકાથી એક આશીરવાદે ૧૦,૦૦૦ ડોલરની રકમ મદદ તરીકે મોકલી છે.

ઉમરાવની સભાના એક મુખ્ય આગેવાન લેરડ રોજર્સનીએ કીમને સ્ટેટલાંડ ખાતે એવો સંદેશ મોકલ્યો છે કે “આ વખત પારલામેન્ટને વિખેરી નાંખીને એટલો જગજ અને એટલી એપરવાઈ વાપરવામાં આવી છે કે જેથી આ મુલકે કદી જાણેલ નથી.”

મહીરાના ટાપુમાં કાલેરા ફાટી નીકળેલ છે. જેથી વિલાયત જતી સ્ટીમરોને તેનો ચેપ ન લાગવા માટે કેટલીક તજવીજ કરી રહ્યા છે.

ઉત્તર આફ્રિકામાં આવેલ સુદાન જે ફ્રેન્ચ લોકાના તાબામાં છે ભાંના વતની ઓએ ફ્રેન્ચ સરકાર ઉપર કુમલો કર્યો હતો; જેમાં તેમને મોટી નુકસાની સાથે હાર મળી છે.

પુરવ આફ્રિકાના ગવર્નર સર પરસી શરારડે લંડનની વેપારી એન્ડર આમળ એક લખાણમાં જણાવ્યું હતું કે મે દરેક બ્રિટીશ આફ્રિકન કોલોની જેથેલ છે, પણ તે જગ્યામાં અવેર રૂપી તે પુરવ આફ્રિકાજ છે. તે ઉમેરે છે કે શિકાર ત્યાં સરસ પ્રકારનો મળે છે, અને કોલે સહેલાઈથી લાગુ પડે છે. જે નીમકનો નીની પેલાસની રિયટી એવી તરેહની છે ઉપયોગ ન થતો હોય તો દરદ લાગુ ન કે ખેડૂત, વસનારા, અને વેપારીઓને પડે.

કીમતી આવક થવાનો વખત ચાલ્યો આવે છે. ઇસ્ટ આફ્રિકાને ઉપજના દરદનો મુલક કહેવામાં આવે છે, એ વાતનો તેણે ઇનકાર કર્યો હતો.

વિલાયતની પારલામેન્ટની નવી મુંટણી ના કેટલાક પરિણામ અથા સનીવારે જાહેર થયાં હતાં. બીજા શુકરવારની આખર સુધીમાં થવાનાં હતાં. મુંટાએ લામાંના કેટલાંક જણાવ્યા લાયક નામો નીચે મુજબ છે :—મી. ગાલ્ફર, મી. ચેપરલેન, સર ઇ. સાસન, સર વિલ્લમ જુલ, મી. જે. એ. ગ્રેડી, મી. રામસે મેકડોનલ્ડ, મી. પીરલ, મી. ડબલ્યુ પી. ગાલ્ફસ, મી. જોન રેડમ'ડ વિમેર.

હેલ્થ ખબરો

મી. તાતાની ફિલસોફી

૩૧. ૨૫૦૦૦ ની વધુ મદદ

જોહાન્સબર્ગ, યુકવાર.

કેપથી દાખલ થયેલા સત્યામહીઓ જેમનાપર ફીરટીઆનામાં ફેસ મુલતવી રહ્યો હતો તેમને ૧૪ દિવસની જેલની સજા કરવામાં આવી છે.

મી. ગણપતિ ગોવીંદસામાં પીલે પોતાની જેલની મુદત પૂરી કરી છુટેલ છે.

મદ્રાસથી મી. નાદેસને પા ૪૦૦ ફેલથી મોકલ્યા છે. મી. તાતાએ ૩૧. ૫થીસ હજારની એક મોકલી છે, અને સાથે બીડેલા કામગીમાં સલામહીઓને લડત ચાલુ રાખવા આમંત્ર કર્યો છે, અને યુનિયન પારલામેન્ટ માન જરેલી સમાધાની કરશે એમ આશા બતાવી છે.

તંદુરસ્તીને લગતા એક આસીકમાં જણાવવામાં આવે છે કે જરમન કાકટરો એ દરદો પર નીમકની અસરના સંનંધમાં કેટલાક અપ્પતરા કર્યા છે. અમુક દરદવાળા માંદા બાળકોને નીમકવાળો ખોરાક બંધ કરવામાં આવેલ. ધાવણ પુક પાડનારીઓને નીમક વચ્ચે રાખવામાં આવેલ. તેવા ધાવણ વપરાયા પછી બાળકોના દરદ સુધરી ગયેલ. તે ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે માના નીમકના ઉપયોગથી બચ્ચાને કેટલાક દરદ સહેલાઈથી લાગુ પડે છે. જે નીમકનો નીની પેલાસની રિયટી એવી તરેહની છે ઉપયોગ ન થતો હોય તો દરદ લાગુ ન કે ખેડૂત, વસનારા, અને વેપારીઓને પડે.

ચાલુ વરતમાન

—૩૦—

ગ્રેટબ્રિટનની લોકલ ખેરકના તાબાના એક મીરમીટીઆ ફીટીનું મમજ ખસી ગયેલ જણાવાથી તેને ફીટીસ્ટાન પાછો મોકલી દેવાનો ખેરડે હસાવ કર્યો છે.

રેવર'ડ ડેક જેઓ કેટલાક માલ ઉપર વિલાયત અને અમેરિકાની સફરે ગયા હતા તેઓ અથે અહવાડીએ સ્ટીમર જીન ફોન્સ કેસલમાં દક્ષિણ આફ્રિકા આવી પહોંચ્યા છે.

લોરેન્ડો મારકસથી 'મરકમુરી' માં એક લખનાર જણાવે છે કે—એ સફર માં જ્યાં ત્યાં કાફરોને કામે લગાડવામાં આવે છે, અને તેથી મોરોને ક્યાંય કાન મળતું નથી.

યુનિયન સરકારે રજુ કરેલ બજેટને મી. મેરીમેને સખત રીતે વખોડી કાઢ્યું છે, તથા તેમાં લેકોને જુલાવો ખવડાવનાર ઘણી જગ્યા પાયરવામાં આવી છે એવું જણાયું છે, મી. મેરીમેનની ટીકા એ માટે ઘણું ઉકાળું તેની તારીફ કરવા માં આવી છે.

સનીવારે ૫ વાગે સ્ટીમર ખારમેરલ કેસલમાં ડ્યુક વિલાયત જવા ડરબનથી ઉપડી ગયા હતા. બંદરપર હજારો મોરો એકઠા થયા હતા જેમણે સ્ટીમર ઉપડતી વખતે ડ્યુકના માનમાં ફરરાના પોકાશ કર્યા હતા.

નાતાલ પ્રિન્સિપલ કેમિસે મોકલેલા લખાણના જવાબમાં ના. ડ્યુકના સેકરેટરીએ લખ્યું છે કે :—તમારા માનપત્રમાં તકરારી બાબતો હોવાથી મારે જણાવવું જોઈએ કે ના. ડ્યુક આવ કોનોટ આમળ તે રજુ કરવા હું અસક્ત છું.

તા. ૬ ડીએ ડ્યુકની સ્ટીમર કેપટાઉન આમળથી પસાર થઈ આમળ વધી હતી. મેયર ઉપર ફીરટમસ અને નવા વરસની સુખારકબાહીનો સંદેશો તેમજ તરદથી મોકલવામાં આવ્યો હતો.

સત્યામહની લડતના બારમાં જેલનાં ડુપો ઉઠાવવા હાથ બીડનારી ફીટીની એક બહાદુર પુત્રી મીસીસ રાબાબા સોદાની છબી - જના. અંક સાથે અથે આપીએ છીએ.

પરચુરણ અબરપત્રો

(ચિત્રીક શહેનશાહતના બચાવ માટેની સરકારી કાઉન્સિલમાં જોડાવાને લેણે કીમ નરને વડા પ્રધાન મી. જોશીએ અરજ કરી છે.

“ હિંદી ” બચાવે છે કે હિંદીના જાણીતા મિત્ર સર હેતરી કાટન આ વખતની ચુરણમાં ઉમેરવાની કરનાર નથી.

મહારાજ ગાયકવાડે લંડન ખાતે આ ક રાજ્ય તા. ૫મીએ હિંદી પ્રધાન લેણે મોરલીને ખાણું આપ્યું હતું.

હાથપરમ-અમેરીકન સાઇનની સ્ટીમર કું તરફથી ૪૬,૦૦૦ ટનથી એક જગી સ્ટીમર બંધાવાની છે.

કોલોની ખાતાના પ્રધાન તરીકે લેણે કરીયુની જગ્યાએ મી. હુમ્મસ હારકારટની નીમણુંક ચોક્કસ થવનું સચવાર રીતે જાહેર થયું છે.

યુરોપમાં “ ગીરકરન એનસાઇક્લો પીડીઆ ” નામનું જાણકારનું પુસ્તક નીકળે છે, જેમાં બન્ધાઓને વાંચવા લાયક હુનિયાના સમાચારોને એક વરત માનપત્ર જેવો વિભાગ પ્રગટ કરવાનો રીવાજ હાથપ થયો છે.

૧૮૬૨ની સાલ સુધી યુરોપમાં કેલો લીક ધરમના વડા તરફથી સુદાને અગ્નિ દાહ કરવાની તદ્દન મનાઈ હતી. તે પછી કેલ કેલ કેલે તે છુટી થોડા પ્રમાણમાં અપાએલી. પોરડુઆલના રી પબ્લીકમાં પહેલા કાયદાઓમાં એક અગ્નિદાહ કરવાની છુટી આપવાને લગતો છે.

નિયાજો અને કોલોનોના વિદ્યાર્થીઓમાં અદમ (ડીસીપ્લીન) જાણવવાને લગતી બાજતમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટસની પ્રીસ્ટોન સીન યુનીવર્સિટીએ વિદ્યાર્થીઓને રવરાજ આપ્યું છે. તેથી રમે નિયાજો જાતે કોલોનોના કારાઓનો બંધ કરનાર પ્ર વિદ્યાર્થીઓની બનેલી કારકમાં કાચ વધા વડામાં આવશે અને કોલોની સ્વયં સ્વયં લમાં યુકાયે, સુકાકા સામે સ્વયં વોપ હોય લાડે મજાકર ખાવાના સત્તાવાળાઓ પાસે અપીલ જઈ જઈ સુકાયે.

મી. સાવરકરનો કેસ યુરોપની જે ટીબુનલને સોંપવામાં આવનાર છે તેનું બંધારણ નીચે મુજબ નડી થયું છે : મી. જી. ડી. સવોરનીન લોહમન (ડચ જુરીસ્ટ), મી. એમ. પ્રમ (નોરવેજીઅન જુરીસ્ટ), મી. હુમ્મસ રેનોલ્ટ (ફ્રાંસ ના પ્રતિનિધિ), લેણે ડીકારટ (ચિત્રીક પ્રતિનિધિ), તથા બેલજીઅન રાજદારી ખીરનારટ (જે પ્રમુખ તરીકે કામ કરશે.)

એક જરમન જાણું બચાવે છે કે હુનિ આમાં ૧૨૫ યુનીવર્સિટીઓ છે. ૧૯૦૮ ની સાલમાં તેમાં ૨,૨૮,૭૪૨ વિદ્યાર્થીઓ સિદ્ધાજી લેતા હતા. તેમાંથી ૧૩,૮૮૪ વિદ્યાર્થીઓ જર્મન યુનીવર્સિટીમાં હતા, જે બીજી કાંઈ પણ યુનીવર્સિટી કરતાં વધારે મોટા આકારે છે. સારપછી પારીસ બીજી જગ્યા છે ત્યાં ૧૨,૮૮૫, આઝીઆની પ્રકારેક યુનીવર્સિટીમાં ૬,૫૫૧, તથા બીએનાનીમાં ૬,૨૦૫ વિદ્યાર્થી છે. જરમનીમાં કુલ ૨૧ યુની વર્સિટી અને ૪૦,૦૦૦ વિદ્યાર્થી છે ; ફ્રાંસમાં ૧૬ અને ૩૨,૦૦૦, તથા ગ્રેટ બ્રિટનમાં ૧૫ અને ૨૫,૦૦૦નું પ્રમાણ છે.

કોંગ્રેસી હિંદી સુલકાલના અબર સતવાર રીતે પ્રસિદ્ધ થતાં પહેલાં કવ કલતાના ઉગ્રીકેમને સુચના કરી હતી કે કોંગ્રેસી હિંદી સુલકાલ લેવી અને હિંદીમાં મહાગળ તરીકે સંબોધિત કરાવવો. તેની સુલકાલથી હિંદીઓ ખુશ થશે, અને તેને દેવ સમાન મણશે, તથા અર્જાતનું બીજ નાશ પામશે, એમ તેણે ઉમેર્યું હતું.

તા. ૭મી નવેમ્બરે કમલતાથી વિલાયત ના જાણમાં એવો તાર પ્રસિદ્ધ થયો છે કે “ મારા દેશી બાઈઓને ” એ મથાળા તબોના જે લેખ માટે મી. અરવોંદ પેસ કપર પોરટ નીકળ્યો છે તેના જાણનાર પડેના કિતુરનો કેસ હાઈ કોર્ટ આગળ જતાં તેણે કેસ કાઢી નાખ્યો છે, અને નીચલી કોર્ટે કરેલી ૭ માસની સજા રદ કરી છે.

સીમલાથી વિલાયતના જાણનાર એવો તાર મોકલવામાં આવ્યો છે કે મી. અરવોંદ પેસે મહાસત્તા “ હિંદુ ” પત્ર ઉપર કાચ જામ્યો છે. તેમાં બચાવ્યું છે કે હિંદુ પ્રેમીઓના કહેસ કરવાનું છે, અને ભાં એક કાચ તરીકે રહેણા કાઢે

છું. હું તદ્દન સ્પષ્ટ રીતે બચાવવા માગું છું કે બંધી રાજદારી બળવળમાંથી હું હાલને માટે મુક્ત રહ્યો છું, અને કરમ યોગીન જાણમાંના મારા લેખ માટે જાણનારને કોઈ સજા સામેની અપીલમાં હાઈ કોર્ટ કું નિરણય પર આવે છે તે જાણવા પછી મારી તરતજીક નાં કારણ અથવા ખુલાસો જાહેર કરવાનું મુલતવી રાખું છું.

પરચુરણ અબરપત્રો

પોરટ ઇલીકાવિથથી વેદ ધરમ સભા ના સેક્રેટરી લખે છે કે :—તા. ૪થી ડીસેમ્બર સને ૧૯૧૦ના રોજે આ સભા ની માસીક મીટીંગ સભાના હોલમાં મી. પ્રામ બીખાના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. મહા પ્રદરથી હાજર હતા. મી. કેસવ બીખાને સભા તરફથી આપેલું માનપત્ર સભામાંથી જાણવામાં આવ્યું હતું. તેમજ મી. કેસવ બીખાએ વેદ ધરમ સભાને સીલોંગ દશ બેટ આપી હતી તે સભાએ ઉપકાર સહીત સ્વીકારી છે. માસીક પ્રી લેવાયા બાદ મી. નારણુ લખુ ત્રેવરે સભાનો વીસમ રજુ કીયો હતો જેમાં પા. ૯-૨-૦ નેશનલ બેંકમાં જમ, તથા રોકડ પા. ૨-૨૦-૦ ત્રેવર પાસે સીલક છે. સભામાં આવતાં જાણમાંનાં લવાજમ સને ૧૯૧૧નાં લરી દેવાને કરાવ પાસ થયો હતો. બાદ હજાર વિપાસના કરી સભા સર્જરે ૭ વાગે વીસરજન થઈ હતી.

રેલાજોઆબેથી “ શ્રી રેલાજોઆબે લે. હાજો પ્રમ ઉત્તેજક સજા ” ના સેક્રેટરી લખે છે :—તા. ૭૧ આગસ્ટ ૧૯૧૦ સુધીમાં આ સભાની સીલોંગમાં પા. ૩૭-૧૪-૦૧ હતા. જપારે સભાના ધોરણ પ્રમાણે રહેણ જતા બાઈઓ પાસેથી તેમજ સુપટેન્ડન્ટ તથા અક્ટેબર ૧૯૧૦ ના માસીક રહેણ પા. ૫-૧-૦૧ મળી કુલ પા. ૪૨-૧૧-૦ થયા. તેમાંથી પા. ૨૮-૦-૦ હિંદુસ્તાની જાર લેવાયા પોર કોંગમાં મોકલ્યા, તથા ૩૩૬૮ તથા સીલ વર એકલેજ પોરેજ વિવેરે ખરચવા પા. ૮-૬-૪ મળી પા. ૨૮-૬-૪ બાક જતાં ખાકીના પા. ૧૪-૬-૮ આજ રીવસ સુધી અ સભાની સીલોંગમાં છે. જે સભાના મિત્રર રોહ નેજીથી ફરીકાલેને ત્યાં સભાના નામથી જમા છે.

રાજનીતિજ ટાડરમલનું જીવન ચરિત્ર

કાગળ કસમાંથી પ્રધાન પદ ઉપર

['અરવિંદ'ના હાંદી લેખ ઉપરથી]

(જમા અંકથી ચાલુ)

પ્રધાનપદ પર આવતાંજ ટાડરમલે તે ખાતામાં સુધારો કરવાનું શરૂ કર્યું. પણ તેટલામાં અધ્યાન લેવાએ બળવો ઉઠાવ્યો, તેની સામે ટાડરમલને અકબર બાદશાહ મોકલ્યો. સીપાહીઓની ટાડરમલ પર ચારી ચાકના હતી કેમકે તે કામની કદર કરનાર પુરુષ હતો. તેની ફાજમાં હમેશાં ચુંદાએલાજ સીપાહીઓ રહી ચકતા. માફક સીપાહીઓ પર તેની કાંડી નજર રહેતી. આ બળવામાં અકબરને પોતાના રાજ્યની સલામતી માટે બહુ ચોંટા રહેતી હતી અને તેથી ટાડરમલ જ્યારે તેને તદ્દન ચાંત કરી પાછો આવ્યો ત્યારે તે તેનાથી બહુ પ્રસન્ન થયો, અને તેને બહુ માન આપ્યું. પાછું ટાડરમલે મુખ્ય દિવાનનું કામ શરૂ કર્યું. પહેલ વહેલી મહેસુલ અને ખરમની બાબતમાં બવરસા કરવી શરૂ કરી. પણ પાછો એક જગતરસ્ત બળવો ઉઠ્યો. બળવાખોરોએ અકબરને પદબદ્ધ કરી તેના બાંધને કાબુથી બોલાવી ગાદીએ બેસાડાતી પેરવી કરી. અકબરને જ્યારે પોતાના સરદારોને બરોસો નહોતો રહેતો તેવા વખતમાં રાજ ટાડરમલ અને રાજ માનસીંહને આ બળવો ચાંત કરવા માટે મોકલ્યા. ટાડરમલે આ સમયમાં જે ચાલુરી અને શુરવીરતા બતાવી હતી, તેથી વધુ લાડલડી વગર બળવો ચાંત થયો હતો. બાળામાં બળવો ચાંત થયો ન થયો ત્યાં શુભશાતમાં રમખાણ મચ્યું અને તેથી ટાડરમલને પાછું તે તરફ વળવું પડ્યું. ત્યાં પણ તેણે પોતાની દક્ષતાથી ફતેહ મેળવી. ટાડરમલે આવાં કામો કરવાં છતાં કદી બગામ ખાટવાની પ્રતજા રાખીજ નહોતી. ફતેહનું નિમિત્ત પોતે હોવા છતાં તેનું માન ખીજા ઉત્સાહીઓનેજ આપતા. આમને અકબરીમાં રાજ ટાડરમલને વિશે લખ્યું છે કે:— "તેઓ પોતાને માટે મોટાકાની કદી છત્તજા રાખતા નહીં. તેમણે અકબરના રાજ્યની અંદરની બવરસામાં પોતાનું મન તલલીન કર્યું હતું; કે જે બવરસાને લીધે તેનું અંત બહુ ઠાંક સુધી પહોંચીરીમાં રહેતું."

રાજ્યમાં શાંતી પ્રસરી એટલે જમા બંધીની રીતમાં સુધારો કરવાનું કામ તેણે હાથમાં લીધું. રાજ ટાડરમલે જમીન વેરો વસુલ કરવાનો જે નિયમ બાંધ્યો હતો તે થોડા ઘણા રૂપમાં આજ પણ અમલમાં ચુકવામાં આવે છે. જમીનની જાત મુજબ તેની મહેસુલ નક્કી કરી અને રાજ્ય ભાગ માટે રૂપીઆ લેવાને બદલે જમીન કસ મુજબ પેદાશનો એક ત્રીયાંશ ભાગથી તે એક વીયાંશ ભાગ સુધીનો ધારો બાંધ્યો. કુદરતી આફતોને વખતે ખેડુતોને વસુલાત માફ કરવાની સત્તા અધિકારીઓને આપવામાં આવી હતી.

તેણે આખા રાજ્યના બાર વિભાગ કરી ફરેક વિભાગમાં સુબાઓ નીમ્યા અને એમ કરીને એક હાથમાં આખા રાજ્યની જવાબદારીનો બોજો રાખવાને બદલે તેને થોડા રીતે વહેંચી નાખ્યો. એક બાદ શાહી લશ્કર રાખવાનો રીવાજ પણ તેણે કાબલ કર્યો. તે પહેલાં જાગીરદારોનાં લશ્કર પર આધાર રાખવામાં આવતો હતો, અને તેમાં પ્રજા માથે ભારે બોજો પડતો હતો. પમારદાર લશ્કરથી જમીર દારોને હાથે પ્રજા કચરાતી જમી મહા ખડી ફાજ રાખવાની મોજનાથી સ્વાર્થી જમીરદારો તરફથી બહુ વિરોધ થતો. થયો પણ ટાડરમલે તેની દરકાર મોડીજ રાખી.

ફાજની બવરસા કર્યા પછી તેણે દાન ધરમખાટ, ધરમશાળાઓ, પુલ, છરપી તાલ, વગેરે બાંધતોમાં પોતાનું ધ્યાન મોકલ્યું. બાંધાર અને કળા કૌશલ્યતાની ખીલવણી તરફ પોતાનું ઇચ્છા દોઢાવ્યું. આથી કરી દુકં મુલતમાં આખા રાજ્યમાં મુસેલ શાંતી અને જહોજલાલી પ્રવર્તી. પણ આ બધા તેના કામોથી સ્વાર્થી માણુઓની તેની સામે દુશ્મનાવટ બહુ જમી અને કાસમીર તરફ તેને જવાનું ચર્તા રસ્તામાં કાંઈએ ખજર વડે તેના પ્રાણુ કરી લીધાં. ટાડરમલનું મૃત્યુ સાંભળી અકબર માવસાહ બહુ દુખી થયો. તેના રાજ્યનો એક મુળ સ્તંભ ઘુટી પડ્યો.

રાજ ટાડરમલ સ્વભાવે ધરમનીષ પુરુષ હતા. તે દેવમુર્તિ સદા પોતાની સાથે રાખતા અને સેવા કર્યા પછીજ બોજન લેતા વ્રતનિયમમાં કદી ચુકતા નહીં કેટલાક દરબારી લોકોએ તેની મસ્કરીમાં એક વખત દેવમુર્તિ સંતાડી દાંધી હતી. ટાડરમલથી આથી સેવા કરવાનું ન બળુ અને પણ દિવસ જુએ

તરસે ગયા. આ તેની નિખાતી અકબરના રાજના એક વિદ્વાન પુરુષ અને હારસી લેખક અણુલક્ષ્મણે બહુ તારીફ કરેલી છે. તેઓ રચનાવે દયાશીળ હોવા છતાં ન્યાયમાં સખન હતા. દુષ્ટ લોકો તેનાથી ધરચરતા. રાજ્યના મુખ્ય પ્રધાન હોવા છતાં પણ તે અરમખાતી અને નિરલેપ હતા. સાહીબનો પણ તેને સારો શોખ હતો એમ તેની રમેલી કેટલીક કવિતાઓથી દેખાઈ આવે છે. [સંપૂર્ણ.

હાંદુસ્તાનનો ટપાલ

તા. ૧૦મીના અરસામાં અમલકાઝીમાં આવવા વધી છે.

તેજ અરસામાં ઓરેન્સેમાં આવવા સંભવ છે.

તા. ૨૨ માં ડીસેબરના અરસામાં પ્રેસીડેન્ટમાં આવવા તથા જવા વધી છે.

તા. ૨૬ માં ડીસેબરે અમલકાઝીમાં જવા બંધ થશે.

તા. ૪ માં જાનેવારીએ અમલકાઝીમાં જવા બંધ થશે.

અરસાપત્રીઓને જવાબ

મી. મહમદભાઈ સુસેમાન—તે તારીફ માં અમને પોતાને સંબંધ હોવાથી અમે તે છાપી ચકના નથી.

"અ. મ. કા."—એકજ વિચાર અને ખબરની પુનરેકિત છે.

"ક. અ. કાંડી"—તમે જણાવેલી કમીકતનો સાર તા. ૨૬ના અંકમાં અપાઈ ગયો છે.

અ. ઇ. એ.

બીચુએના લેડનું નેટીવ છાપુ ડયુક ને આવકાર આપનારા એક લેખમાં લખે છે કે—અમારો રાજ ઓરો નથી એ કદાચ કમનશીબી ગણાયે, છતાં અમને ખાતરી છે કે તેમાં અમારો કોઈ વાંક નથી. છતાં અમે જેટલા અમારી છુટ અને કીંગના રજા માટે મમર છીએ તેટલાજ અમે અમારા રાજ માટે મમર છીએ, અને આ પેટા ખંડની કાંઈપણ બીજી પ્રવતે "હાંદુ કીંગને જવાબો" એમ કહેવા વિરોધ કરાયું નહીં હોય.

ઝડપ અને તેનાં માઠાં પરિણામો

ચોમસ ટેલર નામના એક ઉચ્ચ લેખકે ઉપરના મથાળા નીચે સંઘા કામે દુનિયાને—માનવ જાતને શું દાની કરી છે તે બતાવી આપનારો એક લેખ લખ્યો છે. પશ્ચિમની કેળવણી માણસ જાતને ખુદાઈ રસ્તાથી ફેટલે દુર સ્થગ છે તેના ખ્યાલ આ ઉપરથી ઠીક આવી શકે છે, તેથી અમે તેમાંથી જાણવા લાયક બાબોનો મુખતેસર તરજુમો અહીં આપી એ છીએ :—

દુનિયામાં આજે એમ માનવામાં આવે છે કે જેમ કામ વધારે ઝડપથી થઈ શકે તેમ હાથકારક છે. આજે વેપાર તથા મેજમજામાં ઝડપનાં સાધનો વિના ચાલે જ નહીં એ દશા થઈ પડી છે. આપણે આ ઝડપના ખ્યાલમાં એવા લપેટાઈ ગયા છીએ કે ઘડી રિયર થઈ તે વિષે વિચાર કરવાને, પણ આપણને વખત નથી. વખત એજ પૈસા એવી કહેવન બની ગઈ છે અમુક કામમાં ફેટલો વખત સાચો એ ઉપરથી તેની કીમતનો આંક મુકવામાં આવે છે, એટલે ઉપલી કહેવત મળે પણ ઝડ ઉતરી જાય છે. પણ આપણે પહેલાં આજ કાલના વાહનોમાં જે ઝડપ વધી પડી છે તેથી શું પરિણામો નિપળ્યાં છે તેનો વિચાર કરીએ. સાધારણ રીતે તો એમ માનવામાં આવે છે કે ઝડપથી મુસાફરી થઈ શકવાથી ઘણાં ફાયદો થયો છે. દુરમનને જીતવાને જેમ કોઈ ઈતિહાસ હોય તેમ લાંબી મજાને ઝડ કાપી નાખવા છતાં જાર આપણે થઈ રહ્યા છીએ. પણ સુખે મુસાફરી કરવાથી માણસો સુખી થયા હોય એ શકની વાત છે. ઝડપનો મોઢા અજ કાલ ચારે તરફ જોવામાં આવે છે એટલે આપણે એ ઘડી તેના ગેરફાયદા વિષે વિચાર કરીએ. ઝડપના વાહનો સરવાળે કામના નથી એવું જણાયે એટલું જ નહીં પણ કેટલીક મોટી બાબતોમાં તે તે ઉલટાના દાનીકારક છે એમ જણાયે.

આર પાંચ વરસ અગાઉ 'રોયલ રેલ દીસ્ટ્રીક્સ સોસાયટીમાં લંડન' વિચારણા પક્ષે બતાવવાને માલગી આવબના આંક ડામે રજુ કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાં દાખલા તરીકે એવું બતાવવામાં આવ્યું હતું કે અમુક એક દિવસે લંડનના બીજા ઉપરથી પૈસાની પચાસ ચલણોની

સંખ્યા ૧૧૫,૬૦૨ ની હતી; ૧૬,૫૧૪ મોટીઓ અમુક સ્થળેથી પસાર થઈ હતી, ૬૦૦૦ માલગીની રેલવેપર એક વરસમાં ૬૦ કરોડ માણસોએ મુસાફરી કરી હતી; જેનો દિવસનો અદાજ કાઢતાં ૧૫ લાખ માણસોએ મુસાફરી કરી એમ થયું. આજ આવા અસાધારણ આંકડાઓ માણસને અચંબો ઉપજ કરતા નથી. આજે તે સાધારણ વાત થઈ પડી છે. પણ તે સોસાયટી આ આંકડાઓની તપસીલપર જે વિચાર ઉપર આવી તે તાજુબી પમાડનારો છે. તેઓએ એવો મત બાંધ્યો કે "નીત નવાં અને ઝડપવાળાં વાહનોની વપરાશથી તે જાગમાં વસ્તીનો જાત પત વધારો થઈ પડે છે અને અજાત એ આવે છે કે હવે ઉપરાંત બીડ થાય છે, જાડાં વધે છે અને બીજા અનેક બધી દાખલ થાય છે" ધણીને આ વાત મળે નહીં ઉતરે. તેઓ તો ઉલટાના એવી વાત કરશે કે વસ્તીનો વધારો થવાથી નીત નવાં વાહનોની જરૂર પડે છે. વાહનોનો ગેરઉપયોગ થતો હશે તે ની આપણે વાત અલારે કરશું નહીં આપણે તો એજ વિચાર કરીએ કે આવાં વાહનોનો ઉપયોગ કરવામાંજ કેટલી દાની સમાવલી છે. ઝડપથી મુસાફરી કરવાનો રિવાજ જ આજે નુકસાનમાં ઉતરનારો છે તે દેખાડવાનું છે. રેલવેથી બહુ સગ વડ વધી હશે. પણ આ સમવડજ નખોડ વાળે છે. રેલવેથી શહેરોમાં ગીરદી વધે છે. અને જે કામ દુનિયાના જુદા જુદા ભાગમાં થતું હોય તે તેથી એક મુખ્યસ્થળમાં ધસાઈ આવે અને નુકસાનકારક દરીયાઈ વધી પડે છે. કેટલાક કારખાનાઓના મુથકામાં રેલવેથી જે જમાવટ થાય છે તે તો ભવંકરજ છે. વસ્તી વધતી જવાથી આદનો પણ નવી નવી ઉભી થાય છે. કોઈ કહેશે કે રેલવેની મદદથી શહેરના ધોંધાટથી કામ ખલાસ થયે ગામડાંઓમાં નીકળી જઈ શકાય છે. કોઈ કહેશે કે રેલવેની મદદથીજ મોટા મોટા શહેરોની વસ્તીનું પોષણ થઈ શકે છે. આવી વાતને રેલ દીસ્ટ્રીક્સ સોસાયટીના બાંધેલો મત બરાબર લાગુ પડે છે. જે લોકો અત્યંત જમા થયા ન હોય તો પછી તેઓને પોષણ કરવાની ઈતિહાસની હોય! એટલે વાત એજ છે કે રેલવે વગેરે વાહનો વસ્તીને મોટા શહેરોમાં વધુને વધુ જમા કરતાં જાય છે અને પછી તેનાં ઉપર જણાવેલાં પરિણામો આવે છે. આ બધાં કહેવાનાં આંકડાં ઉપરથી

માટે શહેરથી દુર દુર ભાગોમાં હવા ખાનાં બાંધવામાં આવેલાં જોડાં છીએ; ખુલ્લી દુરાની અંતરતા બતાવનારાં ચોખા નીવાં જોડાં છીએ, ખુલ્લી દુરા પુરી પડવા માટે ફાળાં એકઠા થતા સાંભળાયે છીએ એ બધાં ઝડપવાળાં વાહનોનાંજ પરિણામ છે. રેલવે ન હોત તો. મોટા શહેરોમાં એટલા બધાં માંદલાં છેકરની હમયાતીજ ન હોત. ખુલ્લી દુરા માટે ના ફાળાની પણ જરૂર ન હોત. કદાચ એમ કહેવામાં આવે કે રેલવે નહોતી તે દહાડે બીજા રકમના ગેરફાયદાઓ હતા, અને આજે લોકો બીજા રીતે અગાઉ કરતાં સુધાર્યા છે; પણ તે ખ્યાલ સુલભ કરેલો છે. જે સુધારા થયા હશે તે કાંઈ ઝડપવાળાં વાહનોને લીધે નથી થયા, તેણે તો નુકસાનજ કર્યું છે.

જુના જમાનાની મુસાફરીની રીતસામે આપણે આજે ફરીએ છીએ, જાણે કે તેવી રિથનિમાં કેમ જાણે જીવી શકતા ન હોઈએ! આજે કદાચ એમ પણ કહેવામાં આવશે કે રેલવે વગેરે બધાં થાય તો વેપાર રોજગાર અટકી પડે અને બધું લંધાવીનું થઈ જાય. પણ એ કાંઈ ખરી દલીલ નથી. વેગવાળાં વાહનોનું અંતીમ પરિણામ શું આવે એજ આપણે જોવાનું છે. ધારો કે આજના દરબાઈ વડાણાથી આપણે દુનિયાના એક ભાગમાંથી બીજા ભાગમાં સપાટાથી જતા પટોંચી શકીએ ટારમાનીઆ, જાપાન, એવે ઠેકાણે જે ચાર રમના દિવસો ગાળી આવી શકીએ. પછી અચાનક આ વાહનો અટકી પડે તો આપણે ગભરાઈ માં પડી જઈએ; બહુ અમરડ થઈ પડી એમ શોચ કર્યાં કરીએ. પણ તેવાં ઉડવાનાં વાહનો ન હતાં તે દિવસ આપણે તે વિના કાંઈ અડચણ ભોગવતા ન હોતા, એ ખુલ્લે ખુલ્લી વાત છે. એટલે રેલવે અટકી પડશે તો બહુ અડચણ આવી પડશે એમ કહેવું એ ઉપલા દાખલા જેવીજ વાત છે. કોઈવાર આપણે સાંભળ્યું હશે કે અમુક માણસને અમુક હળ રતી આવક હતી છતાં તેને દીવાળું કાઢવું પડ્યું. પણ આપણે જોઈએ છીએ કે તેનાથી દશનણી ઓછી આવકવાળા પણ વધારે ડાહ્યા અને સુખી હોય છે. તેજ પ્રમાણે આજે દુનિયા આજ છે તે કરતાં ૧ ગણી ઓછી ઝડપથી મુસાફરી કરે તો તેને ખૂબ ખર્ચા પડે એવું માંમલો નહીં.

હોંદુસ્તાનના ખબરો

(હોંદી ભાષા ઉપરથી)

અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલિટી તરફથી શુજ રાત કોલેજને રીમાં વધારો ન કરવાની ચરતે વારસીક રૂ. ૩૦૦૦ ની વધુ મદદ આપવાની કમીટી તરફથી બહામણ કર વામાં આવી છે.

ખાસત ખાતે પોલીટીકલ એજન્ટના માનમાં દરવાર બરવામાં આવ્યો હતો, જે વેળા એજન્ટ સાહેબે અસરકારક બાપણ કરી નવામ સાહેબનાં વખાણ કર્યાં હતાં.

અસરકારી ખાતે હોંદી સ્ત્રી દુનંતર ઉદયોગ શિક્ષણ વરગ મુખ્ય નીતસી એક શુદ્ધાણ મદરચના આગવથી રચાવવામાં આવ્યો છે અને તે ખુલ્લો મુકવની કીમ માંતના મુખા મી. માણેકલાલ શાકરલાલ દેશાણને હાથે ચમ હતી.

વીરમગમ ખાતે મરહુમ નામદાર શહે નશાહ એડવરડની યાદગીરીમાં 'એડવરડ હાઇસ્કુલ' રચાવવાનો ફાવ થયો છે.

મહેસાણા ખાતે કોરડુ શિક્ષક સમાજ બસ્યો હતો.

ના. ગાયકવાડની જીવિલીની યાદમાં થમલી બહેસોમાં પુરજાનદી ઉપર રૂ. ૭,૦૦,૦૦૦ ના ખર્ચે પુલ બાંધવાનું નકી ચમુ તે મુજબ પુલનું કામ કર થમ મુકમુ છે અને ડાહ્યેબર મારુમ તકવાર થમ બશે. જેન પુલ સાથેથી એક પાટી મોટી સડક રેલ પલસાણા મુખી બાંધવાનું કામ મજુ હીવાળી પછી રૂ. ૩૩ મતાર ફરુ.

ના. રહેનલાદની યાદગીરીના મુખ્ય દવાકાના ફરુમાં ના. અપકવાડે રૂ. ૬૬ હજાર લાઈ છે.

વડોદરા રાજ્યના સરમુખા મી. ટેકચરે પસંદગન ભાગની પહેલે નાખરે પરીક્ષા પસાર કરેલી હોવાથી તેમને રૂ. ૫૦૦૦ નું ધનમ મળ્યું છે.

વડોદરા ખાતે ઝવેર લક્ષ્મીચંદની જીની રહેલ મીલમાં તા. ૧૬ મી જાન્યુઆરીની રાત્રે મોટી બાગ રાજ્યથી રાખીનીમ ખાતુ જેવો વીમો ઉતરાયો છે તે બળી

મયુ હતું, તેથી રૂ. ૬ લાખનું નુકસાન થયું છે.

નામકના કામ અલાઈ સેલન્સ જમ્મ મી. એ. સીવ.કહે રામાગવ ગોવીંદ સહજા સુધેને રીતુર માટે પાંચ વરસ દેશનીદાલ ની સભા કરી હતી, ને સાથે અપીલ થતાં એન. મી. જરુદીસ રાવે તે રદ કરી એ વરસ સખત રેદની સભા કરી છે.

સર કરીમજાઇ હયાલીમને મળેલા ખેરનેદના માનવતા મહાકાળની મુખારક બારીમાં એમિ પ્રેસીડેનસી મોસલીમ લીનની કહંસીલ તરફથી પુના ખાતે એક માનપત્ર એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું. જે વેળા પ્રમુખ નામદાર મવરનર સર જોરજ કલારકે બાપણ કરતાં સર હયાલીમ કરીમજાઇનાં મેગ્ય શબ્દોમાં વખાણ કર્યાં હતાં.

મુખ્ય ખાતે ડીસે બર માસમાં લુદાણા કોન્ટ્રાસ બરવામાં આવનાર છે, તેના ખર્ચ મટે હુલા થમલા ફરુમાં રૂ. ૮૭૫ ની રકમ બરાબ છે. —અજરાત મીન.

મુખ્યત્વી હાથ ફેરવે સરકારની મંજૂરી મેળવી એવો હુકમ બહાર પાડ્યો છે કે દેક, મસાર, લાંગી વગેરે અબડાતી ભાવિલા લોકોને શાળા, કોરીશો અને બુદા હુતોમાં હામલ થવા દેવા પણ તેમની સાથે બીજા ફેમ કામ સબધમાં ન આવે તેની સંજાળ રાખવી.

વડવાણના રહીશ હોંદુ ક્રીકેટર મી. એમક શંકરને મુખ્યત્વા ધી તરસીક હોંદુ લોળના મારેકા અને મેનેજરેએ રેલ્લી ફાયેન્સીઅલ મેસમાં હોંદુ ક્રીકેટર તરીકે રેલ્લી કમ્પો ફેખાવ કરવાથી એક મેજાવકા ફેમ મુખ રૂપની કાફલદ એક આપી હતી.

મુખ્ય સરકારે "સ્વદેશી ચળવળ" નામની રામચંદ હરી તામહનકરે જાગેલી અને "તલકાયા અગ્ન ચરિત્ર" (શ્રીયુત લોકકર્મ) હુકે કપત ચરિત્ર) નામની નામ ચંદ પાનવારકરે મુખમાં જાગેલી ચાપ કીમો રીતરી-હવાલી જરુન કરી છે.

પરારે પ્રમુકે મના રરીએ માટે મુખ્ય ખાતે રહેવાના મકાનો બાંધવાને મરહુમ શ્રીમતી લક્ષ્મીબાઇ રાનાડેએ સખાવતમાં

કરેલી રકમ જે રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ ની થમ છે તે ખરચવાનું મરનારના બેટા મી. એસ. એન. દાબોલકરે તકી કર્યું છે.

પછાત વરગના લોકોમાં ફળવળીતો દેશાવે કરનારી મંડળીની અરજ અને મુખ્યત્વા ના. મવરનરે અપેલા જવાબની નકલો પ્રમટ કરીને બહાર પાડવામાં આવી છે. તે નકલો મહાકાના સમળા ક્રોકેટરો ઉપર મોકલી આપતાં સરકારે જણાવ્યું છે કે મ્યુનીસીપલ હવમાં પછાત વરગના લોકોની ફળવળી માટે વધુ સમ વડે પુરી પાડવાની મંડળીએ કરેલી અરજ ઉપર મ્યુનીસીપાલિટીએ ખ્યાન ખેચ્યું.

હોંદુ કામની ઉચ્ચ કમિઓ માટે એક સુવાવડ ખાતુ ઉપડવાનું નકી ચમુ છે અને તે માટે બહેર પ્રાળ પાસે ફંડ વીગેરે ઉપરાવવાની હીલચાલમાં નહીં લીત રતાં ડા. મંગળદાસ વિજયુખણદાસ મહે તાએ તે કામ પોતાને માથે લેપાડી લઇ સુવાવડખાતુ ખુલ્લું મુકેલ છે.

મુખ્યત્વા શેઠ હામોદર ગોરધનદાસ સુખાવાગાએ કરાંતીની થીઓસોશીલ સોસાયટીને રૂ. ૫૦૦૦ ની રકમ ફી રીડીમ રૂમ અને લાખવેરીને મવરનર સર જોરજ કલારકનું નામ આપવાની ચરતે આપી છે.

મુખ્યત્વા રા. દીનનાથ કોંકરે એલ. એમ. એન્ડ એસ., જે. પી. રાયલ ઇ રરી ટયુટ એફ પબ્લીક દેવચના ફેમો નીમા એલ છે.

દે.લાલી ખાતે ઉપડેલા ગુરુકુળ ફરુમાં અકટોપરની આખર મુખીમાં ઉપ હજાર રૂપીઆ એકલા થવા હતા. રવચ સેવકો (વોલન્ટીયરો) ગુરુકુળના ઉપરાણા માટે બીડાની જોળી લઇ નીકળી પડ્યા હતા, અને વધુ મદદ માટે અરજ કરવામાં આવી છે. કુલ ત્રણ લાખ ઉપરાંત રૂપી આની જરુ જણાવવામાં આવી છે.

મદરાસના એક "એડ્યો હીડીબન" પત્ર 'મદરાસ ટાઇમ્સ' ને રૂ. ૬૦૬ લાખથી એક જમીનદાર ખરીદનાર છે.

ખાસત ખાતે ખીલડી વીવ થીએની પાંચી રી મરુન-મવર હા. ૧૦૦ મંડી નીવચા દાખર હતા એના ૫૦ નામિક દાખરકાદિ પ્રમુખચાનેથી જણાવ્યું હતું

કે પ્રજાનો પાયો ખરા ઐક્યમાં છે તેને ખરો રૂકો મળવો જોઈએ. પ્રજાના બધા ભાગો પોતાના વિચારો જાહેર નહીં કરે અને સ્વાતંત્ર્ય નહીં અને ત્યાંસુધી હોંદી પ્રજા હસ્તીમાં આવશે નહીં કારણ કે એક બંધારણના સમજા બાંધે પુરતા ખીલેલા હોય જોઈએ.

કલકત્તા પાસે સરેરી ખાતે નદીમાં આકસ્માત પુર આવવાથી ઘણા માણસોને ઉતારવામાં એક હાથીની સમજાવકિત બહુ ઉપયોગી થઈ પડેલી. હાથીને તેની સુટે અને શરીર દોરડાં બાંધી નદીમાં પુર વચ્ચે મુકવામાં આવેલ. તે દોરડાંને માણસો પકડી લીએ એટલે હાથી તેમને કીનારા પર મુકી જતો. આવી રીતે લગભગ એક હજાર જેટલા જન બચાવવામાં આવ્યા હતા.

નામદાર શહેનશાહ ખેરજ પાંચમાની રાજવાડાંકની કીવામાં ભાગ લેવા માટે આશરે ૧૦૦ થી ૧૫૦ દોંદી લશ્કરી ઓશીસરોને મુઠી કઢાડી મોકલવામાં આવનાર છે. આ ૧૦૦ થી ૧૫૦ દોંદી લશ્કરીઓની સરદારી ૧૭ બિટીજ ઓશીસરો લેશે. વળી આ વખતે ૧૦૦ પેલ દીઓરોને પણ છોડાડ રવાના કરવામાં આવનાર છે. આ પણ બનવા જોગ છે કે એકાદ દોંદી પાયદળ લશ્કરનું બેક પણ તેઓ સાથે જશે.

બાંગળાની એમરસ ઓફ કોમરસે વાઇસરાય લોરડ મોટાની માદમોરી રાખવા માટે બેલાવેલી સભામાં રૂ. ૭૦૦૦૦ જરાબ છે. તે હંડમાં હેરાબાદના નીજામે રૂ. ૧૦૦૦૦, ખીકાનેરના મહારાજાએ રૂ. ૭૦૦૦, કાસીરના મહારાજાએ રૂ. ૭૦૦૦, સીધીઆ અને હરખાના મહારાજા હરેકે રૂ. ૫૦૦૦, જામ સાહેબે રૂ. ૩૦૦૦ અને બીજા રાજાઓએ ઓછી વધતી રકમો ભરી છે.

ઓલ ઇડીઆ ડ્રોઇ મેમોરીયલ હંડમાં ત્રાવજુદાર અને રેવાના મહારાજાઓએ હરેકે રૂ. ૫૦૦૦ જરાબ છે. એ હંડમાં કુલે રૂ. ૧૧૯૧૮૨ જરાબ મુક્યા છે.

હાકાના લાસ મોદનપાલે લાંના માછ એટની કારટમાં એવી ફરીઆદ નોંધાવી છે કે એક સપ્તમ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર હોવાનું ડોળ પાલી પોલીસ સુબેદારની સાથે મધરાતે મારા ઘરમાં દાખલ થયો અને મને જાણે સોફાપીરનું નોક

પાકેટ મારા ઘરમાંથી નીકળેલું જણાવી મારી પાસે રૂ. ૧૦૦૦ માગ્યા હતા, અને નહોં આપે તો કેદ કરવાની લમટી આપી ને તમા મને અને મારા બાપને માર મારીને રૂ. ૫૨૦ કઢાવ્યા હતા. આ બાબત પોલીસે તપાસ ચલાવીને સસપેન્ડ કર્યા સીવાય બીજું કશું કર્યું નથી. માછ એટ પોલીસનો રીપોર્ટ માંગ્યો છે.

શીતુર નાચ કરવા માટે હઠારી બાગના ડેપુટી કમિશનરે સમજા બાપારીઓ, કોલેજના નોકરો અને શાળાના ઉપરીઓને ખાનગી સભામાં બોલાવ્યા હતા. સર કારને સરકયુલર વાંચી સંજળાવ્યા બાદ સમજાના અભિપ્રાય લીધા હતા અને હાજર હાજરોએ અરજ કરી હતી કે પ્રસંગોપાત તેમણે તેની મુલાકાત લેતાં રહેવું.

ઇંગ્લાંડ ક્રીકેટ રમવા જતી દોંદી ટીમની જોડવણે હવે છેવટની નકકી થઈ છે. આવતી તા. ૬ થી મેને દિવસે આગમોટ અરબીયામાં તે રવાના થશે. દોંદી ટીમને તપવાર કરવા માટે એક અંગ્રેજ પેલાડી આવતા માસમાં મુંબઈ આવી પહોંચશે પોતાના રાજ્યની યોગ્ય વ્યવસ્થા થઈ શકશે તો જામ સાહેબ આ ટીમનું વડ પણ લેશે.

રા. ગંગાધર જળવંત ટુગઠર્થી જપાન જમને જપાની વર્ષદ વિધા અ. ગુપ્તસ નામની જપાનની મહાવિદ્યા સંપાદન કરીને પાછા આવ્યા છે અને જપાનની પદ્ધતિ પર લેખણે હુમલી ખાતે એક દવાખાનું અને કસરતનું એક તાલી મખાનું ઉઘાડ્યું છે.

પ્રેક્ષક રામમુર્તિ મોરાલાબાદ ખાતે એક સરખસ કાઢી ભારે માન આપવામાં આવ્યું હતું. તેમણે એક જાહેર સભામાં પ્રાચીન શારીરિક ખીલવણી ઉપર બાપણ આપ્યું હતું. મીસીસ મુનશીકુંવરસેને ૧૦ તોલાનો સોનાનો હાર પ્રેક્ષકને ભેટ આપ્યો હતો.

મુલતાન ખાતે હોંદુ સભાની બીજી વારસીક બેઠકો થઈ હતી, અને તેનું કામ મોટી રૂતેકમંદી સાથે પાર ઉતર્યાનું જ બાવવામાં આવે છે. તેના પ્રમુખ તરીકે એક આંગેવાન અને બહાણી વમ ધરાવ નાર શીખ પ્રદરથને મુઠવામાં આવ્યા હતા. જેમણે શીખ લોકને પણ હોંદુઓ માંના જણાવ્યા હતા. જાણ તેમજ આ

કામથી શીખ લોકને હોંદુઓ સાથે વિષેય એકત્ર કરવાનું કામ બાબવી શકી છે જે માટે તેને ધન્યવાદ આપ્યો છે.

આવીજ "હોંદુ સભા" અઢાબાદ ખાતે સ્થાપવાને વિચાર માલ્યો હતો, પણ કોમિસ જરાવાની હોવાથી તે મુલતવી રહ્યો છે. સર વિલીયમ વેડરબરન તથા બીજા નરોની સલાહ લઇને ચોખ્ખા લાગશે તો તેવા મંડળની કોમિસ જારાઈ મથ બાદ સ્થાપના કરાશે.

જલાલાબાદ ખાતે દાણચેરી કરી ધ રાત્રી અખાત મારફતે હથીઆરો તથા દારૂઓ આપાત કરવામાં આવે છે તે સામે વાંધો ઉઠાવવા જલાલાબાદના વેપા રીઓએ સખા કરી હતી.

બરમામાં સીરીમામ ખાતે તેલની ટાંકી ઓમાં આગ લાગવાથી બાપર સેંકડો શીટ ઉચે ઉડી પાછું પડવાથી બપરે પડકો થયો હતો. આગથી ૭૮૫૦૦૦ ખાલન તેલ બળી ગયું છે. તુકસાન રૂ. ૧ લાખનું થયું છે અને વીમો રૂ. ૮૦ હજારનો છે.

સ્ટોમરોની આવજવ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડન્ટ—તા. ૧૮મીએ અંચે આવી પહોં ચવા વડી છે.

તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[નાતાલ કીરેકટ લાઈન]

અમલાઝી—તા. ૧૦ મીએ આવી પહોં ચવા વડી છે.

તા. ૨૬મી ડીસેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલોસોસી—તા. ૪થી જાનેવારીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

અમલોટી—તા. ૬ થીએ કલકત્તા પહોંચી છે.

તા. ૧૫ મીએ નાતાલ આવવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિઅન આફરિકન લાઈન]

ઓરેન્સે—તા. ૭ મીએ ડેલાઓઆએ પહોંચી હતી.

તા. ૧૦ મીએ ડરબન આવી પહોંચવા વડી છે.

ફે ને લો જ—ડીસેમ્બરની રકે બાતમાં કલકત્તા પુરવ અને બાપર આફરિકાના બરોનો બાસ લખને ઉપડશે.

પોરબુઝાલનો ઉદ્ધો બળવો

પોરબુઝાલના બળવા વિષે લખતાં 'સ્પેક્ટેટર' કહે છે કે :—તેથી આખા પુરેષમાં મોટી અસર થવાનો સંભવ છે. સ્થાનિક પિયારમાં પોરબુઝાલમાં રાજ્ય હોય કે પ્રમુખ રાજ્યકર્તા હોય તે સાથે અહીંના લોકોને કાંઈ લેવા દેવા નહીં પણ પોરબુઝાલનાં સાધુઓની ઝડપાઝડપીમાં એક પુરોપીયન લડાઈ બને તે એમાં નવાઈ નથી. તેના બાજલા પાડવામાં પણ કદાચ ઉપયુગ પરિણમજ આવે. હાલની સ્થિતિમાં દેશર કરવા માં બધું જોખમ સમાયજુ છે છતાં એવો પણ સંભવ છે કે પોરબુઝાલ પોતાની અહરની ધડબાજમાં દુરનાં સંસ્થાનોની સંભાળ ન રાખી શકે, અને તેથી એગ્રા, બેંગલુરુ અને મોઝામ્બીકમાં અસાંતિ પેદા થાય અને બીજાં રાજ્યોને કંઈ નહીં તે પોતાનો સ્વયં જાળવવા ખાતરજ તેમાં વચ્ચે પડવાની જરૂર પડે. એટલે પ્રમુખ રાજ્યકર્તાઓને તે બધું વિચારવાની વાત છે.

'નેશન' નામનું પત્ર જણાવે છે કે પોરબુઝાલની પ્રજાસત્તાક હિંસાસ માત્ર કળકાએલા લોકોનેજ આભારી છે. તે એએ ધર્મપુરુષોની કુશરીને લીધે અધારમાં રહેતા પોતાના રેલને બચાવવાને આ હિંસાસ ઉપડેલી. નિશાળોમાં સ્વતંત્રતાનું શિક્ષણ અને પ્રમાણીક સંસ્કાર દારૂનાર એ બંને રીતે પોરબુઝાલને બીજા સુધરેલા મુલકોની દારૂમાં લાવવાની આ હિંસાસની મુગ્ધ છે. 'નેશન' પત્ર વિશેષમાં કહે છે કે સ્વતંત્રતા સાર માયું હોયું કરનાર પોરબુઝાલ પ્રજાને અસારે બીજા પ્રજાએ શિક્ષીત બતાવવી પડે છે. અને નવા ફેરફાર માટે માણસોએ જે જુરેશો બતાવે છે તેમાં ઉત્તેજન આપતું પડે છે.

'ટ્રિબ્યુન' નામનું જાણુ જણાવે છે કે પહેલાં ખાતાની એડીસ પોરબુઝાલની રાજકારી લીધાસલના બજાર રાખ્યા કરતી હતી અને તે વાકેફારીને લીધેજ ડીંગ મેનુઅલની સાથે એક હંમેશ દારૂ બહીનાં લગત થવાની મોટી જીજ્ઞાસા બની જાય છે.

ફેરફાર બપોળો પોરબુઝાલની ઉદ્યમ પાથવતી અસર તેના અસંત નજરના પડોશી રેલમાં પણ યવ્ય એવો ભવ બતાવી રહ્યા છે. કેમકે રેલમાં પ્રજા સમાઈ રાજ્યનાથી, પણ એક રાજ્ય રાજ્ય કરે છે. પોરબુઝાલની પ્રજા સ્વતંત્રતા

ત્યારે રેલની પ્રજા તેવી થવા ન મ.એ એ બનવાબેગ નથી એમ જણાવવામાં આવે છે.

હાંદી કારોગરીની ટ્રકો

અમારે ત્યાં સારી ટ્રકો, કેબીન ટ્રકો, મુસાફરીની કેબીન ટ્રકો તેમજ બારે રડીલ ની ટ્રકો બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને કમતો બીજા સામાન પણ ઓરડર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ ટેટલ (અધુ)

સારાં તથા ઉડાં લોકજીવાળાં દરેક સાધન નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત બોરાક રાખવાની પેડીઓ પાણીના ઝાર, ટોપી રાખવાના ડબ્બાઓ વગેરે દરકોઈ સાધનના બનાવી દબાએ છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇવલીટ મળાવો અથવા બંને બાબી મળો:

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;

Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

તાળુ ઉમદા ફરેટ

અને વેલ્ડીંગલ

સફાઈની પેઈંગ, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી બાની કરશો.

પત્ર બચકાર નીચેને શીરનામે કરો:—

Ismail Jeeva Fruiterer

ઇસમાઈલ જીવા ફ્રુઈટરર

પી.ઓ.બો. ૧૭૧. ટેલી. એડ 'ઇસમાઈલ' ૧૭૧, એ સીટ, ડરબન

બકરો ઇલ મુખારક

ઇલ મુખારકના ખુશખુશા કારકો, જેમાં તુરકી મનવાર, નવા મુલતાન મોઅલ્લમ દિલ્લજ રેલ ઇનજનના ફેટા છે, તે હોરવ બીનરસાગદ્દાલને મોલ્લમ જલ્દી મળાવો. ટા. ૧ ની શી. ૬. મળો,

એડમાન આમદ એફ.વી.

એડસ ૭૭૪, ડરબન.

નાનાક મુખીમ કોરવવાળા બીજા જસ ટીસ સર હેનરી બેલ તા. ૧લીએ મારે સ્વયંજ આલે મુજરી થયા છે.

રોકડ બજાર ભાવ

શી. પે. શી. પે.

કુદ નાનાલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
આવલ માંગ ૧ બરનાની	૧૬ ૧ „ ૨૦ ૦
બીમડીના	૨૪ ૧ „ ૨૫ ૦
એફ.એફ.ડી.આર „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
એફ. ડી. આર. „	૧૭ ૦ „ ૧૧ ૬
ચીની સકકર „	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
કુંડાના	૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
તુવેરદાળ કાનપુરી „	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
મસુરની	૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦ „ ૨૭ ૬
અડદની	૨૮ ૬ „ ૨૯ ૦
ચણા મુખાના „	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
„ દાળ „	૨૩ ૬ „ ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના „	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મકાઈ „	૮ ૬ „ ૯ ૦
બીનીસ „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
કડવું તેલ ૧૦બાલન	૩ ૫ „ ૩ ૬
એરડીનું „	૩ ૦ „ ૩ ૪
મીઠું „	૩ ૬ „ ૪ ૬
નાળાએરનું „	૪ ૬ „ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૦ „ ૧૬ ૬
પીણી „	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦
લીરુજ નાતાલ	૮ ૬ „ ૯ ૦
આટો હાઉસ હોલ્ડ	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦
મકાસી સોપારી ૧ રતસ	જા „ ૮
મરચાં	૩ „ ૩ ૧
ધી પેડી, ૪ ટીનના પૌડ. ૮-૭-૬ „	૮-૧૦-૦
પોરબંદર „	૬-૫-૦ „ ૬-૧૦-૦
પારાશીન કરાઉન	૭ ૩ „ ૭ ૬
„ વાઇટ રોસ	૮ ૬
„ „ માલન	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
નાળીપેર	૧૬ ૦ „ ૧૭ ૦
ફલી	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦
હાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
સાણુ સીલક સ્ટોન	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઇટ ૧૦ એ.સ ૩૪ ૦ „	૩૬ ૬
સાણુકાચ ૫૦ ફુટકાના	
બોક્સની ટીમન	૧૨ ૬ „ ૧૩ ૦
નેક્ટર ટી	૧ ૮ „ ૧ ૯
સાપીસ લાયન	૩ ૧ „ ૩ ૩
સોપારી સેવરધની	૧૦ „ ૧ ૦
લીરુજ પોશ્ટ સીમાપેટ	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
લીમક (લીવરપુલ)	
બના એડની.	૪ ૬ „ ૫ ૦
લિમક (બરમની સાથે)	૪ ૬ „ ૫ ૦

કેપટાઉન હબોબોયા મુસલીમ સોસાયટીનો હિસાબ

તા. ૧૧ મી જુન સને ૧૯૦૮ થી તા. ૩૧ ઓક્ટોબર ૧૯૧૦ સુધી.

પા. શી. પે.	પા. શી. પે.
૨૫ ૦ ૦ તા. ૧૧ મેમ્બર આફ્રિકા બેંકમાં.	૧૧ ૮ ૩ મેમ્બર શી ખાતે ઉધાર.
૧૬ ૬ ૦ મેમ્બર શી ખાતે જમા.	હોલ કોરાયું પરચુરથુ રેડે
કુલ મેમ્બર શી ખાતે જમા.	સનરી તથા ટાઇપ વગેરે
૧ ૦ ૦ લીલ્લાહ ફંડ ખાતે જમા.	ખરચું તે.
કુલ લીલ્લાહ ફંડ ખાતે જમા.	૧૬ ૧૬ ૬ લીલ્લાહ ફંડ ખાતે ઉધાર.
૨ ૮ ૦ પ્રેઝન્ટ ખાતે જમા.	કુલ મેમ્બરોને કદન કદન
૩ ૨ ૦ પોલીટીકલ ખાતે જમા.	આપું તે.
કુલ પોલીટીકલ ખાતે જમા.	૩ ૭ ૧૦ પોલીટીકલ ખાતે ઉધાર.
૫ ૭ ૬ પરચુરથુ ખાતે.	કુલ ખરચું તે.
મીટીંગમાં પરચુરથુ ઉધાર	૨ ૪ ૬ પરચુરથુ ખાતે ઉધાર.
વ્યા તે.	જસણ વગેરેમાં ખર્ચા તે.
૪૮ ૬ ૬	૩૪ ૦ ૪
૩૪ ૦ ૪ બાક જતા.	
૧૪ ૬ ૨ કુલ આફ્રિકા બેંકમાં જમા.	

To Subscribers

Please note that the "Indian Opinion" Diary for 1911 will be ready shortly and that the only way of obtaining a FREE copy is by paying your subscription up to date.

Don't Delay!

Sutton, Flack

& Co.,

ESTABLISHED 1868.

MORRISON ST. off PRINCE
ALFRED STREET, DURBAN.

Branch: P. M. BURG.

P.O. Box 28.

Telephone 859

આમણં ખરીદોએ છીએ.

ઉન, ચામણં, શીંગડાં, પેટાં અથવા
અકરાનાં. આમણં, વેલની જાલ વગેરે
ખરીદવા માગીએ છીએ.

The Indians of South Africa

Helots within the
Empire and how
they are treated

BY

HENRY S. L. POLAK

May be obtained from

The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Free 1/6

M. K. GANDHI:

An Indian Patriot
in South Africa

BY

JOSEPH J. DOKE

with an introduction by

LORD AMPHILL

May be obtained from

The International Printing Press,
PHOENIX, NATAL.

Price 2/6. Postage 4d. extra.

The "Bala Bharata"

A Monthly Review of Indian
Progressive Thought.

Highly spoken of by Eminent Thinkers
and Patriots.

Annual Subscription Rs. 1 8 0

6 Months Rs. 1 0 0

Foreign Subscription 1 Year 4/-

Apply to:-

The Manager "BALA BHARATA"
PONDICHERRY

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Surtie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoa." Box 42

BRACONSFIELD

Shahbooddeen Dowry,
Robinson Street.

BELLAIR

D. A. Babenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBERG

H. R. Desai, Box 255
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

Isaiah Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
EBRAHIM NOBODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Produce Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. AMOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tyeb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

B. Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hossein Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ANED LAJPUR,
P. O. Box 570
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 580,
B. A. Maghrabi, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanic Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street
N. Jagjiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 162 Grey Street
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
86 Queen St., Box 636,
M. RAWAT & Co.
108 Queen Street
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. THIRIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471

EAST LONDON

S. Osoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essop, Adwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent, New Street.

GRAHAMSTOWN C.C.

N. S. Sany, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street

HEIDELBERG

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Petersburg, Box 24; Nigel, Box 43

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amod Moosjee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAT & Co.,
Box 2504, 2 Kort Street.
KHBALBHAI BHULABHAI BHAGAT Co.
58 Indian Market Stall
Princess Street
Chhiba Dujee,
Indian Washerman,
Box 6369.
M. S. Coovadia,
45 Market St., Box 270.
A. E. DADABHUT,
2nd St. Malay Location, Box 2386.
Tel. 1915

M. P. FAROT,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
O. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4149
J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahib,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.

Ichbaram Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.
S. Nadarasan,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTABHAI & DADOO
Box 33.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16.
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJER,
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BRAMBA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Sulaman & Co.,
Box 368.
HORMAJY IDOLY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VIRJAS & LALCHAND Box 92.
Nanjee Duiabhdas & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTEDDEN

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 2.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MERTA & KRANDERIA Bros.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tickamdas Bros.,
Main Street. Box 531,
Adam Hoosen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderly Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Draper & Grocery,
45 Princess Street,
V. B. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. B. Nidoo,
64 Walmer Road
Vannali Harie,
Indian Laundry,
Haasen Street, The Hill.

PRETORIA

Ohotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 68
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co. Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vandyk Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SOLIMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Saffman."

SALISBURY

Rhimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
I an Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kettledorp,
Hossein Khan Kalekhan,
17 Market Street,

SPELONKOP

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wades,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 122
Vannali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eseop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hoosen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGEN C.C.

Bhagn Koooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Mornr,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter, John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantasing
58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Munyar Ruerni
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT & DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 33.

શ્રી. કેવલચંદ્ર
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાઈ રેલ્વે અને કોલિયલ ટ્રાન્સપોર્ટેશન કંપની
માર્કેટ બીટ, (હાઈલેન્ડ હોટેલની સામે.)
પોસ્ટલ પકડ ૨૦, બેલ્ગમ-જામના.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition and 4a

A. Mahomed Hassan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Esplanade & 14th Streets,
TREDEREP, JOHANNESBURG
Box 490. Tel. Add.: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDERKOPPELA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, Transvaal

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
WEIDELBERG.
Branches: Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43.
Tel. Address: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay, Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Aden, Port Sudan, Suez Port Said, Naples and Marseilles:—

about Dec. 19th Goorkha 6287 tons

" Jan. 16th Gascon, 6288 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

FOR DELAGOA BAY ONLY

about Dec. 29th Dover Castle, 8260 tons

FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

" Dec. 20th Alnwick Castle 5893 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
& KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Gama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY.

DIRECT IMPORTER

—AND—

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 335, LOUENCO MARQUE.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer

KUILS RIVER STATION, C.C.

Telegraphic Address: "SAMY,"

KUILS RIVER STATION

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL,

એમ. પો. ફેન્સી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોડ્યુસર્સ એસોસિએશન ઓફ દક્ષિણ
થી મંગાવી સરવે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ કરી પોરબંદર તથા અમદાવાદ
જુ-સરવે ચાવલ-ગોધુ મંદીઆલુ-જા
બધે બજારમાં હરી ભુજો.

STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers

all kinds of

Groceries, Soft Goods, etc. etc.

પોરબંદર જુસબોહાર થી.

102 QUEEN STREET, DURBAN.

Box 88 Tel. Add.: "FORBANIAN."
Telephone 86

No 51—Vol. 8

SATURDAY, DECEMBER 17TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

MR. RATAN TATA AND PASSIVE RESISTERS

PRACTICAL SYMPATHY AND KEEN INTEREST IN THE STRUGGLE

THE following is the text of Mr. Ratan Tata's letter to Mr. Gandhi, referred to in our telegram last week:—

York House, Twickenham

November 18, 1910.

My dear Mr. Gandhi,—I desire to contribute a second sum of Rs. 25,000 in aid of the Indian struggle in the Transvaal.

About this time last year I was happy to give a similar sum and since then nearly a lakh of rupees have been subscribed by our countrymen in different parts of India towards the heavy expense of maintaining this most unequal struggle. This is no doubt satisfactory as far as it goes, but in my opinion it is not enough. Indeed when I think of the vast importance of this question, and the magnificent stand which a handful of our countrymen in the Transvaal have made, and are making for the honour of our motherland, I feel constrained to say that the support which India has so far lent to her brave sons and daughters in their heroic and most righteous struggle in a distant land has not been adequate.

Not only for their sakes, therefore, but for the honour and well-being of Indians in all parts of the world, I say that a great duty rests upon us at the present time. We must recognise the significance of the issues involved, and see to it that the great sacrifices made and sufferings so willingly endured by the Indian community in South Africa are not rendered useless

by our supineness or neglect. We in India must not forget that you and your fellow-workers in the Transvaal have suffered much and have sacrificed much to maintain our country's honour in the Transvaal, and that though your spirit might be steadfast, your resources would be considerably diminished in so prolonged a struggle. I feel, therefore, that unless you receive renewed support it would be difficult for you to carry on an unequal fight. I am confident the mass of the British public would not for one moment countenance the injustice which is done to our people if only they were aware of it, and we must therefore persist in our effort of rousing general public attention, not only in India, but in England also, to the wrong inflicted on our people.

It is my earnest and devout hope that the new Parliament in South Africa will let one of its first acts be a satisfactory settlement of this vexed question, honourable to all, and compatible with our status as citizens of the British Empire.

But it is not enough to hope. We must also show that we are determined. This determination you in the Transvaal have shown in no small measure. Therefore, I think it is the clear duty of all in India at this juncture to do what lies in their power—to give those who are engaged in this supremely important struggle the confident feeling that the vigorous and sustained support, both material and moral, of their countrymen in India is behind them.

If the cheque which I enclose herein will in any degree be instrumental in

giving you and your fellow-workers this feeling, my object in sending it will have been accomplished.

Yours sincerely,

(Sd.) RATAN TATA.

"The Times" on Tolstoy

"Doctrines of the East"

We take the following from *The Times'* remarkable leading article on Tolstoy:—

There was another great artist of our time who sacrificed his art, though less completely than Tolstoy; but he made that sacrifice in the cause of art itself. William Morris turned away from the work that he was born to do to other work that he took no pleasure in; but not because that earlier work of his, the art in which he delighted, lost its value for him. His aim was to make art easier for other men in the future, and for that he was ready to sacrifice himself. The difference between him and Tolstoy is the difference between a man whose heart remains set upon the noblest things of this life, and one who turns away from this life altogether and counts even its noblest things as mere distractions from the all-important preparation for a life to come. It is the difference between East and West, for European disgust of this life is apt to be the disgust of failure or excess, but in all Eastern religion there is an instinct that revolts from this life even at its fairest. There is this irreconcilable element in Christianity itself, suppressed for the most part even in the most devout of Western Christians, but seized upon by Tolstoy and made the essence of his faith. In Russia, Europe and Asia meet and in Tolstoy's mind they have met and Asia has conquered. But only after a long struggle; for,

until religion took possession of his mind, he was a European writer, the greatest of his time, the chief of realists, with a mystical purpose not yet clear in himself which only served to give significance to his realism. Then he observed men and women with the disinterested keenness of Shakespeare, and wrote of them with Shakespeare's loving impartiality. There was nothing in "War and Peace" or in "Anna Karenin" that a European could not understand and admire. He might feel that the writer of them had some secret principle upon which he chose all the innumerable facts which he related; but the interest of all these facts seemed to prove that his principle was a right one. They fill the reader with a sense that life has some profound purpose, but he is never driven to revolt against Tolstoy's conception of that purpose. And yet we can see now, in the light of after events, that even in "War and Peace" the Eastern instincts of his mind were working. Pierre in that book and Levin in "Anna Karenin" are parts of himself, or a self still unconscious of its future destiny. They think of themselves as European gentlemen, but it would take a very little to turn them into Oriental mystics. Both end in quiet fathers of families absorbed in domestic life; but that is only a provisional ending. In Pierre's case, at any rate, we cannot believe that it will be final. There is something strange and uncompromising in him that forebodes the future of his creator. Both his and Levin's bewilderment over politics and philosophies, their sense that the eager intriguers and speculators of the world are all missing the point of things, which is better understood by the simple peasant at his plough: these are symptoms of the convictions that afterwards were to overwhelm Tolstoy and to make him feel that even he, great writer as he was, had been no nearer to true wisdom than the philosophers and politicians.

In his later years he may seem to have been much concerned in politics; but he intervened always to insist that the world could only be bettered by a change of heart in men, that the beginning and end of wisdom is to know that this life only matters as a preparation for another. He had no desire to be a revolutionary, and he addressed the Tsar as his dear brother, not because he wished to dethrone him, but because they were both men. In theory he was an anarchist; government, he said, like a true Oriental, was always a burden; but not one to be removed by force, for force was as much an evil as government itself. Those who try to reform government by force begin at the wrong end; they can only produce a change of evils. What is needed is a reform in the hearts of men which will make government unnecessary and impossible. . . . "True freedom," he cried, "is attained not by bar-

ricades or murders, not by any kind of new institution coercively introduced, but only by the cessation of obedience to any human authority whatever." . . . He came to his ideas not by any easy generalizing process nor by any pleasant indulgence in sensibility. The author of "War and Peace" was not a sentimentalist nor ignorant of human nature. We may refuse to accept his doctrines, just as we may refuse to accept the doctrines of any great man: but only a fool would find mere folly in them. The wise man sees that they are doctrines of the East with all their Orientalism intensified by their Western interpreter's view of existing conditions in Russia. . . . Since there was no peace in the world about him, he would not accept the peace of old age for himself, and his outcries were silenced only by the peace of death.

Correspondence

Passive Resistance and the Women's Movement

To the Editor INDIAN OPINION.

Sir,—Through my accidental contact with Mr. C. K. Gandhi in London recently, my interest has been keenly revived and renewed in your movement, to which my attention was first directed some years ago by my friendship with your late colleague, Mr. M. H. Nazar. I am much struck by the progress made in late years by the South African Indian community, and by the strength and vitality of the principles which animate and unite your group, as proved by their persistence in the painful form of protest involved in repeated imprisonments. I speak here as one who has not only been in prison, but also who has suffered more or less permanent disablement in consequence, in the cause of the woman's movement in England, and I fully recognize that the conditions under which your passive resisters undergo their sentences, immured amongst criminals of a differing race and of the lowest types, must aggravate their sufferings a hundred-fold over and above what we have been called upon to endure in England—apart, that is, from the hunger-strike and one or two special cases. No side-issue can be in question here, but a deeply-rooted principle must lie at the back of a cause for which such diverse types of men and women are prepared to suffer cheerfully. Indeed, behind the inter-racial question involved in removing the colour-bar from Indian immigration, and releasing our fellow-subjects from degrading restrictions, lies the whole issue of the dominant European economic system, mis-called civilization, as against that deeper and higher philosophy common not only to Vedantic

India but, as we believe, to the inner teachings of Christ also, and of the world's great Prophets and Sages everywhere. The very form which your agitation is taking proves this, and this view is expressed in your interesting reprint, the translation of "Hind Swaraj," from INDIAN OPINION, a booklet for which I heartily desire a wide circulation in this country on account of its intrinsic value as a statement of principles no less than for the light it throws upon the solution of the problems to be worked out between Britain and India. I agree with you that passive resistance is a misleading term, one that will not bear analysis—nay it even tends to confuse the issues and create misunderstanding amongst those who, like yourself, rely upon "soul force" and consciously aim at the substitution of this agency for the baser forces which mankind is seeking to outgrow. To me and many others the rise of the woman's movement in this and other countries, and the recognition of woman's status in the council Chamber, as by the hearth, is the very symbol and necessary token of the triumph of "soul-force" over "brute force"—or as it is more commonly called here, *physical force*.

Passive resistance you say is a method of securing rights by personal suffering: it is the reverse of "resistance by arms." May I point out here in passing that this statement implicitly covers our recent agitation for enfranchisement of women (omitting, perhaps, a few isolated "symbolic acts" of protest by stone-throwing), and suggest that the objection which you take to our tactics is probably due mainly to the use of the no less misleading expression "militancy" in this country? It is clear that the method of deputations, petitions, protest meetings, direct appeals to the Government of the day, refusal to comply with unjust regulations, police or others, are common to your movement and ours; and if ours has up to the present achieved the larger degree of publicity that cannot be imputed to us for blame, as the very existence of your organ proves that you recognize the function of the Press and the duty of actively working to educate public opinion by its means. In our case, as in yours, the exercise of "brute-force" has been *against* us, not *by* us, though possibly misleading and inaccurate reports from our extreme opponents in the Press may have given you a contrary impression. This much I would ask you to allow me to state in your columns on behalf of the majority of my fellow-prisoners for the woman's cause.

But apart from this special question, if space permits, I would gladly express my strong sympathy with your views upon Home Rule, and my joy in recognizing in you a fellow-worker in the effort to realize a nobler and higher social order than that which prevails in the West to-day, and seeks extension in the East. Especially I

re-echo your words "You and I shall not wait until we can carry others with us." There are a few in all countries, scattered but not discouraged, who are seeking, here and now, to live by the light which dawns, however dimly, from that we trust no longer far distant day of brotherhood, peace and freedom. In this work, Briton and Indian can go hand in hand, and must indeed welcome each others' help in laying down firmly the principles of the new social order. This being so, my husband and I would keenly appreciate any further accounts of the development of your two group-experiments on the land, both the Tolstoy Farm and the Phoenix Settlement. We also are seeking a corner of earth, and a few more believers in that Homo Rubeus which begins with the self that we may, in harmony, freedom and simplicity of living, work out a scheme of life worthy to be called human.

In the meanwhile allow me to sign myself,

Yours in the kinship of a
common ideal,

A. C. HELEN MEREDITH MACDONALD.

Munday Dene,

Marlow, Bucks,
England.

Nov. 7, 1910.

The Royal Visit to Potchefstroom

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—Potchefstroom gave a right royal welcome to the Duke of Connaught on his visit to that town. But, alas! the Indian population abstained from taking part in the function, and not a flag was to be seen on any of the numerous Indian stores of the town. It was, indeed, a sorrowful day for the Indians, remembering the many indignities and sufferings of passive resisters. It would have been monstrous for Indians to have taken part in the general rejoicings. It was a fitting reply to General Smuts, who has said that the majority of Indians have gladly accepted the Asiatic Act.

I am, etc.,

ABDOOL RAHMAN.

Potchefstroom,
5th December, 1910.

The annual report for 1909 of the Superintendent of Indian Immigrants to the Straits Settlements and Federated Malay States shows that 49,817 persons emigrated from Southern India to Penang last year. Of these 4,119 were statute immigrants, 20,289 were free coolies with aided passage tickets, and 25,409 were classed as other immigrants. The number of Indians who returned to India from the Straits Settlement, namely, 30,284 adults and 1,000 children, was higher in the year under review than in either of the preceding years.—*India.*

From the Editor's Chair

MR. TATA'S MUNIFICENCE

MR. RATAN TATA has thoroughly entered into the spirit of the great struggle that is going on in the Transvaal. Mr. Tata alone, by his second contribution of Rs. 25,000 to the struggle, has given two-fifths of the whole amount subscribed in India. By his eloquent letter accompanying the donation he has shown what keen interest he has taken in the struggle. Mr. Tata has eased the hard lot of the passive resisters by his timely donation, and he has made it possible for the struggle to be carried on without much unnecessary suffering in so far as it could be alleviated by pecuniary help.

We hope, with our distinguished countryman, that the Union Parliament will settle the question honourably to all concerned. And all the indications point in the direction of such a settlement. At the same time we have no occasion for being over sanguine. General Smuts knows that he has everything to gain by prolonging the suffering; i.e., if he can break a few more passive resisters, and if every one breaks, he can decline to grant the Indian demands, intrinsically just though they are. But in any such hope he is doomed to disappointment. There are men among the passive resisters whom nothing will break. And we think, with Thoreau, that one honest man is enough for any real reform. These are his memorable words regarding slavery. "I know this well, that one HONEST man, in this State of Massachusetts ceasing to hold slaves, were actually withdraw from this co-partnership, and be locked up in the country gaol therefore, it would be the abolition of slavery in America. For it matters not how small the beginning may seem to be: what is once well done is done for ever." Thank God, however, we have not one such man but many who will give a good account of themselves in spite of every effort made to exhaust them into giving up the struggle. As Mr. Tata has shown, our countrymen in the Transvaal are fighting for a principle as great as Thoreau was fighting for.

Mr. Tata's great gift and his inspiring letter cast a double obligation, first on the passive resisters and then on the Indians in general throughout the Union. The passive resisters must continue till they reach the goal. And those who are not actively engaged in the fight must continue to give that support which they have always given. For it must be clear to everyone that whether we are strong enough to bear the sufferings of passive resistance or not, none of us wants to see our motherland insulted by the racial legislation that at present configures the Transvaal Statute book.

Indians in the Empire

Muslim League's Representation

A general survey of the problem of the position and treatment of British Indians in the overseas Dominions of the Crown has been submitted to the Secretary of State for the Colonies by the Committee of the London All-India Muslim League. It seems to the committee, observes the letter, that there is peculiar appropriateness in an appeal for the settlement of this great problem on lines calculated to strengthen the bonds of Empire at a time when the union of the South African Colonies is being confirmed by the visit of the Duke of Connaught to open the first Union Parliament, and when arrangements are being completed for the Imperial Conference. They feel that the Conference should be given the fullest opportunities of knowing the direction and strength of Indian sentiment on the subject, and they will be gratified if their statement contributes to that end.

The letter proceeds to give reasons for the view submitted on a former occasion that the existing situation is calculated to add greatly to the difficulties with which the Indian Government stands confronted. The enemies of British rule turn to account the indignation which prevails to foment disaffection. In this connexion the letter quotes with complete endorsement the exposition of the situation given by our special correspondent lately in India.

The representation reviews in detail the position in South Africa, and earnestly appeals to the Secretary of State not to countenance any law or regulation making repatriation of labour immigrants compulsory on expiry of indentures. It would be far more appropriate to the circumstances to prohibit indentured emigration from India, pending amelioration of the condition of the resident Indians. Happily the power to proclaim such prohibition has been taken by the Act passed this year in the Council of the Governor-General of India. It is, however, only in Natal and in British East Africa that the possession of this power by the Government of India may be regarded as at present of any practical value as a check upon the ill-treatment of his Majesty's Indian subjects, though circumstances may arise in which this reserve power can be applied elsewhere than on the African continent.

Suggested Remedies

After some observations on the attitude of Australia and New Zealand, the representation says that while complete freedom of immigration is beyond the pale of practical politics, there can at least be the theoretic equality as between one section of the subjects of the King and another which is essential for the

removal of a racial bar highly offensive to the Indian peoples. So long as that bar remains the grant of passports in special cases ■ Indians desiring to travel in the Colonies would do little to mitigate the bitterness of Indian feeling; and very few prominent Indians would be likely to take advantage of the facility, since they would regard the necessity for a passport, while European or semi-European travellers were exempt from the use of any such document, as derogatory. The further suggestion made by our special correspondent that the whole question should be put before the impending Imperial Conference is heartily endorsed, but with two reservations—one that the representation ■ India at the Conference should be of a fuller and much more representative character than on former occasions, and should include one or more Indians; the other that the question should not meanwhile be left in abeyance, and that His Majesty's Ministers should lose no time in formulating definite proposals for a settlement.—*The Times*.

Union Parliament

[Unless otherwise stated, the selections taken are from Reuter's reports.]

In the Senate on the 30th ultimo Senator Whiteside moved an amendment to insert "Labour Day, May 1" in the Public Holidays Bill.

Senator Sir John Fraser contended that the Bill dealt with public holidays—holidays for the whole community—and it was contrary to its principle to provide for holidays for particular sections. Hon. members might as well be asked to legislate in favour of the holidays kept particularly by the Malay section of the community.

Senator Whiteside drew attention to the sentiment that attached to May 1 as Labour Day. As to the mention of the Malays, would any hon. member seriously say that it was the duty ■ that House to legislate in favour of the holidays of Malays?

Senator Sir J. Fraser: Why not? Senator Whiteside: Why not? Because as far as this is a British Colony we ought to legislate for our own British subjects only. (Cries of "Nonsense" and "Monstrous.")

Senator Sir J. Fraser: The Malays are British subjects.

Senator Whiteside: Are they? That is news to me. (Laughter).

Senator Graaf saw no reason why one of the holidays already in the schedule should not be designated "Labour day." As ■ Senator Whiteside's remarks about the Malays, he might tell his hon. friend that there were no more law-abiding or loyal subjects of the Crown than the Malays at Capetown, and that they were not to be discriminated in any way from other British subjects. (Hear, hear.)

The amendment was lost by 15 to 21.—*S. A. News*.

Asiatics

On the 13th instant ■ the House of Assembly, on the vote for Immigration and Asiatic Affairs, £15,300:

Mr. Jagger moved a reduction for the purpose of calling attention to the Asiatic question. That every British Dominion recognised the right of excluding undesirable immigrants he admitted, but the Asiatics only asked that those rightly domiciled should be fairly treated, that educated Indians be admitted to a limited extent, and that Indians of standing should have access to the country for a limited period on authority from the Indian Government.

Mr. Alexander (Capetown) referred at length to the administration of the Immigration Law, which, he considered, had become too harsh under the present Minister. He asserted that very serious obstacles were being placed in the way of immigration, and he hoped that the matter would receive careful consideration.

Mr. Hagger (Roodepoort) considered that in many cases considerable facilities had been granted for immigration, and he did not agree that the administration was too harsh. Dealing with Asiatics, he asserted that in many instances they proved themselves the curse of the country. Proceeding the speaker said that immigration officers had a very difficult task to perform, and performed it very well. There was a good deal of humbug in this cry of imposition, but he contended that the Indians fared no worse here than in their own country. Asiatics and their agitating friends were their own worst friends all the time.

Mr. Quinn contended that the whole position arose because the law was not being carried out. Whatever the law happened to be, let them insist on its being enforced without fear, favour, or regard to a man's creed, nationality, or colour.

Mr. Schreiner (Tembuland) maintained that the people were already living in the country. The people possessed certain rights, and should not have those rights taken away, as had been done. What had been done in South Africa, he asserted, had set on fire the people in other parts of the great Empire, and he hoped most sincerely that the Union would see to the moderation of these immigration laws.

Col. Harris (Beaconsfield) considered that the Immigration Law was severe. He knew ■ many instances that its administration had been most unfair. He did not wish ■ attack Civil Servants who could not defend themselves, but what he wished to say was that they wanted a worldly man with warm blood in him to administer the law. He knew several cases where men had been refused entry into this country owing to the fastidiousness of the Immigration Officer. They should be careful not to refuse respectable people. What would

their forefathers have felt when they fled from the persecutions in France if they had been sent back to suffer the outrages which some of these people suffered. In conclusion, he again expressed the hope that the Minister would appoint some Civil Servant ■ administer the law with worldly knowledge and warm blood in his body. (Hear, hear.)

General Smuts

The Minister of the Interior stated that it was the intention of the Government to bring before the House an Immigration Law for the whole of South Africa in the course of the present session, and the introduction of the Bill would provide a suitable opportunity for a review of the whole immigration policy; therefore, he did not wish to go into details at present. However he listened with considerable pain to many of the remarks made by people who did not know the facts, and who were not conversant with these people. When he took over the administration of the law he also had taken over the officials dealing with the law before Union. On a few occasions, when he intervened to allow people to enter the country he had special reason to do so, as otherwise those people might not have been allowed. However, it had occurred that he had been appealed to to allow the people to enter, while he had been advised by the medical officers that the people wishing to enter suffered from one of the most dangerous diseases known in India. Well, in those cases it would have been extremely dangerous to have allowed such people to enter, and he refused to allow such people into the country in the most emphatic manner.

He declared that far from carrying out the law harshly, he had on occasions instructed the Immigration Officer to ignore the education test, and thus really break the law. (Cheers). Immigration was one of the most difficult problems facing the Union. His position was that he welcomed every able-bodied white man, no matter what religion, who was likely to prove a good citizen. (Cheers). He had in the Transvaal to deal with one of the most difficult problems that could confront any Minister. There they had begun a policy which he hoped would become the policy of all the Union. (Cheers.) That was not to let Asiatics into the Union. (Cheers). It was the deliberate wish of the whole people. (Cheers). The people domiciled in the country had not been his problem. There had been a policy of creating obstruction and difficulty by introducing Asiatics who were not eligible for admission. The harsh acts complained of were in respect to those people. Boatloads of Indians came from Bombay entirely disentitled to entry into the Transvaal. They were brought in in order ■ make his administration appear harsher. When he was confronted with acts like these

he hoped he would stand like a rock—(Cheers)—and not be moved by any charges of harsh treatment or illegality or Oriental despotism from doing his duty to the country under the law as it stood. (Loud Cheers). These people were brought in so that he might apply the law to them, and punish them so that there might be some grievance. He did not want to make martyrs of these people but he had to carry out the law. (Cheers). It was his intention and it would be the intention of any sane person in the country, to deal fairly and justly by every section of the community. He now saw a fair chance of being able to inform the House after the recess that a settlement had been arrived at.

Mr. Jagger withdrew his amendment, and the vote was agreed to.

Indian Women Slaves

Sent to Gaol

An Indian correspondent has supplied to the *African Chronicle* the following particulars of proceedings against Indian women who were in arrears with their £3 tax payment, which shows how far the recently-made provision that the Magistrate should use his discretion in such cases is being made use of.

On the 1st November, the branch Court was held at Dannhauser and about 15 Indian women were brought before the Court, and the Magistrate ordered them to pay their arrears; but the women pleaded inability to pay, and thereupon the Court ordered that they should pay within a fortnight; and, further, the Magistrate observed that non-compliance with his order would end in their being sent to gaol. On the 30th November, the sergeant at Dannhauser looked for those women, and five of them were found, and when asked for payment, the five women said that they were unable to pay as their earnings were hardly enough to maintain themselves. Immediately the sergeant handed them in charge of an Indian constable named Muthaloo, and ordered him to take them to Newcastle by the 6 o'clock train.

On the 1st December they were arraigned before the Court, and the Magistrate asked them why they did not pay their arrears. The women said that they were very poor, and that their earnings were not enough for them to live. "Some-times" they said, "we live on mealie meal porridge," and therefore they said that they could not pay. It is reported that the Magistrate asked them three times whether they were going to pay or not, and on each occasion the women is reported to have said that they could not pay. Thereupon the Court ordered them to be imprisoned for one month. The following are the names of the women

and amount of arrears:—Ammani, £4 12s; Alamaloo, £16; Muniammal, £11; Papammal, £8 5s; Kanniammal, £1 10s. It seems the last woman promised to pay within a fortnight, provided she was released, and the Court liberated her on that condition. On the 2nd December one Pavadai is said to have paid some amounts on behalf of the other Indian women.

Our London Letter

London, November 11th, 1910.

Significant Changes

Here, at the Heart of the Empire, Indian affairs have been decidedly dominant of late, so much so, that they demand first place in my Letter this month. The new Viceroy has been sent off amid many expressions of goodwill and high hopes for service in India; Lord Morley has yielded the seals of his office as Secretary of State for India to his successor, Lord Crewe—no stranger to British Indians in South Africa; Lord Crewe in his turn is succeeded by Mr. Lewis Harcourt as Secretary of State for the Colonies, and it is with this new Minister that British Indians will have to do in representations made on their behalf to the Imperial Government. At the same time we are now face to face with a constitutional crisis which is now to be decided by the usual methods of party warfare, seeing that a conference of leaders on either side has been unable to arrive at a solution acceptable to both sides. The probabilities point to a general election before long; the outcome is "on the knees of the gods."

But whatever changes may result in home appointments the new Viceroy of India undertakes a five years' service. Many have been the wonderings as to the kind of Viceroy he will be, and there were listeners to his speeches far beyond the confines of the halls in London in which he was leant and fated before his departure. His old school, Harrow, his own county, Kent, his former colleagues at the Foreign Office, were among those who cheered him on his way by entertaining him before he left for India. At all these functions Lord Hardinge of Penshurst was called upon to speak. The trend of his utterances was distinctly hopeful; he declared that he was going to his new duties in India "with a mind absolutely free from bias or prejudice," and he expressed a keen desire "to watch over with the utmost care and consolidate the beneficent and far-reaching scheme introduced by Lord Morley and Lord Minto for associating the people of India more closely with the management of their own affairs. He has inherited a strong interest in India and her people, and he said on one of his speeches that although he would see India for the

first time when he lands in Bombay, the dazzling snow tops of the Himalayas and the glowing sunsets of the Ganges are familiar to him because from childhood he has been surrounded with books and works of art which portray vividly the ordinary episodes of Indian life. In his new work he will be fortified, he said, "by the profound sympathy and regard that I entertain and have always entertained for our Indian fellow-subjects." Such sentiments are truly welcome, and their potency may be most efficacious as an antidote to the autocratic atmosphere in which the new Viceroy has lived for so long at St. Petersburg.

A surprising incident, which was taken with great good humour, marked his actual departure. So great was the crowd of friends, officials and others, gathered at Victoria station to speed him and Lady Hardinge on their way that the railway officials in charge of the train gave the signal for it to start, quite unaware that the hero of the moment was still on the platform saying his final goodbyes. Suddenly he looked up and saw the train moving out of the station, gathering speed every moment—without him. He attempted to run after it and mount the footboard, but an official managed by whistling and signalling to attract the engine driver's attention and the train was brought to a standstill!

Lady Hardinge, it must be added, is looking forward with no small interest to her Indian experiences; I had the pleasure of a delightful talk with her at her house a few days before her departure; she impressed me particularly with her earnestness with regard to the responsibilities and duties that attach to her position as the wife of the Viceroy, and there is no doubt that she will show sympathetic and practical interest in every movement that makes for the progress of the women of India. She is a charming, unaffected, and gracious lady, one whose strong character will move her to active interest in her surroundings; she will not be satisfied with idle luxury.

Probably Lord Morley has not realised until now how keen was the interest taken in his service as Secretary of State for India, nor how keen the regret felt both here and in India, that he has felt obliged to relinquish his office. It is true that he has not escaped criticism, often severe criticism, at home and in India with regard to certain of his administrative acts; some of his friends have accused him of not going far enough, some of his opponents have blamed him for going too far; he has been deemed an autocrat—John Morley, the Radical—by both friends and opponents; by his friends when he sanctioned deportation without trial, by his opponents because they declared that he has interfered too much with the man on the spot; but during the past days, when from platform and press eloquence has been looking

upon him, the broad and general feeling is one of intense regret that he is no longer at the helm, autocrat or democrat! It is an instance of the force of character, and the scene the other day when he took farewell of his councillors at the India Office was truly pathetic. He has succeeded in carrying with him in his scheme of reform those councillors, not a few of whom have held widely divergent opinions as to the wisdom or unwisdom of change; he paid tribute to their divergent views, and there was not a man in that gathering who did not regret the severance from such a Chief. The two Indian members of the Council spoke very feelingly of his work and his influence; it was a fitting tribute, for it was through his efforts that they held their honoured positions. The consolation in the midst of regret is that together Lord Morley and Lord Minto have inaugurated a departure which is fraught with great possibilities for the future, and the best reward they would desire is that their successors should continue, develop, foster, and encourage progress on the sound lines of trust and sympathy in associating the people of India with the administration of their own country.

To be Continued.

The Transvaal Blue-book

Regarding the Asiatic Question

We give below further extracts from the Transvaal Blue-book, commenced in our issue of the 29th October:—

Telegram from Secretary of State to Viceroy, 11th January, 1910:—

My despatch dated the 12th November, 1909. Indians in Transvaal. I have received an enquiry from the Colonial Office as to whether Mahomedans who are prevented from observing Ramazan at the proper time are allowed to keep the fast afterwards. The Quran (2:180), I understand, only allows this in cases of a journey or of illness. Please ascertain whether the obligation is regarded authoritatively as being postponed by imprisonment; and please report whether jail regulations permitting the observance of Ramazan exist in the Punjab alone of all the provinces.

Telegram from Viceroy, 25th February, 1910:—

Indians in Transvaal. Your telegram of the 12th January regarding Ramazan. We have ascertained that the obligation to fast during Ramazan is not regarded authoritatively as being postponed by imprisonment. Avoidance of risk to life and health is the idea underlying postponement, and in the case of prisoners such risk cannot be held to exist. Only province having special jail regulations permitting observance of Ramazan is,

so far as we are aware, the Punjab. But provision for religious observances and for respecting religious scruples, so far as is compatible with jail discipline, is also made in the rules in other provinces.

The Secretary of State to the Governor:—

Downing Street, 13 March, 1910.

My Lord,—With reference to Lord Methuen's telegram, No. 1, of the 16th November and previous correspondence, I have the honour to transmit to you, to be laid before your Ministers, copies of correspondence with the India Office regarding the observance of Ramazan fast by Mahomedan prisoners.

2. I trust that in view of the facts stated in this correspondence your Minister may find it possible to reconsider the question of granting facilities for Mahomedan Indian prisoners in the Transvaal to observe the fast prescribed by their religion.

I have, &c.,

CREWE.

India Office to Colonial Office:—
India Office, Whitehall, London S.W.
23rd March, 1910.

Sir,—With reference to your letter of the 7th instant in the case of the treatment of the Brahmin prisoner Shelat in a Transvaal jail, I am directed by Viscount Morley to inquire whether the Earl of Crewe will take into consideration the possibility of suggesting to the Transvaal Government that it is highly inexpedient to impose upon Indian prisoners tasks repugnant to their religious ideas, such as the carrying of loads by a high caste Hindu. As Lord Crewe is aware, the universal rule in Indian jails is that the religious scruples of prisoners must be respected so far as compatible with jail discipline.

I am to observe that the object of the inquiry made in this particular case seems to have been misunderstood by the Transvaal Ministers.

I have, &c.,

COLIN G. CAMPBELL.

Secretary of State to the Governor.
Downing Street, 2 April, 1910.

My Lord,—I have the honour to inform you that I caused a copy of your despatch of the 28th January, respecting the treatment of Mr. Shelat in gaol, to be sent to the India Office, and I have to transmit to you a copy of a letter which has been received in reply.

I should be glad if you would communicate the India Office letter to Ministers, who will see that Lord Morley urges the great objection to imposing on a high caste Hindu tasks repugnant to his religious ideas. The question is akin to that which was raised in regard to the observance of Ramazan, and I earnestly trust that Ministers will find themselves able to issue instructions which will make it possible to exempt Indian prisoners

from tasks and practices repugnant to their religious scruples.

I have, &c.,

CREWE.

From the Government of India, Department of Commerce and Industry, to Lord Morley:—

Calcutta, the 31st March, 1910.

My Lord,—We have the honour to acknowledge the receipt of your Lordship's despatches noted in the margin, which contained a reference to the revised diet scales for Indian prisoners in the Transvaal.

2. On receipt of the former despatch we consulted Captain D. McCay, I.M.S., who has been engaged on a special enquiry into Indian jail dietaries for the last three years, in order to ascertain whether the complaint made by the Indians as to the inadequacy of the prison diets was justifiable. Assuming that the articles of diet are good samples and in proper condition, Captain McCay is of opinion that the scale of diet for "Indians up to three months—C" is much more of a penal type than any in force in Indian jails he has knowledge of. While the scale is deficient in each of its proximate principles, the greatest defect is the low caloric value and deficient carbohydrate element. Captain McCay considers that the defect could be remedied and the diet much improved by simply increasing the quantities of the mealie meal, rice, and bread by 2 ozs. each per man daily. The addition would not change the type of diet but would give it a much enhanced value, viz.:—

Protein 72 grms.

Carbohydrate... .. 495 "

Fat... .. 20 "

Heat value 2,500 calories,

which is sufficient to meet the body requirements. Captain McCay regards diet scale "D" for persons over three months as being sufficient in every respect and suitable in type for Indians.

3. We observe from the Minute of December last by the Prime Minister of the Transvaal forwarded with your Lordship's despatch of the 15th February, 1910, that after giving the revised prison diets a trial for three months, the Colonial Government has decided that the only change required is to substitute a bean ration for meat when there are religious scruples against eating the latter, and so ensure that beans form a part of the vegetable ration generally. We consider, however, that we ought to submit the opinion of our medical expert on the subject for your Lordship's information.

We have, &c.,

MINTO.

O'MOORE CREAGH.

H. ADAMSON.

J. O. MILLER.

G. FLEETWOOD WILSON.

S. P. SINHA.

B. ROBERTSON.

(To be Continued)

Health Officer's Report

(Continued.)

We take the following extracts from the Report of the Health Officer for the Colony for the year ended 31st December, 1909:—

According to Table IX, the number of cases notified of infectious diseases amongst the European population in the Colony of 98,934 was 483; and that of 103,906 Indian immigrants, 249; giving a rate per 1,000 living per annum of 4.88 and 2.39 respectively. There were 160 cases of enteric fever amongst Europeans and 8 amongst Indians. The cases of diphtheria were 111 and 2 respectively. There were 104 cases of scarlatina amongst Europeans and none amongst Indians. The figures for erysipelas were 16 and 1. Phthisis claimed 183 Indian victims and only 31 Europeans. There were 18 cases of leprosy amongst Indians and none amongst Europeans. Enteric fever caused the death of 19 Europeans. Not one death of an Indian was attributed to it.

There is no reasonable room to doubt (says the report) that the coloured population is largely concerned in the spread of all infectious diseases.

The deaths from Diarrhoea, Dysentery, and Enteritis, per 100,000 living during the years from 1902 to 1909 inclusive were, amongst Europeans, 246, 204, 162, 120, 139, 116, 93, 75; amongst Indians, 363, 326, 333, 371, 454, 359, 288, 188.

The reduction from 1902 to 1909 is equal to 70 per cent. in Europeans, and 50 per cent. in Indians; in both groups it is largely attributable to improvement in sanitary conditions resulting from better supervision and administration. In Europeans the fall has been progressive and continuous with an interruption in 1906, which was due to the adverse influence of Malarial Fever. This influence is much more heavily exhibited in the Indian population, which is more exposed to Malarial influence. There was indeed practically no improvement in the Indian mortality from intestinal irritation until 1904, and the most of it is shown in 1909, in which year orders to provide suitable latrines for Indian employees were served on all except the very small employers, and were enforced, to the extent feasible with the very inadequate establishment of the Department, which has received a very limited assistance from employers. Some of the large employers of labour have appointed a white man to secure that sick Indians receive immediate and suitable treatment when ill, and to prevent their evading it, and to direct the scavenging of the surroundings of the barracks. Where this work has been properly carried out great advantage has resulted. Some employers, however, are too negligent or too perverse to render anything

but a very impassive assistance to the Department. The only remedy for such people is a free employment of the aid of the Law, but even that is ineffectual. The maximum penalty for an offence indictable in the Court of a Magistrate is a fine of £50; the ordinary penalty is £3 to £5, an occasional punishment £10, which is of course nothing to a Company, especially when the defendant feels no sense of shame at the position to which he knowingly brings himself.

The number of deaths registered from Malarial Fever shows an increase in Europeans from 8 to 16. This is entirely due to the fact that there was a severe incidence upon the people in the Districts of Ngotshe, Vryheid and Paulpietersburg, in which 10 of the 16 deaths occurred.

There are no Indians in those parts and consequently the effect is not reflected in the death rate of Indian Immigrants, which further declined from 77 to 52 per 1,000. Nearly all the deaths in the latter group were of Free Indians, and in more than half the cause was not certified by a medical practitioner. It is probable that several of these were not due to Malarial Fever at all. Very few newly infected cases were met with during the year, south of the Tugela, except in small areas unfavourably situated, and the majority of the deceased died of the effects of chronic untreated Malarial Fever. The returns of the hospitals of the Indian Immigration Trust Board show 205 cases treated, and no deaths, as compared with 253 cases, of which six proved fatal, in 1908. The ratio to all admissions, however, was practically the same in both years, approximately 3.3 per cent., but in 1909, at the only hospital north of the Tugela, the ratio was 33 per cent. of admissions, whereas it did not exceed three and a fraction in any hospital south of the river.

In the year 1900 only 2½ per cent. of deaths from Phthisis were of persons of less than one year's residence, as against 5 per cent. in 1908, and 14 per cent. in 1907; 19 per cent. were of persons resident between one and three years, compared with 21 and 26 in the two preceding years. This is satisfactory as indicating that greater strictness is exercised in excluding from the country, or in sending out again on detection, persons affected with Tuberculosis on arrival. The effect, however, is deceptive in respect to the death rate of Indentured Indians from this disease, because if the persons who have been returned to India had remained in the country some of them would have died, and thus the rate would have been raised. Even with this advantage the rate for Indentured Indians fell very little. Although the rate for all Indians underwent considerable reduction, the gain lay almost entirely with the Free.

It should be noted that the difference in the death rate for the two groups is mainly a matter of age distribution,

the officially recorded population of Indentured Indians containing very few children indeed, because a child born to indentured parents is entered in the registers as "free." Beyond this, in practically all deaths of indentured people, the cause is certified by a Medical Officer, whereas the cause of death of many Free men is not so certified, and there is a likelihood that deaths attributed to Tuberculosis on the one group are assigned to various causes in the other.

The distribution of deaths from Tuberculosis, and particularly from Tuberculosis of the Lungs, in Indentured Indians has altered in the past two years. The number of deaths due to this disease registered in coal miners is less than half what it was in 1907, and the ratio to the total has fallen similarly, but the incidence on Indentured Indians in the coastal area has increased; the absolute total of such increase is, however, not large, and may be due to accidental causes, and some difference in the medical certification. In 1907 a large number of persons suffering from Phthisis was removed from the coal mining areas and most of them returned to India. The advantage to the death rate has been both apparent and real. Apparent in that the people who would have died there were no longer there to die, and real in that they certainly would have infected others, some of whom would have already perished.

The number of Colonial born Indian Immigrants who have died of Pulmonary Phthisis is very significant. According to the Protector's registers about 24 per cent. of the people were born in Natal. In the past three years 18 per cent. of the deaths from Phthisis have been of Natal born. So far as that alone goes, it appears to be an advantage to have been born in Natal. But this instance provides an apt illustration of the fallacy of comparing death rates without corrections for age distribution in the different parts of the population. Unfortunately the records available for ascertaining these particulars in respect of Indian Immigrants do not afford precise information, but a rough idea can be gleaned from the Annual Reports of the Protector. Indian Immigration commenced in 1860 with very small numbers. In 1889 there were in Natal rather less than 4,000 Indians who were born in the Colony. As many of these were young children, a very moderate reckoning would be that in the aggregate a number equal to seven in every 1,000 have died in each of the succeeding 17 years, that is up to the middle of the period with which the Table deals. That would account for nearly 500. At a very low estimate indeed another 500 have since left with parents. There cannot then be more than 3,000 Natal born Indians over 20 years and less than 45 years of age. Of this small number 50 died of Phthisis in the three years

under consideration, being at the rate of 5.7 per 1,000 per annum. If the proportion of Indian immigrants at the several age periods is the same as it was at the time of the census in 1904—and there is no reason for supposing that any great change has occurred—there were in the middle of 1908 nearly 54,000 Indian immigrants (including Natal born) of the age 20 to 45. The number of deaths of all Indian immigrants at those ages not born in Natal was 441, equivalent to a rate of 2.9 per 1,000 living per annum, on persons not born in Natal. There is admittedly a considerable margin of probable error in the figures of population, but the error is certainly far short of the possibility of bringing these wide differences in rate to any degree of approximation. The figures, however, in the Natal born group are too small to justify any particular inference, though suggesting that the occupations adopted by many of this class favour the acquisition of fatal Tuberculosis.

The number of persons below the age of 20, reckoned in a similar manner, are nearly equal. Of 21,500 Natal born 55 died, and of 22,500 born in India 34 died, rates of 0.87 and 0.50 respectively.

(To be Continued)

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]
Johannesburg, Monday.

Mrs. Vogl and Miss Schlesin are organising a Christmas party, like last year, for Indian children. This year the party will be given at Tolstoy Farm and it is expected that nearly two hundred children and their parents will attend. All cannot pay fares, and passive resistance stores cannot be used for the picnics. Mrs. Vogl and Miss Schlesin and probably a few Indian ladies will be going out collecting funds. It is expected that the ladies will receive liberal support from the merchants. Those living in the other provinces could help, if they chose, by sending presents or contributing funds towards expenses. Presents should be sent to Tolstoy Farm. Funds may be sent to Mrs. Vogl c/o Box 6522, or to Tolstoy Farm.

Mr. A. M. Chhotabhai has sent a parcel of knickers and shirts for the boys on the Farm, and Messrs. A. Camay & Co. have sent a bag of monkey nuts. Those friends who have been usually sending vegetables and fruit sent the same during the week.

Pundit Hariram Upadhyaya was also amongst those who welcomed Mr. Polak at Kimberley. Mr. Polak left on the Sunday night for Capetown amid the cheers of a large concourse of Indians who had gathered at the station to bid him farewell,

notwithstanding the lateness of the hour. He arrived in Capetown early on the Tuesday morning, being received on behalf of the Indian community by Messrs. Adam H. G. Mahomed and A. I. Gabru. Mr. Polak is the guest of Dr. and Mrs. Abdurahman.

Mr. Polak on Sunday evening, the 11th inst., addressed a meeting in the Socialist Hall, Capetown, on the grievances of the South African Indians, Mr. A. W. Noon presiding. A brisk discussion followed. The proceedings wound up with a vote of thanks to the lecturer.

[BY TELEGRAPH]

Thursday

Thirteen deportees were discharged to-day. Messrs. Cachalia, Imam Saheb, Naidoo and Gandhi met them at Diepkloof. They complain bitterly of the medical treatment, or, rather want of it, and state that passive resisters are put to specially hard work.

Mrs. Sodha's case is to be tried on Wednesday next.

Five remaining deportees left Capetown on Tuesday.

Mr. Ritch Interviewed

On the Question of a Settlement

London, Dec. 14.—Mr. L. W. Ritch, secretary to the British Indian Committee in London, who has returned from South Africa, in the course of an interview with a representative of Reuter's Agency, said that there appeared to be an earnest desire—indeed, a definite intention—in South Africa to settle the Indian problem. He had reason to believe that the Transvaal law would be repealed, and replaced by a law similar to that of Australia, applying equally to all races—a law which could be so administered as to exclude Asiatic. The Registration Law would also be repealed. This would be a perfectly satisfactory solution for the Transvaal Indians. The adoption of this policy would react healthily throughout South Africa, and improve the position of Indians in the Cape and Natal.

Mr. Ritch mentioned, incidentally, that a deliberate movement existed among the white traders of the Cape Province to refuse renewals of trading licences to old-established Indian shopkeepers.

He concluded by giving details of the sufferings of the Indians who returned to South Africa by the S.S. *Sultan*. He stated that they were all respectable Madrasis and all were ordered back to India, although it was subsequently shown that none of them ought to have been deported; nor would they have been if the Transvaal authorities had taken the trouble to investigate their cases. —Reuter.

Items of Interest

An "eye-witness" writes to the *Natal Mercury* relating what he saw at Lord's Ground, Durban, on the occasion of the Royal visit. He states that a policeman on duty "acted like a lunatic by the way he was pulling and knocking the Indians about. One Indian respectably dressed and clean, who dared remonstrate at such usage from this so called constable, was immediately punched in the face and knocked down. A Naval Volunteer was quite delighted at this disgraceful assault, and actually encouraged the constable by calling out "Good old Bobby."

London, December 9th.—Sir Percy Girouard, the Governor of the East Africa Protectorate, interviewed by Reuter, said that there had been no change in the policy of the Government of East Africa regarding Indians who were mainly traders and, according to their own account, controlled 85 per cent. of the whole trade. The policy of the Government must, therefore, be satisfactory to them. —Reuter.

Our Kimberley correspondent informs us that £25 was collected by the community and sent to Mr. Polak at Capetown to defray the expenses in connection with the deportees' cases.

Both the Hindu Young Men's Society and the Veda Dharma Sabha of Maritzburg passed resolutions of condolence and sympathy with Lady Bale, and deploring the loss of the late Sir Henry.

The Postmaster-General of the Union of South Africa notifies that the rate of interest payable to persons making deposits in the Natal Savings Bank will, as from the 1st January, 1911, be reduced from £3 15s. to £3 per cent. per annum.

We have had our attention called to a needy case. Some time ago an indentured Indian named Kodi Somaya was crushed to death in Durban by a motor-car. His wife and four very young children are in a destitute condition. Will those who are kindly disposed please send their donations to Mr. P. S. Aiyar, Editor of the *African Chronicle*, Durban?

Contents

	Page
Mr. Ratan Tata and Passive Resisters	415
"The Times" on Tolstoy	415
Correspondence	416
From the Editor's Chair	417
Indians in the Empire	417
Union Parliament	418
Indian Women Slaves	419
Our London Letter	419
The Transvaal Blue-Book	421
Health Officer's Report	421
Transvaal Notes	422
Mr. Ritch Interviewed	422
Items of Interest	423

ગોદરેજ અને બોઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની. તીજરીઓ અને તાળાં બનાવનારા.

એસના કારખાના પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

આખા હિંદુસ્તાનમાં મોટા
માં મોટા કારખાનું. આખું
વરસ ૩૦૦ માણસો કામ
કરે છે. બીજા કારખા
નાઓમાં ૬૦ માણસોથી
વધુ કામ કરતા નથી.

બધાં બધાં પ્રદેશનાં
મુકવામાં આવેલ છે. આ
સરસમાં સરસ માંદ બધ્યા
છે. ૭ વખત ફરીફાઈ
માં બીજાને અમારાથી
દલકા માંદ મળ્યા છે.

આરે નામદાર પ્રીન્સિપલ
આફ વેલ્થ હોંદમાં પણ
રેલા ત્યારે તેમણે દલ
લાખ રૂપિયાનું જરી
બાન સાચવવા આર મોદ
રેજની તીજરી રાકવામાં
આવી હતી.

કારખાનું ૮૦ હજાર
રૂપિયા રાકી નવામાં નવા
સામા કામથી અલાવવામાં
આવે છે. માલોકે એમ
લાંડ અને જરૂરનીમાં આ
કામ માટે ખાસ અજ્ઞાસ
કર્તા છે.

હોંદી થાપણ—હોંદી માલેકી—હોંદી કામ.

ગોદરેજ પુરોપના તીજરી બનાવનારને વારંવાર એલેજ કરેલ છે કે પોતાની તીજરી તેમની સરસ તીજરી સાથે
આખમાં મુકવાની ફરીફાઈમાં ઉતારવાને તકવાર છે. પણ હજુ સુધી કોઈપણ પુરોપીઅન પેઠી તેમ કરવાને બહાર પડી
નથી. કદાચ પણ તીજરી બનાવનારને આર એલેજ ખુલ્લો છે.

કેટલાક છબ્બેરે તીજરી બનાવવાની કળા અને તેનો આમ સામે રક્ષણ કરવાનો શુભ અલ્લે છે તેથી હોંદમાં તેમજ
ખગ્લાંડમાં ગોદરેજની તીજરીઓ તેઓ વાપરે છે.

ધણાક પુરોપીઅન તીજરી વેચનારા પોતાને હસ્તકના માલના બજારમાં કુટે છે તેઓ પણ પોતાના બજારના રક્ષણ
સાર તે ગોદરેજની તીજરી તેઓ વાપરે છે.

મુંબઈમાં મોટા હબેરીઓ—સમજી સમવાન અને સન વિગેરેએ ગોદરેજ તીજરીઓ વાપરવા માંડી ત્યારથી પોતાના
હોંમતી માલનો વીધો ઉતરાવવો માંડી વાળ્યો છે.

ગોદરેજની તીજરી કયાં વપરાય છે :—

મુંબઈની ટંકવાળામાં, સાત સખત મોખડી દરવાજાવાળી, કરંસી (પંચર) બેંક, ૨ દરવાજાવાળી, મોમ્લોક
બેંક ૩, ૪૦૦૦ નો મળ્યુત એરડો, ૩, ૨૨૫૦ ની એક તીજરી, ૩, ૭૫૦૦ ની બીજી તીજરી, બેંક ગોદ હાડીઆ,
૪ તીજરી, પીપ્લસ બેંક, ૩૨ તીજરી, અલાપાસ બેંક ગોદ સીમલા, ૫ તીજરી, હાડીઅન સ્પીસી બેંક, ૬ તીજરી,
મરચાટસ બેંક, ૮ તીજરી, પાંખબને સીપિ બેંક, ૪ તીજરી, બેંક ગોદ અપર હાડીઆ, ૭ તીજરી, બેંક ગોદ
બરોડા, ૩ તીજરી, વિગેરે.

મેસરસ કોલસની કુ., રાલી અધસં, મહામની કુ., મારસસ સન્સની કુ., મીલસ કોટનની કુ., સો. બેલેકની કુ.
એ, ઝેન્ડ બે. મેનની કુ., વિગેરે.

મેસરસ તાતા સન્સની કુ., ૩૩ તીજરી, સર હરીમલાલ બાબીમ, ૧૮ તીજરી, સર આદમજી પીરબાઈ, ૧૭
તીજરીઓ, મેસરસ રાલી અધસ, ૧૨ તીજરીઓ વિગેરે.

ઉપલી પળીખરી જગ્યાએ પહેલી તીજરી વરસો પહેલા ખરીદી છે અને ઉભીને થોડાક માસના થયા છે.

ચિત્રવાળી જાણના ચોપડી મંજુલે

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL
Madras Industrial and Art
Exhibition, 1908

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS
Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots,

Volunteer Ammunition Boots,
Sandals, Gurgabi Shoes, &c

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીપ્રેસ, સતીનાર, તારીખ ૧૭મી ડીસેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૫૧.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ગ્રીસ્મી-તા. ૧૭ ડીસેમ્બરથી, તા. ૨૩
ડીસેમ્બર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૧૦.
હિંદુ-માગશર વદ ૧થી માગશર વદ ૭
સુધી, સંવત ૧૯૬૭.
મુસલમાન-તા. ૧૪ શવહજથી તા. ૨૦
શવહજ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વર.	ગ્રીસ્મી તા. ૧૭	હિંદુ તા. ૧૭	મુસલમાન તા. ૧૪	ગ્રીસ્મી તા. ૨૩	હિંદુ તા. ૨૩	મુસલમાન તા. ૨૦
ચા.ની.	૧૭	૧૭	૧૪	૨૪	૨૪	૨૦
રવી.	૧૮	૧૮	૧૫	૨૫	૨૫	૨૧
સોમ.	૧૯	૧૯	૧૬	૨૬	૨૬	૨૨
બોમ.	૨૦	૨૦	૧૭	૨૭	૨૭	૨૩
બુધ.	૨૧	૨૧	૧૮	૨૮	૨૮	૨૪
ગુરુ.	૨૨	૨૨	૧૯	૨૯	૨૯	૨૫
શુક્ર.	૨૩	૨૩	૨૦	૩૦	૩૦	૨૬

અનુક્રમિકા.

મી. તાતા અને સત્યામહીએ ...	૭૬૭
કલકત્તામાં હુલ્લડ ...	૭૬૮
મી. રતન તાતાની સખાવત ...	૭૬૯
એલ્ફાન્સબરમ ખબરપત્ર ...	૭૭૦
ઉત્તરા ખબર ...	૭૭૧
રશીમરોની આપખબર ...	૭૭૨
બીરને ચરણે ...	૭૭૩
એક અંગ્રેજ બાઈના વિચારો ...	૭૭૪
ગોરખીની રીતમાં કાંડો સડો ...	૭૭૫
હિંદ અને બ્રિટાનિયા ...	૭૭૬
કુચી-મુલાક્કતમાં હિંદને પકડાડકા ...	૭૭૭
એક લાઈએન્સ કેસ ...	૭૭૮
મુનીશન પારલામેન્ટમાં એશિયાટિક ચરચા ...	૭૭૯
મી. રીચ વિભાવતમાં ...	૭૮૦
હિંદવતી ...	૭૮૧
કલકત્તામાં હુલ્લડ ...	૭૮૨
પરચુરણ ખબરપત્ર ...	૭૮૩
હિંદની અશાંતિપર મી. રામસે મેકડોનલ્ડ ...	૭૮૪
બખાનમાં રી કેળવણી ...	૭૮૫
વાર સમાચાર ...	૭૮૬
ચાલુ વરતમાન ...	૭૮૭
અવહોડન ...	૭૮૮
પરચુરણ ચરચા ...	૭૮૯
પરચુરણ ખબર ...	૭૯૦
વિદ્યા કુલર સંબંધી વિષયો ...	૭૯૧
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૭૯૨
નાદારી કોમની નોટીસો વગેરે ...	૭૯૩
ઓરિસાના પા કોનો કાર ...	૭૯૪

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

સતીનાર, તા. ૧૭ ડીસેમ્બર, ૧૯૧૦.

મી. તાતા અને સત્યામહીએ.

મી. રતન તાતાએ બીજી વખત રૂ. ૨૫,૦૦૦ ની રકમ સત્યામહીની લડતને સાર આપીને ખતાવી આપ્યું છે કે તેમની લાગણી આપણી તરફ અત્યંત છે અને લડતની હિંમત તેઓ સાહેબ પુરેપુરી સમજે છે. મી. તાતાની બીજી મદદ મળીને સવા લાખ રૂપિયા હિંદુ સ્તાનમાં બકાયા. એટલે બધી રકમનો બે પંચમાસ (૬) બાજુ તો એકલા મી. તાતાએ ભર્યો, એ કાંઈ જેવી તેવી સખાવત ન ગણાય.

જેવી તેમની સખાવત તેવોજ તેમનો રમ ચલાવનારો કામળ છે. મી. તાતા બરોબર જાણે છે કે આ લડત તે આપ સ્વાર્થની નથી પણ આખા હિંદના માનની છે. તેમણે એવું જણાવ્યું છે કે લડતનો પ્રતાપ દુનિયાના બધા બિટીશ ભાગમાં પડશે, અને તેમજ બનવાનું છે. જનરલ રમટસ સરખા પણ હવે રાજ વિલામ કરતાં જુડી ગયા છે. તેમના બે કાપડા ખતાવે છે કે કાપડામાં તો બધી રમત સરખી હોવી જોઈએ. આવી પ્રત્યક્ષ લડતમાં જે હિંદી પુરો બાજુ લે છે તે પુરા ભાગ્યશાળી છે. તેઓના પૈસા ગયા તેથી શું? તેઓ આ પુત્રથી વિખુટા પડ્યા તેથી શું? તેઓ કુળે મરે તેથી શું? તેઓ જેલમાં રીજાય તેથી શું? તેઓ દેશના માનને ખાતર બધું મુમાલે છતાં બધું મેળવ્યા બરાબર છે. તેમાં મરણ તે જવવા બરાબર છે. આવી લડતમાં મી. તાતા જેવા ધનાઢય જેવા હિંદી કાં પૈસા ન આપે? બીજા હિંદી તેટલોજ જુરસો નથી ખતાવતા, તેથી મી. તાતા શાય કરે છે. શાય કરવા જેવું જ છે. છતાં શાય કરવાની જરૂર નથી. લડતનો મહીમા જેમ વખત જશે તેમ—જેમ લડત લખાશે તેમ—વધશે.

મી. તાતા હમ્મે છે કે દુનિયાના પારલામેન્ટ આપણું માન જળવાય એવું

હડયો ઘરત કરશે. અને તે હજીમાં સામેલ જીએ. વળી સંબલ પણ છે કે થોડી મુદતમાં તેવી સમાધાની થશે.

છતાં હિંદી કોમે બધું સાંખી આશા ખાંધવાની નથી. જનરલ રમટસની સાથે કામ રહ્યું છે. તેઓ સાહેબ નીકળી જતાં વાર ન લખાડે તેવા છે. જેમ વખત બધ છે તેમ કાર છે કે સત્યામહી પડશે, અને જો બધા પડી બાજે તો તેઓ સાહેબ સાના સમાધાની કરે? પણ આવી તેમની અપવિત્ર મુરદ બર આવે તેમ નથી. અમારી ખાતરી છે કે એક પણ સત્યામહી હશે ત્યાંસુધી કાપડામાં ફરફાર ચલાવેજ છે. મહાન થોરો કહી ગયો છે કે જ્યાં સગી એકજ શુદ્ધ આત્મકરણ વળો લડનારો હરેશંકર સારી હીલચાલમાં હોય ત્યાં લગી તે હીલચાલ પડેજ નહીં, અને તેમાં છત મળવીજ જોઈએ. હકીકત તો એવી છે કે હજુ બીજા સત્યામહી પડે એવું બહો હોય, છતાં તેવા પડ્યા બાદ પણ કેટલાક તો એવા રહેશે કે જે મરણ તલક લઈશે. પીરએ માથું છે કે “મરજનાંજ મોતી સાવે” તેમ કરશે. આ લડત જેવી તેવી નથી. તેમાં તો મરીએ અને મરીને ઉમરીએ. તલ પીલાઈને તેલ આવ છે, તેમાં તલની મોટ નથી જતી. પણ તેની હિંમત ચાલ છે. માણસ જાણી જોઈને પીલાય તો તેમાંથી નીતિરૂપી તેલ ઝરે છે, અને તેથી જગતનું પોષણ ચાલ છે. તેમ પીલાયલા માણસની પણ તલની જેમ હિંમત ચાલ છે. બાકી પૈસાની જાળ કે કિંમત જોમની પાછળ જુડી જુડીને ચરણ, તે તો પતંગીઆના જેવું મોત છે. તે માણસની બાજ કાઢ મેલું નથી.

મી. તાતાના કમળથી અને તેમની બીજી મદદથી આપણી ઉપર બમણો બોલો વધ્યો છે. સત્યામહીએએ મુક્ત રહેવું પડે છે અને જેઓ તેટલે દરેક નરી નહ સહતા તેણે પણ બધાં સહા તે આપણી તેવી ફરજ છે.

કલકત્તામાં હુલ્લડ

કલકત્તામાં હોંડુ મુસલમાન વચ્ચે હુલ્લડ થયું તેથી દરરોજ કોદીને તરફવાર વિચાર થતા હશે. માથળ આ હુલ્લડ ને અમે ધર્મનું હુલ્લડ નથી ગણત. પણ અધર્મનું અણીએ છીએ ધર્મને બહાને બગતમાં શેડો અધર્મ નથી થતો. જરા વિચારીએ તો આપણે જોઈ શકીએ કે મુસલમાન યૌ વધ કરે તેમાં મારવાડી મુસલમાનને મારવા શું કામ જાય? જામ તો તેમ જાયવાની નથી, ને મુસલમાન જે પોતાના બાઈ છે તેને મારીને બેવડું પાપ કરે. છંદોને હમેશાં માથે મારે છે તેની કાઝ કેમ હોંડુ ખાતા નથી? તેનો રસ્તો માર પછાડ નથી એમ સારી રિતે સમજાય છે. વળી મુસલમાન શું કામ જાયને જ મારે? પણ ત્યાં હોંસા પુસી જાય જાં આમજ બને. આપણે એવા કંઠાળ બની ગયા છીએ ને આપણે કોરડો ને વડીલોના પગમાં એટલે દરરોજ આવી ગયા છીએ કે આપણને સાધારણ વિચાર નથી આવી શકતો. જો આવે તો આપણે તુરત સમજીએ કે મારવાડીને મુસલમાનની સાથે લડાઈ કરવાની જરૂર નથી. એક વખત, બે વખત, અને ન માને તો હજાર વખત, પણ તેને વિનવવાની જરૂર છે. પણ તે વિનવવું અર વિનવવું સારેજ મજાબ, કે જ્યારે આપણે એવી પ્રતિજ્ઞા કરી હોય કે નહીં માને તો આપણે નહીં કરીએ લડાઈ કે નહીં ચડી એ કોરડો. આટલું સાધારણ રિતે ન સમજાય ને પછી હુલ્લડ કરીએ તો તે તો ધર્મને નામે ધાડ થઈ મજાબ.

જેમ આવી સિધી ફરજ ધર્મિક હોંડુ ની છે તેમ તેવીજ ફરજ ધર્મિક મુસલમાનની છે. તેનાથી પણ લડાય નહીં. તેણે પણ ત્યાં ધર્મની ફરજ નથી મજાબ જાં ગૌ વધ નહીં કરવો જોઈએ.

પણ એક બીજાએ કહ્યું એક બીજા ની સામે જોયા કરવાનું નથી રજૂ મમે તે એક પક્ષ બીજો પક્ષ શું કરશે તેના વિચાર કર્યા વિના ખરું પમણું ભરી શકે છે.

કેટલાક એમ પણ માની ડરી જશે કે ત્યાં સુધી આપણે જામ લડ્યા કરીશું જાં સમી પરાધીન રહીશું જ, તે પછી છંદોની નીચે કે બીજા કોઈ બળવાન રાજ્યની નીચે. આ વિચાર તદ્દન જુલ્મ ભરેલો છે એમ કંઈક હોડા ઉતરતાં જણાઈ રહે છે. ખરું જોતાં હુલ્લડો

થાય છે તેનું કારણજ પરાધીનતા છે ત્યાં સુધી આપણે માનીએ છીએ કે આપણે બહુ માર ખાઈશું તો આપણું રક્ષણ કરનારી સરકાર બેઠી છે ત્યાં સુધી આપણને એકજ ધર્મિક ને સાચો રસ્તો છે તે સુઝવાનોજ નથી. એટલે બાણી માંહેલા અધ બળદની માફક આપણે કુડાળામાં ફપજિ કરશું, છતાં મનને મનાવશું કે આપણે આમજ વધીયે છીએ મારી કોઢી રિયાતમાં પણ રસ્તો એક જ ધોરી છે. પરાધીન છતાં સ્વતંત્ર છીએ એમ માની આવરણ કરવું. તેવું આવરણ કરતાં દેહ પણ પડે તો તેને જતો કરવો. એજ છેલ્લી કસોટી છે. જોણે સરીરને પંપાળ્યું છે તેનાથી આ દુનિયામાં કે પરદુનિયામાં કશો લાભ થવનો નથી. પોલીસે આવીને આપણું રક્ષણ કર્યું એ વાત આપણને સરમ ઉપ જાવનારી છે. પોલીસ રક્ષણ શું કરે? પોલીસ તો બાપલાંજ બનાવે. આવું મરદ ને ન જાણે.

મી રતન તાતાની સખાવત

મી રતન તાતાએ રૂ. ૨૫,૦૦૦ ની બીજી રકમ ત્રાંસવાલતા દુડમાં આપતાં નીચે મુજબનો અંગ્રેજી કાગળ મી. ગાંધી પર તા. ૧૮મી નવેમ્બરે લખ્યો છે :-

"ત્રાંસવાલતા હોંડીઓની લડતને મદદ કરવા હું બીજા રૂ. ૨૫,૦૦૦ ની રકમ ભરવા છત્તું છું. રૂપે વરસે આ વેળાએ આવી રકમ આપવા હું બાવપસાળી થયો હતો. તે પછી લાંબી આ અસાધારણ લડતના ખરચ માટે આપણા દેશીબાઈએ એ સમજાય એક લાખ રૂપીઆ તેમાં બર્પા છે. આ ઠીક કહેવાય; પણ તે રકમ પુરતી તો નથીજ. ખરેખર, આ સવાલની અવસાનો, તથા આપણી માતૃજમિના માનને ખાતર ત્રાંસવાલતા આપણા દેશીબાઈએ જે જગર દસ્ત મોરચો બાંધ્યો છે, તેનો હું ખ્યાલ કરું છું જારે મારે કહેવું પડે છે કે હોંડુસ્તાને આ બહાદુરી ભરેલી તથા ચેખ્ખી નીતિની લડત માટે દુરદેશમાં લડી રહેલા તેના પુત્રો તથા તેની પુત્રીઓને પુરતી મદદ કરી નથી.

આથી મારે કહેવું જોઈએ કે માત્ર તેઓની ખાતરજ નહીં, પણ દુનિયાના દરેક ખુશામાં હોંડીઓના મન અને મરતના ખાતર હોંડને સાથે મોટી ફરજ

આવી રહી છે. લડતમાં જે ઉમદા હેતુઓ સમાવશા છે તેની અમારે કદર કરવી જોઈએ, અને તેને ખાતર દક્ષિણ આફ્રિકાની હોંડી કામે જે મહાન ભોજ આપ્યો છે અને ખુશીથી આપણાં ઉદ્ધાવી છે તે હોંડની સુસ્તી અને મદ્દ લતને લખને ખરબાદ ન થાય તે પણ અમારે જોવું જોઈએ તથા અને તમારા સોજતીઓએ ત્રાંસવાલતા આપણા દેશની આખર જળવવા ખાતર બહુ દુખ વેઠ્યું છે, અને બહુ આપણોજ આપ્યો છે. તમારો જુરસો જો કે નરમ પડ્યો નહીં હોય, છતાં આ લાંબી લડતમાં તમારી નાણા સંબંધી રિયાત ખરાબ થઈ જાય એ અમે હોંડુસ્તાનમાં રહેલા હોંડીઓએ જુલ્મી જવું નહીં જોઈએ. એટલે મને લાગે છે કે વધુ મદદ મળ્યા વિના આ અસાધારણ લડત ચાલુ રાખવાનું તમને બહુ મુશ્કેલ પડે.

મને ખાતર છે કે બ્રિટીશ પ્રજા વચ્ચે આપણા ઉપર ગુજરતા અન્યાયની જાણ હોય તો એક થડી પણ તેઓ તેને નબવા દેવ નહીં. એટલે આપણા પરના જુલમ સામે હોંડમાં તો શું પણ છત્તવાડમાં પણ પ્રજામત જામત કરવા આપણે ખતથી મંડવા રહેવું જોઈએ.

મારી અંતઃકરણપુરવઠ ઉમેદ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની નવી પારલામેન્ટ તેના પહેલાં કામેમાં આપણા મવાઈ રહેલા સવાલ નો સતોષકર નીવડે. લાવવાનું પણ કામ કરશે, કે જે નીવડે બધાનું માન જળવાઈ શકે તથા બ્રિટીશ રાજ્યના સહેરી તરીકે આપણો દરજ્જો પણ સાચવી શકે.

પણ આવી ઉમેદ રાખવી એજ પુરવું નથી. જો પણ ખતાવી આપવું જોઈએ કે આપણે જીતવા નિશ્ચય કર્યો છે. આ નિશ્ચય ખતાવવામાં તમને કંઈ કમી રાખેજ નથી. એટલે હું ધારું છું કે આખા હોંડુસ્તાને આ સમયે તેની કક્ષિત મુજબ મદદ કરવાની ફરજ છે એટલે કે આ અલત અમલની લડતમાં જે જોડાએલા છે તેને એવો બરોસો આપવાની જરૂર છે કે હોંડુસ્તાનના તેના દેશીબાઈઓ મનથી તથા ધનથી તેમની મદદ છે. એમ કરવાની સહુ હોંડીની ફરજ છે. આ સાથે જે હોંડી મોકલ્યું છું તે તમારામાં તથા તમારા સાથીઓમાં આવો બરોસો ઉત્પન્ન કરી શકશે તો મારી મુરદ ખર આવી સમજાય.

આપનો સાચો
(સહી) રતન તાતા."

જોડાણ-અમર

(અમારા આશ અમરપત્રી તરફથી)

જોડાણને સારી મીઠાસ

જેમ મને વરણે આ વખતે હોઈ બાળકોને સારી મીઠાસ વેગલ તથા મીઠા સ્નેહીની મીઠાસ કરી હતી તેવું આ વેળા પછી કરવાના છે. આ વખતે મીઠાસ વેગલ રોગ દૂર કરવા કરવા ધારણ છે. ત્યાં લગભગ ૨૦૦ જોડાણો અને તેના માળા આવી એવો સંભવ છે. જોડાણો વિગેરેને લાવવામાં કેટલુંક ખર્ચ થશે. બધા પોતાના ખર્ચે નહીં આવી શકે. તેથી છતાં તથા બાકાં વિગેરે સારા પૈસા એકઠા કરવા તથા ચીજો લેવા મીઠાસ વેગલ તથા મીઠા સ્નેહીની વિગેરે નીચળા પડશે તેમને સહુ હોઈ ઉત્તેજન આપશે એમ ઉમેદ રાખું છું. બહાર આમના હોઈ આ કામને ઉત્તેજન આપી શકે છે પાસીવ રીફોર્મર-સ હડની વસ્તુઓ જોડાણોને સારા વાપરવામાં નહીં આવે, એટલે જોડાણોને જોડાણો અને તેના માળાને સારા જોડાણી વસ્તુઓ પછી ઉપરાવવી પડશે બહાર મમવાળા પૈસા મોકલશે તે સીધામાં સીધો રસ્તો છે પણ તેઓ અનાજ અને જોડાણોને લમતી ભેટો પછી મોકલી શકે છે જેઓ કંઈ મોકલવાનો ઇરાદો કરે તેઓએ તા. ૨૫ થી પહેલાં તે મોકલવા વિનંતી છે. તા. પેલી જાનેવારીએ મીઠાસ થશે

જોડા

મી. જોડાણાએ એક ડબ્બા અપીલ અને એક ડબ્બા ખર્ચ જોડાણોને સારા મોકલ્યા છે. મી. એફ. કામાની કા. પે એક અસ્તો ફોટો મોકલેલ છે.

જોડાણ કામળ

મી. મોર્લીસામો પીએ, અને મી. મણ પતી પીએએ જાણમાં નીચે મુજબ કામળ લખ્યું છે :—

"અમે સત્યાગ્રહી તરીકે ડીપકલુમાં વધુ માલની સખત કેડ જોગવાને દમ આજ છુટ્યા છીએ ડીપકલુ જેલમાં સહીયો મોટામાં મોટી ફરિયાદ દાકતરી હવા વિષે છે. હાલમાં ખાસ કરીને બે બહુ ખરાબ દોરસાઓ ત્યાં છે. મેસરસ સેન્ડુવલ ફરંસીસ અને સી. જોન સખત સ પીવાયી પીડાવ છે તેઓ મોડમાં મોટી કરે છે. તેમજ હુકમી કામે તેમને કામે મોકલવામાં

આવે છે. લોકો જાણતા નથી હોય કે કાફર હોઈએને રોજ ૧ અઢીસ અરબી અપાય છે તેની અરજીમાં અમેને લી મળે તે માટે ફરિયાદ દાખલ કેટલાક અપવાસ કરવા પડ્યા હતા. મહા કાલે છુટતાં અમેને ખબર મળ્યા કે આ કડન કે જેમાં ૪,૦૦૦ વખત નિર પરાધી હોઈએને સખ સધ મુશી છે તેનો નીવેડો આવે એવો સંભવ છે. જો એ ખરોબર હોય તો અમે સમજી શકતા નથી કે આ માટે ઉપર જણાવેલી તકલીફો ડીપકલુના સત્યાગ્રહી હોઈએને કહી આવવમાં આવે છે?"

જોડાણ અમર

[૭. જો. માટે ખાસ તાર]

જોડાણ-અમર, ગુરુવાર

આજે ૧૩ દેહપારીઓ છુટ્યા છે. તેમને લેવા મી. કાઝીઆ, કમામ સાહેબ, મી. નાહકુ તથા મી. માધી વગેરે ડીપકલુ મળ્યા હતા. ડાકતરી સારવાર સંબંધમાં તેઓ સખત ફરીયાદ કરે છે. સત્યાગ્રહીઓને ખાસ સખત જાતનાં કામ સોંપવામાં આવે છે, એવું તેઓ જણાવે છે. મીસીસ સોદાનો કેસ આવતા પુલવારે ચાલશે.

ફેપટાહનથી બાકીના દેહપારીઓ મંગળવારે ઉપડી મુક્યા છે.

સ્ટીમરોની આવમલ

[જર્મન લાઈન]

પ્રેસીડેન્ટ—જર્મનવારથી મોટી સંખ્યા હોવાથી તા. ૨૪ મીના અરસામાં આવશે

પ્રેસીડેન્ટ—તા. ૨૪ મીના અરસામાં મુંબઈ જવા ઉપડવાની વડી છે.

[નાવાસ ડીરેક્ટ લાઈન]

અમલાઈ—તા. ૬ મીએ આવી પહોંચી હતી.

"તા. ૨૬ મીએ કસકતા જવા ઉપડશે.

અમલોસી—તા. ૪ થી જાનેવારીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આર્થિક લાઈન]

ડેનેરીક—ડાસેનરની આખરે અમલ જાનેવારીની સરખાતમાં પૂરવ અને હિસિયું આરિકાનો માલ લઈ રહ્યાની ઉપડશે.

ફોર્મોસા—પ્રેસીડેન્ટી કા. ૨૦ માં કા. ૬ થી ઉપડશે.

વોરને ચરણે

નીચેનાં કાવ્ય અમને હિંદુસ્તાનથી મળ્યું છે :—

હિંદી

કુળદીપ વહાલી માતાના,
સંતાન વીર ત્રાંમવાસમાં,
રક્ષકધીરા, કર્તવ્ય યુરા.
માતની છીંતિ તજ્યા;
માત છીંતિ રક્ષણે તમ
જાત આખી હોમળો,
વીર સુત ભારત માતાના,
નિજ વીર્ય શૌર્ય જતાવળો!
ત્રીક કોટી પુત્રની આ
મરીમડી માતા તજ્યા,
આજુપણે કર નાખવા
જન ધસમસીને આવતાં;
બાલબળના કાલત એને,
આત્મબળ સમજાવળો!
વીર સુત ભારત માતાના,
નિજ વીર્ય શૌર્ય જતાવળો!
ત્રીક કોટી ભાંડુઓ,
તમ યુદ્ધમાં સામીલ છે,
હિમત કાર્યા વીરનાદથી,
રક્ષુભૂમિમાં સદુ જાળવળો!
સમરાંજણે ઉભી નિડર,
નિજ વીરતા રેલાવળો!
વીર સુત ભારત માતાના,
નિજ વીર્ય શૌર્ય જતાવળો!
સાધવળે શુભ કાર્ય વા
ત્યાં પડવળે તમ દેહને,
દેહાંત નહીં આત્મને,
વચઃ સરીર તમ રહેળો!
આજુબ બહુ ત્રાંશુ દળો!
આત્મબળ બહુ વાપવળો!
વિજય મળતે વતનમાં તમ,
પુનિત પગલાં પાડવળો!

"સમજાવી."

હિંદુસ્તાનની દપાલ

તા. ૨૪ મીના અરસામાં પ્રેસીડેન્ટ આવવા પડી છે.
તા. ૨૪ મીના અરસામાં પ્રેસીડેન્ટ આવવા પડી છે.
તા. ૨૬ મીના અરસામાં અમલ તમ જવા બંધ થી.
તા. ૨૭ મીના અરસામાં અમલ તમ જવા બંધ થી.

એક અંગ્રેજ ખાદ્યાના વિચારો

એ. સી. હેલન મેરીટીય મેડેસનલ
ખામતી એક સરેશ્વર દીક્ષ્યાલમાં આગ
લેનારી ખામતે આ જાપાને નીચેનો
કામળ લખ્યો છે:—

"સાહેબ,—હવેન ખાતે દાલમાંજ મી.
સી. કે. મંડીની ખામતનક મુલાકાત થવાથી
તમારી દીક્ષ્યાલમાં મને ફરી રસ ઉત્પન્ન
થયો છે. તમારા એક મરફૂમ સાથે
મી. એમ. એચ. નાઝરની મીત્રાચારીથી
ફેટલાક વરસ ખામતે મારે. ખામત તમારી
દીક્ષ્યાલ તરફ ખેંચાયું હતું. દક્ષિણ
આફ્રિકાની હીલ કોમને થોડા વરસમાં
એટલી ખામળ વધેલી એક તાબુખી
પામું છું. ટેકના બળે તમારા બુદ્ધ
બુદ્ધ બાગે કેવા ઉત્સાહી અને એકત્ર
ખન્યા છે તે વારંવાર જોઈ જઈને પોકાર
કઠાવવાની તમારી ખામતી દેખાઈ રહે
છે. મુઝાંડની સીઓની દીક્ષ્યાલમાં હું
જેલમાં જઈ આવેલ છું; એટલું જ નહીં
પણ ત્યાંથી સહાનેમાટે અખમ થઈ આવેલ
છું. એટલે હું જેલમાં સત્યાગ્રહીઓની
તકલીફનો ખ્યાલ કરી શકું છું. તેઓને
બુદ્ધિજ્ઞ ખામતી હોયેના અને અખમ
ખામતના કેદીઓ સાથે મંદિયાથી ખામતારા
કરતાં સેક્રેટ મળી આપેલો મેળવવી
પડતી હશે. જે દીક્ષ્યાલમાં પુરુષ અને
સીઓ પુરુષીથી દુઃખ કઠાવવા તકવાર
થયાં હોય તે કંઈ નજીવા અવાલ મારે
હોય નહીં, પણ માત્ર હીલ હેલુજ તેવું
કારણ હોયુ જોઈએ. ઇન્ડિયન ઇમીગ્રે
સનમાંથી રંજેડ કાઢી નાખવામાં જે
કોમી સવલ સમાયો છે તેની પાછળ,
તથા સાચેની પ્રજાને અખમાલવાળા કાવ
દામાંથી મુક્ત કરવાની પાછળ ખાખી
રાજ કરતી ચેરી પ્રજાના સ્વારથ (જેને
સુધારો' એ નામ મુક્યથી આપવામાં
આવે છે) ની ખાખત સમાવણી છે, કે
જે સ્વારથ હીંદુસ્તાનના તત્વજ્ઞાનથી, તેમજ
ઈસ્તિસ્ત, અને ફિનિયાના ખીજ પેગ
ખરો કે સાધુઓના વિશ્વલક્ષી વિરુદ્ધ છે.
તમારી દીક્ષ્યાલે જે રૂપ પકડ્યું છે,
તેથીજ આ વાત સાખીત થાય છે. 'ઇન્ડિ
અન ઓપીનીયન' માંથી જાપેલ રહસ્ય
વાળી તમારી 'હીંદુ સ્વારથ'ની ચોપડીમાં
પણ એવાજ વિચારો દરશાયા છે. તે
ચોપડીમાં જે હીંદુ કીમતી મુદ્દાઓ ખાતા
આ છે, તેથી તથા ઇન્ડિયન અને હીંદુ
સ્તાન વચ્ચેના રાજદારી સવાલ પર તે
જ ખ્યાલો આવે છે તેથી આ દેશમાં
જેનો મહેલો દેલાવ થાય એમ હું મન્યું

હું. 'પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ' તે તમારો
વિચાર જલ્પવવાને બદલેજ સખ નથી,
તે ખામતા હું મળું છું. મને અને
ધણને આ દેશની તેમજ ખીજ દેશની
સીઓની સ્વતંત્રતા માટેની આ દીક્ષ્યાલ
તે પશુખળ ઉપર ખામતખળની ફતેહની
વિશ્વાસી મુમ્તે છે.

તમે કહો છો કે સત્યાગ્રહ તે દુઃખો
સહન કરીને હીંદુ મેળવવાની રીત છે,
અને તે હથીખારો વડે સાખા થઈને હીંદુ
દેવાની રીતથી લઘવી છે. હું આખને
જલ્પવીક કે સીઓને વેડ ખાખતવાની
જે અહીં દીક્ષ્યાલ ચાલે છે તેમાં પણ
(પચરા ફેકવાના ફેટલાક છુટા જવાયા
દાખલઓ ખાદ કરતા) ઉપરનું પોગલું
સચવાયું છે. તમે જેમ જાપાથી પ્રજા
મત કેળવો છો તેમ અમે પણ કેળવીએ
છીએ. તમારી માફક ખામતી લડતમાં
પણ પશુખળ ખામતી સામેનાઓ તરફથી
વાપરવામાં આવે છે. અમારી લડત વિષે
આટલી કડીકત આખના જાપામાં જાપરો
એમ હું મારી બેનપણીઓ વતી આખને
ખરજ કરું છું.

'હોમરજ' મા તમેજો જે વિચારો
ખાતાઓ છે તે માટે હું મારી હુદ પસ
દગી ખતાવું છું; પશ્ચિમમાં આજે જે
સુધારો થયારાઈ ગયો છે અને પુરવમાં
પણ પચરાવાની જે દહેશત આપી રહ્યો
છે તેના કરતાં વધારે ઉચો સુધારો ફેલા
વવામાં તમે જે અહેનત કરી છે, તેથી
અમે તમેજો અમારા સોખતી માનીએ
છીએ. "ખીજ આપણી કાચે સામેલ
થાય કે નહીં તેની રાદ હું ને તમે
જોઈશું નહીં." એ રાખો અને ખાસ
અસર કરે છે. ફિનિયામાં છુટા જવાયા
પણ સત્યને રસ્તે ચાલનારા ફેટલાક દહ
પડ્યા છે. એટલે સારવખનિક બહુવત્તા
તથા સ્વતંત્રતાના વિવસો બહુ દુર નથી,
એવી આશા રહે છે. ઇન્ડિયન અને હીંદુ
આ કામમાં એક બીજાને મદદ કરી શકે
છે. તમારી ત્યાંની દીક્ષ્યાલના બહુ ખખરો
સાંભળવા હું અને મારા ધણી બહુ
આતુર છીએ. અમે પણ એવા 'સ્વારથ'
ના શોધક છીએ કે જે સ્વારથ પોતાના
અંતરથીજ પહેલુ કરે થાય છે. સંપ,
સ્વતંત્રતા અને સારી રહેણીથી મનુખને
જાજો એવી જીંદગી કઠવવાની અમારી
મુરાદ છે. વગેરે.

સી. તમારા ફેટલાકમાં ખામ લેનારી
એ. સી. હેલન મેરીટીય મેડેસનલ.

ગીરમીટની રીનમાં ઉડો સરો

વિલાયતના જાપામાં એક ગારાનો
કામળ

[૨]

ગીરમીટના સત્યાગ્રહ પર તપાસ કરનારી
સેક્રસન કમિટીના રિપોર્ટ સખખમાં
હવેનના 'ડેલી ફોર્ગીફલ' માં એક
ખીજ કામળ દરમીયાન મી. જોન એચ.
ફેરી નીચે મુજબ લખે છે:—

મળુરોની ગીરમીટની મુદત ૬૦૦ દિવ
સથી તે ૫ વરસ સુધીની હોય છે,
દાખલા તરીકે એટલ સેક્રસમેટમાં ૬૦૦
દિવસની છે, અને વેસ્ટ ઇન્ડીઝમાં ૫ વરસ
ની છે. અખ જતાં ગીરમીટીઓને
આ મુદત કરતાં ઘણો લાંબો વખત કાલો
નીઓમાં કાલો પડે છે. એક કાહીએ
કમીસન પાસે એખખુ કલુક કર્યું હતું
કે 'મળુરુત ખાંધવાળા મળુરોને, તથા
જેને હવા પાણી માફ, આરી ગયાં હોય
એવાને જેમ તેમ કરીને કાલોનીમાં
રાખવા એ ઠીક છે.'

બધણીમાં ખોરાકી તથા દવાદારોનો
કરાર હોય છે. રાજ એક કીર્કીયથી
કીંઈ એખુ ફરાવવામાં આવે છે. અને
પણ લાગે તે વખત મુજબ નહીં પણ
કામ મુજબ હોય છે. આ રીતે ત્રીની
ગડમાં એક લઘતાના આસરે શી ૪ પેલા
ધક શકે છે. હીંદુસ્તાન પાછા જવામાટે
નોલી ખામતો પણ કીંઈ કરાર હોય છે;
પણ આ ખાખત દરેક કાલોનીમાં બહુ
વાંધા બરેલી હોય છે. ઘણે લાગે મળુ
રને વધારે દિવસ સુધી કાલોનીમાં રાકી
રાખવાની ચાવી તરીકે એ સરતનો ઉપ
યોગ થાય છે અને તે હમેશાં સરકાર,
જમીનદાર તથા મજુર વચ્ચે તકરારની
ખાખત થઈ પડે છે. એક ખીજ પાસે
થી પેલા કઠાવવા મથે છે. સરકાર
જમીનદાર પાસેથી અને જમીનદાર મજુર
પાસેથી.

અરથા સ્વતંત્ર મળુરો
સારામાં સારી મળુરોની સરતો પુરવ
આફ્રિકા અને વિઠોરીયા ખાખા સરો
વર વચ્ચેની રેલવે બાંધતી વખતે રાખ
વામાં આવી હતી. આ કામને સાર
હીંદી અમલદારો તરફથી મળુરો મેળવ
માં આવ્યા હતા. પણ વરસની બધણી
તથા હીંદુસ્તાનથી નીકળે તે દિવસથી
ખોરાકી આપવાનું, હીંદુસ્તાન પાછા ફર
વાની નોલી તથા ૩. ૧૫ પચાર; એ
સરતો કરવામાં આવી હતી. ખાંધી ગીર

મીટની મજૂરીમાં વધારેમાં વધારે મળી શકે તેવી છુટ રાખવામાં આવી હતી. પરિણામે દર હપ્તર દીઠ માત્ર ૧૦ મરજી ની રાસ લાંબા આવી હતી. આમ છતાં એ મજૂરોની હાલત ઇત્તવાજોગ ન કહેવાય.

શીજમાં ગીરમીટ ૫ વરસની હોય છે છતાં મજૂરોને હાંદુરતાન જવાને મફત દીકોટ મળે તે પહેલાં તેને તેમાં બીજાં ૫ વરસ મજૂરી કરવી પડે છે. જામેઠામાં તેથી પણ વધારે વિચિત્ર કરારો કરવામાં આવે છે. શરૂની બાંધણી ૫ વરસની જ હોય છે. અને તે પુરી થયે બીજાં ૫ વરસની બાંધણી તેને કરવી પડે છે. લાંબા એક ડાકતરી અમલદારના યજ્ઞમાં એ દશાં અરધી સ્વતંત્રતાની—અરધી ગુલામીની હોય છે. આમ ૧૦ વરસ પુરાં કર્યા પછી જો પેતાની સાથે ઓરત હોય તો તેની કે અને પેતાની કે નોલી તે આપે તો બાકી જાહેર હાખામાંથી ઉધરાવી તેને દેણ પહેાં ચાકી દેવામાં આવે છે. બિટીયા ગીલાનામાં પણ આજ રીતિ છે. અને હાલમાં વધારે ખરાબ થતી ચાલી છે. ૧૮૯૫ પહેલાંના ગીરમીટીઆઓને, મફત નોલી આપવામાં આવતી હતી, પણ તે પછીનાને મરદને એથો બોગ તથા ઓર તને છોડી કામ માંડની આપવી પડે છે હાલ તે પણ વધારે કરવામાં આવી છે. સરકાર એકુતોને દબાવે અને એકુત મજૂરોને દબાવે. પરિણામે મરદને અરધી કામ અને ઓરતને ત્રીજો ભાગ નોલીનો આપવો પડે છે.

કેટલાક એમ માને છે કે હાલની ગીરમીટની રીત ગુલામીની દશા જેવી છે. પણ ગુલામીની દશા તો નજ કહેવાય જો કે જ્યારે ત્યારે ગુલામીનો તથા ગુલામનો વેચારનો ચોખ્ખો ભાસ તેમાં દેખાય છે ખરો. હાંદુરતાનમાં મજૂરો મેળવનારા એજટોને અને તેના તાજાના માલુસને જે કમિશન અપાય છે તેમાં સડો પેલા થાય છે. ચેરીસીયસના "ગ્રેટ કટરે કમિશનને જણાવ્યું હતું કે "જ્યારે મજૂર સપુર્ણ શક્તિમાન નથી હોતો ત્યારે એકુતોને તે બોલો શીવી સોંપવામાં આવે છે." વળી "ધારો કે ૧૨ વરસનો છોકરો એક જુવાન તરીકે ગણાવેને આવી અડધો હોય તો તેને માંટે ૧૧.૧૫૦ લેવાને બદલે ૧૦૦ નો આરજ કરવામાં આવે. કરનંદ પીયરે કમિટીને જણાવ્યું કે "જ્યારે હું કમિશન એજટ હતો ત્યારે એજટો એક બીજા મજૂરો

ની આપ લે કરતા, અને તે રીત ગુલામીની ખરીદી વેંચણી જેવો આભાસ અને આપવી." આ રીત અટકાવવામાં આવી છે કે નહીં તેનો ખુલાસો કરનંદ પીયર આપી શકેલ નહીં.

ગીરમીટ અને ગુલામી

ગીરમીટીયો મજૂર હાંદુરતાનનો કિનારો છોડે છે ત્યારે એક દિવસનો અને એક દિવસને માટે અપવામાં આવતા કામનો તેને ખાસ હોય એ સહ બંધાયું છે. એ સવાલ વિવાદની વાત છે કે ઉધડ કામ આપવાની રીત મજૂરો અને દેખરેખ રાખનારાઓ વચ્ચે વારે વારે તકરાર ઉત્પન્ન કરાવનારી છે અને કેટલીક વેળા તેમાંથી મજૂર પરિણામે નીપજ્યાં છે. શીજના એક ડાકતરી અમલદાર મી. બી. જી. કારનરે કમિટીને જણાવ્યું હતું કે "સરકાર અને દેખરેખ રાખનારાઓ વચ્ચે પેલા પેતાની ટુકડીઓ પાસેથી એક બીજા કરતાં વધુ કામ લેવાની બારે દરીદ્રાહ આલે છે; અને એમ કરીને તે એ પેતાના ઉપરીની મહેરબાની ખાટવાનો પ્રયત્ન કરે છે; આમાંથી "ધણી વખત જબીર કહ્યાઓ થાય છે." "ઉધડ" કામ ઉપરીની મુનસરી ઉપર આપવામાં આવતું હોવાથી કામ પુરું નહીં કરનારને સજા કરવાની જે સત્તા તેઓ ના હાથમાં હોય છે તેનો જલ્દ જરૂરિયાત થાય છે." શીજમાં ઇમીગ્રેશન ખાતાને અને મજૂરોના ધણીઓને ઉધડ કામની હદની માન્યતામાં એક બીજા વચ્ચે સહ મુશીખતો ઉભો થાય છે. એક સહીએ ખાતરી જણાવેલું કે ત્રીનીડાડમાં કેટલાક જનારોમાં બે દિવસે માંડ પૂર થાય એટલું કામ એક દિવસ માટે સોંપવામાં આવે છે. ઓછામાં ઓછા ૩૦ ટકા જેટલા મજૂરો એ દિસાને સરે રહે કે પેનીયા પણ બોલું રીજ પાસે છે. અને ૧ પેની એ ઓછામાં ઓછું રીજ હોવાનો કાયદો હોવાથી એ માન્યતામાં મજૂરોના ધણીઓ કાવદાનો જામ કરે છે.

કેટલાક કોસીનીઓમાં ગીરમીટીઆ મજૂરોને જ્યારે ત્યારે કાર્ટમાં લઈ જઈ સજા કરાવવામાં આવે છે એ વાત ખરે ખર તેઓને કાબો કાબ આપનારી છે. આ માન્યતામાં સરકારે એકદમ બેદોખરત કરવો પડે છે. બિટીયાની આબર ખાતર માલોની ખાતાના પ્રધાને આ સવાલ ઉપર જરૂર ખાલ આપવાની જરૂર છે; તેમજ મજૂરો રાખનાર એકુતે ખતારી આપવા નો જરૂર છે કે જા હાલતમાં મુજબ

નહીં થાય તો વધુ મજૂરો મેળવવાની આશા છોડી દેવાની છે.

સો. સેન્ડરસનની કમિટી પેતાના રિપોર્ટમાં બિટીયા ગીલાના વિષે જણાવે છે કે :— "મુખ્ય અસંતોષની વાત એ છે કે અહીં અને બીજે બધે જમીનદારો મજૂરો પાસે જરૂર મુજબ કામ કરાવવા ફાજલારી અદાલતનો આકારો ભેગ છે." ત્રીનીડાડ અને શીજ વિષે પણ કમિટીએ એવેજ અસંતોષ જતાવ્યો હતો. બિટીયા ગીલાનામાં ૬,૭૮૪ ગીરમીટીયા છે તેમાંથી ૩,૮૩૫ ઉપર તહોખતો મુકવામાં આવ્યાં હતાં. ત્રીનીડાડમાં ૧૧,૫૦૬ મજૂરોની વસ્તીમાંથી ૧,૮૬૯ ને ગુન્હેગાર કામવામાં આવ્યા હતા. શીજમાં ૧૧,૧૮૯ માંથી ૨,૨૬૧ ને સજાએ પહોં ચાલવામાં આવ્યા હતા.

કાર્ટેથી મજૂરોને આમ તેમ થકેલવામાં આવવા વિશે સો. સેન્ડરસનની કમિટીએ ધણી સખત દીકા કરી છે. વળી એવી પણ લંકા રહે છે કે આમ કાર્ટે ચકાવવાનો હેતુ મજૂરોની ગીરમીટ લંબાવવાનો હોય; કેમકે ગુન્હેગારો સાખીત થયે એમ કરી સકાય છે. ત્રીનીડાડમાં એક વરસમાં ગીરમીટીયાઓના બધા મળીને ૧૦ લાખ દિવસ ખોટા કરવામાં આવેલ. તેઓની સામે જાહેવાડો દેખી કરી કામની ચોરી કરવાનો આરોપ મળી આગે રાખવામાં આવે છે. ઇસ્ટ અને વેસ્ટ ઇન્ડીયા એક માછલેટો એવી જુલાની આપી હતી કે ધણી વખત આ લોકોને રખડવા પાડે, ભેજાકાકા મારે, કે માલ્લા કરવા મારે અને એવા નમાલા વાકે મારે કાર્ટમાં ખડા કરવામાં આવે છે; કે જે બાબતો કાર્ટ હાલર કાવરીજ થકે નહીં.

એ પણ વાદ રાખવડું છે કે મજૂર નો ગુન્હેગાર પુસ્કાર લતા તેની ગીરમીટ લખાય છે એટલુંજ નહીં, પણ તેને પછી એક ગુન્હેગાર તરીકેજ રાખવામાં આવે છે. ચેરીસીયસના મી. બેટકોટે એ વિષે કહ્યું હતું કે આ લોકોના ગુન્હાને ફાજલારી મળી સકાયજ નહીં એટલે તેને કેદની સજા પણ થઈ શકે નહીં.

એટલે ગીરમીટીયા મજૂરોમાં ઉપર મુજબ સોંકજનક કાકો છે. બાકે ઉપાય એકદમ પેલા નોંધ્યો.

હોદ અને ખિટાનીઆ

એક કલિપત સંવાદ

(અખતાર મી. પ્રાગજી ખ. દેસાઈ)

હોદ દેવી પોતાના આશ્રમમાં દિવ્યા અનંબર બેસી પોતાના દુઃખી મતા દરંસ વાલના બાળકો માટે ઇશ્વરપાસના કરે છે. આ આગળ ખિટન દેવી આવે છે.

ખિટનદેવી—પ્રશ્નકાર કરે છું. દેવી હોદ! આપનું શરીર દાહ કટીત થયેલું જાણે છે, કેમ કેમ તબીબત સારી રહેતી નથી?

હોદદેવી—(એક લીઝ નજર તેને તરફ નખીને) તને પુછતાં શરમ નથી આવતી? આ સંસારમાં મારાં વહાલામાં વહાલ-બાળકો તારી પ્રભુને કાંઈ અન્યાય—જુલમની નીચે કમરાય છે. મારા પુત્રોનાં દુઃખ ટાળવા તે શું કરવું? તારા શરીરના માર રંબથી હું ભોળવાઈ છું. અરે, મારાં પ્રીય સંતાનોની તે કેટલી બધી અપમાનવશા કરી! તું બહારથી બહારના રાખી દુન્યાને બતાવે છે કે મારા પુત્રો નાજ બહાને ખાતર હોદમાં રાજ તું કરે છે. પણ મારા પુત્રો કેટલા દુઃખી છે તેનો અન્યાય પણ તને નથી. ફક્ત ૧૮૬૧ થી ૧૯૦૦ સુધીના ૬૪ વરસમાં જ દુઃખગતે લીધે અન્ન! અન્ન! કરતાં મારાં એક કરોડ ૬૦ લાખ નીરાધાર બચ્ચાઓ મરણને શરણ થયાં છે!! અભાગથી, આ અજુતો તારાજ એક બાળક વીલીયમ ડીઝમી સાહેબે કરી છે. અરે, આટલાથીજ તારા જુલમની હદ વળી નથી! પરંતુ તારા અન્યાય ને દુન્યાને બતાવું તો તારે શેષ જગ્યાએ ઉભા રહેવાનું કેશવું ન મળે. આ તો બધી પીતેલી વાત મેં કરી. પરંતુ આજે જ તારી નજર આગળ, તારી દરંસ વાલની પ્રભુ, મારાં બાળકોને જે જુલમ નીચે કમરે છે તે જોઈ—સાંભળી આજે મારે લોહી છકળાં છકળું છે. મારી પાસે તું શું મુખ બંધને અસારે આવી? મહે રખાતી કરી તું તરતજ અહીંથી વીધાય. આ, મારે તારી દીલસોજી નથી જોઈતી, અને તારી ખીચતાની પણ હરકત નથી. હું છું, મારે ઇશ્વર છે, અને મારા પુત્રો છે.

ખિટનદેવી—(હોદદેવીનું) હટાકાર આ સાંજુ કાપણ સાંભળી આંખોની બની મહ) હોદદેવી, બેન, જરા શાંત થાઓ. કેમ દીવસ નહીં અને આજે કેમ આટલાં નર્મક હરકતમાં છે? સમય અરથ પીએમી

થાય છે. ઉતાવળથી કરેલાં કાર્યમાં કંઈ બહીષ્કાર રહેતી નથી. દેવી! તું શું એમ મારે છે કે દરંસવાલમાં રહેતા તારા પુત્રો અને મારી તે પ્રજા તેને માટે અને કંઈ જ સાગણી નથી? તેને માટે હું આજ કેટલો સમય થયાં રાત દીવસ ચીંતા કરી કરે છું, અને કાલમાં તો મારે મન તેમાંજ રોકાઈ રહે છે.

હોદદેવી—હા. ખરી વાત છે. હું ક્યાં નથી બચતી કે તું બીચારી આજ ચાર વરસ થયાં એની એજ ચીંતામાં સુકાઈને સૂકની આદુ થઈ મર છે. (ખિટનદેવી! મારી આગળ હવે તારી નકામી દીલ સોજની વાત જવાડો! તારો અનુભવ મને આજ સેકડો વરસો થયાં થયો છે. જાણે મારા પુત્રો કરતાં તારા અગ્રિય પુત્રોને આવી હેરાનગતી આપી હોત તો ધડીના ત્રીજા ભાગમાં તે નવું જુવું કરી બતાવ્યું હત. આજે ચાર વરસ થયાં મહાદાશ દુઃખો મારા પુત્રો ઉઠાવે છે. પણ તે સામે તે આંખ વીચામજીવ કર્યા છે. તારી દુરજ તે કેટલી બળવી? અને તે શું કરવું? અને આ બધાં નજર જવાળ તો આપ!

ખિટનદેવી—દેવી હોદ, તું હદ કરે છે. આજ સુધીમાં મારાં કરેલાં ઉપર પાણી ફેરવે, એવા કટાક્ષ તું કરે છે. દરંસ વાલમાં વસનારા પુત્રો માટે મારી સંપૂર્ણ દીલસોજી છે, અને તારા પુત્રોની માગણી કશું જ થાય તે વિશે મીઠાચારી બરેલાં લખાણો મારે તેની સાથે માલુમ છે. તું કહે છે કે મેં દરંસવાલના હોદી બાળત આંખ મીચામજીવ કર્યાં છે. એ તું મને અન્યાય કરવા જેવું બોલે છે. મારા પુત્રો જેવા કે લોરડ એમ્પટીલ વગેરેએ બલત પ્રધાસ તારા પુત્રો માટે કર્યો છે. તેમજ હોદ દેશવાર યજ્ઞલાની મારી સાંની સરકારે બરદાસ કરી છે બવિષ્યમાં તારા પુત્રોને વધુ આવડત અટકાવવાને ત્રાસો નીરાળો કામદો માને છે એટલેજ વધે રહેલો છે. છતાં હું એ બાળતમાં દરંસવાલ દેવીને જાણુ કરે છું.

હોદદેવી—ખિટનદેવી! તું શું એમ મારે છે કે મારા પુત્રો તારા પુત્રો કરતાં હલકી રિયાતના છે? મારા પુત્રો દરંસવાલમાં આવવા માગે તો તે એક કાકુતી ચીકી ઉપરજ આવી થકે! એટલે કે મારા માનીતા પુત્રો જેવા કે જોખલે, અરવીંદ પેલ, તીમક, મહારાજ આગવડા, આવા મારા વિદ્યાર્થી પુત્રો કે જે તારા કામ પણ પુત્રો કરતાં અદીખતા છે, તે ફક્ત મહે રખાતી જનરજ શું જાણુ મર કહે!

મારા દેશમાં ફક્ત તું તારા પુત્રોને ફક્ત કે દરંસવાલના ત્રાસો માટે કમીચેન કામદો કાપણ કર (કાલના દરંસવાલના જુલમને લીધે વાળખી રીતે તેમજ 'થવું' જોઈએ.) તો શું કશુંજ શખરો? એવી કે તું વાતજ કહુ તો તું પ્રજા પુર કાવશે. . . . અરે! હું વીચાર કરે છું ત્યારે અન્યાય જેવું જાણે છે કે તારૂં આપુ ઇશ્વર મારા આર્થવર્તપર જીવે છે. તારાજ પુત્ર વીલીયમ ડીઝમી સાહેબે બતાવ્યું છે કે ૧૮૩૫ની સાલથી તે ૧૯૦૦ સુધીના ૬૫ વરસના સમયમાં હોદમાંથી તારા પુત્રો ૬૦ અબજ રૂપિયા વિલાપત ધસડી મયા. પરંતુ મારા પુત્રે શાંત પ્રકૃતી રાખી બેસી રહી પોતાની ઉદારતા બતાવે છે. ત્યારે ફક્ત દરંસ વાલમાં મારા પુત્રો ખાલી નીનિને રસ્તે પોતાની પ્રમાણીક રાજ્ય મેળવે છે, તેના સામા તારા નીમકહરામ પુત્રો કેટલી ઉશ્કેરણી કરે છે!

[આમ વાતચીત થાય છે ત્યાં દરંસ વાલ દેવી આવે છે. જે ખિટનદેવી સાથે સેકહેન્ડ કરે છે. ખિટનદેવીને મહેરો ગુસ્સા બરેલો જોઈ દરંસવાલદેવી તેને અસ્વસ્થતાનું પ્રયોગન પુછે છે.]

દરંસવાલદેવી—વહાલી બેન દેવી ખિટન કેમ ખુશીમાં કેને? હું તને જોઈને બહુ જ ખુશી થઈ છું. કેમ જાણે તો આ કુલી દેવી સાથે બહુજ કામમાં રોકાઈ મયેલી જાણે છે?

ખિટનદેવી—(બલતામાં 'કુલી' શબ્દ સાંભળી થી હોમાયું) મુખ, દુષ્ટા, ફરી એ શબ્દ વાપર્યો તો જીભજ એવી કાઢીશ. મારા હેખતોજ મારી બેન દેવી હોદને તું 'કુલી' શબ્દ લગાડી જે અપમાન કરે છે તે મનેજ અપમાન કરવું! હું લેખું છું. મારી પ્રજા સાથેના તારાં આવરણોએ મને આ દુન્યામાં ઉપાડી પાડી છે. તારા ઉપર જ્યાં ખાંધ લગાઈ થયા બાદ તરતજ મેં તને સ્વરાજ્ય આપ્યું તેનો બહાલો તે મને કેવો આપ્યો, તે દુન્યાએ બેઈ લીધું છે. તારા નીચ તાથી બરેલાં ફત્તેએ મારી જોખમ દારીઓ વધારી છે. છતાં તે કમ નીકાલ હજી કાઢ્યો નથી, માટે મને હવે કંઈ જવાળ કે કે તું શું કરવા મારે છે?

દરંસવાલદેવી—બેન, ખિટન, શું કામ આટલો બધો ગુસ્સો કરો છો? મારા પુત્રોએ પનાર કરેલા મયદાને આપે સંમતી આપેલી છે. તો તે ક્યાં તમારી બહુ બહા રની વાત છે? માટે વધુ ખુલાસો તમે મારે પાસે શું કામ માગે છે?

ખિટનદેવી—મેં જખ મારી છે! મનુ
જ મનુ જીવને પાત આ દુન્યામાં છે.
માટે જીવ્યા ત્યાંથી ફરીથી જીવો. આને
કેટલો લાંબો સમય થયાં મેં તને દરજ્યા
બધું છે કે હોદી ઉપર જે જાગણે કાવ
દાનો અમલ કરવાનું કારણુ દુનુ તે હવે
ખની ચકશે નહીં માટે યજ્ઞેલી જીવ
હવે સુધારવાની છે. કેમ દેવી હોદી,
ખર કે નહીં? આપ તો કાંઈ બોલતા
નથી?

હોદદેવી—હું શું બોલું? મારે બાળ
એ ખાત સાચી તેને ક્યાં ક્યાં બોલવવી?

ખિટનદેવી—(દરંસવાલદેવીને) અમારી
વાત બધી તે સાંભળી છે? આને મેણાં
વજેરે જે કાંઈ મારે ખમવાં પડ્યાં છે એ
મારી જાંઘીમાં પણ મેં સાંભળ્યા નહીં
હતાં, છતાં તારે માટે આ બધું મારે
અહત કરવું પડ્યું છે અને વળી હોદી
મળમાં જે ગુસ્સો મારા પ્રત્યે ઉભો થયો
છે, ને જવાબવાનું મારે, બાલી, અલહય
મળ પડ્યું છે. તને છેવટનું એટલું જ
પુછું છું કે મારી હોદી મળની મામણી
તારે હવે કણુલ રાખવી છે કે નહીં?
આટલાનોજ ઉતર 'હા' કે 'ના' માં આપ.
વડુ લાંબી વાત કરવા સમય નથી.

દરંસવાલદેવી—મેન દેવી (ખિટન, તારી
બાસા મેં ક્યારે લોપી છે? કાવદો રહ
કરવાનું મેં હોદીને કહેલું જ છે. પરંતુ
તે ઉપરાંત જોવાએલા બાબત વાધા છે
તેને નીકાલ આણુ પારલામેંટમાં કરી
નાખીશ. તારે માથેની દરજે કું સમજું
છું અને તેમાંથી જલહીજ તને સુકત
કરીશ.

હોદદેવી—દેવી દરંસવાલ, તારાં બા
વચનો સાંભળી કું રાજ મળ છું. મારા
દરંસવાલના પુત્રોની માનણી નું કણુલ
રાખશે એ પણ રાજ થયા જેવું છે.
ખરડુ તને આગળથી વિનવું છું કે
નાતાલ અને કેપતા મારા પુત્રો જે
શિયતીમાં છે તેમાંજ રહેવા દેજે—તેમાં
ખમાડો ન કરજે. જે કરે તે ખ્યાલ કહ
કરજે.

આટલું બોલી જાણી ખીચારી હોદી
દેવીએ જનને સન્માન આપી વીકાલ
કરી.

કેવરડ ડોકને માન આપવા તેમના
પંથના મોસ લોકોની એક મીટીંગ બોલા
નકમરમાં મળી હતી. મી. ડોકે પોતાનો
અનુભવ લોકોને જણાવ્યો હતો. કેટલાક
પાર્ટીઓએ મી. ડોકની સેવાનાં ગુણો
કાંઈ કાંઈ

ડ્યુકની મુલાકાતમાં હોદીને ધક્કામુક્કા

'આફરિકન કોન્ગ્રેસ' માં એક દાલો
નીઅલ બોરન હોદી લખે છે કે:—

ડ્યુકની ડરબનની મુલાકાત વખતે
હોદીએ તરફ ખરો પોલીસ કોનસ્ટેબલ
(મોરા) એ જનબ ગુનથેઈ છે. જેને
'કુલી' કહેવામાં આવે છે તેના તરફ આવી
વરતણુક બતાવવામાં આવી હતી એમજ
નથી પણ આખરદાર હોદી વેપારીઓ અને
આખરદાર જોવાયેલા કોલોનીઅલ બોરન
હોદીએ તરફ પણ તેવીજ વરતણુક મલા
વવામાં આવી છે. ડ્યુક આખ્યા તે દિવસે
ચુકરવારે બાર વાગ્યે કું ટાઉન હોલ
આમળ ગયો હતો. ત્યાં નદાર અને
અંદર માણસોની ગીરદી જદુ લેવાયી
કું બહાર કાઢે આમળ મારા સે.બતીઓ
સાથે ઉભેલો અમને ઉભાગને થોડી
મીનીટ થઇ નહીં ત્યાં તો એક કોનસ્ટે
બલ કુધવાનો કુધવાનો અમારા તરફ
આવ્યો અને અમને ધક્કા ને દાસેલા
મારવા મંડ્યો. મેં કારણ પુછ્યું તો
કહે "સુપ." બીજી તરફ કેટલાક નેટીવો
અને હોદીઓને સુપમાપ કરેતો પકડવાની
ધમકી આપવામાં આવતી હતી. ત્યાર
પછી રસ્તાપર અખ્યાબંધ હોદી મરદો
ઓરતો તેમજ છોકરાંઓ પર ધક્કા દડ
સેલા અને મારની ટુપ્ટ કરતો હતો.

તેજ દિવસે લોરક્રઝ મેડનમાં આખર
દાર હોદી વેપારીઓ અને ખીજા હોદી
ઓને માર પડ્યો હતો અને ધક્કામુક્કી
ખાવા પડેલ તેની તો વાતજ નહીં. કાઇને
જમીન પર પછાડી નાખવામાં પણ આવ્યા
હતા.

ખીજે, એક લખનાર 'મરક્યુરી' માં
લખે છે કે:—

ડ્યુકની મુલાકાતના દિવસે કું મારા
એ છોકરાને લખને લોરક્રઝના મેડનમાં
કરાવત જોવા મળે હતો. જ્યાં ખરો કોન
સ્ટેબલોએ જે દેખાવ કર્યો હતો તે તરફનો
મારો અનુભવો કેવી રીતે દરજાવવો તે
કું બણતો નથી. પણ એટલું કહેવું
ખસ થશે કે સુલેહના રક્ષક (પોલીસ અમ
લદાર) હોદીઓને જે રીતે આમથી તેમ
અજાવતા હતા અને ધક્કા મારતા હતા
તે ઉપરથી તે માંડાની પેઠે વરતણ
જણાયેલ. એક હોદીએ જરા જવાબ
આપવા માંડ્યો કે તરતજ તેને અહોરાપર
પુકડા મારીને રજાડેલો હતો ખીજા એક
તેમજ મેલકીજને જા માંડાથી કાર્યે

દુમસો જોઇને હસતો હતો, અને તેને
સામાજીના બોલ સંભળાવી ઉતેજન
આપતો હતો.

એક લાઇસેન્સ કેસ

જુલુલેડમાં પી. સી. વેકરીસ નામના
એક ગોરાના નામ પર લાઇસેન્સ ફતો.
મજકુર ગોરાએ તે લાઇસેન્સ તલે દુકાન
રાખી એક કાફરના દાલમાં ભોંપી હતી.
આ વાતની સામે ત્યાંના માજીસ્ટ્રેટ વાંધો
ઉઠાવ્યો. —નાતાલમાં લાઇસેન્સ મોગડના
દાલમાં છે તે સત્તા જુલુલેડમાં માજીસ્ટ્રેટ
ના દાલમાં છે. —તેણે મજકુર ગોરાને
સ્ટોર માટે ગોરા મેનેજર રાખવા કહ્યું.
તે વાત તેણે કણુલ રાખી નહીં. તેથી
માજીસ્ટ્રેટ પોલીસને મોકલીને ગોરાની
દુકાન બંધ કરવાનો ફુકમ કર્યો. આ
ઉપરાંત ગોરાને ધક્કા મારીને દુકાનની
બહાર નાઠી મુકવામાં આવ્યો. તેથી
પાસેથી તેને લાઇસેન્સ લઇ લેવામાં
આવ્યો, અને તેની ઉપર માજીસ્ટ્રેટ સેરો
કર્યો કે મેનેજર તરીકે ગોરાને રાખવામાં
ન આવે ત્યાં સુધી લાઇસેન્સ લટકાવી મુક
વામાં આવ્યો છે. માજીસ્ટ્રેટની આવી
વરતણુકની સામે મજકુર ગોરા વેપારીએ
સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ કરી હતી તેમાં
જડજોએ માજીસ્ટ્રેટની વરતણુકને સખત
રીતે વખોડી કાઢી હતી. તેને તેવી રીતે
લાઇસેન્સ બંધ કરવા, કે ગોરાને દુકાન
માંથી ધક્કાવા ખીજકુલ હક નથી એમ
જણાવ્યું હતું. લાઇસેન્સ આપનારને
વધારેમાં વધારે સત્તા એટલીજ છે કે
લાઇસેન્સ નવો કરી આપવા વખતે
વિચાર કરે. વજેરે ટીકાઓ કરી
અરજદારના લાલમાં ખરમ સાથે મુકાદો
આપવામાં આવ્યો હતો. મી. જસ્ટીસ
હોથોર્ને ઉમેરેલુ કે જ્યારે અરજદારની
લાઇસેન્સની અરજ પર વિચાર કરવાનો
વખત આવે ત્યારે આ બતાવનો ખ્યાલ
કર્તા વમર નિષ્પક્ષપાતીપણે વિચાર કરવો
માં આવશે એવી આજ્ઞા છે.

એક હોદી કેસમાં જુલાનીઓ આપતા
કાફીઓને અટકાવવા સાકે ધમકીઓ
આપવાના આરોપ માટે એક પકડાને
ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. પણ શાફીઓ
અપાવા પછી ધમકી અપાયાથી માજી
સ્ટ્રેટ આરોપીને એતવણી આપી છુટે
કર્ચે હતો.

યુનિયન પારલામેન્ટમાં એશિયાટીક ચરચા

જનરલ રમટસેના ખુલાશો

ઇમ્પીરિયલ અને એશિયાટીક ખોતાના હારેબારના ખરચની રકમ પાસ કરવાની દરખાસ્ત યુનિયન પારલામેન્ટમાં તા. ૧૩ મીએ રજુ થતાં એશિયાટીક સવાલ ઉપર ૧૧.૧ એચવા કેપવાળા

મી. હેગરે

જાણીયું કે ન ઇન્ડિયાને આપનારાઓ (અન્ટીઇમ્પીરિયલ ઇમ્પીઅન્ટસ)ને હાખલ ન થવા દેવા દરેક બ્રિટીશ ડોમીનીયનને હક છે, એ હું કબુલ કરું છું, પણ એશિયાટીક માત્ર એટલું જ માને છે કે જેઓ દહની રીતે વસેતા હોય તેમને વાજખી રીતે રાખવા, કેળવણીવા હોદી એને અમુક હદ સુધી હાખલ થવા દેવા, અને મેળાદાર હોદીએને થોડી મુદત માટે આગવું હોય તો હોદી સરકારની સલાહ સાથે આવવાથી તેમને આવવા દેવા.

મી. આલેક્ઝાંડર

(કેપટ.ઉનવાળા) એ જાણીયું જાણીયું કે ઇમ્પીરિયલ હમદાના અમલ ઉપર વિવેચન કર્યું, અને હાલના પ્રધાન તમે તે અમલ અત્યંત નિરૂપ્ય થઈ પડ્યો છે એમ જાણીયું. તેણે બાર હપ્તે ઉમેર્યું કે આવનારના રૂતામાં મંજીર મુશ્કેલીઓ સુકવામાં આવે છે. માટે મને અણ છે કે આ બાબત ઉપર સંભાળપુરવક દખાલ કેમમાં આવશે.

મી. હેગરે

(રહીપુરવાળા) એ જાણીયું કે હું મારું છું કે ઘણા હાખલામાં ઇમ્પીરિયલ માટે ઘણી સમવડો આપવામાં આવે છે, અને તેને અમલ બહુ નિરૂપ્ય રીતે કરવામાં આવે છે, એ વાતને હું મળતો આવતો નથી. એશિયાટીક ઇમ્પી આખતમાં આ મુદ્દક માટે આપ સમાન છે, ઇમ્પીરિયલ અમલદારનું કામ બહુ મુશ્કેલ છે. અને તે તે ઘણી સારી રીતે બળવે છે. આ જુલમની જુમમાં ઘણું કમારાપણું છે. હોદીએને આ મુદ્દકમાં તેમના સુવક કરતાં વધારે ખરાબ રીતે રાખવામાં આવતા નથી. એશિયાટીક અને તેમને માટે લલત બેનારાઓ પોસેજ ખોતાના કુરમન છે.

મી. કવીન

જાણીયું કે કવદાનો બરેખર રીતે અમલ કરવામાં આવતો નથી, તેને હીલેજ બધો

મામતો ઉભો થયો છે. કવદો જેવો હોય તેવો રંગ, ભત, કે ધરમના બેઠ વગર એક સરખી રીતે તે અમલમાં મુકાય એવો આમલ આપણે કરવો જોઈએ.

મી. શારાઇનરે

કહ્યું કે આ લોકો અત્યાર પહેલાના આ મુલકમાં વસી રહેલા છે. તેમને અમુક ભતના હક છે. તે હક તેમના લઘ લેવામાં આવ્યા છે, તેમ ન થવું જોઈએ. દક્ષિણ આફ્રિકામાં જે બન્યું છે, તેથી બ્રિટીશ રાજના બીજા કાબીના લોકો સગળી ઉઠવા છે, માટે હું અતઃકરણ પુરવક આજ્ઞા રાખું છું કે આ ઇમ્પીરિયલ કાવદાઓના અમલમાં નરમાસ વાપ રવામાં આવશે.

કરનલ હેરીસ

(મેક-સહીલવાળા) એ જાણીયું કે ઇમ્પીરિયલ કાવદો સખત છે. તેનો અમલ મજાજ અન્યાયી રીતે થયો હોય એવા મજા હાખલા જાણું છું. હું અમલ કરનારા ઉપર બહો કુમતો કરીશ તદ્દી, પણ હું એટલું કહેવા માગું છું કે જેને કવદ હોય તેવા સમજી માણસોને કામ દાના અમલ માટે નીમરા જોઈએ. આખર હાર માણસોને ન અકકારવાની તેમજે ચીનટ રાખવી જોઈએ.

મુલ્ટી આવાના પ્રધાને

(જનરલ રમટસે) જાણીયું કે આજુ બેઠક દરખાસ્ત આખા દક્ષિણ આફ્રિકા માટે એક ઇમ્પીરિયલ કાવદો પારલામેન્ટ આગળ રજુ કરવાનો સંકારનો ઇરાદો છે. તે વખતે ઇમ્પીરિયલની રાજનીતિ વિષે બોલવાની યોગ્ય તક મળશે. તેથી તે બાબતમાં હાલ ઉતરવા હું મારતો નથી. છતાં આ લોકોથી અખણા મેબરોએ કેટલીક ટીકાઓ કરી તે સંબળતાં મને દુઃખ થયું છે. બ્યારે મેં યુનીયનનો હારેબાર હાથમાં લીધો ત્યારે ઇમ્પીરિયલ અમલદારો પણ મારા તરીકે મેવાલા હતા. કેટલાક હાખલામાં લોકો ન હાખલ થઈ શક્યાથી ખાસ કારણને લીધે હું વચ્ચેમાં પડ્યો હતો. છતાં બીજા હાખલાઓમાં એમ બન્યું છે કે લોકોને હાખલ કરવા અને અરજ થએલી, ત્યારે ડાકતર તેની વિરૂદ્ધ હતો, કેમકે હોદીમાં જાણીયેલા એક બચકરમાં બચકર દરદથી એ લોકો ખીડતા હતા. આથી સ્થિતિમાં એ લોકોને હાખલ થવા દેવા એ બહુ બચકર વાત હતી, અને તેથી તેમને આવવા દેવાની મેં બાર હપ્તે ના પાડી.

જનરલ રમટસે આગળ આલેતાં જાણી

યું કે કવદાનો નિરૂપ્ય રીતે અમલ કરવાને બદલે કોઈ કેઈ વાર ઇમ્પીરિયલ અમલદારને કેળવણીની પરિક્ષા જતી કરવાની, અને એ પ્રમાણે કવદાનો લા મ કરવાની, મેં સુચના આપેલી છે (તાળીઓ). યુનિયનની સામે એક સઠથી અવરમાં અધરો સવાલ ઇમ્પીરિયલનો છે. તેમાં મારી એ પ્રકૃતિ છે કે મજબુત બધા વાળા હરેક ગોરાને તે સારો ચહેરી થઈ શકે તેમ હેવાથી તેના ધરમનો બેઠ શખ્યા વગર આવકાર આપવો (તાળીઓ). કોઈ પ્રધાનની સામે કહી ખડો થયો ન હોય એવો સવાલ ટરાંસવાલમાં મારી સાથે બાવી ખડો થયો હતો. ત્યાં બમે એવી રાજનીતિ અખત્યાર કરી છે કે જે રાજનીતિ યુનિયન આખામાં હાખલ થશે એવી હું આજ્ઞા રાખું છું. તે એ છે કે એશિયાટીકને યુનિયન આખામાં હાખલ થવા દેવા નહીં, (તાળીઓ.) બધા લોકોની વિચારપુરવક આમ કરવાની ઇચ્છા છે. (તાળીઓ.) આ મુલકમાં વસી રહેલા લોકો મેં મને સવાલ નથી થઈ પડ્યો. હાખલ થવાને હકદાર ન હોય એવા એક વાટીકોને હાખલ કરીને હરકત અને મુજ થઈ ઉભી કરવાની યોગના થઈ હતી. કવદાના જે નિરૂપ્ય અમલ વિષે કહેવામાં જાણીયું તે આ જ લોકો સંમંથી છે. રહીમરો બરાબ એટલા હોદીઓ તલન બીન હકદાર થયેલ છતાં ટરાંસવાલમાં હાખલ થવાને મુજબથી જાણ્યા હતા. મારા અમલને જુલમી દેખાડવા સાથે તેમને બોલાવવામાં આવેલ હતા. બ્યારે બાવી ભતની વરતણક મારી સામે ઉભી થાય છે ત્યારે હું આજ્ઞા રાખું છું કે હું ખડક જેવો દડ રહું છું; અને જુલમ, મેરમનસાદ, કે આપજુલપણના આરોપોથી દેરાણને કવદાનો અમલ કરવાની મારી દરખાસ્તથી અટકતો નથી. હું આ લોકોને કવદો સાચુ પાડું, અને તેમને સળ કરું, કે જેથી તેમને માટે એક હાડમારી છે એમ કહેવાય, એટલા સરજ આ લોકોને લાવવામાં આવ્યા હતા. હું તેમને માર હીર (દેશ કે રેક માટે જન કુરખાન કરનાર) બનાવવા મામતો નથી, પણ મારે કવદાનો અમલ કરવોજ જોઈએ. પ્રખના હરેક વરમ તરફ વાજખી રીતે અને ઇન સાધથી વરતવાનો મારો ઇરાદો છે, અને મોઈ પણ ડાકા માણસનો તેવો ઇરાદો હોય છે. જે સમાધાની બાવી સકાઈ છે તે વિષે પારલામેન્ટને રખના દિવસો પછી જાણીવસ સકિતમાન થવા હું ઉમેદ રાખું છું.

ત્યાર બાદ ખરખરી કલમ પાસ થઈ હતી.

‘ખરખરી’ નો ખખરખરી ઉપરની ચર ચાના સંબંધમાં ઉમેરે છે કે નવા ચનારા કાયદામાં. હોદી એક પ્રમણામાંથી ખીજ પ્રમણામાં ન જઈ શકે, એવી કલમ બાપ પાત્રી વધી છે.

મી. રીચ વિલાયતમાં

રૂઢરને આપેલો ઇદરબુ

મી. રીચ વિલાયત પહેલેલાં રૂઢરે તેમનો ઇદરબુ લીધી હતો, જે દરમ્યાન મી. રીચે નીચેના મિત્તર જણાવ્યાનું રૂઢર જણાવે છે:—

હોદી સવાલનો નીચેનો લાવવાને દક્ષિણ આફ્રિકામાં આગુર પ્રમણા—ખર કહીએ તો ચોક્કસ કારણ—દેખવામાં આવ્યો છે. મને સંનતને કારણ છે કે ટરંકવાલનો કાયદો રૂઢર થશે, અને તેને ખરેખર અસ્ટરેલીયાને મળતો કાયદો લખાઈ કરવામાં આવશે, જે કલેક્ટ કોમને એક સરખો લાગુ પડશે, અને અમલમાં એથી આડીકાને અટકાવી શકશે. રૂઢર રૂઢરેલા કાયદો પછુ રૂઢર કરવામાં આવશે. ટરંકવાલના હોદી માટે આ અપુરુ રીતે સતોપકારક જમાણાની ચલુદી. આ રાજનીતિની અસર દક્ષિણ આફ્રિકા પર સારી થશે, અને કેમ અને નાના બના હોદીની સ્થિતિ તેથી સુધરશે.

મી. રીચે આ સંબંધમાં એ કહી હતું પછુ જાહેર કલેક્ટર કે કેપમાં જુના હોદી વેપારીના લાઇસેન્સ નવા ન થયાં દેવા માટે કેટલાક જોરા વેપારીઓ લીજવાલ કરી રહ્યા છે. પછી તેમણે સુલતાનમાં હોદીથી આવી પહેલેલા સત્યાયવીના કુખ વરણમાં હતી, અને જણાવ્યું હતું કે તેઓ બધા કાયક મદ્રસીઓ હતા, અને બધાને પાછા હોદીરતાન કાલવાનો કુલમ કાપે હતો. પછુ પાછળથી જતાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમને કાયદેસર હદપાર કરી કલમ તેમ નહોતું. ટરંકવાલ સરકારે તેમના કેસમાં તપાસ કરી હતી તો તેને પછુ આ વાત માલુમ પડત.

ચોક્કા કિતસ કિમર વીનન ખાતે વર સહતું તોફાન થતાં કીકેલના કડા જેવકા કરા પડ્યા હતા.

કીખરલી

[અમારા ખખરખરી તરફથી]

તા. ૧૩-૧૨-૧૦.

મી. પોલાક કેપટાઈવ જતાં રહતામાં કીખરલીની મુલાકાતે મધ્યાહ્ન હતા તે વખતે સત્યાયવીના અપીલ કેસને માટે ઉપરાજી કરવાના થએલા કસવ મુજબ અત્રેથી ગઈ કાલે પા. ૨૫નો એક મી. પોલાકને રવાના કરવામાં આવેલ છે, જેમાં પા. ૧૫ મદ્રસી ભાષાઓ તરફથી અને પા. ૧૦ ગુજરાતી ભાષાઓ તરફથી થએલા છે.

ગુજરાતી ભાષાઓને સુચના કરવાની કે બધા વરણમાં ગુજરાત હિંદિઅન એસોસિએશન નામક સરચા સ્થાપેલી તે ચોક્કસ વખતમાં બીજાર પછી ગઈ છે. માટે મદ્રસી ભાષાઓ પોતાની સોસાયટી ધમધેકાર ચલાવે જાય છે તે ઉપરથી ખડો ભેજો પડે છે. જો કે અહય અહય ભાગ હપ્તકા લખ નથી હતાં જ્યાંસુધી સરવ સાધારણ સરચા ન હોય ત્યાંસુધી કોમવાર સસ થાઓ પછુ કપટ છે. તે નવારે ગુજરાતી ભાષાઓ પોતાની સરચાને જાગુ કરશે તો ધડીત છે. કારણકે દરેક વખતે જાહેર ભાષાઓમાં મદ્રસી ભાષાઓ પોતાની ભરચા તરફથી જ સન જાહેર કરે છે, ત્યારે ગુજરાતી ભાષાઓ દક્ષાણને પુછો, હીકણાને પોલાવો, એવી ગુચરણમાં પડે છે. માટે ગુજરાતી ભાષાઓ પોતાની સરચાને સતેજ કરી પોતાની દરજ ખજાવશે. સાથે મદ્રસી ભાષાઓની માફક વિજામને માન જાપી કોમી મંડળ જનાવવાને બહુલે સારવજતીક હોદીઓનું જમાણા મંડળ અને તેટલો ફેરફાર કરશે તો આ જુલુની વખતમાં કલિક લાગ થશે. વળે દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીઓએ હવે આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના હોદીનું એકત્ર ચક્ર ઉજા કરવાની પછુ આશ હરજ છે.

કીખરલીની છેલ્લી જોદા-સજદમની મુલાકાત વખતે રોજી બંધ કાફલોએ તેને માન આપ્યું હતું, અને હાફ-કરાજીન થી એક પાઉડ સુધી રકમની ભેટો આપી હતી. કેટલાક નેકીવ સરકારે પછુ તેની મુલાકાત એક પછી એક લઈ રહેલ. આમાં કાંઈ અસર જોવા એવું ‘રેડાર’ પત્ર જણાવે છે.

કલેક્ટ-તામાં હુલ્લડ

તા. ૧૦ મીએ લંડનથી રૂઢર જણાવે કે કલેક્ટના ખાતે જુદી જુદી કોમો વચ્ચે તકરાર થવાથી મોટો કસો થયો છે. તે કસોની દેશ ચાર લશ્કરી ફકડીઓ અર્થાં લિવા મેદાનપર ખડી કરવામાં આવી છે. રસ્તાપર સાલુસોતી કે વાહનોની આવ જલ જલ થઈ છે. લેફ્ટેનન્ટ મવરનરે એ જાગતી મુલાકાત લીધી હતી. માર વાડી લોકોએ પોતાનાં બધાં જોહરોને રેલવે રસ્તે બહાર ત્રાય મોકલી દીધાં હતાં.

પાછળથી જણાવવામાં આવે છે કે ફેરીસન અઈટમાં મુસલમાનોના એક મેટા રોજીએ મારવાડી લતાપર હલ્લો કર્યો હતો. મામલો અપર દેખાતો હતો. તે વખતે મેક્સીમ તોપ સાથે બાલાવ: જાની ફકડી તથા રામકમવાણાની ફકડી ને મેદાનપર સરકારે ચોકલી લીધી હતી. તે પહેલાં પછી તેવી સામે કિલ્લેસેલા લોકો થતાં ફકડીએ લસારો કર્યો અને મુસલમાનોને પાછા હલ્લો. તેમના ૮૦ માણસ ધાપલ થયા હતા. લોકોની કહ વધુ જામતી જાય છે, અને જરા ખતર નાં વધુ તોફાનની વડી રખાય છે.

કેનીય અઈટની મારવાડીની ફકડો મુસલમાનોએ લુ લી હતી.

પાછળથી જણાવવામાં આવે છે કે તોફાન બંધ થયું છે; જતાં મંગળવારે બકરી દેવો દિવસ વીને ત્યાં સુધી લલ કરને મેદાનમાં રહેવાનો દુકમ કરવામાં આવ્યો છે.

રૂઢરનો કલેક્ટના ખખરખરી તા. ૧૩ મીએ જણાવે છે કે કેટલા કંઠામાં: માણસો મરજ પામ્યા છે, અને ૨૦૦ માણસ થયા છે. કુલ ૧૦૦ માણસને પકડવામાં આવેલ છે. મુસલમાનો હવે બાકનો વધ કરવાનું કામ કરે છે. આ થી અસાંતિ પેશ થાય તેમ નથી. પોલી અને દેખરેખમાંથી એવી લેવામાં આવી છે.

કોડી સમાવા નામનો ગીરખીડી, હોદી મજુર તેની ડરખત ફેરફારકોની તોફરી કરતાં મોટરે કચરી નાખવાથી મરજ પામતાં તેના કુટુંબ માટે કેટલાક કોસોનીયલ બોરન હોદીઓએ કિલ વર સાલુ કર્યું છે. ગરબા કાંઈક નાં. મી. બેર. આજ મર તે મોડ પડુ.

પરચુરણ ખખરપત્રો

કોરમાણીથી એક ખખરપત્રો ના. ૭-૧૧-૧૦ના લખે છે કે :—અત્રે દીવાળીનો તહેવાર હીંદુ બાપાઓએ ધણી ધામધુમથી કર્યો હતો. દીવાળીની રાત્રે આઠ વાગના સુમારે લક્ષ્મી પુજન તથા ચારણ પુજન કરવામાં આવ્યું હતું તેજ રાત્રે મેસરસ હામેદર આણંદજીની ઓશીસમાં મોટો મેળાવડો કરાયો હતો. જેમાં હીંદુ બાપાઓ તથા મુસલમાન બાપાઓ, તથા મુરોબીઅન-વેપારીઓના મેનેજરોએ ભાગ લીધો હતો. સહિત પાન ગુલાબ આપવામાં આવ્યાં હતાં, ત્યાર બાદ ખાસ સુનંદા ગાયનો આમો ફોનમાં બજાવવામાં આવ્યાં હતાં. રાત્રે બે વાગ્યાના સુમારે મેળાવડો વિસરબજન થયો હતો.

કારતક સુદ ૧ને દીને મેસરસ હામેદર આણંદજીના મેનેજર મી. નારણદાસે મીત્ર મંડળને ખાસ ઉમદા બોજન કરાવ્યું હતું. તેજ દીવસની રાત્રે મેસરસ વીસનજી પરમાણુદ એન્ડ બ્રધરસના મલ્લીક મી. કાલીદાસ પરમાણુદ તરફથી પોતાની ઓશીસમાં ખાસ મેળાવડો 'બરવામાં આવ્યો હતો તેમાં પણ મધ કાઢના ગૃહસ્થોએ ધણી હોંડપુરવક હાજરી આપી હતી. પાન ગુલાબ મેલાવડાના મહસ્થાને આપવામાં આવ્યાં હતાં તે બાદ ખાસ "રામા-ગ્રાહ" નાં સુનંદા રાગ રાગણી બજાવવામાં આવ્યાં હતાં. ત્યાર બાદ મેલાવડાના મહસ્થાને નવા વરસની સુખારકબાદી આપી હતી, અને મેળાવડો રાત્રે બે વાગ્યાના સુમારે વીસરબજન થયો હતો.

વેપાર સમચાર :—અત્રેનો વેપાર તદ્દન બીન નફાનો થઇ ગયો છે. દહાડે દહાડે પરચુરણ વેપારી લોકોની સ્થિતિ નબળી થતી જોવામાં આવે છે. લેવા દેવામાં ધણી પડખત પડતા જાય છે.

કેપટાઈનથી મી. મુનશી મલેક અહમદ લખે છે કે :—અત્રે એસપેક્શન રતીટમાં મસજીદુલ અબ્દરમાં એક મદરેસા ચલાવવામાં આવે છે. હમામ સાહેબ અબ્દુલ રહેમાન બીન હમામ હાજી કાસમ જમાલુદીન તથા તેના નાના ભાઈ તેમાં ભવ્યાં પઢાવે છે. તેમણે બનેએ મહકાસરીક તથા મોસરમાં રહીને ઇલમ હાંસલ કર્યો છે. પદનારાની સંખ્યા હાલ ૧૬૦ની છે. લણે 'ભાગે મરીખોનાં' બધાં જોએ છે. તેની એક સાખા

કોનસ્ટેનથીઆમાં ખેલી છે. બધાં પાસેથી ફરજઆત શી લેવામાં આવતી નથી, પણ ખુશી પ્રમાણે આપવું હોય તેઓ આપે છે. હમામ સાહેબ રાત્રે મોટી ઉમરના માણસોને પણ પઢાવે છે. મી. આંમલીઆ, મોલવી મુખતાર સાહેબ, તથા મી. એસમાન વગેરેએ મદરેસાની સુલાકાત લેતાં સતોષ જતાવ્યો હતો.

લીડલીસપુરથી એક લખનાર જણાવે છે કે અત્રે તા. ૫મીએ માળવીજ સાથે તોફાન થતાં વીજળી પડવાથી એક પરબળી મર્યું હતું, બે ગાયો મરણ પામી હતી, તથા એક ડચનો છોકરો બળી મરી ગયો તથા બીજાને સખત ઇજા થઇ હતી, અને મરી જવા સંભવ છે.

સુરત હીંદુ એસોસીએશન (ડરબન) ના સેક્રેટરી લખે છે કે :—મી સુરત હીંદુ એસોસીએશન તરફથી ધરમચાળાને માટે નવું ઉપગ્રહ સર હીંદુ છે. તેમાં આજ દીવસ સુધીમાં પા. ૧૭૫ને આકારે રોકડા આવી ચુક્યા છે. પા. ૧૨૫ને આકારે ઉધરાણાના લીસ્ટમાં લખેલો વસુલ કરવા બાકી છે, અને હજુ ઉધરાણું માણુ છે.

"સંસકરત બાપા પ્રદીપ"

સંસકરત બાપા શીખવા માટે ગુજરાતી બાપામાં એક સારા બાહરણની ખાસ જરૂર લાંબા વખતથી જણાતી આવી છે તે પુરી પાડવા મી. કાંદારદાસ જમનાદાસ પંજીએ ઉપલેા મળ પ્રમટ કરી ગુજરાતી બાપાના ગ્રંથોમાં એક બજાવ્યો વધારો કર્યો છે. હાલ ગુજરાતી બાપાઓને સંસકરત શીખવું હોય છે ત્યારે કંતો સંસકરતદ્વારા કે માં તો ઉમેજીદારા શીખવું પડે છે તે તે એક દારા અનેક મુશ્કેલીઓ હોવાથી નહીં જોવા એ બાપા બણી હોય છે, ને સંસકરત બાહરણને માટે સામાન્ય રીતે એવી ઓપ પડી છે કે એ બહુજ અધર અને કઠણાબરણુ છે અને તેથી ધણી ખરા હીંદુ છોકરાઓ પણ રડુલોમાં બીજી બાપા તરીકે સંસકરત છોડી ફરેમ, લેટીન, ફારસી વગેરે શીખે છે, પણ સંસકરત શીખતા નથી. આ બધું અટકાવવાને ગુજરાતી બાપામાં સંસકરત બાપાના બાહરણની ખરેખરી ખોટ હતી તે મી. પંજીએ આ "સંસકરત બાપા પ્રદીપ" મારફતે સતોષકારક રીતે પુરુ કર્યું છે. —"ગુજરાત મિત્ર".

હીંદનો અશાંતિપર મો. રામસે મેકડોનલ્ડ

હિંદુસ્તાનમાં કેવી રીતે રાજ ચલાવવું, જોઈએ, એ વિષય ઉપર વિશ્વાસમાં આપણુ કરતાં લેબરપક્ષના એક આગેવાન મો. રામસે મેકડોનલ્ડે નીચે મુજબ વિચારો જણાવ્યા હતા :—

હીંદી સવાલ બરાબર સમજવાને તેના ગણ વિભાગ પાડવા જોઈએ, એક તે, એક વરગ કે જેને વિષે અમલદારો તરફથી બહુ વખાણો આપણે સાંભળ્યા છે. આ પ્રગ વરગ આફ્રિકાના વખતમાં અમલદારોનું શરણુ લેવા છે અને તેવે વખતે તેને પોતાના માળાપ મણે છે, પણ તેઓ જાય છે એટલે તેમને બાગ્યેજ કાપ સાંભરે છે. છતાં કેટલાક એવા અમલદારો થઈ ગયા છે કે જેઓ સદા રમતની ચાહકાસમાં રહી ગયા છે. જ્યાં સુધી આમ પ્રગતે ખાર મેળવતો રહેશે, ત્યાંસુધી હીંદુસ્તાનમાં બ્રિટીશ રાજ્ય સદી ચલામત છે. બીજો વરગ કેળવાયેલો વરગ છે. જે વરગ ખરેખરો કરતાકરતા છે. તે નાતો છે છતાં બહુ વચકાર છે. તે આપણા મુલકમાં આવી, આપણી રીતસાતમાં કેળવાય છે. આપણા કુટુંબોમાં તેને જેળવીએ છીએ અને આપણા સરખા તેને લેખીએ છીએ, પણ તે હીંદુસ્તાન જાય છે ત્યારે ત્યાંના બંધોને તેની સાથે સરખાભાવથી વરતતા નથી. તેને હેવાન અને પશુ જેવા ગણે છે, અને તેની સાથે લેવડ દેવડ રાખત નથી. હીંદી સવાલનો નીવડો લાવતાં પહેલાં એ હાલતમાં ફેરફાર કરવો જોઈશે ત્રીજો વરગ તે આપણી પોતાની જાનના મોકો છે. તેઓ પ્રાકૃતમજાની પેટે ઉંચી જાતના થઈ બેઠા છે. તેઓ પ્રગ સાથે પ્રગતિજ નથી, અને તેમની જોગબાણુ કરવા તેઓ માગતાજ નથી. તેઓ રમત પાસેથી પોતાની મરજી પલાવવામાંજ સમજ્યા છે. જે રમત તેમની મરજી ન પામે તો તેને રીતુરી ગણે છે.

કેમ હાલત સુધારવી

બાદ રાખવાનું છે કે સપાઠબંધ એકમ થતા લોકોની સાથે હવે કામ લેવાનું છે. હીંદુ મુસલમાનો એક હવે નાણુદ થતો જાય છે, એટલે રાજદારી માણસોએ તેઓને એકજ ગણવા જોઈએ. પુરવના માણસોથી પનારો છે એમ હવે નથી, પણ પશ્ચિમી મારણ મહાજ કરતાં પર

વના છે. લોકોની સાથે કાન લેવાનું હવે એવું સ્પષ્ટ દેખાય છે કે હોંદુસ્તાનનો અમલ હવે પારલામેન્ટના કામ નીચે આવશે એમ છે, અને પછી વખત તેનું કામ કરશે. જો હોંદુસ્તાનમાં ગંભીર સુધી જતોને વધારો ન કરવો હોય તો પશ્ચિમ ની ફળવણી પામેલા હોંદીઓને કારભારમાં બાપ આપવો એ ઠીક છે. હોંદુસ્તાન ખાતાના વજરને પોતાના ખાતામાં પુરવું સત્તા હોવાની જરૂર છે, અને વાલકરાય તેનો ઉપરી નહીં પણ કારભારી છે એમ થવાની જરૂર છે. ગજરની સાથે જે ગણ પારલામેન્ટના મેમ્બરો રાખવા એ ઠીક છે. પ્રિસના કોષ્ટકનો અમલ તોજ થવો એમ છે કે જો તે એમ્પ્લો ઇન્ડિયન જાપાને બાક પાડવામાં આવે. એમ્પ્લો ઇન્ડિયન જાપાનથી એમ્પ્લો ડેરીથી દાનતથી હોંદી પ્રજાને વગેરે છે અને સહન ન થઈ શકે એવી દશામાં લાવી શકે છે. અને જો કોઈ એમ હોય તો તે ફક્ત ચોક્કસ દિવસ માટે જંગલનો લેફ્ટેનન્ટ ગવર્નર થવાનો છે, અને તે માત્ર એટલાજ માટે કે તેટલા વખતમાં હોંદી લોકોને વગેરેની શુસ્તી કરનાર આવા એકાદ જાપાનના આખર રતાફને જેલમાં હડસેલી હઈ.

જપાનમાં આ કેળવણી

એક જપાની પત્ર લખે છે કે જપાની કન્સુલોની ત્યાંના કારખાનામાં અધિક દલા હોવા વિષે બહુ બાબતમાં આવ્યા પછી તેની ઉત્તમ દલાની વાત કરવી તે ન મનાય એવું છે; જતાં એ વાત સાચી છે કે જો કોઈ દેશમાં કન્સુલને સંપૂર્ણ કબી સલામ એવી કેળવણી અપાતી હોય તો તે જપાનજન. સરકારે પહેલી કન્સુલના સ્થાપે હજી માત્ર ૩૦ વરસ થયાં છે. પણ આજે તે કન્સુલનાઓ સંપૂર્ણતાએ પહેચેલ છે. ચિત્રકળા, શીવણ, સંમીત, કસરત, ધરની સંજ્ઞાજ કેવી રીતે રાખવી, ધરમાં ફેર રાખવી, અભ્યાસનું કેટલા પ્રમાણમાં હોવું એમ છે. ધર કેવે રચવે બાંધવું, કેવી સજવણાણું હોવું એમ છે, તેમાં સરસમાન કેમ મેક વવો, વાડા તથા જમીનના કેમ સાફ રાખવા આ બધી બાબતો ઉપર વ્યવહાર શિક્ષણ અપાય છે. અને ઇતિહાસ સુગોળ-શીખવવામાં જે બ્યાન અપાય છે તેનાથી એકાદ પ્યાન ઉપલી બાબતોમાં અપાવું નથી.

તાર સમાચાર

ગુરજીના માજી સુલતાન અબ્દુલ હમીદે જરમન જે કમા અનામત મુકેલા પાઉંડ ૬,૦૦,૦૦૦ વસુલ કરવા માટે ગુરજી સર કારે જરમન જે કપર દરવો મોકલ્યો હતો. જેનો મુકાદો જરમનની વડી અદાલતે ગુરજી સરકારના કાલમાં આપ્યો છે.

મી. એસકરીયે મુન્ટવુ સંબંધી કા વણ દરમ્યાન જાણવું હતું કે લીબર લોને જો સત્તા મળશે તો મારો ઇચ્છો આવરવાડને અમુક દરજ્જે સ્વરાજ આપ વાળો છે.

ઇંગ્લેન્ડમાં ફ્રેંચ અને અરેબીક બાષા માં નીકળતા એક વરતમાનપત્રના અલાવ નારને સખત લખાણ કરવા માટે ઇંગ્લેન્ડ જહાર હાંકી કાઢવામાં આવેલ છે.

સુદાનમાં પોરટુગીઝ સામે જળવો થવાથી બ્રિટીશ સરકારના એલચીને ક્ષાતિ દેશાવવાનું કામ આપીને પ્રદેશ મોકલ વામાં આવનાર છે.

પુરવ આફ્રિકાના ગવર્નરને પુરવ આફ રિકાના હોંદીઓ સંબંધી રાજનીતિ વિષે સવાલો પુછવા એક ડેપુટી કમ લાંડનથી તેમની મુલાકાતે ગયું હતું. તેને એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે કુલ વેપાર માંથી ૮૫ ટકા હોંદીઓના કબજામાં છે. તે એતાં હોંદી તરફની રાજનીતિમાં સર કાર ફેરફાર કરશે નહીં. ઇસ્ટ આફ રિકન પ્રોટેક્ટોરેટને મુગાન્ડા સાથે જોડી દેવાની અફવાને તેમણે ખોટી જાણવી હતી.

બાહીલમાં રીઓડેન્જનેરો ખાતે એક નાની દુકાનીએ જળવો ઉઠાવતાં તેની સામે તોપનો મારો ચલાવી તેને કચરી નાખવામાં આવી હતી, તેમાં ૨૦૦ જેટલાં માણસોનાં મરણ થવા પછી બળવાખોરો સરણે થયા હતા.

બાહીલ રાજધાનીના કહેર પર બલવા ખેર પહોં હલ્યો કર્યો છે, અને તોપનો મારો ચલાવ્યો છે.

ઇંગ્લેન્ડના પ્રધાન મંત્રીમાંના એક મે- બરે જાણવું હતું કે આવરવાડને સ્વ રાજ આપવામાં આવશે, પણ આફરીક પારલામેન્ટને મરમ ઉપર કાંઈ સત્તા

આપવામાં આવશે નહીં. હોમરૂઝ બીલમાં એવી કલમ રખાશે કે કોઈ ધરમ આજ રીક પારલામેન્ટ સ્થાપિત નરીકે હાંખલ કરી શકશે નહીં.

મોઝામ્બીકના ગવર્નર મેજર ડી. એવ કરાડેએ લીરમન પહેચનાં સ્ટેરના પ્રતિ નીચે મોઝામ્બીકની આબાદી વિષે જણા વ્યું હતું. એને તે રીપબ્લીક નીચે વધતી જશે એવો મત આપ્યો હતો. મોઝામ્બીકમાંથી નેડીયોને ટરાંસવાલ કે સાચો થોમે ખાતે મોકલવાની બાબતમાં તેણે વિરુદ્ધ મત આપ્યો હતો.

સુડરીયની દક્ષિણે ૬ માઇલ ઉપર આરજેનટાઇનથી ઢેર લાઇને માલતી એક રટીમર તા. ૧૩ મીએ લાંચીને નાશ પામી છે.

ફિલિપીની કુમામાં પ્રજા પહોના મેંબ રોએ બ્યાન બેચ્યું હતું કે કારાનકુઇ અને વોલોખાના કેદખાનામાં રાજદારી કેદીઓને ફટકાઓથી સજા કરવામાં આવે છે, જેમાંથી છુટવા સંખ્યાબંધ કેદીઓએ આપધાત કરેલ છે. જવાબમાં સત્તા વળાઓએ જાણવું હતું કે રાજદારી કેદીઓને છોડાવીને નસાડ્યા માટે બગવા ખેર મંડળોએ મોટી રકમમાં પછલા જમા કરેલા છે, અને તેઓ વોરડોને મારવા માટે ઝેર મોકલે છે. ફટકાની સજામાંથી બચવાને કેદીઓએ લુપ્તે મરી ને આપધાત કરેલ. ૫૦ માણસોને ફટકા મારવામાં આવ્યા હતા. તેમાં સર કાર તપાસ કરનાર છે.

લડાઇઓ જાંબ કરવાની કીલચાલ કર નારા મંડળને પનાહ્ય બમેરીકન મી. કારનેમીએ ૧૦ લાખ ડોલરની રકમ આપી છે.

જૂંરમનીનો પાટવી કુંવર તેની હોંદની મુસાફરીમાં તા. ૧૪ મીએ મુંબઇ પહોં ચેલ છે. ગવર્નરે તેને આવકાર આપ વાની જોડવણ કરી હતી.

ફિલ્પી ખાતે કીંગને તાજ પહેરવા માટે દરબાર કરવામાં આવનાર છે. તે દિવસ મહેરમના વખતમાં આવતો રાજાથી તેમાં ફેરફાર કરવામાં આવનાર છે.

વિલાયતની મુન્ટવુમાં ૨૫૭ મુનિ મનીસ્ટ, ૨૩૪ લીમર, ૪૦ લેખર,

૭૩ નેશનાલીસ્ટો શુદ્ધવાર સુધીમાં સુટાઈ છે, અને ૧૫ વધુ બેઠકોની સુટાઈ હવે થવાની છે.

લોરેન્સો મારકસ ખાતેના ડોક્ટરના તથા રેલ્વેના બોમ્બક્રામનું ખર્ચ પ્રમજાની મહેસુલમાંથી કાઢવામાં આવશે. હીરમન સરકાર એ સંબંધી ખર્ચ કે બેન્ચમણીમાં જામ લેશે નહીં એવું જાહેર થયું છે.

ચાલુ વરતમાન

હીંબરલીમાં રાત્રે ૩૨ વાગ્યાને બહોલે અથવા ૧૦ વાગ્યે દુકાનો બંધ કરવા માટે ટાઉન કાઉન્સિલે હિસમાલ જાહેર કરી છે.

યુનિયન પ્રધાન મંડળના વારસીક પા. ૫૦૦ ઓછા કરવાને પારલામેન્ટમાં દર ખાસત મુકાબ હતી પણ તે વધુ મતે ઉઠી મઠ હતી.

યુનિયન બંનેટની તકરાર હરમખન નાતાલનો પોલકેસ રદ કરવા નાતાલના કેટલાક મેંબરોએ માગણી કરી હતી. એક મેંબરે જણાવ્યું હતું કે એ પોલકેસ નહીં રદ કરવામાં આવે તો તે જરવાની સામે થવાની હિસમાલ કરવામાં આવશે. તેજુરી ખાતાના પ્રધાને જણાવ્યું હતું કે કરો સંબંધમાં મારે ગ્રોવી સમાં તપાસ કરવાને કમીશન નીમાય લાં સુધી સરકારથી કાંઈ થઈ શકે નહીં.

પોસ્ટલ સેવીંગ એકમાં અખાતું બાજુ ઘટાડીને કટકા કરવામાં આવ્યા હતા નાતાલના પોસ્ટ ખાતા તરફથી જાહેર થયું છે.

હરમન હોંડુ પંચ મેન્સ સોસાયટીનો પાંચમો વારસીક મેળાવડો તા. ૮ મી ડીસેમ્બરે ૬૫, પ્રીન્સ એડવરડ હોટમાં કરવામાં આવ્યો હતો. રીપોર્ટ તમા હિસમાલ પાસ કરવામાં આવ્યા બાદ હોટેલોની સુટાઈ કરવામાં આવી હતી, અને ત્યાર બાદ હોટેલમાંથી સાથે પોતાનું કામ પૂરું કરી મેળાવડો વિસરજન થયો હતો. કેટલીક બાઈઓ પણ મેળાવડામાં હાજર થઈ હતી.

નાતાલમાં પોલકેસ રદ કરવાનું બીજા નાતાલના કેટલાક મેંબરો તરફથી યુનિ

યન પારલામેન્ટ બાગળ રજુ કરવામાં આવ્યું છે.

મી. પોલકેસ જેમ્સ સરખામણીઓના કેસ સંબંધમાં કેપટાઉન મથેલ છે, તેઓ હીંબરલીથી કેપટામા પછી કેપટાઉન પહોંચતાં તેમને લેવા મી. આદમ કાચુ ગ્રુલ મહમદ તથા મી. એ. આઇ. ગબરૂ વગેરે રોકેને સાથે આવ્યા હતા. તેમની સહિની મુલકાત કર્યા પછી મી. પોલકેસ કા. અગસ્ટરહેમાનને ત્યાં ઉતારો રાખ્યો હતો.

મી. પોલકેસ કેપટાઉનના સોશીઆલીસ્ટ હોલમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંબરલીના ભારી ઉપર મી. એ. ડાગ્લુ. નુનના પ્રધુખ્ત પણા નીચે એક ભાષણ આપ્યું હતું.

એરા કાળા વસ્ત્રોની કાઠીને એરકામરે કરાવવાના બીજા સંબંધમાં એક પાદરી કેપના છાપામાં લખે છે કે “તેવી અટકામતથી અનોતિ વધે એટલું જ પરિણામ આવશે. આવી શાદી ઇસ્ત્રા એમ ન જતાં, ખુદાની નજરમાં તે એરકામરે નથી જ, અને તેથી જો કાયદો તેમને એરકામરેસર કરાવશે તો પણ પાદરી લોક તે કાઠી કરવા જવાની ના પાડી શકશે નહીં.”

ડરમન હરસ્ટ કરીમીનલ કોર્ટમાં અમુક કાદરાને ચોરી માટે સજા કરતાં જડને કહ્યું હતું કે એક વખત એવો હતો કે કાદરાઓ ચોરી ન કરતા. હવે તેઓ ‘કુલી’ કરતાં જો ખરાબ થઈ ગયા છે. આસ કહેવાથી બધું કહેવાય જાય છે, તેઓ હીંદી કરતાં વધારે જુદા અને ચોરા થઈ ગયા છે.

અવલોકન

“મી જૈન ચિત્રમાળા”:-એ નામનો એક નાના મોપાનીજના આકારનો ચિત્ર સંગ્રહ જૈન પત્ર તરફથી તેના મહાકાવે દીવળીના અકના વધારા તરીકે આપવામાં આવેલો છે. તેમાં જૈન તિરથોના કેટલાક દેખાવો ઉપરાંત આગેવાન અને સખાવતી જોનાનાં સંખ્યાબંધ ચિત્રો આપેલાં છે.

ચરચા પત્ર.

જમાસ ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શબ્દ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર દુરલ ખાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામળાદી એક જ વાંચકો હાવડું.
૨. અક્ષર લખા સાક્ષીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેટલું બરખાસ લખવાં તે હથેલાં બહાર પાડવા સાફ તકિ પણ અમારી ભજુને સાર.
૪. મંજલવારની સાંજ સુધીમાં મનેલ લખાણો તેજ અકવાલીયામાં ફાગલ કરી શકાશે.
૫. રદ કરેલાં ચરચાપત્રો ભજુની રાખવા અથવા લખનારને પાછાં મોકલી આપવાને અમે બંધાતા નથી.
૬. લખાણ હથેલાં ફૂંકે અને મુદ્રાસર કરડું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

“સંચનનો શોખીન”:-તમારા નામ સાથે કુકમાં ઠલી શકાશે. તમારા બીજા સવાલનો જવાબ ‘હા’; કીમત થી. ૧/-.

હીંબરલીસરના ચરચાપત્રી:-નાથ કામ વગરના કામનો પર અમે ખાન આપી શકતા નથી.

અ. ડ. ઓ.

પરચુરણ ચરચા

કેપટાઉનથી એક લખનાર કોહરના મદરેસાને ફરવીને અધીમદ કોલેજના નોવો મોટો બનાવવાની જરૂર જણાવે છે.

પીટરસબરમથી મી. અખાલકર લખે છે કે—તા. ૩ જુના ‘ધ. ઓ.’ માં ટોલ રટોલ કારમ પર પીટરસબરમથી મોકલાયેલી બેઠકની તપસીલ આપી છે તેમાં મેસરસ તાર મહમદ તમબળ એન્ડ કુ. તરફથી બે કટકા હીંટ એમ છે, તેને બહોલે મી. તાર મહમદ તમબળ તરફથી ૧ પીસ ફલાલીન, તથા મેસરસ એચ. એમ. કાળા એન્ડ કુ. તરફથી ૨ કટકા હીંટ એમ બેઠકો.

પરચુરણ ખખરો

લંડનમાં એક મરજીદ પાંધવામાં આવે નાર છે તેમાં હોતાળખાનું અને સલામતી ગોઠવણ થનાર છે.

મહ તા. ૧૮મી ઓક્ટોબરે લંડનમાં હોળનરન રેસ્ટોરામાં હશે નિમિત્તે એક મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો, જે વેળા ૨૦૦ હોટ મહરથો ઉપરાંત કેટલાક યુરોપીઅનો વગેરે હતા. મી. બી.પી.નરસિંહ પાસે 'હશેરા' ઉપર લખાયું આવ્યું હતું.

જરમનીના એક પ્રમુખના રાજ્યવાસીને આશ્ચર્ય તરીકે કામ કરવાની તાલીમ આપવામાં આવે છે.

મરજીદ બંગાળી સુધારક કેસવચ્ચ સેનની વરસી જીવવા લંડનના તેના આહવારો તરફથી એક મેળાવડો કરવા માં આવનાર હતો.

રોડેશીઆના ઉતરના ભાગમાં તારના થાંભલા દ્વારાએએ ઉમેરી નાખવાથી તારના સહેલાએ મોકવવામાં આવ્યું હતું આવવાના દાખલાએ કેટલીકવાર બન્યા છે.

હુકે પોતાની મુસફરી કરવાન રસ્તા માં આવતા સીએસસીએન નામના બિડીસ પરમજાની મુલાકાત લેવા નિશ્ચય કરે છે.

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સની વસિતની મજૂરી કરતાં તે ૯ કોષ ૧૯ લાખ ઉપરાંત થઈ છે. હેલ્થી મજૂરી સાથે સરખાવતાં આ ૨૧ ટકાને વધારે બતાવે છે.

મેરીશીયસવાળા મી. મજીબાજ એમ. ડોક્ટર બેરીસ્ટર એક લો "ધી એધીકલ વરલ્ડ" નામના વિદ્યાર્થીના બાપમાં જાય છે કે ગીરમીટ એ છુપાવેલા રૂપમાં ગુલામી છે. તે નાખુદ કરવા વિદ્યાર્થીની એધીકલ સોસાયટીએ મહત્તમ રીતે કામ કર્યું બેઠે છે.

નીતિના શિક્ષણ વડે બાળકોની સાથે અલગ ધડવાનો મારજ બતાવનાર એક મહત્તમ વિદ્યાર્થીના ઉચ્ચ થયું છે. તેના એક લખાયું વખતે નામદાર માધકવાડ હાજર રહેલ. બાપજીથી તેમણે પોતાની પ્રુસાધી બહેર કરી હતી, અને પોતાના

રાજમાં એ રીત લખાય કરવા એક વિદ્યા રથીને એ લીમ તમે કેળવણી લેવા મોકલવાનો પોતાનો ઇરાદો જણાવ્યો હતો.

એવું નહીં થયું છે કે જેમની ટરી બુનલ મી. સાવરકરના કેસમાં નીચેના મુદ્દા ઉપર વિચાર કરશે. "દેવ પરદેશની પ્રેમજી વચ્ચેના કાવલાની કમીએને અતુ સરી બિડીસ સરકારે વિનાયક હામોદર સાવરકરને હરેચ સરકારને સોંપી દેશે એકએ કે કેમ?" આ ટરીબુનલ આવતી તા. ૧૪મી ફેબ્રુઆરીએ મળશે, અને ત્યાર પછી ૩૦ ફેબ્રુઆરી નાંદર પોતાનો મુકદ્દો બહેર કરશે. બી મુકદ્દો આપવા માટે બીધી વધારે મુલતવી જરૂર પડશે તો તકરારમાં રોકાએલ બને પક્ષે નો મત મેળવીને મુદત લખાવી શકાશે.

વિલા હુનર સંખંધી વિષયો

જરમનીમાં પથરને દળીને સીમેન્ટ બનાવવાની એક મીલ છે, જ્યાં બે મોટા મેળ દંડોએના ગોળ ફરવાથી પથર પીસા અને તેનો સીમેન્ટરૂપ આટો થાય છે.

અમેરીકાના એક કરોડાધિપતિએ ઉધ્ધ પના જાતુની શૈલ કરવા ૩૦ લાખ રૂપી આવું પનામ બહેર કર્યું હતું તેપરથી એક સામનરીશીક કમીએને તપાસ કરી બહેર કર્યું છે કે કેરાસીન (પારાસીન) તેમ લગાડવાથી ઉઢીને નાશ થાય છે.

એક પુસ્તકના ઉતારાના આધારે એવું જણાવવામાં આવે છે કે એજ રાજ્યના વખતમાં કાંટના એવા પ્રકારના ધોડા બનાવવામાં આવતા હતા કે જેને કાન હળાવવાથી તેઓ અનેક કોસ સુધી ઉડી શકતા હતા.

પ્રખ્યાત અમેરીકન તબીબ ડા. હાવ રક વિવ્યમથોલ નીચેનો હેરત ઉપન્યવ નારો લખ્યો બતાવે છે. ૪૦ વરસના એક જરમન ચિતારના માથાની જમણી બાજુએ વડવાથી તેની બોપરી હાટી થઈ હતી. પણ વહાલકાપથી થોડાજ અઢવાડી આમાં તેની હાલત સુધરી થઈ. જતાં એક અમર રહી થઈ, તે મોલી કે લખી શક્યો નહીં. એ માટેની તેની શુદ્ધિ જતી રહી. પોતાની રિજીતી ખી છે, તે તેનાથી બેલીને તેમજ ખખેને સમજાવી શકાય

ત હતું. તે બધું સમજું કમજતો હતો. પણ તેની રાયા બંધ થઈ થઈ, અને કેટલાક મુંઝા માણુઓ લખીને પોતાની હાલત સમજાવી શકે છે તે શકિત પણ જતી રહી તપાસ કરતાં જણાયું કે આ કમનસીબ જરમન ચિતારનાં માથામાં જે ખાખી રહી થઈ છે, તે બોપરી હાટી હતી લાં ન હતી, પણ સલામત રહેલી કાખી બાજુની બોપરીને લખતાં બેળની આ ખાખી હતી. આ ઉપરથી બાહોસ તબીબેએ બેળના તે ભાગમાં પોતાની અકલ દોડાવી કે જે તેમની બાયામાં વચાવું મથક (speech centre) એ નામે જોળખાય છે. અહીં તેઓએ નવી વાહકકાપ માણુ કીધી અને જે કાંઈ કરવાનું હતું તે કરીને ખીમાર ઉપર તપાસ રાખી, તેને આરતે આરતે બોલતાં શીખવવામાં આવ્યો.

"પાયોનીયર" માં જણાવવામાં આવે છે કે હીંદુસ્તાનના હરેક હરેક ગામકામાં બનાનાના ઝાડો હોય છે. હમલાબધ તેના સોટા અને જેનાંની બલના રેસાઓ ફેંટી કે છે. એ ફેંટી દીધેલાં સોટા અને રેસા એમાંથી કપડાં બને છે, એ બીના બોલો આપણને સીખવે છે. તેમજ એ કપડાંની સારી કીમત ઉપજે છે. કુમકીમના મેળા વડામાં એ કપડું મુકાયું હતું. કપડું કેમ બનાવ્યું એ સુખ્યત્વે કરીને હતો થધો કરનારા અને વહાટનો થધો કરનારા, તેમજ બીજા કેટલાક હીંદીઓ સાદી સમજણથી બધી શકે છે. બનાનાના એક જ વરસના રેસાઓ કપડાં બનાવવાના કમને માટે પસંદ કરવામાં આવે છે. સોહાએને નરમ થાય ત્યાંસુધી પાણીમાં ઉકાળવામાં આવે છે. સારપછી ઉપરની જાલ કાઢી નાખવામાં આવે છે. પછી અંદરના બરબને લુમડામાં વીંટાળી શુક વધમાં આવે છે, અને સાદ કરી રેસા કાઢી વણવામાં આવે છે. નરમ પ્રદેશોમાં વસતા લોકોને એ કપડાં બહુજ બાહક આવે છે, અને હકક પકુ છે. બનારે આ કપડાંની કીમત મોંઘી છે. લખાણમાં પ વાર અને પહોળાઈમાં એક વાર કપડાંની કીમત આશરે ૧૫૦ રૂપીઆ પડે છે. નવા ઉદ્યોગને લીધે કપડું એકદમ સસ્તું થઈ શકે નહીં. કપડાંની વપરાસ વધુ મવાથી ઉદ્યોગ ખીયરો, ભારે કીમત સરતી થઈ પડશે. બજાવબોચ બાગચા એ છે કે હીંદુસ્તાન એ ઉદ્યોગ ખીતમ બાને પુરવું શકે છે.

હાંદુસ્તાનના અખબરો

(હાંદી હાવા ઉપરથી)

ઠાઠીઆવાડના પ્રસિદ્ધ ક્રીકેટર જોષ્ઠ સંકરને રૂ. ૭૫ થી જામનગર હાઇસ્કૂલ માં ક્રીકેટ ક્લબ અને જીમનારીક ટીમર હરાવ્યા છે.

જામ સાહેબે મી. સોમચંદ કદમચંદ ને મદદનીશ મેહેસુલી અધીકારી, મી. હેમ રાજ રણજોડને રૂ. ૧૨૫ થી ડેપુટી મહે સુલી અધીકારી, રાયમદા બાલુભાને કર જામ જાગીરના મેનેજર નીમ્યા છે. આવાતી કોરટના જજનું કામ પોતાની ડેપુટી ઉપરાંત મી. હરજોવીદાસ હરનારા વણુ વ્યાસને અને કહેરના લેખનું કામ વડા મહેસુલી અધીકારીને સુમત કર્યું છે.

જામ સાહેબે મી. હરજોવીદાસ હર નારાયણ વ્યાસની નોકરીથી ખુશી થઈ તેઓની નાવખ હીવાન તરીકે નીમણું કરવાનો હરાવ બહાર પાડ્યો છે.

જામનગર રાજ્યના ખેડૂત લોકોને બળ દના સાધનની ઘટની સમયક પુરી પડવા માટેના હરાવ જામ સાહેબે બહાર પાડ્યો છે.

ગોંડાના ના. કાકોરની જન્મગાંઠ નિમિત્તે નીચલી નવાજોસો થઈ હતી :— ખેડુતો પસે લહેજાપર લેવાતું ૧ ટકાનું બ્યાજ બા ટકા લેવું. રાજ્યની કુટ પોલીસ, માઉન્ટેડ પોલીસ અને બોડી મારકના પોસ્ટાકની કપાતી રકમ બંધ પાડી સ્ટેટમાંથી આપવી. થોડી કસુર વાળા દરબારી નોકરોના બંધ પડેલાં પ્રોમોશન ચાલુ કરવાં. કેટલાક મરાઠીયા કુટુંબો પાસેનું દરબારી લેહેજું માફ કરવું. રાજ્યના કેટલાક મરણ પામેલા નોકરો અને મરીબ માણસોની વિધવાઓ ને પેનશન કરી આપવું અને રાજ્યના ૧૮ અમલદારોને પ્રોમોશન આપવાં.

ગોંડા ખાતે મરઠીના કેસો અવા લખા થી તેને મરઠીથી દુર્બીત થએલા વીલામ તરીકે જાહેર કરવામાં આવેલ છે.

રાજકોટ કહેરના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર મી. રતનજી કુવરજી ચોધરી વડવાણુ સ્ટેટના પોલીસ સુ. ના હેઠાપર નીમ્યા વેલ છે.

પોરબંદરના રાણીશ્રી જોસો જામનગર તાબે મોડપર ખાતે રહેતાં હતાં તેમની પાસેથી કેટલાક કામળ, ફાગીના વગેરે લેવાના સંબંધમાં તેમના કરબાની મી. જોશ્ઠજીભાઈ ખેડેર તેમના ઉપર પ્રાણુ ધાતક કુમલો કર્યો હતો.

અમદાવાદના વધક જટલ કર લીલા ધરે પોતાની શાંતિના સરવે ગ્રહસ્થાને આમંત્ર્ય કરીને પોતાના મહાનમાં મેલા વડો કર્યો હતો. પછી તેમણે સંપત્તિમાં કરતબ વિષે થોડું વિવેચન કર્યું હતું તથા શ્રીમળી તેમજ પ્રનોરા શાંતિ કે જે શાંતિના પ્રસિદ્ધ વધદરાજ ઝંકુ બટ જીના અનુમદારે તેઓ પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યા છે તે બે શાંતિના અમદાવાદના રહેવાસી જોને બેસતા વરસથી મહત્ત ઔપધોપચાર કરવા પોતાને વિચાર બજાવ્યો હતો.

કહેરમાં યએલી ઝડપીઓ—નવા પ્રેસ એક્ટ વગેરે મુજબ કેટલાકે વાંધા બરેલા લખાણો વગેરેના સંબંધમાં અમદાવાદ વાળા રા. કેશવલાલ પાલખીવાળા, રા. મગનલાલ ચતુરભાઈ વકીલ, રા. નગીન દાસ સંઘવી, રા. મારકંડરાય, સર્લાવલ્લ પ્રેસ, સ્વદેશી મિત્રમંડળ લાયબ્રેરી, રા. મદમણીશ કર જેઠાભાઈ, રા. મણીલાલ કે પરીખ, ને લાં અને મેસરસ પડિત શાહની કંપની વગેરે રથે ઝડપીઓ લેવામાં આવી હતી.

રાધનપુરના ના. નવાજ મહમદ જલ્દા લુદીતખાનજીને નવેબર માસની તા. ૨૬ મીએ ગાદીએ બેસાડવામાં આવ્યા હતા.

પહેલી લુહાણા કોન્ફરન્સના પ્રમુખ તરીકે જાવનગરવાળા મી. મોરારજી આણુ દજી ટન્નાને પસંદ કરવામાં આવ્યા છે.

રૂ. ૫૦ હજારની માપણથી બાદરજીમાં ખેતીવાડીની બેંક કાઢવાની હવેખાત થઈ છે.

મહારાજ સાહેબની મદદથી વડોદરા રાજ્યમાં કાચેનો સામાન બનાવવાનું કાર ખાતું કાઢવા તેના એજન્ટ મી. હંડવટ બી. એ. જાપાન જઈ તે કામ શીખી આવ્યા છે, અને કચ્છ કામ માટે જોડતી માટી રેતી વગેરે આ રાજ્યમાં વણી મળે છે, તેથી આ કારખાનાને રતેલ મળવાની દરેક વધી સમવામાં આવે છે.

મુખ્યના મવરનર સર સીકનહેમ કલા રકનુ લગન મુદ્દા ના. ૪ થીએ મીસીસ રેનોલ્ડસ સાથે થયું છે. આ પ્રસંગે લુદી લુદી કામના આવેવાનો, રાજ્યએ, અધિકારીઓ વગેરે થોડી સંખ્યામાં હાજર હતા. તે દિવસ ખાસ જન મારફતે પુના ખાતે તેઓ ઉપડી મળ્યાં હતાં આ પ્રસંગે તે નામદારને સાર માન આપવામાં આવ્યું હતું.

નવેબર મહીનાની આખરે ના. આમા ખાન ઈઝાંડથી મુખ્ય અધી પહોંચવા વધી હતી.

મુખ્ય સરકારે થાણા પશ્ચિમ ખાન દેરા, નાયક, અહમદનગર, પુના સતરા, શાલાપુર, કોલાબા, રત્નાગીરી, બીજાપુર, બેલગામ અને ધારવાડને તાલુકોને લખતા કાયદાની ૧૦ મી કલમ બાજુ કરવાનું જાહેર કર્યું છે, અને તેની રજી સરકારી અમલદારની પરવાનગી બેળબા પછીજ તાલુકો બજવી બતાવી શકાશે.

હોંડના વિદાય થનારા ભોરડ મીસિની માલગીરી કાયમ રાખવા માટે નામદાર આમાખાન અને બીજા ૧૨ મેહેમેડન એરબામી અમેસરાએ હોંડી એરબામી પ્રજા જોમ એક અધીસ બહાર પાડી બજાવ્યું છે કે અલીમદ ખાતે ભોરડ મીટાના નામની મધ્યમ ટેકનીકલ ફેળ વણી આપનારી ઉદ્યોગશાળા સ્થાપવી કે જે પાછળ કરખાતનો ખરચ રૂ. ૫ લાખનો થશે અને વાર્ષિક ખરચ રૂ. ૮૦ હજારનો થશે.

મી. જહેરામજી મલબારીના સુમયાસ થી સુવ રોગવાળા દર્દીઓને સાજા કરવા નું સેનેટોરીયમ ધરમપુર ખાતે થોડાક વખત ઉપર સ્થાપવામાં આવ્યું છે તેને એક લાખ રૂપીઆ તથા બીજા કેટલીક ખર્ચો આપવાનું પલાળાના ના. મહા રાજ્યએ જાહેર કર્યું છે.

પ્રેસ એક્ટ મુજબ રાજ્યતરજક તાલુક માલાના ૧૨ પુરતક, વિપિન બ્યાખ્યાન માળા ને મદરાસ ખાતે બાણુ વિપિન અંદરપાસે આપેલાં બાપણો જપ્ત કરવા માં આવ્યાં છે.

મંદરનગર દુરેચ સરકાર પાસેથી લેવા ની માયણી પિટીસ સરકાર તરફથી કર વામા આવી છે એવી આપવા આવી છે.

ઉમરાવતીવાળા જાણીતા એકત્રીમીટ
મી. જી. એસ. આપરે જેઓ છાંપા
સમય ઉપર ઉગ્યાં ગયા હતા તેઓ ઉમ
લાંથી આવી રાજ્ય જમ પહેલેનાં તેમ
ને જાણી રહેવાસીઓ તરફથી સારો આવ
કાર આપવામાં આવ્યો હતો. કસ્ટમ
ખાતાએ તેમની દરેક પેટી સીમારેટ બોક્ષ
સુધાર તપાસા હતી. તેમના રામાનમાં
કેટલીક એપીડી ચોપાનીમાં તથા દસ્તાવેજો
હતા જે સામે તેમને કસ્ટમ ખાતામાં
લખ જવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ મી. કે.
સી. બેનરજીએ કસ્ટમ સત્તાવાળાઓને
સમજાવીને એ દસ્તાવેજો પાછા અપાવ્યા
હતા. તેઓએ સરકારનો અજ્ઞાસ કર
વાની જરૂરીયાત સંબંધી વીવેચન કર્યા
પછી તેઓએ જાણી માંડે જમ મી.
લીલકની જેલમાં મુલાકાત લીધી. જે
પછી તેઓ જાણી કલકત્તા તરફ ગયા
હતા.

ઓલ ઇડીઆ થીઓસોરીકલ કનવેન
શનની બીજી બેઠક બહીઆર ખાતે તા.
૨૬ ડીસેમ્બરથી તા. ૩૦ મી સુધી મળ
નાર છે.

કલકત્તા ખાતેની મેસરસ રાહી અધર્સ
ની જીટની એડાઇનમાં બાગેલી આગમાં
હજારો ખસડીઓ તથા અનાજની ઝાણો
જળી જવાથી લગભગ આર લાખ રૂપિયા
નું નુકસાન થવા પામ્યું હતું.

હોદી ક્રીકટ ટીમ ઇંગ્લાંડ જવાને મુજબ
૫ થી તા. ૧ થી મેએ રવાના થશે. ૧ થી
મેએ લંડન ખાતે તા. ૧ થી જીનને
દિવસે રમાશે.

ના. હાલેનશાહ જ્યોત્સના પાંચમાંના
રાજ્યભિષેકની દરબાર હોદમાં બરવામાં
આવનાર છે તે સંબંધમાં મથા દરબાર
વખતે દેશી રાજાઓ અને સ્થાનિક સર
કારોને પહેલી મુશીબત ઉપર વિચાર
ગલાથી આ વખતે એક એકવચ્ચ કરવા
માં આવનાર છે.

હોદી સુરકાર તરફથી એક બાદી
બહાર પાડી નહેર પ્રજાને જણાવવામાં
આવ્યું છે કે પ્રીવી કાઉન્સિલને કરવામાં
આવેલી સાધારણ અપીલો સીવાય હોદી
કારોના મુકાદા સામે ઇંગ્લાંડમાં અપીલ
સાંભળવામાં આવતી નથી અને પ્રીવી
કાઉન્સિલને કમવાને અનુસરીને અપીલ
કરનારાઓ થીવાળા બીજા અરજદારો.

જો ઇંગ્લાંડ ખાતે પોતાની અપીલો મોક
લશે તો તે સાંભળવામાં આવશે નહીં.
નામદાર સરકારે વધારે જણાવ્યું છે કે
પ્રીવી કાઉન્સિલ સીવાય બીજી કાર્ટને
અપીલ કરવા માટે જો કોઇપણ અરજ
દાર ઇંગ્લાંડની મુલાકાતીને જશે તો તે
પોતાના પૈસાની બરબાદી કરશે અને
કલમ બીજી મુકોલીઓ ઉપાડી લેશે.

હોદીસ્ટાનની રેલ્વેઓ ઉપર બનતા અક
સ્માતમાં રેલ્વેના બીજા વરમની અને
ઇન્ટરમીડીએટની ટીકાટ ધરાવનારાં જીતા
રૂઓ પૈકી જેઓને વધતી એકાદી મળ
યાય અથવા તે કોઇ ઉતાર એ અકસ્મા
તના કારણે મરણ પામે તો તેને બદલા
તરીકે અત્યાર સુધી રેલ્વે કંપની તરફ
થી મોકલ રહ્યો આપવામાં આવે છે.
તે સંબંધમાં હાલમાં રેલ્વે બોરડ આમજ
કંપનીના એક એજન્ટ એવી દરખાસ્ત
રજૂ કરી છે કે, દરેક રેલ્વે કંપનીઓ
પાસેથી સરકારે દર વર્સે અમુક રકમ
તે રેલ્વે ઉપર અવિધ્યમાં કોઇવાર અકસ
માત બને ત્યારે તેમાં મરણ પામનારો
રૂઓને બદલા તરીકે આપવા માટે લખ
બેગી કરવી ; અને તે પછી અકસ્માત
બનતાં તેમાંથી ઘટતી લાએ તે રકમ સર
કારે બદલા તરીકે અકસ્માતમાં મરણ
પામનારના વારસને આપવી. આ સવાલ
ઉપર રેલ્વે બોરડ હાલમાં વિચાર ચલાવે છે.

રામલાલ બોઝ નામના મજૂરે કેટલાક
જોકસઓને છરટ ઇલિયા રેલ્વેપર ખચા
વેસા તેપરથી ઇંગ્લાંડનો એડવરડ મેક્સ
તેને આપવામાં આવ્યો છે.

હાલ રીપુર કેસના ૪૫ આરોપીઓએ
પોતાની તપાસ હાલ કાર્ટની ખાસ
ત્રીબ્યુનલમાં ચલાવવાની અરજ પુરવ
ખાજા અને આસામના લેફ્ટેનન્ટ ગવર
નર સર લેન્સલોટ જી. હેરને કરી છે.

પોલિસર રામમુર્તી પોતાના પ્રયોગો હાલ
લાહોરમાં કરી બતાવે છે તેમાં તે પોતા
ની જાતીપરથી બે લક્ષરી માડાઓ
પસાર થવા દે છે. વળી માડામાં પાંદર
માથસો બેલાડી તે પોતાના ઉપરથી
પસાર થવા દે છે. તથા બાર થોડાના
ખજાની મોટાર માડી ચાલતી પોતે અટ
કાવે છે.

અલ્લામદ ખાતેના પ્રદરશનમાં થાંધી
નામી બજારની એક બેઠક ઉપર એક
જુલક રજવા કામગીરી રહી.

સહુથી સરસ દુધોના નમુના રજૂ કરનાર
ને એક સોનાનો, એક ચાંદીનો તથા એક
બોન્કનો ચાંદ આપવા બહીઆ જુલકા
ના મી. બી. મહાબીરરાએ દર્શાવ્યું છે.

વહો અને હમીયોની મેન્દર-સ દીલી
ખાતે મળનાર હતી.

સરકારે લાહોરના "હોદીસ્ટાન" ખજ
વાળાને બબર આપી છે કે આરપ સમા
જનાં બે પત્રો તથા જવાલપુર ખાતેના
મુદકુળ પત્ર "ભારત હિંદ" કે જે દર
હારમાં મુદત થાય છે તેની પાસેથી જાપા
નાં કામદા મુજબ જમીનમીરીની રકમ
માગવામાં આવી છે.

કામીરના રાજમાં વસ્તા મુલકખાતે
માં બે તડાં પડેલાં હતાં, જે ત્યાંના રાજા
ની કહાપણુ બરેલી વરતણુથી મરી જમ
સંપ ફેલાયો છે. મહારાજાએ બંને પક્ષ
ના ઓગેવાનેને પોતાના ખાનગી મહેલ
માં બોલાવી એક અસરકારક બાંધબુ
કર્યું, અને બંને પક્ષને સંપથી રહેવા
બાલામણુ કરી. ત્યારબાદ બંને પક્ષના
આગેવાનોએ સલાહ કરવા સહીઓ કરી
હતી.

નાદારી કટનો નોટીસો વગેરે

(પ્રીવી-સીવલ એવેરમાથી)

બોર્નવીલ જંકશનના કાલમ મદમદે
તેના લેલુદારો સામે સમજુતી કરી છે.
જે સંબંધમાં લેલુદારોની મીટીંગ તા.
૨૨ મી ડીસેમ્બરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આમ
બરાશે.

અમર્જીટના હોદી ખેડુત મુયુસામીની
વારસદાર મીલકતના સંબંધમાં એકમી
ક્યુટર બહેર કરે છે કે લેલુદારોએ તા.
૨૬ મી જાનેવારી સુધીમાં પોતાના હાવા
ફરેડ. સી. બેગેની આમજ રજૂ કરવા.
અને લેલુદારોએ તેજ તારીખ સુધીમાં
તેજ ઠેંગણે પોતાનાં દેવાં બરવાં.

ફપટાઇનમાં એક બાંધબુ દરમયાન જન
રલ દરમયાને જણાવ્યું હતું કે જો તેમની
બાંધબુ સરખાવણુ પાડવામાં આવે તો
તે સુમેલ કરવામાં આવે તો

ઓરતોપરનો પા. ૩ નો કર

અમલદારોનો જુલમ

‘આઈશન કમીટી’ નો ન્યુઝલેન્ડનો અવરપત્રી લખે છે કે :—

તા. ૧ થી નવેમ્બર ૧૫ હોંડી ઓરતો ને પોતાના પરના કર ન કરવા માટે દોર દર્શાવ્યા હતાં અને આવી હતી. તેમણે કર કરવાની પોતાની અસક્તિ જણાવી હતી. તે ઉપરથી માહિતી તેમને ૧૫ દિવસની મુદતમાં ચડેલા હશે. બરી દેવાને જણાવ્યું અને ઉમેર્યું કે જો તેઓ નહીં બરી લેશે તો તેમને જેલ મોકલવામાં આવશે. તા. ૩૦ મે નવેમ્બરે તે ઓરતોની ફરીથી કેન્ટોનર ખાતે શોધ કરવામાં આવી. તેમાં પાંચ જણી પકડાતાં તેમણે કહ્યું કે તેઓની પોતાનું યુગ્મ શન ચલવાના જેટલી પછી તાકાત નથી તો વેરા ક્યાંથી બરે. એટલે તેમને ૫૩ હીને કોનસ્ટેબલને સોંપવામાં આવી, અને ન્યુકાસલની કોર્ટમાં તેમના ઉપર કેસ ચાલ્યો. ઓરતોએ જણાવ્યું કે ઉદર નિર્વાહ કરવા જેટલી પછી તેમની કમાણી નથી. “અમે મકાનની રાખડી ઉપર નળીએ છીએ.” આમ કહી તેમણે કર કરવાની પોતાની અસક્તિ જણાવી. માહિતી તેમને કર આપશે કે નહીં, એમ તથ્યવાર પુછી જોયું; અને તથ્યવાર તેમણે પોતાની અસક્તિ જણાવી તેમ ને માફ કરીને છોડી મુકવાને બલે દરેક ને મદીનાની જેલની સજા થઈ. એક ઓરતે પોતાને છુટી કરવામાં આવે તો પંદર દિવસમાં કર ભરવાનું કહ્યું. તે થી તે શરતે તેને છોડવામાં આવી. ખીજા ચાર બાઇઓવતી કાંઈ હોંડીએ દેવામાંની અમુક રકમ આપવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે.

તે બાઇઓનાં નામ અને તેમના પર ચારેક કર નીચે મુજબ છે :—
અલ્લા મધુ પા. ૧૬, મુનીઆમલ પા. ૧૧, પપામલ પા. ૮-૫-૦, અમોની પા. ૪-૧૨-૦, તથા કની આમલ પા. ૧-૧૦-૦.

‘અરકપુરી’ માં એક મોટો લખે છે કે પાલન બીટમાં એટલી પુછી છે કે મુનીઆમલનીએ તેમાં નવેમ્બર પાછી પાડવા માટે એક ગાડી રોકવાની જરૂર છે.

હાંડી કારોગરીની ટ્રકે

અમારે ત્યાં સાદી ટ્રકે, કેબીન ટ્રકે, મુસાફરીની કેબીન ટ્રકે તેમજ બારે સ્ટીલ ની ટ્રકે બનાવવામાં આવે છે. મુસાફરી ને સમતો ખીજો સામાન પણ ઓરકર મુજબ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચલુ)

સાદાં તથા ઉર્ડાં ટાંકણાવાળાં દરેક સાઇઝ નાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત બોરાક રાખવાની પેટીઓ પાણીના ઝારા, રોપી રાખવાના ડબાઓ વગેરે હરકોઇ સાઇઝના બનાવી દઇએ છીએ. વધુ વિગતમાટે પ્રાઇસલીસ્ટ મંગાવો અથવા આવો આવી મળે.

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durban;
Branch: 1 Dean St., P. M. Burg.

તાલુ ઉમદા ફરદ

અને વેલ્ટબલ

સફાઈની પેટી, સારો માલ બધી જગ્યાએ રોકડેથી નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરકર મોકલી ખાતી કરશે.

પત્ર અવધાર નીચેને શીરનામે કરો :—

Ismail Jeeva Fruiterer

ઉચ્ચમાર્ણલ યવા ફરદફર.

પી.ઓ.બો. ૪૭૧. ટેલી. એ. ‘ઉચ્ચમાર્ણલ’ ૧૭૧, ૩૨ એટ, ૩૨૫૫

અહર અખર.

કું ચલુ મ.સની આખરીમાં છોડી આ જવાને હોવાથી મારી પાસે જે કાંઈ હાંધ લેજું હોય તેણે તા. ૩૧-૧૨-૧૦ સુધીમાં હીસાબ જોખો કરી પૈસા સહ જવા, તે તારીખ પછી કોઈના દવાનો ફું જવાબદાર નથી.

સુતાર દેવરાજ ઝીજાની સહી.

કનીન કીટ ૩૨૫૫.

Notice

As I am going to India, by the end of this month, those who have any accounts against me, should obtain settlement before the 31st inst. after which date I cannot hold myself responsible for any claims.

DEVRAJ JHINA CARPENTAR
Queen St., Durban.

રાકડ બખર ભાવ

	શી. પે. શી. પે.
ફુલ નાતલીયા	૧૭ ૬ થી ૧૮ ૦
માવલ માંજ ૧ બરનાની	૧૯ ૧ „ ૨૦ ૦
બીમડીના	૨૪ ૬ „ ૨૫ ૦
એફ. એફ. ડી. આર „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
એફ. ડી. આર. „	૧૭ ૦ „ ૧૬ ૬
ચીની સકકર „	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
ફુંડાના	૧૯ ૬ „ ૨૦ ૦
દેશી તુવેર દાળ „	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦
તુવેરદાળ માંજ પુરી „	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
મસૂરની	૧૬ ૬ „ ૨૦ ૦
મમની	૨૭ ૦ „ ૨૭ ૬
અડદની	૨૮ ૬ „ ૨૯ ૦
ચણા મુળખના	૧૮ ૬ „ ૧૯ ૦
„ દળ „	૨૪ ૬ „ ૨૪ ૦
વટાણા નાતાલના	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬
મકાઈ	૮ ૬ „ ૯ ૦
ખીનીસ	૨૨ ૦ „ ૨૩ ૦
કડવું તેલ ૧ બાલન	૩ ૫ „ ૩ ૬
એરડીયું „	૩ ૬ „ ૩ ૬
મીઠું „	૩ ૬ „ ૩ ૬
તાળીએણું „	૪ ૬ „ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૬ ૦ „ ૧૬ ૬
ખીજા „	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૮ ૬ „ ૯ ૦
આટો હાઉસ હેડા	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૭ „ ૮
મરચાં	૩ „ ૪
ધી પેટી, ૪ ટીનના પોંડ. ૮-૭-૬	૮-૧૦-૦
પોટખાંદર „	૬-૫-૦ „ ૬-૧૦-૦
પારાશીન કરાલિન	૭ ૪ „ ૭ ૬
„ વ.ષટ. રોસ	૮ ૬
„ „ માલન	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
નાળીયેર	૧૬ ૦ „ ૧૭ ૦
ફલી	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦
ડાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ „ ૧૪ ૦
સાણુ રીલ્ક રોટન	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
સાણુ સનલાઈટ ૧૦ બોલ ૩૪ ૦	૩૬ ૬
સાણુ ટાપ્પ ૫૦ ફુંડાના	
બોલસની રીમત	૧૨ ૬ „ ૧૩ ૦
નેકટર ટી	૧ ૮ „ ૧ ૯
માચીસ લાખન	૩ ૧ „ ૩ ૩
સોપારી સેવરજની	૧૦ „ ૧ ૦
તીલ પોટલી સીમાઈટ	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦
તીમક (લીવરપુલ)	
ધરતા એકની.	૪ ૬ „ ૫ ૦
તીમક (અરમની સાઈ) ૪ ૬	૪ ૬

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

જાહેરનામું આપે છે. પછલા વરસના કાર્યવાહીના માહિતી આપે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 1988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by (mail or telegraph) to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still farther.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

MIWASEB,

Also at the head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
65 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ગુજરાતી પુસ્તકો.

નીચેના પુસ્તકો તે સાથે જાણેલા હામ મુજબ અમારે ત્યાં વેચવાના છે:—

કીમત શી.પે. પેરેટજ પે

આદ્ય દાશમ.	૧-૬	૩
મહાભારતી કવચાલુ પુરુ.	૨-૬	૩
„ કલિયુગ „	૨-૦	૨
ભેટીકા	૦-૬	૧
મ જોસુભેમની.	૧-૭	૨
હલીઓપેટા.	૩-૦	૩
જનરેમુજ વાર્તા સંગ્રહ.	૩-૦	૪
અરબીયન નાષ્ટસ.	૩-૦	૬
શ્રી લોક દોષ	૨-૦	૨
ખુલાસે વનુ.	૧-૬	૨
સપલની સુના.	૨-૦	૩
લીકાહ.	૩-૬	૧

ઇન્ટરનેશનલ પ્રોટીમ પ્રેસ.

ફીનીકસ, નાનાલ

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonkies,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add: "MIANKHAN,

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

114 & 116 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

125 Grey street, DURBAN.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add: "SULIMA"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાં

દિલ્હીવાતની મોસરો જાણખાં મંગાવી
સરતે જાવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ વી પોરખાંદરતું તથા કલકત્તાનું—
સરસ આવલ—ગોપુ મંગીઆણું—એક
વખત મંગાવી ખાતરી કરો.

P.O. Box 5937, JOHANNESBURG.

યુનાઇટેડ હીંદુ એસોસીએસન

જોહાન્સબર્ગ રમશાન ફંડ

મજબૂર ફંડના સરખાતના ખરચ માટે
નીચે મુજબનાં મહારથો તરફથી ફાળામાં
નીચે મુજબ પૈસા મળ્યા છે તેની વિગત:
પા.શી.પે.

૧	૧૦	મોલાભાઈ શુભાળભાઈ દેસાઈ.
૦	૫૦	મી. જોશી નમતમરવાળા.
૦	૧૦	૬ ભગુભાઈ કુવરજી દેસાઈ.
૦	૧૦	૬ દેસાઈ નામરજી પટેલ.
૦	૧૦	૬ જીવજી કાનજી દેસાઈ.
૦	૫૦	અમાલદાસ પરામજી.
૦	૫૦	ભીખાભાઈ કલનજી.
૦	૬	ડાયાભાઈ હાંજીભાઈ દેસાઈ.
૦	૧૦	૬ જોશી કનજી.
૦	૧૦	૬ મણીભાઈ ખંડુભાઈ દેસાઈ.
૦	૫૦	૬ રજુજીડજી ડાયાભાઈ દેસાઈ.
૦	૫૦	રામભાઈ નયુભાઈ દેસાઈ.
૦	૫૦	લાલભાઈ નયુભાઈ દેસાઈ.
૦	૧૦	૬ દરજી પેશા પરામજી.
૦	૫૦	૬ દરજી કલ્યાણ જોશી.
૦	૫૦	૬ દરજી હરજીરામ ગોપાલ.
૧	૧૦	૬ મુળજીભાઈ પટેલ.
૦	૧૦	૬ મનજી કુલભાઈ મારવડ.
૦	૧૦	૬ મેવાંબ કમવાળા.

૨૧૨૧.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

ALI WAL NORTH, C.O.

Mohamed Sartie
Merchant, Box 87

BEIRA

Gordhandas Khetsey,
General Merchant
Tel. Add.: "Khetsey" Box 110
Damodar Anandji
General Merchant
Tel. Add.: "Ladoa." Box 42

BRACONFIELD

Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELLAIR

D. A. Rabenia,
Fruit supplier in South Africa

BOXSBURG

H. R. Desai, Box 265
Branch: Market Street.

BUTHA BUTHE

David Adam.

CAPETOWN

A. Cader 116 Long Street.
Bhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
Importers
ESMAHIE NORODIEN,
24 Frere Street, (Woodstock).

DARNALL

Narayan Maharaj, Product Dealer
and General Merchant.

DURBAN

E. ABOUBAKER AMOD & BAO,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parehotam,
357 Pine Street
Dada Osman,
Box 88, 139 Queen Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
Ebrahim Abdul Tseb & Co.,
113 Field Street.

DURBAN

Ebrahim Ismail & Co.,
118 Commercial Road.
A. S. FERNANDEZ, High Class
Tailor, 120 Grey Street
Hoosen Cassim & Co.,
Box 86 371 Pine St.
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.
171 Umgeni Road.
M. A. ABED LAJPUR,
P. O. Box 570
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point
J. B. Mehta,
157 Grey Street. Box 580,
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
N. Jaggiwan, Tailor, 123 Grey St.
K. JIVAN, 162 Grey Street
J. Peerbhoy Butler,
508 West Street.
Lala Babhai, Fruit Agent
88 Queen St., Box 836,
M. RAWAT & Co.
108 Queen Street
M. A. Simon,
Jeweller, 120 Grey Street.
A. G. TITNIS, watch Repairer
120 Grey Street.
E. SULEMAN BEOS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street
ISMAIL JEEWA
Fruiterer, Box 471

EAST LONDON

S. Casoojee,
Merchant, Box 270.
Ebrahim Essoj, Jadwa,
Property & Land Agent,
Box 223.

GRAHAMSTOWN C.O.

Mohanbhai Desai,
Fruit & Produce Dealer &
Commission Agent, Box 106.
V. A. Doss, Box 110 Tel. 'Doss'
Wholesale Produce & Fruit
Exporter & Commission Agent
S. N. Sany, Wholesale Forwarding
& Commission Agent, Box 110.
M. J. Naidoo, General Dealer,
Central Cafe, Forwarding &
Commission Agent New Street.

GRAHAMSTOWN C.O.

N. S. Bamy, Wholesale Produce
& Fruit Merchant, Forwarding
& Commission Agent.
V. Rangasamy, Wholesale Produce
and Fruit Dealer, Forwarding
and Commission Agent, Box 56.
V. S. Thakore, Indian Laundry
Box 122, High Street

HYDERBERG

A. M. BHAT,
Market Street, Box 44.
Branches:
Pietersburg, Box 24; Nigel, Box 43

INHAMBANE E.A.

Manjee Mandan & Co.,
Box 37 Tel. Add.: "Manjee."
Mekkh & Co., P.O. Box 38

JOHANNESBURG

Amod Moosajee & Co.,
27, Market St., Box 2941.
A. F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
KHUSALBHAI BHULABHAI BHAGAT Co.
58 Indian Market Stall
Princess Street
Chhibha Dujee,
Indian Washerman,
Box 8369.
M. S. Cooradia,
45 Market St., Box 270.
S. E. DADASHOY,
22nd St. Malay Location, Box 2388.
Tel. 1915
M. P. FANOT,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
C. KEVALRAM,
Box 5320, Market Street.
Mahomed Ebrahim Kunkay
182 Market St. Corner Polly St.
A. MAHOMED HUSSAN & Co.,
Stand 432 Corner Kaffir and
14th St., Vrededorp, Box 4140
J. E. TAVARIA,
224 Market Street.

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

OMARJEK SALEJSE
P. O. Box 5031.

Ichharam Gopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SANY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp,
S. Nadaraseen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moses Amod Waja & Co.,
Box 222,
CHOTASHAI & DADOO
Box 33.
Haseen Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD KAJER
Box 11.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BHANNA,
Box 35.
DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150
I. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURENCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Saleman & Co.,
Box 368.
HOMAJAY INOLEY, Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Noor Mahamad & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDAH & LALCHAND Box 92.
Nanjee Dulabhadra & Co.,
Merchants & Importers, Box 141

NORTHDEWE

Déviée Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEETA & KRANDHIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHEFSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tickandas Bros.,
Main Street. Box 531.
Adam Hoozen,
General Merchant
95 & 110 Adderley Street.
I. A. Pardy,
General Merchant,
Adderley Street.
E. M. Variawa
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,
V. R. Namsco,
General Merchant,
Namsco's Buildings, Walmer St.,
R. R. Nimoo,
64 Walmer Road
Vaumali Hario,
Indian Laundry,
Hasen Street, The Hill.

PRETORIA

Ohotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 498
Two Branches: Standerton, Box 88
Mangalbhui V. Patel,
General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerum & Ventzi Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULISMAN & Co.,
Box 4. Tel Add.: "Salisman"

SALISBURY

Shimjee R. Nait, Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
Ian Laundry, Box 290.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kottledorp,
Hossein Khan Kalkhan,
17 Market Street,

SPRINCKEN
(TRANSVAAL.)

Kesavji Giga, Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail, Box 44,
Mahomed Wadec,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.
A. S. Desai,
Direct Importer, Box 122
Vaumali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Eesop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hossein Amod Vankar,
General Dealer.

UITENHAGE C.C.

Bhaga Kooverjee Endholvala,
Shoemaker, Market Street.
Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter. John St

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Babu Talwantsing
58 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath,
Goldsmith, Moss Street.

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffar Monver Raceria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgent Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 22.

શ્રી. ભગતજી
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રેલવે અને મીલમાં વ્યાપાર કરી રહ્યા છે.
મારફેટ બીટ, (સર્વિસ હોટેલની સામે.)
પોસ્ટ ૫૪૨૦, બેંગલોર-જમ્મુ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
12a Gray Street, Durban

M. C. ANGLIA & Co.
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59
Telegraphic & Cable Add.: "ANGLIA."
Codes used ABC 4th edition add A.

A. Mahomed Hussain & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432 Corner Laith & 14th Streets,
VREDEDORP, JOHANNESBURG
Box 4140 Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDER COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 5755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

A. M. BHAT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHAT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay,
Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Aden,
Port Sudan, Suez Port Said, Naples and Marseilles:—

about Dec. 19th Goorkha 6287 tons

„ Jan. 16th Gascon, 6288 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

FOR DELAGOA BAY ONLY

about Dec. 29th Dover Castle, 8260 tons

FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

„ Dec. 20th Alnwick Castle 5893 tons

For particulars of freight and passage apply to
THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. CAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 5504. Tel. add. "Cama"
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

HORMAJGY IDOLGY.

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES,

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY,"
KUILS RIVER STATION

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.
ઇન્ડિયન પ્રોડક્સ જમ્મુનાથ હાઉસમાં
થી મંગાવી સસ્તે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસે વી પોરબંદર તથા કલકત્તા
પુરબંદર ચાવલ-ચોખ્ખુ મધીઆણુ-જમ્મુ
મધી અજમાએસ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEDORP
Box 6037, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds ■
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદર પુરબંદરથી.
102 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 55 Tel. Add.: "FORBANDAR."
Telephone 56

THE NATAL DIRECT LINE

દેશ જનારાઓને ખુશ ખબર

સસતા નેલા

ખુબઈ જનારા

ઉપરી કાની કરીમરો ઉદાઓઆને બેરા, મેળાસા અને જ મજાર થઈ ખુબઈ ખાય છે. આ કંપનીની આગમોટમાં ફરક વરગતો પસંદગર માટે ખુબઈ સવવક છે જેમજ ખવાસી ઉદીખન છે, અને ઝોશીસરો બીજા કામદારો વગેરે નરમ રવવાવન સખતાવાળા તેમજ આખાજી છે તેથી પાસેજરોને જાણપણ વાતે જરા પણ મુશ્કેલી પડતી નથી એ ખાતરી રાખશે.

ખરેખર આને કંઈક મુશ્કેલી આપજી હીંદી બાજીમાં કાળી મુસાફરીમાં નહીં મખત માળી હેરાન થતા હતા, તે હવે ખુદાને સહર છે કે જરવી ખરખ મુસાફરી નાં કુખનો ફરક પડી ગયો અને મુશ્કેલીઓમાંથી મુક્ત થયા.

આ કંપનીની આગમોટ ફર મહીને ખુબઈ સાર જાય છે. મારે આ કુદ મુશ્કેલી મુસાફરીનો ખરો લાભ નહીં મુશ્કેલી દેશ જનારાઓને તખ્ખર મજ રહેજી.

સદરકુ આગમોટ ખુબઈ પહેચિથી તેજ હીંદી અતરે તાર ખીરજીતે જખર મગજી તે ઉપરથી સજીની ભજી માટે ખતરે ખખમાં નખાવજી તેથી સજીજાહેજી ને જખર ખરજી આગમોટ પહેચિ જવાતી ખખર પડતી.

વધુ વિજત નીચેને સરનામે જજી સજી.

કરવજી સીધે કોલંબો મોર કલકત્તા સ્કીમર નીચે મુજબ જાતી દે.

અમલાજી તા ૨૯ ડીસેમ્બર

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

King & Sons, West Street, Durban.

સરનામું જોડે મોકલજી.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

King & Sons, West Street, Durban.

બી. કાથોરિયન કંપની મુ.

112, 111, 110 મેમરીયલ રોડ ડુરબન

Telegraphic Address: Kathorian,

P.O. Box 125.

Ismail Amod Kaje

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron

Merchants,

Saw Mill & Timber Yard,

109 Queen Street, Durban.

દેશા મોહાઈ

જો આ લીની સરવે જાતની તાંબ મોહાઈ

ખરેખર જાતની છે. કે. છવજી.

મસજીદમાં મોહાઈની સમી,

112 મેમરી, ડુરબન.

Guaranteed Fresh & Clean

BROWN RICE

23/- Per Bag, Weight 150 lb

THUR DHOLL

24/- Per Bag, Weight 100 lb.

BHIMDI RICE

32/- Per Bag, Weight 100 lb.

When placing order please mention

Indian Opinion, otherwise orders will

not be executed at price quoted.

Chas. Maude

Bomb's Road,

LINGWILLIAMSTOWN.

164 Grey Street

Durban

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES.

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 24. Tel. Address: "Postbandat."

Telephone 354.

ઉંચા ફેક્ટરી કરકી કેપ, અને લેંચ

ધોર રાપીઓ આવી પહેંચી છે.

અમારે ત્યાં સરતે જાવે મળશે. જો વખત

અજમાવી જુઓ. ૧૧ મેમરી રોડ ડુરબન.

112 મેમરી ડુરબન

Ebrahim Norodien

IMPORTER AND

GENERAL DEALER,

WOODSTOCK, Near Cape Town

BRANFORDS (49):

Woodstock, Salt River, Observatory

Howbray, Claremont, Wynberg,

Parow, etc.

સરનામું: 24 Frere St., Woodstock

P.O. Box 441, Tel. Add: "ABOUBAKER

E. Aboobaker Amod & Brother,

434, West Street, DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods

and Best Silks

ઉંચા ફેક્ટરી કરકી કેપીઓ,

સસતી અને સારી. ખાતરી કરો

NATAL LEAF TOBACCO

Always in stock, all qualities, in

any quantity, lowest prices. Country

orders immediately attended. Trial

solicited. Apply:

Abdul Cadir & Son,

139 Grey St., Durban.

Tel. Address, "TOBACCO"

નાતાલનો તંબાકુ.

ફરેક રીજ બવાખ, સસતી જાવે મળશે.

ખબરના જોરકર ઉપર તુરત ખાત આખ

માં આવશે. જો વખત અજમાવી જોશો.

જો, અખજી કાંઈક યોગ્ય સરનામું,

139 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

Chotabhai & Dadoo

General Merchants & Direct Importers

P.O. Box 33,

Telephone No. 98,

Telegraphic Address :
"CHOTABHAI."

KRUGERSDORP.

German East African Line

S. S. PRÆSIDENT

Will sail from Durban about the 23rd December and from Delagoa Bay about the 24th December 1910, taking 1st, 2nd and deck passengers with or without food.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૧૭ દેહાડે મુખ્યજનારી રોમર "પ્રેસીડેન્ટ"

ઉપલી આગબોટ તા. ૨૩મી ડીસેમ્બરે ડરબનથી અને ૨૪મી ડીસેમ્બરે ડેલાગોઆથી ઉપડી રૂકત માટે યાત્રી મુખ્ય જશે. ટીકીટ ખોરાકી અથવા વગર ખોરાકની મળશે કે પાસેજરને ખાસ સમજ કરી આપવામાં આવી છે. અવરમ સાથે એલાહેદી જગ્યા આપવામાં આવે છે તેથી બાળ બચ્ચાં સાથે દેસ જનારને લાભ કારક છે. બતી, પાણી, ચુલ્લખાનુ, જાગર વગેરે જાતનાં સરસ બંદોબસ્ત રહે છે. ભાકાની કેક અને વીજળીની બતિ છે. ખલાસી ફેરી છે સ્ટીમર મુખ્ય પહોંચે કેવલથી ખબર આવે છે, જે જાપાઓમાં જાય છે

OSMAN AHMED, ABA MAHOMED, HAJEE HABIB,
137 Grey St, Durban. Box 81 Delagoa Bay. Box 5657 Johannesburg.

To LET

ભાડે આપવાનો છે.

ખાદ-ટાઉનથી ૨ માઇલ દુર ન્યુ-જર્મની માં ૬ એકર જમીન દુકાન વેર હાઉસ, બે મજલાનું રહેવાનું કમ્પ્લીટ થર રેવેલ સાથે. વધુ વિગત માટે ની જાણ.

ખારસી ફેસ્ટમજી.

૧૧૦, શીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

E. E. DADABHAI.

DIRECT IMPORTER & WHOLESALE MERCHANT.

English & Indian Groceries always to be had at cheapest price.

12nd Street, Malay Location

P.O. Box 2388

Tel. No. 1915. JOHANNESBURG.

ખુશાલભાઈ બુલાભાઈ

ભગતની કુ.

જનરલ ફીટલ મરચાંદા

મરચાંદા કેસ, કોટ, પાટલુન, સમીસ, હેટ, ફેસ, કુવાલ, કીરબાન, રેસમી રમાલ વગેરે પરચુરસ માલ મળશે. આવો, બુલો અને ખાત્રી કરો. બોલુ મફત છે.

ઈટીઅન મારકેટ, રેટાલ નં. ૫૮

પ્રીન્સ સ્ટ્રીટ, બેન્કા-જનરમ.

INDIAN-AFRICAN LINE.

S.S. " " leaving Durban for Calcutta direct on or about , taking deck passengers. Passage about 22 days

R. RAJCOOMAR.

Passenger Agent,

1 Aliso Street, Durban.

સ.સ. " " નામકે જહાજ ૧૧૧૦ ને જામન હર્બને જાલકતે જાણી.

માર. રાજકુમાર એજન્ટ ૧ ફલીસ સ્ટ્રીટ હર્બન.

એસ. એસ. " " તા.

૧૯૧૦ ના અરસામાં ડરબનથી

કલકત્તા જવા હિપાસી.

માર. રાજકુમાર-એજન્ટ

૧ એલીસ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

અમે દરેક જાતનું હિમજા અને તાજુ ફરદ તથા ફરદ જાતનું વેજીટેબલ ખણીજ સજાઈની પેકીંગ સાથે રોકડેથી ફરદ જગ્યાએ મોરડર મોકલવાથી નીચમસર તાકીદથી ટાઇમસર મોકલીએ છીએ.

ફરદ કલાસ માલ મોકલનાર ફરદર

માલ મનાવવા અગાઉ ખાત્રી માટે કમળ વ્યવહાર અમર પ્રાપ્ત લીટ મનાવી ભેવી.

ખુલાસા માટે જાણી નીચેને શીરનામે:-

મી. એ. આબેડ લાજપુરી, ફરદર, પી. એ. મોકલ ૫૭૦

ટલી. એડરેસ. 'લાજપુરી' બો. ૫૭૦, ડરબન.

M. A. ABED Lajpuri, Box 570 Durban

Printed and Published by M. K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natal

No. 52—Vol. 8

SATURDAY, DECEMBER 24TH, 1910.

Registered as a Newspaper
Price Threepence

THE CAXTON HALL MEETING

ARCHDEACON POTTER ON THE TREATMENT OF COLOURED RACES

OUR London correspondent sends us the following report of the meeting at the Caxton Hall, held on Friday, 18th November last:—

In his opening remarks, the Chairman (J. H. Polak, Esq., J.P.) said: By the courtesy and the invitation of the Emerson Club we are invited here to-night in order that we might have the privilege of listening to a paper prepared by the Venerable Archdeacon Beresford Potter, of Cyprus. At the 11th hour, however, the Archdeacon has been taken ill, and is prevented from coming here to give you the address to which I had hoped we should have had the pleasure of listening. However, with the courtesy which is one of his distinguishing characteristics, he took the trouble to have the address typed, and he has deputed a friend and colleague of his, Mr. Horner, of the Victoria Institute, to come and read the paper on his behalf. The object of our meeting here to-night is a three-fold one. In the first place we have come to hear Archdeacon Potter's address. Secondly we have come here that we might be in a position to send a message of sympathy to our suffering, down-trodden, unfortunate British Indian fellow subjects who have been so cruelly ill-treated by the Transvaal Government, and the third reason is that we might remit a substantial sum to help to alleviate the misery and distress caused to the wives and children of many of those poor deportees who are suffering to-day through no fault of their own. We have received letters of regret at absence coupled with sympathy from, among others, Lord Lamington, Sir Charles Bruce, Sir Raymond West, Sir Wm. Markby, Sir William Bull and Sir Henry Cotton. The Chairman then called upon the Rev. Mr. Horner to read the address prepared by Archdeacon Beresford Potter, from which we take the following:—

Address

The subject I am announced to speak on is: "Are we working for Brotherhood within the Empire—with special reference to the British Indians in the Transvaal." But I must ask you to let me widen the range of the subject, for two reasons. First the British Empire is by far the most prominent of the world, as containing among its subjects a vast number of what are called coloured people. In Europe and Asia there are, in round numbers, 950 millions of coloured people. Of these about 400 millions are under the Government of white races; but of this 400 millions, 310 millions are under the control of Great Britain. On the African continent there are 140 millions of brown and black races, and only 1½ million of whites. In South Africa the proportion is 7 to 1.

It seems to me that England has a responsibility with regard to the coloured races of the world from which she cannot escape, either from a moral point of view, or from the point of view of expediency. Hitherto we have held together a vast Empire with a tiny army and a moderate navy, considering the work it has to do. Because in the main we have ruled on principles of justice and fair play. To take but one example: In a proclamation of Queen Victoria in 1858 it was declared that no native of India should by reason only of his religion, place of birth, descent or colour, be disabled from holding any place, office or employment under the Government. As late as 1897 Mr. Chamberlain used these words:

"The United Kingdom owns as its brightest and greatest dependency that enormous Empire of India with 300 millions of subjects; among them are hundreds and thousands of men who are better, whiter, better born, men or weak, culti-

vated, and distinguished men of valour."

Lord Selborne said in the same year: "It was our duty to see that our dusky fellow subjects in the Transvaal, where they had a perfect right to go, should be treated as the Queen had promised in our name they should be treated."

I think I am right in saying that our Empire could never have been what it is, had we ruled on other principles, that though we were at one time stained with the crime of slavery, which was then a disgrace to humanity, to Christianity, to civilisation; yet we were the first to emerge from that odious system. We suffered for our faith; and we paid for it in hard cash.

But I also think I am right in saying that England and Europe are becoming decadent in their ideals; that towards the close of the 19th and at this beginning of the 20th century things are transpiring which would not have been tolerated in the early Victorian era; that the craze for luxury, for pleasure, for idleness, for trashy literature is sapping the nobler traits of our national character; that we are losing our courage, our manliness, our sense of right and wrong; that whereas, in former days of comparative weakness, we rushed into war with mighty nations; led on by a sense of honour, liberty and indignation against cruelty, now we cower before tiny states and, when we draw the sword, do so more for diamonds and gold, than for love of justice and humanity.

Now I want to fix your thought to-night on England's action within the last 50 years with regard to the coloured races. And I must remind you to begin with what coloured races are. Sir Charles Bruce, in his recent "Broadstone of Empire," divides the races of the world into Caucasian, Mongolian, and Black or Negro, and I think I am right in saying that the Indians come under the first division.

There was an interesting article in the last issue of the *Journal of the Colonial Institute* which pointed out that racial differences are due to climate and climate alone. "The climatic conditions in which, for instance, the negro is born, produce certain physiological processes which involve the development of pigment beneath the outer non-vascular skin, and the premature deposit of ossifying and mineralising elements along the cranial sutures, so that by the time the brain weighs about 30 ounces, the sutures become petrified, the brain pan thus becomes incapable of expansion; and the intellectual development is abruptly arrested."

In other words the negro, owing to climate, remains a child when he has reached man's estate. The white races are those who live in cold climates, and the brain power develops further under those conditions. The same writer adds: "In North America the black man and the white man are undergoing modifications due to climate, the earlier consequences of which are already visible."

The white man claims superiority. Besides he is a Christian—he has a higher rule of faith and code of morals. Now let us see how in the 19th and 20th centuries of Christian civilisation the strong brother is behaving towards the weak brother.

Let us take America first. On April 18th, 1910, a negro prisoner in Mississippi was seized by the crowd, strung up on a telegraph pole, shot, the throat slit, the clothes saturated with oil and the body burnt. A few years ago an untried uncondemned negro was placed on a pile of cord-wood, saturated with kerosene oil and burnt to death amid shouts of joy.

In the Congo the most infamous system of slavery that has ever existed in the world has gone on for 30 years, notwithstanding the fact that England and Europe bound themselves in the Treaty of Berlin, "In the name of Almighty God," to see to the moral and material welfare of the people there. Some 3 millions of people have been murdered by a Christian king and his cowardly and cruel minions. Wives have been beaten to death to compel the husband to perform an impossible task. If there was shortage of rubber, men were—and I believe still are—compelled to swallow tumblers of sak. They have been made to swallow the rubber (if the quality was bad). Wives and children and old men have been penned like cattle in hostage houses, and starved to death, while the husbands were sent to gather rubber—this was done to prevent the husbands from running away to surrounding territories, through fear of being flogged to death, when he returned with a shortage. The man who invented this diabolical system of hostage houses (*Waka*) was promoted to be a Baron of the Belgian Kingdom; and was sent out, after

the Commission had sat and found that these things had happened, to be Governor-General of the Congo, while England and Europe looked on.

The whole of the Congo land was stolen from the people, though Henry Stanley (who was the person mainly responsible for Leopold's going there) had stated that it belonged to the people by a Divine right; and still under the Belgian Government the slave system flourished in half the country. Last year several atrocities were reported, and this month we heard of raids and risings. Lord Fitzmaurice stated sometime back, that any European power had a right to send ships to the mouth of the Congo, and to block the infamous rubber trade. Yet, though England knew of these things as early as 1895, when an Englishman was murdered by the Congo State, and in 1896, when British coloured subjects were murdered, because they would not perform the atrocities ordered them—England did nothing but make protestations; though a few years later, (notwithstanding Germany) she went to the Boer war and passed the mouth of the Congo on her journey. Now we are asked to increase our Navy; though at a time when we spent between 30 and 40 millions a year on it we had not the courage to send one ship to redeem our honourable pledges.

Then again take the case of St. Thomé. Here a vile system of slavery has been flourishing under Portugal for 70 years. Forty per cent. of the slaves (called indentured labourers) die on the journey to the coast, and 120 per thousand die every year in the Island, none of the 5,000 or 6,000 recruited annually ever being known to return to their country before 1908. Compare England's silence hitherto, regarding St. Thomé, with Queen Victoria's action in 1838. She then sent a letter to the Queen of Portugal, threatening force if Portugal did not man her ways; and next year the latter country invited the English Navy to assist her in putting down slavery.

Once more, take the case of Mexico.

In *Fry's Magazine* of Sept., 1910, an article appeared called "Barbarous Mexico." In it the writer states that he was told by the manager of an estate that of the 15,000 slaves brought in to the Valley Nacional, the great majority die off like flies in 6 or 7 months—he added that the sooner they die the better, and cheaper, as when all the possible work has been got out of them, there are plenty of others to take their place. Compare this with the fact that on Nov. 10th, 1910, at a banquet in London, held to celebrate Mexican independence, and the increase of Mexican trade, especially with England, Lord Wolseley took the chair and Sir Edward Grey and several noted Lords were among the guests and speakers.

I now pass on to the questions within the British Empire. And I

think you will see that I have been justified in speaking of things outside our Empire, not only for the reason I have mentioned, that England is a great world, power, but also because through the fact that slave evils have been allowed to grow up outside our Empire, has come the inevitable result that the principles underlying those evils have spread within our Empire and throughout the world. The only cause of slave systems is the desire to make money quickly. The slave system in the Congo brought in 21 millions to the Treasury of that State, beautified Locken Palace, built exhibition buildings, beautified public places in Belgium, and endowed the King's mistress with £250,000. One rubber Company in 6 years is said to have made £80,000 on every 1,000 pounds of paid-up capital. But it becomes difficult for adjoining white settlers to compete, on a system of freedom, with a trade run on a slave system. The profits cannot be so large if you cannot beat people to death for shortage, as they will be, if you can. Consequently, other traders are tempted to borrow the system. Now this was notably evidenced in the French Congo. Eight years after King Leopold had been allowed by Europe to confiscate the land of the Congo, the French Government in the French Congo did much the same thing. British merchants, trading there, had their merchandises seized and confiscated, and when they complained of conduct opposed to all previous custom, the reply was that the products of the land did not belong to the people, but to the Concessionaire Companies, consequently that the trade with the natives was to rob the companies. This, to my mind, accounts for the evils at St. Thomé, and the modern system in South Africa. A bad example, unchecked by England or Europe, had spread; and the same Power that was afraid to interfere with Leopold, now became afraid to control its own Colonies.

Indentured Labour in Natal

With regard, then, to Natal Indentured Labour, let me quote some facts about the system, which I think make it look very like a thinly-veiled slavery; even though it is true, and admitted by the friends of the Indians, that in many cases the indentured labourer's lot is better than in his own country; the same thing was true in South America under the slave system. Under good masters, slaves may be happy, but slavery gives the power to bad masters to crush the very life and soul out of their victims, and to produce such results as we read of in our youth in "Uncle Tom's Cabin."

First then, we must remember that indentures are signed in India, by men on the verge of starvation, who don't understand what they are doing; and the agent is rewarded according to the number of labourers he secures.

There may be no force used as is done in the case of the *servants* of St. Thomé, but we did not justify the conventual system, under which atrocities and cruelties were perpetrated because the nun voluntarily took the veil, not knowing what was in store for her. I think the fact that the suicides of indentured Indian labourers in Natal are from 10 to 14 times more numerous than those of their compatriots in India, where they are free, shows that something is wrong.

By the law of 1891, if an Indian indentured labourer be found more than a mile from his master's house, without written leave, he may be arrested and taken back to his employer, all charges incurred being deducted from his wages (about 6d. per day). This does not apply if he is on his way to lodge a complaint for ill-treatment, but it does apply if the magistrate decides the complaint to be frivolous. As the magistrates are often friends of the farmers, we can imagine what may happen. Moreover, our recent consent to give so-called self-government to South Africa, expressly excluded Indians and natives from any share in the Government, although, in the Cape, the Natives always had a vote before; and in the United States, the far inferior blacks there have a very extended franchise. As the main object of an indentured Indian is to save money to take him back to India at the end of his 5 years' service, it seems especially cruel to fine him, constantly as is done, so that in the year 1907, the average savings of these poor people amounted to £3 5s. 2d. each for five years service. Then, again, he is taxed £3 a year for each member of his family, including himself, if he remains on in South Africa. No wonder that some men are forced to re-indenture; and to go on from five years to five years in a kind of perpetual slavery. In the case of sickness, the employer may deduct, in some cases 4d., in others 6d., per day. Section 101 of the Act of 1891 had this extraordinary clause: "When all or a large number of indentured immigrants shall absent themselves without leave on pretence of making any complaint against their employer, they shall be liable to be fined £2 (i.e. 3 or 4 times the sum they earn in a month) or to be imprisoned for 2 months with hard labour, whether such complaint be adjudged groundless or not, and notwithstanding that it may be successful." The *Natal Advertiser* calls this "the most scandalous provision on any British Statute Book." A number of immigrants were sentenced under the clause, but it was amended in 1900. By the latter law, the immigrant may be returned to his employer before his complaint has been investigated. If he cannot prove his complaint, his return expenses are deducted from his monthly wages; and in a third case he may be punished for illegal absence.

The Protector, supposed to be the guardian of the Indians, sends a note saying, "Indian No. so-and-so was not justified in complaining. You can take him before the magistrate, and deduct from wages due the cost of return." Then, again, no indentured man can go before the Protector without getting leave first from a Magistrate. That is an official born in an atmosphere of semi-slavery, and tainted with the Colonel prejudice against men of colour, besides often being a personal friend of the employer.

Is it any wonder that the scandalous cases have arisen, so numerous that only a few samples can be given? In July, 1906, the District Surgeon reported regarding an Indian called Ragu. This boy has lost the use of his hand from an accident. He states he cannot work, and will commit suicide if returned to his employer. The magistrate sentenced him to 14 days' hard labour, and at the end of the time (sic), promised to go into the complaint. The man said he had been seven times to the Protector who sent him to this Court. The reply was, he should have gone to another Court. In another case the magistrate found that the employer had struck a labourer, and put his dog on to him. "He severely bit him." The magistrate fined the employer 70s., at the same time saying: "This sort of constant complaint must be stopped."

In 1907, a case of torture was complained of, two men having stated that they were each cooped up in a box, 3 feet long by 14 wide, without food, for 8 days. And in addition, tortured in a disgusting way. Another man had his ear cut by a farmer with his pen-knife. The defence was that "Government allowed men to cut sheep's ears." The farmer was fined £20. Another man in 1909 was beaten until his back was raw. He ran away to the Protector, who sent him back to the employer, because he had not first gone to the magistrate.

No wonder the *Natal Advertiser* published the following statement as one worthy of credence:—

"The life of an indentured Indian in Natal is a hell upon earth. His present condition is worse than slavery. The Indian Immigration Trust Board consists at present of 7 employers, the Protector, and one Government nominee. Until quite recently, it consisted entirely of employers. The callousness of some employers is appalling. For the average Natal man, or even a Home-born person, to have charge of indentured men, turns him into a cruel and remorseless slave-driver, for it is slavery and nothing else. The best remedy is to stop the indentured system altogether."

These statements were never challenged or controverted. A Mr. McMahon, in a *Mail* paper at last at Limerick in Natal is worse than in

Zanzibar. That the coolies were packed on board the steamers without any distinction of sex; lepers and consumptives being mixed up with the others. The Protector himself reports in 1906 that enquiries have done good; and that on one estate the death-rate has fallen from 39 per 1,000 to 14.

In August, 1908, a Mass Meeting of Natal Indians carried unanimously a resolution strongly urging the stoppage of indentured Indian immigration as it was a form of slavery.

The Transvaal Question

The other serious Indian South African grievance is the determination to get rid of, at all costs, free Indians from the country.

The London Convention of 1884, which regulated the status of the South African Republic before the Boer War, provided that all persons, other than natives, were free to enter, travel, or reside in any part of the South African Republic, to carry on commerce, and not to be subject to any taxes to which the citizens were not subject. In 1895, an award of arbitrators abrogated the rights of the Indians under this Convention. But, from then till the outbreak of the Boer War, the British Government continued to press for the good treatment of Indians; and then ill-treatment formed part of the case for the War. Lord Lansdowne later said:

"What will be the effect in India if the Government of the Empress of 300 millions there was powerless to secure redress at the hands of a small African state?"

Lord Selborne said: "it was our duty to see that our dusky fellow subjects in the Transvaal, where they had a perfect right to go, should be treated as our Queen had promised they should be treated."

Well, this was before the War. Now we have fought and won the War, laid down 20,000 lives, spent 250 millions of money, decreased the value of 24 Consols from 96 to 80; and we are told by the *Manchester Guardian* last August that the condition of the Indians in the Transvaal is worse than it was before the War; and the Bishop of Madras adds that "it is a disgrace to the British Empire." In January (30th), 1908, the Government of India sent a dispatch to Lord Morley in which it was said:

"We need not attempt to describe the deplorable state of feeling that will be created if it be once for all established that the Government is unable to protect its Indian subjects, from worse treatment than they have had to endure in the same country under foreign rulers." The grievances were threefold:

- (1) Restriction of immigration.
- (2) Methods of registration.
- (3) Disabilities regarding tenure of property.

The system is limited by the Transvaal Government and is limited by Sir Charles Hume as "a revival of the

medieval policy of Europe, the policy of the Church against heretics, of the Aryan race against the Jews."

General Smuts boasted that he had put every Indian leader in prison, and yet had not effected his purpose (to drive them out of the country). And he added, "if they thought people were a pestilence, they need not buy from them. He did not invite them to boycott the Indians. They knew what was best."

Every day one hears of deportations of free Indians to India—I have recently examined the blue books and find that numbers of deportees were born in South Africa—others had lived 40, 30, 20, 10 years in the country. Quite recently 60 were illegally deported, and the Chairman's son (Mr. H. S. L. Polak) who is doing a noble work on behalf of his compatriots, had them sent back to Africa. Meanwhile, who is to provide for their wives and families while their case is being decided; they are now in prison?

As Sir Charles Bruce says: "It requires little imagination to appreciate the indignation with which British India, as a partner in making and maintaining the Empire, has resented the treatment of its colonists, and the apathy of the Imperial Government in allowing the unassorted humanity of whites in the Transvaal to decree the degradation of the whole people of India."

May I draw your attention to a scheme which has been inaugurated under the title of a "League of Honour," to put right this failure of our Governments to act in conformity with our ancient ideals and traditions? The League proceeds on the principle of educating the electorate. It starts on the assumption that the elector is the Ruler of the Empire—that Governments will go wrong, unless the people are educated on important issues. We put two books each year in the hands of our associates. At election time we advise that all associates who are convinced that justice, honour, and liberty are at stake, will make these questions test questions—to take precedence of partisan politics.

Associates need not adopt this principle unless they like. But we put it before them as a powerful weapon with which to right the wrong of the oppressed. The League is receiving wide support and has won expressions of sympathy from many of the highest in the land.

[The Chairman's and other speeches will appear next week.]

Commenting on the reported intention of the Government to withdraw the Marriage Bill, the *Transvaal Leader* says:—"It is impossible to apply any law which is opposed, as is that in question, by the character and enlightenment of the community." Passive resistance, please note

From the Editor's Chair

LONDON ALL-INDIA MOSLEM LEAGUE AND THE TRANSVAAL STRUGGLE

LAST week we gave the *Times* summary of the powerful and able representation made to the Colonial Office principally on the question that has given rise to the great passive resistance by our countrymen, and generally on the question of the status of the King's Indian subjects outside India but within the British dominions. We have now received the full text of the Committee's statement, signed by its honorary secretary, Mr. M. T. Kaderbhoj. Only the other week the Committee submitted a statement and an appeal on behalf of the Indians of British East Africa. The one before us has followed close upon the former. This activity of the League is most praiseworthy and is bound to give the League a more than a sectionally representative character.

The statement in question briefly surveys the whole situation in South Africa. It deals with the Transvaal struggle, including the question of minors, with the Natal Licensing Act, with the indenture question, with the poll-tax on women, and with the Cape Immigration question. The representation touches the heart of the question in the Transvaal in stating that "They [the Indians] . . . ask that . . . refusal to admit Indians should be based on grounds personal to the individual and not on those merely of race or religion. It is the adoption of this latter retrograde and derogatory test in the legislation of the Transvaal, in conjunction with the Registration Law, which has compelled the Indians there to resort to passive resistance. The Transvaal legislation excludes Indians as a people, or class, irrespective of individual qualifications or disqualifications—the Indian is shut out . . . merely because he is an Indian." Referring particularly to the Mahomedans, the committee of the League adds:—"The Mahomedan subjects of His Majesty, it may be remarked in passing, have a special grievance, inasmuch as they are discriminated against by name in the legislation of the Transvaal."

We congratulate Mr. Kaderbhoj and his League on their able defence of the British Indians of South Africa and we trust that its activity will bear fruit in the near future. The London All-India Moslem League deserves the thanks of the whole Indian community in South Africa.

HONOUR WHERE HONOUR IS DUE

Mr. JAGGER and the other Cape members deserve the thanks of the Indian community, and indeed of all who desire to see justice being done to all, irrespective of caste, colour, or creed, living under the Union, for speaking

out boldly on the Transvaal Asiatic struggle. The Union may prove somewhat of a gain to Asiatics and coloured people, if the Cape members continue as they have begun and insist on a liberal policy being followed all round. It is a healthy sign that in the Senate, too, the impertinent and offensive remarks of Mr. Whiteside regarding the Malays were promptly put down by the other Senators.

It is satisfactory to note that General Smuts expects to announce a settlement of the Asiatic question in the beginning of the year. His statement before the House was, however, marred by the remarks made by him regarding deportees, which he must have known to be false. He said that boatloads of Asiatics disintegrated to enter the Transvaal were brought from Bombay. He evidently indulged in such wilful exaggeration in order to justify his harsh administration of the Asiatic Department, upon which he was taken to task by Messrs. Jagger, Alexander and Quinn. The public, as well as he, know that only about sixty Asiatics who were illegally deported returned from Bombay to claim re-entry. And it is equally well-known that all but 19 Chinese, and poor Narayansamy who died a martyr to duty, have re-entered and been imprisoned only for the technical offence of non-production of certificates of registration, which the Department knew they had. And General Smuts knows that even the nineteen Chinese were forcibly sent away, although they actually produced their certificates. Had they received breathing time, like the Indians, they, too, would have been able to force his hands through the Courts of justice. Could harshness and despotism go much further? Those who have entered the Transvaal have been able to do so in spite of enormous difficulties placed in their way by the Department controlled by him.

A DIFFICULT PROBLEM

We draw attention to a note in the *Union Citizen* which we reproduce elsewhere in this issue. We wish that it would be widely read, if only on account of the spirit of goodwill that it breathes. We have become so accustomed to virulent denunciation of the objectionable Asiatic that it is a real pleasure to read something with a different ring in it. The writer of the article, however, misses one or two rather important points in his discussion of the Indian problem. He has not, it would seem, completely grasped the fundamental fact that the real problem is not that of Indian immigration, but the treatment of Indians already resident within the limits of the Union. Immigration is, and has long been, closely restricted by means of the Immigration Acts presently in force in the Coast Provinces, and the practical need for the restriction of Indian immigration, through the agency of statutes having a general theor-

etical application, has been admitted, with as good grace as possible, by the Indian leaders, in view of the exigencies of the situation and the need to conciliate anti-Asiatic prejudice. The real question is: How are the people of South Africa going to treat the Indians already resident here? The writer of the article suggests the imposition of a test of suitability antecedent to the granting of a trading licence, for the same reason that a standard of qualification is set for those who desire to enter a profession. The argument is quite a plausible one. But, we ask, what is the test to be? Who is to set it? And who are to be required to comply with it? The last is the crucial question, for it is necessary that such a test, if applied at all, should be imposed upon all alike, regardless of colour or race, who desire to enter the field of commerce. But here is the difficulty. Would Europeans submit to such a test? And is it not a fact that the Indian, who is, as a rule, a trader by instinct, tradition and training, scarcely needs such a test in order to emphasise his pre-eminent suitability for such an occupation as the conduct of a petty store or the carrying of the hawker's vegetable-basket? The Indian will pass with honours where the European will be hopelessly "ploughed." But, above and beyond this certainty, no such test will in any way guarantee the honesty of any trader, be he European or Asiatic. And after all, there are in existence very useful safeguards. First of all, books must be kept in a manner that will easily enable a court of law to investigate the operations upon which the business is based. Premises have to be kept in a condition that will satisfy the licensing authorities. The wholesale houses must have sufficient confidence in their retail clients to enable these to conduct their businesses remuneratively. These are the safeguards, and we doubt very much whether any others are possible, even if advisable, especially if, as they must necessarily be, they are to be of universal application.

Transvaal Asiatic Minors

Another member of the Asiatic Conference has written to Mr. Gandhi as follows:—

Dear Mr. Gandhi,—In reply to your inquiry, I beg to inform you that, so far as my recollection goes, the question of the status of Asiatic youths attaining the age of 16 was not discussed at the meeting held at Pretoria in 1908. I have always imagined that such youths, if their names had previously been inscribed on their father's certificate, would, on attaining the age of 16, be entitled to register, if they wished to remain in the country.

Yours truly,

(Sd.) DRUMMOND CHAPLIN

Westbrooke, Mondrosch,
15th Dec. 1910

Health Officer's Report

(Concluded.)

We take the following extracts from the Report of the Health Officer for the Colony for the year ended 31st December, 1909:—

Sixteen deaths of Indians were registered as resulting from *Ankylostomiasis*, or disease resulting from the action of parasitic hookworms, as compared with 29 in 1908. This does not take into account any deaths which may have been caused by the presence of hookworms reducing the resisting power to other diseases. From the returns of the Indian Immigration Trust Board it appears that the percentage of the Indentured Indian population discharging ova at the end of the year, is very much less than was found at the beginning. This was stated to be over 60 per cent. at the commencement of the year, while in November and December it did not quite touch 15 per cent. of the cases examined, no alteration having been made in the standard of examination. In the Gaols less than 10 per cent. of those examined were found to be infected, but the ratio varied in different Gaols. Records were not kept showing the proportion of Indentured and Free.

During the year restriction was enforced on the allotment of newly arrived Indians. The conditions required were that if more than six per cent. of persons were found, by examination of two films prepared for microscopic inspection, to be discharging ova, the whole of the shipment should be subjected to examination, and those found to be infected, treated repeatedly until no evidence of the continued presence of worms was discovered. The Immigrants were treated with vermifugal remedies on one or more occasions before embarkation. Although two shipments only were able to satisfy the requirements of the Department, the general results of the dosing were fairly satisfactory. Towards the close of the year the Indian Immigration Trust Board made urgent representations that the restrictions were seriously interfering with the possibility of recruiting the number of persons for whose labour there was demand, and were causing very heavy expense to the Board by reason of the detention of persons, and the cost resulting therefrom. After several meetings of the Health Officer for the Colony and the Port Health Officer with representatives of the Trust Board, the Minister was advised by the Board of Health that the restrictions might without grave risk be reduced, if the Trust Board undertook that each infected person should receive two courses of suitable treatment at a week's interval, and also engaged itself, so far as possible, to secure the active co-operation of employers in improving sanitary conditions of the surroundings of

barracks. The restrictions were reduced accordingly, the Department, however, reserving to itself the right to examine the excreta of 25 per cent. of the Immigrants seven days after administration of the second treatment in the first shipment, and the first in subsequent shipments. It is presumed that much more care must have been exercised of late than in earlier instances in the administration of medicines, for the results as judged by the examination of excreta are very much more satisfactory. Indeed, if the like results had been attained in the early part of the year, the Board would have had no reason to complain of the conditions imposed.

The reduction in the number of persons showing evidence of infection in the Coastal areas is attributable in part to the number who have been treated, and in greater part to improved sanitary circumstances in the environs of barracks.

Orders to provide suitable latrines were served on 79 persons during the year, many of them being owners or managers of large properties. The difficulty in properly enforcing the orders, and the influence of improved sanitary conditions in the reduction of illness from causes other than *Ankylostomiasis* have already been referred to.

In the past two years or so there has been from time to time publication of fact, theory, and opinion about hookworm and disease resulting therefrom in Natal, in the daily press and otherwise. There has been much disagreement, some writers representing the conditions as very serious indeed, others on the contrary endeavouring to show that it is of no importance at all. The people generally doubtless have and will continue to take a middle view, and so will get at the true facts of the case.

No new cases of leprosy in Europeans came to knowledge. Five Free and 14 Indentured Indians were certified to be suffering from the disease, and 15 were sent home to India; three died, and one could not be traced.

The cancer death rate is higher than it was five years ago, and is increasing in Europeans and in Indians. In both cases this is reasonably explained by the increase of the number of persons past middle life in both races, and in the latter also by the fact that greater attention is paid to the diagnosis of Cancer since Research was taken up in England.

Pneumonia and Bronchitis caused far less than the average number of deaths, although the former produced a heavy mortality in Indian children in some parts of the Coastal area particularly. The winter was milder than has been usual recently.

Vaccination

There are two particularly unsatisfactory features in the Tables for Vaccination, the number of persons vaccinated and the number of persons vaccinated.

No less than 32 per cent. of the parents in Durban sent in depositions signifying a conscientious objection. It is scarcely credible that 32 per cent., or even 11 per cent., have really conscientious scruples, that is to say, believe they would commit a breach of their own moral code, or alternatively that they would inflict indefinable injury upon their offspring, by subjecting them to vaccination. It is to such persons only that the Act intends that relief should be extended; but unfortunately the wording of the clause allows for considerable elasticity of conscience. The parent is required to depose that "he conscientiously believes that vaccination would be prejudicial to the health of the child." During the progress of a successful vaccination there is, of course, an interruption, though of short duration only, of the previous condition of well-being. The forms on which the depositions are made explain fully the intentions of the Act, but parents apparently prefer to take advantage to the full of the wording. It is sufficiently evident that, in many cases, parents are, to say the least, straining their consciences, from the fact that numbers of persons have covered their declaration with a letter indicating that, while believing in the advantages of vaccination, they think that it would not be good for the child as it is "teething" or "about to cut teeth"; while others have admitted that they made the declaration because the disturbance of the child's health which will ensue for a few days is such a worry in the house.

The Act requires that the declaration be sent in within four months after the birth of the child, while allowing six months for vaccination. A certain proportion of parents do not think of lodging a declaration, until, at the end of five months from birth, a notice is sent reminding them of their obligations, and warning them that neglect to carry them out will entail a prosecution. No less than 40 such parents, on being informed that the declaration was lodged too late to secure them against a penalty, have preferred to get the child vaccinated rather than incur the penalty; that is to say, that their scruples are not proof against a fine of ten shillings or so.

The number of parents who lodge declarations of "conscientious objection," especially in the town of Durban, has now attained such dimensions that it appears necessary that some amendment should be made in the Act. It is farcical to call vaccination obligatory if one parent in three is to be absolved from obligation. There are three choices: (1) to make vaccination voluntary only, and to put up with recurrent epidemics of small-pox; (2) to repeal the conscience clause altogether, in which case the Magistrate could take into consideration the

plea when the parent came before him for neglect of his obligation: The parent would have to suffer for conscience sake; (3) to alter the wording of the clause so that only persons having genuine scruples could take advantage of it.

The vaccination of Indians is in a more satisfactory position. Approximately 60 per cent. of infants who have become liable since the Act of 1906 came in force, have been vaccinated, as compared with less than 40 per cent. of Europeans. The proportion of the former would have been much higher, but that no funds were available for any vaccination of Indians in 1908. Parliament voted £1,000 only for Vaccination, and the Treasury caused nearly the whole of it to be utilised in payment of fees earned in the preceding financial year, for which accounts were not presented in time for payment in that year.

The London All-India Moslem League Representation

On the British Indian Question in South Africa

We give the following extracts from the League's Representation to the Secretary of State for the Colonies referred to in our last issue:—

My Committee have had the honour to address you on two occasions this year in respect of the harsh and invidious treatment, not to call it by any other name, meted out to their fellow Indian subjects, and more particularly to their co-religionists, possessing rights of domicile in the Transvaal. But as the questions raised in these representations form part of the general problem of the position and treatment of his Majesty's Indian subjects in what are usually called the Over-Sea Dominions—a treatment which is certainly not calculated to promote their pride in, or their attachment to, the citizenship of the British Empire—and as the situation from their point of view is most acute, my Committee feel that the time has come when they should present to the Secretary of State a survey of the subject as a whole. In the earnest hope that His Majesty's Government will consider their submissions as vitally affecting the best interests of the Empire. The treatment of Indians in other parts of the King's dominions creates an intense feeling of indignation and a sense of injustice, shared by all classes of the community in India, of sufficient education and intelligence to know something of the facts. Such feeling filters down to the masses and adds to the general bitterness, particularly when they have the untoward object-lesson—unhappily by no means rare—of the presence amongst them of fellow-countrymen deported from

South Africa although legally domiciled in that Dominion, or when they receive news of the harsh and cruel treatment meted out to relatives or fellow natives of their villages. The enemies of British rule turn to account the righteous indignation which prevails to foment disaffection, and the minds of the most loyal and well-affected Indians are agitated as they read from day to day of the indignities, pains and penalties imposed upon their countrymen in various states under the British flag. They bitterly reflect that nowhere save under the flag and in lands which own allegiance to their own King-Emporer, is there a like degree of proscription and contumely meted out to the King's Indian subjects.

Not only have arrests and imprisonments been numerous; but under a test case decided by the Supreme Court of the Transvaal on September 14th, the children of Indians, domiciled in that country, on attaining the age of 16, are held to have forfeited their rights of domicile unless they happen to have been born in the Transvaal or to have been resident there at the time of the passing of the Registration Act of 1908. This decision means that a father may have gone to the Transvaal several years ago, leaving his wife and young family in India whilst he is making a home for them. Subsequently they join him, but his son, upon attaining the age of 16—the legal majority for Indians in the Transvaal—is not entitled to be registered because he was not born in the Transvaal or resident there at a particular date. Such a youth will be liable to arrest and deportation. He may have no friends or relatives in India whose homes are open to him, and will most likely be without sufficient training and education to have reasonable prospects of earning a livelihood there. Hence parents, though they may themselves be South African born, will often feel compelled to leave home and business to look after children thus forcibly taken from them. Mr. Justice Wessels while compelled to decide the application in a manner to enforce the intention of the Legislature as expressed in the relevant Acts, could not refrain from expressions of righteous indignation as to its spirit. He said that the law whereby "this poor stray boy of 16 has to be cleared out of the country to fight the world by himself alone outside" was "monstrous" and "absolutely inhuman."

A study of the recently published Blue Book (Cd. 5363) tends to still further deepen the gloom, since it shows a disposition on the part of the Transvaal authorities to completely disregard the complaints and remonstrances addressed to them by the Colonial Office. This is especially noticeable in respect of the treatment of Indian prisoners, which has been of a character both prejudicial to health and repugnant to religious

scruples. Our complaints regarding the refusal of the Transvaal Government to allow the Mahomedan prisoners facilities to observe the Fast of Ramazan, were met by the statement that Islamic law permitted Mahomedans so circumstanced to observe the fast at a subsequent date. The incorrectness of this assertion was pointed out in my Committee's letter of January 14th last, and was further discredited by enquiries officially made by the Indian Government. The Secretary of State made a renewed appeal to Ministers to give facilities for the observance of the Ramazan and other religious duties, and to issue instructions which would make it possible to exempt Indian prisoners from tasks and practices repugnant to their religious scruples. The reply (p. 107 of Blue Book) was to the effect that the gaol population was of a most cosmopolitan character, and that the grant of facilities for the observance of particular rites "would make the administration of gaols impossible." Hence they were not able "to issue instructions exempting Indian prisoners from certain tasks on purely religious grounds." In a later minute they referred to these reasons as rendering them "unable to accede to the request of the Mahomedans." When these decisions were communicated to the Secretary of State for India, Lord Morley expressed "his profound regret," and justly pointed out that the reasons assigned by the Transvaal Government were irrelevant to the question of compelling prisoners to perform tasks involving ceremonial pollution. The prison population of India was no less cosmopolitan than that in the Transvaal, but the Indian gaol regulations met religious difficulties without impairing prison administration (Blue Book, p. 122).

This typical example of the attitude of the Transvaal Government is not of hopeful augury with regard to the earnest desires expressed in Lord Crewe's telegram to Lord Gladstone on 8th June last (Blue Book, p. 122) directing his attention to the views of the Indian Government as to the seriousness of the political effect in India of the action of the Transvaal Government in bringing about the deportations via Lourenço Marques. Lord Gladstone was reminded that in January last, Transvaal Ministers stated officially that while unable themselves to act in a manner to settle the Indian difficulty, they felt confident that the Union Government would soon have an opportunity of amending suitably the legislation respecting Asiatic immigration.

A spontaneous and broad-minded settlement by the Union Parliament would indeed constitute a happy inauguration of the unification. Rumours are current that consolidating legislation is to be introduced, and that some concessions will be made in reference to Indians in the Transvaal. But recent events in South

Africa do not give ground for sanguine expectation that a satisfactory settlement will be carried out if His Majesty's Ministers fail to actively assert their influence. Indians claiming a right of domicile in South Africa have lately been prohibited from landing at Cape Town. Moreover the right to exercise the franchise for elections to the Legislature, which Indians in Cape Colony have long enjoyed, is not retained in respect to the Union Parliament, the object of the omission being apparently to level down the position and status of Indians in Cape Colony to the standard of the Transvaal and Natal. The position of Indians is thus made worse instead of better by the confederation, for, as Mr. Merriman has observed, the Transvaal policy is more and more permeating Union affairs. The change for the worse is illustrated in the case of an Indian domiciled in Cape Colony for seven years, who was recently refused re-entry because he overstayed the period granted by his permit of absence by 13 days. Thus a tyrannical law under which a resident Indian may only leave the country on a sort of ticket-of-leave is rendered more tyrannical by a rigid interpretation disregarding accidental circumstances and the contingencies of ocean travel. There is only too much reason to fear that the restrictions on the personal rights and liberties of Indians current in the Transvaal and Natal may be more or less generally applied. The placing of Indians on a parity with the semi-civilized Kaffir population in such matters as the use of foot-paths, of trams and railways, and in that of prison treatment and diet, is resented in India quite as strongly as the deportation by way of Portuguese territory, to the political ill effects of which Lord Crewe bore testimony in the representations he made to the Transvaal Government, published in the recent Blue Book.

Indian Immigration

The Colonial Secretary of the Fiji Islands, Mr. Eyre Hutson, in his annual report for 1909, states that during the year under review 1,877 Indian immigrants were introduced into the colony and allotted to various plantations throughout the group as agricultural labourers. On December 31, 1909, the East Indian population, not under indenture, was estimated at 25,000 souls, as after the expiration of their terms they show a decided inclination to settle in the Colony. The occupation more generally followed by them is that of farming. The number of immigrants at present serving under indenture in the colony is 12,743. Through the colony there are many holdings in the hands of Indians acquired in this manner. It is, however, said to be apparent that such settlement is not as desirable to the people as their settlement in Government areas.

The Cape Appeal

Important Immigration Case

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

On Friday morning, the 16th inst., in the Appellate Division of the Supreme Court, before Baron De Villiers and Justices Rans-Jones and Solomon, the petition of the President of the British Indian League, on behalf of Antonio Teane, Veloo Peremal, Vennammy Moodaly, Vithalingam, and Dorasamy, five deportees from the Transvaal to India who had returned to South Africa by the *s.s. Sultan*, for leave to appeal against the Cape Division of the Supreme Court, was heard. Hon. Mr. W. P. Schreiner, K.C., and Mr. M. Alexander appeared for the appellants, and Mr. Howard Jones, K.C., appeared for the Government. Leave was granted, and the date of hearing was fixed for the 7th prox., at Bloemfontein, security for £75 to be lodged with the Registrar. In all probability, Mr. R. Gregorowski will appear on behalf of the appellants.

The Chotzibari appeal will be heard by the Appellate Court on the same day at Bloemfontein.

The "Union Citizen" and British Indians

In the December issue of the *Union Citizen*, a Capetown monthly, the Editor deals with the British Indian question in South Africa as under:—

We have become accustomed to deal with the British Indian problem, under the misleading heading of the "Asiatic" question. To make the position quite clear, I shall use the term British Indian throughout my argument, so that the issues involved may not be obscured by the possibilities of "Asiatic" confusion. South Africa has had a surfeit of "Asiatic" difficulties. I want to deal now wholly and solely with the question of the British Indian, from what I call the British standpoint. India is said to be the keystone of the British Empire. Practically all our leading statesmen, and naval and military strategists, are agreed on that point. Within recent years, India with the assistance of a Liberal Government, has been rapidly moving on towards complete self-government under the British flag. Just when the skies seemed to be clearing and real progress had been made, the Mother Country has been hampered by a most indiscreet, and somewhat inhuman attempt to drive the British Indian from South Africa. Canada has settled her British Indian difficulty most amicably, but all India is in a fever of excitement over the present treatment of their kinsmen by our Immigration authorities. A very sagacious friend of mine has recently convinced that the Indian question is a very serious one, and that it is one which will originate by and by the Empire. I can well believe

this to be the case, but if so, it is deplorable that so very many warm friends of the Empire have been unconsciously inspanned in the hunt. I would ask all such to pause and consider where we stand. The ignorant egotist, may say, "Let the Empire go, we must watch our own interests," but the thinking man who understands something about the present day state of the world's forces, will say, "Our own interests are with the Empire; we must make the preservation of the whole our first care." I contend that British Indians, whether born in India or South Africa, or in another part of the Empire, have inalienable rights which no Government under the British flag can deny them. The late Transvaal Government, in discriminating against British Indians, as Asiatics, made a mistake which is likely to have far-reaching results. Nothing more contemptible can be imagined than the Transvaal registration tactics, and the present definition of the Immigration regulations, amounts to persecution of a most virulent nature. Where is our vaunted pride in British justice? Gone! or is it merely that South Africa has yet to learn the meaning of the word justice? Is it the case, perhaps, that South Africa is only slowly assimilating ideas of justice and fair-play, and that we shall have to look upon her and her present rulers, as still semi-barbarous to some extent? I am afraid that my last conception expresses the view of most centres of civilisation to-day. How long are we to remain patient, while our ignorant rulers play with forces which they do not understand? Although I stand up for British rights and British justice for British Indians, I frankly admit that the unguarded presence in our midst of men and women belonging to a lower civilisation, is not an unmixed blessing. Their interference with white trading can only be prevented, or at least to some extent regulated, by adopting a particular standard of qualification for a trading licence. Doctors and lawyers, ministers of religion, architects, accountants, mechanics, and so on, must have special acquirements before they are allowed to practise their profession or vocation, why then should a trading licence be granted to men who are obviously unfit to carry on business creditably, in either one direction or another? There are many British Indians, who are thoroughly respectable law-abiding citizens, to whom a trading licence could not be denied, but on the other hand there are others, not at all qualified for that class of work, who might well earn their living in a less ambitious fashion. I believe that the remedy for the present deplorable state of affairs, lies in the direction of restricting immigration by means of friendly negotiation with the Indian authorities, and recording fair and just treatment to all British Indians now resident in the Union. By

fair and just treatment, I mean absolute equality of opportunity; no discrimination on account of colour or race; down-right even-handed justice, but with restrictions which will apply equally to white and black. I believe that there is a sphere of usefulness for each one of us, whether our skins be dark or fair.

Transvaal Notes

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

Johannesburg, Tuesday.

The names of those passive resisters who were discharged on the 15th instant are as follows:—Messrs R. C. Pillay, Peter Moonlight, Dorasamy, Muthu Veloo, Tyagrajan, G. Veloo Naidoo, Mutu Muthian, Madrimuthu, Chinia Govinder, Ananda Alwar, Ram-saran, Dorasamy Padiahy, Venget-samy Kisten and Murgan Muthian. Ten of these were deportees who returned with Mr. Polak, proved their claim to reside in the Transvaal and went to gaol for failing to produce their certificates of registration in crossing the border.

On Saturday last were discharged Messrs. Purbotamdas Desai and Rughunandab after serving imprisonment for 6 weeks.

Messrs Anthony Team, P. Daniel, Dorasamy, Veloo Perumal, Vythal-ingam, Veerasamy Moodley, who crossed the border on the 15th instant were remanded till the 19th instant at Vereeniging. They being out on bail are paying a flying visit to Johannesburg or Tolstoy Farm.

The six passive resisters at Christiana were discharged on Saturday last and deported the same day. They will re-cross the border in due course. So the Deportation force is evidently not quite over.

Mrs. Sodha's case has again been remanded to next Wednesday and I am not certain that it will be heard then.

Messrs Khushalbhaj Bhulabhai Bhagat & Co. have sent to the settlers at Tolstoy Farm a parcel of clothing including blankets, shirts, knickers, etc., and Mr Haji Habib has sent undervests.

Wednesday.

An English sister living in South Africa has sent for the settlers a money order for £1. This she deliberately saved by denying herself certain comforts which she need not have foregone. I am sorry that I am unable to disclose the thoughtful donor's name as she has asked me not to do so. It is a question with her of the left hand not knowing what the right hand doeth.

The picnic for Indian children will take place on Monday, the 26th inst. Mrs. Vogl and Miss Schlesin started on their collecting tour on Tuesday last, accompanied by Mr. N. A. Cana, who is an invaluable guide. A list of the donations will be published in your next issue.

Items of Interest

In a letter to the *Cape Times* of the 15th instant, Mr. Polak, in reply to Mr. Smuts' statements, points out that the Minister failed to inform the House that the 83 men who returned from Bombay by the s.s. *Sultan* were not new-comers at all, but had been deported unlawfully from the Transvaal. Mr. Polak characterises General Smuts' statement as "a remarkable feat of imagination or else a lamentable example of loss of memory," and proceeds to show how the Government have actually admitted to South Africa and to the Transvaal the very men who, General Smuts declared, had no rights whatever in South Africa.

Mr. Gandhi, in a letter to the press, said: "It is unfortunate that General Smuts has, on the eve (according to his statement) of a settlement being arrived at of the Asiatic question, given utterance in the statement made by him in Parliament to what is incorrect."

Mr. Ritch contributes an interesting article, entitled "A Caveat," to the December issue of the *Union Citizen*.

The *Natal Mercury* received the following telegram from the Hon. Mr. T. Watt:—"The motion for leave to introduce a Bill to abolish the poll-tax, of which I gave notice on behalf of the Natal Independents was withdrawn to-day, upon an assurance given by the Prime Minister to bring in proposals during the present session whereby Europeans will be relieved after 1911 from paying poll-tax."

"I should like to say here that the treatment of Indians in the Transvaal seems to me to be in absolute conflict with the principle of the brotherhood of man, and to be deserving of severe condemnation. It goes without saying that whatever treatment is meted out to Eastern settlers in Western countries, it will, in the long run, have its effect on the treatment of European settlers in Eastern countries." —R. BALMFOURTH in the *Inquirer*.

Contents

	Page
The Caxton Hall Meeting	423
From the Editor's Chair	426
Transvaal Asiatic Minors	427
Health Officer's Report	427
The London All-India Movement	
League Representation	428
Indian Immigration	429
The Cape Appeal	429
The "Union Citizen" and British India	430
Transvaal Notes	430
Items of Interest	430

By Appointment to H. E.

the Governor of Bombay.

Godrej & Boyce Mafg. Co

MAKERS OF

SAFES & LOCKS,

NEAR GAS WORKS, PAREL, BOMBAY.

Largest Works of
their kind in
India, employing
300 men
throughout the
Year, no
other factory
employing
more than 60

Highest Awards
wherever
exhibited (seven
exhibitions) in
competition with
all other Makers
who have
repeatedly been
given lower
prizes.

It was one
of Godrej's Safes
that was ordered
for the
protection of the
Jewellery valued at
Rs. 10,00,000
of H. R. H. the
Princess of Wales
during her recent
visit to India.

Factory equipped
with Modern
Machinery at an
expense of
Rs. 80,000, the
proprietor having
acquired his
knowledge in
England & Germany

INDIAN CAPITAL--INDIAN MANAGEMENT--INDIAN LABOUR.

Godrej has repeatedly challenged all other makers, European as well as Indian, to test their safes publicly in fire with his, but the challenge has not yet been taken up by any. The challenge is still open for any safe-maker to take up.

Certain firms of Engineers, who understand the construction and the fire resisting qualities of Godrej's Safes, make use of them exclusively in their Offices in India, as well as in England.

Certain dealers, who sell European Safes and extol their virtues to their buyers, use Godrej's Safes for the protection of their own property.

Certain jewellers in Bombay—Messrs. Ramji Bhagwan & Son for instance—have ceased to insure the valuable wares against fire since using Godrej's Safes.

WHERE GODREJ'S SAFES ARE USED—

H. M's Mint, 7 burglar-resisting doors—Currency Office, 3 doors—Vakulama Bank, a strong Room built for Rs. 4,000, one safe for Rs. 2,250 one safe for Rs. 7,500—Bank of India, 4 safes—People's Bank, 32 safes—Alliance Bank of Simla, 5 safes—Indian Spacio Bank, 9 safes—Merchants' Bank, 8 safes—Panjab & Sind Bank, 4 safes—Bank of Upper India, 3 safes—Bank of Baroda, 3 safes, &c. Messrs. Cox & Co.—Ralli Bros.—Graham & Co.—Marshall, Sons & Co.—Grovers, Cotton & Co.—Shaw, Wallace & Co.—A. & J. Main & Co., &c. Messrs. Tata, Sons & Co., 33 safes—Sir Currimbhoy Bhambhani, 18 safes—Sir Adanji Poochbhai, 17 safes—Messrs. Ralli Bros., 12 safes, &c.

At most of the above places the first safe was supplied years ago and the last within the last one or two months.

WRITE FOR ILLUSTRATED CATALOGUE.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-lined bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૮.

ફ્રીનીક્સ, સનીવાર, તારીખ ૨૪ મી ડિસેમ્બર, ૧૯૧૦

અંક ૫૨૯

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૪ ડિસેમ્બરથી, તા. ૩૦ ડિસેમ્બર સુધી, ૪૦ સં. ૧૯૧૦.
હિંદુ-માનસર ૧૬૮ થી માનસર ૧૬૧૪ સુધી, સંવત ૧૯૧૭.
મુસલમાન-તા. ૨૧ ઇલહજથી તા. ૨૭ ઇલહજ સુધી, ૧૩૨૮ હિજરી.

વાર	ગ્રેગીયન	હિંદુ	મુસલમાની	પાસે	કુલ	કુલ
સં.ની	સં.ની	સં.ની	સં.ની	સં.ની	સં.ની	સં.ની
રવિ	૨૪	૧૬	૨૧	૧૩૪	૫૬	૬૫૫
સોમ	૨૫	"	૨૨	૧૩૪	૫૬	૬૫૫
મામ	૨૬	"	૨૩	૧૩૪	૫૬	૬૫૫
બુધ	૨૭	"	૨૪	૧૩૪	૫૬	૬૫૫
શુક્ર	૨૮	"	૨૫	૧૩૪	૫૬	૬૫૫
શનિ	૨૯	"	૨૬	૧૩૪	૫૬	૬૫૫
રવિ	૩૦	"	૨૭	૧૩૪	૫૬	૬૫૫

આવકેમજીકા.

લંડન એલ ઇડિયા મુસલેમ લીગ અને સત્યાગ્રહની લડત...	૮૧૩
લંડનની છેલ્લી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ ...	"
એલ્ફાન્સબરગ ખબરપત્ર...	૮૧૪
મેસલેમ લીગની દિમાયત ...	૮૧૫
યુનીયન પારલામેન્ટ...	૮૧૬
મલાય લિગીસ પ્રેસ ન હોવાય ? ...	"
ગીરમીડાની રીતમાં હંડો સડો ...	"
હયુકની મુલાકાતમાં હિંદીને મહાકાવ્યકી ...	૮૧૮
ખસુદાસેન્ડની હિંદી બાબતો ...	"
ટરંસવાલનો અધિર કારોબાર ...	૮૧૯
નાદારી કોરટની નોટીસો વગેરે...	"
પરદેશમાં હિંદીઓ ...	"
એલ્ફાન્સબરગમાં સાહીબો જલસો ...	૮૨૦
રત્નદેવ ...	"
પરચુરણ ખબરો ...	૮૨૧
વાર સમાચાર ...	૮૨૨
આલુ વરતમાન ...	"
પરચુરણ ખબરપત્રો ...	૮૨૩
ટાલરટોયનું તપશ્ચાન ...	"
એક "પરીઆ" નું છબન વરતાવ ...	૮૨૪
એક શીશીની ચંડતી ...	"
નાતાલમાં વેપારીને અગાધનું ...	૮૨૫
દેવળ કિંદુ રમણન કંડ ...	"
વિદ્યા કુમર સંજયી વિધવો ...	૮૨૬
કેનેડામાં હિંદીની હાડમારીઓ ...	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો ...	૮૨૭
કેલકા ખાધવયનો ...	૮૨૮

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

સનીવાર, તા. ૨૪ ડિસેમ્બર, ૧૯૧૦.

લંડન એલ ઇડિયા મુસલેમ લીગ અને સત્યાગ્રહની લડત

વિશ્વચતની એલ ઇડિયા મુસલેમ લીગ ખુબ જલ્દી કામ કરી રહેલ છે. પુર્વ આફ્રિકામાં આપણી ઉપર પડતી હાડમારી ઉપર લીગે જે લખાણ કર્યું છે તેમાંથી અમે સાર આપી ગયા છીએ. હવે લીગે દક્ષિણ આફ્રિકાની બાબતો ઉપર લખાણ કર્યું છે. તેનો કેટલોક ભાગ અમે આ અંકમાં આપીએ છીએ. લીગના સેક્રેટરી મી. હાદરબાદને અમે મુબારકબાદી આપીએ છીએ.

જોકે લીગના લખાણનો મુખ્ય ભાગ ટરંસવાલને લગતો છે, છતાં લીગે આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના સવાલને ઘેરો છે. તેમાં નાતાલના વેપારના પરવાનાની વાત આવી ગય છે. કેળવણી બાબત ટીકા છે. ગીરમીડીયાના સવાલની ચર્ચા છે. તેઓના ઉપર ત્રણ પાઉન્ડનો કર છે તે વાત છે. કેપના હમીએશન કાપદાની વાત પણ છે. તેમાં વળી એસ્ટરેલીયા તથા ન્યુઝીલેન્ડ ઉપર પણ થોડું લખેલું છે.

ટરંસવાલની લડતનો મુદ્દો લીગે ખરેખર હાથ ધર્યો છે. હિંદી છીએ તેટલા સાર આપણે ટરંસવાલમાં ન જઈ શકીએ એને બેઠેલો કાપડો આપણે કેમ કળુલીએ તેથીજ આપણે સત્યાગ્રહી થયા છીએ એમ લીગે બતાવી આપ્યું છે. એકરમો બાબત જે જુલમ યાદે છે તેની ઉપર સખત ટીકા કરી છે. અને હદીઓની હાડમારી તથા રમણન ખાજના ન આપે વિગેરે બાબતો ઉપર પણ ખુબ ટીકા કરી છે. આ લખાણનું વચન પડે જ. લીગે એમ સુચવ્યું છે કે સત્યાગ્રહની લડતથી હિંદુસ્તાનમાં બહુ બળબળાર થયો છે ને તેની માઠી અસર દરેક હિંદી ઉપર થયેલી છે. ઉપરાંત લીગે બતાવ્યું છે કે કેલપાગીઓના હિંદુસ્તાન આવવાથી તે બહુસંખ્યામાં રધારો થયો છે.

લીગની આવી દિમાયતને સાર આપી દામે લીગનો આત્મર માનવો થઈ છે.

પણ આત્મર માનીને બેસી રહેવાય તેમ નથી. આ લખાણ ઉપરથી આપણે સાર એ એ મવાનો છે કે ને સત્યાગ્રહની લડત ચાલી તોજ લીગથી આપણે અસર કારક લખાણ થઈ શક્યું. તે લડત તે આપણને ઠાલ રૂપે થઈ પડી છે. તે લડતથી આપણી દુનીયાનુ ધ્યાન આપણા ઉપર ખેંચાયું છે. એટલે આપણને હિંદુને અને મુસલમાનને લાજમ છે કે શક ન મળે ત્યાં લગી લડતને નીલાવી રાખવી, અને કોમી દુઃખ પડે ત્યારે સત્યાગ્રહ એ જાદી ખુદી છે એમ યાદ રાખવું.

લંડનની છેલ્લી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ

લંડનની છેલ્લી પ્રોટેસ્ટ મીટીંગ (જેના ખબરો તારકારા આપણને મળ્યા હતા) તા. ૧૮ મી નવેમ્બરે કેકસ્ટન હોલમાં મળી હતી. તેમાં બહુ મોટા તથા હિંદીઓ હાજર હતા. મી. જી. એમ. પોલાક જે. પી.

પ્રશ્નપત્ર

ચુંટાયા હતા. તેમણે મીટીંગનું કામ થઈ કરતાં જણાવ્યું કે એમરસન કલબના વિવેક ભરેલા આગમને લીધે આ મીટીંગ માં મળવાની આપણને તક મળી છે. કમનસીમે માનવંતા આરમ ડીકન બીરસ રૂડ પોટર અચાનક માંડીને લીધે હાજર થઈ શક્યા નથી. તેપણ તેમણે પોતાનું બાપણ ટાઇપ કરાવીને પોતાના મીન મી. હોરનર સાથે મોકલ્યું છે, જેઓ તે વાંચી સંભળાવશે. આપણી મીટીંગના હેતુ ત્રણ છે. પહેલું માનવંતા આરમ ડીકનનું લાપણ, બીજું આપણા ટરંસવાલના હિંદી બાધઓ જેમના પર ટરંસવાલની સરકાર નિરદય રીતે જુલમ કરી રહી છે, તેમના તરફ વિશ્વસાલનો સંદેશો મોકલવો, અને ત્રીજું એ કે જે સત્યાગ્રહી વગર વાંકે અનેક દુઃખો ખમે છે તેમના બેરો ઉકારા વસ્તો બનતી રાખ મોકલવી. હું જાણ માહ મવંતરે મોટા સંમીન

૬૧, સર ચરણસ બેસ, સર રેમડ વેસ્ટ, સર વાલ્મીકી મારડખી, સર વાલ્મીકી જુલ, સર હેનરી ટાટન, તથા બીજા બધાં નામકિત મહત્વનાં એરલાઈનરી - ટેલીફોન ગ્રીડ હરવાવનારા કાગળો મોકલ્યા હતા, તે તેમણે જણાવ્યું હતું. ત્યાર પછી રેવરંડ હારનરે માનવતા આરમ્બ ડીકન પોટરનું બાપજી વાંચી સંભળાવ્યું હતું.

૧ લો હરાવ

"દરોસવાલમાં આપણા હોદ્દી પ્રબલ બાપજોને જે નિરૂપ્ય, અને બિદીકાને અણુજાળતી રીતે રાખવામાં આવે છે, તેની સામે આ મીટીંગ ગુરુસાધી પ્રોટેસ્ટ કરે છે, અને આમલ કરે છે કે નામદાર હોનરાબલની વધારા અને કાયદેસર ચાલ નારી પ્રગતિ એક બાગ સામે એર વાજથી અને આપણુક રીતે એક પાડ નારા એ-ટી-એક્સિયારીક કાયદાને એકદમ રદ કરવો જોઈએ."

સર મ.ચેરલ બાવનરીએ એક જુરસા દાર બાપજીમાં ઉપરનો હરાવ રજુ કર્યો. મી. પારીએ તેને ટેકા આપ્યો, અને મી. સાકલતવાળાએ ઝનુની બાપજીમાં સખત પગલાંની—જડાઈની—જરૂરબતાવી અને હરાવને ટેકા આપ્યો. મી. પામર, મીસ મોડ પેલાક, તથા એક ટામોલ મહરથે બાપજી કર્મ પછી હરાવ પાસ થયો.

૨ જો હરાવ

"ઉપરના હરાવની નકલ મુખ્ય પ્રધાન, કોલોની પાતાના પ્રધાન, હોદ્દી પ્રધાન, સાકલ આફ્રિકાના મવરનર જનરલ, તથા દરોસવાલ બિદીકા ઇડિયન એક્સેસીએસન પર મોકલવી."

બાણ બીપીનચંદ્રપાલે એક જાણવા બાપક બાપજીમાં ઉપલે હરાવ રજુ કર્યો. મી. સી. ઇ. મેરીસ વગેરેએ ટેકા આપ્યા પછી તે પાસ થયો.

મી. એમ. પારેએ પ્રમુખને ઉપકાર માનવાનો હરાવ રજુ કર્યો. મી. સાકલત વાળાએ તથા મીસ ગ્રોટર બોટને તેને ટેકા આપ્યો અને તે પાસ થયો હતો.

ત્યારબાદ સહા વીસરજન થઇ હતી. આ મીટીંગનાં દેટલાંક બાપજો જુલ જાણવા લાવક હોવાથી અમે તે હવ પ્રછીના અંકમાં એક પછી એક આપવા પારીએ છીએ.

આવતી તા. ૧૦ મીએ નાલાલની પ્રેવી નહીમલ કાઉન્સિલની પહેલી મીટીંગ બોલા વવામાં આવશે એવો સંભવ છે.

એહાન્સબરમ

(અમારા બાસ ખમરપરી તરફથી)

જુલેલાનાં નામ

તા. ૧૫ માએ જેઓ જુલેલા તેનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે. મી. મોકલોચમ પોલે, મી પીટર મુન બાહર, મી. દોરેસમી વેલુ, મી. ત્યામરાજન, મી. વેલુ નાકુ, મી. મુલ મુનીબન, મી. માદરી મુલુ, મી. ચીના મેવાદર, મી. આનંદા અવવાર, મી. રામચરન, મી દોરેસમી પડિયામી, મી. વેમટસામી કોરન, અને મી. મુર મન મુતીયન.

મી. પરયોતમદાસ દેલાઇ તથા મી. રધુન દન ચનીવંરે જ અહવાડીઆની જેલ બોચવી જુલમા.

છેલી કુકડી

છેલ્લા જે પાંચ સત્યાગ્રહી કેપમાંથી દાખલ થયા તેઓએ કેસ ચનીવારે (બાળે) ચાલવાનો છે તે વીરીનીમર્મમાં ચાલ્યો. તે બધાને મી. પટેલે ઊઠાવેલા તેથી તે એ જોહાન્સબરમ અથવા તે કાર્મમાં ગયા છે. પાછા વખતસર સળખ જેવા પહોંચી જશે.

કાર્મમાં લેટ

મી જુલાલભાઈ જુલાલાઈની કુલ એ નીચે પ્રમાણે સામાન સત્યાગ્રહી કાર્મ સાર મોકલ્યો છે : અમીસ નાનાં મેટાં ૧૨, નાની છત્તર ૧૨, મોઢડી ૬, કુવાલ ૪. મી. હાજી દુબીએ એક ડબલ ચંછ હરાક મોકલ્યા છે. કમરસકોર્પના દરજ મેસરસ પ્રામ અને ગેવને મી. પ્રાગજ દેલાઇ મારફતે દીવાળી વખતે ઊઠરાંઓને સાર મોકલવાટાકા લેવા શી. ૫/ મોકલેલી તે મળી હતી પણ તેની પહોંચ રસીકારી રહી મલ જણાય છે તે દવે સ્વીકાર છું.

એક ઉમેજ બાપજો પોતાના ચાણુ ખર્ચમાંથી બચાવ કરી એક પછીડનો મની ઓરડર મેકલ્યો છે. પોતાનું નામ બદાર પાડવાની ના પાડે છે એટલે મારે લાચારીથી ઢાંકણ પડે છે. તેની બલ મનસાહનો પાર નથી. એમ જેઓ તેને ઓળખે તે જાણે છે.

મી ચેપલીનનો કાગળ

છેલ્લાઓની બાબતમાં મી. મીંધીએ જે કાગળ કોનકર-સના મેમ્બરો ઉપર લખ્યા હતા તેનો જવાબ મી. ડરમન્ટ ચેપલીને મોકલ્યો છે તે મી. કારેટરાષ્ટ ના કાગળને ટેકા આપે છે ને બતાવે છે કે ઊઠરાની ઉપર જે લખાઇ રમટસ

સાહેબ કરી રહ્યા છે તે માત્ર હોજ ગણાવ તે કહે છે કે "મને વડ છે તે પ્રમાણે જે જણાવી શકું છું કે પ્રીટરી પામાં ચમેલી મીટીંગમાં એરાપારીક બાળકો બધારે ૧૬ વર્ષનાં યાવ ત્યારે જુ કરવું તે ચવાલ ઉઠવોજ ન હતો મેં તે હમેશાં ધારેજુ છે કે જે તેવા બાળકો નાં નામ તેનાં માખાપનાં સરડીશીકેટ ઉપર હોય તે નેઓ ૧૬ વરે પહોંચતાં મોખ રજીસ્ટર થરાનો કક જો દરોસ વાલમાં વલવા માગે તેો થરાવી શકે છે." અનાથી બીજું કશું ચોખુ આપણને નજ જોઈએ.

કેપમાં રહેલા દેરાપારીઓનો કેસ

કેપમાં ઉતરેલા દેરાપારીઓ મેસરસ એન ટેલીઓ ટીમ, વેર પેરમલ, વીગ સામી મુડલે, વીંકલોમમ, અને દેરાસામી જેમનો કેસ કપની નીચલી કોરટે કાઢી નાખ્યો હતો તે બાબતમાં કેપની સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ કરવાની રજા માગવા કેપ ટાઉન બિદીકા ઇડિયન લીમના પ્રમુખ વતી કેપ સુપ્રીમ કોર્ટના એપીલેટ ટીવી ઝનને અરજ કરવામાં આવી હતી. હોદ્દી કામવતી મી. કમલુ. પી. ચરમનર, તથા મી. એમ આલેકઝાંડર હાજર થયા હતા. કોરટે માએલી રજા આપી હતી. તેની રજો તા ૭ મી બનેવારીએ બ્લોમફોન દીન ખાતે કેસ સંભાળ્યો. તે મુદત માટે પા. ૭મ જામીનગીરીના આપવામાં આવ્યા હતા. કેસ ચલાવવા બધું કરી ને મી. એરોવરકોને રોકવામાં આવ્યો. તેજ દિવસે બ્લો. ફોનદીન ખાતે મી. હોઠાબાઈની અપીલ એપીલેટ કોર્ટ તરફ થી સંભળવામાં આવનાર છે.

મીસીસ સોહાનો કેસ

દરીથી આવતા જુલવાર પર મુલતવી રખાયો છે, અને તે વખતે પણ તે ચાલ્યો એમ લાગતું નથી.

કાપમાં કાગળ

જનરલ રમટસના બાપજી ઉપર મી. મીંધીએ સ્થાનીક જાપામાં કાગળ લખ્યો છે, જેમાં સ્ટીમરો બરીને હોદ્દીઓને લાવ વ.માં આવે છે એ આરોપનો રહીઓ આપ્યો છે, અને જેઓ આવ્યા તે મથા કકદાર હતા, તથા કોરટમાં પોતાનો કક સાખીત કરી દાખલ થયા એ બતવ્યું છે.

બચ્ચાંઓની મીજલસ

તા. ૨૬ મ' ને સોમવારે કરવા નહી થયું છે. મીસીસ વોમલ અને મીસ રહેશીન મી. કામાની સાથે ઉપરાણ કરવા નીકળ્યા કરે છે.

મોસ્લેમ લોમની હિમાયત

કોલોનીના હોદ્દાઓ માટે

મોલ પ્રિન્સ મોસ્લેમ લોમની વિલાયત ખાતેની કમિટીએ રટેડ સેક્રેટરીને શહેનશાહતની કોલોનીઓમાં વસ્તી હોદ્દા પ્રણની સ્થિતિના સંબંધમાં અરજી કરી છે. તેમાં નીચે મુજબ જણાવ્યું છે:

મારી કમિટીને આ અગ્રહ એ વખત દરમિયાનમાં વસતા અમારા હોદ્દા કાંઈ એ અને ખાસ કરી મુસલમાની કાંઈ એ પર પડતી આકરી અને અસહ્ય હાલ મારીના સંબંધમાં અરજી કરવાની જરૂર પડી હતી. હાલની બધુ જુક ઉપરથી માલુમ પડે છે કે ત્રાસવાલ સરકારનું તે બાબતો પર ખ્યાન ખેંચવામાં આવે ઠીક કાળજી બતાવી છે. અમે તે માટે આજારી છીએ. આ સવાલ હવે બહુ અણીએ આવી પહોંચ્યો છે, અને આખી શહેન શાહતના કોલોનીની હોદ્દાઓ પ્રત્યેની વર તજીકનો સલામ તેમાં ઉભો થાય છે આ વરતજીક વા પ્રકારની છે કે જેથી બ્રિટીશ રાજ્યના કહેરી કહેશમાં મુમ કરી તો ન થાય પણ કોંઈ પણ પેલા થાય નહીં એટલે અમને સ્થિતિ બહુ અપકર લાગે છે, અને તેથી તે બાબત માં મોજ્ય પગમાં લેવા ફરી બલામજી કર વાનો વખત આવી લાગ્યો સમજાએ છીએ અમે આજારી રાખીએ છીએ કે આ અરજી શહેનશાહતનું બહુ કરવાના કરાહાથી થએલ છે એમ વડી સરકાર માનશે ડ્યુક ઓફ કોનોટ યુનિયન પારલામેન્ટ બોર્ડીને આફરિકાના યુનિ યનની પુરજાકુલી કરે છે તેવે વખતે આ સવાલનો ફડો કરવા વિષેની અરજી કરવામાં આવે તે ગરોજર મજારી આ બહુ મજીર સવાલમાં હોદ્દાઓની લામજી ગરોજર સમજવાની કોલેક્શનને સંપૂરજ તક આપવામાં આવશે એમ અમે માનીએ છીએ. અને આ અરજી નો એવો હેતુ પાર પાડી શકશે તો તેથી અમેને બહુ સંતોષ ઉપજશે.

આ સવાલને આખી શહેનશાહતના સવાલ તરીકે ખ્યાન આપવાની જરૂર છે એમ મારી કમિટી માને છે, કેમકે આમળ અમે જણાવી મયા તેમ હોદ્દાની મુગાબતોમાં તેથી બહુ કમેરો થયા કરે છે. કોલોનીના હોદ્દાઓને પગલવા માં આવે છે એ વાત બાણી હોદ્દાઓમાં બહુ સરકારે લેવાન છે. અને મોડી

બધી ફગવણી પામેલા લોકો એ વાતથી વાકેફ થઈ ઉતરેલા છે આવી લામજી બીમે લીમે ચારે તરફ પ્રસરે છે. ખાસ કરી જ્યારે જયાબંધ દરાસવાલના હક દાર હોદ્દાઓ દેશપારી થઈ તેઓની વચ્ચે માં આવી પડે છે ત્યારે તેઓની વાતોથી તે લામજી પ્રસરતાં વાર લામતી નથી. અને અપમાનો તથા હાડપારીઓના વર તાતો સાંજળી લોકો દિવસે દિવસે વધુ ઉતરેલાતા જાય છે; અને ઉતરેલાલ લોકોને વધુ ખીજવેલા બંતાવવાની બીજી રાજ્યના દુસ્મનો તક સાંધે છે. લોકો એમ વિચારે છે કે જે વાવડો સરખા પથ્થા અને અદલ ન્યાયને માટે બહુ પંકા એલો છે તે વાવડાની નીચેની પ્રળને તે નાજ તાખાન મુશકમાં જે જુલમ અને અપમાન સહન કરવાં પડે છે તેવાં બીજે કયાંય સહન કરવાં પડતાં નથી.

કોલોનીની વરતજીકનો તેમજ વડી સર કરની આવી ગજીર બાબતમાં બેદરકારી ના અમાવ કરનારા કદાચ એમ બહાનું આપશે કે સ્વાભાવિકાણ કોલોનીમાં હોદ્દા ઓની હાડપારીને સવાલ કાંઈ આજારી નો નથી, એટલે કે તે વરસો થયાં ચાલ્યો આવતો હોવાથી તે વડે હોદ્દાઓમાં એટલી બધી ગજીર ઉતરેલી છે બી યાય એમ માનવાનું કારણ નથી. આવી વાત કરવી તે નાખી દેવા જેવી છે. નાતાલે હકકાર હોદ્દાઓને કિતવા ન દેવાનું પમજી બરેલ તે વાતને મજી મજી તે બરોબર છે. આલેલીઆએ હોદ્દાઓને બાતલ રાખવાની રાજ્યનીતિ અખતવાર કરી એટલુંજ નહીં, પણ હોદ્દા બલાસી વાળી સ્ટીમરોના કંટરકટ લેવાનું એ બધુ કર્યું એ વાતને પણ પલો વખત મહ મયો; ખુદ દરાસવાલમાં બોયર સરકાર વખતે હોદ્દાઓની સ્થિતિ અસંતોષકરક (જે કે આ ગતા કરતાં બહુ એછી) હતી એ પણ કજીલ કરીએ; છતાં તે વખતે જે હાડપારી દરાસવાલમાં હતી તે કાંઈ બ્રિટીશ કોલોની તરફની અથવા તો અત્યારે બેદરકાર દેખાતી વડી સરકારની તરફની નહોતી. તે તો એક સ્વતંત્ર રાજ્ય તરફની હાડપારી હતી. અને તે બાબતમાં હોદ્દાઓને સંતોષ સાધે માલુમ પડ્યું હવે કે વડી સરકારે તેઓની બાર કરી હતી. વળી તે એટલે સુધી કે તે ઓની હાડપારીને બોયર લાકજી એક કારણ મજી. લાકજી પુરી થયે બ્રિટીશ સરકાર દરાસવાલમાં હોદ્દાઓને વાકા આપશે અને નાતાલમાં પણ અખતવશે જેવા બિમારમાં હોદ્દાઓને આજારી

ખામેશ પડી. પણ તે દિવસથી તે આજારીમાં બારે એક તરફથી તેજ વધીથી અને બ્રિટીશના સમામમથી હોદ્દા પ્રળમાં જુસ્સો વધનો જાય છે ત્યારે બીજી તરફથી તેઓની આજારી બધી જીદી પડે છે, અને ખામલો દિવસે દિવસ અગડો મયો છે. હોદ્દાઓમાં સ્થાનિક સખબેને લખને પ્રસરી રહેલી અજાનીમાં આતો કમેરો થવાથી બધુ પરજીમની કહેસત રહે છે. આ લાખ ધમાં 'લાકજી' ખાસ ખબરપત્રીએ હોદ્દાઓની મુલાકાત લઈ જે નીચેનો અભિપ્રાય તેના લખાણમાં બતાવ્યો છે તેને મારી કમિટી સંપૂરજ ટેકા આપે છે. એક સ્વરાજ્ય બોમવતા સંસ્થાને વખો ડ્યુ તેને બહુ કડ્યુ લાખુ હશે છતાં તે ને નીચે મુજબ ટીકા કરવી પડી છે. તે ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરના પોતાના ખબરપત્ર માં લખે છે કે :-

"હોદ્દાઓને જેનો બહુજ જખમ લાગે છે તે એ છે કે મમે તેવો ફગવા પલો, મમે તેવો આખરકાર કે મમે તેવો નામકીત હોદ્દા હોય તો પણ તે દક્ષિણ આફરિકામાં અને ખાસ કરી દરાસ વાલમાં જાય કે વસવાટ કરે તો તેને તુમકારેલા લોકોની માફક રહેવું પડે અને ત્યાંના સખત કાયદાનું બોજ બનવું પડે આ કાયદાઓ એક તો સખત હોયજ, તેમાં વળી અમલદારો ના હાથથી તેનો લણી વાર કરડો અમલ થતો હોય છે જ્યારે તેઓ એ વાદ કરે છે કે લાકજી પહેલાં તેઓ ની હાડપારી કરમર રાજ્યનો અંત આજીવા માટેનું મુખ્ય કારણ મહ પડ્યું હવે, ત્યારે તેઓનો જખમ વધુ બળતર આવે છે. બોયર લાકજી વખતે બ્રિટીશ સરકારે હોદ્દાઓની છુટથી મદદ માંગાવી હતી. હોદ્દાઓ ની વહાવારીથીજ મુખબથી તુરતો તુરત બ્રિટીશ દુકડીઓને ઈશજી આફરિકા પર મોકલી નાતાલને જમાવી સકાયુ હવે, અને બોરાકી હોસ્પીટલ બેરેસ વિચેર કામ કરે તો એ બધું હોદ્દા સ્થાનથી તુરતા જયામાં પુર પાડી સકાયુ હવે તેથીજ બ્રિટનની લાકજી આતાની ખેંચ પુરી પડી લાકી હતી. હોદ્દાઓને લાકજી મેલામમાં જે કે નહોતા ઉતરવા ઈધા તોપજી તેને લખતાં બીજાં કામોમાં તેઓને પેતા ના જન આખ્યા છે. અને તેથી જાક બોરામાં ત્યાં તેઓને નામે કાલિસ્ત જ બહુવામાં આજારી છે, પણ હોદ્દાઓને

એ બધાનો કાલ એ મળે છે હરમર ના વખતમાં જે જીવન તેઓને હતા વધે પડે તેના કરતાં હવે બિટીસ હુમલ નીચે વધારે હાલવે પડે છે; અને ટરંસવાલના બિટીસો જેઓએ બેલરોને મારવાને હોદીઓની દાહ મારીનું બહાનું રાખ્યું હતું, તેઓજ હવે હોદીઓને દલાહ કરવામાં બેલરો સાથે મળી ગયા છે!"

[અધુરું.]

યુનિયન પારલામેટ

રહેલે ખાતાના પ્રધાને યુનિયન પારલામેટમાં એવું જણાવ્યું હતું કે નાતાલમાં રહેલે પર હોદીઓ છે તેમાં હવે વધારે કરવાનું બંધ કરવાનો મારો ધરાવે છે. તેમની સંખ્યા (૩૫૦૦) એટલી મોટી છે કે તેમને કાઢી મુકવામાં આવે તો રહેલે નો વહેવાર એકદમ બંધ પડી જાય. પણ હવેથી રહેલે પર વધુ હોદીઓને રાખવામાં આવશે નહીં.

તા. ૨૦ મીએ પારલામેટમાં જનરલ બોથાએ જણાવ્યું હતું કે ૧૯૧૧ ની સાલ પછી નાતાલનો પોલ ટેક્સ ૨૬ કરવામાં આવશે.

નાતાલના મેંજર મી. નોટ મરક્યુરીમાં જણાવે છે કે—૧૯૧૧ પછી ગેરજોને પોલ ટેક્સ ઘટવામાંથી મુક્ત કરવાનું બીજા પારલામેટની ચાલુ બેઠકમાં કાબજ કરવામાં આવશે એવી પ્રાથમ મીનીસ્ટરે ખાતરી બાજવાથી પોલ ટેક્સ ૨૬ કરવા નાતાલના ઇન્ડીપેન્ડેન્ટ વતી હું બીજા રજુ કરવાનો હતો તે પાછું ખેંચી લીધું છે.

મરક્યુરીનો પારલામેટરી ખબરપત્રી જણાવે છે કે એશીઆટીક સવાલ સંબંધમાં હોદી સરકાર તથા પડી સરકાર સાથે યુનિયન સરકારને થયેલો પત્ર વહેવાર થઈ કરીને રજના દિવસો પછી બહેર કરવામાં આવશે.

જનરલ રમટસે એશીઆટીક સવાલ પરના પોતાના લાપલુમાં નીચેના બોલો વાપર્તા હતા "અને હું આરા સંખ્યા" કે આ મત્સ્યો શકાં પકડે ત્યાર પછી દક્ષિણ આફ્રિકામાં એવો અવાજ આપ્યો હતો કે નહીં નહીં."

પારલામેટમાં એશીઆટીક સવાલ ઉપર બોલતાં મી. જેમરે હોદીના પારાસનાના એક સભાસદનું નીચેનું વાક્ય હોદીના સામથીના પુરાવા તરીકે ટાંકી ગયાં હતાં "દક્ષિણ આફ્રિકામાં ચતી હોદીઓની ચાલુ પગવણીથી આખા હોદી ને જેટલી સામથી દુખાવ છે તેટલી આપણા જમાનાના બીજા કોઈ સવાલથી નથી દુખાવ."

'રટાર'માં એક ખબરમાં જણાવવામાં આવે છે કે સાદીને લમટું બીજા પડતું મુકવાનો સરકારનો ધરાવે હોય એવું જણાવ્યું છે.

તા. ૨૧ મીએ યુનિયન પારલામેટ બંધ થયું છે, અને તા. ૧ થી ફેબ્રુઆરીએ ફરીથી મળવા વધી છે.

મલાય બિટીસ પ્રજા ન કહેવાય?

યુનિયન સેનેટ સભાની તા. ૩૦ મી નવેમ્બરની બેઠકમાં નીચે મુજબ સંવાદ થયો હતો:—

સીનેટર બ્રાહ્મદ સાહડે એવી દરખાસ્ત કરી હતી કે તા. ૧ થી મેના રજના દિવસને 'મેંજર' નું નામ આપવું. સર જેન ફ્રેઝરે વાંધો લીધો કે: બહેર તહેવારને કામી કે વર્ચીય તહેવારોનું નામ આપવું તે બેરબર નથી. કાલે કલામ મલાય લોકો માટે હોવાથી મુકરર કરવામાં આવે.

સી. બ્રાહ્મદ સાહડે કહ્યું કે: મલાય લોકની બાબતમાં રજનો દિવસ મુકરર કરવાનું કેમ પણ સીનેટર ધારે નહીં.

સર જે ફ્રેઝરે પુછ્યું: શા માટે નહીં? સી. બ્રાહ્મદ સાહડે કહે: આ બિટીસ કોલોની હોવાથી બિટીસ પ્રજા માટેજ કાબજ કરવાતા છે. (નોનસેન્સ, મોન રટરસ (રાક્ષસી) ના અવાજો.)

સર જે. ફ્રેઝરે: મલાય લોકો બિટીસ પ્રજા છે.

સી. બ્રાહ્મદ સાહડે: એમ! તે તો નવું સંબોધન. (હસાહસ)

સી. માફ: એક મુકરર થયેલા હોદી કે તે 'મેંજર' કહેવામાં વાંધો હોવાનું કાંઈ કારણ નથી સી. બ્રાહ્મદ સાહડેની ટીકાના જવાબમાં કહેવાનું કે કેપ્ટાઈનમાં વસતા મલાય લોકો કરતાં બીજા કોઈ બિટીસ પ્રજા વધારે વફાદાર નથી. આ લોકોને બીજા બિટીસ પ્રજાથી આપણે અલગ પાડવાના નથી. (હાથ ધરીને અવાજો.)

કેટલીક મર્યાદા બાદ દરખાસ્ત કહી મંજૂર હતી.

મીરમીટની રીતમાં ઉડો સેરા

વિલાયતના હાખમાં એક ગોરાનો કામળ

[૩]

મીરમીટના સવાલ પર તપાસ કરનારી સેંડરસન કમિટીના સંબંધમાં લંડનના 'ડેલી કોરોનીકલ' માં એક ગ્રીન કામળ દરમ્યાન કેટલાક સુધારાની મુયના આપતાં મી. જોન એચ. હેરીસ નીચે મુજબ લખે છે:—

કેટલાક અગત્યના સુધારા

મીરમીટની રીતમાં સનાવાળાઓ પોતાની સનાને ગેરહિપચેગ કપાં વિના રહેજ નહીં, અને તેની સામે માત્ર સ્વ તત્ર અદાલતોથીજ રક્ષણ મળી શકે એમ કે. ટીનીઝડના પમારદાર માણસેટ મી. પ્ર. બેટસન અને લાંના પ્રોટેક્ટર મી. કુમ્મસની જુથાનીઓ આ બાબતમાં મમીર મોતા ઉત્પન્ન કરે એવી છે.

દાલના રીવાજને લીધે ટોરટમાં તહેવાર સાથે ખડો કરવામાં આવેલ હોય. એવા મીરમીટવાની ઇચ્છા બહુ કહેડી હોય છે. તેઓને દહવળેજેજ ન્યાય મળે છે. જુથાની આપનાં તેઓને ધમકાથી અટકાવવામાં આવે છે. સાક્ષી મેળવવાને તદ્દન અશકત હોય છે. પોતાપર હુમલો થયે, હોલ, અને ફરિયાદ કરવા બંધ ત્યારે પણ તેની ઇચ્છા કહેડી હોય છે. તેના સાથીઓ મીકના માથાં તેની શક્તિ પુરાવવા આવશે જ નહીં; અને પોતાના શેઠ ઉપર હુમલાનો આરોપ સાબીત કરવાનું તેઓને માટે તદ્દન અસંભવિત બને છે. ફરેક માણસ તેની વિરુદ્ધ હોય છે, અને પોલીસ પણ દીકુસ્તાનના જેવી બમટેલી હેય છે.

પ્રોટેક્ટરની ફરજો

પ્રોટેક્ટર બિટીસ ન્યાયનો પાળનાર તરીકે છે, એટલુંજ નહીં પણ તે બિટીસ આબરુનો રક્ષણ કર્તા છે. પણ બધા પ્રોટેક્ટરો મજુરોને માટે વધારે પડતી કાળજી ધરાવતા કદી જોવામાં આવ્યા નથી.

પ્રોટેક્ટરોની પસંદગી કરવી એ સરકારને કાંઈ સહેલું કામ નથી રક્ષકમાં કુદરતી ખાસીયતો હોવાથી જ જોઈએ. મી. કીરલોપ દિવ નામનો એક પ્રોટેક્ટર સરકારને એવો મળી આવ્યો હતો કે તેનાથી બધા જમાનાનો તારી મળેલા હતા. મીરમીટમાં મરજીનું પ્રમાણ વધી જવાથી તે જમાનાનો પ્રત્યે બહુ સખત રહેતો. જેવે જમાનાનો તે તપી એકલા નારાજ થયા કે તેને રાજીનામું આપવાની ફરજ

પાડી. તેને પા. ૨,૫૦૦ ની નુકસાની અપવામાં આવી હતી. પણ જમીન દારોને મન તો તેટલી રકમથી એ દહે પાછીએ અથવા મધ્ય જેવું થયું. સરકારે આવા કિસ્મતી માણસનું રાજકીય રવી કારણ તેને વિશે શું કહેવું રહ્યું.

દ્રીનીકાડના પ્રોટેક્ટરની જુનાની ઉપ રથી જણાવ રહે છે કે તે વળી જુદી જ નતનો અદમ્ય માલમ પડે છે. લો. સેન્ડરસને તેને તેની અમલ કરવાની રીતનું જ્ઞાન કરવા કહ્યું. તેની જે હડીકત તેણે કહેવ તે ઉપરથી જણાય છે કે જે ખેતરમાં તપાસ કરવા જવાનું હોય તેના બધીને તે અગાઉથી ચેતવણી આપતો. ખેતજરની સાથે તે ખેતરમાં ફરે. મજુરોને તે પોતાની સાથે બોલાવી સડે નહીં, કેમકે તેથી કામ અટકે. આથી દયામાં કામ મજુર તેને ફરીવાર કરી સડે એવું કામથી ધારી રાજાવ ખરે પશુ જો કામ મજુર ફરીવાર કરવા તેની પાસે જવાનો અમલ કરે તે શું અને તે જોઈએ. મજુર પ્રોટેક્ટર કહે છે કે પોતે મજુરની ફરીવાર નોંધી લે, અને તેને ચોખ્ખું સંભળાવી દે કે "તે માન વામાં આવતી નથી, છતાં તપાસ કરીશ."

આ પશુ રક્ષકનો એક નમુનો કહેવાય. મજુર ફરીવાર કરવા આવે તેની સાથે દિલસોજી રાખવાનું તો એક ફરે રહ્યું. પણ તપાસ કરતાં પહેલાંજ સંભળાવી દીએ કે તેની વાત માનવા લાયક નથી. જો તે ફરીવાર પોડી નથી એમ દેખાય તો કહેશે કે માલ વિનાની છે. વળી તેણે જુનાની આપતાં કહ્યું કે જો ફરીવાર માલ વિનાની માંડુમ પડે તો પોતે મેને જરને એક સરદીશીદ આપે કે જેને આધારે તે મજુર સામે પગલાં લઈ શકે. આવી રિતીમાં કામ મજુર તેની પાસે ફરીવાર કરવા આવે એવો સંભવ છે.

પણ તેની ઉલટું જનનદારનો મેને જર મજુર સામે ફરીવાર રજુ કરે તે આ રક્ષક કરનાર અપવાદાર તે પર જુદી જ તરેહનું જ્ઞાન આપે તેણે કહ્યું કે "જો મેનેજરની ફરીવાર હોય તો હું તેના ખેતરપર જઈ, મજુરોને ખારી સામે બોલાવું, રાખાટે તેઓને એ લાગ્યા છે તે જણાવું, અને કહું કે તમે સરતનો ખમ કરો છો." પછી કહું કે "એમ ચલશે નહીં, તમારા પગાર જેટલું ખેતરમાં કમ કરવું પડશે. નહીં તો વગર પગારે સર કરવું તેટલું જ કામ કરવું પડશે. તેને જોઈમાં મેં કહ્યું આપે, તે પાછો આવે અને કામ ખરાબ ન કરે તે હી જોઈમાં

મોકલવામાં આવે, અને છેવટે પાંચરો થઈ જાય.

પણ પ્રોટેક્ટરની વાત હવે જવા દઈએ અને મીરમીટીયા બોલાવવાનો ખરચ ફોને બોલવવો પડે છે તે વપાસીએ. હાલમાં મીરમીટીયાનો ખરચ આશરે ત્રીજો બાજે સરકારને આપવો પડે છે, અને આશીનો જમીનદારને માથે પડે છે. આ પ્રમાણે જુદા જુદા કોસોનીઓમાં જુદું જુદું હોય છે. દ્રીનીકાડનાં છેલ્લાં વરસમાં મીર મીટીયા લાવવાનું કુલ ખરચ પા. ૬૨,૦૫૬ નું થયું હતું. આમાં પા. ૧૬,૪૬૮ જેટલી રકમ જાહેર ખાતામાંથી અપા વાતી. પા. ૪૨,૦૦૦ જેટલી રકમ જમીન દારો માથે મીરમીટીયા બોલાવવાના સંખ ધમાં એક ખાસ કર નાખી વસૂલ કર વામાં આવે છે. આ હર મીરમીટીયા રાખનારને તેમજ ન રાખનારને સરખી રીતે લાગુ પડે છે. જે લોકો મીરમીટીયા નથી રાખતા તેઓ આ જુલમ સામે પોકર કરે છે પણ તેઓનું કાંઈ વળગુ નથી. તેઓને તે કર આપવાની ફરજ પડે છે. આ બાબતમાં સોરઠ સેન્ડર સનની કમિટી આમળ એક ખાસ દાખલો રજુ થયો હતો. નોરમન લેમોં નામનો એક જમીનદાર કે જેનું કુલ ખ સમમત એક સપ્તાક થયાં શેરડીની ખેતી કરે છે તેણે કમિટીને જણાવ્યું કે તે મીરમી ટીયા નહીં રાખતો હોવાથી ફર વરસે લગ લગ પા. ૧,૦૦૦ જેટલી રકમ નાકક કરમાં તેને ભરવી પડે છે. આ રકમ બહુ ખારે પડી જવાથી લેમોં કંપની બધ થઈ છે સર જેમ્સ રાજરટસને તેની રિતીથી ઘોડા રાજકોમાં નીચે પ્રમાણે હી ખતાવી હતી. "તેનો અરથ એ થયો કે તમારે (નોરમન લેમોં) તમારા હરી કુલો મજુરો પુરા પાડવાના ફાળામાં ફર વરસે પા. ૧,૦૦૦ ભરવા પડ્યા."

સુધારણની એકદમ અગત્યતા

મજુરો સંખધી કાપદાઓની સન્તા લેશરમેટીવ કાઉસીંગના દાખમાં હોવાથી એક તો એ વાત થવી જોઈએ કે મજરનર તરફથી જે અનગીશીશીઅસ મેજર નીમાય છે તે એવો નિયમસપાત હોવો જોઈએ કે ક ઉસીંગના કાપદાઓથી પેસાનો લાભ કદી જુતા સલાસદો ઉપર તે કામ રાખી શકે, અને ખાસ જરૂરનો સુધારો એ છે કે સરકારી અમલદારોને કામ સાહસોમાં પેસાનો સંખધ ન હોવો જોઈએ.

કાંઈક સેલેમેટીવ કાઉસીંગના એક મત્યુ કરી છે.

સલાસદો કહ્યું હતું કે અનગીશીશી અસ મેજરોનો મોટો ખામ ચીતીના કારખાનામાં સાથે સીધી કે આડી રીતે સંખધ ધરાવનારાઓ હોય છે. લો. સેન્ડરસનની કમિટીએ આ રિતી તપાસીને એથી અલામથુ કરી છે કે આ મજુરોને કાઉસીંગમાં પોતાનો પ્રતિનિધિ મોકલ વાનો હક હોવો જોઈએ. તે ચોખ્ખ થયું છે.

કમિટીએ મીરમીટીયાઓની રિતિમાં વારંવાર તપાસ કરવા માટે સ્થાનિક કમિ ટીઓ નીમવાની અલામથુ કરી છે. તેનું એ પશુ કામ હોવું જોઈએ કે માણસોને દિવસનું કામકામ આપે છે તે ખરોબર હોય છે કે નહીં, તે તપાસવું. આ બધા સુધારાઓ થવાની જરૂર છે ખરી પણ કેટલાકે તો એવા છે કે જે વડી સરકાર જ કરી શકે. વડી સરકારે હવે કમિટી ઓના રીપોર્ટની રાહ જોવા વિના નીચેના સુધારા તો કરવાજ જોઈએ. એક એ કે બધાથી પાંચજ વરસને માટે કરવી જોઈએ અને આવવા જવાના બાડાનો ખરોબર ખાંદેબરત કરી આપવો જોઈએ. કામ મજુર પાસે પોતાને દેલ જવા ન માગે તો તેને દેલના બાડા બદલ અમુક રકમ આપવી જોઈએ, ખીજે એ કે માત્ર પરજેલી ઓરતોજ મીરમીટમાં લેવી. વગર પરજેલી ઓરતોને લેવા માટે સગ કરાવવી. ખીજે એ કે પ્રોટેક્ટર પસંદ કરવામાં મુશીબત પડે છે માટે એમજ થવું જોઈએ કે પ્રોટેક્ટર હીંદુસ્તાનનો સીવીલ સરવટ હોવો જોઈએ. તેને પગાર હીંદી સરકાર આપે, અને તે તેનોજ જવાબદાર રહે. મીરમીટીયા ચકાવવાનો બધો ખરચ તેને કામે રાખનાર શેઠજ આપે. બધા ખેડુઓ આ સુધારાની સાથે વાંધો ઉઠાવે તે સ્વભાવિક છે.

[સંપૂર્ણ.

મી. હેરીસના ઉપરના કામળોને કિા મતના યુલમો વિરુદ્ધ હીલચાલ કરનાર મંડળે ચોપાનીઆ રૂપે ઇપતવી પ્રસિદ્ધ કર્યા છે.

છવ ક્યાની દિમાલત સુલવનારા નામથી એક સખનાર 'મરકપુરી' માં લખે છે કે હીંદી માડીવાળાઓ રવીચારને દિવસે પણ પોતાનાં મુંઝાં પ્રાણીને આરામ લેવા દેતા નથી, અને રટેકનેથી માલની આવ જાવ કરતાં માલધો સુધી તેમને ખાર ખેચાવે છે. આમાં રવીચારના કાપદાનો અંમ મળી તે બંધ કરવા પોલીસને બલ મત્યુ કરી છે.

ડયુકની મુલાકાતમાં હાંદીને ધક્કામુકો

ના. ડયુકની ડરબનની મુલાકાત વખતે બનેલા કેટલાક બનાવોનું આલેખન વરણ એક ખબરપત્રી તરફથી આપેલું છે તે અમે નીચે આપીએ છીએ:-

નામદાર ડયુક શુકરવારે ૧૨ના વાગે ખાસ રેનમાં ડરબન સ્ટેશનને આવવાના હતા. હું દલા વાગે પોસ્ટ ઓફિસ ગેલા મળે હવે તે વખતેથીજ કેટલાક માણસો નો સ્ટેશન પાસે જમાવ થતો હતો. સ્ટેશન અને પોસ્ટ ઓફિસની વચ્ચેમાં તે વખતે એક કાશરને એક મોરા પોલીસ સારજન્ટે મરદન પકડી રસ્તા ઉપર ફેંકી દીધો. હું સમજ્યો કે તેણે કાંઈ ડોકારે જનને ઘુસવાન કર્યું હતું. એમ ધારી હું તો સીધો પોસ્ટ ઓફિસ ગેલા મળે ત્યાંથી પાછા ફરતાં તેજ હોલના દરવાજા પાસે ઉભો ઉભો કામગીરી વર્ત્યો હતો. તેટલા અરસામાં તો નેટીવ કે ઇન્ડિયન કોઈને સારજન્ટ જુએ કે પાછળથી મરદન પકડીને તેના પા કરે. આ બાબત તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે કલરડ ઓફિસને સદરજુ સારજન્ટ ક્યાંય પશુ ઉભા રહેવા દેવા મંત્રિતો નહોતો. જો કે તે વખતે એક કાશર સારજન્ટે બીજા દલા, એક બે કાશર મીલીટરીવાળા પશુ દલા, પશુ તેઓ પૈકી કોઈપણ, કોઈપણ માણસને કશી ઇજા કરતો નહોતો તેમ કલરડ કરતો નહોતો. ફક્ત તે એકજ એ ધક્કો લાઈ બેઠો હતો. આમ જોવાથી તેના નખર લેવાની પેરણી કરી. પુછવા તે જવાબ જોમ નહોતું પશુ બાધી જોમ હું પશુ મોરાઓની વચ્ચેમાં જઈને ઉભો જ્યારે મારી પાસે તે આવ્યો ત્યારે અપમાન તો સહન કર્યું, પશુ તેના નખર મેળવ્યો કે જે નખર રજ હતો. તેણે અને તથા મારા માથેને આપીને કહ્યું કે ચાલ્યા જાઓ. પેલી તરફ જાઓ. અમે ચાલતા થયા, ને જોયું તો એક તરફ બધા કલરડને જમા કરેલા હતા. ને જ્યાં ત્યાંથી પકડી પકડીને તે ભેગા કર્યા કરતો હતો. આ ખેલ જોતાં જોતાં સાડા બાર થયા. ડયુક સાહેબ ઉતર્યા. તેને કેટલાક મહારજો મળ્યા, ને માડીમાં બેસી રવાના થયા, પશુ અને કાંઈ ખબર ન હોતી કે ક્યાં આવ્યા ને ક્યાં ઉતર્યા, ને ક્યાં ગયા. મારું ધ્યાન તો પેલા નખર રજ વખા સારજન્ટ પરજ હતું, ને તેને જોયું આજુબાજુ મિત્ર પાછી બેઠાજ

મેદાનમાં ગયો. અને ખબર મળ્યા કે તે સારજન્ટ અત્યારે ત્યાં છે તેથી મને તો તેજ જોવાનું મન થયું હતું. હું ત્યાં ગયો. અને એક ઝડ કે જે તેજ સારજન્ટના પેરાવાળા બાગમાં હતું તેપર ચડી ગયો. કે જ્યાં હજારો માણસો ફરતા ચકરમાં ગોઠવાયા હતા. ત્યાં મોરા, હાંદી, નેટીવ સાથે હતા પશુ જેટલા બાગમાં આ મોરા બાહ્ય બની નોકરી હતી ત્યાં તેણે પ્રથમ એક મુસલમાનવાળા પોતાની ઇ વરસની છોકરીને લઈ ઉભો હતો તેની પાછળ જઈ મરદન પકડી પાછો ખેંચ્યો. તેની બાજુમાં બીજો હાંદી હતો તેના પશુ તેજ હાલ. એમ પચીસ જેટલાને મરદન ઝાલીને પાછળ ખેંચી લીધા તે વખતે એક દ્રાસી કે જે સ્કુલમાં શિક્ષક છે, —દેખવામાં મદરસ, કપડાં પશુ તેવાંજ —તેના પશુ તેજ હાલ ક્યાં તેણે પુછ્યું કે શા માટે? તો જવાબમાં એક થપડ ને એ મુકા. બીજાને મોંમાંથી લેલી નીકળ્યું, ને મરદન ઝાલી કપાઉડ બહાર કાઢી આવ્યો. શા માટે? કહ્યું એ કે તેણે પુછ્યું "હું કરવા." પછી તો તે (સારજન્ટ) જુરાયો થયો જ્યાં જ્યાં કલરડને દેખે ત્યાં ત્યાંથી પ્રથમ પાછળથી મરદન પકડે, નીચેથી પમની પાછળ લાત મારે ને પકડેલી મરદનથી ખેંચી લીધે એટલે માણસ પડી જાય, ને હાલ જાય. આવી સો દોઢશો માણસની સ્થિતિ કરી. હું તો ગમરાયો કે આ માણસ કલરડ અને કાઠ ઉપર દેખશે તો મેળાએ દેશે. મારે જાનોમાતાં ઉતરીને નાશી જાઉં. તેવામાં શું જોયું? એક મહાસી ના છોકરાને ઉપરની રીતે પાડી નાંખ્યો. તેણે કહ્યું કે બધા ઉભા છે અને શા માટે કાઢી મુકે છે? સ્વામી સાથે માળો, સુકા, અને લાતોથી તેને જવાબ આપ્યો, ને પા કરી કપાઉડ બહાર કાઢી મુક્યો. આટલેથી હું ધરાઈ રહેયો. તે ને છોકરાને એટ તરફ મુકવા ગયો તેટલામાં હું કાઠ ઉપરથી ઉતરી ચાલતો થયો આખો રાઉન્ડ કે જે સવા માઇલ નો છે તે ફર્યો ત્યાં ધણુ સારજન્ટો તથા મીલીટરીવાળા હતા. ને જોનારાઓમાં મોરા, હાંદી, નેટીવ નધા સાથે ઉભા હતા પશુ કોઈ કોઈને કમ કહેતું નહોતું. કલરડ હવે એજમીને કાઠ જાય તો તેઓ કહેતા કે જરા દુર મહેરવાની કરી ઉભા રહો. ને તે તો મોરા કલરડ બધાને કહેતા હતા. એટલે નાં રજ વાળા સારજન્ટે પશુ ખરો માન જરાતોજો હતો.

મસુદાલેન્ડનો હાંદી બાબતો

(એક ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૧૨-૧૨-૧૯૧૦

જણાવવાને ખુશી ઉપજે છે કે અહીં તા. ૧૩-૧૨-૧૦ ના રોજ ધણીજ મહે નતે મેળવેલી પાઠ જમા ઉપર બાધિયા "મખાલતમાહ" નું મકાન "મહુદ ફુલા" ના મુખારક હીને ખુશુ મુકવાની ક્રીયા ધામધુમથી કરવામાં આવી હતી, અને તેજ મકાનમાં "મહુદ ફુલા" ની નમાજ આશરે પચાસ માણસોની સમ્યા સાથ પદવામાં આવી હતી. નમાજ બલાસ થયા પછી એક બીજાને મુખારકવાદી "મહુદ ફુલા" ની આપવામાં આવી હતી. પછી તેજ દોવસે જુગજુદીમાં જનરલ મીટીંગ જરતમાં આવી હતી મીટીંગ જરતાનું કારણ મીટીંગના ચેરમેન સાહેબ થી. ઇલાહીય નુરમ મહે જણાવ્યું કે લાહિઓ, આજકાલ આપણા ઉપર રંગ બેદના દેવ સાથે છે તે તમે સારી રીતે જાણો છો. જતાં મારે જણાવવું જોઈએ કે આપણા હોકર લાહિઓના જાંબ અમાં છે, તેમજ નોકરોની રીટરન પરમીટ પશુ મળતી નથી. તો આપણે સરવે. લાહિ એએ એકસ પ કરી અહીંના આસીરટટ કમીશનર સાહેબની રૂબરૂ મળી અરજ મુજારી જોઈએ, જેથી કમપણ ખુલસાવાર જવાબ મળશે હું ધાર છું કે ત્યાંથી આપણને સતોષકારક જવાબ મળશે, ને ન મળે તો આગળ પગલાં કરવાં. બીજાં બાધિયા થયા બાદ સરવાનુમને ફરાવ થયો કે તા. ૧૫-૧૨-૧૦ ના રોજ લેરીબી કાંપમાં આસીરટટ કમીશનર પાસે સરવે લાહિઓએ જરૂર મળુ. તે સીવાય બીજા પશુ કેટલાક ફરાવ થયા હતા. બાદ સરવે લાહિઓ તરફથી લાંબાણું કરવામાં આવ્યું હતું, અને બાધિયા લાંબા બાદ સરવે વિદાય થયા હતા.

ઉપર લખેલી તારીખે લેરીબી કાંપમાં મી. ઇલાહીય નુરમમદ તથા મી. એસ. મહમદ ગયા હતા, પશુ બીજા સાહેબો આવ્યા નહીં. તેવા ના ઇલાહીય નુર મમદે આગેવાન હાંદીઓ ઉપર કામસ લખેલા છે. જેમાં મીટીંગના ફરાવ મુજબ લાહિઓ ફાજર ન થયા માટે ખેદ બતાવ્યો છે, તથા તેઓ ફાજર થયા ન ધારતા હોય તો નાટીંગના ફરાવ પકીલ મારફતે કમીશનર ઉપર લખી મોકલવાની રાજ મામો છે.

હું ખસુદવાસી લાહિઓને પોતાના હક વારસે આંગ ઉધાડા ગેલા, અને દરોસ વાલના પહુરુ લાહિઓના હાખલાઈ કાંઈક પેકો બેલ વિનડું હું.

ટરાંસવાલનો અધિર કારોબાર

યુનિયન બજેટની ચર્ચા હરખાન નીચે ની બાબતોપર ખાસ ધ્યાન બેઠાનું છે :-

યુનિયનમાં ન્યાય ખાતાના ખર્ચ માટે પા. ૨૧,૪૫,૦૦૦ અને જેલ, પોલીસ વિગેરે ખાતા માટે પા. ૧૫,૫૩,૦૦૦ ખર્ચ ચલાવ્યા છે. ત્યારે ચારે પ્રમુખમાં મળી ને ફળવણી પાછળ પા. ૧૩,૮૪,૦૦૦ ખર્ચવાના છે. એટલે નિશ્ચય કરતાં જેલ ખાતા પાછળ બચેલા વધારે પૈસા વપરાશે. ટરાંસવાલમાં દરેક બાબતની ફેળવણી ખર્ચ પા. ૧૨ થાય છે, ત્યારે દરેક યુનિયનમાં યુનિયન કરતાં વડવાનું અને ફેરફાર મારફત તપાસ ચલાવી જેલમાં રાખવાનું ખર્ચ પા. ૧૦૦ થાય છે. ટરાંસવાલમાં દર ૨૪૫ માણસે એક માણસ અધિક કોષ્ટકથી દિવસે જેલમાં હોય છે; ત્યારે ન્યુ સાઉથ વેલ્સમાં દર ૧૦૭૦ માણસે, અને ઇન્ડિયામાં દર ૧૬૦૦ માણસે એક માણસ જેલમાં હોય છે. પણ આટલાથી ટરાંસવાલનો સડો નથી પુરો થતો. કેમકે યુનિયન દિવસે દિવસે વધતા જાય છે, અને તેમાંથી જીવાનો માં યુનિયન પ્રમાણ ખાસ વધારે છે. ઉપર જે જેલ અને ન્યાય ખાતાનો આંકડો કહ્યો તે ચારે કોલોની માટે છતાં તેમાંથી સમગ્ર અરબી રકમ ટરાંસવાલ માટે છે. ટરાંસવાલ કરતાં કેપ ખજૂ મેનુ પ્રમાણ હોવા છતાં ટરાંસવાલમાં સરકારી રોજ ૬૬૩૭ ફેડી જેલમાં હોય છે ત્યારે કેપમાં ૫૦૨૨ હોય છે. વળી ટરાંસવાલની જેલની સંખ્યા કેપ કરતાં થોડીક વધારે છે ત્યારે તેના પાછળ ત્રાંસવાલ ખર્ચ લગભગ ખજૂ કરે છે. યુનિયનની કુલ વસ્તિમાં ટરાંસવાલની ચોથા ભાગની છે, છતાં કુલ યુનિયનના ના ખર્ચા ટરાંસવાલમાં છે. કેપમાં ૮૨ હજાર ગોરાં છે; કરાં પાછળ ફેળવણીનું ખર્ચ પા. ૫,૭૭,૦૦૦ થાય છે, ત્યારે ત્રાંસવાલમાં ૪૭ હજાર પાછળ પા. ૫ લાખ ૧૨ હજારનું થાય છે.

આ અધિર કારોબારપર ટીકા કરતાં નાતાલ 'મરકુરી' કહે છે કે નાતાલ એશીઆટીક મજુરોની પાયામાલ ચલાવી ચાલે કરવી કેટલાંક ટરાંસવાલનાં જાપાને બહુ મને છે, પણ તેણે જાણવું જોઈએ કે એશીઆટીક તેની બધી કસુરો છતાં, ટરાંસવાલમાં કુદથી દાખલ થતા હલકા ગોરાઓ કરતાં વજૂજ ગોરાઓ—કામના—છે, એશીઆટીક રાજનિતિન ફેરફાર કરવાનો વખત આવી ગયો છે તેની

અમે ના પાડતા નથી. પણ દાદી કુલી કામ તો કરે છે. અને તેના કામને લીધે નાતાલના કોન્ટ્રા જેટલો આખા યુનિયન માં ખીન્ને કોષ્ટક જમાનનો ખાત ખેડાયેલો નહીં હોય. સાધારણ રીતે એશીઆટીક ને સહેલાઈથી કાણુમાં રાખી શકાય છે. તે કામદેસર ચાલનારો છે, ત્યારે ટરાંસવાલના જે હલકા ગોરા ત્રણે અમે પાત કરીએ છીએ તેમનો ધંધો જ એકાવદે વેપાર કરવાનો, નેટીવોને કુતવાનો, અને તેમના પંજમાં જીવાન વરખના માણસો આવે તેને આડે રસ્તે ચડાવવાનો છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં વધુ એશીઆટીકને દાખલ કરવાનું બંધ કરવામાં આવે તેને અમે સંપૂર્ણ રીતે મળતા છીએ,—તેને વારતે જો કાંઈ કામનું ન હોય તો, એક જ કારણ જણ છે કે તેથી બહુતો રંજ નો ત્યાગ વધારે ગુચવાડા બરેલો થતો. અટકશે પણ આ મુલકના યુનિયનને, ના આંકડાને લીધે પરદેશી હલકા ગોરાઓ ને અટકાવવાનું અમતનું છે. કેમકે ટરાંસવાલમાં યુનિયનનાં રોજ કરવા જેવી રિયાત જોવી થવા માટે જોખમદાર આ વર્ષે છે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(પ્રેમી-શીલક એજેન્ટમાંથી)

ડરખાન કાઉટીમાં, બહાર પાસે આવેલ કોંગ્રસ રેસ્ટની ફાતમા પ્રમોટીવે તેના લેજુદારો સાથે સમજુતી કરી છે જે સંબંધમાં લેજુદારોની મીટીંગ તા. ૨૯ માં ડીસેમ્બરે ડરખાન મજુરો આમળ બસશે.

ડરખાનના મરહુમ વીલીયમ નારાયણ પથરની વારસદાર મીલકત સંબંધમાં લેજુદારોએ પેતાના દાવા તા. ૧૬ ફેબ્રુઆરી સુધીમાં ૧૮. વિગટોરીયા કોર્ટમાં કારોબારી એન. સુબાષા પથર પાસે રજુ કરવા; તેમજ લેજુદારોએ તેજ કેસે તેજ મુદતમાં પેતાનાં કેસો બરી દેવાં.

આબેકકાંડરા કંટરીમાં અમરોટોના મરહુમ મુયુગમી (૧. ૨૦૮) ની વારસદાર મીલકત સંબંધમાં લેજુદારોએ પેતાના દાવા તા. ૨૧ મી જાન્યુઆરી સુધીમાં કારોબારીવની ફેડ. મી. વલેમી ગુગળ રજુ કરતા, અને લેજુદારોએ તેજ મુદત આ તજ કેસે પેતાના કાંઈ કંઈ દેવા.

પરદેશમાં હાદીઓ

શીજ ટાપુઓના કોલોનીયલ સેક્રેટરી મી. હપર હટસન ત્યાંના ૧૯૦૬ ના વારસીક રીપોર્ટમાં જણાવે છે કે : રિપોર્ટ વાળા વરસમાં ૧,૮૭૭ ગીરમીટીયા હોદી એને ટાપુમાં લાવવામાં આવેલ અને જુદા જુદા મેકુટો વચ્ચે ખેતીના કામ માટે વહેંચી દીધેલ. ૧૯૦૬ ના ડીસેમ્બરની તા. ૩૧ મીએ ગીરમીટીયાથી કુદા થવા પછી ત્યાં વસી રહ્યા હોય એવા હાદીઓની સંખ્યા ૨૫,૦૦૦ ની મણવામાં આવી હતી. તેઓ ધણે જામે ખેતી તોજ ધધો કરે છે. હાલ બધા મળીને ૧૨,૨૪૩ ગીરમીટીયાઓ આ ટાપુઓમાં છે. આખા કોલોનીમાં હાદીઓના હાથ તળે મણી જમીન છે. છતાં એમ કહેવામાં આવે છે કે સરકારી જમીનમાં વસવાટ કરવા કરતાં સ્વતંત્ર વસવાટમાં તેઓ ને વધારે હાથેલો હોય એવું જોવામાં આવતું નથી.

સેટસ સેટસમેટ અને મલાય ટાપુઓના ૧૯૦૬ ના વાર્ષિક રિપોર્ટમાં હાદી વેતારઓનો અમલદાર જણાવે છે કે રિપોર્ટના પહેલાં વરસે ૪૯,૮૧૭ હાદીઓને દક્ષિણ હાદીમાંથી લાવવામાં આવ્યા હતા. આમાંથી ૪,૧૧૬ કાવડાતળે લાવવામાં આવેલા. ૨૦,૨૮૬ માત્ર ટીકોટો આપીને સ્વતંત્ર મજુરો તરીકે લાવવામાં આવેલ, અને તે સિવાય ખીજ રીતે ૨૫,૪૦૬ કોલોનીઓને લાવવામાં આવેલ. રિપોર્ટવાળા વરસમાં સેટસેટસમેટથી પાછા હાદીસ્તાન મથેલા મજુરોની સંખ્યા આગલા કોષ્ટકપણ વરસ કરતાં થોડી હતી, જેમાં ૩,૨૮૪ મરદ અને ૧,૦૬૦ બાળકો હતાં.

હાદુસ્તાનનો ટપાલ

તા. ૨૪ મીએ પ્રેસીડેન્ટમાં આવવા વધી છે. ભારતીય થોડા વખતમાં તેજ સ્ટીમરમાં જવા નંબ થશે.

તા. ૨. મીએ અમલાલીમાં નવા બંધ થશે.

તા. ૭મી જાન્યુઆરીએ અમલોદાસીયા નવા બંધ થશે.

જોહાન્સબર્ગમાં સાદીનો જલસો

(એક ખુબરપત્રી તરફથી)

તા. ૧૮-૧૨-૧૦

જોહાન્સબર્ગ ખાતે આજે તા. ૧૬ મી ડિસેમ્બર ૧૯૧૦ ને મુસલમાની તારીખ ૧૩ જુલહદ્દજ્જી હીજરી ૧૩૨૮ જુમ્હાના નમાજ બાદ હમીદીયા મસજીદમાં ન્યુ ટાઉન અગમ મી હજી હસપજી હમ્મા હીમ હાદ.સાઇની એ છેકરીના નીકદ મદાવવામાં આવ્યા હતા. વડી છેકરીના નિકાહ ઉદ્દેશ્યે આવેલા મી. મહમદ અહ મદ હાદ.સાઇ સાથે તથા નાની છેકરીના નિકાહ રતનનગરવાળા મી. હાજી મુન મન બપાતના બાગિચા મી. હમ્માહીમ અહમદ બપાત સાથે પગવવામાં આવ્યા હતા. મજુર સાદીના જલસામાં બાગ લેવા ટરાંસવાલના મુખ્ય શહેરોમાંથી સગ, રનેલીઓ મોટી સંખ્યામાં પધરવા હતા. તેમાં મુખ્ય મહરથો હેઠલનગરથી મી. બપાત, મી. ખોટા, રતા-ડરદનથી મી. મહમદ કાજી, કલાગકસડરપથી મી. હાજી દીનદાર, કરનરસડરપથી મી. હોટાજાહ તથા મી. હસમહમદ કાજી, મી.હસનગરથી મી. બાબા વમેરે માલમ પડતા હતા મોલાના મોલવી અહમદ મુખતાર સાહેબે ખાસ આમંત્રણને રવીકારી હાજરી આપી હતી. ઉપરાંત રથાનિક મહરથો હમામ અબદુલ મલીક, હમામ અબદુલ ક.દર, મોલાના મોલવી અહમદ જુલહદ્દજ્જી રિયે મહમદ સંભારિત મહરથોએ મજુર જલ સામાં બાગ લીધા હતા. નિકાહના ફાતે હાના બાદ મી. હાદ.સાઇના તરફથી તવ સાએને તથા તેમના સગા રનેલીઓને સાહેનો સીરપાવ આપવામાં આવ્યો હતો. તે પછી નવસાહએને મી. બપાત, મી. બાબા, મી. હોટાજાહ વમેરેના તરફથી સાહે અપાઇ હતી. ખાસ સાહેનો સીર પાવ અતરેના પેસ હમામ મવસાના સહ વહ અહમદખાનને મી. હાદ.સાઇ તથા મી. બપાત હેઠલનગરવાળા તરફથી આપ વામાં આવ્યો હતો. નિકાહની ખુશાલીમાં મી. હાજી મુલેમાન બપાત રતનનગરવાળા તરફથી હમ.મો તથા આલમોને સારી રકમની તવાજેહ ચઇ હતી. તે માટે મી. બપાતને ધન્યવાદ મટે છે જુમ્હાનો દીવસ અને તે દિવસે ખાસ હેલીડોના પૂર્વે હોવાથી મસજીદ મુસલમાનોથી ભરપૂર થઇ હતી. જેથી જલ સાનો કેખાવ અને ખાસ ખે.અ.જુ કા

નારો હતો. બહાર મામોથી આવેલા મેમાનો રવીકાર પછી મી. મહમદ સાહુ છતી ખાસ દાવતને મન દઇ વીજળાવા હતા મી. મહમદ સાહુજીને ત્યાં મેહમાનો ઉપરાંત મામના (જોહાન્સબર્ગ) ખાસ ખાસ માલુમેને દાવતમાં ખેલાવવામાં આવ્યા હતા, એ સિવાય મેહમાનોને અત રેના ખીજ સાહેબો તરફથી દાવતેનું માન આપવામાં આવ્યું હતું.

મજુર નિકાહ હમીદીયા મસજીદના પેઠા હમામ મોલાના મોલવી સહપદ અહ મહમાન સાહેબે પડાવ્યા હતા. નિકાહ પડાવ્યા બાદ મોલવી અહમદખાન સાહેબે નિકાહની ખુશીઓનું બપાન કરી હમી દીયા મસજીદની જરૂરીઆતો તરફ સખી મહરથો મી. હાદ.સાઇ તથા મી. બપાત નું બપાન ખે.અ.જુ હતું. મોલાના મોલવી અહમદ મુખતાર સાહેબે દુ.કમાં પજી જટાદાર બાપજી આપતાં જણાવ્યું હતું કે રસુલસાદની સાહેબમદીના નિકાહ જેવી રીતે પડાવવામાં આવ્યા હતા, તેવી જ રીતે આજનો સાદીનો જલસો મારી નગર આગળ આવે છે. એ ખરેખર ખુશી થવાનું છે. એજ પ્રમણે સરવે મુસલમાન બાંધખોળ રસુલસાદની સુનત પ્રમાણે નિકાહ પડાવવા તરફ બપાન ખે.અ.જુ હતું. હેસ દમક તથા નાચરગમાં દરામ મોને પછા ધડીની ચમત અને દીનની ખરાબી માટે ફેંકી દેનારઓની સ ખન શખોમાં યાદકથી કાઢી હતી. આગળ ચાલતાં હસમમી બાઇએ મોટા મોટા રંગમેરંગી મડપો બાંધવા પાછળ હળો રૂપીઆની અહમ સોખને ખાતર ખરખાદી કરે છે, પણ એથી બહેતરી આ છે કે આજે આપણે ખુશના મુમારમ મકાન (મસજીદ) નાં જાયા નીચે એકકા મળ્યા છીએ, વમેરે. ઉવદ મોલાના મોલવી સાહેબોએ, હમામ સાહેબોએ, હાજર મી.મહસે બને મુવાન જોડાને મુમારકવાદી આપી હતી, અને કુવા ચાલી કે બને જોડાં દીરખાવુખ બે મવો અને નેકનામ કરી વશાંત ચાઓ. આખીન, આખીન. બાદ શેડ હાદ.સાઇએ સરવે પધારેલા મહરથોને ઉપકાર માનતાં જણાવ્યું કે મસજીદની પ.છગ વીજળીની ટરામ ગાડીનું કામ ચાલે છે. તેની વીજળી આવી જવા સાથે અગર ખુદાને મજુર હશે તો મસજીદમાં પજી વીજળીની બતી દ.ખત ચમેલી તમે જોઇ ચકશે. હાજી શેડ મુલેમાન બપાતે મસજીદમાં પા. ૧૫ તથા હમીદીયા હસમમીક સોલાવડી ને પા. ૬-૧૦-૦, અને શેડ મહમદ અહ

મદ હાદ.સાઇએ પા. ૫ મસજીદમાં તથા પા. ૨-૧૦-૦ હમીદીયા હસમમીક સોલા વડીમાં બકીસ આપ્યા હતા. બાદ ખારેક હુડાવવામાં આવી હતી, અને સુતરફેણીની મીકાઇ વહેવી સરવે મહરથોનાં મો મળ્યા કરાવવામાં આવ્યાં અને મેળાવડો ચિત્તર બન થયો હતો.

રંગ દવેષ

(લાખી)

ખર નહીં પડતી કુછ વારો,
ક્યા હીડીને દોષ કીયા ?
હામ હામ અપમાન હોત હે,
ક્યા કિસ્મતને જોસ કીયા ?
ગોરે તવંનર કાલે કુધી,
હીડી કું હોરાન ક્યા,
રંગ અતકા બેઠ બતકે,
કુદરતકા અપમાન કીયા.
નહોં સમજે તે એહી તવંનર,
હીડમે કરતે કામ કીયા ?
શીસ નમાકે વેહી હીડીકું,
છલને કુધી નામ લીયા.
એહી તવંનર હીડમે જા કે,
દરખારમે નામ કીયા,
શીસ નમાને અજં કીયા જા,
કુધીને અહરામ કીયા.
હીડી જરીખ ઓર મુરખ મટે,
હીડમે હોશીયારી ક્યા ?
સખ કહાપજી ગોરોકું દેકર,
જુલ કુદરતને બારી કીયા.
બપાં ફેવત ઓર રાજ ગોરા,
ગોરાને શુમાન કીયા,
કોન સુનતા હે હીડીકા,
કુદરતને કલા વાન કીયા.
પ્રથમ બેઠ અપને અપને મે,
હીડુ મુસલમાનો કીયા,
જમ જમાકે જોમ ગુમાયા,
દોષ ગેરંકા મનો ક્યા ?
દેનોમે તહીં સખ વહાં તક,
સુખકી આશા રખનાં ક્યા ?
અહર અહર આમ બમાકે,
રવા રવરાજ્યકા અપનાં ક્યા ?
હિત દેશકા અન્યા અહાનાં,
મુસ્લેમીસે ડગનાં ક્યા ?
લેનાં હીડી ખરા દીવસે,
હીડીરી શીર કરનાં ક્યા ?

જસુદવી.૧૧૧.

પરચુરણ ખબરો

ખર્ચીના સહેનરાહે યુનીવર્સિટીના મેળાવામાં વખતે કહ્યું હતું કે શ્રીષ્ઠ ખાખના ખાતાં સ્થાપનાં એ એક પવિત્ર ફરજ છે.

દરિયામાં પારીસ ખાતે રાજકર્તા પ્રેસી ડન્ટ દાલીવરસ, પ્રધાનો, પેલીસ ખાતાના વડા અને સરકારી વકીલનાં ખુન કરવાનું કાવતરું બહાર પડ્યું છે.

ફેલોહ વખત થયાં લડનમાં વસી રહેલા પારસી અદ્રસ મી. દેરાબજ પેસ તનજી કામા ૭૮ વરસની છુટરમ વમે મરણ પામ્યાના ખબર મળેલ થયા છે.

સીયામના રાજા ૪૦ વરસ રાજ્ય ભોમવી તા. ૨૭ મીએ યુવરી મથા છે. માદીવારસ રાજકુમાર, છટન અને ઓઠસ ફરડ ખાતે કેળવણી લીધી છે.

કેપટાઈનના 'યુનીયન સીડીઝન' નામના માસીકના ડીસેમ્બરના અંકમાં મી. રીચનો એક લેખ "એક ચેતવણી" એવા મથાળા વાળો પ્રગટ થયો છે.

મી. જરડીસ અમીરનીલીના ફરજાદ મી. વેરીસે હાન્ડઅન સીવીલ સરવીસની પરિક્ષા પસાર કરી છે, અને હાલમાં એક સારા સરકારી હોદાપર તેમની નીમણૂક થઈ છે.

હાલ મથ ગામાએ વિદ્યાવતના કુસ્તી ખાખને દશવી દુનિયાની કુસ્તીખાજની "એપીઅનશીપ" મેળવી તે માટે લડન માં વસતા હાલિએ.એ એક ખાખનો મેળા વડો કરીને તેને માન આપ્યું હતું.

આલેલીઆની લીલી દક્ષ (મેપ) ને મોટા જથ્થામાં હજારો મોકલવામાં આવે છે. હજારો અને આલેલીઆ વચ્ચેનું અંતર ૧૦,૦૦૦ માઇલ ઉપરાંત હોવા છતાં આ દક્ષ તાજીજ હોય એવી રીયતી માં તેને પહોંચાડવામાં આવે છે.

અખતરાઓ કરવા અરથે પ્રાણીઓપર યુવરવામાં આવતી નિરહપતા અટકાવવા માટે એન્ડી વીવી સેકશન નમતુ એક મંડળ ફેલોહ વખત થયાં પુરેમાં કમ કરે છે. આ મંડળની કોમપાલન માળી માલખાના હાથથી અખતરાઓની

જરૂર છે, અને તેમાં પ્રાણીઓ પર કાંઈ નિરહપણું યુવરતું નથી, એમ જતા વવા હાલમાં એક રીસરમ ડિફેન્સ સોસા પડી નામતું મંડળ વિલામતમાં હેલુ થયું છે.

૧૯૦૮ માં લડનની વસ્તી ૪૮ લાખ હતી, મરણ પ્રમાણ ૧૩૮૮૮ હતું ન્યુ યોરકની વસ્તી ૪૪ લાખ મરણ પ્રમાણ ૧૬૫૮૮, પારીસની વસ્તી ૨૭ લાખ મરણ પ્રમાણ ૧૭૫૫૮. લારે કલકત્તાની વસ્તી ૧૦ લાખ, મરણ પ્રમાણ ૨૭૦૦, મુબાઈની વસ્તી ૯ લાખ ૭૭ હજાર અને મરણ પ્રમાણ ૩૬૧૮૮ છે.

છજાપતના નેસનાલીસ્ટોએ એક એવી હીલચાલ ઉભી કરી છે કે દરેક કમિટી અને એકત્ર કરીને એક ફાળો ઉભો કરવો અને તે વડે 'છજાપત' એ નામનું એક જાપક વહાણ ખરીદવું.

જરમનીમાં મીડસજરમ ખાતે એક સોશીઆલીસ્ટ કોંગ્રેસમાં જરની લાંની કાજરી સમયે એવો ફરાવ પસાર થયો હતો કે આ "તાજ ધારણ કરનાર પાપીએ જરમનીમાંથી છુટત નીકળી જતું, અને તેમ કરી તેને વધુ અપવિત્ર મળે-ખયા વતું."

હાલુસ્તાનના નામાંકિત સંગીતશાસ્ત્રી છનાવતખાને અમેરિકા જતાં રસ્તામાં છટાલીની મુલાકાત લીધી હતી, અને લાંના સંગીત માટે એવો અભિપ્રાય બાખ્યો હતો કે લાં છજાપત અને જરે ખીયાને મળતી કેટલીક રામણીઓ અને હાલુસ્તાનના સંકષ્પજરણ અને હાલવણી રાખને મળતા રાગો છે.

હજારોની ૧૦,૨૩૦ સીઓએ મોટર માડીઓ અને પોતાની સહીઓવાળી એક અરજી રાખીને કરી છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે આ માડીઓ અમારાં બાળોને કદા બપમાં લાવી મુકે છે, ધુળ ઉપાડી અમારાં ઘરોને એમાં ખરાબ કરી મુકે છે કે ઘરની બારીઓ અને ઉધાડી રાખી કકતાં નથી. રાત્રે અમારા આરામમાં ખલેવ પહોંચાડે છે રાખીએ અરજી સ્વીકારી છે અને તે કાચે ફિલસોજી બત ગલી છે.

કમલતા કુનીવર્સિટીની સોલરશીપ વાળા મનેજ કુમાર ૧૮ નામનું હાલ

મંચેસ્ટરની ટેકોલોજીની રજીસ્ટ્રારથી પરીક્ષા આપતાં ક્રેડીટનામાં વણવાના કામમાં સફળી પહેલે નખરે પાસ થયા છે, અને કોમોપરરર કંપનીનું મેંડલ તથા પા. ૨૮૮ છનામ મેળવ્યું છે.

ખંભાલી વિધાન-૧૨ પ્રચારણી સભાના આલસા હોળ ખ.જી સુરેન્દ્રનાથ મેંડ ૧૯૦૭ માં બપાન મથા દતા, તેણે ટોહો કુની ખેતી ખાતાની હમીરીઅલ કુનીવર સીડી ફાલેજમાં બે વરસ ૭૦.૧૬ કરી અનાજના પાક સખથી બાબનમાં પહેલા નખરતું સરડીડીકેડ મેળવ્યું છે, અને તેમને બપાનના ખેતી મંડળના સભાકદ નીમાયા છે.

એક હાલિએ એક ઉચિજ ચોપડીમાંથી એક પોસ્ટ કારડ ઉપર ૩૨૦ લીટીઓ લખી હતી, અને તે અલ્લાખાદ પ્રદરશનમાં મોકલ્યું હતું. વિરામ વિન્હ બાદ કરતાં તે પોસ્ટ કારડમાં ૪૦૯૫૧ અક્ષરોના બનેલા ૯૩૮૦ સખો છે. લખાણ સીધી લીટીચાણું અને સુદમરસક વંચની મકદ થી જલ્દી વંચી શકાય છે. ખીજ વજી પોસ્ટ કારડો ૨૭૫, ૨૪૫ અને ૧૬૨ લીટીના લખેલાં આખ્યાં હતાં.

હરનની રતનવતામાં ખાખી આવે એવી વરતણક હજારો વજાલી રહેલ છે, તેની સાથે પ્રોટેસ્ટ કરવા લડનમાં મુસલ માનેલી એક મીટીંગ મળી હતી. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જો હરનની રતનવતાને ખાખી આવે એવું કાંઈપણ હજારો કરશે તે. આખી મુસલમાન આલમ દિલમીર કરશે, અને તેને પરિણામે હજારો અને બહુ ખમવું પડશે. આ મીટીંગમાં નામીયા હાલિ મુસલમાનેએ મુખ્ય બામ લીધો હતો. કેટલાક મેંડુ કાણુ લના અખોને તથા છુરડીના સુમતાને તારો કરવા મામતા હતા, પણ મી. ખેલ મ.ખીની સલાહથી તે પગલું જરવાવું માડી વાળવામાં આવ્યું હતું.

મોસ નહરીમેસ નામની અમેજ બામ એ હીમીયન વેરમાં અને પખી મથા પેલાઓની સારવાર કરવા માટે અને ખીજાં સખાવરી કામ માટે પ્રસિદ્ધ થઈ થઈ છે, તે ગયા આગસ્ટ મ.સમાં મરણ પામતાં તેના વસીઅતનામાની હાલ ખાખવણી ૧૨૦માં ખાલી છે. તેમાં એક વાત એવી જણાવતી છે કે તેનાં લખાં તેના પેટાજીની નજીકના નહીં આવે.

કચરતાનમાં દાન કરવું, અને કહતને બીજાકલ શબ્દમારવું નહીં. બેથી પુ માણસો તેની પાવદરતમાં ન હોવા જોઇએ અને કબર પર તેની સહી તથા જન્મ મરણની તિથિવાળા એક સાદા કગેસ વિના બીજું કશું ચિન્હ ન હોવું જોઇએ.

‘ઇસ્લામી ગુમન’ એ જાપામાં મેસીડો નીબાથી એક બાકનો કાગળ ઉપાયો છે, તેમાં આસીમ બે નામની એક ટર્ફિસ કન્યાના મેળુએટ થવાના ખબર છે. તે કાગળમાં જણાવ્યું છે કે સ્કુટારીની અમે રીકન ફોલોથી આ ત્રીજી ટર્ફિસ કન્યા છે. તે જણાવે છે કે માણ સુલતાન એ ફોલોની અંદર પારવાર મન્દરપેકટર મોઢી તપાસ કરતો કે લાં ફાઇ ટર્ફિસ કન્યા બચે છે કે નહીં. તેનો હેતુ તે અટકાવવાનો હતો એક વખત મન્દરપેકટરને ફોલોના દરેક ઓરડા તપાસવા હીયા અને અબાસ હતી કન્યા એક પછી એક ઓરડામાં છુપાતી ચાલી. આવી સ્થિતિમાં બધાં બધાં અજે એક ત્રીજી કન્યા મેળુએટ થઇ છે.

કવી હરદુસીએ અસલ મુસનની કીર્તી અને મોટાઇ કાબરપે વરણ્યા છે. તે બદલ તેની પાદમીરી કામ રાખવાને માટે હીલચાલ થઇ છે. મી જીજબાઇ પી મીત્રી અને મી રસ્તમ પી મસા હુમીની સહીઓથી સરકમુલર નીકળે છે કે પારસીઓએ એ મહાન કવીની પાદદારત કામ રાખવાની હીલચાલમાં કામ રાવે જોઇએ. એમ સુચના થઇ છે કે છરાની બાપાના કિતેજન અરથે પારસીઓ માટે મહત્વરે બોલવા અને એ બાપાની નીપુણતા મેળવવા પારસીઓને સ્કોલર શીપે આપવી. એમ પશુ દરખાસ્ત થઇ છે કે ઉમરાજી પુરણ હશે તો હરદુસીની કમરવાળી જગ્યા આગળ એક પારસી સ્થાન બાંધવો.

તાર સમાચાર

જરમનીના ફોલોની ખાતાના પ્રધાને જરમન પારલામેન્ટમાં જણાવ્યું હતું કે જરમન તાબાના ફોલોનીઓમાં પરદેશીએ ને મિત્રાઇકારેલી રીતે સખવામાં આવશે.

વિલાયતમાં વરસાદ અને પવનનાં તોફાનો થયાં છે, જેથી જન માલની કેટલીક ખુવારી થઇ છે.

સાડનમાં કેટલાક પાડપાડુઓએ પાંચ પોલીસમેનને ઝોળાથી પાલક કરીને એક કબેરીની દુકાન છુટી છે. પાલક થયેલા માંના ૪ પોલીસ મેન મરણ પામેલ છે.

વિલાયતમાં એક કારખાનામાં ગાસ અને દારખાતુ સળગી ઉઠવાથી ૧૦ માણસ મરણ પામ્યાં હતાં, તથા ૪૦ને ઇજા થઇ હતી.

મનહામ્મેન અને મનહામ્મકુરાને વીલાડુ-ટ અને બીજી જગ્યાઓ સારે રેલવેથી જોડવા માટે એક મેળના મેજા બીકના મવરનર મેજર આનકરાડેએ પોર દુમાલના ફોલોની ખાતાના પ્રધાન આગળ રજુ કરી છે.

ડેલાગ્રોઆમેનું બંદર સુધારવા અને આખા મોઝામીક પ્રમથુમાં રેલ્વે નાખવા સંબંધમાં પોરદુમાલની સરકાર ચરચા કરી રહી છે.

ન્યુ યોર્ક ખાતે ગાસ સળગી ઉઠવા ને અકસ્માત થવાથી પાંચ લાખ ડોલર નું નુકસાન થયું છે, તથા ૨૦૦ માણસો ને ઇજા થઇ છે.

વિલાયતની સુન્ટીપુ ડેવર તા. ૨૦ મીએ ખાલી મધુ હતું. તેમાં ૨૭૧ લીબરલ, ૪૩ લેબર ૮૦ નેશનાલીસ્ટ તથા ૨૭૨ મુનિવર્નીસ્ટો સુદાપા છે. હેલ્લી પારલામેન્ટમાં ૨૭૫ લીબરલ, ૪૦ લેબર, ૮૨ નેશનાલીસ્ટ, અને ૨૭૩ મુનિવર્નીસ્ટો હતા.

લીબરલ જાપાંએ જણાવે છે કે બાપર લાંડને આપવાનું સ્વરાજનું ખીલ ઘડતાં મહીનાઓ જશે, અને તેથી તે ૧૯૧૨ પહેલાં પારલામેન્ટમાં લાખલ થઇ શકશે નહીં.

અમેરીકાના ધનાઢય મી. રોકફેલરે પા. ૨૦ લાખની મદદ ચીકાગો ધુનીવર સીટીને આપી છે, જે તેની અગાઉની સખાવત સાથે ઉમેરતાં કુલ ૭૦ લાખની થવા અપ છે.

ઉમ્માડમાં એક ફાલસાની બાણમાં બપોરે અકસ્માત થતાં ૩૦૦ માણસો દટાઇ મુખાં છે.

મેક્સિકોમાં બળવાખોર પાર્ટી ચાલુ રાજ સામે સખત મારો ચલાવી રહી છે.

દક્ષિણ આફ્રિકા આવવા માટે વિદ્યુતના મોરોએને લલચાવવા બહેર હીલચાલ લાં મોડા વખતમાં ઉભી કરવા માં આવનાર છે.

ચાલુ વરતમાન

ટર્ફિસવાલમાં એમેલો રેલવે સ્ટેશન આગળ કેટલાક હથિયારબંધ કાફરો એક મોરોને છુટી નાથી ગયા હતા.

હીબરલી પાસે કચાસ ખાતે તા. ૧૭ મીએ ધરતીકંપનો આંચકો લાગ્યાના બખર પ્રસિદ્ધ થયા છે.

મેઇન લાઇનપર રવીવારે રાતના ૧ વાગ્યાની જૈન મેથવન સ્ટેશન આગળ એક યુગ્મ જૈનમાં અથડાવાનો અકસ્માત થયો હતો. જેથી મનજીન બાંગી ગયાં હતાં તથા કેટલાક ડબ્બા ઉંધા વળી ગયા હતા. રોજ હિતાને ઇજા થઇ નહોતી.

જનરલ સમકસના પારલામેન્ટના બાપ ધના જવાબ તરીકે મી. પોલાકે કેપ ટાઇ મસમાં એક કાગળ લખ્યો છે.

તા. ૨૬ મી હીસેબરને સોમવારે ૪૨ બનમાં ટપાલ અને તાર ઓફીસ સવાર ના ૯ થી ૧૦ અને સાંજના ૫ થી ૬ ખુલ્લી રહેશે. મની ઓરડર, પોસ્ટલ ગ્રાફ્ટ, કે સેરીમ બે કનુ કામ થશે નહીં.

એવું જણાવવામાં આવે છે કે મુખી રીયલ કોનકરસ અને ફોરોનેશનના પ્રસંગે પં કાજર રહેતા મામલ મીની સ્ટર (જનરલ એ. ૧) પારલામેન્ટ સંસ્થાત માં દક્ષિણ આફ્રિકા છેડશે, અને તેની સામે જનરલ સમકસના બાપ જશે.

પરચુરણ ખખરપત્રો

હરખનથી તા. ૨૦ મીએ સુરત હોંડુ એસોસીએશનના સેક્રેટરી લખે છે:— આ એસોસીએશનની ખાસ મીટીંગ એસોસીએશનના મકનના કમ્પાઉન્ડમાં તા. ૧૯ મીએ સાંજે આઠ વાગે ટરાંચવાલથી દેશ જવા આવેલા બાઇઓને શુભ સફર પ્રત્યક્ષતા તથા ધરમશાળાની આજ દિવસ સુધીની સ્થિતિથી વાંકે કરવા મળી હતી. ટ્રેઝરરે સરવે બાઇઓને આજ દિવસ સુધીની નાણાં સંબંધી સ્થિતિથી તથા બીજા બધી બાબતથી વાંકે કીધા. પછી સભાજનોમાંથી દેશએ ખુલાસાઓ પુછવા હતા તેના ટ્રેઝરરે ખુલાસા કર્યા. ભારતીય મનુષ્ય કરનમ્ય ઉપર બાપલ્ય બપાયું હતું. સેક્રેટરીએ ટરાંચવાલવાસી મી. ગ્રહભાઈ આર. પટેલને બન્ને ધરમ શાળા સ્થાપના બાબતમાં પોતાના વિચાર જણાવવાથી મી. ગ્રહભાઈએ એ કામની તારીફ કરી, તેને સહીએ મદદ કરવાની જરૂર જણાવી તથા ટરાંચવાલ ઉધરાણું કરવા બે ચાર સારા મહસુલોને મોકલવામાં આવે તો ત્યાં સહી મદદ કરે એવો વિચાર દરજાબો. પછી તેમના તરફથી પા. ૨-૨-૦, તથા બીજા બાઇઓ તરફથી જુલો જુલો રકમો મળી કુલ પા. ૧૭-૫-૦ રૂ.માં બરાબર. ઉધરાણા બાદ હોંડુ કામના એક ભૂમીતા આવેવાન મહસુલ મી. પી. બી. દેસાઈએ પોતા પાસે ટેમ્પાટમાં એક જમીનનો ટુકડો અને તેની ઉપરનું નાનું ધર ધરમદા ખાતાનું છે તે પોતે દેશ જતા હોવાથી એસોસીએશનને આપી દેવા પોતાની ઇચ્છા જણાવી, જે આભાર સાથે સ્વીકારવામાં આવી હતી. ભાર બાદ ચાલુ કુલપાન લઈ સરવે બાઇઓ જુલો પડ્યા હતા.

આરિત્સબરગથી મહેમેડન ધમ મેન્સ સોનાવડીના સેક્રેટરી લખે છે કે—આ સોનાવડી તરફથી તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર ટીપારટીનો જલસો કરવામાં આવ્યો હતો. ૫૦ જેટલા મહસુલો હાજર હતા. મી. મુસા બનમહમદ પ્રમુખ હતા. મ'ડળના સુકાનીઓએ ઉત્તેજનની જરૂર પડે બાઇઓ કરવા હતા, તથા ઇસ્લામી જવાનોને અહીંતહીં રખડવામાં વખત માગવાને બદલે મ'ડળમાં આવી પોતાની ઉન્નતિ કરવા બલામલ્ય કરવામાં આવી હતી. રાજકોટવાળા મી. તુરમામદ જમાલે ઘટ્ટું વિવેચન કર્યું હતું. અને ઇસ્લામી બાઇઓને ઠાઠી કામ કરવા બખત ચલાવી આમેલ થઈ ગયો.

બલામલ્ય કરી હતી. સંપ. વિષે પશ્ચ સરસ વિવેચન કરવામાં આવ્યું હતું. જુલો જુલો મહસુલોએ ફેટલીક રકમો તથા ચારીક મદદ આપવાનું જાહેર કર્યા પછી પુલના કારો પહેરાવવામાં આવ્યા હતા મેરમેન. સેક્રેટરી, મી. મામદ જુમા, તથા મી. સુલેમાન જુસાએ ગળેલા સંબળાવી હતી પછી ચા પાણી લઈ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

લેકનબરગથી બેડીઆ બંદરવાળા મી. સકુર ખમીસા લખે છે કે બન્ને બેડીઆ મહસુલોને માટે રૂ.૩ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં પા. ૧૧ થયા છે જે મી. બખડુલા આમદની આવેવાની હેઠળ બેડીઆ જમાનને મી. ઓશમાલ્ય બખડુલા મારફત મોકલવામાં આવશે.

બેરુથી એક ખખરપત્રી લખે છે કે તા. ૧૩-૧૨-૧૦ ના રોજ અમેના મુસલમાન બાઇઓએ ઇદુલ ફુદા સહી સલામતથી મુગરી છે, અને બાઇઓએ ઉત્સાહથી તહેવાર પાળ્યો હતો. માત્ર જુજ વેપારી જેઓ અત્રે તેમજ દેશમાં બહુ "મોદા" કહેવાય છે તેમણેજ ફુદાન ખુદની રાખેલ હતી!

પરચુરણ ચરચા

ડરખનમાં એક ફ્રી ઇન્ડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી કોવાની જરૂર એક ચરચાપત્રી જણાવે છે.

હારટ મેરેટનરીનથી મી. સાલેહ અલ મદ બીચુ લખે છે કે—માણેકપુર તાલુકા ના જે બાઇઓએ ૧૬-૫માં કરેલા મસ છંદના ઉધરાણામાં પૈસા નોંધાવ્યા હોય, પણ ન કર્યા હોય તેઓ જરી રહે એવી આશા છે.

સેડીસ્પીયથી એક લખનાર જણાવે છે કે તા. ૧૪ મીએ બકરી છંદને તહેવાર મુસલમાન બાઇઓએ ખુલાશી સાથે પાળ્યો હતો. પશુપરા બાઇઓએ ફુકાનો બેધ કરી હતી ભારે બે બાઇઓ એ રોજમાર ચામુ રાખ્યો હતો એ દિલ ગીરીની વાત છે. જુમાને દિવસે ૧૨ થી ૨ સુધી બધી ફુકાનો બેધ રાખવી જોઇએ, કે જ્યાં કરવે બાઇઓ નવાબ માં આમેલ થઈ ગયો.

ટેલિસ્ટોય અને પુરવનું તત્વ જ્ઞાન

'ધ કમ્યુનિસ્ટ' નું અવલોકન

ટેલિસ્ટોયનું મન છેલ્લાં વરસોમાં રાજ દારી બાબતમાં લાગેલ કદાચ મોડને દેખાય, પણ તેનું હોંડુ હમેશા એવુંજ હતું કે માણસોના અંતઃકર માં સુધારો થાય નહીં ત્યાંસુધી દુનિયા આગળ ન વધી શકે. તે એમજ હોતો કે આ છંદગી તે આવતી છંદગીની તકવારી અરથેજ કામની છે, એમ સમજવું તે ખરું ગ્રહપણ છે. દુનિયાની ચાલુ રસ મમાં ઉથલપાથલ કરવાને તે ઇચ્છતો નહોતો. ફરિયાદના કરને તે વફાલા ભાષ હઠી લખતો તેમાં તેને રાજકોટ કરવાનો તેનો હેતુ નહોતો; પણ તે એક પોતા સરખો માણસ છે એમ તે સમજતો હતો. તેપણ તેના શિક્ષણનું પરિણામ જોઇએ તો તે બરાબરતા જ કહેવાય પુરવના ખરા તત્વજ્ઞાની પેટે તેની માન્યતા એવી હતી, કે રાજ્ય તે નાહક બોળ સમાન છે. પણ તે બળથી નાહક કરવું તે બરાબર નથી બળથી રાજ્યનો અંત આવશે તો તો ખુદ રાજ્યની બહી બીજા રૂપમાં ચાલુ કરવા જેવું થયું. એટલે બળ—પશુબળથી રાજ્યને નાહક કરવાને રસ્તોજ જુલો બરેલો છે. જરૂરની વાત એજ છે કે માણસોએ પોતાનાં દિલ સાથે એટલે દુરબળે કરવી જોઇએ કે જેથી રાજ્યની જરૂર ન રહે, એટલુંજ નહીં પણ રાજ્ય ચલાવવું અસંભવિત મઠ પડે. ફેરો ધાણીને કે ખુનો કરીને સ્વતંત્રતા નથી મેળવતી, કે તે નવી બતની જુલમી રીતે લખલ કરીને નથી મેળવતી. પણ હરકોઇ માણસની સત્તાની તાલેદારી ન સ્વીકારવાથીજ તે મેળવી શકાય છે, આ તેના વિચારો તે કોઇ ખાલી તરકના તરંગો નહીં હતા. 'વોર એન્ડ પીસ' નો કર્તા બરચ તરંગોનો શોખીન કે મનુષ્ય સ્વભાવનો જ્ઞાન નહોતો. બીજા મહાન પુરોવાના શિક્ષણની પેટે બાનું શિક્ષણ પણ માણસો બને નુ સ્વિકારે; મુરખ હોય તેજ તેવાઓમાં મુરખતાં જોઈ શકે છે ગ્રહો માણસ તો તેમાં પુરવના તત્વજ્ઞાનની અદ્યુત ખુબી તેમાં બોમ શકશે. દુનિયામાં ક્યાંય ક્યાંત તેણે ન જોઇ તેથી પોતાની જુલ રહે પણ પોતાને માટે ક્યાંત તેણે બોમવી જ નહીં, અને ઉપરે મરજુનીજ ક્યાંત તેની પ્રજાતિને જુલમી થઈ.

એક "પરીક્ષા" નું

જીવનમતાંત

દક્ષિણ દિશામાં પરીક્ષા નામથી એળખાતી અને ઉત્તરતી અને ન અડધા સાયક મણાતી જાતમાં ૧૯ મી સદીમાં એક નામજ્ઞ નામે માણસ જન્મ્યો હતો. તેની જીવનમાં બધાં જાણીતાં જીવનમાં કાંઈ બનાવો નોંધાયા નથી. માત્ર એટલું જણાવું છે કે તે નાની ઉંમરે આબાપુર મરણ થવાથી સાવ ઓશીઆળો અને નિરાધાર થયેલો, અને નીકામના મુલકમાં તેના કાકાને ત્યાં રહેતો હતો. ત્યાંથી અસતેય પામી તે મધ્ય પ્રાંતમાં ગયો અને એક ગોરા લશ્કરી અમલદારના કુટુંબનો રખેવાળ બન્યો. ત્યાં તેના કૌના-સહેબ લોકના-ધરના નોકર આશ્રમમાં એક પછી એક ચલતા દરજ્જા અને અનુભવ અને તેની સાથે કાયકાત મેળવવા લાગ્યો. અને આખરે મોઢરી અથવા બીજા આશ્રમના વડાની પદવીએ પહોંચ્યો. કેટલાક વરસ પછી તેની સાદી કબજી. ૧૮૫૭ના બળવામાં તેના સાહેબની સાથે તે લડાઈમાં ગયેલો, ને અંગ્રેજીની કેટલીક જીતો તથા લુપ્ત થઈ ગયેલો તે તેના ગોરા કૌની સાથે હતા. નોકરીથી આખરે તેને કંટાળો આવ્યો, અને તેથી તે છોડી તે નામપુરમાં જઈ રહેલો. તે કમીશન એજન્ટ તરીકે કેટલુંક કામ કરવા લાગ્યો. તે વખતમાં પ્રુલેલી જી.આઈ.પી. રહેને તેણે લાકડાં પુરાં પાડેલાં. મુજબ અને જળકપૂર વચ્ચે તે ગાડાં અલગવાનું કામ પણ કરતો. આમ ધીમે ધીમે મેળવાએલા પૈસાવડે તેણે નામપુરમાં એક પહેલા નંબરની હોટેલ ઉઘાડી. મધ્ય પ્રાંતમાં આ જાતનો ધંધો આશરનાર નામજ્ઞ પહેલો જ હતો. ગોરાએ તેને જાણે વખત થયાં હોટેલની જરૂર જણાવા કરતી હતી. મધ્ય પ્રાંતે જેવા મુલકમાં આવું સાદસ ઉપકારને લીધે એ મુલકની ખીલવણીમાં તે ભાગીદાર મણાવો જોઈએ એવું કહેવામાં આવ્યું છે. વળી જોવાનું છે કે એક ગોરાનું હોટેલ કાઢવાનું સમય તેની જ નજર આમળ પડી ગયું, તે જાતનાં નામજ્ઞને તેમાં હોટેલ મેળવવાની કામ બીડી અને તે તેને મળી પણ ખરી, એમ તેની પછીની કારકીર્દીથી જણાવ્યું છે. એવો જિજ્ઞાસુ અમલદાર, પારસી વેપારીઓ, ગોરા મુસાફર અને ખેલાડીઓ, તથા સહેલમાલ કરનારાઓ તેમજ

અંગ્રેજ હાથ ધારણ કરનારા હોદ્દાઓ પણ તેની હોટેલનો ઉપયોગ કરતા. મરાઠો એકલી વધી પડી હતી કે નામજ્ઞને નામપુરમાં બીજી હોટેલ બોલવાની જરૂર પડી હતી. "નામપુર કમ્પે" તેને મેનેજર અને "વાઈન સપ્લાયર" નીમેલો. આખરે નામપુરના નામજ્ઞને શેડીવાને ત્યાં તે ગુમારનો નીમલો. તે તેને એક મોટામાં મોટું માન મળ્યું મણાય છે. પછી તેણે પોતાની જમીન ખરીદી તે તેમાં પોતાની હોટેલ માટે સુંદર મકાન બાંધ્યું, અને તેને "રેસીડેન્સી એન્ડ રેસ્ટ હોટેલ" એવું નામ આપ્યું. તેની આસપાસ સુંદર બગીચો બનાવ્યો, અને એક નાનું હવા ખાવાનું સ્થળ તેમાં બોલવાનું. ત્યાર પછી તેણે પોતાની હોટેલની સાથા જળકપૂરમાં ખેલેલી. તેમજ મુસાફરો માટે ત્યાંના કુમારણ મુલક જેવા વજેરના કામ માટે દાંત્રા ગાડીઓ અલગવાનું કામ ઉમેર્યું. મધ્ય પ્રાંતમાં સીમલાની આકેશ મણાતા પંચસરદારી ખાતે તેણે એક વધુ હોટેલ નાખી, અને એ કામની કામ અલગવાનું કામ પણ તેના હાથમાં હતું. આ વખતે નામજ્ઞ તેની ચલતીને ઉમામાં જાયે પગથીએ ચડ્યો હતો. પાછળથી તેનો ધંધો અલગવાનું એની જેવજાઈ તેને ખોટ મળેલી અને હોટેલો તેને વેચી નાખવી પડેલ. એક વખત મુજબના પારસી વેપારીએ તેની નામપુર હોટેલ રૂ. ૭૦,૦૦૦ ની કીમતે માંચેલી, તે જાતે તે ન આપેલી, તે તેને તાગીતા વખતે રૂ. ૧૦૦૦૦ માં વેચી નાખવી પડી હતી. ત્યાર પછી કેટલેક વખતે તેનું મરણ થયું હતું. તેનો કીરો લખી મળીને વિદ્વાન થયો છે, અને તેણે તેના 'પરીક્ષા' પીતાના જીવનમતાંત' અંગ્રેજીમાં એક પુસ્તક લખ્યું છે. તેમાં જણાવવા પર માણે જો કે નામજ્ઞ એટલે દરજ્જે ચડ્યો હતો જતાં પાઠરી જોડની જાણમાં ન સપડાતાં પોતાના ધર્મમાં ટકી રહેલો હતો. તે વારંવાર રોક લોકને કનકરમ કરવામાં પૈસા વાપરતો હતો. નામજ્ઞને ત્યાંના કાલક સ બધી જાન અને અનુભવ ને લીધે નામપુરના એક ગોરા અમલદારે લવાઈમાં તેની "સેનરરી માજીસ્ટ્રેટ" તરીકે નીમલું કરવા બલામણ કરી હતી, પણ તેણે પોતાની ઉત્તરતી જાતને જીવે સરમાળને તે સ્વીકારવા ન પાડેલી. તેમ જુન મી. એમ. એન. વેંકટસામીએ "એમ. આર. એ. એસ." અને "એમ. એ. એ. એસ." ની ડીગ્રીઓ મેળવી છે.

એક શીદોનો ચલતી

વિલાયતના જાપામાં એક ખખરમાં જણાવવામાં આવે છે કે યુનિટ ૨૨૨૨ ના મહાનીક એટારની જનરલ તરીકે પ્રેસીડેંટ મી. ટેટ્ટે વિલ્કમ લુપ્ત નામના એક શીદોની નીમલું કરી છે, અને એ રીતે પ્રુલેને, પછી તે ગોરામાં હોલ કે શીદોમાં હોલ, માન આપવાનો મુદ્દો, કણલ રાખ્યો છે. એ મુલકમાં કાંઈ શીદો આજ સુધી એવી હયા પાયરીએ ચલેલ નથી. પહેલાં મી. લુપ્ત ગોસ્ટન માં મહાનીક એટારની જનરલ હતા. તેનો બાપ એક શીદો પાઠરી હતો. તે મહુ ખરીબ હતો, જતાં તેણે પોતાના હોકરને સારી ઠેંગણી આપવા નિશ્ચય કર્યો હતો. આમદરસ્ટ કોલેજમાં હયા નંબરે લુપ્ત મેળવ્યું થયો હતો. ત્યાર પછી તેણે હાલવ લો રુકમની કાપણી પરીક્ષા પસાર કરી હતી. અને કોલેજ માં તે ચલવાતો, અને એક પુર ખેલાડી ખેલાડી તરીકે પ્રસિદ્ધ હતો. પોતાના અપવાસનું ખરચ કાઢવા માટે લુપ્તે વેટરન કામ કરેલ છે. તેને સોંપાએલી હોલી જગ્યા ઉપર વરસના પા. ૧૦૦૦ નો પગાર મેળવેલો.

ઉપરના ખખર ઉપર ડીકા કરતાં 'સાંસ વાલ લીડર' કહે છે કે આ સમાચારથી સાહેબ આશ્ચર્યમાં જરા મગજને તરફી આપીને વિચાર કરવા જેવું છે. પાણી મેંડમાં કલરક લોકોને હાવવા ન દેવાનું પગલાંની સેનર મેંડરો સુચના કરે છે. પણ તેમણે જાણવું જોઈએ કે ખરી કાંઈથીયે હાવવાની એકે કોલીક કામ લાગશે નહીં. ઉલટાની કાંઈથીયે તેમ ને હંકાવશે. જો બીજી જાતમાં લાવ કાલ હોલ તો આપણે બીજાનું નથી, પણ જો ખરી લાવકાત કરે તો અપણા બનાવરી જાણાએથી તે પાછી પાંચાની નથી. બીજો પણ જામળ બન્યું છે. નુગીલાઈના દક્ષિણ આશ્ચર્યમાં આવેલા એકથીયે આપણે માન આપીએ છીએ તેના રાજમાં એક મયેરી (કલરક જાત ની) આલાદનો માણસ પ્રધાનમંડળનો મેંબર છે. એક બીજો કાદ કારક મયેરી નુગીલાઈની સરકારનો વડો હતો, એટલે કે જે એજન્ટ કાદ આવેલ છે તેનો ઉપરી; અથવા તો દક્ષિણ આશ્ચર્યમાં જેમ પ્રાધમ મીનીરદર છે તેમ.

વિવિધ વિચાર

એક ઉચ્છ્રા માસીકમાં એક પાદરી લખે છે કે હોંદમાં ૫૦ લાખ સંકુઓ છે. હોંદુઓ તેમને પવિત્ર માણુમ કહે છે. તેઓ સરીરે ખુબ રાખ એવે છે, અને વાળ વધારે છે. કુષ પરિતમાં દર ૧૦ માનવીએ અથવા દર ૩૦ મરદે એક સંકુ હોય છે. તેઓ મજબુત બાંધાના ને કડાવર હોય છે, પણ આળસુ પશુને લીધે કાંઈ કામ કરતા નથી. પોતાની છત્તનો લોકને બાંડવામાં તથા આપ દેવામાં બહોળા ઉપયોગ કરે છે.

મઘપદ્યમક તરફથી તેના છેલ્લા અંક સાથે સહીરે સ્વામી રામતીરથના નામવાળા નીચે મુજબના દસ્તાવેજ વહેંચવામાં આવેલ છે: જોઇએ છીએ: સુધારકો, અન્વના નહીં, પણ પોતાની જાતના. યુનિવર્સિટીના કાપાદિ ધારણ કરનારા નહીં, પણ પોતાના મન ઉપર છત મેળવેલી છે એવા. ઉચ્છ્રા—દિવ્ય આનંદપુર્ણ અવસ્થા. પચાર—હૃદયપ્રાપ્તિ અરજી—દીન વચનોથી બરેલી નહીં, પણ નિઃશ્વરત્વક પ્રકાશવાનરી. વિશ્વ નિર્વાતાને—તમારા પોતાના આત્મને—વચર વિશ્વએ મોકલો.

‘પચીકા’ લખે છે કે:—ડીંડી પ્રજા દમેશાં મામતમાં વસી છે એ વિષે કંઈ કહા નથી. સહેરો અને મ્યુનીસીપાલિટીઓ તે હાલના સુધારાને લીધે નીકળ્યાં છે. ધણીજ નાની સંખ્યામાં પૈસાપાવ લોકો સહેર અથવા મ્યુનીસીપાલિટીની જગ્યામાં રહે છે. એ હોંદી પ્રજાને સહ માંથી બચાવવી જ હોય તે ગામડાની જગ્યા વસાવવી. મેસેરીયા, મરહી, કોસેરા, અને શીતળા એ ધણીખરાં યહે રોનાં ધર જેવાં યહ પડ્યાં છે. એટલું જ નહીં પણ પીવા સાવક પાણી પણ સાચેજ મળે છે. આપણા અસહન લોકો એવી રસ રીતે આચાર પાળતા કે ગામડાઓ આરોગ્ય, પૈસાવાળાં અને પ્રુકળ નીરોગી મોરાક અને સુંદર પાણી થી જરૂર રહેતાં. પ્રજાના બચાવને અરથે એવી રીતે ગામડામાં વસવાતી જરૂર છે.

એવું માનવામાં આવે છે કે મીઠાઓ માં તેના જેવાં બીજાં યહેરો કરતાં મરજી નું પ્રમાણુ ઓછું છે. તેનું કારણ એ જણાવવામાં આવે છે કે તેનાં તળીબી અમલકાર નંદુસ્તિના નિવસે જાળવવા

નું પ્રજામાં ફાયદાને લાવણું, છાપાઓ મોપાનીઆઓ વગેરે દ્વારા ખુબ મહેનત લીધે છે. ત્યાં ધણે ઠેકાણે ડાપેલી સુચ નાઓ મોટાડી હોય છે, તેમાંથી નીચેની ફેરલીક સુચનાઓ જણવા જેવી છે:—

(૧). બધા જારીઓ કાચ રોગ માટે ઉધાગ દરવાજા ખરોજર છે. (૨) આકરા ચરમર ચરામ વગેરે પીધાથી નબળાઇ આવે છે. (૩) ફેરસાં પેનાતુ કામ કસ કરે છે. (૪) મેંડીવી માખી અને માખીથી તાવ પેદા થાય છે. (૫) જ્યારે શું ‘આતુ’ એ સમજ ન પડે ત્યારે કંઈ ન ‘આતુ’. (૬) આજઠાલની છાતીનું રક્ષણ કરનારી જણુસો માત્ર ચરદી ને કંઈક આકરપણ કરનારી છે. (૭) મોડું બધા રાખી નાખી થાસ લેવે. જેમ છાતી વધારે પહેળી થાય તેમ ચરદીનું જોર વૈકું લાગવાનું. (૮) ખુબ તકડો તમારા ઘરમાં આવે તો તેથી કઠાય ધર માંનક માલીયાનો રંમ ઉડો જશે, પણ તમારા માથ ઉપર સુરકો તે નવાજશે.

‘હિડિઅન મીસર’ છાપું લખે છે કે—ચીનમાં સુધારાની હીલચાલ જોસથી ચાલી રહી છે. હોંદુસ્તાને તેમાંથી ધણું શીખ વાતું છે. પહેલું તો એજ જણવાની જરૂર છે કે કાંઈ ધણુ લાભ મેળવતાં પહેલાં લાયકાત મેળવવાની જરૂર છે. આ લાયકાત કંઈ પ્રજાના થોડે ભાગે મેળવેલી પ્રુસ્તકની પડિતાકથી નથી આવી જતી. શુદ્ધિ અને નીતિની ખીલ વધુમાંજ લાયકાત સમાવળી છે. હોંદુ સ્તાનમાં આ લાયકાત છે કે નહીં તે તપસીએ, ચીન અને જાપાનમાં યાત્રિ બેઠ નથી. હોંદુસ્તાનમાં યતિબેઠ એટલો બધો છે કે તેનું વરણુ જહ રહે નહીં. તે જાગતમાં હોંદુસ્તાને હજી કંઈ સુધારો ક્યો નથી. ચીનમાં અરીજુના બહુ જુના બચાગની સામે પ્રજાએ બેઠ બાંધી છે. તે જગ્યા કરતાં જાણ લગના હમર મજા વધારે જગ્યા સામે હોંદુ સ્તાને કાંઈ છદાજ લીધે નથી. બાળ લગનથી નિષ્વતનો વધારો યહ પડ્યો છે. સ્ત્રીઓમાં અતાન વધી પડ્યું છે. જે ચીન અરીજુની બહુજ પુરાણી અને જીવ લેણુ આદતમાંથી છુટું થઇ રહે તો હોંદુ બાળલગન જેવા કોપમાંથી પાછા પગલાં કરી ન રહે? આવા સુધારા કરી હોંદુસ્તાને લાયકાત મેળવવાની છે. એ લાયકાત આપ્યા પછી રાજદારી હોંદુ તેની મેળે મળી રહેશે. હુંકમાં હોંદુ સ્તાને મોટી પ્રજાની દરમાં ‘જાવું’ હોવાને નમીતક અને સાચાક જળ ‘મીઠાવું’ પડશે.

નાતાલમાં વેપારીને અમત્યનું

નાતાલના છાપાઓમાં વેપારીઓ માટે એવી મોટીસ પ્રસિદ્ધ થઇ છે કે આવતા વરસ માટે લાઇસેન્સ નવા કરાવવાની અરજીઓ લાઇસેન્સની શી સાથે યાજુ માસની ઉલ્લી તારીખ પહેલાં મોકલી દેવી; નહીં તો પાછળથી મોકલેલી અરજીને લાઇસેન્સ નવા કરાવવા (રીન્યુઅલ) ની અરજીઓ મજુરામાં આવશે નહીં, પણ લડન નવુંજ લાઇસેન્સ માગવાની જરૂર માફક મજુરામાં આવશે, કે જે માટે અર જહારે ધારાસર છાપામાં જાહેર ખચર આપવી પડે. વળી તા. ૩૧ મી ડીસેં જર પછી મોકલી અરજી પર માત્ર લાઇ સેન્સ અમલકારજ વિચાર કરશે, અને તેની સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ મદ સહશે નહીં.

માટે તા. ૩૧ મી પહેલાં અરજીઓ મોકલવા વેપારીઓને ચેતવાનું છે.

ડરમન હોંદુ રમશાન હંડ

સેક્રેટરી લખે છે કે સદરકુ હંડનું જોલનસ પા. ૫—૧—૪ હનું. સારમાદ મહ કાલે દરજીની નાત તરફથી દરજી બીખા નારણે પા. ૧—૧—૩ મહ કાલે મોકલ્યા તે મળી કુલ પા. ૬—૩—૭ થયા. જે પૈકી પા. ૫—૧—૪ સદરકુ હંડને ન.મે નેશનલ બેંકમાં જમા છે, અને પા. ૧—૬—૪ સેક્રેટરી પાસે રાકડી બેલેન્સ છે. રમશાનકું મશાન લાંબી મુદત થયાં રીપેર કરાવવા હોંદુ પગલીક પાસે મામણી કરી છે, પણ હજી સુધી તેના ઉપર કાંઈ પણ મહરચનું ધ્યાન ને ચાલુ નથી. જેથી આ વખત કરી લખવાની તક હાથમાં લઈ છું કે મોટી રકમ રોજી જે મશાન હોંદુ પગલીકે બાંધ્યું છે તેને નીજમથી રાખવાની જરૂર છે. આવે પ્રસંગે દરજીની નાતને મારે ધન્યવાદ આપવાની જરૂર છે, કે જેઓએ પોતાની ફરજ જાળવવાની ખરેખરી તક હાથ લીધી છે. તો તે પ્રમાણુ દરેક હોંદુ મહરચ વિચાર કરશે તો કહેજ માલમ પડશે કે આપણે બાંધ્યું છે તેને નીજાવી રાખવાની પહેલી જરૂર છે. જે તેને નીજાવવા માટે આટલી આટલી જરૂર થઈ છતાં ખાન નહીંજ અપામ તે અરથેલા પદસર બધા રદ જશે અને પાલખથી પરનાવમાં કાગળ મદ મ.મે. એજ મારી મ.વતા છે.

વિદ્યા હુન્નર સંબંધી વિષયો

મેહોલીની દવા સુધાડી વાહકાપ કરવાની નવી શોધથી કામ ઝડપથી અને છે આગળ મોટી વાહકાપ વેળા આરથી છ કલાક સગતા દાન, પણ હવે તો અમે એવાં મોટાં કામ પાછળ ૧૫ કલાકથી વધારે વખત લાગતો નથી, અને કેટલીક વાહકાપ તો એ કરતાં પણ ઓછી મુદતમાં પણ કરી શકાય છે.

કિશ્વન નામે એક જરમન તબીબે વીજળીક રોગની સાથની એક નવી નળી એવાં શોધી કાઢી છે કે જે વડે છાતી માંથી એક ફેફસાં સુધી હવા ફાપલ થવા ના મારગોમાં તપાસ કરી શકાય છે, અને તે પણ વળી વાહકાપ કોષા વીનાજ આ માત્રની મારફતે જે દરેકત કરનારી વસ્તુઓ દમમાં મધ હોય તે તેની સાથે જોડેલા મીખા ખેંચી કાઢી શકે છે.

જેમ. એનજીન વગેરે સંચાઓમાંના એક પ્રસાદ મથલા આગની જગા ઉપર બીજો તપવાર આમ ઓઢરી દઇ સંચાને પાછો ચાલુ કરવાનું આજે સહેલ છે, તેમ આજે એક માથુસમાં જેમ લોહી તેમ કાડકાં અને નાક, વગેરેને પુરવા, લાકું કરવા કે જોડવવાનું સહેલ થઇ પડ્યું છે. એક દર્દીના પગનું કાડકું કઢાવી નાખી તે તેની જગા ઉપર બીજું કાડકું ઓઢવી દેવામાં આજે વાહકાપની વિદ્યા ફતેહ મંદ ઉતરી છે, તેમજ એક માથુસની છુટણીના કાડકાં તેના નસના બંધ સુધી બીજા માથુસને લાગુ કરી દેવામાં ફતેહ મળી છે. — 'રાસ્ટ મેફિતાર.'

માના ધાવણની ગેરફાળરીમાં દુધનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે પણ તે બાળક ને માફક આવતો નથી. તેના કારણમાં વિજ્ઞાન શાસ્ત્રીઓએ બારીક તપાસ કરી છે. તે ઉપરથી એવું જણાવવામાં આવે છે કે બાળકના પોષણ માટે જે તત્વની જરૂર છે તે તત્વ માપના દુધ કરતાં ધાવણમાં ત્રણમણ વધારે હોય છે તેને લીધે ધાવણ સહેલામયી બાળકને પચી નથી, ત્યારે ગરબું દુધ પાણી મેળવ્યા પછી વાપરતાં પણ પચી શકતું નથી. ફ્રાંકે હોળરીમાં મવા પછી તેનું એવું ગાડું રહી થાય છે કે જે પચારવું મુશ્કેલ છે. આ ઉપરથી આ તત્વ દુધમાં ફાપલ કરીને વાપરવાના અખતરા કરાયા છે, અને તે સંતોષકારક માહુમ પડ્યા.

છે. બાળકની ઇચ્છીતાઓમાં આ તત્વો નો ઉપયોગ કરાયો છે અને તેથી એવું માનવામાં આવે છે કે ધાવણને સંપૂર્ણ રીતે મળતું દુધ બાળકો માટે બનાવી શકાય છે.

ચોડાક વરસ ઉપર મી ડ્યુકીન શીલ્ડ સ્કોટે રોપાઓ અને ડુલોની સંબાળથી તસવીર ઉતારી લઇને રાખેલાના સીનેમેટા મશીની મતી ફેરવી નાખવાની યુક્તિ રચી અને તેની મદદથી તેણે પીકચરોની હીલ ચાલનો દેખાવ ધીમેથી બતાવવા માંડ્યો. બીજા જે આજયબ જેવી ખીલગણી થઇ તે લોહીમાંના જંતુઓ અને લોહીના રંગ કણોની તથા બીજા જંતુઓ ખાઇ જનારા લોહીના રક્ષક આપનારા લોહીના છીદ્રોની તસવીર ઉતારી દેવાની હતી. દમ બાજ પેરીસવળા મારે ઇન્ટરીટ્યુટવાળા મી. એલ. બુલે માનેમેટ માફની ઝડપ ઘણીજ વધારી દેવાની અનેક ચાલાકી કરેલી યુક્તિઓ રચી કે જેથી તેની શોધ તુ મંત્ર એક સેકન્ડમાં ૨૦૦૦ જેટલી તસવીરો લઇ શકે છે. તેણે સાબુના શીશ ના એક ગોટામાંથી એક ગોળાને પસાર કરવાની તસવીર પણ લીધી છે. સાબુ ના શીશના ગોટામાં એક ગોળાને દાખલ થઇને બાહર નીકળતાં તે પોતાના મંત્ર વડે બુદી બુદી ૧૨ તસવીરો લઇ શકે છે.

સ્ટીમરોની આવગવ

[જર્મન લાઇન]

પ્રેસાડન્ટ—તા. ૨૪ મીએ આવી પહોંચવા વડે છે. સારપછી એકાદ દિવસમાં મુખ્ય જવા ઉપડી જશે.

[નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન]

અ મો ના—નાતાલ છોડ્યા પછી તા. ૧૪મીએ મોબાસાયા મુખ્ય માટે ઉપડી છે.

અમકુઝી—તા. ૨૧મીએ મદ્રાસથી નાતાલ આવવા ઉપડી હતી.

અમલાઝી—તા. ૨૬ મીએ કલકત્તા જવા ઉપડી છે.

અમવોલોસી—તા. ૭મી જાનેવારીએ કલકત્તા જવા ઉપડી છે.

[ઇડિઅન આફરિકન લાઇન]

ફે ને લો જ—તા. ૧૫ મીએ પુરવ અને હાથિ આફરિકાનો માલ લઇ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

કેનેડામાં હીંદીનો હાડમારીઓ

વાનકુવરના હીંદુસ્તાની એસોસીએશને ત્યાંના હીંદીના કુખીના પેટલાક દાખલા લડના. 'પ્રીડીય' પત્રકાર. ગાહેર કરાવ્યો છે. તેમાંના એકમાં જણાવવામાં આવે છે કે હરનામસીંઘ નામના એક હીંદી ૧૯૦૧ ની સલમાં 'મિડીય કાલ' ખીલામાં આવેલ, તેણે ત્યાંની નિશાળામાં જઈ કેટલોક અભ્યાસ કર્યો, અને પછી વાનકુવરમાં રસથી તરીકે ગઇ પસેલ. ત્યાં તેણે હીંદીઓની કેળવણી વાસ્તે રાત્રી આળાઓ ખોલેલી, ઇરપીતાલો ખોલવામાં મદદ કરેલી, તથા બીજાં ઘણાં ગાહેર કામ કરેલ. સારખાદ તે વાનકુવર છોડીને કાલખીયા થોડા વખત માટે ગયેલ. સાંધી પાછા ફરતાં તેને વાનકુવરમાં ઉતરવા ઇમીગ્રેશન અમલદારે મનાઇ કરી, અને તેને સીએટલ મોકલી દેવા હુકમ કર્યો. આવી સામે અપીલ કરવામાં આવેલ. તેમાં તપાસ કરવા કમીટી નીમાએલી તેમાં ઇમીગ્રેશન અમલદારની પણ નીમણૂક થઇ હતી. તેણે મી. હર નામસીંઘને સીધા હીંદી ન આવેલ હેવાના કારણસર વાનકુવરમાં દાખલ થવાને નાલાયક કરાવ્યા, અને તેની અહીં મીલકત છે, અને અહીં અમાકે વસી અચ્છ છે, તથા ધણી સારા કામે પણ કરી મથેલ છે, તે કસાનો વિચાર ન કર્યો. આવી સામે કેનેડાના અવરનરને હીંદુસ્તાની એસોસીએશને અરજ કરી છે.

બીજો કેસ મી. દુશીન રહીમનો છે. તે વાનકુવરના હીંદીમાં એક આગેવાન મથાય છે, વેપારી વરગમાં તેને આજ બાધ છે, અને પોતે કેનેડીઅન ઇડિઅન સપ્લાય અને ગ્રેટ કુપનીના મેનેજર છે. ઇમીગ્રેશન અમલદારના હુકમથી ગેર કાયદે વાનકુવરમાં હોવા માટે અને પકડવામાં આવેલ, અને હાલ તેને હદપાર કરવા હુકમ નીકળ્યો છે.

હીંદુસ્તાની એસોસીએશન "ઇડિયા" પત્રને જણાવે છે કે અગ્રેજી ઉપરાંત હીંદી બાપા જણતો હોય એવા મોટાં હીંદી અગ્રે આવે તો તેની બહુ જરૂર છે. મુન્ડ. હોય તેણે વાનકુવર, ૧૬૫૨, સેક ૨૩ એવન્યુમાં હીંદુસ્તાની એસોસીએશનના સેક્રેટરી મી. સુદરતોદને લખ્યું.

કેનકલર—તા. ૬મી જાનેવારીએ મુખ્ય જવા ઉપડી.

હિંદુસ્તાનના અખરો

(હોદી ડાખ ઉપરથી)

ગા. પા. હળરની યાપણથી આરંભમાં ખેતીવાદીની બેઠક કાઢવાની કસબાત થઈ છે.

વડોદરામાં ચિત્રકલા ચિત્રણ મંદીર ના. દીવાન મી. સારંગપાણીએ એક મેલાવડા સન્મુખ ખુલ્લું મુકવાની કિવા કરી હતી.

મુ.ખની સેનીટરી એસોસીએશને જાહેરનામાં કાઢી લોકોને ચેતવણી આપી છે કે લોકોએ બેરહારીથી રીવાલો ઉપર, કાકુતી માડીઓમાં કે ખીજી જાહેર જગ્યાઓમાં ધુઠણ નહીં ફેંચે આ કદમી ટેવથી કામ અને ખીજા ઉડતા રાગે ફલાય છે.

મુ.ખ સરકારે એક કસબા જાહેર પાડી જણાવ્યું છે કે સરકારી સ્કોલરશીપમાં ખાનગી માલમીલકોની સીલબંધ પેટી એ રાખવામાં આવે છે તે સ્કોલરશીપમાં નહીં સખતાં માલેકને જોખમે ખીજા કામ મજબૂત આરંભમાં મુકવા કલેક્ટરને અરજ કરવી.

પુના બેઠકની એક કાખા સુરત ખાતે ખોલવા નક્કી થયેલ છે.

ખાણુ અરવીંદ ધોસ તથા ખાણુ બીપીનચંદ્રપાલના કાપણીની ૧૯૫૪ સપ્ટેમ્બરે એક જુદી જુદી દુકાનેથી મુખના છુપી પોલીસે જપ્ત કરી છે.

હોંદના સમજા કાચેના દીગંબર જૈન ની એક સલા મી. ઇસરીસાહના પ્રમુખ પણા નીચે મળી હતી. સલાએ હોંદી સરકારે જામાળ સરકારને પારસનાથની ટેકરી દીગંબર જૈનોને સદાને માટે પટે નહીં આપવા માટે કરેલા હુકમ માટે દિલ્લીર અને અખલખ થનારો કસબ પસાર કર્યો હતો તેમજ ના. વાહસરેય ઉપર પેતાની કામના જાણીતા આગેવાનોના એક ડેપુટીશનની મુલાકાત લેવા મેહેરખાની કરવાની એક અરજ મોકલવા નો કસબ પસાર કર્યો હતો.

દારીકાબાદ નજીકમાં ચિત્રાર કરતા એક અગેજની બોળી એક મજુરને લાગી હતી.

હાહરાખાદના ના. નીકામ, જે સહેન કાઠ આમંત્રણ કરે તો ઇન્સડની મુસા ફરીએ જવા હુજા રાખે છે મુસાફરી નો ખરચ પોણા કરોડ રૂપીઆનો થાય એમ સભર રખાય છે.

મદ્રાસના નવા મવરનર તરીકે સર લારેન્સ જોનહીન્સ અને અધ્ય પ્રતિના લેફ્ટેનન્ટ મવરનર સર જોન હ્યુએટનાં નામો બોલાય છે.

બેંગલોર ખાતે એક ઇનજનીયરીંગ કોનફરન્સ મળ્યું હતું. પ્રમુખપદે એક વિદ્વાન હોંદી ઇનજનીયર બીરાજેલ. મહીસુરના દીવાન પશુ મીટીંગમાં હાજર થયા હતા.

લાહોરના એક સોલજરે તાર ખાતાના એક રસોયાનું માર ચારી મરણ નીપજ્યું છે.

જાનેવારીમાં જરમન કાહનદો પંખાળ ની મુલાકાત લેનાર છે.

પંખાળમાં એક હામાકીક કલોમ કુનર નું પ્રદરસન કરાવાનું છે, જેનું પ્રમુખ પદ લાના લેફ્ટેનન્ટ મવરનરને આપવામાં આવશે.

ફોલ્કલંડ જોસમાં થયેલ હુલ્લડ સખે એક સાક્ષીએ કામળ પકડાઇ જવાની ધક્કા વીના કેવી રીતે હાથ જવામાં આવતાં તે જતાવ્યું હતું. તેણે જડજ ની સહીવાળો એક પત્ર લીધો અને બહાર જઈ આવી પોતાની જડતી લેવાનું કહ્યું જડતી લેવા છતાં આ સહીવાળા કામળ નો પત્રો લાગ્યો નહીં. છેવટે તેણે પોતા ની જીભની નીચેયા એક ક્રીષ્ણ પેટી બહાર કાઢી. જેમાં પોલો કામળ મુક્યો હતો.

સીલહેટના અરજાયલ આશ્રમના રહી શોએ સ્થાનિક સરકાર જોગ એવો તાર નો લદેશો મોકલ્યો છે કે આશ્રમના લોકો ને પોલીસ હેરાન કરે છે તથા તેમની ધાર્મિક ક્રીયાઓમાં ખલલ કરે છે. આશ્રમ માટે પ્રહી ચોખા એકઠા કરનારાઓ ની સામે પોલીસ કામ ચલાવવાની ધમકી આપે છે અને આશ્રમના વડા સ્વામી દયાનંદને પોલીસ હાજરે તરફથી દો બેઠકની રીબેલ આજ્ઞા ઉપર બેઠક કાઢી

આપવાનો હુકમ થયો છે. કેટલાક લોકો પ્રિય ધાર્મિક ગીતો પણ ગવાતાં બંધ કરવાનો હોદેથી હુકમ કર્યો છે.

હોંદની રાજદારી બાબતો સંબંધમાં વિલાયતના ડાખના અખરપત્રોએ બોહા અને જુલાવો ખવાડનારા તારો મોકલતા હોવાથી તેની સામે એક તારની એજન્સી સ્થાપવાની 'અમાળી' નાં સૂચના થઈ છે.

લાહોર ખાતે "જોશ ઇડિઆ હોંદુ આરગેનીજેશન એડ યુનીફારમ રફી" નામનું મહત્ત્વ સ્થાપવાની કીલયાલ થઈ છે.

રમુનમાં એક તલાવમાંથી ૩૫૦૦ કાર પુસ મળી આવી હતી.

નવાખમજ શાણાની હદમાં રહેતાદેશી ખ્રીસ્તીઓના મકાનની જડતી લેનાં ધણી બહુકો અને હારજોલો હાથ લાગ્યો છે.

દિલ્લી ખાતે મળનારા વહદો અને હકીમોના કોનફરન્સનું પ્રમુખપદ રામપુર ના નવાખે, અને અહરમાત તેમની ગેર હાજરી થાય તો બીહારીના રાગ કીસન કુમારે સ્વીકારવાનું કહ્યું હતું છે. કોન ફરન્સનું પશુ ખરચ પોતાને માથે ઉપાડ વાનું રામપુરના નવાખે કહ્યું છે.

એક ઘાડનો બનાવ ફરીફોર જીલ્લા માં ગાહીયર ખાતે બન્યો છે. ઘાડપાડુ એક હર્થિયારખંધ અને જાડુકા સાથે હતા. તથા ધરપર કરેશો પાડ્યો હતો અને રા. ત્રીસ હળરની કીમત જેટલી મીલકત તે એકે હુટી છે. કાષ્ટ પકડાયો નથી.

અરજાયલોને જણાવ

કોટવાસી—એ સૂચનાને તમે તમારે ટેકા દરજાવડા મામતા હો તો તે તમાર નામ સાથે દરજાવી રહાય.

મોટાવાના મર્ચાપરી—એ ખાણું હાલમાં એક ખાનગી મદરસેને હાથે ચાલે છે, અને તે આગેનો દીક ઉપયોગ થતો જણાયેલ છે. તમારી બીજા સૂચના હાથમાં છે.

કેટલાંક બેંક વચને

(" લેન " ના વિખાંસ સંબંધમાં)

આપણે જે સમાની યાચના કરતાં તે ગેંગવાની હમણા રાખીએ છીએ તે પછી આપણે બીજાને સમા આપવાને તત્પર રહેવું જોઈએ.

અઠાનીઓ બિઝનેસને પાત્ર નથી, પણ દવાને પાત્ર છે. તેવા અઠાનીઓ પર દવા લાવી, તેમને શુદ્ધ માર્ગે દોરવા જોઈએ, પણ તેમના પર હરોળ નહીં કરવો જોઈએ. કારણ કે તેથી તેઓ આપણા સુપરફેસથી વિરુદ્ધ થાય છે.

સંપત્તિ સમયે આત્મસંયમ ન બોલે, તેમ વિપત્તિ સમયે નિરાશ બની પુરવાર્ય પણ ન મુકતો. કેમકે જપ, પરાજય, સુખ, દુઃખ, માન, અપમાન, દર્શ, શોક વિગેરે કાંઈ કાંઈ ટકી રહેનાર નથી.

જ્યાં સુધી મનુષ્યેમાં આત્મશ્રદ્ધા છે ત્યાં સુધી કશુંને આપુ જમત તેનો ભય કશો, તોપણ તેને બીજાનું ભય રાખવું કાંઈ કારણ નથી. કારણ કે મનુષ્ય આત્મમજથી આપુ જમત રવાણિન કરવાની સક્તિ ધરાવે છે.

જે મનુષ્ય પોતાને વશ કરતાં અને કાજમાં સમર્થતા શીખે છે, તેજ મનુષ્ય બીજાને વશ રાખી શકે છે અથવા અંશ કરી શકે છે.

તમે તમારી વસ્તુ બીજાને જનમાં આપી શો છો, તે છતાં જ્યારે તેના તરફથી તમારો આજર મનરામાં ન આવે, તે વખતે જે તમારું દીક્ર દુઃખ તે તમે અવરજ સમજાવો કે, તમે આપેલું દાન ખર્ચા પ્રેમનું ન હોય, પણ ખોટી મજ રહીનું પરિણામ હોય.

હજારો કાર્ય પડતાં મુજ પશુ આપા દિવસમાં એક પણ ખરાબ ચિચાર ન આવે તેવી રિયતિ તમે મેળવો.

કાંઈ કાર્યને માટે પોતે અસક્ત છે એમ કહી પણ તરીકે માનવું. બીજાના નિચારના શુભામ નહીં મનું. દરેક કાર્યનો શુભ ઉદ્દેશ લક્ષમાં રાખવો. દાર યથા જતાં પણ નિરાશ ન થવું. પ્રયત્ન ઉત્સાહ રાખવો. આત્મવિશ્વાસ કદી ખેંચો નહીં. આગસં અને પ્રમાદને તો દેવવટે જ આપવો. કાર્યસિદ્ધિ માટે સતત અભ્યાસ કરી રહો. નાના નાના ઉપવાસો, વૃત્તો, જનાવરો, અને મનુષ્યો. દરેક સતત અભ્યાસથી કેવી રીતે આગળ વધવા છે. અને વધે છે તેનો વિચાર કરો. દરેક શ્રેયે આગળ વધવાની સક્તિ ધરાવે.

હોદ્દી કારોગરીની ટુંકો

અમારે ત્યાં સાદી ટુંકો, કમીન ટુંકો, સુસાદીની ટુંકો ટુંકો તેમજ બન્ને રેડીંગની ટુંકો બનાવવામાં આવે છે. સુસાદીને લગતો બીજો સમાન પણ એકરુ કુચળ બનાવીએ છીએ.

કેમ્પ કેટલ (ચંબુ)

આમાં તથા ઉડાં દાંડલાવાળાં ફરેક સાઇઝનાં બનાવીએ છીએ.

તે ઉપરાંત ખોરાક રાખવાની પેટીઓ, પાણીના કાસ, ટોપી રાખવાના ડબ્બાઓ, વગેરે ફરેકાઇ સાઇઝના બનાવી દઇએ છીએ. વધુ વિગત માટે પ્રાઇસલીસ્ટ માર્ગે અથવા બને આવી મળે.

M. RAWAT & Co.,

Head Office: 108 Queen St., Durbani;
Branch: 1 Dean St., P. M. Bury.

તાબું ઉમદા ફરેટ

અને વેશ્ટરબલ

સહાયની પેટી, કારો માલ બધી જગ્યાએ રોકેલો નિયમસર તાકીદથી મોકલીએ છીએ. ઓરડર મોકલી ખરી કરશો.

પત્ર અવધાર નીચેને શીરનામે કરે :-

Ismail Jeeva Fruiterer

ઇસમાઇલ જીવા ફરેટર.

પી.ઓ.બો હોજા. રેલી. એડ 'ઇસમાઇલ' ૧૭૧, એ સીટ, ડરબન

અહેર ખંખર.

કુખંધ જનારાઓને ચેતવણી.

વખતસર આવી વખતસર ઉપડી જવું હોય તેને કુશાદી ડોની જગા વીજળીની બતીઓ ખુલ્લુમાં લવા ગરમીમાં આવે તેવી એ તરફ ખીડીઓ કેક લાકડાની-ગોરોતોને વસ્તે આમ સમજા કરેલી અલ્લાહી જમાવાળી રહી. રેનમલર છે તે હ થી જાનેવારીના ડરબનથી ને તા. ૧૦ મી જાનેવારીના ઉદ્ધાગેઆમેથી ઉપકરે. સમજા જોવાની ભલમણ કરીએ છીએ. વધારે માટે લખો.

એસમાન અહમદ

મે.કસ ૭૬૪, ડરબન

રોકડ ખંખર ભાવ

	શી. પે.	શી. પે.
કુધ નાતાલીયા	૧૭ ૯	૧૮ ૦
અવધાન અંજલ ૧ બજારની	૧૮ ૬	૨૦ ૦
બીમડીન	૨૪ ૬	૨૫ ૦
એફ.એફ.ડી.આર.	૧૭ ૬	૧૮ ૦
એફ.ડી.આર.	૧૭ ૦	૧૬ ૬
ચોની સડકર	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કુડાની	૧૮ ૬	૨૦ ૦
દેશી વુવેર હાળ	૧૭ ૬	૧૮ ૦
વુવેરહાળ કનપુરી	૧૮ ૬	૧૮ ૦
મસુરી	૧૮ ૬	૨૦ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૭ ૬
બડકની	૨૮ ૬	૨૯ ૦
મળ્યા મુબમના	૧૮ ૬	૧૮ ૦
દાળ	૨૮ ૬	૨૪ ૦
વડાણ નાતાલના	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મકાઇ	૮ ૬	૯ ૦
બીનીસ	૨૨ ૦	૨૩ ૦
કડવું તેલ ૧૦૦લાઇન	૩ ૫	૩ ૬
કેરડીનું	૩ ૬	૩ ૮
શીડુ	૩ ૬	૩ ૮
નાળીએલું	૪ ૬	૪ ૦
ખાડ સફેદ નાતાલની	૨૬ ૦	૨૬ ૬
બીજા	૧૪ ૬	૧૫ ૦
લીરકુળ નાતાલ	૮ ૬	૯ ૦
આટો દાઉસ હોલક	૬૨ ૮	૬૨ ૦
મદાસી સેવારી ૧ વતણ	૭ ૬	૮
મર્યા	૩ ૬	૪
ધી પેડી, જડીનના પેડ ૮૦૦૬	૮-૧૦	૮-૧૦-૦
પોરખાદર	૮-૧૦	૮-૧૦-૦
વારાશીન કરાઉન	૭ ૮	૭ ૬
વાઘટ રોસ	૮ ૬	
ગાલન	૧૩ ૮	૧૪ ૦
નાળીવેર	૧૬ ૦	૧૭ ૦
ફલી	૧૪ ૬	૧૫ ૦
કામડ સોપ	૧૩ ૮	૧૪ ૦
કાણુ સીલક રોન	૧૫ ૮	૧૬ ૦
કાણુ સનલાઇટ ૧૦ ઓસ ૩૪	૦	૩૪ ૬
કાણુ કાચ ૫૦ કુકડાના		
બોક્સની લીમત	૧૨ ૬	૧૩ ૦
ટેકટર ટી	૧ ૮	૧ ૮
મગીસ લાવન	૩ ૬	૩ ૮
સેવારી સેવારની	૧૦	૧૦
લીડલ પોષ્ટ સીવારેટ	૧૫ ૬	૧૬ ૦
નીમક (લીવરપુલ)		
ખરતા એકની.	૪ ૮	૫ ૦
નીમક (બરમની આર)	૪ ૬	૪ ૮

A. Tomaselli & Sons,

MARKET AND COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on Commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application,

દાખલ કરવામાં આવેલા વસ્તુઓના ભાવોનો સારો મેળો મેળવવામાં આવે છે. વહેલી વસ્તુઓ મેળવવામાં આવે છે.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—20 Simmonds Street, Market Sq.,
Box 9988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Reuter's Telegram Company Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australia, and America, and allow a rebate of one shilling a message to regular senders.

REUTER'S remit money by (mail or telegraph) to all parts of the world.

REUTER'S register the address of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from—

BRANCHES,

Also at the Head Office for S.A.— And at—

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ગુજરાતી પુસ્તકો.

નીચેના પુસ્તકો તે સાથે સંબંધિત હોય
ગુજરાત અમારે ત્યાં વેચવામાં છે:—

કીમત સી.પે. પેરેડોલ રૂ.

આનંદ કાવ્ય.	૧-૬	૩
અક્ષરકાવ્ય કવિતાનું પ્રકરણ	૨-૬	૩
કાવ્ય	૨-૬	૨
એકાદશી	૧-૬	૧
ગાંધીજીની આત્મકથના.	૧-૭	૨
હાલના પેઢા.	૩-૦	૩
ગાંધીજીના વાર્તા સંગ્રહ.	૩-૬	૪
અંગ્રેજીયન નામદર.	૩-૦	૬
કેર લોકો દોષ	૧-૦	૨
પુણ્ય સંગ્રહ.	૧-૬	૧
સંપત્તિ સુના.	૨-૦	૩
લીલા.	૩-૬	૧

ઉદરનેશનલ પ્રોડીઅ પ્રેસ.

દિનિસ, નાવાલ

Mehta & Khandoria Bros.

MERCHANTS & IMPORTERS

Market St., and at Spelonkan,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 150

PIETERSBURG.

P.O. Box 97 Tel. Add. "MIANKHAN."

Telephone No. 855

G. H. Miankhan & Co.

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

Also Estate Owners

Houses, Shops, &c. To Let

124 & 126 FIELD STREET, DURBAN.

A. S. Fernandez

HIGH CLASS TAILOR

120 Grey street, DURBAN.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4

Tel. Add. "ISMAIL"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, Box 53 NATAL;
Zeerust Box 77 TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }
Box 18 LICHTENBURG.

OMARJEE SALEJEE

IMPORTER & GENERAL MERCHANT

ઉમરજી સાલેજી

હાલસેલ અને રીટેલ અરચ-૨

હિંદુસ્થાનની એકમાત્ર જગ્યાએ મંગાવી
સરતે આવે વેચવામાં આવે છે. અને
ખાસ લી પેરબંદરનું તથા હાલસેલનું—
સરસ આવજ—એવું મંગાવી આવે છે—એક
વખત મંગાવી આવતી હશે.

P.O. Box 5931, JOHANNESBURG.

અહેર ખખર.

કુ. ચલુ મી.સની આખરીમાં ઈંગીઆ
જવાનો હોવાથી મારી પાસે નો કાઉન્ટ
કાઉ લેણું હોય તેણે તા. ૩૧-૧૨-૧૦
સુધીમાં હોસાખ એવો કરી પૈસા લઈ
જવા. તે તારીખ પછી કાઉન્ટ દાવાનો
કુ. જવાબદાર નથી.

સુતાર ઉવંશજ ઝીજાની સહી.

હવેન સીટ ૩૨૫૫.

Notice

As I am going to India, by the end of this month, those who have any accounts against me, should obtain settlement before the 31st inst. after which date I cannot hold myself responsible for any claims.

DEVRAJ JHINA CARPENTAR
Queen St., Durban.

"INDIAN OPINION"

Subscription Rates.

NATAL:	1.	d.
Yearly	15	0
Half-Yearly	7	6
Quarterly	4	0

Other Places in SOUTH AFRICA, ENGLAND and INDIA:

	1.	d.
Yearly	15	0
Half-Yearly	7	6
Quarterly	4	0

JOHANNESBURG

Goolam Sahab,
17th Street & Kaffir Street,
Vrededorp, Box 3456.

OMARJEE SALEJEE,
P. O. Box 5931.

Ishharam Hopal, Tailor
corner of 15th & Tol Streets
No. 11, Vrededorp

KUILS RIVER STATION

N SAMY
Fruit and Produce Dealer.

KIMBERLEY

S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,
45, De Beers Road,

KRUGERSDORP

Moosa Amod Waja & Co.,
Box 222,

CHOTANNAI & DADOO
Box 33.

HUSSAN Amod,
Indian Location, Stand 16
Box 84.

ISMAIL AMOD KAJER
Box 11.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL)**

A. E. BRANNA
Box 35.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Box 150

L. A. Cajee & Co.,
General Dealers, P.O. Box 117
148 Church Street.

LOURINCO MARQUES

Hajee Eesa Hajee Sulsman & Co.,
Box 308.

HORMAJY IDOLGY, Box 332
Madhavjee Jetha & Co.
Box 140.

Noor Mahmood & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJIDAS & LAKSHMAN Box 92.
Nanjee Dulabhadas & Co.,
Merchants & Importers. Box 141

NORTHEND

Devjee Laljee,
Merchant & Charcoal Supplier.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

A. M. Bhyat, Box 24,
MEETA & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street

POTCHERSTROOM

G. K. Desai,
Box 128

PORT ELIZABETH

Tiekandas Bros.,
Main Street. Box 531,

Adam Hooen,
General Merchant
95 & 119 Adderley Street.

I. A. Pardy,
General Merchant,
65 Adderley Street.

E. M. Variswan
General Merchant
Drapery & Grocery,
45 Princess Street,

V. R. Namsoo,
General Merchant,
Namsoo's Buildings, Walmer St.,
R. R. NIDOO,
64 Walmer Road

Vanmali Haric,
Indian Laundry,
Hassan Street, The Hill.

PRETORIA

Ohotu Fakir,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Amod & Co.,
174 Prinsloo St. Box 496
Two Branches: Standertee, Box 88
Mangalbhai V. Patel,

General Merchant and
Direct Importer
Stand 375, Boom St., Pretoria

V. B. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant. Box 642.

RICHMOND

Porbandar Trading Co Box 43

ROBERTSON

A. Abraham, General Dealer,
Corner of Keerom & Vanayi Sts.

RUSTENBURG

ISMAIL SULMAN & Co.,
Box 4 Tel Add.: "Soliman"

SALISBURY

Shimjee R. Naik. Box 59.
Khushal Parbhu Dbi,
I inn Laundry, Box 220.

SOMERSET STRAND C.C.

S. M. Allie,
General & Provision Dealer,
21 Kattledorp,
Joosekhan Kalekhan,
17 Market Street,

**SPELONKENS
(Transvaal.)**

Kesavji Giga. Befoola.

STANDERTON

Amod & Ismail. Box 44,
Mahomed Wadee,
Merchant Box 27,
Branch: Balfour.

A. S. Desai,
Direct Importer, Box 122
Vanmali Ranchhod, Tailor
Market Street,

THORNEVILLE JUNCTION

Essop Amod Vankar,
Farmer & Miller.
Hooeen Amod Vankar,
General Dealer,

UITENHAGE C.C.

Chhita Morar,
Storekeeper, Market Street.
Hari Vallabh,
Tailor & Outfitter John St.

UMSINGA

Dada Osman

VERULAM

Babu Tulwantsing
58 Wick Street.

Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Rugnath,
Goldsmith, Moss Street,

WELLINGTON C.C.

V. Naidoo, Fruit Exporter,
Joubert Street, Box 4
Naidoo & Co.,
Fruit Exporters, Box 1.

WINDSORTON C.C.

Haje Jaffer Mahomed Baeria,
Butcher P.O. Box

THE IMPERIAL CIGAR
Manufacturing & Trading Co.
Large stocks of the best brands of
Cigars and Cheroots
always on hand.
Telephone 387. Tel. add: "CHEROOT"
Star Buildings Umgeni Road,
DURBAN.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

શ્રી. દેવદાસ
વેપારી અને ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર.
હાલ રૂબરૂ અને ચીનાઈ વગેરે સપ્લાઈ કરનાર
આરેટ કમીટી, (સાઈટલ કોર્પોરેશન ઓફ સે.)
પોસ્ટ ૫૩૨૦, જોહાનસબર્ગ.

A. G. TIPNIS,
Watches, Clocks, Musical Boxes
repaired at lowest rates
120 Grey Street, Durban.

M. C. ANGLIA & Co
GENERAL MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS
339 Pine Street, DURBAN
P.O. BOX 59

Telegraphic & Cable Add: "ANGLIA"
Codes used ABC gth edition and 4.

A. Mahomed Hussan & Co.
MERCHANTS AND IMPORTERS,
WHOLESALE AND RETAIL,
Stand No. 432. Corner Kaffir & 14th Streets,
VREDEBURG, JOHANNESBURG
Box 4740. Tel. Add: "FAJANDAR."
HEAD OFFICE: VANDOR COLABA, INDIA.

DAWOOD ISMAIL,
General Dealer & Importer,
Tel. Add: "DAWOOD."
P.O. Box 150, MIDDELBURG, TRANSVAAL

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crossin Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

A. M. BHATT,
Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44
HEIDELBERG.
Branches: — Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43
Tel. Address: "BHATT"

THE UNION-CASTLE LINE

(Donald Currie & Co., London, Managers)

EAST AFRICAN SERVICE.

Steamers sail from Durban as under for Delagoa Bay
Beira, Chinde, Mozambique, Zanzibar, Mombasa, Aden
Port Sudan, Suez Port Said, Naples and Marseilles:—

about Jan. 16th Gascon, 6288 tons

,, Feb. 13th Guelph 4890 tons

DELAGOA BAY, BEIRA & MAURITIUS SERVICE

FOR DELAGOA BAY ONLY

about Dec. 29th Dover Castle, 8260 tons

FOR DELAGOA BAY, BEIRA, AND MAURITIUS

,, Jan. 14th Berwick Castle 5883 tons

For particulars of freight and passage apply to

THE UNION-CASTLE MAIL STEAMSHIP CO., LTD.
WEST STREET, DURBAN.

A. F. GAMAY & CO.

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
KORT STREET,

P.O. Box 8504. Tel. add. "Gama".
Telephone No. 1891
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLGY.
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, LOURENCO MARQUES.

N. SAMY

Fruit and Produce Dealer
KUILS RIVER STATION, C.C.
Telegraphic Address: "SAMY."
KUILS RIVER STATION.

M. P. FANCY,

MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પો. ફેનસી.

હાલસેલ અને શીટલ મરચાં.
ઇન્ડિયન ગ્રોસરી જથ્થાબંધ દોહસ્તાન
શ્રી મંભાવી મસ્તે દામે વેચવામાં આવે
છે. આસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ આવલ-ચોણું મંધીઆણું-જથ્થા
બંધ વચનપ્રાપ્તિ કરી જુઓ.
STAND 512, 17th Street VREDEBURG
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

East Indian Trading Co.,

General Merchants & Direct Importers
of all kinds of
Groceries, Soft Goods, etc. etc.
પોરબંદરનું મુશબોદાર શ્રી.
104 QUEEN STREET, DURBAN.
Box 55 Tel. Add: "PORHANDAR."
Telephone 86

Printed and Published by M. K. Gandhi,
International Printing Press, Phoenix, Nal.